REDVCTORII
MORALIS
PETRI BERCHORII PICTAVIENSIS
ORDINIS DIVI BENEDICTI,

Libri Quatuordecim.

PERFECTAM OFFICIORVM ATQVE morum rationem, ac penè totam naturæ diligenter complectentes hiſtoriam.

Hoc opus quod iam vetuſtate conſenuerat, noua hac editione noſtra in communem ſacræ theologiæ ſtudioſorum gratiam reſtituimus, & ab erroribus quibus ſcatebat, expurgauimus.

ADIECTVS EST INDEX CAPITVM LOCVPLETISSIMVS.

VENETIIS,
Apud Gaſparem Bindonum, ſumptibus Sociorum.
MDLXXXIX.

REDVCTORII
MORALIS
PETRI BERCHORII PICTAVIENSIS
ORDINIS DIVI BENEDICTI,

Libri Quatuordecim.

PERFECTAM OFFICIORVM ATQVE morum rationem, ac penè totam naturæ diligenter complectentes hiſtoriam.

Hoc opus quod iam vetuſtate conſenuerat, noua hac editione noſtra in communem ſacræ theologiæ ſtudioſorum gratiam reſtituimus, & ab erroribus quibus ſcatebat, expurgauimus.

ADIECTVS EST INDEX CAPITVM LOCVPLETISSIMVS.

VENETIIS,
Apud Gaſparem Bindonum, ſumptibus Sociorum.
MDLXXXIX.

ORDO ET SERIES CAPITVM
QVAE IN HOC REDVCTORIO
Morali Petri Berchorij continentur.

Abides.libro.9.cap.4 269
Abies.libro. 12. c.3 504
Abyſſus.libr.8.c.12 263
Abſitus.libro.11.c.44 466
Abſynthium.li.12.c.11.508
Accipiter.libro.7.ca.3 186
Acetum.libro.12.c.185 579
Achates.libro.11.c.42 465
Accipenſer.libro.9.c.9 270
Acutus ſapor.li.13.c.14 591
Adamas.libro.11.c.40 464
Aechæ inſulæ.lib.14.c.17 619
Ae; libro.6.c.10 155
Aeſtas.libro.5 cap.6 136
Aethna mons.libro.11.c.8 454
Aether.libro.5.c.5. 115
Aethiopia.libro.14.c.18.19 619
Aſborus.li.9.c.11 271
Ager.libro.11.c.22 456
Agnus.libro.10.c.3 326
Agnuſcaſtus lib.12.c.14 508
Alabaſtrum.lib.11.c.34 460
Alabandicus lapis.lib.11.c.45 466
Alauda.lib.7.c.5 189
Albedo.lib.13.c.2 584
Albitrem.lib.9.c.6 270
Alces.lib.9.c.2 268
Alectoria gemma.li.11.c.48 467
Alcum.lib.12.c.10 507
Alegſignum.lib.32.c.4 505
Alegſuccus.lib.12.c.5 505
Alphoras piſcis.lib.9.c.5 270
Amazonia.lib.14.c.2 612
Amarus ſapor.lib.13.c.13 591
Amanthon lapis.lib.11.c.50 467
Armenia.lib.4.c.4 88
Amethyſtus.lib.11.c.41 465
Amianthur.lib.11.c.50 467
Amius piſcis.lib.9.c.10 271
Amygdalus.lib.12.c.2 504
Amomum.lib.12.c.7 506
Anas.libr.7.c.7 189
Ancilia.lib.3.c.10 73
Anetum lib.12.c.". 506
Angelas lib.1.c.2. 4
Augina ſ quamquam per inaduertẽtiam augina impreſſum fit) li.4.c.15 95
Anglia.lib.14.cap.3 612
Anguilla.lib.9.c.3 268
Anguis lib.10.c.4 327
Anhelithus.lib.2.c.34 52
Anima.lib.1.c.5. 8
Animal libro.10.c.1 311
Anſum lib.12.c.9 507
Anas.lib.5.c.46 134
Anſer.lib.5.c.8 189
Antus libro.10.c.8. 348
Ara lib.14.c.5 614
Arabolomes aues li.7.c.11 191
Arcrum.c.de ſpelunca.
Arger lib.10.c.5
Arges lib.10.c.5 334
Arenca lib.14.c.8.1 335
Argilor lapis.lib.11.c.44 611
Arium libro.12.c.12 466
Artema lib.4.c.25 508
Apodes lib.7.c.9. 102
Aqua lib.8.cap.1 190
Aquarum mirabilia lib.14.c.65 232
Aquarius cęleſte ſignum libro.5. capitu. 20 671
Aquila libro.7.capit.2 119
Arabia libro.14.cap.4 183
Aranea libro.9.cap.12 614
Aranea libro.10.cap.7 271
arborum conſideratio libro.12. per totum cap.1 345
Arborum mirabilia lib.14.cap.68 496
arcturus.libro.5.cap.32 679
ardea libro.7.cap.10. 127
Arena libro 11. capitu.32 190
argentum libro.11.capit.38 459
Argilla libro.11.cap.33 462
argyrodamas libro.11.cap.46 460
argyrites lapis libro.11.cap.46 466
argenteum viuum libro.11.cap.39 466
aries piſcis libro.9.cap.7 463
aries libro.10.cap.2. 270
aries cæleſte ſignum libro. 5.c.10 324
ariſtolochia libro.12.c.13 116
Armenicus bolus libro.11.c.116 508
artemiſia li.12.c.15 489
articularis morbus li.4. c.24 509
arundo li.12.c.6 102
asbeſtus li.11.c.43 506
aſpis li.10.c.9 466
aſterites gemma li.11.c.49 351
Aſtrion gemma li.11.c.47 467
auditus li.1.c.8 466
Auellana nux li.12.c.105 11
auena.lib.12.c.16 542
auis li.7.c.1 509
auium mirabilia li.14.c.63 177
aureola li.7.c.56 669
aureum vellus li.9.c.8 221
auricalcum.li.11.c.36 270
auripigmentum li.11.c.37 462
auris.li.2.c.10 462
aurora li.5.c.53 34
aurum li.11.c.35 141
auſter li.6.c.18 465
autumus li.5.c.49. 162
axis li.5.c.7 136
115

B

Bactria li.14.c.6 614
Balauſtia quid li.12.c.20 510
Balena li.9.c.15 271
Balſamus li.12.c.17 509
barchora lib.9.c.14 271
barliatha lib.7.c.12 191
barba lib.2.c.13 36
Baſilifcus lib.10.c.13 356
Bdellium lib. 12.c.18 510
Beotia lib.14.c.7 614
berryllus lib.11.c.51 467
beta lib.12.c.21 511
bethel montes lib.11.c.4. 454
biſtarda ſeu bitarda lib.7.c.13 191
bitumem lib.11.c.52 468
bolus armenicus lib.11.c.116 489
bos lib.10.c.10 354
bochæ piſces lib.9.c.13 271
bohemia lib.14.c.8 614
bonoſa lib.7.c.14 191
bombyx lib.10.c.15 358
Boreas lib.6.c.17 161
botacon lib.10.c.16 358
botrax li.10.c.14 357
brachia lib.2.c.24 44
britannia maior lib.14.c.9 615
brutorum mirabilia li.14.c.60 659
bubalus li.10.ca.12 355
Bubo li.7.c.15 191
Bubulchus li.10.c.11 355
Bufo li.10.c.14 357
Butyrum li.13.c.21 596
Buxus li.12.c.19 510

C

CAducus morbus li.4.c.5 89
Cahab animal li.9.c.25 276
Calamus vel arundo li.12.c.31 515
Calamus aromaticus li.12.c.28 514
Calamus ſcripturalis li.12.c.30 515
Calamus vſualis li.12.c.29 515
Calamentum li.12.c.33 515
Cælcedonius lapis li.11.c.59 470
Calchophonos lapis li.11.c.90 480
Calchophtongus lapis li.11.c.90.ibidem
Caculus.li.11.c.53 468
Calor ſeu caliditas lib.1.c.15 14
Calx li.11.c.25 469
Camelo pardalis li.10.c.18 360
Camelus li.10.c.17 359
Campus.li.11.c.23 457
Campania li.14.c.10 615
Cancer cæleſte ſignum li.c.13 117
Canes marini li.9.c.128 309
Cancri piſces li.9.c.16 272
Canis li.10.c.23 365
Canicula ſtella li.5.c.38 130
Caparis lib.12.c.32 515
Capilli li.2.c.61 66
Capra lib.10.c.22 363
Caprea li.10.c.20 362
Capreolus li.10.c.21 363
Capricornus cęleſte ſignum li.1.c.19 118
Caprimulgus lib.7.c.16 192
Caput lib.2.cap.1 28
Caput draconis & cauda li. 5.c.33 128
Carbo li.6.c.6 153
Carbunculus li.11.c.57 469
Carchedonius lapis li.11.c.59 470
Cardamomum li.12.c.33 515
Carduelis.li.7.c.26 204
Carduus li.12.c.35 516
Cardiaca ſyncopis li.4.c.16 95
Carex li.12.c.34 515
Carica li.12.c.36 516
Carmelus mons li.11.c.14 455
Caro li.2.c.57 64
Carpera li.9.c.17 273
Cartilago li.2.c.54 63
Caſeus li.13.c.22 596
Caſia lib.12.c.26 514

Index Capitum.

Caſſa fiſtula li.12.c.27 514
Caſtanea li.12.c.83 533
Caſtor lib.10.c.25 371
Catulus li.10.c.24 370
Caucaſus mons li.11.c.5 455
Cauerna lib.11.c.24 454
Cæcitas lib.4.c.11 93
Cedar.lib.14.c.11 616
Cedrus lib.12.c.22. 511
Cœleſtium impreſſionum mirabilia lib. 14.cap.61. 663
Celion lib.9.cap.27 277
Cœli natura lib.5.c.1 111
Cœlum lib.5.c.2 113
Cœlum cryſtallinum li.5.c.3 114
Cœlum empyreum li.5.c.4 114
Cementum lib.11.c.56 469
Cœna lib.3.c.18 81
Centaurea lib.12.cap.44 519
Cœpa lib.12.c.40 518
Cœpa canina lib.12. c.41 518
Cephalea morbus lib.4. c.2 86
Cera lib.13.c.19 594
Ceraunius lapis lib.11.c.62 471
Cerebrum lib.2.c.3. 29
Ceruleus piſcis lib.9.c.29 277
Ceruus lib.10.c.26. 373
Cameleon lib.10.c.19 361
Caradrius lib.7.c.44 215
Chelidonius lapis.lib.11.c.61 470
Chelidonia lib.12.c.44 519
Chito lib.7.c.43 215
Cholera lib.1.c.22 24
Chryſolitus lib.11.c.60 470
Chryſopaſſus lib.11.c.58 470
Cibus lib.3.c.15 77
Cicadæ lib.7.c.18 196
Ciconia lib.7.c.20 198
Cilia lib.2.c.6. 33
Cinamomum lib.12.c.25 513
Cinis libro.6.cap.9 154
Circulus lacteus.lib.5.c.8 115
cignus.lib.7.cap.24 202
cynamulgus lib.7.c.16 192
cynomya lib.7.cap.21 199
cypreſſus lib.12.cap.23 512
cyprus arbor lib.12.cap.24 513
cyprus inſula libro.14.c.12 616
cypſelli libro.7.cap.9 190
coagulum libro.13.cap.23 597
coccyx.lib.7.cap.16. 192
collis.libr.11.c.25 457
colocynthis.lib.12.cap.38 517
collum libro.2.ca.22 43
colloquintida li.13.c.38 517
coluber lib.10.c.29 379
columba lib.7.c.17 192
colorum conſideratio lib.13.c.1 581
cometa lib.5.c.30 127
conchæ piſces lib.9.c.18 273
conchylium lib.9.c.19 273
conger piſcis lib.9.c.23 276
cor lib.2.c.33 50
coralius lapis.li.11.c.64 471
coriandrum lib.12.c.37 517
corneolus lapis.li.11.c.65 472
cornix lib.7.c.22 199
cornu lib.10.c.27 376
corous lib.7.c.23 200
coruus marinus lib.9.c.28 274
coruſcatio lib.6.c.29 177
cos lib.11.c.54 468
coturnix lib.7.c.19 197
crapaldina li.11.c.102 484
creta inſula lib.14.c.13 617
cricos libr.9.c.26 276
cryſtallus lib.11.c.63 471
crocus lib.12.c.39 517
crocodilus lib.9.c.24. 276
crocodilus lib.10.c.28 377
crura lib.2.c.50 60
cubeth lib.7.c.27 204
cuculus lib.7.c.28 204
cucumer lib.12.c.42 518
cucurbita lib.12.c.43 518
culex lib.7.c.25 203
cuminum lib.12.c.36 516
cutis lib.2.c.59 65

D

Damula lib.10.c.29 379
Delphini lib.9 c.31 277
Dentex li.2.c.18 38
Dentium dolor lib.4.c.15 95
Dentes ſeu dentrix li.9.c.30 277
Deſertum lib.11.c.26 457
Deus lib.1.c.1 4
Diabolus lib.1.c.3 6
diadochos lib.11.c.67 472
Dictamus lib.12.c.45 519
Dies lib.5.c.52 140
Digiti lib.2.c.26(quamquam. 27 in multis impreſſum inuenias.) 46
Diomedeę lib.7.c.29 205
Dionyſias gemma lib.11.c.66 472
Diptamus lib.12.c.45 519
Dypſas li.10.c.29 379
Dominus lib.3.cap.13 76
Dorſum lib.2.c.29 48
Draco lib.10.c.31 380
Draco marinus lib.9.c.32 280
Dracontea lib.12.cap.46 519
Dracontium. ibidem.
Dragantum lib.12 519
Dromedarius li.10.c.30 379
Dualitas lib.13.c.28 604
dulcedo lib.13.c.10 589

E

Eale lib.10.cap.32 382
Ebal mons lib.11.c.6 454
Ebenus lib.12.c.47 519
Ebron mons lib.11.c.7 454
Ebulus lib.12.c.54 521
Echinus ſeu Echeneis li.9.c.33 280
Edera lib.12.c.48 520
Aedificiorum mirabilia li.14.c.72 687
Edus lib.10.c.37 390
Aegyptus lib.14.c.14.& 15 618
Effraim mons lib.11.c.9 455
Elchus lib.9.c.43 283
Electrum lib.11.c.69 473
Elementa lib.6.c.3 148
Elephas lib.10.c.36 386
Elitropium herba lib.12.c.50 521
Elitropia gemma lib.11.c.72 474
Elleborus lib.12.c.49 521
Elleſpontus lib.14.c.16 619
Ematites lib.11.c.71 474
Encenia lib.5.c.63 146
Enydros lib.11.c.73 475
Enula lib.12 521
Eoliæ inſulæ lib.14.c.17 619
Epar lib.2.c.36 53
Ephemeron lib.9.c.34 281
Epiſtites lapis lib.11.c.74 475
Epithymum lib.12.c.53 519
Equa lib.10.c.33 379
Equus lib.10.c.33 379
Equus fluuialis lib.9.c.41 604
Equus marinus lib.9.c.40 589
Eruca lib.10.c.38
Eruca lib.12.c.52
Aes lib.11.c.68
Eſcarus lib.9.c.53
Eſos lib.9.c.36
Eſula lib.12.c.51
Aetas quid lib.3.c.1
Aetates hominum lib.3.c.1
Aether lib.5.c.5
Aethiopia lib.14.c.18.19
Aethna mons lib.11.c.8
Aetites lapis lib.11.c.76
Europa lib.14.c.20
Extoliceros lib.11.c.75
Exercitium lib.3.c.22
Exocetus li.9.c.38
Expoſita piſcis lib.9.c.42

F

Faba lib.12.c.58
Fagus lib.12.c.57
Falco lib.7.c.30
Farina lib.13.c.60
Fauilla lib.6.c.9
Fauni li.10.c.39
Fauonius lib.6.c.16
Febris lib.4.c.17
Fel lib.2.c.37
Fœmina lib.10.c.40
Fœmora lib.2.c.48
Fœniculus li.12.c.63
Fœnum lib.12.c.65
Fermentum lib.12.c.61
Fœtans lib.10.c.41
Fœtor lib.4.c.13
Fœtor li.13.c.8
Fœtus lib.10.c.42
Ferrugo lib.11.c.77
Ferula lib.12.c.64
Ferrum lib.11.c.76
Ficarius lib.10.c.43
Ficus lib.12.c.55
Filius lib.3.c.11
Fime marina belua lib.9.c.44
Flagella lib.12.c.67
Floquis lib.7.c.43
Flos lib.12.c.68
Fluctus lib.8.c.13
Fluuis lib.8.c.3
Foliorum conſideratio li.12.c.66
Fons lib.8.c.2
Forma lib.6.c.2
Formica lib.10.c.44
Formicaleon.
fortunatę inſulæ lib.14.c.22
foſſa lib.11.c.29
fraxinus lib.12.c.56
frigiditas lib.1.c.16
friſia lib.14.c.21
frons li.2.c.8
frumentum lib.12.c.59
fructus lib.12.c.69
fucus lib.10.c.45
fulica li.6.c.32
fulmen lib.6.c.27
fumus lib.6.c.5
fumus terræ lib.12.c.62
furor lib.4.c.3
foſtaleon lib.9.c.46

Index Capitum.

G

Agates lapis lib.11.c.80 477
Galaad mons lib.11.c.12 455
Galega li.9.c.48 284
Galactites lapis li.11.c.81 478
Galacia circulus li.5.c.8 115
Galatias lapis li.11.c.82 478
Galbanum li.12.c.72 530
Gallia li.14.c.23 623
Gallus lib.7.c.34. 207
Gallina lib.7.c.35 209
Ganophyli fructus lib.12.c.74 530
Garrulus li.7 c.37 211
Gemmarũ conſideratio lib.11.c.79 477
Gemini cœleſte ſignum lib.5.c.12 116
Genæ lib.2.c.12 36
Geneſis lib.12.c.75 530
Genitalia lib.2.c.45 58
Gens.li 2.c.49 60
Germania lib.14.c.24 605
Germen lib.12.c.70 529
Gith lib.12.c.77 531
Gladius marinus lib.9.c.51 385
Glanus piſcis li 9.c.20 274
Glanis lib.9.c.50 285
Glaucus piſcis lib.9.c.20 274
Glaucus piſcis lib.9.c.49 285
Gleba lib.11.c.78 477
glires lib.10.c.47 396
Gloris.lib.7.c.38 211
Gramen lib.12.c.71 529
Grando lib.6.c.24 168
Grauis ſeu grauius piſcis lib. 9. capitulo.52 285
Granum lib.12.c.76. 531
Granten lapis lib.11.c.83 478
Grillus li.10 c.48 396
Griphes lib.10.c.46 395
Grues lib 7.c.36 210
Gurges lib 8.c.10 258
Guttus lib.1.c.10 12
Gutta morbus lib.4.c.24 102
Gutta gummi lib.12.c.73 530
Guttur lib.2.c.21 42

H

Halcyon lib.7.c.6 189
Halleces li.9.c.2 268
Hamerus li.7.c.4 189
Harpæ lib.7.c.39 212
Hebenus lib.12.c.47 519
Hædus lib.10.c.37 390
Hedera lib.12.c.48 520
Helioſcopium lib.11 c.72 474
Helioſcopium herba libro 12.capitul. 50. fol. 521
Heliotropia gemma libro 11. capitulo 72 474
Helleſpontus lib.14.c.16 619
Helleborus li.12.c.49 521
Hemattes lib.11.c.71 474
Hepar lib.2.c.36 53
Hephaeſtites lapis lib.11.c.74 475
Hexacleodes piſces li.9.c.39 282
Herbarum mirabilia.lib.14.c.68 679
Hercinus lib.10.c.53 399
Hercinius marinus li.9.c.37 282
Hermaceus lib.10.c.54 400
Hermon vide cap.1. de montibus li. 11
Herodius lib.7.c.40 212
Hibernia lib.14.c.26 627
Hecatontalithos lib.11.c.75 475
Hiacinthus herba li.12.c.81 532
Hyacinthus gemma lib.11.c.85 479
Hyades lib.5.c.36 129
Hichneumon lib.10.c.49 285
Hydropiſis lib.5.c.21 100
Hyems lib.5.c.50 137
Hiena lib.10.c.50 396
Hienia gemma lib.11.c.87 480
Hinnulus lib.10.c.51 398
Hyoſcyamus lib.12.c.82 533
Hiperborei mõtes capitulo de griphib. 623
hyppopotamus lib.9.c.53 285
hircus lib.10.c.52 398
hirundo lib.7.c.41 213
hirundo marina lib.9.c.54 286
hiſpania lib.14.c.25 626
hyſſopus lib.12.c.80 532
holus lib.12.c.110 546
homo lib.1.c.4 7
hominis compoſitio lib.1.c.14 14
hominis conditiones lib.3.c.1 67
hordeum lib.12.c.111 546
humanæ naturæ mirabilia lib.14.cap. 59. fol. 653
humeri lib.2.c.23 43
humiditas lib.1.c.18 18
humor lib.1.c.19 19

I

Iacinthus lapis lib.11.c.85 479
Iacinthus herba lib. 12.c.81 532
Iaſpis lib.11.c.84 479
Ibernia lib.14.c.26 627
Ibides lib.7.c.42 215
Ichneumon lib.10.c.49 396
Ictericia lib.4.c.22 101
Ienia gemma lib.11.c.87 480
Ignis lib 6.c.4 149
Ignium mirabilia lib.14.c.62 667
Ilex lib.12.c.78 531
Impreſſiones cęleſtes lib.6.c.11 592
India li.14.c.27 628
Induſtria humana lib.14.c.71 686
Infans lib.3.c.2 67
infirmitates lib.3.c.2. 88
Ingeniorum mirabilia lib.14.c.71 686
Inſipidus ſapor lib.13.c.16 592
Inſomneitas lib.4.c.4 89
Inſulę conſideratio lib.14.c.28 634
Inſulæ fortunatę lib.14.c.22 623
Iordanis lib.8.c.4 249
Iris lib.6.c.20 164
Iris lapis lib.11.c.86 480
Iſelandia ſeu islandia lib.14.c.29 635
Iſopus lib.12.c.80 532
Iſrael montes lib.11.c.23 455
italia lib.14.c.30 635
iudæa lib.14.c.31 637
iuniperus lib.12.c.79 532
iupiter lib.5.c.24 121
iuſquiamus lib.12.c.82 533
iuuenca lib.10.c.55 401

K

Kabrates lib.11.c.89 480
Kaleon lib.9.c.55 287
Kalcofanus.lib.11.c.90 480
Kaman.lib.11.c.88. 480
Karabus lib.9.c.59 288
Kaſtanea li.12.c 83. 533
Kiloz piſcis lib.6.c.56 287
Kilion lib.9.c.58 287
Kola piſcis lib.9.c.57. 287

L

Labruſca.li.12.c.176 574
Labia lib.2.c.15. 37
lac lib.13.c.20 595
lactuca lib.12.c.87 536
lacus.lib.8.c.7 252
lamia lib.10.c.56 402
Lappa.lib.12.c.88 536
lappates lib.12.89 536
lapidum mirabilia. lib. 14. c.70 685
larus lib.7.c.45 216
latera lib.2.c.28 47
laurus lib.12.c.84 533
leęna lib.10.c.58 407
leguminum cõſideratio.li.12. c.90 556
lens lib.12.c.91 537
lentiſcus.lib.12.c.85 534
leo lib.10.c.57 402
leo cęleſte ſignum lib.5.c.14 117
leopardus.lib.10.c.59 407
lepra lib.4.c.26 104
lepus lib.10.c.60 407
lepus marinus lib.9.c.64 289
libanus.lib.11.c.17 455
libra cęleſte ſignum lib.5.c.16 118
lybia lib.13.c.32 638
ligurius lapis lib.11.c.91 480
lilium.lib.12.c.86 535
limax lib.10.c.62 409
lingna lib.2.c.19 39
linum lib.12.c.92 537
liparis gemma Ibidem
liparea gemma lib.11.c.92 480
liquor lib.13.c.17 592
lichonia lib.14.c.34 638
liuonia lib.14.c.33 ibid.
linx lib.10.c.61 408
lyngurius lapis lib.11.c.91 480
locuſta lib.7.c.46. 216
locuſta marina li.9.c 63 289
locutionis impedimenta lib. 4.c14 95
loligines lib.9.c.62 289
lotus ſeu lothos lib.12.c.93 537
lucidijanes lib.7.c.47. 218
lucis conſideratio lib.5.c.39 130
lucius lib.9.c.65 290
Iudolatra lib.9.c.61 288
Iuligo lib.9.c.60 288
lumen quid ſit lib.5.c.40 131
lupus lib.10.c.63 409
lupus marinus li.9.c.66 291
luna lib.5.c.29. 124

M

Macedonia lib.14.c.35 639
Magnes lib.11.c.94 481
Malua lib.12.c.103 541
Malus arbor lib.12.c.94 537
Maluſgranata arbor lib.12.c.95 538
mamilla ſeu mamma lib.2.c.31. 49
Mandibula li.2.c.14 37
Mandragora.lib.12.c.100 540
manticora lib.10.c.64 412
manus.lib.2.c.25 45
marath mons lib.11.c.3. 481
margarita lib.11.c.93 258
mare lib.8 c.11 258
maris mirabilia lib.14.c.64 671
marmor.lib.11.c.100 483
mars lib.5.c.25 122
maſculus lib.3.c.8. 71
mater lib.3.c.5 70
materia prima lib.6.c.1 146
matrix lib.2.c.46 59
medea lapis lib.11.c.98 483

Index Capitum.

media lib.14.c.37 639
medicus lib.4.c.28 108
medulla lib.2.c.53 62
medus lapis lib.11.c.98 483
megaris piſcis.lib.9.c.71 293
mel lib.13.c.18 592
melancholia lib.1.c.23 242
melanites lapis.11.c.96 483
melachites lapis lib.11.c.99 483
melos inſula lib.14.c.36 639
membrum quid,eiuſque conditio lib.2. cap.1. 26
memphites lapis lib.11.c.95 483
mennonides aues lib.7.c.50 219
menſis lib.5.c.51 138
menſurarum conſideratio lib.13.cap.29 fol. 605
menta lib.12.c.102 541
meridies lib.5.c.54 142
mercurius lib.5.c.27 123
mergulus lib.7.c.49 219
merula lib.7.c.52 220
meſia lib.14.c.38 640
migale lib.10.c.65 413
milium lib.12.c.101 541
miluago lib.9.c.77 294
miluus lib.7.c.48 218
miluus lib.9.c.68 291
mirabilia multa uideas prologum lib 14. fol. 609
mollis piſcis lib.9.c.76 293
molochites lapis lib.11.c.99 483
monachus marinus lib.9.c.78 294
monedula lib.7.c.51 220
monoceros maris lib.9.c.79 294
mons lib.11.c.2 453
morbus quid lib.4.c.1 86
morbus caducus lib.4.c.5 89
moria mons lib.11.c.15 455
morus lib.12.c.96 538
motus conſideratio lib.5.c.44 132
mugilis lib.9.c.69 291
mullus lib.9.c.67. 291
mulas lib.10.c.66 413
mundus lib.5.c.1 111
murena lib.9.c.70 292
Murex lib.9.c.72 293
muriſegus lib.10.c.70 416
mus lib.10.c.67 414
mus marinus lib.9.c.74 293
muſicorum inſtrumentorum conſidera- tio lib.13.c.31 608
muſculi lib.9.c.73 293
muſtela lib.10.c.69 415
muſtela maris lib.9.c.75 293
muſtum lib.12.c.183 578
muſimonum lib.10.c.68 415
myrmetices lib.11.c.97 483
myrrha lib.12.c.98. 589
myrtus lib.12.c.97 ibidem

N

Narce lib.9.c.80 294
Nardus lib.12.c.106 543
Nares lib.2.c.11. 35
nates lib.7.c.47 59
nautilius piſcis lib.9.c.82 295
nebula lib.6.c.26 171
neomenia lib.5.c.58 143
nerui lib.2.c.55 63
nereides lib.9.c.81 295
nigredo lib.13.c.5 586
nilus lib.8.c.5 250
niſus lib.7.c.54 220
nitrum lib.11.c.101 484
nix lib.6.c.25 169
noerigia ſeu noruegia lib.14.c.39 640
noctiluca lib.10.c.71 417
noſeth lapis lib.11.c.102 484
nox lib.5.c.56 142
nubes lib.6.c.19 162
numerorum conſideratio lib.13.cap.26. fol. 602
nutrix lib.13.c.6. 71
nux lib.12.c.104 541
nux auellana lib.12.c.105. 542
nux muſcata. Ibidem
nicticorax lib.7.c.53 220

O

Obſterix lib.3.c.7 71
Oculus lib.2.c.4 30
Oculorum infirmitates lib.4.c.10 92
Odoris conſideratio lib.13.c.7 587
Olea lib.12.c.107 543
Oleaſter lib.12.c.109 546
Oleum lib.12.c.108 544
Olfactus lib.1.c.9 12
Olympus mons lib.11.c.19 456
Oliueti mons lib.11.c.18. 456
Olus lib.12.c.110. 546
onager lib.10.c.72 417
onychinus lapis lib.11.c.103 484
onocrotalus lib.7.c.55 221
Ophir lib.14.c.40 640
Optalius lapis lib.11.c.105 485
orca piſcis lib.9.c.83 295
ordeum lib.12.c.111. 546
orion lib.5.c.35 129
orites lapis lib.11.c.104. 484
orix lib.10.c.74 419
ortygometra lib.7.c.19 197
os lib.2.c.17. 37
oſſium conditio & natura lib. 2.cap. 52. fol. 62
oſtrea lib.9.c.84 296
ouatina virtus lib.13.c.25 599
ouis lib.10.c.75 419
ouorum conſideratio lib.13.c.25 599

P

Paliurus lib.12.c.123 554
Palma arbor lib.12.c.112 547
Palmes lib.12.c.113 549
Palumbi lib.7.c.63 225
Palpebræ lib.2.c.6 33
Panthera lib.10.c.76 421
Pantheron lapis lib.11.c.111 487
Papauer li.12.c.124 555
Papyrus lib.12.c.122 554
Paradiſus lib.14.c.41 641
Paralyſis lib.4.c.9 91
Parandrus lib.10.c.77 422
Pardus lib.10.c.78 422
Parius lapis lib.11.c.107 486
Paſcha lib.5.c.60. 145
Paſſer lib.7.c.60 223
pater lib.3.c.11 73
pauo lib.7.c.62 223
pauus piſcis lib.9.c.90 297
peantides lapis lib.11.c.110 466
pecten piſcis lib.9.c.85 296
pectus lib.2.c.30 48
pedes lib.2.c.51. 60
pediculas lib.10.c.83 426
pegaſus lib.7.c.64 225
pellicanus lib.7.c.58 221
pentecoſtes.lib.5.c.61
perca lib.9.c.84.
perdix lib.7.c.27
perdix lib.7.c.59
perna quid lib.9.c.91
petra lib.11.c.106
petroſelinum lib.12.c.116
phagrus piſcis lib.9.c.84
phaſga mons.lib.11.c.11.
phœnix lib.7.c.33
philomena lib.7.c.31
phlegma lib.1.c.21
phoca piſcis lib.9.c.45
phycis piſcis lib.9.c.47
phreneſis morbus lib.4.c.3
Phriſia lib.14.c.21
phyſeter lib.9.c.92
pica lib.7.c.65
picus lib.7.c.66
pictauia lib.14.c.43
pictura lib.13.c.6
piloſus lib.10 c.79
pilus lib.2.c.60
pinea lib.12.c.118
pinna lib.9.c.86
pinus lib.12.c.117
pinguedo lib.2.c.58
pironices lapis lib.11.c.10
piper lib.12.c. 127
piſces ſignum cęleſte lib.5.c.11
piſcium conſideratio lib.9.c1
piſcium mirabilia lib.14.c.66
piſcina lib.8.c.9
pix lib.12.c.119
planetarum conſideratio lib.5.c.1
plantago lib.12.c.125
platea auis lib.7.c.61
platanus li.12.c.115
plataniſtæ lib.9.c.93
pleiades lib.5.c.37
plumbum lib.11.c.112
pluuia.lib.6.c.22
poledrus lib.10.c.35
polus lib.5.c.31
polypus lib.9.c.94
ponderum conſideratio lib.13.c.
ponticus ſapor lib.13.c.15
populus arbor.lib.12.c.116
porcus lib.10.c.82
porcus marinus lib.9.c.87
porrum lib.12.c.129
potus lib.3.c.16
prandium lib.3.c.17
praſius lapis lib.11.c.108
pratum lib.11.c.27
procella lib.6.c.14
prodigiorum mirabilia lib.14.c.
propago lib.12.c.114
prouincia lib.14.c.44
pruina lib.6.c.23
prunus lib.12.c.121
pſitacus lib.7.c.67
ptiſana lib.12.c.167
puella lib.3.c.4
puer lib.3.c.3
pulegium lib.12.c.128
pulex lib.10.c.84
pulmo lib.2.c.32
pulſus lib.1.c.13
puluis.lib.11.c.113
pungitiuus piſcis.lib.9.c.88
pupilla.lib.2.c.5
purpuræ lib.9.c.89
puteus lib.8.c.8
pygargus lib.10.c.80.

pygme-

Index Capitum.

Pygmæi.li.14.c.42 641
Pygmei.li.10.c.81 423
Pyrites lapis.li.11.c.109 486
Pyrus.li.12.c.120 553

Q

Quadrageſima.li.5.c.59 144
Quandrus lapis.li.11.c.115 489
quercus lib.12.c.130 556
quies.lib.3.c.23 86
quirum lapis.li.11.c.114 489
Quiſquilię.li.12.c.131 557

R

Raben lapis.li.11.c.117 489
Radius quid ſit li.5.c.41 131
Radix li.12.c.134 558
Raia piſcis li.9.c.96 300
Ram quid ſit lib.11.c.116 489
Rameus li.12.c.136 559
Rana.lib.10.c.86 427
Rana marina.li.9.c 95 299
Rapa.li.12.c.135 559
Raucedo.lib.4.c.15 95
Renes.li.2.c.40 56
Renum morbi.lib.4.c.23 101
Reſina.l.12.c.137 561
Rhinoceron.lib.10.c.85 427
Riuus.lib.8.c.6 252
Rhombus piſcis.lib.9.c.97 300
Roſa.li.12.c.133 557
Roſi.li.6.c.21 166
Rubeus.lib.13.c.3 584
Rubera.li.10.c.14 357
Rubus.li.12.c.132 557
Rupes.li.11.c.28 458
Rutadi.12.c.138 561

S

Sabbatum.li.5.c.57 648
Sabea.li.14.c.44 118
Sagittarius.li.4.c.18.
Salamandra.vide.c. de aſpide
Salmo piſcis.li.9.c.98 300
Sal li.11.c.126 493
Saliunca li.12.c.143 563
Salix.li.12.c.141 562
Salpha.li.9.c.100 15 301
Saleedo.li. 3.c.12 95 590
Salus.li.12.c.139 13 561
Sambucus.li.12.c.142 303 563
Sanguiſuga.li.10.c.77 72 428
Sanguis.li.1.c.20 264 20
Saphirus.li.11.c.118 95 489
Sapor.li.13.c.9 563 589
Sapor acutus.li.13.c.14 303 591
Sapor amarus.li.13.c.13 128 591
Sapor inſipidus.li.13.c.16 429 592
Sapor ponticus.li.13.c.15 90 591
Sardius lapis.li.11.c.120 567 491
Sardinia inſula.li.14.c.46 53 649
Sardonyx.li.11.c.121 98 491
Satyri.li.10.c.39 97 391
Saturnus.li.5.c.23 563 121
Saxonia.li.14.c.45 227 648
Scarus.lib.9.c.100 301 301
Scenophegia.li.5.c.62 567 146
Scylla.li.9.c.112 161 304
Scinci.li.9.c.113 565 305
Scintilla.li.6.c.7 492 153
Scolopendræ piſces.li.9.c.106 33 302
Scopa.li.12.c.157 94 567
Scorpio.li.10.c.92 434 432
Scorpio.li.9.c.101 301
Scorpius cæleſte ſignum.lib.5.c.17 118
Scotia.li.14.c.50 650
Seir mons.l.11.c.10 455
Seleucides.li.7.c.68 226
Selenites lapis.li.11.c.123 491
Semen.li.12.c.153 566
Senſus.li.1.c.6 9
Sentes.li.12.c.148 565
Sepes.li.12.c.149 ibid
Septem hominis cuſtodiæ neceſſariæ. li.3.c.14 77
Sepia li.6.c.102 301
Seres li.14.c.52 652
Serpens.li.10.c.89 430
Serra marina.li.9.c.310 303
Seruus.li.3.c.12 74
Sethim li.12.c.147 565
Siccitas li.1.c.17. 17
Sicomorus.li.12.c.145 564
Signa cœleſtia.li.5.c.9 115
Siliqua li.12.c.151 565
Sylua li.12.c.140 561
Silurus piſcis.li.9.c.103 302
Simia.li.10.c.90 430
Similia.li.12.c.155 567
Sinai mons.li.11.c.20 456
Sinapis.li.12.c.152 565
Syncopis cardiaca.li.4.c.16 95
Sion mons li.11.c.21 456
Syrenes.li.9.c.111 304
Syrenes li.10.c.91. 432
Syria.li.14.c.51 651
Smaragdus li.11.c.119 490
Seleucides aues.li.7.c.68 226
Solaris.piſcis.li.9.c.104 302
Sol.li.5.c.28 123
Solis gemmia.li.11.c.122 491
Somnus li.3.c.19 82
Somnium.li.3.c.20 83
Sonorum conſideratio li.14.c.31 608
Sparus lib.9.c.108 303
Spaſmus.lib.4.c.8 91
Spelunca lib.11.c.30 458
Splen.li.2.c.38 55
Sphæra.li.5.c.6 115
Spina.li.12.c.146 564
Spirandi difficultas. libro 4. capitulo 15 95
Spiritus.li.1.c.12 13
Spongiæ lib.9.c.107 303
Sponſa.li.3.c.9 72
Spuma maris li.8.c.14 264
Sputi infectio.lib.4.c.15 95
Stacte.lib.12.c.143 563
Stannum.lib.11.c.124 492
Stella piſcis.lib.9.c.109 303
Stellarum conſideratio.li.5.c.34 128
Stellio.li.10.c.88 429
Sternutatio.li.4.c.6 90
Stipula.lib.12.c.155 567
Stomachus.li.2.c.35 53
Stomachi dolores.li.4.c.20 98
Stomachi infirmitates.li.2.c.18 97
Storax.li.12.c.144 563
Struthio.li.7.c.69 227
Sturio.li.9.c.99 301
Stupa.li.12.c.158 567
Subſolanus.li.6.c.15 161
Sudes.li.12.c.150 565
Sulphur.li.11.c.125 492
Supercilia.li.2.c.7 33
Surditas quid.lib.4.c.12 94
Sus li.10.c.93 434
Squatina.li.11.c.105 302

T

Tabula.li.12.c.155 568
Tactus.li.1.c.11 12
Talpa lib.10.c.96 436
Taprobana inſula.li.14.c.57 653
Tarda.li.7.c.13 191
Tartarum.lib.11 495
Taurus.li.10.c.94 435
Taurus cœleſte ſignum.libro 5.capitulo 11. 116
Taxus animal.li.10.c.97 436
Taxus arbor.li.12.c.159 567
Tempus.li.5.c.45 134
Tempora.li.2.c.9 34
Tempeſtas procella.li.9.c.14 161
Tenebra.li.5.c.43 132
Teredo.li.10.c.100 438
Terebinthus.li.12.c.162 568
Tencha piſcis.lib.9.c.114 305
Terræ mirabilia.li.14.c.67 677
Terra ſigillata.li.11.c.129 495
Terra.lib.11.c.1. 449
Teſteum animal marinum.li.9.cap.118. fol. 306
Teſtudines.li.9.c.117 305
Teſtudo.li.10.c.101 438
Thabor mons lib.11.c.16 455
Tharandus.li.10.c.77 422
Thijna lib.12.c.163 569
Thyle.li.14.c.55 652
Thymalus.li.9.c.116 305
Thymiama.lib.12.c.170 570
Thymus.li.12.c.169 570
Thynus.li.9.c.120 306
Thyrſus.li.12.c.164 569
Thyrſio.lib.9.c.99 301
Thracia.lib.14.c.56 652
Thus.li.12.c.171 570
Thuſcia.lib.14.c.54 652
Tigna.lib.12.c.165 569
Tigris animal.lib.10.c.98 437
Tinea.lib.10.c.99 438
Tiſana.li.12.c.167 569
Tomus piſcis.li.9.c.121 307
Tonitruum.li.6.c.28 175
Topazius lapis.li.11 494
Torpedo piſcis lib.9.c.122 307
Tortuca lib.10.c.102 438
Tortuca maris.li.9.c.119 306
Trabs.li.12.c.161 568
Tragelaphus.li.10.c.95 436
Trapo inſula.li.14.c.53 652
Trebius piſcis.lib.9.c.123 308
Tremor.li.4.c.7 90
Thribulus.li.12.c.168 569
Triticum lib.12.c.166 569
Triton.lib.9.c.124 308
Trutha.li.9.c.115 305
Turbo.lib.6.c.13 160
Turgogis gemma.li.11.c.128 494
Turcur.lib.7.c.70 228

V

Vacca.li.10.c.103 439
Vacca agreſtis.lib.10.c.104 440
Vacca marina.lib.9.c.129 309
Vallelus.li.7.c.71 229
Vallis.li.11.c.31 458
Vdachites lapis.li.11.c.132 495
Venæ.li.2.c.56 64
Venenum.li.4.c.27 106
Venenorum mirabilia.li.14.c.73. 690
Venth piſcis.li.9.c.125 308

Venter

Index Capitum

Venter.li.12.c.43
Venus.li.5.c.26
Ventus.li.6.c.12
Ver.li.5.c.47.
Verachiten lapis.li.11
Vergiliates piſces.li.9.c.127.
Vermis.li.10.c.111.
Vermiculus.li.12.c.112
Veſica.li.2.c.42
Veſpera.li.5.c.55
Veſpertilio.li.7.c.72
Vigilia.li.4.c.4
Vrtica li.12.c.190
Vimen.li.12.c.172
Vinaceum.li.12.c.186
Vinaria cella.li.12.c.187
Vinea.li.12.c.178
Vinum li.12.c.182
Vinum acetum.li.12.c.185
Vinum conditum li.12.c.184
Vinum nouum.li.12.c.183
Viola li.12.c.188
Vipera li.10.c.113
Vipera marina.li.9.c.126
Vir.li.3.c.9
Virga.li.12.c.173

57 Virgo cœleſte ſignum.li.5.c.15
122 Virgultum.li.12.c.274
158 Viriditas.li.3.c.4
135 Virtutes rerum Variæ.li.13.c.14
495 Virtus ouatiua.li.13 c.25
309 Viſus.li.1.c.7
446 Viſcera.li.2.c.39
447 Vitis.li.12.c.175
57 Vitis agreſtis.li.12.c.176
142 Vitrum.li.11.c.131.
229 Vitulamen.li.12.c.177
89 Vitulus.li.10.c.105
580 Vitulus marinus.li.9.c.130.fo.309.& li. 10.c.106
571
579 Vlmus.li.12.c.189
ibid. Vlula.li.7.c.73
575 Vmbra.li.5.c.42
577 Vmbilicus.li.2.c.44
579 Vncia li.10.c.107
579 Vnctuoſus ſapor.li.13.c.11
578 Vnguis.li.2.c.27
580 Vnguis piſcis.li.9.c.132
447 Vngula.li.2.c.27
308 Vnitas.li.13.c.27
72 Vomitus.li.4.c.19.
571 Vox li.2.c.20

117 Vpupa.li.7.c.74.
572 Vrina.li.2.c.42
585 Vrſa.li.10.c.109
597 Vrſus.li.10.c.108
599 Vrtica lib.12.c.190
10 Vrtica maris.li.9.c.131
55 Vua.li.12.c.79
572 Vua immatura li.12.c.180.
574 Vua paſſa.li.12.c.181
495 Vulandia.li.14.c.58.
574 Vulpes.li.10.c.110.
440 Vulpes maris li.9.c.128
Vultur.li.7.c.75
Vxor.li.3.c.9.

Z

Zaccarum.li.13.c.193
Zedroſi.li.9.c.133
Zingrites lapis.li.11
Zinziber.li 13.c.192
Ziſtris.li.9.c.135
Zizania.li.12.c.191
Zodiacus.li.5.c.9
Zumeth lapis.li.11
Zydrach.li.9.c.134
Zytiron.li.9.c.136

FINIS.

PETRI BERCHORII
IN REDVCTORIVM SVVM MORALE.

Prologus.

Ideteqm̃ nõ ſolum mihi laboraui, ſed omnib. exquirentib. veritatem. Eccl. 14. Quia ſicut dicit ille fons eloquentiæ Tullius de officijs lib. 1. præclare ſcriptum eſt à Platone, q̃ nõ ſolũ nobis nati ſumus, quia partem patria, partẽ amici ſibi vendicant, atq; placet etiam ſtoicis quæ in terra gignũtur, ad vſum hoĩm creari, hoĩes verò hominum cã gentios, vt alij alijs prodeſſe poſſunt, hinc eſt, q̃ ego videns q̃ oĩs natura gaudet bonũ ſibi conceſſum alijs communicare, & bonorum ſuorum participẽ inuenire, nõ ſolum mihi laborare volui, ſed ad vtilitatẽ oĩum fidelium labores meos ordinare contendi, iuxta doctrinam apoſtoli, q̃ ſe dicit græcis, & barbaris, & ſapiẽtib. & inſipientib. debitorem, & qui docet neminem debere quod ſuum eſt quærere, ſed aliorum vtilitatib. militare. Sciens igitur q̃ teſte ſcriptura, bonorum laborum glorioſus eſt fructus, quodq; qui in talento ſibi cõmiſſo laborare noluit, à dño ſuo pœnam, nõ gloriam reportauit, nec non q̃ illi à dño commendantur q̃ ad conſtitutionem tabenaculi non ſolum aurum & argentum, & alia precioſa obtulerunt, quinimò ẽt illi qui pilos caprarum, & alia modici precij obtuliſſe probantur, quòdque in magna domo (prout dicit apoſtolus) non ſolum ſunt vaſa aurea & argẽtea, ſed ẽt lignea & fictilia, ideò iuxta mei pauperiem ingenij (cum re vera pauper ſim ego, & in laboribus meis inuentute mea) in meis viribus non confidens, ſed in loco Deo, à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt deſcendens à patre luminum, vnice ſperans, tenuitatem ingenij mei non veritus, nec ſciẽtiæ vacuitate turbatus, manum meam niſi ad fortia, oculos meos impleui vigilijs, linguam meam calamum ſcribæ cõſtitui, digitos meos docui ad nouos ſubeundum labores, & uidens requiem quòd eſſet bona (ſicut Ruben) habitãs inter duos terminos, nouiſ. & veteris teſtamẽti, humeros meos ſupposui ad portandum, & ad Dei laudem & gloriam vtilitatemque legentium, opus ſequens plenum laboribus ordinãdum, vt ſic rectè videar verbum pro themate ſumptum. Videte quoniam non ſolum mihi laboraui &c. In quibus verbis vtique tria facio, quia ſ. excito aliqualem attentionem. Hic recito manualem afflictionem. Hic explico generalem intentionem. Ita qd probat attẽtionem affectus iudicatiuus. Videte. Probat afflictionem affectus moleſtatiuus. Laboraui. Probat intentionem affectus charitatiuus. Non ſolum &c. In omni enim opere ingenij debet excitari attentio lectoris, dẽt recitari conditio laboris, debet declinari intentio factoris. Igitur dico, q̃ hic primò excitatur attentio lectoris, & hoc ſit cum dicitur. Videte. Et re vera neceſſe eſt, q̃ homo videat ad ſciẽdum libri principium diligenter attendat. Ioannes enim librum de manu Angeli recepturus & comeſturus, ante omnia de vidiſſe pmiſit. Angelus etiam ſibi ſecreta cęleſtia reuelaturus, ipſum ad videndum & ad attendendum inducit. Veni inquit & vide. Lector ergo libri huius ſi ipſum vult ſtudẽdo comedere & contenta cognoſcere, ante omnia debet videre, & ad quædam prę ambula attendere, & ſtudere, dicens illud Exo. Vadam, & videbo viſionem hanc magnam. Videte inquio. Pſ. Venite & videte & narrabo, qui timetis Deum. Attende ergo & vide

Ad huius operis conditionem,
Ad huius operis diſtinctionem,
Ad huius operis denominationem,
Ad huius operis ordinationem.

¶Circa conditionẽ operis notandum eſt, q̃ labores mei nihil aliud ſunt quã quędam morales reductiones quidamq; proprietatũ moralizationes, & quædam exemplares applicationes, quibus ſcilicet conditiones virtutum & uitiorum poſſint oſtendi, & quibus exemplis & figuris mediantibus poſſint illa ędificari ad fidem & mores pertinent, manu duci. Et ſic dico, quod in iſto opere proprietas rerum, figmenta poetarum, ænigmata ſcripturarum ſint pro materia, applicatio verò ad mores eſt pro forma, Deus eſt ibi pro cauſa efficienti, ſolus verò animarum eſt ibi pro cauſa finali. ¶Circa diſtinctionem verò notatur quòd generaliter labores mei in tria diſtinguuntur, ſcilicet moralitates, diſtinctiones ſeu diuiſiones, & in themata & collationes. Eſt ergo primũ opus meũ circa moralitates ſimpliciter, ad finem ſcilicet quòd ad omne propoſitum poſſit homo proprietates rerum adducere, & moralizatas, expoſitas & applicatas ad omne quod voluerit inuenire. Et ſic dico, q̃ iſta prima pars continet librũ de proprietatibus rerum, diuerſos libros mundi mirabilium, fabulas, & ænigmata poetarum, quaſdam figuras ſanctarum ſcripturarum. Iſta enim omnia à me ſunt excepta, & ad mores etiam applicata, & propter operis quantitatem in duo volumina ſunt diſtincta. ¶Secũda pars laborũ meorum circa materias tam litterales quàm morales generaliter verſatur, & ſecundum ordinem concordantiarum bibliæ omnia vocabula per ordinem exponuntur, necnõ ſecundum quòd ad diuerſa poſſunt applicari propoſita. Nũc autem per diſtinctiones, nunc per exemplorum inductiones, nunc per figurarum & proprietatum applicationes, nunc per auctoritatum diuiſiones, & per concordantiarum tam bibliæ quàm originalium multiplices adductiones, dicta vocabula diſſecantur, vt ſic quicunque de quocunque vocabulo prædicare vel collationem facere decreuerit, & quocunque modo ipſum uocabulum uoluere uel accipere voluerit, totum paratum & ordinatum inueniat quid loquatur. Et iſta etiam neceſſe eſt quòd in duo volumina diſtingua tur. ¶Tertia verò particula quàm. ſ. necdum compleui, erit de diuerſis thematibus & auctoritatibus & de quibuſdã breuibus collationibus, quæ ſcilicet non proſequentur, ſed ad prædictum opus ſecundum, ſ. ad materias in diuerſis vocabulis proſequutas facta introductione congrua remittenẽ. vt & ſic primum opus ſit ſicut lapidicina vel puteus, ad materiam hauriendum, ſm opus ſit ſicut quoddam ędificium ad exhauſtam materiam colocandum, tertium verò opuſculũ erit ſicut oſtium ad dictũ ædificium ſubintrandũ. Igit̃ in iſtis trib. intendo laborum meorum ſeriẽ terminare, vt ſic opus ingenij mei, quod à trib. aĩæ dependet potentiis, poſſim ad Trinitatis gloriam ordinare. Iſte. n. numerus ternarius multipliciter eſt pfectus, q̃a. ſ. ipſa beata Trinitas ab ipſo numero denominat̃, ipſa deitatis imago. ſ. aĩa, trib. potẽtijs decorat̃, ipſa rerum machina ternario menſuratur, inquantum in mẽſura, pondere, atq; numero conſtituitur & formatur. Ipſum cęlum per triplicitatẽ ſignorum diſtinguit̃. Ipſe angelorum numerus in tres (q̃ ex trib. cõſtat ordinib.) Hierarchias diuidit̃. Ipſa natura aĩalium in tres partes, ſ. in volatilia, natatilia, & greſſibilia uariat̃. Apud ẽt poetas. Apollo dr̃ tripodẽ portare. Neptunus fingitur tridentem habere Pluto ſupponitur tres harpyas, tres parcas, tres iudices, & tres furias ſecum in inferno tenere. Iſte eſt ergo numerus in reb. diuinis naturalib. & humanis ſacrat⁹ ſup altos numeros priuilegiatus, & in ſcripturis multipliciter cõmẽdatus. In iſto. n. ſe adhibet Ariſt. Deum magnificare. In iſto dicit ſapiẽs bene ſuo ſpiritui complacere. In iſto dicit Eſaias molem terræ conſiſtere & pendere, quapropter in tres partes labores meos diſſeco, & ſicut prædiſtẽ ſum eſt, omnia opera mea in tres particulas ſubdiſtinguo, vt ſic, (exemplo Iudæ Machabæi) iſtis tribus ordinibus poſſim diabolo (qui habet tres ordines dentium) obuiare, & tribus iſtis lanceis corpus. Abſalonis confodere, & tres in una uite propagines poſt huius uitæ triduum, in regis Chriſti calicem propinare. Iſta ergo ſunt attendenda circa operis diſtinctionẽ. ¶Circa denominationem verò operum ꝓdictorum notandũ eſt, q̃ quia in iſto primò opere ꝓprietates naturales deducunt̃ ad mores, ió ipſum op⁹ morale reductoriũ noĩo. Quia in ſcdo

opere inueniũtur materiæ tractatæ & eludatę, & ſm vocabulorũ naturã p alphabeti ordinẽ explicatæ iõ ipſum morale repertorium baptizo. Tertium verò opuſculum, qa p quaſdã remiſſiones & reductiones multa cõtinebit ſub breuib, eritq; quaſi modus & directio vt alijs quis utatur, iõ ipſum morale breuiarium ſeu directorium ſi vita comes fuerit, appellabo. Nec imputet qs ad pſumptionem ſi operib. imò magis laboribmeis noĩa poſui, vel ſi nomẽ meum ipſis inſerui, quia ille q numerat multitudinẽ ſtellarum, & oĩb. eis noĩa vocat, ſcit q hæc ex ſuperbia nõ facio, ſed potius hoc neceſſarium eſſe puto. Quanq̃.n.vna ſunt opera, & riſu digna cõfuſum tñ negocium videret, ſi qñq; volumina carentia noĩe inuenirent, & ſi auctor horum voluminũ neſciret. Igit nõ infletur quiſquam contra me, in me, ſ. attendens ſcientiæ vacuitatem, eloquentiæ nullitatem, necnõ oĩs moralis ſanctitatis & iuſtitiæ paucitatẽ. Nec moueat aut dicat q epiſtolæ quidẽ graues ſunt, præſentia aũt corporis infirma, & ſermo cõtemptibilis. Nec ſubiugat & inſultando q vita mea à doctrina diſcordat, & q aliter viuo prædico, & q multa facienda cõſulo, q tñ non facio, ſed omitto. Sed potius talis obloquutor contra defectum ſciæ cogitet q Deus qñq; ſecreta ſua abſcondit à ſapientibns, & prudentibus, & reuelat ea paruulis, quodq; aſina Balaã melius vidit angelum q̃ propheta, necnon q Deus magis voluit fundari eccleſiam ſuam per petrum & alios ſimplices piſcatores, q̃ p Ariſt. & quoſcunq; philoſophus & oratores. Stulta.n.mũdi elegit Deus ſm Apoſtolum, vt ſapientes cõfundat, & infirma & ignobilia uocauit ut nobilia & fortia uilipendat. Iterum cõtra defectum eloquẽtiæ meæ cõſideret talis quicunque eſt obloquutor, q Moyſes elinguis fuit & labijs incircunciſis nõ tñ pp hoc à dño reprobatus, quinimò lex ei fuit credita, & Deus Pharaonis eſt dictus, & ipſi Aaron qui eloquens fuiſſe dr, antelatus. Apoſtolus & p dicat non in ſublimitate ſermonis aut ſapientię ad corinthios ueniſſe, nec in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ uerbis, ſed in oſtenſione ſpiritus & ueritatis apud eos prædicaſſe. Item contra defectum uitæ & morum, ſiquem forſan in me exiſtimat, attendat obſecro q Deus quandoq; malis ſicut inſtrumento ſuo ad bonũ utitur, & q & per Balaam & alios malos ꝓpheras multa bona & uera prędixiſſe probatur. Deus.n.ſcit de petra mel educere, & oleũ de ſaxo duriſſimo propinare. Deus nouit de ſpinis vuas colligere, & ſicut alter Deucalion de duriſſimis lapidib. filios Abrahã ſuſcitare. Quinimò, qd mirabilius eſt, ſi hoĩes tacuerint, lapides facit clamare, & ſicut alter Sãſon ĩ maxilla aſini nouit alienigenas trucidare. Qd ſi iſta cõſiderationi ſufficit, ſed adhuc talis obloquutor pp leuẽ vitã q̃ in me forſitã pceſſiſſe cogitat, labores meos & opera vilipendit, cogitet, obſecro q vbi abũdauit delictũ, qñq; gr̃a ſuperabũdat, vel ſaltem ſaluatoris cautela vtatur, vt qd dico ſi bonum eſt, faciat, malum verò ſi qd fecero, nõ attendat. Deus.n.teſte Iſidoro de ſummo bono non reſpicit quales antea fuerimus, ſed quales in fine erim⁹. His ergo cõſiderationib. debet obloquutor ceſſare & ſi me videt nomẽ meum exprimere, & ſi me audit iſtos meos labores & opera p̃libatis nominib. babtizare. Sum igitur quidã pct̃or, ordinis ſcti Benedicti monachus, de terris Francorum genitus, natione gallus, patria Pictauinus, nomine Petrus, cognomine Berchorius, & reuerendiſſimi in Chſo patris dñi d. Petri de Pratis diuina Dei prouidentia epi Peneſtrini, & ſacroſanctæ Romanæ eccl̃iæ cardinalis & vicecancellarij, familiaris domeſticus, qui & per ipſum libris & neceſſarijs mihi cõicatis & traditis, ad iſtos labores meos ſum inducť⁹, & in iſtis & directus multipliciter & adiutus. Nomẽ ergo meum iõ aperio, nõ vt inde aliqua gloria mihi deť, ſed & potius ſiquid eſt in iſtis meis laboribminus bene factũ vel dictum, meæ imperitiæ aſſcribatur. Siquid verò laude dignum ibi eſt, totũ diuinæ attribuat gloriæ, qui qñq; teſte Seneca, Innocentium & ſimpliciũ ore fatur. Nõ.n. (inquit ſaluator) Vos eſtis qui loquimini, ſed ſpũs patris veſtri qui loquit̃ in vobis. Hęc ergo attendenda ſicut circa huius operis noĩationẽ. ¶Circa verò operis ordinationem multa ſunt attendenda. Quocirca notandum eſt q iſtud primum volumen qd morale reductorium appello, ordinem libri de proprietatib. rerũ ſequitur. Veruntñ in tot particulas non diſtinguitur, quia qñque duę partes ſeu duo libri illius voluminis hic ſub vna particula cõtinent. Aliquos & libros ex certa ſcia tranſpoſ
vt in duo volumina æqualius partirentur. Aliquæ etiã
in libro de ꝓprietatib. materiæ, quas valde ſuccincte poſ
ſicut eſt liber de infirmitatibus, & liber de arboribus, de
bus notabiliora extraxi, magis verò communia derelict
Multa enim ſunt ibi quæ magis viſa ſunt mihi pertinere
receptas medicorum, quàm ad dicta philoſophorum, q
propter de iſtis me breuiter expediui. Aliqua etiam
quæ in pluribus augmentaui. Multa quæ alibi reperta
ſuperaddidi, ſicut patet de piſcibus, de quibus idem mag
ſter de proprietatibus parum tractat. Ego verò alibi
ta materia de ipſis magnum tractatum compilaui. In
etiam de animalibus, & de aquis & fluminibus, multa
ſuperaddere, & materiam in diuerſis repertam codicibus
ad ſuos titulos applicare. Legi enim illud notabile &
gium volumen, ſ. Plinium ſm de naturali mũdi hiſtoria,
Senecam de naturalibus queſtionibus legi Solinum de
di mirabilibus legi Geruaſiũ de ocijs imperialibus, nec
plura alia opera vel tractatus in quibus multa recinatio
digna reperi, quæ in ſuis locis huic primò operi ſecundo
ſuas materias & titulos aggregaui. Vltra librum autem
proprietatibus cum ſuis additionibus, & adiunctis, resp
ticulares tractatus huic volui operi ſuperaddere, & ad v
litatem legentium ſuperioribus aggregare, videlicet que
dam tractatum, qui intitulatur de naturæ mirabilibus
qui eſt de reductione fabularum, & poetarum, poemati
alium verò qui eſt de expoſitione & moralizatione figu
rum, & ſcripturarum, enigmatibus. Iſtorum verò trium
ctatuum ordinem qui plenius ſcire voluerit, videat pro
gus qui cuilibet iſtorum tractatuum præponuntur
de iſtorum librorum ordine magis plenè tractatur. Nec
ueat quẽcunque ſi in dictis libris de mirabilibus, & de
lis multa extranea, quæ forte falſitatis habent effigiem
taq; paganorum figmenta poſuerim & ad mores
vt eſt dictum, ſed attẽdat q Aegyptiorum theſauri
ficando taberna culo fuerunt neceſſarij, & mulier pa
in prælio capiebatur poſt lotionem aquę & vngui
ctionem, poterat ad Hebræo vxor accipi, & ad pop
Iſrael aggregari. Quapp male non credo facere
Aegypti mulieremq; pagana. i. poetarum & philoſo
necnon gentilium & paganorum doctrina accipio,
gues; i. errores & ſuperfluitates aufero, & ſi p reduc
moralizationes & applicationes, ipſam in Iſraelitic
fero vel conuerto. Adhuc autem circa ordinem huius
ris eſt notandum q proprietates cuiuſliber animalis
alterius cuiusliber rei in plures. §. diſtinguunt, ſm q
illius conditiones ad vnum vel ad aliud propoſitum
cabiles videbant. Plerunq; & fit q idẽ textus vel idem
ribus & diuerſis modis exponit ſm q p diuerſos mo
cipiendi, nunc in bono, nunc in malo, nunc allegorice
miſticè exponibilis putabat. ¶Poſtremo verò circa
iſtius operis oportet aduertere q iſte liber ſiue in vno,
in duob. voluminib. ſcribat ſexdecim particulariter
bros, quorum quatuor primi circa hoĩem verſant, alij
circa illa q̃ facta ſũt p hoĩem, occupant. Primus ergo
tractat ea pcedunt vel ordinet pis, vel naturæ hoĩs
nẽ, & ſic ibi agit de Deo, angelis ſpiritib. ſenſib. qualit
& humorib⁹. Scds agit de his q cõſtituũt hoĩs formatio
de corpore & mẽbris tã generalib. q̃ particularib. ſm
nẽ quoĩ corpore ſũt locata. Tertius agit de his q̃ vani
cõditionẽ, & de his q̃ faciũt ad ſui eſſe conſeruationẽ
ibi agitur de diuerſis gñib. pſonarũ, pr̃e. ſ. filio dño, ſer
ſimilib. & de illis ſex accidẽtib. q̃ ſanitatẽ cõſeruãt. ſ. ſo
& vigilia exercitio & cæteris. Quartus verò agit de
ciunt ad hoĩs deſtructionem. ſ. de infirmitatib. & de
Quintus agit de his q̃ ptinẽt ad cęli & corporũ cęleſtiũ
turã & ad tporum variationẽ. Sextus agit de materia
ma, ignis & aeris ꝓprietatib. & impreſſionib⁹. Septim⁹
aeris ornatu. ſ. de volatilib⁹. Octau⁹ agit de aqis & flu
Nonus agit de aquarũ ornatu. ſ. de marinis moſtris &
ſcib⁹. Decimus de animalib. vermib. & ſerpẽtib⁹. Vnde
de montib. metallis & lapidib⁹. Duodecimus agit de
& arboribus. ſeu de plantis & vegetabilibus. Terti
agit de quibuſdã rerum accidentibus. ſ. de coloribus,
ribus & liquoribus, ſonis, muneris, menſuris, & p

hus, & ſic finit ordo libri de rerum proprietatibus. Quartus
dicitur agit de naturæ mirabilibus. Quintus decimus agit
de poetarum fabulis & enigmatibus. Sextus decimus verò
agit de figuris bibliæ & earũ expoſitionibus. Et ſic patet or
do huius reductorij q̃tum ad numerum ſuorum partiũ & li
brorũ. ¶Aduertendũ tñ q̃ poſtquã hoc opus reductorij pe
nitus cõpleuiſſem, quoddam volumen qd̃ intitulabatur de
moralizatione libri de ꝓprietatib. rerũ, meas venit ad ma
nus, in quo qdem nõ omnes libri, ſed aliqui, & ẽt nõ oĩum
capitulorũ litera, ſed aliquæ proprietates de quolibet ex
trahuntur, q̃ proculdubio in locis plurib. notabiliter expo
nunt. Paucas tñ ꝓprietates accipit, quib. in locis ſuis quaſi
per tractatus veri, & deinde adiunctis alijs materijs in quolibet
capitulo vel §. multipliciter ſe extẽdit. Quẽ qdem librũ,
quia multa eleganter ibi expoſita videbantur totum volui
perlegere, & ſiquid inueni quod nõ primitus poſuiſſem in
ſuo loco, ſtatui in breuiloquio collocare. Patet igitur q̃ ad
quatuor debet lector attendere vt viſum eſt. ſ. ad operis or
dinationem, noiationem, diſtinctionem, & conditionem, q̃
qdẽ attentio oñſa eſt, cum dictum eſt. Videte, vt & ſic ad at
tendendum oẽs gñaliter inuitẽ, dicens illud Thre. 1o. O vos
oẽs qui trãſitis per viã, attẽdite & videte. Igitur dico q̃ hic
excitat attentio pronidi lectoris. Videre inquio. ¶Scd̃o principaliter dico q̃ hic recitat̃ afflictio ingẽtis ſudoris, & hoc
oſtenditur dũ dr laboraui. Et verè laboraui, et opera plena
laborib. & veinam vtilib. incipere voluit, et vt verum fatear
ab ipſis primordijs iuuẽtutis, & ab ipſa ianua vitę meę, in la
borib. plurimis, in pœnis & miſerijs ſp fuit. Laboraui. n. i ge
mitu meo, laui, qñq; lachrymis lectum meũ, ſciens q̃ ille qui
laborem & doloꝛẽ cõſiderat, nunq̃ vt cõiter ſine legitimo
certamine & ſine bonis laboꝛib. coꝛonam dat. Laboꝛaui igit
primò & ante oĩa, bibliæ textum quater ſtudendo, vt ſic ſine
cõcordantijs allegare ſcirem, figuras, auctoritates & hiſtorias, diligẽtiſſimè cõſignãdo. Laboꝛaui poſtea librum illum
de proprietatib. cum alijs qui de naturis rerum tractabãt, diligenter videndo & q̃ quid potui retinendo. Laboꝛaui poſt
hæc audaciã moralizãdi ſumendo, & in hoc annis plurimis
attendendo, dictas rerum naturas, ad mores (ſicut dictũ eſt)
applicãdo, formã quoq; & ordinem eis dando. Laboꝛaui in
ſuper opus magis arduum & difficile qd̃ repertorium mora
le vocaui, aggrediendo, & ibi quaſi p quinquenium inſudãdo. Laboꝛo verò nunc hæc oĩa corrigẽdo, & ſp aliquid vti
lẽ i diuerſis locis & materijs aggregãdo. Laboꝛabo verò poſtea opuſculum breuiarij moralis, collationum. ſ. & themarum cõpilando, & illos labores meos ſub iſto triplici ordine cõſummãdo. Nõ ignoꝛans igit̃ q̃ hõ naſcitur ad laboꝛẽ,
q̃ q̃ quilibet fidelis ſicut bonus Chriſti miles laboꝛare tenetur, rogo illũ ad quem ſunt labores oĩum ordinãdi, vt à ſede magnitudinis ſuæ ſapientiã mihi mittat, q̃ mecum ſit, &
mecũ laboꝛet, vt ſic poſſim cũ Apoſtolo dicere q̃ licet ſim
Apoſtoꝛum minimus, plus tñ plurimis laboꝛaui, non ego, ſed
gr̃a Dei mecum. Exẽplo igitur ſapientis modicũ laboꝛare
voĩui, vt inuenirem mihi multã requiem, ſciens q̃ ſancti finaliter regeſcente à laboꝛib. ſuis, & q̃ bonoꝛũ laboꝛũ glorioſus ẽ fructus. Fructus dico nõ coꝛruptibilis, ſed æternus,
qua re vera illam valde fatuum dicerem q̃, p ſpe tpalis merceꝛis laboꝛes ſpũales faceꝛet, & q̃ opeꝛa ſui ingenij ad tpa
lem gloriã ordinaꝛet, & hoc maximè cum videã cleꝛi recto
ꝛes & populi, laboꝛes philoſophantiũ ſpeꝛnere, nulli pꝛoꝛ
ſus manum largitionis extendeꝛe q̃ nimò ſæpe video ignaꝛos epulãꝛib. ſcientificos eſuꝛiꝛe. Dudum. n. & ꝛeges & ꝓlati
ſolebãt diligeꝛe illos q̃ i ſciẽtijs laboꝛabãt, & q̃ ẽm poſſibilitaꝛe ingenij ſe in facultatib. exeꝛcebãt, ſicut exemplificatuꝛ in pꝛincipio hiſtoꝛiæ tꝛipaꝛtitæ de iudicib. q̃ honeꝛaueꝛunt homeꝛum. De Philippo Macedone, q̃ ditauit Theopõpum. De Seueꝛo Cæſaꝛe, qui ſupꝛa modũ ꝛemuneꝛauit Opꝛ
ianum. De Allena, qui beauit Symonidem. De tyꝛãno Dionyſio, qui honoꝛauit Platonem. Sicut etiã exemplificat Solinus de victoꝛe oꝛientis Pompeio, qui Poſſidonio philoſopho ꝛeueꝛentiã exhibuit, & de vicenſe Catone, q̃ duos philoſophos & ꝛemoꝛis paꝛtitibus. Roma aduxit, ſeq; plurimũ
eo ꝛacto ſenatui & populo contuliſſe iactauit. Sed quid mi
ꝛ. ſi tunc mundi potentes litteꝛatos & litteꝛas honoꝛabãt?
tunc eiã dij cœleſtes ẽm antiquoꝛum opinionem ipſos di
ꝛos honoꝛib. iudicabant. Liber. a. pateꝛ coꝛpoꝛis cuiuſdã philoſophi Athenis inhumatum iacẽs pp violentiam obſi
dionis Liſandri, de naturæ mirabilibus apparẽs, pꝛemiti ſepeliꝛi mãdauit. Sine inquit ſepeliꝛi delicias meas. Apollo etiã
delphicus Socratẽ ſapiẽtioꝛem cunctis mundi hoĩb. iudicauit. Pollux. & Caſtoꝛ Pindaꝛum philoſophum de domo ruina
noſa vocaueꝛũt, quo egreſſo cæteꝛos pericꝛulum moꝛ inuoluit. Sed quid dicã, an tunc eſſe beatius laboꝛare circa ſcientias, qñ à dijs & hominib. pꝛæmia ſeparabantuꝛ, an nunc,
qñ ingꝛata diuicum generatio tales reſpicere nõ dignatuꝛ,
quin potius ipſos fantaſticos & quaſi in mundo ſuperfluos
ꝛeputat? Qui in naturæ operib. & in ſcienꝛijs q̃ intellectum
pꝛeficiunt meditantuꝛ, ita qd̃ illud eũãgelicum. Dñe peꝛ totam noctem laboꝛauimus, & nihil pꝛendimus, cum Petꝛo
dicere iam videntuꝛ. Cuius quidem contemptus ꝛatio eſt in
pꝛomptu, quia. ſ. teſte Apoſtolo, aãlis homo non peꝛcipit
ea quæ ſunt ſpiꝛitus Dei. Stultitia eſt. n. illi, & nõ põt intelligeꝛe alta. Eſt. n. ſtulta ſapientia. Et econtꝛa (ſcꝛiptuꝛa teſte)
talium ſapientia apud Deũ eſt ſtultitia. Ꝛe vera dico, q̃ imò
nunc eſt beatius laboꝛaꝛe circa talia q̃ tunc eꝛat. Quia. ſ. tũc
illi coꝛꝛuptibilem ſpeꝛabant meꝛcedem, nos autem incoꝛꝛuptam. Illi laudes quæꝛebant hominum nos autem laudes
quꝛimus Angelꝛoꝛum. Illi gloꝛiam acquiꝛebant humanam,
& nos autem gꝛatiam pꝛo meꝛemuꝛ diuinam. Illi ſuæ pꝛouidebant viꝛtuti, nos autem animaꝛum militamus ſaluti. Illi
in mundo coꝛonabantuꝛ hędeꝛa, nos autem in cœlo coꝛonabimuꝛ æteꝛnæ gloꝛiæ fibula vel coꝛona. Illi declamabãt
& tꝛageꝛdiabant in ꝛheatꝛis, nos autem declamamus in ecclẽſijs, & etiã in noſtꝛis coꝛdibus nobiſipſis. Et ſic eꝛgo concludo q̃ beatum eſt & vtile laboꝛaꝛe, & ſe in bonis opeꝛibus occupaꝛe. Quia. ſ. teſte Seneca, geneꝛoſos animos laboꝛ nutꝛit, & ſm Apoſtolum, qui non laboꝛat, manducaꝛe
non meꝛuit. Mulieꝛ etiam foꝛtis & eo commendatuꝛ, quia
ocioſa panem ſuum nõ comedit. Laboꝛaui eꝛgo Pſ. Laboꝛaui clamans, & ꝛauce factę ſunt fauces meæ. Placeat igit̃ eteꝛno Deo q̃ laboꝛes meos gꝛatus habeat, & pꝛo iſtis laboꝛib.
æteꝛnæ gloꝛiæ blãdimenta cõcedaꝛ. Quia, q̃culdubio alias
poſſem dicere illud pꝛopheꝛicum. In vacuum laboꝛaui ſine
cauſa, inane cõſumpſi foꝛtitudinẽ meam. Patet eꝛgo q̃ hic
ꝛecitaꝛ afflictio pœnæ vel ſudoꝛis. Laboꝛaui inquio. ¶Sed teꝛtiò dico, q̃ hic explicatuꝛ intentio feꝛuentis amoꝛis, quod
utiq; fit cum dico. Non ſolum mihi, ſed oĩb. ueꝛus. n. & chaꝛitatiuus amoꝛ magis diligit viſitationẽ cõem quã pꝛiuatã,
& ideo ad viꝛum bonum pertinet q̃ ſibi ſoli non ſtudeat p̃ficeꝛe, ſed q̃ magis omnib. gloꝛietuꝛ pꝛodeſſe. Stellæ. n. ſuas
influentias ſibi inuicem cõicant, cęliq; luminaꝛia non ſibi
ſolum lucent, ſed omnes geneꝛaliteꝛ illuminãt, & illuſtꝛãt.
Et foꝛmicæ etiam laboꝛes ſuos ſolæ nõ comedunt, imò omnes congꝛegãt pꝛo ſingulis, & ſingulæ pꝛo omnibus militãt
& laboꝛãt. Sic ꝛe vera nunquam debet homo ad lucꝛum p̃pꝛium ſolum attendeꝛe, ſed ad omnium ſaluteꝛ opeꝛa ſua
ſugiteꝛ oꝛdinaꝛe. Non iniquo ſoli mihi laboꝛ, ſed omnibus.
Exemplo beati Iob, qui dicit q̃ bucellam ſuam ſolus nõ comedebat, ſed oſtium ſuum omnibus patẽs eꝛat, & bona ſua tꝛanſeuntibus diuidebat, vt ſic & ego dicam illud Eccle. 33.
Reſpice quoniam non ſolum mihi laboꝛaui, ſed omnib. exquiꝛentibus diſciplinam. Vt exemplo etiam chameleontis
(qui omnibus coloꝛibus ſe conformat) poſſim dicere illud
1. ad Coꝛinth. 9. Omnibus omnia factus ſum. Illa enim quæ
ſine fictione didici, ſine inuidia communico. Talentumq̃ue
mihi tꝛaditum in teꝛꝛa non fodio, & theſauꝛum quem mihi
dedit dominus, non abſcondo, ſed potius omnia quæ ſcire
poſſum libenteꝛ alijs manifeſto. Et qui ſitit, veniat, & qui uoluerit, biꝛbat. Omnes geneꝛaliteꝛ inuoco & inuito. Nũquam
. n. illos approbaui qui bona ſiqua fecerint, ſoli gloꝛiãtuꝛ habeꝛe, ipſaque ſolent abſcondeꝛe, & moꝛe cerui (qui cornu
dextꝛum abſcondit) depoſitum inuidioſè ſibimet ꝛetineꝛe,
quibus. ſ. ꝛepꝛehenſiuè põt dici illud 1. Reg. 21. Quare tu ſolus, & nullus tecum? Maximè cum dicat ſapiẽs q̃ ſapientia
abſcondita & teſauꝛus occultus, nulla vtilitas in vtꝛiſque
ipſi veꝛò ſinguli põt dicꝛe illud Eſa. 53. Toꝛcular calcaui ſolus & de gentib. non eꝛat viꝛ mecum. Ego igitur poſt excitatam lectoꝛis attentionem poſt ꝛecitatã laboꝛis vexationẽ,
poſt exemplificatam amoꝛis intentionem ſeu affectionẽ iã
intendendo opus huius ꝛeductoꝛij incipeꝛe, à Deo ſumens
exoꝛdium, à quo neceſſe eſt omne pꝛincipium inchoaꝛe.

REDVCTORII MORALIS

PETRI BERCHORII PICTAVIENSIS, ORDINIS DIVI BENEDICTI.

Liber Primus.

De Deo. Cap. 1.

1 DEus qa ꝓpriè ſpeculationis eſt de reb. ſubiectiuè & materialiter loq; inquantū. ſ. ſūt reducibiles trāſſumpriuè ad aliquē intellectū moralē, iō cū Deus ſit illud ad quē oīa reducunt, abſurdū videret mihi de ipſo hic capitulū facere & ꝓprietates eius, ad alia ꝓpoſita adducere, niſi videre ſcripturā bñdictū nomē ſuū aliqñ ad
2 hoīes, aliqñ ad Angelos applicare. ¶Igit̄ bē dicam⁹ q ſm Damaſc. Deus eſt primū principium immortale & æternū, ſimplex, influxibile, impaſſibile, incōpoſitū, incorruptū lumen intellectuale, virtus inacceſſibilis, fons bonitas, oīa menſurās. Chariſſimi, qa ſcriptū ē. Imitatores Dei eſtote, ſicut filij chariſſimi, qa ēt ſcriptū eſt de viris iuſtis & ꝓfectis. Ego dixi dij eſtis & filij excelſi oēs. iō cōpotenter poſſū dicere q libet vir ꝓfect⁹ & maximè ꝓlatus pōt ſpūaliter dici Deus, & hoc qa ꝓ certo talis eſt principiū aliorū ꝓ honorē & dignitatē, & iō ipſe dēt eſſe immortalis & æternū ꝓ pſeuerantiæ cōtinuitatē. Influxibilis & impaſſibilis ꝓ cōſtātiæ & patiētię firmitatē. Simplex & cōpoſitus ꝓ mētis innocētia & puritatē, & ꝓ verborū veritatē & ſinceritatē. Incorruptus ꝓ mūditiā & caſtitatē. Lumen intellectuale ꝓ ſcīam & ſubtilitatē. Item iſte dēt eſſe virtus bonū virit̄ operādo. Inacceſſibilis, maieſtatē ſuā ne vilipēdat̄, nō nimis familiariter ſubmittēdo, vel ꝑpt̄arib. exponēdo. Fons ēt bonitatis in oēs miſericorditer influēdo, & cūctis liberal̄ bonitatis ſuæ bñficia largiēdo. Itē iſte dēt eſſe menſurans, qa. ſ. ipſe dēt mēſurare merita & demerita ſubditorū ꝓ debitā cōſideratiōnē dēt eſſe oīa implēs, qa. ſ. vacuos virtutib. vel opib. dēt implere ꝓ bonorū documētorū & exēplorū eruditionē, & ꝓ tpaliū bñficiorū ſubuētionē, dēt inſup eſſe oīa cōtinēs ꝓ charitatem & dilectionē, & oīa cōſeruās ꝓ iuſtitiā & defenſionē, oīb. imperās & dñans ꝓ potētiā & iuriſdōnē. Et ſic talis poterit dici Deus i. Dei imitator & filij⁹, ita q ꝓ de talib. ꝓlatis & ꝓfectis poterūt ſeculares & ſubditi dicere illud Act. 14. Dij ſimiles facti hoībus
3 deſcēderunt ad nos. ¶Deus dr̄ fons totius bonitatis. Bonitas aūt ſua ſummè in hoc apparet, qa bñficia ſua oīb. ſolet concedere, & tā bonis q̄ malis bona ſua influere vel donare, & illa q̄ ad regimē vniuerſi ptinēt nulli q̄uis impio denegare. Vñ oīb. dat Deus vitā, nutrimentū regnū & tutelā, ſiue infidelis fuerit vel fidelis. Solem. n. ſuū facit oriri ſup bonos & malos ad illuminādū. Tpalia cōcedit ad nutriēdū. Tutelā verò boni angeli cuiuſlibet ēt in fideli apponit ad cuſtodiēdū. Iſta. n. bñficia q̄ ad cōem rerū ordinē ptinēt, nulli De⁹ denegat illa tñ q̄ ad ſpālem gr̄am ptinet, ſicut eſt gr̄a & gl̄a, bonis & benemeritis ſolis ſtat. Sic verè dēt facere ꝓlatus. dēt. n. eſſe fons totius bonitatis, & iō ꝓ liberalē pietatē in oēs dēt ſfluere oīb. ꝓficere, nulli nocere. Et dato q̄ aliquos bonos, alios malos, quoſdā amicos, quoſdā inimicos videat, cūctis tñ illa q̄ ad ſuū cōe officiū ptinēt, dēt iſtruere, & ꝓp priuatū odiū vel delictū nemini munus publicū denegare, oībusq; ſubditis nutrimentū piæ ſubuētionis, regimē iuriſdōnis, & tutelā ꝓtectionis & defenſionis gñal̄ miniſtrare, & malos & bonos indifferēter libra iuſtitiæ, ſicut oīm debitor gubernare. Ro. 1. Græcis et Barbaris ſapiētib. et inſipiētib. debitor ſum. Veruntñ q̄tū ad illa q̄ cōcernūt gr̄am vtpotè q̄tū ad ꝓmotiones dēt alio mō ſe hr̄e, qa tūc dēt in ſubditos diſcernere, bonos q; malis ꝓferre, et ſm merita ꝓſonarū al̄r et al̄r
4 diſpēſare. 1. ad Cor. 11. alius q dē eſurit, ali⁹ aūt ebrius ē. ¶De⁹ eſt iuſt⁹, verūtñ rigorē ſuū nō ſtatim infert delinq̄ntib. imò multū diſſimulat et expectat, vt hoīes reſpectū hēant pœnitēdi, qa ſm ſcripturā, nō vult Deus mortē pctōris, ſed vt cōuertat̄ et viuet, et diſſimulat pctā hoīm ꝓ pniam. Sic ꝑculdubio dēt facere iudex vel ꝓlatus, qa ꝓ certo nō ſtatim dēt ad punitionē cōtra delinquentē, ꝓrumpere, ſed ſub diſſimulatione multa opera trāſire, vt ſic poſſit pniæ locū dare. Q; eſt cōtra multos q magis q̄rūt punitionē q̄ correctionē. Ex tim ſine diſſimulatione ꝓpūt ad ſniarū executionē. Pro. 4. Ptdes eorū i malū currūt, et feſtināt vt effundāt ſanguē. ¶Deus regēdo mūdū, q̄rit ſolū creaturarū vtilitatē, cetera priā, qa. ſ. de iſto ſuo regimine nihil acq̄rit vtilitatis. Sic rēilli q vicarij ſūt Dei, ſ. Principes, iudices, et ꝓlati, et ꝯgregatores & doctores nō dūt i officijs ſuis ad ꝓprīū lucrū intendere, ſed ſolū d̄ ſubditorū vtilitatib. ꝓducere, iuxta illud Cor. 11. Nemo qd̄ ſuū ē q̄rat, ſed qd̄ alteri⁹. ¶In Deo ſtant ꝑſonæ, vna tñ & eadē eſt ſuba, eſſentia, & ēt q̄libet ꝑſona i alia, dato, q̄ nō ſit alia. Tot⁹. n. eſt i pr̄e filij⁹, & tot⁹ in verbo pr̄. Sic verè mora r loquēdo, dato, q̄ nos ſim⁹ plures & diſtātæ ꝑſonæ i eccl̄ia, debem⁹ tñ eē vnū q̄tū ad fidei vnitatē. Et alter i alterutro q̄tū ad intimā charitatē. Eze. 1. Erat rota in medio rotæ. Vt q̄ tres ꝑſonæ vna eſſentia ſūt cōtēt̄æ, ad differentiā dū q̄ tres clerici vno bñficio dñt & vna ꝑbēda cōtenti⁹ dic, q̄ iter ꝑſonas eccl̄aſticas oēs dēnt de republica cenſari & i vnā eſſentiā, & i vnā cōem cōcordiā cōuenire. Vel cōtra ſ diuinis tres ꝑſonæ nō hñt niſi vnā eſſentiā, i humanis ecōuerſo, qa vna eſſentia tres hēt ꝑſonas, inquantū. Verbi gr̄a vn⁹ cleric⁹ nō eſt cōtēt⁹ vno prioratu & bñficio nec duos vel plures. ¶De noīb. verò Dei ſiue ꝓprijs ſiue appropriatis, de relationib. notionib. & effectuū diuinorū ad hanc membra applicationib. vide quo loq̄t magiſter iſta materia. qa ipſa noluit moralizare, nec ad aliud applicare. Hoc ſolū ſupaddo q ſpūs ſāct⁹ cui attribuit̄ bonitas, & multitudo noīat̄. Iſte. n. digit⁹, colūba, nubes, vētus, ignis ros, oleū, & alia ſimilia, q̄ ꝑculdubio nō ſolū ſpūi ſcto, imò et cuilibet ꝑſone ſcte, qa. ſ. iſte dēt eſſe digit⁹, diſcretè ſubtiliter operādo. Colūba modeſtè & ſimpl̄r cōuiuēdo. Nubes piè & benignitatis gr̄a alijs pluēdo & influēdo. Ventus, tribulatos refrigerādo & cō ſolādo. ignis, hoīes cōgelatos & ideuotos i amorē accendendo, & inflāmando. Ros ꝓ doctrinā irrigādo & ſpandendo. Oleū, ꝓ miſericordiā leniēdo, & ꝓ bñficia impartiendo. Iō nō ſolū de ſpū ſcto, imò etiam de quolibet viro ſancto li pōt dici illud Sap. 7. Eſt (inquit) in illa ſupple eccleſia ſpiritus vel ſapientia, ſpiritus intelligentiæ vnicus, multiplex, ſubtilis, diſertus, incoinquinatus, certus, ſuauis, amans bonum.

De Angelis. Cap. 2.

ANgelus ſm Damaſcenū eſt ſuba intellectualis ſpontanea, incorporea, arbitrio libera, Deo miniſtrās, ſortita naturā īmortalitatē hās. Angelus. n. ſūmā hēt intellectualitatē & claritatē, & hoc qa nullā hēt cū materia deperditiæ neceſſitatē. Hēt. n. intellectū diffōrmē, & iō ſupra ꝓpria q̄ rex p diſcurſū nō intelligit, ſed totū ſimul apphēndit & cognoſcit. Et iō qualis eſt cōparatio ſimplicis ad cōpoſitum, talis eſt intellect⁹ angelici ad humanū. Talis angelus ꝑculdubio eſſe q̄libet vir ꝓfect⁹. Itte eſt. n. intellectualis ꝑ fidē & dilectionē. Sp mobilis ꝓ obediētiā, & opationē. Arbitrio libero amota oēm ſeruitutis culpæ obꝓbriū. Deo miniſtrās, ſed quiū & humilē ſubiectionē. Immortalitatē hūs, ꝓ pſeuerātē i bono durationē. Dei formiter intelligēs ꝓ mētis ſimplicitatē. Deo cōformionē. Cito, ſimul & ſine diſcurſu veritatē cognoſcēs, ꝓ prōptā mentis adhibitionē. A materia. a. & vel à mūdo nō depēdēs, ꝓ totalē ſui ab ipſis abdicationē. Et ſic q̄libet talis figurēt̄ Apo. 10. vbi dr̄. Vidi angelū fortē &c. dētē de cælo amictū nube, & facies eius erat vt ſol &c. Et ſicut ſra. finali tractatu i loco ſuo. ¶Scm Dionyſium li. de. no. c. 5. Angeli dūr agalmata, i. ſpecula clariſſima immaculata & pura diuini luminis receptiua, & ipſi⁹ alijs manifeſtatiua & oſſiua. Quia. ſ. illud qd̄ angel⁹ guſtādo & cōtēplando capit⁹ ꝓcipit, alijs inferiorib. notificat & trāſfundit. Cōtra

enim facie patris cōtemplat̄, & illud qd̄ ibi viderit, ad alios ſuos fundere cōprobat̄. Superiores. n. illuminat inferiores, & hoc qd̄ a Deo recipiunt, influunt in minores. Proculdubio tales Angeli pōt dici viri eccleſiaſtici, qa ꝓ certo iſti debent eſſe ſpecula & exēplaria aliorū, quia. ſ. iſti dēnt eſſe pori ꝓ ſapientiā, immaculati ꝓ carnis munditiā, luminis gr̄æ & ſapientiæ à Deo receptiui, & verbis & exemplis ipſius ſad alios trāſmittendi, & ꝓ bona opa exterius oſtēſiui. Illuminatione. n. gr̄æ & ſcīæ quā guſtando & cōtēplādo à Deo ſolēt recipere, debent in alios, ſ. ſeculares & ſubditos trāſfundere, & quanto gradu ſunt ſuperiores, tanto plus debent inferiores ſibi celeſti lumine irradiare, ſicut ad ſfam faciūt boni ꝓdicatores & doctores. De q̄bus Apo. 18. Vidi alterū Angelū deſcendentē habentem pōtātē magnā, & terra illuminata est a gl̄a eius. ¶Angelorum mirabiles ſūt opationes & virtutes. Oia. n. faciūt ſine mora & dilatione. Oia aduerſa coercēt ſine reſiſtentia & cōtradictione. Sp nobis aſſiſtunt & ſeruiūt ſine intermiſſione. Humanæ naturæ ſunt cuſtodes à Dei ordinatione. Liberè Deo famulant̄ ſine coactione. Subito in inſtantia iuſſa Dei pſiciunt ſine ꝓcraſtinatione. Proficua & vtilia nobis ꝓcurant ſumma attētione. Deū cōtinuè cōtēplant̄ ſine fatigatione. Extra ſe apprehendunt oīa ſine collatione. Horib. pſiciunt ſine ipſorū grauamine & turbatione. Inter ſe ordinatiſſimè diſponunt̄ ſine inuidia & ambitione. Iſta oīa pſe applicari ad bonos eccleſiaſticos viros & ꝓlatos, q̄ ēt in ſcriptura Angeli nuncupant̄. Apo. 1. Septē ſtellæ, Angeli ſunt ſeptē eccleſiarū. Iſti. n. ſine mora dūr oia facere, qa. ſ. Dei & ſuperiorū mandata debent ſine dilatione exeq̄, & opa mīæ & ſ̄cunq; bñficia ſine ꝓcraſtinationis vitio exercere, iuxta illud Senecæ. Diu delibera, cito facito. Igit̄ iſti debent aduerſa & nocumēta à ſubditis coercere, ipſiſq; aſſiſtere & ſeruire, & cōtra inimicos ſpūales & tpales tutamē & refugiū ad hibere. Iſti. n. Angeli, ſ. ꝓlati, hoīm. i. ſubditorū ſunt cuſtodes & miniſtri, ad ipſorum tuitionē & defenſionē cōtra dæmones, tyrannos & hæreticos deputati. Eſa. 62. Sup muros tuos Hieruſalē cōſtitui cuſtodes. Vñ de Angelis pōt exponi illud Can. 3. Inueneruut me vigiles q̄ cuſtodiūt ciuitatē. Itē iſti ſine coactione debēt ſpōte & liberè dño ſeruire, qa. ſ. nō placent Deo coacta ſeruitia. Bona oīa ꝓ poſſe debent aliis ꝓcurare, Deū, & bona æterna debent cōtēplari, & oīa qui ad ſalutē ptinent, apprehendere & videre, & apprehēſa ꝓpetuò retinere. Mat. 18. Angeli eorum ſp vident faciē patris. Itē iſti debēt hoīes ſibi cōmiſſos. i. ſubditos ſine q̄ſtu ꝓprij lucri regere, ipſiſq; ſine tyrannide principari, & peſſe. Ordinatè vivere, & nullus alteri inuidere, & alter alterius officiū vel beneficium nō ambire, ſed in pace & cōcordia ꝓpetua ꝓmanere. Vñde Angelis loquens dicit ſcriptura. Iob 25. q̄ Deus facit cōcordiā in ſublimib. ſuis. i. in viris eccleſiaſticis & ꝓlatis. ¶Angeli carne vel oſſib. nō tegunt̄, ſine dilatione opant̄, Dū cōtinuè cōtemplant̄, inter ſe ſine diſcordia cōuerſant̄, inferiores ſuperiorib. famulant̄, & maiores minorib. principant̄, nulli poſſibilitate grauant̄, nullavarietate alterant̄, nulla immortalitate corrūpunt̄, nulla mala affectione inflāmant̄, nulla inuidia ſtimulant̄, nulla iracundia cōturbant̄, nunq̄ ſibiinuicē iniuriant̄, q̄ q̄d eis à Deo ꝓceptum fuerit, ſubito ſine tardamine exequunt̄, & quia immortales ſunt, iō ꝓ cō ſeruatione ſuę ſpēi nō nubēt neq; nubent. Tales Angeli pōt dici q̄libet boni religioſi & clerici, q̄ ēt in ſcriptura Angeli pōt dici, ſicut de ſacerdote dr̄ Mala. 2. q̄ legē requirent ex ore eius, qa Angelus dñi exercituum eſt. Tales. n. Angeli ſine dilatione dēnt operari, celeriter obediendo, celeſtia debent cōtemplari, ſe à terreſtrib. abſtrahendo, ſine diſcordia debent cōuerſari, ſecū pacificè cōiuuendo, inferiores ſuperioribus debent famulari, cum reuerentia obſequendo, ſuperiores & antiquores inferiorib. et iuniorib. debet principari, ipſos ſuite regendo & gubernando, nulla poſſibilitate debent gravari, ſe ꝑpatientiā ſtabiliendo, nulla varietate alterari, ſe ꝓ cōſtantiam cōfirmādo, nulla moralitate ſeu iniq̄tate corrūpi, ſe ꝓ pſeuerantiam in vita gr̄æ cō ſeruando. Iſti ēt ad litteram nulla mala affectione debent inflammari, nulla inuidiæ ſtimulo, aut iracundia ſtimulari, & nunq̄ ſibiinuicem iniuriari, & q̄d eis iniunctum fuerit, debent, ꝓmptè, volunta-
7 rie & celeriter exeq̄ & operari, vt ſic de ipſis poſſint intelligi illud qd̄ de nubib. dr̄. Iob 27. Luſtrant cuncta per circuitū quocunq; eas volūtas gubernantis duxerit. Et iō de immortalitate, perſeuerantia & ſtabilitate cuiuslibet talis angelici viri, pōt dici illud 2. Reg. 14. Sicut. n. Angelus Dei, ſic eſt dñs meus rex, vt nec bñdictione nec maledictiōe moueat̄. Iſti ēt carnis ꝓpagatione nō debent uti, ſed in caſtitate perpetua cōuerſari, qa ſicut dr̄ Mat. 23. Qui digni habiti fuerint regno nō nubent, neq; nubent̄, ſed erūt ſicut Angeli Dei. ¶Itē ſicut ponit hic magiſter q̄uis angelica natura ſit à lineamētis corporis penitus, aliena tñ in corporali figura pingunt̄, & hr̄e varias figuras & mēbra corporalia à ſcriptura ꝓdicant̄, ſed ꝓ denominationem viſibilium membrorū intelligunt̄ actiones & ꝓprietates inuiſibiliū aīorū. Angeli ergo pinguntur cū lōga coma, & cū capillis deorſum pendentibus. Pinguntur ēt cū pennis & alis ſurſum tēdentibus. Pinguntur ēt cū aurib. & narib. cū ore & cū dentib. cū lingua & cū labijs, cū oculis et ſupercilijs, cū brachijs & manib. cū tibijs & pedibus, cū coſtis & laterib. cū lūbis & fęmoribꝰ. Proculdubio talis Angelus ſic figuratus pōt dici q̄libet vir ꝓfectus. Ezec. 34. Vidit viros depictos in parietib. imagines Caldęorū expreſſas coloribus. Ad viros igit̄ perfectos & angelicos expoſitionem q̄ ad ipſos angelos applicat hic magiſter, poſſumus applicare. Capilli ergo iſtorum ſignant ſanctas cogitationes, q̄ à capite mētis oriunt̄, & ſurſum in Deū cōtinuè reflectuntur, inferius verò q̄tū ad vitæ actiuæ regimen aliquotiens extēdunt̄. Pſ. Iacta cogitatū tuū in dño, & ipſe te enutriet. Alæ eorū deſignāt apritudinē ad cōtēplandū & ad mētē ſurſū ad dñm eleuādū. Aures ſignant ꝓmptitudinē ad audiendū. Nares verò denotāt diſcretionē ad vitia fętētia repellēdū & ad virtutes odoriferas ſentiēdū. Quia ꝓcludubio viri iuſti mādata ꝓlatorū prōptè dēnt audire, & inter odores & fętores, & inter virtutes aliorū et vitia dēnt diſcernere, & vitia reſpuere, virtutes verò odoriferas diligere, & in eis delectari. Io. 2. ſit oīs hō velox ad audiēdū. Itē iſti dēnt hr̄e os ad mādducādū & guſtādū ꝓ deuotionē. Dentes ad maſticādū ꝓ deliberatiōnē, Labia ad oſculādū ꝓ charitatiuā dilectionē, Linguā ad loquēdū ꝓ laudē & cōfeſſionē, Oculos ad videndū per clarā diſcretionē, Manus & brachia ad laborādū ꝓ bonā opationē, Pedes & tibias ad ambulādū ꝓ bonā affectionē, Coſtas et latera ad ſuſtinendū ꝓ patiētiā et duratiōnē, Lūbos et femora ad gñandū ꝓ uirtutū ꝓductionē. In hoīe. n. morali os qd̄ guſtat eſt deuotio. Ala q̄ ſurſū volat et leuat eſt cōtēplatio. Dēs q̄ maſticat eſt deliberatio. Labiū qd̄ oſculat̄ eſt dilectio, lingua q̄ loquit̄ eſt cōfeſſio, Oculus q̄ videt eſt diſcretio, Manus laborat eſt opatio. Pars q̄ ambulat eſt affectio. Latus et humeri q̄ ſuſtinēt ſunt patiētiæ firmatio. Lūb. q̄ gñat eſt bona delectatio et uirtualis ꝓductio. Et ſic q̄libet talis angelicus vel angelus pōt figurari in illo angelo q̄ apparuit Io. Apo. 1. q̄ habebat caput et capillos cādidos ſicut lanā, oculos velut flāma ignis, et pedes ſimiles orichalco etc. Expone ſicut infra i tractatu de figuris bibliæ i loco ſuo. vt de quolibet tali viro angelico et pfecto poſſit dici illud Iud. 13. qd̄ dixit mr̄ Sāſonis. Vir Dei uenit ad me, hñs vultū angelicum. ¶Angeli ſp 6
pinguntur iuuenes et nō barbati, veſtiti et adornati, pedib. nudi et diſcalciati, humeris pēnati ſeu alati. Sic verè viri ſpūales et angelici iuuenes ſūt ꝓ morū nouitatē. Veſtiti ſunt ꝓ vitę honeſtatē, et ꝓ rectā oēm turpitudinē et fęditatē. Ornati ſūt ꝓ virtutū et morū uenuſtatē. Diſcalciati ſunt ꝓ pedū. i. affectuū nuditatē, et liberā i dño uolūtatē, alti ſūt ꝓ cōtēplatiōis ſublimitatē, et ꝓ eleuatā ad cęleſtia aīæ libertatē, qa ꝓ certo uiri angelici i morib. ſp iuuenes, q̄a nūq̄ ꝓ malas cōſuetudines ſeneſcūt, ornati ꝓ bonā cōuerſationē, alati ꝓ cōtēplationē, nudi pedes ꝓ liberā affectionē, vt ſic figurent̄ in illo angelo Tho. 5. de quo dr̄ q̄ Tho. iuenit iuuenē ſplēdidū ſtātē, ꝓcinctū paratū ad ambulādū. ¶Angeli 7
ueri et angeli picti inter ſe differūt, qa. ſ. angeli picti alas hr̄e vñr, tñ nunq̄ volāt. Os aperiūt ac ſi cātare debeāt, et tñ nunq̄ clamāt. Thuribulū portāt, et tñ odorē nunq̄ vaporāt. Ceręos deferunt, et tñ nunq̄ illuminat nec illuſtrat. Tales picti et ficti angeli ſunt hypocritæ, de q̄b. ēt 2. ad Cor. 11. Qd̄ ipſe angelus ſathanæ trāsfigurat ſe i angelū lucis, qa ꝓculdubio talis angelus vł hr̄e uolatū cōtēplationis, et tñ nunq̄ exercet unū uolatū alicuius bonæ affectiōis, apparēter credit̄ os opire, orare. ſ. et Deū landare, et tñ vocē eius nunq̄ cō ſueuit dñs exaudire. Thuribulū deuotiōis gerere vł, et tñ odor aromatū virtutū nunq̄ à Deo ꝓcipit aut sērit. Cereos ēt bonorū exēplorum portat, et tñ ſeipſum nō illuminat, nec

illustrat. Baruc. 6. Neq; splendebunt vt sol neq; illuminabũt vt luna. ¶ Describuntur et Angeli sub multiplici figura mira biliter alterari, sicut tangit Dionysius in fine Hierarchiæ. Sicut. n. ex discursu scripturæ patet. Angeli qñq; visi sunt alati atque pennati. Esa. 6. Sex alæ vni &c. Aliqñ vestib. igneis visi sunt induti. Dan. 10. Brachia eius. s. Angeli, & q̃ deorsũ erant vsq; ad pedes, quasi spẽs æris candentis. Aliqñ zonis aureis visi sunt accincti. Apo. 2. Præcincti ad mamillas zona aurea. Aliqñ virgis et sceptris visi sunt cõiũcti, sicut Iud. 6. legit⁹ q̃ Angelus extendit summitatẽ virgæ quã tenebat. Itẽ aliqñ tela & gladios visi sunt gestare, vt patet 2. Reg. 24. vbi Dauid vidit Angelũ euaginato gladio. Aliqñ trullas & perpendicula visi sunt hñe, sicut de Amos legit q̃ ipse trullã cementa rij vidit. Amos 7. Aliqñ calamos & mensuras visi sunt tenere, vt Zac. 2. vbi de quodã Angelo dr̃ q̃ habebat calamũ mẽsuræ, ad Hierusalem mensurandã. Itẽ aliqñ visi sunt cũ phialis & aromatibus. Apo. 4. Aliqñ cũ citharis & dulcesonãtib. ibidẽ. Aliqñ cum tubis durè clangentib. Apo. 9. Aliqñ cũ atramentis, & scriptorũ instrumẽtis cõperẽtibus. Eze. 9. His & multis alijs figuris Angeli figurant, p tales figuras eorũ operationes mirabiles designant. Ista oia pñt applicari ad viros ecclesiasticos & platos, ẽt si non exponamus aliter q̃ expo suit hic magister, quia. s. Angeli grecẽ, nuncij dr̃ latinẽ, q. a. s. viri iusti Dei sunt nuncij & ministri. Matt. 4. Accesserũt Angeli, & ministrabant ei. Igit isti debent habere alas. i. sublimẽ affectionẽ & cõtemplationẽ. Vestes igneas. i. feruentẽ amorẽ & dilectionẽ. Zonas aureas. i. sapientiam & splendentem discretionem. Virgas & sceptra, i. auctoritatẽ & iurisdictionẽ. Tela & gladios. i, rigorẽ, seueritatẽ, & correctionem. Trullas & perpendicula q̃. s. sunt instrumenta pro ædificando. i. exẽplariter & verbalẽ ædificationẽ. Calamos & mensuras. i. discretam aliorum mensurationẽ suorũ meritorum distinctionẽ. Phialas & aromata. i. suauem deuotionem & bonæ famæ odorationẽ. Citharas⁹ & cantus. i. benignã tribulationum cõsolationem, & Dei laudem & gr̃arum actionẽ, Tubas. s. asperam reprehẽsionẽ, & fortẽ ad bonũ excitationẽ. Atramẽta riũ scriptorũ. i. diuinæ volũtatis in alijs descriptionẽ, notificationẽ & pdicationẽ. Talia. n. officia, instra & ornamẽta spũaliter intellecta hñt Angeli. i. viri angelici & pfecti, qua pp Angeli pñt dici, quia sicut dr̃ in Psal. Deus fecit Angelos
9 suos spiritus & ministros suos. ¶ Itẽ ponit hic magister q̃ Angeli diuersis reb. naturalib. cõparant in scriptura, & sub varijs ẽt figuris rerum irrationabiliũ apparuisse legunt, s. ventis, nubib. ignibus, pciosis lapidib. bobus, aquilis, &c. Sed qa vir perfectus reb. istis oĩb. infra in locis & titulis diuersimodẽ cõparat, iõ de istis supersedeo quo ad psens. Omitto igit istam materiã de Hierarchijs & ordinibus, & eorũ proprietatib. qa nõ est psens operis de angelicis aliq̃d dicere, nisi in
10 quantum aliquas eorũ pprietates possum ad aliud applicare. ¶ Hoc solum superaddo, q̃ hic in fine dicit magister q̃ bonus angelus nr̃æ custodiæ deputatus ad bonum nos excitat ne in vitijs dormiamus. Spũaliter nos reficit, ne sub onere recumbamus, Arcet dæmones, ne læsionẽ ab eis subeamus, Instruit in ambiguis vt certitudinem habeamus. Cõducit in via, ne p inuia deuiemus. Itẽ iste assistit nobis in tristitia positis, vt cõsulemur. Cõpatif delinquentib. vt emẽdemur. Astat pliantib. vt adiuuemur. Sanat vulnera ne moriamur. Itẽ iste pctã nr̃a nobis reducit ad memoriam, vt erubescamus. Volũtatem Dei annunciat vt eã impleamus. Impedimenta aufert vt Deo liberius seruiamus. Frequenter nos visitat, & nobis pcauet ne offendamus. Ista oĩa pñt applicari ad bonũ platũ subditorum custodiæ deputatum q̃ pculdubio officiũ hẽt tã angelicũ q̃ diuinum. Iste. n. dẽt subditos pdicando, ne in vitijs dormiant excitare. Figura Act. 12. vbi Petrum in carcere positũ & dormientẽ angelus pcusso ipsius latere excitauit. Itẽ iste dẽt cibos exẽplorũ doctrinę tpalis eleemosynę ministrare. vt 3. Re. 19. vbi Angelus apportauit panẽ Heliæ dicẽs, Surge comede, qa grandis tibi restat uia. Itẽ iste dẽt dæmones. i. hæreticos & tyrannos ne subditis noceãt coarctare, sicut de Raphaele legit. Tho. 8. q̃ Asmodeũ q̃ Sarrę maritos occiderat relegauit. Itẽ iste dẽt ne errent subditi ipsos in reb. dubijs informare. Vñ angelus dicit Danieli. Dan. 9. Nũc egressus sum vt docerẽ te. Itẽ iste dẽt subditos in uia morũ cõducere, & ne p vitia deuient, ipsis dẽt verbis & exẽplis viã iustiæ demõstrare. Ps. Angelis suis mandauit de te, vt custodiãt te in oĩb. vijs tuis. Exẽplũ Thob. 5. vbi Raphael Angelus
[illegible] quem deuoret. Tales. n. vt cõiter in suis malitijs [illegible]simi, & iõ ad de fraudandũ simplices sunt astutissi[illegible]nes. i. figuras. i. in diuersas fictiones & dissimulatio[illegible] solent vertere, vnumq; apparenter ptendere, & aliud [illegible]derint ẽdere, vt sic melius possint simplices defraudare. [illegible] Angelus sathanæ trãsfigurat se in Angelũ lucis, [illegible] literã de malitiosis & de falsis amicis patet, q̃ boni [illegible] apparere, vt melius possint nocere. Tales. n. nõ satiant [illegible] facere, imò quãto plura mala fecerint & magis nocue[illegible] desiderant plus nocere, qđ bene figurat Mat. 8. vbi dę[illegible] ab obsesso furati dicebãt dño. Si eijcis nos, mitte nos [illegible] accipiunt tã licentiã nocẽdi porcis. i. pauperibus & mi[illegible] ¶ Dęmones multi denominant noĩb. i scriptura, p q̃. s. [illegible] malitię, & pprietates male spũaliter denotant. Igit ma[illegible] diabolus. i. deorsum ruens, qa de cęlo cecidit. Dę[illegible] scientia naturalem retinuit, & qa summa intel[illegible] a principio viguit. Sathan. i. aduersarius, qa humano [illegible] p cõrarius extitit. Beemoth. i. bos, qa mugitum despera[illegible] mittit, & qa herbã. i. carnales spũaliter comedit. Le[illegible] additamentum, eo q̃ pęnã, & culpam culpæ sp ad[illegible] Apollion. i. exterminator, eo. s. q̃ oês virtutes exterminat [illegible] destruit. Serpẽs & coluber tortuosus, eo q̃ in malitijs suis [illegible] collabit & incedit. Leo eo q̃ crudeliter psequit & inua[illegible] pculdubio ista oia cõpetũt q̃busdã malis & malitiosis [illegible] & pctorib. huius mũdi. Isti. n. dr̃ diabolus, qa deorsũ [illegible] mũdi bona solẽt per auaritiã impetuosè & sine deliberatione rere & descẽdere Mat. 10. Videbã sathanã quasi fulgur de cęlo cadentẽ. Dęmon, qa mũdana scientia & sapiẽtia, hoc [illegible] dicitu, cauteloſa malicia solẽt alios pcellere. Lu. 16. Filij hu[illegible] seculi prudẽtiores filij lucis sunt. Sathan qa alijs hoĩb. so[illegible] aduersari & se opponere. Beemoth, qa sicut bos, herbas. i. [illegible] alioru solẽt depascere. Leuiathã, qa aliorũ bona suis [illegible] possessionibus solent addere. Appallio, qa pauperes solẽt ex[illegible] minare, exhæredare & destruere. Serpens & coluber, qa [illegible] & insuauiter solẽt alios fraudare & decipere. Leo, qa ip[illegible] sos insuauiter solent pdari & deripere, q̃b. s. ipsi primo sicut ser[illegible] pẽs, cautè obligãt & decipiũt innocẽtes, & tandem, sicut leo [illegible] orãt & diripiũt se ab eis defendere nõ valẽtes. Ps. Insidiat [illegible] sicut leo i spelũca sua, insidiat ut rapiat pauperẽ, rapere pau[illegible] dũ attrahit eũ. ¶ Dęmones, illos quos decipiunt vñr diligere, inquãtũ solẽt bona tpalia ipsis dare, in fine tñ illos so[illegible] dimittere, & dãnationẽ pperuã ministrare. Dęmones ẽt [illegible] mittũt hoĩb. q̃ nõ reddũt. Sic vsurarij, pauperes q̃bus bona [illegible] mutuãt, diligere se supponũt, ipsos tñ in fine dãnãt, exhę[illegible] recãt & cõfundũt. Multa ẽt solẽt eis pmittere q̃ tñ in fine nõ [illegible] reddere & q̃ ẽt more dęmonũ solẽt interptari aliter intelli[illegible] debere. Incorrigibiles ẽt sũt, qa p certo vix, aut nunq̃ ad [illegible] veritatis semitã se cõuertũt. Vel dic de luxuriosis q̃ more dę[illegible] monũ alios s carnaliter diligunt, & sic diligẽdo ad ignẽ perpe[illegible] tuã secũ trahũt. Qui ẽt inuẽculis multa pmittũt q̃ nõ reddũt [illegible] & corrigi ab aliquo nunq̃ volũt, & ẽt qđ ẽ deteri⁹, nunq̃ pñt. [illegible] Eccles. Moi fornicario oĩs panis dulcis, nõ fatigabit trãsgre[illegible] diẽs vitã, ad finẽ. Prou. 15. Nõ amat pestilẽs eũ q̃ se corripit. ¶ Dęmones ppriã extollẽtiã q̃rũt, bonis terrorẽ inferũt, ip[illegible] sos hoc ideo plus q̃ malos deprimũt, atq; lædũt. Malos ve[illegible] ri pñt promouere & extollũt solũ pp pctã ptãtẽ sup hoies ac [illegible] cupit. Largiri promissis, & mẽdaces in factis sunt, tẽpestates ex[illegible] citãt & facũt, & post se vestigia derelinquũt. Incorrigibiles [illegible] sunt & obstinati, ita q̃ mutari à malitia nunq̃ pñt. Tales dę[illegible] mones dr̃ esse mali Principes & plati, qa, cisti Iram, terrorẽ [illegible] solẽt bonis inferre, tẽpestates tribulationũ cõtra ipsos suscitare ipsos q; lædere, & deprimere. Malos ẽt extollere & foue[illegible] re ppriã excellẽtiã solẽt q̃rere, & pp pctã pp nr̃i nõ pp sua me[illegible] rita regnũ & dr̃ũ obtinere. Multa promittere, & pauca redde[illegible] re. & uestigia malorũ exẽplorũ post se relinq̃re, & à nullo pñt [illegible] uolũt corrigi. Qua pp necesse est eos in sua malitia incor[illegible] rigibiliter pmanere. Amos 5. Odio habuerũt in porta corri[illegible] pientẽ, & loquentẽ pfectẽ abominati sunt. Et sicut dæmones in [illegible] mõstra genuerũt, sic isti carnali affectioni incũbẽtes ne[illegible] pullos suos, sicut qđã mõstra in Ecclia gnant, & pducũt, q̃ [illegible] eorũ insufficientias mõstra & mõstros ppriè dici possũt, [illegible] maxime qa plura capita. i. plures digitos, ut cõiter possi[illegible] terq; gerũt. Incubi ẽt dici pñt p eo, q̃ aliquoties cũ mu-

lierib. cohabitant & incumbant. Gen. 11. Videntes filij Dei filias hominum quòd essent pulchræ, elegerunt sibi uxores.

De Homine. Cap. 4.

HOmo ſm Isidorũ est aĩal deiforme, mãsuetũ & naturale, ſm legẽ rõnis disciplinę susceptibile. Et ſm Aristotelẽ, aĩal est rõnale mortale. Sursũ. n. uersus cęlũ erectũ, inter naturã angelicã & brutalẽ mediũ, q. a. s. cũ Angelis participat prõnẽ, cũ brutis uerò p mortalẽ cõditionẽ. Et iõ statura sursum erigit⁹ ut per rõnẽ uideat ſprema q̃rere, inferius tñ circa terrã corporis mole detinet, ut cũ brutis uideat similitudinẽ hñe. Oĩb. rebus igit platus est. Hõ sol⁹ inter aĩalia bibẽs. Solus sursum erect⁹, Solus multos capillos ĩ capite habẽs. Sol⁹ pulsum uenarũ sentiẽs, & p cunctis aĩalib. in sensu tactu uigẽs. Solus aures non mouẽs & p cæteris aĩantib. respectu sui corpis os habẽs modicũ, & oculos magis claudẽs, & solus ĩ duabus palpebris pilos habẽs. Nobilissimũ ergo aĩaliũ ẽ hõ, & iõ cæteris aĩalib. est platũ, & à Deo magis priuilegiatũ, pditũ & dotatũ. Per hominem loquẽdo spũaliter pñt intelligere quẽlibet bonũ ecclĩasticũ uel platũ, q̃ pculdubio alijs est ppositus, & p fectus, & ĩ gradu & statu alijs pelectus. Talis igit dẽt esse aĩal. i. res aĩata p gr̃am & charitatẽ. Mansuetũ p modestiã et benignitatẽ. Rõnale per prudẽtiã et sagacitatẽ. Veruntñ mortalẽ se cognoscẽs per pprię cõditionis notitiã, et humilitatẽ, ut dicat illud Sap. 7. Sum qdẽ & ego mortalis hõ, similis oĩb. hoĩb. et ex gñe illius q̃ prior factus est. Iste igit dẽt esse erectus, per cœlestium affectionẽ, et contemplationem, inter Angelos et iumenta. i. inferiores subditos medius p iurisdictionẽ et platiõnem. Et dato, q̃ in parte sit similis Angelis et supremis, iumẽtis tñ. i. simplicibus debet ẽt in parte cõsiderare se similem per mortalem cõditionem, dicens dño ill lud Ps. Vt iumẽtũ factus sum apud te. Decet. n. q̃ platus in parte sit angelicus, purus, mũdus et rõnalis, in parte uerò iumẽtũ. i. tentationum expers, sciens, et cõpatiẽs fragilitatis mortalis, dicens illud Esa. 53. Ego sum uir dolorum et sciẽs infirmitatẽ. Itẽ iste dẽt esse bipes, qa. s. duo debet hñe principalia fundamenta, s. ueritatẽ et iustitiã. Debet in capite. i. in mente hñe multos capillos. i. uirtutum redũdãtiã. Debet hñe optimũ sensum tactus. i. cõpassionẽ et clementiã, et optimè dẽt pcipere prelũ. i. aliorũ q̃rimoniã, miseriã uel ẽt sensũ, tactus debet hñe. i. prudentiam quo cognoscat cuiuslibet cõplexionẽ et sufficientiã, dicẽs illud Gen. 27. Accede ad me huc ut tãgã te. ¶ Itẽ iste aures non dẽt mouere, s. ad illa q̃ dr̃, ipsas plus debito inclinãdo, quinimò aures dẽt hñe immobiles omnia æquanimiter audiendo, et nõ alteri magis q̃ alteri plus fauẽdo. Os debet modicum hñe. s. parum loquendo uel sobriè comedendo. Oculos ceteris magis debet claudere, magis dissimulando, et ac si nõ uideret plurima transeũdo, et in duabus palpebris discretionis suæ spũali. s. tpali dẽt pilos, q̃ de carne noscunt, in ppriæ fragilitatis notitiã hñe semper de morte cogitãdo, et humiliationis materiã meditãdo, ut sic in bono significato exponat̃ de talibus illud Ps. Oculos hñt et nõ uidebũt, aures hñt et non audient etc. qa pculdubio ad hominẽ. i. ad personam rõnalẽ, et maximè ad ecclesiasticũ prælatũ pertinet, q̃ parũ loquat̃, q̃ auditu uerborũ non moueat̃, & q̃ ad uidẽdũ, et ad explorãdũ aliorũ uitia ultra debirũ nõ ferat̃. Esa. 6. Oculo s eius claude, et aures eius aggraua. Hõ solus inter aĩalia ridet, solus præter struthionem caluescit, et ut cõiter solus canescit, et cũ cætera aĩalia frontem habeat, iste tñ signum lętitiæ et tristitiæ solus in fronte ostendere cõsueuit, hõ ẽt solus cor in sinistra habet, pectus habet latum, natura⁹ est nudus, et cauda caret, et in longũ et latũ æquali tatem possidet atq; tenet. Nam ut dicit Solinus c. 5. mirabiliũ tãta est inter extremitates brachiorũ corporis latitudo, quãta est à plãta pedis usq; ad uertiçẽ ipsius lõgitudo. Et iõ microcosmus. i. minor mũdus dr̃, eo q̃ ad mũdi sit⁹ itudinẽ mẽsuratus æqua⁹ cõprobat̃. Anthropos ẽt. i. sursum erectus appellat̃, eo q̃ eius statura superius eleuat̃. Re uera talis hõ dẽt esse q̃libet hõ iustus, rõnis. s. usu doratus, et menta⁹. i. mortalitatis cõsideratione grauatus, et humiliat⁹, qa pculdubio talis dẽt esse risibilis per spẽ et cõsolationẽ. Caluescẽs. i. pilos diuitiarũ deponẽs, per eleemosynã et largitionẽ. Canescẽs per prudẽtiã et senilẽ discretionẽ. Et frõte. i. apparẽtia nũc spũalẽ lętitiã nũc spũalẽ tristitiã ptẽdẽs per ppriç cõuersationis uariam ordinationem. In sinistra tamen aduersitatis

semper eor & mētē habēs p mortis & inferni cōsideratiōē quia pro certo uir iustus sp debet cor suū ad p̄sentes & futuras miserias & aduersitates flectere, & sm loca & tpa nūc lætus nūc tristis esse. Per sapientiā cauescere, p eleemosynā cauescere, & p spē & cōsolationē ridere. Iob 5. in uastitate & fame ridebis. Et iste proculdubio pectus debet hīe lætum per charitatē, nudus debet esse p diuitiarum cōtemptum, & per uoluntariā paupertatē. Cauda dēt carere per pōpæ sequētiū & famulantium raritatē. Aequaliter dēt mensuratus, & quadratꝰ esse p quatuor virtutū cardinaliū moderamētū & æqualitatem. Apoc. 21. Latera ciuitatis erāt æqualia sursum. Et dēt esse erectus per cōtēplationē cęlestium & mentis sublimitatē. Luc. 21. Respicite & leuate capita vra. ¶Hō naturaliter est aīal nudum, in capite tm̄ multis capillis & crinib. est uestitū, p̄ ceteris aīalib, suras & tibias hēt valde carnosas. Cor eius iacet i parte sinistra & naturaliter caret cauda. Fragile aīal est, & de humo & humore creatum, & tm̄ vultum habet sursum expositum & eleuatū. Talis est p̄tōr, qa quāuis naturaliter nudus & pauper nąscit, imò ēt & nudus uiuat, nulla p̄speritate fruat, in capite tm̄ i. in mente & affectione pilos diuitiarū hīe cōprobat, quia. s. multi sunt q quamuis à statu & conditione debeant diuitijs esse nudi, sicut sunt religiosi maximè mēdicātes, ipsas tm̄ habent in capite. i. in affectione & mēte. Prou. 13. Est quasi dies cū nihil habeat. Cor. 2. & mentē in sinistrā bonorum tpalium hīe dinoscūtur, inquantum ad terrena magis q̄ ad spūalia inclinātur. Cauda. n.i. finis & mortis memoria dinoscit carere, & tibias. i. affectiones carnosas & carnales solet habere. Vultum per superbiā solet sursum gerere, & ab humo & humore. i. à luxuria solet nomen & regimē vēdicare. Et ideò bñ dr̄ de tali hoīe illud Eccl. 3. Nihil habet homo iumento amplius. Vide infra de lib. 5. cap. 27. §. 19.

De Anima. Cap. 5.

ANima sm Damascenum, est quædam substa viuens simplex incorporea, inuisibilis, immortalis, rōnalis, intellectualis, infigurabilis, organico corpore vtens, ipsumq; regens & inhabitās & totam in membris singulis se diffundēs, & ipsi corpori augmentationem, sensum & generationem tribuens, liberè & voluntariè agens, & libero arbitrio sp fungens, & in se Dei imaginem semp repræsentans. Hæc Damascenus. Per aīam quæ corpori est plata, ipsumq; portat, uiuificat, atq; regit, possum intelligere platū, q̄ proculdubio corpori collegij, & ecclesię plarus est, ipsumq; p gram, occasionaliter & ministerialiter uiuificat, & p discretionē gubernat. Iste igit dēt esse viuēs, s. vita gīæ, simplex. i. sine plica cuiuscū que malitiæ, incorporeus sine carne carnalis immunditię inuisibilis, p cautelā humilis suipsius custodiæ & immortalis, p cōtinuitatē bonæ perseuerantiæ, quia. s. iste dēt esse immortalis, nunq̄ per culpā deficiendo, sed sp in uita gīæ perseuerādo. Et debet esse inuisibilis nunq̄ se ꝓpalando, sed bona sua ab aspectibus hoīm absc̄dēdo, qa ꝓculdubio q talē immortalitatem vulc hīe, dēt se absconditū & inuisibilē exhibere. 1. ad Tim. 2. Regi seculorum inuisibili immortali. Iste ēt dēt esse rōnabilis per prudentiā & discretionē, intellectualis p fidem, scientiā & cognitionē, infigurabilis p amotā oēm hypocriticā fictionē. Chorū & collegiū inhabitās p præsentē visitationē, ipsumq; regens p iurisdictionē, monens ad bonam operationē, augmentās p spūalē & tpalē fecūdationē & promotionē, sibiq; tribuens & ministrās sensum & rōnē, & bonorū operū gñationē & ꝓductionē, voluntariè ēt agens & operās mētis in Deū eleuationem, & per spontaneam bonorum actuum eleuationem, & eductionem, imaginem ēt Dei habens p bonā & mortalē ipsi Deo cōformationē, & in mēbris & subditis oīb. singulis se diffundēs p cuiuslibet curā & gubernationē, & p cuiuslibet amorē, & dilectionē, qa uideli cet bonus platus se dēt oīb. subditis intimare, & quēlibet per charitatē inhabitare, & de salute cuiuslibet cogitare, & non per acceptionē p̄sonarū vnū dimittere & aliū ꝓmouere, sed oīb. se totū & totaliter exhibere. Sap. 6. Aequaliter est cura ei de oīb. vt dicat quilibet 2. Reg. 1. Tota aīa mea in me est, vt sic ēt aīæ suæ. i. ipsi perfecto & spūali plato dicat quilibet illud Lu. 18. Aīa mea multa bona habes, vel ēt ista pñr dici de quolibet viro perfecto q rectè est aīa & uita aliorū, q debet habere perfectiones & virtutes p̄dictas. ¶Aīa corpus nō occupat, neq; grauat, & tm̄ ipsum viuificat, atq; portat. Habet aūt aīa similitudinē creatoris, qa. s. respectu aīæ & non creatæ ad similitudinem Dei factus est hō sm Aug. Habet. n. a. potentias. s. rōnalē, cōcupiscibilem & irascibilem & intellectū, voluntatem, & memoriā, & tm̄ in essentia est ipsa triplex, imò simplex. Talis aīa pōt dici quilibet vir ipse sanctus, qa ꝓ certo talis nō dat occupationē uel grauamen pori ecclesię qd̄ inhabitat, imò suis bonis doctrinis & suipsius ipsam portat, & vegetat, uiuificat, & sustentat. Ille & vnus p̄manens & simplex sine plica malitiæ pleuritatis hēt spūales potentias & virtutes. Habet. n. rōnalem potentiam prudentiæ & discretionis, habet cōcupiscibilem tutem charitatis & delectationis, habet irascibilem. s. zeli iustitię, & feuerę correctionis & spūalis cōtra uitia gnationis. Intellectum scientię & ueræ cognitionis. Voluntem bonæ affectionis, & memoriā Dei beneficiorū & sanctæ niuolæ saluationis. Sic. n. Dei similitudinem & cōformabit habebit in quātū ē creaturæ possibile, se creatoris formabit. Oia insignita Dei imagine, decorata similitudine dę spōsata fide, dotata spū, &c. Vel oia p̄dicta dic deaīa ficut habet prædictas potēcias naturales, ita debet hīe p̄stas intelligunt cōditiones morales & uirtuales. Sic rōnalis & c. Expone sicut supra. ¶In aīa est multiplex apprehēsiua, videlicet uia sensitiua, imaginativa, intellectualis, & rōnalis. Sensitiua. n. est illa qua apprehendit res corporales p̄sentes. imaginativa est illa qua imaginat res corp absentes, sicut fit, qñ mōtes aureos cogitamus, ꝓ eo q. tes & aurū particulatim videbimus & cognoscimus. Intellectualis est illa qua res immateriales intelligimus. Rōnalis ē illa, qua inter verū & falsū iudicamus, & qua virtutes separamus. Istas quatuor virtutes apprehēsiuas dicit liter hīe quilibet hō prudens, uidelicet sensum. i. prudentiam cognoscit exteriora. Imaginem. i. fidem, q̄ cognoscit tiora, intellectū. i. cōtemplationem q̄ apprehēdit rem & spūaliora. Rōnem. i. discretionē q̄ discernit melior riora. ¶Cū triplex sit aīæ potentia per comparationē actū, s. vegetatiua, sensitiua, & rōnalis, ipsa potentia tiua tres hēt speciales operationes: gñat. n. nutrit, & tat. Gñat dico ad spēi multiplicationē, nutrit ad subiecti uersationem, augmentat ad subiecti perfectionē & nem. Talis aīa vī esse diuina gīa, q̄ rectè aīa aīę pōt dici, ista est q̄ viuificat aīam, & sicut formā spūalis esse mentiuale dat sibi. Ergo ista inter cætera uirtutem getatiuā, & uiuificatiuā ipsius mentis nr̄ę. Quę quidē uiuificatio & negatio operāt in nobis generationē operū, nutritionem virtutū, & augmentationem Per gram. n. opera gñant, virtutes nutriunt, & merita tantur. Veruntamen sicut aīę uegetabili subseruiunt naturales uires, s. uis appetitiua, degestiua, retentiua, pulsiua, sic uerè gīæ diuinę cooperant quatuor spūales tutes, uidelicet uis appetitiua bonę affectionis, uis sanæ discretionis, uis retentiua ꝑseuerātię & expulsiua cōfessionis. Affectio. n. appetit uirtutē discretio digerit. i. discernit & distinguit receptorū cōditionem, & puri ab impuro, mali à bono facit discernem. Perseuerātia aūt seruat & retinet illa q̄ utilia sunt ra. Cōfessio uerò expellit illa q̄ uitiosa sunt & impura. aīa. i. gīa diuersas in nobis exercet ꝑfectiones, & spūacit actiones, ut q̄libet sic aīatus possit dicere illud Sa titus sum aīam bonā. ¶Aīa q̄uis sit de se purissima, tm̄ iunctionem cū carne multas incurrit passiones & sordes uerè bona persona q̄uis pura & munda existat, si tm̄ alicui carnali p̄sonę associata fuerit & cōiuncta, sordes rū cōtrahit, & ipsi malis uerbis & exēplis, malas cō faciliter incurret. Eccl. 13. Qui tetigerit picem, inquinea, & q̄ cōiacuerit superbo, induet superbiā. ¶Aīa fecit multas hēt proprietates. Licet. n. sit rōnali ignorātiæ, tiua tamen est dignior, & iō q̄diu est in corpore, mutabiles peragit actiones. Ista. n. est sensus & motus in affectiua, ad singulas partes corporis suæ uirtutis sm organorū nobiliorem dispositionem nobiliū actuum in eis conductiua, somni & uigilię causatiua, sui ad interreuocatiua, & q̄to pl ad exteriora diffundit, tāto magis interiorib. suarū uirtū remissiua. Talis est actiua uita discretio, seu illa diuina gīa quam hīt actiui. Quę q̄ dignior rōnali. i. cōtēplatiua, & spūali, est tm̄ melior

qa. i carnali & mundiali. Ista. n. in actiuis perficit motum bonę operationis, & sensum discretionis, somnū cōtemplationis, & uigiliam diligētiæ, & bonæ meditationis, & occupationis. Et quo q̄ est nobilioris vitæ, & melioris cōditionis, tāto in conflictu actus sanctioris perfectionis. Ista. n. q̄nq; se retrahit ab exterioribus, & mundanis ad cōscientię interiora, & tāto fortius vigorat, quāto magis dimittit exteriora, qa. s. pluri bus intentus minor est ad singula sensus. ¶Aīa rōnalis diuinæ imaginis est repræsentatiua, oium rerū similitudinis contētiua. Sensibile creata est tā in corpore, q̄ extra corpus in esse ppe tuo permanēte. Forma est corporis qd̄ habitat, & ipsius ꝑfectiua. Rerū oium est apprehēsiua, & p reflectionē suipsius supra se, est suipsius cognitiua, & sm Philo. ista ad modū tabulæ rasæ, est impressionū oium receptiua, boni & mali est diuitiarum, & liberè electiua. Corporis quod inhabitat est naturaliter directiua, & cōiunctionis cū eodē est naturaliter affectiua. Boni naturaliter est appetitiua, & mali ēt fugitiua. Licet non defectu liberi arbitrii qñq; malū appetat, syndęresis ꝑ remurmurat atq; reclamat, q̄ naturaliter bonū amat. Aīa. n. vegetabilis diligit esse, sensitiua verò diligit bñ esse, sed rōnabilis appetit optimū esse, & iō non quiescit quousq; optimo se cōiungit. Locus. n. aīæ rōnalis est Deus, ad quē naturaliter mouet, vt appetitus eiꝰ in eo q̄escat. Ista possunt applicari ad quilibet virū iustū spūalem & religiosam, q̄ est aīa, viuificator & formæ ꝑfectio, & cōpletio corporis ecclesiæ quam fre quēnt. Iste. n. dēt Dei imaginē ꝑ cōformitatē repsētare, similitudinē oium gerere, & se aliorū morib. cōformare. 1. ad Cor. 9. Oib. oia factus sum, semel verò creatus, & ad ecclesiam, gratiam vel religionē cōuersus, nō dēt amplius retrocedere, sed in tali esse ꝑpetuò ꝑmanere. Deut. 23. Qđ semel egressum, & de ore tuo, obseruabis. Res oēs dēt apprehēdere, & in laudē creatoris cōuertere, & supra seipsum dēt reflecti, & cōditio nē appria cōsiderare, & cognoscere, & de se nō de aliis iudicare Mat. 13. Videte vosmetipsos. Qđ tm̄ est cōtra multos de quibus hēt ardin meditationib. suis dicit. Multi multa sciunt, & seipsos nesciunt. Ire iste dēt esse tabula rasa in qua nihil depin gi pin differētiā voluntatis, vt. s. mens sua nihil habeat ꝑprię voluntatis, sed fit receptiua oīm q̄ à Deo vel ꝑlato sibi impressa fuerint, vel mandata. Sap. 16. Vniuscuiusq; voluntati deseruiens ad q̄ quisq; volebat cōuertebat. Iste ēt inter bonū, & malū dēt iudicare, & discernere, bonū sp̄ōte, & liberè eligere, malū dimittere & refugere esse. bñ esse, & optimū esse, dēt querere, & iō optimo. s. Deo se dēt cōiūgere, & in ipso solo quescere, & manere. Aug. Inquietū est cor meum dñe, donec requiescat in te. Corpus verò, qđ inhabitat. i. claustrū vel beneficiū, qđ obtinet, dēt diligere, & cū ipso cōiungi personaliter apperere, & ab eo nnnquā velle recedere, sed ibi ꝑsonaliter residere. Qđ tm̄ est cōtra religiosos vagātes, & cōtra ecclesiastici uis bificiis residere nolentes, cū tm̄ dicat Matt. 6. Quocunq; intraueritis illic manete donec exeatis. ¶Vna aīa rōnalis vel corꝰ sibi appropriat, & intrare aliud nō anhelat. Nū quā inuenit vna aīa duo corpora inhabitare, imò vno cōtē ta ipsi ipso appetit latitare, q̄ nimò qñ per mortē inde exire compellit, ad uertēdū ibidē cōtinuē inclinatur, nec ex toto beneficiat quousq; ꝓprio corpore in die iudicij induat. Sic ve ra spūalis aīa rōnalis. s. q̄libet persona spūalis vno corpore. i. vno beneficio dēt cōtentari nec ad plura inhabitāda corpora ꝓpria obnēda beneficia dēt ejus affectio dilatari, nec de corpore in corpus. i. de beneficio in beneficiū, de statu in statum debet discurrere vel trāsferri, sed in corpore qđ primò obtinuit. i. in statu uel beneficio, qđ primò obtinuit, nisi ex canonicis qđ obsistat, dēt cōtinuē hospitari. Allega q̄ opinionē Pythagoræ, q̄ posuit aīas trāsire de corpore in corpus. q. d. isti sp volūt de beneficio i beneficiū trāsuolare, Luc. 10. Nolite transire de domo in domū, q. a sicut pōtis de bona coniuge, q̄ illum cui coniugit, dēt diligere, & cū ipso, & cum nullo alio se tenere, fidelitatē ei seruare, & annos per adulterium nō trāsire. Etiā si corpus. i. maritus mortuus fuerit, dēt alium nō q̄rere, sed si continere ualeat, in uiduitate cōtinentia permanere. vel dic ēt de sanctis monialibus ex quo corpus. i. monasteriū intrauerūt, nūquā amplius de apperere transire ad aliud corpus. i. ad aliū statum uel ad conuentum. Vel dic, q̄ aīa est mens nostra, corpus est locus vbi hēt habitare, & maritus quē hēt desponsare est ipse Deus. Isti igit debēt perpetuò cohabitare, & ab ipso non recedere, nec per pēm ad alia corpora. s. ad mundum, carnē, vel diabolū se trāsferre. Ps. Inhabitabo in tabernacula tua in secula. Quia si casu aliquo. s. per mortē peccati taliē locū suū dimiserit, dēt redire, ad ipsum appetere, & quousq; ad ipsum per gram redierit, nō q̄escere nec cessare. Hiere. 3. Patrem vocabis me, & post me ingredi nō cessabis. ¶Aīa in corpore triplicē exercet virtutē. s. naturalē, vitalē, & aīalē. Naturalis aūt est qua res generat, & in esse ꝓducit, qua ēt res nutrit, & ne sit custodit, qua insuper res augmētat, & ad cōplementū producit. Vitalis est qua vitā sensitiuā corpori infundit, qua cor & pulmonē mouere facit, & qua anhelitū, & pulsum mediātib. cordis spiritib. introducit. Aīalis verò est qua morū voluntarium ꝓficit, qua sēsum cōem, & imaginationē causat, & qua sensus particulares efficit, & ministrat. Naturalis ergo virtus sedē hēt in hepate. Vitalis in corde. Aīalis verò in cerebro seu in capite. Per aīam possum intelligere Deum, q̄a sic aīa regit corpus, & in qualibet parte corporis est tota, sic Deus regit mūdum, & in eius parte qualibet est totus. Dico igit, q̄ cū in corpore ecclæ sint tria mēbra. i. tria genera personarum, s. hepar, cor, & cerebrū. i. cōiugati, plati, & religiosi, figurati Eze. 13. in illis trib. viris, Noe, Iob, Daniel, ipse Deus istis mēbris triplicē administrat virtutē. Coniugatis. n. cōpetit virtus naturalis, q̄a. s. isti ꝓpris gñationi, agriculturæ, & mūdi nutritioni, ipsiusque augmētationi, & multiplicationi vacant. Prælatis cōpetit virtus vitalis. Isti. n. verbis & exēplis debent corpus ecclesiæ viuificare, sp̄m gīæ oīb. ministrare, & anhelitū deuotionis, pulsúque bonæ operationis, in oīb. gñare. Religiosis verò cōpetit virtus aīalis. Isti. n. corpus ecclæ ad bene operādū mouēt, & ibidē sensum discretionis, & cōpassionis causant. Et sic dico, q̄ cerebrū. i. religiosi sunt in capite. i. in loco eminentiores ꝑfectionis, vt Deū iugiter cōtemplent, Cor. i. plati sunt i medio. i. in statu iustitiæ, & iurisdictionis vt ad oēs equaliter ordinent. Hepar verò. i. cōiugati sunt in infimo. i. in statu subiectionis, vt p ipsos oēs nutrianť, & sustentent. Isti. n. sunt tres status saluādorū, de q. b. pōt dicere dñs illud Eccl. 25. In trib. beneplacitū est spiritui meo. ¶Cū cōtinua attractio aeris sit virtuti vitali necessaria, ita q̄ sine ista nō pōtaīal viuere, nec in esse debito ꝑmanere, istud tm̄ est verū, q̄ iste anhelitus seu ista aeris attractio pōt ex causis varijs impediri. Hoc. n. accidit qñq; ex cerebri oppilatione, vt in apoplexia. Aliqñ ex cordis læsione, vt patet in uulneratis. Aliqñ ex caloris ad interiora repercussione ut patet in timidis. Qñq; ex pulmonis perforatione, vt patet in phthisicis. Qñq; ex corporis repletione, vt patet in submersis. Qñq; ex canalis seu thoracis obstructione, vt patet in asthmaticis. Qñq; ex cordis uenenatiōe. Qñq; ex nimia caloris rarefactione, sicut patet in his, qui se in aqua calidissima balneauerunt. Qñq; ex nimia infrigidatione, vt patet in illis q̄ supra nauē dormiunt, & morant. His ergo, & multis alijs modis impeditur anhelitus, & deficit vitalis spūs seu virtus. Sic verè cū aeris. i. Spiritus sancti attractio, q̄. s. fit p deuotionem, & orationem, sit oīno necessaria ad uitæ gīæ conseruationē, istud tm̄ est verum, q̄ hmōi attractio, oratio, & deuotio multipliciter impeditur. Et hoc proculdubio qñ cerebrū. i. sēsus p ignorantiā oppilatur, qñ cor & mens vulnere inuidiæ vulneratā, qñ timor desperationis interius generatur, & calor spei repercutitur, & fugatur, qñ pulmo. i. affectio perforat, & ad mundana exterius aperitur, qñ hō aquis. i. delicijs, et diuitijs submergitur, et canalis cordis cōstringit, & repletꝰ quādo aer. i. exterior socieras corrumpit, et qñ venenū malæ suggestionis ad cor interius intimatur, et profundat, qñ nimio calore mali amoris aīa arefit, et qñ nimio frigore mali timoris nerui conscientiæ coarctant. Istæ sunt. n. q̄dam passiones, et q̄dam vitia, et infectiones, q̄ anhelitum deuotionis impediūt, et quæ per mortem culpæ, et pœnæ animam suffocant, et occidunt, et vitam gratiæ sibi auferunt atque collunt, quia. s. iuxta dictum Eze. 18. Anima quæ peccauerit, ipsa morietur.

De sensibus in generali. Cap. 6.

SEnsus est actus virtutis sensitiuæ ipsius animæ, per quē apprehēdit formas rerum exteriorum. Et diuidit sensus in cōem, et particulare, q̄a. s. sensus cōis hēt sedē in ventriculis cerebri, sensus verò particularis in mēbro deputati organi. Sunt ergo q̄nq; sensus particulares, q̄ cōi sensu famulantur,

res exteriores apprehendendo,& ad ſenſus cõis iudiciũ interius remittendo.Senſus verò cõis intus eſt in cerebro, de rebus acceptis,& apprehenſis iudicando,& diſcernendo. Hẽt autem iſte ſenſus cõis tres cellulas in cerebro ſicut tres ſedes in quibus diuerſimodè operatur.ſ.primam & anteriorem,ubi vcitur apprehenſiua,ſecundã,& mediam,vbi vtitur iudicatiua,& cognitiua,poſteriorem,& vltimam,vbi vcitur memoratiua,ſicut per omnia dicit Ioannicius,& Conſtantinus. Sic verè in corpore eccleſiæ eſt dare ſenſum particularẽ,& cõem, pro eo quia ad ipſum pertinet de cõi vtilitate tractare.Sap.6. Aequaliter eſt illi cura de oĩbus,Quilibet uerò officialis eſt sẽ ſus particularis,ad quem pertinet de particulari negocio cogitare.Eccl.38.Vnuſquiſq; in arte ſua ſapiens eſt. Ad iſtos ergo ſenſus particulares.i.ſenſatos officiales pertinet exteriora negocia recipere,& ea intus ad ſenſus cõis.i. ad plati iudicium reportare, q.ſ. ipſa dẽt apprehendere,& audire, & tandẽ ipſa diſcernere,& iudicare,& finaliter memoriæ commẽdare,quia videlicet ad prælatũ pertinet tres habere cellulas, ideſt diſcretionis & prudentiæ gradus,videlicet imaginatiuã ſeu fantaſticam,qua imaginetur quid eſt faciendum de futuris,& nec dum expletis.Rationalem ſeu logiſticam, qua ordinet,& iudicet de præſentibus,& propinquis. Memoratiuam verò qua recordetur de preteritis,ut ſic accedat uerbum Senecę dicentis.Si prudens fuerit animus tuus, trib. temporib. diſpenſetur.Futura præcauere, præſentia ordina, præterita memorare.Vel dic ꝙ ſenſus cõis põt dici rõ cuiuslibet,q.ſ.debet habere iſtas tres cellulas,i.iſtos tres diſcretionis gradus.

¶Senſus particulares ſunt quinque in corpore per quos oĩa particularia ab anima cognoſcuntur,quia ſm Ariſtotelẽ,Oĩs cognitio noſtra incipit à ſenſu.Iſti autem ſunt, uiſus qui iudicat de coloribus. Auditus q iudicat de ſonis,& de vocib⁹. Gu ſtus qui iudicat de ſaporibus . Olfatus qui iudicat de odoribus.Tactus qui iudicat de ſolidorum conditionibus. Sic verè anima debet habere quinq; ſenſus ſpirituales,videlicet viſum prudentiæ,auditum iuſtitiæ,guſtum & odoratum temperantiæ,tactum verò fortitudinis,& potentiæ.Vel dic,ꝙ eccleſia debet habere viſum.i.hoĩes contẽplatiuos.Auditum.i.bonos auditores,& iuſtos iudices,& prælatos. Guſtum,i. homines ſpirituales & deuotos.Odoratũ.i.hoĩes prouidos, & diſcretos.Tactum.i.hoĩes laborioſos,& in actiuis operibus expertos.& ſic iſti figurabuntur 1.Mach.2.in quinque filijs Mathiæ qui cõtra hoſtes Iſrael viriliter pugnauerunt. Vel dico,ꝙ quinque ſenſus animæ ſunt viſus diſcretionis. Auditus obedientiæ,& ſubiectionis. Odoratus meditationis. Guſtus deuotionis.Tactus compaſſionis.Et ſic iſta erit ſicut probatica piſcina,quæ habebat quinque porticus.Ioann.5.

De Viſu. Cap. 7.

VIſus eſt ſenſus ſubtilior,& nobilior inter ſenſus, & ideo remotiora poteſt percipere,& de obiectis coloribus à longe iudicare.Iſte ergo ſenſus in diuerſis animalibus diuerſimodè ſe habet,quia.ſ.in quibuſdam animalibus ad viſum cooperatur claritas,ſicut in aquilis,& in quibuſdam obſcuritas ſicut in catis,in quibuſdam verò mediocritas,ſicut in veſpertilionibus,& noctuis.Sic verè cum viſus, & virtus cognitionis,& diſcretionis ſit inter alias virtutes nobilior, ꝓ eo.ſ. qa quæcunque remota ſuæ ſubiacent poteſtati (quia.ſ. hõ poſt viſum intellectus ſui cogitare,& iudicare non ſolum de præſentibus,& mũdanis,verum etiam de rebus remotiſſimis,infernalibus.ſ.& ſupernis) iſtud tamen verum eſt,quia viſus diſcretionis in uariis variè variatur. Aliqui.n.bene vidẽt in die, & malè in nocte, & in obſcuritate negociorum ſecularium, quia.ſ.ſagaces ſunt ſpiritualibus,ignari in temporalibus Vnde iſti ſunt quibus dicitur Marc.13.videte,vigilate & orate.Aliqui verò ſunt econuerſo,qui.ſ. bene vident in nocte negociorum temporalium,malè verò in die,& claritate negociorum ſpiritualium,ſicut ſunt cati.i.mundi ſapientes, qui ad inſtdiandum moribus,ideſt pauperibus ſemper vacant, ita ꝙ iſti poſſunt dicere illud Pſalmi. Nox illuminatio mea in deliciis meis. Aliqui verò ſunt mediocres,quia videlicet mediocriter ſe habent ad vtrunque,quia nec ex toto volũt diem ſpiritualium,nec ex toto noctem temporalium,ſed cum vtroque volunt participare, & de quolibet aliquid cogitare,ſicut ſunt ſimplices ſeculares,qui mors veſpertilionum modicum hõt de ſpiritualium lumine, & tamen non ex toto ſunt in peccatorum, & terrenorum caligine.Io.12. Adhuc lumen in nobis eſt.¶Ad uiſum formandum requiruntur multa tis interioris opatio,organi ſeu oculi diſpoſitio,aeris nis illuminatio, animæ circa actum attentio, & rei viſæ præſentatio,& oppoſitio,ipſiuſq; rei propor diſtantia vel remotio,ipſius etiam rei ſtabilitas vel diocris motio,ipſius inſuper rei ſoliditas,& groſſa ratio,ipſius etiam rei quantitas,& debita magnitu portio,tẽporis mora,& alicuius ſpatii ordinatio.Et te hominis videntis ſunt tria,ſ.virtus,organũ,attente verò rei viſæ ſunt quinque.ſ.rei præſentia,debita ſtabilitas,ſoliditas,& quantitas. A parte verò exte tria,ſ.tempus,aer,& lux.Iſta igitur per §.diſtinguamus ergo,ꝙ ad hoc,ꝙ oculus bene videat, tria debere, ſ.quòd organum ſit bene diſpoſitum, ꝙ virtus pedita, & quòd attentio adhibeatur,alibiq; non di quia ſcilicet dato, quòd obiectum ſit præſens,homo videt illud niſi attendat,quia.ſ.attentio eſt illud quegit aĩam cum re viſa.Eſt ẽt neceſſarius aer qui defert rei viſæ ad oculum.Lux illuſtrans,& aerem, & remutẽpus.i.mora infra quam aĩa iudicet de obiecto.Aĩa non iudicat,dato ꝙ res aĩæ ſubito ſe opponat.Sic umbitum iudicium cognitionis,diſcretionis, & diſcuſſionis aliqua re faciendum neceſſaria ſunt plura,videlicet terior.i.naturalis ſenſus, & diſcretio.Item diſpoſitio mentis.i.diſpoſita conditio,vt.ſ.nõ ſit ibi alicuius fiodij excœcatio.Item attentio mentis.i.debita diligãhibitio,qa.ſ. qui bene vult iudicare vel interres cũ neceſſe eſt,ꝙ ſit diligens,& attentus.2.Paral.19.Sit vobiſcũ,& cuncta cum diligentia facite.Dan.9.Attẽ Item eſt neceſſaria aeris exterioris.i. bonorum ſocõ conſiliariorum adiutorium,& delatio.Nullus.n.eſſet quin bene indigeat aere rerum ſpecies deferente.i liorum,iudicio ſuo ſana conſilia miniſtrante. Eccle ne cõſilio nihil facias.Item eſt neceſſaria temporis dilatio.i.more & deliberationis adiectio,quia.ſ.nullus bene iudicare,nec rei veritatem ſubito eligere vel Sene. in prouer. Diu liberandum eſt quod ſemel ſtatu eſt.Vnde Apoſtolus 1.Ad Cor.16.Nolo uos modõ videre.Item neceſſaria eſt lucis diuinæ præſentia,ſine tio,quia proculdubio viſus recti iudicij non perficiculus.i.perſona iudicans,& aer,ideſt conſiliarius dece diuinæ gratię illuſtret.Aliàs.n.nec iſte bene iudicaille bonum conſilium miniſtrabit.Ioan.11. Qui ambin die,non offendit,quia lucem mundi huius videt.Q ne patet in pctõribus iſta luce carẽtibus,qui de rebus tẽ neſciunt iudicare. Exemplifica quomodo uis.ſta de re viſa rerum iudicium habeatur,neceſſe eſt,ꝙ res ſentetur,item ꝙ res non ſit nimis oculo prõpinqua,nec ſo nimium elongetur.Item neceſſe eſt,ꝙ illa res ſit ſufficlida,nõ aerea ſeu quia, imò viſus per ipſam trãſitus uidere ꝓp raritatẽ dinoſcitur,et probatur. Item ꝙ res ſit vel ex toto ſtabilis,uel mediocriter mobilis. do.n.aliq̃d velociter mouetur,nunquam de eius ſubpriè iudicatur,ſicut patet de ligno longo uel gibbo videtur rotundum ſi uelociter moueatur.Item neceſſe res ſit alicuius quantitatis,ita enim modica eſſe pernullatenus viſui ſubiaceret. Et ſic ergo dico, quòd quæ viſum perturbant,et quæ viſus diſtinctionem tionem tollunt, videlicet rei abſentia,rei nimis diſtantia,rei nimis rara,et peruia tranſparentia, rei mis parua exiſtentia, rei inſuper nimis mobilis ap Proculdubio iſtis ſex modis uidetur impediri uiſus cii uel ueræ diſcretionis in oculo cordis noſtri. Et dem propter abſentiam ignorantiæ. Ignorantia nobis res abſentes,quia omnis res quæ ignoratur, abſens eſt.Res ergo abſentes,et ignorantes videre mus,et ideo neceſſe eſt,quòd res præſentialiter ſentuideamus,ad hoc,quòd de ipſis notitiam habeamus eſt contra illos, qui male de abſentibus, et ignorcat,et qui cauſas præſentialiter non examinant ſeuquos.ſ.exemplariter videt dominus reprehendere vbi auditui vẽ credere noluiſſe,ſed uiſualem præſencciſſe,dicens.Clamor Sodomorum,et Gomorreorũ catus eſt,deſcendam et uidebo utrum clamorẽ,qui

me,opere compleuerint.Item dico,ꝙ viſus recti iudicij impeditur pp propinquitatẽ affectionis,& amicitiæ.Res.n.immediatè ſuperpoſita oculo nõ vẽ,quia pro certo qñ aliquis oculo cordis nri per nimium affectũ ſuperponit, defectus eius ſeu conditio non cognoſcit nec vẽ, imò qd plus valet, ꝙ valeat iudicari.Vnde Sen.in Prou.Amãs quid cupiat ſcit, quid ſapiat non vider.Item impeditur uiſus iſte pp remotionẽ odij,inuidiæ, & diſplicentia , pro certo qñ aliqua ꝑſona ſeu ẽt aliqua res eſt à corde noſtro,& ab affectu remota, & à nobis peꝛtraneitatẽ vel odiũ elõgata , bonitatẽ ipſius nõ videmus,nec de ipſa debitè iudicabimus.Et inde fit,ꝙ extra neos,& remotos contẽnimus,& reſpectu familiarum ipſos modicũ reputam⁹,ſicut faciũt illi prælati,q ſolos cõpatrias promouent,alios aũt nõ vũr reſpicere vel videre.Pſ. Oculos hñt,& non videbunt.Igitur neceſſe eſt, ꝙ perſona nec p affectũ ſit propinqua,nec p odiũ remota,ad hoc ꝙ ꝓpriè cognoſcat.Ita impeditur recti iudicij viſus pp prauitatẽ hypocriſis,& falſæ apparentiæ.Aer.n.nõ põt videri,qa nõ eſt ſolidus ſed trãſparẽs.Sic verè ꝓditor,falſus amicus vel hypocrita,q nihil habet ſoliditatis, multũ verò raritatis,fictionis & vanitatis,nũquã propriè vẽ aut cognoſcit, qa ſp eſt aliud q̃ credatur,qa pro certo tales mõ volunt videri vel cognoſci.Iob 24.Obſeruat caliginẽ,dicens,nõ me videbit oculus, & operiet vultũ ſuũ.Res ergo debet eſſe ſolida.i. hõ dẽt eſſe verus,fidelis & firmus,ad hoc ꝙ de eo poſſit iudicare ſenſus humanus.Itẽ impeditur pp mobilitatẽ inconſtantiæ.Aliqui .n.ſunt ita in morib.mobiles,incõſtantes & inſtabiles, ꝙ hõ nõ põt ipſos cognoſcere velv idere. Iob 23. Si me vertãt ad dexterã,nõ videbo illũ. Itẽ impeditur iſte viſus pp modicitatẽ ſufficientiæ,& iſtud ſit qñ res eſt ita parua.i. ita modicè virtuoſa,ꝙ hõ neſcit de ea iudicare.Io.16.Modicũ, & iã non videbitis me.Iſte igit̃ ſunt ſex cauſæ, quę impediunt iudiciũ rõnis.Vel iſta poſſunt dici de viſu miæ diuinæ,q ꝙ certo impedit ſex modis,qa ꝑculdubio Deus non dignat oculo mię videre,illos q ſunt abſentes.ſ.extra domũ eccleſiæ,ſicut ſunt iñdeles.Itẽ illos q ſunt nimis ꝓpinqui.ſ. p ꝓſumptionẽ, ſicut ſunt illi qui ſe reputant Deo propinquos, de ꝓprijs meritis ſũmentes.Itẽ illos q ſunt nimis lõgè per peccatũ,& q lõgè a Deo recedunt per obſtinationẽ, & deſperationẽ. Itẽ illos qui ſunt rari,& tranſparentes p falſitatẽ & hypocriſis vanitatẽ.Itẽ illos,q ſunt nimis mobiles ꝓ animi leuitatẽ, & pincõſtantię fluxibilitatẽ.Itẽ illos q ſunt nimis parui per fidei modicitatẽ,& ꝓimperfectam uirtutũ quãtitatẽ.Tales.n. nõ videt oculus diuinus,nec ipſos ad ſalutẽ reſpicit ſuę mię aſpectu.Eze.8.Dereliquit dñs terrã & dñs non uidet nos, qa ꝓ certo iſte ſolũ uidet oculo ſuæ miæ illos q ꝓ fidẽ ſunt preſentes,illos q ꝓ humilitatẽ mediocriter ſunt diſtãtes, illos q̃ per veritatẽ ſunt ſolidi,illos q per perſeuerantiã ſunt ſtabiliti,& illos q virtutum dimenſionib.ſunt cõpleti,vt ſic qlibet talis dicat illud Pſ.Vidit dñs,& miſertus eſt mei , factus eſt ꝓtector meus.¶Sicut dicit Seneca vbi tractat de iride,nihil eſt tã facie nĩa fallacius,& inde eſt,ꝙ ſuper oẽs ſenſus facili ter decipit ſenſus viſus.Et ſic aliqñ vẽ circulus in cãdela,aliqñ vẽ vna res moueri q̃ eſt ſtabilis, ſicut exiſtenti in naui vẽ, ꝙ littora moueanẽ,ſicq; vna res vũr duæ.Qđ contingit quatuor modis ſicut ponit Vincẽti⁹.cãs tñ omitto, qa nimis ſũt difficiles & ꝓfundæ.Et bẽ cauſæ iſtorũ fallaciũ viſuũ ſunt in ipſo oculo nõ in rebus,& ipſe motus quẽ in littore eſſe credimus,in nobis eſt qui in nauicula fluctuamus. Gñaliter aũt iſta accidunt pp aliqualẽ humoris groſſi interpoſitionẽ,vel pp motũ ſpirituũ,& perturbationẽ.Sic verè viſu,& iudicio nro nihil eſt incertius aut fallacius.Decipit.n. aut pp nimiã affectionẽ,& tunc vẽ nobis,ꝙ vna res eſt duæ,quia.ſ.bonũ illorũ quos diligimus,duplex q̃ ſit putamus.Aut pp mẽtis turbationem & ignorãtiæ corruptionẽ,uel inuidiæ aut odij turbationẽ,qa.ſ.tunc nos eſſe ſtabiles reſpectu aliorũ credim⁹, alios uerò reſpectu noſtri nos,& mobiles æſtimamus, cũ re vera motus iſte,& morũ defectus ſit in nobis,& non in illis, tñ nos ipſum eſſe credimus in alijs,nõ in nobis.Naturale.n, eſt ſicut dr,ꝙ in quo quis inſanit,in eodẽ credat alios inſanire.Hõ.n.ſm ſe alios iudicat , & ſm conditionem propriam alterorum conditiones menſurat,iuxta conſilium Pilati,dicẽtis.Accipite eũ & ſm legẽ veſtram iudicate.¶Qñ ſpũs viſibilis ẽt imago rei viſæ in cerebro mouetur,tunc viſus decipitur,qa luoi vẽ,ꝙ oĩa moueanẽ, & ſic cõtingit illis , q diu cir-

cuierunt,qa ẽt poſtquã ſteterint,vẽ eis,ꝙ circuneant vniuerſa.Spũs.n.cerebri mouẽt,& ideò motũ illũ qui in ſe eſt, eſſe in alijs opinãt.Sic ẽt cõtingit hoĩ qui tranſit fluuium qñ aliquo flatu aquæ ſuperficies fuerit mota,tũc.n. vẽ ſibi , ꝙ ipſe currat,vel ꝙ equus ſuus labaẽ aut fugiat, vel ꝙ ipſe moueat, ſeu cadat,dato ꝙ immobilis tunc perſiſtat.Spẽs.n.rei viſæ. ſ. aquæ q̃ eſt in motu,dũ oculo præſentaẽ,ſpũm viſibilem mouet ſicq; talis ſpẽs fic mobilis ꝓ ipſum ad ſenſum cõem deferẽ,& ſic ſibi vẽ,ꝙ motus qui eſt in aquę ſuperficie,in ſeipſo efficiatur.Iſta põt applicari ad duo genera peccatorũ in q̃bus viſus recti iudicij eſt corruptus. Sunt. n. quidã qui ſm ſe iudicant alios,& quidã q ſm alios iudicãt ſemetipſos. Quia .ſ.illi qui circumeunt per uitia,& peccata, ꝓp motum,& turbationẽ ſuę diſcretionis,& ſuæ æſtimatiuæ uirtutis(q̃.ſ. motibus malorũ deſideriorum turbaẽ) alios q̃q̃ bonos, & ſtabiles,eſſe varios,& mobiles,& circumeuntes ꝓ vitia opinãtur,ſicut ſuperius iam eſt dictum.Pſ. In circuitu impij ambulant.Econtra aũt quidã ſunt,qui quia vident totam ſuperficiem aquæ.i.totam cõgeriem vitæ humanæ fluere per pctã, & malorum vitam finaliter currere ad tormenta,illi procul dubio illud idem æſtimant de ſeipſis,& dum alios fluere cõſiderant,ſeipſos poſſe ſtare deſperãt,& in damnationẽ æternam neceſſariò ſe caſuros cogitant atq; putant. Ezeć.12. Vident vana,& diuinant mendacium, ait dñs. ¶Infinitæ aliæ illuſioues,& deceptiones fiunt circa viſum,& potiſſimè in diuerſis generibus ſpeculorum,quas longum eſt ponere,quas etiam nec Vincentius *in* ſpeculo naturali , nec magiſter in libro de proprietatibus rerum ponunt, & ideò ipſa omittere volui quo ad præſens.in libello.n. Petri de Cœperia qui intitulatur de oculo morali inuenies de viſu multa notabilia extracta de ſcientia perſpectiua,de quibus nonnulla poſui in tabula quam compoſui in titulo de oculo,& in titulo de videre.Vide etiam infra de oculo,vbi multa. 6

De ſenſu auditus. Cap. 8.

SEnſus auditus in auriũ organis ſuum ſortitur effectũ,pluraq; concurrunt,& requirunt ad hoc ꝙ debitè exerceat actum.Requiritur enim virtus interior bene diſpoſita ad ſonũ iudicandũ, requiritur auris exterior bene operata ad ſonum operandũ,requirit aer ad ſonum deferẽdum,requirit attentio ad ſonũ iudicio aĩæ ꝓſentandũ,tps ẽt ad deliberandum.Iſta põt dici de auditoribus,& iudicibus,qa.ſ.quinque requirunt ad hoc,ꝙ cauſas audiat debitè atq; iuſtè, ſ. virtus iuſtitiæ interioris,auris flexibis,& facilis audientiæ exterioris,aer conſilij ſanioris attentio diligentiæ potioris,tps ſeu mora deliberationis prudentiori .Expone diffuſius ſicut ſupra eodẽ §.5.vbi iſta exponunt̃ de viſu,Mat.13.Qui habet aures audiendi,audiat.¶In aure eſt os petroſum,durũ, tortuoſum,& ſiccum,cooperans ad auditũ, qa.ſ.aer ibi melius confringitur,& ſonus fortior generatur,ſicut ponit Conſtantinus,ꝙ campanæ melius ſonant flante borea quã flante auſtro pp aeris ſiccitatẽ.Sic verè ad hoc , ꝙ audiamus ſonum uerborum & mandatorũ Dei,& ẽt ſonũ,& uoces pauperũ egenorũ,multũ cooperat ꝙ in aure cordis eos putreũ.i.duritia iuſtitiæ diuinæ habeamus.Eccl.28. Sepi aures tuas ſpinis. Quia ꝓ certo iſte ſonus melius nobis ſonat ſi boreas diuini timoris nõ induret , quã ſi auſter mundanæ ꝓſperitatis nos emolliat.Vel dic,ꝙ ſonus precũ nr̃arum melius ſonat in aurribus Dei,qñ borea,& frigore tribulationũ percutimur , q̃, qñ auſtro ꝓſperitatis mollimur.¶Sonus uenit ad auditũ per multas reuolutiones , qa primò ſit in loco vbi percutit̃, & poſt ad aliũ locũ refringit̃.Et ſic poſtquã in aere multas reuolutiones fecerit,vltimo ad auditũ puenit,& attingit. Et inde eſt,ꝙ qñ ſuper lignũ percutimus, ictũ nõ ſtatim audiri mus,licet ipſum ſubdito videamus.Tardius.n.agit auditus q̃, viſus,& iõ videmus celerius , q̃ audimus. Iſta põt applicari,ꝙ magis mouẽt exẽpla q̃ verba,qa.ſ. magis mouẽt iudiciũ rõnis illa q̃ exẽplariter uidemus,q̃ illa q̃ uerbaliter audimus.Vñ Seneca epiſt.6.Hoĩes amplius oculis q̃ auribus credũt,longũ.n.iter eſt ꝑ ꝑcepta,breue & efficax per exẽpla. Illa.n.q̃ audiũtur,nõ ſp ſunt vera,qa.ſ.de uno ad aliũ peruenĩũt,& per multas reuolutiones tranſeunt,& iõ minoris fidei, & credulitatis exiſtũt.Vñ Cato.Rara fides iõ eſt, qa multi multa loquunt̃,Secus aũt de aſpectu & viſu,q immediatè nit ad oculũ.Et ideò bẽ melius eſt,ꝙ exemplis prædicemus, 2 3

& quòd

& quòd in nobis ipsis virtutes aliorũ oculis ostendamus, q̃ q̃ verba eorũ auribus exponamus. Matth. 5. Videant opera vestra bona. Vel ista ẽt possunt dici de iudicibus, q̃ tardè debẽt credere audita, faciliter verò visa. Vel dic, q̃ qñ aliqua mala dñr de nobis vel de vxore, & familia, ista vltimo ad nostrũ peruenĩũt auditũ. Tot⁹. n. aer, tota vicinia, & tota patria plena ẽt sono infamiæ, antequã veniat ad auditũ nr̃ę notitiæ. vñ
4 Seneca. Vltimi mala domus nr̃æ cognoscimus. ¶ Auditus qñque patitur ex vitio cerebri; qñq; ex vitio auriũ, qñq; ex corrosione vermiũ, & qñq; ex horrore sonorũ, sicut ĩ Aegypto superiori ĩ loco vbi Nilus oritur ex maximo fragore homines surdi fiebant, quapp secundum Solinũ, à regione illa penitus recesserunt. Ista ergo omnia sensum auditus vel inficiũt uel molestant. Sic auditus noster turbatur quandoque à vermibus, idest à detractoribus, & corrosoribus, iniuriatoribus, quandoque à fragore alicuius horribilis infamiæ aliorum &c. Vide titulo de auribus circa finem.

De Sensu olfactus. Cap. 9.

1 OLfactus sensus est de quo inter odores descernim⁹, & quo in bonis odoribus delectamur, malos refugimus & horremus. Odor. n. rei primò à re per aera euaporat. Aer verò tali odore imbutus, ipsum ad nasum portat, & ipsũ in cauernulis narium, aĩæ iudicio repræsentat, qui si bonus est animam delectat, si verò malus, ipsam afficit & molestat. Talis est uirtus discretionis. Ista. n. dijudicat de fœtore vel odore. i. de infamia & fama aliorũ. A substantia. n. cuiuslibet. i. à vita & moribus resoluitur odor famæ, qui tandem in aere. i. in vicinia propinqua miscetur, tandem ad nares discretionis nr̃æ seu ad olfactum nostrũ peruenit, & defertur. Isto ergo si bonus fuerit, delectamur, & exemplo ad benefaciẽdũ inducimur, & confortamur, si verò malus fuerit, conturbamur, & aliq̃n ex tali exemplo inficimur, & grauamur, q̃a p̃culdubio bona fama põt esse cã boni, mala mali. Cant. 1. Ódor uestimẽtorũ tuorũ super oĩa aromata. ¶ Sensus olfactus summè viget ĩ quadrupedib. solo. n. odore discernũt inter herbas saluti feras, & nociuas. Potissimè aũt viget in simia, q̃ ante oĩa cibum odore tentat. in cane, q̃ odore p̃da inuenit, i
2 uulture, q̃ cadauera ẽt ultra mare odorat, & sentit, ⁊m Isid. lib. 12. c. 8. Hó inter aĩalia valde male odorat, qđ forte fit p̃p cerebri humiditatẽ, ⁊m Arist. Sic verò odorat⁹ discretionis, & deuotionis sp̃ualis, qua. s. inter bonũ, & malũ discernit, & qua bonũ eligit, & malũ dimittitur, magis hodie uiget in bestijs q̃ hoibus. i. in laicis, q̃ ecclesiasticis, & simplicibus, q̃ ĩ sapientibus, q̃a. s. isti odore deuotionis suauitatẽ cibi eucharistiæ prosequunt, prædam æternæ gloriæ inuestigant atque sequunt, & cadauer mortis Chr̃i p̃sentiunt, & meditantur, dicentes Chr̃o Cant. 1. In odorẽ vnguentorum tuorũ curremus, &c. Reliqua vide de naso, & odoribus in titulis suis.

De Sensu Gustus. Cap. 10.

1 GVstus est sensus cuius est lingua proprium instrumentũ. Nerui. n. in lingua, & in eius porosa substãtia existẽtes, mediante humore saliuali cibi saporem accipiunt, & ad aĩæ iudicium referunt, sicut est de alijs supradictum. Est autẽ hic sensus summè vtilis ad indiuidui conservationẽ. Isto. n. mediãte corpus nutrit, isto verò uel corrupto uel ablato uis sum possum intelligere cõpassionis virtutẽ, q̃ proculdubio discernit inter dulcedinẽ prosperitatis & amaritudinẽ aduersitatis aliorũ, vt. s. ipsis cógaudeat in p̃speris, & condoleat in aduersis. Mediãte. n. neruo colligatiuo charitatiuæ dilectionis, mediante saliua gr̃æ, & deuotionis, gustus pietatis, & cõpassionis perficitur, p̃ quem aĩa nutritur virtutib. & augetur, & sine qua non crescit in uirtutibus nec complet, nec in esse gr̃æ cõseruat. Bene ergo dicit Apostolus cũ dicit 1. ad Tim. 4. Pietas ad oĩa utilis est. Vel dic, q̃ gustus est deuotio, & contemplatio, per quas dulcedo diuina, & sapor, & surditas æternæ gloriæ bibit, & gustatur, & amaritudo uitiorũ, & terenorum cõtemnit, & horretur. Psal. Gustate, & uidete, q̃m
2 suauis est dñs. ¶ Gustus qñq; in corpore corrũpit vel aufert, in tm̃ q̃ dulcia, amara, & insipida sentiuntur. Qđ qñq; fit ex organi gustus infectione, & ex aliquius corrupti humoris ad iunctione, sicut fit in febricitantibus. Qñq; fit ex sanguinis menstrualis fumosa spiratione, vt patet in nouiter concipientibus, in q̃bus appetitus mutatur & gustus infic: q̃ carbones eis sapiunt, & boni cibi desipiunt. Qñq; ex a: ius dulcis degustatione, vt patet in illis, q̃ fructus dulcer medẽt, q̃b. nõ sapit postmodũ uinũ bonũ &c. Sic vere dis, videlicet ex febri, & calore cupiditatis, & auaritie ex sanguine carnalitatis, & luxuriæ, itẽ ex potu, & e re dulcedinis p̃speritatis, & terrenæ affluẽtiæ. Ista. n. a stum deuotionis nr̃æ inficiũt, & saporẽ inuenire in reb lib. nõ p̃mittunt. Quapp ẽt tales q̃ in gustu verbi Dei, pe tentiæ & eucharistiæ, & aliorũ bonorum sp̃ualium nõ de ctantur, nũquã gustu æternæ gloriæ finaliter recreantur. 15. Dico aũt uobis q̃a nemo uirorum illorum q̃ uocati ia gustabit cenam meã. Vide infra de cholera. §. ultimo, & in de matre. §. 4. Et vide infra de lingua vbi inuenies de g

De Sensu Tactus. Cap. 11.

TActus ⁊m Auicennã est uis ordinata ĩ neruis totius c poris ad cõprehendendum qđ tangit. Est ẽt tactus sensus quo nos cognoscimus calidum à frigido, humidum à sicco, lene ab aspero, molle à duro, leue à ponderoso hẽt ille sensus istud p̃prium, q̃a cũ alij sensus p̃pria tan & organa habeat, ille ad membra oĩa se diffundit, & in corpore diffusus existit, q̃nimò ẽt oẽs alios sensus cõten taĩ, & eis ẽt cooperaĩ. Et licet iste sensus videat alijs grosso est tñ p̃ maiori parte ipsis vtilior, quia. s. tactus põt esse alijs sensibus, alij aũt esse nequeunt sine ipso. Nullus sentit p̃riẽ de suo obiecto iudicaret, nisi rẽ sensibilẽ tangendo sentiret. Per istũ sensum tactus possum intelligere illa tionẽ quã hẽmus de rebus q̃ mentẽ nr̃am cõprimũt, gũ. Et sic dico, q̃ iste est sensus passiuus quo percipim lentiæ tactũ actiuorũ. Quia igit̃ tria sunt q̃ nos tãgun seria p̃ximorũ, afflictio tormẽtorũ, & horror & detes vitiorũ. possum dicere, q̃ p̃ sensum, & aduertentiã talium ctuum pũt intelligi tres uirtutes. s. tactus cõpassionis qua tũ ad primũ. Tact⁹ patiẽtiæ, et tollerationis quãtũ ad ista Tactus doloris, & cõpunctionis quo ad tertiũ. Cõpatiẽs sentit p̃ximorũ miserias. Tolleratio sentit turbatorũ mo stias. Cõpunctio sentit uitiorũ neq̃tias. Per tales. n. sensus tactus sentimus, & cognoscimus q̃d est frigiditas, & feror paupertatis, asperitatis, & duritia aduersitatis, ponderos uerò & grauitas iniq̃tatis. Et ecõuerso p ipsos possum re q̃d ẽ calor dilectionis, & humor & lenitas benigne cõ lationis, mollities & leuitas p̃speritatis, & mundanæ fãc tionis. Iõ de isto triplici tactu põt intelligi illud Plo. De spicit terrã, & facit eã tremere, tãgit mõtes, & fumigãt. D co ergo, q̃ licet alij sensus sp̃uales p̃pria organa. i. p̃p status, & personas sibi uendicent, q̃a. s. uisus discretionis in clericis, auditus iustitiæ in platis, odoratus cõtẽplatiui ĩ religiosis, gustus clementiæ in laicis, tactus tñ iste. cõpa fio, cõpunctio, et aduersorũ tolleratio dẽt esse cõis vtrũq fis. Iob 20. Manus dñi tetigit me. Et iõ talis tactus passiu talis perceptio talium exteriorũ, & interiorum dolorum cet sit alijs uirtutib. minus nobilis, est tñ ad saluẽ magis lis. Quos. n. dñs cõpunctione, cõpassione uel correctione tigerit, ipsos p̃ certo saluos faciet, & curabit, sicut habe per decursum euãgelij vbi Chr̃s per tactum, mutum sanau Matt. 7. Expuẽs tetigit linguã eius etc. Leprosum curauit lu 5. Tetigit eum dicẽs, volo mundare. Mortuum suscitauit. lu 7. Tetigit loculum dicens. Adolescens tibi dico surge. Q p certo q̃ à Deo cõpassione miserorum, & compunctio pctõrum, & afflictione tormentorum bñ tãgit, recte per fessionẽ loquit, à lepra pctĩ curat, & à morte perpetua libe raĩ. ¶ Sensus tactus lædit multis. qñq̃s. n. ex toto amittit, vt Paralyticis. Qñq; intercipit, ut qñ contingit p̃p opilatione neruorum spiritum liberè nõ trãsire, et sic membra contin git obdormire & tactũ amittere, vt patet in apoplexia, ve patiẽs cõbustionẽ ignis nõ sentit. Qñq; ab exteriori aere vt qñ digitus frigiditate aeris taliter cõstringitur, q̃ tactum vel punctũ sentire non videtur. Quandoq; etiam gr̃æ incisionem vel corruptionem partium impeditur, q̃a lae brum corruptum vel p̃cisum nihil sentire, quando certe comprobatur. Sic verè sensum compassionis, et correctio perdit peccator multis modis. s. quandoq; p̃pter paralisim auaritiæ; quę. s. cõtrahit manus ne dẽt eleemosynas. Qua

Quã ꝑ apoplexiã superbiæ, q̃. s. est morbus capitis, & facit cadere. Qñq; pp congelationẽ indeuotionis, & pigritię, quę dicitur gr̃ digitos ne faciãt bonum. Qñq; ẽt pp corruptio nem luxurię, & qñq; pp abscissionem desperationis, & obsti nationis malitię. Tales. n. s. auari, supbi, pigri, luxuriosi, & obsti nati. sensum compassionis vel contritionis nõ habent, & iõ etiã diuinæ correctionis vel alienæ afflictionis, seu ẽt p̃la tus vel p̃dicatoris, monitionis vel redargutionis necnõ su turnigis inferni, & damnationis non sentiunt neq; vident. Prou. 23. Verberauerũt me, sed non dolui, traxerunt, me & ego nõ sensi. ¶ Per tactum põt intelligi quæcunq; coniũctio vel ẽt operatio. Res. n. quæ tangit aliam, iungitur cum eadẽ, eritam cum aliquid facimus, tãgendo illud facimus. Sed de rali tactu actiuo nihil ad præsens, quia hic solũ agitur de sen fus actus passiuo, & perceptiuo, de quo vide in multis huius operis. §. & capitulis vbi agitur de tangi vel sentire.

De Spiritibus. Cap. 12.

1 SPiritus est quædã substantia aerea virtutes corporis exciians ad suas peragẽdas actiones, vt dr̃ in lib. de spiritu & aĩa. Et gñãt spiritus ⁊m medicos in hepate à sanguine per forẽ caloris ebullitionẽ, & ipsius sanguinis ĩ aereã substam cõuersionẽ. Est aũt triplex sp̃us in corpore. s. naturalis, vitalis, & aĩalis. Naturalis est ille primus q̃ in hepate gñãt, & vir tutẽ naturalẽ regit, & ei dñat, & p̃ eius adiutoriũ corpus nu rit, & augmentat. Vitalis aũt est ille idẽ, q̃ ad cor trãsiens am plius depurãt, & in vitalẽ spiritũ mutãt, & p̃ arterias diffu sus, vitã & pulsum operaĩ. Aĩalis aũt est ille idẽ q̃ ad cerebrũ missus, ibi amplius depurãt, & in aĩalẽ spiritũ cõuertit. virtu te cuius sensus, & motus toti corpori ministrat. Per istas tres sp̃es spiritũ possum intelligere tres sp̃es gr̃arum, videlicet gr̃am p̃uenientẽ, cooperantẽ, & p̃ficientẽ. Gr̃a. n. gratis data seu p̃ueniens est sicut sp̃us naturalis, q̃a. s. facilis est ad habẽ dũ ac ĩ naturaliter haberet. Minus ẽt p̃fecta est alijs, q̃a ista nõ sufficit ad salutẽ. Faciliter. n. eua porat, & in nihilũ cedit. Pl. Exibit sp̃us eius, & reuertet̃ in terrã suã, in illa die pibũt oẽs cogitationes eorũ. Gr̃a verò gratũ faciẽs, & cooperans est sp̃us vitalis, q̃. s. vitã aĩæ tribuit, & pulsũ bonorũ affectuũ introducit. Eze. 1. Sp̃us. n. vitæ erat in rotis. Gr̃a aũt p̃ficiẽs, & cõsummãs est sp̃us aĩalis, q̃a. s. ista est q̃ sensum discretionis p̃cit, & motũ bonorum operũ cõtinuat, & custodit, q̃ sp̃ua la facit sapere, & motũ bonorũ operũ consummare. Sap. 7. Optaui, & datus est mihi sensus, inuocaui, & venit ĩ me sp̃us sapiẽtiæ, & p̃posui illum regnis, & sedibus, & diuitias nihil esse dixi in cõparatione illius. Quia p̃ certo illi q̃ spiritum sapiẽtiæ, gr̃æ & perfectionis hñt, respectu eius equiparabile nihil putãt. Isti ergo sp̃us, & istæ gr̃æ, virtutes nr̃as naturales ad bonũ excitãt, vt. s. ⁊m Deũ actus suos exerceãt atq; agãt. Vna ẽt in aliã conuertit, q̃a. s. de gr̃a gratis data fit gr̃a gratũ faciẽs, tandẽ in gr̃am cõsummãtis potuerit attingere, nunq̃ dẽt ad alios gradus minus perfectos, q̃ pcesserant retroire Ps. Sp̃us vadens, & nõ rediens. Vel dic, q̃ isti tres sp̃us significant tres virtutes theologicas. s. sp̃ẽ, q̃ est sicut sp̃us naturalis. Naturale est. n. sperare bonum. Charitatẽ, q̃ est sicut sp̃us aĩalis, à quo. s. sensus, & sapientia, & rerũ ad salutẽ notitia oriuntur.
4 ¶ Sp̃us in corpore ⁊m mẽbra q̃b. coniungit, diuersa diuersimodè operaĩ. Per totũ. n. corpus diffusus, diuersis membris se incorporat, & ⁊m membrorũ diuersitatem operationes diuersas pergit & pertractat. Et sic dico, q̃ in hepate cooperaĩ virtuti naturali, in corde virtuti vitali, in capite virtuti sensuali, in oculo virtuti visuali, & sic de alijs. Non est. n. ali qđ membrũ in corpore q̃n ibi sp̃us humanus aliquas exercet actiones ⁊m ipsorũ membrorũ varias dispositiones, & conditiones ⁊m Auicennã & Cõstantinũ. Proculdubio per istũ sp̃um humanum, q̃ est q̃dam substa aerea in neruis, & ve nis, & arterijs cõstituta, possum intelligere Spiritum sanctũ, q̃ aereus p̃p puritatem, & p̃ spiramen gr̃æ põt dici. Iste er go per oĩa membra. i. per oẽs status corporis eccl̃iæ diuersi modè de se diffundit, & diuersas gr̃as, & virtutes in diuersis p̃agit, & effundit. Ioh. 2. Effundã de spiritu meo super om nem carnem. Et sic dico, q̃ isto sp̃ũ mediante in hepate. i. in tutis misericordibus, & inferioribus secularib. est virtus na turalis, & ista est clementia seu pietas, qua. s. alij per eos nutriuntur. Iñ corde. i. in viris deuotis, & feruentibus abundat virtus vitalis. i. gr̃a & charitas. In cerebro. i. in viris discretis, & prudentib. abundat virtus aĩalis. i. sapiẽtia & scientiarum multiplicitas. Et breuiter p̃ istum sp̃m habet ecclesia vel aĩa visum fidei, odoratũ spei, auditũ obediẽtiæ, gustum deuotionis, & gratiæ, tactum cõpassionis, motum bonę operationis loquelam confessionis, sensum perfectæ discretionis. Et iõ bene dicit Apostolus 1. ad Cor. 12. q̃ diuisiones gratiarum sunt, vnus autem spiritus diuidẽs singulis prout vult. Alij. n. per spiritum datur sermo sapientiæ, alij sermo scientiæ &c

De Pulsu. Cap. 13.

PVlsus est effectus sp̃us vitalis, q̃ nihil aliud est q̃ motus ar teriarum, ex cordis dilatatione, & constrictione causatus. Propter qđ ipsius cordis dispositio in pulsu optimè declaraĩ, & iõ pulsus brachiorum à medicis tãgitur, vt cordis cõplexio cognoscaĩ. Talis pulsus signãt opera vel affectus, q̃ proculdubio ab ipso corde originaliter exeunt, & ⁊m dilatationem amoris, vel cõstrictionẽ timoris ipsius cordis pulsant excerius, & p̃cedunt. Prudens ergo medicus, & platus, subditorum pulsus, & operationes debet palpare, examinare & tangere, vt sic possit cordium ipsorum dispositionem cognoscere vel videre, q̃a proculdubio ⁊m q̃ voluntas interius bene vel male disponitur, ⁊m hoc pulsus exteriorum operum ordinatur. Ideò cuilibet sic tãgendo, & examinãdo debet medicus seu prælatus dicere illud Gen. 27. Accede ad me vt tangam te si tu es filius meus. ¶ Medicus tangit pulsum ĩ brachio. Quod fuit magis cõgruum, & honestũ. Est. n. locus publicus, et expositus, q̃ sine verecũdia põt tãgi. Verecũdũ. n. esset secretiores corporis partes tãgere, et iõ ordinatum fuit vt pulsus brachij tangeret, qđ. s. sine vtriusq; verecũdia tangit, et ubi ẽt q̃ cordis p̃ inquitatem cordis dispositio melius declaraĩ. Medicus est cõfessor vel platus. Iste igit qñ in confessione vel alias, tangit et examinat infirmũ pctõrẽ, vt. s. sciat dispositionem cordis sui, et debitũ remediũ appo nat, nõ debet tãgere verecundas partes. i. nõ debet in q̃rere de secretis verecũdis peccatis, sed solum debet tangere bra chia. i. opera vł vitia manifesta. Si. n. apud simplices de talib. vitijs inq̃reret, delinquendi occasio p̃staret. Qđ ẽt de p̃dicatore dico, q̃a. s. tangere debet vitia publica, nõ occulta ne forte si priuata delicta, et eorũ cõditiones detegat, ⁊m plicibus necdũ talia expertis occasionẽ tribuat. Esa. 52. Pollutũ noli te tangere. Etiã de iudice, et ꝑlato põt dici, q̃ reũ non debet tangere vt cõiter nisi membris manifestis, et in criminibus obiectis, nõ de illis q̃ nescĩunt, ne forte p̃p reuelationẽ alicuius occulti scãdalum oriaĩ. Mich. 6. Nõ q̃ras iniq̃tatem in domo impij. ¶ Pulsuũ variæ sunt diuersitates, q̃a. s. pulsus aliq̃n est fortis, aliq̃n debilis, aliq̃n durus, aliq̃n mollis, et sic de alijs. Isti tñ pulsus multis modis, et occasionib. varianẽ, et in diuersis diuersimodè disponunt. Et inde est, q̃ pulsus est fortior in viris q̃ in fœminis, in calidis q̃ ĩ frigidis, in siccis q̃ in crassis. Pingues. n. fortè pulsum nõ solent hr̃e, et hoc p̃p frigidiorẽ cõplexionẽ, et p̃p arteriæ in carne occultationem. Itẽ fortior est in iuuenib. q̃ ĩ senib. q̃a p̃ certo pulsus ex maiori calore ĩ iuuenib. augeĩ, et ex ætatis frigiditate in senib. debilitaĩ. Fortior ẽt est in hyeme q̃ æstate, q̃a. s. in æstate p̃p dissolutionẽ feruoris virtus fit debilis, q̃ in hyeme p̃p aduna tionẽ fit fortis. Sic verè cũ multæ sint pulsuum. i. operationũ et affectionũ interiorũ diuersitates, istud verũ est, q̃ istæ meliores, et fortiores existunt in viris. i. in virilib. virtuosis, et fortib. in calidis. i. in deuotis charitatiuis, et amore Dei feruentib. in macilentis. i. in pauperib. et abstinẽtib. in iuuenib. i. in puris nouis, et in nocentib. in hyeme. i. in tribulationum frigore viuentib. et cõuersantibus q̃ in illis, q̃ cõtrariæ sunt cõditionibus, et q̃ modicæ sunt perfectionis, q̃a proculdubio pulsus operationũ affectuum mollis est, et debilis in fœminabus. i. in hoibus mollibus, et effeminatis, in frigidis. i. in tepidis indeuotis, et pigritia cõgelatis. In pinguibus. i. in diuitibus deliciosis, et dilatatis. In senibus. i. in viris ĩ malis moribus induratis. In æstate. i. in p̃speritate viuentibus, et ardore cõcupiscentiæ inflãmatis. Ista. n. oĩa, videlicet æstas, p̃speritas senectus, malæ cõsuetudines, pinguedo deliciarũ, frigiditas indeuotiones, et femineitas ĩperfectionis, pulsum operum, et affectuum mollificãt, et diminuunt, et ualorẽ, et

forti-

fortitudinem tollunt, quia breuiter de talib. pōt dici illud
4 Sap.3. Opa eorum inutilia, & labores sine fructu. ¶Hō dormiens pulsum hēt paruum, & tardū, post somnum verò pp caloris confortationē pulsum hēt fortem, velocem, & magnū. Sic ille qui dormit in delitijs, & vitijs huius mundi, pulsum affectionis hēt tepidum, paruum & tardū, sed postq̄ de tali somno p pōam surrexerit, pulsus suæ oīonis, affectionis, & operationis, maior & fortior apparebit. Calor.n. charitatis, & feruoris, ex somno peccati præcedēte efficiē fortior, quia.s.ēm Apost. ad Ro.5. Vbi abundauit delictum, ibi abundauit grām tandem maior. Vel dic, q̄ somnus est deuotio, postq̄ pulsus cordis, & affectus cōsueuit crescere & vi-
5 gere. ¶Balneū temperatū pulsum fortificat, & cōfortat. Si verò aqua in calore excedat, sicut fit in illis, qui bulliuntur, pulsus celerrimus efficit, & ex euaporatione spūum virtus totaliter extinguit, & mors sequit. Sic verè illi qui balneant in tēperato balneo deuotionis vel lachry mose cōpunctionis, pulsum affectus solēt temperatum, fortē & viuacē hrē, quia.s. tales in bonis affectibus, & opib. solēt p̄cellere, & vigere. Illi verò qui in excessiuo balneo mundi deliciarum se balneāt, pulsum malorū desideriorū, & operum citum hnt, quia.s. mūdi delectabilia plus debito desiderat, & affectant.
6 Prou.20. Desideria occidunt pigrū. ¶Ista igit excerpta, et extracta de trib. primis tractatib. huius libri, vbi.s. agit de Deo, Angelis & aīa & eius virtutib. quantū ad p̄sens spectat negociū, sufficiāt, quia q̄uis multa ibi sint alia, ista tn̄ sola visa sūt mihi moralizabilia, & ad mores applicabilia. Nēc ergo ad moralizādū illa q̄ ad cōpositionem corporis humani, & mēbrorū pertinēt, manū mittamus, & hic sub vno tractatu de qualitatib. & humoribus, de mēbris hoīs, & ętatibus, nec non de sex accidentib. sanitatē cōseruantibus, & cōsequenter de infirmitatibus sanitatem destruentib. perstringamus.

De humani corporis cōpositione. Cap. 14.

1 De humani corporis, & partiū eius proprietatib. tractaturi, ab elementarib. qualitatibus, & quatuor humoribus ex quib. cōstat corpus humanū, est primitus inchoandum. Quatuor itaq; sunt elemēta, & quatuor elementares qualitates ex quib. constituitur oē aīatum corpus, & maximè corpus humanū, qđ inter aīata corpora est nobilissimū, & nobilissimis opationib. deputatū, vtpotè aīæ rōnalis organū, ipsius actionib. ordinatū. Ex quatuor.n. elemētis constare dignoscitur. s. igne, aere aqua, & terra, & ex istorū elementorū quatuor qualitatib. principalib. ordinat. s. calore, humiditate, frigiditate, & siccitate. Caliditas.n. qualitas est ignea, humiditas aerea, frigiditas aquea, siccitas terrea. Ista ēm quatuor sunt q̄ corpus in esse constituunt, ipsumq; q̄diu insimul p̄portionatæ fuerint, in esse suo custodiūt, & componunt. Re vera sicut hō exterior corporalis formaī exterius, sic ēt spūaliter loquēdo hō interior & moralis formaī interi⁹. Quia.n. moralis hō est organū nobilissimę formę. s. aīæ, hoc est dictu diuinæ grę q̄ aīat mētē nam, iō necesse ē, q̄ nobilissimè formet, & q̄ à multis virtutib. iformet. Dico igit, q̄ ī cōpositione ei⁹ spūali, & morali dnt cōcurrere quatuor elemēta, & quatuor qualitates ab eis depēdētes. Quatuor. n. elemēta sūt, ignis. i. ardor charitatis. Aer. i. nitor puritatis. Aqua q̄ cōgelat, & refrigerat. i. timor diuiæ maiestatis. Terra q̄ oīa sustinet, & fundat. i. fundamentū humilitatis. Ab istis. n. quatuor spiritalib. elemētis oriunt quatuor qualitates pricipales. i. quatuor virtutes cardinales. Ab igne. n. charitatis procedit caliditas iustitiæ, q̄. s. est feruida p rigorem. Ab aere puritatis p̄cedit humiditas sciæ, & prudentiæ, q̄. s. est clara, & lucida p splēdorē. Ab aqua diuini frigoris, & timoris p̄cedit refrigeriū tēperātiæ. A terra verò fundamentalis humilitatis procedit siccitas fortitudinis, & constātię. Res. n. siccæ magis sunt fortes, & durabiles q̄ humidæ. Istis ergo quatuor, virtualib. qualitatib. interior hō nr̄. s. mēs, & conscia cōponit, et ad susceptionē aīæ. i. diuinæ gręæ disponit, et formaī. Qđ bene figuraī Eze. 1. in illo mirabili aīali qđ hēbat quatuor facies, et quatuor pennas. Quatuor. n. facies sūt quatuor virtutes originales, s. charitas, innocētia, timor humilitas. Quatuor aūt pęnæ sūt quatuor virtutes card. s. iustitia, prudētia, tēperātia, fortitudo Exo. 25. Facies quatuor
2 circulos aureos p quatuor arcę angulos. ¶De quatuor qualitatib. duę sūt actiuę, et duę passiuæ. Actiuę. n. sūt caliditas, et frigiditas. Passiuę aūt sūt humiditas, & siccitas. Istarū qualitatū actione, & passione corpus humanū regit & trahit ad cōditio variaī. Sic verè de calore charitatis, & frigore timoris, & humiditate clementiæ, & dulcoris, & siccitate abstinētiæ, & squaloris, moralis homo cōponi. & trahi virtutū actionibus, & passionib. tota aīæ cōditio ordinaī.

De calore seu caliditate. Cap. 15.

CAlor seu caliditas est quædā elementaris qualitas media actiua, & diuersorum effectuum in corpora inducitua. Ista est. n. oīm q̄ noscunt generatiua, infrigidatiua, periora reductiua, cōpactorū dissolutiua, durorū rarefactiua, molliū verò, & liquidorū iduratiua. Per caliditatem ęta generalia generanī. Patet in verè, vbi calor solis humiēs facit herbas, flores, fructus & folia generari. Etiā fit q̄ p calorē cęlestē ranæ sursum in nubibus gīnāt. Ita caliditatē infimā ad superiora reducunt. Calor. n. de terra & aqua fumos, & vapores dissoluit, & cū motum habet cētro ad circūferētiā, ipsos sursum secū, eleuat, & rarefacit & primò in substātiā aereā, tādē igneā cōuertit. Ita pariter metalla, q̄ dura sunt, dissoluunt, & molliunt. Illa verò liquida sunt p cōsumptionē patrū subtiliorum rarefactrib. induranī, sicut patet in ouo liqdo p calorē ignis indurato. Proculdubio talis calor vī esse feruor charitatis, & diuini amoris, vel ēt ipse Spīritus sanct⁹, q̄ dr, & calor amor. Quia p certo talis calor solet in viris iustis gignere tutū, & bonorū operū vbertatē & p̄fectionē. Inferiores verò terrenos & mundanos, & hic inferius circatentes terros, solet sursū eleuare, & trahere ad cęlestiū affectus punctionē. Liquidos aūt molles & carnales solet indurare & solidare p cōstātiæ, & patiētiæ roborationē, & p̄ tiæ durationē. Iō bñ dicit Apostolus Eph. 3. in charitate dacti, & fundati, vt possitis cōprehēdere cū oīb. sanctis latitudo lōgitudo, sublimiras, & p̄fundum. Vel dic, q̄ tas est cōcupiscētia mūdanā, qa p certo ista est q̄ virtutitatē gnat, & ranas garrulitatis in aere cōscięt, furie superbiā eleuat fortes, duros, & i bono cōpactos diffici & debilitat, molles, verò teneros, & misericordes, & parcitatē cōstringit, & p crudelitatē indurat, subtiliores tes bonorū affectuū, & grārū, & virtutū euaporare terrestres auaritiæ appetitus i corde retinet, & reserat 41. Cor eius indurabit quasi lapis, & stringetur velut mal toris incus. ¶Calor solet materiam in qua agit subtiliare titur. n. ipsā materiā spūalē facere, & iō nō cessat ēt cere, dissoluere, & dilatare, & ad simplicitatē reducere ignem vel aerē subtiliare, sicut patet in glacie, q̄ prius lorē dissoluitur, & tādē si fortius agat, bullire cōpellit sic in fumum, & aerem cōmutaī. Talis ē calor charitatis ēt Spūs sanctus, qa proculdubio oēm materiā in qua agit oēm mētem quā calefacit, nititur in spūalem reducere rā, & simplicē facere, & in naturā aereā & igneā agere rā, sanctā, & lympidam immutare. Et ideò ille primo uit per cōtritionē, dilatat, per dilectionē, bullire facit norū desideriarū affectionē, & sic in aerem ipsam cō per bonam moralem conuersionē, & mutationē. Qđ calore tribulationū pōt intelligi, qa. s. ille facit occ liter oīa supradicta. Iob 28. Lapis solut⁹ calore in Vel dic de calore cōcupiscentię, q̄ primò dissoluit ctationes, dilatat ad mundi bona per ambitiones, bull cit p malas affectiones, & sic mentē euanescere facit nitates, & elationes. ad Rom. 1. Euanuerūt in cogitat suis, & obscuratum est insipiens cor eorū. Caliditas ra r purgatiua, vt patet in auro &c. Vide de auro, & & quo aurum per ignem non minuitur sed purgatur. ditas est accidentaliter corruptiua, vt est videre, plus dissoluit, quam consumat, vt patet in cumulo aqua esperso. vbi calor inclusus aquam resoluit in fumositatē, quæ grana tacta remollit, & ea putrefacit, rumpit. Talis calor est malus amor, qui. s. cor calefacit pliciter, & inflammat. Iste. n. mentem in quę agit, rumpere, & in uitiorum putredinem commutare. Qui inuenit aquā, & humorē mollis affectionis in hoie let eā in malo appetitus resoluere, qui resoluti grana tū solent, & corrumpere, & ibidem vitiorum putre

generare. 1. Pet. 3. Cęli magno impetu trāsient, elemēta verò calore soluent. Vel ista pōt allegari cōtra multos, q̄ plus dis soluunt, q̄ cōsumere pōt. i. q. plura, & ardua negocia solent incipere q̄ possint sine debito terminare, qa vt cōiter corru pere, & defectus solet in talibus apparere. Exo. 18. Stulto la
4 bore cōsumeris, vltra vires tuas est negocii. ¶Caliditas est naturaī alleuiatiua. Humiditas. n. p calorē cōsumitur, & sic pōdus materiæ minoraī. Etiā p actionē caloris ipsa humidi tas parūm in spūs cōmutaī, p quorū multiplicationē corp⁹ amplius leuiaī, & inde est, q̄ corpora aīaliū viuētiū sunt incōparabiliter leuiora, q̄ corpora mortuorū. Qđ fit pp calorē, & spūm cōtētū i arterijs, & in venis. Corpora ēt post prādiū sunt leuiora, q̄ ante, & hoc pp calorē q̄ p cibū in corpore cōfortaī, & q̄ occasione cibi digerēdi, fortius roboratur. Sic p̄culdubio, amor Dei feruorq; deuotionis facit hoiem spūalē, agilē atq; leuē, ita q̄ facilr pōt p bona opera p obedientiā currere, & sursum p affectionē, & contēplationē ad cęlestia se leuare. Iste. n. calor humiditatē carnalitatis cōsumit, & spūs bonarū affectionū, gnat & p̄ducit, & sic mentē leuem, & agilē facit, & pōdus pctī, & malæ cōsuetudinis minorat atq; tollit. Nihil. n. est amore leuius, nihil facilius aut p̄ōptius. ló bñdr 1. ad Cor. 13. q̄ charitas oīa credit, oīa spe rat, oīa sustinet &c. Et inde est, q̄ illi, q̄ sunt uiui per grām, & prāū p doctrinā, & sciam sunt mortuis, & ieiunijs. i. pctōrib. & virtutib. vacuis, magis leues, & ad obediēdū, & bene operāndū, & ad cęlestia ascendendū, & affectandū magis agiles acq; fortes, & ad sustinendū, & supportādū ipsis platis, & sociis minus graues. Cuius tū cōtrariū in mortuis. i. in pctōrib. inuenī, quorum vita grauis, & importabilis cōperit. Sap. 2. Grauis est nobis ēt ad videndum, q̄m dissimilis est alijs uita ei⁹. Vel ēt istud pōt intelligi de leuitate spūalis paupertatis, qa pro certo qñ calor charitatis abundat, tunc humorē bonorū tpaliū p eleemosynas cōsumit, & alleuiat ab onere terrenorū. Sicq; fit, q̄ qñ quis p grām est niuificatus, & p doctrinā, vel per eucharistiā bene cibatus, magis solet esse vt cōiter a terrenis alleuiatus. Act. 27. Satiati cibo alleuiabāt nauē: pijcientes triticū in mare. Vel ista pōt dici de malo amore, & feruore, q̄ facit hoiem leuem, & i cōstātē, & nihil difficilè vel graue reputātē. Vel pōt ēt dici de diuitib. bonis, q̄ qñ sūt diuitijs satiati, tunc solent magis esse à vitijs alleuiati, & calore charitatis amplius cōfortati. Vel ēt dic in malo, q̄ illi, q̄ diuitijs satiant amplius p incōstantiā alleuiaī, & minus p Dei timorē ēmunī, & aggrauanī. Esa. 9. Alleuiata est terra Zabulon, & terra neptalim &c. ¶Caliditas est aliquotiens aggrauatiua actione. n. sua habet poros aperire, parteſq; subtiles, & leues cōsumere, & spūs q̄ sunt cā purporeę leuitatis, euaporari facere, & exterius à corpore trahere, & educere, & sic in corpore pōderosam grauedinē gnare. Et ista est rō quare corpora sunt magis ponderosa, & laxa in æstate, q̄ in tpe hyemali. Ista ola facit calor, & feruor mali amoris., vel et cupiditas tā carnea q̄ terrena. Mentē. n. grauē pigrā, & pōderosam, & ad bona opera inhabilē, & ineptā faciunt, subtilesq; partes. i. grām & deuotionē consumūt, poros sensuū, & affectuū ad mundana aperiūt, & sic spūs, & virtutes q̄ cā erat spūalis leuitatis, euaporare faciunt & sic retinēdo partes terrestres. sappetitus terrenorū vitiorū grauedinē introducunt, & hoiem grauē ad bñ operandū faciūt, ipsumq; pigrū, & desidē cōstituūt, qđ bñ vī figuratū. Io. 4. vbi vēt⁹ vrēs, & calidus percussit virentē hederam, q̄ fuit p̄tinus arefacta ¶Caliditas naturalis est coloris rubei, & purpurei in corpo rib. gūtina, sicut patet in rosis, & in corporib. sanguineæ cōplexionis, in quib. ex difusione caloris per mēbra calor rubeus gnare. Caliditas verò innaturalis est palloris, & nō rubedinis affectiua, sicut ēt patet in rosa, q̄ in fumo sulphuris posita statim ruborē amittit, & in colorē pallidū se conuertit. Calor naturalis est charitas, & cōtritio. Calor verò innaturalis est carnalitas, & cupiditatis inflāmatio. Quia p certo calor dilectionis, & ardor cōtritionis solēt ruborē honestatis, & verecūdiæ gnare, & per honestā cōuersationē totā hoīs superficiē colorare. Econtra verò caliditas innaturalis carnalis, vel mundialis concupiscentia, & maximè qñ sibi adiunguntē opera, solent ruborē uerecundiæ tollere, & pallorē inhonestæ cōuersationis inducere, & totā hoīs superficiē nuscare. Thr. 4. Obscuratū est aurum, mutatus est color
¶Caliditas tēperata cā est cōseruationis, viuifica-

tionis & vegetationis, sicut patet de calore naturali, quo mediāte corpus visitatur, cibus digeritur, & sanitas custoditur. Calor verò intēperatus, & excedēs, totū contrariū facit, qa. s. materiā i q̄ agit, vsq; ad vltimū dissoluit, & finaīr destruit, & consumit. Sic verè calor, & ardor tribulationū si sit tēperatus, pficit, vitamq; gręæ, & digestione seu cōpositionē morū perficit, et sanitatē aīæ custodit. Si verò ultra debitū excedit, solet mentem per pusillanimitatē dissoluere, humorem deuotionis consumere, et sic p desperationē vniuersam morū substantiā deuastare. Vel ista ēt pōt dici de correctione tēperata, et excessiua. Vel dic, q̄ calor tēperatus est charitas, et contritio, q̄ sanitatē aīæ custodiūt. Calor aūt excedens est cupiditas, et luxuria, et iracundiæ inflammatio, q̄ bona oīa destruunt, et consumunt 2. Pet. 3. Elementa calore soluenī. ¶Calor tēperatus, acetosa et amara cōuertit in dulcia, vt patet in fructib. maturatis. Excedens verò, et intētus dulcia cōuertit in amara, vt est videre in humorib. vbi sanguis dulcis in cholerā cōuertit, et in aqua maris, vbi p actionē caloris partes subtiles euaporāt, terrestres verò in salis substantia conuertunī. Sic facit moderata correctio, et contritio, quia pctōrē amarū cōuertit in dulce hoiem bonum, et iustū. Si verò excesserit, tūc per desperationē ipsum absorbebit, et partes subtiles. s. spē, et deuotionē euaporare faciet, et eum de dulci in amarū. i. de iusto in impiū cōmutabit. Thr. 1. Et ipsa repleta amaritudine. ¶Calor naturaīr est fructuū maturatiuus, et quāto calidior est regio tāto est fructuū citius ad maturitatē p̄ductiuus, et in ipsis amplioris dulcedinis cātiuus, est ēt calor multarū nobiliū formarū tā naturaliū, q̄ accidentaliū de potētia ad actu eductiuus, sicut patet de metallis, q̄ actione caloris de duris lapidib. educunt, de vitro, qñ p caloris uiolētiā de cinerib. gnāt, et ēt de fructib. q̄ calore mediāte de potentia arborū p̄creanī. Talis calor est charitatis seruos vel cōtritionis ardos, vel Spūs sctī uigor. Iste. n. qñ abundat in hoīe, maturitatē prudētiæ solet inducere, dulcedinē deuotionis solet efficere, et de ipsa materia. i. de ipsa voluntate q̄ more materiæ est formarū oīum susceptiua, nobiles, formas bonorū morū solet educere, et ibidē metalla virtutum interiorū, vitrū. i. claritatē conditionū exteriorū, fructⁿ ēt. operationū vtiliorū solet efficaciter gnare. Vel ista expone de calore, et ardore correctionis, et tribulationis, cuius impulsu hoies maturanī, et ad prudentiā, conuertunī, qa sicut dr Esa. 28. vexatio dat intellectum. Et p cuius actionē formæ virtutū, ab ipsis informib. pctōrib. educunī. Vñ illud pdictū Iob 28. Lapis solutus calore in æs vertit. ¶Calor solet in aere multas impressiones gnare, ibidē p vaporē attractionē, nunc nubes, nunc pluuiā, nunc uentū, nūc grādinē, nūc fulmē, nunc tonitruam facere, et creare. Sic verè calor cupiditatis tpalis, vel ardor uoluptatis carnalis, vel ēt furor iræ, et crudelitatis mētalis, solet in aere conscīæ multas impressiones diabolicas introducere. Quia p certo ibidē gnāt a tali calore pluuia uoluptatis, nubes ignorātiæ, et obscuritatis ventus uanitatis, grādo p̄teruitatis, fulmē crudelitatis, tonitruū discordię, et rixositatis. Pf. ignis grādo nix glacies spūs p̄cellarū etc. ¶Calor sp vult sursum tendere, et iō corpora calida solent motum suū sursum à centro ad circunferentiā facere, et nunq̄ nisi violenter inferius residere. Patet i igne, q̄ sp sursum alcēdit, et in oleo, q̄ superficiē sp q̄rit. Sic verè illi, q̄ p charitatē sūt feruidi, et calore sctī spūs calefacti, nō solēt ista inferiora diligere, sed sp superiora, et cęlestia affectu q̄rere, et ibidē totis affectib. euolare, et nunq̄ in terrenis, et infimis p cōplatientiā remanere, dicentes illud Esa. 2. Venite ascendamus ad montē dñi. Vel dic de calore cupiditatis, et ambitionis, q̄ possessores suos sp facit superiora petere, dignitates, et officia q̄rere, et statū infimū abhorrere exēpto luciferi dicētis. Esa. 14. Super astra cœli exaltabo solium meū etc. ¶Calor seipsum solet per effectus ondere, et cō ditiones suas q̄busdā signis exteriorib. declarare. Et inde est fm cōstanti. lib. 1. Theoricæ c. 17. q̄ corpus si fuerit calidum erit caro multa pinguedo pauca, calor rubeus, pili multi, et nigri, tactus calidus, intellectus bonus, hō facundus, multū mobilis, audax, iracūdus, amās, multū appetēs, cito digerēs, fortis et velocis pulsus. Sic verè ille q̄ p charitatē est calidus feruidus, et inflammatus, multis bonis proprietatib. est dotatus. Calor. n. charitatis vbicunque fuerit, se solet ondere, et virtutē suā nouis operib. declarare, quia teste Gregorio,

nunquam amor Dei otiosus. Operat. n. magna si est. Si autem operari renuit, amor non est. Igit dico, q rales q sunt charitatiuè calidi hñt multã carnẽ. i. mulrã mollitiẽ, & teneritudinẽ pietatis, paucã pinguedinẽ voluptatis colorẽ rubeũ verecundę honestatis, & tactũ calidũ exẽplaris charitatis, qa. f. isti q quid exemplis, & doctrinis tangũt, ad Dei amorẽ cale facit, dicẽtes illud Iac. 2. Calefacimini, & saturamini. Itẽ isti sunt boni intellectus per discretionem, sermonis facundi, p fraternã eruditionẽ, multũ mobiles, p obedientiam, & subiectione, audaces & iracundi per iustitiæ zelũ, & malorũ correctionẽ, amãtes p fraternã dilectionẽ, apperentes p sanctã affectionẽ, cito digerẽtes, & se disponentes per bonã cõuersationẽ, & p morũ cõpositionẽ fortis, & velocis pulsus p prõptã, & bonã operationẽ. Iste est igit calor intimæ charitatis, q causat in hoie mores tã multiplicis bonitatis, q a sicut in Ps. dr. Nõ est, q se abscõdat à calore eius, q a sicut dicit Gregorius in homel. super Ioannẽ. Sicut ex vna radice multi rami ꝓdeunt, sic multæ uirtutes ex vna charitate gñantur.

33 ¶Scdm Cõstantinũ, signa hoĩs calidi sunt, qñ hẽt multos capillos, qñ est libidinosus, iracundus, inuerecũdus, asperę vocis, rubei coloris. Sic verè signa hoĩs calidi. i. per malã cõcupiscentiã inflãmati, sunt, qñ abũdat in pilis diuꝭtiarũ, qñ est iracundus, & furibundus inuerecũdus, & importunus, aspęræ, & supbæ locutionis, libidinosæ affectionis, rubeæ & car-
34 nalis conuersationis. ¶Caliditas ſm q in diuersis agit materijs, diuersimodè uariat, actꝰ suos, & inde est, q ista aliqñ est corruptiua, aliqñ gñatiua, aliqñ viuificatiua, aliqñ mortificatiua, aliqñ ẽt inuenit rarefactiua, & mollitiua, liquefactiua, & aperitiua, aliqñ verò dẽsatiua, et induratiua, cõstrictiua, et oppillatiua, et sic de alijs. Sic uerè charitas ĩ diuersis diuersimodè operat. Ista. n. corrumpit vitiat, gñat merita uuificat mentẽ, mortificat carnẽ, rare facit cor per cõtritionẽ, mollit p cõpassionẽ, liquefacit p deuotionẽ, aperit p confessiõnẽ, densat p humilitatẽ, indurat p cõstãtiæ firmitatẽ cõstringit p timorem, oppillat. f. sensus per custodiæ diligentiã, et tenorem. Et ecõtra pñt dici de calore malæ concupiscẽtiæ, q a. f. iste corrũpit bona, gñat mala, uiuificat carnem, mortificat aĩam, mollit, et liquefacit uirtutẽ aperit sensũ uanitatẽ, cõdensat et indurat p obstinatã uolũtatem, cõstringit p parcitatem, oppilat. f. os ne dicat ĩ cõfessione ueritatẽ, et sic bñ dr 1. ad Tim. 6. Radix omnium malorum est cupiditas. Et ideò bene dr, q calida stercora Thobiæ oculos cœcauerũt.

De Frigiditate. Cap. 16.

1 FRigiditas est quædam elementaris qualitas, et actiua ꝓprietas, motum habens à circunferentia versus centrũ. Et iõ frigiditas est natura ꝛr cõpressiua, cõdensatiua, et soliditatis, et cohærentiæ partium effectiua, substantiæ etiã ingrossatiua, et per motum circunferẽtiæ ad centrũ est ipsius aggrauatiua, et maioris ponderis inductiua, albedinis etiam est ĩ corporib. causatiua. Frigiditas. n. mater albedinis dr, eo q vbi agit frigiditas, albedo natura ꝛr gñatur, sicut patet in niue, et etiam sicut patet in sclauis, et albanis, qui ꝓpter frigiditatẽ in illis regionib. dominãtẽ, coloris sunt albi, et etiã procreant albos pilos. Sicut econtra caliditas mater est nigredinis, sicut patet in calidis regionibus, vbi nascunt hoies nigræ cutis, et nigrorum etiam capillorum. Per istam qualitatem frigiditatis possum moraliter frigꝰ diuini timoris, vel etiã frigus, et asperitatem tribulationis, et paupertatis intẽligere. Ista sunt. n. q ipsam substantiã mentis in quã agunt, à circunferentia terrenorũ ad centrũ ꝓpriæ conscię deprimunt, et eam sursum ad mundi dignitates et prosperа euagari uel ascendere non permittunt, et iõ cor humanum in bono per constantiã cõsolidãt, et cõpingũt, et in ipso gravitatem maturitatis, et prudentiæ, deliberationisq;, et sapiẽtiæ introducunt, et ẽt albedinem castitatis, et candorem innocẽtiæ, et puritatis, in cute carnes, et in pilis conuersationis efficiunt, et producunt. Constat. n. q mundi paupertas, & tribulatio, diuinusq; timor, et mentis conturbatio faciũt hominem humiliorem, solidiorem, innocentiorem, et purioręm, & ẽt per castitatem in corpore mundiorem, quia sicut dr Prou. 15. Per timorem dñi declinat oĩs à malo, & Eccl. 43. Frigidus uentus aquilo flauit, & gelauit crystallus ab aqua. Vel dic, q frigiditas significat uitium indeuotionis, quæ. f. à Dei amore infrigidat mentem nostram. Quia pro certo iste est

quę mentem à circunferentia cœlestium interius ad
bonorum terrestriũ per auaritiã deprimit. Ista est, que
obstinationem montem condensat, cõsolidat, et cõtra
et hoiem per curiositatẽ, et hypocrisim dealbat, colorat
que pingit, ita q ei põt dici illud Act. 23. Percutiet te
paries dealbate. ¶Frigiditas hẽt naturaliter infrigidare,
uare, mortificare, discolorare, coarctare, et partes in-
aggregare. Quæ oĩa patẽt in hoie mortuo, vbi per defi-
giditatis calorem naturalem extinguentis, mors sequi-
uitas auget, corpus infrigidatur, facies discoloratur, et
et pulmo à suis dilatationib. coarctant. Sic proculdubio
gus indeuotionis, et incõpassionis solet mentem in-
agit, infrigidare, auferendo Dei, et proximi dilectionem
cœlestium affectionem, aggrauare per terrenam inclina-
nem, et per malæ consuetudinis depressionem, mortificare
per gratiæ priuationem, et per culpę introductionem, de-
lorare per inhonestam cõuersationem, et per infamiæ
gationem, coarctare per parcitatis, et auaritiæ contrac-
nem, et aggregare per terrenorũ continuã acquisitionem.
Oĩa. n. ista uitia solet frigus indeuotionis inducere, dum-
let mentem ab amore Dei, et ꝓximi congelare. Et fortas-
mus q frigus constringit neruos, et membra ab operan-
impedit, sic indeuotio neruos, et fortitudinem aiæ in-
ligare, q o eé exercitiũ bonorũ facit quiescere, et cessare
iõ bñ dr Prou. 20. Propter frigus piger arare noluit. Vel
q frigus significat pniam vel timorẽ Dei, vel ẽt mœstitiã
stitatẽ. Quia ꝓ certo ista sunt q infrigidãt à leuitate in-
lis uoluntatis. Quę mortificãt vitã. f. carnalis uoluptatis
diticolorant à candore curiosæ uanitatis. Quæ contra-
f. ab appetitu exterioris ꝓsperitatis. Iõ bñ dr Prou. 15. a
frigida aĩæ sitienti. ¶Frigiditas multos habet accidentia
effectus. Ista est. n. accidentaliter calefactiua, alleuiati-
dictũ est. Calefac it n. per accidens, poros exterius clau-
do, et vapores & spũs interius includendo, q corpus cale-
ciunt interius remanendo, et obiectu frigiditatis exteriꝰ
exitũ non habẽdo. Et sic corpora aĩalia sunt in hyeme ca-
diora, et ad digerendũ cibũ fortiora. Fõres etiã, et puer
in hyeme calidi, q ex cõtraria cã æstatis tpe sunt frigidi
per accidens alleuiat. f. humiditatem exprimendo, et ei
substantiã leuiorẽ reddendo. Item per accidens viuificat
hoc calores repercutiendo, ipsos i spũs occasionaliter cõ-
tendo, et vitã aliquotiens gñando, sicut pater in illis
qua vice fructuum nascunt in arborib. quæ quandiu in
re pendeant, vitam non hñt, rupto tñ tenaculo in mare-
dentes, obstructis poris per aquæ frigiditatem, fumosita-
conculcatæ in spũs conuertunt, et sic per earum diffusio-
per corpus illæ auiculę uiuificant, et in naturã auiũ con-
tur, vt dicit cõmẽtator super librũ uegetabiliũ. Illud non
intelligo, q istæ aues sint arboris fructꝰ. Sed qñ abiens ligo
de fractis nauibus ĩ mari Britãnico putrescit, limus fruti-
ligneis cohærens, in auiculas transformat, quæ ligno per-
stra adhærentes necdum uiuæ, postea in aquã rupto tenac-
lo cadentes, vt dictum est uiuificantur. Vnde ẽt in terra
. f. in Pictauia circa monasterium sancti Michaelis in cer-
in medietate fracti remigij inuentæ sunt qñq; quingentæ
les necdum viuæ auiculæ dependentes tandem in volati-
rarum auium trã seuntes. Quæ ẽt auiculæ crauãs à nris
nis incolis nũcupant. Per frigiditatem põt intelligi cer-
tio, quæ. f. in frigidat, mortificat tpaliter atq; grauat. Ver-
tñ accidentaliter ista facit aĩę multa bona, quia. f. calefa-
fuscitando charitatis amorẽ. Ista mentem alleuiat tolle-
carnalitatis humorem. Ista ẽt mentẽ uiuificat, multiplica-
do pœnalitatis dolorem, et recludendo fumositatem ma-
ctionum feruorem. Arbor. n. moralis vitæ, et prosperi-
mundanæ, aues. i. homines mortuos et sine vita, de limo in
manę carnalitatis producit, et portat, quos deinde in ma-
di prosperis vita gratiæ carentes vegetat, et sustentat, q
dem rupto tenaculo prosperitatis, et fortunæ, qñq; in ma-
. i. in amaritudinẽ mundanorum fluctuum, et casuum ca-
ubi propter frigus tribulationum fumositatis. i. affectio-
ad cordis intima se recludunt, ibiq; in spiritus. i. in spiritu-
les affectus compulsæ, tribulationum, frigore se cõtra-
Sicq; fit, q q per peccatum mortuus erat, vitam gratiæ re-
pit, & in auẽ, id est in spiritualem, et perfectum uitum re-
uertit, et sursum ad cęlestia per contemplationem cand-
& a.

scendit. Luc. 7. Resedit q erat mortuus, & cepit loq. 2. Co
rint. 6. Quasi morientis, & ecce viuimus. Qũo aũt venter sit
caldior in hyeme, vide infra de ventre vel de stomacho §.
Primo. De fonte autem vide in titulo suo. ¶Frigiditas est na
turaliter conseruatiua, est tñ accidentaliter corruptiua. Per
frigiditatem. n. caloris actio impedit, per consequens humi
ditatis resolutio retardatur, & sic res in esse suo fine corru-
ptione mediante frigore conseruatur. Ista tñ qñque est per
accidens corruptiua. Dum. n. frigiditas caloris actionem im
pedit in corpore, digestio retardat, & sic crudi humores ge
nerantur, qui faciliter corrũpuntur. Sic verè frigiditas diui
ni timoris, & asperitas tribulationis, & doloris, sanitatẽ aiæ
conseruat, humoremq; affectionis resolui per mala desidę-
ria nõ pmittens, corruptionem peccati inducit, qñ. f. timor
& tribulatio tm excedit, q desperationem faciens, mẽtem
digeri, & conuerti ad dominum non permittit, quia procul
dubio illa eadem tribulatio, quæ est perfectis, & patientibus
cã salutis põt ẽt esse imperfectis, & ipsam pati nescientibus
cã dinationis, & mortis, quia sicut dr ad Ro. 8. Diligentibus
Deũ oĩa cooperantur in bonum. Cuius tñ cõtrariũ est de ma
lis, quia. f. ẽt illa, quæ de se bona, & vtilia sunt, ipsis cõuertũ
tur in malum. ¶Frigiditas cum dñatur in corpore, solet se p
aliquos effectus exterius declarare. In hoie. n. frigido respe-
ctu hoĩs calidi est color, albus, & capillus mollis, intellectus
durus, & obliuiosus, appetitꝰ paruus, somnus multus, ĩcessus
grauis, & tardus, vt dicit Constantinus lib. 1. Theoricę. c. 17.
proculdubio frigus, indeuotionis hęc oĩa facit in aĩa, spiri-
tualiter intelligẽdo. Ista. n. dat possessoribus suis album co-
lo. i. curiosam & hypocriticam cõuersationem, capillum
mollem. i. fluxibilem & deliciosam affectionẽ, intellectũ du-
rũ. i. rudẽ & hebetem discretionẽ, deiq; & iudiciorũ suorum
obliuionẽ, appetitũ paruũ, i. boni desiderij torporẽ, & defe-
ctionẽ, somnũ multũ. i. pigritiæ soporẽ, & iuolutionẽ, incessũ
tardũ. i. pfectus in virtutibus retardationẽ, rarãq; & mo
dicã bonã opationẽ, & tardã, & pigrã obedietiæ subiectio-
nẽ. Sap. 15. Pedes eorũ pigri sunt ad ambulandũ. ¶Frigiditas
miro mõ ieparat aq; a uino. Sepe. uidi q tẽpore frigidissimo
vinum miscebatur cum aqua, & ĩ vase ponebat, frigus verò
excedens, aquã à uino diuidebat, ipsamq; ad fundũ vasis de-
primebat, vbi vino non gelato, aqua cõgregata inuicẽ gela-
bat. Frigus. n. in aquã agebat, in vinũ verò, qđ est naturaliter
calidũ agere nõ valebat. Firmiter frigiditas ista mortificans
significat diabolum, q semper intendit aĩam per culpã mor
tificare sgiur cum in vase huius mũdi vinũ, & aqua. i. boni,
& mali simul mixti sint, ipsa frigiditas. f. diabolꝰ optimè scit
aquã à vino. i. malos à bonis discernere, ipsosq; ad fundum
. i. inferius ad mundum per auaritiã deprimere, & per inde-
uotionẽ ẽt congelare, vinum vero. i. bonos nõ potest uince-
re, nec nocere. Apoc. 6. Vinum & oleum ne læseris. Ista potiꝰ
sime ẽnt in die iudicij qñ exibunt angeli, & separabunt ma
los de medio iustorum, sicut dicitur Matt. 25. & 13. Infinitos
frigiditatis effectus particulares potes videre in titulis par-
ticularibus huius libri, sicut in tabula poteris inuenire.

De Siccitate. Cap. 17.

1 SIccitas est quædam elementaris passiua qualitas, q nunc
caliditas, nunc frigiditas introducit, & est siccitas humi
ditati cõtraria, & ideo cum motus siccitatis sit à circunferẽ
tia versus cẽtrum solet siccitas fluxibilitati humiditatis se
opponere, & ipsius motum de se interminabilem termina-
re, sicut patet in mari, in cuius littoribus Deus arenã posuit,
& sic per ipsius siccitatem humiditatem aquęam terminauit
sicut ponit phũs, & ẽt Gregorius super illud Iob 26. Qui po-
suit terminum mari &c. Quia breuiter aqua perpetuo fluẽ-
ret nisi ipsa arenę, & terræ siccitas terminaret. Siccitas põt
significare mortem, in qua. f. humidũ radicale consumit, &
tota cutis superficies deficcatur, & quæ partim à calore con
sumente, partim à frigore cõgelante inducitur, & causatur.
Ista est. n. quæ humiditatẽ & fluxibilitatẽ ꝓsentis vitæ termi
nat, & quæ mari fluctuoso huius mundi littus, limitẽ, & resi-
stentiã facit, & quæ oẽs motus suos (q de se sũt interminabi
les atq; vani) terminat, limitat, & arrestat. Quia breuiter vi-
ta nra nũq; põt mortis siccitatẽ ꝓterfluere, nec sepulchri are
na aliquatiter per transire. Vñ in Ps. Terminum posuisti aq;s,
quę nõ trãsgredientur. Vel dic q siccitas est ipsa mortis cõ-
deratio, vel ẽt ipsa abstinẽtiæ, & pœnitẽtiæ desiccatio, quas
. f. solet calor charitatis inducere, & frigꝰ diuini timoris ali-
quotiẽs gñare. Quia ꝓ certo talis siccitas solet aquas fluxi-
bilitatis nr̃æ motusq; carnalis incõstãtis, & fluxibilis mẽtis
nr̃æ ĩtra suos limites tenere, & ne ꝓpẽtã terrã aiæ submer-
gant, ipsas retropellere & arcere. Hie. 5. Posui arenã termi-
nũ mari. Vid ꝺ arẽa. ¶Quãuis siccitas sit naturaliter deficcatiua, 2
est tñ accñs humiditatis inductiua, sicut patet in montib.
vbi fontes iueniunt, ꝓ eo q aquei humores q ibi sũt, à ficcitate ꝓdominati exterꝰ expellunt. Qđ cã pt esse quare in
montibꝰ siccissimis herbæ humidissimę, aliquotiẽs gñant.
Qđ fit qa siccitas partes humidas ad superficiẽ reijcit, q ibi
in herbarũ subam cõmutant. Per siccitatẽ q de se est sterilis
& mortificatiua, possum intelligere indeuotionẽ, & iuidiã,
& asperã condõnẽ malorũ, q ꝓcul dubio sæpe est p accñs
plurimorũ cã bonorũ. Fit. n. q in aliquo mõte. i. in aliquo sta
tu, & pria, hospitio uel collegio, talis malorũ qualitas dñat,
q partes humidas. i. benignos, pios & deuotos abhorrens,
ipsos eijcit, ita q extra locũ, & priam fugere cõpellunt, vbi
ꝓ certo qñq; in fontes uiuos. i. in uiros doctos aliorũ irriga
tiuos. & in herbas dulces. i. in uiros sanctos aliorũ medicati
uos conuertuntur, & sic vñ dãnificari uisi fuerãt, in melius
cõmutant, q a sicut bñ dicit Greg. vtilitati bonorum militat
malitia reproborũ. sicut de Ioseph apparuit, quę frum mali
tia à pria expulit, & sic ipm accidentaliter, & occasionaliter
ægypti dum fecit. Ista ẽt pñt applicari contra inuidos religiosos, & maximè cõtra senes, siccos videlicet, & austeros
ꝓpriæq; fragilitatis ignaros, sed potiꝰ asperos atq; duros,
q qñ vident aliquas partes humidas fuæ condõni cõtrarias
. i. aliquos iuuenes nimis humidos, & carnales, solẽt eos ab
horrere, & p diuersas uexationes ipsos cõpellunt ad supficiẽ ad mũdũ vel ad aliã religionẽ fugere transire. Qđ tñ qñque à Deo ꝓp bonũ ipsorũ ꝓmittit, qa sic repulsi, in fontes
& herbas. i. doctores, & uiros medicinales, & utiles conuertuntur. Exẽplũ de Ioseph ut dictũ est. Vñ ipsemet dixit fratrib. expulsorib. suis Gen. 50. Vos cogitastis de me malũ, sed
Deus uertit illud in bonum. Vel dic, q siccitas est pnia, vel
confideratio mortis, uel ẽt timor Dei uel iudicii & inferni
Ista. n. oĩa hoiem pallificant, & deficcant, qa pro certo licet
ista habeãt corpo ra ꝛr, deficcare solent tñ spũa ꝛr humecta
re, qa, f. humidas partes. i. flebiles affectiones, ad exteriores
sensus expellunt, & sic fontẽ lachrymarũ in oculis faciũt,
& herbas medicinales uirtutum gñant, & ꝓducunt. Hier. 9.
Quis dabit capiti meo aquã, & oculis meis fontem lachrymarum. ¶Siccitas est naturaliter attenuatiua, consumptiua, in 3
duratiua, asperatiua, coarctatiua, cõstritiua, retardatiua, &
motꝰ impeditiua. Talis est siccitas pœnitẽtiæ abstinẽtiæ, vel
paupertatis. Ista sunt. n. q consumunt, & attenuãt oẽm carnalitatẽ, indurant & consolidant oẽm debilitatem, asperãt
& vilificant superficiẽi. i. conuersationis curiositatẽ, cõstringunt & arctificãt oẽm malæ licentiæ libertatẽ, retardãt &
modificant oĩum cordis motuum leuitatem. Exo. 15. Filii Israel ambulauerunt p siccum in medio maris. Vel pot dici
econuerso, q siccitas indeuotionis attenuat gñam & deuotionem, indurat & obstinat affectionẽ, asperat & honestatcutẽ. i. cõuersationẽ, cõstrigit, & coarctat. f. cor p cõpassionẽ, impedit & retardat. f. motus, & bonorũ operũ executionẽ. ps. Abierũt in sicco flumina. ¶Siccitas accidentaliter mol 4
lificat in quantũ humiditatem quæ partes cõglutinabat cõsumit, & sic rei substantiã in mollitiẽ, & puluerem mutat,
vt patet in ligno vetustissimo. Est ẽt destructiua, & mortificatiua, humidũ. n. radicale consumit, & sic subiectũ suũ destruit, & dissoluit. Talis est siccitas ideuotionis, q pro culdubio
humiditatem gñæ solet consumere, & totum mixtum in
quo est. i. totam societatẽ, & colegiũ ꝓsonarũ ideuotarũ solet ab inuicẽ per discordiam, dissoluere, & sit unitatem solet destruere, & mortẽ culpæ, & pœnæ inducere. ¶Siccitas in 5
multis est necessaria naturæ, q. a. f. ista humiditatẽ superfluam
coarctat, & consumit, calorem remissum acuit, hominemq;
leuem, agitem & uigilem facit, sicut patet in choleris, q naturaliter sunt ficci, & ideo sunt vigiles, agiles atq; macri. Sic
verè siccitas paupertatis, & carẽtia humoris voluptatis, &
attenuatio abstinentiæ, et asperitas pœnitẽtiæ solẽt humorem diuitiarum per eleemosynas cõsumere, calorem charitatis accendere, & acuere, & hoiem astutũ, & vigilem face-

re somnũq; pigritiæ effugare. ¶ Siccitas qñ excedit, est pessimarum ægritudinum inductiua. Honorem. n. cõsumit, corpus extenuat, cutem corrugat, pellem decolorat, sitim puocat, calorem augmẽtat, caput à capillis spoliat, & decaluat, articulos quoq; pedum, & manuũ cõtrahit, & incuruat. Talis est siccitas indeuotionis, & incompassionis, quia p certo ista humorẽ gratiæ solet siccare, caloré cupiditatis solet augmentare, cutẽ flexibilis uoluntatis solet per malitiam corrugare, pellem conuersationis solet per inhonestatem decolorare, caput intentionis solet capillis bonorum affectuum expoliare, digitosq; operationis solet per pigritiam incuruare, & à cunctis bonis actib. retardare. Vñ de siccis, & indeuotis peccatoribus potest exponi illud Sophoniæ. 2. Filij Amon quasi gomorrha, siccitas spinarum, & acerui salis.

De Humiditate. Cap. 18.

1 HVmiditas elementaris est passiua qualitas actiuarum qualitatũ obediens, & subdita, & suarum actionũ susceptiua, oĩum aĩatorum corporũ nutritiua, augmentatiua, & conseruatiua, & deperditorũ in corpore restauratiua, sicut est uidere in radicibus, & seminibus. Nã granum terræ commissum, primò quadam humiditate perfunditur, & per calorem dilataſ, & resoluiť, pars verò purior sursum ascendens, in stipitem, follium, florem & fructum finaliter alterat, quæ in humore à terra attracto nutriuntur, & augmentãtur, & in esse debito conseruãtur. Per humiditatẽ intelligitur deuotio, cõpassio, gratia & doctrina. Ista sunt. n. q̃ mentem spũaliter nutriunt, ipsam in meritis creſcere faciunt, ipsam in esse morali, & uirtuoso custodiunt, & uirtutes debilitatas reparant, & restituunt. Qñ. n. granũ boni ꝓpositi in corde inserit, tunc humore gr̃æ, sciæ, deuotionis, cõpunctionis, & lachrymosæ cõfessionis suffusũ, in melius dilataſ, & sic radix perseuerãtię sibi adiungit, & in plãtã cõuersionis cõuertit, ita q̃ stipes cõstãtię, & firmitatis, folium honestatis, flos puritatis, & fructus bonitatis, ipsi grano boni propositi mediantibus dictis humoribus adiunguntˢ, meritis augent, & in uirtutibˢ cõseruant, ut sic de tali planta uirtutũ, & de tali humore dicatur illud Psl. Quia erit tanq̃ lignũ q̃ plantatũ est secus decursus aquarũ, q̃ fructũ suum dabit in tẽpore suo. Ecõtra põt dici de grano mali ꝓpositi, cui humor carnalitatis uel ꝓsperitatis, malæque doctrinæ, & societatis adiunctus, dat dilatamentũ, crementũ, nutrimetũ, & cõseruamẽtũ, ita q̃ radicæ malæ cõsuetudinis figit, folio malę excusationis tegit, flore malę, & curiosè cõuersatiõis ornat, & fructu mali operis conseruaſ. ¶ Humiditas est deperditorum in corpore restauratiua. Nã q̃d calore cõsumitur, humoris, adiunctione restituitur. Et q̃a consumptio caloris est cõtinua, iõ humoris appositio, & restauratio est cõtinuè necessaria. Ista expone sicut infrà de cibo. §. 1. & q̃d ibi de cibo dr̃, dic de humore. ¶ Humiditas est naturaliter caloris tẽperatiua naturæ conseruatiua, partium coniunctiua, & aggregatiua, mollitiua penetratiua, mũdatiua & deputatiua. Calor. n. generatus ex motu orbis radiorum solis, & sphęræ ignis, totũ aerem, & mundum incenderet, nisi humoris aquei abundãtia ipsius violentiam temperaret. Et ideo ſm Macrobiũ, fonti superioris caloris Deus fontẽ humoris opposuit, & sic naturã à periculo conseruauit. Partes êt terræ ꝑp naturalẽ siccitatem ab inuicem dissoluerentur, & nulla persistentiæ fortitudine inuicem iungerentur, nisi per undique permixtam humiditatem aqueam ligarentur, sicut êt literam videmus in ligno combusto, vel uetustate consumpto, vbi pars à parte diuiditur, & propter consũptionẽ humoris partes à partibus seiunguntur. Mollificat êt humiditas quicquid imbuit, & êt a pannis, & rebˢ aljs maculas abluit, & abstergit. Talis humor spiritualiter intellectus põt significare lahymosam compunctionem, vel etiam dulcorosam deuotionẽ, & compassionẽ, doctrinamq;, & prędicationem, Christi sanguinẽ & suæ passionis recordationem, & etiam baptismalem regenerationẽ. Quilibet. n. talis humor in personis in quibus est calorem concupiscentiæ temperat, conũctionem pacis, & concordiæ generat, mollitiem benignitatis facit, & immũditiam vitiorum abstergit, & sic totam naturam animæ conseruat spũaliter, & custodit. Calor. n. & ardore tentationũ humana mens faciliter combuitur, nisi alicuius talium humorum suffragijs obuietur. Ois êt charitatis, concordiæ & vnitatis coniunctio, & proportio in hoĩbus deficit, qñ ipse humoris gratiũ nõ cõiungit. Mẽs êt pobilitationẽ liter indurat, qñ talis humoris irriguo non imbuitur. Mẽs êt vitiorũ fœcibus remanet maculata, nisi sæpe humoribus sit lauata. Iõ aĩæ dr̃ in persona dñi illud Lauate aqua, & mũdaui sanguinẽ tuũ ex te, vnxite oleo xite byſſo. Quia breuiter quęlibet talis aqua mũdat interiorẽ, vngit p benignitatẽ, cingit & stringit per cõcordiam charitatẽ. Vel pores ecõtrario dicere, q̃ humor carnalitatis, luptatis, calori charitatis opponit, & mentẽ remoliens luxuriã cõprobat. ¶ Humiditas naturaliter est labilis, & xibilis, & malè terminabilis, & iõ ne cesse est, q̃ sitatem no alieno. Mouet. n. à centro ad circunferentia, & iõ losophũ subtãtia eus cõtinue de flueret, nisi sibi aliqd sisteret, q̃ fluxibilitatẽ eiˢ p reductionẽ partium ad cẽ ad medium terminaret, & iõ ſm ipsũ, litus maris aquæ fluxitatẽ cõpescit, & in se quodãmodo reuocat, & reducit. Et inde est q̃ dicit Seneca libro de naturalib. q̃stionib. 3. q̃ diuitiæ exitus rerũ est, humor primordiũ. Quasi dicat. Humor pietatis primordiũ ẽ, à ꝓximo incipiẽdo: ignis verò charitatis exitus est, ad Deũ oia sicut ifinẽ vltimũ ordinãdo. Vel dic q̃ humor significat hoĩem fluxibilẽ, & mortalẽ, q̃ ꝓculdubio de sua natura se põt in latũ. s. ad negocia mũdi, & êt ad dilectionẽ ꝓximi extendere, sed ꝓ certo nisi calore charitatis, & gr̃æ adiuˢ fuerit, nunq̃ põt ad Deũ, & ad bona ęterna supereˢ p ſpẽ, & desideriũ se leuare. ¶ Humiditas est naturaliter lenitiua, & superficiei cõplanatiua. Qđ vtiq; fit q̃a eis vacuitatis impletiua, & p cõsequẽs partiũ inqualiũ ad q̃ qualitatẽ pductiua. Est êt humiditas si ꝓportionata fuerit, actionũ aĩæ ordinatiua, & suorũ effectuũ pfectiua. Aĩa. n. sine humore cerebri nõ imaginat. Corpˢ sine humore sanguinis nõ nutrit nec vegetat. Oculˢ sine humore cryſtallino nõ videt nec cõtẽplat. Lingua verò sine humore saliuali nõ gustat, nec saporũ qualitatib. imutat. Talis humiditas vt esse virtutis pietatis, vel êt uirtus deuotionis, & gr̃æ, & êt liquor doctrinæ, & sciæ, & ueritatis. Ista sunt. n. q̃ in aĩa leniũt oẽm tristitiæ asperitatẽ, implent oẽm uirtutũ carentiã, & uacuitatẽ, adęquãt oẽm iniustitiæ inęqualitatẽ. Sine humore. n. gr̃æ & deuotionis, nõ põt aĩa actiones ſpuales pficere, nec p discretionẽ imaginari uel videre, nec bona cęlestia degustare, nec virtutes nutrire vel vegetare, nec se ſpualiter diligere vel fouere. Iõ põt dicere illud 1. ad Cor. 15. Gr̃a Dei sum id, q̃ sum, & gr̃a eius in me vacua non fuit. Vel expone oĩa de humore sanguinis Chri, vel êt de humiditate pietatis, q̃ pauperes, & vacuos solent bñficijs replere, & oẽm asperitatem desolationis tollere, & lenire, & oẽm diuersitatẽ, discordiã & cõtrarietatẽ adęquatione debita cõplanare. Baruc 5. Cõtriuit dñs cõualles replere in æqualitatẽ terræ. ¶ Humor seu humiditas qñ excedit in corpore, in tm̃ q̃ à natura regi non põt, soler multarum ægritudinũ esse causa. Est. n. tunc putrefactionis principiũ, & cã multipliciũ passionũ sicut est apoplexia, Hydropisis, & aliæ infinitę. Quia uix aut nunq̃ aliqua infirmitas in corpore gñat, nisi qñ aliquis humor ultra debitum augmentat. Proculdubio sicut est in corpore naturali, sic est ſpũliter i corpore morali, & virtuali. Humores. n. posſunt mihi denotare interiores affectiones, exteriores posſessiones, necnon scias, & rerũ cognitiones. Affectiones. n. sũt humores volitatis, sciæ sunt humores intellectus, & rõnis, diuitiæ verò sunt humores corporis. Isti igitur humores, qñ debitæ cõmẽsurati sunt rõni, ita q̃ talr nõ excedũt quin rõnis regis regimini submittant, tũc virtutum, & sanitatis aĩæ cã sunt, & ad salutẽ ꝓficiunt, & ꝓcedũt. Cõstat. n. q̃ tã diuitijs, q̃ scięq̃ cordis affectiones, & cõplacẽtię ad salutẽ ꝓsunt sia natura regi se ꝑmittũt, & si rõnis limites nõ excedũt. Verũtm̃ qñ ista tm̃ superfluunt, q̃ natura. i. ró nõ põt ipsa regere, nec intra metas debiti regiminis cõtinere, tunc multarũ ſpũalium passionũ, multorum criminum, & culparũ pñt fine dubio cã esse. Affectio. n. q̃ rõnẽ nõ sequit, scia q̃ rõne non regit, palis substãtia q̃ ſm rõnem non expendit, nunq̃ ad salutem ꝓficit, imò putrefactionẽ luxuriæ, avaritiæ introducit. Igit cauẽdum est superbiæ, Hidropisim auaritiæ introducit. Igit cauẽdum est vt talia non superfluant, & si abundant, q̃ rõnis regimẽ nõ transcendãt, qa alias diceretur de diuitijs illud Eccl. 5. Diuitię congregatę in malum dñi sui. De scia verò diceret illud 1. ad Cor. 13. Iterem. 17. Prauum est cor hominis, & inscrutabile,

diffusiua. Dato. n q̃ moueatur à centro ad circunferentiã, in aliũ ſsine calore de ferente nõ mouetur, sed in latũ ex contrarietate ꝓpria diffunditˢ, & circũquaq;, nisi inueniat obicẽ, quod ꝓhibeat. Verũtm̃ qñ calor humori ꝓportionaliter adiungit, tunc ꝓculdubio rorũ subiectũ, & in latũ, & in altũ ꝓportionaliter effunditˢ & leuaſ. per humorẽ possum intelligere naturalẽ hois pietatem. Per caloré verò possum intelligere charitatẽ. Pietas. n. nutrit & vegetat. Calor verò eleuat, & inflammat. Quid ergo? Pro certo humor pietatis naturaliter, & de ea in latũ. s. ad ꝓximos, & ad illos q̃ sunt circa nos, p benefica diffundit, sursum tñ ad Deũ nõ ordinat nec erigit, nisi aliũ charitatis calor, p quẽ superius eleuatˢ, & p cuius motiuũ ꝓpietatis opa ad Deũ ordinent. Verũtm̃ qñ i aliquo subiecto in aliquo opere cõcurrũt ꝓportionaliter ista duo. s. humor pietatis ordinãs ipsũ ad ꝓximũ, & calor charitatis ordinãs ipsũ ad Deũ, illud vtiq; tũc est bñ dispositũ, & pfectũ. Et inde est q̃ dicit Seneca libro de naturalib. q̃stionib. 3. q̃ diuitiæ exitus rerũ est, humor primordiũ. Quasi dicat. Humor pietatis primordiũ ẽ, à ꝓximo incipiẽdo: ignis verò charitatis exitus est, ad Deũ oia sicut ifinẽ vltimũ ordinãdo. Vel dic q̃ humor significat hoĩem fluxibilẽ, & mortalẽ, q̃ ꝓculdubio de sua natura se põt in latũ. s. ad negocia mũdi, & êt ad dilectionẽ ꝓximi extendere, sed ꝓ certo nisi calore charitatis, & gr̃æ adiuˢ fuerit, nunq̃ põt ad Deũ, & ad bona ęterna supereˢ p ſpẽ, & desideriũ se leuare. ¶ Humiditas est naturaliter lenitiua, & superficiei cõplanatiua. Qđ vtiq; fit q̃a eis vacuitatis impletiua, & p cõsequẽs partiũ inqualiũ ad q̃ qualitatẽ pductiua. Est êt humiditas si ꝓportionata fuerit, actionũ aĩæ ordinatiua, & suorũ effectuũ pfectiua. Aĩa. n. sine humore cerebri nõ imaginat. Corpˢ sine humore sanguinis nõ nutrit nec vegetat. Oculˢ sine humore cryſtallino nõ videt nec cõtẽplat. Lingua verò sine humore saliuali nõ gustat, nec saporũ qualitatib. imutat. Talis humiditas vt esse virtutis pietatis, vel êt uirtus deuotionis, & gr̃æ, & êt liquor doctrinæ, & sciæ, & ueritatis. Ista sunt. n. q̃ in aĩa leniũt oẽm tristitiæ asperitatẽ, implent oẽm uirtutũ carentiã, & uacuitatẽ, adęquãt oẽm iniustitiæ inęqualitatẽ. Sine humore. n. gr̃æ & deuotionis, nõ põt aĩa actiones ſpuales pficere, nec p discretionẽ imaginari uel videre, nec bona cęlestia degustare, nec virtutes nutrire vel vegetare, nec se ſpualiter diligere vel fouere. Iõ põt dicere illud 1. ad Cor. 15. Gr̃a Dei sum id, q̃ sum, & gr̃a eius in me vacua non fuit. Vel expone oĩa de humore sanguinis Chri, vel êt de humiditate pietatis, q̃ pauperes, & vacuos solent bñficijs replere, & oẽm asperitatem desolationis tollere, & lenire, & oẽm diuersitatẽ, discordiã & cõtrarietatẽ adęquatione debita cõplanare. Baruc 5. Cõtriuit dñs cõualles replere in æqualitatẽ terræ. ¶ Humor seu humiditas qñ excedit in corpore, in tm̃ q̃ à natura regi non põt, soler multarum ægritudinũ esse causa. Est. n. tunc putrefactionis principiũ, & cã multipliciũ passionũ sicut est apoplexia, Hydropisis, & aliæ infinitę. Quia uix aut nunq̃ aliqua infirmitas in corpore gñat, nisi qñ aliquis humor ultra debitum augmentat. Proculdubio sicut est in corpore naturali, sic est ſpũliter i corpore morali, & virtuali. Humores. n. posſunt mihi denotare interiores affectiones, exteriores posſessiones, necnon scias, & rerũ cognitiones. Affectiones. n. sũt humores volitatis, sciæ sunt humores intellectus, & rõnis, diuitiæ verò sunt humores corporis. Isti igitur humores, qñ debitæ cõmẽsurati sunt rõni, ita q̃ talr nõ excedũt quin rõnis regis regimini submittant, tũc virtutum, & sanitatis aĩæ cã sunt, & ad salutẽ ꝓficiunt, & ꝓcedũt. Cõstat. n. q̃ tã diuitijs, q̃ scięq̃ cordis affectiones, & cõplacẽtię ad salutẽ ꝓsunt sia natura regi se ꝑmittũt, & si rõnis limites nõ excedũt. Verũtm̃ qñ ista tm̃ superfluunt, q̃ natura. i. ró nõ põt ipsa regere, nec intra metas debiti regiminis cõtinere, tunc multarũ ſpũalium passionũ, multorum criminum, & culparũ pñt fine dubio cã esse. Affectio. n. q̃ rõnẽ nõ sequit, scia q̃ rõne non regit, palis substãtia q̃ ſm rõnem non expendit, nunq̃ ad salutem ꝓficit, imò putrefactionẽ luxuriæ, avaritiæ, & casum superbiæ, Hidropisim auaritiæ introducit. Igit cauẽdum est vt talia non superfluant, & si abundant, q̃ rõnis regimẽ nõ transcendãt, qa alias diceretur de diuitijs illud Eccl. 5. Diuitię congregatę in malum dñi sui. De scia verò diceret illud 1. ad Cor. 13. Iterem. 17. Prauum est cor hominis, & inscrutabile, & quis cognoscet illud? ¶ Superflua humiditas, q̃ multarũ, & quasi oĩum est passionum origo, põt ꝓuenire aliqũ ab intrinseco, aliqũ ab extrinseco. Ab intrinseco, dico, sicut à naturali cõplexione, caloris remissione, & humorum indigestione. Ab extrinseco aũt, vrpote ex rerum innaturaliũ inordinatione, s. ex aere, cibo, potu somno, vigilia, repletione inanitione, exercitio, & q̃ete. Sic verè superfluitas humorum carnalis affectionis, à q̃b. ꝓcedit corruptio oĩs culpæ, & infectionis, ꝓcedit qñq; ab interioribus. s. qñ remittit calor diuinę dilectionis, & qñ ꝑ malitiã inficit cõplexio ipsius mẽtalis intentionis. Ab exterioribus êt qñ accidentia exteriora aĩæ nõ ꝓportionanˢ, & qñ illa q̃b. utiť, ꝑ malum vsum in ipsius exercitium cõuertunˢ. Aer. n. q̃ superius est. i. honor eminentiæ mundialis, cib. diuitiarum, & substãtiæ tpalis, potus sciarum, & sapiæ secularis, somnus luxuriæ, & immunditiæ corporalis, vigilia malitię, & astutiæ cordialis, repletio ꝓsperitatis, & opulẽtiæ, inanitio, paupertatis, & indigẽtiæ, exercitiũ superflui laboris, & diligẽtiæ, quies corpis, & negligentię, pñt humores malarum affectionũ, & cogitatio num inducere, & sic infirmitatẽ culpæ, & mortẽ pęnę facilr gñare. Vñ Leu. 15. dr̃, q̃ si carni alicuius cõcreuerit fedus humor, oẽ ſtratũ in quo dormierit, immundũ erit. ¶ Hic deducit magister qũo ex dictis causis, aere, cibo, potu, sõno, vigilia, repletione, & inanitione, exercitio, & q̃ete pñt gñari superfluitates humorũ. Sed q̃a particulatim in aljs titulis ponit, omitto q̃ hic i hoc loco idẽ magister inseris, gr̃a breuitatis. Ad pſens igit de quatuor qualitatib. sufficiãt q̃ sũt, dicta de quatuor verò humorib. aliq̃d ad mores ꝓtinens differat.

De Humore in generali. Cap. 19.

1 HVmor igit ſm Cõstantinum est suba liquida p digestionem in corpore aĩalium gñata, & ad nutriendũ, membra naturaliter apta nata. Est igit humor oĩum corporum aĩatorum principium, nutrimẽtum pariter, & augmentũ. Sunt aũt quatuor nãturales humores, q̃ quatuor elementorum filijdũr, eo q̃ ex elemẽtaribus qualitatibus. s. cõplexionem trahere dinoscunt. Quatuor. n. sunt elementa. s. aer ignis, aqua, & terra. Quatuor êt sunt humores corporũ, quorũ cõplexio est ipsis elemẽtis ꝓportionata, & êt conformata. s. sãguis, q̃ est calidus, & humidus sicut aer. Cholera q̃ est calida & ficca velut ignis, Phlegma, q̃ est frigidum, & humidum sicut aqua. Melãcholia, q̃ est ficca, & frigida sicut terra. Isti sũt quatuor humores q̃ sunt corporis cõstituti, sanitatis cõseruatiui, & deperditi in corpore restauratiui. Quia. n. corpus subiacet fluxui, ita q̃ humor naturalis continuè à calore cõsumiť, vel in ſputis, & sudorib. continuè minuit, necessaria fuit quatuor humorũ ꝓsentia vt depditũ restaureť, & corruptioni, & alternationi corpis obuieť, vt dicit Cõstã. i. Theoricæ. c. 25. Per humorẽ põt intelligi gr̃a, q̃. s. hoĩem interiorẽ, morũq; corpus, & congeriẽ cõstituit, ipsumq; cõtinuat atq; nutrit. Per quatuor verò elementa possum intelligere quatuor euãgelia, q̃ sunt uirtutũ originalia fundamẽta. Per quatuor verò humores possum intelligere quatuor uirtutes cardinales, q̃. s. hoĩs interioris sunt ſpũalia nutrimenta Igit dico, q̃ in corpe conscię virtutum, & iusti quatuor humores. i. quatuor virtutes cardinales existũt. q̃. s. ipsorũ elemẽtorũ. i. euãgeliorũ filiæ sunt, & cũ ipsis affinitatẽ trahunt, et ab eis originaliť ꝓdeunt, & ꝓcedunt. Humor. n. sanguis q̃ est dulcis, & humidus, signat virtutẽ tẽperãtię & modestiæ. Et ista oriť ab aere, q̃ est elementũ tẽperatũ. i. à Matthæo, q̃ pungit, hõ, qui est aĩal, respectu sui corpis, minoris oris & magis in cibo tẽperatus. Cholera q̃ est calida, & feruida, signat virtutẽ rigoris, & iustitiæ. Et ista oriť ab igne. i. à Marco, q̃ depingit Leo, q̃ rex est aĩalium, & est aial iracunuũ. Quia ad regẽ ꝓtinet cũ zelo, & rigore iustitiã exercere. Melãcholia, q̃ ẽ ficca, signat uirtutẽ fortitudinis, q̃ oriť à terra, qđ est ſtabile fundamentũ. i. à Luca, q̃ depingit bos, qđ est aial fortissim adũ laborẽ. Phlegma verò qđ est frigidũ, signat uirtutẽ prudẽtiæ, q̃ oriť ab aqua, q̃ ſpecularis est naturæ, & refrigerat superfluos appetitus. i. Ioane, q̃ depingit. Aquila q̃ auis clarissimi visus signat prudẽtiæ claritatẽ. Istę igit quatuor filiæ sunt nobis ne cessarię, & ad reparadũ qđ d humore gr̃ę cõtinuè diminuit, opportunæ. Quia si ista ꝓsentia in hoĩe nõ fuerint, gr̃æ consũptio, & criminũ corruptio cito venit. Vt sic de viro, iusto, istis quatuor filiab. & euãgelistis eorũ patrib. dicať illd Eze. 1.

Apparuit rota vna ſuper terram, habẽs quatuor facies. i. apparuit iuſtus iuxta euangeliſtas, habens quatuor virtutes. In hepate gñantur quatuor humores &c. Vide illa q̃ ponit hic magiſter. 1. c. de hepate. §. 6. ¶ Qñ calor in hepate remiſsè agit tunc gñat humorem indigeſtũ. ſ. phlegma. Qñ ad ſufficiẽtiã operat, tunc gñatur ſanguis perfectus, & digeſtus. Qñ verò vltra debitum intendit, tunc ex aduſtione ſanguinis fit cholera. Qñ aũt ulterius, & vlterius extenditur, gñatur melãcholia. Et ſic ſit, q̃ p maiorẽ caloris decoctionẽ phlegma in ſanguinem, ſanguis in cholerã, cholera in melancholiã cõuertuntur, nunq̃ tñ reciprocantur, nec iterũ in ſuã originẽ reuertuntur. Quia. ſ. impoſſibile eſt melancholia in choleram, cholera in ſanguinem, ſanguis in phlegmatis ſubſtantiã reducatur, vt dicit Conſtantinus. Quæ tñ reciprocatio in elementis continuè repertur. Iſta pñs applicari, q̃ temperãtia & mediocritas in oĩb. optimè ualent. Nã ſi calor, & feruor contritionis, & zelus iuſtitiæ in hoĩe fuerit imperfectus, tũc in ipſo gñatur phlegma crudus humor. i. indeuotio, & morũ indigeſtio, & leuitas iuuenilis, q̃ a. ſ. vt cõiter tales q̃ non ſunt bñ cocti, ſunt cõiter morib. indigeſti. Si verò talis decoctio ſufficiens fuerit, tũc ſanguis deuotionis, & dulcedo cõpaſſionis in eo apparebit. Veruntñ ſi exceſſerit, & ſihõ in calore contritionis, & zelo iuſtitiæ vltra debitum abundauerit, tunc verè cholera iracundiæ, melancholiaq̃; deſperationis, & triſtitiæ in eo generabitur, et ſic ſua cõplexio, et cordis ipſũ aliter corrumpet, & q̃ plus eſt, nunq̃ ad dulcedinẽ ſanguineã nec ad gr̃æ benignitatẽ amplius reuertet. Iſta ad oculũ videmus in religione, vbi quidã ſunt minus cocti, indeuoti & crudi. Alij aũt bene cocti & digeſti, & morũ dulcedine imperfecti. Alij aũt ſunt plus debito ſcrupulo conſciæ peruſti, & indiſcreto zelo iuſtitiæ iracundi, et cholerici, et melãcholice timoroſi, ſicut ſunt aliqui mali ſenes, qui iuxta dictũ Apoſtoli ad Rom. 10. Zelum Dei hñt, ſed non ẽm ſciam, qui non conſiderant fragilitatẽ humanã, nec læuitatẽ iuuenilem, quinimò iuuenib. & imperfectis nõ ſunt benigni uel cõpatiẽtes, ſed iracundi, chplerici atq; triſtes. Et pro certo iſti nũq̃ reciprocant, nec amplius ad dulcedinem ſanguineã reuertũtur. Hier. 5. Indurauerũt facies ſuas ſupra petrã, & noluerũt reuerti. Vel dic iſti quatuor ærates. Phlegma indigeſtionẽ pueritiæ. Sanguis calorẽ, et humorem iuuẽtutis. Cholera ficcitatem ſenectutis. Melãcholia verò ſenium, & rps vltimę grauitatis. Iſta. n. ſp de vno ad aliud tranſeunt, quouſq; ad vltimum peruenerint, à quo verſus iuuentutem nõ reuertunt ampliꝰ nec recedunt. Iob 16. Semitam per q̃ nõ reuertar ambulo. Vel dic q̃ per choleram intelligo irã, rapinã, & crudelitatẽ. Per melancholiã verò intelligo triſtitiã, & deſperationis ultimæ puerſitatẽ, Quia proculdubio quicunq; pctõr dimiſſa cõplexione ſanguinea, i. dimiſſa gr̃a diuina, & cõditione virtuoſa, in iſtos malos humores. i. in iſta uitia tranſierit, vix aut nunquã ad ſtatum gr̃æ plus redibit. Vel dic q̃ humores ſignificãt viros luxurioſos & carnales. Elementa verò ſignificant alios peccatores. De humoribus ergo. i. de carnalibus eſt hoc verũ, q̃ ex quo uſq; ad melancholiam terreſtrẽ, et graue, & ad cholerã feruẽtẽ. i. ad ardorem libidinis, & pódus malæ cõſuetudinis trãſierint, vix aut nunq̃ amplius reuertunt, quinimò ibi per malas cõplacentias ppetuo detinent. Cuius tñ cõtrarium eſt in elementis. i. in alijs pctõrib. q̃ quãuis de bonis p pniam reciprocantur in bonos, ſ̃ó de luxurioſo dr̃ Eccl. 23. Hoĩ fornicario oĩs panis dulcis, non fatigabit transgrediens vſq; in finẽ. ſed vi de. c. de elemento. ¶ In hoĩe naturaliter inueniunt quatuor naturales humores. ſ. phlegma quod eſt crudum, Sãguis, qui eſt humor dulcis, et digeſtus. Cholera quæ eſt ignea, & facit hoĩem iracundum. Melãcholia, q̃ facit hoĩem triſtẽ, grauem & ponderoſum, Ex iſtis. n. quatuor corpus cõponit, & ĩ quocunque hoĩe iſta neceſſariò cõcurrere dignoſcunt. Sic verè ad cõpoſitionẽ hoĩs perfectis quatuor humores. i. quatuor ſpales virtutes cõcurrũt. ſ. phlegma. i. quædam indigeſtio affabilis cõditionis, q̃a ẽt viri ſanctiſſimi ſunt qñq; q̃tu m ad apparẽtiã cõuiuẽdo alijs familiariter, indigeſti, ridẽtes, hilares atq; læti exẽplo Dauid 3. Re. 6. q̃ nudatus ludebat corã arca. Itẽ ſanguis. i. dulcedo cõpaſſionis deuotionis et clemẽtiæ, q̃a. ſ. qualis cũq; ſit exterius affabilitatis indigeſtio, intus tñ dẽt eſſe gr̃a, cõpaſſio, & deuotio, q̃a ſicut dr̃ Le. 17. Aĩa oĩs carnis ĩ ſãguine eſt. Itẽ cholera. i. zel' iuſtitię, & cõtra malos & vitia indignatio, q̃a ſicut dr̃ Prou. 28. qui derelinquũt legem, laudant impiũ, & qui cuſtodiunt eã, incendunt eos. eũ. Itẽ melãcholia. i. ſpũalis triſtitia, timor & cõturbatio ad virum iuſtum ptinet, q̃ ſp ſit in triſtitia, & timore. & paret aĩam ſuã ad tẽtationẽ, ſicut dr̃ Eccl. 2. q̃a ſicut ẽ 28. Beatus hõ q̃ ſp eſt pauidus. Dic eonuerſo, q̃ in hi catoris cõpoſitione cõcurrunt quatuor vitia. ſ. phlegm cruditas indeuotionis, ſanguis. i. carnalitas luxurioſ ctionis, cholera. i. leuitas ſuperbię, & elenationis, me lia. i. grauitas auaritiæ, & terreſtris affectionis. ¶ Sangu de ſe humor bonus, digeſtus, & dulcis, iſtud tñ verũ quã inuenit ſanguis purus, q̃a. ſ. ſp inuenit alijs malos rib. pmixtus, & ẽm magis, & minus ab aliorũ cõmixtio ſuis conditionibus immutatur. Sic verè in hoĩe nunq̃ inuenire ſanguinẽ bonæ affectionis ſimpliciter puri, alijs malis cõditionib. adiunctum. Nullus. n. eſt ita ſanc tempore vitæ huius, q̃ n multos defectus habeat, & quo nis affectionib. cordis ſui aliquis malus humor alteriu læ cogitationis, cõditionis vel affectionis aliquotien iungat. Iac. 3. In multis. n. ofendimus oẽs. Quia breuiter eſt dare aliquem bonum, quin habeat aliquid mali, re trario aliquem ita malum, quin eẽiã habeat aliquid bo

De Sanguine. Cap. 20.

SAnguis eſt humor calidus, & humidus, in corde relpate generatus, in venis, & arterijs per totũ corpus, & ad membrorũ nutrimẽtũ, & vitã ordinatus. Iſid. ſanguis dr̃ græca appellatione, q̃ vegetet, & ſuſti tamq̃; in aĩalib. cõfirmet. Et ió ſanguis ẽm Conſtãtinum cus naturæ, q̃a pp pfectã decoctionẽ ſuã ipſi naturaliter cabilis, laudabilis atq; ſuauis. Talis ſanguis eſt ſanguis vel memoria ipſius, & diuinę paſſionis cõpaſſio. Quare to iſte eſt q̃ in corde, & cogitatione, in hepate, & affec contentus, ipſam aĩam viuificat atq; nutrit, ipſamq; ro mat in uita gr̃æ, & cuſtodit. Et ipſi aĩæ, q̃ ipſum redẽpt amicum, & amicabilẽ ſe oñdit. Vel dic, q̃ ſanguis eſt gr̃a, quę naturæ. i. aĩæ eſt amicabilis & amica. Ipſam ſpũaliter, & vegetat, & in bono fortificat & cõfirmat. 16. In ſanguine tuo viue. ¶ Cũ ſanguis inueniatꝰ corpe in arterijs q̃ in venis, ille tñ ſanguis q̃ in arterijs reperi dior, ſubtilior, rubicundior, & dulcior cõperit. Sic ve arteriæ q̃ à corde ꝓcedũt. i. religioſi & clerici, q̃ cordi ſpecialiter cõiuncti & deputati ſunt, venæ ẽt q̃ ab (vbi eſt virtus nutritiua) ꝓcedũt. i. viri laici q̃ cura bon tpaliũ occupant, & cõtineãt ſanguinẽ gr̃æ, & deuotio vel ſanguinẽ pietatis, & bonæ affectiõis, vel ſanguinẽ moriã dñicæ paſſionis, arteriæ tñ. i. religioſi & viri cõ platiui, debent talẽ ſanguinẽ hr̃e feruẽtiorẽ, purioꝛẽ, & ciorẽ. Quia q̃uis dolor Chr̃i paſſionis, dulcor gr̃æ deu nis, & cõpaſſionis, ĩ oĩb. eſſe dẽat, ipsũ tñ in religioſis, & ricis feruẽtiorẽ, & dulciorẽ p̃ cæteris eſſe oportet. Q ſanguine Chr̃i in ſacro altaris põt intelligi, quẽ. ſ. cõſ ui p̃ cæteris deuotè recipere, & ipſum cuſtodire debe 44. Stabunt in cõſpectu meo offerant adipem, & ſang ſacerdotes, & leuitæ, ¶ Sanguis aliq̃ p alienũ humo adiũctũ inficit, & ſic in ſapore, & colore à cõditione variat, & cũ corrupt⁹ fuerit vel ex ꝓpria cõplexione in leproſis, vel ex alterius humoris adiũctione, vt eſt infirmis, tunc in corpore multiplex infirmitas genera ꝓculdubio ſanguis. i. affectio cordis humani aliq̃ co pit p pctm̃, & hoc ex ſua naturali cõplexione. i. ex ſua pria puerſitate, & malitia, aliq̃n ex aliquo humore a ſi. ex mala ſocietate, doctrina, vel tentationis diabolic ſutia. Quocunq; tñ mõ ipſe ſanguis. i. affectio corrum exinde infirmitatũ, i. vitiorum multipliciras producit ſat. Pſ. Interfecta eſt terra in ſanguinib. eorum. Qđ in li põt intelligi de ſanguine carnis carnalitatis, vbi co ptio luxuriæ gignit aliq̃n ex ꝓpria voluntate, aliq̃n na tẽtatione. Vñ de talib. dr̃ illud Iudith 14. Inuenerũt uer Holofernis in ſuo ſanguine volutatũ. ¶ Oĩa aĩa ſanguinem maius eſt corpore, fortius virtute alioꝝ bente, ẽm Ariſtotelem. Vide de aĩalib. in gñali. §. 66. 70. 117. 144. in quibus ponuntur multa, quæ breuitatem hic omitto. ¶ Animalia moderatæ compnis habẽt quantitatem ſanguinis temperatam, quia

non abundant vltra modum in ſanguine, ſicut faciunt illi, q̃ hñt vim turbidũ atq; nouũ. Sanguis. n. qñ nimis abundat, corrumpit, quo corrupto uirus, & ſanies gignitur, niſi p ue nã apertionem minuat. Sãguis ſignificat delicias corporales, vinum verò ſignificat diuitias tpales, q̃. ſ. more uini lætificãt cor hois. ſpctõris. Illi igiẽ, q̃ in moderamine virtutũ vo luerũt uiuere, nunq̃ ſolent ſanguinẽ carnaliũ deliciarũ abundã tem hñe, ſicut hñt illi, q̃ vino nouo mũdanæ ꝓſperitatis po tant. q̃ vt cõiter carnalitatis ſanguine ad implenẽ. Talis. n. ſu perflua repletio corruptionẽ luxuriæ ſolet inducere, & tan dem vitiorũ ægritudines gñare, niſi fortè talis ſanguinęa car nalitatis ſuperfluitas abſtinẽtię bñficio minuat, & cõfeſſionis aperitionib. aĉuetur. Iõ pctõri dr̃ illud Iob 16. Terra ne ope ras ſanguinem. Vel dic q̃ ſanguis eſt ſubſtantia tpalis, quæ certo qñ nimis abũdat, corruptionem auaritię, & luxurię ſolet inducere, niſi hõ ſtudeat ipſam eleemoſyna enaĉuare. Teſte Ariſtotele, Oĩa aĩal quãtocunq; plus habet de pinguedine, tãto minus hẽt de ſanguine &c. Vide infra de pinguedine. §. 1.

4 ¶ Sanguis facit̃ corrumpi, maximè circa oſſa, & hoc potiſ ſimũ qñ aĩal eſt ſanguineũ. Sic verè ĩ perſonis ſanguineis, et carnalib. ſanguis affectionis facit̃ corrumpi. ſ. per nimiam delectionẽ circa oſſa. i. circa collaterales, ꝓprios et affines, q̃. i. tales plus debito diligunt, et ſic affectio cordis iſtorũ p cõiunctionẽ cordis cum talib. ſiccis, duris ignaris, oſſeis amicis, et parentib. à rectitudine iudicij, et iuſtitiæ corrumpit, et mutat. Oſee 4. Sãguis sãguinem tetigit. ¶ Hõ qñq; viſus eſt

7 sãguinem ſudare. Qñ. n. sãguis aquoſus, et liquid⁹ ſuperabundat in corpore, natura ſe cupiens exonerare, eijcit illum ad ſuperficię, & ad cutẽ, et ſic partes eiꝰ liquidas, et aquoſas expellit exterꝰ p ſudorẽ. Sãguis iſte ſuperfluꝰ, & nocuꝰ ſignat malem cordis affectionem, q̃ aq̃. i. lubricitati et inconſtantię naturaliter rẽ cõiũcta. Iſtã igiẽ dẽt natura ſagax. i. rõ à ſe repellere, et ipsã p ſudorẽ laboris, et pniæ exteri⁹ vacuare. Qđ de ſanguine tpalis ſubſtãtiæ intelligi põt, q̃ exterius p eleemoſynas eſt ſudãda, et à cordis interioꝛib. affectionibꝰ exẽplo Chr̃i (de quo dr̃ Luc. 22. Factus eſt ſudor eius, ſicut guttæ ſanguinis decurrẽtis in terrã et bñ dicit in terrã. i. ad paupe res, et nõ ſurſum ĩ cęlum. i. ad diuites) ſanguis bonorum tpalium eſt ſtillãdus. ¶ Aliqua aĩalia hñt sãguinem venenoſum, ſicut eſt taurus, cuius ſanguis pp exceſſum caliditatis & ſiccitatis citiſſimè coagulat̃, vt dicit Ariſtoteles libro de aĩalib. 3. c. 19. ſció hauſtus crudus interficit potãtem, ſicut de quodam philoſopho legimus, q̃ hauſtu taurini ſanguinis ſeperemijr. Per taurũ cornutum intelligo pctõres elatos. Per ſanguinem eorum intelligo infectiua eorum exẽpla, et verba, et cõglutinatiuã amicitiã eorum. Quia ꝓ certo q̃ cunq; talẽ sãguinem crudum, et ſine coctione diſcretionis biberit, et ſibi incorporauerit, ꝓ certo mort ẽculpæ, et miſeriæ repor tabit ludic. 11. Ordinãt, vt interficiãt pecora ſua, et ſanguinem eorum bibãt. Vel dic q̃ taurus eſt mala mulier ornata, et tortis crinib. cornuta, cuius ſanguis affectionis, locutionis et ſocialis cõiunctionis, coagulat atq; ligat, et iõ potato res. et dilectores inuenenat atq; necat. Vel dic, q̃ taurus eſt diabolus ſeu mundus, cuius ſanguis, ſicut deliciæ uel diuitię vel ſciæ mundiales, q̃ ꝓculdubio ſi crudæ. i. incaute, ſine decoctione deliberationis, et diſcretionis bibunt̃, et diligunt̃, mortem diuerſorum uitiorum, et tãdem tormẽtorum ĩ ſuis procatorib. operant̃. Apo. 16. Sanguinẽ dediſtis eis bibere, vt digni ſunt. Vel dic, q̃ sãguis tauri eſt affectio pctõris, quæ ꝓ certo in cõpaſſionem faciꝰ congelat̃, et p crudelitatem in

9 durat̃, ita qđ mortis periculum in alijs operat̃. ¶ Sãguis eſt ãme⁹ naturæ, & iõ ſp nitit̃ naturã iuuare, et ſibi remediare vel ſubuenire. Vñ qñ hõ dormit, ſtatim ſanguis exteriora repellit, et ad interiora vbi natura ꝓ cõfortatione uirtutis digeſtiuæ indiget, ſe retrahit, et recurrit, et diſtenionem adiuuat, atq; nutrit. Et inde eſt, q̃ hõ dum dormit, exãguis et pallidꝰ vel ſcinditur, ſtatim ſanguis ad locum doloris currit, et ſicut bonus amicus, quantum in ſe eſt, membro læſo ſuccurrere nitit, et intendit. Per ſanguinem põt intelligi uir pfectus, q̃. ſ. per charitatem eſt calidus, ꝓ compaſſionem humanis ꝓpietatem fluidus, et per verecundiã rubicundus. Talis amicus naturæ dr̃, eo q̃ oĩbus naturæ filijs, ꝓpoſſe bñ facere comprobat̃. Quotieſcunq;. n. uidet q̃ in corpore digeſtionis celebrat̃. i. q̃ aliqđ negocium reipublicæ congruũ trã-

ctat̃, vel q̃ de alicuius vicini vel amici utilitatib. ordinat̃ ſtatim dẽt ſolus verus amicus currere, & exteriora ſua, negocia relinquere, & qñq; ẽt totã ſuperficiẽ ſtatus ſui pallidã, & exangue ut alijs ꝓficiat, dimittere, iuxta illud 1. ad Cor. 10. Nemo qđ ſuũ eſt q̃rat, ſed alterius. Si ẽt aliq̃d mẽbrũ. i. aliqs ſocius vel uicinꝰ infortunio vel paupertate lædit̃, ſtatim iſte cõpatiens ad ipſum vt ſubueniat applicat̃, & iuuare quantũ põt, fratris inopia q̃ũ ĩ ſe eſt meditat̃, ſciẽs q̃ ſicut dr̃ Prou. 17. Frater, q̃ adiuuat à fratre, tanq̃ ciuitas firma. Vel dic q̃ sãguis ẽ affectio cordis nr̃i, q̃ dẽt exteriora dimittere, & extrinſecis fortunæ cõmodis nõ curare, interiora cordis, & conſciæ petere, digeſtionẽ morũ iuuare, & doloroſo mẽbro. i. cordi cõtrito ſe ꝓſentẽ exhibere, & ſalutis remediũ adhibere. Vel dic q̃ ſignificat bona tpalia, vel ẽt affectionẽ cordis. Natura. n. i. hõ vidẽs aliq̃d mẽbrũ. i. aliquẽ fratrẽ ſuũ aliquo infortunio læſum, uel quocunq; mõ ſuo auxilio indigere, ſtatim appetit ſibi ſuccurrere, et ió ꝓ ipſo iuuãdo, sãguinẽ bonorũ ſuorũ tpaliũ, vel ſaltẽ ſanguinẽ affectuũ & cõpaſſionũ cordialiũ, cõtinuò ſibi mittit, & ꝓ ut pt, ſibi ſubuenit, & ſuccurrit. ¶ Sãguis qñ mẽbrũ eſt læſum uel truncatũ, ſtatim ſolet ibi fluere, ipſumq; ſolet natura ſtatim mittere, vt locũ adiuuet patientẽ. Sanguis uerò q̃ ꝓ iuuãdo mittit̃, nõ iuuare, ſed nocere ꝓbat̃, q̃a ſi locus apertus nõ fuerit, ibidẽ aggregat̃, & finaliter corrũpit̃, & infirmitas gñat̃. Si verò locũ apertũ inueniat, cũ ſit naturæ fluxibilis, nec habeat q̃ ipſum retineat extra fluit, & ſic corpus p ſui abſentiã debilitat, & niſi retineat̃, cũ ipſo uita defluit, & recedit. Iſta pñs gñaliter applicari cõtra quoſdã indiſcretos, & nimis audaces amicos carnales, & cõſanguineos, q̃ videtes aliquẽ de amicis ſuis læſum, tãto zelo volũt ſuccurrere, et cõtra inimicos currere, q̃ plꝰ qñq; cõ ſueuerũt nocere q̃ ꝓficere. Quia fluxibilitatem motuũ, et appetituũ ſuorũ cohibere nequeũt, ió ſæpe fit, q̃ dũ indiſcretè exterius exeũt, & alios ſecũ pdunt. Et bñ ſæpe fit, q̃ ille q̃ ad iuuãdũ mittit̃, et q̃ ẽt quantũ in ſe eſt iuuare nitit, pp ſuã indiſcretionẽ plus nocere q̃ ꝓficere reperit̃ Sanguis. n. i. ſanguinis affectio, nunq̃ intra metas diſcretionis ſe cohibet, qñ amicum læſum, et iniuriatũ uidet, dũq; ad vindictã currit, et feruet, ut in plurib. nõ ꝓficit, imò nocet. Dicat igiẽ ille læſus illud Pſ. Quæ utilitas in ſanguine meo, dũ deſcẽdo, pp ipſum in corruptionẽ? ¶ Sanguis bñ decoctus mutat̃ ĩ pin- 11
guedinẽ etc. Vide de pinguedine. §. 11. ¶ Sanguis in parte dex- 12
tera eſt calidior q̃. in ſiniſtra, et inde eſt, q̃ mulier portãs maſculũ in vtero, primò mouet pedẽ dextrũ, idẽ de leone etc. vide infra c. de pede. §. 5. ¶ Sed̃ Ariſtotelẽ, cor eſt ꝓpriũ do- 13
miciliũ ſanguinis, et ió eſt cõcauũ ad ſanguinẽ recipiendũ, et durũ ad ipſum cõtinendũ, et in medio, ad ipſum p corpus vndiq; diffundendũ, et rubeũ ad ipſum cõplexionaliter oñdendũ. Cor. n. de ſanguine creat̃ vt dicit idẽ, et ió fons, et principiũ ſanguinis cõprobat̃, q̃a vt ipſe dicit, in nullo mẽbro eſt ſanguis ſine venis niſi ĩ corde. De opinione verò medicorũ, q̃ dñt principiũ ſanguinis eſſe hepar, et Ariſtotelis, q̃ dicit principium ipſi⁹ eſſe à corde, nõ hẽmus curare, cũ nr̃æ ꝓſenti ſpeculationi poſſit vtraq; opinio deſeruire. Cor põt ſigni ficare quẽlibet virum eccl'iaſticum et platum, et ad regimen corpis eccl'iæ vel patriæ cõſtitutum. Quia ꝓ certo iſti dẽnt eſſe ſanguinei. i. molles et teneri, benigni, et ſanguinis beni gnitaris, et clemẽtiæ ſcipuè cõrẽtiui, et ipſius fontalitatis ĩ alios diffuſiui, et exẽpliariter oñſiui. Quia ꝓculdubio ſummè decet iudicẽ, ꝓlatũ vel principẽ uel quãcunq; ptãtẽ habentẽ, eſſe clemẽtẽ, et pium, et ĩ oĩb. amicabilẽ, et benignum. Vñ Seneca loquẽs cuilibet correctori dicit in quadam epiſtola ſic. Sp obiurgationi aliq̃d blandè cõmiſce: facilius. n. penetrãt uerbaſq̃ dulcia sũt q̃ aſpera iuxta illud Sen. ĩ Prou. Optimum eſt ſp ignoſcere, tanquam ſi ipſe preces quotidie. Vel dic, q̃ ſanguis eſt memoria ſanguinis Chr̃i, q̃ ꝓ certo in cor de cuiuslibet per compaſſionẽ dẽt vigere, et ſibi ſedẽ, et habitaculum poſſidere, et concauitatẽ humilitatis, duritiãque conſtantię, et firmitatis hr̃e, ut ipſum poſſit recipere, et ſeruare. Et idem dic de ſanguine diuinæ gratiæ, et deuotionis necnon de humore clemẽtiæ, et cõpaſſionis. Vel dic q̃ cor eſt platus ut eſt dictum, q̃ ꝓ certo ſanguinis Chr̃iſti per compaſſionẽ debet eſſe cuſtoditiuus, et ipſius per prædicationẽ in alios diffuſiuus. Vel dic q̃ ſanguis ſignificat ſubſtãtiã tẽporalẽ, qua humana vita nutrit̃ et ſuſtẽtat̃. Vel ẽt beneficia, et bona eccleſię, cõitatis uel patriæ per ſanguinẽ denotant,

quæ.s.cor.i. princeps vel rector vel prælatus habet continere,recipere & seruare,& in medio æquitatis,& iustitiæ sine acceptione personarum debet manere,vt istum sanguinem possit ad mẽbra.i. ab subditos discrete,& iuste vndiq; destinare,videlicet pauperibus,& indigẽtibus subueniendo,& alios prout dignum fuerit ꝓmouendo,& sic cor istud.i.prælatus bene vtendo isto sanguine, vitam æternã mercabitur, & per ipsum ad cęli gloriã assumetur.ad Heb.9.Per propriũ sanguinem introiuit semel in sancta,æterna redẽptione in-
14 uenta.¶Sãguis igitur naturalis & tẽperatus, est purus,calidus,& humid⁹,dulcis,aialis nutritiuus,virtutis naturalis cõtinuatiuus,sedes aiæ & ipsius cõtentiuus,vigoris cordis,& spirituũ cõseruatiuus,animi lætificatiuus & in cute roboris roseĩ gñatiuus,& vt breuiter cõcludatur,sanitatis corporis effectiuus,& ẽt qñq; doloris,& ægritudinis curatiuus,sicut patet de sanguine colũbę qui oculis medetur,ꝛm Cõstanti. & de sanguine simiæ qui leonem sanat ꝛm Plinium. Ista possunt exponi de sanguine Christi in altari sumpto,vel de memoriæ dominicæ passionis, vel etiã põt dici de humore gratiæ,& deuotionis,vel de dulcedine pietatis,& cõpassionis. Quilibet.n.talis spiritualis humor est in se purus,& mũdus, & cordi deuoto feruidus, dulcis,sapidus, atq; sanus. Iste.n. habet mentẽ virtutibus nutrire, naturalẽ virtutem cõtinuare,à peccato seruare,aĩam locare, & cõtinere,vigorem cõstantiæ,& audaciæ in corde facere,aĩum gaudẽtem, & lætũ in dño facere,amorẽ Dei suscitare,& ruborẽ honestæ verecundiæ gñare,totamq; conuersationis superficiem virtutibus colorare,vitiorũ ægritudines sanare,& sanitatẽ seu integritatẽ morũ si ipsam inuenerit custodire.Heb.9.Sanguis Christi emundauit cõscientias nostras ab operibus mortis.
15 ¶Sanguis qñq; in corpore corrumpit,& tunc nullum nocumentum corpori deterius iueniẽ.Quia.n.sanguis est amicus naturæ,ideò qñ aliquo malo humore corruptus fuerit,à natura tñ recipit,& rõne suæ dulcedinis naturalis,& amicitiæ ad naturã,sua malitia nõ cauet,& sic per ipsum maius periculum corpori subinfertur.Adiunctus.n.sanguini malus humor nõ cognoscitur,& sic à natura admittitur,& nõ vitat, sicut patet in febrib.semitertianis,vbi cholericus vel melãcholicus humor sanguini ꝑmixtus,nõ ita cito se naturę vel medici iudicio manifestat.Ista possunt applicari cõtra quosdã malos cõsanguineos,& carnales amicos,qa sanguis sunt .i.cõsanguinei,& cognati, & ꝑ cõsequẽs iudicant familiares,& tãq; amici à natura.i.à ꝓna recipiũt,& ad hospitiũ, familiaritatẽ,& colloqm admittunt, ita ꝙ iunẽculꝛ ipsorũ cognatæ cõfidentes in eis,dicere videnꝛ eisdẽ illud Ruth 3.Expãde pallium sup familiã tuã,qa ꝓpinquus es.Sed qdo Pro certo sæpe fit,ꝙ talis sãguis.i.talis cõsanguineus ꝑ luxuriã est corruptus,& malo humore corruptæ intentionis infectus,& sic dũ ꝓ amicabilitatem,& cõsanguinitatẽ icaute recipit,latẽs eius malitia,malaq; & corrupta intentio nõ ꝓcipit,& ita tanto cõsanguinea sua facilius decipit,& inficit,quãto sibi cõiunctior videbat.Exẽplo Amõ filij primogeniti regis Dauid,q ꝓpriã sororẽ oppressit,dũ ipsius corruptã malitiã ꝓp fraternũ vinculũ nõ ꝓcauit,sicut dr 2.Reg. 13.Quia sicut dicit poeta.Cognato poterit noĩe culpa tegi. Iõ de talibus corruptis cõsanguineis sub spẽ consanguinitatis alios inficientib. põt intelligi illud Oseæ 4. Furtum & adulteriũ inundauerũt super terrã, & sanguis sanguinẽ tetigit.Vel expone gñaliter ista de quolibet falso amico,ꝙ dũ amicus credit,ad cõsilia,& familiaritates recipiunt, & dũ corruptio suæ malæ intentionis non attendit,nocumẽtum ab ipso facilius subinfert.Hier.9. Vnusq;q; à ꝓximo suo se custodiat,& in oi fratre suo non hẽat fiduciã. Et meritò qa
16 sicut dr Mat.10.Inimici hois domestici eius.¶Sanguis menstrualis ꝓp humiditatis abundantiã,& caloris indigentiam in mulierib.gñat,ꝙ si vltra debitũ retineat,in corpore pessimas gñat passiones ꝛm ꝙ ad diuersas trãsfundit corporis regiones.s.hydropisim,phrenesim,maniam,& suffocationem spũalium mẽbrorum.Et nõ mirũ si iste sanguis ꝓpriũ lædat subiectũ,cũ ẽt multipliciter lędat alienũ, nisi suis ꝛpib. fuerit vacuatus.Quæ qdẽ vacuatio est ĩ istis remediũ singulare. Sicut.n.dicit Isid.lib.11.c.1.& Solinus c.4.q Democritũ allegat in testẽ,mulier solũ mẽstruale aĩal est,cuius ꝓfluia nõ paruis notata documẽtis,meritò iter mõstrifica numerat.s. ꝓp effectꝰ mirabiles,qꝫ exinde sequunt. Cõactu igit sãgui-

nis huius fruges nõ germinant,acescunt musta,moriũ herbæ,ferus amittũt.arbores,ferrũ rubigo corrũpit,aes scuut æra & metalla,si qd canes inde comederint,ita efferunt.Glutinũ seu bitumẽ asphalti,& qd nec ferro nec aqua diluit,pollurũ isto sanguine spõte dissolvit.qꝫ ꝓpter quod Sydus põt significare diabolũ, de quo Apoc.7. dr ꝙ læsit magna ardens, sicut facula cecidit de cęlo,ꝙ ꝓculdubio nauigantibus ꝓ hunc mũdũ est ꝓnitiosus,& nociuus: sanguinẽ verò ꝙ bitumen rũpit, posset intelligere sanguinẽ Christi,qa pro certo iste est ꝙ malã influentiã, & potentiã istius malisideris à nobis auertit,& bitumen seu ligamentũ æternæ dinationis dissoluit, & sic nauigãtes.i. fluctuantes ꝓtinces à periculo liberauit. Zach.9. Tu aũt in sanguine testamẽti tui eduxisti vinctos tuos de lacu ĩ quo nõ erat aqua.
17 ¶Posset ꝙ puer cõceptus fuerit natura retinet mẽstruum ad ipsius nutrimentum.Puer.n.tali sanguine in vtero nutrit̃,& ad cõplemẽtum puenit corporale. Sic verè possũ dicere,ꝙ ex quo hõ fuerit genitus,& in esse ꝓductus,& in vtẽre hui⁹ seculi cõtitutus,rõ debet retinere.si memoriã, sanguinẽ mẽstruale.i.vilitatẽ suę ꝓprię cõditionis,& carnalis ꝓcreationis,vt sit spũale aiæ nutrimentũ,& suũ in virtutibus cõplementũ. Quia ꝙ certo mens in virtutibus ꝓficit, & augeꝫ,qñ ꝓprię vilitatis cõditio iugiter ĩ memoria retinet. Iõ bñ põt dici hoc illud 1.Reg.1. Sanguis tuus sit sup caput tuum. ¶Sãguis menstrualis qñ debitè purgat̃,& eiicit,corporis sanitas inducit,& seruatur.Si verò plus debito retẽtus fuerit, tũc multarũ ægritudinũ cã erit. Quãuis aũt iste sanguis ꝛm Isid. li.11.nõ habeat certã tpis reuolutionẽ,accidit tñ vt cõiter ĩ fine lunationis,sicut ẽt dicit Aristoteles li.2.de gñatione aĩa lib. Sic verè si sãguis pcti debitè purgeẽ ꝑ cõfessionẽ,totã sanat,& meliorat aiæ conditionẽ. Si verò ĩ corde plus debito retineatur,tũc vitiorũ multitudo in eo gñatur.Talis tñ euacuatio.s.cõcessio nõ habet tempus determinatũ,quia.s.semper,& vbiq; dẽt fieri.Veruntñ in fine lunationis.i. in fine vitę ſ senectute debet talis euacuatio,& cõfessio ampliꝰ abũdare,qa videlicet senes debẽt esse magis scrupulosę cõsciẽtiæ,& magis ad euacuãdũ vitia studiosi.Ista aũt figurata possunt esse Luc.8.in illa muliere q̃ erat in fluxu sanguinis,q̃ tacta vestimẽtorũ dñi ẽ sanata,qa verè illa mulier.i.illa aĩa q̃ fluit sanguinẽ vitiorum ꝑ cõfessionẽ,tũc ꝑ is sanat̃ à vitijs,
18 qũtãgit vestẽ cõuersationis Chri ꝑ imitatione. ¶Mulier nõ patit illã immunditiã q̃diu est in ætate puellari, & hoc quia tunc venæ sunt strictæ,nec põt inde fluere talis humor.Nec ẽt in ætate senili.s.post annos q̃nquaginta,& hoc qa tũc humor diminuit,& talis supfluitas exsiccat̃.Sic verè illæ mulieres.illæ aiæ q̃ sunt puellæ ꝓ innocentiæ puritatẽ,vel senes ꝓ senectæ maturitatẽ,& grauitatẽ, nunq̃ patiunt̃ ꝓfluiũ mẽstruale.i.alicuius immũditiæ voluptatẽ.Eze.16. Mundaui
19 sanguinẽ tuũ ex te.¶Mulier q̃ post cõceptionẽ patit fluxum sanguinis,facit faciliter abortiũ, & hoc ꝓp subtractionẽ nutrimẽtipsius fœtus, q̃ tali sanguine ĩ vtero nutrit̃.Vñ retentio talis sanguinis signũ est mulierẽ cõcepisse.Iste.n.sanguis cõceptũ ꝓcedit,& iõ talis fluxus,flos ipsi⁹ mulieris dr, ꝙ more floris fructũ.i.cõceptũ pueri antecedit, sicut dicit Cõstantinus.Sic verè qñ sanguis.i. humor doctrinæ fluit ab vtero ĩ memoria,signũ est,ꝙ fœtus.i.cõceptus boni ꝓpositi,ꝙ tali humore nutriri debuerat,abhortit̃.Retentio verò veræ Dei,& humoris sciæ doctrinæ,signũ est,ꝙ in mẽte ipsius auditoris cõceptus boni ꝓpositi ꝓcuerat.Sanguis.n.boꝛ æ doctrinæ dẽt cõceptũ boni ꝓpositi ꝓcedere,& sicut flos
20 fructũ,sic verbũ,& doctrina bonum ꝓpositum anteire. ¶Sãguis mẽstrualis missus ad mamillas,& ibi decoctus,materia lactis &c. Vide infra de mamillis. ¶Aues & aialia nunquã patiunt talẽ fluxũ, & hoc qa superfluitates humorũ suorũ trãseũtin pilos,& in plumas.Sic verè illi,q̃ sunt aialia.i. boꝛ aucliui,vel volatilia.i. boni cõrẽplatiui, nõ patiunt̃ fluxũ carnalis voluptatis nec sãguineæ,& luxuriosæ lubricitatis, qa.s.nõ aliquas supfluitates diuitiarũ, solẽt ipsas ꝑ alias vias.ꝑ eleemosynas pauperib.emittere,& exinde ꝑ pilos virtutũ ad sę spũaliter vestiẽdũ,& alas ad sursũ ad Paradisũ volatilẽ facere, & sic nõ solẽt de diuitiarum suarum supfluitate in immunditiã gñare.Mar.5.Siccatus est fons sanguinis ei⁹.¶Istẽ mulieres nimis se exercentes,& sæpius mouẽtes, ꝛ cõ multum mẽstruãt,sed q̃ q̃escunt, & suauiter niuunt ad ꝛpagationẽ indigent.Sic verè illi,q̃ sunt in labore,exercito & strumna,nõ multum incurrunt fluxum carnalis volu-

De Phlegmate. Cap. 21.

PHlegma est humor ſemicoctus actione caloris imperfecti,& frigida,& humida materia gñatus. Qñ.n.humor nõ plenè digerit̃,in phlegma cõmutat̃,qñ verò perfectè decoctus fuerit,& digestus,tũc exinde sanguis efficit̃,& cãtur, & sic fit ꝙ phlegma ꝑ maiorẽ decoctionẽ põt sanguis fieri, sanguis verò nunq̃ phlegma. Et est phlegma humor frigid⁹, humidus,insipidus,& liquidus. Talis est nouitius,& nouiter ad fidẽ pniam, & religionẽ conuersis, qa pro certo talis vt cõiter in principio est imperfectus, & ꝑ actionẽ impfecti caloris charitatis nõ plenè in morib. digest⁹, sed adhuc crudus,& ideuotus,humidus,& carnalis,frigidus, & in morib. ſemicoctus.Istud tñ hẽt bonum vt cõiter talis hõ, quia.s.ipse est in propinqua disꝑpositione vt plenè in morib. digerat̃, & vt perfectè ꝑ charitatẽ, & cõtritionẽ loquat̃,& vt in sanguinẽ.i.in virũ perfectum ꝓ nutriẽdo corpore Ecclesię cõuertat̃.psal.Cõuertit aquas eorũ in sanguinẽ. Veruntñ postq̃ in sanguinẽ.i.in virum perfectũ mutatus fuerit,nunq̃ debet amplius in phlegma cõuerti,nec in virum imperfectũ mutari,nec à statu perfectionis recedere vel reuerti. Cuius tñ faciunt multi contrariũ,de quib.in Ps.Iordanis cõuersus est retrorsum. Vel dic,ꝙ phlegma est cruda nouitiorũ affectio, q̃ in sanguinẽ,& perfectionẽ cõuertit̃,& ẽt amplius si boni fuerint, ad crudilitatẽ indeuotionis,& ad viscositatẽ carnalis infectionis nõ reuertit̃. Vel dic,ꝙ phlegma est iuuenis,q̃ postq̃ ad posteriores ætates ꝓcesserit, ad iuuentutẽ amplius non redibit.¶Natura posuit in venis phlegma vt in sanguinem cõuertat,& exinde mẽbra nutriat seu alat. Sic verè in venis.i.in Ecclesia Deus posuit imperfectos cũ perfectis, malos ẽt cũ bonis,iuuenes cũ ꝓuectis,vt.s.succedentes boni efficiant̃,& per eos alijs deficiẽtib. mẽbris Ecclesiæ succurrat̃, & inde est ꝙ necesse est ꝙ imperfecti & iuuenes doceant, & regnãt qñ senes ꝑfecti nõ abũdãt, quia minus perfectus ad administrationẽ perficiẽdũ,sibiq; aliorũ nutritio cõmittit̃, vbi perfectorũ copia nõ hr̃.¶Phlegma qñq; efficit in natiuitate, ꝛm ꝙ ab alijs humorib. (q̃ sibi adiunguntur) varias contrahit qualitates. Vñ Cõstantinus Phlegmatis innaturalis, & accidẽtalis quatuor sũt spẽs.s.phlegma acetosũ, ꝙ fit ꝓ melancholia admixtionẽ.Salsum calidũ,ꝙ fit ꝓ cholerę rubeę infectionẽ. Dulce,qđ fit ꝓp sanguinis appositionẽ. Vitreum, qđ fit ꝓ ipsius viscosi phlegmatis indigestionẽ,& vitreo colori assimilationem, & à digestione remotionẽ. Sic verè loquẽdo spũaliter,phlegma.i.hõ imperfectꝰ, & ideuotus,& crudus,in quatuor culpæ spẽs põt variari, sic ꝙ à quatuor humoribus.i.quatuor affectionibus põt diuersimodè associari. Ipsum.n.põt associare melãcholia, q̃ tristitiã gñat. i. timor male humiliãs. Cholera,quæ iram augmentat.i.dolor malè afficiens. Sanguis,qui lætitiã procurat.i.gaudium male alliciens. Vitreus humor,qui sua viscositate lenit,& inuiscat.i. pes male decipiens. His.n.quatuor humoribus,& quatuor affectionib. homo inficitur,& in suis conditionib. variatur.

Et sicut dr Eccl.37. Verbum nequam immutabit cor, ex quo
4 partes quatuor oriuntur. ¶ Hō qñ est phlegmaticus, cognoscitur certis signis. Est.n. ém Constantinum corpore pinguis motu tardus, sensu hebes, mēte obliuiosus, carne mollis, & fluidus, colore liuidus, facie tumidus, sputis plenus, somno multo, & de aquis, pluuijs & niuib. somnians, parueq; est sitis, & appetitus. Quia (sicut iam supra dictum est) p phlegma semicoctum intelliguntur mores incompositi & indigesti, sic ēt cōgruè per phlegma pōt intelligi peccator, cuius humores. i. affectiones & mores non sunt bene digesti, compositi seu cocti. 49. Excoxi te, sed non quasi argentū. Quia proculdubio itte est corpore pinguis per carnalem insolētiam, motu tardus per pigritiam, sensu hebes per ignorātiā mente obliuiosus per beneficiorū ingratā despientiā, carne mollis per imbecillem incōstantiam, colore liuidus per exterioris cōuersationes inhonestam apparentiam, facie tumidus per inflatam superbiam spūto plenus per malorum verborum spumantem eloquentiam, parui appetitus p bonorum æternorum modicam sitim, & complacentiam, somni multi per torporem, & accidiam, & de pluuijs & niuib. i. de mundi bonis animam infrigidantibus semper somnians per continuam de ipsis reminiscentiam.

De Cholera. Cap. 22.

1 CHolerā est humor subtilis, calidus & siccus, rubeus, & amarus, ex excessu caloris in corpore generatus, qui. s. mixtus cum sanguine ipsum subtiliat, & ad penetrandū habilitat. Ista ēt incisti fellis principaliter abundat & habitat. Cuius pars ad intestina mittitur, & ipsa ad expellendum superflua pungit, & excitat, alia verò pars mittitur & ad stomachum, vbi suo calore digestionem adiuuat, & confortat sicut dicit Constan. Per istam choleram quæ instrumentum est irascibilis passionis, possum intelligere contritionem, & spiritualem contra vitia indignationem. Istam. n. concomitatur calor charitatis, siccitas abstinētiæ, & parcitatis, rubedo verecundiæ, & pudorositatis, amaritudo doloris, displiceniæ, & cordialis pœnalitatis, vt sic de tali cōtritionis humore dicat illud Hie. 20. Factus est in corde meo quasi ignis æstuans, clausus; in ossib. meis & c. Ista igitur ad multa proficit atq; valet. Sanguinem. n. bonæ affectionis ad bonum instruit, & subtiliat, digestionem, & compositionem voluntatis, & morum confortat, & expulsionem, seu confessionē fcum vitiorum excitat atq; causat, vt sic de ista contritionis amaritudine dicat confitens illud Ps. Recogitabo oēs annos meos in amaritudine aīæ meæ. Vel dic, p cholera est zelus, & rigor iustitiæ, quæ licet sit amara ad tolerandum, feruens & calida ad puniēdum, est tñ vtilis, & proficua ad corpus ecclesiæ vel patriæ gubernādum. Quia. s. per istam cibi. i. boni, & iusti digeruntur & emendantur, fœces verò. i. mali puniūtur, & de mundo uel patria expelluntur. ¶ Vix aut nunquam
2 est dare sanguinē in aliqua parte corporis quin habeat choleram permixtam. Sanguis qui facit gaudere, significat gaudium prosperitatis. Cholera verò quæ amara est, & facit irasci, significat tribulationem & aduersitatem. Verum est igit̄, p non est dare sanguinem sine cholera, quia pro certo non est dare gaudium sine tristitia, prosperitatem sine aduersitate, dulcedinē sine amaritudine quadiu uiuimus in hac uita, quia sicut dr Prou. 14. Risus dolori miscebit̄, & extrema gaudij luctus occupat. Cholera naturalis qñq; fit innaturalis vel pp nimiam adustionem, vel propter alterius mali humoris adiunctionē. Vñ prout dicit Cōstantinus, quatuor sunt spēs choleræ. s. cholera citrina, q̄ fit de cholera rubea mixta aquoso phlegmati. Cholera vitellina, quæ fit ex admixtione phlegmatis grossioris. Cholera prasina coloris viridis, quæ prasina dr eo, p amara, & viridis sicut prasinum. i. sicut marrubiū inuenitur, quæ. s. ex comestione crudarum herbarū, porrorū. s. &, aliorum ém aliquos generatur. Cholera eruginosa coloris cinerei, quæ fit ex humoris consumptione, & à qua Eri sipelas, & noli me tangere, & aliæ infirmitates corrosiuæ, & pessimæ causant. Ista possunt applicari contra illos qui choleram in naturali. i. excessiua inflammatione vruntur. Istos. n. quandoq; vrit cholera citrina. i. ardor ira cundiæ, q̄. s. colorē variat, & citrinat. Aliquādo cholera vitellina. i. ardor luxuriæ, quæ mentem more vitelli conglutinat, & inuiscat. Aliquando cholera prasina. i. ardor auaritiæ, quæ mentem solli-

citudinis amaricat, & q̄ esus crudarum herbarum libro-
tpaliū causat. Aliqñ cholera eruginosa. i. ardor inuidiæ,
subiectum suū corrodit, & dissipat, & mentem incrassat
de siccat. Istæ sunt. n. quatuor choleræ. i. quatuor infirmi-
nes malæ, quib. s. complexio corporis. i. affectio cordis
dit̄, & tota mēs pc̄oris vrit̄, & cremat̄. Eccl. 40. In veneno
ignis ardebit. ¶ Cholera naturalis naturæ terminos cō-
dens, hēt multas nobiles conditiones. Est. n. humorum
latina, digestionis confortatiua, fcum expulsiua, long
dinis corporis causatiua, & staturæ i altū eleuatiua, anim
fitatis & audaciæ generatiua. Talis est zelus iustitiæ rec-
rectionis ardor, vel ēt contritionis feruor. Quælibet
spūalis cholera subtiliat per discretionē, digerit. s. mor
cōuersionē, & mutationē, expellit. s. culparum fœces p
fessionē, corpus. i. cōgeriē morum prolongat̄ p perfec
tiæ durationem, & in altū eleuat̄ p spem, & contempl
nem, mentis q̄; audaciam excitat ad aggrediendum o
nam operationē. ¶ Econtra dic, p cholera multas hēt
dabiles proprietates, q̄. s. cholericus est naturaliter
dus, & immāsuetus, atio leuis, motu instabilis, corpore
carne macilētus, colore fuscus in crinib. niger multo
po pilo hirsutus, tactu calidus, fortis & velocis pulsus
potest applicari litteraliter de quolibet iracundo. Vñ
dici, p cholera est pc̄m mortale, quod. s. more cholen
excitat, & inflammat. Illud. n. facit hoiem ieuē, incōs
& instabilē, iracundum, immansuetum, & mobilem
gū. i. pigrū, & ad bene operandū tardū, et inhabilē. Ist
eum macilētum per pinguedinis deuotionis subtra
Fusci coloris per honestā cōuersationē. Hirsutū corpo
horribilem, et aspērā conditionē. Nigrorum capillo
infectā affectionē. Calidi tact̄ p auaritiā, & ambitio
tis pulsus per multiplicē malam operationē, & p for
malè operandū virturem, & actionē. Ista. n. oia facit
ra. i. cōcupiscentia, seu inflammatio cordis mala. Quar
certo q̄ ad malum plus debito fuerit inflammatus, cit
vitijs erit faciliter maculatus. ¶ Cholera qñ in corpore
rumpit̄, malas generat in corpore passiones. Huius igit
mimq; signa sunt, quia facit sentiri amaritudinem in
qđ puerū appetitus, ita qđ dulcia vñr amara, et sapi
pida pūctura, & ardor in stomacho, abominatio cū vo
linguæ siccitas cum siti, dolor capitis grauis, oculoru
uitas, vigilia, & insomnitas, alienatio mentis, & in
horribiles visiones. Tales in somniāt de igne, fulgure,
ris inflāmatione. Qđ fit ex fumo igneo petente cerebr
imaginatiuā immutāte, sicut dicit Cōstātinus in pant
lib. 10. Theoricæ c. 2. Sic p culdubio q̄ cholera corrupt
excessiua. i. ardor auaritiæ, et inflammatio malæ cōc
tiæ dominetur in corde, signa sunt plurima. talia. In
corde taliū est amaritudo sollicitudinis, et ambitionis
p certo rectū appetitū subuertit in illis, intm q̄ talis
dulcia, et spūalia, amara et difficilia, cruda et insipida
Maledictus Esa. 5. Væ qui dicitis bonum malum. Sequa
nētes amarū in dulce, et dulce in amarū. Igitur talis
punctura inuidiæ, abominationē cibi. i. verbi Dei, et
malæ displicentiæ, siccitatē indeuotionis, et in clemē
tim insatiabilis appetitus, et auaritiæ, dolorē capitis
tionis, remorsum cōsciētiæ, cōcauitatē oculo
ditatē malitiæ, alienationē mentis, furoris & iracun
giliam et in somnitatem excessiuæ diligentiæ, visione
ribiles, et somnia mali pposīti, et excogitatæ rapinæ
tiæ. Quia p culdubio tales nō somniāt nec cogitāt
gitatione aeris. i. de populatione regionis, de fulgur
næ tribulationis, et tēpestate rapinę, vsurę et ex actio
les. n. sūt ad talia multū vigiles, et plurimū sollicit
nes. Iob 24. Subuertunt pauperū uiā, et oppressorum
mansuetos terrę. Quasi onagri in deserto egredient
opus suū, vigilantel q̄; ad prædam prepārāt panem

De Melancholia. Cap. 23.

MElancholia est humor spissus ex fœce, et cru
sanguinis generatus, dictus à Melan, quod est
et chole quod est humor quasi niger humor. Dic
nim ad nigredinem, et ideò cholera nigra à medic
cupatur, sicut dicit Constantinus. Est igitur mela
naturalis, et innaturalis. Naturalis aut est vtilis

quia. s. ista partim vadit cum sanguine, & habilitat ipsum ad
membra melācholica nutrienda, partim vadit ad splenē ad
ipsum nutriendū, partim mittitur ad orificium stomachi ad
famem excitandā, & appetitum & desiderium prouocādum.
Per melancholiā quæ est humor terrestris & ponderosus, &
tristitiam gñans timorem, possum intelligere spūalem tristi
tiam & timorem, mortis q̄; & terrestreitatis nostrę depressā
miseriam & dolorē, & maximè illum statū quo humor cor-
poris & naturę per mortem obscurabit̄ & nigrescit, talis. n.
cholera nigra & melācholia. i. timor & memoria futuri sta-
tus mortis multū est necessaria ad salutem. Debet. n. semper
esse mixta cū sanguine, qui facit amare. i. cum nīa naturali
affectione. Cum splene, qui facit ridere. i. cum nīa t pali con
solatione. Cum stomacho, qui facit appetere. i. cum nostra
t pali dilectione. Quia. s. timor & memoria mortis, sp debet
nostris affectibus, & nostris consolationib. & delectationi-
bus esse cōmixta, quia sic habilitatur sanguis affectionis no
strę ad membra melācholica. i. ad tristes pauperes per elee-
mosynas nutriēdum, & stoma chus nostri cordis iuuatur ad
bona & vtilia appetendum, & ad cibum doctrinæ & gratiæ
gloriæ cum desiderio affectandum. Splen ēt prosperitatis,
& consolationis mundanæ per talem melācholicum timo-
rem dispōnitur ad non nocendum, sed potius adiuuādum,
quia per timorē Dñi declinat oīs à malo, sicut dr Prouer. 15.
& timor Dñi delectabit cor, sicut dr Eccl. 2. & sic Dauid in
Psal. de ista nigra tristitia loquitur, dicens. Timor & tremor
venerunt super me, & contexerunt me tenebræ. & sequitur
de bonis desiderio gñato. Et dixi, quis dabit mihi pennas si-
cut colūbæ, & volabo, & requiescā? ¶ Melancholia est fex
aliorum humorū, qñq; gñatus per modum residentiæ, sicut
fex residet in vino, vel humor grossior in vrina, aliqñ per
modum adustionis ciniritiæ, qñ. s. calore agente in humori-
bus naturalibus humiditas consumit̄, & melancholia inna-
turalis sicut quædam cinerea humiditas gñatur, quæ. s. atra
est, & ēt ebulliens vt acetum, pp quod ēt à muscis refugitur
& cauet. Sic verè fex & infectio oīum humorum & carna-
litatum, est ipsa residentia consuetudinariæ luxuriæ, quæ. s.
ex actione & inflāmatione caloris concupiscētiæ gignit̄, &
ex consumptione humiditatis gīæ properatur. Et qđ peius
est, qñq; ex magna adustione & libidinis, melancholia inna
turalis. i. peccatum contra naturā efficitur, qđ atrum & ace-
tosum. i. vile & horribile dignoscitur, intātum q̄ ēt ab ipsis
muscis. i. ab ipsis peccatoribus abhorretur. Sicut. n. ista ma-
lancholia innaturalis deterior est inter humores, ita q̄ de ip-
sa nō pōt humor alius effici, morbosq; incurabiles, sicut est
cancer & lepra, exinde contingit effici, & incinerationem
etiam gñari, sic vere iter vitia carnalia, istud est horribilius
& vilius, ita q̄ post istud non efficitur vllum peius. Morbum
etiam malæ consuetudinis inducit, qui est incurabilis, can-
crum ēt & lepram. i. abominationem, quia vt cōiter oībus
est horribilis, & finaliter incinerationē ignis & combustio-
nis corporis, & ignis ēt infernalis æterni & durabilis. Esa. 9.
Vestimentum mixtū sanguine erit in cōbustionem, & cibus
ignis. Signum potissimum dñij huius humoris corrupti est
timor. Niger. n. est iste humor, nigredo verò & obscuritas
mater est timoris, & inde est cū magis timet hō nocte quam
die. Est ēt humor iste terrestris, & grauis, & ideo cor cōstrin
git, & timorem inducit. Vnde Galenus in lib. passionum di-
cit q̄ non est mirum si melancholicus sine cā timeat, quia. s.
cām timoris continuè secum portat. Per istam cholerā ni-
gram pōt intelligi pc̄m, quod. s. pp defectum candoris in-
nocentiæ dr nigrum, & pp defectum lucis gratiæ dr obscu-
ram. Quia p certo tales qui tali corrupto humore inficiun
tur & denigrantur sine cā timent & perturbantur, & nunc
mirum si continuè timeant, quia pc̄m quod est cā timoris,
continuè secum portant. Cum. n. niger humor pc̄i cor per
descrepationem comprimit, timorem seruilem necessario
introducit. Vnde illud Psal. Trepidauerunt timore vbi non
erat timor. Vel dic q̄ terrestris humor iste, bona terrena si-
gnificat, quorum fumus & affectio cor per auaritiam coar-
ctat, & sic timorem amittendi ipsa bona efficit atque causat.
Vnde sicut dicit Seneca, quantum accessimus ad successum,
tm accessimus ad metum. ¶ Signa corruptæ melancholiæ in
corpore dominantis sunt, qñ hō somniat terribilia & tene-
brosa, visui pessima, & in sapore acetosa, qñ etiam hō gau-

det de re tristabili, & tristatur de re gaudiosa & cōsolabili,
qñ ēt hō tacet, pertinaciter, vbi est loquendū qñ insolenter
loquit̄ vbi est tacēdum. Sic verè signum est q̄ in corde hoīs
dñatur melancholia. i. tristitia & desperatio, vel ēt pc̄i mor
talis obscuritas, & offuscatio qñ non somniat nec cogitat
nisi terribilitatē damnationis, & obscuritatē infernalis ha
bitationis, vel ēt terrorē alicuius enormis criminis & actio
nis, qñ ēt gaudet in rebus mundanis q̄ sunt tristabilis, & qñ
tristat̄ in rebus diuinis quæ sunt lætabiles, qñ insuper in con
fessione vbi loqui dēt, tacet, & in consilijs & societatib. vbi
tacere tēperate deberet, vltra debitū loquit̄. Quia breuiter
mali est aliqua terribilia & enormia somniare, proponere
& cogitare, si de spūalib. agit̄ tristari, si de t palib. gaudere,
vbi non est necesse, plus debito loqui, in cōfessione verò &
vbi est necesse procaciter cōticere. Eccl. 20. Est odibilis qui
est procrax ad loquēdum. Sequitur. Qui multis vtit̄ verbis,
lædet aīam suā. Visi sunt qñq; aliqui melācholici quorū ima
ginatio ita erat per melancholiā corrupta, q̄ existimabant
se esse vas terreum, & ideo timebant tangi, ne forsitan fran
gerent̄. Aliqui ēt visi sunt qui putabāt se mundū pugno clau
dere, & oīa in manib. continere, & sic non valentes manus
ad cibū extendere, timebant q̄ si manus laxarent, mundum
contingeret ruere vel perire. Alij ēt visi sunt qui angelum
mundum tenere putant, & eū velle dimittere cadere præ
dio existimāt, & iō manus & brachia & humeros subleuāt,
ipsum à casu sustineant atq; ferāt. Tales procul dubio mali
opinatores & falsi existimatores sunt multi in mundo. Qui-
dam. n. sunt delicioī, qui. s. se credunt esse vasa terrea. i. fragi
les & imporēres ad pniam peragendā, & iō tactum pniæ &
correctionis refugiūt, alias si tacti fuerint, mori credunt. Ps.
Factus sum tanq̄ vas perditū. Quidam ēt præsumptuoī, qui-
bus vī q̄ totum mundū continēt, & q̄ sine eorum auxilio &
consilio negocia nulla valēt. Qui ēt manus nunq̄ volunt ad
cibum. s. ad tribuendū pauperib. extendere, timentes machi
nam status sui deficere, si per largitatē contingat bona sua
pauperib. erogare, contra illud Eccl. 4. Non sit porrecta ma
nus tua ad accipiēdū, & ad dandū collecta. Quidam ēt sunt
fatui scrupuloī, qui videlicet Angelū tenentē mundū. i. Dei
prouidentiā regentem mundū, ipsum quodāmodo velle di
mittere putant, vtpotè quia timēt parentib. suis Dei prou
dentiā deficere, & iō omittūt religionē intrare, vel alia bo
na facere, vt applicatis humeris possint ne cadat mundus. i.
ne status parentū decidat, procurare, & sic videnī velle istū
Angelū Deū in executione suæ prouidentiæ adiuuare, cū tñ
dicat scriptura Iob 26. Cuius adiutor es, nunq̄d imbecillis?
¶ Item sunt aliqui qui credūt se non hr̄e caput, vel saltē hr̄e, 4
plumbeū vel ferreum. Alij sunt qui se gallos credunt esse, &
sic qñ audiunt gallos cantare, brachijs se percutiunt, & gal-
lorum more cantant, ita q̄ aliquotiens rauci fiunt. Alij ēt in
suspitionē incidunt, ita q̄ amicos suos sine cā odiunt, & ali
quotiēs percutiunt & occidunt. Nuper ēt (vt ait hic magi-
ster) quidā nobilis murilegum se credebant, & sub locis &
bācis vbi cati infidianē murib. tm̄ habitare volebat. De quo-
dam ēt ego audiui narrari q̄ nudus de lecto fugiēs, in vepri
bus se absondit, & philomena se asserens, seruitorij ipsum
q̄renti vt se cātare, (quia philomena erat) permitteret, sup-
plicauit. De alio verò qui t pe magistri Arnaldi de villa no-
ua, mortuū se credebat, nulloq̄; modo comedere volebat
asserēs q̄ mortui comedere nō debebāt. Idem tñ magister
assumpta veste nigra mortuū se finxit, & sub illo colore ip-
sum infirmū ad cimiterium duxit, vbi alios socios nigro ve
stitos splendide comedentes stare disposuerat, ipsoq̄; mor
tuos comedere, asseruit, & sic eorū exemplo ipsum infirmū
cautè ad comedendū inuitauit, & ita eū sanauit. Multa infi-
nita talia facit melancholia corrupta incōmoda, & multa
facit imaginari mendacia atq; vana. Proculdubio multi ta-
les melācholici spūaliter intellecti sunt hodie in hoc mun
do, qui. s. de se & de alijs falsa opinanī, & vana & mendacia
meditanī. Et primo quidē sunt illi q̄ male iudicēt de platis,
qui. s. vel nō reputant se hr̄e caput. i. prælatū, vel saltē ipsum
existimāt plumbeum. i. defectuosum & vanū, dicentes illud
3. Reg. 4. Caput meū doleo. Alij sunt qui nimis præsumūt de
seipsis, & isti sunt quidā qui videntes gallos. i. prædicatores
cantare & prædicare, credunt et tentant facere sicut ipsi, et
prædicare et cantare volunt, et se gallos et prædicatores

dicunt,

dicunt, sicut patet de multis qui penitus nihil sciunt, & tamē alijs prædicare contendūt, pp qđ in multos errores incidūt atq; cadūt. De quib. dicit Apostolis 1. ad Tim. 1. Volentes esse legis doctores, nō intelligētes neq; quæ loquuntur, neq; de quibus affirmāt. Alij sunt qui male iudicant de vicinis, & isti sunt potissimè Zelotypi, q̄ nimis facilē opinātur & credūt, & amicos suos persequuntur & odiunt, & in ipsis non consentiunt nec confidunt, cōtra illud Prou. 2. Ne moliaris amico tuo malū, cū ipse in te habeat fiduciā. Alij sunt q̄ malè existimant de seipsis, quia. s. quidā sunt qui credunt se esse muri legos, sicut propriè sunt auari, qui ad hoc vñr credere se esse factos, vt mures. i. pauperes rapiant, & vt simplicibus insidientur, eosq; decipiant & defraudēt. Ps. Insidiatur vt rapiat pauperē. Quidā ēt vñr credere se esse philomenas, sicut sunt illi, qui mundi lætitijs sunt dediti, & sp cantare & tripudiare cum insolentia sunt parati. Iob 21. Tenet tympanū & citharam, & gaudēt ad sonitū organi, ducūt in bonis dies suos, & in puncto ad inferos descendunt. Quidam ēt credunt se esse mortuos, sicut sunt illi peccatores qui de propria salute desperant, & iam mortuos & damnatos se iudicant, ita q̄ cibum gratiæ eucharistiæ pniæ & diuinæ misericordiæ repudiant, ita q̄ necesse est eos per culpam & pœnam perire nisi sint discreti medici. i. cauti prædicatores, prelati, qui etiā pctōres & mortuos se fingentes, per exempla aliorum similium mortuorum. i. aliorum precedentium peccatorum, commedentium. s. & pœnitentium, ipsos ad salutem pertrahant & reducant, ita q̄ talib. exemplo aliorum de tali imaginata desperationis morte viuificatis pōt dici illud ad Col. 2. Cum mortui essetis in delictis, conuiuificauit cum illo, donās vobis oīa delicta vestra. Vel dic, q̄ iste credens se mortuū, erat humanum genus, qđ. s. morte imaginaria & spūali. i. morte culpæ erat mortuū & depressum, ita q̄ cibū grē sumere nō valebat. Sed pro certo cēlestis medicus Christus se mortuū & mortalem effecit, & ēt mortaliter se mortuum & peccatorē quodammodo finxit, inquantum. s. sub veste nigra mortalitatis & humilitatis in similitudine carnis peccati venit, & sic isti infirmo. s. humano generi se conformans, & alios mortificatos & spiritualiter mūdo mortuos. s. prædicatores Apostolos secum habens, cibum gratiæ, & etiā proprij corporis sibi dedit, & sic istū infirmum à morte etiā opinata & vera culpæ & pœnę, misericorditer liberauit. Io. 6. Ego sum panis viuus q̄ de cēlo descendi, si quis manducauerit ex hoc pane viuet inæternum, & panis quam ego dabo, caro mea est &c. Multa alia exempla de melancholicis possem dicere, sed omitto, quia esset longissimum enarrare. Sic ergo sufficiēter de qualitatibus & humorimus est hic dictum.

LIBER SECVNDVS, de corpore & membris humanis.

De Membris hominis in generali. Cap. 1.

3 MEmbrum. Nota, q̄ ſm Auicennā membra sunt corpora ex prima humorum comixtione p̄ creata. Vel ſm Ioannitium, membrum est firma & solida pars aīalis, ex similib. vel dissimilibus composita, ad aliquod speciale officium deputata. Solida. n. dicit ad differentiam spirituum, qui non sunt membra. Composita etiam dicit ex similibus, nō ex membrorum simplicium quæ constant ex similibus, sicut caro & sanguis. Sunt. n. similia quorū quælibet particula eiusdem est naturæ cum toto, sicut quælibet pars sanguinis est sāguis. Ex dissimilib. ēt dicit, pp mēbra officialia, quæ ex partibus dissimilibus componuntur, sicut patet de manu, quę componitur ex carne, nervo, vena & osse, &c. Ecclesia charissimi, ſm Apostolum, facit gñaliter vnum corpus ad Rom. 12. Multi vnum corpus sumus in Christo. In isto corpore multa sunt membra. i. multæ congregationes, patriæ, villæ, personę, monasteria & collegia quæ proculdubio & cōiter sunt firma & solida in fidei firmitate, & certis officijs deputata in ipsius ecclesiæ cōitate, quia sicut dī ad Rom. 12. Oīa membra non eundem actum habent. Sed proculdubio istorum membrorum duo sunt gña, ga. s. quidam sunt similia et simplicia, sicut sunt boni cōtemplatiui & religiosi rici, qui. s. per vnam in Deum intentationem sunt simplices & per vnam conformitatem & dilectionem sunt similes tum. n. & pars idem sunt, quia. s. vniuersi pertinimam caritatē ijdem sunt cum singulis, & singuli ēt per mutuam dilectionem assimilantur & conueniunt vniuersis. Quia prout totū, & in vnam volūtatem debēt conuenire vniuersi singuli, et singulariter vniuersi. Act. 3. multitudinis credentium erat cor vnū. Quidam aūt istorum sunt dissimilia et cōposita, sicut seculares et actiui, qui vnam simplicem intentionem ad Deū nō pñt hre, quia necesse est eos diuersa diuersimode cogitare, et de domo patria et familia p tractare, et sepe ad multa diuidere et diuersificare. 1. ad Cor. 7. Qui autem vxore est, sollicitus est, quæ sunt mūdi, et quomodo placeat vxori, et diuisus est. ¶ Cum Deus et natura creauit membra sicut instrumenta virtutib. aīæ cōgruentia, necesse fuit q̄ aīa diuersas virtutes habeat, diuersa membra fierent, quauersis aīę virtutib. diuersimodè deseruirent. Sic vere in ecclesia vel collegio necesse est esse plures personas in diuersis officijs constitutas, vt per ipsas sicut per instrumenta, animus Deus vel prælatus suas exerceat actiones. Cum. n. ista Deus vel prælatus vel rector cōitatis diuersa habeat facere, quos possit qđ necesse fuerit, exercere. Bene ergo dī ad 12. q̄ corpus non est vnum membrū, sed multa. ¶ Secundo triplicem virtutem aīæ. s. animalem, vitalem, et naturalem tria sunt in corpore genera membrorum. s. animata, spūalia et naturalia. Animata sunt illa, quæ administrat corpori sensum et motum, sicut sunt cerebrum, et nervi, et organa sensuum. Spiritualia sunt illa, quæ spiritum vitalem continēnt, quę vitam corpori administrant, sicut sunt pulmo, cor, arteriæ. Naturalia aūt sunt, quæ nutrimentū corpori tribuunt, et quæ ad conseruationem speciei, generationi deseruiunt, sicut sunt stomachus hepar et renes, et similia, sicut dicit Constantinus, et etiam Auicenna. Talia tria genera membrorum. i. personarum sunt necessaria in corpore ecclesię militanti. s. prælati, clerici, laici. Prelati. n. habent officium membrorum animatorum, quia. s. corpori ecclesiæ debent deseruire, ne prouidere et oēs dirigere et mouere, sensum dictationis, motūq; bonæ operationis pro se et pro alijs exercendo, quia sicut dī Eccl. 10. Principatus sensati stabilis. Prælati vero religiosi et clerici, sunt sicut membra spūalia sensualia, quia. s. isti per vim generationis mediante sacramento continuant, et per agriculturam et mechanicam operantur totum corpus ecclesiæ nutriunt et sustentant. Iob 16. Sicut tas brachium eius, qui non est fortis. Sic igitur patet quomodo prælati regendo, mouendo et sensificando religiosi vero et clerici orando, docendo et viuificando, laici etiam laborando et sustentando, operi ecclesiæ deseruiunt, ipsum constituunt et cōponunt. Vel dic, q̄ in ecclesia mēbra alia sunt boni prælati, qui alios regunt. Membra spiritualia sunt viri religiosi et deuoti, qui orationib. uitam gratiæ alijs impetrant. Naturalia verò sunt prædicatores et doctores boni qui doctrinis suis alios nutriūt, et qui ēt peccatores in gratiam generant et producunt. 1. ad Cor. 4. Per euangelium ego vos genui. ¶ Item aliqua sunt membra præparatoria, alia purgatoria, aliqua deportatoria, aliqua defensoria. Præparatoria sunt illa q̄ præparāt cibos corpori, sicut dentes stomachus et similia. Deportatoria sunt illa, quæ nutrimentum motū, et sensum per corpus deferūt, sicut venæ, quæ deportant sanguinem ab hepate, arterię, quæ portāt p corpus spiritum à corde, nervi etiam q̄ portant per corpus sensum et motum à cerebro et à capite. Purgatoria sunt illa q̄ purgant corpus à superfluitatib. sicut sunt foramina aurium, cilia, nares, et meatus corporis. Defensoria verò sunt illa, q̄ membra principaliora defendunt à nocumentis, sicut sunt cranea q̄ defendit cerebrum, pectus, quod defendit cor, brachia corpus etc. Sic uerè in ecclesia sunt quatuor genera mēbrorum. i. personarū. s. prælati, qui corrigendo & regendo subditos parāt. Prædicatoris, qui cibum doctrinæ ad alios deportant.

Cæci

Cæci & confessores, qui vitia aliorū purgant & emundāt, Milites verò aq; principes, qui corpus ecclesiæ defendunt atque iuuant & qui ipsos defendendo laborant & pugnant. Nequeimus ergo possumus cō cludere q̄ membra vniuersa indigent auxilijs singulorum, & singula vniuersorū. 1. ad Cor. 12. Pro se inuicem sollicita sunt membra. ¶ Membra quadā 11 mirabili harmonia sunt inuicem ordinata, & ita partier animata. i. maiora minorib. & minora maiorib. correspondēt. Interiora. n. corpus sustinent, media corpus iungunt & ligant, superiora corpus regunt, exteriora defendunt. Et sic in eodem corpore pedes pro sustentamento, nerui pro colligamento, oculi pro regimento, manus pro defensamento. Per corpus pōt intelligi homo interior seu mens humana. Illa. n. diuersas hēt partes mēbra. Hēt. n. inferiora quib. sustentat, & ista sunt, humilitas & spes. Humilitas. n. fundat, & spes sustentat. Ité hēt media quib. colligat, & ista sunt charitas & pax. Charitas. n. ligat, pax verò quietat. Ité habet superiora qb. gubernatur, & ista sunt prudētia & iustitia. Prudentia. n. dirigit, iustitia aūt oīa æqualiter disponit. Ité hēt exterior a quib. defensāt & ista sunt fortitudo, eleemosyna, abstinētia & oīa. Fortitudo resistit, oīa verò cū eleemosyna gladio pcurat, abstinentia aūt hostem. s. carnem prosternit. His igit spiritualib. mēbris spūalis hō. s. bona mens cōponitur, & sic nutritualib. partib. integrāt. Bene ergo dī ad 1. ad Cor. 12. q̄ corpus nō est vnum membrum, sed multa. Vel dic sicut supra, q̄ in ecclesia agricolæ sunt inferiores, qui mundum sustentant. Religiosi & p̄dicatores sunt medij, qui mundū in amore Dei & proximi ligāt. Superiores sunt prlati, qui mūdum gubernant. Exteriores sunt milites, qui mundū defensant &c.

¶ Membra ita sunt ordinata in corpore, & vnumquodq; cōtētum est officio sibi dato, ita qđ nunquā vnum aliud in officio suo impedit, sed potius ipsum adiuuat & custodit. Membra ētia cōnexa sunt, q̄ uno patiēte aliud cōpatitur, & dolente uno cōdolent vniuersa. Et inde est q̄ si unum læsum fuerit, humores ibi statim cōfluunt de alijs membris, ut si possint subueniant mēbris læsis. Membrum. n. sanum membro infirmo subuenit, & pro eius morbo alleuiando lædi multotiens cōsuevit. Sic uerè in corpore ecclesiæ, villæ, collegij uel patriæ, nos qui ſm apostolum sumus alter alterius mēbra, debemus esse cōtēti, statu, gradu, officio & būficio, a natura naturāte Deo nobis dato, ita qđ nullus dēt statum officij vel bonū alterius appetere, nec ad hoc anhelare uel ambire, nec alios in suis officijs, gradib. statib. uel beneficijs impedire. Quinimò ita debemus adinuicē esse p mutuā charitatē cōnexi, q̄ dolēte vno debēt alij cōdolere, & p lęsione tribulationis, paupertatis uel infirmitatis tollēda, humores pprios. i. interiores affectus & exteriores ēt p̄uentus in eius auxiliū destinare, & cum eo (si gaudiū habuerit) cōgaudere. 1. ad Cor. 12. Pro se inuicē sollicita sunt mēbra, & si q̄d patiatur unum membrū, cōpatiunt oīa mēbra, & si gloriāt vnū membrum, cōgaudent ēt oīa membra. Vel ista pñt dici de Chio, q̄ cū esset sanus, sine pctō, p̄ infirmis peccatorib. q̄. cōpassus est, infirmari voluit, carnem assumēdo ipsos q; p̄prio humore inuito, pro ipsis sanguinem effundendo, & lzionem corporis sustinendo. Esa. 53. Ipse vulneratus est pp 7 iniquitates nras &c. ¶ Membrum q̄diu ab aīa regit, sanū est, qñ verò p cōtractionem neruorum, paralyticum efficitur, & influentia aīæ & spūum priuatur tunc proculdubio nec sibi nec corpori proficit, imò nocere & impedire alia cōprobatur. Sic uerè in ecclesia illi q̄ aīa & spū. i. diuina gra & spūs ctō uiuificant, boni sunt, & corpori ecclesię proficiūt. Qui verò spiritu & aīa. i. diuina gra nō viuificant, boni non sunt corpori ecclesiæ, nec proficiunt, imò obsunt, & bonos alios in suis operationib. impediunt atq; lædunt, vt de talib. intellectualib. membris dicat ecclesia illud ad Ro. 7. Video aliā legem in membris meis repugnantem legi mētis meæ. 8 ¶ Membra quāto sunt nobilioris cōpositionis, tāto vehemēs tius sentiunt molestiā cuiuslibet læsionis. Patet de oculo, in quo puluis modicus nocet, ubi manū uel pedē maior in cētuplo non nocet. Sic uerè est de corde nobili & generoso. Sicut. n. nobilis aīus nō libenter infert iniuriā, sic nec libenter sustinet, q̄nimò modicus puluis. i. modica iniuria aīum generosum lædit, ipsumq; inquietat & ostendit. Teste. n. Aristotele, nobilis aīus nec facere, nec pati pōt iniuria. Vñ etiā Seneca dicit q̄ generosus nō pōt cōtumeliā sustinere. Vel dic in malo significato de mundi nobilib. qui sine cā se ipsos repurāt & defestuca trabem facientes, si modico pulueris. i. modica iniuria tangātur, statim offensos mirabiliter se proclamant, vbi tñ nulli alij se læsos aliqualiter putarēt. ¶ Membra officialia solēt se pro membris principalib. opponere, & sine deliberatione percussoris ictibus se offerre, sicut patet de manu, quæ pro tuitione cordis vel capitis ēt gladio se opponit, & seipsam pro salute cordis vel capitis secari permittit, vnde virtutem & vitā se hre perpēdit. Sic verè fidelis Christianus, & maxi nè membrū officiale. i. hō in prelatione vel officio constitutus, pro corde vel capite. i. pro tuitione Christi fidei vel Ecclesiæ, sine quacunq; deliberatione pigritiæ vel timoris se dēt aduersarijs opponere, & ēt si sit necesse, morti & pœnæ exponere, & pro tuitione fidei vel libertatis eccłæ quacunq; grauia sustinere. Apo. 2. Sustinuisti pp nomen meū, & nō defecisti. ¶ Membra fiunt aliquotiens 10 monstruosa ex errore naturæ. Vnde dicit Arist. lib. 4. de gñatione aīaliū. c. 3. q̄ illud accidit ex fortitudine virtutis, & ex paucitate materiæ. Tūc. n. facit virtus de illa pauca materia multa membra, sed informia. Et sic aliqn visus est pullus cū quatuor alis vel pedib. & vno capite. Visus ēt est hō cū duobus capitib. & vno corpore. Visus ēt est hircus q̄ cornua habebat in genibus. Visus est aries q̄ habebat quatuor cornua. In nano ēt apparet mōstruositas. Natura. n. videns q̄ parum hēt de materia, mēbris principalibus. s. capiti & pectori (q̄ sunt prope cor) sicut magis chariorib. dat multū de materia, & illa mēbra perfectè cōplet & augmentat. Alijs verò mēbris magis à corde remotis modicū dat et ea imperfecta gñat atq; formar. Talis error naturæ quotidie vſ accidere in promotionibus. Prælatus. n. est sicut virtus vel sicut natura, bona verò tpalia sunt sicut materia, promouēdi sunt sicut fœtus & mēbra. Qui. d ergo? proculdubio qñ prælatus hēt materiā præmanib. i. beneficia cōferenda, primò et añ oīa ipsa solet formare, promouere et cōplere membra, q̄ sunt prope cor. i. illos quos magis hēt cordi. s. neptulos et parētes. Istis ergo dat multū de materia. i. de bonis tpalib. et de būficijs ecclesiasticis, ita qđ facit eos magnos, diuites et formatos, alijs aūt mēbris. i. alijs personis q̄ non sunt ei cordi, solet modicū de ista materia dare, et sic eos cōsueuit in cōpletos et informes facere, et eos paruos et pauperes relinquere, et tenues et inopes procreare. Errat igit in hoc natura. i. platus, q̄ æqualiter nō distribuit bona sua, imò vni dat exceſſiuè, et alij diminutiuè, iuxta illud 1. ad Cor. 9 Alius quidem esurit, alius aūt ebrius est. Alia aūt expone, et dic q̄ natura non hīs sufficientem materiā, facit qđ pōt, et ideo facit mēbra informia et incōpleta, vt dictū est. Sic verè platus nō hīs in corpore et collegio suo sufficiētem materiam. i. sufficientes personas, producit et promouet hoīes cōplemento virtutū. Facit. n. qđ pōt et non qđ vult, et ideo cum meliores nō habeat, multotiēs parturit et promouet incōpletos, et ad dignitates emittit viros in morib. mōstruosos. Quod potissimè videmus de platis carnalib. qui oīno volētes promouere suos, cū non habeant materiā cōpetētem, sępissimè parturiūt hoīes morib. incōpletos, et in oīb. imperfectos. Pſ. Imperfectū meū viderunt oculi tui. ¶ Qñq; sit 11 monstrum in natura q̄ vnū corpus duo hēt capita. Vñ visæ sunt duæ mulieres q̄ ab vmbilico sursum duæ erāt, deorsum verò in vnum corpus terminabant, quarum ēt vna mortua est ante aliā, et per sociā aliq̄diu mortua est portata, sicut audiui fuisse (nō est diu) in prouincia Tholosana. Au. etiam de ciuitate Dei li. 16. c. 8. dicit q̄ tēporib. suis natus est puer q̄ in superiorib. partib. erat duplex, in inferiorib. verò simplex. Vnum. n. corpus habebat, et duo capita deferebat. Ista possunt applicari cōtra multos, qui re vera videnī in ecclesia mōstrū esse, Cum. n. ipsi vnicū corpus. i. vnicā personam habeāt, ipsi tñ duo capita. i. dignitates et prioratus aliquotiens duos habent. Quāuis. n. vnus vir vnā debeat vxorē habere, ipsi tñ (more Lamech) nō vna cōtenti sunt, imò coniuncti plurib. volunt esse, cum tñ illi deberent facere ſm cō filium saluationis dicentis, Qui hēt duas tunicas, det vnam nō habenti, quia sicut dī Lucæ 16. Nemo pōt duob. dominis seruire. Vel dic de multis q̄ per varias affectiones et intentiones sunt duplices, quamuis sint i eodem corpore. i. in eadem ecclesia vel collegio, in apparentia vniformes et simplices. Multi. n. sunt qui vnum esse videntur qui tñ diuersis cordi-

cordibus & capitib.ī.diuersis affectionib.& intentionib. se iunguñt.Vel istud ēt pōt dici de electionib. vbi sępe in vno corpore ponit duplex caput.i. duplex capitaneus vel platus p cōtrarietatem discordātium electorum, cum cñ dicat scriptura. Oseæ 1.ǫ cōgregabuntur filij Israel,& filij Iuda pariter,& ponēt sibimet caput vnum.Vel dic ǫ cum nos simus plures personę,vnum corpus in Chīo,& eisdē pedib.i. eisdem fundamentis fidei sustentemur,si cōtingat aliquem nostrum mori per pctm,uel in fortunium incurrere, illi ą vnum sunt.i.in statu grāe uel ꝓsperitatis cōstituti, debent talem fratrem sic defunctū & mortuum sustentare, & ipsum tanquā sibi cōiunctum & intimum in charitatis dulcedine supportare,ad Gal.6.Vos ą spirituales estis,instruite hmōi spiritu lenitatis.Sequīt ibidem. Alter alterius onera portate.Pullus sm Aristotelem vbi supra qñq; sit monstruosus,& habet plures alas,& plures pedes quàm deceat, & inde est ǫ aliqñ inuentus est pullus cum quatuor pedib. & aliquando cum quatuor vel sex alis. Sic pro certo inter ipsos pullos.i.inter pctōres quos miluus,i. diabolus sępe rapit , sunt aliqui monstruosi.Et isti inter cæteros sunt aduocati. Isti.n. vltra modum in pedib.i.in magistris eos suscētātib.& foueēib.& in alis diuitiarum pensionum,& etiam officiorum, ąbus sursum vehuntur,abundāt, ita ąd respectu vicinorum suorum monstrum dissimile alijs esse patent.

De Capite. Cap. 2.

CAput sm Isid.lib.11.c.1.est à capiendo dictum,eo ǫ oēs sensus & neruī inde initium capiant. Caput est ledes sensuum principalium,& origo oīum organorum sensibilium, aīalis etiam virtutis est domicilium , transmittens ad oīa mēbra inferiora gñaliter sensum & motū. Septem hēt caput foramina,q̄ sunt sensuum instrumenta. In firmissimo autem corporis loco positum est caput,sicut membrum cæteris dignius,vt totum corpus ordinet atq; regat. Quatuor aut plura in compositione capitis dñr concurrere, videlicet durorum ossium fortitudo, medullæ cerebri plenitudo, carnium exteriorum paucitudo oīum ossium lympitudo, capillorum etiam multitudo.Ista.n.sunt concurrentia in capitis cōpositione,& in ipsius naturali complexione , sicut dicit Constantinus.Per caput generaliter pōt intelligi ąlibet capitaneus vel platus,q.ſ.est caput, princeps & rector oīum aliorū.Esa.9.Longeuus & venerabilis ipse est caput.Tale.n. caput dēt hre septem foramina.i.spiritus sčī dona,per q̄.ſ. possit virtutes recipere,& vitia vacuare.Zac.4. Ecce candelabrum aureum totum,& septem lucernæ eius super illud. Iste igit in summo dignitatis vertice situat, & in eminēriori gradu corporis collocatur,vt sic per eum corpus collegij regat,& membrorum.i. subditorum aliorum congeries debitē gubernet.Ad caput.n.i.ad platū uel rectorem pertinet corpus ecclesiæ regere,& mēbra.i.subditos debitè gubernare.Iō bene dr prælato vel superiori illud 1.Re.15.Caput in tribub. Israel factus es. Sed quid? Proculdio tale caput.i.talis capitaneus ącunq; vel platus, debet hre sex cōditiones, quia.ſ.iste dēt hre ossa fortitudinis & cōstātiæ.Mul tam medullam mititudinis & clementiæ.Paucam carnē carnalitatis & lasciuiæ.Neruos dilectionis & amicitiæ. Sensus discretionis & prudentiæ. Capillos exterioris honestæ cōuersationis & decentię.Caput.n.quāquā curum exterius appareat,multā tñ interius hēt medulla . Quia ꝓ certo platus dato,ǫ apparenter debeat ꝓtendere duritiam seueritatis, & sp gerere constantiā solidæ firmitatis , debet tñ intus affluere medulla mollis & teneræ pietatis, & cum hoc debet hre sensus prudentiæ & sagacitatis,neruos etiam & ligamina charitatis,capillaturā honestatis,& paucitudinē carnis. .i.lasciuiæ & carnalitatis.Ista aūt oīa in arca testamenti figurāt,q̄ erat deaurata intus & foris,& continebat mānā, virgam,& tabulas legis Dei,& erat de lignis ſthim incremabilib. Quia pro certo platus vel princeps debet hre virgā, ecce duritia correctionis.Manna,ecce dulcedo cōpassionis. Ps.Impinguasti in oleo caput meū.Tabulas legis,ecce scientia discretionis.Aurum intus,ecce fauor dilectionis.Aurum extra,ecce splendor conuersationis.Lignum incremabile, ecce paucitas carnalis infectionis & cōcupiscentis inflammationis. Ideò bene dicit Chrysostomus in dialogo suo li. 2.Sit inquit prælatus temperans,non superbus,reuerendus & secretus,mitis & humilis,liber & vehemens,manſue & constans. Vel si uis dic ǫ caput est mens & intentio iusti,q̄.ſ.regit mēbra.i.alias actiones,quia.ſ.capite.id tione denominantur opera quo ad mores. Istud ig dēt in summo loco.ſ.in Deo vel in Paradiso per contem tionē & actionē locari,& duritia constantiæ,mollitie nis sensu discretionis,neruis dilectionis (&c.sicut supr put dēt moraliter adornari. Et sic dicetur sibi illud Ca Caput eius aurum optimum,oculi eius sicut columbæ. ꝓoia dic ǫ caput istud est Chīs &c.sicut supra.Iste.n.hēt ritiā iustitię mollitiem clementiæ &c.¶Caput est sicut cam nus totius corporis,& ideò multarū fumositatū de corp pore ascendentium est in se receptiuum.Et ideò natura cit caput porosum,& tam manifestè q̄ occultè foramin multis plenū,vt sic per occultos poros fumositatum fluxitates euacuauerūr,& vt per emunctoria manifesta, siora (ne caput læderent) purgarentur.Per fumositates sum intelligere vota,affectus,petitiones & q̄rimonias ditorum.De toto.n.corpore.i.de toto collegio solentes fumi ad caput.i.ad platum ascendere , & ipsum diuersimo dè cōturbare.Necesse est igitur vt istud caput sit perditionem & prudentiā perforatum,vt.ſ.supflua & inania mittat transire necessaria verò retineat & discernat.Prælatus.n.nō sufficeret si oēs fumos membrorū.i.oēs appetus & q̄rimonias ſubditorū in se retineret.Et ió necesse est ta ptermittere,& de necessarijs tm̄ curare. Bene igitcōsi sapiens,Eccl.7.dicens.Cūctis sermonib.q̄ dñr, nō accēdes cor tuum.Vel dic ǫ caput est mens , ad quā ꝓtentiomositates membrorum.i. affectiones carnales cōtinēte dunt,ipsamq; per pctā inficiunt atq; lædunt. Necessemultas ibi aperturas fieri,vt p cōfessionē possit loco vacuati.¶Secundum Aristotelem lib.4.de gñatione aīa aliqñ cōtingit in vno corpore duo esse capita &c. vide pra titulo ꝓcedenti,uel vide de serpentib.plurium capi ca.de angue.¶Caput est radix totius corporis & ipsius cipium & ēt fundamētum, & ió ab ipso influit corpori sus & motus,& qñ caput est bene ordinatū & dispositu membra corporis meliori cōsistentia disponunt,& etia so,si caput læsum fuerit vel turbatum,oīa membra inte ra corporis patiunt. Per caput intelligit intentio. Ista oīm actuum moralium principium & origo.Ab ista.n.d dent oīa mēbra.i.oēs actus,& ēm eius dispositionem mo lē, bonitatē vel malitiā cōsequunt.Si.n.caput intentionis num fuerit atq; rectum,& ad Deum in suis qualitatibus natū.tūc oīa membra.i.oēs actus nri debitè cōsistētia dir nunt.Si aūt istud caput intentionis correptū fuerit vel turbatum,& p pctī malitiā deprauatū, tunc ēt mēbra adhu operū malè disponunt,& sanitate grāe & meriti spoliat dispositionem pctī necessariò sortiunt. Cum caput.n mum est,cætera membra dolent.Esa.1.Oē caput langue & oē cor merens. A planta pedis vsq; ad verticē non eo sanitas.Vel dic,ǫ caput est platus , q.ſ.corpori eccl influit sensum discretionis,& motum bonæ opationis igit bñ disposito bñ in morib.ordinato,mēbra.i. subdi similiter in morib.disponunt,& ecōtrario,si per pctā fuerit,alij ēt exēplo eius, pctī malā dispositionē incurr dinoscunt. Virtus.n.vel vitiū capitis.i. capitanei vel pla corpus faciliter redūdat,& tā in bono q̄ in malo,plato ditus de facili se cōformat.Eccl.10. Qualis rector ciuit tales inhabitantes in ea.¶Caput sensuum instrumenta tura extitit insignitū.Posuit.n.natura ī capite oculos,au nares & linguā,q.b.possit visum,auditum,odoratum & stum hre,& ipsis mediātib.alia mēbra debitè gubernare verè platus dēt sensib.spūalib.p̄ cæteris vigere,& in re moraliter cōtinere,hēat igit oculos claræ discretionis res & auditum iustitię & audientiæ & attentionis.Naſ odoratū deuotionis.Linguā ꝓdicationis,& gustum pie & cōpassionis,quo.ſ.guttet & sapiat dulcedinē & amā dinē subditorū.Dēt.n.oīa videre & examinare,dēt oīa re & inuestigare,dēt cęli suauitatē & inferni fęditatem rare,dēt nihilominus subditorum amaritudinē & dulce nē,aduersa & ꝓspera,vt.ſ.de illis doleat, de istis gaude gustare.Et sic dicetur illud Prou.10. Benedictio com per caput iusti.De talium ergo sensuum plenitudine p dicit illud Eccl.11. Sapientia humiliati exaltabit cap

De Cerebro. Cap. 3.

CErebrum,vt dr in pantechni.li.3.c.12.est corpus albū, sine sanguine, humidum, de spiritu & medulla habēs multum,in trib. cellulis distinctum,duabus pelliculis vestitum, in altiori loco corporis collocatum , & duris cranei ossibus circumseptum.Tale cerebrum dēt esse interior mēs humana.Ista.n.debet esse alba per innocētiam sine sanguine carnalitatis per continentiam, plena spiritu per sapientiam,abundans medulla per clementiam, munita duro cranio per firmitatis cōstantiam, vestita pellib. per suæ vilitatis oblitionem,trib. cellulis distincta per fidei trinitatis prouidentiam,& in alto posita per contemplationis æternorū eminentiā.Dicat igitur illud Eccl.14.Ego in altissimis habito,& thronus meus in columna nubis.Vel si vis expone oīa de prælato vel quolibet vno iusto. ¶Cerebrum album fuit, vt cuiuslibet coloris faciliter esset susceptiuū.Multum habuit de spiritu, vt faciliter esset,motiuum. Multum habuit de medulla,vt calor causatus ex cōtinuo motu, per eā tem peraretur.Sine sanguine fuit,vt nō inficeretur, & ne omne quod apprehenderet,rubeum videretur.Humidum,vt cito per receptionem formarum sensibiliū immutaretur , & vt rerum apprehensio sibi faciliter imprimeretur. Talis debet esse voluntas & mens capitis.i.prælati vel ēt cuiuslibet viri iusti.Ista.n.debet esse alba per innocentiæ puritatem, vt faciliter recipiat colores virtutum & perfectionū.Debet esse plena Spiritu Sancto,vt faciliter moueatur motu bonarum operationum. Debet hre medullam pietatis,vt temperetur a calore & a feruore seuerarum punitionum, vel iracūdiæ inflammationum. Debet esse multum humida, mollis & tenera,vt cito in ea fiat impressio alienarum supplicationum. Debet ēt esse sine sanguine carnalis affectionis , ne sua imaginatio inficiatur rubedine carnalium imaginationū. Quia pro certo ad prælatum pertinet ǫ in iudicio sit sine sanguine carnalis affectionis,& ǫ semp sit albæ,puræ & innocentis intētionis,& etiam piæ,mollis & teneræ conditionis, & promptæ & benignę impressionis & exauditionis. Et ideo de Petro qui fuit dictus cephas.i.caput, & symon.i.audiēs , dr Mat.16.Beatus es Symō Bariona, quia caro & sanguis nō reuelauit tibi. ¶Cerebrum in trib. cellulis seu vēriculis est distinctum. In primo est imaginatio. In secūdo est rō. In tertio ad memoria seu retentio. Prima pars est multū humida & medullosa,vt imaginatio faciliter imprimat. Scda pars est multum plena spiritibus vt spiritu cooperante rō inter formas discernat & diiudicet melius & meditetur . Tertia verò respectu aliarum frigida est & sicca , vt qđ apprehensum fuerit,melius retineatur,& diutius memoriæ commendetur.Sic oīa dicit Constantinus.Per cerebrum à quo originaliter prodeunt oēs sensus intelligo discretionē , & prudentiam animorum.Ad ǫ facit qđ dicit Plī.li.7.c.16.ǫ Zoroastres die qua natus est risit,& cerebrum ei ita palpitauit,vt emanum appositā repelleret,quæ inquit fuerunt futurę prędagia sapientiæ, Ista in trib. cellulis & partib. est distincta. Dēt.n.primo hre fantasticam & imaginariā, quantum ad futura præmeditāda. Debet secdo habere rōnem iudiciariam, quantū ad præsentia discernenda.Debet tertio hre puppim reseruatoriā,quantum ad præterita retinenda,& diuturnæ memoriæ cōmendanda.Iste.n.sunt tres partes prudentiæ,q̄ est cerebrum aīæ spūale,quia,ſista se dēt extendere ad futura præsentia præterita,iuxta verbū Senecæ dicentis.Si prudens fuerit animus tuus,trib.temporibus dispensetur. Futura inquit præcaue,præsentia ordina,præterita recordare. Vel dic ǫ tres illæ cellulæ significant fidem trinitatis,vel ēt tres virtutes theologicas,q̄ sunt partes cerebri.i.sapientiæ spūalis,q̄ sunt habitaculum spūs aīalis,i.Spūs Sancti , & grāe virtutalis.Eccl.25.In tribus beneplacitū est spiritui meo,q̄ sunt probata cora Deo & hoibus. ¶Cerebrum duas hēt pellicu las quibus inuoluitur & quibus tuetur & defendit,quarum superior dr dura mater,& interior dr pia mater. Exterior.n. quæ est a parte cranei,magis est dura . Interior verò quæ est immediatè coniuncta cerebro , magis est tenera atque pia. Per cerebrū pōt intelligi platus vel ēt mēs prælati à qua.ſ. fluxus discretionis & motus bonæ operationis dēt ad alios manare & ēmanare , Talis igitur debet hre circa se duram matrē & piam matrē. Dura.n.mater est iustitia & seueritas, Pia mater est clemētia & benignitas. Iustitia est mater,quia diligit dura,quia corrigit. Pietas est mater,ǫa fouet,& pia, quia indulget.Ista igitur duas matres habeat mens platı,vt per piam matrē foueat & indulgeat,per duram verò mſem puniat & deterreat. Istę.n.duæ matres sunt misericordia & veritas,quia sicut dr Prou.20.Misericordia & veritas custodiunt regem.Vnum tñ aduertendū est ǫ pia mater propior est cerebro q̄ fit dura.Ad denotādū ǫ prælatus dēt esse magis misericors q̄ seuerus,& ǫ pietas sibi debet esse intimior q̄ fit rigor , & ǫ magis debet esse pius q̄ rigidus seu durus. Istę sunt duæ matres quæ venerunt ad Salomonem,quarum vna petebat occidi puerum & diuidi,altera aūt petebat oīmodè sibi parci,vna ergo erat dura mater,& alia pia mater. Sed pro certo Salomon obediuit precib.piæ matris dicens. Date illi infantē viuum , hæc est.n. mater eius. Et precesrepulit duræ matris eius,sicut.3.Reg.3.historialiter enarratur. Salomō.n.prælatum regem vel iudicem significat, qui duas ,iustitiam & clementiam secum portat.Iustitia.n.dura mater vult punire,& occidere , clementia verò pia mater vult indulgere & parcere.Salomō igitur bonus platus dēt piam matrem,i.clementiā exaudire,& duræ matris.i iustitię rigorē & acutiē ēperare . Ad quòd facit quod dicit Bernardus super cantica loquēs prelatis.Discite vos subditorū matres esse nō dños,Discite nō metui,sed amari. Sit i vobis materna pietas,& paterna seueritas, Exhibete vos mſes fouēdo, patres corripiendo.Suspēdit verba, ꝓducite vbera.¶Cerebrū corpori sensum & motum administrat, & ió ipso bene dispositio,cætera bene disponuntur, & ecōuerso &c. dic sicut supra de capite.§.5.¶Cerebrū sequitur motū lunæ, ǫa.ſ. crescente luna medulla cerebri crescit,& ea diminuta diminuitur in substantia & virtute,sicut dicit Arist.lib. 2. de partibus aīalium.Sic verè cerebrum.i.sapiētia cordis nri debet regi sm lunam,i.sm diuinæ grāe influentiam,quia.ſ. hō non debet inniti prudentiæ suæ,sed ipsam sm lunā.i. sm Dei voluntatē ordinare.Prou.3.Ne sis sapiens apud temetipsum.timе Deū,& recede à malo.Crescēte.n.luna in lumine.i. crescente in nobis lumine diuinę grāe,cerebrum.i.sensus & discretio crescit,& econuerso,Dei gratia decrescente,ēt nostra sapiētia euanescit.Gratia.n.Dei sum id quod sum, dicit Apostolus.i.ad Cor.15. ¶Cerebrum omnibus membris sensum tribuit,& tñ quod mirabile est,in se cerebrū nihil sentit.Talis est malus ꝓdicator & doctor , quia.ſ.talis verbis & exēplis suis solet in alijs sensum discretionis & cōpassionis inducere,ipse verò cū malus sit , nihil boni vult sapere vel sentire.Eccl.21.Nō est sensus vbi est amaritudo,supple pctī. ¶Cerebrum sm Arist.lib. 2. de partib.animaliū, membrum est frigidum & humidū, & ideo cordi vbi est fons caloris, est oppositū,& vt excessum caloris cordis tēperet , eidē ex opposito de super est locatum,etiam sm Arist.cerebrū post cor est in creatione hominis primum membrum. Per cerebrum corporis ecclesiæ pōt intelligi beata Virgo,quæ ,pcul dubio post cor.i.post Christum tenet in ecclesia primum locum,quæ per pietatem est penitus medullosa , Per cor autē intelligo Christum,qui.ſ.per rigorem iustitiæ est feruidus & accensus.Et ió beata Virgo regina mīæ dr,Christus verò sol iustitiæ nuncupatur.Cerebrum igitur cordi opponitur, ǫa .ſ.beata Virgo ꝓ suā mīam viscerosam calori & rigori ipsi cordis Christi se opponit,& eius feruorē tēperat suis precibus atq; lenit. Rigor.n.diuinæ iustitiæ totum mundum accēderet,& oēs pctōres cōtereret & deleret,nisi virginalis clemētiæ mollities & pietas obuiaret.Allega de pietate beatę virginis.Vel pōt dici ǫ in corpore ecclesiæ vel collegij aliq̄ sunt ita accensi zelo iustitiæ ǫ ad punitionem delinquentiū cupiūt toto imperu ruere,& eos sine pietate punire.Necesse est igit ǫ cū in corpore sit cerebrum.i.viri molles miseri cordes & pij,frigidi,deliberati & maturi,q̄ aliorū rigorem tēperent, & ipsos ne ultra debitū seuiāt aut puniāt suis maturis consilijs moderent & cōponant. Eccl. 33.Respice in oīa opera altissimi,vnum contra unū,duo contra duo. Circa cerebrū est rete mirabile arteriarum à corde ascēdētiū, & spūm uitalē & colorē secū sursum deferentiū & continentiū,& cerebrū cōtinuè calefacientiū & pulsantium. Ipsum ēt cerebrū rōne moti continui magnū calorē hēt contrahere,et ió necesse fuit cerebrū mēbrū esse,vt ꝓdictū rete posset refrigerare , & ēt sui caloris accidētalis malitiam temperare,

temperare ſicut dicit hali,& etiam Ariſt.lib.2.de partib.animalium.Per cerebrum quo corpus regitur, & quod in alto loco.ſ.in capite cõſtituitur,intelligo iudicem uel ꝓlatũ. Pſ. Cõſtituit eum in caput gentium.Talis.n.oĩa membra.i. oẽs ſubditos hẽt regere,& ꝓ executionem officij ſui ſollicitè ſe mouere.Per rete arteriarũ intelligo ſocietatem curialium, q̃a.ſ.circa cerebrũ.i.circa iudicem vel ꝓlatũ ſolent ſe inuicẽ aggregare,& more retis ꝓ malas cõfederationes ſe inuicem colligare,qui.ſ. ſpiritu vanitatis ſunt pleni, & calore cupiditatis accenſi,& iõ cerebrũ ſolent verbis adulatorijs & detractorijs,& conſilijs,necnon precib. importunis pullare,& ipſum ad faciendum malũ,& ad ſubditos grauandũ accendere & mouere,& ipſum ad faciendũ mala oĩa ꝓ virib.in flammare,ita q̃ ipſe põt dicere illud Pſ.Cõſilium malignantium obſedit me.Iſti ſunt.n.rete diabolicũ ꝓ ſuperiorib.capiendis.Eze.32.Expandam ſup te rete meũ,& capieris in ſagena mea. Quid ergo? Proculdubio iſtud cerebrũ.ſ. iudex dẽt eſſe frigidus & refrigeratus.i.prudens, maturũ & deliberatus,& iõ talib.taliũ pulſationib. ꝓprij ẽt motus & appetitus affectionib. nõ dẽt inflãmari, nec ad malũ aliqua liter incitari,ſed ĩ oĩb.prudẽter & ſagaciter moderari, nec taliũ malis cõſilijs,detractionib.aut pulſationib.immutari, dicens illud Pſ.Nõ ſedicum cõſilio vanitatis,& cum iniqua gerentib.Vel ꝓ cerebrum capitis intelligo ſapiẽtiã ꝓlati & ſuperioris,q̃ pro certo ita dẽt eſſe frigida & matura,& à ꝓcipitis appetitus impetu aliena,q̃ reti malorũ & eorũ colligationi,ipſorumq; pulſui & inductioni ſciat obuiare & oĩa linea iuſtitiæ tẽperare dicens illud Pſ. Cadent in retiaculo eius pc̃tores,ſingulariter ſum ego,donec tranſeã. Vel ꝓ rete intelligo cõnexionem virtutum,& ligamina Dei mãdatorũ,ꝓcepta ẽt legum & ſtatutorum.Iſto ergo dẽt eſſe cerebrum.i.q̃libet ſenſatus circundatus,& iſto ẽt mediãte à corde.i.à Deo ſpũ vitalis gr̃æ vegetatus. Vel dic, q̃ iſtud ſigñat bonos cõſiliarios & ſocios,qui dñt ꝓlatos & iudices circunſtare,& ſpũ ſapientiæ quo pleni ſunt,firmitatẽ corporis ipſius excitare,& ſibi vitam.i.vitale conſiliũ miniſtrare.¶Secũdum Ariſt.lib.2.de gñatione aĩalium, hõ inter cætera aĩalia reſpecta corporis ſui maximũ hẽt cerebrum. Et inde eſt q̃ pueri pp cerebri magnitudinẽ non põt rectũ tenere caput, donec tãdẽ fortificata natura ꝓ calorem cordis, mediãtib. arterijs ipſius cerebri ponderoſitas leuiet. Per cerebrum q̃ eſt mẽbrum molle fluxibile & debile,intelligo mollitiẽ carnalitatis,vel ẽt fluxibilitatẽ carnalis affectionis, qua caput mentis multipliciter occupat. Dico igit̃ q̃ illi q̃ ſunt hoĩes.i. illi q̃ gradu & ꝓfeſſione hñt eſſe hoĩes.i. rõne vtẽtes & Dei imaginẽ ꝓimitationes habentes,ſicut ſunt religioſi, clerici & ꝓlati, hñt cerebrum carnalis affectionis ꝑ cæteris magis groſſum,& magis ad iſta terreſtria ponderoſum. Et inde eſt q̃ multi q̃ ſunt imbecilles ſicut pueri, pp põdus malæ inclinationis & carnalis affectionis,quo grauat̃ caput intentionis, à rectitudine iuſtitiæ innocentiæ ſæpe diuertere & deflectere dinoſcunt̃,quouſq; calore diuinæ charitatis ab huiuſmodi grauedine liberent̃ Luc.13. Inclinata non poterat ſurſum recipere.Vel dic,q̃ illi q̃ magis vñr eſſe hoĩes.i.rõnabiles.ſ.mundi ſapiẽtes,cæteris groſſius hñt cerebrũ,hoc eſt dictu q̃ in reb.ſpũalib.rudiorem hñt ſenſum in oĩbus,& pp hoc iſti nõ libenter caput intentionis ſurſum ad Deum hñt erectum,ſed potius more puerorum ad terrena inferius inclinatum.Io. 19. Inclinato capite emiſit ſpũm. ¶Secundum Ariſt. Aĩalia q̃ nimis magnum hñt cerebrũ multi ſunt ſomni. Humiditas.n.reſoluta neruos opilat, vias ſenſuum claudit,& ſpũm recludit & ſic vigiliam impedit,& ſomnum inducit. Per cerebrum intelligiẽt ſenſus. Illi ergo q̃ magnũ hñt cerebrũ.i.q̃ magno ſenſu ſeculari dotati ſunt,vt cõiter magni ſunt ſomni pigritiæ & cæteris profundius in pc̃tis dormiunt & quieſcunt.Tales.n.abundãt humore in carnalitatis,q.ſ.ꝓ malas affectiones reſolutus impedit uigiliã ſpũalis ſagacitatis.Prou.19. Pinguedo immittit ſoporẽ. Talib. ergo dẽt dici illud Ionæ.1. Quid tu ſopore deprimeris? ſurge invoca Deum tuum.¶Cerebrum ſiccũ facit hoĩem valde vigilem,& q̃ apprehendit,tenaciter retinẽtem.Humidum verò facit hoĩem ſomnolentũ & obliuioſum & tardum,& ſuperfluitatib.multis plenum,vt dicit hali.Siccitas ſigñat abſtinentiam,q̃ deſiccat corpus, uel paupertatem , q̃ deſiccat domum.Humiditas verò ſigñat ꝓſperitatem,vel ẽt deliciarum carnalitatem. Dico igit̃ q̃ illi q̃ ſunt ſicci ꝓ paupertate & abſtinentiæ parcitatem,ſunt vt cõiter in bono virtutis. Dei beneficiorũ & iudiciorũ memores & tenaces. Illi vero q̃ per proſperitatẽ & carnalitatẽ ſunt humidi,Dei beneficiorum & beneficiorum ſunt obliuioſi,& ſuperfluitatibus carnalium pleni,& corpore pigritiæ ſomnolenti. Vñ illud Prouerbiũ.Prou.10. Pinguedo immittit ſoporem . ¶Si in cerebro exceſſerit ſiccitas cum frigiditate,ſolet hõ ſenſus habere meatus mundos.Sic verè illi q̃ cerebrum cõſciẽ hñt frigidum & diuinũ timorẽ,ſiccum ẽt ꝓ ſubblatum carnalitatis humorem,claros hñt ſenſus ꝓ prudentiã & mundos hñt meatus cõtinentiam.¶Habentes cerebrum frigidum & humidum cito caneſcunt,& habentes cerebrum calidum & ſiccum cito calueſcunt.Canities ſigñat ſapientiam,iuxta illud Sapientiæ.4. Canes ſunt ſenſus hoĩs . Caluities verò ſigñat eleemoſynam. Iſta eſt.n.q̃ capillos diuitiarum ꝓijcit & reſecat, & indeput mentis ſpoliat & denudat. Igit̃ ille qui cerebrum cõſciẽtiæ hẽt ꝓ timorem Dei frigidũ,& per deuotionem humidũ,cito ꝓ ſapientiã efficit̃ canus, quia ſicut dr̃ Eccli. Principium ſapientiæ timor dñi.Ille verò q̃ ꝓ charitatem eſt calidus & per carnis afflictionem ſiccus,cito per contemptum totius caluus,& ꝓ eleemoſynarum diſtributionem capillis ꝓprijs.i.exteriorib. diuitijs cito nudus. Quia breuiter Dei timor ſapientiam inducit,charitas verò diuitiarum amorem tollit Eſa.22. Vocauit dñs ad fletum et luctum et calui. &c. Illi qui cerebrum hñt humidum , difficiliter caluitium et inde eſt q̃ in poſteriori parte capitis punct̃ caluitium generatur,pro eo q̃ ibi humor propenſior aggregatur.Sicvrè illi q̃ in cerebro cordis et voluntatis per cõpunctionem et deuotionem humidi ſunt,raro aut nunq̃ capillamentum virtutum calui ſunt,illis.n.capilli virtutum non conſueuerunt cadere, qui humore deuotionis et cõpunctionis ſolitiæ abundare Matt.21.Capillus de capite veſtro non peribit.

De Oculo. Cap. 4.

OCulus ſm Iſidor.lib.11.c.i.dr̃ quaſi oculatus.Oculi ſũt palpebrarum tegminib. occultanẽ, ne aliquibus incidentib.iniurijs offendanẽ.Sunt oculi membra in cõplexione nobiliora,in ſitu ſublimiora,in paſſione teneriora.Ideo ſunt collocantur,Dr̃ ẽt cæteris membris teneriores,propter eo q̃ præ cæteris membris cito læduntur et patiunt̃.Dicitur inſuper cæteris membris.viciniores,ꝓ eo q̃ in ipſis aĩæ affectiones oſtẽduntur,et ſine ſit amor,ſiue odium,ſiue triſtitia, ſiue gaudium,exterius per oculos declarat̃. Iſta oĩa poſſunt applicari ad ꝓlatũ vel ad ꝓdicatorẽ. Iſti.n.ſũt oculi reſpectatores eccleſiæ,qui in alto dignitatis ſupercilio collocantur,vt longè lateq̃ videant quo membra oĩa.i.vniuerſa ſubditi gnbernent̃.4.Re.19.Eleuaſti in excelſum oculos.Ideo ſunt in gradu cæteris altiores,et ẽt debent eſſe perfectiõnẽ et cõtemplationẽ æternorum,necnon ꝓ vitæ excellentiã,et ꝓeminentiã meritorum,cæteris ſubditis ceſſitores. Hie.4.Leua oculos tuos in directum. Itẽ iſti debent eſſe oculiores,q̃a pro certo ad ꝓlatum pertinet q̃ non ſit cæcus expoſitus vel apertus,quinimò ſub cuiuſdam maieſtatis reuerentia dẽt eſſe plus cæteris abſconditus et velatus. Qui ẽt de occultatione humilitatis põt intelligi,q̃a.ſimiliter debent per humilitatem abſcondere , et ne videant vanitates diuertere,et bona ſua ne alijs appareant,occultare.Eſa.2. Claudit oculos,ne videat malum.Item iſti debent eſſe cæteris teneriores, fraternæ.n.miſeriæ et deſolationes citò debent iſtos per compaſſionem lædere,et ſuæ pietatis teneritudinẽ moleſtare.Eccl.22. Pungens oculum educit lachrymas.Item iſti debent eſſe in cõplexione nobiliores, id eſt cõplexionẽ ſpiritualem debent.10.principaliter cõponere .ſ.tres humores.i.tres virtutes theologicæ, et ſeptem virtutes cæ,i.ſeptem virtutes morales,quæ debent ipſos circunſtare et onera.Iſti.n.debẽt virtutum theologicarum, q̃ ſunt ſpes fides et charitas , ternarium habere , vt ſic Deus appetitus tribus digitis molem terræ. Eſa. 40. Debent etiam habere donorum ſpiritus ſancti ſeu etiam virtutum moralium ſeptenarium.

ꝓtenarium.Eccl.20.oculi eius ſeptemplices ſunt. Itẽ iſti dñt eſſe aĩæ viciniores.Anima.n.corporis eccleſiæ eſt ipſe Chriſtus, qui ꝓ gratiã animat & q̃ viuificat vniuerſos. Iſtius igit̃ aĩæ oculi.ſ. prælati, vicini ei per gradus.ſ.dignitatẽ, ſibi quoq; eſſe debent propinqui per morum cõformitatem. Iſtius.n.aĩæ.ſ.Dei,debent alijs voluntatem oſtendere,& motus ſuæ ordinationis verbaliter & exemplariter declarare, vt ſic dicat Deus illud Iob 31. Pepigi fœdus cũ oculis meis. Itẽ iſti dẽnt eſſe cæteris vtiliores, quia.ſ.ſicut oculus nõ ſibi ſed toti corpori eſt vtilis, q̃a.ſ.lumen hẽt nõ ꝓ ſe,ſed pro corpore gubernando,ſic prælatus & vir iuſtus vtilitatẽ cõem magis debet quærere q̃ propriã,& luminæ ſuæ ſcientiæ ſeu ſpalis ſubſtantiæ non debet ſibi ſoli proficere , ſed aliis potius opem ferre. 1.ad Cor.10. Nemo quod ſuũ eſt q̃rat,ſed quod alterius. Quamuis multi de talib.ſuis oculis & prælatis poſſint dicere illud Pſ. Lumen oculorum meorum & ipſum nõ eſt mecum. Vel oĩa ſupradicta potes exponere de oculo cordis ſeu mentis, q̃ debet in alto poni ꝓ cõtemplationem,aĩæ eſſe vicinus ꝓ ſuæ ſalutis meditationem,oculus eſſe per ſuarum virtutum abſconſionẽ, faciliter pati per compaſſionem,ex decem partib.conſtare per decalogi cuſtodiã & impletionis,alijs pluſquã ſibi ,ꝓficere per charitatem & dilectionẽ. Pſ.Oculi eius in pauperem reſpiciunt. ¶Oculus ſm Conſtantinum, ſeptem habet pelliculas.ſ.tres à parte interiori,& quatuor à parte exteriori,quæ.ſ.tunicæ ab interiori cerebro originem ſuã ſumunt. Tres ẽt hẽt humores prædictis tunicis inuolutos. Quorum.ſ.tam pellium qui humorum dictus Conſtantinus nomina & conditiones diſtinguit, ipſarumq; ꝓceſſum diuerſimodè diffinit. Oculus eſt cor, quod pro certo habet tres humores.i.tres potẽtias naturales.ſ.intellectum,memoriam,& voluntatẽ,vel ẽt ipſam ſidem Trinitatis. Tres ẽt hẽt tunicas ex vna parte.i.tres virtutes theologicas.ſ.ſpem,fidem,& charitatem.Quatuor verò ex altera.ſ.quatuor virtutes cardinales,q̃ ſunt iuſtitia, tẽperãtia,prudẽtia fortitudo.His.n.ſeptem tunicis.i.his ſeptem virtutib. debet indui oculi triplex humor.i.mẽtis potentia tripertita. Quia pro certo oculus mentis nunq̃ bene componitur,niſi iſtis ſeptem tunicis ſpiritualiter veſtiatur & niſi ſibi à cerebro.i. à Deo intrinſecè inflãmatur.Dan.10. Ecce vir vnus indutus lineis.Sequitur.Oculi eius vt lampas ignis.¶De tunicis & humorib.oculorum magnum tractatũ facit auctor proſpectiuæ, ſed omitto,quia vr̃ mihi impertinens. ¶Duo oculi in capite ſunt locati,ad finem vt alter alterius beneficio iuuaretur, & vt ſi quid vnus pateretur,per alium defectus ipſius ſuppleret. Habent ẽt oculi duos neruos in quib.ſpũs viſibilis cõtinetur , qui tñ in fronte media in modum crucis tranſuerſaliter vniuntur, vt ſic vnus,ſpũs ab altero confortetur, vt imago rei viſæ non duo,ſed vna à duobus oculis videat. Iſta dualitas ſignificat cõbinationem charitatis. Teſte.n.Grego.Charitas minus q̃ inter duos eſſe nõ põt. Eſt igitur neceſſe vt oculi.i.viri ſpũales & diſcreti ſint duo.i.per charitatẽ & amicitiã cõbinati,& per dualem colligantiã aggregati,& hoc vt inuicem adiuuent̃.Nerui.n. ſuæ dilectionis , & ſpiritus ſuæ affectionis inuicem debent vnire. Et quis duo ſint.i.plures , viſus tñ ſuæ diſcretionis ad vnã debet imaginem reduci.i. ad vnam voluntatem ſimpliciter terminari. Sicut.n.dr̃ Act.4. Multitudinis credentium erat cor vnum & anima vna.¶De dualitate igitur charitatis loquitur ſapien.Eccl.4.dicens. Melius eſt eſſe duos q̃ vnum. Habent.n.emolumentum ſocietatis ſuæ.Sequitur.Si quis ꝓualuerit contra vnũ, duo reſiſtunt ei. ¶ Quamuis oculi ſunt duo,& quãuis à ſeinuicem ſint diuerſi, ipſi tñ in actu videndi vnum ſunt, & ſup rem viſam veriuſq; radij in pyramide ſe cõtingunt, & ſic in vna viſione cõueniunt, & vnicũ actũ videndi faciunt & inducunt. Quod potiſſimè accidit, quia nerui concaui viſibilis ſpiritus delatiui in modũ crucis tranſuerſaliter ſe vniunt , & ſic duo nerui ſibi inuicem ſpiritũ, & imaginum receptarunt cõionem faciunt, & ita quamuis ſint duo,vnius tñ rei vnã nõ duplicem imaginem ſeu ſpẽm iudicant & decernunt,ſicut dicit auctor ſcientię proſpectiuæ. Sic verè quamuis nos ſimus qñque duo et non vnum,et quamuis ſimus in aliquibus diuerſi et diuiſi (vtpotè quia diuerſarum regionum et conditionum,et forte affectionum) qñ conuenimus ad iudicandum de aliqua re viſa,ſicut eſt in electione prælati vel in alicuius vtilis negocij examinatione,nos ꝓculdubio non debemus facere iudicium bipertitum,ſed potius vnum ſimplex,concors, vniuocum,cõſonum & quietũ, cuius proculdubio cauſa debet eſſe, quia ꝓ certo dato q̃ inter nos habeamus dualitatem . i. aliquẽ diuerſitatem exterius , nerui tñ noſtræ affectionis debent per charitatem iungi & vniri interius . Quia quæcunq; ſit exterius diuerſitas,intus tñ in cordib.debet eſſe vnitas & cõcorditas.Et quantamcunq; diuerſitatem in corpore habeamus vel in loco,idẽ tñ eſſe debemus in pectore vel ĩ voto.Gen. 2.Erunt duo in carne vna . Et ſic in videndo & in iudicando & in diſcernendo & ordinãdo debemus ſimpliciter vniuocè, & concorditer nos hñe, & nõ alter alteri diſſonare.Iud. 20. Conuenit vniuerſus Iſrael quaſi vnus homo,eadẽ mẽte vnoq̃ conſilio . ¶Oculus quandoq; vnam rem iudicat eſſe duas &c.Multa poſui in tabula tractatu de oculo & de videre, & ideò omitto quo ad præſens, vel forte faciam tractatum de ſenſibus & ſpeculis,vbi ponam. ¶Oculus non debet eſſe nimis prominens,nec nimis ꝓfundus,nec nimis mobilis ẽt nec nimis tardus . Mobilis.n.ſignificat mentis inſtabilitatem,tardus aũt pigritiam & tepiditatem. Prominens ſignificat ſtoliditatem,profundus aũt animi malitioſam calliditatem.Oculus eſt mens,quæ pro certo per ſuperbiã & elationem non debet vlcra debitum prominere, ne per nimiã deiectionem nimis profunditer ſubiaceret. Nõ decet.n.virum iuſtum q̃ vltra debitum per ſuperbiam eleuetur, q̃a.ſ. ſicut dr̃ Prou.6. Oculi ſublimes ſunt à Deo maledicti. Nec ẽt q̃ per deiectionem pluſquã deceat humiliet̃.Eccl.13.Noli eſſe humilis in ſapientia tua.primũ.n.attribuitur ſtoliditati & ſũmptioni,& ſuperſtitioſæ hypocriſi & ſimulationi. Eſt .n.q̃ nequiter ſe humiliat, & interiora eius plena ſunt dolo. Eccl.19.Oculus etiã hmõi non debet eſſe nimis mobilis per inconſtantiæ leuitatem,nec ẽt nimis tardus per pigritiæ tarditatem , non dẽt.n.cito de propoſito ad propoſitũ moueri,nec ẽt ex toto tarditate & obſcuritate pigritiæ in vno ꝓpoſito conformari.Oculi.n.ſeptemplices reprehenduntur. Eccl. 20. Oculi ẽt languentes & imbecilles ,ꝓculdubio non commendãtur. Pſ.Oculi mei languerunt præ inopia. Igitur neceſſe eſt q̃ oculus mẽtis medium teneat, vt ne qd minus habeat,aut excedat.Medium.n.tenendum, q̃a.ſ.ideò q̃ Icarus filius Dedali medium nõ tenuit,perijt,quapropter dr̃ in verſu,Icarei nati memores eſtote,parati,iuga paterna pati, medium tenuere beati. ¶Item oculus ꝓfundus acutè, & ꝓfundè & à remotis videt,oculus verò ꝓminens econuerſo, vt dicit Ariſt.li.1. de aĩalibus. Oculus profundus eſt cor humile & deiectum, prominens verò eſt cor ſuperbum & elatum . Talis igit̃ oculus qui per humilitatẽ eſt profundus, videt acutè per diſcretionem,& videt à remotis.ſ.per futurorum conſiderationẽ.Iob 30. De longè cõtemplatur eſcam. Ecõtra verò oculus prominens & ſuperbus obſcurè videt per mentis cæcitatẽ, & nõ remota & futura,imò tñ ꝓpinqua & præſentia cõſiderat per terrenorum delectabiliũ voluntatẽ & cupiditatẽ.Hier.22. Tui verò oculi & cor ad auaritiã. ¶Oculi qñq; valde aperti,& raro clauſi, inuerecundiã ſignificant ſm Ariſt. Tardæ verò apertionis oculi defectum virtutis deſignant. Inuerecundi,n.oculos valde apertos tenent .Imbecilles verò ipſos vltra debitum hñt clauſos . Sic verè inuerecundi & inſolentes oculos habent apertos ad oĩa inueſtigãdum,videndum & perſcrutandum.Imbecilles verò ipſos hñt clauſos ad illa ẽt quę videri debent, omittendum & per negligentiã & ignorandũ.Cõtra inuerecundos ergo loquit̃ ſcriptura. Eccl.4.dicẽs. Altiora te ne quæſieris, & in ſuperuacuis rebus ne fueris curioſus.Non eſt.n.neceſſarium quæ abſcondita ſunt, videre oculis tuis. Teſte Ariſt. nõ eſt oculorũ varietas niſi in hominib.& in equis. Iſta põt applicari contra multos,qui quamuis appareant eſſe hoĩes .i.perſonæ rationes,& equi.i.homines diſciplinati,ſicut ſũt aliqui religioſi vel viri ſcientifici, ipſi tñ in oculis mẽtis ſuæ inueniuntur varij & diuerſi,& præ cæteris mutabiles atque vani.Quod patet,q̃a vix poſſunt in vno propoſito perſeuerare, quinimò ſolent & in ꝓmiſſis et in iudicijs multipliciter variare. Eccl. 20. Datus inſipientis nõ erit ibi vtilis,oculi eius ſeptemplices ſunt . Vel eq̃ ſunt carnales et delicioſi. Eſa.31,Aequi eorum caro, et non ſpiritus. Homines verò q̃ ſunt riſibiles, ſunt mundi diuites et in ꝓſperis ſolatioſi.Tales.n.oculos mentis habent varios et per inconſtantiam delios

uios & diuersos. ¶Item teste Aristotele, aliquando inuenitur equus & capra qui habent vnum oculum vnius coloris, & alium alterius. Sic verè sunt multi, qui oculos mentis nõ habent semper vniformes per fidelitatem, vel per voluntatis eandem firmitatem, & identitatem, quinimò vnum habent vnius coloris, alterum alterius, ꝙa.ſ. oculus.i.intentio quæ apparet extra, videtur vna, illa verò quæ latet intra, eſt altera. Quia.ſ.falſi homines vnum fingunt exterius, & aliud intendunt interius, & iõ tales equi & capræ, dicunt, quia.ſ. more equorum interius ſuperbiunt more tamen caprarum humiles & ſimplices eſſe ſe fingunt. Vt talis ſic fictus figuret in illo agno, de quo dr Apoc.5. ꝙ habebat cornua ſeptem. tales.n.ſunt agnijin apparentia, ſunt cornuti in excellẽtia,
12 ſunt oculati in malitia. ¶Oculi puerorum ſunt virides, poſtea autem muranť in nigrum, vel in glaucum, vt dicit idem Ariſt. Oculi verò nigri, vt ait, melius vident de die q̃ de nocte. Sunt.n.de die acuti viſus, de nocte verò obtuſi. Claritas .n.diei oculum nigrum non faciliter diſgregat, noctis verò tenebra ipſius nigredinem amplius obtundit & obſcurat. Oculi autem glauci econuerſo de die obtunduntur, & propter poſſibilitatem & debilitatem virtutis faciliter à ſolis lumine diſgregantur, & ecõtra in nocte cæteris clarius dñr videre, & claritatem in oculo de die aggregatam retinere, & ſic videndi potentiam aliqualiter plus habere, ſicut patet de murilego, qui oculos habet glaucos, & qui nocturno tẽpore clare videt. Per oculos nigros intelligo mentes hominum peccatorum, vitiorum fuligine denigratas. Per oculos verò albos ſeu glaucos intelligo mentes innocentiũ puritatis albedine candidatas. Oculi ergo nigri.i.peccatorum mentes, in die ꝓſperitatis mundanæ & in claritate præſentis vitæ clarè vident, & prudenter ſe hñt, quia ſicut dr Lucæ 16. Filij huius ſeculi ſapientiores filijs lucis in generatione ſua ſunt. In nocte tamen.i.in morte, & in tpe poſt hanc vitã obſcurè cernunt, & de illis quæ ad tempus illud pertinent, nõ prudenter diſcernunt, quia vt cõiter tales qui in die ꝓſentis vitæ ſunt diſcretiores, ſunt in nocte mortis inſipientiores, & illi qui melius vident in mũdi negocijs, obſcurius iudicant de futuræ vitæ naufragijs. Io.11. Si quis ambulat in die, non offendit, quia lucem huius mundi videt, ſi aũt ambulauerit in nocte offendit, quia lux non eſt in eo. Econuerſo autem oculi albi & glauci.i.mentes innocentium & ſimplicium parum vident in die.i. in negocijs præſentis vitæ, veruntũ in nocte. i. in illis quæ poſt vitam iſtam veniẽt, hoc eſt dictu, in illis quæ pertinent ad futuram vitam, ſolent clarius videre, & de illis quæ ad ſalutẽ pertinent, diſcretius iudicare. Pſ. Nox ſicut dies illuminabitur, ſicut tenebræ eius,
13 ita & lumen eius. ¶Aliqua ſunt animalia quibus eruti oculi renaſcuntur, ſicut ſunt pulli hirundinis & aliquorũ ſerpen-
14 tum. Vide de hirundine. ¶Omne animal carens palpebris, &
15 eſt debilis viſus, ſicut patet in piſcib. leporibus, lacertis & ſimilibus &c. Expone ſicut de ſignis &c. ¶Multa poſſunt dici adhuc de oculo, quę omitto, quia quando tractabo de viſu,
16 multa alia ſuperaddam. ¶Pone hic ſi vis quòd oculus habet vnum vitium, quia cum omnia videat, ſeipſum nõ videt. Sic verè homo cum conditiones hominum videat, cognoſcat, iudicet & reprehendat, cõditiones tñ & defectus proprios non cogitat nec aduertit. Ideò dr Matt.7. Vides feſtucam in oculo fratris tui, trabem aũt quæ eſt in oculo tuo nõ conſi-
17 fideras. ¶Secundum Plinium lib.11.c.37. cum in oculis appareat intuentis imago, inde eſt quòd quædam ſunt alites quę ante omnia de præda ſua oculos petunt, & velut ad cognata deſideria rõne viſæ effigiei ad oculorum erutionem tendunt, ſicut patet de Aquila & de coruo. Sic verè dæmones, alites infernales, ſummè tentant oculum cordis vel fidei per infidelitatem extinguere & eruere, et hoc quando vident imaginem ſuam ibi eſſe, vtpotè quando conſiderant quod homo ſolet de ipſorum malitijs cogitare, ipſaſq́ue in mentis oculo per iugem memoriam reſplendere. Vel dic quod oculus eſt anima, in qua pro certo alitis infernalis, ſcilicet diaboli, apparet effigies per peccatum, et ideò quando poſt mortem iſta ales diabolus effigiem ſuæ imitationis ibidem reperiet, ad eam tanquam ad cognata deſideria tendet, et ipſum oculum ideſt, ipſam animam eruet et euellet, dicens illud 1.Reg.11. In hoc feriam vobis pactum, vt eruam oculos veſtros dextros.

De Pupilla. Cap. 5

PVpilla ſm Iſidorum lib.11. eſt medius punctus oculi, quo eſt vis videndi, vbi quia rerum imagines patentur, ideò pupillæ.i.paruulæ appellantur. Et dr pupilla, quod pura ſit et impollutа. Habet autem illa circa ſe quidam circulum quo diſtincta nigredine, aliæ partes oculi ea diſtinguunt. Sicut autem dicit Hal. oia quæ ſunt in oculo, ſiue ſint humores, ſiue tunicæ, ſiue nerui, pupillæ ſtant, et ideò ipſa ſicut regina in medio ſedet et principat ſibi, eſt pupilla paſſibilis, et iõ diligẽtiſſimè cuſtodit. facilius lædit, ſed nõ faciliter reparat. Talis pupilla vt eſſe poſſit. Syndereſis cordis noſtri, q̃ ſicut regina animi, in cordis palatio collocat. Et tñ res humores.i. tres theologicæ virtutes, quã ſeptem tunicæ.i. ſeptem morales virtutes, quam etiam nerui.i. duo charitatis præcepta ſibi.ſ. conſcientiæ ſcrutinæ famulantur, et ad eius compoſitionem moraliter operantur, vt ſic ipſa dicat illud Apoc.18. Sedeo regina, et vidua non ſum. Iſta igitur pupilla dr, quia pura et munda ſicut puella ipſa eſſe iubetur. Et per circulo mandatorum Dei debet cingi, et à cæteris ſeparari ne forte ipſam contingat aliquo vitio maculari. Diſcretio circundabit te veritas eius. In iſta igitur eſt præcipuа videndi, ꝙa.ſ. conſcientia præcipuè videt et cogitat illa pertinent ad ſalutem. Et in iſta etiam apparet imago rõ diuinæ imaginis quæ anima Deo aſſimilatur, in cõtia et in illa ſupetiori portione animæ præcipuè repert Pſal. Veruntamen in imagine pertranſit homo. Et ita non omnia eſt paſſibilis, quia pro certo nullum eſt ita nocibum peccatum quin cõſcientiam lædat, et quin la ſuſcitatem per naturalem remurmurationẽ ſyndereſis immediate tiat et oſtendat. Thre.2. Non taceat pupilla oculi. Super iſta, ſuper omnia à læſione peccati eſt ſeruanda, et ſeruetur deuotius committenda, dicendo. ſ. illud Pſ. Custodi nos domine vt pupillam oculi, ſub vmbra alarum protege nos. ¶Pupilla uidet omnia, et in ea dijudicat, ſcernit, ſed tamen per lineas rectas ſe nunquam poſſe nere, et non niſi mediãte ſpeculo, per reflexas, clineas, quomodo libet ſe uidere. Talis eſt anima, quia illa agit et uidet alia directè et per ſe, ſe autem non poteſt penetrare nec directè cognoſcere, imò ſolum per ſui reflectionem per ſeipſam, ſolet de conditione ꝓpria cogitare. 1. ad 2. Quis enim ſcit hominum, quæ ſunt hominis? Quod etiam loquendo moraliter eſt uerum. Homo.n. melius uidet quam ſeipſum, et melius iudicat de alienis moribus quã ſuis, et in alienis negocijs uidet diſcretius quàm in ſuis. Bernardus. Multi multa ſciunt, et ſeipſos neſciũt. Adhuc uidemus directè, et ſine reflectione radij mentis per aliud reflectionem odij uel fauoris, nos aũt et noſtros ſolum indirectè, mediante. ſ. aliquo ſpeculo alicuius falſitatis nionis, et repræſentationis. Fauor.n. et affectio q̃ habemus ad nos et noſtros, radium uerę iudicij reflectit et ſic ſic homo ſeipſum nõ, pfectè cognoſcit, nec de ſe et ſuis rectè iudicat, uel diſcernit. Quod patet et in uitijs et tutibus. Vitia.n. nra et noſtrorum nõ bene diſcernimus, ipſa modica reputamus, uirtutes verò noſtras et noſtrorum maiores eſſe credimus, et ſic in omnibus nos erramus. Chryſ. ſuper illud Matt.23. Væ autem uobis ſcribæ et Pharifei. dicit ſic. Alter alterius culpã cito intelligit ſuã aũt ceile. Hõ.n.in.cauſa alterius cor habet tranquillum, et conturbatũ. Vel dic ꝙ hõ non põt bene directè cognoſcere ſeipſum, imò oportet ꝙ per reflectionẽ et per cõſiderationem et ꝓ quandã reuolutionẽ ſe cognoſcat. Et iõ ſpeculatores uiros ſpeculatores et perfectos debet reſpicere, et hos cõparãdo, et radiũ ſuæ cõſiderationis ab iſtis ſpeculatis reflectẽdo, poterit ſe cognoſcere, et q̃tum hẽt uitijs et riti iudicare. Vnde Greg. 5. moraliũ dicit ſic. Si uis ſimplum telligere qualis es, debes primò cognoſcere qualis non ex forma bonorũ metiaris q̃ta boni indigẽtia ſis deſtitutus. Lumen nãq; debet reſpicere, q̃ uult de tenebris iudicare. ¶Pupilla oia q̃ uidet, uidet ſub angulo. Siue.n. radij de pupilla ad rẽ, ſiue de re ad pupillã ſp eſt conus et angulus pupilla, baſis verò fundamentaliter in re uiſa, ſicut dictum eſt. Et or perſpectinæ. Angulus est conus ſignificat ipſum ſensum qui recte eſt quidam angulus ſpiritualis, à quo linee

creaturæ originaliter producuntur, & in quo ẽt ſicut in angulo diuerſi parietes diuerſæ ſectæ, iudæorũ.ſ. & gentiliũ ꝓ tam vniuntur, qua pp non imerito lapis angularis in ſcriptura vocat ad Eph.2. Ipſo ſummo angulari lapide Chriſto Ieſu, in quo oĩs ædificatio conſtructa creſcit i templũ. Oculus igitur cordis noſtri, & pupilla ẽt mentis noſtræ debet videre, cognoſcere & ſapere angulo.i. Deo mediãte, ꝙa.ſ. oĩs viſio, cognitio vel iudiciũ ipſius Deo mediante debet fieri, & ad ipſum Deum ordinari, et eo mediante lineæ creaturarum ad aiam pertranſire, vt ſic in omni iudicio noſtro Deus ſit intermedius, per quem poſſint negocia terminari.

De Cilijs, & Palpebris. Cap. 6.

CIlia et palpebræ ſm Iſidorũ ſunt oculorũ tegmina, q̃ a palpando palpebræ, et celando cilia nũcupanť. Iſta ſunt à natura ad oculi iuuamẽtũ et ad corporis ornamẽtũ. Iuuant.n. oculũ ipſũ claudẽdo, et celãdo et à nocumẽtis exteriorib. defendẽdo, aerẽq; incidẽdo, et eius groſſitiẽ motu cõtinuo depurãdo. Tenera.n. oculi ſubſtãtiæ groſſo aere facile læderet, et ſpũs viſibilis diſgregaret, viſus ẽt obſcura reſſi palpebris ſæpiſſime clauderet. Qua pp natura fecit cilia dura & neruoſa & leuia, & ad motũ habilia. Et ide ẽ ꝓ aĩa la carentia palpebris, sũt obſcuri viſus. ſicut pateť piſcib. & leporib. Palpebræ hmõi ſignificat virtute diſcretiõis, q̃.ſ. duplex debet eſſe ſuperior.ſ. & inferior. Superior eſt diſcretio circa ſpualia, inferior verò circa tpalia. Iſte.n. duæ palpebræ. iſta duplex diſcretio, oculũ mẽtis dẽt claudere, & ne i diſcrete aliq̃d videat vt̃ cupiat, ipſum ſub ſuo tegmine cohibere, & ne forte aliq̃d exteri⁹ nociuum, ſ. aliqua mala cõplacentia ſubintroeat, ꝓcauere. Aer.n. groſſus. i. exteriora mundi negotia & delectabilia oculum mẽtis ꝓ malos affect⁹ faciliter læderent niſi palpebrę diſcretionis ipſa palparẽt & inciderẽt & vtrũ ſint nociua vel vtilia indicarẽt. Bene ergo dr Proue. 4. Oculi tui recta videãt, & palpebræ tuę ꝓcedãt greſſus tuos. Debilis.n. eſt oculus mentis noſtræ, & valde paſſibilis per varios appetitus & ideo ſpiritus gratię, & virtutis de ipſos ꝓ varios affectus faciliter diſpergit, & ſapientiæ clari tas impeditur, niſi diſcretionis palpebris includatur. Iõ dicebat Dauid in Pſ. Si dedero ſomnum oculis meis, & palpebris meis dormitationẽ. Illi igitur qui talis diſcretionis palpebras nõ habent, & q̃ oculos mentis apertos ad mundi delectabilia ſp tenẽt, lumine gratiæ & verè ſciæ ſæpe carẽt & ignorãtiæ tenebris capti degunt. Eſa.33. Qui claudet oculos ſuos ne videat malũ, iſte in excelſis habitabit. ¶Gñaliter oĩa volatilia claudunt oculum palpebra ĩferiori, quadrupedia vero ſuperiori, vt d. Ariſ. Volatilia quæ ſurſum ꝓ contẽplationẽ & affectionẽ volitant ad æterna, ſignificat viros ſpirituales & bonos quadrupedes uero q̃ vultũ cordis ſp gerunt inferius ad terrena, ſignificant pctores & hoĩes beſtiales. Cũ igit oculos mentis humanæ duas habeat portiones. ſ. ſuperiorem qua contemplat æterna, inferiorem, qua meditatur terrena, ilta eſt dſia inter bonos & malos, inter uolucres & quadrupedes, inter ſpirituales & carnales, quia pro certo boni claudunt oculum mentis ſuæ à parte inferiori .i. quantum ad affectum bonorum terrenorum mali uero ipſum claudunt a parte ſuperiori. i. q̃tum ad affectum bonorum æterno rum. Quia proculdubio palpebra concupiſcentiæ claudit oculos malorum, ne videnť ſuperiora. Palpebra vero timoris diuini claudit oculos iuſtorum ne attendant ad inferiora. Et ſic oculi carnales à parte ſuperiori claudunť, inquantum. ſ. nihil de bonis ſpiritualib. & æternalib. meditantur. Figurati in Thobia cęco, qui dicebat. Tho. 5. In tenebris ſedeo, & lumen cœli non video. Oculi uero ſpũales à parte inferiori clauſi ſunt, inquantum de iſtis terrenis inferiorib. nihil cupiunt ſeu nolunt, vt recte videant ſ audiſſe illud Ezec. 12. Faciem tuã velabis, & non videbis terram. ¶Palpebræ pilos hñt limitatæ dimenſionis. Non.n. oportet ꝙ ſuccidantur, quia nunq̃ vltra determinatum à natura ſpatium augmentantur. Pili in ſcriptura bona terrena deſignant, quæ.ſ. ſunt quædam exteriores ſuper excreſcentiæ ſicut pili. Iſti igit debent circa oculum cordis noſtri hſe certum limitem incrementi. Non dẽt. n. infinitum creſcere, imo apud nos debent determinato ſpatio, ſ. ſolum ad debitam ſufficientiam p̃ominere. Quod vtiq; eſt cõtra auaros, q̃ contra oculum cordis, incrementum pilorum diuitiarum nõ limitant, imo quandiu viuunt, ſp ipſas augmentare procurant. Vnde Ambroſius dicit quod modum non habet auaritia, nec capiendo impletur, ſed incitatur & ingentior fit quo plura q̃ſiuit. Seneca etiam dicit quod auaritia finem non ponit in quæſitis, ſed in quærendis. Vel dic quod pili ſunt affectus & deſideria cordis noſtri, quæ proculdubio debent eſſe circa ſtatus dimẽſionem contenta, & nunquam vltra debitum termini porrecta vel extenſa. Quod eſt contra ambitioſos & auaros, quorum deſideria acreſcunt in infinitum. Vnde plato dicit Materia fluit in infinitum, niſi forma ſiſtat fluxum. ¶ Secundum Ariſt. omne animal habens palpebras claudit eas quando dormit, præter leonem & leporem. Sic vere omnis homo quando in deliciis dormit & quieſtit ſolet oculos mentis claudere, & illa quæ ad ſalutem pertinent non videre, nec cogitare. Veruntamen iſtud fallit in leonibus.i. in viris ſapiẽtibus conſtantibus & perfectis, & ẽt in leporibus.i. in viris timidis & humilibus & deiectis. Tales enim ẽt ſi dormiunt, ideſt in mundi proſperis lætantur & quieſcunt ſolent tñ oculos mentis apertos habere, & non obſtante ꝓſpitatis ſomno, ſemper de his quæ ad ſalutem pertinẽt, cogitare, dicentes illud Cantichorum 5. Ego dormio, cor meum vigilat. Et numeri 24. Qui cadens apertos habet oculos.

De Supercilijs. Cap. 7.

SVpercilia ſm Iſidorum li.11. ſunt illæ partes piloſæ quę ſunt ſupercilia. Intercilia vero ſunt illa ſpatia pillis vacua q̃ inter ſupercilia ſunt poſita. Sunt autẽ ſupercilia facta ad corporis decorem & honeſtatem, necuon ad aliquam ne ceſſitatem. Sudorẽ.n.de fronte fluentem ſolent ab oculis repellere, & ſic oculos aliqualiter adiuuare. Dicit igitur Ariſtoteles q̃ ſupercilia habẽt quandã vim ocultam paſſiones aĩæ indicatẽ. Vñ ẽt (vt cõiter videm⁹,) in ſuperciliis apparet ſignum ſuperbiæ, iracundiæ, audaciæ & timoris. Vñ dicit idẽ ꝓ ſupercilia recta quaſi lineæ, prætẽdũt mollitiẽ fœmineã. Depreſſa ſignificant inuidiã. Elata verò & pilis ſpiſſa ſignificant animoſitatem. Longa vero & pilis rara ſignificant timiditatem. Piloſa vero & viſum obũbrantia ſignificant iracundiam & cõplexionis caliditatẽ. Carnoſa vero ſenſus ſignificant paucitatẽ. Pilis vero penitus vacua ſignificant ſanguinis corruptionẽ, ſicut in leproſis, vel humoris cõſũptionẽ, ſicut in ethicis, vł pororũ opilationẽ, ſicut in caſtratis. Per ſupercilia poſſum intelligere exteriorẽ conuerſationem, q̃ re vera hoĩ ad honeſtatẽ data eſt & decorem. Iſta eſt. n. q̃ pilis. i. virtutib. induiť, & p q̃ aĩæ paſſiones exterius oſtenduntur. Teſte. n. Gregorio, per hæc quæ foris apparẽt, quid intus lateat aperitur. Tale igitur ſupercilium noſtræ couerſationis exterioris ſi ſit nimis planum, ſignificat mollitiem inſtantiæ ſi ſit nimis præſſum, ſcilicet per apparentem humilitatem, ſignificat fictionẽ inuidioſæ malitiæ. Eſt. n. q̃ nequiter ſe humiliat. Eccle.19. Si ſit altũ ſpficiliũ, ſ. ꝓ elationẽ, ſignificat aĩoſitatẽ ſuperbiæ. Si ſit nimis longũ. ſ. per tarditatẽ, ſignificat timiditatẽ & remiſſionẽ pigritiæ. Si ſit nimis piloſum. i. ꝓ hypocriſim põpoſum, & pilis virtutũ apparenter veſtitũ, ſignificat carnalitatẽ auaritię & iracundiæ. Si ſit nimis carnoſũ, ſignificat imbecilitatẽ ignorantiæ. Si ſit pilis virtutũ, ꝓſus vacuũ, tũc deſignat corruptionẽ luxuriæ, conſũptionẽ humoris gĩę, & caſtrationẽ gñatiuæ. i. ꝓpatiuæ potẽtiæ. Mediocritas igit in oĩb. eſt habenda, & conuerſationi communis ciuilitas præ oĩb. eſt laudanda, quia medium tenuere beati.

De Fronte. Cap. 8.

FRons ſm Iſidorum a foraminibus oculorum eſt dicta, & eſt frons ſm Conſt. os ſemicirculare, intra qd nerui a cerebro deſcendentes ad ſenſum perficiendum ſicut in quodam turris refugio continentur. Frons igitur ſm Ariſto. ſedes eſt verecundiæ & honoris. Frõs enim vicinitatem habet cum imaginatiua virtute, & ideo triſtitia, vel lętitia, decentia vel indecentia à rõnis iudicio ad frontẽ ſubito deferuntur, vbi vtiq; diſcernunť. Totius ẽt aĩalis virtuoſitas in frõte dicitur relucere, & fortitudo animi in frontis fortitudine reſplendere. Per frontem quod eſt membrum durum & forte frigoris patiens & ſudoris, intelligo viros cõſtantes, patientes & fortes, qui.ſ. tenent in corpore eccleſiæ locum frontis ad reſiſtendũ fidei inimicis, quales fruerũt Apoſtoli & martyres, qui hominem non timuerunt, ſed frontoſè ſe

tyrānis oppoſuerunt. Vel virtutem conſtantiæ & fortitudinis, q̄.ſ.eſt ipſi aīæ loco frōtis: vel ēt virtutem exterioris honeſtatis, q̄.ſ.apparet exterior more frontis. Vt ſic cuilibet tali dicatur illud Eſa.48. Scio.n.quia durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea. In tali igitur fronte debet apparere, et ibi ex interiori aīa rōnis iudicio et miniſterio redūdare cōſtātia fortitudo, verecūdiæ mititudo, et honoris et decentiæ pulchritudo, timoris et triſtitiæ mæſtitudo, ſplēdoris et lætitiæ gratitudo. Oīa, n. iſta dēt cōtinere frōs exterioris cōſtantis et fortis cōuerſationis, q.a.ſ. ibi dēt ſueniri virt⁹ oīs moralis perfectionis. Iſta. n. exterior cōſtantia dēt neruos. i. virtutes iterius cōtinere et ipſas à læſione tēta tionū deſcēdere, et ſicut turris fortiſſima hoſtiū læſionibus obuiare. Q̄d bñ figurat. Exo. 28. vbi ſup frōtē pōtificis lamina aurea ponebat, ī qua nomē dñi ſcribebat, qua. ſ. ipſe pōtifex p̄cipue ornabatur ad denotādū q̄ frons noſtræ cōuerſationis dēt lamina aurea ſplēdētis apparentiæ, vbi. ſ. in ſcribat nomē Dei. i. pfectio oīs moralis iuſtitiæ ornari: i cuius ēt ſignū pueropaptizato & cōformato ī frōte fit ſignū crucis ℣ criſmate, ad ſignādū q̄ ex tūc frōs voiūtatis iterioris & frōs ſuę cōuerſationis dēt de criſmate diuinæ gr̄æ cōſecrari, & ſigno crucis Xp̄i p̄ afflictionē & p̄ paſſionis Chriſti memori penitus cōſignari dño. Apo. 8. Signemus ſeruos Dei nr̄i in frōtib. eorū. Vel ſi vis p frōtē intellige mētē q̄ eſt frons primo & principal⁹ deo apparēs. Sint igī ibi vel verecūdia, decētia, lętitia, & ſpiritalis dolor & triſtitia, ſicut dictū ē ſupra necnō crucis Chriſti ſignū & doloroſa memoria. Eze. 9. Signa thau ſup frōtes virorū dolēti, & gemētiū. Et ſicut frōs inter alia mēbra valde modicū hñt de carne, ſatis aūt de oſſe, cui⁹ cā eſt ſm Hal. q̄a nimia carnoſitas & pinguedo impediret iutell⁹m & virtutē imaginariā, q̄ eſt in frōte, ſic frōs cōuerſationis vel affectionis dēt eē p cōſtantiā oſſea, nō p uoluptatem carnea. nimia. n. carnoſitas, ſeu carnalis voluptas ſcia impedit. Et iō ille q̄ imaginationi & cōtēplationi vult eē ꝓxim⁹, carnis delicias nō admittit: caro. n. cōcupiſcit ad uerſus ſpm̄. ad. Gal. 5. Sicut ēt ruga frōtis ſignificat ſenectu tē humoris interioris cōſūptionē, ſic uere uitia cōuerſationis & plicæ verbalis ſimilationis & duplicis cauillatiōis, ſenectutē & inueterationē malorū deſignat, & cōſumptionē & defectum humoris gratiæ ſignificant Iob 16. Rugæ meæ teſtimonium perhibent contra me. Vel ſi vis potes econuerſo accipere per frontem duritiā obſtinationis, & apparētē proteruiam viri ſtulti, & in malitia confirmati. In tali. n. frōte eſt taliū fortitudo, qua. ſ. frōtoſi alijs opponunt, &' qua cū bonis quotidie colluctantur. Talis. n. fons eſt dura p̄ indoma bilē ſtultitiā, parens per inuerecundiā & impudentiam, elata p̄ ſuperbiā & ſignata per oīum vitiorū nequitiā. Sicut. n. dicitur Apoc. 13. Serui beſtiæ in frontib. ſuis imaginē ipſius & characterem acceperūt. Quia pro certo ſerui diaboli in fronte ſuę exterioris proteruæ, apparentiæ characterē, inuerecundiæ, & imaginē oīum vitiorum portant, q̄b⁹. ſ. ipſi demones eos ſignant. Vt ſic cuilibet tali dicatur illud Hier. 3. frons mulieris meretricis facta ē tibi, & noluiſti erubeſcere.

De Temporibus. Cap. 9.

1 TEmpora ſunt q̄dā oſſa cartilaginoſa ꝓpe occulos ſita q̄ quia ſunt via arteriarum ſpūs vitales a corde ad cerebrū deferentium, & cōtinuum pulſum facientium & ibidē in magna quantitate ſe colligantium, ideo loca ſunt valde paſſibilia, & ad læſionē facilia, vel forte ſanari impoſſibilia. Teſte. n. Ariſ. li. 19. Percuſſio q̄ cadit ſup oſſa tporum, mortalis, & ſi contingat ī eis vulnus aīal periclitatur. Q̄d accidit, quia humor tpum cito exit pp oſſium tenuitatem. Per tpa poſſum intelligere virtutē fidei. Iſta eſt. n. quæ verſatur circa oculos intellⁱs. Iſta eſt ēt q̄ pulſum bonorū operū efficit, & q̄ cerebro mentis noſtræ a corde. i. Chriſto ſpūm vitalem gratiæ & deuotioni mittit. Iuſtus. n. vt dī Abac. 2. ex fide viuit. Quid igit⁹ ꝓculdubio læſio & vuln⁹ tpum eſt mortalis. Quia ꝓ certo qui per hęreſim in fide lædit, quaſi neceſſario moritur, q̄a vix ad ſanitatē ſalutis reuertit, imò p̄ obſtinationē in malitia pſeuerās, vt cōiter, eſt impoſſibile q̄ ſanetur. Hie. 46. Fruſtra mutiplicabis medicamina, ſanitas non erit tibi. Vt iſta pñt dici de religioſis & clericis, q̄ oculis corporis ecclia. ſ. Deo & ſctis in ſtatu & gradu ſunt ꝓpinq̄, quorū ꝓ certo fama de facili læditur, ſed nō de facili reſtaurat. Q̄d ēt de talib. pōt dici, q̄a ꝓculdubio talia tpa. i. tales viri prę- & eminentes q̄n̄ a diabolo aliquo vitio vulnerant, vna nunq̄ ad ſalutē amplius reuertuntur. Conſtat. n. q̄ſi fa- tes clerici & religioſi delinquūt, adhærentius in uitia ſe imergūt, q̄ illi q̄ ſimplices & ignorātes ſunt, ita q̄ vt cō- iſti incorrigibiles ſæpe fiunt figurati in dæmonib. qui ex- fuerunt condōnis purioris, tanto in pctō fuerunt adhę- tiæ ampliores, & ita facti ſunt voluntatis obſtinationis & reparabilioris. Sic tales q̄.to ſunt in ſenſu & ſcia magis la- biles, tāto proculdubio q̄n̄ peccant magis obſtinati & ina- nabiles ſiunt, ita q̄d talibus pōt dici illud Hie. 30. Inſana- lis eſt dolor tuus. Et ſicut tpa pp frigiditatem oſſium ſen- mē caneſcunt, ſic tales indenoti & frigidi per exteriorē pocryſim faciliter albeſcunt. Matthæ. 23. Væ vobis hypocrę, qui ſimilis eſt ſepulchris dealbatis &c.

De Auribus. Cap. 10.

AVris ſm Iſidorum dī ab hauriēdo vocem. Et eſt au- q̄dam ſuba chartilaginoſa, q̄ duabus de cauſis eſſe- ceſſaria. ſ. ad auditus cōpreſſionem aggregationē ꝓ- formationē, & ad auditus defenſionē pro exteriorum- dentiū in auditus foramina retētione. Eſt aūt os petro- in quo nerui deſcendentes a cerebro ſunt infixi, ſenſus- motū auribus deferentes & mutationem vocis & audi- mæ referentes. Et ſunt foramina per quæ intrat vox & non ex toto libera vel vacua, ſed ad modū torcularis ta- uerſa. Q̄d prudenter fecit natura, ne frigidus aer nimis re & cito ad audibiles neruos intraret, & eos lędere, & ēt aliq̄d nociuū interius incideret, q̄d auditū lædere- barer, ſicut dicit Cōſt. in Pantechim li. 4. theoricę. Per aures in telligo auditū. In iſta igit aure auditus & anima noſtræ dñt tria cōuenire. ſ. chartilago flexibilis, os petro- & neruus ad iudiciū rōnis deferens ſonū. Per iſta tria gunt tria q̄ debet habere auditus cuiuslibet viri iuſti. eſt benignitas in attendendo, & iſta eſt auris chartilagi- flexibilis & cuius ſrelæ iclinabilis debet eſſe. ps. Inclina rem tuā, & exaudi me. Scd̄m eſt duritia ſeu tarditas in dēdo, & iſtud eſt os petroſum, q.a. ſ. petreā duritiā debet bere in accuſationib. credēdis & recipientis, q.a ſicut cl. 10. Qui credit cito, leuis eſt corde. Et iō bñ dī defec ne huius oſſis q̄ orbicularę eſt & torcuoſum, ne aer frigi- ꝓ libito introcedat. Quia pro certo aer & vox exeuntis debet inuenire cor nr̄m liberū ingreſſum, ſed potius an- ditu, quia. ſ. non cito, nec plene, nec faciliter debet a- ſed circulariter, cū inquiſitione & circūſpectione dēc- cipi atq; credi. Si. n. q̄d exterius dī. faciliter reciperēt- deret, nulli dubium quod læſio multarum iniquitatum totiens inferretur. Et iō in portis rōnis vbi ſiunt iudici- let eſſe ſcriptum. Audi aliā partē. Iō dī Eccle. 32. Audi- ſimul et q̄rens. Eccleſ. 28. Ori tuo facito oſtia et fra- bus tuis. Tertiū aūt eſt ſagacitas in examinādo, et cau- cant nerui. Quia. ſ. nerui diſcretionis dñt aū auribus ſ- rebrū. i. vſq; ad rōnē attingere, & ibi audita in rōnis diſcernere et de eis vtrū vera ſint vel falſa iudicare. Nonne auris verba diudicat, et fauces comedentis ſa- Vel dic q̄ oīa p̄dicta de iudicib. et p̄latis q̄ ſunt aures militantis, ꝓ eo q̄ habent officium ſubditos audien- dic q̄ auris eſt virtus obediētiæ, ad quam pertinet au- iubē. Flexibilis. n. debet eſſe talis auris per humilitatē. Oīa q̄ mandātur inclinabilis, ſicut decet. Eccle. 1. Si in- ueris aurē tuā. excipies doctrinā. ¶ Aures hoīs poſſu- in medio capitis audiant vndiq; q̄ dīr, & vt ex oī pa- norū differētiā cōprehendant. Talis debet eſſe iudex in- feſſor, qui aliorū facta habet diſcernere & audire. Ite- debet eſſe pſona abſcondita cuius difficilis ſit accedus iſte dēt eſſe in medio, expoſitus videlicet vniuerſis, ve- medio æq̄tatis. ſ. oīa poſſit meli⁹ cōprehēdere & au- oīb. æquāt auditionis debitū exhibere. Pſ. Aurib. pcip- iudicatis orbem. Vel dic q̄ hō dēt hr̄e aures in medio, n otandū q̄ ad audiendū mandata & iudicia Dei, & ea diendū q̄ plato p̄cipitur, q̄d à magiſtro docetur, vel q paupere petitur, debet auditū habere paratum & ex- nō abſconditum aut remotum, quia ſicut dr Sap. 6. ris audire, ſapiens eris. Ideo p̄cipitur Iob 6. Prębete a- videte. Vel iſtud pōt applicari ad Chriſtum, vel ad vi- glorioſam, quorū auris ſp̄ eſt in medio & in ꝓmptu, parata .ſ. q̄cq̄ iuſte petimus exaudire. P ſ. Oculi dñi ſuper iuſtos, & aures eius in preces eorum. Verūtn aduertē q̄ ſicut auris (vt ſupra dictū eſt) hēt os durū, & foramen nō planū ita auris. ſ. diuinæ miſericordiæ aliq̄ ſe oñdit dura & difficilē, & nō de Ieui q̄d petit concedentem. Q̄d facit vel pp noſtrā indigni tatem, q̄a ſicut dr Iob 9. Scimus aūt q̄a Deus pctōres nō au- dit. Vel pp rei petitæ inhoneſtatē vel dānoſitatē. Sæpe. n. pe- tētō q̄ conceſſum ſibi noceret. Iō dicit Tullius. Odij non amplius ſunt orandi, niſi q̄ bona dēt ſciunt. n. quid vlterius vult fit. tō, de male petētib. dr Iac. 4. Petitis & nō accipitis, eo q̄ male petatis, Vel ēt dura eſt iſta auris, vt maiorem iuſtē pecennis ex dilatione accendant charitatem, & inueſtigādo fed. ſtatē. Vult. n. nō faciliter audire, vt tandē donū emptū ſcib. preciosius habeat, & vt in noſtrarum oīonum clamori bus delectēt. Pſ. Clamauit ad me, & ego exaudiam eum. Vel iſta pñt dici de malis, q̄ in aure auditus cordis hñt os durū obſtinationis, ita q̄ ſine difficultate nō audiunt verba Dei, pauperis, vel plati. Pſ. Aures hñt, & nō audient &c. ¶ Aures aīalium quadrupedū ſunt in ſuperiori parte capitis, & ſunt vt cōiter ſurſum erecti, exceptis tñ quibuſdā canib. & q̄buſdā capris, q̄b. ſunt inferius depēdentes. Nullū ēt volatile vt cōiter hēt aures. Hō ēt inter oīa aīalia aures hēt minus nobiles. Oīa. n. aīalia mouent aures prer hoīem. Hō etiā reſpectu corporis ſui numis hēt aures. Per hoīem poſſunt intelligere illos q̄ rōne debent vigere. Per volatilia verò illos qui in re ligione ad cęleſtia ſurſum p̄ contemplationem & affectionem debēt volare. Per quadrupedes intelligo viros ſimplices, qui circa terrena ſolent ſimpliciter laborare. Quid igit⁹ Proculdubio illi q̄ ſunt volucres & hoīes, hoc eſt dictu qui plus hñt in mundo de ſapientia & rōne, & q̄ altius debent volare cōtemplatione & affectione, ſicut ſunt clerici & ēt religioſi, vel ēt ſapientes mundani, vel non hñt aures, q.a. ſ. verbum Dei vel plati, vel preces amici, vel bonam doctrinā magiſtri, vel ſupplicationem egeni, audire nolunt. Vel parvas hñt eas, q.a. ſ. quamuis multa loquant, parum tñ audiunt. Vel ſi aures hñt, & ſi de facto audiunt, aures tñ nō mouent, quia q̄d audierunt non faciunt Quia breuiter, illi q̄ ſunt inter cęteros ſicut hoīes vel volucres in gradu vel ſtatu ſuperiori, qui ſunt de genere nobiliori, nel qui poſſent ſapiētia ampliori p̄ cęteris minus volūt audire vtilia, & ipſa audiūt, minus volunt cōplere, contra id q̄ dr Iac. 20. Sit oīs hō velox ad audiendū, tardus aūt ad loquendum, & tardus ad irā. Et inde dr q̄ non auditores legis ſed factores iuſtificabunt. Sed verē quadrupedes ideſt viri ſeculares & ſimplices, aures mētis hñt ſurſum ad Deum erectas & ad audiendum, obediendum, & faciendum vtilia ſollicitas & attentas Neem. 8. Aures oīs populi erectæ erant ad librum. Exceptis tñ canibus, iniuſtis diabolib. auaris, & capris. i. fætentib. luxurioſis, q.ſ. aures mentis nō ſolent erigere, ſed à veritate auertere, & ali bi declinare 2. ad Tim. 4. A veritate quidem auditum auertēt ad fabulas aūt, conuertent. Vel dic, q̄ hoīes & aues ſignant viros ſpūales & iuſtos, qui pro certo paruas aut nullas aures debent hr̄e, quia. ſ. parum debent rumores audire, & modicum auditum dñt reb. ſ ſuperfluis adhibere dicentes q̄ libet detractorib. adulatorib. & malis ſuggeſtorib. illud Amos. 5. Auferā me tumultum carminum tuorum cantica liræ tuæ nō audiam. Cuius tñ cōtrarium eſt de beſtijs & beſtialib. qui more quadrupedum aures hñt magnas & acutas, inquantū oīa volunt audire, & acute aliena vitia auſcultare, & res friuolas acutius q̄ deceat attēdere & audire. Et tñ ſm Ariſt. aures nimis magnæ ſtoliditatem deſignant. Quia ꝓ certo illi q̄ aures hñt nimis latas. i. qui pluſquam neceſſe ſit volunt inq̄ rere & audire, & ſtolidi & fatui dinoſcunt eē. Iō bñ dī Eccl. 7. Cunctis ſermonib. qui dīr, non accōmodes cor tuū. Q̄d tñ contra multos, qui ſunt ſimiles illis hoīb. æthiopicis qui aurib. operiunt totum corpus de quib. vide. c. de Aethiopia.

4 ¶ Aures impediuntur in auditu multipliciter. Aliq̄n ex vencōſtate. ſ. inter ventriculos cerebri incluſa, & tinnitū uel ſonitū faciente. Aliq̄n ex humore corrupto pruriginē inducente. Aliq̄n eſt apoſtemate in aure exiſtente. Aliquando ex nimia ſiccitate neruū audibilē corrugāte. Aliq̄n ex calido humore aures pungente & moleſtante, & aliq̄n ex obliuione aīæ inſtm auditus non perforante, & ſurditatē nr̄alem n puero generante. Aliq̄n ex nimio ſonitu aures grauante.

Aliq̄n ex nimio ictu aures percutiente, & neruos lędente. Re vera talib. modis lædit & impeditur auditus iudicij in malis iudicib. & auditorib. & p̄latis. Ipsū. n. impedit vētoſitas alienæ elationis, q̄.ſ. generat tinnitum & ſonitū timoris & dubitationis. Iob. 15. Sonitus terroris ſp̄ in aurib. impij, & cū pax ſit, ſp̄ inſidias ſuſpicatur. Itē impedit eos humor & pruritus carnalis affectionis. Apoſtema ſuperbæ & tumidæ indignationis. Corrugatio peruerſæ intentionis, & inæqualitas pſonarum acceptionis. Punctura iracundiæ vindictæ & turbationis. Surditas & obturbatio ignorantiæ & indiſcretionis. Sonitus p̄cum & importunæ ſupplicationis, ictus munerum & ſimoniacæ corruptionis: iſtis. n. oīb. auditus veri iudicij eorrumpitur, vel ex toto uel ad tp̄s tollit vel differtur, ita q̄ iā de multis pōt dici illud Hie. 6. Incircunciſæ aures eorum & audire non poſſunt. Vel dic de inobedientib. quos audire mandata ſuperiorum impedit uentus elationis. Apoſtema præſumptionis. Surditas obſtinationis. Sonitus malæ ſuggeſtionis. Ictus fortis tentationis. Putritus carnalis affectionis & proſperæ ſucceſſionis. Iſtis ergo dī. Hier. 22. Locutus ſum tibi in abundantia tua. dixiſti, non audiam. Vide infra. c. de ſurditate. Item vide. c. de ſenſu auditus.

De Naſo. Cap. 11.

NAres ſm Iſidorum dicunt quaſi gnare, quia. ſ. ad diſcernendū inter odores vīr naturaliter eſſe doctæ. Et iō vt ait, illi ignari dīr, qui quaſi ſine nare, diſcretione debita nō vtuntur. Sunt igit nares ſeu naſus illa membra per quę inter odores diſcernimus, q̄ ēt ſpiritum & anhelitum attrahimus & retrahimus, p̄ q̄ ſuperflua oris cerebri vacuamus. Hēt. n. naſus interius duo foramina videlicet unum q̄d tēdit ad cōcauitatem palati, quo ſuperfluitas oris purgatur. Et alterū quod tendit ſurſum ad cerebrum, vt illuc aer deferat, & vt inde ſpiritus aīalis ad ſenſum odoratus perficiendum inferius à cerebro attrahat, ſicut dicit Conſt. in phantechni. Per naſum, qui diſcernit inter fœtorem & odorem, intelligo virtutem prudentiæ & diſcretionis, qua. ſ. bona à malis diſcernunt & diſtinguunt, & qua ēt mentes noſtræ gnare. i. ſapientes efficiuntur, & qua ēt carentes ſignari, & ſine ſpūalib. narib. meritò nuncupant Sap. 15. Neq; nares ad pcipiendum ſpūm. Iſte igitur naſus diſcretionis duo hr̄e debet interius foramina. i. duplicem conſiderationem, ſ. conſideratio nem propriæ fragilitatis, q̄ vadit ad palatum. i. ad corpus, & conſiderationem ſpūalis aīæ nobilitatis, quę tendit ad cerebrum. i. ad animum. Iſto. n. duplici foramine mediante, debemus fæces & ſuperfluitates vitiorum expellere, & tam cerebrum q̄ palatum. i. tam aīam q̄ corpus per confeſſionē purgare, & aerem gr̄æ ipſi aīę procurare, ſpiritum aīalem. i. bonam et ſpūalem affectionē et ab ipſo cerebro. i. ab ipſa mēte deriuare et trahere, et ſic ſenſum olfactus diſcretionis et deuotionis pficere & iuuare. Vt ſic dicat q̄libet talis illud Iob. 27. Spūs dñi in narib. meis, non loquētur uerba mea iniquitatem. ¶ Inſtrumentorū odoratus ſunt duę carunculæ in 2 modum vberum narib. dependentes, quę aerem per odorē immutatū attrahunt et recipiunt et per neruos ſibi infixos ad cerebrum tranſmittunt, qui ipſum aīæ iudicio ſurſum ferunt. Tales carunculæ quæ naſo, i. diſcretioni et iuſtitiæ deſeruiunt, poſſunt ſignificare iudices huius mundi, qui iuſtitiæ et prudentię ſunt miniſtri. Igitur debent neruos diſcretionis hr̄e, et aerem, i. negocia quæ ab exteriori recipiunt, diſcernere et videre, totum ad cerebrum. i. ad Deum, et ad oīonis iudicium reducere, vt deliberatione habita, poſſint de odore. i. de negocio, ſi bonus uel malus fuerit iudicare. Vel dic, q̄ nares quæ aerem recipiunt, et de ipſo per ſe nō iudicant, ſed totum ad cerebrum et ad rōnem tranſmittūt, ſunt iudices, qui in proprio ſenſu confiſi non dñt ſtatim p ſe de recepto aere. i. de receptis negocijs iudicare, imò cerebri et rōnis. i. virorum ſenſatorum et rōnabilium debent cōſilium q̄rere, et eorum iudicio totū negocium deferre, et ſic poterūt de re veraciter iudicare. vñ Exo. 18. dī q̄ iudices et decani minora tm̄modo iudicabāt quicquid aūt grauius erat, ad Moyſen referebant. ¶ Naſus ſm Conſt. neceſſarius 3 fuit ad multa. Eſt. n. aeris attractiuus et emiſſiuus, inter odores diſcretiuus, groſſarum ſuperfluitatū cerebri purgatiu⁹, p̄ attractionē aeris pulmōis dilatatiuus et cōſtructiu⁹, aeris frigidi ne lædat pulmonē, depuratiuus, et toti⁹ faciei adornatiuus.

natiuus. Nasus. n. est faciei p̃cipuũ membrum, quia naso abscisso tota dehõestaꝫ, & decore & pulchritudine spoliaꝫ. Nasus aiæ est deuotio, q̃. s. suauitatẽ æternã odorat & diligit, fetorẽ verò rerũ carnaliũ abhorret & negligit, & inter ipsa debitè iudicat & discernit. Ista est igit̃ q̃ spũm orationis solet emittere, & spũm gr̃æ solet attrahere. Ps. Os meum aperui, & attraxi spũm. Ista est q̃ superfluitates pctã solet emũgere, & pulmonẽ interioris voluntatis solet p charitatem dilatare, & p timorẽ cõtrahere, aerẽ frigidũ repidæ affectiõis pulmonẽ cõscíæ lædat, solet puriorem reddere, & sic totã faciẽ aiæ solet decorã facere, & ornmẽtum honestatis in tota superficie generare. Et sic aiæ põt dici illud Cant. 7. Nasus tuus sicut turris libani. Vel dic, q̃ nasus ecclesiæ est platus, q̃ in medio situs, cum duab. carunculis duplicis discretionis, t palis. s. & spũalis hẽt inter fragrantes & fœtentes. i. inter bonos & malos discernere, spũm sctm attrahere, & alijs emittere, totũ corpus purgare & corrigere, & totã faciẽ ecclesiæ adornare. Pulcrius. n. ornamentũ q̃ sit in facie eccl'æ, est bonus platus, (allegat vt supra) q̃uis hodie eccl'a in multis locis videaꝫ tali naso & tali ornamento priuata, & turpiter detrũcata. Eze. 23. Nasum tuũ & aures tuas p̃cident. ¶ Cũ cõditiones aiæ ſm dispositiones corporis varientur, sicut dicit Aris. in principio physionomiæ, (sicut vinũ albũ in vitro ruբeo, rubeũ esse vr̃) hinc est q̃ ſm dispositionẽ nasi & aliorũ mẽbrorũ de cõdõnib. aiæ iudicaꝫ. Et sic dicit q̃ nares nimis apertæ & multi aeris attractiuæ, fero citatẽ aĩ p̃tendunt, & mentẽ faciliter indignatẽ. Dicit ẽt Galenus, q̃ gracilitas nasi in acuta infirmitate signũ est mortis, maximè si oculorum cõcauitas comiteꝫ. Nares igit̃ sapientiã signant. Ist̃ ergo q̃ſ sunt ultra debitũ apertæ. i. q̃ hõ in suo sensu abũdat, & totũ aarẽ narib. attrahere. i. oia negocia suo sensu determinare credit & putat, multũ se scire p̃sumit, & existimat, tũc dico p̃sumptio, superbia & indignatio in tali hoie inuenitur. Iob 39. Gloria narium eius terror. Si verò talis nasus gracilis fuerit, & p ignorantiã imbecillis, vt potè q̃ a in fide & moribus minus sapit q̃ dẽat, tunc p certo mors pctõrũ mortaliũ appropinquat, & vita gr̃æ elõgaꝫ. Igit̃ nõ habeamus nares nimis apertas vel nimis strictas, vel nimis magnas aut paruas, i. nõ plus sapere q̃ oportet, sed sapere ad sobrietatẽ ad Ro. 12. Quia sicut dr̃ Leu. 21. Nasus nimis magnus aut nimis tortꝰ reprehendit̃, & ille q̃ eũ hẽt, à sacerdotio reprobaꝫ. Quia, p culdubio ille à Deo repudiatur, q̃ nasum discretionis & sapiẽtiæ hẽt nimis magnum per p̃sumptuositatem, nimis parum p imbecillitatẽ, nimis ẽt tortum per pranitatẽ, vt de talib. p̃sumptuosis & superbis intelligatur illud Sap. 1. Fumus & flatus est in naribꝰ eius. ¶ Nasus & odoratus aliq̃n impeditur, ita q̃ nõ põt libere sperare, vel odorare, aliq̃n fluxum humorum à cerebro venientem. Aliq̃n per frigiditatẽ cõstringentẽ. Aliquãdo p caliditatẽ dissoluentẽ. Aliq̃n p corruptũ humorẽ carunculas interius inficientẽ, & fœtorem anhelitus inducentẽ. Sic verè odoratum & nasum deuotionis impedit & obturat fluxus cerebri, i. defectus sensus discretionis. Frigus cõstringẽs. i. torpor desidiæ & cõgelatio affectionis. Calor dissoluẽs. i. ardor auaritiæ & ambitionis humor corrumpens. i. fœtor luxuriæ & carnalis delectationis Amos 4. Ascẽdere feci putredinẽ castrorũ vestrorũ in nares vestras.

De Genis. Cap. 12.

1 GEnę sunt illæ partes faciei q̃ ab oculis p̃tenduntur ad barbã, q̃ à nobis malæ, p p rotundam p̃minentiã sunt (vt ait Isid.) nuncupar'æ. Sunt igitur genæ illa faciei pars, in qua apparet summa corporis pulchritudo maximè q̃n candore cũ rubedine perfunduntur. Quæ carnosæ factæ sunt à natura, vt nutrimentũ & calorẽ sensib, ministrarẽt, & vt frigiditatẽ offium temperarent. Cãdidæ ẽt & rubicundæ, vt totã faciem adornarẽ. Et sunt genæ partes corporis in quib, apparent aię passiones, q̃. s. genæ timore soleꝫ pallere; pudore solent rupere; dolore soleꝫ liuere; gaudio soleꝫ splẽdere, sicut dicit Cõst. in pater. Genæ spiritua'r, signant exteriorẽ cõuersationẽ, in qua apparere dẽt moralis decentiæ pulchritudo. Et ibi dẽt inueniri carnositas seu mollities pietatis: rubedo seu ignities charitatis; albedo seu florities puritatis. Et sic tales genæ malæ nominabuntur, à malis, eo q̃ ſicut mala. Punica redolebunt. Can. 4. Sicut fragmẽ mali Punici genæ tuæ. In genis ergo cõuersationis nostræ apparẽt ad literã interiores aiæ passiones, q̃. a ꝓculdubio ista ſa palet p humilitate: verecũda rubet p venustatẽ dolor liuet p desolationẽ; gaudiosa verò splẽdet per lætitiã exultationem. Sic igit̃ de talib. genis põt dici aĩę illud Cant. 1. Pulchræ sunt genæ tuę sicut turturis, collũ tuum sicut monilia. Vel si vis per genas sponsę Christi intellige Virgines supra. Esa. 50. Genas meas dedi vellentibus. ¶ In genis cõuenit apparere dispositio complexionis &c. Omitto de quatuor complexionibus quia supra dictum est.

De Barba. Cap. 13.

BArba ſm Cõst. faciei viri est ornamentũ, & nerui, maxillis latentiũ est cõtra frigora iuuamentũ. Est autem barba caloris naturalis signãtiua virilis cõplexionis odiosa & inter masculũ & fœminã distinctiua. Nã sicut. n. barba & alij pili de fumo calido, & sicco, q̃. q̃a nõ abundat in cõplexionib. frigidis, iõ tã mulieres q̃ calvati, q̃ membra emasculata pdiderũt, vt cõiter, nõ barbescũt, sicut dicit idẽ Cõstantinus. Cum hõ vt cõiter nec est fortis, nec est sapiẽs quousq; in barbã, vr̃ q̃. p barbã possim moraliter intelligere prudentiam & fortitudinẽ virtuosam: Ista est. n. q̃ faciẽ cõuersationem, q̃ neruos interioris affectionis iuuat, q̃ viros à spũalibus bonos & virtuosos à malis & à vanis distinguit & segregat, & virilis, i. virtuosæ cõdõnis & calidæ & charitatiuæ affectionis signũ portat. Signũ. n. est q̃ ille q̃ barbã. i. prudentiam & fortitudinem p̃fiteꝫ, vir nõ mulier. i. virtuosus non fœneus cõperiꝫ. Vñ de quodam philosopho legi q̃d cum illotus esset sæpissimè tangere barbã suã, & peteret ab eo quare hoc faciebat. Rñdit, Vt dũ ingt, tango barbam, virum me esse meminerim. Et iõ tria sunt genera personarum: barba ista. i. prudẽtia & virtute, videlicet fœminę, signant homines molles & delicijs effœminatos: castrati, q̃ signãt homines pctõres, & virtute generatiua bonorum operum truncatos & priuatos: pueri, q̃ signãnt homines ignorantes imbecilles, & insensatos. Tales. n. à virtutib. & virilitate deficiunt & declinant, & iõ parum in calore charitatis abundant, & gurati in seruis Dauid, quos rex Amon debarbauit, sicut 2. Reg. 10. &c. Quia. s. Amon. i. diabolus multum cupit istos Dauid. i. Chr̃i, effœminare, & barbã virtutis & prudentiæ radere & auferre. Esa. 15. Oĩs barba radet. ¶ Aliq̃n inuenitur fœminæ valde calidæ cõplexionis, ita q̃ aliqualiter barbatæ. Aliq̃n ẽt inueniuntur viri frigidi, ita q̃ quamplures carent barba. Viri sunt religiosi & clerici, fœminæ sunt seculares & laici. Est igit̃ verũ q̃ sæpe accidit q̃ fœminæ sunt barbatiores q̃ viri. i. q̃ multi sunt seculares q̃ fœminosiores & prudentiores quam multi religiosi aut clerici. Hier, 31. Mulier circundabit virum. ¶ Pueri non barbati quamuis sint valde calidi & humidi, cuius rõ est quia materia pilorum transit in augmentum paruulorum. Sic nec pauli & simplices seculares, raro p sapientiam barbescunt. Fumi. n. suarum affectionum transeunt in augmentum cutiarum, non in barbam aut capillaturam virtutum ut cutiarum. ¶ Aliq̃n inueniũtur pili barbæ crispi reciproci & torti &c, dic sicut infra de pilis. ¶ Barba ĩ senectute canescit. Sic sapientia in senectute florescit. Tunc. n. solet sapientes esse pulchrior, & prudẽti canitie floridior. Eccle. 15. Quia speciosum est veteranis iudicium, & bresbyteris cognoscere consilium, quam speciosa est veteranis sapiẽtia. Quia cadunt pili de barba ex humoris corruptione, vt patet. Aliq̃n ex caloris defectione & interceptione, vt patet in castratis. Aliq̃n ex humoris calidi & pinguis diminutione, vt pareat in phthisicis. Nam sicut dicit Aristoteles in capillorũ, similis est casui foliorum arborum, q̃. d. sicut dere q̃n humor interius solet deficere vel cessare, sicut in hyeme, vbi humor arboris à ramis reuertitur ad radices. Sic verè pili virtutum & barba spũalis sapientię deficiunt. Contrib. causis, videlicet, q̃n humor carnalis voluptatis per pram luxurię corrumpitur: q̃n calor charitatis euanescit & intercipiꝫ, q̃n humor deuotionis & gr̃æ deficit & cõtrahitur. Humore. n. deuotionis consumpto, calore dilectionis perempto humore ẽt interioris affectionis corrupto, cessante est barbam virtutum deficere, & capillaturam exercitii operum deperire. & sic dicitur. Leu. 13. Qui leprosus manifestus erat huic capillatura defluebat.

De Mandibula. Cap. 14.

MAndibula dr̃ à mandendo seu manducando. Sunt. n. mandibulæ ex pluribus duris ossibus compositæ dentibus undiq; munitæ, & neruis & lacertis inuicem sunt connexæ. Quod fuit necessarium pp motus cõtinuitatẽ, & pp apertionis ad clausulæ necessitatem. Sunt. n. sicut duæ molæ ad cõterendũ & molendũ cibũ se mouentes, & nutrimentũ toti corpori primariè præparãtes, sicut dicit p oja Cõstan. Mandibularũ in corpore ecclesiæ typũ gerunt doctores & p̃dicatores. Isti. n. officiũ hũt cibũ doctrinæ terendi & præparandi, & corpus fidelium spũal'r nutriendi, & iõ isti debẽt esse fortes p cõstantiã, & neruis veritatis cõnexi p mutuam amicitiã necnõ dentibus. i. verbis discretis & distinctis conjuncti p eloquentiã. Qd̃ ẽt de mandibula superiori & inferiori. i. de beato Petro & Paulo dici põr, q̃ ita fortes & connexi fuerunt, q̃ nunq̃ hoiem timuerunt, imò dæmones. i. inimicos fidei superauerunt. Quorũ ẽt cõnexio apparuit cum eodẽ die mortui sũt, vt dicit Thimotheus ĩ epistola ad Dionysiũ. Vñ ipsis canit. Quo in vita sua dilexerunt se ita in morte nõ sunt seperati. Figurari ergo potuerũt isti in mãdibula afini mortui qua Sanson Philisteos strauit & fontem de eius molari vt biberet reportauit, sicut dr̃ Iudic. 15. Asinus. n. mortuus fuit Chr̃s, cuius mãdibula fuit Apostolorum & prædicatorũ & doctorum populus. Sanson igitur. i. ecclesia fortis & inuincibilis cum tali mãdibula. i. cum p̃dicatoribus & eorũ doctrina, Philisteos. i. dæmones superauit, & ab ipsis ẽt fontẽ doctrinæ quo potaretur quotidie, diuinitus acquisiuit. Vel dic q̃ istæ duæ mãdibulæ significant. Minores & prædicatores, q̃ inuicem debent esse cõnexi & amici & tñ videmus q̃ magis sunt inuicem inuidi & diuisi. ¶ In mandibulis sunt quędã partes carnosę, q̃ gingiuę nũcupanꝫ, in q̃b. dẽtes nõ gignuntur & firmiter radicantur, & à quibus neruis dentium nutrimenta debita ministrantur, quæ etiã labiorum pellibus, ne indecenter appareant, conteguntur. Gingiuæ istæ quæ sunt in faucibus, possunt mihi denotare virtutem benignitatis, q̃ naturaliter est mollis tenera & carnosa. Ista. n. in ore nostro dẽt inueniri, & in ea dentes. i. verba fundari, & ibi neruis sapientiæ radicari. Necesse est. n. q̃ dẽtes & verba in benignitate fundent̃, & q̃ quicquid dr̃, cum benigna dulcedine differaꝫ. Quod maximè ad prædicatores pertinet, p quos sunt mandibula & gingiua Iesu Christi, quia sicut dr̃ Eccle. 6. Verbum dulce multiplicat amicos. & mitigat inimicos. ¶ Quęadmodum gingiuæ diuersimodè patiuntur, s. ex humorum corruptione, quæ oris fœtorem inducit, & ex neruorũ relaxatione, quæ dentium relaxationem inducit sic verè gingiuæ siue mandibulæ ecclesiæ, s. prædicatores, q̃ũq; duas passiones incurrunt, videlicet corruptionẽ luxuriæ, & stultiloquium insolentiæ. Ex luxuria. n. quãdo ipsam incurrunt, fauces totius religionis vel ecclesiæ fœtent, & infames efficiunt̃. Quando etiam sunt verbosi & garruli, dentes eorum. i. verba, ad multa inhonesta & maximè ad murmurationẽ & adulationem laxant. Esa. 33. Laxati sunt funiculi sanitatis. ¶ Omne animal mouet mandibulam inferiorem & non superiorem, præter crocodilum &c. Vide de crocodilo vbi inuenies.

De Labijs. Cap. 15.

LAbia ſm Isidorũ à labendo sunt dicta. Quod autem est superius, labium dicit, quod autem inferius, labrũ vocatur. Sunt aũt labia membra mollia subtilia, carnosa, circa dentes posita, & ad impediendũ frigidum aerem, ne dentes hebdat, inuicẽ se claudentia, & ad incidẽdũ aerẽ multũ apta. Flexibilia ẽt sunt & mobilia, & tã ad gustandum q̃ ad verba ꝓferendum naturaliter opportuna, sicut dicit Constan. & ẽt Isid. li. 1. de partib. aĩalium circa finẽ. Sunt. n. labia de nouę instrumentis voci famãdæ necessarijs, q. a verbũ nunq̃ bene formaret, nisi lingua cũ labijs aliquotiẽs iungereꝫ. Labia ecclesiæ sunt p̃dicatores vel ẽt p̃dicatorũ verba, q. b. s. median. 10. lingua Dei patris Spũs sancti formant vtilia verba sua. Isti igit̃ molles, benigni & teneri dẽt esse, & sua benignitate duri & ferocium. i. diuinæ iustitiæ rigorẽ dẽt reprimere, ipsumq; q̃q; circumuoluere & claudere & ne pctõres ad desperationẽ terreat, ipsum aliquat'r tẽperare, sic aerẽ doctrinæ intercipere, & materiat'r ẽm auditorũ exigentiã variare. Sint igit̃ molles & teneri p benignitatẽ, flexibiles & mobiles p fedulitatẽ, rubicũdi & colorati p verecundã honestatẽ, gustantes. s. deuotionis suauitatẽ, & verba formãtes p honestę locutionis vtilitatẽ, se ẽt inuicẽ claudentes p discretã cultodiã & humilitatẽ, & se inuicẽ cõiungẽtes p amicitiã & charitatẽ. Et iõ Prou. 10. Labia iusti erudierunt plurimos. Vel si vis p labia q̃ à lambẽdo dr̃, intelligo adulatores, q̃ lambũt leniunt & applaudunt, q. s. circa dẽtes. i. circa duros & mordaces Principes hũt hodie locum suũ 19. Derelicta sunt tantũmodo labia circa dẽtes meos, Tales. n. sũt molles p suauẽ locutionẽ. Flexibiles per verborum suorum ad voluntatem aliorũ mutationẽ & variationẽ. Ps. Labia dolosa in corde & corde locuti sunt. Inuicem se claudentes p mutuam inter se cõfœderationẽ. Vocem formãtes & distinguẽtes p verborũ suorũ fallacium cõpositionẽ. Osculum dãtes p falsæ amicitiæ fictionẽ & simulationẽ. vñ in Ps. Venenum aspidũ sub labijs eorũ. Quod. s. venenum facit dormire porãtem. sic adulatio &c. Vel dic q̃ labia sunt valde mollia veruntñ duris & acutis dentibus sunt vicina. Sic verè verba adulatorum quæ multã hũt flexibilem lenitatẽ, sp̃ solẽt iuxta se hę dẽtes. i. detractoriã mordacitatẽ. Ps. Gladius in labijs eorũ. ¶ Labia si fuerint rubicunda, significãt puram & ꝓmixtam complexionem, si sint liuida, significãt malam corporis dispositionẽ, si sint tremula, significant irã & mentis tribulationẽ. Sic verè bona & pura complexio et cõscientia facit verba et labia rubicunda per verecundiã et honestatẽ. Mala verò conscientia ipsa facit liuida et infamia per turpitudinẽ et deformitatẽ. Ita verò ipsa facit turbuta et informia p̃cipitẽ balbutiosita'tem. Prou. 16. Mordẽs labia perficiet malum.

De Mento. Cap. 16.

MEntum dicitur quasi mandibularum fundamentum. Constituitur. n. mentum ex duabus ossibus mandibularum inferiorum, q̃ ideò mobile fuit factum vt os pipsum faciliter claudereꝫ. Est igit̃ in merito maxima fortitudo, et facies ẽt maxima pulchritudo. Tangi. n. se p mentum bruta aĩalia faciliter nõ permittunt, quia si mentum frangaꝫ, totã feritatem et fortitudinem suam perdunt, sicut de Dauid dr̃ 1. Reg. 18. q̃ cõfregit mentum leonis et vrs̃, et eruit eis ouẽ. Per mentum quod est vltima pars faciei, intelligo virtutem perseuerantiæ. Ista est. n. finis et complementum faciei conuersationis honestæ, et vultus ẽt mentis nostræ. Ista est quæ claudit os, quia. s. clausura et cõplementum totius boni operis est ab ipsa. Ista est totius corporis malis. i. totius cõgeriei virtutum, pars in qua debet vigere maxima fortitudo, q̃. a. s. quiliber summè dẽt studere q̃ in perseuerando sit fortis. Nã si tale mentum perseuerantię rumpitur, tota mentis forticudo p nihilo computatur. Si. n. ista perdimus, faciliter dæmonibus subiacemus, quia sicut dr̃ Matth. 33. Solum qui perseuerauerit, saluus erit. Nos igitur tale mentum nostrum permittere à dæmonibus per tentationem palpari non debemus, imò si de rumpenda perseuerantia nos tentauerit debemus cõtra eum indignari. Quod tñ est contra multos, qui non sunt sicut quadrupedes, imò sicut pueri, q̃ tangi in mento nõ indignantur sed delectantur, quia in humana natura, et maximè in pueris tanctus menti signum est amicitiæ et applausus. Sic verè multi sunt qui mentum suæ perseuerantiæ tangi permittunt, et blanda diaboli palpatione suã fortitudine perdunt, similes Amasæ, cuius mentũ Ioab sub specie amicitiæ tetigit, et accepit, et sic eum (loquendo sibi) occidit et decipit, sicut dr̃ 2. Reg. 20. Sic diabolus dum nobis blandem suggerendo loquitur mortem nobis culpæ et pœnæ fallaciter machinatur. Eccl. 12. Labijs suis indulcorat inimicus, et si inuenerit tempus, non satiabitur sanguine.

De Ore. Cap. 17.

OS ſm Isidorum dr̃ quasi ostium, pro eo q̃ (vr̃ait) per os sicut per ostium cibos et spiritum introducimus, superfluitates eijcimus, et verbum ꝓferimus et producimus. Os. n. dicit idem animæ est nuncius, q̃a quod mente cõcipimus, ore ꝓferimus. Est tñ or, dicit Gregorius, multis custodijs circunseptũ, s. dentibus atq; labijs, vt. s. tot intermedijs clausa mens prius deliberet, et discernat, q̃ ꝓferat, et vt verbum prius transeat per limam quàm per linguam. Igitur p os possum intelligere locutionem, quæ pro certo mẽtis est ostium et ianua, p quam educimus verba nra, et in qua ma-

sticamus & discutimus cibos sapiẽtiæ & doctrinæ, vt prædicando & docendo auditoribus demus spũalia nutrimenta. Et sic igit̃ dico, q̃ os locutionis valet ad ejiciẽdũ superflua vitiorum per confessionem, ad masticandũ doctrinæ, cibaria per disputationẽ, & ad denuntiandũ aiæ Dei consilia p prædicationem, dum tñ ibi sint debitæ clausuræ p discretã deliberationẽ, ne.s.hõ vltra debitum indeliberatẽ prorumpat ad aliq̃ verbi inordinationem. Eccle.28. Ori tuo facito ostia, & seras aurib. tuis. Et sicut videmus q̃ hõ inter cætera aialia parũ hẽt os, sic ille q̃ hõ.i.rõnabilis est, os modicũ.i. modicã locutionẽ & paucã dẽt hre, & verborum multiloquio abstinere, sciẽs, q̃ in multiloquio nõ deerit pctm̃, sicut dr Prou. 10. Et q̃ multis vtitur verbis lædit aiam suã. ¶ Os ẽm Constan. necessariũ est in corpore pp corporis nutritionẽ. Nullum. n. mẽbrũ in corpore nutrit̃, nisi primo cibus in ore teneat̃. Habet. n. os cibũ masticare & ruminare, & tandẽ ad stomachũ trãsmittere, & inde ad mẽbra particularia deriuare, & cũ ipsis incorporare. Tale os vr̃ esse p̃dicator vel doctor. Iste. n. cibum doctrinæ masticat & examinat, & sic mẽbra. i. auditorib. ipsum mittit & deriuat, & inde eos reficit & educat. Veruntñ sicut ante alia mẽbra saporẽ cibi recipit, sic bona doctrina vel scriptura doctori vel p̃dicatori p deuotionẽ ante alios sapit, & sibi prius q̃ auditoribus fructũ facit. Apoc. 10. Erat in ore meo tanq̃ mel dulce volumen. & in Ps. Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo. ¶ Os quatuor habet cõditiones. Est. n. concauum ad cibos continendũ. Durum ad cibos masticandum. Neruosum ad ciborum dulcedinẽ sentiẽdum. Humidum aũt & saliuosum ad cibos trãsglutiendum. Os quod recipit oẽs cibos, signifieat sensum auditus, q̃ recipit oẽs cibos, & oĩum verborum terminos atq; modos. Sit igit̃ os istud cõcauum, vt quæ dicũtur, capiat per attentionem. Durum tñ, ne cito credat, sed vt oĩa masticet & discutiat per discretionem. Sit ẽt neruosum. i. sensibile, vt bene sentiat dictorum cõditionem. Et tandẽ sit saliuosum & lubricosum, vt.s. masticata cito deglutiat, et in ventrem memoriæ reponat p retentionẽ. Mat. 15. Omne quod in os intrat, in ventrẽ vadit. Veruntñ sicut videmus q̃ os cibos receptos, si nõ sunt boni & sani & sapidi, solet reijcere, alias si ipsos comedat, piculo posñt esse, sic audictus debet verba nisi fuerint vtilia reijcere, & ea vẽtri memoriæ nõ committere, ne forte retenta possint periculũ generare, vt sic hõ dicat inepto sermone audito illud Apoc. 3.

4 Quia tepidus es, incipiam euomere de ore meo. ¶ Os est necessarium ad sermonis formationem, & grossarũ superfluitatum à cerebro, pulmone & stomacho expurgationem, ad aeris attractionẽ, & ad cordis inflãmationis refrigerationẽ vt dicit Cõstan. Sic verè os nr̃m dẽt necessario laudẽ gr̃arũ actionis & cõfessionis formare, superfluitates vitiorũ à capite. i. ab intẽtione, à pulmone. i. ab affectione, à stomacho. i. à delectatione, p cõfessionẽ eijcere & purgare, aerẽ ẽt deuotionis & gr̃æ dẽt p oronẽ attrahere, & tentationes & inflãmationes mẽtis suis oronibus temperare. Ps. Os meũ aperui, & attraxi spiritum. ¶ Os est nuncius mentis & cordis ẽm Isidorũ. Si igit̃ fidelis est nuncius, nunquam debet mentiri. i. contra mentem ire, nec aliqd dicere nisi quod cor (cuius est nuncius) dictat, exemplo ipsorum, de quibus dr Apoc. 24. In

6 ore eorum nõ est inuentum mendacium. ¶ Os hois respectu corporis sui valde est modicum, ecõtra os ferorum aialium mirabiliter est apertum, sicut patet de leone & similibus, & ẽt de serpẽte & reptilibus, quorum respectu corporis oris latissimus est hiatus. Sic verè hõ. i. persona rõnalis & discreta, debet hre os modicum per raram & parcam locutionẽ, & per temperatã comestionẽ, q̃a sicut dr Prou. 21. Qui custodit os suum, custodit aiam. Cuius tñ cõtrariũ faciunt feri venenosi pctores, qui. s. maximum hñt oris hiatum p voracitatem gulosam, p mordacitatem verbosam, & per loquacitatẽ garrulosam. Ezec. 33. Aperto ore meo nõ silui amplius.

De Dentibus. Cap. 18.

1 Dentes ẽm græcos dicuntur odontes, quasi edentes, diuidentes seu incidentes, vt dicit Isidorus. Vel dicũtur dentes quasi dementes. Demunt. n. semper aliquam cibi partem. Sunt aũt in ore viri ẽm Constan. 32. dentes: qui in incisores, caninos, & molares diuiduntur. Incisores sunt primi, qui sunt lati & scindẽtes. s. anteriores, qui ad incisionem & primam cibi receptionem sunt apti. Canini sunt fe[illegible] sunt acutiores, qui bini ab vtroq; oris latere sunt [illegible] & cæteris fortiores ad scindendum, & ad perforan[illegible] tes plus acuti. Molares sunt in tertio gradu, qui [illegible] tes fortiores, & ad molendum quicquid durum [illegible] riores. Primi hñt vnam radicem. Secũdi hñt duas. Ter[illegible] tres. Et in istis est talis ordo, quia q̃ à primis dentibus [illegible] potest præcidi ad caninos secundos dentes trans[illegible] tandem ad molares (vt conteratur penitus) deglutiat[illegible] distinguit Cõstan. in panter. Os qd est quoddam clau[illegible] potest mihi denotare in corpore ecclesiæ domos prae[illegible] & prælatorum, vbi proculdubio multa cibaria. i. mũ[illegible] plices diuersimodè comprimuntur. In isto igit̃ ore [illegible] tes. i. familiares, mali, duri, rapaces atq; mendaces, qui [illegible] ab edendo, ab incidendo, & demendo. Edunt. n. per [illegible] tatem, incidunt per detractoriam mordacitatem, dent[illegible] alijs quicquid hñt per rapinam & crudelitatem. Qui [illegible] to principes & prælati sunt hodie generatio quæ p[illegible] tibus gladios habet, sicut dr Prou. 30. De quibus in Ps. [illegible] hominum, dentes eorum arma & sagittæ, & lingua [illegible] gladius acutus. Istorum ergo dentium, malorũ. s. [illegible] tres sunt ordines, quia primi sunt incisores, s. parui [illegible] qui nõ faciunt nisi inuadere & incidere, explorare & [illegible] rere si aliquid pôt exigi vel haberi. Et isti nõ hñt nisi [illegible] dicem, quia. s. tales parum sunt infirmi, & cito consen[illegible] amoueri. Secundi sunt canini, s. iudices mediocres, q[illegible] canini dr̃ pp infatiabilem auaritiæ appetitum, qui [illegible] hñt radices, q̃a sunt in statu suo firmiores, & ideo [illegible] nã sunt acutiores & peiores. Tertij sunt molares, s. [illegible] cõsiliarij & magistri, qui à molendo dicuntur, p[illegible] demoliuntur & maximè, quia tribus radicibus [illegible] & quia firmi sunt in statu suo, quia eis credit, nec [illegible] tant. Funiculus. n. triplex difficilè rumpitur. Eccle. [illegible] igit minores, quos non possunt vincere, frangere vel [illegible] pere, mittunt ad caninos mediocres, qui etiam ipsi [illegible] quos superare nequeũt, ad molares. Et sic malipli[illegible] cipes possunt figurari in illa bestia Dan. 7. q̃ erat simil[illegible] & habebat tres ordines dentium in ore suo, & in ipsis [illegible] tibus principes tres, qui dicebant ei. Surge, comede [illegible] plurimas. Expone. Tales enim vrsi. i. principes vrsini, [illegible] si. s. & auari & tribus ordinibus dentium, idest [illegible] suorum, nihil aliud dicunt nisi, q̃ surgant & comedant [illegible] nes plurimas, idest q̃ plures extorqueant & subiectorum [illegible] nas emendas. Iob 41. girum dentium eius formidab[illegible] dentes diaboli, quibus mediantib. lacerat innocentes [illegible] 32. Dentes bestiarum immittam in eos cum furore [illegible] tium super terram atq; serpentium. Vel dic q̃ os diaboli [illegible] tentatio, quæ tres habet distinctiones dentiũ. i. sugge[illegible] inquantum. s. de triplici concupiscentia solet teneare [illegible] vna frangere nõ pôt, ad aliã solet mittere & verterẽ [illegible] Infremuit cõtra me dentibus suis. Vel dic q̃ illud [illegible] tractoris, in quo tria genera dentium & sermonum [illegible] sicut de mãticora. ¶ Scd̃m Isidorũ & Cõstan, dentium [illegible] rũ distinguit̃ qualitas sexuum. Viri. n. hñt plures, & [illegible] pauciores. Color etiam dentium, inter ætates solet [illegible] re, quia iuuenes dentes habent albos, senes autem [illegible] & fuscos excepto equo, cuius dentes ẽm Arist. hoc [illegible] proprium, q̃ tpe senectutis albescunt. Per dentes [illegible] verba, quæ in ore dñt esse ordinata, & aliqua plana, [illegible] acuta, aliqua, lenia, aliqua, seuera ẽm q̃ negocia [illegible] Viri ergo. i. personæ viriles et prudentes dr̃ p̃s dent[illegible] ctoritatem plus loquẽdi habere q̃ fœminæ. i. q̃ person[illegible] plices et imprudẽtes. Eccl. 32. Loquere maior natu, [illegible] te. Idem dicit Apostolus 1. ad Tim. 2. Mulier in silẽtio [illegible] Docere. n. mulieri nõ permitto. Vel ad litteram dicẽ[illegible] sermones decent viros quàm mulieres. Cuius ratio [illegible] trarium, quia et mulier, et imbecilles homines præ [illegible] sunt loquaces, quia secundum Senecam. Canes in[illegible] magis indulgent latratibus. Dentes etiam isti in [illegible] in spiritualis vitæ nouitate, magis solent dealbari [illegible] stam et honestam locutionem, quàm in senectute [illegible] vbi pro certo dentes huiusmodi obscurant et per [illegible] stam locutionẽ infames et nigri efficiunt, nisi forte [illegible] in hypocritis, qui etiã antiqui et mali dentes [illegible] fictionem castitatis hñt albos et mundos. Vel per [illegible] tellig[illegible]

[illegible] gantur virtutes, quibus a iustis diabolus deuoratur. Ista [illegible] gatur in viris & virtuosis sunt mulieres, in fœminis vero [illegible] dentosis valde paucæ. Et infere hic q̃ (sicut dr̃ in historia Hie[illegible] rosol & ponit Vincentius l. 30. c. 44.) ab anno quo crux dñi [illegible] per Adiadium capta est, s. & millesimo cẽtesimo octuagesi[illegible] mo septimo, pueri qui nati sunt, non nisi viginti vel viginti [illegible] dentes habẽt, cũ ante 30. vel 32. habuerint. In quo pôt [illegible] nocari q̃ dentes. i. bona verba vel virtutes sine crucis deuo[illegible] tione haberi nõ possunt. ¶ Aialia multorum dentium & cõ[illegible] iunctorum, & rectorum, sunt uitæ lõgioris, paucorum uero [illegible] curuorum, & seperatorum uitæ sunt breuioris. Sic uerè illi [illegible] reges, quorum dentes. i. familiares & iudices sunt ordinati, [illegible] multiplicati, per iustitiam recti, & in uita & morib. regulati, [illegible] ducius uiuit, & in suo statu magis perseuerãt. Illi uero quo[illegible] rum dentes & familiares & populi sunt per rapinã acuti, & [illegible] per iustitiã curui, & per dissensiones diuũcti & diuisi, diu nõ [illegible] durant, nec in statu, prosperitatis longo tẽpore perseuerãt. [illegible] Vel per aialia intellige non reges sed regna, sicut Dan. 4. vbi [illegible] per quattuor animalia quattuor regna intelligũtur. Quia ve[illegible] re regna non solent perseuerare, si dẽtes. i. populi sint soliti [illegible] a iustitia deuiare, & à concordia disgregari. vnde Matt. 12. [illegible] Oẽ regnum in seipso diuisum desolabit. Et Eccl. 10. dr̃ q̃ re[illegible] gnum à gente in gentem trãsfertur propter iniustitias & in[illegible] iurias. Veldic q̃ dentes sunt verba (dictum est) quæ si con[illegible] cocta iunt, matura & ordinata signum est q̃ hõ in statu gra[illegible] tiæ diu viuit. Si vero varia sunt, acuta pũgitiua, signum est q̃ [illegible] hominiimminet breuis vita. i. gratiæ breuis status, quia sicut [illegible] dr̃ Prou. 10. In multiloquio nõ deest pctm̃. ¶ Pueri mutant [illegible] dentes & nõ viri prouecti. Sic vere pueri. i. imbecilles & im[illegible] perfecti mutant & variant verba sua nec in ore habent aliq̃ [illegible] stabilitatem, vel in promissis vel dictis aliquam veritatis fir[illegible] mitatem. cuius tñ contrarium faciunt viri. i. hoies viriles, so[illegible] lidi atq; veri, quia. s. tales solent dentes. i. verba habere solida [illegible] & i veritate perpetuo permansiua. Exemplo Moysi, de quo [illegible] dr̃. Deut. 34. q̃ centum uiginti annorum erat quando mor[illegible] tuus est, non caligauit oculus eius & dentes ipsius non sunt [illegible] moti, ¶ Dentes scidentes & acuti oriuntur ante hebetatos [illegible] & latos. Dentes acuti sunt uerba pungitiua, lati uero uerba [illegible] sunt modesta & benigna. In multis igit̃ citius & facilius na[illegible] scuntur dentes acuti. i. sermones detractorij & pungatiui, q̃ [illegible] modesti, simplicee, & hoium nõ læsiui. Citius. n. dicit hõ ma[illegible] lẽ loqui q̃ bone. qa teste. Sene. 2. li. de naturalib. Virtus docto[illegible] rem desideria, sine magistro uitia discuntur. Et sicut uidim' [illegible] q̃ dens euulsus in iuuentute, iterum renascitur, sic in multis [illegible] cum unum uerbum cessat & deficit, statim aliud generatur. [illegible] ¶ Dẽtes anteriores cadunt & mutãtur, posteriores uero ma[illegible] xillares nunquam. Quod accidit, quia primi dentes sunt de [illegible] biliter radicati, posteriores uero bene, sicut supra dictũ est. [illegible] Sic uerè in ecclesia, sancta Dei, illi q̃ sunt anteriores, priores [illegible] & maiores. s. ecclesiastici, sunt debiliores in morib. & ad ca[illegible] dendũ per uitia proniores. Posteriores aũt. i. simplices & lai [illegible] ci, q̃ statu & gradu in ecclesia sũt extremi, sunt in fide & mo[illegible] ribꝰ cõiter magis fixit. Vnde illud prædictum Deut. 34. Den[illegible] tes ipsius non sunt moti. ¶ Dentes ẽm Cõstant. multas incur[illegible] runt passiones. Humores. n. corrupti ex malis cibis, per ner[illegible] uos ligamentum dentium descendentes & uermes ibidẽ ali[illegible] quotiens generantes, sunt causa quare dẽtes aliqñ corrũpũ[illegible] tur, perforantur, fœtent, dolent & deloeanẽ. Sic uere humo[illegible] res corruptę affectionis, q̃ corrũpunt neruos sensatæ rõnis [illegible] & discretionis, & p̃ducunt uermes mali apetitus & stimula[illegible] tionis, sunt cã quare dẽtes uerborũ nr̃orũ passiones multas [illegible] incurrũt. Exinde. n. fit q̃ in istis dẽtib. apparet p̃foratio inui[illegible] diæ, fœtor luxuriæ, dolor iracundiæ, & delocatio in cõstãtiæ. [illegible] lata. n. oia in verbis nr̃is exterius a malis mentis affectionib. [illegible] gãntur, qa. s. ẽm prauitatẽ uoluntatis uerba exterius uãriã [illegible] tur, iuxta illud Luc. 6. Ex abundantia cordis os loquitur. Vel [illegible] suus. p dẽtes intellige fideles, q̃ i maxillis fidei radicati mul[illegible] tis qñq; uitijs deprehenduntur. ¶ Dentes aliqñ stupescunt, & quasi [illegible] senium amittunt. Quod qñq; contingit ex frigiditate neruos [illegible] sensibiles spasmante, ut ex niue uel glacie neruos dentiũ cõ[illegible] stringẽte. Qñq; ẽt cõtingit ex fructu acido uel acerbo intus [illegible] neruos sensibiles penetrante, & sensum neruorum taliter im[illegible] mutante, q̃ ẽt bonos cibos est sibi difficilè degustare. Dẽtes [illegible] oris, in scriptura affectiones mẽtis significãt, q̃. s. more dẽtiũ [illegible] ra sub labijs. i. sub uerbis abscondunt. Isti igitur qñq; stu-

pescunt, & sensum deuotionis & gustꝰ celestis delectationis amittunt, & cibos bonorũ spũaliũ contẽnunt. Qd̃ proculdubio fit qñ niue & glacie diabolicæ cẽtationis stringunt̃, & qñ fructib. acerbis bonorum tpalium satiant̃. Eze. 18. Qui comederit vuã acerbã, obstupescent dẽtes eius. ¶ Dentes igit̃ 9
sunt duri, albi, acuti, radicati, in carne nascẽtes, & tñ à carnis condõnib. alieni, labijs clausi, neruis colligati, & sibi inuicẽ coaptati, & corpori nutriendo necessarij, & voci formãdæ & risui faciendo mirabiliter opportuni. Dentes Chr̃i sunt viri iusti. vñ sibi dr̃ Cãt. 6. Dentes tui sicut greges ouiũ, q̃ ascendũt de lauacro. Tales igr̃ Chr̃i uel ecclr̃æ dentes, & maximè p̃dicatores, q̃bus mediantib. Chr̃s mãducat. i. sibi p charitatem incorporat peccatores, (iuxta illud Io. 3. Ego cibũ habeo mãducare quem uos nescitis &c.) dẽnt esse alibi p castitatẽ. acuti p seueritatem, duri per constãtiæ stabilitatẽ, radicati p fidei firmitatẽ, de carne nati, non carnaliter viure per vitæ spũalis sctitatẽ, inuicẽ coaptari per concordem fraternitatẽ, ligari per charitatẽ, labiis uelati p humilitatẽ, corpꝰ ecclr̃æ nutrire p doctrinæ veritatẽ & p clemẽtiæ pietatẽ, vocẽ facere & iuuare p diuinæ laudis alacritatẽ, risui ẽt cõparari p spei cælestiũ iocũditate. Eccl. 19. Risus dẽtium & ingressus hois, denuciãt de illo. ¶ De dentib. vide mulla in' 10
tract. de aialib. in gñali, & in multis aliis titulis animalium.

De Lingua. Cap. 19.

1 Lingua ẽm Isid. dr̃ à ligendo, vel à legendo. Est. n. instrm gustus & locutionis, & ideo cibos habet lingere, & verba legere. Est aũt lingua naturaliter mobilis, carnosa, porosa, neruosa, oblonga, plana rubicunda, subtilis, tenuis, mobilis, & acuta, loco tñ concauo & humido sita, & sicut in carcere posita, labiis & dentibus circunsepta, uocum est informatiuà, saporũ discretiua. animæ interpretatiua, & per humorem saliuæ totius corpis humectatiua. Lingua Chr̃i i suo corpore mystico ecclr̃æ est p̃dicator vel etiã doctor, Vel ẽt lingua est q̃libet bona persona locutiõi diuinæ laudis principaliter deputata, sicut p̃cipuè sunt clerici & religiosi. Psal. Lingua mea calamus scribæ. Talis igr̃ lingua debet lingere, & legere, quia. s. ipsa debet esse instrm gustus & licturæ deuotionis, & vocis licturæ orationis, p̃dicationis, confessionis, & gr̃atiarũ actionis. Debet. n. inter cibos bonorum temporalium, & corporalium & spũalium, discernere, & loquelã spũalium & salutarem Deo & hoĩb. p̃mere, voluntatem ipsius aiæ. i. ipsius Dei interpretari & dicere, & vocem suam articulatim & ordinatè p̃ponere. Prou. 15. Lingua sapientiũ ornat sciẽtiã. Et saliua bonæ doctrinæ vel diuinæ gr̃æ, ecclesiã vel animã humectare, vt sic de tali lingua dicat ecclia illud Es. 50. Dñs dedit mihi linguã eruditã. Igr̃ dico q̃ talis dẽt esse mollis & carnosus per benignitate, porosus & penetrabilis per pietatẽ, neruosus & sensibilis per sagacitatem, oblongus aliq̃tulũ per deliberatiuã maturitatem, plan⁹ & simplex per oĩmodã veritatem, rubicundus & sanguineus per verecundã honestatem tenuis & subtilis p spũalem pauperratem, mobilis & vertibilis per diligentem sedulitatẽ, acutus ẽt & more gladij formatus per locutionis feueritatem, in loco humido sitos per deuotionis & gr̃æ suauitatem detentus & circunseptus, ligatus & incarceratus per Dei mãdatorũ circularitatẽ. Quia p̃ certo cũ hõ multas hẽat gr̃as & uirtutes, necesse est ut in carcere diuini timoris minis disciplinæ & mãdatorũ Dei & p̃latorũ ligeẽ, ne per inanẽ gloriã dilateẽ, & ne exterius ad mundi delectabilia plus debito ꝓlabaẽ. p̃s. Dixi, custodiã uias meas ut non delinq̃ in lingua mea. Vel dic q̃ lingua est locutio cuiuslibet uiri iusti, qua ꝓculdubio dẽt esse mollis & benigna, neruosa & sensata (qa ex uenis ꝓuenit sensus & motus) oblonga & moderata, rubea & uerecũda, tenuis & humilis mobilis & subtilis, acuta ẽt aliquotiens & seuera &c. per oĩa sicut supra. Incarcerata ẽt dẽt eẽ, ne. s. nimis effluat per excessiuam verbositatem. Ps. Lingua mea adhæsit faucibus meis. Vel si vis oĩa ista potest exponere de malis & loquacibus, vel etiam deorum locutionibus. Ista. n. sciunt verba sua mirabiliter formare & quæ ab aĩa. i. viris spũalibus exeogita sunt mirabiliter interpretari, & variè ordinare. ps. Linguis suis dolosè agebant. Et saliua peruersæ fuę doctrinæ totam patriã humectare. Igit̃ talis lingua est mollis p adulationẽ, porosa & bibusa p ꝓprij cõmodi appetitionem, oblõga & non quadrata per fallacẽ

dissimulationē subtilis & tenuis per cautelosā cauillationē, gladialis & acuta per detractionē & pforationē, pſ. Lingua eorū gladius acutus. Mobilis aut plicabilis & uaria p mādatorū circūuolutionē. pſ. lingua cōcinnabat dolos Rubea, sāguinea & carnosa. p vilē & carnalē de pctis carnalib. mentionē. pſ. Sagittæ paruulorū factæ sunt linguæ eorū. Vel dic q̄ lingua diaboli est malus aduocatus, uel eius fallax locutio. pſ. Lingnis suis dolosè agebāt, venenū aspidū sub alijs eorū. Qd̄ ēt de detractorib. p̄t dici, q̄ sūt molles & plicabiles ad ulādo, acuti aūt & mordaces detrahēdo & c. sicut supra. ¶ Lin
2 guę aliquorū aīaliū medicinales sūt, & aliq̄ venenosæ. Medicinalis. n. ē lingua canis, qd̄ accidit vel ex cōplexionis bōitate, uł ex aliqua occulta ꝓprietate, Venenosa ēt est lingna serpētis draconis, & rabidi canis. Canis. n. rabidus lingua ſp hēt extra os, & ſp stillat uenenū, qd̄ ita inficit aquā vbi cadit, q̄ hō inde bibēs efficit rabiosus. Lingua serpētū ēm Arist. li. de aīalib. liuida est acuta & malitiosa, & ꝓp acutū fumum veneni in motu ē velocissima. Sic vere lingua & locutio in aliquib. est bona, & in aliquib. mala. Ex lingua. n. p̄t ꝓuenire sanitas & uenenū, uita & mors, bonū & malū. Prou. 18. Mors & uita in manib. linguæ. Quidā. n. sunt q̄ hñt linguā medicinalē & bonā, sicut sunt uiri iusti, q̄ lingua & verbis alios per bonā doctrinā & eruditionē sanant. Pron. 12. Lingua sapiētiū sanitas. Et potissime tales debēt esse canes. i. ꝓlati & ꝓdicatores, q̄ gregis dñici sunt custodes. Quidā aūt istā linguam hñt venenosā, ſ. serpentini & rabidi pctōres, q̄. ſ. lingua & locutio taliū p suas malas exhortatiōes iuenenat, & ad diuersa vitia eos pertrahit & inuitat, cōtra illud. Pſ. Prohibe linguā tuā à malo, & labia tua ne loquant dolū. Linguā. n. talium ſp solet per multiloqa exēpla os aperire, venenū nerborū malorū vomere, & acuta per detractionē & punctionē esse. pſ. Acuerunt linguas suas sicut serpētes. Et ēt maculosa, nigra, infamis, & īmunda solet uideri, & ueneno malitiæ uelocissimè p mendacia & uerbositatē moueri & per duplicitatē velociter agitari, nō aduertēs q̄d̄ Dauid d. in. pſ. Disperdat dñs vniuersa labia dolosa, & linguā magniloq̄. ¶ Lingua serpen
3 tis dū viuit serpēs est venenosa, cū vero serpēs mortuus fuerit lingua separata & siccata, venenū perdit, & cōtra veneni p̄sentia sudare cōsueuit. Et iō talis lingua reputatur vtilis & ꝓtiosa, licet primitus fuerit uenenosa. Tales serpenses significāt hoies pctōres, q̄ dū viuunt. ſ. in pctō, linguā & locutionē hñt multiphariā venenosā, quia. ſ. verba mala & venenosa euomūt, q̄bus auditores inficiunt & corrūpunt, iuxta illud. Corrumpunt bonos mores collo quia praua. Sed verè q̄n tales spūalirer moriunt, & q̄n per pæniam mortificantur (iuxta illud. 2. Ad Cor. 6. Quasi morientes, & ecce viuimus) tunc lingua taliū efficit non uenenosa, & contra venenum pctōrum multip̄r ꝓciosa, quia. ſ. contra pctm̄ solet sudare, & clamare, & venenū culpæ hōi ꝓdere & monstrare. Vnde illud ꝓdictū lingua sapientium sani tas. ¶ Lingua contrahit
4 q̄nque multa uitia in loquendo, Q̄nque. n. efficit muta, qd̄ sit vel ex aliquo corrupto humore linguā inficiente, vt est q̄n apostema ligat linguæ uerum, uel ex cerebro aliquod vitium contrahente, & sensum motus linguæ debitē non influente. Sic verè lingua multorum muta efficit à ꝓdicādo & docendo, & hoc accidit, vel ꝓp proprium uitium, vel ꝓp vitiū cerebri. Proprīū. n. vitiū est q̄n vt cōiter est infecta humore & apostemate pctōrū, & iō omittit loq̄ & ꝓdicare sciēs q̄ nihil posset boni dicere quin cōtra se loqueret. Vitiū aūt cerebri, est defectus sciæ quæ a cerebro & a rōne venit. Ista. n. duo faciūt hoiem mutum, & ab vsu linguæ & prædicationis officio alienum. Eze. 3. lingua tua adhærebit palato tuo. ¶ Lin
5 gua loquēdo efficit balba, vt q̄n hō nescit ad plenū cito verba fomare. Et hoc fit ꝓp linguæ nimiā humiditatē, vt ebrijs. Vel ēm aliquos ꝓpter nerui linguæ breuitatē, qui ad finem linguæ nō est extendens facit hoiem balbitire. Quæ ēt causa est quare hō efficit traulus. i. quare aliquas literas dicere vł formare nescit sicut. r. vel. g. Sic vere illi qui sunt nimis humidi per carnalitatē deliciarū, et q̄ ēt uerum scientiæ nimis habent breuem, ita q̄ a cerebro rationis non recipiunt plenè sensum, nō solent habere rectā vel honestā locutionē nec bene formatā vel discretā eruditionē vel prædicationē. Tales, n. in rebus spūalibus balbutire possunt, sed non loqui
6 q̄a sicut dicit Sene. Mirum est fortiter aliquid dici ab hoie molitiē ꝓfesso. ¶ Lingua aliq̄n efficit nimis celeris. Quod accedit q̄n nerui linguæ nimis sunt lōgi, ita q̄ extremi-
guæ attingunt, vt dñt quidā. Sic verè illi qui nerū in
sensus hñt nimis longū. i. illi q̄ nimis abūdāt in sen-
lent nimis esse celeres in sermone, hoc est dictu q
mis solēt esse prōpti ad loquēdū, & ad verba supe
rēdū Esa. 32. Lingua balborum velociter loquet. ¶ Lin
q̄n apostemate itumescit, aliq̄n corrupto humor gra
aliq̄n ulceribus laceratur, aliq̄n propter mentis cap
locutione priuāt, sicut patet in phrenesi. Sic verè loc
q̄n patiē apostema supbiæ. Esa. 28. In loq̄la labij & lin
ra loquar: aliq̄n putredinē luxuriæ, Aliq̄n vlcera inu
q̄n mētis captionem malitiæ. His. n. uitijs, locutio dep
& per elationem, iactantiā, dulationē, detractionem
pliciter maculatur. Iac. 3. Lingua ignis est, & universi
quitatis. ¶ In principio linguæ sunt duæ venæ, q̄ salua
cūrur, a quibus saliua egredit, a qua & lingua & os
tur, & ciborū siccitas tpatur. Est aūt saliua humo insp
inter gustum & suum obiectum medius, quia. ſ. nullus
por sentitur nisi q̄n per saliuam gustui præsentatur
Cōstan. Saliua significat gratiam Dei. Ista. n. in hoie
a duabus venis & duobus principijs p̄cipuis, quæ
nare a malo, facere bonum. Talib. n. venis saliua gra
bis oritur a qua os cordis spūaliter humectat, & qua
te gustus deuotionis in saporibus ciborū spūalium
tur. Constat. n. q̄ nisi mediante gr̄a diuina, cibus doctri
eucharistiæ gustui affectionis per deuotionem nō sap
in ventrem cōscię faciliter labitur aut descēdit. Ista
mediāte cibus doctrinæ ab auditoribus transglutitur
por in documētis spūalibus inuenitur. Iō in persecu
toris dicebat Iob. 7. dicēs. Vsquequo non parcis mi
mittis me vt glutiā saliuā meā? Et sicut saliua homi
est serpentis ēm Ambrosium & Basilium in hexam
nina gratia mors est spiritualis hostis. ¶ Q̄n hō emitte
seu saliuam sanguineam fecentem & sanios
pulmonem habet corruptum & uulneratum, ēm
Sic vere q̄n hō de ore uerba, infecta inhonesta, sa
& carnalia, sanios & detractoria emittere consue
est q̄ pulmo suæ affectionis interioris diuersis vitijs
ruptus. Sicut. n. dicitur Matth. 15. Ex abundantia cor
loquitur. & Marci 7. dr̄ q̄ de corde exeunt adulteria,
tio. ¶ Saliua & sputo intus retētis & nō euacuatis,
tiens causa mortis, sicut patet in phthisicis, q̄ uulnera
mone, sputo saliua seu phlegmate a cerebro de
sum expellere nequeunt, suffocantur. Sic q̄n spūs
peccata à cerebro. i. a cogitatione & imaginatione
ad pulmonem affectionis, ipsamq̄; ulcerat per consen
si per confessionem possit, eijci, necesse est per mortem
nam hominem suffocari. &c. Vide supra de phlegmate.

De Voce. Cap. 20.

VOx est aer tenuissimus ictus plectro linguæ, &c.
instrumentis naturalibus formatus. Ad formam
.n. uocis multa requiruntur, & potissimè pulmo, aspe
teria seu canales gutturis, dentes, lingua, labia, vua
vua membrum in gutture quod uiam aeris habet d
nel restringere, & aeris emissionem temperare, & ne
debitum effluat, ipsius exitum moderari, & sic va
diante solet homo vocem vel diminuere, vel agere, sa
cit Constanti. in pant. Vox est locutio viri isti, cuius
dubio aer idest spiritus sanctus materia debet esse, &
sa instrumenta virtutum, formam debent, & efficac
dare. Inter alias aūt virtutes quæ in locutione &
latione necessariæ sunt, summè necessariæ est vua, p
telligo discretionē, q̄a. ſ. ista est q̄ uoci debet imperare
vel emittere uel tenere, q̄a. ſ. q̄n est necesse, debet p
tè facere discurrere. ꝑs. Ele uauerūt flumina uocē suā. C
ro necesse non est, tūc debet sibi uiā claudere, & ipsam
scereta gutturis cohibere. Naum. 1. Nō audietur vox
rum tuorum. Vltra istud ēt verum est non solum de
ne cōiter, imo ēt de prædicatione, q̄a. ſ. istam q̄nq̄ debet
effundere & q̄nque (ne fastidiatur) clamorem ipsius
re. ¶ Canales gutturis, & folliculi pulmonis, instrumenta
uocis, qui si lenes & temperati fuerit, dulcem & tempe
& æqualem reddūt uocē: Si uero asperi fuerint & p
to lati, vel stricti, vel distorti, tunc graué uel exilem

faciunt, vel inæqualem, dissonam, seu turpē, sicut dicit Constantinus. Carnales isti sunt prædicatores, qui vna cum pulmone aere emittente. i. cum Spiritu sancto scientiam & gratiam infundente, & cum lingua suæ eloquentiæ verba extrinsitus differente, vocem prædicationis habent emittere, & p ipsam auditorum animos informare. Pſ. Dabit voci suæ vocem virtutis. Si igitur isti carnales. ſ. prædicatores, sint lenes & suaues, temperati & iusti, & vitiorum superfluitatib. non grauati, tunc vox, prædicatio & doctrina eorum auditoribus dulcis erit, consona & amica. Talem. n. solent libenter audire, & eius vocem diligere & haurire, dicentes Cant. 2. Ostende mihi faciem tuā, sonet vox tua in aurib. meis. Vox. n. tua dulcis, & facies tua decora. Sed verè si tales carnales. i. prædicatores sint mali, & in morib. vitiosi & asperi, & vltra debitū pertransgressionem disciplinæ elati, vel ēt in seueritatibus & singularib. nimis stricti, & p vitia deuij & distorti, tunc dico vox istorum, doctrina & eruditio non est grata, sed audientib. dissona, contemptibilis, & inepta. Tales. n. nō libenter audiuntur, voces suæ doctrinæ ab oīb. cōtemnuntur, & hoc, q̄a teste Gregorio, loquentis auctoritas perdit, q̄n vox
3 opere nō iuuatur. ¶ Pulmo ēm Arist. est primum vocis susceptibile, & ideo ēm ipsum, nullum animal carēs pulmone & lingua, habet vocem. Vnde dicit q̄ musca, locusta & similia, nō habet vocem, licet sonum faciant non cum ore, sed cū alis. ſ. stringendo aerem cum alis circa corpus cuius certum signum est, quia talia animalia sonum talem faciūt volādo, & nunquā quiescendo. Pulmo qui deseruit cordi, significat scientiam, lingua verò denotat eloquentiā. Ista igit duo sūt in voce. i. in prædicatione & bona eruditione necessaria, q̄a pro certo illi qui carent eisdē, nunquā articulatim vociferant, data q̄ more muscarum sonos multos faciāt, & multa inutilia verba promāt. Pſ. In oēm terram exiuit sonus eorū.
4 ¶ Ranæ ēm Arist. lib. 4. plus vociferant de nocte q̄ de die. Sic verè mali magis gaudent, cantāt & vociferāt & exultant in nocte & obscuritate vitiorum, & de rebus malis & vitiosis, q̄ de die. i. q̄ de rebus spiritualibus & honestis. Prou. 2. Qui dimittunt iter rectum, & ambulant, vias tenebrosas, q̄ lętā-
tur cum male fecerint, & exultant in rebus pessimis. ¶ Aues
5 parui corporis magis vociferant q̄ aues magnæ. Aues ēt mas culæ vociferant, non fęmellæ. Quod maximè verum est inter coturnices & gallos, vbi masculi, nō fęminæ cantant, vt dicit ibidem. Sic verè illi q̄ sunt parui per humilitatem, masculi per virilitatem, solent per orationē, confessionē, prædicationem, & gratiarū actionē, melius canere, q̄ illi q̄ sunt fœminæ per mollitiem deliciarum vel sunt magni p altitudinem eminentiarū. Constat. n. q̄ parui, simplices, & pauperes, Deo voces prædictas abundantius emittunt, q̄ illi q̄ prę
lati vel clerici vel aliter magni sunt. Eccl. 46. Exaltauit vocē suam de terra. Vel dic ecōuerso, q̄ illi qui in scientijs & meritis sunt minores, sunt cōiter in verbis & locutionib. ampliores. Quia illi qui minus valere noscuntur, ad vocē garrulitatis iactātiæ & adulationis alteius efferuntur, iuxta illud
6 Senece. Imbecilliores canes magis indulgent latratib. ¶ Gallus ēm Arist. ibidem, post victoriam vociferat. Etiā quæcūq;
aues canora, cum satiata fuerit, magis cantat. Omne ēt animal generationis tpe magis clamat. Ille aūt qui vim genera
tiuam perdit sicut est castratus, suæ vocis resonantiā mutat, & imbecillius vociferat, q̄ antea faciebat. Sic verè cū victoriam cōtra tentationes acquirimus, cū societatē bonorum spiritualiū & ēt terrenorum accipimus, & cū generationi bonorū operū intendimus, nos proculdubio vociferationi orationis, laudis, gratiarū actionis, magis in sistere debem⁹. Pſ. Psallite dño in voce tubæ, psallite dño in cithara. Illi. n. q̄
virtute generatiua, et bonorū operū ꝓductiua. ſ. gr̄a Dei carentes et priuati sunt spiritualium vocū prædictarum fortitudinē perdūt, et in se spūal̄r vociferādo vani et exiles statim fiūt. Qd̄ iā apparet in multis peccatoribus, q̄ Deū laudādo, orando vel ꝓdicando nō vociferāt, imò exiliter et imbecilliter Deo cantant, et fęminal̄r voces mittunt. Hie. 16. Auferā de loco isto vocem gaudij et lætitiæ, et vocē sponsi et vocē
7 sponsę. ¶ Vox acutior est in iuuenib. et in fœminis, q̄ in senib. aut in viris. Iuuenes. n. et fœminæ pp debilitatem mouent paucum aerem, et ideo acutionem sonum faciunt. Viri verò et senes multum aerem mouent propter fortitudinem nerworum et lacertorum et grossiorem sonum emittunt, vt di-

cit Arist. vbi supra. Sic verè, illi qui sunt fœminæ. i. molles et delicioſi pueri et imbecilles, ignorāres et defectuoſi, solent vt cōiter acutius et altius loq̄ et vociferari, et paucū aerē. i. paucā sciam vociferādo et loquēdo mouere et attēdere, et ideo acutius et citius et indeliberatius verba fari. Pſ. Dedit abyssus vocem suā, altitudo manus suas leuauit. Illi verò qui sunt viri. i. virtuoſi et viriles, et q̄ sunt sonus. i. maturi et prudentes, in loquendo solēt plus de aere sapientiæ ponere, et vocē suā maiori deliberatione tardare. Et iō tales grauiorē, maturiorē et prudentiorē vocem emittunt, et nō acutè vel incōpositè verba promunt. Quia bē loquendo, prudētes solēt grauiter, depresse et maturè loq̄, fatui verò et ignari solent acutè et effęminatè profari. Vñ de bonis pōt dici illud Eze. 1. cū fieret vox sup firmamentū, submittebāt cherubini alas suas. Cherubin. n. i. viri spūales dēnt elationis alas submittere, q̄n habent vocem in firmamēto ecclesiæ formare.
8 ¶ Vox q̄n est grauis, rauca, aspera et dissona, valde est vitupe-
rabilis et nociua, et discordię in harmonia generatiua, et au
ditus audientium grauatiua. Vox. n. vnius si sit dissona, multorum bene canētium turbat harmoniā. Sic verè vox malorum aspera et iniuriatoria, rauca detractoria, dissona, et turbatoria, acuta et iactatoria, nō est bona, sed potius odibilis, atq; vana, et in harmonia vnius cōcordis societatis est defensionis et discordiæ causatiua. Tales igit voces malorum bonis nō sunt gratæ nec amabiles, sed potius tristes, odioſę et turbabiles. Eze. 16. Desolata est terra à voce rugitus eius. Vel expone de voce hæreticorum, quæ est horribilis, et nociua etc. Esa. 29. Vos phitonis vox tua. ¶ Vox dulcis, cōsona
9 et ordinata, multas habet laudabiles proprietates. Est enim dulcis vox et melodia tristiū lętificatiua, amoris excitatiua, laboris subleuatiua, passionum animæ expressiua puritatis complexionis ostensiua, laudis et preconij acquisitiua, affectionum animæ immutatiua, ad prælių exhortatiua, et mentis de timore ad audaciam, de ira ad clementiam, de auaritia ad largitatem et munificentiam conuersiua, volucrum ad laqueum vocatiua, et ipsarum ad mortis periculum perductiua, dæmonum effugatiua, sicut patet in Saule. 1. Reg. 16. et multarum ægritudinū lenitiua, sicut patet in mente alienationis phreneticis, qui sępe per melodiam ad mentem redeunt, et ad sanitatem animi reuocantur. Talis est vox diuinæ laudis, et bonæ eruditionis, et prædicationis. Talis vox enim solet tristibus et desperatis consolationem et spem immittere, amorem et deuotionem in Deum excitare et accendere, et oēm laborem et tribulationē per patientiā sub leuare. Hier. 11. Ad vocem loquelæ grandis, exarsit ignis. Itē ista solet passiones animæ ac defectus, et vitia mentis exprimere, complexionis. i. conditionis bonæ et virtuosæ signū esse, et apud Deum et homines laudis præconium vēdicare, quia. ſ. ille qui bene prædicat, et qui solenniter Deū laudat, à cunctis audientib. famam et præconium reportat. Dicit. n. quilibet illud Cant. 5. Vox delecti mei pulsantis, aperi mihi soror mea. Congratulando etiam dicunt illud Cant. 2. Vox turturis audita est in terra nostra. Item ista solet affectiones audientium immutare, et ad litteram mentem de ira ad clementiam conuertere, et ad nō timendum pro Christo mortis periculum animare, sicut patet de illis qui se ad verba prędicatorum martyrio pro Christo vel ꝓ republica exponunt. Pſal. Dedit vocem suam, et mota est terra. Item ista vox solet dęmones effugare, et ifirmitates pctī sanare, et mę
tem à Deo alienatam, ad sanitatem gratiæ reuocare, et gaudiū spiritus in aīa generare, ut sic dicatur illud Pſ. Ecce dabit uoci suæ uocem uirtutis, date gloriā Deo sup Israel etc. Vel dic q̄ uox Dei patris est Christus uel etiā uox Christi est ipse prædicator. Matth. 3. Ego uox clamantis in deserto. Talis igit uox lætificat per consolationem, excitat amorem et deuotionem etc. Per omnia sicut supra. Vel dic q̄ talis uox est planctus uel contritio, oratio uel confessio, quæ. ſ. Deo uel sacerdoti passionem animæ. i. peccata exprimunt, amorem Dei et sanctorū excitāt extrahunt, et angelos lætificāt dæmones fugant, et spirituales morbos sanant, et mentem ad sanitatem et gratiam reuocant et restaurant. Vnde in Pſ.
10 Vox exultationis et salutis in tabernaculis iustorū. Vel dic q̄ talis uox est gratiarū actio, quæ benefactorē solēt lætificare, et amorē eius ad amplius excitare, affectionē, immutare, et bonæ eǒplexionis, et gratę intētionis signū esse et ꝯ

sicut

10 sicut suprà. ¶Secundum Plì.li.11.c.51, Pueri qui celerius loqui incipiunt, tardius incedunt & cõtra illi solẽt citius incedere qui tardius fari cepere. Dicit ẽt ꝙ puerũ nimis cito loqui malum est signum. Vnde ait ꝙ Cresi filius ĩ crepũdijs loquutus est. Ex quo prodigio secutum est ꝙ totũ illud regnum perijt, sicut dicit. Idẽ ponit Haliabel Rageli.4.c.1. vbi ẽt de mirabilibus ponit, sic verè moraliter loquẽdo, illi qui ad loquendũ sunt celeriores & promptiores, sunt vt cõiter ad incessum bonorũ operum tardiores. Et econuerso illi pueri & iuuenes citius incipiunt per bona opera progredi q̃ tardius maturius volũt loqui. Quia pro certo ibi tardus est incessus bonorum operũ & virtutũ, vbi nimis accelerat copia verborum loquacitasq; sermonũ, quinimò, si pueri & iuuenes citius quàm deceat loqui volunt, totum regnũ suæ fut 11 turæ perfectionis destruunt & subuertũt. Bene ergo docet Iaco.1. Sit oĩs hõ velox ad audiendum, tardus aũt ad loquendum. Ideo bene dr illud Eccl.32. adolescens in causa tua loquere vix. Vel dic contra illos qui nimis cito promittunt, quia vt cõiter tardius ad reddendum incedunt, & econtra. Figura de duobus filijs, quorum qui primus ire in vineã promisit, tardius, imò nunq̃ illuc iuit. ¶Item idẽ Plinius ibidem dicit ꝙ vox in homine magnam vultus hẽt partem, agnosci mus.n.eam anteq̃ cernamus, non aliter q̃ oculis. Totidem sunt esse quot in rerũ naturâ mortales, & cuiq; sua ꝓpria, sicut facies. Sic ꝓculdubio est de locutione. Vt cõiter.n.ista est quæ hẽt magnam partem vultus. i. notitiæ conditionum nostrarum, q.d. ex verbis nris cognoscit quid in corde vterius cogitet. Quilibet.n.hẽt suam propriã vocem. i. suum proprium modum loquendi per quem mores ipsius cognoscuntur, qñ cum diligentia attenduntur. Matth.11. Ex abundantia cordis os loquit. Et eiusdem 26. Nã loquela tua ma 12 nifestum te facit. ¶Item idem ibidem ait ꝙ aliqua animalia in aliquibus locis sunt muta, quę in alijs sunt loquacia, sicut exemplificat de apris & de ranis quæ in Macedonia mutæ sunt, quæ tñ alibi voces edunt. Cicadæ ẽt in Rhegino agro Italiæ sunt mutæ, quæ vbiq; alibi sunt clamosæ. Sic verè multi sunt qui in vna patria sunt verbosi, in alia verò muti, & q vbi timent, muti & patientes esse noscũtur, iuxta illud. Ego autem sicut surdus non audiebam, & sicut mutus non aperiens os suum. Qui tamen quando sunt in loco vbi nihil timent, vocibus iactantijs, derisionibus & inanibus lætitijs efferuntur. Ezech.33. Aperto ore meo non silui amplius.

De Gutture. Cap. 21.

1 GVttur est extremitas canalium pulmonis, vt dicit Constan. Et est guttur membrum longum, concauum, cartilaginosum, in duabus extremitatibus latum, & in medio magis strictum. tribus canalibus compositum, & ad triplex officium destinatum. Guttur.n.habet cibos in corpus traijcere, vocem perficere & aerem attrahere & eijcere, vt dicit idem Constan. Guttur corporis ecclesiæ est prælatus vel ẽt prædicator, vel quilibet religiosus, vel iustus. De quo in Ps. Exultationes Dei in gutture eorum, & gladij ancipites in manibus eorum. Talis.n.debet esse concauus per humilitatem, longus per perseuerantiæ longanimitatem, cartilaginosus & durus per patientiæ firmitatem, in extremis. s. quantũ ad exteriores, latus per charitatem & libertatẽ. In medio verò q̃tũ ad sestrictus per pniam & abstinentiæ parcitatẽ. Canalibus trib. compositus per fidei sanctæ Trinitatis veritatẽ, vel tribus canalibus per virtutũ theologicarum Trinitatem, vel per votorũ religionis triplicẽ obligationẽ. Et ad triplex officium deputatus, per triplicem quã facit hoĩbus vtilitatẽ, q.d. iste hẽt corpus ecclesiæ cibo doctrinę vel elee mosynæ pascere, aerẽ deuotionis attrahere, & ĩ alios refundere, & vocẽ diuinæ laudis promere, & diuersos sonos diuinæ doctrinæ alijs eructare. Prouer.8. Veritatem meditabitur guttur meum &c. Vt sic de tali gutture dicatur illud Cantic. 5. Guttur eius suauissimum, & totus desiderabilis. Vel dic ꝙ guttur est locutio prædicatoris, quæ dẽt esse alijs lata, & sibi stricta, dura & aspera, & vocis. i. cibi, & aeris. i. doctrinæ simplicis, grossæ & subtilis, corpori ecclesiæ ministratiua &c. 2 Allega supra. ¶In gutture est vnum membrũ qđ lingua gutturis nuncupatur, quia. s. ipsum guttur clauditur, & via aeri transeunti vel stringitur, vel dilatatur, & ne corruptus humor vel corruptus aer, vel puluis subintret guttur, huius obstaculo præseruatur. secũdum Constan. Per guttur quod ꝙ cipit cibos, intelligo voluntatem, quæ. s. cibos desiderio mittit ad inuicem. Per istam linguã intelligo timorẽ Dei, vi ẽt virtutem prudentiæ, quæ. s. in medio volũtatis debet sicut vnũ ostium versatile, quo. s. via affectionibus bonis malis aperiatur, vel restringit. Virtus.n. prudẽtiæ bonitatem rit, & malis claudit, & maximè, quia nisi discretio volũtatis à suis appetitib. coerceret, ipsam q; clauderet, & restringeret, forte corruptus aer vanæ superbię, corruptus humoris xuriæ corruptus puluis auaritiæ, per complacẽtiam fœtoris subintraret, q̃ mentẽ diuersis vitijs suffocaret. Ideò dr illud non hũt discretionis obstaculo guttur clausam, sed ad ea appetibilia expositum & apertum, dr in Ps. Sepulchrum patens est guttur eorum. Vel dic ꝙ talis lingua est temperatus quæ loco & tempore debet guttur per abstinẽtiam stringere, & etiam ipsum (quando necessitas exigit, ad aliquas actus cias dilatare. Vel dic ꝙ guttur est locutio, vbi ianitor debet esse Dei, qui. s. istud guttur debet mendacio, iactantiæ & detrationi claudere, veritati verò, orationi & confessioni & alijs bonis locutionibus aperire. Prou.3. Misericordia & veritas non te deserãt. circunda eas gutturi tuo. ¶Cum guttur cibum & aerem habeat recipere vt cibo stomachum porreficere, & aere cor possit refrigerare, ideo natura dedit bi duas vias, s. vnam qua cibus transit ad stomachum, & aliam qua pertransit ad pulmonis ventilabrum. Ista autem duplex via quoddam habet operculum, quod dr epiglottum, quod alternatim vtramque viam potest aperire. & ideò quando aspirandum est, istud operculum uiã stomachi ex toto claudit, & viam cordis & pulmonis aperit. Econtra autem quando comedendum est, in hora qua cibus traijcitur, vitat & pulmonis aeri & spiritui clauditur, via stomachi & potibus aperit. Duæ.n. vitæ istæ nunquam simul possunt aperte, imò si vna aperta fuerit, alia necessario clausa erit, vt dicit idem Constan. Guttur quod omnium ciborum speciem recipit, significat mentẽ, cui. s. diuersimodè sapiunt diuersa. Ista igitur in generali habet duo foramina. i. duas actionis, scilicet vnam quę est spiritualis, aliam quę carnalis. spiritualis est illa per quam cibos bonorum spiritualium recipimus. Carnalis est illa per quam cibos bonorum spiritualium appetimus & optamus. Prima cooperat̃ ad cordis & animæ refrigerationem. Secũda verò tendit ad stomachi & aliorum poris refocillationẽ. Prima est via per quã ad cor & aduoluntatem transeunt spiritualia. Secunda per quam ibi fœtores transeunt ꝙ complacentiã temporalia. Eze.41. Duo ostia erant in templo. Istis.n. foraminibus & appetitibus dominatur eglottum, per quod intelligo virtutẽ discretionis, quæ libet claudere, vel aperire, nunc vnã, nunc aliã, & cordi mutẽ peralia, nunc spiritualia ministrare, secundũ q̃ necesse hoc requirit. Ista est.n. quæ claudit, & nemo aperit, q̃ aperit & nemo claudit. Apoc.3. Vnum tñ attendendum est, q. duo foramina non possunt esse simul aperta, quia. s. ne potest simul attrahere aerem & cibum, Deum & mundi ritualia & terrena, virtutes & vitia, quinimò si affectus cordis ad vnum aperiat, necesse est ꝙ ad aliud obstruat, quia haurire vult spiritualia, necesse est ꝙ claudat animum alterena. Quia qui terrenis cor aperit, bonis spiritualibus ipse claudit, sicut enim dicitur Matth.6. Nemo pòt duobus dominis seruire, aut enim vnũ diliget, & alterum odio habebit aut vni adhærebit, & alium contemnet. ¶Item ſm Constan cum cibus & aer diuersas habeant vias, vt dictum est, q. licet aer recipitur per tracheam arteriam, et cibus per latum canalem, qui dicit Isophagus, valde est periculosum et nocium cum cibus qui grossus est et corpulẽtus, p viam aeris se immittit, et cũ ad pulmonẽ et ad cor labitur et scendit, tunc.n. via aeris intercluditur, et sic aĩal suffocatur. Sic verè charissimi cũ aer et cibus. i. bona spiritualia et rena, duabus incedãt vijs, et duo occupent loca, quibus spiritualia tendere debent ad cor, tẽporalia verò ad burbam. de est animę magnum periculum qñ cibi bonorum tẽporalium viam spiritus et virtutum ingrediunt. s. viam cordis, quando. s. p auaritiam et affectum ista tẽporalia ad cor introducunt, et metas suas excedunt, quia. s. nũc viã sancti Spiritus et gratiæ intercludunt, et cor p auaritiã attingunt et facient et subuertunt. Cauendum est igit ne dum cibus bonorum tẽporalium possidetur, ad cor per complacentiam aut dilectio

dilectionẽ eius nimiã deriuetur, quia sicut dr Eccl. 10. Nihil est iniquius q̃ amare pecuniã. Ió bene docet Dauid in Psal. 5 Dicens. Diuitiæ si affluant nolite cor apponere. ¶In gutture fluunt à capite ad guttur, & ibi faciunt apostema, cuius cõpressione intercludit via spũs & aeris, & via cibi, & sic nõ ꝓchõ nec comedere nec respirare. In squinantia. n. ita constringuntur nerui maxillarum, ꝙ vix pòt etiam cum instrumento os ipsius aperiri, quapp necesse est velociter hoĩem suffocari. Sic verè quandoq; fit ꝙ humores vitiorum qñque in apostema multiplicantur & augmentantur, solent guttur mentis per verecundiam stringere, & confessionem spiritualem impedire. Maxillas ẽt deuotionis taliter qñque constringunt, ꝙ comestionem & aditum ciborum spiritualiũ. s. verbi Dei, impediunt atq; tollunt. Tales igitur qui per verecundiam non confitentur, & qui per indeuotionem cibos doctrinæ comedere dedignantur, de facili ipsi suffocantur, & morte perpetua moriuntur, ita ꝙ talis pòt dicere illud. 2. Paral. 36. Incuruatus sum multo vinculo ferri, & nõ est mihi respiratio. ¶Squinãtia aliqñ ita accidit in gutture, ꝙ tota laterinterius, & tunc sine remedio est mortalis, aliqñ tñ cum diligẽtia pòt curari. Aliqñ autem ex toto apparet exterius, & nunc facilius medicatur. Sic ve. i infirmitas peccati, quæ guttur animæ ne per cõfessionem loquatur tenet ligatũ, tri pliciter est distincta. Quædã.n. ex toto intra in conscientia, ita ꝙ nihil exterius pòt apparere, sicut est in illis qui peccata sua celant, ipsaq; per confessionem in nullo manifestant. Et ista ꝓculdubio est mortalis quia sicut dicitur Prouer. 28. Qui abscondit scelera sua, non dirigetur. Alia autẽ partim apparet, partim latet, sicut est in illis, qui aliqñ bene confitẽtur, veruntamen non plenè. Et ista per industriam medici, s. sacerdotis, scientis. s. materiam de profundo conscię extra ad confessionem bonis inductionibus educere, potest recipere sanitatem. Alia autem est quæ exterius apparet ex toto, sicut in illis qui peccata sua exterius confitentur, ita ꝙ nihil interius retinetur. Et ista pro certo de facili sanatur, & sibi ex Dei misericordia sine periculo subuenitur, quia, sicut dr Prouer. 28. Qui confessus fuerit, & dimiserit peccata sua, misericordiam consequetur. De alijs passionibus guttur. s. de raucitate, & similibus vide infra.

De Collo. Cap. 22.

1 COllum est membrum per quod caput sustentatur, cuius pars anterior gula, posterior verò, ceruix & cerebri via secundum Isidorum appellatur. Est autem collum, membrum rectum, rotundum, erectum, osseum, & neruosum. Osseum enim est, vt sit forte ad caput sustinendum. Maxima enim fortitudo quorundam animalium est in collo, sicut patet de boue, verso, & leone. Neruosum etiam fuit, vt esset mobile & versibile iuxta votum, prout dicit Constant. Collum moraliter loquendo, signat virtutem spei, quæ recta est collũ aĩæ virtuosæ. Ista est. n. media inter corpus & caput. inter mentem, & Deum. Sursum. n. erigitur cœlestia affectio. ad Colli 3. Quæ sursum sunt, quærite. In amore roborantur, mentem in Deum circulariter reducendo. Per iustitiã rectificatur, rectè. s. & cum meritis de Deo sperando. Per constantiã fortificatur patienter terribilia ꝓ Deo sustinẽdo. Per diligentiam nerificatur, per bona opera se mouendo. Quia ꝓculdubio spes nra debet esse mobilis per bonorum operum diligentiã, & fortis per constantiam & patientiã, Iob. 40. In collo eius morabitur fortitudo. Vt sic ĩanimæ dicatur illud Cant. 4. Sicut turris Dauid collum tuum, quæ ædificata est cum ꝓpugnaculis. Vel dic ꝙ collum ecclesiæ, est prælatus, qui inter caput & corpus. i. inter Deũ & populum est medius. Iste ergo per iustitiam debet esse rectus, per fidẽ rotundus, per clementiam suauis & planus, per spem & cõtemplationem erectus, per viriliatem neruosus, per constantiam osseus, per patientiam vigorosus. Canti. 7. Collum tuum sicut turris eburnea. Vel dic ꝙ collum animæ quod habet sustinere omnia pondera, est fortitudo & patiẽtia, quæ pro certo debet esse in homine ossea & neruosa, ne succũbat oneribus vel tribulationibus quæ contingũt, & vt onus Dei mandatorum faciliter tolleretur, quamuis Neemiæ 3. dicatur ꝙ principes & magistratus non supposuerũt colla sua in opera domini. ¶ Generaliter oẽ animal habens tibi slongas, habet collum lõgum. Patet de camelo inter animalia, de grue inter volatilia, & contra vt comuniter illa quę collum habent longum, habẽt etiam tibias lõgas, exceptis omnibus natãtibus, sicut est cygnus, & anser, quæ quamuis habent colla longa, tibia habẽt breues. Tibię quæ sunt finis corporis, significant perseuerantiam. Colla vero quæ sursũ eriguntur, significant spem affectionem, orationem etiam & deuotionem. Quia proculdubio istud est generale ꝙ illi qui longum & excelsum vsque ad interiora velaminis paradisi habẽt collũ spei, affectionis, deuotionis & orãtionis, lõgas etiam habent tibias perseuerantiæ & durationis, quia. s. commune est ꝙ illi in gratia longius perseuerant, qui collũ spei ad Deum altius eleuãt, & qui per spem, affectionem orationem & deuotionem mentem magis extendũt ad Deũ & exaltant. Vnde illud prædictum Cant. 7. Collũ tuũ sicut turris eburnea. Ista fallunt in natatilibus. i. in personis in delicijs viuentibus. quia. s. tales habent longum collum spei & inanis fiduciæ, quia. s. ipsi sperant habere sine operibus paradisum, & tamen ipsi habent valde breues tibias ꝑseuerantiæ. Tales. n. non perseuerant, & tamen paradisum cupiunt atq; sperãt, cum tñ de ipsis dicatur illud Iob. 40. Spes eius frustrabitur eum, & videntibus cunctis præcipitabit. Vel si vis dic ꝙ crus igitur & collũ est doctrina, q.d. si collo est vox. Crus igitur & collum debent inuicem coaptari, quia. s. vita & doctrina debẽt inuicem comparari, & vnũ alteri similari, vt. s. cum longo collo magna doctrinæ, sit longũ crus ẽt magnũ & eminentis vitæ vt q̃ magno cruce bonæ vitæ nõ polleat, etiam habere collum longũ sollennis doctrinæ nõ audeat. Cuius tñ contrarium est in natalibus. i. in hypocritis, qui more cygni exterius sũt albi, & interius nigri, quia. s. in istis crura. collo. i. vita doctrinæ non respondet. Quia dato habeant magnum. i. malã eloquentiam atq; vocem, ipsi tamen habent crus breue. i. ineptam existentiam atque vitam, quia scilicet isti sciũt magna dicere, & pauca facere, quia sicut dicitur Matthæi. 23. Dicunt, & non faciũt. ¶Maxima fortitudo quorundam animalium est in collo, sicut patet de bobus vrsis, & leonibus. Et ideo generale est ꝙ collo ligato, & colli fortitudine superata, quodcũque animal est infirmum. Qua propter qui bene vult animal in sua iurisdictione tenere, necesse est collũ ipsius alligare. Per collũ intelligo locutionem. Vox enim in collo formatur. In ista autem est maxima animæ fortitudo, quia scilicet nunquã potest à diabolo subiugari, quandiu libera est ad clamandum, hoc est dictu, ad peccata sua confitendum, & ad Dei auxilium inuocandum. Iob. 41. In collo eius morabitur fortitudo. Diabolus igit̃ summè nititur istud collum per verecũdiam ligare, & confiteamur & oremus, & per malam complacentiam & finalẽ impœnitẽtiam stringere, ne de ipsius manibus fugiamus. Dicit ergo diabol⁹ illud Hiere. 27. Fac tibi vincula & cathenas, & pones eas in collo tuo. Qui. n. cathenis talibus alligatur, de subiectione diaboli non facilitẽ liberatur. Ideo consulitur animæ peccatrici. Esa. 52. Consurge Hierusalẽ, solue vincula colli tui captiua filia syon. ¶Aues vt communiter quę collum habent forte, volant extenso collo. Sic vere aues. i. volatiles superbi, solent erecto & extẽto collo incedere, & ẽt in collo cordis superbiam denotare. Esa. 3. Elenatæ sũt filiæ syon & ambulauerunt extento collo. ¶ Animalia pulmone carentia carent collo. patet in natãtilib. & piscibus, q̃ non habent pulmonem. quod patet, quia nõ spirant, & ió ĩ ipsis non est collum a corpore distinctum. Pulmo qui aerem attrahit & cor refrigerat, deuotionem & cõtemplationem significat, collum per quod vox exit, predicationẽ. Illi igitur qui pulmonem non habent, collo carent, quia pro certo illi qui virtutem deuotionis nõ habent, & spiritum sanctum pro cordis refrigerio attrahere nescĩũt, ꝑdicationis officio nul latenus digni erunt. Vnde Iob 30. Quis circundedit collo æqui hinnitum? quasi dicat indignus est.

De Humeris. Cap. 23

1 HVmeri sunt illa membra quę immediate collo & capiti subijciuntur. Et dicuntur humeri in homnibus armi vero in animalibus. Spatulæ vero dicuntur quædam lata ossa, quæ in eisdem armis vel humeris sunt inserta. Et sunt humeri necessarij ad cordis & membrorum vitalium defensionem, brachiorum & pectoris colligationẽ sup-

ſupportationem, et quorūcunque onerum ſuſtētationem. Sunt.n humeri mēbra oſſea & neruoſa, & iō fortia & portā dis oneribus opportuna, ſicut dicit per oia Cōſtātius. Per humores eccleſiæ intelligo milites & homines militares, qui .ſ. poſt caput & collum, i. poſt prælatos, qui more capitis habent regere, & religioſos ſeu clericos, q̄ inſtar colli habent vocem & cātum diuinæ laudis dicere atq; promere, altiorē in eccleſia tenēt. locum. Iſta.n.membra ſpūales viros. i. eccleſiaſticos tenentur defendere. Colligationem inter pectus & brachia. i. amicitiam & cōcordiam inter regulares & ſeculares tenētur facere. Collum & caput. i. prælatos & religioſos tenentur ſupportare, & eis ēt deferre, & onera quarūcum que tribulationum & laborum ꝓ Chriſto & eccleſia tenent viriliter tolerare. Eſaiæ. 9. Factus eſt principatus ſuper humerum eius. Tū iſtud eſt contra multos milites, qui magis ſunt proni ad diſcordiam, quām ad pacem. De quibus dī Iob. 31. Humerus meus a iunctura cadat. Qui etiam non ſunt parati ad onera pœnitētiæ vel Chriſti militiæ ſuſtinendum, ſed magis ad quieſcendum. vnde Eſ. 14. Onus illius ab humero tolletur. Vel ſi vis, per humeros aiæ intellige virtutes obedientiæ, fortitudinis & conſtantiæ. Iſte ſunt.n. quidam humeri q̄ oibus oneribus pœnitentiæ & tribulationū debent ſubijci & à quibus oia grauia debent æquanimiter pro dño tolerari Eccl. 6. Subiice humerum tuū & porta, quāuis de inobediētibus, & deliciosis, impatientibus, & onera pœnitentiæ & tribulationū ſuſtinere de dignātibus, dicatur illud Neemiæ 9. dederunt humerum recedētem, & ceruicem ſuā induraue runt, nec audierūt. ¶ Humeri q̄nque patiuntur pp nimiā fatigationē, cōtra q̄ eſt remidiū facere de oleo fomētationē, ſicut de humeris elephantis dicit. Ariſtote. Patiūtur ēt delocationē, & id ꝓpalicuius mali humoris interiūcturas ipſius fluxū & immixtionē Generale eſt. n. in omni mēbro q̄ q̄ſu perfluus humor inter iuncturas immitit, dolor q̄ gutoꝺr, gnātur. Tales dolores q̄doq; patitur hō. Q̄nque. n. dolet & impatiens eſt de nimia laborū et tribulationū afflictione, et rūc ſanāt olei cōſolationis iunctione. Q̄doq; patit errorē fidei, et incōſtantiæ delocationē. et q̄doque malorū humorū. i. falſorū amicorū in iunctura et copula amicitiæ aggregationē et cōfederationē. Q̄. n. malus humor. i. malus hō in iunctura mēbrorū. i. amicitia et ſocietate bonorū et admittitur et colligit, ſæpe fit q̄ multi dolores, multa damna et icō moda propter eum generantur. Pſ. Turbati ſunt à vexatione malorum, et dolore. Vel dic q̄ ſuperflui humores ſunt diuitiæ vel deliciæ, quæ in iunctūris animæ ſe per complacentiā imponētes, dolorum et ſollicitudinum, infirmitatum & etiam vitiorum omnium ſunt origo.

De Brachijs. Cap. 24.

Brachia ſm Iſidorum dicūtur à bari græcè quod eſt fortè latine, eo. ſ. q̄ in brachiis ſit maxima fortitudo. Conſta. n. brachia ex duobus fortibus oſſibus inuicem concathenatis & iunctis, cum fortiſſimis neruis humero deſuper colligatis. Et ſunt brachia flexibilia, ꝙ ad motum iuxta volūtatis arbitrium habilia. Neruoſa ſunt etiam et parum carnoſa, fortia tamen & oſſea. Fortitudo autem eorum ad multa valet. ſ. ad portādū, ad eleuādū, ad erigēdū, ad cōſtringēdū, ad repellēdū ſeu defēdēdū, ad impugnādū ſeu percutiēdū, ad operādū ſeu ēt laborandum. Per brachia poteſt intelligi virtus bene operādi, vel etiam animi fortitudo. Igitur duo ſunt animæ brachia. i. duplex fortitudo, videlicet vna qua mala ſuſtinēnt, alia qua bona perficiētur. Et quælibet iſtarū habet duo oſſa. i. duas principales virtutes ex quibus cōſtat. Primum os eſt ſpes præmiorum. Secundum vero eſt timor tormentorum. Iſta.n. ſunt duo oſſa quæ iuuāt fortitudinem ad aduerſa viriliter ſuſtinēdum, et ad bona viriliter peragēdum. Brachia igitur fortitudinis noſtræ debent eſſe flexibilia ad Deo et prælatis obediēdum, et neruis perpetuæ charitatis cum Deo colligata, et ad omnia opera ſua ad laudē ipſius exequēdū. Et ſic igitur iſta fortitudo ſe extendit ad portandum pro Deo onus tribulationum, ad leuandū deſperatos beneficiis conſolationum, ad erigendum mentem propriam per ſpem æternam delectationum, ad conſtringendū nobis proximos per amplexū charitatis et dilectionis. Itē ad repellendum malorum iniuſtitiam, ad defendendū iuſtorum innocentiam, ad impugnandum ſpiritualium hoſtium violentiam, & ad operandum omnium bonorum habundantiam. Ad iſta enim omnia ſe debēt extēdere brachia fortitudinis noſtræ, vt ſic anima poſſit dicere Deo illico. Qui doces manus meas ad prælium, ꝓ poſuiſti vt arcum æreum brachia mea. Vel dic ꝙ brachia eccleſiæ ſūt viri iuſti, & maxime principes vel prælati, qui per charitatem debent eſſe robini, & neruis charitatis & concordiæ ſimul iuncti, quibus virtutem debēt eſſe neruoſi, et per delicias parum carnoſi, ad omnia bona opera vigoroſi. Iſti.n. debēt lapſos erigere, malos reprimere, bonos defendere, mala ſuſtinere, & bona facere. Vt ſic de bono prato dicatur illud Pſal. Redemiſti brachio tuo populum tuum filios Iacob, & Ioſeph. Vel ſpecialiter intellige Chriſtum, qui ab humeris, i. Deo patre dependet, & qui duobus oſſibus, ſcilicet humanitate & diuinitate cōſtat, qui parum fuit carnoſus per voluptatem, ſed latis autem virtuoſus contra diaboli poteſtatem. Iſte igit fortis mala ſuſtinēdo, bona faciendo, hoſtes ſuperando, peccatores miſericorditer liberando. Pſal. In brachio potentiæ tuæ depoſuiſti aduerſarios meos. ¶ Oſſa quæ cōſtituunt brachia, ſunt fortia, cōcaua, medulloſa, neruoſa, & inſuper tremitatibus chartilaginoſa. Fortia dico ne faciliter frangantur. Concaua ne nimis ponderarent, & amotū impediret. Medulloſa, vt inde & nerui & arteriæ mi. terentur. Neruoſa & chartilaginoſa, vt de facili mouerētur, & in verebris terētur. Talia oſſa debent eſſe boni ſubditi. Et maxime religioſi vel eccleſiaſtici, quia, ſcilicet iſti dēt eſſe fortes & ſtantes, ne per impatientiā frangantur. Concaui & ſpiritaliter pauperes, ne pondere terrenorum premantur. Medulloſi & compatientes, vt per eorum deuotionem & clemētiā alij circunſtantes ab eis ſpiritualiter vegetētur. Neruoſi & chartilaginoſi. i. mobiles & vertibiles, vt ad voluntatem prælati obediendo, & bene operando, faciliter moueantur. Vel dic ꝙ iſti debent eſſe fortes ad ſuſtinendum, concaui ad ſuſtinendum, concaui ad omnia charitatiue continentiam, meduloſi ad piē omnibus ſubueniendum, vertibiles, atq; ſuperioribus obediendum. Eſa. 51. Brachia mea populum iudicabunt. ¶ Aliqua ſunt animalia a quea, quæ habēt brachia ſine oſſibus, ſicut ſunt polypi, & ſepie, & ſimilia. Sic vere in eccleſia multi ſunt qui in brachijs oſſa habere videntur, quia ſcilicet nihil fortiter operantur, imo videntur habere brachia quia. ſ. non niſi carnaliter conuerſantur. Paralipo. 32. Cum eis eſt brachium carneum. ¶ Brachia vicinantur & familiaritatem cum capite & cerebro vidētur habere ideo quodam ſenſu naturæ, ſine deliberatione, contra ſa ferentium pro capite ſe opponunt. Sic verè boni Christiani cerebro. i. Chriſto, & capiti, id eſt eius fidei debent eſſe familiares & vicini & ēis per gratiam contingui & commixti. Et ideo pro iſto cerebro & capite. i. pro Chriſto & fide ſua debent oponere, & tyrānis & idololatris obuiare, & neceſſe fuerit ictus & mortis iacula nō vitare. Quod ēt deponat latis debet eſſe, quia ꝙ certo capite ſuo ideſt ꝙ eccleſia & pro membris. i. pro ſubditis ſe debent opponere, & pro ſis (cum ne ceſſe eſt) damna & verbera ſuſtinere. r. Eſdr. Prohibuerunt eos in brachio & robore. ¶ Brachia quo diſū vicina, & ab eo venas & ſanguinem & etiam arteri & pulſum recipientia, ſōlēt ipſius cordis diſpoſitionē ostendere, & ipſam exterius tangentibus medicis declarare. Brachia ſunt opera. Cor vero ſignificat mentem & voluntatem. Igitur per brachia cordis diſpoſitio oſtenditur quia quod per exteriora opera qualis ſit volūtas interior, ostenditur. A corde. n. deriuatur pulſus ad brachia, & a mente quod fcēdit virtus ad opera. & ideo qui pulſum brachiorū tum exteriorum bene attēderit, ſi in corde, ſit ſanitas vel firmitas cito noſcit. Vnde Gregorius dicit ꝙ per hæc ꝙ ris apparent, quid intus lateat aperitur. & Sap. 23. Operibus attendentes, cognouerūt quis eſſet artifex. ¶ Brachia quia corpus infirmum eſt, pro corrupto ſanguine extrahēdo, lēt vulnera recipere, & ipſa ī patiētia ſuſtinere. Si vero ut ſic poſſit ſiniſtræ parti corporis ſubuenire. Eccleſiaſ. dextra patitur, brachium ſiniſtrum pro ipſius remedio nerat, & ſuo ſanguine vacuatur, niſi forte materia fuerit nenoſa, quia tunc, ad partem oppoſitam non trahitur, illā partē in qua eſt paſſio extrahitur, ne forte ꝓ illā cauſa aliud mēbrum nobile vulneretur, ſicut in libro de Phisonomia dicitur & cauetur. Corpus myſticum eſt eccleſia, i. pro-

preculdubio brachiū dextrum eſt ipſe Chriſs, mediante, quo pater operat oia. Eccl. 36. Glorifica manum & brachiū dexterū. Brachiū aūt ſiniſtrum eſt genus humanum, q̄d proculdubio à principio fuit infirmū, & ideò pro ipſo ſanādo necceſſe fuit dextrū brachium. i. Chriſm Dei filium uulnerari, & ſuo ſanguine uacuari. Igitur ſi ipſum dextrum brachium. i. Chriſm in perſona eccleſiæ ſuæ vel pauperum infirmari contingat, nos ſiniſtri, q̄ iā facti ſumus ſani, non debemus timere languinem nſm effundere. ſ. ꝓ Chriſo uel ꝓ eccleſia martyrium ēt ſi neceſſe fuerit ſuſtinendo, vel ſanguinem ēt nrāe fabæ palis pro ipſo in perſona pauperum euacuare, eiſdē elemoſynas conferendo, vt ſic cuilibet tali dicant pauperes illud Eſa. 33. Eſto brachium noſtrum ī mane, & ſalus nra in tpe tribulationis. Vel dic, q̄ in corpore eccleſiæ brachiū electū ſunt prælati religioſi, & clerici, ſiniſtrū verò ſunt ſeculares & laici. Igit iſti debēt alter alterius infirmitates portare, & alter ꝓ ſalute alterius percuſſionē & ſanguinis ꝓpalis ſubſtantiæ munitionem ſuſtinere, dum tū per unius læſionē poſſit pars alia remedium reportare. Illud tū q̄q; debet deſcire in illis, qui habent materiam uenenoſam. i. in peccatoribus & iniquis qui alijs ſunt uenenum. Pars. n. ſana virorum non debet pro talib. mala pati, quia ex beneficijs talib, conceſſis ſequerentur incommoda ampliora, q̄a. ſ. tales quāto magis proſperantur, tanto alijs damna inferunt grauiora. Eſa. 26. Miſereamur impio, & nō diſcet facere iuſtitiam. Tales igit, & non pro ipſis alij, ſunt feriendi, & in ſua impietate ab alijs dimittēdi, & iidem cenſura iuſtitiæ feriēdi, iuxta illud Apoſtoli ad Gal. 6. Vnuſquiſq; onus ſuum portabit. ¶ Brachia mutuo ſibi ſeruiunt, & ꝓ infirmitate mēbrorum vulnerari ſe permittūt, & percutientib. vt ſanent alia, accedunt. Cum corde ſecundum Galenum ſpecialem amorem trahunt, & ideò quicquid cor diligit etiam brachia ditigūt, & ad amplexum illius ſe extendunt, & quod à corde diligi ſentiunt, quanto vicinius poſſunt cordi applicant & cōſtringunt. Brachia ſunt prædicatores & prælati, qui. ſ. corpus eccleſiæ habent ab hereticis & tyrannis defendere & ſeruare. Dico igitur, ꝙ tales ſibi mutuo ſeruire debēt, & tam ſpiritaliter quam ſpiritualiter miniſtrare. Cor. i. ipſum Deum qui eſt principium vitæ, debēt diligere, & quicquid etiam Deus diligit, ipſos homines (de quib. ſcriptum eſt Sap. 11. ꝙ diligit Deus oia, quæ ſunt, q̄m ſua ſunt) debent, ipſi ſimiliter amare, & amplexu charitatiuo amplexari & conſtringere, & ipſi cordi. i. Deo exemplis aſtringere & ſpiritualiter applicare. Generale eſt. n. ꝙ omnis amicus quicquid amatur ab amico diligit, & etiam ipſi amico fortius per dilectionem copulat & conſtringit. ¶ Sicut in prognoſticis dī, denudatio, & inquietudo brachiorum eſt in acutis infirmitatibus ſignum mortis. Sic verè quando homo per iactantiam denudat, publicat & oſtentat opera ſua. & maximè quando eſt infirmus & peccator, utpote quando gloriatur in operibus uitioſis, ſignū eſt mortale, quia. ſ. tales raro ad uitam gratiæ redeunt, imò qua ſi communiter tales mortem æternam incurrūt. Iſti ſunt de quibus dicitur Eſa. 3. Peccata ſua quaſi Sodoma prædicauerunt, nec abſconderunt.

De Manibus. Cap. 25.

Manus ſm Iſid. dī quaſi munus, quia. ſ. maximū munus corporis eſt ipſa manus. Et eſt dextera quæ dī à dando, & ſiniſtra quæ dī à ſinendo. Dextera. n. dat ſocio ſignum pacis ſiniſtra verò cum parum faciat, tñ res fieri permittit & finit. Et ſic dextera à dando ſiniſtra à ſinendo, ſm Iſid. nomē ſcēdit virtus ad opera. & ideo qui pulſum brachiorū tum exteriorum bene attēderit, ſi in corde, ſit ſanitas vel firmitas cito noſcit. Vnde Gregorius dicit ꝙ per hæc ꝙ ris apparent, quid intus lateat aperitur. & Sap. 23. Operibus attendentes, cognouerūt quis eſſet artifex. ¶ Brachia ſunt opera. Cor vero ſignificat mentem & voluntatem. Igitur per brachia cordis diſpoſitio oſtenditur quia quod per exteriora opera qualis ſit volūtas interior, ostenditur. A corde. n. deriuatur pulſus ad brachia, & a mente quod f

nistrandum. Religiosi verò sunt manꝰ sinistra. Ad sinistram. n. positi sunt extra mũdũ, & ideò istis debet ineſſe maior firmitas cõstantię & pariẽtię ad onera religionis sustinẽda, & ad mundi tribulamina perferenda, vt sic de tali vtroq; manu Dei dicatur illud Ps. Firmetur manus tua, & exaltet dextera tua. Quia. s. dextera clericorum, & prælatorum ad bona opera debet exaltari. Manus aũt, supple sinistra contra terribilia debet confirmari. Vel dic, q pars dextera est prosperitas, sinistra verò aduersitas. Igitur in dextera prosperitatis debet esse agilitas maior ad bene operandum, in sinistra verò aduersitatis debet esse firmitas amplior ad mala sustinenda, quia. s. illi qui prosperatur, cum eis facultas superat, dent bona opera facere. Illi verò qui aduersant (cũ sit necessarium) debent (ne succumbant) firmitate cõstantię præpollere. Et sic isti erunt sicut illæ duæ oliuæ. Zac. 4. q stabant vna à dextris, & altera à sinistris candelabri aurei. Vel dic, q pars dextera significat ecclesiasticos, sinistra verò laicos, quia. s. ad istos & laicos pertinet onera negociorum tollere, & etiam arcum, scutum & pharetram accipere, & pro republica debellare, vt pars dextera. s. populus ecclesiasticus possit i suis spiritualibus operationibus liber esse, qa. s. laici debẽt facere ea talia, vt clerici uacent ad spiritualia. Ad Gal. 6. Vnusquisque onus suum portabit. ¶Telle Galeno, multi inueniuntur viri qui vtraq; manu vtuntur pro dextera. Hippocrates verò dicit in aphorismis quod mulier nunquam põt fieri ambidextra, quod accidit in viris pp calorem abundantẽ, in mulieribꝰ verò econtrario pp frigiditatẽ dominantem. Per patet dexteram, quæ est nobilior, & calore charitatis feruentior, intelligo virtutem contemplatiuam. Per sinistram actiuam, quæ. s. debet esse onerib. & laboribꝰ accõmodatior, q uis igitur raro accidat, tñ q; inueniturhõ. i. vir perfectus qui est ambidexter, quia. s. ipse est in dextera & in sinistra. i. contemplatiua & actiua, in spiritualibus, & temporalib. circũspectus, sicut sunt perfecti viri & prælati, qui in utroque laudabiliter se habent. Figuratꝰ in illo iudice Israel, qui dicebatur Aod, & interpretatur nobilitas, vel gloriatio, de quo dr Iud. 3. quod vtraq; manu vtebatur pro dextera, quia. s. vt dictum est, tales prælati & iudices, qui in moribus sunt nobiles & generosi, sunt & in dextera spiritualium & in sinistra temporalium virtuosi. Quod vtique in mulieribus. i. imbecillib. & imperfectis hoib. nunq; inuenit nunq. n. sunt ambidextri, quia vt cõiter inter eos illi, q in dextera. i. in regimine spiritualium sunt fortes, in sinistra temporalium sunt penitus inexpertes. Econuerso illi qui sunt vtiles in temporalibus, parum valent in spiritualibus. Sicut enim videmus quod quidam inueniuntur homines qui sinistram uanũ hũt fortiorem quam dexteram, sic multi inueniuntur qui melius sciunt operare in sinistra temporalium, quam in dextris spiritualium, quia. s. temporalia optimè sciunt regere, in spiritualibus verò nesciunt aliquid viriliter facere. Breuiter igitur patet q tria sunt genera personarũ diuersimodè operantium, videlicet peccatores & mũdani, qui de sinistra faciũt dexteram, quia. s. fortes sunt ad temporalia, nõ ad spiritualia. Item simplices & religiosi, quia solum sunt potentes in dextera, & nihil in sinistra, quia. s. solum ualent in spiritualib. & nihil in temporalibus. Item prælati perfecti & virtuosi, quia. s. sunt ambidextri, in vtraq; s. parte fortes, & i spiritualibus, & temporalib. sapiẽtes, de quib. potest dici illud Iud. 20. Erant viri fortissimi, sinistra, vt dextra præliates. Vel dic, q dextra pars significat fœlicitatem æternam sinistra verò prosperitatem terrenam. Prou. 3. Longitudo dierũ in dextera eius & i sinistra illius diuitiæ & gloria. Igitur dico, quod inueniuntur quidam, qui vtraq; manu gaudent, sicut fuerũt sancti, qui & tpaliter & æternaliter prosperati sunt, & qui diuitijs temporalib. ita vsi sunt q ẽt cœli diuitias impetrarunt, sicut beatus Ludouicus, & similes. Alij verò sunt, qui in sinistra tpalium parum potuerunt, & ibi defectus plurimos habuerunt, & tñ in dextera cœlestis gloriæ claruerunt, sicut vt communiter sunt omnes iusti. Alij aũt sunt qui solum sũt potentes in sinistra mundanæ prosperitatis, nihil tñ poterũt in dextera æternæ fœlicitatis, sicut gñaliter sunt oẽs diuites pctores, qui multa pñt tpaliter, uihil tñ poterunt spũaliter, quia. s. tales sinistrales à Christo maledicentur, & à dexteræ consortio seiungentur, quia sicut dr Prou. 4. Vias q à dextris
7 sunt nouit dñs. Peruersæ autem viæ sinistris sunt. ¶Manus di-

uersimodè patiuntur. Patiuntur enim contractionem, anfractionem, postulationem, scissionem, vermium corrosionem, pruritum, & titillationem, tremorem & uacillationem, curaturam dislocationem, & chiragricam passionem. Sic ergo manus. i. operatio nostra seu virtus operatiua nostra nos q; patitur defectus. Ibi. n. generatiua contractio curuatiæ & parcitatis, quæ impedit ne manꝰ ad eleemosynam extendatur. Ibi generatur arefactio corporis & desidia, quæ nus a motu bonorum operum retardatur. Ibi gignitur tumor, fiularo & inflatio superbiæ seu inanis gloriæ, qua hõi operib. gloriatur. Ibi accidit scissio & scissuratio & discontinuatio, qua ipsum opus ab unitate & integritate sua variat. Ibi fit corrosio vermis alienę detractionis & inuidię, quæ ipsum opus mordetur & laceratur. Ibi euenit pruritus & adulationis & fallaciæ, qua ipsum opus scalpitur & adulatur & corrumpitur. Ibi generatur tremor dubietatis & indecisionis, qua ipsum opus præ timore difficultatis impedit. Ibi accidit dislocatio casus & desistentiæ, qua ipsum opus prætermittitur & interpellat. Ibi accidit chiragra & dolor articulorum. Vltimum impatientię qd ex difficultate operis generatur. Talia igitur uitia circa manus & operationes accidunt, ipsa q; diuersimodè vitiant, maculant & corrumpunt. Vnde de talib. possit dicere quilibet illud Iob. 1. Manibus meis adhęsit macula. ¶Si hõ vertat se contrario statim omnia sibi erant dextera, fient ei sinistra, & econuerso. Vellera ei & calcei inuersentur, illa quę pro mollibus sinistris erant, dextris applicantur, & etiam econuerso. Si deus respexerit in malum uersus fuerit & mutatus, statim dexteralissima statim mutantur, in quantum illa, quæ sibi prius bona & dextra videbantur. Sic spiritualia, nunc sibi mala & aspera reputat. Et econuerso, etiam sinistra dextera, in quantum bona & prospera & vitia sibi fore iudicat meliora. Vnde Iob dicebat, sicut ego etiam quę amara sunt, dulcia esse videntur illa mea. dicit illis, qui conuertuntur de malo in bonum, quia tũc totus suus in contrarium vertitur appetitus.

De Digitis. Cap. 26.

Digiti secundum Isidorum dicuntur a decem vel a decẽtia eo quod decẽ sunt numero, & eo q corpori centrum præstant. Sunt igitur quinque digiti in vtraq; manu quorum quilibet tribus ossib. est distinctus. Primus pollex dr, eo quod præ cęteris polleat uirtute. Secundus vocatur, eo quod cum eo quicquid ostendimus indicimus. Tertius vocatur medius, eo quod in medio sit situatus. Quartus annularis dicatur, eo quod in ipso annulus deferatur. Quintus verò auricularis dicitur, eo quod ipso auris scalpatur. Interius & tangatur. Sunt autem digiti mobiles & flexibiles vt sic sint apti ad accipiendum, vel retinendum. Sunt etiam graciles & distincti, & unguib. in suis extremitatibus armati, & quanto magis stricti & graciles, tãto sunt ad uaria magis apti. Per digitos in manu, intelligo fideles in ecclesia vel in religione collocatos, quia iustorum animæ in manu Dei sunt. Isti igitur sunt in uniuerso decem, eo quod decem mandatorum sunt factores. Isti in speciali sunt quinque, eo quod quinque sensuum, sunt debitꝰ custodes, & habitatores. Quilibet cõstat, ex tribus ossibus, eo quod trinitatis fidei cultores, vel trium uirtutum theologicarum possessores. Vel trium uirtutum theologicarum scilicet possessores, vt sic de mandatis & uirtutibus, quę digitis sunt habenda, possit ecclesia dicere illud Cant. 5. Digiti mei pleni sunt myrrha probatissima. Isti igitur debent esse erecti & graciles per iustitiam & per humilitatem, flexibiles & mobiles ad se extendẽdum per largitatẽ, se claudendum per prudentiam & saga citatem, quam multis dicatur illud Esa. 58. Desierunt digitum extendere, mati etiam debẽt esse vnguib. per debitam duritiam & ueritatem, ut sic ecclesia dicat de talibus illud Ps. Beec. dominus qui docet manꝰ meas ad prelium, & digitos meos ad bellum. Adhuc etiam dico, quòd in istis debet esse lex. i. aliqui q virtutibus polleant. Index. i. aliqui q prudo alijs bona & mala indicent & exhibeant. Medici aliqui qui pro concordia & pace inter discordes mediatores se prębeant. An ularis, idest aliqui qui aures aliorum scalpant, subintrent, aęq; docean-

¶Mittę digitos suos in auriculas. Vel si vis p digitũ intellige Spũm sanctũ, de quo dr Leu. 11. In digito Dei ejcio dæmonia. Iste est. n. digitus rectus gracilis, & ad operationes habilis, qui pollex est virtutib. pollendo, index saluti necessaria indicãdo medius, concordiam faciendo, anularis, nos fidei subarrando, auricularis, salutaria nostris aurib. inspirando. Nã sicut mediante digito scribimus, sic Deus pater mediante spũ sancto in cordio. nostris scribit, inspirãdo q sunt necessaria ad salutem. Io. 8. Inclinans se, digito scribebat in terra. Vel dic q digitus patris est filius, qui ex trib. ossibus. i. trib. naturis constat. s. ex diuinitate anima & corpore. Et iste pro certo dr pollex, index, & est etiam rectus gracilis & c. sicut supra Exo. 8. Digitus Dei est hic. Vel per digitum intellige operationem, quæ debet esse mobilis, diligens, gracilis, humilis, recta & iusta, distincta, & discreta, & vngue finalis perseverantiæ munita, vt sic de tali dicatur illud Io. 9. Infer digitum tuũ huc. De malorũ verò operib. põt dici illud Esa. 59. Digiti eorum polluti sunt iniquitate. & illud Matth. 23. Imponunt onera grauia in humeris hominum, digito autẽ suo nolunt illa mouere. ¶Digiti quanto sunt rectiores, graciliores & flexibiliores, tãto sunt operib. aptiores. Sic verè hõ quanto est per iustitiam rectior per humilitatem gracilior, per obedientiã flexibilior, tanto est ad opera bona habilior & dispositior. ¶Digitis inest viuacissimus sensus tactꝰ nihil. n. facilius discernit iter obiecta sensus tactus sicut extrema digitorum, ad quod cooperatꝰ carnis paucitas, cutis tenuitas, & neruorum viuacitas, vt dicit Const. Ditigi q immediate faciũt opera, sunt boni viri bonis operib. dediti & attenti. Illi igitur debent esse modicæ carnis per deliciarum carnalium raritatem, tenuis cutis per exterioris substantiæ tenuitatem, viuacis tactus per doloris alieni compassionem & pietatẽ. Parum. n. de carnalitate debent hre, tenuẽ cutem diutiarũ dẽt possidere, & aliorum miserijs debent tangi, & illas misericorditer discernere & sentire, & eisdem quãto plus poterunt subuenire. Leu. 16. A sperget septies digito cõtra propitiatoriũ. Vel dic q digiti virtutẽ discretionis significat, qua mediãte viri prudentes aliorũ dispositionẽ cognoscunt. ¶Digiti hoc hñt ꝓpriũ, qa ante cibũ sunt grossiores quã post cibũ. Vñ anulus, q pp sui cõstrictionẽ, vix ante prandium de digito extrahit, faciliter post prandium amouetur, vt dr sup Aphorismos. Talis dẽt esse vir iustus, qa. s. ex prandio diuinorũ beneficiorum, & ex societate diuitiarum dẽt gracilior & humilior fieri, & à tumore superbiæ, si quẽ ante habuerat relaxari. Eccl. 3. quãto magnus es, humilia te. Vel per prandium intellige receptionem eucharistitiæ, vel etiam auditum verbi Dei &c. sicut supra. ¶Aues fluuiales nantiles habent pellem inter digitos pedum suorum. sic verè deliciosi & deliciarum fluminibus assueti, semper inter digitos, idest inter opera sua habent aliquid de corio vel de pelle, idest de carnali affectione vel intentione.

De Vngulis. Cap. 27.

Vngula siue vnguis est extrema pars digiti secundum Const. quæ ex cordis famositatibus ad extremitates digitorum ascendentib. generatꝰ, & iõ in vnguib. ipsius cordis dispositio multotiens declaratꝰ. Sunt aũt vngues necessarij ad digitorũ munimentũ, & ad manuũ ornamentũ. Et hñt vngues carneam luciditatẽ, politã planiciem & specularẽ claritatem. Per vngues intelliguntꝰ opera, q. s. à cordis fumo sitatib. & affectionib. generanꝰ, & ad ipsas manus & digitos destinant, quappip sę cordis volũtatis dispositiones, in ipsis vnguib. & operib. demonstranꝰ. Igit in istis vnguib. dẽt appa rere luciditas bonorum exẽplorũ, vt sic sint in ornamento morum & cõuenientium. s. cordium & animorum. Et sic de viro iusto, qui talib. vngulis adornatur, poterit dici illud Ps. Quod placebis super vitulum nouellum cornua producentem & vngulas. ¶Aues & ferę rapaces vngulas habent pro mucronibus, et iõ tales qñ gescunt, solent vngues claudere et reflectere, ne forte lædanꝰ, sicut de leone et aquila infra leone. §. 26. ¶Aquila ẽm Arist. li. 6. qñ quiescit sæpissimè respicit vngues suos, timens ne forsitan hebetentur. Sic verè vngues, qui sunt finis et extremitas digitorum. i. finem vitæ, operum et negociorum debemus respicere et attendere, et ea forte ibi cõtingat hebetatio peccati diligentissimè præ-

cauere. Eccle. 7. In omnibus operib. tuis memorare nouissima tua, et in æternum non peccabis. Vel dic quòd vngues vbi terminantur manus et digiti sunt opera, quæ. s. semper debemus respicere et videre, et ne ibi veniat aliqua hebetatio alicuius inhonesti actus discretissimè cogitare. ¶Aues 4
curuorum vnguium curuum ẽt habent rostrum. Sic verè illi qui curuos habent vngues, idest opera defectuosa, habent communiter rostra curua, idest verba excusatoria falsa et cauillosa. Generale est enim quod illi qui libenter male faciunt ẽt libenter se excusant se fallaciter, et ẽt mendaciter multa dicunt, et ideò verba curua et fallacia semper gerũt. Vel etiam dic quòd inter rostra et vngues est similitudo. i. inter verba et opera, quia scilicet similitudinem operum repræsentat similitudo verborum.

De Lateribus. Cap. 28.

Latera secundum Isidorum dicunt quasi lata, sunt. n. illæ partes corporis, in quibus latẽt costæ. Interius. n. latera costis fulciuntur, quæ etiam costæ dicuntur, eo quod ipsis omnia interiora custodiantur & sustententur. Sunt autem costæ ẽm eundẽ quatuordecim ossa, septena. s. ab vtraque parte. s. octibus teneris chartilagineis in scutella pectoris colligantur, & ibi ad defensionem cordis & interioris inuicem adunantur, vt dicit Const. Ista latera spiritualiter loquendo, & istæ costæ, q sunt septenæ, & septenæ possunt significare dua moralia latera, seu duas partes spirituales animæ virtuosæ, s. septem dona ex vna parte, & septẽ virtutes ex altera. Istæ. n. sunt quatuordecim costæ, quæ. s. debent conuenire in peccatore viri iusti, vt cor & mens per eas custodianꝰ, & à vitiorum læsionibus præseruentur. Sicut. n. de tali latere dr Prou. 3. Ne paueas repentino terrore potẽtias ipsorum dñs erit in latere tuo, & custodiet te ne capiaris. ¶Latus dextrum est mobilius, sed latus sinistrum est firmius 2
&c. Vide supra de manu. §. 5. vbi exponitur. ¶Quandoque in 3
lateribus generatur a postema quod dr pleuresis, in concauitate et teneritate costarum, et deprehenditur per sputũ, de dicta apostematis materia vel natura. Sputum. n. sanguineum denotat materiam sanguineam. Citrinum cholericã. Album phlegmaticam. Liuidum melancholicam. Sic verè in lateribus et concauitate cordis latet quãdoq; apostema peccati. Illud potest per sputum. i. per verbum quod de ore proferꝰ cognosci. Ex abundantia enim cordis os loquitur. Matt. 12. Et ideo secundum materiam corruptam affectuum et cogitationum, quæ latet in interiori intentione diuersimodè variatur sputum. i. verbum in ore et in exteriori locutione. Gregorius. Per hæc q foris apparent, qd intus lateat aperitur. ¶Sicut dr in prognosticis in febrib. acutis, ægrum 4
iacere in latere, bonũ est, et maximè in dextro. Significat. n. latera non esse apostematizata, quia. s. qñ in laterib. est apostema, nõ põt æger desuper incumbere præ dolore. Duo latera aiæ possunt mihi significare spem et timorem. latus. n. dextrum significat spẽ bonorum æternorum. Sinistrum verò timorem inferni tormentorum. Igitur quotiens contingit febris acuta alicuius tribulationis vel tentationis, bonũ est ꝑ cõsiderationem iacere in aliquo laterum prædictorũ, quia. s. tunc optimũ est signum boni viri, qñ recurrit ad considerationem gloriæ æternæ, quæ victori promittitur, et miseriæ, quæ victo etiã intentatur. Ezec. 4. Dormies super latus tuum. Maximè aũt optimũ est in latere dextro. i. in spe et cõsideratione diuinæ gratiæ et gloriæ residere, signum. n. est tunc tpis quod apostema pctí mortalis interius in corde nõ latitat, et q interior affectio ad Deum libere spirat. Isti. n. q apostemate vitiorũ sunt pleni, nescĩũt iacere in latere, nec ad Deũ in tribulatione seu tentatione recurrere, nec de cęlestib. aut infernalib. cogitare, quinimò dolorẽ desperationis incurrunt. Et ideo iacere super ista latera nunquã quærunt. Eccl. 42. Seruo pessimo latus sanguinare. Vel dic quòd ista duo latera sunt amor et timor, vel facere bonum et recedere à malo, etc. similia. ¶Quandoq; in latere generatur 5
ventositas et sic punctura et dolor, quandoq; etiam ibi contingit opilatio, contractio, duritia inflatura et distẽsio, spasmus et similia: ex quibus omnibus dolor sequitur. Et si pulsus magnus et saltuosus fuerit, et potissimè. si fuerit visus oculorũ horribilis, tunc ẽt mentis alienatio timeꝰ, et mors finaliter generatur. Sic in lateribus mentis nostræ. s. in voluntate

te & cogitatione qñ cõtingit ventositas inanis gloriæ qñq; opilatio verecundiæ, quæ.ſ.non permittit viã oris p cõfeſſionem aperiri qñque contractio auaritiæ, quæ.ſ. non ſinit mentem ad liberalitatem extendi qñq; duritia obſtinationis & malitiæ, qñq; etiã inflatura ſuperbiæ & diſtentio impatientiæ & iracũdiæ, qñq; ẽt ſpaſmus & inſenſibilitas accidiæ & pigritiæ. Et ſic ꝑculdubio pctõr infirmus dolore deſperationis grauat, & ſi pulſus exteriorũ operũ fuerit ſaltuoſus ꝑ iactãtiã, & viſus ſuę cognitionis & fidei fuerit horribiles ꝑ aliq̃ hæreticã deſcendenti à mens ſua à recto ſenſu alienat, & mors ẽterna ꝓximo cõminat, vt ſic de diabolo & peccatore dicat illud 1.Reg.20. Percuſſit eũ in latere, & effu
6 dit inteſtina.¶Vnum hic poſſum addere, qđ oẽs mundi choreæ ſp fiunt ad latus ſiniſtrũ. Choreãtes.n.ad partem ſiniſtrã incedunt, & à latere dextro recedunt. Sic verè oẽs illi q̃ per mundana gaudia choreizant, & qui in mundi ꝓſperis gaudent, tripudiãt & exultãt, ſolent à dextera Paradiſi & cęleſtis glorię recedere, & ad ſiniſtrã infernalis miſeriæ accedere, & ſolẽt virtutũ dimittere, & ad vitia ſi trãſferre. Tales.n. nunc hũt dexterã ꝓſperitatis, & ideò dignũ eſt q̃ vadant ad latus ſiniſtrũ aduerſitatis, q̃a ſicut dr Eccl.42. Seruo peſſimo
7 ſanguinare latus. ¶Duo homines diuerſis vijs incedẽtes, qñ veniunt ad quadriuium, & vltra tranſeunt, ille q̃ prius erat dexter, efficitur ſiniſter, & econuerſo ille qui erat ſiniſter efficitur, dexter. Sic verè in quadriuio mortis, illi q̃ primò erãt in proſperitatis dextera, ponuntur in aduerſitatis ſiniſtra, & econuerſo illi, qui in latere ſiniſtro aduerſitatis erãt, tunc in dextera proſperitatis ſedent, quia.ſ. diuites qui nunc ſunt dexteri, fiunt ſiniſtri, pauperes verò q̃ nũc ſiniſtri ſunt fiunt dexteri. Figura de Iſaac, qui volẽs benedicere filios Ioſeph, cãcellatis manib. impoſitis capitib. eorum, de dextero fecit ſiniſtrum, & de ſiniſtro facit dextrum. Sic Iſaac.i. Deus in iudicio ſuo manus ſuas mutabit & tranſlocabit, quia.ſ. manũ dexteram fęlicitatis ponet ſuper illos, qui nunc ſunt in ſiniſtra aduerſitatis, manum verò ſiniſtram duram iuſtitiæ & ſeueritatis & etiam aduerſitatis, imponet illis q̃ nunc ſunt ad dexteram proſperitatis, & ſic erunt ſiniſtri dextri, & dextri ſiniſtri iuxta dictum veritatis Matth.20. Erunt nouiſſimi primi, & primi nouiſſimi.

De Dorſo. Cap. 29.

1 DOrſum ſm Iſidorũ dr à duritia. Vnde dorſum dr quaſi durum ſicut ſaxum. Tergum ẽt dr, à treon, quod eſt rotundum, Et ſm Remigium propriè tergum eſt tam aĩalium quam captiuorum, quia.ſ. dorſa eorum reruntur, & onerib. & ictib. affligũtur. Eſt igitur dorſum pars corporis exterior durior, fortior, atq; ſolidior, & oſſib, duriorib. compactior. Pelliſque eiuſq; groſſior & forcior & tenacior, & hoc vt eſſet corporis fundamentum, & cuiuſcunq; oneris ſuſtentamentum, & medullæ interioris ſolidum tutamentum. Conſtat. n. dorſum ex diuerſis oſſibus duris & ſpinoſis, & interius perforatis, q.b. coſtæ ſicut in fundamento radicantur, à quib. exteriora onera portantur, & in quorum medio medulla cerebro veniens, quæ nucha à medicis dr, velut in repoſitorio collocatur, & ibidem à cunctis nocumentis exterioribus defenſatur. Per dorſum in ſcriptura poteſt intelligi fortitudo mentis, quæ ſcilicet debet eſſe dura & cõſtans, & per patientiam ſolida & firmaca. Attritiones enim tribulationum, onera mandatorum & ſtatutorum, ictus & verbera correctionum debet dorſum virtualis patientiæ ſuſtinere, & ſicut quoddam ſolidum fundamentum omnia grauia pro dño tolerare, vt ſic medullam gratiæ & deuotionis, quæ à cerebro.i. à Deo deſurſum immittit, poſſit ſine læſione pctí defendere & feruare. Pſ. Supra dorſum meũ fabricauerunt peccatores, Vel dic q̃ dorſum q̃ eſt durũ, & onerib. aſſuetũ & eſt à parte poſt, ſignificat obliuionem, poſtpoſitionem, mentiſq; duritiã & obſtinationem. Quia.ſ. ſicut res quæ diſplicent, retroponimus, & in dorſum cõuertimus, ſic homo poſtponit & obliuioni tradit illud qđ non diligit, imò odit & ideo peccator habet dorſum, pro eo qđ pro mundo grauia bene portat, & ꝑ eo q̃ Dei & ꝓlati mandata poſtponit, & ꝛb eis oculos auertit & declinat. Eccl.21. Diſplicebit ei, &
2 proijciet illud poſt dorſum ſuum. ¶Qñ Calidris vertit dorſum ſuum inferius, ſignũ eſt mortis &c. Vide infra lib.7. titu
3 lo de calidri. ¶Homo ſolus hoc hẽt proprium q̃ ſupinus ſu-

pra dorſum poteſt iacere, & dormire. quadrupedes...
verſa facie verſus terram, & verſo dorſo ſuperius, ver...
lum. Sic verè inter homines & quadrupedes...
rõnales, & ipſos malos eſt differentia, quia.ſ. boni...
iuſti & rationabiles poſſunt dormire & quieſcere...
mente ad cęlũ verſa, & verſo dorſo conẽptus &...
tia ad terrã, i.ad tpalia & terrena. Illud tñ nõ poſſunt...
quadrupedes peccatores, quia pro certo ſtin mũdi...
dormiunt, nõ cęlum ſed terrã reſpiciunt, & ad terrena...
ad cœleſtia attendunt, dorſum verò conẽptus & eſt...
tiæ, cœlo vertunt. Conſtat.n.q̃ ſoli boni viri in profe...
ſciunt ad dñm attendere, ipſa ẽt terrena quæ hũt, ſcire...
temnere, et dorſum ad Deum et ad cœlũ per affectiones...
ſiderium ſupinare. Pſ. Leuaui oculos meos in montes...
verò dormiendo econuerſo in proſperitatibus, Deum...
leſtia obliuiſcuntur et poſtponunt, terram verò et...
dirigunt, reſpiciunt et pręponunt. vñ dominus dicit...
verterunt ad me tergum, et non faciem.

De Pectore. Cap. 30.

PEctus eſt membrum inter mamillas poſitum, ſpiritus...
mamillarum fundamentum, et pro cordis et pul...
receptaculo latum et concauum inſtrumẽtum. Pectus...
fortibus oſſibus componitur, mamillis exterius ſua...
operitur, à corde et pulmone ſua concauitas habitu...
ideò latum eſt et concauum, ut membra ſpiritualia...
contineantur. Quibuſdam etiam pelliculis diſtinguitur...
cor et pulmo in ipſo fortius teneantur. Per pectus...
intelligi mens humana, pro eo q̃ ex pectore omnes...
tio procedit. Iſta igitur debet eſſe oſſea per conſtantiam...
mamillata per clementiam, concaua et lata per circum...
continentiam, corde et pulmone plena per deuotionem...
ſcientiam, quia.ſ. cor ſapientię et diſcretionis, pulmo...
ſpiritalis vitæ et deuotionis, debet in iſto pectore latere...
et in mente viri iuſti conſtringi et teneri, et ingiter...
re, vt ſic figuretur in illis ſeptem. Angelis Apoc.1. qui...
accincti circa pectus zona aurea. Aurum enim quod...
det, ſignificat diſcretionem. Aurum etiam quod facile...
tatur, ſignificat dilectionem et deuotionem, quæ...
ſuperius extenduntur. Exo.44. Portabit Aaron nomina...
Iſrael in rationali iudicij ſuper pectus ſuũ. Vel dico...
pore eccleſiæ, locũ pectoris tenent viri cõſtantes, ſ...
cor. Et iſti debẽt habere oĩa ſupradicta. Et ſicut vi...
à corde procedit cogitatio et dilectio, iracundia...
audacia, ſic iſti debent habere cogitationem medi...
lectionem inflammatiuam, iracundiam dedignatiuam...
daciam bonorum operum aggreſſiuã. ¶Reptilia qua...
tia dñr, ſicut ſunt vermes et colubri, ſuper pectus...
diunt, et cum incedunt, pectore terrã tanguntur. Sic...
catores ſemper habent pectus affectionis ſuæ...
circa tẽporalia et terrena, ipſaq; tangunt et pectore...
pore et opere et amore. Gen.3. Super pectus tuum...
ris, et terram comedes omnibus diebus vitæ tuæ. ¶Pec...
let ab homine quando pęnitet de aliquo perpetrato...
atq; tundi, let pro eo q̃ exinde venit cogitatio et cõ...
manualiter caſtigari. Pectus.n. percutit, ſonus auditur...
nus in percuſſione apponit. Sic verè qñ hõ ſe cognoſcit...
quiſſe, pectus (quod eſt ꝓncipale in delicto rõne cõ...
dẽt punire et percutere et per contritionẽ, ſonum fa...
confeſſionem, manũ apponere per operis ſatisfactio...
de quibuſdã pœnitentibus dr Luc.28. Percutientes pe...
ſua reuertebant. ¶Pectus eleuatũ et acutũ ſignũ eſt...
animoſitatis, q̃a generaliter oẽs aues prædales hũt...
acutum, et multæ ſunt quæ magis lędunt pectore q̃ vn...
Sic qñ pectus.i. cor et affectio ad Deum eleuetur, ſignat...
q̃ hõ animosè aggreditur et operat. Prælati ergo eccle...
re et conuertere ſubditos magis ꝑ pectus.i. per pectoris...
dilectionẽ q̃ per manualẽ correctionẽ vel exacerbatio...
Leu.11. Pectuſculũ eleuationis et armus erit Aaron, q...
ceret q̃ Aaron.i, quicunq; prælatus dẽt hr pectus eleua...
affectionẽ, et armũ et humerũ fortẽ ad bonã operatio...
¶Nullũ aĩal hẽt mamillas in pectore præter hominẽ et...
phantẽ. Alia.n, aĩalia ipſas habẽt in lateribus vel in ve...
ſicut patet de caniculis et de porcis. Mamilla quæ lacte...
neficentiam vel etiam doctrinã deſignat. Igitur dico...

mo et elephasi. viri rõnabiles et iuſti mamilã bñficiorũ ſuo...
rũ hñtium pectore, nõn in ventre, q̃.ſ. ipſi bñ faciunt ex pe...
dilectiõe nõ ex vẽtrali et carnali affectione...
et vera dilectiõe nõ ex vẽtrali et carnali affectione...
contra aũt canes et porci. i. pctõres auari inſatiabiles, luxu...
mente et immundi, non habent eas in pectore, ſed in ventre,...
ex pectore diligunt, ſed ex carne ad Ro.16. Dño nõ...
ſed ſuo veneri. Quia. ſiſti bñ faciendo vel lactando...
ſp attendunt carnis affectionẽ, vel ꝓprij lucri aq̃ſitio...
parit multis modis. Qñq; ex frigore cõſtrin...
calore deficcãte, ſicut in ecticis. Qñq; ex humo...
rę vanę cachectus opilante, et ſuffocationẽ inducente. Qñq;...
corrupto humore ſe in apoſtemate congregante. Sic vere...
pectus conſcię lędit frigus indeuotionis, qđ cõſtringit ne...
dilatemur pdilectionẽ. Calor affectionis, q̃ deſiccat mentis...
deficaré et cõpaſſionẽ. Humor carnalis infectiones, q̃ ſuf...
focat viũ ignẽ et ſpũs inſpirationẽ. A poſtema ſuperbiæ, qđ...
corrumpit mentem interiorẽ et intẽtionẽ. ¶Pectus eſt mem...
brum valde nobile, et iõ q̃cunq; læſura eſt in pectore valde...
periculoſa. Valde.n. eſt vicinũ cordi, et iõ plus noceret modi...
capitura in pectore, q̃ multo maior in brachio vel in cru...
re. Pectus eſt eccleſiaſtic⁹, religioſus vel ꝓlatus, q.ſ. gradu et...
ſtate cordi. i. Deo eſt propinquus, et vicinus. Igitur in iſto eſt...
periculoſa et indecens q̃cunq; læſio pctí: modicum. i. pctm...
magis vł ledere vel põderare in eccleſiaſtico, q̃ unũ multo...
pectus eſt cor, uolũtas, et affectio, brachium vero & crus eſt...
exterior operatio, q̃a ꝓculdubio modicum pctm vel modi...
ca inordinatio magis nociua qñ eſt in pectore. i. qñ attingit...
voluntatẽ, q̃ multo maior in opere, dũ tñ cordis nõ tange...
ret vel lederet ſanitatem, q̃a ſicut d. Augu. pctm eſt à Deo...
voluntarium, qđ ſinõ eſſet voluntariũ, non eſſet peccatum.

De Mamillis. Cap. 31.

1 MAmilla ſm Iſid. dr à melon, qđ eſt rotundum eo q̃ ma...
milla naturaliter eſt rotunda. Papilla ẽt dr, à palpando,...
eo q̃ a puero lugitur & palpaẽ. Sunt aũt mamillæ qdã mem...
bra glanduloſa in pectore ſita ſanguinem à corde recipien...
ta, & ipſum in lac conuertentia. Sũba.n. eius neruoſa, eſt &...
ſpongioſa, & iõ ſanguinem q̃ corde per venã aliqua ſugit &...
recepit, ipſumq; deputat & decoquit, & in album lac com...
mutat pro nutriendis pueris & cõuertit. Et ſic iſta dr vbera...
ab vbertate lachis ſic dicta, ſicut dicunt Iſid. & Conſt. Mamil...
la ſic in eccleſia ſignificant ꝓdicatores & doctores, quos ec...
clesia in pectore ſuo portat pro pueris & ſimplicib. ipũ ali...
re educandis. Iſti igit dr eſſe rotundi per veritatẽ ſine quo...
cunq; angulo falſitatis. Dñt palpari. i. palpabili examinatiõe...
Euangelionis auctoritatis. Dñt eſſe vbera. i. vberes abundantia...
eloquentiæ & facundæ venuſta. Dñt eſſe teneri & glandulo...
ſi per mollitiem benignitatis. Dñt eſſe alibi & cãdidi ꝑ puri...
tatem continentiæ & caſtitatis. Dñt eſſe neruoſi & pleni ſen...
ſu ſapientiæ & ſubtilitatis. Dñt ẽt eſſe ꝓpe cor. i. prope Deũ...
per veritatem deuotionis & charitatis. Et ab eo debent hau...
rire ſanguinem & humorem ſcię quem tandem debent ver...
tere in lac doctrinæ & veritatis, vt ſic alij lactentur & paſcã...
tur pabulo totius ſanctitatis Eſa.11. Delectabitur infans ad...
vbera Ecmerito, q̃a ſicut dr Can.1. Meliora ſunt vbera tua vi...
no fragrantia vnguentis optimis. Vel dic q̃ vbera ipſa ſunt...
lachę ꝓlati, ꝓdicatoris & doctoris &c. ꝑ oĩa ſicut ſupra. Vel...
dic q̃ mamilla eſt uir miſericors et pius, uel ẽt ipſam mia ui...
rualis, qui ſanguinem ꝓpalis ſubæ quẽ à deo cor de noſtro...
recipit, in lac eleemoſynarum cõuertit, quo pueros et indi...
gentes lactat & nutrit. Eſa.66. Repleamini ab vbere conſola...
tionis eius. A corde.n. deo debet calorem charitatis conci...
pere, quo poſſit ſanguinem lac id eſt diuitias in Eleemoſy...
nas cõmutare. vel dic q̃ mamilla eſt miſericordia Chriſti vł...
virginis glorioſæ, q̃.ſ. corde noſtro humorem deuotionis &...
contemplationis & affectionis recipit, ipſum q; in lac bñficij &...
conſolationis nobis vertit. Et dic q̃ iſta mamilla nra Chriſt⁹...
vel Virgo fuit alba, rotunda mobilis &c. ſicut ſupra. Vel...
dic ꝓplato, qui humorẽ ſciæ vel ꝓalis ſubæ, quem à corde...
Deo recepit, in lac doctrinæ vel Eleemoſynæ pro nutriẽdis...
ꝓauperib. & ſimplicib. cõuertit. Et dẽt eſſe talis ꝓlatus in pe...
ctore ꝑ charitatẽ, ꝓpinquus cordi. i. Chro ꝑ ſanctitatẽ & cõ...
formitatẽ, alb., ꝑ caſtitatẽ, tenet ꝑ pietatem & cę. ſicut ſupra.
Vel dic q̃ mamila eſt hõ iuſtus, & maxime theologus diſcre-

tus, qui. ſ. debet habere virtutẽ ſanguinis conuerſiuam, quia...
ꝓ certo ſanguinẽ mundanæ ſciæ vel philoſophis diſciplinæ dẽt per expõnes & moralizationes ĩ lac doctrinæ theologicæ cõuertere & in ſpũalem ſenſum mutare vt ſic poſſit...
in Chriſto paruulos enutrire, ita q̃ tali poſſit; dicit ad Cã. 4.
Fauus diſtillans labia tua, mel & lac ſub lingua tua. ¶Mamil 2
læ pgnantis dñr molleſcere qñ patiunt aborſum. Vñ ſicut dicit Hippocr. ſi dextera mamila pgnantis molleſcat, maſculus abortiuus fit, ſi ſiniſtra, femella. Mamillæ ſignificant doctrinam, fętus vero opera deſignãt. Igr iſtud eſt verũ q̃ quotiens aliquis in fetib. & operib. patitur abortiũ, hoc eſt dictu, qñ ipſe facit fętus mortuos. i. opera mala neceſſe eſt q̃ mamilla doctrinæ ſuæ molleſcat & in imaginatione hoĩm euanelcat. Mamilla. n. doctrinæ nõ põt eſſe ſolida ſi vita & opera ſunt mollia & infirma, quia ſm Greg. Nimirum ꝑdicatio cõtemniť, qñ uox opæ nõ iuuatur. ¶Item ſm Hippoc. 3
Apho. 5 particula Apho. 30. Si ſanguis ad mamillas cõuertiť maniã futurã ſignificat. Nã ſm Gale. in cõmentario, ſi talis ſanguis in tñ abũdet, q̃ in lac nequeat cõmutari, fumi exin de reſoluti ſolent caput petere, & maniã & turbationẽ cerebri gñare. Sic vere qñ in hoĩe abundat ſanguis & nõ lac. i. ſapia carnalis & non ſpũalis, mundana & non diuina. ita q̃ in mamillis labiorum ſuorum abundant ſtillæ ſanguinis loco lactis. i. ſcia ſecularis & carnalis loco ſpũalis & diuinæ, ſicut eſt in multis eccłiaſticis, qui plus abundant ſanguine q̃ lacte. i. ſeculari ſcia q̃ diuina: tunc proculdubio ſæpe ſit q̃ fumi malarum affectionum & operationum, ad mẽtem & ad cerebrum eleuaẽ: & ſic mania. i. ſenſus & debitæ rõnis perditio ſubſequiť & cãtur. Et iſtud videmus ad oculum, quia illi, q̃ in mundi ſcijs & in carnalib. prudentijs ſunt diſcretiores: ſunt cõiter quo ad Deum impericiores, & in ijs quæ ad ſalutem pertinent, rudiores. Vñ ad Ro. 8. Prudentia carnis mors eſt. & 1.ad Cor.3. Sapia huius mundi, ſtultitia eſt apud Deum. Qđ bene patet, quia oẽs tales mũdi ſapientes, & lac ſanguineum. i. carnalem ſapiam mamillis labiorum ſtillantes, ſicut ſunt mali aduocati, ſunt vt cõiter maniaci & phrenetici. i. ſuperbi & elati, & ad rapinas & violentias effrenati. Hiere. 10. & 56. Stultus factus eſt oĩs hõ a ſcia. Vñ Paulo dictum eſt Act. 26. Inſanis Paule, multæ literæ ad inſaniã te cõ uertunt. ¶Item idem Hippoc. in eod. lib. dicit q̃ in muliere 4
pgnante ſi mamillæ nimio lacte affluunt, fętum debilem eſſe oñdunt. Si vero ſtrictæ, duræ & rotundę fuerint, tunc fœtus vtiq; ſanus erit. Fetus vt ſupra dictum eſt, operationẽ deſignat, lac uero locutionem. Dico igitur q̃ ſi in aliqua perſona lac verborum, de mãmis labiorum vltra debitum efluxerit: fętus ſuæ opationis debilis & nullius ualoris erit, q̃a. ſ. hoc eſt cõe qđ ubi vbera ſunt plura, opera ſuut modica ſeu minima, ſicut dr Prou. 14. Vbi ubera ſunt plurima, ibi frequenter egeſtas. Econtra ſi fętus operationis ſi ualidus, fluxus uerborum erit nullus, imo ubera labiorum erunt tanto ſtrictiora, q̃to opera fuerint meliora. Vel dic q̃ fœtus eſt anima uel propoſitum in corde, qui q̃dem fętus tunc eſt ſanior, qñ in mamillis labiorum ſmo lacteus eſt rarios. Tunc .n. anima interius ifirmatur, qñ mamilla labiorum lacte uer bonorũ elationis, & iactantię effrenať. Vñ Pro. 10. In multilo qui non deerit pctm. Item Hippocrates in eodem libro. Si uẽtoſa mamillis opponitur, fluxus ſanguinis mẽſtrualis in mulierib. retardatur, & per attractionem uentoſæ fluere impeditur. Mamillę quæ lac continent, proſperitatem mundanam deſignant, quæ lac multarum conſolationum habent, & fatuos lactant, nutriunt atq; fouent. Igitur qñ fluxus ſanguis. i. uitium carnalis infectiõis, uel fluxus uitioſæ affectionis in aliquo abundauerit, ſi uentoſa ſeu ſuctorium tribulationum mamillis ſuæ ꝓſperitatis appoſita fuerit, ſtatim fluxus hmõi retrahetur & ceſſabit, & ſicut tribulatio uel correctio ipſum ſanũ faciet, & curabit. Eſa. 28. Vexatio dat intel lectum. ¶Mulier pgnans ſi maſculum cõceperit, dextera ma 5
milla maior & durior erit. Econuerſo ãt ſi fætum fęmineũ conceperit, mamilla ſiniſtra maior & durior apparebit. Et hoc primum accidit, ut d. Ariſ. de generatione aĩalium, quãdo fętus incipit primum ſe mouere. Fętus eſt interior cõceptus et cogitatio, mamilla uero eſt exteri⁹ uerbũ et locutio. ¶De fętib. ãt conceptis. i. de conceptibus affectionis aliqui 6
ſunt maſculi, aliqui fęminei, aliq̃ cogitatiões et affectiones ſunt bonæ maſculinæ, et uirtuoſæ aliquæ ãt fęmineę. i. mol-

les,carnales & vitioſe.Itē de mamillis.i.de verbis noſtris,ali qua ſunt dextra, aliqua ſiniſtra.i.aliqua ſunt bona & honeſta, aliqua vero ſiniſtra, hoc eſt duplicia arq; varia. Igit dico q̄ fœtus & vbera,i.cogitatus & uerba,ſibi inuicem corrūdēt. Ex abundantia. n.cordis os loquit.Matt.12. Nam ſi fœtus fuerit maſculus, i. ſi interior conceptus & mens fuerit bona, tunc proculdubio mamilla dextera.i. locutio honeſta in nobis amplior ſi aūt ſiniſtrum, & fœmineum cōceptū.i.vanum ꝓpoſitum habuerimus,tūc ꝓ certo mamillā ſiniſtrā.i. mala verba & vana & inhoneſta, maiora & abundantiora cęteris hēbimus,q̄a ꝓculdubio ex bono cōcetus ſequunt bona verba ex malo ſimīr mala,q̄a ſicut dī Matt.12. Bonus hō de bono theſauro ſuo ꝓfert bona,malus aūt ſīr mala. ¶Ex coagulatione & multitudine & retētione lactis induranť mamillę, & dolor & infirmitas gñarať.Pilus ēt ſi tunc ſup creui in mamilla,dolorem maximum facit. Sic vere in mamilla mīæ noſtrę duę accidūt infirmitates.i.duo vitia vel defectus,q̄a.ſ.duritia parcitatis & auaritiæ,& pilus vanitatis & inanis glorię qñq; ibi naſcitur, ex qua niſi auferatur, totum opus mīæ, q̄ ceptū fuerat vitiať.Bñ ergo dī Mat.6. Cū facis Eleemoſyna, noli tuba canere. ¶Lac q̄nque ꝓp abundantiam materiæ & ꝓp defectum decoctionis,in mamilla non dealbať, imo corruptum ſanguineum diſtillatur. Sic vere multi ſunt qui ſanguinem affectionum ſuarum non bene decoquunt, nec prę uident, nec attendunt, ita q̄ de mamilis labiorum ſuorum non lac ſed ſanguinem id eſt non verba pura, munda lactea & honeſta reddunt, ſed potius ſanguinea, carnalia adulatoria, & corrupta. Ezechiel 5. Peſtilentia & ſanguis pertranſibunt per te. ¶Animalia multorum vberum multos habent fœtus &c. Vide de animalibus in generali,

De Pulmone Cap. 32.

PVlmo ſm Conſt. eſt membrum molli carne ſpongioſa & aerea creatum, vocis & ſpūs inſtim. Eſt.n.pulmo in continuo motu.Aerē.n.frigidum cōtinue ad refrigeriū cordis mittit, & ipſum aerē calefactum cū cordis fumoſitatib. extrapellit. Pulmo igitur vocē format, cor refrigerat aerē ſuo motu, depurat alterat & immutat, & ſic cordi refrigeriū,& ſpūi vitali nutrimentum tribuit & miniſtrat. A motu nunq̄ ceſſat,& ſe conſtringit continue & dilatat,aerem retinet & reſeruat. Vñ aīal tandiu ſub aqua viuit ſub q̄ tandiu aerem retentum cuſtodit, humorem ſpumoſum generat & cordis ſubſtantiam lateraliter circundat. Hæc oia dicit per ordinem Conſtantinus. Pulmo iſte ſignificat voluntatē ſeu mētis affectionē, q̄.ſ.dēt eſſe mollis,carnea & benigna, pura,aerea,& ſerena.Iſta igitur cor circundat,quia ab eo ꝓcedit,& ideo iſta aerem diuinæ gratiæ attrahit,& ſpuale refrigerium cordi mittit,& ab ipſo fumos malorū deſideriorum eijcit & expellit.Pulmo igitur bonæ voluntatis, vocem orationis ſoleť formare, à motu bonorum deſideriorum nunquam ceſſare, qñq; per timorem ſe conſtringere,& qñq; per amorē ſe ad proximos dilatare.Aerem diuinæ gratiæ debet retinere, & ipſū cordi & affectui miniſtrare,vt ſic poſſit animam à ſuffocatione perpetua reſeruare.Humorem ſpumoſum vitiorum debet p̄ cōfeſſionē emittere,vt ſic poſſit cordis munditiam procurare. Vel dic q̄ pulmo eſt prædicator, qui cordi.i. Deo deſeruit,& aerem quem immutat & depurat.i.hoīes quos conuertit et ſanctificat,pro ſummo refrigerio ſibi mittit.Hic vocem prædicationis facit et per amorē et timorem ſe dilatat et ſtringit, et per diligentiā continuè mouetur et diſcurrit,et ſic pctōrē à ſuffocatione inferni cuſtodit,dum aerem bonæ doctrinæ eidem attrahit. ¶Oē aīal ſpirans habet pulmonē &c.Vide de aīalib.in generali.§.29. et 67.¶Pulmo qñq; patiť acumine humoris à capite defluētis, quo.ſ.vlceratur. Quod quidem vlcus (pro eo q̄ pulmo eſt in continuo motu) faciliter non curatur,et ſic aer ꝓ refrigerio cordis attractus, p foramē vlceris euaneſcit, et ita cor ꝓp paucitatem attracti aeris in ſeipſo deficit et marceſcit,et phthiſim et alias infirmitates incurrit.Sic vere q̄nque cōtingit q̄ mali humores carnalium et palium bonorum, ad pulmonem affectionis noſtræ,per malam complacentiā fluunt,ipſamq; per diuerſa vitia vlcerant et corrōdūt,et ſic efficiť inhabilis ad aerem gratię et deuotionis trahendum, et ad cor à feruore malorum deſideriorum refrigerandū,et temperandum. Sap.2. Non eſt refrigerium in fine hominis.

De Corde. Cap. 33.

COr ſm Iſid.dī a cura eo q̄ oīs ſollicitudo & cura in eo manet. Qđ ideo pulmoni iūctū eſt, vt cū ira accendit,humiditate pulmonis tpeť.Eſt aūt cor in medio, vt vitа toti corpori vndiq; miniſtraret,& vt ſpūs vitalis ſicut cērro ad mēbrorū circūferentiam deferāť.Et cor ſm Conſt. mēbrū cōcauū, carneū, mobile, rotūdū, durū oblōgū,&c. tū.Cor i corpore.ſic mihi ſignificare platū in eccla.Ille ſcilicet qui ſollicitudinē & curā regēdi corpis eccle dēt hīe indio ætatis & iuſtitiæ dēt ſedere,& nunq̄ ad vnā partē ꝓ ad alia,q̄ pſonarū acceptionē aliquaťr ſe hīe,ſd ētiā ſi deſ des fuerint) dēt inter eos ſe mediatorē & mediū exhibe & vitā gīæ ſciæ ad oēs circūquaq; ifundere, & oēs ſubiectos exēplis & ſcijs vegetare.Io.20.Stetit Ieſus in medio diſc lorū ſuorū,& dixit eis.Pax vobis. Si igit talis cōcauus militatē, carneus ꝓ benignitatē, rotūdus & mobilis ꝓ gētiæ ſedulitatē, durus & ſolidus p cōſtātiæ ſtabilitatē, gus p deliberatiōis maturitatē acutꝰ p iuſtitiā & ſeuerita exēplis & ſcijs vegetare.Io.20.Stetit Ieſus in medio diſc lorū ſuorū,& dixit eis.Pax vobis. Si igit talis cōcauus militatē, carneus ꝓ benignitatē, rotūdus & mobilis ꝓ gētiæ ſedulitatē, durus & ſolidus p cōſtātiæ ſtabilitatē, gus p deliberatiōis maturitatē acutꝰ p iuſtitiā & ſeuerita ferues & calidus p perpetuā charitatē, cogitans & intel p prudētē ſubtilitatē & ſagacitatē.Pro.16.Cor hoīs diſ nit viā ſuā. Dēt ēt ſp hīe ſecū pulmonē.i. bonos & ſpūa viros aeris & ſpūs attractiuos, quorū,ſ.humiditate & ben gnitate, conſiliis & prudētia, poſſit flāma ſui rigoris ſpar ipm ultra debitū contingere inflammari Vel dic q̄ corp cor ſignāt mētē aīæ,q̄.ſ.dēt cōſidere cordi carneo, q̄ ſius inſtm.Mēs igit dēt dici cor a cura,q̄a.i.de ſalute ſu eē curioſa.In medio dēt eē.i.in prōptu,vt.ſ.Deo,ſtare & ximo ſit obediēs & obſeq̄oſa.Lu.21. Ego aūt in medio ſicut q̄ miniſtrat.Pulmonē ēt.i.vētilabrū deuotionis dēt hīe,vt aere diuinę gīę inflāmatio ſuorū malorū tpeť.Et cæteris mēbris.ſ.cæteris aīę potēciis dēt vitā fūdere,vt q̄libet ab ipſa mēte mō dēbito regāť.Iō bīcip 4.Oi cuſtodia ſerua cor tuū,qm̄ ab ipſo vita ꝓcedit. iſta mēs carnea ꝑ pietatē & ꝓ obediēdi facilitatē.Et.n. ferā cor lapideū de carne vīa,& dabo vobis cor carneū cōcaua ꝓ humilitatē &c.ꝓ oīa ſūt ſupra.Vt ſic ipleat illud ꝑcipiť.3.Re.8.Erit cor nr̄m ꝓfectū corā dño. ¶Cor vero turaťr ad ſiniſtrā.Pars.n.acuta ipſius cordis ad ſiniſtra ni.cor.pis ſe dēflectit,& iō in hac pte corporis ſpūs vita magis vrget.& iō in ſiniſtra parte pullus fortiſſimus inue tur,& inde eſt q̄ medici in ſiniſtro brachio pulſum tenent & de cordis ēt diſpōne in ſiniſtra certius q̄ in dextera.Ille formāt.Cor eſt amor, ſeu uerus & cordialis affectus. Iud Cor meū diligit principis Iſrael.Iſte.n.amor ꝓcipue dirigere & vegere ad ſiniſtrā aduerſitatis,q̄a.ſ.verus amor magis ſe oñdit in aduerſitatis ſiniſtra,q̄ in ꝓſperitatis dēxtra, q̄a ſicut dī Prou.12.Oi tpe diligit q̄ amicus eſt,& frater in guſtiis cōprobaſ.Et iō q̄ bñ vult probare diſpōnē confectionis & dilectionis,tāgat pulſum in ſiniſtra nō in dextra.i.tāgat & ꝑbet hoīem in aduerſitate,nō in proſperitate quia pro certo certior eſt probatio, & in ſiniſtra aduersitatis certius cognoſcit quis ſit cordis amor & affectio, q̄a Sene.Amicū proſperitas inuenit,ſed aduerſitas probat. Probaſti cor meum,& viſitaſti nocte.i.aduerſitate.Vel cor & affectio humana nr̄aťr tēdunt ad ſiniſtrā.i.ad delec et nō ad dexterā.i.ad virtutes, q̄a ſicut dī Gen.5. Senſus cogitatio hominis in malum prona ſunt. Cuius tñ ſtru dēt eſſe, quia ſicut dī Eccl.10.Cor ſapientis,dexterа eius cor ſtulti in ſiniſtra illius. Vel dic q̄ cor ſignificat prælatu qui.ſ.in corpore eccłiæ vt cōiter plus vergit ad ſiniſtra ad dexterā.i.plus efficiť ad neporulos ſufficientes, q̄ ad tificos et valētes.Iſtos.n.ſtudet calefacere et fouere, et ad ſis alijs promouere,Alligat vt ſupra.¶Cor ꝓ eo declinat ſiniſtrā, vt pars illa q̄ naturaťr eſt frigidior ab eo calore neať,et eius naturalis frigiditas tpeť.Cor eſt cōpaſſio et actio viri iuſti, q̄ pro certo ad ſiniſtrā.i.ad illos q̄ ſunt in ſiniſtra paupertatis et aduerſitatis, vel ēt in ſiniſtra pēlitatis, dēt tendere, et ſe ad eos miſericorditer inclinare ſic calore, ſuę dilectionis ipſos rpaliter et ſpiritaliter fouere, et frigiditatem indeuotionis in peccatorib. vel giditatem paupertatis in indigentibus temperare. Ecce Declina pauperi aurē tuam.Pſ. Cōcaluit cor meū intra me ſupple p cōPaſſionem.Et alibi.Factū eſt cor meum tanq̄ cera liqueſcens. ¶Cor ſm Conſtan.duas hēt concauitates

ventriculos,dextrū videlicet & ſiniſtrū. Et ſm Au.li.de dīa ſpūs & aīæ in dextro ventriculo cordis plus eſt de ſanguine & de ſpū,i ſiniſtro aūt plus eſt de ſpū q̄ de ſanguine.In ſiniſtro ventriculo principaľ gñať ſpūs Vitalis, & exinde per arterias arterias deriuatur.Sic verè cor nr̄m duos habet ventriculos.i.duos affectus & amores,in quib.ſ. in quacūq; cōcauitate id qđ diligit cōtineť, videlicet vnū dextrum & aliū ſiniſtrū. Dexter.n.ſignat illū amorē q̄ eſt in ꝓſperitate ſiniſtra ꝓ ſiniſtrū amor in aduerſitate denotať.Igit iſtud eſt verū,q̄ ventriculus cordis dexter.i.amor quē tpe ꝓſperitatis habemus,plus hēt de ſanguine q̄ de ſpū.i. magis eſt carnalis q̄ ſpūalis, q̄a ſcilicet iſte amor magis q̄rit ꝓpriū q̄ alienū, magis cōcernit corpus q̄ aīam.Sed exēplis & ſcijs vegetare.Io.20.Stetit Ieſus in medio diſcorū ſuorū,& dixit eis.Pax vobis. Si igit talis cōcauus militatē, carneus ꝓ benignitatē, rotūdus & mobilis ꝓ gētiæ ſedulitatē, durus & ſolidus p cōſtātiæ ſtabilitatē, gus p deliberatiōis maturitatē acutꝰ p iuſtitiā & ſeuerita ferues & calidus p perpetuā charitatē, cogitans & intel p prudētē ſubtilitatē & ſagacitatē.Pro.16.Cor hoīs diſ nit viā ſuā. Dēt ēt ſp hīe ſecū pulmonē.i. bonos & ſpūa viros aeris & ſpūs attractiuos, quorū,ſ.humiditate & benignitate, conſiliis & prudētia, poſſit flāma ſui rigoris ſpar ipm ultra debitū contingere inflammari Vel dic q̄ corp cor ſignāt mētē aīæ,q̄.ſ.dēt cōſidere cordi carneo, q̄ ſius inſtm.Mēs igit dēt dici cor a cura,q̄a.i.de ſalute ſu eē curioſa.In medio dēt eē.i.in prōptu,vt.ſ.Deo,ſtare & ximo ſit obediēs & obſeq̄oſa.Lu.21. Ego aūt in medio ſicut q̄ miniſtrat.Pulmonē ēt.i.vētilabrū deuotionis dēt hīe,vt aere diuinę gīę inflāmatio ſuorū malorū tpeť.Et cæteris mēbris.ſ.cæteris aīę potēciis dēt vitā fūdere,vt q̄libet ab ipſa mēte mō dēbito regāť.Iō bīcip 4.Oi cuſtodia ſerua cor tuū,qm̄ ab ipſo vita ꝓcedit. iſta mēs carnea ꝑ pietatē & ꝓ obediēdi facilitatē.Et.n. ferā cor lapideū de carne vīa,& dabo vobis cor carneū cōcaua ꝓ humilitatē &c.ꝓ oīa ſūt ſupra.Vt ſic ipleat illud ꝑcipiť.3.Re.8.Erit cor nr̄m ꝓfectū corā dño. ¶Cor vero turaťr ad ſiniſtrā.Pars.n.acuta ipſius cordis ad ſiniſtra ni.cor.pis ſe dēflectit,& iō in hac pte corporis ſpūs vita magis vrget.& iō in ſiniſtra parte pullus fortiſſimus inue tur,& inde eſt q̄ medici in ſiniſtro brachio pulſum tenent & de cordis ēt diſpōne in ſiniſtra certius q̄ in dextera.Ille formāt.Cor eſt amor, ſeu uerus & cordialis affectus. Iud Cor meū diligit principis Iſrael.Iſte.n.amor ꝓcipue dirigere & vegere ad ſiniſtrā aduerſitatis,q̄a.ſ.verus amor magis ſe oñdit in aduerſitatis ſiniſtra,q̄ in ꝓſperitatis dēxtra, q̄a ſicut dī Prou.12.Oi tpe diligit q̄ amicus eſt,& frater in guſtiis cōprobaſ.Et iō q̄ bñ vult probare diſpōnē confectionis & dilectionis,tāgat pulſum in ſiniſtra nō in dextera.i.tāgat & ꝑbet hoīem in aduerſitate,nō in proſperitate quia pro certo certior eſt probatio, & in ſiniſtra aduersitatis certius cognoſcit quis ſit cordis amor & affectio, q̄a Sene.Amicū proſperitas inuenit,ſed aduerſitas probat. Probaſti cor meum,& viſitaſti nocte.i.aduerſitate.Vel cor & affectio humana nr̄aťr tēdunt ad ſiniſtrā.i.ad delec et nō ad dexterā.i.ad virtutes, q̄a ſicut dī Gen.5. Senſus cogitatio hominis in malum prona ſunt. Cuius tñ ſtru dēt eſſe, quia ſicut dī Eccl.10.Cor ſapientis,dexterа eius cor ſtulti in ſiniſtra illius. Vel dic q̄ cor ſignificat prælatu qui.ſ.in corpore eccłiæ vt cōiter plus vergit ad ſiniſtra ad dexterā.i.plus efficiť ad neporulos ſufficientes, q̄ ad tificos et valētes.Iſtos.n.ſtudet calefacere et fouere, et ad ſis alijs promouere,Alligat vt ſupra.¶Cor ꝓ eo declinat ſiniſtrā, vt pars illa q̄ naturaťr eſt frigidior ab eo calore neať,et eius naturalis frigiditas tpeť.Cor eſt cōpaſſio et actio viri iuſti, q̄ pro certo ad ſiniſtrā.i.ad illos q̄ ſunt in ſiniſtra paupertatis et aduerſitatis, vel ēt in ſiniſtra pēlitatis, dēt tendere, et ſe ad eos miſericorditer inclinare ſic calore, ſuę dilectionis ipſos rpaliter et ſpiritaliter fouere, et frigiditatem indeuotionis in peccatorib. vel giditatem paupertatis in indigentibus temperare. Ecce Declina pauperi aurē tuam.Pſ. Cōcaluit cor meū intra me ſupple p cōPaſſionem.Et alibi.Factū eſt cor meum tanq̄ cera liqueſcens. ¶Cor ſm Conſtan.duas hēt concauitates

acceptionem perſonarū nunquam ad vnā partē plus quam ad aliam delectanť. Qđ tñ in hoīb.i.in illis q̄ magis dñt eſſe hoīes.ſ.in principib.& ꝓlatis deficit, quorū.ſ.cor & affectio ad ſiniſtrā.ſ.ad falſum iudicium & ad ꝓmotionē ꝓſonarum inſufficientium ſe deflectit,& ꝓ acceptionē ꝓſonarū & munerū,à iuſtitiæ rectitudine ſe diuertit. Allega vt ſupra. ¶Itē ſm Ariſt.ibid.ī oī aīali pars acuta cordis tēdit inferi⁹ verſꝰ pedes, ſterq̄ ī piſcib.i q̄b.cordis acumē tēdit ſuperi⁹ verſꝰ caput.Sic verè cuſpis & acuties,ſine & extremitas intentionis & cordis in aīalib.i.in pctōrib.reſpicit inferius ad terrena.Pſ.Dorſū eorū ſp incurua.In piſcib.aut.i.in viris deuotis & in aqua gīæ cōſtitutis eſt co ntrariū,q̄a.ſ.acies cordis ſui caput.i.ad Deū eſt erecta, & ꝓ dilectionē & cōtemplationē ad cęleſtia ſurſū uerſa Iob 34.Si direxerit cor ſuum ad dñm ſpm quoq; ei⁹ & flatū ad trahej.Vł dic ecōuerſo q̄ viri iuſti dñt hīe cuſpidē cordis & intētionis ad pedes. i. ad cogitationem finis & mortis verſus terra.i.ad conſideratiōnē inferiorū tormentorum.Piſces aūt.i.pctōres cor hñt inuersū & ſurſum ad mundana expoſitum & erectum Cā.4.Cor ei⁹ ab humano immutať,& cor feræ deſei.Vel dic q̄ aīalia ſunt viri iuſti ꝓ gīā aīati,piſces uero ſūt pctōres & delicioſi.Dicigitur q̄ iuſti hñt acutiē.i.clauſurā cordis ſui à parte terræ & terrenorum,latitudinē uero & aperturam ſm ſenſum,à parte bonorum ætternorum.Ecōuerſo aūt piſces.i.mali cor hñt clauſum à parte cœleſtium latū uero à parte terreſtriū Thr.1.Subuersū eſt cor meū ī me. ¶Scđm Ariſt.li.12. In corde eſt principiū uenarum,ēt principiū vitæ.Et eſt primū & nobiliſſimū mēbrū,& iō poſitū ē à natura in loco anteriori medio ſuperiori,ſicut mēbrū nobilis.principiū ēt eſt(vt ait) ſanguinis & caloris. Et iō læſio in corde ualde eſt ꝑ periculoſa,q̄a læſo corde aīal moriť.Per cor poſſum intelligere fidē,q̄ re uera primum eſt mēbrum.i.prima & fundamentalis uirtus.ab iſta.n.,ꝓcedit uita gīæ & uirtutis,& calor amicitiæ & charitatis,quia ſicut dī Abac. 2. iuſtus ex fide uiuit. Igitur iſta anterius in publico dēt apparere,ſicut.ſ.ipsā debemus publicè cōſiceri,et nō erubeſcere, q̄a q̄ erubuerit me corā hoīb.filius hoīs erubeſcet eum corā Angelis Dei. Lu.9.Iſta ēt debet in æquitatis medio reſidere nullāq; læſio nē hereſis debet hīe, alioquin neceſſe eſt mortē corpis & aīæ ſuſtinere.Vel dic q̄ cor eſt ꝓlatus et maximè Papa, qui primus eſt,& principium aliorum,à quo ꝓ certo uenæ.i.alii prælati originē trahunt,& in quo uita gīæ,calor charitatis,ſanguis benignitatis,dēt principaľ habitare, et iō cæteris nobilior,anterior, mediocrior,& iuſtior dēt eſſe. Vel dic q̄ in corde nr̄o dēt abundare ſanguis.i.memoria diuinę paſſionis,uita gīæ,et calor dilectionis etc. ſicut ſupra.§. 1. ¶Primum mēbrum qđ natura format eſt cor,vt d.Ariſ. Deinde caput,& cerebrum.&c.Sic uerè nos ante oīa debemus cor nr̄m,mētē & cōſciam formare, et ipſam uirtutib. adornare,et tādē de cerebro ſciæ cogitare.Vel dic q̄ cor ſignat dilectionem,et cerebrum uero,à quo ꝓcedit ſenſus,ſignat ſapiam et diſcretionē,q̄a ꝓ certo hō primo debet cordialem amicitiā et charitatem in ſeipſo formare, et deinde vt formeť et informeť cerebrum per ſciam laborare,q̄a.ſ.priⁿ eſt q̄renda Dei et boni dilectio,q̄ veri cognitio charitas, q̄ ſciarum ueritas,morum perfectio,q̄ ſenſus acquiſitio.Mat. 6.Primum q̄rite regnū Dei.¶Color multis cauſis patiť multos morbos.Patiť.n.qñq; ex exceſſiuo calore,ſaguinē ebulliēte.Qñq; ex exceſſiua frigiditate ſanguinē cōgelante, et cordis dilatationē impediēte.Qñq; ex apoſtemate ſe ī cordis capſula cōgregāte.Qñq; ex fumoſitate corrupta et uenenoſa eſt,aliis membris ad cor aſcendente.Qñq; ēt patiť ex groſſo humore uenas et uentriculos ipſiⁿ opilante. Qñq; ēt patiť ex diſſolutione ipūs et uirtutis cor pturbāte, et tremorē inducēte.Sic uerè cor et cōſcia ex multis uitijs ſpūaľ patiuñ, uidelicet ex calore auaritiæ quo ſanguis.i. affectio inflāmať. Ex frigore inuidiæ,quo amoris dilatatio ipediť,et calor charitatis ꝑ uotionē cōgelať.Ex apoſtemate et tumore ſuꝑbiæ ſciæ,quo ꝓ cor inaniter eleuať. Ex fumoſitate uenenoſæ ſcię quo ꝓ errorē cordis cognitio pturbať. Ex humores carnalis imunditiæ, quo affectionis uentriculus opilať.Ex diſſolutione deſpirationis et triſtitię, q̄ timorē ſuper uacuum oprať. Quia proculdubio cor aliq̄n ꝑ auaritiam inflāmať.Pſ.Cōcaluit cor meum ītra me.Qñq; ꝓ inuidiā cōgelať.Iob 40.Cor eius indurabitur q̄ ſi lapis . Qñq; ꝓ ſuper

biã eleuaſ. Par. 32. Eleuatũ ẽ cor ei⁹, et facta eſt cõtra eũ ira
dñi. Qñq; p hereſim & ignorãtiã eius cognitio ꝓturbaſ. Pſ.
Cor meũ cõturbatũ eſt intra me. Qñq; p luxuriã opilaſ & he
12 betaſ & relaxaſ. Iob 33. Deus molliuit cor meũ. ¶Scd̃m Gale
nũ uirtus boni cordis cognoſcit certis ſignis. ſ. p velocitatẽ
& frequẽtiã pulſus, per feſtinã & celerẽ actionẽ, piam &
audiciã & p latitudinẽ pectoris. Sic verè ſigna boni cordis
& bonæ mẽtis, ſunt iſta, ſ. frequẽtia pulſus bonæ affectionis,
celeritas motus bonæ operationis. Iracũdia & indignatio ſe
ueræ & iuſtæ correctio. Audacia fortis & uirtuoſæ aggreſſio
nis. Latitudo pectoris. i. amplitudo amoris & dilectionis. Iſ.
1360. Mirabiſ & dilatabiſ cor tuũ. ¶Scd̃m Hali, cor ſe habet p
modum radicis. Arteriæ ſunt ſicut rami, p quas ſicut à radi
ce, uirtus Vitalis circũquaq; deferſ ad mẽbra. Vñ corde dila
tato, ſimul p totũ corpus oẽs arteriæ dilatanſ, & pulſum in
mẽbris ſingulis operanſ. Cor eſt platus, q̃ corpe ſeu in arbo
re eccleſiæ obtinet uim radicis. In ipſo. n. ſicut in principio
fundamẽtali, venæ. i. p̃dicatores radicanſ, à quib. ad mẽbra
. i. ad ſubditos ſpũs, Vitalis ſciæ deferſ, & quib. mediãtib. pul
ſus bonorũ operũ in toto corpe eccleſiæ frequentaſ. Vel
dic, q̃ arterię ſunt ſubditi, q̃ i corde. i. platone ſũt fundati, cu
ius. ſ. motꝰ opa p imitationẽ ſequunſ, & eo dilatanſ vel co
arctanſ. Vſ dic q̃ cor eſt Papa, arterię ſũt minores plati &c,
14 ſicut ſupra. ¶Cor ſp ẽ i motu aut. n. cõſtringiſ aut dilataſ. Sic
cor affectionis nr̃æ ip dẽt ad aliq̃ bonũ moueri. Aut. n. dẽt
ad Deũ & p̃ximũ p amorẽ dilatari. 2. ad Cor. 6. Os nr̃m pateſ
ad uos corinthii, cor nr̃m dilatatũ eſt. Aut ẽt ad ſeipſum p ti
morẽ cõſtringi, & humiliari. Eccl. 2. Deprime cor tuũ, & ſu
ſtine. Vel de cogitatione hoĩs, q̃ eſt in cõtinuo actu, & nũc
vnũ nunc aliud meditare. Iob 20. Multæ cogitationes uer,
15 ſanſ in corde uiri & mẽs i diuerſa rapiſ. ¶Cor hẽt aliqua mẽ
bra ſibi ſeruiẽtia. ſ. pectus, pulmonẽ, tracheã arteriã, & ſibi
ſiſia, q̃ ſi ſana & expedita fuerit, & uirtuti cordis obediẽtia
ipſum cor liberè ſuas peragit actiones, qa. ſ. ſi iſta organa
ſe cõſtringẽdo uel dilatãdo cordi liberẽ obediãt, tũc ab ip
ſo corde egrediſ fortis pulſus, fortis reſpiratio & opatio
uirtuoſa. Qñ uero iſta mẽbra infirma ſunt, & nõ obediunt
cordi, tunc ipſius cordis operatio impediſ. Cor eſt platus q̃
hẽt mẽbra. i. ſubditos ſibi ſubſeruientes, Cuius q̃dẽ uirtus
in ſuis actionib. fortis, libera & agilis inueniſ, qñ ſibi ab or
ganis. i. à ſubditis ſuis ſanctè et liberè deſeruiſ. Ecõuerſo ve
ro platus nõ ꝓficit qñ ſibi ſubditorũ popul⁹ nõ obedit. Ex
bonitate. n. uel malitia iſtorũ organorũ. ſ. ſubditorũ, ipſius
cordis. i. platı bonitas & malitia deriuat, q. a ſi boni & obe
diẽtes fuerint, bon⁹ efficiſ, ſi uerò inobediẽtes & mali et ꝓ
terui, ſint, tunc ẽt platus in ſuis bonis actionib. impediſ. Vñ
Gre. in quadã gloſa ſup. 2. li. Reg. dicit, q̃ eſt mala uita popu
16 lorũ deterior ſit uita rectorũ. ¶Itẽ idẽ alibi d. q̃ ſi cor fuerit
nimis frigidũ & humidũ, erit pulſus mollis, hõ effeminat⁹,
piger, & timidus, & pilis nudatus. Sic verè ſi cor. i. cordis af
fectio p ideuotionẽ ſit frigida, & p carnalitatẽ humida, tũc
pulſus operũ exterior mollis efficiſ, & effuminatio & imbe
cilitas operationũ ſequtur, nuditas pilorũ. i. defectꝰ uirtutum
introduciſ & timor pigritia gñaſ. Et ſic põt dicere hõ illud
Pſ. Cõprehẽderũt me iniq̃tates meæ & cor meũ dereliquit.
17 me. ¶Itẽ hali ſup̃ techini. Cor ſi fuerit nimis ſiccũ & frigidũ,
& faciet pulſum nimis aſperũ arq; durũ. Sic vere ſi cor. i. p
latus ſit ſiccus, incõpatiẽs, frigidꝰ & indeuotꝰ, tũc uere pul
ſus ſuorũ operũ erit durus & crudelis, & aſperitate plenus,
ita q̃ ſibi poterit dici à ſubditis illud Iob 30. Cõuerſus ẽ mi
18 hi i crudelẽ & i duritia manus tuæ aduerſaris mihi. ¶Si uis
adde hic q̃ natura ſup oĩa diligit, cor tanq̃ magis neceſſa
riũ uitæ, & inde ẽ q̃ i morte hoĩs pedes & extremitates p
moriunſ, cor aũt ult. Natura. n. uidẽs ſe debilitatã, nõ poſſe
ſeruare totũ corpꝰ dimittit partes minꝰ uitæ neceſſarias, &
ſe retrahit ad cor & cerebrũ, & eas q̃tũ ꝑt cuſtodit, tãq̃ par
tes magis nobiles & ꝑcipuas, & ſic ultimo moriſ, ſicut appa
ret exẽplo hoĩs tenẽtis uillã & caſtrũ q̃ primo dimittit villã
& ſe retrahit ad caſtrũ cuſtodiẽdũ. Iſta ꝓt allegari & qñ hõ
impugnaſ tẽrationib. vel tribulationib. & uidet q̃ ſimul nõ
ꝓt tenere & ſeruare interiora mẽbra, & t palia & ſpũalia bo
na, ipſe dẽt extremitates bonorũ t paliũ dimittere, & ad cu
ſtodiã cordis mẽtis intẽdere, & caſtrũ aĩæ luæ dimiſſis exte
rioribus cuſtodire. Ibi. n. ẽ ſedes vitę ſpũalis & iõ ꝑ ipſa cuſto
diẽda derelinq̃dæ ſũt extremitates. i. tota ſubſtantia tem
poralis. Ideo bene dictum eſt illud Proue. 4. Oi cuſtodia a
ua cor tuum, quoniam ab ipſo uita procedit.

De Anhelitu. Cap. 34

ANhelitus cordis & pulmonis eſt motus, ꝑ attra
nẽ à corde aeris fumidi, gñatus. Anhelitꝰ igit eſt calor
dis per attractionẽ tẽperatiuus, & ipſius per expulſio
fumoſitatũ purgatiuus. Anhelitus iſte ſigñat diuinã
quã ꝑ certo p oĩonem attrahimus, & p bona opera
mus. Per attractionẽ. n. gĩæ cor & deſideria refrige
ſius aũt in bonis operib. emiſſionem, cor à ſuis ſuperfl
tib. expiaſ. Expone ſicut ſupra de pulmone. §. 1. ¶In
tu multo plus attrahimus de aere q̃ emittimus, cuius
qa magna pars attracti aeris cõuertiſ in ſpũum nutri
tum. Aer quem attrahimus, ſigñat bñficia q̃ à Deo
Aer vero quẽ emittimꝰ, ſigñat illa bñficia ſeu ſanctita
ab hoĩb. impenduñ. Igitur plus de aere recipitq̃
ꝑ certo plura bona & bñficia hoĩes à Deo recipiunt
retribuunt aut ꝑpendunt. Nõ. n. humana fragilitas põ
buere quantũ quotidie nec eſſe eſt à dño recipere.
bat Dauid in Pſ. Quid retribuã dño ꝑ oĩb. q̃ retribuit
quaſi diceret. Impoſſibile eſt q̃ ſatisfaciã ex cõdigno
Ariſt. q̃ ad Deos & parentes nõ tenemur ad æquale
ad poſſibile. ¶In anhelitu ſunt duo motus cõtrarii
dilationẽ pulmonis aer attrahitur, per eius uero cõtra
nẽ expellitur & fugatur. Sic uerè in pulmone affectiones
ſtræ duplex eſt motus, unus bonus, & alius malus
dilatamur ad Dei & ꝓximi dilectionem, & ad boni ope
tionem. Alius uero quo cõſtringimur & coarctamur
porẽ, & boni operis retardationẽ. Quid igit? Pro certo
tio iſta aerem, gĩæ habet attrahere, coarctatione
hẽt fugere & excludere. Quia ꝑ certo dilatatio
gĩam attrahit, cõſtrictio, vero inuidiæ & torporis
cit. Pſ. Os meum aperui & attraxi ſpũm, qa mãdatum
derabã. ¶Anhelitus impeditur multis modis. ſex
te viã opilãte, ex calore exceſſiuo pulmoni
debilitate uirtutis neruos debitè nõ mouẽte, ex
ptione organa inficiente, & anhelitũ corrumpente,
tetì leproſis, quorum anhelitus infirmitate
corrũpit, & circunſtãtes inficit atq; lædit. Anhelitus
locutionẽ ſeu ſuggeſtionem, quæ. ſ. ex procedit
q̃que impediſ aut læditur. ſ. ex uentoſitate
hõ non dignatur loq. Eccl. 20. Eſt tacens, qui
quendum. Qñq; ex calore auaritię, qñ. ſ. q̃
Io. 3. Qñque ẽt deliberatæ ignorantiæ. Eccl. 20.
hñs ſenſum loquelæ. Qñq; ex corruptione et
quia. ſ. lepra luxuriæ ſermonis anhelitum ſoleſ
re, et ille ſermo corrupt⁹, auditores ſoleſ
5. Corrumpunt bonos mores colloquia prauа.
litum meum exhoruit vxor mea. i. luxuria, q̃
audaciã loquẽdi ſoleſ auferre, ſicut patet de
rioſi ſunt non audet prædicare, nec alios caſtigare
litus velox et multus calorem extraneum, ſigñat
ſuffocantẽ. Si uero in acuta febre ſit parus et
ficat mortificationem caloris, et defectum
quutionẽ ꝑpinquę mortis. Sic uerè ſi anhelitus
dẽt q̃ Io. 8. dñs, q̃ audiẽtes verbũ, retinent, & fructũ
runt in patientia. Itẽ concauus dẽt eſſe p humilitatẽ
bẽt capitat per ſedulitatẽ. Mat. 19. Qui põt capere, capiat.
bẽt debet eſſe oblongus per contẽplationis ſubtilitatẽ, vt. ſ.
poſſit mentẽ attingere ab infimis ad ſuperiora. Sap. 8. At
git à fine vſq; ad finẽ fortiter. Itẽ debet eſſe carnoſus per
picere, & flexibilis p obediẽtiæ mobilitatẽ, vt. ſ. ſe poſſit di
ſtare vel ſtringere ordinare ſm Dei & ſplati volũtatẽ. Sap.
6. Vniuerſum q̃ volũtati deſeruiẽs, ad q̃ quis volebat con
ſtituebatur. Vel dic, q̃ ſtomachus eſt voluntas nr̃a, quæ dẽt
dictiones p̃dictas &c. Dic & allega ſicut ſupra. ¶Sto
machus (& ꝑcipuè humanus), ꝓprium habet q̃ à parte ſupe
rioꝛ eſt ſtructus, à parte verò inferiori eſt latꝰ, & hoc potiſ
ſimũ hoĩe eſt neceſſariũ, q̃ erectus incedit, vt. ſ. cib. habeat
latum inferius vbi cõtinuè deſcendit. Stomachus, qui
dicit, erat oẽs cibos ſignificat guloſos, qui recipiunt cibos de
licatos, & auaros, qui deuorant cibos diuitiarum. Vel ẽt ſto
machus ſignificat uoluntatẽ delicioſorum & auarorum. Verũ
eſt, q̃ pars ſtrictitudo à parte ſuperiorum & æternaliũ, lati
tudo vero à parte inferiorum & temporalium. ſtricti. n. & ar
tate ideuotiõis, vel ex cõpreſſiõe exteriorꝭ humor
abũdãtia terrenæ poſſeſſiõis, vel ex interiori humor
dictu, ꝑ abũdãtiã carnalis, ĩfectiõis vl ex viroꝝ. Lat
ri poſſeſſione, et carnalitate iterioris corruptiõis

cio pulmonem. i. affectum cõtrahit, ne ad bonũ pro libito
mouẽt exterior verò terra poſſeſſio cõprimit affectum, ne
dilatẽt & ꝓximum aperiatur. Interior aũt carnalis infectio
ſpũalis aperitur, ne per timorẽ Dei clamaſ, & vanis appetitib.
dilatetur. Sic igitur impeditur ſpirario orationis & reſpi
ratio orationis 2. Paral. vltimo. Multiplicatæ ſunt iniquita
tes meæ, & incuruatus ſum multo vinculo ferri, & nõ eſt mi
hi reſpiratio. Vel dic, q̃ humor interior ſigñat pctã occulta
& peccata exterior verò pctã aperta & notoria. Iſte igit ſũt
q̃ uel impediũt uel ſpira mẽ deuotionis vel oĩonis retardant.

De Stomacho. Cap. 35.

STomachus græcè dr̃ os latinè ſm Iſid. eſt. n. os & oſtiũ vẽ
tris, quia. ſ. ſtomachus cibos recipit, & partẽ impurã ad
naliter corpus nutrit dũ ipſos per quaſdam venas ad
bra derivat & deducit. Talis eſt platus vel p̃dicator. Iſti. n.
ſunt os quo corpus paſcitur per doctrinam & ſunt oſtiũ per
quo eccleſia intrat ꝑ promotionẽ vel fidẽ. Iſti. n. ſunt qui ci
bos ſũt ab exterinſeco per ſtudium recipiunt, ipſos digerũt
micant & diſcernũt groſſaq; à ſubtilibus, inania ab vtilib.
pura ab impuris diuidunt, inutilia per inteſtina obliuionis
& repulſionis emittunt, pura aũt & utilia retinent, q̃ in bo
nos humores bonæ doctrinæ conuertunt, & ſic mẽbra. i. fide
les ſpãliter nutriunſ. Oſee 11. Ego quaſi nutritus Effraim. &
Io. 10. Ego ſum oſtium, ſi quis per mẽ introierit, ſaluabiſ. Vel
dic, q̃ ſtomachus eſt hõ pius qui cibos bonorũ t paliũ reci
pit, quib. q̃ eleemoſynas pauperes nutrit. ¶Sthomacus ſm
Conſtantinũ eſt mẽbrum rotundum, oblongum, cõcauum,
aſperum aſpectus interius & villoſum, carnoſum, & flexibi
le, & duobus orificiis, ſuperiori. ſ. & inferiori perforatum.
Iqtur rotundus eſt, ne aliqua ſuperfluitas & in angulis oc
cultẽt. Villoſus eſt, vt cib. p villos in loco digeſtionis aliquã
diu retineaſ. Concauus eſt, vt cib. receptus in eo retineatur.
Carnoſus eſt, vt per carnis calorẽ digeſtio melius cõpleaſ.
Obẽgus eſt, vt ſic melius cũ ſuperioribꝰ & inferioribꝰ. coniũ
gi. Flexibilis eſt, vt ſm quantitatẽ ciborũ ſtringaſ vel extẽ
di. Perforatus eſt ſuperius, vt cib. introducatur. Inferius ve
ro ad inferiora tranſmittaſ. Stomachus ſigñat bonũ ſub
ditum, qui cibum doctrinæ ab ore. i. à p̃dicatore recipit, &
eundẽ mẽbra. i. virtutes & vires aĩæ uegetat & nutrit, & qđ
rum & bonum eſt retinet, ſi verò quid malum vel impurũ
percipit, foras mittit. Oĩa. n. per officium ſuperius. i. per au
dicum recolligit, ſed per officium inferius. i. per obliuionẽ
& contemptum verba inutilia & incongrua de cordis inte
rioris expellit. Mat. 13. Elegerũt bonos in uaſa ſua malos aũt
foras miſerunt. Igit iſte debet eſſe roſũdus per ſimplicitatẽ
& ſine quocunq; angulo falſitatis, quo poſſit retinere aliquã
pctã ſuperfluitatẽ. 2. Re. 7. Erat in ſummitate baſis q̃dã rotun
ditas. Itẽ debet eſſe aſper & villoſus per quadã retentiuã ca
pacitatẽ, vt cibũ gratiæ vel doctrinæ retineat per lõganimi
tatem, ne. ſ. cito labatur per obliuionis facilitatẽ, vt ſic de il
lis de q̃. Io. 8. dr̃, q̃ audiẽtes verbũ, retinent, & fructũ affe
runt in patientia. Itẽ concauus dẽt eſſe p humilitatẽ, vt oĩa
hũ recipiat capiat per ſedulitatẽ. Mat. 19. Qui põt capere, capiat.
Iſte debet eſſe oblongus per contẽplationis ſubtilitatẽ, vt. ſ.
poſſit mentẽ attingere ab infimis ad ſuperiora. Sap. 8. At
tingit à fine vſq; ad finẽ fortiter. Itẽ debet eſſe carnoſus per
piscare, & flexibilis p obediẽtiæ mobilitatẽ, vt. ſ. ſe poſſit di
ſtare vel ſtringere ordinare ſm Dei & ſplati volũtatẽ. Sap.
6. Vniuerſum q̃ volũtati deſeruiẽs, ad q̃ quis volebat con
ſtituebatur. Vel dic, q̃ ſtomachus eſt voluntas nr̃a, quæ dẽt
dictiones p̃dictas &c. Dic & allega ſicut ſupra. ¶Sto
machus (& ꝑcipuè humanus), ꝓprium habet q̃ à parte ſupe
rioꝛ eſt ſtructus, à parte verò inferiori eſt latꝰ, & hoc potiſ
ſimũ hoĩe eſt neceſſariũ, q̃ erectus incedit, vt. ſ. cib. habeat
latum inferius vbi cõtinuè deſcendit. Stomachus, qui
dicit, erat oẽs cibos ſignificat guloſos, qui recipiunt cibos de
licatos, & auaros, qui deuorant cibos diuitiarum. Vel ẽt ſto
machus ſignificat uoluntatẽ delicioſorum & auarorum. Verũ
eſt, q̃ pars ſtrictitudo à parte ſuperiorum & æternaliũ, lati
tudo vero à parte inferiorum & temporalium. ſtricti. n. & ar
tate ideuotiõis, vel ex cõpreſſiõe exteriorꝭ humor
abũdãtia terrenæ poſſeſſiõis, vel ex interiori humor
dictu, ꝑ abũdãtiã carnalis, ĩfectiõis vl ex viroꝝ. Lat
ri poſſeſſione, et carnalitate iterioris corruptiõis

circuitur, vt calorc ipſius digeſtio adiuuetur. Hepar ẽt ꝑ ve
nas meſeraicas ſuccoſitatẽ ſtomachi attrahit ipſamq; fortius decoquendo, in ſanguinem alterat & conuertit. Stoma
chus ſignificat mundi philoſophos, q̃ ſuccoſitatem & humo
rem philoſophiæ ediderũt Hepar aũt ſignifieat viros theo
logos q̃ charitate clauerunt. Proculdubio. n. hepar. i. theolo
gus à ſtomacho. i. philoſophis naturalib. humores ſciarum
attrahit & exhaurit, ipſaſq; calore, & feruore diligẽtię & ſtu
dij decoquit, & exinde ſanguinẽ & doctrinã theologicã ef
ficit & cõponit, quo tãdẽ corpus eccleſiæ nutrit, & vitã gra
tię ſibi procurat & tribuit. Pſ. Conuertit aquas eorum in ſan
guinẽ. Vel dic, q̃ ſtomachus eſt prælatus, qui iuxta ſe debet
hepar. i. bonos feruentes & charitatiuos hoĩes habere, q̃ in
ſuo conſilio debent ad digerendum. i. 1 gubernandũ cibos
ſuos. i. ſuſceptũ proprių gregem adiuuare. Eccle. 9. viri iuſti
ſint tibi cõiuæ. Vel dic, q̃ hepar eſt hæreticus, qui bonã ſuc
coſitatem ſciæ q̃ à ſtomacho ſcripturæ recipit, mutat tota
corrũpit, & i ſanguinẽ infectæ doctrinæ per digeſtionẽ ma
larũ expoſitionũ puertit. ¶Scd̃m Conſt. lib. 1. Theoricæ. c. 15. §
ſtoma chus calidꝰ groſſos cibos bñ digerit, ſubtiles verò cõ
ſumit, multũ appetit, & facilr ſitit, nec parũ cibi vel potus
ei ſufficit. Frigidi verò ſtomachi groſſos cibos malæ digerũt
ſubtiles aũt requrunt, ſitiũt, & pauca cibaria eis ſufficiũt. Sic
verè illi ſtomachi, ſeu illæ volũtates q̃ pauaritiã ſunt calidæ
& groſſos cibos bonorũ t paliũ ſolẽt optimè dirigere & gu
bernare. Subtiles verò cibos bonorum ſpiritualium ſolent
conſumere & imaginatione ſua adnihilare ſitim auaritiæ ſo
lent hãe, & ad ſui refugium ciborum t palium copiã affectа
re. Eccl. 23. Aĩa calida quaſi ignis ardens nõ extinguetur do
nec aliquid glutiat. Illi verò q̃ per diuinum timorẽ ſunt fri
gidi. ſ. viri ſcti, groſſos cibos terrenorum nõ bene digerunt
aut miniſtrãt, nec in mũdi negocijs libẽter ſe implicat, ſub
tilia verò. i. ſpũalia bñ tractãt, & parum per auaritiã ſitiũt, &
iõ pauci t pales cibi ſeu diuitiæ eis ſufficiunt. Prou. 37. Suffi
ciat tibi lac caprarum in cibos tuos. ¶Patitur multis cauſis
ſtomachus. Accidit. n. ſibi indigeſtio, vomitus diarrhæa, ſin- 6
gulꝰ, inflatio, eructatio, inflatio, bulimꝰ. i. fames grãdis ſiue
vaccina, faſtidiũ, & ſimilia. Quæ oĩa accidũt vel exinanitio
ne vel repletione, vel humorum corruptione, vel ex virtu
tis defectione, ſeu ẽt ex aliorũ mẽbrorũ colligatione. Sic ve
rè ſtomachꝰ vocis humanæ, multas ĩcurrit infirmitates mo
rales, videlicet indigeſtionẽ ſeu vitiũ inſolẽtiæ, vomitũ ia
ctãtię, ſingulũ inuidię, eructationẽ detractionis, diarrheã. i.
fluxũ carnalis infectionis. Hæc. n. oĩa gñant in hoĩe uacuitas
uirtutũ, repletio terrenorum, corruptio volũtatis, defectio
virtualis cõſtantiæ & probitatis, & qñq; colligantia aliorũ
mẽbrorũ. i. malæ ſocietatis, ex quibuſdam ẽt accidit inflatio
ſupbiæ & vanitatis, bulimus & inſatiabilitas auaritiæ & cu
piditatis, necnõ faſtidium & diſplicentia ſciæ verbi Dei, ſeu
auditæ veritatis. Prou. 13. Venter impiorum inſatiabilis &c.

De Hepate. Cap. 36.

HEpar ſm Iſid. dr̃ à paſcẽdo, eo. q̃ in hepate generatur 1
ſanguis, quo corpus paſciſ totũ corpus. Eſt aũt hepar
ideo q̃ iecur, mẽbrũ. ſ. calidũ & ſanguineum, concauum & lu
bricoſum, in dextro latere collocatum, ſtomaco ſuppoſitũ,
& eius adiutorio deputatũ. Per iecur q̃ amare cogit intelli
go cor vel mẽtẽ, q̃. ſ. dẽt eſſe feruens & calida p deuotionẽ,
rubea & ſanguinea q̃ Chr̃i ſanguinis recordationẽ cõcaua
& ꝓfunda per humilitatẽ & cõſiderationẽ, terrena & lubri
coſa per benignitatẽ & compaſſionẽ, in dextero latere vitę
æternæ collocata per ſpẽ & cõiẽplationẽ, ſtomacho verò. i.
platoſſupoſita per obedientiã & ſubiectionem, & eius ope
rationib. accomoda per obſequium & ſubuentionem. vnde
Eccl. 3. Magnato humiliacaput tuũ. ¶Hepar in hoĩe, quinq; 2
hẽt partes ſeu alas, q̃. ſ. ipſa ſtomachi ſuperficies circuiẽ, &
in ſuis operib. adiuuatur. Sic verè aĩa hẽt quinq; alas. i. quin
que potẽtias ſenſitiuas, quib. ſ. ſtomachus. i. cor iuuaẽ & regi
tur, & in ſuis operationib. ſupportaẽt Io. 5. Erat aũt Hieroſo
limis probatica piſcina, quinq; habens porticus. Vel dic qđ
hepar eſt affectio cordis noſtri, q̃ p cõpaſſione mortis & ſan
guinis Chriſti tota debet eſſe ſanguinolenta. Quinq; etiam
partes debet habere. i. quinque vulnera Chriſti tenetur co
gitare dicens illud Matth. 25. Domine quinque talenta tra
didiſti mihi. ¶Iecur in aliquibus animalibus habet duas 3

partes in aliquib.tres,in aliquib.quinq;.Sic verè mẽs viri in
ſti,in aliquib. habet duas partes per duo ꝓcepta charitatis,
aliq̃ tres p fidẽ beatæ trinitatis,aliq̃ quinq; per debitã ob-
4 ſeruantiã quintuplicis ſenſuum vanitatis.¶Hõ inter oĩa aĩa
lia reſpũ ſui corporis maximũ habet iecur.Sic verè iecur. i.
amor & affectio charitatis debet in hoĩe.i.in viris rõnabili-
bus & diſcretis p ceteris abũdare.Vel dic ꝙ iecur q. eſt ſedes
voluptatis ſm Iſidorũ,ſignãt carnis dilectionem. Iſte igit in
hoĩb.i.in viris rõne vtentib.ſicut ſunt clerici & eccleſiaſtici
maiores inueniunt q̃ in quadrupedib.i.q̃ in ſimplicib.laicis.
Quia proculdubio illi qui ſunt literis & ſcijs mũdialib. ma-
gis dediti ſunt voluptatib.pleniores.Hier. 4. Sapientes ſunt
5 vt faciãt mala.¶In hepate eſt vna vena q̃ diuidit in decẽ. Sic
verè ſcriptura eſt una virtus,ſ.iuſtitia, quæ in decem venu-
6 las.i.in decem mandata diuidit.¶Hepar per venas meſaraĩ-
cas humorẽ receptum in ſanguinẽ vertit &c. vide ſupra de
7 ſtomacho.¶Hepar humorẽ a ſtomacho receptũ cõuertit in
diuerſos humores.Illud.n.ꝙ eſt calidũ & humidũ efficit ſan-
guis.Quod calidum & ſiccum,efficitur cholera. Qđ frigidũ
& ſiccum,fit melãcholia.Quod frigidum & humidũ,phlegm
ma.Sic verè hepar.i.ꝓdicator ſciam non conuertit in unum
genus verborum,ſed in multa.Aliq̃n.facit ſanguinẽ.i.dñl-
cedinem benignæ monitionis,aliq̃ cholerã.i.feruorẽ aſpe
ræ reprehenſionis,aliq̃ melancholiã.i.terrorem triſtis cõ
minationis,aliq̃ phlegma. i. fluorem eloquentis collocu-
tionis.Sic bene dr̃ de ꝓdicatorib.Act.2. varijs linguis loque-
bant magnalia Dei.Vel dico,ꝙ quatuor humores ſunt qua-
tuor affectiones,q̃ à corde velut ab hepate oriuntur.Sãguis
qui facit hoĩem lætum,ſignificat gaudium.Cholera q̃ igneа
eſt & vrit,ſignificat dolorẽ.Phlegma ꝙ viſcoſum eſt & lenit
ſignificat ſpem.Melancholia aũt q̃ contriſtat,ſignificat timo
rem.Vel dic,ꝙ humor eſt gratia,q̃ à natura.i.à rõne in qua-
tuor humores.i.in quatuor virtutes cardinales mutatur.Ec-
cl.27.Ex corde partes quatuor oriuntur.Vide de humore in
8 principio.¶Eſt igitur hepar ſanguinis generatiuum,puri ab
impuro ſeparatiuum,membrorum nutritiuum,coloris exci
tatiuum,digeſtionis perfectiuum. Sic prædicator ſanguinẽ
doctrinæ generare,& exinde purũ ab impuro ſeparare, ca-
lorem charitatis debet fouere,digeſtionem morum debet ĩ
alijs cauſare,& humore doctrinæ ſuæ debet membra.i.om-
nes fideles ſpũaliter educare.Oſeg. 11.Ego nutriui Effraim.
9 ¶Hepar patiẽ multis modis,ſ.ex calore nimio ſpiritus eua-
porante,& ſanguinẽ deficcante,& virtutem debilitante.Ex
frigiditate conuerſionem humoris in ſanguinem impedien
te,& ſanguinem ipſum congelante. Q̃nq; ex aliquo groſſo
humore vias ipſius opilante,& exitum ſanguinis retardan-
te. Q̃nq; ex apoſtemate ſubam aggrauante,vel ex uentoſita
te partes ipſius diſtendente. Q̃nq; ex ſanguine cauſis varijs
defluente.Sic verè hepar cordis noſtri patitur,ſpũaliter ex vi
tijs,ſ. ex calore mali amoris,q̃ inflãmat deſiderium, qui ſolet
Spũm ſanctũ fugare & euaporare,& ſanguinem diuinę gra
tiæ deficcare.Mat.9.Siccatus eſt fons ſanguinis.Item patitur
ex frigiditate maturæ conuerſationis.vnde & congelat̃ ſan
guis noſtræ affectionis.Eccl.43.Frigidus uentus aquilo flauit
& gelauit cryſtallus.Item patitur ex opilatione verecundiæ
& obſtinatæ maliciæ, qua.ĩpeditur ne per confeſſionem
exeat ſuperfluitas pctī & immunditiæ.Item patitur ex vẽto
ſitate elationis,& apoſtemate præſumptionis & ſupbiæ.Itẽ
10 ẽt patitur pp fluxum ſanguinis.i.pp profluuiũ luxuriæ, ex
qua ſequitur deſtructio uirtutis & conſtantię & debilitas in-
conſtantiæ.His.n.multis uarijs cauſis hepar mentis nr̃æ pati
tur,& uirtus ipſius eneruatur.Pſ. Dereliquit me uirtus mea,
10 & lumen oculorum &c.¶Frigiditas ex cordis calore tpatur
ſm hali.Eſt.n.cor ſuperius,i.hepar inferius,& iõ hepar tpa-
tur à corde tãquam ſuperiori.Sic verè calor & charitas cor
dis.i.ſuperiorum temperat frigitatẽ & imperfectionẽ hepa
tis.i.inferiorum, quia q̃n ſubditos contingit per indeuotio-
nem infrigidari,neceſſe eſt eos ꝓlatorum ſoueri calore, &
ſuperiorum uirtutib.uegetarі.Hier.9. Paſcet vnuſquiſq; eos
11 qui ſub manu ſua ſunt.¶Ex alteratione hepatis alteratur to
tũ corpus.Vñ q̃n hepar ſucceſſiuè caleſit, ita ꝙ ibi cholera
citrina generatur,totum corpus diſtemperatur, & in colo-
rem croceum immutat̃.Sic verè q̃n iecur. i. affectio incurrit
calorem inordinatæ inflammationis & amoris,vtpote quia
hõ hẽt inordinatum appetitum ad aliqua delectabilia,tunc
cholera iracundiæ,melancholia triſtitiæ ſanguis corr
luxuriæ phlegma pigritiæ & deſidiæ gnatur, quoru
ctione totum corpus exterius & tota conuerſatio ma
ga ſm Gregorium diſpoſitiones affectionis,immuta
ditionem conuerſationis.¶Scd̃m Plin.lib.11.c.37.nec
ximè eſt vetuſtatis patiens, centũ.n.annis inuenium e
raſſe hoc(inqt)obſidionũ exempla ꝓdidere. Hoc
ad bonũ amorẽ,q̃ per iecur deſignat̃,iuxta illud.Co
re iecur,quia.ſ.tale iecur dẽt eſſe perpetuũ & æterna
.ſ.pfectª amor dẽt inter bonos diutiſſimè durare,& n
ſiccari vel ceſſare.Sen.Sic diligamus,q̃ ſi deſinere nõ

De Felle. Cap. 37.

Fel ſm Conſtan. eſt membrũ ſuper hepar in quadã
la recollectũ:humor.n. colericus ad ciſtulã aggre
ibi ſicut in loco proprio receptat̃.Eſt.n. fel membrum
dum ſiccũ,& ad multa eſt neceſſariũ.Primò quia fel
tatẽ ſanguinis hẽt recipere, & ipſum ſanguinẽ ad
depurare.Scd̃ò q.a per unũ foramẽ cholera ad ſtoma
hẽt mittere,& ibi calore ſuo digeſtionem adiuuare
q.a per aliud foramen cholerã ſuã ad inteſtina hẽt
vt virtutẽ expulſiuã poſſit in eis confortare, ſicut dic
Conſtantinus.Et ſic dico,ꝙ fel eſt ſanguinis depura
& ſuo calore digeſtionis iuuatiuum, & ſuo acumine &
dacitate inteſtinorũ punctiuum,& ad expulſionẽ
rum excitatiuum.Fel,qđ eſt amarum ſignãt amarã
nẽ,q.ſ.ſp dẽt cõcomitari Hepar.i.delectationem
nem.Quia proculdubio iſta ĩ aĩa ad multa eſt neceſſ
.ſ.per ipſam ſanguis affectionis digeſtio & cõpoſ
rũ ventri.i.appetitiuum cordis iuuatur, & expulſ
rum.i.uitiorum ꝓ confeſſionẽ confortat̃. In iſta
charitatis,q̃ cogitationes habet digerere.In iſta
doloris,q̃ habet inteſtina ad confitendum & ad
vitia excitare,& cõpungere.In iſta eſt ſubtilitas
guinem.i.affectionem abſtergere & purgare.1.Re
ſus eſt Saul ut purgaret uentrem.Vel dic,ꝙ ſignãt
uinæ iuſtitiæ,q̃ conſideratus, & hepati cordis appo
ber confortare digeſtionẽ,contritionẽ,expulſionem
ſionis,& purificationem affectionis.Vel dic,ꝙ oĩa
facit bonus ꝓlatus vel ꝓdicator &c.¶Secundum Ariſt
aĩalia hũt fel, quędã tñ hũt fel nimis occulum,ſicut
columba,& ſimilia.Sic verè uix eſt aliq̃ aĩal.i.aliqua
na quin habeat.i.qui habeat iracundiã naturalem.
aliqui ſunt qui iſtud fel hũt valde occultum,ſicut
bæ.i.viri iuſti,qui.ſ.ſciunt cohibere impetus iræ ſuæ.
ſos abſcondere & celare, quia ſicut dr̃ Eccl.41.Meliores
qui abſcondit ſtultitiã ſuam &c.Vel pót dici
critas & malitioſos, qui quãuis in publico non
iracundiæ, odij & malitiæ, ipſum tñ renent in
abſconditis cordis ſui abſconditum & celatum,
Leu.19.Ne oderis fratrem tuum ĩ corde tuo,ſed
gue.eum.¶Item aĩalia ſm Ariſt.q̃ hũt hepar ſanum,
rum ſanguis naturaliter eſt dulcis,aut carent felle,
valdè paruum,& hoc in uenis gracillib.non in hepate.
pár aũt ꝙ felle caret,ut ait,eſt ualde boni coloris.
illi,qui hepar affectionis hũt ſanum,dulce,purum,
litiæ furoris,& iracundiæ ſp carent,aut ſaltem fel
litiæ paruum hũt,& ẽt colore bonæ conuerſationis
atq; pollent.Ex ſanitate.n.interioris affectionis
color bonæ conuerſationis,& carentia felle malitiæ
tentionis.¶In hepate locus qui iacet ſub felle,eſt
cis.ſ.plus q̃ aliæ partes.Nã per collectionem humo
ad unũ locum,partes uicinę efficiunt̃ ſapidiores
res. Per fel intelligo amaritudinem doloris & co
vel ẽt ꝑalis tribulationis.Quia pro certo vbicũq;
fuerit illud ꝙ eſt ſub.i.illud ꝙ ſequit̃ dulce erit.
maritudinẽ tribulationis cõiter ſequit̃ dulcedo
num,& ſi fel cõtritionis uel tribulationis præceſſerit
cius q̃ ſubſequit̃ apparebit.Pſ.Scd̃m multitudinẽ dolo
meorũ ĩ corde meo conſolationes tuę lætificauerunt
meã.Vel pót allegari ꝙ ſæpe accidit ꝙ iuxta hoies
& felle negtię pleniores:inueniunt̃ q̃nq; hoies dulcio
dulcedine ſanctiores.Tota.n.negtia vt in iſtis abũdat
malis,& ſe à iuſtis penitª elõgare,qa quãto in malis
eſt prauitas, tanto in iuſtis q̃ ibi ſunt amplior uiger

ter,vt ſe de bono quolibet dicat Chr̃s. Sicut liliũ inter ſpi-
7 nas,ita amica mea inter̃ filias.¶Fel ſuo acumine & ſua ſubti
litate ſolet humores incidere & cõſumere, & ideò fel auiũ
ranacium ſolent medici in collirijs admiſcere. Sic verè fel
amaræ prædicatores pctorum incidit & cõſumit,& iõ me-
dicator fel auium rapacium.i.pniam ſanctorum ꝑce
ptum,qui uerbis.ſ.& exẽplis aĩas à diabolo rapuerũt,dẽt
in collirijs prædicationem documentorum ponere, vt ſic
oculos mẽtis auditorum poſſit abſtergere, & mundare. Vel
dic,ꝙ fel eſt amaritudo diuinæ iuſtitiæ, q̃ pro certo conſide
rans pctã exterminat,& iõ prædicator ipſa vtiſ q̃n prædica-
tionis collyrio viſũ ſanat.¶Q̃nq; ex feruore nimio, & ebul-
7 litione fellei humoris,ſanguis i hepate inficitur,quo ſic in-
fecto & ad nutrimentum per membra trãſmiſſo totum cor
pus inficitur,& paſſiones variæ gnant̃.Sic verè q̃n in iudice
vel plato abundat calor exceſſiuus felleus.i ira, vindicta,vel
malitia venenata, tunc verè totus ſanguis ſuæ affectionis ꝑ
crudelitatem & rapinã inficitur,& color corporis.i.tota cõ
uerſatio ſua exterior deturpatur.Thr.4. Qũo obſcuratũ eſt
aurum mutatus eſt color optimus?Vel dic,ꝙ exceſſus corre
ctionis malorũ lædit ſanguinẽ.i.ſocietatẽ ſimplicium & bo
norum &c. Vel allega oĩa iſta de ira & fellea inuidia,quæ ip
ſi profeſſori antequã alijs,eſt amara.Iſta.n.q̃n nimis feruet in
corde,palloręt croceitatẽ & maciẽ cauſat in corpore.Vnde
8 ipſi ſtimulis acceſſum cor palpitat &c.in manipulo.¶Cũ fel
habeat duo foramina.ſ.ſuperius & inferius per q̃ colera ru-
bea ad diuerſas partes corporis deriuat̃,ſi aũt foramẽ ſupe
rius claudi̇t vel opilatur,ſolet ipſa cholera tm̃ in partib. in-
ferioribus abundare, ita ꝙ ſolet ipſas croceitatis maculis ui-
nare,e conuerſo aũt ſi foramẽ inferius claudit,tũc pars cor
poris ſuperior maculat̃, iſta pñt gñaliter applicari ꝙ pctm̃
ſuperiorum redundat in ſubditos & inferiores. Ex opilatio
ne.n.obſtructione & malitia inferiorũ,q̃n.ſ.ita ſunt per ma-
litia opilati q̃ per confeſſionem nolunt ſe purgare, aliqua
liter eciã ſipſe partes ſuperiores.ſ.ꝓlati,religioſi & clerici,pe-
riores efficiunt̃,& in malis ſuis exẽplis & operib. aliquotiẽs
corrũpunt̃.Si verò pars iſta ſuperiorũ prælatorũ & clerico-
rũ,ꝙ pctã opilata,læſa & corrupta fuerit,tunc verè in infe-
riores humorũ corruptio redundabit,qa ſicut dicit Grego.
ſuper 1.Reg.24.vbi agit de pctõ Dauid in numeratio-
ne populi.Ex culpa ſubditorũ plerũq; fit deterior vita ꝓla-
torum,& exiniquitatib.ꝓlatorũ fit deterior vita ſubditorũ,

De Splene. Cap. 38.

Splen ſm Conſtan. eſt membrum in ſiniſtra parte ſtoma-
cho ſuppoſitum,nigræ choleræ receptiuum, ſanguinis
atem & cholerę purgatiuum,& ſui firmitate & ſiccitate ap
petitum in ſtomacho exercitatiuum.& ſm aliquos,riſus eſt in
horis cauſatiuum,ſ.ſm Plin.lib.11.c.37.Nã ut ait,ſplene ride-
mus,felle iraſcimur,corde ſapimus,cerebro ſentimus ieco
re amamus.Per ſplenem poſſum intelligere amorẽ Dei, qui
cholerã nigrã.i.irã diuinæ iuſtitiæ,quę nigra eſt,triſtabilis &
obſcura,hẽt recipere,& in cordis ſcientio retinere. Et ideò
ipſa uirtus.ſ.timor Dei, in ſiniſtra corporis dẽt eſſe, ꝑ eo ꝙ
tumor in ſiniſtra aduerſitatis magis dinoſcitur abundare, vt
hic dicit de illo ſplene & de ſuo cholera nigra illud Pſal. Ti-
mor & tremor venerũt ſup me & cõtexerunt me tenebræ,
Iſta eſt q̃ hoĩ facit duo cõmoda. Aufert.n.malum, & cõ-
ſeruat bonum, qa.ſ.timor Dei hẽt ſanguinem affectionis à vi-
cijs depurare,qa timor dñi expellit pctm̃.Eccl. 1. Et appeti-
tum bene operandi & æternæ ſaluationis in hoĩe excitare,
Eccl.15. Qui timet Deum,faciet bona.Iſta eſt ẽt q̃ facit ride-
re,qa ꝑ certo riſus æternæ gloriæ,& lętitiæ iocunditatis.Pa
ra gſatur.Io.16.Contriſtabimini, ſed triſtitia veſtra uertet
tur in gaudiũ.Splen.n.diuini timoris gñat gaudium & lætitiam,
ſecuritatis & doloris gñat iram.i.Zelum cõtra uitia &
peccatores ſapiam.Cerebrum memoriæ & tenoris generat
ſcientiam Dei ſenſum & notitiã. Iecur verò benignitatis
affectionis generat amorẽ & amicitiã.Iſta.n. ſunt q̃dã mem
bra.ſimilia q̃ in nobis gñant bona opera ſpũalia.Et iſti ſũt
duo rami aĩæ,q̃ portãt multiplices bonos fructª.Matt.
7.Facit arbor bonos fructus facit.¶Splen q̃nq; opilat̃, ita ꝙ
non poterit diſtillare ſuperfluus eius humor,q̃.ſ.inuiſcatus &

duratus,nõ purgat̃,& ſic dolor & infirmitas gñatur.Splen q̃
facit ridere,& cũ ſecum hẽt melãcholiã,ſeu cholerã nigrã,
quæ triſtitię eſt cã,ſignificat mũdi ꝓſperitatẽ, quę fatuos ri-
dere facit in pñti,& cũ cãm æternæ eorum triſtitię ſecũ por
tat.Iſta igit̃ q̃nq; in hoĩe opilatur,qđ fit q̃n per auaritiam via
liberalitatis claudit̃ & humor bonorum tpalium ſuperfluè
retinetur.Tunc.n.infirmitas pcti gignit̃ & mors inferni pro-
curat̃.Vel dic,ꝙ iſtud facit opilatio voluntatis,& obſtructio
uocis,q̃.ſ.hõ p confeſſionẽ nõ purgat̃,ſed ſuperfluos hu-
mores vitiorũ retinet in corde ſuo p obſtinationẽ vel vere
cundiã confitẽdi,ex quo mors culpę & miſeriæ ſequit̃, qua
miſeria aĩa afficitur & grauat̃.¶Splen ſicut & alia mẽbra q̃n 3
que grauat̃, q̃nq; rõne ſimilitudinis humorẽ melancholicũ
attrahit vltra modũ.Quia.ſ.dum membrũ humores ſibi ſimi
les nimis attrahit,exinde dolorem & grauedinem cito ſen-
tit.Sic verè hõ grauatur ex nimia ſibi ſimilium ſocietate &
adiunctione,& ex indiſcreta ſociorum amicorum aggrega
tione.Ex hoc.n.hõ ſumptibus grauatur,& diuerſis affectib.
fatigat̃.¶Scd̃m ſniam Hyppocratis,ſi ſplen ſit magnus,cor- 4
pus macreſcit.Et ſi ſplen macreſcit,corpus pingueſcit.Igit̃
mediocritas ſplenis ad paruitatẽ tẽdens,bonitatem cõple
xionis deſignat.Sic verè ſi ſplen q̃ ridere facit.i.mũdi ꝓſpe-
ritas ultra modum pingueſcit & creſcit, tũc uerè hõ uirtuti
bus deficit,& macreſcit.Ecõtra aũt vbi mundi ꝓſperitas mi
nuit̃,tũc virtutũ pinouedo in hoĩe generat̃. Melior eſt ergo
ꝓſperitatis quãtitas tpata,quam ſi nimiũ fuerit augmẽtata.
Bene ergo dr̃ Prou.30.Nec paupertatem nec diuitias dede-
ris mihi dñe,tribue tm̃ victui meo neceſſaria.Et ſic dr̃,ꝙ cur
ſores libenter faciunt ſibi minui de uena ſplenis, vt leuius
curant,ſm Pli vbi ſupra.Sic verè illi,qui ad Deum volũt ex-
pedite per bona opera currere,dẽnt de vena mundanæ ꝓ-
ſperitatis ſibi detrahere & minuere,& de ſanguine bonorũ
temporalium ſibi ꝙ ſuperfluum eſt detrahere,& pauperib.
erogare.Vel ſi vis per ſplenem intellige mundi riſum & læti
tiam,cuius abundantia pinguedinem uirtutum attenuat, &
cuius paupertas ipſam augmentat, q̃ qui bene vult ad Deũ
currere,ſibi diminuit & detrahit,dicens illud Eccl.2. Riſum
reputaui errorem,quia ſicut dr̃ Prou.14.Riſus dolori miſce
bitur,& extrema gaudij luctus occupat.

De Viſceribus. Cap. 39.

Viſcera ſm Iſidorum dicuntur quaſi vitalia ſequentia. 1
Subſunt.n.viſcera ſeu inteſtina membris.Vitalibus,&
ſunt ſicut culcitra,ſicut quædam neceſſaria inſtrumenta.Poſ
ſunt ẽt dici viſcera,quia inuicem ſe inuiſcãt, & ꝙ ſe mutuo
teneant.Et ſunt viſcera neceſſaria ꝑ fecibus recipiẽdis &
proijciendis,& ſuperioribus purgandis & exonerandis.Sũt
aũt ipſa viſcera rotunda gibboſa,tenera & longa,colligata
& duabus telis ſeu duobus panniculis circunſepta,ſicut di-
cit. Conſtan. Talia viſcera ſunt præsbyteri vel confeſſores,
qui in eccleſia inteſtinorum ſeu viſcerum locum tenẽt. Iſti
enim fœces & peccata totius corporis eccleſiæ recipiunt,
confeſſiones audiendo,& ipſa expellunt & eijciunt abſol-
uendo, & membra.i. fideles à ſuperfluitatibus exonerant,
pœnitentiam imponendo. Oſeæ 4. Peccata populi mei co-
medunt,& ad iniquitatem eorum ſubleuabunt animas ſuas.
Iſti igitur debent eſſe teneri & flexibiles per confeſſionem
& pietatem, debent eſſe gibboſi & circunuoluti per exte-
rioris habitus ruditatẽ & humilitatem.Debent eſſe longi p
perſeuerantiæ diuturnitatẽ. Debent eſſe inuicem colligati
& viſcati per cõcordię vnitatẽ. Debent eſſe duabus tunicis
inuoluti per duplicem charitatem,& pamoris Dei & pro-
ximi duplicitatem.Iõ eccleſia petit in Pſ.dicens Deo. Spiri-
tum rectum innoua iuiſceribus meis.Quãuis de eccleſia &
multis eccleſiaſticis poſſit dici illud Abacuc.2. Omnis ſpiri
tus nõ eſt ĩ viſceribus eius.Vel per viſcera intellige p cordia
mentis noſtræ,quę pro certo dẽnt continere fœces humilita
tis,& memoriam noſtræ fragilitatis & uilitatis,& dẽnt ha-
bere teneritudinẽ pietatis,colligantiã vnitatis,& duos pan
niculos charitatis.ad Phil,1.Qũo cupiam oẽs vos ĩ viſceri-
bus Ieſu Chr̃i vt de pietate dicat̃ illud Gen.43.Cõmota q̃p-
pe erãt viſcera Ioſeph ſuper fratre ſuo.Iſta ẽt dẽnt eſſe gib-
boſa & circũuoluta per Dei timorẽ,quia.ſ.ille,q̃ timet,libẽ
ter ſe inuoluit & abſcõdit.Thre.2.Conturbata ſunt omnia
viſcera mea.Debent etiam eſſe &c.ſicut ſupra.¶Scd̃m.Cõ- 2
ſtan.

ſtán. viſcera ſeu intеſtina ſunt numero ſex, inter quę eſt vnũ
intеſtinum qđ à medicis dr ieiunũ, à ſe.n. eijcit quicquid re-
cipit, & ió ſp vacuũ & ieiunum exiſtit, & cum aĩal moriť, ſp
ieiunum & vacuum inuenitur. Oia.n. intеſtina vt cõiter duo
habent foramina, & ió quod ab vna parte recipitur, ab alia
vacuatur. Per iſtud poſſunt intelligi in eccleſia viri liberales
& pij, qui. ſ. quicquid à Deo de bonis tpalibus recipiunt, alijs
& maxime pauperibus per libertatem reijciunt, ſibiq; pa-
rum aut nihil reſeruant, pp quod vacui ieiuni & pauperes
perſeuerant. Pſ. Pauper ſum ego, & in laboribus &c. ad Co-
lo. 3. Induite vos ſicut electi Dei viſcera miæ. Vel iſtud ſigni-
ficat hoĩes abſtinentes, & ieiunio ſeipſos affligentes: Ioel. 2.
Conuertimini ad me in ieiunio, & fletu, & plãctu. Vel dic, q
talia ſignificant auditores peruerſos, quæ in ſermonibus &
alias oĩa bona documenta recipiũt, nihil tñ retinẽt, imò ina
nes & uacui gratijs & virtutibus ſp manent. Eſa. 26. Vacua
3 eſt aĩa eius. ¶Inter intеſtina quodlibet vt cõiter habet duo
orificia, vnum quo recipit, aliud quo emittit excepto eo q
dr orbum, quod. ſ. ad modum ſacci eſt factum, nec habet ori
ficium, niſi vnum, põt. n. recipere, ſed non emittere. Sic verè
cum inter viſcera eccleſiæ, oẽs debeant, id q à Deo vel à pro-
ximo recipiũt, per gr̃arum actionem emittere, & refundere
iſtud tñ deficit in quibuſdam qui bene habent unũ foramen
. i. vnã capacitatem ad accipiendum, nullam tñ ad refunden
dum, ſeu gr̃as agendum. Optimè. n. volunt à Deo vel à proxi
mo beneficia recipere, nihil aũt uolunt recõpenſare vel ef-
fundere, nec aliq̃d pauperibus emittere, ſed ſicut ſaccus dia
boli oĩa retinere, contra illud Eccl. 4. Nõ ſit porrecta manus
4 tua ad accipiendum, & ad dandum collecta. ¶Inter viſcera
eſt vnum intеſtinum quod dr duodenum, eo q duodecim di
gitos habeat ad menſurã hoĩs cuius exiſtit ſm Conſtan. De
alijs, ẽt intеſtinis ut dictum eſt, vnum eſt, q dr ieiunũ, aliud dr
orbum ſeu ſaccus, eo q. ſ. ad modum ſacci retinet intromiſ-
ſa. Sic verè in viſceribus & præcordijs mentis. i. inter cætera
debent eſſe tria principaliter intеſtina, i. tres ſpeciales virtu
tes, videlicet fides, ſpes, charitas. Fides. n. eſt intеſtinum duo-
denum ipſo eo q duodecim articulos cõtinet in ſeipſa. Spes
aũt eſt intеſtinum ieiunum, eo. ſ. q ſpes in preſenti ieiunat,
& ad futuros cibos anhelat. Charitas verò eſt intеſtinum qđ
dr orbum, iſta eſt. n. quæ ad modum orbis & circuli oĩa circũ
cludit, & q̃ more ſacci oĩa continet & cuſtodit & tam ami-
cos, q̃ inimicos intra ſui ambitum inuoluit, ipſoſq; quod ſe
mel acceperit vel dilexerit, vlterius, non dimittit. Can. 3. Te-
nui eum, nec dimittam. Et ſicut dr. 1. ad Cor. 13. Charitas nũ
quã excidit. Ió de iſtis tribus dr ibidem. Nunc aũt manẽt fi-
5 des, ſpes, charitas, tria hęc, maior aut horũ ẽ charitas. ¶Inter
viſcera eſt vnum intеſtinum dictum yleo & aliud dictum co
lon, in quibus Iliaca & collica paſſio generatur, quæ horri-
biles faciunt in viſceribus torſiones. Sic verè inter præcor-
dia mẽtis nr̃æ, diuerſi ſunt affectus, in quibus proculdubio
torſiones inuidiæ & paſſiones triſtitiæ generantur, à quibus
ipſa viſcera. i. ipſi mentis affectus grauiter cruciañt. 2. Mat. 9.
6 Apphendit eum dolor dirus uiſcerũ. ¶Viſcera diuerſimodè
patiuntur. Aliq̃ ex ventoſitate oſtendente, & torſiones in-
ducente. Aliq̃ ex ſiccitate opilãte, & ſtercora indurante, &
exire prohibẽte. Aliq̃ ex humore cholerico fluxum dyſen
teriæ cãnte. Aliq̃ ex apoſtemate, ſe in cõcauitate uiſcerum
imiſcente. Aliq̃ ex acuta cholera intеſtina purgente & cor
rodente. Sic verè intеſtina mentis & affectus noſtri multos
ſpũales morbos incurrunt. Q̃ſque. n. per inuidiam diſtendũ
tur. Q̃ſque per auaritiam indurantur, & ab expulſione ſum-
ptorum. i. bonorum temporalium vltra debitum retardañt.
Thr. 3. Amplexati ſunt ſtercora. Q̃ſque per ſuperbiam apo-
ſtemantur. Q̃ſque per luxuriam fluunt & dyſenteriantur.
Q̃ſque per iram & crudelitatem punguntur atque torquen
7 tur. Prou. 12. Viſcera aũt impiorum crudelia. ¶Scdm Ariſto.
Inteſtina habentium dentes in utraq; mandibula, cõiter nõ
habentibus ſunt minora. Sic verè illi qui habent dentes diſ-
cretionis in utraque mãdibula, ſuperiori. ſ. & inferiori, hoc
eſt dictu, illi qui diſcretè maſticant cœleſtia & terrena, ha-
bent vt cõiter intеſtina modica. i. ingluuiem uentris paruam
quia. ſ. diſcreti viri ſunt præ cæteris abſtinentes, & uẽtri mo
8 dicum indulgentes. ¶Aĩalia ampli & recti intеſtini ſunt gu-
loſa, ſm Ariſt. lib. 5. de partibus aĩalium. Cibus. n. ſtatim eiici-
tur ẽt indigeſtus, & ió talia animalia multum appetunt, &
continuè cibum quærunt. Sic verè hoĩes quorum ſtom-
affectiones ſunt nimis latæ & amplæ, ſunt ẽt redtæ hoc ex
ctu, extentæ, & per nullam temperantiam replicatæ,
cõiter guloſi per auaritiam, & continuè cibum bonorum
tpalium quærunt & appetũt per rapinam. Nihil. n.
ficit, & ideo cor eorum continuè tpalia eſurit atque
Prou. 13. Venter impiorum inſatiabilis. Quod ẽr de
per ſcti deſiderij bonitatem. Rotundi & ſine angulo
plicitatẽ & ueritatem, & cooperti pinguedine
dã ſanctitatẽ. Et ſic eccleſia dicetur illud Dan. 10.
accincti auro obryzo. Vel dic q iſti renes ſignificãt
fectus, charitate flãmeos & ignitos. Iſti. n. debent
p cõfeſſionẽ emittere, bona opera gñare & produc
ió mõ prædicto iſti debent pingues, rotundi & carnoſi
hoc eſt dictu diuerſis, uirtutib. abundare. Et ſicſti
renes quos dñs ſcrutari, & in quorũ uirtutib. dinoſc
ctari. Pſ. Scrutãs corda & renes Deus. Et ſicut videmus
lites ante oĩa renes ſuos p̃cingũt & ſtringũt, & inde
res ſunt, ſic renes affectuum debemus per temperanti
gere & ſtringere, et eos à vanis appetitibus coercere
12. Renes veſtros accingetis &c. Vñ de Helia dr. 4. Reg.
piloſus occurrit nobis, Zona pellicea accinctus
nes ſeu lumbi ſunt ſedes & fundamentum uenereæ
tis. In eis. n. ſemen gñatur, et exinde et genitalia
ibi calor et appetitus libidinis procurat. Et ió ſm
lumbi ob libidinis laſciuiam appellantur. Sic igitur
nes põt luxuria ſeu carnis laſciuia deſignari, per
hó ad carnis opera inclinari. Et ió Exo. 28. præcipit
cerdotes haberent fœminalia à renibus uſq; ad
denotandũ q renes uoluptatis ſunt operiendi, et
fœminabilib. coercẽdi. Eſa. 5. Nõ ſoluet cinguli
¶Renes q̃ſq; patiunt ex dilatione, et humoris
extenſione. Aliq̃ ex nimia inflammatione, et lapillo
vijs virginalibus generatione. Aliq̃ ex frigoris
ne. Sic uerè noſtri carnales affectus multa uitia
dã. ſ. per luxuriam dilatãtur, q̃ſq; p indeuotionem
tur, q̃ſq; per obſtinationem induranť, et ſic
diabolicam multis tentationib. uulnerantur. Thr.
renib. meis filias pharetræ ſuæ. ¶Secundum Ariſt.

ter eſt ſp altiór, & pinguedine pauperior q̃ ſiniſter.
ſ. hoc accidit, pro ea q̃ in dextera parte calor eſt maior &
motus amplior. Et ió pp motum pinguedo conſumit. & pp
calorem renunculus ſuperius eleuatur, & ſic altior & ma
ior inuenitur. Duo renunculi in corpore, ſignificãt duos
ſtros, hoĩs qui ſunt in mũdo, dextros. ſ. & ſiniſtros. i. bonos
& malos. Sed p certo iſtud eſt verum, q̃ dextri. i. boni ſunt i
ta iſta per ſp & cõtemplationem & cęleſtium affectionẽ
altiores & p pauper tatem maciores. Calor. n. charitatis ip
ſos ad cęleſtia eleuat, & motus tpalis aduerſitatis diuitia
ri pinguedine ipſos nudat, cuius cõtrarij eſt in pctõrib. &
in istis ga. iſti ſunt diuitijs pinguiores, & per terrenorum
deſideria baſſiores, quia ſicut dr Ecc. 3. Spũs hoĩm aſcendit
ſurſum, & ſpũs iumentorum deorſum. ¶Renũculi inuoluti
ſunt pinguedine, & tñ in ſe ſunt mirabiliter macri. Sic mul
ti ſunt q̃m religione vel eccĺia ſunt in medio pinguedinis
gię & doctrinæ, & tñ ſunt alijs virtutib. macriores. Vel dic
ecõra de bonis diuitib qui ſunt pinguedine diuitiarũ reple
ti, & tñ ipſi in ſe. ſ. in affectu ipſas vilipendunt, & ſunt ſpũali
ter pauperes arq; ſicci & à delitiarum infectionib. alieni.

De Veſica. Cap. 41.

1 Veſica ſm Conſt. eſt panniculus durus rotundus: & in
modum ſacci factus, ad recipiendum & eua cuandum
ſuperfluitatẽ urinæ à natura diſpoſitus & paratus à parte in-
feriori vadiq; clauſus, à parte ſuperiori vno foramine per-
foratus. Iſtud membrum in corpore ſignificare virtutem cõ
feſſionis in aĩa. Confeſſio. n. eſt ſpiritualiter quædam veſica,
qua ſuperfluitates vitiorum per conſiderationẽ in profun
da cordis aggregat, & tandem per loquutionem ipſa eua
cuat atq; fugat. 1. ad Corin. 13. Euacuaui q̃ erant paruuli. Vel
dic q veſica eſt bona affectio, q̃. ſ. à parte ſuperiorum dẽt eſſe
aperta & perforata, à parte vero inferiorum & terrenorũ
eſſe clauſa & obſerata. Iſta ergo ſuperfluitatem vitiorũ
dẽt p confeſſionem emittere & ſuperfluitatem bonorũ tẽ-
poralium dẽt per eleemoſynã uacuare, allega vt ſupra. ¶Se-
cundum Ariſt. nullum aĩal habẽs plumas vel ſquamas, aut
cornices ſiue teſtas, hẽt veſicam præter torucã &c. Vide. li.
de aĩalib. c. de torruca. ¶Secundum Ariſt. humiditas nunquã
2 exit a veſica aĩalium mortuorum. In veſica ẽt quandoq; ge-
neratur lapis, qui vias impedit vrinales. Sic p culdubio illi
qui ſunt mortui per pctm, de veſica cordis ſui nunq̃ ſolent
emittere ſuper-fluitatem vitiorũ per cõfeſſionem, imò nec
de veſica arcæ ſuæ volunt eijcere ſuperfluitatem diuitiarũ
per eleemoſynarum largitionem. Lapis. n. obſtinationis in
ipſorum cordibus generatur, quo oĩs ſpiritualis euacuatio
impeditur. Audiuit. n. illud Eccl. 35. Non apparebis in cõſpe
ctu domini Dei tui vacuus. ¶Item ſm Ariſtotelem ibidem. ſ.
3 lib. 3 de partib. aĩalium, oẽ animal habens pulmonem, mul-
tum bibit, & ideo indiget cibo humido, pluſquam ſicco, quã-
propter neceſſe eſt q̃ habeat veſicam, ad recipiendum cibi
ſuperfluitatem. Sic verè oĩs homo qui hẽt pulmonem, & q̃
recipit verum. i. qui hẽt appetitum venit in anis gloriæ, mul
tam bibẽre diuitias huius mundi, vt. ſ. mediantib. ipſis ap-
petitus ipſius ſatietur. Neceſſe eſt igitur q̃ tales habeant ve-
ſicam confeſſionis, qua euacuent ſuperfluas iniquitates, &
veſicã ẽr largitatis, qua euacuent ſuperfluas facultates. Hie.
5 14. Reportauerunt vaſa ſua uacua. ¶Veſicula in auib. eſt q̃dã
pellicula in gutture conſtituta, vbi auis grana recipit & col
ligit. & ipſa ibi contra futurã eſuriem ſeruat, collocat & re
ponit. Talis veſicula in aĩa vr̃ eſſe charitas, q̃. ſ. eſt ſicut quæ-
dam burſa aĩæ. vbi. ſ. oĩa genera meritorum ſeruanť, & vbi
virtutum congeries aggregatur, & contra futuram damna-
6 tionis eſuriem cibus gr̃æ & meritorum p aĩa reſeruãt. ¶Ve-
ſica animalis quando vento eſt repleta, vr̃ eſſe quid groſſum
& magnum, ſed pro certo quando modicum foramen ibi
inſigitur, ſtatim ventus euaporat & exit, & totus ille tumor
monetur & decreſcit, & quaſi totum in nihilum euaneſcit.
Sic verè diuites, ſuperbi, vento mundanæ proſperitatis ple
ni apparent hominibus valde groſſi, quia. ſ. nunc videntur
eſſe tumentes & magni. Sed proculdubio q̃ per mortẽ fue-
rint perforati, ſtatim defluent & decreſcent, & vento mun
danæ gloriæ recedente ſtatim in nihilum euaneſcent. Pſ. Vi
di impium ſuper exaltatum & eleuatum ſicut cedros liba-
ni, tranſiui, & ecce non erat &c.

De Vrina. Cap. 42.

VRina ſm Iſid. eſt colamentum ſeu purgamentum ſan
guinis & aliorum humorum, actione naturæ genera-
ta. Et dr vrina ab vrith, quod eſt manifeſtatio, eo q̃ per vri-
nã interiorum diſpoſitio demonſtratur. Vel dr vrina ab urẽ
do, eo q̃ virtutem hẽt vſtiuam, corroſiuã, deſiccatiuã, ſca-
biei & ſerpiginis curatiuam, & humorum & ulcerum mun
datiuã, necnõ cum felle accipitris mixta, oculorũ clarifica-
tiuã, & relæ oculi conſumptiuã, ſicut dicit per oĩa Cõſtan.
Per urinam poſſum intelligere pctã p confeſſionem emiſſa,
eiecta, & ab ipſa uefica cordis egeſta, quia proculdubio iſta
q̃ſ per conſiderationem cordi applicantur, multis eius paſ
ſionib. utiliter proficiunt & medentẽ. Nam per remorſum ſo
lent conſciam uerẽ, humores cauſalitatis ſiccare, & vlcera
cauterizatæ affectionis mundare, relamq̃. i. caliginem igno
rantiæ rumpere, & malæ conuerſationis ſerpiginẽ expur-
gare. Vel dic oĩa de poĩa, q̃ eſt ſicut q̃dã urina nobis à Chro
& ſanctis exemplariter tradita, & amiſſa, q̃. ſ. ſolet cõtritio-
nẽ urere, & oculos intellectus mundare, & p afflictionẽ &
1 ſatisfactionem oĩa uitiorũ ulcera expiare. Vel dic q̃ urina
ſignãt exterius emiſſa opera ſeu verba. Iſta. n. ab vrith. dr̃,
q̃ eſt demonſtrare. Quia pro certo interiores ai diſpoſitio-
nes demonſtrantur per urinam. i. per exterius emiſſas & fa
ctas operationes & loquutiones. Greg. Per hæc q̃ foris appa
rent, qd intus lateat aperitur. Iſta aũt demonſtratio ſeu de-
claratio potiſſimè ſit per reſidentiam p hypoſtaſim vrinæ,
hoc eſt dictu, p pſeuerantiã operis ſeu uerbi. Quia, p certo
tũc interior ai diſpoſitio per exteriora verba cognoſcitur,
q̃ſ ibi eſt reſidentia, i. q̃ſ per p euerantiã hõ in dictis, uerbis
& operib. reſidet & morãť. Sap. 13. Operib. attendentes co-
gnouerũt quis eſſet artifex. ¶Vrina ſolet interioris condi-
2 tiones corporis oſtendere, & ſm q̃ diuerſorum exiſtit colo
rũ, ſolet diuerſa & varia in corpore deſignare. Quiã. n. co-
lores deſignant mortificationem, ſicut eſt niger color uel vi
ridis. Quidam indigeſtionẽ, ſicut eſt albus uel lacteus. Qui-
dam digeſtionem perfectam, ut citrinus vel ruffus. Quidam
exceſſum & intentionem, & rubicundus & hmõi, ſicut dicit
Iſaac Theophilus, Egidius & Conſtantinus. Sic verè urina
& egeſtio operum noſtrorum, ſm q̃ eſt colorata & circũſta
tionata, diuerſimodè põt diuerſa & uaria deſignare. Si. n. iſta
opa ſint nigra et infamia, mortificationem mortis, et uitæ
gr̃æ priuationẽ de ſignãt. Si ſint alba et lacta. i. adulatoria et
hypocriſis candore florida, indigeſtionẽ morum ſignãt. Si
ſint exteſſiua et ſubrubea. i. carnalia et ſanguinea intẽſionẽ
caloris et ardẽtis affectionis denotant. Si aũtẽ ſint citrina,
ſplendentia et aurea, ſanitatem corporis aĩæ demonſtrãt.

De Venrre. Cap. 43.

VEnter ſm Iſid. dr à viniendo, eo q̃. ſ. per uentrem cibi
ueniant ad totum corpus. Et eſt uenter locus ubi cibi
digeruñť, aluus locus vñ cibi egeruntur, uterus aũtẽ uen-
ter eſt mulieris, in quo pueri concipiuntur. Eſt igit̃ venter
ſm Conſtan. pars corpis anterius poſita, et in corpis medio
collocata, ut ſic ad diſtribuendũ cibos mẽbris ſuperioríb.
et inferiorib. eſſet æqualiter adaprata, diuerſis pãnis et inte
ſtinis cõpoſita, et ad digerendũ et coquendũ cibos p toto
corpore ordinata. Eſt. n. pars totius corporis molhor et in-
firmior, attñ utilior. Totũ. n. corpus nutrit, et in ipſo nutriẽ
do, in ſe multas fœces recolligit, quas à ſe eijcit et expellit.
Et ẽt p mẽbris q̃ in ſe cõtinet, multas paſſiones incurrere
cõſueuit. Per uẽtrẽ corpis eccĺiæ põt intelligi platus, q̃ de
virib. et mẽbris paliter et ſpũaliter nutriẽdis ſollicitã curã
gerit. Et ió iſte i medio ætatis dẽt cõſiſtere, ut ſuperiorib.
et inferiorib. maiorib. et minorib. ſm ſtatuũ ſuorũ exigẽtiã
poſſit debitè p uidere. Iſte eſt. n. q̃ cæteris molhor et beni-
gnior dẽt eſſe, et cibos doctrinæ dẽt pro alijs coquere, u t
pdicãdo cũctos ualeat enutrire. Fœces ẽt. i. pctã totius cor-
poris eccleſię dẽt cõfeſſiones audiendo recipere, et ipſas à
ſe et alijs expellere. Paſſiones ẽt et tribulationes dẽt p alijs
ſuſtinere, et pro ſubditis vel pro fide uel eccleſia, terribilia
non timere, vt alijs poſſint dicere illud Eſa. 53. Vere langue
res nr̃os ipſe portauit, et dolores nr̃os ipſe tulit. Vel dic q̃
p uentrẽ p nutrit corpus intelliguñť agricolæ q̃ nutriũt to
tũ mundũ. et ió q̃q̃ iſti ſint uiles infirmi, debiles atq; rudes,

sunt tñ in corpore ecclesię p̄ceteris necessarij & vtiles. vñ 1. ad Corin.12. Sed multo magis q̄ vñr membra infirmiora cor
poris esse, necessariora sunt. Vel dic, q̄ isti sunt religiosi uel
p̄dicatores, q̄ quis sunt cæteris quo ad mundū infirmiores,
sunt tñ cæteris quo ad Deum vtiliores cibos. n. doctrinę ma
sticant & decoquunt, quibus spūaliter oēs alunt, eorunque
2 in confessione fœces & peccata recipiunt & expellūt. ¶Vē
ter est pars corporis debilior & infirmior, & ió multas icur
rit aliquoriens passiones. Patitur. n. q̄ñq; ex nimia repletio
ne, & succurritur ei per euacuationem. Patitur q̄ñque ex ni
mia euacuatione, & subuenitur ei per repletionē, q.a. f. gña
liter contraria curantur contrarijs. Per ventrem intelligo
mentem, quæ. f. continet cor. i. intelligētiā, ie cur. i. affectio
nē fel. i. iram & turbationem, splenem. i. gaudium & cōsola
tio. Ista. n. pars corporis valde mollis, nihil. n. mollius & ad
delinquendū fragilius mente nr̄a Hie. 27. Prauū est cor hoīs
& inscrutabile. Et Gen. 6. Sensus & cogitatio hoīs in malū
prona sunt. Et sæpe patitur ex replexione vitiorum vel diui
tiarum, quapropter necesse est per confessionē euacuet vi
tijs, & per eleemosynā diuitijs. Q̄ñq; vero patitur ex vacui
tate uirtutum & scientiarum, & tunc necesse est q̄ p Dei gra
tiam impleatur fidei & scientiæ dogmatib. Luc. 3. oīs vallis
3 implebitur. ¶Ventris conditio variatur ſm tp̄s, quia in hye
me, & verè ſm hippocratem uentres calidissimi sunt, & lon
gissimi somni, & hoc accidit, quia pp̄ frigus circunstans cas
lor repercutitur ad interiora, pp̄ q̄ virtus fortius operat̄,
& inde est q̄ appetitus & degestio amplius roboratur, & sic
maior cibus & amplior requiritur & optatur. In æstate sunt
calor naturalis applaudens, suo simili, exterius effundit̄, &
sic ventre frigido remanēte, degestio impedit̄, & sic minor
cibus naturaliter affectatur. Sic verè in hyeme tribulationū
calor charitatis ad interiora mentis repercussus, virtutes in
bono fortificat, & appetitum bonorum desideriorum aug
mētat, & degestionem morum efficit, & procurat. Et ió de
cibis spūalibus. f. Eucharistiæ, scientiæ, & pniæ, magis optat.
Constat. n. q̄ tp̄s & status aduersitatis magis proficit morib.
q̄ status vt cōiter prosperitatis. Aestas. n. prosperitatis calo
rē charitatis facit euaporare, & ad exteriora solet affectio
nem attrahere, & sic solet interiora debilitare, & appetitū
bonorum spiritualium diminuere, quapropter parum solet
de cibis huiusmodi affectare. Vel dic, q̄ illi qui sunt in hye
me. i. in peccato, magis appetunt de cibis bonorum tempo
ralium, quam illi qui sunt in æstate gratiæ.

De Vmbilico. Cap. 44.

1 VMbilicus ſm Isid. dr̄ quasi vmbillorū. Vmbus. n. est lo
cus medius in clypeo, qua pp̄ vmbilicus venter dr̄, eo
q̄ ad modum vmbi corporis vel ventris medio collocatur.
Secundū Const. vero vmbilicus ex neris, uenis & arterijs cō
stituitur, & per ipsum infans in matrice fugendo sanguinē
enutritur. Cum verò fœtus de ventre egreditur, vmbilicus
rūpitur, & in obstetricib. ad quatuor digitos alligatur. Secū
dum Hieronymum verò super Ezec. 16. Pueris q̄ñ nati sunt
primò solet vmbilicus præscindi, deinde ad diluēdū sanguī
nem aqua lauari, tandem ne membra defluāt pannis & cin
gulis alligari. Per ipsum vmbilicum intelligo carnis voluptā
tem, q̄ insita est in medio carnis nostræ. Ista est. n. qua puer. i.
pctōr in ventre mundanæ, prosperitatis positus sanguine
vitiorū imbuitur & nutritur. Et ió q̄ñ talis puer, s. peccator
in gratiam nascitur, & p̄dicationem parturitur, necesse est
q̄ vmbilicus carnalis voluptatis ab eo p̄ bonę conuersatio
nis propositum præcidatur, Deinde q̄ aqua cōfessionis mū
detur, tandem q̄ sale discretionis à superfluitatib. exterio
rib. ficcetur, & ne postea iterum per vitia defluat, q̄ ligamē
tis mandatorum salubrium alligetur. Quæ ēt quasi oia siunt
in puero nouiter nato, qui baptiſmo lauatur, & sale saliſ, &
pānis lineis inuoluitur. Quod tñ pctōres & obstinati non fa
ciunt, imò vmbilicum carnalitatis custodiunt & nō prescin
dunt. Contra quos loquitur Ezec. 16. dicens sub specie for
nicarię mulieris. In die ortus tui non est præcisus vmbilicus
tuus & in aqua nō es lota in salutem, nec sale salita, nec in
2 uoluta pannis. ¶In mulierib. est virtus venerea in vmbilico,
& hoc quia genitalia mulierum in vmbilico sunt, sicut & vi
rorū in renib. Vmbilicus aūt est quo puer matris, sanguine
enutritur, ſm Gregoriū super Iob 40. vbi de diabolo dr̄ Vir-

tus eius in lumbis eius, & fortitudo ipsius in vmbilico ven
tris eius. Per vmbilicū luxuria designat. Ista est qua mulier
i. pfonæ mulebres stimulant̄, & qua puer. ignorantes de
tui, à matre sua carne vel diabolo nutriunt̄. Et adiūge
illa de p̄cedenti §. ¶Secundum Aristotelem, aues q̄ñ
tur, habent vmbilicum &c. Vide de auribus in general.

De Genitalibus. Cap. 45.

GEnitalia à gignendo sunt dicta, eo, q̄ per ipsa gene
tionis officium compleatur. Sunt aūt genitalia ex m
bris principalibus, quia. l. principalis virtutis. f. generati
instrumenta, & caloris naturalis p̄cipua sunt fomenta
ió istis p̄cisis vigor & sexus eneruat̄, & hō in mollitie
mineam commutatur. Pili ēt defluunt, & vox in molier
mulierem alteratur Per genitalia possum intelligere ver
tem bona opera generandi, & fœtum virtutum & merito
producendi. Ista est. n. virtus gr̄æ diuinæ, quæ q̄ñ in al
catur, possibile est q̄ fœtus bonorum operum generetu
ió q̄ calor charitatis in pectore vegeretur. Sed econuerso
hō spiritualiter castrātur, & q̄ñ genitalia diuinæ gr̄æ
peccatum à diabolo adimuntur, tunc virilis virtus eccle
& hō per mollitiem fragilitatis, & per debilitatem consta
tiæ, & per resistendi & bene agendi impotentiam in mu
fœmineam alteratur, ita q̄ vox spiritualis, videlicet ora
confessio, laus & gratiarum actio, in eo penitus pereat
& pili virturum defluunt, & oīs moralis species alteratur
Thr. 4. Q̄uo obscuratū est aurū, mutatus est color, opti
dispersi sunt lapides sanctuarij? &c. Vel si vis virtus gener
tiua est scientia, qua mediante prædicator generatiue
ditores. Prælati igitur & prædicatores qui talia gemina
habuerint, generare non poterunt, sed voce virili
tionis amissa imbecilles & fœminei apparebunt. ¶Alt
q̄ñ castrant in iuuentute, efficiuntur maiora. Vnde et
tuli niſi castrati fuerunt, cito post annum remanebu
ui, ſm Arist. lib. 1. de hist. animalium. Vnde ēt dicit
non crescunt cornua. Verunt̄ (vt ait) q̄ñ animalia
tur, extrahūtur, eis genitalium radices, & si ibi accide
stema puluis combustorum testium appositus ipsum
Per genitalia intelligo voluptatem carnalis procedit ge
ratio. Quando. n. hō in iuuentute castratur, & per vo
obseruantiam castitatis genitalibus. i. actu generativo
uentute priuatur, constat q̄ cornua superbiæ sibi nō
neq; crescunt, imò in gratijs & virtutib. augmentantur
tñ radix genitaliū. i, cogitatio & affectio ipsius luxuriæ
penitus adimat̄. Veruntamen si in loco castrationis, apo
ma nascat̄. i. si rōne castitatis suæ hō apostemat, tumefa
& p̄sumptuosus efficiat̄. dēt combustum testiculum p
re. i. dimissum carnalitatis periculum cogitare, & facilē
recidiuandi videre, & sic apostema superbiæ potenter
re. Ad Gal 6. Considerans temetipsum, ne & tu tenteris
cundum Arist. quædam animalia castrantur pp̄ testicul
cut castores. Vide de castore. §. 2. Itē ſm eūdem, Onagri
prijs filijs scindunt testes q̄ñ nati sunt, niſi à matrib. ab
dant̄. Q̄d ſm aliquos faciunt, quia sunt Zelotypi de vxo
Istud p̄t alligari ad hoc q̄ hō non dēt nimis confidere
uxore & filio ēt in illis qui sunt filij. i. familiares uel con
guinei, quinimò dēt à talib. præcauere, & genitalia eius
re, hoc est dictu, opportunitatē luxuriæ ab eis amouere.
istud p̄t dici cōtra zelotypos, qui ēt de vxorib. suis in p
prijs filijs vix cōfidūt, cum tñ dicat Theophrastus q̄ mul
seruari nō debeat, quia inquit, si bona est, nō dēt, si uero
la, nō p̄t. Vel expone sicut. c. de onagro. §. 5¶. Natura ge
nitalib. posuit voluntatē. Tanta est. n. vtilitas & imm
illius operis q̄ nullus prudens illud officium exercere
illū voluptas & delectatio traheret & moueret, & sic
tio et naturæ conseruatio impediret̄ niſi p voluptatē
derum traheret̄, Sic verè Deus in aīa & in affectione hu
na et in ipsa virtute gñatiua. f. in gr̄a et voluntate, quād
luptatem, et quandam cōplacentiam faciendi bonum
nerandi bona opera posuit. f. findere ſm et iustitiā orig
quæ. f. difficultatem tollit, et ad benefaciendū excitat
ducit. ¶Secundum Isid. genitalia dūr uerenda, eo q̄ hon
tem aliorum membrorum nō habent, et eo q̄ malis
bus rationis ad libidinem se mouent. Et ió ista tegunt
videantur et ut eorum motus irrationalis et brutalis

uentib. auertant̄. Oīa. n. mēbra vt cōiter obediunt rōni p̄ter
ista, & ió fuerunt meritò verecunda. In his p̄t notari q̄ illi,
q̄ membris generationis veunt̄, & q̄ cōtra rōnē brutaliter operā
tur, alterhoc abscōdere & tegere tenent: ne vilitas & inor
dinatio ipsorum āctuum immundorum ab alijs videant̄. Q̄d
multos qui in talib. non verecundantur, sed mo
furiant̄. Esa. 3. Pctā sua prædicauerunt, nec absco
In generatione requiritur masculus & fœmina ma
dicit. n. de hēt per modum formæ fœmina per modum ma
Sic verè in generatione bonorum operum necesse est
viri. Chīs semen gratiæ infundendo & mulieri. i. volun
& materiam boni propositi ministrando.

De Matrice. Cap. 46.

MAtrix ſm Isid. singulare mēbrū in muliere, q̄dā. f. vesi
ca seu pellicula in qua seminalis humor recipitur, in
qua fœtus ſuba generat̄, in quā ēt sanguis menstrualis sicut
residentia humorū corporis descendit, quo ipse puer in
vtero enutrit̄, cuius q̄dem sanguinis fluxus q̄diu durauerit
in muliere, tādiu prās concipiendi in ea perseuerat. Matrix
ista est voluntas, q̄ semen verbi vel gr̄æ recipit, & fœtū pro
positiū se cōcipit, quē sanguinis. i. Chīi sanguinis cō passio
ne vegetat atq; nutrit, q̄. f. q̄diu in mente pseuerat, tādiu cō
cepto bonorū operum durat. Si verò sanguinis affluēcia de
fecerit, tandiu bonorum operum gñatio & p̄ductio nō pdu
rabit. Esa. 7. A timore tuo concepimus spūm salutis. ¶De san
guine mēstruo vide supra. ¶Matrix hēt tres cellulas sicut in
anatomia dr̄. f. dexteram, mediam, & sinistrā. Q̄ñ aūt semen
in dextera parte recipit, tunc masculus generat̄, si verò in si
nistra cecideric, fœmina producitur, & si in medio loco sub
intrauerit, hermaphroditus, (qui verunq; sexum hēt) tūc tē
pore procreat̄. Matrix est voluntas q̄. f. in suis affectib. tēpo
raliter variat̄ hēt. n. in affectione sua partem dexteram sinis
trā ac mediā: Pars dextera signat affectum bonū & spūalē,
pars sinistra signat affectum malū atq; carnalē, pars vero me
dia signat mediū affectum, q̄ tendit variè ad partē q̄libet
transiit enim falē. Igit ſm istas varias partes suas mēs nr̄a concī
pit diuersa fōa filiorum. i. operū virtutū. Q̄d. n. cōcipit pars
dextera. i. spūalis affectus, efficit masculus. i. bonū opus p̄fec
tum & virile. Q̄d verò sinistra. i. carnalis effectus cōcipit in
firmitā. i. opus molle & improbum ipsum vertit. Media ver
ra affectio & indifferens siquid cōcipit, opus hermaphrodi
tum & indifferens, & aliquid de masculo & aliquid de fœmi
na. aliquid de bono, & aliquid de malo sapiens ipsum fa
cit. Vel dic q̄ in matrice ecclesiæ aliq̄ sunt positi & cōcepti
in dextera. i. in amore spūaliū & æternorum, & isti sunt ma
riales boni cōtēplatiui. Iud. 13. Nascetur tibi puer masculus
Aliqui verò positi sunt in sinistra. i. amore mundanorū vel
vitiorū: & isti sunt fœminæ. i. imperfecti vel actiui. Prou. 3. In
sinistra illius diuitiæ. Aliqui verò sunt in medio: qui. s. more
hermaphroditi vtrunq; sexum volunt hīe: & utranq; ripā
volunt pascere: & simul masculi & fœminæ. i. simul cōtem
plat. iui & actiui: spūales & tēporales: diuites virtutū & tpa
lium apparere, sicut patet de q̄busdam religiosis: qui cū cle
ricis spūalitā facilime se implicant terrenis, q̄. b. dī Iud.
5. Quare habitas inter duos terminos: vt audias sibilos gre
gum? Q̄d ēt contra adulatores p̄t dici: qui. s. hermaphroditi
vocantur: quia uniuersis se solent diuersimodè cōformare: &
virtual & femel cōditiones varias p̄tēdere & mōstrare. 1. ad
Cor. 9. Oīb. oīa factus sum. Q̄d ēt contra falsos p̄ditores dr̄:
qui sexu & condōne duplici induuntur: & in vna parte seu
apparentia seu dextra, masculi. i. boni esse vīr: in sinistra ve
ro in abstentia, falsi & malitiosi & fœminei cōprobantur.
Vel dic q̄ cum in matrice ecclesiæ officia sint distincta, q̄dā
ta sunt q̄ de oīb. se uolūt intromittere: & masculi & fœmi
næ apparere, contra illud Deu. 22. Nō induet̄ fœmina veste
virilis nec induet̄ vir veste fœminea &c. ¶Matrix varias pas
siones incurrit. Patitur. n. q̄ñq; ex viarum cōstrictione, & su
perfluorum retentione. Q̄ñq; patitur ex humorū fluxu &
excessiua euacuatione. Q̄ñq; patit̄ ex cōpassione & suffoca
tione. Q̄ñq; patitur est apostematione. Q̄ñq; patitur ex p̄ci
pitatione vel dextrorsum vel sinistrorsū delocatione. Q̄ñq;
patit̄ q̄ acutis humorib. seu choleris pungitur. Q̄ñq; vero
patit̄ q̄ cōceptio p̄ superfluā pinguedinem impedit̄, & q̄ñ
partus iā conceptus aliquo casu adnihilat̄. Sic vere matrix

voluntatis & cōscīæ, spūaliter patitur multis modis. Videl
cet q̄ñ cōstringi & tenet superflua diuitiarū p auaritiam,
vel q̄ñ retinet p̄ctā per verecundiā vel malitiā. Itē q̄ñ nimis
effundit humores vitiorū per iactantiā. Itē q̄ñ cōprimit &
suffocatur p desperationem vel tristitiā. Itē q̄ñ ad dexteram
p̄speritatis per amorē uel ad sinistrā aduersitatis p timorē
nimis accedit per imprudentiā. Itē q̄ñ cholericis humorib.
pungit̄ per iram & inuidiā. Itē q̄ñ p̄p pinguedinē carnalita
tis cōceptio boni p̄positi impedit̄ per luxuriā. Item q̄ñ par
tus boni operis iam concepti impeditur p aliquā pigritiā.
Allega si vis, sicut supra. ¶In matrice q̄ñq; accidit q̄dam infir
mitas, q̄ dr̄ mola, q̄ nihil est niſi q̄dam massa carnea in matri
ce ex corruptis humorib. indurata accidit post viri copulā
ex fluxu humorū ad matricē, ita q̄ vīr mulieri q̄ cōceperit,
inflatus q̄; venter, & apparent signa cōceptionis, tpe autē
partus nō liberat̄ matrix à tumore. Vñ & inuenta est mulier
q̄ p tres annos p̄gnans existens finaliter peperit fructū car
nis ita durū q̄d vix potuit ferro diuidi. Talis infirmitas spūa
liter loquendo quotidie accidit in multis Suscepto. n. semi
ne verbi Dei à doctore vel p̄dicatore q̄ñq; credit hō se bo
nū p̄positum cōcepisse, vt potè proponit parere & facere
aliq̄d bonum opus, veruntñ multis accidit cōtrariū, q.a. f. lo
co boni fœtus pariunt massam carneā. i. loco operis virtuo
si q̄d videbant̄ concediſſe, producunt opera carnalia & im
munda, sicut videmus de multis in quib. q̄ñq; apparēt signa
conceptus boni propositi, ita q̄ vīr q̄ dēt parere & facere
multa bona, qui finaliter nihil faciunt, imò loco bonorum
operum, opera mala proueniunt, sicut de multis nouiter cō
uersis patet, primo anno faciunt multa, tandē nihil. Quia a
cres in principio in fine frangunt̄ ſm Arist. de quib. dr̄ Es. 5.
Expectauit vt faceret vuas, & fecit, labruscas. Et inde Plato
vel p̄dicatori bono p̄t dici illud Matt. 13. Dñe nonne bonū
semen seminasti in agro tuo, vnde habet zizaniam?

De Natibus. Cap. 47.

NAtes ſm Isid. dūr à nitendo, eo q̄d natib. innitimur dū
sedemus. Et ió ſm. Const. caro natium est dura & ner
uosa, vt molem corporis melius sustineat. Sunt aūt illæ par
tes truncus corporis, qui à collo incipit terminatur, & à
quib. tota corporis machina sustentatur. Et ió moraliter p
nates p̄t intelligi patientia seu fortitudo corporis, q̄ cor
poris moralis sunt fundamentum, & ipsius solidū. Vel p na
tes quib. uerenda corporis sunt propinqua, & q̄ à pueris in
lecto iacentib. maculantur, & q̄ sunt partes cæteris partib.
carnosæ magis, intelligo carnales diuitias, delicias, vel car
nalem hoīs voluptatem ¶q̄. f. secum portat maculationē im
munditię verenda uerecundiæ & infamiæ, & carnositatem
luxuriæ, nec non emissionem stercorum fœtentis infamiæ.
Q̄d bñ figuratur in seruis Dauid, qui à rege A mō dehonesta
ti sunt: & p̄cisæ vestes eorū vsq; ad nates quia. f. diabolus nō
p̄t seruos Dauid. i. fideles Chīi magis dehonestare q̄ vestes
virtutum eis p̄scindere, ita q̄ nates uilis carnalitatis suæ &
suæ immundæ fœditatis faciat apparere. Esa. 20. Ambulauit
seruus meus Esaias mundus & discalciatus & discoopertis
natib. Vel dic quod nates in ecclesia sunt agricolæ, qui. f. su
stinent totum corpus ecclesiæ in temporalib. ministrandis

De Femoribus. Cap. 48.

FEmora sunt illæ partes corporis quę ab inguinib. ad ge
nua protenduntur, & sunt femora membra fortia: ossea
carnosa, neruosa, interius aliquantulum concaua & tortuo
sa, à parte superiori grossiora, à parte inferiori graciliora.
Per talia femora corporis, quæ sustentant & portant totū
possum intelligere principes & prælatos qui. f. totius eccle
siæ vel patriæ portant onus. Quia. f. isti debent esse ossei
& fortes per constantiam, carnosi & molles per clementiā,
neruosi & mobiles per diligentiam, concaui & tortuosi p
dissimulationis cautelam & prudentiam, & inter superiora
& inferiora. i. Deū & populum, vel inter spiritualia & terre
na medij per cōem conuenientiam. A parte tamē superio
rum & spūalium debent esse magis ampli q̄ à parte inferio
rum & temporaliū per maiorē attentionē & vigilantiā, &
sic poterit dici ecclesiæ illud Can. 7. Iunctura femorū tuorū
sicut monilia, q̄ fabricata sunt manu artificis. Et ēt ecclesia
pōt hodie figurari in statua Nabuchodonosor. Dan. 2. cuius

femora

femora erãt ex ære, q̃a.ſ. femora eccleſiæ.ſ. plati ſunt æreí,
2 clamoſi, rubei carnales & ſanguinei &c. ¶Femora ſunt illæ partes corporis in quib.vel inter quas ſunt mẽbra verẽda: & in q̃b.actus carnalitatis impletur & iõ in ſcriptura actus ipſe carnalis colore eius circunſtantiæ per femora denotaturí & ſic loquitur ſcriptura Salomoni per mulieres deprauato.Eccl.47.Inclinaſti femora tua mulierib,ptãtem habui
3 ſti in corpore tuo:dediſti macula in gloria tua. ¶Antiquitus ſolebant hoíes iurare ſup̃ femora patriarcharum: ſicut de Abraã q̃ fecit ſuum ſeruum,iurare ſuper femur ſuum ne acciperet vxorẽ filio ſuo Iſaac de filiab.Chanaam:ſicut dr̃ Gẽ. 24.Erhoc fortiſſimũ erat,pro eo q̃ Chr̃s erat de ſuis femoribus.ſeminaliter oriturus. Et iõ (vt dictum eſt) per femur intelligitur propago carnalis.Quappropter ſicut videmus,q̃ enſis portatur in ſiniſtro femore, cultellus verò ſuper dextrum,ſic verè gladium verbi Dei,& enſem euidentẽ iuſtitię diuinæ debemus ipſis noſtris femorib.i. carnalib. deſiderijs applicare,vt timore ducti poſſumus ipſorum laſciuiam coercere.Can.3.Lectulum Salomonis.69. fortes ambiũt vniuſ cuiuſq; enſis ſuper femur ſuum,omnes tenentes, gladium, propter timores nocturnos.

De Genibus. Cap. 49.

1 GEnua ſm̃ Iſid.dr̃ à genis,eo,ſ.q̃ increatione pueri, genua genis cohærent & ſuo tumore concáuitatem oculoru formãt: Vnde ẽt ſm̃ verbum Ennij,vt ait idẽ Iſidorus, genua cõprimit arcta gena. Et inde eſt vt dicit, q̃ hõ dũad genua prouoluit̃,facilius lachrymatur.Natura.n.voluit eos de vtero materno memorari,vbi quaſi in tenebris conſedebant,antequã ad lucem prouenirent.Hæc Iſidorus ,Pergenua q̃ ſunt naturaliter flexibilia,& per quorum plicationẽ hõ ad terrã deuoluit̃, põt intelligi humilitas &timor. Iſta ,n,ſunt duo genua,q̃ mentem humiliant, & inclinãt , & eã ad terrã.i.cõſiderationẽ ſuæ propriæ terrenitatis deprimũt & incitãt.Pſ.Genua mea infirmata ſunt à ieiunio, & ego ad nihilum redactus ſum.Et ad faciendũ reuerentiã Deo & maioríb.ipſa flectunt,detrahunt atq; domant.Heſt.4.Flectebãt genua & adorabant.Igit̃ hõ qñ flectit iſta genua, dẽt facilíter lachrymari,q̃a.ſ.humilitas & timor Dei vicini ſunt & ſocij lachrymarũ,& ẽt oculorũ.Vñ ad hoc Deus in vtero oculos genib.coniunxiſſe vr̃,vt hõ videret genua ſua.i.humilitatẽ & timorem Dei.Vel ẽt vt genua ſua.i. flexibilitatẽ fragilitatis ſuæ continuè intueat̃,& vt ex conſideratione vteri materni & vilis natiuitatis humanæ facilius ad lachrymas ꝓuocetur, vt ſic inter genua hmilitatis & oculos cõſidera
2 tionis & lachrymas doloris & cõpunctionis, q̃dã perpetua fraternitas celebraſ. Eze.21. Tabeſcet omne cor, diſſolenẽ vniuerſæ manus,infirmabitur oĩs ſpũs,& per cuncta genua fluent aquæ. Vel per genua eccleſiæ intelligere poſſum viros humiles & religioſos,qui ſe flectunt humiliando & obediendo,& reuerentiã maioríb.exibendo, & ẽt faciliter lachrymas reuocant, de vilitate propria cogitando. Et ſicut videmus q̃ genua ſunt mẽbra oſſea,neruoſa,& parum pinguia vel carnoſa,ſic tales debent eſſe oſſei p̃ fortitudinẽ cõſtãtiæ & durationis, neruoſi per ſenſibilitatem prudẽtiæ & diſcretionis & parum carnoſi per macredinem abſtinẽtiæ & macerationis.Mobiles verò & flexibiles(vt dictum eſt) p̃ ſedulitatem obedientię & ſubiectionis.Dan.6.Trib.tpib.flectebat genua ſua.Qđ tñ eſt cõtra multos, q̃ nõ ſunt nec hñt genua flexibilia, ſed potius more elephantis p̃ obſtinationem rigida ſolida atq; dura.¶Nã ſicut in genib.cõtingit paſſio q̃ ita neruos indurat & coarctat, q̃ ſine maximo dolore non flectuntur,ſic in genib.mẽtis humanæ qñq; accidit coarctatio pigritiæ & induratio obſtinationis q̃b. ita fiunt ſuperba & rigida,q̃ per humilitatem & obedientiã nolũt flecti niſi illud forte cum magno impatientiæ ſtrepitu & dolore.Quib.dr̃ Deu.18.Percutiet te Deus vlcere peſſimo in ge-
3 nib.& in ſuris.¶ Genua humana flectunt̃ in poſteriꝰ verſus dorſum genua verò quadrupedum flectunt̃ in anteriꝰ verſus ventrem excepto tñ elephante, qui pedes poſteriores dr̃ flectere ſicut hõ. Et in hoíe ẽt lacerti brachiorũ flectuntur ad interiora,& ſup̃ cor, & caput,in quadrupedib. verò flectuntur ad inferiꝰ verſus vẽtrem,ſicut põt ſenſibiliter experiri & ſicut dicit Pli.lib.11.c.45.Genua & brachia ſignãt affectus & opera,quia.ſ.ſicut mediãtib.genib.corpus deſerũt & mouẽt,ſic aĩa mediantib.effectib. de una ad alia
& mutaſ.Igitur differentia eſt & dẽt eſſe inter hoíes & iumenta.i.inter bonos & malos,q̃a pro certo genua elephantum & hoíum.i.affectus perſonarum rõnabilium,ſpũalis, &c. ſtarum,debẽt flecti ad poſteriora.i.ad bona futura.ſ.ad gloriã Paradiſi,q̃ veniet poſt hanc virã. Brachia ẽt.i.opera iuſtorum debent ordinari ad cor.i.ad vtilitatem cõſciæ, & intellectus.i.ad honorẽ capitis noſtri Chr̃i,& ſui honoris & reuerentiæ,q̃a.ſ.opera noſtra debẽt ad cordis & aĩæ vtilitatẽ, & ad diuinæ laudis reuerentiam fieri. Affectus verò & cogitationes noſtri ſp̃ debent ad poſteriora bona cęleſtia,nõ ad mundana & p̃ſentia inclinari 2.Par.vltimo. Nunc flecto genua cordis mei,p̃cans à te bonitatẽ dñe. Sed ꝓculdubio non per longum inclinat̃ ad terrã , & ꝓ eo etiã q̃ appetitu brutalis ipſa ãlia reſpiciunt,iſferius verſus humũ. De hoíb. vero & volucrib.nõ ſic, q̃a quadã leuitate corporis eriguntur & ad terrã corporaliter non deprimunt. Sic verè ſunt mali homines & carnales,q̃ ex toto ad terrã.i. ad terrena ſunt inclinati & depreſſi,q̃a ꝓ certo iſti hñt quattuor pedes q̃b.inuitti. quattuor affectiones, q̃b.per bona terrena brutaliter euagant̃ q̃ ſunt ſpes & gaudium,timor & dolor . Boni vero ſpũales & rõnales,q̃ per cõtẽplationẽ ſe eriguntad æterna, quoꝺ pedib.duob.affectib.ſ. amore Dei & ꝓximi ſunt contenti dicẽtes illud Pſ.Perfecit pedes meos tanq̃ ceruorũ, & ſuper excelſa ſtatuens me.¶Item ſm̃ Ariſt.lib. 4. de partibus ãlium,Pullus æquinus in iuuentute poſteriori pede tangit auriculas,cũ aũt creuerit,nõ:& rõ eſt(vt ait) q̃a in quadrupedes pars poſterior i iuuẽtute maior eſt & altior,anterior aũt minor & baſſior.Qñ verò adoleſcit,fit: ecõuerſo , quia pars anterior creſcit & maioraſ,poſterior vero reſpectu anteriorꝰ attenuat̃.Ecõuerſo aũt in puero ſeu i hoíe,q̃a dum puer eſt,pars anterior groſſior eſt & põderoſior poſteriori. Et inde eſt q̃ puer manib.terram tãgit,nec ſe ſurſum erigit vel erollit,cum aũt creuerit , fit pars poſterior maior ante riorꝰ & ſic ſe ſoleat ſurſum erigere, cũ virtute polleat leuiori. Per quadrupedes intelligo malos, per hoíes vero bonos. Item per partẽ anteriorẽ intelligo ſenſualitatẽ, q̃ p̃cedit, p partẽ aũt poſteriorẽ itelligo ſpũalitatẽ q̃ ſuccedit . Vñ dicit apoſt.ad Cor.15.Prius quod ãlale,deinde qđ ſpũale eſt. Igitur ad eſt verũ q̃ in quadrupedib.i. in perſonis rudib. qñq; in iuuentute & principio pars poſterior.i. ſpũales affectiones maiores ſunt q̃ anteriores .i. ſenſitiuæ & carnales, q̃aſ. ꝓcul ſubio qñ creſcunt in ætate: tunc minoranſ in bonitate,& creſcunt in vanitate.Quia.ſ.pars anterior ſenſualitas creſcit,& pars poſterior ſpũalitatis decreſcit. Quia ꝓ certo multi ſunt q̃ in iuuentute ſunt optimi,& in ſenectute ſunt peſſimi.Mat.12. Fiũt nouiſſima hoís illius peiora prioríb.Sed verè cõtrarium eſt in hoíb.i. in perſonis rõnabilib. q̃a pro certo in iſtis qñq; in iuuentute anteriora.i.carnalia p̃ficiũt poſteriorib.i.ſpiritalib.& inde fit q̃ ꝓni ad terrena per ætatẽ inclinanſ,tãdẽ verò ſpũalia & poſteriora in eis creſcunt: anteriora vero & carnalia decreſcunt, & ſic tales carnales ad Deũ eriguntſ,& ſenſum ad bona æterna per affectionẽ & deſiderium extollunt.Iob 42. Dñs aũt bñdixit nouiſſima Iob magis q̃ principio.Et Iob 8.Pacatũ reddit habitaculum iuſtitiæ tuæ,intũ vt ſi priora tua fuerint parua , & nouiſſima tua multiplicentur.Vide iſta expoſita infra.li. 10. de Policro.§.1.¶Itẽ Ariſ.dicit q̃ oĩ ãal qñ ſedet vel dormit, ſolet flectere quatuor pedes,ꝓter elephãtem, q̃ ꝓp põdus corporis ſui,nõ põt flectere quatuor ſiſ, ſed duos poſteriores,quos replicat ſicut hõ. Sic vt cõiter ois hõ q̃ vult p cõtẽplationẽ dormire,q̃eſcere vł ſedere,dẽt pedes affectionaliorũ flectere,reſtringere & plicare.Qđ tñ non faciunt multi q̃ ſunt religione,q̃a.ſ.more elephãtis nolũt pedes & affectus ſuos ex toto flectere, ſed parti ad mũdũ extẽdere, & partim à mundo retrahere & plicare,& partim ad tpalia ſtare,& partim p̃cõtẽplationẽ ſedere.Vel dic q̃ elephas eſt ãlium,q̃ ex toto nõ põt pedes affectuũ reſtringere à mundana,q̃a parti hẽt ſtare p̃actiuã, & parti ſedere p̃ cõtẽplati uã,vt ſupra d̃ genib.qñ flectunt̃.¶Itẽ dicit Ariſ.q̃ pes dexter motoris eſt motus q̃ ſiniſter,& ide eſt(vt ait) q̃ aliqua nobiliora ãlia primo mouent pedẽ dextrũ, ſicut eſt camelus & dromedarius.Inde ẽt eſt(vt ait) q̃ mulier i vtero hñs maſculũ mouet̃ ſe q̃ portat femellã in vẽtre,q̃a.ſiſta ſolet ſp̃ pedẽ ſiniſtrũ ante aliũ mouere , vt dicit Galenus ſup̃ aphoriſmos.

Et inde eſt vt dicit Pli.li.21.c.45.q̃ oĩa ãlia a dextris partibus ĩcedunt,ſiniſtris ĩcubãt . De lupo ẽt & vulpe dicit Ariſt. q̃ primo pedẽ ſiniſtrum mouent , & hoc q̃a pedes & tibias ſiniſtras hñt lõgiores,& iõ ſp̃ claudicẽt qñ currunt,q̃a.ſ.à ſiniſtris ſe erigunt,& a dextris ſe deprimunt & deflectũt. Pes dexter eſt bonus affectus & ſpũalis & virtuoſus. Siniſter vero eſt malus affectus carnalis & vitioſus.Prou. 4. Vias quæ à dextris ſunt,nouit dñs, puerſæ aũt viæ,q̃ à ſiniſtris ſunt.Igit̃ iſtud eſt verũ q̃ illi q̃ cõceperunt maſculũ.i.bonũ & virtuoſum ꝓpoſitum,illi ẽt qui ſunt leones,nullũ timendo p̃ conſtãtiæ firmitatẽ,cameli,ſe oneri inclinãdo per patientiæ humilitatẽ,dromedarij,celeriter currendo per obediẽtiæ agilitatẽ,& p̃ diligẽtię ſedulitatẽ,pedẽ dextrũ.i.bonũ ſpũalem affectũ primo mouent & ſe in ipſo principaliter agitant & exercent.Quia.ſ.primo,& ante oĩa,bona ſpũalia & ęternã appetunt & deſiderãt & affectãt.Et ecõuerſo illi qui fœmina.i.molli & inepto ꝓpoſito ſunt impregnati, & qui more lupi prædæ & rapinæ ſunt dediti,& more uulpis per malitiã deprauati,ſolent ſiniſtrũ pedẽ.i. carnales & ſiniſtros affectꝰ primo ponere,& ipſos lõgiores & prenſiores habere, & ſuper eos ſe erigere & ſuſtinere,ſup̃ dextros aũt & ſpũales ſe deprimere,& ibi modicum ſe tenere,ip ſoſq; poſtponere et vltimo mouere,& per cõſequẽs in via morum nõ rectè ĩcedere,ſed per diuerſa vitia morũ nõ rectè incedere ſed p̃ diuerſa vitia claudicare.3.Re.18.Vſquequo claudicatis ĩ duas partes?Bñ ergo dr̃ Eccl.10.q̃ cor ſapientis in dextra eius,& cor ſtulti in ſiniſtra illius. Verum eſt ergo q̃ dextris pedibus .i.bonis affectibus ad Paradiſum mouemur & incedimus,ſiniſtris vero.i.malis & carnalibus affectionibus,in iſtis ꝑpalibus incubamus,& ibi requieſcimus & ſedemus.Bſ.34.Ibi cubauit lamia,& enutriuit catulos &c.Vel dic q̃ aĩa ſpũaliter habet duos pedes.ſ.dextrum quo incedit,(hæc eſt fides , q̃a ſm̃ Apoſtolum.1.ad Corin.13.Per fidem ambulamus. Iſta.n. nos conſtituit viatores,) ſiniſtrum item cui incubat & hæc eſt ſpes,in qua hõ ſpũaliter requieſcit.Pſ. Caro mea requieſcet in ſpe.Vel dic q̃ motus pedis dextri ſignificat bonum opus,motus vero pedis ſiniſtri ſignificat malum opus.Ergo qñq; mouet pedem dextrum.i.exercet bona op̃a ,ꝓfecto ſignũ eſt q̃ talis eſt p̃gnãs maſculo.i.bono ꝓpoſito.Et ecõuerſo,niſi morum ſiniſtrum malorum operum exerceat , ſignũ eſt q̃ in corde ſuo fœminei mali & vani ꝓpoſiti fętũ portat. Vel dic q̃ pes dexter eſt ſuſtentatio ſciæ gr̃æ, ſiniſter eſt ſuſtentatio mundanæ ſapientiæ,et terrenæ ſubſtantiæ. Boni igitur pedem dextrum p̃ponunt ſiniſtro:q̃a ſpũalia præponunt terrenis,mali vero ecõuerſo ſiniſtrum dextro.i. temporalia ſpiritualib.& æternis,vt ſupra.¶Aliqua ſunt ãlia q̃. pede vtuntur loco manus ſicut eſt periolus ſt ſimia ĩter quadrupedes,p̃ficacus et pellican⁹ ĩter aues. Sic verè multi ſũt qui cum non habeãt manus.i.opationes,loco manuum hñt pedes.i.bonas affectiones. Quia ꝓ certo vbi poteſtas operãdi deficit,bona affectio eius loco ſufficit.Quod nõ ſolum verum eſt in bonis,imo etiã in malis.Apud dñm.n.ſiue bona ſiue mala voluntas ꝓ facto reputatur.¶In apib. et in locuſtis pedes anteriores ſunt poſteriorib.breuiores etc.vide de locuſta lib.de auib. ¶Oĕ ãal quadrupes hñs multas ſciſſuras pedum,gñat filios cęcos:vt dicit Ariſt.ſicut leo,canis,uulpes etc.Sic vere oês illi quorum pedes.i. affectus diuiſi ſunt ad diuerſa et varia bona mundi, gñant filios cęcos.i.faciũt mala opera et tenebroſa,vel filios cęcos.i. ſubditos ignorãtes,q̃a.ſ.tales ſuis verbis et exemplis,illos quos gñant.ſ.ſubditos et imitatores faciunt ignorãtes et cęcos.Mat.12.Cæci ſunt,et duces cęcorum.Et iõ tales debent carere cornib.dignitatum.Pſ.Cornua pctõrum terentur. ¶Pes igitur in vltimo ãlis eſt poſitus ad eius pfectionẽ, lõgus et planus concauus ad ueſtigij ĩpreſſionẽ,digitis eſt diſtinctus ꝓp̃ decoris formationẽ, oſſeus et nerueus pp̃ fortiorẽ durationẽ . Toti corpori eſt neceſſarius ad ipſius ſuſtẽtationẽ, et de loco ad locum uehitionẽ . In feris ẽt et in ãlib.eſt utilis ad eorum defenſionẽ. In nolatilib. ſciſſi pedes et curui ungues vtiles ſunt ad cibi et victus acqſitionẽ,et ĩ natatilib.clauſi vngues ualẽt ad ſui in eq̃s regimen et directionem.Tales pedes põt ſignãre finalẽ pſeuerãtiã,q̃.ſ.iter membra,corpis.i.in cõgerie uirtutũ,finalẽ et ultimũ tenẽt locum.Iſta,n. dẽt eſſe vełtigij bonorũ operum ĩpreſſiua,decẽ articulorum.i.decẽ mãdatorũ contentiua,et oſſeæ et neruææ firmitatis poſſeſſiua,

corporis

corporis ideſt, cogeriei virtutum ſuſtentatiua, aīæ ad cœlum vehitiua, prædæ æternæ gloriæ acquiſitiua, & animæ nauigando ad cœleſtia regitiua. Quia q perſeueraueriț vſq; in ſinem, hic ſaluus erit, ſicut dr Lu. 22. Pſ. Pes meus ſtetit in directo in eccleſijs tuis benedicam te dne. Vel dic, q pedes ſunt pauperes, q in corpe eccleſię vltimum locū tenent. Iſti igitur debent eſſe plani benignitate, duri, oſſei & neruei patientiæ firmitate, longi ſpei lōganimitate ad prædā æternæ glorię cupiendā, diuiſi charitatis capacitate, in aqs vero bonorum tēporaliū clauſi volūtaria paupertate. Vel expone oīa de pedib. affectuū &c. Vel dic q pedes ſunt ſenectus &c. ſicut ſupra. ¶Plāta pedis eſt inferior pars pedis, a planitie dicta ſm Iſido. Et eſt pars pedis durior, ne. ſ. faciliter lederetur eundo &c. Et eſt plāta illa pars aīalis, q veſtigium imprimit incedendo. Iſta planta pōt ſignificare aī voluntatem, quæ. ſ. debet eſſe plana per humilitatem, cō caua per ſpē, lōga per conſtantiā, fortis & dura per impreſſionem bonorū operū, veſtigij bonorum exemplorum effectiua. Et ſic dicetur illud Ezec. 1. Planta pedis eorū quaſi plāta pedis vituli &c. Vel ſi vis per plātā pedis intellige ſenectutem, quæ eſt extremitas vitæ, vbi ꝓculdubio in nobis debet inueniri planities & duri-
1 rities &c. ſicut ſupra. ¶Calcaneus eſt extrema pars pedis. Et eſt calcaneus rotundus, durus, ſolidus, & cū cauilla colligatus, totius corpis mole præſſus. Difficilis eſt curationis ſi vulneratur, quod accidit pp carnis paucitatem, & propter motus cōtinuitatem. Calcaneus eſt ſenectus, & vltima pars vitę noſtræ, quam ꝓculdubio moles totius corpis. i. defectus totius iuuentutis ſmit, & ió vulneratur. Senectutis calcaneus. pp cm vulneratus, difficiliter pōt curari, q. ſ. vitia ſenum ſūt quaſi inſanabilia, & hoc facit duritia obſtinationis, pauci tas carnis. i. dulcedinis gr̄æ & cōpaſſionis, & multiplex motus iracūdiæ & turbationis. Et de muliere ió ſerpēti dictū ē. Ge. 3. Ipſa cōteret caput tuū, & tu inſidiaberis calcaneo illi⁹.

De Oſſibus. Cap. 52.

1 Dicto de membris corporis diſſimilibus ſeu officialibus dicendum eſt de membris conſimilibus, & primò de oſſibus. Nam ſm Conſt. lib. 2. Oſſa ſunt duriores & ſiccio res partes corpis aīalis, & hoc neceſſariū fuit vt ait, ad corporis carnis ſuſtētationē, & ad mēbrorū interiorū defenſionē. Sūt ergo oſſa frigida, ſicca, alba, dura, fortia concaua, forma & qualitate diuerſa neruis inuicē colligata, mutuo ſe cōtingētia, medullis interius plena, & carnib. exterius cooperta, miro naturæ artificio inuicē ordinatæ. In corpe eccl̄æ oſſa sūt viri iuſti & pfecti, & maximè religioſi pdicatores & plati, q. ſ. carnes & neruos. i. fragiles & imꝑfectos fouent, ſuſtinent & ſupportant. Iſti igit dēnt eſſe ſicci p abſtinentiā, duri p patientiā, fortes p cōſtantiā, albi p munditiā, cōcaui & vacui per paupertatē, medulloſi tñ per deuotionē & pietatē, neruis colligati p amicitiā & charitatē, inuicem ordinati p decentiā & honeſtatē, carne cooperti per ſuæ fragilitatis cōſideratā vilitatē. Vñ talia poſſunt ſignari in illis oſſib. de quibus dr Eze. 47. Oſſa arida audite verbum dñi, ecce ego intromittā in vos ſpm & viuetis, & dabo ſuper vos neruos, & ſuper creſcere faciā ſuper vos carnes: & ſuperextēdā ī vobis cutem. Quia. ſ. talia oſſa eccleſiæ, debent habere ſpm gr̄æ & veritatis, neruos charitatis, cutem exterioris honeſtatis, & carnes. i. cōſideratione ſuæ carnalis fragilitatis. Vel dic q oſſa aiæ ſunt virtutes, quæ. ſ. debent eſſe inuicē conchatenatæ, & ad ſuſtentamentū aīæ ne p vitia defluat, ordinatę, me
2 dulla deuotionis repletæ, & ſuicē ī aīa ordinatæ. ¶ Oſſa ſunt exterius multū dura, ītus ſunt molli medulla repleta, & hoc ne cōcauitate frāgant, & vt per ipſam medullā nutriant. Cōcaua ēt ſunt oſſa, & non ſolida, vt leuiora efficiant, ne forte ſi eſſent cōpacta, nimio pōdere grauarent. Sic uerè plati exterius dēnt eſſe duri p apparentem ſeueritatem, intus tñ in mente dēnt eſſe molles & medulla pleni p pietatē & benignitatē, & hoc ne forte frāgant p odium, uindictā, uel crudelitatem. Bonis tpalib. ēt debent eſſe vacui per ipſorum contemptum & ſpūalem paupertatē, & cōcaui p humilitatē, vt ſic ſint magis leues, ſurgendo per affectum ad cœleſtium felicitatē, & minus pōderādo per terrenā cupiditatē. Iob 21. Viſcera eius plena ſunt adipe, & medullis oſſa illius irrigan
3 tur. ¶Oſſa maſculorum fortiora ſunt oſſibus fœminarum. Oſſa ēt piſciū, & auium valde debilia ſunt reſpectu o ſſiū aīalium aliorum. Piſces ſunt molles & carnales & ſan-
Fœminæ, q naturaliter ſunt auarā, ſunt auari cupidi & ambitioſi. Aues verò q altè volet ſunt ſuperbi & elati, & ſuperbi ꝓpter oſi. Igit iſta tria genera perſonarum debilia habent oſſa. i. cōſtantiā debilem & fragilem, q. ſ. ꝓ certo iſti ſunt debiles ad reſiſtendum, & fragiles ad operandum. Ita q de talibus poſſunt dicere illud Pſ. Quaſi leo ſic contriuit oīa oſſa mea. ¶Carnes quæ ſunt ꝓpinq; oſſibus, ſunt cęteris dulciores, hoc eſt, ꝓpter dulcedinē medullæ, q eſt inter oſſa poſita. ius fumi exhalantes faciunt dulcedinem. Sic vere iſti ſanctiqui quērāt viros bonos, oſſeos & medulloſos, ſunt cęteris ſanctis res de medulla. n. ſuæ gr̄æ & ſcię aliq d eis influit, & in eis virtutis in eis gn̄atur. Prou. 16. Dulcedo aīæ ſanitas oſſium. ¶Oſſa naturaliter ſunt ſicca & dura, grauia & inſenſibilia. uis inuicē colligata, & ēt medulla interius irrigata, & ſanguine. ꝓrium oſſib. q a ſciſſa nō recreſcunt, ad ignē ēt poſita flectunt, nec curuant nec liquefiūt aut molleſcūt, & hoc ſunt. fuerint, difficiliter reiunguntur. Si uero oſſa ficca inuenerint tumulū & garrulitas gn̄at. Talia oſſa sūt diaboli. res. Iſti. n. ſunt ſicci p indeuotionē, duri per obſtinationē, ſenſibiles per incōpaſſionē, medulla pleni per carnalitatis. fectionē, inuicē colliditēs per garrulā, & ineptā locutionē, nunq liqueſcentes per igneā cōtritionē, & uix aut nunq creſcentes p pniam & cōuerſationē, ſic ſcindat p pūā. fectionē, & difficiliter ſe reiungētes p cōcordiā & dilectionē q̄n p diſſenſionē frāgunt aut diuidunt, inter ſe nequā amicitijs colligati p malā & ī. pbā cōfederationē diabolo dr Iob 40. Nerui teſticulorū eius perplexi, oſſa eius ſiſtulæ æris, & cartilago ipſius quaſi laminæ ferreæ. vis dic q oſſa. i. viri cōſtātes & fortes nunq debent iuſtorum ri uel flecti igne tribulationis, nec molleſieri aqua pręcepti tis & mundanæ cōſolationis. ¶Aliqua aīalia nōn habent lida oſſa ſine medulla, ſicut eſt leo & elephas, medullarium per ſuā bam oſſium in occultis poris undiq; efficitur. Talia aūt aīalia ſunt cæteris fortiora, et ad libiditem naꝑna. Vñ ēt ſolin⁹ de lygdamo ſyracuſano hoie fortiſſimo cit q oſſa eius deprehēſa ſunt nō habere medulla, q. ſ. ſcire, nec fudaſſe cōpertus eſt. Et ió prim⁹ in Olympiotamine pācratij reportauit coronā. Per medullā, q̄ eſt humilis et unctuoſa et pinguis, intelligo uoluptatem, q̄ ſecundum luxuriæ carnalitatem, quæ. ſ. oſſibus nr̄is. i. interioribus et potētijs naturaliter eſt inſerta. Illi ergo q. ſunt oſſa ſine bra leonis et elephātis Chr̄i, et q per uirtutem cōſtanter ſolidi et cōpacti, et q medulla carnalitatis et immunditię ſunt priuati, ſunt ut cōiter p alijs ſpūali fortitudine robo ti, et ꝓ victoria et certamine huius mundi, coronā accipiunt coronati, et ad ſpuendū p malā locutionem, ad detrahendū auaritiā et ambitionē, min⁹ ſunt naturaliter inclinati. Beatus vir q ſuffert tentationē, qm̄ cum ꝓbatus fuerit, accipiet coronā uitę. Vel dic ꝓ oſſa ſunt interiores potentię affectiones aīæ, q ſi medulla carnalitatis careāt, et ab ea da et firma ꝓmaneat, ſpūali fortitudine in tentationibus bulationum certamine multū valent, et ad ſtitēdum ꝓtiā, ad ſpuēdū p luxuriā min⁹ vacāt. Vel dic q medulla ficat diuitias, quarū abundātia gn̄at luxuriæ carnalitatē. raritas uero et pauꝑtas cauſat cōtinentiæ caſtitatē. Q. ꝙto plus in oſſibus hñt de medulla, tanto ſunt ad libi magis ꝓna et inde eſt q elephas cuius oſſa medullā rere, caſtiſſimum aīal ferē eſſe. Sic procul dubio illiq magnā copiā medullæ deliciarū, libenter exercent luxuriæ et īmunditiarum. Et ió elephātes. i. uiri iuſti exercentes, q carēt deliciarum medulla abſtinēt et luxuria ptela, q. a ſm Hieronymū, Vēter ſaſ facit ſpumas

De Medulla. Cap. 53.

Medulla ſm Conſt. eſt q̄dā ſuba unctuoſa ī media oſſium collocata, et ex puriſſimis partib. unctuoſi ſanguinis ī ſpinæ et oſſiū cōcauitatib. gn̄ata. Iſta igit ſm ipſum eſt et humida et frigiditatis et ſiccitatis oſſiū ꝓtiatus. uis mediantib. à cerebro ꝓ medullā ſpinæ deſcendens, motus et ſenſus in membris quæ ſub collo ſunt, effectuat. ſm Iſid. medulla dr à made factione, eo q totum corpus defaciat et humectet. Medulla eſt diuina gratia, quæ cibat per innocentiæ puritatē pinguis et glutinoſa per cha-

ſ. mollis & tēera ꝓ pietate. Iſti igit ad multa ſpūaliter valet, q. ſ. ad motū bonæ operationis, & ſenſum ſapiētiæ & diſcretionis gr̄atia, ſiccitatē incōpaſſionis & frigiditatē indeuotionis tollat, & à cerebro. i. à Deo ꝓ neruos bonarū affectionum de cerebro, tota aīam ſpūaꝑ vegetat & humectat. Iob 21. Medulla illius irrigant. ¶Medulla deſudat humorē, q ad lu- exercitat &c. & inde eſt q aīalia q̄ multū hñt de medul- ſunt &c. Vide de oſſib. §. vlt. ¶Sicut dicit Varro: Ouis medulla imitat naturā lunæ, tā in aīalib. q̄ in plātis ſicut eſt videre in conchyliis marinis ſiſtib. q. ſ. in plenilunio aug mentat, & in nouilunio vacuant. Vñ ēt (ſicut ait) in plenilunio eſt bonū arbores plātare ſeu inſerere, q. a. ſ. fructus eſſent vermiculoſi, & de facili cōputreſcunt, & hoc forſan accidit pp ſuperfluā humiditatē, q tūc ſurculus vel arbor cōcipit in medulla cuius ſuperfluū nō pōt dirigi à natu- tē exiſtit. Luna eſt mundi, ꝓſperitas, q̄ quis ſplēdeat, tñ fluat & deflat. Medulla eſt interior amor & affectio. Quia, ꝓ certo vt cōiter ois humor & amor mundanorū amicorū cō- uertit ad lunā. i. mūdi, ꝓſperitatē, & ſm ꝙ ipſa fluit & de- fluit, talis quos diligunt, ſm hoc & medulla ſuæ affectio- nis & amoris creſcit ſiꝝ & decreſcit. Et ió ſi cōtingat q̄ du- rante plenilunio. i. plenitudine ꝓſperitatis mūdanæ, aliqua ar- bor, aliqua perſona ſurculo noui amoris alicuius inſeratur, nunq̄ etiam ꝓuenit vt cōiter fructus bonus, q nimò ſp ſo- let eſſe tortuſus & finis talis amoris vermiculoſus, & diuerſis modis corruptibilis & nō durabilis, ſed defectuoſus, q. a. ſ. talis amicitia durāt ꝓſpera, odiunt vero vel deſiſtunt dū ve- nerint aduerſa. Eccl. 7. Eſt amicus ſocius menſę, & nō pma- nens die neceſſitatis. Vel dic q luna eſt mundi ꝓſperitas & fortuna, q̄ ſi plena fuerit, hoc eſt dictu, ſi nobis fuerit, & nō defuerit, humore ſuperfluo & medulla diuitiarū & deli- tiarum nos replebit, q nr̄a. i. diſcretio vel rō ipſas rege et moderabit ne inde vermes auaritiæ, & putrefactionē luxu- riæ generabit. Conſtat. n. q mūdi diuitiæ illis per ipſas rege- re nolentibus, vermes diuerſorū criminū introducunt. Eſa. 14. Subtus ſternetur tinea & operimētū tuū erūt vermes. Vel dic q iuſtus. i. mercedes talis humorū & ſuperfluarum di- uitiarū. q. ſ. diſcretione debite nō reguntur, uermes æternæ damnationis cōcomitantur, q̄a ſicut dr Eſa. 66. Vermis eorum non morietur &c. Vide de teredine. §. vlt. ¶Aliqua ſunt aīalia quę oſſa dr medulla carere ſicut leo. Q. d. ꝓ tāto dr, quia de hēt modicū de medulla, q̄ patet: q̄a eius oſſa ita sūt ſo- lida, ꝙ nihil cōcuſſa ignē emittūt. Sic uerè multi ſunt quorū oſſa. i. quorū interiores affectus ſunt ſine medulla pietatis: q. d. ſine oſſibus meis. ¶Scd̄m Dioſcor. medulla maxime auiū & animalium illeitrū valde eſt medicinalis, ſoleꝫ. n. ſciſſurā labio- rum ſanare, dolorē auriū ſedere, duritiā glādium emol- lire, ſcabiem pedum ſanare, dolorē mamillarum & gutturis mitigare, & in ulceribus & phthiſicis humor perditū reſtaura re. Et ideo medulla ſpūalis. ſ. pietas, charitas: vel gr̄a. Iſta eſt illa medicatur labiis tollendo oēm ſciſſam & ineptā locu- tionem, cordis gladib. molliendo oēm duritiā & obſtinatio- nem, pectoris dilatando. ſ. exinde veſicas. i. oēm ſuperbiā inflā- tionem & ſimptionem, gutturi & mamillis deuotionē & cōpaſſionē ꝑperādo, & dilatādo eorum guſtum & lactatio- nem. Ulceribus & phthiſicis. i. pauperib. & cōſumptis, reparādo humorem. i. ſpem & cōſolationem. Bene igitur dr de medulla pietatis illud. 1. ad Tim. 4. Pietas ad omnia valet.

De Cartilagine. Cap. 54.

Cartilago eſt q̄dā ſuba inter carnem & oſſa media tenera, flexibilis & per lucida, in oſſium extremitatib. vt le- uis motus ſit, poſita, & ad flectendum vel mouendum ſi- ne ſui ruptione, naturaliter coaptata, ſicut patet in aurib. & naſo, quæ ſunt membra cartilaginea, quæ flectuntur, & nō frangūtur, ſm Conſt. Cartilago aīæ ſignāt ipſius flexibilitatē. Os dorſi, quæ. ſ. debet eſſe media inter duritiā oſſeā & tene- ritudinem carneā, q. a. ſ. nō debet eſſe nimis dura per obſtina- tionem nihil credendo, uel nimis mollis per indiſcretionē ſe inclinando recipiendo, & ſe ad oīa deflectendo. nō eſt. n. ſanctus ad oīs ſpiritui, ſed ꝓbate ſpūs ſi ex Deo ſunt Io. 5. Fle- ctamus meus ad bonū documentū, cum quadā duritia deli- berationis reſiſtentiæ, ne forte ſub ſpecie boni ſibi exhibeat impulſus alicuius palliatę nequię. Vel dic ꝙ in corpore eccl̄æ, cartilagines ſunt viri obedientes, iuxta voluntatem Dei & ꝓlatorū ad oīa ſe flectētes, & ſine ruptione impatiētię ſa- ciēt ſe mouētes. Sap. 16. Ad ꝙ q̄ſq; volebat cōuertebat. ¶Car- tilago eſt naturæ inſenſibilis, caret. a. ſenſu & motu, quātum eſt de ſe. & cartilago ſi ſciſſa fuerit, nō reſcreſcit, ſicut ſupra de oſſib. eſt expreſſum. Sic vere cartilagines diaboli. i. pcō- res, q. ſ. ad oē malum ſunt flexibiles & mobiles, non habent ſenſum cōpaſſionis, nec motum bonę operationis, imo ſi ꝙ pctm̄ ſcindantur, & ab vnitate eccleſiæ diuidantur, nunq̄ amplius pet pniam volunt recreſcere, ſed in ſtatu peccati perpetuo remanere. Vnde de duritia obſtinationis talium cartilaginum dr Iob 40. vbi de diabolo ſeu behemoth dicitur Cartilago illius qua ſi lanimæ ferreæ.

De Neruis. Cap. 55.

Nerui ſunt q̄dā corporis mēbra gracilia, longa concaua, mollia & flexibilia à cerebro & à nucha dorſi oriēti- a, ipſum aīalē cōtinentia & ſenſum motū oib. mēbris corporis adminiſtrātia; & alia mēbra, q̄ de ſe ſunt inflexibilia, ſua flexibilitate mouentia & flectentia, ſm Cōſt. & Iſid. Nerui corporis eccleſię ſunt viri iuſti & maximè ſunt religioſi, pdicatores & plati, q. a cerebro et nucha. i. à Chr̄o et à beata Maria, vel papa et ab eccleſia originaꝝ, ꝓcedentes, illud Iob 10. Pelle et carnib. veſtiſti me, oſſib. et neruis compegiſti me. Igit tales dñt ſpm aīalē. i. Spūs ſancti gr̄am cōcinere, ſenſum deuotiōis ꝑbere et motū opationis bonæ ſuis doctrinis et exēplis aliis exhibere, et ſic flexibilitate ſuæ bonæ voluntatis poterunt duros, obſtinatos inflexibiles, ad flexionē bonorū operū immutare. Igit iſti dñt eſſe graciles ꝓ humilitatē longi per longanimitatē, cōcaui per charitatem, molles per pietatem flexibiles per obedientiæ facilitatē: et ſic corpori eccleſiæ poterūt facere mirabilē vtilitatē. Vel dic ꝙ nerui ſignant virtutes, q̄ à cerebro Chr̄o, vel à nucha. i. à beata virgine ꝓcedunt, et ꝓ aīam ſe diffundunt, et motū bonæ operationis, ſenſum q̄ cōpaſſionis faciūt et inducūt. Et ſicut nerui iuicē ſunt cōnexi, et bini inuicē colligati cōtenta vt cā fortitudinis aīalis ſint ſm ꝙ magis ſunt cōpreſſi et multiplicati, ſicut dicit Iſidorus et Sol. vñ ſm ipſum Solinum, Varro ibi agit de ꝓdigioſa fortitudine, ponit Tritanum gladiatorem q et rectis et trā fuerſis neruis cōpactus erat: et ió fortis erat: manib. ēt et pedib. cācellatis, quēcū q; fortiſſimū aduerſariū leui ipetu ꝓſternere ſolitū, ſic vere virtutes in aīa ſunt cōnexę, et inuicē cōbinatæ et cōiūctæ, et neceſſario plures inuicē adiunctæ. Et ſic q. neruos virtutū ex recto et ex trā fuerſo. i. ab oī habuerint tātā, ſpūalē fortitudinē acquirent, ꝙ hoſtes ſpūales facilr ſuperabūt et vincēt. ad Heb. 11. Fortes facti ſunt in bello, caſtra vertunt exterorum. Vel ſi vis per neruos potes intelligere inferiores iudices et plates, et maximè legatos, q̄ à cerebro. i. à papa originaliter exeunt: et pleni ſpū ſcto ad diuerſa officia per diuerſas partes mittuntur et diſcurrunt. ¶Nerui q̄ exeunt à cerebro, ſunt molles et leues: ſed quanto lōgius ꝓficiſcunt tato ampliꝰ induranꝫ. Sic vere q̄ nerui. i. inferiores iudices et plati, primo à cerebro et capite. i. à papa et rege mittuntur, ipſi ꝓculdubio molles, dulces, benigni et ſuaues inueniuntur, et potiſſime quādiu ipſi capiti. i. iſtis ſuis magiſtris et capitaneis ꝓximanꝫ. Timent. n. ſi delinquerent, ꝙ clamores ad ſuos dños cōtra eos ꝓuēnirēt. Sed ꝓ certo q̄ſi iſti nerui elongantur ab ipſo capite. i. q̄ſ tales iudices vel legati ſunt in diſtanti patria à principe vel à rege, tunc per crudelitatē indurantur, et q̄a non hñt quem timeant, ſubditis in duritia dñantur. Eſa. 48. Sciui. n. q̄a durus es tu, et neruus ferreus ceruix tua et frons tua ærea. Et ſicut in corpore diuer ſi ſunt nerui: et diuerſis officijs deputati, q̄a. ſ. vnū par vadit ad oculos, et aliud ad aures, et aliud ad nares, &c. ſic ēt ī eccl̄ia diuerſi diuerſa faciūt, et iuxta doctrinā Apoſtoli, diuerſi diuerſimode in mundo ſeruiūt et diſcurrūt. ad Ro. 12. Oīa mēbra corporis non eundem actū hñt. ¶Scd̄m Ariſt. aūt neruus ꝑcuſſus nō recreſcit, nec diuerſis reiungitur, cuius, tñ cōtrariū facit vena. Sic ſunt multi ita in malo ꝓpoſito indurati, quod ſi aliquo caſu à Deo uel eccleſia uel religione, uel fide, per pctm̄, a poſtaſiam vel perfidiam, ſcindūtur uel diuiduntur, nunquā ad vnitatem cōcordiæ fidei et gr̄æ amplius reuertuntur: nec corpori Chr̄i myſtico amplius reiunguntur, qui-

quinimo in diuisione & schismate perpetuo commorãtur, sicut videmus de schismaticis & de græcis; contra illud Esa. 51. Attendite ad petram vnde excisi estis.

De Venis. Cap. 56.

1 VEnæ ſm Isid. dr̃ quasi viæ naturæ, vel quasi viæ natantis sanguis. Vñ & dicti pr̃ à veniendo, eo q̃ sanguis veniat p ipsas ad diuersas corporis partes. Oriunt igit oēs venæ originaliter ab hepate, sicut nerui à cerebro, arteriæ à corde. Venæ ergo ab hepate exeunt: & inde nutrimentum quatuor humorũ fugunt, ipsumq; per corpus deferunt & ſm mẽbrorũ exigẽtia, vnicuiq; ipsum distribuũt, & ipsę miro naturæ ingenio sibi inuicẽ subseruiunt & p̃ suo exequẽdo officio, p oēs partes corporis se diffundunt. Per istas venas pr̃t in corpore ecclesiæ militantis intelligi uiri pii, q.s. pr̃t dici venę à venia p̃ eo q̃ alus veniã & grã largiunt. Vel ẽt à via seu veniendo, q.s. p istos ueniunt alijs consolationes & bona. Quia, pculdubio isti sunt q̃ ab hepate. i. ab ipso Deo, sanguinẽ bonorũ spaliũ hauriunt, ipsum tñ sibi solis nõ retinent, imõ oib; membris indigentib; i. pſonis pauperib; distribuunt & ministrãt. Actu. 3. Distribuẽbãt unicuiq; sicut opus erat. Sibiq; mutuo inter se subseruiunt & se inuicẽ diligũt atq; fouent. Vel põt dici de p̃dicatoribus, qui à Deo hauriunt sanguinẽ doctrinæ, & maxime è quatuor humores .i. sciam quatuor euangeliorũ, quẽ deferunt vndiq; p diuersas mundi partes, & eps mẽbra. i. personas diuersimode nutriunt & imbibũt. De venis q̃ dñr arteriæ, qñ à corde oriũtur & qñ pulsum & vitã p mẽbra portant & operanẽ, multa dicerent hic: sed sufficit qd̃ est dctũ supra de cerebro & de corde & pulmone & similib. ¶ Vena est diſpositionis cor-
2 poris oſſiua: & maxime vena pulsatilis. Vena ẽt est (sit pedibus aperta fuerit, corrupti sanguinis euacuatiua, & sanitatis inductiua: si vero aperta nõ fuerit est mortis aliquotiens cattiua. Vena insuper si in debitẽ aperiat, est bonorum humorũ euacuatiua, & magnarũ egritudinũ effectiua. Per venã potest intelligi locutio ga hinc dicit sapiens Prou. 6. Vena vitę
3 os iusti. ¶ Ilta est. n.q̃ inferiores aĩ dispositionẽ declarat, quia ex abundantia cordis os loquit. Ilta p cõfessionẽ aperta, corruptos humores uitiorum purgat, si vero per cõfessionem nõ aperiãt aiam mortificat atq; danat, qa mors & uita in manu linguæ. Verumtñ si vltra debitũ p multiloquiũ se aperiat, tunc humorẽ diuersorũ verborũ euacuat, aiam per stultiloquia deprauat. ¶ In venis q̃q; cõtinẽt humor corruptus, q̃
4 est infirmitatis inductiuus, & aliorũ ẽt corruptiuus, sicut patet in leprosis. quorũ sanguis est corruptus, q̃ ẽt alios inficit & corrũpit. Sic verè in uena cordis multorũ corruptus sanguis malæ affectiõis latitat, q̃ leprã pr̃i inducit, & circũstantes p mala verba & exẽpla ſgdat. ¶ Scdm Arist. li. 2. de aĩalib. vena incisa iterũ reiungit recrescit. Sic vere uena cordis nostri si p pr̃tñ læsa vel scissa fuerit: iterum se dẽt per pniam reiungere: & rursum ad integritatem gratiæ reuenire. Iob
5 24. Lignum habet spẽ quia si pcisum fuerit rursus, rursus virescit. ¶ Quales venas hẽt ouis sub lingua &c. vide de oue.
6

De Carne. Cap. 57.

CAro ſm Remigium dr̃ à carie. i. à putredine eo q̃ oĩs caro putrefactioni sit subiecta. Caro. n. & potissime quãdo corrupto sanguini admiscetur, de facili putredini subiicitur. Et ſm Const. tres ſpes carnium sunt in corpore. s. caro glandulosa, q̃ est in mamillis; caro neruosa, q̃ est in musculis caro viscosa & cartilaginosa, q̃ est in iuncturis. Per carnem põt intelligi conditio nostræ carnis, q̃ ſm veritatem carni & putredini naturaliter est subiecta, & non solum corruptioni naturali: imõ ẽt corruptioni morali, qa sicut dr̃ Gene. 6. oĩs caro corruperat viã suã. Tres vero sunt carnis. i. carnalis vitæ, ipsẽs. s. glandulosa & quasi montosa, q̃ est uita superborum, neruosa & quasi ligans & fasciosa, q̃ est uita auarorum viscosa & lubricosa, q̃ est uita luxuriosorum. Talis igitur triplex caro corruptioni vitiorũ subiicitur: & corruptiõi vermium in posterum subiicitur. Iob 7. Induta est caro mea putredine & sordib. pulueris. ¶ Scdm Constant. caro est naturaliter calida & humida, caloris naturalis fomentum, ossium neruorum & lacertorũ cooperimentum frigiditatis ossium temperamentum: & vacuitatis membrorum corporis repleme-
7 tum. Per carnẽ in bono significato põt intelligi mollities pietatis, q̃. s. oĩb; se exhibet tenerã & benignã. Ilta ẽt q̃ calorẽ pietatis & humorẽ deuotionis cõtinet, & q̃ nõ operimentũ, frigidis fomentũ, uacuis & pauperibus repletum: & cunctis oĩs olatis tpamentum & defensamentum præbet atq; pbet. Vñ de carne fluidæ pietatis põt intelligi in Ps. Caro mea immutata est, ppter oleũ. Vñ ẽt de ista charitate & pia fraternitate dicebat illi 2. Re. 5. Ossa tua & caro tua sumus. Vel dic q̃ per carnẽ intelligitur hõ pro-
8 xibilis & benignus, q̃ facit oĩa ſu pradicta; ¶ Caro ẽm Aug. 3. si inter maciem & pinguedinẽ tpata fuerit laudabilior. si vero in humiditate uel pinguedine excesserit: tunc ad tellectus. opera inhabilis erit. Sic verè si caro diuitarum fuba tẽporalis mediocriter abundet, vilis est: si vero nimis affluat pinguedo, uel mollities deliciarũ prosperitatis, tunc solent in hoie intellectualia & spũalia opa impediri, & ẽt heberari: qa sicut dr̃ ad Ro. 8: Qui ẽm carnẽ sunt carnis sunt, sapiũt. ¶ Caro de se est pars corporis valde
9 hs & renera, & iõ impatiens est operis & laboris. Vñ habã q̃ hñt pedes valde carnosos, nõ pr̃t diu laborare, nec ditare, sicut pareret hoie & camelo quorum pedes carnosi sunt, & iõ indigent corio uel calciamento. Sic vere illi nimis sunt carnosi. i. carnales & deliciosi, non pr̃t bene labores & tribulamina sustinere. Matt. 26. Caro aũt infirmatur nõ necesse est eos corio mortuorũ aĩalium. i. exemplis & ctrinis p̃cedentium sanctorum munire, vt sic pedes eorum carnalium affectuum possint securius pertransire. Et sicut cere poterit non talis illud Ps. Caro mea requiescet in spe. ¶ Carnes pp similitudinem, bonum pnent. corpori. annexum mentũ. Et iõ aues nobiles carne & sanguine tanquam non solent nasci. Sic vere sanguis & caro Christi in sacramento optimũ aĩæ nutrimentum. Io. 6. Caro mea vere est cibus. Et inobiles aues. i. hoies spuales & virtuosi, solẽt tales cibo carnis & sãguinis comedere, & deinde spualiter sentire & ibidẽ. Qui mãducat carnẽ meã, viuet in æternũ. Aues sublimes pauce sunt carnositatis &c. Vide de auib. in gñali. Item caput qd̃ est mẽbrũ valde nobile, magis est osseũ q̃ carneum &c. vide supra de capite. ¶ Aues ignobiles maioris humi-
10 nositatis q̃ nobiles: & maioris i hyeme, q̃ in æstate, pauca natib. & anterib. Carnes. n. istarũ crescũt in hyeme propter & macrescũt in æstatis tpe pp motũ. Sic verè ignobiles pcões plus abũdãt in carnositate diuitiarũ q̃ nobiles. Item: & hoc p certo in hyeme pñtis viræ: ubi in mũdi spem re q̃ escũt: qa. l. qñ ęstas: & feruor iudicij aduenerit, tunc ies æternæ pauperatis istos in inferis deuorabit. Esa. 24. nuabitur gloria Iacobiet pingues carnes eius emaciem

De Pinguedine. Cap. 58.

PInguedo. est q. à suba mollis, alba et carnes, de optimo sanguine gñata. Teste. n. Const. sanguis uenens ad loca naturaliter frigida in pinguedinẽ cõgelat. Vñ ẽt dr̃. aĩalia q̃to amplus impinguantur, tãto magis sanguine pauperantur: sicut patet in horb. ualde craſſis. Pinguedo ẽt cessatio uel voluptas. Ilta. n. ex cõgelationẽ indeuotionis generatur, qñ. s. sanguis interioris affectus p torporem media cõgelat, qa proculdubio mens impinguat p caritatem, qñ effectus cõgelat et infrigidat p indeuotionis torporem. Et iõ illi q̃ abundant in pinguedine carnalis infectionis cõiter deficiunt à sanguine bonæ et spiritualis effectionis. 1. Re. 15. Oblatus est ei agad pinguissimus tremẽs. Vel de sanguis signat grã Dei uel ẽt memoriam sãguinis Iesu Christi. Quia procerto illi q̃ p diuitias et delicias impinguantur, porales. tãto plus vacuantur spũalibus. iõ diuitib. pollens Amos 4. Audite verbũ Dei naccæ pingues q̃ estis in monte mariæ. Vel dic ecõtra q̃ p sanguinẽ intelligitur caritas, per pinguedinẽ uero intelligitur gra, deuotio pietatis. Ilaritas. Quia pro certo illi qui pinguedine tali dotantur, pertes ter carnalitatis sanguine non inebriant. Et conuerso illi abundãt in sanguine carnalitatis, vt cõiter parũ hñt de pinguedine gr̃æ et charitatis. Vñ de nobis et pinguib. dr̃. Inebriabo aiam sacerdotum pinguedine. ¶ Scdm Arist. in 4. de partib. animalium: omne aiam quanto minoris est motus tanto maioris est pinguedinis. Et conuerso quanto minoris motus fuerit, tãto in ipso pinguedo minor est. Et inde est quod renunculus dexter minoris est pinguedinis quã sinister, pro eo q̃ in dextera parte est motus et calor, sinistro

fortis. Sic verè qñ quis motui laborũ et tribulationũ subijcitur, ric calore charitatis amplius fouet, et in deliciarũ pinguedine imminuit. Esa. 17. Attenuabitur gr̃a Iacob, pingues carnes eius emarcescente. Et econuerso illi q̃ quiete prospe ritatis lętant, carnalitatis pinguedine cumulant. Ps. Impinguatus est dilectus, & recalcitrauit. Vide supra de renibus. 3 ¶ Hoiee pinguissimi qñ infirmant, tarde sanant, & pp defectũ motus & caloris diutius ægritudine detinent, & facili⁹ suffocant. Mulier ẽt qñ nimis abũdat i pinguedine, vix cõcipit nisi pinguedo ipsius emarcescat. Sic verè illi q̃ pinguedine diuitiarũ abundãt, qñ per pr̃tñ infirmi sunt, nõ facile p pẽ nitentiã cõualescunt, & fẽtũ boni propositi nõ faciũt cõcipiunt vel acquirũt. Talis. n. diuitiarũ pinguedo solet calorẽ charitatis extinguere, motũ boni operis tollere, & vias interiorũ effectuũ opilare, & sic curationẽ pniæ retardare, & cõceptũ boni ppositi impedire. Vñ de diuite obstinato dr̃ Iob 15. Cucurrit aduersus eũ erecto collo, & pingui ceruice armatus ẽ. operuit faciẽ eius crassitudo. ¶ Pinguedo est ignis & 4 caloris nutricium, & suijpsius ad superficiẽ erectiua, pellis sue cutis remolitiua, pororũ opilatiua, vacuitatis repletiua rugarũ cutis exteriua, venarũ, & arteriarũ cõpressiua, tẽsiua & rõnis impenditiua, & cõceptionis aĩaliũ retardatiua. Talis ẽ pinguedo diuitiarũ vel deliciarũ, vel ẽt pinguedo mundanę ꝓsperitatis. Ilta. n. ignẽ auaritię iflãmat & nutrit. Pellẽ cõuertiõis relaxat & mollit. Poros affectuũ opilat & claudit, & ibi intrare gr̃am non pmittit. Vacuitatẽ cordis malis desiderijs, & replet & cumulat. Venas volũtatis cõprimit, & cõcutiat, & se sup potẽtias aĩæ erigit & exaltat. Rõnem obscurat & hebetat, & cõceptũ boni ppositi impedit & retardat. Et sic de tali pinguedine & pctõib. põt dici illud Es. 34. Inebriabitur terra eorũ sanguine, & humus eorũ adipe pinguẽ. Vel dic q̃ pinguedo est gr̃a & charitas, & douotio, quę ignem bonorum desideriorum solet nutrire, mentem mollire, & vacuitatem cordis virtutibus replere, conceptum mali propositi retardare, & poros sensuum claudere & velare.

De Cute. Cap. 59.

1 CVtis ſm Isid. dr̃ à cuti græce, quod est incisio, eo q̃ est exterior pars corporis, q̃ põt diuidi, & scidi. Et ilta dr̃ pellis, q. a pellit exteriores iniurias, & detracta dr̃ coriũ, q̃ carnis nuat ineptias. Est igit cutis seu pellis, exterior corporis superficies, carnẽ & ossa circũplectẽs, & oĩa interiora muniens atq; tegẽs, & ſm variã mẽbrorũ dispositionẽ nunc se cõtrahens, nunc extendẽs, & pp nãlẽ sui tenuitatẽ sup mẽbra vndiq; se diffundens, & exterioris aeris iniurijs pro mẽbris interioríb. se opponens. Per pelle seu cutẽ in corpore, põt intelligi exterior cõuersatio. Ilta est. n. q̃ oĩa mẽbra. n. oĩa opa & affectus celat & cõtegit, & visus humanos ne interiora nisi videant, excludit, & pellit, super oĩa q̃ cogitant interius, se extendit, & obtutib⁹, hoim se exponit, & diuersimode cõtrahit aut disponit. Quę oĩa pr̃t dici de cute subtili pauperum. Vel dic q̃ cutis aĩæ est pr̃tiã, q̃ frigorib. & tribulationib. exponit, & ab ipsa oēs interiores affectiones aię defẽdũtur, vt sic tã de cute bonę cõuersationis q̃ de cute pacientię & durationis intelligat illud. Eze. 37. Super extendã in vobis cutem, & dabo vobis spũm, & viuetis. Vel dic q̃ p cutẽ põt intelligi hypocritica cõuersatio, qa sicut in quibusdã aialib. sola cutis est vilis, sic in hypocritis sola cõuersatio est bona. Ilta est. n. q̃ oĩa fęda & immunda operit, & ne vitia eorũ uideant, cuncta, circuncelat & cõcludit, ita q̃ ilta sola cutis pulchra est & mũda, turpe aũt est fẽdũ, q̃ quid abi condit & subtrahit. Eze. 36 extenta est sup ea cutis, & ipsum nõ habebãt. ¶ Inter oĩa aialia hõ magis tenuem hẽt cutem, & iõ facilius ledit frigore vel calore. Et iõ necesse est q̃ hõ habeat vestimenta cõtra extrinseca nocumenta. Sic verè hõ cutẽ patientiæ valde habet tenuẽ & debilẽ, nihil. n. põt, p salute torquerare, imo ftatim dolet & lædit̃, si aliquãtulum pungatur, dicens illud Iob 7. Curis mea arnit, & contracta est. Et ideo necesse est q̃ vestib. & calciamentis. i. sanctorum mortuorũ doctrinis & exemplis induatur, & contra frigora tribulationum cutis suæ patientiæ muniatur. Iob 16. Saccum consui super cutem meã. ¶ Vix est dare aliquod brutum aĩal, quin habeat durioré cutem q̃ homo. In senectute ẽt solet indurari cutis & ingrossari, magis q̃ iuuentute. Et hoc factum est in hoie pp bonitatẽ sensus tactus, ne. s. duritia cutis impediret in uno ope senium tactus. Pelles ẽt brutorum pilis sunt plenæ, cutes vero hoim quasi nudæ. Cuius figñat subam tpalẽ, q̃ est quoddam exterius tegumentum. Ilta igi participant diuersimodẽ hoies & iumenta. i. boni & mali quia procul dubio hoies. i. personæ sanctæ & ſm rõnẽ viuentes. Ilta cutem hñt tenuẽ p paupertate, & pro diuitiarũ spoliatã et nudam. Quia. s. in eis pellis hmõi ingrossaret, sensus tactus. i. deuotio & cõpassio i eis impediret. Bruta verò aĩalia. i pctores in dunnẽ grossa cute diuitiarũ, & iõ non sentiunt frigus mũdanarũ miseriarũ. Cutis. n. suæ subæ, pilis diuitiarũ est plena, & iõ minus affligunt quacũq; tribulationũ pœna. 1. Re. 19. Pellẽ pilosã capraru posuit ad caput Dauid. Vel dic q̃ cutis est cõuersatio, q̃ p certo hodie est in brutis. i. simplicib. secularib. fortior, & p patientiã durior, q̃ in hoĩb. i. q̃ in personis ecclesiasticis, sapientib. & discretis, qa. s. tales melius sustinent p Xpo tribulationẽ, q̃ illi q̃ hoies sunt. i. qui maiorem hñt cæteris discretionẽ. In senectute ẽt dẽt talis cutis indurari, qa p certo uirtus sapię dẽt in senib pcipuè roborari. Thr. 5. Pellis nra velut clibanus exusta est. ¶ Scdm Arist. li. 3. ſm colorẽ 4 cutis, uariat color unguiũ & pilorũ, quia si cutis alba fuerit, & cætera alba erunt, & ecõuerso. Cutis est cõuersatio Vngula est operatio. Pilus aũt est affectio. Ilta igit tria vt cõiter sũt eiusdẽ coloris. i. cõuersatio, affectio, & opatio. Si. n. cutis cõuersationis alba fuerit, sctã & munda, necesse est q̃ opus & affectio sint similia. Et econuerso si cõuersatio nigra fuerit & infamis, ẽt signũ est q̃ opatio & affectio improba est & deformis. ¶ Cutis in senectute corrugat & denigrat. In aĩa lib. 5 ẽt mortuis cutis ex toto detrahit̃, ut carnes melius conseruentur. Sic verè in senectute uitiorũ & i morte pctĩ mortalis, solet cutis cõuersationis corrugari, & deturpari, & a cãdore inocẽtiæ denigrari. Thr. 3. Vetustã fecit pellẽ meã. Quinimo sæpe fit q̃ pellis cõuersatiõis ex toto detrahit̃, ita q̃ hõ excoriatus et nudus à dęmonib. diuersis intus laniat̃. Leu. 1. detracta pelle hostiæ art⁹ i fruſtra cõcidẽt. Pelles aĩaliũ mor- 6 tuorũ ad multa ualẽt. Fiũt. n. exide multa calciamẽta ad pedes à lęsionib. defendẽdũ, forraturæ ad calefaciendũ, corrigiæ ad cõtringẽdũ, arma ad muniẽdũ, pharetræ ad sagittas seruãdũ, utres ad uinũ et liquores alios cõtinẽdũ, et alia infinita. Sic uerè pelles q̃ à mortuis aĩalib. detrahunt̃ i exẽpla et documẽta q̃ nobis à sctis patrib. iãdiu mortuis dimittunt̃ ad multa sunt utilia ad salutẽ. exide. n. facim⁹ calciamẽta patiẽtię fortaturã charitatiuę cõpatiẽtię, corrigias cõstrictiuę pacis et cõcordiæ, pharetras ad cõtinẽdũ sagittas diuini timoris et iustitiæ, et utres ad cõtinẽdũ uinũ deuotionis & gr̃æ. Et sic poterit hõ dicere illud Iob. 10. Pelle et carnib. uestisti me. Et, 2. Re. 7. Arca dñi sub pellib. est. ¶ Pellis multas incurrit 7 aliquotiẽs passiões. s. scissionẽ, corrugationẽ, postulationẽ, serpiginẽ et excoriationẽ, leprã et infectionẽ. Sic uerè i cute cõuersationis humanę, multotiẽs apparẽt et gñant infirmitates diuersorũ pctõrum. Ibi. n. apparet scissiones iræ et discordiæ, corrugatio malitiæ et inuidiæ, postulatio tumorosæ superbiæ, serpigo pruriginosæ auaritiæ, excoriatio in honestæ insolẽtiæ, pallor et liuor tristitiæ, lepra et infectio luxuriæ. Et iõ de generib. diuersorũ pellium dr̃ Abac. 3. Propter iniquitate uidi tẽtoria æthiopiæ, turbabuntur pelles terræ mediã.

De Pilo. Cap. 60.

PIlus ſm Isi. dr̃ quasi à pelle natus. Fum⁹. n. calidus à corde et à corpore p̃cedens p poros corporis egredit̃, et exteriori aere siccatus, in pilos conuertit̃ & mutat̃, qui q̃to fumus ille pinguior fuerit, & humidior, tanto pilus laxior & longior efficit̃ q̃to verò fumus ille siccior & restrictior fuerit, tanto ẽt pilus breuior & crispior inuenitur. Et inde est q̃ habitantes in humida regione pilos hñt laxos, molles & longos, sicut est thracia. Habitãtes vero in regione calida pilos hñt breues, asperos atq; crispos sicut ẽ æthiopia. Per fumos intelligo interiores affectiones. Per pilos ãt exteriores mores & cõditiones. Const. n. q̃ fumi interiorum affectionum sunt cã exteriorum operum & conditionum. Quia si fumus affectionis sit pinguis p carnalitatẽ, necesse est q̃ pillus operationis sit laxus & remissus per dissolutam tepiditatẽ. Econuerso si sit affectio per charitatẽ calida; & per abstinẽtia sicca, tunc operatio & conditio erit moderata & crispa, & surfum ad Deũ eleuata & retroacta, et ipsum Deũ replicata, et reducta. Vel dic q̃ per pilos intelliguntur diuitiæ, seu subæ t palis. Ita igitur q̃ sequitur cõstitionẽ fumi cordis. i interioris affectionis si sit p cõpassionẽ et pietatẽ pinguis tunc pili

diuiti arum erunt inferius protensi, ſ. p Eleemoſynã ad pau-
peres & egenos. Si aũt iſte fumus affectionis ſit p auaritiam
calidus, tunc pilus tpalis ſubæ erit contra hoiem replica-
tus & criſpus, & per nimiã cuſtodiã circũuolutus & retor-
tus Mat.3. Ipſe Ioannes habebat veſtimenta de pilis came-
2 lorum. ¶Pili aliquoriens fiunt criſpi. Qñ. fumus q̃ eſt mate
ria piſorũ, calidus & ſiccus, de poris cutis egredit̃, duos mo
tus ſequit̃. q̃. ſ. pars fumi q̃ eſt terreſtris & ſicca, inferius de-
ſcendit illa verò q̃ eſt ſubtilis, & calida, ſurſum petit, & ſic
ex duob. motib. contrarijs, pilus criſpus efficit̃ & nunc infe-
rius tendit, & nunc ſurſperius ſe deflecti. Sic verè quoriens in
fumis cordis. i. in affectionib. eſt cõtrarietas, totiens in pillis
. i. in exteriorb. operib. erit diuerſitas. Hõ. n. hẽt duo genera
fumorum affectionum. ſ. bonus affectus & ſpuales, q̃ ſurſum
tendunt affectando æterna, & malos terreſtres & auaros, q̃
inferius deſcendunt ad tpalia & terrena. Igitur ex colluctа-
tione & varietate iſtorum duorũ affectuum ſpualis. ſ. & ter-
reſtris, qñq̃ efficiuntur pili criſpi. i. opa q̃ vtranq; ſentiunt
conditionem, & quæ in parte ſunt ſpualia, & in parte carna
lia, & in parte ſurſum tendunt & ordinantur ad Deum, & in
parte deorſum deſcendunt ad mundum. Et tales ſunt multi
eccleſiaſtici, q̃ ex officio colunt ſurſum aſcendere, ex auari
tia vero cogũtur inferius deſcendere. Et ſic neceſſe eſt duos
motus & duas inclinationes, in ſuis operib. apparere, q̃ a ſi-
cut dr̃ in Pſ. Aſcendunt vſq; ad cælos, & deſcendunt vſq; ad
abyſſos, aĩa eorum in ipſis tabeſcebat. Vel dic q̃ iſti duo mo-
tus ſignificant duas cordis intentiones. Quia pro certo vbi
intẽtio duplex & varia fuerit, & pilus. i. operatio, criſpus du
plex & varius erit, & vt cõiter in ipſi pilis operum, duplici-
tas affectuũ apparebit, q̃a ſicut dr̃. Iac. 1. Vir duplex aĩo incõ
3 ſtans eſt in oĩbus vijs. ſuis. ¶Pili tunc confueuerũt cadere vel
4 ſaltẽ non creſcere, qñ hõ fecerit ſe caſtrari &c. dic ſicut ſu-
pra de barba. ¶Pili i ſenectute fiũt duriores, ẽt pili q̃to à du
riori cute proceduũt, tanto duriores & groſſiores ſunt. Pili
exteriores ſunt opa vt dictum eſt, ſed pro certo cutis à qua
iſti dr̃ procedere pñt affectiones ſignificare, quia p certo à
dura cute duri exeunt pili, & à dura affectione dura exeunt
opera & ẽt econuerſo, q̃a ſicut dr̃ Matth. 3. Bonus homo de
bono theſauro ſuo profert bona, malus vero ſimiliter mala.

De Capillis. Cap. 61.

1 CApilli ſm Iſidorum dicuntur quaſi capitis pili qui etiã
coma, Ceſaries, crines, alijs nominibus appellantur.
Fumis. n. groſſus de capte egreditur, & exterius in capillos
conuertitur & ſiccatur, & quanto fumus plus abundauerit
tanto capillorum. Ceſaries maior erit, & quandiu talis fu-
mus abundat, poſſunt capilli naſci, & creſcere. Quando ve-
ro defecerit, tunc neceſſe eſt caluitium effici, & caput à cri-
nibus nudum eſſe, ſicut paret in ſenibus & conſumptis. Ca-
put eſt intentio, à qua. ſ. fumi cogitationum emanant, qui ca
pillos virtutum & operum extra formant, quia. ſ. quanto ta-
lium bonorum fumorum. i. bonorum affectuum & cogita-
tuum maior fuerit abundantia, tanto virtutum maior erit
copia. Et econuerſo ſi fumi iſti deficiunt, tunc & crines vir-
tutum pereunt & recedunt. Ideo bene dicitur Mat. 10. Veſtri
autem capilli capitis, omnes numerati ſunt. ſupple ſecun-
dum interiores affectus &c. ¶Quandoq; contingit quod ſit
2 caluitium, & tñ ſatis eſt in capite de materia capillorum, &
hoc ſit in infirmitate quæ dr̃ Alopecia, vbi vel per opilatio-
nem viarum, vel ex corruptione humorum, caſus capillorũ
procuratur. Sic verè caſus accidit ſæpe q̃ multi carent capil
lis virtutum & tamen ſatis habent interius de materia ipſa
rum, quia. ſ. ſatis habẽt de naturali diſcretione vel etiam de
interiori bona affectione, ſciũt. n. appetunt & ꝓponunt be-
nefacere, ſed ꝓ certo ſæpe fit q̃ corruptio humorum. i. carn
nis voluptas, vel opilatio viarũ. i. terrena cupiditas, capil-
laturam virtutum impediunt, & quod homo propoſuerat,
ſubtrahunt atque tollunt. Quia ꝓ certo multi ſunt qui ſciũt
& apperunt facere multa bona, ſed nunquam ad actum ve-
niunt, quia carnalitates & vitia ipſos impediunt. ad Rom. 7.
Nam velle adiacet mihi. perficere autem bonum, non inue-
nio. ¶Canicies capillorum generat̃ ex frigiditate humoris
3 materialis & nutrimentalis capillorum. Frigiditas. n. mater
eſt albedinis, & ideo capilli in ſenectute albeſcunt, quando
frigidi humores in corpore conualeſcunt. Et ſic canities ſi-
gnificat ætatis maturitatem, libidinis extinctionẽ, & inſtan
tis vitę neceſſariã renouationem. Per canitiem põt intelligi
ſenectus. Iſta eſt. n. in qua debet frigus timoris diuinis ar-
dare, albedo honeſtæ & caſtæ vitæ floreſcere, libido & pe-
rilitas ceſſare, & in qua ẽt dẽt hõ defectum præſentis vitæ
videre, & nouitatẽ futuræ mentaliter cogitare, & ſic ver-
cabitur illud Sap. 4. Cani ſunt ſenius hominis, & ætas ſe-
ctutis vitia immaculata. ¶Caluities ſi in iuuentute accide
pñt capilli iterato renaſci, ſi uerò poſt ſenectutem contin
rit, nunq̃ amplius renaſcunt̃. Caluities ſeu caſus capillorũ
figñat caſum virtutum, qui ſit per pctm. Quia pro certo
cõiter ſi in iuuentute efficiatur quis caluus virtutes amitte-
do & vitia incurrendo, põt iterũ capillari & virtutum re
nib. per pniam adornari. Si uero poſt iuuentutem in ſpe
nectutis contigerit caluities antedicta, tunc vix poterit m
re & per pniam reuenire. Vitia. n. ſenum incorrigibilia ſ
& ideo qui in ſenectute capillos virtutum perdiderit, vi
terum bonus fit, quia ſicut dr̃ Prou. 26. Adoleſcens iuxta
ſuã ẽt cum ſenuerit non recedat ab ea. ¶Caluitium contin
git ſenib. infirmantib. & nimis ſæpe carnales actus exten
tib. Econtra ãt caluitium non conſueuit cõtingere pueris
mulierib. & caſtratis, ſicut dicit Gale. ſuper aphor. Et hoc
cit humoris abundantia, & frigiditatis prædominantia
. ſ. poros claudit, & fumos euaporare non ſinit. Cuius co
trariũ eſt in infirmis, ſenib. & in venereis occupatis, ſicut i
pra dictum eſt. Capilli virtutes deſignant, quæ caput inte
nis muniunt & adornant, Sed procul dubio caluitium & d
fectus iſtorum capillorum contingit faciliter trib. gener
perſonarum, videlicet infirmis. i. ſuperbis, qui. ſ. infirmi ſu
quia ſtatum firmum non habent. Senibus. i. auaris, quia
ritia magis abundat in ſenectute. Venere uentibus altera-
rioſis: iſta. n. tria gña perſonarum capillos virtutum perdit̃
& caluitium vitiorum incurrunt, & hoc, quia humor deuo
tionis & gratiæ in ipſis deficit, & ſiccitas incompaſſionis e
creſcit. Eſa. 3. Decaluabit dñs verticem filiarum Sion, & cri
nem earum nudabit. Sequitur. Et erit pro ſuaui odore fe
tor, & pro criſpanti crine caluitium. Sed econtra, iſti tre
genera perſonarum quæ capillos virtutum non perdũt,
pueri. i. illi qui ſunt humiles contra ſuperbiã. Mulierum qu
à mollitie dicuntur. i. pij & miſericordes, contra auariti
caſtrati. i. caſti, i. innocentes, contra luxuriam. In iſtis ab
dat frigus diuini timoris, & humor gratiæ & dulcoris, &
frigus timoris ſolet capillos virtutum retinere ne deſtr
& conſtringere, poroſq; ſenſuum & affectuum claudere
mor verò deuotionis, & gratiæ ſolet iſtis capillis conter
materiam miniſtrare. vel ſi vis dic q̃ capilli ſignificant d
tias uel peccata, quæ ſunt quædam exteriora hominis ad
menta. Caluitium igitur. i. nuditas capillorum, ſignificat
feſſionem qua mens nudatur à capilis uiciorum, uel libe
tatem, qua homo nudatur à capillis diuitiarum. Tale
caluitiũ non incurrunt pueri. i. immunde uiuentes, mul
. i. auare cupiẽtes, q̃a mulier naturaliter eſt auara, cal
prolem bonorum operum nullatenus generãtes. Iſta
nitẽtiã & per eleemoſynã non calueſcunt, & capillos
rum uel diuitiarũ non abijciunt aut deponunt. Quod
facit abundantia humoris carnalitatis, & frigiditas
tionis &c. Eſa. 22. Vocauit dñs ad planctum & ſtrem
caluitium, & cingulum ſacci, & ecce gaudium, & lę
cidere uitulos, iugulare arietes, comedere carnes, & bib
uinum. ¶Capilli ſunt capitis ornamẽtum, tegumentũ
nimentum. Qui licet a parte anteriori quãdoq; cadan
cutis raritatẽ, & humoris paucitatẽ, à parte tñ poſteri
nequaquam defluunt ut cõiter neq; ceſſant, & hoc prop
cutis denſitatem, & propter humoris abundantis quan
tem & uiſoſitatem. Pars anterior eſt iuuentus, poſſunt re
ro ſenectus, quia pro certo dato q̃ capilli uirtutum quãdo
que cadant et defluant in parte anteriori iuuentutis, no
tñ debent deficere in parte poſteriori ſenectutis. Et cum
iuuentus inueniatur quandoque capilis uirtutum multi, &
nectus tamẽ debet eſſe uirtutum criminibus ſemper plen
Apoc. 3. Poſteriora tua plura prioribus. Dato. n. quod per
anterior iuuẽtutis rara ſit et infirma, et humore deuotion
et gratię magis uacua et ſicca, pars tamen poſterior ſenect
tis ſemper debet eſſe fortis et denſa, et humore deuotion
munita, et ſcilicet iuuentus deficiat uirtutum criminibus, ne
quam tamen ſenectus debet deficere bonis uirtutibus. Pſa
nectus mea in miſericordia uberi.

LIBER

LIBER TERTIVS.

De hominis conditionibus, & de his quæ faciũt ad hoĩs cõſeruationẽ. Ca. 1.

1 DICTO de hoĩe & de corporis partib. dicen-
dum eſt de quibuſdam hoĩs accidentib. & ſic
primo dicam de ætatib. & hoĩm cõditionib.
& tandẽ aliquid ſuperaddam de aliquib. infir
mitatib. ¶Ætas igitur ſm Iſid. eſt ſpatium vi-
tæ aĩalis ab infantia incipiens, & in ſine ſene-
ctutis deſiſtens. Sunt verò (vt ait idẽ) ſeptem ætates. i. ſeptem
vitæ humanę partes quarũ prima eſt infantia, durans vſque
ad ſeptennĩ, & dr̃ ab in, & for faris, eo quia tunc hõ nõ fa-
tur imo eſt infans, & nõ loquẽs. Sed a eſt pueritia, extendẽs
ſe ad ſm ſeptenarium, dicta à pubertate, eo q̃ tũc hõ efficit̃
pubes. Tertia eſt adoleſcẽtia, extenta vſq; ad quartũ ſepte-
narium. ſ. 18. annum ſm Iſid. dicta ab adoleſcendo & creſcẽ
do, vſq; ad illud tps creſcit & adoleſcit hõ. Quarta eſt iu-
uẽtus, durans vſq; ad quadrageſimũ quintũ annũ vel quin-
quageſimum, & dr̃ iuuẽtus à iuuãdo, eo q̃ tũc fortior eſt hõ
& põt alios adiuuare. Quinta ſm ipſum dr̃ ſenecta ſeu gra-
uitas ſm Iſid. q̃ eſt media inter iuuentutẽ & ſenectutẽ. Sexta
eſt ſenectus q̃ dr̃ aſcẽſus diminutione ſm Iſid. eo q̃ tũc ſen
ſus corporis habetantur. Septima uero eſt ſenium. ſ. pars vl-
tima ſenectutis, i quo. ſ. ſanguis friget, & ſenſus & rõ deficit
atq; torpet. Per iſtas ſeptem ætates pñt intelligi ſeptẽ virtu
tes ſpuales, ex quib. vita gr̃æ conſtituitur, & p quarũ decur-
ſum finis ultimus æternæ gloriæ reportat̃. Prima igitur ætas
ſpualis eſt infantia q̃ hoĩem creat. Iſta eſt humilitas quæ eſt
principiũ moralis uitæ quæ dr̃ à nõ fando, quia. ſ. ad humilẽ
pertines, q̃ ſit verecundus & infans. i. q̃ vltra debitum non
loquat, quia ſm Catonẽ, virtus prima cõpeſcẽtia linguę, q̃a
ſicut dr̃ Prou. 5. Qui moderatur labia ſua, prudentiſſim eſt
Sed a uirtus eſt puericia, q̃ puberem efficit, & ad cõiugiũ ha
bilitat. Hæc eſt charitas, q̃ cum Deo, cum amicis & inimicis
nititur hoĩem cõiugare. & per amicitiam copulare. Mala. 2.
Dñs teſtificatus eſt inter te & vxorẽ pubertatis tuæ. Tertia
virtus eſt adoleſcẽtia, quæ hoĩem augmẽtat. Iſta eſt pietas, q̃
crementum meritorum procurat. Lu. 7. Adoleſcens tibi di-
co ſurge. i. creſce. Quarta eſt iuuentus, quæ hoĩem fortifi
cat. Hæc eſt fortitudo atq; firmitas, q̃ vires cõtra tẽtationes
præſtat, & q̃ voluntatem ad agendum, & defendendum ad-
iuuat & cõfortat. 1. Ioan. 2. Scribo vobis iuuenes qñ fortes
eſtis, & uiciſtis malignũ. Quinta eſt ſenecta, q̃ hoĩem aggra
uat. Iſta eſt honeſtas, q̃ motus iuueniles reprimit, & geſtꝰ cõ
ponit & adornat, & totã cõuerſationẽ modificat & matu-
rat. Pſ. Multiplicabuntur in ſenecta vberi, & benè patientes
erunt. Sexta eſt ſenectus, quæ ſenſus corporis hebetat, & ſẽ
ſum aĩæ illuminat. Hæc eſt prudentia ſeu ſagacitas, quæ. ſ. ſa
pium carnis ſolet deſtruere, & ſapiam ſpũs illuſtrare, qđ fit
qñ hõ eſt ſimplex & ignorãs in tpalib. prudens vero & cir-
cumſpectus in ſpualib. 1. ad Cor. 3. Stultus fiat ut ſit ſapiens.
Septima vero eſt ſenium, quæ hoĩem reſoluit & debilitat,
& ad terrã deprimit & incuruat. Et iſta eſt timor Dei uel vir
tualis pauiditas, quia. ſ. iſta eſt, q̃ ſolet erectionem ſuperbię
deprimere, & mẽtem inferius ad conſideration em mortis
& inferni incuruare. Eſa. 5. c. Incuruabit & humiliabit vir,
& ſi hõ peritas ſeptem ætates percurrit, reſtat q̃ ad finẽ &
terminũ æternæ gloriæ properabit, & in mẽſura ætatis ple
nitudinis Chriſti in uirum perfectum cum electis ſuperius
triumphabit. ¶In ſenectutẽ ſm Iſid. deficiunt ſenſus. Qđ ac
idit pp frigiditatem ſanguinis, & pp uirtutis naturalis de
bilitatẽ, & ideo ſenectutem ſm ipſum multa ſequunt incõ
moda. Calor. n. exinguitur, virtꝰ minuitur, humor diſſolui
tur, caro conſumitur, ſputum emittitur, ruſſis frequentatur
cutis corrugatur, corpus incuruatur, ira cundia faciliter ir-
ritatur, & ipſe ſenex grauis & onero ſus oĩb. reputatur, &
quanto plus ſenuerit, tanto morti amplius proximat. Per
ſenem põt intelligi peccator, & maximè ille qui in uitiis
antiquatur, iuxta illud Eccl. 4. Melior eſt puer pauper &
piens rege ſenе ſtulto. Igitur in tali ſene extinguitur calor
charitatis, minuitur uirtus probitatis, diſſoluitur humor pie
tatis, conſumitur caro fluidæ benignitatis emittitur ſputu
ineptæ loquacitatis, frequentatur tuſſis quærulo ſæ ingrati-
tudinis & impacatæ uoluntatis, corrugatur & deturpatur
cutis ſuæ conuerſationis, inflãmatur & irritatur ira ſuæ tur
bationis, obſcuratur & hebetat̃ uiſus ſuæ diſcretionis. Eze.
7. Peribit lex à ſacerdote, & cõſilium à ſenioribus. Debilita
tur & aggrauatur motus ſuæ operationis. Impeditur & re-
tardatur incеſſus ſuę affectionis. Cõtemnitur & onerоſus
habetur modus & ſtatus ſuæ cõditionis. Thr. 1. Sacerdotes
mei & ſenes mei in vrbe conſumpti ſunt. ¶Senectus eſt illa 3
ætas in qua caro magis deficit, & ſpiritus conualeſcit. In ſe
nectute. n. uiget ſapia & conſilia, minuitur vero libido & lu
xuria, liberatur homo à vitę huius miſeria & moleſtia & re
cedit à periculis, et accedit ad ſalutis brauia et ſolatia. Iſta
oĩa fatit moralis ſenectus. ſ. prudentia & maturitas hone-
ſtatis. Per iſtã. n. carnem ſub iicimus, & ſpiritum roboramus.
Per iſtam mundi miſeriam & uitiorum pericula euadimus,
et ſecuritati futuri ſeculi propinquamus, vt ſic de quolibet
tali ſene dicat̃ illud quod de Abraham dr̃ Gen. 25. Deficiens
mortuus eſt in ſenectute bona, prouectæq; ętatis.

De Infante. Cap. 2.

1 CIrca creationem infantis multa pñt attendi, & multa
ẽt concurrunt in idipſum. Interuenit. n. ibi materia, q̃
mater dr̃ miniſtrare, ſemen, quod vir dr̃ effundere, locus. ſ.
matrix, quæ totum dr̃ recipere, ſecundina. i. pellicula, q̃ cir-
ca iſtam maſſam in matrice gignitur, quæ omnia dr̃ conclu
dere. Calor naturalis, qui omnia dr̃ formare & efficere.
Sanguis menſtruus, qui fomentum, & incrementum dr̃ da-
re et perficere, ſicut dicit Conſtantinus, & etiam Galenus.
Sic verè ad hoc, q̃ aliquis nouiter in gratiam procreatur, &
ad hoc, quòd infans, et filius Dei efficiatur, et per pœniten-
tiam ſpiritualiter gener etur multa ſpiritualiter requirunt̃.
Requiritur. n. ibi matrix locus competens. i. fides eccleſiæ q̃
recipiat. Requiritur materia obediens. i. bona uoluntas quę
obediat. Semen viri infundens. i. uerbum Dei & doctrina p-
dicatoris quæ diſponat. Calor operans. i. gratia Spiritus ſan
cti, quæ efficiat. Secundina continens. i. charitas, quæ omnia
conſtringat. Sanguis nutriens. i. memoria ſanguinis Chriſti,
quæ cuncta foueat, ueget et et cõponat. Et ſic talis taliter
procreatus poteſt dicere illud Sap. 7. In uentre matris figu-
ratus ſum caro, decem menſium tempore coagulatus ſum
in ſanguine, de ſemine hominis. ¶Fœtus in utero matris qua 2
dam pellicula inuoluitur, quæ ſecundina uocatur, quæ niſi
cum puero exterius cũ naſcitur expellatur matri periculũ
generatur. Fœtus ſignificat peccatum, quod i matrice uolun
tatis genitum ſemper eſt aliqua carnali cõplacentia uel ẽt
aliqua excuſationis tegmine inuolutum. Et ideo quando,
quis per confeſſionẽ vult parere, et fœtum peccati exteri⁹
emittere et eiicere, neceſſe eſt pro cul dubio ſecundinam
ſuam. i. omnem malam complacentiam uel circunſtantiam
vel oẽm excuſationis malitiam exterius expellere vel fu-
gare. Qñ. n. talis pellicula nõ eiicitur, et qñ aliqua mala cõ-
placentia, excuſatio vel circunſtantia poſt confeſſionem in
anima retinetur, neceſſe eſt q̃ anima periculum patiat̃. Vn-
de de mari. i. de peccato dr̃ Iob 38. Quis concluſit oſtiis ma-
re, qñ erumpebat quaſi de uulua procedens, cum ponerẽ
nubem veſtimentum ſuum, et caligine illud quaſi pannis in
fantiæ obuoluerem? q. d. cum mare. i. amarum peccatum p
confeſſionem de uulua conſcientiæ egreditur, neceſſe eſt
q̃ nube, caligine et veſtimento. i. oĩb. ſuis malis circunſtan
tiis induatur, et q̃ totum per ipſum confitentem cum eo
expellatur. Vel ſi uis per iſtam ſecundinam intelligitur pec
catum originale, quod cum ipſo puero egreditur, eidem ad
hæret, et cũ eo generatur. Et ideo ante omnia ab illo debet
puer per baptiſmũ extrahi et mundari. etc. ¶Teſte Conſtã 3
tino. Natura primo format in infante membra principalia
q̃ officialia, et primo interiora quã exteriora. Vſi (vt ait) na
tura ante omnia format cor, tandem cerebrum, tandem he
par, & tandem membra ab iſtis naſcentia. ſ. arterias à cor-
de, neruos à cerebro venas ab hepate, et poſtea format of
ſa capitis et pectoris, et tandẽ mẽbra officialia, ſ. manus, pe
des, et alia ſimilia. Mẽbra principalia ſignãt uirtutes theo
logicas. Cor enim quod diligit, ſignificat charitatem. Cere
brum quod ſentit, ſignificat fidem. Hepar autẽ quod corpus
nutrit, ſignificat ſpem. Igitur nos exemplo naturę debemus

ista membra.i.istas uirtutes ante oĩa formare & perficere. Et deinde ad alia mẽbra.i.ad alias uirtutes ab istis procedẽtes debemus attẽdere & uacare. Interiora.n.p ferenda sunt exteriorib.& cor & mẽs dẽt primo virtutib.adornari & deinde mores & exteriora opera poterũt ꝑparari. Et hoc est qđ docebat Chr̃s Mat.23.dicens. Munda prius qđ intus est calicis & paropsidis, vt fiat & id qđ de foris est, mundũ. Vel dic q̃ ista membra principalia signant ecclesiasticos & platos, qui hũt totũ corpus ecclesiæ militantis regere. Necesse est igitur q̃ isti p̃ cæteris spũalr formẽt, & q̃ p̃ secularib. uirtutibus & morib. imbuantur. ¶Maius tps requiritur ad formationẽ & uiuificationẽ fœminę q̃ masculi, & hoc accidit ꝓp materiam calidiorem, & ꝓp virtutẽ agentẽ fortiorem. Vñ istud est gñaliter q̃ in duplo masculus fœtus format & viuificat citius q̃ fœmellus, quia.i.masculus viuificat & formatur dieb. quadringinta sex, fœmina uerò dieb. multo pluribus, sicut d. Galenus super Aphor. Aug. super Ioannem, & Constantinus in pantechni. Per fœtum masculũ p̃t intelligi bona & spũalia opera, per fœmellam uerò intelliguntur opera inutilia & terrena. Igit̃ debemus esse sicut natura, q̃ a pro certo magis debemus esse prompti & celeres ad ꝓducendum masculũ q̃ fœmellã. i.ad faciendũ bona opera q̃ mala, & ad procreandum opera spũalia q̃ terrena. Vel dic q̃ fœtus masculus signat uiros bonos, & uiriles, & uirtuosos, fœmina vero imperfectos carnales & delicios̃os, quia ꝓ certo in utero ecclesiæ masculi.i.spũales & boni citi⁹ uiuificatur per gr̃am, & citius per bonos mores formantur, q̃ imperfecti, tepidi, vel femelli, q̃ a pro certo quãto quis est fœmellior, mollior & imperfectior, tanto natura, Deus uel patus, difficilius ipsum instruit atq; format, quãto uero est pfectior aut uiriliortãto eius formatio uel conuersio est facilior aut citior, & tãto uirtuti agẽti. i. plato uel ꝓdicatori docenti, facilius & libẽtius se cõformat, vt sic de ipso dicatur illud Exo.12.fiat.n.magnus sine macula, masculus anniculus. ¶Augustinus super Io. & in li. de trin. 4.c.6 dicit q̃ fœtus, formatur 46. diebus. Et iõ exponit de formatione corporis Chr̃i illud Io.2. Quadraginta sex annis ædificatũ est tẽplum istud vbi ẽt interserit & quadragesies sexies seni, sunt ducẽti septuagina & sex dies, qui numerus dierum cõplet nouẽ menses & sex dies. Et ꝑm q̃ ipse cõputat, tm̃ tps est inter cõceptionẽ Chr̃i fuit 8. Kalendas ianuarii. In hoc igitur ult cõcordare scripturã naturæ, & ostendere qũo Chr̃s ꝑm qd, humanam formationẽ in utero extitit imitatus, inquantũ numerum quadragenarium sextum qui est humanæ formationis cõis numerus, est secutus, ita q̃ ipse potuit dicere illud ꝓdictũ. Sap.7. Sum quidem similis aliis hoĩb. &c. ¶Scdm hippocratem. Oĩs infans in septẽ mensib. motum habet, & iõ si nõ põt ipse quiescere per mensem octauũ pro uiribus resumendis, ita q̃ in ipso octauo mense exeat, non est habilis ad uiuendũ. Nono vero mẽse iã satis est fortificatus ex quiete mẽsis ꝓcedentis, & iõ in nono mense vel principio decimi sine periculo põt nasci, sicut dicit Cõst. li. Pante chni. 5.c.34. Numerus septenarius signãt uirtutes septem uel vniuersitatẽ uirtutũ. Numerus uerò octonarius, qui septenariũ primus transgreditur, significat statũ p̃sẽtẽ ubi est trãgressio uirtutum. Nouenarius aũt conformitatẽ nouẽ ordinum Angelorum signãt. Denarius vero perfectionẽ decalogi de signat. Ille igitur qui exterius parturit̃ per promotionẽ, dẽt hr̃e septenariũ uirtualis perfectionis. nouenariũ angelicæ imitationis & denarium decalogicæ ad implet̃ionis. Nã si in octauo mense.i.in statu p̃sẽti & in trãsgressione uirtutum enixus & promotus fuerit, morti culpæ & pœnæ necessario subiacebit, & uiuere per gr̃am nõ valebit Esa. 38. Dispone domui tuæ, quia morieris tu, & non uiues. Alia rõnem quare puer natus in octauo mẽse nõ uiuat, vide.c. de planetis

7 ¶Infans in utero ex seminib. cõtrariis & contrarias qualitates habentib. gñatur, sanguine menstruitur nutritur, & fomentatur paulatim & non subito imo necessaria tpis diuturnitate perficitur & formatur. Sic masculus fuerit, i dextera, si vero fœmina, in sinistra parte corporis collocat̃. Sic vere & moraľr accipiẽdo, in creatione iufantis.i.in cõuersione p̃sẽtis primo conuenit fœminum.i.affectionũ & cogitationũ cõtrarietas, q̃.a.f.spũs & caro inuicẽ cõfligũt, ibi ẽt in principio interuenit sanguis.i.carnalium deliciarũ & voluptatũ malè alliciẽs vilitas & noxietas. Et iõ nõ subito nec cito perficit aũt moraľr format, q̃ animo necessaria et mora tpis & diuturnitas, q̃.a.f.hõ quia cõtrarietate appetitiuũ mouet̃, & sanguine carnalitatis pascit̃, nunq̃ subito bonus efficit̃, imo oportet q̃ magno tractu tpis i morib. intret. Eccl.10. Si retu sum. fuerit ferrũ, & hoc nõ vt prius fuerit hebetatũ fuerit, multo labore exacuet̃, & post industriã. quet̃ sapĩa. Postq̃ vero spũalis hõ fuerit genitus in utero ecclesiæ ꝓ fidẽ, si sit masculus. i. uirtuosus & bonus ponit̃ in tera salutis æternę, si uero sit fœmina. i. mollis imperfect̃ & impetus, tũc à Deo ponit̃ sinistra. i. in miseria sempiterna, sicut bũ dr̃ Mat.25. vbi boni ad dexterã ponunt̃, mali uero ad sinistrã statuunt̃. ¶Puer in utero nõ statim nec subito, sed ꝓ interualla perficit̃ & format̃, exceptorũ Chr̃o, cuius corpus subito simul & in instãti fuit formatũ & aĩatũ, & a verbo assumptũ. Qđ ẽt in hoĩb. est verũ, q̃.a.f. oẽs ꝓ successione & labore fiũt vel boni, vel docti, excepto Chr̃o, i quo simul & subito abũdauit & scĩarũ & gr̃arum oium plenitudo. 1. vnigeniti à patre plenũ gr̃æ & veritatis. ¶Infans femineus se in vtero pellicula seu secundina circundatũ, quod est naturæ mouet ad ipsam pelliculã rũpendũ & de utero eundũ, & iõ solet seipsum cõcutere, & maternũ uterideum re nimio ꝓgrauare. Exiẽs uero secũdina circundat̃, & flatus eiulãs, miseriã vitæ (ad q̃ ingredit̃) protestat̃. Perissa fœcundinã põt intelligi ambitus uitiorũ, in quo ꝓculdubio cito sentit positũ se & inclusum, dẽt tale domicilĩ abhorrere, & seipsum ꝓ cõsideratione status sui cõcutere & mouere, & talẽ ꝓ cõfessionẽ rũpere, ipsamq; extra in publicũ uenire, sacerdote portare cõsitẽdo & emittere, & in uoce flere & doloris prorũpere, & status sui miseriã deplorare. ¶Ploremus corã dñο q̃ fecit nos. Vel dic, q̃ qñ parturit̃ feminist & ad aliquã dignitatẽ, magis dẽt flere quã gaudere, quia ingis intrat ad miseriã, quã ad lætitiã, & magis uocatur ad officiũ laboris, quã ad fastigiũ honorũ. Iohe.2. Plangite sacerdotes, vlulate ministri altaris. Et tũ Esa.22.dr̃ q̃ uocauit ea ad fletũ, et ecce gaudiũ et lætitia. Vel dic q̃ infans ẽ pũer, q̃ quãdiu est in vtero mundanæ ꝓsperitatis, et i caloreanalis voluptatis, nõ ꝓcipit miseria ad q̃ vadit, et iõ tũc non plorat, imo dormit, et sanguine mẽstruo. i. carnalib. immunditiis se delectat et nutrit. Qñ vero ꝓ mortẽ de isto uteromittit̃, tũc miseriã inferni (ad q̃ intrat) ꝓcipit, et tũc flet̃ ter desolat̃. Eze.27. Plorabunt in amaritudine aĩe. ¶Infans, nouiter natus frequẽter balneat̃ pãnis mũdis inuoluit, ꝑscia stringit̃, frequẽter abstergit̃, os eius melle inungit̃ q petitus, ꝓ uocet̃, à nutrice sibi dulciter canit̃, et ut leuĩ⁹ dormiat, sæpe suũ cunabulũ agitat̃ bono lacte nutrit̃, et à lacte corrupto nutrit̃ multis infirmitatib. subiugat̃, sicut dicit Galli. 3.c.34. Infans nouiter natus, est iuuenis nouiter ad religionẽ vocatus, vel pct̃or nouiter ad pniam adductus, vtpote nouiter ad dignitatẽ ꝓmotus. Talib. n. sunt multa accidentia, q̃.a. ꝓculdubio isti sunt balneãdi ꝓ lachrymosa contritionẽ, mundẽ cubãdi ꝓ castã cõuersationẽ, strictiori di p̃tẽperantiæ restrictionẽ, melle inungendi ꝓ pietate et gr̃æ lenitionẽ, sæpe abstergẽdi et depurãdi ꝓ pniam et correctionẽ, dulciter agitãdi et mouẽdi ꝓ dulcem et benignam monitionẽ, et sane lacte nutriendi ꝓ bonorũ cõsiliorũ eruditionẽ, q.a. f. tales bonũ lac. i. bona uerba et sana cõsilia bent acccipere, alias si corruptum lac. f. adulationi et nobilorũ cõsiliorũ accipiãt multis potẽrũt nitiorũ infirmitatibus subiacere. Bñ ergo talib. dr̃ 1. Pet.2. Quasi mõ gẽnĩti infantes lac cõcupiscite, rõnabilis et sine dolo. ¶Infantes debẽt ponĩ, vt dormiãt in loco obscuro, vt spũs visibilis cõgregetur, cõforteť. Lucidus. n. locus uisum dispargit, et tenellas ad huc oculos lædit, et sæpius luscos facit, et iõ tales sint in mis lucido aere abscondendi, et in loco umbroso ponendi. Sic verè illi, q̃ adhuc sũt infantes simplices et ignari, et maxime illi q̃ nouiter sunt nati. i. qui ad fidẽ, pniam vel religionẽ, nouiter sunt cõuersi, nõ dẽt exponi aeri lucido. i. enneriorib. publicis negociis, nec splẽdori mundanæ ꝓsperitatis. Visus. n. discretionis talium debilis est, et iõ à verecundia non amantes, nec de crastino cogitantes, ad laudem implicarẽt. In obscuro ergo humilitatis vel in secreto cubiculi sunt reponẽdi, et ibi quousq; fortẽ visum discretionis habeãt, cõseruãdi. Eze.12. in humeris portaberis, sed ignorabis faciem tuam velabis vt nõ videas terram. Scdm effereris, faciem tuam velabis vt nõ videas terram. Scdm omnia ꝓuidẽdum est vt infans nutriatur bono lacte. Nã et

ex lacte corrupto mulcas incurrunt pueri passiones, & iõ cauendum est ne, nutrix eius cõcipiat, vel ne ẽt infirmet̃, q.a.f. ex infirmitate & corruptione sanguinis nutricis lædit̃ corpus pueri vel infantis, & iõ nutrix debito regimine dẽt diligẽter, vt corpusculũ teneru possit debitè vegetari quinimò sẽpe fit ꝓ nutrix recipit medicinã, vt infantulus habeat sanitatem. Sic verè infans. i. nouitius vel iuuenis, dẽt lacte bonæ doctrinæ & bonorum verborum pasci & nutriri, & à corruptore lacte adulationis vel malæ suggestionis penitus submoueri, quia proculdubio qñ iuuenes malo lacte malæ doctrinæ nutrimtur, sæpe fit ꝓ multis vitiorum infirmitatib. suppontt. Et iõ cauendũ est ne nutrix corrupta sit & mala ꝑ so na, fetuq; diabolico impregnata lacte suorum malorũ verborũ tales lactet aut nutriat, ne forte ipsos inficiat aut corrumpat, quia sicut dr̃. 1. ad Cor. 5. Corrumpunt bonos mores colloquia praua. Dẽt igitur nutrix paruulorum. i. ꝑdicator vel informator simplicium & iuuenum medicinã pniæ bibere, & sibijpsi imponere, & nõ ipsam solis auditorib. & nouicijs injũgere, vt sic verbo & exemplo ipsos possit ad satisfactionem gr̃æ reducere, & ad similia inuitare, quia aliàs tales nunq̃ bene sanaret, si non sibi sed ipsis medicinã. i. pniam imponeret & locaret, sicut faciunt illi de quib. dr̃ Matt. 23. Imponunt onera grauia & importabilia in humeris hoĩm, digito aũt suo nolunt ea mouere. Nã huius nutricis dispositio in infantes redundat, & plati vel prædicatoris bona vel mala conditio in subditos se dilatat, & ideo se debet ista nutrix dicta bona regiminis regere, vt sic infantulis suis possit proficere & nõ nocere, dicẽs illud Ose.11. Ego nutritius Ephraim, in humeris meis portabã eos. Vel dic q̃ ista nutrix est Chr̃s, q̃ videns genus humanum ita debile & infirmũ, q̃ medicinã mortis non poterat sustinere, nec sibijpsi remedium procurare, voluit istam medicinã amaram pro puero isto bibere, & sic eum ad sanitatẽ gr̃æ reuocare. Esa. 53. Ipse vulneratus est ꝓ iniquitates nostras, attritus est ꝓ pctã nostra. ¶Membra infantis ita sunt debilia & tenera, q̃ faciliter torta vel gibbosa fiẽrent, nisi nutrices ipsum ligaminib. & fascijs stringerẽt & arctarent, & ideo pueri mẽbra strictè in cunabulo constringuntur, ne torta vel deformia fiant, si ꝓ libito fluere permittantur. Sic verè membra interiora. f. affectiones ipsorum iuuenum, ita sunt flexibilis & mutabilis cõditionis, q̃ nisi à nutrice. i. à plato fascia disciplinæ ligentur, & statutorum ligaminib. arceantur, figuras tortas & deformes. i. malos mores & incõpositos contrahere dinoscuntur, à quibus nunquã amplius emandãtur, quia põ certo si talia mẽbra affectionum pro libito dimittit̃ platus fluere & facere, nunquam ipsa poterit amplius ad rectitudinẽ reuocare. Eze. 3. Fili hois data sunt super te vincula, & ligabũt te

4 in eis. ¶Infantes multum accipiunt nutrimẽti, & iõ indigẽt multo somno, & ꝓ hoc nutrices solent eos multis cantib. mulcere, & leuib. agitationib. & morib. ad somnum inuitare. Sic verè illi qui multum recipiunt de nutrimento mũdanæ consolationis, indigent multo somno deuotionis, cõtẽplationis, & gr̃arum actionis. Et iõ nutrices. i. prædicatores & plati debent tales simplices sic diuitijs & beneficijs, enucantilenis dulciũ verborũ ipsos ad hoc benigniter inuitare dicentes cum Chr̃o illud Matt. 26. Dormite iam & requiescite,

5 &c. ¶Infantes non ꝑt recti incidere, propter põdus cerebri, &c. vide supra de cerebro & supra de pedibus. §. 3.

De Puero, Cap. 3.

PVer ẽm dr̃ id, à puritate, & hoc quia quamdiu homo est puer vel impubes, ꝓ uiarum angustiam motus, libidinis non cõualescunt, & quia tunc puer non polluitur, iõ puer a puritate & mundicia nominatur. Sunt igitur pueri carne molles, corpore flexibiles, & ꝓ mobilitatẽ caloris ad motum habiles, atq; leues, ad docĩles, & si irati fuerint facilĩ placabiles, & ꝓ humoris abundantiam de leui flebiles & lachrymabiles. Sunt ẽt pueri sine sollicitudine viuentes, solaiosa appreciantes, virgã valde timentes, aurum & diuitias non amantes, nec de crastino cogitantes, ad laudem & vituperium non attendentes, & denudare se verecundiã non putantes, alios pueros diligentes, & inter personas nõ discernentes, sed ita cum pueris pauperib. sicut cũ diuitibus æqualiter cõuersantes. Per pueros põt intelligi viri iusti, qui sunt filij & pueri Dei patris & ecclesię sanctæ matris Esa. 8. Ecce ego & pueri mei quos dedit mihi dñs. Igit̃ isti sunt pueri & imaculabiles ꝓ castitatẽ, & per innocentię sanctitatẽ. Sunt teneri & molles per pietatem, sunt flexibiles ꝓ obedientiæ facilitatem, sunt calidi & feruẽtes ꝓ charitatem, & iõ sunt valde mobiles per diligentiæ sedulitatem, & ꝓ bonorũ operum agilitatẽ. Aio ẽt sunt dociles ꝓ prudentiæ sagacitatẽ, & intelligentiæ sedulitatem & subtilitatẽ, necnõ corpore sunt formosi & amabiles, ꝓ conuersationis decentiã & honestatẽ, vt sic bene figurent̃ in illis pueris de semine regio, q̃ erant sine macula, & cauti scientia, & docti disciplina, quos præcipit rex Babylonis stare in conspectu suo. Dan. 1. Item isti faciliter placantur. f. per iniuriarũ remissionem, faciliter plorant per cõpunctionẽ & cõpassionem, faciliter amant per amicitiã & dilectionẽ, sine sollicitudine viuũt per sufficientiæ acquisitionẽ, & ꝓ terrenorũ negociorum abdicationẽ, aurumq; & diuitias non diligunt, nec de crastino curãt, sed solũ de quotidianis per suæ spei in Deũ totalem positionẽ, & sola iocosa diligunt, per gaudiorũ cęlestium affectionem, & per terrenorũ oĩm detestationẽ, ad laudemq; & vituperiũ nõ attendunt, ꝓ suæ mẽtis cõtra fortunam solidationẽ, seipsos; sine verecundia denudant per confessionẽ, alios, pueros. i. alios mundos & puros diligũt & frequẽtant ꝓ imitationẽ, & inter ꝑsonas nõ discernũt ꝓ acceptionem, sed ad oẽs æqualiter se hũt ꝓ iustitiæ adæquationẽ. Oseæ 11. Puer Israel & dilexi eũ. Et iõ Deus pater tales pueros suos diligit, ipsosq; in loco Paradisi secũ collocat atq; ponit Lu. 11. Pueri mei mecũ sunt in cubili. Quorũ ẽt puerorũ societatẽ petebat sapiẽs. Sap. 9. dicens. Noli me reprobare à puerit̃ tuis. ¶Puer naturaliter ad laborãdũ est debilis, ad cadẽdũ est fragilis, ad ira scendũ est facilis quãtũ ad motũ est instabilis, & ꝓ suum maximũ calorẽ ad cibos appetẽdũ est quasi infatiabilis. Fortis. n. calor q̃ in eis est, ipsos facit multũ cibũ appetere, quaꝓ solent multotiẽs infirmitates varias sustinere. Sensu ẽt solẽt pueri carere, sola ꝑsentia q̃rere, & nihil de futuris cogitare, ludos et vanitates solẽt appetere, et lucris et vtilitatib. nullatenus inhiare, minima maxima et maxima minima solent credere, et plus de amissionẽ pomi q̃ patrimonij solent plãgere, et pomum plusq̃ castrũ diligere et amare. Bñficiũ acceptũ statim solẽt obliuioni tradere et q.cqd viderint solẽt rogare et appetere, et voce et manu importunè oĩa poscere, imaginẽ pueri magis q̃ viri solẽt peligere, et puerorũ sibi similiũ magis q̃ senũ et prudẽtiũ solẽt colloquia et cõsortia libẽtius frequẽtare, et (vt breuiter cõcludã) inter vtilia et inutilia nesciũt discernere, q̃ nimò illa q̃ sibi sũt noxia, solẽt multotiẽs affectare. Per pueros possum intelligere pct̃ores, q̃ pueri. i. ignorãtes et pueriles dñr. Et sic loquit̃ Apo. 1. ad Cor. 14. dicẽs. Nolite pueri effici sensib. sed malitia paruuli estote. Talis. n. puer. f. pct̃or, ad ira scendũ hẽt ꝓnitatẽ, ad cadendũ, f. de pct̃o in pct̃m hẽt fragilitatẽ, ad ꝓseuerandũ hẽt instabilitatẽ, et ad laborandũ resistendũ et bñ o pandũ hẽt debilitatẽ. Esa. 40. Deficiẽt pueri, et laborabunt, et iuuenes in infirmitate cadẽt. Itẽ talis puer est appetitus insatiabilis ꝓ auaritiã, modici sẽsus ꝓ ignorãtiã, ꝓsẽtiũ et nõ futurorũ meditator ꝓ imprudẽtiã iudorũ et vanitatũ appetitor ꝓ ineptã lætitiã et insolẽtiã. 2. Re. 1. Surgãt pueri et iudãt cor nobis. Itẽ talis puer de lucris et vtilitatib. spũalib. nõ solet curare, illa q̃ minima sunt. f. t palia solet maxima, illa verò q̃ maxima sũt. f. spũalia et æterna, solet minima reputare, et magis de pdi tione pomi. i. alterius minimi t palis q̃ de amissione patrimonij sui. f. gr̃æ et gloriæ solet dolere, et pomũ q̃ castrũ. i. mundũ q̃ Paradisum solet ampius diligere et amare. Bñficia ẽt q̃ à Deo et ꝓximo recipit, nõ consueuit memoriã reducere, et bona alia q̃ in alijs videt solet desiderare, et cũcta, q̃ sui videt oculi, solet appetere 2. Reg. 13. Eleuauit puer speculator oculos. Itẽ talis puer. f. pct̃or aliorũ puerorũ. i. pct̃orum facies et conditiones, consilia et colloquia et ẽt cõsortia diligit, senum verò et virorũ. i. ꝑsonarũ rõnabiliũ et bonarũ mores et societatẽ effugit et cõrẽnit, et vt breuiter cõcludã, cũcta q̃ sibi sunt ad salutẽ noxia, q̃rit, et appetit, et cũcta q̃ sibi sunt vtilia, vilipẽdit. Prou. 20. Stultitia colligata est in corde pueri. ¶Adhuc puer aliquas hẽt cõditiones illaudabiles. Nullã. n. cõstãtiã solet hr̃e, imò subito nũc plãgere, nũc ridere. Nullũ se cretũ solet celare, sed cũcta q̃ audiuit, dice-

re & reuelare. Etiam pudibunde ſua nõ verecundaſ denuda re, cõtinuo ſolet balbutire & cachinnari, & lotus à ſordib. ſe ſolet ſquinare, & cũ à matre pectinaſ vel tergire, ſoler re calcitrare, & pro virib. repugnare, ſp ſolet de ventre cogita re, imò ventris proprij menſurã ignorare, quia ſæpiſſimè ſo let cibos patere, & quaſi cõtinuè mãducare recte talis puer eſt pctõr, dicens illud 1. Reg. 30. Puer Aegyptius ego ſum. Ta lis igit puer eſt inſtabilis per inconſtantiã, & nunc ſolet plo rare p triſtitiã nunc ridere p inſolentiã, nihil ſcit cælare p prudentiã, ſed cuncta q̃ accidunt ſolet reuelare p ſtultitiã, qa ſicut dr̃, à puero & ebrio extorqueſ veritas, quinimò ẽt pudibunda. i. vitia ſua ſolet alijs detegere p iactantiã, & qua ſi cõtinuo loq & balbutire per multiloquiũ & ineptiam. Et ſi qñq; mundatus, correctus & abſterſus per platum vel pdi catorẽ fuerit, ſolet recalcitrare per diſplicentiam, & iterũ inuenta opportunitate ſe maculare p luxuriã & negtiã, & ſtatim à munditia recedere p virtutis deſiſtentiã, & ſemper de uentre ſuo ſolet cog tare, per gulam & gaſtrimargiam. Ideo bene dr̃ Eccl. 10. Væ tibi terra cuius rex puer eſt, & cu ius principes mane comedunt. ¶ Pueri à corruptis geniti pa 4 rentib. corruptionẽ cõtrahere dinoſcunt, ſicut patet de põ dagricis & leproſis, quorũ filij morbis ſimilib. detinent. Sic verè naturale eſt q̃ filij ſequant mores & cõditiones patrũ, ſubditi platorũ, & diſcipuli magiſtrorũ. Nã ſi pres magri & plati leproſi fuerit & podagrici. i. diuerſis vitijs corrupti fue rint & ifecti, illi q̃ iſtorũ sũt filij, imitatores diſcipuli, & ſub diti eorũ, malis exẽplis doctrinis, documẽtis, morib. & vitijs ſimilib. corrũ punt, & eiſdẽ cõtagijs maculanẽ. Num. 23. Vos ſurrexiſtis p patrib. veſtris, ĩcremẽta & alũni hoim pctõrũ.

De Puella. Cap. 4.

1 PVella ſm Iſid. dr̃ quaſi purã ſicut pupilla. Nã puella idem eſt quod Virgo, q̃ à virore ætatis Virgo, & à puritate & incorruptione, puella nominat cõiter. Eſt igit ſm Iſid. puella nomẽ iuuenilis ætatis; nomẽ integritatis, nomẽ verecũdiæ & honeſtatis. Igit puellæ quantũ ad cõplexionẽ calidæ ſunt & humidæ, quantũ ad corporis diſpoſitionẽ ſunt graciles, flexibiles, atq; per pulchræ, quantũ ad mentis affectionem ſunt verecundæ, timidæ & iocundæ, q̃tũ ad morũ cõpoſitio nẽ ſunt diſciplinatæ, & in ſermonib. cautę & tacitæ, & in ve ſtib. delicatæ. Iſta oĩa pñt applicari ad ſctas Virgines & puel las, q̃. ſ. debent hr̃e, vel vt cõiter hñt oĩa ſupradicta. Sed mo raliter poſſumus dicere q̃ puella eſt oĩa, vel ẽt quælibet bo na pſona, & maximè ſanctimonialis vel religioſa. Iſta. n. dẽt eſſe puella, & virgo rõne cõtinentię & puritatis. Dẽt eſſe cõ plexionis calidæ & humidæ rõne pietatis & charitatis. Dẽt eſſe gracilis rõne humiditatis, flexibilis rõne obedientiæ & ſedulitatis, pulchra rõne bonæ cõuerſationis & honeſtatis. Dẽt eſſe verecunda & pudoroſa pauida & timoroſa, iocũda & gaudioſa, qa. ſ. ipſa dẽt hr̃e verecundum pudorẽ, diuinũ timorẽ, ſpũalis lætitiæ gaudium & dulcorẽ. Dẽt eſſe ad litte ram diſciplinata in morib. canta & tacita in ſermonib. mo deſta in operib. & honeſta in veſtib. & ornatib. Et talis puel la fuit Rebecca, de qua dr̃ Gen. 24. quia ipſa erat puella de cora nimis virgoq; pulcherrima & incognita viro. ¶ Fœmi na in multis differt à viro. Iſta. n. vt cõiter hẽt capillũ flexibi 2 liorẽ, ceruicẽ oblongiorẽ candidorem, vultum pulchriorẽ vocẽ blãdiorem, loquelã velociorem, manum prolixiorẽ, greſſum breuiorem, conſtantiã & fortitudinẽ minorẽ, anim mum ád iracundiam & ad auaritiam & malitiã ampliorẽ, vt dicit Ariſt. lib. 4. de hiſto. aĩali. Per fœminam intelligunt im pfecti, & maximè viri ſeculares & laici. Per viros verò pñt ĩ telligi viri iuſti, viriles & ſpũales, & boni. Inter iſtos igit ma gna eſt differentia, quia pro certo fœminei & imbecilles ſe culares & mundani hñt capillos affectionũ flexibiles p mẽ tis inſtabilitatẽ, ceruicem intentionis oblongã per cõuer tendi tarditatẽ, colorem conuerſationis candidũ p veſtium curioſitatem, ſermonem locutionis blandũ per verborum applauſum & varietatẽ, manum operationis prolixam per deſidiæ lentã diuturnitatem, paſſum verò breuẽ per imper ſeuerantiæ diſcontinuitatem, conſtantiam minorem p men tis mobilitatem, iracundiam, auaritiam & malitiam amplio rem per corruptæ mentis peruerſitatem, quia ſicut dicitur Eccle. 25. Breuis omnis malitia ſuper malitiam mulieris. Vi de libro de animalibus c. de fœmina, vbi inuenies multa.

De Matre. Cap. 5.

MAter ſecundũ Iſidorum dicitur quaſi mammam tribuens profętu nutriendo. Mater enim dum fœtus eſt in ventre ipſum nutrit proprio ſanguine. Cum autem de vtero exierit, ipſum nutrit proprio lacte. Sanguis enim poſt partum, ad millas mittitur, & in lactis ſubtiam con mutatur, de quo puerulus educatur. Vnde infantulum in terno lacte laudabilius q̃ quocunq; enutritur. Mater igit in tum ſuum miro modo diligit, ipſum, amplectit, oſculat, la ctat, balneat, cuſtodit atq; nutrit. Per matrẽ põt intelligi pa cator vel prælatus, qui. ſ. ad ſubditos maternũ affectum & hr̃e, & ipſos mamilla benignitatis reficere & fouere ipſos que tenere dẽt diligere, & ab oĩ periculo pſeruare, & a cu ctis vitiorũ fœcib. mundare, & ſanguine bone affectionis, i cte lævis doctrinæ & dulcis pſuaſionis & pane perfecte ſci & difficilioris eruditionis, cum oĩ diligentia enutrire, dire cuilibet illud. 2. Re. 1. Sicut mater vnicum amat filium, ita diligebã. Vel dic q̃ Chr̃s põt dici mater, q̃ ſanguine ſuo, p prio, nec nõ lacte doctrinæ & gr̃æ & inſuper pane Euchi ſtiæ nutrit infantes ſuos. i. catholicos et deuotos. Io. 6. Ca mea verè eſt cibus, & ſanguis meus verè eſt potus. Et ibi dic Panis quẽ ego dabo, caro mea eſt. Iſtud tñ verum eſt q̃ po uuli. i. ſubditi melius & laudabilius nutriuntur lacte mate no, q̃ alieno. i. ipſorum ſuorũ platorũ q̃ mercenariorum vicariorũ doctrina, & iõ q̃libet mater. i. q̃libet curarum platus dẽt in pſona ꝓpria (ſi põt) filios & ſubditos pasce re, et alij nõ cõmittere vices ſuas, nec ipſos vicarijs cõmit re. 3. Reg. 3. Date huic infantẽ viuũ, hæc eſt. n. mater eius ſed dic, q̃ Mater eſt mundus et caro. Venter eſt mundi proſpe tas, vbi fouentur pueri pctõres. Igit q̃ diu quis fuerit in ve ro matris ſuæ. ſ. in mundi ꝓſperitate, ipſe nutrit procul dubio ſanguine menſtruo. i. delicijs carnalib. et pctis. Cum verò exinde exierit, et in religione enixus fuerit, ſtichãe do ctrinę et gr̃æ enutrit, et pane vitæ et intellectus ſpũaliter nutrit. Pſ. Qm̃ tu es q̃ extraxiſti me de ventre, ſpes mea ab berib. matris meæ. ¶ Mater cũ fœtu maſculo fuerit impregna ta, pulchrioris eſt coloris, motus leuioris, et minoris pœ et doloris, q̃ ſi fœtu fœmineo ſit grauata. Sic verẽ ita cũ pregnata fuerit maſculo. i. forti et bono ꝓpoſito, nunc ſolet hr̃e motũ bonæ operationis leuiorẽ et prõptiorẽ, colorẽ bo nę cõuerſationis pulchriorẽ et decẽtiorẽ, et dolorẽ triſtitię et deſperationis minorẽ et faciliorẽ. Ecõtra verò illa ſi fœtu fœmineo. i. imperfecto et malo ꝓpoſito impregnata, non tũ bonæ operationis hẽt tardiorẽ, et colorẽ conuerſationis hẽt turpiorẽ, et dolorẽ irę, triſtitię, inuidię, et deſperatio nis patiẽ grauiorẽ. Hie. 8. Dolor meus ſup doloręi, in eo nus meis merẽs. et in Pſ. Cõcepit doloręi, et peperit iniquitatẽ. Qua ꝓculdubio q̃ põtñ mortale cõceperit, amplius hñe multo dolorib. nuſquã erit. Bona aũt mater bono ꝓpoſito ſpũa, ſp eſt in cõſolatione et in ſpe, et in cõuerſationis pulchri tudine et ſalute, dicẽs illud Eccl. 24. Ego mater pulchræ dilectionis et timoris et agnitionis et ſãctæ ſpei. Vel dic q̃ minei ſexus. i. mali ſubditi multo amplius grauãt matres ſuas tos q̃ fœt⁹ maſculi. i. boni et virtuoſi. ¶ Mater quãto ꝓpinquior eſt partui, tãto magis affligit, et moruipſi⁹ paruuli plus gri uat. Sic verè quãto cõſcia dẽt fœtũ pcti ꝓpinquius p cõ ſionẽ parere, tãto dẽt p cõtritionẽ magis dolere, et ipſe tus pcti ipſam magis affligere et turbare. De pcto pœna ni illud Prou. 17. Ira patris filius ſtultus, et dolor matris ę nuit eum. ¶ Scd̃m Ariſ. et ẽt Galenũ ſup Aphoriſ. multa pe eſſe ſigna impregnationis. Matres. n. pgnantes res diuerſas deſiderãt, et etiã q̃ſq; carbones et res viles et inutiles ãe ctant, colorem mutant, ſub oculis liueſcũt, vbera turgeſcũt, ventres ẽt intumeſcunt et pp extenſionẽ matricis, ſuales et vomitũ ſępius incurrunt. Sic verè cũ diabolus impregna uerit aliquã mulierẽ. i. aliquam pſonã fœtu mali propoſi vel pcti mortalis, appetitus ſuæ affectionis ſtatim ſubuer probat. et magis in carbonibus quam in panibus, magis in temporalibus quàm in ſpiritualibus delectatur. Iob. 33. Abo minabilis fit ei in uita ſua panis, et animæ illius cibus am deſiderabilis. Iſte etiam colorem bonæ cõuerſationis ſolet perdere, oculus ſui intellectus per inuidiã ſolet liuere, ve rus ſui cordis per ſuperbiam ſolet tumeſcere, et vbera iu

locutionis piactantiã turgeſcere, & vomitus diſplicentiæ oĩs boni ſolet accedere, per quẽ ſolet oĩa bona reijcere, vo mere, & exhorrere. Ideo de talib. fœtib. i. de malis affectib. & operib. ſic cõceptis, põt dici illud Oſeæ 2. Filij fornicationũ ſunt quia fornicata eſt mater eorũ. Vel dic ecõuerſo, q̃ bo na mater eſt bona aĩa à Spiritu ſancto bono ꝓpoſito impre gnata, q̃. ꝓ certo appetitũ mutat & præcedentiũ delectabi liũ ſuſcipit diſplicentiã, amara ẽt & difficilia ipſã delectant ꝓpœnitentiã, colorẽ ẽt faciei mutat ꝓ pallentem abſtinen tiã, vbera ſuæ miſericordię implenẽ & turgeſcũt ꝓ eleemo ſynarũ redundantiã, venter ſuæ affectionis implet & tumet ꝓ charitatiuã amicitiã vomitus verò vitiorũ ꝓuocat ꝓ con feſſionis eloquentiã, vt dicat talis mater illud Eſa. 59. Con cepimus & locuti ſumus. ¶ Mater q̃n parit, maximè patiẽ, & 3 iõ clamat, & dolorẽ quẽ ſuſtinet ꝓteſtat. Cũ aũt peperit, nõ ſolet amplius dolere, ſed gaudere ꝓtinus & ridere. Sic verè q̃ñò parturit fœtum diabolicũ p cõfeſſionẽ, rõne verecun diæ multũ triſtatur & dolet, & reuelare pctm̃ valde ei diſpli cet. Veruntã q̃n peperit & cõfeſſus fuerit, valde cõſolat̃, & gaudet, & ſe ſpũal̃r alleuiatũ ſentiens, ſibi ſic peperiſſe pla cet. Io. 16. Mulier cũ parit triſtitiã hẽt, cũ aũt peperit, iã non 4 meminit præſſuræ pp gaudium. ¶ Quanto mater pro puero in pariendo grauiores dolores patitur, tanto natum diligẽ tius nutrit, ipſumq; magis diligit, & in eo amplius delectat. Iſtud põt applicari, q̃ oĩs res quanto difficilius acquirit, tan to diligentius cuſtodit. Poteſt ẽt dici de Chriſto, q̃ cũ multo dolore humanum genus in gratiam parturiuit, & eũ acqui ſiuit, & ideo ipſum miro modo diligit, & dolet q̃n ipſum p 5 peccata hominum perdit. ¶ Filia & filius à fouendo ſm Iſid. dr̃, eo q̃ à parentib. foueanẽ. Patet igitur filio virtutem ge nerandi tribuit, & mater filiæ virtutẽ concipiendi & parien di dimittit, ipſamq; tãto magis diligit, quãto in ſexu ipſam magis ſimilẽ ſibi noſcit. Sic verè parẽtes filijs. i. prælati ſub ditis, magiſtri diſcipulis ſolent virtutes & cõditiones, quas habent imprimere, & ipſos verbis & exemplis ad cõcipien dum per bonam affectionem, ad generãdũ per boni operis productionem, & ad procreandum per confeſſionem ipſos diuerſimodè erudire. Ezec. 19. Qualis mater, ita & filia eius.

De Nutrice. Cap. 6.

1 NVtrix ſm Iſidorum dr̃ à nutriendo, q. a. ſiſta ſupplet in nutriendo paruulum, vicem matris. Vnde nutrix ad modum matris congaudet puero gaudẽti, & cõpatiť puero patienti, ſubleuat puerũ cadentem, lactat plorantẽ, deoſcu latur tacẽtem, ligat ſe nimium diffundentem abluit & mun dificat ſe ſordidãtem, paſcit digito puerum renitentẽ, cibũ primo maſticat vt facilius tranſglutiat cibum ipſum, & ſic reficit puerum eſurientem, ad loquendum inſtruit neſcien tem, balbutit nutrix, & quaſi linguam frangit, vt ſic facilius doceat non loquentem, medicina vtitur vt ſanet puerum vagientem, ſibilis & cantilenis demulcet dormientem bal neis & vnguentis refouet indigentem, & ad incedendũ in ducit puerum incedere non valentem, & q̃ñq; manum ſibi ex induſtria ſubtrahit, eumq; cadere permittit, vt ad incceſ ſum faciat habilem & potentem. Talis nutrix loquendo ſpi ritualiter, eſt quilibet bonus prælatus, vel etiã prædicator prouidus & diſcretus, quia. ſ. tales pueros. i. ſimplices & ſub temporalib. nutriunt, & eos diuerſimodè vegetant & inſua dunt, & iõ vicem matris. i. Chriſti dñr gerere, in quãtũ filios eius. ſ. fideles ſolent ſpũaliter & tpaliter enutrire. 1. Mach. 3. Relinquit rex Liſiam, vt nutriret filium ſuũ. Igitur tales nu trices ſpirituales. ſ. pdicatores, doctores, plati & viri iuſti, debent priuſtiſtis. ſ. ſubditis & ſimplicib. patientib. compati, & gaudentib. congaudere, & ipſos tam in aduerſis quàm in proſperis actũ vel affectu diligere vel fouere. ad Ro. 12. Gau dere cum gaudẽtib. flete cum flentibus. Et iõ cadentes. ſ. in pauperatem debent ſubleuare per ſubuentionem. Plorantes & deſolatores debent lactare p conſolationem. Tacentes & patientes debent oſculari p dilectionem. Diffundentes ſe & ad delectabilia plus debito dilatantes debẽt ligare per ſtatutorum coerctionem. Se verò per vitia ſordidantes debent mũdare per correctionem. & ſic dicetur illud Ruth 4. Nutricis officio fungebatur Noeni. Item iſti debent digi tu & manib. ipſos paſcere, etiam renitentes, quia, ſ. ẽt ſi non velint ipſi ſubditi, digitis. i. bonis exẽplis manualib. ſunt paſcendi, & documentis & beneficijs recreandi. Cibum. n. do ctrinæ dñt iſti maſticare p ſtudiũ & lectionẽ, & ipſos tandẽ recipiant p pdicationem. Debentq; ipſi prædicatores balbu tire. i. groſſo modo verba proferre & linguã ſuã ſubtilitatis frangere, per ſui cum alijs cõformationẽ, vt ipſos doceant & eruditãt ſapientiã diſcretionẽ, & honeſtã locutionẽ. Ne ceſſe eſt. n. q̃ doctor frangat & variet linguã ſuã ꝓ rudiũ & ſimpliciũ inſtructione. Eſa. 28. in loquela labij & lingua alte ra loquar ad populũ iſtũ. Itẽ iſti dñt in corporib. ꝓprijs me dicinas pœnitentiæ ſuſtinere, vt. ſ. puer. i. ſubditus hẽat ſalu tẽ & ſaluationẽ. Ipſum dñt portare & ſubleuare p fragilita tis & defectuũ ipſius ſupportationẽ, ſibilis & cantib. dulciũ monitionũ ipſum dñt mulcere, vt ipſum ꝓuocent ad dormiendũ p cõtẽplationẽ, dẽnt inſtruere ad recte incedendũ. p iuſtitię executionẽ, dñt ẽt ipſum et de induſtria dimittere, vt melius attendat ad ſui cautelã et gubernationẽ. Summè tñ dẽnt pcauere ne incurrat periculũ et dãnationẽ, vt ſic ta lis nutrix dicať ille hõ, de quo dr̃ illud 2. Reg. 12. Hõ q̃dã ha bebat ouẽ vnã paruulã, q̃ emerat et nutrierat, et q̃ creuerat apud eũ. Vel dic q̃ talis nutrix eſt Chr̃s, vel ẽt beata Virgo, q̃ ſibi deuotos nutrit per gr̃am atq; lactat, ipſoſq; cadẽtes ſu bleuat, ſtantes ſeruat, et ſordidatos mũdat, et ad greſſum bo norum operũ, et ad locutionem bonorũ verborũ inſtruit et informat, et vt proprias vires experiatur, ipſos ſibi ipſis di mittens, cadere in peccatum ꝓmittit, ſed ipſos cito releuat et confortat Oſeæ 11. Ego nutritius Effraim portabam eos.

De Obſtetrice. Cap. 7.

OBſtetrix dr̃ mulier q̃ hẽt artẽ iuuatẽ fęminã parientẽ, 1 vt facilius pariat, et vt fœtus partus t pe periculum nõ incurrat. Ventrẽ parientis vnguẽtis linire ſolet, vt facilius pariat, partũ verò enixum recipit, et vmbilicũ ei tollit, ipſũ inuoluit, circumligat, et gubernat. Talis obſtetrix eſt prædi cator, vel diſcretus cõfeſſionum auditor. Iſte. n. peccatorẽ parientem et cõfitentem, et fœtum diabolicum. ſ. peccatum emittere cupientem ſolet iuuare, ventrem ſuæ conſcientię vnguentis. i. benignis inductionibus illinire, vt ſine pericu lo poſſit integrè cõfitendo parturire, partumq; talis pecca ti debet per pœnitentiam inuoluere, et vmbilicum omnis malæ circunſtantiæ ſibi præcidere et auferre. Iob 26. Obſte tricante manu eius eductus eſt coluber tortuoſus,

De Maſculo. Cap. 8.

MAſculus ſm Iſido. à mare diminutiuè eſt dictus. Et ſm 1 Iſid. maſculus in omni genere aĩalium obtinet digni tatem, pcellit. n. maſculus fœminã quo ad complexionem, q̃ eſt calidior, quo ad operationem q̃ eſt fortior, quo ad diſ cretionem q̃ eſt amplior, quo ad conditionem et domina tionẽ q̃ eſt dignior. Per mares poſſum intelligere platos, p fœminas ſubditos, vel p mares clericos, per fœminas laicos, vel per mares hoies virtuoſos, per fœminas molles, imperfe ctos, et defectuoſos. Quia proculdubio tales maſculi. ſ. plati eccleſiaſtici et ꝓuecti, et in mundi ſuperioritatib. cõſtituti, dẽnt eſſe i morib. ipſis fœminis. i. ſubditis et laicis meliores, et per ſanctitatis eminentiam digniores. Debent eos. n. eos pcellere, qa in mentis cõplexione dñt eſſe p probitatẽ for tiores et valẽtiores. In ſenſu et diſcretione dñt eſſe p ſapiẽ tiã clariores et ſubtiliores. In dñatione verò dñt eſſe p excel lentiã maiores, digniores, et ſuperiores. Fœminæ. n. imper fecti et laici, qa ſunt impotentiores ad bñ operãdum, et in diſcretiores ad ſe et alios regẽdũ, nõ dñt peſſe, ſed platis et viris eccleſiaſticis et perfectis ſubijci et ſubeſſe, qa ꝓ certo in talib. viris dñt eſſe virtutes actiuæ, et diſpoſitiuæ, in ipſis verò fœminis debẽt eſſe cõditiones paſſiuæ, et ſubiectiuæ. Vñ mulieri dictum eſt Gen. 3. Sub viri ptãte eris, et ipſe dñabitur tui. Vñ de ſuperioritate taliũ maſculorũ dr̃ Apo. 12. q̃ mulier. i. eccleſia peperit filium maſculum, q̃ redempturus erat oẽs gentes. ¶ Maſculi gñaťr ſunt fœminis fortiores, et 2 ad operãdũ aptiores, et ad onera ſuſtinendũ durabiliores, et hoc quia abundant calorib. et ſpiritibus amplioribus, oſ ſibus groſſioribus, neruis fortioribus, et iuncturis ſolidiori bus. Maſculi etiam ſunt audaciores quàm fœminæ. Et hoc, quia corda habent latiora, et calidiora ſpiritu et ſanguine pleniora, et per conſequens ad audaciam promptiora. Sic

verè illi qui sunt masculi.i.superiores gradu & statu.s. eccle siastici & plati, debent esse audaciores ad ardua aggrediendum, fortiores ad ipsa complendū & faciēdū, durabiliores ad mala tolerandum & sustinendum, q̄ ipsæ fœminæ.i.q̄ simplices seculares. Et hoc proculdubio debet esse, quia ipsi tenentur hŕe fortiora ossa per constantiam neruos (in quibus est sensus) validiores per prudentiam, iuncturam amicitiæ solidiorem p fidelitatem, cor latius per charitatem, & magis de calore diuini feruoris, & de sanguine pietatis dulcoris, & de spū virtualis vigoris per oīmodam sanctitatē. Exo. 13. Omne primogenitum masculini sexus dño consecrabis.

3 ¶Masculus nunq̄ patitur emissionem sanguinis menstrualis sicut mulier. Et hoc, quia quicquid superfluitatis in corpore virili gignitur, aut per intensum calorem consumitur, aut in pilos conuertitur & resoluitur, aut per exercitiū vacuat. Sic verè masculi spūales. i. viri perfecti & boni ecclesiastici vel plati, nunq̄ patiunt sanguinem menstrualem, i. infectionē carnalē vel pollutionem luxuriæ seu carnis, q̄a p certo oēm superfluitatē carnaliū suorū affectuū, si q̄ insurgant, cō sumit intensus calor amoris, extenuat exercitiū boni laboris, & in pilos bonorū exteriorū exēplorū resoluit & cōuertit virtus diuinæ gr̄æ & dulcoris. Et sic cuilibet tali pōt dns dicere illud Eze. 16. Lauite aqua & mundati sanguinē ex te.

4 ¶Viri igit̄ & masculi sunt natura calidiores, corpore durio res, & animo audaciores, cute hispidiores, virib. fortiores, vocibus grossiores. Isti ēt plures dentes hūt, & rōne caloris maioris plurib. cibis indigent. Sic verè spirituales viri. s. ecclesiastici & prælati, qui. s. fœminis. i. secularib. hūt præesse, dēnt esse calidiores p charitatē, duriores p cōstantiæ firmitatē, audaciores p bonā & promptā voluntatem, fortiores p ꝓbitatē, hispidiores p habitus humilitatē, voce grossiores p eloquentiæ maturitatem & auctoritatem. Plures hūt dentes masticatiuę discretionis & deliberationis, & ideo bene digerunt & gubernant cibos multos negotiosæ occupationis, quia. s. quanto in istis maior est charitatis calor & fervor, & discretionis masticatio amplior & fortior, tanto plurium ciborum. i. plurium negociorum exteriorum digeren dorum, & gubernandorum pōt adhiberi difficultas maior.

De Viro, Vxore, & Sponsa. Cap. 9.

1 VIr à virtute virium est dictus ſm Isid. Nam in virib. vir vxorem præcellit, caputq; mulieris est vir ſm Apostolum. Et ideo tenetur regere vxorem, sicut caput totius corporis gerit curā. Iste igit̄ dr̄ maritus, quasi matrem tuens, vel quasi matris tutor, q̄a. s. vxoris sug, q̄ mater filiorum est, curā suscipit & tutelā. Sponsus ēt à spondendo dr̄, eo q̄ in contractu cōiugali sponſg & vxori, quam plurimum obligatur. Spondet. n. promittit, & obligāt, vt individuā cū vxore vitæ cōsuetudinē teneat, q̄ debitū ei reddat, q̄ fidē thori sibi custodiat, & q̄ ipsā ꝓ alia nō dimittat. Vir est platus, vxor verò est ecclesia vel subditus, de cuius cura & regimine iste vir dēt esse sollicitus & attentus. Igit̄ iste dēt dici vir, q̄a virib. & virtutib. dēt abundare. Debet dici maritus, q̄a matrem filiorum suorum. s. ecclesiam debet tueri, defendere & adiuuare. Debet dici sponsus, quia multis pactis & sponsionibus ipsum oportet ipsi vxori suæ. s. ecclesię vel subditis obligatum esse, & eisdem fidem & gratiam, curā & regimen exhibere. Debet. n. eis debitum carnalis generationis. i. debitum doctrinæ & prædicationis reddere. 1. ad Cor. 7. Vxori vir debitum reddat. Debet eis & societatem individuam seruare, & cum eis personaliter reficere. Prouer. 5. Sit vena tua benedicta, & lætare cum muliere adolescentiæ tuæ. Debet eis fidem & amicitiam seruare, & pro alijs ipsos nō dimittere, nec ad aliū statum accendere vel ambire, sed cum eis fideliter permanere. Quod est cōtra illos, qui plures vxores. i. plures dignitates simul volunt habere, contra illud quod de rege dr̄ Deut. 17. Non habebit vxores plurimas. Et contra illos ēt, qui nunquam sunt contenti aliqua vxore. i. officio vel dignitate, sed de vna ad aliam volunt continuè se transferre, cōtra illud Exodi 20. Non concupiſces vxorem proximi tui.

2 ¶Vir vxorem miro affectu tenetur diligere. Vnde etiam patrem & matrem debet dimittere, & vxori ꝓ rię adhærere. Sic verè cum prælatus hēat duplicem domum, vnam. s. quæ dr̄ mater, aliam quæ dr̄ vxor, (mater. n. & pater est ipsius parentela, vel patria seu mundus, vxor verò est sibi cōiuncta, vel ēt subiectus populus) proculdubio iste vir prælatus. s. mè debet istam vxorem. s. ecclesiam vel subditos diligere ipsamq; patri & matri. i. mundo & carni & cuiciūq; carnali affectioni præponere & præferre, & alijs dimissis, ad cōtēplā hāc relinquet homo patrem & matrem suam, & adhærebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna. Vel dic q̄ vir est Christus, q̄ domum paternam. s. Paradisum visus est dimisisse, & vxori suæ. s. ecclesiæ vel aīæ se iunxisse, ipsamq; vltra modū dilexisse. Nam sicut vir præ dilectione vxoris solet pro ea defendenda bella q̄q; facere, & q̄nque zelum incurrere, ita q̄ nullo modo pōt pati ipsā alteri se donare, & alteri sciēter solet occidere vel punire, sic verè ipse Christus, summā vel ecclesiam tm̄ dilexit, q̄ pro ea defendenda pr̄æmo crucis sumpsit, zelotypus. n. est ꝓ ipsius dilectione, & iniō vult q̄ per peccatum diabolo adultero copuletur, alias ipsā punit æterna damnatio. Prou. 6. Zelus & furor viri non parcet in die vindictæ &c. ideo bene dr̄ ad Eph. 5. Viri diligite vxores vestras, sicut & Christus dilexit ecclesiam & vidic etiā q̄ vir. i. prælatus morti se debet exponere, si ita necesse ꝓ vxore sua ecclesia liberanda vel pro subdito per defendendo. ¶Sponsus sponsam primò ad sui amorem nūciis & litteris allicit, nuncijs & litteris volum suum ei exprimit, multa largitur & multa repromittit, & vt sibi placeat, ludis & spectaculis, bellis & tyrocinijs se exponit, omnibus & mutatorijs se adornat & multipliciter cōponit, ad eam alloquitur, & vultum eius facie ad faciem circumspectat & attendit, & finaliter in eam cōsentiens & ipsam annuit, subarrans, in coniugem eam ducit, & in signum cōiugii contracti, dona specialia sibi tribuit, & sibi dotalia sub chirographi testimonio concedere consueuit, festaq; cōiugia celebrat, dona et munera aduenientib. donat, choris, cantibus et instrumentis muficis præsentes lætificat. Quibus completis sponsam in secreto thalami collocat, et ea loci nūfæ et thori faciens, pecuniæ et familiæ ipsam dñm cōlunt et ordinat. Curā eius gerit, et præ amore et zelo ipsam corrigit, custodit et seruat. Modos, gestus, et aspectus ipsius aliā genter considerat atq; spectat. Hæc oīa ponit fulgentius in quodam sermone de nuptijs in Chana Galilææ. Christus sponsus, ecclesia vel aīa spōsa est ipsius. Ipse. n. de se et ecclesia vel etiam humana natura seu aīa christiana dicit Iohan. Qui habet sponsam, sponsus est. Sed proculdubio iste sponsus diligit istā sponsam à principio mundi, et eam sibi coniugem cōstituit et decreuit. Et iō à principio multa dona et beneficia sibi dedit. s. ipsā creādo, et oēs creaturas eius obsequijs deputando. Votum suū et beneplacitum dñi verbis et litteris patriarcharū et prophetarum voluit exprimere, et vt sibi placeret, et ad sui dilectionē attraheret, seruos mundi ludis et cōtemptib. crucijs; bellis et victorijs expōnere, vestes et mutatoria nostræ carnis induere et vestire, et sic eam posset ad sui spūale connubium inuitare. Ipsum et per prædicationem blande voluit alloqui, et vultū eius ad gere, ipsius; connubium, copulā ēt gratiæ, et charitatis iugium affectare. Ps. Audi filia, et vide, et inclina aurē tuā, et obliuiscere populum tuum, et domum patris tui. Affert iſtam sibi annulo fidei subarrauit, et p charitatem et gratiam eius coniugio vsus fuit, et in charta et in chirographo eiusdem multa sibi dotalia in Paradiſo tribuere. reposuit. Tādem ipsam in Paradiſi thalamo collocat, et ætatem sit. Tādem ipsam in Paradiſi thalamo collocat, et ætatem perfectionis coniuiū sibi parat. Cantibus sanctorum angelorum ipsam lætificat et delectat, dominamq; bonorum suorum radiſi ipsā constituit, et vultum eius delectabiliter respicit, et ex tunc ab oī nocumento tanquā suam custodit, et pro sollicitum curam gerit. Isti igitur sponsæ dr̄ illud Cā. Veni de libano sponsa mea, veni de libano, veni coronaberis. Vel si vis de humana natura dic q̄ eam à principio multum dilexit, et connubium suæ incarnationis popoſcit, et prophetas sibi voluntatem propriam intimauit, et in coniugium incarnationis cātus et choros angelorū audiri fecit, hanc passionis sustinuit, vestesq; nouas glorificatę naturę et sanctis in resurrectione dedit, et tādem in ascensione sponsam in Paradiſi thalamum introduxit. Vel per Iſaiam intellige beatam Virginē, quā Dei filius dilexit, et per Gabrielem nuncium voluntatem suam nunciauit. Accipe de prædictis conditionib, quicquid volueris. Vel dic

q̄ sponsa est ecclesia à principio summè à Christo dilecta, &c. supra, Apoc. 21. Vidi ciuitatem sanctam Hierūsalem descendentē de cœlo tanq̄ sponsam ornatā monilibus suis. Vel dic, q̄ sponsus est platus, ecclesia est sponsa, quā ipse sū mè dēt diligere, blādè alloq̄, benignè tractare, & de eius regimine curā hr̄e, & ió gestus & mores cum diligentia perpenſ. Ista est. n. clamosa, rixosa, iniuriosa, ebriosa, luxuriosa, & garrulosa. Itē est sumptuosa, curiosa, p̄ sumptuosa, inuidiosa, infidiosa, desidiosa, vaga, amara, & odiosa, zelotypa ēt, & suspitiosa. Viro igit̄, q̄ talē hēt vxorem, nullus, misera bilior, & ipsius miseria. nulla maior, sicut dicit Fulgēt. vbi supra. Vir significat spūm, vxor verò nequā significat malā cōscientiā, seu carnem. Vel ēt dic, q̄ talis mala vxor ē aīa peccatrix, q̄ s. multis malis morib. est repleta. Vel ēt talis vxor est mala cōgregatio malorum subditorum. s. quorū ecclia est platis, & superiorib. mala vxor. Tales igit̄ malæ vxores solent esse clamosæ, & q̄ rulosæ, q̄a nix pōt fieri aliquid ad voluntatem earū. Rixosè & iniuriosè, quia. s. caro cōcupiſcit, & rixatur aduersus spūm, mala aīa contra Chr̄m, malus subditus cōtra prælatū. Eccl. 25. Mulier si primatum habeat, contraria est viro suo. Item istæ sunt ebriosæ, luxuriosæ, & multoquijs garrulosæ. Nā uino uoluntatis volunt inebriari, & cū mundo, & diabolo fornicari. Amos. 7. Vxor tua in ciuitate fornicabit. ¶Item istæ vxores sūt sumptuosæ, & curiosæ, & p̄ sumptuosæ, nec non inuidiosę, desidiosæ. Caro. n. i. malus subditus deliciosè vult pasci, & curiosè vestiri, & cōtra rōnem uel platum p̄ sumere, & excolli, sibiq; inuidere, & insidiari, & contra ipsum mala oīa machinari. Iō bñ dr̄ Eccl. 25. Cor humile, facies tristis, & plaga mortis, mulier neq̄. Vel ēt ad litteram expone de mala muliere. Nihil ergo miserabilius viro q̄ talem hēt vxorem, platis q̄ tales hūs subditos, aīo q̄ talem habet carnem. Nā vt d. sapiens Prou. 19. Tecta iugi ter perstillantia, & litigiosa mulier cōparanē. Et iō Prou. 21. dic, q̄ melius est habitare in terra deserta, quā cū muliere rixosa & iracunda. ¶In bona uero vxore, & ſpōsæ iste solent, & dēnt esse condōnes, q̄a p culdubio ista dēt esse frequēs, & deuota quo ad Dei ministeriū, habilis, & subdita quo ad mariti obsequiū, affabilis & benigna quo ad domesticos, liberalis, & larga quo ad extraneos, misericors & pia quo ad miseros, mansueta & pacifica quo ad vicinos, circunspecta & prudens in pcauendis, fortis & patiens in sustinendis, sedula, & diligens in agendis, modesta debet esse in habitu, sobria motu, cauta in affatu, pudica in aspectu, honesta in gestu, matura in incessu, uerecunda in publico, iocunda cū maturo, cōtinens in occulto, plus cōposita bonis moribus quā totis crinibus, & magis placens virtutibus quā pulchris vestibus. Ista sunt uerba magistri de ꝓprietatibus rerum, valde rhetorice, & catholice, q̄ expositione non indigent, q̄a pro ut facent (pūt dici de qualibet bona vxore, uel de qualibet sancta persona, & maximè sanctimoniali, & religiosa, ita tamen, q̄ per maritū intelligas p̄ latum uel Chr̄m. De tali ergo vxore potest dici illud Apoc. 19. Vxor agni præparauit se, & datum est illi vt cooperiat se byſſino ſplendenti, & cādido, quæ sunt iustificationes sanctorum.

De Ancilla. Cap. 10.

1 ANcilla est famula vxoris obsequio deputata, seruili conditioni subiecta, & mancipata. Ista est igitur miserabilis conditio seruitutis, q̄ ois seruilis persona q̄ vilioribus officijs deputatur, grossiorib. cibis reficitur, vilioríb. pannis induitur, seruitutis iugo p̄mitur, si filium conceperit, ēt seruitutem abutero mancipat. Ista ꝓ libito nubere non permittitur, & sicut pecus venditur, & à dño suo in alium dominum transportatur, virgis & verberibus atteritur, & si aliquo casu libera, p̄ p̄ uitium ingratitudinis in seruitutem pristinam reuocatur. Talis ancilla seu serua videtur esse aīa peccatrix, quam. s. diabolus libertate cōscientiæ priuauit, & seruitutī criminum subiugauit, quia sicut dr̄. 1. Mach. 2. Quæ erat libera, facta est ancilla. Talis igitur ancilla deputatur vilibus officijs peccatorum, & officijs immundorum actuū, & peccatorum, reficitur grossis cibarijs diuitiarum, & bonorum terrenorum, induitur vilibus vestibus male conuersationis, et malorum morum exteriorum, præmitur iugo seruitutis malarum cōsuetudinum, & vitiorum, filius etiam quem concipit. i. bonū opus si quod facit, seruituti subij citē inquātum caret gratia, & virtute meritorum, vel merito, & successione cœlestium præmiorum. ad Gala. 4. Non erit hæres filius ancillæ cum filio liberæ. Item ista sicut pecus à diabolo venditur, & subiugatur iuribus diuersorum malorum dominorum. s. mundi, carnis, & omnium maleficiorum. Nubere spiritualiter per charitatem non permittitur, nec cōiugitur societati Christi & sanctorum. Et quia Christo qui eā liberam fecerat, ingrata est ideo ipsam reuocat ad arctiorē, seruitutem infernalium tormentorum, vbi continuo verberatur, & conteritur pœnis diuersorum supplitiorum. Quod benè figuratum est Genes. 16. vbi agar ancilla Saray concepisse se videns, contemp sit dominam suam, propter quod à Saray, sicut ibi dr̄, est afflicta. Quia pro certo q̄ anima contra dominam suam, i. contra rationem, & contra Deum tumescit, afflictio suæ seruitutis, & pœna sibi debita conualescit. Iō tali ancillæ. i. tali animæ peccatrici dr̄ ibidē. Agar ancilla Saray vnde venis, & quo vadis? quasi diceret. Quare tā tum omittis, & quare tātum cōmittis? Et ideo breuiter de tali seruili persona dr̄ Eccle. 33. Seruo maliuolo tortura, & cōpedes. Vel dic, q̄ talis persona seruilis, significat pauperes & miseros &c. Vel significat religiosos seruituti Dei subiectos, & alienæ volūtati submissos, multis miserijs fatigatos, & tā vilibus cibis quam vestibus adornatos. Vide infra de seruo bono, & allega sicut ibi. ¶ Proprium est seruilibus personis dominos suos odire, & contemnere, & si in benignitate, & familiaritate tractentur, solent contra eos superbire, si verò cathenis, & verberibus affligātur, in humilitate, & patiētia obedire, & sic magis timore quam amore suis dominis obsequi, & seruire, sicut dicit Rabanus super Hiere. 9. Sic verè in religione, & ecclesia sunt aliquæ seruiles personæ, quæ. s. cū seruituti vitiorum sint subditæ, & nō gratiæ libertate donatæ, (iuxta illud Io. 8. Qui facit peccatum, seruus est peccati, & Amos, 6. Vxor tua in ciuitate fornicabitur) Dominis suis, hoc est dictu, Christo, maioribus & prælatis nunquam obediunt ex amore, & ideo necesse est quod eis seruiāt ex timore Obstinati. n. & superbi solēt superiores suos odire, & ex familiaritate sibi ostensa magis intumescere contra ipsos. Prouerbior. 29. Qui delicatè à pueritia nutrit seruum suū, postea ipsum inuenit contumacem. Et iō necesse est, q̄ tales per rigorem regantur, q̄ asperis correctionibus affligant, & sic saltem necessario superioribus famulabūtur. Eccl. 33. Seruum inclinant operationes assiduæ. Vel dic, q̄ persona seruili, est caro nostræ, quæ pro certo si delicate nutritur dominam suam rationem, vel dominum suum Deum contemnit, & recalcitrat, si verò in disciplina, & pœnitentia regit, obedit & obtemperat. Ideo bene dicitur illud prædictum. Ecclesiast. 33. Seruo maliuolo tortura, & compedes, mitte illum in operationem ne vacet.

De Patre & Filio. Cap. 11.

1 PAter est in principium generationis. Nam pater generaliter speciem suam desiderat conseruare. Quod quia in se non potest, ideo hoc studet in filijs facere, & ideo naturaliter filios nititur generare, & ipsos ad similitudinem propriam consueuit procreare, & eos cum solicitudine gubernare, & erudire, ipsos etiam quia pater est, à pascendo dictus, pascere & nutrire. Talis pater debet esse quilibet prædicator, & doctor. Iste enim in se non potest propriam suam spiritualem speciem, maximè quātum ad scientiā, cō seruare, morte. n. interueniente necesse est, q̄ corporaliter pereat, & q̄ eius conditio deficiat, & desistat. Et ideo procul dubio iste speciē suam. i. mores scientias, & cōditiones, suas in aliorum persona continuare, & conseruare cupit. Et quia videt, q̄ ipse diuturno tempore non consistit, per p̄dicationem, & doctrinā solet alios in fidem, gratiam & scientiā generare, & ipsos inquantum potest ybi similes facere, & creare, eosq; uerbo, & exemplo pascere, & scientijs, & moribus erudire, dicens. Prouer. 6. Conserua filij mi præcepta patris.

2 ¶Pater filios suos intantū diligit, vt aliquando alimenta sibi subtrahat, & filios suos Pascat. Quod commune est in cunctis animalibus præter pauca quæ degenerant a natura, sicut est Aquila, quæ non est sollicita circa pullos. Sic verò pater aliorum prælatus debet sibi de delicijs, & diuitijs subtrahere, vt filios suos. i. subditos possit tēporaliter necessitatis tē-

pare ſuſtentare. Cuius cñ contrarium faciũt impij aquilini, qui ſ. libi non ſubtrahunt vt nutriãt ſubditos, ſed potius ſubtrahunt ipſis filijs, & ſubditis, vt ditent, & nutriãt ſe, & ſuos.
3 Iob 30. duratur ad filios ſuos, quaſi nõ ſint ſui. ¶ Pater igitur multum filium ſuum diligit, ipſumq; poſtq̃ ablactatus fuerit commẽſalem ſuum facit, ipſum in iuuentute. verbis erudit, & verberibus corrigere non deſiſtit, ſub cuſtodia magiſtrorum ipsum conſtituit, & ne præſumat, eidẽ vultum hilarem non oſtendit. Quanto magis ipſum videt ſimilẽ, tãto magis ipſum dilig t, & in ipſum oculos figere conſueuit. Sc̃m æta tem ſuam ueſtes, cibos & dignitatẽ pater filijs tribuit, & hæreditatem ipſorum augmentare non deſiſtit, quam tandem moriens proportionaliter filijs, & hæredib. derelinquit. Pater iſte eſt. Deus. Malachi. 2. Pater vnus eſt oĩum noſtrum. Filij ſui vero ſunt oẽs iuſti, ab ipſo per gratiã geniti, & nutriti. Ioan. 1. Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri, his qui credunt in noĩe eius. Iſte igitur Pater. ſ. Deus, iſtos filios. ſ. viros iuſtos multum ſolet diligere. Pſ. Dominus diligit iuſtos. Et poſtquã ipſos ablactatos. i. à lacte mundanarum delitiarum viderit ſeparatos, ſolet eos ad menſam ſcripturæ, gratiæ, vel eucha riſtiæ recipere, magiſtorumq; & tutorum. i. prælatorum cu re, & ſubiectioni ſubmittere, & ipſos verbis ſcripturæ erudi re, & tribulationum verberibus, ne inſoleſcant, corrigere & punire, & quamuis ipſos multum diligit, nunquam tñ in iuuentute ſua. i. in uita iſta ſolet eis lætum vultum oſtendere, nec eis p̃ ꝓſperitatis ſolatia arridere, q̃a ſicut dicit Apoſto lus ad Hebr. 12. Flagellat Deus omnem filiũ quẽ recipit. Et Prouer. 13. Qui parcit virgę, odit filium. Itẽ iſte quanto videt ſibi in moribus magis ſimilem, & conformem, ſolet eũ am plius amare, oculos ſuæ miſericordiæ in ipſum figere, quia oculi dñi ſuper iuſtos. Et ſm ætatem perfectionis q̃ in eo vi det, ſolet ſibi portionẽ, & dignitatẽ, æternæ gloriæ diſtribue re ipſamq́ue paradiſi hereditatẽ ſolet ſibi ſm augmentũ p̃ priorũ meritorũ cõtinuẽ augmẽtare, & eã finaliter ſibi poſ ſidendam perſonaliter tradere vel præſtare. ad Colo. 3. A'do mino accipietis retributionẽ hæreditatis. ¶ Vel dic, q̃ pater
4 eſt bonꝰ p̃latus, q̃ ablactatos, & à deliciis abſtractos, ad men ſam beneficiorum ponit, ipſoſq́; erudit & corrigit; & in bo nis moribus magis ſibi ſimiles magis diligit, hæreditemq́; pro viribus eis augmentat, & ſm ætatem perfectionis, quã habent, ipſis dignitatis & b̃ficia diſtribuit, & concedit. He ſter. 3. Bibebant oẽs aureis poculis, vnuſquique ſm ętatem ſuam. Figura eſt de Ioſeph, qui fratres ſuos ſm ętatem ſuam
5 ad menſam ordinauit. ¶ Pater filium in iuuencute paſcit, & alimentat, & ideo iuſtum eſt, q̃ in ſenectute, q̃n eſt impotẽs ipſe pater, ipſũ filius nutriat atq; paſcat, ſicut ẽt faciũt aues coruini generis, quarum filij parentibus redunt vicem. Qđ ad literã de parentibus põt dici quos tenentur in ſenectute filij nutrire, ſicut ab ipſis nutriti ſunt in ipſorum iuuentute, Honori. n. parentem promittitur retributio ſpecialis, quia ſicut dr̃ Eccl. 3. Qui honorat patrem ſuum, vita viuet longio ri. vbi gloſa dicit, q̃ honorare parẽtes eſt primum mandatũ in promiſſione, & per conſequens magnum eſt in remunera tione, & eius trãſgreſſio maxima eſt in punitione. Et ꝑpter hoc vt dicit gloſa ſuper Ioã. 8. ibi. Si filij Abrahę eſtis, opera Abrahæ facite, Pater. eſt à filijs honorandus, ſupportandus, lætificandus, & defendendus, magnificandus & laudand us, exaudiendus, & inuitandus, ſicut oĩa ponit hic magiſter de propietatibꝰ rerum. Quæ oĩa poſſunt intelligi de patribus, naturalibus, vt ẽt de patribus ſpũalibus. ſ. de prælatis, ſenib, & perſonis diſcretis, & venerabilibus. ¶ Filius ex parẽtum
6 ſubſtãtia originem trahit, & ab eis fomẽtum recipit, & ſine parẽtum miniſterio nec proficit, nec q; uiuit. quãto plus à pa tre diligitur, tãto plus ab eo diligẽtius inſtruitur, & frequẽ tius ceditur, ita q̃ ab eo diligi vł, q̃a verbis, & verberibus, ne inſoleſcat, ab eo ſæpius laceſſitur. Et tãto plus à patre di ligitur, quanto ipſius ſimilitudo maior in eo repertur. Iſta oĩa poſſunt exponi de bono ſubdito, vel etiã de viro iuſto, ſicut ſupra eodem. §. 2. Iuſtus. n. à patre ſuo Deo, ſubditi ve rò a patre ſuo prælato, naturaliter & moraliter procreãtur, & nutrimentum vitæ doctrinæ, & gratiæ ab eo ſortiuntur, & ſine tali patre nihil valere ſpũaliter cõprobantur, &c. Per
7 oĩa ſicut in dicto. §. ¶ Paterna facies confunditur, q̃n aliquid eius pe de filiis ſubauditur, paternuſq; animus grauiter offen dit̃, q̃n aliqua cõtumax rebellio in filijs perſentitur. Nam ma lus & irreuerens filius deterior cunctis hoĩbus iudicatur. ſ. acceptũ à parentib. b̃ficium non recordat̃, nec ipſi⁹ currit vel ſubuenit, aut obedit, vel ẽt reuereť, & iõ ſæpe ꝓ ꝓp contẽptum, & offensã, & ingratitudinẽ parẽtum a lus filius hæreditate priuat̃, & ſm leges diuerſis pœnis pere tit̃, & mulctat̃. Sic uerẽ illi q̃ ſunt mali filii ipſius Dei. ſ. m. chriſtiani, vel maximè mali eccleſiaſtici, qui, ſ. Deo ſunt belles, aduerſarij & inobediẽtes, & cõtrarij, ipm Deũ p teris offendunt, & q̃tũ in eis eſt, faciẽ eius deſtituunt, & cu fundunt. Eccl. 22. Confuſio pr̃is de filio indiſciplinato. De .n. amplius offendit. qñ à ꝓpriis filiis cõtẽnit, q̃ ab extra neis ſecularib. peccatorib. laceſſit. Deut. 32. Vidit dñs, & iracundiã concitatus eſt, q̃a ꝓuocauerunt eũ filii eius, & li liæ. Tales igr̃ mali filij hodie dinoſcunt Deũ plus cæteris p catoribus offendere, & erga eũ magis irreuerenter, & ingra tem ſe hr̃e, eiusq́; b̃ficia memoriæ minus dare. Eſa. 1. filios nutriui, & exaltaui, ipſi aũt ſpreuerunt me. Quappropter q̃ Deus ipſos puniat, & q̃ hæreditatem paternã, perpetua nos. ſ. hæreditatem eccleſiæ, & per dæmones hæreditarie ſtis pr̃iæ, eis tollat. Qđ vtiq; fit, q̃a ſicut videmus, bonæ cleſiæ ab ingratis eccleſiaſticis quotidie per tyrãnos toll tur, bonaq́; paradiſi ipſis poſtmodũ auferunt, ita q̃ pr̃ dix re illud Thren. 5. Hæreditas nr̃a verſa eſt ad alienos, domꝰ nr̃æ ad extraneos. ¶ Inter filios aliq̃ ſunt primogeniti, aliq̃ poſtgeniti, ſed iure, & de conſuetudine primogenitis data maior portio hæreditatis, niſi fortè ꝓp delictum vel infide cientiã ipſorum aliud à parentib. ordinet̃. Fit. n. q̃nq; per cauſis p̃dictis minor p̃fert̃ maiori, & pauper villis abiectus, qui dotãdus ampliori dono naturaliter ſperabatur. Sic nec Deus à principio duos habuit filios. ſ. populum Iudeorum, qui erat dignior, & primogenitus. Eccl. 36. Iſrael quem co quaſti primogenito tuo, Et populum gentilem, q̃ minor & ultimo genitus dicebat̃. Filio igr̃ iſto primogenito, ipſe a lo Iudaico maior debebatur gr̃æ, & gloriæ portio, & maior erat cum Deo ꝓpinquitas, & confœderatio, maiorum be neficiorum collatio eidem fuerat attributa, quam ipſi ꝓp lo gentili. ad Rom. 3. Quia ergo inquit magis Iudęo quid co multum per oĩa. Sed ꝓ certo iſte maior filius deo erat ingratus, inquantũ. ſibi in carne venięti extitit aduerſus. Et ꝓpter hoc, iſto iure primogenitur̃ extitit priuatus, & hæreditate veri intellectus, ſcripturæ necnon gratiæ, & gl riæ, denudatus, vltimusq́; filius. ſ. gentilis populus fuit ch ptus, & in loco ipſius ſubſtitutus. Qđ figuratum eſt in Dã & Ioſeph, q̃a ſicut dr̃ 2. Para. 5. Ruben fuit filios primoge nem meã. Vel dic q̃ iſti duo filii ſunt populus eccleſiaticus & laicus. Cum igr̃ populo primogenito. ſ. eccleſiaſtico nu profeſſionis, & gradus debeatur maior portio hæreditat glorię paradiſi, ꝓp ſua tũ vitia, & ingratitudines. ſ. primo genitura priuatur, & vltimo gẽiti. ſ. laici eiſdem i mortibus & virtutibus, & per conſequens in prẽmiis, & retributio bus, præferuntur. Pone vt ſupra figuram, q̃o. ſ. Ruben dens filium. ſ. eccleſiaſticus, qui videt Dei filium in alterꝰ in ſcriptura, cubiles patris. i. eccleſiam Dei multis vitijs lat, & ideo primogenituram paradiſi perdit, & laicus eam captat. Matth. 20. Erunt nouiſſimi primi, & primi nouiſſi Vnde de talibus dicitur Matt. 20. Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti faciẽti fructum eius.

De Seruo. Cap. 12.

SEruus dicitur à ſeruando, eo ꝓ in bello captus à vitis ſeruatur à morte, vt tãdem vel vendatur, vel redimatur vel dicitur à ſeruiendo, eo ꝓ vilioribus ſeruitijs, quæ domi nis, & filijs facere non competit, mãcipatur. Secundum ſi dorum tres ſunt ſpecies ſeruorum. ſ. vernaculi, qui in ſer tute nati ſunt. Emptitij, quos raptores ſeruitute premunt, & alijs ca-

alijs captos vendunt. Conductitij, qui nõ neceſſitate, ſed uo luntate ſpe lucri, & virtute ſeruiunt, q̃ famuli magis q̃ ſerui à famulando, & obſequẽdo propriè dici poſſunt. Sic verẽ i mundo iſto ſunt multa genera ſeruorũ, diuerſis ſpũalib. do minis ſubiectorum, qui oẽs dñr ſerui à ſeruando, q̃a Deꝰ ſer uat eos ad vitam, vt conuertatur, & à vitijs redimantur, vel à ſeruiendo, quia diuerſis ſeruitijs, & officijs Dei. ſ. vel diabo li deputantur. Sunt igitur aliqui qui dicuntur vernaculi. Et iſti ſunt infideles, qui in ſeruitute peccati nati ſunt, & iſtam ſeruitutem à ſuis parentibus trahunt, & in ea permanẽt, & perſiſtunt. Tales ẽt dicuntur paruuli qui in originali naſcun tur, & eandem ſine baptiſmo decedẽtes nunquam ab huiuiſ modi ſeruitute liberantur, ita ꝓ patres talium poſſunt dice re illud Neem. 5. Ecce nos ſubiugamus filios noſtros, & filias in ſeruitutem. Item ſunt aliqui qui dñr emptitij, & iſti ſunt pctores Chriſtiani, qui per baptiſmum, & pniam erant libe ri, & tñ à dæmonib. emunt̃ pro delectabilib. huius mundi, & victorũ ſeruituribus opprimuntur, & cathenis malarum cõ ſuetudinum, & complacentiarũ ligatim, ſeruire vitijs cõpel luntur 1. Pet. 2. A quo quis ſuperatus eſt, eius & ſeruus eſt. Itẽ ſunt alij qui dñr cõductitij, & iſti ſunt boni Chriſtiani, qui. ſ. Deo & prælato ſeruiunt voluntarie, nõ coactè. ſ. ꝓ lucro, & Salario gloriæ paradiſi dicẽtes ipſi Chr̃o illud Gen. 47. Eme vos in ſeruitutem, & læti ſeruiemus regi. & ad Rom. 12. Spe gaudentes dño ſeruiẽtes. ¶ Magiſter de proprietatibus rerũ facit quatuor capitula de ſeruo bono, & malo, & de dño ma lo, & bono, quæ oĩa quaſi vł moralizare, & ẽt auctoritatib. confirmare, ꝓp qđ verbis ipſius intendo parum addere, ſed ipſa aliquantulũ explanare. ¶ Cõditiones igitur mali ſerui ſunt iſte, quia pro certo iſte ſolet eſſe vorax, & ebrioſus, q̃a. ſ. bona dñi ſui ſolet furari, & ſubtrahere, & in cibis, & poti bus expendere. Itẽ eſt remiſſus, & otioſus, quia nunquã quę rit aliquid diligenter & facere, ſed potius ludere vel dormi re. Item piger, & ſomniculoſus, nec non proteruus, & cerui coſus, & ſi põt, ipſi cõtrarius, & ꝑſumptuoſus, q̃a. ſ. ſi poteſt dñm ſupedditat, & ſup ipſum ſe erigit, & exaltat. Proculdu bio talis eſt malus ſeruus Chriſti. i. quilibet malus eccleſiaſti cus vel ꝑlatus, quia pro certo tales ſunt uoraces, & ebrioſi, Deo. n. dño ſuo, & ipſius pauperibus, bona eccleſiæ ſubtra hunt, & inde ventrem ſuum lautè nutriunt atq; paſcũt. Luc. 12. Si dixerit ſeruus ille, moram facit dñs meus, & ceperit bibere, edere, & inebriari, veniet dñs ſerui illius hora qua ignorat, & partẽ eius poner cũ in fidelib. Sunt ẽt remiſſi, & otioſi, necnõ pigri, & ſomniculoſi, quia ꝓ certo iſti ſunt ne gligentes in oi opere bono, & magis uolũt quieſcere, & dor mire q̃m in bonis operib. laborare. Vñ Mat. 20. dr̃. Quid hic ſta tis tota die otioſi? Iõ. Eccle. 33. dr̃ Mitte ſeruũ in operationẽ ne uacet. Multa. n. mala docuit otioſitas. Sunt etiã rebelles, & cerui coſi, q̃a proculdubio ſuperbè contra Deũ ſolẽt per ſuperbiam ergi, & mãdatis eiꝰ cõtrariãdo aduerſus ipſum extolli. Vñ Miphiboſeth dixit Dauid 2. Reg. 19. Seruus meus cõtẽpſit me. Figurati in rhinoceronte, de quo dr̃ Iob 39. Nũ quid valet rhinoceros ſeruire tibi? quaſi diceret, q̃ tales pro ſerui ſunt ſimiles rhinoceronti, qui nunquam iugo ſubijcit̃, & ad domeſticam ſeruiturẽ nullo artificio ſubiugat̃. Vel iſta oĩa põt dici de mali ſubditis, qui ad litteram guloſi ſunt, e brioſi, otioſi, ſomniculoſi, & contra prælatos, dños & maio res proterui, & cerui coſi, &c. ſicut ſupra. ¶ Malus ſeruus ma gis lucrum proprium quam lucrũ dñi ſui ſolet quærere, bonaq; hoc cõmiſſa incautè ſoleꝝ expẽdere, gr̃am à dño ſuo ſibi im portunè fieri petit, & eandem nũquã ault alijs facere, nec non gratias, & b̃ficia ſibi collata nunquã credit ex gratia, ſed ex debito facta eſſe. Iſte ẽt eſt iracũdus, & ſeditioſus, ma ledicus, & litigioſus, fraudulẽtus & infidioſus, carnals & de licioſus, inuidus & malitioſus. In domo. n. ſolet cõtentiones inducere, de dño & de oĩbus obloqui, & malè dicere, mali tias machinari, & melioribus inuidere. Talis eſt peccator, & maximè malus ſubditus in eccleſia vel religione, quia ꝓ cer to ualesin bonis, quæ faciunt, ſiue prædicando, ſiue pœnitẽ tiam agẽdo, ſiue Deum laborando, non quærunt niſi ꝓpriũ lucrum, propriam gloriam, & fauorem, & de Dei vel eccl̃ię gloria nihil curãt. Exemplo Giezi ſerui Helifei, qui ſub ſpe cie domini pecuniam à Naamam petijt, detulit, & abſcõdit. ſequia ſicut dr̃ ad Phil. 2. Omnes quæ ſua ſunt, quærunt, non quæ Ieſu Chriſti. Item tales bona ſibi à Deo cõmiſſa ſuper-

fluè expẽdunt, & ad petendum à Deo vel à prelato gratias, & beneficia, importuni ſunt, a lijs tñ qui ab eis petunt, ſuffra gia concedere non volunt, contra illud Eccl. 3. Nõ ſit manus tua porrecta ad accipiendum, & ad dandum collecta. Io dr̃ Mat. 18. Serue nequam nonne opportuit te miſereri conſer ui tui, ſicut & ego tui miſertus ſum? Item ad litteram iſti ſunt ſeditioſi, & pacis turbatiui, litigioſi, & bonorũ oĩum detra ctiui, inuidioſi & malitiarũ excogitatiui, inſidioſi & inuidiæ ſeminatiui, delicioſi & gulæ, & luxuriæ frequentatiui, & tñ dr̃ Prou. 19. Non decent ſeruum deliciæ. Et merito, q̃a ſicut dr̃ Prou. 29. Qui delicatè nutrit à pueritia ſeruũ ſuũ, ipſum i fine ſentiet contumacem. Nam ſicut malus ſeruus inſidiatur dño ſuo, ipſum qñq; interficit, de ipſo etiam murmurat, & li benter de eo maledicit, ſic malus ſubditus inſidiatur ꝑlato, vt famam eius interficiat 4. Reg. 21. Tetenderunt ei inſidias ſerui eius, & interfecerunt eũ in domo ſua. Dño ẽt libenter derrahit, et facta eius vituperat, et cõdemnat. Eccl. 7. Ne for te audias ſeruum tuum maledicẽtem tibi. ¶ Itẽ malus ſeruus dño iniuriоſus exiſtens, ab eo fugit, & ab eo diſcedens, eius aduerſario ſe adiũgit. Iſte ẽt uix per uerba caſtigatur, et vix à malitia ſe compeſcit. Interrogatus, niſi per tormenta cõ pellatur, vix veritatem confiteť, et dicit, vocatusq́; ad labo res, dormire et non audire ſe diſſimulat atq; fingit. Sic ꝓ oĩa malus ſubditus fugit dñm, et ꝑlatum apoſtatando, vel dñm ſuum Deum peccando, et ſe eius aduerſario diabolo adiun gendo 1. Reg. 25. Hodie increuerunt ſerui, qui fugiunt dños ſuos. Iſte ẽt peccata ſua niſi infirmitate compulſus non con fitetur, nunq̃ verbis ſed ſolis verberibus emendatur, et ad li teram nunquã ex corde obedit, imo mãdata prælati audiẽs, fingit ꝓ aliquid non attendit. Prou. 29. Seruus uerbis nõ põt erudiri, quia quod dicis, intelligit, et reſpondere contẽnit. Vide ſupra de ancilla benè, vbi inuenies de malis cõditio nibus ſeruitutis. ¶ Boni ſerui conditio cõſiſtit in diuerſis. Nã bonus ſeruus eſt docilis, et ingenioſus ad intelligendũ, hu milis et obſequioſus ad obediendũ, hilaris et ſolatioſus ad conuiuendũ, affabilis et gratioſus ad alloquendũ, virilis, et animoſus ad aduerſarios ſui dñi impugnand um fidelis, & in duſtrioſus ad bona ſui domini diſpẽſandũ. Talis ſeruus eſt bonus Chriſtianus, et quilibet bonus religioſus uel eccleſia ſticus, q̃ ſpecialiter eſt Chriſti ſeruitio deputatus. Talis. n. dẽt eſſe ingenioſus ad intelligendũ Dei vel prælati uoluntatem et ad cognoſcendũ propriæ ſalutis vtilitatem. Eſa. 52. Ecce intelliget ſeruus meus Iacob. Item debet eſſe obſequioſus ad impendendũ in Dei, et eccleſiæ ſeruitio oĩmodam ſedu litatem, vigilq́; ſollicitus ad exequendũ iniuncti ſibi officij qualitatem. Lu. 12. Beatus ille ſeruus quẽ cũ venerit dñs ei⁹ inuenerit ſic facientẽ. Item debet eſſe ſolatioſus ad ſpiritua lem lætitiam præferendũ, quia. ſ. ſeruus Dei ſp in dño debet gloriari, et in rebus ſpũalib. lætari, et à cunctis placidus, et hilaris inueniri. Pſ. Seruus aũt tuus lætabit̃. Læte. n. gratãter, et ſponte debet ſeruire, et obedire, ſi velit, q̃ Deus vel præ latus ſuum debeat ſeruitium acceptare. Gen. 47. Læti ſeruie mus regi. Item debet eſſe affabilis, et gratioſus ad alios allo quendum p̃ prædicationis, et bonæ eruditionis uenuſtatẽ. Vñ de bono p̃dicatore videť Eſa. 39. Seruus meus es tu Iſrael quia in te gloriabor. ſequitur Dedi te in lucem gentiũ, &c. Item debet eſſe animoſus ad impugnandum illos, qui cum dño ſuo habent inimicitiam, & aduerſitatem, quia pro cer to ad ſeruũ Dei pt̃inet inimicos Dei infideles, et pctores, ini micos ẽt eccleſiæ tyrannos, et raptores impugnare, et eo rum malitiæ inquantum põt viriliter obuiare 1. Reg. 17. Ego ſeruus tuus vado, et pugnabo aduerſus philiſtheum. Itẽ debet eſſe fidelis, et induſtrioſus ad diſpendendum bona ſibi com miſſa, iuxta domini uoluntatem, et ad ſeruiandum, eccẽlan dũ Dei et prælati ſui ſynceritate, et puritatem, et ſeruandũ eius conſtantiã et firmitatem. Num. 12. Seruus meus Moyſes fidelis in oĩ domo mea. Lu. 19. Euge ſerue bone, et fidelis, q̃a ſuper pauca fuiſti fidelis, intra in gaudium dñi tui. ¶ Bonus ſeruus ſoleť eſſe cautꝰ, et artificioſus ad lucrum domini ſui procurandum, et acquirendum. Sedulus et curioſus ad ratio nem dño ſuo de datis, et acceptis reddendũ, et faciendum. Studioſus ad lectum, et prandium domini ſui magis, quam ſuũ proprium præparandũ. Amoroſus ad dominum ſuum cuſtodiendum, et circa eum vigilandum. Timoroſus ad ad uentum domini ſui antequam dormire audeat expectandũ.

Obediens

Obediens,& affectuosus,ſp intendens ad domini beneplacitum faciendum.Tales debēt eſſe per oīa ſerui Chri & maxime eccleſiaſtici,& prælati,ſtis,n.lucrum dñi ſui Dei,vtilitatē;ecclesiæ ſibi commiſſæ debent quærere,& laudē Dei magis quam vtilitatem propriā affectare, beneficia ſibi à Deo tradita iuſtè,& debitè procurare,animas etiam ſibi commiſſas in electorum numero ſibi adiungere,necnon gratias,& ſcientias ſibi traditas continuè augmentare,ſicut patet Lu. 19.vbi paterfamilias tradidit talenta ſeruis ſuis.dicens.Negociamini dum venio. Vbi ēt patet, q illi qui pecuniā dñi ſui augmentauerunt,fuerunt remunerati. Itē iſti de redden cut.n.q qui benè rōnem reddit Deo in iudicio de beneficijs acceptis,& de bonis tpalibus,ſcientialibus,& gratuitis miniſtratis,à iuſto iudice præmiatur,& lucro cœleſtis gloriæ remuneratur.Qui verò bonum cōputum reddere nequiuerit, nec ſe bñ diſpenſaſſe oſtendere potuerit;æternæ mortis miſerijs ſubiacebit,ſicut patet Matt.25.vbi ſeruus qui non bene miniſtrauerat,in tenebras exteriores dānatus fuit. Debet igit ſp in ſuo cōputu cogitare,q finaliter diceretur ſibi.Red de rōnem villicationis tuæ.Itē iſti debent eſſe ſtudioſi ad le ctū dñi ſui.ſ.Dei in ſua propria conſcia per innocentiā prēparandum,& ad ſibi prandiū miſericordiæ in perſona pauperum exhibendū.Ipſe eſt.n.qui dicit Eſa. 28. Reficite laſſū & ecce hoc meū refrigeriū.Magis'dēt igit Chri ſeruus ad ta lium præparationē intendere,quā ad proprias delicias vacare,quinimò nunquā debet in delicijs dormire vel quieſcere,quādiu dñm ſuum Chm videt in perſona pauperū inedia laborare.Exemplo.Vriæ qui in domo ſua quieſcere renuebat,quia dñm ſuum Ioab ſuper terram iacere in exercitu attendebat 2.Reg.11.Item iſti debent eſſe amoroſi Deū, & prælatum diligendo,affectuoſi eis corde obediēdo, timoroſi in eorum ſeruitio vigilando,& ad eorum voluntatē attendendo,& eorū miſericordiam expectādo.Pſ. Sicut oculi ſeruorū in manibus dūorum ſuorum.Timorem.n. Dei debet hō ſp i corde hre,& ne forte ſubito ad ipſum per mortem ueniat,ſp attendere, & videre, ne fortè ſibi contingat ſicut illi malo ſeruo de quo dr Lu.12.Veniet dñs ſerui illius die qua neſcit partemq; eius ponet cū infidelibus.Amorem ēt dēt hre,quia pro certo ſi dñm ſuum per gram uel per euchariſtiam receperit, ſummè debet attēdere, & vigilare ut eum cuſtodiat, & q per peccatum nullatenus ipſum pdat. Vnde meritò Abner & alij ſerui regis à Dauid reprehendūtur,quia non vigilabant,ſed circa eum dormiebāt,& ipſum regem non cuſtodiebant 1.Reg.26.Quia pro certo Chriſti ſeruus reprehenditur,qui dormiēs,& negligens reperitur. Iō dr bene Lu.12.q beati ſunt ſerui illi quos cum uenerit dominus inuenerit vigilantes. ¶ Bonus ſeruus ſolet continuè laborare,quia quicquid agit,ſolet ad vtilitatem dñi ordinare.Nunquā ēt dño ſuo ſolet oneroſus eſſe, quia uerteri roba dñi contentus,bene ſcit,q in fine ſeruitij,ſui lucrum poterit reportare.In bono ēt ſeruo sūt virtutes plurimæ requiſitæ,quia.ſ.in ipſo debent munditia,prudentia,& patiētia ſp eſſe.Mundus.n.debet eſſe vt domino placeat, prudens vt in negocijs dñi diligentiam adhibeat,patiēs vt correctus non murmurer,ſed vt domini verba vel verbera humiliter ſuſtineat.Talis debet eſſe per oīa ſeruus Chriſti,qa pro certo ipſe debet ad utilitatem Dei,vel proximi,prælati uel eccleſiæ ſemper aliquid facere,& ad laudem Dei cuncta,quæ fecerit ordinare.Eccl.33.Seruū inclinant operationes aſſiduæ.Oneroſus ēt,& quærulosus nō debet eſſe,quia.ſ.veteri roba.i. p curſu miſeriæ vitæ,tenui victu,& veſtitu contentus debet eſſe,& ſic in fine Paradiſi præmiū poterit reportare.Vñ Deut. 15.præcipit,q ſeruus anno ſeptimo liber exeat,& exire vacuus non ſinat.Iſte igit debet habere munditiam, & caſtitatē,prudentiā & ſedulitatē,patientiam & humilitatē. Mūdè .n.dēt dño ſeruire,prudenter debet ſe,& bona ſibi cōmiſſa regere,& quicq reprehēſionis,& tribulationis ſibi à Deo, vel prælato immittiē,debet ſine murmure in patientia tolerare.Ideò bene dr Eccl.10.Seruo ſenſato liberi ſeruiunt, & vir prudēs,& diſciplinatus non murmurabit correctus. Tales igit boni ſerui à dño diligunt,ſuper bona eccleſiæ cōſtituuntur,& ad regimē familia fideliū ordinant.Ideo dr Eccl. 7.Seruus ſenſatus ſit tibi quaſi aīa tua, quia fidelis ſeruus,& prudens quem conſtituit dominus ſuperfamiliam ſuā. &c.

De Domino. Cap. 13.

Dominus eſt nomen poteſtatis.iuriſdictionis,& prætionis.Vnde à Deo,à quo oīs poteſtas eſt ſup terram iuſtum dñium è ſtatutū.Sine.n.iuſto dño,& potentia cōrum,non poſſet ſalua manere res publica, quia nonniſi preſſa malorum nequitia,tuta eſt innocentia, nec humana vita vel ſocietas pacifica.Dñorum.n.iuſta potentia ſubditos ſuos nō opprimit,ſed aduerſariorū malitiā pro poſſe reprimit,& repellit,ſuos ēt in neceſſitate nō deſerit,imò cōptātem aduerſariā p eis ſe opponit.ſubditorū ēt conſen ſm voluntatis impetū,ſed ſm legūm imperiū dirimit,& cuiq; qđ ſuum eſt,tribuit atq; reddit cōtra malitiā gladium extrahit, viduas & orphanos defendit,ſures uero & malefactores perſequitur atq; punit,& ſic mediante iuſtitia innocentiam p tegit,& defendit.Et ſic dñs non ſolum eſt nomē poteſtatis,imo & æquitatis.Talis dñs eſt bonus prælatus,qui libet bonus iudex,qui.ſ.oīa pdicta debet erga ſubditos obſeruare,& in oīb.innocentiā defendere,& æquitatem ſeruare,& in oīb.innocentiā defendere,& æquitatem facere,& tenere.Pſ.Iuſtus dñs,& iuſtitias dilexit, æquitatē vultus eius.Vel dic p oīa,q talis eſt Chriſtus,qui bonos connet,& defendit, malos aūt tam dæmones quam homines miliat,& offendit.Pſ.Suſcipiēs manſuetos dñs humiliat pectōres uſque ad terram.Vel dic,q talis dñs eſt ſpūs,ſm ximè rō,quæ in regno aīæ dñat,quæ.ſ.hoſtes aīg.ā.ēt rem ſuppeditat,& aīam liberat ac defenſat,&c.ſicut ſupra.§ eſt nomen ptātis nomen æquitatis,nomen liberalitatis,nomen nobilitatis,nomen honoris,& dignitatis, nomen ſecuritatis,nomen ſecuritatis.Sic verè prælatus,q dñatur ſubditis,tra ſtus qui dñatur carnis illecebris,pōt dici dñs Gen.37.Ego dñs fratrū tuorum.Rōne poteſtatis,& potentiæ dr reges bus dominari,exemplo Noe,cui datum eſt dñium ſuper beſtias.Gen.9.Si timor veſter ſuper cuncta animantia.&c.M denotandū ſm Greg. q dñs uel prælatus dēt beſtialiter poteſtatiuè regere,vt humana formidine peccare nesciat, qui diuinam iuſtitiam non formidant 1.Reg.2.Dñi ſemdabunt aduerſari eius.Item rōne æquitatis, quia inſtantiū eſt,talis dñs erga ſubditos debet,& in iudicijs & motionibus æquus eſſe.Allega ut ſupra.§.præcedenti.Ex ratione liberalitatis.Largus.n.& liberalis dēt eſſe,vt ſit non ſeruus diuitiarum,ſed dñs apparere,quia ſm Greg. Auarus cuſtodit diuitias vt ſeruus, largus diſtribuit vt dñs.Item rōne nobilitatis, quia nobiliter virijs imperata debet uiuere,& non ipſis ſeruiliter obedire.Et ſic exiſtimatur dñs ratione ſecuritatis,quia.ſ.regnum ſuum.ſ.corpus proprium uel ēt eccleſiam uel patriam ſibi cōmiſſam dēt pacificare,& hoſtes ſpirituales corporales,& tpales opprimēnes,orando & prædicando,motu carnis abſtinendo,bene nitentiā faciendo,& tyrānos,& maleficos puniendo,& extirpādo,fugare & extirpare,& ſic ibi pacem,& ſecuritatē cōgruā gnare,& ſibi & alij digne, & laudabiliter imperare.2.ad Theſſ.3.Dominus pacis det uobis pacem.Ideò bñdicit bus Gen.1.Creſcite & multiplicamini,& replete terram,& dñamini piſcibus maris,volatilibus cœli,& beſtijs terræ.Creſces.n.maris,motus ſunt carnis,inter aquas noſtræ fluxibilis naturæ natātes. Volucres cœli ſunt dæmones,p æreæ liginoſum circa nos uolitātes. Beſtiæ terræ ſunt malitiæ per vitia beſtialiter uiuentes,& circa terrā,& terrena prāritiam gradientes, Talibus igitur debet bonus prælatus vir iuſtus dñari,& eos à ſuis malitijs reprimens,ipſis ſententia principari,vt de eo poſſit dicere dñs illud Gen.41. ſeph filius tuus uiuit,& ipſe dñatur in terra Aegypti,q dominus multas habet malas conditiones,per quarum cōtrarium poſſunt cognoſci bonorum dominorum mores & converſationes.Malus.n.dñs(vt ponit hic magiſter) ditos non iuuat,imo per rapinas,& exactiones ipſos opmit,ſpoliat atq; grauat.Iuſtitiam non ſeruat,imo preſectigalia recipit,& tñ eos ab inuaſoribus nō defendit.Malis ſuis nequitijs cōſentientes diligit,diſſentientes vero cruciat & flagellat.Aliena tanquam ſibi propria vendicat,& q habent ſubditi,ſuum putāt.Adorari ab omnibus affectat magis timeri quā amari deſiderat.Leges & ſtatuta nouarum deſtruit,& ſua ſtabilit & cōfirmat.In ſuis exactionibus ſemper aliquam cauſam ſupponit,et ſub ſpecie iuſtitiæ

crudelitatem ſuam pallia,& occultat.Iſta oīa poſſunt ad literam dici de quibuslibet malis dñis, prælatis, principibus iudicibus & tyrannis, qa p certo iſti ſemp quærūt ſubditos ſpoliare,iuſtitiā nō ſeruare,ſubditos nō iuuāre, ſed ipſos cruciare.Eſa.19.Dabo ægyptum in manu dominorū crudeliū.Sibi diſſentientes ſolent affligere,& bona aliorum rapq; propria vendicare.1.Re.8.Filios veſtros,& filias tollet ſibi.Timeri gloriantur,honorari gaudent, & magnificentiā ſuā ciuntur vndiq; dilatare.Figurati in illis dijs de q bus dr Baruc.6.Oſtentantes metū gentibus. Et in illa ſtatua Dan.2. erat neceſſe ab oībus adorari. Muneribus ſolent iniuſtè iudicare,leges & conſtitutiones iniquas condere, & ſub diſſimulatione,& fictione iuſtitiæ,rapinas & homicidia exercere,&c.vnde Eſa.51.Dñatores eius inique agunt. Iō dr ab eodē.c.10.Væ qui condunt leges iniquas, væ qui iuſtificant impium pro muneribus,& iuſtitiā iuſti auferūt ab eo. ¶ Adhuc dico q mal' dñs mēdaces,& adulatores diligit,& eorū verbis aures accōmodat,reprehenſores aūt,& veritatē dicētes nō libēter audit,ſed eorū ſermonib. aures claudit, obſtruit & obturat.Fidem & pacē nemini ſeruat,& de alienis laboribus delicioſas veſtes,& epulas ſibi parat,illos qui ſibi diuti' & fidelius ſeruierūt,peius remunerat,& nullus ſeruitia gratæ æſtimat,& oīa quæ ſibi fiūt obſequia,minora debito fore putat.Alijs laborantibus,ludis & potibus vacat,de aliorum miſerijs,& laboribus parum curat.Iſta oīa poſſunt prout iacent dici de quolibet malo iudice,principe vel prælato,qa proculdubio iſti adulatores diligunt, dicentes illud Eſa.30. Loquimini nobis placētia.Veritatem loquentes odiūt 2.ad Timo.4.A veritate auditū auertēt, ad fabulas aūt cōuertentur.Fidem nemini cuſtodiūt.Hie.7. Perijt fides,& ablata eſt. De aliorum laboribus lautè viuunt,exēplo. Balthazar Dan. 5.Nullū ēt debitè remunerāt, ſed oīa fieri ex debito ſibi creduat.Iudith 3.Neciſta tñ facientes, ferocitatē pectoris eius mitigare potuerūt.Vel per malū dñm intellige diabolum,q ſubditos ſuos peccatores bonis ſuis,ſ.virtutibus ſpoliat,ipſos;ab inuaſoribus.i.à tētationibus nō defendit,fidēq; eis nullā ſeruat.Ab ipſis honorari vult,& iniquis legibus malis cōſuetudinū eos grauat. Crudelē intētionē ſuā ſub fictis diſſimulationibus occultat.Seruos ſuos malè remunerat,& ſibi,q ſibi in vitijs ſeruiunt diligētius,minus bene pmiat,ſed inferno crudelius lacerat,& flagellat.Hie.6.Crudelis ē, & nō miſerebit & c.qa breuiter cōcludit Prouerbiū eſt, q ſerpēs ī ſinu,nuſi pera,ignis ī ſtupa male remunerāt hoſpites ſuos.

Capitulum. 14.

Dīcto de proprietatibus hoīs quantum ad membrorū diſpoſitionem,& ætatum,& ſexuum,& perſonarum diſtinctionem, & generaliter quantum ad alia quæ hoīem in eſſe conſtituunt,dicendum eſt aliquid moraliter quantum ad illa quæ hoīem naturaliter in eſſe cōſeruāt,& cuſtodiūt. ¶ Igit ſm Ioannitiū,ſeptē ſunt à quibus hoīum vita ſeruat, & in eſſe debito cuſtodit,videlicet aer,cibus,potus,exercitatio,ges,vigilia & ſomnus.Sic verè ſpūaliter loquendo,vita gratiæ ſeptem habet ſpiritualia cōſeruatiua,videlicet aerē puritatis,& inocētiæ,cibū deuotionis,& euchariſtiæ,potum ſcripturæ,gratiæ & ſapientiæ,exercitationē laboris,& diligentiæ,quietē tranquillitatis mētis cōſcientiæ,vigiliam meditationis,& quidētiæ,ſōnū cōtēplationis ſupnaturalis gloriæ,& eminētię.Iis.n.ſeptē vita gię cuſtodit,& ne p peccatum pereat,p ſeruat.Et iſti ſunt ſeptē gradus per quos ad perfectionis culmina puenit,figurati Ezec.40.vbi dr de quadā porta tēpli,q ſeptē graduū erat aſcēſus eius, & ueſtibulum aīcā.Per iſtos.n.ſeptē gradus,portā perfectionis ingredimur & tandem in veſtibulo paradiſi,gloriæ veſtibus inueſtimur. Vel poſſunt ēt iſta ſignificari in ſeptē colūnis q bus domus ſapientiæ ſuſtentatur.Sap.9.¶ Quia igitur de aere alibi dictum eſt & tractatur,ideo hic primo de cibo aliquid inſeratur.

De cibo. Cap. 15.

Cibus ſm Conſt.cōuertibilis eſt in ſubam corporis aīalis,ipſumq; cibat,nutrit,ſuſtentat,& augmētat. Calor aīs naturalis,& innaturalis ē i corpore aīalis i cōtinua actione,& iō cōtinuè aliq d cōſumit de ſuba corporis,& naturę, quæ neceſſe eſt vt oē aīal cibū ſumat, vt ſic dū in ſubam corporis vertit,naturæ deperditū ſuppleat, & qđ per calorē cōſumptum fuerat repareť.Sic verè cibus ſpūalis.ſ. gratia deuotio,euchariſtia,ſcriptura,lectio & doctrina in ſubſtantiā moralis hoīs conuertitur, & qđ de membris virtutū deperditur,per nutrimēta ciborum talium reſtauratur. Calor .n.naturalis.i.carnalis delectatio,calor ēt innaturalis.i.mundana cupiditas,& inflāmatio de ſubſtantia virtutū cōtinuè aliquid diminuunt,quapropter neceſſarij ſunt dicti cibi, q deperdita reſtituant,& reſumant.Et ſic dr de iſto. Eccl.15.q dñs cibabit eum pane vitæ,& intellectus,& aqua ſapientiæ ſalutaris potabit eum.¶ Ad hoc q cibus corpori p ficiat,neceſſaria eſt ipſius præparatio,maſticatio, i loco digeſtionis receptio,tādē ipſius digeſtio,& puri ab impuro ſeparatio & tādem p membra attractio,& diſtributio,tandē ipſius mēbris aſſimilatio,& poſt in ea cōuerſio,& incorporatio.Si.n. cibus membro nō aſſimilaretur,nunq; in eius ſubſtantiā verteretur.Talis eſt cibus doctrinę.Iſte.n.primo ab apoſtolis,p phetis & doctoribus pręparatur,tādē à prædicatoribus ſtudetur,& maſticatur,& in loco digeſtionis.ſ.in ſtomacho memoriæ receptatur,tandem digeritur, & ordinaē,& purū ab impuro diſtinguiē, & in lectionis uel prædicationis ſubſtantiam cōmutatur,& ordinatur.Et ſic per eloquentiam membris,& auditoribus diſtribuitur,& eis aſſimilatur,ut.ſ.ſubtiliora,rudioribus rudiora diſtribuantur,& ſic ipſis membris .i.auditoribus per retentionem incorporatur, & in ipſos p executionis opera conuertitur,& mutatur.Pſ.Paraſti cibum illorū,qm ita eſt pręparatio eius. ¶ Cibus bonus calidus,& humidus bonos generat humores in corpore,cib. uero malus terreſtris,& groſſus, malos humores gña, & corruptos & magis onerat q nutrit comedentem.Et ideo ille cibus generaliter eſt laudabilior, qui ſanguinem generat, quā ille q phlegma, cholerā vel melancholiam procreat atq; format. Generaliter aūt cibus habet immutare membra, quia ſm qualitatem ciborum immutatur multotiens qualitas corporum & membrorum.Per cibos intelligitur ſciētia,& doctrina.Sed proculdubio iſtorum duo ſunt genera, quia.ſ.aliqui inueniūtur cibi ſubtiles,& boni.i.aliquæ ſcientiæ, & doctrinę proficuę,& honeſtæ,& iſtæ pro certo generāt in hoīe bonos humores.i.bonas affectiones,& virtutes & mores.Aliq aūt ſunt inutiles,atq; mali,ſicut ſunt malæ ſciētię,mala verba,& documenta,quæ pro certo malos humores.i.malas affectiones generant,et complexionem.i. conditionem hoīs in malum variant,et immutant.Nihil.n.tam immutat cōplexionē,et conditionem morum,ſiue ad malum ſiue ad bonū, ſicut cibus,qui in corpore recipitur.i.ſicut verba,et doctrina quæ ab auribus hauriuntur.1.ad Corint.15.Corrumpunt bonos mores colloquia praua.¶ Cibi q habēt multum ſanguinē generare,paucas ſuperfluitates debēt habere,vel facere,ſicut ſuntcibi delicati,et ſubtiles.Illi verò cibi qui pau cum ſanguinem generant,multas ſuperfluitates generāt atque cauſant,ſicut ſunt cibi feculenti et groſſi. Sic uere cibi ſpirituales,ſ.gratia diuina,ſciētia et euchariſtia,quæ ſanguinem deuotionis humoremq; compaſſionis ſolēt generare, nunq; ſolent ſuperfluitatem vitiorum generare,producere vel cauſare.Cibi verò temporales,et groſſi.ſ.bona terrena, ſcientiæ mundanæ,et uana verba,paucū ſanguinem deuotionis gręę faciunt, ſuperfluitates verò vitiorum multas generant et inducunt.Nu.11. Necdum defecerat hmōi cibus, et ecce furor domini.¶ Cibi huiuſmodi et ſubtiles cito conuertuntur in corpus, et hoc propter illam quam hñt cū ſanguine uicinitatē. Cibi verò groſſi conuertunť et digerūtur tarde. Et iō cibi ſubtiles conueniunt ſtomacho calido atq; forti.Cibi ſubtiles ſunt viri iuſti,de q b.dicit Chrs.Io.4.Ego cibum habeo manducare,quē uos neſcitis.Quia p certo tales faciliter digerunť et diſponunť p fidem et gram,et in ip ſum corpus eccłæ cōuertunť. Cibi verò groſſi ſunt diuites, et mundani,q pro certo tardè uolunt cōuerti uel digeri et cū difficultate in corpus eccłę cōmutari.Et iō primi ponentur in ſtomacho delicato.i.in gloria Paradiſi;ſcī verò conueniūt ſtomacho feruēti,et calido i.miſeriæ infernali. Eze. 21.Igni eris cibus,ſanguis tuis erit in medio terræ,uel expone aliter ſicut titulo de aīalib. ¶ Medicus dēt ꝓuidere circa cibum ut dicit Galenus,q̄ ſit cibi ſubſtantialitas,qualitas,et quantitas,ſumentis neceſſitas;tpis congruitas.Sunt aliq cibi nutritiui,aliq medicatiui,alij iflatiui,aliqualiter nociui, et aliq uenenoſi,et naturæ totaliter corruptiui. Neceſſe eſt

igitur

igitur q̄ homo iſtorum ciborum cōditiones cognoſcat, ne loco boni cibi venenoſum vel peſtiferum cibum ſumat. Sic verè homo qui aīæ ſuæ vult mederi, debet hæc oīa meditari. Debet.n. diſcernere qualis eſt cib.quo nutrire deſiderat mē tem ſuam.i. quales ſunt res quibus affectus ipſius per cōplacentiam enutritur. Siue.n. agātur de ſcientijs, ſiue de dinitijs & delicijs, ſiue de verbis, & blanditijs, ſiue de cōſilijs, ſiue ēt de ſocietatibus, & conſortijs, ſemper eſt dare in illis diuerſitatem, & aliq̄n malitiam, & aliquotiēs bonitatem. Aliqua .n. inueniuntur aīę vtilia, aliqua venenoſa, & inutilia, aliqua aūt indifferentia. Caueat igitur homo quid ſpiritualiter co medat, & quarū rerū affectū in corde ſuo recipiat, & de qualitatū, quantitate, loco, tempore, & neceſſitate, diſcretè iudicet, & diſcernat, ne forte loco medicinæ, nequitiæ virus ſumatur, quia ſicut dicitur Eccl. 36. Omnem eſcam manducabit venter, & eſt cibus cibo melior. Exemplo filiorum ꝓphe carum qui credebāt herbas vtiles inueniſſe pro cibo, & tūc colloquintas inueniebant amariores abſynthio. Quia. ſ. q̄ſque credit homo inuenire bonam herbam. i. bonam perſonā, & bonum negotium, &c. qui tū in fine percipit nocuam, & amaram, ſicut dicebat ille. Eccl. 7. Inueni mulierem mor-
7 te amariorem. ¶Cibi nimis ſubtiles non bene nutriunt, generant.n. ſanguinem qui cito à mēbris reſoluitur. Cibus aūt groſſus nutrit melius, dum tū poſſit digeri, quia. ſ. in mēbris remanet, nec ſic faciliter euaneſcit. Sic verè ſcientia vel doctrina quando nimis eſt ſubtilis ardua, & nutrit mētem, nec in corde retinetur, ſed per obliuionem recedit. Groſſa verò & ſimplex doctrina melius retinetur, & à memoria non ita cito reſoluitur, & per conſequens magis proficit, & medeſt. Ideo bene dī ad Roma. 13. Qui infirmus eſt, olus manducet.
8 ¶Herbæ crudæ, & fructus recentes, nō boni ſunt cibi, &c. Vi
9 de de herbis, & libro de arboribus in generali. §. & de fructi bus &c. ¶Cibus debet eſſe vniformis, q.a. ſ. diuerſa nutrimenta non debent in eadem menſa aſſumi, quia ſm Auicennam, dum vnus cibus accipit, alius corrumpitur, & dum nouus ſuper inducitur, alterius iam recepti digeſtio præpedit. Sic vere homini comedenti, i. ſtudenti & ſatietatem ſcientiæ habere cupienti, non eſt vtile vti ſimul in eadē mēſa. i. in eodē ſtudio, cibis contrarijs, & diuerſis. i. libris, & ſcientijs varijs, & diſcretis. Quod ſit quando homo vnam ſcientiam, vnam materiam, vnum librum non proſequitur, ſed nunc vnum accipit, nunc in alio delectatur. Cibus enim ſcientia acquiſita corrumpitur, & à memoria labitur, q̄ſ aliquid aliud de aliena materia ſubito ſuperinducitur aut ſtudetur. Vnum ergo cibum, & non plurimos comedamus, & non de libro ad librum, de ſcientia ad ſcientiam tranſcurramus, quia vnum aliud impedit, & quod primum acquiſitum fuerat, ſequens tollit. Leuit. 26. Nouis inter uenientibus vetera proijcīēt, & ad Hebr. 10. Aufert primum, vt ſequens ſtatuat, quia. ſ. vt ait Seneca in epiſtola, faſtidiētis ſtomachi eſt multa deguſtare.
10 ¶Cibus q̄ſq; excedit, & q̄ſ nimius eſt generat corpori multa mala. Stomachum. n. diſtendit, & inflat, rugitum & torſiones generat, malos humores augmentat, nauſeam & vomitum prouocat, calorem naturalem (ſicut ligna nimis viridia ignem) extingit & ſuffocat, ſpaſmum & cōtractionem nerūorum cauſat, vlcera & ſcabiem ꝓcurat, ſenium & mortē accelerat, contra quæ per ciborum multitudinem munire, & defendere ſe homo credebat. Per cibum (ſicut alius dictū eſt) poſſunt intelligi ſciētiæ ſeculares, vel etiam diuitiæ temporales. Iſti. n. ſunt quidam cibi, qui q̄ſ nimis ſuperfluunt, & abundant, multa mala, & vitia generant, & producunt. De ſcientia. n. dī Hier. 10. quod ſtultus factus eſt oīs hō à ſcientia. De diuitijs vero dī Eccl. 5. Diuitiæ congregatę in malum dñi ſui. Vt de talib. cibis dicat illud Thre. 4. Facti ſunt cibi earum in contritione. Iſti igit ſtomachum cordis ſolent diſtēdere, & inflare 1. Cor. 8. Scia inflat. Torſiones inuidiæ, & rugitum irarū ſolent gīare, malos humores, & luxuriæ ſolent augmentare, calorē charitatis ſolent ſuffocare, contractionē neruorū. i. impoſſibilitatē bñ operādi, & vitium pigritiæ ſolent inducere, & cāre, ulcera & ſcaluē exterioris inhoneſtæ conuerſationis ſolent ꝓcurare. Et ſic ſenium malarum conſuetudinū, morrem q̄; vitiorum, & criminum necnon infernalium tormentorū atq; turbinum ſolent finaliter ſuſcitare. Et iſta abundantia talium ciborum figurata videtur in Pſal. vbi dī quod Deus filijs Iſrael in deſerto cibaria miſit, in abundantia, & pluit illis ſicut puluerem carnes, & comederunt & ſaturati ſunt nimis, & deſiderium eorum attulit eis. Sequit. Ira Dei aſcendit ſuper eos, & occidit pingues eorum & electos Iſrael impediuit. Ac ſi diceret. Superflua cibi diuitiarum, & deliciarum ſemper habēt finem plenum triſtiarum, iuxta illud Eccle. 33. Cibaria, & virga, & onus no: vel ad literam allega prędicta cōtra gulioſos, quibus cibi nimij cauſa vitiorum, & tormentorum, allega vt ſupra.
¶Cibus nimis tenuis atq; paucus ſolet multarum ægritudinum eſſe cā. Naturam. n. debilitat, viſum & ſenſus obtundit & hebetat, fluxum capillorum & caluit iem ꝓcurat, phiſim & eticam accelerat, corpus attenuat, cutem corrumpit, virtutem diminuit atq; ligat, & vt dicunt medici, q̄ q̄ res infirmitates quam repletio generat atq; cauſat. Quia cibos (ut dictum eſt) poſſunt diuitiæ vel ſcientiæ intelligi, ꝙ ciborum nimium defectum pōt nimia paupertas vel nor defectus ſcientiæ denotari. Carentia. n. fames, & inedia talis cibi. ſ. bonæ doctrinæ, & neceſſariæ temporalis ſtātiæ, faciūt aīæ multa mala, quia. ſ. defectus temporalium hoiem ad iram, & impatientiam & deſperationem uehit, & dum ipſum ad furtum, & rapinam & cupiditatem ducit, ſolet in ipſo oēm virtutem, & conſtantiam de ſenſus diſcretionis tollere fluxum capillorū. i. virtutem cere, phthiſim & eticā. i. ſiccitatem incōpaſſionis inducutem quoq; conuerſationis corrugat, infamat & deturpat & rorum hoiem per indeuotionē attenuat & deficit eciā oīa facit nimia carentia ſcientiæ, et doctrinæ. Illa tutem fortitudinis diminuit, ſenſum diſcretionis propter rantiā hebetat et confundit, caluitiem. i. defectum virtutis inducit, ſiccitatem ideuotionis, et incōpaſſionis effec, uiter igit tū nocet aīæ q̄ſq; talium ciborum carentia ſcie nimia abundantia. Ideo bene dicitur Prouerb. Ne det tias nec paupertates dederis mihi dñe. ¶Sufficiens cibus diocris et ſanus, laudabilis ēt atq; bonus, facit corpus ta bona. Deperdita. n. reſtaurat, virtutem conſeruat, cum temperat, ſanguinem augmentat, vires operandi genium acuit, ſanitatem auget et cuſtodit, ſuauem facit et inducit. Sic verè moderatus cibus ſcientię cibus lachrymoſæ pœnitentiæ, cibus etiam euchariſtiæ charitatis, et amiciciæ, facit aīæ ſpiritualiter multi nā, quia. ſ. per tales cibos deperdita gratiæ reſtauratur tus fortitudinis et vires operandi bene roborātur. Cae piditatis temperatur. Sanguis pietatis augetur. Somno templationis inducitur, et ſic ſanitas animæ cuſtoditur ne ergo dicitur Ioann. 6. Operamini non cibum qui ſequitur. Caro mea verè eſt cibus. Vel ēt pōt dici de poralium, et de moderata ſubſtantia, quæ in bene facit oīa ſupradicta. ¶In cibatione neceſſe eſt cōſiderare ditionem ſumentium ipſum. Alius. n. cibus conuenit alius ægro, alius iuueni, alius ſeni, alius quieſcenti, exercitant., alius in infirmitate vna, alius in alia. Cibus uni ꝓficit, alteri officit. Et multa ſunt ſalutifera ſanctis benti, quæ ſunt mortifera ægrotanti, et multa ſunt in firmitate ſalubria, quæ i alia ſunt inutilia et noxia. Per pōt intelligi pœnitentia, iuxta illud Pſ. Fuerunt mihi lac mæ meæ, panes die ac nocte. Quia cinerem tanq̄ panem ducabā, et potum meum cum fletu miſcebam. Vel ſe bum pt, intelligi ſcīa, et doctrina vt dictū eſt, iuxta illud cl. 15. Cibabit illum pane, et intellectus, et aqua ſapientię taris, etc. Igit iſtud verū eſt, ꝙ p cōfeſſorē, doctorem torē, tales cibi ſunt diuerſi diuerſimodē miniſtrandi. conditionē pſonarū diuerſimodē variandi. Nā frequen iuuenes ſiue ſenes infirmi uel ſani, potentes uel debiles, hoc debet doctrinæ eruditio à pdicatorib. et confeſſoribus poſitio confeſſoribus variari. Multa enim poſſunt aliqui ficere, quę alijs bene poſſent nocere, quia ſicut dicitur 37. Non enim omnibus omnia expediunt, et non omnis mæ omne gēnus placēt. ¶Aliqui cibi ſunt dādi in principio morbi, aliqui in ſtatu, aliqui in receſſu. Vnde generatim q̄ſ videmus morbum eſſe in principio, et ad cremendū, eſt ſubtrahendus, vel ſaltē cibus tenuis miniſtrandus, .n. natura ad digeſtionē morbi tōaliter eſt inuenta. Vbi eius effectus diminuitur, ſi circa groſſa cibaria occupatur netur. Sic verè quando medicus Deus videt, ꝙ aliquis ex ſubtr-

infirmitatē peccati conſtitutus, ad finem ne amplius talis in firmitas augmentetur, & ne ipſam mors properē generet, ipſe ſolet tali infirmo peccatori, q̄ſ ipſum vult reducere ad ſaluē, cibos groſſos. i. bona tpalia, delicias. ſ. & diuitias ſubtrahere, & cibos tenues. i. bona ſpiritualia. ſ. ſacramenta & ſpūales ſcientias, necnon euchariſtiam miniſtrare. Si. n. talia groſſa cibaria talib. concederentur natura, & mens eorum circa iſta digerenda, & gubernanda occuparetur, & ſic circa digeſtionem, & ſanationem morbi peccatorum ſuorum minus intenderet, eo quod ſe circa alia amplius occuparet.
Iō de talib groſſis cibis dī Prou. 23. Ne comedas cū homine
3 inuido. i. cum mundo, & ne deſideres de cibis eius. ¶Iuuenes magis indigent cibo quam ſenes, & ſenes multo melius ſuſtinent ieiunium quam iuuenes ſicut dicit Hippo. Cuius rō eſt quia in iuuenibus fortis eſt calor, in ſenib. verò debilis, & iō maior cibus eſt neceſſarius iuuenib. ad repreſſionem maioris caloris, quam in ſenibus ad repreſſionem minoris. Et iſta rō ēt eſt quare magis cibandi ſunt laborantes, & ſe exercentes quam homines quieſcentes. Iſta poſſunt dici de cibo doctrinæ, & bonę eruditionis, q̄ proculdubio maior eſt neceſſaria iuuenibus quam ſenibus, & maior actiuis, & laborā tib. quam contemplatiuis, & quieſcentib. Tales. n. maiorem hāt calorem concupiſcentiæ carnalis, & mundialis, quā hāt ipſi ſenes, quia. ſ. ſenilis ætas, quæ eſt frigida, & tepida, reprimit hmōi calores, & huiuſmodi affectiones, & ideo pro tali calore, & feruore affectuum, & concupiſcentiarum iuuenibus reprimendo, neceſſe eſt ꝙ per iſta poſſunt diuerſæ doctrinę, & pœnitentiæ recipiant ampliorem, iuxta illud Prou. 6. Præparat in eſta te cibum ſibi. Aeſtas autem tempus eſt calidum. Vel dic ꝙ ſe nes ſunt viri perfecti, & prudentes, qui melius ſuſtinent ieiunium paupertatis, quam iuuenes imperfecti, magis. n. ſunt frigidi, & maturi, ipſi verò iuuenes magis ſunt feruidi, & cō moti, & ideo ieiunium. i. ciborum bonorum temporalium carentia ipſos ſolet grauare, vbi ſenes. i. perfecti ipſam non videntur percipere vel ſentire. Ipſiq̄; iuuenes. i. viri imperfecti multos cibos bonorum temporalium appetunt, vbi ſenes. i. perfecti modicis contenti ſunt. Prou. 12. Multi cibi i no
16 ialibus. i. in nouis iuuenibus. ¶Plures cibi requirūtur in hye
17 me quam in eſtate &c. Vide ſupra de uentre. §. vlt. ¶Periculoſa eſt ciborum repletio poſt præcedentem ſterilitatem, & famem. Secundum enim Auicennam, tertia primi, tunc natura plus appetit quam digerere poſſit, & ideo contra proprium appetitum vir prudens à cibis ſe reprimit, & compeſcit. Sic verè q̄ſ quis fuit in ſterilitate, & fame. i. in ſtatu paupertatis, & indigentiæ, magnum periculum eſt aīæ ſuæ, ſi cibi bonorum temporalium ſibi in abundantia concedantur nam talis magis appetit per cupiditatem, quam digerere, & utiliter regere poſſit per ſagacitatem, & iō talis abundātia proſperitatis cauſat in ipſo multos morbos. i. multam iniq̄ tatem, & tandem mortis æternæ periculum, & calamitatem quia ſicut dī Eccl. 5. Saturitas diuitis non ſinit eum dormire. Et Iob 20. Cum ſatiatus fuerit, arctabitur, & omnis iniqtas irruet in eum. Quia vt cōiter videmus illi, qui plus abundant diuitiarum ſaturitate, ſunt illi qui ante fuerunt in famelica paupertate, quia ſicut dicit Seneca, Nihil eſt illis crudelius, qui facti ſunt nobiles, non nati.

De Potu. Cap. 16.

POtus ſecundum Conſtantinum eſt ſubſtātia liquida, ad nutrimentum animali neceſſaria. Potus. n. ſua ſubtilitate ad remotiores partes corporis poteſt tranſire, & iō magis nutrit quam cibus, qui propter ſuam groſſitiem nequit per venas ſubito penetrare. Cum cibus & potus ſint illæ rerum ſubſtantię, quibus corpora nutriuntur, & in eſſe debito conſeruantur, euidens eſt ꝙ per iſta poſſunt diuerſæ doctrinę, & ſcientiæ denotari. Potus. n. qui ſine difficultate bibitur, ſimplicem & planam doctrinam ſignificat, quæ faciliter retinetur. Cibus uero qui cum difficultate maſticatur, fortem doctrinam denotat, quæ difficulter recipitur, & hī. Dico igitur doctrinæ ſimplicis, & facilis, quam cibus doctrinæ magis ſolidus, & difficilis. Talis. n. ſimplex doctrina uſque ad interiora cordis melius penetrat, vbi difficilis doctrina non ingredit nec ſubintrat. Iō ſimplicib. loquitur apoſtolus ad Hebreos. 5. Facti eſtis quibus lacte opus ſit, non ſolido cibo. ¶Potus ſecundum Conſtantinum tripliciter diuerſificatur. Eſt. n. potꝰ, qui eſt ſimpliciter potus, ſicut aqua, quæ potat ſed non nutrit. Item eſt potus qui eſt potus, & cibus, ſicut vinum, quod potat, & ēt nutrit. Item eſt potus qui nec eſt potus, nec eſt cibus, ſicut ſyrupus, qui datur cauſa medicinæ, non cauſa potus uel cibi. Sic verè tria ſunt genera potuum, i. ſcientiarū, ſ. vna quæ tantum eſt potus, & hæc ſcientia phiſica, quæ potat, & non nutrit, quia. ſ. homines facit doctos, & nō bonos, & valet ad ſciendum veritatem, non ad faciendum bonitatem. Alia eſt ſcientia quæ eſt cibus, & potus, & iſta eſt theologica, quæ potat ſcientiam influendo, & nutrit uirtutibus impinguando. Alia vero eſt ſcientiam influendo, & nutrit virtutibus impinguando. Alia uerò eſt ſcientia legalis, q̄ nō eſt potus, quia. ſ. non facit hominem doctum in ſpeculabilibus. Nec etiam eſt cibus, quia. ſ. non facit hominem vt communiter bonum in moralibus, eſt tamen medicinalis iniquitatem tollendo, & mediante iuſtitia puniendo, & vtilitati publicæ medicinæ remedia procurando. ¶Potus aquæ in ſa 3
nitate cuſtodienda, & in infirmitate curanda eſt neceſſarius & ideo neceſſe eſt medico aquarum conditiones cognoſcere, vt poſſit laudabiles infirmis tribuere, & illaudabiles præ- 4
cauere. ¶Aqua igitur fontana verſus orientem currens, ſapida, pura, clara, leuis, cito caleſcens, & cito frigeſcens, admodum laudabilis eſt. Aqua verò purior, & potui vtilior ſic cognoſcitur. In duabus. n. aquis, duo panni linei bene mundi intinganturꝝ & ſoli exponantur. Illius enim aqua ſubtilior eſt, qui citius exſiccatur, quia. ſ. aqua quanto ſubtilior, & purior, tanto à ſole citius attrahitur, & tanto facilius ſuperius eleuatur. Et iſta etiā ratio eſt quare aqua pluuialis inter oēs purior, & melior iudicatur, quia ſcilicet ſol quod purius eſt eleuat, et in nubes et pluuias illud mutat. Aqua vt dictū eſt, ſignificat ſcientiam, et doctrinam, quæ quia ſanitati animæ ſeruandæ, et procurandæ proficit et iuuat, neceſſe eſt quod aquarum ideſt, ſcientiarum, et doctrinarum homo differentias cognoſcat, ne forte loco bonæ doctrinæ, malam et peſtiferam aquam ideſt, doctrinam hæreticam recipiat atque ſumat. Bene igitur dicitur Io. 5. Nolite credere omni ſpiritui, ſed probate ſpiritus ſi ex Deo ſunt. Vnde de mala filia reprehenſiuè dicitur Eccl. 26. quod ſicut viator, ad fontem os aperiet, et de omni aqua proxima bibet. Igitur illa eſt bona, et commendabilis aqua doctrinæ, quæ eſt ſapida ideſt, q̄ ſapit audientibus, quæ clara ideſt, plana et non dubia eſt intuentibus quæ eſt pura ideſt, impermixta eſt falſitatibus, & erroribus, et maximè illa quę calefacit, per charitatem, et cito frigefacit per Dei timorem. Et inter duas aquas ideſt, iuter duas ſcientias illa eſt melior, et à nobis eligibilior, q̄. ab iſto ſole iuſtitiæ, Chriſto amplꝰ elenatur, & magis attrahitur, eligitur et amatur, vt ſic illam aquam ideſt, illā ſcientiam et doctrinam, ſcilicet theologicam, magis reputemus, quam à ſole Chriſto elegi cernimus et videmus, vt ſic dicat ipſe ſol Chriſtus illud Iudic. 9. Quod me videritis facere, facite. Vel dic ꝙ per iſtas duas aquas poſſum intelligere duas perſonas ipſis pannis, et ipſis bonis temporalib. inhærētes, quę. ſ. ſunt quidam panni, et ſicut qnædam exteriora indumenta, conjugua et conjuncta, quia proculdubio illa aqua ideſt, perſona, melior, purior et ſanctior dignoſcitur, q̄ citius ab ipſis pannis ideſt, ab iſtis exterioris. mundi bonis diſiungitur, et ſeparatur, et per contemptum ab ipſis mentaliter ſegregatur, et ab ipſo ſole Chriſto facilius attrahitur, ipſumque libentius ſequitur, & ab eo ſurſum ad amorem æternorum citius, & facilius eleuatur. Ecōtra ille impurior ſpiritualiter poteſt dici, qui tardius ſe permittit à ſole Chriſto attrahi, & leuari, et qui difficilius vult ab iſtis inferioribus ſegregari. Et ſic iſtę ſunt illę duę ſpecies aquæ, de quib. fit mentio in ſcriptura Gen. 1. quarum quędam ſuper cœlos poſitæ ſunt, quædam inferius remanſerunt. Quia. ſ. boni ſenſus ad Deum mentaliter leuantur, mali verò inferius in temporalibus delectātur. Vnde in hymno. Summæ Deus potentię, q̄ ex aq̄s ortum genus, partim remittis gurgiti, partim leuas in aera. ¶Aqua fontis frigidior eſt ęſtate quā hye
5 me &c. Vide de fonte. Aqua quæ venit cum tonitruo, melior eſt etc. Vide de tonitruo et pluuia. ¶Aqua pluuialis cęteris eſt purior, et ſubtilior, et ideo conuertibilior, niſi cum
6 diligentia conſeruetur. Tamen vt dicit Conſt. iſta aqua ex eo ꝙ cito putreſcit, non eſt vituperanda, ſed ex puritate et ſubti-

subtilitate potius est laudãda. Sic ver ẽ ſepe fit quod illi qui
functin ſcientiis ſubtiliores, & ẽt in conſcientijs puriores,
ſunt qñq; ad corruptionẽ peccati faciliores, quia. ſ. ſepties
in die cadit iuſtus. Prou. 24. Igitur non contemnanus in iſtis,
illam, quam hñt ad peccatum facilitatem, nec ſuam corru-
ptibilem leuitatem, ſed potius laud. mus in ipſis ſuam puri
tatem, & ſubtilitatem, quia. ſ. nos debemus ad bona attẽde-
re non ad mala, & bona commendare, & de malis non de-
trahere, ſed ne ſimiliter cadamus (cum ẽt ſanctos, & bonos
putrefieri, & cadere videamus) debemus ſtupidi formidare
iuxta illud Eccl. 31. Diſce ex teipſo q̃ ſunt proximi tui, & ad
7 Gala. 6. Conſidera temetipſum, ne & tu tenteris. ¶ Aqua cor
rupta multas generat paſſiones, ſ. raucitatẽ, & febres & ſi-
milia. Et iõ ſummè cauendum eſt ne talis aqua corrupta po
tetur. Sic verè aqua corrupta. i. doctrina hæretica, & infecta,
vel ẽt ſermo malus, & mali incitatiuus, multas infirmitates
ſpirituales. i. multa vitia, & peccata generat, & iõ cauere de
bet quilibet ne tales potus accipiat atq; bibat 1. ad Timo. 5.
8 Noli adhuc aquam bibere. ¶ Aqua frigida ſm Conſt. non eſt
ſana, licet ſit delectabilis in æſtate. Quinimo ſm ipſum qui
frequenter biberit aquam frigidã, frigidas ægritudines nõ
euadet, ſaltẽ in ſenectute. Aqua vero calida vtilis eſt, & hoc
quia per decoctionem ignis permixta ſibi corpora diſſol-
uuntur, quia. ſ. ſtomachum ieiunum ſolet purgare, humores
phlegmaticos ſolet diſſoluere, ventrem mundificare, & na-
turam alleuiare. Aqua frigida ſignificat mundi proſperita-
tem, & etiam ſcientiam ſecularem. Iſtę enim frigidæ dicun-
tur, quia refrigerant delectando, & frigus ẽt indeuotionis
inducendo. Aqua aũt calida eſt feruens compunctio lachry
moſa, quę. ſ. ex feruore contritionis procedit, & calorem di
lectionis continet, & permixta elementa. i. peccata decoqr,
& diſſoluit, & per cõtritionem digerit, & remollit, & ad ex-
pellendum per confeſſionem habilitat, & diſponit. At ꝓcul
dubio talis aqua frigida proſperitatis, aiæ eſt nociua, & fri-
gidarum ægritudinum. ſ. indeuotionis, & malũ timoris indu
ctiua. Hier. 6. Sicut frigidam facit ciſterna aquam ſuã, ſic fri
gidam fecit. Iſrael malitia ſua. Sed proculdubio aqua calida
lachrymoſæ compunctionis proficit, ſtomachum conſcien
tię purgat, & naturam. i. conſcientiam alleuiat, & attollit.
9 ¶ Aqua calida licet ſit potui vtilis & ſalubris, eius tñ nimius
vſus ſtomachum nimis remollit, digeſtionẽ impedit, & ſan
guinem de narib. fluere facit. Sic verè licet aqua calida. i. fer
uens compunctio & pnia, vt in multis poſſit proficere, põt
tñ qñ nimis abundat, naturam & conſtantiam debilitare, &
per deſperationem, digeſtionem conuerſionis impedire, &
10 ſanguinem diuinæ gratiæ ſpei veniæ euacuare. ¶ In aqua, qñ
ad ſufficientiam coquitur, partes terreſtres digerũtur, & hc
aqua ſanior, & melior efficitur. Veruntamen tanta poſſet eſ-
ſe ebullitio, & decoctio, ꝙ totum ſubtilius exhalaret, & qđ
groſſum, & terreſtre eſt, remaneret, ſicut patet ex aqua de qua
fit ſal per decoctionem violentam. Sic verè licet aqua. i. ali-
qua fragilis, & fluxibilis perſona per decoctionem arctio-
ris pnię, & tribulationis poſſit eſſe melior, qñ tñ nimis abũ-
dat huiuſmodi decoctio violenta, tunc quia propter defe-
ctum conſtantiæ, & patientiæ ipſam non põt commodè ſu-
ſtinere, ſolet. n. quicquid hẽt de ſubtili, & puro ſpei, & gr̃æ,
euaneſcere & recedere, & ſolæ fęces vitiorum in ea reſide-
re. Iõ bene dr̃ Prou. 30. Qui vehementer emungit, elicit ſan
11 guinem. ¶ Aqua quæ ex niuis, & glaciei ſolutione, nũquã
poteſt ad pristinam puritatem redire, vt dicit Ariſt. in libro
metheororum. Sic verè illi qui per peccatum in gelu & niu-
em. i. in viros peccatores vertuntur, & a baptiſmali purita
te cadentes, per peccata & vitia cõgelantur, dato ꝙ poſtea
per contritionem, & pniam reſoluantur, nũquam tñ ad pri
ſtinam puritatem innocentiæ reuertuntur, quia. ſ. ex quo q̃s
ſemel à baptiſmali innocentia ceciderit, ad ipſam amplius
non redibit, & tamen q̃nque maiorem gradum perfectiõis
quam ante habuerat, poſt acquirit. Et ſic vł innuere apoſto
lus ad Hebreor. 5. vbi dicit quod impoſſibile eſt eos, qui ſe-
mel prolapſi ſunt, rurſus renouari per pœnitentiam, ſupple
ad eandem innocentiæ puritatem, licet poſſint renouari ad
12 maiorem ſanctimoniæ quantitatem. ¶ Aquę lacuales, palu-
ſtres, & riuales, peſſimæ ſunt ad potandum, & multas gene
rant paſſiones ſplenem enim magnificant, lapidẽ generãt,
ſtomachum infrigidant, & febres faciunt, & procurant. Et
ideo docet Auicenna ꝙ ſi neceſſe eſt iſtas aquas bibere,
ſaltem illas bull. ant atq; coquant. Aquæ iſtæ ſignant ſcie
ſeculares, vel etiam diuitias, & delicias temporales, illæ
laudabiles ſunt, quia ſplendẽ an qui ridere facit. i. inſuper
titiam ſolent dilatare, ſtomachum cordis ſolent per ut
tionem infrigidare, lapidem obſtinationis & duritię gen
rare, & febres malorum affectuum inflamare. Tales
aquæ potandæ non ſunt, iuxta illud 1. Tim 5. Noli adhuc
quam bibere, ſed modico vino vtere. Veruntamen ſi nec
ſe eſt talib. aquis vti, vtpote quia ratione officij, & fam
ceſſe eſt homini diuitijs, delicijs & mundanis ſcientijs
ri, tunc eſt conſilium, ꝙ coquantur, & ignis charitatis
uat, intellectum acuit, opilationem ſplenis, et hepa
rit, ſuperflua conſumit, ſippitudines oculorum tollit, ſa
quentiam dilertam facit, lapides in renib. frangit, et
las diſſipat, et educit, ſanãdis vulnerib. cõuenit, et mem
reſtringendis, et ſi modo ſumat debito, oẽs medicinas
antecellit, ſi verò hõ modũ in potando exceſſerit vene
proculdubio, et non remedium ibi erit. Per vinũ ſi
intelligi ſanguis Chr̃i vel ipſius memoria, ſiue etiã ſcr
deuotionis, et gr̃a, ſeu theologica et diuina ſcientia, q
mordicans compunctio, et pœnitentia. Iſta. n. ſunt ip
ha vina, animę ſpiritualiter nutritiua, et in ipſa vnic
nium inductiua. Ideo ſapientia dicit Prouer. 9. Inebri
chariſſimi, bibite vinum quod miſcui vobis. Igitur ſi
per quodlibet tale vinum calor charitatis augeatur, v
fortitudinis roboratur, gaudium in ſpiritu ſancto, ſeu
cia aggrediendi bona opera generatur, cholera
euacuatur, ſiccitas indeuotionis humectatur, vi
di uitijs reſtaurantur, appetitus bonorum deſi
nocatur, digeſtio et compoſitio morum adiuua
ctus per diſcretionem illuminatur, opilatio ver
confeſſionem aperitur, ſuper fluctates diuitiarum per
molynas conſumuntur, et oculorum cordis ſippitud
munditiæ reſtolluntur, eloquentia laudis, et orationis
ficitur, la pis obſtinationis per contritionem frangitur,
arenulæ vitiorum per confeſſionem educũtur, vulnera
loris, triſtitiæ et inuidiæ ſanantur, et menſtrua cuiuſcun
immũditiæ reſtringunt. Et ſic cõtra oia vitia quodlibet
vinum opitulatur, et contra mala oia ſuffragetur. Libet

ne licitur Eccl. 31. Exultatio animæ & corporis, vinum mo-
dicum ſuæ potatum. ſanitas animæ & corporis ſobrius potus.
Vide de vino in circulo ſuo, ubi inueniens multa dicta.

De Prandio. Cap. 17.

1 Ad prandium ergo & cõuiuium cibus & potus habent
ordinationem & reſpectum. In prandijs. n. primo ciba-
ꝓparantur, deinde conuiuæ vocantur, ſedes & ſcabilia or
dinantur, menſæ & menſalia diſponuntur & ornantur, ho-
ſpitum manus ante omnia abluuntur deinde, à dño conui-
u ihoſpites ſm gradus ſuos in menſa collocantur, & qui a-
his prælaleon, aliis in ordine ꝓferuntur, & tam filij q̃ filiæ, tã
ſeruj q̃ ſeruanei, & ad menſas ſuo ordine combinantur. Co
chlearia, ſcutellæ, & ſalaria primitus in menſe ponuntur, &
panes cum poculis addũtur, fercula varia ſubſequũtur cliẽ-
tes & miniſtri cum diligentia oĩbus obſequuntur, violis ci-
tharis exhilarantur. Et nunc vina, nunc fercula renouantur.
Conuiuę ſibi fercula & dapes appoſitas conduiuidunt & cõ
partiuntur. Tandem fructus & ſpecies ſubinferuntur, & tan
dem completo conuiuio manus abluuntur, iterum abſter-
guntur, & gratiarum actiones Deo hoſpiti perſoluuntur &
exhilarationis gr̃a, pocula iterum & iterum offerunt̃, & tan
dem ad lectos quietis gr̃a recipiuntur, vel redire ad propria
permittuntur. Tale prandium & tale conuiuium eſſe vł pro
prie ſtatus eccleſiæ militantis, & ẽt ſtatus eccleſiæ triumphã
tis. Et primo de militãte dicamus. Iſta eſt. n. illud prandiũ in
quo tauri & altilia. i. diuerſa genera martyrũ occiſa ſunt. de
quo Luc. 14. Ecce prandium meum paraui. In iſto. n. à princi
po cibi gr̃arum & ſacrorum fuerũt parati, fideles tanq̃ ho
ſpites, paniſtros apłos ad iſtud conuiuium fuerũt vocati
ſedes & ſcabilia. i. diuerſi dignitatum gradus fuerũt ordinati,
& mẽſæ & menſalia. i. diuerſi bñficiorũ fructus oblati & inũ
cti. Et ſic in diuerſis gradib. officijs, beneficijs & dignitatib.
ſue crucuxta merita collocati. Et ſm q̃ magis & minus valẽt
in ſcientijs & morib. ſm hoc ſunt diuerſimodè cõbinati. Dan.
5 Vnuſquiq; ſm ſuam bibebat ætatẽ. Iſta. n. oĩa fuerũt in ec
cleſia primitiua, vbi ſm dictum Senecæ, Nullus poterat eſſe
maior, niſi qui melior. Ibi igitur fuerunt ſcutellæ & cochlea
ria. i. diuerſa paramẽtorũ gñia conſtituta. Panes euchariſtiæ
& pocula ſciarũ & deuotionis, & diuerſarũ doctrinarũ fer
cula oppoſita & apparata. violæ & citharæ. i. diuinæ laudis
citica decãtata. Et miniſtrorũ. i. ꝓlatorũ officialiũ collegia,
aliorũ obſequijs deputata. Et ipſa fercula bonorũ eccl̃æ ab-
ipſis fidelib. ſibi inuicẽ cõiacata, & vina cõſolationis & læti-
tiæ ibi cõcinnè renouata, fructũq; bonorũ operũ & ſpẽrũ
odoriferæ ſamę ibidẽ fercula miniſtrata, ablutioq; cõfeſſio
nis iterũ & iterũ celebrata, & Deo, & hoſpiti. i. plato, gr̃arũ
actio frequentata, uinorũq;. i. ſpũalũ cõſolationũ potio ſæ
pius iterata. Et ſic ad lectũ q̃tis ęternæ, & ad hoſpitũ para-
diſi, erãt cõuiuij huius feſtiuitas terminata. Lu. 14. Hõ qđa fe
cit cęnã magnã, & vocauit multos, & miſit ſeruũ ſuum hora
cęnæ dicere inuitatis, vt uenirẽt, qa parata sũt oĩa. Vł dic ꝙ
tale prãſiũ eſt cõuiuiũ gr̃iæ paradiſi, vbi ꝓ certo ab origine
mũdi cũcta fidelib. ſunt parata, ſicut dr̃. Mat. 20. Ibi. n. ſunt ſe
des & grad⁹, mẽſæ & fruct⁹, diuerſarũ dignitatũ & gaudio
rũ, in qb. ꝓculdubio illi q̃ illuc vocati ſunt, dũ tñ primo per
cõfeſſionẽ & pniam abluti fuerint, ſedẽt & ꝙſcũt ſm ſuo-
rũ ordinẽ meritorũ, figurati in frib. Ioſeph. Gen. 43. quos ſm
ordinẽ gratis in mẽſa ſua ſedere fecit, vt ſic cuilibet ibi ſedẽ
ti poſſit dici illud Eze. 23. Sediſti i lecto pulcherrimo, & mẽ-
ſa ornata eſt añ. Itẽ ſunt panes & fercula æternæ refectiõis
& fruitionis. Vina & pocula ęternæ delectationis & cõſola
tionis. Ludi, violæ & cantica laudis gr̃arũ actiõis. Eſa. 51. Gau
diũ & lætitia inuenięt in ea, gr̃arũ actio & vox laudis. Ibi eſt
miniſtrorũ. i. angelorũ dulce obſequiũ. Ibi eſt ferculorum. i.
gaudiorũ oium cõicatũ ſolatiũ. Ibi ẽ vinorũ. i. cõſolationũ
ſpẽrũ, odorũ, et affectionũ iteratũ offm̃. Ibi eſt lecti. i. getis
cõrẽplatiõis æternæ sõn⁹, delectatio et refrigeriũ. Et ſic po
terit dici illud Thob. 2. Factũ eſt prãdiũ bonũ i domo Thob.

De Cœna. Cap. 18.

COena dicitur à cœnon quod eſt cõe, et antiqui ſole-
bant cœnare in propatulo & cõi, ne ſingularitas luxu
riæ generaret. Modo uero poteſt dici a ſcientia quod
tm umbra, quia iam propter parcitatem veſcentes latibula
ſibi quærunt. Vel põt dici è cynos qđ eſt canis, quia iam mo
re canis hoies in cęnis ſuis ſunt guloſi, & nullũ pter ſe ibidẽ
videre volunt, vt dictũ. Iſid. & papias. Iſta pñt dici de quocũ-
que prandio, bñficio, vel bonorũ ꝓpriũ ſolatio, qa ꝓculdu-
bio talia dẽnt fieri in publico, & in cõi, qa. ſ. nullus dẽt ſol⁹
bõa ſua cõſumer, imo ꝓ charitatẽ & piã liberalitate dẽt oĩa
oĩb. cõicare, & maximè pauperibus & indigentibus per ele
moſinas publicare. Iob 31. Nõ comedi de bonis meis ſolus.
Veruntñ hodie non ſic, qa pro certo quilibet vult hodie eę
nare. i. bonis ſuis ꝓpalibus uti nõ i publico, ſed i occulto, nõ
in cõi, ſed in priuato; non cum alijs, ſed ſolus ſicut canis, bo
na ſua ꝓpalia conſumendo in abſcondito. Eccle. 11. Nũc mã-
ducabo de bonis meis ſolus. ¶ Cœna dẽt habere quaſdã ſpe 2
ciales cõditiones, qñ eſt cõmendabilis & excellẽs: Requirit
.n. ꝙ ibi ſit ꝓporis cõgruitas, qa ſolet fieri in veſpere vel i ſe
ro. Scđo ꝙ ibi ſit loci amœnitas, qa dẽt fieri in aula, vel in ca
mera vel in horto. Tertiò ꝙ ibi ſit hoſpitis hilaritas, qa dẽt
fieri cũ vultu ſereno & iocundo. Quartò ꝙ ibi ſit ferculorũ
& vinorũ multiplicitas, vt. ſ. delectẽt nõ ſolũ i primo, ſed ẽt
in ſcđo & tertio ſeu quarto. Quintò ꝙ ibi ſit miniſtrorũ ho-
neſta vrbanitas, vt. ſ. cunctis obſequanť vultu placido & ſere
no. Sextò ꝙ ibi ſit diſcumbentiũ amor & charitas, vt. ſ. inui-
cem ſe diligant amore ſolido & perfecto. Septimò ꝙ ibi ſit
cantuum & inſtrumẽrorũ iocunditas. Octauũ eſt luminarũ
& cãdelarum claritas. Nouum eſt ciborum delitioſitas, qa. ſ.
in cœna nõ ſolent apponi groſſa cibaria ſicut in prãdio. De
cimũ eſt morę diuturnitas, qa. ſ. expletis diurnis laboribus. ſo
let prorrahi magis cœna. Vndecimũ eſt gr̃a & liberalitas, qa
.ſ. nobilis cœna liberaťr ab hoſpite dẽt dari & null⁹ ad ſym
bolũ vel ſolutionẽ põt compelli. Duodecimũ, eſt qa dẽt eſ-
ſe ibi pax, qes & ſecuritas & ſequentis ſomni placida ſuaui
tas. Malũ. n. eſt cęnare in loco liciq oſo & piculoſo. Iſto duo-
decim cõditiones pñt inueniri ſpãliter intelle ctæ, in cęna
gloriæ paradiſi, de quo dr̃ Lu. 14. Hõ qđa fecit cœnã magnã.
iſta igit cęna hẽt determinatã tpis congruitatẽ, q.a. ſ. ſicut
cęna ſolet fieri de ſero, vel in ueſpere, vel in nocte, (Et inde
eſt ꝙ cœna dr̃ aſcita, qđ eſt vmbra) ſic cęna gr̃iæ paradiſi i no
ctis. i. mortis tpe, poſt diem. ſ. vitæ habet fieri, & poſt mũdi
labores & faſtidia celebrari. Exo. 20 Veſpere ſaturabimini.
Itẽ iſta habet loci amœnitatẽ, q.a. ſ. iſta ſit in horto deliciarũ
paradiſi. vñ illud Eze. 23. Sediſti i lecto pulcherrimo, & mẽſa
ornata eſt añ te. Itẽ iſta hẽt hoſpitis hilaritatẽ, qa. ſ. Deus ho
ſpes, & dñs hui⁹ cęnę hilaritate vult⁹ ſui recreat vniuerſos,
iuxta illud Eccl. 35. In oĩ dato tuo hilarem fac vultũ tuũ. Itẽ
iſta habet ferculorum & vinorum. i. gaudiorum & ꝑmiorũ
multiplicitatem quia. ſ. ſm Apoſto. 2. ad Cor. 2. Oculus non
vidit, nec auris audiuit, nec in cor hoĩs aſcendit, q̃ ꝓparauit
Deus diligentib. ſe. Item iſta hẽt miniſtrorũ affabilem vrba
nitatem, quia. ſ. angeli qui miniſtrant, oĩbus ſunt affabiles &
vrbani, quia ſicut dr̃. Eccl. 10. Secundum iudicem populi, ſic
& miniſtri eius dicit̃ de angelis Dan. 7. Milia milium mini-
ſtrabant ei. Itẽ iſta habet in diſcumbentibus amorẽ & chari
tatem, quia. ſ. omnes ſancti intimè ſe diligunt, & tanq̃ ſuum
proprię, alter alterius bonũ volũt, iuxta illud Io. 15. Hoc eſt
ꝓceptũ meũ, vt diligatis inuicem. Item habet iſta cęna can-
tuum iocunditatẽ, q.a. ſ. ibi angeli & ſancti cantũ diuinæ lau
dis & gratiarum actionis dulciter modulantur. Apoc. 14. Cã
tabãt canticum nouum ante ſedẽ Dei & agni. Itẽ habet iſta
cęna luminarium claritatẽ. Nobiles. n. perſonæ in tenebris
non cœnant, & ideo illi conuiuæ, ſ. ſancti & angeli claritа-
tem inextinguibilem ſecum habeut, ſ. ipſum Deum. Eſa. 60.
Erit tibi in lucem ſempiternam. Quilibet etiam eſt ibi vnum
luminare, quia ſicut dr̃ Sapien. 3. Fulgebunt iuſti ſicut ſol.
Item iſta habet ciborum deliciоſitatem, qa ſcilicet quilibet
fruitur ipſo Deo, qui eſt dulciſſimus & ſuauis. Pſal. Guſtate
& videte quoniam, ſuauis eſt dominus. Sancti enim in præ
dio huius vitæ, vtuntur groſſis cibis, ſ. ſacramentis, & ſcien-
tijs, & ſenſibus. In cœna vero iſta quæ ſit in ſero mortis, ipſi
vtuntur, ipſo cibo delicatiſſimo, Ieſu Chriſto, de quo in Pſa.
Suauis dominus uniuerſis. Item iſta habet ſpatii diuturnita-
tem, quia procul dubio iſta cœna perpetuo nunquã ceſſat,
imo ex quo incæperit, ſemper durat. Semper enim per totã
diẽ præſentis uitæ laborãt, & iõ in ſero mortis diuturno cõ
mutio re delectant, exemplo cœnæ ipſius Aſſueri, cuius cõui
uium centum octuaginta diebus dicitur duraſſe. Heſter. 1.

Item ista cœna habet gratam liberalitatem, quia. ſ. ista non uẽditur, imo datur, & poſtq̃ adepta fuerit, nulla ſolutio amplius poſtulatur. Apoca. vltimo. Qui ſit veniat ad me, & accipiat aquam vitæ gratis. Item ista cœna habet quietem & ſecuritatem, quia proculdubio ſancti ibi ſunt nullũ timent amplius aduerſantem, & contemplationis habent ſomnum placidum, & quietẽ, vt ſic de tali quiete dicatur illud Eſa. 32. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis in requie opulenta, & in tabernaculis fiduciæ. Et ſic patet q̃ iſta cœna duo decim habet cõditiones figuratas p̃ duodecim fructus ligni vitæ, quod (ſicut dicitur Apocaly. 22.) ab vtraq; parte fluminis erat, & duodecim fructus per menſes ſingulos. i. cõtinuè portabat, fructus. ſ. duodecim ſupradictos. Vñ ipſe Chriſtus loquens de tali cœna dicit ſic. Apocalyp. 3. Ego ſto ad oſtiũ, & pulſo, ſi quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ille mecum. Qui vicerit, dabo illi ſedere mecum in throno.

De Somno. Cap. 19.

1 SOmnus ſm̃ Ariſtote. eſt quies virtuum animalium cum intentione naturalium. Auguſtinus autem lib. de quantitate animæ dicit q̃ ſomnus eſt quædam inſenſibilitas naturalis, corporis, & aię communis paſſio: In ſomno enim ſenſus qui animæ & corpori communis eſſe cenſetur. Et eſt ſenſus idem quod naturalis diſpoſitio, & non vigiliæ priuatio. Priuatio. n. non confortat nec delectat, ſomnus autem ſic. Igitur ſomnus poteſt diffiniri ſic. Somnus eſt quædam paſſio delectabilis, meatus cerebri & vias ſenſuum opilans, calorem naturalem ab exterioribus ad interiora reuocans, naturalem virtutem confortans, animalem vero obnubilans atq; ligans. In ſomno. n. motus voluntarius & ſenſus impeditur, exteriora frigeſcunt, & interiora caleſcunt, ſenſus cõmunis ligatur, & ſic actus aiæ ſuis operationibus conſopitur. Iſta poſſunt exponi de contemplatione, quæ nihil aliud eſt q̃ quædã ſpũalis requies & ſomnus. Pſa. Cum dederit dilectis ſuis ſomnũ, ecce hæreditas domini filij. Iſta eſt. n. quæ facit hoiem inſenſibilem quo ad mũdum, q̃. ſ. vir cõtẽplatione raptus, nec ſentit, nec ſapit aliquid de terrenis. Viæ. n. i. appetitus exteriorum ſenſuum p̃ ſomnum cõtẽplationis clauduntur, calor charitatis ad interiora conſcientię, reuocatur interius feruet hõ per deuotionem, & exterius quãtũ ad regimen terrenorum frigidus & inſenſibilis reperitur. Et quãto magis ſenſus terrenus & mot⁹ & labor mũdan⁹ i eo plus ligat, cato virtus interior. ſ. virtus aiæ i ipſo amplius roborat. Ideo de ſomno & quiete cõtẽplationis põt dici illud Pſa. Si dedero ſomno de oculis meis, & palpebris meis dormitationẽ, donec inueniã locũ dño, tabernaculũ Deo Iacob. Vel expone de malo ſomnũ. i. de quiete & cõplacentia pcti, vel ẽt de mundi p̃ſperitate, q̃a p̃culdubio iſta ſunt quæ lingãt ſenſum & rationem tollunt motuum, & venã calefaciũt & inflãmãt interiorẽ carnalem affectionẽ, pallefaciũt & infrigidãt exteriorẽ conuerſationem, impediũt & retardãt aĩalem & ſpũalem actionem, fortificant vero & roborant naturalẽ & corporalem virtutem & cõditionem. Etiõ bñ Proue. 20. dñ de iſto ſomno. Noli diligere ſomnũ, ne te egeſtas opprimat. Vel dic q̃ ſomnus particulariter ſignificat peccatũ accidiæ & pigritiæ, quod facit oĩa mala prædicta. Ideo ad Ro. 13. Hora eſt iam nos de ſomno ſurgere. ¶ Somnus ſm̃ Conſtanti. 2
fit ex fumo humido & claro, ad cerebrum ex toto corpe aſcẽdẽti, vel ex cibis aſſumptus in ſtomacho, ſuperius exhalãtibus, neruos replentibus, ſenſus ligãtib. & dormitionẽ inducentib. Sic verè ſomnus cõtẽplationis cauſa ex multis fumis. i. ex multis affectionibus & cõſiderationibus à mẽte reſolutis, ſurſum ad cerebrum rõnis aſcendẽtib. & leuatis, puris tñ, lucidis & ſynceris. Nã q̃ñ cibus doctrinæ in cordis ſtomacho eſt recoct⁹, vel purus durus deuotionis humor p̃ mẽbra aĩæ eſt diffuſſus tũc fumi bonæ cõſideratiõis exinde ſolpuntur, & ſic ſenſibus, ne exterius exeant ad mundana, ligatis, ſomnus contẽplationis & quies aĩæ celebrat. Iob 3. Nũc 3
.n. dormiẽs ſilerem, & ſomno meo requieſcerẽ. ¶ Somnus nihil aliud eſt q̃ reditus ſpirituũ ab exterioríb. particularib⁹ ſenſibus ad interiorem ſenſum & cõmunem. Fit aũt ſomnus propter multa, ſ. p̃p ſpirituum reparationem, p̃p ciborum degeſtionẽ, propter virtutis motiuę quietationẽ. In ſomno .n. ſpũs circa operationes ſenſuũ fatigari, & p̃ diuerſa exercitia diſſoluti & pauperati, ad interiora reducũt, vbi congregati inuicẽ confortent. Calor ẽt naturalis p̃nembra ſperſus, tunc ad interiora reducit, vt ipſo fortius operetur digeſtio melius celebret. Vires ẽt corpis per. motus & ... riora vigilãdo laſſatæ, tunc quieſcãdo vigorant, & ad ... nã fortitudinem reſtaurant, q̃a. ſ. nihil eſt q̃ſ fine intermissione voluntarię moueri poſſit. Sic verè ſomnus eſt ſpũ & ges aię efficit q̃n ſpũs & uoluntas nra ab exterioríb. ... di. Bonis ad interiora cõſciæ reuocat, q̃a p̃ certo illa cõtẽplationẽ dormiũt, q̃ ab exterioríb. mundi bonitateriora, a tpalib. ad ſpũalia, a terreſtrib. ad æterna ſpirantrahunt & cõuertunt. Talis vero ſõnus vtilis eſt multis eſt. n. p̃ quẽ ſpũs gręe ſolẽt cõfortari, digeſtio & cõuerlũrari ſolet celebrari. Quietatio & refocillatio virtu ſolet procurari. Humana. n. fragilitas motui voluntario actioni bonorum operũ ſp nõ p̃ intendere, & iõ neceſſ q̃ aliq̃n debeat p̃ cõtẽplationẽ dormire, vt fatiganleat tollere uel lenire, q̃a ſicut dr̃ Eccl. 5. Dulcis eſt ſomnus operanti. Vel dic q̃ q̃ñ aliq⁹ eſt in ſtudio fatigatus, vtficit ſibi ſomnus q̃es & interpellatio opis & labor. n. intellꝰ, & aiæ roborantẽ, & ad labores ſubeũdos fortmelius cõfortant: iõ bñ dicit ille Cato. Interpone curis dũ gaudia curis. ¶ Somnus cõuenit oĩ aĩali nulli. n. dormiat apparenter uel occultè. Veruntñ q̃dã aĩalia ... uiter dormiunt, q̃ vix percipiẽ ſomnus ſuus. Sic verè aĩali. i. nulla perſona dẽt eſſe q̃ ſomnũ cõtẽplationis piat, quo mõ multi tñ ſunt, q̃ dormire p̃ contẽplationem percipiunt, & tñ ſm̃ veritatẽ ſomno hmõi aliquotiens ctant, quia p̃ certo multi ſunt qui occultè ſunt contẽpl & deuoti & tñ publicè æſtimant ab oĩb. imperfectis ... nimius & exceſſiuus nullum nocet, corpus. n. hũtat bitum humectare, & humores diſſoluere & generare conſequens calorem extinguere, & crudos humores porę gñare, & iõ potionaris & flebotomaris conſulter dormiant, ne. ſ. fiat maior humorum reſolutio, qui ... regi non poſſint, cum tunc ſit debilis & inepta. Perſona poteſt intelligi dulcedo p̃ſperitatis mundanæ, & quies delectatio carnalis, nec nõ torpor et deſidia carnalis. ... qñ nimis excedunt, multa mala ſpiritualia faciunt. ſcil. humores interiore. i. affectiones diſſoluere, & per cruas deſideria humectare, & ſic calorem charitatis extinguere humores phlegmaticos & crudos. i. diuerſa vitia ... generare. Potiſſimè autem portionaris. i. illis q̃ medicinę ... nitentiæ de nouo biberunt, flebotomatis. i. illis qui ... nem carnalitatis à venis cordis per confeſſionem ... eiecerunt. i. illis qui ad regionem vel pœnitentiam ... ceſſerunt, non eſt utilia talis ſomnus proſperitatis ... ris, quia. ſ. ſi tunc dormitionẽ huiuſmodi ſe darent, ... malarum affectionum tanq̃ generarentur in ipſis, q̃a ... ra. i. a ratione eorum regi vel dirigi non valerent. Talis ... non debent tali ſomno dormiri, ſed abinde p̃ vinbus re ... re. Ideo bene dicitur ad Epheſios. 5. Surge q̃ dormis & ... ge à mortuis, & illuminabit te Chriſtus. ¶ Bonus & tem ... tus ſomnus calorẽ naturalem fortificat, corpus humo ... impinguat, crudos humores decoqt, ebrietatẽ tollit, ... eleuiat, & victoriam natura contra morbũ denuncias ... clarat. Sic verè ſomnus cõtemplationis calorẽ charitat ... let fortificare, mentem per deuotionẽ impinguare, ... humores malorum carnalium affectuum dirigere, ... re & mutare, ebrietatem vitiorum tollere, infirmam ... alleuiare, & victoriã contra vitia demonſtrare, & ipſam turam animæ ad triumphandum de vitij adinuare. ... no conſiderantur multa, ſcilicet dormitionis voluntas ... licet uoluntarię ſe ponit homo ad dormiendum, ... mitionis breuitas, quia quando quis vadit ad ſomnum, ... et iterum ſurgere proponit. Item virtutis vnitas, quiet ... ctũ eſt, virtutes vigilando diſperſę, coadunantur in ſomno Item dormientis inſenſibilitas, quia ſcilicet dormiens ... ſentit quæ circa ſe exterius geruntur. Item dormientis ... cia, quia ſcilicet dum dormit, ẽt hoſtis præſentiam ... meſcit. Per ſomnum poteſt intelligi ſtatus religionis, ... tionis, et perfectionis, in quo. ſ. homo ab exterioribus ... di laboribus ſe ſegregat, et quieti mentis exterdit ... ter atque uacat. Talis enim ſomnus ſpiritualis ... ri voluntarię, non coacte, quia ſicut homo non ... pelit

pelit dormire, ſic nec Deo ſeruire. Mar. 4. Vltro. n. terra fructi
hant, ſic debet fieri cum breuis moris intentione. Somnus. n.
contemplationis non poteſt eſſe diuturnus, & intẽtus. Dẽr
.n. hõ aliqui de rali ſomno ſurgere, & actiu i opera exercere.
Iohã. Lazarus amicus noſter dormit, ſed vado vt à ſomno
exiterem eum. Item debet fieri cum virtum adunatione, q̃. ſ.
virtutes ſuorum affectuum debet hõ recolligere, & eos ad in
terioríb. reuocare, & ipſos in Deum coniũge
re & unire. Item debet fieri cum inſenſibilitatis induratione, q̃a. ſalis dormiens debet eſſe inſenſibilis quo ad mun
dum, nihil. ſ. ſapere debet de terrenis. Et ẽt per virtutẽ pa
tientiæ debet inſenſibiliter ſe hẽe, vt quæcunq; mundi tribu
lationes videatur non percipere vel ſentire Prou. 23. Verbe
rauerunt me, & non dolui, traxerunt me, & non ſenſi. Item
debet cum ſpei & ſecuritatis cõfirmatione quia pro certo
illi qui per contemplationẽ in ſtatu perfectionis dormiũt,
hoſtis diaboli potentiam ſeu præſentiam nõ timeſcũt, quinimo ipſum faciliter ſuperant acq; vincũt. Pſ. Non timebis à
timore nocturno. Vel dic, q̃ ille qui dormit in pctõ, voluntarie ſe ibi ſubiicit, & cum fatua ſpe reſurgendi, & ibi modi
eũ manendi delinquit. Pcũm ẽt ipſum ita inſenſibilem & ob
ſtinatum facit, & ita in ſua malitia ſecurũ, q̃ hoſtis diaboli
præſentiam non præſentit. Act. 20. Cumq; graui mergeretur
ſomno, cecidit. Vel dic q̃ iſte ſomnus ſignãt Chriſi mortem, q̃
fuit voluntaria, breuis & tranſitoria, inſenſibilis & patiẽs,
ſecura, & hoſtem diabolum nihil timens. ¶ Hõ qñ dormit, 4
figuram variat atq; mutat. Exterius. n. vſ mortuus intus tñ ẽ
fortis & viuus, exterius apparet pallidus & frigidus, intra
tñ ẽ rubeus & calidus, q̃. a. ſ. quanto virtus magis interius roborat &c. Sic, q̃ uldubio in illis qui dormiunt in dño per
ſpem & deuotionem, apparet exterius quædam ſpiritualis
mortis imago. Illi. n. apparent pallidi, frigidi, pauperes, & depreſſi, & uirtute quo ad exteriora bona penitus deſtituti,
& ẽt in mundanis reputantur quaſi mortui & amiſſi, veruntq̃ quo ad Deũ ipſi ſunt uiuentes, & intus in conſcientia cahũdi, & charitatiui, deuoti, & feruẽtes 2. ad Cor. 6. Quaſi mo
rientes, & ecce uiuimus. Iſtorũ. n. uirtus & prudentia quãto
minus ualet exterius in mundanorum opinione, tanto magis ualet interius in Dei æſtimatione, & quanto minus valet exterius in mundanis, tanto plus eſt fortis interius in ſa
lutarib. & diuinis, q̃a ſicut dr̃ 1. ad Cor. 1. Cõtemptibilia mũ
di elegit Deus. ¶ In dormiendo attenditur diuerſitas, q̃a quę 5
dam animalia dormiũt palpebris clauſis quædã apertis &c. vide infra de animalibus in generali. ¶ Dormiens vſum ſen 6
ſuum non hẽt. Non. n. loquitur, non audit, non guſtat, non odoratur, non videt, non tangit, non ambulat, nec voluntarie mouetur. Exterius eſt pallidus & frigidus, intus aũt calidus. natura aũt in ipſo de exterioribus non curat, de interioribus vero ſolum tractat. Grauis etiam eſt, & ultra modũ ponderat magis q̃ vigilans. Talis dormiens eſt pctõr. Iſte. n.
ſomno delectationũ ligatus, nihil percipit de pertinentib.
ad ſalutem. nõ. n. videt per diſcretionem, non audit p̃ obediẽtiam & ſubiectionem, non guſtat per contemplationẽ,
nõ odoratur, per ſpem & deuotionem, non tangit per bñficiorum collationem, nec tangitur aliorum miſeriis per cõpaſſionem, nõ loquitur per confeſſionem, non mouetur p
bonã operationem, nec ambulat per bonã affectionem, q̃nimo grauis eſt per pigritiæ cõpreſſionem, & oneroſus per
importunã cõuerſationem, itaq; difficiliter põt portari p
ſupernam ſupportationẽ & dilectionem. Vix etiam poteſt
moueri de malo ſtatu ſuo per prælati correctionẽ & prædicationem. Pl. Qui dormit, non adiiciet vt reſurgat. Vel dic,
q̃ per ſomnum intelligitur mors, q̃. a. ſ. dormiens cõditiones
mortui tecũ hẽt, q̃. a. ſ. nõ audit, nõ uidet, &c. ſicut ſupra. Vel
dic, q̃ dormiens eſt uir iuſtus & patiens, qui diſſimulat oĩa
q̃ fiũt erga eũ. Verba. n. & tribulationes nõ vſ ſentire, iniurias nõ uſ audire, mala exempla non vſ videre, mundi delicias non vſ guſtare, aliorum infamias non uidetur odorare
mundi bona, non uidetur per affectum tangere, nec ad aliqua bona opera ſe mouere, ſed per ſtabilem perſeuerãtiã
grauis timore Dei & humilitate præſſus in uno loco. i. in uno
ſtatu reſidere, & nõ per ambitionem de beneficio ad beneficium tranſilire, & ſic cuilibet poſſit dici illud Mat. 28. Chriſtus rediens ad diſcipulos & inueniẽs eos dormientes dixit. Dormite iam & requieſcite.

De Somnio. Cap. 20.

SOmnium eſt dormientium quædam diſpoſitio, qua diuerſarum rerum formæ dormientium mentibus imaginariæ imprimunt. Vt. n. dicit Gregorius & ẽt Macrobius in libro ſomnij Scipionis, p̃p colligantiam & unionẽ quã aĩa habet cum carne paſſiones & diſpoſitiones corporis in ipſam reſultant quæ imaginatiuam & phantaſiam immutant & eiſdem quaſdam ſimilitudines repræſentant. Aĩa verò quã tunc non hẽt exercitium rõnis p̃pea q̃ inſtra tam ſenſus cõmunis q̃ ſenſuum particularium ſunt ligata, iſtas quidem ſimilitudines, cũ phantaſmatibus caliter apprehendit, de ipſis tñ plenè non iudicat nec diſcreuit, imo illud quod fictũ eſt, verum & ſolidum eſſe credit. Per aĩam in corpore intelligo prælatum vel iudicẽ i ſuam maieſtate. Iſta. n. aĩa. i. iudex
qñq; eſt dormiens & non uigilans, quia proculdubio multi ſunt iudices & prælati per ignorantiam & negligentiam
dormientes & nõ per diligentam vigilantes, ſenſus diſcretionis ligatos habentes, rationiiſq; exercitio nõ utẽtes. 1. ad
Cor. 11. Inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi. Iſti. n. hñt colligantiã cum carne. i. cum carnalib. amicis, & cum ſuis collateralib. & conſiliarijs. Nam ipſis caliter copulantur, q̃ ab ipſis p̃ libito immutantur, & ſic phãtaſias malorum conſiliorum ab iſtis recipiunt, & quicquid ab eis offeretur qnamuis ſit uanum & friuolum verũ credũt, & q̃a carẽt rationis indicio, ipſis ſpeciebus oblatis. i. iſtis uerbis relatis cõſentiunt, & ſic ipſorũ iudicia ficta, & opera non vera certa aut ſtabilia, ſed falſa & vana, & ſomnia dici pñt Eſa. 29. Sicut ſomnium uiſionis nocturnæ, ſic multitudo omniũ gentiũ. Zac. 10. Somniatores fruſtra locuti ſunt. ¶ Sõnia 2
aliqñ, ſunt vera, & tunc potiſſimè qñ fiunt ex diuina inſpiratione, vel ex bonorũ Angelorũ impreſſione. Ipſi. n. beati Angeli qñque oſtendunt ipſi animæ multa uera. Et hæc aliquotiens nuda & plana, quandoque verò figuris & enigmatib. inuoluta, ſicut apparet in multis ſomnijs et uiſionibus prophetarum, et ẽt in ſomnio. Scipionis. In talibus. n. ſomniis anima non iudicat, falſa, imo facit vera iudicia aut certa. Qñ uero ſomnia fiunt ex dæmonum ſuggeſtione, vel ex ciborum receptione vel ex humorum infectione, tunc talia ſomnia, vt cõiter non ſunt vera, ſed potius friuola arque vana. Sic verè quando aĩa. i. rex, iudex vel prælatus qui in corpore eccleſiæ vel patriæ principatur, habet in ſuis iudiciis et imaginationib. Deum. impreſſorem, vel bonum angelũ. i. iuſtum uirum inſpiratorem et conſultorem, ipſe tunc p̃ cul dubio nõ ſolet errare, ſed verè et legitimè iudicare, & de reb. verè & nõ inaniter æſtimare. Iohe. 2. Senes vſi ſomnia ſomniabũt, & iuuenes veſtri uiſiones uidebunt. Sed p̃ certo qñ ipſi aĩa. i. principi vel p̃lato offeruntur talia ſomnia. i. talia verba adulatoria, relatoria uel detractoria, à dæmone, i. a malo et malitioſo cõſiliatore, à ciborum. i. à munerũ receptione, et ab humeris. i. carnalis affectionis acceptione et
infactione confícta et gñata, vtporè qñ iſta p̃cedunt ex malorũ conſiliationũ deceptione, ex munerũ corruptione, et
ex carnis affectione, tũc dico q̃ talia ſomnia nõ ſunt vera, q̃nimo aĩa. i. prælatus vel princeps q̃ tales exhalationes. i. informationes taliũ ſequiẽ, nunq̃ verè poterit iudicare, ſed potius falſo et imaginariè ſomniare. Gen. 27. Ecce ſomnia tor venit. ¶ Somnia cauſantur ex multis, qñq; ex cõplexio- 3
ne, qñq; ex appetitu et affectione, qñq; ex nimia attentione et inſtitucionis applicatione, qñq; ex cerebri p̃turbatione, qñq; ſanguis corruptione, qñ ex ætatis immutatione. Complexio. n. ſomnia variat, vtporè q̃ ſa nguineus ſomniat lęta. Melancholicus triſtitia, Cholericus ignea. Phlegmaticus Pluuias, et niues, et aquatica. Appetitus ẽt et affectio cauſat ſomniat ut patet de eſuriente, q̃ ſomniat q̃ comedit, et de ſitiẽte qui ſomniat q̃ bibit. et cũ tñ euigilat, deluſum ſe inuenit, et magis eſurit atq; ſitit. Nimia etiam attẽtio cauſat, ſomnia, vt patet in vſurariis, q̃ ſemper ſomniãt ſe pecuniã numerare, et argentum et aurum palpare. Corruptio ẽt ſanguinis cauſat ſõnia vt patet, q̃a ille q̃ corruptũ hẽt ſangui nẽ. ſomniat ſe ambulare p̃ loca fętida et immũda. Cerebri ẽt perturbatio cauſat ſomnia, ut patet phreneticis qui p̃pter cerebri perturbationem terribilia ſomniant et horribilia. Aetatis ẽt immutatio cauſat ſomnia, q̃d patet ſm̃ rem. quia pueri infra quinquennium nõ ſomniant, aliquando ſic

qñ quinquēniū tranſferūt. Sic verè in aīa ad litterā. i. in quocunq; iudice vel prælato cauſantur ſomnia. i. falſa & inepta iudicia multis modis. Et hoc qñq; ex complexione ſuæ malæ conditionis, qñq; ex affectione alicuius mūdanæ dilectionis, qñq; ex nimia attētione circa occupationē terrenę poſſeſſionis, qñq; ex corruptione ſanguinis. i. carnalis infectionis, qñq; verò ex mutatione puerilis innocentiæ & bonę intētionis. Cōſtat. n. q̄ quidam ex conditione & cōplexione ſua naturali ſp volunt aliq̄d ſomniare, opiniones uarias texere, & multa uana & inutilia cogitare. Qđ utiq; accidit ſm cōditionē humorū. i. affectuū & uitiorū, q̄. ſ. ſāguinei & carnales ſp cogitāt & ſomniāt de reb. lætis & ſolatioſis. Choleri ci. i. crudeles de rebus igneis. i. de rapinis & negociis flagitioſis, Melancholici. i. terreſtris & cupidi ſp cogitāt & ſomniant de rebus. i. de mundi diuitis, & (quæ cor cōtriſtant) ſollicitudinib. curioſis. Phlegmatici aūt. i. pigri & deſides ſp cogitant de aquis & de niuſbus. i. de frigoribꝫ præcauendis, & de aquaticis. i. de cibis delicioſis. Tales. n. ſm ſuā malam conditionem, & uitiorum ſuorum cōplexionē ſp ſomniāt, & nunc unum nunc aliud cogitant & affectant, cōtra illud Leu. 19. Non augurabimini & nō obſeruabitis ſomnia. Cōſtat ēt q̄ qñ quis multum affectat aliquid, ſp ſolet de eo cogitare, & aliq̄d imaginari, & friuolè ſomniare, ſicut patet de illis qui ſitiunt & eſuriunt. i. qui deſiderant & affectāt, p̄motionem ſui & parentū, qui non ceſſant circa hoc aliq̄d facere vel tractare, vel de ſufficientiis ipſorū quos diligūt, falſum aliq̄d æſtimare, ita q̄ vſ eis q̄ iā bibunt & comedūt. i. id quod appetunt iam acquirunt. Qđ ēt uidemus de auaris, quib. vſ q̄ ipſi optimè ſe ſatiant mundi bonis & q̄ ipſi bibunt & comedunt pro libito uoluntatis, qđ utiq; facit nimia affectio quam hñt ad mundi bona, & eſuries auaritiæ quā tenentur. Sed proculdubio non ſic, nō. n. ſatiātur uel impl̄entur, imo quāto plus ſomniant & æſtimant diuitiis repleri, tanto minus implenť & tāto maiori eſuriæ auaritię inflāmātur. Qđ ēt de diuitib. pōt dici. Quidā dormiūt i deliciis huius mūdi, & vſ q̄ ipſi mundi bonis replenť, qđ tñ eſt friuolum ſomnium atq; uanum, cum in eis nō ſit aliqua plenitudo. Et qñ de ſomno præſentis uitę per mortem expergiſcuntur, tunc ſe deluſos inueniēt, qñ. ſ. in inferno, ſiti & eſurie affligentur, & quāto uidebantur in mundi proſperis, dormiēdo amplius bibiſſe, comediſſe, & ſe diuitiis impleuiſſe, tāto maiori eſurie & penuria grauari perpetuo dinoſcētur. Eſa. 29. Somniat eſurtens, & comedit, cū autem fuerit expergefactus, uacua eſt aīa eius, ſomniat ſitiens & bibi, & cū expergefactus fuerit, adhuc ſitit. De alijs ēt apparet quia pro certo illi qui nimis ſunt attenti circa diuitias, ſp ſolent de ipſis ſomniare. ipſis falſum aliq̄d iudicare, & eas magis q̄ debeāt reputare, ipſaſque ueras cū falſæ & vanæ ſint, æſtimare. De corruptis ēt & luxurioſis, quorū ſanguis affectionis eſt corruptus apparet, quia pro certo tales non cogitant niſi in rebus fętidis & immūdis et in luxuriæ fętoribꝫ impudicis. De illis ēt qui cerebrum. i. ſenſum & rationem hñt de infirmitate inuidiæ, malitiæ, odii uel nequitiæ, perturbatum, apparet, quia pro certo tales nunquam de uero iudicant, imo aliquid fallum ſp ſomniant, & aliud q̄ dicat veritas, comectu rant. De prouectis ēt apparet, quia pro certo illi qui puerię. i. ſtatū innocentię perdiderūt, & q̄ quinquēnium. i. debitum regimen quinq; ſenſuū exceſſerunt, ſomnia multarum friuolarū opinionū, æſtimationū & affectionē ſolēt incurre re, & a rectitudine veri iudicii deuiare. His igit ſex fiūt falſa ſomnia. i. falſę opiniones & iudicia, quia q̄ ex cauſis iſtis motus in aliquo negocio fuerit, vix ueraciter iudicabit, quinimò potius ſomniabit, ita q̄ qñ morieť dæmones poterūt ei dicere illud Gen. 37. Ecce ſomniator uenit uenite ergo, occidamus eū, & uideamus, qđ p̄ſunt ei ſomnia ſua. ¶ Somniū nihil aliud eſt quā amplexatio umbræ p̄ re, ſigni p̄ ſignato, imaginis pro ueritate, falſi pro uero. Et iō ſomniās dū ſomniat multa imaginatur, quia aliqñ uſ ſibi q̄ eſt rex vel epiſcopus, & q̄ uidet & facit mirabilia & ſtupenda, ſed cū eui gilauerit, inuenit oīa eſſe falſa. Sic verè opinio malorū de mundo & mūdi fęlicitate, non eſt niſi quoddam ſomnium, q̄a. ſipſi amplexant umbrā p̄ re, ſignum pro ſignato imagine p̄ ueritate & falſum pro vero, hoc eſt dictu, amplexant bona mundi, quæ nō ſunt niſi quædā umbra, quoddā ſignū, quædam imago futurorū bonorū, præ reputāt eſſe uera, fixa, ſolida, atq; certa. Et iō vſ q̄ illi faciunt mirabilia in hoc mundo, & tamē quādo de ſomno præſentis uitæ euigilauerint per mortē, inuenient ſe deluſos, & bene uidebūt q̄ ſ crediderant, falſa, & omnia quæ cætera æſtimauerāt, uana. Pſ. Dormierūt ſomniū ſuum, & nihil inuenerunt omnes viri deuitiarū in manib. ſuis. Et ſicut talia ſomnia quīque ſ niunt ex ciborum repletione, qñq; ex infirmitatis grauedine, & qñq; ex uacuitate & inanitione, ſic verè ſomnia falſæ opinionis & indebitæ reputationis procedunt repletione uitiorum & nequitiæ, ex infirmitate imbecillitatis ſtræ ignorātiæ, & ex vacuitate & inanitiōe inſatiabilis rītiæ. Iſta. n. ſunt q̄ mundi bona faciunt reputari vera & ſ ta, & q̄ imaginationi offerūt iſta vana. Eccl. 5. vbi multa ſ ſunt ibi multæ vanitates. & in Pſ. Velut ſomniū ſurgentiū dñe, imaginem eorum in ciuitate tua ad nihilum redig

De Vigilia. Cap. 21.

Vigilia eſt quædā animalis diſpoſitio, quæ nihil a eſt quędā libera per organa ſenſus & motus, ſpiri funo, animatæ uirtutis in corpore peragens actiones. Nō omnis actio voluntaria aīæ in vigilando habet fieri, & nis ſenſus & motus non naturalis ſed voluntarius & ar in uigiliis exerceri. Cōueniunt. n. vigiliæ moderate omnia operari volentibus, quia. ſiſta ſunt neceſſarię laborāti vt mercedem accipiant. Speculantib. vt inſidias hoſtium caueant. Expectantib. vt dñm ſuū venientem ſuſcipiant. nerantibus vt dietam perficiant. Studentibus vt lectionē ſuam addiſcere valeant. Orantib. & pugnantib. vt coronā accipiant & habeant. Greges cuſtodiētib. ne lupi vel fures oues rapiant. Medicinā ſumentib. ne nimia diſſolutione incurrant. Quibuſdā ægrotantibus. ſ. læthargicis, vt a morbo citius conualeſcant. Tales vigiliæ ſignificant ſollicitudinē curioſam, & vigilem diligentiam virtuoſam. Vigilia nihil a liud eſt q̄ diſcreta & ſollicita circa ſua negotia meditatio, & diligēs ſollicitudo & attentio. Iſta. n. eſt quędā diſpoſitio, quæ eſt neceſſaria ad exercendum oēs operationes uirtuoſas. Hō. n. dormiens, ſopitus & negligens, nihil operāt. Hō vero vigil & diligens circunſpectus, & attendens ſentit p diſcretionē, & p bona opera mouetur, & uirtuoſis actib. occupatur 2. ad Tim. 4. Tu verò vigilia, i oībus labora opus fac euangeliſtæ, miniſterium tuū Imple. Ităq; dico q̄ vigiliæ circunſpectionis, prudentiæ, diligentiæ & attentionis ſunt utiles & neceſſariæ multis generibus perſonarum, delicet laborātib. ſub onere tribulationū, vt merces gloriæ reportetur. Mar. 14. Suſtinete hic, & vigilate mecum. Ite ſpeculantib. in arce contēplationū, vt hoſtiū ſpūalium inſidiæ ſa tēratio euitetur. Vñ 1. Mac. 12. dr q̄ Ionathas uidens ſibi tum hoſtiū, p̄cepit ſuis vigilare, & eſſe in armis. Item neceſſariæ ſunt iſtæ vigiliæ expectantib. ſ. largitorem coeleſtiū, ne ab ipſo per mortem in aliquo uitio p̄occupent. Mat. 24. Vigilate ităq;, quia neſcitis qñ filius hoīs veniturus ſit. Item neranti b. ſ. p uiam huius uitæ ad terminum cœleſtis mansionū, vt ūſa diera ſomno pčti non impediatur. Eccl. 29. Iuſtus cor ſuum tradet ad uigilandum diluculo. Itē neceſſaria ſtudentib. ſ. in libro ſuarum conſcientiarum & affectionum vt docti & prudētes efficiant. Pſ. Vigilaui & factus ſum paſſer ſolitarius i tecto. i. i cordis ſecreto. Itē p neceſſaria orātibus & pugnantibus in prælio tentationū, nec aliis bus per uitia ſuperenť 1. Pet. 5. Sobrij eſtote & vigilate, aduerſarius veſter diabolus circuit q̄rens quē deuoret, cui reſiſtite &c. Itē neceſſarię ſunt greges cuſtodientibus pa latis & paſtorib. & poſſeſſorib. prælationū, ne. ſ. lupis & eorum regimine damnentur, & à diabolo rapiantur. Sic ſciret paterfamilias qua hora fur uenīret, vigilaret vtique & nō ſineret perfodi domum ſuam. Iō Luc. 12. dr gubernā erāt in regione vigilantes, & cuſtodiētes vigilias noctis, per gregem ſuum. Itē ſunt neceſſarię medicinā ſumentibus piam accipiētib. nec nō læthargicis. i. ſopitis & negligentibus, ne. ſ. opprimantur ſomno malarum delectationum vt a tali ſomno criminum excitenť, ne morte perpetua ſ focentur, quia ſicut dr Eccl. 42. Vigilia & ſollicitudo auferūt ſomnū. ¶ Multa ſunt quæ ſolent facere q̄ facilīer vigilā m°, videlicet uacuitas ciborū, timor inimicorū, terror mētorū, amor hoſpitiū & ſociorū, ſpes lucri & ſimoniæ, ra reddēdę rōnis & adminiſtrādorū negotiorū, dolor ēt ſ infirmitas capitis, & aliorum membrorum. Sic vere hoīem faciūt ſpiritualiter vigilē & attentū vacuitas ciborū. i. p paſ lū tenuitas & paupertas, q̄. ſ. illā mēs q̄ circa p alia nō oc cupāt melī vigilat in his. q̄ pertinēt ad ſalutē. Itē timor inimicoū. idiaboli, carnis & mundi conſiderata inſidioſa ſub tilitas. ſrē terror imminēciū tormētorū. i. mortis, iudicij & infernī p meditata aduerſitas. Itē amor hoſpitū & ſociorū. i. grata Dei & ſcōrum ſocietas, quam. ſ. habet hō qui in ſtatu gratię, & ideo pp gratā ſocietatem debet melius vigilare, xp̄oſq; per plūm non debet dimittere & ad ſōnum delectationum abire. Item ſpes p̄miorum. i. gaudiorū Paradiſi deſiderata felicitas, quæ. ſ. p̄mittitur vigilantib. Item dolor corporis & membrorum. i. de peccatis contrita & dolens timidetur. Item cura negotiorum. i. reddenda rationis ipſi iudici Chriſto attenta neceſſitas, & curæ regendæ vitæ iuncta ſedulitas. Quia pro certo hō q. hēt de neceſſitate facere ne gociū, & qui hēt cuſtodire magnū theſaurum, & qui habet pertrāſire magnū periculū, non libēter dormit imo uigilat diligenter. Sic hō qui habet facere negociū ſalutis, cuſtodi re theſaurū gīæ, & gloriæ, pertranſire periculū huius vitæ, dēt vigilare ſpiritualiter, & nō dormire. Ionas. n. i periculo maris poſitę dormiuit, & iō ſubmerſus fuit. Iong. 2. bene ergo dr Marc. 14. Vigilate & orate, ne intretis in tētationem. Iſta. n. ſunt q̄ excitāt hominē de ſomno peccati, & q̄ ipſum faciunt ad Deum vigilem & attentum. Quia proculdubio hō debet ſpiritualiter vigilare vt inimicos dęmones poſſit ſcauere, vt ſocios Deum & Angelum poſſit aſſociare, vt tormenta mortis & inferni poſſit prævidere, & vt præmia cęleſtis gloriæ poſſit reportare, vt curam ſuæ ſalutis poſſit diligenter habere, & vt in die iudicij rationem poſſit debite reddere, & monſtrare. Iō bene coſulit Apoſtol. 1. ad Theſſa. 5. Nō dormiamus ſicut cæteri, ſed vigilemus & ſobrij ſci mus. ¶ In vigilādo homo poteſt habere plenum ſenſuū officium. Tunc. n. hō ſentit, ambulat, mouetur, operatur, videt, audit, guſtat, odoratur, tāgit loquitur, intelligit, & veritatē de reb. imaginatur, quæ tñ omnia deficiunt in hoīe dormiēte. Vigilans ſignificat virum iuſtum, de ſua ſalute ſollicitum & attentum, quia proculdubio talis habet ad plenum exercitium ſuorum ſenſuum ſpiritualium & virtutum, quia. ſ. nul lus ſomnus peccati ipſos ſpedit aut retardat, & iō talis mo uetur per ſui ſtatus diſcuſſionem ambulat per amorē & affectionem, ſentit per diſcretionem, operatur per bonam operationem, uidet per cōſideracionem, audit per ſubiectionē guſtat per deuotionem, odorat per ſpem & attētionē, tangit per beneficiorum collocationem intelligit per cotemplationem, loquitur per cōfeſſionem, prædicationem, laudem, & gratiarum actionem. Ideo ad talem ſpiritualē vigiliam monet ſcriptura Apo. 3. dicēs cuilibet viro iuſto. Eſto vigilans, & confirma cætera quę moritura erant. ¶ Eſt q̄dā ſpes vigiliarum quæ dicitur inſomnietas, quæ magis eſt infirmitas quam diſpoſitio naturalis & eſt quādo vigiliæ intā tum excedunt, q̄ ſenſus ad ſomnum reuocari non poſſunt. Fit autem talis inſomnietas multis modis. Qñq;. n. prouenit ex caliditate & ſiccitate cōplexionis. Spiritus. n. igneus ſp petit exteriora, & ſic a ial non quieſcit. Qñq; fit p̄p malā materiam ladentem cerebrum, ſicut patet in phreneticis & infirmis, in qb. mali fumi de malis humorib. reſoluti cerebrū petunt ipſum; inquietāt atq; pungūt, & dormire aliquater non permittunt. Quandoq; prouenit ex viſcoſitate humiditatis in cerebro dominantis, vt patet in decrepitis. Qñq; ex dolore vel timore mētis vel corporis patientis, ſpiritum quieſcere nō ſinētis. Qñq; ex ſuperfluitate humoris indigeſti in ſtomacho abundantis, & ex ſuperfluitate ebrietatis & vini acutum fumum ad neruos, ſenſibiles mittētis, & eos claudi & opilari non permittentis. Qñque verò ex p̄fundā meditationis cordis circa aliquid nimium attēdētis, & ſpiritum ad extoriora trahētis, & quietem ipſius auferētis. His. n. oīb. de cauſis incurrit homo vigiliarū exceſſum, & inſomnietatem, & perdit ſomni ſuauitatem, & ex hoc ēt incurrit virtutis debilitatem, ſenſus viſus hebitudinē & obſcuritatem, corporis ſiccitatem, & capitis grauitatem. Per iſtam paſſionē vigiliarum intellige illam nimiam & nimis vigilem ſollicitudinem peccatorum, qui. ſ. vltra debitū ſūt attenti ad terrena negotia pertractanda, & ad bona t palia acquirenda, & ad malā conſilia contra proximos machinā da, de quib. Iob. 24. Vigilanteſq; ad prædā præparāt panē liberis, agrū ſuum non demetunt &c. Talem. n. vigilantiā ſeu malitiā cauſant multa gña vitiorū, videlicet feruor & ignei tas auaritiæ, q̄. ſ. ipſm mētis trahit ad affectādū exteriora, ita q̄ quieſcere nunquā poſſunt, ſicut ad literā patet de auaris mercatorib. & diuitib. qui nunq̄ à ſolicitudine quieſcūt. Ec cle. 5. Saturitas diuitis non ſinit dormire eum. Item malas vigilias cauſat fumoſitas iracundiæ. Quādo. n. hō phreneſi furoris & iracundiæ percutitur, fumi malorum affectuum cerebrum mentis lædunt, & præardore vindictæ ipſum quieſcere non permittunt. Hie. 31. Vigilaui vt enellerem. Itē tales malas vigilias cauſat humor & viſcoſitas luxuriæ. Qñq; ēt dolor deſperationis & triſtitiæ. Qñq; ebrietas, p̄ſperitatis & opulentiæ. Et qñq; meditatio mūdanæ occupationis, & executio terrenæ ſapiētiæ. Iſta. n. ſunt quæ hoīem faciūt vigilem & attentum, & a ſomno deuotionis & gratiæ alienum. Et propter hæc talis vigilia. i. talis vigil ſolicitudo & malitia ſolet ſiccitatem indeuotionis efficere, viſum diſcretionis habetare, vires fortitudinis ſpiritualis & conſtantiæ debilitare, & capitis. i. mentis grauedinem generare, & ēt p torporem & pigritiā aggrauare, & finaliter per æternę damnationis violētiam ad infernū inferius inclinare. Ideo de tali malo vigiliæ pōt intelligi illud Iob. 21. In diē pditionis ſeruatur malus, & ad diem vltionis ducēt. Ipſe ad ſepulchra ducetur, & in congerie mortuorum vigilabit.

De Exercitio. Cap. 22.

Exercitium eſt vnum de conſeruantibus vitam humanā. Siue. n. ſit exercitium mēcale, ſicut eſt gaudium, amor, lætitia, triſtitia, iracundia & ſimilia, ſiue ſit exercitiū corporale, ſicut eſt ire, laborare, ęquicare, vigilare & ſimilia, dum tñ ſit moderatum & nō ſuperfluum vel remiſſum, multum valet ad corporis & aīę ſanitatē. Nā ſicut tale exercitiū (vt dicit Cōſtantinus) calorē naturalē excitat ſuperfluitatē cōſumit, & membra indurat & cō ſolidat, ſic vere dico loquēdo ſpiritualiter, q̄ exercitia bonorū actuū & virtutum ſiue ſint exercitia ſpiritualia, ſicut eſt amor Dei & p̄ximi, timor culpæ & pœnę, gaudium ſpei & ſpiritualis lętitię, triſtitia bonæ diſplicētiæ, iracūdia zeli ſeueritatis & iuſtitię, ſiue ēt ſit exercitiū corporale, ſicut ē greſſus peregrinatiōis, labor māualiū operationū & eleemoſynarū & largitionū multū p̄ficiunt ad ſanitatē aīæ conſeruādam. Iſta. n. ſunt quæ calorem charitatis habent accendere, ſuperfluitatem carnalitatis habent conſumere ſoliditatem & duritiam fortitudinis & firmitatis habēt inducere & efficere. Bonorum. n. laborū exercitiū & aſſuefactio membrā conſolidat, vitia adnihilat & calorem charitatis excitat & augmētat. Ideo pulchre loquitur Fulgentius in quodam ſermone tractans illud Pro. 31. Panem otioſa nō comedit, vbi dicit ſic Honeſtus (inqt) labor eſt humanæ vitæ fida cuſtodia, dormientis naturæ ſtimulus, ſopiti caloris lima, ſuperfluitatis cōſumptio, vitiorum fuga, morborum mors, laūguorum medicina, lucrū tēporis, iuuentutis debitū, adoleſcētiæ diſciplina, ſenectutis gaudium ſalutis adiutorium, nutricis omnium malorū emula ocij & inimica. Ille nēpe ſolus ab exercitio ſe extrahat & labore, qui fęlicitatis gaudio vult carere. ¶ Exercitiū debet fieri ante prandiū, vt ſuperfluitates lubrificatæ reſolutę, p exercitiū euacuentur, ne cibus ſuperueniēs corrumpat. Sic vere antequā ſumamus cibum euchariſtiiæ vel etiam cibum ſpiritualis doctrinæ, neceſſe eſt q̄ exercitiū laboris & p̄niæ ſubeamus, quo. ſ. ſuperfluitatē vitiorū & diſſoluam° & conſumamus, vt ſic cibum iſtum in corruptionis loco nō ponamus, ſed vt ſibi in conſcia locū mūdiſſimū faciamus. ¶ Exercitium factum poſt cibum ſi tamen temperatum fuerit, ſolet proficere, & motu ſuo cibum ac locū digeſtionis deprimente, calorem excitare, digeſtionis officium adiuuare. Sic vere poſtquā hō ſumpſit cibū doctrinæ uel p̄niæ, ipſe ſe debet per bona opera exercitare, & in bonis laborib. occupare. Nā talis labor calorē charitatis excitat, & digeſtionem moralis cōuerſionis perficit & procurat. Et bī bonū exercitiū ſiue fit in moralib. ſiue in agilibus, ſiue in ſciētialibus, eſt cauſa ſpiritualis aīę ſanitatis, & cauſa tam corporalis q̄ mentalis fortitudinis & virtutis. Vnde Vegetius libro. 2. de re militari dicit. Omnes artes & opera iugibus exercitijs

conualescunt. Quod si in minimis verum est quanto magis in arduis & in magnis?

De Quiete. Cap. 23.

1 QVies est finis & cōsummatio motus & laboris. quia .s. ois motus ordinatur naturaliter ad quietem, ḡs.n.est conseruatiua, rei, ḡa nihil est durabile in istis inferiorib. elementis nisi aliquotiens quiescat. vñ poeta. Quod caret alterna requie, durabile non est. Per quietem.n.men suratam vires reparant, membra lassa refocillātur, & interpellato labore virtutes corporis & aiæ vigorantur. Per quietē possum intelligere statum contēplationis, & vitā religiosæ conuersationis. Ibi.n.mēs ab exteriorib. laboriosis negocijs ad interiora conscię ꝓducit, & ibi in pace & q̄te solū Deū (q̄ est vera q̄es) meditat, dicēs ipsi Chro illud Aug. Inquietū ē cor meū donec requiescat in te. Talis.n. quies solet statū & esse gr̄æ cōseruare, durabilitatē ꝓseuerantiæ gn̄are, vires aiæ reparare, & lassitudiuē mētis q̄ in terrenis fatigata fuerat cōfortare. Labor.n. actionis exterioris terminari dēt ad quietē cōtēplationis interioris, quia ꝓ certo nullus pōt in statu gr̄æ durare vel perseuerare, q̄ quietē cōtemplationis aliq̄n nō nouerit frequentare. Pro. 3. Quiescas, & sua
2 uis erit sōnus tuus. ¶Aliq̄n quies est falsa, & nō vera, & hoc apparet i infirmitatib. acutis, vbi hō cōtinue est in febre: habet tū aliquas horas falsæ quietis, q̄, s. non est proprie quies: quia .s. non cessat infirmus somniare & aliquid mētaliter cogitare. Si vero in mundo est duplex quies mentis, s. q̄dam q̄ est vera, q̄n. s. aia per fidem & charitatem & per contemplationē ēt in Deo requiescit. Alia est q̄ est falsa, q̄n. s. aia in creaturis quietē inuenire credit, & q̄n aliqua delectabilia ibi sentit: ista .n. nō est quies vera, imo falsa, quia ꝓ certo hō nunq̄ tāntū diuitijs vel delitijs, delectatur, quin laboret amplius q̄ lætet, & vbi magis vī hō requiescere, solet mentis maiores
3 angustias plus sentire. Esa. 57. Cor impij quasi mare feruēs. quod quiescere valet. ¶Quies q̄n nimis excedit, solet multarum ægritudinū esse cā. Ista est. n. malorum humorum generatiua, caloris cōsopitiua, virium corporis eneruatiua corruptionis ēt inductiua. A qua. n. quiescens, & imota corrumpitur, & ferrū rubigine corrodit, q̄n minus debito vsitatur. Sic ꝓculdubio q̄n hō plus debito quiescit labore bonorum operū, & in mundi delectabilib. vltra q̄ decet cōsolatur, ita ꝙ nullis tribulationū ipulsib. vel laboriosis actib. occupat, multorū vitiorū corruptio in eo gn̄atur. Tunc.n. solet in eo humor carnalitatis gn̄ari, caloricharitatis tepescere & virtus fortitudinis & cōstātiæ eneruari. Tota.n. mēs diuersis vitijs corrūpit, & totā cordis integritas malarū affectionū rubigine denigrāt. Ió de illis q̄ in ꝓsperitate quiescunt, dr̄in ps. In labore hoim non sūt, ió tenuit eos superbia opti sunt ipietate & iniq̄tate sua. vñ Hie. 48. Fertilis fuit Moab ab adolescētia sua, & requieuit i fęcib. suis &c. Vide supra de sōno
4 tā in bono q̄ in malo significato. ¶Tria sunt mēbra in corpore q̄ nunq̄ habent quietem, & q̄ à motu perpetuo non quiescunt, s. cerebrū, cor & pulmo. Sic vere in corpore ecclesiæ tria sūt mēbra. i. tria genera personarum, qnę à motu bonorum operum nunq̄ debēt quiescere vel cessare, s. cerebrum, ꝙ significat platos, qui cætera membra regunt. Cor ꝙ significat bonos mundanos, q̄ in corporalib. totū corpus ecclesiæ viuificant & nutriunt. Pulmo, qui significat religiosos & clericos, q̄. s. docēdo & orando ipsum cor. i. ipsos mūdanos à calore cōcupiscentię, flatu ſpūali refrigerant & ꝓfundūt. Prælati. n. ſp dēnt moueri, alios debite regendo. Actiui ſp debent moueri, opera pnīæ & misericordiæ exercendo. Religiosi vero & clerici ſp debent moueri studendo, prædicando, dicendo, orādo, obediendo, & cōtēplādo. Ps. Moueatur mare & plenitudo eius, orbis terrarū, & vniuersi qui habitant in eo. Vel dic ꝙ ista tria membra significant tres theologicas virtutes. Cerebrū. n. est fides, q̄ influit sensus veræ cognitionis. Pulmo est spes, q̄ habet flabellū refrigerantis cōsolationis. Cor vero est charitas, q̄ habet calorem amoris & dilectionis. Ista igitur in nobis, ſp debēt exercere motus spirituales & horrere quietem & delectationes tpales. Fides .n. it ꝙ debet moueri ad uerū, ſpes debet moueri ad summū, charitas vero debet moueri ad bonum. Fides. n. credit veritatem. Spes ſp anhelat ad cęli summam dignitatem charitas vero amat Dei & proximi bonitatem. Et sic de tali triplici motu dī Pro. 30. Per tria mouetur terra. i. anima uel corpus. tia. Lu. 21. Virtutes cœlorum mouebuntur.

LIBER QVARTVS

De Infirmitatibus. Cap. 1.

QVoniam iā dictum est de hoīe, & de his ꝙ minem constituunt, dicendum est aliquid de his quæ hominem destruūt & destituunt. infirmitatib. & non quidē de omnibus, sed lium de aliquib. ſm ꝙ ad mores hominū. lent lædere, s. cā morbi, morbus, & accidens sequens bum. Causa morbi est innaturalis dispositio, sicut cōplexio, nimia repletio vel inanitio virtutis, defectus litatum alteratio & cōtinuitatis dissolutio. Morbus est innaturalis dispositio quæ sequitur ex prāmissis, sicut bris, apostema & similia. Accidēs vero est res sequens sam malitiam passionum, sicut sunt signa aliquarum tatum, sicut est sitis i febribus, rubor & tumor in apostematibus &c. & etiam sicut sunt quædam malæ dispositiones morbos in corpore relinquūt, sicut sunt cicatrices in stematib. debilitas & attenuatio in febrib. & similia. Procul dubio sic videntur esse tria, quæ ipsi animæ ſpūaliter nociua, .s. causæ moborum. i. vitiorum, ipsi morbi. i. tia, accidentia. i. illa quæ vitia sunt sequencia. Causa rum sunt dispositio innaturalis & irrationalis ipsius tis, quam quidem malam dispositionem efficit repleto tiarum & delitiarum inanitio virtutum & gratiarum, ctio virtutis & discretionis, alteratio qualitatum, tionis & dissolutio charitatiuæ cōtinuitatis, & dilectionis, necnon sociatiuæ coniūctionis. Ista. n. sunt q̄si pambulia causalia ad morbos & vitia vniuersa. Morbi aūt sunt ipsa tia ex causis ꝓcedentibus introducta, s. febris & color mutatiæ, apostema & tumor superbiæ, & similia. Accidētia sunt illa q̄ ad prædicta sequunt, sicut sunt reliquiæ morbi, figna ipsa vitiorū, sicut, est parcitas, q̄ significat auaritiā, positas superbiam, detractio inuidiā. Sicut ēt sunt illa post vitia remanent sicut cicatrices infamiarū, & malę spositiones cōsuetudinū, & facilitates ad recidiuandū parum. Et breuiter in oī vitio sunt ista tria causa efficiens culpa inficiens, & finalis dispositio deficiēs. Allegatio

De Cephala. Cap. 2.

CEphalea est infirmitas capitis, dicta à cephale quod est caput. Caput enim patitur multis modis, sicut vitia in scriptura fit mentio. Esa. 1. Omne caput languidum, & omne cor mœrēs: accidit ergo capiti dolor q̄ dr̄ cephalea, q̄nq; prouenit ab extrinseco, s. ex percussione lædente, calido aere dissoluēte, uel ex frigido constringente. Quandoque etiam accidit ab intrinseco, & tunc vel ex malis fīus capitis vel cerebri dispositione, vel etiam ex stomacho euaporatione. Vnum tamen est, quia q̄nādo iste dolores so capite, est tunc est continuus, quando vero est a neptis humoribus, est interpolatus. Per caput intelligere pitaneus & prælatus iuxta illud Ps. Constitues me in gentium. Iste igitur patitur dolorem vitiorum multis dis. Et hoc q̄nq; à causis exteriorib. quandoque ab interbus. Ab exterioribus enim quandoq; percutitur, quandoq; dissoluitur, quandoque cōstringitur. Ipsum enim percutiunt adulatores, & præcum vel munerum oblatores, vel mones tentatores. Amos. 9. Percute cardinem, & movebuntur superliminaria. Ipsum etiam dissoluit aer calidus ciæ carnales, q̄ remolliunt & eneruant. Ipsum vero gidit aer frigidus. i. diuitiæ tpales, q̄ mentē per parcitatem stringunt, & per indeuotionē congelant, q̄a de diuitijs dici illud Iob. 38. In similitudinem lapidis durant aquæ superficies abyssi cō stringuntur. Ab interioribus, quandoque ratione cerebri, vbi sūt sensus, vel ratione stomachi, vbi appetitus, hoc est dictu, quādoque in eius cerebro. i. in intellectu, est vitium ignorātiæ vel erroris vel q̄ncunque macho. i. in eius appetitu & affectu est vitiū auaritiæ, luxuriæ, vel alicuius concupiscentiæ vel ardoris. Ista enim

vitia interiora, s. error ignorantiā in intellectu, ardor verò & cōcupiscentia in affectu. Ista tñ est diuersitas, q̄a tale uitiū cerebri, viriū erroris & ignorātiæ est & continuū. Vitiū verò stomachi, s. gula & luxuria, est interpolatū. Vel si uis dic, ꝙ capur est intentio, q̄. s. est caput mentis, quæ pōt lædi adulationib. precib. & tentationib. exteriorib. vel erroribus & malis affectionib. interiorib. Ps. Iniquitates supergressæ sunt caput
* meū. ¶Caput dolet aliq̄n ex corruptione vel superfluitate quatuor principaliū humorū. Cognoscit aūt vñ ꝓuenit dolor, q̄a si sanguis est in cā, dolor est à parte anteriori, si phlegma, dolor est à parte posteriori, si cholera dolor est à parte dextera, quia sicut dicit Galenus in libro institutionū. Nosse oportet caput diuidi in quatuor partes. Nā sanguis i fronte dr̄iat, cholera aūt in dextera, Melācholia in sinistra, phlegma verò in occipitio dr̄iat. Multa sunt alia signa causarū doloris capitis q̄ ꝓp prolixitatē omitto. Per caput vt dictū est, intelligit aia, seu mēs, vel ēt intentio mentis nr̄æ, q̄ proculdubio quatuor hēt partes. i. quatuor ſtatuū diuersitates. Anterior. n. pars est tps iuuēturis, posterior verò senecturis, dextera verò est ꝓsperitatis, sinistra uero status aduersitatis. Ité dico ꝙ sanguis q̄ inficit, significat carnalitatem & luxuriam. Phlegma uero ꝙ infrigidat, signat pigritiā, q̄. s. motū mēbrorū aggrauat. Cholera uerò q̄ feruet, & q̄ leuis & ignea signat auaritiā & superbiā. Melancholia verò q̄ terribilia sōniat, signat timorē, desperationem & tristitiā. Ista est igit ueritas, ꝙ caput mentis nr̄æ ſm quatuor ſtatus nostros à quatuor humoribus. à quatuor uitijs pōt lædi. Ipsam. n. in anteriori parte .i. in iuuentute lædit sanguis. i. carnalitas & luxuria. Iud. 14. Inuenerunt cadauer sine capite voluntatū i sanguine 2. Re. 2. Sanguis tuus super caput tuū erit. Ipsam. n. lædit i posteriori parte senectutis, phlegma. i. tepiditas & desidia. Esa. 1. Oē caput languidū, & oē cor mœrens. Ité ipsam lędit in dextera .i. in ſtatu prosperitatis, cholera. i. feruor auaritiæ, & leuitas superbiæ, ut de hoc exponat illud Ps. De torrente (supple ꝓsperitatis) in uia bibit, ꝓpea exaltauit caput. Ité ipsam in sinistra aduersitatis lædit melancholia timoris, desperationis & tristitiæ. Ps. Conuertēt dolor eius i caput eius, & i uerticē ipsius iniquitas eius descendet. Vel dic, ꝙ caput est platus, q̄
3 in pdictis suis ſtatib. pōt pati uitia supradicta. ¶Caput patit quandā infirmitatē q̄ hemicrania nuncupat, qui dolor ē grauissimus ſm Constan. & fit de fumo cholerico & calido, cum uentositate punctūrā, arsurā & tinnitum inducēte. Sentit. in. hō malleationē & percussionem & tinnitū in capitē & nō pōt pati somnum nec uocē, nec lucē, neq; splendorē. Talis passio vī esse iracundia, q̄. s. ex cholerica cōplexione nascit, & ex uentositate superbiæ gn̄atur. Ista. n. in capite mentis generat arsurā. i. vindictæ appetitum, punctūrā. i. doloris aculeum, malleationē. i. perpessæ iniuriæ uel dispicētiæ memoriā & tinnitum, quia. s. memoriā iniuriarū ipsum ſp malleat, & ad vindictā excitat atq; uocat Prou. 19. Mallæi percutiētes ſtultorū corporib. Talis igit infirmus somnum cō solationis nō recipit, vocē applausus effugit, & uocē prosperitatis nō diligit, q̄a proculdubio nihil sibi ꝓsperum inuenit, qui iræ & impatientiæ ſtimulis exardescit. Ió bene dī Prou. 27. Graue est saxū, & onerosa arena, sed ira ſtulti vtroque grauior. Vel dic ꝙ ista infirmitas est inuidia, quæ. s. ex ſuperbia nascit, & à qua cor ardescit & ſtimulat, intm ꝙ vocem alterius audire, & lucem ꝓsperitatis alterius videre, nec splendorem
4 alteriꝰ gloriæ respicere dignat. Io. 3. Qui male agit, odit lucē. ¶Caput q̄nq; patitur tineā seu squamam, & potissimē i pueritis. Quæ est infirmitas phlegmatica, superficiē operiens capitis, & more tineæ ipsam inficiens & corrodens. Ista autem passio immoderatum pruritū inducit, & nisi caute sanetur, cicatrices post se deserit & relinquit. Contingit aūt hæc infirmitas pueris, pp cutis raritatem & mollitiem, pp sāguinis abundantiam, & pp amplioris cibi affluentiā. Summum tū remedium est lactantib. ſm Const. à parte posteriori sanguis. inter aures extrahat, & ipso calido caput inungat. Porro. n. sua caliditate aperit, & sua subtilitate subitrat, & subtrādo materiam diuidit & cō sumit. Cib. ēt ſm Cōst. debet subtrahi, vt subtracta materia possit curari. Puer est q̄libet hō carnalis & simplex, qui more pueri est imbecillis, impotens, & ignarus. Passio aūt ista luxuria significat, q̄a pro certo. Cutē cōuersationis ulcerat faniē malorū faniē modorū exēplorū distillat mentē ēt corrodit & lacerat, & dato ꝙ ꝓ pnīam sanetur ſp tū cicatricē alicuius nocæ & infamiæ post se cāt, q̄a si hō quis luxuriosus fuerit, & maximè religiosus, clericus, vel prælatus, vel ēt mulier & hmōi, vix aūt nunquā est quin cicatricē pristinæ infamiæ ꝓpterea secum gerat. Esa. 14. Subter te sternet tinea, & operimētum tuū erunt vermes & ꝓculdubio triplex pōt esse cā istius vitij inductiua. Prima est cutis raritas. i. debilitas fortitudinis & cōstātiæ. Abundātia sanguinis. i. carnaliras deliciarum & intemperantię. Multitudo ēt cibi, i. abundantia diuitiarum & terrenæ opulentię Eze. 16. Hæc fuit iniquitas sodomæ, superbia, saturitas, & abundātia, & otium est igitur talib. pueris. i. talib. imperfectis si cib. terrenorum bonorum eisdē subtrahat, & sanguis deliciarū ab eis extrahat, vt sic hmōi corruptio & luxurię infectio consumat. Vel dic, ꝙ sanguis est pctm̄, qđ per cōfessionem dēt exstrahi, & quo caput intentionis per memoriā debet inungi, & sic infectio luxuriæ consumi poterit, & sanari. Vel dic, ꝙ caput puerile est platus puerilis, qui tineā luxuriæ patif ex dictis causis. s. ex sua debili imperfectione, & deliciarum affluentia, & diuitiarum opulentia, &c. sicut supra. Et sicut videm⁹ qđ tinea seu scabies à pueritia est sanāda, q̄a si antiquari permittat, vix amplius sanatur, sic verè luxuria nisi à iuuentute eradat ab hoie, vix pōt amplius extirpari. Si .n. per malas consuetudines fuerit antiquata, vix pōt amplius extirpari. Eccl. 23. Hoī fornicario oīs panis dulcis, non fatigat trāsgrediens vīq; in finem. ¶Patitur caput q̄nq; quandam eruginosam squamositatē, q̄nq; capillorū fluxū, & nuditatē, q̄nq; pediculorū, lendium & furionum immensitatē. Sic verè hō platus vel aia q̄nq; patif squamositatem malæ cōuersationis, q̄n. s. squamæ malorū exemplorū inde fluūt & cadunt. Item fluxum capillorum. i. defectū uirtutis & pfectionis vermes ēt iræ, inuidiæ & tristitiæ, & desperationis. Vel dic ꝙ caput est prælatus, circa quem generantur & aggregantur multi uermes. i. multi hoies pctores, quidā faciūt pruritum adulationis, quidam, verò corrosionem detractionis & accusationis. Veruntū ficut video ꝙ tales vermes nō sunt i capite nudo, & capillis vacuo, & sic signū est ꝙ illi vermes magis capillos quam caput sequunt, sic verè adulatores & detractores non sequūtur nec amant caput, i. capitaneos & prælatos ꝓp se, sed solum capillos diuitiarū, quib. abundant. Et istud patet, q̄a si hō vellus diuitiarum perdiderit, ꝓ certo tales vermes, s. adulatores, detractores & malos famulos & amicos circa se amplius non habebit. Eccl. 13. Si habueris, conuiuet tecū, si nihil habueris derelinquet te. ¶Ex 6
vitio cerebri & capitis, resoluti mali fumi q̄nq; capillos inficiunt, ex quibus vel corroduntur, vel defluūt, vel canescūt. Caput est prælatus, capilli sibi adhærentes sunt subditi uel clerici, quia pro certo ex fumis. i. ex malis exemplis capitū .i. platorū inficiūtur capilli. i. grex oīum subditorū, & sic fit ꝙ vel inuidiæ furfurib. corrodunt, aut per canitiē inauis gloriæ dealbantur aut per luxuriā defluūt & laxantur. ¶Caput 7
q̄nq; patitur catarrhum, qui nihil aliud est qui fluxus immoderatus humorum, qui q̄nq; fit à calore dissoluente, q̄nque à frigiditate cerebri cōprimente, & parces liquidas exprimēte, q̄nq; ex liquiditate humorum exterius defluente & q̄nq; ex debilitate virtutis humores cōtinere non ualente. Sic verè à capite. i. à mente nr̄a prouenit q̄nq; fluxus humorum. i. fluxus malarum cogitationum & affectionum, & hoc q̄n ꝓ ꝓsperitatē æstuamus & dissoluimur, q̄n ēt ꝓ frigus aduersitatis formidamus & constringimur, q̄n insuper humor affectionis est malè cōpositus & digestus, et ad uitia fluxibilis, et q̄n nihilominus virtus cōtētiua, s. virtus tēperātiæ et fortitudinis est impotens atq; debilis. Quia ꝓ certo ex prosperitate per amorē malè dissoluente, & aduersitate per timorem malè exprimente & cōprimente, & fluxibili dispositione ipsius uolūtatis, necnon ex debilitate continentiæ & cōstantiæ et firmitatis fluxus uitiorum et malorum affectuum gignitur, nulloq; virtutis obstaculo ꝓhibetur. Et hoc est ꝙ dr̄ Eze. 21. Tabescet oē cor (supple p malū timorē) dissoluentur vniuersæ manus (supple per malū amorē) infirmabit omnis spūs (ecce virtutis debilitas) et per cuncta genua fluent aquæ: ecce affectuum et vitiorum inconstantia et labilitas.
¶Magister ponit hic remedia et cōtra infirmitates capitis et 8
cōtra catarrhū. Sed q̄a valde est lōgū istā medicinę remedia moralizare, et ad mores applicare, et ió i isto cet̄ aliꝰ

pro maiori parte omitto gr̃a brevitatis. Vnū tū dicit Cōst. q̃ quandiu catarrhus est vehementia fluxus, nullū est fomentū adhibendū, vel epithema apponendū, nunc.n. maior dissolutio fieret, & potius officeret q̃ iuvaret. Sic verè loquendo morat̃ qñ videmus q̃ aliquis est in ipsa vehementia fluxus sui. i. in ipso actu & opere vitioso, & in ipsa effrenitate voluntatis, siue sit circa iracundiā, vel circa luxuriā, vel ēt circa vanā gloriā, vel similia, nō sunt tunc pis remedia adhibenda, nec ēt correctionis vel redargutionis in ipso mētis furore sunt verba seu verbera apponenda. Talia.n. q̃ i ipso actu furoris menti offerunt̃, ipsam mentē ad deterius inflāmāt, & iō necesse est vt ille furor aliquātulū recedere pmittatur, & q̃ vsq; ad tps dissimuleť, vt habita opportunitate melius castiget. Istud potissimè locū hēt in iracūdis & luxuriosis, de q̃b. dr̃ Eccl. 8. Non incendas carbones pctōrū, ar gues eos. Sic ēt ipse Deus in suis correctionib. facit, q̃. s. pctō rē aliq̃ furore suæ malæ voluntatis pmittit, fluxūq̃e vitiorū nō impedit aut diuertit, finaľ vero cū hō se cognoscere cęperit ipsum melius corrigit, & cōuertit. Vñ ipse est q̃ loq tur pctōri & de peccatore Esa. 57. Abscondi faciem meam, & indignatus sum, abijt vagus in via cordis sui, vias eius vidi & dimissi eū, & reduxi eum, & reddidi consolationes ipsi.

De Phrenesi. Cap. 3.

1 PHrenesis seu furor, est illa infirmitas de qua fit mentio Deu. 28. Percutiat te Deus furore &c. Est igiť phrenesis calidū apostema ſm Cōst. i quibusdā cerebri pelliculis gñatū, & à phrenib. i. pellib. cerebrū obuoluentib. phrenesis nūcupatū. Cholera. n. rubea ꝓprio calore & febrili leuigata furiosa efficit, & sic p venas neruos & arterias superius ad cerebrū rapiť, ibiq; in apostema colligiť & exinde passio q̃ dr̃ phrenesis gñať. Fit aūt ex calido, humore in cōplexione calida, & tpe æstiuo & calido, sequunturq; accidētia. s. alienatio mentis, siccitas oris, sitis nimia, & dolor, & angustia totius corporis, defectus spūum, & syncopis cordis p ipsā passionē intelligo iracundiā & furorē, in qua ꝓculdubio mens à recto iudicio alienať, & rōnis iudiciū absorbeť. Et iō ista dr̃ apostema cerebri, q̃a ꝓ certo qñ cholera. i. iracundia ad cerebrū mētis rapiť, necesse est q̃ ibi apostema superbiæ gñetur. Qđ vtiq; in personis feruentib. & calidis, & ad mala operas ardentib. & acutis necnō tpe æstiuę ꝓsperitatis magis accidit, vbi. s. magis viuit cholera ꝑcipitis & feruidæ voluntatis. Talib. ergo contingunt plura mala accidentia, videlicet sitis .i. ardor & appetitus vindictæ, siccitas. i. indeuotio & impietas, linguæ nigredo & aspritas. i. verborū iniuriosa & infamis effrenitas, dolor ēt & angustia. s. de bono aliorū, & syncopis seu defectus cordis, & spūum. i. defectus charitatis & affectuū bonorū. Bene ergo dicit sapiēs Eccl. 27. Ira & furor vtraq; execrabilia. ¶ Phreneticus cognoscit̃ p hęc signa. Habet. n. mentis insaniam, vigiliarum instātiā, oculorū mobilitatē & extensionē dissoluta. Itē in ipso est capitis cōmotio, manuū proiectio, dentiū frendor & collisio, sp à lecto vult surgere, nunc solet plangere nunc cantare, se custodentē & medicantem libenter solet lædere & mordere, raro solet filere, sed quasi cōtinuè altè clamare. Isti ergo periculosissimè ægrotant, & tū ignorant se aliqualiter ægrotare. Phrenetic' est pctōr, & maximè superb. q̃ in cerebro sensus sui, a postemate & tumore superbiæ est repletus. Tales. n. solēt mētē. i. rōnis vsum perdere, & cōtra rōnem plurima cogitare. Solēt & p malas sollicitudines vigilare, ꝓ iucundiā insanire, & p excellentiā & pōpositatis oculos extendere, & per diuersa desideria cupiditatis, ipsos ad mūdi delectabilia circūferre facir̃ & mouere. Eccl. 20. Oculi eius sc̃p: ēplices sunt. Isti ēt caput intentionis solent mouer̃, per incōstātiā, manus suas .i. opera solent vndiq; proijcere & dilatare per iactantiā, dētes ēt qñq; solent frendere & collidere, per crudelitatem in pauperes & iracundiā. Ps. Freduerunt super me dentib. suis. Itē isti de lecto. i. de quiete & pace solēt nō cura, & nūc per inanē spē & lætitiā solēt canere nūc p desperationē & tristitiā solēt plorare. Prou. 10. Risus dolori miscebiť. Custodiē tib. se. i. ꝑlatos medicantes se. i. ꝑdicatores & correctores solent detrahendo mordere, & de eorum correctionib. cōplacentiā nō hr̃e. Prou. 15. Nō amat pestilens eum qui se corripit. Sp volūt loq & raro silere, & cū sint i mortis æternæ periculo, ipsi tñ dolorem infirmitatis culpę suæ nō vñr per cō

tritionē sentire, quinimò qđ est deterius, non aduertunt̃ spūaľ infirmari, nec sibi mortis æternę periculū imminere. Et iō tali pctōri vitia sua ignoranti & pericula nescienti. Apo. 3. Dicis, q̃a dives sum nullius ego, & nescis, quatuor ferabilis & pau ꝑ, cęcus & nudus. ¶ Phrenetico sūt remedia celeriter adhibenda, alioquin cito. Perit. Primo ergo detur caput infirmi abradi, & cū tepido aceto ablui, & pulmentum pecorino caput sæpius cataplasmari, vena frontis sanguinem minui, in loco obscuro debet cōstitui, & ne fugiat aufugat, dēt ligari fortiter vel teneri. Vanæ picturæ sibi notetur. silentiū astantib. dēt indici, & suis verbis fatuis non detur aliquaľ rñderi, vnguentis & fomentis dēt somnus procur̃ri, cū medicina debita debet cholera extingui, panis sitis. solū ꝑ dieta debet dari. Si vero his remedijs adhibitis aliquis per tres dies insania cū insomniecate perseueret, nequaquam pōt amplius spes haberi. Phreneticus (vt dictū est) est ex toto vitijs deditus, à mente & rōnis vsu alien' fuerit. obstaculo effrenat', & bestiaľ ad vitia cūcta pronus. Cauendo ergo medicus & ꝑlatus istos callos. i. occasiones & actiones & tegmina vitiorum debet abradere, sanguinē autem p confessionem minuere, pulmonē pectoris nō. i. memoriā suæ passionis debet adhibere, & aceto, supper Chr̃s in cruce potauit, debet ipsos abluere & portare. Illa sunt summa remedia pctōri ꝑ platum & ꝑdicatorem adhibenda. s. confessio, occasionum & excusationum amotio & mortis Chr̃i memoria & recordatio. Thr. 3. Memor esto mei pertatis meæ, ablynthij & fellis. Item talis debet inobiscum. i. in secreto & solitudine religari & à publicis negocijs et spectaculis segregari, et in tenebris contribulatę confiteri, vel claustri et religionis, vinculis Dei mandatorum regularium ſtatutorū debet tenaciter alligari. Mat. 22. ligatis pedib. et manib. proijcite eū in tenebras. Picturæq; et imagines. i. mulierū pulchritudines, et bonorum mundialium cōplacentiæ, ab aspectu suo debent excludi. Vel ēt ad literā ecclesiæ. Ysus hoc requirat, ne fugiat, in obscuro carcere debet ligari, proijci & intrudi. Silentiū illis, q̃ sunt iuxta eū. illis q̃ ꝓ ipso, debet indici, suisq; verbis vel deprecatorijs vel aperatorijs nō debet rñderi, sed potius ola maledictionis & nitia q̃ dicit debent à ꝑlato sub dissimulatione trāsiri, quanimiter sustineri, q̃a ꝓ certo qñ aliq̃s est in desperatione et furore non est ei rñdendum, sed potius de verbis nō curandum. Prou. 26. Ne rñdeas stulto iuxta stultitiā suam. Iste igiť vnguentis. i. verbis dulcib. et consolationibus debet inungi, et fomentari. Sōnus autem. i. quies mentis et ablationis debet induci et ꝓcurari. Cholera. i. furor cupiditatis debet extingui & panis et aqua. i. arctitudo vitæ debet usq; q̃a sicut dr̃ Eccl. 29. Initium vitæ hoīs panis et aqua et vestimentum. Quid vltra? Proculdubio dico q̃ post ista remedia adhibita, et postq̃ prælatus et ꝑdicator talib. correctionis et consolationib. cautelis et inductionib. talem phreneticū peccatorē sanare voluit, si ipse adhuc remanet incorrectus nulla est de salute sua amplius spes habenda, imo secundum quod desperans solet infirmum dimittere, sic et istum fugere ethnicum debet ꝑlatus fugere, et in manu Dei relinquere, solus pōt remediū adhibere. Hiere. 30. Insanabilis fractura tua, pessima plaga tua. ¶ Phreneticus qñq; ligať, q̃ in vanis aliquotiens gloriatur, et in eorum sonitu delectatur. verè peccator ligatur à diabolo vinculis malarum consuetudinum, consuetudinum et vitiorum, q̃ tñ ex hoc non est tristari, imo solet in ipsis vinculis et vitijs aliquotiēs gloriari, et in sonitu suæ propriæ infamiæ delectari, imo ēt opera facit peiactantiam quod ista vincula vitiorum audiantur, et quod alijs qui ipsa ignorauerant, renelantur, in quorum tali sonitu propriæ infamiæ gloriantur. Ps. Quid gloriaris in malitia, qui potens es iniquitate? &c.

De Amentia. Cap. 4

AMentia dicitur ab à, quo est sine, et mens, quasi sine mente. Est enim idem quod mania, quæ secundum Constantinum est infectio anterioris cellulæ cerebri, cum priuatione imaginationis, sicut melancholia est infectio mediæ celluleę, cum priuatione rationis, vt dicit Platearius, rerum ergo remedium est quod iigentur, vt à propria et alienis debet induci et ꝓcurari. Cholera. i. furor cupiditatis debet extingui & panis et aqua. i. arctitudo vitæ debeitoq; q̃a sicut dr̃ Eccl. 29. Initium vitæ hoīs panis et aqua et vestimentum. Quid vltra? Proculdubio dico q̃ post ista remedia adhibita, et postq̃ prælatus et ꝑdicator talib. correctionis et consolationib. cautelis et inductionib. talem phreneticū peccatorē sanare voluit, si ipse adhuc remanet incorrectus nulla est de salute sua amplius spes habenda, imo secundum quod desperans solet infirmum dimittere, sic et istum fugere ethnicum debet ꝑlatus fugere, et in manu Dei relinquere, solus pōt remediū adhibere. Hiere. 30. Insanabilis fractura tua, pessima plaga tua. ¶ Phreneticus qñq; ligať, q̃ in vanis aliquotiens gloriatur, et in eorum sonitu delectatur. verè peccator ligatur à diabolo vinculis malarum consuetudinum, consuetudinum et vitiorum, q̃ tñ ex hoc non est tristari, imo solet in ipsis vinculis et vitijs aliquotiēs gloriari, et in sonitu suæ propriæ infamiæ delectari, imo ēt opera facit peiactantiam quod ista vincula vitiorum audiantur, et quod alijs qui ipsa ignorauerant, renelantur, in quorum tali sonitu propriæ infamiæ gloriantur. Ps. Quid gloriaris in malitia, qui potens es iniquitate? &c.

De Amentia. Cap. 4

AMentia dicitur ab à, quo est sine, et mens, quasi sine mente. Est enim idem quod mania, quæ secundum Constantinum est infectio anterioris cellulæ cerebri, cum priuatione imaginationis, sicut melancholia est infectio mediæ celluleę, cum priuatione rationis, vt dicit Platearius, rerum ergo remedium est quod iigentur, vt à propria et alienis debet induci et ꝓcurari. Cholera. i. furor cupiditatis debet extingui & panis et aqua. i. arctitudo vitæ debeitoq; q̃a sicut dr̃ Eccl. 29. Initium vitæ hoīs panis et aqua et vestimentum. Quid vltra? Proculdubio dico q̃ post ista remedia adhibita, et postq̃ prælatus et ꝑdicator talib. correctionis et consolationib. cautelis et inductionib. talem phreneticū peccatorē sanare voluit, si ipse adhuc remanet incorrectus nulla est de salute sua amplius spes habenda, imo secundum quod desperans solet infirmum dimittere, sic et istum fugere ethnicum debet ꝑlatus fugere, et in manu Dei relinquere, solus pōt remediū adhibere. Hiere. 30. Insanabilis fractura tua, pessima plaga tua. ¶ Phreneticus qñq; ligať, q̃ in vanis aliquotiens gloriatur, et in eorum sonitu delectatur. verè peccator ligatur à diabolo vinculis malarum consuetudinum, consuetudinum et vitiorum, q̃ tñ ex hoc non est tristari, imo solet in ipsis vinculis et vitijs aliquotiēs gloriari, et in sonitu suæ propriæ infamiæ delectari, imo ēt opera facit peiactantiam quod ista vincula vitiorum audiantur, et quod alijs qui ipsa ignorauerant, renelantur, in quorum tali sonitu propriæ infamiæ gloriantur. Ps. Quid gloriaris in malitia, qui potens es iniquitate? &c.

musicis lætificandi, & mediocriter exercēdi, & tandē si purgationes & lectuaria nō sufficiunt arte chirugica sunt curādi. Sic verè ſæpe fit q̃ cerebrū. i. mens & sensus hoīs pamorem delectabilium huius mundi taliter inficitur, q̃ ois spiritualis imaginatio & meditatio perditur, ita q̃ de spiritualibus & æternalib. nihil penitus cogitatur. Tales igitur vincula statutorū à ꝑlatis debent ligari, melodijs dulcium verborū mulceri, & lætificari. A sollicitudinib. seculi per ꝑdicationem debent reuocari. In bonis operib. & laborib. debent exercitari & si sit necesse, chirurgia. i. correctione aspera de bent truncari & curari. Quæ omnia bene figurantur in Saule, qui aliquotiens per arreptionem dæmonis alienabať à mēte, & tū per cantum citharæ Dauid reducebatur ad mētem. 1. Reg. 16. Quia pro certo ſæpe fit q̃ dum Dauid. i. prædicator vel prælatus cum cithara prædicationis vel dulcis monitionis vel cōsolationis modulatur, mens per pctūm deuia, & à dęmone possessa, ad sanitatem gratiæ reuocatur, & virtus imaginatiua, & cœlestiū cōtēplatiua, necnon infernalium meditatiua, ad sanitatem debitam reparatur. Eccl. 40. Tibiæ & psalterium suauē faciunt melodiam, & super vtraq; lingua suavis. ¶ Stupor est quædā passio aīæ q̃ nihil aliud est q̃ q̃dā cæcitas seu insensibilitas mentis quæ est qñ apertis oculis hō nihil videt, qñ ꝓ defectum spūm anima non iudicat de sensibiliter apprehensis, sicut fuerunt sodomitæ in foribus Loth: quæ aliqñ contingit ex perturbatione rōnis non aduertentis. Aliquādo ex superfluitate humoris vias spūm oppilantis, sicut in ebriosis. Aliqñ ex constrictione frigoris neruos sensibiles comprimentis. Et dicitur stupor à similitudine stuporis corporalis, qui nihil aliud est quam obdormitio vel insensibilitas alicuius membri. Talis infirmitas videť inesse sapientib. huius mundi. Ipsi. n. cæcit atē spūalē patiuntur, quia. s. in bonis spūalib. cæci esse comperiuntur. Mat. 16. Cæci sunt: & duces cęcorū. Dato. n. q̃ oculos intellectus habeant apertos lympidos & claros quantum ad mundi negocia, nihil tñ uidēt, imò cæci sunt quantū ad illa q̃ aīæ sūt vtilia Act. 9. Apertisq; oculis nihil videbat. Et hoc ꝓculdubio contingit qñ rō ipsorum per malitiam perturbatur. Sap. 3. Excæcauit eos malitia eorū. Qñ. s. via spirtus eorum. i. ipsa affectio per abundantiam humorum. i. per bonorum tetreno rum opulētiam oppilať & cumulať. Figura est de Thob. 1. cuius oculi ex ſtercore hirūdinum sunt cæcati. Et qñ neruus. i. sensus & cōpassio indeuotionis frigore cōgelatur, & ne p pietatem ad pauperes se exēdat p auaritiā cōstringit & arctať. Quia ꝓ certo stupor mentis. i. inaduertentia rōnis, ita excæcat corda sicut stupor corporis. i. auaritia stupefacit & obdormit manus & mēbra, impediens. s. ne se extendāt ad pietatis opera. Et hic de talib. breuiter pōt dici illud Iob 12. q̃ Deus adducit consiliarios in stultum finem, & iudices in stuporem. Aduerte tū quod stupor vt cōiter accipitur pro ill la mentis insensibilitate & inaduertentia, quā incurrit hō cū præ nimia admiratione paueſcit, quæ de se non est vitiū nec; virtus, sed sic non accipitur infirmitas supradicta. ¶ Stupor prout supra accepimus est quædam falsa somniculositas, q̃ est dispositio ad grauissimas passiones, & maximè ad læthargum, quod est apostema in posteriori cellula capitis generatum, & à lęthæ (quod est obliuio) dr̃, pro eo qđ obliuionē inducit. Sic verè stupor & insensibilitas pigritię, somnuſq; & somniculositas negligentiæ, ad magna peccata, & ad magnas animæ passiones disponūt, & maximè ad lęthargum. i. ad obliuionem Dei: quā faciliter introducunt, sicut patuit in Dauid 2. Reg. 11. qui ex otio cecidit in adulteriū & homicidium, & per cōsequens in diuini timoris obliuionē & fastidium. Hie. 2. Populus autem meus oblitus est mei diebus innumeris. Adde si vis istum. §. præcedentis. §. & dic con tra mundi sapientes qđ cęcitas & insensibilitas suę mentis facit eos Deum obliuisci. Ps. Obliti sunt Deum qui saluauit eos q̃ fecit mirabilia in Aegypto. ¶ Læthargus est quędā infirmitas q̃ somnum & obliuionē inducit, & fit qñ phlegma ex calore febrili fursum ad cerebrum rapiť, & in posteriori cellula in apostema cōgregatur, & sic superfluo humore cerebrum occupante, ille falsus somnus qui lęthargus dr̃, generať. Talis aūt infirmus uix vocatus respondet, & si respondet, loquitur aliena, supinus iacet, & si ad horā super latus vertitur, proprio impetu iterum supinatur. Talis aūt vt com muniter valde frigidus in extremitatibus inuenitur. Medicus aūt dēt talem in loco lucido constituere, loquentiū & disputantium garrulitas debet adesse. Per pilos barbę & capitis debet trahi fumo fętido debet fumigari, vtpote fumo cornu capræ cōbusti, & aqua frigida debet sæpius irrigari, clyster pro euacuatione debet apponi. Caput eius dēt abradi & super oīa debet ſternuatio prouocari. Per istum lærhargū pōt intelligi mālus dives, cuius cerebrū. i. sensum & mētem, humorum. i. bonorum terrenorum per malas affectiones superfluitas occupat, ibiq; mediāte ardore febrili. i. feruore auaritię se collocat atq; fundat, & somnum negligentię, necnō Dei obliuionem generat ita de vitijs suis interrogatus, respondere per confessionem nō curat, imò in lecto peccatorum suorum se supinat, inquantum. s. ipsis peccatis dorsum obliuionis vertit, & quasi subtus & retro seipsū ponit & calcat. Et si per medicū prędicatorē à tali mala dispositione qñq; vertitur, statim per recidiuationem ad pctōrū suorum obliuionem iterum supinatur Ps. Proiecisti post tergum tuum oīa pctā tua. A lio ēt mō supinus dr̃, inquantū terrā. i. terreā suam conditionem & morrē retro post dorsū obliuionis suę ponere comprobatur. Eccl. 21. Displicebit ei: & proijciet post tergum suum. Medicus igitur. i. prædicator cōfessor vel prelatus dēt tales prout pōt in luce veritatis ponere, disputationes & verba bonarum exhortationum dicere, & alijs dici facere, capillos qui sibi adiacent. i. vitia q̃ sibi adhęrent debet per reprehensionem trahere, atq; pungere, fumum ēt fętentē. i. memoriam suorū fœtentiū vitiorū, vel combustionem cornuū caprinorū. i. dānationē hoīum pctōrū dēt ipsius narib. applicare, & ipsius memoriæ præsentare. Aqua ēt dulcis cōsolationis ipsum dēt multotiens irrigare, spē venię ꝓmittendo, & sic ſternutationē cōtritionis, euacuationē cōfessionis, necnon capitis abrasionē. i. a motionem velaminis oīs malę excusationis poterit ꝓuocare, & sic istū pctōrē lęthargicū à somno vitiorū poterit excitare, dicēs illud Apostoli ad Eph. 5. Surge qui dormis, & exurge a mortuis, & illuminabit te Chr̃s. ¶ Sicut dicit Cōst. si de phrenetico fiat lęthargicus pessimū est: si verò lęthargia in phrenesim conuertatur, bonū. Somniculosus lęthargicus significat illos q̃ occultè sunt mali, sicut sunt hypocritę & ꝑditores, qui exterius vñr simplices & dormientes, & quasi nihil mali scientes, intus tū sunt pessimis infirmitatib. & vitijs abūdates. Phrenetici verò publicos peccatores designant, q̃ infirmitatem vitiorū suorū oīb. manifestant. Igiť q̃ de phrenetico fiat lærhargicus. i. quod de publico & notorio pctōre fiat pctōr occultus hypocriticus & velatus pessimū est: q̃a. s. sub velamine hypocrisis magis nocent vitia, eo. s. q̃ tūc virtutes esse creduntur. Ecōtra aūt si de lærhargico fiat phreneticus. i. si de pctōre occulto fiat manifestus, melius est: nō. n. tñ nocet alijs, dū ꝑcauet sibi, ēt magis ꝓficit, dū eius vitia manifesta & cognita facilius corriguntur. Allega si pores. ¶ Vertigo ē infirmitas capitis q̃ nihil aliud est ſm Cōst. quā corruptela spūs visibilis, qua. s. fit q̃ oīa vñr voluēria & renebrosa. Qđ fit ex aliquo vētoso humore, se spiritui visibili immiscente, & motū & vertiginē in imaginatiuis spiritib. inducēte. Proculdubio talem infirmitatem vñr hr̃e multi falsi indicatores et opinatores, in quib. s. visus recti iudicij sic turbatur, q̃ oēs alios ꝑter se, voluentes & incōstantes, tenebrosos & vitiosos opinanť. Se. n. solos stare existimant; alios verò vagos & volubiles esse putāt. Istud. n. facit ventositas suæ superbæ ꝑsumptionis, quæ. s. mouet & decipit visum suæ discretionis & cognitionis, de quo dr̃ Esa. 19. Dns misćuit spiritū vertiginis in medio eius: & errare fecerūt Aegyptū. Et dic q̃ iste motus nō est in reb. imò est in ipso cerebro ipsius patiētis, ad denotandū q̃ illos motus vitiorū quos quis hēt in se, alios similiter credit hr̃e, q̃a sicut dicit Tullius in quo quis insanit, in eodem alios insanire credit.

VIgilia, in somnietas &c. vide supra titulo de vigilia, vbi de insomnietate. i. de vigilia innaturali multa videbis.

De Morbo Caduco. Cap. 5.

CAducus morbus est ille quo patiens cadere compellitur, epilepsia qñq;, apoplexia, seu ēt sacra passio nominatur. Dr̃ enim ista passio (vt dr̃ in passionario) hieracton. i. sacra passio, eo quod sacras corporis occupet partes, s. caput et sensus. Dicitur herculis passio, eo q̃ infirmitas fortissima. Dicit etiā epilepsia, ad epi, quod est supra, et lepsis

lepsis,quod est læsio siue captio.Fit aũt iste morb.per raptũ humorum ad cerebrum,& suorum ventriculorum occupationem,ex quib.anima in regimine corporis impeditur, & sensus & motus intercipitur,quousq; natura ab illo humore expilauerit viam suam.Ista igitur passio hominem subito facit cadere,caput facit tremere,& os & faciẽ cũ strido re deatium & spumatione turpiter obtorquere. Per istam infirmitatem intelligo pctm superbiæ,quæ.s.sacra passio dr quia.s.sacros viros aliquotiens occupauit. Passio herculea, qsia de viris etiam sanctissimis, cõstantissimis & fortissimis triumphauit.Epilepsia.i.superiorum læsio,q.a.s.multos superiores & potentes prostrauit:imò ẽt ipsos superioris angelos de cœlo ad istum caliginosum aerem inclinauit. Eccle. 10.Sedes ducum superborum destruxit dns.Fit.n.iste morb. superbiæ, qñ aliqui mali humores,i.aliquæ vanæ affectiones,cogitationes & imagiones ad cerebrũ.i. ad considerationem rapiuntur:vtpotè qñ homo nobilitatẽ generis, fortitudinem corporis,opulentiam diuitiarum, & ẽt abundãtiam virtutum & gratiarum aliquotiens meditat. Quando .n.talis vana cogitatio cerebrum considerationis occupat tunc epilepsiam superbiæ ibi causat, animamq; à suis spiritualibus actionib.impedit,& sensum discretionis,motumque bonæ operationis homini tollit,& à statu gratiæ & ꝓsperitatis descendere ipsam facit in Ps. Tu humiliasti sicut vulneratum superbum. Et sic introducit in homine peccatore tremorem desperationis,stridorem iræ & turbationis: spuma malorum verborum & detractionis & obtorsionem vultus.i.turpitudinem mala conuersationis. Vnde breuiter superbia est ille morbus,de quo dr Marc. 9. quod quotiens apprehendebat illum infirmum,allidebat eum, & spumabat,& stridebat dẽtib.& arescebat. ¶Epilepticorũ tres sunt spẽs.s.epilepsia,analepsia,catalepsia.Sed de istarum diuersitatib.parum ad præsens nõ curo. Vnũ tñ aduertẽdum quod quidam istorum præsentiunt casum suum,& qñq; per constrictionem extremitatum casum deuitant ẽm Galenũ. sentiunt.n.quasi motum formicarum,vel quasi morum auræ superius ascendentis. Alij in nullo præsentiunt casum,sed cõtinua capitis grauedine laborant.Teste.n. Caleno istã febrẽ sæpe patiuntur, quia sine calore nunquam sursum materia raperetur.Sic verè inter caducos peccatores, quidam sunt qui casum futuri peccati præsentiũt in quantum scilicet raptum materiæ.i.occasionem & tentationem peccati præcogitant & cognoscunt:& hi qñq; remedium apponunt, seq; per continentiam & temperantiam taliter constringũt, qd casum vitiorum euadunt dicentes illud Psal. Cogitaui vias meas,& cõuerti pedes meos in testimonia tua. Alij verò istũ casum non præcogitant nec cognoscunt,nec ad præsentia signa peccati attendunt, nec.s.ad raptum seu motum materiæ.i.tentationis vel inflammatæ affectionis, cautelam aut remedium apponunt: & ideo enormiter in uitia multa cadunt,grauedinemq; capitis·i.obstinationem mentis continuè secum gerunt, & febre malæ concupiscentiæ faciliter incalescunt Ps.Cõcaluit cor meum intra me.Bene ergo docetur Eccl. 1.vbi dr.Attende ne forte cadas.¶Epilepticis est vtile frequẽtiam hoium deuitare,quia.s.ibi solet ipsos infirmitas aggredi,uel nocere.Sicut ẽt dicit Platearius:istos curat tres guttas sanguinis de medio scapularum sacrificãdo extrahere, & cũ vno ouo corui in fine accessionis pastũ sumere.Proficit ẽt eis peonia vel potata vel portata; coagulũ leporis bibitũ,he par asini assatum,sicut dicit idem.Caducus significat infirmum,qui.s. cadit faciliter in peccatũ,ad cuius tutelam possunt esse multa necessaria, & primo qdẽ deuiatio hoium,quia.s. q frequentiam hoium diligit & qui opa sua publicari consentit,ꝓculdubio facilius in peccatũ corruit atq; cadit.Matt.6. attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hoib. Proficit ẽt istis quod tres guttæ sanguinis extrahatur.i.qd tres partes proprij laboris & pniæ.s.cõtritionem,confessionem,& satisfactionem habeant, & qd cum ouo corui.i.cum memoria proprij peccati (quid.s. cor uus diabolus in corde eorum posuit & infudit) lachrymabiliter ipsa sumant.Proficit ẽt istis coagulum græ Dei, & assatura passionis Chri. Quia pro certo qui assatura asini nostri Chri.i. memoria suæ passionis pastus fuerit per compassionẽ, qui coagulo suæ græ se impinguauerit per deuotionem,& qui oua corui diaboli,hoc est dictu propria pcta co

mederit per ipsorum memorialem recordationem, & tres guttas proprij sanguinis & laboris emiserit.s.contritionem, confessionem,& satisfactionem,& societates hominum.i. gerit per inanis gloriæ deuotionem: ꝓculdubio à casu peccati ꝑseuerabitur,& à casu mortis æternę liberabitur.3.Reg 1.Si fuerit vir bonus:non cadet.

De Sternutatione. Cap. 6.

STernuatio (vt dicit Constantinus) est violenta cerebri commoti, ad expellendum ipsius cerebri fumosas superfluitates.Fit autẽ sternutatio aliqñ à natura,aliqñ à morbo. Prima aũt est bonum signum:significat.n. naturam esse fortem & ad expellendas superfluitates potentem. Et iõ talis sternuatio cerebrum commouet & exonerat,totumq; corpus concutit & alleuiat, & ex violenta aeris commotione in canalibus narium strepitum facit & generat. Proculdubio talis bona passio est contritio. Ista est.n. quæ cerebrum mentis mouet per suipsius discussionem,& q etiam somnum & strepitum facit per confessionem, mentem autem superfluitatibus vitiorum exonerat,per omnimodam satisfactionem.Et pro certo talis sternutatio est bonum signum sanitatis salutis.s. quando homo sternutat faciliter.i. quando a contritionem & confessionem libenter mouetur.Vel dico sternutatio potest tentationem diabolicam significare,cuius qua superfluitates malorum suggestionum ejcit,somnum terrorum & desperationum emittit,de quo Iob 41. Sternutatio eius splendor ignis.

De Tremore. Cap. 7.

TRemor accidit in capite vel in membris, & dicit Strabus super Gen.4.Istud fuit signũ Cain, q Deus posuit vt cognosceretur,& ne occideretur.s. tremor capitis. Et in hoc potest notari quod homo, dato quod sit mortuus Cain.i.peccator, dum tñ per Dei timorem mentem tremat,non mærebitur per damnationem occidi, sed potius vitæ græ & pniæ referuari.Bene ergo dicit Thobias 13. Cum tremore confitemini dño.¶Tremor capitis à Constantino dr iectigatio,& prouenit ex defectu virtutis regitiuæ neruis spondilium,seu ostium ipsius colli,& aliorum membrorum.Sunt.n.in hoc morbo duo motus oppositi,quorũ alter sursum,alter deorsum mouetur.Natura.n. facit superiorem:morbus verò inferiorem. Natura.n. membrorũ q necdum à suo regimine destituit,ipsum nititur regere,ita dispositione debita continere,& sursum per consequẽs euare:morb. verò ipsum membrum inferius deprimit,& sic ex controuersia duorum motuum tremor accidit atque venit.Proculdubio per istam infirmitatem possum intelligere inconstantiam,& dubitationem mentis, quia.s. quidã vacillanti quorum mens sp tremit dubitando vacillando,& incõstanter & dupliciter se habendo,& nunquam in soliditate fidei ciæ vel constantiæ permanendo.Ps.Timor & tremor venerunt super me:contexerunt me tenebræ.Sunt.n.in homine duo motus.s.motus syndereſis & rõnis,qui sursum erigit & motus sensualitatis,qui deorsum ad vitia prẽmit.motus & virturtis & gr̃æ,qui mentem nititur regere;motus verò cupę & carnalis concupiscentiæ, qui vult inferius ad mundi delectabilia trahere & deprimere.Ist.n.sunt duo motus cõtrarij,& sibijnuicem contradictorij,de quib.ad Gala.5.Caro cõcupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem.Quandoq; igitur virtus regitiua.s.rõ est debilis & impotens,tunc non potest membrum.i. mẽtem in statu debito cõtinere,imò quauis semper p syndereſim cõscientiæ moneat,& infirmitati culpæ resistat,nihilominus tñ motui cupę non tollit,nec eneruat,nec mentem rectè dirigit aut gubernat, sic igitur sit ibi q̃dam spiritualis vacillatio,& quidã inconstantię titubatio:quia quantum rõ vult sursum tantum mentem deorsum flectere.ſ.Contrahere,tantum culpa vult mentem deorsum flectere.ſ.Contrahere,tantum culpa vult mentem deorsum flectere.ſ.Contrahere,tantum culpa vult

incisione nunquã curat. Vtis verò paralysis, maximè quę in
senib. accidit vix aũt nũquam aut difficiliter medicatur. Sic
verè paralysis pigritiæ vel defectus bonorum operum & vi
tiam negligentiæ vix aut nũquam potest curari, siue sit par
ticularis, siue sit vniuersalis, quia. s. vix aut nunquam per pœ
nitentiam remediat vitium quod per scissuram schismatis
in senectute malę consuetudinis generatur, quia. s. postquã
homo per schisma à fide & ecclesia fuerit seperatus, & per
malas consuetudines in vitijs antiquatus, vix amplius po
test esse à paralysi incertæ liberatus 1. Mach. 9. Dissolutus est
paralysi, nec vltra potuit loqui verbum.

De Oculis. Cap. 10.

OCulorum variæ sunt passiones. Sunt. n. oculi membra
mollia tenera & fragilia, & ideò ad lædendum vel ad
læsionem incurrendam sunt ualde passiua & facilia. Patiun
tur ergo occuli à vulnere continuitatę oculorum dissolueu
te. A puluere teneram substantiam perturbante. A vento fri
gido spiritum visibilem repercutiente. Ab aere calido dis
soluente. A fumo obfuscante. A claritate corporis lucidi
conculcante. A superfluo potu visum hebetante. A volupta
te venerea humorem crystallinum consumente & corrũpe
te. A cibo forti & violento, vtpote ab alio obscuritatem in
oculis inducente. Istis. n. decem causis oculus corporalis pa
titur. Proculdubio per oculum intelligi potest anima, quæ vi
der & intelligit vniuersa. Vel ẽt oculus est mens & discretio
cordis nostri. Vel etiam duo oculi nostri sunt intellectus &
voluntas. Dico igit ꝙ tales oculi cordis nostri debilis sunt
naturæ: faciliter. n. per pctã læduntur: quapropter decẽ cau
sis & decem occasionib. vitia patiuntur. Ps. Oculi mei defe
cerunt, Patitur igitur oculus mentis quando per inuidiam
vulneratur, quando puluere terrenorum per auaritiam per
turbatur, quando fumo superbiæ molestatur, & quando vẽ
to inanis gloriæ repercuritur, aut grauatur. Ps. Oculos sup
borum humiliabis. Item patitur iste oculus qũ aere calido
mundanę prosperitatis dissoluitur & eneruatur: qñ clarita
tẽ solis (quẽ vult respicer̃). i., p sunditate diuinæ maiestatis
vult perscrutari & inquirere, obtunditur & excæcatur. Esa.
38. Attenuati oculi mei, suscipientes in excelsum. Quando
ẽt obscuritate ignorantiæ obfuscatur, & discretionis lumẽ
in eo cõpingitur & calcatur Ps. Obscurentur oculi eorum
ne videant. Item patitur. Iste oculus, qñ homo vino peruer
sæ doctrinæ inebriatur, quando venere & luxuria maculat,
& qñalis. i. iracundiæ acredine prouocatur. Psalm. Turbatus
est à furore oculus meus. Ista. n. oĩa oculum mentis lædunt,
& spiritum visibilem. i. Spiritum sanctum, seu diuinam gr̃am
in eo corrumpunt, & lumen discretionis per ignorantiã im
pediunt & obtundunt: vt sic possit dicere peccator illud Ps.
lumen oculorum meorum, & ipsum nõ est mecum. Vel dic
ꝙ oculus est prælatus vel religiosus, qui. s. qñque patit dictas
infirmitate vitiorum &c. dic per omnia sicut supra. ¶Ocu
lus quandoq; patitur apostema, quod ex humoribus ad pu
pillam fluentibus super oculi albuginem aggregatur. Et vt
istuc apostema melius curetur, debet medicus collyria miti
gantia apponere ex lacte fęminea, & aqua rosacea oculum
aspergere, lachry mas restringet, & aliꝙb. materiam leuiter
repercutere & nunquã (si materia est multum calida, dolor
fortis) debet repercussiua fortia adhibere, quia alias si mate
ria ad neruum opticum, per quem transit spiritus visibilis re
pcutit, ꝑpetuã cęcitatẽ poterit inducere vel causare. Sic ve
rè in oculo mentis aliqñ gñatur apostema superbiæ & con
gregatio humoris carnalitatis & luxuriæ. Et iõ vt sanetur,
debet apponi collyriũ mitigatiuum dulcis monitionis: lac
dulcis doctrinæ, & aqua rosacea deuotionis & compunctio
nis. Restringi etiam debent lachrymę desperationis, & ad
hibẽda est cõsolatio, spei & ꝑmissio veniæ & saluationis cũ
aliquantula leui & non aspera repercussione timoris redar
gutionis, ne forte si esset excussiua repcussio & correctio, in
duceret cæcitas mentalis obstinationis, & non sanitas salu
tis, vel saluationis. Pł. Turbatus est ĩ ira oculus meus. Vel dic
ꝙ oculi q. sunt membra valde nobilia, & ad regnum corpo
ris instituta, signãt nobiles & principes huius mundi, q. ꝑ
cęrto debilis sunt constantiæ vel virtutis. Nolunt. n. aspere
rangi vel corrigi, imò leniter & suauiter volunt vngi. Co
fessor. n. & ꝑdicator volens apostema superbiæ ab eis tolle
re, dẽt verba mitigatiua & lactea adhibere, & non ipsos de
serue vel fortiter exasperare vel repcutere: ne forte ad de
terius ꝓuocentur, & cęcitatẽ & obstinationem malitiæ ip
sum cõtingit in eis generare. Vel dic ꝙ oculus significat ꝑ
sonã debilem & fragilẽ, q. pro certo si forti repercussioni
moris tangat, ꝑ desperationem faciliter excæcatur: qua ꝓ
cauendum est vt cõfessor in talib. verbis lenitiuis, quã ap
ris plus vtatur. Eccle. 22. Qui pungit, oculum educit lachry
mas. ¶Patientib. in oculis apostema, vtile est capite alto ẽ
mire lucis claritatẽ fugere, vocis emissionẽ vitare, & aqua
claram & calidam potare. Sic verè patienti aliquod vitium
mortale in oculo cordis sui, prodest ei si capite intentionã
sursum erecto ad Deum, per spem & contemplationem dor
miat, si claritatem mundanæ gloriæ vitet, & fugit, si vocem
multiloquij compescat & silentium custodiat, & si aquã cla
ram diuinæ sapientiæ & doctrinæ bibat & hauriat. ¶Oculi
accidit lippitudo, quæ est oculorum suorum viscosa super
fluitas palpebris adhærens, & eas ingrossans, & inuiscãs, &
non oculorum substantiam sed palpebras solas afficiens sic
lippis quippe oculis non pupillę sed defluente humore pal
pebræ ingrosse scunt, sicut dicit glossa super Leu. 21. Et ideo
sicut ibidem exponitur, per istos lippos oculos mundi spiri
tes intelligũtur, qui quamuis pupillam intellectus sanã ha
beant, intantum quod veritatem clare cognoscant atq; vi
deãt, ipsi nihilominus lippitudinẽ & viscosum humorẽ cu
nalis vitæ sustinẽt & cum lippitudine scientiæ lippitudi
carnalitatis habentes. Et ideo ibidem Leuit. 21. præcipitur
ne ille qui habet lippos oculos, vel albuginem in oculo, seu
iugem scabiem in corpore ministrare in tabernaculo per
mittatur. Ad denotandum quod illi à ministerio tabernacu
li ecclesiæ, & à promotionibus & officijs debent repelli, qui
licet virtutis habeant scientiam, vitæ tamen carnalis scabie
lippitudine & albugine sunt fędati. Talib. enim potestdicit
lud Iob 10. Oculi carnei tibi sunt, & sicut videt homo, & tu
videbis. quasi dicat. tu videbis rationabiliter sicut homo on
nimodam veritatem, & tamen oculi tui carnei sunt per ca
nalis immunditiæ voluptatem. ¶Oculo accidit quædam ma
cula rubea, quę fit ex percussione, aut ex re alia punctura
beum sciente. In hac autem infirmitate sanguis est diffusus
dus postquam inflammatio quieuerit, & quandiu dolor per
seuerat, albumen oui est sumendum cum oleo rosato. Ocu
lo etiam accidit alia macula quæ tela nũcupatur, quæ ẽ qñ
humor viscosus defluit ad oculum qui malè discussus, rela
principio non curatus successu temporis induratur, & tela
vel pannus efficitur: à quo pupilla et ẽt tota nigredo occu
pat, et cœcitas introducit. Quæ infirmitas incurabilis effi
tur, si aliquantulum antiquat. Ipsam tñ śm Constant. dire
cens est) dr̃ sanguis extremitatis alæ dextræ columbę, pop
vel hirũdinis rumpere: et fortiter abstergere vel curare. Sic
verè qñ humor viscosus malæ et carnalis affectionis et cogi
tationis, ad oculum mentis defluit: nisi statim per discussio
nem et pœnitentiam curetur, paulatim per malam consue
tudinem durescit, ita quod in telam et pannum. i. in obstina
tam et compactam malitiam se conuertit, et oculum men
tis occupãs, cęcitatem obstinationis inducit, quã nulla me
la medicina pniæ curat, si magno tractu têporis insu
quia sicut dicitur Prouerb. 22. Adolescens iuxta viam suã
etiam cum senuerit, non recedet ab ea. Qñ tamen talis ma
cula peccati vel ignorantiæ recens est, nec adhuc per obdu
rationem et desperationem indurata, tunc sanguis alæ dex
teræ ipsius columbæ Christi. i. memoria sui sanguinis ꝑ
sionis. ꝑficit: et pctĩ maculam rũpit, abluit et abstergit. Ipse
cal. 7. Lauerunt stolas suas in sanguine agni. ¶Sanguis qua
doq; de aliqua venula desudat in oculo, et generat ibi mac
lã rubeã. Ista est macula luxuriæ, quæ ex sanguine et carne
puenit, q̃ oculum cordis inficit, siue oculũ. i. prælatũ vel re
ligiosum turpiter maculat et confundit etc. ¶Lachrymarũ
fluxꝰ accidit ĩ oculis, ꝙ qñ est innoluntarius et cõtinuꝰ, ma
mãgñat passionẽ. Accidit ergo fluxus lachrymarũ inuolũ
tarius aliqñ ex pcussione, aliqñ ex calidi aeris dissolutione,
aliquando ex frigidi coarctatione, aliquando ex fumi ma
dicatione, aliqñ ex puluris perturbatione, aliquando ex humorum
ceparum vel aliorum odoratione, aliquando ex humorum abun-

abundantia & liquefactione, aliquando ex virtutis cõtenti
uæ cerebri debilitate & defectione. Sic proculdubio lachry
mæ compunctionis & doloris, lachrymæ etiam compassio
nis & dulcoris, lachrymæ deuotionis & amoris possunt ex
causis variis prouenire. Ipse. s. n. introducit percussio diuinę
inspirationis. Calida dissolutio charitatis, feruoris & dile
ctionis. Frigidus aer diuini timoris & tribulationis. Fumus
ignis. i. meditatio & memoria ignis æternæ dãnationis. Pul
uis. i. cogitatio nostræ mortis, & pulueręę resolutionis. Acre
do alijodorati. i. memoria diuinę iustitiæ, & suorum iudicio
rum, & suę seueræ correctionis. Abundantia humoris grãe,
& deuotionis, & debilitas contentiuę obstinationis: hoc est
dicta, ceneritudo benignæ affectionis, q. s. nescit lachrymas
retinere, imo solet eas facillimè desudare, sicut bene appa
rebat in illo qui dicebat in Psal. Lauabo ꝑ singulas noctes le
ctum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. Vel dic
ꝙ lachrymæ inuoluntariæ significant desolationem damna
tionis æternæ, quę proculdubio ad modum calidarũ lachry
marum damnatos decoquunt & exurũt. Istarum. n. cã est ca
lor dissoluẽs mali amoris, frigus coarctans mali timoris, fu
mus exhalans mundi vanitatis, puluis perturbãs terrenæ fa
cultatis, humor abundãs carnalis voluptatis, virtus deficiẽs
& nihil cõtinens intemperatæ voluptatis. Ista. n. oĩa lachry
mas æternæ damnationis inducũt, & fletum perpetuæ desо
lationis infligunt Threno. 2. defecerunt præ lachrymis ocu
limei, & Eccl. 22. Pungens oculum educit lachrymas. Oculi
in fup solẽtẽm medicos caligatione molestari, quę est mor
bus adueniens oculis, maximè eorum qui sunt in senectute.
vnde 3. Reg. 34. Caligauerũt oculi eius præ senectute. Isti au
tem sic oculis caligantes, bonum est (si volunt curari) ꝙ ocu
los suos in aqua frigida demergant, & parum in ipsa aqua
aspiciant, quia sic visus valde roboratur. Debẽt fugere vinũ
grossum & dulce; & etiam cibos qui non facilè digeruntur,
similiter non debent comedere erucam, porrum, & ea q̃ ha
bent acrem vaporem. Multum ẽt prodest si quotidie p vnũ
mensem integrum instilleur huiusmodi aqua in oculos, q̃
sit capiendo feniculum virentem, & ponendo intra aquam
pluuialem & relinquendo per vnum diem & vnam noctem
& postea instillando. Profecto per oculos sic laborãtes pos
sumus intelligere religiosos quosdã antiquos & i suis pctis
valde deprauatos, & maximè luxuriæ & auaritiæ: de quibus
dici potest illud 3. Regum 11. deprauatum est cor eorum per
mulieres. Illi pro certo religiosi sunt, aut deberent esse ocu
li iuniorum: vt eos instruant & doceant bonis verbis, suaso
ribꝫ & exemplis: sed certè oculi eorũ caligauerunt, & videre
non pñt, vt dr̃ de Heliæo 1. Reg. 4. Si autem tales volunt sa
nari, bonum est ꝙ oculos suos demergãt in aqua frigida, &
iacę respiciant. i. bonum est ꝙ perfundant oculos suos la
chrymis cõtritionis & pniæ, & non parum, imo frequenter
in eis cogitent, & tandem faciant illud quod dicitur 1. Reg.
3. Flauerunt donec deficerent in eis lachrymæ, & tunc ocu
li eorum. i. cor valde roborabitur in gratia. Item debent fu
mare vinũ grossum & dulce, & cibos duros. i. seminaria luxu
riętnam vt est apud Terentium, sine cerere & baccho friget
venus neq; (propter hanc rationem) debent comedere eru
cam & similia, quia omnia ista mouẽt ad luxuriam. Proderit
etiam si tales quotidie per vnum mensem. i. per residuum to
tius vitæ suæ, instillent in oculos suos. i. in cor suum feniculũ
lum virentem. i. memoriam dominicæ passionis, quæ calida
esse debet vt feniculus ĩ corde eorum; & feniculus iste. i. me
moria dominicæ passionis remaneat per aliquod tempus in
pluuia. i. lachrymis continuè stillantibus vt pluuia.

De Cæcitate. Cap. 11.

CÆcitas est priuatio, seu perpetuum visus impedimen
tũ, q. s. gñatur multis modis. Accidit ergo cæcitas qñq;
ꝑp organi indispositionẽ, ꝑp nerui optici o ppilationẽ, ꝑp
humorum consumptionem, qñq; propter oculorum vulne
rationem, qñque propter lachrymarum effusionem, & sub
stantiæ oculi dissolutionem, quãdoque propter tunicarum
oculi inspissationem, & humorem in oculo compactionem
& indurationem, quandoque propter humoris subtãtialis
deficcationem, quandoque propter spiritus visibilis disgre
gationem. Introducit igit (vt dictum est) cęcitatem oculi in
dispositio, sicut patet in cæcis natis. Neruorum opilatio, qđ

fit quando per supercrescentem humorem trãsitus spiritus
per neruum impeditur. Humorum consumptio, sicut patet
communiter in senibus, vbi ex humoris consumptione he
betatur & auertur visus. Item tunicarum inspissatio, sicut
patet in macula de qua dictum est: Humorum substantialis
deficcatio, & spiritus disgregatio, sicut patet in vrso: q. aspe
ctu peluis candentis ꝙ propter disgregarionem spiritus uisi
bilis, & cõsumptionem humoris crystallini cęcatur. Ego ẽt
puerum vidi, qui deprehensus in igne in cõbustione vnius
domus in qua erat, ex splendore & ardore ignis inuẽtus est
cæcus postquam euasisset. Proculdubio cæcitas significat vi
tium ignorantiæ, vel etiam vitium obstinationis & malitię,
iuxta illud Sap. 2. Excęcauit eos malitia eorum. Istud ergo vi
tium introducit multiplex causa, videlicet quando organũ
mentis est indi spositum per infidelitatem, quãdo neruus af
fectionis oppilatur per carnalitatem, quando humor deuo
tionis consumitur per malæ vitæ antiquitatem, quando ocu
lus ipsius mentis vulneratur per odiꝫ & inuidię peruersitatẽ
quando lachrymis plus debito perfunditur per desperatio
nem & tristitiam, quando macula & duro panno tegitur ꝑ
obstinationem & malitiam, quãdo humor gratiæ consumi
tur, & spiritus. i. spiritussancti donum disgregatur & dispер
gitꝫ perigneã & feruentem auaritiã & concupiscentiam: qa
pro certo quando ignis auaritiæ & carnalis concupiscẽtię
oculum mentis per mala desideria comburit, tunc humorẽ
gratiæ consumit, & spiritussancti dona euacuat & dispergit
& cęcitatẽ ignorãtiæ & obstinatæ malitiæ introducit. Ps. Su
per cecidit ignis: & nõ viderunt solem. Istis igitur varijs &
diuersis modis fiunt cæci mundi peccatores, ita ꝙ illa quæ
ad salutẽ pretinent, videre nesciunt, nec illa respiciunt aut
attendunt. Zachariæ 11. Percutiam omnem equum cæcitate.
¶Secundum Constantinum, inter omnes passiones miserabi
lior est ipsa cæcitas. Ista est. n. quæ decipit cæcum in appre
hendẽdo in iudicando, in eligendo. In apprehẽdendo. n. de
cipit imaginatiuã, de albo. n. imaginatur ꝙ sit nigrũ, & ecõ
uerso. In iudicando vero decipit uirtutem deliberatiuã. De
liberat. n. quandoq; penes se ire ad orientem, & vadit ad oc
cidentem. Item in eligendo decipit in virtutem affectuũ, qa
quandoq; oblato sibi denario cupreo & aureo, quamuis af
fectat aurum eligere, quandoq; tamen cognoscitur loco au
rei cupreum accipere. Proculdubio talis cæcitas videtur es
se pctũ, quia. s. istud est quod lucem gratiæ solet tollere, &
rõnis iudicium hebetare. Talis. i. cæcitas peccati decipit ani
mam in imaginatione apprehẽsiua, in deliberatione deter
minatiua, in affectione electiua. Cæcus. n. i. peccator decipit
in imaginando, æstimat, n. de rebus nigris ꝙ sint albę, & ecõ
uerso, qa ꝑ certo res mundanas quæ sunt nigræ, obscuræ &
viles reputat esse albas, claras & nobiles, & econuerso spiri
tualia, q̃ sũt alba, clara, nobilia & vtilia, reputat nigra, vilia
& inutilia. Iste decipit in ordinando & deliberando, qa pro
certo sæpe fit ꝙ peccator deliberat ire finaliter ad orientẽ
paradisi, vtpotè quia in fine pœnitere proponit, qui tñ vadit
ad occidentem inferni, vtpotè quia sine pnia moritur, & de
cedit. Thre. 4. Erraverunt cæci in plateis. Item decipitur in
eligendo & affectando, qa per certo inter duos denarios si
bi oblatos, cupreum. s. aureũ. i. inter bona tęporalia & ęter
na non bene eligunt, qa qñq; & cõiter cupreum pro aureo
. i. mundum pro paradiso eligũt, & æternis cõtemptis tępo
ralia apprehendunt. Iõ de talib. br̃ sic deceptis dr̃. Sopho. 1.
Ambulabunt vt cęci, qa dño peccauerunt. ¶Cæcus multas
habet conditiones. Cęcus. n. sæpe est securus ubi esset timen
dum, & ecõuerso, sæpe est timidus vbi nihil est metuendũ,
qa. s. nõ videt periculũ, est securus, & qa cãm securitatis nõ
videt est iõ timidus: Item cæcus nunq̃ solet rectè incedere,
pedẽ. n. sæpe eleuat, ubi eũ dẽret deprimere. Ipsum ẽt econ
uersquandoque deprimit, ubi debuerat eleuare. Iste ẽt faci
limè offendit, & ideo vndique palpando manu & baculo
viã quærit. Et breuiter, cęcus raro securus aliquid agit, imò
vt communiter in cũctis dubitat & timet. Talis est peccator
& maxime ignorãs & sapientia denudatus. Talis enim raro
solet securus esse, lux enim gratiæ causa securitatis est, & iõ
quia peccator luce gratiæ caret, nunquã ꝑprie securus est.
Timet enim etiã non timenda, quia scilicet peccator timet
semper mundi tribulationem, pœnitentiam & correctionẽ,
fortunæ delectionem, & mortis consumptionẽ, qa sicut di

citur

citur Iob.15.Sonitus terroris in auribus impij,& cũ pax sit, inimicitias suspicatur.Et tamen ista nõ sunt á sapiente timẽda,sed æquanimiter tolleranda quia sicut dicitur.1.Ioan.4. Perfecta charitas foras mittit timorem. Virtus.n.spei talib. deficit,& iõ etiam vbi timendum nõ erat,quilibet pertimescit.Psal.Trepidauerunt timore vbi erat,timor. Et breuiter homo peccator & sceleratus nunquam est securus, nihil.n. audet securè agere vel sperare,imò solet in omnibus dubitare,sicut patet in malis officialibus & tyrannis & etiam in latronib.iniquis.Sonitus enim terroris in auribus impij,vt dictum est.Isti etiam quia inferni & peccati pericula non perpendunt,etiam vbi timere debuerãt,scilicet in mundi prosperis,securi sunt,& dum lætantur in prosperis,ad aliquod periculum nõ attendunt.Eccl.8.sunt impij q̃ ita securi sunt, ac si iustorum facta habeãt.Igitur tales solent in via morum offendere,& ad offendicula bonorum tẽporaliũ pedes affectuum per desideria allidere,pedesq; affectionum sæpe solent ad terrena deprimere, vbi ipsos ad cœlestia debuerant erigere,& etiam ipsos per superbiam solent eleuare, vbi p humilitatem ipsos debuerant depressisse.Tho.11.Surget cęcus patet cępit offendens pedibus currere. ¶Cæcus semper
4 solet omnia palpare,& quia semper est dubius, semp solet manu vel baculo prætentare. Cęcus etiam non sibi sed alteri de se solet credere,& cani vel puero regimen sui dare.vñ ẽt sæpe fit quòd ad transeundum põtem vel aliud periculũ cogitur credere magis cani q̃ etiam sibijpsi. Cæcus etiã non solet erubescere,quia scilicet cum neminem videat,nullũ æstimat se videre. Vnde quandoq; nudus & discoopertus iacet & tectum se æstimat,& cum videat ab hominibus,latere se credit.Sic vere peccatores qui spiritualiter cæci sunt,omnia aliorum facta palpare & inuestigare volũt & quicquid fit de alijs,scire & attractare cõtendunt Esa.59. Palpauimus quasi cęci parietẽ,& quasi absq; oculis attrectauimus.Tales ẽt sui iuris,ppriè nõ sunt,imò pueri.i.carnis & canis insatiabilis.i.diaboli vel mundi dominio subsunt ipsiſq; obtemperant & obediunt,& ab eis regi,duci & ordinari se pmittũt, eorumque malis suggestionibus & tentationibus obediunt atque credunt,sicut de Thobia cæco dr Tho.11. quòd cepit offendens pedibus currere data manu puero. Tales etiam non erubescunt,dato q̃ nudi & manifesti videantur,q̃nimò quamuis opera sua mala notorie faciant, ita tamen sunt hebetes,q̃ non videri vel attendi ab alijs opinantur.Quod potissimè patet de luxuriosis,& etiã de vsurarijs,qui opera sua credunt latere,licet ipsa cõtingat omnibus apparere,& qa ipsi vilitatem propriã non vident nec aduertunt iõ alios ipsa attendere nunquam credunt.Gen.2. erat enim vterq; nu-
5 dus,& nõ erubescant. ¶Cęcus oculos suos soli aperit faciẽ que istam ad cœlum erigit,& tamen lumen ipsius nunquam sentit,& dato q̃ solis radius cæco oculo se præsentet,lumẽ tñ eius non percipit neq; videt.Sic verè pctor cæcus & obstinatus q̃q; faciem voluntatis & oculos rõnis ad deum p aliquales cogitationes solet erigere, lumẽ tñ gręe nunq̃ solet recipere,sed in cæcitate obstinationis ppetuæ remanet, sicut patet de mundi sapientib.q̃ bñ de Deo & de salute sua aliqñ cogitant,& tñ cor suũ a malicia nunq̃ mutant,imo dato q̃ radius diuinæ gręe sp ipsis se pñtet,vt eos saluet & illuminet,illi tñ illuminationem ipsius nõ recipiunt neq; curãt, imo in mentis cęcitate vsq; ad mortis terminum pseuerãt.
6 4.Re.6.Percute obsecro gentẽ hanc cęcitate. ¶Cæcus puerum ductorem suum q̃q; verberat vel offendit, ipsa tamen verbera aliquotiens dure luit. Puer enim verberum non immemor,ipsum in põtis medio vel in aliquo periculo dimittit,& fugiens,viam euadendi periculum nõ ostendit.Sic verè cæcus & obstinatus peccator,puerum Iesum ductorẽ & rectorem suum nõ cessat per diuersa crimina offendere, & ipsum malis suis opib.uerberare,iuxta illud Apostoli ad Hebre.6.rursus crucifigẽtes filium Dei sibimetipsis.Sed pro certo iste puer finaliter de ipsis cæcis peccatorib.se vẽdicat,qa post linguam dissimulationem & patiẽtiam sibi parcens,iniurians recogitat,& in periculo mortis,in põte.s.& in puncto per quem poterant ad cęcum transire,ipsos,solet dimittere,gram suã eis non infundere, nec contritionem vel pœnitentiam,per quam euadant periculũ,ostẽdere, sed potius ipsos dimittit in mẽtis suæ obstinatione & cęcitate manere & mortis æternæ periculo subiacere,& tunc ppriè ipse, mi
ser peccator cæcus & desperãs & ductore priuatus,& in periculo dimissus,poterit dicere illud Gen.27. puer nõ cognouit,& ego quo ibo? ¶Cæcitas aliquas habet laudabiles precates.Solet.n.cęcus eo q̃ visu nolit carere,itactu & auditu & memoria plus vigere,sicut ego de quodã cæco vidi. q̃ si semel hoiem tetigisset, etiã post annũ ipsum solum cognoscebat.Et sicut de alio audiui,solo auditu didicit ciũ ecclesiasticum. Qui aũt in uno deprimit,in alio remedi tur.Vnde etiam de Demetrio philosopho legitur q̃ Athenis fecit sibi oculos erui vt vegetatiores cogitationes haberet. Vel ut dñt alij ne mulieres cõcupisceret,vel vt alij asserunt ne malis ciuibus bene esse videret. Visus enim potẽtiã concupiscentiæ cã esse.Et ideo multi sunt quibus plus placeret cæcitas q̃ videre iuxta illud Io.9. Si cęci essetis,non haberetis pctũ.Ista ad litterã possunt allegari ad consolationem eorum,quia proculdubio oculi sunt irritamẽta & incitamenta vitiorum.Ipsi sunt enim sicut quædam fenestræ,per quas intrant latrones.i.mundi cupiditates ad animam. unde Hieremie 3.Oculus meus depredatus est animam meã.Et Hiere.6.Mors intrat per fenestras.Vel ista possunt dici de cæcitate ignorantiæ & simplicitatis, quantum ad exteriora mundi negotia, quia proculdubio qui quantum ad exteriorẽ visum.quantum ad exteriorem sapientiã cęci sunt,in interioribus lis q̃ ad salutem & conscientiam pertinet,clarè cernunt & auditu subiectionis,tactu compassionis, memoria gratiæ actionis,plus alijs solent vigere,qa visu mundanæ sapiẽtiæ magis inueniuntur carere.Esa.29. Oculi cæcorum videbunt. Visus.n.mundani sensus solet quãdoque multarum illatarum & cautelarum & multorum appetitus causa esse,& damnationem animæ inducere & causare.Et iõ de Christo legitur Marci 8.q̃ accesserunt ad Deũ cęci & claudi,& sanauit eos.Et sic loquitur Matthęi.5 Si oculus tuus.i.mundanus sensus scãdalizet te(supple mala ostendendo & suggerendo) erue eũ,& proijce abs te.Ideo Sene.de cęcitate dicit,in lib. de remedijs fortuitorũ.Oculos (inq;) amisisti hẽ ipsa non suas uoluptates.an nõ itelligis partẽ esse inocẽtię cęcitate

De Surditate. Cap. 12.

SVrditas est defectus auditus & priuatio, qui secundum Constantinum ianua mentis est, qui quandoque contiter aufertur, qñq; diminuitur,aut grauat.Nerui.n.auditus qñq; humorib.opilant,& sic auditus in toto vel in parte pedit.Sic uerè sæpe fit q̃ humores carnalitatis, vel ex ista terrenæ facultatis, in neruos affectuũ nostrorum permalis cõplacentias se immittunt, & sic surditatem obstinationis iducũt, ita q̃ auris cordis nr̃i nec audire verbũ Dei,nec cordere veritati,nec obedire mandatis prælati volumus.Psal.Sicut a lpidis surdè obturantis aures suas. Vel dic in bono quando humor diuinæ gratiæ neruum effectus,& discretionem claudit,tunc surditatẽ patientiæ introducit, qua fit homo conuitia & improperia nõ audit ita parum curat,ac si non audisset,& tanq̃ surdus dissimulat atq; transit. Quod etiã in detractionibus & adulationibus debet esse,scilicet .n.nos exhibere debemus etiam communiter vt dictũ est,rias non intendamus,nec uerba adulatoria uel detractoria faciliter audiamus. Ps.Ego autem tanquam surdus non audiens,& sicut mutus non aperiens os suum.¶Aliquando tant uermes in aures,uel libidem ex compactis humorbus generantur,& tunc pruritus & titillatus sentitur,& quasi quodammodo patiẽs prurigine delectatur.Sic uere multi sunt qui in auibus & auditu suo,vermes idest mordaces detractores admittunt, & in eorum loquutionibus pruritum & delectationem sentiunt, ipsiſq; gratificantur applaudendo vnde Apostolus 2.ad Timothæum 4.Coacernabunt sibi magistros prurientes auribus. ¶Surditas si a iuuentute huius incurabilis est, etiam si per triennium perseueraverit, guratur . Super omnia autem ad surditatem amouendã alleuiandam ualet balsamum auribus instillatum. Sic surditas obstinationis,si fuerit antiquata uix, opere curanda .i.ministerio hominis potest ad sanitatẽ reduci.Miraculum diuinum est quãdo ille q̃ est a iuuẽtute ab auditu verbi Dei & obedientiæ Dei & plati,penitus obsurdatus,& vitijs duratus,audiat & obediat sicut decet,sicut de Christo dicit Mar.7.q̃ surdos fecit audire,& muros loqui inter omnia ego quæ talibus surdis & obduratis possunt ad salutẽ prodesse

re, summè proficit balsamum diuinæ misericordiæ eorũ auribus instillare,& in eis de Dei misericordia prædicare.Vel balsamũ liquorũ & dulcorẽ benignæ monitionis significat q̃ pro certo aures surdas & obstinatas melius ,puocat,& ipsas ad bonum aperit & inuitat.Esa.35.Aures surdorũ patebunt.Vide supra de aure in fine,& supra de sensu audit⁹ &c.

De Fœtore. Cap. 13.

FOetor accidit in naso,& in ore.In naso.n.accidit præcipuè ex quadam infirmitate quæ polypus nuncupat. Humores.n.grossi & uiscosi descendunt ad chartulas narium; ibiq; spongiosa porositate narium imbibunt,& ibi diuturnj tatis temporis & actione caloris condensantur, & quasi in fungosam carneam commutantur,quæ tandem corrumpitur,fœtorem horribilem spirat, aerem contiguum infi-
2 cit,& odoratum aliorum grauat, & neruos odorabiles ita obstruit & obturat,vt etiam ipse patiens proprium fœtorem non percipiat,nec etiam inter fœtores & odores discernat,imo penitus nihil sentiat.Et est polypus infirmitas cornrosiua,á polypo pisce dicta,qnæ nares corrodit & dissipat, & totam faciem (nisi ponatur remedium) destruit & deturpat.Per istam infirmitatem potest luxuria designari.Ista.n.p cunctis vitijs fœtet,& fœtorem infamiæ semper hẽt.Ista est .n.polypus,qui nares & nasum.i.sapientiam & deuotionem deuorat,faciem conuersationis dehonestat,neruos discretionis & sensus obturat,intantum q̃ polypo sus uel luxurio sus fœtorem suæ propriæ infamiæ nõ percipit nec cogitat, & inter fœtorem luxuriæ & odorem castimoniæ,nõ discernit nec iudicat:Corruptus.n.humor malæ affectionis indurat,per diuturnitatem obstinationis putrefactus, & in carnem conuersus per vitium carnalis luxuriæ & infectionis, fœtorem infamiæ diffundit, odoratum discretionis obtu-
3 rat & claudit, & sic miser peccator propriam suam infamiam nõ percipit neque sentit.¶Fœtor oris accidit ex multis causis,videlicet quandoque ex gingiuarum corruptiõe, quandoque ex oris vlceratione & pustulatione,& quandoque ex thoracis mala habitudine,& spiritus mala dispositione,quandoque ex humorum stomachi putrefactione,quandoque ex totius corporis infectione,sicut patet in leprosis, quorum anhelitus est fœtidus & infectus,quandoque ex fœtidorum comestione, vt patet in comedentib. alia & similia.Quia per os intelligitur locutio,iuxta illud Apoc.14. In ore eorum non est inuentum mendacium:bene & congruè per fœtorem oris põt intelligi infamis deformis deformitas verborum & locutionum,Os enim illi dicitur fœtere,q̃ fœtida uerba,turpia mendacia & infamia nosc itur eructare.Fœtor ergo talium verborum,ex diuersis prouenit causis,videlicet quando gingiua mentis per hæresim corrumpitur,quando os per detractionem vlceratur, quando pectas per iracundiam inficitur,& quando cor per malas cogitationes ad malè loquendum disponitur,qñ stomachus affectionibus per luxuriam inficitur,qñ totus homo per infamiam est corruptus,& qñ rebus fœtentib.i.malis operibus est cibatus.Ex his,n omnibus fœtor oris, & inhonestas uerborum sequitur,& mala & improba locutio generatur. Esa.34. De cadaueribus eorum ascendet fœtor.
Dolor dentium,vide supra de dentibus.§.7.& 8.

DeLocutione. Cap. 14.

1 LOcutio multipliciter impeditur,& hoc quando lingua calore neruos corrugante,uel frigore cõstringente paralyticatur,quando humore relaxatur,quando apostemate grauatur,& quando pustulis ulceratur.Ista enim omnia facunt hominem mutum,uel saltem in loquendo multipliciter impeditum.Vnum tamen aduertendum est,q̃.s.omnis q̃ naturaliter est surdus est similiter mutus:nam qui audiendo verba formarinõ didicerit,ipsa necessario formare postea ignorabit.Sic verè lingua ecclesiæ.s.prælatus uel prædicatoqui alios habet instruere & docere,iste inquam potest fieri mutus,& ad loquendum,docendum & prædicandum,impetus propter multa.s.propter calorem auaritiæ, propter frigus pigritiæ propter apostema superbię,propter relaxationem & humectationem luxuriæ,propter pustulas & ulcerationidiæ,necnon propter surditatem ignorantiæ. Qui.n. ad audiendum & discendum in iuuentute fuerit surdus, necesse est q̃ ad loquendum, prædicandum & docendum, postea fiat mutus.Marc.7.Adducunt ei surdum & mutum.Vnde breuiter aliqui sunt qui loqui nesciunt,& alios doccre nõ possunt propter paralysim pigritiæ.Aliqui non audient: qa patiuntur relaxationem luxuriæ.Alii non dignantur: qa patiuntur apostema superbiæ.Alii non volunt,quia patiuntur vlcera inuidię.Alii nesciunt,quia patiuntur surditatẽ ignorantiæ.Pſ.Factus sum sicut surdus non audiens, sicut mutus non aperiens os suum.

De Raucedine Cap. 15.

RAucedo accidit in locutione,& in voce.Et fit generaliter tribus modis.s.ex spirituum & uirtutum debilitate & defectibilitate,sicut patet in illis qui diu fuerint infirmi,& in illis qui multo ieiunio sunt attenuati. Item ex siccitate,contractionem & asperitatem seu inæqualitatem arteriæ inducente,& spiritum,ne liberè transeat offendente. Item ex humiditate phlegmatis & sanguinis in uasis abũdãte,& arterias coarctante.Ista.n.oia liberum spiritus transitum impediunt,& asperitatem vocis faciunt & sic raucedinem.Raucedo quæ est vox dissona,aspera et nõ placida,potest significare inepitudinem locutionis,et doctrinæ et pdicationis,necnon impedimentum laudis,et gratiarũ, et orationis,et confessionis.Oratio.n.et confessio, laus et gratiarum actio,doctrina que et prædicatio,sunt quædã spirituales voces,quæ pro certo in multis per vitia rauce sunt, et deformantur,et adeo q̃ nec Deo nec mundo gratæ aut cõsonæ efficiuntur.Et hoc pro certo ficũtales, spiritum idest Spiritus sancti donorum et virtutum patiuntur debilitatem et paucitatem.Item quando præ siccitate indeuotionis patiuntur nimii frigoris asperitatem,et in iustitiæ inæqualitatem.Item quando præ abundantia humoris diuitiarũ et deliciarum,patiuntur arterię idest mentis constrictionem et depressionem per cupiditatem et carnalitatem, quia proculdubio carnalitas,cupiditas,iniustitia et iniquitas, indeuotio,et spirituum seu virtutum tenuitas, faciunt vocem hominis raucam, et Deo et hominibus dissonam et in gratam.Psal.Intrauerunt aquæ usque ad animam meam labora ui clamans, rauce factę sunt fauces meę. ¶De raucedine quæ causatur quando lupus homini appropinquat, vide infra de lupo.§.

AVgina vulgo squinantia.vide supra titu.de gutture duobus vltimis.§.

SPirandi difficultas.vide supra depulmone,in fine,et supra de anhelitus.§.vlt.et supra de anima.§.vltimo.

SPuti infectio, et cętera.vide supra de lingua duobus ultimis.§.

De Cardiaca. Cap. 16.

CArdiaca syncopis nihil aliud est quam tremor cordis Syncopis autem est interpellatio motus cordis.Causatur ergo tremor cordis multiplici causa videlicet ex dissolutione et euaporatione spirituum ipsius cordis. Et aliquãdo ex humore in pulmone abundante,et substantiam cordis comprimente,et motum ipsius impediente,et ipsum tremere (cum se alias monere nequeat,cõpellente. Aliqñ fit ab hepate debitum nutrimentum cordi non mittente. Aliquando ex aliorum membrorum colligantia,sicut à cerebro vel stomacho malos fumos ad cor destinãte. Aliqñ ex fumo melancholico inficiente et spiritum perturbante.Tremor cordis põt signare tristitiam et desperationẽ quos ,pculdubio multa pñt introducere et causare.Et primo quidẽ defectus, carentia,et exhalatio spirituum.i.Spiritus sancti et charitatis,à corde:quia pro certo vbi deficit charitas et Spiritus sãctus,necessario deficit spes,et sic per consequens uenit timor.Pſ.Timor et tremor uenerunt super,me et contexerũt me tenebræ,supple desperationis.Item accidit qñ cor multitudine humorum.i. vitiorum comprimitur, et pondere eorum taliter grauat,q̃ timore damnationis constringitur et a dilatatione spei et charitatis cessat, et per desperationem tremere compellitur et arctatur.Vnde de talib. qui ex compressione humorum.i.est considerationc suorum peccatorum incidunt in desperationem,dr Iob 15.Non credit, q̃ reuerti possit de tenebris ad lucem, circunspectans vndique gladium.Item dico q̃ tremor desperationis accidit ex defectu

defectu nutrimẽti cõsolationis & doctrinæ, qñ. ſ. ab hepate. i. à plato vel ꝑdicatore non recipit cõsolationis & ſciæ nutrimentum. Multi. n. ſunt qui ꝓpter defectum eruditionis & cõsolationis deſperent. Iõ bene dicit Apoſtolus ad Ro. 15. Per patientiam & cõsolationem ſcripturarum ſpem habemus. Item accidit ex colligatione aliorum membrorũ .i. ex congregatione malorum, ſociorum, à quib. ſ. mali fumi. i. mala conſilia euaporant. Accidit inſuper ex fumo melancholico. i. ex mala opinione, & fatua imaginatione, q̃ ratione ĩficit arq; turbat. Pſ. Turbati ſunt oẽs incipientes cor corde. ¶ Syncopis ſeu ſpaſmatio, qñ. ſ. homo quaſi mortuus
2 afficit, ita q̃ nihil ſentire vł, accidit aliquotiẽs ex ſubito dolore, & timore cor conſtringente. Aliqñ ex gaudio in corde ſpũs diſſoluente. Aliqñ ex nimio ſudore. Aliqñ ex venæ cordis opilatione. Aliquando ex nimia repletione. Aliquãdo ex nimia exinanitione. Per ſyncopim quæ eſt interuallũ & interpellatio motus, intelligo peccatum, quod. ſ. quotiẽs accidit, vitam gratiæ intercipit, motum bonorum operum tollit, & per incompaſſionem & incompunctionem hoiem ſpaſmatum inſenſibilem facit. Iſtam ergo peccati infirmitatem, introducunt, multa. ſ. timor deſperationis, gaudiũ mũdanæ cõſolationis, ſudor & emiſſio malæ cogitatiõis, opilatio venæ. i. oris, hoc eſt dictu abſtruſio obſtinationis & impedimentum confeſſionis, repletio temporalis poſſeſſiõis, inanitio. i. carentia nutrimenti doctrinæ gratiæ & deuotionis. Ex iſtis. n. cauſis cor ſpiritualiter deficit, & tota mentis conſtantia ſpũaliter euaneſcit. Pſ. cor meũ dereliqꝫ me. ¶ Cõ
3 tra tardiacum morbum & ſyncopim, euacuata primo materia peccante, valent multa, ſ. Margaritæ, os de corde cerui, lignum aloes & ambra. Sic verè contra deſperationis & aliud quodcunque peccatum, facta primo euacuatione cõfeſſionis, valet Margarita. i. beata virgo & deuotio ad ipsã, os conſtantiæ & fortitudinis, q̃ & cuius exemplum in corde cerui. i. Chriſti reperiri poteſt, lignum aloes ideſt memoria crucis Chriſti, & ambra quæ ſit de ſemine balenæ ideſt ſemen & influentia verbi Dei

De Febribus. Cap. 17.

1 Febris Secundum Conſtantinum eſt calor in naturalis à corde exiens, & per totum corpus arterijs mediantibus ſe diffundens, ipſius corporis actionem impediens atq; turbans. Et quia in corporibus humanis tria ſunt. ſ. quædã ſubtilia, ſicut ſunt ſpiritus: quædam ſolida. ſicut ſunt humores, quædam ſolida, ſicut ſunt membra ideo triplex febris in corpore generatur. ſ. Ephemera, quę fit ex diſſolutione & calefactione ſpirituum. Putrida, quæ fit ex corruptione humorum. Ectica, quæ fit ex conſumptione membrorum. Et ſic Conſt. & Gal. ephemeram comparant ventro calido, à quo locus in quo fuerit incaleſcit. Putrida ſimilis eſt aquæ calidę, quæ poſita in vaſe frigido ipſum facit calefieri. Ectica vero ſimilis eſt vaſi calido, quod aquam frigidã immiſſam calefacit. Quia. ſ. ſpũs ſicut ventus calefaciũt corpora in ephemera, humores ſicut aqua calida in putrida, membra vero ad modum contentiui vaſis calefaciunt cor, ſpiritus & humores in ectica. Proculdubio per talem calefactionem poteſt intelligi cõcupiſcentia mẽtis, & feruor affectuũ, & intẽpantia deſideriorũ. Ex iſta. n. triplex febris particularis. i. triplex particularis cõcupiſcẽtia gñat. ſ. cõcupiſcentia eminẽtiarum, hæc eſt ſuperbia. Concupiſcẽtia deliciarum, hęc eſt luxuria. Concupiſcentia diuitiarum, hæc eſt auaritia. Superbia. n. eſt ſicut ephemera, quæ eſt ſpiritꝰ. i. in reb. vanis, inanib. & ventoſis. 1. Reg. 16. Exagitabat Saul ſpũs nequam. Luxuria eſt ſicut febris putrida, cuius materia ad littera eſt in fœdis humorib. Leu. 15. Vir qui patitur fluxum ſeminis, immundus erit, & tunc iudicabitur huic vitio ſubiacere, cum carni illius adhęſerit atque concreuerit fœdus humor. Auaritia vero eſt ſicut ectica, cuius materia ſunt res ſolidæ ſciſſicet poſſeſſionis & metalla, quæ etiã per ſollicitudines, ſuos deficcat & attenuat poſſeſſores. Aggæi. 2. Vocaui ſiccitatem ſuper terrã. Et ſic breuiter dico, ꝙ eſt triplex febris corporis. i. triplex mala inflammatio & calefactio mentis, de quo
2 Eccl. 26. A tribus timuit cor meum. ¶ Ephemera eſt febris accidens ex diſtemperantia ſpirituum, dicta ad ephemera bel ua marina, q̃ eadẽ die qua naſcitur, moritur. Et dr̃ ab hemera græcẽ quod eſt dies, vnde dr̃ ephemera, quaſi vnius diei

1 ¶ Febres q̃ñq; ſunt ſimpliſces, & q̃ñq; cõpoſitæ. Vnæ tñ caute la ipſe adhibenda, qa ſi febris eſt ſimplex, ſimplex dẽt eſſe medicina, ſiãt cõpoſita eſt febris, & medicina compoſita de bet eſſe. Sic verè febris pctõrũ eſt aliqñ maior, aliqñ minor, aliqñ ſimplex, aliqñ duplex, ſed iſtud dẽt eſſe generale, qa. ſ. per medicum confeſſorem ꝓ ſimplici, & non enormi peccato, ſimplex & leuis medicina pœnitentiæ detur. Si vero culꝑ ſit maior, & duplior, & pœnitentia duplicetur. Deute. 25.
4 ſuꝫ mẽſurã culpę erit, & plagarũ modus. ¶ Quatuor ſunt ſpẽs febrũ, ſ. quotidiana, quæ ꝓuenit ex phlegmate, & quotidie affligit, nõ tñ cõtinuè. Cõtinua, q̃ ꝓuenit ex ſanguine, & continuè affligit. Tertiana, q̃ ꝓuenit ex corrupta cholera, & de tertio in tertium diem lædit. Quartana, q̃ procedit ex melancholia corupta, & de quarto in quartum diẽ afflictionẽ inducit. Per iſtas quatuor febres intelligo quatuor genera peccatorum. Et prima quidẽ febris pctí eſt pigritia, quæ eſt infirmitas quotidiana. quotidie. n. patimur iſtũ morbum, licet interuallum aliqd habeamus. i. licet qñq; bona aliqua faciamus. Ezec. 30. Alexandria erit diſſipata, & in mẽphis angu ſtiæ quotidianæ. Scd̃a febris & luxuria, quæ. ſ. bñ ſequitur ex prima, & hæc eſt continua, quę ex ſanguine delciarũ ſurgit, & ſ̃adtu vel habitu poſſeſſores ſuos cõtinuè fatigare vł. Luxurioſus. n. cõtinuè peccat vel actu uel affectu. ad Rom. 9. Triſticia mihi eſt magna, dolor continuus cordi meo. Tertia febris eſt auaritia, & hæc eſt tertiana, q̃. ſ. introducit cholera. i. temporalis ſuba, quæ urit more choleræ poſſidentem. Iſta. n. de tertio in tertium diẽ lædit, quia. ſ. auaritia tres habet dies, laborem in acquirendo, timorem in poſſidendo
5 dolorem in perdendo, ut de auaris dicatur illud Nume. 33. Ambulauerunt tribus dieb. per deſertum errantes. Quarta febris eſt deſperatio ſeu triſtitia, & iſta eſt quartana. Iſta. n. ex melãcholia. i. timore procedit, & quatuor dies. i. quatuor puncta ſeu partes hẽt. ſ. mentis obſtinationẽ, Dei miſericor diæ obliuionẽ, cæcitatem ignorantiæ, & contemptũ pœnitentiæ. vnde Eccl. 37. Verbum neq; imutabit cor, ex quo partes quatuor oriuntur. Deſperatio. n. eſt quartana, quæ. ſ. tardius & rarius cæteris febrib. i. cæteris vitijs accidit, & cum acciderit, magis durat, & difficilius ſanatur & recẽdit. Hier.
6 30. Inſanabilis eſt dolor tuus ꝓp multitudinem iniquitatis tuæ. ¶ Hõ qui quartanã patitur, multa incurrit peſſima accidentia. ſ. corporis grauitatem, ciborum indigeſtionẽ, cruriũ grauedinem, vigiliarum inſomnietatem, timorem in ſõnis, liuiditatem vultuum, tumorem ſplenis, dolorem lumborũ, & fortitudinẽ appetitus cibariorum. Quartana ſignificat pctũ. quod quatuor hẽt, ſ. cogitationem, delectationem cõ ſenſum, & operationem. Ille ergo qui iſtam quartanam patitur, multa mala incurrit, videlicet grauitatem, & ponderoſitatem pigritiæ, indigeſtionẽ morũ, vigilias uariarum ſolicitudinum, & laborum, liuiditatem & deformitatẽ vngiũ .operum, triſtitiæ timorem, ſuperbiæ tumorem, inuidię dolorem, auaritiæ appetitum, & ardorem, & ciborũ bonorum temporalium inſatiabile deſiderium & feruorem. Prou. 13.
3 Venter impiorum inſatiabilis. ¶ In febribus acutis ſi accidit conſtipatio vẽtris, magnum eſt periculum. Fluxus vero ſanguinis e naribus, eſt bonum ſignum. etiã fluxus ventris contrarie motionis remedium. Sic verè in peccatore febricitãte, & concupiſcentijs inflammato, periculum damnationis eſt quando venter ſuæ cõſcientię p obſtinationem cõſtringitur, ita q̃ per confeſſionem emittere corruptos humores viciorum non põt. fluxus vero, & ſolutio conuerſionis ,pfi-
9 cit, & mortis & damnationis periculum tollit. ¶ In febribus acutis nihil eſt de vera quiete, habent tñ aliquid de falſa quiete, multum vero de anguſtia, & labore, ſicut de medio hemitriteo, patet q̃ habet triginta horas in ſummo labore, & nõ niſi duodecim in falſa quiete. Iſta poſſunt applicari, q̃ infebre, & ardore ambitionis, auaritiæ & luxuriæ, nunquam eſt aliqua nera quies, ſed etiã de falſa quiete delectationum eſt ibi valdè modicũ, reſpectu laborum & deſolationum, quia
1 .ſcꝫ peccatũ generaliter plus habet de dolore, q̃ de dulcore, & in præſenti, in futuro uero uerificabitur illud Aug. Metãneum eſt quod delectat, ſempiternũ aũt quod cruciat.
10 ¶ Multa ponuntur hic de materijs, cauſis ſingulis, curis & remedijs febrũ, de quibus hęc ſolum quę ſupra dicta ſunt
11 ex eadem cã contingunt. Eſt. n. horripilatio quædam præ-

ua diſpoſitio ex febrili materia contingẽs, actiones febriles prænunciãs & ꝓcedens. Et dr̃ horripilatio ſm. Iſid. quaſi horrida pilorum erectio. Fumus. n. de materia frigida reſolutus, nobiles neruos tãgit, ipſoſq; lædit & ſtringit, & in ſuis actionibus impedit, & ita tremere corpus facit. Qui ẽt frigidus fumus ad cutis ſuperficiem ſe extendẽs, partes cutis rettringit, & ſic capillos erigi, & horripilari facit. Qđ ẽt accidit in forti timore, vbi. ſ. calor ad cor repeęcutitur, & ſic corporis ſpficies depauperata calore cõtrahitur, & pili ſicut dictũ eſt eriguntur. Talis morbus vł eſſe timor ſeruilis, & deſperatio ſalutis. Qñ. n. de materia frigida. i. de frigore infernaliũ tormentorũ reſoluit fumus. i. conſideratio nimis frigida, & auſtera, quæ calorẽ charitatis ſolet fugare, & ſuperficiẽ mẽtis cõſtringere, & ſic capillos affectionis à ſua planitie mouere tremorẽ dubietatis, & timoris, nocnõ horrorem, & terrorem deſperationis ſolet inducere, & cauſare. Iſte eſt. n. rigor qui febrem æternæ dãnationis ꝓcedit, ipſam q; prænunciat, & inducit. Sap. 5. Videntes turbabuntur timore horribili.

De Paſſionibus ſtomachi. Ca. 18.

1 Circa membra nutritiua, ſicut eſt ſtomachus, varię accidunt paſſiones, ſ. faſtidiũ, buliſmus, vomitus & ſingultus. Eſt aũt faſtidium ciborum acq; potuum inuoluntaria abominatio, virtuti nutritiuæ maximum inferens nocumẽtum. Vñ dr̃ faſtidium, quaſi faciens tedium. Faſtidioſus. n. hõ ſolet inuenire tedium, in quo alter inuenit oblectamentum. Cãtur aũt iſtud faſtidium, ex ſpirituum defectione, vel ex neruorum opilatione, vel ex humorum repletione. Spiritus. n. ſunt inſtrumenta virtutum, & iõ virtus appetitiuæ neceſſario langueſcit. Nerui ẽt ſenſibiles delectationẽ in cibo ſentiunt, ꝓp qđ appetitum ꝓuocant & faciunt, & iõ qñ opilantur, & impediũt, neceſſe eſt ꝙ appetitus tollat, & faſtidium generẽt. Vacuitas ẽt, appetitus ſolet cã eſſe, & iõ ſi orificiũ ſtomachi malis humoribus repletum fuerit, neceſſe eſt faſtidium adeſſe, & deſiderium deperire. Per iſtam infirmitatẽ intelligitur abominatio, & faſtidium uerbi Dei & bonorum ſpũalium, & æternorum, qđ. ſ. peccatores patiunt, qui in iſtis nullatenus delectant, ſed potius ipſa aſpernantur, qua propter digeſtio morum in eis impedit, & ſic virtus naturalis. i. gña deficit, & totum corpus morũ deperit, & langueſcit. Pſ. Oẽm eſcam abominata eſt aĩa eorum, & appropioquauerũt vſq; ad portas mortis. Oẽm eſcã dico. ſ. doctrinæ gñæ, & gloriæ. Tria aũt ſunt q̃ tale faſtidiũ in iſtis cauſant. ſ. defectus ſpirituũ. i. carẽtia gñæ, & deuotionis. Item obſtructio neruorum. i. carentia prudẽtiæ & diſcretionis. (Nerui. n. in quibus viget ſenſus, diſcretionẽ deſignãt.) Itẽ repletio humoriũ. i. affluẽtia deliciarũ, & diuitiarũ terrenæ poſſeſſionis. Qñ. n. ſtomachus cordis humoribus bonorũ terrenorũ repletꝰ p malã cõplacẽtiã, qñ ẽt neruus ſenſus & diſcretionis obſtruitur ꝓ ignorantiã, qñ inſup ſpũs, & gratia deficit ꝓ obſtinationis malitiã, tunc dico, ꝙ ſapor in ſpũalibus cibis nõ inuenitur, ſed potius oĩs eorũ ſuauitas cõtemnit & calcatur. Prou. 27.
2 Aĩa ſaturata calcabit fauum. ¶ Buliſmus. i. grandis fames, eſt inſatiabilis & quaſi caninus appetitus. Fit aũt iſte duobus modis. Primo per frigiditatẽ cibos ad fundum ſtomachi deprimentẽ, & orificiũ ſtomachi vacuantẽ, & rõne vacuitatis, appetitum & famis deſideriũ inducentem. Scd̃o vero mõ accidit ex immoderato calore mẽborũ, quorũ venæ trahũt ab hepate, hepar vero ꝓ uenas meſeraicas trahit à ſtomacho, ex quo ſubito ſtomachꝰ exinaniẽ, & appetitꝰ immoderatus & continuus generatur. Per iſtũ immoderatũ appetitũ põt auaritia denotari, q̃ videlicet canina, & inſatiabilis põt dici, qa. ſ. ſicut dr̃ Prouer. 27. Oculi hoium inſatiabiles. Iſta. n. duplicẽ habet cãm. vna eſt frigiditas ,ppriæ indeuotionis, alia eſt calitas alienæ voracis affectionis. Indeuotionis. n. frigiditas qñ in ſtomacho volũtatis dominaẽ, ſolet ipſam vacuã & inanem facere, & inde oẽm plenitudinẽ ſufficiẽtiæ tollere, & apperitũ auaritiæ generare. Vbi. n. eſt indeuotionis frigus, nunq̃ põt eſſe ſufficientia, vbi vero non eſt ſufficientia, ſp eſt neceſſario auaritia. Eze. 7. Aiam ſuam nõ ſaturabunt, & vẽtres eorum nõ implebunẽ. Aliena ẽt depopulatio qñq; iſtius auaritię eſt cã, & hoc potiſſimè in eccleſiaſticis, & platis qa. ſ. qñ mẽbra. i. nepotes & familiares nimis calidi ſunt vt atrahãt & hauriant ſibi humorem, & temporalem ſubtãtiam hepatis. i. ipſorum dominorũ, & prælatorum ſuorum

mox i iſtis prelatis paupertatis vacuitas inducitur,& ſic appetitus auaritiæ ſuſcitat.Conſtat.n.q; multi ſunt hodie prælati qui quia à memoris ſuis id eſt familiaribus, et conſanguineis ſugunt, & depauperant,iō ad rapinas exercendū,& ad alienos humores, & ſubias atrahēdū mouent,& ad vacuitatē ſuæ paupertatis ſupplēdū conant,& ex hoc buliſmū canæ,& inſatiabilis auaritię patiunt.Eſa.66.Canes impudētiſſimi neſcierūt ſaturitatē.Vel pōt dici,q; ſtomach⁹,q; cibos recipit,& pparat,& digerit,ſignat agricolas,& mercatores, hepar ät ad qd ipſe ſtomachus pparatos cibos mittit,ſignat platos,principes & potētes,q;bus.ſ.agricolę & ſubditi deſeruiunt, & illa q; cū labore recolligūt,pparät atq; mittūt.Quia ig.t mēbra.i.familiares taliū,ipſos vacuät, depauperät atq; vaſtät,& ipſorum humores,& ſubias,tpales ſugunt , ebibūt & manducät,iō ,p culdubio iſti ſtomachum.i.ſubditos perrapinas nituntur euacuare,& ſic tā in ſe q; in illis ſolent appetitum auaritiæ generare.Iō.Pro.11.bū dr̄,q; alij diuidunt ,ptia,& ditiores ſunt,alij rapiūt nō ſua,& ſp in egeſtate ſunt. ¶Singulus eſt ſonus violentæ cōmotionis,ex ſpaſmoſa ſtomachi diſpoſitione ,pueniens. Qū.n.nerui ſtomachi calore vel frigore,inanitione vel repletione cōtrahunt, tunc fundus ſtomachi eleuatur,aerq; exire,compulſus,alteri aeri obuians,ſonum,qui ſingulus dr̄,operant.Valēt ät cōtra ſingulū prouocata ſternutatio,ſubiti timoris in cuſſio, & alicuius rei verecundę obiectio.Per Iſtā infirmitatē poſſum intellige re vitiū,indignationis, diſplicentiæ & q̄relołæ murmurationis,qua.ſ.fit q; talibus nō pōt aliquid placere, imo ſolent de oībus ſingulare,& q;quid eis accidit,cū ſingultu,& dolore & diſplicentia tolerare.Talē ergo ſingultum impatiētiæ cauſat in hoie frigus indeuotionis,calor cōcupiſcētiæ, & ambitionis inanitio pauperratis,& replerio mūdanę ꝓpalitatis. Iltæ ſunt.n.quatuor cauſæ quæ neruū ſenſus,& diſcretionis impediunt,& cōtrahunt,& ſic ſtomachum voluntatis ad ſingultū impatientiæ,& diſplicentiæ perducūt, ita q; vocē q̄rimoniæ emittere ipm cogunt. Veruntūtria ſunt quæ talē ſingultum pōt ſedare,& talem impatientiam ſeu triſtitiā tēperare , videlicet qñ timor dānationis ſcutitur,qñ vitiorū quę feceit verecūdia memoriam reducitur, & qñſternutatio cōmotionis contritionis & cofeſſionis, mō debito prouocaſ. Oīs.n.ſingultus iracundiæ,& impatientiæ deficit , qñ timor inferni,peccatorum verecundia, & cerebri.i.ſenſus mentis ſternutatio ſeu diſcuſſio conualeſcit 1.Reg.25.Non erit tibi in ſingultum aut ſcrupulum . Vel dic q; ſingul⁹ eſt ſtimulus cōſcięti̇æ, & deſperationis remorſus,quē.ſ. ꝓdicta quatuor .ſi indeuotio, habendi ardor,& affectio, inopia & inanitio, opulētia & repletio introducunt.Ad iſtum tñ ſedandū valet ſternutatio,& diſcuſſio contritionis, timor diuinæ offenſa, & indignationis,& verecundia quæ eſt in actu confeſſionis. Prouerb.15.Per timorem domini declinat omnis à malo.

De Vomitu. Cap. 19.

VOmitus eſt humorum , & ciborum violenta à ſtomacho reiectio, q.ſ. habet fieri multis modis. Fit.n. qñq; ex caloris ebullitione , quia.ſ. calor in ſtomacho abundans, tales humores diſſoluit,& ebulire facit , & ſic ipſos ſurſum elenat, & per vomitum expellit.Item fit qñque ex ciborum, & humorum abundantia , quam. ſ. natura non pōt regere, et ideo tanquam ſuperflua ipſos nititur reijcere,& euomere,ſicut patet in ebrijs.Item fit qñque ex humorum ſeu cibo rum acumine,quo.ſ.nerui ſtomachi mordicant,& ad expellendum ipſos per vomitum prouocantur. Item quandoq; fit ex debilitate virtutis retentiuæ ipſius ſtomachi,& fortitudine expulſiuę. Item quandoq; ex acumine medicinæ. Item quandoque fit ex ſtomachi compreſſione,& eleuatione,ex aliorum membrorum colligantia contingente. Stomachus .n. quandoque ratione incontinētiæ, nihil pōt retinere,ſed oīa euomit. Medicina etiam ſuo acumine diſſolutos humores expellit.Membrorum ēt aliorum vicinorū paſſio vomitum induciit,ſicut ex paſſione matricis,grauida mulier faciliter vomere cōſueuit . Vnde etiam frequētem vomitum eſſe impregnationis ſignum.Galenus aſſerit arq; dicit.Iſte vomitus poteſt mihi denotare confeſſionem , & vitiorum noſtrorum à ſtomacho conſcientiæ,& cordis per os,& linguā expuiſionem,quia pro certo multa ſunt quæ vomitum poſſunt prouocare,& ad confitendum,& expellendum peccata hoīem ſuitare,videlicet calor ſtomachi.i. feruor dilectionis.Abundantia humorū.i.horror enormis infectionis.Indicatio neruorum.i.dolor & punctio contritionis.Attractio rium medicinæ verbi Dei,& bonæ inſtructionis. Formatio expulſiua.i.facilitas,& habituatio ipſius confeſſionis.Generatio diras matricis,i.conceptus gr̄ę & deuotionis.Fit.n.confeſſionis vomitus qñq; ex dilectionis feruore, quo mouet hi mores uitiorū per contritiones diſſoluere,& per confeſſionem emittere,q;a ſicut dr̄ 1.Io.4.Perfecta charitas foras mittit timorem.i.pctm̄.Fit etiā qñq; ex abundantia ipſorum tiorum,& ſic voluntarie ad ſe exonerandum per confeſſionem mouentur.& tunc fit illud Apoſtoli ad Rom.5.q;.h.vir danuit delictum,ſuperabundat & gratia . Fit in ſuperfluis humores uitiorum neruos conſciæ pungunt per remotionem.Qū ēt hō iuuaſ per medicinam uerbi Dei,& emendationem.Quando pręterea habituatus eſt homo ad talem emſionem,& quando iam concepit gratiam & deuotionē.frequens.n.vomitus confeſſionis eſt conceptus boni propoſiti,& futuræ ſobolis bonæ operationis.Hiere.25.Bibite,inebriamini,& uomite.Bibite,ſ.doctrina potionem,inebriamini per compunctionem,& uomite per cōfeſſionem.Vel quod uomitus ſignificat eleemoſynarum largitionem,quia.ſ.qñ humores diuitiarum abundant , calor charitatis ardens per largitatem,& eleemoſynam eiicere. Naturaliter videns,q; tales humores,& diuitiæ difficiliter pōt regi,ꝓ ſolet abominari,& emittere.Etiam punctio ipſorum humorum.i.ſollicitudo & moleſtatio ipſarum diuitiarum adhēr neruos volūtatis inducere. Et ad hoc ēt medicina rationis pietatis naturalis,ad hoc ſolet facere,& vomitiones,& egitionis,& eleemoſinæ,necnon diuitiarum contemptus,& odium prouocare. Sancti igſ & philoſophi, qui deſiderant qū tales humores, & mundi diuitiæ erāt periculoſa nociuæ , ipſas euomerunt & dimiſerunt , & à ſe verbi gratia ſaltem mentaliter abiecerunt, ſicut bū ꝑcipit Deus Matth.5. Si uis perfect⁹ eſſe,uade & uēde oīa quæ poſſides,& tribue pauperib.Vel dic q; vomitus ſignificat malam loquutionem, & multiloquij affectionē.In aliquib.n.uirtus contentiua tus tēperātiæ ita debilis eſt, & expulſiua loquutionis ita facilis , q; nihil pōt retinere , imo q;quid hūt in ore, ſolet vomere,& narrare.Ad qd.ſ. cooperatur feruens calor continentis affectionis , & conceptus peccati,et malæ operationis.Quia.ſ.qñ homo nō ceſſat loqui, & uerba mala vana & vana vomere,ſignum eſt mentē fętu diabolico,pēſa & mala intentione grauidam eſſe,q;a.ſ.ſicut dr̄.Prouerbiorum tiloquio non deerit pctm̄.¶Vomitus temperatus valde eſt firmis,vtilis & laudabilis,ſolet.n.ſtomachum mūdificare,digeſtionē iuuare, naturā exonerare, cauſam morbificam, & ab ęgritudine liberare.Vomitum tñ pręcedit mor̄ ſtremor labiorum,conatus & anguſtia ſpūalium membrorum, nauſea & abominatio ipſorum interiorum humorum,apertio,linguæ diſtentio,ſudoris,emiſſio, lachrimatio oculorū,gutturis & oris amaricatio,et immutatio palati,et ipſius in perceptione ſaporum . Proculdubio talis eſt vomitus cōfeſſionis,q;a pro certo iſte ſtomachum conſcięti̇æ mundificat,digeſtionem morum,et compoſitionem actuum,vi.i.conſcięti̇am,exonerat,et ab ægritudine pctī ſaluat et iuuat.Veruntñ iſtam dēt pcedere tremor, et cōturbatio,remorſus dolor et contritio ipſorum.i.vitiorum abominationum apertio,et linguæ locutio, ſudoriſque.i.boni laboris exercitatio,et oculorū lachrymoſa cōpūctio.Guſtus ēt,et ſapor cētiæ aīæ immutatio,et amaricatio,q;a.ſ.confitens, tpore penitentiæ debet totus amaricatus eſſe,ita quod illa quæ ſibi ante placebant,ſ. vitia et delectabilia, non debent ſibi amplius complacere.Prouerb.27. Anima eſuriens etiam amara pro dulci ſumet.Et Apocal.10.Amaricatus eſt venter meus.

De dolore Stomachi & Ventre. Ca.20.

PRæter prædictas infirmitates ſolet qñque ſtomachus accidere dolor ex multis cauſis,videlicet ex frigore contractante , et ex calore diſſoluente , ex ventoſitate exedente ex apoſtemate compite , ex humore viſcoſo villos ſtomachi inuiſcante . Sic verē dolor peccati, et remorſus ſtomachi conſcientiæ multis modis.Hunc enim cauſat ſtomachus coarctans indeuotionis et pigritię,calor diſſoluēs amorem

tię,ventoſitas exrendens ſuperbiæ,apoſtema feces cōtinēs luxuriæ,& villos ſtomachi.i.affectiones multis inuiſcās humor terrenæ opulētię,ſeu ēt humor gulę,& carnalis affluētię.¶Ventoſitas dolorē ſtomachi facit̄ cognoſcit ex rugieu,& gargulatione,& ex eructatione ſi inſipidarū emiſſione. Nocēt aūt plerūq; magis vētoſitates q̄ humores ſm Conſt. vt patet in hydropicis.Et iō ſummè curandū eſt vt ventoſitates exterminentur,ad qd.ſ.prodeſt appoſitio uentoſæ,circa umbilicū cū ſacrificatione vt uentoſitates ab interiorib. attrahāt,& cumini uſus & comeſtio.Sic verē uentoſitas inanigloriæ,& ſuperbiæ quā.ſ.rugitus iactātiæ,& elationis,gurlatio impatiētiæ,& indignationis(iuxta illud Io.6 Vēto magno flāte mare exurgebat)& eructatio malorū uerborū q; diffamatoriæ locutiones comitant,ſolet plerūq; plus nocere aīæ,q̄ humores.i.q̄ carnales infectiones,q;a.ſ.plus nocent pctā ſpūalia q̄ carnalia,& magis diſplicet Deo ſuperbia,q̄ luxuria.Iudit.9.Superbi nunq̄ placuerunt tibi à principio.Dēt ergo hō ventoſam q̄ ſugat ventoſitatē,hoc eſt diſcretu,cōſideratiōē circa vmbilicum propriæ fragilitatis apponere,vt ſic mediāte cōſideratione ,priæ vilitatis poſſit deſtomacho cordis ventoſitatē ſuperbiæ extrahere.Scarificatione cōfeſſionis dēt vri , & cuminū humilitatis ſumere, & ventoſitatē ſuperbiæ poterit tenuare.Vñ Mat.14.dr̄ q; cū Ieſus aſcendiſſet nauiculā, ceſſauit uētus.Ieſus qui interpretat̄ ſaluator eſt humilitas.¶Vētri ſeu inteſtinis accidit multiplex dolor,& potiſſimè tortura viſcerū,ſeu torſiones inteſtinorū.Tales.n.gñant̄,qñq; ex uētoſitate inteſtinorū ſubam extēdēte, qñq; ex humorū multitudine viſcerū ſubam aggrauante,qñq; ex apoſtemate læſionē viſcerib. inducente, qñq; ex lubricorum multitudine corroſionē viſcerib. inferēte,qñq; ex mēbrorū colligātia cōpaſſionē inteſtinis adjacēte,qñq; ex hūmorū acumine inteſtina pungente, & ulcerante.Sic verē in incęſtinis cordis,& conſciæ qñq; gñat torſio inuidiæ,& doloris, vel ēt torſio.i. pctm̄ qđ mentē ſtimulat̄q; torquet. Iſte igit torſiones diuerſæ diuerſimodè introducunt.Accidūt.n.ex ventoſitate inanis gloriæ, & ꝑſumptionis,q̄ inteſtina mentis extendit & iuuat. Itē ex multitudine humorū.i.ex abundantia terrenæ opulentiæ,& poſſeſſionis,q̄ mētem deprimit,& aggrauat. Itē ex apoſtemate tumoris,& indignationis,q̄ mētem.lædit & occupat. Item ex multitudine uermiū.i.ex infeſtatione malæ familiæ, & carnalis cognationis,q̄ mētē mordet & ſtimulat.Itē ex colligatione.i.ex vicinitate malæ ſocietatis,& congregationis,q̄ mētē cōcitat,& perturbat.Itē ex acumine humoris.i.ex pūctione iracundiæ,& inuidiæ,triſtitiæ,& deſperationis,q̄ mētē lacerat & inflammat.Iſta.n.oīa torſiones & ſollicitudines mētis inducūt,& cor quieſcere nō permittunt,q;a proculdubio mens humana pungitur qñmala ſocietate cingit̄, qñ veramiū,& malorū famulorū multitudine roditur , qñ apoſtemate ſuperbiæ inflatur,qñ humore bonorū tpaliū grauatur,& qñ vento inanis glorię diſtenditur & ſufflat̄.Iſta.n.ſūt quæ pacē,& quietem mentis impediūt,& torſionē ſollicitudinis,& pctī inducunt.Eſa.13.Propter hoc oēs manus diſſoluentur,& oē cor hoīs tabeſcet,& conteret̄,torſiones & dolores tenebūt,quaſi parturientes dolebunt.¶Scđm Cōſt. ventoſitas,q̄ torſiones inducit,qñq; reſoluit à materia ſanguinea,& tunc dr̄ dolor infixiuus,qñq; ex materia cholerica,& tunc dr̄ dolor pungitiuus qñq; ex phlegmate,& tunc dr̄ extenſiuus,qñq; ex melancholia,& tunc dr̄ dolor aggratiatiuus,qñq; ex vitreo phlegmate,& tūc dr̄ congelatiuus, qñq; ex ſolo vapore,& tunc dr̄ deambulatiuus,vt dicit cōmentator ſuper Ioannitium.Sanguis ſignat carnalem cōſanguinitatē. Cholera inter humores ſubtilior , ſignat ſapiam & ſubtilitatē.Phlegma qđ eſt humor vt dr̄,& lubricoſior,& imperfectior,ſignat carnis cōditiones.ſ.fortitudinē, & formalitatē, quæ.ſ.de facili lubricantur atq; fluunt.Melancholia vero,quæ eſt humor terreſtris,ſignat tpalem ſubam , & facultatem.Phlegma vero uitreum,qđ eſt frigidiſſimum, vitreum,& ſplendentem mundi gloriam,& dignitatem ſignificat.Vapor vero ſignificat propriā affectionē , & voluntatem.Igitur dico,q; ventoſitas ſuperbiæ,quæ.ſ.inducit torſiones doloris,& inuidiæ & iracūdiæ,pōt gñaliter ex ſex cauſis induci. Quia ,p certo uentoſitas inanis gloriæ, elationis, ꝑſumptionis ſuperbiæ quandoque accidit,& prouenit à materia ſanguinea.i.ex conſideratione parentelæ & generis.Qñq; ex materia cholerica.i.ex conſideratione proprię ſciæ,& ſubtilitatis. Qñq; ex phlegmatica.i.ex conſideratione propriæ fortitudinis,& formoſitatis.Qñq; ex melācholica.i.ex conſideratione ,p pria tpalis opulentiæ,& terrenę facultatis.Qñq; ex uitreo phlegmate.i.eſt ſplendore fragilis,& uitreæ mundanæ dignitatis.Qñq; ex ſolo uapore.i.ex diſpoſitione proprię conditionis,affectionis & uoluntatis. Ex iſtis ergo ſex cauſis producit ſuperbiæ uētoſitas ex qua .ſ.ſequitur torſio mentis,& multarū inquietudinū diuerſitas,quia.ſ.dolor infixiuus luxuriæ dolor pungitiuus inuidię dolor extenſiuus carnalis amicitiæ, dolor aggrauatiuus auaritiæ,dolor congelatiuus indeuotionis,& deſidiæ,dolor ēt deambulatiuus leuitatis,& inconſtantiæ,tales uentoſitates ſuperbiæ ſolēt comitari,& à diuerſis diuerſimodè gñari. Et ſic fit ꝓ iuxta verbum Pſ.diabolus ,producit ventos de theſauris ſuis,& pcuſſit primogenita Aegypti ab hoīe uſq; ad pecus.¶Intorſionib.dolor tāto eſt grauior,quāto materia ſub tiliorib.latitat inteſtinis,& hoc q;a tunc minus patet locus euacuationis.Sic verē pctm̄ qđ eſt in intęſtinis ſubtilib.i. in perſonis ſapientib.& ſubtilibus,magis eſt periculoſum q̄ illud qđ latet in ſimplicib.rudibus hoīb.atq; groſſis,difficilē euacuanē tales ꝑ cōfeſſionē,& iō citius incurrunt mortē,& damnationē,q;a.ſ.ſicut dr̄ Hier.4.Sapientes ſunt vt faciāt mala,bñ aūt facere neſcierunt.Et Seneca dicit q; nihil moleſtius ueritati,q̄ nimia ſubtilitas. ¶Qñ intęſtina replent groſſa,& uiſcoſa materia,tunc liganē intęſtina, et congluti nanē,ita q; natura ſe euacuare nō pōt,et ſic neceſſario ſequitur interiorū torſio,inferiorū ꝑſio et ex fumoſitatū repercuſſione ſuperiorū ſumma perturbatio,et qñq; mors, et ſubita deſtructio,ſicut patet in colica paſſione.Sic verē qñ in intęſtinis affectionis ñra eſt aggregata groſſa,et cōpacta,et pmalā cōſuetudinē inducata uiſcoſitas uitiorū,ita q; ꝓ cōfeſſionē nō pōt eiici vel emitti,exinde ,p culdubio requirit torſio et remorſus cōſciæ,ꝑſio et obſtinatio deſperationis et negtiæ,fumoſitas erroris et ignorantiæ,et perturbatio ſuperiorū.i.defectus ſenſus & ſapiæ.Pſ.Turbati ſunt et moti ſūt ſicut ebrius,et oīs ſapit eorū diſcretio.¶In inferiori in 7
teſtino qđ colon vocāt̄,à quo ēt colica paſſio noīat̄, qñq; faces talr deſiccant̄,q; quaſi obſtructo ſtomacho in interiori bus indurant̄,nec exterius ,p libito expellunt̄, ita q; tūc dolor et colica paſſio et uiſcerū torſio gñāt. Iſtius aūt indurationis(vt dñt medici) multiplex eſt cā.Prima eſt calor exceſſiuus à quo materia ſiccaē et indurat̄,et exire nō pmittitur. Scđa eſt materiæ groſſities et cibi recepti conculcatio,q̄ ad exitū nō diſponit̄.Tertia eſt uiſcoſitas phlegmatis,à qua materia ne exeat detinet̄.Quarta eſt multitudo aſcaridū et vermiū mortuorū,q̄ inuiſcati in intęſtino ab exitu prohibent̄. Quinta eſt inſenſibilitas intęſtini,q̄ nocumētū fęcis nō ſentiēs,ad expulſionē ipſius nō monet̄.Sic verē dico q; in intęſtino cōſciæ et uolūtatis indurant̄ qñq; fęces uitiorum, et ibi ꝑ mētis nō obſtinationē talr cōpingunt̄,q; ꝑ confeſſionem nō pōt eijci,imo ſolent in cōſcia talr detineri , q; torſio mortis æternæ exinde ſolet fæpius ſubhoriri .Veruntū iſtius conſtipationis.i.iſtius impedimenti cōfeſſionis plures pōt eſſe cāæ videlicet caloris auaritiæ inflāmatio,q;a.ſ. auari et uſurarij nunq̄ uolunt cōfiteri.Itē materiæ groſſities. i. alicuius groſſi et enormis criminis cōmiſſio.Enormitas. n. criminis impedit cōfeſſionē.Itē viſcoſitas.i.malæ cōſuetudinis detentio.Mala.n.cō ſuetudo crimina mōſtrata ꝑ cōfeſſionē recedere nō ꝑmittit.Itē uermiū mortuorū.i.pctōrum mortalium abundās cōculcatio,q;a. ſ. hō aliquotiē, ex multitudine vitiorum deſperat,et ſic ipſa expellere per confeſſionem non curat.Item inſenſibilitas inteſtinorum.i. ipſius voluntatis malitia et obſtinatio,q;a.ſ.mens obſtinata(q̄ ſenſum ſpūalem perdidit)fęces uitiorum non percipit,ueque ſentit,et ſic ad expulſionem vitiorum,cum ipſa nō ſentiat, nec de ipſis doleat,nō attendit.Ex his ergo omnib.egeſtio et cōfeſſio impedit̄,et dolor et deſperatio,mors ēt et æterna dānatio ſubſequunt̄,ſicut de impio antiocho dr̄ 2. Mac. 9.Qđ apprehēdit eū dirus viſcerū dolor,et amara interiorū torməta.¶Lūbrici ſeu vermes aliquotiēs in inteſtinis gignunt̄,et ſm diuerſas materias ex quib.fiūt,diuerſarum figurarum efficiunt̄,et ſic aliq; lógi , aliq; facti,aliq; rotundi inueniuntur,à q;b.ſ.vermib.multæ moleſtiæ corpori inferunt̄, et ita adhærēt inteſtinis,q; quouſq; mortui fuerit,vix à cor

pore expelluntur. Sūt ergo primo pamarā medicinā occidendi, & tandem ipsos mortuos abhorrēte natura, sunt de corpore expellendi. Hi igit̄ in patiente nisi expellant̄, gnant multos morbos, uidelicet febrē, pruritū narū, stridoré dētiū, emissionē & mastigationē linguæ, stuporē animi, & alienationē mētis, & tremoré corporis. Tangendo.n.& lædendo neruos interiores, necesse est ꝓp membrorū colligantiā patiant̄ partes superiores, & exteriores. Per istos uermes pñt intelligi pctā, quæ. s. cōsciam per remorsum corrodūt, & ét corrosionē mortis æternæ inducunt. Esa. 14. Subtertē sternet̄ tinea, & operimentū tuū erunt uermes. Vermes igit̄ .i. pctā ém ꝙ à diuersis materijs trahunt originē, diuersimo dè uariant̄, sicut patet, qa auaritia ortū sumit à diuitiis, luxuria à deliciis, superbia ab eminētiis, inuidia ab aliena ꝓsperitate, impatiētia à ꝓpria aduersitate. Quid ergo? Proculdubio tales uermes faciūt hoī multa mala. Gnant. n. febrē & ardorē cupiditatis, pruritū uoluptatis, stridorem crudelitatis, linguæ emissionē, & cōmasticationē uanæ loquacitatis, & detractoriæ uerbositatis. Apo. 16. Cōmanducauerūt linguas suas. Gnant ét alienationē fatuitatis stuporē hebetis simplicitatis, tremoré desperationis & timiditatis, & abominationē cibi. i. doctrinæ & ueritatis. Ps. Oēm escā abominata est aīa eorū. Vermes igit̄ nisi p cōfessionē citius expellant̄, mortis æternæ periculum operātur. Et iō necesse est, ꝙ primo necentur, & mortificent̄ cum amara medicina cōritionis, & ꝙ deinde expellant̄ cū medicina expulsiua cōfessionis, ut sic dicaī illud Exo. 16. Nō cōputruit, nec uermis inuētus est in eo. Vel dic ꝙ isti uermes signant remorsus cōsciæ hoium dānatorū, q ipsos ꝑpetuo corodūt & mordēt. Eccl. 7. Vindicta carnis impii, ignis & uermis. Tales. n. uermes in intestinis consciæ positi stridorē dentium, & cōmanducationē linguæ per tormentorū dolorē solent facere, alienationē mentis inducere, & tremorē, & stuporē animi gnare. Mat. 13. Ibi erit fletus, ꝙ stridor dentiū. Vel dic ꝙ isti vermes sunt uiles, & improbi adulatores, & detractores, q pro certo in intestinis. i. in domib. & attriis diuitū gignuntur, & quādiu uiuūt, p̄ sua corrosoria detractione, ipsorum cū q̄bus sunt, & qui eis credunt, mentē à bono ꝓposito alienari faciunt, & dentib. & lingua stridere cōtra alios ipsos incitant, & inducunt. Ps. Obseruabit pctōr iustum, & stridebit sup eū dentib. suis. Cōstat. n. ꝙ tales uermes, s. adulatores & detractores sunt cā quare magnates cōtra alios mouentur, & cū stridore dentiū contra innocentēs aliquotiens debacchantur. ¶ Quotiēs sumēda est amara medicina ꝓ uermib. occidēdis, necesse est, ꝙ cū aliqua dulcedine, vtpotè cū mel le uel lacte sit commixta. Dulcia. n. uermes diligunt, q̄ sibi i corpore, & recipiunt, & sic cū amaritudine se occidunt. Sic uerē iudicator qñ uult uermes uitiorū in auditorib. occidere, sp cū amara medicina pniæ seu timoris Dei & suæ iustitiæ debet miscere lac & dulcedinē spei, & diuinę mīæ, q.s. dum mīæ dulcedo recipitur, & diligit̄, pniæ amaritudo melius, & libentius incorporaī, & efficacius operaī. Vel dic, ꝙ qñ diabolus uult uermes. i. pctōres occidere, morte. s. infernali, & uitiorū, solet sp dulcedinem mūdi deliciarū vel spē futuræ pniæ miscere vt sic cū tali dulcedine mixtā pctīama ritudinē nō sentiāt, & sic mortis æternæ periculū incurrāt. Prou. 27. Aīa saturata calcabit fauum, esuriēs uero ét amarū ꝓ dulci sumet. Aīa. n. quæ est diuina gra satiata, fauū mūdi delectabilium contēnit, & calcat, illa uero q est esuriens et peccatrix, ꝓ dulcedine delectabiliū amaritudinem pctī assumit. ¶ Véri & intellinis accidit fluxus humorū, & inuoluncarius, & excessiuus. Istius tū tres sunt spēs. s. diarrhea, lyenteria, dysenteria, Diarrhea est simplex fluxus, cū cibi tū indigesti emissione, & absq; sanguinea egestione, q̄ prouenit ex liquiditate humoris, vel ex aliquali distemperantia dissolutiui caloris. Lyenteria est fluxus cum indigesti cibi, & potus emissione, qñ. s. cibus ita crudus emittitur, sicut recipitur, q̄ sit ex uillorū stomachi abrasione cibos retinere nō ualente, vel alis causis similib. Dysenteria & fluxus uentris, aliqñ cū sanguis emissione, aliqñ cum pellis intestinorū abrasione, aliqñ cum ipsorum intestinorum putrefactorum egestione contingens, ex cholerę acumine proueniēs & procedens. Proculdubio per istos tres fluxus possunt intelligi tres morales inconstantiæ, & dissolutiones, videlicet dissolutio in loquendo, in audiendo, in operando. Est. n. fluxus locutionis sicut diarrhea, quia. s. quidā sunt quini uerbis, & in exteriorib. morib. dissoluti sunt, à sanguine eti mortalis, & ab indigestione inhonestæ conuersationis custodiūt, sed ex liquiditate humoris. i. ex ipsa naturali tate affectionis, in uerba leuia, & aliquos dissolutos gest prorumpunt. Item est fluxus, & dissolutio auditus, sicut terię. Auditus. n. aliquorū ita est dissolutus & leuis, ꝙ de verbi Dei nihil possunt retinere, nec in sui utilitatē cōtere vel murare, sed potius crudū, & immutatū reiic horrere. Item est fluxus, & dissolutio operationis, cut dysenteria, q.a. s. cū sanguine, & cruentatione pñ talis, ét cū abrasione oīs moralis uirtutis, & ét qñq; cū tredine malæ cōsuetudinis, & cū totali corruptione ni. i. affectionis hēt fieri. Qd ét solet ex acumine cholerę ex ardore malæ concupiscentiæ gnari. Ista ergo sunt gña dissolutionū, quæ. s. diuersarū sunt conditionum, prima est grauis, secunda est grauior, tertia est grauissima. Et sic dico, ꝙ est triplex fluxus malorum, de quo in Ps. cera quæ fluit, auferenī, supercecidit ignis (. s. concupiscentiæ, & nō uiderūt solē. Vel dic ꝙ triplex spēs fluxus est plex spēs prodigalitatis. Prima est non multum violenta, .s. oia superflua emittit, necessaria tū custodit. Secūda est magis excessiua, q. s. oia mobilia abradit, sub̄am tū intestinā hæreditatis dimittit. Tertia est excessiuior, quæ. s. nō solū mobilia superflua, nō solū ét mobilia necessaria destruit, ne ét ipsam sub̄am, intestinorum, hoc est dictu, ipsam solā possessionum, & immobilium bonorum scindit, vendit, lacerat, & cōsumit. Esa. 48. Scidit petrā, & fluxerūt aquæ. Ista pñt dici de istis infirmitatib. trib. diarrhea lyenteria, dysenteria. Sed materia uidetur aliquantulum inhonesta.

De Hydropisi. Cap. 21.

HYdropisis est tumor, & inflatura mēbrorū, ex rore uirtutis digestiuæ contingens. Accidit. n. hydropisi qñq; ex indigestione, qñq; ex retentione. Nam qñ uirtus digestiua est debilis, ita ꝙ ꝓp defectū caloris cibos recepta nō pōt bñ digerere, nec in bonos humores conuertere, sed exinde multæ superfluitates in hepate gnari, q̄ deficiens natura retinet humores q alicubi solebant fluere, vnde qñ hemorrhoides restringuntur, vel qñ membrū alterum catur, ꝙ illa portio humorū quæ mēbrū illud nutrire nō habeat amplius quid nutriat) in corpore retinent, ex tali retentione, mēbrorū inflatura, q̄ dr hydropis, tur. Per istam inflatiuam infirmitatem pōt superbia dominari, quæ. s. per eleuationem inflat plus debito cor hominis. Duæ igit̄ sunt causæ principales, quæ causant, & principaliū morbum. s. defectus digestionis, & defectus expulsiuæ, qa proculdubio qñ digestio. i. sensus, rō et discretio, quæ habet res coquere, cogitare, diuidere, distinguere, iudicare, pp carentiam caloris. i. charitatis in hoīe deficit, ita ꝙ cibos bonorū tpalium debitè per discretionē non regit, nec ea per expulsionē largitatis emittit, vel per susceptionē pauertatis voluntariæ à se dimittit, tūc exinde inflatur hybiæ gignit̄, et mens tota erigit̄, et inflatur. Deut. 1. Timotes superbia ascenditis in montē. Sunt. n. quidam q̄ illi morē diuitiarū quo deberent membra, i. pauperes nostri vel alias per largitatem, & eleemosynā emittere, nolunt auaritiam retinere, & sic multiplicatione, & retentione rū solent tumescere, & contra alias superbire, quia. s. nō guſ. difficilè est ut superbus non sit, qui dies est. Vel dic ꝙ sunt allegari contra quosdam, quib. pro certo uidebantur gnas curas, & sollicitudines habere, & plura mēbra habere personas nutrire, quia. s. qñ cura eorum diminuitur, tum bra seu personæ quę suis diuitijs nutriendæ fuerant, tur, tunc ex retentione, & accumulatione humorum, tiarum tumescunt, & inflati hydropici. i. superbi fiūt. Inri 5. Inflato ventre cōputrescat femur eius. ¶ Hydropisneratur vt cōiter ex distēperātia qualitatū in hepate, ex defectu virtutis, digestiuæ superfluitates generant corpus diffusè faciunt inflaturam. Ex tali aūt morbo rantia gignit̄, ita ꝙ hydropicus quanto plus bibit, bibere delectatur, & ét rōne indigestionis humorum, tumescit amplius et inflatur. Est igit̄ hydropicus mollis, grauis, pōderosus, & sitibūdus, ita ꝙ ét

re tympani resonat repercussus. Sic verè qñ in hepate, i. i mēte quatuor humores. i. quatuor affectiones distēperantur, & deordinant̄, tūc virt⁹ digestiua, .s. discretio dficit, & sic multiplex superfluitas vitiorū ibidē gignit̄, & accedit, & ita fit ibi influxura superbiæ, sitis insatiabilis auaritiæ, mollities luxuriæ, & ponderositas accidiæ, quia ꝓculdubio talis hydropicus, superbus. s. vel auarus, q̄to plus de diuitijs, & honoribus solet acquirere & bibere, tāto magis solet nouos honores & diuitias requirere, quia videlicet honores & diuitiæ potatæ, & acquisitæ, mērē non satiāt, sed potius ad alia acquirenda ipsam irritant & inuitant. Vñ Pron. 27. Infernus & perditio non implebuntur, sic & oculi hominum insatiabiles.

De Ictheritia. Cap. 22.

1 ICtericia est defędatio cutis in qualitate, & fit ex cholera superabundante, & ebulliente cum sanguine se permiscente, & ipsum inficiente, & per mēbra postea diffundente, & cutis infectionē seu æruginē inducente. Sunt autē tres spēs ictericiæ. Crocea. s. q̄ fit infectione cholerę citrinæ. Viridis, q̄ ex infectione cholerę prasinę seu viridis. Nigra, q̄ fit ex infectiōe nigrę seu ēt înaturalis. Sāguis. n. a talib. humorib. in hepate corruptus, & infectus, ad exteriores partes corporis nutriēdas mittitur, & ém suā infectionē, illas quas tāgit partes inficere cōprobaī. Sic ꝓ certo sunt aliqui, qui exterius i cute cōuersationis multipl'r sunt infecti. Nā aliqñ sūt crocei. i. pctā ictericæ aurei. Aliqñ virides. i. per iuueniles cōdones, & p carnalitatē humidi. Aliqñ nigri. i. p totalē infamia obscuri, & diuersimodè sunt effecti, N ā qñ sanguis. i. affectio inuus in hepate. i. in mēte ex triplici cholera. i. tripli ci cōcupiscētia ebullies efficit, tūc necesse est, ꝙ cutis ad q̄ talis sāguis infect⁹ mittit. i. cōuersatio q̄ à tali affectione orit, corrūpat totaīr, & fędet qa. s. ex interioris infectione affectionis, ꝓcedit infectio cōuersationis & locutionis. Vñ Hie. sup Eze. 7. Pro signo interioris hoīs sunt verba erūpētia. Mi norib. n. maiora mōstranī, & mēs luxuriosa celari nō valet, quin exteriorib. gestib. oñdaī. Vel si vis ꝓ istū significante intelligē platū, officialē vel legatū, q̄ ab hepate. i. à Papa mittit ad diuersas corporis eccl'iæ partes, ꝓ mēbris. i. ꝓ prelatis spūalibus nutriēdis. Sed qd? ꝓ certo aliqñ cōtingit ꝙ talis sāguis .i. talis infect⁹ est vitijs & corrupt⁹, & sic partes ad quas mittitur solet inficere, & nō nutrire, & suis malis, & corruptis verbis, & exēplis alios corrūpere & fędare. Qd ét de hæreticis, & hypocritis ꝓdicatorib. pōt dici, q̄ alios nutrire nituntur, & quos tñ fœdare, & corrūpere niruntur 1. ad Corin. 15. 2 Corrūpunt bonos mores colloquia praua. ¶ Qñ in felle foramen inferius clauditur, pars corporis inferior vitiaī. &c. 3 Vide bñ de felle. §. vltim. ¶ Ictericiam q̄ est exterior cutis infectio, multæ malæ conditiones comitantur, quia. s. talis patiens solet habere calorem in hepate, sitim in ore, dolorem in fronte, & tinnitum in aure. Sic verè illi qui ictericia malæ conuersationis sunt fœdati, vt cōiter calore luxuriæ inflāmantur, siti auaritiæ fatigantur dolore iunidiæ stimulantur, & tinnitu timoris desperationis & tristitiæ ꝑ cæteris pertur bantur. Iob. 15. Sonitus terroris semper in auribus impij. 4 ¶ Hemorrhoides sunt quinq; venæ in posteriori parte corporis cōstitutæ, ad quas qñq; natura mittit multas superfluitates, quæ tūc qñq; aperiuntur, & per ipsa corpus à dictis superfluitatibus liberatus, & à multis infirmitatibus præfertur. In illis. tñ venis duo contingere solent, videlicet nimia retētio, & excessiua euacuatio. Qñ. n. istæ superfluitates plē debito retinēntur, tūc grauedo capitis, pallor faciei, pōdera stras renū, & dispositio ap hydoprisim, phthisim maniā & melancholiam generaī. Qñ verò plus debito aperiuntur, & euacuāntur, tūc ex tali fluxu corpus debilitatur, & passio nes varię efficiuntur. Per istas quinq; venas quæ sunt in posteriori parte corporis, intelligo illos, q. i gradu[illegible] & statu vltimo, & infimo in ecclesia sunt posici, s. simplices laicos, & seculares, q quinq; ꝓ eo dicunī, qa quinq; sensibus. i. quinq; sēsiui apetitibus gubernanī. Isti ergo sunt à Deo ꝓ speciali ordinati ad superfluitates diuitiarū q̄ ad eos ꝓcipuè mittūntur, & quæ eis præ alijs abundantius conceduntur, euacuādi, & pauperib. per eleemosynas erogādū. Sed qd? Pro certo illi qñq; istas superfluitates diuitiarū retinēt, ipsasq; ꝑ largitatē nō euacuāt vt deberēt, & ideo tunc multæ infirmitates. i. multa vitia ē eis generenī, & grauedo seu pōderositas

pigritiæ, sitis auaritiæ, pallor ihonestatæ apparētiæ hydropisis seu inflatura ſpbiæ necnō mania, & alienatio crudelitatis & fœuitiæ, occasionis taliū diuitiarū, & superfluitatē retētarū in eis ꝓducunī. Iō ſ bñ dicit ſapꝫus 1. ad Tim. 6. ꝙ radix oīum malorum est cupiditas. Et Eccl. 5. dr ꝙ diuitię agrę ganī in malū dñi sui. Qñ et accidit ꝙ aliq tales diuitiarū superfluitates excessiuę ꝓ ꝓdigalitatē emittūt, seq; plus debito aliqñ aperiunt, & nihil sibi retinent, sed cuncta imprudē ter expendunt, sic fit ꝙ debilitas pauper tatis in eis inducitur, & multæ ét infirmitates peccatorū, vtpotè impatiētia, tristitia, desperatio, furtū ét mundanum ī ipsis aliquotiens generantur. Eccl. 27. Propter inopiam multi deliquerunt.

De Renibus. Cap. 23.

REnes, vesica, & pelliculæ ventris, multas infirmitates incurrunt. Et primo quidem sciendū est, vt de alijs fileamus, ꝙ lapides & arenulæ generantur qñq; in renibus & vesica. Humores. n. viscosi qñq; in renib. peruectorū. vel in vesica puerorū per intensum calorem indurantur, & in lapidē vel arenā mutantur. Per quos, meatus renū, vel vesicę orificiū opilantur, ita ꝙ vrinæ trāsitus totaliter impeditur, vel saltē cū difficultate solēt aquā illā superfluam distillare. Charissimi per renes, vbi latet virt⁹ venerea, & ꝓ vesicā vbi aggregaī superfluitas, aquea, ſtelligo humanā affectionē, q̄ proculdubio quasi innatā vel venereā voluptatē, & quæ cōtinuè agregat vitiorum superfluitatē. per lapidē vero intelligo obstinationē, & per calorē, cōcupiscentiæ inflamationē. Dico ergo ꝙ qñ in renibus, & vesica affectionis, & uolūtatis humanæ, viscosi humores. diuitiarū, & deliciarū abūdāt, (dico. s. quantū ad affectum, & desideriū earūdē) tūc ꝓculdubio calor intentæ cōcupiscentiæ exinde lapidē obstinationis generat, & ipsos tēporaliū, & carnaliū affectus pmalas, consuetudines cōglutinat, & indurat, iuxta illud Iob 38. In similitudine lapidis durant aq̄. Sic ergo fit ꝙ renes, & vesica. i. interiores affectiones claudunī, & vitiorū suorū superfluitates per cōfessionē emittere per talē lapidēa obstinationē impediuntur, vel saltem vix ét guttatim, & cum difficultate maxima ipsa mingere, cōfiteri & emittere dinoscūtur. Iob 20. Cum dulce fuerit in ore ipsius malū, absc̄ōdet illud sub lingua sua, parcet illi, & non derelinquet illud. Vel dic ꝙ calor cupiditatis qñq; humorē viscosę, & carnalis affectionis per obstinationē, & parcitatis duritiā lapidificat, & cōstringit, & sic meatus liberalitatis obturat, & claudit, ita ꝙ superfluitatē vring. i. superfluitatē diuitiarum erogari, & mingi ꝓ eleemosynas non permittit, sicut patet de auaris, q̄ vt ex toto nihil ꝓ elemosinas erogant, vel si erogāt, hoc guttatim difficiliter, & cū dolore & displicētia illud stillāt. Cōtra quos dicit. Sene. lib. 4. de bñficijs, vbi ait. Ingratū est bñficium qd inter manus dantis diu hæsit, qd̄ quis ęgre dimittere visus est, & sic dare, tanq̄ si eriperet. ¶ Lapis in renib. 2 qñq; gignitur ex potu aq̄ limosæ, & arenosæ. Lapis aūt iste ſqpissimè accidit pueris ꝓp viscositatē humorū. Mulierib. aūt aut raro aut nunq̄ accidi talislapis, & hoc quia meatus habent largos, & qa multotiens. s. in menstruis, purgant humores supfluos, & corruptos. Sic verè lapis obstinationis, & duritiæ, qui ex aqua limosa prosperitatis, & mūdanæ sapiētiæ aliquotiēs gignit̄, in pueris. i. in viscosis & carnalibus plusquā in alijs generatur. Mulieres aūt. i. simplices, qui cōscientiæ meatus largos habent, ita ꝙ superflua vitiorū libere & sepæ per confessionem emittūt, & purgāt, obstinationis lapidem non incurrunt, sed per cōfessionem, & pœnitētiam ad Deum faciliter se conuertunt. Luc. 21. Nō relinquet lapis super lapidem, q̄ non destruaē. ¶ Lapis qui ex viscosis, 3 humoribus gignitur, facilius dissoluitur, q̄ ille qui ex arenulis generatur. Sic verè ille lapis. i. illa mentis obstinata duritia facili⁹ pōt frāgi, quam viscositas carnalitatis inducit, q̄ illa quam arena diuitiarū efficit, quia proculdubio carnales & luxuriosi facilius per contritionem dissoluunt, q̄ illi per auaritiā indurant. Iob 28. Lapis solus calore in æs vertitur ¶ Cū lapides aliquotiens (vt dictū est) in renibus generētur 4 hoc est verum, ꝙ si renūculus dexter lapidē habeat, pes dexter & coxa faciliter stupefit, aut dormitat. Duo renūculi intellectum, & uolūtatem designant. Intellectus. n. est dexter, qui magis recta stupescit. voluntas verò est sinister qa semp ad sim plicitatem vitiorum tendit. Duo aūt pedes significāt

duplicem vitam, cõtemplatiuã. ſ. quę eſt dextera, & quę pertinet ad intellectum, & actiuã, quæ eſt ſiniſtra, & quæ principaliter pertinet ad effectum. Lapis vero duritiã obſtinationis deſignat, quæ nunc intellectu, ſ. falſum pro vero accipiendo, nũc vero in affectu. ſ. malum pro bono obſtinate eligendo generatur, & inhabitat. Verum eſt igitur iſtud ꝙ quotiens lapis obſtinationis erroriſq; & malitiæ, & in renunculo dextero. i. in intellectu gigniẽ, pes dexter. i. vita contẽplatiua obdormit, deficit, & ſopitur. Si vero in ſiniſtro rene. i. in affectu & volũtate, obſtinatio lapidea fuerint: tunc ſiniſter pes. i. vita actiua ĩ hoie deficiet & ſtupebit. Iõ bñ eſt neceſſarium hoĩ, ꝙ p Dei, & Angelorum ſeu platorũ adiutoriũ defendat, ne p talẽ obſtinationis lapidẽ intellectꝰ, & affectus ipſius illidat, iuxta illud ps. In manibus portabũt te, ne forte offendas ad lapidẽ pedẽ tuũ. ¶ In veſica accidit paſſio ex defectu cõtẽtiua virtutis. ſ. inuolũtaria emiſſi vrinæ. Qñ. n. virtus contẽtiua eſt debilis, caloriq; naturalis in renibus eſt fortis tunc pro certo rõne caloris fit in renibus magna humorũ atractio, & rõne contentiuæ, q̃ debilis, fit illud inuolũtaria emiſſio ad qd̃ ẽt facit qñq; relaxatio neruorũ in collo veſicę, qñq; ẽt ſomni profunditas, ſicut patet ĩ pueris, qui dormiendo in lecto mingũt. Talẽ aũt infirmitatẽ patiẽtes ſolẽt ſitire, & vix aqua deſideriũ ſatiare. Per iſtã infirmitatem poſſum intelligere vitium prodigalitatis, quia. ſ. quidam ſunt q rõne caloris, & ardoris nõ ceſſant humores diuitiarũ attrahere, qa tñ virtutẽ cõcentiuã. i. prudentiã ipſas conſeruandi nõ habent, ſolent eas per prodigalitatẽ emittere nec ad neceſſitatẽ de ipſis aliquid retinere, ſed potius per auaritiã cõtinuè, ſitire, & ardeſcere, & quãtum per prodigalitatẽ emittunt, tãm volunt iterum bibere, & aurire, & ſemper per auaritiam fameſcere & ſitire. Eſa. 5. Multitudo eorũ ſiti exaurit. Vel dic ꝙ per tales patiẽtes intelligunt hoĩes incõſtantes & leues, & in ſuis operibus, diſſoluti, quibus pp malas cõſuetudines, & habitus, quaſi inuoluntarie accidit vitiorũ curſus, & fluxus. Virtus. n. cõtentiua. i. tẽperantia, in talibus deficit calor vero concupiſcentia in talibus cõualeſcit, & iõ ab ipſis nõ ceſſat vrina, & ſuperfluitas vitiorum fluere, & dato ꝙ rõni eorum non placeat, ab ipſis nihilominus emanare. Ad Roma. 7. Velle adiacet mihi, pficere aũt bonũ non inueniо. Vel dic ꝙ iſta ſuperfluitas ſignificat ſuꝑflua verba, qa. ſ. qui dã ſunt q̃ ea nõ valent cõtinere, ſed quaſi inuoluntarie videtur ipſa cõtinuè emittere, nec ab eis abſtinere. ¶ Circa illas partes corporis accidit qñq; quędã infirmitas q̃ dr̃ hernia, nihil aliud eſt q̃ ruptura vnꝰ pellis, q̃ ſiphach a medicis dr̃, q̃ inter membra nutritiua, & generatiua collocatur. Cõtinet. n. illã pellẽ, vel ex nimio corporis conatu, ſicut fit in lucta, vel paleſtra, vel in clamore, & cãtu rũpi vel ex interiori calore liquefieri, & relaxari, & ſic inferius ad locũ teſtiũ deſcendere, & infirmitatem non modicam generare. Per talẽ ruptuꝛã põt intelligi viciũ diſcordiæ, quia ꝑ certo diſcordia nihil eſt aliud q̃ quædam ruptio, & diuiſio talæ ſeu pelliculæ charitatis. Et ꝑculdubio iſta qñq; accidit ex calore interioris cupiditatis. Aliqñ ex clamore exterioris iniuriotæ rixoſitatis. Aliquãdo ex lucta controuerſiæ, litis, & contrarietatis. Hæc. n. omnia ſolent charitatem & amicitiam rumpere, & diuiſionem diſcordiæ doloremq; iracũdiæ generare. Hiere. 5. Confregerunt iugum, ruperunt vincula.

De Gutta. Cap. 24.

1 Gvtta vulgo. i. morbus articularis, eſt infirmitas in iunctu ris mẽbrorũ cõtingens, & ibidem dolorem inferẽs, & inducẽs. Dinidiẽ gutta in tres ſpẽs. Chiragrã. ſ. q̃ habet fieri in digitis, & in manibus. Iſchiadẽ, vulgo ſchiaticã, q̃ hẽt fieri in coxis atq; crurib. Podragã, q̃ habet fieri in talis atq; pedib. Fit aut hæc infirmitas, & ex humoribꝰ. ad neruos ad iũcturas cõfluẽtib. & ibidẽ inuiſcãtib. & ſic p cõſequẽs motu in obediẽtib. & dolorẽ in docẽtib. Chiragra ligat & cõtrahit manꝰ ne a pianẽ, ſchiatica ligat crura ne ſine dolore flectanẽ. Podagra verò ligat pedes ne motu volũtario moueanẽ. Talis triplex gutta vt mihi ſigñare triplicẽ cõcupiſcẽtiã humanã. ſ. cõcupiſcentiã, carnis, cõcupiſcentiã oculorũ, & ſuꝑbiã vitæ hoc eſt dictu luxuriã, auaritiã, & ſuperbiam, quæ. ſ. in iũcturis cordis ex humoribus ſuperfluarum affectionũ gignũtur, ita ꝙ ab ipſis dolor & remorſus cõſciẽtiæ cauſatur, & motus bonorum operũ impeditur. Chiragra ergo eſt auaritia, quę ligat manus ne aperiãtur ad largitatem, ipſas claudit, & contrahit per parcitatẽ, deformeq; gibboſat. cit ꝑ infamiæ vilitatem, quia. ſ. manus. i. opera talis ſordipia & infamia. Impotentes ẽt & aridas ipſas efficit, ꝑ inuotionis ſiccitatẽ. Mat. 12. Erat ibi hõ manum habẽs aridã. Item ſchiatica eſt ſuperbia. Iſta eſt. n. illa infirmitas, q̃ permittit crura cordis ꝑ humilitatẽ flectere, imo ipſa in rigiditate & auſteritate cõtinue detinere. Deuter. 32. Incuſtiat te Deus vulcere peſſimo in genibus, & in ſuris. hi podagra ſignificat luxuriã. Iſta eſt. n. infirmitas pedũ ſpiritualiũ. i. affectuũ, quos. ſ. inflãmmat ꝑ cõcupiſcentiã, & peſtis corporaliũ. i. groſſuũ, quorũ. ſ. actus tollit per pigritiã. Ita de talibus tã auaris q̃ luxuriоſis dr̃ in ps. Manꝰ hãt, & nõ palpabunt, pedes hãt & nõ ambulabunt. ¶ Podagra ſeu ꝑ tã pedũ gignitur in ſuauiter viuentibus, q. ſ. parũ ſe exercitat, & a ſuperfluitatibus corpora nõ emũdãt. Fit ẽt in adarnis frequentatibus, & hoc pp fluxum, & motum humorum. Et inde eſt ꝙ eunuchi, & caſtrati nullaten⁹ podagrici ſimiliter nec coeunt nec ẽt mulieres q̃ multipliciter ſe exercẽgãt. Vſi Hippocrates. Mulieres non podagrizant, niſi fluxus menſtruũ defuerit. Sic verè podagra pigritiæ corporis, & deſidiæ illis accidit, q. lauꝛè, delitioſè, & quiẽtẽ volunt vivere, & manere, actuſq; carnis, & luxuriæ impudicitiis exercere. Sunt tñ tria genera perſonarum quæ iſtud vitium non accurrunt. ſ. pueri. i. ſimplices, & innocentes, caſtrati. i. cõtinentes, mulieres. i. pij teneri atq; clemẽtes, dum tãmen ſe purgent. i. dum velint eſſe faciliter continentes, & inſtrua. i. vitia per confeſſionem expellentes. ¶ Licet pedes pro dagrã patiãtur pp humores, qui, ſ. illic fluũt, parũ iuuantur vel tumeſcere cõprobanẽ, & hoc pro eo qa carnes. ecrnudati ſunt. Sic verè pauperes, qui ꝑ pedes intelligũtur, pro dagrã peccatis, & pigritia, fluxumque luxuriæ aliquoteus poſſunt pati, verũtamen inflaturam ſuperbiæ pati impediũtur, pro eo ꝙ carne bonorum temporalium denudantur.

De Apoſtemate. Cap. 25.

Apoſtema ſm Conſt. eſt ſuperfluentiũ humoriſ alicuius mẽbro collectio putrefactionẽ faciẽs & tumorẽ. hic aũt apoſtema hoc mõ. Humores. n. q̃tcunq; putrefactiuè peccantes, & plus debito abundãtes à calore cõſumi, vel à virtute expelli nõ ualẽtes, ĩ cõcauitatib. mẽbrorũ recipiunt, ibiq; putrefiunt, & corrũpunt. Et ſic in furno paſta poſita ab igne delicatẽ, & in ſuperficie cruſtulã q̃dã recipit ſub qua later, ſic in his humor recollectꝰ, pp violentiã caloris, q̃dã duriciem ſibi facit, ſub qua putridus humor ab ſcõdit, & ibi tenax, includit & velatur, ita ꝙ talis humor ſic aggregatus, ſtatmẽs, apoſtema (ſicut dictum eſt) nuncupat. Apoſtema põt ſignificare pctũ in gñe, qdr̃. ſ. ſemper concomitatur humor tumor, & dolor, quia, ſ. in oi pctõ eſt dare humorem infectionis, qui per malã intentionẽ corrumpitur, tumorẽ elationis, quo mẽs cõtra Deum erigit, doloreꝫ remorſus, & redargutionis, quo mẽs p ſyndereſim mordetur atq; pungit. Ideo de peccato gñaliter põt dici illud Iſa. 1. Non eſt in eo ſanitas, ſ. in aĩa peccatrice. & quid ergo? reſpondeo. Vulnus & linor, & plaga tumẽs. Fit. n. apoſtema peccati talimodo. Multiplicatio. n. humorum. i. affectionum, & cogitationum malarum, vanarum & ſuperfluarum qñq; in cõcauitate cordis recolligitur, & quia à calore contritionis vel charitatis nõ cõſumuntur, qa ẽt virtute expulſiua. i. à confeſſione eiiciũtur. Iõ tãdẽ ꝑ malos conſenſus putreſcunt, & in apoſtema peccati mortalis cõuertunt, qd̃ videlicet tria pertã. ſ. mentis corruptio, cordis elatio, & cõſciẽtiæ remiſſio comitãtur. Sed quid? Proculdubio iſtis humores congregati iſtæ malæ affectiones ꝑ vitia putrefactæ, cruſtulã ementionis, & ab cõſcionis ſibi faciunt, ſub qua ſemꝑ latet remanẽs & ſub q[illegible] præ verecundia cõfitendi, ne appareãt, ſe abſcõdũt. Generale eſt. n. ꝙ peccatum poſtquam conſummatum fuerit, excuſationes & latibula ſibi quærunt, & præ reverẽdia quantum põt ſecretius ſe abſcondat, cõtra quod dicit Iud Prouer. 28. Qui abſcõdit ſcelera ſua non dirigẽtur ora, qui aũt confeſſus fuerit, & miſerit ea, miſericordiã conſequetur. ¶ Apoſtema qñq; ſic habent fieri, quia. ſ. in cõcauitatib. mẽbrorũ recipiunt, ibiq; putrefiunt, & corrũpunt. Et ſic in furno paſta poſita ab igne delicatẽ, & in ſuperficie cruſtulã q̃dã recipit ſub qua later, ſic in humor recollectꝰ, pp violentiã caloris, q̃dã duriciem ſibi facit, ſub qua putridus humor ab ſcõdit, & ibi tenax, includit & velatur, ita ꝙ talis humor ſic aggregatus, ſtatmẽs, apoſtema (ſicut dictum eſt) nuncupat. Apoſtema põt ſignificare pctũ in gñe, qdr̃. ſ. ſemper concomitatur humor tumor, & dolor, quia, ſ. in oi pctõ eſt dare humorem infectionis, qui per malã intentionẽ corrumpitur, tumorẽ elationis, quo mẽs cõtra Deum erigit, doloreꝫ remorſus, & redargutionis, quo mẽs p ſyndereſim mordetur atq; pungit. Ideo de peccato gñaliter põt dici illud Iſa. 1. Non eſt in eo ſanitas, ſ. in aĩa peccatrice. & quid ergo? reſpondeo. Vulnus & linor, & plaga tumẽs. Fit. n. apoſtema peccati talimodo. Multiplicatio. n. humorum. i. affectionum, & cogitationum malarum, vanarum & ſuperfluarum qñq; in cõcauitate cordis recolligitur, & quia à calore contritionis vel charitatis nõ cõſumuntur, qa ẽt virtute expulſiua. i. à confeſſione eiiciũtur. Iõ tãdẽ ꝑ malos conſenſus putreſcunt, & in apoſtema peccati mortalis cõuertunt, qd̃ videlicet tria pertã. ſ. mentis corruptio, cordis elatio, & cõſciẽtiæ remiſſio comitãtur. Sed quid? Proculdubio iſtis humores congregati iſtæ malæ affectiones ꝑ vitia putrefactæ, cruſtulã ementionis, & ab cõſcionis ſibi faciunt, ſub qua ſemꝑ latet remanẽs & ſub q[illegible] præ verecundia cõfitendi, ne appareãt, ſe abſcõdũt. Generale eſt. n. ꝙ peccatum poſtquam conſummatum fuerit, excuſationes & latibula ſibi quærunt, & præ reverẽdia quantum põt ſecretius ſe abſcondat, cõtra quod dicit Iud Prouer. 28. Qui abſcõdit ſcelera ſua non dirigẽtur ora, qui aũt confeſſus fuerit, & miſerit ea, miſericordiã conſequetur. ¶ Apoſtema qñq; ſic habent fieri, quia. ſ. in cõcauitatib. mẽbrorũ recipiunt, ibiq; putrefiunt, & corrũpunt. Et ſic in furno paſta poſita ab igne delicatẽ, & in ſuperficie cruſtulã q̃dã recipit ſub qua later, ſic in humor recollectꝰ, pp violentiã caloris, q̃dã duriciem ſibi facit, ſub qua putridus humor ab ſcõdit, & ibi tenax, includit & velatur, ita ꝙ talis humor ſic aggregatus, ſtatmẽs, apoſtema (ſicut dictum eſt) nuncupat. Apoſtema põt ſignificare pctũ in gñe, qdr̃. ſ. ſemper concomitatur humor tumor, & dolor, quia, ſ. in oi pctõ eſt dare humorem infectionis, qui per malã intentionẽ corrumpitur, tumorẽ elationis, quo mẽs cõtra Deum erigit, doloreꝫ remorſus, & redargutionis, quo mẽs p ſyndereſim mordetur atq; pungit. Ideo de peccato gñaliter põt dici illud Iſa. 1. Non eſt in eo ſanitas, ſ. in aĩa peccatrice. & quid ergo? reſpondeo. Vulnus & linor, & plaga tumẽs. Fit. n. apoſtema peccati talimodo. Multiplicatio. n. humorum. i. affectionum, & cogitationum malarum, vanarum & ſuperfluarum qñq; in cõcauitate cordis recolligitur, & quia à calore contritionis vel charitatis nõ cõſumuntur, qa ẽt virtute expulſiua. i. à confeſſione eiiciũtur. Iõ tãdẽ ꝑ malos conſenſus putreſcunt, & in apoſtema peccati mortalis cõuertunt, qd̃ videlicet tria pertã. ſ. mentis corruptio, cordis elatio, & cõſciẽtiæ remiſſio comitãtur. Sed quid? Proculdubio iſtis humores congregati iſtæ malæ affectiones ꝑ vitia putrefactæ, cruſtulã ementionis, & ab cõſcionis ſibi faciunt, ſub qua ſemꝑ latet remanẽs & ſub q[illegible] præ verecundia cõfitendi, ne appareãt, ſe abſcõdũt. Generale eſt. n. ꝙ peccatum poſtquam conſummatum fuerit, excuſationes & latibula ſibi quærunt, & præ reverẽdia quantum põt ſecretius ſe abſcondat, cõtra quod dicit Iud Prouer. 28. Qui abſcõdit ſcelera ſua non dirigẽtur ora, qui aũt confeſſus fuerit, & miſerit ea, miſericordiã conſequetur. ¶ Apoſtema qñq; ſic habent fieri, quia.

imbuere, & ibi apoſtema, cũ ſe expedire nequeãt, generare, ſeq; de malis humorib. liberare, & mẽbra quæ ipſos refutare vel expellere nõ prævalẽt, onerare. Iſta poſſunt allegari cõtra ſuperiores, nobiles & potẽtes, q nõ ceſſant opprimere, & grauare ſubditos inferiores, & alios impotẽtes. Cũ dicat ſcriptura ꝙ vnuſquiſq; onus ſuũ portabit, hoc tñ nõ ſolent facere, imò apoſtemata, imminentia ſolẽt ad alios mittere, & eos in ijs q̃ ipſi portare debuerãt opprimere, & grauare, & cũ ſe defendere nequeant, apoſtemata ipſorum maiorum, & ſuperiorum oportet eos tollere, & eorũ grauamina ſuſtinere. Iſtud ſpãaliter põt allegari contra illos q ſubditos exactores faciunt, & loco ſui ipſos fideiuſſores ponũt, & ſic ſit ꝙ eos incurrere apoſtemata pmittũt, & ſic onus qd̃ illi portare debuerãt, iſti tollũt. Thr. 5. Patres nri peccauerũt, & nõ ſunt, & nos iniquitates eorũ portauim⁹. Vel dic ꝙ qñ a ſuperioꝛib. nobiliorib. & ditioꝛib. ſuperfluitates humorũ. i. defectum & malorum exemplorum & documentorũ, ad inferiores, & debiliores mittunt, qñq; ipſa ꝑ debilitate virtutis reijcere nequeunt, ſed potius retinent & recipiunt, & ſic exinde apoſtemata vitiorũ incurrũt, & qñq; morte ꝑpetuã percipiunt & acquirũt. Eze. 18. Patres noſtri comederunt vuã acerbã, & dentes filiorum obſtupeſcunt. ¶ Apoſtema qñq; hẽt fieri pp largitatẽ mea tuũ, ꝑ quos humores faciliter ſolent fluere. Qñq; pp liquiditatem humorum q faciliter ſolent currere, & in aliquo mẽbro ſe recludere, & arctare, ibiq; putrefieri, & in apoſtema ſe cõuertere, & murare. Sic verè apoſtema peccati mortalis ſolet fieri ex duob. ſex largitate meatuũ cõſciæ, q̃ eſt nimis expoſita ad peccandum. vel ex latitudine meatuum. i. ſenſuũ, q̃ ſunt nimis aperti ad delectabilia hauriẽdũ. Itẽ ex humoꝛũ. i. affectuũ fluxibili, & incõſtãti liquiditate, q̃. ſ. ſunt habiles vt ad peccata faciliter fluant, & vt ꝑ malã cõſuetudinẽ ſe cõſtringant, & in apoſtema alicuius mortalis criminis conuertant. Iob 38. In ſimilitudinẽ lapidis durantur aquæ, & ſuperficies abyſſi cõſtringit. Qd̃ nihil aliud eſt dictu, niſi ꝙ aqueæ, & fluxibiles affectiones, in pctũ mortale ꝑ malas conſuetudines indurantur. ¶ Aliqñ fiunt apoſtemata corroſiua, ex materia violenta, ſicut eſt noli me tãgere, qd̃ eſt apoſtema in facie, cancer, lupus, & eriſipelas. Iſta ſunt. n. apoſtemata q̃ carnes, & neruos corrodunt, membrumq; cui inſident, depopulãt, & cõſumunt, q poſtq̃ in mẽbro radicata fuerint, vix aut nũquã amplius tolli põt. Sic verè in corpore eccleſiæ, in diuerſis membris, partibus, ſtatibus, & collegijs qñq; generanẽ. i. hoĩes tumidi & ſuperbi, qui qñq; ita ſunt per crudelitatẽ, & rapinã corroſiui. ꝙ membrũ cui inſident. i. locus & patria collegium vel eccleſia in qua manent, ab ipſis vaſtatẽ, & conſumit, & carne & neruis. i. bonis tpalib. exteriorib. denudat. Iſti ergo dñr nolimetangere, quia pro certo ipſi nullo modo volunt tangi, corrigi vel reprehendi, quinimò ad modũ illius infirmitatis, ex tactu correctionis ſolent amplius irritari. Prælati. n. & prædicatores iſtos ſæpe intactos, & impunitos dimittunt, eo ꝙ ex talib. irritanẽ, & amplius q̃ antea malitiunt. Iud. 13. Caput eius non tanget nouacula. Iõ bñ figuranꝫ iſtis in illis ſlatis, & ꝑdicatorib. de qb. dr̃ Nu. 16. Recedite à tabernaculis hoĩum impioꝛũ, & nolite tãgere qd̃ ad eos pertinet. Et dr̃ ibidẽ ꝙ illi q tangi ſunt probiti, à terra penitus ſunt abſorpti ad denotãdũ, ꝙ tales iniqui q indigni ſunt vt tangantur, in præſenti vel punianẽ, à terra. i. ab inferno ſorbentur finaliter, & voranẽ. Item iſti dñr cancer, quia. ſ. ſicut illa infirmitas q̃ dr̃ cancer, plures hẽt pedes, brachia ſeu partes, ita ꝙ paulatim ſerpit, & ꝑ corporis latitudinẽ ſe diffundit, ſic tales raptores paulatim ſolent creſcere, & ſerpere, & vadiq; brachia ſua extendere, & partes vicinas rodere, & acquirere, quouſq; totam patriã potuerint vſurpare 3. Reg. 6 Extendebat Cherubin alas ſuas. Itẽ iſti dicuntur lupus, qa publice finaliter ſolent rapere. Dicũtur ẽt eriſipelas. i. ſacer ignis pantiphraſim, qa oĩa ſolent affligere, & cõburere, & qa more ignis nihil põt eis ſufficere. Prou. 30 Ignis aũt nunquã dicit ſufficit. Tales ergo ex quo aſſuefacti fuerint, & inueterari ad pmiſſa, vix aut nunquã poſſunt eradicari, nec à ſua malitia immutari. Eſa. vlt. Ignis eorũ nõ extinguẽt. Vel ſic ꝙ adhærent. iſ. ſocios cum quib. manent, ſolent corrodere, & eos cum dentib. i. cum verbis detractorijs, & iniuriatorijs infeſtare. Et ꝑculdubio iſti dicunt nolimetãgere, qa iſti nullo mõ volunt corrigi, ſeu tãgi. Prou. 15. Nõ amat peſtilẽs eũ q̃ ſe corripit. Dicuntur cancer, quia occultè ſolẽt ſerpere, & detrahere, quia ſicut dr̃ Eccl. 10. Iſti ſunt ſicut ſerpens, qui mordet in abſcondito. Dñr ẽt lupus, quia ẽt publicè qñq; ſolent mordere. Dñr in ſuper ignis, qa in ſe ꝑ malitiã, & inuidiã ſolẽt ardere, & alios affligere & nocere. Iob 31. Ignis eſt vſq; ad fundamentum deuorans. Vel dic ꝙ iſta quatuor apoſtemata, ſunt quatuor vitia corroſiua, & tã ſui q̃ aliorũ multipliciter afflictiua. Primum eſt ſuperbia. Iſta eſt nolimetangere, qa ſuperbi nullum reputant dignum qui eos aſſocietangat. Scdm eſt inuidia, quia. ſ. iſta eſt ꝑ more cancri occultè ſerpit & rodit. Tertia eſt iracundia & diſcordia ſeu ſeuitia, quia iſta more lupi publice lædit & furit. Quarta eſt auaritia, qa iſta more ignis oĩa cõſumit & vrit, & quanto plura acceperit, plus excreſcit. Et iſta quatuor figurantur Hie. 15. vbi dñs minaꝫ pctõrib. ꝙ ipſe inducet ſuper eos quatuor ſpẽs. i. volatilia cęli, ecce ſuperbia q̃ ſolet ſe erigere, gladiũ ad occidendũ, ecce inuidia q̃ ſolet pũgere, beſtias ad deuorandum, ecce iracundia q̃ ſolet furere, canes ad lacerãdum, ecce auaritia q̃ more canis inſatiabiliter ſolet acquirere, & pauperes lacerare & affligere. Eſa. 56. Canes impudentiſſimi neſcierunt ſaturitatẽ. ¶ Fiſtula eſt apoſtema qd̃ nõ eſt corroſiuũ, ſed potius putrefactiuũ & corruptiuũ. Dr̃ aũt fiſtula, eo ꝙ ad modũ fiſtulæ eſt interius cõcaua, exterius verò foramina hẽt arcta. Cõtingit. n. fiſtula qñq; ex vulnere malè cuſtodito, qd̃ interius ſanie inficit, vñ nutrimentũ aduenięs in ſaniẽ cõmutaꝫ, & dato ꝙ exterior ſuperficies aliqñ claudaꝫ, & ſolidẽt cito tñ iterũ rumpit, et nõ ſolũ vnũ foramen, ſed plura circa eã aperiunt, et ſic ꝑ vno orificio obſtructo tria vel quatuor renaſcunt. Talis fiſtula vt ꝑpriè eſſe pctũ luxuriæ, qd̃. ſ. ex vulnere tentationis malè cuſtodito, et incautè curato, qñq; ſolet fieri, qa. ſ. humor carnalis affectionis, ibi ꝑ malum cõſenſum ſolet putrefieri, et fiſtula luxuriæ generari, q̃ ꝑpriè fiſtula dr̃, qa ſub cure excuſationũ latitat, et ceſſat, ita ꝙ magna, imo maxima eſt interius, uel modica exterius æſtimaꝫ, ſicut eſt in hypocritis. Vnũ tñ verũ ꝙ iſta infirmitas nunq̃ ex toto põt celari, qa ꝑ certo dato, ꝙ foramẽ operiaꝫ, et manifeſtatio ipſius aliquotiẽs ab hypocritis obſtruaꝫ, ita ꝙ eorũ cutis, et cõuerſatio ſana, et integra videatur, finaliter tñ ſolet iterũ aperiri, et nõ ſolũ ꝑ vnum foramen. i. non ſolũ ꝑ vnum malum opus, ſed per plura luxuria eorũ q̃ primitus latuerat, reuelare. Iſta. n. peccati luxurię ꝑprietas, quia vbi magis latere credit, eo magis aliquotiens publicatur. Iõ Dauid de pctõ ſuæ luxuriæ in Berſabeæ dictũ eſt 2. Reg. 12. Tu feciſti illud abſconditè ego verò faciã verbum iſtud in cõſpectu oĩs Iſrael, et in cõſpectu ſolis. Vel dic ꝙ qñ fiſtula luxuriæ inualuerit, vix põt amplius ſanari, imò multa foramina. i. multa ipſius opa, et genera, ſolẽt circa eã generari, et exterius ꝑ multa orificia ꝑpalari. ¶ Sunt aliqua apoſtemata venenoſa, ſicut anthrax, et eriſipelas. Anthrax ẽt à Cõſtantino carbunculus dr̃, quia vrit ſicut carbo. Vnũ tñ eſt aduertendũ, ꝙ in apoſtemate cuius materia eſt venenoſa, et furioſa, nõ eſt vtendũ repercuſſiuis, ſed potius mitigatiuis, remollitiuis, diſſolutiuis, apertiuis, ne forte materia venenoſa ad interiora mẽbra cõpulſa, maius et grauius inferat nocumentũ. Et ẽt in talib. venenoſis anthracib. theriaca apponẽda, et cũ uino calido offerẽda, et ſi corpus patiaꝫ, ante oĩa eſt flebotomia faciẽda Theriaca. n. illã uenenoſa materiã ita cõſumit, et deficcat, ꝙ eã hõ ꝑ libito puluerizat. Sic verè qn hõ patitur carbunculũ uel carbonẽ. i. furoris et iracundiæ actualẽ moleſtiã, et ardoꝛẽ vtpotè qñ hõ eſt in ipſo arbore turbationis uel tentationis, nunquam eſt vtendũ circa eum repercuſſiuis. i. verbis duris, et reprehenſiuis, tunc. n. nihil hoc proficeret, quinimò interiora mẽbra. ſ. cor et mentẽ grauius læderet, et turbaret, et ad faciẽdũ deteriꝰ irritaret, iuxta illud Eccl. 8. Non incendas carbonas peccatorum, arguens eos. Cõtra tales igitur procedendum eſt cautè, cũ uerbis et operib. dulcib, manſuetis et lenitiuis, cõſolatiuis et mitigatiuis, ipſos. ſ. dulciter ad diſſolutionẽ cõtritionis, et apertionem cõfeſſionis inducendo, et theria cã uerbi Dei aitca ipſum ſalubriter, apponendo, quia breuiter ſicut dr̃ Prou. 15. Reſponſio mollis frangit iram, ſermo durus excitat furorem. ¶ Aliqua ſunt apoſtemata ita infecti na et corroſiua, ꝙ per medicinas vix aut nunquam curanꝫ, et in talibus eſt neceſſe quod ignis, et cõbuſtio apponãtur.

vel etiam, ꝙ membrum, in quo est, ꝑ chirurgiam abscindat. Melius est enim particulam corporis perdere, q̃ totum corpus periculo subiacere. Sic verè in ecclesia sunt multi ita in se venenati, & alijs venenosi, ꝙ ad eorum curationẽ nihil penitus valet correctionis vel redargutionis medicina, nec ꝺ ueritatis aliqua disciplina. Hier. 2. Frustra percussi filios tuos, disciplinam nõ receperunt. Quid igit? Proculdubio cõtra tales necesse est per ignem, & ferrum procedere, ipsosque igni, & combustioni exponere (sicut fit de hæreticis) & ferro & à corpore ecclesiæ præscindere, ne forte possint alijs periculi cã esse. Ecclesiæ. n. ꝓlato, patriæ, collegio vr̃ loq̃ salutator cum dicit Matth. 5. Expedit tibi vt pereat vnũ mẽbrorum tuorũ q̃ totum corpus erat in gehennam. ¶ In corpore accidunt multæ infirmitates q̃ apostematũ similitudinẽ gerunt, sicut sunt vlcera, fistulæ, scabies, & impetigo. Sunt igit vlcera q̃dã vesiculæ q̃ ex intercutaneo humore inuicem cõgregato oriunt, & vi naturæ de interiorib. ad exteriora attrahunt, ꝑ q̃ tumor, pruritus, & titillatio generatur, & cũ rupta fuerint & aperta, ipsius cutis superficies defœdatur. Si verè cõcaua fuerint, significant lepram & minantur. Talia vlcera, peccata venialia designant, quæ. s. non ex profundo cordis ꝓueniunt, sed solum in cute. i. in superficie conuersationis, ex humorib. intercutaneis. i. ex quadã assuefactione exteriori, & leuib. morib. se dilatant. Ista tñ magna inferunt nocumenta, quia pro certo ex talib. vlceribꝫ venialiũ peccatorum generatur pruritus carnalis delectationis, tumor superbiæ, & elationis, fœditas inhonestæ cõuersationis, & q̃ vltra debitum abundant, & perseuerant, signa sunt latentis in corde lepræ peccati mortalis & corruptionis. Exo. 9. Erũt in hoibus, & iniumentis vlcera & vesicæ. ¶ Pustulæ sunt illæ vesiculę puerorũ, q̃ variolæ nuncupant. De corruptione. n. menstralis sanguinis, à quo puer suum sumpsit in vtero nutrimentum, dñr tales pustulæ virtute expulsiua ipsius naturę prorumpere, & iõ futuræ sanitatis solent (vt dicũt medici) signum esse, quinimò nisi exterius talis materia prorumperet, futuræ lepræ periculum designaret. Repercutienda ergo nõ est taliũ pustularũ matetia sed potius cautè exterius attrahenda, ne forte si ab exitu ꝓhiberet, morb. exinde grauior oriretur. Sic verè dico ipso sanguine mẽstruali. i. ex ipsa carnis, & sanguinis naturali affectione & infectione (ex qua traducimus originẽ) generantur in nobis pustulę venialiũ peccatorum, q̃. s. q̃n natura. i. discreta rõ exteriùs per cõfessionẽ eijcit, sanitatis futuræ in aia signũ gerit, qã ꝑ certo illã conscìam sanã debemus dicere, q̃ ẽt venialia ꝑ cõfessionẽ solet libenter eijcere, & fugare. Econtra aũt nisi ista per cõfessionẽ pellant, lepræ peccati mortalis periculũ protestant, quia. s. nisi venialia ꝑ cõfessionẽ exeant, faciliter in lepra mortalis criminis se cõmutant, & propterea talis materia non est repercutienda, nec ab exitu confessionis impedienda, sed ꝑ confessionẽ exterius extrahenda, ne forte ꝓut dictũ est, exinde sequatur culpæ mortalis grauis infirmitas, & horrenda. Iõ bene dicit Aug. de decem chordis. Non negligatis venialia quia minima, sed timeatis potius q̃a plurima, arenæ. n. pulueres, & pluuiæ guttę nocent, & iõ timeda est ruina multitudinis, & si non magnitudinis. ¶ Nutrix summè dẽt cauere ne aperiat pustulas puerorum. Si. n. antequã rumpantur, in cute remanent deformes, & perpetuę cicatrices. Si verè plarus vel corrector bene caueret ne pustulas puerorum. i. defectus & vitia subditorũ in cautè aperiat & reueleret, nã dato ꝙ infirmitas peccati seu pustula recederet, cicatrix tñ perpetuæ infamiæ in ipsis remaneret, si ipsas incautè alijs aperiret. Apoc. 9. Aperuit puteum abyssi, & exiuit fumus. Quia. s. q̃n pureus vitiorum aperit, & deregit, fumus infamiæ sequit, q̃ uix amplius tollitur uel sanat. ¶ Scabies ẽt sub noĩe apostematum põt poni. Fit aũt scabies ex corruptis humorib. incutaneis, quos. s. natura mittit ad exteriora, vt mũdificet interiora. Humores ergo qui subtiles sũt & liquidi, faciliter fumo, & sudore soluunt, grossi verò subcute remanent, & in scabiẽ postea cõuertunt. Sic vere calor concupiscentiæ humores affectionũ malarum, & corruptarum exterius ad cutẽ conuersationis eijcit, & scabiẽ malorũ exẽplorũ introducit. Vel dic ꝙ de humorib. corruptis. i. de peccatis interioribus, natura. i. rõ discreta intẽdit mundificare mentẽ, & interiora, & iõ ipse sp nititur ꝑ cõfessionem trahere ad exteriora. Veruntñ sæpe fit ꝙ humores subtiles. i. culpæ leues dissoluunt, & confitentur, grossæ verò, & enormes abiciuntur, & recludunt, & sub cute. i. interius in corde latent, & retinẽtur, & scabiẽ & saniẽ in infectionis, & originẽ malæ delectationis in cute. i. in cõuersationis spretie finaliter operant. Et sicut scabies ex vitio splenis generatur, & fieri, q̃ vix aut nunq̃ põt inueterata sanari, sic ex plenitudine est sedes melãcholiæ. i. ex desperatione, & tristitia melancholica, q̃nq; spẽs pcti gignit, q̃ vix sanat amplius aut curatur. Hie. 30. Insanabilis est dolor tuus, pessima plaga tua. Debilitatib. capitis circa finẽ. ¶ Impetigo est q̃dã cutis minutiosa serpigo, ex cholerica, & ignea materia ꝓcedens, & pruriẽs & serpiginẽ introducẽs. Ista ẽt serpigo dr̃, q. a. s. ꝓ incessanter serpit & diffundit. Delectabilis aũt est ista serpigo q̃ fricatur seu scalpitur, sed postea in fine dolor, & coctio introducit. Ista passio põt significare pruritũ, & appetitũ luxuriæ quã. s. introducit, & perficit cholera. i. ardor carnalis concupiscentiæ. Ista. n. impetigo dr̃, quia mentem sp solentem impetere & inuadere. Serpigo noiatur, quia ꝑ mẽbra corporis solet serpere, & discurrere, & ista q̃ scalpitur, & pruriens solet delectationẽ facere, & inducere, in fine tñ coctionẽ & dolorẽ remorsus, & displicẽtiæ solet in cõscientia, & in inferno afflictionem perpetuam generare, quia scribit Aug. Momentaneum est quod delectat, æternum est quod cruciat. Prou. 14. Extrema gaudij luctus occupat.

De Lepra. Cap. 26.

LEpra est vniuersalis mẽbrorũ corruptio, q̃ in visceribus corporis. s. in venis, neruis, arterijs concaui tacib. cordis, hepatis, & alijs similib. incipit, in mẽbris verò, & extremis pficitur & cõpletur. Corrupto. n. humore nutrimẽtali in visceribus interiorib. restat vt faciliter corrumpantur mẽbra, ꝛct ipsis humorib. nutriuntur, & ꝙ ex ipsa corruptione humorũ corpus cũ mẽbris oĩb. corrũpat, q̃ qdẽ vniuersalis concorruptio lepra gñaliter noiat. Sic verè q̃nq; accidit, q̃ interna vasis cordis cõscĩę fit corruptio humorũ. i. cogitationis & affectionũ, iuxta illud Sopho. 3. Diluculo surgentes corrumpunt oẽs cogitationes suas. Et tunc ꝓculdubio necesse est, ꝙ mẽbra exteriora. i. mores exteriores inficiant, & in eorum ruptionẽ interiorũ exterior cõuersatio, & opatio corrumpant, q̃. s. ab ipsis interiorib. nutrimentũ seu principiũ sumunt, q̃. s. ꝑ certo statim vbi corrupta est interior intentio, affectio, corrumpit cõuersatio, & opatio, & sic lepra pfecta fuerat specialis, efficit vniuersalis, & gñalis. Prou. 15 Fœdus pede, & vena corrupta, iustus cadens corã impio. Et si diceret ꝙ corrupta vena conscíæ, necesse est ꝙ cadat impio diabolo cadat, & deficiat rectitudo totius moralitatiæ. Vel dic ꝙ istæ venæ sunt religiosi, plati, ꝓdicatores & doctores, in q̃b. dr̃ esse fons gr̃æ, clementiæ et bonæ actionis, et scíæ, ꝑ mẽbris. i. ꝑ exteriorib. secularib. nutriendis & certo sæpe fit ꝙ in istis corrumpit gñaliter talis humorũ infectio ꝑ delectatiões, gr̃a ꝑ pctã mortalia, clementiã pauperũ, scía ꝑ hæresim vel ꝑ ignorantiam. Sic igit fit q̃ labilis morib. nutrimẽtalib. corruptis, mẽbra. i. seculares, et studenti, q̃ ab ipsis nutrimenta ꝓdicta sumunt, eorũ malis exemplis et doctrinis corrumpant, et lepra diuersorũ criminũ introducitur, q̃a pro certo pctm, et corruptio ecclesiasticorũ delictorũ lis infectio singulorũ Hier. 23. A ꝓphetis Hierusalẽ egressa est pollutio sup oẽm terrã. ¶ Leprarũ quatuor sunt genera, sm ꝙ quatuor humores diuersimodè corrumpunt. Melancholica, quæ generatur ex corruptione melancholiæ, ꝛct. s. est aĩal melancholicũ. Itẽ alopecia q̃ fit ex corruptione sanguine, et dr̃ ab alopix, qd̃ est vulpes, q̃. a. talis lepra imitatur vulpis pilos deponit. Itẽ ophiasis seu serpentina, dicta, eo ꝙ talis patiẽs more serpentis pellem deponit, et ꝓdit. Itẽ leonina, q̃ fit ex cholera corrupta, sic dicta, eo ꝙ more leonis oĩa deuorare appetit. Per istas quatuor spẽs lepræ, possum intelligere sumit. Per istas quatuor spẽs lepræ, possum intelligere tuor spẽs mortaliũ pctorum. s. auaritiã luxuriã malitiã perbiã. Auaritia. n. lepra melancholica, et elephantiasis istã cõcomitari solet melãcholia corrupta, i. terrestris licitudo, et elephãtina terrestritas, granitas, inflexibilitas et grossitudo, quia ꝓculdubio auari, more elephantis inflexibiles ad pietatem, sunt grossi, graues et crassi terrenã facultatem, et sunt melãcholici, et tristes pro

ẽdinem & anxietatem, quia sicut dr̃ Eccl. 5. Saturitas diuitis nõ sinit eum dormire. Seneca. n. dicit ꝙ nullus põt esse simul diues & felix. Luxuria est lepra ophiasis vel serpentina, q̃a. Ista ẽt q̃ à sanguine nascitur, & quę more serpentis, pelle bona & honestę conuersationis ꝑ cunctis vitijs spoliatur, & ꝑ quã sicut per serpentem venenũ & infectio ad alios denatat, quia sicut dr̃ Num. 19. Quicquid tetigerit immundus immundum facit. Malitia est lepra vulpina seu alopecia, q̃ à corruptione phlegmatis. i. à peruersitate fragilis & fluxibilis affectionis ꝓcedit, & q̃ more vulpis fallaciter incedit, ita ꝙ pilos. i. amicos sibi adhærentes perdit, & nudus fit ne amicis exilit. Malitiosi. n. & proditores nunq̃ amicũ inueniunt, ꝑ eo ꝙ nulli fidẽ custodiunt, sed oẽs potius decipiũt atq; produnt. Vñ Eccl. 20. Fatuo non eric amicus. Superbia est lepra leonina, q̃. s. rubea cholera, quæ est humor cæteris leuior. i. à leuitate mentis oritur, & ꝑ ipsam sicut ꝑ leonẽ aĩal superbissimũ, circumnascentes alij deuorantur. Et breui ter ista sunt vera, ꝙ auari sunt hodie magis in diuitijs, & in flexibiles ad miam ut elephantes, Luxuriosi alios inficiunt vt serpentes. Malitiosi alios decipiunt sicut vulpes. Superbi verò alios cruciant & deuorãt ut leones. Et iõ tales quadruplices pctores figurari pñt. 4. Reg. 7. vbi dr̃, ꝙ quatuor uiri leprosi famelici transfugerunt de porta Samariæ ad castra Syriæ, vbi. s. intrantes tabernacula, inuenerunt copiã bonorũ & biberunt & comederunt, & aurum & argentum & vestes tulerunt & absconderunt. Samaria quæ interpretatur custodiens dñm. significat ecclesiam vel gratiam, in qua & ꝑ q̃ dñs custoditur. Syria verò q̃ interpretaẽ humecta, signãt mũdũ, qui. s. perinbutionem uitiorum totus est madidus & humectus. Sic ergo fic ꝙ quatuor leprosi. i. quatuor gña prædicta hoiũ spũaliter leprosorum & pctorum. s. auari, luxuriosi, malitiosi, & superbi, Samariam. i. diuinã gratiã & ecclesiam deserunt, & cõtemnunt, & ad castra Syriæ. i. ad status mundi ꝑ posse transfugiunt & accedunt, vbi q̃nq; bonorum terreno rum copiã inueniunt & acquirunt, & comedendũ & bibendum, & ad aurũ & argentũ abscondendũ & thesaurizandũ incẽdiũt. Lu. 4. In dieb. Helisei erãt multi leprosi in Israel. ¶ Leprosos multa incõmoda comitatur. In istis. n. caro corrũpit, oculi scintillant, palpebræ rotundantur, nares angustant & cõcrahunt, vox rauca efficit, crura in sensibilitate grauantur digiti curuantur, cutis & carnis superficies vnctuosa intrũ fit, ꝙ aqua superfusa non adhæret. sed dilabit, & inficitur intrũ ꝙ eius fœtore alij corrũpunt, musculi cõsumunt, & tota cutis superficies maculis deprauatur, & ẽt ipsa leprosi facies pustulis, & immunditijs deturpaeur, pilis denudat pediculis & vermibus molestatur, cutis scindit & diuidit, & squamosa ẽte, & serpegine sordidatur, & breuiter, tanta est leprosi corruptio, ꝙ cohabitantes corrumpit, & inficit, quinimo ẽt leprosi efficiũtur tã filius q̃ filia qui ab eo gñatur, qua pp necesse est vt leprosi à sanorum cõsortio separenẽ, & vt soli & solitarij recludantur. Per talẽ leprossum possum intelligere pctorẽ, maximè illum cuius natura. i. vita ex toto est vitiosa fœnda, & corrupta, quia proculdubio tales leprosi. i. hmõi pctores multos patiuntur defectus, & ab alijs cognoscunt per multiplices malos actus. Isti. n. hñt carnẽ corruptã ꝑ luxuriæ fœditatẽ, cutẽ ẽt cõuersationis ita vnctuosam & pinguẽ ꝑ carnalitatẽ, ꝙ nulla aqua doctrinæ vel gr̃æ põt eis adhærere, quinimò ipsam solẽt contẽnere & reijcere ꝑ obstinationis peruersitatẽ, q̃a. s. luxuriosi sunt illi in quib. nimis ꝓcit verbũ Dei. Eccle. 21. Verbũ sapiens quodcunq; audiens laudabit, & ad se adijciet. Audiuit luxuriosus, & displicebit ei, & proijciet illud post tergũ suũ. Oculi ẽt taliũ scintillant per luxuriosos & impudicos aspectus, Rotundi ẽt, clausi & parui sunt, per ignorantiæ defectus 2. Pet. 2. Oculos habentes plenos adulterij. Vel alio modo oculi eorũ scintillãt per malitiã, & clausi & rotundi sunt per cautelã & fallaciã. Itẽ ilsti valde strictas & tenues hñt nares deuotionis, & valde raucã & implicidã vocẽ oĩonis, laudis, & gr̃arũ actionis, necnõ valde hñt insensibiles tibias & pedes affectionis, & ex toto corruptus est anhelitus. i. flatus locutionis, & male suggestionis, intrũ ꝙ ipse est aliorum infectiuus, q̃ sũt suæ societatis & cohabitationis. Quia ꝓculdubio pctor vt cõmunemest malitiosus & cautus, indeuotus, insensibilis, & in oratione raucus & in verbis fœtidus & corruptus. Ps. Raucæ factæ sunt fauces meæ defecerunt oculi mei. Voces. n. istorũ raucę

dñr, eo ꝙ Deo non sunt placidæ, nec ab eo exaudiuntur. Io. 9. Scimus q̃n Deus pctores nõ audit. Iterẽ digiti istorum ꝑ paritatẽ & auaritiã solẽt cõtrahi, ita. s. ꝙ ad pauperes nõ extendunt. Musculi suæ fortitudinis solent detrahi. Cutis suæ conuersationis maculis & pustulis diuersorũ defectuum, videlicet malorũ actuũ gestuũ & aspectuũ solet infici, & squamositate vilis & in honestæ uitæ destrui. Pilis uirtutũ exui, & nudari, & eius cõscia vermib. malorũ desideriorũ & remorsuũ corrodi iugiter & turbari. Eccl. 7. Vidicta carnis impij, ignis & vermis. Ignis dico mali desiderij, & affectus, & vermis mali sospirij, & remorsus. Bẽ ergo isti sũt aliorum infectiui, & suis malis exẽplis & verbis corruptiui, & ẽt malorũ et corruptorum filiorũ. i. subditorũ, sociorũ et auditorũ gñatiui et productiui, q̃a sicut dr̃ Eccl. 13. Qui tetigerit picẽ, inquinabitur ab ea. Bonũ est igit tales corruptos et malos ab aliorũ cõfortijs seiungere, et ne alios inficiãt, ipsos ẽt ꝑ mortẽ corporalẽ (si sit necesse) à cõiuratione fideliũ separare. Mat. 13. Separabunt malos de medio iustorũ, et mittent eos in caminum ignis. Iõ de leproso dr̃ Leu. 13. Oĩ tpe quo leprosꝰ ẽ et immũdus, solus habitabit extra castra. ¶ Hõ ex multis et diuersis causis solet fieri leprosus. Aliq̃n ex alterius leprosi cohabitatione et frequentatione, contagiosus. n. est morbus, & aliorum infectiuus. Aliq̃n ex mulieris, à leproso statim cognitæ, carnali cognitione. Aliq̃n ex leprosorum parentum gñatione, et traductione, lepra. n. à parentib. transfertur ad posteros, et rõne corrupti seminis gñantis trãsit ad gñatos filios. Itẽ aliq̃n accidit lepra ex corrupti lactis educatione, vel ẽt ex sanguinis mẽstrualis cõceptione, quia pro certo puer leprosus aliq̃n efficitur, q̃n ꝑ profluuio sanguinis menstrualis gignitur, et q̃n lacte mulieris corruptæ nutritur. Iterẽ accidit q̃nque lepra ex causis exteriorib. s. ex corrupto aere, ex corruptis cibis, vel nimis frigidis, vel nimis calidis, vtpote ex nimio vsu alij, vel piperis, vel ex vsu porcinæ vermiculosæ carnis, et ẽt aliq̃n ex morsu alicuius serpẽtis vel reptilis. Sic verè dico spũaliter loquẽdo, ꝙ hõ põt leprosus. i. peccator et corruptus fieri, multis modis. Ipsum. n. inficit leprosorum. i. est aliorum pctorum cohabitatio et societas, quia. s. societas vnius mali inficit multos. Ps. Cum sancto sanctus eris, et cũ peruerso peruerteris. Item ipsos inficit malarum mulierum contactus, et carnalitas, parentum leprosorum. i. malorũ ꝓlatorum exemplum et iniquitas, corrupti lactis. i. corruptæ doctrinæ hæresis et peruersitas, et sanguinis mẽstrualis. i. carnalis immũditiæ corruptio atq; fœditas. Lepra peccati à malis parentib. et prælatis per mala exempla ad filios. i. ad subditos tranfundit. Hõ ẽt leprosus à nutricibus. i. à malis prædicatoribus, lacte corruptæ, et hæreticæ doctrinæ nutritus, efficitur, et ex contactu corruptæ mulieris, et contactu sanguinis et libidinis vitiatur. Esa. 63. Aspersus est sanguis super vestimenta mea, et oĩa indumenta mea inquinauit. Item dico ꝙ hõ leprosus, i. peccator efficitur, q̃n corrupto aere. i. corruptis aliorũ exẽplis tangitur, q̃n malis cibis. i. bonis tẽporalib. ipsum. s. more alij et piperis per auaritiam calefacientib. immoderatè vtitur. Itẽ q̃n carnib. vermiculosis porcinis. i. carnalibus delicijs incautè nutritur, et pascitur, et q̃n à reptilibus. i. dæmonib. per tentationes mordetur atq; pungitur. Ista. n. sunt, quæ hoiem corrumpunt mortaliter et inficiunt, et in ipso lepram peccatorum mortaliũ introducũr, quia pro certo hõ leprosus efficitur, et peccator, ex omnib. supradictis. s. ex malis exemplis, et diuitijs, et delicijs, ex tentationum morsibus et uiolentijs. Et sicut lepra vix aut nũquã põt curari, quãuis possit aliquotiẽs palliari, sic verè ex quo in lepram. i. in vitiorũ totalẽ corruptionem quis delabit, vix amplius per pœnitentiam medicatur, et nisi per diuinum miraculum, nunquã ad sanitatem gratiæ reuocatur, quamuis q̃nq; per hypocrisim pallietur. 4. Reg. 15. Habitauit in domo separata, et fuit leprosus vsque in diẽ mortis suæ. ¶ Ad curationem lepræ vel saltem palliationem, summè dr̃ valere serpens rufus, cum, ventre ambo, cauda et capite pcisis, si coctus in porris sępius assumatur. Vel si vinum in quo putrefactus fuerit, sæpe sapientib. propinquetur, sicut dicit platearius. Contra multos. n. morbos valet talis serpens bene coctus (vt ait) sicut exemplificat de quodã cęco cui vxor dedit loco anguillę serpentem cum alijs comedere, vt eum interficeret, qui comedi, et multo sudore emisso, visum recuperauit. Talis serpẽs est Christus, per serpentem qui in li-

gno

gno suspensus, extitit, figuratus. Num. 21. Iste. n. dr̃ rufus, pro eo q̃ suo proprio sanguine extitit rufatus, qui cum porris. i. cum passionis acredine fuit coctus, & in vino sacræ scripturæ positus & immissus. Igit̃ si quis lepram peccatorum mortalium incurrerit, & cecitatem & obstinationem mẽtis cõtraxerit, sumat per deuotionem istum serpentem Christum fic coctum & passum, mortem. s. ipsius cogitando, & potum sacræ doctrinæ, in quo istæ latitat, degustando, & sic à lepra pct̃i curabitur, ęcitas suæ mentis per gratiã illuminabitur, & à morte æterna, q̃ vxor sua. i. sensualitas vel caro sibi intẽtare voluerat, saluabitur. Vel dic q̃ serpẽs significat corpus, vinum verò designat sanguinem Christi cuius esus & potus in sacramento altaris peccatum tollit, lumen gratię tribuit, & à morte æterna custodit Io. 6. Qui mãducat carnem meã, & bibit sanguinem meum, viuet in æternum. ¶Morphea est macula in cute, veniẽs ex nutrimẽti corruptione. Et est morphea in cute, sicut est lepra in carne. Est. n. quædam infectio, quæ est in sola cute, alba, crocea seu nigra, quæ q̃nq; est incurabilis, q̃nq; verò curabilis est. Si. n. illa macula a cu pũcta sanguinem emittat, curabilis iudicatur, si vero puncta sanguinem non emiserit, tunc incurabilis reputatur. Per talem cutis maculam intelligo vitia exterioris conuersationis, vt pote insolentias verborum, gestuum, & modorum. Ista. n. in sola cute conuersationis q̃nq; inueniuntur, ita q̃ intus in corde nullatenus profundantur, quia multi sunt qui ex quadam morũ leuitate exterius mali, & maculati vĩr qui tñ esse interius in corde sine lepra pctorum mortalium dinoscunt. Sed bĩ hoc est verũ q̃ morphea & macula peccati insolẽtię vel defectus siue sit mortalis siue venialis, tunc curabilis & sanabilis est, q̃n puncta per correctionem, & tribulationem & redargutionem, emittit sanguinem pct̃i confessionẽ & per lachrymosam compunctionem. Si verò hõ p tribulationes à Deo vel à prælato punctus fuerit, lachrymãq; doloris cõtritionis & confessionis non emiserit, de talis hoĩs curatione spirituali nulla spes erit. Qui. n. in tribulatione, & correctione positus induratur, ita q̃ de se nec peccatum confitendo nec lachrymã cõpungendo, emittere comprobaĩ, talis p. culdubio non põt sanari, nec ad bonũ conuerti, corrigi vel curari. Hie. 30. Insanabilis est dolor tuus Hie. 5. Dñe verbera sti eos, & nõ doluerũt, attriuisti, eos, & renuerũt disciplinã.

De Veneno. Cap. 27.

VEnenum est illud per quod sine infirmitate præcedẽte vel absque humorum distemperantia excedente, mors homini intentatur, & per quod ratione improportionis cum humana cõplexione natura corrumpitur & necaĩ. Venenorum igitur plura sunt genera, quia. s. hõ uenenatur ex morsibus reptilium, vel ferarum. Q̃nq; ex succis arborũ vel herbarum. Quandoque ex uenis lapidum vel terrarum. Argentum. n. viuum, & arsenicum sublimatum, in uenis terræ inueniuntur, succus taxi & cicutę de plantis eliciuntur, humores scorpionis & serpentis, ab eorum spiculis & dentibus infiguntur. Et istorum venenorum quædam interficiũt ratione excessiuæ frigiditatis. s. cor constringendo, & calorem naturalem mortificando. Alia vero occidunt ratione nimiæ caliditatis, s. calorem naturalem dissoluendo, & rarefaciendo, & ipsum euaporare & deficere cõpellendo. Alia, ratione nimiæ siccitatis, corrodendo intestina & perforãdo. Alia ratione nimiæ humiditatis putrefaciendo & corrumpendo. Sic verè loquendo spiritualiter, omne illud venenũ animæ dr̃ per quod anima inficitur, & per tentationes & cõplacentias intoxicatur, & per malos consensus & opera occiditur & necatur. Tria sunt ergo præcipua uenena & uenenosa ipsi aĩæ peccatrici. Primum sunt dentes & humores reptilium. i. verba suggestiones & morsus dæmonum & hominum malignorum. s. adulatorum, luxuriosorũ, deceptorum, hæreticorum, & detractorum. Istorum. n. suggestiones, tẽtationes & verba ipsi animæ sunt venena. Ps. Venenum aspidũ sub labijs eorum. Secundum venenum est succus herbarum. i. liquor carnalium deliciarum, quia pro certo anima p delicias inuenenatur, & morte luxuriæ & pigritiæ deprauatur. Vnde de uino quod est succus plantæ, dr̃ Prou. 23. Ne intueris vinum q̃n flaueſcit, vel cum splenduerit in uitro color eius. Ingreditur blandè, sed in nouissimo mordebit ut coluber, & tanquam regulus uenena diffundet. Tertium uenenũ sunt uenæ terrarum. i. venę terrestrium diuitiarum, quę principè in uenis terrarum consistunt. s. in lapidibus & metallis, quæ de terra effodiuntur, quia proculdubio illa sunt quæ animam inuenenant, ipsamq; spiritualiter interficiunt ac necant. Et bĩ istud est verum, q̃ omnia prædicta intoxicant, & occidunt animam ipsam. s. aut frigore timoris & desperationis stringendo, aut eam calorem auaritiæ inflammando, aut eam siccitate odij & inuidiæ corrodendo, aut ipsam immore carnalitatis per luxuriam putrefaciendo & corrumpendo. Pſ. Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in iniquitatibus suis. ¶Venenum masculorũ acutius est & fortius, i. fœminarũ. tñ fœminæi serpentes plures hũt dentes, & dicteriores creduntur masculis ẽm Auic. Sic uerè masculorum uenenum. i. malitia hoĩum maior est, acutior & subtilior sit fœminarum. Veruntamen, quia fœminæ plures hũt dentes mordacis loquacitatis q̃ viri, ideò deterioriores vt plurib. reputantur, quia pro certo dato, q̃ malorũ virorum confundior, & subtilior sit malitia, fœminarum tñ est mocticior, & dentatior. Deut. 32. Dentes bestiarum immitã in eos. Vel dic q̃ masculi sunt mali clerici, quorum ẽm veritatem sunt malitiæ & cautelæ acutiores. Fœminæ verò sunt loquorũ detractiones & dentes cæteris sunt peiores. ¶Generaliter deterius est venenum fenum serpentum q̃ inuenum jejunorum q̃ repletorum, magnorum q̃ curtorum, & ieiunorum eodem genere, montosorũ, & siluestrium, q̃ locorum paludi & planorũ. Et ẽt peius est uenenum quod effundit ur in nocte, q̃ in hyeme, & de die q̃ de nocte. Sic uerè regulariter deterior est malitia, vel peccatũ, & alijs etiam amplius venenosum, quod inuenitur in fenibus quam quod in iuuenibus, a ieiunis uacuis & pauperibus, quã in repletis & diuitibus, a magnis & superioribus quam in curtis & subditis, inferioribus, in montosis. i. in religiosis & siluestrib. q̃ in paludib. & seclarib. Itẽ in illis quj sunt in die vel ætate propinquiores, q̃ in illis qui sunt in nocte vel hyeme aduersitatis. Quia breuiter cęteris paribus. & in eodem genere criminum, peiores et venenosiores sunt senes q̃ iuuenes pauperes q̃ diuites, religiosi q̃ seculares prælati quàm subditi, prosperati q̃ tribulati. Ideo Hier. 5. dr̃. Vadam ad optimates, & loquar eis, ipsi cognouerunt uiam domini & ecce ipsi magis confregerũt iugum, ruperunt uincula, q. d. Illi qui sunt cæcęis maiores, potentiores, & discretiores, sunt cæteris peiores, & deteriores. ¶Aliqua sunt venera valde calida, & ideo quamuis non infrigident nec mordificent propriè, hoc tñ faciũt per accidens, quia. s. calorem naturalem faciunt rarefieri, & exporari, & sic calore sublato cor faciunt accidentaliter congelari. Et inde fit, q̃ uenenum tyri, & aliorum calidorũ serpentum mẽbra facit obstupescere, & quasi insensibilia fiegescere, & hoc quia calor naturalis, per venenum suppressus solet se à membris retrahere, & sic per consequens, & accidentaliter frigiditatem inducere vel causare. Talia uenena calida & feruentia significant alia vitia, quæ mentem valent calefacere, & in malis desiderijs inflammare, sicut prius dictum est. Et sic mens per indeuotionem frigida manet, & mortua peccati mortalis in membris & corde. i. in operib. & in actu se miscet, ita q̃ sensus cõpassionis cõpunctionis et dilectionis, in ipsis deficit atque torpet, sicut patet, quia illi a liter per luxuriam & auaritiam inuenenantur, et mortificantur, p. p defectum caloris charitatis propria delicta non ploratiunt per compunctionem, proximi miserias non sentiunt compassionem, Dei vero iustitias. s. illa quæ agenda, prouida et timenda sunt, non sentiunt per discretionẽ. Et ideo scierunt neque intellexerunt, oblit̃i. n. sunt oculi eorum ne videant, et ne intelligant in corde suo non recognoscant. te sua, neque cognoscunt, neque sentiunt vt dicunt. Et breuiter istud est uerum, q̃ mortificatio caloris charitatis, et fractio affectiõis ad exteriora insensibilia reddit intensum. ¶Venenum reguli, etiam mediante hasta contingentem terficit, sicut exemplificat Auicenna de quodam milite, in India cum lancea retigit unum talem serpẽtem, q̃ statim cęcidit mortuus cum equo suo. Per regulum seu basiliscum cuius est tãta uenenositas, q̃ solo visu, sibilo uel flatu interficit uniersa, intantũ q̃ aues uolantes detrahit, et quęcunq;

videt, immobile facit, & circa cauernam suam oĩa siccat, deflruit & cõsumit, intelligo personã luxuriosam, cuius aspectus, sibilus, & afflatus, alijs sunt venena, inquantũ. s. aspectibus, gestibus, cãtib. sibilis & suggestionib. luxuriosis, ẽt aues ipsas. i. psonas spuales solet à volatu cõtemplationis detrahere, circunstantes immobiles & stupentes, & motu bonorum operũ carentes facere, & q. quid est circa se viroris. i. virtutis & gr̃æ, desiccare, sicut patet de luxuriosis personis tam mulierib. q̃ hoĩb. quorũ pulchritudine delectati efficiũtur insensibiles, stupidi, & immoti. Exo. 15. Fiant immobiles quasi lapis. Per hastã aũt intelligo vetulã macquerellã, quia .i. ficut hasta constat ex ligno arido & ferro acuto, sic tales leenæ vetulæ sũt aridæ sicut lignũ, verbis tñ linguæ earũ sũt scindentes, & acutæ sicut ferrum. Sap. 5. Acuit aũt ditã iram in laceam. Quid igitur pro certo dico q̃ venenum luxuriæ, quod. i. regulo. i. in persona luxuriosa permouet, tãq; est vio lentiæ, q̃ ẽt mediãte hasta. i. mediante vetula leena antequã ẽt personæ inuicem se contingant, solet per cõsensus interficere, & per malas inflammationes intoxicare, & militẽ cũ equo. s. aĩam cum corpore spualiter enecare. Prou. 26. Sicut noxius est qui mittit lanceas & sagittas, sic vir qui fraudulẽter nocet amico. Vide de basiliſco libro de aĩalib. in littera.

b ¶Venenum aspidis si hoĩem interfecerit, statim mẽbra frigefacit, colorem alterat, singultum inducit, palpebras. s. fun dẽclaudit, & sitim ita immoderatè prouocat, vt patienti vi deatur q̃ totaliter siti pereat. Tale venenũ est auaritia, quæ pro certo frigiditatem indeuotionis solet inducere, colorẽ cõuersationis fædare, singultum sollicitudinis & tristitię excitare, palpebras attẽtionis claudere, & visum discretionis penitus obscurare, sitimq; malorum desideriorum, & maximę cupiditatis bonorum temporalium prouocare. Illi. n. q. veneno auaritiæ imbuti fũt, oculos sui intellectus à paupertib. auertunt, ipsosq; à Dei iudicijs, & ab oĩbus iustitijs claudunt, & vsq; ad mortẽ bona terrena cupiũt, sitiunt, appetũt, atque volunt. Pſ. Esurientes & sitientes, aĩa eorum ipsis defecit. Est species aspidis quæ dr̃ ptyas. i. expuens, eo q̃ sputum emittat, cuius tactus interficit omne viuum, qui cum primũ habeat oculorum acies somnum profundum inducẽtes & cũ torsione colli & inordinatione pulsus, hoĩem dormiẽdo ne cat. Cõtra istud ergo venenum nihil põt valere, nisi sola cõbustio membri in quo est, q. a. s. p cõbustionẽ venæ stringuntur, ita q̃ venenum ad cor transire vetaĩ. Talis serpẽs signat hæreticos & quoscunq; suggestores malos fraudulentos & falsos, q. s. de ore nõ cessant sputũ venenosum. i. mala & venenosa dicta, jacitamẽta & cõsilia vomere, ita q̃ illos quos tãgunt calib. suis sputis, solent p malas volũtates inficere, & p pctã mortalia occidere, sicut ad literã patet de hæreticis, q. suis verbis inficiunt platos, principes & magnates, & de luxuriosis, q. suis verbis inficiunt mulieres, & de dæmonib. q. suis suggestionib. inficiunt pctores. Prou. 16. Vir iniquus lactat amicum suum, & ducit eũ p viã nõ bonã. Tales igit̃ talib. sputis, verbis & cõsilijs infecti, solent collũ intentionis tortũ & peruersum hre, p malas cõplacentias in pctis dormire, & ĩ oculis intellectus tenebrositatẽ sentire, pulsum & motũ cordis .i. affectuum p mala desideria citũ & velocem habere, & sic per diuersa pcta dormientes interire. Iud. 4. Soporem morti socias defecit. ¶De veneno scorpionis vide infra in loco suo, & de alijs ẽt reptilib. vide titulo de angue, de aspide, & in alijs q. b. decet. ¶Venenum canis rabidi est pnicioſiſſimũ. Ezech. ex cholera nigra in carne dñante interius, corrupta, & in fumos, euaporante, & sursum ad cerebrũ ascẽdente, cerebrũ inficiente, & rabiẽ inducente. Est. n. illud venenũ summè periculosum, q. a. s. sup oĩa alia' suijpsius est multiplicatiuũ & in alios diffusiuũ. Q̃n. n. canis rabidus hoĩem vel qd̃cunq; aial momorderit, saliua eius q̃ venenosa est, humores corporis tãgẽs corrũpit & inficit, & p corpus cũ humorib. se diffundens, locũ suæ originis. s. cerebrũ, statim petit, & phrenẽsim & rabiẽ introducit. Quòd si ille alterũ momorderit, ipsũ quoq; et deinceps facit. Periculosi ergo sũt tales canes. Venũ ẽt ipsorũ nõ stari solet occidere, imò ẽt post annũ solet se odisse, et hoĩem morsũ inficere, et aliq̃n eadẽ die, et hora anno reuoluto suã malitiã declaraĩ. Canes ergo rabiosi linguã extrahũt, os apertũ tenẽt, et cõtinuè saliuã venenosam emittũt, aquas vbi cadit saliua ipsorũ, inficiũt, & ide porãtes limphaticos faciũt quapp alij canes ipsos cognoscũt, timẽt, & fugiunt, & cõtra eos latratus faciunt & emittũt. Illi etiã quos momorderint, timore terrenẽ, & latrare sicut canes aliquotiens cõprobanẽ, sicut dicit Cõlatãtinus in viatico. Canis. iste signãt detractorẽ, in quo proculdubio cholera nigra. i. pct̃i & malitiæ obscuritas dñatur, q̃ inficit cerebrum mẽtis suæ, & eũ facit uenenosum, rabiosum, & ad nocendũ, & verbãr mordendũ, & ad lacerandũ alios, furiosum. Talis. n. os apertũ & linguã extensam, & profusam ad obloquendũ spolet hre, saluam malorũ verborum emittere, & ipsos quos mordet. i. de quib. detrahit, inficere, famam ipsorũ corũpere & ipsos rabidos, furiosos, timorosos & sospitiosos, latrãtes & quærulosos facere, necnõ aquã vbi cadit saliua sua. s. ocietatẽ vbi emittit nepharia verba, solet per malã credulitatẽ & opinionẽ de alijs inficere & fedare, ita q̃ illa ifectio malæ opinionis solet ad alios potatores & auditores uenire et sic istud uitiũ ab uno emissum, multos solet inficere & turbare. ideo bene dr̃ Eccle. 28. Susurro & bilinguis maledictus, multos. n. turbauit pacẽ habentes. Lingua tertia suis verbis multos commouit. Cõstat. n. q̃ vnus detractor et infamator multos hoĩes facit rabidos, discordes, iracundos et furibundos, et qui ẽt post annum uel post multa tpa solẽt uenenum infamiæ reminisci, et qd̃ id abolitũ credebanẽ, ad hõis pniciẽ reuocare. Vel dic, q̃ canis rabiosus. i. detractor, illos quos mordet, et in quib. saliuã sui uenení infundit. i. illũ q̃ primus ipsum audit, rabidum et detractorẽ facit, inquantum. s. oblo quẽdi materiã sibi dedit ille ẽt alteri narrãdo, et illud uenenum infamiã replicãdo, ipsum solet inficere, et iterum in ipso detractionis rabiẽ gñare. Et bĩ, ab uno detractore multi fiũt successiuè detractores, et uenenosorũ morsuũ illatores ad Rom. 6. Ab uno pctõre cõtituti sunt multi. Tales igit̃ canes et detractores, tanq̃ summè periculosi, sũt ab oĩb. fugiẽdi, et deuitãdi, ab latrãdi, es à cunctis bonis hoĩb. declinãdi, Eccl. 9. Terribilis est in ciuitate sua hõ linguosus, et temerarius in verbo, odiosus erit. Vel dic, q̃ canis rabidus est diabolus, q. p tentationẽ mordens pctõrẽ, facit eum rabiosum, et ab viu rõnis alienum. ille ẽt alios mordẽs inficit, et sic alter alterũ succeſſiuè corrũpit, sicut patet de hæreticis, quorũ vnus alios plures solet inficere, & rabiẽ suã quasi p successionẽ ad alios destinare. Allega vt supra. Vide multa de auaris exposita ĩ titulo de cane. §. 34. 35. & 36. ¶Venenũ gñaliter loquendo, multa infert corpori incõmoda. Est. n. eius spẽs naturæ, & cõplexioni humanæ cõtraria, & iõ infinita sibi infert grauamina seu dãna. Venenũ ergo statim cor, q̃ est mẽbrũ nobilius, aggrediẽ & impugnat, spũm aialẽ in cerebro pturbat, sensuum orgaca debilitat, neruos, venas, & atterias vulnerat, cõtrahit, & corrugat. Torsurã, morsuram & arsurã in interiorib. gñat, sublẽ cordis & hepatis humiditatẽ nũc incẽdit, nũc cõgelat, nũc dissoluit, nũc deficcat, & fæpe fit q̃ dũ interiora cõburit, exteriora infrigidat. Tumorẽ in corpore gñat, colorẽ ẽt alterat, & ipsum in pallorẽ, virorẽ & nlg ẽdinẽ mutat. Abominationẽ & vomitũ in macho prouocat, totã naturã corrũpit & eneruat, q̃ sui violentiã ferre nõ valẽs succumbit, moriẽ & desperat. Tale venenũ per oĩa vẽ esse pctũ. Istud est. n. qd̃ est naturæ aiæ cõtrariũ, & cõplexioni morali obuiũ & nociuũ. Istud est. n. quod cor p malas cogitationes solet impugnare, spũm i cerebro .i. rõnẽ solet pturbare, organa sensuũ (ut. s. ingressum delectabiliũ respuere nõ valeãt & nesciãt) solet debilitare, neruos, venas & arterias. i. interiores potentias aiæ solet vulnerare, & torsurã tristitiæ, arsurã iracundiæ, morsurã invidiæ solet in interiorib. gñare. Interiora solet p auaritiã inflãmare, exteriora aũt p incõpassionẽ & indeuotionẽ erga .pximos infrigidare, & humiditatẽq; interioris affectionis solet p malũ amorẽ dissoluere, aut p malũ timorẽ gelare, aut per indeuotionẽ siccare. Itẽ timorẽ & superbiæ solet gñare, abominationẽ & vomitũ. i. dispicentiã oĩs boni solet excitare, colorẽ exterioris cõuersationis solet defedare, ipsamq; varijs vitiorum maculis inquinare. Et breuiter, venenum pct̃i naturam destruit & corrumpit, & nisi pnię remedium apponatur, mortem spiritualem & perpetuam introducit, quia sicut dr̃ Iac. 1. Concupiscentia cum conceperit, parit peccatum, peccatum verò cũ cõsummatũ fuerit generat mortem. Vel si vis per venenum potes intelligere tentationem diabolicam, vel carnalem, vel etiam venenũ malæ & hæreticæ

ticæ doctrinæ, quæ ꝑ certo faciunt in aĩa mala ſuperius no-
10 minata. ¶Homo qui veneno eſt infectus, ſolet illos quos tan
git, inficere, & iõ periculoſum eſt tales indiſcretè tangere,
ne forte aliquo ipſorum flatu vel actu venenoſo contingat
hoĩem interire. Sic verè illi q̃ ſunt ꝑ vitia venenati, & ꝑ ma
los mores deprauati, alios cõtingentes. i. ſocietatẽ eorũ fre
quentãtes, fiti veneno inficiunt, & ipſos malis verbis & exẽ
plis ſuis maculant & corrumpunt. Bonũ eſt igitur tales fuge
re, & cõtactum & ſocietatẽ ipſorũ ſagaciter declinare. Qđ
potiſſimè verũ eſt de perſonis luxurioſis, q̃ præ alijs inficiũt
contingentes. Iõ bene dr 1. ad Cor. 7. Bonũ eſt hoĩ mulierem
11 non tangere. ¶Signa hoĩs venenati ſunt iſta, qñ. ſ. ſtatim ſum
pto cibo ſentit arſurũ in ſtomacho, & ſi ſubſecutus fuerit ci
to ſpaſmus & tumor in vngulis, ardor ĩ lingua, ſudor in cor
pore, tenebroſitas in oculis ſm Cõſtant. Vngues. n. de fumo
ſtratib. cordis generanſ, & ideo diſpoſitio cordis in ipſis po-
tiſſimè declaratur. Sic verè ille à diabolo ꝑ pctũ venenatus
digno ſcitur, qui in ſtomacho cordis arſuram malorum deſi
deriorum patitur, & etiã qui in lingua arſurã & inflãmatio
nẽ ad obloquẽdum ſentit, & cuius diſcretio tenebreſcit, &
in cuius vnguib, digitis & operib. pallor & deformitas inue
nitur. Vngues q̃ ſunt extremitates manuũ, hoc eſt dictu o ꝑa
exteriora, à fumoſitatib. i. ab affectionib. cordis ꝓcedunt, & ideo ipſarum qualitatem & diſpoſitionem oſtendunt. Mat.
7. Abintus aũt ex corde hoĩm cogitationes malæ procedũt,
12 adulteria, homicidia &c. ¶Cum venenum ſit inimicum natu
rę, & ipſi horibile & deteſtabile, nunquã à natura ſumeret,
ſi nudũ & ſine velamine eidẽ offerretur. Et ideo ſub aliquo
dulci venenum inuoluitur, (vt quia oẽ dulce amicũ eſt natu
ræ) mediante tali amica dulcedine libentius aſſumatur. Nun
quã. n. natura venenũ ſumeret, niſi eã aliqđ dulce, ſub quo
venenum lateat, delectaret. Bonũ eſt igitur vitare dulcia &
ſaporoſa, ne forte hõ ſumat cũ dulcib, venenoſa. Sic verè ve
nenum pctĩ de ſui natura nõ eſt aĩæ placidũ, ſed horridũ, q̃a
. ſ. aĩa rõne & ſyndereſi mediãte, ſciens q̃ per venenum pctĩ
mors æterna ĩtroducitur, ipſum abhorret, & naturaliter de
teſtatur. Et iõ diabolus qñ venenũ pctĩ vult alicui offerre, ſp
ſoler alicuius complacentiæ vel delectationis dulcedinẽ im
miſcere, vt ſic ſub illa dulcedine volũtatem decipiat, & cũ
delectabili dulcedine vitiorum malitiã intromittat. Tutum
eſt igitur à dulcibus. i. à mundi delectabilib. abſtinere, ne for
te cõtingat in ipſis pctũ aliquod latitare. Et exẽplifica ſi vis
qũo ſub dulcedine diuitiarum latet auaritia, ſub dulcedine
deliciarũ latet luxuria, ſub dulcedine bonorum & eminẽtia
rum latet ſuperbia. Apo. Factum eſt in ore meo tanq̃ mel
13 dulce, & cũ comediſſem, amaricatus eſt venter meus. ¶Con
tra venenum ante oĩa vtendum eſt vomitu & euacuatione,
ſcđo theriacæ comeſtione, tertio rerũ vnctuoſarum aſſum
ptione, quarto ſanguinis minutione, quinto diete & regimi
nis ordinatione. Per vomitũ. n. materia venenoſa euacuaſ,
theriaca ipſi veneno contrariaſ, res vnctuoſæ ſicut ſunt nu
ces, ficus & ſimilia, meatus opilant, ne venenũ ad cor eua po
reſ. Sanguinis vero minutio humorẽ infectum extrahit, ne
corpꝰ ꝑ eius abundãtiã ꝓgraueſ. Sic verè ad curã & ſanatio
nẽ veneni. i. pctĩ mortalis multa proficiunt, videlicet vomi
tus cõfeſſionis, ꝑ quẽ materia pctĩ põt euacuari theriaca, q̃
. ſ. ſit de tyro ſerpente mortuo, & ſpẽb. cõfecto. i. memoria
Xp̃i mortis & paſſionis, ꝑ q̃ venenum iſtud ſolet conſumi &
adnihilari. Vnctuoſitas miæ, eleemoſynæ & cõpaſſionis, ꝑ q̃
. ſiſtum venenũ ne cordi noceat, impedit. Minutio ſanguinis
carnalium deliciarũ. i. abſtinẽtia & pœna carnis maceratio
nis, ꝑ q̃ corpus ſpũi ſubiugaſ, & ꝑ q̃ ſit ne veri pctĩ potẽtia
ꝓgraueſ. Quia, ꝓculdubio cõfeſſio, Xp̃i paſſionis compaſſio,
eleemoſynarũ largitio, carnis q̃ ſanguinis maceratio ſunt
remedia cõtra pctũ & cõtra oẽm nequitiã & venenũ. Prou.
14 16. Per fidem & miam purgant pctã. ¶Cõtra arſurã & dolorẽ
ex reb. venenoſis, valet balſamus, & lac mulieris, caſu ẽt vbi
theriaca nõ põt hñi, brodium ſeu ius gallinæ craſſæ coctæ cũ
allio cõcaſſato ſummè valet, & miro mõ mitigat interiorẽ
arſurã. Et iõ ſm Conſtãtinum, allium dr theriaca ruſticorũ.
Sic verè contra venenum tentationis, & arſurã mali deſide-
rij & delectationis, valet baliæ. us. i. ſanguis Chriſti diſtilla
tus de vinea crucis, i. ipſius cõſideratio, Itẽ lac mulieris. i. miſ
ericordia & dulcedo beatæ Virginis, & ſui auxilij implora
tio, ſus gallinæ craſſæ. i. gr̃a & clementia ipſius Chriſti, ꝑ paſ
ſionem in aqua tribulationum cocti, dum tñ ibi ſit allic. i. be
rigoris, & acredinis meditatio. Ex his. n. aĩa ſanatur, & vir
num & iniquitas extirpatur. ¶Scđm Andromachũ theria
valet tripliciter contra venenum. ſ. cõſumendo, expellẽ
& confortando. Conſumendo. i. ipſum venenum, & hoc q
multa recipit veneno à tota ſpẽ cõtraria, Confortãdo
bra vt melius reſiſtant veneno, multa. n. recipit cõfortan
Talis theriaca eſt pœnitentia. Iſta eſt. n. quæ venenum pctĩ
ſumit per cõtritionem, expellit per cõfeſſionẽ, & ad ſine
pugnãdum, mentẽ cõfortat ꝑ ſpẽ & cõſolationẽ. Vel ſm
dic q̃ theriaca q̃ ſit de tyro ſerpente mortuo, & ſpeciebus
fecto ſignificat paſſionẽ Chriſti, in qua. ſ. ipſe Chriſtus mo
tuus, & diuerſis opprobrijs cõfectus, cõtra oĩa venena pẽ
rum remedium fuit factus, quia. ſ. talis theriaca. i. Chriſti p
ſio meditata, venenum pctĩ conſumit, & expellit, & mentẽ
confortat, adiuuat, & cuſtodit. ¶Cum multiplicia ſint vene
na, natura multa poſuit remedia, vt ſm multiplicitatem v
nenorum, ſit multiplicitas remediorũ. Et ideo iſta ſunt co
vel ſimplicia vel cõpoſita valent cõtra venenum, videlic
cala mintha, ſuccus caulis, orobus, grana citri, hyperici, p
ſturtium, ruta, ſal, radix & ſemẽ aſparagi, balſamum, acet
ſanguis leporis, lac aſinæ, vrina puerorum, cerui teſticu
aſinini ſiccati & bibiti, caſtoreũ, allium, gentiana, mentaſ
ctamum, & alia infinita. Quamuis oĩa iſta poſſent morali
exponi, & applicari, quia tñ nimis eſſet longum, & fortem
mis tædioſum, omitto, & ſi vis exinde aliquid elicere, vide
de reb. ꝑdictis in locis & titulis vbi tractatur de ipſis. (Ad
mediãdum cõtra venenum, eſt primo neceſſe locum morſ
ræ cũ igne vel ferro, vt ſanguis venenatus effluat, aperte
tandem ſangui ſugas vel ventoſas ꝓ veneno extrahẽdo p
ponere, butyrum cum cinere cancrorum fluuialium partẽ
ti offerre, necnon caſtoreum ſulphur ipſi patienti modo de
bito miniſtrare. Sic dico contra venenum pctĩ monẽdum
te oĩa neceſſe eſt vulnus, & remorſum conſciẽtiæ vel meſſi
te ferro. i. duritia tribulationis mundanæ, vel ignem amo
mine damnationis et cõbuſtionis ęternæ, vel ſanguinẽ a
prædicatoris diligentia, vel vẽtoſa. i. flatus ſanctĩ ſpiritus
fluentia per confeſſionem aperire, et ſanguinem pctĩ inde
facere defluere. Et tunc ad perfectam ſanitatem ſuperadẽ
da ſunt, butyrum. i. dulcedo pietatis et clemẽtię. Cinis in
moria incinerationis, et mortis cancrorum fluuialiũ. iſta
rum q̃ vixerunt in flumine ſcripturæ, et mundanę ſapiẽtię
Caſtoreũ. i. virtus caſtitatis et continentiæ. Sulphur. conſ
deratio fœtoris pctĩ, et abominatio ſuæ immunditię. Iſta
oĩa contra venenum pctĩ ꝓficiunt, et ipſum deſtruũt, et co
ſumunt. Ideo bene dr Eccl. 4. Non confundaris cõfiteri pec
cata tua. ¶Infinita alia poſſent dici de remedijs cõtra vene
na, ſed tranſeo gratia breuitatis, et quia talia remedia inſtra
lib. de animalib. libro de auibus et de diſcibus, necnõ libro
de herbis et arboribus, in locis pluribus ſunt inſerta.

DeMedico. Cap. 28.

MEdicus qui eſt ad curam infirmitatum et ægritudinũ
ordinatus, debet eſſe prudens, diligens, atque doctus
et in oĩb. circũſpectus, nihil. n. plus impedit ſalutem hoĩs
infirmorum q̃ ignorãtia medicorum. Oportet, ergo medicus
(vt nihil omittat de cõtingentib. et vt ſalubriter operẽtur
gnoſcere complexiones hoĩum, cõpoſitiones, et commix
tiones tã membrorum q̃ humorum, diſpoſitiones ꝑtium
conditiones ſexuum et ętatum. Alia. n. medicina dand
hyeme q̃ æſtate. Alia eſt in ſene q̃ in iuuene. Alia i morbo pu
cipio, alia in decremento. Aliam requirit ætas puerilis, alia
decrepita vel ſenilis. Oportet ergo q̃ cognoſcas, accidẽtia
pericula et ſigna morborum, naturam et efficaciam medica
narũ et remediorum, vt ſic cõtra morbos ſimplices, medi
nas ſimplices præbeat, cõtra cõpoſitos verò cõpoſitas me
dicinas apponat. Igitur iſte debet ſcire quando debilia ſun
confortanda, ſtricta diſſoluenda, laxa vel diſſoluta coarcta
genda, ſana conſeruanda, et noxia expellẽda. Talis medic
debet eſſe quilibet prælatus, vel etiam quilibet iudex, cle
ſor, preſbyter, vel curatus. Omneſiſti officium medici
tur tenere, et ad curandum infirmitates morum, officium
gerere, et habere. Iſti igitur debent eſſe valde cauti, et ma
adhibenda remedia circumſpecti. Debent enim quodam
aliquo morbo. i. de aliquo peccato agitur diſtinguere inter ho-

hominum cõplexiones, inter temporum, ætatum, & ſexuũ
conditiones nec non inter cauſarum, ſignorum circũſtãtiũ,
& accidẽtium qualitates. Omnia. n. iſta pũt morbum. i. pctm
vel minuere, vel augere, & ideo neceſſe eſt oĩa ꝓdicta atten
dere, vt ſm diſpoſitionem perſonarum, cauſarum temporũ,
vel locorum, poſſit remedium adhibere, & pœnitentiã tem
perare, q̃a ſaliter eſt procedẽdum cum pueris q̃ cum ſenib.
aliter cum viris q̃ cum mulierib. & aliter cum repletis & di-
uinibus q̃ cum vacuis & pauperib. quia breuiter medicus. i.
prædicator, corrector, & cõfeſſor, debent variare verba in
prędicando, pœnitentias in abſoluendo, pœnas in corrigen
do & puniendo, ſm q̃ vident præceſſiſſe perſonarũ vel cau-
ſarum varietatem in delinquẽdo, vt. ſ. contra ſimplices mor
bos & defectus, ſimplicib. vtantur pœnis & remedijs, & cõ-
tra illa quæ ſunt cõpoſita & maiora, vtanſ plenis duplicib.
& cõpoſitis. Deut. 25. Iuxta menſuram culpę erit & plagarũ
modus. Sciat ergo medicus. i. prælatus, prędicator, vel cõfeſ
ſor, qũo obſtinatos & conſtrictos poſſit per contritionẽ diſ
ſoluere, diſſolutos vero leues & laxos poſſit per temperãtiã
reſtringere, debiles aũt triſtes, pauperes & deſperatos, poſ
ſit per ſpem & conſolationem confortare, repletos vero. ſ.
diuitijs & peccatis poſſit per confeſſionem & eleemoſynã
vacuare. Diuerſa. n. artes debet medicus ſpiritualis habere,
quibus poſſit ſm varietatem defectuum varia remedia adhi
bere, dicens illud Eze. 34. Quod perierat, requirã, quod ab-
iectum erat, reducam, quod fractum fuerat, alligabo, quod
infirmum erat, conſolidabo, quod pingue & fortẽ, cuſtodiã
& ſeruabo. Sequitur. Ecce ego iudico inter pecus & pecus
3 arietum & hircorum. ¶Medicus contrarijs ſolet curare, ca-
lida frigidis, & frigida calidis opponere. Et qñ morbus ex
repletione prouenit, ſoler per euacuationem & inanitionẽ
ſanare. Morbi circunſtãtias ſolet attendere, & per aſpectũ,
tactum vrinam, & pulſum, de eis iudicare. Iſte igitur cogni
cauſa morbi, ſi materia latitat in ꝓfundis & in remotis, de-
ber vi attractiuis, quia. ſ. ipſam materiã debet ad ſtomachũ
attrahere, vt ipſam inde valeat vacuare. Si vero materia du
ra & compacta fuerit, debet vti digeſtiuis, inciſiuis, & deuiſi
uis, vt ſic ad eductionem præparetur, tandem vero materia
præparata, debet vti laxatiuis, & expulſiuis. Poſt euacuatio
nem autem, quia natura per violentiam medicinæ fuit debi
litata debet vti confortatiuis, & reſumptiuis, & reſtaurati-
uis. Natura vero reſtituta, debet vti conſeruatiuis, videlicet
balneis, electuarijs motionib. & exercitijs temperatis. Pro-
culdubio talis medicus eſt confeſſor, quia pro certo iſte cõ
trarijs debet curare, quia. ſ. contrarietati vitiorum debet cõ
trarietatem virtutum opponere, & illos qui per repletionẽ
carnalitatum & ꝓſperitatum deliquerunt, debet per inani-
tionem paupertatis vel abſtinentiæ curare penitus & ſerua
re. Vnde Greg. In arte medicinæ contraria contrarijs curan
tur &c. Iſte ergo medicus & confeſſor debet morborum. i.
peccatorum circunſtantias attendere, & eas viſu diſcretio-
nis, & tactu inquiſitionis perquirere. Et ſi materia peccati la
tet in profundo cõſcientiæ, ita q̃ propter verecundiã nõ
fiat reſ ad euacuandum & confitendum parata, proculdubio
iſte medicus confeſſor debet vti attractiuis, i. verbis ad con
feſſionem inductiuis, vt. ſ. talem remotam materiam & tale
occultum pctm poſſit exterius attrahere, & per confeſſionẽ
de ſtomacho conſcientiæ effugare. Iob 40. An extrahere po
teris Leuiatham homo? Poſtquam aũt materia per contritio
nem eſt ad cõfeſſionem & expulſionem parata, debet vti ex
pulſiuis. i. ipſa cõfeſſione, q̃ pctã exterius expellit. Mat. 13. Ma
los aũt foras miſerunt. Veruntũ ſi materia. i. pctm fuerit in
corde & obſtinationẽ induratũ, ijs q̃ ad expulſionem con-
feſſionis ſit difficilè, homoq; non ꝓponat aliqualiter penite
re, tunc debet vti inciſiuis & deuiſiuis hoc eſt dictu, illis quæ
pertinent ad incuſſionem diuini timoris, ſicut eſt oñsio pę-
narum, mortis, iudicij, & inferni. Iſta. n. ſunt q̃ pctm cõpactũ
& induratum incidunt, & ad expulſionẽ cõfeſſionis diſpo-
nunt. Eccl. 1. Timor dñi expellit pctm. Euacuatione ergo cõ-
feſſionis peracta, ꝑ eo q̃ rõne timoris incuſſi, rõne vigoris
excuſſi, rõne doloris ꝑpeſſi, natura. i. mens pœnitentis aliqñ
triſtitia debilitatur, neceſſe eſt q̃ confortatiua ſpei & conſo
lationis apponaſ, vt ſic virtutũ & gr̃arũ plena & pfecta re-
ceptio celebret. Ioſ. 1. Confortare, & eſto robuſtus. Finali-
ter autem vtendum eſt illis quæ ſanitatem animæ cõſeruãt,
& ne in peccatũ reincidat, ipſam firmẽt. Et iſta ꝓ certo ſunt
balnea lachrymoſæ cõpunctionis, minutio ſanguinis. i. effu
ſio ꝓpriæ poſſeſſionis, vel eleemoſynariæ diſtributionis, ele
ctuaria deuotionis, & exercitia bonę operationis. Iſta. n. oĩa
ſunt ſanitatis aĩæ cõſeruatiua, & ne in pctm reincidat, tuiti
ua. Quia vt breuiter cõcludã, intẽtio cõfeſſionis dẽt vitia ꝑ
cõtritionẽ digerere, & ipſa per cõfeſſionem expellere, mẽ
tẽ pœnitẽtis ꝑ ſpẽ veniæ cõfortare, & ſanitatẽ aĩæ per cau-
telã & diligentiã, ne in pctm reincidat, cõſeruare, ad Eph. 4.
Solliciti ſeruare vnitatẽ ſpũs, dicẽdo illud Io. 5. Ecce ſanus
factus es, iã noli peccare. ¶Qñ hõ ꝓ infirmitatẽ multũ eſt ex 3
inanitus & vacuatus, dato q̃ infirmitas receſſerit, cauendũ
tñ eſt ne reſtauratio deperditi ſubito fiat, q̃a tũc natura plus
appetit q̃ poſſit digerere tãtaq; uellet ſimul accipere q̃ ipſa
nequiret in nutrimentum corporis cõmutare, & ſic poſſet
infirmitates varias ſuſtinere. Sic vere qũ pctõr de nouo fuit
p cõfeſſionẽ & pniam vitijs uacuatus, & ad ſanitatẽ gr̃æ re
ſtitutus, cauendũ eſt ne talis ſic de nouo cõuerſus, nimis p
mittat ꝓ libito uti bonis operib, reſtituiuis, & gr̃arũ & vir-
tutũ reſumptiuis, tũc. n. homo ſolet magis appetere q̃ poſſit
digerere, hoc eſt dictu q̃ tunc ſolet hõ plura aggredi q̃ poſ-
ſit cõtinuare, ſicut patet de nouitijs & cõuerſis, qui altiora
volũt cõſcẽdere, ardua opera facere, & tandẽ ſolent in via
deficre. Medicus igiſ, i. ꝓlatus, dẽt tales paulatim reducere
ad virtutẽ, & de vno bono opere ad aliud bonũ opus paula
tim aſſuefacere, donec perueniant ad ſalutẽ. Prou. 13. Sub-
ſtinata minuetur, q̃ aũt paulatim colligit manu, multipli-
cabitur. Vel dic ꝓ cęleſtis medicus Deus nõ ꝑmittit naturã
debilitatam. i. hoĩem fragilẽ, debilẽ, imporẽtẽ, cibos bono
rum ꝓalium ꝓlibito aĩæ acquirere, quia ſæpe fit
q̃ talis plura ꝓalia appetit, q̃ poſſit digerere, miniſtrare &
regere, ſic ſi medicus Deus pro libito tales cibos ſibi conce-
deret, naturã ipſius non repararet, ſed ipſam potius ſuffoca
ret, inquãtum multorum criminum cauſa eſſe. Deus igitur
medicus noſter illos quos habet in cura, à ſupfluitate taliũ
coercet & retrahit, & parce neceſſaria tribuit, & concedit.
¶Quinque ſunt gña medicinæ. ſ. medicina diſſolutiua, cõſtri 4
ctiua, confortatiua, reſtauratiua, conſeruatiua. Aut. n. cõſtri-
cta & compacta diſſoluimus, aut diſſoluta reſtringimus, aut
debilia cõfortamus, aut deperdita reſtauramus, aut ſana &
vtilia cõſeruamus. Iſta ſunt. n. quinq; officia medici, & quin-
que ſpẽs medicinę. Sic ꝓculdubio medicinæ virtutũ in iſtas
quinq; ſpẽs diuiduntur. Sunt. n. aliqne q̃ mentẽ induratè diſ
ſoluunt, & de iſtis eſt cõritio, cõpaſſio, et dilectio. Cõritio
. n. diſſoluit mentẽ obſtinatã. Cõpaſſio, ſ. miſeriæ ꝓximi diſ-
ſoluit burſam obſeratã. Dilectio vero diſſoluit mentẽ indu-
ratã & deſiccatã & cõgelatã. Dan. 10. Dñe in viſione tua diſ-
ſolutę ſunt cõpages meæ. Itẽ aliq; cõſtrictiuę, & iſtę ſunt (ꝓ
ut perpendo) tẽperantia timor, prudentia. Temperãtia. n. re
ſtringit laxã affectionẽ. Timor reſtringit leuẽ elationẽ. Pru-
dẽtia vero reſtringit leuẽ operationẽ. Vnde Exo. 28. dr q̃ ſa
cerdotes debebant habere tunicam lineam ſtrictam. Cõfor
tatiuæ ſunt, ſpes veniæ, notitia ſcripturæ, & cõtẽplatio glo
rię. Spes. n. veniæ cõfortat cõtra dolorem. Notitia ſcripturę
ſeu diuinæ gr̃æ cõfortat cõtra errorẽ. Cõtẽplatio vero glo
riæ cõfortat cõtra mũdanũ laboré. Eſa. 35. Puſillanimes con
fortamini, nolite timere. Reſtauratiuæ ſunt; pnia, patientia,
iuſtitia. Pnia. n. reſtaurat ſanctitatẽ. Patiẽtia reſtituit firmita
tẽ. Iuſtitia reſtituit æquitatẽ. Pſ. Tu es q̃ reſtitues hæreditatẽ
meã mihi: cõfortatiuæ ãt uirtutes ſunt iſtæ. ſ. caſtitas, humili
tas, ſedulitas, & voluntaria pauꝑtas, ſeu ẽt bonorũ terreno
rũ cõtẽptus, & liberalitas. Caſtitas. n. cõſeruat à luxuria. Hu
militas à ſupbia. Liberalitas & uolũtaria pauꝑtas ab auari-
tia. Diligẽtia ſeu ſedulitas à pigritia. Tho. 2. Mundã ſeruaui
aĩam meã à cõcupiſcẽtia. Iſtę ſunt ergo ſpũales medicinæ ꝓ
quas pctõr à vitiorũ iſirmitatib. liberat, ꝓ quas ĩ meritis re-
ſtaurat, & ꝓ quas ĩ eſſe & ſtatu gr̃æ cõſeruat. ¶Recolligendũ 5
ergo cõditiones boni medici poſſumus dicere q̃ medicus ĩ
firmorũ domos et pr̃ias uiſitat morborũ cãs et circũſtãtias
ſuęſtigat, medicinas varias ꝓparat, abdita mẽbra et occulta
vulnera rãgere, et abſtergere nõ recuſat, ſpẽ ſanitatis et cõ
ualeſcẽtiæ oĩb. ꝓmittit ſuauiter et leniter urenda urere, et
ſecãda ĩcidere ſe affirmat et afferit, et ne pars ſana corrũpat
partẽ urit putridã, et ꝑſcindit dolentẽ, parte dextera in ſiui
ſtra ꝓcutit, et ꝓ lachrymis patientis, ab arſura vel ſectione,

ſi pru-

si prudens fuerit,nõ desistit medicinã amarã sub aliqua dulcedine sp palliat & absondit,& bibit & gustat ipse de medicina quãuis sit amara,& sic exemplo sui ad ipsam accipiẽdum infirmum prouocat & inducit. Ista oĩa pñt applicari ad bonũ prælatum p̃dicatorẽ & cõfessorẽ q̃a pro certo ad istos pertinet pro peragendo prædicationis officio terras & patrias visitare,& in cõfessione morborũ.i.pctorum,causas & circunstantias inuestigare, & cõtra diuersa crimina medicinas & remedia varia præparare, vulnera occulta & horrida.i.pctã enormia & horrida nõ debet abhorrere,sed ipsa tãgere & absterger benigniter & tractare, spẽq; venię & salutis promittere,& sectionẽ & vsturã pñæ suauẽ & facilẽ affirmare,& pro dolore & infirmitate partis dexteræ.s. aĩæ,partẽ sinistrã.s.carnẽ percutere,& ne pars sana.i.aĩa pereat,partẽ putridã.s.corpus debet p̃ pñam vulnerare.1. ad Cor.5.Tradidi eũ sathanæ in interitũ carnis suæ,vt spũs saluus fiat.Ad lachrymas verò.i.ad displicẽtiã patientis.i.pctoris non debet attendere,nec pp hoc à sectione.i. correctione & pña desistere,sed nõ obstante delinquentis odio,vel murmure,ipsam proficere & cõplere.Prou.23.Noli subtrahere à puero disciplinã,si.n.percutis,eũ,nõ morieẽ.Iste ergo medicinã amare correctionis sp dẽt sub aliqua dulcedine spei & consolationes abscondere, & ne infirmus pctor ipsam medicinã amarę pñæ respuat & abhorreat, debet iste medicus,s.cõfessor p̃dicator vel prælatus ipsam primitus degustare,& eam in seipso exemplariter demõstrare,vt sic infirmos pctores possit ad eius gustum & susceptionem magis facilr inclinare,dicẽdo illud Io.7.Qd̃ me uideritis facere facite.Cuius tñ contrariũ faciũt multi,q̃ amarã pniam aliis imponũt,ipsi tñ aliqd de eius amaritudine gustare nolunt.Mat.33.Imponunt onera grauia & importabilia ĩ humeros hoium,digito aũt suo nolunt ea mouere.Vel dic, q̃ iste medicus est Chrs,qui domos & patrias infirmorũ pctorum.s.mundum,personaſe visitauit,spem salutis oĩb. dedit pctã nõ abhorruit,sed p̃ ipsis curandis quotidie nos fecat tribulationib.& vrit,& vt sanet dextera.i.aĩa sinistrã.i. corpus nr̃um lædit,& nõ obstantib.lachrymis & doloribꝫ. nr̃is, nos tñ p̃ saluet & cura aĩæ tribulare & lædere non desistit. A maritudinẽ tñ tribulationum sp cum cõsolationis dulcedine tribuit.Et ne pniam horreamus,ipsam primo sustinuit & portauit,maximè in cruce,vbi bibit fel & acetum.Sit sic ad simile sustinendum nos exemplariter inuitauit, dicẽs illud Thr.3.Memor esto paupertatis meæ,absynthii, & fellis.q̃ Medicus infirmum suum à cibo,& potu reprimit & refrenat, & super oĩa uinum & carnes sibi interdicit totaliter atq; vetat.Illum vero infirmũ suo desiderio exponit,de cuius salute diffidit penitus & desperat.Primo ad auferendũ carnẽ putridã,medicus utit corrosiuis,durante dolore vulneris,vtit lenitiuus, postquam verò uulnus mundificatum fuerit,vtit cõsolidatiuis,& ẽt sanatiuis.Et quia plus lædunt mala intrinseca q̃ extrinseca,ideo ante oĩa solet medic interiores morbos curare, & tãdem de exteriorib. cogitare. Ista pñt applicari ad bonum medicum & platum,q̃a p̃ certo talis debet subditis quorum habet curã,carnem & uinũ .i. carnis delicias interdicere,nisi forte tales sint in quib.nõ possit remedium ponere,& de quorum salute oportet desperare & diffidere , & suæ voluntati incorrectos dimittere,sicut.s.sunt publici vsurarii, & alii in malitiis obstinati. Ps.Dimisit eos ſm desideria cordis eorum,ibunt in adinuentionib.suis.Item iste debet corrosiuis aspere correctionis, sp tñ debet miscere lenitiua dulcis & benignæ cõpassionis & consolationis,& finaliter consolidatiua finalis absolutionis,& in integrum restitutionis, promotionis & exaltationis.Quia pro certo prælatus primo debet corrodere puniẽdo,secundo debet leuire consolãdo,finalr verò cum morbus & culpa cessauerit,debet cõsolidare absoluendo,& ad gradum pristinum restaurando.Gen.40.Recordabitur Pharao ministerii tui,& restituet te in gradum pristinum.Et qa plus nocent mala interiora,q̃ exteriora, et uitia cordis q̃ corporis,ideo de istis tollendis et curãdis debet ante aĩa p̃latus curã gerere,et salubre remedium adhibere,dicens ipsi peccatori illud Prou.4.Oi custodia seruа cor tuum,qm̃ ab ipso uita procedit.Vel dic q̃ ille medicus est Deus, qui illis quos vult sanare,& de quorum salute cõfidit et sperat, cibos bonorum tpalium subtrahit,et carnales delicias illis vertat,sicut patet,quia illos quos Deus amplius dilexit in peiori pertate viuere fecit,& à talib.diuitias retraxit.Tho.4.Passus perem vitã gerimus etc.Pctores vero et obstinatos de quorũ salute nõ est sperãdũ,solet suis desideriis exponere, vt ciborũ oĩm.i.diuitiarũ et deliciarũ eis concedere,& p̃ hoc to sine terrenis opib.abũdare. Ps.Dimisit eos &c.sicut supra.In ægris tñ post corrosiua,sp adhibet lenitiua,et post tribulationum discrimina,cõsolationũ,et consolidationis hibet lenimenta.Thob.3.Post tempestatem tranquillũ facit. Iste ẽt magis curat de cordis & interiorum sanitate q̃ exteriorum,p̃speritate.Magis.n.curat Deus de sanitate animæ ppetuo duraturi,q̃ corpis celeriter defecturi.1.Reg.16.Dauid intuetur cor.¶Medicus non debet procurare euacuationẽ excessiuã,qa qñ natura plus debito expellit,multũ debilitat,et fit ẽt aliqñ q̃ plus de bonis humoribꝫ q̃ de malis terius vacuet.Sic verę medicus spualis.s.cõfessor,nõ debet instinere q̃ pctor cõfitendo se euacuet plusquã dẽt.s.confitendo se feciſſe plura mala, q̃ fecit,et maximè,q̃ emittat bonos humores loco malorũ.i.q̃ confiteat bona et nõ mala.Et q̃ bñ facit,et nõ illa q̃ cõtra dñm forefecit,sicut fariseus aliq̃,q̃ in confessione se solẽt cõmẽdare; pctã sua abscondere,et uirtutes narrare.Hie.3. Iustificauit aĩam suã adductrix Israel.¶Medicinæ diuersæ diuersimodè operantes.n.medicinæ attractiuæ,laxatiuæ,incisiuæ,digestiuæ,cõsolidatiuæ, corrosiuæ,aperitiuæ, et aliæ q̃ plures, q̃ oĩa hũ circa finẽ huiꝰ voluminis,vbi agit d̃ virtutib.hũorũ et imorũ.Expone si vis p̃dicta de uerbo Dei et scriptura ſſi, ſpualis medicina,qa p̃ certo ista attrahit p ſpẽ et cõsolationẽ,laxat p cõtritionẽ,incidit p timorẽ et cõminationẽ digerit p discretionẽ,cõstringit p temperantiã,corrodit p niam,aperit p cõfessionẽ.Vel ista oĩa pñt dici de p̃dicatore,q̃ põt dici et medicus et medicina,quia ista sit cit,vel facit fieri oĩa supradicta.¶Aliqua sunt figuegeneralia in infirmo,ad q̃ debet cautus medicus attendere diligẽter.Vnde sicut aliq dicunt,nouem sunt signa generalia firmum mori,vel difficilr sanari prætendunt. Attendãgo primo infirmi fortitudinem vel debilitatẽ,qa. sic ter et patienter sustinet morbum suum signum bonum ecõtra vero,si debiliter,impatienter et desperater sustip̃ sum morbũ.Item attendat utrum color sit idẽ sicut vel utrum sit enormiter immutatus.Color.n. si sit idẽ sanitate,denotat,bonũ,si vero enormiter sit turpat, est malum.Item attendat infirmi leuitatem vel pondem.Leuitas.n.et facilis mobilitas,signũ bonum, pondetas vero et terrestreitas,signum malum.Item attendat firmus comedere appetit.Si debito tpe.s.de nocte p̃ die cõpetenter dormit,si anhelitus sit.suauis et non contptus.Si pulsus est æqualis et temperatus.Si bñ decoquerit.Si bñ se purgat et egerit.Talia.n.signa si assint bona esse sanũ denotant,vel si sit infirmus ipsum esse sanandum designant.Cõtraria vero signa signant infirmitatem,et te mortem,nisi apponat remediũ assuturã.Sic vere spiritloquendo,signa hoĩs spũaliter sani sunt hęc,videlicet firmitatẽ tentationis vel tribulationis fortiter, et cõtolerarr,qñ celeriter et faciliter surgere de pctõ tenet color bonæ cõuersationis in eo perseuerat,quando verbi Dei ardenter appetit,qñ hora debita.s.in nocte satis per trãquilllitatem animi q̃scit et dormit,qñ litius suorũ verborũ dulcis est et suauis, dr pulsus operũ tẽperatus est & suauis,aut cibus verbi Dei in ne retinet et decoquit,quando superfluitas uitiorum so bene per contritionem digerit,et per cõfessionem ritur.Si quis.n.talia habet signa,spiritualiter esse morte perpetua alienus.Io.11.Infirmitas hæc nõ tem.Et Io.6.Ecce sanus factus es,iã noli peccare. ra ille qui ecõuerso in contrarium disponitur,et ter,laxæ et mollitet et desperater tribulationẽ nem patitur,q̃ ĩ cibo uerbi Dei nõ deiectaẽ,quo næ cõuersationis corrumpitur et immutat, qui pctm,statim rentat surgere,q̃ hora indebita.s.die tatis solet dormire et quiescere,nocte uero aduersi lec dolere,et per impatientiã furere,qui anhelitus rũ solet corruptũ et immũdũ hre,q̃ pulsum operis ratũ et inæqualem,discõtinuũ,et ĩperseuerãtẽ hr,

perfunitatem vitiorum per confessionem nõ egerit, sed potius per malam consuetudinem secum tenet, talis dico non est sanus sed infirmus & periculo mortis æternæ propinquus.Vnde ergo debet dicere illud Ps.Miserere mei domine quoniam infirmus sum.Medicus igitur enim prælatus, vel sacerdos,debet ad talia signa attendere, & positi de infirmitate vel sanitate spirituali debit è iudicare. ¶Signa mortis ĩ homine moriente sunt multa, quæ.s. cautus medicus debet cũ diligentia prævidere.De charadrio quando coram infirmo ponitur,si vertit dorsum, de imagine quando non apparet in oculo infirmi,& de aliis similib. quæ significant sibi mortem,habes in locis suis.Sed de aliis signis quotidianis,sicut scilicet sunt labiorum decurtatio,nasi attenuatio, uisus affectio manuum incessabilis diuolutio,mentis alienatio, verborum impertinens multiplicatio,pulsus defectio,& vrinæ corruptio,lætalia sunt.Sic uerè potes dicere, q̃ si aliqs spiritualiter & æternaliter debet mori, potest ex coniecturis uariis prævideri.Si.n.infirmus.i.peccator imaginem oculi.i. memoriam Dei & sanctorum de oculo cordis perdiderit,si charadrius candida.i. beata virgo oculos suæ misericordiæ,ab eo auerterit,ipsumque repudiauerit & dimiserit si nasus discretionis, & odorationis bonorum æternorũ in eo attenuatus extiterit,si labium diuinæ laudis & confessionis in eo decurtatum fuerit,si manus suæ malæ operationis nunquam à motu malæ executionis cessauerit,si per immoderatos appetitus mens eius alienata,per diuersa vaga concupiscibilia discurrerit,si uerborum liberam honestatem & ordinem perimpudentiam confregerit,si pulsus interioris remorsus conscientię iam in ipso non palpitauerit,si vrina & egestio ideſt ipsius fama & opinio ex toto per infamiam corrupta apparuerit,talis proculdubio morietur morte ęterna,& signis istis præcedentibus, de vita non est sperandum futura. De talibus ergo signis potest dici animæ peccatrici illud Ezec.16.In cunctis plateis ad omne caput vię ędificasti signa prostitutionis tuæ,

Prologus in librum quintum.

OELVM & terrã trãsibũt. Luc. 21. Sicut dicit Gregorius in lib. moral.18. exponens prædictum verbum. Cœlum & terra transibũt. Ab ea quam nunc habent imaginem transeunt, sed per essentiã sine fine subsistunt.Cœlum & terra transit,& erit,& ab ea quam nunc habet specie tergitur,& tamen in sua semper natura seruatur.Ex quibus verbis possumus competenter colligere q̃ quamuis cœli & terra essentia immutabilis perseueret,& naturam habeant immortalem,durabilem & perpetuam,ipsorum tamen species & apparentia exterior,uel localiter vel formaliter potest faciliter variari,& ab vno statu in aliũ transmutari. Quod vtique tunc plenissimè fiet, quando in die iudicii inducetur forma noua,iuxta illud.Vidi cœlum nouum,& terram nouam.Apo.21.Et quando elemẽta pergatis introducetur claritas in utroque & quia corpora spiritualibus deseruiunt,ita q̃ per corporalia & tẽporalia quę videmus,spiritualia quæ non videntur,cognoscũtur,ideo per istam cęli & terræ mutationem corporalẽ possumus intelligere illam spiritualem & moralem, de qua in præsenti opusculo aliquid est tractandum,de qua quidẽ potest dici verbum superius allegatum cœlum & terra transibunt.Cœlum enim in cęli proprietates & conditiones, ter.n.cuiuscunque materiæ terrenæ & corruptibilis virtutes & dispositiones,transibunt.i.de sensu litterali ad spiritualẽ intelligentiam conuertentur.In isto.n.tractatulo de cęlo & ejus partib.s.de corporalib.cęlestib.stellis,planetis signis & eorũ ordinibus,de tempore,motu & eius partib.aliquid est dicendum,& ipsorum litteralis proprietas ad spiritualem intellectum reducenda.Cœlum ergo & terra transibunt. In quibus verbis ostenditur,q̃ ad istud opus faciendum tria breuiter requiruntur.Requiritur.n.q̃ homo habeat mentis sublimitatem.Dei benignitatem,actus sedulitatem. Requiritur ex hoc mentis sublimitas intelligendo, quia homo debet esse cœlum.Dei benignitas intus influendo Terra.Actus sedulitas opus exequendo.Transibunt.Sit igitur intellectiua mentis sublimitas,quod ostenditur cum dr. Cœlum. Quia sicut cœlum est altum,ab infimis segregatum,clarum & stellis lucentib.ornatum,sic necesse est q̃ ille qui est expositor taliũ, sit altus cœlestia contemplando,clarus & perspicuus subtiliter intelligendo,stellis.i.scientiis ornatus,alios illustrãdo, vt sic possit de intellectu eius & ratione eius dici illud Apo. 12.Signum magnum apparuit in cœlo, mulier amicta sole, & luna sub pedibus eius,& in capite eius corona stellarum duodecim.Talis.n. debet esse signum per aliorum directionem.In cœlo per cœlestium affectionem. Amictus sole per clarissimam cognitionem.Sub pedib.hre lunam cornutã p superbiæ conculcationem.Coronari duodecim stellis, per scientiarum & morum ampliationem.Sed nota q̃ istæ stellæ dr duodecim,quia verè necesse est expositor habeat notitiam aliqualem de duodecim scientijs quib.homines vtuntur.s.de septem artib.liberalibus,octauo de naturalibus nono de sciẽtia morali,decimo de legatis,vndecimo de canonica,duodecimo de theologica.Et sic dicetur illud Gene.1. Stellas posuit in firmamento cœli.Sit igit in intellectiua mẽtis sublimitas.Secundo sit in affectiua influens bonitas,quę ostenditur,cum diciter Terra.Terra.n.est influentiarum cœlestium receptiua,virtute quarum diuersos fructus ex se gignerat & producit. Sic voluntas & affectio expositoris dẽt Dei influẽtias & inspirationes recipere,vt diuersos fructus diuersarum expositionum possit aliis parturire. Esa. 55. Descendit imber & nix de cęlo,& inebriat eam,& infundit eã & germinare eam facit. Tertio requiritur sedulitas in executiua,quod ostenditur cum dr. Transibunt. Transire enim significat motum, exercitium & laborem, quę re uera sunt necessaria homini qui ad talia vult vacare. Vnde talis debet esse sicut torrens qui raptim transit in conuallibus Iob 6. Vtile est enim imo etiam delectabile & honestum in talibus negotijs laborare,quæ non solum præstant complacẽtiam auribus sed etiam munditiam animab. Dicit ergo ista mora lis scientia illud Eccl.24. Transite ad me omnes qui cõcupiscitis me,& à generationibus meis adimplemini. Transeundum est enim ad istam scientiam propter iniunctam diligẽtiam. Transite (inquit) ad me. Propter subiunctam complacentiam. Concupiscitis. Propter adiunctam opulentiam. Adimplemini. Laborandum est.n.in ista scientia,quia verè ipsa habet virtutem imperatiuam, virtutem delectatiuam, virtutem fęcundatiuã. Sicut enim dicitur in quodam sermone,labor,transitus,exercitium,diligentia,sedulitas & occupatio,sunt multum vtilia si sint bona. Vnde dicitur quendã sapientem dixisse q̃ honestus labor est humanæ vitę fida custodia,dormientis naturæ stimulus, sopiti caloris lima, superfluitatis consumptio, vitiorum fuga,morborum mors, languorum medicina,lucrum operis, iuuentutis debitum, adolescentiæ disciplina,senectutis gaudium,salutis aduitorium,nutricis omnium malorum scilicet otij,inimica. Laborabo igitur in gemitu meo,& circa instans opusculum cum diligentia vigilabo,sciens, iuxta sententiam sapientis,quòd ex bonis laboribus fructus est gloriosus. Ipse ergo qui pro nobis cum laborando de Paradiso ad mundum transiit,qui sicut terra labores subijt,qui sicut cœlum, motum & laborem exercuit bonos, virtus & gloria in secula seculorum. Amen.

LIBER QVINTVS
in quo agitur de his, quę pertinent ad cœli & corporum cœlestium naturam,& ad temporum variationem.
Capitulum. 1.

MVNDVS est vniuersitas creaturarũ, cõgloria in sphęræ modum secundum Marcianum. Dicitur.n.mundus cœlum cum omnibus suis contentis. Et habet mundus duas partes.s.prima quæ est incorruptibilis, & immutabilis, quæ incipit à sphera lunæ in sursum. Secunda est corruptibilis & variabilis, quæ incipit à sphera ignis vsque deorsum.s.ad centrum terræ. Prima pars habet cœlũ cum stellis, solem & lunam, cum ceteris planetis. Secunda hẽr ignem,aerem,aquam & terram,cum auibus,animalib. herbis

herbis & lapidibus. In prima ſemper viget lux & claritas. In ſecunda ſępe reperitur obſcuritas. Et vt breuius cõcluda tur, per primæ partis influentiam ſecunda gubernatur. Per mũdum intelligo eccleſiam, in qua ſunt oẽs creaturæ.i. omnes chriſtiani boni & mali, qui ibi ſunt per vnitatem fidei conglobati. Sed iſta hẽt duas partes. ſ. ſuperiorem, & hęc eſt eccleſia triumphans, quę eſt immutabilis & perpetua ſine malo, & inferiore, & hæc eſt eccleſia, militans, quę multum eſt mutabilis, variabilis & depreſſa, & variis impreſſionib. i. tribulationib. & tentationib. repleta, nebulis & nubibus. i. diuerſis ignorantiis & errorib. cõfuſcata. Sed pars ſuperior .ſ. Paradiſus, ſemper habet claritatem, quia claritas ſolis illu minabit eam, & lucerna eius eſt agnus. Apoc. 21. Sequitur. Nox. n. nõ erit ibi. ¶Itẽ in prima parte. ſ. in Paradiſo, eſt cęlũ .i. Deus, q̃ oĩa ambit, quantum ad eſſentiam infinitam. Sunt ibi ſtellæ. i. Angeli, qui ſunt ſtellæ fixæ, immutabiles, & incor ruptibiles. Quia ſtellæ dederunt lumen in cuſtodiis ſuis &c. Baruch 3. Eſt ibi ſol. i. Chriſtus, qui ſol dr̃ iuſtitiæ. Mala. 4. Eſt ibi luna. i. beata virgo, quæ Can. 6. dr̃ Pulchra vt luna, ſunt ibi planetæ. i. ſancti & ſanctæ, qui ſolem iuſtitiæ Chr̃m iugiter ſunt ſequuti. In ſecunda autem parte. i. in eccleſia militante eſt ignis. i. ardor charitatis, eſt aer. i. ſplendor honeſtatis, eſt ibi aqua. i. dulcor pietatis, eſt ibi terra. i. infirmitas & depreſ ſio humilitatis, ſunt ibi aues. i. viri contemplatiui, ſunt ibi a nimalia. i. viri terreſtres & actiui, ſunt ibi lapides. i. pctores inſenſibiles, duri, frigidi, & obſtinati, ſunt ibi arbores. i. fra giles, & imperfecti, qui flatib. tentationum pelluntur, & ſę pe virorẽ gr̃æ recuperant atq; perdunt, q̃a ſepties in die ca dit iuſtus, & reſurgit. Prou. 24. ¶Prima materia primo fuit in formis & inuiſibilis, confuſa ſine ſpẽ, ſine forma, ſine loco, ſine quantitate, ſine tpe, ſm Platonem in Timeo. Sed tandẽ ad multas formas nobiles eſt redacta, ex quib. conſtat ma china vniuerſi. Sic verè tales ſunt multi iuſti & boni pau peres in vita iſta, quia ipſi ſunt viles, pauperes & depreſſi, non hñtes ſpẽm nec decorẽ, quia carent alimentis & veſtimẽtis ſufficientib. Iſa. 53. Vidimus eũ, & non erat aſpectus. Iſti ſunt inuiſibiles, quia nullus dignat̃ eos reſpicere, ipſi ſunt ſine quantitate. i. ſine temporali facultate, ipſi ſunt ſine loco, q̃a nullus in ſocietate dignatur eis facere locum ꝓpſi ſunt ſine tpe, q̃a tps eorum non eſt in vita iſta, ſed erit in futura, quia tunc ad formas nobiles reducentur, in quantum cum beatis glorificabuntur. Vnde Iob 12. Deridetur iuſti ſimplicitas, lam pas contempta apud cogitationes diuitum, parata ad tps ſta tutũi. ad tps poſt mortẽ. Vel dic ꝙ materia eſt pauper ſcho laris, q̃ primo eſt ſine loco, & tpe &c. ſicut ſupra, ſed tandẽ acquiſita ſcientia, acquirit potentiam, locum p̃bendã, & fa mam, q̃a ſicut dr̃ Eccl. 11. Sapiẽtia humiliari exaltabit caput. ¶Materia eſt immutabilis, incorruptibilis, & inuariabilis, q̃a licet forma eius corrumpatur, & alia introducatur, ipſa tñ incorruptibilis perſeuerat. Modo. n. eſt ſub forma ignis, mo do ſub forma aquæ, nunc aeris, nunc ſub forma terræ, & tñ macerata in ſe nullatenus variatur. Talis eſt vir perfectus & fortis, quia licet ſua forma. i. ſua ipẽs & proſperitas, ſuus va lor, & fęlicitas deſtruat̃, & forma contraria. ſ. tribulatio uel paupertas introducatur, ipſe tñ à bono propoſito nõ muta tur, quia non cõtriſtabit iuſtum quicquid ei acciderit. Prou. 12. Quia licet modo ſit ſub forma ignis. i. in ardore tribula tionum modo ſub forma aquę. i. in affluentia deliciarũ, mo do ſub forma aeris. i. in plenitudine diuitiarũ, ipſe tñ nõ de ſerit ſuam bonitatem, ſed ſine corruptione peccati ſemper manet. Quia hõ ſenſatus in ſapientia manet ſicut, ſol ſtultus aũt mutabitur vt luna. Eccl. 27. Vel expone de Deo, qui eſt in corruptibilis, iuuabilis, & immutabilis. Quia ego dominus, & nõ mutor Malach. 3. Vel expone de firmitate fidei uel eccleſiæ, q̃ licet ſit in diuerſis formis & conditionib. nunquam tñ perit. Lucę. 22. Ego rogaui pro te, vt nõ deficiat fides tua. ¶Mundus licet conſtet ex diuerſis partibus, in ſe tñ eſt vnus numero, & hoc propter materię vnitatem. Et ſm Macrobiũ de ſomno Scipionis, Orbes mundi ſe contingendo, harmo niam muſicam modulãtur. Sic verè chariſſimi licet religio, ſtudium, vel eccleſia conſtet ex diuerſis partib. i. perſonis, & nationib. dẽt tñ eſſe vna quantum ad concordiæ vnitatẽ, & hoc quia vnam hñt materiam. i. vnam regulam, ſ. religio nem, vel vnam fidem. ſ. eccleſiam, vel vnum priuilegiũ, quã tñ. ſ. ad ſtudium. Et ĩo debent oẽs eccleſię, religionis vel ſtu dij partes concurrere in vnũ 1. Mach. 8. Oẽs obediunt vi & zelus, & inuidia nõ eſt inter eos. Et ĩo iſtę partes debent voces harmonicas, ſ. orationem confeſſionem, gratiarum actionẽ dulciter reſonare. vñ. Sap. vlt. In ſe elementa cũ co uertuntur, quaſi in organo oĩa ſonum ſuum cuſtodiunt. ſe cundũ Auguſtinum in gloſa Matt. 24. Mundus iſte licet ęternus quo ad eſſentiã & ſubſtantiam, iſta tñ qualitas, & ſpe cies eius exterior eſt mutabilis, & variabilis, & finaliter q Deus mundum iudicabit, ad formam veniet meliorem quã ſecundum Eſa. 30. c. Erit lux lunę, ſicut lux ſolis, & lux ſol ſeptempliciter. Talis eſt hõ, quia licet ſit æternus duratus, mutat̃ tñ quantum ad mores, & ẽt quantũ ad corporis pe tes. Sed iſta mutatio dẽt eſſe in melius, q̃a ſol eius eſt imẽ cundus ſuus, luna, i. voluntas, q̃ fluit & refluit, debent ſp mani lumine gr̃ę decorari. Oculi eius ſicut ſol &c. Apoc. 1. Sic cut in mundo ſunt diuerſæ partes, q̃ in vnum redigunt̃ ſe in hoie &c. ¶In mundo quanto materia eſt purior, & nobi lior, tanto ad formam nobiliorẽ hẽt inclinationem, & tan to eam fortius requirit. Sic conſcientia, cor, vel voluntas quanto purior, & mundior à pctõ, tanto formã nobiliorẽ gloriam æternam & virtutes recipit magis cito. Iõ dr̃ Mat. Beati mundo corde, q̃m ipſi Deum videbunt. ¶Oportet per ꝙ ſm formæ introducẽdæ proprietatem materia diſpo nat̃. Vñ ſi terra dẽt fieri ignis, oportet ꝙ materiæ groſſe ſubtilietur & depuretur, vt ſic forma nobiliori induat̃ vere oportet, quod materia. i. hõ aĩa diſponat̃ per difficul nam, ſtudium, vel pniam, ad hoc ꝙ de vili forma, i. de peccati vel ignorãtiæ, ad formam nobilem. i. ad ſtatum vel virtutis, ſeu ſcientiæ transferrat̃, uel ẽt ad ſtatum glo riæ in futuro. Quia ſi hebetatum fuerit ferrum multo ĩ re exacuetur. Eccl. 10. ¶Cum mundus habeat duas partes, ſuperiorem & inferiorem cęleſtem & elementarem, ſupe rior tñ eſt dignior, maior pulchrior, & purior, & virtutis plioris quam infima. Sic verè cum in eccleſia ſint duæ par tes. ſ. Paradiſus, quę eſt eccleſia triumphans, & eccleſia militãs, ſuperior tñ, ſ. Paradiſus, eſt nobilior & pulchrior, & in influunt in nos alios ꝓccatores. Vel dic de hoie, cuius pars ſuperior, ſ. rationalis, eſt nobilior. ¶Licet inferior pars mundi, ſ. terra, & aqua, ſint ignobiliores, ſunt tñ fęcundiores. quamuis luce careant, nõ tñ fructu, quia in productione fibilium, & vegetabilium, lapidum & metallorum, ſunt ꝑ pleniores. Sic verè cum in eccleſia ſunt duæ partes, ſ. ĩ rior vtpotè prælati, & clerici, & inferios, ſ. ſubditi, & ĩ ꝓ certo licet iſti ſuperiores prępolleant claritate, ſ. ſcię & diſcretione vel eminenti prælatione, minus tñ pollent ſp cunditate. i. bona operatione, quia hodie laici plus labor & fęcundantur in fructibus bonæ conuerſationis, ĩo ſe ribus bonæ operationis, quàm clerici vel religioſi, & quã to plus in eis claritas ſapientiæ deficit, tanto fęcundiores tucum plus proficit, quia multi ſunt qui propter ſcięn fiunt deterior. Sultus. n. factus eſt oĩs homo à ſcientia. Ec 10. ¶Nobilior materia nobiliori indiget forma, & quan nobilior, tanto habet inclinationem ad nobiliorem form & tanto forma nobilior in ea finaliter introducitur à tura. Sic uere quanto anima eſt purior, & ſanctior, & gis ſina fœce peccati, tanto plus inclinatur & afficitur nobilem formam ideſt ad gloriam ætern am, & tanto fa ter in ea copioſus introducitur, & econuerſo, quia quã to quis impurior eſt per peccatum, tanto plus inclinatur vilem formam, ideſt ad temporalia, & mundana, & tanto tilior forma, ſcilicet æterna miſeria introducitur fa in eodem. Immundi enim regnum Dei non poſſidebu Ad Roman. 12. ¶Licet mundus videatur nutritor corp rum, eſt tamen carcer ſpirituum, & animarum, & eſt inu incolatus & perigrinationis, reatus, & trangreſſionis, ab ris & lachrymationis, laboris et fatigationis, horroris confuſionis, & motus & mutationis, fluxus et alteratio tranſitus et corruptionis, inſolentię et turbationis, mi tię et oppreſſionis, fraudulentiæ et deceptionis. Mundus tos allicit, ignotos abiicit, multis obeſt, paucis proſ multa promittit, pauca reddit, et quos diuitijs et bono bus extollit, in fine nudos abiicere conſueuit, hæc ma giſter.

De Cœlis. Cap. 2.

1 Cœli ſunt ſeptem. ſ. empyreum cryſtallinum firmamen tum, Olympus. i. regio planetarum, igneũ, ſuperior pars aeris, coniuncta igni, inferior eius pars cõiũcta terræ. Inter cœlos eſt vnum immobile. ſ. empyreũ. Oĩa aũt alia ſunt mo bilia, & ab ipſo primo imobili contenta, & luminis & influẽ tiæ ipſius recęptiua. Sic eſt Deus, q̃ ſtans immobilis dat cũcta mouẽri, ſm Boethium de conſolatione. Nã mouet̃. n. locaẽr, quia repleta oẽm locum Hie. 23. Cœlũ & terrã ego impleo. Non formaẽr, q̃a incorruptibilis. Mala. 3. Ego dñs, & nõ mu tor. Ab illo oĩa alia & eſſentiaẽr & virtuaẽr continentur, & ipſe a nullo, q̃a in ipſo ſunt oĩa ad Coloſ. 1. Oẽs ẽt alij cœli. i. oẽs creaturę ꝑter, eum, nãe ſunt mobilis & corruptibilis q̃ tam de ſe & Angeli. Iob 15. Ecce inter ſanctos eius nemo eſt immutabilis. Et ab ipſo recipiũt lumẽ ſapientiæ & oẽm aliã influentiam, & valorẽ. Per ipſum. n. mouemur & ſumus. Act. 17. Vel dic de cœlo ſuperiori. i. de prælato vel perfecto, quia licet alij ſint mobiles & inconſtantes, ipſe tñ debet firm⁹ & ſtabilis permanere Eccl. 5. Eſto firmus in via dñi. ¶ Cœlum ſm Ariſtl. de cauſis, eſt elementum, quintũ ab iſtis inferio ribus. elementis diſtinctum. Non eſt leue, quia tunc poſſet aſcẽ dere. Non eſt graue, quia tunc poſſet deſcendere. Non patiẽ corruptionem, nec generationem. In quietum eſt, & mobile & ſemper mouetur circa polum ſtella immobilem, ipſumq; diametraliter circuit inceſſanter. Talis eſt per oĩa uir perfe ctus, q̃ primo ſeparatus eſt ab alijs & diſtinctus per ſuæ ſanc tæ eminentiæ & vitæ ſanctitatẽ. Act. 13. Separate mihi Bar nabam & Paulum. Iſte. non eſt leuis per inſolentiã, q̃a nunc aſcenderet per ſuperbiam. Non eſt grauis. i. inclinatus ad terrena, quia tunc deſcenderet per auariciam. Non patiẽ cor ruptionem, luxuriæ vel peccati, quia iugiter mouetur ꝓ bo nis operis diligentiam. Circa polum aũt. i. Chriſtum, qui eſt immobilis & immutabilis, ſemper mouetur, quia circa Deũ mouetur inceſſanter per affectionem & amicitiam, & circa ipſum diſcurrit per boni operis complementum, nec ab eo aliqualiter ſe elongat per peccatum. Ideo Chriſtus ſibi dicit 2 Eſdr. 4. Propinquus mihi ſedebis, & amicus meus uocabe ris. Vt per polum potes accipere quemlibet ſanctum, quem debemus circuire per deuotionem. ¶Secundum Ariſtot. de cœlo & mundo, Cœlũ eſt vnum, nec fuerunt nec erunt mul ti cœli, nec eſt locus alius quam cœlum. Vnde illic eſt vita ſi ne & ſempiterna, q̃ nec deficit, nec finitur. Et eſt motus eius circularis & continuus circa polum, cuius motor eſt ſpiri tus, qui mouet illud ſua voluntate. Et dicitur firmamentum, quia eſt ſolidum immutabile ſeu firmum. Talis eccleſia, quæ eſt vna, non plures, quia una eſt columba mea. Cant. 6. Nec fuit, nec erit plures, ſed vna ſola, quæ locus eſt omnium ſal uandorum, quia ibi eſt vita fixa. ſ. gratiæ & gloriæ, quæ nec deficit nec fugatur. Hæc mouetur continuè. ſ. de proſperitate ad aduerſitatem, de pluralitate ad paucitatẽ, de paupertate &c. & econuerſo. Nunquam tamen cadit penitus per hære ſim, nec a polo arctico. i. à Chriſto per infidelitatem penitus elongatur, iuxta quod dixit Chriſtus Petro. Luc. 22. Ego ro gaui per te vt non deficiat fides tua. Et ideo firmamentum .i. firma & ſtabilis nuncupatur, in qua ſol & luna. i. Chriſtus & Virgo & ſtellæ diuerſæ, i. ſancti inter ſe differentes habitãt & morantur. Sol & Luna ſteterunt in habitaculo ſuo. Aba chuch. 3. ¶Oĩa quæ ſunt ſub firmamento, mouẽtur ſm motũ cœli, i. planetæ & orbes, & etiam ignis, aer, & aqua, licet di uerſimodẽ, & motui firmamẽti obediunt, ipſumq; die ac no cte ſequuntur ab oriente in occidẽtem, & citius & plus mo uentur ſecundum motum orbis, quam ſecundum motũ pro prium. Et quanto orbis inferior eſt prior, tanto motui firma menti ordinatius ſe conformat ſecundum Rabanum. Sic ve re firmamento, i. Deo vel prælato debent omnes orbes ſub diti id eſt, omnes inferiores obedire, & ſecundum motum voluntatis ſuæ ſe regere & mouere, motu mq̃ proprium ideſt, propriam voluntatem motui firmamenti id eſt uolun tati prælati uel Dei ſubiicere, & poſt ipſum per obedientiã circuire. Quia quocunque declinabat quę prima erat ſeque batur & cęterę. Ezech. 1. Et quanto quis prior eſt & ſan ctior, tanto uere ad mouendum & regendum ſe ſecundum voluntatem prælati ſui vel dei eſt promptior. Ecc. 3. Quan to maiores, humiliate in omnib. ¶Quanto aliquod corpus plus appropinquat cęlo, tanto magis eſt mobile, & ecõuer ſo, q̃to remotius, tanto minus ſe ſuo motu cõformat. Patet, quia ignis ordinatior q̃ aer & aqua, terra aũt ꝓ nimiã elon gationem à firmamento immobilis eſt & fixa. Sic vere q̃to quis eſt propiquior cœlo, i. per gratiam & virtutes, tanto mouetur ordinatius & citius per obedientiam. Et econuer ſo, quanto plus à Deo remouetur ꝑ peccatum, tanto minus obedit eius volũtati, & minus mouet̃ per bona opera. Et ĩo multi ſunt homines ſicut terra, id eſt, fixi & immobiles ꝑ pi gritiæ & inobedientiæ grauitatem. Pſalm. Fundauit terra ſu per ſtabilitatem ſuam. Vel dic quod quanto quis eſt propin quior Deo per gradum eccleſiaſticæ dignitatis, tanto debet eum melius ſe qui obediendo, & bene operando, & eũ imi tando. Vel dic quod quanto quis eſt alicui propinquior per conſanguinitatem & affinitatem, tanto debet ei magis obe dire. Vel expone de bona ſocietate, quia quanto quis alicui vicinior efficitur, tanto ei in pluribus modis & actibus ma gis ſit ſimilis & conformis, dicens. Matthæi 8. Magiſter, ſe quar te quocunque ieris. ¶ Cœlum violenter mouet ſecum inferiores orbes (licet habeãt cõtrarios motus naturaliter) omniaq; inferiora per ſui influentiam gubernantur. Sic ve re debet facere ꝓlatus, q̃a oẽs ſubditos ſuos q̃s inuenit eos habere proprios motus. i. proprias uoluntates, debet eos cõ pellere per uiolentiam correctionis ſequi ſuum motũ, ſi vi delicet ſit bonus, & ipſos ſecum rapere, & per bonam ſuam influẽtiam ſuam prouide gubernare, & ſuę iuriſdictioni & motui per rigorem iuſtitiæ ſubiugare 2. ad Corinthios 10. Parati ſumus ſubiugare omnem inobedientiam. Et ſicut cę lum habet ſemper uniformẽ & ordinatiſſimum motum, ſic prælatus debet habere motum voluntatis ordinatum & ma turum vt ſe & alios ualeat regulare. Vnde 1. ad Corinth. 14. Omnia honeſte, & ſecundum ordinem fiãt in nobis. Vel dic quod cęlũ eſt vir iuſtus, qui inferiores potentias compellit obedire rationi. ¶Cœlum mouetur velociſſimè, & ideo ne motus eius velocitas mundi machinam diſſiparet, uoluit eũ natura motu planetarum retardare. Motus. n. planetarũ ꝓ prius contrarius eſt motui firmamenti ut ſic eius impetus motu contrario moderetur ſecundum Rabanum. Sic ſunt multi qui more firmamenti mouentur citiſſime, ſ. ad uindi ctam & iuſtitiæ executionem, quando inueniunt aliquem delinquentem, non cõſiderates fragilitatem peccatoris, & ĩo ad refrenandũ impetũ & motum ſui rigoris, dat eis natu ra. i. Deus planetas. i. ſubditos qui habent motus contrarios .i. qui eis contrariantur per rixas & appellationes, & ſic in uento obice ſua iracundia temperatur. Vel dic quod motus contrarij planetarum ſignificant motus & tentationes carnis, qui ſunt contrarij rationi, quia quando quis eſt nimis au ſterus, Deus permittit eum tẽtari, vt humilietur. Exemplum de Petro. Vel dic quod quidam ſunt quorum motus & im petus iracundiæ non poteſt refrenari, niſi per cõtrarios mo tus verborum & punitionum. Et ideo vtile quod inueniant planetas. i. perſonas reſpondentes, quæ contraria ſibi reſpõ deant, vt quieſcant, & vt ſua iracundia moderetur. Prouer. 26. Reſponde ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam. ¶ Cœlum licet in ſuis partib. mutet locũ, in toto tamen ſuo nec ſitum variat nec locum, quia cęteris partibus inferiorib. fluctuantibus cęlum nunq̃ motus ſui renorẽ & ordinẽ derelinquit, vt di cit idem. Sic verè cęlum. i. religio licet mutetur & varietur q̃ tum ad perſonas, quia. ſ. perſonæ moriuntur uel mutãtur de loco ad locum, ipſum tamen cęlum religionis. i. ipſa integri tas & uniuerſitas, uel ipſa regula ſeu fides, nunquam mori tur, aut mutatur. Vel dic quod licet partes inferiores mun danæ fluctuent & mutentur, & quotidie varient ſtatum ſuũ, cœlum tamen id eſt, eccleſia in ſuo toto vniuerſo ſemper debet immobiliter ſtatum ſuum, regulam & ordinationem obſeruare, quia homo iuſtus in ſapientia, manet, ſtultus au tem immutatur vt luna. ¶Secundum Ariſtotel. libr. de cœlo & mundo, cœlum eſt ita perfectum & conciliatum, quod non habet contrarium aliquod in natura, & ideo eſt incor ruptibile, quia nihil corrũpitur niſi a ſuo contrario. Sic ve re illi qui functa pfecti, ita mites, ita benigni qđ nullũ hñt contrariũ uel inimicum in mundo ſunt incorruptibilis, na turæ, quia. ſ. non corrumpuntur per pctm, quia. ſ. Deus tales præſeruat. Prou. 28. Qui ambulat ſimpliciter, ſalu⁹ erit. ¶Li cet cœlum non corrumpatur, nec generetur, eſt tamen

principium generationis & corruptionis, pp radios, quos mittit ad terram, vt dicit Aristo. Sic sunt multi qui in se sunt boni, ita & per luxuriam, necgenerant, nec corumpuntur, tamen habent ita malos radios. i. mala exempla, quod in aliis causant generationem luxuriæ, & corruptionem pec-
11 cati. Eccle. 43. Radijs suis excœcat oculos. ¶ Cœlum licet sit vniformè de se, habet tamen plures orbes & circulos, pp necessitatem mortalium, vt sic quolibet anno diuersimode moueatur, quia si semper vniformiter moueretur, tantum frigus vel tantum calorem causaret, quod alimentum mortalium deperiret, ſm Arist. lib. de causis elementorum. Cœlum est Deus, qui quantum ad occultam suam prouidentiá habet multos circulos. i. plures modos secúdum quos se mouet, & se habet erga nos, & ideo, aliquando frigus aduersitatis aliquando æstum prosperitatis causat, alias. n. alimentum gratiæ & virtutts pęnitus deperiret. Non est autem necessarium quod semper se habeat erga nos vno modo, imo vere vtile est quod homini Deus nunc frigiditatem, nunc calorem, nunc prosperitatem, nunc aduersitatem inducat, vt
12 sic alimẽta diuinæ gratiæ in nobis generet & producat. ¶ Cœlum habet claritatem, rotunditatem, diaphaneitatem, vel perspicuitatem. Et ſm Macrobrium lib. de expositione somnij Scipionis per orbes suos causat harmonicam suauitatẽ, & motus sui impetus causat in rebus caliditatem. Sic vir perfectus habet claritatem sapientiæ, rotunditatem obedientiæ. Figura. n. rotunda est summè mobilis. habet etiam perspicuitatem veritatis & simplicitatis, quia quilibet videt quid habet in corde interius. Causat etiam harmoniam gratiarum actionis & calorem diuinæ dilectionis. Est etiam more cœli altus, per contemplationem. Omnia continens per cõpassionem. A terra, i. à terrenis elongatus per eorum abominationem. Stellis ornatus per virtutum & exemplorum possessionem. Gen. 15. Suspice cœlum, & numera stellas eius si
13 potes. ¶ Cœlum omnia inferiora immutat, & tamen à nullo inferiore se: potest recipere aliquid. Sic vere Deus mutat oia inferiora, temporalia & spiritualia, vnumquodque secundum propriam qualitatem, ipse tamen nullam mutationem recipit in seipso. Psa. Mutabis eos & mutabuntur, ut au-
15 tem idem ipse es. ¶ Cœlũ summæ est perfectionis inter corporalia, sed nihil est ita vile, nec ita sibi dissimile in natura, quin in virtute aliqua cœlesti corpori similetur, & quin in aliquo, cœlo melius inueniatur. Patet de pediculis, qui habent vitam, quam tm̃ cœlum non habet. Sic vere dato q; homo sit magnæ perfectionis, & vitæ cœlestis, non est tamẽ ita vtilis homo in natura, quin habeat aliquam virtutem vel cõditionem meliorem, quam sint multæ quæ in ipso esse nos-
15 scuntur. ¶ Cœlum habet altitudinem cunctis præeminentẽ, amplitudinem cuncta continentem, pulchritudinem stellis coruscantem, fortitudinem semper durantem. Sic vere vir perfectus debet esse per contemplationem altissimus, quia. s. eius affectio & consideratio debet esse sursum in paradisum eleuata, & per contemptum ab istis inferioribus & terrenis elongata. Vnde Eccl. 44. Altitudinis firmamentum. & ad Philipp. 3. Conuersatio nostra in cœlis est. Item iste debet esse p charitatem amplissimus, quia. s. omnes homines debet in corde suo continere. s. ipsos diligendo, & eis subueniendo. Psal. Extendens cœlum sicut pellem. Item iste debet esse per honestatem pulcherrimus, quia stellæ. i. virtutes & exempla debent in eo relucere. Eccl. 43. Species cœli, gloria stellarum, mundum illuminãs. Item iste debet esse firmitate fortissimus, quia. s. ita debet esse solidus per constantiam firmitatis, perseuerantiæ & longanimitatis, quod nunquã debet corrumpi vel deficere per peccatum. vnde Iob 37. Tu forsitan cum eo fabricatus es cęlos, qui solidissimi quasi ære fu-
16 si sunt. ¶ Cœlum secundum Rabanum est ordinatissime processum, inferiorum omnium regitiuum, continuæ influẽtię ministratiuum, mirabilis harmoniæ causatiuum, & omniũ quæ sub eodem sunt, ad perfectam obediẽtiam reductiuũ. Sic verè vir iustus, & maximè prælatus, semper debet in suis moribus & actibus procedere ordinatissime, quia nũquam debet in vno puncto ab ordine rectæ iustitiæ deuiare. i. ad Corinthio. 14. Omnia honeste & secundum ordinem fiant in vobis. Item iste debet esse inferioris & subditos ordinare & regere, & in eos mouendo & instruendo & temporaliter subeniendo influere, concentum melodiæ, laudis, & gratia rum actionis continuè modulari, & tranquillitatem animi seruare pariter & sectari Iob 38. Concentum cœli quis dormire faciet? Item iste debet inferiora ad perfectam obedientiam reducere, quia. s. motus sensualitatis debet cõpiscere, & ad obedientiam spiritus & rationis cogere. Preterea si & ecclesiasticus suis doctrinis & exemplis debet posse sanare omnia inferiora, s. subditos & laicos ipsos informando & ad veritatis semitam reducendo. Eorum etiam rebelliones debet reprimere, ipsos si necesse, est per violẽtiam coercendo, dicens. s. illud Ezec. 22. In brachio extenso & in furore effuso regnabo super uos. Et de tali cœlo sicut dicitur illud Deu. 28. Sit cœlum quod supra te est, æneum.

De Cœlo Crystallino. Cap. 3.

Cœlum crystallinum est aqueæ naturæ ſm Bedam, et in mũdum crystalli ibi diuino opere est gelata, & necessaria ad temperamentum caloris motus firmamẽti. hoc ẽt operantur planetæ propter contrarios motus. Firmamentum. n. per crystallum refrigeratur, & per planetas retardatur ſm Bedam & Platonem. Per cœlum crystallinum quod est naturæ lucidæ & speculatis, intelligo animas plenos sapientiæ spiritualis, qui claritatem continentes. Est igitur necessarium firmamento. i. prælato vel iusto, qđ habeat secum cœlum crystallinum. i. socios prudentes & prudentes, vt. s. per eorum consilium, per prudentes & maturitatem, ardor suæ crudelitatis & vindictæ aliquatiens temperetur. Ad q ẽt sibi proficit motus contrarius planetarum, i. rebellio subditorum. Ecc. 9. Viri iusti sunt in manu dei, quia nec corrumpitur, nec ab æternis suis dispositionibus mutatur. Quia ego dominus qui mutor. Mala. 3. & Num. 23. Non est Deus vt homo &c. Maximæ est quantitatis, quia continet creaturas, quia habet essentiam infinitam. Cœlum & terram ego impleo. Hie. 23. Hic est uniformis, quia propter se liter est ei cura de omnibus. Sap. 6. Et ideo inter ipsum & terram. i. inter Deum et beatam uirginem omnia continentur et diuersimode uariantur. Ista autem duo immobilitas perpetua confirmantur. Non fuit. n. aliquis qui ua cilliauit in fide, præter Christum & uirginem gloriosam, manente passione.

De Aethere. Cap. 5.

1 Aether est regio planetarum secundum Martianum. Et est locus separatus ab inferioribus. vbi est dies pptuus, & vbi nox diurno lumini non succedit, & hoc qa vmbra terræ, quæ noctis est causa, ad tam altum locum in æthere non accedit. Et secundum Arist. 2. Meteor. Aether nihil aliud est quam quintum elementum, quod totaliter aliud est à natura aliorum elementorum, quia æter neq; est grauis, neq; leuis, neq; rarus, neq; densus, neq; corruptionem recipit. aliqualem. Talis debet esse ecclesiasticus, & maxime prælatus vel religiosus, quia uerè debet esse separatus, quo ad uitam & ad mores ab inferioribus. elementis. i. à secularib. & terrenis. Et hoc maximè quantum ad claritatem & lucem gratiæ & sapientiæ, quæ in ipso debet perpetuo permanere. Umbra. n. terræ. i. terrenorum affectiones, nõ debẽt ad istos accedere, & ió nox. i. ignorantia vel peccatum nunquam in talibus debet esse. Nox. n. non erit ibi. Apoc. 21. Isti non debẽt esse graues per pigritiam leues, per insolentiam, rari p uanitatem, densi per ruditatem, sed semper incorruptibiles per perseuerantiæ longanimitatem, ut dicant domine, nõ sum sicut cæteri hominum. Vel expone de gloria Paradisi vbi est lar indefectibilis, quia claritas Dei illuminabit eam, & lucerna eius est agnus. Apoc. 21. Et planetæ. i. uiri sancti & angelibi habent propriè locum suum, quia hęc est hęreditas seruorum domini. Esa. 54. Vel dic de ecclesia, vbi est lux claritatis fidei & ueritatis indefectibilis est, quæ umbra hæreſi vel errorum nullatenus obscuratur. Luc. 22. Ego rogaui p te vt non deficiat fides tua. &c. ibi sunt planetæ. i. diuersa genera prælatorum vel etiam subditorum.

De Sphæra. Cap. 6.

Sphæra cęli est superficies & rotunditas eiusdem, q̃ inter duos polos uoluitur incessanter. Et est sphæra figura perfectissima, tum propter eius rotunditatem, quæ caret principio atque fine, tum propter eius capacitatem, tum pp eius uniformitatem, quia æqualiter à centro distat vt dicit Isidorus. Est etiam figura uelocissima, quia nulla figura ad motũ aptior quam rotundè. Talis est Deus, primo quia caret principio atq; fine per suam æternitatem, item quia æqualiter se habet ad centrum. i. ad omnem hominem per iustitiæ, æquitatem, & quia omnia capit vt continet per suam immensitatem. Vnde quidam Philosophus. Deus est sphæra intellectualis, cuius centrum vbique est, circunferentia nusquam. vel sphæra est vir perfectus, qui inter duos polos, id est inter naturalitatem, & mortem continuis motib. tribulationib. & mutationibus est subiectus. Iste. n. est capax p charitatem vniformis per æquitatem, à centro. i. à mundo elongatus per uolatriam paupertatem, mobilis per obedientiæ agilitatem, vel per bonorum operum multitudinem.

De Axe. Cap. 7.

Axis est linea intellectualis, quæ inter duos polos & stellas immobiles protenditur, circa quam cęlum diuerſaliter circunfertur. Cardines sunt extremitates ipsius axis, quę ipsis polis infiguntur. Hemisphærium est cœli medietas quam possumus uidere. Horizon est circulus quẽ facit defectus visus quando cœlum & terram iungi putat. Vnde Horizon id est, visus terminatio.

De Circulo Lacteo. Cap. 8.

CVm in mũdo sunt plures circuli, galacia tamen est circulus candidior, & stellis notabiliorib. illustratus. Et dicitur circulus lacteus, qui tendit versus septentrionem, qui nunquam à nostris visibus occultatur. Talis est religio, qua cum in cœlo, id est in ecclesia sint plures circuli, i. plures status, iste tamen est pulchrior & melior, & stellis. i. personis, id est nobilioribus melioribus & honestioribus adornatur, qui etiam versus septentrionem, id est in frigore tribulationum est fundatus.

De Zodiaco. Cap. 9.

ZOdiacus est circulus duodecim spatiis distinctus, quę quidem spatia duodecim ab Astrologis sunt signa vocata. Sunt autem signa adinuicem distincta, & stellis notabi-
libus denotata. Et inter ista sunt quatuor cardinalia. s. aries, libra, cãcer, & Capricornus. Zodiacus est ecclesia, quæ duo decim signa. i. 12. Apostolos continet, qui fuerunt distincti ab inuicem propriis stellis, id est propriis donis & gratiis, quia vnusquisque proprium habet donum, alius sic, alius autem sic 1. ad Cor. 8. Inter istos autem, sunt quatuor cardinales. i. principales. s. quatuor euangelistæ, quia maiori sciẽtia quam cæteri ut communiter claruerunt. Aliqui succedẽtes, sicut Paulus & Barnabas, qui post ascensionem apostolum acceperunt. Alii cadentes, sicut Iudas & Petrus qui diuersimodè peccauerunt, & à statu gratię ceciderunt. Vnde de istis signis dicitur Gen. 1. Fiant luminaria in firmamento cœli & sint in signa. ¶ In zodiaco sunt plura signa, quia. s. q̃- 2
dam sunt mobilia, alia immobilia, quędam principalia, alia sub principalia, quædam naturæ igneæ quædam naturæ terręę, quędam aereę, quędam aqueę. Sic in ecclesia sunt plures personę, quarum quędam sunt mobiles ad bona opera, quædam non, quędam sunt principales sunt ut prelati, alii sub principales ut subditi, quidam sunt ignei per charitatem, alii terrei per tepiditatem, quidam aerei per contem-
plationem, alii aquei per carnalitatis infectionem. ¶ Planę- 3
tę exaltantur in aliquibus signis, & in aliis deprimuntur. Vnde Sol exaltatur in ariete, & in libra deprimitur. Sic uerè sol Christus exaltatur & regnat in illis qui sunt similes arieti, id est in bonis, qui uircutum vellere sunt induti. In libra autem, id est in diuitib. qui non cessant pecuniam librare & computare in istis dico regimen perdit, quia tales de Deo non curant, dicentes illud Luc. 19. Nolumus hunc regnare super nos. Vel dic quod diuites nunc quando sunt in ariete id est in petulantia & cornuta superbia, exaltantur per tem-
poralem prosperitatem, sed finaliter in iudicio quando erunt in libra, tunc deprimentur per æternam aduersitatẽ, quia generaliter uerum est q̃ q in uno loco & statu & negotio deprimitur, in alio eleuatur. ¶ Planeta semper est fortior 4
in domo propria quam in aliena, & ex fortitudine signi in quo est fortificatur, & ex eius debilitate debilitatur, sicut vir fortis fortior est in equo forti quam debili. Sic uerè quilibet fortior est & potentior in domo & patria sua, quam aliena vt communiter, quia ibi habet amicos & famulos & alios adiutores. Vel dic quod omnis homo fortior ad resistendum uitiis in domo suâ existit. i. in statu suo, siue sit regularis siue secularis, quam in aliena. i. quam si aliena officia usurparet, quia si sit ecclesiasticus, non debet mundi negocia ministrare. Qđ tamen est contra ecclesiasticos, pp ria beneficia dimittentes, & magnatum curias frequentantes. Contra quos dr Luc. 9. Nolite transire de domo in domũ. Et quanto coniungitur cum meliori & fortiori signo. i. melioribus. s. ociis, tãto fortioris efficacię reperitur, & econuerso, quanto socios habet debiliores & imperfectiores, tãto minus sufficit operari. Quia vere multum proficit uel officit bonitas vel malignitas sociorum. Iõ bene consulitur Eccl. 37. Cũ uiro sancto assiduus esto. Vel dic quod tutius est esse in religione, vel in statu melior, quam in alio minus bono. ¶ Scđm Messuel, ſm signorum ortus & occasus, oppositio- 5
nes & cõiũctiones, aspectus benevolos, & maleuolos, diuersa & contraria accidunt in hoc mundo, & ut dicit, illa q̃ in natura gñanť sub forti signo masculino ascendente, & forti planeta, & bono aspectu, bonæ sunt dispositionis, & ecõtrario. Signa sunt plati ecclesiæ, uel principes mundi, qa verè p eorum ortus & occasus, oppositiones & inimicitias, cõiunctiones & amicitias, diuersa accidunt in hoc mundo, vt pote pax vel Guerra &c. qa ſm naturã superiorũ subditi regulantur. Vñ si signum. i. prælatus uel princeps fuerit ascendens p cœlestiũ affectionẽ & contẽplationem, masculinus per uirtutis & fortitudinis perfectionem, tunc uerè illa q̃ sub eo generantur. i. subditi sub ipso degentes, bonæ erunt dispositionis & tpaliter & spiritualiter, quia beata est terra cuius rex est sapiens Eccle. 10. Nam secundum beatum Gregorium, Vita malorum facile trahitur ad exemplum, quia sicut dr Eccl. 10. Secundum iudicem ciuitatis, sic & hi qui habitant in ea. ¶ Aliqua sunt signa quæ dicuntur domus angu- 6
lares. s. signa cardinalia. Alia dicuntur domus succedentes. Alia domus cadentes sed inter ista angulares maioris sunt virtutis q̃ quęcunque alię, ſm Mesaelem. Sic in mundo vel ecclesia, quidam sunt angulares id est principales & prelati

alii succedentes.i.subditi, alii penitus cadentes.i.mali. Sed verè illi qui sunt angulares.i.principales & prelati & iudices,ſp debent esse aliis meliores,& in bonis operib. fortiores.Ideo de Saule electo dr̃ quod in tōto Israel non erat vir
7 melior illo 1. Reg. 9. ¶Inter signa oīa sunt bonę significationis,& influentiæ præter duo.ſ.octauū,qui dicitur ſcorpius, & vndecimum,qui dr̃ Aquarius.Et ratio est, quia Mars dominatur in octauo,& Saturnus in vndecimo,qui sunt planetæ maleuoli.Et ideo octauum uocatur domus mortis & debilitatis omniū rerum,& in illo est gaudium Martis.Vndecimum autem vocatur domus inimicitię, triſtitiæ & laboris. Chariſſimi per numerum octauum qui excedit & transgreditur numerum ſeptenarium intelligo,illos,qui per peccatum transgrediuntur ſeptem virtutes.Per undecimum aũt intelligo qui transgrediuntur denarium decalogi. Dico igit quod illi homines qui dr̃ octauus vel vndecimus.i.qui per peccatum transgrediuntur ſeptem virtutes,& decem mandata,peſſimi sunt.ſ.mundi peccatores. Nam in quibuſdam iſtorum dr̃aꝫ Mars.i.Deus belli.ſ.ira rixa,diſcordia,odium & inimicitia,& ideo iſti dr̃ domus mortis,qa verè mors ęterna apud eos poterit perpetuo hoſpitari. Et etiam tales ſæpe conſueuerunt mortem corporalem per occiſionem, & mortem ſpiritualem per detractionem inducere, & ideo à morte æterna digni sunt deuorari.Vnde Pſ.In inferno poſiti sunt,mors depaſcet eos.Item alii sunt peccatores in quibus dominatur Saturnus,q dr̃ à ſaturitate.i.mundi proſperitas,quæ ipſos ſatiar mundi bonis.Et iō,talis dr̃ domus inimicitiæ,triſtitiæ & laboris,quia verè mundi diuites ſp sunt in inimicitia,triſtitia & labore, & hoc pp diuitias acquirẽdas,& multiplicandas.Vnde Hie.9.Vt inique agerent laborauerunt & Eſa.54.In multitudine viæ tuæ laboraſti &c.Et no
8 ta qũ laborant circumeundo nundinas & mercata.¶Signa dicuntur mutuo,ſe aſpicere,quia, quia planeta exiſtens in unoſigno reſpicit ante & retro.Sed quidã sunt aſpectus medię amicitiæ,quidam perfectæ amicitiæ,alii mediæ inimicitiæ,alii perfectæ inimicitiæ ſm Meſaelem.Sic verè hoies debent ſe mutuo aſpicere per mutuam charitatem,debent ẽt per prouidentiam aſpicere ante & retro.i.ad præterita & futura,quia ſm Senecam,Futura præcaue,præterita meditare.Veruntamen hodie sunt multi aſpectus.ſ.quidam amicitiæ inter bonos,alii inimicitiæ inter malos & iniuſtos & in iſtis etiam alii sunt completi,alii sunt medii,& imperfecti, quia & amor & odium recipiunt magis & minus 2.ad Cor.
9 12.plus diligens minus diligar.¶Itẽ ſm Aſtrologos,ille aſpectus dr̃ optimus ſm Meſaelem,qui quidem dr̃ tertius,& est qñ ſignum arietis reſpicit ſagittarium poſt ſe,& Leonẽ ante ſe.Ille autem dr̃ peſſimus,qñ aries reſpicit ſignum piſciũ poſt ſe,& libram ante ſe.Primus enim aſpectus est amicitiæ ſecundus inimicitiæ completæ Chariſſimi per arietem qui est ſignum diurnum & igneum, intelligo quemlibet qui in die vitæ præſentis igne cõburitur cupiditatis.i.oẽm hoiem. Iſte enim potest habere plures aſpectus & conſiderationes & bonas & malas,ſed verè illa dicitur optima,quando homo reſpicit & conſiderat Leonem.i.diabolum ante ſe,q eũ poſt mortem ſpectat ad deuorandum ſagittarium poſt ſe.i. mortem quæ eum ſequitur, & eum multis tribulationibus impetit & ſagittat.Nam conſideratio hoſtis & mortis induit Dei timorem.Ideo de diuinis animalibus dicitur Ezec.1. quod habebãt oculos ante & retro.Sed verè quando aries, idest homo reſpicit libram.i.mundi diuitias,quæ librantur & ponderantur, & piſces.i.mundi delicias & uoluptates, uel mulieres deliciosas,tunc peſſime conſidetat, & dei inimicitiam tunc incurrit. Homo.n.nõ debet habere oculos ad iſta peritura.Vnde debet dicere.Auerte oculos meos ne videãt vanitatem,quãtum ad diuitias & delicias.Dicitur.n.
10 Eccl.9.Auerte oculos tuos à muliere compta.¶Coniunctio planetarum bona est ſi planetæ sint boni, & mala ſi fuerint mali.Oppoſitio autem planetarum ſemper est mala ſecundum.Meſaelem. Sic verè coniunctio.i. amicitia & ſocietas hominum bona est,ſi boni sint.Mala autem ſi mali sint,quia ſicut ſpinæ inuicem ſe complectũtur.&c. Oppoſitio autem planetarum.i.inimicitia hominum ſiue boni fuerint ſiue mali ſemper est mala,quia nulli licet odire fratrem ſuũ. unde. Diligite inimicos veſtros,Luc.6.quia qui odit fratrem ſuũ, manet in morte 1.Io.3.

De Ariete. Cap. 10.

SIgnum primum est Aries,quod ſecundum Meſaelem est ſignum igneum,maſculinum,diurnum,inſtabile,domus Martis,& Solis exaltatio.Prima facies eius Martis,ſecunda Solis,tertia Veneris.domus est uitæ natiuitatis. Talis est perfectus,quia est igneus per charitatem, maſculinus per uirtutum & uirium probitatem,diurnus per clarã veritatem inſtabilis per bonorum operum mobilitatem, vel per obdientiæ velocitatem.Et tales sunt domus Martis,qa omnes qui uolũt pie agere,perſecutionẽ patiuntur.ſ.pugnæ & tribulationis,quia.ſ.boni ſuſtinent hodie multas pœnas,quia omnes qui volunt pie agere perſecutionem patiũtur.2.ad Tim.3.Sol tñ.i.Chriſtus in iſtis regnat exaltatur & gloriat,& diabalus delectatur.Et ideo sunt domus vitæ,quia vitam æternam hoſpitabuntur,& recipient in ſeipſis.Sapientia.animã tribuit poſſeſſori ſuo.Eccl.7.Vel expone dr̃ malis, quibus ignei per iracundiam,maſculini per luxuriam,diurni per pertitiã,quia.ſ.nocte utuntur pro die,circa temporalia laborando.Eccl.38.Noctem quaſi diem tranſigit inſtabiles pertimeſcit lentiam.Et Sol.i. mundi proſperitas in talibus exaltatur apud eos quam plùrimum honoratur,& ideo Mars.i.mundia & contentio.Sol.i.mundi gloria & poſſeſſio,uemmalluxuria,& infectio in corde talium hñt domum.¶Aries fuit in illis in quib.dominatur,multos capillos,qui corpus ornum,faciem obliquã,oculos graues,aures breues,colliſi gũ ſm Meſaelem.Iſte est Chriſtus,qui fuit aries ſignũ ipſum pp ipſius charitatem.Fuit etiam aries animal,pp eius pudicnem,quia immolatus est more arietis in ara crucis. Illi ſigin quib.Chriſtus dominatur.ſ.boni poſſunt ſic cognoſci habent capillorum.i.uirtutum multitudinem. Cutis uel reuerentiam & humilitatem.Oculos habent graues pmaturitatem,quia non mouent eos leuiter.Vnde quandoq; aures .i.auditum,habent breues & curtas,quia.ſ.parum curãt audire uerba falſa,uana,detractionem,garrulitatem.vñ Eccl. 28.Noli audire linguam nequam.Collum ẽt.i. deuotionem quæ attrahit ſpiritum,debent habere longum per perſeuerantiam & longanimitatem.Vel dic q illi in quibus arietat diabolus dr̃natur.ſ.peccatores,abundant in pilis.i.in diuitiis Curui sunt per auaritiam,& ad terrã inclinant per cupiditatem.Facie obliqui per iniuidiam & falſitatem. Aures non habent breues,quia.ſ.nolunt audire aliquod bonum verbũ vel ſermonem.vnde 2.ad Tim.4.A ueritate quidem auditum auertent,ad fabulas autem conuertentur.

De Tauro. Cap. 11.

TAurus est ſignum terreum,frigidum & ſiccum,nocturnum,fixum,domus Veneris dr̃ eius,Venus,Luna Mars ſm Meſaelem.Taurus animal est elatum,& ſignificat nobiles ſuperbos diuites & potentes,quia pro certo sunt terreni per auaritiam,quia non uacant niſi ad terrena, frigidi per indeuotionem,ſicci per incompaſſionem,nocturni per ignorantiæ cæcitatem,vel per malorum operum ſuorum velitatem & palliatam falſitatem,fixi per pigritiæ tepiditatẽ,domus Veneris per luxuriæ fœditatem:ſi iſtis autem dominatur Venus,& regnat.i.luxuria,Luna.i.defluens inconſtantia. Mars Deus belli.i.iracundia.Ideo dr̃ Eccl. 6.Ne tetendas cogitatione tua ſicut taurus.Et dr̃ domus poſſeſſionis & ditionis,quia iſti præ cæteris poſſident & abundant & ſolent ſibi inuicem dona dare.Lu.6.Pctores pctorib. fenerantur,vt recipiant æqualia.Taurus enim terram ſulcat,& ſignificat diuites,qui uacant penitus in terrenis.Nati in collatione tauri habent faciem curuam,naſum grandem,aures amplas,oculos graues,capillos elatos & nigros.Fortis dum efficit hoiem & honeſtum ſm vanum ſm Meſaelem.Sic verè vis iuſtus & pfectus habet faciem.i.voluntarè curuam per humilitatẽ,nares deuotionis amplas,naſum diſcretionis grandẽ,oculos intellectus graues,capillos affectus elatos,ſ.ad cœleſtia.Verecundus est & honeſtus,&c.

De Geminis. Cap. 12.

GEmini ſecundum Meſaelem est ſignum aereum masculinum,diurnum,mediocre, nam Saturnus eſt de eius dominus triplicitatis eius,Mercurius de nocte, Iupiter participat cum eiuſdem. Sic verè illi qui sunt geminati per charitatẽ & duplices, sũt aere p cõſcię puritatẽ,maſculini p uiriũ ſpiritũ,probitatem, diurni & luminoſi p veritatẽ,mediocres per prudentiã & maturitatẽ. Dominatur eius Saturnus maleuolus & frigidus.i. tribulatio mundana & hoc de die.idẽ sunt in die vitæ præſentis,quia.ſ. nũc multæ tribulationes iuſtorũ. Sed verè de nocte.i.poſt mortem dominat in eis Mercurius.i. Mercimonia gloriæ æternæ. Iupiter autẽ.i. mnus pater Deus,in vtroq;.i.in vita iſta & ĩ futura regnat in eis.ipſos ĩ tribulationib addiuãdo, & ĩ futuro ipſius æternæ vitæ pręmia largiẽdo.Regnabit ſuper te Deus tuus. ¶Gemini est domꝰ Mercurij, & exaltatio caudæ draconis ſm Miſaelem.& in eo dominatur.Saturnus. Sic vere illi qui in actibus & verbis ſuis sũt geminis & duplices,sunt domus & hoſpitium Mercurij, qui cum bonis est bonus,& cum malis malus.i.mutatur & variatur.Cauda etiã draconis.i. malitia diaboli in eis regnat.Et Saturnus.i.inuidia ſolet in talibus dominari.Saturnus.n.qui facit ſuos triſtes & melãcolicos,ſignificat inuidiam.Ideo bene dicit Iaco.1. Vir duplex, animo inconſtans est in omnibus vijs ſuis. ¶ Gemini est regio cœli q facit homines qui in eius cõſtellatione naſcũt, pulchros & fortunatos,& est domus propinquitatis,conſilij,religionis fidelitatis,epularum & sõniorum,& diſponit hominem ad literam & ſcripturam,ſm Miſaelem & Martianum. Talis debet eſſe eccleſia, vel religio,quæ est pars cœli.i.eccleſiæ,qa verè homines qui ſibi sunt ſubditi.i.religioſi & clerici,dẽnt esſe pulchri per honeſtatem, fortunati per bonorũ operũ multiplicitatẽ.Hæc.n.debet eſſe domus propinqtatis.i.amicitiæ & charitatis,cõſilij & veritatis, religionis & honeſtatis & fidelitatis,& epularũ.i.ſacræ ſcripturæ,q̃ est cibus animæ.Item ſomniorũ.i.cõtemplationis,quæ ſemper ſomniat de futuris,vt quilibet dicat.Vidi ſomniũ &c.Ideo de tali domo dicitur Eſa.56.Domus meа domus orationis vocabitur. ¶Caſtor & pollux sunt duæ ſtellæ in ſigno gemini.& ſm Martianum,in æſtate quãdo noctes sũt breuiſſimę dum vna iſta rum nobis oritur,alio occidit.Et Ideo finxerũt poetæ q fuerũt duo uiri quorũ vnus cęlos,alius iferos occupauit.Sic vere ĩ mundo sũt duæ ſtellæ,duo uiri.i.duo hominũ genera.ſ. pauperes & diuites, ſed verè in æſtate.i.in feruore finalis iuuentutis,vnus eleuabit,& aliꝰ cadet q̃a paupes,tunc eleuabunt in cęlũ,& diuites cadent & defluẽt i infernũ, & ſic ad literã vnus cœlos, alius ſuperos occupabit. Ipſe aſcender, tu aũt deſcendens,& eris in ferior,dr̃ malis diuitib.Deuter.28.

De Cancro. Cap. 13.

CAncer est ſignum aqueum,fœmineum,nocturnum,inſtabile,domus Iunę,domini eius Venus,Mars & Luna. Et est domus patris Caſarum & uinearum,& omniũ quę sunt ſuper terrã hominẽ facit rudem,& incompoſitum. In iſto ſigno ſecundum Albumazar oritur canicula,ſtella feruentiſſima,& turbat aerem.Talis est mundus, quia verè mobilis & inſtabilis est & nunquam in eodem ſtatu permanet, quantum ad conſuetudines, ſuas quæ quotidie mutantur, & quantum etiam ad homines, qui quotidie moriuntur & naſcuntur.Et ideo dicitur domus lunæ,quia luna mutabilis.ſ. mundi proſperitas vel fortuna in mundo tantum locum habet.Et in hoc ſigno dominantur tres planetæ idest tria genera vitiorum ſcilicet Venus.i.luxuria,luna cornuta.i.in ſuperbia,Mars feruens.i.auaritia,quia omne quod est in mundo,aut est concupiſcientia carnis,aut concupiſcentia oculorum,aut ſuperbia vitæ.1.Ioã.2. Stella etiã canicula.i.auaritia feruore cupiditatis inflãmati,in iſto ſigno habitant, qui aerem ſibi propinquum.i.patriam in qua sunt, turbant propter ſuas vſuras,rapinas, uiolẽtias,& moleſtant, quia ſicut dicitur Prouerb.15. Conturbat domum ſuam qui ſectatur auaritiam. Et ideo bene ſequitur q̃ iſtud ſignum.ſ. mũdus, facit hominem rudem & incõpoſitum quo ad Deum. Vel inconſtantiæ uel cornutæ ſuperbiæ,Veneris.i.luxuriæ,Martis.i.iracundiæ habitaculum atq; domus,in quo ſol.i.Chriſtus,ab eo recedẽdo efficitur retrogradus,& in quo canicula.i.auaritia ſemper feruet, quæ aerem ſuæ cõſcientiæ ſem per mouet.Pſal.Circumdederunt me canes multi.¶Sol efficitur retrogradus in octauo gradu cancri. Nam quãdo Sol est in cancro, tũc incipit verſus auſtrales circulos reuenire. Et ideo ſm Iſid.dicitur cãcer, quod est animal retrogradũ. Cancer est mundus, qui ſp retrograditur per uitia & peccata. Sed pro certo in octauo gradu.i.tẽpore circũciſionis, quæ octauo die fiebat.i.in ſtatu & populo Iudęorum, Sol.i. Chriſtus factus est retrogradus, per incarnationem. Nã cũ iſte ſol ad nos tãtum ſe appropinquauerit per ſuam charitatem & dilectionem, quouſq; ad cancrum.i.Iũdaicũ populũ uenit per incarnationẽ,uoluit tamẽ fieri retrogradus.i.iterum reuerti unde uenerat,per aſcenſionem dicẽs. Tho. 12. Tempus est ut reuertar ad eum qui me miſit.Vel dic q̃ tunc fuit Sol Dei filius retrogradus,quãdo in iſto octauo ſigno.i. in populo Iudaico ad humanitatẽ extitit inclinatus. Eccl. 48.Retrorediit ſol,& addidit uitam regi.Vel dic q̃ ſol apud Iudęos factus est retrogradus,inquãtũ iſte populus à uero ſi dei lumine,& a Chriſto factus est alienꝰ.Hie.15.Occidit ſol dum adhuc eſſet dies. Vel dic q̃ tunc Chriſtus ab homine fugit & retrograditur,quando ad octauum gradum.i.ad tranſgreſſionem ſeptenarij uirtutum & ſacramentorũ uenitur.

De Leone. Cap. 14.

LEo est ſignum igneum, maſculinum, diurnum, fixum, domus ſolis,& illius exaltatio. Prima facies eius Saturni,ſecunda Iouis,tertia, Martis. Domus est filiorum,nouorum ueſtimentorum, librorum et honorum, ſecundum Miſaelem.Leo iſte ſignificat bonorum principem uel prælatum, quia ſicut Leo est ex animalium, ſic tales ſunt reges et iudices aliorum. Sed uere tales debent eſſe ignei per ſeueritatem,diurni, clari per ueritatem, maſculini per probitatem.fixi per conſtantiæ firmitatem.domus et habitaculum Solis Chriſti per gratiam et charitatem,uel domus ſolis,iuſtitiæ ſupple, per æquitatem ipſius exaltatio per ſui nominis magnificationem,et per diuinę laudis iocunditatem.Vnde Eſa.19.Ciuitas ſolis uocabitur.Et hic debet habere tres planetas idest tres ſpeciales uirtutes ſcilicet Saturnum,quia pauperes ſatiat idest pietatem.Iouẽ, qui Deus dicebatur.i.auctoritatẽ.Martem, qui est Deus belli idest contra aduerſa omnia ſtrenuitatem.uel cõtra dyſcolos ſeueritatem.Iſta.n.tria maximè ſpectant ad prælatũ uel principẽ.ſ. q̃ in ipſo ſit pietas auctoritas et ſtrenuitas. Iſta dẽt eſſe domus filiorũ,quia omnes filii.i.omnes ſubditi ſui debent habere refugium,ad eum ſicut ad domum.Nouorum ueſtimẽtorum, quia debet habere nouitatem uirtutum & morũ.Eccl.9.Omni tempore ſint ueſtimenta tua candida.Librorũ ẽt debet eſſe domus.i.ſcientiarum & diſcretionis Sap.6.Diligite lumen ſapientiæ omnes qui præeſtis populis.Item honorũ.quia.ſ.ille debet quẽlibet ſubditum uel alium honorare, ꝓmouere,officiare & beneficiare ſm meritũ ſuũ.1. ad Tim. 5.Qui bene præ ſunt præbyteri. duplici honore digni ſunt.

De Virgine. Cap. 15.

VIrgo est ſignum terreum,fœmineum,nocturnum mediocre,domus Mercurij.dr̃ eius Venus Luna & Mars. Prima facies eius Solis. Secunda Veneris. Tertia Mercurij Pulchros facit oculos faciemq; decoram, & mitigant volutatem ſm Miſaelem.Et dr̃ domus ſeruorum & beſtiarũ Iuſtitiam ſignificat,& mutationem de loco ad locum.Talis est ꝓ omnia B.Virgo,qa iſta est & fuit terrea per humilitatem, frigida per caſtitatem,fœminea per pietatem, & nocturna per ſui abſconſionem, mediocris per maturã diſcretionẽ. Mercurius qui ſtatim ad naturam illius cui coniungitur ſe inclinat,ſignificat benignitatem, quæ vult voluntatẽ oĩum adimplere.Fuit igr̃ in ea.Mercurius.i. benignitas in affectione.Venus q̃ dr̃ luciferi 1.honeſtas in cõuerſatione.Luna alba.i.albedo caſtitatis.Mars rubeus.i.rubedo charitatis.Et iõ Sol.i.Chriſt,primã eius faciẽ.i.aiam occupauit,carnem.ſ. aſſumẽdo.Aba.3.Sol & Luna ſteterunt in habitaculo ſuo.Hæc etiam domus ſeruorum.i.peccatorum, qa verè peccatores q̃ ſerui sunt corruptionis, 1.Pe.2.(quia qui facit pctũ, ſeruus est peccati.Io.8.) qui ẽt dr̃ beſtiæ ſine ſenſu,iſti dico habent eã pro refugio & pro domo,quia.ſ.facit eos iuſtos, & mutari de loco ad locum.i.de pctõ ad gr̃am de pœna ad gloriã.Et iõ dr̃ q̃ iuſtitiam ſignificat & mutationem. Illos ẽt in quibus dr̃natur.i.qui sunt ſibi deuoti,facit pulchros & gratioſos,q̃tum ad oculos diſcretionis,& quantũ ad faciẽ conuerſationis,quia fortitudo & decor indumentum eius. Prou.31.

De Libra. Cap. 16.

1 LIbra est signũ aqueũ, masculinũ, diurnũ, instabile, dom⁹ Veneris, dñi eius Saturnus, Mercurius, & Iupiter. Dom⁹ est vxoris & nuptiarũ, litis & contentionis, furti & rapinę, ſm Miſaelẽ. Per librã quæ est instrm ponderandi, intelligo mundi diuites & auaros, qui in librandis pecunijs occupantur. Et ẽt alios pctores potissimè malos iudices & iniquos, q alios hñt iustè iudicare & librare. Tales sunt aquei. i. molles & debiles ad operandum, masculini. i. potentes ad luxuriandum diurni. i. vigiles & solliciti ad lucraudum, & circa mundi negotia laborandum, quia. ſ. vadunt de nocte sicut dẽ die ad nundinas & mercata. Iob. 27. Noctẽ verterunt in diem. Instabiles ẽt sunt. i. infirmi ad resistendum, quia. ſ. tentationes & tribulationes nequeunt sustinere. Thren. 1. Peccatũ peccauit Hierrem, propterea instabilis facta est. Isti ẽt sunt domus Veneris. i. luxuriæ, Saturni qui terræ præest. i. auaritiæ, Mercurij vagabilis. i. vanitatis & superbiæ, vel leuitatis insolentiæ, Iouis qui interpretatur inimicus feparans. i. inuidię, vel iracundiæ, odij & iniuriæ. Nam hodie mundi diuites in istis vitiis specialiter abundant. ſ. in luxuria, auaritia, superbia, inconstantia, odio vel inuidia. Et ideo bene dr q isti sunt domus uxoris & nuptiarum quantum ad luxuriam, litis & contentionis quantum ad iracundiam, furti & rapinæ quantum ad auaritiam. Ideo istis dicitur Eſ. 3. Rapina pauperis in domo vestra. Et nota qũo sunt domus litis, quia. ſ. sæpe litigant inuicem pp temporalia. Domus etiã furti, quia bona circunstantium vicinorum furantur per fraudes & usuras, & etiam quandoque per excoriationes & extorsiones publicè rapiunt & furãtur. Ideo de malis iudicibus dicitur Eſa. 1. Principes eius infideles, socii furum. Vel dic q libra est mundus, vbi homines librantur & exercentur. qui reuera est instabilis vltra modum, qui pro certo est domus furti & Veneris, &c. sicut supra: Iõ de ista domo dr Hie. 7. Spelunca latronum est domus ista. Vel dic contra malos nummularios et alios mercatores, qui pecunias librant, quia vt communiter isti sunt domus furti, quia. ſ. diuersis fraudibus pecunias furantur. Vel dic contra malos doctores, qui librant et
2 põderãt verba scripturę, &c. sicut supra. ¶ Qñ sol ẽ in libra, tunc facit noctes & dies æquos, & ideo dicitur libra, quia monstrant ponderum æquitatem. Sic verà quãdo iudex ex in libra iustitiæ, tunc necessario facit æquinoctium. i. æquale iudicium inter uirum & proximum suum, alias non. Vel dic quod quando sol ideſt, Christus ascendet signum libræ ideſt, thronum iudicii, vbi facta omnium librabit, & ponderabit, tunc verè æquinoctium faciet ideſt, iudicii equitatẽ, quia & noctem & diem ideſt, peccatorem & iustum secũdũ normam iustitiæ adæquabit, reddens vnicuique quod suum eſt, malis pœnam, iustis gloriam. Malac. 2. Lex æquitatis fuit in ore eius, in pace & æquitate ambulauit. Vel dic q Sol eſt iustus, qui quo ad dies & noctes. i. quo ad prospera & aduersa debet esse æqualiter libratus', & non plus per vnum quã per aliud motus, nec per prospera elatus, nec per aduersa turbatus.

De Scorpione. Cap. 17.

1 SCorpius est signum aqueum, frigidum & siccum et nocturnum domus martis, et nullius exaltatio. In eo etiam dominantur quattuor planetæ. ſ. Venus, Mars, Luna, Sol, secundum Miſaelem. Tales sunt inuidi, quia aquei per mollitiem et imperfectionem, frigidi per indeuotionem, ficci p incompassionem, nocturni per suorum malorum operum occultationem. Domus sunt Martis ideſt litis et contentionis. Et nullus apud eos exaltatur, quia scilicet nullum reputant dignum exaltatione, & ita sunt inuidi, quòd nullũ promouẽt vel exaltant. Et ideo quattuor vitia in talibus dominãtur, scilicet Venus. i. luxuria. Mars ideſt odium vel iracũdia. Luna mutabilis ideſt inconstantia. Sol solus lucens ideſt superbia, quia isti volunt soli videri & apparere. Nunc manducãbo de bonis meis solus Eccle. 11. Et isti dicuntur Scorpius quia sicut animal venenosum, quod facie labit, & cauda pungit, sic isti quando habent inuidiam super aliquem, sæpe lambũt eum, applaudendo et adulando in facie
3 . i. inpræsentia, sed vere a parte retro ideſt in abscintia est aculeus fallaciæ et detractionis, quia scilicet quando est absens ipsum pungũr per detractionem & accesationẽ & fa-

famationem. Ideo istis sic punctis põr dici illud Eze. 1. Impius est regio q̃ ſm Miſaelẽ, membris deferuit generationis & subuersores sũt tecũ, & cũ Scorpionibus habitas. A scorga, pedes, magnos, & hoſem lacit instabilẽ, & iracundi & ditatis & ingegnij ſm Miſaelẽ. Talis est mũdus, q̃a iste semẽbris i. personis generaciuis, q̃ vacant ad coniugiũ. Isti corporis. Est etiam ibi timor, labor, delictum, belli, cædes, homicidiũ, inundauerunt super terrã, & sãguis sanguinem tigit. Et ideo iste bene dicitur Scorpius, quia. ſ. postq̃ sanguinem buerit hominem, applaudendo per prosperitatẽ, punctus mortis æternę in fine infigit per damnationẽ & aduersitatẽ. Vel expone de inferno, vbi sunt omnia ista incommoda.

De Sagittario. Cap. 18.

SAgittarius est signum igneum, masculinum, diurnũ, mediocre. Dominos habet Solẽ Iouem & Saturnum. Prima facies eius Mercurij, secũda Luna, tertia Martis. In monti bus delectari, ideo dicitur domus itineris, fidei, sapiẽtię, magisterij, honoris, Astrorum, diuinationis & somniorum. Illis debet esse prædicator, & etiam prælatus, vel quilibet ecclesiasticus, vel perfectus, qui peccatores mundi reprehendẽdo arguit & sagittat, quia verè debet esse igneus per caritatem, masculinus per probitatem, diurnus perseuerãs, mediocris p maturitatẽ. Domus debet esse Solis q̃ nondum calefacit. i. charitatis, Iouis q̃ nulli nocet. i. benignus. Saturni q̃ omnes satiat. i. pietatis, q̃. ſ. charitas, benignitas & pietas dẽt i ecclesiasticis abũdare. Vnde. 1. Petr. 5 Misericordes, modesti, humiles. Et iste p certo facit auditores & subditos in quos agit, in motu bonorũ operũ delectari. Ideo domus itineris, q̃a iter oñdit ad cœlũ peregrinationis, quã pdicãdo debet discurrere sicut. Peregrinus. Fidei, q̃a debet scire fidei sacramẽta. Sapiẽtiæ q̃a dẽt esse maturus & sapiens. Magisterij, quia est aliorum doctor & magister. Honoris, quia habet officiũ honorabile, vel quia Deum debet honorare. Astrorum, quia debet de astris & cœlestibus log. Divinationis, quia debet de ignotis & futuris inferri coniecturas aliis prædicare. Somniorum, quia debet per deuotionem de futura gloria somniare. Ideo Paulus dicebat. Cõfirmans sum ego Apostolus & Magister gẽtium. 1. ad Tim. 1. Vel dic q̃ iste est mundus, qui dicitur sagittarius, quia bonos sagittat per tribulationes. Et verè iste est domus itineris, peregrinationis & laboris, quia sicut. 2. ad Corinth. 5. dicitur. Quamdiu sumus in corpore, peregrinamur à dño. Iste diuinationes & somniorum, quia verè quicquid est in mundo. totũ est somnium ideſt friuolum atq̃ vanũ Eccle. 33. Sõnia extollit prudentes. Et sicut sol existens in Sagittario, terrã gradibus, p louijs & nouibus sagittat, sic prædicato debet ea pdine, ideſt, cum commination tormentorũ, eſ ijnũs, cum allectione candoris eternorum, cum pluuia ideſt cum rigatione bonorum documentorum impios sagittare. Isa. 49. Posuit meo dominus quasi sagittam electam.

De Capricorno. Cap. 19.

CApricornus est signum terreum, frigidum, siccum, stabile, nocturum, Saturni prima domus. Prima facies eius Iouis. Secunda Martis. Tertia Solis Domini eius Venus, Luna & Mars. Domus est dominij, regni gloriæ & imperij, substantiæ furtim sublatæ ſm Miſaelem. Et dicitur Capricornus, quia sicut caper libenter petit superiora, ita Sol existens incipit iterum ascẽdere per circulos boreales. Isid. Charissimi Capricornus. i. cap cornueus, significat superbos & pctores (qui more capti sunt hœrisi hominũ) maximè malos diuites & ambitiosos, q̃a vere tales sunt pauaritiã terrenorũ, frigidi p indeuotionẽ, sicci p incompassionẽ. Istabiles p solicitudinẽ, nocturni p ignorantiã. Saturnus q̃ est planeta qui nõ innat nisi suos ſm Miſaelẽ et nocet omnibus alijs. i. alios periclitat, apud eos hoſpitat. Prima facies. i. prima ętas eorũe st Iouis. i. Dei, quia in infantia sunt boni. Sed a. i. iuuentus, est Martis. i. luctæ & laboris, quia tũc laborant ad acquirendũ. Sed ultimo. i. Senectus, est solis, qui est rex planetarum. i. gloriæ & honoris, quia in fine & decantur & honorañ, & iõ dñr domus regni imperij, domini & gloriæ, & etiam substantiæ, sed tñ furtim sublatæ. i. malè acquisitæ, quia. ſ. tales per substantias pauperũ furtim eis sublatas acquirunt gloriam & honorem. Oseæ 8. Ipsi regnauerunt, sed non ex me. Isti ẽt more capri ad superiora. i. ad dignitates & officia semper abiunt & ascẽdunt, siue sint ecclesiastici siue non. Ideò talibus dr Hie. 48. Superbia cordis tui exaltauit, qui habitas in cauernis petræ, & apprehendere niteris altitudinem collis. In talib. ẽt dominatur. Venus. i. luxuria, luna cornuta. i. superbia, maris. i. iracũdia, contẽtio & cõtrouersia. Expone si vis cõtrã ambitiosos & religiosos.

De Aquario. Cap. 20.

AQuarius est signum aereum, domus Saturni, sed nullius exaltatio. Prima facies eius. Veneris, secũda Mercurij, certia lunæ. Domus uocatur amicitiæ, mercati & fortunæ, redditus & tributi, subæ regis & militis, ſm Miſaelem. Et ille fingitur pincerna fuisse deorum, & ideò à dijs in cœlo collocatus fuisse. Et depingitur tenens urnam, & eorum manib. aquam fundens, vt Isid. Tales sunt diuites huius mundi, quia verè dato q̃ habeant apud se Saturnum. i. diuitiarũ fauoritatem, nullius tñ sunt exaltatio, quia nullum adiuuant bonis suis, eleemosynas erogando. Iob 20. Cum satiatus fuerit, arctabitur, & Eccl. 5. Saturitas diuitis nõ finit eum dormire. Prima facies. i. prima ętas. ſ. infantia, cõiter est Veneris. i. luxuriæ. Secunda est Mercurij, quia post efficiuntur mercatores. Et ideo tertia est lunæ cornutæ. i. superbię, quia ultimo sunt diuites & superbi, & ẽt q̃nque milites dñr domus amicitiæ, quia diuitiæ addunt amicos plurimos. Prou. 18. Mercati & fortunæ, quia isti in mundo sunt fortunati Redditus & tributi, quia. ſ. multos redditus acquirunt & alios tributarios faciunt. Substantiæ regis, quia. ſ. substantiam regum & nobilium & militum per usuram & fraudem diuites acquirunt, sicut patet de burgẽsibus & usurarijs, qui redditus nobiliũ sæpissimè acquirunt. Vnde Iob 24. Agrum non suum demetunt. Et isti dñr aquarius quasi aquam fundens, quia verè aquam idona & munera fundũt super manus deorũ. i. principum & baronum, officialium & prælatorum, vt. ſ. eorum captent amicitias, & ne ab eis de suis malis operibus & cõtractibus puniant: Et ideò ab eis in cœlo. i. in altis officijs alicui quotiens collocantur. Prou. 18. Donum hois dilatat viã eius & ante principes spatium ei facit. Et sicut aquarius est signũ aereum, fixum & masculinum, sic isti sunt aerei per superbiæ vanitatem, fixi per pigritiæ tepiditatem, masculini per luxurię fœditatem. Vel si uis dic q̃ aquarius iste significat quosdã dominos prælatos, qui. ſ. sunt domus Saturni. i. saturitatis, q̃a dans aliis, & maximè suis domesticis dant comedere, vestes, nõ nullius sunt exaltatio, quia uix aue nunquam uolunt aliquem promouere. Ideò ipsis familiaribus potest dici illud Prou. 23. Comede & bibe dicet tibi, & mens eius non est tecum. Aquarius fingitur pincerna &c. sicut supra. Tales sunt adulatores, quia uerè in manibus deorum. i. corã principib. aquam. i. verba mollia, adulatoria & blanda, ſp fundunt, & ideò ab eis collocantur in cœlo et in eminentia dignitatis, quia constat q̃ multi pp suas adulationes in magnis d gnitatibus prouentur. Vnde. 4. Reg. 3. Est hic Heliseus filius Saphat qui fundebat aquam super manus Heliæ. ¶ Naci in conflellatione aquarij, sunt gloriantes & deuastãtes, pulchri & vnam hñt tibiam altera longiorem, ſm Miſaelem. A quari⁹ est mundus, qui aquis deliciarum & diuitiarum est plenus. Qua verè iste facit filios suos gloriantes & iactãtes, prodigos & vastantes, pulchros & rutilantes. i. per curiositatem. Et cum non habeant nisi duas tibias. ſ. fidem, & spem, carentes tertia. ſ. charitate, vnam tñ hñt altera longiorẽ, quia spes eorum est longior, & ad plura se extẽdit, & maior est q̃ eorum est fides, quia paucam hñt fidem & informẽ, spem aũt habẽt magnam licet inanem, quia semper de Dei misericordia pœnitentiã sperant. In fine aũt dicent illud Thob. 8. Nõ quẽadmodum sperabamus, euenit nobis. Et illud Iob 40. Spes aũt eius frustrabitur, & uidentibus cunctis præcipitabitur.

De Piscibus. Cap. 21.

PIsces est signum aqueum, fœmineum, nocturnum, medio cre, frigidum, posse effio veneris, martis, & Lunæ, & vocatur domus inimici, & significat laborem, lamentationem, tristitiam. ſusurrationem, dolum, maleuolentiam & carcerem ſm Miſealem. Tales sunt peccatores, & maximè detractores quia aquei & fœminei per mollitiem & debilitatẽ. Nocturni per uelamentum operum suorum & falsitatem, quia qui malè agit, odit lucem. Io. 3. Frigidi per indeuotionem. Medio cres per palliationem, quia fingunt se esse pacificos & medios. Domus sunt Veneris. i. luxuriæ. Martis. i. iracundiæ, Lunę. i. superbiæ. Domus sunt inimicitiæ, quia inimici sunt Dei & sctõrum. Eccl. 11. Altissimus odio hẽt pctores. Et isti pro certo pro posse suo significant aliis & præparant eis laborẽ & lamentationẽ &c. ad litteram, maximè detractores & balliui, falsi accusatores & c. qui alijs p curant carcerẽ & dolorẽ. Eſa. 42. Laquei iuuenum oẽs, & in domibus carcerũ absconditi sunt. Iõ de talibus piscibus loquitur Abac. 1. Facies hois sicut pisces maris, & quasi reptilia nõ habẽtia ducẽ. Et bene dñr pisces maris, quorum. ſ. maior deuorat minorem.

De Planetis. Cap. 22.

PLanetæ omnes cum moueantur, alter tamen ab altero diuerſificat cursum suum, quia quidam breuius, alij tardius cõplent ipsum. Et quanto quis à terra remotior, tanto maiori indiget tempore ad complendum. Et hoc totum sit ſm quantitatem circuli, qui vnicuiq; datus est à natura. Sic verè cum in cœlo. i. in mundo sint plures planetæ. i. plures homines, dato q̃ omnes moueantur & defluant. ſad mortẽ per defluxum vel decursum huius vitæ, alii tamen complẽt citius cursum suum, & alii citius aliis moriuntur. Et hoc totum accipit ſm q̃ Deus unicuique proprium circulum. i. proprium vitæ spatium limitauit. Quia constituisti terminos eius &c. Iob 14. ¶ Planeta quãto à terra remotior, tanto maiorem habet circulũ, & ipsum tardius complet, & econuerso quãto terræ p pinquior, tãto uelociꝰ cõplet cursum suũ. Sic quãto hõ propinquior est terræ. i. Deo per gr̃am & amorem, tanto cursum ad eundum in Paradisum citius cõplebit q̃. ſ. post mortem minus in purgatorio remanebit. Et econuerso, quãto q̃s à Deo p pctũ remotior, tãto cursum istũ difficilius et tardius adimplebit, & p maiorem circuitum circuibit tribulationẽ pœnarum, q̃a dato q̃ pœnitentiat magis tñ in purgatorio remanebit. Vnde dr 1. ad Cor. 9. Oẽs q̃dem currunt sed vnus accipit brauiũ. ſ. citius altero. ¶ Dicit Mistalac phũs q̃ p motum & influentiã planetarum regunt̃, & disponunt oĩa inferiora in suis conditionibus. Oẽs autẽ stellæ fixæ cooperantur planeti suis operibus. Et sicut ferrum adaptatur adamanti, ita omnis creatura adaptatur motibus planetarum. Sic verè ſm uoluntatem & influentiam planetarum. i. prælatorum & superiorum, debent oĩa infima, ideſt subditi omnes regulari & dispont, quia. ſ. omnes tenentur prælatis suis bonis obedire, & se (sicut est possibile) conformare, quiæ sicut dr Io. 8. Si filij Abraæ estis, opera Abraæ facite. Cæteræ autem stellæ ideſt, reliqui boni qui sunt in ecclesia vel cõuentu, debent iuuare planetas ideſt, prælatos, & ipsos in suis operibus confortare, & in suis motibus & operibus coaptare, vt eius facta et opera ad debitum perueniãt complementum. ad Gala. 6. Alter alterius onera portate. ¶ Dicit phũs Mistalac. c. 4. q̃ secundum coniunctionẽ pla
4 netarum in aliquo signo, mutat̃ tp⁹, quia si in principio anni plures planetæ fuerint coniuncti in figuris aquaticis, significat multitudinem pluuiarũ in anno illo, si in aeris, ventorum, si i igneis, caloris, si ĩ terreis, frigoris. Sic verè si i aliquo signo. i. in domo alicuius principis vel plati sunt cõgregati, i. coniuncti et uniti plures planetæ, stellæ erraticę, ideſt plures mali cõsiliarij, officiales, vel balliui, ipsi p certo immutant tempus. i. patriam, q̃a ſm sua mala cõsilia, falsas accusationes et collo quia, principes gubernant hodie terras suas & sic causant in alijs uentum et pluuiã, æstum et frigꝰ. i. diuersa gña tribulationum. ſ. rapinas et tallias et exactiones q̃a concordia malorum multum est nociua patriæ, maximè qñ signum in quo sunt. i. principes vel platus, est aquaticꝰ p luxuriã, aereus per superbiã, terreus p auaritiã, igneus, p rapinam. Vñ Iob 19. Simul venerunt latrones eius, et fecerunt

sibi viam per me.¶Item idem ibidem.Secundum coniũctionem planetarum in signis,signorum operatio extendit vel laxatur,siue in bono siue in malo.Sic verè ſm coniũctionem & ſocietatem quæ nobiſcum eſt,noſtræ operationes,& virtutes mutant,augentur vel minuuntur,quia ferrum ferro acuitur,&c.Prou.27.¶Inter planetas quidã ſunt boni ſimpliciter.ſ.Iupiter Venus,quia tam ſuos quam nõ ſuos ſp iuuãt. Alij aũt ſunt mali.ſ.Saturnus & Mars,quia dato,q̃ ſuos iuuẽt alijs ſp nocent.Alij aũt ſunt medij,ſicut Sol,Mercurius,Luna,quia ſuos ſp iuuant,non ſuis,nunc bonum,nunc malum ingerunt,vt dicit idem.Sic in eccleſia vel religione ſunt multi & diuerſi principes,iudices & prælati,vel certi diuites & potentes.Nã quidã ſunt ſimpliciter boni & iuſti,& iſti ꝑ certo fine aliqua acceptione perſonarum oẽs adiuuant & promouent,quemlibet ſm meritum ſuum , quia & ſibi notos & non notos,ſuos vel non ſuos affines vel non promouent & iuuant,iuſtitia mediante,quia ibi non eſt diſtinctio Iudæi & græci.Deut.1.Siue ciuis ſit ille,ſiue peregrinus,nulla erit diſtinctio perſonarum.Item alij ſunt ſimpliciter mali & perſonarum acceptores quia verè nõ iuuant aliquã nisi ſuos,ſ. notos,familiares,parentes vel compatrioras,ſicut patet de mundanis,qui cognatos & nepotes tantum modo beneficãt & vix dant aliquid alijs,quanquam dignis,imo verè nõ ſuis .i.illis ad quos non hñt affectionem,vel inimicis,ſp nocẽt.ſ. rapiendo,excoriando,ſua vel ẽt perſonam eorum vexãdo, ſicut faciunt mali iudices balliui qui ſi aliquem oderint,quã quã ſine cã , oĩa mala , quæ pũt ſibi faciunt & imponunt ſm illam regulam.Diliges amicum tuum,& odio habebis inimicum tuum.Leu.19.Item alij ſunt mediocres , q̃ia nec penitus mali,nec penitus boni.Alijs aũt nunc bonum faciunt & nunc malum,quia.ſ.per ſuam iudiciariam pãtem alios q̃ſque grauant,q̃ſque non.Contra quos dr̃. Nõ eſt perſonarũ acceptio apud Deum.ad Rom.2.Vel allega de adiutorio,q̃a .ſ.hoĩes diuermodè iuuant alios , quidam omnes alij tãtum ſuos &c.vt ſupra.Et ſicut nullus eſt planeta tam maleuolus, quin ſaltem iuuet ſuos,ſic nullus eſt ita malus quin ſaltẽ debeat ĩ neceſſitate iuuare ſuos familiares,ſubditos, & parentes 1.ad Tim.5.Qui ſuorum & maximè domeſticorũ curã nõ habet,fidem negauit,& eſt infideli deterior.¶Secũdũ Aſtrolog.& etiam ſm Galenum,ſeptẽ planetæ,mirabiliter cooperãtur ad hominis generationem,natiuitatem & egreſſionẽ. Nam concepto fœtu quilibet planeta habet ibi per ordinẽ operationem ſuam per vnum menſem,ita q̃ ſeptimo menſe q̃ fœtus recepit influentiam omnium planetarum,ſi naſcat, poterit viuere,ſed ſi diſtulerit vſq; ad octauum mẽſem non poterit viuere,& hoc quia tunc incipit iterũ ſup eũ influere primus planeta.ſ.ſaturnus,qui eſt mortificatiuus,qui ſua frigiditate & ſiccitate fœtum debilitat,intũ q̃ ſi nũc naſcatur,mortem neceſſe eſt q̃ incurrat , vel q̃ hẽat peſſimas qualitates:Nono autem mẽſe,qui tunc regnat Iuppiter,erit incolumis ſi naſcatur.Sic verè cũ multi ſunt in eccleſia planeta.i.prælati,alij boni,alij mali,illi tñ fœtus.i.ſubditi,q̃ sũt nati ſub bono planeta.i.qui habent bonum prælatum,bene formantur & diſponuntur,& per eorum influentiam, vitã, doctrinam & exempla,vitam gratiæ acquirunt. Sed verè illi qui naſcuntur ſub Saturno.i.qui hñt malum prælatum,frigidum per indeuotionem,ſiccum per incompaſſionem ſæpiſſimè moriunt,quia per mala ipſius exẽpla & opera,vita charitatis & gr̃æ ſpoliantur.Ideo tali Saturno dr̃.Eſa.14.Tu terrã tuã diſperdidiſti,tu populum tuum occidiſti &c. ¶Planeta mouet duplici motu , proprio & improprio.Sed motus ſuus improprius,eſt ab oriente in occidentem , motus aũt proprius econuerſo,ab occidente in oriẽtem.Et ille qui dr̃ improprius,ſit per raptum firmamenti,cuius curſum planeta ſequitur oĩ die.Sic voluntas noſtra mouetur dupliciter.ſ. motu proprio,quo mouet ad omne appetibile vel delectabile,ſiue bonum ſiue malum.Improprio aũt , quo mouetur, ſm firmamentum. i. ſm voluntatem Dei vel prælati, vel etiã ſm iudicium rationis. Sed pro certo motus ſuus proprius.i. propriæ inclinationes & affectiones ipſum ducunt ab occidente in orientem.i.à bono ſtatu in malum, à gratia ĩ pctm̃, q̃a.ſ.per occidentem q̃ eſt regio frigida & humida,intelligit ſtatus gr̃æ & pniæ,vbi frigus diuini timoris, & humor lachrymarum & deuotionis abundat.Per orientem autem calidum & ſiccum intelligo ſtatum peccati ex mundanæ ,ſpe ritatis,q̃ã calor auaritiæ & ſiccitas indeuotionis comitãt q̃ verè proprius motus voluntatis eſt ad mũdi proſperitatem & peccatum.Gen.8.Senſus & cogitatio hoĩs ad malum prona ſunt ab adoleſcentia ſua.Sed pro certo iſte motus improprius quo voluntas ſequitur firmamentũ.i.Deũ ratione vel bonum prælatum.ſbenè & iuſtè volendo & debitorando.Iſte dico ducit eam econuerſo ab oriẽte in occidẽtem à pctõ in gratiam,à malo in bonum,de amore mũdi ad amorem cœli.Ideò poteſt dicere tale firmamentũ illud Prou. Ducam te per ſemitas æquitatis &c.¶Planeta ſub cœlo non quieſcit continuè per ſigna zodiaci,vbi nũc exaltat, nunc deprimitur,nunquam tñ cadit inferius,nec aliquotiẽs interram,nec ẽt penitus tangit cœlum.Sic hõ ſub cœlo ex continuo motu & mutatione,q̃a.ſ.nunc triſtis,nunc hilaris, nunc ſanus,nunc infirmus,nunc diues , nunc exaltus, nunc pauper & depreſſus,& nunquam in eodem ſtatu permanet. Iob 14.Vel dic q̃ hõ aliq̃n exaltatur per contemplationem deprimitur & deſcendit ad terram.i.ad terrena per affectum. veruntñ nunquam debet inferius cadere ad amorem terrenorum per auaritiã & ambitionẽ.Vñ Lumen vultus mei inclinabat in terram.¶Triplex eſt motus in planetis ab Aſtrologis deprehenſus,quia planeta aliq̃n eſt directus,aliquãdo ſtationarius,aliq̃n retrogradus . Nam q̃que directe mouetur orientem,verſus finem ſigni,q̃que retrograditur proceſſu. do cõtrario modo q̃que ſtat in medio ſine motu. Et iſti retrogradationis & ſtationis cauſa,quia ſm alphragani,7 dij ſolares q̃que alios planetas retropellunt,& faciunt retrogrados,q̃que eos attrahunt , & faciunt eos ſtationarios.Sic verè chariſſimi homo dum eſt in vita iſta,multos habet motus,act' pariter & proceſſus.Quia.ſ.quãdo egreditur,& fugit uelut umbra.Nã reuera chariſſimi,homo quandoque mouetur directè per proceſſum bonorũ operũ & virtutum,aliquando ſtat, quia nec augeẽ nec minuẽ,8 quandoque retrograditur,quando.ſ.facit peccatum mortale quia tunc procedit mõ contrario quã deberet,ordine conuerſus eſt retrorſum.Pſ.113.Peccator.n.modo retrocedit per peccatorum commiſſionẽ,ſed finaliter retrocedit æternã damnationem.1.Re.4.Cecidit Heli retro,& contactis ceruicib.expirauit . ¶Cauſa retrograditionis planetæ quodammodo eſt ſol.&c.vt ſupra §.ꝑcedenti.Sic retrocedit q̃ quidam mouentur directè ad cœlum,qui ſtatim poſt mortem euolant.Quidam cadunt & retrocedunt ſtatim vſq; in infernum. Alij autem ſtant,& morantur vſque ad tempus purgatorio vel in mundo.Sol autem.i. Deus eſt horum omnium ſa.Sol.n.per radios ſuę occultæ ꝑdeſtinationis aliquos illuminat ꝑ reprobationem,& ſic fiunt retrogradi ꝑ damnationem. Alios autem attrahit per ſuam gratiam & electionẽ. Et ſic fiunt ſtationarij per ſpẽ æternę beatitudinis & perdurant nem dominicæ viſionis.Iõ de damnatis & reprobatis dicitur Gen.46.Mordens vngulas equi ut cadat aſcenſor eius.ra. Et breuiter,cuius vult miſeretur,& quẽ vult indurat,ho dr̃ ad Ro.9.¶Planetæ ſunt ſtellæ iſtorum inferiorum mutatiuæ,impetus,cęleſtis corporis retardatiuę,ſereniratis tẽpeſtatis cõcitatiuæ ſterilitatis vel fertilitatis indicatiuæ xus maris & refluxus cauſatiuæ.Sunt etiam harmoniæ iuſtitiæ ſm Macrobium,& per ſolis pñtiam ſui luminis tatiuæ,& à virtute ſolis immutationis recepciuæ.Talia omnia vir perfectus,& maximè bonus prælatus, quãriores ſe.ſ.uicinos vel ſubditos immutat de malo in ſuam doctrinã & exempla.Impetum ẽt oris.i.rigoræ iuſtitiæ per ſuas oſones temperat. Sap.18.Profe ſeruitutis ſuæ ſcutum orationem,& ꝑ incenſum depnem allegas,reſtitit iræ.Fertilitatem virtutum,facit tem vitiorum inducit ſerenitatẽ pacis & clemẽtię curat,& tẽpeſtatem rigoris & iuſtitiæ inobſtinatorum armoniam orationis vel gratiarum actionis genera ſuarum gratiarum & meritorũ occultat.Seneca. tator virtutum,ſicut alii vitiorum.Et à ſole Chriſtus tiam gratiæ & meritorum recipit & recepta.Ideo poteſt dici Eccl.43.Gloria ſtellarum,mundum illuminat Eccleſ.50.Quaſi ſtella matutina in medio nebulæ quanto altior tanto tardior attingit finem circuli uerſo quãto magis in imo,tãto citius ipſum attingit rè quanto quis eſt altior per dignitatem ſeculari perbiã,tanto verè finem ſuum.ſ.Deum rarius attingit

Sæpe accidit q̃ alti homines & nobiles cæteris ſunt peiores difficilius ſaluantur,quod altũ eſt apud homines abhominabile eſt apud Deum.Luc.16.Sed verè aliqui ſunt imi,ſ.pauperes in infimo ſtatu,qui ẽt ſunt imi per humilitatẽ, & iſti faciliꝰ ſaluantur,& finem ſuum,qui Deus eſt,conſequunt̃,q̃.a.ſ. non hñt tot occaſiones delinquendi. Vnde Iac. 2. Pauperes elegit Deus in hoc mundo. Vel dic q̃ illi quĩ ſunt infimi & humiles,citius veniunt ad debitum finem de negotijs ſuis, ã illi q̃ ſunt ſuperbi & elati.¶Planetæ ſunt inuicem qualitatum alter alterius receptiui. Nam ſi vnus planeta circulum alterius ingredicur,ſtatim eum immutat,vel per aliũ immutatur.Vnde quando Iupiter intrat circulũ Saturni,per Iouis beneuolentiam,Saturni malitia temperatur , vt ait Ptolomeus.Sic verè homo per ſocietatem immutatur.Nam ſecũdum qualitatem illorum quib.coniungitur, & quorum circulos & domos intrat & ſectatur,tẽperamentũ recipit ſuarum qualitatum,& alios imitando,ipſorum faciliter ſequit conditiones. Et ideo bonum eſt bonam ſocietatem ſectari. Nã ſi iuppiter.i.bonus homo ſaturno maleuolo.i.alicui malo cõiungitur,& alter ſibi ꝑ ſocietatem,ipſius peccatoris,malitia vel malæ conditiones ab alio potuerunt temperari,q̃a cum ſancto ſanctus eris &c.in Pſ.Vel dic q̃ bona ſua debẽt boni ſibijnuicem communicare,& in ſpiritualib. & terreſtribus adiuuare.ad Gal.6.Alter alterius onera portate 1.Petr.4.Vnuſquiſque ſicut accepit gratiam, in alterutrum illam adminiſtrantes.

De Saturno. Cap. 23.

Saturnus à ſaturando eſt vocatus, quia ſaturitatẽ in mũdo cauſat.Et ideo Ops dr̃ vxor eius.i.opulentia,q̃a Saturnus opulentiam temporalium comitatur,ſm Iſido.Sic verè boni & pij dr̃ ſaturnus,quia.ſ.alios faciant ꝑ eleemoſynas bonis ſuis.Et iſti pro certo habent opulentiam in vxorem, quia communiter viri miſericordes ſunt opulenti, iuxta illud Eſa.6.Date & dabitur vobis.Et Prou.3.Da pauperibus,& implebunt horrea tua &c.¶Licet ſaturn' ſit à terra remotiſſimus terræ tñ malitiæ eſt vicinus,vel ſecundum aliam litteram,terræ maximè eſt nociuus. Et eſt planeta maleuolus & ponderoſus ſecundum Ptolomeum.& Martianum.Sic verè in mũdo ſunt multi maleuoli peccatores,qui licet ſint à terra.i.à terrenis diuitijs remotiſſimi per paupertatem,vel per exigentiam ſui ſtatus,ſicut ſunt religioſi medicantes,terræ tñ malitię.i.terrenorum cautelis & fallacijs ſunt coniũcti,& in terrenis diuitijs per affectum & deſiderium implicati.Vel dic q̃ Saturnus eſt iuſtus,qui quãdo plus appropinquat cœlo,vitam cœleſtem ducendo, tanto magis eſt terræ nociuus,terrenos & terreſtria cõtemnendo.¶Saturnus planeta maleuolus magis nocet retrogradiendo quam directè procedendo,ſecundũ Ptolo.Sic verè maleuoli & inuidi detractores,magis alijs nocent retro quam ante,quia.ſ.dũ retrogradiuntur.i.dum ſunt retro in abſentia , tunc per infamias & falſas accuſationes alios lædunt,quod tñ directè ,procedendo.i.ante & in præſentia facere non auderẽt.Vel dic, q̃ qñq; vir iuſtus plus nocet ſe ſubtrahendo,quã proficit apparendo.Exemplum de Helia, qui plus nocuit Acab & eius populo in abſentia quam profuit in præſentia.3.Regũ.17. ¶Saturnus eſt à terra remotiſſimus,& tñ terræ mirabiliter eſt nociuus. Sic boni à terrenis per contemptũ ſunt elongati, terræ tamen.i.terrena diligentib.ſunt contrarij.Eccl.33.Cõtra bonum malum eſt.¶Saturnus eſt planeta maleuolus, frigidus,ſiccus nocturnus,põderoſus,pallidus, retrogradus,à terra remotiſſimus.Et depingitur à fabulis quidã ſenex triſtis,tenẽs falcẽ,& fingit à filio ſuo fuiſſe caſtratus,cuius virilia in mare proiecta Venerem creauerunt, ſm Iſido.Talis eſt peccator & maximè diues , quia verè iſti ſunt maleuoli, frigidi,per indeuotionem,ſicci per incompaſſionẽ,noctur ni per peccatorum ſuorum occultationem, põderoſi & ad terrena inclinati per auaritiam & ambitionem,pallidi per defectus caloris charitatis oſtenſionem,retrogradi ꝑ obſtinationẽ,à terra.i.à conſideratione mortis, remotiſſimi per mentalem excecationem.Iſti ſunt ſenes.i.in malis conſuetudinib.antiquati,triſtes à ſpirituali lætitia denudati, tenẽtes falcẽ.i.in falſitatis operibus occupati.Senuit Iſaac , & caligauerunt oculi eius.Gen.27.Si quæras quare ſunt triſtes,q̃a verè ſæpe accidit q̃ filij eorum.i. ſubditi vel conſanguinei vel vxores vel filij caſtrãt diuitias ſuas fũrãdo & ſubtrahendo,& ita q̃ generat inde venus.i.luxuria.Quia ſm Eccle.14. Et in bonis eius,alius luxuriabit.Itẽ ſi q̃ras cur depingit cũ falce,quia verè ſicut falx retrogradiendo rumpit herbam, ita ſaturnus qñ eſt retrogradus,magis nocet quã qñ directè procedit.Sic verè iſti per retrogradationem ſuam,ꝑ cõtractus falſos quos faciunt rerro.i.non in ꝑſentia aliorum, ſed priuatim in cameris,magis nocent vicinis ſuis quam qñ directè.i.aperte procedunt,quia.ſ. obligant ſibi pauperes , & palliãt vſuras ſuas,directe verò.i. publicè non auderent facere quouis modo.vñ Hier.7. Facti ſunt rerorſum & nõ ante.De iſtis autem vide diffuſius lib 15.c.1.§ de ſaturno. Vel ſi vis dic in bono q̃ Saturnus ſignificat bonos ſenes,qui.ſ. debent eſſe graues & ponderoſi per actus & inceſſus maturitatem,pallidi per meditationis ſagacitatem,frigidi per caſtitatẽ,ſicci per abſtinentiæ maceratione,nocturni ꝑ vigiliarũ frequentationẽ à terra remotiſſimi per terrenorũ contẽptum & abominationẽ,à filijs.i.à pauperib. debent caſtrari diuitijs ſuis ꝑ eleemoſynarum diſtributionem,& falcem iuſtitiæ debent hñe perſeueram malorum punitionem. Apoc. 14.Alius angelus exiuit de templo quod eſt in cęlo,habens falcem acutam. ¶Secundum Ptolo.Subiecti ſaturno ſunt cõmuniter iniqua operantes,pigri,graues,triſtes,turpes,rhagadas.i.fiſſuras in calcaneis patientes,veſtimẽta fœtida nõ horrentes,aĩalia fœtida diligentes,tales ſunt auari , qui Saturno.i.mundanæ ſaturitati & ꝑſperitati ſunt ſubiecti,quia iſti ſunt iniqua operantes ꝑ pauperum exhæredationem,pigri ad bonã operationem.Sed & pedes eorum pigri ſunt ad ambulãdũ.Sap.15.Triſtes ſunt ꝑ ſollicitudinẽ. Graues et ad terrã inclinati ꝑ auaritiam.Turpes ꝑ malã cõuerſationẽ. Et in calcaneo.i.in fine vitæ ſuæ fiſſuras patiuntur.i. æternã dãnationẽ.Fœtida aũt veſtimenta.i. bona tẽporalia non horrent,imò diligunt ꝑ auaritiam. Aĩalia ẽt immunda.i. malas mulieres diligunt ꝑ luxuriam.Ideo Eſa.66.Aĩa eorũ in abominationib.ſuis delectata eſt.¶Secundum Ptolo. ſub Saturno ſunt capricornus & aquarius,& ſunt domus eius,& regnat in libra,ſed in ariete perdit regnum,& ſignificat triſtitiam & merorem Saturnus maleuolus & diabolus malitioſus,q̃a verè domus eius eſt capricornus.i.alta petẽs.ſ.ambitioſi,& aquarius.i.molles & luxurioſi.Et regnat in libra.i.in mercatorib.ꝑ auaritiã. Sed verè in illis q̃ ſunt aries.i. mites & benigni,vellere meritorũ vallati,deficit ſibi regnum , q̃a iſti dr̃t.Nolumus hunc regnare ſuper nos Luc. 19. Sed ipſe rex eſt ſup oẽs filios ſuperbiæ. Iob 41.Et iſte ꝑ certo ſuis filijs.i.peccatorib. finaliter ſignificabit triſtitiam & merorẽ .i.mortẽ æternã.¶Scd'm Ptolo.Saturnus ſignificat triſtitiam & merorẽ.Et iõ depingitur triſtis.Sic verè chariſſimi. Saturnus.i.mundi ſaturitas & ꝑſperitas in ſuis poſſeſſoribꝰ. ſignãt æternam triſtitiam & merorem,temporalem.ſ.& æternam. Quia verè illi q̃ mundana proſperitate lætantur , & nũc & ĩ futuro ꝑ tribulationes varias cõtriſtanr̃. Quia verè ſm Ambroſium,Continuus ſucceſſus temporalium æternæ dãnationis eſt indicium.Subiecti autem Saturno &c. ſicut ſupra in §.¶Licet ſaturnus ſit plũbeꝰ,pallidus,& maleuolus, tñ qñ intrat circulũ Iouis planetę beneuola,ſua malitia tẽperat, & argẽteus & candidus efficit.vt dicit Ptolo. Sic dato q̃ hõ ſit plũbeus ꝑ maculantẽ luxuriæ infectionem,liuidus ꝑ malã vitã & conuerſationẽ,qñ tñ ſectatur cõſortiũ Iouis.i. alicuius bonæ perſonę,efficit candidus per caſtitatem, clarus ꝑ honeſtatẽ, & ꝑ malitia acquirit & vitæ morũ bonitatẽ.Saturnus per triginta menſes morat̃ in quolibet, ſigno & triginta annis cõplet ĩ Zodiaco curſũ ſuũ.Sic vir iuſtus ꝑꝑ latitudinem circuli mẽtis ſuæ,diu debet morari in quolibet rerũ ſigno.i.in cõſideratione cuiuslibet creaturæ, vt ſic in numero tricenario,q̃ cõſtat ex ternario decies ducto.i. in fide ſanctę trinitatis quod ad ternariũ,& in ꝑfectione decẽ mãdatorum quo ad denarium,compleat curſum vitæ,dicẽs illud Apoſtoli 2.ad Tim.Curſum conſummaui,fidem ſeruaui.

De Ioue. Cap. 24.

Iupiter eſt planeta beneuolus,maſculinus,diurnus,temperatus , calidus & humidus , in colore argenteus & clarus , ſaturni cui coniungitur malitiam reprimens ſecundum Ptolomeum . Iupiter facit hominem pulchrum & coloratũ. Et ideo in Ioue cauſam fœlicitatis anti

qui

qui posuerũt. Et ipsum patrem & summum. Deorum omniũ vocauerunt. Sub ipso Sagittarius & piscis sunt. Regnat in Cancro, sed in Capricorno regnum perdit. Et sub ipso cõtinentur honor & diuitiæ, sapientia & rõ, ſm Ptolo. Talis est vir perfectus, quia masculinus per probitatem, beniuolus per mititatem, diurnus & per veritatem, temperatus per maturitatem, calidus per charitatem, humidus per pietatem, colore clarus p honestatem. Et qñ Saturno. i. pctõri est associatus, eius malitiam reprimit per vitæ & doctrinæ suæ sanctitatem. Quòd maximè facit prælatus respectu subditi dyscoli atq; mali. Et iõ talis potest dici cã fœlicitatis, quia bonus prælatus est fœlicitas & prosperitas ecclesiæ & patriæ, & subditis vniuersis. Prou. 29. Rex iustus erigit terram. ¶ Iupiter
2 est summus deorsum &c. sicut supra. Hic est Chris, q pp suã bonitatem, saturni. i. humani generis malitiam tẽperauit, qñ ipsum per incarnationis suæ consortium reparauit. Iste facit hominem. ſ. quem diligit, pulchrum & coloratum p gratias & virtutes. Et sub ipso continet, & ab ipso acquirit honor & diuitiæ Paradisi, rõ, sapientia & veritas, qñ ipse sapiẽtiæ dux est, & sapientiũ emendator. Sap. 7. Et iõ fœlicitatis æternę cã nõ immerito debet dici. Sub isto sunt Sagittarius .i. quilibet vir iustus & rigorosus, q alios sagittat, arguit & castigat. Itẽ pisces. i. quilibet vir mitis & deuotus vel studiosus, qui aquas sacræ scripturæ vel deuotionis sectat & deambulat. Regnat in Cancro retrogradiẽdo. i. in illo qui retroacta vitia recordatur. Sed regnũ suũ deficit in Capricorno fętido. i. i n illo qui in actibur luxuriæ fętidis occupatur. Ecce
3 in iustitia regnabit rex Esa. 32. ¶ Iupiter in omni signo significat bonum prærequam in vltimo, vbi significat tristitiam seruitutem & paupertatem ex parte quadrupedũ & ex pare familiæ, ſm Martianum & Ptolo. Sic licet Christus in omni signo. i. in oĩ ætate & tempore significet bonum, in tantũ q̃ semper apud eum mia reperitur, in vltimo tñ signo. i. in finali tempore. ſ. in iudicio significabit & causabit quadrupedib, & seruis. i. peccatorib, bestialibus & peccatorum seruituti subiugatis, tristitiam & seruitutem & paupertatem æternam, quia ipsos tunc rigidè & iustè cõdemnabit, q̃a zelus & furor viri non parcet in die vindictæ &c. Prouer. 6.

De Marte. Cap. 25.

MArs, Deus belli à gẽtibus putabatur. Est. n. planeta feruens & siccus, masculinus & nocturnus, maleuolus. Sub Marte sunt Scorpius & aries & sunt domus eius. Regnat in Capricorno, sed in Tauro est discessus regni. Sub ipso cõtinetur prælium, carcer, inimicus, Et significat iram, celeritatem & furorem. Et est rubeus, falsidicus & dolosus ſm Ptolomeum. Tales sunt mali & tyranni, mundi principes & magnates, qui dñr dij bellorum, q̃a per eos bella et guerræ vel plia concitantur. Sunt. n. calidi per feruentẽ crudelitatẽ, sici sine humore pietatis, masculini per luxuriæ fœditatẽ, nocturni per ignorantiæ cœcitatem, maleuoli per malitię praitatem. Isti sub se habent duo signa. i. duo genera subditorum. Quidam dñr Scorpius. Isti sunt officiales et balliui, qui more scorpionis alios inueniant per falsas accusationes & detractiones, & eos pungunt per rapinas et excoriationes. Alij dñr Aries, qui est dux gregis. Isti sunt consiliarij, causidici et iudices, uellere diuitiarum præ cęteris incuti. Et iõ bene dr̃ q̃ sub eis est p.i.m. ſ. inter se inuicem, vel cõtra subditos rapiendo violenter. Carcer, q̃a. ſ. multos injustè incarcrát. Inimicus, quia facillimè sunt alijs inimici, & difficiliter amici. Et hoc, quia isti faciliter habent iram et furorem, qñ ſ. ab alio concitantur, cõtra illud Iacobi 1. Et tardus ad irã. Isti ẽt sunt rubei p crudelitatẽ, dolosi p falsitatem, falsidici per mendacium uel mendacitatem, licet dicatur Prouer. 17.
2 Non decet principem labium mentiens. ¶ Mars facit hoiem longum et altum in iuuentute, sed in senectute disponit ad curuitatem, et hoc ratione caloris consumentis, et siccitatis contrahentis. Sic sunt multi qui in iuuentute. i. in vita ista, in qua nõ est nisi inceptio vitæ et durationis, sunt alti per superbiam et elati. Et isti sunt filij martis diaboli, qui eos mouet per superbiam et extollit. Sed verè in senectute. i. in tempore mortis tũc incuruabuntur et inclinabuntur. ſ. inferius in infernum. Quia Mars diabolus illos quòs nunc eleuat, tunc
3 deprimet. Quia qui se exaltat, humiliabitur Matt. 23. ¶ Mars est planeta maleuolus, q̃ disponit ad animositatem, et ad appetitum vindictæ, & ad animi mobilitatem. Iõ Deus bellorum dicitus. quia. ſ. bella facit secundum Isid. Regnat in capricorno, sed in tauro perdit regnum suum secundũ Ptol. Sic iracundia facit hoiem stultè audacem, & vindictam appetere, & animo per diuersa proposita volitare. Et iõ bellorum dr̃ Deus, quia. ſ. solet bella & contentiones, lites atque discordias generare. Et ista regnat in Capricorno. i. in maxidi peccatoribus, & maximè in mundi potẽtib. & ambitiosis, q̃ more capri ad alta eonscendunt. Sed verè in tauro. i. viris bonis & maturis, q̃ more tauri terram. i. corpus proprium colunt, est discessus regni sui, quia sicut dr̃ Eccl. 28. Secundũ virtutem hominis, ira eius est. ¶ Mars est cęteris ignetis ardentior, & rubicundior & siccior. Iste calori dominatur, & disponit ad audaciam. Sic verè vir bonus dẽt esse ardens per charitatem rubicundus, & rutilans p honestatẽ, alios animans ad bonum & ad. virtutem, & cholericæ complexioni. i. motib. iracundiæ prædominans. Ideo talibus dicit Ioan. 5. Ipse erat lucerna ardẽs & lucens. Et Prou. 13. Melior est patiẽs viro forti, & q̃ dñat aĩo suo, expugnatore vrbium.

De Venetre. Cap. 26.

VEnus idem est quod lucifer, planeta beneuolus, ſgeneus, nocturnus, semper comitetur solem, vel prædendo, & tunc dr̃ lucifer, uel sub sequendo, & tunc dicitur hesperus. Hic cęteris gaudentius, fulget, & iõ dr̃ iubar q̃ radiositatem. Diem & solis ortum immediate annunciat & pcedit. Hic excedit Zodiacum in duab. partibus, ſm Beda. Hic facit suos, cantores, musicorũ amatores, pigmentarios & aurifices, ſm Ptolo. Talis est beata virgo, quia fuit fœmnea per pietatẽ, beneuola per benignitatẽ, nocturna & culta per humilitatem radians per honestatem, solemnis Christum semper concomitans per incarnati societatẽ ipsum pcedens per maternitatem, ipsum sequens filialiter per nitatem, & ẽt quia post ipsum remansit in mundo. Ille enim Zodiacum. i. conditiones nostræ naturæ excellit in deitate. in hoc q̃ virgo peperit, & in hoc q̃ creatura creatorẽ portauit. Vel in hoc q̃ inuiolata pmansit, & in hoc q̃ supergelos ascendit. Iõ de ea põt dici illud Esa. 14. Lucifer mane oriebaris, q̃ dixisti. Ascendam in cœlum, super astra tabo solium, similis ero altissimo. Ista ẽt facit suos & filii notos, cantores per gratiarum actionem, pigmẽtarios per futuræ confolationis cõtemplationem. Vel si vis exponere viro perfecto, q̃ in duabus sui partib. ſ. quantum ad affectum et intellectum, zodiacũ. i. ambitum humanæ naturæ excedit in quantum. ſ. ad cognoscendum et meditandum supcelestia eleuat intellectum, & diligendum inuisibilia dilectum. 1. ad Cor. 5. Siue mente excedimus, siue sobrij sumus, charitas Christi vrget nos. Iste ẽt solem iustitiæ Christum p per gratiam comitatur. ad Rom. 8. Quis nos separabit a ritate Chri, Ipsum q̃; qñque præcedit desiderando, quando sequit imitando. Mar. 8. Magister, sequar et te quocunq; ieris. Vel ẽt solẽ Christum præcedit & annunciat prædicando, ipsum q̃; sequit obediendo. Iste ergo dicitur præcursor iustus trigenarium, qui cõstat denario ter Ducto. i. denario mandatorum & ternariũ fidei trinitatis dimittit. ¶ Mercurius habet sub se geminos & virginem, & regnat in virgine, sed in piscibus regnum perdit. Et sub isto cõtinetur fornicatio & negociatio, significat rõnem & sapientiam secundum Ptolo. Sic Christus habet sub se illos qui dicũtur gemini. qui habent geminam charitatem, & virginẽ. i. eos q̃ fervent corde & corpore virginitatem atq; castitatem. In talibus. n. regnat Christus, sed verè in piscib. i. in illis q̃ in aquis delicitarum iugiter commorantur, perdit regnum suũ, quia diabolus regnat in talib. & non Christus, Habent. n. super se regem, cui nomen exterminans. Apo. 9. Et sicut Mercurius est planeta cum bonis bonus, cum malis malus, sic Deus qñ inuenit homines, bonos, ipsum similiter inueniunt bonum, beneficia sua largiendo, sed verè si mali fuerint, sic & ille similiter malus erit eis. ſ. quantum ad malitiam pœnæ, quia malum pœnæ æternę eis inferet, iuxta illud Amos 3. Non est malum in ciuitate quod non faciat dominus, ¶ Mercurius rarissimè videtur, quia vt communiter semper sub Solis radijs occultatur. Si verè prælatus non debet se nimis obstendere, & coram alijs publicare; quia nimia familiaritas parit contemptum. Sed vel studendo vel orando se a mundi strepitu occultare. Abscondam faciem meam ab eis, & considerabo nouissima eorum. Deu. 32. Vel expone de religiosis vel viris perfectis, qui infra claustra sua continuè esse debent abscondi, & raro exterius propalati.

porẽtatem, iuxta illud ad Rom. 6. Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, vt obediatis concupiscentijs eius.

De Mercurio. Cap. 27.

MErcurius est planeta tẽperatus, nocturnus, mõ masculinus, mõ fœmineus, cito. n. se vertit ad naturam illius cui cõiungit, & cũ bonis bonus, cũ malis malus efficit, sicut dicit Misael. Sic verè sunt multi nocturni. i. ignorãtes & imperfecti, q̃ habent animũ ita leuem, & propositũ ita instabi
1 le, q̃ nũc sunt masculini, nunc fœminei. i. nunc boni nũc mali ad naturã illorũ quibus coniunguntur per societatẽ, facilthnè cõuertunt, vt si sint boni, boni fiant & econuerso, q̃ statim p aliorũ verba & exẽpla de vno ꝓposito ad aliud se conuertunt, & mutant. Iuxta illud. Qui cito credit, leuis est corde. Eccl. 19. Vel dic q̃ Mercurius est verus obediens, qui ſm volontatem illius cui coniungitur. ſ. prælati sui, suas mutat & regulat voluntates. Sap. 16. Vniuscuiusq; voluntati deseruiens, ad quod quis volebat conuertebatur. Vel dic q̃ talis est prælatus, quia. ſiste secundũ q̃ inuenit subditos dispositos, malos. ſ. vel bonos, vel mediocres vel medios, secũ dñ hoc ipse dẽt cũ eis agere, & se eis bonum. i. beneficum & benignũ, vel malũ. i. rigidum & seuerũ prębere. 1. ad Cor. 9. Omnibus omnia factus sum. ¶ Mercurius a poetis Deus eloquẽtię dictus fuit & sapiẽtiæ secundũ Isid. quia secundũ Ptolo. facit hominem studiosum, eloquentem, calculatorem & cõputatorem. Talis debet esse prælatus vel prædicator, q̃a verè ipse debet habere sapientiam in regendo, eloquentiã in ꝑdicando, & virtutes & merita subditorum debet æqualiter numerare. Act. 24. Vocabant Paulum Mercurium eo q̃ esset dux verbi Vel dic q̃ bonus prælatus facit homines studiosos, inquantũ vult & laborat q̃ subditos habeat sciẽtia & eloquentia luminosos. ¶ Mercurius semper est cum sole vno signo ante, vel vno signo post. Quando Solem prævenit radijs solaribus stationarius efficitur si ei sit propinquus, qñ autem eum sequitur tunc videtur esse retrogradus. Sic boni semper sunt cum sole Christo per gratiam & charitatem, & faciunt quandoque stationarij per firmitatem & fortitudinem, quandoq; retrogradi p retroactæ vitæ suæ cõsideratio
2 nem. Iordanis conuersus est retrorsum. Vel dic q̃ Sol lucens est mundi prosperitas, quæ oculos intellectus stupefacit. Homo igitur oportet istam vt comitetur dũ est in ista vita, sed istiplam præueniat, & eã contemnendo post se derelinquat tunc efficitur stationarius, quia. ſ. ipse cõtra tẽtationes & tribulationes stat firmiter, & resistit. Sed verè qñ eã sequitur. ſ. eam amando, & eius negocia tractando, tunc oportet q̃ sit retrogradus per peccatum, quia. ſ. oportet q̃ fiat mercator, aduocatus, auarus, & sic p diuersa pcta a recto itinere retrocedit. Vnde 1. ad Timo. 5. Multi abierunt retro post Sathanã. Vel dic q̃ quidam sunt qui ante solis occasum lucent, & isti fuerũt qui nunq̃ peccauerũt. Et alij qui post occasum splẽdent, & hi sunt qui post pctũ ad pniam redierunt. Sicut aũt Mercurius nũquam vltra triginta gradus à sole recedit, sic
3 nec iustus trigenarium, qui cõstat denario ter Ducto. i. denario mandatorum & ternariũ fidei trinitatis dimittit. ¶ Mercurius habet sub se geminos & virginem, & regnat in virgine, sed in piscibus regnum perdit. Et sub isto cõtinetur fornicatio & negociatio, significat rõnem & sapientiam secundum Ptolo. Sic Christus habet sub se illos qui dicũtur gemini. qui habent geminam charitatem, & virginẽ. i. eos q̃ fervent corde & corpore virginitatem atq; castitatem. In talibus. n. regnat Christus, sed verè in piscib. i. in illis q̃ in aquis delicitarum iugiter commorantur, perdit regnum suũ, quia diabolus regnat in talib. & non Christus, Habent. n. super se regem, cui nomen exterminans. Apo. 9. Et sicut Mercurius est planeta cum bonis bonus, cum malis malus, sic Deus qñ inuenit homines, bonos, ipsum similiter inueniunt bonum, beneficia sua largiendo, sed verè si mali fuerint, sic & ille similiter malus erit eis. ſ. quantum ad malitiam pœnæ, quia malum pœnæ æternę eis inferet, iuxta illud Amos 3. Non est malum in ciuitate quod non faciat dominus, ¶ Mercurius rarissimè videtur, quia vt communiter semper sub Solis radijs occultatur. Si verè prælatus non debet se nimis obstendere, & coram alijs publicare; quia nimia familiaritas parit contemptum. Sed vel studendo vel orando se a mundi strepitu occultare. Abscondam faciem meam ab eis, & considerabo nouissima eorum. Deu. 32. Vel expone de religiosis vel viris perfectis, qui infra claustra sua continuè esse debent abscondi, & raro exterius propalati.

De Sole. Cap. 28.

SOl secundum Isid. dr̃ quasi solus lucẽs, eo q̃ sit fons to- 1
tius luminis. Et est planeta fortunatus, tñ quandoq; per coniunctionẽ mali planetæ fit malus Sic vere licet homo sit lucidissimus p honestatẽ & bona exẽpla, dato ẽt q̃ sit bonꝰ, fortunatus & virtuosus, quandoq; tñ accidit q̃ ipse cõiungitur alicui malo planetæ. i. q̃ ipse sectatur societatem alicuius malæ pſonæ, & tũc efficit malus p eius malam vitam, exẽpla & verba, q̃ sequit. Ideo bene dr̃ Prouerbiorum 24. Cum stulto ne abieris. ¶ Sol oĩbus cęli luminaribus maior est quã 2
titate, dignitate, prãte, effectuũ multitudine, claritate (q̃a. ſ. magis est calcati luminis) motus vniformitare, quia semper directè mouetur, & nunquã excedit terminos Zodiaci, nec vnquã fit retrogradus luminositate, quia. ſ. oĩa inferiora & superiora illuminat & illustrat, vt dicit Mesalach. Sic verè charissimi, debet esse de prælato, qui debet esse subditis maior quãtitate meritorũ, dignitate, potestate, & multitudine bonorũ operũ, scientiæ, claritate, motus. i. operationis vniformitate & maturitate. Nũquã. n. debet exire terminos Zodiaci. i. fidei per peccatum, vel etiam iustitiæ acceptionem personarum, sed semper in medio incedere per iustitiæ æqtatẽ. Esa. 30 Hæc est via, ambulate in ea, nõ declinetis ex ea ad dextram vel ad sinistram. Sed vniformiter & maturè in suis actibus debes ꝑcedere, nec aliquo modo debet a via rectitudinis & iustitię fieri retrogradus, nec per peccatum vel acceptionem munerũ a veritaris lumine eccli psari. Esa. 60. Nõ occidet vltra Sol tuus. Sed subditos suos debet illustrare scientia, sue doctrina, pariter & exẽplo. Eccl. 8 2. Sol illumi nans p omnia respexit, quia lux subditorũ debet ab eo emanare. Et sicut Sol mouetur contra firmamentum, vt ipsum tẽperet, sic prælatus se debet opponere per orationes contra motũ diuinæ iustitiæ, vt per eũ temperetur, Exemplo Aron, Numeri. 18. de quo dicitur Sapiẽ. 18. Proferẽs seruitutis suæ scutum orationem & allegans restitit iræ. ¶ Secundũ Ambr. 3
in Hexameron. Sol est oculus mũdi iocũditas diei, pulchritudo cęli, mensura temporum, virtus & vigor omniũ nascẽtiũ, decor & perfectio stellarũ, rex & dominus planetarũ. Et secũdũ Martianũ, Sol est principũ lucis, rex naturæ mẽs, mũdi, fulgor Olympi, moderator firmamẽti. Talis est Deus, q̃a oculus & director est mundi, pulchritudo cęli. i. ecclesiæ mensura temporum, quia. ſ. immensus est, omnia mensurãs, virtus & vigor est omniũ, decor stellarũ. i. sanctorum, fons lucis. ſ. sapientiæ, firmamenti. i. rerum omnium per occultã prouidentiã moderator. Rex est etiam & dominus planetarum. i. sanctorum & etiam errantium peccatorũ. Et sicut Sol per. 12. signa incedens lumen pstat omnibus sphæris, secũdũ Platonem, sic Chr̃s dum fuit inter duodecim apostolos, oẽs alios illustrauit. ſ. lumine sapientiæ vel gratiæ. Omnis. n. sanctorum lux gratia vel sapientia, a Christo principaliter deriuat. Vnde. Refulsit sol inclypeos aureos, & resplenduerũt mõtes ab eis. 1. Macha. 6. ¶ Sol simplicis est essentiæ vel natu 4
ræ, & ideo incorruptibilis, quia cõpositio ex contrarijs, est principiũ corruptionis, secũdũ Arist. Sic verè in ecclesia vel religione dẽt esse simplicitas. i. vnitas & concordia, q̃a partes cõtrariæ. i. pſonæ inuicem discordes non debẽt ibi esse, & sic semper incorruptibilis permanebit, q̃a societas vel religio continuè stat, qñ personæ sunt inuicẽ vniformes. Sed pro certo illa quæ est cõpositа ex personis cõtrarijs, & inuicem odiosis, ſtatim destruitur & corrumpitur, quia quilibet trahit ad partẽ vbi est affectio sua, & sic lites oriunt & contentiones, q̃ rorum subuertunt, q̃a si domus supra semetipsam dispartiatur, non poterit domus illa stare. Mar. 2. ¶ Oẽ 5
corpus leue, habile est ad motum, Et ideo quia sol leuissimę naturæ, velocissimi est motus secũdũ Diõ. de di. no. Sic verè quãto quis est leuior p voluntariã paupertatẽ, & minus habet de diuitijs sarcinosis, tãto ad motũ obediẽtiæ vel bonæ operationis est habilior. & ideo sol. i. vir pfectus velocissimi est motus. ¶ Sol secundũ Dio. de di. no. Renouat, nutrit, custo 6
dit, perficit, discernit refouet & fœcũdat, auget, mutat, collocat plantat, & viuificat. Primo dico q̃ sol renouat, quia p radios suos subintrãtes terra herbis & floribus vestit, & sic

à sta-

à ſtatu hyemali priſtino renouatur. Hic eſt prælatus, qui per radios doctrinę ſuæ terram. i. terreum peccatorem facit per pœnitẽtiam renouari, & herbis & floribus. i. gratijs & virtutibus adornari. Hic debet alios nutrire ſpiritualiter per prædicationem vel ſcientiã, & corporaliter per eleemoſynarũ frequentiam. Cuſtodire. ſ. ſubditos per diligentiã, & diſcernere debet inter eos ꝓ diſcretionem. ſ. qui ſunt boni & qui mali. Ego iudico inter pecus arietum & Hircorum. Ezec. 34. Hic debet refouere per eompaſſionem, fœcundare per prædicationem, augere per meritorum cumulationem, mutare per malorum ſubditorum depoſitionem, plãtare per bonorum promotionem, vel mature, ſupple peccatores per conuerſionem, plantare per fidei cõfirmatam radicationem, vificare per vitæ gratiæ vel æternæ gloriæ procurationem. Ió talib. dr̃ Hier. 1. Cõſtitui te ſuper gentes & regna, vt euellas, & deſtruas, & ædifices, & plantes &c. ¶Sol ſm Dion. virtutem habet cõſeruãtiuam, quia cõpoſita ex diuerſis & cõtrarijs elementis ſtatim deſtruerentur, niſi per virtutem & influentiam cœleſtis corporis conciliarentur & cõſeruarẽtur. Sic verè charitas habet vim vnitiuam & concordatiuã, ꝙa oia mixta, i. collegia, ſocietates et cõfortia, quæ ex diuerſis perſonis vt cõiter ſunt compoſita, ſtatim deſtruerentur, niſi per vim charitatis inuicem vnirentur, et in vnitatis concordia ſeruarentur. ¶Sol habet virtutem perfectiuam, quia nihil peruenit ad perfectionem vel complemẽtum inter vegetabilia, et ſenſibilia, niſi per ſolem. Virtutem ẽt habet fœcundatiuam, et augmẽtatiuam, quia nihil fructificat vel augmentatur, vbi radius ſolaris nõ attingit. Talis eſt Chr̃s, ꝙa verè per gratiam ſuam vel charitatem (quam immittit) ipſe fœcundat per boni operis inchoationem, augmentat per eius perfectum incrementum, et proſequutionem, perficit per ſi male cõplementum, perſeuerantiã & perfectionẽ. Quẽadmodũ cepit, ita & perficiet. 2. ad Cor. 8. Nihil, n. põt hõ in bono proficere, niſi radius diuinæ gr̃æ tangat ipſũ. Quod patet in peccatorib. qui ꝙa tali radio nõ tãguñt, fructũ bonorum operum nunq̃ portant. ¶ Sol virtutem hẽt confortatiuã, quia qñ appropinquat ad nos, virtutes aĩalium fortiores efficiuntur, ſicut ẽt paret in aurora, vbi ꝓp aduentum ſolis natura fortificatur & recreaẽ, & tunc oĩs infirmitas alleuiatur, flores ẽt in eius ortu aperiuntur & vigorãtur, qui tñ in occaſu ipſius marceſcunt & claudunt. Sic verè qñ ſol Chr̃s appropinquat ad nos ꝓ ſuę gr̃æ ĩmiſſionẽ, tunc vigoramus, & ad bene agendum vel mala ſuſtinendum fortius roboramur, & per confeſſionem laudẽ vel gr̃arum actionem aperimur. Vñ Apertũ eſt illico os Zac. Lu. 2. Veruntñ qñ nobis occidi per pc̃hũ, tunc ceſſando à cõfeſſione vel gr̃arum actione, laude vel oratione, claudimur & velamur. ¶ Sol diuerſas recipit mutationes. Ipſe. n. in mane rubet, ĩ tertia lucet, in meridie feruet, in veſpere paſſet. Et ió ſm Bedã quattuor habuiſſe equos fingit a poetis. Vnus dicebat Ethon. i. rubeus alius eous, i. ſplendeus, tertius pyrois. i. ardens, & quartus phlegon. i. vrens terram. Sic vir iuſtus & perfectus dẽt mutari de bono in melius, quandoque. n. debet inueniri rubeus per charitatem, clarus per honeſtatem, feruens per zeli auſteritatem, pallidus per maturitatem. Ideo iſte debet habere quattuor, equos, quibus vehatur ad cœlũ. i. quatuor virtutes cardinales, Vnus eſt rubeus, quẽ ſanguis cauſat, ecce fortitudo. Alius eſt lucens & illuminans. ecce prudẽtia. Alĩ ardens ecce feruens iuſtitia. Alius pallidus. ecce matura tẽperãtia. Abac. 3. Qui aſcendis ſuper equos tuos, & quadrigæ tuæ ſaluatio ¶. Sol virtutẽ habet purificatiuam. Nam radijs ſuis aerem ſubtilizat vel ſubtiliat & auram peſtilentiæ fugat. Sic verè Chr̃s conſcientiam ſiue animam mundificat & depurat, & immiſſione radiorum ſuorum. i. gratiarum & bonarum inſpirationum aerem peſtilentem. i. peccata & vitia exinde fugat, ipſaq; deſtruit & cõſumit. Vnde dicit Eze. 36. Effundam &c. & mundabimini ab omnibus inquinamẽtis veſtris. ¶Sol virtutem habet calefactiuam, licet ſubſtantiuè non ſit calidus. Calore. n. cauſat ex radiorum ſuorum motu & confractione, & eorum concurſu in ſuperficie obiecti corporis, & maximè ſi fuerit politum vel ſpeculare, vt dr̃ in pſpectiua. Sic verè Chr̃s cauſat in nobis ardorem charitatis, & hoc per ĩmiſſionem radiorum. i. gr̃arum & beneficiorũ ſuorũ, & maximè qñ inuenit cor nr̃m politum ꝓ morum venuſtatem, ſpeculare per ſciæ claritatem. Eccl. 43. Sol in meridiano exurit terram. ¶ Sol virtutem habet attrahi vapores. n. puros attrahit ſurſum, & ipſos poſtea ꝓ emittere cõſueuit. Sic Chr̃s illos q̃ ſunt puri ꝓ cõſcientiæ ſanctitatẽ, ſurſum attrahit ad gloriã paradiſi quãto ſunt puriores, tãto facilius aſcẽdũt, & altius eleuare. ſ. ad dignitates, officia, beneficia vel ꝓdas, dicẽdo eiſdẽ Eſa. 60. Surge illuminare Hieruſalẽ. Sic ſunt in ſole nobis occulta. ſ. magnitudo & motus. Nã octies maior terra & maximę quãritatis, hæc tñ noſtris bus nõ apparet. Cũ ẽt velociſſime moueaẽ, tñ ꝓp ſuã claritatem a nobis hæc velocitas non vr̃. Sic de deo, ꝓpriè ſunt nobis abſcõdita, incognita & inuiſa. ſ. magnitudo ſuæ eſſentiæ, & motus ſuæ occultæ ꝓuidentiæ. Nã habeat eſſentiam infinitã, illa tamẽ infinitas non poteſt narièa nobis cõprehendi. Iob. 39. Magnus. n. dominus & vincens ſcientiam noſtram. Tanta eſt etiam claritas ſuæ ſapientiæ, ꝙ motus ſuæ prouidentiæ non percipiuntur a rum iudiciorum occultorum a nobis penitus non vr̃. Eccl. 8. Omnium operum dei nullam poteſt homo inuenire rationem, & quãto plus laborauerit, tanto minus inueniet. ¶Sub ſole eſt Leo, & eſt domus eius, Regnat in ariete, fortibra diſcedit regnum eius. Sub ipſo continetur ſpes, & fortuna, & maximè diſponit ada ĩationem ſm Ptol. Chriſtus hoſpitatur in Leone, i. in viris iuſtis, fortibus fectis. Regnat ẽt in ariete. i. mitibus & ſimplicibus & tis, ſed in libra. i. falſis diuitibus & mercatoribus pecunia brantibus deficit regnum ſuum, quia tales per peccata expellunt. Oſeæ. 10. Ecce deum non timemus, & rex quid ciet nobis? Sub iſto aũt inuenitur ſpes, ſ. ſuæ miſericordiæ, fortuna ꝑ ſentis gratiæ, lucrũ futuræ gloriæ. Ideo ipſe dicit Apo. 3. Suadeo tibi emere aurum &c. vt locupletẽris. eſt planeta beneuolus, maſculinus, diurnus, caliẽs & ſiccus, fulgẽs in ſe, & omnia alia illuminans, terminos Zodiaci quã excedens, nec vnquã retrogrado incedẽs, ſm Ptolẽ. per fortitudinis probitatem, diurnus clarus & manifeſtus veritatem, calidus per charitatẽ, ſiccus, per abſtinentiæ citatẽ, fulgens per ſapiẽtiã vel honeſtatem, alios illuminãs ꝓ doctrinam vel per exemplorum ſuorum ſanctitatem, quã excedit Zodiaci ſigna ideſt duodecim articulos fidei, hæreſim & incredulitatem, nec vnquam retrogradiuntur peccatorum & prauitatem vel per malitiam & falſitatẽ, per ſuorũ operũ diſcontinuitatẽ. Quia nemo mittens manum ad aratrum & aſpiciens retro, aptus eſt regno dei. Luc. 9.

De Luna. Cap. 29.

LVna dicitur quaſi luminum vna. i. principalis, ſecundum Iſid. quia Soli in magnitudine et pulchritudine eſt ſimilima. Et ſecundum Ambroſium in Hexameron. Luna dicor noctis mater roris, humoris miniſtra, dominatrix maris, temporum menſura emulatrix, ſolis, mutatrix aeris. men a ſole mucuãs, ipſumq; modo ſpeculari ad nos recipit et refundens. Talis eſt beata virgo, quia verè luminare li. j. omnium ſanctorum eccleſiæ eſt principalior ac ſolChriſto filio ſuo ſimilior quantum ad perfectionem. eſt, n. decor noctis. i. huius turbulentæ vitæ, vel noctis. catorum, quia ſ. peccatorum et pœnitentiæ eſt ſpes, ſolatq; decor. Cant. 6. Pulchra vt luna, electa vt ſol. Et Eccl. Decor. ñ. vitæ eſt in illa. Mater etiam roris gratiæ, ec deuotionis miniſtra. Ros luminib⁹ ros tuus. Iſ. 26. illa naẽ mari. i. peccatoribus tumultuoſis et fluctuoſis, ſpe miſericordiam reducendo. Vel mari. i. mundo et vitijs natur, omnia ſuperando. Eccl. 24. In fluctibus Maris ambui. Temporum ſupple ſuorum dicitur menſuratrix, ſua pora debitè ordinando, et in bonis vſibus expẽdendo. ca. Tempus tuum in cribus diſpẽſetur, præterita recordo præſentia ordina, futura præcaue. Vel etiam ille tẽpus noſtræ diſcernit et menſurat. Solem. i. Chriſtum emulatur ama. Lu. 2. Fili quid feciſti nobis ſic? Ego et pater tui tes quærebamus te. Aerem. i. cõſcientiam peccatorũ illo in bonum immutat, lumen ẽt. i. gratiarum plenitudo a ſole Chriſto acquirit, et tandem ad nos peccatores ſuum deriuat et refundit. Nã et hic viuẽtes et non purgatos

gr̃æ ſuæ miſericordię & gratię recreat atq; lenit. Vn de ipſa põt dicere, Penetrabo oẽs partes terræ & illumina bo oẽs ſperantes in dño Eccl. 24. ¶Luna eſt ſtatus multũ mu nabilis, figuræ etiam & coloris. Qñ ſoli eſt propinqua illumi natur ab eo à parte cœli, & perdit lumen à parte terræ. Quã do aũt eſt Soli oppoſita vel remota, tunc econuerſo perdit lumen a parte cœli, & plene illuminatur a parte terræ. Clara ergo nunc eſt, & nunc obſcura, vt dicũt Beda & Macrob. Lu na eſt hũg fluit de vno ſtatu ad alium, & nunquam in eodẽ ſtatu permanet, ſed continue mutat & variat ſtatum ſuum, figuram, pariter & colorem, quia nunc efficitur cornutus ꝓ ſuã claritatem a nobis hæc velocitas non vr̃. Sic de deo, habeat eſſentiam infinitã, illa tamẽ infinitas non poteſt narièa nobis cõprehendi. Iob. 39. Magnus. n. dominus & vincens ſcientiam noſtram. Tanta eſt etiam claritas ſuæ ſapientiæ, ꝙ motus ſuæ prouidentiæ non percipiuntur a rum iudiciorum occultorum a nobis penitus non vr̃. Eccl. 8. Omnium operum dei nullam poteſt homo inuenire rationem, & quãto plus laborauerit, tanto minus inueniet. ¶Sub ſole eſt Leo, & eſt domus eius, Regnat in ariete, fortibra diſcedit regnum eius. Sub ipſo continetur ſpes, & fortuna, & maximè diſponit ada ĩationem ſm Ptol. Chriſtus hoſpitatur in Leone, i. in viris iuſtis, fortibus fectis. Regnat ẽt in ariete. i. mitibus & ſimplicibus & tis, ſed in libra. i. falſis diuitibus & mercatoribus pecunia brantibus deficit regnum ſuum, quia tales per peccata expellunt. Oſeæ. 10. Ecce deum non timemus, & rex quid ciet nobis? Sub iſto aũt inuenitur ſpes, ſ. ſuæ miſericordiæ, fortuna ꝑ ſentis gratiæ, lucrũ futuræ gloriæ. Ideo ipſe dicit Apo. 3. Suadeo tibi emere aurum &c. vt locupletẽris. eſt planeta beneuolus, maſculinus, diurnus, caliẽs & ſiccus, fulgẽs in ſe, & omnia alia illuminans, terminos Zodiaci quã excedens, nec vnquã retrogrado incedẽs, ſm Ptolẽ. per fortitudinis probitatem, diurnus clarus & manifeſtus veritatem, calidus per charitatẽ, ſiccus, per abſtinentiæ citatẽ, fulgens per ſapiẽtiã vel honeſtatem, alios illuminãs ꝓ doctrinam vel per exemplorum ſuorum ſanctitatem, quã excedit Zodiaci ſigna ideſt duodecim articulos fidei, hæreſim & incredulitatem, nec vnquam retrogradiuntur peccatorum & prauitatem vel per malitiam & falſitatẽ, per ſuorũ operũ diſcontinuitatẽ. Quia nemo mittens manum ad aratrum & aſpiciens retro, aptus eſt regno dei. Luc. 9.

De Luna. Cap. 29.

LVna dicitur quaſi luminum vna. i. principalis, ſecundum Iſid. quia Soli in magnitudine et pulchritudine eſt ſimilima. Et ſecundum Ambroſium in Hexameron. Luna dicor noctis mater roris, humoris miniſtra, dominatrix maris, temporum menſura emulatrix, ſolis, mutatrix aeris. men a ſole mucuãs, ipſumq; modo ſpeculari ad nos recipit et refundens. Talis eſt beata virgo, quia verè luminare li. j. omnium ſanctorum eccleſiæ eſt principalior ac ſolChriſto filio ſuo ſimilior quantum ad perfectionem. eſt, n. decor noctis. i. huius turbulentæ vitæ, vel noctis. catorum, quia ſ. peccatorum et pœnitentiæ eſt ſpes, ſolatq; decor. Cant. 6. Pulchra vt luna, electa vt ſol. Et Eccl. Decor. ñ. vitæ eſt in illa. Mater etiam roris gratiæ, ec deuotionis miniſtra. Ros luminib⁹ ros tuus. Iſ. 26. illa naẽ mari. i. peccatoribus tumultuoſis et fluctuoſis, ſpe miſericordiam reducendo. Vel mari. i. mundo et vitijs natur, omnia ſuperando. Eccl. 24. In fluctibus Maris ambui. Temporum ſupple ſuorum dicitur menſuratrix, ſua pora debitè ordinando, et in bonis vſibus expẽdendo. ca. Tempus tuum in cribus diſpẽſetur, præterita recordo præſentia ordina, futura præcaue. Vel etiam ille tẽpus noſtræ diſcernit et menſurat. Solem. i. Chriſtum emulatur ama. Lu. 2. Fili quid feciſti nobis ſic? Ego et pater tui tes quærebamus te. Aerem. i. cõſcientiam peccatorũ illo in bonum immutat, lumen ẽt. i. gratiarum plenitudo a ſole Chriſto acquirit, et tandem ad nos peccatores ſuum deriuat et refundit. Nã et hic viuẽtes et non purgatos

ſcia luminoſus, ſolet ſubditos humoroſos et diuites habere & econuerſo. Vel dic quod crementum luminis proſperitatis eſt cã crementi humoris carnalitatis etc. Allega ſicut vis. ¶Luna eſt maris attractiua. Nã per ſuam occultam virtutem mare regulat eẽ diſponit et ipſum fluere et affluere, defluere, et refluere facit: ipſum. n. eleuat et attrahit vbicunq; ſicut intumeſcere facit. Vñ mare ſemper abundat in parte vbi luna, eſt et defluit a parte oppoſita. Vñ iſta eſt regula ꝙ quotienſcunq; mare abundat a parte orientis ꝓ lunã ibi exiſtente, defluit et minuitur a parte occidentis, et econuerſo, vt dicit Martianus. Luna eſt Deus, qui ꝓ certo mare fluctuoſum, .i. hoĩes gubernat et diſponit per ſuam occultam prouidentiã et uirtutem, et ipſum facit diuerſimodè minui vel augeri. Oriens vbi eſt lumen ſignificat bona ſpũalia et ęterna, ubi lux gratiæ ſp viget. Occidens aũt ſignificat mundum, ꝙ occidit et deficit omni die. Iſta eſt igitur regula occultæ influẽtiæ lunæ i. occultæ prouidentiæ Dei, quia regit hoĩem. Quia aliquando facit eum affluere vel abundare a parte orientis. .i. in bonis ſpiritualibus, gratiis et virtutib. Aliquando facit eum affluere a parte occidẽtis. i. in bonis tẽporalib. diuitiis deliciis et honorib. Sed pro certo iſtud eſt verũ, ꝙ quotiens homo abũdat a parte orientis. i. in bonis ſpiritualib. et quotiens Deus dat ſibi affluentiam gratiarum, ipſum pro certo facit minui a parte occidentis. i. in bonis temporalib. ꝙ facit eum pauperem, et huiuſmodi, et temporali proſperitate ne ab ea abſorbeatur, immunem, quia ſicut dicitur Iudit. 8. Quotquot Deo placuerunt, per multas tribulationes tranſierunt. Et econuerſo quotiẽs facit aliquem abundare a parte occidẽtis. i. in bonis temporalib. tunc vt communiter ea lis minuitur a parte orientis. i. a bonis ſpiritualib. Quia ſepiſſime fit ꝙ illi qui abundãt temporali ꝓſperitate, carent ſpirituali ſanctitate. Eccl. 11. Si diues fueris, non eris immunis a delicto. ¶Luna eſt planeta fœmineus, nocturnus, frigidus, et humidus, nunquam manet in eodem ſtatu vel figura, incerti eſt motus, quia nunc eſt ſub ſole, nũc ante, nunc retro fæpe cornuta apparet, ſępe, rotũda, et breuiſſimo tempore complet curſum ſuũ. Talis eſt peccator, quia fœmineus per incõſtantiã nocturnus et obſcurus per ignorantiã, frigidus per indeuotionem, humidus per luxuriæ infectionẽ, varię figuræ ꝓ geſtus et ueſtitus curioſitatẽ, incerti motus per inſolentiæ leuitatem. Cornutus eſt per ſuperbiæ vanitatẽ rotundus et mobilis per incõſtanciæ læuitatem, et curſum ſuũ. .i. vitam breui tempore complet, quia vt communiter Deus non permittit ꝙ viri ſanguinũ dimidient dies ſuos, imo dat eis durationis breuitatem. ¶ Qñ luna eſt in cremento, cornua eius reſpiciunt verſus orientem, qñ autẽ decreſcit, tũc verſus occidentem reſpiciunt, vt patẽt ad ſenſum. Sic vere quando homo creſcit et augetur in meritis et uirtutib. duo cornua eius. ſ. intellꝰs et voluntas verſa ſunt ad oriẽtem. i. ad bona paradiſi voluntas nempe deſiderando, et intellectus meditando et contemplando. Sed vere econtrario, qñ homo decreſcit a lumine gratiæ et ſapientię per peccatũ, tũc vere huiuſmodi cornua vera ſunt verſus occidẽtem. i. ad tẽporalia, ipſa gubernando, et amando et acquirẽdo. ¶ Qñ luna inter nos et ſolem iterponitur, facit ſolis Eclipſim, et in mundo cauſat obſcuritatem, quod nunquam accidit ſm Albu. lib. de motibus planetarum, niſi in nouilunio et in linea ecliptica. Luna quæ fluit et refluit et mare gubernat, ſignificat mundi proſperitatem, quæ nunc minuitur, nũc augetur et ſuper mare habet dñm. i. ſuper amaros et miſeros peccatores. Nam quando iſta interponitur inter nos et ſolem, ideſt Deum, ita quod magis eſt prope nos per affectionẽ et attentionẽ q̃ ipſe Deus, tunc uere radios ſolis. i. gratiam Dei, ſapientiam, ſcientiam, et gloriã a nobis abſcõdit, et ipſum facit quo ad nos eclipſari, et ita nos reddit ignaros, inſcios et obſcuros. Ió de illis q̃ ſeruiunt creaturæ potius q̃ creatori, dr̃ ad Ro. 1. Obſcuratũ eſt inſipiens cor illorũ. Vel dic ꝙ qñ luna. i. antichriſtus ſe inter nos et Deũ immittit, tũc Solis Chr̃i lumen. i. fides in mũdo quaſi nullatenus apparebit, ſed ꝓ eius opera obſcuritas erroris et hr̃ſis ꝓ mũdũ erit penitus ſeminata. Vel dic ꝙ ſol ſignãt principes mundi, q̃ re vera qñ reſpiciunt lunam. i. eccleſiam, ipſam. ſ. indignanter videndo, tunc ꝓp terram interpoſitã. i. occaſione terrenorum ipſam faciunt eclipſari, et diuerſis tribulationibus obſcurari. Conſtat. n. ꝙ malevolentia principum vel tyrannorum eſt cauſa depau-

9 depauperationis eccleſię & ẽt clericorũ. ¶Luna qñ terra iter ponitur inter ipſam & ſolem recta linea eclipſim patitur & ꝑprium lumen perdit, & hoc tñ in plenilunio accidere cõ ſueuit. Sic luna. i. voluntas quæ fluit & refluit per diuerſa de ſideria, tunc tpis lumen perdit, & a ſole Chriſto gratiam vel gloriam, vel ẽt ſapientiam diuinam recipere ceſſat, qñ terra .i. terrenorum amor inter eum & Deum eſt poſitus, & qñ ꝑ auaritiam tpalia dño ꝓponunt. Nam quando homo nimis vacat ad tpalia, tunc lumen diuinæ gratiæ vel ſapientię cito
10 pdit. Vnde Prou. 13. Lucerna impiorum extinguetur. ¶Luna ex ſui corporis opacitate ſemper habet quãdam opacitatẽ ſeu obſcuritatẽ, & hoc maxime ꝙ appropinquat ad terrã. Ideo dicit Martianus & hoc contrahit ex vmbra terræ, cui eſt vicina cuius ſignũ eſt, ꝙ qñ ſuperiores peragit circulos clara & ſine macula tunc videtur. Sic uerè naturaliter nos habemus ex ipſa conditione corporis & naturæ noſtræ obſcuritatem, & nigredinẽ ignorantiæ, & multorum maculas pctõrum, & maximè qñ appropinquamus ad terram. i. qñ ad terrenas diuitias per auaritiã applicamur, quia tũc hõ vmbra terræ. i. terrena affectione multas cõtrahit maculas peccatorũ. Figura. Apo. 5. vbi dr quod obſcuratus eſt aer de fumo putei. Sic aer. i. pura conſcientia fit obſcura. i. maculata per pctm, qñ a fumo. i. mundi proſperitate per eius affectum tangitur quæ præterit ſicut fumus. Baru. 6. Nigreſiunt facies eorum de fumo qui in domo ſit. Sed pro certo qñ luna. i. hõ vel aĩa eſt in ſuperioribꝰ circulis. i. in Paradiſo per affectionẽ vel contẽplationem, tunc huiuſmodi maculas nunquã ſen-
11 tit. Vnde Exo. 24. Aſcende ad me in mõtem, & eſto ibi. ¶Luna ſm Bedam eſt temporũ ſignificatiua in nauigatione. Si. n. luna ſcintillat ad remos imbrẽ & tẽpeſtatem ſignificat affuturã. Et dicit Prolo. ꝙ ſub luna eſt cancer, & eſt domus eius, & regnat in cancro, ſed in libra eſt diſceſſus regni. Talis eſt mundi proſperitas quia vere ſua ſcintillatione. i. fauore vel ſplendore, qñ eũ circa nauigantẽ aliquẽ in hoc mari huius mundo emittit tẽpeſtatẽ, ſ. ęterną mortis ſibi prædicit finaliter ꝑparatã, quia ſm Amb. Continuus ſucceſſus tpalium æternæ dãnationis indiciũ eſt. Nã luna iſta. i. mundi proſperitas regnat in cancro. i. in illis qui more cancri a recta via iuſtitię per vitia retrocedunt. ſ. in mundi pctõrib. qui cor ſuum habent in mũdi proſperitate, & ei ſicut dominæ ſunt ſubiecti. Sed uere in libra. i. in illis qui per libram iuſtitiæ regulant. ſ. in viris bonis & perfectis pdit mũdi ꝓſperitas regnũ ſuum, quia. ſ. eã contemnunt, nec ei famulantur. Ideo nolite diligẽ re mundũ &c. 1. Io. 2. ¶Luna humorem ſeminib. adminiſtrat
12 paſcua in ſiluis de nocte quærentib. luminis beneficium præſtat. Et ideo dea ſeminum dr & ſyluarum. Aerem etiã ſubtiliat, quia ſm Albu. niſi aer de nocte per radios lunares ſubtiliaret, magna ibi corruptio ex nocturnorũ, vaporum exhalationib. gigneret. Luna ẽt maris eſt attractiua, terræ fęcundatiua, & grauioris ſoni in cœleſti harmonia effectiua. Hæc eſt beata virgo vel ẽt eccleſia Dei, quia vere feris. i. pctõrib. ꝑ noctem huius vitæ vagantib. lumen diſcretionis fidei & ſapientiæ ꝑſtat, ſemina ẽt. i. illos q iã ſunt p gram & fidem in agro eccleſiæ ſeminati humore gr̃æ & deuotionis, pietatis & cõpaſſionis humectat, & ſic eos meritis & virtutib. pfi cit & augmentat. Aerẽ ẽt groſſum. i. pctõres, radiis ſuis. i. ſacramentis purificat. i. iuſtificat, ne vaporũ ſuorũ. i. pctõrum groſſitie corrumpanẽ. Iſtud mare ẽt. i. amaros pctõres quotidie ad ſalutẽ attrahit, terrã cõſcię virtutib. fertilem efficit, & inter cantus diuinæ laudis grauiorẽ & humiliorẽ ſomnũ beata virgo cantauit, dicens. ſ. Lu. 1. in magnificat: ꝙ reſpexit humilitatẽ ancillæ ſuæ. &c. Et ſicut luna à ſole recipit lumen, & ſp fluit & refluit de vna figura ad aliã, nunq̃ tñ deficit vel corrumpit, ſic eccleſia a ſole Chro lumẽ ſuum, ſ. fidẽ & ſapientiã hẽt. Et licet cõtinue fluat per diuerſas mutationes, motus & tribulationes nunq̃ tñ penitus deficit. Vñ Lu.
13 22. Ego rogaui ꝓ te &c. Eccl. 40. Fides in ſeculũ ſtabit. ¶Luna eſt frigida cũ exceſſu, tñ ꝙ a circulo ſolis eſt vicina, ideo ab eo ſua frigiditas & humiditas temperatur. Sic dato quod homo ſit frigidus per indeuotionem, humidus per mollitiẽ & delicias, vel ꝑ carnalẽ delectationẽ, ſit tñ ſoli. i. alicui bonę perſonæ ſit vicinus. i. ſi bonorum ſocietatẽ ſectetur, ſua poterit qualitas immutari, & ꝓpter eorum exemplum, vita & verba, ſua prauitas temperari Eccl. 6. In medio proborũ ſta.
14 ¶Secundum Ariſt. luna eſt in diſpoſitione hominis peccati-

ob'curat. Talis eſt vita humana, quia vere iſta ſp venit ad ꝑfectũ cõtinuũ pulchritudinis, fortitudinis, & vigoris, quoſq; peruenerit ad perfectionẽ plenitudinis naturalis. Sed ve ro ſi ꝑueniat

Ista oia dic de viro perfecto & maximè de plato, quia.s. iste debet polum·i.Deū per contemplationē circuire. Tarde p deliberationē debet incedere. Alte per affectionē & virę pfectionē debet persistere. Breuē circulum.i.breuē negociorum expeditionē dēt facere & tenere. Sap.4. In breui exple ut tempora multa. Si in vna parte. s. in terrenis deprimit, in altera tñ. s. in spūalib. debet erigi. Et si hyems & frigus tribulationis incūbat tunc dēt virtus eius clarior demonstrari, & vultus eius rutilantior & hilarior inueniri 2. ad Cor. 12. Cū aūt infirmor, tunc fortis sum. Sp ēt se dēr in necessitatib. aliorum pñtem & sollicitum exhibere, nisi forte qñ occasione nubium vel nebularum. i. infirmitatum vel necessitatū corporalū ipsum oporteat ad tps subtrahi uel latere. Act. 20. Nō .n. subterfugi quominus annūciarē oē cōsiliū Dei vobis. Draco aūt inter tales dilabi dr, qa constat p mali & impii, hoies draconini & puersi, talib. bonis superiorib. aduersant, & p ēt draco diabolus ipsis p cęteris inuidet & cōtra eos machinat. 1. Pet. 5. Aduersarius uester diabolus tanq̄ leo rugiēs circuit quærens quem deuoret &c. Vel si vis dic p ista cōstellatio signāt hoiem, q. s. ex septem stellis. i. ex quatuor elementis quantū ad corpus & ex trib. potentiis quantū ad aīam cōstat. Igit ista est veritas, p in isto ista modo contrario se videtur hre, q. s. qñ quatuor deprimuntur tres erigūtur. i. qñ corpus ex quatuor elementis constans tribulationib. præmit, tunc pro certo aīa ex tribus constans potentiis, in donis & virtutib. promouet, & ad Deum per spem & desiderium elenat 1. ad Cor. 12. Virtus in infirmitate perficitur. Econtra vero quando corpus in pśenti gloria sublimatur, tunc aīa à statu suo pmit, & uitiis aggrauatur. Sap. 9 Corpus quod corrūpitur aggrauat aīam. Et sic bene accedit illud brocardicum. Qui in vno deprimitur in alio subleuatur.

De Capite Draconis. Cap. 33.

1 CAput draconis & cauda, sunt interfectiones circulorū in ecliptica, quæ licet non sint stellæ vel planetæ, hñt tñ motum planetarum. Et qñ vna est in vno signo, alia sp est in oppósito, neutra autem est in medio. Et quocunq; motū moueant, caput est contra caudam, & cauda contra caput. Et ideo pp aspectum oppositum cauda est penitus uenenosa śm Aris. Draco significat diabolum. Ecce ego ad te draco magne q cubas in medio fluminum. Eze. 29. Corpus eius est vniuersitas reproborum. Caput huius corporis sunt mali principes vel plati. Cauda eius sunt mali subditi. Dico ergo q caput & cauda. i. plati & subditi draconis. i. diaboli inuicē opponuntur, quia pro certo inter peccatores nulla est perfecta concordia charitas vel amicitia, sed potius oppositio, controuersia, ira, odium & inuidia. Caput .n. opponitur caudæ. i. subditis per rapinā & excoriationem. Cauda aūt opponitur capiti, per odium, murmurationē, rebellionem & cōtētionē, sicut patet in multis abbatiis, ecclesiis & patriis. Vere qa caput caudā respicit oppositè, i. quia plati odiunt & psequunt subditos, ipsa cauda ē hodie venenosa, qa multi subditi fiūt mali p desperationē, qñ vident à platis suis se odiri & psequ, & inde solent rixę & appellationes suboriri. Ose. 7. Oēs calefacti sunt velut clibanus & deuorauerunt iudices suos. Vēter aūt dracones. i. molles adulatores i medio sunt, qa & subditis & superiorib. adulantur. ¶Si sol sit cū capite in vno signo, & luna sit cū cauda in alio signo oppósito causabit eclypsis p terram intermediā. Sic vere qñ caput. i. principes vel platus hēt secum solem. i. ardorem corectiōis vel crudelis austeritatis, cauda aūt. i. subditus hēt secum lunam mutabilem. i. inconstantiā voluntatis & vacillationis, tunc vere sępe accidit eclipsis. i. defectus apostasię & desperationis, sicut patet in multis statib. vbi crudelitas prelatorū facit imperfectos & debiles subditos desperare & à gratę lumine eclipsari. Vel dic q qñ cauda. i. subditus, habet secū lunā. i. mundi, psperitatem. s. qñ habet satis diuitias, tunc vere fatur eclipsis. i. pena tribulatio, rapina & excoriatio, quia .s. tunc malus princeps vel platus nititur subditum spoliare. Populum meum exactores sui spoliauerunt Esa. 3. Vel dic generaliter q cauda est diabolus, caput Chrs. Vel cauda caro, caput spūs. Vel cauda malus subditus, caput bonus prelatus Et sic de alijs. Ista .n. sibi inuicem opponuntur, ita q vno exaltato, alius in esse suo inclinatur. Expone quomodo (Eccl. 33.) contra bonum malum est, & contra vitam mors.

De Stellis. Cap. 34.

STellæ à stando sunt dictæ, qa stare vīr, licet moueantur, sydera dr à cōsiderando, quia stellas solent astrologi considerare, śm isid. Et est stella lux aggregata in modo maioris est quantitatis, pulchritudinis & claritatis. Ad phragaū. Vñ stellę ab eo vocant lucis vehicula. Et dicuntur tenebrarum noctis illuminatiuæ, vniuersi decoratiuæ. lis vicem à quo lumen recipiunt supplentiuæ, motiuæ aeris depuratiuæ, elementorum in mixto conciliatiuæ. ris naturalis in reb. conseruatiuæ, & etiam causatiuæ. lis pñtia à quo lumen recipiunt, sui sunt luminis occasiuę. Tales sunt per oia viri iusti & perfecti. Dñr. stellę fixę quia licet moueantur per multas tribulationes tentationes & labores, sp tñ stant per constantiam, patientiam & tem, nec vnquam cadunt per impatientiam vel impe rantiam aliqualem. Isti dr sydera, quia verè vita cōsi rum est consideratio, forma, speculum & exemplar dñr lux, quia. s. in se lucent per gratiam alios illumi exemplum. Et doctrinam. Nam quanto plus est in mine sapientiæ & gratę, tanto maioris sunt quantitat putationis apud Deum, & tanto sunt pulchriores te, clariores veritate, potentiores bonorum operum hitate. Dan. 12. Qui ad iustitiam eruditi multos, qui in perpetuas æternitates. Isti .n. noctis, i. huius mun lunt tenebras. i. ignorantias & errores per doctrinam cationem. Vniuersum. i. ecclesiam decorant per fi tiuę perfectionem, & sic solis Chri à quo lumen gra sapientiæ recipiunt supplent vicem, in quantum illes illuminant per instructionem, & inquātum runt vicariatum & legationem 2. ad Cor. 5. Pro Chri tione fungimur. Isti aerem. i. ecclesiam depurant per ctionem. Elementa contraria. i. discordes & rixosos & conciliant per pacis reformationem. Deo etiam res, qui ei sunt contrarii, pacificant per orationem fiant calorem. i. charitatem, & lumen suæ perfectionis tant per humilitatem, qa. s. coram sole Christo parea tant bona sua vel propriam sanctitatem, lateant. sunt, quia virtutes suas nolunt propalare, sed solum Deo ftudent magni & lucidi apparere. Vnde Baruch. læ dederunt lumen in custodiis suis. i. in occulto & humilitatis, & luxerūt ei qui fecit illas. ¶Stellæ, sunt substantiam solidæ, non porosæ, quo ad formā lucis ad actum fluidæ, quo ad figuram sphericæ, non angu quo ad superficiem planæ non asperæ, quo ad natura rissimæ, quo ad situm altissimæ, quo ad motum citissi ad quantitatem maximæ, quo ad apparētiam minimę mæ. Sic verè si vis esse stella ideſt, vir perfectus & debes esse solidus per constantiæ vel patientiæ firm non porosus ut in te aliquid subintret per malam tem tem vel patientiæ feiocitatem. Item sis lucidus per tem vel per scientiæ claritatem. Fluidus per pietati ricus ver veritatem, non angulosus per falsitatem nim sphærica nihil occultat econuerso de angulo. mo verus se ostendit & manifestat, & nullam. tiam fingit, vel occultat, econtra de falsis. Matt. culcum quod non reueletur. Sis vlterius planus per tatem, uel per mititatem, non asper per crudelitatem beati mites. Matth. 5. Iterum debet esse altissimus templationem, quia in cęlo situs debes esse per Gen. 1. Posuit stellas in firmamento cœli. Item tissimus per obedientiam & subiectionem. Vocatæ sunt, & dixerunt, ad sumus. Maximus cumulationes, debes tamen apparere minimus virtutum occultationem. Vnde poeta. Virtutes vis, ru prodere noli. Debes etiam esse virtuosissimus norum operum executionem. Stellæ etiam sunt innumerabiles, sic & sancti. Vnde. Qui numerat nē stellarū. ¶Stellæ habent cursum ordinatissimū, la occasione transgrediunt. Si uere uiri perfecti bus & moribus ordinem perfectissimum, quem transgrediunt. Iud. 5. Stelle manētes in ordine, & aduersus Sysarā pugnauerunt. Vel dic de religiosis

nem fuit nunq̄ dñr relinquere vel exire. ¶Stellæ śm ortus & occasus sunt aeris multipr immutatiuę, qa nunc tēpestates, nūc serenitates. Sic verè plati vr principes aerē. i. subditos tolēt multipr immutare, & nūc cēpestatē correctionis nūc serenitatē cōsolationis imittere vr cāre. ¶Stella aerē illuminat, qa. s. suis radijs subtiliat & depurat, bonū vr manifestat, qñq; suis radijs subtiliat & depurat, bonū vr magubernat. Sic pdicator mundū illuminat, qa lumen veritatis & lapsę seminat pdicando, & iō radijs suis. i. verbis, aerē. i. cōscientiā auditorū purificat, & emūdat, & eū cōtēplantib. & audientib. bonū & malū pnā & gloriā affuturā denūciat & demōstrat. Bar. 3. Stellæ dederunt lumen &c. Nauigantes de hoc mare fluctuoso sum. i. p mundū gubernat & dirigit, vt ad portū perueniāt paradisi. Et viā pfectionis per q̄ ambulent eis ostēdit, dicēs. Esa. 30. Hęc est via, ambulate in ea non declinetis neq; ad dexterā neq; ad sinistrā. vel dic de fidēs q. est patria, q̄ suis radijs. i. suis oronib. occultē purificant aerē. i. cōscientias nras, & ipsas per gram illuminant & inflāmat. ¶Stellæ vbi adinuicē sunt coniunctæ, maioris sint pulchritudinis, & luminis expūiuē, & cōsiderate inuicē pulchræ vīr, q̄ per se cōsiderate, non essent ita pulchræ, qa śm Mar. vnā simpler imperfectionē alterius qñ sunt inuicē cōgregatæ. Sic verè qñ illi de vna cōgregatione, villa, patria, vel religione, studio vel collegio sunt inuicē adunati & cōiuncti p cōcordiæ & amicitię vnitatē, tunc vīr esse pulchriores, & sunt per hoc fortiores, quia tūc perfectio, vnius supplet defectū alterius. Pulchrū est. n. & delectabile videre cōtatē inuicem cōcordantē, qd tñ nō ita esset si quilibet p se cōsideraret, qa. s. multi sunt imperfecti q̄ sub bonitate trāseunt aliorū. Ois. n. mirus vnita fortior est seipsa, dispersa śm Philosophū. ¶Stellæ quāto magis est ppinquior, tāto vr esse minor, & ecōuerso, quāto à nobis est remotior, tāto vr esse maior. Patet quia sol & luna maiores vīr i ortu vel occasu, q̄ meridie, qñ nobis vicinæ sunt, & propinquæ. Sic vere dum stellas viros per fectos cōsideramus, qñ sunt a nobis remoti, & qñ nō sunt nobis familiares, tūc de ipsis melius iudicamus, & eos maiores quo ad valorē & meritū, reputam⁹, & eo cōuerso qñ nobis sunt amici & familiares tūc minores & imperfectiores videnī, qa familiaritas parit cōtēptū, & qa nō ē pphetes honor nisi in iter amicos suos. Lu. 3. Et hoc nō venit ex eo q̄ defectu, sed ex nro, quia. s. debilitas nri vsus uel nrę discretionis de eorū valor & magnitudine nō defcernit. Vel dic q̄ stella. i. vir pfectus est à nobis remotus, qa. s. supra nos nō habet aliū parē, tūc vr nobis esse magnus in bonus & iust⁹, licet vere li cōtingat, q̄ veniat ppe nos in meridie sup caput nr̄m. i. q̄ planus noster & superior efficiat, tūc statim ipsū minores esse perfectionis reputabimus, & p murmur & odium quasi naturaliter cōtēnem⁹. Vñ de Dauid dicebāt illi Ezech. 15. Quis est fili⁹ Isai, vt seruiamus ei. ¶Stella vr sp esse videtur occasus q̄ alias, sicut patet de luna, vt dicit Beda. Sic vere magnitudo & bonitas hoīs apparet i morte, plus q̄ i vita non occasu plus q̄ in ortu, sicut patuit in martyribus quos mores & passio fecit p miracula videri maiores, qa pcios a in conspectu dñi mors sctōrū ei⁹. Ps. 115. ¶Visus qñq; decipit in iudicio rōne, ppinquitatis, quia stellas q̄ maximę sunt respectu lunę minimas esse iudicat, qñq; ēt oculus lippiēs iudicat de circulis i cādela, qd tñ sanⁱ oculus nunq̄ videt, & hoc humore oculi prouenit, q̄ illud qd in se est iudicat in cande. śm Algazel. Sic verè visus discretionis nrę qñq; decipit, qa stellas. i. viros pfectos qñq; iudicat minimos, & parū valer. licet sit cōtrariū, & i cādela. i. in aliqua plona lucida videatur esse circulū. i. aliqd vitiū, vbi nō est, & qd hō in se ipso hēt, in alijs credit esse. Qd totū puenit ex prauitate iudicij ex nri iudicij puersitate, qa multi vidēt festucā i oculo fratris sui &c. Matt. 7. Vñ Hieron. Faciles sumus ad indulgendū nobis nra. n. vitia despicimus, & aliena acutè cōsideramus. Illi tñ q̄ hñt sanos oculos intellectus. s. boni & iusti, nō habent cale circulū. i. talia vitia nō vidēt nec iudicāt i alijs, imo despiciunt semetipso. Mar. 3. Videte vosmetipsos &c. ¶Stellæ sunt aromaticæ śm Mart. Itē sunt suæ virtutis & luminis cōcatiuæ. Vna. n. auget alterius claritatē, & cōfortat bonitatē, sicut dī li. de cōditionib planetarū. Sic ue debet dēt alteri bona sua cōicare, & ipsū p posse fouere & adiuuare. Qd potissimè verū est de notis socijs & amicis, in quos p certo oia cōia dñt esse. Erāt illis oia cōia. Actu. 4.

¶Stellæ proprijs circulis sunt cōtētæ. Nā si qñq; una subintret circulū alterius propriā fidē tñ nō deserit, nec alij p q̄ transit facit aliquod nocumentum. Sic vērè quilibet dēt esse cōtentus loco & statu, officio bñficio uel præbenda, qd est à dño sibi datum, neq; per ambitionem dēt aliorum loca, hereditates, officia vel bñficia subintrare. Si tñ circulum alteri⁹ ingreditur, i. si quis aliqñ ad amicum suum vr vicinum diuertit, ipsum nullo mō debet offendere, nec bonum suum aliquaēr impedire. Ideo de talib. dr Eccl. 16. vnusquisq; proximū sibi non angustiabit usq; in æternum. ¶Stellæ sunt temporū imutatiuæ, nam śm Aris. mutatio temporis non est nisi per mutationem stellarum de signo insignum, ut per minuta tri plicitatum q̄ fit 250. annis. Sic uerè per stellas. i. per sctōs angelos, & pęorum ministeria tpa nra regunt, & nunc aduersitas, nunc prosperitas ab eis causat, qa, s. Deus cōsplet oia occulta sua iudicia, & oēs mundi euentus siue bonos, siue malos, per angelos, sicut patet in Dan. & Apoc. Vñ Iob 36. Per hos. n. iudicat populos, & dat escā multis mortalib. Et Dā. 2. Mutat tempora & ætates transfert regna, atque constituit.

De Orione. Cap. 35.

ORion śm Isid. est astrum vel constellatio maxima, durās per latitudinem signorum trium, q̄ oriūt tpe hyemis, q̄ in ortu suo imbres & tempestates gnāt. atq; uentos. Et eius obscuritas signum est futurę tempestatis, eius tñ splēdor & claritas signum est futuræ serenitatis. Hæc stellis notabilib. est ornata & ideo totā regionem in qua est purificat & decorat, & in suo ortu pp pluuias quas emittit, oia germinant & nascunt, ut d. Martia. Hic est Chrs, qui uere cum sit stellis notabilib. i. multis gratijs & virtutib. insignitus, nobis in ortu suo & aduentu pluuiā. i. gram abundantiam propinauit. Et cœlum. i. eccliam decoraūit. Et terram. i. humanum genus fructificare per gram & bona opera procurauit. Iste est obscurus & clarus. Modo. n. est quia non uidetur à nobis vsq; post mortē. ¶Et iō mō signāt nobis & causat tēpestates, & tribulationes, dū uiuimus i hac uita, quia p multas tribulationes &c. Act. 14. Sed uerè qñ erit clarus. i. clare à nobis uidebit, sicut in pria, tunc serenitās ppetua subsequet, qa tūc absterget Deus &c. Apoc. 11. & Tho. 3. Post tempestatem trāquillum facit. Et sicut ista constellatio ad modum armati militis in trib. signis ostēditur, sic Christus miles cęlestis in trib. naturis hoibus reuelatur. Vel dic śm aliquos q̄ orion significat euangelicam prædicationem, quæ primo ecclesiæ induxit aduersitatē, deinde serenitatem, & virtutū fœcunditatē.

De Hyadibus. Cap. 36.

HYades sunt stellæ pluuia sitæ in capite Tauri, quæ in suo ortu pluuias generant, à quibus terra irrigat, & ēt fœcundatur. Istæ tñ śm Bedam pluuias generant tempestates, qñ à Saturno impelluntur. Sic verè boni prælati pluuias doctrina & prædicationis, Eleemosynarum, & subuentionis, & dulcoris & consolationis debent alijs emittere, & maximè in ortu suo. i. quando de nouo ad officium sunt electi & promoti, vt sic terra eorum. i. religio vel ecclesia fructu bonorum operum fœcunderur. Verum est tñ q̄ qñ Saturnus maleuolus. i. aliquis malus subditus hoc meretur, tempestatem duræ, & asperæ correctionis dñr causare, qñ. s. ad hoc per mala malorum opera impelluntur. Prælatus enim debet subditos monere & corrigere, consolari & conturbare. Eccle. 30. Qui diligit filium suum, assiduat illi flagella. Vel per Saturnum intelligo malos consiliarios & balliuos qui verè qñque impelluntur pricipes & prælatos ad faciendum tempestates. i. talias & exactiones quod alias non fecerent quo quo modo. Vel dic q̄ hyade significant mundi prosperitatē, à qua prouenit pluuia. i. aqua deliciarum et consolationū. Si. n. Saturnus. i. auaritiæ vel uoluptas ei adiungitur, ut ea ad uoluptatem uel saturitatem utatur, tunc pro certo noctis sibi generat tempestatem. ¶Licet hyades pluuiam terræ parent, & ei proficiant, in ortu tamen suo turbaturaer, & tempestates generantur. Sic licet bonus prælatus debeat proficere terræ, id est ecclesiæ suæ, & pluuiam prosperitatis inducere, communiter tamen in ortu suo id est in talium electionem fit turbatio in aere. i. in conuentu uel collegio uel patria pp partialitatis, & qñque etiam tempestates, rixæ & discordiæ, appellationes & cōtrouersiæ gnantur, qa. s. mali &

discordes de promotione bonorũ nunq̃ gaudẽt. Et hoc q̃a sicut dr̃ prou. 15. Non amat pestilens qui se corripit. Et quia ẽt tũc ãbitiosi & detractores adulari solẽt detrahere, vt eorũ possint gratiã acquirere. Vel dic q̃ in nouitate taliũ tẽpestas orit, q̃a tũc impositiones & exactiones plus quã alias à subditis exiguñt. Vel si uis dic q̃ hyades q̃ tunc oriunt, qñ dies lõgior, clarior & feruẽtior esse incipit, signant sanctos confiteri, q̃ tũc in seculo florueruñt, qñ dies. i. fidei veritas feruentior & splẽdidior cẽpit esse. Cant. 2. Flores apparuerũt in terra nr̃a. Iste. n. pluuias doctrinę emiserũt, terrã ecclię fęcũdauerũt, i fr̃ore. Tauri. i. in audacia fortitudine & maturitate collocati fuerũt, multas lucidas stellas. i. multas bõas psonas secũ habuerũt & impulsi à Saturno. i. ab hæreticis tẽpestates cõtra eos cõcitauerũt, in quantũ. s. contra eos tẽpestuosius & audacius pugnauerũt. Figurati in Machabęis, de quibus dr̃ 1. Mach. 3. q̃ prę liabatur prę liũ Israel cum lætitia.

De Pleiadibus.. Cap. 37.

1 PLeiades sunt septẽ stellæ vicinæ, & inuicẽ ordinatæ, sitæ inter genua tauri. i. & q̃s sol trãsit p locũ illũ, tũc aer uenalib. pluuijs irrigat, & terra florũ pulchritudine decoratur, ſm Greg. & Martianum. Pleiades istæ signant vniuersitatẽ reproborũ. Taurus est diabolus obstinatus & cernicosus cuius duo genua sunt diuitiæ & deliciæ. Licet ergo pleiade. i. pctõres sint siti inter duo genua. Tauri. i. in mundi delicijs & diuitijs per nimium earum affectũ, & ibi sunt radicati per pctã & vitia, q̃ñ; tñ accidit q̃ sol. i. Christus tranſit per eos & eis radios suæ gratiæ & mię immittit, & tunc pro certo gñatur ab eis & producitur pluuia lachrymarum, q̃ terram fręe conscientiæ flore boni propositi impregnat, & fructu bonorũ operum fęcundat. Pluuiam voluntariam segregabis &c. Vel per pluuiã intelligo Eleemosynã & largitatẽ, q̃ terrã. i. pauperes irrigat atq; nutrit &c. sicut supra. Vel dic pleiades viros sanctos & maxime bonos pdicatores designant. qui. s. inter genua Tauri. i. corã Xpo immolato & crucifixo p deuotionẽ dñi stare. Per quos qñ Chr̃s sol iustitiæ per gr̃am transit, solet mũdũ doctrinæ pluuijs irrigare, & bonorum operum fructibus. fęcundare. Esa. 55. Pluuijs germinat herba.

De Canicula. Cap. 38.

1 CAanicula est stella feruẽtissima, q̃ tũc nascit qñ sol est in leone, q̃ aerẽ calefacit, & humores mouet, & iõ periculosum est tunc accipere medicinã laxatiuã. Canicula significat auaritiã q̃ feruentissima dr̃, q̃a hẽt ardorẽ insatiabilis appetitus. Dico igitur q̃ q̃diu sol. i. hõ sit in leone. i. in exaltatione, honore vel promotione, qm̃ tũc canicula. i. ardor auaritiæ solet in hoie plus q̃ alias abundare, tũc vẽrẽ dico q̃ periculosum est q̃ nisi habeat medicinam laxatiuã. i. cõsciẽtiã largã & laxã, & à vinculis mandatorũ Dei solutã. Et hoc q̃a tunc hõ se occuparet in actib. auaritiæ vel crudelitatis, & sic posset mortis ĩcurrere periculũ sempiternũ. Vel canicula est antichristus, q̃ qñ natus fuerit, aerẽ. i. mundũ tribulationib. cõturbabit, graues ęgritudines tentationũ faciet, & ardorẽ tribulaminũ ſuscitabit. Et iõ tũc periculũ erit vti rebus laxatiuis. i. prosperitate mundana, q̃ hoiem per diuersa desideria laxat, & hoc quia aer. i. volũtas nimis per auaritiã vreretur, & sic mortis ęternę periculũ sequeretur. vñ. Apo. 8. Stella magna cecidit de cœlo ardens sicut faculã &c. Vide figurã ibi. Vel dic ſi vir gñaliter q̃ tunc ſummè periculosa est medicina laxatiua. i. terrena possessio qñ regnat in homine canicula. i. auaritia, & ambitiosi. Vel dic q̃ tũc ſũt verba laxatiua & dissoluta periculosa, qñ canicula in aere conscientię oritur. i. quando ardore luxuriæ nostra mens ſtimulatur.

De Luce. Cap. 39.

1 LVx licet ſm aliquos sit accidẽs, dicit tñ Auguſt. q̃ est corpus, quo nihil nobilius, nihil cõius, nihil pulchrius, nihil velocius, nihil impassibilius, nihil virtuosius inuenitur. Talis est vir perfectus. Iste est. n. cæteris nobilior per dignitatem, cõior per charitatem, quia. s. se & sua cõcat postulãti. Pulchrior ẽt per honestatẽ. Rami eius. pulcherrimi &c. Dan. 4. Iste est velox per obedientiam, impassibilis p parientiam, virtuosus per bonorum operum efficaciam, durabilis p p-seuerantiam. Iõ bene dr̃ viris perfectis Matt. 5. Vos estis lux mundi. Iõ gap. 7. Cãdor est. n. lucis æternæ, & ſpeculum sine
2 macula & imago bonitatis Dei. ¶Lux cũ sit corpus ſm Augustinum alteri tñ. s. aeri vel cuicunq; illuminabili immediate mẽ se coniungit. Nec est incõueniens duo corpora esse in q̃ vnum est multum ſimplicis & formalis naturæ, aliud est grossum, & materiale, sicut patet de aqua & cinere. Vel dic q̃ dato q̃ Dei filius esset (sicut ẽt nũc est) nobilissimæ nãe, hab. s. ab oĩb. aliis separata, non fuit tñ incõueniẽs, q̃ grẽ. materiali corpori. i. humanæ naturæ per incarnationẽ vniret & iungeret, & q̃ ad modũ formæ (licet non sit eius forma) ipsam natura humanã pficeret & cõpleret. Vel dic q̃ licet aliq̃s sit lux. i. uir nobilis & potẽs, & alius sit corp̃ nr̃i. vir pauper & rusticus, nõ est tñ incõueniens ſi p amorem charitatẽ alter alteri cõiugatur. Vnde Esa. 11. Leo & Bos scenẽ sit. ¶Lux ſp apta ẽ illuminare, dato q̃ nõ ſp illuminet. Nam per indispositionem ſubiectã, & per eius opacitatẽ q̃q; opus eius impedit. Sic verè Deus est ſp aptus illuminare corda nr̃a per gr̃am, nõ tñ ſp illuminat, & hoc non ex defectu ſui, ſed quia corda nostra ſunt indispositæ propter per malas cõſuetudines, uel per malas cõplacentias. Vñ Act. 7. Dura ceruice & incircũcisi cordib. ſp ſpiritui ſancto ſtitis. ¶Lux inuisibiliter operat, quia. s. facit ſentiri tum in aĩa lib. vt dr̃ in lib. fontis vitæ. Viscera ẽt terræ penetrat, et ẽt lapides ꝓciosos gñat & metalla, eleméta ęterria in mixto cõciliat et concordat, et fluxum maris et amarum causat, q̃ oĩa facit inuisibilis uirtus lucis. Hic est ille qa ꝓ certo per ſua occulta iudicia, & per ſuã prouidentiã occultã, occulte operatur in reb. motus. n. & operationis. i. hoĩm dirigit. Sap. 10. Direxit opera eorũ &c. in uisibiliter ẽt terræ. i. in purgatorio, lapides ꝓciosos et metalla in bonos sicut in fornace fabricat et cõponit. Vel ẽt intrinsecus rib. rerræ. i. i ipsa terrena, p̃speritate lapides ꝓciosos in bonos per suã gr̃am perficit. In mundo ẽt hoc elemẽtum contraria. i. rebelles et discordes per suã occultã inspirationem pacificat. Fluxũ ẽt et refluxum maris. i. pacẽ mundanæ prosperitatis in mundo causat, q̃a dr̃ teste Greg. Oĩa Dei, potestates agunt. Vel dic q̃ lux est gr̃a Dei, q̃ pro certo inuisibiliter operatur, et ſensum cõpassionis et motũ bonæ operationis, lapides et metalla. i. diuersa interiora merita et uirtutes ciliationẽ ẽt et concordiã seu pacẽ causat, et fluxum et fluxum maris. i. amarum lachrymarum et amaræ poenitẽtiæ conrahamus. Iõ de luce dr̃. Sap. 7. Speculum ſine macula &c. sibiliter facit. ¶Lux est una ſimplex in ſe, ſunt tñ plura lucida naria inuicem ſeparata et distincta, quia dato q̃ lumen plura inuicẽ congregata unum actum efficiant, unum tñ terius ſubam non ſubintrat, q̃uis unum, sicut unum frumẽtum nr̃is oculis uideantur, sicut exẽplificat Dionysius de luce de luce plurium lampadarum. Sic uerè in paradiso erit lux, ſimplex, et pura, i. pmium essentiale. ſi ipſa ipſius essentia una est in oĩb. ſm Apoſt. 1. ad Cor. 15. Erit (inquit) Deus in oĩbus. Luminaria tñ pactualia plura sunt, q̃ iuncta distincta, licet inuicẽ aggregata, unum pmium et unã claritatẽ in gñali gloria uideant. uel dic q̃ lux ex gr̃a uel claritate q̃ licet sit una in essentia, multa tñ in hoie causat lumina. i. multas gratias et uirtutes, multas ẽt bonas operationes. Iõ de luce dr̃ Sap. 7. Et cũ sit una, oĩa pt &c. ¶Lux in gẽte porum minimũ hẽt de materia, et maximum de forma uicinior est formæ q̃ materiæ. Et iõ respectu aliorum rũ formalis esse ur̃, licet sit corp̃ et ſuba ſm Aug. et Bo. Sic uerè ſi tu uis esse lux. i. uir perfectus, tu debes hic de forma. i. de ſpualitate et gra, parum ãt de materia. poralib. diuitiis. Formæ. n. gr̃æ Dei debes esse magis q̃ materiæ. i. q̃ mundanæ prosperitati uel carnalitati, rẽ respectu aliorum corporum. i. aliorum hoĩm formaliter ſpiritualis debes esse. ¶Corpus teste Arist. quanto est lius tanto magis extendit naturam ſuam, & ideo lux corpus nobiliſſimum, vel ſalẽ res nobiliſſima ĩgenerabilium corporalium, se maximè extẽdit. & dilatat, & uersa loca se faciliter cõicat, quia. s. etiam vnus pũctus sufficeret ad totum aerem illuminandum, pp ſuam actualitatẽ. Sic verè charissimi illud corpus. i. homo bilior quo ad Deum, qui magis cõicat per elemosynã gitatem, & qui plus se extẽdit per amicitiam & charitatem. Et ideo ille qui vult esse lux. i. vir perfectus, necesse totum mundum se dilaret per charitatem & largitatem cos & inimicos amando, bonis & malis ſua propter largiendo. Oi potenti te tribue. Lu. 6. ¶Lux est una

minatis dñt ſol & ſtellæ non ſunt nisi ua ſa in ſe lucis recepti ua, & contenciua, & aliis administratiua, ſm Basiliũ. Sic verè lux diuinæ gr̃æ vel ſapiæ est una & ſimplex, luminaria tñ. Angeli & ſancti iſtam lucem cõtinent, & ipſam nobis oc cultè p ſuas inſpirationes uel ſuffragia administrãt. Iob 38. Indica mihi p q̃ viã ſpargit lux. ¶Lux est ſummè mobilis q̃a ratum ubi apparet in oriẽte vſq; in occidẽte. Sic verè nos de bemus esse mobiles p bona opa vel p obediẽtiã, & de uno loco vel de uno bono ope in aliud velociter nos trãs ferre. Sap. 7. Cũctis mobilib. mobilior est ſapia. ¶Lux est vſq; ad ima penetratiua, ſui ſimilis gñatiua, cõcordiæ inter elemẽta mixto cauſatiua, rerũ in esse ꝑductiua & cõſeruatiua, & multiplicatiua. Talis est ꝑdicator, q̃a corda pctõrũ penetrat p cõtritionẽ, alios ſibi ſimiles facit & gñat in ꝑdicatione. 1. ad Cor. 4. Per euangelium ipſe nos genuit. Cõcordiã inter Deũ & pctõres facit, in quantũ. s. per eũ emendanẽ. Ipſos ẽt pctõres in esse gr̃æ ꝓducit, & cõſeruat, & uitã ſpualẽ aliorũ dirigit & gubernat. Seipſum ẽt aliis cõicat, in quantũ pro populo docendo circuit & laborat. Pſ. Circundate ſyon & cõplectimini eã &c. Iõ isti pñt dicere. Io. 9. Quãdiu ſum i mũdo, lux ſum mundi. ¶Lux est ſui & aliorũ manifestatiua, q̃a nihil niſi mediãte luce põt uideri, ut dicit Aug. Sic uerè hõ plannus & uerus ſe qualis ſit oſtẽdit oĩb. q̃a. s. nõ le ſingit aut palliat p hypocriſim & falſitatẽ. Vel dic q̃ hõ ſapiens ſe dẽt ꝓdere. s. sacerdoti in cõfessione, & qualis ſit penit̃ declarare. Ite oſtẽdite uos ſacerdotib. Lu. 17. ¶Lux in ſu pficie umbroſi corporis recepta nõ ſe profundat quo ad uiſibilem ſpẽm, ipſum tñ ſubintrat quo ad efficaciã & uirtutẽ. Sic uere qñ lux. i. Deus inuenit corp̃ umbroſum. i. hoiem pctõrẽ, nunc pp ſui indiſpoſitionẽ ipſum nõ illuminat per ſuæ gr̃æ illuminationẽ, ſed verè malis gratib. ſuis ipſum finaliter penetrabit per ſuæ ſuiæ prolationẽ, & uirtutis ſuæ oſtensionem, & pœnę æternæ imiſſionẽ. Eccl. 24. Profundũ abyſſi penetra ui. ¶Lux est puriſſimæ naturæ, & iõ licet per fœces tranſeat, fœces tñ nõ cõtrahit neq; ſordes. Sic uerè nos dẽmus esse pu per innocentiã, vel per caſtitatẽ, intrñ q̃ licet p loca ſordida tranſeamus. i. ſocietatẽ malarũ infectarũ pſonarũ frequentemus, maculã tñ alicuius pctĩ uel infamiæ nullatenus cõtrahamus. Iõ de luce dr̃. Sap. 7. Speculum ſine macula &c. ¶Lux tenebras expellit, mærores diſſoluit inſidias prodit ſe curitatem parit, calorem formam, & decorem cunctis reb. tribuit & inducit, quia ſm Ambroſium & Baſilium, Lux est creaturarum oĩum pulchritudo. Sic uerè Chr̃s, uel quilibet bonus prædicator dr̃ lux. Primo. n. de corde auditorum expellit tenebras ignorantiæ & erroris. Pſ. Illumina tenebras meas. Iſte etiam prodit inſidias diabolicæ tentationis mærorem fugat deſperationis, ſecuritatem parit ſpei, & conſolationis, & etiam in aliis cauſat formam, & decorem uirtutis ęt perfectionis, & colorem honeſtæ conuerſationis. Iõ Chriſtus dicebat Io. 9. Quandiu ſum in mundo, lux ſum mundi. Vel ita omnia dic de gratia Dei 1. ad Cor. 15. Gratia Dei ſum id quod ſum.

De Lumine. Cap. 40.

LVmen defluxus ſuba lucis est, & est triplex. Reflexum, fractum, & directum. Corpora. n. polita lumen recepta à ſe reiiciunt, & ſic fit reflexum, sicut est in ſpeculo, vbi lumen cum ſpecie reflectitur de ſpeculo vſq; ad oculũ. Simpl. est directum, qñ. s. lumẽ inuenit corpus diaphanum, & ibi non reſiſtens, quia tunc per ipſum tranſit, & ipſum illuminat, nec à ſuo incesſu frangitur. Lumen est gr̃a Dei q̃ ꝓ uenit diuerſimodè recipitur in nobis. Quidã. n. ſunt politi p ueritatẽ ornatus, & iſti reiiciunt iſtud lumen, quia uerè corda taliũ nõ ſubintrat. Quidã aũt ſunt diaphani, clari, ſubtiles & perſpicui per uitæ & apparentiæ ſanctitatẽ, & non ponunt obicem gr̃æ Dei, imò ipſam recipiunt, & ab eis donis & uirtutib. illuſtrant. Eccl. 24. Penetrabo oẽs inferiores partes terræ, & illuminabo oẽs ſperantes in dño. ¶Lumen est oculorum lætificatiuum, ſi tñ ſint ſani lippis autem oculis est odioſum, & moleſtiæ illatiuum. Lumen quod diri git ad vitã æternã est bonũ exemplũ, documẽtum vel bona fama, fides ẽt vel doctrina veri. Qđ pro certo ſanis oculis uiri iuſtis est delectabile videre, vel audire, q̃a lux oculorum lætificat aĩam Prou. 15. Sed verè mali qui ſunt lippi ẽt per uitia, & maximè per luxuriã, & alii imbecilles pctõres & hæretici lumen iſtud nõ diligũt imo ipſum odiũt, fugiunt atq; ſpernunt, quia qui malè agit, odit lucẽ. Io. 3. Viri. n. iniqui oderunt ſimplicẽ &c. Prou. 29. Quia re vera mali non diligũt lumen ſapiæ, gr̃æ perfectionis, & uirtutis. Vnde Iob 24. Ipſi fuerunt rebelles lumini. ¶Lumen est hoĩm à sõno excitatiuũ, formarũ, & ſpẽrum ſ speculis impreſſiuum. Lumẽ. n. per radios ſuos illud qđ est exterius per ſubam, in ſuperficie ſpeculi collocat per figurã. Sic ꝑdicator hoies à ſomno pctĩ excitat, & ſpes & formas bonorũ exẽplorũ vel documentorũ in ſuos imprimit auditores, ſi tñ sint ſpecula. i. viri, plani, iuſti, lucidi, & honeſti, formas ẽt rerum Paradiſi, vel rerũ inferni in eis collocat per imaginẽ & considerationẽ, q̃ tñ ſunt alibi quantũ ad rei veritatem. Vñ ad Cor. 13. Videmus nunc per ſpeculũ in ænigmate. ¶Quanto lux materiã inuenit purior̃, tanto effectũ ſuum in ipſa perficit perfectior̃. Si aũt materia sit fęculenta, & indiſpoſita, tunc effect' ſuũ remittit & laxat. Sic verè gr̃a Dei ſi inuenit hoiem purũ, & bñ ſibi diſpoſitũ per cõtritionẽ, tunc in ipſo intendit & augetur, & meritorũ & uirtutũ effectũ in eo introducit, & ecõuerſo, ſi fęculentus & indiſpoſitus fuerit p pctũ, tunc effectũ diuinæ gr̃æ nõ habebit. ¶Corpus luminosũ quanto plus de lumine recipit, tanto ipſum ad alia plus refundit, niſi forte materia recipiẽs groſſa fuerit, ſeu pinguis, q̃a tunc lumen receptũ nõ diſtribuit vt deberet, ſicut patet de ſpeculo groſſo, obſcuro & infecto. Sic verè quãto plus recipit de lumine diuinæ gr̃æ, vel diuinæ ſapiæ, & ẽt de lumine bonorũ tpaliũ, vel aliorũ beneficiorum, tãto verè perfectius & copioſius dẽt ipſum diffundere aliis, vel ꝑbere. Nã gr̃am receptã dẽt diffundere per bonã operationẽ, & boni exẽpli dationẽ, ſapiam per doctrinã & ꝑdicationẽ, bona tpalia per eleemoynarum largitionem, Dei beneficia p gratiarum actionem. Sed verè multi ſunt ita fęculenti per amorem terrenorum & auaritiam, ita pingues per carnalitatem & luxuriam, q̃ aliis lumen quod recipiunt à Deo, nõ refundunt, contra illud, Da altiſſimo datum eius. Eccl. 35.

De Radio. Cap. 41.

RAdius est luminoſus à corpore luminoſo defluxus, & est mobilis, agilis, ſphæricus & orbicularis qui de se tñ rectus est & perpendicularis, & hoc qñ inuenit materiã nullatenus reſiſtentem. Qñq; reflectitur, qñ. s. à corpore polito vel ſpeculari reiicitur. Qñq; ẽt frangit, qñ. s. inueniens corpus nõ oino perſpicuũ, obliquat in eo motũ ſuum, vt dicit auctor ſciæ perſpectiuæ. Sic bonus iudex dẽt esse luminoſus per ſapiam et diſcretionẽ, mobilis et agilis per diligentẽ iuſtitiæ executionẽ. Vñ 2. Paral. 19. Oia cũ diligẽtia facite timor Dei apud vos, non. n. hoĩs exerceetis officiũ. Orbicularis debet esse per diſcretã inquiſitionem, q̃a. s. circulariter per pſumptionẽ et cõiũcturas dẽt inquirere veritatẽ. Veruntñ ſp dẽt esse rectus pẽr iuſtitię ęquitatẽ. Sed verè qñ que frangitur et oliquatur, ſ. odio, præcio, vel fauore, per iniuſtitiæ toruitatẽ. Qñq; ẽt reflectit et reiicit per appellationis brigã et rixoſitatẽ. Et ſi diuerſimodè à rectitudine ſui iudicii cõpellit deuiare. Acceperũt munera, et puerũt iudiciũ 1. Re. 3. ¶Radius in nube cõcaua et humida diuerſas ꝓducit ſpẽs et dolores, ſicut patet in Iride ſm Ariſt. In lib. Meteororũ. Sic radius diuinæ gr̃æ et ſciæ qñ cõcipit et recipit in nube. i. in voluntate cõcaua p humilitatẽ, humida p pietatẽ, tunc colores. i. virtutes et perfectiones ſolet quam plurimas gñare. ¶Ex motu radiorũ ſupra corpus politũ, et eorũ coadunatione, cõculcatione, et cõfractione, qñq; aer propinquus ignitur, vt patet i cryſtallo vel berillo, q̃ radiis ſolis expoſitus, ſtupã incẽdit appoſitã, vt patet ad ſenſuum. Sic verè qñ radii ignei. i. pctõres iracundi inuicẽ vniunt et iunguñt, tunc q̃a alter alterũ conculcat per uerba et opera iniuriosa, aer vicinus. i. ſtatus vel patria in qua ſunt ſoletſæpe dẽtrui uel igniri, et per eorũ crudelitatẽ ſæpius diſpari, ſicut patet de malis principib. q̃ alter alterius terrã vaſtãt. Vel dic, q̃ vnio, cõiunctio et ſocietas radiorum. i. feruẽtiũ auarorũ, et eorũ multiplicatio in una patria, ignẽ rapinæ et excoriationis, crudelitatis, et exhæredationis causãt in aere circũſtãte. i. in ſuis pauperib. ſociis et vicinis. Vel dic q̃ coniunctio bonorum et ſocietas ignẽ ſp generat charitatis. vel dic contra diſcordes i una abbatia, vel eccleſia, quorum coniunctio et combinatio est cã inflammationis. i. deſtructionis totius cõitatis. Pſal. Flamma combuſſit pctõres.

De Vmbra. Cap. 42.

VMbra est caloris solis repressiua, sui splẽdoris declaratiua, subtilitatis inductiua, serpẽtũ amica, colubrorũ nutritiua, maturitatis fructuũ retardatiua, mœroris & humoris melancholici incutiua, insequentium ẽt fugitiua, & fugientium insequutiua, sole à nobis remoto. s. in mane & in sero, maioris quantitatis est ostensiua, & ipso nobis propinquo. s. in meridie, quantitatis suę est maximè perditiua. Hęc oia facit mundi prosperitas, quia calorem charitatis reprimit, causat. n. odiũ & rancorẽ inter mundanos, & splendorẽ veritatis occultat. Exemplum de illis qui occultãt & palliant falsos contractus. Sterilitatem virtutum inducit. Ego ste rilis, & transmigrata. Esa. 49. Serpentũ, i. circa terrena serpentiũ auarorũ est amica, colubrorũ. i. delicioforũ est nutritiua, qui umbras deliciarũ coluunt. vñ Iob 40. In vmbra manet, in secreto calami &c. Ista maturitatem morũ retardat, quia. s. facit hoiem insolentẽ, & mœrorẽ, tristitiã & timorẽ desperationẽ inducit. Timent. n. mundani prosperitatẽ pdere, & inferni mortẽ incurrere. Quia sonitus terroris in auribus impii. Iob. 15. Hæc fugientes & se contenentes insequitur, & eis vt ab eis diligatur se offert. Insequentes & eã amãtes fugit quia vix pñt eã apprehendere. Eccl. 11. Si sequutus eã iuxta votũ fueris, nõ apprehendes. Et qñ sol. s. Chrs est à nobis remotus per pctã nra, tunc verè umbra mundanę ꝓsperitatis vr magis magna. Pctores. n. ipsam multum reputant esse magnã, & hoc maximè apparet i uespere & mane qñ tps est obscurũ. i. qñ hõ est in obscuritate pctí. Vnde Hie. 6. Væ vobis, quia declinauit dies & factæ sunt longiores vmbrę vesperi. Sed verè qñ sol Chrs est ꝓpinquus hoi ꝓ gram, & ipsum illuminat per discretionẽ & sapiam, tunc verè vmbrã ꝓsperitatis mundi reputat nihil esse dicens Sap. 5. Transierunt oia velut vmbra. vel dic si uis oia de pctõ. Vmbra. n. pcti serpentib. i. pctõrib. est amabilis, & aliud vr esse q̃ sic, quia cũ sit amara, vr delectabilis Prou. 23. Ingrediẽ blandè nouissimè aũt mordebit ut coluber, ardorẽ charitatis refrigerat in viatorib. Mat. 24. Abundabit iniquitas & refrigescet charitas. Maturitatẽ vitæ & morum retardat, & timorem & horrorem infernalem procurat. Ps. Timor & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebræ &c. Sicut supra. Et sicut videmus ꝙ quanto sol est altior, sicut est i meridie, tãto vr vmbra rei cuiuslibet minor, sic uerè quãto hõ inobilitate & dignitate altius eleuatur, tanto vmbræ. i. culpæ, & defectus sui minores ab eo reputantur, sicut ad litterã videmus de diuitib. qui crimina sua quamuis magna, ſp reputãt esse parua, & apud Deum magis excusabilia. Vel etiam umbræ hmõi minores pro tanto dñr, quia tales minus q̃ alii de pctis suis curare vñr. Dicunt. n. illud Hiere. 2. Recessimus, vt nõ veniremus vltra da te, q. a sicut dr Prou. 18. Impius cum in profundum pctorum venerit, cõtemnit. Et sicut umbra rei maior apparet in vespere q̃ in meridie, sic verè cæteris paribus defectus & uitia maiora sunt reputãda in sene, q̃ in iuuene, & in hoie vespertino. i. maturo & graui, quàm in iuuene insolente & leui Hiere. 6. Factæ sunt umbræ lõgiores vesperi. Inse quẽtiũ ẽ fugitiua, &c. Expone sicut supra. ¶ Vmbra vr esse corpus, & tñ nõ est, sed corporis est similitudo vel figura. Corpus. n. se coaptat, & ꝑ eius motũ vel figurã mouet ſ̃r, vel quiescit. Sic hypocrita vr esse corpus. i. vir firmus, & bonus, & tñ non est, verunt̃ corporum. i. morum bonorũ similitudinem se fingit, & ꝑ motus eorum & opera per hypocrisim se disponit. Vel dic ꝙ adulator vel falsus amicus, (q. ꝑ motum & conditiones hoim se regulat & cõformat, q. a cũ stantib. stat cũ motis mouet, cum tristib. tristatur, cum lætis lætat) videt esse corpus verũ, & nõ est. i. uerus amicus & nõ est, imo falsus & fictus, q. a tñ habet apparentiã, nõ ueritatẽ: ideo de talib. dr. Io. 9. Alii dicebãt q. a hic est, alii aũt dicebant, non sed similis eius est. ¶ Vmbra aeris calorem tẽperat, & sic uiatores recreat & consolat. Mœrorẽ in melancholicis inducis ꝑ m Const. Sic pna calorẽ cupiditatis minuit, & viatores & hic uiuentes recreat & consolat, & ipsos ab itinere pcti retardat, & mœrorẽ cõtritionis i eis inducit. vñ Hie. 48. In umbra esebon steterunt de laflueo fugientes. ¶ Vmbra si hõ vertit faciem ad solem ipsum inse quitur, si dorsum vertit ad solem, tunc vmbra fine dubio fugit eũ. Per umbram in qua uiatores delectantur, & accepto itinere retardantur, intelligo mundi prosperitatem q̃ peccatores ipsos ab itinere Paradisi impedit & retardat. Dic ergo ꝙ si habueris faciẽ. i. uoluntatẽ ad solem. i. ad Deũ per charitatem, tunc umbra. i. mundi prosperitas te sequetur. s. Deus dabit tibi sufficienter de tpalib. ẽm exigentiam status, quia non affliget dñs fame aĩam iusti. Prou. 10. Si uertas tu uertas ei dorsum. i. si de eo nõ cures, ipsum q̃ cõtemnas & postponas per pctũ, & ad umbrã mundanę ꝓsperitatis faciem tuam vertas per desiderium & affectũ, tunc uertet & nunq̃ ipsam poterit ad libitum obtinere, quia sicut dicit Ro. 10. Quod quærebat Israel, non est assequutus. Et istam consulitur. Mat. 6. Primum quærite regnum Dei.

De Tenebris. Cap. 43.

TEnebra est lucis carentia, dicta à tenendo, quia & ligat oculos ne videant, luci. n. cõtrariat. Tenebra morẽ incurrit, colorũ pulchritudinẽ tollit, verecundiã rimit (q. a. hõ in tenebris nõ uerecundat cõmittentes & inhonesta) somnolentiã nutrit. Sic pctũ lucæ grã vacuat, & ei opponit, timorẽ desperationis inducit, colorem pulchritudinẽ honestæ conuersationis tollit, somnolentiã malę delectationis nutrit, inuerecundiã, obstinationẽ & cæcitatẽ parit, q. a pctã sua sodoma pdicauerunt &c. Assumẽt discretionis ligat, & tollit, quia. s. hõ qui est in tenebris nõ videt nec considerat illa quę pertinent ad Salutẽ. Prou. 4. Via impiorum tenebrosa, nesciunt vbi corruant.

De Motu. Cap. 44.

QVoniã tps est mensura motus, vr ꝙ positq̃ ultimo de primo mobili, s. de cœlo & eius proprietatibus dum est consequenter de proprietatib. ępis, atq; motu. Cum motu ergo primo aliqua sunt dicenda, & ad mores & utilitatẽ aĩarũ, in quantũ partes ingenii mei potuerint qualiter applicanda. Est igitur motus ẽm Arist. trãsitus de termino ad terminum trans iportat. Sunt igitur sex ipsius motus, videlicet gñatio, corruptio, alteratio, augmentum, diminutio, & ẽm locum mutatio. Gñatio. n. est motus de non ens ad ens. Corruptio de esse ad non ens. Alteratio de qualitate ad qualitatẽ. Augmentatio de minoritatẽ ad maiorem. Diminutio de maioritate ad minoritatẽ. Sed ẽm sensum mutatio est motus de termino quo ad terminũ ad quẽ. Et principio ad finalitatem. Per motũ in bono significatur diligo cõuersionem & mutationem ad bonũ. Cõuertis quidem motus de termino pcti, ad terminũ veritatis, quo ad mores vertitur & mouet, qui de malo in bonum uertit & mutat. Ps. Si dicebã, motus est pes me⁹, misericordia tua adiuuabat me. Dico ergo ꝙ ille q. mouet & ad bonũ tit, debet hñe sex spẽs ſpũalis motus, uidelicet gñationẽ virtutũ, corruptionẽ uitiorũ alterationẽ ꝓpriarũ passionũ cõditionũ, augmẽtũ meritorũ, diminutionẽ affectionũ calẽ mutationẽ bonorũ spaliũ & corpaliũ o patio nũ sunt sex alæ seraphin, q. b. s. ad cœlũ uolabãt de q. b. Sex alæ uni &c. quia. s. per istos sex motus sicut ꝑ scalã cœlũ ascendimus & uolamus. gñatio ergo uirtutis de non esse ad ens, quia. s. pctũ nihil est ẽm Aug. Dei proprię est q̃ eriã hoi dat esse, morale & uirtuosum ta illud 1. ad Cor. 15. Gra Dei sum id ꝙ sum. Corruptio uitiũ est motus de esse ad non ens, quia. s. qñ pctũ deficit culpæ existentia in nihilũ euanescit. Ps. Deficiant peccatores de terra, & iniqui, ita ut nõ sint & Prou. 12. Verte impios & non erunt supple impii. Alteratio conditionũ est motus de la conuersatione ad bonã conuersationem, de qua dicitur Facta est facies ultus eius altera. Augmentatio est motus de modica quãtitate ad maiorem, q. a. dicebat ꝙ isto motu mouere se merita acquireye & augere de uirtute in uirtutem ꝓcedere & trãsire Gen. 47. uit Israel i Aegypto, auctus q̃ est & multiplicatus est. minutio aũt cordialiũ affectuum est motus de ad minoritatem, q. a ꝓ cert o iustus debet deficere per temperantiã, & delicias carnales per abstinentias & uitias ẽt pales per eleemosynã diminuere, & omnia perfluitatem debet moderamine temperare. Genesis fæ sũt aq̃, & ceperũt minui. Mutatio uero localis peregrinationũ, necnon actuum & opationum

locum, q. s. ne necesse est mutare locũ, s. vi ãdo malas sortes, cæteraq; cẽdo laborũ pẽnalitates, necnõ quorũcunq; bonorum operũ motus & mobilitates. Ps. Terra mota est, et ceciderunt. Vel si vis dic torũ de pœnitẽtia q̃ facit & habet oia sex ꝓdicta. Vel possumus dicere ꝙ pctor mouet & alteratione bonarũ cõditionũ, augmẽto malorũ desideriorum, diminutione bonarũ affectionũ, locali mutatione malarũ occupationum. Ps. Turbati sũt & moti sunt sicut ebrius, & ois sapiẽtia eorũ deuorata est. ¶ Motus localis plures sunt spẽs, quia. s. est motus reuolubilis, circularis, rectus. Reuolubilis mutat locũ ẽm partes & nõ ẽm torũ, sicut patet in motu firmamenti, vel ẽt motu rotæ circa axem, quæ tota cõsiderata manet in eodẽ loco, partes tñ ipsius mutãt locum, quia. s. quod superius est, fit iterius, & qd dextrũ est, fit sinistrũ. Circularis est qui cotinuè mutat locũ, sicut patet de planetis circumeuntib. orbes suos. Rectus verò ẽt locũ mutat, inq̃nantũ. s. de termino ad terminũ se trasporat, nũc sursum, nunc deorsum, nunc ante, nunc retro, nũc dextrosum, nũc sinistrorsum se variat, & se mutant. Per istos tres motus possum denotare triplicẽ hoim gubernationẽ, & alteratione, ẽm q. inuenio motũ beatorum, motum mortalium viatorum, motũ iustorũ & perfectorũ. Est igitur quidã motus q̃ est reuolubilis & iste proculdubio significat vitã, statum & regimẽ beatorũ. Isti. n. nunquã ex toto mutãtur, quia. s. æternitate fulsulti, sp circa axẽ Deũ per beatã cõtẽplationẽ volutantur. Particulariter tñ quantũ ad aliquid locũ mutabũt, sicut quando cum. s. in resurrectione corpora reintrabunt, tunc. n. recedebit mutatio rotę. i. fortunæ, iuxta illud Ps. Deus me⁹ posuit illos ve rotã. Quia. s. illi qui in mundo fuerant depressi & inferiores, stent summi & superiores, & cõtra, qui in mũdo remanerant, summũ, tunc in inferno voluentur ad imũ, & q. in dextera prosperitatis fuerãt, ad sinistra aduersitatis, & q. in sinistra aduersitatis, ad dexterã æternę felicitatis trãsibũt. Hæc mutatio dextera excelsi. Itẽ est motus circularis, & significat motũ, fluxũ, laborẽ, vitã hoim mortaliũ viatorum. Vita. n. ista motus est circularis, quia. s. trãsit de nõ esse ad ens, & sp in circulo vitę hõ per decliuitatẽ defectuũ curritur & oẽ quod est in hoc vita per quãdã circulationẽ fluit, si patet de die, nocte, septimana, mẽse, & anno, quæ sp in se circumeunt. Eccle. 1. Lustrans vniuersa in circuitu pgit spiritus. Item motus rectꝰ est vita, status & opatio pfectorũ, q. a. s. in illa recte & sanctè mouentur ad bonum, & nunq̃ decliant ab iustitia, vel ad malũ. Eze. 1. Pedes eorũ pedes recti. Via. n. iustorũ iustitiæ sex hẽt partes, quia. s. iustus qñque mouetur iustum p cęlestium contemplationẽ, qñq; de orsum p quodem motus de termino pcti, ad terminũ veritatis, quo ad mores vertitur & mouẽt, qui de malo in bonum uertit & mutat. Ps. Si dicebã, motus est pes me⁹, misericordia tua adiuuabat me. Dico ergo ꝙ ille q. mouẽt & ad bonũ tit, debet hñe sex spẽs ſpũalis motus, uidelicet gñationẽ virtutũ, corruptionẽ uitiorũ alterationẽ ꝓpriarũ passionũ cõditionũ, augmẽtũ meritorũ, diminutionẽ affectionũ calẽ mutationẽ bonorũ spaliũ & corpaliũ o patio nũ sunt sex alæ seraphin, q. b. s. ad cœlũ uolabãt de q. b. Sex alæ uni &c. quia. s. per istos sex motus sicut ꝑ scalã cœlũ ascendimus & uolamus. gñatio ergo uirtutis de non esse ad ens, quia. s. pctũ nihil est ẽm Aug. Dei proprię est q̃ eriã hoi dat esse, morale & uirtuosum ta illud 1. ad Cor. 15. Gra Dei sum id ꝙ sum. Corruptio uitiũ est motus de esse ad non ens, quia. s. qñ pctũ deficit culpæ existentia in nihilũ euanescit. Ps. Deficiant peccatores de terra, & iniqui, ita ut nõ sint & Prou. 12. Verte impios & non erunt supple impii. Alteratio conditionũ est motus de la conuersatione ad bonã conuersationem, de qua dicitur Facta est facies ultus eius altera. Augmentatio est motus de modica quãtitate ad maiorem, q. a. dicebat ꝙ isto motu mouere se merita acquireye & augere de uirtute in uirtutem ꝓcedere & trãsire Gen. 47. uit Israel i Aegypto, auctus q̃ est & multiplicatus est. minutio aũt cordialiũ affectuum est motus de ad minoritatem, q. a ꝓ cert o iustus debet deficere per temperantiã, & delicias carnales per abstinentias & uitias ẽt pales per eleemosynã diminuere, & omnia perfluitatem debet moderamine temperare. Genesis fæ sũt aq̃, & ceperũt minui. Mutatio uero localis peregrinationũ, necnon actuum & opationum

quę malorum desiderium liq̃ factionẽ, & iræ, auaritiæ & luxuriæ inflãmationẽ accẽdit. 1. Mat. 13. Factus est motus magnus in ciuitate. ¶ Motus nõ cognoscit nec mẽsurat nisi ꝓ sparitũ loci, i quo est, q. a. s. ẽm ꝙ videm⁹ rẽ de termino ad terminũ ꝓtẽdit, ẽm hoc possum⁹ motũ ipsius cõrẽplari. Sic verè põt dici ꝙ motus interiorũ affectionũ nõ põt cognosci nisi ꝑ spatiũ et cõditionẽ exteriorũ rerũ et operationũ, q. a. s. p cõdõne opis cognoscit et mẽsurat motus aĩ seu cordis. ¶ Ois mot⁹ fit aut à natura, sicut lapis mouẽt deorsum, aut ꝓprietate, sicut adamas mouet ferrũ. aut violẽtia, sicut sagitta mouẽt ꝑ arcũ aut voluntate, sicut corp⁹ mouẽt ꝑ aĩm. Sic verè mot⁹ obedictiæ, et inclinatio ad bonũ, vel ẽt mot⁹ boni opis vr virtutis põt fieri in hoie multis modis. Quidã. n. mouẽt ad bonũ uaturaliꝛ, sicut sunt aliq̃ vel ab ipsa sua naturali cõplexiõe, vel à cęlestis influẽtiæ cõstellatione, vr extẽtationũ vr occasionum pctí carẽtia et abolitiõe, quasi naturaliꝛ mouẽt ad bonũ, & abominant vitiũ et pctm, quasi. n. naturaliꝛ volunt ad cẽtrũ. i. ad Deũ tẽdere, et ad ipm mẽtaliꝛ se mouẽt. Alii aũt sũt q. mouẽt ꝓprietate, & isti sũt illi quos adamas. i. Deus ꝓ spãlẽ inspiratione mouet et excitat atq; trahit, q. s. quadã occulta ꝓprietate diuinæ pdestinationis et gręad Deum trahunt, et moueant. Hie. 31. Attraxi te, miserans tui. Alii sunt q. mouẽt ad bonum violenter, et isti sunt illi quos Deus ꝓ fortes tribulationes, vel ꝓ latus ꝓ violẽtas correctiones ad bonũ cõpellit, et ad obediendũ & bñ operãdum mouet, violẽtat, et cogit. ad Heb. 5. Didicit ex his q̃ passus est obedictiã. Alii sunt q. mouẽt ad bonum ꝓpria voluntate, sicut sunt boni et iusti, q. ex libertate boni arbitrij, et cõtra naturales inclinationes mouẽt ad bonum et ad virtutẽ. vñ Iud. 12. Suade hebreã illã. i. aĩam, vt spõte cõsentiat habitare mecum. Istis igr quattuor modis mouet hõ ad faciẽdum bonum, et ad fugiẽdum malũ Pro. 30. Per tria mouet terra, et quartum &c. Vel ecõtra dic ꝙ hõ quattuor modis mouẽt ad malum. s. ex naturali cõplexione, et ex attractiua suggestione, vel ex malæ societatis adamantina attractione, ex fortis tribulationis timorosa impulsiõe, et ex voluntaria peruersæ mẽtis obstinatione. Quidã. n. ex propria cõplexione cui obediunt, ad malũ mouent. Quidã ꝓ malos socios et suggestores ad malum trahunt. Quidã forti tẽtatione vel tribulatione ad hoc impellunt. Quidã vero spõte et voluntariè ad malũ ferunt. Iob. 34. Qui quasi de industria recesserunt à Deo, et oẽs vias eius intelligere noluerunt.

¶ Motus naturalis & motus violentus differunt, q. a motus naturalis quãto plus, appropiuqua ad terminum, tanto magis mouetur, sicut patet de lapide descendente, qui quanto plus appropinquat ad terram tãto impetuosius cadere cõsueuit. Motus aũt violentus est ecõtrario, quia. s. quãto magis ap ꝓpinquat ad terrã, tãto remittit amplius suum actũ. Et inde fit ꝙ sagitta ita de lõge põt emitti, ꝙ i fine nihil posit ab ea penetrari. Et breuiter naturalis motus quãto à suo principio est remotior, tanto est fortior & intensior. Motus vero violentus quãto à suo principio est remotior, tãto est remissior & debilior. Per motũ naturalẽ ẽtelligo affectũ carnalẽ, nõ spiritualẽ, quo. s. hõ naturaliꝛ tẽdit ad malum, iuxta illud Ge. 6 Sensus & cogitatio hois prona sunt in malum ab adolescentia sua. Motus aũt innaturalis & violẽtus est ille mot⁹ quo qs ex conatu virtutis cõtra inclinatione naturæ mouẽt ad bonum, ita ꝙ ad hoc violentat seipsum. Matt. 11. Regnum cęlorum vim patiẽ, & violẽti rapiunt. illud. Quid igiẽ? Pro certo ẽstud est verum ꝙ motus iste naturalis. i. affectio carnalis & de cliuis inclinatio cordialis, quãto plus appropinquat ad terminum. i. ad finẽ intentum, & quãto plus vlterius procedit, & à suo principio & ortu elongatur & recedit, tanto magis intenditur, augmẽtatur & crescit. Econtra autẽ violẽtus & uirtuosus motus. i. affectus, ꝓfectus & affectus bonus in processu suo nõ intẽditur, sed potius remittitur & laxatur, & q̃to à suo originali principio seiungit, tãto ipsius violẽtia plus tardatur, ita ꝙ plerunq; accidit ꝙ illud qd i principio magnum fuerat, in nihillum terminat, sicut patet de multis q. in principio sunt feruentissimi, & tñ in fine sunt tæpidissimi, & q. etiã in principio optimè incipiunt, sed q̃to pꝛs appropinquãt ad terminũ morti, tãto magis deficiũt & decrescunt. Matt. 12. Facta sunt nouissima illius hois peiora priorib. ad Galat. 3. Sic stulti estis, vt cum spiritu cæperitis, carne cõsummemini. Vel dic ꝙ illi qui mo-

nenē à natura, sunt illi qui à parentib. suis hñt sufficiētē statū & gradū. q motus ꝓ certo vt cōiter perseuerat & crescit. Illi aūt q cōtra naturā suā violenter à fortuna mouenū, sūt illi q sine meritis vltra exigentiā status sui à dignitates & diuitias exaltanē, qa ꝓ certo tales in fine deficiunt, & in se vel in suis hæredib. cōtinuè decrescūt, sicut videm⁹ de multis, q in suo principio ꝓ fortunę violētia maximi sunt, q tandem vel in se vel in suis hæredib. nihil hñt. vñ Sene. in tragedia q̄ vocat troadē. Violēta imperia nemo diu continuat, moderata durāt. ¶Motus ergo est trā smutationis oīm inferiorum causatiuus, caloris & iflāmatiōis gñatiuus, tā aq̄ q̄ aeris subtiliatiuus, caloris naturalis cōfortatiuus, appetitus excitatiuus, medicinæ laxatiuæ ad mundificādum corp⁹ cooperatiuus. vñ d. Hippocr. Si uis helleboro ducere. i. laxare, move corp⁹. Si fuerit motus de cētro ad circunferentiā, est materiæ eleuatiuus extēsiuus, diffusiuus, & dilatatiuus. Si autē fuerit motus à circū ferentia uersus cētrū, erit materiæ aggregatiuus, in spissatiuus, & cōstrictiuus. Motus & agitatio pōt mihi significare quattuor. s. bonū laborē & occupationem, mundi pœnā & tribulationē, morū ai & suiipsius considerationē & discussionē, necnū oīm necessariorū discretionē & diligentē inuestigationē, qa ꝓ certo q libet talis motus tuā mutationē & cōuersionē inferiorū. i. pctōrū causat. calorē & inflāmationē cōtritionis gñat, laxationē confessionis ad iuuat, subtiliatioē & deputationē aeris conscię (q̄ fit ꝓ satisfactionē) ꝓcurat, calorē naturalē. i. charitatē & dilectionē confortat & appetitū bonorū desideriorum excitat. Oīs .n. talis mot⁹ q̄n trāsit de cētro ad circunferentiā. i. de corde ad ip̄m Deū ꝓ fidē & deuotionē, tunc ꝓcul dubio solet materiā. i. mentē ꝓ contēplationē eleuare, per dilectionē dilatare, ꝓ eleemosynā ad alios extēdere, & per cōpassionē effundere. Si uero motus mentis, à circunferentia. i. à Deo, ad centrū. i. ad cor per sui ipsius considerationem se deflectat, tunc pro certo materiā affectionū & cogitationum solet ꝓ humilitatē inspissare, per timorē costringere, & per suiipsius custodiā aggregare. Et sic patet q̄ motus laboris et bonæ operationis, motus doloris et tribulationis, motus cōsiderationis, et motus discretionis faciunt in homine multa bona. Psa. Terra mota est, etenim cœli distillauerunt.

De Tempore. Cap. 45.

1 TEmp⁹ est rerū mutabiliū mensura ſm Arist. Vel ꝓ vt d. Rab. Tps est dimensio rerū mutabiliū ſm tps. et morā. Tpe igitur quo nihil præciosius, nihil communius, nihil labilius, nihil imperceptibilius, nihil alterabilius, aut mutabilius. Tale tps est ꝓ priè uita nra, qa ꝓ certo ista est dimensio vł mensura rerū mutabiliū. et corruptibiliū. s. corporū humauorū et bonorū ēt terrenorū, q̄a. s. q̄ cqd tps vitæ ꝑsentis mensurat, natura corrūpit, alterat, aq; mutat Dan. 2. Mutat tpa et ætates trāsfert regna at q; cōstituit. Et ꝓ certo isto tpe nihil ꝑciosius, qa. s. nō est aliqua res in mundo, cui⁹ duæ partes non possint hri, excepto tpe, et ideo tps vitæ ꝑsentis benè dēt expendi, qa non pñ aliud recuperari. Tps. n. viræ ꝑsentis vnq̄ retrouertit, et illud quod semel hō trāsierit nequaq̄ amplius rehabeb. Iob. 16. Semitam per q̄ nō reuertar ambulo. Item isto tpe nihil labilius. Tps. n. vitæ ꝑsentis cōtinuè fluit, et nunq̄ permanet aut subsistit. Mensura. n. naturā sequit mensurati, et ió cum tps huius vitæ res mobiles et fluxibiles mensuret, necesse est ꝙ cum ipsis labaē. Cōtionē. s. tps uariaē, et labit de ꝓterito in ꝑs, de pūti in futurum, de die in noctem, et de noctem in diem. Vñ Gen. 8. Cunctis diebus terræ semētis et messis, frigus et æstus, æstas et hyems, uox et dies nō requiescent. Ista autem labilitas usq; ad iudicium durabit, q̄n deficiente oī motu tps etiam cessabit, et quicquid est, æternitatis legib. subiacebit. Apo. 10. Et iurauit Angelus qa tps nō erit amplius. Et bē vita nra, etiam tps quocunq; , vbi plus ꝓtendit et crescit magis deficit et decrescit. Sap. 5 Nos aūt vt nati sumus, cōtinuè desinimus esse. Item isto tempore nihil imperceptibil⁹, aut incertius. Tempus. n. per se non dinoscitur ſm Bedam, sed solum per humanos actus. Quod etiam de tpe vitæ præsentis propriè potest dici, cui⁹ fluxum et defluxum nullus videtur perpendere, nec ad ipsum attendere, & quod etiā ita incertum et mutabile est, ꝙ nullus est qui possit de habendo momento tpis certus esse. Eccl. 18. A mane vsq; ad vesperā immutabiliter sol, & occidit, & ꝓ circulos suos reuertit. Et ꝓ certo per detractionē caudā suā deuorat, pōt iste annus fidei ꝓ priè detrahi, notari, ꝓ eo q̄ fides in cauda. i. in fine. s. in patria, mordebit, uel cabit, & deficiet, & nō enigmaticè, sed intuitiuè intelleget ꝑ eius nostrę oīa cōtēplabit & agnoscet. Fides. n. est cognitio ex parte & enigmate, quæ tūc deficiet q̄n apparebit veritas 13. ad Cor. 13. Cū venerit qd ꝓfectū est euacuabitur ex parte est. ¶ Annus solaris quattuor hēt tpa. s. ver, æstatē, autūnū, & hyemē. Et istis quattuor tpib. facit sol duo solstitia & duo æquinoctia, qa. s. sol nū quā ad nos nisi valde modi cē se hēt æqualiter, q̄nimo q̄n̄q; facit solstitiū æstiuale. q̄n. s. summe nobis appropinquat, q̄n̄q; solstitiū hyemale, q̄n sum me à nobis distat. Et dī solstitiū quasi solis statio, qa. s. tūc statē a suo ꝓcessu vł. Q̄n̄q; tū facit æquinoctiū autūnale. Istud uel verū ꝙ in solstitio ꝙttuali dies sunt noctib. in triplo cōiter longiores, s. circa festū beati. Ioānis. In solstitio ve hyemali. s. circa natiuitatē dñi ecōuerso noctes sunt dierū logiores in triplo. In duob. aūt æquinoctijs dies noctib. sunt æquales. Ista pñt exponi ad tps durationis humanæ, q̄ pro certo quattuor pōt habere partes, s. duas in ista vita, & duas in alia. Io vita. n. ista hēt ver iuuentutis, & autūnū senectutis. In alia vero hēt hyemē purgatorij vel inferni, & æstatē paradisi. Quid igit? ꝓ certo sol iustitiæ Xp̄s in istis quattuor tpib. & punctis solet ad nos diuersimodē se habere, & diē ꝓsperitatis noctemq; aduersitatis efficere & cāre. In vita. n. ꝑsenti, sin vere iuuentutis, & autūno senectutis nos videmur habere æquinoctiū. i. æquales dies & noctes, qa mō dies ꝓsperitatis & noctes aduersitatis vñr, æquales, q̄a. s. vix est dare aliquā ꝓsperitatē, q̄n, si bene considereē, tm̄ habeat de miseria, sicut de lętitia. Nec ēt ecōuerso est dare aliquam tribulationē, q̄n oībus cōsideratis tm̄ habeat de cōsolatione, sicut de desolatione. ps. Secm̄ multitudinē dolorū meorū in corde meo, cōsolationes tuæ lætificauerūt aīam meā. Sicut hæc oīa benè vł deducere. Seneca. i lib. de remedijs fortunorū. In vita vero futura est ecōuerso, ibi. n. est solstitium, nō æquoctiū, dierū & noctiū diuersitas, nō æqualitas, qa ꝓ certo in hyeme inferni noctes tribulationū in infinitū supēr dies ꝑeritarū consolationū, quia. s. momentaneū est qd̄ delectat, sempiternum aūt qd̄ cruciat. In ætate aūt paradisi dies ecōuerso cōsolationis excellit noctē mūdani grauaminis, q̄ ꝑesset, qa sicut dī ad Ro. 8. Nō sunt cōdignæ passiones huius tps ad æternā gloriā, q̄ reuelabit̄ in nobis. ¶ Quattuor sunt tpa anni, s. ver, æstas, autumnus, & hyems. In istis quattuor tpibus, quattuor ieiunia solennia sunt ab ecclesia instituta. Sic uere loquēdo moraliter, possum dicere ꝙ annus humanæ vitæ quattuor habet partes, s. ver adolescentiæ, æstatē seu fauorem iuuētutis, autumnū senectutis, hyemen senij ueldecrepitæ Etatis. Cu igit̄ ista quatuor tpa & istæ quatuor ætates in quatuor vitijs abundare videanē, s. adolescentia in ignorantia, iuuentus in luxuria, senectus in auaritia, senium uero in pigritia, hinc est ꝙ quatuor ieiunia facere debemus, uel per uirtutū diligentiā, in istis quatuor tpib. à dictis quatuor vitijs ieiunemus, qui. s. in adolescentia debemus ieiunare à nimia ꝙliditate, in iuuentute à carnalitate, in senectute à cuditate, & in senio à pigritia & tepiditate Iohannis. i. Sanctificate ieiunium Et ibidē. 2. c. Conuertimini in ieiunio & fletu, & planctu &c. ¶ Bissextus seu annus bissextilis resultat ex sex horis, quæ quolibet anno remanent in cōputatione de causa solis. Sol. n. 365. dieb. & sex horis facit reuolutionē suā in Zodiaco, quæ q̄dē reuolutio annus vocatur. Istæ aūt sex horæ quolibet anno non computant̄, sed in quarto de sex horis quater ductis, vnus dies efficitur, & ille dies sup̄ alioꝝ numerū cōputatur. bissextus iste pōt mihi significare gloriā Paradisi, quæ. s. non omni anno, sed in quarto. i. in quarta ætate, in fine senij. s. in morte perficit & completur, tunc. n. horæ. i. merita & bona opera q̄ in mūdo illo sine remuneratione fuerant prætermissa, computantur, & de ipsis dies æternæ claritatis & gloriæ resultat & cōpletur. Pſ. Hæc est dies quam fecit dominus. ¶ Annus lunaris est reuolutio duodecim lunationum, & differt ab anno solari. s. annus solaris maior est lunari de 11. de diebus. Sic uere annus lunaris. s. gratiæ, nō est ita magnus aut ꝑfectus, sicut solaris. i. gloriæ lunaris tenebrositas, & eclipsabilis debilitas. ¶ Annus lunaris q̄n̄q; dī cursus lunæ de puncto ad punctū Zodiaci, quod fit 27. dieb. & sex horis ſm quo sdā, & q̄n̄q; dī cursus lunæ pe pūcto cōbinationis & cōiūctionis vnius ad vnū pūctū cōiunctionis alterius, qd̄ 27. dieb. fit & sex horis cū numero supradicto, & sic talis annus vel talis lunatio cōtinet 29. dies cū dimidio. Luna. n. cōiuncta soli & sibi supposita, renouationē acquirit. Quanto ēt plus ab ista cōiunctione elongatur, tāto amplius antiquationē incurrit. Q̄n verò luna ad solis cōiunctione reuertit, ipsum in loco vbi ipsum dimiserat, nō reinuenit, pro eo q̄ interim in suo casu ꝓcessit, & ió ꝓ duos dies & sex horas ipsum sequit̄ antequā sibi pūctaliter iterū cōiungatur. Per lunā pōt intelligi aīa, p solē verò intelligitur Chr̄s, quia pro certo q̄n luna sol. i. aīa Chr̄o per charitatē cōiungit̄, tunc in virtutib. innouat̄. Si aūt ꝑ pctm̄ ab eo ꝙparatur, tunc pro certo in vitijs antiquat̄, verū, quia q̄n̄q; contingit ꝙ ista luna. s. aīa ad ipsum solē iustitiæ Chr̄m ꝓ pniam vult redire, ipsum ꝓ certo in eodem puncto in quo eum dimiserat, non dī inuenire, quia. s. remotior est Chr̄s à peccatore pœnitentiæ, q̄ à iusto semper cum eo permanente. Ideo necesse est ꝙ ista luna. i. aīa q̄ ab ipso per peccatum recesserat, ipsum cum difficultate & pniæ sequatur, ad hoc ꝙ ipsius gratiam acquirat, & ꝙ eius charitatiuum cōiugium iterum inueniat & attingat, ad Philip. 3. Sequor autem si quomodo comprehendam.

De Verè. Cap. 47.

VEr est principiū anni, cuius principiū est q̄n sol in prima parte arietis consistit, & q̄n per tria signa. s. arietē, taurum, & gemini perambulai & discurrit, ſm Constan. Est ergo tps vernale calidū & humidū, & humanæ naturę valde congruum & amicū, in quo. s. sanguis multiplicaē, & humores qui frigore hyemali cōstricti fuerant diſsoluunē, & exterius emittunē, & i flores, fructus & folia cōuertunē, ita ꝙ tota terræ superficies renouat. calor. n. est cā affectiua humiditas verò est cā materialis oīm florū & fructū, foliorū. ēt & ramorū. Per istud tps possum intelligere tps pniæ, q̄d̄ ꝓ certo tunc incipit, q̄n sol iustitiæ Chr̄s per tria signa. i. per tres ipsius pniæ partes. s. contritionem, cōfessionē & satisfactionem; appropinquat, & transit. In isto. n. tpe abundat calor dilectionis, q̄ est cā efficiens oīum bonorum, & humiditas ēt gr̄æ & deuotionis, quæ. s. est cā materialis ipsorum, & ió humores affectionum, quæ in corde per frigus peccatorum fuerant congelatæ & cōstipatæ, & in isto tpe incipiūt per contritionem dissolui, per confessionem emitti, & per satisfactionem in fructus bonæ operationis, flores honestę conuersationis, & folia sanæ loquutionis conuerti, & sit tota terra. i. tota aia vel cōscia incipit in virtutib. reuocari. Pſ. Emitte spūm tuum, & creabunē, & renouabis faciem terrę. ¶ Sicut dicit Martianus, Serenitas vernalis dī risus Iouis, est .n. tps amenum, & iocundum, in quo. s. oīa florent & rident. Veruntū istud tps q̄n in suis qualitatib. distemperatur, valde est periculosum & magnarum ægritudinum causatiuū. Vñ ēt dñt medici. Si ver fuerit nimis humidum & frigidū, dum tñ præcessit hyems sicca, febres calidæ & acutæ in ęstate generantur. Et vt ait Galenus, quia tanta fit in humido verè superfluitatū gñatio, vt in ætate consumi non possit, ea propter eisdem putrescentib. in febres putridas cōmutanē. Tēpus veris significat mūdi prosperitatē, q̄ pro certo risus Iouis pōt dici, quia. s. oīa solent succedere & redire, ex quibus pōt aius delectari, sed pro certo istud tps est q̄n̄q; dittempératum, & per adiuncta vitia deprauatum. Fit. n. q̄nque quòd hyemis pcti cū siccitate indeuotionis præcedit, & ꝙ ver, ꝓsperitatis cum humiditate bonorum terrenorū succedit, & ꝙ ibi superfluitas malarum affectionum generatur, introducitur, & accedit, quę quia à calore charitatis non consumūtur, necesse est ꝙ diuersimodē putrefiant, & ꝙ febres diuersorum criminum inducātur, à quib. mors & damnatio subsequunt̄. eicut. n. ſm eūdem Galenum, si ver frigidū & siccū fuerit, & ꝑesserit hyems australis & pluuiosa & serena, gra uidæ mulieres in anno illo patiuntur/faciliter abortsum, sic verè quotiens vernalem mundi prosperitatem comittatur frigiditas indeuotionis, & siccitas incōpassionis, proculdubio necesse est ꝙ mulieres. i. infirmæ mētes abortsum diuersorū pctōrū sustineāt, & ꝙ fętus bonorū operum in ipsis mortificentur & pereant. ¶ Tempus veris est tps quo cūcta aialia ad albidinem stimulantur, quo aues garrire, volare & lude-

re delectantur, quo terræ nascentia abundantius producuntur, & quo tota terræ superficies herbis & florib. venustat. Istud tñ aduertendum est q̃ aquæ ꝯpis vernalis nõ sunt sanæ ad bibendũ, quia. s.à vaporib. tũc resolutis ingrossant & gaẽt & ranis & vermib. tunc semen eijcientib. defendat. Talis est mũdana ꝓsperitas. Ista est. n. tps veris. i. serenũ placidum & amenum, sui. s. dilectionib. & amicis, in quo s. abũdat motus libidinis & luxuriæ, garritus verborum & inanis lætitię, fructus & flores diuitiarum & terrenæ opulentiæ, aquę nõ sanæ mundanæ sapientiæ. Aquæ. s. scientiarum mundialiũ. s. scĩæ fraudum & malitiarum secularum, qui. s. in verè mũdanæ prosperitatis abundant, sunt potantib. & acquirẽtib. venenosæ. ranæ. n. i. loquaces aduocati, ibi proijciũt fæces cautelarum suarum, & semina malarum opinionum suarum, q̃ reddunt ipsas nõ sanas sed potius ipsi aĩæ periculosas & vanas. 4. Reg. 2. Aquæ pessimæ sunt, & terræ ĥteriles. Vel dic, q̃ ver est tps iuuentutis, & principium anni vitæ, in quo pro certo abundant flores curiositatis, garritus vanæ iocunditatis, & stimuli libidinosæ carnalitatis. Aquæ aũt istius veris significant iuuentutis varias & fluxibiles affectiones, quę, ꝓ certo nõ sunt sanę, nec ueiles, nec honestę, quia. ĥ ista ꝓ vapores terrestres. i. ꝓ ista terrena bona, per auaritiam ingrossant, & rana. i. saltatricæ ꝓsumptione ꝓ superbiam extolluntur, & semine vermium. i. inficiente luxuria maculant. Iõ de infectione talium aquarum. i. talium fluxibiliũ affectionum & cogitationum pót dici illud Esa. 13. Aquæ dibon replętæ sunt sanguine. Vel dic q̃ ver qd̃ est principium anni, signat vitam p̃ sentem, q̃ ad litteram non est nisi principiũ durationis humanæ. Aquę istius temporis signant mundi prosperitatem, & generaliter bona mundi. s. diuitias, delicias, scias & eminentias temporales, quæ. s. aquę dñr, ꝓ eo q̃ fluxu & instabilitate continua deficiunt & mutant. Ista igitur aquę ꝓ eo q̃ secum hñt vapores terrestres. i. terrestreitatem auaritię, semen & humorem luxuriæ, & ranas garrulitatis & iactantię, animæ non sunt sanæ sed potius detestabiles & nociuæ. Ps. Conuertit aquas eorum in sanguinem.

De. Aestate. Cap. 48.

ESTas est illud tps in quo nobis sol appropinquat in summo, & in quo sol est in sua summa eleuatione quantum ad nos, s. quamdiu per triæ signa. s. ꝓ cancrum, leonẽ, & virginem discurrit. Et quia in isto tpe sol nobis amplius se ꝓsentat, & magis ad nostrum hemisphęrium appropinquat, iõ maiorem calorẽ in nrõ habitabili imprimit atq; causat, & dies longiores efficit. Et cum raras nubes & minores vmbras cęteris temporib. habeat, maiori claritate aerem illuminat, & illustrat. Et q̃ is tps sit calidissimum, de nocte rũ orem influit & ministrat. Tps autem istud aues ad cantandũ inuitat, & fructus q̃ in alijs seminati temporib. fuerãt cultorib. restituit & restaurat. Per tps ęstatis põt intelligi tempus glorię Paradisi, & status & felicitas beatorum. Istud est. n. illud tps in quo sol iustitiæ Chrs hoib. s. beatis ꝑsonaliter appropinquat, & id quo ipsis vsq; ad gradũ vltimũ se ꝑsentat & in quo cum ipsis per tria signa. i. per tres dores animę q̃ sunt visio, fruitio, & tentio personaliter peragrat atq; pausat. Est ergo ibi calor charitatis feruentissimus, splendor veritatis lympidissimus, ros deuotiõis suauissimus, fructus fruitionis abundantissimus, dies durationis longissimus & æternissimus, cantus laudis & gratiarũ actionis modulatissimus. Ista. n. oĩa facit ibi solis propinquitas. i. ꝑsentia & intuitiua visio ipsius Chrĩ, q̃. s. nubes & umbras oĩs ignorantiæ fugat, splendorẽ veræ cognitionis causat, corda per charitatem inflãmat & fructus ꝑmiorum qui in vita ista seminati fuerãt ipsis agricolis beatis recolligit, retribuit, & ministrat. Prou. 6. Parat in ęstate cibum. Vel dic, q̃ ęstas in qua sol nostris capitib. opponitur, & in qua terra à suis superfluis humoribus siccat, & in tñ ꝯ ruinis & fissuris aperitur, pót intelligi dies iudicij, in quo. s. sol iustitię nobis ꝑsonaliter ꝓsentabit, & ipsis impijs taliter opponetur, q̃ humor suę voluptatis penitus per ipsum siccabitur, & secretum suę voluntatis aperiet penitus & findet, in quantum. s. vitiorum suorum fœces ab oĩb. cognoscentur. Mat. 16. Nihil occultum quod non reuelabitur. Ps. Aperta est terra & deglutiuit dathã. In ista ergo ęstate diei iudicij per tria signa transibit iste sol. s. per signũ cancri, retrocedẽdo à solita malorum dissimulatione & ꝓmotione, q. a. s. cancer est piscis q̃ ambulat retrograde. Itẽ ꝑ signũ leonis, ipsos malos puniendo & seuerter. rãdo, q. s. leo est aĩal valde crudele. Itẽ ꝑ signum virg. nos benigniter alliciẽdo, & castẽ ẽt diligendo. Eccl. 4. tripliciter exures. In ista ergo die sol iste Chrs ꝓ rigor. tię, oĩa inflãmabit. Ps. Ignis ante ipsum ꝓcedet, et exurit. bit in circuitu inimicos eius. Itẽ oĩm secretæ cogitat. clarè illuminabit & declarabit. 1. ad Cor. 4. illuminab. scõdita tenebrarũ, et manifesta eruntabscõdita cõtã. vnicuiq; fructũ. i. ꝑmiũ suorum laborũ et operũ dispo. 1. ad Cor. 3. Vnusquisq; ꝓpriã mercedẽ accipiet ẽm fm. rẽ. Vel dic q̃ ęstas est tps pnię in quo sol iustitiæ, Chrs ho. appropinquat, et ꝓ tria signa. i. ꝓ tres pnię partes. fi. cõfessionẽ, et satisfactionẽ ipsos visitat et frequẽ. cês illud Eccl. 25. In trib. bñplacitum est spũ meo. igit. s. pnia dẽt cor inflãmare, ꝑ contritionẽ, oĩa illum. et declarare ꝑ cõfessionẽ, et oĩs humores superfluos voluptatẽ siccare ꝑ satisfactionẽ, et fructus virtutũ gerẽ ꝑ meritorũ acqsitionẽ. Et sicut in ęstate pori aperti humores ꝑ sudorẽ emittunt, et paludes et lacus siccãt verè in pnia dẽt esse (vt dictũ est) apertio cõfessionis, laboris et satisfactionis, et cõsumptio carnalis insti. et affectionis. Et sic in ista ęstate pnię recolligi digię. rit seges Eucharistiæ, et sacrãlis refectionis. Ge. 3. in. vultus tui viscueris pane tuo. ¶ Aestas est tps cõplexionis lericæ, q. a. s. in caliditate et siccitate abũdat, et iõ aest. mat, poros corporũ aperit humores cõsumit, corpus. litat et eneruat, cholerã acuit, et febres gñat et augmẽt. fructũ re collectionẽ efficit, et agricolos ꝑmiat atq; in. Et in isto ẽ tpe, sol tria signa pambulat, s. cãcru, virgo. leonẽ. Talis ætas vt esse ꝓsperitas mundana, vbi. s. fruct. norum terrenorum abundãt, q. a. ꝓ certo in isto tpe abũ. re solet ardor et calor auaritiæ, gñari febris et putredo. uxuriæ, augmentari cholera et furor iracundiæ, aperi. rus sensuum per vagabilitatẽ insolentiæ, et totũ corp. tẽtiarũ, aĩæ eneruari, ꝑ debilitatẽ mẽtalis inconstãtię, ꝑculdubio sicut ad sensum patet, illi q̃ in hoc mundo p. ritate fruunt, maior iracundia et superbia, auaritia. ria, insolentia et inconstantia pelluntur. Et iõ in isto tpe. se tria signa. i. tria principalia vitia. s. cancer. i. retrogra. mentalis obstinationis. Leo. i. crudelitas superbiæ. virgo. nis. Virgo, i. sterilitas oĩs moralis opulẽtiæ et ꝓpalis. fication is, q. a. s. tales vt cõiter sunt in malitijs obstinat. perbijs elati, et bonorum fructuum copijs denudati. Ois mala occasionaliter facit prosperitas, et ab ipsa pecto. vitium et iniquitas. vnde Sen. epistola 36. Res est inquies licitas, quia alios in superbiam, alios in luxuriam. hos inflat, hos mollit, et totos dissoluit.

De Autumno. Cap. 49.

AUtumnus dr̃ ab augendo, eo q̃ illo tpe fruges. dãt in horreis, et augent. Oĩs. n. labore anni. recolligunt, et in horreis et repositorijs aggregant. go. tps solet hoies ad laborãdũ ꝑ cõgregatione. et ficcitate sua frondes et folia mortificare, et. cere, et vim gñatiuã quasi in reb. oĩb. amputare. hẽt, signa. i. libra, i. corpium, et Sagittarij, q. a. tumnus. Scd̃m medicos, istud tps cæteris. .s. tps est mutabile, nunc calidum, nunc frigidum, pora faciliter lædunt, et in ipsis quartana et aliæ. gritudines gñant. Frigiditate. n. istius tpis pori. calidæ fumositates q̃ exire debuerãt, i corpore. qb. cum à virtute expelli nequeãt, morbi pessimi. biles inducunt, Ista oĩa pñt applicari ad. statũ. mar, poros corporũ aperit humores cõsumit, corpus. danæ ꝓ peritatis gradum. Istud. n. est unum tps. gendo, quia. s. in isto oĩs fructus diuitiarum apud. tes recolliguntur, et ꝓ ipsis recolligendis, et. ipsis agricolæ. i. diuites multis laborib. exponunt. nes et fraudes suis bonis et fructib. denudantur. dos dimittũt hoies uestimẽta tollẽtes. Istud est. periculosum, et sanitati ipsi⁹ nociũ atq; tiferę qualitates, s. frigiditas indeuotionis, et

positionis. Et quod plus est ibi abundat mirabilitas incõstantiæ, & imperfectionis, q. a. s. ibi est autumnalis calor auaritię, & ambitionis, q̃ poros seu sum ad delectabilia aperit, & fri gus indeuotionis iuducit qd̃ cordis amorẽ, & dilatationem retrahit, & restringit, & sic fumositates malarũ affectionũ & cogitationum nõ digeruntur, nec consumuntur, nec per cõ fessionẽ expelluntur, sed in corde interius per obstinationẽ retinentur, & ibi per malos cõsensus putrescunt, & in mor bos diuersorũ peccatorũ mortaliũ cõmutant. Soph. 3. Diluculo surgentes corruperũt oĩs cogitationes suas. Quid vi. 1. ad Cor. 3. Vnusquisq; ꝓpriã mercedẽ accipiet ẽm fm. rẽ. Vel dic q̃ ęstas est tps pnię in quo sol iustitiæ, Chrs ho. appropinquat, et ꝓ tria signa. i. ꝓ tres pnię partes. fi. cõfessionẽ, et satisfactionẽ ipsos visitat et frequẽ. cês illud Eccl. 25. In trib. bñplacitum est spũ meo. igit. s. pnia dẽt cor inflãmare, ꝑ contritionẽ, oĩa illum. et declarare ꝑ cõfessionẽ, et oĩs humores superfluos voluptatẽ siccare ꝑ satisfactionẽ, et fructus virtutũ gerẽ ꝑ meritorũ acqsitionẽ. Et sicut in ęstate pori aperti humores ꝑ sudorẽ emittunt, et paludes et lacus siccãt verè in pnia dẽt esse (vt dictũ est) apertio cõfessionis, laboris et satisfactionis, et cõsumptio carnalis. et affectionis. Et sic in ista ęstate pnię recolligi digię. rit seges Eucharistiæ, et sacrãlis refectionis. Ge. 3. in. vultus tui viscueris pane tuo. ¶ Aestas est tps cõplexionis lericæ, q. a. s. in caliditate et siccitate abũdat, et iõ aest. mat, poros corporũ aperit humores cõsumit, corpus. litat et eneruat, cholerã acuit, et febres gñat et augmẽt. fructũ re collectionẽ efficit, et agricolos ꝑmiat atq; in. Et in isto ẽ tpe, sol tria signa pambulat, s. cãcru, virgo. leonẽ. Talis ætas vt esse ꝓsperitas mundana, vbi. s. fruct. norum terrenorum abundãt, q. a. ꝓ certo in isto tpe abũ. re solet ardor et calor auaritiæ, gñari febris et putredo. uxuriæ, augmentari cholera et furor iracundiæ, aperi. rus sensuum per vagabilitatẽ insolentiæ, et totũ corp. tẽtiarũ, aĩæ eneruari, ꝑ debilitatẽ mẽtalis inconstãtię, ꝑculdubio sicut ad sensum patet, illi q̃ in hoc mundo p. ritate fruunt, maior iracundia et superbia, auaritia. ria, insolentia et inconstantia pelluntur. Et iõ in isto tpe. se tria signa. i. tria principalia vitia. s. cancer. i. retrogra. mentalis obstinationis. Leo. i. crudelitas superbiæ. virgo. nis. Virgo, i. sterilitas oĩs moralis opulẽtiæ et ꝓpalis. fication is, q. a. s. tales vt cõiter sunt in malitijs obstinat. perbijs elati, et bonorum fructuum copijs denudati. Ois mala occasionaliter facit prosperitas, et ab ipsa pecto. vitium et iniquitas. vnde Sen. epistola 36. Res est inquies licitas, quia alios in superbiam, alios in luxuriam. hos inflat, hos mollit, et totos dissoluit.

De Hyeme. Cap. 50.

HYems ẽm Isid dr̃ eundo, eo q̃ tunc sol in breuiori circulo solet circuire, & ire, & iõ dies breues, & noctes longas solam facere, & causare. Et est hyems tps frigidum, & humidum, phlegmatis gñatiuũ, glaciei, niuis, nebulæ, & pluuiæ ꝓductiuũ, lutiq;, & immunditiæ, & præ alijs tpibus con trariuũ. Et ꝓ magnã solis distantiã, cõstrictionis, & frigoris efficiuũ, & oium rerũ mortificatiuum, & pulchritudinis precedentis ætatis ad nihilũ reductiuũ. Cõtinet aũt istud tps sua signa. i. capricornũ, aquariũ, & pisces, in qb. s. sol in isto tpe peragrat, pambulat & circũdat. Per istud tps pót intelligi vita pñs, q̃ ꝓ certo multis malis conditionib. est repleta. Quia. n. sol iustitiæ. Chrs à nobis principaliter elongatur iõ mali vita nra multis in fortunijs prægrauatur. In ista. n. hyemali vita nra multis in fortunijs prægrauatur. In ista. n. hyemali vita nra multis in fortunijs prægrauatur. In ista. n. hyem

De Menſe. Cap. 51.

MEnſis ſm Iſid. dr̃ à mena græcè, quod eſt luna latinè, eo. ſ. q̃ antiquitus menſes ſm lunam computari ſolebant. Menſis. n. ſm Aegyptios & apud iudæos illud tpis ſpacium dicebatur, quo luna de puncto ad punctum zodiaci voluebatur. Sed quia de hoc ſupra tactum eſt in capitulo de anno, loquẽdum eſt de menſe ſm q̃ vſualiter accipitur, & ſm q̃ menſis apud nos diuerſimodè noſcatur. Sciendum igitur q̃ in anno ſunt duodecim mẽſes, in quorum ſex ſol habet ad nos appropinquare, & accedere. ſ. p ſex ſigna zodiaci aſcendendo, & in alijs ſex habet à nobis ſe elongare, & recedere à ſeptentrione in meridiem deſcendendo. Eſt igitur primus menſis Ianuarius, dictus à Deo Iano, cui ſm gentiles extitit dedicat', vel dict' à ianua, eo q̃ anni ianua ſit & ingreſſus. Et eſt iſte menſis in quo pp frigiditatẽ hõ nihil põt operari vel facere, & in quo pp repercuſſionẽ caloris ad interiora, fortior eſt appetitus & ideò plus oportet comedere, & bibere. Et iõ iſte menſis, vt hõ bifrons, depingitur, & uno ore comedens, & altero bibens & ſp ad menſam ſedens vr̃. Et in iſto menſe, ſol per ſignum Capricorni in mẽſis principio, & p ſignum Aquarij in fine, peragrat & mouetur. Generaliter, p menſes, qui dr̃ à mene quod eſt defectus, vel quod eſt luna, poſſũt intelligi qñq; vitia, qñq; uirtutes cõditionis humanę, quæ. ſ. à defectu dicuntur, eo quod humana conditio naturaliter deficit & mutatur. Et ideo generaliter applicando mẽſes nunc ad uitia, nunc ad uirtutes, poſſumus dicere, q̃ p ianuarium põt intelligi cõditio guloſorum, quia. ſ. gula dicta eſt à Deo Iano. i. à carne, vel à uentre, de quo guloſi faciunt Deum ſuum. ad Phil. 3. Quorum Deus uenter eſt. Dicuntur ẽt à ianua, q̃a pro certo gula eſt ianua & origo aliorum menſium .i. oĩum uitiorum & defectuũ. Et iõ tales cum duplici facie pinguntur, in quantũ. ſ. facies ſuæ intẽtionis ad duo præcipuè. ſ. ad gulam primum, deinde ad luxuriam ordinatur. Ezec. 41. Duas facies habebat Cherub. Et bñ iſti ſemper cogitant qũo ad menſam ſedeãt, & qũo cõtinuè comedãt, & bibant, quapp per Capricornum & Aquerium ſolẽt trãſire, in quantũ tales præ cæteris peccatoribus ad Capricornum, i. ad fœtorem luxuriæ, & ad Aquarium. i. ad fluxibilitatẽ incõſtantiæ, ſolẽt accedere, & uenire. Ideo de gula dicit Bern. in ſermone. Semper ſaturitati iũcta eſt luxuria. Vicina ,n. ſunt ſibi uenter & genitalia, & pro ordine membrorũ, ordo ſequitur uitiorum. Ideò de iſto menſe guloſitatis põt dici illud Num. 11. Carnes comedens vſq; ad menſem dierũ, donec exeat per nares veſtras, & uertatur uobis in nauſeã. Vel dic q̃ iſte menſis ſignificat proditores, qui. ſ. duas habẽt facies. i, duas intentiones, quia. ſ. unum prætẽdunt in una parte, & aliud in alia, unum ante, aliud retro. &c. Eze. 1. In quatuor partes eũtes ibat. Idẽ dic de falſis amicis, & idem de detractoribus & adulatoribus, qui, ſ. in abſentia detrahunt, & in præſentia blandiuntur. Vel accipiendo in bono, dico q̃ ianuarius ſignificat hoĩes ſtudioſos, qui. ſ. in menſa ſcripturæ ſemper ſedent, & duas facies. i. duplicem intellectum. ſ. hiſtorialem & myſticum ibi hẽnt, & ab vtraque parte cibos doctrinæ capiunt, quibus ſe ſatiant atque replent, & iõ duo ſigna. i. duas virtutes ſolent hñe. ſ. Capricornum humilitatis & pœnitentiæ, (quia. ſ. caper eſt animal humile, & hirſutũ) & Aquarium. i. profluuium doctrinæ & ſapientiæ. Et ſic iſte eſt primus inter menſes, quia. ſ. fideles ſapientia, & ſcientia, & prudentia ſunt inter uirtutes prima, & originalia principia. Exo. 12. Menſis iſte principium menſium erit vobis. ¶ Februarius eſt menſis ſecundus, dictus à februo. i. Plutone Deo inferorum, cui ipſum error gentilium antiquitus cõſecrauit. Eſt igitur menſis iſte ſummè frigidus, & pp ſolis elongationem, & pp aquarum redundantem effuſionem. Et iõ depingitur ſicut ſenex ad ignẽ reſidens, & pedes calefaciens, & ſe calciãs. In iſto ẽt ſunt duo ſigna. ſ. aquarius i principio & ſignum piſcium in fine, & in medio. Proculdubio per iſtũ menſem poſſum intelligere auaros, qui ſuper oĩs ſunt defectuoſi, & quib. luna diuinæ gratiæ deficit & decreſcit. Iſti. n. ſunt dicti februarius, quia. ſ. februo. i. plutoni Deo inferni. i. diabolo ſunt ſpecialiter dedicati. Et iſti auari menſis dr̃, à mene, qđ eſt defectus, eo q̃ ſemper eis ſemel in menſe (hoc eſt prorſus in uita) deficit luna gr̃æ ſicut bene ſupponit Apoſtolus, qui dicit q̃ auaritia eſt idolorũ ſeruitus. Et tales auari proculdubio bene põſſunt dici fenes, quia. ſ. in malitia ſuerudinibus irreuocabiliter antiquantur, Item ſe cõcalefacientes, quia ignæ auaritiæ continuæ inflammantes. Itẽ pedes ſuos calciantes, quia. ſcilicet. tales, calciamentes bonorum tpalium præ cæteris induuntur. Luc. 22. Accenderunt ignem in medio atrij, erat Petrus in medio eorum. In iſto viget oẽ frigus indeuotionis, & hoc, quia ſol iuſtitiæ Chriſti & diuina gratia à talibus elongatur, & pluuia bonorum tporaliũ circa eos cumulatur aqua. ſ. calor charitatis in eis ſuffocatur. Eccl. 3. Aqua extinguit ignem. ſ. charitatis, ignem cupiditatis quinimò ſicut dr̃ Sap. 19. Ignis in aquam ſemper ardebat. Duo aũt ſigna. i. duo peccata, in iſtis principaliter dant. ſ. Aquarius. i. inconſtantiæ mollities, & piſces. i. ruditas & uſuræ ingluuies. Vel dic, q̃ februarius eſt vir humiliter mens Deum, qui. ſ. plutoni. i. in inferno vt quodãmodo contactus eſſe, in quantum non ceſſat de eo cogitare, & in tantum ad ignem inferni ſe ſolet per conſideranem ipſius calefacere & cremare. Talis. n. ſenex. i. prudẽs & ſapiens pingi, quia. ſ. initium ſapientiæ timor dñi. Et ideo iſte debet hñe. ſ. Aquarium. i. profluuium lachrymarum tra cõpunctionis, & piſces. i. fluxibilitatem deuotionis, quia certo tales vt cõiter, qui timore & conſideratione tormentorum infernalium affliguntur, ſenili diſcretione, aquis lachrymatione, & piſcea deuotione præ cæteris vegetant, ut ſic quilibet ignem infernalem conſiderans, poſſit eum illud Eſa. 44. Vah, quia calefactus ſum, uidi focum. ¶ Martius eſt tertius mẽſis, dictus à Marte Romanæ gentis auctore, ab amore, eo q̃ oĩa aĩalia tũc ad amorẽ ſcipuè excitantur. Tunc. n. humores aſcendunt ad membra, & ad ramos, hoc tunc eſt tps, q̃ ſuperflua à uitibus, & arboribus amputantur, & q̃ etiam per medicinas ſuperfluitates corporum ejiciuntur. Vnde Martius ſicut hõ ſcindens vineã, vel ſicut tulanus depingit, & ẽt figuratur. Eſt aũt tps mirã alterationis, corpora enim tũc faciliter alterantur, quia, ſicut in vernalis nouitas incipit, & tota terræ ſuperficies reparatur, in iſto ſit vernale æquinoctium, in quo dies noctibus æquatur. Duo aũt Signa dñantur in iſto menſe. ſ. piſces in principio, & aries in fine. Si uis, p Martium põt accipere ẽſt potentiæ, vbi eſt & mars & amor. ſ. Dei & proximi. In primitiæ hoĩes mouentur ad amorem, & dilectionẽ. Flores. n. vitiorum aſcendunt, & exc tantur per dolorem contritionem, & ideò non reſtat niſi q̃ putentur & exponantur per confeſſionem, & q̃ mens alteretur per morum mutationem, & q̃ ſuperficies hoĩs renouetur per bonam conſationem. ad Epheſ. 4. Renouamini ſpiritu mentis veſtræ. ideo iſte menſis vinitor pingitur, eo q̃ ſuperfluitates eo re ſecantur. In iſto aũt fit æquinoctium, in quantum pœnitentiã merita præmijs adequantur, vel etiam tum culpa cum pœna debitè menſuratur. Deut. 25. Iuxta furã culpæ erit & plagarum modus. Duo aũt ſpecialia ſigna. i. duas cõ comitantes virtutes. ſ. ſignium piſcis lachrymoſitatem, & compunctionẽ (quia. ſ. piſces continue ſunt in aqua) & ſignũ arietis, & hæc eſt luctа & laboriſtis factio, quia videlicet pœnitus ſp more piſcis debet qua lachrymarum narare, & ſemper more arietis debet tra carnẽ, mundum & hoſtem luctari, percutere, & pugnare 2. Reg. 10. Eſto vir fortis, & pliare prælia dñi. ad Cor. Sic pugno, non quaſi aerem verberans, ſed caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo. Vel dic q̃ iſte menſis ſignificat raptores, qui aliorum ſuperfluitates & temporalia poſſeſſiones per rapinas amputant, & præſcindunt, & exterre piſcis in aqua deliciarũ uiuũt, & more arietis cõtra luctant, & eos imperunt, & inuadunt. Thre. 1. Factus ſunt principes uelut arietes, nõ inueniẽtes paſcua. ¶ Aprilis eſt tus menſis, ſic dictus, eo q̃ terra tunc tps aperitur, & emiſſionem florum, & fructuum diſponãt. Et iõ ſunt nis portans florẽ depingit, eo q̃ tunc terra, nec non res florib. decorant. Hẽt aũt, ſicut alii, duo ſigna. i. in principio, & taurum in fine, & in medio. Per iſtum poſſum intelligere illos qui ſunt in veſtib. & actib. curioſi, qui. ſ. aprilis ab aperiendo dicuntur eo q̃ forum per vagabilem incõſtantiam ad omnia aperiunt & nunquam p prudentiã clauduntur, ut a uanis cohibenter. Zachar. 11. Aperi libane portas tuas, des ignis cedros tuas. Iſti ergo ſicut iuuenes

res, poſſunt depingi, q̃a p certo tales nõ vacãt niſi vt poſſint apparere curioſi, & floridi, & exteriori apparentia oracalefacientes, quia ignæ auaritiæ continuæ inflammantes. Itẽ pedes ſuos calciantes, quia. ſcilicet. tales, calciamentes bonorum tpalium præ cæteris induuntur. Luc. 22. Accenderunt ignem in medio atrij, erat Petrus in medio eorum. In iſto viget oẽ frigus indeuotionis, & hoc, quia ſol iuſtitiæ Chriſti & diuina gratia à talibus elongatur, & pluuia bonorum tporaliũ circa eos cumulatur aqua. ſ. calor charitatis in eis ſuffocatur. Eccl. 3. Aqua extinguit ignem. ſ. charitatis, ignem cupiditatis quinimò ſicut dr̃ Sap. 19. Ignis in aquam ſemper ardebat. Duo aũt ſigna. i. duo peccata, in iſtis principaliter dant. ſ. Aquarius. i. inconſtantiæ mollities, & piſces. i. ruditas & uſuræ ingluuies. Vel dic, q̃ februarius eſt vir humiliter mens Deum, qui. ſ. plutoni. i. in inferno vt quodãmodo contactus eſſe, in quantum non ceſſat de eo cogitare, & in tantum ad ignem inferni ſe ſolet per conſideranem ipſius calefacere & cremare. Talis. n. ſenex. i. prudẽs & ſapiens pingi, quia. ſ. initium ſapientiæ timor dñi. Et ideo iſte debet hñe. ſ. Aquarium. i. profluuium lachrymarum tra cõpunctionis, & piſces. i. fluxibilitatem deuotionis, quia certo tales vt cõiter, qui timore & conſideratione tormentorum infernalium affliguntur, ſenili diſcretione, aquis lachrymatione, & piſcea deuotione præ cæteris vegetant, ut ſic quilibet ignem infernalem conſiderans, poſſit eum illud Eſa. 44. Vah, quia calefactus ſum, uidi focum. ¶ Martius eſt tertius mẽſis, dictus à Marte Romanæ gentis auctore, ab amore, eo q̃ oĩa aĩalia tũc ad amorẽ ſcipuè excitantur. Tunc. n. humores aſcendunt ad membra, & ad ramos, hoc tunc eſt tps, q̃ ſuperflua à uitibus, & arboribus amputantur, & q̃ etiam per medicinas ſuperfluitates corporum ejiciuntur. Vnde Martius ſicut hõ ſcindens vineã, vel ſicut tulanus depingit, & ẽt figuratur. Eſt aũt tps mirã alterationis, corpora enim tũc faciliter alterantur, quia, ſicut in vernalis nouitas incipit, & tota terræ ſuperficies reparatur, in iſto ſit vernale æquinoctium, in quo dies noctibus æquatur. Duo aũt Signa dñantur in iſto menſe. ſ. piſces in principio, & aries in fine. Si uis, p Martium põt accipere ẽſt potentiæ, vbi eſt & mars & amor. ſ. Dei & proximi. In primitiæ hoĩes mouentur ad amorem, & dilectionẽ. Flores. n. vitiorum aſcendunt, & exc tantur per dolorem contritionem, & ideò non reſtat niſi q̃ putentur & exponantur per confeſſionem, & q̃ mens alteretur per morum mutationem, & q̃ ſuperficies hoĩs renouetur per bonam conſationem. ad Epheſ. 4. Renouamini ſpiritu mentis veſtræ. ideo iſte menſis vinitor pingitur, eo q̃ ſuperfluitates eo re ſecantur. In iſto aũt fit æquinoctium, in quantum pœnitentiã merita præmijs adequantur, vel etiam tum culpa cum pœna debitè menſuratur. Deut. 25. Iuxta furã culpæ erit & plagarum modus. Duo aũt ſpecialia ſigna. i. duas cõ comitantes virtutes. ſ. ſignium piſcis lachrymoſitatem, & compunctionẽ (quia. ſ. piſces continue ſunt in aqua) & ſignũ arietis, & hæc eſt luctа & laboriſtis factio, quia videlicet pœnitus ſp more piſcis debet qua lachrymarum narare, & ſemper more arietis debet tra carnẽ, mundum & hoſtem luctari, percutere, & pugnare 2. Reg. 10. Eſto vir fortis, & pliare prælia dñi. ad Cor. Sic pugno, non quaſi aerem verberans, ſed caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo. Vel dic q̃ iſte menſis ſignificat raptores, qui aliorum ſuperfluitates & temporalia poſſeſſiones per rapinas amputant, & præſcindunt, & exterre piſcis in aqua deliciarũ uiuũt, & more arietis cõtra luctant, & eos imperunt, & inuadunt. Thre. 1. Factus ſunt principes uelut arietes, nõ inueniẽtes paſcua. ¶ Aprilis eſt tus menſis, ſic dictus, eo q̃ terra tunc tps aperitur, & emiſſionem florum, & fructuum diſponãt. Et iõ ſunt nis portans florẽ depingit, eo q̃ tunc terra, nec non res florib. decorant. Hẽt aũt, ſicut alii, duo ſigna. i. in principio, & taurum in fine, & in medio. Per iſtum poſſum intelligere illos qui ſunt in veſtib. & actib. curioſi, qui. ſ. aprilis ab aperiendo dicuntur eo q̃ forum per vagabilem incõſtantiam ad omnia aperiunt & nunquam p prudentiã clauduntur, ut a uanis cohibenter. Zachar. 11. Aperi libane portas tuas, des ignis cedros tuas. Iſti ergo ſicut iuuenes

plexãdo per adulationem, deinde ſcindendo, & mordendo p detractionẽ, oĩa lacerãt & moleſtãt. Et iõ iſti dñr eſſe ſub geminis, q̃a geminã faciẽ vñr habere. in p̃ſentia. n. apparẽt amici, & adulatores, in abſentia aũt vñr inimici, & detractores. Iudic. 3. Aioth filius gemini, vtraq; manu p dextera vtebat. Sub cãcro ẽt ſunt. Allega vt ſupra. Vel dic q̃ iſte mẽſis q̃ dr̃ ſunius à iuuentute, ſignificat bonos ſplatos, iuueniles & fortes, q̃ ardore iuſtitiæ virorẽ carnalitatis deficcãt, & falce correctionis herbas. i. carnales p̃ſcindunt & caſtigant. Et iſti debẽt eſſe ſub geminis, p geminã charitatẽ, & ſub cancro. ſ. retrocedẽdo p diſſimulatiuã ſagacitatẽ. ¶ Iulius eſt ſeptimus mẽſis, ſic dictus à Iulio Cęſare, q̃ nomen ſibi impoſuit, vel q̃a in eo fuit natus vel q̃a ad imperiũ ſublimatus. Eſt aũt mẽſis feruentiſſimus, & hoc q̃a tũc eſt ſol in cãcro in principio, in fine vero eſt in leone, & q̃a canicula ſtella feruentiſſima tũc naſcit, & iõ tunc eſt periculoſum ſumere medicinã, humores. n. ex caliditate nimia p turbantur, ex q̃bus calidæ ægritudines tunc temporis augmentant. Depingitur aũt cum falce ſegetes reſecãte, p eo, q̃ tunc ſegetes maturant, colligunt ẽr, & ſecant. Iſte menſis põt mihi ſignificare tyrannos, qui p certo bene poſſunt denominari à Iulio Cęſare, qui. ſ. fuit tyrannus & crudelis, & primus romanum imperium vſurpauit, & à cedẽdo Cęſar dictus eſt, p eo q̃ nullus adhuc hoium tot hoium, cedes fecit. Ab iſto ergo tyranni denominantur, in quantum ipſum imitant, quia alios cruciare, moleſtare & cedere dino ſcuntur. Iſti. n. feruentiſſimi ſunt ad rapinã, cuius. ſ. tres ſunt cãæ. i. ſignũ cãcri. i. retrograda, & peruerſa conſcientia, ſignũ leonis. i. crudelis, & properura crudelitas, & audacia, ſtella canicula. i. canina & inſatiabilis auaritia. Iſta. n. tria ſydera. ſ. fallacia, crudelitas, & auaritia in iſtis dominant, & iõ feruẽtes, & ambitioſi efficiũtur, in tm, q̃ feruorẽ tribulationũ in ſubditis operant, ita q̃ humores, & effectiones eorum turbatæ, morbos calidos. ſ. ira, & indignationẽ, in ipſos inducere dinoſcunt. Et iõ iſti cũ falce ſecare ſegetes dr̃, in quantũ. ſ. per rapinam, & exactionẽ ſegetes .i. bona temporalia pauperis depaſcunt, ita q̃ iſti ,ppriè poſſunt figurari in illis vulpibus, quarum caudis Sãſon alligauit faces ardentes, & intrauerunt ſegetes philiſtinorũ, & combuſſerunt eas. Iudicum. 15. Quia. ſ. iſti vulpes, & frauduloſi face ardentis auaritiæ inflammati, demoliuntur ſegetes. i. poſſeſſiones pauperũ ſubditorum Cant. 2. Capite nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas. Vide de canicula in titulo ſuo libro de cęlo, vbi alio inſerto exponitur de autumno. ¶ Auguſtus eſt menſis octauus, ſic dictus à Cæſare Auguſto. Et eſt menſis in quo ſegetes in horreis recõduntur, & iõ ſicut hõ flagello triturans ſegetes depingit, pro eo q̃ illo tempore ſegetes triturãtur, & terra fructibus denudat. Duo aũt ſunt ſigna in q̃bus ſol in illo tempore cõmoratur. ſ. leo in principio, & virgo in fine. Tales ſunt mũdi diuites, qui. ſ. dr̃ auguſtus ab augendo, quia. ſ. diuitias ſuas ſemper cupiunt augere, & ideo iſti bene pingi poſſunt ſegetes triturantes, quia p certo iſti non ceſſant ſegetes. i. terrenas diuitias aggregare, recolligere, & accumulare, & ab ipſis terrã ſubiacẽtẽ. i. ſubditos & vicinos, vt ſe repleãt, ſpoliare. Iob. 24. Agrum non ſuum demetunt, & nudos dimittunt hoĩes, veſtimenta tollentes. Et pro certo iſti habent duo ſigna. i. duo vitia principalia. ſ. leonem, q̃ ſemp febricitat. i. febrem, & ardorem cupiditatis, et virginem, quæ nunquã fructificat. i. ſterilitatem et carentiam totius bonitatis. Hier. 22. Scribe virum iſtum ſterilem, virum qui in diebus ſuis nõ p̃ſperabitur. Vel dic q̃ iſte menſis ſignificat viros perfectos, et maximè ſtudioſos, qui. ſ. Auguſtus dicuntur, pro eo q̃ ſp per doctrinam, et ſcientiam augeri vũr, in quantum. ſ. ſegetes ſcripturarum ſtndere, et triturare noſcuntur. Habent. n. duo ſigna. i. duas virtutes ſpeciales. ſ. leonẽ. i. acritatem ingenij, et virginem. i. puritatẽ innocentiæ, quia. ſ. doctores ſunt ſicut leones, difficultates ſcripturæ fortiter penetrando, et ſicut virgines, et puræ, et innocẽter viuendo, et cõſeruãdo. Apoc. 5. Vicit leo de tribu Iuda, aperire librũ, et ſoluere ſignacula eius. ¶ Septẽber eſt mẽſis nonus, eo q̃ à Martio i quo mũdus creatus extitit, ſeptimus ẽ, et eſt in menſe æquoctiũ, noctes. n. et dies ſunt æquales, et habet ſicut alij, duo ſigna. ſ. virginẽ in principio, librã aũt in fine. Et iſte ſicut racemos colligens depingitur, pro eo q̃ vina tunc temporis colligũtur. Totus autem iſte menſis apud iudæos erat ſolemnis. Iſte men-

1 2 7 8 9

mensis significat diē iudicij, qui pro certo à creatione mūdi erit septimus, in quantum in septima die. i. in fine temporū erit factus. In isto. n. mense erit æquinoctiū. i. æquitas retributionis, qa. s. noctes diebus. i. merita præmijs æquabunt, ibi que sol iustitiæ Chīs in libra iustitiæ, & in virgine. i. in dulcore clemētiæ collocabit, ita q̄ iustitiā malis clementiā vero bonis facere dinoscet. Prouer, 8. Meum est consiliū, & æquitas &c. Boni. n. tūc tēporis faciens annuā gloriæ celebritatē, & recipient vinū iocunditatis æternæ, & gloriæ voluptatē. Cant. 5. Bibi vinū meū cum lacte meo. ¶ October est mensis decimus, q̄ in sui principio adhuc est calidus, in fine vero forti frigore corpus pūgit, in quo. s. sunt duo signa, libra. s. in principio, & scorpius in fine. Est aūt mensis frigidus, & siccus, in quo terra disponitur ad semina suscipiēda. Et pp hoc iste mensis depingitur sicut hō qui seminat semen suū. Iste mēsis significat tēpus pœnitentiæ, in quo. s. est calor dilectionis, frigus timoris, & turbationis, libra. i. examinatio, ppriæ discussionis, scorpius. i. pūctio doloris, & contritionis, siccitas. s. squaloris & macerationis. Istud, n. est tēpus in quo terra. i. aīa disponit ad gratiarū semina suscipienda. Et ideo istud tēpus. s. pœnitentiæ, depingit sicut hō qui iacit semina, qa. s. in isto tēpore in terra cordis semina boni, ppositi seminant, ex q̄bus virtutū manipuli reportant, q̄a sicut dī in ps. Qui seminat in lachrymis, in exultatione metent, Vel dic q̄ iste mēsis significat doctores, & p̄dicatores, in q̄bus dēt esse libra iustitiæ, & q̄tatis, ad aliorū merita librāda, scorpius. i pūctio reprehensionis, & sæueritatis, seminatio doctrinę, & totius veritatis, qa. s. isti sunt q̄ semen doctrinæ non cessant dispergere, & ad fructū bonorū operū producendū terrā. i. terrenos disponere, & aptare. Lu. 8. Exijt q̄ seminat seminare semē suū. Vel dic q̄ sunt plati, q̄ semen doctrinæ, & elemosynæ debent in alios dispergere, & libra iustitiæ oīa regere, & malos sicut scorpius pungere. ¶ Nouember est mensis frigidus, eo q̄ sol à nobis multum est remotus, qui duobus signis. s. scorpioni in principio, & sagittario in fine est subditus, & ad modū scorpionis, & sagittarij corporib. rōne intēsi frigoris est molestus. In isto aūt tēpore porci impinguātur & ió iste depingit sicut rusticus, q̄ glādes excutiēs, porcos reficere sollicitat, & conatur. Talis mensis est peccator vel etiā status peccati, in quo videlicet frigus indeuotionis abundat, pro eo q̄ sol iustitiæ Chīs ab eis se elongat. Eccl. 15. Longe est dñs ab impijs. Dominatur. n. in istis scorpius falsitatis, & sagittarius crudelitatis, q̄a. s. isti solent alios sicut scorpius decipere (qui. s. facie làbit, & cauda pungit) & sicut sagittarius lædere, & affligere. Et breuiter isti pinguī glandes legentes, & porces pascētes, q̄a. s. isti sunt q̄ glandes. i. dipitias tēporales sp nitunt colligere, vt porcos. i. carnē propriā nutrire possint, & reficere, figurati in filio prodigo, de quo Luc. 15. dī q̄ abijt in regionē lōginquā, vbi substātiā ppriā dissipauit, & tādē facta fame p porcis pascendis apud quendā ciuē regionis, illius se locauit. Regio. n. lōginqua est pctm, vbi substātia gratiæ expendit, & vbi de nutriēdo porco. i. corpore cura diligētior adhibet. Vel dic q̄ tales sunt dīuites mali, q̄. s. nō cessant glādes. i. diuitias colligere, & cum scorpione falsitatis. & sagittario crudelitatis, ipsas acquirere, vt porcos. i. carnales parētes, vxorem filios, & nepotes, possint bonis huius sæculi impinguare. ¶ Decēber est mensis duodecimus, dictus quasi decimus ab imbre Martij, sicut ēt ad eodem imbre dictus est Nouēber, October, & Septēber. Et est mensis frigidissimus, in quo pp frigiditatē congelantem, aīalia modicū sunt motus, & maioris qētis, quapropter sunt amplioris pinguedinis. Et ió iste depingit sicut carnifex, q̄ porcum suum mactat, prō eo q̄ porci iam impinguati ab hominibus tunc mactant. Dominant ēt tunc temporis duo signa. s. sagittarius in principio, & capricornus in fine. Tunc. n. incipit solā nobis se non amplius elongare, sed ad nos appropinquare, & accedere, & ad septemtrionales circulos reuenire. Per istum mensem pōt intelligi tēpus pœnitētiæ in quo pro certo frigus diuini timoris abundat, & vbi sagittarius. i, sagittario contritionis, & capricornus (quod est animal ferū). i. fętor & abominatio pctī, & infectionis imperat, & in quo sol iustitiæ Christus nobis per gratiam appropinquat, & in quo homo sicut spiritualis carnifex porcum suum. i. corpus per pœnitentiam subiungat atq; mactat. Vel dic q̄ iste mēsis est mundana prosperitas, in qua pro certo vñr imperare duo mala signa. s. sagittarius id est pessima sagittatio, & capricornus. i. fœtens luxuriæ infectio. Et pro certo in isto mense est solstitium. i. solis vltima elongatio, quia. s. sol iustitiæ Chīs ab illis totaliter elōgatur, quin imo di prosperitare versantur. Nam sicut de duo Ambrosio refertur, cum audisset ab hospite quodā suo, q̄ nūquā accederet fibi infortunium, sed sp̄ ꝓsperitas, dixit, fugiamus, quia est dñs in loco isto. Ista est ergo quæ porcos, & bestias nutrit catores pp defectum motus tribulationis per delicias pinguat, ipsos tñ pingitur interficiens, quia pro certo ritas illos quos primo recreat tādem damnat, quia scilicet Nouerca virtutum prosperitas, beatulis suis in primo taliter obsequitur, vt in fine perniciosè opereturSicut paret qd̄ duodecim sunt menses. i. duodecim vitia, vel decim virtutes, vel duodecim genera personarum bus constat annus id est tempus, & status illius misericordiæ nostræ. Pone hic illa quæ sunt in sermone, Omne lignum.

De Diebus. Cap. 52.

Dies dicuntur à dijs, quorum nominibus sunt vocati, quia. s. prima dies dī dies solis, vel dies dominica, quia sol sit dñs planetarum. Secunda vero dī dies lunæ, & alijs, quia. s. dies ab illis planetis solent denominari, ut prima hora diei solent dominari. Et sunt dies diuersi denominati, quia. s. quidam dicuntur dies naturales, quidam dies artificiales. Quidam dies ægyptiaci. Quidam dies chalendæ. Quidam idus. Quidam nonæ. Primeus autem tas dies diuersimodè nominauit, & ēm suas varias conditiones, ipsos aliter, & aliter nuncupauit. Diem, autem a dyan, quod est clarum, pro eo q̄ in die reluceat claritas laris. Diem artificialem dicunt illud temporis spatium q̄ super nostrum hemisphærium fertur, & volutur solem terialis. Dies naturalis est illud spatium quo sol ab oriente vsque ad eundem ortum reuoluitur, in quo viginti quatuor horæ temporis continentur. Dies ægyptiaci sunt illi quos Deus flagellasse ægyptios dicitur, qui ideo in chalendis ponuntur, vt Dei mirabilia, & malorum punitiones memoriam reuocentur. Dies chalendæ sunt principia mensium dicti à chalo, quod est vocare, eo quòd tunc fiebant conuocationes, in quibus scilicet homines vocati, per aliquot dies ad tiabantur. Dies vero qui dicuntur idus, ab iduo quod est uiduo dicuntur, pro eo q̄ tunc nundinæ diuidebātur, dimidiabantur. Dies vero qui dicuntur nonæ, a nouem, quia mines ad propria reuertebantur. Per dies in scripturis sancta sunt intelligi merita hominum singulorū, qui. s. stellæ nominantur, & à dyan quod est clarum dicuntur, propter ipsa hominum merita, à stellis. i. a sanctis, & a claritate ipsarum gratiæ dependere noscuntur. Dico ergo q̄ inæquales dies naturales, & isti sunt proprietates, & virtutes animarum, quæ. s. in omnibus sunt æquales, sicut ipsi dies naturales, sunt alter altero longiores. Illa. n. quæ hominibus sunt naturalia in forma, & materia, in omnibus sunt æqualia. Sine ciuis sit ille, siue peregrinus, nulla erit distantia personarum. Item inueniuntur dies artificiales, & isti significant virtutes, & merita hominum in gratia constituorum, scilicet sol diuinæ graciæ perficit, & eos super hemisphærium animæ sui diffusione componit. Isti tamē dies non sunt naturales. s. virtutes morales, & merita hominum, sed vt communiter sunt dispares, & differentes. Eccl. 33. Dies diem superat, & lux lucem. Item sunt dies ægyptiaci, & isti significant temptationes, ipsos aliter, & aliter nuncupauit. Dies autem ditiones bonorum, qui. s. habent memorari Dei misericordiæ & punitiones malorum. ps. Cogitaui dies antiquos &c. Isti sunt dies chalendares, & isti significant merita nouorum uersorum, & incipientium, qui scilicet de nouo ad penitentiam nas ecclesiæ, & gratiæ vocantur, & de nouo ad pœnitentiam inuitantur. Esa. 22. Vocauit dominus ad fletum. Dies nonæ significant merita pœnitentium, & proficentium, qui scilicet in quibusdam nundinis vitia cum virtutibus mutare, negotia bonorum operum exercere, & lucrum tutum acquirere, & habere. Dies aūt iduum significant rita perfectorum, & consumantium, qui. s. se solent templationem a mundo diuidere, & sursum ad deum paradisi expletis mūdi nundinis ꝓperare, ita quod dies quā fecit dominus, exultemus, & lætemur in ea. Ps. autem a sole claritatis receptiua, nunquam in vno permāsiua, sed sui status continuè mutatiua, & de

vesperam continuè defluxiua, corporis etiā & somni est exercitatiua, & circa labores, & opera hominum occupatiua. Et ideo quanto dies plus ad occasum perducitur, tanto bonus operarius ad perfectionē diurni operis plus conatur. Secūm Gregorius talis dies est vita præsens, quæ. s. à sole. i. à Deo recipit lumen suum, quia pro certo ista est quæ nunquā in eodem perstitit, imò à mane iuuentutis vsq; ad vesperam senectutis iugiter fluitat, & discurrit. Eccl. 18. A mane vsq; ad vesperam mutabitur tempus. Ista tñ dies ad laborem, & opera nata est ordinata, quia sicut dī Iob 5. Homo nascitur ad laborē. Et ideo quilibet debet in ista die vitæ præsentis, à torpore & desidia excitari. Et quanto plus dies ista ad occasum operā plus conari. Io. 9. Me oportet operari donec dies est. Dies est latio solis super terram, & ideo dies est lętitiæ generatiua, securitatis inductiua, colorum oīum ostensiua, & quāto nox turbulentior præcesserit, tanto est subsequentis diei serenitas magis grata. Talis est dies. i. claritas gloriæ paradisi, quam. s. solis Christi clara ꝓsentia illuminat incessanter. Ibi. n. est perfecta securitas & lætitia. Ibi est calorum. i. rerum omnium scientia, & veritas & notitia. Ibi est ipsius solis Christi gratia societas, & ꝓsentia. Et quanto nox præsentis vitæ turbulentior præcesserit, tāto ibi est gratior serenitas, & complacentia. Iohelis 3. In die illa stillabūt montes dulcedinem &c. ¶ Præsentia solis facit nobis diem, & quanto sol no bis amplius appropinquauerit, tāto dies longior, & maior erit, quāto autem sola nobis est remotior, tanto est necessario dies breuior. Talis est dies scięntiæ, vel claritas fidei, & sapientię, vel ēt claritas virtutum, & moralis apparētiæ, quia pro certo talem diem cōtinuat, & perficit præsentia gratuita solis Christi quia pro certo quanto sol iustitiæ nobis per claritatem, & gratiam propinquior fuerit, tanto dies veræ scięntiæ vel honestę apparētię maior erit, & oīum rerum color, & veritas apparebit, quāto vero iste sola nobis per peccata amplius elongatur, tanto iste dies per ignorantiā, & in sipientiam amplius breuiatur. Et ideo Hier. 6. dī sin persona peccatorum. Væ nobis quia declinauit dies, & factæ sunt lōgiores vmbræ vesperi. ¶ Dies quæ clara est, stellas occultat, dies vero quæ est obscura, ipsas oūdit, detegit, & demōstrat. Sic verē dies resplendens. i. vir iustus luce diuinæ gratiæ illustratus, nunquā solet stellas. i. virtutes suas oūde re, nec eas p humanę gloriā propalare; nox vero. i. peccator stellas. i. gras quas habet, per iactantiam vel inanem gloriam statim ostēdit, & bona sua propalat oībus, & prætendit, contra illud Sene. Ebo occultator virtutum, sicut alij vitiorū. ¶ In die autem sensus vagationes sunt q̄ in nocte, & ad exteriora delectabilia promiores, de nocte vero sunt secretiores, & in seip so etiam clausiores. Et inde est q̄ de nocte melius audimus, q̄ de die. Et est dies feruentior, & calidior quā nox, & in isto mundo tunc temporis modulantur, & hoies laboribus exponuntur, & à quiete & somno excitantur, die tñ nihil mutabilis inuenitur. Talis dies est mundi prosperitas, quia p certo illa non est facilè per contemplationem dormire, quinimo necesse est sensus, & affectiones ad exteriora delectabilia discurrere, & vagari, & à secreto mentis recedere, & transire. Ibi abundat calor auaritiæ, cantus inanis lætitię, securitas diabolicæ, & audaciæ labor occupationis, & tristitię. Et ió bī dicit dies q̄ ista solēt detestari, & fugere, & inde ad noctē contemplationis mentā fr euolare, dicentes illud Hiere. 17. Diē hominis nō desideraui, tu nosti. Quinimo de istis dī Iob 17. Nox verterit in diē, & rursum post tenebras spero lucē. Quia pro nox aduersitatis in diē ꝓsperitatis vertit. i. qñ prospera aduersa, & aduersa prospera iudicantur, tunc post tenebras humanæ vitæ, lux æternæ gloriæ acquiritur & habetur.

De Aurora. Cap. 53.

Aurora finis est noctis, principiumq; diei, & dī aurora ēm Isidorum quasi aurea hora, pro eo q̄ sol illa hora pareat videtur esse coloris. Vel dī aurora quasi aura rorans, p eo q̄ tunc ros generatur, a quo terra infunditur, & humectatur. Aurora igitur solis ortum dinoscitur præcedere, & a lumen recipere, & die sequenti obscurior, nocte verò clarior solet esse. In ortu autem aurorę solent aues diurnæ canere, latrones autem, & aues immundæ solent recedere & fugere, infirmitates etiam alleuiari et cessare, se etiā solēt flores qui per noctem clausi fuerāt, aperire. Tunc ēt lucifer solet oriri, et ꝓpter dominium sanguinis tunc solet somnus dulcior persentiri. Per istam auroram possum intelligere virginem gloriosam, quę pro certo diei legis gratiæ fuit nobis principiū, et origo, et noctis legis antiquæ et caliginis peccatorū extitit terminus et finis. Ista. n. dī aurora, quasi aurea hora, pro eo q̄ ista quasi aurum per sanctitatis gratiam rutilauit. Dī ēt quasi aura errans pro eo, q̄ rore suæ misericordiæ totum seculum irrorauit, et peccatorum aīas per deuotionem, et compunctionem spiritualiter humectauit. Ista est ergo quæ solem iustitiæ Christū sicut mater filium, ꝓcessit, et tū ab ipso claritatem, et dignitatē habuit, et recepit, & quāquā die et claritate ipsius Christi fuerit obscurior nocte tñ. i. perfectione oīum aliorum clarior extitit, et permansit, q̄a sicut dī 2. Reg. 23. Sicut lux aurorę oriente sole, mane absq; nubibus rutilat, et pluuij germinat herbā de terra. Ad literā ergo, istius aurorę. i. virginis gloriosę ortu, et conceptu, temporali. s. in terræ finib. et spirituali in nostris cordibus, aues mundæ. i. uiri iusti et boni Angeli exultant et concinūt. Herbæ etiam. i. viri humiles, qui per peccatum clausi fuerāt, per istius influentiā ad solem iustitiæ se aperiūt, ita q̄ lucifer diuinæ gratiæ in eorum cordib. oritur, quem ipsi indeuotè suscipiūt, et propter dominium sanguinis. i. memoriam dominicę passionis per contemplationem requiescunt atq; dormiunt, et infirmitates tentationum deficiunt et recedunt. Latrones uero. i. dęmones et aues immundæ. i. carnis tentationes uisa ista aurora. i. uisa deuotione ad beatā virginem, et cognito eius auxilio, statim fugiunt, et recedūt. Iob 24. Si subito apparuerit aurora, arbitrātur vmbram mortis. Vel dic q̄ aurora est Christus, cuius ortus fuit noctis legis finis, et diei fidei gratiæ principium, qui. s. dī aureus atq; rorans etc. sicut supra et applica ad ortum Christi vel temporalem vel mentalem, quia. s. qñ ista aurora in corde per gratiam oritur oīa bona quæ supra posui oriuntur. Vel dic q̄ aurora est diuina gratia, quæ diuina gloria est obscurior, nocte tñ culpæ clarior atq; purior. In ista. n. sol et lucifer. i. Christus et beata virgo ortum sumpserunt, qui aues immundas. i. dęmones fugauerunt mundum irradiauerunt, infirmitates uitiorum tē perauerunt, et mentes hoīum roraurunt. ¶ Dies habet quatuor partes. s. auroram, quæ ēm Constan. similis est veri. Meridiem, qui similis est ęstati. Vesperam, quæ similis est autumno. Noctem, q̄ similis est hyemi. Talis dies est Christus, quantum ad quatuor ętatus suos, quia. s. iste fuit sicut ver. i. mitis et roridus in aurora ortus sui, et natiuitatis. Item sicut ęstas per charitatem feruidus in meridie suæ uitæ, et cōuersationis. Item fuit sicut autumnus, per asperitatem et tormenta siccatus in uespera suæ acerbissimę passionis. Finaliter autē erit sicut hyems, frigore seueritatis uallatus in nocte futuri iudicij, et suę iurisdictionis. ¶ Aurora a nocte incipit, et tñ ad claritatem perfectā paulatim procedit, colorem aureū prætendit, rorem super terram effundit, et solis ortū pnunciat, et pcedit. Sic iustus à nocte originalis culpę naturaliter hēt ortum, veruntū à tpe baptismi uel pnię pprofectum uirtutū nō cessat procedere, quousq; ad pfectā claritatem, et diē luminis gręę potuerit attigisse, qa sicut dī Prou. 4. Iustorū semita quasi lux splendens pcedit, et crescit vsq; ad pfectam diē. Isti igit hūt coronā aureā honestatis, rorem pietatis, et fugāt aues nocturnas. i. dęmones et dractores odio sę loquacitatis ¶. Nimia serenitas in aurora qñ. s. radij solares flectuntur ad austrū signum est tēpestatis futurę ēm Bedā. Sic uere qñ in aurora ꝓsentis uitę serenitas mundanę prosperitatis ultra debitum refulget, signum est q̄ tempestas ęternæ dānationis sequet, et q̄ talis serenitas fine tempestuoso claudet Mat. 16. Hodie est tempestas, rutilat. n. triste cęlum. ¶ Diluculum, aurora, et mane, pro eadē hora supponunt, sunt. n. finis noctis principium diei, infirmitatum alleuiatio, latronum timor, hostium fuga, securitatis inceptio, timoris euasio, laboris principium, dormitationis finis, sobrietatis et pfectę celebratę digestionis tempus. Talis est pœnitentia, quia uere ista est noctis peccati finis, et egressus, et diei gratię, et glorię introitus et ingressus. ad Ro. 13. Nox prœcessit, dies autē appropinquauit. Infirmitas. n. peccati tunc deficit, latro diabolus stupescit spei securitas redit, labor satisfactionis incipit, abstinentię sobrietas, et prudentię digestio tunc accedit, dormitatio pigritię deficit, et timor disperationis recedit.

dit. Ideo Prouerb. 11. bene dicitur, ꝙ bene consurgit diluculo, qui quærit bona.

De Meridie. Cap. 54.

1 MEridies dr̃ dies media, quando. s. sol est in medio firmamenti, distans æqualiter inter ortum & occasum. Et ideo dicitur meridies, quasi meridies, & ideo dies est tunc clarior, calidior, & siccior. Sol enim tunc temporis nobis directius opponitur, & radij sui circa terram, & inferiora corpora directius refringuntur. Vmbra autem cuiuslibet corporis in puncto meridiei minor efficitur, & maior claritas in aere generatur. Per meridiem possum accipere diem iudicij, vbi. s. sol iustitiæ. Christus in æquitatis medio se tenebit, & vbi radijs suę iustitiæ terram. i. peccatores sæuerius inflammabit, ipsiq; se directius opponet, & eisdem propinquius obuiabit. Tunc. n. vmbræ latibulorum, & excusationũ minorabuntur, tunc claritas, & veritas amplius apparebit, quia secreta omnia reuelabũtur, & tũc ardor sgueritatis, & rigoris erit amplior, ita ꝙ igne perpetuo peccatores, & dæmones affligentur. Ps. Ignis ante ipsum præcedet, & inflãmabit i circuitu inimicos eius. Eccl. 43. In meridiano exurit terram, & in conspectu ardoris eius quis poterit sustinere? Vel dic ꝙ meridies significat Paradisum, vbi sol iustitiæ est beatis propinquus, & præsens, & ideo ibidẽ est feruor, & ardor perfectæ charitatis, & lux & splendor perfectæ veritatis, & directio & multiplicatio radiorum. i. beneficiorum suę opulentissimæ largitatis. Tunc. n. vmbra ignorantiæ est minima, & claritas veræ notitiæ, & scientiæ summa, & maxima, quia. s. m Apostolum Deus claritas est, & tenebræ in eo nõ sunt vllæ. Vel dic ꝙ meridies est charitas, vbi sol Christus nobis est coniunctior, & ideo mens nostra feruentior est, & ardentior, & lux veritatis, & fidei tunc est splendidior atq; maior vmbraq; ignorantiæ, & peccati minor, & rarior. Illud est. n. verum ꝙ illi quibus Christus est per charitatem ꝓpinquus, sunt vmbra ignorantiæ minus grauati, & luce verę sapiẽtiæ plus dotati. Quanto aũt sol iustitiæ a nobis & a charitatis ꝓpinquitate plus recesserit, tanto vmbra ignorantię, & amor mundanæ prosperitatis, & gloriæ maior erit. Hiere. 6. Factæ sunt longiores vmbræ vesperi. Vel dic ꝙ meridies est vir iustus, qui minus habet de vmbra ignorantiæ, plus de luce sapientiæ, magis de ardore charitatis, & soli Christo propinquior est per propinquitatem gratiæ. Vnde Ber. in quodã sermone de beato Ioanne dicit sic. Meridies est plenitudo feruoris lucis, & est solis statio, vmbrarum exterminatio, paludum deficcatio, fœtorum expulsio. Applica per omnia ad virum iustum. Vel dic ꝙ meridies est mundi prosperitas, vbi claritas mundanæ gloriæ est amplior vmbra humilitatis minor, calor cupiditatis ardentior, & sol iustitiæ oppositior. Quia sicut in meridie herbæ siccantur, fruges maturãtur, & aialia venenosa ad pungendum stimulantur, sic in statu prosperitatis, herbæ. i. debiles & imbecilles a virore gratiæ faciliter possunt siccari, venenosi. i. peccatores ad nocendum, & pungendum solent faciliter excitari, fruges tamen. i. viri iusti inde solent meliorari, & in virtutibus, & moribus maturari, quia scilicet prosperitas quę malis solet obesse, bonis & ipsa bene vtentibus solet proficere & prodesse. Eccle. 39. Hæc omnia sanctis in bona, impijs autem, & peccatoribus in mala conuertentur. Vel dic de tribulatione, cuius ardor malos deficcat, bonos vero maturat.

De Vespera. Cap. 55.

1 VEspera est hora serotina, quę serum dr̃, eo ꝙ ibi fores serantur, vt oĩa in domo tutiora seruentur. Pori etiã corporũ tunc tpis obstruunt, fumi interius recluduntur, & aialia ad dormitionem, & somnũ disponunt, greges a pastorib. ad caulas, & ad domos reducunt, vigiliæ et custodes ꝓp hostes, et latrones in muris, & turribus constituuntur, et operarij q̃ ꝙ diẽ laborauerunt, remuneranr̃, & quiescere ꝑmittuntur. Et dr̃ vespera a vespero stella, quæ occidentem solem sequit, & sequentes tenebras comitat. Per vesperã potest intelligi status senectutis, quæ. s. occasum vitæ sequitur, & noctis. i. mortis tenebris proximatur. Ista est enim illa æras in qua fores sensuum debent obstrui, & serari, & pori affectuum claudi, & fumi cogitationum comprimi, & arctari, & somnus contemplationis pronocari, et vigiliæ discretionis in arce mentis debent constitui, vt hostiũ. i. tentationum monum possint insultus et impetus præcaueri. Tunc pastor pus quo greges fidelium ad hospitium Paradisi a Deo re ecclesiæ ducunt̃, et quo illi qui in bonis operibus laborunt, q̃tis et remunerationis brauio portiuñ. Matt. 20. autem sero factũ esset, dicit dominus vineę procuratori voca operarios, et redde illis mercedẽ. ¶ Vespera est hora qua dies finitur, et solares radij à terrę superficie subtrahuntur. Vmbrę et corporũ maximè protendunt̃, et flores quilem aperti fuerant, tunc ꝓp solis absentiam in se corr tur, atq; claudũtur. Fumosi etiam vapores qui materia nubis et nebulę, tunc temporis resoluuntur. Aues nocte de cauernis exeunt, et ad pastum progrediuntur. Lupi a canibus vix tunc tẽporis discernuntur. Per vesperam sum ĩtelligere peccatũ, vbi ꝓ certo dies gratiæ et veritiæ deficit, et sol Christus a mente subtrahitur et recedit enim vmbra ignorantiæ protenditur, et lux fidei et obscuratur. Ibi herbæ. i. homines qui ꝓ bonos affectiones solem Christum aperti fuerant, contrahuntur, et pro tionem in seipsis mentaliter obstruunt, vaporeq; m affectionum in eis generantur, a quibus nubes ignoran nebulæ peccatorum in aerem conscientiæ producun tm̃ ꝙ inter canẽ, et lupum. i. inter bonos et inter malos catores malè discernere dinoscuntur. Aues etiam noc . i. dæmones tunc tẽporis discurrunt et lætantur, et mentib. per suggestiones clamare, et somnum horribi cere cõprobant. Et iõ de vespere peccati põt hõ aĩa sua illud. Eze. 24 Mortua est vxor mea vespere: Vel vespera est mundi prosperitas, et dic per omnia sicut

De Nocte. Cap. 56.

NOx à nocendo est dicta Nocet. n. oculo, quia fectione. s. ab actu videndi ipsum priuat, et rem lores in qbus delectatur, occultat. Nox igitur ab vmbr ræ inter nos, et solem interposito causatur, a qua intercipitur, et illa aeris obscuritas, quæ nox dicitur tur. Et est nox horroris, et timoris incussiua, illusiua phanta smatum in dormientibus inductiua, immun animalium, et auium est nutritiua, sicut patet de lupis pris, qui plus discurrunt de nocte, q̃ de die, agros deuastãdo. Ipsis vero malis est nox securitatis aliquo fectiua, inquãtum. s. est scelerum suorum occultiua recundiæ sublatiua, et audaciæ ad perpetrationem causatiua. In mari vero cum via eundi ad portum nõ scitur, est nox periculi inductiua, et quia medium tem tumptiua. Talis nox per omnia est peccatum, quia culpa mortalis est illa nox q̃ oculo mentis nocet, et in quantum lumẽ solis. i. Christi gratiam sibi collit. Vi verę discretionis impedit, et colores. i. veram notitiã a nobis contegit, et abscondit, qa ꝓ certo illi qui noctem cati grauantur, nunquam verè de rebus iudicant, fe rores, et ignorantias obscurantur, et sæpissimè deficiu falluntur. Ps. Posuisti tenebras, et facta est nox. Vmbr ræ. i. fugax possessio bonorum terrenorum, quæ. s. inter et solem iustitiæ Christũ per malum, et immoderatum ctum interponitur, noctẽ culpæ, et ignorãtiæ in nobis dibus operatur, per quam. s. errorum phãtasmata gene et timor, et horror desperationis aliquoties inducit de Sapien. 17. dicitur de peccatoribus, ꝙ timuerunt rum, et longè noctis compediti pauentes horrebant cum admiratione nimia perturbati. Nox igitur culpæ immundas aues. s. peccatores lętificare, qa. s. illi fures tant in rebus pessimis. Prouerb. 2. Et in mari huius vitæ ad portum salutis solet impedire, et damnationis pœnã generare. Latronibus. i. peccatoribus solet præsumptionem et securam obstinationem concedere, inquãtum Deum rem, et uirtutem uerecundiæ solet eis tollere, et pecca daciam immittere. Lupis etiam, et apris. i. tyrannis solet culpæ fauere, inquantum ipsis præstat audaciam cõtra deseuire, et uineã, et possessiones pauperum rapiniã ctionibus deuastare Psal. Posuisti tenebras, et facta est in ipsa pertrãsibunt omnes bestiæ syluę. Vel dic, quod ficat uitium ignorantiæ, quę lumẽ sapientię, et discretionis occultat, aerem mentis obnubilat, et in ipso vmbram no

dang ꝙ sperit is vel peccati gñat atq; causat. Ista est q̃ auib. immundis. i. demonibus, & bestiis siluæ. i. raptoribus. latronib. hæreticis, & aliis deceptorib. patrocinium præstat, & eis audaciam ad malum tribuit, in quantum oculos, & intellectum simplicium cum quibus habent facere, obnubilat & obcæcat. Ca. 6 est periculi, & submersionis æternæ, & naufragium facit

Ad denotandum q̄ tunc humana miseria sicut quædam se
ptuagesima terminabitur,& humanæ naturæ lætitia restitue
tur, sicut i summa Ioānis Beleti de officiis ecclesiasticis con
tinetur. Quæ quia aliter exponuntur, hoc solum igitur sup
addo, quod quotiens in mēte nostra nostri incolatus,& præ
sentis vitæ miseriam recolimus septuagesimæ festum facimus. Cantica ergo lætitię deponamus, vt in paschate futu
ræ resurrectionis ipsa cum Christo solenniter peragamus.

3 ¶ Quinquagesima incipit per quinquaginta dies ante pa
scha, significans tempus remissionis, quod per iubileum, q̄
erat annus quinquagesimus significatur. Ad denotandum, q̄ iam illud est tempus pœnitentiæ, per quam finaliter pecca
torum remissio obtinetur. Iubileos autem annus ante legē
ẽm aliquos fuit institutus, qñ. s. Loth qui erat quinquaginta
annorum, ab Abraam excitit liberatus, sicut dī Gen. 14. Ad
denotandum, q̄ quando Loth in tempore declinans. i. pec
cator, ab Abraam patre multarum gentium. i. à Deo liberat
à vitiis, iubileus & quinquagesima requiei, & remissionis p
pectæ expectatur. Num. 8. Cum quinquagesimum comple
4 uerint annum, seruire cessabant, erunt q̄ ministri. ¶ Sexagesi
ma quæ sexaginta continet dies antequam pascha attingat
qui. s. numerus sexagenarius ex sex decies ductus cōstat, po
test significare statum actiuorum, in quo dēt esse senarius sex
operum misericordiæ, cum denario adimpletionis decalo
gicæ, ad hoc q̄ dignè quis possit pertingere ad pascha refec
tionis eucharistiæ, & ad statum resurrectionis, & gloriæ. Vel
dic q̄ illi qui ad pascha eucharistiæ, & futuræ resurrectiōis
digne pertingere cupiunt, quatuor tempora seruare debēt
. s. septuagesimam, hoc est dictu, memoriam præsentis mise
rię, & calamitatis, sexagesimam hoc est dictu senarium elee
mosynę, & pietatis, cum denario legalis, & decalogicę san
ctitatis, quinquagesimam. s. spem futurę requiei, & fœlicita
tis, & tandem quadragesimam. i. quadratum quatuor virtu
tum, & ieiunium afflictionis & pœnalitatis.

De Quadragesima. Cap. 59.

1 QVadragesima est tempus quadraginta dierum, qui. s. à
prima dominica quadragesimæ inchoantur, & in cœ
na domini terminantur. Et est quadragesima vnum tps mili
tiæ, & propugnationis, tempus ieiunij, & afflictionis, tps ēt
sanctitatis, & specialis dedicationis tps ēt commutationis,
& solutionis. Est dico tps militiæ, & propugnationis, q̄. s.
in quadragesima contra vitia pugnamus, & carnem per ie
iunium, mundum per eleemosynam, diabolum per humili
tatem superamus. In signum cuius ipse. Christus postquam
quadraginta diebus ieiunauit, legitur à diabolo tētatus fuis
se, & ipsum fortiter superasse. Matt. 4. Ad denotandum, q̄ si
quadragesimam ieiunemus, tentationes hostium superabi
mus. Et iō bene sequitur q̄ illud est tempus ieiunii, & affli
ctionis, quia. s. in ista quadragesima debemus corpus afflige
re, & à uitiis, & delictis ieiunare. Ps. Afflictus sum, & humi
liatus sum nimis, rugiebam à gemitu cordis mei. Tempus est
etiam sanctitatis, & specialis dedicationis, quia. s. istud tem
pus à Deo & à prophetis fuit consecratum, & tanquam
sanctum domino dedicatum Chīs. n. quadraginta dieb. ieiu
nauit, tandem vero de hostis tentationibus, vt dictum, est,
triumphauit. Lu. 4. Helias etiam dī quadraginta dieb. ieiunas
se, & tandem ad montem dici Oreb peruenisse, sicut dicitur
3. Re. 19. Moyses ēt legitur quadraginta diebus, & noctib. ie
nium celebrasse, & sic legem à domino suscepisse, sicut dici
tur Exo. 24. Populus ēt Israel legitur quadraginta annis in
deserto stetisse, & tandem ad terram promissionis peruenis
se, sicut dī Deut. 29. Adduxit nos per desertum quadraginta
annis. Ad denotandum q̄ Chīs tam ipse quam in prophetis
istud tps conseerauit, & sibi specialiter dedicauit. Ad deno
tandum ēt, q̄ illi qui quadragesimam dignè peragunt, dia
boli tentationes vincunt, ad montem Dei Oreb. i. ad Chīm
secure peruenient, legemq̄ Dei & eius mandata accipiunt,
& finaliter ad terram promissionis. i. ad Paradisum attingūt.
Item istud est tps significationis, q̄. s. per quadragenarium nu
merum, qui constat ex denario quater dicto, significatur, q̄
nos debemus denarium mandatorum perficere, & quaterna
rium euangeliorum, credere, & seruare. Item tempus est so
lutionis, & commutationis, quia pro certo in quadragesi
ma decimam tēporis anni soluimus, & pro delictis nostris
satisfacimus, & perpetuam pœnam nobis propt
nostra debitam, in temporalem per pniam commu
Exo. 34. Primogenitū asini mutabis oue. In anno.
dies & quarta pars diei, quorum omnium decimam
37. dies ieiunabiles, qui sunt in quadragesima, vtic
quadragesimam habeamus pro temporis uitæ
cima. Ieiunia uero quatuor temporum habeamus
tiisi ¶ Quadragesima inter tempora anni tēpus mag
bile, & in signe. Est. n. tempus reuiuificationis, qua
mortua videbatur prius, reuiuiscit tunc tempor
scit. Tempus est renouationis, quia. s. terra herbis,
arbor vero frondibus, & foliis nouitate minifica
scit. Tempus est impregnationis. Animalia. n. tunc
rionem mouentur. Tempus est nidificationis, qui
latilia ad nidificandum, & pullificandum animan
est medicinæ, & purgationis, quia tunc humores
cipiunt, & iō tunc vtiliter expelluntur. Item tempus
cri, & negationis, quia. s. tunc agricolę in terra, na
ri, & mercatores in negotiis occupantur. Item tem
motus, & peregrinationis, quia tunc hoies sanctor
na visitare noscuntur. Item tps est resecationis &
nis, quia vineæ, & arbores & ēt segetes à superfluit
resecantur, & p scinduntur. Item tempus est fletus, &
mationis, quia. s. tunc vineę præsciſſe lachrymant
est seminationis, & insertionis, quia tunc semina
terrę committuntur, & surculi in arborib. inseruntur
tempus est roris, & pluuialis irrigationis, quia tunc
hyades, & aliæ stellæ imbrifere, à quib. terra pluuiis
Item tps est laudis, & iubilationis, quia tunc aues
me quasi mortuę fuerant, cantant, & dulcissimè mo
Ista oia pñt applicari ad virtutē pniæ, ieiunii, vel abst
quia pro certo tale tps est animę vtile, & insigne. Est
pus spiritualis viuificationis. In isto. n. tempore ill
peccatum mortui fuerant, per gratiam reuiuiscunt,
rem honestę apparentię reassumunt. Ps. Deus tu
viuificabis nos. Item tempus est renouationis, quia
mores hoium qui per peccatum fuerant antiquat
tatem decentiæ, & honestæ apparentię reducuntur,
rib. uirtutum exterius induuntur. ad Ephesios 4. Re
ni spiritu mentis vestrę. Item tempus est impregnan
ēt nidificationis, q̄a pro certo in quadragesima p
solent aīalia. i. uiri simplices fœtum boni propos
pere. Aues uero. i. uiri spirituales solent per spem, &
rium in cęlis nidificare, & ibi pullos bonarum affec
procreare. Ps. Illic passeres nidificabunt. Item tempus
dicinę, & purgationis, & etiam sectionis, & putation
pro certo humores interiorum vitiorum tunc debe
tritionem moueri, & per confessionem eijci, & expe
perfluitates etiam bonorum terrenorum debeāt
& arborib. i. à viris iustis per eleemosynas relecari, &
rius ad pauperes erogari. Cant. 2. Flores apparuerunt
ra, tempus putationis aduenit. Item tempus est negoci
nis, & peregrinationis, quia pro certo in quadragesi
nitentiæ, viri iusti negociantur, & mercantur regnum
num, & mentaliter peregrinantur, & properant ad P
sum 1. Pet. 2. Obsecro uos tanquam aduenas, & pere
abstinere uos à carnalib. desideriis. Item tempus est
mationis, & rorifluæ irrigationis, q̄a pro certo in
nitentię debemus more vineæ lachrymas compun
emittere, & rore, & pluuia deuotionis corda nostra
ter irrigare, & per hyadum & pleiadum. i. per perfec
influentiam terra conscientiæ humectare. Ps. Lacrima
tum meū rigabo. Item tps seminationis, & insertionis
pro certo quadragesima est tps in quo prædicatores
semina verbi Dei disseminare, & surculos boni pro
corda hominum inserere, vt sic possint fructus bonor
rum reportare. Iac. 1. Suscipite insitum verbum, quod
saluare animas uestras. Item tempus est iubilationis, q
certo tunc debet homo de spe ueniæ gaudere, & de
tione conscientiæ more auium canere, & garrire. Ista
tabuntur coram te sicut qui lætantur in messe, sicut
victores capta præda. Vel etiam aues. i. Angeli tunc
lætantur, & de conuersione peccatorum iocundantur
sicut dī Lucæ 15. Gaudium est Angelis Dei super vno
tore pœnitentiam agente.

De Paschate. Cap. 60.

PAscha dī græcè idem q̄ pati latinè, & idē q̄ transitus
hebraicè, eo. s. quia antiquitus agnus patiebāt, & immo
labat, & transitus exitus filiorū Israel ex Aegypto colebāt
& celebrabatur, quia. s. sicut dī Exo. 12. qñ Deus filios Israel
de Aegypto voluit educere, agnū pcepit occidi & mandu
cari, & sanguine postes domorū liniri, sicq̄ factum est q̄ An
gelus Deo missus primogenita Aegyptiorum exterminā
rus, filios vero Israel quorum domus linitæ erāt sanguine,
pertransiret, & eos sibi dñs cōsecrauit. Præcedente ēt isto pa
scha, populus per mare rubrū trāsiēs, pcedente columna
ignis & nubis extitit à seruitute Aegyptiaca liberatus, Pha
raone & suis extincto à seruitute Aegyptiaca liberatus, Pha
raone vero cū Aegyptiis i mari medio ē sumersus. Et sic istud
pascha. i. ista agni immolatio, filiis Israel, p fuit Aegyptijs ve
lut nocuit atq; obfuit. Ista oia pñt exponi de nostra solēnita
te paschali, in qua. s. agnus immaculatus Chīs passus & oc
cisus fuit, p quē populus fideliū de morte ad uitā, de culpa
ad gram, de miseria ad gloriā pertransiuit, q̄a pro certo nos
sumus in Aegypto huius mundi, duos principes habemus
tumere. s. Pharaonē. i. diabolū nos cū uitiorū exercitu per se
quentē, & Angelum. i. Deum, Aegyptos. i. pctōres percutien
tem & perpetuo cōdemnantem. Sed p certo istud pascha
lem suo agno paschali occiso. i. cū Chīi passionis & occi
sionis merito, cōtra ista duo remediat, q̄a p certo si sangui
nem ipsos postes cordis nīi p passionis memoriā inūxerimus
Angeli percutiētis. i. Dei pctōres dānantis sniam euademus,
& primogenitū nīm. i. aiam, à percussione mortis ppetuæ
liberi & liberū faciemus. In uirtute ēt ipsius sa cīi poterim⁹
tingere rubrū. i. per pniæ amaritudinē trāsire, & sic Pharao
nem. i. diaboli, cū Aegyptiorum. i. uitiorū exercitu poterimus
dispendium non sentire, & à seruitute uitiorum de cętero
liberi esse, quia procul dubio uirtute istius sanguinis & pascha
tis Pharaonis. i. diaboli potentia destruitur, & filiorū Israel
fidelium miseria releuatur. ad Eph. 1. Habemus redemptio
nem per sanguinem Chīi. Vel dic gñaliter quod pascha bo
nis profuit, malis obfuit, quia pro certo illi qui boni sunt &
sequi istud pascha. s. Christi facīm digne comedūt exinde pro
cul dubio salui fiunt. Qui verò Aegyptii. i. mali fuerint, virtu
tes ipsius interibunt. Qđ bñ figurari potuit in consuetudine
filiorum, apud quos de duob. reis, vnus in paschate libe
rabatur in signum populi tunc liberati, alius vero dānabat,
in signum Pharaonis submersi. Ad denotandum ēt hodie q̄
pascha nostrum Christus immolatus bonos & digne sumē
tes liberat malos & indignè recipientes dānat, quia. s. (sicut
scriptum est) Quicunq; manducauerit corpus dñi indignè
iudicium sibi manducat, & bibit. 1. ad Cor. 11. Et sicut filii
Israel post transitum rubri maris inceperunt cantare, dicē
tes, Cantemus dño gloriosè &c. Exo. 15. sic etiam nos à dia
bolo liberati, debemus plurimum exaltare. Vel dic, q̄ si in
corde nostro pascha spūale facimus & Christi passionem
& resurrectionem ad memoriam redūcimus ipsumq; per
deuotionē comedimus, tūc Pharaonis dñium euadimus, &
mediante aqua maris. i. lachrymosa amaritudine, columna
ignis amorosa & charitatiua dulcedine, & columna nubis. i.
mentis & innocēti sanctitudine, Aegyptios. i. pctā submer
gimus, & eorum persecutionem uitamus, & primogenitū
nem. i. aiam à morte perpetua liberamus. ¶ Sicut ponit. Exo.
12. in comestione agni paschalis magnæ cerimoniæ seruā
dæ sunt. Iste. n. primitus affabatur, nihilq; de eo in aqua cō que
quatur, os eius non comminuebatur, nec aliquid vsq; mane
remanebatur &c. Vide oia quæ ponuntur hic qñ de figuris
legitur Exo. 12. ¶ Ad pascha nostrum pertinent quinq; dies
festi pascha floridum, quod est dies Christi receptionis, & est i
palmarum ramis Dies cęnæ & paschalis refectionis dies ue
neris & dominicę passionis. Dies sabbathi & dominicæ re
surrectionis. Dies paschæ & dominicæ resurrectionis. Sic ve
le adhoc q̄ pascha. i. transitū & recessum à uitiis celebre
mus quinq; sunt necessaria. s. pascha floridū. i. florida con
scientia in qua Chīs in Hierusalem. i. mentem per deuotionem
suscipiendus. Cęna. i. eleemosyna & clemētia in qua Chīi
discipuli. s. pauperes, sunt cibādi. Parasceue. i. passionis Chīi
memoria, in qua in corde nostro ipse est mentaliter crucifi
xus. Sabbathū. i. innocētia, in qua Christus est i sepulchro
cordis nīi quiescādus. Resurrectio. i. pnīa, per quam Christus

est in nobis resuscitandus, & nobis gratiam restituendus. Si
. n. ista quinq; præcesserint, agnum paschalem. i. Christum in
sacro altaris dignè poterimus recipere & solemnitatem ip
sius celebrare 1. Esd. 6. Fecerunt filii Israel transmigrationis
pascha. ¶ Pascha floridū, est dies in ramis palmarū sicut dic
tum est, eo qđ rami floridi illa die soliti sunt portari. Et est 4
ista dies priuilegiata, q̄a. s. ista die Iosuæ cum populo Israel
Iordanæ siccato, terram, p missionis intrauit, ubi de nouis
terræ frugib. primitus manducabit. Tali ēt die Christus à po
pulis fuit in Hierusalem receptus, & cum hymnis, & laudib.
honoratus. Tali ēt die Chīs de templo ementes & uendentes legitur eiecisse, & mūmulariorum cathedras subuertisse.
In quib. spiritualiter notare possumus q̄ ista die Christo per
deuotionem occurrere, & ianuas Hierusalem. i. mentis ei a
perire, ipsumq; per charitatem recipere, & cū ramis flori
dis & conscientia florida sibi obuiare debemus, & tunc sic
cato flumine carnalitatis, ipse nos in terra promissionis, s.
Paradisi introducet, & frugib. nouis æternæ gloriæ nos pa
scet, & à templo cordis nostri mensas nummulariorū. i. auaritiā & amorem pecuniæ destruet & euertet. ¶ Dies cęnæ est 5
illa dies in qua à Christo facīm eucharistiæ constituitur, &
carnalis agni immolatio in spiritualem mutatur, in qua ēt
veteris testamenti terminatur figurā, noui vero testamenti
instituitur natura. Ista est ēt in qua pœnitentes ad ecclesiam
reconciliant, in qua crisma & oleum à pontificib. conficiēt
qua pauperū pedes lauantur, & in qua cum mandato refi
ciuntur, in qua altaria denudant, & in qua cāpanæ non pul
santur nec audiuntur. Sic verè in cœna dñi ad literam, in die
. s. cœnæ ante parasceuen, vel ēt in cęna spirituali. i. in refe
ctione deuotionis debent hæc omnia interuenire. s. eucha
ristiæ sacrificio, omnis carnalis conditionis immutatio, ve
tustę cōuersationis terminatio pedum i. affectuum p lachry
mationem lotio & purificatio, pauperum per eleemosynā
refectio, altarium. i. cordium per confessionem denudatio
crismatis deuotionis compositio, campanarum iactātiæ ces
satio, & sic fiet pœnitentis animæ perfecta Deo reconcilia
tio in ecclesiam Paradisi introductio. Ps. Introibo in domū
tuam in holocaustis, adorabo ad templum sanctum tuū, & 6
confitebor nomini tuo. ¶ Ad pascha ēt pertinet parasceue
. s. dies ueneris, in qua dñs passus est, cuius. s. priuilegia sunt,
Christi passio, inferni spoliatio, dæmonum superatio, & fi
milia, hominis redemptio, Paradisi apertio, & omnium scri
pturarum consumatio, & ideo tunc dicit in cruce moriens
ipse Christus, Consummatum est. Ista possunt litteraliter di
ci de die parasceues, vel spiritualiter possunt dici de memo
ria dominicæ passionis, q̄ est quasi quædam spūalis parasce
ue in cordib. nostris celebrata. Quia pro certo p istā dæmo
nes à nobis superantur peccata redimuntur, Paradisus ape
ritur, & uirtualis perfectio in hoīe consummatur. ¶ Dies ēt 7
sancti sabbathi ad pascha dī pertinere, quod ideo sabba
thum sanctum dī, quia sanctus sanctorū Christus p totā hāc
diem in sepulchro quieuisse dinoscitur. In isto, n. sabbatho
ignis nouus acquiritur & accenditur, & ad accendendū pa
schalem custoditur. Deinde cereus à diacono erigitur & be
nedicitur, cui thus in forma crucis apponitur, tandē lectio
nib. lecti ab benedictionē fontiū accenditur, & totum diei
officium sub breuissimis terminatur, benedicamus, aūt cū
duplici alleluia dī, ad notandū qđ i rōne vltima, duplex sto
la. s. gloria corporis & aīæ fidelib. concedetur. Ista possunt
dici de sabbatho quod interpretatur requies. i. de spirituali
requie mentis nostræ, q̄a p certo ad hoc q̄ istud sabbathū
sanctum sit, & ad hoc quod meus pfecta sanctē & munde à
vanis appetitib. requiescat, necesse est q̄ Christus in sepul
chro nīæ humilis conscīæ requiescat p deuotionē, & q̄ ibi
accendatur ignis Spūs sancti per dilectionē, quodq; cereus
intellectus ibidē illuminetur per discretionem, & benedica
tur p omnimodam perfectionē & q̄ habeat thus. i. oratio
nē & deuotionē, thus tñ habeat formā crucis. i. oratio sem
per habeat crucis memoriā & cōpassionem, habeatq; istud
sabbathū fontes benedictos. i. lachrymosam cōpunctionē
lectiones ēt plures. i. scripturæ studium & lectionem, & bre
ues uesperas. i. breuis uitæ considerationem, & duplex alle
luia. s. duplicem in Deo exultationem, vnam. s. quæ ad gīæ,
& aliam, quæ ad gloriæ acquisitionem pertinet. Esa. 61. iter
ra sua duplicia possidebunt lętitia sempiterna erit eis.

De Pentecoste. Cap. 61.

1 PEntecoste erat ſolenne feſtũ apud iudæos, ſicut eſt modo apud Chriſtianos. Eſt.n. pentecoſte quinquageſima dies poſt Paſcha, dicta ſic, quia pentecoſtes quinquageſimus dr. iſta eſt. n. quinquageſima dies poſt paſcha, qua die populus Iſrael venit ad montem ſinai, vbi legem accepit, ſicut dicit Exo. 10. Et in iſta die ẽt Deus pater, ſup diſcipulos in linguis igneis ſpũm ſcti miſit, ſicut dr Act. 1. In ſeptem aũt ſeptimanis diſtinguit iſtud tps, ad denotandum q̃ ſeptem ſunt dona q̃ Spũs ſanctus ſuis fidelib. tribuit & infundit in quibus oĩb. ſatis poſſimus notare ad literam iſtius feſti dignitatẽ & celebritatẽ, quia verè ſi iſta bene & digne colitur, ſpãliter recipitur, quo mens & lingua charitatis incendio inflãmat, lex Dei, i. diſciplina & rõ ſuſcipitur, & quo oĩs malus impetus cohibetur. Ibi, n. tres ſpeciales numeri ſunt cõtenti. ſ. ſeptenarius ſeptimanarum, quinarius decimarum, & denarius q̃narum ad denotãdum quod per Spiritus ſancti dationem, ſeptem dona aquirimus, decẽ legis mandata cõplemus, & quinq; ſenſus corporis à vanis appetitib. cohibemus. Et ſic tps pentecoſtes, eſt tps militię & ſtrenuitatis, tunc. n. ſolent tyrones magis quã in aliis feſtiuitatib. militare. Eſt tps munditiæ & ſiccitatis, quia tunc calore ſolis ſolent lutũ immunditiæ deſiccari. Tps lætitiæ & iocunditatis, quia tunc ſolent aues dulciter modulari. Tempus viroris & amœnitatis, herbæ. n. tunc ſummè virent. Tps odoris & ſuauitatis, flores. n. tunc ſummè fragant. Tps dulcoris & ſaporoſitatis. apes. n. tunc ſummè mellificant. Tps meſſis & maturitatis, quia tũc in regionibus calidis meſſes inſtant. Tps paſcuę & ſatietatis, quia tũc herbæ p cæteris tpib. plus abundant. Tps ẽt audaciæ & animoſitatis, quia. ſ. humores cholerici iraſcibilẽ tũc inflãmant, & ſic cor ad audaciã & cholerã inuitant. Sic ſpiritualiter loquendo pentecoſte ſpũalis. i. gratia Spũs ſancti facit nobis infinita bona. Per iſtã. n. milites Chriſti efficimur, contra vitia militando 2. ad Cor. 10. Arma militiæ noſtræ nõ ſunt carnalia. Per iſtam mũditiam acquirimus, lutum carnalitatis, deſiccãdo. Per iſtam lætamur & exultamus, in dño ſpiritualiter congaudẽdo, & cantum diuinæ laudis & gratiarũ actionis cordialiter iubilando. Per iſtam viremus atque floremus honeſtè conuerſando & odorem bonæ famę aliis diffundendo. Cant. 2. Vox turturis audita eſt in terra noſtra. Vineæ florentes dederũt odorem ſuum. Item per iſtam mellificamus per deuotionem. Per iſtam meſſis bonorum operum noſtrorum maturãtur per omnimodam perfectionem. Per iſtã paſcua ſcripturę præparantur, per doctrinæ eruditionẽ. Et per iſtam ſpiritualis audacia animatur, ſ. ad bonorum aggreſſionem, quia breuiter ſpiritualis pẽtecoſte. i. Spiritus ſancti miſſio, facit in nobis omnia bona & dat nobis omnia ſpiritualia dona, quia ſicut dicitur 1. ad Cor. 12. Dominus operatur omnia in omnibus, vnicuique autem datur manifeſtatio ſpiritus ad utilitatem.

De Scenophegia. Cap. 62.

1 SCenophegia erat feſtum iudæorum; quod dicebatur feſtum tabernaculorum, quod. ſ. fiebat i memoriã eius qd in tabernaculis manſerant qñ redierant de Aegypto, & ſcenophegia à ſe non q̃ eſt tabernaculum, eſt dicta. Iſtud. n. fæſtum in ſeptembri celebrabatur, vbi populus in tabernaculis virentium ramorum arborum exterius morabatur, & poma cedri in manib. tenebant, & ſic feſtum ſcenophegiæ cum lætitia faciebant. Per iſtud feſtum poſſum intelligere ſtatum bonorum religioſorũ, qui pro certo iſtud feſtum ſpiritualiter videntur peragere, & in mundo iſto in tabernaculis & non in domibus habitare. Tabernacula. n. ſunt habitationes murabiles, & portabiles domus autem ſunt habitationes ſtabiles & immobiles. Iuſti igitur in tabernaculis dicuntur habitare, quia. ſ. in manſionem durabilẽ hic ſe habere non meditantur, imo quaſi ad tps & in tranſitu in mundo commorari noſcuntur dicẽtes, cum Apoſtolo illud ad Heb. 13. Non habemus hic ciuitatem permanentem, ſed futuram inquirimus. Recordari. n. debemus q̃ patres noſtri. ſ. ſancti Apoſtoli & alii poſt egreſſum Aegypti. i. peccati, in tabernaculis manſerunt, & nihil in mundo ſibi appropriauerũt, ſed vitã iſta quaſi in tranſitu peregerũt. ¶Decima die Septẽbris erat apud hebreos tria feſta. ſ. feſtum expiationis, afflictionis, & propitiationis. Illa. n. die altare cũ ſanguine ſenis anno expiabatur, eadem die populus fuit afflictus iuxta pro uitulo adorato, & eadẽ die fuit populus lætus de ſibi propitiatio, ſicut dr Deut. 16. & Exo. 32. Tale feſtum pnia. Per iſtam. n. uirtutem ſanguinis Chriſti altare noſtri expiatur per iſtam mens de uitulo, i. de diabolo adorato & adorato affligitur atque triſtatur, & per iſtam ſpiritualem uenia de peccatis & propitiatio reportatur.

De Encenijs. Cap. 63.

ENcenia eſt noui templi dedicatio. Quia templum ribus vicib, ſm plures reparitione fuerat dedicatum apud iudæos feſtum iſtud pluribus anno uicib. populus celebrabat. Dedicationis autem feſtum adhuc tenet eccla Qñ. n. epiſcopus eccleſiam conſecrare ſeu dedicare denit, primo corpora mortuorum de eccleſia eiicit, eccle tandem circuit, aqua benedicta eam aſpergit duplex betum, in pauimento tranſuerſaliter ſcribit, parietes mate vnguit, & cruces plurimas ibi pingit, chymiama per quinq; partes altaris comburit, & ipſum altare veſtit, & intus ſanctorum reliquias includere cõſueculdubio tali mõ vr epiſcopus noſter Chriſtus dedicat ſibi conſecrare tẽplũ ſuum. i. aiam viri iuſti. Primo. de ea corpora mortua. i. pctã mortalia per cõfeſſionẽ cere, tandem ſolet eam per ſpũalẽ viſitationẽ & inſpirnẽ circuire, & poſt ſolet eam aqua benedicta. i. lachr profluuio aſpergere, duplex alphabetũ. i. notitiam teſti in ea ſcribere parietes mentis. ſ. intellectũ & volu criſmate deuotionis ungere, & totam ipſam eccleſiam tam aĩam crucib. i. cructs memoria & cõpaſſione ſpine altare cordis in quinque partib. i. in quinq; ſenſib. ſpiritbus cum thure feruentis orationis per dilectionem & tionem accendere & cremare, & reliquias. i. exempla ctorum ibi per deuotionem includere, & perfectẽ mem commendare. Sic igitur templum noſtrum ſanctificatur & Deo principaliter dedicatum. ſ. conſcientia, quæ plum & eccleſia Dei patris, de quo dicitur illud templum Dei ſanctum eſt quod eſtis vos.

LIBER SEXTVS

De materia & forma, igne & aere, & impreſſionib. Et primò de materia.

MAteria prima, eſt cũ forma principiũ rerum. Sic eſt tũ prout dicit Ariſt. in phyſicæ, quod propria materia appetit bi propriã formã. Vñ d. q̃ ſub vna forma na materia, & ſub plurib. plures. Sequitur dubio q. libet materia. i. quilibet ecclebet ſibi appropriare, applicare & uendicare propriam, formam. i. certum gradum, ſtatum, benedicpbendã, in quo. ſ. maneat arq; viuat, ſic tũ q̃ una nã habeat, formã & plures. i. q̃ unus eccleſiaſticus beat beneficiũ, & multi multa Iob 41. Vna uni Mat. 20. Acceperunt ſingulos denarios. Qd debet eſſe de beneficiis curatis & dignitatib. quia quã ẽ dare q̃ una materia habeat plures formas nunq̃ debet eſſe q̃ unus eccleſiaſticus habeat vel plures eccleſias parochiales. Verumtñ ſicut põt ſubeſſe vñi formæ ſubſtantiali, & cum hoc re formas accidentales, ſic unus eccleſiaſticus põt ſe beneficio curato tanq̃ ſubali, & cũ hoc põt ne cura, ſicut accidentalia poſſidere. Melius eſt tñ q̃ ſingula habeant, dũ tñ ad ſuſtentationem ſtatus ſui Qd bene figuratur Num. 33. vbi præcipitur q̃ res ſortes habeant, pauci uero anguſtiores. ¶Dato ria ſit in potentia ad omnes formas, & nunc ſub ma, nunc ſub alia naturaliter optet eſſe, nunquam dem formam numero quam habet alia materia, cat uel aſſumit, uel p̃ ipſius appetitum alia materia propriam formam perdit, Vna. n. materia nunquã hit alteri formam ſuam. Sic uerè dato q̃ homo ad alia beneficia & officia ambiat & anhelet, nunquã

debet appetere, q̃ ab alijs occupant, nec cõtra illos machinari vt p̃ ipſum ſuis beneficiis ſpolientur. Qd tñ eſt contra malos, qui quocũque mõ habeant, ẽt cũ alterius, ſi iudicio, nunq̃ errant, contra illud Exo. 20. Non cõcupiſces rẽ pximi tui. ¶Materia prima erat tali potentialitate, q̃ oĩs forma in ipſa poterat introduci, & iõ dicta fuit abyſſus. i. aqua q̃ ſi aqua eſt receptibilis oĩs coloris, ſic materia oĩs formæ. Sic vertẽtia eſt capacitas in aĩa & voluntate, q̃ ad modum materię oẽm formã virtualis pfectionis, & more aquæ oẽm colorẽ honeſtæ cõuerſationis põt in ſe recipere per agen- tis diuini impreſſionẽ, & ẽt ecõuerſo formas oĩum malorũ habituũ interiorum, & prauorum actuum exteriorum p dia bolicam operationem. Iõ dr Eccl. 36. Oẽm maſculum exci- piet mulier. Et ibidem. Omnem eſcam manducabit venter. ¶Materia q̃to eſt ſubtilior & ſublimior, tãto ad ſuſceptionẽ formæ eſt abilior, quanto aũt eſt à natura cœleſti remotior & compactior & terreſtrior, tanto, ad ſuſceptionem impreſſio num formalium eſt debilior, vt d. li. de quinq; ſubſtãtijs. Sic quanto aĩa & voluntas eſt ſubtilior per ſenſum & diſcretio nem ſublimior p̃ æternorum cõtẽplationẽ, tanto ad ſuſcepcionem formę, ſ. gręę & virtutum eſt nãliter magis apta. Sed ideo eſt a cęlo remotior per terrenorum amorem cõpactior per auaritiæ tenorem, terreſtrior per pigritiæ torporem tanto ad ſuſceptionem ſpũalium impreſſionũ. ſ. gratiæ diuinæ, generaliter minus eſt apta. Et iõ religioſi & theologi q̃ cæleſtia conſẽplancur plus ſunt apti gratiam recipere q̃ ſeculares legiſtæ, qui tñ in cpalib. occupãtur. Et iõ dr q̃ terra erat inanis & vacua. Itẽ dr q̃ quanto aliqua res plus habet de forma minus aũt de conditionib. materiæ, tanto eſt nobilior & actualior. Sic ẽ̃to qs plus habet de gratia & virtute, minus habet de propria voluntate, tanto apud Deum nobilior iudicatur. ¶Secundum Ariſt. materia, cã eſt diuiſionis & indiuiduationis in reb. Vnde dicit 3. Metaphyſicæ, q̃ diuiſio ſpẽi per individua, eſt ſm materiam, & non ſm formam. Res etiam quæ paucum habent de materia, & parum de forma, multum creſcunt, vt patet in arboribus. ſunt ẽt tales minus ſenſibiles. Vñ dr ſm Auicenam: Oſſa parũ habent ſenſibilitatis, quia multũ habent materiæ terreſtreitatis. Et ſicut dr in libro de vnitate materię. Materia eſt contraria & diſſimilis vnitati. Sic verè in mundo iſto materia. i. diuitiæ & cpalia ſunt cã diſſenſiõis, contentionis, & diuiſionis, quia ſicut, dr Gen. 13. Erat ſubſtãtia eorum ninia, & nequibant habitare cõiter. Vñ materia contraria eſt vnitati, quia vere diuitiæ ſunt vnitati pacis & cordiæ inimicæ. Res. n. i. homines qui multum habent de materia diuitiarum, multum creſcunt & eleuantur, ſ. per ſuperbiæ vanitatem, & multũ ſunt in ſenſibiles per ignorantię excitatę, & p̃ compaſſionis duritiam & proteruitatẽ. Vnde & diuites ſunt ſicut arbores p̃ ſuperbiam eleuati, ſunt ſicut oĩs p̃ incõpaſſionẽ & duritiã inſenſati, & hoc quia multũ habent de materia diuitiarũ, parũ aũt de forma. ſ. gratiæ & virtutũ. Pſa. Ecce ipſi peccatores & abundantes in ſeculo obtinuerunt diuitias. ¶Materia habet quandam potentiam inquietam, quia habet appititum ad infinitas formas. Vnde ſi ſit ſub vna, ſtatim appetit eſſe ſub alia, & hæc cauſa corruptionis & deſtructionis rerũ inferiorũ, quia ſi materia eſſet ſubiecta forma ſua, nec aliã appeteret, nunq̃ mixtũ corrũpe retur. Vñ ẽt corpora cęleſtia rõne hmõi nullatenus corrumpi untur, ſic vere leues & inſtabiles & maximè eccleſiaſtici ambi tioſi appetũt oẽs formas. i. oẽs ſtatus, dignitates, & officiales & oĩa volunt tentare. Vñ ſi ſint ſub vna forma. i. in aliqua re gione vel ſtatu, vel eccleſiaſtica dignitate, nõ ſunt contenti ſtatim volunt eſſe ſub altera, & de pbenda ad decãta de ſtatu ad ſtatũ, de officio ad officiũ ſe conuertũt, & hęc ſine dubio quare p̃ diuerſa vitia corrũpuntur, & quia ſe mixtũ inquo ſũt. ſ. religio vel eccła ſua, multa patiẽ de materia. Quod ſi more corporũ cęleſtiũ. i. virorũ iuſtorũ cõſtituti eſſent gloria, ſua, & ſederẽt in loco ſuo, corruptio pctõ in eis nõ veniret, & collegiũ eorũ tribulationẽ pp eos nõ pateretur, ſed qa qui nit. ſ. ad maiora, ideo corpus mixtũ eccle ſię immundijs & diſſenſionib. diſſipatur, & ipſi ẽ̃ à uirtutum in gnitate ſoluuntur. Talib. n. inquietis dr Eſ. 57. In multitudine viæ tuæ laboraſti, nec dixiſti quieſcã. Et ſicut proprium eſt materiæ ſubiici & ſuſcipere, & non ſubiicere vel ſuſcipi, ſicuti deberent aliis p̃ obedientiã ſubiici, & ab eis ſuſcipere, regiminẽ & doctrinam, & nõ ecõuerſo. Subiice humerũ tuũ & porta eã. Ecc. 6. ¶Sed m Ariſt. 10. Metaph. quælibet materia formã ꝑpriã ſibi oppropriat, & q̃to ſubtilior & ſublimior, tãto formæ nobilioris ſuſceptior. Sic voluntas cuiuslibet nãliter ad aliqd̃ ꝑpriũ inclinat, qa milites diligunt honores mercatores diuitias, buſgenſes, ãt & cẽſi delicias amplectunt. Quidã volunt Deũ alti lætitias, qa ſm Apoſto. 1. ad Cor. 7. Vnuſquiſq; hẽt propriũ donũ alius ſic, & alius ſic. Et q̃to volũtas & ipſa nra eſt nãliter melius diſpoſita, tãto ad forma nobiliorẽ. i. ad offm nobilius inclinat, qa diſpõ vniuſcuiuſq; ad aliqd certũ, ut ad agriculturã vel ſcias, & hmõi, nõ eſt finis ſm diſpoſitionẽ nãlem ipſius materię. i. voluntatis. ¶Materia dr infinita, vel qa a debilis eſt infinitũ, vel quia hẽt appetitũ ad infinitas formas. Et iõ d. Plat. q̃ materia fluit in infinitũ, niſi forma ſiſtat fluxũ. Materia. n. eſt in potẽtia ad oẽs formas, ſed nõ ꝑ̃t eſſe in actu niſi ſub vna. Et eſt in materia potentia q̃dã actiua q̃ eſt cõis formis contrariis, ut frigido & calido vñi ſit ſub vno cõtrario ſtatim appetit eẽ ſub alio. Vñ nulla forma ꝑ̃t replere oẽm appetitũ materiæ niſi forma cœleſtis, qa q̃diu materia eſt ſub formis inferioribus nunq̃ qeſcit ãppetitus ſuus, ſimo de vna ad aliam variat, ſed tunc qeſcit qñ ſub forma cœleſti ponit. Et hæc eſt rõ quare cœleſtia nullatenus corrũpunt, qa. ſ. forma cœleſtis replet oẽs materiæ appetitus. Sic vere voluntas humana ꝑpea q̃ ẽ debilis in infinitũ. i. habilis ad cõmittẽdũ infinita pcta, et qa hũt infinitos appetitus & deſideria, (Quia multæ cogitationes uerſant in corde uiri Pro. 19. ꝑt dici ꝑtie infinita. Vñ Sene. Hoc ignoro, ſi nra deſideria ſint æterna, qa tpa finita ſunt nra ãt deſideria infinita. Nec eſt aliqua forma inferior. i. aliqua creata natura appetitus huius materiæ, ſ. voluntatis, q̃ valeat adimplere. Vñ q̃diu voluntas eſt ſub formis inferioribus. i. in amore rerum mundialiũ & terrenarum, nunquã quieſcit appetitus ſuus, ſicut patet de ducendo de diuitibus deliciоſis et ambitioſis, imo ſi ſit ſub vna forma quã appetierat. i. ſi acquiſierit aliqd̃ tpale qd̃ diu cupierat, non ꝑ hoc quietat imo ſtatim appetit hre aliam. i. acquirere alias res mundanas. Et dr verum eſt quod dr Eze. 7. Animam ſuam non ſaturabunt, & ventres eorum non implebuntur. Sed vere qñ materia voluntatis humanæ ſpretis formis & reb. inferioribus ipſi formæ cœleſti Deo coniungitur per amorẽ, tũc repletur ipſius appetitus, quia ſm Auguſ. Animam dei capacẽ, nihil minus Deo replere põt. Et ideo materia. i. voluntas humana fluit in infinitum per diuerſos appetitꝰ niſi forma, ſ. ipſe Deus, ſui pñtia ſiſtat fluxum, quia Inquietum eſt cor meum bone Ieſu donec requieſcat in te, dicit Bern. Et ſicut materia per diuerſas alterationes peruenit ad formam, quã tñ faſtidit cum ipſa fuerit ſic homo per multos labores acquirit formam optatam, ſ. res mundanas, a quib. tamen non propter hoc ſatiatur, imo ipſas faſtidiens, de amore vnius ad aliam uariatur. Prouerb. 13. Vult & non vult piger. Vel dic quod forma cœleſtis eſt gloria æterna, quæ perfectæ ſatiat materiæ id eſt animæ appetitum, forma uero ſecularis eſt terrena opulentia, quæ nunquam poteſt ſatiare animam. Allega vt ſupra.

De Forma. Cap. 2.

CVm forma ſm Ariſt. li. de quinq; ſubſtãtiis ſit lumẽ, pulchritudinem, eſſentiam & ſignum oĩb. tribuens, poſſumus dicere q̃ p formam q̃ materiam perficit & informat, põt intelligi gloria æterna vel platus. Nota ergo q̃ quauto res plus habet de conditionib. formę, minus aut de cõditionib. materiæ, tanto nobilior actualior & perfectior iudicaſ, ſicut patet, in igne. Quanto vero econuerſo plus habet de materiæ conditionibus, minus vero de formæ proprietatibus, tunc eſt ignobilior. groſſior, obſcurior, atque peior. Sic vere chariſſimi, homo quanto plus habet de conditionibus formæ. i. aĩæ gręæ & ſpiritualis naturæ minus vero de conditionibus materiæ. i. canis mundi vel peccati, tanto ſpiritualiter eſt melior, & apud Deum nobilior atq; maior. Quanto vero ecõuerſo plus habet de materiæ conditionib. ſ. de carnis mundi vel bonorũ tertenorum infectionibus, minus vero de formalib. gratiis, ſcijs & virtutib. tãto reputatur apud Deum ignobilior atq; peior. Et ideo diuites & carnales qui abundãt in conditionib. materiæ, & nõ formæ modicæ ſunt reputationis apud Deum, quia ſicut dr Luc. 16. Quod alium eſt apud hoĩes, abominabile eſt apud Deum. Vel dic qd̃ ma-

teria q̄ est appetibilis oīs formæ, est propria uoluntas forma vero est grā obedientia, vel charitas, quia pro certo in ecclesia illi q̄ minus habent de materia ꝓpriæ volūtatis magis vero de forma grāe & virtutis, sunt nobiliores, & ecōuerso. Dicat igit̄ talis hō illud Mat. 26. Veruntā nō sicut ego volo, 2 sed sicut tu. ¶ Quādiu forma mixti vnit & cōciliat ei⁹ partes, ipsum manet, & nō corrūpit̄, & ecōuerso deficiente cōcilia tione, formæ, partes abinuicē separant̄, & corrūpit̄ ipsum mixtū. Sic q̄diu in copore mixto eccl̄iæ religionis vel ēt in aīa, q̄ de plurib. potentijs est cōpacta, forma charitatis vnā partē. i. vnā personā alterī conciliat & adiungit, ipsa eccl̄a uel religio manet ī vnitate & pace. Sed statim ubi forma & charitas euaporat, & cōciliatio cōcordiæ deficit, tunc vna pars ab alia segregat̄ ꝑ dissensiōes & partialitates, & sic corpus hmōi necessario dissipat̄. Iō Christus (Io. 19.) summe voluit discipulos habere charitatē & vnitatē. &c. Et nota ēt q̄ eccl̄ia sicut & corpus, cōstat ex diuersis & cōtrarijs elemētis. i. personis, q̄ tñ ad cōstitutionē mixti in vnū cōueniunt, 3 mediante forma mixi, s. charitate. ¶ Forma est qua differt aliquid ab aliquo, qua posita res ponitur, qua destructa nihil de rei substantia reperitur. Et est forma ſm Arist. lumen vniuersi, pulchritudinem, signum & essentiā tribuens. Vñ i phy fico audito dicit Arist. q̄ forma cū materia est cā oium accidentiū. Et aūt duplex. s. accidentalis & substalis. Sed accidētalis indiget forma substali, q̄ est cā formæ accidentalis, q̄ non perficit res, neq; facit eas. Et nulla forma est incorruptibilis nisi cœlestis vel spūalis, q̄ ideo est incorruptibilis, q̄a replet oēs materiæ appetitus. Forma ista est charitas, q̄a. s. materia. i. voluntas & aīa informatur. & hæc est qua differt vnum ab alio quia ſm Aug. charitas est realis differentia qua filij gehennæ à filijs eccl̄iæ distinguūtur. Hæc est ergo quæ rei. i. aīæ dat pulchritudinem cōuersationis signū differētiæ & distinctionis essentiam virtutis & perfectionis, & iō destructa forma ista nihil de eē grāe vel rei sūba reperitur, quia ſm Apl̄m 1. ad Cor. 13. Charitatē aūt nō habeam, nihil sum. Et iō forma in materia. i. charitas & grā in voluntate, est cā oium bonorū & virtutum. Et aūt duplex forma. i. duplex dilectio & charitas. s. accidentalis, & hæc est amor & affectio naturalis. Item substalis, & hæc est grā & charitas gratuita. Et sicut forma accidentalis indiget substali, & sine ea nihil valet, sic vere charitate gratuita indigec amor & affectio naturalis, alias posset dici illud ad Gal. 4. Aemulātur vos, sed non bñ. Et Lu. 6. Pctōre diligētes se diligūt, s. dilectione naturali. Vñ forma substalis cā est accidētalis, quia charitas gratuita dēt aliā regulare, & sicut cā affectū perficere & cōplere. Vñ forma accidentalis. i. affectio naturalis, non perficit res. i. aīas cōscias, nec eas cōplet, q̄a oīs cōpletio virtualis est ab amore gratuito, nō naturali. ¶ Sed ſm q̄ forma nobilior dēt in ma 4 teria introduci, ipsa materia dēt aptari primitus & cōpleri. Vñ si de terra dēt fieri ignis, necesse est vt materia subtilietur, & primitus disponatur. Sic quia audiētes prædicationē habent per eius influentiam & doctrinam recipere formā ignis, & ipsum sanct̄ spūm, per quem cor calefit & ignit̄ iō necesse est q̄ primitus p gr̄am disponant̄, vt sic de terra. i. de corde terreo & aūaro efficiāt ignis. cor charitatis incēdijs inflāmatū. Vñ Eze. 11. Spūm nouū tribuā in viscerib. illorū, 5 & auferā cor lapideum de carne eorū &c. Eze. 11. & 36. ¶ Talis est differentia inter bonū ꝑlatum & malū sicut inter formā cœlestem & elemētarem. Forma. n. cœlestis replet oēs appetitus & vacuitatis materiæ q̄ informat, & iō tale cōpositū non corrumpitur. Sic bonus ꝑlatus oēs defectus & vacuitates eccl̄iæ suæ rigore iustitiæ cōplere, & sic eius religio minime corrumpetur, q̄ est quasi corpus cōpositū, s. ex diuersis personis. Et sicut talis cœlestis forma parte cōpositi ita cōciliat & concordat, q̄ vna non agit in aliam consumēdo (vñ non sunt ibi contrariæ qualitates) sic prælatus in religione debet concordiam generare, & iras & discordias extirpare &c. Itē sicut virtute talis formæ oīa elemētaria sensibilia & vegetabilia proficiūt sicut arbores & hmōi et eius ēt virtute ſm Philosophum in terra generanā aurum et argentum et lapides prēciosi: sic exemplo doctrina et virtutibus platorum seculares debēt gratia vegetari, et doctrina sensificari, et in terrenis et cupidis generari aurum rutilans charitatis, argentum cadens castitatis, & ꝑciosi lapides gratiæ et vir- 6 tutis. ¶ Item quanto forma est à conditionib. materiæ magis separata tanto est actualior & nobilior, patet in angelis, platus angelicus q̄to uirtutib. & moribus alios præcellit, nobilior dēt dici. ¶ Itē in corpore q̄to plus de materia tanto minus inuenit̄ de forma. Sic in hoie vel religione plus abundant diuitiæ materiales, tanto minus inuenit̄ de discretione & scīa & grā q̄ sunt formæ spirituales. Forma elementaris non terminat materiæ appetitus, & in corporib. elementarib. contrariæ qualitates, quarum nib. & passionib. sp̄ est corruptibilis quo ad potentiā, totiens corrumpitur quo ad actum. Sic q̄a vere malus nescit motus & appetitus subditorū mediante iustitia mere & terminare, iō per contrarietates ire & inuidiæ pus illud in quo est. i. eccl̄a vel pr̄ia sibi subiecta, discor iniurijs & inuidijs dissipat̄. Et sicut q̄diu forma mixti conciliat & cōcordat, corpus est integrum, & ecōuerstalem in suā per rapinam et auaritiam communa 13. Inter supbos sp̄ sunt iurgia. ¶ Seneca de natura bus li. 3. volens probare q̄ aqua q̄ſq; fit ex terra di aīa elementa alternatim mutanē. Nā de terra aqua uersō, de aere ignis, & de igne aer, q̄ fit per incenso missionē elementorū, & maximè qua (vt ait) non re elementum simplex, imo oīa inuicē sunt permix patet quia aer & ventus, aqua et calor et ignis, sunt rā, terreiq; vapores igneī et aquei sunt in aer, et et iō vt ait idem ibidem oīa in oībus sunt, et iō et oium elementorum alterni recursus sunt, et teri, perierit in alterum tranſit, et sic concludit aliis elementis est solidior, in aquam potest trāſire me, quia a quæ naturaliter est coniuncta, et et ideo inquit facilior est transitus, quia illis in dum est iam mixta est. Et breuiter, nullum est mixt⁹, quin alijs ꝑ charitatē & amicitiā sit cōuenti

De Elementis. Cap. 3.

CVm elementa sint diuersarū & contrariarum tū, s. aqua ignis, aer, et terra, istud est verū q̄ qescunt a suo motu et actu, et nunq̄ ēt cessant fil contrariari. vnū. n. in aliud sp̄ vult agere, ipsum re et alterare, et in sui nīam conuertere et mutare. boni nunq̄ cessant à motib. et actibus uirtuosis, et ritatiue se diligunt, q̄ ꝑdicando docendo, et alias alii in alios sp̄ agunt, et sic alios in seipsos p nē conuertunt, q̄a. s. amor qui transformat amantem tum, cupit ēt amatum in amantem mutari, vt contrarijs fiat idē, iuxta Senecā, qui dicit q̄ cus est, est quasi alter idem. Vel ista possunt dici qui cum inter se sint contrarij et diuersi per oēs et rancorē, nunqnam cessant alter alterum corrō pugnare, et vnus cōtra alium machinari, et alium

debent esse oīb. per mutuam charitatem Eze. 1. Erat rota in medio rotæ. Et iō oīa debent fieri ex oībus ꝑ alternā cōformitatem, quia. s. alterni debēt esse recursus appetituū humanorum, vt. s. hō conditiones aliorū induat, & in alios se cōformet. vel prosperis congaudendo, vel in aduersis condolendo, vel in bonis moribus imitādo, vt sic ſm doctrinā Apostoli ad Rom. 12. Gaudemus cum gaudentib. fleamus cū flentibus, sicut ipse de seipso dicit. 1. ad Cor. 9. Oīb. oīa fact⁹ sum. Vel ista possunt allegari q̄ in mūdo dum, durat misera vita nō est aliquid stabile, oīa sunt mutabilia, q̄a bona, possunt fieri mala, & econtrario mala bona. Non. n. est ita nobile elementum. i. ita sancta psona, quin possit deteriorari, & ī quem pōtem Deo permittēte mutari. pp quod 1. Cor. 10. dicit Apostolus. Qui stat, videat ne cadat. Nec est aliqs ita pec cator vilis, quin possit Deo operāte fieri sanctus, & nobis, quia sicut dr Mat. 3. Potens est Deus de lapidibus suscitare filios Abrae. Et potissimè talis mutatio est facilis pp mutationē affectionū ꝑductionē, nec ēt quo ad ornatum. i. quo ad exteriorē apparentiā & cōuersationē, q̄ pertinet ad aīa & contemplatiuā. ¶ Licet elemēta sint in se diuersa & contraria, & virtute & nobilitate differentia, nunq̄ tñ est aliquod elementum ita nobile vel uirtuosum, q̄n cōueniat cū quo ignobili in aliqua qualitate. Vñ cū sint aliqua elemēta nobilia. s. ignis & aer, & aliquā ignobilia, s. aqua & terra, ignis cū terra cōuenit in siccitate, licet differat in frigiditate. Aer ēt cōuenit cū aqua in humiditate, licet differat i ca litate. Inter elemēta ēt nobilia ē differētia, q̄a ignis est sic ut aer est humidus. Et inter ignobilia sit̄, q̄a aqua est humida terra sicca. Sic in mundo & ecclesia suos diuersa vel contrarias elemēta, s. boni & mali, q̄ sunt cōtrarij quantū ad cōtiones, & cōtrariè agūt quātū ad virtutes & operationes. est tñ ita nobile vel notabile elemētū. i. nō est ita uirtuobonus & iustus, quin cōueniat cū ignobili. i. cum malis Korib. in aliqua qualitate vel cōditione. Vñ ēt ignis. i. uiri ri ali, & iusti & charitatiui, cōueniūt cū terra. i. cū cupidis ter ra & auaris, ſin siccitate incōpassionis, q̄a multi sunt ita ri gi quibus misereñ. Aer ēt. i. viri cōtemplatiui & deuoti, cōueniūt cū aqua. i. cū luxuriosis & fluxibilibus & hoc inhumiliate. i. naturali cōpassione & pietate, q̄a vt cōiter luxuriosi sunt cæteris pctōrib. misericordiores. Et sic bī null⁹ est ita bonus, quin i aliquo cū malis cōueniat nec ita malus quin i aliquo bonis sit similis & cōformis & ad minus licet afferāt in morib. tñ sunt sites in natura. Similis ero altissimo. Esa. 14. ¶ Duo sūt elemēta naturæ nobilioris & purioris, & sūbæ le- 7 vioris, s. aer, & ignis, q̄ hñt motū à centro ad circūferētiā, & ineſt eis nobilitas rōne uic initatis quā hñt ad corp⁹ cęlestē & stellas, q̄a. s. virt⁹ cęlestis primò ifluit sup sphērā ignis et aeris, quā sup alia corpora. Et iō illa duo elemēta sunt velociora quo ad motū, sublimiora quo ad situ, virtuosiora quo ad actū, puriora quo ad sūbam, magis perspicua quo ad formā. Alia aūt duo elemēta, s. terra & aqua, sunt inferiora, habētia. s. motū sui à circunferētia ad centrū, & sunt cæteris grossiora, materialiora, magisq̄; cōpacta & obtusa, plus habētia de materia, q̄ de forma, & pp summā elōgationē à prima sphera, motui primi mobilis nō sūt ita obediētia, & maximè terra, q̄a. s. cæteris oīb. ſm magis & minꝰ se mouentib. nō moueā. Sic verè in mūdo isto sunt duo gña elementorū. i. hoīum. s. boni & mali. Sed boni sunt sicut ignis ꝑ ardorē charitatis, sicut aer ꝑ splendorē honestatis. Mali sunt sicut aqua pp frigus indeuotionis, & sicut terra ꝑ siccitatē & duritiam incōpassionis. In his ergo est differētia, q̄a prima duo elemēta. s. boni, sunt naturę nobilis & purę, q̄a cū sint vicini primę sphęræ & stellis. i. Chro & sctis & Angelis ꝑ amorē & virtuositatē, iō ab isto cęlo & stellis. i. à Deo et sctis suis, maioré influentiā recipiūt gr̄arum, et nobilitatē inde cōtrahūt spūalē. Deut. 33. Qui appropinquat pedib. eius, accipient de doctrina eius. Quia virtus cęlestis. ſ. influētia Dei et sctōrū, primo influit sup ista elementa. i. sup iustos, magis quā sup alia q̄ sunt ab eo remota per pctm. Hie. 32. Tibi. n. cōpetit, q̄a prior es. Et ēt istis mediantib. influit super infima elementa. s. peccatores, per eorum prædicationem, et hmōi. Rut. 3. Extende pallium tuū super famulam tuā, quia propinquus es. Et ista elementa. s. scti, sunt velociora quo ad motū operationis. In oīb. operib. tuis esto velox. Eccl. 31. Item sublimiora quo ad situm contemplationis, quia cōuersatio eorū ī cęlis est ad Phil. 3. Perspicua quo ad formā honestatis. Fulgebūt iusti sicut sol. Mat. 13. Puriora quo ad sūbam castitatis. Thob. 3. Mūdā seruaui aiam meam. Et ideo habent motum suum à centro ad circūferētiā, quia motus appetitus et affectio eorum dē ē ab his infimis ad suprema, ꝑ erectionē volūtatis. Eze. 10. Eleuauerūt Cherubin alas suas. Sed alia elemēta vilia. s. peccatores, hñt motū contrariū, quia mouenā descendendo à circunferentia. i. à Deo et superius, ad cētrū. i. ad mūdialia et terrena &c. Explica. Ideo de vtrisq; dr in Ps. Ascendūt mōtes, et descendunt campi. Et ideo ista elementa. s. pctōres, sūt grossa ꝑ ruditatem, spissa et obtusa ꝑ ignorātiæ obscuritatē cōpacta per tenacitatem, plus hñtia de materia ꝓpriarū, voluntatum et affectionum, q̄ de forma gr̄æ et uirtutum, et à prima sphera. i. ipso Deo sunt per pctm totaliter elōgati et iō motui eius nō obediunt. i. eius inspirationibus et pceptis, et spāliter terra, i. terreni et cupidi sunt totaliter immobiles per duritiā, q̄a non pñt moueri de malo statu in bonum, nisi forte per miraculū diuinū, vel per tonitruū timoris Dei. vñ Fundasti terram super stabilitatem suā, nō inclinabiē. Nam sicut dato q̄ terra moueat̄ in terræ motu, solet tñ cito plus quiescere sicut ante, sic terreni licet q̄ñq; i terræmotu timoris diuini moueat̄ et cogitēt de salute, statī tñ ad imobilitatē obstinatiōis pristinæ reuertunt. vñ i ps. dr. Terrę tremuit et quiit.

De Igne. Cap. 4.

CVm ignis sit nobilissimum elementum, uirtutem habet 1 mirabiliter sui diffusiuam. In omnib. n. reb. occultè latet ignis, sicut manifestè vī cum duo solida corpora inuicē colliduntur, exinde. n. solet ignis egredi, qui tñ ibi credebat minimè occultari. Sic verè Deus inuisibiliter est in oīb. &c. sicut supra de Deo. Vel potest dici de igne charitatis, scilicet Spiritus sancti, vel diuini amoris, qui in multis est, in q̄bus non creditur esse, qui tñ, si esset necesse, et pro sustinenda fide oportet collisionem pati, ibidē clarissimè appareret sicut apparuit in beato Bonifacio. Quia verè multi sunt, qui vñr duri pctōres et frigidi, q̄ tñ ꝑ fide essent parati mortē pati. Sap. 5. Ignis in qua ualebat supra uirtutē suā. Expone

sicut de calce infra.lib.11.&c.¶Ignis habet uirtutem metallorum purgatiuã & à rubigine mũdatiuã, humorũ crudorũ in corpe digestiuã, fructũ maturatiuã, & suũ ꝑsius in reb. omnib.diffusiuam, & inferiorum eleuatiuã. Sic ignis uerbi Dei aĩas à pctõrum rubigine depurat & mũdificat, humores crudos & conscias induratas & carnales digerit & mollificat, fructum ẽt bonorũ operũ ꝑficit & maturat, & rebus oĩb.i.í oium auditorũ auribus se defluit et cõicat, & sic ipsos ab inferiorib.& mundanis ad superiora eleuat, & ad cęlestium amorẽ attrahit & inaltat.iõ Ps.Ignitũ eloquiũ tuũ.& Prou. 3. Oĩs sermo Dei ignitus &c. Hier. 23. Verba mea quasi ignis(dicit)dñs & quasi malleus conterens petrã. & Hier. 10. Factus est in corde meo quasi ignis æstuans &c. Ista oia possunt dici de bono prælato, prædicatore & cõfessore. ¶Ignis quodã modo dr immẽsurabilis, & infinitus, sicut in Dionysij descriptione patet, vt habes. §. 4. Et hoc quia uirtus eius crescit in infinitũ, si inueniat materiã in quã agat. Itẽ ignis est mobilis, qa mouet se & alia, & à nullo mouet. Itẽ dicit ibidẽ q ignis est clarus, manifestus discernens, distinguens, & hoc ſm cõmentatorẽ, ibidẽ, qa hẽt uirtutẽ sui & aliorũ manifestatiuã, qa se manifestando oĩa alia manifestat. Itẽ naturã hẽt renouatiuã, qa oĩa uetera efficiũt, deficiũt & antiquanſ, quę uirtute ignea non seruanſ, vt patet in illis in qb. calor deficit naturalis. Iõ dr Dionysio, naturæ custos. Itẽ ignis uirtutẽ hẽt immutatiuã, qa materiã in quã agit, ipsam cõsumendo, cõmutat in naturã ꝓpriã & cõuertit. Ideo dr à Dionysio immutatiuus & cõprehensiuus. Itẽ hẽt naturã suiipsius cõicatiuã & suæ naturæ in oĩb. rebus diffusiua, qa.i. ignis inuisibiliter ĩ rebus oĩb. est inclusus, & eis immediatissim ẽ est cõiunctus. Et ſm philosophos, triplex ignis ſpẽs est distincta, ſignis lux, vt est in ꝓpria ſphera. Ignis flãma ut est in materia aerea. Ignis carbo, vt est ĩ materia terrestri. Talis ignis est charitas qa materia in quã agit. Cũ ipse Deus diligitur, est infinit⁹, & iõ dr infinita. Dr ẽt mobilis, qa oĩa se participãtia mouet ad bona opera faciẽda. Alias ẽt uirtutes mouet & excitat ad act⁹ suos. Hęc est igit ignis clarus & manifestus, quia amor mei ignis se nescit celare, qn ꝑ actus exterius declaret, qa sicut dicit. Gre. Amor Dei nunq est otiosus, operaẽ. n. magna si est, si verò operi tenuit amor nõ ẽ. Nunq d. n. põt abscõdere hõ ignẽ in sinu, vt uestimẽta eius nõ ardeãt? Prou. 6. Et iõ dr distinguẽs & discernens, qa ꝑ istũ charitatis ignẽ discernũ tur, distinguunt & cognoscuntur filij diaboli, à Dei filijs, ſm Aug. Iste ẽt ignis renouatiuus, qa charitas aĩam uirtutib. et gratijs renouat. Et dr naturæ custos, qa ꝑ charitatẽ alię virtutes in esse debito conseruanſ, & sine charitate, corruptione pcti oĩa bona moralia corrumpunſ. Custodit. n. dñs diligentes se, & vias pctõrũ disperdet. Hæc & habet uirtutem immutatiuã, qa materiã sua eõuertit in propriã naturã, inquantum amantem conuertit & effigiat in amatũ. Et iõ põt dici immutatiua & cõprehẽsiua. vñ Ps. Mutabis eos & mutabunt. Hæc hẽt naturã cõicatiuã & diffusiuã, quia. s. charitas nõ tm in corde proprio in quo est, imò in oĩb. reb. aliis se diffundit, vt alia in Deo diligat, alia ꝓp Deum. ad Ro. 5. Charitas Dei diffusa est in cordib. nr̃is &c. Huius aũt ignis. s. charitatis, est triplex ſpecies. ſignis lux in propria natura, hęc est charitas, qa Deus diligit. Itẽ ignis flãma in materia aeris satis propinqua & cõsimili, hæc est charitas qua amic⁹ amatur. Item ignis carbo in materia terrestri & penitus dissimili hæc est charitas, qa diligit inimicus. Descripsi ergo eã tibi tripliciter. Prou. 22. quia funiculus triplex difficile rũpitur. Eccl. 5. Vide alia de Deo supra. ¶Ignis à Dionysio. c. 2. d' angelica Hierarchia describit sic. Ignis est corp⁹ sensibile, oĩb. rebus. s. corporalib. lõgè subtilius, & ꝓp hoc effectum sui dissimilẽ cunctis alijs demõstrat. Ignis. n. in oĩb. & ꝓ oĩb. dare se uenit, & ab oĩb. remouet. Est tñ occultus incognitus, immẽ surabilis, inuisibilis, quodammõ in corpore potens ad actionẽ ꝓpriã, mobilis, tradens se oĩb. quoquo mõ approximatibus, mouens uniuersa se participãti, renouatiuus omnium, naturæ custos, illuminatiuus circũuelatis splẽdorib. clarus, discernens, distinguens, & resiliens deorsum, clã semetipsũ pascẽs, ac sursum mouẽs, acute meãs excellus, nõ recipiẽs ignominiam minorationis, ſp motiuus, comprehensiuus & immutatiuus in se reuertens, potenter actiuus. Istæ proprietates ignis ꝓ oĩa cõperunt Deo Chro Spũi sancto vel ẽt uno justo. Ignis. n. dr excellus, qui põdere carẽs sublime ẽrit, & cunctis aliis corporalib. supereminet. Sic Chr̃s cum pauperrimus) nũc supest oĩb. creaturis, qa excellus dere terrenorum & quærens sublimia æternorũ (sua gentes dñs. Vel põt dici de bonis & spũalib. pauperibus terrenorũ uel uiciorũ põdere carueriũt, iõ sursũ agit. Altissima pauperta rerũ abundauit in diuitias. Itẽ ignis quodãmodo incorporeus & naturę spũali proximus, suæ puritatẽ & subtilitatẽ vr esse medius, interc ralia & spũalia. Vñ inquãtũ appropinquat superioribus corporeus põt dici. Sic uerè. Chr̃s uoluit esse medius spũalia (. s. Deũ & Angelos) et corporalia. Choies. i. Vi cũ appropinquat superiorib. s. quantũ ad diuinitatẽ poreus est, sed inquãtũ ap ꝓpinquat ad inferiora. i. ad verè corporeus est, quia cũ hoib. est hõ, sicut cũ Deo Mediator Dei & hoĩum hõ Chr̃s Iesus 1. ad Tim. 2. Vel ci de bono ꝓlato, q dẽt esse per castitatem & innocẽ puriſſimus, & inter Deũ & populũ medius, ut. s. apostoli oĩonib. agat cãm populi, apud populũ verò ꝓdicatorẽ correctione agat cãm Dei. Deut. 5. Ego aũt sequester & dius fuit inter uos & deũ. Itẽ ignis dr immensurabilis, uirtus eius crescit in infinitũ, si materiã inueniat quã ꝓ dat. Sic uerè magnus dñs nr̃, & magna virtus eius & magnitudinis ei⁹ nõ est finis. Vel põt dici de charitate, q quia accendit, tanto plus inuenit qd' ameẽt. Eccle. 18. Sed & filiuæ exardescit ignis. Vel põt dici de rigore iustitiæ. crescere ĩ infinitũ, si ligna inueniret delictorũ. Allegaria pra. Item ignis hẽt naturã occultiorẽ, quia in sua natura vr̃, nec sensu percipit, imò ẽt qd sit nesc̃t, vix cognoscitur tellectu, nisi forte cũ alij materiæ cõiungit & unitor, ut bone uel flãma. Sic verè essentia diuina, nec sensu, nec lectu põt plenè cognosci, qa lucem habitat in accessibi 1. ad Tim. 6. possum⁹. n. intelligere, quis est & qualis, ista quã qd ẽ. iõ dr Esa. 45. Verè tu es Deꝰ absc̃ndit⁹. Tũ fuit incorporatus ꝓ beatã incarnationẽ materiæ terrenę humanitati nr̃æ, tunc quodammõ fuit visibilis Barac, ſtea in terris visus est &c. Vel põt dici de iusto, q se humilitatẽ occultare, vt uix ab alijs cognoscat, nisi fort opera, qñ. s. ꝑ actionem alicuius boni operis terreni, alicui grossæ materiæ rerum tpalium misceat. Ps. Non cognoscet me. Item ignis dr mobilis, quia in ipsis cipiũ motus, & mouet se & alia, & à nullo mouet. Sic ad modum mobilis se hẽt descendendo & ascendendo mundo cõuersando. Vñ ẽt primo se mouit, s. ꝓ bona & deinde alios, docendo, inspirãdo, & exemplũ dãdo, ipse cæpit facere & docere. Act. 1. Et iõ dr ignis clarus luminatiuus, quia Chr̃s claritate uitæ et doctrinæ illustrauit. Sed splendor suus dr circunuelatus quintũ ectrinæ euangelicæ quos emisit, circunuelati sunt enigmabus & figuris. Ignis ẽt acutè means dr, quia ꝓp suæ acutiem subintrat & penetrat uniuersa. Sic Deus corpo omnia essentialiter penetrat & subintrat, quod uerum principaliter, & potentialiter, & essentialiter. Ideò dr Eccl Penetrabo inferiores partes terræ, et inspiciã oẽs dormi tes, & illuminabo. oẽs ſperãtes in dño. Vel dic ẽt ꝓ rationes penetrat corda dura, vt patet in Paulo. Act. in trido & morte, quo terrã vsq; ad inferos penetrauit, ſperãtes in dño. s. fctõs prẽs misericorditer uisitauit. Vel dicide prælato vel ꝓdicatore, q ad hoc q alios moueat cendo, dẽt, primo esse mobilis bñ operãdo, et sic ipsos minare poterit et docere, cõuertere penetrare et circumlare, mouere & monere, acuteq; circũspicere, et meare, et acutè reprehẽdere vel punire. Allega vt supra. Item habet uirtutem inferiorũ attractiuã ad superiora, qua materiã in quã agit, rarefaciendo dissoluit, et sic sua uirsursũ trahit, & iõ dr deorsum pascens, surſum trahens. Chr̃s materiã suã in aquã egit. i. naturã humanã qua pascendo assumpsit, tandẽ in ascensione ad superna xit. Vñ ẽt sicut ignis dr resiliens, qa peracto officio lit in seipsum, sic Chr̃s peracto officio redemptionis næ, in seipsum, resilijt ascendendo. Tps est ing vt ad Deũ q misit me Tho. 12. Vel inferiora trahit ad in quantũ primo agit in aĩam, ipsam rarefaciendo, ſpirationes & gras disponendo, q tãdem ad cęlestia mũdũ cõtemnendo, cęlũ cõtẽplãdo, & exaltat gloriã

do Io. 12. Cum exaltatus fuero à terra, oĩa traham ad meipsum. Quod ẽt pertinet ad prælatum & prædicatorem, q de bene deorum subditos pascere, & ipsos monitionib. & correctionib. farsum ad amorem æternorum trahere & leuare. Ignis habet naturã suiipsius diffusiuã. Sic verè Christus p beneficia in creaturis oĩbus se diffundit, ipsas conseruãdo in esse, & maximè in hoĩbus, & iõ dr q per oĩa dematus in esse, & naturæ custos, quia Christus sede dit ꝓ oĩb. s. ne venit, & naturæ custos, & hoc sine sui diminutiõe facit & deprophetis & cormẽtis, & hoc ſm quod recipiens ignominiã minorationis, mentem, & ideo dr nõ recipiens ignominiã minorationis, quasi deus ẽt Eccl. 42. Neq; adiectũ est neq; minuit, neq; eget ullorum consilio. Vel põt dici de ꝓlato, qui debet esse naturę custos & ecclesiæ custos, & se debet in oĩs docendo, & beneficia dãdo diffundere, & ꝓ oĩa se dare, maximè pauperib. per pietatem, impijs per seueritatem, iustis ꝓ æquitatẽ, oĩb. charitatem Hier. 12. Dedi dilectam aĩam meã. Et hoc tũ de facere sine minoratione virtutum, vt. s. cum alijs ꝓficiat, dia nõ doceat. Item ignis habet virtutem subiipsius cũ alio corpore immediatissimè cõiunctiuã vt patet in carbone vel ferro ignito, vbi ꝓp subtilitatem suæ substantiæ cuilibet parti illius corporis est coniunctus. Sic Deus quantũ ad essentiã est rebus est unitus, & in eis absconditus & inclusus, sed spe cialiter per beatã incarnationẽ cũ ferro & cum carbone. i. cũ humano corpe se vniuit. Vel põt dici de corde humano, qđ cũ alijs se dẽt ꝓ charitatẽ immediatissimè cõiungere & vni Act. 4. Multitudinis credentium erat cor vnũ. Ideo ꝓ oĩa dr Deus noster ignis consumens est, Deut. 4. ¶Ignis habet ſm purgatiuã quæ metalla, quæ non põt consumere, munda cat & purat, sed ligna cõsũptibilia attenuat & consumit. Sic ignis inferni paleas & ligna. i. pctõres damnatos cruciat consumit, sed metalla. i. pœnitẽtes & cum gra decedentes cũ ipsos nequeãt cõsumere ĩ purgatorio purificat & emundat. Figura nu. 31. vbi ferrum, æs & stãnum, plumblũ aurũ & argẽtum ꝓ flãmas ignis purgata sunt, & q nõ potuerũt ignẽ sustinere, aqua expiationis sunt & sctificata. Sic fortes in tribulationibus purgant, sed simplices Dei mia supportãt &c. Expone. Vñ Esa. 48. Excoxite, sed non quasi argentũ elegi te in camino paupertatis. De damnatis aũt dr Hie. 6. In igne cõsumptum est plumbum &c. Mat. 3. Paleas aũt cõburet igne inextinguibili &c. Vel ista põt dici de igne pœnitentium tri bulationum, in quo boni purificantur & corriguntur, mali uero affliguntur & puniunt, & per desperationem cõsumunt & pereunt. Ezec. 15. De igne egredieẽt, & ignis consumet eos de igne tribulationis uel purgatorij egredient, s. boni ignis. tribulationis uel inferni consumet eos, videlicet peccatores. ¶Ignis ſp appetit ſuper aerem esse, sed si infra per uiolẽtiã detinet, paulatim in mollem aerem euanescit ſm Ifid. Sic vere iustus hõ ſuper aerẽ nebulosum. i. ſuper mundi negotia rsus ad cęlestium contemplationem cupit se multipl̃r eleuare, & ideò si per aliquam mollitiẽ in istis inferiorib. s. in mundanis negocijs detinet, tunc paulatim in mollem aerẽ euanescit. i. naturã fluxibilẽ & variabilẽ, utpote ad delicta. Sap. 1. Spũs diffundet tãquã mollis aer. Et uide supra de calore. ¶Flãma est materia ignea, in subа aerea, q ꝓp subæ puritatem & subtilitatem & similitudinem quã habet cum sphera ignis, de facili ignit, & in naturã ignã cõ mutat. Et ſm ꝙ materia aeris est purior, tãto flãma erit lucidior, & ecõuerso ĩ materia sit turbida & fumosa, tũc obscurã & turbidam reddit luce. In motu est cõtinuo, & nunq penitus requiescit. Sic qñ materia aerea. i. cõscia, perspicua est aboĩbus uitijs & deparata, tũc qa spheræ ignis amoris. s. ipsi Deo est cõsimilis & uicina, iõ tunc de facili per amorẽ inflãmatur, & in naturã ignea. i. in ipsius Dei similitudinem transformatur 2. ad Cor. 3 Nos autem reuelata facie gloriã dñi speculantes, in eandem imaginẽ transformamur. Et quanto materia. i. conscientia fuerit purior, & innocẽtior tãto flãma exinde crea t, amor & operatio exterior uel exemplum, erit lucidior & pulchrior apparebit. Si aũt sit turbida per iracundiã, fumosa per malarum cogitationum redundantiã, obscura per ignorantiã, tunc, ꝓ certo lucem exemplorum & exterioris operationis & amoris reddit turbidã & obscuram, & sic ſp in motu diuersarum cogitationum. vñ Iob 20. Variæ cogitationes succedunt sibi, & mẽs in diuersa rapit. ¶Flãma tenebrosa illuminat abdita prodit uitã, & uiæ offendicula amsolatiũ. oſtẽdit. Sic verbũ Dei tenebrosa corda ꝓ ignorãtiã, illuminat & illustrat ꝓ veritatem, abdita ẽt. i. abscõditas dæmonum insidias hoib. manifestat, & abdita ꝓdit ĩ lucẽ, & sic viæ pñtis vitæ offendicula, & pctõrum nocumenta notificat & declarat. ¶Flãma. ſm Marci. tortuosè & anfractuosè mouet per aerem, & ideò ſm poetica figmenta uulcanus, i. ignis in terrã ꝓiectus, claudus fuit, quia. s. tortuosè nõ directã incedit, sed ad sinistrã & dextrã tẽdit anfractuosè. Sic verè charitas non tm extendit se directè ante se. s. ad Deũ, imò & ad dextrã. i. amicos, & ad sinistrã. i. ad inimicos vndiq; se extẽdit, vt amicos in Deũ, & inimicos diligat ꝓp Deũ. Et iõ vulcanus in terrã cadẽs. i. ipsa charitas à cęlo vsq; ad terram veniẽs, claudus fuit, qa uir charitatiuus claudicãdo diligit vnũquẽq;. Figura Gẽ. 32. de Iacob ab angelo claudicato. Vel dic, q flãma est auarus, q sp claudicat ꝓ falsitatẽ, & nũquã in actib. cõtractib. & processib. directè vadit, sed à dextris & à sinistris rapit & accipit alienũ, tã bonos quã malos, & tã amicos q inimicos inuoluẽs. Eze. 1. Nubes magna, & ignis inuoluẽs. Et sicut flãma fortior est & ardentior in sua extremitate, sic cupidus auarior est in sua senectute. Et sicut flamma sp nitit sursum tendere, & anfractuosè incedens vĩ vias ascensus quærere, sic auarus & ambitiosus sp q̃rit vt sursum ad dignitates & officia ascẽdat, & iõ per anfractuosus & indirectas vias ascensum suũ inquirit multipl̃r & ꝓcurat. Vñ Cant. 3. Surgã & circuibo ciuitatem, & quæram quẽ diligit aĩa mea. Vel dic, q talis est vir cõtemplatiuus, q. s. anfractuosè ꝑ diuersas considerationes in Deũ surgit, & de cõsideratione creaturarũ ad creatoris cognitionẽ tendit ad Ro. 1. Invisibilia Dei per ea q facta sũt intellecta cõspiciunt. Vñ Esa. 14. Ascẽdã in cęlũ &c. ¶Flãma est materia ignea in subа aerea. Nã ꝓp vicinitatẽ aeris ad spherã ignis, & ipsius puritatẽ, de facili ignit. Mouet aũt flãma naturaliter sursum, & ex oĩ parte ĩ acutũ tẽdens in extremitate & fine sui fortior & acutior & clarior reperit, & iõ materiã sibi ĩ extremitate apposita incendit faciẽr & inflãmat. Motu cõtinuo mouet, nec aliqñ quiescit. Locũ superiorẽ q̃rere satagit, & materiã ĩ quã agit, ad superiora eleuat & educit, & ex partiũ suarũ collisione mutua sonũ dignit. Sic iustus qa per imitationẽ suorũ operũ uicinus est & propinquus ipsius ignis. i. eius q ignis cõsumens dr (Deut. 4.) iõ per amoris incendiũ faciẽr inflãmat. Iste est in motu cõtinuo per bonorũ operũ cõsequentiã. Motus suus sp est sursum per æternoũ desideriũ & appetentiã, & iõ locũ superiorẽ q̃rere non desistit per iugẽ ꝓfeuerantiã. vñ ad Col. 3. Quæ sursum sunt quærit, nũ q̃ super terrã iuxta illud Apostoli ad Phil. 3. Sequor aũt si quo mõ cõprehẽdã. Et ex oĩ parte sui. i. ex oĩb. suis affectionib. & motibus, surſum ĩ acutũ. i. in uirtutum pyramidem sp de uirtute in uirtutem erigit, & iõ in extremitate sui. s. senectute, calidior, & per charitatẽ acutior, et per bonorum operũ uelocitatem celerior reperit tunc ẽt cæteros plus accendit per documentorum et exemplorum dationem, et ex se somnũ gignit per gras actionẽ, et per diuinæ laudis ꝓdicationẽ. Act. 2. Factus est repente de cęlo sonus. ¶Flãma ardentior & fortior est ĩ extremitate, sic et tu debes in uitæ tuæ extremitate et senectute esse ardẽtior diligendo, et fortior operando. Cũ. n. infirmor tunc fortior sum 2. ad Cor. 12. Iõ Iohel. 3. infirmus dicat, qa ergo fortis sum. ¶Flãma à uento modico incendit es auget, sed uento forti et uehementi extinguitur et totaliter dissipat. Sic ignis charitatis et uirtutis modico uẽto tentationis et tribulationis accendit et auget, sed cũ fortis et vehementis tentatio irruerit, tunc necessario dissipat, nisi forte par dei adiutorium tueat. Figura. 3. Reg. 19. vbi polt aurã leuẽ sequutus est spiritus fortis, conterens petras &c.

De Fumo. Cap. 5.

FVmꝰ uapor ẽ ex parte ib. materiæ subtilioris. et humidioris, resolutus. Diuersificat autem fumus ſm conditionẽ materiæ de qua manat, et sic dico, ꝙ inuenitur duplex fumus purus. s. et impurus, odorosus et fœtidus. Fumus. n. fœtidus et amarus visum lædit, cerebrum et spiritum aĩalẽ turbat, et sensum grauat. Vñ ſm cõmentatorem, de aĩalib. fumꝰ candelæ extinctæ intrũ grauat equam prægnantem. ꝙ si eũ senserit, facere cogitur abortiuum. Lædit ẽt accipitrem, et alias prędaues. Fumus autem ex rebus aromaticis resolutus sensui olfactus est delectabilis et amicus, spirituum cordis et capitis reparatiuus, reumatis et uentris fluxus restri-

ctiuus & deficcatiuus, venenorũ cõtrariatiuus,& fugatiuus reptiliũ,neruorum cõfortatiuus,& pororũ aptiuus. Sic est rectè de bona & de mala fama,q̃a verè malum exẽplũ & mala fama qñ ĩ narib.i.in aurib.alicuius sub intrat,visum cõtẽplationis lædit sensum ẽt & cerebri imaginationẽ grauat, & equã p̃gnãtẽ.i.hoies simplices bono ꝓposito p̃gnãtes facit abortire,inquãtum p mali exẽpli dationẽ impedit ne fętus boni operis ꝓcreet, & maximè fumus candelæ.i.p̃sonæ ecclesiasticæ(q̃.s.hẽt alios illustrare)qñ extinguunt̃ p pctm̃, q̃a ẽm Bern.pctũ principis tantis obest,quãtis pest.Accipitres ẽt clari visus.i.viros cõtẽplatiuos, fum⁹ infamiæ aliorũ lædit.Esa.6.A voce clamãtis.i.diffamãtis, domus impleta est fumo.Ecõtra aũt fumus bon⁹ bonæ famæ,boni exẽpli & bonarũ virtutũ,q̃ ex specieb.aromaticis.i. ex virtuosis hoĩb⁹ exhalat̃,talis dico ẽ olfactui sp̃ali.i.auditui delectabilis, & amiç⁹,nisi forte p̃ iudiciũ sit ĩfect⁹, q̃a.s.mali nũquã volũt bonã famã d̃ alijs odorare,sed boni sic,q̃a vnguẽto & odorib.delectãt cor Prou.27. Hic ergo in odorãtib. sp̃us admissos.i.gratias & dona reparat,fluxum ẽt rheumatis.i.gulæ & vẽtris & luxuriæ ingluuiẽ obstruit & restringit, & tẽperat, inquãtum.s.aliorũ exẽplorũ & famã pctõr sentiens & odorãs,se corrigit & refrenat, & ẽt venenosorum reptilium.i. morsus detractorũ & ipsorum punctionum & diffamationũ totaliter fugat,& fic neruos.i.viros sp̃uales, vbi ẽ sensus bonæ operationis,ædificat & cõfortat.Iõ Can.3.Ascẽdit desertũ sicut virgula fumi ex aromatib.Et Can.4.Odor vnguẽtorũ tuorum sup oĩa aromata.¶Fum⁹ est vapor ex subtiliorib. & humidiorib.partib.materiæ resolutus vt caloris, habens graues partes mixtas cum leuib.ex q̃b. obscuritatem cõtrahit,& fętorem ex grossitie ẽt materiæ cõrahit, cuius acumine oculos amaricat,& lachrymas,ꝓuocat & educit. Et ẽ fumus vsq; ad intima penetratiuus, & pororum obstructorũ apertiuus & venenosorum reptilium fugatiuus. Talis est fumus pniæ vel contritionis,qui ex partib. terrestrib.s.ex ipsis pctis resoluit & emanat p virtutẽ caloris charitatis, vel p inspirationẽ diuinã,& iõ hẽt partes leues.i.spem misericordiæ diuinæ mixtas cum grauib.i.cũ timore Dei, & ex hoc cõtrahit obscuritatem ignorãtiæ, q̃a nescit hõ vtrum amore vel odio dignus sit,Eccl.9.Item fœtorem,s.,ꝓriæ displicentiæ.Vñ pp amaritudinem remorsus cõscientiæ,q̃ ibi est:oculos mentis & ẽt carnis pungit, & sic lachrymas extrahit & educit Esa.16.Inebriabo te lachryma mea. Fumus ergo contritionis vsq; ad intima penetrat p pctõrum recordationẽ, poros aperi p oris cõfessionem, venenosa fugat p malarum cogitationum repressionem, spũs cordis capitis reparat p gr̃arũ & virtutum restaurationem,rheumatis & ventris fluxum restringit per deliciarum. & voluptatum abdicationẽ. Et sic fumus ex igne ꝓcedit,& ipm antequã aliq̃ appareat, manifestat,sic cõpunctio de igne interioris charitatis emanat,& ibi esse ostendit.Et sicut fumus obscuritatẽ in aere facit,sic cõtritio ĩ cõscientia per sui agitationem,status ꝓprij ignorãtiæ inducit.Iõ Baruc.6. Nigræ sunt facies eorum à fumo q̃ in domo sit.Vel si vis dic q̃ iste fumus significat cõsiderationem infernalium tormentorum,q̃.s. oculis mentis appositus,& in aere cõscientiæ immissus, & ab igne infernali
3 ꝑambulatiuè emissus,facit oĩa supradicta.¶Fumus post ortũ suum cito perit,& in aere euanescit.Fumus ẽt ex cibis & potib.& humorib.melãcholicis gñatus, & ad cerebrum eleuatus,timorem gñat in melãcholicis,furorem in phræneticis, obliuionem in obliuiosis,& desipentiã in letargicis, sensus & motus & rõnis priuationem in epilepticis. Fumus ẽt terræ & maris superius attractus aerem inficit & cõdensat, nubes & nebulas gñat, & ventis & tempestatib. fomentum & materiam administrat, radios ẽt soles intercipit, & aerem obtenebrat & obfuscat.Talis est fumus mundi ꝓsperitatis, q̃a cito post ortum suum deficit & pertrãsit, & maximè fumus ꝓsperitatis ex prauis humorib. & diuitijs indebitis generatus,& in pctis & vitijs cõgregatus.Timorem.n.desperationis facit,furorem iracundiæ excitat, obliuionem Dei generat,& desipientiã suiꝑsius cãt, motus bonæ operationis & sensus deuotionis priuationem inducit,& hoc in melancholicis,ꝑhreneticis & c.i.in diuersis gñib.hoĩum pctõrum. Itẽ fumus ꝓsperitatis à terra.i.à diuitijs & delicijs attractus, aerem cõscientiæ per auaritiã & luxuriã inficit,nebulã malarum cogitationum ibi gignit, & nubes ignorãtiæ facit,& ventis & turbinibus,discordijs & litib. & diuersis tempestatibus agitatis mundanæ cõtinuè dispergit et mouet, et quasi fomentum & auxilium p̃bet & tribuit,ne dios solatias nas inspirationes intersecat,& aerem cõscientiæ per suas rãtias & errores & obtenebrat et obfuscat. Baru. Vñ Nigre sunt etc.sicut.§.1.et vide ibi, vel dic totũ de ... ¶Fumus vt ait Gre.domos denigrat et ficit,ita ... ginem gñat et nutrit, loca ãgulosa q̃rit,in qb. ... vestigia derelinq̃t. Fumus de stomacho ad caput ... somnum efficit,et sensu exteriores ligat,et timorem ... lãcholicis subinducit etc. p oĩa sicut.§.pcedenti.Sic ... mum cõscix per errores obtenebrat et ingnat,et ... amarã,remorsum punctionum gñat,et loca angulosa ... scõdita et nõ aperta q̃rit et diligit et ꝓcurat, q̃ pctã ... runt fieri in occultis,q̃a q̃ malè agit,odit lucem.Io ... trarium est de veritate,q̃a veritas non q̃rit angulos. ... aũt vestigia derelinq̃t,q̃a post pctũ remanet cõscix ... fus et infectio,mala cõsuetudo et inclinatio,cõuer ... et honestatis destructio,cæterorum hmõi, q̃ sunt ... cedentium pctõrum. Fumus etiã iste somnum pigr ... cit sensum in super discretionis ligat, et motum ... rationis impedit atq; tollit.¶ Fumus alte ascendens ... scit sic superbia.dic sicut infra.§.Sequenti. Fumus ... corporis humoribus gñatus.i.superbia,ex sanguine ... nobilitate ꝓcedens.Dic per oĩa sicut supra de ꝓ ... fumus. i. superbia,ex terra, i. ex diuitijs et aqua. ... cijs,etc.Dic sicut ibidem pſ.Deficientes quemadmo ... mus deficient.¶Fum⁹ (ẽm gl. Can.ibi Virgula fumi) ... riẽ postq̃ orit̃,quãto q; magis ascenderit, tanto amp ... nescit,a vento mouet̃ et dispergit̃,et per ventum ... cunferẽ.Sic vita humana post ortum et natiuitatem ... mortem deficit et absedit, q̃a licet in p̃senti tempo ... ascendat ad seculi dignitates, tñ aduenẽte mortis ... subito et totaliter euanescit, et a vento aduersitat ... tatis mundanæ cõtinuè dispergit̃ et mouet̃, et quasi ... creuerit,tãto amplius annullat̃, tãto morti et defec ... mat̃.Iac.4.Quid.n.est vita vestra? vapor est etc.Et sicut ... Fumus et flatus est in naribus nostris. Sequit. Spiritus ... tanq̃ mollis aer, et trãsiet vita nr̃a tanq̃ vestigium ... tanq̃ nebula dissoluet̃,et Sap.5. Nos aũt nati cõtinuo ... mus esse.¶ Fumus in principio est gracilis,sed tãdem ... dilatat̃.et est ꝓprietas fumi,semper moueri,et tempe ... sum ascendere vel leuari.Sic hõ iustus hic inferius ... et gracilis per humilitatem et paupertatem,surs ... paradiso dilatabit̃ per æternã felicitatem. Esa.60. ... dilatabit̃ cor tuum. Iste aũt vult semp moueri ... do,et semper vult sursum ascendere cęlestia affect ... templãdo. Et iõ cum admiratione de beata virgine ... ticorum.3.Quæ est ista q̃ ascendit per desertum, ... la fumi ex aromatib.myrrhæ et thuris? Et aduen ... dicit Iosephus, q̃.s. antiquitus fumus in lege ... ascendebat de turibulo sacerdotis sacrificantis, ... ascenderet,erat signum q̃ sacrificium erat accep ... tio exaudita.si vero anfractuosè surgeret tunc ... gnum erat.Sic verè qñ mens hominis directè ... signum est q̃ a Deo acceptat̃. Si verò circumquaq ... dana lateraliter erigit̃ tunc verè signum est q̃ ... bat̃.Vel põt dici q̃ fumus est orõ, q̃ directè tendens ... acceptat et imperrat,anfractuosè vero vacillãs,et ... nas cogitationes deflectens, a Deo nihil reporta ... Apo.8.Ascendit fumus incensorum de orationibus ... rum ; de manu angeli coram Deo. Et sicut fumus ... quo ventus eum impellit, sic iustus illuc mentaliter ... vbi flatus sancti spiritus ipsum dicit pſ.Spiritus ... deducet in terram rectã.Et sicut bonus fumus ... bonas proprietates &c.Vide supra.§.1.¶ Fumus ... ascẽdit,tãto minus habet de soliditate, & tãto ... nescit.Sic superbi quanto plus inaltantur, & ... to per vanitatẽ & superbiam amplius ventilãtur, ... vanitatibus agitantur, & tãto facilius euanescẽt ... per mortẽ & infortuniũ citius dilabũtur.ꝑs.Dec ... admodum fumus deficiẽt. Et sicut fumus semp ... partem ad quam ipsum vẽtus impellit,sic talis ... illuc flectunt̃ vbi à vẽto vanitatis vel à sugge ... ca agitant̃. Et sicut fumus à vẽto portat̃(& ide ... aqua parte vẽtus ꝓueniat declarat̃.) sic viri vani ...

tati à vento vanitatis & inanis gloriæ possidentur & ad quãcunque partem loquendo vel operando se mouerint semp ipsos ventus vanitatis & inanis gloriæ comitatur.Iob.2.Vir vanus in superbiam erigitur &c.

De Carbone. Cap. 6.

CArbo est ignis in terrestri materia incorporatus & cõtra naturam propriam inferius detentus & alligatus. Nam aũ valde est notabile & mirabile in carbone. q̃.a.s. cum extiterit fuerit, vix aut nunquam perpetuo computrescit,dato q̃ nullã habet soliditatẽ firmitatis. imo facillimè cõsumit̃. Virtute.n. ignis tota eius humiditas est consumpta,& ĩ ablato humore, putrefactionis materia est sublata.& inde est q̃ caput columnæ interra infigẽdę solet cõburi, vt sic in terra vt aqua non possit putrefieri vel corrumpi. Ob lapidibus ẽr q̃ fiunt termini terrarũ, carbones ponũtur, vt locutille p carbonũ iudiciũ p̃petuo cognoscatur. Ista possit allegari de viris bõis,ĩ quib.ignis interior charitatis, & ignis exterior aduersitatis, totũ humorẽ carnalitatis cõsumpsit,& eos p paupertatẽ & pœnitentiã & abstinentiam penitus desiccauit,q̃a ꝓculdubio tales q̃uis per benignitatẽ sint veneni,& cito ad uotũ frangibiles sunt tñ in bono stabiles ad pseuerandũ durabiles atq; fortes.Chris ergo illo quos molinas ecclię voluit facere.s.A postolus, martyres & confessores, p quos.s. voluit terminos mũdi & ecclię, peccati & gręe,miseriæ & gloriæ,culpæ & pœne diuidere & distinguere, primo, voluit p aduersitatẽ & charitatẽ exterius & interius cõburere,vt sic facti carbones possent diuitius pmanere,& ĩ ppetuã memoriã sequacib. signũ eẽ.Sap.3.Iusti aũt in perpetuo viuent. Quod de B. Laurentio & alijs apparuit, quos Dei,uidẽtia inge cremari pmisit,& fieri iporũ memoriã ignis ardẽtiũ &c.Vel põt dici de malis q̃ igne charitatis & humanæ gręe spoliati,& p pctã denigrati,durãt in mũdo & viuunt vtera debitum,& sunt & in scãdalum plurimũ. Gen.7.Impius lõgo viuit tpe sup terrã. Vel põ dici cõtra dãnatos,q̃ igne vitæ p̃sentis extincti,& in inferno nigri et horribiles effecti,perpetuo uõ p̃nt deficere, imo ibi sine morte esse,nec hũt perpetuo permanere.Pſ.Laborauit in æternũ, & vinet adhuc in finem.Vel põt dici contra malos, qui æstimatione sua se putant imortales,& nunq̃ credunt deficere seu mori. ¶In carbone substantialis humiditas totaliter est consumpta per ignis violentiam præcedẽtis, & ideo quia ex ea nihil sufficiens glotinum quo partes inuicem coniungant̃,carbo de facili frangitur,& in puluerem redigitur & mouetur.Et licet extinctus fuerit,tñ quia solæ partes terreæ remanent, ideo pp dñium siccitatis iterato de facili ꝛ reigitur.Sic verè in auaris pp violentiam ignis cupiditatis & auaritiæ,humiditas deuotionis & cõpassionis totaliter ẽ consumpta.& ideo quia nõ hũt aliq̃d glutinum gratiæ charitatis quo partes inuicem coniungant̃, de facili frangunt̃ per pctũ,& in minutissimos pulueres diuersorum pctõrum genuinum cõmutantur,q̃a ex quo aliq̃s perdidit humidũ radicale charitatis,gręe et cõpassionis,ille certè de facili ad voluntatem diaboli delinquit,et per desperationẽ frangit̃ & perit. Et licet per gr̃am à pctõ incendio aliquotiẽs extinguatur,tñ pp dñium siccitatis,et duritiæ et impietatis,de quo igne cupiditatis reignit̃,et iterum ad auaritiã reuertit̃ et mutatur.Oseæ.10.Virtula docta diligit trituram. Vnde Micha.3.Britis sicut terris erutus de igne &c. q̃a bñ istud est verum de oi uitio quo quis aliq̃ fuerit accensus, q̃ facilitate recidit in idipsum.Vel ista pnt dici contra iracundos, q̃ habẽt glutino gręe & charitatis carent, per impatientiam facile franguntur.Esa.46. Fractã sunt simulachra eorũ. Vel dic contra luxuriosos, in quibus ignis concupiscentiæ timorem deuotionis consumit,& ideo diabolus per tenta tiones faciliter eos frangit.¶Carbo acutissimũ habet igũe de sui acumine & violentia ferrum in se durissimum resolvit,digerit & emollit,& ad fabricam malleationem habilitat & disponit.Sic ꝑdicator ignẽ verbi Dei acutissimum ꝑ se gerit,quo ferrum.i.pctõres ferreos atque duros digerit & dissoluit per contritionẽ,& mollit per compassionẽ, & disponit.Vel põt dici q̃ carbo est flatus rigidus & obstina-

tos dẽt vti acutissimo igne correctionis &c. sicut supra.Pſ. Sagittæ potẽtis acutæ cũ carbonibus desolatorijs. Vt dic q̃ iste est Christus,q̃ est carbo ex igne & ex ligno.i.ex diuinitate & humanitate constãs cuius.s.ignis rigoris erit in iudicio ita acutus q̃ ferreos pctõres in inferno destruet & consumet.Pſ. Cadent super eos carbones in ignem deijcies eos,ĩ miserijs nõ subsistent.Vel dic q̃ iste est carbo infernalis purgatorij vel conflagrationis,q̃.s.consideratus facit omnia supradicta. ¶ Carbo qñ ignit̃, vertitur in ruborem, & exinde 4
cõtrahit pulchritudinẽ & decorem.Sed qñ ignis deficit.tũc in nigredinẽ cõmutat̃, & q̃to p ignis cõiũctionẽ pulchior fuerat tanto per extinctionem turpior reperit̃. Sic q̃do aĩa per charitatẽ ignitur,virtutũ pulchritudine decoratur. Sed si per peccatum extinguitur tũc efficit̃, vitiorum nigredine deturbata,& corã deo & Angelis totaliter in honesta, & q̃to q̃s pulchrior erat primit⁹ per virtutes,tãto igne charitatis sublato,horribilior reperit̃. vnde Thre.4.Nazareis dicitur.Cãdidiores niue.&c.Sequirur.Denigrata est facies eorũ super carbones.Vnde.1. Mach.1.Secundũ gloriam eius multiplicata est ignominia eius.Vel põt dici de diuitibus malis, qui quãto per ignẽ ꝓsperitatis sunt mó splẽdidiores, tãto extincti per mortẽ erũt turpiores,& in inferno viliores &c. ¶Carbo est ignis ĩcorporatus terrestris materiæ, & per vio 5
lentiam in inferioribus detẽtus. Vnde licet ignis ĩ flãma moueat̃ sursum, carbo tñ ratione, grossæ materiæ cui adiũgit̃, mouet̃ deorsum crepitãdo tñ & scintillando. Carbo est actiuus,qui licet sit ignis p charitatem,tñ quia materiæ terreæ.i. negotijs terenis cõiungitur, ideo in infimis mũdi negocijs quasi necessario detinetur, & ad ima per violentiã inclinat̃, quia licet calor charitatis q̃ ĩ ipso est, ipsum habeat natura liter ad eterna superius eleuare, terrestris tñ materia negotiorũ cui adiungitur,ipsum habet necessario inclinare.In ĩfimis tñ ardet per dilectionem & bonam cõuersationem , & scintillat p doctrinam & ꝑdicationẽ.&c. Vel potest dici de Chro ĩcarnato,& terrestri materiæ adiuncto,sicut supra de igne.§.5.¶Carbo ignitus si sub cinere fuerit inuolitus, ignẽ 6
in se custodit. Si autem discopertus fuerit & frigido aeri expositus,in fauillarũ multitudinẽ redigit̃, & in se subito euanescit.Sic si hõ igne charitatis accẽs⁹ sub cinere.i.sub mortis memoria se inuoluat, & infra humilitatis officiũ se reponat,tũc amoris diuini ignẽ in seipsos poterit cõseruare.sed si aeri frigido.i. rebus & negocijs mũdanis,q̃ frigus indeuotionis causant,se discooperiat & exponat, tũc ignis charitatis paulatim deficit,& ipse hõ virtuali pfectione totaliter euanescit.Pſ.Carbones succẽsi sunt ab eo. Et sicut videmus q̃ carbones accendunt̃ qñ vento perflantur,sic iusti accenduntur ad bene agẽdum,quãdo flatu spiritussanctι interius, vel flatu ꝑdicationis exterius , vel flatu tribulationis à sup nis insufflantur. & sic iusti figurant̃.Ezech.1.vbi dr̃ q̃ sancto rum animalium aspectus erat sicut carbonum ignis ardentium,& quasi aspectus lãpadarum.¶Carbo trahit ignem fi- 7
bi incorporatũ deorsum, licet hobeat naturaliter ferri sursum.Sic bona mundi mentẽ humanã eis per auaritiã incorporatã,inferius detrahunt ad mundana,licet ferat̃ naturaliter superius.Vel dic q̃ sicut carbo extinctus faciliter reaccendit̃ur,& maximè qñ carbonib.non extinctis adiungitur,& foltibus insufflat̃,sic peccator ab igne cupiditatis & peccati ꝓ pœnitentiam extinctus,faciliter reaccenditur,qñ flatus tẽtationis insurgit,& aliorum peccatorum ignibus se sociat. Vel dic contra impatientes,quia sicut carbo extinctus si calcatus fuerit,stridorum reddit,si vero extinctus nõ fuerit plãtas cõburit, sic detractor si sit viuus.i.si potestatẽ habeat,libenter suum calcatorẽ vel correctorem lædit, si vero extinctus.i. carens potestate existat , tunc saltẽ impatientiã promit.Vel ẽt dic quòd carbo cum sonitu frangitur dum calcatur. Sic peccator finaliter morte fractus, cum tumultu à dęmonib.cõculcat̃.Pſ.Perijt memoria eorum cum sonitu.

De Scintilla. Cap. 7.

SCintilla est modica particula resoluta à materia ignita, 1
quæ qnandiu igne fuerit,inflammata,sursum ascendit vel manet, & quanto ignis fortior est,tanto ipsius motus est velocior, & ex lignis viridib.maiores & fortiores scintillæ emittunt̃,q̃ ex siccis,licet pauciores,tñ qñq; ignis extinguitur,& naturæ propriæ relinquitur,tunc propter terreitatem

reitatem ad ima cadere compellitur. Sic verè hõ igne charitatis imbutus & accensus, ad æternorum conrẽplationẽ se eleuat, & ibi manet per perseuerãtiam q̃diu ignis ille durat, cito etiam sursum erigitur & mouet, qñ charitatis igniculis inflammatur, ita q̃ fulgens per honestam conuersationem, & ardens per feruentem dilectionem, inferiora deserit, & ad cęlestia meliter eleuatur. Vñ Sapi. 3. Fulgebũt iusti, & tanquam scintillæ in arundineto discurrent. Et quãto ignis charitatis maior & fortior fuerit, tãto motus & velocitas bonorum desideriorum & operum maior erit. Charitas Christi vrget nos 2. ad Cor. 5. Et dato q̃ ex lignis viridib. i. ex carnalib. peccatorib. paucæ scintillæ, i. raro boni vi ri fieri mereantẽ, qñ tñ accenduntur per charitatẽ, & qñ ad Deum per pœnitentiam cõuertuntur, tunc scintillæ fortiores, i. viri feruentiores & meliores efficiantur. ad Ro. 5. Vbi abundauit delictum, ibi superabundauit & grã vt patet de Magdalena, de qua dr̃ Luc. 7. Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Sed quando ignis charitatis deficit per peccatum, & sibijpsi homo relinquitur, tunc ad infima. i. ad mundialia & terrena delectabilia negocia inclinat & cadit & per auaritiam cœlo & cœlestib. relictis, ad terrã & temporaliã, necnon ad peccata & tormenta finaliter deuenit & descendit. Descẽde, sede in puluere virgo filia Bab. &c. Esa. 47. Vel potest dici de sanctis discendentibus, qui grã illuminati & charitate inflammati, sursum discurrunt ad gloriam, extincti verò peccatores inferius descendunt ad pœnam. Allega. Eccl. 3. Spiritus filiorum Adam ascendit sursum, & spiritus filiorum iumẽtorum deorsum. ¶ Scintilla licet sit modica, tñ qñ in materia accensibili inuoluitur, vt in stipula vel in stupa, exinde quandoque ignis maximus generatur, quo domus & ciuitates multotiẽs comburunt. Sic ex modico verbo iracundo inter paleas & stipulas. i. inter psonas iracundas expositio, ignis per maximus risę & discordię oritur, quo domus & villæ ad litteram per guerras & odia dissipantur. Iõ dr̃ Eccl. 11. Ascintilla vna augetur ignis, & ab uno doloso augetur sanguis. Vel scintilla significat modicã tentationem vel modicum dissolutum sermonem, à quo p certo qñque magnus ignis fortis concupiscentiæ & tentationis gignitur, nisi à principio cautius extinguatur. Allega vt supra. ¶ Scintilla propter ignem incorporatũ ad pulchri tudinem contrahitur, & velociter mouetur & circuitur, sed extincta subito corporaliter euanescit, & ad terram descẽdens nihil præter modicã fauillam relinquit. Sic homo propter ignem incorporatum. i. propter animam vinificantẽ, dum viuit, pulcher & gratiosus inuenitur, & per aerem mũdi huius velociter circumit & mouet, sed tñ ignis iste. i. anima subito per mortẽ deficit, & luciditas vitæ præsentis extinguit, atque perit, & sic homo ad terram & terreitatẽ veniens, pulchritudinem suam perdit, & ita euanescit & dissipatur, q̃ de eo nihil præter fauillam & cinerem penitus reperitur. Sap. 2. Fumus & flatus est in narib. nostris, & sermo scintillæ ad commouẽdum cor nostrum, & extinctus cinis erit corpus nostrum. ¶ Scintilla est modica pars cineris accẽsa, quæ rõne ignis in altum ascendit, & ibi subito extinguitur, & pp terrestrem materiam statim cum extincta fuerit, ima petit. Sic verè qñq; q̃ homo sit ignitus per charitatem, ex hoc sursum eleuetur, per superbiam, & vanitatẽ, alios, s. contemnendo, & de suis virib. præsumendo, & in suis viribus gloriando, & per iactantiam se vndiq; propalãdo, quo facto sæpe sit vt iusto Dei iudicio extingui p peccata pmittatur, & sibijpsi relinquatur, & sic cadit continuo in peccatum, & à lumine de quo superbierat obscuratur, & in tertã. i. in culpam deijcitur, & sufflatur. Vnde Esa. 14. Quomodo cęcidisti lucifer? Sequitur. Detracta est ad inferos superbia tua corruisti in terram, qui uulnerabas gentes.

De Fauilla. Cap. 8.

1 FAuilla dr̃ à fouẽdo, eo q̃ foueat ignem &c. Fauilla est cinis modicus ex carbone per ignis violentiam resolutus quæ si ignita fuerit, sursum tendit, sed si extincta fuerit, ima petit, vt ait Greg. Sic verè anima per mortis violentiam à corpore resolvitur, & tunc si per charitatem fuerit inflamata, sursum ad Paradisum ascendit, si autem per peccatũ mortale igne charitatis fuerit spoliata, inferius ad terram miseriæ & tenebrarum deuoluit in infernum. Et sicut secũdum Greg. fauilla motu proprio descendit, motu alieno. s. per ignem quo accenditur, sursum vehit, sic ita q̃ ex natura propria trahitur ad infernum, sed sursum tradisum non vehitur, nisi per ignem charitatis & pœnitentiam in fauilla & cinere. ¶ Cinis minutissimas hẽt partes, & ideo de facili dispergitur & diuidit, & p turbinis impetum dissipatur, sterilis est etiam, inquit Gregorius, & quando in terrã proijcitur, ipsam nõ fęcundat, sed sterilis fuerat, ipsã sterriorem facit. Sic diuitiæ de facili dispergunturs, sed non de facili adunantur, & ab eis qui hñt, p vẽtos & turbines tribulationũ, vel per turbines, i. p balliuos & præpositus de facili auferuntur, steriles autem sunt, quia fructũ grę in corde non generant, imò ipsum per auaritiam sterilizãt cũ ibidẽ fuerint seminatæ. Sapientiæ. 15. Cinis est. n. cor eius et terra superuacua spes illius. ¶ Cinis ẽm Isid. est à cadendo dictus, eo p̃ per ignis incendiũ de materia terrestri resoluit atque cadit, & post incendium remanet eius signum. & hẽt virtutem mundatiuam, & corosiuam, & ignis custoditiuam. Sic mortis memoria quæ post incendium mortis aliorũ debet in nostris cordib. remanere, virtutẽ hẽt mundificandi conscientiam, & corrodendi vicera peccatorũ &c. sicut. §. præcedenti. Vnde. Extinctus cinis erit corpus nostrum. Sapientiæ. ¶ Cinis est despecti coloris, amari saporis, mollis etiã & tenuis, & per multam conflagrationẽ ignis & violentiam, formam suam commutat in naturã vitream atq; clarã. Sic humilis est mollis per pietatem, despecti coloris p humilitatem, amari saporis per pnĩæ asperitatem, & quia p ignem charitatis exaltatur cõflagrat, ideo in Paradiso efficit lucidus. Vel quia per ignem tribulationis & cõflagrationis conflagrat in mortẽ, iõ in Paradiso lucens efficit atque clarus. Vel ad litteram post ignem conflagrationis iudicio, refulgent lucidus & refulgens per dotes corporis & aĩæ, quia tunc fulgebunt iusti sicut sol. Matth. 13. & hoc, quia q̃ humilis fuerit, erit in gloria. Io. 22. Vel cinis est peccator, qui quamuis sit vilis & hispidus per horrorem, qñ tñ igne tribulationum vel pœnitentiæ conflagrat, tũc in vitrũ. i. in virtũ perfectum, virtutũ claritate lucidum commutatur 1. Regũ 20. Mutaberis in virum alterum. Vide in c. de vitro. libr. 11.

De Aere. Cap. 10.

AEr ẽm Isidorum dictus est eo q̃ ignẽ ferat, & ab aqua feratur. Habet. n. duas partes, superiorem. s. quæ semp est pura, clara & quieta, ad quam inferiores procellæ non possunt attingere, & ista pertinet ad cœlestem naturam. Et inferiorem, quæ grossa est, opaca & obscura, & ista ptinet ad terrestrem naturam. Talis est prælatus, quia pro certo ille videtur esse medius inter naturam cęlestem. i. penitus spiritualem. Angelos, & terrestrem idest penitus brutalem. s. pecudes. Vel inter naturam superiorem. s. contemplatiuos, & inferiorem. s. seculares & actiuos, vtriusque. n. status conuenit dẽt sapere, & de vna ad aliã loco & tempore se transferre. Ioannis. 3. Medius verum stetit. Iste. n. hẽt vnã partem superiorem. s. rationem & contemplationem, q̃ est angelica & cœlestis, clara, intellectualis & pura. Alteram aũt inferiorẽ. s. actiua, q̃ est brutalis & terrestris, & magis ignobilis & obscura. Per primam. n. Deo & angelis dissimilat, p secundam verò bruris. i. specularibus comparatur. Vtraque igitur pars est necessaria prælato, vt se mediatam habeat cũ Deo & cum terram. Vel dic q̃ iste est Chrs, qui medius fuit inter cœlestes & terrestres. Deo. n. & angelis erat similis quo ad superiorem partem sui. s. diuinitatẽ, hoi verò & bestijs erat similis quo ad humanitatem & ideo iste dicitur ab Apostolo mediator Dei & hominum homo Christus Iesus. Vide hoc expositam infra de anima & de ecclesia. §. 4. ¶ Aer immutatur in suis qualitatib. per solis & stellarum appropinquationem, quia tunc calefit, vel remotionem, quia tunc frigefit per gratiam appropinquat, sed tunc frigefit p indeuotionem, quando per peccatum ab eo elongatur. Sol autẽ quomodo calefit? Eccl. 5. ¶ Sicut ait Auicenna, Si sol alicui planetæ frigido, & in signo frigido coniungatur, tũc frigus & humiditas in aere generatur. Si autem stellæ calidæ copulentur frigido planeta ideſt cum peccatore indeuotionis frigore cõgelato communicet, copuletur & iungatur, eius so-

cietatem frequentando, tunc dico, q̃ aer suę conscientiæ sibi similis efficitur, sed si cum calido planeta, iungitur, tunc eius influentia, aer suæ conscientiæ calidior, & per charitatem & deuotionem feruentior reperiẽ. Vnde Iob. 37. Vestimenta tua calida sunt cũ perflata fuerit terra austro. Aer ẽt ex cadauerum vicinitate corrumpitur &c. sicut infra. ¶ Aer 4
hẽt duas partes. s. superiorem claram & puram, & ad cœlestem naturam pertinentem, spheræ ignis cõtiguam & vicinam. Et partem inferiorem, qua terræ & mari vicinatur, q̃ est turbida, & multis vaporib. intermixta, grossa & compacta, & ad terrestrẽ pertinens naturam, in qua pluuiæ & grãdines, & diuersæ alię impressiones, ex vaporibus ab aqua & terra ascendentib. generant. Sic aĩa humana duas hẽt principaliter regiones Superior pars est rõ, q̃ est pura per sanctitatis dilectionem, clara per veritatis cognitionẽ, & hæc ad naturam cęlestem. i. ad Dei & angelorũ similitudinem di noscit pertinere, quia in superiore parte aĩę summè viget Dei effigies & imago, & iõ dr̃ q̃ spheræ ignis est cõtigua & vicina, q. a. ipsi Deo, q. ignis consumens est, immediatius similiatur. Similis ero altissimo. Esa. 14. Ad imaginẽ Dei factus est hõ. Gen. 9. Sed inferior pars istius aeris (. i. aĩa). s. sensualitas, q̃ terræ & mari. i. istis inferiorib. sensibilib. et animalib. vicinat, est turbida p ignorantiam, grossa, impura et cõpacta per carnalium affectionum abũdantiã. Et iõ propter vapores et fumositates. i. propter desideria et affectiones quæ à terra et aqua. i. à carne et sanguine ad eã ascendunt, diuersæ impressiones. i. diuersa vitia et peccata in ea generantur. Exinde. n. descẽdit pluuia luxuriæ, nebulæ ignorantię, grando rixæ & discordię, pruina auaritiæ, gelu accidię, nix gulositatis, ventus vanitatis, corruscatio hypocrisis, tonitruum cõminationis, fulgor rapinę & inuasionis. Istæ. n. impressiones in ista parte aeris per agens diabolicũ inducunt. s. ignis, grando, nix, glacies &c. Iõ mouet. 1. Petri. 9. Abstinete vos à carnalib. desiderijs q̃ militãt aduersus aĩam. Vel dic q̃ aer q̃ volucrũ cęli est habitaculum „prium. i. virorum spualiũ et sanctorũ, ecclesia est, in qua. s. volucres et bestiæ. i. hoies boni et mali habitant et morant. Iste aũt aer est medius inter infima. i. inter nos alios hoies q̃ mõ sumus de ecclesia, et suprema. i. ipsum Deũ et angelos. Et iõ aer iste. s. ecclesia, dupli cẽ hẽt partem. s. superiorẽ ecclesiam triumphantem, q̃ est clara per beatã visionẽ, purã per beatã fruitionem, calidã per beatã dilectionem, vbi venti et procellæ tribulationẽ attingere nequeunt vel venire, q. a ibi est pax et trãquilitas sempiterna, et hæc pertinet ad cęlestẽ naturam. i. ad angelicã similitudinẽ et decorẽ. Ioãnis. 16. In mundo pressurã habebitis, in me autẽ pacẽ. Sed est alia pars inferior. i. ecclesia militans mundi huius, quæ mari. i. et terræ, ad litteram elemẽtis inferiorib. est vicina, vel mari. i. peccatorib. et terræ, bonis et humilib. est cõiuncta et in ista sunt vẽti et turbines diuersarum tribulationũ et tẽtationũ, ex q. b. aer iste. s. ecclesia militans quotidie alteratur, et in suis qualitatib. immutatur. Iõ de duplici ecclesia dicitur Esa. 32. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis in tabernaculis fiducię, in requie opulenta. s. in ecclesia triumphante. Sequitur. Grãdo. n. in descẽsione saltus, et humilitate humiliabitur ciuitas. s. ecclesia militans etc. Vel accipe per aerum ecclesiam militantem. Pars eius superior est religio, q̃ est clara, et pura, et angelis vicina etc. Pars autem inferior est mundus, vbi sunt impressiones diuersorũ peccatorum, quia ibi est nebula ignorãtię, ventus vanitatis et superbiæ etc. sicut supra de aĩa Ista igitur pars est grossa per superbiam, cõpacta per auaritiam, turbulenta per ignorantiam, corpulenta per gulositatem, et luxuriam, uel etiam per pigritiam, et naturæ terrestri. i. naturę bestiarum et huiusmodi est vicina. Vbi etiam volucres et bestię. i. boni et mali pariter cõuersant. Sed bestię in terra et temporalib. remanent, aues autem. i. boni ad cœlestia se extollunt, quia in domo magna non tm̃ sunt vasa aurea et argentia, sed etiam lignea et fictilia 2. ad Thimote. 2. ¶ Aer est 5
suipsius diffusiuus, respirationis est auib. et bestijs ministratiuus, omnium volucrum contentiuus, bestiarum etiã et pecudum cõclusiuus, suijpsius vsq; ad interiora, aĩalium distributiuus, et sic vsq; ad interiora labitur, maximè corporum immutatiuus. Sic grã et charitas Dei diffusa est in cordibus nostris. ad Rom. 5. Et sic spiraculum deuotionis, auibus. i. cõtẽplatiuis, et bestijs. i. actiuis, tribuit et ministrat, et sic tam

volu-

volucres quàm animalia cõtinet & præseruat,& vsq; ad eo rum interiora.s.ad cor & ad conscientiam diffundit & sub intrat,& ideo ipsos ĩ bonis morib.viuificat & immutat.sine enim aeris istius attractione nullũ aĩal potest uiuere quoad Deum,imo nisi istum attraxerit, necessario moritur morte culpæ,& etiam finaliter morte pœnæ.Incuruatus sum mul to vinculo ferri, & non est respiratio mihi.2. Paralipo. vlt.

6 Ps.Os meum aperui,& attraxi spiritum.¶ Aer secundũ Aristotelem ex causa triplici inspissatur.s.ex vapore partes terrestres suas cum aere permiscente, vel ex frigiditate partes aeris congelante,vel ex noui aeris congeneratione, se cum altero coniungente.Rarificatur autem ex causis contrarijs,s.pp vaporum consumptionem & descensionem,vt patet in pluuia.Secundò propter caloris attenuantis actionem,vt patet in æstate.Tertiò pp ignis ex partib. aeris generationem:quia qñ aeris partes in ignẽ conuertunt,tunc alter aer rarificat, inquantum ad loci præcedentis repletionem extenditur. Sic rectè aer cõscientiæ p pctm tripliciter condensatur, qp remouetur à lympitudine puritatis. Nã qñ vapor terreus.i.affectio & amor rerum corporalium & cu-
piditas se cum aere conscientiæ immiscet, tũc per peccatũ auaritiæ cõdensatur.Qñ ẽt frigora timoris ipsum aerem cõscientiæ congelant & constringunt,tunc per pctm desperationis multotiens condensatur. Qñ ẽt nouus aer generat.i. qñ amor illicitus & affectio in corde introducit,tunc sister p peccatum luxurię,cõdensatur.Et breuiter vel ex amore malè inflammatè,vel ex timore malè deprimente,vel ex auaritia & ardore malè occupante sp in corde introducitur dẽsitas peccatorum.Sed pro certo cõscientia rarificatur p gratiam,ex causis contrarijs.Nam si contra vapores terreos diuitiarum quibus cor incorporatur,adhibeatur pluuia largitatis,p quam vapores huiusmodi super terram aridam.i.super paupertates disperguntur, tunc dico qp aer cõscientiæ serenatur.Ideo Iob 37. Aer cogetur in nubes,& ventus transiens fugabit eas.Ventus dico largitatis dispergit puluerem diuitiarũ. Item si calore charitatis frigus timoris de cõscia repellat,& per ipsum calorem, peccati grossities extenuet, tũc dico qp similiter serenatur, quia perfecta charitas foras mittit timorem.1.Ioannis 4.Item contra amorẽ malè ĩflammantem,si de partibus aeris.i.de cõscięntia ignis diuini amoris educatur,tunc dico qp cõscientia depurat, quia sicut maior calor attrahit & extrahit minorẽ calorẽ,vt patet de fontibus in æstate,sic si ignis & calor diuini amoris in cõscientia incendatur,calor minor,s.terrenorum affectio,ab eo totaliter absorbetur,quia dies diem superat,& lux lucem, & sol solẽ &c.Ecclesiast,33. Et sicut in vltima parte aeris multæ fiunt impressiones,sic in sensualitate animæ &c. vide bñ supra de anima.¶ Aer aliquotiens immutatur ex caudetũ &
7 paludũ vicinitate,qa vapores ex talibus resoluti, se cũ partibus aeris immiscentes,ipsum inficiunt & corrũpũt,& hoc summè accidit in tempore æstatis,& hoc quia tũc aer est purior,& ideo cõuertibilior in huiusmodi corruptelã. Sic aer .i.bona & pura persona aliquotiens peccato luxuriæ corrũpitur,quãdo scilicet cadaueribus & paludibus.i. psonis corruptis p luxuriam & infectis vicinatur, quia ex huiusmodi rebus ascendũt vapores corrupti.i.mala verba & suggestiones,tentationes & occasiones,q̃ cum infra cor.& cõscientiam istius aeris per auditum & complacẽtiam immiscent, tunc dico inficitur per delectationem,corrumpitur per cõsensum,& turbatur p operationẽ, & hoc summè accidere consueuit in æstate ,p speritatis , quæ,s. sicut æstas fructibus .i.mundi consolationibus est repleta,quia verè,prosperitas luxuriæ est amica.Figura Apocalypsis 9. Ascendit fumus de puteo Abyssi,sicut fumus fornacis magnæ. Et sicut dicitur
8 ibi,obscuratus ẽ sol & aer de fumo putei &c.vide ibi.¶ Aer de sui natura est mobilis & alterabilis & mutabilis ĩ oppositas qualitates,quia ex vapore terræ & maris sępius alteratur. Nã si in aere vapor venenosus vel turbidus misceatur in obscuritatem similiter trãsmutatur.Et est aer propter sui puritatem solatis luminis receptiuus, & sui vsq; ad sphęrã ignis superius extensiuus.Et quanto aer à terra & aqua fuerit remotior,& igni & cœlo vicinior,tanto purior inuenitur, & similior est ętheręæ puritati.Rectè talis est volũtas humana, quia ex sui arbitrij libertate mutabilis est & mobilis ad contrarias qualitates,quia si homo aliquid modo diligat & appetat,statim pôt eius velle cõtrariũ ,& ab eo resilire, & ita non est de actibus aliarum potentiarũ. Ex vaporibus etiam .i.ex tentationib.cogitationibus & delectationibus,quæ infra subam ipsius aeris scilicet mentis & voluntatis insurgentur,ipsa voluntas multotiens alteratur.Vel per aquam cipe carnem.Per terram autem accipe mundũ,q̃ immutat & variant hoĩs voluntatem vt in ea diuersæ impressiones diuersa peccarorum genera producant.Figura 3.Reg.18. nubecula.i.modica cogitatio vel delectatio ascendit de terra & aqua.i.ex carne & sanguine superius eleuans,&c. ri.i.de carne vsq; sursum.i.ad aerẽ volũtatis,et statim sequ tæ sunt pluuiæ luxuriæ,& grandines auaritiæ,et huiusmodi. Vide melius de malis impressionib.supra de aĩa. Hic etiam aer.s.voluntas,pp sui naturalẽ puritatem, est cęlestium nis.i.diuinæ gratiæ vel ẽt sapiẽtiæ receptiuus,et à terra,aqua.i. à mundo et carne remotior p vitę perfectionem, cœlo et cęlestib.propinquior per contemplationem,tam purior per castitatẽ,calidior per charitatem, lucidior pientiæ claritatem,et similior æthereæ.i.supremæ et augcæ puritati p omnimodam conformatam.Spiritus ergo ambulate,et carnis desideria non perficietis,ad Gal.5.sta re secundum Aristotelem generantur diuersæ impressiones igneæ q̃ stellæ à vulgo esse creduntur,de nocte cadentes, nihil aliud sunt quam vapor calidus et siccus pignis tiam inflammatus cuius materiam non videmus,sed quę nobis tantum apparet,qui propter remotionem stellæ de vr.Quia autem statim cõsumpta materia deficit,iò ista cib.stella vna creditur cecidisse.Sic in aere.i.in ecclesiast multæ stellæ non fixæ,sed fictæ.s.hypocritæ,q̃ pp splendorem bonæ apparentiæ,stellæ esse creduntur.i.viri iusti ni,et tamen non sunt nisi vapor ad modicum parentes 4.Quorum materia.i.interior conscia non vr,quæ pro to est vapor calidus per cupiditatem,et siccus p indevotionem et impietatem.Ignis tñ.i.exterior lucens apparet, propter quam creditur esse stella. Sed pro certo cõsumpta materia ignis huiusmodi.i.amota fictione,q̃ ignem habet apparentiæ nutriebat,tunc deficit et extinguit ignis illa .s.peccatorum suorum utilitas declaratur. vnde Iob.15. .n.impij extinguetur,nec splendebit flamma ignis eius, tunc qñ cadunt de aere ecclesiæ vel religionis,creduntur plices stellam cœlestem.i.aliquam bonam personam pr catum cecidisse,quo tamen non est ita,quia solus super cidit et transiuit,et stellæ cadent de cœlo.Matt.24.Cyrillus reddit rationem quare aer est in monte frigidior quã in valle, et dicit qp oẽ subtile per motum et exhalationem frigidatur,et quia ibi maiores et frigidiores venti uentile, ideo propter eorum motum est ibi frigidus aer.Sed dicit aer in vallib.quiescit à motu,et p cõsequens calefit scit.Macrobius autem aliam rõnem assignat,quia dicit dij solares in vallib.plusquam in montib.aggregant,et ibi fortius refringuntur,et exinde ibidem calor fortius neratur,qa repercussio radiorum ardẽtium ad centrum cã caloris ẽm ipsum. Mõtes sunt prelati, clerici, diuites, maiores, qui p cæteris eminent dignitate.Valles autem subditi et minores.Aer autem est conscientia vtrorũ, p certo in montib.i.in maioribus,est aer cõscięntiæ frig pĩndeuotionẽ,quia omne subtile.i.ois conscięntia,q est subtilis et discreta,discernens semper inter bonã et lum pp motum et exhalationem, hoc est propter eor diuersa negotia applicantionem,infrigidatur per indo tionem.Sap.9.Deprimit inhabitatio terrena sensum cogitantem. Et ideo cum in montibus persistet maior tus.i.exhalatio vanitatum,et cum ex hoc aer qui est tibus.i.conscientia, iudicium et maiorum per dilectio gotia et desideria vndique moueantur, hinc est q conscientiæ à calore charitatis paulatim spoliatur,& re indeuotionis totaliter cõgelatur,qa verè occupant ca mundana est causa,quare de conscientia calor charitatis euaporat.Sap.2.Spiritus diffundetur sicut mollis aqua econtra in vallib.i.simplicibus subditis et humilibus scit aer conscientiæ à motu hmõi negociorum,et per quens calor charitatis nõ exhalat,sed ibi potius augmen-

ter,qnia.s.in vallib.& humilib.radii solares.i.diuinę influẽ tia magis q̃ in montib.& potentib.& superbis aggregantur & multiplicantur,qua radii diuinæ inspirationis tendũt ad eorum humilitatis,non ad superficiem vanitatis, quia si cut est Luc.1.Respexit dominus humilitatem &c.Et quia ra diationum beneficiorum ibi refringuntur,in quantũ.s.p gratiarum actionem ab ipsis humilib.iterato in Deum supe rius reflectuntur (quod quidem non est in montib.& super bis,qui de nullo gratis agunt Deo) ideo dico quod in ipsis vallib.calor charitatis intensior generatur.In istis aũt mon tib.maior indeuotionis frigora perseuerant, tum quia ibi non est factio & reflectio diuinorum beneficiorum q̃ recipiunt per gratiarum actionem, tum quia ventis vanitatũ & negociorum exponuntur.Iob 34. Quib.non est operimẽ eum in die frigoris.Isti,n.amittunt pallium.i.charitatẽ,in die frigoris.Prou.25.Subtile.n.per motum frigescit,quia.s. propter motus negotiorum, illi qui plus sũt in mundanis subti les & sapientes,sunt per indeuotionis frigora prę cęteris te pescentes,qa sapientes sunt vt faciant mala.Vel dic qd̃ isti sunt superbi & præsumptuosi,quorum conscia sp est inde-

11 vnoca. ¶Aer quanto ex vaporib.terrę & maris spissior efficit, tanto solin eo fortiorem calorem gignit . Et ex repercussione solarium radiorum in aere humido,sicut dicit Aristo. in libris Meteororum , ibi colorum plurium varietas generatur,vt patet in Iride.Sic quanto hõ per incorporationem vaporum.i.alienarum miseriarum densior efficitur per cõpassionem, tanto fol iustitiæ maiorem ibi imprimit calorẽ & gratiam charitatem & deuotionẽ,& ex repercussione radiis solaris.i.diuinæ gratiæ in aere.i.corde humido per pietatem,color virtutum multiplex generatur &c.Eze.16.Vestiebat te bysso & polymito & multis colorib. ¶ Aer secundũ Constantinum est elementum simplum. Et est aer subtilitatis humidus ex natura propria,sed ex vicinitate orbis est calidus.Et est aer suiipsius diffusiuus, & sui à terræ & maris superficie vsq; ad sphæram ignis extensiuus,subtilis & perspicuus,& solaris luminis receptiuus.Sic vir iustus est simplex & discoopereus & apertus,non per falsitates & cautelas involutus,& humidus est naturaliter per mansuetudinẽ & pietatem.Sed ex orbis.i.Christi vicinitate & imitatione calidus est per charitatem.s.gratuitam, quia charitas naturalis potiorẽ esse homini à natura, charitas vero gratuita non est nisi à Deo.Hic est ẽt suiipsius diffusiuus per largitatem & compassionem,& sui à terra.i.à tpalib. vsq; ad sphęrã ignis superius.ad cœlestia eleuatiuus per æternorum contẽplationem.Hic est purus per castitatem, perspicuus per honestatem,cęlestis luminis receptiuus per sapientiæ ,claritatẽ. Vade.Sap.2.Spiritus.i.vir spiritualis,diffundetur tanquã mo

12 lis aer. ¶ Aer ẽm Cõstantinum,maxime corpus immutat, qa vsq; ad interiora cordis & spirituum diffunditur & subintrat,& nutrimentum spiritib.tribuit & ministrat,& iò si fue rit purus & clarus,spiritus facit lucidos atq; puros,& sic ip sos meliorat,& ipsum corab inflammatione calorũ impedit & retardat.Et si mediocriter in suis qualitatib. fuerit tẽperatus,vitam continuat & conseruat.Econtra aũt si distẽperatus fuerit & imburtus vaporib.venenosis,tunc pessimas in corpore generat passiones,quia.s.attractus talis aer,cor & spiritus inficit,& sic vitam abbreuiat & consumit. Talis certe est sapientia & doctrina,quæ per os animæ.i.per auditum vsq; ad interiora.i,vsq; ad conscĩam se diffundit , & iò ipsos interiorib.spiritib.i.ipsius animæ affectionib.tribuit nutrimentum , quia sicut corpus cibariis nutritur , sic anima sapientia impinguatur.Deut.8. Non ex solo pane viuit hõ, sed ex omni verbo quod egreditur de ore dñi &c.Et ideo si ipsa doctrina fuerit clara sine obscuritate, pura sine falsitate,nunc vere ipsos spiritus interiores.i.aĩæ affectiones reddit claras puras; & ipsum cor.i.conscientiam & voluntatẽ seruat ne per ardorem vitiorum inflammetur, & sic vitam gratiæ contiuuat & prolongat.Eccl.4.Sapientia filiis suis vitam inspirat.Sapientia.n.tribuit possessori suo,sicut dĩ Eccl. 9.Sed econtra si aer iste.i.doctrina fuerit vaporib.venenosa verbis & sententijs erroneis intermixta,vt est doctrina & sapientia hæreticorum, & etiam mundi , tunc dico qp cordi à quo attrahitur.i. personæ quæ in hmõi scientia occupatur pestiferas passiones,errorum.s.& vitiorum facit,& sic vitam gratiæ attenuat & consumit,& mortem culpæ & pœnæ approximat & inducit. Quia prudentia carnis mors est , prudentia aũt spiritus vita & pax , ad Ro.8. Vel dic qp aer purus & clarus signat per deuotionem gram & discretionem,vel ẽt bonæ societatis coniunctionem,quæ.s.facit hominẽ oĩa bona prædicta.Aer vero impurus est mundi prosperitas,mala doctrina,mala exẽpla , & mala societas &c. per oĩa sicut supra.¶ Aer cum habeat duas partes,in inferiori tñ varię im- 14
pressiones fiunt,quia.s.aer concitatus facit corruscationes, & tonitrua.Contractus nubila.Conspissatus pluuias.Congelatus niues & grandinem.Distentus serenitatem generat atque causat.Sic cum in aĩa sint duæ partes.s.rõ & sensualitas, in ista tñ sensualitate,quæ est pars inferior diuersæ impressiones,i.diuersa tentationum genera eommouentur,quia si concitetur per iracundiam,tunc uentos vanarum loquutionum,corrusationes fictionum,tonitrua comminationum fulgura etiam inuasionum ab ea emittuntur.Si autem p adulationem contrahatur,tunc in ea nebula ignorantiæ generatur.Si per delicias inspissetur,tunc pluuia luxuriæ deriuatur.Si p auaritiã congeletur,tunc nines diuitiarum insimul adulantur.Si vero distentus p pniam fuerit,tũc serenitas & tẽtationum alietas p̃paratur in via, & ẽt gloriæ serenitas in futuro. Allega si potes &c. ¶ Aer quanto à terra est remotior 15
& cęlo vicinior,tanto est purior, & ætherea quanto per contẽplationem cęlestium est magis alta,& à terris.i.amore terrenorum magis per contemptum remota, tanto est per innocentiam magis pura,& puritati angelicæ plus vicina.

De Impressionibus. Cap. 11.

CVm impressionum generentur diuersa genera primo & ante oĩa dicendum est de impressionib.q̃ fiũt in materia calida & sicca. Est igitur notandum p superius gñatur q̃dam impressio quæ vocatur candela.Et est candela impressio aeris in supertori parte aeris generata ex vapore calido & sicco,per motum firmamenti,& virtutem ignis q̃ qa hẽt latitudinem & longitudinem æqualem,ideo rotunda intuẽtib.apparet. Sic prælatus est candela cęteros illuminans p doctrinẽm,in prima parte.i.in dignitate & superioritate aeris.i.ecclesiæ per motum & inspirationẽ,cęli.i.Christi,& virtute ignis spiritussancti per charitatẽ inflammatus,& factus prælatus populi vel candela,quia nullus debet esse prælatus nisi motu & inspiratione firmamenti Christi fuerit euocatus. Qui vocatur à Deo,sicut Aaron.ad Heb.5.Hic debet esse æqualis,per omnes sui dimensiones & per regulam æquitatis,vt ex vna parte non sit extensior quam in alia per personarum acceptationem, sed æqualiter sit ei cura de omnib. Sap.6 Ideo Apoc.21.Longitudo eius tanta est,quanta & latitudo.Ibidem.Latera ciuitatis æqualia sint.¶Item est impres- 2
sio q̃ dĩ ignis longus.Et est vapor calidus & siccus in prima parte aeris inflammatus propter ignis virtutem & motum firmamenti,carens latitudine manifesta respectu suæ longitudinis.Et dĩ hæc impressio draco euomens ignem. Sic bonus homo debet esse ignis per feruorem dilectionis,longus per vigorem durationis calidus per charitatem, siccus p castitatem.Qui in prima parte aeris.i.in principio vitæ suæ p virtutem ignis.i.spiritussancti & per motum & influentiam orbis.i.Christi per gratiam inflammatur,& habet maiorem longitudinem pseuerantiæ, quam habet longitudinẽ charitatis,quia multi licet sint parum feruentes, tamen sua parua perfectione optime perseuerant,& ideo sicut draco , q̃ est animal longum,ignem charitatis euomunt, inquantum .s.tales lõgi sũt & perseuerantes,& in ignẽ & charitatis feruorem,à seipsis quodammodo repellunt 1.Paral.20.Ibi fuit longissimus & c.Vel potest dici quod tales sunt mali diuites, qui caudam.i.familiam valde longam , charitatis tamen & liberalitatis latitudinẽ habent paucã.Isti ergo per auaritiã inflammantur,& ideo dracones per rapinam et crudelitatem vocantur.¶Item est impressio quæ dicitur assub descendens.Assub est impressio aeris per motum cœli et ignis vici 3
nitatem et virtutem inflammata & est duplex secundum Aristotelem.s.ascendens et descendens.Ascendens.n.propter leuitatem et subtilitatem materiæ petit superiora , sed descendens propter frigus circunstans et materiæ grauitatem inferius inclinatur.Sic iustus debet esse inflammatus p charitatem,et hoc per motum et inspirationem ipsius cœli.i.

Christi & virtutem ignis.s.Spiritus sancti.Sed duæ sunt ſpecies huius impreſſionis.s.iuſtorum,quia aliqui ſunt aſcendẽtes.s.ad cœleſtia contemplanda,ſicut religioſi & contẽplatiui,qui pp leuitatem paupertatis & ſubtilitatem.i.conſcię puritatẽ euolant ad ſuperna.Alii autem econuerſo ſunt actiui,qui pp pondus negociorum mũdanorum,& frigus indeuotionis,ad mundana deſcendere compelluntur. Deute. 28.Aſcendet ſupertę, & erit ſuperior tu autem deſcẽdes & eris inferior.Vel iſta poſſunt dici de bonis,qui aſcendunt p uaritiam inferius ad terrena.Vel poteſt dici de aĩa ſaluata, quæ inflammata charitate,ſurſum ad Paradiſum aſcẽdit & de damnata,quæ igne perpetuo inflammata ad infernũ de
4 ſcendit.¶Item eſt impreſſio quæ dr̃ ignis perpedicularis,in ſuperiori parte aeris generata calido & ſicco,habens latitudinem in profundo,& longitudinem in alto ad modum figuræ pyramidalis,p'virtutem ignis & per firmamenti morũ inflammata.Aer eſt eccleſia,cuius ſuperior pars religio , in qua ignis perpenditur.i. in qua perſonæ debent per mortẽ & inſpirationem cœli.i.Chr̃i,& virtutem ignis.i.Spiritus sc̃i ſuperius generari.Et dr̃ ignis per charitatem, perpẽdicularis per æternorum contemplationem,in quib.ſuſpẽdit mens deuota.Iob. 7 Elegit ſuſpendium aĩa mea.Hic eſt longus per ſeuerantiam,à parte ſuperiori ſtrictus,ſemper.s. proficiendo & perſeuerando in melius,& ſuperius per bona opera propinquando ad cęlum.A parte autem inferiori .s.quo ad ſocios & proximos debet eſſe altus per charitatẽ & dilectionem,& ſic omnes lineæ.i.omnes eius affectiones debent in angulum alligari.i. in ipſum vnum ſolum Deum terminari,vt omnia faciat propter ipſum 1.Mac.8. Omnes obediunt uni.Vel principium eius.i.iuuentus, debet eſſe latum per charitatem,extremitas autem.i.eius ſenectus:ſit acuta & ſimplex per affectionem vnitatem &c.

De Vento. Cap. 12.

1 VEntus ſm Conſt.eſt vapor frigidus & ſiccus, ex terris & aquis per calorem reſolutus, aerem per ſui incorporationem fortiter commouens & impellens. Per ventũ chariſſimi poteſt intelligi aliqua vana & ventoſa perſona, ſicca per indeuotionem, calida, & feruens per auaritiam & ambitionem, quæ qñ à terra & mari.i.de alienis partib. veniens,incorporatur in aere.i. in aliquo collegio patria vel hoſpitio,& tunc pro certo non ceſſat totum aerem iſtũ in quo eſt.i. ſocietatem, patriam,collegium uel hoſpitium tribulare, & nunc detractionib.nunc iniuriis, nunc falſis machinationibus perturbare,& per diſcordias & triſtitias agitare.Iaco.3.Naues cum magnæ ſint,à uentis ualidis circunferuntur. ¶Ventus circulariter proceſſiuus,& non recte ſed
2 tortuosè,terræ vndiq; giratiuus,palearum leuatiuus , cineris & pulueris in cauernis & angulis aggregatiuus.Sic auar⁹ non rectè vadit vel procedit per veritatem , ſed rectè vadit vel procedit per veritatem,ſed circulariter & tortuosè per cautelas & falſitatem 2.Paral.21.Ambulauit q; nõ recte. Vel etiam circulariter procedit,in quantum de mercato ad mercatum,de placito ad placitum circurrit & vagatur, vt diuitias accumulet & acquirat,quia in circuitu impii ambulãt. Et ſicut dr̃ Eccl.1.Luſtrans per uniuerſa in circuitu pgit ſpiritus &c.Et ſic paleas.i.mundi bona parum ualentia eleuat & amplectitur per amorem,& puluerem & cinerem diuitiarum in cauernis & abditis,hoc eſt,in arcis ſuis & ſcriniis accumulat & augmentat,& hoc per motum & turbinem,hoc eſt dictu,per auaritiam & rapinam.Abac. 2.Væ ei qui multiplicat non ſua,vſquequo aggrauat contra ſe denſum lutũ?
3 ¶Ventus perflans aerem & aquam,eſt inequalitatis ſuarum partium cauſatiuus,quia ſicut dicit Iſidorus , Aqua ſemper eſſet æqua,niſi ventorum flatibus moueretur.Sic vere quãto ventus adulationis vel carnalis affectionis perflat aerem .i.ſuperiores,tunc aquam.i.ſubditos per acceptationem pſonarum reddunt totaliter inæquales, quia aliam partẽ aq̃ iſtius exaltant per promotionẽ,aliam deprimũt per oppreſſionem. Et niſi ventus iſte.ſ.adulatorum flatus in aqua religionis vel eccleſiæ,flaret,ſemper partes aquæ,ſ.ipſi ſubditi æqualitate promotionis debite æquarentur,ſicut percipit. Leu.6.De parte inquit ſacerdotum cunctis filiis Aaró equaliter per ſingulos diuidetur.Aer enim eſt prælatus & ſuperior,qui uento carnalis affectionis vel adulationis motus pa-
tes aquæ.i.ſubditos æquales non facit &c.Vel dic quod ventus eſt molis,affectuoſus & imperuoſus ſuperior,qui g̃ reto aquam quam perflat.i.populum quem regit,facit ſequi lem,g̃a.ſ.alios deprimit,& alios exaltat 1.ad Corã. Aduquidem eſurit,alius autem ebrius eſt.¶Ventus ſecundũ quos generatur colliſione brachiorum maris,ſi brachia ſtrale & brachium aquilonare confligant in oriente, flat ſubſolanus:ſi autem in occidente confligant tunc fauonius.Item ſi brachium orientale & occidentale cõgant in meridie,tunc flat auſter.Si vero confligant in ſeptrione,tunc flat aquilo.Ex aliis autem refluxionib.maris termediis uenti medii generantur.Sic ſuis dic quod graliter quatuor partes maris.i. mundi ſunt quatuor gen perſonarum.ſ.prælati, qui ſunt orientales principes q occidentales.Clerici & religioſi,qui ſunt aquilonares vero,qui ſunt meridionales ab iſtis igitur quatuor bris maris & ab eorum conflictib.diſcordiis & motib.elebus & fluctib.oĩa uentorum genera.i. vitiorum tribulanum,& diabolicarum infuſſlationum opera generant.Ec de.n.prouenit ſubſolanus orientalis,hic eſt ſuperbia. Fonius occidentalis,hic eſt adulatio & blanditia, fauonius à fouendo.Aquilo frigidus,hic eſt inuidia. Auſter fermus hic eſt ambitio & auaritia.Subſolanus igitur ſuperbiens in oriente prælatorum.Fauonius adulationis abundat in cidente.i.in curiis principum & magnatum.Aquilo uero uidiæ naſcitur in ſeptentrione religioſorum.Auſter vero uaritiæ abundat in meridie ſecularium laicorum Vel dic 6.Iſti ſunt quatuor uenti cęli.Vel dic q̃ brachia maris cõ gentia in occidente, ſunt hæredes & executores qui pro cidente & moriente aliquo inuicem confligunt, & eorum vanæ laudis inducunt,in quantum bona mortui in ſpiritatib.expendunt.Vel dic quod diuerſa brachia maris ſun diuerſi religioſi uel canonici,qui in electione conſiguer, ventum.i.nentoſum prælatum generant arq; creant,q̃ .ſ.orientale ſubſolanum.i.ſuperbum,quãdoque occidentem fauonium.i.luxurioſum,quandoq; ſeptentrionalẽ aquilonem.i.inuidum,quandoque meridionalem auſtrum.a rum.Vix. aut raro accidit quin malus prælatus generet electores confligunt inuicem & rixantur. Deus.n.in vo ctam eorum ſolet eis quandoque dare malum prælatũ, que.ſ.ſe reddunt indignos bono. Amos.4. Percuſſi vos to vrente, & aurugine &c.¶Dicit Seneca de naturalib. lib.2.q̃ ſpiritus.i.uentus in inferioribꝰ terræ inclusꝰ, q aquas cõpelli ſurſum aſcendere, & in locis inſolitis ruperentem erumpere,& ſic contra naturam ſuperius ſe Narrat etiam ibidem quod Cambiſes rex miſit exercit ſpoliandũ templũ Iouis hammonis.Ventus vero mi nam eleuãs,quaſi nubem,totum exercitum terrã obru Dic q̃ ventus eſt ſp̃us ſuperbiæ, qui aquę.i.perſonas & humili,& arenæ.i.perſonæ deiectæ & pauperi poratur,& ſic contra naturam ſurſum erigitur, & mala erumpere comprobaſ.Vnde Seneca ibidem.Cõtra turam ſuam multa conantur nata defluere. Vel dic paupeperes & perſonas ſeruiles, quos ventus.i.diabolus altos ſtatus qñque cõtra naturam ſuam erigit,& eos tes violentos per rapinam & crudelitatem facit, diantibus exercitum regis Chr̃i.ſ.pauperes obruit dit. Aſperius.n.nihil eſt humili cum ſurgit in altum Claudianus.Vel ſi uis per uentum accipe fortunæ & c.ſicut ſupra.Vel poteſt dici de Spiritu ſancto,q mano permixtus,ipſum ſurſum contra naturam ad eleuat,in fontes & in fluuios.i.in viros perfectos & eos mutat.Eccl.24.Ego ſapientia effudi flumina.De Dic q̃ Cambiſces eſt Chr̃s, qui exercitum contra Iouem hammouem.i.diabolum deſtinauit,ſed to ſpiritus auſtralis.i.diabolus,nube arenarum,i.di ipſos obtexit,& ſic eos per peccatum auaritiæ obru cepta militia impediuit. ¶Ventus ſecundum Conſtan eſt vapor ſiccus ex terris & aquis per caloré reſolutus per incorporationem ſui fortiter commouens & impe Sic quãdo ex terra & mari.ex peccatis noſtris oritur cõtritionii & in aere cõſciæ cumulatur:tunc uentus tus ſancti ibi generat. Sed iſte uapor cõtritionis debet frigidus per timorem, ſiccus per pniæ aſperitatẽ, & ſuperlorem reſolutus ideſt aer feruoré & charitatem, re-

ſolutꝰ.i.in ſpiratione Dei ſuperius eleuatus &c.Et ſicut vẽtus vel ſpũs interiora terræ ſubintrat,& ipſam cõmouet & cõturbat,& terræmotum gignit, & q̃q; ipſam terram aperit, ex quo uentus exit, qui ædificia obruit,& ſubuertit, ſic contra ſpiritus ſancti inſpiratio in interiorib.terræ.i.conſcia, occultatus ipſam terram conſcientiæ concutit per compũctionem,& ſic terræmotus per ſuipſius diſcuſſionem , & ſic aperitur per cõfeſſionẽ,& caduntædificia diabolica,ſ.pctã per ablutionem & ſatisfactionem.Figura 3.Reg.19. vbi Helias vidit ſpiritum fortẽ,qui conuertebat petras, & cõtere bat montes,quem ſecuta eſt aura lenis in qua erat dominus. Sic poſt ſpiritum fortem contritionis, conterentem & dicrauentem montes ſuperbiæ & elationis, venit aura lenis,ideſt ſerenitas cõſciæ & affectionis,& tunc continetur ibi dñs per tractoductionem gratiæ & dilectionis.Ideo Pſ.Sana contritiones eius,quia commota eſt.Et ſicut ventus ex ſui interpartes aquæ commixtione, ſpumam facit ſuperficiem elebari,& ipſam aquam mundificat & depurat ſic cõtritio ſpumam peccatorum facit ad ſuperficiem.i.ad os ſuperius enata per confeſſionem,& ſic aqua.i.cõſcia depuratur. Exod. 14.Cum;extendiſſet Moyſes manum ſuam ſupra mare,abſtulit illud flante vento .¶Ventus ſm Bedam generatur ſic. Dicit.n.q̃ aer cum ſit naturæ mobilis,ingreditur cauernoſa & exit cum alit vna pars nititur intrare, & alia exire,ſit conflictus & mouetur aer ſicq; ventus & turbines generãtur.Et ideo Eolia q̃ eſt regio ventorum,eſt regio cauernoſa.Vẽtus etiam ex cibis & humoribus in corpore generatus, & ibi in cibatus,peſſimas generat paſſiones,quia tortiones viſcerum efficit, hydropiſim & arteticã generat & inducit. Sic qñ vna pars aeris.i.vnus clericus, qui eſt pars eccleſiæ,nititur intrare cauernam.i.collegium vel eccleſiam vt ibi habeat locum foum.i.beneficium vel prębendam , & alius clericus qui ibi eſt,nititur inde exire,nõ contentus loco proprio,ſed appetens ampliora,tunc ex iſtis contrariis motibus & affectioibus partium aeris, ventus iræ , inuidiæ & diſcordiæ,in ventre.i.in corde alicuius includitur tũc ibi peſſimas generat ægritudines peccatorum,quia torſiones viſcerum ,inuidiæ,hydropiſis in flationis & ſuperbiæ,& arteticam(qua digiti coarctãtur)pigritiæ & deſidiæ inducere cõſueuit.Nam quandiu ira perſeuerat,nunq̃ poteſt bonum aliquod operari. Ira.n. viri,iuſticiam non operaſ. Iac. 1. ¶Ex terra ſecundum Ariſtotelem duo vaporum genera generantur, vnus qui eſt humidus , & eſt materia pluuiarum,alius autem ſiccus, & eſt materia turbinum & ventorum . Sic de terra voluntatis oriunt duo genera vaporum.i.affectionũ.Vnus eſt humidus p pietatem,ex quo ontur pluuia.i.miſericordia & largitas qua , terra arida ditatus pauperũ impinguatur. Sed alius eſt ſiccus vapor, & hæc eſt affectio ad crudelitatem & vindictam, quæ ſicca dr̃, pp defectum humorum compaſſionis & miſericordiæ,& ex ista ventus tribulationis,et turbo inuaſionis multotiens procreatur. Vnde Iob 1. Ventus magnus a regione deſerti &c. Vel compara volũtatem vento,pp eius mobilitatem & verbilitatem etc. ſicut ſupra . ¶Ventus eſt ſumme mobilis & inquietus,motus & agitationis eſt in aere generatiuus,tempeſtatũ in mari inductiuus,& q̃a ad interiora maris penetrat, ꝺ̃ grellarũ ſtarũ eleuatiuus , et diuerſorũ fluctuũ cauſatiuus,ecipſius marisin partes oppoſitas diffuſiuus eſt.Et eſt vẽ mus cineris et pulueris diſpſiuus,et p ſui ſubintrationẽ infra cauernoſa loca eſt terræmotus gñatiuus,et ædificiorũ pluriũ deſtructiuus.Sic uere vẽtus ſupbię mobilis ẽ,q̃a facit hoiem ingerũ,et ſęi plurib.partib. agitantẽ, et ẽt oñtantẽ . In aere et huius mundi gñat tẽpeſtates tribulationũ,a quibus ædificia,ipſi ſuperbi deſtruuntur,et vſq; ad terram miſerię infernus dilabuntur, Iob 30. Quaſi ſuper ventum ponens eliſiſti me valide.Quando etiã ad interiora maris,i.cõſciẽriæ (quæ amaradi propter remorſum) ventus ſuperbiæ ſe immittit, nunc ipſam per elationẽ eleuat,et fluctus et procellas tenta uentum in ea generat et inducit,et ipſum mare.i.voluntatẽ et conſciẽtiam in partes oppoſitas.i.in diuerſa deſideria de fluctit,et cinerẽ et puluerem diuitiarum diſgregat et diſper-
git,quia ſupbi diuitias nõ accumulant,ſed p vanitates, multas ipſas diuidunt & diſſipant:vt patet in militib. qui cõiter ſunt pauperes et hoc quia ſunt in ſuis feſtis et conuiuiis et in guerris et in litigiis,opes innumeras expendẽtes.Ventus etiam ſuperbiæ in interioribus terræ et conſcientię recludi tur,et tunc terræmotus iræ et diſcordiæ generatur, quia inter ſuperbos ſp̃ ſunt iurgia.Prou.13.Et tunc ædificia circum iacẽtia,i.pauperum vicinorum habitacula,ſæpe per rapinã et auaritiam deſtruuntur.Venerunt flumina,et flauerunt vẽti,et irruerunt ſuper domum illam,et eecidit.Matt.7.¶Ventus ſi moderatus fuerit, nec nauigantibus contrarius,ſui eſt itineris directiuus et ad portum applicatiuus ſi autem immoderatus et naui contrarius fuerit, tunc eſt itineris retardatiuus,nauis etiam ſubuerſiuus. Ventus maxime borealis, qui frigidus eſt,aerem depurat,nubes et nebulas fugat ſerenitatem efficit et procurat.Ventus in ſuper viarum eſt depuratiuus,humoris ſuperflui conſumptiuus, lubricitatis et immunditiæ abſterſiuus . Temperatus etiam venti flatus ignis et flammæ eſt excitatiuus , immoderatus autẽ eſt quandoq; ipſius extinctiuus.Talis eſt uentus tribulationis, quaſi in mari mundi temperatè perflauerit,ſi naui.i.animæ non ſit contrarius(vtpote quia tribulatio pro mundo non ſuſtineẽ,ſed pp Deo)tunc uiã ſpiritualẽ dirigit, et ad portum paradiſi facit uelocius peruenire.Gregorius. Mala q̃ hic nos præmunt, citius ad Deũ venire compellunt.Quanto ergo maior vẽtus et tribulatio flauerit ſi gubernaꝰ nauis.i. ratio diſcreta fuerit,et ipſa nauis.i.anima alicubi per amorem aliquarum rerum mundanarum non impegerit, cãto ibi facilius peruenitur. Act.14. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cęlorum. Sed ſi ventus tribulationis animæ contrarius fuerit, vt quia pp mundo vel carne et huiuſmodi ſuſtinetur,tunc iter ſpũale impedit,et naue vſq; in profundum maris.ſ.in infernum per deſperationem deiicit et ſubmergit. Mat.14.Nauicula iactabatur magnis fluctib.erat.n. vẽtus cõtrarius.Ventus.n.tribulationis ſi temperatus fuerit, ignẽ diuini amoris accendit,ſed ſi fuerit exceſſiuus, ipſum per impatientiam diſſipat et extinguit. ¶Qñ venti mare perambulant, multam aquoſitatem et multos vapores exinde eleuãt ex quib.tãdẽ pluuia generatur. Sic venti tribulationum,uel etiam ventus ſpiritusſancti,quando mare.i.amaram cõſciẽtiam perambulant multi vapores bonarum affectionũ exinde ſuperius ad Deum eleuantur per orationem et contemplationem,ex quib.pluuia gratiæ, vel lachrymarum in aere cordis deuoti generatur,et aliqñ per calorem diuinã gratię exterius reſoluit.¶Quidã dicunt eſſe cãm venti,nubes ſuperius eleuatas in aere qui ipſum mole ſua hinc et inde præmunt,quarum impulſu fit ventus.Sic uere cauſa uenti tribulationũ in mundo iſto, ſunt ſæpe nubes.i.iudices et ſuperiores, qui mole auaritiæ qua p̃muntur aerem ſibi ſubiectum.i. pauperes ſubditos deprimunt et moleſtant, et ſic in eis uentus et turbo tribulationis et excoriationis imprimitur et cãtur.Nonne diuites per potentiam opprimunt vos?Iacob 2. ¶Vẽtus ſm Ariſtotelem fit ex vapore eleuato a terra , et cũ aere intermixto quo aer impellitur et mouetur. Vnde ſm Bedam,ventus nihil aliud eſt quam aer motus.Sic qñ a terra et aqua.i.carne et mundo vapor alicuius malæ cogitationis et ſuggeſtionis aſcendit et eleuatur vſq; ad aerem conſciæ, tunc mens mouetur per delectationem,et ſic uentus tentationis ibi efficitur et cãtur, q̃a diabolus producit ventos de theſauris ſuis, et ſic pcutiunt primogenita Aegypti etc. expone. ¶Ventus ſm Ariſt. eſt in ſuo ortu debilis et occultus, ſed cũ paulatim ſup terrã inſurgit multi uapores ei cõiungunt et aggregant,et ſic maior ac maior in tm efficit , ita q̃ qñq; domus et arbores diruit et ſubuertit, et maximè vẽtus auſter.Ventus ẽt aq̃lo ueniens de ſupremis, ſua frigiditate flores et uineas lędit,et germina exurit et cõſumit , nervos cõtrahit et pcutit,et ab opatione ipedit.Et iõ dr̃ aq̃lo quaſi aquas ligãs etc.Talis eſt tentatio, q̃a i ſuo principio debilis eſt,qñ.ſ.a diabolo ſuggeritur.Sed quando ſuper terram uoluntatis et conſciæ aliquantulũ inualeſcit,tunc multi uapores.i. multæ affectiones cogitationes, et imaginationes,et cõplacentiæ aggreganꝰ,ex quib.uentus tentationis intantũ fortis efficitur,q̃ et domos Dei.ſ.religioſos,et ædificia mundi.ſ.laicos,deſtruit et ſubuertit,quia ſm Greg. Niſi tentatio ni naſcenti continuo obuietur,paulatim creſcens cõſciam

ſubijcit

subijcit atq; ligat. Ideo dr 1. Mac. 6. Nisi prœueneris eos, paulatim maiora his facient, & non poteris obtinere eos. Et maxime hoc facit auster, ventus calidus & humidus. i. tentatio carnalis, & hoc secũdum Isidorum quia ab imo flat, hoc est dictu, ab interiori suggestione. Ió Iob 27. Ab interioribus egredietur tempestas. Aquilo etiam qui venit a montib. i. tẽtatio superbiæ vel mundi, quæ ab ipsis montib. superbi dęmonib. immittit, sua frigiditate & occisione flores & vineas. i. incipientes & perfectos lædit, & germina bonorum propositũ exurit & consumit, neruos ẽt corporis ecclesiæ. i. viros in q̃ bus viget sensus deuotionis & motus bonæ operationis, p̃cutitit. s. p delectationem, contrahit per consensum & operationem, & a motu bonæ operationis impedit per cõsuetudinem & reiterationem, & ideo dicitur aquilo, quasi ligans aquas, quia tentatiò ligat ipsas affectiones aĩæ, ne actus suos valeant exercere. Ventus. n. Aquilo dissipat pluuias. Prouer. 25. Frigidus. n. ventus Aquilo flabit, & gelabit cryſtallus ab
15 aquis. ¶ Ventus qñ inuenit obstaculum, est suæ virturis magis quã alias ostensiuus, & inde est q̃ cõtra fortes & altas domus & arbores violentius agit & ipsas quandoq; diruit & subuerrit, qd̃ tñ paruis arborib. suo impetui cedentib. sic nõ facit. Sic Deus per impetum suæ iustitiæ fortius fæuit cõtra præsumptuosos superbos sibi resistẽtes, & eius impetum nõ timentes, quã contra humiles & deuotos, ipsum metuẽtes, & per mentis obstinationem sibi nullatenus obuiantes. Talibus. n. superbis dicit dominus illud Eze. 21. In brachio extẽto & furore effuso regnabo super vos. Quod potissimè sit in iudicio vel i morte vbi a Deo tales alti, fortes diuites & magni penitus destruunt̃, & in inferno totaliter subuertuntur, vbi etiam ipsis humilib. cedentib. & se inclinantibus, & misericordiam pascentib. parcitur, ita quod quamuis tribulationibus impellantur, de terra tamẽ viuentium. s. gratiæ vel ecclesię per peccatum & tormentum nullatenus euelluntur quia sicut dicitur Prouer. 39. Deus superbis resistit humilibus
16 autem dat gratiam. ¶ Secundum Senecam lib. 5. de naturalibus quæstionibus, vẽti antelucani & nocturni, solent in mane deficere in toto vel in parte. Nam vẽtus qui de nocte vehemens fuerit in mane minuitur, & in solis præsentia vis eius extinguitur, nec vltra matutinum flare vel fluere sibi datur. Ventus est tentatio quæ de nocte. i. in statu peccati & fortis, in mane tamen. i. in statu gratię est debilis. Solius. n. Christi p̃sentia quæ per gratiam acquiritur, qñ per orationem ab homine accessitur, solet venti tentationis impetum retundere, & hominem, ne succumbat adiuuare, & tentationem ne vltra vires sęuiat, annullare 1. ad Cor. 10. Fidelis Deus, qui non permittet vos tentari vltra quam potestis, sed facit cum ten
17 tatione prouentum. ¶ Venti licet sint auditu terribiles, tactu horribiles, & ad sustinendum graues & difficiles, tamen ſm Senecam li. 5. de naturalibus quæstionibus, ad multa sunt boni & vtiles, valent. n. (vt ait) ad nubes adducendum & educẽdum, & ad pluuiam per mundum mediantibus nubibus diuidendum. Item valent ad segetes maturandum & desiccandum, & ad fruges latis folliculis aperiẽdum. Item valent ad aerem suo motu purificandum & temperãdum, & inde omnem corruptionẽ & pinguedinẽ propellẽdum, ipsumq; ad spirandũ & respirandũ habilẽ faciendum. Temperies. n. & sanitas aeris pro maiori parte, ſm ipsum, ex ventis consistit. Vnde de vento circio dicit q̃ sibi quanquã ædificia rumpenti gallicus populus gratias agit, & hoc quia salubritatem cęli, i. aeris ipsis generat, sicut ait. Vnde etiã D. Aug. ad Gallias veniens, & illius venti vtilitatem videns, sibi tẽplũ vouit & fecit. Credo tñ qd̃ istud dẽt intelligi de illa parte Galliarum q̃ ,puincia dr̃, q̃ fortissimos hõt ventos, q̃ ex cã p̃dicta sibi necessarij credunt̃. Ventus p̃t signare flatum & impetũ tribulationũ. Isti. n. ad salutẽ est vtilis, licet ad sustinendum grauis. Per istum enim nubes. i. Apli & martyres per mundum fuerunt dispersi, & ad fugiendum per diuersas terras cõpulsi, & sic ipsis mediantibus fidei & doctrinæ riuuli per mundum sunt diuisi. Nisi. n. Paulus tribulationibus iudæorum impulsus Romam venisset Romanis minime prædicasset. Iob 37. Nubes spargunt lumen suum, q̃ lustrant cuncta per circuitũ quocunq; eas voluntas gubernantis duxerit. Tales etiã venti tribulationum solẽt segetes. i. hoĩes a superfluitatib. desiccare, per discretionem maturare, per confessionem aperire & aerem cõscientiæ & voluntatis solent eis, ne nimis p̃ carnalitatis & vitia pinguescat, impediret, & vt sit temperatus et saluber, pcurare. Cõstat. n. qd̃ flatus tribulationis cor-
affectũ hominis tribulari solet tẽperare, et eũ ne insolescat plus debito, refrenare. Psal. Sicut puluis quẽ proijcit ventus a facie terræ. Tales igitur venti de occultis diuinæ prouisionis mittunt̃, vt per eos orbis terrarum sanitas compleatur. Producit ventos de thesauris suis, et percussit primogenita Aegypti a homine vsq; ad pecus. Igitur talib. tribulationum ventis debemus gratias agere et ipsos quamuis graues, tamen vtiles reputare. Vel si uis per uentum potes intelligere spiritum sancti flatum etc. per omnia sicut supra.

De Turbine. Cap. 13.

TVrbo secundum Senecam nihil aliud est quam diuersarum ventorum sibi in aere obuiantium colluctatio mutua impulsio, qui quandiu durat aerem ualde solet mouere pulueremq; et paleas eleuare, et dispergere, et aliquando domos et arbores eradicare et euellere. Turbo autem proprie ut dicit, diu non solet manere, sed uno uentorum alterum cente solet alius sibi cedere, et suo impetui locum dare. Sic proculdubio est de mundi discordiis atque guerris. Sic enim semp ex contrariorum flatuum, et spiritum. i. cordium et animorum superbia solent fieri, qua. s. ad colluctationes discordãdum solent inuicẽ animari. Talis uero turbo guerrarum et discordiæ solet in subiectis patrijs multa mala facere, paleas et pulueres diuitiarũ tollere et rapere, turres, castra et ædificia diruere, et ad litteram, quãdoque siluas scindere et terram per paupertatem nudare. Esa. 25. Spiritus robustorum quasi turbo impellens parietem. Finaliter tamen discit, et pacatis discordijs pax accedit. Vel turbo est diabolica tentatio, quæ colluctas in aere cordis humani ipsum mouet et concutit, et ædificia uirtutum exinde eradicat et euertit Iob 9. In turbine conteret me. Vel dic q̃ aer efficitur diuersi venti sunt diuersi dęmones ibidem diuersimode tentes. Vnus. n. tentat de superbia, alius de luxuria, aliusque nitia, et ideo tantus turbo tentationis ibidem q̃ siluæ. i. personæ per honestatem uirentes, a bono proposito eradicantur. Turres. i. contemplatiui alta quærentes, rius ad terrenorum amorem subuertuntur. Paleæ vero puluis. i. viri vani et pestilentes superius ad dignitates neficia extolluntur. Sap. 5. Tãquam turbo uenti diuidentur. Vel dic q̃ qñ in aere ecclesiæ tempore electionis fit discordias et colluctatio inter uentos. i. inter ipsos electores unanimi deditos, tũc fiunt ibi multa mala, s. turbatio litium, discordiarũ, eradicatio siluarum et domorum. i. destructio ecclesiæ possessionum, et finaliter sæpe fit quod ex despositione, uel a casu ipsi eleuant in prælatum paleam uel pulueremq; aliquam personam uilem, inhabilem, et indignã Dei. 8. Ventum seminauerunt, et turbinem metent. Vel dic q̃ turbo est mundi tribulatio, quæ ex uentorum. i. experientarum uel elementorum contrarietate et colluctatione cõsurgit. Vel etiam turbo est motus uel iudicium, quæ eorum arem conscientiæ ecclesiæ uel patriæ concutit, et eam exagitat q̃ paleas. i. eam fortes quã debiles eradicat et subuertat. potissimè erit in iudicio, qñ turbo furoris domini arcet et castra. i. altos et diuites in inferno subuertet. Paleæ vero quia leues sunt. i. pauperes, pulueré etiam quia modicum. i. humiles in paradisum eleuabit et tollet. Figura de Elia qui in turbine et curri igneo eleuatus est in cęlum, sicut dicitur 4. Regũ. 2. Quia. s. sancti et humiles, mediante turbine tribulationis, martirii, mortis, et iudicii, et igne chãritatis uel purgatorii eleuabuntur in cœlum, turres uero et arborem. i. alti et superbi subuertentur in infernũ. Vnde dicitur libet bono potest dici illud Eccl. 48. Receptus est in turbine ignis. De malis uero dicitur Hier. 23. Ecce turbo dominus
ne ignis. De malis uero dicitur Hier. 23. Ecce turbo dominus
citur 4. Regũ. 2. Quia. s. sancti et humiles, mediante turbine tribulationis, martirii, mortis, et iudicii, et igne chãritatis uel purgatorii eleuabuntur in cœlum, turres uero et arborem. i. alti et superbi subuertentur in infernũ. Vnde dicitur libet bono potest dici illud Eccl. 48. Receptus est in turbine ignis. De malis uero dicitur Hier. 23. Ecce turbo dominus
caput impiorum ueniet. Vel dic quod turbo est subitus p̃speritas, quæ paleas. i. personas nihil ualentes eleuat, uantur, boni uero timent tristantur, et conturbantur, tamen est, quod siue turbo prosperitatis, siue turbo ralis aduersitatis fuerit, parum solet durare, et subsistere et cessare. Vel dic quod turbo est fortuna, quæ malos, et deprimit bonus, etcæ. sicut supra Esa. 40. Ventis eos, et uentus auferet, et turbo dispergit. Ie

De Tempestate & Procella. Cap. 14.

CVm tempestas nihil aliud sit q̃ uentorum, tonitruorũ, fulminũ, & coruscationũ in aere facta turbatio vt cõ
ter ea Sen. & Pli. nõ sit, nec ,p funda hyeme nec ,p funda æ
stiuo. Vide infra de fulmine. §. 6. Procella vero est uẽtus, for
tis cũ pluuia &c. Vnũ tñ aduerte qd̃ dicit Sen. Nulla tẽpestas magna perdurat, sed ẽt procellæ, quanto plus hñt uiriũ, tan
to minus tpe durant. Sic uerè fit vt cõiter de tẽpestate, & ,p
cella prosperitatis, & ẽt aduersitatis. Si. n. magnæ sunt, & vl
tra ẽ decrat uiolentæ, parum solent durare, sicut uidemus de multis, quorũ prosperitatis more, tẽpestatis subito venit impetus põpæ, & superbiæ magnos facit, quæ ut cõiter ci
to, & faciliter deficit atq; perit. Prou. 19. Quasi tẽpestas tran
siens, non erit impius, iusti aũt quasi stabile fundm̃. Qd̃ etiã videmus ad sensum, quia hõ: vltra solitum iocundus, & læ
tus cito ubi non sperat, sit turbidus atq; tristis. Sen. Improborum lęta cito ad pernicię ueniũt. Sicut ẽt uidem⁹ de for
tib. aduersitatib. infortuniis, & infirmitatib. quæ vt cõiter i
suo excessu non durant, imo minus quam aliæ perseuerant.

De Vento Subsolano. Cap. 15.

SVbsolanus uentus est orientalis, qui sub sole nascitur, & ideo subsolanus congruè nũcupatur. Nascitur. n. sub zo
na torrida, in qua sol sp incedit. Habet aũt duos collatera-
les. Eulurnum ab aquilone, earum verò a meridie. Sunt igi
tur tres uenti calidi, & sicci, quia sub sole diutissime an
tequam ad nos perueniant, permansiui. aeris sunt depurati
ui, & quia a regione tẽperata aromatica, & fl orida ueniũt, sunt sanitatis corporis præ aliis seruatiui. Charissimi p̃ sub
solanum intelligo Papã, qui sub sole. Christo immediate po
net, & eius uicarius ordinat̃. Per duos eius collaterales, i
peliago prælatos, & prædicatores, uel clericos seculares, & regulares. Prælati. n. & seculares clerici sunt sicut eurus, q̃ in
terpretatur circuniẽs, & est a parte meridiei, vbi est feruor, qua. s. tales ad opera actiuè circuneunt, & tentationũ meri
dialium feruoribus propinqui sunt. Prædicatores uerò & Pro certo illi uenti orientales. s. Papa, religiosi & clerici, p̃
dicatores, & prælati debent sub sole Christo per amorem, & affectionẽ diu manere, & mẽtẽ suã in zona torrida chari
tatis torrere, & sic debẽt calidi per dilectionẽ esse, & sicci p abstinentiã apparere, & sic aliis. s. subditis poterũt salubres esse, & aerẽ suæ conscię poterunt doctrinis. & exẽplis i pu
rificare gię conferuare, vt de secularibus istos uentos diligẽ
tio. dicatur illud Hier. 14. Onagri steterũt in rupibus, attra
xerũt uentũ quasi dracones. Vel dic, q̃ subsolanus vẽtus est superbia, q̃ sub sole Deo. s. sursum in oriẽte Paradisi i lucifer
o fuit orta. & ẽt nũc ab oriẽte. i. à platis & aliis superioribus. solet flare, q̃ ,p culdubio duo habet uitia collateralia, s. ullã
tenũ uolãte. i. mentis elationẽ, quæ. s. in aquilone. i. indeuo
tionis frigore congelat̃, & eurũ circũeũtẽ. i. ambitionẽ, q̃ ,p
promotionib. nulr circuire, & p̃ desideria solet ardere. Flu
mina cõtra oriẽtẽ currẽtia sunt saniora, p eo q̃ uẽtis salu
brioꝛ. exponunt̃ ſm Const. Sic illi q̃ per affectionem uer
sus orienẽ diuinę gratiæ tendunt, & uentis orientalibus. i. Spiritus sancti flatibus, necnõ prædicatorũ bonis informa
tionib. se exponunt apud Deum meliores & saniores sunt.

De Vento Fauonio. Cap. 16.

FAuonius ventus est cardinalis, ab occidente ueniens, q̃ frigidus, & humidus reperit. Dr̃ aũt a fouendo, eo q̃ pp
suam humiditatem germina foueat, & nutriat. Iste in vespe
re incipit calefieri ſm Constan. Talis est delectatio, & tenta
tio luxuriæ, quæ ab occidente. i. à carne mortali, & occidua
uenit. Ita. n. frigiditatẽ indeuotionis, & humiditatẽ carna-
uero. i. bonos deiicit atque turbat. Mali. n. in ,p speritate
lis infectionis habet, & germina affectionum carnalium nu
uantur, boni uero timent tristantur, et conturbantur. trit, & fouet. ¶ Fauonius venit ab occidente, qui est uentus frigidus, & hic ẽt hẽt duos collaterales. In fero calesit à ra
dius solarib. sed quia in mane non calefit, ió aquæ turbantur occidentales. Et dr̃ fauonius, q̃ a fouet ea, quę nascuntur. Sic uerẽ tales sunt mali prælati, frigidi. s. per indeuotionẽ, hu
midi per carnalem affectionem, & quia in mane iuuentutis

1 Aquilo borealis ſm Const. tussim cãt, & pectoris
2 deficcationem, neruos ẽt cõtrahit, & cõstringit, & ió mem
bra ad operãdũ inutilia reddit, flores & fructus teneros, &
vineas germinantes vrit, & siccat, arborum virorẽ spoliat,
& humorẽ interiorẽ, & exteriorẽ deficcat, & sua frigidita-
te herbas in terra cõtrahit, & recludit. Sic verè, & q̃ a mali
plati p indeuotionẽ, & cupiditatẽ sunt frigidi sicci aũt p in-
cõpassionẽ, & crudelitatem, ió in corpore ecclię pectus. i.
viros plenos scię, neruos. i. plenos bonis operib. & industria
p mala exẽpla, vel alias, cõtrahũt & cõstringũt, q̃ a uix vo
lunt, q̃ aliq̃s bonus p̃dicator, & instructor veniat subditis
p̃dicare, & sic totũ corpus ecclesiæ inutile reddũt ad motũ
bonæ operationis, & ad sensum sanctæ affectionis &c. Item
flores, & uineas destruunt, q̃ a p mala exẽpla taliũ, hoĩes, q̃
incipiebant virtutũ florib. adornari, scandalizanẽ, & peo-
rũ imitationẽ, à fructu bonorũ operũ retrahunt̃. ¶ Aq̃lo bo-
realis p̃ suam frigiditatem vapores resolui nõ p̃mittit, &
sic aerem seruat purũ pestilentiã ab austro ortã reiicit ex-
pellit, spũs purificat, sensus subtiliat, aquã in cryſtalli duri-
tiã cõuertit, corpus indurat, poros claudit, vim digestiuam
adiuuat, & cõfortat, & ad masculorũ gnationẽ habilitat, &
disponit. Sic verè aquilo tribulationis p̃ frigiditatẽ timo-
ris Dei, q̃ cũ eo p̃seuerat, vapores à terra. i. à mente carna-
les affectiones resolui p̃ desideria non permittit imo poros
. i. ipsos aĩæ appetitus, per quos extra ad opera habebat exi
tum, claudit, & sic aerem. i. conscĩam puram seruat, pestilẽ
tiam ẽt. i. infectionem ab austro. i. à carnali, & mundiali vo-
luptate inductã, effugat à conscia, & expellit, et aquas. i. fra-
giles, et delicatos in cryſtallũ cõuertit inquãtum ipsos fa-
cit claros per honestatẽ, et duros per cõstantiæ firmitatem.
Cor eius indurabit sicut lapis. Iob 41. Ió Eccle. 43. Frigidus
ventus aquilo flabit, et gelabit cryſtallus ab aquis. Hõ. n. as-
suetus tribulationib. fortis efficit atq; firmus, et sic corpus
dr̃ indurare. Hic ergo uentus. i. tribulatio, spũs. i. interiores
affectiones purificat, sensus ẽt. i. discretionẽ subtiliat, vim di
gestiuã contritionis adiuuat, et perficit, et ad masculi. i. viri
perfecti generationem cooperatur, et disponit, quia. s. p tri
bulationem hõ efficitur masculus. i. perfectus et uirtuosus.
Coronãs coronabit te tribulatione. Esa. 22. Cum ergo aqui
lo tribulationis faciat tanta bona, benè possumus dicere il-
lud Iob 37. Ab aquilone aurum uenit. ¶ Aquilo est frigidissi-
mus, et hoc quia. s. in locis à sole remotis gnatur, et ió terrã
et corpora deficcat, et in pectore tussim facit neruos cõtra
hit, et cõstringit, et ad motum operationem impedit, aspe-
ritatẽ in corpore gignit flores, et uineas germinãtes exu-
rit, virores arborum spoliat atq; tollit, humorẽ interius, et
exterius consumit phthisicis est nociuus, vt dicit Gregori⁹
& aquas cõgelat, et cõstringit, et nunc in glacię, nũc in cry-
stalli duritiã eas cõuertit. Sic tentationẽ, et pcm̃ concomi-
tatur frigus indeuotionis, et timoris seruilis, et hoc quia lõ
gè est à Deo, q̃ a sicut dr̃ Eccl. 15. longè est sapientia à superbia

& dolo. Ventus ergo iste. ſ. peccatum, terram conſcię ab humore exterioris cōpaſſionis, & interioris deuotionis deficcat. In pectore cō ſciæ tuſſim, & remorſum cāt. Neruos. i. potentias aīæ percutit atq; grauat, & ad benè operandū impedit, & retardat. Flores & vineas. i. bona opa diſſipat, & mortificat, in ipſiſq; fructū æternæ vitæ, & ſpē ſalutis deſtruit & annullat. Dicamus ergo illud Cant. 3. Surge. i. fuge a quilo veni auſter, quia ſicut dr Hie. 1. Ab aquilone pādetur oē malū.

5 ¶ Aquilo ſm Iſid. venit à montib. ſupremis, & ideo frigidiſſimus dr, in tm q ſua frigiditate flores, & vineas lædit germina exurit, & cōſumit, neruos cōtrahit, & ab operatione impedit. Talis eſt fortis tribulatio vel tētatio. Iſta. n. veniēs à mōtibus. i. immiſſa ab ipſis ſuperbis dæmonibus, ſua frigiditate flores, & fructus. i. incipiētes, & pfectos lædit & germina bonorum propoſitorum exurit, & cōſumit. Neruos ēt corporis eccleſiæ. i. viros perfectos in quib. uiget ſenſus dilectionis, & deuotionis, & motus bonæ operationis, percutit per delectationem, cōtrahit per conſenſum, & p operationem, & ad motū bonæ operationis inhabiles reddit, p conſuetudinem, & reiterationē. Et ideo dr aquilo, quaſi liqgās aquas, quia. ſ. tētatio ligat ipſas affectiones aīæ ne actus ſuos valeāt exercere. Ventus. n. aquilo diſſipat pluuias. Prou. 25. & Eccl. 44. Aquilo flabit, & gelabit cryſtallus ab aquis.

De Auſtro. Cap. 18.

1 AVſter habet multas proprietates. Eſt. n. calidus, & humidus, pluuiæ & roris miniſtratiuus, pororum terræ apertiuus germinum, & ſeminum, pductiuus, & nutritiuus, & augmentatiuus, ſuperficiei terræ renouatiuus, pennarum veterū in auib. im mutatiuus, humorū cōpactorū digeſtiuus, fumoſitatis & ſudorū, & ſuperfluorū humorū, puocatiuus, reptiliū & vermiū ab interiorib. adductiuus. Talis eſt gratia: quia calida eſt per charitatem, humida per pietatē, & ideo pluuię cōpaſſionis, & roris deuotionis, eſt miniſtratiua, pororū terræ. i. ſenſuū, & maximè oris ad cōfeſſionē eſt aperitiua, ſeminū. i. interiorū donorū, & virtutū eſt, pductiua q̄tū ad ſimplices, & incipientes nutritiua, quo ad, pficiētes, augmētatiua quo ad perfectos. Hæc ſuperficiē terræ. i. exteriorē apparētiā renouat per honeſtatē veteres pēnas malæ cō ſuetudinis immutat p uiræ nouitatē. Humores cōpactos. i. pctā in ſtomacho cōlciæ cōpreſſa digerit per contritionē, & eorum ſudorem. i. emiſſionē prouocat per confeſſionem. Reptilia ēt, & vermes. i. carnales affectiones ab interiorib. conſciæ exrahit, & educit p dimiſſionē, & eductionē. Can. 4. Veni auſter, perfla hortū meū, & fluēt aromata illius. Vel oīa poſſunt dici de flatu Spūs ſancti, vel ēt de flatu bonæ doctrinæ. ¶ Auſter eſt uentus calidus, & humidus, poros aperit

2 corpora diſſoluit, grauitatem ī corpore facit ſm Hippocratem, infirmis auditū grauat, caliginē oculis inducit, colorē corrūpit, ægritudinē facit, recidiuam, pcurat, pruritū commouet, epilepſiā podagrā, & acutas febres nutrit, & hoc qa ab imo flat, & ab interiorib. extollit ad externa. Talis eſt carnalis uoluntas, quia feruēs, & calida eſt p cōcupiſcentiā, humida p delactatiōis mollitiē, ab imo ēt, pcedēs. i. ab interiorib. carnis cōditione. Hæc eſt igit, quæ poros. i. ſenſus exteriores aperit, qa facit hoiem uagantem. Prou. 7. Garrula & uaga &c. Corpus ēt. i. mentē diſſoluit, debilitat & remollit, & ad reſiſtendū reddit hoiem impotentē, qa qui diſſolutus eſt in opere ſuo, frater eſt ſua opera diſſipatis. Prou. 18. Hęc ēt grauitatem pigritiæ gnāt, auditū aliorū per infamiam grauat caliginem ignorantiæ inducit, colorem honeſtatis deſtruit, ægritudinē pctī mortalis facit, recidiuam. i. multiplicis iſtius actus reiterationē facit. Vnde Eccl. 23. Hoī fornicario ois penis dulcis non fatigabitur tranſgrediens vſq; ad finē. Itē iſtud pctm pruritū delectationis excitat, epilepſiam. i. caſum u ſq; ad inferos procurat, podagrā. i. tarditatē bonæ operationis efficit, & febres acutas iræ, rixæ & diſcordię gnāt atq; nutrit, & hoc, qa ab imo flat. i. ab interiori carnis ſuggeſtione, a qua luxuria progredit, & emanat, qa ab interiorib. egredit tēpeſtas &c. Iob 27. Et ſicut auſter calorē inducit, ſic luxuria facit hoiem eſſe calidū, & feruētē per concupiſcentiā. Nonne veſtimenta tua calida ſunt cū perflata fuerit terra auſtro? Iob 37. Vel gnāliter iſta pnt dici de pctō quolibet, vel ēt de ſtatu tētationis, vel de ſtatu proſperitatis, qa. l. faciunt oīa ſupradicta. Vel dic, q auſter. i. tentatio, pctm, p ſperitas, & luxuria, auditum lædit, in quātū ſ. impedit ad contēnendū auditū uerbi Dei diſponit. Hie. 6. Incircumciſi fæ aures eorū, & audire nō pñt. ¶ Item auſter ēm Ibd. lab. tū inficit aliorum, et à bonis operib. impedit per malitiā illos per quos circuit atq; tranſit, et ſic ēt iſti mal. cōſant in corpore aliorū, pigritiæ grauitatē, et excorcoriat. et radinarū in mari mundi faciunt tēpeſtatē. Quia. n. p immunda. i. p actus luxuriæ tranſeunt, ideo, infirmis p bus ſūt nociui, ipſoſq; ſuis malis exēplis, & verbis d atq; lædūt. Ergo nō dēt dici. Veni auſter, pfla hortū meū. (Can. 4.) ſed bū pt dici illud Eze. 27. In aqs multis (. tionū et deliciarū) adduxerūt te remiges tui. i. malier plati. Vēt⁹ cōtriuit te, i corde maris. Et hæc ſufficiāt

De Nubibus. Cap. 19.

NVbes quāto ex purioribus vaporibus eſt cōpōta, to magis eſt luminis receptiua, ſi aūt ex grossis tra ſtratibus ſubſtantia cōponatur tunc obſcuricatem gra ſolaris eſt luminis interceptiua, et à noſtris aſpectib. nitur, tunc lumen cęleſtis gr̄æ recipit, et doctrinæ. Sed grossis uaporib. i. ex carnalib. affectionib. conſtituan obſcuritas ignorantiæ in ea inducit, et lumen cœleſtis et doctrinæ, et ſolis Chri influentia ab intellectus cultat. Ecce uentus turbinis ueniebat ab aq̄lone nubes gna, et ignis inuoluens. Eze. 1. Vel dic, q nubes clarę, eſt religio, vel bona ſocietas, quæ eſt ex puris uaporib. bonis pſonis cōſtituta. Turbida uero eſt mundi, pſonę, vel mala ſocietas etc. ſicut ſupra. ¶ Item nubes quę cā mouetur. ſ. pp huius aeris leuitatem, pp uentorū ſum, pp calorē igneū in nētre nubis intercluſum, ctionem radiorum ſolarium, qui nubem per quam tiā mouēt ſurſū. Sic verè aīa triplicі cā mouet ad bi dum. ſ. pp aeris. i. conſciæ puritate, pp uentorum num impulſum, et uelocitatem, pp caloris charitatis, terioris animi igorem, et pp radii ſolaris. i. diuinæ tionis attractionem, adiutorū, et uirtutem. Ideo dr Pſa. 30. Pertria mouetur terra, et quartum non poteſt ſcire. Quamuis. n. tria prima moueant ad bonum mentem nam. l. bonæ voluntatis diſpoſitio, mundana tribulatio, interioris charitatis operatio, quartum tñ potentia ris mouet, ſcilicet diuinę inſpiratiōis vocatio, et

vnde Amos 3. Dñs Deus locutus eſt, quis nō pphetabit? Vel poteſt dicere, q p tria mouerur ad pctm, & de firmitate boni propoſiti agitur. ſ. pp leuitatem aereā ſuperbiæ, pp impulſum uenti, & tentationis luxuriæ, & propter intraneū, ſeu auaritiæ, quarto aūt (quod eſt principalius) pter ra dices ſolares. i. propter repulſionē diuinæ reprobationis, & ne occultæ iuſtitiæ. Eccl. 7. Nemo pōt corrigere quē Deus deſpexerit. Vel pp leuitatem inconſtantiæ, pp impulſum alienę indeuotionis, & fallaciæ, & pp calorem interioris diſpoſitionis, & concupiſcentiæ. Eccle. 26. A tribus timuit cor meum. ¶ Item nubes eſt impreſſio aeris ſurſum in medio generatæ, & ex multis vaporibus aggregata, quia calor cœleſtis ex parte leues, & vapores ipſius terræ, & aq ſuperius in ae re ſubtiliſſimè eleuat, & ī naturam nubis cōuertit, & mutat. Nubes a. licet ex mari ſolis radijs attrahant, tñ oīs marinæ materiæ non eſt ī dulcedinē cōuerſiua. Et ē nubes, quaſi oīs materia oim, q in aere generantur, vñ nunc pluit, nūc grando, &c. Sic verè prelatus per virtutem ſolis iuſtitiæ debet a terra. l. ab amore terrenorum totaliter eleuari, & ſurſum in aere. i. in ſtatu totius perfectionis ſtituari, & ibi ex multis vaporibus perfectionibus plurimis aggregari, ibiq; per cōtēplationē ſuſpēdi, & per affectionem cœleſtium exaltari, & ex mari. i. ex mūdo debet extrahi per contēptū. Ab oī amaritudine debet abſolui. Debet ēt dulcis per cōpaſſionē, & ſalsus p dilectionē à cęteris ſueniri, vt ſic dicāt alij illud Pſ. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua. Hæc nubes, qñ à ſole iuſtitiæ per gr̄am reſoluitur, pluit per doctrinam, & prædicationem grandinat p diuinarum comminationum prolationem, corruſcat per æternorū gaudiorū apertionē, vel exemplorum oſtenſionē, tonat per diuini iudicij terribilē declarationem, fulminat p malorum correctionē, & punitionē. In Matth. 17. Nubes lucida obumbrauit eos, & vox de cœlo facta eſt. Vel dic, q bonus prælatus primo per electionem de terra, & mari. i. de infimo ſtatu ſurſum ad dignitatem virtutis ſolis. i. inſtinctu diuinæ uocationis attrahit, & licet in mari. i. in mundo fuerit amarus. i. peccator, & malus, eius tñ anima nequitiæ nō ſectat, ſed ī benignitatē, dulcedinē & gr̄am vocationis ſuæ tempore cōmutatur. Iudith 5. Fontes amaritudinis obdulcati ſunt. Et iſta nubes &c. ſicut ſupra. Idem aūt dicit de prædicatorib. & eccleſiaſticis, & religioſis à Deo ad ſtatū perfectionis vocatis, & tractis &c. ¶ Nubes qñ ex vicinitate ea rum vel paludū vapores corruptos ſibi incorporat, tūc eſt peſtilitię in aere deductiua. Nubes ēt guttis terram irrigat, & tm in irrigādo, ſeipſam cōſumit, & annihilat. Sic p tionū et deliciarū) adduxerūt te remiges tui. i. malier plati. Vēt⁹ cōtriuit te, i corde maris. Et hæc ſufficiāt

De Nubibus. Cap. 19.

NVbes quāto ex purioribus vaporibus eſt cōpōta, to magis eſt luminis receptiua, ſi aūt ex grossis tra ſtratibus ſubſtantia cōponatur tunc obſcuricatem gra ſolaris eſt luminis interceptiua, et à noſtris aſpectib. nitur, tunc lumen cęleſtis gr̄æ recipit, et doctrinæ. Sed grossis uaporib. i. ex carnalib. affectionib. conſtituan obſcuritas ignorantiæ in ea inducit, et lumen cœleſtis et doctrinæ, et ſolis Chri influentia ab intellectus cultat. Ecce uentus turbinis ueniebat ab aq̄lone nubes gna, et ignis inuoluens. Eze. 1. Vel dic, q nubes clarę, eſt religio, vel bona ſocietas, quæ eſt ex puris uaporib. bonis pſonis cōſtituta. Turbida uero eſt mundi, pſonę, vel mala ſocietas etc. ſicut ſupra. ¶ Item nubes quę cā mouetur. ſ. pp huius aeris leuitatem, pp uentorū ſum, pp calorē igneū in nētre nubis intercluſum, ctionem radiorum ſolarium, qui nubem per quam tiā mouēt ſurſū. Sic verè aīa triplicі cā mouet ad bi dum. ſ. pp aeris. i. conſciæ puritate, pp uentorum num impulſum, et uelocitatem, pp caloris charitatis, terioris animi igorem, et pp radii ſolaris. i. diuinæ tionis attractionem, adiutorū, et uirtutem. Ideo dr Pſa. 30. Pertria mouetur terra, et quartum non poteſt ſcire. Quamuis. n. tria prima moueant ad bonum mentem nam. l. bonæ voluntatis diſpoſitio, mundana tribulatio, interioris charitatis operatio, quartum tñ potentia ris mouet, ſcilicet diuinę inſpiratiōis vocatio, et

liate in oīb. Vel pōt dici contra illos, q ſibi ppinquos, & cō ſāguineos reputāt meliores, veteres & extraneos minores.

¶ Nubes p mutuā ruptionē ſolent, qñq; tonitruū facere, & 6
p mutuā in aere colluctationē ſolent ignē ī aere generare. Sic ex ruptione pacis, & colluctatione cōtrouerſiæ, & litis, oriť qñq; tonitruū diſcordiæ, & gñāt ignis crudelitatis. & rapinæ. ¶ Itē qñ vapor terrenus à centro pprio eleuāt ſupius, 7
nunq; geſcit, imo ſempeſt inſtabilis, & motiuus, vt patet in nube, q à vento modico de facili mouetur. Sic qñ hō à centro pprio, qđ eſt Deus vel humiliate, p pctm ſeparatur, & per ſuperbiā ſurſum eleuatur, non pōt quieſcere, ſed ad modicum ventum tentationis vel tribulationis de vno peccato in aliud, & de vna affectione in aliā circūferť, nec vnq; pt deſiſtere à motu propriarū affectionum, donec ad centrum ſuū Deum p charitatē reueniat iterato. Thr. 1. Peccatū peccauit Hieruſalē, ppterea inſtabilis facta eſt. Vel pōt dici de bonis religioſis prædicatoribus, q qñ à terra, & terrenis penitus ſunt ſemoti, & ſurſum ad Deū eleuati, & ſuſpēſi, ſolēt per bonā operationē, & contēplationē faciliter ſe mouere, & ſm flatū ſpūs in ſpirantis, ad pdicādū vndiq; circūire. Iac. 3. Naues cū magnæ ſint, à validis ventis mouenť. ¶ Item nubes, quæ ſimul ſuper terram ceciderit, deſtruit & ſubmergit 8
ſed ſi paulatim deſcenderit in pluuiā reſoluta, tunc ipſam irrigat, & fœcundat. Sic iudex, qñ deliberatē, & paulatim pluuiā emittit eloquiorū ſnīæ, iudiciorū & præceptorū, tūc terram ſuā. i. ſubditos, bñ regendo irrigat, & fœcundat, ſed qñ per ſnīas ſpicipites ſine deliberatione inſimulā eos reſoluit & cadit, tunc ipſos deſtruit, & ſubmergit. Iō iudicibus præcipit 2. Paral. 19. Sit timor dñi vobiſcum, & oīa cū diligentia facite. Et de malo iudice dr Eſa. 14. Tu. n. terrā tuā diſperdidiſti, tu populum tuū occidiſti. Vel pōt dici de pdicatoribus qui nō debent ēt aquam doctrinæ ſuæ ſimul effundere, alias ſolent attediando magis nocere, q̄ pficere, ſed paulatim, & prudenter debent ſtillare, vt ſic ſine populi diſplicētia poſſint eos uirtutibus fęcundare. vñ Iob 11. dr de nubib. Si continuerit aquas, oīa ſiccabuntur, & ſi emiſerit eas, ſubuertēt terram. Itē nubes ſequens motū firmamenti nunq̄ cadit, ſed ſi motū propriū ſequitur, ſtatim cadit. Nubes ēt quanto plꝰ fuerit impulſa, tanto uelocius mouet. Et à parte cęli eſt figuræ rotundæ. Figura, n. hæc præ cæteris habilior eſt ad motū. Sic q̄diu religioſus vel ſubditꝰ motū, & voluntatē firmamētali. i. plati ſui ſequitur per obedientiam, in ſtatu gratiæ pt ſtare, ſed ſi ſe velit regere per ppriam voluntatē, tūc ſtatim ad peccata deſcendit. Exēplū de Adā &c. ſicut & infra. §. pe. ex pone. ¶ Nubes ſurſum in aere vī ſuſpenſa eſſe cœlo proxima, 9
& uicina, & tñ ſm veritatem multo plus terræ, q̄ cęlo eſt ppinqua. Sic ſunt multi, q in alto gradu eccłæ ſtātes, credūtur, à ſimplicib. eſſe cęlo, & cęleſtib. i. Deo, & angelis p gr̄am & merita contigui, & vicini, qui tñ inde valde ſunt p demerita remoti & inferius terręi. inferno, ppinqui. Vel pōt dici de multis hypocritis, q ſurſum in aere religionis manentes a terra, & terrenis elōgati, & cęlo, & cęleſtibus ppinqui creduntur, q tñ ſm veritatem circa terram, & longe à cęlo per auaritiā collocantur. Et ſicut nubes qñq; pmittūt pluuiā, q̄ tñ non habent, ſic hypocritæ aliqñ pluuiā gratiæ, pmittunt, nō habet tñ niſi ventū vanitatis hypocriſis, & inanis glōrię. Iob 37. Aer cogeturin nubes, & vētus trāſiens fugabit eas. 10
¶ Itē nubes eſt cōcaua naturaliter, & ad modū ſpōgię cauernoſa, & iō eſt influentiæ ſupiorū corporū receptiua, & p ſubintrationē radiorū ſolariū formæ multiplicis oñſiua, ut patet in arcu cęleſti, q nihil aliud eſt q̄ nubes rara, & rotūda in cuius ſuba calor multiplex gñať. Et ēt nubes (eo q cœlo appropinquat) formæ & figuræ imutatiuæ, qa rotūda eſt ad modū cœli à parte ſuperiori, a latere aūt nō eſt ei figura aliqua determinata, qa qñ nubes nubi latera. r appropinquat in figura alteri ſe cōformat; vt dicit Beda. Et eſt nubes ſuæ ſubæ ſurſum motiua, & ſm q a vento magis vel minus ipelliť, eſt tardius uel citiꝰ pceſſiua. Nubes ēt inter nos, & ſolem ſua interpoſitione eſt ſui caloris mitigatiua, & iō meſſoribus, & itinerantib. eſt accepta. Et p ſolis influentiā in pluuiā reſoluta, eſt terrę fęcūdatiua, & ſeminū & germinū pductiua. Et licet a mari originaliter reſoluať tñ depoſita oī amaritudine dulcis, & ſapida reperiť. Talis nubes vī fuiſſe beata virgo, qa pculdubio beata virgo fuit cōcaua p humiliratē, & iō influentiæ cęleſtis. ſ. Dei pīs fuit p cæteris receptiua. Nā

quando radius solaris.ſ.ipſe filius Dei ab ipſo ſole Deo pr̃e vſq; ad ſteriora nubis.ſ.B. Virginis fuit miſſus ꝓ beatã incarnationẽ,tunc ſtatim imago ipſius, ipſe hõ Chr̃s in eius vtero reſultauit,q̃ arcus cęleſtis dr̃ q̃ pluuiã diuinæ gr̃æ,cõſolationis & doctrinæ pc̃tõrib.denunciauit, & colores multiplicis pfectionis dãdo,exemplũ pc̃tõrib.repũtauit, & cõfœderationẽ ĩter Deũ, & hoies reparauit.Gen.9. Arcũ meũ ponã in nubib.& erit ſignum fœderis inter me,& inter terrã. Iſte ergo nubes fuit rara ꝓ pauptatem , & iõ fuit leuis ꝓ prõptã obedientiæ voluntatẽ.Vñ Eſa. 19. Dñs aſcendet ſuper nubẽ leuem,& ingredietur ægyptum &c. Et ideo q̃ iſta à vẽto.i. Spũs ſancti inſpiratione impellebat, per bona opera ad cęlum,& cœleſtia velociſſimè mouebatur.Pſ.Spũs tuus bonus deducet me in terram rectam.Hæc etiam inter nos , & ſolẽ iuſtitiæ ſe interponit,& erga nos rigorum ſuũ mitigat,& refrenat.Ego ſequeſter,& medius fui inter Deum & vos.Deu. 5.Figura eſt ſi vis qũo Heſter ſe interpoſuit ,ꝓ populo ſuo vt regis Aſſueri ſnĩam mitigaret.Heſter 5. Et iõ meſſorib.i.bonis in agro mundi fruges virtutũ colligentib.eſt cõgrua, & accepta,& ẽt ipſis itinerantibus.ſ.peccatoribus,q̃ ambulãt iter tenebroſum,(Prou.4.)eſt q̃ plurimum opportuna.Hęc eſt nubes,q̃ licet a mari.i.populo Iudaico duro,& amaro ꝓ fæuitiã,& pc̃tã,ortũ ſumpſerit,nihil tñ amaritudinis retinet imo dulciſſima,& benigniſſima ſemp manet,& iõ in pluuiã gratiarũ reſoluit,a qua terra.i.aridi pc̃tores bonis , operib. fœcundantur,& ab ardore diuinæ iuſtitiæ conſeruãtur, q̃a ardorẽ refrigerabit ros.Eccle.18. Ideo 3.Reg.18.Ecce nubecula parua aſcendebat de mari,ſequitur. Sequuta eſt pluuia largiſſima.Vel dic,q̃ nubes eſt vir pfectus . Debet.n.habere conſcientiã cõcauã,& cauernoſam per humilitatẽ,vt ſe vacũ reputet oĩ bono.Figura Exo.27.de altari holocauſti qđ erat non ſolidum,ſed concauũ.&c.Et iõ ꝓp cõcauitatẽ humilitatis cęleſtes ĩpreſſiones.ſ. gr̃am & virtutes faciliter recipit in ſeipſo.4.Reg.4.Sume vaſa vacua,nõ pauca, & ingredere,& claude oſtiũ,& mitte inde in oĩa vaſa hæc,& cũ plena fuerint,tolles:Hic debet eſſe naturæ roridæ per cõpaſſionẽ,a parte cęli.i.ſuperiorum ſuorũ,& Dei,figurę rorũdæ.i. velocis,& prõptæ ꝓ obedientiã,& ſubiectionẽ.Alteare autẽ cõcauũ, a parte.ſ.inf̃rũ ꝓximorũ, & ſociorũ, eis cõformis efficit in figura ꝓ ſocialẽ cõuerſationẽ,vel ꝓ bonæ vitę ipſorum imitationẽ,vt ſm Apo.1.ad Cor.9.fiat cũ Iudęis Iudęus, cũ infirmis ifirmus.Et q̃to vẽto.i.Spũs ſancti flatu,& inſpiratione plus vel minus fuerit agitatus,tãto citius vł tardiꝰ ad bona opera mouet.Hic ẽt ſui,& orationum ſuarũ interpoſitione,calorẽ diuinæ iuſtitiæ reprimit,& terrã.i.pauperes,& pc̃tõres pluuia eleemoſynarũ,& exẽplorũ,& doctrinæ irrigat & ifundit.Iõ de eo ꝑt dicit illud Eccl.34. Protector porẽtię,tegimẽ ardoris,vmbraculũ meridiani,& adiutoriũ caſꝰ. Hic ẽt ad Deũ ſurſum ꝓ affectionẽ ſemp mouet,& tendit,et colores bonorum exẽplorum in ſeipſo recipit,& alijs oſtẽdit.Eccl.43.Pulchritudinẽ coloris eius admirabitur oculus.

De Iride. Cap. 20.

IRis ẽ repcuſſio radij ſolaris in nube reſoluta, ſicut ſplendor refulgẽs in aqua,quaꝓp in ipſa iride ſicut ĩ ſpeculo, multorum colorum imagines reſultant.Iris igitur de die,& nõ de nocte vr̃.Nã iris a ſolis,& non a lunæ radijs vt cõiter ꝓcreatur.Sua ẽt virtute ĩferiora cũ in pluuiã fuerit reſoluta,vegetat, ſolis ẽt ardorem mitigat humorẽ ꝓdominantẽ in aere demõſtrat,cęlo & terrę decorẽ ꝑſtat.Vñ ſm Bedã,& magiſtrum hiſtoriarum , ꝓ quadraginta annos añ iudicium nõ apparebit. Cõſumptionẽ & deſiccationẽ elementorum denotat,pacẽ ẽt,& cõcordiã ĩter Deũ,& mundum deſignat. Sp ãt ſoli opponit, & nunq̃ in meridiei puncto vr̃, qa tunc ſol in eo, q̃ orbẽ mediat, radios ſuos nõ plus in vna q̃ĩ alia parte mãdat, ſed in vtroq; horizõte æqualiter librat.Scđm Bedã verò iris añ iudicium ꝓ quadraginta annos nõ apparebit,qđ deſiccationẽ aeris,& finẽ ſeculi denotabit .Talis eſt gr̃a diuina vel Dei mĩa,q̃ ꝓ radios,& ꝓ influentiã ſolis iuſtitiæ Ieſu Xp̃i reſpiciẽtis in nubẽ.i.aĩam reſolutã, & cõtritã, in ipſa cãtur,qa gr̃a imediate a Deo efficit, & creat,a qua ẽt multi colores.i. multæ virtutes , & pfectiones poſtmodum oriunt 1.Mac.6.Refuſſit ſol i clypeos aureos,& reſplenduerunt &c.Iris ãt iſta.ſ.gr̃a vel mia,Dei,q̃a ſit i hoĩe,i nocte.i.i vita pſiti(ſicut dr̃ Eccl.9.)nõ apparet, qa hõ mõ neſcit vtrũ amore vel odio dignus ſit. Sed qñ poſt mortẽ dies iudicij latibula venerit.ſ. iudiciũ diuinum vel ipſa ſnia æterna, iris iſta q̃ta,& qualis fuerit,in quolibet apparebit, ſicut dr̃ Malac.3.Tunc videbitis qđ ſit inter iuſtum,& impiũ. Et re ãt in nocte pñtis ſeculi non vr̃,iõ eſt,quia gr̃a non a luna.i.a mundana ꝓſperitate,quę nũc fluit, & refluit, ab ipſo ſole iuſtitiæ.Ieſu Chr̃o.Hæc aũt iris.i.gratia vel ardorem & rigorem ſolis mitigat,inferiora.i.vitatorum na opera vegetat,& pulchritudinẽ ipſi cęlo.i. eccleſiæ phanti,& ipſi terræ.i.eccleſiæ militanti tribuit,& mi Humorem ẽt deuotionis in aere conſcientiæ,in qua minari denunciat,& declarat.Et iõ quia ante iudicium menta.i.mundus,& prædicatores humore deuotionis paſſionis totaliter ſiccabunt,ꝓ perfidiam Antichriſti, tunc ignis mĩæ,& gr̃æ nullatenus apparebit,qđ fectum,finem & conſumptionẽ verĩſimiliter den cum iris.i.gr̃a habeat inter Deum , & hoĩem deſig cordiam,& tunc tpis veniæ guerra dura, iõ nullum tur iniquitatẽ.Ecc.28.Ira nõ habet miam.Iris ẽt gratiæ vel mĩæ apparebit.Pſ.Nõ miſereris oibus qui leſtantur,ſignificat rebelles,quærulos, et obſtinatos culo,quam in clauſtro.Iſti.n.a natura ſe ſolẽt oppo li.1.prælato ſuo,uel alijs perſonis bonis,claris,et contra ipſos q̃tum prævalent militare,et eorum dinationibus, moribus et conditionibus nitiuntur bus obuiare.Dan.11. Nec quenquam Deorum timebit aduerſis vniuerſa cõſurget.¶Item iris eſt arcus cęleſ be rorida,radiorũ ſolariũ reflexione gñatus.Ir attenduñt primo,q̃tum ad eius gñationẽ,qa gñat rorida,et ad pluuiã ꝓparata.Aliqua ẽt q̃tum ad et figurã,qa ipſe eſt ſphæricus,et circularis,qa bus tangit terrã,ſed uertice cęlũ tangit. Quantũ a et decorem eſt pſpicuus,et ſpecularis,qa in illa luta refulgent omnes colores obiecti ſicut in ſp aqua.Nã ſm Bedã ibi apparent colores quatuor rũ,qa in principio,apparet color rubeus rõne lacteus rõne aeris,tertio viridis rõne terræ, qua et multi colores.i. multæ virtutes , & pfectiones poſtmodum oriunt 1.Mac.6.Refuſſit ſol i clypeos aureos,& reſplenduerunt &c.Iris ãt iſta.ſ.gr̃a vel mia,Dei,q̃a ſit i hoĩe,i nocte.i.i vita pſiti(ſicut dr̃ Eccl.9.)nõ apparet, qa hõ mõ neſcit vtrũ miſericordiæ,et propter ſagittationem iuſtitiæ, et

igitur in nube rorida.ſ. virgine benedicta ꝓ immiſſionẽ ſolarium.i.peringreſſum ipſius perſonæ filij,q̃ eſt Dei patris,in beata ĩcarnatione extitit generatus.Iõ Eccl.16. Gloria dñi apparuit in nũbe.Beata.n. virgo eſt q̃ nubes rorida , ad pluuiam gratiæ infundendam pecca a luna.i.a mundana ꝓſperitate,quę nũc fluit, & refluit, ab ipſo ſole iuſtitiæ.Ieſu Chr̃o.Hæc aũt iris.i.gratia vel ardorem & rigorem ſolis mitigat,inferiora.i.viatorum na opera vegetat,& pulchritudinẽ ipſi cęlo.i. eccleſiæ phanti,& ipſi terræ.i.eccleſiæ militanti tribuit,& mi Humorem ẽt deuotionis in aere conſcientiæ,in qua minari denunciat,& declarat.Et iõ quia ante iudicium menta.i.mundus,& prædicatores humore deuotionis paſſionis totaliter ſiccabunt,ꝓ perfidiam Antichriſti, tunc ignis mĩæ,& gr̃æ nullatenus apparebit,qđ fectum,finem & conſumptionẽ verĩſimiliter den cum iris.i.gr̃a habeat inter Deum , & hoĩem deſig cordiam,& tunc tpis veniæ guerra dura, iõ nullum tur iniquitatẽ.Ecc.28.Ira nõ habet miam.Iris ẽt gratiæ vel mĩæ apparebit.Pſ.Nõ miſereris oibus qui leſtantur,ſignificat rebelles,quærulos, et obſtinatos culo,quam in clauſtro.Iſti.n.a natura ſe ſolẽt oppo li.1.prælato ſuo,uel alijs perſonis bonis,claris,et contra ipſos q̃tum prævalent militare,et eorum dinationibus, moribus et conditionibus nitiuntur bus obuiare.Dan.11. Nec quenquam Deorum timebit aduerſis vniuerſa cõſurget.¶Item iris eſt arcus cęleſ be rorida,radiorũ ſolariũ reflexione gñatus.Ir attenduñt primo,q̃tum ad eius gñationẽ,qa gñat rorida,et ad pluuiã ꝓparata.Aliqua ẽt q̃tum ad et figurã,qa ipſe eſt ſphæricus,et circularis,qa bus tangit terrã,ſed uertice cęlũ tangit. Quantũ a et decorem eſt pſpicuus,et ſpecularis,qa in illa luta refulgent omnes colores obiecti ſicut in ſp aqua.Nã ſm Bedã ibi apparent colores quatuor rũ,qa in principio,apparet color rubeus rõne lacteus rõne aeris,tertio viridis rõne terræ, qua et multi colores.i. multæ virtutes , & pfectiones poſtmodum oriunt 1.Mac.6.Refuſſit ſol i clypeos aureos,& reſplenduerunt &c.Iris ãt iſta.ſ.gr̃a vel mia,Dei,q̃a ſit i hoĩe,i nocte.i.i vita pſiti(ſicut dr̃ Eccl.9.)nõ apparet, qa hõ mõ neſcit vtrũ miſericordiæ,et propter ſagittationem iuſtitiæ, et

tem,deuotionem,et cõtẽplationem , et ideo ipſe ea reſpexit ꝓ mĩam,& ꝓ gr̃arum. collationẽ. Lu.1. Reſpexit humilitatẽ ancillæ ſuæ.Soli ẽt iris iſta opponit, qa cũ Chr̃s ipſe ſit ſol iuſtitiæ,& ipſa regina mĩæ,iõ inuicẽ opponunt, inq̃tum per mĩam Virginis,Chr̃i iuſtitia tempaĩ.Eccl.18. Ardorẽ refrigerabit ros.Hæc ẽt terra tangit,qa B.Virgo ipſos pc̃tores terreos amplectit,& tãgit per ſuã gr̃am defendẽdo cũ duob.cornib.i.cũ feruida charitatẽ, & fluida pietate. ſd cũ hoc ẽt vertice ſuę benignæ oſonis tãgit cœlũ.i.orat pro eiſdẽ,vt ſic ea media,cœlũ & terra.i.Deus & pc̃tor inuicem cõiungant,vt & ſic ſignũ fœderis inter eos ipſa reputet,dicẽs illud Hie.24.Cęlũ & terrã ego impleo.Hęc ẽt fuit ſphærica ꝓ obediẽtiæ in bonis operib.velocitatẽ,perſpicua per uenuſtatis,& apparẽtiæ claritatẽ,colorata ſingulr̃ per pfectionũ & virtutũ ſingularitatẽ.Iõ dr̃.Virgo ſingr̃is &c.Quia oẽs colores rerũ aliarum.i.oẽs pfectiones ipſorum quatuor elemẽtorum eccl̃iæ.ſ.ignis angelorum,aeris Patriarcharũ, aq̃ martyrũ, & terræ cõfeſſorum,in ea perfectiſſimè reluxerunt.Ibi rubor charitatis quo ad ignẽ. Ibi candor caſtitatis quo ad aerẽ.Ibi viror claritatis,quo ad terrã . Ibi cerulitas pariẽtiæ,& humilitatis quo ad aquã.Sibi ergo potuit dici illud Eze.16.Sũpſit veſtimẽta tua multicoloria.Vel dic ꝓ iris eſt plat⁹ vel ẽt quilibet vir perfectus, qui dẽt per iuſtitiam arcuatus,ſed tñ eſſe per clementia humectatus , vt ſic ſit ſit pietate,& æqtate tẽperatus.Itẽ dẽt eſſe colorũ.i. virtutum pulchritudine picturatus. & dic colores ſicut ſupra . Soli Chr̃o dẽt eſſe per oſonem oppoſitus ꝓ alijs,& obiectus, & ad faciendũ cõcordia inter Deũ,& ſubditos ordinat⁹. Gẽ. 6.Arcũ meũ ponã in nubib.& erit ſignũ fœderis inter me, & inter terrã.Et ãterra,q̃ pactiuã hẽt tãgere, ad cœlum ꝓ cõtẽplationẽ,et affectionẽ mentalr̃ eleuat⁹ Gen.28.Iacob vidit ſcalã cuius ſummitas cœlos tãgebat. Vł ſolũ de iuſtitia potes allegare,ꝓ arcus iſte (ſp figñat pluuia. Quia arcus,et ſagittatio iuſtitiæ ſp cum pluuia mĩæ dẽt eſſe.Pſ.Mia et ueritas obuiauerunt ſibi.¶Sicut dñt Ariſ.et Pii. Arcus in æſtate nunq̃ fit i meridiei puncto poſt eq̃noctiũ verò autũnali põt fieri in oĩ hora diei.Cuius rõnem aſſignat.Sene.li.1.de natura.q̃ſt.dicens,ꝓ in æſtate in meridiæ ſol eſt feruentiſſim⁹, et iõ ita radijs ſiccat nubes oppoſitas,ꝓ nõ inuenit ſufficiẽtẽ obicẽ in nube,q̃ reflecti faciat radios,vt imago ipſius ſolis, q̃ iris dr̃,ibidẽ ut in ſpeculo formet, nõ ſic aũt in aliis t pib. et horis,cum ſol ſit debilior, qa tunc ſatis inuenit in nube oppoſita à quo ſuus radius reflectaĩ.Cuius exemplum põt opponi in ſpeculo,ubi magno nõ appareret ſi uiſus ultra ꝓcederet,et niſi plumbum ex oppoſito,à quo reflectaĩ inueniret.Sol eſt Chr̃s,nubes eſt aĩa,iris ẽ gloria æterna.Iſtud eſt igr̃ r̃are,ꝓ iſte ſol Chr̃s nunq̃ iridẽ.i. æternæ gloriæ pulchritudinem in aĩa gñat,niſi in ipſa inueniat in quo ſiſtat.i. niſi aliq̃ pulchritudinem meritorũ habeat,q̃ radios ſuæ iuſtitiæ reijciat,et iſtã cãre pulchritudinem faciat, et compellat,qa ſicut d.Aug.Qui creauit te ſine te,non iuſtificauit te ſine te.Vel dic,ꝓ iris diuinæ gr̃æ,et ipſius roriflux mĩæ , et veniæ,oĩ hora diei vitæ nr̃æ põt acq.ri , excepto meridie.i. ſtatu poſt mortem,et futuri iudicij rigore.tunc.n.nubes .i. pc̃tores à ſole iuſtitiæ ſecabuntur,& cum non habeant,qđ radij, ſuæ iuſtitiæ obuiet,ſigne gloriæ & gr̃æ coloribus dimittentur.Seneca.Nõ fit arcus niſi in nubilo.i.non acquiritur gr̃a vel ꝓmeretur gloria , niſi dum durat nubilum vitæ huius.¶ Iris ſm Ariſ.nõ fit virtute radiorũ lunarium niſi raro.ſ.bis in annis quinq̃ẽtis , & ſm eũdẽ nunq̃ apparẽt ſimul niſi duę irides, vna.ſ. q̃ fiat radiis ſolaribus , alia lunaribus, vt ſi ſol ſit in occidẽte,fiat arcus in oriente, ſi aũt luna ſit in meridie,fiat arcus ãquilone.Iſtud poteſt allegari,ꝓ luna.i. mũdi proſperitas raro creat arcum.i. raro facit hoiem pfectũ.Eſt tñ poſſibile in aere.i.hoies duas irides.i.duas pfectiones apparere,vnam.ſ.quæ fiat à ſole Chriſto,q̃ eſt ſpiritualis. Aliam verò,quæ fiat à luna.i.à mundo,quæ eſt temporalis'quia proculdubio, quamuis ſit valde rarum,& valde difficile,ꝓ hõ ſimul,& ſemel habeat duos arcus,& ꝓ ſimul in hac vita temporaliter quo ad mundum,et ſpũaliter,quo ad Deum ſit perfectus,non eſt tñ impoſſibile, quin aliquotiens hoc cõtingat,ſicut de multis bonis prælatis videmus qui lu nariter,et ſolariter.i.ſpiritualiter,et tẽporaliter ſunt beati et in vtroq; latere circũ ſpecti , vt ſic de eis poſſit dici illud Pſ.Sol et lune ſteterunt in habitaculo ſuo.

De Rore. Cap. 23.

1 ROs est impressio aeris, quę ex virtute cœlesti gignitur & ad terrā insensibiliter descendens, herbas & plantas irrigat atq; nutrit, & quicquid ardor diurnꝰ cōbusserat, ros nocturnus refrigerat, & remollit, & licet ad ardorem solis de herbarū superficie quo ad apparentiā euaporet, ibi tñ virtutē suā manifestissimè derelinquit. Hic igī terrā inebriat, & fœcundat, medullā in granis amplificat, & augmētat, ostrea in mari, & conchylia margaritis impregnat pullos coruorū dū tū adhuc sunt iuuenes, reficit & impinguat. Aerē ēt calefactum vltra modū per sui corporationē tēperat, & cōdensat. Hic ēt vim venenosorū reprimit. & retardat, ḡa parū de nocte pungunt. Et licet admodū aq̄ sit insipidus, tñ mel in florib. aliquib. gñat ac causat. Per rorē pōt intelligi bonus ecclīasticus vel p̄latus, q̄ procul dubio virtute cœlesti, & inspiratione spūsanctī in aere religionis vel ecclesiæ gignit, & introducit, & ibidē ad vtilitatē hoīm eligitur, & creat. Zach. 8. Cœli dabunt rorē suum. Ite. n. solet herbas, & plātas, i. simplices subditos & laicos, maximè pauperes, humore doctrinæ & eleemosynæ irrigare, & nutrire, & cōbustos tentationum, & tribulatio. ardorib. suis cōsolationib. temperare. Eccl. 18. Nōne ardorē refrigerabit ros? Et sic ipsos facit in bonis operib. & virtutib. fœcundare, & tēporaliter & spūaliter germinare, dicens illud Oseæ, 14. Ego quasi ros, & Israel germinabit sicut Lilium. Ostrea ēt. i. ipsos clausos religiosos, & humiles, lapidib. p̄ciosis. i. donis & beneficijs impregnabit, & ut breuius concludā, istę puncturas venenosorū dæmonū, & tyrānorum refrenabit, & ardorē aeris. i. rigorem diuinæ iustitiæ suis oīomb. cēperabit. Dan. 3. Fecit dñs medium fornacis, quasi uentum oris flantē. Et qđ plus est, pullos coruorum. i. pupillos & orphanos parentū auxilio destitutos, misericorditer refouebit. Oseæ 6. Mia vestra quasi nubes, & quasi ros. Et in florib. i. in iuuenib. suis doctrinis, et exēplis mel, & manna deuotionis, et grāę gñabit. Num. 11. Cum descenderet super castra ros, descēdebat pariter & mana. Et dato ēt ꝙ iste ros per ardorē mortis eua porate cogat, eius tñ virtus post ipsum in herbis. i. in subditis relinquit & in ꝓductione bonorū operū manifestissimè declarat. Constat. n. ꝙ boni viri etiā post mortem, & recessum suū, alijs ꝓficiunt pp bona documenta, & exempla, officia & būficia q̄ eis reliquerūt, ita ꝙ q̄uis tales ab alijs personaꝝ separent, cū eis tñ remanere vūr, vt sic q̄libet horū dicat. Radix mea aperta est iuxta aquas, & ros morabatur imissione mea. Vel oia ista pñt dici de Dei grā diuinitus collata, uel de bona doctrina cēlitus inspirata, ḡa ꝓculdubio ista sunt quæ corda irrigant, & per pietatem humectāt, per bona opera impinguant per cōsolationem refrigerāt, & tēperāt, Margarita. i. Chīo ipsa impregnāt, & pullos & innocentes refouent, & oīb. mel deuotionis p̄lāt, & ēt p bonos habitus quos gñant, post se bonā dispōnē in cordib. parāt, vt sic bē possit dici cuilibet rorificato grā vel doctrina, illud Gē. 27. In rore cœli, & pinguedine terrę erit bñdictio tua. Et sicut videmus ꝙ ros de nocte gñatur, in die verò siccat, sic verè istum rorem diuinæ sapientiæ, & gratiæ, nox humilitatis, & aduersitatis ꝓcurat & generat. Dies verò mundanæ ꝓsperitatis vel publicæ negociationis ipsum desiccat. Et inde est, ꝙ sancti patres q̄ hūc rorem acq̄rere voluerūt, diē. i. mūdi ꝓsperitatē p̄sentem, & nogocia publica dimiserūt, & noctē. i. secretū religionis, & conscięti æ et ēt secreta. eremorū, & nemorū elegerūt. & iō ipsi dicebāt illud Cāt. 5. Caput meū plenū est rore, & cincini mei guttis noctiū. Et sicut ēm Ambr. luna dr̄ mater, roris ros ēt nunq̄ dr̄ cadere nisi q̄n flauerit ventus austri, sic Iuna. i. beata virgo & auster. i. spūsanctus rorem diuinæ gratiæ, & mīæ nobis generant, & ꝓcurāt.

a Oseæ. 6. Misericordia vestra quasi nubes, & quasi ros. ¶ Ros quamuis sit insipidus, res tñ dulcissima solet genorare, vide licet mel in floribus, & i herbis manna ēm Pla. Sic p̄dicator dato, ꝙ in se sit insipidus. i. indeuotus & crudus, sępe tñ fit ꝙ verbis suis inductiuis dulcedinem deuotionis, et compassionis in auditoribus generat, et sic dat alijs quod ipsemet nō habebat. Deute. 32. Fluat vt ros eloquium meū. Sed sicut videmus, ꝙ ros cito euanescit, licet quādiu durat, aliquotiēs proficere possit, sic hypocrita, et p̄dicator malus, et fictus modico ardore tēptationis deficit, et p peccata ipse q̄ aliis ꝓfecerat euanescit. Oseæ 6. Sicut ros mane p̄transiēs. ¶ de cœlo veniēs, & herbas irrigans, & vsq; ad terram p̄ nō descendit, sed quasi originem suam petēs, sursum in herbarum summitatibus se suspendit. Sic verè iustus qui de cælo se sentit p creationem venisse, nunquā debet ex terram. i. ad terrenorum amorem descendere, sed origi suæ creationis memoras, debet sursum p contemplā sum sunt sapite. ¶ Rorem auster gñat sua humiditate, verò ab aquilo siccat sua frigiditate. Luna ēt sua humidi te ēm Ambr. mater est roris, & eū in aere inuisibiliter qui tādē suauiter descendens apparet visibiliter noctu ris. Sic vere auster. i. spūsanctus, & luna. i. beata virgo rorē deuotiōis, & gr̄ę in aere cōscientiæ insensibiliter cere, q̄ tandē solet p opera visibiliter demonstrare, ḡa lo. i. diabolus ipsam nitat per frigiditatē pēti, & tēptā ficcare. ¶ Ros pullos coruorū nutrit &c. Vide de corre tulo suo. Ex rore in conchylijs generatur Margarita de libro de lapidibus & Margaritis, itē libro de pīctā conchylijs. 2. ¶ Itē ros est impressio in aere generans virtutē cęlestē, & maximè lunarē, ros de nocte primo occulte orit, & tandē inuisibiliter descendens, p hebes pficiē sese diffundit, & tunc herbis, & plātis vigorē auaritiæ in eis generat & inducit. 1. ad Corin. 15. C ros nocturnus erigit, reparat & sustollit. Sic Christus p tutem cœlestē. s. per virtutem spūsancti in aerem p lucidū. i. beatā virginē puram castitate, lucidā hoc scendēs, occultè & inuisibiliter extitit ꝓ creatus, s. p tā incarnationē, & tādē in natiuitate de virginis ve sibiliter se diffundēs (q̄a sine ruptura clausūri virgin biliter apparuit) mūdo natus est super herbas. i. super tores p suā grām se diffundēs, & quos calor diurnus tentationū, & tribulationum q̄ in die prosperitatis nę vigent, desiccauerat ab humor deuotionis, cōsuper à decore pfectionis, inclinauerat ad mūdanā cupidi curuauerat ad, pphanā carnalitatē, primo irrigans nā, & deuotionem, & erexit per cōtēplationē, humec p cōpassionē, & per clementiæ pietatē. ideo dr̄ Eccl obuias ab ardore venięti humilē efficiet. eum & refrigerabit ros. Eccle. 18. ¶ Item ros congelatus cōuertitur in pruinā, & pp maximam frigiditatē besc it, & herbas sup quas cadit exurit, & marcesce & ad calorē modicū euanescit. Sic ros. i. religiosos cōsumēre, fiet tñ post mortē maxima abūdātia latur per indeuotionem, tunc conuertitur pruinam crisis q̄ licet sit frigidus per indeuotionem, et pēti pśus est alb. p hypocrisim, & humectus, herbas ist ros cadit. i. illos qb⁹ dat mala exēpla sua, & cē cere à virore gr̄æ facit, & ipsos exurit per pēti ad modicū calorē tribulationis totaliter euanescit. ctus vr̄ priusq̄ veniat sol. Iob 8. ibidem. Ante. oīs scit. Et sicut rosi loco corrupto genit⁹ sit corruptus, fores suos p delectationē inficit, & ærugine, & rubig auaritiæ in eis generat & inducit. 1. ad Corin. 15. C bonos mores colloquia praua. Iste est ros quo tinctus buchodouor quando in bestiam est mutatus Daniel

De Pluuia. Cap. 24.

PLuuia ēm Isidorum dicitur a pluraliter guttarum ber, ab imbuendo terram vel ab inebriando. vero dicitur à nube, quando exinde in maxima, co est pluuia impressio aeris ex vapore frigido, & humi in nubem congregato; per calorem inferius rel enim pluuia hoc modo. Fumi. n. & uapores humi aqua & terra exhalantes superius ad medium inter ris eleuantur; & ibi propter loci frigiditatem in c bis cōdēsatur; & deinde calore radiorum solarium tu firmamēti; & sphære ignis; humiditatem huiusmodi soluente; guttatim dissoluitur in pluuiam; & in vt dicit Beda. Tali modo videtur generari pluuia

marum. Est. n. primo necessariū, ꝙ hō recolligat vapores, & formos peccatorū, q̄ commisit, cā à terra quam à mari. i. cam q̄ spiritu quā à carne, & ꝙ sursum in aere cōscientiæ ipsos reahet. Et tūc est necesse ꝙ fit ibi frigus timoris Dei, in quo oia in aul cōprimat, & exinde quandā nubē dubietatis statuat ꝓprij constituat, & cōponat. Et sic dēt adesse calor forsuæ creationis memoras, debet sursum p contemplā susp endere, & semp ad cœlestia anhelare. ad Col. 3. q̄ verò à quilo siccat sua frigiditate. Luna ēt sua humidi te ēm Ambr. mater est roris, & eū in aere inuisibiliter qui tādē suauiter descendens apparet visibiliter noctu ris. Sic vere auster. i. spūsanctus, & luna. i. beata virgo rorē deuotiōis, & gr̄ę in aere cōscientiæ insensibiliter cere, q̄ tandē solet p opera visibiliter demonstrare, ḡa lo. i. diabolus ipsam nitat per frigiditatē pēti, & tēptā ficcare. ¶ Ros pullos coruorū nutrit &c. Vide de corre tulo suo. Ex rore in conchylijs generatur Margarita de libro de lapidibus & Margaritis, itē libro de pīctā conchylijs. 2. ¶ Itē ros est impressio in aere generans virtutē cęlestē, & maximè lunarē, ros de nocte primo occulte orit, & tandē inuisibiliter descendens, p hebes pficiē sese diffundit, & tunc herbis, & plātis vigorē auaritiæ in eis generat & inducit. 1. ad Corin. 15. C ros nocturnus erigit, reparat & sustollit. Sic Christus p tutem cœlestē. s. per virtutem spūsancti in aerem p lucidū. i. beatā virginē puram castitate, lucidā hoc scendēs, occultè & inuisibiliter extitit ꝓ creatus, s. p tā incarnationē, & tādē in natiuitate de virginis ve sibiliter se diffundēs (q̄a sine ruptura clausūri virgin biliter apparuit) mūdo natus est super herbas. i. super tores p suā grām se diffundēs, & quos calor diurnus tentationū, & tribulationum q̄ in die prosperitatis nę vigent, desiccauerat ab humor deuotionis, cōsuper à decore pfectionis, inclinauerat ad mūdanā cupidi curuauerat ad, pphanā carnalitatē, primo irrigans nā, & deuotionem, & erexit per cōtēplationē, humec p cōpassionē, & per clementiæ pietatē. ideo dr̄ Eccl obuias ab ardore venięti humilē efficiet. eum & refrigerabit ros. Eccle. 18. ¶ Item ros congelatus cōuertitur in pruinā, & pp maximam frigiditatē besc it, & herbas sup quas cadit exurit, & marcesce & ad calorē modicū euanescit. Sic ros. i. religiosos latur per indeuotionem, tunc conuertitur pruinam crisis q̄ licet sit frigidus per indeuotionem, et pēti pśus est alb. p hypocrisim, & humectus, herbas ist ros cadit. i. illos qb⁹ dat mala exēpla sua, & cē cere à virore gr̄æ facit, & ipsos exurit per pēti ad modicū calorē tribulationis totaliter euanescit. ctus vr̄ priusq̄ veniat sol. Iob 8. ibidem. Ante. oīs scit. Et sicut rosi loco corrupto genit⁹ sit corruptus, fores suos p delectationē inficit, & ærugine, & rubig auaritiæ in eis generat & inducit. 1. ad Corin. 15. C bonos mores colloquia praua. Iste est ros quo tinctus buchodouor quando in bestiam est mutatus Daniel

De Pluuia. Cap. 24.

PLuuia ēm Isidorum dicitur a pluraliter guttarum ber, ab imbuendo terram vel ab inebriando. vero dicitur à nube, quando exinde in maxima, co est pluuia impressio aeris ex vapore frigido, & humi in nubem congregato; per calorem inferius rel enim pluuia hoc modo. Fumi. n. & uapores humi aqua & terra exhalantes superius ad medium inter ris eleuantur; & ibi propter loci frigiditatem in c bis cōdēsatur; & deinde calore radiorum solarium tu firmamēti; & sphære ignis; humiditatem huiusmodi soluente; guttatim dissoluitur in pluuiam; & in vt dicit Beda. Tali modo videtur generari pluuia

tos, q̄ alios rigare debuerāt, sequunt, & ab eis in ecclesia vel patria gñant, à q̄b. tota regio, & patria rodit, & vastat. Vel dic cōtra multos q̄ statim, ꝙ hñt pluuiā. i. diuitias volūt hīe mures. i. familiam rapacē &c. ¶ Pisces & rauulæ q̄nq; visi sūt descēdere, & cadere cū pluuia, qđ fit vel q̄a sursum virtute cęlesti in nube de aquosa materia fuerunt geniti, vel q̄a de aqs ꝙ vētos cū vaporib. de q̄b. sicta est ipsa nubes, fuerāt elenati. Nubes est ecclesia vel religio, vbi ꝙ certo pisces. i. delicioſi, & ranæ. i. loquaees detractores, & q̄ruloſi gñant. Qui ab aquosa materia. i. delicijs, ibi in nube. i. religione gñant vel à vēto. i. à diabolo ibidē de aqs, huius seculi deferunt. Iſti ergo hic inferius ad modū ranarum cū deliciarū pluuia descendunt, & spectaculū malorum exēplorū secularibus cūctis fiunt. Vel dic ꝙ istos p luuia deliciarū de nube religionis p apostasiā eijcit, & ad mundum, pctm̄ & infernum inferius secū ducit. Ps. Pluit illis sicut puluerē carnes, & sicut arenā maris volatilia pēnata. Vel dic ꝙ ventus est in spiratio diabolica, q̄ multos sursum ad nubē dignitatū, & officiorū erigit, quos tādē pluuia diuinæ, ꝓ uidētiæ detrahit, & expellit. Vel dic de dæmonib. q̄ sursum in nube Paradisi sunt genici, & tādē sicut pluuia inferius sunt detracti. Esa. 4. Qūo cecidisti lucifer? &c. Vel pōt dici gñaliter ꝙ illi q̄ cōtra cōditionē ꝓpriā in nube aliorū officiorū, & statuū se ingerunt, cu pluuia tribulationis, & miseriæ iusto Dei iudicio inde cadūt. Talib. ergo deberet dici illud 3. Re. 18. Descēde, ne te oc cupet pluuia. ¶ Pluuia q̄n est corrupta, herbas & fructus corrumpit, & sic oues, et iumenta de eis comedentes corrumpūt, & p eiusmodi pestilentiā moriunt. Sic q̄n aliqs corrūpit p auaritiā, herbas & pascua, q̄ tāgit. i. hæreditatem & possiones ꝓprias quas malè acquirit, corrūpit, et corruptiuas, et infectiuas facit, et sic oues et iumēta. i. filij sui & successores, q̄ ei in malè acq̄sitis succedūt, corrumpūt fidē p pctm̄, q̄a possidēt illud qđ de iure nō erat patris sui, et iō p mortē æternā vna cū ipsa pluuia, q̄ corrupit eos. i. cū eisdē vsurariis in infernoꝝ moriunt, q̄a p talem viā filiꝝ vsurariorū ipsos sequunt ad iferos, et ad pœna. Iō dr̄ Eccl. 43. De patre impio cōquerunt filij, q̄m p ipsum sunt opprobrio. Vel dic, ꝙ pluuia corrupta, est hypocrita vel ꝓsperitas etc. sicut supra de rore. §. vlt. ¶ Q̄n radij solares inueniunt nubem densam (vbi est multa aquositas aggregata, et cōgelata frigiditate loci) sibi fortiter resistentē, multiplicant et fortificant, et faciūt ibi magnū calorem (quia. s. oīs cā naturalis fortius agit i re sistens) ex quo nubes illa dissoluit, et eius aquositas in pluuiam cōuertit, à qua terra circūiacens irrigat. et iu tm̄ q̄nq; ꝙ calorem pluuia illa aduris, ꝙ rubra fit, et iō sanguis à vulgo de cęlo cadere reputat, vt dicit Arist. Et iō vt cōiter post cutū calorem abundans pluuia solet seq. Nubes ista charissimi est hō dines, et auarus, q̄ in se cōtinet in aere huius mūdi multam aquositatem diuitiarū, q̄ in ipso, auaritiæ frigore totaliter cōgelant, ꝙ ex illis defluere ꝓ eleemosynas nihil pōt, sed q̄n radij. s. diuinæ mīæ, volunt respicere nubem istā ibi q̄nq; calorem maximum tribulationum, et aduersitatē accumulant, vel etiam ignem amoris diuini ibi ꝓ inspirationem gñant, et tunc nubes ista. s. auaritia, ꝓ cōpassionem et largitatem resoluit, et sic pluuia eleemosynarum ad pauperes distillat, ita ꝙ terra arrida circūiacens. i. status pauperū et tota patria būficiis irrigat, et aquositas diuitiarum, qua nubes obscurior per ignorantiā reddebat, paulatim vacuatur, et sic aer consciæ serenatur. Et iō post magnum calorē cōtritionis charitatis, et tribulationis, videmus seq̄ multotiens pluuiā largitatis etc. Et iō Iob 38. Flante Deo crescit gelu, et rursum latissimè funduntur aq̄. Vel si vis p istū fortem calorē, intelligo fortē miseriā aliorū, q̄. s. aurum quantumcunq; durū dēt ad clementiā remollire, etc. sicut supra. Et q̄a nubes ista calore charitatis aduritur, iō pluuias eius, sanguis et vita pauperum dici pōt. Vel ista pōt dici de feruore diuinæ charitatis q̄ volēs ondere suæ diuitias pietatis, q̄nq; fortius agit in illū qui sibi magis in uia morum ꝓ pctm̄ resistit, sicut apparuit in Paulo, Bonifacio, et Magdalena. Q̄n. videt nubem cōscientiæ indeuotionis frigore cōgelatam, et ex multis vaporib. et vitiis cōstipatam, obstinatā, et indurātam, solet eam vel interius inspirando, vel exterius tribulationib. affligendo cōburere, et sic solet eos p cōtritionē dissoluere, et lachrymarum pluuiā distillare, quæ ēt q̄nq; rubea inuenitur, in quātū præ nimia cordis adustione solet

rubore verecũdiæ cõtinere, & sic solet Deus in aere suæ cõ
scientiæ serenitatẽ innocentiæ generare. Et quãto amplius
congelatus quis fuerit, tanto solet post conuersionẽ magis
virtutib. abundare. Ad Ro. 5. Vbi abundauit delictum, ibi su
perabundauit & gratia. Et iõ ℔m Gregoriũ licet homo vi
deatur congelatus per peccata, non propter hoc dẽt con
contemni, quia nescimus qñ Deus sibi grãm suam dabit. Et
iõ ℔m ipsum dñs vocat tales, thesauros niuis, præparatos in
diẽ pugnæ. Iob 28. Et vt ait Hieronymus, timẽdum est ne no
bis cadentib. resurgat, q̃ nobis stantibus irriderur &c. Ideo
põt dici illud ibidẽ. Iob 38. Quis est pluuiæ pater, aut qs ge
nuit stillas roris? q.d. solus Deus est causa quare hmõi pluuia
generat. Vel dic q̃ nubes est pura humanitas Chri, q̃ de pu
ris maris vaporib. i. de sanctis Mariæ humorib. extitit gene
rata, q̃ tandem in cruce eleuata, & ibi feruore fortis passio
nis, & dilectionis resoluta fuit, & sic sanguinẽ loco pluuiæ
nobis pluit. Ps. Conuertit aquas eorum in sanguinẽ. Pluuia
℔m Const. est fluxus humorum restrictiua quæ cũ cęteris a-
quis sit purior, & leuior, iõ facilius corrumpit, & in cõtra-
rias qualitates variatur, dulcior tñ est, & ẽt sapidior præ cę-
teris q̃diu in puritate debita perseuerat. Pluuia ẽt tẽperata
ad infinita vtilis est q̃ terrã fęcundat, rimo sa conglutinat,
caloris intemperiem mitigat, aerem serenat, ventos sedat,
pisces impinguat, siccam complexionem adiuuat, & cõfor
tat. Sic pluuia diuinæ scientiæ, gr̃æ & deuotionis, fluxũ vitio
rum, & malarum cogitationum obstruit, & plusquã aq̃ cę-
teræ. i. plusquã aquæ sciæ mundanę, & aquæ ꝓsperitatis hu
manæ, & cęteræ, hmõi pluuia dulcis, & sapida reperit con
tra pctũ. Vtilis ẽt est, q̃ terrã conscientiæ ꝓbona opera fœ
cundat, rimosa. i. corda diuisa per discordiam & irã, conglu
tinat, per amorem, calores concupiscentiæ mitigat, aerem
conscientię serenat, ventos tentationum sedat, pisces. i. ho
mines deuotos virtutib. impinguat, siccã ẽt cõplexionẽ. ſ.
cor indeuotum, & impatiens, qñ ibi immittitur, adiuuat, &
humectat. Iõ dr̃ in Ps. Pluuiam voluntariam segregabit Deus.
Et 2. Reg. 23. Pluuijs germinat herba. Hæc ẽt omnia põt dici
de bono ꝓdicatore, vel de eius doctrina, q̃ descendit sicut
pluuia in vellus, & sicut stillicidia stillãtia super terram. Ps.
71. Vel dic q̃ pluuia est conscientia innocentis, quæ quanto
purior, innocentior & simplicior, tanto facilius decipitur
per errorem, & corrumpitur per horrorem. ¶ Item pluuia
quanto cœlo propinquior, & à terra remotior fuerit, tanto
dulcius, & cum guttis graciliorib. descendit, quanto autem
terræ est vicinior, & à cœlo remotior, tanto impetuosius
descendere, & cum guttis grossiorib. consueuit. Sic quanto
iudex prælatus vel alius est melior, & à terrena cupiditate
remotior, cœlo; & cœlestib. propinquior per amorem iu
stitiam, & æquitatem, tãto pluuia ab eo resoluta. i. verba ab
eo promulgata sniæ correctionis, dulcius & mitius profe
runt. Sed si terrenæ cupiditati, & inordinatæ affectioni vici
nus sit, tunc impetuosè per iras, & discordias profert ver
ba, durè proteruè, & aspicere subditos puniendo, indebita
& importabilia onera imponẽdo. Vel põt dici de quolibet
qui quanto magis est cœlestis, & bonus, tanto mitius, dul
cius, & benignius alios consolatur, & tanto verbis, & factis
magis est alijs mansuetus, & mitissimus super oẽs homines.
Num. 12. Econtra autem terrenis per affectionẽ propinqui,
à cęlo, & Deo per peccatũ remoti, impetuosè & impiè oĩa
faciunt atq; ducunt. Vnde de rotis deambulantib. super ter
ram dr̃ Ezec. 1. q̃ vbi erat impetus spiritus, illuc gradiebat.
¶ Itẽ pluuia in suis qualitatib. distemperata solet esse dãna-
bilis, & nociua. Nam immunditiæ, & lubricitatis est in vijs,
& semitis effectiua, graminum & herbarum. inutilium mul
tiplicatiua, fructuum & seminum corruptiua, caloris natu
ralis in seminib. extinctiua, obscuritatis in aere inductiua,
radiorum solarium interceptiua, nebularum & nubiũ cau
satiua, operum & itinerum retardatiua, maturitatis segetũ
impeditiua, rheumatis & fluxus augmentatiua, morborum
oĩum aggrauatiua, sterilitatis inductiua, corruptionis & pe
stilentię in iumentis, & in hoĩbus effectiua, quia pluuia cor
rumpit herbas, & pascua, ex quorũ esu aãlia postmodum
corrumpuntur. Talis est mundana prosperitas, & consola-
tio, quia qñ distemperatur in suis qualitatib. i. qñ excedit li
mites debiti regiminis, & affectionis, solet esse multum no
ciua. ſ. aĩæ peccatrici. Hęc. n. lubricitatem luxurię, & immun
ditiæ generat, gramina inutilia malarũ cogitationũ, & ac
ctuum multiplicat, fructus & semina. i. bonorum operum
posita corrumpit, & damnificat, calorem diuinæ dilectio
extinguit, obscuritatem ignorantiæ, & Dei oblitionis in
tur. Populus aũt meus oblitus est mei &c. Hier. 2. Hęc enim
radios solares. i. diuinam influentiam, & gratiam intercip
nebulas & nubes diuersorum peccatorũ inducit, & sic a
bonorum operum quo itur ad cęlum, impedit & exclud
Concluſit vias meas lapidibus quadris. Thren. 3. Maturitat
honestatis retardat rheuma gulositatis, & fluxum carnal
tis augmentat, & oẽs morbos humidos. ſ. pigritiam gula
luxuriam, aggrauat, sterilitatem virtutum efficit, famẽ, au
ritiæ producit, vel famẽ ęternam post mortẽ, corruptio
ẽt peccati, & malorum exemplorum generat, & ꝓducit
sic talis pluuia fuit in diluuio figurata, vbi 40. diebꝫ & nob
bus tm̃ pluit, q̃ pter paucos, qui in arca erant, totius mun
populus submersus fuit. Quia verè illi qui pluuia mundan
prosperitatis tanguntur, vitijs necessariò submerguntur,
si fortè pauci qui in arca diuinæ protectionis claudunt
Pluet super peccatores laqueos, ignis, sulphur, & spiritus
procellarum, pars calicis eorum. Vel ꝑ oĩa dic q̃ pluuia
perflua significat mundi delicias, & carnis voluptates,
dic per oĩa sicut supra. Et similiter ℔m Constantinum
pluuialis corruptã si potẽ, facit rauescere vocẽ, & mu
cit febrem. Sic mundi prosperitas et voluptas febrẽ, stri
inferioribus. i. in iuuenculis humorem gr̃æ deficcare, q
ardore modicæ tribulationis solet à sua ficta pfectione
nescere et perire. Ps. Ttansiui, et ecce non erat.

De Pruina. Cap. 23.

PRuina nihil aliud est quam ros congelatus ℔m Beda hyeme. n. ros ad terram descendens congelat, & in
næ albæ substantiam commutat, à qua flores, et herbæ
runtur, et marcidæ efficiuntur, modico tñ solis radio
scens totaliter dissipatur. Tale est peccatum quia rore
congelato, pruina peccati gignitur, quo flores, et herbæ
virtutum marcescere comprobantur. Istud tñ modico
re soluitur, quia. ſ. nõ potest esse in hoĩe ita modicus gra
charitatis, quin peccati substantia deleatur. Sap. 19. Ros
dissoluebatur sicut glacies. Et sicut videmus, q̃ gelu, et pru
na fortior se quit cum fuerit nox serena, et stellarum lu
ne decorata, sic verè gelu peccatorum in præsenti, et gel
tormentorum in futuro fortius in eos inualescit, quib
na nox præsentis vitæ fuerit, et in quib. mundanæ prosp
tatis claritas antecedit. Zac. 14. Non erit lux, sed frigus et gel
lu. ¶ Pruina est impressio ex vapore nõ cõgregatorum circ
nubis, i loco frigidissimo generata, in qua nõ est aliqua pa
caloris ℔m Aristotelem; et ex nimia frigiditate nocliũ in
stantiã durã, et frigidam cõmutaꝫ, et pruina efficitur, et cas
saꝫ. Talis est peccator, quia cum deberet esse ros per deuo
tionẽ, tñ quia de aere. i. de statu gr̃æ descendit ad terrena
temporalium affectionẽ, iõ tũc infrigidatur per indeuo
nem, et exinde induratur ꝓ obstinationem. Indeuotio au
stinationẽ causat. Iõ Iob. 38. In similitudinẽ lapidis dura
aquæ, et superficies abyssi constringit. Et sicut pruina ad
dico delique scit; sic peccator maximè hypocrita, illu
castum et mundum se nititur ostendere, et tñ qñ põt, fole
inferioribus. i. in iuuenculis humorem gr̃æ deficcare, q
ardore modicæ tribulationis solet à sua ficta pfectione
nescere et perire. Ps. Ttansiui, et ecce non erat.

De Grandine. Cap. 24.

GRando est impressio in aere generata ex vapore fri
do et humido. Et est grando quæ sursum in altis nu
bus, et partibus generatur, parua et rotunda, quia ex ob
turnitate motus quam descendendo facit in aere, et ex a
lore ipsius aeris dissoluitur, et minuitur, et rotundatur
si generatur circa terrã, tunc impetuosa et grossa, nam
frigida reperitur, quæ terram petit et pcutit, vineas et
ctus multũ lędit, et frequentius per diẽ quã per noctẽ, et
hoc q̃a calor diurnus fugat frigus ad interiora nubis, et
grandinis substãtiã ibi gignit. Grando est tribulatio et ne-

gotiatio circuierunt, parui, & humiles, rotundi, & per obe
dientiam uertibiles inueniuntur. Alij q̃ hoc circa terram in
prosperitate monentes, matus tribulationũ non sunt exper
ti, grossi & superbi efficiuntur, & ab ipsis alij crudeliter ver
berantur. Vnde de talib. põt dici illud quod Apoc. 16. dr̃ Grã
do magna sicut talentum descendit de cœlo in hoĩes, & bla
sphemauerunt Deum ꝓp plagam grandinis. Vel dic si uis q
grando est alta est pœna quæ sustineur pro Deo bassa verò est
illa quæ sustinetur pro mundo, quia vt cõiter maiora susti-
nent hoĩes pro mundo, quam pro Deo, & maior est grãdo
infima quam suprema. ¶ Grãdo sit sępius de die quàm de no
cte, & in ætate gignitur, non in hyeme. Sic verè tribulatio
accidit iustis in die & in ætate vitæ præsentis, in nocte uero
mortis, & in hyeme futuræ vitæ, non tunc. n. non grandina-
bunt, sed sempiterna requie lætabuntur. Apoc. 21. Absterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum. ¶ Item gran
do ℔m Arist. sic gnatur, quia frigus fugiens aeris calorem, ad
interiora nubis se recipit, & ibi inueniens vapores humi-
dos & frigidos, congelat eos & constringit, & substantiam
conuertit grandinis & naturã, & ideo magis in ætate. q̃. in
hyeme gnatur, quia tunc calor est in aere, per quem frigus
repercutitur ad intima nubis, vbi grãdinem causat. Sed eó
modo, in hyeme non est calor in aere qui frigus repercutiat
ad interna. Sic qñ per calorem tentationis frigus indeuotio
nis ad intima nubis conscię repercutitur, tunc ibi inuenit
multos vapores humidos. i. multas cogitationes & affectio-
nes carnales, quas inuicem coadunat per delectationem &
complacentiã, & tandem per consensum in grãdinem pctĩ
mortalis ipsas cõstringit & gelat, & per obstinationem cõ
trahit & indurat. Grando ẽt pctõrum gignitur magis ĩ æsta
te prosperitatis q̃ in hyeme tribulationis & aduersitatis, &
hoc quia in prosperitate abũdat calor tẽtationis frigus in-
deuotionis ab intima conscię repercutiens. In hyeme aũt
tribulationis non habundat huius tẽtationis feruor, sed po
tius diuini timoris algor, pctĩ grandinẽ non cõstituens aut
cõponens. Vnde de tali grandine calorẽ hmõi comitãte dr̃
Exo. 9. Ignis & grãdo mixta pariter ferebant. Vel dic q̃ grã
do est pctõr, quia calore diuini amoris tãquã indignus re-
pellitur, & in ventre nubis. i. in carcere cœcitatis mentis &
obstinationis includitur, vbi indeuotionis frigore duratus,
in grandinẽ, i. in durum & crudelem commutatur, qui plus
de die q̃ de nocte apparet, quia. ſ. pctõr plus in die prosperi
tatis, q̃ in nocte aduersitatis delinquere & nocere alijs com
probatur. Gñaliter. n. uerum est q̃ plura mala fiunt dum du-
rant prospera q̃ aduersa. Ideo Aug. lib. confeſſ. Væ prosperi
tatib. seculi. Væ semel, & væ secundo, & væ iterum. Ista est. n.
dies illa de qua dr̃. Vę desiderantib. diem dñi. Vel dic q̃ gran
do est pctõr, quæ calorem diuinæ charitatis fugit, & profun
dum nubis & caliginis. i. profunditatẽ uitiorum se ingerit,
vbi per obstinationis duritiam in diabolicam grandinem
se conuertit. Prou. 18. Impius cum in profundum pctõrum
venerit, contemnit. ¶ Grãdo ℔m Bedam aliqñ ficefficit, quia 4
qñ ros in terram cadit, tunc ventus Aquilo frigidissimus ip-
sum coagulat & constringit, & in subam grandinis cõgelat
& cõuertit. Sic vẽtus frigidus auaritiæ hoĩemp auaritiã cõ
gelat, & de ipso facit grandinem. i. uirum impium & rapto
rem, quo uineę & fructus pauperum dissipant. Figura Exo.
9. vbi grando & ignis mixta pariter ferebant, quę terras æ-
gyptiorum penitus vastauerũt. Sic isti q̃ sunt grãdo ꝓ cru-
delitatem ignis ꝓ cupiditatẽ, bona ęgyptiorum. i. pauperũ,
igne & ardore tribulationũ vltorũ, dissipãt & cõsumunt.

De Niue. Cap. 25.

NIx ℔m Arist. generatur de vapore frigido & humido, 1
vbi est calor repugnans, sed tñ frigus prędominatur,
& uincit calorem, & sic vaporem congelat, & in eo formã
nobiliorem, quam põt introducit. ſ. albedinem. Sic licet in
vapore nro. i. in carne nra repugnet mortuum & tẽtationũ
calor & concupiscentia, tñ si ibi prędominetur frigus timo
ris, non obstante hmõi calore, ibi poterit generari albedo
niuea castitatis. Ideo Sap. 16. Nix & glacies sustinebant vim
ignis. Et gñaliter nix castitatis summopere in uapore humido
& frigido. i. i psona quę est humida ꝓ deuotionẽ, cõpassionẽ
& dulcorem, & frigida per Dei reuerentiam & timorẽ ge-
neratur. Et sicut nix in montibus plusquam in uallibus per-
seuerat, sic in contemplatiuis plus viget castitas quã in acti
uis. Figura Mat. 17. vbi dr̃ q̃ in monte fuit dominus transfigu
ratus, & habitus vestis suę cãdidus ut nix factus. vnde Ps. Ni
ue dealbabuntur in selmon, mons Dei mõs pinguis. Vel dic
q̃ color albus, & niueus significat gloriam Paradisi, de qua
Eccl. 43. Pulchritudinem candoris admirabitur oculus, quę
ſ. introducitur in uapore. i. in persona vbi cum repugnãtia
caloris tentationum frigus timoris diuini gñatur frigidus
uentus Aquilo flabit, & gelabit crystallus. Eccle. 43. ¶ Itẽ nix
est aqua durior, & fortior grandine, tñ est mollior & debi-
lior, quia fit ex admixtione calcis in uentre nubis, vt dicit
Arist. & ex frigiditate dealbatur. Nec est tm̃ frigus ℔m Arist.
in nube ubi nix gñatur, sicut in illa ubi grando generatur,
& ideo cęteris mollior efficitur, & ad calorem modicũ eua-
porat. Aqua est pœna & tribulatio mundi, quę semper, est ĩ
terra. Nix autem quę in loco à nobis remotior gignitur, est
pœna purgatorij. Sed grando quæ in nubibus remotissimis
à nobis generatur, pœnam significat infernalem. Nix igit. i.
pœna purgatorij, aqua. i. pœnitentia huius mũdi durior est
et frigidior, sed minus est dura et aspera q̃ sit grando. i. pœ-
na gehennalis, quia nix purgatorij mollis, & tenera reperi-
tur respectu grandinis infernalium tormentorum. Et rõ est
quia in loco muis. ſ. i purgatorio sp est calor spei, et charita
tis, quia. ſ. isti habent certam spem q̃ finaliter saluabunt. Et
etiam uapores illi. i. hoĩes in calore charitatis, ec spei mo-
riuntur, quia pp ibi non est tm̃ frigus timoris desperationis,
sicut in nube grandinis in inferno, et ideo nix non duratur
taliter, nec efficitur aspera sicut grando, quia calor diuinæ
cõsolationis et angelicæ uisitationis ipsam multũ alleuiat
et remollit. vtra que tñ dura et frigida reperitur. Ideo dicit
Iob 38. Nunquid ingressus est thesauros niuis, aut thesauros
grandinis aspexisti? Nix tñ calore resoluitur, quia pœna illa
calore diuinæ mĩæ finaliter relaxatur. Ideo dicitur Sap. 16.
Qđ ab igne poterat exterminari modico solis radio calefa

ctum

ctum rabescebat. Ac si diceret. Illa pœna quam ignis cõsumptio nõ terminat, diuinæ misericordiæ radius qñ ipsi soli iustitiæ placuerit, euaporat, quod utiq; fit, qñ eos qui ibi sunt liberat atque saluat. Vel dic, q̃ pruina quæ citius niue dissoluitur, præsentem tribulationẽ signat, nix verò æternã aduersitatẽ designat, quæ. s. fortius molestat atque grauat. Bene ergo dicitur Iob 6. Qui timet pruinam, irruet super eum nix.

3 ¶Item nix pp calorem intermixtũ in uapore in quo gñatur, non est ita dura sicut grando. Et ex mora super terram, impinguatur humus. Nam sua frigiditate poros terræ claudit, vnde reuocato calore ad interiora seminum, & radicũ, fit humoris interioris attractio ad radices, ex quo terra impinguatur. Vnde nix herbas malas mortificat & attenuat. bonas verò nutrit & impinguat. Nix ẽt fœtida tegit & occultat, & inter impedit & retardat. Feris & aãlibus nocumentũ præstat, & eorum pascua tegit, & uestigia manifestat. Vnde ipse niuis uenator facilius q̃ alias eas capit. Est ẽt aqua niuis stiptica, & ideo fluxum stringit. Talis est pœna, & ẽt pœna præsentis seculi. Multo. n. leuior est q̃ sit grando. i. pœna gehennalis, & hoc accidit pp calorem diuinæ gr̃æ, & consolationem spei, & feruorem charitatis, q̃ niuem pœnæ & tribulationis præsentis comitantur, q̃. s. ipsam attenuant & remolliunt miro modo. Nix igitur pœnæ terram. i. animã inebriat p contritionẽ, facit germinare per confessionem, & fructum facere per bonam operationẽ. Et rõ est, qa ĩ ista niue est frigus timoris dñi. q̃ poros terræ exteriores. i. sensus aĩæ & appetitus, tenet clausos per discretionem, non permittẽs eos ad mundialia aperiri, & ideo calor charitatis ad interiora conscĩæ reuocatur, & sic humor gr̃æ & deuotionis attrahit, & ipsa terra. i. aĩa uirtutib. & donis impinguatur. Iõ dr̃ Esa. 55. Descendit imber & nix de cælo, & inhebriat terram, & germinare facit eam. Hæc malas herbas malarum cogitationum mortificat & excludit, sed bonas affectiones & cogitationes multiplicat & nutrit, & fluxum carnalitatis retrahit, & restringit, & loca fœtida. i. ipsa pctã contegit & absc̃odit (quia s̃m Augu. Si tegis, ipse deteget, si detegis, ipse teget) & sic iter deuiũ q̃ ducit ad mortem, impedit & retardat, vt dicat illud Iob 19. Semitã meã circũsepsit, & trãsire nõ possum. Ipsis ẽt aĩalib. i. dæmonib. nocet, quia pascua in quibus pascebãt per tẽtationẽ & carnales affectiones & uoluptates, contegit, & per confessionẽ ipsa uestigia dæmonum. i. pctã quæ post iter tentationum remanent, declarat faciendo tib. & ostendit. Vel expone oĩa de cęlesti gratia & doctrina.

4 ¶Item nix in suo ortu strepitum nõ facit, sed suauiter descẽdens ab occulto aeris interstitio sup herbas æquat̃ se coaprat. Et est nix mollissima & candidissima, & ideo pp sui pulchritudinem ad sui speculationem oculos attrahit. Sed si ni mis diu aspiciatur, visum hebetat, disgregat & dispergit. Sic ab occulto aeris interstitio. i. de sinu Dei patris nix. i. Chr̃s ad terram uteri uirginalis ab occulto & sine strepitu exercitij coniugalis uenit humiliter & descendit, & super herbas. i. sup virginis uiscera se insensibiliter coaptauit. Iõ dr̃ Sap. 18. Cum quietum silentium oĩa tenerẽt, & nox in suo cursu mediũ iter ha. om. fer. tu. domine à rega. se. venit &c. Iste igit̃ est nix mollissima p benignitatem, quia ipse est tenerrimus ligni vermiculus 2. Re. 23. Iste est candidus p innocẽtiæ puritatem, & apparentiæ venustatem, & iõ pp pulchritudinem candoris istius niuis, ad ipsum cõsiderãdum, & modum suũ, & viã ortus & conceptus sui inquirendũ, oculus intellectus allicitur, sed pro certo exinde disgregat & hebetat, qa pulchritudinem coloris eius admirabit̃ oculus Eccl. 43. Quia. n, ista nix Dei filius est cãdor lucis æternæ, & speculũ sine macula, Sap. 7. Ideo impenetrabilis redditur oculo fidei limitato, quia sicut. n. dr̃ Io. 3. Maior est. n. Deus corde nostro, qa sicut dr̃ Iob 36. Magnus Deus est, & uincens scientiam nr̃am. Et br̃ visus & scia fidei, & ẽt intellectus non valens tantam albedinem intueri, necessario hebetatur, & in se resilit, & tepescit. Ideo dr̃ Prou. 25. Sicut qui mel comedit multũ, nõ est ei bonum, sic qui scrutator est maiestatis, opprimetur à

5 gloria. ¶Item nix s̃m Bedam in alto mari raro aut nunquam cadere consueuit, cuius ratio est, quia exhalationes & vapores eius vel à uentis ibi flantib. dispersuntur, vel antequam in niuem ualeant cõdensari, in nebulam vel pluuiã resoluuntur. Altũ mare significat diuites & superbos, qui sunt alti per superbiam, & amari per amaritudinem peccatorum. Nix aũt est Dei gratia seu pœna, quæ frigus timoris Dei secum portat. Sed ista nix in mari alto non cadit, quia verè superbis diuites niuæ pœnæ uel cœlestis gr̃æ non regnant. Et ideo quia dato q̃ habeant aliqñ multas exhalationes bonæ affectionũ, propositorum, & contritionum. & de pœnis factis & hmõi, tñ antequã in niuem pœnæ ualeant congelari, attento tentationis vel uanitatis mundanæ auferuntur & dispergunt, vel in pluuiã deliciarum, vel in nebulam malarum cogitationum totaliter euaporant. Sæpe. n. cogitant diuinam salute, sed nunq̃ perficiunt q̃d intendũt. Vnde ista est dr̃ Iob 28. Abissus dicit, non est in me, & mare loquitur non est mecum. ¶Itẽ nix sua pulchritudine ad sui considerationem oculos attrahit, in quib. visum debilitat & dispergit. Et quã niuis s̃m Constan. stipatiua, & fluxus restrictiua, nempe percutit, superfluitatem in bibentib. gñat, membra frigefacit & quasi in sensibilia & dormitiua facit, lapidẽ in uesica gnit, hydropisim pronocat atq; nutrit. Sic cãdor & pulchritudo gloriæ & prosperitatis mundanæ cor humanum ad speculationem & amorẽ attrahit, afficit, & delectat. Sed intrinsecũ oculus cordis per diuersa desideria disgregat, q̃ à lumine gr̃æ torat̃r spoliatur. Eccl. 43. Pulchritudinem caeli doris &c. sicut supra. Hæc. n. fluxum & lachrymarum, & notionis stringit, neruos bonę operationis percutit, superfluitatem uitiorum gñat, membra ad bñ operandũ paralizat, hydropisim auaritiæ pronocat, in uesica conscientiæ calcidiores mõtib. & ideo ibi nix citius q̃ ĩ mõtib. euaporat. Sic qa montes. i. viri ecclesiastici & religiosi soli iustitiæ propinqui per gr̃am et uicini, frigore timoris diuini constantur, & econtra valles. i. seculare, et actiui calore cupidinum dissoluuntur. Et ideo nix pœnæ puritatis, et cautionis illis perseuerat, quę ex causis oppositis in vallib. i. in seculo feruidis euaporat. Vel dic q̃ nix significat candorẽ gloriæ Paradisi, quę in montib. i. in viris contemplatiuis abundat, vbi de cælo à Deo mittit̃, & vnde nunquã perpetuo euaporat. Vnde de beatis dici põt illud Thr. 4. Candidiores niue rei eius niue, rubicundiores ebore, sapphiro pulchriores. Vel põt dici q̃ nix quæ loca fœtida tegit, est hypocrisis, quæ ẽt frigus indeuotionis, quæ pro certo hodie in monasteriis in altis hominib. ecclesiasticis et superioribus plusquam in vallibus & inferiorib. abundant. Vel dic, q̃ niues sunt tribulatię, & mundi prosperitas, quæ plus abundant in superioribus montosis, quam in uallibus. i. humilibus uirtutib. Psalmus. bundabunt frumento, supple non niue. ¶Niues s̃m Senec. lib 1. de naturalib. qõnib. et s̃m librũ naturæ rerum, sibi relinquitur paleis fuerint coopertæ, seruantur in dissolutæ pernum. Vnde in oriente seruant eas pro uino in æstate refrigerando, et pro infirmorum aere temperando, refrigerando. Vnde si quis membrum aliquod niue fricauerit, liceat horã frigus intolerabile patiatur, mox tñ calore restituitur tissimo refouet. Per niuẽ põt intelligi timor Dei, qui. s. rem innocentię secum portat, quia per timorẽ dñi declinat omnis à malo, sicut dr̃ Prou. 15. quod est proprium innocentię. Iste igitur optimè custoditur, si in palea, hoc humilitate et consideratione nostrę vilis fragilitatis sub terra. i. sub moria nostrę mortis et terreitatis sagaciter tenetur. Sic ori ẽtales. i. sancti, niuẽ diuini timoris seruabant, et calorem feruore & æstate tentationis aerem conscientiæ temperabant, et à uino deliciarum conscientię calorem cõcupiscentię excludebant. Constat. n. q̃ tentationis igne non cõbusta q̃ hac niue temperat̃. Ista ẽt niue q̃ refrigeratus fuerit aut calore charitatis refouebit̃ & ardebit. Vel dic, q̃ niues sunt diuitię, quas auari indissolubiles seruant, ut eis in pace fruantur sentis uitę refrigerent̃ et delectent, q̃tñ eos fortius cupiditas ciunt et inflãmãt. Vel dic, q̃ nix est pœna et tribulatio, quæ ad horam frigore membra lædant, ipsa tamen in Psalmis finat̃r refouent et delectant, quia sicut dicitur Thobię, post tempestatem tranquillum facis. ¶Nix durata minus nocetur frigida quam recens et nouiter dissoluta. Sic ecclesia assuera minus lædit quam insolita uel nouella. Seneca. Nihil miserum, quod in naturam consuetudo perduxit.

De Nebula. Cap. 26.

Nebula s̃m Arist. ex resolutione nubis generatur, & s̃m Isid. nubilũ & nebula à nubẽdo. i. ab operiẽdo & obfuscãdo dr̃, eo q̃ ipsis aeris superficies operit̃. ¶Nebula (& maxime si corrupta fuerit) multipliciter, est læsiua, qa tunc florum & vinearum est corruptiua, infirmitatum in aĩalib. est cãsariua. Latronib. ẽt est amica, qa insidiarum suarum est occultiua. Itinerantium & peregrinãtium est retardatiua, & uię ipsorum absconsiua. Solis est stellarum luminis interceptiua, & ita nauigantib. nociua, qa qñ (s̃m Bedã) nebula superuenit maris contegit, tunc pp obscuritatem maris gubernator quo dẽat nauem ducere nõ cognoscit, & iõ sæpe submergit huius cã. Sic nebula ignorantiæ & pctĩ, vel ẽt psperitatis mundanæ, qñ in aere conscĩæ est diffusa, & maxime si pro desperationem vel consuetudinẽ sit corrupta, tunc ipsi aĩæ multum nocet, qa vineas virtutum, & flores affectionũ diffundat, infirmitates q̃; diuersorum pctorum gñat, & ipsis latro nub. i. demonib. est amica. qa insidias suas & tentationes suas ipsis occultat. Itinerationum etiã & à mundi peregrinatione ad cęli patriã tendentium est impeditiua, & viæ veritatis ab eis absconsiua, & lumen doctrinæ & gr̃æ, quod à sole & stellis. i. à Chr̃o & sanctis nobis mittit̃, intercipit, & sic nauigantib. per mare huius mundi, mortis periculũ induci, qa dum aer conscĩæ à tali nebula occupatus fuerit, gubernator nauis aĩæ. s. rõ, quo nauẽ suam dirigat, nescit, & sic hoc modo illa dies de qua dr̃ Sopho. 1. Dies tenebrarum & caliginis, dies nebulæ & turbinis. Vel p nebulã q̃ claritatẽ diei obnubilat, sacra scriptura intelligit̃, in qua ipse sol Deus sub figuratum nebula continet̃ Iob. 26. Tenet vulcum solij sui, & expandit sup illud nebulã suã. Vel nebula humilitatem denotat, q̃ aerem conscię obnubilat, & solem & stellas, i. virtutes in veris pctis occultat, & pluuiã gr̃æ gñat atq; parit. Et sic undus est sicut dr̃ Eccl. 1. quasi stella matutina in medio nebulæ, & quasi luna plena. Vel dic q̃ nebula est vita humana, q̃ ita est fragilis & vana q̃ modico ardore tribulationis dissoluitur, & trãsiet vita nostra, & sicut nebula dissoluetur. Vel dic q̃ nebula significat pctã venialia, q̃ faciliter dissipantur, & tribulis. i. mẽtis claritatem obfuscãt. Iter ẽt salutis impedimẽt, & latronib. i. personis leuib. sunt amica. Q̃nq; ẽt p cõdescensionẽ & multiplicationẽ ĩ nubes. i. in magna & mortalia crimina conuertuntur, nisi fortè radijs solis. i. motu diuinæ gr̃ę deleant. Esa. 44. Deleui vt nubem iniquitates tuas, & quasi nebulam pctã tua. Vel nebulæ sunt vani pctores sine constantia & virtute, qui 2. Pet. 2. dr̃ nebulæ turbinibus agitatæ. ¶Item nebula à radijs solis attracta, si directè sursum meat, in nubes conuertitur, & pluuiam significat affuturam. Si aũt à radijs solis repercussa fuerit, tunc in seipsam redit, & euanescit, & sic serenitatem aeris denunciat, & prosagit. Sic verè mundi, psperitas quæ more nebulæ est fragilis atq; vana, si ascenderit & abundauerit, signum est pluuiæ & tribulationis æternæ. Econtra verò si à sole iustitiæ Deo destructa fuerit, & tribulationib. repercussa, signũ est futurę sereni tatis & glorię sempiternę. vñ Amb. dicit. Cõtinuus successus exporclit æternæ dãnationis est indiciũ. Et nota si vis q̃ nebula mundanæ, psperitatis facit mala ioia sup radicta 2. §. precedenti. ¶Nebula est impressio de resolutione nubium generata, quæ quanto terræ est vicinior, tãto spissior, obscurior, & frigidior inuenit̃ quanto aũt magis superius eleuat̃, tãto magis est soli peruia, & minus frigida & obscura. Nubes sũt aĩæ, ex quibus emanat nebula affectionum, quæ si terræ. i. terrenis propinquæ fuerint per amorem, tunc sunt obscurę per ignorantiam, & frigidæ per indeuotionem. Sed si nebulæ affectionum ad cœlum & cœlestia fuerint eleuatæ per contemplationem, tunc radio solari diuinæ contemplationis sunt peruiæ, & à frigore ideuotionis, & obscuritate ignorantiæ totaliter sunt immunes. vnde Eccl. 43. Aperti sunt thesauri, & euolauerunt nebulæ quasi aues. ¶ Vide de superbia.

De Fulmine, Cap. 27.

Fulmen secundũ Isid. ictus cęlestis iaculi nuncupatur. Vnde prouˀ dicit, fulgurare idem est q̃ ferire. Fulgur ergo & fulmen multotiens pro eodem sumuntur quãuis inter se differant, sicut inferius apparebit. Est ergo fulmen secundũ Isid. generatus ex vapore grosso. & in concauitate nubis vehementissimè inflammato, qui collisione, & attritu nubium interiorum impellitur, & quasi lapis igneus p motus violentiam inferius deriuat, & ideo ictus cęlestis iaculi ab Isidoro nuncupat̃. Vnde fulmina collisa, ad modum lampadum fulgida per aerem discurrere discernunt̃. Et quia secundũ Isid. de subtiliorib. elementorum partib. componit̃, ideo permaximæ est virtutis. Et qa in descensu suo incendit̃ & vr̃, iõ dr̃ fulgur. Penetrat & scindit, ideo dr̃ fulmen, & nihil corpora lei resistit. Vapores isti sunt dęmones, qui in cõcauitate nubis paradisi per superbiam & inuidiam inflammati, ex collisione & repugnatione nubium interiorum. i. Dei & angelorum inferius sunt impulsi, & ignei per ęquitiã & malitiã & crudelitatem sunt facti, & sicut lampades fulgentes. i. sicut creaturæ Dei scientissimæ & sagacissimæ in isto caliginoso aere sunt detrusi. s. circa hoies ad eorum exercitium habitãtes. Ideo improperatur lucifero Ezec. 28. Posui te in monte sancto Dei in medio lapidum ignitorum &c. Istud fulmen est maximæ virtutis, quia sicut dr̃ Iob. 41. Non est potestas super terram. & Abac. 1. Fortem vt corriperes fundasti &c. Et ideo nihil ei põt de se resistere, quin penetrer per inspirationem. Vel dic q̃ qñ in nube religionis vel focieratis vel ecclesiæ inflammãtur aliqui mali vapores. i. aliqui mali subditi per inuidiam & liuorem, attritu & collisione nubiũ & vẽtorum. i. impugnatione aliorum bonorum prælatorũ & sociorum debent exterius expelli, & de aliorum cõsortio relegari. Prou. 22. Eijce deriſorẽ, & exibit cum eo iurgiũ, cessabuntq; rixæ contumeliæ. Vel dic q̃ illi mali vapores qui de nube. i. qui de patria banniunt̃ & impelluntur, in fulmẽ. i. in crudeles & homicidas cõuertuntur, q̃bus alij multipliciter molestant̃. &c. ¶ Secundum Plin. Aliqua sunt gña fulgurum quę sunt humida, quę non vrunt nec dissipant, sed infuscãt, Alia sicut ficca & calida, q̃ comburunt & dissipant, & inflãmant. Sic in mundo sunt diuersa gña hoim pctorum. Sunt. n. ibi humidi luxuriosi, qui licet non vrant per rapinas & excoriationes, tñ ipsi infuscant & maculant cõtingentes per luxuriæ fœtiditatem. Sed illi qui sunt sicci per indeuotionẽ, calidi per auaritię ardorem. f. vsurarij & auari, isti dico licet non infuscent p luxuriã, tñ pauperes circunstantes vrũt, & dissipant per auaritiam et ardorem. Ante faciem eius ignis vorans, et post ipsum exurens flamma Iohel 2. ¶Secundum Pli. li. 2. c. 53. Est quoddã genus fulminis quod pecuniã nõ læsis sacculis liquefacit, et vinũ non lęsis dolijs adnihilat et cõsumit. Sic detractores saccũ et dolia. i. ipsa facta exteriora leuia pmittunt intacta, licet aliqualiter sint cõsumptiua et reprehensiua. Sed ipsam pecuniam, interiorem et vinũ. i. interiorẽ hoim intentionem sinistr̃è interpretãdo liquefaciũt et consumunt etc. Allega. ¶ Secundũ Senecam de naturalib. quæstionib. li. 2. Fulmen est coactus ignis, impetu iactus. Nam vt ibidẽ ipse dicit, sicut solemus duabus manib. inter se iunctis aquam concipere, et cõpressa vtrinq; palma, in modũ syphonis exprimere, & sic in fulminis emissione simile qd fieri putandũ est. Nubium. n. inter se compressarum augustiæ medium spiritum emittunt, quem ex hoc ipso inflammant, et tormenti modo eijciũt. Libidinosa affectio est spũs inter angustias nubium rõnis et sensualitatis inclusus, qui tãdem istarum nubium cõcursu (Caro. n. concupiscit aduersus spiritum, et spiritus aduersus carnem) incendit̃ per operis executionem, et cum vehementissimo sono ad omnes defertur per infamiæ diffamationẽ. ¶Triplex genus igneæ impressionis nobis à nubibus deriuat̃. s. coruscatio, fulgur, et fulmen, quæ multum inter se differunt et qualitatib. et virtute. Coruscatio. n. non maculat neq; lædit, sed aerem illuminat et illustrat, nec ad terra descẽdit, sed in aere euaporat. Fulgur est impressio grossior, quæ ad terram descendit, et herbas molles penetrat et cõburit. Sed fulmẽ est vapor ignitus grossus compactus et solidus, impetuosè cadens, findens et vrens et dissipans quicquid tangit, cui resistere nihil corporale põt, coruscatione et fulgure pstãtius in virtute. et iõ secundũ Isidorum fulgurare idem est q̃ ferire. Super loca aũt alta facilius cadit, sed in locis humilib. non descendit. In hyeme vel in ęstate vix aut nunquã descendere consueuit, quia in hyeme non est calor qui vapores inflammet, et in ęstate nõ est vapor q̃ a calorib. valeat inflammari, sed in autumni principio et fine veris vbi est sufficiens vapor inflammandus, et calor inflammans, crebrius descẽdere consueuit. Iste igniſ

significat

ſignificat Dei iuſtitiã & rigorẽ, tribulationẽ ẽt & dolorem, q̃ in triplici differentia põt eſſe, q̃a eſt ibi coruſcatio & hęc eſt tribulatio mundi, fulgur aũt eſt tribulatio q̃ poſt immittẽ in purgatorio, ſed fulmen eſt tribulatio q̃ in die iudicij dãnatis in inferis immittẽt. Sed verè coruſcatio .i. tribulatio mundi huius nihil lædit, nec maculat, reſpectu, ſ. aliorum. Ió ab apoſtolo 2. ad Cor. 4. vocat̃ momentaneum & leue tribulationis qd̃ nunc eſt, qd̃ æternum tñ gloriæ põdus operabit̃ in nobis. Et ió bene dr̃ coruſcatio illuminat, q̃a tribulatio lumẽ beatitudinis & ſapientiæ adminiſtrat. Eſa. 28. Vexatio dat intellectum. In aere ẽt & in vita p̃ſenti deficit & euaporat, nec ad terrã. i. ad ſtatũ poſt mortẽ puenit vel deſcendit. Furgur aũt. i. pœna purgatorij ad terrã deſcẽdit, q̃a ſubp̃ terrã efficit̃, & q̃ũ corpora ſunt ſub terra & eſt multo fortiꝰ & ardẽtius q̃ coruſcatio, q̃a herbas molles. i. pctores cũ molli tiæ gr̃æ deſcendentes vrit & affligit & afficit. Sed fulmen eſt pœna æterna, quæ in die iudicij pctorib. ab iſta mũde fulgida Chriſto terribili iudice infliget̃. Et hæc ſine dubio coruſcationẽ & fulgur excedit, q̃a nulla pœna tẽporalis põt ei cõparari. Hic eſt. n. vapor igneꝰ ad litterã. n. erit ignis groſſus p̃ obſcuritatẽ, cõpactus p̃ multitudinẽ, ſolidus p̃ inextinguibilitatẽ & durationis rigiditatẽ, & ió dãnatos quos tãget, vret, fundet & affliget qd̃ dr̃ Sap. 16. Fructus inimicorũ extermi nabit, ignis ardens, in grãdine & pluuia coruſcãs. Dr̃ fulmẽ intrare terrã, q̃a pœna æterna poſtquã corporaliter ſub terra fuerit, in terrã medio infliget̃. Nec ei aliq̃d corporale reſiſtit, q̃a miſeri pctores ex quo adiutorio diuinæ gr̃æ priuabunt̃, cõtra huius fulminis imperũ nullũ adiutorẽ cõſequentur. Ió q̃rebat. Eſa. 33. Quis habitauit ex vobis eũ igne deuorãte, cum ardoribꝰ ſempiternis? q. d. nullus. Ió. Iob 9. Deus cuius iræ nemo reſiſtere põt. Imo fulgur ẽt cadit ſup loca alta, q̃a æterna tribulatio altos diuites & ſuperbos & nõ valles. i. iuſtos & humiles cruciabit, q̃a à facie eius cruciabunt̃ populi, oẽs vultus redigent in olla, Iohel 2. In æſtate aũt vel i hyeme forti. i. illis q̃ fortiter ardẽt amorẽ, vel fortiter algẽt timorẽ, nõ gñabit̃ iſtud fulmen, &c. vide infra. §. ſequenti.

¶ Fulmina ẽm Plin. in æſtate calida, vel in hyeme multũ frigida nunq̃ ſolent gñari, & ró eſt, q̃a in æſtate nõ abundant vapores q̃ valeant inflãmari, & ex quib. fulmen poſſit fieri. Et in hyeme licet multi ſint vapores, tñ non eſt calor tãtus, q̃ poſſint in naturã fulminis commutari. Sed ex cã cõtraria in fine veris & in principio autumni, vbi & calor & vapores abundant, fulgura multiplicanſ. Fulminib. ẽt ineſt calor tãtus q̃ aerẽ igniunt & inflãmant, & quæcunq; tãgunt, diſſipãt & comburunt. Aeſtas ſignificat hoies perfectos p̃ fructus & flores diuerſarum virtutum & p̃ æſtum feruentiſſimę charitatis. Hyems aũt ſignificat hoies humiles & depreſſos, p̃ pluuias & ventos tribulationum, & p̃ frigus timoris diuini, quo arctanſ. Fulmen aũt ſignificat tentationẽ vel ẽt pctm̃ mortale, ex quo aĩa cõburit̃ in p̃ſenti per culpam, & finaliter per gehennam. Fulmen igit̃ non fit in æſtate, quia fulmen violentæ tentationis in viris perfectis & contẽplatiuis nunq̃ cadere conſueuit, q̃a ibi eſt tãtus æſtus charitatis q̃ nunq̃ poſſunt ibi vapores malarum affectionum & cogitationum imprimi vel oriri, ex quib. tentationis fulmina oriantur, q̃a calor iſte vapores hmõi adnihilat & abſorbet, charitas. n. oĩa ſuſtinet, ſicut dr̃ 1. ad Cor. 13. In hyeme aũt. i. in viris humilio. & tribulatis, licet inſurgant multi vapores affectionũ & cogitationum, tñ q̃a ibi viget frigus timoris diuini, & deeſt calor concupiſcentiæ & voluptatis, ideo affectiones hmõi per delectationem non inflãmanſ, nec exin de fulmen pct̃i mortalis efficit̃ vel cauſat̃. Sed p̃ certo in vere & in autumno. i. in mundanis tepidis & voluptioſis, qui nec Dei amore accendunt̃, nec Dei frigore vel Dei timore p̃munt̃, ſed vaporib. affectionum abundant, & calore cupiditatis inflamanſ, in talib. dico tepidis fulmina tentationũ efficiunt̃, q̃ eos penetrant per cogitationem, inflammant p̃ delectationem, comburunt per conſenſum, fingunt & diuidunt per operationem. Ideo Apo. 3. Vtinã calidus eſſes aut frigidus, ſed q̃a tæpidus es, incipiã te euomere de ore meo. Et ſicut fulgur cadit ſuper loca alta, ſic tentatio ſuper multos &c. Vide de luxuria. Ideo de diabolo põt dici illud pſ. ¶ Fulmina multiplicauit, & conturbauit eos. ¶ Vapor groſſus & compactus nubes aſcendens, q̃nq; ibi ignit̃, & in fulmen conuertit̃, & ſic ad terram deſcendit, & ab ipſo oĩa combu-

runt̃. Motus verò fulguris anfractuoſus vr̃, & hoc ſatis frequẽter. Dicit. n. q̃ fulmen illud q̃n impingit in aliq̃d corpꝰ diuerſitas materiæ de qua conſtat. Habet. n. fulgur partes ob-
ues & igneas, quib. ſuperius eleuat̃, & partes graues & ter-
reas q. b. ad terrã deprimit̃, & ió ꝓpter repugnantiã mate-
bus q̃ſtionibus dicit q̃ iter fulminis obliquũ eſt, quia natura
circulariter & anfractuoſè deſcẽdit. Vñ Sen. li. 2. de naturali
ignẽ ſurſum vocat, & iniuria deorſum p̃mit. Iſta p̃ allegu-
cõtra multos ambitioſos, q̃ quis ſint vapores vani cõpoſi-
rudes & ignari, tñ faciũt q̃ q̃ũq; ſurſum ad nubes. i. ad ti-
titudinẽ dignitarũ & officiorũ aſcẽdunt, & alijs ꝑdominan-
& p̃ſunt. Sed dũ ſunt ſurſum, ſtatim in flammã ſe cõuerti-
& ardore rapinę & auaritię ſuccẽſi, ſtatim cõburere & ſub-
mare, rapere & impugnare volunt. Nã ſicut fulgur locum
der diſcurrit, pcutit, findit, vrit, & ẽm Seneca ſẽpeꝛe ſulphu-
ris eius cõbuſtio ſecum gerit, ſic tales lucẽt mala exempla
dãdo, ardent alieno cupiendo, diſcurrunt ſubditis inſultã-
percutiunt falſo accuſando & imponẽdo, findit vindictam
& puniendo, vrunt rapiẽdo & affligendo. Vnde Ezech. 1. di-
lia ibant & reuertebant in ſimilitudinẽ fulguris coruſcan-
Sed q̃d̃ p̃ certo iſti quãdo deſcẽdunt inferius ad rapiẽ, ad
directè ſolẽt deſcendure; ſed obliquè, q̃a ſi obliquè ad
mulationẽ iuſtitiæ, & per varias impoſitiones & cauillo-
nes rapiunt alienum. Sic. n. directè deſcenderent, & parum
irruerunt, nõ iudicis ſed raptoris acq̃rerent, ſibi nocerẽt
bent tamen duos motus & duas inclinationes, duas de-
derationes. vnã igneã, & aliã terreã. vnam rectoris, aliam
ptoris. vnã iuſtitiæ, aliã ſæuitiæ. Iuſtitia. n. q̃ eis incumbit
officio, ipſos ſurſum erigit, nec ad grauamen ſubditum
eos deſcendere permittit. Auaritia verò & ſæuitia eos
rius trahit, & ad nocendũ ſubditis eos impellit. Iſti ergo
quẽ habent deſcendere, vt iſtorum duorum contrariorum
motuum poſſint diſcordiã concordare, vtq; ſub diſcre-
tione iuſtitiæ poſſint nequitiã perpetrare, & alios ſuppe-
buranſ. ita. n. per montes. i. tumidos, pſumptuoſos et
bos tranſitur, qui Deo per obſtinationem opponunt̃
tra eum per ſuperbiã eleuantur. vt ſic dicatur illud
Prope eſt dies occiſionis, et non gloriæ montium. ¶ Fi-
rũ ſeu fulminũ multa ſunt genera, ſicut dicit Plinius
vbi ſupra. Vnum aũt inter cętera valde eſt mirabile,
in dolijs exhaurit, aurum in ſacculis, etiã ẽm Plin. in
reo ſigillo. li quefacit gladium in vagina, et ferrum in
bro diſſolui facit, et tñ lignum, vaginam, ſaccum vel
nunq̃ lædit. cuius rõnem vt ait Guillermus de conchis, non

eſt facile inuenire. Seneca tñ de natural. quæſt. lib. 2. rõnem aſſignat. Dicit. n. q̃ fulmen illud q̃n impingit in aliq̃d corpꝰ ſoluatur, neceſſe eſt q̃ perinde viam ſibi quærat, & p̃ conſequens q̃ illud ſaniet, aut diſſoluat. Si verò corpus rarũ fuerit ſicut eſt pannus vel lignum, tunc illius ignis ſubtilitas libere per medium tranſit, & cũ non inueniat obicẽ uirtutẽ ſuam cõtra eum non oſtendit. Iſtud. n. genus non hẽt cõburere, ſed inuiſibiliter diſſoluere, uel frangere. Vñ ẽt de quodã auro q̃ aurũ in arca hũs poſt factum tonitruũ in ſæculo non inuenit, aliquemq̃, oĩa intacta reperiens, furatũ credidit, & poſt tres dies illã pecuniã liquefactã ſubtus arcã in quo-
dã penu per duo ſalaria reperit, & inde eſt q̃ Seneca dicit, q̃ fulgur violenta quæ reſiſtunt, violentius diſſipat, cedẽtia vero ſine iniuria tranſit, cũ lapide ferroq̃; & duriſſimis q̃buſ-
q̃ue cõfligit, teneris aũt & rariorib. parcit &c. Chariſſimi per fulgur intelligo Chriſm, qui ẽt fulguri ſe cõparat in ſcri-
pura Mat. 24. Sicut fulgur exit ab oriente, ita erit aduentus filij hoĩs. Huius pr̃euldubio mirabilis eſt virtus, & maximè contra interiã reſiſtentẽ. i. contra præſumptuoſos & ꝑ-
uersos, quibus inſpirationi & uoluntati nolunt aliquatẽ obe-
dire. Tales. n. dato q̃ ſint aurei pr̃ diuitias, ferrei p̃ duritias, vinci p̃ delicias, ipſos tñ ſolet q̃ũq; per infortunia deſtruere exhauire, & ad paupertatẽ deducere; & finaliter diſſolue-
re, & per mortẽ corporis & aĩæ ipſos totalẽ diſſipare. Iſta via quotidie in religione, vbi q̃ũq; ſunt aliqui duri, ferrei, & incõpatiẽtes, & præſtitate ſicut aurũ prima facie refulgentes, alios contẽnentes, & de ſuis viribus p̃ſumentes, cõtra quos pr̃eueldubio fulgur diuinæ iuſtitiæ mittit̃, & ipſos ſe-
ipſos relinquit, & ſic mediante igne tentationis diſſoluunt̃, & à ſua præſumptuoſa fortitudine deficiunt, & caſſanſ. Vel fulmen tentationis fortis tales percutit, & quia reſiſtere p̃ſu-
munt de ſuis viribus confidentes, tentationi cedũt, nec occa-
ſionẽ fugiunt, ió ſæpe fit q̃ ipſos deſtruit & diſſoluit, quib. ẽt ſi cederent, & ſi propria fragilitatẽ cogitarẽt, & cũ humi
litate occaſionẽ vitarẽt, tentatio non noceret, nec fulmen
diabolicũ ipſos grauaret, quia dñs manum ſupponeret, &
eos adiuuaret. Ió de ſuperbis dr̃ Iudit. 6. Non derelinquis p̃-
ſumẽtes deũ, & præſumentes de ſe, & de ſua virtute gloria-
tes humilias. Vel dic, q̃ tale fulmen eſt bonus prælatus, uel
rector, qui pro certo contra fortes dẽt eſſe fortis, & contra
flexibiles & humiles dẽt eſſe flexibilis, humilis, atq; dulcis.
Ita. n. inueniæ aliquẽ tyrannum fortẽ, & potentẽ, vel ſubdi-
tos obſtinatum ſua crimina excuſantẽ, correctioni reſiſtentẽ
& uitia ſeu cadere non uolentẽ, dẽt eum deſtruere & e-
nerui. Sẽ cõtra tales uires ſuas oſtendere, & in ipſorum pro-
ſenſum deſcendit. Mat. 24. Fulgur exit ab oriente, & p̃ter-
natis debet chari, iuxta illud. Sap. 6. Fortiores fortior inſtat
& cruciabit. Sed p̃ certo q̃ũ inuenit nõ reſiſtentẽ materiã ſed
cedentem. i. q̃ũ inuenit ſubditum tenerum, humilem & beni
gnũ, & defectus ſuos non defendit, ſed emendare p̃mittit,
debet ſibi parcere, ipſum q̃; ſine læſione tranſire, & uirturẽ
poteſtatis ſuæ cõtra talẽ non oſtendere, ſed cum eo benigni-
ter ſe hẽre. Iac. 4. & 1. Petr. 5. Superbis reſiſtit, humilib. aũt dat
gr̃am. Vel fulmẽ eſt ſnĩa iudicij futuri, quæ duros pctores de
ſtruet humilib. aũt parcet. Vel dic, q̃ fulmẽ ſigñat vſurarios,
q̃ p̃ certo mirabilis, ſunt naturæ, quia. ſ. iſti ſunt qui imper-
ceptibiliter burſas & arcas exhauriũt, & dimiſſis ſaccullis va-
cuã oĩa ſecũ rollunt. Aurum. n. & uinũ ſolent tollere, de ar-
ca aũt ſeu dolio non curare. Qd̃ ẽt de mala muliere põt di-
ci, q̃ ea in illis quos tangit & inuoluit, ſolet oĩa conſumere
& uerbi de arca, vinũ de doliis exhaurire. Iob 31. Ignis eſt vſ-
q̃ ad fundamenta deuorãs. Vel dic q̃ fulmen eſt diabolus,
qui aurum diuinæ gr̃æ inuiſibiliter adnihilat, ſaccum aũt ſeu
arcã corporis nõ detruncat. Vel dic q̃ talis eſt mors, quæ. ſ.
ſolet naginã & arcã & doliũ. i. corpus dimittere, & illud qd̃
ẽtinctra, aĩam. ſ. ſecum ferre. Vel ſi uis dic, q̃ fulmen eſt uer-
bum Dei, uel ẽt radius & gr̃a Spũs ſancti, qui re uera in aĩa cõ-
ſumit uinũ carnalis delectationis, aurum ſapĩæ ſecularis ſeu
amoꝛe ſubſtantialis. Saccus tñ, & uagina nõ lædit, quia. ſ. ipſa aĩa & ip-
ſius potentia non lædi, ſed potius liberari, & euacuari p̃
hoc comprobantur. ¶ Scd̃m Sen. li. 2. de naturali. quæſt. tam
de hoĩb. q̃ cæteris animalib. illud annotandum eſt, q̃ q̃ſi ful
mine occiſa ſunt, caput ſpectat ad exitũ fulminis, oiumq̃ue
percuſſarũ arborũ haſtilia contra fulmina ſurgunt. Et iſtius
cauſam credo, q̃a fulmine ſubito tranſeunte, & exeunte, ad

partem illam, præ doloris rabie caput vertunt, quib. ſtatim
expirantibus in illa parte ubi uerſa fuerant capita obrige-
ſcunt. De arboribꝰ aũt fulmine percuſſis audiui à quodã cre
dibili viro, q̃ in quadam turre vbi fulmen ceciderat, de quo
libet ligno q̃d̃ tetigerat, ſolũ reſilierat quædam haſtula ſeu
gleba, vt rectè ex induſtria uideretur illa ligna taĺr ex gle-
baſſe. Cuius æquidem rõnem dimitto, quido lectori. Iſta põt
allegari cõtra damnatos pctores, qui cum fulmine mortis
æternæ percuſſi fuerint, caput mentis & uoluntatis in illa
parte pẽr obſtinationẽ tenent, ad q̃ ipſam conuerterant cũ
perirent. Neceſſe eſt. n. q̃ mens in eo ſtatu perpetuo perma-
neat, in quo fulmen mortis, & diuinæ ſniæ hoĩem inuenit
quẽ fulminat. nõ licet. n. poſt p̃niam agere, ſed in eo ſtatu in
quo hõ inuentus fuerit, ipſum neceſſe eſt permanere, iuxta
illud Eccl. 11. Vbicunq; ceciderit lignum, ibi erit. Et ad ipſũ
fulmen qd̃ eum occidit. ſ. ad mortem, damnationẽ, uel Dei
ſniam ſp̃ per deſperationem caput mentis conuertere. & p̃
remorſum conſciæ ibidẽ aĩum inclinare. Qd̃ potiſſimè uerũ
eſt de dãnatis, qui abſorpti pœnis non aliud cogitant, nec
alio caput intentionis conuertunt, niſi in fulgur æternæ dã-
nationis, quo ſe ſentiũt interiſſe. Vel iſta põt dici de oppreſ
ſis, qui fulgur pr̃ qd̃ ſunt oppreſſi. i. tyrannum, per quẽ ſunt
vexati, ſp̃ ſolent aſpicere p̃ rancorẽ & ẽt odiũ, & crudelita-
tẽ ipſius cogitare Iob 24. Aĩæ uulneratorum clamabũt. Vel
dic q̃ ille qui fulmine alicuius, tentationis per pctm̃ morta
le interiit, uultum mentis dẽt ſp̃ ad illud conuertere, & in
pctõ pr̃terito ne iterũ reincidat cogitare, q̃a ẽm, Sen. in Prou.
cautio eſt in reliquum, lapſus anterior. Vel dic q̃ fulgur eſt
pctm̃ luxuriæ, vel mala mulier, quæ ſi aliquem illa queauerit
& ſpũaĺr occiderit, neceſſario extunc p̃ malã cõplacentiã
ad eã caput uertit, & irreuocabiliter ad eã ſe deflectit. Cuius
eſt exemplũ. 3. Eſdr. 4. vbi dicit ſic. Videbã inquit Apemen
concubinã regis ſedentẽ iuxta regem ad dexterã, & auferẽ
tem diadema de capite eius, & imponentem ſibi, & palmis
cedebat regẽ. & ſup hoc rex aperto ore intuebat eã, & ſi ar
riſerit ei, ridet &c. Quia br̃ talia fulgura. i. tales ornatæ mu
lieres & concubinæ, ẽt ipſos reges. i. uiros diſcretiores q̃ ſe
& alios deberent ſcire regere, ſolent taliter decipere, q̃ dia
dema diuitiarũ & bonorũ ſolent eis auferre & ſibi impone
re, & ipſi nihilominus in eas ſolent præ nimio affectu ſtupi-
di ore aperto reſpicere, & irreuocabiliter reſidere. ¶ Dicit̃
idem ibidem q̃ fulmen pcutiens aĩalia veneno ſa, venenum
adimit ab eiſdẽ, cuius certum eſt ſignum, q̃a cũ aĩal ueneno
ſum mortuum nõ uermeſcat, inuentum eſt q̃ occiſa à fulmi
ne infra paucos dies uermeſcebãt, & eorũ corpora vermi-
bus ſcatebãt. Per fulmen poſſum intelligere mundanas tri-
bulationes, q̃b. boni quotidie fulminanſ. Per uenenoſa ue-
ro aĩalia poſſum intelligere impios pctores, quorũ uerbis
& exẽplis alii uenenanſ, & q̃ uenenum pctĩ ſe cõrinent, &
ſectanſ, q̃ p̃culdubio uermeſcere nõ ſolent, inquantũ ſe fu
turos uermes & putredinem nullatenus meditanſ. Quid igi
tur, p̃culdubio fulmen tpalis tribulationis talib. uenenoſis
p̃ficit ipſoſq; tangens, venenum pctorum in eis conſumit,
& ipſos vermeſcere. i. ſeipſos uermes cognoſcere facit in-
quãtũ. ſ. ipſos ad ſui & ſuæ uilis cõditionis cõſideranem
inducit, q̃a br̃ hõ pcuſſus fulmine tribulationum, ad ſui co
gnitionem reducit, & ſe eſſe vermen & futurũ cibũ vermiũ
meditat. Vñ 2. Mac. 9. de antiocho dr̃ q̃ in agnitionem ſui du
ctus eſt, pcuſſus à dño plaga. Dicãt igit̃ iſti cum Pſ. Ego ſum
vermis, & nõ hõ, & abiectio plebis. Vel dic, q̃ uenenoſi pctõ
res, quos uenenum malitiæ nõ finit uermeſcere. i. non p̃mit
tit cogitare d̃ morte, nec ſe futuros uermes eſſe, q̃ũ eos ful
men mortis vel damnationis percutiet, in ipſis illud vene-
nũ. i. illam ſuam venenoſam præſumptionem conſumet, &
faciet vermeſcere eos, & corrumpet. Corpus. n. eorũ rodet
vermib. in ſepulchro, & aĩa eorum affligetur vermib. i. cõ-
ſcientiæ ſtimulis in inferno. Figurati in Herode. Actu. 12. de
quo dr̃ q̃ cõſumptus à vermib. expiravit, quia ſicut dr̃ Eſa.
14. Detracta eſt ad inferos ſuperbia tua. Subſequit. Subter te
ſternetur tinea, & operimentum tuum erunt uermes. ¶ Seneca vbi ſupra volens p̃bare q̃ attritu nubium fiunt tonitrua
ignes, & fulmina, dicit q̃ mõs æthna viſus eſt aliq̃n magis ſo
lito flãmis abundare, & ingentem vim arenæ vrentis p̃ aera
effundere, & quaſi noctem inducere, & populos nocte ſubi
ta deterrere, & tunc ẽt plura fuiſſe fulmina & tonitrua, q̃

conſtat

constat facta esse concursu aridorũ corporum & nõ nubiũ quas verisimile est in tanto ardore aeris tũc tpis nullas esse. Idẽ aũt in eodẽ libro dicit q̃ aliquæ sunt insulæ, q̃ post diuturnũ calorẽ late incendio peruagante, ex se ignẽ cõcepere. Itẽ idem in eodẽ dicit q̃ glans excussa funda liquescit, & attritu aeris uelut igne distillat. Ex quib. nult Seneca cõcludere q̃ ex attritu nubium, ignis & fulmina gñantur. Mõs iste charissimi significat mundum, qui flãmas cõcupiscentię sp emittit, & arenas diuitiarũ per auaritiã vrẽtiũ, beatulis suis effundit, & sic eis mediantib. noctem ignorãtiæ circa eos inducit, & fulmina & tonitrua mortis æternæ eis vltimo præparat, & terrorem perpetuum administrat. Ps. Fulmina multiplicauit, & conturbauit eos. Multi. n. sunt qui ignẽ auaritię solent faciliter cõcipere, & in aere mundanæ prosperitatis deficere, & liquescere, & à perfectione uirtutum totaliter defluere & cessare, vt sic de tali liquefactione, cõbustione, inflãmatione & ignorãtiæ obscuratiõe, dicatur illud Ps. Sicut cera quæ fluit auferentur, super cecidit ignis, & non uide-
13 runt solem. ¶ Teste eodem ibidem, in tpe sereno benè fiunt tonitrua & ẽt coruscationes, fulmen tñ nunquam. Serenum (inquit) sine fulmine est, non hẽt istos motus aer purus. Tempus serenum est tps status gr̃æ, sed pro certo in isto bñ fiunt tonitrua fortium tentationum, & ẽt coruscationes pctõrũ venialium, nunquã uerò fulmina mortaliũ pctõrũ. Aer. n. purus conscię iustorum, fulmina uitiorum mortalium nõ reci-
14 pit, & serenitas gr̃æ pctã criminalia non admittit. ¶ Fulguratio & fulmẽ eiusdẽ sunt materiæ, & nõ differũt ſm. Sen. ibidẽ, nisi prout remissum & intensum. Vñ dicit q̃ fulguratio est ignis futurus fulmen, si tm̃ habuisset uirium. Fulguratio. n. ab eadẽ nube procedit qua fulmẽ, sed non hẽt tm̃ oirium q̃ cadat, pp raritatẽ materiæ, quæ euaporat anteq̃ cadat. Recte talis vr̃dria inter uenialia, & mortalia. Ab eadem. n. nube. i. ab eadẽ mẽte pñt procedere, quia tñ materia subiecta
15 non est eadẽ, iõ solẽt diuersitatem hr̃e. Fulguratio. n. uenialium si incendatur, in fulmen pctã mortalis cõuertitur, si uerò in sua ꝓprietate permaneat facile deficit & euaporat, & mortis æternæ periculũ non operat̃. Est tñ fulguratio quędã fulminũ & tonitruorũ præambula significatio, & cõminatio, quia proculdubio sæpe fit, q̃ pcedẽtia & assuefactio, uenialiũ, periculũ minatur mortalium, quia aliqñ uenialiũ coruscatio siue fulguratio est tonitrui fortis tẽtationis, & fulminis mortalis operationis inductio, & designatio. Ezec. 1.
15 Hæc erat visio discurrens in medio quatuor aialiũ. ¶ Itẽ Seneca ibidẽ dicit q̃ nõ est mirũ si nubes diuersas habeãt partes, & si aliqua sui parte sint humide & pluuiã distillãres in alia vero parte siccæ, ignẽ, & fulgura faciẽtes. Et ponę exẽplũ de ligno uiridi, qđ ex una parte ardet, & ex alia stillat aquã. Sic uerè est de multis, quia vñ hr̃e in se cõditiones uarias & diuersas, pro parte. n. sunt humidi, & carnales, ꝓ parte sicci, & spũales, & iõ fit, vt simul qñq; ardeãt charitate, & pluãt carnalitate. Istud patet de multis q̃ bñ uolunt comedere et bibere & exteriora sollicitẽ gubernare, & sic vñr uiri des esse, & sicut molles, q̃ delicioſi aqua carnalitatis madere. Sed ꝓculdubio cũ hoc sæpe fit, q̃ isti in alia parte ardẽt p charitatẽ, & reducti ad conscia, igne diuini amoris flamescunt, & rutilãt p bonorũ operũ charitatẽ, tonitruum pdicationis uel religionis emittũt p uerborũ sonoritatẽ, & fulgure bonorũ exẽplorũ alios accendunt ad bonorũ oĩm ꝓbitatẽ. Quia br̃ istud verũ est tã inter regulares q̃ inter seculares, q̃ multi sunt q̃ p torporẽ & indeuotionẽ i vna sui parte. i. exterius in aliquib. suis actib. vñr humere, q̃ tñ inuisibiliter in alia parte. sin cõscia, in Dei amore solẽt ardere, & p
16 indeuotionẽ calescere, & feruere. Sap. 16. Ignis in aqua ualebat supra suã uirtutẽ, & aqua extinguẽtis naturæ obliuiscebat̃. ¶ Seneca vbi supra uolẽs ꝓbare, q̃ ẽt maxima humiditas nubiũ, nõ põt extinguere illũ maximũ ignẽ superius accensum, nec impedire quin exinde fulgura ꝓcreent, adducit nũc exẽplũ mirabile. Dicit. n. q̃ infra terrã & subt⁹ aquas est immensa qũãtitas igniũ ætnorũ, q̃ aliqñ nõ obstantib. aquis maris, in mediis fluctib. erumpũt. Vñ narrat q̃ tpe auorũ suorũ in ægeo mari in loco ubi erant ducenti passus ꝓfunditatis aq̃, de ipsis ꝓfundis abissis flãma terribilis nõ cõtinuè sed intercisè & p interualla erupit, ſm q̃ põdus aquarũ superiacens, ignis euincere potuit, q̃ multitudinẽ rupiũ et lapidum inuicem cacuminatorum in ipso incẽdio secum traxit, quorum quoſdã in sęuitatẽ pumici conuersos effe-
ruo paruit. Nouissimè aũt cacumen cõbusti montis emicuit. Postea altitudine adiectũ, & saxũ illud in insulæ magnitudinẽ
ſ. creuit. Vult ergo cõcludere Seneca, q̃ in tanto aquarum impetu, tm̃ ignis ualuit, multo fortius in nubib. esse põt, vt non obstãte humore nubiũ, ibidẽ ignis, & fulgura gñentur. Ellata applicari ad gñationẽ nouæ insulæ. i. ecclesiæ. Per mare intelligo mũdi amaras tribulationes. Per ignẽ uerò intelligo
ſ. charitatis feruorẽ, & sctã spũs inflãmationes. Per lapides rò, deuotos & sanctos viros ecclesiæ fundatores, & eorum fortes, firmas & lapideas cõditiones. Quid igitur, pculdubio in principio tãtus ignis feruoris charitatis, & tanta uirtus Spũs sctã in mundo effer buit, q̃ mare profundissimũ mundanarũ tribulationũ, & diabolicæ perfidię ipsum impedire non potuit, imo intercisè, & per diuersa interualla in ipsis mundiis tribulationũ fluctib. fortius exarsit, intm̃ q̃ lapidem damenti, i. ipsos sanctos Apostolos, & martyres & alios ecclesiæ fundatores de ꝓfundis diuinæ ꝓdestinationis eternæ quotũ quoſdã uelut fundamẽtales fecit, & ficaliis, & aliis fidẽ aggregatis, insulã ecclesiæ cõstituit, & fundauit. Illa littera apparuerũt in ecclesia primitiua, vbi tãtus erat igneus feruoris charitatis in maxyrib. q̃ nulla aqua tormentorũ sum poterat extinguere, quinimo quãto maiores erant tribulationum fluctus, tolebant amplius exardere, & quanto plus seuiebant tyranni, tanto plus eos ad fidẽ tolebant conre, & martyriũ sustinere, & in suo sanguine insulam ecclesiæ cõstituere, & fundare. vnde Sap. 16. de. Quod. n. mirabile erat, in aqua, quæ oĩa extinguit, plus ignis ualebat. Vel ibi pñt dici de inferno, vbi sub aquis in profundo & cẽtrali est ignis inextinguibilis, & æternus, q̃ lapides. i. duros & obstinatos pctõres, & Angelos malos concremat, & de ipso in medio mari. i. in profundo amaritudinis, & doloris inferni in insulam cõstituit atq; format, vt sic illi insulæ infernalis dicat dñs illud Hie. 51. Dabo te in montẽ cõbustionis, dixit dñs. tollent ex te lapidẽ. Vel ista pñt dici de bonis diuitiis, quæ in aquis mundanę prosperitatis ignẽ cõtinent charitatis, quę quis exterius abundet ꝓsperitas, nõ tñ extinguit illã ignẽ applicari ad gñationẽ nouæ insulæ. i. ecclesiæ. Per mare intelligo mũdi amaras tribulationes. Per ignẽ uerò intelligo

6 tonitruum in pluuia psonabunt &c.¶Item tonitruum ſm Ariſt.in libris meteorũ,efficitur qñ vapor ſiccus, & calidus ad interiora nubis frigidè,& humidè ſe recludit, ibiq; naturaliter ſuum cõtrariũ(quo circiter inuoluitur) abhorrẽs,diſcutitur,& quærẽs exitũ,ex forti motu inflãmatur, nubẽq; rũpens egreditur,& exeundo,vapor ille igneus aut in aqua nubis ſe extinguit,aut per aera euaporatur,& ſic ex ruptione nubis efficitur ſonus tonitrui qui audit,& ex igne euaporante fit coruſcatio quæ vr.Sic qñ aĩa(quæ debet eſſe vapor ſiccus per caſtitatẽ,& calidus per charitatẽ)in nube,& turbulentia proſperitatis mundanæ vel pctorum diuerſorum inuoluit per amorẽ, tunc quia hmõi nubes eſt ſibi totaliter contraria,& nociua,eo.ſ.q; in ipſa eſt humor carnalis infectionis,& frigus indeuotionis,ideo vapor iſte.ſ.aĩa contrarietatem in qua detinetur abhorrens,mouetur & diſcutitur per ſuijpſius cõſiderationẽ,& ſic ibi inflammatur per amorem & dilectionẽ,& nubem pctorum rumpit per dolorem, & contritionem,& ſic tonitruum efficitur exterius per clamorem,& confeſſionem,& coruſcatio circunquaque emittitur per decorem, & bonorum exemplorum dationem,& nubes pctorum totaliter euaporat & deficit p ſatisfactionẽ. Apo.4.De throno procedunt fulgura,& vocis tonitrua.Vel expone ſi vis de beato Franciſco,in quo ignis diuini amoris rupit nubẽ corporis,& ſic emicuit p ſtigmata fulgor mẽtis. Vel dic q; nubes iſta eſt Xpi humanitas , qua in cruce rupta, tonitruũ Chriſtus fecit,qñ clamans voce magna ſpũm emiſit, quo facto ignis diuinitatis per aerẽ huius mundi diuerſis miraculis coruſcauit.Pſ.Apparuerunt coruſcationes tuę orbi terrę,vidit & cõmota eſt terra.Vel dic q; talis pctor ſic cõrarius,& cõfeſſus qñq; ſit vir perfectus & prædicator,& ſic tonitruum prædicationis,& coruſcationẽ bonæ conuerſationis,pluuiã dulcis cõſolationis, fulgur aſperæ cõminationis emittit,& auditores irrigat,& infundit.Et ſicut tonitruũ nunc altè,nunc baſsè,nunc circulariter tonat, & ſic pdicator nũc altè de paradiſo & virtutib.nũc baſsè de inferno,& criminib.nunc circulariter à latere de mundo,& dęmonib. ſonum facit.Et ſicut tonitruum ſi cũ igne, & aqua fit deſcenderit,vtile eſt,ſi aũt cũ ſolo igne vel fulmine,ſummè nocet, ſic pdicator cum igne diuini rigoris miſcẽs aquã diuini dulcoris,& clementiæ, vtilis eſt audientib.,ſed ſi ſolum cum fulmine diuini rigoris deſcẽdat,tunc maximè ſimplicib,eſt nociuus.Ideo Sap.vlti. Ignis in aqua valebat ſupra ſuã virtutẽ, & aqua extinguentis naturæ obliuiſcebatur &c. dic per oĩa de timore,& applica cõtra duros pdicatores. Durus eſt hic ſermo,& quis põt eũ audire? Io.6.Ideo ſequitur q; multi cõperſi ſunt retro,& iã cũ Chriſto non ambulant.Pſ.Vox tonitrui tui in rota.Vel dic q; vapor ſiccus eſt malum verbũ , qđ in ventre nubis.i.in corde receptũ,per iracũdiã inflãmatur & ſic exterius per diſcordiã coruſcat,& per rixas infamiæ & iniurias tonat.Vel ſi vis dic,q; tonitruum eſt pdicatio,q; ſi aqua diuinæ grãe comitatur,tunc vtilis auditorib.cõprobat. niſi vero iſta aqua affuerit, tunc iſta vox vtilis nanquã erit, quia ſm Gregorium,in vanum laborat lingua , niſi affuerit ſaluatoris gra. Vel dic q; tonitruum ſignificat ſacrã ſcripturam,quæ.ſ.diuerſimode tonat,& nunc altè cõminando nũc baſſe alliciendo,nunc circulariter inducendo prædicat atq;
7 clamãt,unde illud Pſ.Vox tonitrui tui in rota.¶Tonitruũ,& coruſcatio ſimul efficiunt,ſed quia lux citius q; ſonus ſe diffundit,& ſenſus viſus ẽ celerior,q; audit°,iõ coruſcatio añ tonitruũ rutilat & vr,ſicut hoie arborẽ incidente , añ videmus ictum percuti q; ſonus ipſius audiat.Tonitruũ eſt hõ,lux q; vr,ſunt operą & exẽpla,ſonus aũt q audit,ſunt verba. Et licet ſit hõ ſonum verborũ & lumen exemplorũ , & operũ adminiſtret, tñ lux citius vr,q; opere plus q; verba cõiter attẽdunt,q; multi hñt vocẽ Iacob, & manus Eſau. Gen.26.Iõ dr 1.Io.5.Opa q ego facio,teſtimonium phibẽt de me.Et pp hoc dicit Seneca epiſtola 108.Sic diſcamus, vt q fuerint verba, ſumus opa.¶Qđ ignis in aqua extinguit,tunc ſm Aril.toni
8 truũ gnat.Sic qñ ignis charitatis extinguit in nube aquea vo luptatis,tũc tonitruũ infamiæ vndiq; circũſert. Qđ ſum mè
9 patet in luxuria &c.Eccl.3.Aqua extinguit ignẽ.¶Tonitruũ qñq; gignit ſm Philoſophum ex colliſione nubiũ, q; qñ diuerſis ventis,& cõtrarijs agitantur,inter ſe inuicem collidũtur,& ſic ſonus efficitur,qui tonitruũ nuncupatur. Et dr ſm Iſid.tonitruum,à terrore,eo q; audiẽtes diſcutit,& deterret. Sic qñ nubes.i.principes,& ſuperiores diuerſis vanitatibus.agitantur,tunc qñq; periras,& diſcordias colligant & ſic tonitruum terrorum,& cõminationum in aere ſtante.ſ.in ſubditis efficitur,& auditur, à quo audientes diq; deterrentur. Nota hic ſi vis qũ guerræ mouerit ęt perbia.Fontes ſine aqua,& nubes turbinib.exagitatæ &c. Pet.2.¶Tonitruum qñ deſcendit cum aqua,q; plurimum le eſt ſm Ariſt.ſed qñ tñ deſcendit cum fulmine,tunc pliciter eſt nociuum,quia tunc motu ſuo oĩa concutit brum commouet,animum terret,turres altas cõcutit,& ſtruit, & euellit(quia non in locis humilib.ſed in ſublimi dere conſuevit)ſonũ orbicularem anfractuoſum,& imlem reddit,qa nunc altè,nũc ſubmiſsè morte rotarũ ſtus,& ſonũ reddit. Qđ ſm Caſſiodorũ accidit in qu nubium,quæ rumpunt, quia tonitruũ nihil aliud eſt q & ventus rũpens et diuidens nubes. Tonitruũ iſte eſt Chriſtus,qui dupliciter deſcendit ad terra.ſ. primo per incarnationẽ,et ſcdo per aduentũ ad iudiciũ.Sed pro certo primo aduentus ſuus fuit cum aqua.i.cum dulcore miæ et benigtatis,qua fuit ignis ſuæ iuſtitiæ tpatus, et ideo cunctis fuit vtilis,et iocundus,quia aqua ſuæ miæ terrã aridã.i.p res multipliciter irrigauit,et donis,et uirtutib.fecundauit et ideo ignis ſuæ iuſtitiæ tunc tpis non nocebat.Pſ. Fulgin pluuiã fecit.Sed pro certo ſecundus deſcenſus ad iudi cum fulmine erit,et ſine pluuia,quia ibi erit fulmen ign et iuſtitiæ ſine pluuia clementiæ vel dulcoris, quia ęt ad teram ignis conflagrationis añ iudicium apparebit,q; ſignum ſummæ Dei ęternitæ rigoroſæ.Ideo dr Iſai.66.Ecce dñs in igne veniet, et quaſi turbo quadraga eius reddere indignatione furorem ſuum,et increpationem ſuam in ma ignis,quia dñs in igne diiudicabit etc. Et iõ dr terrẽdo ſm Iſid.quia tunc qñ tonitruũ diuini iudicij tonabit,cœlum et terra ad litterã mouebunt,cerebri viget ſenſus deuotionis)et motus bonę opationis,aspi ti et angeli terrebunt,et animus oĩm audiẽtiũ obſtupe Leo.n.tũc rugiet,qs nõ timebit? Amos 3. Quia ſicut rugit Leonis,ita eſt terror regis,q; offendit cum peccat in ſuã.Prou.20.Leo.n.rugiet,et formidabunt filij maris.(Ose 11.).i.demones,et dãnati,et hoc quia tũc tonitruum ſtres altas,i.diuites,et ſuperbos deſtruet,et euelle .i.deuotis et humilib.non nocebit.Et ſicut tonitruum mine lędit oua q; cubãtur,flores exurit,et uinas turbat, diciũ ipſa oua diaboli.pctores, qui ab ipſo in delicijs huius fouentur,cõteret,flores.i.pulchritudine,et uer rioſos exurit,et vina.i.lenones et luxurioſos qb.alijs tur totaliter cõturbabit.Iõ dr 2.Pe.3.Per quẽ cęli ardentes ſoluẽtur,et elementa.i.alij pctores,ignis ardens beſcẽt. Sonus ẽt et ſnĩa huius tonitrui iudicatis en ris,et orbicularis,qa ęqualiter illa ſnĩa reſonabit, rè et crudeliter ad dãnatos dicet.Ite maledicti etc.Nũc baſsè,et ſuauiter ſaluandis dicet.Venite bũdicti etc. Sed pro certo inęqualitas huius ſnĩæ ,puenit ex inęqua te nubium.i.hoĩum qui rumpunt.i. p iſta ſnĩam ab diuiduñ,qa.n.nubes iſtæ,boni.ſ. et mali inæqualesſ ritis,iõ inæqualia ſunt pmia bonorum,ſ.et malorum venerit filius hoĩs in nubib.cõgregabunt ante eũ oĩa ſeparabit eos abinuicem,ſicut paſtor ſegregat etc.Mat.25.Vel expone ſi uis de iuſtitia, q; nunq; clementia teneat.¶Dato q; in tonitruo ſit vapor humi nube tñ aquoſa pp motũ ignĩ.Sic boni pp motũ tribu in aqua miſeriæ,charitatis in cędio igniunt.Sap.vlti. in aqua valebat,et aqua extinguentis naturæ obliui ¶Tonitruũ cũ aqua deſcendẽs vtile eſt,ſed ſi ſolũ cũ ſu ne,ſummè nocet, qa tunc motu ſuo uiua in doliis conc atq; turbat,mulieres pgnantes qñq; abortire facit, pu ẽt i ouo iterficit atq; necat, altas ẽt turres iperitos ſtruit. Sic timor Dei ſi cũ aqua ſuæ miç deſcẽderit, et uirtu miſceaĩ,tũc ,pficit audiẽti. Sed ſi timor Dei cũ fulmine iuſtitię tñmõ cõtẽpleſ,tũc ſũmè nocet,et officit imit tũc ĩ deſperationẽ imittit,et uinaĩ doliis.i. bonos ſtatuũ eccłæ cõuerſantes,ipſa ẽt oua diaboli,pctores mulieres.i.ſimplices ĩcipiẽtes,ipſas ẽt altas turres ſuperbos platiuos et pfectos, qñq; p deſperationem diſſipat,et dit etc.Cõſideretur igiť tonitruũ iſtud cũ aqua,nõ

miaę quia miſerationes eius ſuper oĩa opera eius.Vel dic de pręlato,q ſp debet eſſe alijs terribilis & ſeuerus, vt.ſ.ipſum timeant,ne delinquãt.ſp tñ debet pluuiam benignitatis haberę,qa alias ſi cũ ſolo fulmĩe crudelitatis appareret poſſet eos diſſipare.vñ illud Exo.9.Ignis & aqua mixta pariter fere bantur.Vel dic q; tonitruũ q; ſm Ariſtotelem eſt ſpũs vento rum in ſinu nubiũ receptus,qui exitũ quærens,nubẽ rumpit, & ſtrepitũ illũ facit,eſt ambitioſus,qui in ſinu religionis vł eccleſiæ in ſtatu ſubiectionis detentus, non facit niſi qrere etiã ad aliqđ exterius bñficium obtinẽdum , & iõ vt exeat & vt ,mouetur,ſolet tota nubem eccleſiæ cõcutere & turbare,& aliqñ ſtaruta regularia rũperet,& per appellationes tonare,& coruſcationem malorum exẽplorum aliquotiẽs facere.Ecc.43.Vox tonitrui eius verberabit terrã.¶ Secũ dum.Sen.li.9.naturą.q.diogenes ait tonitruũ qñq; vẽto qñq; ignę, qñq; viro; ſimul fieri. Sic vere tonitruum rixę diſcordiæ, & inuidiæ in nube religionis vel eccleſiæ generatur à duob.generib. perſonarum,ſ.à vento.i. à ſuperbis & ambitioſis,hypocritis & vẽtoſis. Prou.13. Inter ſuperbos ſp ſunt iurgia.Et ab igne.i.ab iracundis,rixoſis, flammeis & brigoſis qua ſicut dr Prou.17. Semper iurgia quærit malus , angelus autem crudelis mittitur contra eum.Iſti.n. duo ſunt qui nubem ſocietatis & vel cõitatis in qua ſunt,turbant & rũpũt, & tonitruum diſcordiæ generant & inducunt.¶ Vapor frigidus & ſiccus ſi ſit ſub terram , facit terræmotum , ſi ſit in aere, facit ſtatum,ſi ſit in nube,facit tonitruum. Tales ſũt ambitioſi intra terra.n.in loco ſubiectionis poſiti, generãt terræ motũ diſſenſiõum,in aere aũt i libertate ſua poſiti , exercẽt ſtatum adulationum. In nube vero.i. in alta dignitate ſublimati, facũt tonitrua pomparum et comminationum terro rũ pariter & tribulationũ.q; figuratur Exo.19.vbi dr. Extendit Moyſes virgam in cœlum, & facta ſunt tonitrua.

De Coruſcatione. Cap. 29.

COruſcatio ſm Ariſt.qa habet aliquas patres terreſtres, iõ cõpellitur inferius deriuari , & qa eſt magnæ ſubtilitatis & vehementis inflãmationis , iõ apparet alba , & iõ corpora ad q; pertingit , nec inficit nec corumpit . Sic qñ in hoie ſunt partes terreſtres.i. conſideratio mortis,tunc cogitatur inferius deſcendere p humilitatem , & per propriæ fragilitatis conſiderationem.Et quia eſt ibi magna ſubtilitas in deligentię & pauca inflãmatio concupiſcentiæ, idcirco talis coruſcatio.i. talis hõ rutilans per exemplum , apparet albus per caſtitatẽ, & ſic alios non inficit nec corrumpit p
10 inſolentiã inhoneſtam.Sed econuerſo quidã non ſunt ſicut coruſcatio,ſed magis ſicut fulgur &c.¶Coruſcatio ſm Anagoram ſic efficitur.Aetheris.n.aliqua pars ad inferiora deſcẽdit & in nubib,ſe includit,quia tñ nubes illa eſt multũ humida ideo ignis iſte ibi extinguitur & per aera euaporat,& eius extinctio,& apparitio eſt coruſcatio,quæ cæcat vel lędit oculos intuentes. Secundum Ariſtotelem autem eſt vaporigneus, qui de nube exeundo extinguitur, & apparẽdo per aera ſe diffundit, & igni apparens eſt coruſcatio,& ſonus & ſtridor extinctionis tonitruum nuncupatur.Sic quando mens alicuius eſt multũ humida per delicias & voluptates tunc amor dei,qui ignis dr,ei à ſupremo æthere p inſpirationẽ immiſſus,extinguit p pctũ,& ſic nubes cõſciæ rupiunt p diuerſas malas cogitationes & affectiones, & apparet coruſcatio malorum exemplorum,quæ circunſtantib.oſtẽdantur,ex quib.ipſi exeęcantur cum ipſa pcta volunt imitari & tonitruum infamię ſubauditur,hoc maximè patet in regioſiõ Pſa. Apparuerunt coruſcationes tuæ orbi terrę, vidit & commota eſt terra .¶ Fulgur & coruſcatio eſt ignis ſubito oriſuus,quia ſm Gregorium,in ictu oculi exit ,& in ſeipſum reuertens,ſuam originem non relinquit,& ſic ex fabrica ſua apparitiõe eſt a ſpectus intuentium repercuſſuus & ab oriente & occidẽte ſui ſubito diffuſuus, & futuri toni trui denunciatiuus. Si pluuiã ſecum ferat vtilis eſt,ſi aũt ſine pluuia veniat,illos quos tũc tãgit mirabiliter eſt nociu°.Ignis iſte eſt Chriſt,q; nũc dr coruſcatio,qa parũ lędit,ſe poſt mor tẽ dicetur fulgur qa magis tunc lędet.Sed in die iudicij fulgur cęleſte iaculum poterit nuncupari,quo pctores deſtruet & ſubuertet. Tũc.n.ad literã in ictu oculi in nouiſſima tuba. 1.ad Cor.15.de excelſo cælorũ habita culo , p totũ mundum ab oriẽte p occidentem tranſibit, ita q; ipſum oĩs creatura videbit Apoc.1.Ecce venit cum nubib.cœli,& videbit eum oĩs oculus.Et tunc oculos intuentiũ verberabit, cõcutiet & terrebit.Mar.vlt.Erat ãt aſpectus eius ſicut fulgur.Figura de Moyſe deſcẽdẽte de mõte,cuius faciẽ coruutã & clarã nequibãt alij cõtẽplari.Exo.34.Sic qa tunc Chſs de mõte paradiſi veniet cũ duplici cornu potẽtiæ,ſ.quo ad diuinitatem & humanitatẽ,vel cũ ſctis & angelis,iõ facies eius dãnatos miſeros deterrebit, vt dicãt illud Heſt.15.Turbatum eſt cor meum pre timore gloriæ tuę.Et ſicut fulgur tonitruum futurũ ĩdicat,ita ẽt ſtãti q; fulgur Xps veniet tonitruũ terribilis ſniç fulminabit dicẽs.Ite &c.Mat.25.Sed qa tõitruũ iſtud cũ aqua miæ venient ad electos dicẽs eis. Venite bñdicti &c.iõ ipſos nõ lędet, ſed iuuabit,qa tñ ad dãnatos vẽiet ſine aqua clemẽtiæ,& cũ igne iuſtitiæ rigoroſæ,iõ p mortẽ ęternã ipſos afficiet,pcutiet & cõſumet,& ignẽ ęternũ cũ dæmonib. vinciet & recludet,ſicut dr Mat.25.Ignis.n.accenſus eſt ĩ furore.Deu.32.vel dic coruſcatio ſplẽdẽs & lucẽs eſt munda na ,pſperitas,q; p certo ſubito apparet & ſubito diſparet, & oculos mẽtis:p malã cõplacẽtiã lędit,bonos turbat,terrã ẽt concutit,& tonitruũ futuræ dãnationis pcedit, & ipm futurũ & vẽcurũ oñdit,& eius ſignũ veraciſſimũ exiſtit. Ambr. Succeſſus tpaliũ futuræ dãnationis eſt indiciũ. Verũtñ ſi pluuia eleemoſynarũ & pietatis ipſam cõcomitata, fuerit non lędit,ſed proficit:ſi vero ſulmen crudelitatis eã aſſociat,tũc ex toto nocet & officit , & alios per rapinas & exactiones cõburit.Vel põt dici de malis exẽplis,quæ ſubito diſcurrũt, & tonitruũ infamiæ pcedunt, & intentiũ oculos ſcãdalizãt & lędunt.Pſ.Apparuerunt fulgurationes tuæ orbi terræ, vidit,& cõmota eſt terra.Vel dic q; fulgura ſunt angeli, q uelociſſimè mouenẽad nutum Dei. vel boni ſubditi,qui celeriter diſcurrunt ad votũ plati,qui ſunt per ſapiẽtiã clari, per innocẽtiã puri,& p charitatẽ ignei.de quib.Iob.38. Nũquid mittes fulgura,& ibunt , & reuerentia dicent tibi,aſſumus ? Vł dic ſm aliquos q; coruſcatio ſignificat diuinas comminationes,quas quotidie tonando per ſacrã ſcripturam,vel fulmen tribulationũ & iudiciorũ terribiliũ emittendo,vel etiã miracula faciendo per mundũ mittit deus,& gñaľr per oẽs mundi partes ita ad magnos ſicut ad pauperes eas oſtendit, q.ſ.ſtuporem & admirationẽ ſolent inducere,& futurum to nitruũ mortis vel ęternæ dãnationis ſolent pcedere. Quod niſi hõ per talia ſeſe emendet,ſolet eius dãnationis euidens ſignũ eſſe.Tales igť coruſcationes ſi cũ pluuia.i.cum gratia & patientia recipiuntur, ,pficiunt.Si vero cũ ignæ impatientiæ venerit,tunc occaſionaliter multum lędunt, inquãtum .ſ.talia videntes et ſentientes,et tñ nõ ſe pp hoc corrigẽtes, grauiorem dãnationem incurrunt.Iſte eſt igitur ignis præãbulus de quo dr in Pſa.Ignis ante ipm pcedẽt.Et br infirmitates et caſus infortunia q; quotidie ſentiunt , nihil aliud ſunt quã qdã dei coruſcationes præãbulæ quib.mortẽ ęternã diuina nobis iuſtitia cõminat.Eccl.32. Ante grandinem prębibit coruſcatio. Vel dic q; coruſcationes ſignificant bona pdicatorũ exẽpla,q;.ſ.tonitruũ pdicationis debent pcedere, quia.ſ.prius debent facere quã docere,et prius debẽt factis exẽplariter in ſe oſtendere,quam verbaliter imperare.

LIBER SEPTIMVS

De Auibus. Cap. 1.

AVis ſm Iſid.dr ab a,qđ eſt ſine,& via, quaſi ſine 1
via , eo.ſ.quia nõ ſeruat in aere rectam uiam. Hẽt cõiter duos pedes,et duas alas quib. gradiť et volat , ſic vere hõ q; hic difficiliter tenet rectam viã,cum duplici charitate debet volare de bonis ęternis cogitando,et ambulare de bonis tpalib. ordinãdo.Vel dic q; aĩa hẽt quattuor membra,i.quattuor affectiones q; ipſam portant,ſ.duas alas quib.volat ad cõſideranda futura,et iſta ſunt timor ſuppliciorum , et ſpes cœleſtium præmiorũ.Itẽ duos pedes quib.mouẽt in pſenti, et iſti ſunt dolor de pſentib.malis,et gaudium de præſẽtib. bonis. Iſtis.n.quatuor inſtris ferť aĩa tam in prſentib. quã in futuris.Vñ Eccl.37.Ex corde quatuor partes oriunt. Vel per iſta quatuor,intellige,quatuor virtutes cardinales. Vel dic qđ duo pedes ſunt duples charitas , duæ vero alæ ſunt duplex

discretio,ſ.in ſpiritualib.et tpalib. ¶Aues quædam cibantur carne et ſanguine, ſicut ſunt aues, quæ ſunt curui roſtri, et acuti vnguis,q̃ comedũt oĩa aialia quæ poſſunt inuenire,nõ tñ comedunt aues ſui generis,ſicut faciunt piſces ſm Ariſto. oẽs aũt alias ſibi non ſimiles afficiunt & infeſtant. Et tales aues ſm Ariſto.vt cõiter nunquam potant aquam niſi forte qñ infirmañt.Sic vſurarij & raptores carne & ſanguine pauperum.i. corũ ſubſtantijs & bonis tẽporalib. nutriunt.Eccl. 13.Paſcua diuitum ſunt pauperes. Quæ q̃dẽ tpalis ſuſtæ ſanguis vẽ pauperũ, q̃a ſicut ſanguis eſt vitę neceſſarius & ipſi⁹ nutrimentũ,ſic ſuſtæ pauperũ nõ eſt in eis ſuperflua imo ad neceſſitatẽ vitę ipſorũ eſt ſtrictius ordinata & tñ iſtũ ſuũ ſanguinẽ eis vſurarij & raptores auferũt & denaſtant. Num.23.Nõ accubabit leo donec rapuerit ꝓdã, & occiſorum ſanguinẽ bibat & tales ẽt aues.i.ſupbi & volatiles habẽt hodie roſtrũ curuum.i.verba & dicta fallacia,curua deceptoria atq; ficta, quia.ſ.vnum dicunt,& aliud intendunt.Vnde Pro.11. Simulator ore decipit amicum ſuum.Item Proue.29. Qui blandis fictiſq; ſermonib.loquit amico ſuo, rete expandit pedib.ei⁹ & Hier. 9. Pacem cum amico ſuo loquit & occultẽ ponit ei inſidias.Et de illa circuitate falſitatis dr Iob 39.Incuruantur ad fœtum & pariunt &c.Habent ẽt roſtrum acutum,q̃a.ſ.eorum verba ſunt acuta autentica & comminatoria & pũgitiua,q̃a.ſ.cũ feruore loquunt pauperib.& horrore Pſ.Lingua eorum gladius acutus.Vngues ẽt & pedes.i.manꝰ taliũ ſunt acutæ & curuæ.Acutæ.ſ.per rapacitatẽ, curuæ tñ ꝑ tenacitatẽ & parcitatem,libẽter.n.rapiunt per acutiem crudelitatis,q̃ vero rapuerint,non dimittunt ꝓp curuitatem parcitatis & tenacitatis.Can.3. Tenui eum,nec dimittam Apoca.3. Tene quod habet.Nolũt.n.reſtituere, nec pauperib. aliquid dare,ſed totum ſibi volunt improbe retinere.2.ad Theſſa.2. Qui tenet,nũc teneat donec de medio fiat. Inter hos autem aliqui auib. rapacibus ſunt peiores, quia ẽt illi de ſuo gñre non parcunt,ſed rapinis & exationib.eos prædmunt.Mic.7.

3 Inimici hoĩs domeſtici eius. ¶ Aues coruorum vnguium,ſ. aues rapaces ſocietatem non diligunt,nunq̃ ẽr gregatim vadunt,ſed binæ,& in locis remotis ſolitarijs vitã ducunt. Sic vere vſurarij & raptores ſocietatem non diligunt, quia vſurarij & raptores nollent ſibi conſimiles inuenri,eo,q̃ quanto minus eſt de vſurarijs in patria tanto,ad ipſos pauperum crebrio fit concurſus.Iõ poſſunt dicere illud Eccle.11.Nũc

4 mãducabo de bonis meis ſolus. ¶Quãuis aues rapaces alias aues ꝑdant,ſibi tñ ſimilib. vel quæ ſunt de ſuo genere nũq̃ nocẽt,aliarum autem ſibi diſſimilium carnes & ſanguinẽ ſiciũt & affectãt. Sic proculdubio acceptatores perſonarũ, & maximè prælati,vel iudices mali cum oĩb. nocere ſoleãt, & hoĩum carnes.i.ſubſtãtias tpales ſitire,ſibi tñ ſimilibus.ſ. alijs malis, & maximè illis de ſuo genere, ſ. conſanguineis & neꝑotibus & amicis ſolẽt parcere, & devoratis alijs iſtis ſolummodo non nocere, quia ſicut dr Eccl.13. Omnis caro

5 diligit ſibi ſimile. ¶ Quãuis aues prædales cõiter non comedant ſibi ſimiles in ſpecie & natura,iſtud tamen in piſcibus fallit,quia.ſ.iſti illis de ſua ſpẽ nunquam parcunt.Sic quãuis mali generaliter ſibi ſimiles nõ prædentur, (q̃a.ſ.raptor raptorẽ,& vſurarius vſurarium non inuadit)& ẽt cõiter eos qui de ſuo ſunt genere,nõ deuorẽt, piſces tñ.i.luxurioſi cõtrarium facere ſæpius dinoſcunt, quia luxurioſi etiam illis de parẽtela ſua ſæpius abutuntur per inceſtum Vnuſquiſq; carnem brachij ſui vorabit.Eſa.9.& Hiere.19.Vnuſquiſque carnes amici ſui comedet in obſidione.Vel dic de religioſis vel beneficatis,qui illos ſuæ religionis vel capituli ꝓlequũ

6 tur.Allega vt ſupra. ¶ Quamuis aues prædales alijs prædalibus auibus noceant,innocẽtes tñ auiculas comedere nunquam ceſſant.Sic cum mali malis non noceãt, innocẽtes tñ & iuſtos lædere & excoriare non ceſſant,ipſoſq; plus quam alios afficiũt & infeſtant.Eſa.59. Qui receſſit a malo,ꝑdẽ pa

7 tuit. ¶ Aues ꝑdales teſte Ariſt. nunq̃ potant aquam niſi forte qñ infirmant.humor.n.ſanguinis auium innocentium eſt eis ꝓ potu. Sic vere vſurarij & raptores,qui de ſanguine.i.ſubſtantia pauperum,pocũ acquirunt,bibere aq̃ ſacræ ſcripture ꝓ auditum & ꝑdicationem dedignantur,niſi forte, & raro qñ infirmañt,q̃a tunc aliq̃n bibunt,q̃a aliquas emẽdas faciunt,& inſtituunt teſtã.vñ dicunt.Aquã non bibã,& nõ comedam panem in loco iſto 3.Reg 13. Ideo Hier.13.Locutus ſum tibi in abundantia tua,dixiſti,nõ audiã. Et ſicut auis no

bilis hẽt caudam longam,qua ſe volando dirigit & pre- do,ſic iſti caudã in fine corporis ſui.ſ.morte hũc longe- longè a ſe æſtimãt abfuturam,quia.ſ.vẽ eis q̃ multũ viuere,& iõ ad volandum ad ſuperbiã,ad prædandum rapinã multipl̃r diriguntur.Habebant caudas ſicut ſco- num,&c.in qua.ſ.eſt aculeus mortis æternæ,et poteſtas rũ,&c. Apoc.9. ¶ Itẽ euis primo ponit ouum, deinde fouendo pullum intus ꝓducit,quo perfectè formato cem dierũ ſpatium viuificat, & tandẽ rupta teſta exeat ęterna.Vel dic q̃ maſculus eſt prælatus, fœmina eccleſia nullam prolem ſubditorum debent nutrire niſi quæ ab nonicè ſit concepta. ¶ Aues quanto plures habent pullos, tanto in altum leuius & facilius extollunt.Sic quanto aliquis melius eſt indutus pluma diuitiarum, tanto in altum ſuperbiam ꝑ cæteris facilius ſe extollit,q̃a diuitiæ ſuperbiæ cauſa ſunt ſuperbiæ & vanitatis.Secundum.n.Aug.in ꝓ- mæ quæ operiunt carnem auis,ſunt opera charitatis & fericodiæ & pietatis,quæ operiũt corporalem vitam & ꝓ- cata. Vniuerſa enim dilicta operit charitas. Prouerbio Qui ergo plus habet de hmõi plumis,ſ.de operi⁹ charitat. altius volat ad Deum Hie.48.Ecce quaſi aquila volabit,& tendet alas ſuas ad Moab.qui intepretatur de patre,& ficat virum qui eſt de Deo patre, ad quẽ hõ miſericors extendit & apprehendit.¶Itẽ quædam aues ſunt q̃ nec niſi in arborum frondib.reſidere,& illæ ꝑ cæteris auib. mundioris vitæ,ſunt cãtus dulcioris,ſunt lætitiæ ꝓ- Nam aliquæ ſnut q̃ oĩ tpe reſonant, ſicut ſunt philome- Aliæ aũt in æſtate & nõ in hyeme cantant.Aues ẽt ſtru- borib.requieſcunt,& ibi pullos ſuos faciunt, nutriunt & ducunt.Et vt cõiter quandiu in arbore manſerint,a viſco laqueis ſunt ſecuræ,ſtatim aũt ꝙ arbore relicta aduerſi- ſcenderint,pati poſſunt periculum & iacturã.Chariſſimi tit mirmontaliter copulara.Pulli eorum ſunt opera Mali- lus ergo pullos quos genuit nõ alios nutrit quia Chriſ- rib.q̃ ſunt ꝓ eius inſtinctũ in aĩa concepta,tñ mõ prouẽt de vigore meriti vel virtute,q̃a nullum opus aĩæ,niſi ab originaliter ſit conceptum,rõnem habet gr̃æ meritũ ſeq̃- terni.Vñ ẽt bona opera q̃ fauore mundi fiunt, non merẽt apud Deum.Vnde ẽt hypocritæ receperunt mercedẽ ſuã Mat.6.Nec ẽt fœmella aĩa debet pullum.i.opus aliquod in- trire ꝓ cõplacentiam in eodem,niſi ipſum de Chriſto in- rit concepiſſe, niſi, forte ſit adultera , quia tunc reſecto proprio.ſ.Chriſto,mundi,vel diaboli filios in ſe nutrit.& la opera vel peccata.Oſeæ 2.Filij fornicationum ſunt, quia fornicata eſt mater eorum.Et generaliter oĩs auis eſt bona ita aĩa cum pedib. duplicis charitatis tendit & gradiẽtib. ęterna.Vel dic q̃ maſculus eſt prælatus, fœmina eccleſia, nullam prolem ſubditorum debent nutrire niſi quæ ab- nonicè ſit concepta.¶ Aues quanto plures habent pullos, tanto in altum leuius & facilius extollunt.Sic quanto aliquis melius eſt indutus pluma diuitiarum, tanto in altum ſuperbiam ꝑ cæteris facilius ſe extollit,q̃a diuitiæ ſuperbiæ cauſa ſunt ſuperbiæ & vanitatis.Secundum.n.Aug.in ꝓ- mæ quæ operiunt carnem auis,ſunt opera charitatis & fericodiæ & pietatis,quæ operiũt corporalem vitam & ꝓ- cata. Vniuerſa enim dilicta operit charitas. Prouerbio Qui ergo plus habet de hmõi plumis,ſ.de operi⁹ charitat. altius volat ad Deum Hie.48.Ecce quaſi aquila volabit,& tendet alas ſuas ad Moab.qui intepretatur de patre,& ficat virum qui eſt de Deo patre, ad quẽ hõ miſericors extendit & apprehendit.¶Itẽ quædam aues ſunt q̃ nec niſi in arborum frondib.reſidere,& illæ ꝑ cæteris auib. mundioris vitæ,ſunt cãtus dulcioris,ſunt lætitiæ ꝓ- Nam aliquæ ſnut q̃ oĩ tpe reſonant, ſicut ſunt philome- Aliæ aũt in æſtate & nõ in hyeme cantant.Aues ẽt ſtru- borib.requieſcunt,& ibi pullos ſuos faciunt, nutriunt & ducunt.Et vt cõiter quandiu in arbore manſerint,a viſco laqueis ſunt ſecuræ,ſtatim aũt ꝙ arbore relicta aduerſi- ſcenderint,pati poſſunt periculum & iacturã.Chariſſimi bor eſt crux.Auis eſt cõtemplatiuus,q̃ quãdiu in arbore cis ꝓ memoriã mãſerit,nec viſco luxuriæ, nec laqueo auꝰ- tiæ, nec ſagitta inuidiæ capiet.Si ãt arbore relicta ad terrena deſcẽderit ꝓ affectum,tunc aliquo trium ſupra- à diabolo poterit defraudari. Teſte.n.Beato Ioãne Omne,quod in mundo eſt,aut eſt cõcupiſcẽtia oculi concupiſcentia carnis,aut ſuperbia vitæ. Et in iſte

ues pullũcant,quia viri ſpũales in cruce & eius memoria pullos bonorũ operũ faciunt,cũ ibi per compaſſionem iu- ęter cõmorant & habitant.Can.3. Sub vmbra illius quẽ de ſiderabi ſedi.iſti ſunt cãtus dulcores per gratiarũ actiones. Sume citharam, frequenta canticum,circui ciuitatẽ, vt me- morata ſit cui.Eſa.23.Sume citharã q̃ de ligno eſt.i.crucis me morã per compaſſionẽ.Frequenta canticum,ꝑ actionem gratiarũ.Circui ciuitatem.i. Paradiſum per contemplationẽ. Vt memoria ſit tui,ſ.apud Deũ.Item iſti ſunt lætitiæ amplio- ris,qua tales in ſpiritu ſancto gaudent. Gaudete in dño iu- terũ dico gaudete &c.Ad Phil. 4. Item ſunt uitæ mũdio- ris per continentiam,& ꝓpriam, & per abſtinentiam volu- ptatum.Qui mundus eſt in domo tua, veſcetur ea. ſ. carne. Leu.7.Et ſicut aues in arborib.dictum quærunt, & de fructib. arborum comedunt,ſic in arbore crucis potes inpenire ci- bum deuotionis fructum perfectionis,ſ.Chriſtum,q̃a ſatiat ꝙc fame.Ideo Can.7.Aſcendã in palmã & apprehendã fru ctum eius.Figura in arbore Nabuchonoſor,in qua aues diuer ſi generis habitabant &c.Dan.4.Vide eam infra in loco ſuo ꝑb.decimo ſexto.& expone bene,quia bona eſt.Et ſicut ros ab arboribꝰ ſtillat,ſic à cruce ros deuotionis emanat.Eſa.26. Ros lucis rostruus.¶ Item auis ſm Ariſt.lib.6.de animalib.cũ in nido ouum poſuerit,ſuper ipſum cubat, & intrat uirtus ipſius in ouum,& tunc creatur ibi pullus, qui poſt decẽ dies pullificare incipit.Vnde qui tunc frangeret teſtã, inueniret pul lum perfectè lineatum & diſtinctum, & caput maius toto re- ſtoque corpore inclinatũ ſuper crus duxtrũ & alas pulli expã ſas ſup capuciãdẽ pulli uirtute naturali fortificata,uiuifica ta & ſic ꝓgredit.ad externa.Iſta ẽt dicit Plꝰ.li. 10.c.53.ubi ẽt dic q̃ ouũ poſt decẽ dies in utero matureſcunt,& vbi ẽt ad- iungit, q̃ ouũ quæ decem dies hũc ãtpe partus, ſunt vtilia ad fouendũ,veteres aũt & recentia in fœcunda & ſic quodam modo vĩ innuere q̃ numerus,denarius,quendam ſpãlem re ſpectũ habeat ad naturam auium , & quod ipſis ſit ſpãliter dedicatus,ſicut nouenarius nõ ſpectare ad hoies. Chariſſimi auis iſta eſt Deus,nidus ſuus eſt mundus,ouũ ſuũ eſt fides,pul lus in nouo eſt corpus eccleſiæ,cuius caput Chriſs eſt, cuius crura corpus ſuſtentãtes ſunt illi q̃ diuerſis laboribꝰ in eccle ſia ſunt ſubiecti. Alæ eius ſunt hoies uirtuoſi, plumis virtutũ ornati,quibus mediantib.eccleſia uolitat ad æterna . Primo genuit auis ouum in nido ponit , quia à principio Deus fidẽ quam hoĩbus inſpirauit.Sed tandẽ ouum auis iſta fouit.ſ.qñ ꝓ- pinquo ardore ſuo & calore.i.feruore Spiritusſancti, fidem eccleſiæ dilatauit,& iõ pullus fuit ibi genitus.ſ.myſticũ cor pus Ieſu Chriſti.i.eccleſia ſacroſancta,qđ intra ouum . i. in- tra ſanctæ fidei ambitum calore.ſ.Spiritusſancti eſt productũ & per decem dierũ ſpatium.i.ꝑ decem præceptorum cõple mentum totaliter eſt perfectũ Leu.27.Quicquid decimi nume- ri ſanctificabitur.Denarius.n.i.complemẽtum decalogi mã datorũ numerus eſt ꝑfectus , & auib.i. viris ſpũalib.ſpãliter applicatus.Iſte eſt.n.quo mediante ipſæ aues ſpũales in ouo ſanctæ fidei creantur & perficiuntur,per quæ ẽt ipſum ouum.i. ipſa fides vel ipſum bonum propoſitum perficitur,& forma tur,quia.ſ.fides ſine iſto numero eſt informis,& quo ẽt mediante ipſa oua.i.ipſa bona ꝓpoſita à Chriſto fouentur & ac- crepant,quia.ſ.denario mandatorũ oĩa perficiuntur,q̃ alias imperfecta & inutilia iudicant.Qđ bene figuratum eſt Heſt. 2.vbi dr,q̃ Heſt.i.aĩa decimo menſe,i. in decalogi obſerua- tione ducta eſt ad cubiculum regis.i.ad gr̃am Chri. De qua ꝑfectione loquit Sap.7.vbi dicit.Decem mentium ſpa- tio figuratus ſum.Caput tñ iſtius auis eſt maius corpore,q̃a Chriſtus qui eſt maius eccleſiæ, maior eſt cunctis hoĩb. huius mundi,tam gr̃a quam uirtute.Maior in donis,prior in tempo.Gen.penu.Iſte aũt ſuper crus dextrũ inclinatur, quia Chriſtus ſuper illos qui laborant continuè per pnĩam pro dextera proſperitatis æternæ finaliter obtinenda,per amorẽ & affectũ miſericorditer ſe inclinat.Chriſs.n.illum diligit, q̃ dextera æternæ proſperitatis laborib.ſe ſubmittit.Iõ Eccle. 10.Cor ſapientis in dextera eius.Cor.i. affectio Chri ſapiẽ- tis ad dexteram ſuã ponitur,quando per amorem ad laboran tia pro iſta prædicta applicatur . Caput aũt auis alis ipſius regetur,q̃a alæ corporis eccleſiæ,i.uiri ſpũales caput ſuum Chriſtum & fidẽ eius cõſequntur,ipſum.ſ.tã uerbis q̃ actib. à perſecutionũ iaculis defendendo.Vel alæ ſuper caput reſidẽt quia viri ſpũales requiẽ nõ inueniũt, niſi reſidẽdo ꝑ amo-

rẽ ſuper caput proprium,quod eſt Chriſtus.Ideo Aug.Inge tum eſt cor meũ bone Ieſu,donec quieſcat in te.Vel dic,q̃ alæ ſunt ſupbi , qui ꝓ certo requiẽ non inueniunt,quouſq; ad caput dignitatũ aſcendunt.Thr.1. Facti ſunt hoſtes eius i capite.Iob 3.Requieuerũt feſſi robore.Vel dic q̃ auis eſt hõ cuius oua.i.bona propoſita mediãte denario iſto in vtero.i. in corde cõcipiunt̃,& in aues.i.in opera bona transformãtur,& à Chro fouentur,acceptantur & ꝓmiant̃. Allega per oĩa ſicut ſupra.¶Itẽ maſculus vxorem ſuam diligit,& ipſam ab aliis pro poſſe protegit,& defendit,nec vult alii copula ri quandiu vixerit vxor ſua,& tã ille quam illa ſolos pullos nutriunt,quos inuieẽ gñant & producunt.Sic Chriſtus vxo rẽ ſuam eccleſiã diligit,& ab aduꝛſitatib, protegit & tueẽ. Exo.33.Protegam te dextera mea.Nec alii vxori ſe copulat quia nullã ſectã Chriſtus diligit niſi iſta.Iõ Oſe.2.Sponſabo te mihi in fide in ſempiternũ.Et illa ẽt alium neſcit,q̃a eccle ſia non niſi fidẽ catholicã;q̃ eſt arra matrimonii Ieſu Chriſti recipit,vel admittit,nec ab eo ꝓp alium ſeparatur . Can.2. Tenui eum,nec dimittam,ne forte tanquã adultera puniaꝛ, quia mulier uiuente viro alligata eſt legi.ad Rom. 7. Et maſculus quos genuit pullos nutrit, quia Chriſtus nutrimentum gr̃æ non miniſtrat niſi illis quos per fidẽ generat in eccleſia.Mar.7.Non eſt bonũ ſumere panem filiorum, & dare canib.Nec ẽt fœmella.i.eccleſia debet aliis ꝓuidere de bene ficiis & ꝑbẽdis niſi illis quos de Chro ſe cognoſcit cõcepiſ ſe,ſ.bonis & iuſtis,q̃ in eccleſia à Chro generañt.Hier.6.Pa ſcet vnuſquiſq; ſuos ſub manu ſua ſunt.Sed hodie fit contra riũ,quia re uera illi,q̃ à mũdo cõcipiunt̃,i.ab affectione car nali vel tpali,hodie beneficiis eccleſiaſticis lautius quã alij nutriuntur.Iõ pũt plangere cum Hieremia(Thr.4.)filii Chri. Hæreditas nra verſa eſt ad alienos,domus noſtræ ad extra- neos.¶Itẽ ſatiatæ aues incipiunt cantare,ſed bruta incipiũt dormire.Sic aues ſpũales.i.cõtẽplatiui diuitiis vel aliis be- neficiis Deiſatiati,incipiũt cantares ꝓ gr̃arum actiones,ſed porci & bruta.i.diuites mundani non cantant ꝓp beneficia Dei,imo dormiũt in pctis.Figura de Holoferne,qui ſatiatus obdormiuit,& occiſus eſt à Iudith . Iudith 14. Et de Syzara occiſo à Iahel.Iud.4.Quia verè illi qui ſatiati epulis diuitiis non curant gratias agere Deo vel cãrare,ſed magis in deli- ciis obdormire,finaliꝛ occidẽt̃,& morte perpetua damna bunt̃.¶Item auis ſm Ariſt.li.1.de aĩalib.quæ habet uncos vn- gues,vt ſunt aues rapaces,non inſidẽt libenter ſuper arbo- res,ne forte vngues ipſius hebetentur.Iſta ẽt vt cõiter can- tare neſciunt,ſed magis ſolent, aut penitus mutæ eſſe, aut terribiliter reboare.Sic rapaces principes & uſurarii ſuper arborem memorię crucis vel ſupra lapidẽ pniæ non moran tur,ſcientes q̃ oportet eis dimittere vngues acutiſſimos ra pinarum.nullo.n. modo volunt hebetare vngues ſuos.i.di- mittere rapinas,& iõ tales quantũ ad cõfeſſionem & gr̃arũ actionẽ muti,ſunt & ꝓterquã reboando.i.terrendo,iactan- do iurando,aut comminando pauperes,nihil dicunt.Apo. 13. Habebat cornua ſicut agnus & loquebatur ſicut draco. ¶Item auis generaliter habet umbilicum qñ naſcitur,ſed qñ creuerit & uolare inceperit,latet totaliter umbilicus . Per umbilicum qui à matre oritur,& quo mediante fœtus in vte ro matris percipit influentiam & virtutem,intelligo pctm originale quod à matre. i. carne naturaliter nobis inelt , & mediante quo influentiã maledictionis paternæ.i.ipſius Adã,percipimus in hoc mundo.Iſtũ aũt umbilicum hẽt auis.i. hõ,qñ naſcit̃,quia vt cõiter oĩs hõ cũ naſcit̃,iſto vitio eſt in- fectus.Io.9.Totus in pctis natus es.ad Eph. 2.Natura filij irę. Sed cũ hõ creuerit per uirtutes,qñ.ſ.polt natiuitatem ſuam regeneratus fuerit in baptiſmo,tunc in ipſo umbilicus huiuſmodi non apparet.Quæſierunt eum,& non eſt inuentus. Reg 9.Gen.5.non apparuit,quia tulit eum dñs.Vel dic, qđ umbilicus ſignificat carnis delectationem,ſicut dicit Greg. ſuper illud Iob 40.Virtus eius in lumbis eius,Iſta.n.cum ho- mine naſcitur,& in omnibus naturaliter radicatur. Eze 16. In die qua nata es,non eſt præciſus umbilicus tuus. Qñ tñ hõ per virtutes creuerit,& perfectus factus fuerit talis vm bilicus per rõnem taliter reſecatur,q̃ ibi nõ percipitur aut vſ. Allega vt ſupra.¶Item ſm Magiſtrum de proprietatib.pu gnæ ſunt inter animalia & aues , ſed hoc eſt ſemper aut ra- tione loci & habitatiõis,aut rõne cibi vt cõiter. Sic lites et contentiones mundanorum ſunt vt cõiter aut proper ci-

bos bonorũ mobilium, quia bñ oĩs pugna & controuersia mundanorum aut pp honores, aut pp diuitias, aut pp delitias gñatur. Dan. 7. Quatuor venti pugnabant in medio mari. Erat aũt briga inter pastores Loth & pastores Abrahã, qa erat possessio eorum nimia &c. Applica figuram. ¶Item quædam aues quæ societatem diligunt & sequuntur vt sunt illæ, q̃ gregatim consueuerunt morari, & istæ rostrũ acutũ non hñt, nec altera alteri à percutit vel inuadit, & sic contingat q̃ aliq̃s se percutiant vel deplument, nunq̃ pp hoc abinuicẽ se diuidunt. imò quasi reconciliatæ simul uolant, & societatem pristinam non declinant. Sic in mundo isto sunt duo hoĩum gña, quidã sunt charitatiui & boni, qui societatem vnus alterius diligunt & sequũtur, qa vnus bonus sp vellet bonis aliis esse comes, quia oẽ aial diligit sibi simile. Eccles. 13. Et Eccl. 17. Volatilia ad sibi simlia conueniunt, & ideo talis non habet rostrum acutũ. i. verba pungitiua & acuta, nec inter se pugnat per dissensiones, quia non leuabit gens contra gentem gladium. Esa. 2. Et si contingat q̃ aliq̃s se deplument per diffamationes, malum alter de altero proferendo & q̃ se percutiãt p iniurias & inuasiones, tñ pp hoc non se diuidunt per odium & rancores, imo inuicem reconciliati per concordias amores simul habitare per charitatẽ, vel volare per contẽplationẽ non omittunt, imo iniuriæ pristinæ obliti non declinant alter alterius comitiuam. Eccl. 9. Oib. q̃ dñr non accommodes cor tuum &c. Et Eccl. 28. Memẽto nouissimorum, & desine inimicari. Lucæ. 6. Dimittite & dimittemini. ¶Aues prædales vngues & rostra acuta hñt, quib innocentes auiculas deuorant societatem fugiunt, & sine sociorum multitudine separatæ esse volunt. Istæ ergo aues significant detractores & inuidos q̃a p certo ista rostra hñt. i. verba pungitiua per detractionẽ, murmurationẽ & cõminationẽ, & cũ istis rostro & vnguib. i. cũ verbis & operib. suis malis aues innocentes. i. pauperes & simplices sibi cõtiguos & alios bonos damnificãt & molestãt, qa illos quos pro pace turbare nequeũt rostro. i. verbis diffamatoriis & detractoriis diripiunt & infestant. Lingua. n. eorum gladius acutus, vt dr in Ps. Isti societatẽ non diligunt, quia verè unus inuidus nollet alium reperiri imo solus vellet in tota sua patria remanere, Nunc manducabo de bonis meis solus Eccl. 11. qa dr in prouerbio gallicano, q̃ gulosus in coquina nõ sibi parem. Gloum en cuisine son par ne desire. Ideo isti pñt dicere illud Hie. 15. Solus sedebam, qm̃ amaritudine repleuisti me, Et ratio quare auis prædalis societatem non diligit, est, qa timet q̃ prædæ circumiacentes non sufficerent vtrobique & q̃ pp alterius societatem minus inueniret ad prædam. Sic quia inuidas & auarus timẽt q̃ prædæ. i. diuitiæ & honores circumiacẽtes illis partib. vni pp aliũ subtrahãtur, & q̃ prædæ, præbendæ, lucra, officia & dignitates, q̃ vnus habet vel hñe sperat, sibi ab alio auferentur, & ideo nollent alios sibi similes inueniri. Prou. 15. Habeto eas solus, & non sint alieni principes tui. dicẽt. n. illud Mat. 2. Ne forte non sufficiat nobis & vobis. Et illud Gen. 26. Recede à nobis quia potentior nobis &c. Et istæ aues sæpe propter prædam pugnant, quia inuidi pp talia inuicẽ litigãt & contendunt. Prou. 13. Inter superbos sunt iurgia, & iõ à se inuicem separãtur. Gẽ 13. Erat possessio eorũ nimia & nequibãt habitare cõiter. Et hæc maxime hõr locũ in aduocatis & præbendatis, quorum vnus gaudet de alterius morte vt ipsius officiis perfruat. Ro. 11. Fracti sunt rami, & ego insertar. ¶Inauib. dñãt aerea & aquea subã & iõ morus sunt leuioris quam grestibilia, quia illis in terra remanentib. aues uolitant ad supremã. Nã aer qui in plumarum concauitate includitur, ipsas habilitat ad uolatum, & ideo, quanto maioris sunt pennositatis & minoris carnositatis, tanto uelocius & facilius possunt uolare, vt patet in anib. pdæ q̃pp carnis paucitatem & plumarum densitatẽ, furtum facilius eleuant, acuti visus & magnæ animositatis & efficaciæ existẽtes. Aues sunt iusti & cõtẽplatiuis, qui pp subam aqueam deuotionis, aereã cõtemplationis, motus sunt fortis & leuis p exercitiũ bonæ operationis, qa. l. grestibilib. in terra remanentib. i. pctõrib. circa terrena vacantib. ipsi ad æterna & superna volitant p amorẽ. Ps. Ascendit sup Cherubin, & volauit. Et iõ quãto minus hñt de carnalitate uoluptatis, & plus de plumositate virtuositatis, tanto velocius ad æterna p amoré ascendũt, & infima talia delinquũt. Nã qa i plumis. i. affectionib. eorũ reperit vacuitas & cõcauitas paupertatis, affectu. s. vel effectu, inclusus. i. clara æternorũ cognitio ipsos alleuiat, & ad æternorũ feruidũ appetitũ. Eze. 8. Eleuauit me spiritus, & duxit in Hierm in visione Dei. Ista. n. duo mẽte alleuiant, & uãt à terrenis. s. vacuitas paupertatis, & aerea puritas & claritas cæli veritatis. Esa. 9. Alleuiata est terra zabulon. ¶Item Isid. dr quasi sine via, eo q̃ suorum gressuũ aere mobilis fugiũ derelinqt. Dr ales, qa palas volat, veleo q̃ alatus. Dicta, nõ sua. Dr volucris & uolatile à volando. Alibi superius inalcando. In auib. aũt aquea & aerea subtilitas inde naturaliter hñt supius euolare licet sæpe in fernum descendant, vbi ẽt aliquoties occidunt, dũ incautè circa vitrum occupant. Sic hõ sine via realiter põt dici, qa q̃s peccatis mundi vitã transierit, nullũ post se vestigiũ. nullã memoriã derelinqt. Sap. 5. Comotis alis transuolauit, inuenitq̃ signũ inuenit itineris eius. Dr ẽt ales, qa hõ per alterum pedem, quod tñ alibus. i. secularibus magis licet 2. Reg. 3. Date puisore Chro dẽ donis & uirtutib. enutriti. Osee 11. Fracti sunt rami, & ego inserar. ¶Inauib. dñãt aerea & aquea subã & iõ morus sunt leuioris quam grestibilia, quia illis in terra remanentib. aues uolitant ad supremã. Nã aer qui in plumarum concauitate includitur, ipsas habilitat ad uolatum, & ideo, quanto maioris sunt pennositatis & minoris carnositatis, tanto uelocius & facilius possunt uolare, vt patet in anib. pdæ q̃pp carnis paucitatem & plumarum densitatẽ, furtum facilius eleuant, acuti visus & magnæ animositatis & efficaciæ existẽtes. Aues sunt iusti & cõtẽplatiuis, qui pp subam aque

sori tuo facito oſtia. ¶Item nota q̄ aues in tpe veris cãrant & vociferant, & ad amorem mutuum ſe inuitãt, oua & pullos gñant, gñatos nutriunt & educãt, ſed cõpleto gñationis officio, & aduenięte hyeme, à cantu & gñatione ceſſant. Sic p̄dicatores in verè. i. nunc in tpe græ, vel in tpe nouo, ſaduentus & quadrageſimæ, qñ flores apparẽt in terra nſa, ſ. Chriſ, q̄ eſt flos cãpi & lilium cõualliũ: (Cant. 2.) tunc dico dẽnt cãtare & reſonare p̄ p̄dicationẽ, & ſeſe ad amorem motuum inuitare, & tunc debent p̄ gñam pullos facere. i. pctores per pñam gñare. Nã ſicut p̄ gñationẽ eſt ꝓceſſus de nõ eſſe ad eſſe, ſic p̄ p̄dicationẽ fit proceſſus de non eſſe ad eſſe. i. de ſtatu pctĩ q̄ non eſt: (Iob 18. Socij eius qui nõ eſt) ad eſſe gratiæ vel virtutis. Ideo 1. ad Corint. 4. Per euangelium ego vos genui. Et illos quos genuerunt, debent per doctrinam & bona exempla iugiter educare & ét p̄ ſubſidium tpale ſi poſſint enutrire. Vñ Hier. 3. dabo vobis paſtores ſecundum cor meũ, qui paſcent vos ſcientia & doctrina. Vel dic de viris pfectis q̄ in prędicto vere ſolent cantare per gratiarum actionem, laudem & cõfeſſionẽ. Pſ. Volucres cęli habitabũt, de medio petrarum dabunt voces. Item debent ad amorẽ ſe inuitare p̄ mutuã dilectionem. Debent aũt pullos. i. pauperes in nidis ſuis. i. in ſuis domib. generare & inducere, & eos educare p̄ epulum & compaſſionem. Eſaiæ 58. Frãge eſurienti panem
36 tuum &c. ¶Itẽ nota q̄ aues quæ prædæ ſunt dediræ, vt ſunt aglo & accipitres & huiuſmodi, ſunt naturę calidæ & ſiccę magnæ plumoſitatis, paucæ carnoſitatis, reſpectu aliarum, clari viſus, leuis morus, curui & acuti roſtri, vt p̄dã ſuã ſciãt & poſſint diuidere & ſcindere vel ſecare. Vngues ſimiliter hñt acutos & curuos. Caudã hñt ſubtilem, q̄ a in volando ſe regant. Sic p̄dicatores q̄ ad p̄dandum aĩas ſunt dediti, & ét oẽs viri perfecti, maximè eccleſiaſtici & p̄lati debent eſſe calidi per charitatem, ſicci per caſtitatem, magnæ plumoſitatis p̄ virtutum pluralitatem, paucę carnoſitatis p̄ voluptatis paucitatem vel p̄ vitæ auſteritatem, motus leuis per obediẽtiæ velocitatẽ, volatus fortis p̄ bonorum operũ exercitium & probitatem, clari viſus p̄ diſcretionem & ſagacitatẽ & intelligentiã, vt. ſ. ſciant q̄d debeãt facere vel dicere, iuxta illud Mar. 8. Reſtitutus eſt ita, vt videret clare oĩa. Item iſti roſtrum. i. verbum debẽt habere acutum p̄ aſperã correctionẽ & redargutionem in ſe tñ debent eſſe recuruum & reflexum p̄ proprtiorum verborum adimpletionẽ. Caudã verò, q̄ pſeuerantiã ſignificat, debent habere longam p̄ bonorum operum cõtinuitatem. Vngues verò. i. manus debent hñe diuiſas expanſas p̄ liberalem eleemoſynarum erogationem, q̄a p̄ certo ad tales ptinet acutè & aſpere loq; alios corrigendo. Eſ. 49. Poſuit os meum dñs quaſi gladium acutum. Verba ſua ad ſe reflectere, ipſa implendo & faciendo. 3. Re. 8. Ore locutus es, & opere p̄feciſti. Ipſa bona opera in lõgũ cõtinuare nõ deficiẽdo, ſed pſeuerando. Et ét manus ſuas ad alios debent extendere! & diuidere bona ſua pauperib. erogãdo 2.
37 Mac. 2. Accipiẽs manu porrigebat eis. ¶Aues q̄ turmatim volãt, vt ſunt grues & anſeres, tẽpeſtatem ſentiunt & ꝓcognoſcunt, & iõ tunc aũ eius euentum ſolent clamare, & inuicẽ cõuenire. Sic verè nos q̄ turmatim in eccła vel religione, i collegijs vel cenobijs viuimus & manemus, tempeſtatẽ mortis eternę dẽmus ꝓcognoſcere & ſentire, & eã clamando p̄ p̄dicationẽ alijs inuere & mõſtrare. Clama ne ceſſes &c. Eſ.
38 58. ¶Gñaliter oĩs auis habet duos pedes q.b. inferius ambulet circa terrã, & duas alas plenas plumis, q.b. ſuperius volitet erga cęlum. Sic pro certo boni & perfecti viri hñt duos pedes. i. duplicem charitatem & affectionẽ, ſ. ad Deum & ad p̄ximum & duas alas. i. intellectũ & voluntatẽ q̄ plumis virtutũ tã moralium quã naturaliũ ſunt plenæ, vt ſic p̄ cõtemplationẽ volẽt ſuperius ad æterna. Et ſicut auis p̄ pedes gradit, & cũ alis volat, ſic p̄dicator dẽt gradi p̄ mũdũ ſe diſcretè ordinãdo cũ affectionib. charitatiuis, vt. ſ. oĩa opa ſua ad Dei vel p̄ximi dirigat vtilitatẽ & cũ alis virtutũ altè debet aſcendere contemplando. Eſa. 40 Super montem excelſum aſcende tu qui euangelizas ſyon, & Eſa. 52. Quàm pulchri
39 ſuper montes pedes. ¶Generaliter oĩs auis q̄ue longum habet collum, longa crura habet, & econtra quæ certum habet collum curtis cruribus ſuſtentatur, exceptis tamen fluuialibus, quæ crura habent breuia, & collum longum, ſicut patet in anſere & in cygno. unde Plì. lib. 11. c. 37. ait. Quibus longa colla, ijs longa & crura. Per collum quod caput ſuſtinet ne ad terrã defluat, intelligo amorem eternorum, q̄ caput itentionis erigit, ne defluat ad terrena. Per crura corpus ſuſtentat, intelligo bona opa & virtutes, q̄ ſpũaliter ſuſtinẽt: q̄a ſicut crura à pedib. eleuant, & ꝛ ees ab affectionib. q̄ pedes ſunt aĩæ, oriunt. Qui ergo hñ lũ lõgum. i. deſideria æternorũ magna & lõga & p̄ra ẽt ipſius. i. opa & virtutes ſolẽt p̄ lõganimitatẽ & p̄ tiã eſſe longa, exceptis tñ fluuialibus & delicioſis, q̄ deſideriorũ hñt longum, crus verò bonorũ operum hñ eũ ẽt crura. i. virtutes & opera breuitate inconſtãtię hñ Qđ patet in diligentib. mundum qui ſi hñt aliqñ a tutes, cum eis tñ nõ longè pſeuerãt. Veldic q̄d colli diũ inter corpus & caput, ſignãt principes & prælat ſunt medij inter pp̃m & Deum. Crura verò q̄in corp lare eſt ergo i corpore eccleſiæ vel collegij, qualia la, talia ſunt crura, q̄a quales ſunt ſuperiores, tales ſunt res, qualis platus, talis populus, qualis diſs, talis Eccl. 10. Qualis rector ciuitatis, talis populus, qui Vel dic q̄ collum in quo formaẽ vox, ſignificat uerb vero quæ corpus portant, ſignificãt virtutes & opera verè qui longum collum uultohr̃e. i. q̄ magna vul prædicare, debet habere ſimiliter lõga crura. i. magna ruoſa merita & opera. Vel dic q̄ collum ſignificat uirtu liberationis, ut in ſum eſt. Crus verò ſignificat uirtutẽ uerãtię & durationis, q̄a. ſ. crura dñr corporis eſſe ſim ergo uerum eſt q̄ qui longo collo, i. longa & diſcret beratione utit, longis crurib. & diuturnis ſucceſſibus tur. Econuerſo verò breue collum. i. breuis deliberatio ra breuia dr̃e, inq̄tum q̄ ſine longa deliberatione ſu cunt parum durare, & br̃ deficere & ceſſare. Bñ ergo dix neca q̄ diu deliberandum eſt, q̄d ſemel ſtatuendum plum de illo q̄ ſi fieret rex, deſiderauit eſſe gius, ut collo lõgo poſſet uerbũ ſuũ diu deliberare anteq̄ de re ad os trãſiret, q̄ pp bonũ tñ ſum, regnũ à pręhend uero ffes quorum unus accipiter, ut bñ uolaret ut alius aũt mentia ut bñ cãtaret, fieri deſideraueri parerno nihil habuerunt. Vide ſi uis ſupra lib. a. c. quaſi idem ponit. ¶Sed m Ariſt. aues quæ multum cito moriuntur, & maximè galliną. Sic multi q̄ in p multus bonis operib ſe exercẽt indiſcretè, cito & mo moriuntur, ſ. ceſſando & quieſcẽdo à feruore, quia principio, franguntur in fine ſm Ariſto. Ideo Prou. ſtantia adquã feſtinatur in principio, in fine benedi carebit. Vel dic q̄ illi q̄ in hoc ſeculo multum quieſcu præſenti uita multa oua diuitiarum habent, tales per pcm̃. moriunt, & ad mortem perpetuã deducũt gñaliter oĩs aues quarum eſt uita q̄eta, hñt roſtrum & breue, & uix aut raro roſtro ſe pcutiunt, licet ab nerent, rectum tñ eſt roſtrum earũ nõ acutũ, & hoc nes nõ comedunt, ſed tñ ſemina ſeu fructus. Sic bon cifici, q̄ Dei filij uocabunt, roſtrum. i. uerba hñt p ca & breuia, exemplo quo uerbum abbreuiatum ſ ſup terrã. ad Ro. 9. Roſtrum iſtud hñt planum. i. rectum, verba eorum ſunt recta, nõ tortuoſa p̄ fallitatẽ, nõ calidiratẽ, ſed magis recta inſta & plana p̄ ueritatẽ
8 Aperient labia mea ut recta p̄dicẽt. Et tales roſtra nõ ſe pcutiunt p̄ iniurias, p̄ detractiones & punctiones roſtrum eorum non eſt acutum, q̄a boni nõ hñt uerba gitiua. Vñ carnes nõ comedunt aliorum, ſ. detrahendo fis, ſed tñ ſemina ſeu fructus. i. bona opa alioꝝ de ẽt̃ loquendo ipſa comedendo, & imitando. ¶Aues profundo ſuum cibum q̄runt, habent roſtrũ longum patet de auib. Fluuialib. Sic uerè illi q̄ in ꝓfundo ſacrã pturæ q̄runt uictum doctrinæ, ibi diligenter ſtudendo roſtrum & os longũ & magnũ, in uerbis p eloquentia do. Vñ Eccl. 39. Tanq̄ imbres mittet eloquia. Vel dic q̄ de aquis Paradiſi mortis & inferni debemus nobis re ſpũalem uictũ: debemus collũ intẽtionis & diſcretionis & eos eloquentiæ & prædicationis lõgum & ꝓtẽdum Eſa. 55. Dñs dedit mihi linguã eruditã, ſciam ſuſtentare ¶Aues p̄dales roſtrũ hñt acutũ & corũm, & hoc carnes deuorare, & ipſas faciliter lacerare. Sic uerè p̄dales, q̄ inter ſe pugnãt p̄ diſſenſiones, lites & cõtentiones

ſ. ſuperbi & ſuperbi, inter quos iurgia ſemper ſunt. Pro. 13. noſtrum, nã. verbũ talium eſt curuum per falſitatem, q̄a pa cem cũ amico ſuo loquitur, & oculẽ ponit ei inſidias. Hie. 4. Eſt acutum per p̄dictionem & detractionẽ & crudelitatẽ. gens lingua eorũ gladi⁹ acut⁹. Et hoc vt poſſint carnes auiũ innocentium. i. bona & ſubſtãtia ſimplicium & pauperũ p̄ paſcam & p̄dicationẽ deuorare, vel carnes etiam. i. pſo os bonorum per detractionẽ lacerare. Deu. 32. Inebriabo ſagittas meas ſanguine, & gladius meus deuorabit carnes. Gen. 40. Lacerabũt uolucres carnes meas. ¶ Aues q̄dã ſũt ſocietatem diligunt & frequẽtant, ex cubias & vigilias or diunam, & regem ſibi præficiunt & p̄ponũt, quo ſe eleuãt, & ad paſcua deſcẽdẽte deſcendunt. & rex ipſe caput p̄ cæ ſimus frequẽtius eleuat, circunſpicit, & ſi quẽ aduerſarium uideret, vociferat, & ad cauẽdum alias excitat & p̄munit, ſi ret patet inferioribus ſilueſtribus & gruib⁹. Sic vere religioſi & clerici in grege & ſocietate viuẽtes p̄ charitatem ſibi re gem faciunt. i. prælatum cui in omnib. obtemperent, & ſm ſuas eleuationẽ à terra. i. temporalibus, & deſcenſionẽ ad terram. ad pœnitentiã & laborẽ, ſe dẽnt ſubditi regulare, omnia religioſi in bonis & virtutibus p̄latis ſuis conformari debeãt. Ezech. 1. & 10. Cumq̄s aĩalia eleuarentur à terra, ele vabuẽt pariter & rotæ. Et nota quomodo rota itra rotã cõ uerterent, & ſic alter intra alterum per amorẽ cõuerti debet. Religioſi. n. dicuntur rotæ pp̃ volubilitatẽ obediẽtiæ. Prælą dicuntur animalia oculata p̄ diſcretionẽ & circũſpectio nem prudentiæ. Pone ſi vis p̄ modũ figuræ & expone illud. Vide eam infra li. 16. Eze. 1. Num. 6. Ad imperiũ dñi fiebãt tẽ poria, & ad imperiũ illius deponebãt. Et rex ipſorũ dẽt plu res caput erigere, q̄a prælatus circunſpectus dẽt caput in tentionis ad eterna præ cæteris eleuare, & p̄ diſcretionẽ & prouidẽtiam vbiq; debet circunſpicere et videre Lu. 21. Re picite et leuate capita veſtra. Et ſi q̄m aduerſariũ. ſ. diabolũ vel hæreticum viderit, dẽt clamãdo p̄ p̄dicationẽ ſubditos munire. Eſa. 58. Clama ne ceſſes &c. Eſa. 40. Sup mõtẽ excel ſum aſcẽde. ¶Sunt q̄dã aues q̄ in tñ ſolitudinẽ diligũt, q̄ ẽt pullos proprios ſecum habitare non p̄mittunt, imo ſtatim volare p̄t ipſos a ſe eijciunt & emittunt, ſicut ſunt gene raliter oẽs aues p̄dæ, ſicut exemplificat Pli. li. 10. c. 3. de aqui que proprios filios eijcit, & eis alimenta denegat, qđ p videtur eſt factum à natura (vt ait) q̄a alias ad ipſos nutriẽ dum nõ ſufficerẽt pulli circuniacẽtium auium aliarum. Iſti dam religioſi, q̄ ſollicitudinẽ religiõis diligũt, ꝛ à cõ ſortio ſuam ſe ſeiungunt. Pſa. Ecce elõgaui fugiens, et mãſi i ſoli tudine. Maximè aues prædæ. i. predicatores, q̄ p clamationẽ p̄dicationis in ſilua mundi animas prædãtur, q̄a pro cer po pullos proprios, ſ. affectus parẽtum et carnaliũ amicorũ debẽt abijcere, et ſe ab eis totaliter elongare. Qđ maximè rum debet eſſe de p̄latis et iudicibus, quia verè tales non debent pulloſi. carnales nepotes i moderate diligẽr, ſed à ni de cordis ſui potius effugare, quia ꝓculdubio preda et rapi ne parẽtũ illis non ſuffieiunt, qui nutriẽdis et ditãdis pullis inoportunis intendunt. Multum igitur Deus illis ꝓfuiſſet, ſi dẽ affectum de taliũ cordib. abſtuliſſet, nihil. n. remanet, penſant, quin mali iudices, acquirãt, vt filios et nepotes di tent valeant. Et iõ commendatur Aaron Deu. 33. q̄ ipſe di cit patri ſuo et matri ſuæ. Neſcio vos. et fratrib. ſuis, ignoro eos. Vel põt dici cõtra illos q̄ ẽt proprios parẽtes abijciũt ad Tim. 5. Qui ſuorum domeſticorum curã nõ habet &c. Aues naturaliter et gñaliter ſunt naturæ purioris et leuio ris, nobilioris melioris, mot⁹ fortioris, et agilioris, vis⁹ cla moris et lympidioris, carnis ſanioris et digeſtibilioris, et cir ca pullos ſolertiæ amplioris et attẽtioris. Sic vere dico q̄ re ligioſi et clerici dẽt eſſe nãe melioris et nobilioris p̄ ſpũ tuãle, motus fortioris p̄ bonã opationẽ, viſus acutioris p̄ diſcretionẽ, carnis digeſtibilioris p̄ obtẽperantiã et ſubie ctionem, carnis ſanioris p̄ bonam cõuerſationem, et circa pullos nutriẽdos ſolertiæ amplioris p̄ Eleemoſynarum lar gitionẽ, vel doctrinam et pradicationem. In toto Iſrael nõ fuit vir melior illo. 1. Reg. 9. ¶Iſtud eſt gñale inter aues q̄ etæ nas, ſicut ſunt columbæ, grues, anſeres et gallinæ q̄ quauis ſint ter q̄ſq; roſtris et alijs ſe verberẽt et infeſtant, ſtatim tñ ſuo filio ſolẽ ſicut priꝰ ſimul habitare, et viuere, et quaſi in iniuria, ſicut prius communiter habitare. Sic verè quã

uis cõtingat ſuicẽ nos iraſci, et pugnas et cõtrouerſias nos hr̃e, ex hoc tñ non dẽmus odiũ cõcipere, nec alter alterius cõſortiũ declinare, quinimo iniuriarũ dẽmus obliuiſci, & nõ memorari, & ad ſit habitãdũ nõ dẽmus magis q̄ antea retardari. Vñ Leuit. 19. Nõ memor eris iniuriæ ciuiũ tuorum.

De Aquila. Cap. 2.

AQuila eſt auis nobiliſſima, qui volitando de ſuper ſolet pullos ſuos prouocare ad volatum, & eos ad exeundũ de nido tali mõ docere. Qđ ſi ſic exire noluerint, ſolet eis cibũ ſubtrahere, & facere ieiunare. Qđ ſi adhuc exire pigritauerint ſolet eos verberare, & vnguib. pungere & arcere, & ad exeundũ de nido cogere. Sic verè facit deus pullis. i. fidelib. ſuis, q̄a uerè volando deſuper per bonorum exẽplorũ oſſionẽ, & p̄ bñficiorũ collationẽ, ipſos prouocat ad volatum bonorũ operum exercẽdum. Pſ. Sicut aquila ꝓuocãs ad volãdum pullos ſuos, & ſup illos volitans. Si vero ipſum ſequi p̄ imitationẽ noluerint, ſed adhuc in mundi pigritauerint ſolet eos facere eſurire, tpalia ſubtrahendo. Quod ſi nõ ſufficiat, ſolet vngues & punctiones adhibere, ipſos tribulationib. & infirmitatib affligẽdo, quia ſicut d. Grcg. Mala q̄ hic nos p̄munt, citius ad Deum ire cõpellunt. Vel dic q̄ aquila eſt p̄latus, pulli ſunt ſubditi, quos bonis exẽplis et beneficiis ſolet de nido carnalitatis extrahere. q̄ ſi nequeat, dẽt eis cibum et beneficia ſubtrahere, & ſi hoc nõ ſufficiat, dẽt corporalia verbera. i. pœnas corporales adhibere &c. Allega vt ſupra. ¶ Itẽ ſm Pli. Aquila in nido ſuo reponit duos lapides ꝓcioſos noĩe etites, vt pulli eius per eos feruent ab oĩbus venenoſis. Sic verè p̄latus in nido eccłiæ vel religionis dẽt ſeminare duplicẽ virtutẽ, ſ. charitatẽ & caſtitatẽ. Et ſicut ſm Pli. vnus iſtorum lapidum eſt maſculinus, alius fœmininus, ſic iſtarũ virtutũ vna eſt maſculina. i. perfectior, ſ. charitas, alia fœminina & gratioſior, ſ. caſtitas, vna tñ ſine alterа nihil valet. ¶Itẽ eſt q̄dã ſpecies aquilæ, q̄ qñ altiſſimè volat, talẽ tñ & tã lympidũ hẽt viſum q̄ in mari videt piſciculos natare, & deſcendens ad modum lapidis, rapiteos, & ſecum ſurſum eleuat, & ipſos deuorat, & manducat, ſm Plin. lib. 10. vbi iſtã aquilã vocat halietum, quam dicit eſſe q̄dam ſpẽm aquilarum. Sic verè licet p̄latus & in altitudinem contẽplationis cõmoret, tñ lympitudine viſus diſcretionis dẽt videre & cõſiderare quid ſit in mari mundi, & quid inferi faciunt piſciculi. i. ſubditi diuagãtes in aquis deliciarum, & ad eos deſcendere p̄ affectum, et eos a mundo eleuare per prædicationẽ, et ipſos comedere, et ſibi incorporare per dilectionẽ, quia bñ p̄latus nunq̄ dẽr tñ vacare cõtẽplationi, quin ſp videat et intendat ſubditorum gubernationi. Vñ de aquila dr̃ Iob 39. De lõge. contemplat eſcã. Vel dic q̄ iſte eſt Chriſ, qui ab altiſſimo loco paradiſi vidit piſciculos pctores in mari mundi vagantes, quib. miſertus ſubito per incarnationem deſcẽdit, et eis raptis et ad fidem conuerſis, ſurſum ad ſtatum gr̃æ et gloriæ leuauit, ipſoſq; comedit, et ſibi per fidem incorporauit. Ipſe. n. leo factus eſt, & didicit capere p̄dam. Ezec. 19. ¶Item aquila eſt natura ꝛ calida et ſicca, prędaauida, & p̄ alijs aquibus animoſa & fortis cuius fortitudo maxime conſiſtit in alis, pedibus et roſtro, quia alæ ſuę ſunt multum neruoſæ, et parũ carnoſę. Sic prælatus prædicator vel clericus dẽt eſſe calidus, in charitate, Dei ſiccus in caſtitate ſui, p̄dæ auidus per charitatem proximi, animoſus ad bonum faciendum et aggrediendum, fortis ad malum tolerandum & tranſgrediendum, cuius fortitudo in alis virtutũ & operationis, in pedib. amoris & affectionis, in roſtro ſermonis & p̄dicatiõis debet maximè apparere: quia. ſ. alæ ſuæ .i. conditiones et operationes debent eſſe neruoſæ per ſtabilitatẽ, et in bono conſtantiã. quia Nemo mittens manum ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno Dei, ſicut dr̃ Luc. 9. Parum vero debent eſſe carnoſæ p̄ carnalium voluptatum abdicationem, quia ſicut dr̃. 2. ad Corin. 10. Arma militię noſtræ nõ ſunt carnalia. ¶Item aquila reſpectu magnitudinis corporalis, parum habet d̄ carnoſitate, multum ãt de neruoſitate, et multum de plumoſitate, et iõ eſt auis leuiſſima, et tã lympidi v ſus q̄ ſolem irreuerberatis oculis intuetur. Sic verè vir perfectus vel religioſus, p̄latus debet habere pennarum. i. virtutum multitudinem, neruorum ligantium. i. charitatis ſpecialis fortitudinem, carnis. i. carnalis voluptatis paucitudinem, et ſic ſolum iuſtitiæ Chriſtum in

rora eminẽtiæ ſuę, ſiue rectoceſſu ad amorẽ mundi, poterit
p cotẽplationem iugiter ſpeculari, & oculos mẽtis ſuæ in
ipſum figere, & in ipſo cõtinuè meditari, quia ſicut dicitur
Eccleſiaſt. 11. Delectabilis eſt oculis videre lumẽ. Quia bre-
uiter neruoſitas lingatis amicitiæ, ficcitas attenuãtis abſti-
nẽtiæ, pulmoſitas virtualis ſufficientiæ, luminoſitas contem
planti ſapientiæ, dẽt eſt conditiones ſpiritualium aq̃larũ,
ideſt virorum perfectorum, clericorum & religioſorũ. Vn-
de Eſaiæ. 33. Regem in decore ſuo videbũt, & oculi eius car
nem ad terram de longe. ¶Itẽ aq̃la volitãdo pullos ſuos cuocat
ad volandum antequam habeant plumas pfectas, & vngue
ſuſpẽſos cogit & docet eos reſpicere ſolem, & illum cuius
oculi lachrymantur, tanquã de generem vilipendit, ſecun-
dum Pli. vbi ſupra. Sic prælatus debet volitare per virtutes,
vt exemplo ſuo pullos ſubditos ad ſimilia puocet & induc-
cat, & cum vngue caſtigationis dẽt eos docere & vrgere, vt
ſolem iuſtitiæ reſpiciant per amorẽ, & lachrymantes p im
patientiam, & à contemplatione oculos auertentes dẽt de
nido amoris ſui eijcere, & eos ſicut alios non amare, rectè
aũt contemplantes & reſpicientes dẽt diligere, & eos pro-
mouere, dirigere, nutrire. Vel dic q̃ aq̃la eſt Deus, cuius eſt
tota cura, q̃ pulli ſui. i. fideles ſolem claritatis æternæ reſpi-
ciant & affectent, & ideo illos qui ipſum dedignantur reſpi
cere, & de bonis paradiſi nõ curant, ſed ab ipſo oculos mẽ-
tis ad tpalia conuertunt, a nido amoris ſui eijcit, & ipſos va-
gari per bona tpalia ad libitum derelinquit. Pſal. Dimiſi eos
ſm deſideria cordis eorum ibunt in adinuentionibus ſuis.
7 ¶Item ſm Gregorium in moralibus. Aquila neceſſario indi
get aculo viſu, vt prædam ſuam à longe videat, quia. ſ. ſp re
manet in locis altiſſimis, & tutiſſimis, & ſi pro prædã ad ter-
ram deſcẽderit, parum ibi remanet, imo ſuperius cito ſe ex
tollit, ſecũdum Gregor. Sic verè prælatus indiget diſcretio
ne & ſcientia lympida & diſcreta, vt lõge videat & cogno
ſcat quicquid ſit inter ſubditos faciendũ Eſai. 33. Oculi eius
cernent terram de longe. Et ſem p debet in virtutũ vel con
templationis celſitudine cõuerſari, & ſi pro neceſſarijs ne
gotijs ad terrena deſcenderit, debet ſtatim ſurſum ad con-
tẽplationis apicem eleuari. Iob 39. Eleuabit aq̃la, & in ar-
duis ponet nidũ ſuum. Vel iſtud poteſt expone de Chriſto,
qui ſurſum ab æterno in patriſo permãſit, & quãdo infe-
rius p ſalute humani generis per incarnationẽ deſcendit,
ibi parũ ſtetit q̃ nimo ſtatim facto ſalutis noſtræ negotio,
8 ſurſum aſcenſionem iterum reaſcẽdit. Allega vt ſupra. ¶Itẽ
ſm Ariſt. qñ aquila circa pullos proprios, vel circa oua fo-
uenda intendit, non poteſt bene venari pullos auium alia-
rum, quia nimis debilitatur. Sic prælatus nimis carnaliter fo-
uens propriam parentelam, à pdicationis officio retardat,
quia huiuſmodi amore eius fortitudo mirabiliter impedit.
9 ¶Item idẽ. Aquila ponit trẽs tria oua, vel pullos tres ad plus
producit, ſed tertium proijcit, ne in nutritione eorum gra-
uatus, à volatu impediatur ſm Pli. li. 10. c. 3. Sic religioſus vel
prælatus dẽt concipere duo oua, ſ. amorẽ Dei & amorẽ proxi
mi, ſed ſi cum hoc tertiũ quum concipiat, ſ. amorem mun-
di vel carnis, debet ipſum eijcere, ne grauetur. Vel dic q̃
pulli noſtri ſunt carnales parentes, quorum proculdubio,
copias nos multum efficit atque grauat, & à multis bonis
retardat, & iõ ipſos debemus de nidu noſtræ affectionis eij-
10 cere, & de ipſis vltra debitum non curare. Deu. 33. Dicit pa-
tri & mẽi ſuæ, neſcio vos, & fratrib. ſuis, ignoro illos. ¶Itẽ
ſm Ariſt. li. 6. eſt quædam ſpecies aquilarum quæ longo tem
pore pullos fouet præcedens ipſos in omni volatu & præ-
datione, parata ipſos defendere, & p eis reſiſtere & pugna
re, & maximè quandiu ſunt iuuenes, nec alas habent perfe
ctas. Plin. vero li. 10. c. 3. vocat iſtam aquilam meneleton, q̃
vt ait, ſola aquilarum pullos ſuos nutrit, & ſine clangore
volat, & in montibus moratur. Sic prælatus debet cum ſub
ditis eſſe in omni opere vel labore, & ipſos temporaliter &
ſpiritualiter p tegere & nutrire, & maximè ſimplices & in-
firmos, qui non poſſunt defendere ſemetipſos: & ſine mur
mure & clamore ſineq; quacunq; terroris concuſſione de-
bet eos pacificè gubernare. Pſ. Adiuit pauperem in inopia &
11 poſuit ſicut oues familias. ¶Scd̃m Pli. & Ariſt. eſt q̃dam ſpe-
cies aquilarum q̃ venatur in aqua, quę reſpectu aliarum val
de eſt de generis naturæ, quia. ſ. coruus verberat eam. Iſta
autẽ vnum pedem hẽt clauſum more anſeris, cum quo na-
rat, et alium acutum, cum quo rapit. Talis eſt malus rec-
ſus et eccleſiaſticus, quia. ſ. cum ſp deberet querere pra-
ſuam ſurſum in aere paradiſi per contemplationem et
ctionem, ipſe tñ quærit eam in qua fluxibilis vitæ per
poralium acquiſitionem. Sp. n. habent cum pede aq
pedem anſerinum. i. cum affectu ſpirituali affectum terre
& ideo iſti vtrãq; ripam volunt paſcere, & hic cum de
ſis natare, & ſurſum cum viris ſpiritualib. euolare, &
dam paradiſi ſperant rapere et habere, cuius tamen
rium dicit Chriſ. Matth. 6. q̃. ſ. Nemo poteſt duobus do
ſeruire &c. ¶Penna aquilę aliarum alitum pennas ſolet
rodere & conſumere, ſecundum Plin. lib. 10. cap. 3. Sic
ſi ſubſtantia ſeu pecunia diuitis pennis, id eſt ſubſtãtia
rum ſimplicium adiungatur, ita q̃ poſſeſſio talium red
bonis ſimplicium propinqua ſit, ſolent bona ſimplic
conſumi & alijs aggregari. Vel dic quòd ſi pecunia aq
na & vſuraria, pecunię iuſtè acquiſite miſceatur, ipſa
ficit, & finaliter bonum cum malo, & propter malum
Vel expone ſicut de corde lupi, capitulo de lupo. Alter
cundum Gregorium in moralibus, Aquila pullis ſuis
tantibus, vel quando recenter nati ad recipiendum
& digerẽdum ſunt impotẽtes & ĩ epti, ſi ore ſuo ſaepe
aetrahit pdæ ſuæ, & ĩ ora pullorum euomit & ſic eos
cibo leui quouſque poſſint comedere groſſiorem. Sic
cator de præda ſacræ debet ſanguinem, ideſt ſanum
ctum vel ſanguinem Chriſti accipere per deuotionem
ex ore ſuo per prædicationem euomere, & inſimo
tos enutrire, quouſque deueniant ad maiora. 2. ad
thios. 3. Spiritualibus ſpiritualia comparantes. 1. ad Cor
thios. 3. tanquam paruulis in Chriſto lac dedi vobis et
non eſcam. ad Hebræos. 5. Facti eſtis quibus lacte opus
ſolido cibo. Quia. b. ſ. illis danda & dicenda ſunt
qui propter imbecilitatem fidei vel ingenij non
recipere vel intelligere fortiora. ¶Item ſecundum
num & Plinium, Aquila ſi ſenectute vel infirmitate
grauedinem & viſus obſcuritatem patiatur, quanto
aquæ viuæ, & aſcendit ſuperius quantum poteſt, vt
ſolis & aeris & motu corporis & labore ſtomachus
ſicat, & ſic in fontem deſcendit, & ſm Torath. & lib.
ra rerum, ſtatim nidum petit, vbi plumas veteres
ibi ſe foueri à pullis proprijs permittit, & reſumpt
nis viribus iuuenęſcit. Sic hõ cuius viſus contemplo
& volatus bonæ operationis, aliqua peccati ſegnitie
peditur, debet altè aſcendere per æternorum
nem, & labore pœnitentiæ, & deſiderio ſuperno
leſcere per Dei amorem, & p cœleſtium affectionũ
aq̃ compunctionis & deuotionis p humiliatem
dere, plumas. i. conuerſationẽ dimittere, & ita
tum virtutum priſtinum reuenire, & iuuentutem
ſe per pœnitentiam renouare. Pſal. Replet in bonis
rium, tuum, renouabitur vt aquilæ iuuẽtus tua. Vel
quila eſt peccator, q̃ aſcendit altè ſuperbiendo, &
deliciarum ſeſe balneat p luxuriã, & tãdem incalefcit
ritiã ſectando, & ſic in malo ſe renouat, de malo in
procedendo. Iudi. 20. Filij autem Iſrael peccatis
dentes noua &c. ¶Aquila m timent gñaliter oẽs aues.
ſm Pli. Hærodius illam die qua aquilam audiens vel
vix aut nunq̃ ad prædam vadit, quod forſitan
timore. Sic verè nos Chriſtum debemus timere, &
tiens ipſius vocem in ſcriptura audimus, aut quo
iuſtitiam & potentiam videmus & cogitamus, nunq̃
mus audere ad prædam malorum operum volare,
ſa amplius abſtinere, dicentes illud Hie. 10. Quis non
bit te o rex gẽtium? ¶De aquila quòd ſocietatem
quòd proprios pullos odiat, vide ſupra de auibus
rali. §. penul. item glo. ſuper ſpalm. Aquila cum
ingroſſatur duratur & curuatur roſtrum eius, quòd
pere non valet, ita quòd ſm Pli. li. 10. c. 3. quandoq;
fame, ſed naturali inſtinctu quærit petram duram,
roſtrum alidens onus roſtri deponit, & cibum
neſcit. Roſtrum per quod auis cibum capit, eſt
effectus, qui ſi vt roſtrum induretur per obſtinationem
bet fricari ad petram. i. Chriſtum per eius
ditationẽ, vel exẽpli acceptionẽ, & ſic aia
nem & duriciẽ auditus, & ſic cibum

12 ribus virtutib. inueneſcet. ¶Plinius dicit quod aquila ſtãs
ſuper rupem non ceſſat ſolem inſpicere, vel prædæ inſidia-
ri vel vngues proprios intueri. Sic verẽ vir pfectus religio-
ſus in rupe dignitatis vel in aſperitate religionis exiſtẽs, ſp
debet aut ſolem iuſtitiæ reſpicere per contemplationẽ, aut
in prædatione & acquiſitione animarum cogitare per pdi-
cationem, aut vngues. i. defectus & ſuperfluitates intueri p
conſiderationem. Vngues. n. in carne nati, & tñ corporis re-
gulam excedentes, naſcentes de ſuperfluo alimenti, pecca
torum & defectuum ſignat curuitatem. Iſta ſunt tria in q̃b.
dicit oraliter intendere quiliber eccleſiaſticus vel perfectus
ſ. ad contemplandam maieſtatem, ad præuidendum præda
rum. i. faciendorum operum qualitatem, & ad conſiderãdũ
vnguium. i. proprioꝝ defectuũ curuitatem Hie. 3. Leua o-
culos tuos in directum, & vide vbi nunc proſtrata ſis. Leua
in quic oculos tuos in directum, Deum & cœleſtia cotẽplã-
dum. Vide inquit. ſ. circũquaq; ad quam prædam. i. ad quod
bonum opus poteris volare diſcretè conſiderando &c. Vi-
de vbi proſtrata fuiſti diuerſimodè peccando, & ſtatũ gr̃æ
decipiendo. Vel dic q̃ aquila eſt prælatus malus, qui in rupe
dignitatis ſedens, non vertit oculos mentis niſi aut ad ſolẽ
& claritatem gloriæ mundialis, vel ad prædam lucri tpalis,
13 vel ad pedes cõ ſanguinitatis carnalis. ¶Aquila eſt auis libe-
raliſſima, ne ſciret. n. ſola prædam ſuam comedere, ſed ipſã
ſolet aliis auib. p̃. ſalib. cõmunicare & diuidere, & iõ aliæ a-
ues prædales ſolent eam ſequi & frequentare, vt de pda ip-
ſius poſſint aliquid reportare. Talis eſt Chriſ, qui prædã æter
næ beatitudinis ſolus hr̃e non voluit, ſed ipſam hoib. dimi-
ſit & diſpenſauit, propter quod multitudo ſequaciũ & pẽi
tentium ſuum ſub ſpe habendæ gratiæ & gloriæ frequenta
uit, dicẽs Matt. 8. Magiſter, ſequar te quocunq; ieris. Vel dic
q̃ iſte eſt homo liberalis & pius, qui bona ſua ſolet aliis diui
dere, propter quod ſolet ipſum turba pauperũ ſequi & frequentare. Vel
dic q̃ aquila quæ eſt liberalis auib. prædalibus, quib. auium
innocentium (quarum ſanguinem ebibit) prædam cõmuni
14 cat & largitur (vt dicit Pli.) ſignificat principes rapaces, q̃
rapinas innocentium ſubditorum ſuis rapacib. ſequacibus
largiuntur. ¶Secundum Ariſt. li. 16. Aquila hẽt vocem terri-
bilem auib. alterius ſpecie, & innocentib. auib. eſt maximè
inimica. Roſtro. n. percutit, & vnguib. rapit. Sic vox & minæ
principum balliuorum terrorem incutiũt pauperib. & ege
nis. Nam licet raptores vnus alterum non infeſtant, alienos
15 in cruciant & affligunt. Nam innocentes roſtro. i. falſis ſen-
tentijs & vnguib. i. extorſionib. ſanguinem pauperũ depre-
dantur, & eisdem in omnib. aduerſantur. ¶Item ſm Plin. eſt
quædam ſpecies aquilæ nobilior altera quæ in aere prædã-
tur, quam timent generaliter oẽs aues. Hi ſunt principes ſu
perbi, ſequentes torneamenta & huiuſmodi. Alia eſt q̃ tm
prædatur in terra, quam timent aues quarum conuictus nõ
elongatur à terra, vt galinæ hmõi. Hi ſunt principes auari,
quos cupidi & vſurarii multum timent. Alia ſpecies tm̃ pda
tur in aqua, quam aues fluuiales tantum timent, quę ſpecies
ſm Pli. multum degenerat à moribus aliorum. Hi ſunt prin
cipes luxurioſi, qui non q̃runt niſi delicias & quietẽ. Quia
breuiter iſta tria genera malorum ſuperiorum. ſ. ſuperbos
auaros & luxurioſos debent diuerſi diuerſimodè timere, ſe
cundum q̃ vident ipſos ſibi poſſe, officere & nocere. Vel dic
q̃ iſti tres ſpecies aquilarum ſunt tres ſpecies dęmonũ ten
tatorum, quia. ſ. quidam rapiunt in aere tentando de ſuper
bia, quidam in terra & terrenis de auaritia, alii in aquis &
16 deliciis tentando de luxuria. Primum ergo timeant illi qui
volant ſurſum in dignitatib. Secundum qui manent in diui
tijs temporalib. Tertium vero illi qui verſant ſeorſum in
17 aquis. i. in deliciis corporalib. ¶Item aquila, quando pullus
ſuus exemplo eius non vertit oculos ad ſolem, ipſum tan-
quam ſibi non ſimilem abiicit & repellit. Vide ſupra eodẽ.
18 Sicut dicit Pli. Aquila qñ præda ſua non ſufficit ſibi & ſe-
quacib. ſuis ſolet de ſeipſiſmet ſequacibus ſuis p̃eximiorem
aſſumere, & ſicut rex uiuens de publico, ipſum deuorandũ
alijs exhibere. Sic verè principes ſępe ſolent conſiliarios &
officiales & ſequaces ſuos rapere, & ipſos prædari & ſpolia
re, & iuſto Dei iudicio, illos qui ipſos ad innocentes depræ
dandos adiuuerant, denudare, vt habeant vñ poſſint ſibi &
ſuæ ſequaci familiæ prouidere. Hier. 30. Oẽs p̃datores tuos
dabo in p̃dam. Periculoſum eſt ergo ſequi curias principũ
& magnatum. Iõ bene dr̃ Eccl 13. Aduocatas à pertiore di-
ſcede. ¶Scd̃m Pli. lib. 10. c. 3. Morphnos eſt quędam ſpecies
aquilarum, cuius vita eſt circa lacus, & iſtam repertum eſt
nõ hr̃e linguam ſed hr̃e dentes vt ait Pheomone apollinis
filia. Tales ſunt detractores, qui. ſ. non hũt linguam ad bene
loquendum. Pſ. Filii hominum, dentes eorum arma & ſagit
tæ. Tales vero circa lacus deliciarum ſolent viuere, & car-
nis delicias diligere atq; velle. ¶Aquila q̃ aues rapit aquati
19 eas, duob. modis ipſas venatur: quia. ſ. qñ videt eas timore ei-
us infra aquã merſas: tm̃ expectat donec ſopitas laſſaſque
rapiat: vt dicit idem ibidem. Qñ etiam videt auem in aqua
natantem, ponit ſe à parte ſolis, & vmbram ſuam auinatãti
oſtendit ſub aqua, quam fugiens auis ad littus in arundine-
ta properat, vbi ſtatim ipſum occupat. Sic verè vñ hodie
decipi multi hoies: quia. ſ. dum in aqua mundi negotiorum
natantes vmbram aquilę. i. diaboli tentationes vident & ti-
ment: ſępe fit q̃ euadere & fugere diabolum ſe credentes,
ad litus & ad arundinetum religionis tranſeunt, vbi tutè &
ſecurè habitare credunt, ſed pro certo ibi inueniunt aqui-
lam diabolum fortius inſidiantem, & ipſos magis quã in ſe
culo aliquotiens inuadentem, ſicq; fit q̃ iſti vbi crediderant
ſe ſalutare, ſolent amplius ſe damnare. Vbiq;. n. inſidiat ho-
ſtis, & vbi minus eſſe creditur, ibi facilius inuenitur. Iſte. n.
vñ dicere homini illud Amos 9. Si aſcenderint ad cœlos, in-
de detraham eos, & ſi abſconditi fuerint in vertice carmeli
inde ſcrutans auferam eos. Et breuiter iſtud ſępe fit q̃ talis
auib. aquis tribulationum & tentationum tanditu detinet, q̃
fatigata ſe reddit diabolo, à quo crudeliter deuoratur. ¶Aq-
20 la pugnat cum ceruo, & in arena ſe volutans, tãdem excuſ
ſis alis in oculos cerui, ipſum arena excœcans, penniſque
ora verberãs, ipſum p̃cipitari à rupib. compellit, pugnat ẽt
cum dracone, & eum in aere volantem inuadit, & oculos,
ſibi eruit, vt dicit idem ibidẽ. A quila eſt diabolus, qui p̃ cer
to ceruum. i. auarum tunc exęcat, qñ arenam bonorum tẽ-
poralium, & eorum amorẽ in oculis cordis iactat. Viſum. n.
diſcretionis per auaritiam ſolet eis auferre, & ſic ſolet eos
in infernũ p̃cipitare. Dracones ẽt. i. ſuperbos & ambitio-
ſos ſurſum in aere. i. in ſtatu eminentiarum excœcat, qñ p̃-
prię conditionis conſiderationẽ, & mortis, inferni, iudicii
& Paradiſi notitiam ipſis tollit & negat. Sũmè. n. nititur aq-
la. i. diabolus oculum diſcretionis extinguere, vt ſic poſſit i
infernũ hoiem detrahere. Eſa. 6. Excęca cor populi huius,
& aures eius aggraua, &c. Vel dic q̃ ceruus diabolus cornu
tus & ſuperbus, vel etiam ipſum pcm̃ ſuperbiæ tunc tẽpo
ris vicinit, qñ arena. i. mortis cõſideratio ſibi opponit, & qñ
ibi homo humiliter volutatur. ¶Sicut ponit hic Pli. Aquila
21 cognoſcit benefactorem, vnde ait in ciuitate feſto a quilam
à quadam virgine educatam, q̃ ſibi gratias referens, primo
aues quas venabatur, virgini afferebat. Tandem mortua eſt
virgo, & ſm morem ad concremendum loco ſepulturę de-
ducta. Aquila vero ſe in rogum eius iniecit, & cum virgine
conflagrauit. Factum eſt igit ibi templum ioui & virgini, in
titulatum heroꝝ, pro eo q̃ ioui eſt iſtum animal dedica-
tum. Iſta igit ad virtutẽ gratitudinis poſſimus applicare, qa
ſ. benefactores noſtros debem̃ recognoſcere, & de noſtris
venationib. & bonis tpalibus ipſos debemus paſcere, & ſi
mors ſeu infortunium ipſis accidat, debemus per compaſ-
ſionẽ eodem igne. i. eadẽ tribulatione nos affligere & cõbu
rere. Quod maximè uerum debet eſſe de illis amicis noſtris
qui deſcendunt in ignẽ purgatorii, cum quib. ſ. per dolorẽ
compaſſionis debemus nos mentaliter concremare. Qd̃ ẽt
põt dici de illis qui cremantur igne peccati, q̃b. ſ. debemus
cõpari, & cũ eis mentaliter concremari. Iuxta illud dictum
Apoſtoli 3. ad Cor. 11. Quis infirmatur & ego nõ infirmor?
22 q̃s ſcandalizat̃, & ego nõ vror? ¶Secundum Pli. ibidẽ, ſunt
quædam aquilę q̃ cõmedunt piſces. Cũ ergo q̃dam aquila
quadam eſſe quãdã tortucã in littore rapuiſſet, & eã vellet
ſurſum leuare, vt dimittẽdo ab alto cadere, cõfringeret &
comederet, cõrigit q̃. Eſcifus poeta oculus contẽplãdo ſpa
tiaret, capite diſcooperto. Aquila ergo vidẽs caput poetę
nudũ & credẽs eſſe lapidẽ, tortucã ab alto cadere dimiſit,
& philoſophum interfecit. Cognouerat aũt poeta ipſa die
ſe eſſe moriturum, per ſciẽtiã cęli quod ſummè enitare uo-
lebat, ſed dum euitare voluit, magis incurrit. Iſta ẽt recitat.
Vincẽtius in ſpeculo naturali lib. 6. c. 54. Iſta poſſunt appli-

cari cõtra illos q̃ volunt euitare fata, & occultæ Dei prouidentiæ iudicia, qui dum p̃cauere desiderãt, incurrũt potius quod vitabãt. Exemplum de Iona, qui dũ à Ninive voluit fugere contigit ipsum à ceto absorpcũ, & in partes, Ninive euomitum, delatum esse, Iõ bene dr̃ Prou. 21. Non est consiliũ non est prudentia, non est scia contra dominum. Vel dic cõtra illos qui spũaliter sunt calui. i. qui caput conscie à capilis virtutum hñt nudum, quia pro certo aquila diabolus tales finaliter interficit, & tentationib. primo eos percutit, & damnatione prosternit. Bene ergo dr̃ Leu. 20. Capita vestra nolite nudare, & vestimenta vestra nolite scindere, ne forte moriamini. ¶Secũdum Pli. ibidem, Sex sunt species aquilarum qũ vero diuersas species inuicem coniunguntur, ꝙdã tertiæ species exinde generantur, sicut est ossifragus, & etiã quædam species vulturum, quæ omnino non generant, sicut ait. Halietus ẽt generatur de diuersis speciebus aquilarum &c. Si vis expone sicut de asino & de mullo q̃ à speciebꝫ diuersis generãtur. ¶Aquila non venatur prope nidum suum, sed lõgè ne forte contra pullos prouocet circunstantes. Sic faciunt multi latrones, qui vadunt rapere & furari in partibus remotis, & non iuxta locum vbi morantur, sic percipi possint &c. Vel expone sicut de lupo. ¶Aquila pullos suos ẽt adultos lõge à se fugat, & eis certa spatia determinat & assignat. Magna. n. spatia sunt eis ad populandum necessaria, & ideo nõ vult vnum par aquilarum alia iuxta se paria &c. secundum Pli. vbi supra. Expone sicut de vulture. ¶Pullos aquilis electos recipit ossifragus atq; nutrit. Sic faciũt pij viri, q̃ recipiunt orphanos derelictos &c. expone sicut de aqua. s. & de vulture. ¶Aquila non solũ alijs auib. innocẽtibus imo ẽt pullis propriis solet esse inimica, qui. s. illos solet de nidis propriis eiicere, & ipsos rostro & vnguib. pungere, & societate propria effugare. Sic verè multi sunt tyrãni, qui non solum extraneos, imo etiam pullos & subditos pungunt, rapiunt & infestãt, & de suis domiciliis eos fugãt,

De Accipitre. Cap. 3.

Accipiter ſm Iſid. est auis regia, tam rostro q̃ vnguibus animosa & armata. Vnde longe maiores se aues accepit. Ec est auis plumis variis & colorib. insignita: prædæ est auida, & pullos de nido exire compellit, & ad volatum cogit, ipsos rostro & vnguib. verberando, & nutrimenta etiã subtrahẽdo, & est struthio nisi millima in colore, sed impar & dissimilis in virtute. Nam ita altè aliquando se eleuat, vt humanum transcendat visum, & tñ visa præda subito petit ima, vt ipsam rapiat & occidat. Sic verè Chr̃s est auis regia, quia ipse est rex regum terræ. Apoc. 19. & rostro. i. verbo sacræ prædicationis & vnguibus seuerę correptionis armatus, cum sit paruus corpore & vilis habitu, quia. s. inuentus vt homo (ad Phil. 2.) magnas tñ aues. s. reges & imperatores tam sua quam suorum prædicatione diripuit & accepit, ipsos q̃ per fidem seruituti suæ & ecclesiæ subingauit, iuxta illud Esa. 49. Erũt reges nutritii tui. Item iste plumis variis coloratur p̃ bonã conuersatione, fuit prædæ auidus per aĩarũ desiderata acquisitionẽ, dicens. Gen. 14. Da mihi aias, cętera tolle tibi. Item iste filios suos electos in nido mundi esurire facit, & vt melius euolent ad æterna, nutrimentum bonorum temporalium eis subtrahit, & si de nido mundi exirepi gritauerint, ipsos primo rostro. i. verbis, secundo vnguib. i. verberib. & tribulationib. cogit, quia ſm apostolũ ad Heb. 12. Flagellat dñs omnem filium quem recipit. Iste accipiter est similis in habitu & colore struthionib. i. hominibus peccatorib. qui ad modum struthionis sunt graues & inhabiles ad volatum, quia Deus misit filium suum in similitudinẽ carnis peccati. ad Ro. 8. Ideo dicitur ad Phil. 2. In similitudinem hoĩum factus &c. Vnde potuit dicere Sapientiæ 8. Sunt q̃dẽ de genere terreno illius qui primo factus est. s. Adã similiis aliis hoĩb. Sed licet sit similis in humanitate, dispar est tamẽ in virtute & deitate, iuxta illud Ps. Non est similis tui in diis dñe, & non est secundum opera tua. Et alibi. Deus quis similis erit tibi. Item iste accipiter ascendendo cœlum, se sustulit à uisibus hominum sed tñ in die iudicii visa præda in terra. i. vita spurcitia reproborum, ad eorum occisionem subito veniet & descendet, quia sicut dr̃ Esa. 30. Subito dum nõ sperabitur veniet contritio eius. ¶ Christus & diabolus venãtur & capiũt p̃dam suam more accipitrum, quorũ sunt duo genera. s. silueſtris & domeſticus, quia. s. silueſtris rapit res domesticas, domesticus verò siluestres. Charissimi. per silestrẽ intelligo diabolum, p̃ domesticum Chr̃m. Filiorũ Israp rapit aues domesticas, ga diabolus bonos & domesticos in domo ecclesiæ per peccatum rapere summe petit. Econuerſo autem domesticus Christus siluestres & deuios peccatores ad gremium ecclesiæ per prædicationem attrahit & adducit. ¶Accipitri de p̃da sua ab aucupe dr̃ cor, sicut de te debes cordare Chr̃o. Prou. 23. F. i. p̃be mihi cor tuum. ¶Dicit Gregorius in mora. q̃ accipiter senectute sua nocte grauari, & pennarum pondere inhabilẽ ad volatum, ad austro ad solis radios se conuertit, & aura & calore ipsius resoluente, apertis poris exhalant grossi vapores, & vix super se excutiens, facit cadere veteres pennas, & nouas recrescẽtib. renouat. Sic pc̃ôr qñ pondere pc̃orum, & tenebre malæ consuetudinis se videt grauatum, & ad vsũ in cęlum totaliter impotentẽ, flante austro ventoso humido & vitificatore. i. durante vita presenti, vbi lumen statu merendi dẽt respicere ad solem iustitiæ, veniam postulando p̃ oronẽ, debet resolui p̃ contritionem, pori aperiri per cõfessionem, peccata exhalari per satisfactionẽ, & tunc dẽt concutere p̃ pñam & castigationem, & sic renouatus virib. per gratiam iuuenescet, & cadentibus plumis ventosis peccatorum, loco earum nouis plumis virtutum ornatib. ad cœlum poterit euolare. Iob 39. Nunqd per sapientiam tuam plumescit accipiter? Vel dic q̃ accipiter est Chr̃s qui veteres plumas mortalis conditionis in fonte tribulationis & cruci deposuit, nouasq; pennas immortalitatis perrectionem assumpsit, & sic renouatus finaliter in cœlis ascendit. Apo. 12. Datæ sunt ei pennæ aquilæ duæ, et volauit. Item nota q̃ accipiter est auis regia, nobilis et pulmosa, & hãc. Ętus acutum, carne tñ aliquantulum velatum. Et ex hoc dũ Pli. melioris est volatus, quãto pectus plus habuerit tum. Per accipitrem intelligo prælatum. Per pectinem qui est cor, sciam intelligo, per acumen, rigorem & iustitiã q̃ carnem clementiam et dulcorem. Dẽt ergo plures homines virtutum indui et ornari, debet pectoris acuminea. rigore vel iustitia ꝓmuniri. Dẽt tñ acumen rigoris suã carne. i. consideratione propriæ fragilitatis et dulcore vel clementia temperari. Et quãto pectus. n. scia in ipso fuerit acutior et fortẽ tñ volatum contemplationis arripiet altiorem. Pugna. in arca testamẽti, in qua cum virga et tabulis. i. cum correctione et scia erat mana. i. cõpassio vel dulcedo. Nã sicut dicit Greg. Nimii rigoris iustitia destituitur, si fine pietate clementię teneatur. Et hæc fuit cã ſm Greg. quia Deus principes ecclesiæ Petrum cadere permisit, ut ex suæ fragilitatis consideratione aliis discceret misereri. Iuxta illud Ecclꝰ. Edifica ex teipso q̃ sunt ꝓximi tui. ¶Dr̃ ẽt q̃ accipiter hẽt pennam suam in rostro, in unguib. et in pectore. Vñ firmiter cerebat p̃dam suam. Eius fel est medicinale, et vtilitas scia est in collyriis oculorum, quia visum acuit, et allogines destruit et consumit. Sic iudex vel prælatus debet hñe formidinem et auctoritatem in rostro locutionis, in vnguib. correctionis, in pectore cognitiõis. Vnde homines cernicosi dẽt excerebrare per correctionẽ, et ab eis auferre cerebrũ. i. fatuam imaginationem et obstinationem. Fel. n. et amaritudo suæ seueritatis et iustitiæ proficit quãdo in oculis aspectibus aliorum ponit, quia. s. timore ipsius hoĩes a peccato retrahuntur, et sic albugo vitiorum abstergit et auferetur. Apo. 3. Collyrio inunge oculos tuos ut videas. Vel sic per fel intellige considerationem diuinę iustitiæ, ꝓpter quam debet cordis oculos abstergere et mundare. Vel per fel tollo sole cordis oculos abstergere et mundare. Vel per fel intellige quod Chr̃s in cruce potauit, quod per considerationẽ et compassionem in oculis cordis debet imponi vt a peccatis purgetur, et vt in Dei cognitione clarificetur. Iuxta illud Thr. 3. Memor esto paupertatis meæ, absynthii et fellis. Ad differentia est inter gallinã et accipitrẽ, ga accipiter ob multum appreciatur, et carus a suo domino reputat, ecꝰ p̃dã accipit vndeviuit, mortuus uero uilipenditꝰ esto. Gallinam proiicitur, et supra simum. Gallina autem viuens parum appreciatur, mortua autem corã rege in mensa honorabiliter præsentatur. Sic accipitres. i. diuites et potentes rapiunt et opprimunt innocentes, quandiu viuunt honorantur, et ab aucupe diabolo magistro suo caritatiue honestantur, et ab aucupe diabolo magistro suo caritatiue honestantur, in quo eo q̃ p̃dam prauorum operum capiãt et faciãt, in quibus

bolus delectatur, sed pòst moritem à diabolo proijciũtur in lacu quinium infernale. Hier. 22. Sepultura asini sepelietur, proiectus & proiectus extra portas Hierusalẽ. Sed gallina ...pauperes pro certo licet in mundo parum appreciẽt, tñ ...morum ad Paradisi cõuiuium deferunt. Et sicut auceps ocu ...ꝓperit accipitris, ne visa præda laqueos rumpat, & præ ...dã sequatur, sic diabolus ante oculos illorum ponit corium amoris mundani, vt non uideant prædam Paradisi, & rũpãt laqueos pc̃ôrum. ¶Nota aũt q̃ duo genera sunt accipitrũ. Sunt. n. quidam qui prædantur in terra (& sic̃ de aquilis) & aliqui tñ prędantur in aere. Sed columba inter istos discernit, & respectu diuersorum diuersa remedia sibi parat, ga. s. videt illum qui rapit in terra, solet sursum ascendere, qñ vero videt illũ qui i aere rapit, tũc solet ad terram inferius descendere, & in petrarum foraminibus latitare ſm Pli. li. 10. ca. Sic in aere caligino so mundi huius sunt diuersa gña aeriorum & accipitrum. i. dæmonũ. Nam aliqui prædantur i aere per superbiam. Alii in terra p auaritiam. Alii in aqua per luxuriã. Et ideo colũba. i. aĩa debet pro singulis singula uirtutum remedia prouidere, vt per humilitatem, largitatẽ & castitatem deuiet malitiam dæmonum prædatorũ. Si. n. uidet rapientẽ in aere. i. tentantem de superbia & uanitate debet in mente per humilitatem & p̃ mortis consideratione descẽdere, qui aerẽ uidet in terra rapientẽ. i. diabolum de auaritia terrenorum tentantẽ tunc debet sursum ad bona æterna p contemplationem & desideriũ euolare. Ps. Quis dabit mihi pẽnas sicut colũbæ, & uolabo & requiescã? Vel per colũbã intellige simplicẽ, intelligo iuuenẽ puellã, & eã maximè q̃ in cathenarum mere proposuit. Nã hæc inter accipitres procos suos optimè discernit, ne ob eis capiatur. Nam qñ ad eam venit quis in aere prædatur, s. eminentias dignitatum sibi vendicando, tunc ad terrã fugit. i. ad originis suæ infirmitatem, allegans q̃ ipsa nõ sit ipso digna: Qñ uero ad eam uenit q̃ in terra prædatur, hoc est, terrenas possessiones sibi acęumulat tũc ersum ad cœlestium bonorum contemplationem euolat, allegans q̃ nõ terrenã hæreditatem cupiat, sed incorruptibilẽ & incontaminatam, conseruatam in cœlis. 1. Petr. 1. ¶Accipiter est indignãtis naturæ. Vñsi á manu aucupis ad prædam accipiendam dimittat, si à captione deficiat, intñ indignatur, q̃ nõ reuertitur facilit̃er ad magistrũ. Sic qñ de manu aucupis diaboli dimittitur hõ mũdanus ad prædã bonorum ꝓpalium acquirendam, si à captione deficiat, vtpote sui prosperẽ non succedat, dum videt ꝓpalium vanitatem, ad æterna pluries se conuertit, & ad aucupem diabolũ redire ...pit & contẽnit. Esa. 43. Indignatio mea & ipsa auxiliatrix est mihi. ¶Teste Pli. li. 10. c. 8. Accipitres nunquam come dunt corda auiũ quas prædantur. carnes. n. comedũt & non corda. Sic uerè raptores principes & tyranni de corde. i. de amore auiũ. i. subditorum suorum non curant, carnes. n. tpa les sibi per rapinas comedũt, & ipsas diligũt & affectãt, & hodie, quia tales tyrãni magis curãt de carne quã de corde magis de suba, q̃ de amicitia, magis de lucro ꝓprio q̃ de populi cõmodo, iõ verificat in subditis illud Ps. Cor aũt eorum non erat rectum cum eo, nec fideles habiti sunt in testamẽto eius. ¶Cocyx est quædam spẽs accipitrum, quæ de nocte volat, & paucis diebus ætatus tñ cernit, postea vero nunq̃ nisi hec abulla auiũ vult uideri, & sola vt cõiter parturit unũ ouum, raro aũt duo, & (quod in oĩ genere auium nusquã est) hec abillis de sua specie deuorat, quia. s. alii accipitres occidunt eã. Ista igit̃ nidũ nõ facit, & de propria prole timet, & ꝓ hoc in alienis nidis ouum suum ponit, maximè in nido palumbę, pullumq; suũ foueñdũ aliis dereliquit. Timet. n. vt dicit Pli. li. 10. c. 9 q̃ si proprium nidum haberet, quilibet ipsum ꝓ libito inueniret. Timet ẽt q̃ si ꝓprium ouum suum foueret, pullus suus cõtra eã insurgeret. Iste aũt accipiter ĩ nullo est aliis ſ̃ſ̃is, exceptã pluma, sicut dicit. Per ueros accipitres nobiles, & aiosos, intelligo Chr̃m & Angelos. Per istum uero degenerẽ cocycẽ intelligo pc̃ôres, q̃. s. veris accipitribus. i. Chr̃o & ſ̃ctis nihil hñt sit̃e præter plumã. i. præter humanitatẽ, vel præter fictã apparentiã exteriorẽ, sicut patet in hypocritis. Isti. n. uideri nolunt, quia q̃ malè agit, odit lucẽ cõſtituunt, & de propria ꝓle. i. propriis amicis & parentibus, suspitiosi sunt, inquantũ in aliquo nõ cõfidunt, iuxta illud Hier. 9. In oĩ fratre tuo nõ habeas fiduciam. Quid ergo? Pro certo dato q̃ videaẽ cõtra rõnem q̃ illi, qui sunt eiusdẽ speciei, inuicem se occidant, veri tñ accipitres. s. Chr̃s & Angeli & ẽt boni principes, iudices & prælati tales cocyces. i. tales pc̃ôres & malefactores puniunt & occidunt & de ipsis iustitiam faciunt condecentem. Christus. n. istos in nido. i. in corpore & aĩa interficit, boni vera iudices ipsos corporaliter puniunt in præsenti, quia sicut dicit Seneca Genus iniæ est malos cito occidere. Vel dic q̃ cocyx est hõ, q̃ ꝓ certo nunquam tot mala patitur ab aliqua creatura, sicut ab illis qui sunt eiusdem speciei. s. ab aliis hoĩb. Vnde Pli. li. 7. de naturali mundi historia circa principium. Cætera aĩalia uidemus stare contra dissimilia, plurima vero hoĩ ex hoĩe sunt mala. Vel dic ẽt q̃ illi qui sunt de vna specie. i. cõsocii, cõuicini, cor religiosi cõclerici, plura ab inuicem mala patiunt, q̃. s. nos qui eiusdem speciei & professionis sum⁹ multa alter ab altero præiudicia sustinemus, & qñq; iniurijs, qñque malis, qñque verbis & detractionibus nos inuicẽ impugnamus. Hie. 9. Inimici hoĩs domestici eius. Et potissimè impugnat cocyx ab accipitrib. i. rustici & degeneres à nobilibus, pauperes à diuitib. simplices, & timidi qui se non audẽt defendere, à tyrannis & raptoribꝫ. Vel dic contra quosdam degeneres, et rusticos, qui. s. nidum seu hospitium non uolunt hñe vel fouere, sed i alienis locis & domib. discurrere et manere, ga. s. nihil uolunt expendere, & iõ nolunt q̃ ipsos alii quis valeat inuenire, qui ẽt illos proprios de genere suo non sunt videre. Et ꝓ hoc oẽs solẽt tales inuadere, & ẽt propriꝭ parentes & amici, vicini ẽt & socij solent eos impetere & odire. Tales. n. auari & parci ab omnib. impugnant, & etiam ab illis qui sunt eiusdem speciei. i. à proprijs amicis, parentibus & sociis contẽnunt. Allega vt supra. Vel dic cõtra suspiciosos, qui. s. in propriis parentibus & filiis non confidunt, & iõ proprium ouum fouere. i. ꝓprios filios & parentes secum tenere nõ uolunt, imo ipsos aliis educandos dimittũt. ¶Cocyx nidum nõ facit, sed i nidis palumbarum ponit ouũ, vt cõiter unum solum. Palumba autem ouum illud cum suis fouet, sed pullus cocycis cum adoleuerit, cibos aliorũ pullorum comedẽs, pinguiorem se facit. Miratur igitur nutrix se talem filium pepetisse, & suos proprios, quia tales non sunt dãnat, & eos absumi. i. deuorari iudicat, & ab ipso pullo cocycis, se quoq; spectanti deuorari pmittit. Istum ergo extraneum pro ꝓprio recipiens, ab ipso, cum volãdi potẽs efficit corripit, & sic non solum in pullis, imò in persona ꝓpria præiudicium consequit. Ista ſm intellectum meum dicit Pli. li. 10. c. 9. Ista pñt applicari cõtra quosdã tam principes quã alios, qui more istius palumbæ, extraneos in nidis & hospitiis recipiunt, ipsos q̃; tanquam proprios fouent, ditant, & nutriunt, sicut ad litteram videmus de multis q̃ & familiares & balliuos & stipendiarios plus volunt hñe extraneos, quam propinquos. Isti. n. illa quæ deberent comedere ꝓprii filii. i. illa lucra quæ deberent recipere proprii subditi cõpatriotæ & uicini, recipiunt, & ideo p̃ cæteris pulchriores fiunt, & sic fit q̃ cõparatione ipsorum ꝓprii cõtemnuntur & ipsis ad deuorãdũ cõcedunt, & ipsi ꝓ propriis adoptãtur, sicut ad litterã uidemus de multis principib. qui de alienis partib. hñt seruitores & balliuos, quibus permittunt deuorare proprios subditos. Ipsi vero eos diligunt, & eis credunt super omnes alios, adeo ipsos crederent propriè esse suos. Quod etiã de stipẽdiarijs uidemus in multis, ga magis diliguntur extranei, quam propinqui. Veruntũ finaliter tales pulli & tales extranei non sunt contenti proprios nutritoris sui filios & subditos deuorasse, quinimo cõtra ipsos nutritores insurgunt qñ uires sibi supperunt, & ipsos impugnant & afficiunt prout pñt. Exemplum habemus de Saxonibus, qui in curia regis Britãnorum prę compatriotis honorati, primo barones britaniæ, deinde regem occiderunt, & ꝓ eo regnauerunt. Igit̃ bene dr̃ Eccl. 9. Ne derelinquas amicum antiquum, nouus. n. non erit similis sibi. Vel uide de cuculo. §. 2. & expone per omnia sicut ibi quia idem uidẽt. ¶Secundum Pli. ubi supra in quadã thraciæ parte homines & accipitres solent quadam societate occupari, ga. s. homines auiculas eleuari faciunt, statim uero assunt accipitres siluestres, qui eas capiunt, et tandem capeas inuicẽ hõ & accipiter condiuidunt. Ego etiã simile uidi de illis paruis auiculis quæ dñr uulgo emeriliones. Conducebant. n. homines uenari pergentes, & statim quòd homines alaudam uel aliam auicu-

auiculâ eleuari fecerãt,illæ filuestres emeriliones ipsas accipiebãt,& captas hoĩb.dimittebãt, & sic capiẽdo hoĩbus auiculas,post homines volitabãt.Istud applica si uis in malo & dic q̃ accipiter est crudelis iudex,vel superior,auceps uero est malus baliuus,vel inferior, quia pro certo isti quadã societate vñr venari,quia auceps.i.balliuus inferior vel advocatus aut procurator solet nocendi materiam explorare,accipiter uero,i.malus ꝓpositus vel iudex statim est paratus ad impetẽdum, & ad accusatum hoiem inuadendum & ad emendas & exactiones extorquendũ.Igitur isti prædã & lucrũ inter se condiuidunt,& lucrũ quilibet inde sumũt,Psal. Diuiserunt sibi vestimenta mea.Et sicut uidemus,q̃ auceps q̃ nõ facit nisi tenere prædã,plus habet de præda q̃ accipiter, sic sæpe fit,q̃ plus habet de lucro inferior balliuus, q̃ magister.Tales igitur balliui figurant in dentibus qui erant ĩ ore bestiæ Dan.7.qui dicebant. Surge comede carnes plurimas.
24 Vide eã infra li.16.ĩ loco suo.¶Scd̃m Isidor.accipiter magis armatur animo q̃ uirtute.Nam aues meliores & maiores se destruit & inuadit.Est ẽt auis proprijs aliis inimica, eis subtrahens nutrimentũ,ipsos q̃ rostro & ungulis lacerat & affligit.Et est auis prædæ auida,& carnib.uiuit quiũ innocẽtiũ quas uenatur,& quas cum oĩ solicitudine accipit & prædatur,& ió ab accipiendo accipiter nuncupatur. Sic maliiudices & balliui & superbi,magis animosa potentia quam uirtuosa prudentia,muniunt.Maior.n.in istis est audacia quam potentia, maior pſumptio quã perfectio maior arrogantia, q̃ uirtus & efficacia,sicut ad litteram de officialib. & iudicibus regum,principum & prælatorũ patet,de quib.dr Hiere. 48.Vidimus superbia Moab, superbus est valde,superbia ei⁹ & arrogantia eius plusquã fortitudo eius.Isti.n. non formidant inuadere aues multo se maiores.s.principes & magnates,aues ẽt.i.uiros spirituales magnos uirtutibus,& ualore, quos excoriant & infestãt,& proprios filios & subditos rostro cõminationum,& unguib.laceratione afficiũt & impugnãt,eisq̃ dirè subtrahũt bonorum tpalium nutrimenta. Hi ad prædã excoriationum & rapinarũ inuigilant tota cura,& de sãguine pauperũ uiuũt.i.de bonis tpalib.ad vitæ necessaria sibi datis.Et ió Iob 24.dr de talibus q̃ uigilantes ad prædã præparant panẽ liberis. Agrum non suum demetunt, nudosq̃ dimittunt hoĩes vestimenta tollentes. Et ideo dicit accipitres ab accipiendo munera vel personas. Esaiæ 1. Principes tui infideles,socii furum oẽs diligũt munera &c.
25 ¶Itẽ nota q̃ est domesticus simul accipiter & siluestris autẽ domestic⁹ aũt capit aues siluestres siluestris aũt domesticas. Domesticus aũt plus lædit auiũ cõitatẽ q̃ siluestris,q̃a oportet, quòd pro se & pro domino rapiat, alias non seruaret, eũ dñs suus, sed siluestris solũ pro se rapit. Sic sunt latrones siluestres,qui domesticos,i.bonos afficiunt. Latrones aũt domestici,sunt iudices & balliui,q̃ amicos domesticos non lædũt,sed tm̃ extraneos & siluestres &c.quod.s.facit in eis acceptio personarũ.Et sicut accipiter domestic⁹ plus dãnificat aues quã siluestris,quia.s.silustris pro se solo nutriendo rapit,domesticus aũt ꝓ se & dño suo hẽt rapere,quia alias nul laten⁹ teneret,sic verè isti latrones domestici.i.officiales.&c. plus nocent subditis, quã illi q̃ sunt in nemorib.pro se.n. & magistris hãt rapinas facere,quia nunquam alias in seruitio tenerentur,nec à suis dominis amarent.Vñ Gen.25.Isaac diligebãt Esau,eo q̃ uenationib.eius uescer et.Vnde Seneca epist.9. Qui vilitatis causa assumptus, est quandiu placebit
26 quãdiu vtilis fuerit.¶Itẽ nota q̃ accipitres quãdiu uiuunt ĩ honore habent,gestant super brachia,in periculis eleuant, & à suis dñis multum diliguñ, quãdiu sunt potẽtes & habiles ad prædandũ,sed statim q̃ moriunt,à cunctis inhabiles iudicantur,& ió vilipenduñ,& iterquilinio proiecti,à porcis & à canib.deuorant.Sic iudices & aduocati dum uiuunt,ab hoĩbus honoratur,& à suis magistris.s.à principibus diliguñt,quãdiu sunt potentes ad prædandũ , &ad rapinas & ad excoriationes pauperũ faciendum, pp quas habẽdas & p eos exercẽdas & principib.diliguñt , & sup pertica alcorũ officiorũ & dignitatũ honorabiliter collocanẽ,sed quando moriunt tunc limitiæ eis à suis dñis auferunt,& ab eis cõgẽnunt,& proiect⁹ in sterquilinium inferuale à dæmonibus
27 deuorant.Hie.22.Sepultura asini sepelietur.¶Accipitres ſm Magistrũ de proprietat⁹ rerũ,debẽt cautè dictari,no nimis laute,vt tenuiter. Ex abundantia.n. cibi ſpinguant & insolescũt &ad clamatoriũ aucupis nõ descendũt,& ad volatus pigriores sunt,si aũt dicta fuerit nimis parca tũc accipiter efficitur impotens ad prædandum. Ne aũt ad cuiuslibet aucupes pedes eorũ aliquib.laqueolis astringuntur, & gestantur à nistra aucupis,vt dextra aliquid eis decur. Accipitres isti religiosi uiri & cæteri imperfecti,qui plumis uirtutũ indutæ debẽt volare per contemplationẽ.Auceps aũt eorũ est Chr⁹ vel prælatus.Dẽnt aũt cautè & mediocriter dictari, vt nõ nimis lautè per delicias nutriantur, quia tunc impinguant,carnalitatibusq̃ in solescunt & levitatibus, & à munũ obseruãtiæ regularis,& ad clamatorium cõsciæ vel prædicationis & monitionis nõ descendunt,& ad volatũ contẽplationis fiunt totaliter pigriores. Hie.22.Locutus sum tibi in abundantia tua,dixisti.nõ audiã.Et Deut.32.Dilatatus est dilectus,& recalcitrauit.Si ẽt nimis laute nutriantur p patientia capiendã fiunt penitus impotẽtes,& ió necesse est q̃ mediocriter nutriant.Medium.n.tenuere beati dicit Ouidius,Iõ Salomon Prou.30.Nec diuitias nec paupertates dederis mihi dñe,tribue tm̃ victui meo necessaria. Et isti sunt cõiter qui regulas nimis arctas & pauperes ꝓtentur,& qui ꝓ indiscretas abstinentias plus debito macerãtur,Debent ẽt oculi eorũ.i.sensus,per discretionẽ,velamen rio.i.memoria mortis,ne vis⁹ cordis sui ad auiculas ad quas anhelant.i.ad mundi delectabilia liberè afferantur,vt &c. dicant illud Psal.Auerte oculos meos ne uideant uanitatẽ, via tua viuifica me.Et vt hoc melius teneat,auceps eorum prælatus debet pedes.i.affectus eorũ,cõstitutionum legis alligare. Et iam in sinistra aduersitatis & pniæ sunt pedi, vt à dexrra pro speritatis æternæ possint hr̃e gloriam mentum in futuro,ẽt per contemplationẽ exinde ereptæ infamibus remoueri,ne forte vitiorum nigredine polluantur. Figurati Gen.19.vbi dictum est loth,q̃ de loco pollutionis fodomorũ, q̃ igne et sulphure perire debebat, fugere, longe in quodam mõtis vertice se saluaret. Vnde ibi dicit Loth ne respicias retrorsum, nec stes in oĩ circa regione, sed in monte saluum te fac.Sic religiosus fodomã debet fugere.i.mundum,eo q̃ sulphure luxuriæ et igne auaritiæ abundat.Cui dicit Angelus.Ne respicias etc.sed in monte, i.in religione saluã nate.Vxor autem eius.i.carnales religiosi saeculi corporalia auertentes, in statuam conuertuntur. Nota istam historiam et applica ad propositum.

De Alieto. Cap. 4.

1 Halietus ſm glosam Deu.14. Idem est q̃ falco,auis animosa & parua,vnde multo maiores se inuadit.Plinius tamen halietum dicit esse quandam generosam speciem aquilarum de qua supra de aquila.§.3. Sic bedelli, balliui & iudices aduocati,licet parui sint moribus & virtute,magnos tamen aggredi non timescunt, imò præsumptuosè omnibus se opponunt. Vel halietus secundum Magistrum auroræ, idem est quod nisus,paruula auis tam corpore quam virtute, quæ dum magnas aues inuadere non valeat , paruas tamen diripit & deuastat.Sic pauperes & parui iudices aduocati & balliui,cum magnas aues scilicet diuites non audeãt inuadere, pauperes tamen afficiunt & inuadunt. Figura de Ismael Godoliam occidente,& viros rasis barbis.Vide eam ibi, quia breuiter sicut dicitur Iob 24.Vulgum pauperem spoliauerunt, pupillos depredantes &c.

De Alanda. Cap. 5.

1 Alauda est auis summæ lætitiæ,& ideo aluada à laudando ſm Isidor.dicta fuit.Ista.n.in sereno tpe sp cantat, nunquam verò in tempore pluuioso. Ista etiam quandiu est in terra,nunquam dicitur cantare,sed dum est sursum in aere,& versus cælum ascendit,tunc solet multipliciter modulan.Charissimi rps turbulentum significat statum pcti. Alauda significat hoiem qui ad laudandum dñm est electus. Psal. Etalita & lauda habitatio syon.Veruntamen istud est verum q̃ quandiu est in tpe pluuioso & turbulento .i. in statu pcti. 2 quandiu est in terra.i.in terrenis negocijs occupatus: nunquam proprie dominum laudat.nec in Deo iocundatur aut exultat,quia sicut dr Eccles.15.Non est speciosa laus in ore pctôrs. Sed verè qñ sereniras conscię & splendor diuinæ gratiæ abundat,& qñ ipse surgit de terra.i. de terrenis ipsa contemnendo, & sursum ad cælum & ad Paradisum ascendit,ipsa affectando,tunc in spũalem lætitiam resoluit, tunc ad laudẽ & gratiarum actionem erigitur, & tunc in Deo læticiæ gloriatur,dicens cum Psal.Lauda anima mea dominum laudabo dominum in vita mea,psallam Deo meo quandiu fuero. Vel ista possunt allegari de illis qui Deum laudant in sereno prosperitatis,& nunquã in turbulo aduersitatis.Vel potest dici de angelis, quia illi qui in serenitate Paradisi remanserunt,laudant dominum, illi verò qui ad terram prolapsi fuerunt laudant eum. ¶Alauda intrãtum tumet.nisum, quod videns eum solet qñq; ad sinum vel ad manum hoĩs refugere,speràs cum homine facilius misericordiam inuenire. Sic & peccator qui modo de Christo vero homine non curat si bene crudelitatem nisi.i.diaboli cõsideraret, ipsum proculdubio fugeret,& timeret, & homini Christo qui naturaliter est benignus,per pœnitentiam se trãderet,vt cum ipso misericordiam inueniret, dicens illud Psal. Libera me domine,quia ad te confugi.

De Halcyonibus. Cap. 6.

1 Halcyon sicut dicit Amb.in exhameron,dicitur ab ales & oceanus, quasi ales oceani.Est.n.auis quæ in medio hyemis vbi mare est tempestuosum, solent in mari nidum sibi facere,& in ipso ova sua ponere,sed statim q̃ in nido incipit cubare,in toto mari fit maxima serenitas , ita q̃ septem diebus quibus ova fouet, & septem alijs quibus pullos eductos nutrit,nulla penitus turbatio fit in mari,& ideo nautæ istos quatuordecim dies perpetuæ serenitatis observant, & ipsos halcyonidas vocant.Et ista vt eadẽ velle Ouidius in li.Met.a.Charissimi per mare fluctuosum intelligitur mundus iuxta illud Psal. Hoc mare magnum & spatiosum. Per hyemem intelligitur tps antiquæ legis,in quo mare huius mundi erat tot fluctibus & tot tempestatibus plenum, q̃ nulla nauis.i. nulla aia poterat venire ad portũ Paradisi. Per istã volucrem intelligo Dei filium, q̃.s. recte dr halcyon ales oceani inquantum.s.ille, qui erat proprie ales cęli, fieri voluit ales oceani.i.huius mundi quando.s. postea in terris vixit est,& cum hominibus conuersatus est. Baruc.3.Ista ergo halcyoni.i. Dei filius videns quod motus & fluctus tribulationum & contentionũ, discordiarũ & diuisionũ,in mare huius seculi abundabant (iuxta illud Matt.8. Motus magnus factus est in mari,ita vt nauicula operiretur fluctib,) volens oĩa pacificare & sedare,venit ibi per beatam incarnationẽ in nido vteri virginalis,& ẽt in nido ecclesiæ militantis.Io. 21.Manifestauit se Iesus ad mare tyberiadis.Ibiq; ova & pulli os.i.fideles & discipulos spiritualiter genuit,& ꝓduxit,iuxta illud Iacob 1.Volũtariè genuit nos verbo veritatis.Et tũc ꝓculdubio facta est serenitas pacis & concordiæ, necnõ serenitas virtutis & gratię in isto mari, quia.s. discordia q̃ erat inter Deũ & hoĩes,& etiã inter hoĩes & hoĩes, fuit penitus cõcordata,ita q̃ tunc Angeli cecinerũt. Gloria in excelsis Deo,& in terra pax hoĩbus. Et ideo etiam Esaias uocat istã halcyonem.i.Dei filium, patrẽ futuri seculi, principẽ pacis. Esa.9. Et sic factum est q̃ ex tunc per quatuordecim dies.i. per tempus istius vitæ quę duplici septenario currit.s.septẽ diebus & septem noctibus nautæ.i.fideles serenitatem prospere nauigãdi ad paradisi portũ habeant, & ibi naues suas .i.animas deducendi.Et ista figurantur Mat.8. vbi cum tanta esset tempestas in mari q̃ discipuli fere submergebant, clamauerunt ad dominum dicentes.Domine,salua nos, perimus.Et dr ibi qd Iesus imperauit vento mari, & facta est trãquillitas magna, ita vt alij mirarentur dicentes . Qualis est hic,qa venti & mare obediũt ei?Vel ista exponi possunt moraliter de corde humano,qd̃ quandiu caret Christo,fluctibus malorũ cogitatuum agitatur, statim autem ubi halcyõ .i.Christus vbi per gratiam cubauerit,fluctib.tentationum & malarum affectionum cessantib.serenitas cõscientiæ generat.Christo.n. cor nostrum spiritualiter visitãte,& ibi ova bonorum cogitatuum , & pullos bonorum cõsensuum generante,mare cordis & conscię serenatur,ita q̃ ad potum paradisi fi uolumus sine periculo peragramus. Et si vis p.14. dies potes intelligere decẽ præcepta legis, & quatuor cardinales virtutes,quorum obstantia necessaria est ad hoc vt hmõi serenitas teneatur.Vel dic q̃ halcyon est bonus princeps platus,uel ẽt hõ iustus,vel etiam bonus legatus, cuius præsentia causat in mari.i. in patria collegio vel societate tranqllitatem & pacem, quæalias poterat concuti uel turbari.Quãdo.n.halcyon.i.platus vel curatus, vel ẽt quicunq; bonus princeps uel iudex personaliter in nido officii uel beneficii,sui,ibiq; fouet personaliter subditos suos,totũ pro culdubio mare.i.tota subiecta patria stat in pace,& in lætitia & quiete,quia sicut dr Lu.11. Cum fortis armatus custodit atriũ suũ,in pace sunt oĩa quæ possidet. Aduentus.n.halcyonum mare turbidum pacificat,& aduentus bonorum legatorum gentium guerras sedat.Prou.14. Legatus fidelis sanitas.¶Halcyon este Arist. contra naturam aliorum auium 2 in profundo hyemis parit & nutrit pullos suos, parit autẽ in medio mari,& ibi conficit nidũ suum,ita fortiter,q̃ uix aut nunquã põt gladio dissipari.Sic verè uiri iusti in hyeme tribulationis fructificant pullos bonorum operum & virtutum.In ipso.n.mari aduersitatum & amaritudinũ huius mũdi ita debent nidum conscientiæ suæ soliditate,& ipsum tã fortem & solidum efficere, ut nullus gladius desperationis vel peccati per impatientiam ipsum valeat cassare,iuxta illud Prou.12.Nõ contristabit iustum quicquid ei acciderit.

De Anate. Cap. 7.

Anas est auis fluuialis,quæ multum amat aquam,& ista sicut dicitur in li.de natura rerum , ita est libidinosa, q̃ si plures masculi fuerint,& vna sola fœmella , se vicissim cohabitando cum ea solent occidere uel leuare. Illud potest contra luxuriosos applicari,qui in fluminibus deliciarum cupiunt semper esse,& ibi carnalitatis opera exercere,& illos cum quibus cohabitant solent necare qui plures non uerecundantur cum una uicissim suam libidinem adimplere,figurati in filiis Beniamin , qui uicissim abutentes uxore leuitæ eam mortuam reliquerunt.Iud.19.

De Anſere. Cap. 8.

Anſer secundum Isidorum nec sine aqua nec sine herba bene sustinetur. Sic verè nec homo sine herba sanctæ doctrinæ , nec sine aqua compunctionis & deuotionis & gratiæ potest spiritualiter bene uiuere. Vnde Esaiæ 50. Computrescent pisces sine aqua. ¶Anſer quamuis sit animal libidinosum,ita quod in aquis cocat, istud tamen verũ est secundum Isidorum quod uni masculo sufficiunt tres femellę. Quod est contra impudicos luxuriosos,quib.non

poteſt ſufficere infiniras mulierum, Exèmplo Salomonis, q̃ mille habebat tã reginas quam concubinas per quas tamen
3 fuit cor ipſius depraua tum ſicut dicitur 3. Reg. 2. ¶ Anſer aſſiduis clãgoribus vigilias noctis reſtatur, Et ſm Iſid. Nullum animal ita ſencit odorem hominis ſicut anſer. Vſicum Galli vellẽt capere capitolium, aſcenſus eorum per clamorem anſeris deprehenſus eſt. Idem autem narrat Ouidius de Sabinis q̃ cum vellent ciuitatem Romanam capere, clamor anſeris dormientes milites excitauit. Sic verè prælatus & prædicator debent circa ſuum officium, vigilare, hominum etiam hoſtium. i. dæmonum (de quibus dicitur Mat. 13. Inimicus homo hoc fecit) debent inſultus & inſidias præſentire, & ne capitolium animæ capiant per peccatum, dicunt ſuis clamoribꝫ & p: ædicationibus dormientes hoſtes excitare, & eis imminentia pericula vt ꝓcaueant declarare. Figura Eze. 33. vbi dr̃ quod ſpeculator videns venire gladium, debebat ciuibus annunciare, vt præcauerent, alioquin ſi quis auferebatur, ille in ſua iniquitate moriebatur, & nihilominus anima eius ſpeculatoris manib. requirebatur, Et ideo prælato
4 & prædicatori dr̃ Eſa. 58. Clama ne ceſſes &c. ¶ Anſer aliena oua nõ excludit, ſicut dicit Pli. li. 10. c. 59. Sic verè multi ſunt q̃ nolunt bonum facere niſi ſuis, ſicut patet ad literã de auaris, qui ouis ſuis, i. filijs & filiab. vltra modum nituntur bene facere, & eos excludere, i. ad ſtatum promotionis educere, nullis aũt alijs volũt aliq̃d boni facere. Vel dic de eo q̃ ſolos ſuos. ſ. quos prædeſtinatos cognouit, facit per gr̃am excludere, & reſtã mundi & carnis exire, & finaliter ad eum euolare. Vel dic de Deo qui oua ſua, i. opera ab ipſo in nido cordis poſita facit excludere, & pullum æterni præmij generare &c. ¶ Secundum eundem ibidem pullis anſerum ſunt vrticæ mortiferæ. Sic verè vrticæ q̃ vrunt. i. mundi diuitiæ q̃ mẽtem ſollicitant & vrunt ſunt pullis. i. ſimplicibus & ipſis vti
6 neſciẽtib. venenoſa. ¶ Anſeres ſilueſtres ordinatæ volãt more gruum, & ita in volatu tm̃ ſe delectãt quod vix quieſcũt. Quod eſt cõtra naturam domeſticorum. Iſta tamen in volãdo habent mirabilem induſtriam, quia nunquam vadunt cõtra ventum, ſed ſemper ſubtus, ac ſi à facie vẽti fugerẽt. Qđ ſi ventus ſe vertat, anſeres etiam ſe conuertũt. Vnde ſi aglo flauerit, ſolent volare ſilueſtres anſeres verſus auſtrum, & ẽt econuerſo, ſicut dr̃ li. de naturali hiſtoria 10. c. 22. & ẽt in li. de natura rerum. Ventus ſignificat flatus tribulationum & tentationum malarum, & ſuggeſtionum & occaſionum. Anſeres autem ſilueſtres ſignificant contemplatiuos & regulares. Domeſtici vero ſignificant ſeculares. Dico autem quod ſilueſtres. i. contemplatiui religioſi debent in volatu cõtemplationis ſummè delectari & nunq̃ ab iſto dẽnt q̃eſcere vel ceſſare. Eſa. 40. Volabunt & non deficient. Veruntamen non debent conari uolare & ire & repugnare contra ventum tentationum & tribulationum & malarum occaſionum, qa forte non poſſent prævalere, ſed pro certo ipſi dẽnt à facie venti fugere, & tentationum occaſiones euitare, & tribulationib. cedere, ne forte poſſint periculum ſubire. Figura de muliere Apoc. 12. quã cum draco vellet deuorare, fugit & volauit in ſolitudine. ¶ Anſer impinguatur in nouem dieb. Alis & ſibilo pugnat pro pullis, & ſi ſocietatem ſuam perdiderit valde dolet, ipſamq̃ clamando & circunſpiciendo requirit. Sic juſtus in nouem diebus qui conſtat ex tribus ductis. i. in fide trinitatis debet virtutib. impinguari, pullos ſuos. ſ. ſubditos debet ſibilo orationis & alis protectionis fueri & defendere, & ſi à ſocietate fidelium per peccatum & excommunicationem errauerit & ceciderint, debet per pœnitentiam dolere, & quouſq̃ recuperet, non debet à clamoribꝫ & lachrymis & ab inueſtigatione ceſſare. Eſ. 58. Clama ne ceſſes. ¶ Anſer locum vbi eſt, totum aut ore depaſcit aut ſtercorib. fœdat. Sic luxurioſi totam patriam vbi ſunt nõ
8 ceſſant ſuis verbis & operibus maculare.

De Apodibus. Cap. 9.

3 APodes q̃ alio modo cypſelli dr̃, ſunt aues quæ vſum pedum nõ habentes, quaſi continuè ſunt volãdo. Vñ et tan quantumcunq̃ nauis ad remotiſſima maris vehaẽ, ſp tau eꝛ inueniuntur apodes commeantes. Sicut, n. dicit Plin. li. 10 c. 39. aut iacent aut pendent, hiſque quies niſi in nido nulla. Iſta in ſcopulis nidificant, & ſimiles ſunt hirundinib. Hac Plin. Ego autem de iſtis audiui quod in maiorica, vbi multæ ſunt tales, cum ambulare nequeant, nec à terra eriſi deſcendere contigerit, amplius ſe mouere, in lapidibꝰ inter faciunt nidos ſuos q̃ facili motu & impulſu poſſunt inferius cadere, & ſic dum cadũt recipiuntur in aere, & ſublatum recipiunt in cadendo, quia ſicut dictum eſt, nunq̃ ad terra perpetuo ſurgunt ex quo ſemel quieuerũt. Ibidẽ aues ẽt audiui de iſtis q̃. ſ. cum breuiſſimas tibias habeant vtpote quarum nullum habent vſum, duo tñ fortiſſimi homines nõ poſſunt auem rumpere, nec tibiã à tibia ſeparare. Perdita aues poſſum intelligere quoſdam qui ſunt optimi in cõtemplatiua, nihil tñ valent in actiua, quia. ſ. optimè per cõtemplationem volant, & per mare pniæ circumeuntes navigant. i. in iſto ſeculo fluctuantes p orationes commeant & adiuuant, nunq̃ vero per terram. i. per terrena negotia arbitrãtur nec ibi ſe diꝛigunt aut gubernant, quinimò quod peius eſt, ad terram, i. ad terrena negotia deſcenderunt ibi eterno reſident, & inde ad contemplatiuam aſcendere plus nõ valent. Pſ. Qui cadit, non adijciet vt reſurgat. Tales igitur non dñt i terra cubare, nec ſe in terrenis negotij implicare, ſed in ſcopulis. i. in ſtatib. paupertatis, aſperis, & mollitie proſperitatis carentib. debent quieſcere, & valde parum de terra & terrenis bonis accipere, vt poſſint faciliter in aere, in bonis ſpiritualibus per contemplationem ſe ſuſpendere & volare. Iob 7. Elegit ſuſpendium aĩa mea. Sic igitur iſti ſtatꝰ terrã & terrena ſpreuerint, & volatui cõtemplationis dederint, & breues tibias & pedes. i. truncatas affectiones modicas & limitatas habuerint, fortitudinem & conſtantiam tantam habere poterunt q̃ quicunq; quanquam fortiſſimi dæmones ipſos per peccata diripere nõ valebunt. Breuitas. n. & paucitas affectuum & concupiſcentiarum volatuique contemplationis & amor cęleſtium manſionum facit animinem fortem, & ad reſiſtendum vitijs ſtabilem & potentẽ. Eſa. 40. Sancti qui ſperant in domino, mutabunt fortitudinem, aſſument pennas vt aquilæ &c.

De Ardea. Cap. 10.

ARdea ſm Amb. in hexameron dr̃ ab arduo volitans. enim arduè altè volat qñ ſentit pluuiã, q̃ nubes aſcendit, vbi ventus & pluuia non attingant, & iſta ſm Plin. lib. 18. vlt. ſi triſtis perambulat prænoſticat duplicem tempeſtatem. Et ſicut in libro de natura rerum dr̃ ardea videns cipitrem ſibi infeſtum, applicat ei anum, & eiicit ſtercora contra ipſum, quæ. ſ. ſtercora faciunt alas accipitris pondoſcere, & hoc videns conſueuit ardeæ dare pacem. Plinius phus aũt dicit q̃ ardea accipitri ſe perſequenti piſces tridum proiicit, circa quem intentus accipiter eam nec mittit. Sic verè chariſſimi cũ ventus ſubtus & pluuia peritatis & luxuriæ ſint nobis valde contraria & nociua debemus. p affectum & deſideriũ volare, & aſcendere ad nubes. i. ſurſum ad contemplationem cœleſtium nos extendere. ſ. talib. vẽto & pluuia fatigemur, ſi inferius in mundanis remanſerimus per affectum. Eſa. 14. Aſcendam ſuper altitudinem nubium, & in Pſ. dixit Dauid, Aſcendit ſuper cherubin, & volauit, volauit ſuper pẽnas ventorum. Si. nolimus in arenis vanitatis mundanæ triſtes remãſerimus & incendui duplicem nobis prænoſticabimus tempeſtatem. ſ. corporis & aĩæ dãnationem & mortem. Accipitri ergo nos plegiando ti. i. diabolo nos tentãti ſtercora, bonorum temporalium fœtorem deliciarum carnalium dimittamus, & ipſa anima per contemptum eiiciamus & expellamus, iuxta Apoſtolum ad Phi. 3. Oĩa arbitratus ſum ſicut ſtercora. Et ſic manu ſius euademus, & ſurſum ad contemplationem cęleſtium per nubes cum angelis aſcendemus, exemplo ſanctiſſimiſſo pallio nudus fugit. Vel poteſt dici quod qñ accipiter. i. iudex vel prælatus, p ſequitur ardeam. i. vſuratum vel ſacurioſum clericum vel curatum, vt eum corrigat & puniat, ſtatim ſolet ei ſtercora & piſcem putridum. i. dona & munera, piſcere, & ſic ſolet euadere & abire. Prou. 6. Donis minis dilatat viam eis, & aſi principes ſpatium ei facit. Secundum Pli. li. 10. c. 60. Ardeola auis eſt quæ maximam ſuſtinet & generando & pariendo. Vnde ait quod maſ nociferatu languinẽ ex oculis profundunt, nec minus. i. minus difficiliter pariunt grauidæ. Applica ſi vis ad rioſos, ex quorum oculis ſcintillat ſanguinis. i. luxuria catum p impudico, aſpectus, iuxta illud 1. Pet. 2. Oculos

pent plenos adulterij. Vel dic q̃ mas & fœmina ſunt malus plarus & multus ſubditus, quorum alter. ſ. prælatus cum difficulate vult generare. ſ. prædicando. Fœmina vero. i. malus ſubditus cum difficulate vult parere, bona opera faciẽdo. Adderam dicta leucon, quæ ſemper altero oculorum caret &c. Expone ſicut de monoculis.

De Anſolomibus. Cap. 11.

ANſolomes ſeu aues Paradiſi ſunt quædam aues ad quã ſtatem anſerum, alias circa, quæ ita ſunt diuerſis colo ribus coloratæ, vt nullus color dicatur eis deeſſe, & iſtæ ita bẽ vocem piam & dulcem, q̃ excitare poſſunt hominẽ ad deuotionem. Et dicuntur aues Paradiſi eo q̃ neſcitur vnde veniant, aut quo vadant. Earum. n. coitus aut generatio non vi, ſed certis temporib. aggregatæ veniunt, & certis temporib. recedunt, ſicut ponit auctor in lib. de natura rerum. Sic ueꝛè multi ſunt qui nunquam vo bus per oĩa fuit Chriſtus, quia. ſ. generatio ipſius fuit hominibus penitus ignota. Eſa. 53. Generationem eius quis enarrabit? ſũ etiam dixit Iudæis de ſeipſo. Io. 8. Vos autem neſcitis vnde venio, aut quo vado. Iſte. n. certo tempore per incarnationem venit, quia ſicut dr̃ Hie. 8. Turtur, hirundo & cico nia cognouerunt tempus aduentus ſui. Certo ẽt tempore p paſſionem receſſit, dicẽs Io. 16. Tempus eſt vt reuertar ad eũ qui miſit me. Ille igitur dr̃ auis Paradiſi, quia. ſ. iſte ad literam de Paradiſo venit in mundũ. Eccl. 24. Exiui de Paradiſo &c. Et ideo ille fuit coloratus omni colore virtutis & pfectionis. Eze. 16. Sumpſiſti veſtimenta tua multicoloria. Et vocem etiam habuit ſua piam, ſicut patet per decur ſum euangelium, quod ẽn rei veritatem hominem potuit ad deuotionem mouere, & ad compaſſionem & fletum aliquotiens excitare. Ideo de voce ſuæ locutionis, & de colore ſuæ decoris conuerſationis dr̃ Cant. 2. Oſtende mihi faciem tuam, ſonet vox tua in auribꝰ meis, vox. n. tua dulcis & facies tua decoꝛa. Vel põt exponi de Angelis. Angeli. n. ſunt aues Paradiſi, quorum gũtio & cõditio penitus ignoratur. Vel dici po ſunt de viris iuſtis, qui ſunt aues & habitatores Paradiſi, nũc ſpe, tandem facie, qui. ſ. debent habere coloriam conuerſationem, & piam & dulcem predicationem.

De Barliatha. Cap. 12.

BArliatha eſt auis quæ in arbore naſcitur, & in mari in li quia putrefactis. Et iſtas aues dicitur Innocentius proh[1] dendi in quadrageſima manducari. Iſtas vocat Ariſt. tubon[1] des. Iſte in pictauia circa maritima vbi plurimæ ſunt tales, pocantur cranantij, & ideo de iſtis vide in titulo de pictauia [1] in 2 libro quarto decimo.

De Bitarda. Cap. 13.

TArda quæ vulgo bitarda appellaẽ, eſt auis magna, vul gofice nuncupata, eo q̃ bis tardat ſe quando vult vola re, quam. n. ſubito ſurgit à terra imo bis vel ter ſaltũ facit terra antequam ſubleuetur. Vnde quandoque contingit eam celiter ſe retardat ab aucupe ſagittatur, ſicut dr̃ de natura rerum. Sic ueꝛè multi ſunt qui nunquam vo dimittere terram & terrena ſubito vel aperte, nec Deũ mittere euolare, imo ſolent bis vel ter, iter boni propoſiti incidare, & ſic ſæpe fit q̃ dum nimis deliberant, ſolet eos bolus tentationib. ſagittare, & à volatu bonorum impedire. Bene ergo conſulit qui dicit Eccle. 13. Fili ne des conuerti ad dominum. Vel poteſt allegari de prudenqui non debent præcipitanter volare ad opera ſua, imo velter debent deliberare, & aliquotiens vſquequo opportunitatem vident retroire Sen. Diu deliberandum eſt, q̃ ſemendum eſt ſemel. ¶ Tarda comedit carnes, & ẽt pene ſonuer comedentes carnes, herbas depaſcit. Iſta tamen in dando non capit prædam ſicut aues prædales, ſed ex ſpe q̃ ſint plures tarde ſimul congregatę, & tunc alias ſimul ducuntur & occidunt, & earum carnibus veſcuntur, ſicut dicitur ibidem. Tales ſunt multi, malitioſi & iniqui, q̃ nunquã uelcantur per rapinam carnib. i. ſubſtantias alioꝝ, apẽ tñ volando per ſuperbiam, uel publice rapiendo præſentur, quinimo ſolent ſe plures inuicem aggrega alter alterum adiuuare, & ſic inſimul in bonos inuade contra eos prævalere. Iſta patẽt de balliuis, officialib. & aduocatis, & Dei vſurariis, q̃ vt cõiter plures ſunt eiuſdẽ ſocietatis quinimo oẽs in vnum conueniunt ad alios occidendum & prædandum Pſ. Congregati ſunt aduerſus dominum & aduerſus Chriſtum eius. Plures. n. detractores & malitioſi ſe ſolent inuicem coniungere quando volunt aliquẽ impugnare. Vnus. n. accuſat, alius teſtificatur, alius conſulit, alius iudicat, alius exequitur. Et breuiter illud, q̃ per vnũ fieri non potuit, per plurimorum malitiam adimpletur. Pſ. Multiplicati ſunt qui tribulant me &c.

De Bonoſa. Cap. 14.

BOnoſa eſt auis quę & ſapore & quantitate quaſi aſſimulatur perdici. Iſta mirabiliter concipit, quia. ſ. maſculus quando vult generare, hianti ore currit donec de ore ſpumam emittat, quam fœmella ore recipiens concipit atque parit. Tales ſunt luxurioſi, quia dum fœmella recipit & audit ſpumam. i. immunda uerba quæ de ore ſuo profert maſculus, ſæpe fit quod malum propoſitum concipit, & parturit malum opus. Vel poteſt allegari de hæreticis, quorũ ſpuma. i. immunda doctrina dum ab auditoribus pro uera recipitur in ipſis omnis error cõcipitur, & omnis iniquitas parturitur. Pſ. Concepit dolorem, & peperit iniquitatem. Vel poteſt de bono prædicatore dici, cuius ſpuma verborum facit aliot concipere cuncta bona.

De Bubone. Cap. 15.

BVbo. Diues auarus ſimilis eſt buboni, quę onuſta plumis à cunctis aliis auibus impugnabitur, & ab eis depluma tur. Et frequens eius vlulatus ſecundum augures de nocte præſagium eſt mortis. Stercoribus & aliis immunditijs veſci tur, & cum ea alias aucupes deprehendunt. Lucem odit, & cauernas inhabitat. Et ſi aliquis vult eam accipere, in ſupina ſe vertit, & roſtro & pedib. ſe defendit. Sic diuites & auari à cunctis allis ſcilicet balliuis & principibus impugnantur, & hoc quia ſunt onuſti plumis. i. diuitijs ſuper fluis ſunt induti propter quas ab omnibus impetuntur, & paulatim etiam ſi eplumantur. Hiero. Quid. n. eſt aurus, niſi arca latronum, burſa principum, ſibilus omnium? Vlulatus etiam & verba diuitum, fraudulentiam, mortem & exhæredationẽ præſagiũt pauperib. & egenis. Iſti immunditias & ſtercoribus veſcuntur. ſ. bonis temporalibus quæ ad Phil. ſtercora ab apoſtolo nuncupantur. Vnde aucupes. i. inferni diaboli cum iſtis capiunt alios, quia iſti ſunt occaſio quare multi faciunt multa mala: pauperes de eis grauiter murmurãdo, & detrahendo, principes & alii eos inuadendo, vel ſuſtinẽdo propter munera ſibi data, & ſic de aliis. Iſti lucẽ fugiunt veritatis. contractus. n. ſuos faciunt non in luce & apparẽtia veritatis, ſed in abditis & tenebrit. i. ſub velamento multiplicis falſitatis. Io. 3. Omnis qui male agit, odit lucem. Et ſi aliqs velit eos accipere corrigendo, tunc ſe ſupinant verſus cœlum, ſe. ſ. excuſando, & facta ſua eſſe tota cœleſtia. i. iuſta & licita aſſerendo, & ſic à prælatis & correctoribus vix capiũtur aut concluduntur, quinimo cum roſtro verborum & vaguibus fictorum operum ab omnibus defenduntur. Eccl. 8. Sunt impij qui ita ſecuri ſunt, ac ſi iuſtorum facta habeant. ¶ Bubo ſecundum Iſidorum eſt auis plumis & roſtro & vnguib. auib. prædalib. ſimilis non tamen virtute, quia graui detenta pigritia, nimis eſt debilis ad volatum, in ſepulchris & cauernis de die inhabitat, & de nocte prędã q̃rit, & in vrbe viſa ſm augures ſolitudinem præſagit affuturam, vt dicit dli. lib. 10. c. 12. & ſecundum Ariſt. li. 8. Monedula quę eſt coruini generis, comedit oua bubonis de die, quia debilis eſt viſus, & econtra bubo comedit oua monedulę de nocte, quia clarius videt de nocte quam de die. Auceps autem cum eis alias aues deprehendit. Eccleſias aũt frequẽtat non vt Deo ſeruiat, ſed vt oleum lampadarum bibat ſuis ſtercorib. eccleſiam maculat et deturpat. Sic verè hypocrita in plumis apparentię, in roſtro eloquentię, in vnguibus potentię, auib. prędalib. i. ſanctis hominib. ſimulatur non tamẽ in efficacia virtute, quia iſte ad volatum contemplationis totaliter piger et debilis inuenitur Apoc. 3. Sciens quod modicam hẽt virtutem. Iſte de die ideſt in apparentia hominum, in ſepulchris et cauernis pœnitentię et humilis conuerſationis videtur manere, uel in ſepulchris. i. in conſideratione mortis et inferni ſe fingit coram hominibus habitare, tũc enim

à præda peccati quiescit, sed de nocte in abscondito circa prędam malorum suorum operum insistit. Ps. Posuisti tenebras: & facta est nox in ipsa pertranſibunt oēs bestiæ siluæ. Qua eius.i.exteriora bona opera comedit diabolus, qa cū ipsa praua intentione corrumpat, in hoc delectatur, & ecōtra oua monedulæ.i.diaboli peccata, quæ diabolus generat & producit & ponit in corde suo ipse de nocte comedit, qa in occulto multa mala cōmittit. Clarius.n. videt tūc ad opa tebrosa quā de die.i.in publico ad opera virtuosa. Vñ aucupes inferni cū ipso alios deprehendunt. Quia tñ pp plumas apparentiæ ab aliis auib.s.à simplicib. insequuntur, tandem ab eis corrupti à diabolo per vitia capiuntur. Exemplifica bene. Sanctam autem ecclesiam suorum stercorib. peccatorū maculāt & inquinant. Hier. 11. Quid est q̄ dilectus meus in domo mea facit scelera multa? Nunquam tñ eam ad laudem Dei frequentant, sed vt, oleum vanæ gloriæ accipiant & acquirant, quo.s. sua hypocrisis impinguetur. Ose. 12. Fœdus cum assyriis iniit & oleum in Aegyptum ferebat. Vel vt ēt oleum bonorum temporalium recipiant & acquirant, sicut potissimè patet in canonicis secularib. q̄ bene frequēt ecclesiam vt habeant distributtones, non ut faciāt orationes. Vel per bubonem & monedulam intelligo diuersos huius seculi deceptores, quorū vnus alteri insidiat, & dum non aduertit, oua & bona ipsius depredatur. Illud patet in aduocatis, quorum cum vnus venit ad obscuritatē & ignorantiam senectutis, alius clare videns, & astutus ipsum solet decipere, & bona eius furripere & auferre, quia breuiter in ter illos ille qui ad obscuritatem istam peruenit, bona sua q̄ aliis primo sub ripuerat per alios tandem perdit, & per illum quem adhuc iuuenem & parum videntem & scientem deceperat, tandem factus senex & ignorans oua sua. i. officia & alia bona perdit, sicut patet de iuuenib. aduocatis & de senib. hebetatis. Vnde Esa. 13. Prędabuntur eos qui ꝓda fuerāt, & subiicient exactores suos. Et pro certo ſpe fit qd magni aduocati alios qui parum vident, prędantur à quib. poſtea pauperantur ¶Mundani & seculares similes sunt buboni, quæ clarius videt de nocte quam de die, & iō cum ſp habitet in cauernis monedula comedit oua eius, & ecōuerso ipsa ouis monedulæ noctib. impinguatur. Et est auis onu ſta plumis, & rostro unguibusq; munita paucæ tamē est virtutis, quia non nisi mures & vespertiliones & cętera vilia deprędatur. De nocte circunuolat ad prædandum, de die autem lucem solis ferre non sustinens, in cauernis & abditis se abscondit. Sic verè charissimi in nocte obscura. i. in negotiis mundi clarius vident mundani, q̄ in die salutis & spiritualitatis, quia sapientes sunt ut faciāt mala, &c. Hier. 4. Clarius ēt vident de nocte quam aliæ bonæ aues, quia filii huius mundi sapientiores sunt filiis lucis in generatione sua Luc. 16. Isti tamen in die.i.in negotiis spūalib. & in illis quæ ad salutem pertinent, parum vident. Isti n. runt illi de q̄b. dr Io. 9. Vt videntes non videant, & q̄ vident, cęci fiant. Isti ergo in cauernis terrę.i. amore temporalium habitant, & iō monedula nigra.i. diabolus oua eorum de die comedit. i. bona eorū ꝓpoſita vel opera si q̄ faciunt diabolus eis aufert, qa. s. isti peccatis obtenebrati bona sua spūalia non defendunt, & sic licet ponant oua.i. licet concipiant plura bona ꝓpoſita tamen partum vel pullum bonorum operum emittunt, qa ꝓ. s. torum à monedula.i. a tētatione diabolica surripitur & furatur. Io. 10. Fur non venit nisi vt furetur. Econtra aūt in nocte. i. in obscuritate peccati, isti oua diaboli. i. bona temporalia rapiunt, & ea sibi accipiunt & acquirūt. Vel in nocte ouis monedulę nutriuntur. i. prauis delectationib. quas diabolus in corde eorum ponit Esa. 59. Qui comederit de ouis eorum, morietur, & quod confortum est, erumpit in regulū. Isti ēt plumis. i. diuitiis, rostro. i. iactantiis, vnguib. i. potēriis sunt muniti, sed pro certo pauciſſimæ sunt virtutis. s. apud Deū, quia quod altū est apud hoīes abominabile ápud Deū est. Luc. 16. Magnæ sunt apparentiæ, sed paucę efficaciæ, de nocte volant ad prędā, quia pctōrum tenebris obscurati, & virtutem solis iustitiæ fugientes, ad vespertilionū & morū .i. pauperum & ægenorum circunuolant rapinā. Esa. 3. Rapinam. Esa. 3. Rapinā pauperis in domo vestra. ¶Item secundū Plt. Bubo de ouo à cauda exit, caput. n. eius ita est ponderosum quod posteriorem partem primo fouendam matri exhibet, sicut dicit Pli. li. 10. c. 16. Qui etiam idem dicit de cornice, noctua, & pico. Sic verè sunt multi qui de mundo exeunt à cauda, quia. s. posteriora. i. corpus

tunt, caput vero. i. aiam & intentione adhuc quantum interius retinent, quia. s. quamuis corporaliter de exeant, ibi tñ cordialiter remanent at q; restant. Isti. matri suæ Deo uel prælato potius exhibent fouendam quam caput. i. carnem quam animam, inquantum gis sunt solliciti de salute corporis quam mentis, & illis quæ necessaria sunt ad carnem fouendam, quā recreandam. Quod etiam potest dici de illis qui matrem. i. ad ecclesiam & religionem, veniunt, vt non caput. i. vt carnem non aiam præficiant & caudamq; præcedere caput volunt, inquantum poris magis quam animæ curāt, ita quod breuiter clesia, religio, vel prælatus potest dicere illud Hier. runt ad me dorsum, & non facie. m. Et sicut bubo recte uolat ſm Pli. ubi supra, imò ſp ad aliquam partem citur, qñ volat, sic vere peccatores nullum volatum lum opus suum recte faciunt, nec rectam intentionem formam custodiunt, imo tortuosè & inepte faciunt agunt. Cor autem eorum non erat rectum cum eo les habiti sunt in testamento eius. Vel dic de proditum. Et ideo dicitur Eccleſiast. 5. Ne tardes conuerti ad dominum, & ne differas de die in diem. ¶Columba secundū Cantico. 1. Felle caret, rostro non lædit nisi forte suum, in cauernis pullos nutrit alias columbas errantes recolligit, iuxta fluenta manet, vt à longè videat accipitris uenientis, meliora grana eligit gemitum tu reddit, gregatim uolat, societatem diligit, alios defendit, cadauera & alia immūda nō comedit, pullos nutrit, & super fluēta nidificans, vmbram

De Caprimulgo. Cap. 16.

CAprimulgus est auis maior merula, q̄ de nocte & de die nihil uidet, que dr caprimulgus, quasi capras, sicut. n. dicit. Pli. lib. 10. c. 40. ista auis nocte fluuiorum ingredit, & ad vbera caprarum uolat, & lac sugit & se inde latiat. Ista autem iniuria vber quod sunt & ipsa capra cæcitate damnatur. Capra significat vel etiam quemlibet prælatum simplicem & malitiosum. Aues autem istæ significant malitiosos & ambitiosos in die. i. in bonis spiritualib. cęcos, & in nocte. i. in negotiis secularib. ualde astutos. Igitur tales quandoq; solent cęcare. i. occultè & cautè stabulum ecclesiæ ingredi & vbera. i. ad simplicium prælatorum pinguia beneficia ferre. Cum uero tantum possunt facere quod adulatoria officia attingunt, ipsas capras. i. ipsos prælatos simplices p̄ litias vel per munera excęcant, vbera uero quæ ingre neficia quę obtinent, destruunt, depauperant, & mortales Istud. n. videmus q̄ beneficia quæ tenent ambitiosi struuntur, & tamen ipsi prælati ab eis plusquam ab dam quam caput. i. carnem quam animam, inquantum gis sunt solliciti de salute corporis quam mentis, & illis quæ necessaria sunt ad carnem fouendam, quā recreandam. Quod etiam potest dici de illis qui matrem. i. ad ecclesiam & religionem, veniunt, vt non caput. i. vt carnem non aiam præficiant & caudamq; præcedere caput volunt, inquantum poris magis quam animæ curāt, ita quod breuiter clesia, religio, vel prælatus potest dicere illud Hier. runt ad me dorsum, & non facie. m. Et sicut bubo recte uolat ſm Pli. ubi supra, imò ſp ad aliquam partem citur, qñ volat, sic vere peccatores nullum volatum lum opus suum recte faciunt, nec rectam intentionem formam custodiunt, imo tortuosè & inepte faciunt agunt. Cor autem eorum non erat rectum cum eo, les habiti sunt in testamento eius. Vel dic de proditum. Et ideo dicitur Eccleſiast. 5. Ne tardes conuerti ad dominum, & ne differas de die in diem. ¶Columba secundū Cantico. 1. Felle caret, rostro non lædit nisi forte suum, in cauernis pullos nutrit alias columbas errantes recolligit, iuxta fluenta manet, vt à longè videat accipitris uenientis, meliora grana eligit gemitum tu reddit, gregatim uolat, societatem diligit, alios defendit, cadauera & alia immūda nō comedit, pullos nutrit, & super fluēta nidificans, vmbram

to plures virtutū pennas habuerit, tanto plures pullos. i. plura bona opera procreabit. Vñ si pedes eius. i. effectus bñ fuerint plumati per virtutes, tunc in oī ętate, tam in ætate ꝓfectatis, quā in hyeme aduersitatis pullificare per bona opera non cessabit Eccl. 9. In oī te sint vestimēta tua cādida &c. ¶Scđm Constat. in viat. Columba hēt sanguinem calidum & consumptiuum. Vnde si sub dextera. ala ipsius sanguis extra hatur & caliginosis oculis instilletur, sanat ophtalmiam. i. in flāmationem oculorum. Et est colūba ſm gloſſ. Can. 1. felle carens, nullū lędēs nisi forte parem, alienos pullos nutriēs, societatem diligens & frequentās. Dr ēt quod columba domesticatur ab aucupe, & melle nutritur & sic dimittitur euolare ad alias siluestres, & quia eam vident sibi fixam, ratione mellis quod hēt in ore, vna cum ea vadunt ad columbare, vel ad rete aucupis, vbi illa primo intrantes oēs aliæ consequunt. Et ſm Amb. columba de vna prouincia ad aliam literas defert, sed multotiens anteq̄ veniat ad terminum ab hostib. fagittat pp litteras, & pp eas occiditurq̄ alias non time rē. Quid per columbā simplicissimā intelligitur, nisi Chſs mitis & humilis corde? Sanguis. n. ipsius ꝑciosius est, & consumptius, qa eius virtute peccata tā originalia quā actualia cōsumunt, & sicut de ala dextra columbę subtus sāguis extrahitur, ita de brachio dextro. i. de vulnere lateris sāguis & aqua profluit, vñ inflāmatio omnis carnalitatis a mentis nostræ oculis diluitur & lauatur, quia ibi sacra ſm Aug. efficaciā acceperunt. Ista columba felle caret, quia cum maledicerēt, non maledicebat Esa. 53. nullum lædit nisi parē. Per parem filij Dei intelligo corp̄ eius proprium, quod ad eosdem honores per vnionis gratiam eleuatur. Istud solum læsit Chſs, quia ipsum solum pro peccatoribus saluandis voluit vulnerari. Zac. 13. Gladius surge pastorem meū, & sup virum adhærentem mihi. A lienos pullos nutrit, quia solem suū oriri facit sup bonos & malos. Mat. 6 Soc etatem diligit. s. charitatis, quia delicię meæ esse cum filijs hoīm Prouer. 8. Item ista columba per aucupem domesticatur, & melle &c. Per aucupem. n. intelligo Deum patrem, qui filium suū melle beatitudinis ab ęternis ꝑ omnes ꝑ uitus fatiauit, & ad columbas siluestres. i. ad homines huius mundi misit, & dulcedine mellis in ore eius reperta, id est dulcore beatitudinis nobis per prædicationem eius promissæ Christum ad columbare sequimur paradisi, & sub rete ecclesiæ permittimus nos inuolui. Extendam super te rete meum, & capieris in sagena mea. Eze. 12. Ista autem columba litteras nostræ reconciliationis à prouincia paradisi ad mundi prouinciam attulit, qñ fidem nos docuit trinitatis sed ante quam rediret ad ꝓpriū columbare. s. ad Paradisum pp litteras hmōi & pp verba salutis quæ docebat, occisus est ab hostibus iudæis. Io. 8. Quæritis me occidere, hoīem, qui vera locutus sum vobis. Figura. 2. Reg. 11. vbi Vrias miles strennus pp litteras quas à Dauid rege attulit, occisus est in ꝓlio. Sic pp litteras salutis nostræ, quas à Deo patre Christus acceperat, occisus est in ꝓlio mundi huius. Littera occidit, spiritus aūt viuificat. 1. ad Corint. 3. ¶Dicit Arist. 8. lib. qđ inter columbas est masculus & fœmella, & generāt pullos multos, & si fœmella tardauerit venire ad cubandum super ouа vel pullos, cogit eam masculus ad cubandum desuper. Masculus ēt, fœmellam nisi cito pariat, solet pcutere, & ipsam ad citius pariendū compellere. Columba masculus est prælat⁹. major fœmella aūt prælatus minor. Isti habent pullos communes, quia tam maior q̄ minor eisdem subditis dominantur. Et ideo qñ fœmella. i. minor prælatus. s. curatus, pigritatur cubare super pullos & subditos, (sicut illi qui nolūt morari i ecclesia sua) ipsos. s. calefaciendo & fouendo in Dei amore, tunc procerto masculus id est superior prælatus debet ipsum cogere & cum rostro id est cum verba eruditionis, & monitionis, & etiam cum vnguibus coerctionis & correctionis ad cubandum sup subditos, & ad faciendum in loco suo resid ētiam compellere, dicens illud. 4. Reg. 14. Contentus esto gloria tua, & sede in loco tuo. Et etiam ad pariendum oua bonorum operum, & ad faciēdum fructum sibi & alijs per virtutes. ¶Columba in ore solet fugere terram salsam, & in ora pullorum immittere, vt ad cibū sumendū ipsos paulati valeat edocere ſm Pli. li. 10. c. 34. Sic prælatus quando videt q̄ creuerint in discretione & meritis pulli sui tūc debet in corpore proprio recipere terram salsam. i. amara pniam, vel salsa sapientiæ &

ctrinæ, & in os subditorum. i. in auditum, q̃ est os aiæ, immittere cum ore suo per p̃dicationem, vt sic ad cibũ æternæ refectionis recipiendũ habiles disponantur. ¶Columba q̃n dimittit pullum suum solet coire cum ipso, & ipsum anteq̃ recedat ab eo fęcũdare ſm aliquos. Sic vere si pull⁹. i. subditus prælatum adiuerit pro consilio, confessione, vel alio remedio, prælatus non dẽt ipsum dimittere vacuũ, imo verbo & doctrina dẽt in ipso bonum ꝓpositũ gñare, & eũ bonis operib. fœcundare, & ẽt affectionib. Figura Deu. 15. vbi non licebat alicui dimittere seruum suum, nisi viaticũ sibi daret. &c.

7 Explica & applica. ¶Item nota q̃ columba simum hẽt ardentẽ, & iõ ipsum de nido eiicit, & pullũ suum eijcere docet. Sic vere cum sterc̃ora t̃palium sunt ardẽtia per auaritiam, & ardorem cupiditatis gñantia, hinc est q̃ prædicator vel prælatus dẽt subditos suos docere ipsa de nido suo eijcere. i. de corde & affectione pœnitus abdicare, exemplo Christi, q̃ dicebat, Mat. 19. Vade & vende vniuersa q̃ habes, & da pauperib.

8 ¶Item ſm Ambr. columba in Aegypto & in syria instruitur vt de ꝓuincia ad prouinciã litteras portet. Naturaliter n. diligit locum vbi primitus fuit enutrita, & sic longinquus deferatur, tñ ibi redit si libertati fuerit restituta. Vñ tali colũbæ solent alligari, sub ala litteræ, q̃ dimissa, statim ad loca natiui tatis nititur se transferre, sed q̃n in via ab hostib. cognoscit ab eis ꝓp. litteras sagitat, & sæpe per litteras occiditur, quę alias non timeret, nisi forte ita altè euolet, vt ad loca hostiũ non descendat. Vñ ẽt Pli. li. 10. c. 37. ait q̃ columbæ in reb. magnis internũcij fuere, epistolis ad pedes ligatis, & exemplicat de Antonio q̃ per colũbã certificato. Per cœlum (inq̃t) eunte nuncio. Sic vere charissimi sæpe fit q̃ colũba. i. vir simplex & bonus in Aegypto & syria. i. in religione instruitur, & littera ei traditur, inquantũ tot verbis sacræ scripturæ infor matur. Et tunc litteras ad aliã defert prouinciã, q̃n sacram scripturã ꝓ p̃dicationem cõcat alienis. Et tunc sub alis littera ligat, q̃n subtilitatẽ ingenij & litterã sciam nitur alis cõtẽplationis regulãre, & se ad cęl. superi⁹ eleuare, & sic nobis obsessis in hoc mundo voluntatem Dei portare & ꝓ cœlum. i. per vitã cęlestem ad nos accedere. Veruntũ tunc pp litteras ab hostibus occiditur, q̃n pp sciam in superbiam elevatus, à diabolo moratr vulnerat. Esa. 47. Sapiẽcia & scia tua hęc decepit te. & 1. Cor. 8. scientia inflat. &c. Et iõ dẽt ita altè volare ꝓ cõtemplationem, q̃ ad fines hostium, ad mundi delectabilia nullatenus appropinquet, alioquin in sui periculum litteras defert, quia q̃to quis scia clarior, tanto si delinquat culpa est grauior 2. Pe. 2. Melius erat eis viam veritatis non agnoscere, q̃ post agnitã retrocedere à sancto mãdato &c. Figura de Vria, qui pp litteras quas sibi Dauid tradiderat, à Ioab principe militia occasionat est occisus. Sic pp litteras sciæ & scripturæ a quas Dauid. i. Christo influit, Vrias. i. ꝑdicator vel doctor occiditur à Ioab. i. à diabolo, q̃ est princeps militiæ superborum, q̃i exindæ in superbiam & ꝑsum ptionem leuatur. Vide ergo ne deferas litteras mortis tuæ, quia sicut dr 1. ad Corin. 3. Littera occidit, spũs aũt viuificat &c. ¶Columbæ ſm Isid. dr quasi colẽtes lumbos, q. a in actibus veneris se exercent, & ideo ab antiquis venereæ dicebãtur. Et ẽt ſm fabulas poetarũ, currum illius deæ veneris columbæ ducebant, istæ ergo societatem diligunt & gregatim volant osculo concipiũt, & in oi tpe nidificant, si fuerit mãsio earum calida. Vnde ſm Arist. colũba est auis voluptuosa quia dato q̃ fenex coire non valeat, osculari tñ nõ cessat, & aliq̃n fœmina super fœmina salit, & masculus super masculũ ex quo coitu pulli nullatenus procreantur ſm Aris. sed exin de generantur ouа subuentanea, quæ ad pullificandum penitus nihil valẽt sicut dicit Pli. li. 10. ca. 58. Et vbi ẽt ab aucupe fuerit excęcata, seductrix efficitur pluriũ aliarũ. Istæ charissimi columbæ colentes lumbos sunt luxuriosi, qui actus venereos exercendo impudicæ veneri famulãtur. Iob. 40. Virtus eius in lumbis eius. Hi gregatim volant, quia vnus alterius suis nequitiis vtitur adiumento. Oẽ aial. n. diligit sibi simile. Eccl. 13. Societatem diligũt, s. mulierum, contra ꝓhibitionẽ. Ecc. 9. cũ aliena muliere nõ sedeas. &c. Oculis ẽt & tactibus inhonesti malum propositum concipiunt, quia ſm illud Eccl. 13. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Quod potissime patet de illis, q̃ suas consanguineas osculari non cessant, quib. sæpe contingit q̃ ad malos conceptus & actus ꝓsiliunt & procedunt Luc. 22. Iuda osculo filium hois tradis

Isti in oi tpe nidificant, quia & tpe ieiuniorum & aliis vacare veneri non cessant, & maxime si fuerint mansuę calida. i. si in calore deliciarũ & prosperitatis cõmorent. Iob 37. Nõne vestimenta tua calida sunt cũ perflatu terra austro? Auster ventus calidus & humidus figurat delicias. Colũba ãr senex nõ cessat osculari. &c. Quia prohlor, dato q̃ multi pp defectũ caloris nãlis actũ illum non leant exercere, tñ in osculis & amplexib. in verbis & actib. delectant. Isti sunt senes ram ætate q̃ malitia proveti obliti iudiciũ nãle, alter altero abutunt, q̃ horribile nephandũ. Th. 5. A dolescentib. impudicè abusi sunt. aucupe diabolo ex cæcant, q̃i. s. oculi intellectus & cijs taliter carnalitatis inflãmatione cõturbant, q̃ nec di honorem deperditum, nec Dei fauorem depositum inferni dolorem repositum, nec propriæ famæ & diditæ percipiunt nocumẽtũ. Sap. 12. Ex cæcauit eos malitrũ. Et tñc efficiunt aliarũ auiũ deceptores, q̃a nulli quin vnus luxuriosus suis prauis nutibus & arrabib. corrũpit & seducit muliere, & econuerso, & tanq̃ diaboli ipsos ad coquinã deuehit infernalẽ. Hic, in populo meo impij insidiãtes velut aucupes, laqueos nentes ad capiendos viros. Sicut decipula plena auibus mus eorũ plena dolo. Vel si vis dic q̃ ouа subuentanea opa hypocritarũ, vel ẽt opa inanis gloriæ de quib. pulcribus. Et vt ait Pli. li. 10. c. 37. Est illis ars inter se blãditi & re alias, ea sq̃ comitantes se cum ducere. Sic hypocrita bolo instruit & docetur qño sub spẽ boni alios ducat. Q̃d pater de hæreticis. vñ Pro. 29. Qui blandit fermonib. loquitur amico suo rete expãdit. Et reus cerui xa tua, & frons tua ærea. ¶Secundum Isid. df colorata, & est auis diligens societatem, & in hoim frequẽtia delectatur, pluries pullificat aues, quia verè & æstate & autũno, & etiam in hyeme lida fuerit domus sua pullos tamẽ meliores procreat tumno quam in verẽ vel æstate, & hoc ſm Isid

rępere abundãtius nutrimẽtũ. Solo osculo cõcipit, & amo re, & vt cõiter non nisi duo ouа ponere cõsueuit. Sic pfecti, & religiosi dẽnt esse plumis. i. uirtutib. colorati, & mites, & mansueti, exemplo Christi, q̃ erat mitissimus super oẽs hoies habitãtes in terra. Nu. 12. Isti debent hoium. i. uirorũ ẽm rõnẽ & consortia frequẽtare. Eccl. 6. In medio presbyterorum prudentium sta, & sapiæ eorum coniungere. Isti si in cali ginis innouentur, iõ bona opera tpa autumnali aduersitatis facta valent melius apud Deum, q̃ illa q̃ fuerunt in uere ꝓsperitatis, juxta illud Eccl. 7. Melior est finis orationis q̃ prin cipium. Isti solo osculo cõcipiunt. Nã boni cõsiderati à Deo benignitate, & ẽt fœueritate, quasi quodã osculo sibi dato aggreduntur opera uirtuosa. Figura Gen. 30. de ouibus, q̃ ad aspectũ virgarũ concipiebant &c. Explica. Esa. 26. A timore tuo cõcepimus, & parturiuimus spũm salutis. Vel osculo. i. solo amore, quia. Isti faciunt bona opera amore nõ timore, osculo non iaculo, ex uoluntate, non ex necessitate. ℙ. Voluntariæ sacrificabo tibi. Isti plus aliis prolifi cant, q̃ plura debent facere opera uirtuosa q̃ ceteri fœcula nia. Isti faciunt duo ouа. i. duo bona proposita, quia aut ad amorẽ Dei, aut ad amorẽ proximi debent, reducere quicq̃d agunt. ¶Ité nota, q̃ duo sunt gña colũbarũ, s. masculus & fœmella. Et dicit Arist. lib. 8. q̃ cum duos pullos faciant, vnus tñ salio cirius excludit. Et habet propriũ columba, q̃ qñ bibit, non exigit quousque totum biberit secundum Plin. li. 10. c. 34. & vsq; ad annos 15. pullificat, & totidẽ cõiter annos viuit. Sic vere viri iusti, & perfecti quamuis bibant potũ gręe salutaris, cumulationem. s. meritorũ, nõ tñ caput intentionis erigit ꝓ superbiã, & uanã gloriã. imo quandiu bibũt tanquam ꝓgrãm in ꝓsenti, caput intentionis ꝓ humilitatẽ deprimunt, & inclinãt, quousq; ipsum eleuent ꝓ gloriã in futuro. Et licet duos pullos faciant. i. licet amorẽ Dei, & proximi habeant, & in ꝓpositu impleuissent. Iõ Eccle. 9. Quodcunq; facere, instanter operare. & Eccl. 31. In oib. operibus tuis esto velox, & oĩs infirmitas nõ occurret tibi. Irẽ tardi digeri vel cõuerti per prædicationẽ, q̃a grossities & tantib. prauũ generãt nutrimentũ, quia. s. exemplaria triũt aiam, sed corrũpũt. Esa. 59. Qui comederat de ouis morietur. Si tñ affluescãt volare per paiam, tunc perdit gravitatẽ. Quanto aũt mundani verutiores sunt, & vitijs, antiquãt tanto ad conuertendum ad pniam difsunt, & ẽt ad clementiæ opera facienda & ad volandum rum operũ pigriores. Esai. 44. Scio q̃ durus es, & nerreus cervix tua, & frons tua ærea. ¶Secundum Isid. & in hoim frequẽtia delectatur, pluries pullificat aues, quia verè & æstate & autũno, & etiam in hyeme lida fuerit domus sua pullos tamẽ meliores procreat tumno quam in verẽ vel æstate, & hoc ſm Isidorũ

& hoc in minorib. & ꝑdicatorib. maximè locum hẽt. Figura Gen. 13. vbi Abrahã, & Loth egressis de Aegypto, & in terrã promissionis peregrinantib. quãuis essent fratres, & amici, orta est briga inter pastores eorũ, eo q̃ esset possessio eorũ nimia, & sic fuerunt inuicem segregati, licet essent eiusdẽ parentelæ. Abraham pater exaltatus, est beatus Franciscus, quẽ paupertas, & humilitas fecerunt cęteris celsiorẽ. Loth declinans, est beatus Dominicus, q̃a mũdi tumultib. declinauit. Pastores eorũ seruantes gregẽ dominicũ sunt fratres minores, & ꝑdicatores. Et quia possessio sciarum suarũ hodie est nimia, iõ inter se briga, & discordia gñantur. Et licet sint eiusdẽ parẽtelæ, s. status & paupertatis, & sic se magis diligere teneantur, tñ ab inuicem ꝓ odia, & inuidias separant. Vn⁹ aũt tenet vnam opinionem, alius aliam. Vnus vult præferri, alius vult anteferri. ¶Columbæ sicut & aliæ quædam aues li- 16
benter in puluere se volutãt, & libenter in aqua se balneãt, Sic & hõ dẽt in puluere. i. mortis memoria se uolutare, & in aqua lachrymarum, & in cõfessionis lauacro se lauare. Iob 10. Ecce nunc in puluere dormio. ¶Colũbã alienos pullos, & 17
adulterinos dr de nido eijcere, sed anteq̃ eos eijciat, solet cũ eis carnaliter habitare. Sic Deus pctores de nido sui amoris eijcit, tñ illos bonis tpalib. fœcundat, & nutrit. Vel colũba est ꝓlatus, qui de nido. i. de ecclesia vel collegio eijcere dẽt malos, & maximè symoniacè introductos, ipsos tñ ꝓ se men bonæ doctrinæ debet fęcundare, & ad fructũ bonorũ operum granidare. Figura de Abrahã, qui ancillã, & filium. Ismael eiecit, eis tñ panẽ, & aquam ꝓ uiatico concessit. Ose 9 Propter multitudinẽ adinuẽtionũ eorũ de domo mea eijciã eos. ¶Columba in pul chritudine plumarũ colli sui glo- 18
riãs, solet rostro plumas cõponere, & se ſm modulum suum pectinare, pp qđ, vt ait Pli. li. 2. c. 36. Gaudentem in ipsa gloria solet accipiter rapere. Est. n. ut ait columbis gloriæ intelectus. Sic illi, qui in sua pulchritudine gloriant, nõ cessant cõponere vestes suas, ibiq; inaniter gloriari, pp qđ solẽt ab accipitre diabolo nunc superbia, nunc luxuria sæpe rapi. Iõ bñ dr Prou. vlt. q̃ fallax gloria, & uana est pulchritudo. Vel põt exponi in bono, quia aĩa admirans pulchritudinem, & nobilitatẽ propriæ cõditionis, & naturæ, debet se diligẽter cõponere, & cunctis honestis morib. se ornare. Eze. 19. Sum 19
psisti vestimenta tua multicoloria, & ornata es eis. ¶Inter columbas masculus, & fœmina quandiu simul uiuunt, fidẽ inuicẽ sibi seruant. Vnde Pli. li. 10. c. 34. dicit, q̃ maxima illis inest pudicitia, & neutri nota adulteria coniugij fidem non violant, & cõiter domum seruant. Sic per oĩa debẽt, & cõiuges &c. ¶Scd̃m Arist. colũba frãgit testã oui cũ rostro, vt 20
pullus egrediatur, & q̃n ſm Arist. pullum suum à se dimittit ipsum fęcundat. Sic doctores, & prædicatores, & ẽt religiosi ouum. i. sacram scripturam cum rostro eloquentię, & prę dicationis debẽt aliis aperire, & testam grossæ litteræ diuidere, vt pullus interior appareat, sanus videlicet intellectus quia littera occidit, spũs aũt uiuificat 2. ad Cor. 3. Et q̃n pullũ suum. i. mundanũ hoiem, & pctorem quem cõuertendo ꝑ dicationem pullum suũ, & filium ecclesiæ dimittere in eo fętum boni ꝓpositi debent gñare, vt ad pullũ bonorum operũ ꝓferendũ ipsum valeant fęcundare. Vel dic, q̃ columba est pænites, q̃ testam corporis debet per pniam frangere, vt pullus. i. aĩa possit liberius ad Deũ euolare. Eccl. 43. Aperti sunt thesauri, & euolauerunt nebulæ quasi aues. ¶Dicit Orige. q̃ columba pacis est nuncia, simplicitatis for- 21
ma, natura munda, pietatis æmula, societatis a mica iniurię immemor, prole fęcunda naturaliter timida, raro secura, nisi q̃n est i foramine petræ, vbi aliquãr quieſcit, dãni obliuiosa, quia sublatis pullis ibidem nidificare iterum nõ omittit, super fluenta nidificat gemitum pro cantu reddit immũda abhoret, locũ vbi nutrita fuerit diligit, & ibi reuertitur quantuncunq; alibi deferat, & tñ est fęcundior, quãto pẽnosior inuenit, & de nido suo stercora calida eiicit, et eiicere pullos docet, & antequam alicubi sedeat, deliberat curiosè. Colũba est religiosus, qui nũciator pacis & concordiæ dẽt esse. Itẽ dẽt esse simplex per innocentiam, mundus ꝓ castimoniã, vt sic sit simplex, et rectus, et timẽs Deũ. Iob 1. Itẽ dẽt esse pietatis, & clemẽtię emulator, q̃a beati misericordes. Mat. 5. Charitatis seu societatis, & amicitiæ frequẽtator iniuriæ ẽt immemor, & oĩs patiẽtię seu modestię imitator, exẽplo Chri, q̃ cũ maledicerẽt, nõ maledicebat. Iuxta illud Le-

19.Non memor eris iniuriæ ciuiũ tuorum. Hic dẽt ꝓle bonorum operũ esse fęcundus,& gemitu pro cãtu.i.dolore,& pnía debet esse facundus,quia beati qui nũc fletis.Mat.5.Natura ꝓ ẽt debet esse timidus & raro securus,videli cet timore filiali,vt timeat de pctõrũ cõmissione,de gratum amissione, de bonorum omissione,de status dubitatione,de patriæ ꝓlongatione, & de incolatus peregrinatione &c. Si.n. oía ista hõ cõsideret de seipso,necessario trepidatq; timet,qa sapiens in oib.metuit.Eccl.18.Beatus hõ qui ꝑ est pauidus. Prou.28.Vñ vt columba nunq̃ est securus,nisi qñ est in cauerna maceriæ,vbi requiescit.i.in Chro qui fuit paries exteri⁹ per carnem,luteus interius vero per deitatem lapideus, & foris ꝑ quinq; vulnera pforatus.In hoc ergo foramine columba quiescit,qa religiosus nõ nisi in Deo & in suæ passionis memoria debet requiem inuenire.Iõ Cant.2. Veni colũba mea.Sequit i foramine petræ,& i cauerna maceriæ.Hæc aũt sunt foramina aspidum,& foramina reguli,in quib. qui ablactatus fuerit,manum suam mittet Esa.11. Item dẽt esse obliuiosus damni,quia dato,qd ceciderit in pctũ,& sic diabolus rapuerit pullos ei⁹.s.gram & uirtutes,& licet de amissione doleat,nõ tñ debet desperare, imò dẽt intendere ad alios procreandos,vt sic recuperet qd̃ amisit.Exemplo nautarũ,qui post naufragia maria tentant,ſm Sen.afferẽtes iuxta cõe dictum,ꝙ vbi quis perdiderit,ibi facit̃ lucrat̃,iuxta illud ad Ro.5.Vbi abundauit delictum,ibi sup abundauit & gra.Item dẽt ad locum suæ natiuitatis, s.ad Deũ ꝑ iugẽ suorũ beneficiorũ memoriã finaliter reuenire,licet ꝑ multorũ curas,& sollicitudines ipsum qñq; oporteat lõgẽ ab eo cuagari,vel ẽt aliquotiens ꝑ pctũ,quia.s.septies in die cadit iustus.Prou.24.Num.10.Reuertar ad terram in qua natus sum. Eze.Reuertere ad vaginam.Item abhorrere debet fœces & immunditiã pctõrum,quia qui diligit cordis munditiã &c. Prou.23.Et ideo debet eiicere stercora de nido suo,qa amorem terrenorum,quæ stercora ab Apostolo dr̃,de nido conscię debet eijcere & auferre.ad Phil.3.Omnia arbitratus sũ vt stercora.Item quanto plures plumas virtutis habet & maximè si pedes,i.affectus sint plumati uirtutib.tanto est fœcundior operib.Ps.Pennæ columbæ deargentatæ, & posteriora
22 dorsi eius in pallore auri. ¶Item antequam sedeat alicubi ꝑ amorem.i.antequã diffiniat aliquid faciendũ,debet ꝑ certo diu in se deliberare,verum sit ei expediens vel nocium.vñ. Sine consilio nihilfacias,iuxta illud Sen. Diu delibera, cito facito. Vel dic ꝙ columba est is qui naturaliter diligit locũ natiuitatis & patriæ suæ &c.quia unicuiq; patria sua dulcissima.¶Tinnunculus est auis cuius & usum & uocem accipi-
23 tres timent,& ideo dicit Pli.li.10.c.37.Ista auis cum colũbis debet nutriri,vt eius auxilio possint ab accipitre custodiri. Columbas.n.libẽter defendit,& accipitres terret, & offendit,& ideo(vt ait)columbæ ipsum mirabiliter diligũt,& cũ eo manere cupiunt atq; volunt. Vñ etiam columbæ quãuis sint aues vagabũdæ,& quæ faciliter mutant sedes, veruntñ non solent locum mutare,quandiu timunculum,secum nouerit habicare.Ista auis põt mihi significare bonos prælatos vel ẽt quoslibet viros prudẽtes,& iustos,quorũ.s.aspectum & uocem,i. quorum conuersationem,& orationẽ,quorum ẽt visum,& redargutionẽ habeant timere accipitres..i. dæmones & tyranni,ẽt vsurari,& raptores.Tales igitur in columbariis.i.in collegijs,& uniuersitatib.sunt cõstituendi,& cum columbis.i.cum simplicib.collocandi,& in eorum iudicaturis,platuris & officiis promouendi,vt.s.ipsos protegãt, & defendant,& vt ipsos acciptres,s.dæmones,hæreticos,vsurarios, & tyrannos, malos etiam balliuos terreant, repellant.Eze.1.Satura quoq; erat in rotis,& aspectus horribilis.Columbæ ẽt.i.simplices debent talem diligere,& amore eius i patria vel collego uelle manere,& ibi cũ talib.viris ꝑsonaliter residere,locumq; suum non dimittere nec mutare.Cuius tñ contrarium sit qñ hñt crudeles iudices & magistros,quia.s.libenter ad alienas iurisdictiones se mutant, & tales impios fugiunt,& deuitant.Ps.Transferunt de gente in
24 gentem,& de regno ad populum alterum. ¶Secundum Pli. li.10.c.34.inter columbas,qñ fœmina parturit,masculus ministeria,& solatia sibi impendit. Sic verè mariti debent suis vxoribus obsequi, & ministrare qñ in perperio contingit eas esse.Vel dic,ꝙ masculus est Deus,vel ꝑlatus,fœmina verò est hõ vel subditus,qa pro certo Deus,& bonus prælatus fe-

minam suam.i. subditum vel aiam tunc diligunt,& ei
spualia,& tpalia tunc impendunt, qñ ipsam per boa
ra parturire cernunt,quia pro certo ille mereẽ
bus confolari,qui laborat ꝑ bona opera fecundari.
si vis,ꝙ iste partus confessionem significat,quia.
per gram adiuuat,qui per cõfessionem parturit,
gat.Prou.28.Qui abscondit scelera sua,nõ dirigetur
rem confessus fuerit, & dimiserit ea miam
¶Item ſm eundem ibidẽ,inter columbas est qñ
dulcrij suspicio,ita ꝙ masculus rostro verberat
veruntñ ista suspitio non diu durat,qa statim in
res ad carnis opera reuertuntur.Sic verè inter
liqua suspicio vel malum zelus irrepserit,statim
sum dimittere,& per pacem,et amiciciã olcula
ab actib.matrimonialib. non se ꝑ hoc retardare
7.Rursum cõuenientes in idipsum ne tenteret vos

De Cicada. Cap. 18.

Cicadæ ſm Isid.canendo dictę sunt, eo ꝙ in pa
ture miram sonent cantilenã,& in status calore,
to aerem puriorem attrahunt, tanto sonum effi
riorem,sed fi cicadæ oleo perfundantur,statim
quia pori oleo obstruuntur,vnde solebat aerem
sed si statim aceto aspergant,tunc eius uirtute
resumpto aere,reuiuiscunt,vt dicit Abr.in hexa
aũt li.11.c.26.dicit,ꝙ cicadæ solo rore uiuunt,
& mares solummodo voce canunt.Sic licet
nimus corpore,tñ sonum cãtilenæ diuinæ.
tionis debet in suum gutur resonare,& quanto
.i.Spiritum sanctum puriorẽ,vel ẽt aerem
tanto sonum prædicationis efficiet dulciorem.
re deuotionis debent viuere,& inter eos
dent prædicare, & canere,fœminæ.i.ignari
iuxta illud 1.Tim.2.Docere mulieribus
Quod ẽt vbiq; debet esse,quia.s. meliores &
debent loqui,fœminei verò tacere.Vel ẽt ad
minis põt dici ad quas pertinet magis tacere
Mulieres in ecclesijs taceant,nõ.n. permittitur
igit fi deliciarũ oleo perfunduntur,statim
petitus,& affectionis eorum deliciarũ pinguedine
tur,& sic via scię,& sancti spiritus impedita,
postmodum moriũtur.Sed si post hæc aceto
fusi, tunc à poris affectionis oleum deliciarum
aer, aũt gręa,et sancti spiritus ingrediatur,& sic
gloriæ in eis reducit. Vel per oleum accipe
qa multi homines spiritualiter moriuntur,
correctionẽ,qua viuificantur,vt sic dicant cũ
piet me iustus in mia, & increpabit me oleum
rum nõ impinguet caput meum.Aduerte tñ
rheginos ciuitatem Italiæ cicadæ sunt muræ,
Locrenses licet vicinæ,pluſquam alibi sint sonor
autẽ tunc gentilitas allegare,ꝙ cum Hercules
miret,et cicadæ obmurmurarent,iussit eas
pere,et sic cõtigit ipsas extunc inibi mutas
rum fuit,cõstat ꝙ arte magica idẽ Hercules
ginenses igit signant mundi principes atq;
,ꝑ certo constat cicadas.i.ꝑdicatores
quem magnum dñm in aitiis quiescẽtem
dicationis inquietare,statim indignat⁹ solet
dargutionis interdicere,et sic qa veritatẽ
re,necesse est ipsos in dñorum curijs
uersi canes muti non ualentes latrare.Vel
sunt muti. Allega vt supra.¶Scm Isid. Cicadæ
sputo cuculorũ.Hñt aũt cicadæ hebetissimũ
gitum vel aliquẽ obicẽ admoueris,non
sed potius impingent in ipsum,nec ab eo
les sunt multi, ꝙ rectè oculos intellectus
hre,ꝙ pro certo dato,ꝙ quotidie in
niant obices infinitos,et impedimenta,et
de magna,vtpotè tentationes,tribulationes,
nationes,ipsi ꝑ hoc à cepto malo itinere
quasi ex scientia certa cõtra obices impingunt,
re cõtendunt.Ps.Oculos hñt et non videbunt.
ti videnť,inquantũ cõtra fortunã nituns,

tere i malo itinere non dignantur. Tales ergo de sputo cu-
culorum idest de suggestione dæmonum videntur creati,in
quantum more dæmonum videntur in suis malitijs obstina
ti fore.¶Vos ex patre diabolo estis.

De Coturnice. Cap. 19.

Coturnix vel ortygometra quodidem est naturaliter
sinere accipitrem,vñ quãdiu ipsum videt de terra non
fugit.Vnde ſm Isid.dr̃a metuẽdo. & gregatim volat & ma
re transit,vt inueniat pascua vberiora, & qñ fatigatur à vo
tum,descendit ad mare,& dum ibi quiescit,
ter ad terram,quasi velũ, & cum alia in mari se regit. ¶Itẽ
tum ille qñq; patitur morbum caducum, & est helleborus
dinis eius, q̃ est venenosus,tñ ꝑ venas quas habet strictas
bus non nocet fumus eius,quia.s.ad cor non põt ascende-
re,nec superi⁹ penetrare.Sic aĩa diabolũ naturaliter timet,
& ideo de terra humilitatis non se debet aliqualiter eleua-
re Es.47.Descende sede in terra virgo filia Babylonis Mare
nitię debet transire, vt venire possit ad verba pascua paradi
si.& hæc habet duas alas,s.ſpẽ & charitatem,& ideo quan-
do fatigatur laboribus peccatorum, debet descendere ad
mare pnię,& cum ala charitatis in fluctibus tribulationum
se debet regere, quia charitas oía sustinet 1.ad Cor.13. Et
per tribulationib.obruatur,alã spei debet superius eleuare,
& per hmõi pnam speret ad patriã peruenire.Transit terra
qui quasi flumen,filia maris.Esa.23.Et sic nõ tardabitur,nec
a hominibus obruetur. De helleboro expone sicut infra.
Morbum autem caducum.i. peccatum de leui & multoties,
peccatum, quia septies in die cadit iustus.Pro.24.Helleborum
venenosũ.i.bona tpalia aliqñ comedit,& administrat,verũ
tamen quia ad cor per complacentiam non ascendit, hinc
est ꝙ sibi mortem culpæ vel miseriæ non propinat.Iõ &c.Al
ter. ¶Differentia est inter animalia illa quæ habent latas
venas, vt sunt animalia & aues quæ sunt magnę quantita-
tis,& illa quæ habent venas strictas, vt sunt aues paraæ. Illa
primo non possunt recipere venenosum cibum.in stoma
cho,quia.s. moriantur pp cibum venenosum qui ascendit
ad cor.Ista aũt fumum illum infra stomachum retinent, &
strictas venas vlterius nõ ascendit, & sic minime pp hoc
moriuntur.Vñ licet pasceres & coturnices comedant helle
borum,non ideo moriuntur,licet sit aliis animalib.veneno
sus.Per latas venas cõscientias latas intelligo,ꝑ strictas ecõ
trario,per venenum peccata, per stomachum ꝙ oía intran-
tia recipit,cogitationem,per fumum delectationem,ꝑ cor
uoluntatem.Illi ergo qui conscias latas habent.qñ de pctis
suis cor.i.voluntas per prauum cõsensum non lædetur,imo
per detestationẽ & resistentiã conuertetur venenum in the
riacã.i.vitiũ i virtutes,& sic efficitur aĩæ nutrimentũ,vñ. Ps.
loquẽs de dracone.d.Dedisti eũ escã populis ethiopũ.Quar
to qa coturnix hẽt duas alas,& mare trãsit vt inueniat ube
tiora pascua & calidiora,& sequit solẽ,et qñ fatigat̃ a volatu, ita ꝙ oportet eã descẽdere in mari,vnã alã erigit ad ven
tũ,et cũ alia se regit in aqua,vt sic amari minime submerga
tur,ne a capto itinere totaliter tardeť.Duæ alę sunt rõ & vo
luntas,vel charitas & discretio,vel ẽt spes & timor.mare ẽ
mundus.Dẽt ergo religiosus mare mundi transuolare ꝑ ter
renorum cõtẽptũ,& sequi solem iustitiæ per imitationẽ &
affectũ,vt in loco calido,ꝙ est vltra mare.i.in religione q̃ est
vltra mundũ gratum inueniat nutrimẽta,& sic fi ꝑ neceſſitatẽ vitæ ad mare mundi descenderit ad tpalia acquirẽda,
vel regẽda,tunc ad vẽtum sctĩ spũs dẽt alã spei, voluntatis,
et charitatis erigere, & cũ ala rectæ discretionis et timoris
se dẽt in mundi pelago gubernare,& sic necin aquis mũdi
delectationũ submergetur,nec a processu bonorũ operum
totaliter retardabit.Ps.Petierunt & venit cornix. Et de hoc
figuraliter Nu.11. dr̃ ꝙ ventus arripuit trans mare coturnices & adduxit eos ad tabernacula filiorũ Israel.quia. s.uentus.i.spũs sctĩ inspiratio adducit tales cornices.i.viros ꝑfectos ad tabernacula angelorũ,q̃ filii Israel appellantur,&
hoc ptrãsitũ maris.i.pnię amaritudinẽ.Sap.10. Trãstulit eos
ꝑ mare rubrũ,& trãsuexit eos ꝑ aquã nimiam.¶Coturnices
gregatim mare transuolãt ad pascua meliora, & dr̃ ortogometra illa quæ inter alas gregẽ ducit ſm Isid. & Solin.Sic est
tñ ꝙ quia accipiter insidiãt illi q̃ gregẽ ducit,vt cum primo
ad terrã applicuerit,rapiãt eã statim,iõ coturnices cum se
sentiant debiles,solẽt sollicitare & inuocare ducẽ gũis ex-
terni.s.cornices,& de alio auiũ gne eligere sibi duces, qui.s.
accipitri insidianti possint resistere,& eas secure ducere, &
ad vlteriora littora sociare,sicut d.So.c.de ortygia ĩsula,vbi
ẽt dicit ꝙ istæ aues mare trãsiturę,flãte austro nunq̃ exeũt,
& ꝙ plurimum aq loni se credunt,timent.n. flatum austri tu
midiorẽ,et eligunt aquilonis spũm sicciorẽ,ut.s. corpuseula sua pigra & tarda facilius ꝓuehat siccior & uehemẽtior
spũs.Dicit insuper ꝙ dum mare transeunt, timentes ꝓpria
longiora,impetus differunt,et veloces cursus non faciunt,
sed vires sua tarditate nutriunt,& tarde & maturè ꝓcedũt.
Per istas aues intelligunt religiosi,et viri,ecclesiastici q̃ mare huius mundi ꝑtereunt et trãseunt,et ad vlteriora paradi
si pabula corde et aĩo deflectunt.Gregatim igr̃ & socialiter
solẽt viuere,& ducẽ.i.ꝑlatum sibi eligere & hre,austrum vẽ
tum mollẽ.i.mundi carnalẽ prosperitatẽ debẽt timere et fu
gere,et aquiloni frigido.i.mũdi tribulationi & pnię et pau
pertati se cõmittere, vt sic mentes eorum carnales et debiles possint ad paradisum impetus tribulaminum trãsporta
re,quia bñ cęteris parib.viri iusti potius aduersitatem q̃ ꝓsperitatẽ eligunt,& ꝑ ipsam ad littora paradisi citius attingunt,et maris huius pericula pertrãseunt,& euadunt,quia
sicut d.Greg.Mala q̃ hic nos ꝑmunt,citius ad Deum venire
cõpellunt,iuxta illud Ps.Multiplicatæ sunt infirmitates illorũ,postea accelauerunt.Vnum tñ debent aduertere coturnices.i.religiosi,s.longitudinẽ viæ suę,et maris.i.huius vitæ amare diuturna spatia cogitare.Ne ergo ipsos contingat deficere, non debent uolare nimis cito,nec ꝓrumpere ad nimis arduos uolatus operum perfectorum, sed potius tarde
et paulatim in bonis operib.proficiſci, vt meljus cõtinuent
laborẽ pnię quẽ ceperunt,Quod est contra fatuos nouitios
& iuuenes,qui in principio ita volunt ardua opera,facere,
& ꝑ indiscretã pnam ad paradisum ira celeriter volare,ꝙ
ipsos necesse est in via deficere & cessare.ad Gal.5.Curreba
tis bene,quis vos impediuit?Isti ergo religiosi et clerici, ne
ab accipitrib.i.mundi crudelib.raptoribus infestentur,si se de
fendere nequeant debent cornices.i.externos duces, s. seculares milites et principes in auxilium inuocare,qui ipsos
debent defendere et iuuare.Ad hoc.n.ordinati sunt princi
pes seculares,vt iuuẽt et defendãt pauperes,et clericos, et
alios regulares.Gen.49.Gad accinctus præliabitur.añ eum:
vel istud ꝑt allegari qũo accipiter diabolus plus insidiatur
ortygometræ,q̃ ducit gregẽ,i.prælato quã aliis,et ideo necesse est quod præponat sibi ducem generis alieni,s.Chm,
qui ipm gregẽ suum dirigat et defendat,dicẽs dño illud Ps.

Dux meus & notus meus vel dic q̃ coturnices significãt genus humanum, & patres veteris testi, q.b. quia statim q̃ mare huius vitæ transierant, ab accipitre diabolo i infernum rapiebant, necesse fuit q̃ haberent ducẽ alterius generis & naturæ, s. Christũ, qui ipsos præcederet & iuuaret. Exo. 32. Angelus meus præcedet te. ¶ Cornices sunt aues q̃ sola præter hoiem patiuntur morbum caducum, & iõ ẽm Solinum ipsas damnauerunt antiquorum mensę. Ilste ergo simul mare transeunt, sed vbi terrã propinquam senserint, tanto impetu q̃nq; volitãt, q̃ periclitari faciunt naues quib. obuiãt, vt dicit idem. Sic vere mali qui morbum caducum. i. pctm̃ p quod in infernum caduut, sępe incurrunt, volant p malas societates huius seculi, & vbi terrã, vt porè emẽdã aquirendã, vel aliq̃ terrenũ lucrũ senserunt, solent ibi cũ tãto impetu properare, q̃ necesse est nautas quib. obuiãt. i. vicinos cõtra quos pugnãt & litigãt à statu & ꝓsperitate ipsorũ cadere, & perire, sicut patet de malis aduocatis & balliuis iuẽ federatis vid̃ ifra d̃ glottide, vbi sit mẽtio de coturnice.

De Ciconia. Cap. 20.

1 Ciconia nidum suum in hyeme terra replet & cum luto virgulas & spinas nidi compaginat, ne in hyeme ventus tempestuosus ipsum deiiciat & dissoluat. In reditu ãt suo in vere nidum suum renouat, ipsum q; quia bene in hyeme p̃muniuit, tanquam dña occupat, & resumit. Ciconia est hõ nidus suus est conscientia, hyems tribulatio & tentatio vel prosperitas, spinæ sunt conscię remorsus, lutũ est puia & humilitas. Qũ igit̃ venit hyems. i. tentatio alicuius pctĩ. tunc spinas nidi nostri. i. pungẽtes mortis vel inferni considerationes debemus luto. i. humilitate vel mortis memoria colligare, ne vẽtus & tẽpestates. i. impulsus tẽtationũ nidũ cõsciæ diripiãt & dissoluãt. Et si ita fecerit hõ in hyeme huius mũdi, tunc aduenientę vere prosperitatis æternæ, nidũ conscię reperiet integrum, nõ destructũ, & sic ipsum ppetuo poterit occupare. Ecc. 28. Sepi aures tuas spinis. ¶ Cicon 2 nia est auis calidæ naturæ & multa comedit venenosa, sed pp hoc nõ morit̃, quia virtute caloris oĩa digerunt. vñ ei cibus efficitur, quod mors aliis inuenitur. Et pedes ciconiarũ tanto magis rubent, quanto plus senescũt, & quãto plus veterascunt. Sic hõ qui habet feruorem charitatis, licet comedat venenosa. i. administret mũdi negotia de se periculosa, vel ẽt licet videat mala exẽpla, oĩa tñ digerit, diuidit, & distinguit, & mõ debito virtute caloris charitatis oĩa ordinat & disponit. Sicq; fit q̃ pp hoc nõ morit̃ p pctm̃, licet exinde simplices alii moriantur. Mar. 16. Si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Hõ ẽt perfectus & charitatiuus q̃ro plus senuerint, tanto os suum. i. verba & locutio, pedes ideſt amor & affectio per charitatis incendiũ plus rubescũt. Apo. 1. Pedes eius similes oricalco, dũ est in camino ignis. Vel per pedes intellige, finem, vitæ q̃ in bonis hoĩb. quanto amplius vixerint, tanto amplius rubicundus est per charitatis & ho 3 nestatis spẽm & decorẽ. ¶ Sicut dicit Amb. in hexa. ciconię q̃ mare trãsuolãt vt inueniãt pascua vberiora & loca caliora, cornices solent eas pcedere, & defendere, & contra aues nociuas, p eis se opponere, & tutũ ducatũ eis oñdere, & præbere. Ista autẽ à Solino vñr dici de coturnice, sicut supra reperies loco suo. Sic vere ciconiis. i. religiosis mare huius mundi transuolantibus dẽnt cornices. i. principes seculares præsidiũ ferre, tutum ducatum prębere, & a nociuis tyrannis defendere & protegere, sicut facit cõiter rex Frãcię qui ecclias & religiosos tenet in sua saluagardia, cõtra malos hoies tyrannos. vnde Gen. 49. Gad accinctus pręliabitur 4 ante eum. ¶ Sic est de aĩa & carne, sicut de ciconia mascula, & fęmella. dicit. n. Solinus inter ciconias esse cõiugia. Sic ergo fit quãdo mas ad pascua egreditur, circa pullos fœmina pseruerat, & ecõuerso si fęmina ad pascua exierit, masculꝰ nidũ fouet. Mas est spũs fęmina est caro. Nidus aĩę in quo est terra & spinæ, est pctm̃, vbi ẽ vilitas & remorsus, pascua eiꝰ sũt bona spũalia. Nidus aũt carnis est disciplina & pnia, vbi ẽ terra humilitatis, & spinę asperitatis, pascua eius sunt mũdi delectabilia. Si ergo masculus. i. spũs ad pascua gratiarũ & virtutum euolauerit, tũc caro discipline & pniæ nidũ serpat, vbi humilitate & asperitatis aculeis istigat̃. Si vero ecõuerso caro ad pascua delectabilium dimissa fuerit, tunc aĩa in nido remanet pctorum, vbi luto carnalitatis & cupiditatis puluere maculatur, & cõsciæ spinis & aculeis inde

Carnis. n. & spũs diuisæ sunt leges, quia ẽm Greg. libro spũs deficit, vbi caro re quiescit. Vel posset allegari de gib. q. dẽnt alter alterum supportare. ¶ Ciconia ciburet venenosos, sed qñ videt ciborũ superfluitatib. le tã, aq̃ salsã maris sibi incorporat, quæ sua salsedine car intestina, et sua caliditate dissoluit humores, & flua eiicit et expellit, q̃ sibi essent alias cã mortis, li. de nat. re. Et ẽt ẽm Aris. si ciconia adulteriũ cõmi si lota fuerit anteq̃ masculũ suũ adiuerit, statim q̃ ipsã percutit & occidit, sicut d̃ quadã ciconia fuit q̃ absẽte masculo cũ alio cõiuebat, sed statim ad curreus se balneabat, & sic masculus suus adulteriũ tiebat. Verũtñ die quadã subito veniẽte masculo spatiũ se lauãdi, et iõ statim masculũ adulteriũ latim dissimulãdo recedẽs, tãdẽ cũ multitudine niarũ reueniẽs, adulterã primus rostro percussit, & cutiẽtib. mortis pœnã ꝓsoluit. Istud vel site vide infra rabilib. c. de anglia. Per ciconiã intelligo pctorẽ, q medit cibos venenosos, qñ in stomacho cõsciæ recipia tia & pctã, sed tũc exinde sentit se grauatũ, qñ pctã in derãs, eorũ rõne sentit se ad bõa opera inhabilẽ et iõ tunc dẽt bibere aquã atnarã cõtritionis, vt eman bitudine & salsedine pungãtur intestina cõsciæ per fum, et eius caliditate et feruore dissoluant, diuidant stinguant humores corrupti. i. vitia et pctã, & ſ cõfessionis orificiũ emitant. Nã si ciconiaꝰ aĩa fuerit p̃munditiẽ, ꝓ certo qñ ante uirũ suũ in iudicio particulari vel vł, ipsã æternis verberibus bit. Velẽt corã viro suo Chſo in sacro altaris, q. mãducat corpꝰ dñi indignẽ, iudicũ sibi mandu Vel p̃ allegari de fide et fidelitate cõiugũ, qui teri custodire. ¶ vnũ mirabile d̃ de ciconia in q. ſ. dño loci in quo solet fętificare, solet vnam fa mis et vnum de suis pullis quasi pro annuo tribu rio dimittere, in quo humana gratitudo docet, et cuicunq; benefactori dẽt receptũ bñficiũ, p uat et diligit nidũ suũ quẽ primo habuit et eũ a pętegit et defẽdit, et nisi inde p violẽtia expellãt, q̃rit, pullos mire diligit atq; nutrit, et ex cõtinuo per ipsos plumas pdit, & in nido iugiter, remanet mas. culus ad pascua gradiẽ, fęmina pullos fouet & lo a pascuis reuertente, fęmina sibi cedit, & in pa cedit. Per ciconiã ẽ latũ intelligo, qui nidũ bene mẽ debet diligere, & pro ipso seruãdo contra bellare, & ipso contentus debet esse, quia nõ pinguiora 4. Reg. 14. Contẽtus esto gloria tua, & tuo. Pullos suos. i. subditos debet ꝓegere, & nutrire mas. i. bona tpalia q̃ de necessitate nõ fuerint, in mẽto expẽdere, & eis misericorditer elemosynas & in nido officii sui debet eos recipere & fouere. nido. i. in beneficio suo dẽt psonaꝫ residere, & nisi aquirendi tã sibi q̃ pullis & subditis. i. non nisi rẽdi debet relinquere nidũ suũ. Leu. 8. Die ac nocte bitis in tabernaculo obseruantes custodias dñi. ¶ coniæ sunt serpẽtib. inimicæ, eosq; rostro pcutiunt, dunt, eosq; deuorant & manducant. Vñ Plin. c. q. q̃ antiquitus in Thessalia q. cunq; ciconiã occiderat re erat. ſ. ꝓ eo q̃ hmõi ales patriã à serpentib. defen q̃ ẽt dicit Soli. q. ẽt dicit q̃ noceri eis locis oĩb. tant, ꝓ eo q̃ patriæ à serpentib. liberant. Buffonẽ in magna fame dñr comedere, in quo põt buffonis apparere. Et suo aduentu tpis nunciãt nouitatẽ, mos ab hoĩb. habitatas nidificant, et hoium societa gunt et frequẽtant. Ciconiæ ẽt horas diei sua crepi solent distinguere, et rostro ẽt aluum purgare, ber rerum, Sic proculdubio ꝑdicator debet esse impugnare, et ipsos debet sibiipsi pẽr cõpassionẽ re, et spũaliter deuorare. Buffone tñ. i. diabolo bo lucifero excepto, quia isti nõ est aliqualiter cũ sp in sua malitia pseueret. Ista ẽt circa domos dificãt, q̃a virorũ rõnabiliũ debẽt diligere cõmi 1. In multitudine prẽsbiterorum sta. &c. Cũ igit̃ illi

te, seu et gẽre diuinæ horas. i. cõditiões nobis denotẽt & cũ ferpentes, demones & pctã a nobis tollãt, & cũ ẽt nos pur gare rostro. i. per cõfessionem, doceant, nullus dẽt eis noce re, sed vbicunq; venerint, salui & liberi dẽnt esse, q̃a pro cerro qui ciconiã. i. ꝑdicatorẽ vel religiosum læserit, apud Deum criminis reus erit. iõ in Ps. dicit dñs inhibendo. Nolite tangere Christos meos, & in prophetis meis nolite ma lignare. ¶ Ciconia circa hoim domos nidificat, quorũ locie gare diligit & frequentat, & nidũ suũ primũ, nisi coacta fue rit, de facili non dimittit, & sic p hyemẽ nidũ reliquerit, in ere re veniẽs reuertit ad eũ dẽ, nec aliũ nidũ q̃rit. Ciconia qui vr perfectus qui circa domos hoium. i. in societate viro num rationabiliũ commoratur. Tam Pli. q̃ Solinus dicunt q̃ ria, ciconiæ carẽt lingua. Nidus talium est pfectio vel reli gio, in qua debent pullos bonorum operum procreare. Nõ debent ergo per instabilitatẽ & incõstãtiã nidũ pfectionis migrare, imo si hyemẽ. i. si tẽtatione vel tribulatione coa ctã fuerint ab eo refilire; cũ sedata hyeme & aduenięte vere ꝑ operis atis dẽnt iterũ reuenire, nec aliũ nidũ q̃rere, nisi pri mũ. Qđ est cõtra eos q. de pbenda ad pbendã, de religione ad religionẽ cupiunt euolare. 4. Reg. 14. Cõtentus esto glo ria tua, & sede in loco tuo. Qđ ẽt est cõtra apostatas, q. fine q̃ podio redeũdi dimittunt aliquotiens status suos. Vel põt allegari de patria, quo vnicuiq; dulcissima debet esse. ¶ Ci cognoscat mire diligit pullos suos, q. a ex sollicito accubitu sup pos, plumarum suarum vestib. denudat̃, sed ecõuerso qñ ad senectutẽ parẽs venerit pulli sibi vicissitudinẽ recõpẽsant, q. i. nido senectute fessũ releuãt, & quousq; vires depræ catas recuperẽt, circa parẽtũ educationẽ intẽdũt, & diligẽ ter laborant, ẽm Amb. in hexa. Qđ ẽt dicunt Solin. & Isido. de liber reũ, q. oẽs dicũt maximã ciconiis inesse pietatẽ. Sic vere parentes ꝓ filiis educandis qñq; plumas diuitiarũ perdant pro ipsis, ꝓmouendis, & in scholis & alibi nutrien dis, & iõ vice reciproca debent in senectute à filiis enutriri, q. ipsi eis humilit̃ famulari. Qui. n. honorat patrẽ suũ, vita vi quet longa. Ecc. 8. Qđ ẽt de parẽtib. et filijs. i. de ꝓlatis & subdi tis põt dici, q. a. ſicti debent sibi inuicẽ deseruire, & nutri rẽmur & obsequium exhibere. ad Gal. 6. Alter alterius one rate. ¶ Sicut dicit Pli. li. 10. c. 23. Ciconiæ certo tpe an ni veniunt & certo recedunt, verũtñ satis est (vt ait) mirabi le bene vesuisse, vel recessisse noscunt̃, sed earũ recessus vł nescimus nunq̃ actualiter vł. Locus aũt quo vadunt, vel vñ veniunt penitus ignoratur. vñ ait. Qm̃ inquit e loco veniãt, nec quo ferebantur, i compertum adhuc est. de lõginquo tñ venire nõ dubiũ. Nemo inquit vidit agmẽ discedentiũ, aut reuenientiũ, sed venisse cernimus. vtrũq; n. nocturnis fit tpib. dãr ẽt q in alta patentib. cãpis conueniunt, vbi inter se con gregatæ commurmurant, sed eam quæ vltima venerit, lace rant. Simil ergo congregatæ noctu recedunt, & nullã ꝑter quam & feruas seu in domib. detentas post se dimittunt. Ista vis applica ad aduentũ Christi, qui à loco nobis igno to, ꝛa pendiso vẽit, & illuc ẽt post redijt. Noctu ẽt d̃ venisſe nascendo & noctu ẽt abiisse resurgẽdo. Nobis tñ oĩa sunt ignota, q. ſ. nemo est q. bene sciat modũ seu horam qua ve nit, vel qui ẽt surrexit, vel locũ ẽt vñ venit, & quo postea remeauit. vñ ipse est qui ait Io. 7. Nescitis vñ venio, aut quo vadio. Qđ aũt ciconia Christi aduentũ significat, patet Hie. Malluus in cœlo cognouit tps suum, turtur, hirundo, & ci conia cognouerunt tps aduentus sui. Vel si vis allega con q. antiquitus in Thessalia q. cunq; ciconiã occiderat illos q. tardi & vltimi volunt ad onera & opera publica re erat. ſ. ꝓ eo q̃ hmõi ales patriã à serpentib. defen remanire, qui. ſ. deh ẽt pœnam & ſupplicium ſustinere. Quæ ẽt q̃ ẽt dicit Soli. q. ẽt dicit q̃ noceri eis locis oĩb. nephas tant, ꝓ eo q̃ patriæ à serpentib. liberant. Buffonẽ ſolebat esse apud gallicos ẽm Iuliũ Cesarẽ, quia in magna fame dñr comedere, in quo põt buffonis ũltimus ad congregatum exercitũ veniebat multi apparere. Et suo aduentu tpis nunciãt nouitatẽ, & cui dine aliorum protinus occidebat; & hoc faciebant, vt qui mos ab hoĩb. habitatas nidificant, et hoium societa ber accelleraret venire, & nullus præsumeret remanere. In gunt et frequẽtant. Ciconiæ ẽt horas diei sua crepi mundo ergo bono negocio, illi qui plus accelerant plus lau solent distinguere, et rostro ẽt aluum purgare, dantur; illi vero qui vltimi veniunt, reprobantur. Quod ẽt ber rerum, Sic proculdubio ꝑdicator debet esse illos põt dici qui vltimo ad fidem & ad pniam volũt impugnare, et ipsos debet sibiipsi pẽr cõpassionẽ re, et spũaliter deuorare. Buffone tñ. i. diabolo ſolent senectutis terminum expectare, & qui bo lucifero excepto, quia isti nõ est aliqualiter cũ negligentes sunt, quia. ſ. istos solent in inferno de sp in sua malitia pseueret. Ista ẽt circa domos bonorẽ lacerare. Vñ 3. Reg. 14. Interficiam de Hieroboã min dificãt, q. virorũ rõnabiliũ debẽt diligere comitiã gurem ad parietẽ, & claudum, & vltimũ in Israel. & Amos 1. In multitudine prẽsbiterorum sta. &c. Cũ igit̃ illi dicit. Nouissimum illorum gladio interficiam. Bene ergo dñ Ec clesia. Ne tardes conuerti ad dominũ, neq; differas de die in die. Vel si vis allega contra illos qui in aduentu & recef

su suo faciũt magnas pompas & magnum tumultũ & rumores, volentes, quod ab oĩb. sciatur vt eorum gloria ab omnibus videatur, sicut patet de principib. & ꝓlatis, qui tñ si essent bene humiles, deberent ignoter ingredi & exire, ita q̃d prius perciperẽtur veniſſe quam venires. Lu. 12. Veniet dñs serui illius hora, qua nescit & c. ¶ Scriptum reperi q̃ ciconia caret lingua, verso tamẽ capite supra dorsum alte murmurat atq; stridet, & ideo sicut ponit Quidius. li. 6. Antigone in ciconiam mutata fingitur, q̃a contra Deos stridusse & murmurasse probat̃. Sic vere detractores lingua ad bene loquẽdum videntur carere, stridorem tamen faciunt inquantum contra Deos. i. cõtra bonos solent multotiens murmurare

De Cynomyia. Cap. 21.

Cynomyia ẽm Isid. est musca canina, quę respectu aliarũ 1
est magni corporis & lati, parui volatus maximæ tñ est adhærentiæ & tenacit atis, quia in vilibus pellibus animalium & maximè canum adhæret, & pellem lacerat, & corrodit, & sanguinem attrahit atq; fugit. Vñ ẽt antiquorũ canum, qui ipsam p̃p nimiã assuefactionẽ nesciunt expellere, aures rodit, & ibi scabiẽ gnat, & fœtorẽ. Per istas muscas intelligo mulieres, per canes impudentissimos, qui nesciunt saturitatem. (Esai. 56.) intelligo luxuriosos, per sanguinem intelligo substãtiã coporalem, per pellem intelligo exteriorem conuersationem. Fęminæ ergo sunt cynomyiæ. i. musçe caninę p impietatẽ, sunt ventris lati per appetitus insatiabilitatẽ, sunt corporis magni per luxuriã & carnalitatẽ, sunt volatus parui & modici per inertiam & tepiditatẽ, maximæ ẽt sunt adhęrẽtiæ & tenacitatis per iportunã societatẽ, quia, vere luxuriosus si se à mulierib. permiserit inquinari, nunq̃ ꝑ eas post modũ effugare, q̃ diu in ipso sanguinẽ in uenerint subtãtiæ temporalis Eccl. 13 Si habueris cõuiuet tecum, si nihil habueris, derelinquet te. Istę pellẽ bonę conuersationis laniant & dirumpunt. Istæ sanguinem diuitiarũ attrahunt & ebibunt, & aures. i. auditum veterum mastinum. i. luxuriosorũ induratorũ taliter lacerant & cruentãt, q̃ verba saluti suæ cõgrua non audiunt nec attendunt. Eccl. 21. Quodcunq; audierit scius laudabit, & ad se adiicier. Audiuit luxuriosus, & displicebit illi, & ꝓiiciet illud post dorsum suum. Et ibidẽ. 23. d̃. Hoi fornicario oĩs panis dulcis, nõ fatigabit trãsgrediens vsq; ad finẽ. Et bt̃ talẽ fœtorẽ gnat in eis muscæ istæ, q̃d fœtor suę ĩfamię vndiq; seminat

De Cornice. Cap. 22.

Cornix sua voce pluuiam significat, & licet ex hoc possit bonum prætendere, suis tñ operib. in colas dinoscit̃ 1
infestare, & bona eorum comedere vel vastare. Itẽ hęc auis diutissimè viuit & licet in senectute eius pluma exterior dealbet̃, tñ caro interior q̃to plus vixerit, tanto amplius de nigrat̃. venenosis & aliis cadauerib. pascitur, & cunctis ꝑdabilibus auibus aduersatur. Nã nisum odit et accipitri insidiatur et resistit, et aquilæ licet ipsam tangere non audeat, tñ voce horribili est in festa. Sic licet auari vicinis suis verbis fallacib. bona plurima cõicant & promittant, et eis pluniam subsidiorum denuncient atq; dicant, sicut patet de illis qui sub specie bonæ intentionis pauperibus promittũt dare mutuo, et eos in necessitatibus adiuuare, tñ de facto contrarium inuenitur, quia per excoriationes et rapinas eos diripiunt et infestant, ipsosq; bonis temporalib. spoliãt et denudant. Esa. 3. Rapina pauperum in domo vestra. Et licet quantum ad venustatem exterioris habitus, vel ẽt quãtum ad fictã exteriorem conuersationem in senectute sua dealbentur, tñ caro interior, i. conscientia, peccatorum nigredinem non dimittit, imo tunc plus per luxuriam denigrantur, & magis per auaritiam indurantur. Vñ Sen. Cum cætera vicia senescẽtibus nobis senescãt sola auaritia iuuenescit. Isti longo tpe viuunt in hoc mũdo, nec mirum, quia hic dat eis suus dñs paradisum, Vel multo ꝑ pe viuunt, s. repu tatione pauperum quibus nocent. Eccle. 7. Impius longo viuit tpe in malitia sua. Istæ aues prædales, i. prædicatores et etiam principes, et prælatos, qui bona sua per phas vel per nephas prædantur, odiunt, & eos vocib. detractionis improbis persequuntur. Aquilam ẽt regem prælatorum. i. Christũ suis malis operib. rumorib. blasphemiis locutionib. persequunt̃, sed cum eorum nequitias satis dissimulauerit, tũc in

ira conuersus eos morte æterna feriet & necabit. Nunc.n. non infert furorē suū Deus, nec vlciscitur scælus valde Iob 25. Sed zelus & furor non parcet in die vindictæ. Prouerb.
2 ¶Scđm augures, cornices dñr hoīum curas agere, infidiarū abscondita monstrare, futura & maximè pluuiam p̄dicere. Sed quicquid sit de istis opionib. incolis tñ terræ vbi habitant cornices sunt nociuæ, quia eorum fructus & semina diripiunt & deuastant, & voce sua horrida eos discutiunt & conturbant, & aues magnas & potentes, s. accipitrē & aq̄lam, suis clamorib. perlequi non formidant, à quibus tñ læpe fit qđ pœnam & vindictam reportant. Sic aduocati clamore suæ eloquentiæ dicūtur curas & mundi negotia agere causarum absconditā declarare, & futuros causarū euētus prædicere & monstrare, & ēt pluuiam p̄speritatis suis verbis coniicere, & eam ēt hoībus promittere. Sed ista uerba augurum sunt fallacia, imo de facto sepe inuenit cōtrarium, quia p̄ certo isti super omnes alias aues incolis, & habitatoribus terræ sunt impiæ & nociuæ, q̄a seminibus & fructibus tēporalium ipsos expoliant, & voce horribili mi narum suarum multotiēs ipsos turbāt. Magnas etiam aues prædales, i. principes & potētes non verentur propter eorum nimiam præsumptionem clamore litigationū suarum offendere, vel turbare, propter qđ ipsos contingit sepe penas & supplicia reportare, cotra illud Eccl. 8. Non litiges cum homine potente, ne forte incidas in manus illius. Et sicut cornix seipsam & pullos suos nutrit cadauerib. veneno fis, sic tales tam se quam suos nutriunt diuitiis male & ipiè congregatis, de quib. pōt dici Naum. 2. Leo cepit sufficienter catulis suis, & mactauit leenis suis. & Iob 24. Vigilātes ad prædam præparant panem liberis. Et sicut cornices gregatim volant, & quanto plus viuunt, tanto duriores efficiūtur, sic aduocati gregatim viuūt, q̄a vnus alīū protegit, diffūgit, & defendit, nec vnus cōtra alīū vult p̄ aliqua pecunia vt cōiter aduocare, imo sicut vna cornice in cāpo alicuius fedentē, alię similiter ibi sedēt, & sic q̄cquid est seminis vastant, sic &c. Et quāto plus vixerint, tanto in sua malitia grauius indurant. Cor eius indurabitur sicut lapis & stringetur velut malleatoris incus. Iob 41. Et ideo cor durum male habebit in nouissimo. Eccl. 3. Et qui mēris est duræ, corruet in malum. Prou. 28. ¶ Cornix secundum Pli. li. 10. ca. 12. Magnæ
3 est industriæ. Nucem enim quam non potest rostro frangere, in altum leuat, & super saxa cadere pemittit, & hoc tociens reiterat quod eam frāgit. Talis debet esse platus, quia pro certo quando habet aliquam nucem. i. aliquē subditū durum & obstinatum præ manibus, quem. s. rostro. i. verbo non potest frangere vel donare, debet illum allidere ad saxa. i. ad duritiam tribulationum, vt sic qui verbis non fragitur, verberibus, castigetur. Psa. Beatus qui tenebit & allidet paruulos suos ad petrā. Vel dic q̄ petra est Christus, ad quē debet illum prælatus per orationem allidere, & eū sibi cōmendare & commitere, quem non potest verbo doctrinæ frangere vel domare. Vel dic q̄ nux rotunda est cor nostrū quod si sit ita durum quod frāgi vel inclinari ad bonum ne queat, nec pro certo ipsum debemus eleuare per cælestium contemplationem, & tādem ab alto ad inferiora deprime re per mortis, & inferni considerationem, & ad petrā Christum ipsum allidere per deuotionem & orationē, et sic ipsum poterimus frāgere p̄ conuersionem et subiectionem. Vel dic q̄ sæpe accidit q̄ Deus quando videt hominem nimis seuerum et durum, & ad compatiēdum aliis minus frāgibilē, et austerum, p̄mittit ipsum in pēcm cadere, vt sic ex propria fragilitatis cōsideratione possit eū frangere, et ad compassionem, humilitatem, et iustitiā inclinare. Exēplum de beato Petro, qui ām Gregorium, ob hoc p̄missus est ca dere, vt discere aliis cōdolere. Quod etiam de casu statu p̄speritatis potest intelligi, q̄. s. sępe fit vt Deus ab alto gradu et statu hominem detrahat, et ad lapidem. i. ad aduersitatis duritiam ipsum allidat, vt eū ad bonum facilius frāgat. Vnde Iob 30. Eleuasti me, et quasi super ventum ponens collisisti me valide. Vel dic quod cornix est diabolus, qui vidēs quod non pōt nucem. i. hominem clausum ad se custodiendum astutum, fortem stabilem atq; durum frāgere per peccatū, nec comedere p̄ tormentum, eleuat ipsum. s. procurādo sibi seculi dignitates, et p̄ sic libito ipsum ad pcta detrahit, & finaliter dānat & frangit. Quod ēt de ecclesia primitiua possumus dicere, quia tunc eā diabolus frangere
dere non potuit, quousq; eam per mundi diuitias & pos
tias eleuauit. Vnde Greg. Sæpius in altum quis tollitur, ve
dens fortius conquassetur. Aduerte tū qđ dicit Pli. ubi
. s. lib. 10. c. 12. s. quod cornix raro inuenitur in templis
cis mineruæ, quæ erat dea sapientiæ. Oino autem arbo
literarum mē dicitur, cornicula non vī. Sic illi qui mora
nicis sunt garruli, domos & templa deæ sapiæ, & cuius
literatum nō inhabitant, inquantum. s. tales vt cōuer
sapientiam non vendicant nec frequentant. Garrula
quacitas plerunq; est perfecte sapiæ contraria, quia
ter illi sapiam non attingunt, qui more cornicis garri
magniloqui sunt, et maxime qñ per diuersa crimina
fiunt. Sap. 1. In maliuolam aiam non introibit sapia, nec
bitabit in corpore subdito pctīs. Vel dic q̄ tales p̄dica
pla & ecclesias nolunt frequentare, nec orationi vel
tioni intendere vel vacare. ¶Dicit Amb. in Hexam. q
ces filios suos summe diligunt, illos ēt volantes
persequuntur, et pascunt, et qñ per longæuam
parētes cornices plumas perdiderint, et volatum
iuuenes plumis propriis eos fouēt, & ad volatus
eos p̄ posse habilitant et reformant. Sic si parētes
dum sumus iuuenes valde nos diligunt, & diligenter
fouent & nutriunt) plumas perdiderint diuitiarum, et
tum potēt̄ie t̄palis, ipsos debemus tā virtib. quā diuiti
iuuare. Exo. 20. Honora patrē tuū & matrē tuā, &c. V
exponi de bonis prælatis, et de bonis subditis, quor
ter dēt alceri in necessitatib. subuenire. ad Gal. 6. Alter
rius onera portate. ¶Cornix a tergo de ouo exit
& bubo, ām Pli. li. 10. c. 16. Sed de hoc vide de bubone
Cornix q̄uis nigra sit tamen loqui ad modum
cetur, et cum in aqua clamando & aquam
balneat pluuiam pronosticare videt. Ouis
diat, ipsaq; comedit et furatur. Sic cū pēcōres
retrogradi sunt nascendo. i. intrando in mundum
caro q̄ est posterior prima vadat, isti tñ qñq; re
tur rectē docēdo, et pluuiā æternę felicitatis
p̄dicādo, & se i aqs fictæ cōpassionis & deuotionis
tia balneando, sicut ad literā potest de hypocritis

De Coruo. Cap. 13.

CCoruus ām Aristo. lib. 9. pugnat cum asino & Tau
est amicus vulpis, et p̄ ea pugnat contra
cipitrem, et ām eundem, corui contra se inuicem
et fortior lædit et percutit debiliorem. Per asinum
pauperes mercatores, per Taurum intelligo pauperes
colas, per vulpem caufidici designantur, per
qui furantur pecuniam & abscodunt, intelligo
auaros. Ab istis ergo Tauri et asini infestantur, quia
uaris pauperes mercatores et agricolæ opprimuntur
tunc ab eis vulpes diligiē, qñ fallaces caufidici
nendas malitias ab eis alloquuntur et donis
mianā. Et coruus cōtra coruum pugnet, qñ pro
p̄ diuitiis t̄palib. inter eos iurgia concitantur, qui
perbos sp̄ sunt iurgia. Prou. 13. Sp.n. iurgia
dem 17. ¶Nota q̄ coruus est auis immunda, et
vescens, et pugnat cum Tauro, et asino, et eos
dibus percutit et infestat, et de pullis suis aliquo
extra nidum, et est amicus vulpis, et pro ipsa
alios ām Arist. li. 9. et hoc forte quia vulpes
aues et alia aialia, occidens, coruo dat aliquotiens
prædæ, sed quicquid sit, qñ vulpes moritur, a cornis
carnib. spoliatur. Per Taurum agricolam intelligo
num pauperes mercatores, per coruum principem
per vulpem fallacem balliuum vel aduocatum.
principes qui cadauerib. i. rapinis et excoriationib.
tur, pullis suis. i. subditis sunt infesti, et eos de nido
priæ eiiciunt et expellunt. Mich. 2. Mulieres populi
ciſtis de domo deliciarū suarum. Agricolas et pauperes
stro comminationum percutiunt et affligunt, vulpes
balliuos, et aduocatos diligunt, protegunt et defendunt
hoc quia p̄ fraudes eorum rapinæ suæ et malitiæ
et de pdis p̄ eos p̄preparatis ipsi tyranni comedit
tur. Mich. 7. Principes postulat, et iudex in reddendo
qñ tales vulpes. i. balliui et aduocati moriunt

cipes eorum substantiam comedunt, lacerant & prędant, q̄a sicut coruus non diligit vulpē nisi quandiu viuit & quā
dū ab ipso potest commodum reportare, sic nec principes
aduocatus vel balliuos. Eccl. 12. Si occurrerint tibi mala, in
me & principaliter oculum petit, quem primo extrahit &
comedit, & tandem cerebrum, & postea alia membra de
uorat & consumit. Causam autem allegat. Plī. lib. 11. c. 37. di
cens quod plerq; alitum oculos appetunt, quia effigiē suā
ibi cernētes velut ad cognata desideria tendunt. Coruus est
diabolus, qui ante oia oculum fidei vult extinguere, & tādē
cerebrum à quo emanant sensus naturales. i. virtutē discre
tionis aiticiur destruere, & sic secure post alia membra. i. alias
virtutes animæ dissipare. Vnde Prou. 30. Oculum qui subsan
nat patrem, & qui despicit partum matris suæ, effodiāt eum
corui de torrentib. & comedunt eum filij aquilæ. Vel dic, q̄
sic facit Deus, quia. s. oculum mētis & cordis summè diligit,
pro eo quod ibi imaginem trinitatis esse cognoscit, & ma
xime qñ plēm hmōi imaginem non corrumpit. Prou. 23. Fili
be mihi cor tuum. ¶ Coruus paucissimi est coitus, & ideo
diutissimè viuit. Expone sicut de elephante. ¶Coruus sicut
aquila si plusquā duo ova vel duos pullos fecerit, tertiū de
nado eiicit, pullos verberat, & ad exeundum & ad nolandū
compellit, &c. Expone sicut supra de aquila. ¶Coruus scđm
Arist. in tpe æstatis pullificat & ouat contra cursum aliarū
auium, quod etiam dicit Plī. vbi supra & cōtra asinum & tau
rum pugnat, vulpem autem protegit & diligit, cum aūt vul
pes mortua fuerit, eius carnes deuorare propter pristinam
amicitiam non omittit. Sic diabolus in æstate prosperitatis
ova malorum propositorum, & pullos malorum operū in
nado cordis humani procreat & producit. Peccatū. n. ab eo
ponitur per cogitationem, fouetur per delectationem, con
ceatur pullus per consensum, excluditur per operationē.
dit contra asinum. i. religiosos, & contra taurum. i. cōtra bo
nos actiuos pugnat, & eos rostro & vnguib. tribulationum
& tentationū percutit atq; grauat. vulpes. i. peccatores nūc
vī diligere, & eos in prosperitate seruare, sed cum mortui
fuerit, eos in inferno sine vllo remedio deuorabit nō obstā
te amicitia præcedenti. Carnes amici sui comedet in ob
sidione & in angustia, in qua concludent eos inimici eorū.
Ether. 13. Nota secundum fulgentium, Coruus hēt vocē qua
drigintā quatuor mutatiōes. Sic adulatores infinitis modis
mutant verba sua &c. Expone. Act. 1. Varijs linguis loquebā
tur ad Titum 3. Prophanas vocū nouitates deuita. Vel
expone de detractorib. qui multimode variant verba sua.
Sed sicut ām Plī. li. 10. c. 12. tunc est pessima coruorum signifi
catio, q̄n gliriunt vocem quasi strangulati, sic verè, tunc ver
ba detractorum sunt pessima, qñ sub quadam glutiendi &
renuendi, vel torum dicere non audendi formula sunt p̄la
ta, vpote qñ fingunt se multa alia de homine scire, sed cū
da dicere non audere, tunc. n. maiorem faciunt contra ho
minem suspitionem, quam si plenam ederent locutionem.
¶Secundum Isid. coruus pullis suis non prouider, quousque
sibi similes eos viderit in nigredine & colore, sed cum plu
marum nigredinem in ipsis viderit, tunc eos tanquam pro
prios recognoscit, & ipsos allicit atq; nutrit. Sic mundus il
los qui non hāt nigredinem peccatorum, abiicit & contē
nit, sed illos quos vt se nigros inuenerit, tanquam suos re
colligit & extollit, iuxta illud Eccl. 13. Omne aial diligit si
mile sibi. ¶Coruus nidum suum perpetuo nunquam mutat.
Sic nec homo dēt statum, officium, & beneficium suum mu
tare, nisi forte euidēs ratio cōtradicat. 1. ad Cor. 7. Vnusquisq;
in qua vocatione vocatus est, in eadem pmaneat. Quod
est contra ambitiosos & instabiles, qui nunquā aliquo gra
du seu beneficio sunt cōtenti. vide supra da ciconia, vbi in
sanies idē. ¶Scđm fatuos augures coruus hēt quandā vim
p̄scię, & diuinationis, & iō ām antiquos, inter aues quæ
dedicabantur apollini, numeratur. Hęc auis ām Fulgentiū
diuersis hēt vocis mutationes. s. quadraginta quatuor, & est
auis fraudulenta, quia pecuniam & alias res furtiuè subtra
hit, & eas absconditin absconditis & cauernis, quib. post
modum se non iuuat. Sic aduocati & diuites & fatuis augu
rib. & mundanis, vim præsagientem hr̄e dñr. i. sapientiā ex
cellentem, & ideo digni iudicantur ab hominib. Deo apol
lini. diabolo sacrificari. Isti multiplr voces mutant, q̄a pau

peres attrahendo vtuntur allectiuis & dulcib. ipsos autem terrendo vtunt cōminatoriis & tristib. & super cadauera. i. super bona mundi & carnalis delicias p̄ mala desideria cōmorantur, & ibi vltra quam deceat occupantur. Figurati in coruo diluuii, q̄ plus amauit circa cadauere remanere, quā ad Noein arcam reuenire, sicut Gen. 9. & pecunias & alias res furtiuè subtrahunt, & eas in arcis & abditis recludētes, eis postmodum non se iuuant, quia morte subita puenti, cū habuerint quod cupierant, non poterunt possidere. Iob 20.
¶Scđm Arist. coruus hoc hēt proprium, q̄ in æstatis mediæ 11
feruoribus ouat & pullificat, contra naturam auium aliarum. Sic boni qui nigrescunt per pniam, in calorem tribulationū positi, pullificare per bona opera non omittunt. Et sicut coruus diutissimè viuit, q̄a ām Ouidium, coruus viuit mille annis vel saltem non gentis. (Vñ commune Prouerbiorum, q̄ vna sepes spinarum durat trib. annis, canis durat quantum tres sepes, equus quantum tres canes, homo quantum tres equi, ceruus quantum tres hoies, coruus quantum tres cerui. (sic vere viri iusti debent diutissime per perseuerantiam viuere, & nunquā à vita gr̄ę deficere vel cessare. Sap. 3. Iusti aūt in perpetuum viuent & apud dñm est merces eorū. ¶Se- 12
cundum. Isid. pulli coruorum antequam habeant nigredinē à coruis nō diligūtur, nec ab eis pascuntur, imò tunc temporis roris cęlestis beneficio nutriuntur, sed postquam plumarum nigredinem acceperint, à coruo recognici, cibis fgtidis. s. cadauerib. sustentātur, roris vero beneficio ex tunc nullatenus educantur. Sic verè charissimi quandiu nos fuerimus sine nigredine vitiorum, alibi. i. innocentes & puri, tādiu Deus rorē cœlestis gr̄æ nos nutriet & perfundet. Ps. Cibauit eos ex adipe frumenti, & de pane cęli saturauit eos. Quamuis tunc pater noster mundus nos odiar & contēnat, & nutrimenta mundanæ prosperitatis nobis tūc subtrahat atq; tollat. Ps. Pater meus & mater mea dereliquerunt me, dñs aūt assumpsit me. Et econuerso statim quod nigredinē pctōrū acquirimus, pater noster caro seu mundus nos cognoscit, & carnib. bonorum temporalium nos nutrit, Deus verò tunc rorem. i. nutrimentum gr̄æ nobis subtrahit, & in manu nostræ prouinciæ dimittit. Ps. Dimisit eos ām desideria cordis eorum, ibunt in adinuentionib. suis. Vel pōt allegari de diuina prouidentia, q̄ innocentes & simplices quib. vel fortuna vel natura vires & adiutorium denegauit, solet amplius subuenire, & ecōuerso illis quib. propria industria sufficit, & q̄ p̄prię prudentiæ innituntur, solet sua subsidia subtrahere, & de ipsis amplius non curare figura de filiis Israel, q̄b. oī alio auxilio destitutis pluebat manna dñs in deserto, statim verò q̄ de terr̄æ fructib. gustauerunt, māna qđ de cęlo soliti erant percipere, perdiderunt, sicut dr̄ Iosuæ 9. ¶Sicut coruus ām Arist. si plures pullos habuerit aliquos 13
eijcit, ne in nutriendo grauet, sic religiosus de nido cordis sui dēt amorem mundi & carnis eiicere, vt circa amorē Dei & proximi valeat occupari. vide idem supra de auib. in generali. §. pen. ¶Plin. li. 10. c. 43. naturalis mundi historiæ facit 14
specialem titulum & coruorum intelligentia. Ait. n. coruū magni esse intellectus, & uerba humana aliquotiens edoce ri. Vnde narrat Romæ fuisse unam cornicem q̄ humano sermoni assuefacta, omnib. matutinis ad certum locū uolabat, & Tiberium & germanicū & Drusum Cæsares nominabat, & transeuntem Romanum populū salutabat. Mox verò cornix à quodā fatuo fuit occisa, sibiq; populus Romanus exequias fecit, & super humeros duorum athiopum p̄cedente tubicine funus eius portatū est. Ipse vero occisor ipsius extitit in vltionem mortis cornicis interēptus. Narrat ēt de quibusdam coruis in troezena regione asiæ, q̄ assidentes humeris cuiusdā, cū ipso ad venationē ibant, & eum ad eūdū aliquotiens excitabant, & in venationis officio adiuuabāt. Narrat adhuc de cornicula q̄ sitiēs, nec aquā à p̄fundo monumento extrahere valens, visa est tot paruulos lapides apposuisse, vt aqua ad summitatē monumēti exūdaret, & sic p̄ voto biberet, vt placeret. Ista si uis applica q̄ multo fortius dēt hō uerba humana. i. honesta & rōnabilia, p̄mere, venationē p̄dicatiōis facere, & si à monumēto & à fonte mię
. s. Deo vel beata Virgine aquā gr̄æ & eloquentiæ nō possit extrahere, lapillos bonorū operū & oronem dēt apponere, vt sic possit ista aqua vsq; ad os ipsius redundare, qđ maximè dēt facere prædicator, qui debete esse humanorū &

ratio-

rationabilium verborum prolator,& aiarum venator,& in principio debet orationes ad fontem misericordiæ mittere, vt aqua gr̃æ & eloquentię possit ros ipsius irrigare.Es.12. Hauritis aquas in gaudio de frontib.saluatoris.Vel dic, q̃ si populus Romanus voluit mortẽ unius auis vindicare,& eidẽ exequias sepulturę facere,multo fortius est mors vniꝰ hoīs iniustè occisi vindicãda,& sepultura debita exhibẽda.

35 ¶Sicut ponit Pli.li.10.c.22.Vulgus arbitrat̃ corũ ore pare re,& cõcipere.Arist.tñ negat.Sic vere hõ debet parere ona fua.i.confiteri peccata fua ore.s.verbaliter exprimendo,qa .s.sicut dr̃ ad Ro.10.Ore aũt fit confessio ad salutem. Aristoteles tñ.i.mundi sapientes & pagani philosophi ad hoc nõ concordant,qui confessionem non necessariam prędicant, sed eam refutant atq; negant.Vide infra.lib.4.c.42.§.19.

De Cygno. Cap. 24.

1 CYgnus habet caput rubeum, pedes aũt hẽt nigros. Sic multi in principio rubent charitate; sed in fine peccatis & vitiis denigrantur,dic de statua Dan.2.q̃.s.in capite erat aurea,in pedib.verò erat testea ferrea , significans illos qui meliores sunt in principio quã in fine.¶Cygnus ſm Isid. dr̃ à canendo,nam eo q̃ habent collum longum & reflexũ, & caput altum & eleuatum,modulum suauem reddit.Vnde in hyperboreis partib. (ſm eum) concinentib. citharedis, pulli cygnorum de nidis euolant,& vna cũ eis dulcis melodię cantum sonant.Et est auis in fluminib.habitãs, alba plumis,sine nigredine intermixta,& inter pisces nutritus , ipsos non deuorat,neq; lędit.Nautis bonũ prędsagit, & in alis est eius maxima fortitudo.Cygni tñ qui iuxta hoium habitacula nutriuntur,minoris sunt volatus & maioris carnositatis,& pinguedinis amplioris.Illi autem qui siluestres sũt, minoris pinguedinis,& collis extẽsis,alis eleuatis,pedibus̃ que ad posterius applicatis,sunt volatus generaliter fortioris.Et licet mors eis institerit,cantare pp hoc non omittũt. Illi in fluuiis nidificant libenter vbi ligna sunt vndiq; inserta,& collo extenso ad profundum aquę de radicib. & herbis quas ibi inueniunt,cibum sumunt.Cygnus charissimi significat generaliter viros iustos,quia.s.itti capite cordis & intentionis ad Deum superius eleuato, cantum modulosæ orationis,confessionis,prędicationis,laudis, & gratiarum actionis debent emittere lætabundè.Ps.Cantabo dño in vita mea,psallã,Deo meo quandiu fuero. Et tunc cygnus cũ citharędis cantet,qñ vir contemplatiuus pro posse suo faciem patris cum Angelis contemplatur,cum ipsis ad actiones prouehitur gratiarum,& ad lętitiam spũalem,vt gaudere cum gaudentib.dinoscat.ad Rom.12.dicentib.Angelis & beatis illud Exo.15.Cãtemus dño,gloriosè.n. magnificatus est.Iste gemitum & dolorum nescit,& in morte dulciter canit,quia verè vir eleuatus & iustus intantum allicitur ad ęterna,quod mundanę tristicię vel doloris, & æternę angustię vel horrores in ipso gemitum desperationis & impatientię non prodocunt,quinimo in morte & tribulatione positus semper in supremo delectatur,& ideo continuò iocundatur.Esa.61.Gaudens gaudebo in domino:& hoc quia sicut sapientiæ 3.dr̃,Sperat iustus in morte sua.Itẽ illi in aqs deuotionis debent nutriri, & ibi herbas & radices sacrorũ voluminũ ruminare , & de profundo fluminis scripturæ debent radices & herbas veræ doctrinę elicere,quib.se valeant impinguare.Gen.41.Pascebãtur in ipsa fluminis ripa. Et licet qñq; inter pisciculos cõmorẽtur.i.inter hoies pctóres,non tñ ipsos dẽt comedere detrahendoraut contẽnendo,sed eos in pace tolerare, exemplo Christi qui publicanos recipiebat,& vt eos conuerteret,cum ipsis sępius manducabat,dicens Luc.11.quod non est opus valẽtib.medico, sed male habentib. Hic duas alas hẽt.s. duplicis charitatis, in quib.cõsistit oĩs virtualis & spiritualis fortitudo.Item cygni qui iuxta domus hominum habitant,sunt carnosi , quia contẽplatiui,qui hominum secularium gratias & fauores q̃runt,& mundi negotijs se implicant,à volatu contẽplationis retardantur,& pinguedine carnalis affectionis multipliciter hebetantur.Sed illi qui quoad mundi negocia sunt sollicitores,extenso capite intentionis eleuatis alis dilectionis, & ad posterius.i.ad cęli futura bona inclinatis pedibus affectionis,cum paucæ sint pinguedinis,& carnalitatis, p contemplationẽ fortiter euolant ad æterna Esa. 40. Volabunt & non deficient.¶Item habẽt cygni pedes clausos, quib.s. iuuant in natando,quia.s.uno pro remigio,& altero pro gubernaculo vtuntur.Charissimi per pedes intelligo intellectum & voluntatẽ.Isti debet esse clausi, quia voluntas non debet esse diuisa per diuersęs affectiones,imo oĩa debet reducere ad Dei charitatẽ, & in ipsum oĩa claudere per affectũ. Pes & intellectus debet esse clausus, vt non plus sapiat quam esse est.Eccl.7.Sed sapiat ad sobrietatem.ad Ro.12.Non in uisus per errores.et dubitationes , qa dr̃ Osee 10.diuisum est cor eorum,nunc interibunt.Istis etgo duob.pedibus debet homo ad cœli gaudia nauigare,quia.s.pede voluntatis & affectionis vtimur ,p remigio , ista.n, ad modum remigij ictuat in hoc mundo,pede vero intellectus vti debemus pro gubernaculo,quia.s.quicquid agamus,totum debet ordinata rõ gubernare.¶Cygnus sine aliqua nigredine habet pennas:in fluminib.habitat et nautis ino occursu bonum prosagit.Sic prædicatores in plumis.i.in apparentia dęcoris bi,mũdi uidelicet & honesti,sine alicuius utili nigredine ter mixta,et nautis.i.naufragantib.in mari huius mundi ternæ felicitatis fuis debent prædicationib.solatium dare.¶Cygnus qñ coierit cum fęmina sua,hoc habes proprium tñ p cibũ non comedit donec fuerit balneatus, sicut dicit li.de natura rer.Sic peccatores anteq̃ cibum sacri altaris capiant,per confessionem debent si peccatis carnis fuerint maculati,añ oĩa balneari,et sic mundè poterunt panem celestis eucharistiæ satiari 1.ad Cor. 11. Probet autem seipsum hõ,& sic de pane illo edat.¶Nota quod cygnus est auis prudida et cantu et carmine mõdulosa in aquis nutriuntur,postea pullos suos educandos est follicita et eos rostro ritat, et fibilo defendere cõsueuit,et si aliquod eis uelit obsistere, sp inter aduersarium et pullos se medium cõsueuit ponere. Et licet inter pisces nutriat̃ eos tñ nõ deuorat,imo pinguedinẽ sibi proiicitur,eis cõicat comedendum. Cygnus prędicatus, qui in aquis sacræ scripturæ nutritus, dẽt essentialiter per castitatem,modulosus per prædicationis vtilitat,pollos suos et subditos debet ab inuasorib. spiritualiter temporalib.protegere,et se contra inuasores hæreticos,pharisibilo pdicationis,et aliis protectionis dẽt diligẽtius ostendere et tyrannos medium obiicere,et ipsos rostro ostendere, fibilo pdicationis,et aliis protectionis dẽt diligẽtius ostendere vt.s.antequã cogitatio a corde exiens , exterius ad effectum opus perueniat,possit considerare,et videre verum bonum vel malum:et ille licet iter pisces.i.licet inter subditos existens pares cõmoret̃,ipsos tñ non dẽt comedere per rapinã de panem sciæ et scripturæ , vel ẽt panem diuiciarũ spũalium deo sibi datum debet eis misericorditer erogare,ne tribus quæ crescunt in aqua.i. de verbis sacræ scripturæ,ne accipere sibi cibũ Gen.3.Et comedent herbas terræ,ipse fæmella qñ masculus cũ illa coierit,ipm eiicit et expellit, cet ei primitus blandiret̃.Et sunt cygni magnæ cateruæ et pinguedinis,et pauciſſimi sunt volatus,et habent crura interius multum nigrã,et ad digerendum nimis durum in fluminib.iugiter cõmorantur.Sic luxuriosi in fluminib.liciatum pro posse cupiunt enutriri:magnę sunt carnositatis et pinguediais,et ad volatum contemplationis & bonorum operum nimis pigri,quia ſm Aug. Nihil adeo inest contemplationis virilem aĩum eiicit , sicut fœminæ blandimenta.Isti ẽt carnẽ interiorẽ.i.conſciam habent nigrã, durã ad digerendum et ad cõuertendum per prædicationem quia ſm qđ dicit Eccl.24.Homini fornicario oĩs panis dulcis.nõ fatigabit̃ transgrediens vſq; ad finẽ. Et qñ fimus de ribaldis suis cõmodum quod potuerunt extrahere,ipsos abiiciunt et repellunt.Figura de Dalida,quæ postquam fonem totondit,abiecit ipsum,et manui hostium tradidit occidendum.Sic mulieres postq̃ cpalem substantiam plus diuitiarum a luxuriosis excusserint ipsos abiicient et mittunt.Eccle.13. Si habueris,conniuet tecum,si autem bueris,derelinquet te.¶Cygnus percussus capite sistit,si riẽ,percussus vero in aliis partib.multos sustinet.Vnde dicitur in lib.de natura rerum. Si cuere periculosum sit minem percuti a diabolo per peccata in capite interiorem vel in principio iuuentutis, Aliæ.n. partes vitæ possunt

ius periculosè,quia mors æterna exista citius sequitur,inq̃rum corrupta inuẽtare vel intẽrione q̃quid de vita vel deoperib.sequitur,vitiatur,iuxta illud. Cum caput infirmũ,eq̃terę membra dolent. ¶Hypocrita est similis cygno , q̃ est auis candidissima,interius aũt caro eius est valde nigra, exterius candida,rostrum hẽt rubẽrosum & densum,pedes tñ hẽt nigros & clausos,& licet in aquis maneat , interiorem tñ nigredinẽ nunq̃ mundat,licet exteriorẽ albedinẽ nõ amittat. Sic hypocrita est exterius candidus in apparentia gratiosa, sed niger interius in conſcia vitiosa.Iste hẽt rostrũ densum & rubersum,qa verba sua sunt ornata ponderosa & honesta,sed ira est eius caro.i.conſcia ad digerendũ & cõuertẽdũ, & nigra ẽt & horribilis ad videndũ.Apo.6.Ecce equus niger, & qui sedebat super eũ,nomen eius mors.Et licet in aqs sacre scripturæ cõmoret̃,pctórũ tñ nigredinẽ nõ amittit,iuxta illud Hie.13.Si mutare põt æthiops pellẽ suã &c.Pedes aute eius.i.finis vitæ ipsius,sunt nigri qualis est caro alia demõstrãtes,qa finis hypocritarũ optimè demonstrat qualis erat conſcia,q̃ sub honestatis albedine latitabat.Nã tales cõiter in fine cadũt sic apparet quales erat.Iob 33.Ossa q̃ tecta fuerant cudebuntur.Et sicut olor caput & collũ extẽdit, vt de terre cibũ accipiat,tales cor & affectum extendunt ad cibũ honorum temporalium acquirendum. Et sicut cygnus vult in aqs sp viuere,sic hypocritæ in deliciis,sicut ad litterã videmur de multis rigorosis,qui quãuis prudentiam cõfitean tur,ipsi tñ in aqs deliciarũ p cæteris uiuere comprobantur. ¶Cygnus masculus blandit̃ fœmellæ & post amplexionẽ colli mutuã,rous alterum attrahit ad opus carnis,sed post actũ solet le merg; balneare anteq̃ cibũ aliquẽ audeant mandu care,& post actũ illũ fœmina masculũ deiicit,masculus autẽ fugit,& ab ea corporaliter se elõgat,sicut dr̃ in libro de natura rerũ.Sic vir & mulier debent alterutrũ amplexari , & vnus alteri reddere debitũ,sicut decet copulã maritalẽ,sed delectationẽ q̃ in actu carnis dñt balneo lachrymarũ vel elemosynis & cõpassionis expiare & fœmina masculũ dẽt expellere,& retrahere,& ab actu illo q̃tũ põt elõgare. Qđ tñ è cõtra cõsueudinẽ multarũ malarũ mulierũ, q̃ nõ solũ nõ retrahũt suos,imo ẽt sequunt̃ alieos,sicut apparuit i dña Ioseph & ẽt in Rachele,q̃ dicebat viro suo Iacob Ge.30. Ad me intrabis,quia mercede cõduxi te ,p mãdragoris.¶Sc̃ſm Marc.& Amb.Nautæ qñ sunt in maris periculis,visis oloribus eis obuiantib.delectant,& est auspicium lætitiæ & securitatis,& rẽ securius tolerant freta maris.Per nautas intelligo tribulatos q̃ in mari tribulationum sunt positi.Per cygnum eorum candidum intelligo bonos & iustos , q̃ more cygni verbis & cantib.sciũt aliorum tristitiã cõsolari.Nautę ergo visis cygnis lætant̃,quia magnũ est solatiũ tribulatis,obuiantibus cõsolari bonorũ.Vel dic q̃ cygni sunt Angeli,q̃ obuiam veniunt nautis.i.bonis & iustis morientib.& ad portum Paradisi tẽdentib.Matt.25.Ecce spõsus uenit,exite obuiã ei.

2 ¶Nota q̃ cignus prope mortẽ dulcius solito cantat,& cum fœmere neiciat, solus inter aĩalia ſm Ambro. cãtũ ,p gemitu reddit.Sic boni aduenięte tribulatione & morte nõ dẽnt tristitari,sed magis in Deo gloriari oportet,in tribulationibus gloriabor 2.ad Cor.12.Vel põt allegari de diuitib.q.b. mors æterna parata est,q̃ tñ in mundi prosperis plus iocundant & cantant.Iob 21.Pueri eorũ exultant lusib. & postea ad inferos descendunt.Vel ẽt põt dici q̃ hõ vt cõiter qñ ali quod infortunium sibi est paratũ,nescio quo spũ consueuit exultare lętus esse,iuxta illud Prou.16.Contritionẽ pcedit superbia,& ante ruinã exaltat̃ spũs.Talis.n.superflua & ex nimia lætitia periculi est pnuncia,quia sicut dr̃ Prou.14.Risus dolore miscebit,& extrema gaudii luctus occupat.¶Cygnus nunquam ejicit stercora in aqua quam inhabitare solet,imo vadit exterius circa littus &c.Expone sicut infra de gallinis & aucib.§.vlt. ¶Qñ cygni volando fatigati sunt , solent duces ẽt fatigatos ad dorsa recipere,& sic dũ alter alterũ portant,& tu ea corporaliter se elõgat,sicut dr̃ in libro de natura rerũ.Sic vir & mulier debent alterutrũ amplexari , & vnus alteri reddere debitũ,sicut decet copulã maritalẽ,sed delectationẽ q̃ in actu carnis dñt balneo lachrymarũ vel elemosynis & cõpassionis expiare & fœmina masculũ dẽt expellere,& retrahere,& ab actu illo q̃tũ põt elõgare. Qđ tñ è cõtra cõsueudinẽ multarũ malarũ mulierũ, q̃ nõ solũ nõ retrahũt suos,imo ẽt sequunt̃ alieos,sicut apparuit i dña Ioseph & ẽt in Rachele,q̃ dicebat viro suo Iacob Ge.30. Ad me intrabis,quia mercede cõduxi te ,p mãdragoris.¶Sc̃ſm Marc.& Amb.Nautæ qñ sunt in maris periculis,visis oloribus eis obuiantib.delectant,& est auspicium lætitiæ & securitatis,& rẽ securius tolerant freta maris.Per nautas intelligo tribulatos q̃ in mari tribulationum sunt positi.Per cygnum eorum candidum intelligo bonos & iustos , q̃ more cygni verbis & cantib.sciũt aliorum tristitiã cõsolari.Nautę ergo visis cygnis lætant̃,quia magnũ est solatiũ tribulatis,obuiantibus cõsolari bonorũ.Vel dic q̃ cygni sunt Angeli,q̃ obuiam veniunt nautis.i.bonis & iustis morientib.& ad portum Paradisi tẽdentib.Matt.25.Ecce spõsus uenit,exite obuiã ei.

¶Nota q̃ cignus prope mortẽ dulcius solito cantat,& cum fœmere neiciat, solus inter aĩalia ſm Ambro. cãtũ ,p gemitu reddit.Sic boni aduenięte tribulatione & morte nõ dẽnt tristitari,sed magis in Deo gloriari oportet,in tribulationibus gloriabor 2.ad Cor.12.Vel põt allegari de diuitib.q.b. mors æterna parata est,q̃ tñ in mundi prosperis plus iocundant & cantant.Iob 21.Pueri eorũ exultant lusib. & postea ad inferos descendunt.Vel ẽt põt dici q̃ hõ vt cõiter qñ ali quod infortunium sibi est paratũ,nescio quo spũ consueuit exultare lętus esse,iuxta illud Prou.16.Contritionẽ pcedit superbia,& ante ruinã exaltat̃ spũs.Talis.n.superflua & ex nimia lætitia periculi est pnuncia,quia sicut dr̃ Prou.14.Risus dolore miscebit,& extrema gaudii luctus occupat.¶Cygnus nunquam ejicit stercora in aqua quam inhabitare solet,imo vadit exterius circa littus &c.Expone sicut infra de gallinis & aucib.§.vlt. ¶Qñ cygni volando fatigati sunt , solent duces ẽt fatigatos ad dorsa recipere,& sic dũ alter alterũ portant,& tu ea corporaliter se elõgat,sicut dr̃ in libro de natura rerũ.Sic vir & mulier debent alterutrũ amplexari , & vnus alteri reddere debitũ,sicut decet copulã maritalẽ,sed delectationẽ q̃ in actu carnis dñt balneo lachrymarũ vel elemosynis & cõpassionis expiare & fœmina masculũ dẽt expellere,& retrahere,& ab actu illo q̃tũ põt elõgare. Qđ tñ è cõtra cõsueudinẽ multarũ malarũ mulierũ, q̃ nõ solũ nõ retrahũt suos,imo ẽt sequunt̃ alieos,sicut apparuit i dña Ioseph & ẽt in Rachele,q̃ dicebat viro suo Iacob Ge.30. Ad me intrabis,quia mercede cõduxi te ,p mãdragoris.¶Sc̃ſm Marc.& Amb.Nautæ qñ sunt in maris periculis,visis oloribus eis obuiantib.delectant,& est auspicium lætitiæ & securitatis,& rẽ securius tolerant freta maris.Per nautas intelligo tribulatos q̃ in mari tribulationum sunt positi.Per cygnum eorum candidum intelligo bonos & iustos , q̃ more cygni verbis & cantib.sciũt aliorum tristitiã cõsolari.Nautę ergo visis cygnis lætant̃,quia magnũ est solatiũ tribulatis,obuiantibus cõsolari bonorũ.Vel dic q̃ cygni sunt Angeli,q̃ obuiam veniunt nautis.i.bonis & iustis morientib.& ad portum Paradisi tẽdentib.Matt.25.Ecce spõsus uenit,exite obuiã ei.

De Culice. Cap. 25.

CVlex ſm Isid.dr̃ ab aculeo,quod cum aculeo pũgat & sanguinẽ extrahat & ebibat.Et est musca modica , & licet inter uolatilia reputetur,corpus tñ & effigiem hẽt vermis,& plures pedes quã alas hẽt.In aere strepitum gñat, & equis ulceros̃ est infestus,& ẽt suis punctionib. à reqe sua excitat dormientes.Hic de cadauerib.& plaustrib.generat̃, & lumen videre multum diligit,sed quia nimis in caute cãdelæ lumini aliquotiens appropinquat, ideo multotiens se incendit,& licet duris animalib.noceat,statim tñ q̃ tangit̃, destruitur,& crepat & est culex cib.hirundinum.Et ſm Isid. culex fere idem est q̃ cynifes,q̃ est minutissima musca , sed punctionib.& aculeis per molesta.Teste autem Pli.cum plures sint species culicum,oẽs tñ in ore habent aculeum,cum quo vel sugunt,vel cum quo pungunt.Talis per oĩa est detractor,quia detractores aculeum murmurationis, armati, sanguinem vindictæ ab aliis expetunt,quos suis detractionibus lacerãt & cruentant,dicentes illud Deut.32. Inebriabo sagittas meas sanguine,& gladius meus deuorabit carnes. Et isti licet modici sint,merito sciæ,corporis,& uirtutis,magna tñ animalia.i.potentes personas autenticas & solẽnes tam scia quam dignitate,inuadere non timẽscunt. Isti inter volatilia computantur,qa inter spirituales in conuentibus habitantes,eiusdem esse naturæ à secularib.reputantur,sed si bene considerentur,vermes sunt corruptibiles & infesti, sicut patet de multis detractoribus,religiosis & ecclesiasticis, q̃ gradu & statu aues.i.viri spũales esse creduntur,qui tñ per corrosionem detractionum uermes esse certissime compro bantur,ita ut possint dicere illud Ps.Ego autem sum vermis & non hõ opprobrium hoim,& abiectio plebis.Quod etiã proprie de hypocritis põt dici.Isti.n.in aere huius mũdi strepitum discordiarum generant,dormientes.i.innocentes pũgunt & excitãt,& plures pedes quam alas.i.plures affectiones quam uirtutes & perfectiones portant,equos.i.luxuriosos & eorum vlcera.i.eorum malefacta mordent & lacerãt, & plus in vlcerib.i.in hoim criminib.quam in uirtutib.se delectant.Isti candelæ lumen videre diligunt, qñ facta aliorũ sibi cupiunt fieri manifesta,vt occasionem habeant murmurandi.sed tñ a candela cõburuntur,qñ nimis inquirẽtes,verbis duris & aliis respõsionibus feriuntur.Et licet aliis (vt dictum est) quam plurimum sint nociui,& libenter de cęteris obloquentes,tamẽsi tangant̃ parua iniuria vel murmuratione,statim per impatientiam crepant,qa.s.tales q̃ de omnib.consueuerunt obloqui,nullo modo volunt, quod aliqs de eis obloquatur.Isti sunt cib.hirundinum.i.dęmonum,q̃.s. tales comedent in inferno quos modo per vitia sua dulcitę recreant & educant Breuiter igitur isti in ore portãt aculeum punctionum,quo.s.solent fugere & pungere. Sugere dico adulando,& vtilitatem propriam procurãdo, & alias pungere mordendo & inquietando, quia.s.isti qñ non sugũt pungunt,quia qñ non inueniunt qui det eis aliquid , ipsum detrahendo corrodunt.Mich.3.Si qs non dederit in ore eorum quidpiam,sanctificant super eum pliũm.Iõ Eccl.38. Susurro & bilinguis maledictus,multos.n.turbauit pacẽ habẽtes,& Eccl.21.Susurro et bilinguis coinquinabit animã suã et ab omnibus odietur.Prou.26.Verba susurronis,quasi simplicia,et ipsa prœueniunt ad intima cordis Leu.19.Nõ eris susurro,etc.¶Secundum.Pli.lib.10.culices acida et aspera.s. mundi aduersa appetere,dulcia uero.i.mundi prospera et delectabilia refugere. Iob.5. Amarum pro dulci sumet. Vel dic quod culex hominem unctum absynthio non potest tãgere,et qui à fumo ligni pigri solet fugere secundum Auicennam,est diabolus,qui absynthium idest memoriã ligni crucis fugit,et hominem absynthio pœnitentiæ unctũ non tangit,nec acida idest homines contritos et amaros inuadit.¶In cypro in ærarijs metallorum,sicut dicit Pli.lib.11.c. 3 36.in ipso igne fornacium generatur q̃dam species culcum ad quantitatem maioris muscæ,pennatum quadrupes,i. et appellatur pyralis siue pyrausta. Istud igitur quandiu est in igne durat,et in igne generatur,viuit et volat,si uero extra volauerit,postquam aliquandiu volauerit,moritur et expirat.Ista possunt applicari ad quosdã viros perfectos,quorũ .s.spiritualis vita est incendium charitatis,iuxta illud Aug. scio aĩa mea q̃ amor est uita tua.Quãdiu.n.sunt in fornace charita

charitatis,& in ipso feruore amoris & deuotionis, tãdiu so
lent per gratiã viuere,si vero à fornace charitatis suæ recef
serint,vtpote si à claustro ad mundũ transierint, & ad mũdi
negotia se elongauerint,statim solẽt per pctã mori,& in de
notionis frigore congelari. Vnde Exo.8.Ibo & videbo viso
nẽ hanc magnã,quare,s.rubus arderet & nõ cõburebat.Vel
dic q ignis significat ardorẽ tribulationũ,quæ p certo sunt
multis hoĩb.spiritualis vita.Multi.n.sunt qui quãdiu sunt in
tribulationum fornace,per gratiam solent viuere,& in sta
tu gratiæ permanere,quia.s.tribulatio uanitatem suorũ ap
petitum refrenat,& sic vitam gratiæ sibi continuat & cõ
seruat.Econuerso aũt prosperitas istos interficit,quia.s.si ab
igne aduersitatis recesserint,& ad prosperitatum refrigeria
accesserint,statim per diuersa vitia pereunt,& sic qui in ad
uersitate boni fuerant,positi in prosperitate succumbunt;
quia breuiter multi sunt qui melius sciunt in aduersis quam
in prosperis viuere,& io tutius est talib.esse in igne quã ex
terius remanere,iuxta illud Esa.47. (ẽm aliam litterã) Hũs
carbones ignis sede super eos,& erunt tibi in refrigerio,&
Esa.43.Cum ambulaueris per ignem,flamma non nocebit
tibi.Et si vis applica ad Laurentium.Agatam, & Iustinam.

4 ¶Hemerobion est species culicum,quæ in fluuio hipani ge
neratur in ponto,quæ ultra vnum diem non viuit.Sed certe
iste sunt quæ nascuntur in aere,super quædam flumina gal
liarum. Vide de pictauia infra li.42.c.42.

De Carduele. Cap. 26.

3 CArduelis est auis paruula,& ad cantandum in cagiis e-
nutrita.Mirabili modo docetur aquam pede per filum
de imo eleuare,vas inferius detentum vsq; ad os eleuare,&
ad bibendum ori suo applicare,sicut ad sensum patet,& po
nitur in libro de natura rerum.Charissimi sic vcrè cũ nos i
cagia religionis vel ecclesiæ simus positi ad cantandum.i.ad
Deum laudandum,hinc est quod vas plenum aquæ.i.sacram
scripturam plenam scientiã debemus de infimo sursum eri
gere ipsam in reuerentia habendo ipsa cum pede affectiõis
& cum filo subtilis intellectionis debemus ad os nostrũ ap
plicare,ibi meditando,vt possimus bibere aquã scię & do
ctrinę studendo atq; legendo.Vel dic quod ista auis est præ
dicator, qui ad prædicandum & cantandum est specialiter
deputatus,& iõ ante oĩa ipse debet nas plenũ aqua.i. Mariã
plenam gratia interpellare,& ipsam cum filo orationis, &
cum pede amoris & affectionis ad se attrahere,& leuare,&
eam vt de aqua gratiæ possit bibere,ore suo dẽt ante omnia
applicare,dicendo pro gratia impetranda. Aue maria iux
ta,illud.Non recedat à corde,non recedat ab ore.

De Cubeth seu perdice. Cap. 27.

3 CVbeth est auis luxuriosa,intantum q masculus nõ vult
q fœmina occupetur circa oua fouendã,& ideo fran
git ea,masculus autem secretè & subtiliter vadit ad fœmi
nam,ne ab alijs masculis audiatur,& ne ab ipsis in suo ope
re perturbetur.Tanta est autem istarum auium libido,qd fe
mina ex solo auditu vel olfactu masculi impregnat,& ouat.
Pugnant autem adinuicem,& victor cum uita solet cohabi
tare,& locum secretum solent ad hoc eligere ad voluntatẽ
victoris,sicut dicit Arist.Est autem ista auis idem quod per
dix,licet translator hoc ignoraverit,sicut dicit Vincentius.
Rectè charissimi tales sunt luxuriosi,quia pro certo isti non
quærunt quod fœmina faciat prolem,quinimo, qñq; fit qd
ipsi oua fœminæ.i.semen in vtero receptum frangunt & de
struunt cum medicaminib.& cum herbis vt proles nõ oriat
& ne ipsi cognoscantur & ne voluptas eorum impediatur.
Isti igitur secretè vadunt ad fœminas,occultè.s. & de nocte
ne forte amici & vicini sciant,& ne ipsos impediant & re
tardent.Inuicem etiam verbis & suggestionib.falsis, & pro
missionibus,& allegationib.pugnare solent,& tandem uno
victo & consentiente,ad quærendum loca secreta diligen
ter vacant & studẽt.Istud autem inter istos quotidie fit qd
fœmella solo odoratu famæ,solo ractu oscula, & solo audi
tu verborum ipsius luxuriosi sæpe inclinatur ad malum &
oua mali propositi concipit, & tandem pullos mali operis
parturit & emittit.Non est bonum tales audire, quia sicut
dicitur Eccl.28.Sapiendæ sunt aures spinis,& non est audiẽ
dum verbum nequam.

De Cuculo. Cap. 28.

CVculi ẽm Isidorus certum hñt quo ad nos venunt, s.
quia pauci & inertis sunt volatus, solent sein nume
rum milium ponere, qui ipsos solent p longa spatia trãspor
tare.Sic verè charissimi,cum nos simus debiles & imbe
les ad uolãdum in cœlum per opera virtuosa, hinc est qd
in humeris milium.s.Christi Mariæ & sanctorum & pe
fectorum etiam virorum debemus nos per deuotionem p
nere,& nos eis & eorum tuitioni committere, & sic eorũ
virib. & suffragiis,eorum meritis & beneficiis poterimus
cœli gloriam transuolare,Deut.32.Expanditalas suas,&
sumpsit eos,atque portauit in humeris suis.¶Cuculus non
fatigari in cubatione ouorum,ponit oua sua in nido alie
næ dictæ curruca ẽm Hugonem,& de ouis dictæ auicule
dem demit,ne forte si numerus excederet,auicula cog
sceret fraudem suam,sicq; fit q auicula oua cuculi fouet
quam sua,dũ tũ tota fuerint & exclusa,pulli ad augme
deducti solent cibos aliorum præripere, & se præ alijs
pinguare.Nutrix ergo uidens eum maiorem ceteris,ita
gloriatur,& alios respectu ipsius contemnit, & setalẽ
perisse miratur.Finaliter tñ cuculellus ad propriam mat
redit,& suam nutricem deserit, & si eum secuta fuerit,
eam atrociter insurgit.Ista dñr in li.de natura rerũ.s.tam
ro li.10.c.9.Ista dicit de cocyce,quæ est qdam species ac
pitrũ.Charissimi auis fraudulenta cuculus põt diabolũ si
gnare,oua autem eius possunt hypocritas pessimos dicen
li filios denotare. Curruca quæ est auis innocens reliquos
vel ecclesiam significat.cui.s.diabolus furtiuè ouafal.in
pocritas & malos ecclesiasticos in nidis.i.in claustris,ad
vel per carnis affectionem, vel per simoniam colluc,&
quod dolendum est,exinde propria oua auiculas inno
stos & proprios filios ecclesiæ subtrahit et elongat,qua
li dubiũ q diabolus ab ecclesia et ecclesiasticis pronus
nib.bonos subtrahat,et loco eorũ malos subliuat,q.n
nat,iuxta illud ad Heb.10.Aufert primum vt sequãs
Et quid? Pro certo curruca simplex,s.ecclesia,credens
cuculellos esse suos, & præ hypocritica fictione vidi
esse plus cœteris apparentia virtuosos,et p virtute
credẽs eos plus cæteris impinguatos se peperisse,tale
gloriatur,et ipsos plusquã suos proprios exaltat,mouet,
amplexatur,quinimo quod peius est,alios respectu ipsi
contemnit,et ipsos imperfectiores gẽ imat atq; credit
quidã pro certo isti qui sic ab ecclesia fuerint honorat
eius dignitatib.exaltati,finaliter de ista nutrice sua no
rant,sed eam oppressam calamitatib.deferunt,sibi
re in nullo volũt,q nimo ipsum impugnant,et malis
plis et operib.cõtra eã insurgũt,et diabolo,q est
ter sua in oĩb.obediunt et ad ipsum p mala opera
tunt,et iõ de talib.ecclesia potest dicere illud Esa.
enutriui et exaltaui,ipsi autẽ spreuerunt me. Ista
patent de malis prælatis,qui ab ecclesia nutriti
ipsam p cæteris opprimunt et impugnant,et tribu
principum secularium et ipsam desolatam dimittunt.
ruch.4.Exacerbastis eum qui nutriuit vos,et cõtristastis
rusalẽ nutricem vestram.Ista ẽt patent de hypocritis
reticis,qui à diabolo in nido ecclesiæ positi,aliquamdiu
ea perseuerant,sed finaliter apostatando ipsam deser
dimittunt,eamq; impugnant,diffamant,et comedunt
hoc tristatur ecclesia Baruch.3.dicens.Nutriui eos cu
ditate,et dimisi eos cum fletu et luctu.¶Cuculus a fem
men accepit,eo.s. quod voce importuna semper
semetipsum,et nõ semel,imo cõtinuè nomẽ suũ
ta uoce.Tales sunt iactatores et vaniglorioſi, q.d. alta
prædicant laudes suas,et nomẽ et famam suam
ore,et uix aut nunquã uolũt loqui nisi de se ipsis
operib.atq; factis contra illud Prou.22.Laudet te
et non os tuũ,extraneus,et non labia tua.Pli.li.20.c.
vnumualde mirabile de cuculo,q.s.vbicunq; p
sum homo audierit,si pedem dextrũ circunscribat,
seu vestigium ipsius pedis effodiat,et ne terra
aspergat,ibidem pulices non gignuntur.Sic uere
dñi audieritis et pedes affectuum uestrorum circun
ritis et ordinaueritis,terramq;.i.mortis pulueriz
memoriam effoderitis,et exinde domum cons

morem & asperitatem aspersoritis, proculdubio omnem
pulicem,id est omnem malam cogitationem exinde fugabi
tis &c.allega vt vis.

De Auibus diomedeis. Cap. 29.

1 DIomedeæ aues sunt quæ pennas albas habent, & ocu
los scintillantes,sic dictæ secundum fabulas, ex eo q
locũ diomedis milicis græci à troiano prælio redeuntis dũ
naufragium paterentur,in aues homini sunt mutati quæ
nauigia in mari siculo solent insulam diomedeam frequenta
re,vbi ẽm Solinum & nusquam alibi sunt repertæ. Istæ autẽ
inter notos & ignotos discernunt,græcis enim tanquam in
genis suis nõ nocent,imo ad eos solent accedere,& eis blã
diri,aduenas vero solent percutere,& mordere,sicut dicũt
Isid.& Soli.Istæ pũt signare bonos platos,q diomedis,i.Chri
soci per naufragiũ tribulationũ in aues, i. in viros spũales
calsos & candidos conuertunt, q inter veros incolas eccle
& alienos,inter iustos impios debent discernere,& istis ap
plaudere,& eos promouere, illos vero fugere,pungere &
corrigere,& punire.Vel etiã potest dici de Christo & ange
lis,qui in die iudicij optimè discernẽt inter incolas & inter
aduenas,scz suos & extraneos.i.iter bonos & malos, iuxta
illud Ezec.33.Ego iudico inter pecus & pecus arietũ & hir
corum.Nam suos.i.iustos secum recipient,& eis gloriã con
cedendo applaudent, malos vero ta nquam extraneos pcu
tient,& per æternã damnationem eos vulnerabũt & lædẽt
iuxta illud Mat.25. vbi dicitur q dñs statuet agnos quidem à
dextris,hedos vero a sinistris.Vel põt optimè allegari de ac
ceptoribus personarum qui suos iuuãt,alijs nocẽt,icolis &
co operariis fauẽt,alienis vero tribulationes inferũt,fami
liares & amicos suos sustinẽt, in extraneos vero rapinas &
iniurias exercẽt.Isti ergo de hominib.in aues marinas mutã
tur,inquitum.tales acceptores in mari.i.in amaritudine in
fernali perpetuo collocãtur,& ibi in naufragio diei iudicij
a Deo condemnantur.Exo.19.Ventus arreptam locustã ,pie
cuit in mare.¶Diomedeę autem aues coloris sunt cãdidi,o cu
lorum igneorum,rostri dẽrati.Hæ gregatim solẽt incedere,
duos duces solent sibi statuere,vnum.s. qui præcedendo iter
gregi ostendat,alterũ vero,qui succedendo tardas vrgeat,si
cut dicit Solinus in libro de mirabilibus mũdi,& Pli.li.10.c.
44.illa possunt applicari ad militarem disciplinam, q a.s. in
exercitu non solum ductores,qui præcedant,imo etiã retro
custodes qui caneat ne aliqui ab exercitu remaneant aut re
cedãt,tenentur.Potest ẽt applicari ad religiosos, q grega
tim & simul debent viuere & morari,quia.s.in magnis cõuẽ
tibus ipsi habent vnum ducẽ.s.priorem, qui ipsos pcedit ad
mutationum,& aliũ.s.qui vocatur gardia, q cauet ne aliquis
remanere à matutinis.Vel potest dici de fidelibus,qui grega
tim per charitatẽ debent viuere,oculos intellectus igneos.i.
lucidos per prudẽtiam habent habere,rostrum vero.i. locu
tionem mundicatam & mordacem per correctionem.Es.49.Po
suit os meum dominus quasi gladium acutum. Isti igit duos
duces debent habere,vnum.s.priorem, alium posteriorẽ,s.
prælatum q vadit primus,& prędicatorẽ qui uadit ultimus,
non initer ostendentem,alium exhortantẽ & ad proceden-
dum vrgentem,vnum qui exemplariter præcedendo volun
tarios ad volandũ in cœlum inuitet,alium q succedendo pi
gros exhortetur & sollicitet Prælatus.n.debet alios p bona
exẽpla præcedere, prędicator vero debet alios exhortãdo,
succedere, prælatus debet uiam salutis exemplariter demõ
strare,prędicator vero debet ad procedendũ in isto itinere
pigros & desides exhortari. De prælato.n. præcedente põt
dici illud Exod.23. Mittam Angelum meũ qui pcedat te. De
prędicatore vero exhortãte dicit ad Tit. 2. Hæc loquere &
exhortare.¶Diomedeæ aues sunt cãdidæ &c. sicut supra,&
sicut dicit Solinus, aues istæ in altis rupib.in mari vel circa
mare vbi difficilis est accessus,faciunt domos suas,vbi sic &
diutius cõmorant.Rostris.n.fossas faciũt,lignis,de sup or-
dinatis,terra,ne vẽto spargantur,desuper coopertis.A ditũ
autem publicum faciunt,vnum.s.à parte oriẽtis p quẽ egre
diantur ad pastum,& alium ad occidentem,vt reuertẽtibus
a pastu pateat aditus domus suæ,vt lux exeuntibus & redeũ
tibus non negetur.Et qd ualde est mirabile, istæ aues oĩ die
in aqua se immergunt,et pennis adhuc madidis ad domum sa
am ad templum & cumultũ diomedis(quod est in illa in su

la)redeunt,& domũ lustrãtes seipsas, excutiunt,& aqua pẽ
narum circunspergentes totam domum irrigãt,& pfundũt
& sic oĩ die quasi quodam ritu ipsam cõsecrant,& expiãt,
& tunc pennis supplaudentes inde peracta religione disce
dunt.Ista etiam dicit Pli.vbi supra.Istę aues possunt significa
re oẽs mortales homines huius uitæ.Domus autem & nidus
istarum q in mari huius mundi est posita, & multis fluctibus
exposita,significat corpus,qd est terra & lignis.i.carne & ossi
bus circũseptum.Ista.n.domus habet duos aditus.s.orientalẽ
hæc est natiuitas,occidentalẽ,hæc est mortis necessitas. Per
vnam.n.ianuam intramus in mundum,et per aliã redimus a
mundo,et de hoc Eccl.7.Vnus est omnibus introitus ad vitã
et similis exitus.Templum autẽ diomedis significat cor, ubi
ipse Diomedes.s.Christus corporaliter et p memoriã sepeli-
tur.Veruntamen istam domũ cordis debemus purificare,et
Deo specialiter dedicare. Dẽmus.n.ĩ pœnis affectionis et co
gitationis aquã lachrymarum et cõpũctionis accipere,cor
et corpus per pœnitentiã aspergere,et sic ista domus purifi
cabitur,et Deo specialiter consecrabit.Vel fac duos. §.vnũ
,s.de morte,et dic q ista domus nra est terra,a qua eximus p
portam orientalem nascendo,et ad quam redimus per por-
tã occidentalẽ moriendo,de residuo fac.§.et dic,q domus
nra est cor,quæ debet aqua compũctionis lustrari, et a cun
ctis criminib.expiari,et oĩ die a cunctis vitijs emũdari. Iac.
4. Emũdate manus peccatores et purificate corda duplices
animo.Vel potest dici de cõsecratione,reconciliatione, et
bẽdictione cemiteriorũ,et ecclesiarũ, quomodo ab episco
pis consecrantur, et aqua benedicta lustrantur,et reconcilia
tur,et Deo specialiter dedicantur.Et si vis ad vtrãque purifi
cationem et moralem et corporalem potes allegare quo-
modo domus quæ leprosa fuerat,cũ aqua,Hisopo cedro et
occiso passere purificabat,Leu.14.In fine quia.s.tunc cor et
ecclia purificatur et lustratur cum aqua cõpũctionis, qñ Hi-
sopus humilitatis et cõfessionis,cedrus et cõtẽplationis,et
passer mortuus.i.memoria dñicæ passionis spiritualiter ad-
hibẽtur.¶De istis auib.dicit adhuc Solinus. c.de italia et Pli. 4
li.10.c.44.qñ fœcus seu stercora volunt eiicere , solent con-
tra uentum uolare, et uolando stercus eijcere, vt vento, pro
cul pellẽte nullam possint sordiẽ reportare.In nidis.n.suis
mũditiã custodiunt et ideo fęces,eijcere ,pcul voluit.Vẽtus
qui purificat aream cordis nostri,est sacerdos. Sitigit nidos
conscientiarum mundos seruare uolumus,stercora uitiorũ
nostrorum isti uento.s.confessori pandere et expandere de
bemus,vt sic ad cœlestia mentaliter uolando , spiritualem
munditiã reportemus.Es.1.Mũdi estote,auferte mala cogita
tionũ vestrarum.Vel põt dici contra immundos religiosos,
uel clericos,q nidos et cõuẽtus suos,domo et hospitia sua
parochias et consortia per luxuriam stercorizant , cum tñ
immunditiam suam procul extra magis facere deberent.Et
de hoc conqueritur dominus. Hiere.11. Quid est q dilectus
meus in domo mea facit scelera multa?

De Falcone. Cap. 30.

1 FAlco sicut dicitur in libro de natura rerum, quando ad
ardeam uolare dimittitur, non debet ei præda sua sta-
tim ostendi,imo debet dimitti aliquantulum elongari,ut in
consequendo prædam aliquandiu immoretur,ut sic sui ani-
mi impetus aliquantulum temperet, alias tanto impetu p-
dam caperet,q seipsum in accipiendo interficeret.Sic facit
Deus,suis enim fidelibus a longe,non a prope ostendit præ
dam gloriæ paradisi,iuxta illud Iob 39. De longe contem-
platur escam,quia,scilicet nunc ostendit eis eam per spem,
et non per speciem,iuxta illud 1.ad Cor.13. Videmus non p
speculum in enigmate,tunc autem facie ad facies . Si enim
istam prædam de prope viderent,et quid si proprie cogita
rent,tanto impetu ad eam currerent , q morti et supplicio
se submitterẽt,sicut apparuit in martyrib.q ipsam aliqtulũ
amplius a prope viderũt,et iõ p acquisitione ipsius mortẽ et
supplicia cõtẽpserũt,2.Mac.6.Volũtariè pibãt ad supplicium.
Vel pt dici contra ipetuosos et iracundos , q tanto impetu
iracundiæ ferunt ad vindictã, q sæpe fit, q et se et alios mor
ti exponũt,et iõ vtile est q pda cui volunt nocere ab eis ali
quantulũ elongẽt,vt dilata vindicta donec pranseat ira, fa
ctũ suũ modestius prosequant.Vel pt dici q Deus pdã bono
rũ tpalium et mundi prosperitatis amicis suis a ppe nõ osi-

dti,

dit,sed à longe,quia si ipsam a prope viderent.i.si ipsam cito se acquirere crederent, tanto appetitu ad eã currerent, ꝙ seipsos per auaritiam spiritualiter occiderent.Istam ergo permittit ab eis dominus elongari,vt impetus cordis humani attenta difficultate habendi, a prosecutione ipsius temperetur.Prouerb.23.Ne erigas oculos ad opes quas habere
2 non potes quia faciunt sibi alas, & volabunt. ¶Falcones renes habent debiles,& pectus robustũ.Et non solum ad prædam quam videt ante se, imo ad illam quæ est post tergum, dicitur sollicitus vigilare,& oculos in ira cum volutione solet vertere,& mouere. Sic & nos debemus habere renes.i. carnem debilem, pectus autem.i. spiritum valde fortem 2. Cor.12.Cum autem infirmor tunc fortior sum.Ad prædam aũt non solũ anteriorẽ,imo etiam posteriorẽ.i. non solũ ad bona tpalia quæ sunt anteriora,& præsentia, imo et ad bona paradisi quæ sunt posteriora,& futura, debemus respicere,& attẽdere,& oculos nr̃æ cõsiderationis nõ ad vnũ lbcũ tm̃ imo circa nos ad oĩa quæ possunt contingere, debemus vertere,& girare Apo.4.Habebat oculos ante,& retro. Qđ maxime pertinet ad platos,ꝙa quãuis necesse habeãt vacare ad pdam quę est ante se ad regimen.i.tpalium,ad illam tñ quæ est post tergum.i.ad bona æterna debent sp conuertere
mentem suam.Oculos vero suæ discretionis debẽt vertere,
3 vt quid alij faciant, possint scire,& cognoscere,&c. ¶Falco aues maiores inuadere nõ pertimescit, licet ab eis aliqñ occidatur.Visum habet clarum.Cãpanas habet in pedib.Oculi eius velantur, ne ad qualibet auem visam abuolet in perticã altè, & honorabiliter situaẽ Pedes eius laqueolis astringuntur.Sic bonus platus vel iudex debet corrigere quascũque magnas personas,& pro executione iustitię,mortis supplicia non timere.Vsq; ad mortẽ certa pro iustitia. Eccle.4. Clare debet videre per sapientiã, sonum campanarũ dẽt habere per eloquẽtiam,sensus eius debent operari per discretionem,ne ad prædam delectabiliũ mundi, vel nimis impetuose curat ad vindictam,& punitionem, aut afferatur per ambitionẽ,& discernat vbi,& qñ debet corrigere.Et licet in eminentiæ pertica situetur, pedes tñ affectus eius debent laqueolis.i.timore dñi vel cẽsura iusticiæ lequeari,ne p supbiã efferatur.Rectorẽ te posuerũt,noli extolli.Eccl.32. ¶Ad capiẽdũ ardeã sunt duo falcones necessarij,vnus q ipsã ad terrã ꝓsternat,alius q eã ꝓstratã detineat,& occidat. Sic duo tẽtatores capiunt homes.s.diabolus,qui suggerẽdo ad pctm̃ impellit,caro vel mundus qui per malas cõplacentias ,ne
4 resurgat impedit Amos 5.Cecidit, non adijciet vt resurgat.

De Philomena. Cap 31.

1 PHilomena est auis quæ alias dr̃ luscinia, alias credula , & est auis in tantum modulationi dedita, ꝙ in suo cantu pcedere solet diem, nam circa ortum solis solet summopere modulari. Adeo autẽ in suæ vocis modulatione delectatur, ꝙ rarissime comedit,& cum maxima festinatione ad cãtum iterũ statim redit,sicut dicitur in li.de nat.rerũ.Tales debẽt esse viri religiosi,ecclesiastici,& perfecti,istũ debent dulciter per orationẽ,laudẽ,confessionem,& gr̃arũ actionem,canere, & diẽ æternę lętitiæ suis modulaminib. anteire,dicentes q liber illud Esa.61.Gaudens gaudebo in dño,&c.Ps.Lętabitur iustus in dño &c. Hoc potissime debet esse de pdicatoribus.Fuit ẽt verificatum in prophetis,& sanctis patrib.Isti.nortũ solis iustitiæ Christi præsciuerunt,& eũ futurum hoĩb. suis canticis prædixerunt.Et isti procul dubio isti ſpuali modulationi ita debent intendere,ꝙ parũ debent bibere,& comedere.i.parũ debẽt carnis delicijs impinguari,sed ipsis potius abstinere,& ad ipsũ statim recurrere,& redire, sicut ad literã faciũt religiosi,ꝙ postquã comederint,solẽt gr̃as agere,& cantare, Exemplo Christi qui post cenã legitur dixisse hymnũ.Psal.Edent pauperes,et laturabuntur, & laudabunt
2 dñm.¶Philomena non cantat in hyeme,sed solum in æstate, vel in uere.Tpe vero coitus perdit cãtum , sicut dicit Pli.Sic multi sunt qui nunquã cantant Deum laudando tpe hyemis .i.tribulationis,sed solum in verè prosperitatis,& cõsolationis.Ps.Confitebitur tibi cũ benefeceris ei.Qñ aũt homo cohabitationi luxuriæ se tribuit, tunc ista modulamina statim perdit. Quia uere luxuriosi nesciunt Deũ laudare,aut spualiter psallere,aut cantare.Esa. 24. Cum cantico non bibent
3 vinum &c.¶Philomenę qñq; solent inter se certare cãtãdo intantum ꝙ vna præ zelo alterius ita feruenter cantet, ꝙ tam sæpe finaliter,prius deficiente spũ quam cantu,s li.10.c.29.Et iõ dr̃a philos,quod est amor,& mene quoi defectus, quasi deficiens præ amore modulandi. Sic uere iusti debent alter alterũ ad modulandũ,& Deo laudando excitare,& mouere, & alter præ zelo alterius debet cer per prędicationẽ,et orationẽ fortiter decantare,& fic cantando,& laudando,& in Deo exultãdo,diutiusq; stabiliter terminare.Ps.Laudabit vsq; ad mortẽ aĩa mea minũ.Vel põt allegari cotra cãtores,qui p̃ inuidia alterius cantando certant,ita ꝙ p̃ superbia,& inuidia vitã finiunt &c.¶Testatur Pli.li.10.c.42. ꝙ filij Cęsaris habebãt plomenas græco,& latino sermone edoctas, continue canentes,& iussum cuiusliber statim canere incipientes. pdicator debet esse in græcis,& latinis literis eruditus,& prædicationis officium inchoare. Vel põt allegari de cantorib. Qđ est cõtra illos qui de cantando uel prędicando ciunt se rogari.&c.¶Philomena quãto maiorem feruorem bam,& quanto maiorem audit strepitum,tanto altius bentius per uanam gloriam modulantur,& si quid noctur fuerit,facere uolunt,iuxta illud Sap.8.In multitudine bor bonus,& in bello fortis.Vel dic ꝙ ista significat prędi torem,qui tanto plus debet conari bene dicere,quanto tit maiorem populum excitari, & amplius commodum nerari.Vel potest dici de multis prædicatorib. qui non lunt prædicare,nisi quando uident multitudinem interesse non aduertentes,ꝙ dominus soli mulieri iuxta puerum pr dicauit,sicut dicitur Ioannis 4.

De Fulica. Cap. 32.

FVlica est auis nigri coloris, marina ſm Philosophum, pace. & pastu contenta, de loco ad locum non circuulat,sed ubicunq; inuenit ista duo exinde nunquam recdit quamdiu viuit, nisi exinde per violẽtiam expellatur autem auis ſm Isidorum.maris profundo delectatur, & intes aqua vel in petris mari circũdatis solet cõtruere nidũ. Talis debet esse quilibet homo iustus,qa.sistle debet esse ger per humilitatẽ,debet in petra nidificare per constan stabilitatem, debet circa mare viuere per penitẽtię asperitatem, debet pace,et cibo cõtẽtus esse per corde ficientiã,& trãquillitatem,debet de loco suo in quo prius habitauit.i.de gradu vel statu quem primo occupauit, se mutare per ambitionis instabilitatẽ, nisi forte eum pulsus fuerit per aduersitatem,uel per aliam iustam, et tã necessitatem 4.Re.14.Cõtentus esto gloria tua, et sede loco tuo,et sic dicetur illud Ps.in pace factus est locus eius, et habitatio eius in Syõ.Ita ꝙ ipse poterit dicere illud Ps. 27.Perfecti decoris ego sum, et in corde maris sta.Fulica in mari ludens,et de mane cantans,significat tempestatem, vt dicunt Isid.et Pli.li.18.Sic mundi diuites suis cãbi.et suis lętitijs temporalib.sibi ipsis præsagiunt mortem tuæ tempestatem inxta illud Prou.14.Extrema gaudii luctus occupat.¶Fulica vt dicit Amb.in hexa.pullos ab aquis relictos solet in nido proprio recipere, et tanquam pu proprios enutrire,In quo(prout idem dicit)hominibus nabilibus exemplum datur quanta debeant in exuuiem et pauperes pietate moueri,quia brutis quib. vident exemplo tam notabili se doceri.Sic faciebat Iob, qui dicebat Foris non mansit peregrinus, ostium meum viatori pa et Esa.48.dicitur,Frangi esurienti panem tuum, et egen vagos q; inducin domum tuam etc.

De Phenice. Cap. 33.

PHęnix est auis vnica,diutissime uiuens,plumis chlore ta,pauoni simillima,victum diligens mundum, erba na comedens pura,imo etiam(sicut dicitur)de thure et nihil aliud præter thus comedens,vt refert Quid. Solinus dinem amat,et sentiẽs defectũ naturæ suæ,quęrit sibi matica,et eis inuicem conglobatis facit nidum suum ex feruore solis flante fauonio inflãmatis,spõte ignis mis gñatur,quia alis resumptis in uolucrem reformatur sic exit,et euolat ad suprema.Per phenicem intelligo bonũ perfectum,qui debet esse coloratus per exteriorẽ bonita tẽ dẽt uiuere munde,et grauis.i.donis, et uirtutib.et

nam emittere per viæ sanctitatẽ,dẽt iste esse vnicus per affectionẽ virtutẽ,vt.s. oĩa ordinet ad vnius Dei amorem . Ista dẽt uere orationis dẽt viuere per deuotionis continuitatẽ Ista ẽt dẽt diligere solitudinẽ , & à mundi negotiis remotã hic uoluntarẽ.Iste diu dẽt viuere per vitæ gr̃æ perpetuitatẽ. Sap.5.Iusti aũt in perpetuum viuẽt.Quia.s.sp dẽt in vita gr̃æ perdere.Iste qñ sentit defectum naturæ suæ.i.qñ se videt debilẽ ad pniam tolerandam,& põdera sum ad bona opera facienda,dẽt accipere ligna aromacica.i.ligna redolẽtia crucis Chr̃i,& per veram compassionem & passionis memoriã debet illa in nido conscientiæ congregare, & sic flante fauonio.i.inspiratione sancti spiritus ex aspectu solis iustitiæ, & igne ibi cogitet,ignis ibi gñabitur charitatis,in quem ipse dẽt ingredi,& per suorum factorum examinationem redigi,& per reputationem sui dẽt in humilitatem incinerari,& se vermem mortalem & purredinẽ reputare & imaginari,vt dicat.Vermis sum ego & non hõ. Et sic alas virtutum acquiret & iã quasi totaliter renouatus,surſum ad contemplationem cęlestium.volabit mentaliter , & ibi in fine pfonaliter ascendet.Apo.12. Datæ sunt ei alæ vt volaret in desertum. Vel exponе de resurrectione , sic ꝙ illorum qui in igne charitatis incinerantur & moriuntur, post finẽ trium dierum.i.post quã ſps legis naturæ,legis scriptæ, & legis nouæ fuerit adimpletum,ex eisdem cinerib.corpus idem reparabitur & resurget.Osee.6. Viuificabit nos post duos dies, & in die tertia suscitabit nos &c.¶Narrat philosophus & ẽt Amb.ꝙ phęnix est auis vnica, parem non hũs in natura , de coitu non oritur, sed virtute cœlestia combustis cinerib.patris sui generatur, & cum diutissime vixerit, lignis Myrrhæ & thuris & ẽt aljs aromaticis congregatis & calore solis flatæ fauonio inflammatis sponte intrat ignem vbi incineratur, & ex isto cinere vermis post triduum generatur, q resumptis alis in auem pristinam reformatur, & sic euolat ad aer.Hic est Christus,qui sine virili semine virtute cœlesti.s. tanctũ spiritum,instra ligna aromatica.i.infra virginis vlcera virtuosa,munda casta & odorosa, & ipsius cinerib.i. ex sacris & purissimis virginis sanguinibus exitit ꝓcreatus. Nã sicut ex lignis aromaticis fumus exit redolens & delectabilis odoratu,sic ex virginis intimis affectionib.calore sancti spiritus inflammatis exiuit fumus virtutum , qui vsq; ad psentiam Dei patris superius euolans, tãto odore Dei filium perfudit,ꝙ ad virginis amorem ipsum ineffabiliter inclinauit.Can.4.Quæ est ista q̃ ascendit sicut virgula fumi ex aromatib.mirrhæ & thuris? In ista ergo phœnix.i. Christus deauit.ide Deoin hoiem immutatus,& in ipsa mirabiliter innouatus,& pennis virtutum indutus , ad mũdi solitudinem euolauit,vbi diu in solitudine & penuria habitauit. Sed qđ pro certo iste phœnix.i.Dei filius postquam cursum vitæ cõpleuit,volens iterum renouari,alia ligna aromatica quęsiuit,ligna crucis,quib.inuicem congregatis & calore solis & igne tribulationis ibidem multipliciter inflammatis,flante fauonio vento occidentali.i.Iudeorum inuidia super ista ligna crucis se posuit,& ibi per corporis passionem & cadaueris despectionem incineratus & in vermem mutatus fuit,iuxta illud Esa.53.Vidimus eum,& nõ erat aspectus, dicens illud Ps.Ego sum vermis & non hõ,opprobriũ hoĩum & abiectio plebis.Etiam iste vermis tandem post triduũ resurrexit,alas.i.dotes corporis recepit,& ad Paradisi solitudinẽ euolauit.Apo.12.Datæ sunt alæ, & volauit in solitudinem. Et hoc fuit figuratum ſm Ala in quodã facto quod accidit ĩ Aegypto in ciuitate heliopoleos,vbi Onias templum ad similitudinem tẽpli hierosolymorum fabricauit, & cũ in die dedicationis eius super altare ligna aromatica plurima accendisset,oĩb.videntib. descendit in medio talis auis , quæ igne in cinerem statim est redacta , & cum cineres collecti de mandato pontificis seruarẽtur,in die certa apparuit vbi vermis qui alis resumptis in volucrem reparabatur , & sic euolauit.Quid per Oniam nisi Deus pater cuncta videntib. quid per tẽplum in Aegypto nisi ecclesia in gentilitate? (Esa. 19.Erit altare dñi in terra Aegypti.) q̃ rõne moraliter intel lecta, similis est tẽplo ꝙ fuit hierosolymis materialiter facta.Quid p altare nisi passio,quid per ligna nisi crux? uenter ꝙ Dei filius in passione descendit,qñ fuit visibiliter cruxus & ibi incineratus, qñ p ignẽ tribulationum corpus suum ab aĩa separatum,nã incineratione vna pars tm̃ ab alia

separatr̃.Sed Chr̃s auis extitit reformata,qñ per resurrectionem fuit corpus dñi in triduo reparatum.Vñ Gen. 40. Tres adhuc dies sunt,post quos recordabit Pharao ministerii tui, & restituet te in gradum pristinum.Sed tunc cuuctis videntibus auis euolauit,qñ Christus videntib.discipulis ascendit ad dexteram Dei patris.Act.2.videntib.ille eleuatus est in eg lum.Et sicut phœnix est vnica,sic de Christo.Non est inuentus similis illi &c.Eccl.45.

De Gallo. Cap. 34.

GAllus ſm Plin.est aĩal lætum & audax,& gñat in se lapidem preciosum q̃ alectoria seu alectorius dr̃.Et si fuerit alb.à leone mirabiliter timetur,& hoc forte dicti lapidis pciosi virtute.Sic vere chariſſimi si hõ alb.fuerit per castitatem,audax p spualis constantiæ strenuitatem lætus per spiritualem iocunditatem,solet lapidem preciosum Chr̃m in corde suo generare virtute cuius leo.i.diabolus timet , qa verè diabolus timet & metuit virum castum. Nam sicut pugil timet aduersarium q̃ tenet eius lanceam manu, sic diabolus hoiem pertimescit q per eastitatẽ carnem (q̃ est gladius diaboli) in manu retinet disciplinæ.Sap.8.videbũt me & timebunt reges horrendi. Vel p istũ lapidẽ intelligo humilitatem,vel charitatẽ,q̃ facit de diabolo triumphare,&c. vide li.de lapidib.c.de alectoria. ¶Gallus inuentis granis vo
2 ce sua conuocat alios ad edẽdũ,& sibi ẽt subtrahit vt gallinis eius sequentib.largiat.Nã cum rostro & pedib. paleã reseruat,vt granum q̃rat,sed eo inuento ĩtacim clamat, & nõ solus eum comedit,sed cõuocatis aliis eis distribuit & exponit.Sic hõ pius & liberalis licet rostro & pedib.laboriosus operib.& affectionib.bonorum tpalium grana q̃rat, tñ qñ ipsa inuenit & acgrit , non dẽt ea solus comedere , imò voce pietatis dẽt gallinas.i.paupes cõuocare vt eis de bonis suis benigniter possit erogare.vñ Lu.14.Voca pauperes &c.vt sic eis dicat illud qđ dr̃ ibidem.Oia parata sunt venite ad nuptias & dẽt ẽt sibi subtrahere à cibis & potib.superfluis vt ceteris suis beneficiis adiuuent. Qđ cũ nõ faciunt cupidi & auari,q̃ pauperes nõ cõuocant imò fugant, contra illud
3 Iob 31.Non comedi ex eis &c.¶Gallus est calidæ & siccę cõplexionis,& ſm Pli.pinguedo ipsius est tantæ virtutis,vt qs eã inunctus,à pantheris & leonib.tutus sit. Et si caro ipsius serpentum morsib.applicẽt, venenum demit,& ad hoc valet cerebrum ipsius,si in potu sumaẽ.Ossa aũt eiꝰ auro liquescenti apposita,ipsum diminuunt & cõsumunt.Vñ os Galli naciũ dr̃ esse venenũ auri.Et est auis audax & aiosa , læta & hilaris & diei nũciatrix vxores suas multũ diligit,& sibi subtrahit vt eas pascat,& q̃ pinguior & tenerior, hanc secũ uicinã recipit & admittit,& inuẽto grano vel cibo voce quadã garrula,eas ad cibũ allicit & inducit.Gallus est Chr̃s pinguedo ipsius sunt gr̃æ & virtutes.Caro eius est eucharistia, de qua ẽt ipse dicit Io.6. Caro mea vere est cib. Cerebrũ in quo vigent sensus est pdicatio,seu eloquẽtia, ossa eius interius inuoluta sunt affectio & amicitia.Serpens aũt leo & pãthera sunt dęmones & peccata,quorum morsus sunt tentationes,aurum sunt mundanæ diuitiæ , vxores aũt galli sunt aĩæ,q̃ pfidem Chr̃o dño desponsaẽt.Osee 2.Spõsabo te mihi in fide. Gallus ergo.s. Chr̃s calidæ fuit complexionis , quia Chr̃s fuit feruentissimæ charitatis, 1.Io. 4. Deus charitas est. Pinguedo.i.gr̃a eius à leonib.liberat & à pantheris, qa.s.qñ aĩa Chr̃i gr̃a est iuncta,tunc à dæmonib.& pctis mortalib. liberaẽ 2.ad Cor.2.Sufficit tibi gr̃a mea.s.contra Angelum sathanæ & stimulum carnis tuæ.Caro uero galli.i.caro Chr̃i in eucharistia à morsib.serpentum.i.à malis tentationib.nosciturliberare,uel caro eius.i.cõsideratio carnis eius in cruce suspensæ & laceratæ.Figura in illo serpente æneo,q̃ palo affixus,est ut eius intuitu à serpẽtum morsib. populus sanaret.Nu.21.Io.3.Qui manducat carnem meã & bibit meũ sanguinem,mortem non gustabit in æternum.Galli aũtẽ celebrũ.i.Chr̃i scia venenum extermitat,qñ sacra scriptura & doctorum pdicatio uenenatos peccatores ad pniam immutat.Tunc uero ossa galli aurum cõsumpserunt qñ affectꝰ & amor Chr̃i consumpsit & contẽpsit diuitias,& eas tam verbo q̃ exemplo docuit cõtemnendas.Ps.Diuitiæ si affluãt,noli te cor apponere.Et sic os galli venenum auri dr̃, inquantum amor Chr̃i diuitiis cõtrariaẽ, & earum reputationem adnihilat atq; dãnat,dicẽs.Eccl.5.Qui amat diuitias, fructũ

non

nō capiet ex eis. Mat. 19. Vos q reliquistis oia &c. Iste gallus fuit lætus lętitia spūali, iō de eo dr. Esa. 42. Nō erit tristis nec turbulētus. Et ibidē. 41. Gaudens gaudebo in dño &c. Iste p pdicationē cantando, diem æternæ prosperitatis hoib. nunciauit. In die illa videbitis quis ego sum Io. 14. Iste gallus est aīosus, nō timens asperæ passiōis, q a noluit timere eos q occidunt corpus. Matt. 10. Iste vxores suas. i. aīas sibi p fidei coniugium copularas diligit, quia sicut dr Eze. 18. Oēs aīæ meæ sunt. Mire profecto eas diligit & dilexit, & quanto plus habuerint de pinguedine gratiarum & virtutum, tanto eas sibi propinquius collocat per gram in præsenti, vel ēt p promotionē ad dignitatē ecclesiæ, & per gloriā in futuro. Psal. Afferantur regi virgines &c. Iste igitur sibi subtrahit, vt eas nutriat, q a. s. vitā & sanguinem sibi subtrahit, vt cibum beatitudinis pcōrib. daret, & vt aīas per gram & gloriā impinguaret. Et iō iste ad grana æternæ beatitudines, q ab æterno quæsierat & habebat, oēs aīas clamore pdicationis vocauit, & liberaliter inuitauit. Mat. 20. Voca operarios, & redde illis mercedem. Et iō de tali gallo dr Iob 38. Quis dedit gallo intelligētiā? Vel dic q ossa galli sunt discipuli Christi. s. viri sancti & perfecti, de quib. Thre. 3. De excelso misit ignem in ossib. meis & erudiunt me. Isti ergo aurum consumunt & auri sunt venenum inquantum. Caurum & diuitias vilipēdūt, & eas vilipendendas docent & dicunt ipsarum q; statum & amorem adnihilant & confundunt, dicentes illud. Eccle. 31. Beatus dives qui inuentus est sine macula, & qui post aurū nō abiit. ¶ Gallus vxores suas miro affectu diligit, & sibi pinguiorem & teneriorem proximius associat & adiungit, & p eis contra alios gallos tam rostro quam calcaribus præliatur, & in inuentis granis solus non comedit, sed gallinis cōuocatis sibi subtrahit, vt eis largiatur. Et est ēm Plī. circūspectus in inquirendo cibo, tī accipitrē & aquilā timet, & iō q̄n circa victū & grana oportet eum in terius inclinare, vnum oculum ad terrā inclinat & alio superius eleuato de aquile vel accipitris circumcauet aduentu, quē videns patim conuocatis gallinis in abditis se abscōdit. Gallus est platus, vxores eius sunt subditi, q a sicut vir vxori, affectu teneriore dēt eis sincerius copulari. Grana sunt bona tpalia accipitēr est diabolus, duo oculi sūt duplex discretio. s. de tpalib. & æternis, q̄ platis cōpetere dinoscunt. Gallus igit vxores diligit, q̄n platus affectu intimo suis subditis pamicitiā se cōiungit, sed tūc pinguiorē gallinā sibi associat, q̄n meliores subditos in altioribus officijs collocat, & q̄n ipsos magis sibi dilectos & propinquos cōstituit & ordinat 2. Esd. 4. Propinquus mihi es debis & amicus meus vocaberis. Quia. s. & platus & q cunque vir iustus sp dēt meliores sibi associare & apropriare, & se a deterioribus elongare. Eccl. 9. Viri iusti sint tibi cōiuiæ. Iste aūt gallus. s. platus istis gallinis. s. subditis suis grana cōicat, q̄s de bonis suis tpalib. illis necessaria administrat, & tunc sibi subtrahit vt alijs largiat, q̄n a superfluis pompis, cibis & vestib. abstinēs, q cqd de residuo ēt, in vsus pauperum elargit, iuxta illud Apost. 2. ad Cor. 8. Sp egentes multos aūt locupletātes. Et si oculū discretionis actiuè ad terrā. i. ad bona tpalia & gubernanda mundana negotia ipsum contigerit inclinare, sp tū oculum spūalis contēplatiue dēt ad Deū superius eleuare, vt tā ipse q̄ subditi accipitris diaboli possint insidias pcauere, quem si sibi insidiantem per tentationes viderit, dēt ad latibulum & profundum humilitatis & orationis refugere, & in cauernis petre. i. vulnerib. passionis Christi dēt tā se quam alios abscondere & celare. Iste ergo p gallinis suis pugnat, q̄n tam rostro q̄ vnguibus, tam verbis q̄ operib. subditos ab inuasorib. ptegit atq; tuat. ¶ Gallus gallinaceus. i. capo propter abscissionē testiculorum totus in complexione mutatur, cristam perdit, audaciam amittit, cāntum & vocem deponit, alis non se percutit, nec ad prælium se accingit, gallinis se associans earum escam comedit, sed nec fœcundat nec reficit, nec pro ipsis aduersarijs se exponit, & ex timidioris & humidioris naturæ quam gallus non efficminatus, & finaliter pedes ei alligantur, & dimisso capite versus terram portatur ad mercatum, & exinde geritur ad coquinam & eius caleariā vel hebetantur vel cadūt. Hic est platus tepidus & ineptus, qui ob defectum testiculorū. i. virilitatis & virtualis pfectionis perdit christam rubeę charitatis, dimittit cantum prædicationis & veritatis, alis nō se percutit per patientiā, corpus suum non accingit p continētiā, & licet gallinarū. i. subditorum cibos comedat, tū non recipit tpaliter, nec fœcundat per bona opera spūaliter, nec ipsas ab aduersarijs ptegit aut defendat, nec eis pliat aut pugnat nec cantando per pdicationem ad benefaciendum excitat aut inuitat. Nā iste cum frigidæ humidæ & carnalis timidus esse dinoscitur ad aggrediendum opera virtuosa, & in naturam fœmineam, molliē & nalē mutat, sup pullos. i. supra nepotulos & parentes cum nimiū affectū, & circa illos ac esset sibi proprij occutūr, & iō pedes affectuum dūr frangi inquantum. s. fiunt male & pessimè ordinati, & in amore indebito damnen. Io. 16. Rogauerunt Pilatum vt frangerentur eorū crura. dē igit talū pedes. i. affectus, pctōrum vinculis astringunt & ad forū pctōrū in taberna mundi huius deportant, & liter qñ moriuntur, ad coquinam inferni dimisso capere perbiæ suę deuehuntur ubi perpetuo decoquunt. Vē. Asportari te faciet dñs Deus sicut asportatur gallus gallinaceus. ¶ Gallus a castratione est dictus, nā inter oēs aues. li testicula adimūnt, ēm Isi. Et est auis calidæ & siccæ cōplexionis, p suis vxorib. contra aduersarios pugnans. Ame multum audax & aīosa; nam rostro & calcaribus aduersus impetit & lacerat, & obtenta victoria statim cantat, nec aūe cantet, alis se uerberat, & seipsum feriens ad cantandum efficit aptiorem in noctis profundo somū solet reddere riorem & ēt fortiorē, super caput christam habet rubei corona, qua amissa mutus perdit audaciā. vel vigorē. rostro suo impinguato terram percutiet & plumas cutan lum erigens, efficit audacior ad pugnādū, & prompto cantandum. Ista aūt auis sola dr ad celum aspicere. Isa 10. Cantum aūt eius leo rex aīaliū timet, vt dicitur, & hoc vel pp lapidem pciosum quē qñq; in se gestat, vel p quod basiliscū affugat, vel melius pro eo q habet ditissimā cultura. Item ēm Cōs. si vetus gallus pectus interioris pcōdeo impleat, & cū q̄q; libris aq coquat, efficit vim cibi cā habentib. passionē. Nā viscosos humores purgat, & frigmaticos contra melancholiam iuuat, venositatem sanguinis cōsumit, & dolorem arteriarum curat. Gallus ille q in mientes excitat, est pdicator, q dēt esse castratus per hoc castitatē, calidę cōplexionis p feruidā charitatem, magnā doctrinā & virtutis per rigidā pbitatē. Nam alia potens ra dēt aggredi, & contra aduersarijs. i. cōtra diabolum, dum & carnē, uerbis & operib. dēt congredi, & obtenta victoria cōtra vitia, tunc dēt alte clamare p pdicationē de per laudē & graciarū actione, sed ēt priusquā cantet hic cet, se dēt pcutere per pnām & carnis macerationē. Ab primo per exēpla, secdo per verba altius & latius pdicare que cantet diuinā scripturā & lectionē, qui ēm Gregor di auctoritas perditur, q̄n vox operē nō inuat. Ille noctis medio. i. contra profunditatem vitiorum, vel ēt in primo noctis aduersitatis dēt sonum fortem & clariorem edere & per cōiacionem iudiciorum diuinorum, per terrores fernalium tormentorum dormientes dēt a somno eorum excitare. ad Ephe. 5. Surge qui dormis, & exurge a mortuis Io. canit in hymno. Gallus iacentes excitat, & somnolentos increpat, gallus negantes arguit. Sed q̄n est prope diem, & de die, sp̄eritatis æternæ loquit, tunc uoce dēt hic cha uem, dulcem. s. allicientē, vt magis spē præmiorū eorum re formētorum hoies moueat ad virtutes. Can. 7. Vox mea dulcis, & facies tua decora. Et si cauallidare aliqua occasi pdicatio fuerit in pinguata, ad cetera pnāe se concaleret plumas. i. affectus ad Deū eleuauerit, virtus ei renouatur fortificatur iterum ad cantandum, & ad pdicandum hic primitus aīaē. Iste super caput intentionis dēt cristā rubei coronari. i. feruida charitate, quam si per pctm perdidit ad pdicādū efficit inhabilis & ineptus. Nam cui sus timet cit restat vt eius pdicatio contemnatur, teste Greg. Ecce tus gallus. i. sacerdos pdicator morigeratus, & honestus iectis interioribus. i. carnalib. affectionib. et concubitus atur polipodio. i. odorifera castitate, et quinq; liberalium. i. memoria quinq; plegarum Christi, quæ in stateris fuerunt ponderatæ et liberatæ, igne charitatis bullien rit et excoctus, tunc uita ipsius et doctrina alijs efficax cluctuosa. Nam si tales comedant per imitationem, tunc (qui sunt quidam infirmi qui non pūt purgari, purgen hūores phlegmatici et uiscosi carnalitatis et luxurię

Iherl. ꝓfectās supbiæ euanescit, & ēt febris auaritię à talib. effugit. Ad de istis dicat illud Apo. 22. Eze. 47. Erit fructus eius in cibū eius, opera in exēplū, & folia eius ad sanitatem. i. verba eius, & doctrina dabunt pctōrib. medicinam. De hoc gallo Iob 38. Quis dedit gallo intellectū? &c. Iste ergo ad cœle ra. & cœlum dēt respicere per cōtēplationē, lapidē pcio sum. Chām dēr cōcipere p gram deuotionē, & sic rex pec catorū leo. i. diabolus ipsum timebit, nec in aliquo pualebit. ¶ Decrepitus gallus in senectute sua ouа ponit parua, & ro tunda, q̄ si aliquo uerme venenoso dieb. canicularib. foueā tur, exinde serpēs venenosissimus basiliscus p creat. Gallus uus luxuriosa est caro nra. Oua eius q̄ ponit, sunt praua col loquia, cogitationes, & aspectus. Vermis venenosus est dia bolus. Basiliscus est pctm luxuriæ, q visu interficit, & occidit. Dies caniculares sunt deliciæ. Qñ igit ponit ouum malæ co gitationis in nido conscię, tunc vermis uenenosus. s. diabo lus ipm per delectationē fouet, & nutrit, & sic tandem pul los prauo proposici producit, testa cōcientiæ frangitur, & basiliscus praui operis, & pctm luxuriæ gnāt, à cuius aspe ctu aīa penitus venenatur. Esa. 59. Qui comederit de ouis eo rū, morietur, & qd̄ confoti est, erumpet in regulum. ¶ Nota q gallus gallinaceus licet cātare, & pugnare, cætera sibi a galli nus valeat, tñ plumis est fœcundior, et apparētia pulchrior ita enī, cristā tū perdit, & audaciam amittit, & eius pedes q̄q; frangunt, vt cubare super oua aliena cōpellatur, & vo cem fœminæ similat, & more fœminæ pullos vocat. Sic hypo crita licet cantum amiserit veritatis, & gratiarum actionis, & laudis, & spūalis ētiocūditatis, licet ēt cristā rubeā perdi derit charitatis, tñ sæpe fit q plumarum. i. morum exteriorū habere apparentiam pulchriorem, pugnare tñ cōtra vitia ne fac, imo com sit mollitiei fœminæ, ad sui imitationem pul los, & simplices attrahit atq; vocat. A dño tū suo. i. à prælato debent pedes. i. affectus eius frangi per correctionem, vt cu bare super oua. i. super bona opera cōpellat. Vel posset alle gari de multis efœminatis viris, qui nihil virile faciunt, imo opera fœminalia tñ exercent, et peragunt, sicut patet de mulis inertib. militib. q circa pullos. i. regimen filiorum, & domus cōtinuē vacant, et ad ītrenuitatis opera nō intēdūt. Vel sic dici de mulcis malis platis, q̄ oua et pullos. i. paruos nepotulos gñis sui nō cessant fouere, et ducere, et more gal linæ p minium affectū sup eos incubare. Et isti nec cātāt pdi cando, nec se verberant pœnitendo, nec cristā rubeā charitatis hāt, primos diligēdo, sed potius plumas hūt sup fluas, se pulchrē, et pompaticè vestiendo. Pedes āt hūt fractos, q a affectus non hūt rectos, sed potius maleuolos, & peruersos. ¶ Gallus est auis calida, et ficca, audax et animosa de nocte cantās fortius q̄ de die. Cōtra aduersarium pugnat. (Nam et spūm esse pugilem natura indicat, inquantum tela in pedi bus sibi donat, ipsēq; et caudā, et pennas eleuat, ut aptius ad pugnā se accingat, et leo ipsum metuit, et formidat.) Obtenta ut victoria prius alis se verberans, statim cantat, rostroque terram percutit, vt sit aptior ad cantandum. Si uerò victus fuerit, tunc, nō audet cantare, sed silens, & verecundus se cō fundit abscōdere, & celare, sicut dicit Pli. li. 10. ca. 21. Sæpeq; ita q nō ab hoc cessare velit quousq; ibi mortuus cadat. Ossa aūt eius ēm Pli. aurū liquefactū diminuūt, & cōsumunt. De crepitus aūt gallus oua ponit, ex quib. basiliscus gñatur. Gal lus est religiosus vel ēt quilibet ecclesiasticus vel perfectus, & ēt ois qui est fidelis, & catholicus christianus, qui dēt ca bdāt esse per charitatē, siccus per castitatē audax ad aggre diendi opera virtuosa p cōstātię probitatē. Iste dēt aduer sariam. s. carnem, & mūdum ieiunijs, & vigilijs impugnare, & ēt vsq; ad mortem pro iustitia certare, & cristā seu galea salutis, i. bonorū operum, & virtutū debet armatus es se, vt miles Christi digne valeat apparere 2. ad. Ti. 2. Labora ctum bonus miles Christi. Igitur iste obtenta victoria cōtra vitia debet statim per gratiarum actionis p̄allere, & canta re, se tū primitus verberato per pœnitentiæ disciplinam. Iste postea debet terram percutere, quia. s. ipse terram. i. terrena nostra, & verbis debet detestari, & vilipendere, & contēnen da alijs prædicare. Vel etiā terra significat pctōres, quos viri fortes debent detestari, & fugere, & rostro. i. verbis corrigere, & increpare. Esa. 11. Percuties terram virga oris sui, & spū labio rum suorum interficiet impium. Istius ergo ossa. i. istius inte riores affectus debent aurū. i. diuitias in sua æstimatione cō sumere. Sapi. 7. Diuitias nihil esse dixi in cōparatione illius. Caudā verò. i. senecturem dēt ad Deum per deuotionem p cipue erigere, & ita si oia habuerit, tunc apertè poterit canta re, & gratias agēdo in Deo spūaliter exultare. Iuxta illud Ps. Cantate dño canticum nouum, laus eius in ecclesia sanctorum. Et de obtenta victoria gaudere. Sic etiam leo. s. diabolus ipsum merito poterit formidare. Sed q̄ gallus iste efficiē decrepitus, q̄n. s. calor charitatis refrigerato efficit in moribus tepidus acq; fegnis, tunc oua ponit. i. desideria venenosa, & ēt malas cogitationes, & proposita minus bona, de quibus basiliscus. i. malum opus de facili gñatur. Iste ergo si victus fuerit attentatione, tunc nō debet canere sed dolere, & p verecundia, & humilitate se abscondere, & latere. ¶ Di- 10
cit Constan. q carnes galli castrati sunt carnib. omnium aīa lium, & volatilium meliores, & melius generant nutrimētū. Sic q̄n hō, maximè religiosus per perfectā castitatē castrat, eius conuersatio efficitur vtilior, & nutrimentū exemplorum prębet alijs magis bonum. Vel dic ēt ēm Plin. q gallus pōt significare milites. Vnde etiam castrēsis disciplina vī in gallis è natura exemplificata. Isti. n. habent cristas p galeis, calcaria pro telis, cantum pro vigilijs, pugnam pro prælijs, erectionē candę pro vexillis, cantum post victoriā pro triūphis. Isti ergo taliter inter se q̄nq; pugnant, q dimicando in cāpo remanent. Gallus aīal est superbū. Iste. n. caudā erigit, calcaria portat, pennas suas hispidas facit, & cristam eleuat. Tales p certo sunt nostri milites moderni. Superbi. n. sunt, p aliorum. s. contemptum, & sui exaltationē, & caudam. i. ipsum gestū corporis erigunt, & extollunt, calcarib. & ensib. se muniunt, & quasi quotidie in cātib. inanis lętitię se occupāt, & alter contra alterum per discordias litigant atq; pugnant. Ista optimè videmus in nostris iuuēculis domicellis, qui ad modum galli presumptuose erecti sunt, & in actib. in auibus quasi totaliter occupati. Vnde Num. 16. Multum erigimini filij leui. Et Iob 11. Vir vanus in superbiam erigit, & quasi pullum onagri se liberum natum putat.

De Gallina. Cap. 35.

GAllina ēm Gloss. Matt. 23. est pia circa pullos, & eos sub 1
gallis fouet dolore filiorum ægrotat, & plumam deponit, plus pullos q̄ se pascit, pro pullorum defensione fortio rib. auibus se opponit, & inuēto cibo eos vocat, & cōtra mi luum sub alis eos protegit, & defensat. Sic prælatus debet er ga subditos pius esse, & eos sub alis protectionis à miluo. i. à diabolo, & alijs pctōrib. hæreticis, & raptoribus debet eos p tegere, & saluare. Ps. In velamento alarum tuarum protege nos. Et si pulli. i. subditi infirmitate pctī aliqua infirmētur, gal lina ista per compassionem debet cū eis infirmari. 2. ad Cor. 11. Quis infirmatur, & ego non infirmor? Et pro ipsis fouendis, & tam tpaliter q̄ spūaliter nutriendis debet plumam diuitiarū deponere, & eos plusquā se pascere, & nutrire. Psa. Pauit eos in innocētia cordis sui, & in intellectib. manuū suarum deduxit illos. Iste aūt pro pullorum, & subditorū suorum defensione dēt se opponere fortioribus. se. s. diabolo vel principib. & tyrannis, & si cibum tpalis prosperitatis, & facultatis inuenerit, debet pullos. i. subditos vocare, & p Elee mosynarū largitionem ipsis benigniter erogare. Ps. Dispersit dedit pauperib. &c. ¶ Gallinę aliquę sine coitu faciūt oua, 2
& ēm Ari. q̄n producūt gemellos, vnus pullorū efficitur mēstruosus, quia natura non pōt in vno ouo formare congruē duos pullos. Sic pdicator si sine coitu luxuriæ dēt gratiam in hoies generare, sed q̄n gemellos producit. i. q̄n duplici cā pdicat. s. Dei amore, & vanæ gloriæ, tunc pullus efficitur mōstruosus, quia totum per istam vanam gloriam deturpatur. Vel dic ēm aliquas consuetudines nobiliū, p sēcdo genitus filius menstruosus est, quia. s. caret hæreditate. minus. n. hūt secundo geniti q̄ alij. Vel ellega simpliciter, de intētione quacūque, quia. s. q̄n hō in vno actu hēt duas intentiones necesse est q̄ una sit menstruosa. i. bona, sed defectuosa. Ideo. dr Ec cle. 3. Veh. duplici corde. Vidē si vis simile supra &c. ¶ Galli- 3
na oua quide ponit, sed quotidie, ea perdit & tamen pp hoc parere in loco eodem non omittit. Sic viri iusti dato q̄ multotiens perdant oua, sua id est opera sua bona p peccatū, nō tñ debent pp hoc desistere, quin quotidie reiterent benefacta, quia sicut dicitur Prouerbiorum. 34. Septies in die cadit iustus, & resurgit. Vel potest dici de mundi cupidis

quibus licet ſæpe vel per principes, vel per latrones, vel per
galia infortunia auferantur, oua ſua. i. bona tpalia, ipſi tñ pp
hoc ouare. i. ad acquirendum bona tpalia laborare nõ omit
4 tunt &c. Expone ſicut ſupra de columba. ¶ Gallina intñ gau
det de uois ſuis q ipſa nunq̃ vult celare quinimo cantando;
& clamando ſolet ea raptoribꝫ. reuelare. Tales ſunt iactato-
res, qui intñ gloriantur in illi quæ hñt vel q̃ faciunt, q non
ceſſant ipſa clamare, & ſuis dictis, & iactãtijs alijs dicere vel
narrare. Quod ẽt nõ ſolum verum eſt de bonis imo ẽt de ma
lis, quia multi ſunt qui pctã ſua prædicauerunt nec abſcõde
6 runt. ¶ Gallinę & Gallus retropellendo paleam, granum, q̃-
runt. Sic ſi illum q eſt granum frumenti. ſ. Chriſtum, vel ẽt
grana gratiæ & glorię volumus inuenire, neceſſe eſt paleam
bonorum tpalium, & vitiorum cõtemnere repellere, & hoc
6 rere. Mat. 3. Paleas cõburite, tritici congregate. ¶ Gallina in
parte dextra ventris gerit oua eſt quib. producuntur pulli
maſculi, & iſta ſunt oblõga. In parte verò ſiniſtra gerit oua
ex quib. dñt produci pulli fẽminei, & iſta parua ſunt, & ro-
tunda, ſicut dr in l. de natura rerũ. Sic verè Chriſtus illa oua. i.
illos hoies quos videt, pullos maſculos. i. bona opa producꝫ
ros gerit in dextera parte ventris. i. in ventre, & abſcondito
prædiſtinationis ſuæ. ipſos. n. iam conſtituit ad dexteram, p
ſperitatis æternæ. Illa verò oua. i. illos hoies quos nouit pul
los fẽmellos. i. mala, & imperfecta opera facturos, gerit in ſi
niſtra. i. præſcit in proſperitatis mundanæ ſiniſtra nutrien-
dos, & ad ſiniſtrã aduerſitatis æternæ cum dæmonib. ſeparã-
dos. Matt. 25. Conſtituet oues quidem à dextris, hędos verò
à ſiniſtris Vel põt ſimpliciter dici q filij dexteri. i. boni, & prę-
deſtinati, faciunt pullos maſculos. i. bona opera. Filij verò ſi
niſtri. i. mali, qui proſperitatis mundi, & aduerſitatis inferni
ſunt filij, faciunt ſp mala, & hoc potiſſime, qa iſti boni ſunt
oblongi per longam perſeuerantia, alij aũt ſunt rotundi p
7 mobilem inconſtantiã. ¶ Dicit palladius, q oua imparia de-
bent dari gallinę ad fouendum, & ſunt optima, qñ decẽ die-
rũ numerũ nõ excedunt. Nam ſicut dr in li. de natura rerum,
nimis vetera aut recentia infęcunda ſunt. Oua imparia ſi-
gnificant pauperes, & humiles, qui alijs nõ ſunt pares. Iſti er-
go ad ꝓductionem pullorum. i. bonorũ operũ ſunt optimi,
qñ in denario. i. in decem præceptorum numero fuerint cõ-
ſtituti. Tunc. n. ſi nõ ſint nimis recentes per laſciuiam iuueni
lem, nec nimis veteres per pigritiã, & obſtinationem ſeni-
lem ſolent, fructificare, & pullos bonorũ operum procrea-
re. Vel põt allegari cõtra illos qui ſunt aut nimis iuuenes, &
nouitij, aut nimis veteres, & antiq, quorũ quilibet in multis
2 negotijs eſt ineptus. Medium. n. tenuere beati. ¶ Oua in aqua
ſupernatãtia, nihil valent ad fœtificandũ, ſed illa quæ in fun-
dũ deſcendũt. Sic illi q ſurſum in ſuperficie per ſuperbiã re-
manent, ad producendũ pullos bonorũ operũ nõ ſunt apti,
ſed ſolũ illi q inferius ad fundum p humilitatem deſcendũt.
9 Eſai. 48. Deſcende ſede in puluere &c. ¶ Oua q̃ ſunt ſub gal-
lina, dẽnt ſæpe ad ſolẽ oſtẽdi, & ſi nihil intus appareat poſt
quattuor dies ſterilia, reputantur, & iõ debent alia ſubſtitui,
& illa de nido ſubmoueri. Sic prælatus oua. i. pullos q̃ ſunt
in nido eccłiæ ſuæ dẽt diſcrete circunſpicere, & niſi germẽ
boni propoſiti, in eis viderit, dẽt eos expellere, & alios in lo
co, & officio eorũ dẽt ſubſtituere & ponere. Qd maximè dẽt
facere princeps vel prælatus de ſuis officialib. & baliuis vel ẽt
plat⁹ de nouitijs q niſi infra quattuor dies. i. infra quattuor
anni tpa, hoc eſt dictu, cõpleto anno, ꝓbationis ipſos ad fru-
ctificandum per bona opa habiles viderit, debet eos expel
lere, loco eorum alijs ſubſtitutis. Leu. 26. Nouis ſuperueniẽ-
10 tib. vetera, piſcietis. ¶ Gallinarum oua in ægypto, qñq; ſter-
core inuoluuntur, & in fabulo ſepeliũtur, & ſic ſine gallinę
fomentis, & laborib. excludũtur, & in pullos finaliter cõuer
tuntur, ſicut dr in lib. de natura rerũ. Sic verè ſæpe contingit
in ægypto mundi huius, q multi gallina. i. amicis & parẽtib.
orbati, & in ſtercore vilitatis, & fabulo paupertatis ſepulti,
calore ſolis. i. ardore tribulationum, ex ſola Dei prouidẽtia
ſine cuiuſcunq; alterius auxilio vel fomento creſcunt, & na
ſcuntur per gratiam ſpũalem, & per promotionem, & glo-
riam tpalem, ita q pulli. i. viri alti, & magni efficiuntur per
promotionem, & excellentiam ſupernalẽ, quia ſicut in Pſa.
dr, Deus de terra ſuſcitat inopẽ, & de ſtercore erigit paupe
11 rem. ¶ Sicut dr ibidem, viſus eſt qñq; pullus gallinæ ita mon
ſtruoſus, q i vno corpore habebat duo capita, & vtroq; mã

ducabat. Sic multi ſunt inter filios gallinæ. i. Chri vel eccłie
qui in vno corpore. i. in vno pectore hñt duo capita intellectus
num, ſicut ſunt dupli ces & maligni. Expone ſicut ſupra. Re
¶ Subitus ſonus tonitrui facit oua fallere, & accipitres au
ta voce facilĩter vitiant, vt dr ibidem. Sic hõ qui de nouo
cipit pullum boni ꝓpoſiti, tonitruo fortis tribulationis,
auditu accipitris. i. auditu diabolicæ ſuggeſtionis vel
cũq; male loquutionis faciliter impedit. ¶ Gallina teſte
qñ appetit coitũ, ſedet añ gallum &c. Sic mala, & luxu
mulier gallorũ. i. luxurioſorum ſolet cõforiã frequenter

De Gruibus. Cap. 36.

GRues ordinatè volant. Regẽ vel præceſſorem eligũt
ſm Soli. ſp decimã vigilem aliis dormientib. o
& conſtituunt, & illa quæ ducit alias, illas ad rectos vo
cogit tam vocis inſtigatione, & clamore, q̃ ſuo pceſſu
bulo, & ſi illa rauceſcerit, ſtatim alia i ſimili officio ſu
ſtituitur, & ſuccedit, & grus illa quæ vigilat inter co
aliarum, caput frequẽter eleuat, vt ſi quid nociuum vide
alias clamando excitet, & præmuniat. ſuper vnum cr
& in altero lapidem gerit, pede à terra ſuſpenſo, vt ſi
aliquo dormitet, p caſum lapili excitet, vt dicit Ari. &
li. 10. c. 23. & ſm Hie. primam aliæ ſequunt ordine litte
Chariſſimi in grege fideliũ ſ latus eſt pceſſor, & vigila
alij dormiunt, ad iſtũ pertinet in cura. regiminis vigila
ad Tim. 4. Tu verò vigila. & Ge. 33. Præcedat dñs meus
ſuum. Itte ergo dẽt alios. i. ſocias, & ſubditos ad rectitu
itinerum, & operum clamore prædicationis incitare, ſ
præceſſu præambulo virtualium exemplorum. Gra
que ſocius itineris tui. Iſte autem ſuper gregis ſui cu
debet ſollicitè vigilare, & alios qui in delicijs poſſe co
miunt, debet prædicationis clamorib. excitare, & ꝺ
dias hæreticorum, & dæmonum diligentiſſimè p
Apo. 3. Eſto vigilans, & confirma cætera quæ mo
Et in pctis obdormiat in ſui, & aliorum præiudiciũ, no
ſolo crure. i. recta intentione debet terram tangere. &
lia gubernanda. Sed aliud crus, ſ. voluntatem, & affe
bet à tpalibus eleuare, & lapidem durum penitentiæ, vel
rum mortis, & inferni memoriam portare, vel Chriſtum
eſt petra vnde fluxit aqua, & ſanguis, vt ſic à peccatis
ſomno ſe valeat præſeruare. Surge qui dormis ad Epa.
ſm Amb. in ſurſum ſe eleuant, vt videant ad quas pa
debeant regiones, ordine litterato prouolant, & voca
coniã terram petunt vbi requieſcere valeant. Ducem h
vigilias ſeruant, ſm Pli. vbi ſupra. In iuuentute ſua co
ciæ, in ſenectute autem totaliter ſiunt nigræ. Vocife
perditas ſocias reuocant, & quærunt, & cum acceper
herodium ſibi inſidiatẽ viderint, ſtatim roſtro ſuper
ſe defendant. Sic vere viri pfecti, clerici, & religioſi, q
gatim p charitatem morantur, ducem, & prælatũ, &
habent cur obediunt & quẽ ſequuntur, à terrenis negot
per contẽplationem ſe eleuant, & per prudentiã vrg
ſpiciunt, deliberant, & contẽplant, vt. ſ. videant ad q
dñt tendere, vel ad q̃ regionem, & locum ſe cõuertant
mentã nec cõmorent; & verum ſit melius ire per puñas
radiſum, q̃ p delicias ad infernũ. Lu. 11. Reſpice, & ex
pita vŕa. Et licet qñq; iuuẽtute ſint parum nigri, & ex
per modicã humilitatẽ, tñ in ſenectute dãt totaliter d
. i. per oĩmodã honeſtatẽ. Th. 4. Denigrata eſt ſicies
ſuper carbones. Socias ãt ſuas. i. alios fideles q per
ciderint vel à rectitudine virtutum errauerint, debẽt
re exhortationis inde reuocare, & voce ẽt pconia
debẽt iugiter petere terrã paradiſi, vbi poſſint perp
bitare ad Heb. 4. Feſtinemus ingredi in illã requiem.
accipitrẽ. i. diabolum ſibi per tentationem videri
tem, ſtatim debent eleuare roſtrum. i. os cordis, & co
ad Deum p humilem oſonem, ut acumine huius ro
tationum periculo liberenẽ. Vigilate igi, & orate, ne
tis in tentationem. Mat. 26. Et ſicut grues dormien
ſub ala inclinato, & vno pede ſurſũ eleuato, & alio
terrã extenſo, ſic vir pfect⁹, ſi eũ in mundi ꝓſperi
cõtingat, p certo caput rõnis dẽt ſub ala cõtẽplat
ponere, pedem affectionis debet à tpalib. erigere

terũ diſcretionis debet inferius ad terrã. i. ad terrenorũ regi
men extendere, vt ſic per utrunq; pedẽ. ſ. amoris, & pruden
tiæ poſit & erga ſuperiora, & erga inferiora ſe debitè guber
nare. Prou. 25. Retrahe pedem tuum de domo proximi tui.
¶ Grues circa terrã volantes præſagiunt tẽpeſtatẽ, ſurſum
ac ſe plus ſolito erigentes ſignificãt ſerenitatẽ, ut dicit Pli.
li. 18. cap. 35. Si nerè illi qui inferius circa terrã, & tpalia uo
lare, & ſe occupant per auaritiã, tempeſtatem æternæ mor
ris ibi præſagiunt, & diuinant. Illi uerò qui ſurſum per affe
ctionẽ, & cõtemplationẽ volitãt, æternæ proſperitatis ſe
renitatẽ ſibi pronoſticãt, ipſamq; vñr adhuc in terris manẽ
tes, ſpãliter præſentire. Vnde Deut. 33. Habitaculũ eius ſur-
ſum. ¶ Grues inter ſe pugnant ita fortiter, q qñ in pugna
ſunt calefactę, faciliter pñt capi. Sic iracundi uerbis & iniu
rijs inter ſe pugnant, ita impetuoſè, q per irã, & odiũ diabo
lus facilĩter capit eos. ¶ Cum inter grues eligãtur uigiles &
peſſores, iſti cõ ſolent inter ſe ordinem obſeruare. Nam qñ
vigil uel præceſſor eſt fatigatus ſolet ſtatim alius ſuccedere
loco eius. Nã mira diſcretione naturæ, illa q̃ uigilandi offi-
cium cõpleuit, facto clamore illã cui officium ſuum creditu
re eſt, à ſomno excitat, q̃ ſtatim omni ſomno poſito ad ui-
gilandum vice alterius ſe pręparat, & coaptat. Alia uero quę
officiũ geſſerat, ſomno cum ſociab. ſe recreat & confortat.
liæ ęquantur, ſeruant ordinem in clamando. Sp. n. eſt ibi
intrauerint. hæc Sol. & ẽt idem dicit Pli. li. 10. c. 22. Chariſſimi
nos oẽs habemus hnius ſeculi transfretare mare, & ideo p
certo ne uentus uanitatis, & mundanæ proſperitatis per ſu
perbiã nos ducat in profundum, arenam aſperam pnię vel
mortis memoriæ, & lapillos. i. grauitatẽ timoris diuini debe
mus gluttire, & accipere, & ipſis nos quãdiu in mundo naui-
gabimus, onerare nec ipſa prius euomere vel dimittere, q̃.
ſedes ſecuras paradiſi p mortem potuerimus introire, vbi

ita qđ prætardis,& paruis dietis quas dimissa societate post eas facit,hyems incõpleto itinere eã anticipat,& eã aliquotiẽs interficit atq; necat.Ecõtra aũt cẽchramus auis est Asię, quæ acies aliarum auium perseueranter associat ipsas q; sollicitè præcedit,& nocte ẽt excitat somnolẽtas vt dr in li. de natura re.Plí.aũt li.10.c.23.Ista dicit de coturnicib.dicit tñ q coturnices mare transuolãdo diuersa,& certa hũt hospitia. Glotis verò cum ultra procedere non valeat, & ipsam solã redire pigeat,in primo hospitio residet, & quousq; sequenti anno simili forte ueniat altera,sola manet.Charissimi per hirundines,& ciconias & coturnices intelliguntur boni religiosi,viriq; sancti & perfecti,qui mare mundi transeũt, & dimittunt, & ad Paradisum transuolant, & transcendunt. Deut.4.Vos transibitis,& possidebitis terrã egregiã.Ista igit sunt duo gña auium.i.hoium comitantium. s. quidam qui p glorem intelliguntur,& isti sunt instabiles,& imbecilles, q acies religiosorum,& perfectorum videntes,ipsis cum magno desiderio se coniungunt,& cũ eis mare mundi transite, & ad paradisum volare proponunt,veruntamen qñq; isti nimio labore terrentur,ita q à cepto itinere retardantur, & ita lente procedunt post bonos,q hyeme mortis vel pctõrũ mortalium occupati,ad cœli patriam non attingunt,sed in profundum inferni finaliter se submergũt.Istud maximè patet in religione,vbi multi cum aliis uiam perfectionis incipiunt,& quamuis dum sunt nouitii,pnia qñq; ducantur,p confusione tñ recedere nolunt,& ió profitendo, societatẽ aliorum sequuntur,sed finaliter dum religionis laborib.grauãtur,per apostasiã societatem aliorum dimittunt, & finaliter adueniente hyeme martis, & eos præoccupante, ad proximum hospitium.s.ad infernum descendunt,& vsq; ad paradisi limites non transcendunt.De quib.& similib.dr 2. Pet. Melius erat eis viam iustitiæ non agnoscere,quam post agnitam retrorsum conuerti.Quia uerè multi sunt,qui qnãuis alta incipiant,nõ tñ perseuerant.Multi ẽt sunt qui q̃uis pẽiteant,q̃ aliqua fatue inceperint,non tñ uolunt retrocedere qñ possunt,& ideo dum continuare pergunt maius periculum incurrunt.Sed quid?Pro certo istos comitãtur alia gña auium,quæ dicuntur cenchrami.s.viri boni,& iusti,qui non solum bonis se associant,imo etiam apud ipsos perseuerãt. Sciunt.n.quod qui perseuerauerit in finem saluus erit.

De Harpyis. Cap. 39.

HArpyiæ sicut dr in lib.de natura rer.sunt aues iuxta mare Ionicũ,quæ fere sunt insatiabiles.vngues.n.hũt acutos,& ad rapiendum paratos,faciem hũt humanam,sed nihil penitus habent humanæ pietatis,& uirtutis.Hæc auis primum hoiem quem in deserto inuenerit,occidere fertur, & tandem aquam inueniens,& ibi vultum suum vidẽs,& exin de hoiem similem occidisse cognoscens, in immensum tristatur, & qñq; vsq; ad mortem ipsoq; totius vitæ suæ tpe lamentãtur.Ista allegari de homicidis, quia si aĩal irrationale de occisione hois sibi solũ in uultu similis tristatur, & penitet,multo fortius si quis aliquo casu fratrem suum,& i corpore,& in anima sibi similem occiderit,& hoc corporaliter per tormenta vel spũaliter per documenta,& exempla,per petuo debet,& quamdiu uixerit de illo corde lugubri pẽnitere.Vel dic,q qñ hõ aĩam propriam interfecit,debet ad aquã confessionis currere,& ibi quantitatem sui delicti cogitare,& agnoscere,& sic debet pnĩa duci,& proinde q̃diu vixerit,lamentari.Hier.6.Luctum unigeniti fac tibi planctum amarum.Vel põt allegari de Iudæis, qui Christum hominẽ sibi similem(quia erat in similitudinẽ factus,& habitu inuẽtus vt homo)in deserto huius mundi inuenerunt,& occiderunt,propter quod ipsum in inferno perpetuo deplorabũt. Zac.13.Plangent se super eum omnes familiæ &c.

De Herodio. Cap. 40.

HErodius ſm Greg.vulgo dr fulica seu falco, & est auis pia circa pullos,quæ non solum proprios nutrit, imo et alienos.Nam illos quos aquila proijcit,& contemnit, in suos recipit,& adoptat.Et ista ſm alios dr girfalcus. A Plin. aũt li.10.c.3.nominatur offifragus. Sic Christus non solum pullos proprios.s. Angelos,imo ẽt alienos. s. peccatores in filios adoptauit,& maximã illos qui ab aquila.i.à mundo vel diabolo contemnunt. s.pauperes,& deuotos. Ideo dr de patre q̃ solem suum.s.Christum oriri facit super bonos, & malos.Mat.16.¶Herodius est auis regia,falco nulgarter dicta, pata,acutissimi uisus,& pctoris,& fortis unguis,& pennarum colore,ei tñ est dissimilis in uigore. Et si dit prædam super ipsam irruendo pectore,q̃ rostro fortis- aut vel prædã,q̃ impetit,non arripit primo uel secundo vo gue,& licet ad prædam circunuolet,tñ ad manum quã- post prædæ captionem redire solet,& sibi prælam portat,& ſm Glos. super Pſ. intentio prædictę auis est nu- gna circa pullos,qa & suos ꝓprios fouet,et nutrit,et quos aquila proijcit, in suos recipit,& adoptat.Sic pręlatus debet esse acuti visus per cognitionem,acuti pectoris per dilectionem,acuti unguis per correctionem, & tñ prædam quam arripit.i.pctõrem quem corripit,debet mag dere.i.corrigere pectore feruidæ charitatis p benigna nitiones,quam unguib.iustitiæ vel rigoris.Nam ſm Sen. ralis est animus hois,& facilius dr qua trahatur. Et post ad prædas uolauerit.i.postquam ad actiua opera intendere debet per contemplatiuam ad manum veri aucupis re nire.Figura de Moyse qui de monte ad populum deiectu postea ad dñm in montem iterum ascendebat.Exo.32.Figura de Iacob,qui post quam Liæ est visus amplexibus,ad Rachelis connubia conuolauit.Gen. 29. Et dr quod amen quentis priori prætulit.Sic prælatus postquam ad actiua intenderit,debet ad contemplatiuæ, brachia reuenire, & qui quid in actiua prædatus fuerit,dẽt aucupi Deo tribuere,& ad Dei laudem,& gloriã facere quicquid facit,& pelos.i.subditos tam suos,q̃ alienos debet affectu misericordię cipere,& iuuare.¶Herodius est tantæ animositatis, quod ab aucupe ad prædam missus fuerit, & in captura detinere ex indignatione reuerti renuit ad eundem. Vnde illo eo die quo prædam quam impetit non ceperit,nullas alias quærit.Domestic us aũt ad manum aucupis non reuertitur vagatur. Victum.n.sę æstimat qñ de aue quam impetu triumphat,vt dicit Greg.Sic sæpe qñ hõ ab aucupe Salvatore mittitur ad prædam temporalium acquirendam,et per tribulationes,et difficultates,quæ sunt in acquirendo,ne- ti ad manum diaboli dedignatur, quia hoc viso q̃ ei ipsa non succedunt,mouetur fortius ad æterna.Esa.63. Integra tio mea ipsa auxiliata est mihi.Vel potest allegari de ista ratis,qui quandoq; deficiũt vel delinquunt, præ desperatione ex toto ad manum aucupis,et magistri sui Dei,vel post bonorum operum amplius non reueniunt nec intendunt Hier.18.Desperauimus,post cogitationes cordis nostri- mus.¶Herodius secũdum quod dr in lib.de natura rer. est quod girfalcus,qui est quædam species falconis mag- tum nobilis,et fortis q̃ aquilam capiat,intantum vehe- mosa q̃ si ad quinque grues dimittatur, non primitus quousq; omnes,vnam post aliam ad terram deijcit,et necessarius est canis q̃ deiectas capiat,et occidat.Homo iste potest significare virum iustum qui contra aquilam da bolum debet prævalere,et si ad plures grues capiẽdas plura bona opera faciẽda dimissus fuerit, non prius cessare desistere, quousque omnia se viderit adimpleuisse. Vel possunt dici de diabolo,qui aquilam,i.contemplatiuos ues.i.religiosos,et simplices actiuos solet ab altitudine templationis detrahere,et non solum vnum, imo omnes potest solet inferius adterram.i.ad amorem terrenorũ- sternere,et eos ibi cani insatiabili.i.peccato auaritiæ cru tere,q̃ ipsos in terra expectãtes,parata est devorare.Ysa. 23.Insidiat in uiis quasi latro,et quos incautos uident tra ficiet.¶Girfalcus antequam volet ad prędam,diu delibe vt uideat si est præda ad quam debeat ire. Sic verè nos ad aliquam prædam.i.ad aliquod opus demus operam necesse est quod primo deliberemus utrum sit utile vel ciuũ ad illud intendere,et uolare.Eccl.32.Filij sine consilio nihil facias,et post factum non pœnitebis.Seneca de quibus.Diu deliberato,cito facito. Herodius dũ uenit de vnã uiuam ponit sub pedib.cõtra frigus,aliam verõ in stino comedit,et eã q̃ sub se de nocte tenuerat,viuam mittit permittit.Tales sunt tyranni,qa pauperes secũ uiolenter hunt,et alios sub se in seruitute mancipant,alios per nã accidunt,et spoliãt.¶Herodius idem est qđ falco vel lica ſm Gre.Et est auis prędę auida, paucæ carnis respectu corporis,acuti pectoris,magnæ plumositatis,& ideo ad- simi,et leuissimi est volatus ſm Gregorium. quia parum

quę aggrauat, & multũ qđ eleuat.Et licet struthioni sit similis in pennarum colore,ei tñ est dissimilis in uigore. Et si aut vel prædã,q̃ impetit,non arripit primo uel secundo vo latu,quasi de se vindictam petit.Et est auis munda,& cadaue rę,& nec ẽt infamis uehementia ea tangit, sed magis fa- mem colitur,& laborem quousq; prædam sibi reperiat cõ- pertentem.Herodius est uir perfectus.Præda eius sunt meri- ta.Plumæ eius sunt uirtutes.Color est conuersatio.Pectus in quo est cor est dilectio.Cadauera sunt bona mũdi.Herodius igit. i.religiosus dẽt esse auidus in ꝓda meritorũ feruentius acquirenda, debet esse paucæ carnis, quia affectiones carnales p castitatẽ spũaliter debet deponere, & plumis uirtutũ adornatus dẽt per contemplationem in præsenti,& per gloriam in futuro ad Paradisum,superius euolare.Nã cũ re gentus debeat esse pauper uoluntate,ió ponderositas bonorum mundi,& amoris tẽporalium non debet ipsum infe- riorib.aggrauare,quin sublimius euolet ad æterna.Esa.6.Vo lauit ad me vnus seraphim.Hic debet esse acuti pectoris per feruidã charitatẽ,dẽt esse coloris uarii per fulgidã honesta tem,& licet struthionis.i.hypocritæ sit similis in colore,(iux ta illud Iob 39. Penna struthionis similis est pennæ herodii & accipitris),debet tñ esse dissimilis in uirib.& uirtute. Sap. 5. Dissimilis est aliis uita eius.Iste si prædã impetierit.i. si bonũ opus inceperit,quod perseuerando non acceperit, ipse pro certo debet per pnĩam se punire.Cadauera aũt.i.mundi bona non debet tangere per affectionẽ,nec eis faturari aliqualiter per complacentiam,& delectationem, imo debet quamdiu uiuerit esuriem sustinere, quousq; paradisi prędã inueniat competentẽ,ubi se possit per gloriã satiare,qa beati qui esuriũt,& sitiunt qñ ipsi saturabunt.Mat.5.& Luc.6.ut si dicat cũ Pſ.Satiabor cum apparuerit gloria tuam.Item Pſ. Expectabit onager i sitti sua.Quod maximè uerum est de bonis religiosis qui plus debent uelle sustinere famem,& indigentiam tpalem,quam cadauera bonorum tpalium p complacentiam tangere,vel quam in mundi negociis se implicare.Leui.11.Nõ rãgetis ea,neq; comedetis,quia immũda sũt.

De Hirundine. Cap. 41.

HIrundo mare transuolat,& in hyeme non vĩ,qa tunc in ultra marinis calidis regionib.credit habitare.Sed ad æstatem reuertitur pristina loca petit, vbi pullos procreat, et producit.Vnde eius aduentus veris est iudicium, & æstatis.Sic adueniente hyeme pctõrum, qñ.s.Adã peccauit,[De mundi regionib.aliqualiter se subtraxit,& quantum ad gratiam beatificam tunc tpis solum in ultra marinis cœli regionib.habitauit.Sed verè tempore gratię appropinquãte, tũc ad mundi rediit regionem carnem.s.assumendo, vbi tũc pulloꝝ plurimos procreauit, qñ peccatores in filios adoptauit,& more hirundinis aduentu suo æstatem æternæ ꝓspexerunt.hoibus nunciauit.Vñ Hie.8.Turtur, & hirundo & ciconia cognouerunt tempus aduentus sui. Per turturem. n. intelligo ſm Christi, quia sicut turtur de a missione sociæ tristatur,& ita à carne non petit aliquatr seperari. Per ciconiã ẽt aues grauis,& ponderosa,corpus eius intelligit. Per hirundinẽ agilem intelligo deitatem.Sic est ergo q̃ Christus sm triplici natura.s.diuinitatis corporis, & aĩæ tempus acceptus agnouit, & ad nos personaliter applicauit.¶Item hirundo ſm Aug. habet sub ala dextra sanguinem oculi iuuenum sicut columba,& simus eius est multum ardens vsti- mus,corrosiuus,& oculorum etiam excęcatiuus, & ió oculis est nocius,& ideo hirundo simum de nido eiicit,& etiã pullos eiicere instruit,& erudit. Sanguis de sub alia dextra est sanguis de latere dextro Christi &c. vt supra de columba.Stercora sunt diuitiæ temporales,quia sicut stercus est vilior pars hois,& est superflua,& non de necessitate,& à natura,respiciunt tanquam inconuenientes, sic mundi prosperitatem omnia bona data,& danda à Deo,est pars uilior, & nonilior, nec est de necessitate salutis, imo tanquã super fluã,& nociua debet à nobis subiici,& expelli.Vel stercora sunt peccata,quia sicut dr Eccl.1.Timor dñi expellit peccatum.Ergo Christus de nido.i.de affectione stercora diuitiarum expulit,& hoc quia sunt corrosiua,& ardẽtia,& humoris gratiæ est cõsumptiua,& ardoris auaritiæ inductiua,& p hoc sequens oculis mentis vel etiam oculis.i.uiris spirituali bus,sunt nociua.¶Exemplum de Thobia,qui stercore hirundinum extitit excecatus,Thob.2.Ideo ipsa Christus eiiciendo docuit pullos exẽplo pariter, & doctrina sicut patet in decursu euangelij,vbi contemptus diuitiarum præcipitur, & peccatorum exclusio edocet.Iõ ad Phil.5.dr. Oĩa arbitratus sum vt stercora,vt Christum lucrifacia.Vel dic idẽ de plato,qui.s.debet stercora diuitiarum,& uitiorũ cõtemnere & ad hoc pullos.i.subditos edocere.Vel ẽt dic idem de prædicatore.Allega vt supra.¶Dicit Arist.q̃ si quis cæcauit pullos hirundinum,reuertuntur oculi eorum,quia hirundo q̃rit chelidoniam herbam,asperã,& amarã, cuius succo illinit oculos filiorum,& sic visum recipiunt iterato. Sic uerè qñ peccator priuatus lumine gratiæ,cœcus efficitur p uitia & pctã,si chelidonia.i.amara pnia inunctus fuerit,visum recipiet luminis spũalis.Apo.3.Collyrio inũgere oculos tuos, vt Videas.Vel per hirundinem accipe prælatum,per pullos eius subditos,&c.sicut supra.¶Dicit Arist.lib.6.q̃ aues q̃ carnes comedunt, non ouant nec pullificant nisi semel in anno,excepta hirundine,quę bis pullificat,& est auis multum agilis,& pẽnosa.Per duplices pullos,intelligo duplicẽ fructum.s.prosperitatis æternæ & tpalis. Per hirundinem paruam clumosam,& agilem nigram intelligo virum iustum,q̃ in sui reputatione debet esse paruus per humilitatem, dẽt esse pennosus per uirtutum multiplicitatẽ,dẽt esse agilis p obedientiam vel diligentiã,& sedulitatẽ,debet esse niger p pnĩam,& austeritatẽ.Aues ergo carnes comedẽtes sũt principes,qui per executionẽ iustitiæ carnẽm malefactorum habent occidere uel uastare.Isti ergo non hũt bis pullos, qa.s. isti vt cõiter non gaudent gloria tpali,& æterna. Veruntñ si hirundini similes exiterint in conditionib.prælibatis,tunc pullos habebunt duplices.s.prosperitatem tpalem,& æternam,quia.s.boni ꝓpp mundi bona gloria æterna minimè sũt priuati,si ipsa mundi prosperitate nullatenus abutunt. Vel per duos pullos intelligo duo opera charitatis.s. gr̃am in ꝓsenti,& gloriam in futuro.Prou.vlt. Oẽs domestici eius vestiti sunt duplicib.¶Scđm Pli.est unum genus hirundinũ,qđ timẽt gñaliter oẽs aues,& maximè aquilæ,& accipitres,& illã hirundinem fugiunt tanquam hostem, & fortè hoc est ſm ipsum ꝓp morsum ipsius venenosum.Vñ aues ꝓdales quandiu ipsam uiderint,non audent irruere super prædam. Oĩs aũt hirundo generaliter habet bifurcatam caudam. Per istã autem intelligo mortẽ,quã timet gñaliter oĩs caro,sed maximè aquilæ,& accipitres,hoc est vsurarii cupidi,& mũdi principes,et raptores.Eccl.41.O mors quam amara est memoria tua hoi iniusto.Et ratio est,quia morsus mortis est talibus veneno sus.Nam mors æternæ damnationis venenum talib.propinat,& ministrat.Sed non sic de bonis quia sicut dr Sapi.4.Iustus si præoccupatus fuerit morte.in refrigerio erit,Et ideo ista auis caudam bifurcatam habere dr,in quantum mors ad bonos,& ad malos diuersimodè variatur, & in quantũ per ipsam bonis gloria,malis miseria intentatur. Ista est.n.acuta quasi gladius biceps,& penetrabilior oĩ gladio ancipiti.ad Heb.4.Et ideo pro certo si aues prædales huius mundi istam auem benè inspicerent, & mortis memoriã ꝓ oculis haberent,super prædam,i.super pauperes nũq̃ irruerent per rapinã.In oĩb.ergo operib.tuis memorare novissima tua,& inæternum non peccabis.Eccl.7. Et sicut hirũdo est auis agilis,parua,& uelocis volatus,sic mors est ita parua,q̃ nõ põt videri, ita velox q̃ sine præuisione subito se diffundit,vt ei dicatur.Esa.8.Accelera,spolia,detrahe, festina prædari.Et Esa.35. Subito dũ non speratur veniet contritio.& Eccle.13.Memor esto,qñ mors non tardabit. ¶Dicit Arist.q̃ hirundo sola inter aues agrestes bis ouat in anno,& licet quandoque ouа propter hyemem corrumpanẽ, posteriora tñ cõiter complentur,& pullos faciunt, & producunt,& est auis in dorso nigra,in ventre alba,magnæ est penositatis velocissimiq; volatus.Et ideo nullius auiũ prædalium prædæ cedit,quia ratione flexuosi, & velocis volatus ab omnibus fugiens se defendit,& mare trasuolat vt inueniat calidas regiones,vbi in hyeme requiescit. Et ista nõ in terra residendo,sed per aerem volando dicitur cibum sumere.Aedificia lapsura nunquam dicitur frequentare, nec ibi nidum facere,præsentit enim futuram ruinam secundũ Solin. Vnde thebas quarum menia sæpissime capta sunt,hirundines non frequeutant. lapsura enim non petunt culmina,& aspernantur peritura quoquomodo tecta. Etiam

colonia byziæ,vbi fuit antiquitus Arx Terei regis, hirundines non ſubintrant,vbi multotiens habitabãt aut frequẽtabãt,vt dicit ibi.Sol.c.de thracia.Qđ ẽt dicit Pli.accidere pp ipſius terei ſcelera q̃ abhorrent.Iſta aũt prædicta dñr à Pli. li. 10.c.25.Et ſm Macro.in uentre hirundinis inueniunt duo lapides p̃cioſi,qui chelidonij dñr quorum unus eſt albus,& alius rubeus,& ſunt magnæ virtutis,maximẽ ſi de vẽtre pulli extrahanr̃,antequam tangat terram, vt dr̃ in lapidario.Et pugnant hirundines cõtra paſſeres,& eos de nidis ſuis propriis expellunt.Hirundo eſt uir perfectus,& iuſtus,& maximè religioſus,& potiſſimè de ordine p̃dicatorũ q̃ ad litterã ſunt albi,& nigri,quia uerè ipſe dẽt eſſe niger exterius per humilitatẽ,albus verò in uente per caſtitatẽ, plumoſus per virtutum abundantiã,agilis per obedientiã,& velocis uola latus per bonorum operum perfectã diligentiã.Et iõ bis debet ouare,ſ.in præſenti per gratiam,& in futuro per gloriã quia hic in præſenti debet producere oua gr̃æ,& meritorũ, & ſic in futuro poterit oua gloriæ pullulare . Vel bis ouare eſt benè uiuere quo ad ſeipſum,& rectè couuerſari quo ad proximũ.Et licet prima oua.i.gr̃æ,& uirtutes per hyemẽ tẽtationis multipliciter corrumpantur , ultima tñ oua.ſ.gloriæ nunquã perpetuo corrumpentur, vt. ſ. quia gr̃a põt perdi,ſed gloria nunquã.Vñ talib.põt dici illud Apo.2. Opera tua poſteriora plura priorib.Et Eccle.8. Melior eſt finis orationis quam principium.Et ſi uelociter volauerit per contemplationem, nullius auis prædalis.i.nullius dæmonis p̃da erit,quia rõne talis volatus à cũctis nitiis ſe defendet, & maximè ſi flexuoſe.ſ.nunc conſiderando Paradiſum , nunc infernum,uoluerit diligenter.Ideo cõſulitur.Eccl.31.In oĩbus operib.tuis eſto uelox,& oĩs infirmitas nõ occurret tibi.Mare mundi dẽt tranſuolare per contemptum, & ad Paradiſi regionem calidam per affectũ debet totaliter ſe transferre, & ibi in hyeme tribulationum,uel in hyeme huius vitę debet mentaliter habitare.Hie.48. Propagines eius tranſierũt mare.Iſte ergo non dẽt in terra.i.in mundo cibum mũdi delectabilium ſumere, ſed ſurſum in aere.i.ĩ contemplatione cœleſtium dẽt cibum deuotionis,& gratię mãducare. Io. 4. Cibũ habeo mãducare quẽ uos neſcitis.Caſura aũt ædificia .i.mundi dignitates,quæ faciliter cadunt,& pereunt nũquã dẽt mentaliter frequentare vel appetere,nec in arce Terei regis.i.in curia regum & magnatum libẽter ingredi vel manere,cum ibi notum ſit ſcelera redundare,ſed ſolum in ædificiis manſuris.i. infirmo habitaculo Paradiſi debet facere ſibi nidum.Pſ.Firmiſſimo habitaculo quod operatus es dñe. Vel ẽt in ſtatib.paupertatis,à quib.nulla fortuna põt aliquẽ inuitũ diruere, ſm Senecam.In uentre aũt huius hirundinis debet inueniri duo lapides precio uidelicet lapis albus , & fœminus.ſ.caſtitas,& lapis maſculus,& rubeus.ſ.charitas,q̃ quidem lapides à Chr̃o verò aurifabro precioſiſſimi reputanturl, ſi in pullo.i.viro perfecto vel religioſo antequãterram tangat.i.antequam negociis terrenis ſe implicauerit,ĩ mẽte fuerint receptæ.Nam religioſorum , & perfectorum caſtitas, & charitas mulcũ à Chriſto diligitur , qui terrenis negociis non ultra debitũ implicantur.Paſſeres aut hoc eſt dictũ , carnales motus & tẽtationes dẽt hõ ſollicitè impugnare,& eos de nido conſciæ vel de nido corporis effugare 4.Re.Pugnauerunt contra philiſtiim. ¶Item vt dicit Plin. 7 duo ſunt gn̄a hirundinum,quadam quæ in hominũ habitaculis cõmorant̃,ſocietatem hoĩum diligentes. Aliæ , quę in cauernis,& rupium foraminib.conuerſantur ſm Pli.lib.10. c.24.Vtręq; tñ caudam hñt more forcipis bifurcatam,& vtræq; in terra nidificant argilloſa.Per iſtas duas intelligo cõtemplatiuos,& actiuos.Nam actiui circa domos hominum .i.circa mundi negocia conuerſant̃.Religioſi aũt,& contemplatiui in rupibus contemplationis,in foraminib.memorię paſſionis debent iugiter conuerſari. Vtraque aũt ſpecies in terra argilloſa nidificat,quia tam actiui quam contẽplatiui dẽt in humilitate verſari.Vel in terra argilloſam.i.in morte (quæ terra dr̃,quia ducit ad terreitatem argilloſa, quia inanibilem habet tenacitatem) per memoriam continuè cõmorari,& ibi pullos bonorum operum operari,& utraque caudam habet diſurcatam,quia finis vtrorum q; (qui per caudam deſignatur) eſt duplex.Nam tam de actiuis q̃ de contẽplatiuis aliqui vadunt ad uitam,alii ad mortem.Io.5.Procedant qui bona fecerũt,in reſurrectionẽ uitæ, qui verò mala egerunt,in reſurrectionem iudicij. Hirundo non in ſed in aere cibum capit,ibiq; muſcas,& culices euelat meditat atque rapit ſm Pli.lib.10.c.24.Hæc iuxta aquas do,& aquam aliis percutiendo,tempeſtatem proĩ hyeme tm̃ effugit,& recedit.Talis eſt peccator, qui lectationis non inuenit inferius in terre.i.in ſtatu tis,ſed ſurſum in aere prælationis,& dignitatis per ſuperbiã muſcas inanis gloriæ capiũt,ſeq; exinc & nutriunt.Ludus verò taliũ circa aquam mundi tatis aduẽtũ rẽpeſtati ſ æternæ eis præſagit & de ſicut dr̃ Prou.14.Riſus doloris miſcebitur.Iſti autem mundanæ vitæ apparent , eminent & vñr , ſed in mortis nec corã Deo nec corã Angelis videbuntur ui, & ecce non erat,q̃ſiui eum,& nõ eſt inuentus loc Vel põt dici de falſis amicis, qui ætate proſperitatis hoĩem volũtant,& apparent in hyeme verò.in tpe tis & aduerſitatis fugiunt ab hoĩb.& diſparent. Aliæ ſupra ſicut dr̃ in lib. de natura rerũ.In uentre pulli rundinis lapis preciosus chelidonius inuenitur.Illi li,qui iſtum lapidem hñt,in eo cognoſcuntur, quia os in nido,ac ſibi darẽt oſculum cõmorantur.Sic ver do eccleſiæ illi,qui hñt lapidem precioſum.i.Chriſtũ, ad os per amorem,& concordiam perſeuerant, & pacis oſculum ſe ſaluãt. Gene.27.Da mihi oſculum ¶Hirundo eſt auis,quæ circunflexis ambagib. nullius auis rapacis prædæ cedit ſm Pli.Tales ſunt qui tot hĩt circuitus,& ambages,& in operib. & in q̃ nunquam põt cõcludi in aliqua ueritate. ¶Sicut in hiſto.mundi c.33.dicit Plin.Hirundinum ſilueſtrium gn̄a in Ægypto.Vñ.ſ.quod de terra facit nidos, diuerſa tñ figura,& aliud quod rupes excauat,& ſic pu cat ſine nidis.Primæ iſtarum in Aegypti beraclęotico, ſtio,euaganti nilo mollem continuatione nidoſq; & per.ſpatium vnius ſtadii tot nidos,& ira cõtigus q̃ aduenienti Nilo flumini inexpugnabiliter cedũt. tñ vt ait opere humano perfici non poſſet.Iſti crocodilum pidũ Captiõ inſula quæ dudũ fuit facta Iſidi dęæ Aegyp rum,ad q̃ oĩ anno conueniebant,& ne dirumperetur i mine,ſtramẽtis & paleis in ſulæ latera muniebãt, militiam oĩ anno redibant,& cum tanta diligentia bant,q̃ ipſarũ plurimæ deperibant.Aliæ uero ſunt nes q̃ fluminũ ripas excauãt,& ibi(vt ait)pullificãt iũius creuerit,hæc oĩa p̃ſentiunt,& prius ñ ad eas locũ mutãt.Per iſta duo gn̄a hirundinũ põt intelligi hoĩum perfectorũ,quia.ſ.quidã ſunt qui impetui tẽtationum,& tribulationũ volunt p̃ eudinis reſiſtere.Alii vero q̃ per prudẽtiæ virtutẽ cedere,& occaſiones pẽti uitare & fugere.Primæ bonos religioſos,& clericos,qui prope ſeculare ſum fluuiũ mũdane ꝓſperitatis mãſerũt,ſed de terra fecerunt.i.in meditatione ſuæ terreitatis, taꝛ habitauerũt,q̃ tẽrationi fluminis reſtiterunt, litterã de multis apparuit,quos fluminis tẽrationi nõ ſubmerſit.Eſa.43.Cũ trãſieris p aquas,tecũ ero, na nõ operiẽt te.Scdæ aũt hirũdines ſignãt eremitas, lios q̃ à ſeculo lõgius receſſerũt,q.ſ.impetũ fluminis rũt expectare, ſed magis in rupibus,& cauernis manere,& ſi fluuium mũdi ꝓſperitatis viderunt ad dere,ſtatim uoluerunt ſe elongare,& alibi ſe mutare legimus de Paulo,Antonino,& Benedicto,Hilarione, teris eremi cultorib.in quorũ perſona dr̃ in Pſ. ui fugiẽs & mãſi in ſolitudine.¶Nota q̃ hirũdo alię bis ouã ſicut pictũ eſt,ſed prima rõne hyemis cor gelanr̃,ſcda aũt pficiunr̃,& complent̃.Sic religioſi intrãt religionem, ſed primus introitus hyeme nũ corrũpit qñ p̃ tribulationes à ſtatu vel à factione ſtaſiã decidunt,& recedunt,& iõ cũctis de vice dñe quia iterũ debẽt ad religionis obſeruantiã reuenire, cõiter niſi ſũt peſſimi,pro creãt,& pficiũt oua,& pullos corruptione.i.bona opa.ſi ſtatu religionis iugiter tes.Figura Nu.6.Vbi dr̃ q̃ ſi Nazareus dũ erat ire nis ſuę,tãgerẽt aliquẽ mortuũ polluebat̃,& irriti primi,& iõ debebat radere caput , & iterũ ſcificare nouo incipere,& ĩ obſeruãcia pſeuerare quouſq; nis numer̃ cõpleret. Nazare q̃ ſe Deo expreſſit

na,nec ad poſtam obligat eſt religioſus, qui tacitè vel expreſ ne proficet.Iſte aliqñ tangit mortuũ,q̃a ſicut ille q̃ tã gat aliq̃ ſi eodẽ ſe copulat,& ab alio ſe diuertit,ſic qũ re gratiam à Deo uertit per indeuotionẽ,vel p pctũ mortale mortuũ ſe cõiungit,& tũc fiũt irriti dies primi,q̃a ſi auerte rit influxa iuſtitia ſua , & fecerit iniquitatẽ , oẽs iuſtitię quæ fecit, non recordabunt̃.Eze.3.bona.n.opera p ſequẽs pctũ mortificant̃,quia q̃ deliquerit in vno,multa bona per dict.Eccl.9.Et iõ tũc dẽt ad priſtinũ ſtatũ reuenire, & de ca pere.de intẽtione capillos.i.amorẽ diuitiarũ(q̃ per capil los designat) remouere , & de nouo incipere ſtatũ ſuum, mundię;cõpleant dies ſẽctificationis ſuæ.i. quãdiu vixerit in hoc mũdo,vt dr̃ Le.8.De oſtio tabernaculi nõ exhibitis octo diebꝰ.donec impleat tps cõſecrationis ueſtræ.Hie.31.Donec ipſe veniat,nõ uindemiabũt.¶Hirundines qñq; inueniunt in hyeme in cauernis arborũ ſine plumis,ſicut dicit Pli. vbi ſu Pre.Sic vere mũdi diuites q̃ in ætate p̃ſentis uitæ,& ꝓſpe mundanæ plumis diuitiarũ optimè ſunt veſtiti,in hye me mortis,qñ cauernã ſepulchri itrauerint,inuenient de plu mes,pauper atq; nudi.Iob 1.Nud⁹ egreſſus ſũ de vtero mr̃is mee & nud⁹ reuertar illuc. vt expõe ſi uis d turturea Ir.§.2.

Delbide. Cap. 42.

Ybides ſicut dr̃ in li.de natura rerũ , ſunt aues circa nilum morãtes,aquã tñ nunq̃ ingrediẽtes,ſed cadauera eiecta comedẽtes,q̃ cũ cibis nimiis fuerint cõſtipatę,roſtro p ſe crera naturæ indigeſtibiles cibos trahũt,& ſic piculũ euade re cõſueuerit.Differt aũt ibi à ciconia,vt dicit Pli.q̃a ibis ha bet roſtrũ curũ , & aduncũ,ciconia uero longũ, & acutũ. Sic nere põt aquã deuotionis nunq̃ unlt intrare, ſed hic ĩ horore mũdi cadauera eiecta.i.pctã & mũdi bona à Chr̃o & ſũis cõcepta cõſueuit delectabiliter mãducare. Verũ quia ꝑales corruptos cibos uitiorũ uenter conſciæ q̃q; gra uat,iõ cũ roſtro.i.cũ ore dẽt ipſos p ipſa ſecreta naturę.i.ſe creto loquẽdo ſacerdoti per cõfeſſionẽ extrahere,& ſic po terit mortis æternæ periculũ euitare.Iob 20.De uẽtre ei⁹ ex trahæ eas Deus. Vel per iſtos cibos intelligo diuitias malè acquiſitas,q̃ ſunt de ſecretis naturæ. i. de abſcõditis extra hendę,& pauperib.erogandæ.¶Ibis ſm Pli.ore parit , ſed ſi quis comederit de ouis eius,morieꝰ.Sic hypocritæ ore bene docendo multa bona pariũt et emittũt, ueruntñ ſi quis oua eorũ comederit.ſi q̃s eorũ opera imitatus fuerit,& ſibi in corporauerit , p̃culdubio per pctm̃ morieꝰ, q̃a. ſ.iſtorum verba ſunt bona,opa uenenoſa. Eſa. 59.Qui comederit de ouis eorũ,morieꝰ, & qđ cõfotũ eſt,erũpet ĩ regulũ. ¶Ibides ſerpentib. inimicantur, & ideo Aegyptii contra incurſus ſerpentũ ibides inuocant,inuocatæ uero ſtatim aſſunt,& ad terrendos primos fines cohortẽ cõtra ſerpẽtes faciũt. Quã ſerpentum comedũt, & inde fit,q̃ ex illis rareſcunt. vt dicit Pli.li.10.c.17.& Sol.c.de Aegypto.Quod bene à na tura prouiſum fuit,q̃a alias oẽs illæ terræ ſerpentib.de pe reẽ,ſagax.n.natura nihil ſine remedio derelinquit. Ibides ſunt boni ſpũi,quos natura naturãs Deus ad extirpandos ſerpentes,malos & impios pctores ſagaciter ordinauit.Ni ſi.eſſent ſerpentes Aegytios.i. aridos pauperes penitꝰ deuaſtarẽt.Et iõ qñ Aegyptii.i.pauperes ſentiunt à ſerpen ibꝰ.à malis hoĩb.ſe infeſtari,ſtatim dũt ibides inuocare , i. bonos iudices,& balliuos,uel bonos principes,& platos q̃ dentur dñr adeſſe,& cõtra eos cohortẽ facere, & primos ſi legimus de Paulo,Antonino,& Benedicto,Hilarione, neſi.terras,& patrias ſibi ſubiectas,& cõmiſſas à talib. ſer pentib.liberare,& ſemẽ eorũ ꝓ uirib.extirpare,q̃a alias mul tiplicari poſſent terrã,& patrrã deuaſtare,vñ 2.Mac.2.dr̃, q̃ Machatia,& amici eius pſecuti ſunt filios ſupbiæ.Qđ figura fuit in Moyſe,q̃ ſm Ioſephũ uolẽs ducere exercitũ cõtra Aethiopes,& nolẽs eos ſuenire eũdo p deſertũ,timẽs ſerpẽ tum multitudinẽ,ibidũ fecit ꝑire eũdo p deſertũ,q̃ ſerpẽtes comede rẽt,& ſic tute hoĩes trãſierũt,& cõtra Aethiopes ſualuerũt. Sic verè Deus ualẽs ducere exercitũ fidelium p deſertũ hu ius mũdi ad Aethiopes.i.ad dæmones impugnãdos,uidens, q̃ pp̃ſerpẽtes.i.pp hoies impios tute nõ poterãt pertranſire,fecit p̃cedere ibides.i.ꝓlatos,principes,iudices,& balliuos,vel.p eorum miniſterũ ſerpẽtes hmõi fugarentur,vel de medio tollerent.Vñ Exo.23.dr̃,q̃ Deus p̃miſit crabrones ante filios Iſrael,q̃ euẽũ, Chananeũ , & Æthęum iniquos populos fugauerunt.Vñ ẽt de Iuda Machabeo dr̃ 1.Mac.3.q̃ ſimilis factus eſt leoni,& p̃ſequutus eſt iniquos, perſcrutans eos,& eos q̃ cõturbabãt populũ ſuũ,ſuccẽdit flãmis.¶Secũ dũ Sol.c.de Aegypto,ibides nõ tm̃ in Aegypto vbi ſunt imo in aliis mundi partib.proſunt,à paludib.n.arabiæ ſerpentes volantes,q̃ prius interimũt q̃ ſentiant,in Aegyptum grega tim accurrunt,ſed anteq̃ primos fines intrẽt, ibides excita tæ eis obuiã occurrũt,& in aere pugnantes agmen illud pe ſtiferum deuorãt,& cõſumunt,& ſic neceſſario ſerpẽtes ẽt illuc vñ prouenerãt,plus rare ſcũt.Sic verè ibides.i. iuſti ſta tim q̃ ſentiunt ſerpẽtes uolantes, i.dæmones ſuperbos à pa lude inferni ad primos fines ſuæ cõſciæ,p tentationẽ acce dere,anteq̃ ibi per malas cõplacentias intrent,dñt occurre re,& eorũ ingreſſum in terminos cordis ſui cautelis debitis impedire, dicendo illud Nu.20.Nõ tranſibis per me alioq; armatus occurrã tibi.Vel dic q̃ ibi ſerpẽtes ſunt tentationes aĩam anteq̃ pcipiat ſpũalr̃, occidentes , q̃.ſ.a palude carnis exeunt,& in fines partiæ nr̃æ.ſ.voluntatis per cõſenſum intrare cõtendunt.Iſtis ergo dũ adhuc ſunt in cognitione,an te ingreſſum occuramus , & eas repulſione debita trucidemus.Vel põt allegari ad illam regulam . Melius eſt ante tempus occurere q̃ poſt cauſam vulneratam remedia quærere.

De Chitone. Cap. 43.

CHito ſeu ſloquis eſt q̃dã auis q̃ uocib. diuerſis uocife rans,quaſi fere oĩ die nouiter uocẽ mutat,vt dr̃ in lib. de natura rerũ.Tales ſunt boni,& perfecti uiri,quia.ſ.contiuè dñt innouare uoces ſuas ad Dei gloriã atq; laudẽ.Pſ.Cãtate dño canticũ nouuũ.Nunc.n.dñt uociferare, prædicando,nunc pctã propria confitendo,nunc Deum laudando,& magnificando,nunc uero gr̃as agendo & exhibendo.Act.1. Linguis loquenr̃ nouis.Vel dic,q̃ iſti ſunt adulatores, & de tractores,qui adulando,mentiendo,detrahendo,obloquẽdo,mutant quotidie uerba ſua.Iob 12.Cõmutans labium ve raciũ,& doctrinã ſenem auferens . ¶Itẽ iſtæ aues ualde ſunt piæ erga parentes. Nam ſenio confectos in nidis ſuis eos reponunt,& ibi eos nutriũt atq; paſcunt . Sic & nos dẽmus parentes noſtros in domib. nr̃is recipere , & ibi eos ſi indigeant,clementer paſcere,& nutrire,exemplo Ioſeph , qui patrem ſuum,& fratres ad ſe fecit in Agyptum deſcendere vt ab eo nutriren̄,ſicut de Gen. 45. Quod non ſolum verũ debet eſſe de corporalib.imo etiam de ſpiritualib. ¶Collerius eſt quædam auis,vt dr̃ ibidẽ , in cuius morte dolent,& uociferant doloroſiſſime omnes aues.Sic verè, & nos debemus facere in morte Chriſti Eccl.38.Fili ſuper mortuum ꝓduc lachrymas,quaſi dira paſſus incipe plorare.

De Charadrio Cap. 44.

CHaradrius eſt auis albiſſima,ſm Phiſologum nõ habẽt aliq̃ nigredinem intermixtã.Et eſt talis naturæ,q̃ ſi ægroratem rectis oculis inſpixerit,ſignũ eſt q̃ à morbo, ſine periculo cõualeſcãt,ſi aũt ei quaſi indignatus terga verterit, tunc,abſque dubio moritur,hõ ille.Hic eſt Chr̃s,qui albedi nem innocentię ſine pcti nigredine retinuit intermixtã, fa cies eius ſunt bona ſpũalia,dorſum aũr̃, & poſteriora ſunt bona tpalia.Si ergo quis ægrotauerit morbo,& ægritudine pctorum tunc verè ſi charadius Chr̃s uertit ad eum faciem gr̃æ,correctionẽ. ſ.& tribulationẽ mundi aduerſitatum , & auertit ab eo dorſum.i.bona mundi,& ꝓſperitatẽ tpalium, tunc ꝓ certo ſignũ eſt q̃ ab infirmitate pcti per gr̃am conualeſcit.Sed ſi ecõuerſo pctõri oſtenderit dorſum,i. bonorum abundãtiam terrenorum,& faciẽ ſuam.i.gratiam,correctiones.ſ.& tribulationes ab eo auerterit,tunc proculdubio talis moritur,& ſicut moriturus de quo medicus deſperat,vo luntati,ſuę derelictus ab aliis iudicatur.Pſ.Dimiſſi eos ſm de ſideria cordis eorũ,ibunt in adinuentionib.ſuis, vt ſic dicat illud dñs illud Hiere. 18.Tergum et non faciẽ oſtendam eis in die perditionis eorum.Et hoc ideo ſicut dr̃ Hier. 2.& 23. q̃.ſ.tergum,et nõ faciem uerterunt mihi,dicit dñs.Vel dic, q̃ charadrius,q̃ ſm Phiſologum, et libr.de natura rerum ad ſanandum infirmum adducitur,& ſi ſanari debeat,ipſum at tente reſpicit,& infirmitatẽ ipſius in ſe accipit , & ſic infirmo curato auis infirma recedit,et infirmitatẽ illa ĩ aere ad ſolem comburit,et diſpergit,eſt propriè Chriſtus,qui infirmitates humani gn̄is ĩ ſe recepit,et eo ſanato ſeipſum mor

ti,& infirmitati tradidit,quia ſicut dr̃ Eſa.53.Verè languores noſtros ipſe portauit,& infirmitates noſtras ipſe tulit &c.

De Laro. Cap. 45.

LArus ſicut ſcribitur in aurora & in gloſa.Leu.11.eſt auis tri plicis cõditionis. Nã in aere volat,vt auis, in terra habitat ut beſtia,in aqua aũt natat,vt piſcis.Tales ſunt aliq; pctõres, qui uolant ut aues per ſuperbiam repunt vt beſtiæ per auaritiam natant in aqua deliciarum more piſcium per luxuriam. Et ideò dr̃ Leu. 11. q; hmõi animal immundũ eſt.¶Nota de laro & mergulo q; ſunt aues quæ cum auib.uolant,cũ animalib.peditant,cum piſcib.natant. Sic inſtabiles nunc uolant in religione per contemplatiuam, nunc peditant,in mundo per actiuam,& tãdẽ in aquis deliciarũ ſe inuoluũt p vitia & pctã, cõtra illud Eccl.5.Eſto firm⁹ĩ via Dei.

De Locuſta. Cap. 46.

LOcuſta vnum ſolũ inteſtinũ habet,& ió quia eſt quaſi tota in uẽtre,ideo ſp eſurit,& eſt quaſi inſatiabilis.Si quod viride inueneric,ſp comedit & corrodit,& florib.amygdali impinguatur,ſicut dr̃ i lib.de natura rerum. Sic guloſi unũ ſolũ appetitum hñt. ſ. circa delicias carnales,& ió quia toti ſunt in uentre.i.in amore delic iarum uentris (iuxta illud ad Phil.3.Quorũ Deus uentar eſt &c.)ideo hñt inſatiab.lẽ appetitum,& quandiu uiriditatem, & florem amygdalarum inueniunt.i.cibos deliciatos,ſp comedunt,& corrodũt. Prou. 13.Venter impiorum inſatiabilis.Eccl.11. florebit amygdalus,impinguabitur locuſta.¶Nota q; locuſta hẽt os quadrangulum,& habet pro cauda aculeũ,& pedes poſteriores prioribus longiores.In æſtate aũt apparet, in hyeme non reperit. Vento auſtrali gignit̃,ſed Aquilonari borea effugat̃, ſicut dr̃ vbi ſupra.Sic detractor iuxta caudã blandimentorũ portat aculeum detractionum.Nam ſicut canis cauda blanditur illi quẽ ſæpe mordet,ſic tales more barbitonſorum primo vngunt vt uideant̃ charitatiuè loqui, quem poſt ea accerrimè pungunt. Prou.18. Verba ſuſurronis quaſi ſimplicia, & ipſa peruenĩũt vſq; ad interiora ventris. Et ió hñt os quadrangulum,quia nunc adulando,nunc pungendo,nunc murmurando,nunc iniuriãdo,quadrangulant verba ſua.Cætera expone ſicut de diuite.¶Secundum glo.Ioh.1.ſunt athelabi.i. parũ locuſtæ,ſine alis,& poſt creſcentibus.alis efficiuntur locuſtæ, quæ ſunt aues quarũ maior minorem deuorat, & à maiore ſe ẽt deuoratur.Os hñt quadrangulum,& p cauda hñt aculeum germina herbarum,& arborum comẽdunt,& corrodũt,& in ſaliendo locuſta ſe erigit,& in ſaliẽdo cadit. Iſti ſunt balliui,officiales,& quicunq; ambitioſi,qui primo ſunt athelabi.i.parui,& pauperes, & ſine alis ſuperbiæ,ſed cũ ali quantulũ excreuerint in diuitijs,tunc in eis alæ ſuperbiæ generantur,& efficiunt̃ locuſtæ.¶. magni raptores, & crudeles maior aũt minorẽ deuorat,quia balliui pauperes deuorant, & tãdẽ à principib.deuorant̃ Eccl.5.Excelſo excelſior alius eſt &c.iſti tñ fructus,& germina.i.bona pauperũ deuorãt,& corrodũt,& poſt ſe nihil penitus derelinquunt. Deut.28. Sementem multã iacies in terrã,& modicũ congregabis, quia locuſtæ deuorabunt oĩa. Et Ioh.1. Reſiduum erucæ &c. Iſti hñt os quadrangulũ,quia uerba eorum in quatuor partibus reflectuntur. Nunc.n.principib. adulantur, nunc pauperib. comminantur,nunc aliis iniuſtè detrahunt,nunc alios fraudulenter decipiunt.Vnde Ezec.1.Quatuor facies uni.Et pro cauda habent aculeum,quia finis & intentio eorum(qui per caudã deſignat̃)in aculeũ terminat̃, & ad punctiones, & ad rapinas ordinat̃. Iſti in æſtate.i.in proſperitate apparent.ſ. circa hoiem diſcurrendo,& hoĩbus blandiendo.Sed p certo in hyeme tribulationum fugiunt,& diſparẽt,quia.ſ.tales &,quicunq; falſi amici in proſperis blandiuntur,ſed i aduerſis fugiunt,& ab hoĩbus elongãtur, & quod peius eſt, illi q; in proſperitate nidebantur amici,fiunt ſi aduerſitas aduenerit inimici.Vnde Eccle. 12.Si occurrerint tibi mala,inuenies eum illic priorem.Iſti in ſaliendo de vno gradu ad aliũ, de vno officio ad aliud ſe erigunt per ambitionẽ, ſed antequã ſe eleuauerint cadunt per mortẽ,vel per tribulationẽ.Ezec. 31.Cecidit,& fuit ruina eius magna.Et ſicut ẽm Pli. locuſtæ qñ volant,tñ ſtrepitum faciunt,vt uolucres eſſe credantur, vox,ẽt eorum ab occipitio oriri vr̃,ſicut dicitidẽ li.11.c.29. ſic tales per iactantiam & comminationem ſolẽt ſtrepitũ,& ſonum pompæ in ſuo inceſſu cauſare.Et ideo tales

menſibus ſ.q; verè plus nocent tales reipublicæ quã latrones Hæreſtes,quia illi poſſunt præcaueri,iſti aũt nõ.vnde dr̃ 2.ad Theſſa.2.Deo non placent,& cunctis hominibus aduersantur.Sed hoc eſt tñ mẽſibus quinq;,per quos intelligo vitia præſentem,quia ſicut quinarius eſt numerus impfectus pro eo,q; quadratura perfectionis excedit, ſic vita talium pereo,q; quadraturã perfectionis excedit, ſic vita talium pereo perficitur,imò vt cõiter ante tempus,& ſubito moriunt Eſa.14.Dum adhuc ordirer,ſuccidit me. Iſti habent ſuper ſe regem Angelum abyſſi,qui dicitur excerminãs, videlicet auaritiam,& rapinã,quæ rectè dr̃ angelus abyſſi, q; ſicut abyſſus eſt locus ꝓfundus,& inſatiabilis,& vbi ſolis claritas nõ ſplendet,ſic illi quib.angelus iſte.ſ.auaritia dominatur, ſunt miſerabiles,quia venter impiorum inſatiabilis.Prouerb.23. Quia nõ implebitur auarus pecunia, vt dr̃ Eccl.5. Et ad eos deſignãt̃ ſp reflectitur in ſeipſos,quia nullum diligunt pp utilitatem ſuam propriã.Per equos intelligo ſuperbiã. Per coronas aureas intelligo honorem,& gloriam,& pritatem mundanam.Per hoium facies intelligo fallacias, blanditias ſub ſpẽ amicitiæ,q; amoris.Nihil.n.tam unitcabile ſicut hõ,quia hõ eſt aial manſuetum natura,ferpillos intelligo diuitias.Per mulieres delicias. Per oculos intelligo crudelitatem,& rapinã.Per loricas ferreas timago felicitatem,& malitiã,quia.ſ.ſicut lorica plurib.annis tenentib.cõponitur,quarum uirtute corpus protegitur, tales ſunt induti lorica malitiæ uel nequitiæ,in quib.ſunt annuli cautelarum,quarũ una alteri copulãt,ita q; tam diante ab oĩb.protegunt.Pſ.Operti ſunt iniquitate,& impietate ſua.Nã ſi pauper de iſtis balliuis,& cauſidicis conqritur,tot hñt cautelas,& refugia,q; ab oĩb. ac ſi haberent ſtitiã,ſe defendunt.Per uoces aũt eorum intelligo terribiles comminationes.Per caudas ſcorpionum cum aculeo ſuo go talium inſidias,& malas eorũ intentiones,quæ p caudã ſecũ portant,in quantũ ad pũctionẽ nituntur rapere.Per dã gelũ abyſſi,regem eorum,qui exterminans dr̃ ritiam,& rapinam bona pauperum exterminat,& euacuat. Dr̃ ergo,q; Ioannes uidit locuſtas,quaſi equos paratos ad prælium quia verè tales more equorum per ſuperbiam elatos, contra oẽs,& maximè pauperes ſpliant.Nã ſicut equus cum eſt ſuperbiæ,q; non timet vel conſiderat fortitudinem ſuã, debilitatẽ reſiſtẽtis,ſm. n. voluntatem equitis indirectam oĩb.ſe opponit,ſic hodie cauſidici,& balliui tanto ſuperbiæ & audacia ſunt elati,& nõ timent nec militeſ,nec baronẽs, nec pauperes,nec egenos,ſed manus eorum eſt contra oẽs. Deum.n.non timent,nec hoiem reuerẽtur, ſicut de paruo iudice.Lu.12. Sunt igitur,ſimiles equis &c. Hñt coronas aureas ſuper caput,quia pro certo oĩ homo dignitas,oĩs gloria vel ptãs talib.attribuitur in hoc mundo. Per aurum diuitiæ,per coronam vero eminentiæ cõſequitur. Corona aurea ſuper caput eius,expreſſa ſigno manentis non ſcitatis.Ecc.45.Iſti hñt facies hoim,quia uerè tales,ad te faciem hñt;blandiriem falſitatis,ſub ſpecie amicitiæ, charitatis. Quo cauſidici ꝓ dulces ſermones decipiunt tẽtes innocentium(ad Rom.16.)Eſt oĩb.manifeſtum.Item hñt capillos mulierum,quia tales diuitias una cum delicijs amplectuntur.Iſti hñt dentes,ſicut leones,quia uerè crudeliter talium tanquam leo rapiens, & rugiens pauperes deuorant, & deuaſtat,quia ſicut leo alios leones non deuorat, ſed aialia quib.præeſt,ſic impii iudices,& balliui alter alterum non inteſtãt,quinimò potius ſe defendunt,ſed quibuſdam ſunt pauperes deprædanᵗ. Dan.7. Habebat dẽtes ferreos nes.Item uox alarum earum ſicut currum,& equorum pluorum ad prælium,quia uerè eorum uox,ſtrepitus,& tumultus,& nerbalis inductiõ & allegatio eſt terribilis nimis tib.& maximè pauperib.Gen.3.Vocẽtuã dñe audiui,& timui,eo q; nudꝰ eſſem.Nũdi.n.i.pauperes hñt uocẽ talium midare,& uelut equos paratos ad prælium crepidare.Et hñt caudas ſcorpionũ,q.a verè finalis talium intentio inferendũ aculeum rapinarũ.In cauda.n.hñt aculeum,in habeant facies hoium,q.a uerè falſi hoĩes,maximè tales liui & uſurarii,licet in principio pauperib.fallaciter diantur,ipſi tñ p punctiones,& rapinas eis in cauda.ſuo crudeliter aduerſant.Et ió dr̃,q; ptãs eorum in caudis rum,quia poteſtas ſuæ malitiæ in fine hominibus scit.prou.23.Ingreditur blandè,in nouiſſimo autem mordebit ut coluber.¶Item poteſtas eorum nocere hominibus

ſtea dicetur.¶Locuſtæ ẽm Plinium lib.11. c. 29. ſunt in India trium dedum lõgitudinis,quæ in quibuſdam regionibus ita abundant,q; quaſi nubes ſolem obnubilant,& vbicunq; inſederint,rodunt,deuorant & deuaſtãt,ita q; etiã fores rectorum corrodunt,& diſſipãt,& inde eſt(vt ait) q; in Lenno in ſula certa menſura ordinata eſt,quã incolæ enecare tenent ne per iſtas regio deuaſteť.Dicit ẽt,q; graculos pro eo colũt q; locuſtis in aere obuiant,& occurrunt. Etiam iſtę longinqua maria transire noſcuntur,& famem dierum pluriũ ſuſtinere,vt ſic poſſint ad externa,& longinqua pabula transuolare.Iſte ẽt qñ finaliter ventꝰ pijciunt̃ in mare,& inibi ſubmerguntur,ad littus proiectæ aerem inficiunt,& peſtilentiã generant,& inducunt,ſicut exemplificat Oroſius, q; ſemel in Aphrica tanta copia earũ in mari ſubmerſarũ,& ad littus reiectarum aerem infecit,q; de ſolo regno Numidiæ nõgẽta milia hoium, de ciuitate verò Vtica centum milia militũ perierunt.Et ſic fit, q; iſtæ viuentes corrodẽdo fruges famẽ faciunt,mortuæ verò peſtilentiam inducunt.Et ió ẽm gl. ſuper Eſa.Iſtæ congregatæ ſolent in foſſis abſcondi, ne p eas poſſit aeris corruptio generari,& ne etiã poſt mortem ipſarum poſſint fœtum quem ante cõceperãt,parere & poſt ſe ſuum ſemen peſtiferum dimittere. Aiunt etiã quidã ẽm Paladium locuſtas fugari,ſi aliquas earum in medio contigerit concremari.Locuſtæ ſignificant hæreticos, qui pro certo ſi mul volantes,& congregationes,& cõuenticula facientes, ſolẽ veritatis obnubilãt,fruges virtutũ deuaſtant,& corruptionem errorum generant,per longa ſpatia circuneunt,et famẽ,& abſtinẽtiam ſubeunt,vt iniquitatem ſuam undique circunfundant.Igitur vtile eſt tales vel igne comburere,vel foſſis,& carceribus perſonaliter includere,ne fortè ſi expectetur,q; vẽtus tribulationis ipſos ad mare mortis naturaliter p trahat,ipſorũ tabes,& corruptio in aere.i.in patria heresim,& peſtilentiam introducat,& ne etiam ſemẽ malorũ diſcipulorum mortui pariãt,ſi libere mori ipſos iudices, & prælati dimittant.Comburantur igitur vel incarcerent, ne poſt ipſos diſcipuli generentur,& ne corruptio hæreſis patriam populetur.Pſal.In ignem deijcies eos in miſerijs,non ſubſiſtent.Graculi ergo.i.prælati & prædicatores,& etiã inquiſitores ſunt honorãdi,qui poteſtatem hñt talib.obuiandi.¶Scẽm Pli.ubi ſupra locuſtæ ſemper moriunt̃ pariendo,qñ.n.pariunt,ſolet quidam vermis circa guttur earũ naſci,à quo ſolet locuſta ꝓtinus enecari.Sic verè ſunt multi,q; ipſo partu bonorum operum quem emittunt, ꝓinanem gloriã moriunt̃,qñ.n.pariunt.i.qñ aliquod bonum opus emittunt, uermis inanis gloriæ ſolet eos arripere, qui per elationem ſolet eos ſpiritualiter enecare,figuratus in uerme,qui hedẽrã.Ione uiridem deſiccauit.Ionę 3.Vñ Eſa. 14.Subter te ſternetur tinea,& operimentum tuum erũt uermes.¶Scẽm Pli.17 locuſtæ parthis gratiſſimæ fiunt eſcæ.Sic verè tales mali homines prædicti.ſ. uſurarij,balliui,hæretici,uaniglorioſi ipſis parthis.i.dæmonibus finaliter erunt cibi.Pſ.Dediſti eis eſcã populis æthiopum.¶Poſt quam locuſtæ omnes fruges.deuo18 rauerunt,ſolent duobus modis perire.ſ.aut per uermem,q; eas interficit qñ pariunt,aut p uetum,qui ipſas in mare deprimit,& deuoluit.Sic verè balliui,& uſurarij qñ p rapinas patriam uaſtauerunt,& quando partus multarum diuitiarũ acquiſiuerunt ſolet eos uermis.i.mors occidere, uel uentus tribulationis i mare paupertatis, & infortunij aliquo caſu detrahere.Figura Exo.9.ubi uentus ꝓiecit in mare locuſtas quæ ęgyptiorum fructus conſumpſerant,q.a.ſuentus tribulationis ſ tales finaliter deijcit,qñ fructus.i.ſubſtantia pauperum per eos eſt conſumpta.Pſal.Excuſſus ſum ſicut locuſta. Et alibi.Dedi erugini fructus eorũ,& labores eorũ locuſtæ. ¶Locuſta longiora hẽt crura poſteriora,q; anteriora, & eſt19 auis una alterã deuorans.Nã maior minorẽ deuorat,& tandẽ à maiore ſe poſtmodũ deuorãt.In æſtate apparet, ſed in hyeme latet,crura & pedes hẽt replicata, & in ſe reflexa. Vento auſtrali gñant̃,ſed ab aq lonari moriunt̃,& de earum ſtercoribus uermes multotiens gñant̃.Locuſtæ ſunt diuites, pedes eorũ ſũt affectus,ætas & auſter ſũt ꝓſperitas, hyems & aq lo eſt aduerſitas,pars anterior ad q̃ oportet tenderes ſũt bona ęterna,poſteriora,ât q̃ oportet dimittere,ſũt bõa tpalia.Locuſtę ergo hñt pedes poſteriores lõgos,ſed añiores breues,q; uerè maior,& lõgior pars affectuũ ipſorũ eſt circa bona tẽporalia,minor aũt circa ſpiritualia acq renda

2.Pet.2.Posteriora tua deteriora priorib.Maior comedit minorē, quia verè diuites minores suos pauperes deprędant, sed tādem vice reciproca hi à suis maioribus deuorant.Esa. 33.Væ qui prædaris,nonne & ipse prædaberis? nā cum consummaris depredationē,deprędaberis.Nā vsurarios,& auaros deuorāt latrones.Eccl.5. Excelso excelsior alius est &c, Isti in æstate apparent,& nō in hyeme,qa diuites mūdi amicis suis apparēt in æstate prosperitatis, sed in hyeme tribulationis ipsos impie derelinquūt.Sodalis amico cōiocūdaꝰ, in oblectatione, & in tēpore aduersitatis aduersarius erit. Eccl.37.Et tales ēt hūt pedes reflexos,quia verè affectus talium,& amores ad seinuicē reflectūtur, cum in affectione, & amore quibus diligunt,suum attendant cōmodū,& solamen.ad Philip.2.Oēs quæ sua sunt quærunt. Tales in austro prosperitatis generātur,sed cū ventus frigidus aquilo.i.tribulatio perflauerit,tunc ac si essent mortui , ab amicis suis in necessitatib.minimè possunt reperiri,& de eorū stercoribus.i. de eorū diuitijs (quæ à fano intellectu debēt stercora reputari)vermes alij generanť,sicut ad litterā apparet ī blādis,& vestibus diuitum,quæ multotiens putrefiunt.Iac.5.Diuitiæ vestræ putrefactæ sunt.Figura ad hoc Apoc.9.vide eā
20.ſ.§.præcedēti,& pone eam si vis.¶Aliquæ sunt locustę,quæ sine rege ꝓturmas suas incedunt.Vnde ait Sigebertus,& ponit Vincētius li.25.c.41.qꝺ tēpore Karoli minoris regis Frā corū locustæ innumerabiles gallias de populatæ sunt. Erāt aūt cæteris maiores,sex alas,& sex pedes habentes,& duos dentes duriſſimos,turmatim incedentes,spatiū diurni itineris quinq; miliarijs cōtinentes,solē obnubilantes,& ad metanda loca duces suos cum paucis spatio itineris vnius diei ante aduentū multitudinis prædictātes hora nona incubātes,& ibi solis ortum expectantes,& oē viride corrodētes. Tali ergo spectaculo ad mare britannicum peruenerunt,& flatu ventorum in pelago perierūt,sed ab oceano ad terrā reiectē cōputruerunt,& aerem inficientes,vna cū fame , q̄ causauerant,quasi tertiam partem populi galliarū ea pestilētia perimerunt. Ista si vis applica per ordinem circa exercitus tyrānorum,qui aduentu suo oia destruunt,& finaliter ipsi pereūt,sicut apparuit de Vandalis & de Gothis.Vel dic de confœderatione balliuorum tyrannorū, qui vna cōcordia alios deprædanť,& famē,& paupertatē in patria introducere comprobantur, & finaliter à vento mortis in mare inferni importantur.Vnde Iudic.6.dr̄,qꝺ madianitæ & oriētales populi,instar locustarum vniuersa cōplebāt. Isti ergo sunt de quibus Prouerb.30.dicitur,qꝺ regem locusta non habet,& per turmas suas ægreditur. Vel si vis dic omnia contra detractores.Expone si vis,quod sex alæ,sunt sex ſpecies superbiæ,duo verò dentes sunt vsura,& rapina.

De Lucidijs. Cap. 47.

1 Lucidij sunt aues habitantes in hercynio germaniæ saltu,qui dicuntur lucidij,quasi lucem dantes. Habent.n. pennas lucidas,& lucernæ,ita qꝺ qui istas habent,ab ipsis in noctis tenebris diriguntur,sicut dicit Pli.li.10.c.48.& etiam Sol,c.de germania.Tales sunt sancti, qa verè pennæ suæ cōuersationis fuerunt alijs pro lucerna , ad ipsos in tenebris huius vitæ illuminandos,& exēplariter,& scientialiter dirigendos.Mat.5.Vos estis lux mundi,Isti ergo in salto,i.in altitudine contemplationis,vel in sublimitate plationis apparuerūt, vnde lumen cunctis hoibus præbuerunt.Sicut enim dicitur ibidem , lucerna submodio non ponitur , sed super candelabrum,vt luceat omnibus qui in domo sunt.

De Miluo. Cap. 48.

1 Milluus est auis rapax;audax in minimis,sed in maioribus timorosa. Nam cum siluestres aues inuadere nō audeat,domesticas impetere nō formidat. Cadauerib.insidet,& propter sui pigritiam à viso minore se impeti timet. In iuuentute sua ab alijs prædalibus non videtur differre, sed quāto plus vixerit, tanto magis de generem se ostendit. Nam secundum Arist.est quoddam genus milui qđ in iuuentute volat ad aliquas auiculas sed tandem in medio vitæ dimittit volatum,& circa cadauera intendit , sed tandē dum senescit,non nisi vermes comedit vel prædatur, & finaliter fame moritur,& est impium circa pullos sicut vultur.Nam cum videt eos impinguari,rostro eos percutit,& cibum eis subtrahit vt macrescant. Vocem habet querulam nec ꝓ
nā qui esurit,voce q̄rula cibum quærit, ſm Pli.li.10.c.
platus malus ad magna virtutis opera timidus,ad minor
in cōgrua est apertus.Nam aues siluestres.i.principes,&
ptores non audet inuadere,sed tñ domesticos.i.subditos
maximè pullos simplices,& inocētes inuadit,& ipsos p
coriationes,& rapinas deuorat, & occidit.Iste supercilio
insidet & q̄escunt.Isti in iuuentute sunt q̄nq; boni,ꝓ
bus p̄dalibus,& bonis similes,maximè rostro, & colore
nis remittentes,tādem cadaueribus.i.luxuria, & delicijs
nutriunt,& impinguant,& tūc senectute cadauera.i.
carnis relinquunt, tādem vermibus diuitiarum nutrimi
circa eorum prædam occupanť diuitiæ,i.pales mor
mium cōscientiā lacerant,& corrodunt.Nā cū in senectu
ad aliquas auiculas.i.ad aliqua bona intenderint,ꝺđ
senectute prius luxuria defædati,fame auaritiæ mortuus
ad Gala.3.Cum spiritu cœperitis carne consummamini.
hūt vocem rapinę q̄relā,qa sicut oibus patet,nostri
cum rapere nō audeant violenter,tñ à pauperibus
tibus non verecundanť vilissime mendicare, & q̄
.i.diuitias subditorum,voce mendicabili cibū quæru
qđ pullos ꝓprios.i.subditos videt diuitijs ipinguari,
quiter inuidentes,cibos.i.bona temporalia eis subtrahe
vt ita fiant pauperes,& macilenti.Iob 39. Duratur ad
suos ac si non sint sui.Et ideo non mirum si tales à nisi
nore.i.mundi principibus superenī,qui de iure sibi
subijci,& subesse.Figura de Achar qui per reguli
bauit Israel,sicut dr̄ Iosuæ 7. Sic isti per auaritiam
domum Israel.i.religionem & ecclesiam , & ideo
mundani prævalent contra ipsos,& auxiliū Dei
uus est auis rapax in minimis audax,& i maximis
Nam serpentes,& cadauera mortua deuorat,& vi
dere non formidat . Nam cum siluestres aues
audeat,domesticis insidiatur.Nam pullos circa
patos rapit,& semper sunt in periculo,ꝺ ab illo
lus,q̄ aues siluestres.i.viros cōtemplativos,
& solitudinum frequentātes,inuadere timet
sed domesticos,q̄ circa hospitia.i.circa mūdi
uores habitāt,istos obsidet , & inuadit,& ad
& inducit.Vñ tātummodo pullos.i. timidos,
imbecilles,serpētes tortuosos,i.cupidos & auaros,
ra.i.in tpalibus semper repunt, & mortua cad
dos luxuriosos deuorat ī inferno, qa cum habe
ctos non ꝑt comedere nisi molles &c.Cōterebī
nis &c.Iob 29. & ideo simplices pullos.i.qui circ
gotia occupantur,nisi sub alas gallinę refugiant
protectioni,& custodię se cōmittant,ꝑ peccata
occidit. Vel dic,qꝺ isti sūt moderni iudices, & b
gnos raptores nō audet inuadere,pullos tñ.i.
ditos non cessant cōtinuè molestare,& eos nisi
bonis prælatis,& principibus defendantur,
deliter deuorare.Esa.59.Qui recessit à malo,
¶Miluus est auis patiens dolorū,& laboris,& est
tus,& mollis,& iō miluus dicta est,qa molliter
ca rapinā vermium,& pullorum q̄rulosè cōtinuè
cat.Sic mundani mollis,& leuis sunt volatus,qa
deliciarū cōtinuè volitanť. Magni sunt labores,qꝺ
borāt una die pro temporalib,quam vnus bonus
diebus pluribus ꝓ Christo.Et pullos in humeris
quia pro diuitijs,& honoribus suis filijs acquirēdis
& humerū subijcūt,& angustias sustinent,& labor
ca pullos alia vilia.i.circa tpalia est cura sua.¶Miluus
do cum cauda se regit,& ipsa pro gubernaculo
de etiam ars gubernandi nauē vł ab eo prouenisse,
cit Pli.li.10.c.10.Cauda significat spem finalis
ꝓ certo est totum gubernaculum peccatorum,
lis,quæ nunc perpetrant,in cauda.i.in fine
& sic cum ista cauda.i.cū ista spe in suis nequitijs
Vel dic,qꝺ cauda est cōsideratio mortis,quæ est optimū
ræ nostræ. Ideo bene dr̄ Eccl.12. In omnibus operibus
memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis.

De Mergulo.

De Mergulo. Cap. 49.

1 Mergulus ſm Isid.est auis, quæ in aquis totaliter se mergo pro suis cibarijs acquirendis,& cognoscens tempestatem in pelago affuturā cū clamore solet ad littus super tabulum ferē transferre.In hyeme autem impinguatur, sed in æstate propter volatus libertatem pinguedine vel carnib. pauperatur.Mergulus est peccator, qui in aquis maris.i. mūdi deliciis vbi amaritudo peccati inuoluitur,multotiens immergitur,ibiq; moratur,& habitat pro cibis bonorum tēporalium acquirendis, quib. misera sensualitas recreať.Sed cū cognoscit tempestatē æternæ damnationis pro hmōi de bonis generandam,tunc debet exire de amaritudine peccatoris per contritionem, debet clamare per confessionem dēt ad littus pœnitentiæ super fabulum humilitatis ponere p satisfactionem, vt sic iste qui in æstate prosperitatis fuerat pinguedine gratiæ spoliatus,in hyeme tribulationis,& pœnitentiæ sit in ea plenariè restauratus.Figura de Moyse,qui occisum Aegyptium sub fabulo sepeliuit. Sic peccatum ore confessum per contritionem debet de domo cordis eiicere per confessionē,& ipsum fabulo pœnitentiæ,& humilitatis abscondere per satisfactionem.¶Nota qꝺ mergulus est auis,q̄ in aquis se mergit,in arundineto nidificat super ligna paucitatis,& flatim,qꝺ nati fuerint pulli,matrem in pelago sequuntur non obstantib. fluctibus,& tormentis,& qñ ab auib. rapacibus impetuntur,in aquam se immergunt,& sic eius beneficio liberantur.Et est auis,quæ nunc in terra,nunc in aqua inhabitans,& cōuersans,in hyeme propter motus paucitatis impinguatur,sed in æstate propter motum carnib.& pinguedine pauperatur.Mergulus iste charissimi est prælati,qui pro certo debet pullos.i.subditos in arūdineto paucitatis nutrire.i.in paupertatis amore, super ligna diuitiarum pauca,vt habeat ad sustentationem nō ad superfluū, & pulli sui.subditi debent eum sequi per obedientię ꝓmptitudinē,& in fluctibus maris.i.in fortib.actib.pnīæ,& tribulationis,quia qñ platus præcedit dans exemplum , tunc subditi de facili consequuntur.Figura 1. Mach.5. vbi dr̄, qꝺ populus timuit intrare iordanem,& transire contra Timotheum,sed tunc Iudas princeps eorum primus trāsijt, & sic eius fuit sequuti,& victoriam ēt habuerunt.Sic populus pugnaturus contra diabolum,& peccata timet intrare fluuiū pœnitentiæ,sed qñ princeps,& prælatus præcedit eos dās exemplum,tunc alij ipsum sequuntur,& sic victoriam obtinent.Figura etiam Iosuæ 2.vbi sacerdotes,q̄ portabant arcam,primo intrauerunt iordanem,& ibi tādiu steterunt,quousque populus transiuisset.Sic &c.expone.Et qñ mergulus iste videt autem rapacem.i. dlabolum per tentationem indidantem,tunc debet tam se quam pullos immergere in aqua pœnitentiæ,& tribulationis,& periculum euitare.Aqua.n.deuotionis,compunctionis, & tribulationis. & cōpassionis, sunt defensio deuotorum.Naum.3.Cuius diminutæ sunt aquæ,aquæ muri eius.Item isti in hyeme aduersitatis, & virtutibus impinguantur virtutibus,& gratijs,in æstate autem prosperitatis,qñ liberè volant ad mundi delectamenta,dolos,& gratijs spoliātur;quia verè bonis plus proficit aduersitas quam prosperitas,& maximè religiosis, quia.ſ.in ęstate prosperitatis attenuabit gloria Iacob , & pingues carnes eius marcescent, sicut dr̄ Esa.17.¶Mergulus est auis ſm Isid. ab affluitate mergendi taliter nuncupatus. Nā in aquis se mergit vt pisces rapiat & māducet.In hyeme impinguatur propter motus paucitatem, sed in æstate propter volatus libertatem eanib.& pinguedine pauperatur,& qñ ab aue rapace impetit,tunc in aqua se mergit , & aquæ beneficio liberatur.Per aquas, quæ fluunt,& refluunt , diuitias intelligo.Per hyemem , præsentē vitā,ꝑ frigora tribulationum. Per ætatem futura Paradisi lętitia designatur.Per aues rapaces intelligo principes,& raptores. Mergulus ergo est dicendus,qui in aquis diuitiarum per omnimodū affectum totaliter absorbet.Nam ibi se immergit,& balneat , ibi piscicula.i.pauperes deuorat,& manducat. & ideo in hyeme præsentis vitæ impinguatur deliciis diuitiarum,& honorū.Sed in ea veniet estas æternæ prosperitatis.ſ.post mortem,tunc ꝑp volatus,& motus pluralitatē.i.ꝑp tribulationum laborē,& aduersitatē, quos in inferno sustinebit , æternæ calamitatis perpetiem sustinens,diuitiarum pinguedine nudus,erit,qa diues cum mortuus fuerit,nihil secum auferet.Iob 27.Et cū ab auib.rapacib. & à mundi principibus, & prælatis impetitur,tunc statim currit ad aquam .i. ad aream,ſ. dando sibi munera & sic aquæ.i.diuitiarum beneficio liberatur.Nau.3. Aquæ muri eius, & eius diuitiæ mare.

De Mennonidibus Auibus. Cap. 50.

1 Mennonides sicut ponit Pli.li.10.c.26.aues sunt Aethiopiæ,q̄ singulis annis de Aethiopia illuc aduolant, & iuxta Mennonis regis sepulchrum inter se cōfligunt, & pugnant.Compertū ēst (vt dicit Cremutius) qꝺ istæ aues de quinto in quintum annum in Aethiopia regiam mennonis visitant, & inter se fortiter ibi pugnant.Istas aūt aues vocat idē Pli.peregrinas.Mennon aūt fuit rex Aethiopię, q̄ ceciſus est in troia,quę fuit in asia minori vel turquia,vbi venerat ad auxilium troianorum.Idem aūt dicit de meleagridibus auib.qꝺ sunt gallinæ plumis varijs sparsæ, q̄ oī anno circa sepulchrū Meleagri pugnant in beotia aphricæ. Ista pñt applicari ad milites christianos qui.ſ.ad regiam regis mennonis.i.Chri.ſ.ad ciuitatem Hierusalē debent in peregrinationem ire,& sepulchrum ipsius visitare, & ibi contra infideles bella facere,& mouere.Si.n.istæ aues nescio quo spū ductæ,hoinm istorum sepulchra honorant,& de lōgissimis partib.illuc vadunt,multo fortius christiani debent honorare,& sepulchrum dñi,& de remotis partib.illuc ire,& ibi bella dñi frequentare.Esa.60.Filii tui de longè venient &c.& peregrinationis officium adimplere.Esa.11.Erit sepulchrū gloriosum.Vide de fabulis infra lib.15.c.13.§.pe.¶Hic tñ ad- 2
uerte,qꝺ in quodā lib.quo fabulæ poetarum rithmis gallicis exponuntur,fabulam mennonis sic inueni.Aurora.n. Iouis filia,cuius officium erat noctem à die diuiseere,regis mennonis matet erat,qui quia in auxilium Troianorū uenerat, & ibi gladio Achillis occubuerat,iō mater eius videns,qꝺ corpus eius sepulturæ,& ignib.tradebaťr,rogauit Iouem, qꝺ ipsum faceret immortalem.Sic ergo factum est, vt dicit fabula,qꝺ scintillæ,q̄ de rogo ipsius ascendebāt,in aues sunt mutatæ,q̄ inter se statim tam fortiter pugnauerūt, qꝺ in rogum mennonis mortuæ ceciderunt.Primo.n.gemendo rogū tribus vicib. circuneuntes,& tandem flebilem sonum promētes,in partes varias se diuiserunt,& inter se grauiter dimicantes,in ignem vñ natæ fuerant,mortuæ reuenerunt. Tandē verò postquā sol ꝓ signa duodecim peragrasset, de cinerib.dictarum auium cōbustarum illæ aues nascunť.Vel sicut supponit fabula,eædem aues ad vitam restituuntur, & liberę ꝑ aera euolāt,vt iterum moriantur.Ista pñt applicari cōtra hæreticos.Mennō.n.qui cōtra græcos pugnabat, aliquē magnū hæresiarcham pōt significare, qui.ſ. impugnat catholicos atq; iustos,qui.ſ.finaliter comburitur,& ad incendium condemnaťr.Ille tñ de scintillis malæ doctrinæ quas euomit,solet aues.i.successores hæreticos gignere , q.ſ. post rogū,& dānationem ipsius solent in seculo remanere,& de morte eius gemere,& dolere,& ꝓ impiā compassionē ignē magistri sui,& ipsius mortē,& suppliciū mēraliter circumire.Eze.37.Pharaonem filię gentium.Finaliter tñ isti mali hæreticorū successores abinuicem se solent diuidere & inter se ꝓ discordiā dissentire,& diuersas sectas,& hæreses introducere,ita qꝺ finaliter in ignē à quo ꝓcesserāt.i.in suppliciū ignis materialis vel infernalis soient per sua demerita cadere,& perire,& eodē fine quo magister eorū periit,interire.Eze.15.De igne egredient,& ignis consumet eos.Isti tñ finaliter de suis cinerib.iterū resurgēr,& qñ sol iustitiæ Chrs duodecim signa zodiaci percurrerit.i.qñ tē porum curriculā compleuerint,iterum ad vitā reuement , & vt iterū moriant.ſ.morte secunda in inferno,propria corpora sursum sument.Eccl.1.Ad locū vñ exeunt flumina reuertunť,vt iterum fluant.Vel si vis dic,qꝺ ista pñt allegari de Lazaro, & aliis resurgentib.qui.ſ.de cinerib.mortis surrexerūt, & mortem iterum gustauerunt.Vel dic,qꝺ tales aues vñr esse sancti
qa.ſ.isti q̄ spūaliter de scintillis doctrinæ suæ,vel de flāma suæ charitatis,vel de fide suæ passionis nati sunt,sepulchrū & ignem dolorem,& angustiam passionis regis sui Chri de bent vel peregrinando vel saltem mentaliter cogitādo cir cunire,& ꝓ morte eius gemere,& dolore,& maximè qñ cogitant,qꝺ græci qui interpretantur incolæ ruminantes.i. luqei vagi,& desperātes,ipsum pro salute nostra humani ge-

neris

neris occidere. Isti ergo debent ignem suæ passionis intrare & ibi per compassionis, & dilectionis ardorē secū eo cōcremare, ad Galath. 3. Christo confixus sum cruci, & cum eodē commori, & dolere. Sol verò iustitiæ Deus finaliter, qñ mundū iudicabit, resuscitari de suis cinerib. facier, & eos sursum ad cęli gloriā secum ducet. Vel ēt dic, ꝙ isti cū Christo morientes spiritualiter, debent per vitæ nouitatem cū ipso resurgere, & per contemplationem superius euolare, ad Col. 3. Si consurrexistis cū Christo, quæ sursum sunt ꝗrite.

De Monedula. Cap. 51.

1 MOnedula dr, quasi monetam diligens. Ista. n. reste Isid. & Pli. aurum furatur, & furatum abscondit. Vnde Cicero dicit. Non plus aurum tibi quam monedulæ committendum est. Tales sunt auari, qui diligenter aurum, & argentum alienum per fraudes subtrahunt ipsumq; occultant, & seruant, & aliquid expendere nunquam volunt. ¶Monedula docetur loqui, veruntamen mane in ortu solis melius, & tenacius addicit. Sic verè homo in mane iuuentutis melius addiscit, & retinet qui quid fuerit sibi dictum, & iō in mane iuuentutis debet scholas, & studia frequentare, vt detur paruulis astutia, & adolescenti scientia. Prou. 1. ¶Ista auis est nigra, & turpis coloris, est tamen propter modulamina, q̄ addiscit, hominib. valde grata. multi defectus naturæ si quos habent, arte & gratia recompensant & supplent.

De Merula. Cap. 52.

1 MErula sicut dr in lib. de natura rerū, est auicula nigra dulcissime modulans, libenter in aqua se balneās, & rostro plumas ordinans aq; purgans. Hæc auis plumas nō exuit, sicut aliæ aues, sed oi anno rostrum mutat, & hoc in ebur seu in candorem, veruntamen mascula solum ſm Pli. lib. 10. c. 29. Et quamuis sit nigri coloris, tamen coloris turpitudinem cantus modulamine recompensat. Visa. n. est merula, q̄ nouem notas cōcordantię musicalis ita bene dicebat, q̄ à nullo poterat musico reprehēdi. Addit tū Pli. vbi supra, q̄ merula æstate canit, hyeme balbutit, circa solstitiū mutescit. Tales debent prædicatores esse, quia isti debent se ſpe balneare per compunctionem, nigri esse per humilem conuersationem, modulantes per altam prædicationem, rostra, i. verba renouare, & mutare per multimodam bonā distinctionem, & maximè in candorem per castam, & honestam loquutionem. Plumas. i. exteriorem apparentiam debēt purgare per oīs superfluitatis absterſionem, & si quid sit in eis naturaliter defectiuum, debent recōpensare per sui ſpūalis cantus perfectionem. Psallite Deo nostro, psallite sapiēter. Igitur boni dum sunt in ęstate gratiæ, per laudem, & gratiam canūt. Si verò hyems. i. status peccati aduenerit, balbutiunt, nec cantum debitum faciunt. Si verò solstitium. i. talis elongatio solis iustitiæ ab ipſis ab fuerit, tūc à Dei laude, & ꝓdicatiōe penit⁹ muti fiunt. Esa. 46. Vniuersi canes muti, nō valentes latrare, ¶Merula dū est in silua cum aliis auib. loquitur sicut auis, qñ vero ponitur in cagia, & homines audit loqui, tunc loqui incipit sicut homo. Sic verè religiosi dū sunt in silua religionis cum aliis sanctis uiris, ipſi loquuntur more auium. i. more virorum ſpiritualium. ſ. Deum laudando, & vitia redarguendo &c. Qñ tñ accidit, ꝙ isti ponuntur in cagia. i. in domo alicuius principis uel prælati, tunc verè ꝙa audiunt homines ibi loqui more humano. ſ. adulando, & detrahendo, & ideo ipſi cantum ſpiritualem obliuiſcuntur, & sicut alij homines adulantur &c. ¶Secundum Sol. cum merula ubique sit nigra generaliter, in Achaia tamen circa ciuitatem cyllenem inuenitur candida. Ego autem in domo cuiusdam domini cardinalis meruam candidissima vidi, quæ in caturcena galliæ prouincia fuerat iuuenta, & fortè de Achaia aduolando, uel ipſa uel eius parens fuerat apporta. Sic verè licet sit generale, ꝙ merulæ ſpeccatores, & seculares per incontinentiam, & malam conuersationem nigri sunt, illi tamen qui sunt in achaia, quæ interpretatur laborans. i. in labore pœnitentię, & ęrumna, & per continentiā albescunt. Non est. n. ita niger, & infamis peccator, ꝙ p̄ innocentiam, & castitatem non possit albescere, si tamē de achaia. i. de laboriosa pœnitentia velit esse. Ideo. Apo. 7. dicitur isti qui, amicti sunt ſtolis albis, qui sunt, & vnde uenerūt. Et respōdet. Isti sunt qui vulnerūt ex magna tribulatiōe, & lauerunt &c. Pli. lib. 10. c. 30. dicit omnia præmissa, hoc exꝑto, quia loco Achaię ipse ponit archadię, & melius dicit.

De Nycticorace. Cap. 53.

NYcticorax dr quasi noctis corvus, & est idem, ꝙ noctua. Est. n. auis quæ de nocte clamitat, & est exitiosus odibilis, & horribilis auibus vniuersis. Hæc cum cęteris, & monedula pugnat, & earum ova deuorat, & frangit, & talis auis in insula creta minimè reperit. Sic murmurantes rostro suo. i. suis uerbis detractoriis ova colūbæ. i. bonę opera bonorum virorū comedunt, destruūt & ad nihilum, & iō sonus, & vox talium. i. verba eorū detractoria alios auibus. i. probis hominib. odiosa, & tā malis q̄ innocentibus sunt nocina. Eccl. 9. Terribilis in ciuitate sua hō iniquus, et temerarius in verbo odiosus erit. Et iō tales in insula cræ. i. in paradiso minimè reperiunt, quia foris canes, & venefici &c. dr de paradiso Apoc. 22. &c. Nycticorax est auis nocturna, quia lucem solis odit, & fugit & de nocte cum cadauere morib. cibum quærit, circa domos hoim habitat, & in sepulchris mortuorum nidificat, & frequentat, et est eius clamor ſm Isid. auibus ceteris odiosus, et ſm eum in creteñ insula minimè reperitur. Isti sunt luxuriosi, qui de nocte, et cubando tenebrescente die (Pro. 7.) actus venereos perficiunt, & adimplent, Nā qui malè agit, odit lucem. Ioā. 3. Idcirco aī adulteri obseruat caliginē. Iob 24. istiilucē claritatis, manifestationis fugiunt, et deuitant, et in nocte. i. in occultum luxurię sibi parant. Sepulchrū autem mortuorum malas et fœtidas mulieres frequentant, et circa eas obseruant, quasi in eis totaliter sepulti jacent. Isti tamen clamorem quærunt, nam cum prauis seribus, et suggestionibus bum luxuriæ sibi parant. Isti circa domos habitant, qui nerè isti in deliciis, et quiete, quæ per domos desiguantur, ꝙ ter et continue per seuerant. Et clamor. i. verba iniquitatis lium est cæteris auibus. i. Deo & bonis hominib. odiosa, & sine dubio in insula cretēsi. i. in paradiso tales minime reperti. Nam cretæ interpretatur vocatio confusionis, per quam intelligitur paradisus, in quem si quis ſminem bene patet, ꝙ eius vocatio consummatur. ¶Nocticorax est auis nocturalis. Nycticorax hæc dicta a nis, & parietibus nidificat, & dr noctua, quasi de nocte quia de nocte acute videt, sed aduenięte ſplendore solis mirabiliter hebetatur. Hanc insula cretensis non bit, aliunde venerit, moritur, et est auis de nocte cibum quæ & clamitans in querendo. Hi sunt aduocati, qui clamāt litigia, cibum diuitiarum acquirunt. Hi in ruinosis in di prosperitate, quæ semper fluit, & ruit habitant, & nitur, & ibi pullos. i. filios, & filias nutriunt, & educant. In nocte. i. in negotiis secularib. acutè videt, quia veniendo ita sunt astuti, ꝙ vix possunt ab aliquo redargui ut sed in die iudicij aduenięte sole iustitiæ Iesu Christi, visus sapientiæ, & discretio talium erit totaliter hebetatus, & tvc uerificabit illud 1. ad Cor. 1. ſ. Perdā sapiam sapientes, & intellectum prudentium reprobabo. Tunc. n. adducet minus consiliarios in stultum finem. Iob 12. &c. Et videtur tensis insula, quę interpretatur uocatio consummata, radisus, tales aues non sustinet, imo illi qui ibi uolunt tigare, & contendere. ſ. angeli mali, statim exindę sunt electi. Sepultura asini sepelietur putrefactus, & ꝓiectus extra portam Hierusalem. Hie. 22.

De Nisso. Cap. 54.

NIsus est auis prædalis minor herodio, sibi tñ lis in colore, & tñ socialiter volare recusat. Nō non vult hre sociū in capiendo auē, solus. n. hre vult, vē dicunt. Cā est, ne si haberet socium in volatu haberet postmodum in pastu, sicut dicitur in lib. de rerum. Tales sunt superbi, qui si aliquid laudabile beant, soli uolunt esse si possint, ne sortè alteri gloria tur, vel ne in lucro cum ipsis condiuidere teneatur. tur. n. ex inuidia, ex superbia & ex auaritia. Ex inuidia nolunt habere parem. Ex superbia, quia vellent sibi care gloriam, & honorem. Ex auaritia verò, quia soli habere emolumenti commodum & ualorem. Eccle. manducabo de bonis meis solus. Teste Arist. Solus ter aues prædales comedit aues sui generis. Sic

qui etiam illis de suo genere non parcunt. Vel etiam luxurio si & uerecundosi, de quibus Hier. 9. Vir fratrem suum venatur & ad mortem, & inimici hominis domestici eius.

De Onocratolo. Cap. 55.

OOnocratulus est auis, quæ ore suo horridum sonum facit, & est duplex ſm Isidō. Est enim quædam aquatilis, alia solitudinis, & rostro suo in aqua vel luto immerso horribiliter stridet. Hæc maximè anguillis insidiatur, quas in ventre sio vivas deglutit, & postea ita ruminat ac si eas inter dentes proprios masticaret, & dum in littore quiescit, rostrum sum sursum erigens ab aquila vel accipitre rostri sui acumine se defendit. Illud autem genus quod in aqua versatur, secundum Isid. mirabiliter est gulosum. Habet onocrotalus tres ventres, & in primo sine masticatione cibos transglutit, & post in secundo uentre transmittit, vbi postmodum digeruntur. Primus tñ venter sibi pro gutturis uesica reputatur, sicut dicit Pli. li. 10. c. 47. Hic est detractor; qui ore suo sonū detractionis facit, Nā in luto, & stercoribus. i. in malis operibus aliorum os suum immittit, qñ detractoribus detractoria verba dicit, & sic aspirās per detractionem horribilē sonum reddit. Apoc. 3. Loquebatur sicut draco. Anguillis tū. i. molibus, & deliciosis, & etiā luxuriosis maximè tales aduersantur. Istos. n. viuos deglutiūt, qñ eos eorumq; facta per iugem memoriam sibi incorporāt, & post ita dentes mouēt & masticant per detractionem, ac si eos propriis dentib. laceraret. Iste habēt duos ventres primus uenter est visus: qa oīa volunt scire, & videre, & in isto uētre quicquid possunt reponunt. Sed secundus venter est os, in quo cibos. i. aliorū facta per visum recepta detrahēdo digerunt, lacerāt & corrodunt. Habebant dentes ferreos, & comedebant, & corrodebant. Dan. 7. Et sunt duo genera talium onocrotalorū, qa & in seculo religionis, & in aqua mūdanæ fluxibilitatis inueniuntur hodie detractores. Vnde Soph. 2. Onocrotalus, & ericius in luminibus eius morabuntur. Item rostro superi⁹ elongato ab accipitre se defendunt, quia qñ accipiter. i. prędator eos vult eos corrigere, eleuant os. i. verba sua versus cęlum, loquendo & adulando prælatis, & sic accipiter nō ledit eos qua per uerba huiusmodi a grauamine proteguntur, cum in prælati deberent dicere illud Iob 41. Non parcam ei verbis potentibus, nec ad deprecandum compositis. Vel accipiter sunt iudicatores, qui. ſ. non audent tales tangere vel corrigere, propter acutiem rostri sui. i. propter uerba sua detractoria, tamentes ne ab eis diffamentur. Et isti proculdubio valde sunt gulosi, quia vt communiter detractores sunt ciborum maximi voratores, quod potissime patet inter religiosos &c. Nota q̄ onocrocalus author est, auis. ſ. quæ rostrū ponit in uore vel in aqua, & flando horribilem sonum gignit. Sic illi os suum ponunt in aquis deliciarum, & prosperitatum, et in luto peccatorum suorum, & inde efficiunt sonum iactantię de peccatis suis scilicet, & prosperitatibus gloriantes, qui quidem sonus Deo, & hominibus est tędiosus. Prou. 3. Lætantur cum malè fecerint. Et Esa. 3. Peccatum suum sicut Sodoma prædicauerunt. &c.

De Aureola. Cap. 56.

AVreola est auis crocei coloris, quæ nidum suū in ramis arborum pendentem mira subtilitate facit, ac si in solo aere pendere videretur. Sic illi qui sunt coloris aurei per sanctā conuersationē, faciunt sibi nidos sursum in ramis crucis per deuotionem, ibiq; ex toto pendere videntur per spē fiducię & affectionem. Iob 7. Elegit suspendium anima mea.

De Oto. Cap. 57.

OTus est illa auis, quæ dicitur hua gallicè, quæ de nocte clamat hu, hu, vocem prætendens humanam, ita ut hominem deuiatum, a frigore congelatum, in nemore clamare credas. Hæc auis bubone minor est, noctua maior, & cornibus plumis aures habere videtur, & est odio, alijs auibus vniuersis. Isti sunt similes aliqui hypocritæ, & pauperes falsi, qui si audiuntur, propter eorum vlulatus, & querimonias, recte depressi vel mortui esse videntur, quamuis tales vlulatus non sit bonæ necessitatis, sed potius rōne truandę fictionis. Et isti aures. i. virtutē obedientiæ habere videntur, veruntamen hæ non esse aures, imo plumæ vanitatis, & hypocrisis dinoscuntur. Cornuti. n. sunt ꝓ suspiciam, q̄ uis videant habere aures per obediētiā. Aues. n. eorū sunt de plumis inānium obedientia taliū semper habet plumas. i. vanitatem adiunctam. Iaco. 5. Plorate vlulantes in miseriis vestris.

De Pellicano. Cap. 58.

PEllicanus qui idem est, quod porphyrio ſm philologū, & ſm gl. super Ps. est auis nimis amans filios suos. Isti tñ filij cum incipiunt crescere, parentes in faciem percutiunt, ꝓp quod ipsos parens repercutit, & occidit, quos mortuos mater per triduum deflet, & se in costa percutiens, & sanguinem calidum super pullos infundens, ipsos ad uitam restituit iterato. Pellicanus est Deus, pulli eius sunt humanum genꝰ. Pellicanus ergo pullos suos diligit, ꝙa Deus diligit oīa quæ sunt, qm̄ sua sunt. Sap. 11. Sed pullus patrem suum in facie percussit, qñ Adā per peccatum se oppositum contra Deū, in facie sibi dicens. Vxor quam mihi dedisti &c. Gene. 3. Nā peccatum in eum retorsit, & sic eum velut iaculo in facie ꝓcussit. Sed pater pellicanus cum repercutiēs occidit, qñ mortis duplici subiectum de paradiso uiridario relegauit. Sed vere uerus pellicanus. ſ. Dei filius, ꝓ tres dies laxit pullos suos, quia toto tempore legis naturæ, & toto tempore legis scriptæ humano generi conduluit. Doleo super te filimi Absalon. 2. Re. 18. Et ideo tertio die, videlicet tempore legis nouę tēpore. ſ. passionis, in costa se percutit, qñ sine contradictione aliqua crucifixus, latus suum permisit lācea perforari. Et tūc sanguine suo pullos occisos perfudit, qñ virtute sanguinis, & passionis sanctos patres peccato originali mortuos, a peccati, et inferni morte, & carcere liberauit. Vel dic, ꝙ pellicanus Christus postquam in cruce pro pullis sanguinē suū fudit, post tres dies ipsos resurgēdo spiritualiter suscitauit & a morte perpetua liberauit. Vnde Osee 6. Venite reuertamur ad dñm, qm̄ ipse ꝯpit, & saluabit nos, percutiet & curabit nos, uiuificabit nos per duos dies, in die tertia suscitabit nos. Vel pone ſm magistrum Iacobum de vitriaco lib. de mirabilib. orientalium regionum, ꝙ est quidam serpēs in deserto, qui inimicatur pellicano, & ideō nidū suum intrat dū est ad pascua, & pullos eius inuenenat, & occidit, & rediens pellicanus, et eos mortuos inueniens, per triduum deflet, ut dictum est, et uirtute sanguinis ipsius ipsos ad uitam suscitat et reducit. Sed ex isto sanguine emisso multum infirmat, et debilitatur, et aliqui pullorum naturali instinctu matris beneficia sentientes, matrem debilitatam pascūt. Alij aūt degeneres, nullam eius penitus curam gerunt, et ideo mater fanata, et ad prosperitatem ueniens pascētes se refouet, et se cum in nido recipit, degeneres aūt deijcit, et expellit. Sic vere charissimi serpēs antiquus. ſ. diabolus, pullos pellicani. i. ipsos filios, et creaturas Dei. ſ. Adam cum tota posteritate interfecit. Sed pro certo istos ipse uerus pellicanus Chrs uirtute sanguinis a morte criminum suscitauit. Sed verè charissimi multi sunt pessimi peccatores huius beneficij immemores, et de ipso sic debilitato, et pro nobis mortuo, et infirmato penitus nō curantes, iuxta illud Amos 6. Nihil patiebantur sup contritionē Ioseph. Boni tñ ei compatiuntur, et sibi debilitato in persona suorum pauperū beneficia largiunt. Esa. 28. Reficite lassum, et ecce hoc est meum refrigerium. Et ideo Christus inter vtroq; diuidet in die iudicij, dicens malis, ite. bonis autem dicet, uenite. bonosq; secum in nido paradisi recipiet, malos vero in infernum expellet. Mat. 25. Vnite benedicti patris mei etc. Ibidem. Ite maledicti etc. ¶In ægypto sunt duo genera pellicanorum. Nā cū in ęgypto sit q̄dā fluuius exiens de paradiso, q̄ dr nilus, circa illum in soli tudine versat vnū genus pellicanorū, cuius cibus sunt lacertæ, et alia reptilia uenenosa, sed ꝙa hēt naturā calidā, ideo digerit, et minimè nocent. Aliud genus versat in fluuio, cuius cibus sunt pisciculi q̄ in flumine oriunt. Et nihil comedit pellicanus, nisi aliud cū pda in aqua primitus intingat. Aegyptus est mūdus, ubi habitāt duo gña pellicanorū. i. hoium. ſ. cōtēplatiui, q̄ circa mundi fluuium. i. circa deuotionē morā tur, ubi pisciculis. i. verbis deliciosis doctrinæ vescunt. Aliud āt genus habitat in solitudine mundi huius, vbi (si tñ calorē habuerint charitatis) la certas et uenena. i. mundi negotia, q̄ comedunt, et perpetūt, poterūt dirigere. i. debitè diuidere, et etiā dispensare. Apo. 3. Vtinam calidus esses. Figura Leu. 14. vbi dicitur, ꝙ erat duo passeres cuius unus immolabatur

in aquis

in aquis, vnus alius intingebatur in sanguine immolati, & p̄ mittebatur euolare in agrum, & sic purificabat leprosus. Primus passer est cōpletiuus, qui Deo se immolat in uase fictili humilitatis, & religionis, sup aquas uiuas deuotionis. Sed passer alius est actiuus, qui traditus libertati, euolat ad mundana, & ī sanguine alterius intingitur, quia actiui sanguine, & pœnitētia religiosorum liniti, & adiuti, à peccatis facilius liberanī, & sic leprosus mundatur qñ peccator in aliqua ista
3 rum vitarū à suis iniquitatibus emendatur. ¶Nota q̄ pellicanus siue porphyrio est auis, quæ cibū nō comedit nisi prius in aqua intingat. Vnde pede suo vtitur loco manus, qa primo eius cibum in aqua intingit, & post ad os suū applicat, & manducat. Iste aūt à Pli. lib. 10. c. 46. porphyrio dr. de quo ēt dicit idem, q̄ solus inter volucres aquam morsu bibit. Pellicanus est prædicator. Manus ei⁹ sunt opera. Os eius sunt verba. Aqua est sacra scriptura. Debet ergo prædicator quicqd comedit. i. quodcunq; opus sibi incorporat per imitationē vel alijs comedere tr: it per p̄dicationē, in aqua. i. in sacra, scriptura intingere, vt ..ém sacrę scripturę dictam ētum oīa ordinentur, & manum ad os debet applicare inquantum cibum doctrinæ quem per os suum p̄dicando dicit, primo manu per ipsius complementum palpare debet, & tangere. Vnde 2. Paral. 3. Ore locutus es, & opere perfecisti. Et sicut pellicanus est auis solitaria, & valde ficca, sic & prædicatores debent esse solitarij, mundi negotia fugiendo, & ficci abstinen tiam sustinendo &c. Sed non sic est de multis. Quę dicunt facite, q̄ aūt faciunt nolite facere. Matt. 23. Mordendo aūt debent bibere, quia. ſ. aquam sacræ scripturæ debent mordaci ter. i. acidē recipere, & studere. Vel dic, q̄ talis est malus auditor, qui. ſ. aquam quam bibit. i. prædicationem quā audit, mordere dr̄, inquantum de ipsa libenter murmurat, & oblo quitur. Vel dic, q̄ prædicatores moderni a quam mūdanæ, p̄speritatis, & deliciarū reprehendendo mordet, & tñ ipsam, quam mordere, & contemnere videtur, bibunt libēter, hauriunt, & affectant ad Roma. 2. Eadem. n. agis quæ tu iudicas.

De Perdice. Cap. 59.

1 PErdix ſm Isid. est auis fraudulenta, & oua rapit, & furatur alium auiarum, & in nido suo tanquam propria fouet sed tandem pulli exclusi vocem matris propriæ audientes, putatiuam dimittunt matrem, & ad propriam reuertuntur. Nec multum laborat accubando super pullos, imo plus quā aues aliæ faciliter, & leuiter eos fouet, & ītatim, q̄ pulli nati sunt, sequuntur matrem, & q̄runt cibum. Et est paucæ pennositatis, & multæ carnis, & ideo debilis est volatus, & si ali qñ volet, parum volando in aere se leuat, & ītatim post modicū terram petit. Nisum timet, & dū ipsum in aere viderit, a terra nullatenus se erigit vel sustollit, & dū ad sonitū paruæ cāpanellæ fugit, in reti vel laqueo subito se inuoluit, ubi eā auceps arripit, & occidit. Talis est diues auarus necnon vsurarij fraudulēti, causidici & raptores, q. oua. i. bona tpalia aliorū p̄ cautelas furanī, & in nido arcarū suarum tanq̄ ꝓpria condunt ipsa. Et qñ exclusa fuerint. i. p eos multiplicata, & credūt eis uti, tunc sine dubio occidunt à morte, & pulli ad mr̄em ꝓpriā, i. ad diabolum, q. eis ipsa genuerat, reuertunt. Nam diabolus dispensat bona, & dignitates diuitū, de vno ad alium. ſ. post mortē. Vel mr̄ est mundus, q. oīa tenet, & ad eum totum post mortē reuertit. Hie. 17. Perdix fouit, q̄ non peperit fecit diuitias, sed nō in iudicio, in medio dierū suorum derelinquet eas. Vel dic, q̄ pdix est fraudulentus diabolus, q. nos de nido veræ matris nostræ religionis uel Christo, per peccatum subtrahit, & in nido suo. i. in mūdo fouet & nutrit. Et iō ītatum vocē, q̄ veræ matris nostræ in scriptura vel in prædicatione audimus, matrem putatiuam. i. diabolum uel mundū dimittere debemus, & ad matrem nostrā, ſ.
2 Christum redire. Io. 19. Fili ecce mater tua. ¶Nota q̄ perdix non multum laborat pullos fouendo. Sic vsurarij in filiis, bonis temporalibus impinguādis, non multum laborant, quia sine magno labore diuitias ipsis accumulant, & acquirunt. Nam dr̄ Eccl. 51. Modicū laborani, & inueni mihi multā requiem. Præterea filij sequuntur matrem, & cibum quærunt mox vt sunt nati. i. scientes aliquid intelligere, suos. n. parentes imitātur, eorumque exemplo per vsuras vel alias cibum diuitiarum acquirere satagunt, et cōgregare. Actuū 7. Sicut patres uestri, ita & uos. Iudicū 5. Isti in locū surrexere patrū suorum. Ezech. 15. Sicut mater, ita & filia eius. ¶Perdix cas habet plumas, & multā carnem, & ideo aterra rius tum eleuatur, & si eleuata fuerit, ītatim ad terrā reuertit. Sic uere multi sunt, qui paucas habent plumas. sunt multam habent carnem. i. carnalem affectionē, & ideo ra. i. ab amore temporalium non se leuāt, nec ad aera na spiritualia deferuntur, & si aliqñ ad spiritualia, suppo mel in pascha te eleuantur, ad terram cito redeunt, sp lia dimittentes. Præterea perdix nisum, & campanellam. Sic mali, prædicatores qui per nisum siguificatores, panellam. i. verbum Dei et sonū eius fugiunt, et abijciunt abhorrent, et ideo videntes in ecclesia prædicatorem, quam de terra. i. de domo sua recedūt, nec ad eius sermo vadunt, ne audiāt qūo debeāt a temporalibus se leuare. Vel dic, q̄ campanellæ. i. prædicationis sonitum fugiūt, reti auaritiæ se inuoluūt, vbi à diabolo capiunt, et per manem occiduntur, et plumis bonorum temporalium vel corum carnalium spoliantur, et tandem in uerū inferni quuntur, et ab aucupe diabolo deuorantur, et sic fit, q. aliena furantur, tandem ab alijs affliguntur. Vnde Eſa. qui prædaris, nonne et ipse prædaberis? ¶Perdix est animal dinosa, ītātum q̄ linguis inuicem applicatis præ desiderio effluāt, masculus etiam superna masculum salit, seu ī testam obliuiscēs. Vnde ēt Solinus dicit, q̄ inter perdices circa cōubium, victosq; credunt fœminarū vice venerē ſtinere. Tātæ sunt ēt libidinis pdices (vt ait) q̄ si veterem sculo flauerit, fiant prægnantes odore. Qđ etiam dicit li. 10. c. 33. et de nocte cōuertis posterioribus perdices Et habent parum de plumis, ideo parum uolant. Nec nisum, et campanellæ sonitum, ideoq; frequēter fugit, rete aucupis se inuoluit, sic luxuriosus paucis pennis uirtutum, multis carnalibus implicitus, ad spiritualia uolat, nisum. i. prædicatorē, et cætera ut §. præcedens. hoc in rete luxuriæ se inuoluit, qñq; autem serum uolu obliuiscens propter libidinis ardorem, opera indictibi agit, et contra naturā turpiter, et bestialiter aliquotiens ta facit. ad Eph. 5. Quæ in occulto ab eis fiunt, turpe ēt re. Et breuiter inter pdices. i. luxuriosos, flatus masculus bum, et odor famæ ipsius à fœminis auditus, et percepcit eas concipere libidinem, et ardorem. Vel potest dic beata uirgine, quę solo odore. i. solo auditu concepit Esa. 7. Ecce virgo cōcipiet. ¶Perdix est auis, quæ pullos multum diligit, et ideo circa uenatorem, circūuolat, bilem, et claudam simulat, ut dum eam uenator crede pere sequitur, a nido pullorum suorum elongetur, re pullis eius euadendi, et euolandi libertas detur. Sic uatores spūales pro filijs liberandis, debent volitare coram bolum, et ei taliter se opponere, vt ab ipsius īsidijs leant liberare. Perdix. n. fingit se nō posse currere, ipsam tentās capere, filios euolare dimittat, post quos sa deluso aucupe euolat. Quia ueræ matres. ſ. prædic ctiores debēt se pro subditis, aduersarijs opponere, de salute gregis, quam de propria curare, et debilitat torum suā firmitatem, scutum et galeam exhibere, Chrī, q. de discipulis, aduersarijs dixit. Si me quæri mos abire. Vel allega qūo debilitas, et fragilitas gēda, ſm q̄ negociū requirit, ut. ſ. inde sequāt fibi, tas. De Xp̄o. n. hēmus, q̄ fingit se lōgius ire. Et Dauid fingendo furiosū, periculū euasit 1. Re. 20. ¶Perdix fel mixtum cum totidē mellis, multum clarificat oportet, q̄ in pyxide argētea cōseruet. Fel est tribulatio eius amaritudinē. Argentū cōseruans est diuina scriptura Mel dulce est spes de æterna gloria. Qñ igit oculus cuius est carnalitatis uitijs obfuscatus, tunc si fel nis ei eueniat, multum sibi prodest ad salutē, qa mala hic p̄munt, ad Deum citius ire cōpellunt. Gre. Si tñ le. i. cum spei ęternæ dulcedine, et quasi trāquillitate tur, et si in argēto inuoluat. i. si hō tribulationē mō quo sibi sacra pagina dictat. Nā sicut medi dicināla aliquo dulci inuoluit, sic pr̄ misericordiarum tatione facit ꝓ uentum 1. ad Cor. 1. Figura Leui, q. q̄ cum hostia cōburenda libamina efferebant. Farina rinā. Farina est sacra scriptura, quæ mola sani rit, et cassatur. Oleum est cōsolatio spirituali, qa aliquem cōburit per tribulationē, semper adhuc

consolationem, vñ dñs cū panibus hordeacis dedit pisces. Matt. 14. & 2 ad Cor. 1. Cōsolat nos in oī tribulatione nostra. ¶Perdix vna post alia intrant rete, & sic per primæ sequelā, & imitationē, decipimur. Facile. est. n. vt quo prima in cat, aliæ sequanī, & q̄ illud qđ à p̄latis, & priorib. efficit, ab cautis exemplū trahat, qa sicut dr̄ Eze. 1. Quocunq; declinabat, ſ. prima erat, sequebanī, & cæteræ. ¶Perdicum fili dū acupem volunt euadere, solent glebas terræ in pedib. pocere, & resupini iacere, & ita sit ſm Sol. q̄ ēt deprehensi sępe breant. Sic & nos ad cęlū p̄ deuotionē nos sopimus & glebā terrā. i. mortis memoriā, p̄ oculis habeamus, & ita diabo lum fallere. i. in plumis, & mollitijs nutriūt pullos suos, & mu ros, & araneis, & seminib. uenenosis. i. diuitiis malē acquisitis, & suos nutriunt, & impinguant, p̄ nidis hirundinum. i. gabiaculis, & possessionib. pauperum occupādis, cotis vi ce opponunt, & rostro eloquentiæ, & cōminationis, vindictæ, & dñationis eos diripiunt, & infestant. Figura de Achab & vinea Naboth 3. Re. 21. Applica bñ. ¶Passer fœtum, & plumas in nido suo ponit, & sic fouet pullos, sterco rem nido ejicit, & ejicere pullos docet, pullos, ab aliis dere linquit, suos recolligit atq; fouet, mustellā timet, & eius clamādo, p̄dit. vxorē zelat, & pugnare cōsuevit p̄ hirundinum occupandis, & rostro, & morsu se oppo nere, (vt eis mediantib. subditi volitent ad supre) & ſpū insup uiride honestæ, & gratę cōuersationis, & fercora dēt ejicere. i. palia superflua dēt ab eccle ad hoc, p̄ prios pullos incitare. Mustelā dēt ti demonem, cuius præsentiam clamore p̄dicationis intimare, pullos subditos dēt fouere, & tā pro suis & notis, q̄ ēt alienis dēt zelare, & p̄ eis se aduersā tib. opponere, seu pugnare, p̄ nidis hirundinū. i. subditorū cōscientiis ab hirundinib. i. dæmonib. & vitiis habitatis, per p̄dicationem occupādis, dēt tota cura iugiter laborare. Io. 4. Alii laborauerunt, & vos in labores eorū introistis. ¶Passer est auis instabilis & garrula iuxta hoium habitacula nidificans, multum libidinosa, & iō ſm Const. est libidinis excitatiua si frequenter comedaſ. leprā ēt, & morbū caducū fæpe incurrit. Sic hoies leues instabiles, & garruli, eorum verbis, & motib. ad libidinē incitāt audientes, maximè si comedanī. i. eorū cōuersatio imitet, & iō tales sic adulationib. expositi, leprā luxuriæ patiunt, & morbū caducū super bię vel apostasiæ sortiunt. ¶Passer est auis, q̄ multū diligit suā spēm. Qñ. n. cōtingit aliquē eorū laqueo capi, ītatim q̄ clamitādo auxiliū q̄rit cito currūt aliæ ad ipsā adiuuare, & circūuenit passerū multitudo, & captū eripiūt, & defendūt. Sic uerè hō dēt alterutrū diligere, & si vnus Chrīan⁹ capiaſ laqueo pauper tatis, ītatim eo clamitāte, & ipso auxiliū perēte, dēnt ei alii miter subuenire, & ipsū p̄ posse de tribulationū laqueo liberare. Iob 36. Si pauperatis fruib. uinciaſ, liberabit eum.

De Platea. Cap. 61.

PLarea est auis, q̄ cū piscari nesciat, pisces tñ libēter comedit, & manducat. vnde sicut dicit Pli. li. 10. c. 40. Ista auis solet auib. sub aqua se mergentib. & ibi pisces rapientib. insidiari, & eas ad caput accipere, & p̄dā q̄ acceperūt cōpellit dimittere, q̄ solet postea manducare. Ostreā. n. integrā trāſglutit, sed cū ipsā digerit, & uenter eius calefit, testā eiicit, & expellit. Per istas aues pñt ꝓpriè intelligi q̄dā principes, & reges seculares, q. ſ. pisces. i. diuitias aliorum non volūt rapere, raptas tñ ab aliis benè solent accipere, & vorare, quia ꝓ certo isti solent auib. q̄ pisces furanī sub aqua. i. balliuis vsurariis, & raptorib. insidiari, & cū viderint eos pisces, & diuitias rapuisse, & indebitè acquisisse, impetunt eos, & dictas diuitias dimittere cogunt ipsos. veruntñ ipsas illis à q̄b. iniustè raptæ fuerant, non restituunt, sed potius ipsas sibi retinent, & cōfiscando oīa sibi sumunt. Et breuiter de oīb. q̄ talib. solent auferre, nō euomunt vel restituunt, nisi testas. i. nisi illud qđ penitus nihil valet, illud verò ꝙ bonum est, retinent sibi ipsis. Matt. 13. Elegerunt bonos in nasa sua, malos autem foras miserunt. Vel dic, q̄ ista auis signāt, mendicantes, qui dñt se iniustè nihil velle, acquirere de bonis tamen, q̄ usurarii, & alii iniustè acquirunt, solent libenter eleemosynas accipere, & pitantias manducare. dicunt. n. illis illud Lucæ 16. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis.

De Pauone. Cap. 62.

PAuo hēt carnē durissimā, quæ nec facile coquiſ, nec de facili putrescit, Sic auari nō pñt coq., digeri, vel cōuerti igne tribulationis, correctionis, vel amoris imo taliter indurant per auaritiā, q̄ per eō passionis coctionē nullatenus remollescunt, nec putredinem sentiunt, quia. ſ. futurā suę carnis putredinē nō aduertunt. Iob 40. Cor eius indurabit qua si lapis. ¶Pauo hēt caput cristum, debile & serpentinum, pe ctusq; aureum, & sapphireum, & decorum, incessum occultum, caudam oculatā, & decorā, vocē terribilē, et clamosā. vñ cōiter dr̄, q̄ pauo hēt plumā angeli. vocē diaboli, passum que latronis. Sic uerè multi sunt in capite. i. in principio serpentini, per fallaciā, ſ. deceptionum, & iō hñt pectus aureū per fictionē amoris, & charitatis, vt sic decipiāt alios, caudā hñt oculatā. i. finē uitæ suæ sperant hēre oculatum per discretionē, inquantū. ſ. sperāt in fine pœnitere. Vel p̄ caudam intelligo fraudum malitiā et intentionem, q̄ oculis maliciarū plena est. Eze. 1. Totum corpus in circuitu erat plenum oculis. Passum. i. viā, & ꝓcessum in actib. suis hñt simplicē, & occultū, q. a rapinas, et vsuras uerbis palliāt atq; chartis, sed i finehñt vocē terribilē, qñ. ſ. pauperib. cōminādo, ipsos ex hæredāt. Habebat cornua sicut agnus, et loquebat sicut draco. Apo. 13. Et sic breuiter ista habent in principio pluma angeli per fictam dilectionem, tandem habent passum latronis per fraudis deceptionem, finaliter verò habent voeem diaboli per crudelē exhæredationē, sicut patet ad litterā de usurarijs, et auaris. ¶Pauo masculus inuidet fœmellæ suæ, et insidiaſ ouis eiº vt ea rapiat, atq; spargat, quod timens ipsa sollicite absconditSic impij plati suis inuident subditis simplicib. et ouis eorum. i. diuitijs et bonis temporali-

ralib.insidiantur,vt ipsos p extortiones,& excoriationes diripiant,& cōsumant,nisi ab alijs discretius tueant. ¶Pauo 4
ſm Pli.inuidet hoīum vtilitati,& iō cū habeat ſtercus multū medicinale,ipſum abſcondit,ne ab hoīb.inueniatur.Sic multi p̄dicatores abſcondunt ſermones ab ipſis editos,& egestos,aīab.vtiles,& medicinales,tanq̄ ipſis diabolicè inuidentes.Iob 20.Cū dulce fuerit in ore eius,abſcondet illud ſub lingua ſua Cōtra illud Sap.7.Sine fictione didici,& ſine
5 inuidia cōico. ¶Pauo ſ̄etum ſuū p̄ſequit. hēt debile caput, infirmum,deforme,& ſerpentinū,cōiter tñ criſtatum inceſſum hēt ſimplicē,& occultū,collum modicū,& erectum pectus ſapphireum,caudā oculatā,pedes deformes,uocē terribilem,& clamoſam,ponit duodecim oua ſm Ariſt.Sic diabolus caput.i.principium ſuggeſtionum hēt, ſerpentinum p deceptiones,debile tñ,& infirmum, quia cogitatio q̄ eſt caput,& principium p̄ti,de facili diſſipat.Nō eſt caput nequius ſuper caput colubri.Eccl.25.Tñ criſtam pulchram ibi hēt,qa iuxta malā cogitationē q̄ imittit pulchritudinem delectationis p̄rēdit,inceſſum hēt ſimplicem,qa occulte,& fraudulenter procedit in tentationib.quas immittit. Pectus hēt ſapphireū,& caudā oculatā,qa nunc uſ̄ pctōrè charitatiuè,& pectoraliter,& diligere,& caudā pulchrā,& occulatā.i.ſine p̄ſperum eis p̄mittere,quos tñ in inferno faciet ſuā
6 vocē terribilē obaudire.Iſta aūt duodecim oua ponit in q̄tū in corde duodecim gña malarū cogitationum immittit, de q̄b.dī.Marci.7.q̄ de corde exeunt adulteria, fornicationes homicidia,furta auaritiæ,nequitiæ,dolus,impudicitia,oculus malus,blaſphemia,ſuperbia ſtultitia. Iſta ſunt.n. duodecim oua,q̄ pauo diabolus ponit in corde humano. ¶Pauo infidiat ſ̄emellæ,& eius oua nitit perdere & quaſſare, ſed pullis natis ſolet eos diligere,& fouere.Pauo maſculus eſt mūdut,pauoniſſa religio. Qñ igit pauoniſſa oua ponit.i.religioſos gñat,& p̄ducit,aliquos filiorū.ſ.mundanorum ad ſe trahens,tunc mundus eos p̄ſequit;& eis inſidiat, vt de religione extrahat,& educat,& iō mater religio primo abſcondit eos,ſicut pauoniſſa oua,donec plumas virtutū receperint, & ſciarum,& tunc mundus.ſ.pauo videſ eos plumatos,& diſcretos,eos diligit atq; nutrit.Vel pōt dici de mūdanis, q̄ hoīem q̄diu eſt in ouo.i.in paupere ſtatu frāgunt, & p̄ſequūtur,qñ uero ouū auis fuerit effectum.i.qñ hō diues factꝰ fuerit,& ad p̄ſperitatē reductus tunc ſolet diligi,& foueri, & à cūctis alijs honorari.Prou.14.Etiā p̄ximo ſuo pauper odioſus erit,amici verò diuitū multi.¶Pauo videſ plumarū ſuarum pulchritudinē ſuſpbit,& caudā erigit,& facit rotā, ſed
7 qa hēt pedes deformes,& rugoſos ac ēt pallidos,videſ eos, ſubito rotā deiicit,& dimittit.Sic ſi ex pulchritudine corporis vel generis ſuperbias,& rotā,& pōpā facias reſpice pedes.i.vitæ finē.ſ.mortē pallidā,& deformē,& ſic ſine dubio ſuperbiā derelinques.Eccl.8.Memorare nouiſſima tua,& in æternū non peccabis.Et Thren.Sordes eius in pedib.eius,nec
8 recordata eſt finis ſui.¶Pauo eſt pulchris pennis indutus,pectore ſapphireo,cū cauda oculata,& pulchra. Secundū.Ariſt.primæ arbori ſe conformat.Nā cū primo arbor amittit folia ſua,ſic pauo amittit plumas ſuas, & ecōtra, cū prima arbor ſua recuperat folia,ſic & pauo plumas, & hoc in vere,& poſt tres annos pullificat,& tūc coloranſ plumæ ſuæ, ſicut ēt dicit Pli.lib.10.c.59.& oua fouet 30. dieb.duodecim verò oua ponere cōſueuit:Talis dēt eſſe religioſus,q̄ dēt indui plumis honeſtæ cōuerſationis,maximè i cauda.i.in fine vitæ ſuæ.ſ.circa ſenectutē,q.a.ſ.tunc ſummè dēt relucere p honeſtatē,& hīe ſapphireum pectus per charitatē,debet ēt primæ arbori.i.Chro coformari.ſ.in plumarū.i.in diuitiarū ſpūalium,& temporaliū depoſitione, & recuperatione, q.a.ſ.eius exemplo plumas,i.diuitias,q̄ in altū faciunt volare per ſuperbiam dēt oīno abiicere,& deteſtari, & eas per eleemoſynas in hyeme cariſtiæ ſeu paupertatis emittere,& largiri,& ſic in verè.i.in Paradiſo alas recipier.ſ.diuitias ęternales,& ēt in p̄ſentigñas & virtutes.ad Hebr.12. Deponētes oē pōdus,& circunſtās nos pctm,aſpiciamus auctorem fidei.Iſte poſt tres annos pullificat,qa poſt tria oua religionis ſuæ poterit Chr̄m in ſeipſo per gñam gñare,& colorem honeſtæ cōuerſationis p̄cipuæ vendicare.Eze.19. Sumpſiſti veſtimēta tua multicoloria.Dēt ēt cubare ſuper oua 30.diebus,qa bona opera,q̄ per oua deſignantur,debet fouere toto tempore vitæ ſuæ,q̄ in triceſimo numero.i.numero decē

mandatorū ſub obſeruātia triū votorū ſuorū dēt
ri,& 12.oua dēt ponere,qa duodecim fidei articulos
decim ſolis Chr̄i reuolutiones, ſeu 12. particulas
(quas vide infra de agno li.10.c.3.& 14.) ſeu ēt 12.
ritus (quos uide ad Gal.5.credendo implendo uel
dēt gerere,& hīe.Figura Apoc.12.de muliere amicta
& luna ſub pedib.eius,& in capite eius duodecim
corona.Sic religioſus dēt eſſe amictus ſole.i.ſplendore
neſtæ cōuerſationis,& luna debet eſſe ſub pedib.eius,
mundanam p̄ſperitatem,q̄ per lunam deſignat,dēt
cōtemptum ſub pedib.affectionis,& coronā ſtellarum
capite,quia in eius intētione ſemper debēt duodecim
reuolutiones.i.12.fructus ſpūs inueniri.vel pone
Eze.47.& Apo.22.de arbore, q̄ duodecim fructus
bat,quæ plantata erat iuxta fluuium.i.iuxta ſacrā
cuius folia.i.uerba erant in medicinā,& cuius fructus
ra erant in cibū.i.in imitationē &c.Applica bene
qa bona,& ad multa poſita multum reducibili,
cunda.Vide eā infra li.16 in loco ſuo.¶Pauo cū habeat
chras pennas,delectatur qñ ab oīb.ſecrere aſpici,
ēt ſm Pli.qñ à circunſtantib.laudāt, & iō ad plumarum
chritudinē oñdā caudā erigere eōprobat, ipſamq;
dī uertere,ut color eius ſplendidior habeat
pra.De nocte vero qñ ſubito euigilat,& ſ̄p tenebris
ſuas plumas videre,horrende clamare incipit,& rot
pulchritudinē amiſiſſe ſe credit,ſicut in lib.de natura
dicit Auctor.Tales ſunt uanigloriоſi,& curioſi,qa
tudinē ſuā tā moralem q̄ corporalē.i.pulchritudinē
& corporū gaudēt ab oīb.intueri,& ipſam verbaliter
mendari,q.nimo ad ipſam amplius oñendā, ſolēt
erigi,& extolli,figurati in Aſſuero,qui uxorem
ram oīb.adeſſe,vt oñderet cunctis populis
eius.Vxor.n.talū eſt hypocriſis,q̄.ſ.uolunt
vt pulchritudo cōuerſationis ipſius videat
tenebris.i.in abſcondito ubi à nemine
gnoſcunt,ualdedolēt,cō querūtur,& gemunt
in abſcōdito facit opera ſua,& quærit ipſe in
no hēt uocem terribilē oīb.venenoſis,& iō
cem eius ſæpe audiunt,habitare aliquatenus
dēbidē.Sic uerè oīa uenenoſa,& oēs dæmones,
ci & detractores timent, & horrent vocem
iuſti,videlicet uocem oīonis,uocem confeſſionis,
cationis,& uocem gratarum actionis,& cuiuslibet
tionis,qa p̄culdubio ubi ſolēt uoces hmōi reſonare,
ſolent dicti venefici habitare,qa pro certo diabolus
uocē cōfeſſionis,& oīonis,hæreticus aūt uocē
p̄dicationis.Inuidus uero & detractor uocē
actionis,& uocē lætitię,& ſp̄ualis iubilationis
Vocē terroris audiuimus,formido,& nō eſt
aſcendit altè magis ſolito,pluuiam ſignat.Si
perbiam ſe eleuat plus debito,pluuiam æternæ
pronoſticat,& deſignat.Quia altè ædificāt domū
ruinā.¶Dicit Ariſt.Vnus pauo quinis uxoribus
vnā ſolā vxorē habeat,eorum perdit falla
prout dicit,& inde eſt,q̄ pauones,& pauoniſſæ
dant in filiis:qñ ſunt plus,q̄ ſi bini,& bini eſſent,
ſe ſoli.Sic uerè dico,q̄ boni magis p̄ficiūt in
fęcundi fiunt in bonis o.pib.qñ ſunt plures,
tate,q̄ qñ ſoli habitant in ſingularitate.Magis
charitas ſocietatis,q̄ ſolitudo ſingularitatis;
ſecunda Lya,quæ ſignabat actiuā,q̄ Raehel
tēplatiuā.Bñ ergo dicit, qui dicit;Ecce q̄ bonū,
habitare fratres i unū.Vel pōt allegari de
cui nō ſufficerent quinq; viri,cū quinq; pāuonib.
vnus pauo.Et iō bñ Salomō os uulnæ inter
putauit,ſicut dī Prou.30.¶Teſte palladio, pauonis
cura,ut feminæ ſuæ p agros incubantes à
tur.Sic verè platis ineſſe unicā dēt cura,vt
plices ſubditi à uulpib.i.à dęmonibus,hæreticis,
vel ēt a quibuſuis malis hoīb.tneantur.Tales.n.
les deceptores ſunt præcæteris præ cauendi
Saul,q̄ prudens eſſet Dauid,cępit cauere eum.
Pauo propriam prolē nunq̄ dignaſ recognoſcere
in criſta ſibi ſimilē uiderit eſſe.Expone ſicut ſupra
uo. ¶Ad hoc unū aduertēdū eſt de pauone, qa

pulcherrima,rariſſimè tñ venit ad bonū, de decem.n. pullis
pauonum uix euadit vnus.vnde ēt aliqñ audiui, q̄ de centū
pullis vnicus ad vitam fuerat reſeruatus .Iſtud
allegari contra illos, qui corporali pulchritudine,& cu
uerſationis gratitudine ſunt p̄ cæteris colorati,
certo facilius,q̄ cæteri perichitant, & per diuerſa vitia
luxuriādi,& ſic eſt cā ad bonum rarius attingendi.Ideo
Pro.vltimo q̄ fallax gr̄a & vana eſt pulchritudo. ¶Te
caro pauonis vix aut difficile putreſcit. Vnde dicit Au
de ciuitate Dei 21.q̄ caro pauonis cocta, & p̄ annū
nihil putredinis habuit,niſi q̄ corpulētiæ ſiccioris,
contractioris fuit.Sic boni hoies nunq̄ debent putrefieri
p̄ctō,ſed magis in gr̄a perdurare,& maximè ſi igne ſancti
ſpūs fuerint excocti.Vel pōt dici de carne Chr̄iſti,q̄ nullam
ſentit corruptelā, & quæ igne paſſionis fuit excocta.Pſ.Nō
quæ in ſua extimatione ſunt imputribiles,& immortales,qñ
nequaquam cogitant ſe corrumpendos nec etiam morituros.

De Palumbis. Cap. 63.

PAlumbi ſicut credo,ſunt illæ columbæ, quæ in arboribus nidificant, & ſm Ariſt.binæ coniunguntur, & ſi quis eorum parem ſuum amiſerit, vlterius nunq̄ coit.Sic ſunt boni, & caſti coniuges,q̄ binī in caſto cōiugio viuentes,cumvnus moritur, alius in viduitate ſemper manet . Allega vt infra de natura. ¶Palumbi inuicem ſe diligunt,ſtercus de nido ejciunt,& ejcere pullos docēt, terram falſam in ora pullo rum eorum,&c.Vide omnia iſta ſupra de columba.

De Pegaſo. Cap. 64

PEgaſus ſicut dī in libro de natura rerum, eſt quoddam, mirabile monſtrum,quod corpus habet equi , alas aquile, ſ. longe maiores,caput cornibus armatum, & adeo eſt mirabile,q̄ cūcta aīalia terreat hoībus autem, & aīalibus eſt inuiſus,potius aūt currit,quam volet, & aere colliſo virtute pennarū more turbinis ventos impellit.Videt.in æthiopia,vbi inuenies de eodem.Sic verè ſunt in mundo multi tyranni,quia ipſi habent corpus equi per luxuriam.Equi amatores ſunt fœminas &c.Hier.5.Item habent alas aquilæ per ſuperbiam.Apo.12.Datæ ſunt ei ālæ duę aquilæ,& volauit.&c. Item habēt caput cornutum per proteruiam,& duritiam 3. Reg.22.Venit Sedechias portans cornua ferrea.Iſti ergo pp decretabile vitā ſuam,cunctis hoībus ſunt mirabiles,infeſti, nocui,& terribiles,quia ſicut dī 1.Theſ.2.Deum non timēt, & cunctis hominibus aduerſantur.Et alis ſuperbiæ ſuæ in ae re huius mundi ſuſcitant motus,turbines,tribulationes formidabiles.Matt.8.Motus magnus factus eſt in mari.

De Pica. Cap. 65.

PIca eſt auis valde garula, q̄ ad modum hoīs loqui docetur. Hæc aūt inter cęteras conditiones ſuas vnam habet laudabilem,qa de indēnitate loci vel horti in quo nidificat, cauat, & inſidias latitantium multis clamoribus manifeſtat, ita vt ſæpe pp eius clamorem à nocendi proposito recedant,vt dicunt Iſid.& Plin.Talis eſt prædicator,qui more humanō.more prudentis,& rōnalis perſonę debet addi ſcere ſcire loqui. Iſte ergo horti vel loci,patriæ vel eccleſiæ debet vtilitatibus prouidere , & clamoribus prædicationis debet inſidias diaboli reuelare, vt ſic ipſos poſſit à nocendi proposito repellere,& fugare. Ezec.3. Filij hoīs,ſpeculatorem dedi te domui Iſrael &c. Et Eſa.58. Clama neceſſes,qua ſtitue exalta vocem. ¶Pica de terra , & ſpinis facit nidū ſuū pradę; clauſum præter vnū foramen p qđ intrat, & adhuc illud foramen ponit à parte dumi magis ſpinoſa,vt ibi diffi cilior ſit acceſſus. Si autem nidum ſuum ab homine viſum perſenſerit,transfert oua , & cum pedum digitis ad locum domui ipſa portat, vt dicitur i libro de natura rerum.Nidus, malitia eſt conſcientia vbi oua bonorum operum concipiuntur,& primitus procreamus. Iſta ergo eſt, terra & ſpinis.i. humilitatis, & pœnitentiæ aſperitate componeda,& per dī ligentem cuſtodiam ne pctā ſubintrēt, vndiq; eſt claudenda, & a viſibus hoīum abſcondenda.Si quis vero aliquid ſecrete facere voluerit, & nidum conſcientiæ ab inimicis, & indiſcretoribus deprehenſum eſſe viderit,mutanda ſunt loca.i. mutanda ſunt conſilia,& propoſita,& aliter negocia faciē da, vt docet. Vegetius li.de re militari. Si inquit negocia

Lib. VII. 225

tua,quæ facturus es,ab inimicis præuenta ſenſeris,muta cō filium. ¶Cū putat ſe laqueo deprehēſam corpus nō mouet ſed ſolum roſtrū, ne forte motu corporis ſe amplius implicaret.ſolo.n.roſtro nitit laqueū aperire, & ſe de periculo liberare.Sic hō cum ſe ſentit per pctm a diabolo laqueatum non debet ad ſui expeditionem niſu,& motu corporis laborare,nec per propriam fortitudinem debet credere ſe poſſa a diabolo liberari,cū reuera hoc ſit impoſſe,quia q̄to plus confidens de proprijs virib.ſe expedire credet,tanto ſuperbia ipſum in pctm fortius implicaret.Cum ſolo ergo roſtro, id eſt cum ſolis verbis debet ad hoc per orationem, & confeſſionem laborare , & peccati laqueum aperire & ſic non per ſe,ſed per Dei gratiam ſe poterit expedire. Pſ. Laqueus contritus eſt,& nos liberati ſumus.

De Pico martio. Cap. 66.

PIcus martius ſm Pli.lib.10.c.18.auis eſt in augurijs ualde potens,cuius eſt mira p̄prietas, quia arbores roſtro ſuo duriſſimo cauat,& ſub cortice aliquem cibum congruum ſibi latere pronoſticat,& ēt in cauatura nidum ſuum q̄dificat, & pullos ſuos educat,uerum ſi quis foramen illud cuneo vel lapide,quamuis fortiſſimè obſtruxerit, veniet picus , & ſm aliquos tactu vnius herbæ,ſm Trebium vero,ſolo tactu ſeu inſeſſione ſui,cunenm vel clauum eiiciet,& inde cum ſtrepitu exilie,& ſic nidum ſuum aperit.Picus eſt homo,qui p̄ cer to in arbore crucis,& in foramina plagarum Chr̄iſti debet per deuotionem nidificare, & ibi pullos deſideriorum ſuorum nutrire,iuxta illud Cant.2.In foraminibus petræ , & in cauernis maceriæ &c.Igitur ſi dialus iſtud foramen.i. deuotionem ad Chr̄iſti vulnera tibi clauſerit,& cuneum vel clauum obſtinationis tibi obiecerit,debes ipſum per orationē tollere,& ad Chr̄iſti paſſionis memoriam redire, & impeditum aditum aperire.Gen.7.Cataractæ cœli apertæ ſunt. Vel dic,q̄ foramen noſtrum eſt cor , vbi pulli noſtri .i. vitia noſtra latent.Igitur ſi diabolus introitum huius foraminis.ſ.os per obſtinationem vel verecundiam obſtruxerit, debet herā contritionis afferre,& illam obſtructuram rumpere,& p confeſſionem oīa referare,dicens illud. Pſ. Os meum aperui,& attraxi ſp̄um.Vel dic,q̄ picus eſt Chriſtus, qui pullos ſuos.i.ſanctos patres in foramine inferni collocauerat, vbi ſpe futuræ redēptionis ipſos dulciter nutriebat. Veruntñ diabolus iſtos taliter incluſerat,& obſtruxerat q̄ nemini exitus patebat,& ideo picus noſter Chriſtus ſe ad iſtud foramen applicuit,& ſeras,& oſtia fregit, & ſic ad pullos ſuos liberandos intrauit,iuxta illud Eſa.45.Aperiā corā eo ianuas, portas æreas conterā,& uectes ferreos cōfringā.¶Itē ibidē dī,q̄ in capite p̄toris vrbani tuberonis dū in foro iura p̄ tribunali redderet,q.dā picus cōſedit ita placide,ut manu apphenderēt.Augures tñ interrogati,q.d hoc ſignat, rnderūt,q̄ ſi auis dimittebat,protendebāt excidiū futurum imperio.Si vero exanimaret;p̄tori futurū excidium deſignabat.Prætor vero magis diligens vtilitatē publicā,quā priuatā,picū ſtatim cōcerpſit,& mox prodigiū ſecutū eſt.qđ ēt d. Val.Max. Imperiū.n.nihil fuit paſſum,ipſe vero p̄tor,cito poſt perunit ad ſummum infortunium.Hoc pōt allegari,q̄ magis eſt diligenda vtilitas publica,q̄ priuata,& q̄ ille,qui eſt p̄tor.i. p̄latus vel princeps,nō debet timere propriū,danum incurrere,vt poſſit dānum reipublicæ præcauere. Vel dic, q̄ pic eſt Dei filius.Prætor eſt populus iudaicus, apud quem.ſ. iſte per incarnationem conſedit.Hunc igitur iſte prætor.i.iudaicus populus examinauit,& occidit,& ſic toti imperio.i.toti mundo vtilitatem fecit,ſe vero deſtruxit penitus, & ſubuertit. ad Rom.11. Optabam ego anathema fieri pro fratribus vt ſic exponatur illud Io.11.Expedit vt vnus (ſupple populus iudaicus) moriatūr,& non tota gens pereant.

De Pſitaco. Cap. 67.

PSitacus eſt illa auis,quæ gallicè dicitur paupegaudus, de qua dicit Iſidorus,quod ſola india pſitacum nutrit. Eſt autem auis ſpecioſiſſima, viridis coloris per totum corpus, p̄ræcincta torque crocea, ſeu aurea circa collum. Hæc auis inguam habet latiſſimam,atque groſſam,& ideo verba articulatim proferre dicitur , & ad modum hominis loqui docetur,vt dicit idem . Secundum Plinium autem iſta nullam locutionem poteſt addiſcere p̄ter humanam. Talis

est virtus, qui debet habere viridem colorem honestæ conuersationis, torquem auream.i.vinculum charitatis & dilectionis, lingua articulata.i.verbū prudentis & discretæ locutionis.ad modū.n.hoium.i.ad modū psonarū rōnabilium & non aliarū dēt loq, & ad hoc specialr informari 1. ad Cor. 13. Cū essem, paruul⁹, loquebar vt paruulus cū ât factus sum vir, euacuaui quæ erāt paruuli. ¶Pstac⁹ os & rostrum hēt ita forte, q ipsum tanq̄ scutū p reliquo corpore oī difficultati exponit. vñ ēt si ab alto ęciderit super lapidē, rostrū suū anteponit, & super ipsum totū corpus suum sine lęsione sustētat, & recipit śm Pli. li. 10. c. 42. Rostro ēt loco manus vtitur, qñ repit. Ramos ēt rostro sicut manu apprehendit, qñ aliqñ p suam cagiā surſum scandit. Nunq̄.n. vnum pedē ante aliū ponit quoniq; ante oia cagiæ virgulā ore vt surſum se eleuet, apprehendat. vñ nō in pedib. sed in ore virt⁹ eius exittit. dum est.n. in cagia, nunq̄ volando surſum gradif, sed pedib. transuersalr ambulādo, & ad quemliber passum, tractu oris se iuuādo, superius eleuat. Talis est os.i. eloquētia viri iusti. ista.n. debet esse fortis, cōtās, solida atq; firma, q.a.l. ad virū iustū pertinet, q̄ in verbis nō sit vatius neq; duplex. Eccl. 32. Si bis interrogatus fueris, habeat caput reſpōsum tuū, q.a sicut dr Eccl. 5. Peccator cognoscit in duplici lingua. Rostrū ergo ystud, i. verbalis oſo, confessio, grarum actio, pdicatio sūt hoinibus, iustis pro sustentamento, & contra casum peccati p pœnitentiæ mento, & cōtra lapsum tribulationis p cōsolationis subleuamento, & ēt ad rependum, surſum p desideriū ad æterna pro potissimo leuamento. vñ Pro. 12. Os iusti⁹ orum liberabit eos. Vel pōt dici de illis, qui hñt linguā oipotentē in eloquentia, in qua oī culpa, & infortunio suo p forti tudinem oris. i. per virtutē suæ verbalis eloquentiæ se custodiunt, & defendunt. Eſa. 49. Posuit os meū dñs quasi gladium acutum. &c. ¶Pstacus hēt caput durissimū, & qñ, hō vult ipsum docere loq necesse est, q caput eius cū ferula vel virga ferrea verberet, sicut dicit. Sol. aliter.n. verba nō addiscit, vt dicit Pli. vbi supra. Sic verè multi sunt q ad bñ loquendum, dicendum, docendum. &c. vel ēt ad bñ faciēdum, difficiēr instruūtur, quia sicut dr Eccl. 1. Peruersi difficile corriguntur. Caput.n. hñt ita obstinatū & durum, q nihil boni volūt facere, nisi compulsi. &c. Et iō br dico, q tales sunt ferula ferrea ferièdi, & arroci correctione, castigandi, & seueriter puniēdi. Psa. Reges eos in virga ferrea, tanq̄ vas figuli confringes eos. Sic.n. p violentiā bonum facere docentur, q voluntariè nihil boni agere dignabantur. ad Heb. 2. didicit ex his, quæ passus est, obedientiam. ¶Inter pscatos sunt quidam qui hñt in pedib. quinq; digitos, & isti sunt nobiliores, & ad loquendum ēt docliores. Ista ēt auis ītra domum melius edocetur, q̄to vero plus senescit, tanto ad addiscendum amplius indurat, vt dicit Pli. vbi supra. Sic verè illi sunt inter alios meliores, & ad discēdum fidem, & scientiā aptiores, qui quinq; digitis. i. discretione quinq; sensuū sunt dotati, si tñ in domo ecclesiæ doceantur. Illi aūt qui solū tres digitos. i. illi qui habent triplicem mundi concupiscentiam. i. concupiscentiam oculorum, concupiscentiam carnis, & superbiā vitæ, rudes sunt ad bñ addiscendum, & faciendum, & maximè in tpe, senectutis, quia illud verum est, q quanto homo malus amplius antiquatur, tanto in malo potius induratur, & bonū facere vel discere dedignatur, quia sicut dr Hier. 17. Non potest bonum facere, cum didicerit malum. ¶Pstacus śm Isidorum naturaliter hoies salutat, dicens aue vel chere. Ista.n. vox, & locutio est ipsis naturalis. Iste ēt hoies amat, & ideo domesticos, & notos oſculari amicabiliter cōsuenit. In aspectu ēt virginio delectat, sicut dicit Philologus. Sic verè multi sunt ita naturalr amicabiles, & benigni, q alios volunt libenter, & fauorabiliter salutare, & qd plus est, oſculū charitatiuum alijs dare, & in aſpectu mundarū psonarū ēt virginum se mirabilr delectare. Iō dicit Apostolus. Salutate inuicē in oſculo sancto. ¶Pstacus, qñ cibum siccum comedit, ipsum primum, & ante oia aqua mergit, sicut de quodam vidi, qui nebulam in vase industriose mergebat, & q.a tota in parvo vase mergi non poterat, ideo illud quod in vna parte immersum fuerat, comedebat, & tandē ad immergēdū partē, reliquam rediebat. expone sicut de pellicano. §. 4. ¶Item ista auis dum in speculo se videt, multū lętat, & iō si offers ei speculū, lætificat ipm, si vero speculū sibi abstuleris, ipsum turbas. Istud pōt allegari contra iuuenes curiosos, qui in speculando se delectat, & si speculādi deficit copia, cōtristat.

1. Cōparabitur viro cōsiderāti vultum nativitatis sue in speculo. Vel p speculum intelligo scripturā, vbi iusti, sicut in speculo defectus, pprios vident, & iō ibi delectant, & ita est speculandi. i. studēdi copia, male dolēt. Vel speculum sunt viros speculatores, exēplares, & iustos, qui sunt bonis in latium, & eorū carētia in tædium. ¶Pstacus auis est luxuriosa, q in aſpectu, virgineo delectat, & vnum libēter bibit, & eo ēt inebriat, & libenter ēt domesticos oſculat, sicut dictum est. n. in. li. de nat. rer. Sic verè viri carnales nō curant, nisi vinū lautè bibere, virgines ipudicè aſpicere, oſculari, & amplexibus impetrabatur, & nisi quādiu ipsarum pſentia integratur. Vñ ait, q incolæ montis casij contra locustas earum ingressus consumentes istas aues pcibus impetrabāt, quatinus locustis consumptis iterū recedebāt. Deus.n. vel natura populo de istis auibus, quibus dicebat, cuius tñ error à loco æstimabatur. Vel per istas aues possunt intelligi Angeli malorum. s. cōditio hominibus est ignota, nescit.n. homo vrum niunt, aut quo vadunt, quinimo ad hoies non accedunt, qñ à Ioue. i. à Deo missi sunt, quia sicut dicit. ad Hebr. 1. sunt administratorij spiritus in ministerium missi. Et inter qñ locustæ. i. carnis tentationes vel dæmones, vel inimici, vel tyranni deuastāt, & diripiūt fruges nostras, & gratias, & virtutes, vel etiā fidei vel ecclesiæ libertates, mus istas aues. s. Angelos à Deo præcibus impetrare, ut istas huiusmodi uelint à nobis fugare, & in pace, & cōcordia contra nos locare. Sæpe ergo uisum est q Angeli subito niebant, & pro hoibus debellātes subito data uictoria debāt, sicut apparet. 2. Mach. 11. & multis alijs locis. Item q talis auis Christus à Deo patre à sanctis patribus fēdis locustis. i. dæmonibus, & uitijs præcibus impetrabat, & tandem ad locum, unde uenerat reuocatur. Ioas ubi uult spirat, sed nescis unde ueniat, aut quo

De Struthione. Cap. 69.

Struthio śm Isid. hēt pennas sicut auis, sed tāti est corporis, q̄ ipsius non possunt eum in aere leuare, maximè q̄a alæ ipsius sunt tenues sicut pilus, nec sunt habiles ad uolandum. In inferiori parte corporis plumas hēt plures, q̄ in subtili. In inferiori parte corporis plumas hēt plures, q̄ in subtili. In superiori nunq̄ uolat pedes habet duos, sed filii sunt monstruosi, & iō nunq̄ uolat pedes habet duos, sed filii sunt monstruosi quadrupedis. Tantę est caliditatis, q̄ ferrū comestū cōsumit, & śm Greg. super Iob 39. alas sæpe, an si deberet uolare, extendit, & hoc maximè qñ uidet equū quē naturalr odit, sed a terra pp hoc non surgit. Tales sunt aduocati, auari, vsurarii, & sapientes mundi, q.a multas hñt plumas scientiarū divinarum, & sapientes mundi, q.a multas hñt plumas scientiarū divinarum, & sapiæ, per quas possent se erigere ät palib. ipsa demandando, & se eleuare in spūalib. ea contemplando, sed quia sunt magni corporis. i. maximæ carnalitatis, iō nunq̄ à loco manus, q.a. q.d ad os ponit, primo & añ oia manducat, & amore tpalium subleuantur, & hoc quia alæ eorū. i. pennæ pauperib. sunt nociui. Iō de struthione dr Iob. 39. Duramentè ad filios suos quasi non sint sui. Quia pro certo isti Deo non placent, & cunctis aduersant 1. ad Thes. 2. vnde Thr. 4. Filia populi mei crudelis sicut. Struthio in deserto. Vel pōt dici de bonis, qui tunc oua. i. opera sua faciunt, qñ pleiades. i. congregationes sctōrum rutilare cernūt. Equos uero. i. carnales odiūt, & eos persequunt, & inuadunt, quia. s. hō iustus ad aspectū eorum ingratis, & exemplaris luminis sctōrum oua boni ꝓpositi concepit, & per bona opera parit, equos vero. i. pctōres fugit. Vnde odit. Psalmiquos odio habui. ¶Struthio habet pedes duos sicut quadrupes. tanta aūt est caliditatis, q̄ ferrum digestum sicut cibū. Sic affectus malorū, qui per pedes designant, & diuisus, q.a ad vxorē, & familiā ad diuitias delectat, & honores affectus taliū est diuisus. Oseæ 10. Diuisū est cor eorū, nūc interibūt. Per ferrū aūt qđ est durū diuina iudicia intelligo, q̄ sunt pctōrib. dura, sed isti ferrū istud digerūt, q̄ diuina mia, & spes finalis pnæ illud emolliunt. Nā sicut ferrum vel cibus, qui digeritur emollit, sic tales dū humorē, diui mię cōsiderāt, ferrū & duritiā cōminationū diuinarum digerunt humectāt. Dñr. n. sic nō me fecit Deus, ut me damnet, &c. hmōi. Et istis dr Esa 47. Sapia tua, & scia hęc decepit te, cōtra quos dr Eccl. 3. Noli inquit esse sine metu, nec adiciat pctūm super pctūm, nec dicas, mia dñi magna est, oium pctōrum meorū non recordabit, qñ mia, & ira ab ipso cito proximant. ¶Struthio oua in sabulo cōtemnit, & obliuiscit, sed ubi pullū nō sua virtute, sed solis, & arena natū intelligit, & ubi plumis induxū, ęt quasi iā sibi similē in deserto reperit, ipsum cōtinuo recognoscit, & eum diligit atq; nutrit. Sic verè mundani amici, & psonarū acceptores filios. i. consanguineos, qui sunt in sabulo. i. in paupertate inuoluti, contemnunt, sed si educti fuerint de sabulo paupertatis virtute solis Christi, nō sua, tunc eos appreciant, & honorant. Vel pone q̄ illos, q.a ad sabulū pniæ, & religionis sūt impulsi, mūdus cōtēnit atq; fugit, sed ipsos de hmōi educt⁹ diligit atq; nutrit, q.a. s. plus diligit mundus, & diabolus malos, q̄ bonos, apostatas quā religiosos, iuxta illud Saluatoris Apostolis dicētis. Si de mūdo fuissetis, mundus vtiq; qđ suū est, diligeret sed q.a de mūdo nō estis, iō odit vos mūdus. ¶Struthio est auis tāti feruoris, & ita calidæ est naturæ, q̄ ferrū digerit, & cōsumit, & iō sicut dicit Auic. ne nimietas caloris eius ipsā cōsumat, dedit ei natura grossa oua durissimæ testæ, vt natura circa hmōi oua occupata, feruor caloris ipsius remittat. Ista ēt oua quādiu sunt intesta in sabulo, negligit, sed edita diligit atq; fouet. Sic qñ aliquis platus zelo iustitiæ accensus vult ferrū. i. pctōres consumere, sine aliqua pietate corrigēdo, sicut sunt multi q nō cōsiderat aliq̄d de humana fragilitate, sæpe fit, q̄ natura naturās. i. Deus ad tēperandū istā naturā. i. istū calorē iustitiæ, dat ubi oua grossa. i. carnales motus fortes, duros & rigidos, vel altas tribulationis. Vel dat ei oua dura. i. pmittit eū facere enormia uitia, ut ex fragilitatis ꝓpriæ consideratione discat aliis misereri, & vt feruor suæ rigorosæ iustitiæ temperet. Oua ēt in sabulo negligit, q.a subditos, & pullos q̄ in fabulo tpalitatis inuoluunt dēt cōtemnere. Sed qñ de hmōi fabulo. i. de mūdi uanitatib. uirtute solis iustitiæ, & ei⁹ inspiratione, vel sua ēt castigatione exeūt & ad factū pniæ reuertunt, ipsos cū pietatis, affectu dēt colligere, uel nutrire reuertentes, vt dicat eis illud. Si separaueris pciosum à vili, quasi os meū eris. Hie. 11. Exēplo Christi q cū pctōrib. manducat, & bibebat, eo q̄ nō uenerat uocare iustos, sed pctōres ad pniam. Luc. 5. Mat 9. Mar. 3. Vbi. n. abū dauit delictū, abundauit & gra. ad Ro. 5. Vel pone contra malos platos, sicut supra de acceptione personarum. §. Præcedenti. ¶Struthio licet habeat plumas sicut auis, & rostrū, tñ corpus, & pedes quadrupedi similantur. Nā duo pedes eius quadrupedi, & corpus eius equo dr similari, & iō per pēnas suas in aere non uolat. Sic hypocritæ in plumis apparentiæ, in rostro eloquentiæ, auib. nobilib. i. uiris spūalib. assimilant. Iob 39. Penna struthionis similis est pennæ herodij, & accipitris. Sed pedes eorū. i. interiora affectus, & conscia, caro eorū. i. corporis infectio, & petulātia quadrupedibus comparant. Alia nota sicut supra. ¶Item struthio sicut dr in natura rerū est auis quasi bestialis, et alas hēt sicut auis, ipsis tñ nunq̄ utitur in uolatu. Ipsas.n. habet de natura pili, ipsas tñ currendo erigit, & in terra ita celeriter currit, q̄ qñq; equos transcendit pedes, hēt bisulcos, q̄bus contra insequentes iacit lapides, qñ currit. Sic verè mundi sapientes quamuis habeant alas, sicut auis. i. intellectum subtilem, & rationabilem sicut hō, ipsi tñ vñr in moribus bestiales. nunquam.n. vñr uti alis intellectus se prudenter, & śm Deum regendo, imo utiūtur sem per esse in terra, & terrenis manēdo, & nihil de cœlestibus cogitando. Isti tñ quāuis non uolent in spiritualibus, celeriter tñ currunt, & circa terrā, & terrena altute se regunt in tēporalibus. Nā tales q̄ in spiritualibus sunt inepti, sunt in tēporalibus plus astuti, ita q̄ etiam equos. i. uiros sanctos doctos, & disciplinæ subditos in talibus antecedunt, quia bñ mali, qui in spiritualib. oibus sunt peiores, sunt boni in regimine tpalium, vt cōiter potiores, quia sicut dr Luc. 16. Filij huius seculi prudentiores filijs lucis in generatione sua sūt. Isti tñ qñ insequuntur. i. qñ à prælato suo corriguntur, vel qñ à prædicatoribus arguuntur, solent lapides. i. uerba dura contra eos iacere, & eos si possunt, compellere retroire, sicut ad litteram uidemus de obstinatis peccatoribus, et ēt de mundi diuitibus, quos reprehendere nullus audet, quia sicut Prou. 9. dr. Qui erudit derisorē, ipse sibi iniuriam facit.

8 ¶Struthio ſicut dr̃ in lib.de natura rer.habet duo oſſa, vnum in pectore, quo utitur loco ſcuti,& aliud ſub alis quo qñ̃ p uocatur ad iram,vtitur loco calcarum, ita q̃ primo oſſe ſolet defendere, alio uero ſe ſolet ad pliũ ſtimulare. Sic uerè chariſſimi nos debemus hr̃e duo oſſa.i.duplicem virtutem.ſ. ſpem q̃ eſt ſcutum ſecuritatis,& timorẽ qui eſt ſtimulus voluntatis.Spe,n,hõ ſicut ſcuto in aduerſitate defenditur timore vero tanquam calcari in proſperitatib.ſtimulaſ.Eccle.38. Stimulo boues agitat,&c.Pſal.Scuto circundabit te veritas eius.¶Struthio tantæ eſt ſtoliditatis,q̃ qñ̃ caput abſconditũ habuerit,totum corpus ſuum abſconditum credit,vt dr̃ ibi
10 dẽ.Expone ſicut ſupra de perdice.§.vlt.¶Struthio caluescere ſola inter aues dr̃,& plumas perdere cõprobaſ, vt dr̃ ibi dem.Veruntñ cutis eius eſt ita dura, q̃ plumis deficientib.& tempeſtate,& frigore defenſatur . Sic uerè hõ plumas diuitiarũ faciliter ſolet amittere,& iõ cutem corporis.i.conſtãtiam mentis debet ita fortem,& ſtabilem hr̃e,q̃ ex cali amiſſione nõ debet dolere,& q̃ nullũ frigus aduerſitatis ipsũ debet lædere,vel grauare.Iob 41.In ſtipulã verſũ ſunt ei lapides
11 fundæ.¶Struthio eſt aĩal obliuioſum,& iõ oua ſua in factam foueam fabulo ſolet ponere,& operta fouea ſtatim recedere,& totum obliuioni tradere,ſed tũc qđ calor matris ouis denegat,calor ſolis,& aeris eis pſtat,q.a.ſ.oua ipſa pulli virtute ſolis efficiunt,ac ſi matris in cubitu continuè fouerent vt dicit phiſologus.ad qđ ẽt vr̃ facere illud dictũ Iob 39.vbi dr̃ q̃ Deus priuauit eam ſapia.i.memoria, & q̃ obliuiſcit in arena oua ſua.Sic verè ſæpe fit,q̃ ubi pater,& mater,i.quicũque amici corporales relinquunt hoiem, & eũ in pauperta tis fabulo poſitum derelinquunt,ſol.i.Deus per ſuã occultã prouidentiã eos fouet,& nutrit,& ipſos in pullos.i. in prudentes,& diuites cõmutat,& uertit,& ſine humano adiutorio ipſos de paupertatis fabulo extrahit mirabiľr,& educit vnde ipſi Deo poſſumus dicere illud Iob 39. Qñ̃ ſtruthio ponit in arena oua ſua tu forſitan calefacies ea.Vel dic q̃ ſabulum eſt ſtatus pctĩ ex quo ſol.i. Deus pctõrem per ſuam occultam inſpirationem educit, & eũ pullũ.i.uirum perfectũ facit.Vel expone generaliter contra duros parẽtes,& ẽt plato,qui filiis,& ſubditis non ſolent prouidere,ſed eos oblitos cõtemnere,& horrere.Pſ.Pater meus , & mater mea dereliquerunt me.vñ ẽt de ſtruthione dr̃ Iob 39. q̃ durat ad fi-
12 lios ſuos,ac ſi nõ ſint ſui.¶Teſte eodẽ ſtruthio ſeu aſida vno oculo cœlum aſpicit,& alio terram cernit.Sic cũ hõ debeat hr̃e duplicem oculum diſcretionis.ſ.ſpiritualem,& tpalem, vnũ qui pertineat ad cõtemplati uã,alium qui pertineat ad actiuam,vno debet cœlum reſpicere,& cœleſtia cogitare,altero vero debet terram, & terrena videre,ad ſe in eis debitè gubernandum,& ad ea pcauendũ.Vñ Eſa.33.Regem ĩ de-
33 core ſuo videbit,oculi eius cernent terram. ¶Secundũ aliquos ſtruthio reſpiciendo oua ſua fouet, & ad perfectũ deducit.Sic Deus oculo ſuæ mĩæ hominem reſpiciens, ipſum in moribus perficit,& eum fouet per gratiam atque nutrit. &c.Vide ſimile de crocodilo.infra lib.13.c.22.§.31.de Tinnũculis ſupra de columba.§.penultimo & antepe.

De Turture. Cap. 70.

1 TVrtur eſt auis ſimplex,ſicut columba,ſed longe diſpariter eſt pudica.Nam amiſſo compare,alterius copulã non requirit,ſed ſolitariè incedit, hominumq̃ue conſortia valde fugit,& in deſertis habitans ſi ad hortos pp cibũ deſcendit,ſtatim iterum priſtina loca quærit.Sic hoies caſti,& maximè uxorati,qñ̃ comparem amittũt. i. qñ̃ alter coniugũ moritur,uerè alius ſi caſtus fuerit,ad alterius copulã nõ accedat,& ẽt hmõi quicunq; caſtus eſſe uoluerit,dẽt eſſe ſolitarius,& à conſortio hoium , & maximè mulierũ toraliter ſegregatus,& licet oporteat , q̃ pp corporis neceſſitatem ad hortos hoium.i.ad bona mundi,& hoium conſortia multotiens ſe extendat,ſtatim tñ debet ab hmõi conſortio ſeparari,& ad locũ habitationis ſuæ. i. ad domum propriã ſi ſit ſecularis,vel ad religionem ſi ſit religioſus,redire.Religioſi .n.debent eſſe vidui à mundo,qui tñ ſm Apoſt. 1.Tim.5. Frequentant domos,& cũ fornicati fuerint , quærunt nubere. Vel dic,q̃ turtur eſt anima,quæ de ſui natura ſimplex eſt, & caſta,multumq̃; diligit ſociam ſuam. ſ. corpus ſibi vnitum, de cuius ſeparatione multum dolet,& triſtaſ,inquantum. ſ. nunquam poſt ſeparationem alteri corpori copulaſ,imò p ſocietate perdita ſp gemit,quia ſm Aug.Aſi ẽt beat
bet appetitum,& inclinationẽ naturalem ad corpus
qui quidẽ appetitus non adimplebitur gloria vlq; post
ta eſt in baptiſmo.Oſeæ 2.Sponſabo te mihi in fide
ſociũ perdit,qñ̃ mortaľr peccat,& iõ ad pniam reuerti
bet gemere per contritionem,dum amiſſionem ſui c
per pctm̃ priſtinũ recordatur,vt dicat illud Hier.1.Rec
tus ſum cui,miſerans adoleſcentiã tuã,& charitatẽ
ſationis tuæ.De vtraq; expoſitione dr̃ ad Rom.8.Non
tra nos gemimus adoptionẽ filiorũ Dei expectantes,
ptionem corporis nr̃i.Et iõ hmõi pœnitens,& gemens
ſe debet alii corpori copulare.i.diabolo ſine mundo,
parem propriũ,ſ.Chr̃m,vt ſibi in preſenti per gr̃iam,&
turo per gloriam coniungatur,debet cum pñe gemitu
pectare.Figura Oſeæ 3.vbi Oſeæ accepit mulierem
rã ex qua genuit filios,& filias,& dixit ſibi,multis
pectabis me,nec ſequeris alios uiros.Mulier adulter
per pctm̃ adulterata poſt baptiſmum.hanc Oſeæ 1.Ch
cipit,qñ̃ p pniam reuertitur ad eũdem. Iſta ergo
nis debet eum per ſpem,& patientiã expectare,&
per pctm̃ ſe cõiungere uel ligare.Hæc in locis ſecretis
ſortio hoium ſegregatis habitat. ſ. in Paradiſo per
et cõtemplationẽ.ad Phil.3.Noſtra cõuerſatio in cœ
Eleuabitur aquila,& in arduis ponet nidum ſuum. Iõ
De ſummis ſilicib.videbo eum.Nu.23.Et ſi pp cibum
tum hoium deſcenderit.i.ſi ad mundi negocia
tem ſe extenderit,ſtatim obtento cibo ſolitaria loca
quia obtentis bonis tẽporalib.debet ſe per gratiar
nem in ſuperius eleuare.¶Turtur in hyeme depluma
& tunc in antris,& cauernis abſconditur,in nouo ver
de cauernis exit plumas reſumit, & ad pullificandum
grua loca petit,& in ramis duris,& nodoſis nidum cõ
& facit. Sic verè chariſſimi anima in hyeme
ti deplumaẽ à plumis.ſ.uirtutis , & in cauernis
mundi,& terrenis occupationibus habitat,&
adueniente nouo tpe.i. qñ̃ per gratiam , & pniam
tunc exit de iſtis cauernis , et plumas uirtutum
ad pullificandum.i.ad bona opera faciendum
petit.Vnde tunc inter denſos ramos. i. inter ligna
eius frequentem memoriam,de lignis nodoſis,
operibus aſperis,et duris pniæ debet conſtruere
et ſic i nido talis diſciplinæ debet pullificare
et ibi iugiter cõmorari.¶Præterea turtur dr̃ bis
tertio vero non,niſi primi pulli corrumpantur.
los.i.opera ſua bis producere.i.ad intentionem
bet facere.ſ.ad laudẽ Dei,et utilitatem proximi.
ro.ſ.ad laudem mundi,nunq̃ debet pullos bonorum
procreare.¶Præterea turtur 15.annis cubat,
nõ reſidet,ſed p victu quærit grana pura . Sic
ſuper pullos,i.ſuper opera bona debet ſp
annis.i.in obſeruatione decem mandatorũ,
quinq; plagarũ Chr̃i.Hic ſuper cadaueraſ
in amore vel delectatione ꝓprii cadaueris.
nõ debet aliqualiter reſidere,imo p victu ſuo
re grana pura,ſacrã ſcripturã,vel ẽt grana.i.
ctæ ſunt aĩæ nutrimentũ . ¶Turtur ſp gemit
ſocietatem,quam amiſit,et aliis garrulantibus
pro cantu gemitũ reddere cõſueui,et ex tunc
ſologus,ſp in ramis ſiccis,q̃ nunquam in
fueuit.Sic hmõi pœnitens conſiderans,q̃ pp
ſit conſortium Ieſu Chriſti,debet ſp gemere
nem,peccatum proprium cogitando.Thren.1.
mens etc.Pſ.Laboraui in gemitu meo.Et
rideant mundani,ipſe tñ debet iugiter triſtis
Eze.35.Lætante uniuerſa terra,in ſollitudinẽ
16.Gaudebit mundus,uos aũt contriſtabimini.
iunx aĩæ eſt Chriſtus,et iõ in morte,et
gemere,et dolere.¶Turtur nõ tãgit cadauera
pro ſe,et pro pullis educandis quærit,et
ra,et pulli turturis ſm Conſtan.in principio
graues ad uolatum,ſed paulatim aſſueſcunt
niſcoſitas tẽperaẽ.Sic nouitij et ſubditi,et
in principio,qñ̃ ueniunt à ſeculo,ſunt
affectiones,et inhabiles ad uolatũ cõtẽplationis,

De Turture. Cap. 70.

1 TVrtur eſt auis ſimplex,ſicut columba,ſed longe diſpariter eſt pudica.Nam amiſſo compare,alterius copulã non requirit,ſed ſolitariè incedit, hominumq̃ue conſortia valde fugit,& in deſertis habitans ſi ad hortos pp cibũ deſcendit,ſtatim iterum priſtina loca quærit.Sic hoies caſti,& maximè uxorati,qñ̃ comparem amittũt. i. qñ̃ alter coniugũ moritur,uerè alius ſi caſtus fuerit,ad alterius copulã nõ accedat,& ẽt hmõi quicunq; caſtus eſſe uoluerit,dẽt eſſe ſolitarius,& à conſortio hoium , & maximè mulierũ toraliter ſegregatus,& licet oporteat , q̃ pp corporis neceſſitatem ad hortos hoium.i.ad bona mundi,& hoium conſortia multotiens ſe extendat,ſtatim tñ debet ab hmõi conſortio ſeparari,& ad locũ habitationis ſuæ. i. ad domum propriã ſi ſit ſecularis,vel ad religionem ſi ſit religioſus,redire.Religioſi .n.debent eſſe vidui à mundo,qui tñ ſm Apoſt. 1.Tim.5. Frequentant domos,& cũ fornicati fuerint , quærunt nubere. Vel dic,q̃ turtur eſt anima,quæ de ſui natura ſimplex eſt, & caſta,multumq̃; diligit ſociam ſuam. ſ. corpus ſibi vnitum, de cuius ſeparatione multum dolet,& triſtaſ,inquantum. ſ. nunquam poſt ſeparationem alteri corpori copulaſ,imò p

pro ſolatio,& pro uolatum,& ſic ſunt ſancti
lutans uiſcoſitas melius temperatur,& iõ iſti
erg̃ ſemper de cõtẽplationis intenderint,tãto
debent per luxuriam tangere,nec earũ conſortium
¶Turtur tpe hyemis pdit plumas,& in cauernis
ter.sed tpe veris de antris exiens plumas recuperat
ſuas.Sic boni , & pijs in tpe hyemis.i.paupertatis , &
tribulationis aliorũ,qñ̃.ſ.vident alios indigere, tunc
bo debent plumas diuitiarum deponere, eis
per largiendo,& in antris,& ſpeluncis.i.in aliorum
pas cõpaſſionem debent iugiter reſidere, ſed qñ̃
peris,qñ̃.ſ.poſt mortem aduenient,ꝓſperitas ſempiterna
nunc ſine dubio exiente de antris , & cauernis,i.de miſeriis
huius mundi,& iterato in Paradiſo recipient plumas , quia
Chriſtus centuplum retribuet illis, qui plumas diuitiarũ pau
perib.emiſerunt,quia beati miſericordes,qm̃ ipſi miam cõ
ſequentur.Mat.5.item 19.Centuplum accipiet &c.¶Turt eſt
ſuus nullum ſedens,ſed erga oẽs patienter ſe hñs,in locis tu
tis,& delectabilib.habitans,& ſicut dr̃ in libro de natura re
rum,hæc auis ſola de nocte pullos ſuos paſcit , & hæc auis
ſola reſſe phiſologo in æſtate pingueſcit, cum gñaliter oẽs
alie aues in æſtate macreſcant .Talis eſt vir bonus vel vir p
fectus,qui nullum dẽt lædere,ſed in aliorũ ſpiritualẽ profectum
ceam hr̃e,loca vero tuta religionis,& loca amena ęternæ ha
bitationis dẽt per contemplationem,& deſiderium frequẽ
tare,& talis in nocte aduerſitatis pullos ſuos dẽt p doctri
nam paſcere,ipſos: in nocte,& turbulẽtia paupertatis dẽt
per elemoſynam enutrire,quia.ſ.plus indigent ſubditi per
doctrinã nutriri ſpualiter,qñ̃ eſt nox tribulationis,ne forte
cadant in barathrum deſperationis.vnde Matt. 13.dr̃ q̃ me
dia nocte gallus cãtauit.Pſ.Tota nocte ĩ illuminatiõe ignis.
Et ſic in æſtate pinguefcũt,q.a.ſ.viri iuſti in æſtate proſperi
tatis ꝓficiunt,& p temperantiã ibidẽ virtutib.pinguefcunt,
& ſic illi vbi oẽs alii gñaliter cõſueuerunt deficere,cõualeſcunt.Vel põt gñaliter allegari de quibuſdã q̃ in hyeme tri
bulationis,& paupertatis macreſcunt à virtutib.rõne impa
tẽtiæ,& deſperationis,q̃ tñ in æſtate proſperitatis profi
ciunt rõne tpantiæ,& gratiarum actionis,& inde eſt,q̃ mar
tyres in hyeme prævaluerũt,qui in proſperitatis æſtate for
ſi defeciſſent.Et e conuerſo multi fuerunt ſancti confeſſo
res,qui in proſperitate ſanctè vixerunt, qui forte in marty
rio ſuccubuiſſent,& hoc eſt quod figuratur.Nu.21.ubi Deus
præcipit,q̃ illud quod ignem non põt ſuſtinere,aqua expia
tionis purgetur,hoc eſt dictu,q̃ illi qui per ignem aduerſita
tis ad Deum nequeũt venire, per aquãm diuinæ mĩæ,& mũ
ditiæ pœnitentiæ ad ipſam ualeant applicare. ¶Vt dicit Phi
ſologus,turtures non bene volant flante auſtro , q.a ipſius
ventũ humiditatæ pennæ ſuæ fiunt graues.Sic verè chariſſi
mus qñ̃ auſter ventus calidus.i.fauor fortunæ, & mũdani ſuc
cenſus nos afflat, pennę mentis nr̃æ humidæ per pigritiam
fluunt,ita.vt nunc ad cœlum p cõtẽplationẽ, & affectionem vo
lare non poſſimus.¶Vt dicit idẽ,qñ̃ turtures volãt verſus a
quilonem,non hñt rectorẽ.Econuerſo vero ſi ab aquilone
verſus auſtrum volauerint,tunc hñt rectorẽ quem ſequuntur
quo ad hoc poteſt adduci,uam illi qui in aquilone.i.in fri
gore aduerſitatis habitant atq; volant,rectore nõ indigẽt,
q.ſ.vexatio dat intellectũ.vñ in illo ſtatu põt hõ ſe ſufficiẽ
ter regere p ſeipſum,ſed uerè illi qui ad auſtrum mundanæ
proſperitatis volitant,& anhelant, rectore prouido indi
gent,qui ipſos regat,& manutenear ne delinquant, q.a bre
uiter illi,q̃ appetũt ꝓſpera,citius delinquunt,q̃ q.a ſpera,&
ideo rectore magis eſt neceſſarius his q̃ illis.vñ Pſ.Dñs regit me
& nihil mihi deerit,in loco paſcuæ ibi me collocauit.

De Valello. Cap. 71.

VAlellus eſt auis columbino capite,& criſtato,colloq; viridi,& corpore varietate diſtincto.Hæc auis, cum
hoiem à longe nido ſuo appropinquare viderit,egreſſa ſibi
cum clamore occurrit,ſicq; fatua auis,quæ clamore ſuo ho
mines à nido ſuo ſe fugare credit, ipſo clamoris indicio ni
dũ prodit,ſicut dr̃ in libro de natura rerum. Tales ꝓcuiu
dio ſunt multi,q̃ cum clamoribus ſnis,iniuriis,& detractio
nib.credunt de aliis triumphare,& hoies nido, ſuo inſidiã
& inimicos ſuos ſibi,& ſuo ſtatui inuidentes,credunt à ſe
tanq̃ clamoribus elongare,& tñ ex hoc ſolẽt eos amplius

in ſui præiudicium aĩare 2.Reg. 1.Os tuum contra te locutũ eſt.& Iudith.8.Nõ ſunt iſta uerba q̃ miam pronouceẽt,ſed potius,q̃ irã excitent,& furorẽ.Vel ad littera põt allegari cõtra multos ſimplices,q̃ cũ ſe multis verbis, & iurationibus excuſare credũt,ſeipſos tñ magis ſuſpectos reddũt.Vel põt allegari contra iactatores,qui ſi habent aliquod ſecretum, nõ ceſſant clamare, donec illud oĩbus conrigerit reuelari.

De Veſpertilione. Cap. 72.

VEſpertilio ſm glosã Eſa.2.lucẽ odit,& tenebras amat. 1
Nã in die ĩ parietũ foraminib.ſe abſcõdit.Cęca eſt ad modũ talpæ,& puluerẽ lingit.Tales ſunt cupidi,maximè vſurarii,q̃ cęci ſunt,& duces cęcorũ.Matt.15.ad modũ talpæ,q̃ ſp eſt in terra,vbi optimè ſe regit,& ibi q̃rit victũ. Iõ tales lucẽ manifeſtationis odiũt & abhorrẽt.Et iõ qñ̃ cõtra ẽt̃ ſuos faciũt,nolũt q̃ manifeſtẽt veritas,imò ĩ cauernis.i.ĩ occultis eos faciũt,in quantũ ipſos palliãt cautelosè,ne appareat falſitas vel vſura,& ſic tenebras obſcuritatis diligũt q.a q̃ in occulto ab eis fiunt,turpe eſt dicere.ad Eph.5.Et lumen manifeſtationis fugiunt,& deuitãt.Oẽ.n.q̃ manifeſtat lumen eſt ad Eph.5.Quia ergo q̃ malè agit odit lucem,iõ in die in rumulis parietũ.i.in ſecretis cauernis ſe abſcõdũt,vñ Iob 24.in tenebris quaſi in luce ambulãt.Prou.2.Reliquũt iter rectũ,& ambulãt p vias tenebroſas.&c.Iõ Eze.9.Videſi lii hoĩs,q̃ filii Iſrael faciunt in tenebris.Vel p nocte accipe bona tpalia,& p lucẽ,& diẽ ſpualia,& applica ad ꝓpoſitũ. Dilexerũt hoĩes magis tenebras quã lucẽ.Io.3.¶Veſpertilio 2
quis pp alas,& pp volatũ auis eſſe eredaẽ,eſſe tñ beſtia ſex rõnib.cõprobaẽ.Primò q.a nõ ouat,imo more beſtiarũ pullos cõcipit,& procreat,qđ tñ inter volucres non hr̃. Secõdo quia dentes habet. Tertiò q.a cauda caret. Quarto quia lac & mamillas habet.Quinto quia per terram currit, & quatuor pedibus graditur.Sexto quia muri in corpore ſimilaẽt ſicut in libro de natura rerum dr̃,& etiam Iſid. quorũ ẽt magnã partẽ dicit Pli.li.10.c.61.Sic uerè chariſſimi multi ſũt,q̃ quamuis habeãt nomen,& famã,q̃ ſint aues.i.viri ſpuales, & iuſti,iſti tñ beſtię.i.viri beſtiales eẽ noſcunt̃,& hoc q.a iſti nõ pariunt oua, ſed aĩalia.i.nõ faciũt opera ſpualia, ſed carnalia.vñ ad Ro.8. Qui.n.ſm carnẽ ſunt,q̃ ſunt carnis faciũt. Itẽ iſti hũt dẽtes.i.uerba detractoria. Cauda carẽt.i.mortis memoriæ.Lac & mãmillas hñs.i.verba fallacia,dulcia, & deceptoria,cõtra illud Pro.24.Ne lactes quemq̃ uerbis tuis. Itẽ iſti in terra cũ quatuor pedib.i.cũ quatuor affectib.per auaritiã gradiunt̃,& p inhoneſtã cõuerſationẽ murib.ſimilanť. Iudith.14.Egreſſi mures de cauernis ſuis,&c. Veſpertilio binos parit pullos,ipſoſq; pedib.amplexu , aliqñ̃ de loco ad locũ volando portat,vt dr̃ ibid.& ẽt Plin.vbi ſupra.Sic mali, nepotes & filios vlra modũ carnaliter amplexantes, ipſos inter pedes affectionis ſuæ continuè ſecũ portant. ¶ Caput 3
veſpertilionis aridũ ad collũ ſuſpeusũ,impedit ſomnum. caput hoĩum eſt Adã.caput angelorũ fuit lucifer.Qui ergo talle caput p peccatũ aridũ,& ad mortis ariditatem damnatũ per conſideratione portauerit,nunq̃ ſomno peccati , & pigritiæ ſuccumbet,ſed ſp per diligentiam vigil erit. Vel per caput aridũ intelliges mundi capitaneos,& potentes , quos quia Deus ſæpe facit aridos in inferno,conſideratio mortis ſuæ nos debet facere vigiles p timore.Sicut dr̃ in lib. de natura rerum,in India ſunt veſpertiliones maiores , habentes dentes ſicut hoĩes,quę ſi hoiem in facie perciunt.na ſum aut aures.ei præſcindunt.Sic uerè faciunt tyranni,& homicidæ, qui.ſ. columbinam ſimplicitatem execedunt,quia.ſ.tales homines crudeliter percutiunt,& eos rupiter mutilant atq; lędunt. Vel dic q̃ iſti ſunt dęmones,qui hominibus fuerunt naſum deuotiouis,& aures obedientiæ,& auditionis.¶ Veſper 4
tilio eſt frigidiſſimæ naturæ ſm Conſtantinum,quia ſi ſanguine eius ſupercilia liniantur ,non ſinit ibi creſcere pilos . Sic prælatus auaritiæ frigoræ conſtipatus, qñ̃ ſanguis eius tam aliquem.i.qñ̃ ſua crudelitas(quę per ſanguinem deſignatur) circa ſubditum aliquem applicatur per rapinam,& excoriationem ,pilos diuitiarum inde eradicat , ſubuertit.&c. Vel per ſanguinẽ intelligo affectionem , & amorem talium,qui ſine amiſſione diuitiarum in ſumptibus,non ſeruantur.Ideo conſulitur Eccl.13. Ditiori te ne ſocius fueris,ſi enim largitus fuerit,aſſumes te ſi nihil habueris, derelinquet te. ¶Te- 5
ſte Aui. Vnguentum ueſpertilionis ,phibet mãmillas puelaſ

tum ne nimis crescant. Sic vnguentum carnalis uoluptatis vel temporalis prosperitatis attenuat, & minuit mamillas
6 clementiæ, & pietatis vel doctrinæ, & veritatis. ¶Vespertilio est auis muri similis ſm Isid. Volucris, & quadrupedis formam gerit, & tam voce, q̃ stridore sonum reddit, in die latet, in nocte patet. Ió vespere à vespere noiatur, eo q̃ in vespere circunuolat ad rapinam, & ſm gl. Esa. 2. oleum de lampadib. bibit. de die in parietum rimulis se abscondit & licet auis esse credatur plumas tñ aliquas nõ acquirit, imo alæ eius carneæ sunt. Sic hypocritæ formam volucris hñt, & quadrupedis, quia licet esse volucres. i. contemplatiui videant, quadrupedis tñ. i. carnalitatis formam non mutant, imò mu
ri sunt similes, q̃ stercora comedit, & qui in domo patris familias nullum fructum facit, imo comedit panem suum, qa tales in ecclesia non ꝓficiunt, sed potius panem beneficiorũ comedunt sine fructu. Isti in die. i. in manifesto apparentia hoium latent, quia tunc vñr esse boni, sed in vespere patent, & in nocte, qa q̃ ipsos videret in abscondito vel in nocte tunc paterent, quia. ſ. tunc faciunt opera sua praua. Ió Eph. 5. Quæ aũt in abscondito ab eis fiunt, turpe est dicere, quia tunc temporis circunuolant ad prædandũ. i. ad carnis suę delectabilia perpetranda, & tales de lampadib. bonorũ suorum, quæ lampades ſm Greg. nominantur, nisi oleũ vanæ gloriæ non q̃runt. Eze. 16. Similã. i. sacram scripturam, & mel. ſ. mundi prosperitatis, & oleum comedisti, &c. Ió Oseæ 12. Egdus cum assyrijs inij, & oleum in Aegyptum ferebat. Et ió tales in die. i. in manifesto est apparentia, q̃ per parietes designatur, latere dñr. Et ideo licet isti credant esse aues. i. viri cõtemplatiui, & cœlestes, plumas tñ virtutum aliquas non acquirunt, imo alæ talium. i. perfectio virtutum quas videntur habere, sunt carneæ. i. ad carnis delectabilia ordinata. Vel alæ eorum. i. sapientia & industria carnalis est, terrena, animalis, & diabolica. Iac. 3. ¶Vespertilio hẽt alas carno
7 sas, & volat de nocte, & habet debilem visum, ita q̃ diem nequit sustinere. Sic aliqui prælati alas. i. affectus habent carnosos, quia omnis amor talium ad carnem & sanguinem idest ad parentes, & neporulos, vel etiam delicias ordinatur. quia qui secundum carnem sunt, quæ carnis sunt sapiunt. ad Roman. 8. Et ió visum habent debilem idest spiritualium paucam cognitionem, quia diem idest bona spiritualia nequeunt speculari, sed in nocte idest in negocijs secularibus optimè volitant, & discurrunt. Ps. Errauerunt, in tenebris ambulant. Vide 8. §. de auaro, Et applica. Et sicut vespertilio non volitat nisi in nocte, ita tales non volitant nec ascendunt ad statum dignitatis, & bonorum nisi in vespera vitæ, quando scilicet sunt prope mortem, &c. Et tunc cum habuerint quod cupierant, possidere non poterunt. Iob 20. Quia etiam subito dum non speratur, veniet contritio eius. Esaiæ 30. vel per uolatum intelligo bona opera, quæ itti ante senectutem non faciunt. Vel de nocte idest, per occultas pactiones, & promissiones aliquotiens volant ad seculi dignitates.

De Vlula. Cap. 73.

1 VLula quæ idem est quod bubo, qui de nocte vlulat, oua monedularum rostro frangit. Vlulatus dius ſm augures portendit aduersitatem, taciturnitas uerò prosperitatẽ. Et est auis plumis onusta, templa frequentans, vt oleum bibat. Alij aũt, volũt q̃ Vlula idem est qđ onocrotalus. sed tã de lubone, quã de onocrotalo sufficienter dictum est. Tales sunt murmuratores, qui plumis honestæ apparentiæ induti in tẽplis & ecclesiis idest religionibus conuersantur, vt oleo lampadum idest vana gloria fatientur. Oleum enim vanam gloriam significat. Lãpades verò bona opera designãt. Oleum igitur lampadum bibunt quando gloriam de suis operibus expectant. Isti oua idest bona opera. ſ. & fructus aliarum cum rostro suo. i. cum verbis detractoris frangunt, dissipant, & absorbent, & vlulatum detractionis in nocte emittunt idest in occulto & non in præsentia personarum, & ideo talis vlulatus præsagit aduersitatem, quia per hmõi murmura, aduersitas inuidiæ, & discordiæ in conuentionibus generatur. Ad vocem loquelæ grandis exarsit ignis. Hie. 11. Ideo Esaiæ 18. Respondebunt vlulæ in ędibus suis &c. Eorum taciturnitas prosperitas est, & concordia aliorum. Ió prudens in tpe illo tacebit, qñ dies mali sunt. Amos. 5.

De Vupa. Cap. 74.

VPupa est auis quę simo, & stercorib. hoium nutritur, criſtis tñ est à capite ꝓdeuntib. galeata. Sic detractores stercora, & simos aliorũ hoium. i. eorũ mala, & vitia proprio comedunt, & corrodunt, dum de ipsis murmurant & loquuntur. Et tales in capite sunt crista, quia cornibiæ p̃ cęteris sunt elati, se. ſ. præ alijs perfectos reputantes. ¶Vpupa est auis spurcissima, ſp in simo residens, vel fœtoris. Vñ de ister corib. hoium nidum facit, & eis vescit, & tritur, & quamuis sit spurcissima, tñ cum crista est mundissima. Et qui sanguine eius se inunxerunt, dęmones in somnis se suffocantes videbit, & eius cor in maleficijs valet, eo vtuntur magi in maleficijs faciendi. Tales sunt luxuriosi, q̃ sepulchra frequentant. i. mulieres, in quib. per uitium defectũ totaliter sunt sepulti. Mulieres dominatæ sunt eis. Is. 3. Stercora comedunt atque simum, dum. ſ. actus luxuriæ ciũt, & exercent, quia. ſ. sicut stercora fœtent, ió tales sunt spurcissimi, & vilissimi, quia in actib. spurcissimis occupantur, & licet ita sit, tñ tales vigẽt criſtis, & pulchritudine temporalis sanguis taliũ est pčtm. Pſ. Virum sanguinum, & dolosum abominabit dñs &c. Quo si quis inunctus fuerit, ſ. fauendo, cõplacẽdo, vel ẽt imitãdo, ꝓ certo in somnis post mortẽ videbit dæmones suffocãtes se. Sin infernalia. Apo. 20. Venient super eũ horribiles. sequit. Deuorabit eos sigo, q̃ non succẽditur. Et cor vpupæ maleficis est cõueniens, q̃ amor uoluntas, & affectio luxuriosorum, infernalib. maleficis est complacens, inquãtum per eorum gestus, insignes, & suggestiones trahuntur ad pčtm. Ideo pp hoc ꝓ oia dr Iob 21. ipse. ſ. luxuriosus, ad sepulchra dicetur, & congerie mortuorũ vigilabit dulcis fuit glareis cooperta, & post se oẽm hoiem trahet, & añ se innumerabiles, & sic. Epulati estis sup terrã, & i luxuriis enutristis corda uestra.

De Vulture. Cap. 75.

VVltur ſm Arist. carnib. crudis vescitur, & ió pisces pugnat, & si aliq̃d de cibis eius remanet, alijs non conce-
dit, sicut facit aquila, imo in nido proprio reponit prędę suis fouendis. Sic luxuriosi carnib. crudis. i. mulieribus luxuria satiantur, & sic de prędа. i. de bonis suis temporalibus aliquid eis remanet, quod ſ. non totum in actib. luxuriæ, & superbiæ, aut in pompis, & vestib. expẽdatur, illud aliis ad modum aquilæ. i. more viri iusti pauperib. manu largiuntur, imo in nido arcarum suarum totum reponunt, ꝓ pullis suis. ſ. corporalib. parentib. vel bastardis nutritis, vel ẽt pro vxore, & filijs nutriẽdis. Vade Naum. 2. Leo rapiens sufficienter catulis suis, & necauit leænis suis, & implenit præda speluncas suas, & cubile suum rapina. &c. ¶Vultur licet aliquando ascendat altè, tñ visa in terra prędа, descendit, & uer, subito descendit ad prędandum. Sic sunt multi qui de alta contemplatione ad carnalia terrena descendunt, & cut ẽt vultur, licet cito descendant, vix tñ reascendunt. i. n. pèr contemplationẽ ascendunt, faciliter verò delabuntur, sed tñ difficiliter reascendũt. ¶Vultur pugnat cum herodio ſm Arist. & est q̃dã auis fluuialis dicta almatar cui inficiens aquam dimiserit, ipsam rapiat, & occidat, vel si exire non audeat, ibidẽ suffocetur, & pereat. Sic diabolus herodius, boni dicit possunt, impugnat, & religiosis fluuialibus inhabitantes, uel etiam si ibi remanserint de ſpiritualibus prædictes, ab eo protinus occidant. Pſ. Insidiatur ut rapiat pauperem; rapiens pauperem dum attrahit eum. ¶Vultur comedit carnes crudas, pro quib. pugnat, &c. sicut supra. Et nisi carnes eius duræ sunt ad digerendum, grauis fœtoris, & li saporis. Sic luxuriosi duri sunt, & obstinati ad digerendum id est ad corrigendum, quia peruersi difficile corrigunt. Eccleſiast. 1. Grauis etiam saporis, & odoris id est malæ opinionis & famæ ad cõuersandũ. ¶Vultur uidens pullos impugnare eis inuidet, & eus percutit, sicut miluus. Sic inuidos bonis inuidet aliorum. Iacob. 3. Ibi zelus & contentiones. Et constantia, & omne opus prauum. ¶Vultur frequentat exercitum, ut de cadaueribus equorum, & nominatur. turde uolat, et diu uiuit, ſ. centum annis. Sic cupidi. super domos principum, et regum &c. Vel per exercitum intelligo lites, et cõtentiones. ¶Item vultur sequitur mul-

tum equorum, & hoim, vt cadauerib. satietur. Sic & mali principes domo-principũ, ut donis, & honorib. exaltenẽ vt pater familias dicit, vbi oęs sunt epi. ¶Sed ſm philosophũ vultur in cunctis rebus, vbi oęs sunt epi. ¶Sed ſm philosophũ vultur habet egregium sensum olfactus, & ideo cadauera longè sentit, & tales hñt sagacitatem in tpalibus. ¶Item ab ortu solis usq; ad meridiẽ vultur non venatur, sed post meridiem circa occasum uacat ad prædandum. Sic isti in principio boni status, sed in fine vitæ fiunt rapaces, & cupidi. ¶Item ſm Arist. vultur circa nidum suum, & pullus nõ, finit alios appropinquare, timens ne prædæ non sufficerent vtrobiq. Sic tales ꝓ quare, timens ne prædæ non sufficerent vtrobiq. Sic tales ꝓ habent subditos ab alienis, ut pinguiores eos reperiant ad prædandum, ſicut canes qui pugnat cum aliis pro osse carneo. Et hoc ſolus illud rodat, sicut etiam catus seruat caseum. &c. Item dicit Pli. q̃ cor vulturis in pelle leonis inuolutum, liberat portantem a feris, & leonibus. Sic cor. i. affectio circa personam aliam, licet sit crudelis, impia, & leonina, tñ eam tenet, et fallit ner ab aliis defendendo, si tñ habeat pellẽ leonis. Item ſm Plin. lingua vulturis appensa collo personę, sicut eam gratiosam ad impetrandum quid vult. Sic prælati per verba, & præces, malis suis familiaribus impetrant multa bona. ¶Vultures ſm Isid. etiam ultra mare cadauera sentiunt, & ad ipsa comedenda uolant, & currunt. Sic verè christianissimi deuotus populus christianus debet carnem mortuã. i. carnis Christi mortem, quæ facta fuit vltra mare, sentire, & ad ipsum per deuotionẽ currere, & per crucis assumptionem adeã transfretare. Esa. 23. Transi terram tuam filia maris. Vel per cadauera intelligo fętidos sarracenos, quorum fœtorem, & infidelitatẽ debemus ultra mare sentire, & ad eos personaliter currere, ipsosq; occidere, & necare. ¶Vultures ſm Isid. præsentiunt futura cadauera, & hominum, & bestiarum mortes, & ideo præ gaudio futurorum cadauerũ solent infimul conuenire. Vnde et talium conuentus, solet futura prælia, et mortes hominum præsignare. Tales sunt multi ecclesiastici, maxime ecclesiarum curati, et religiosi exemptam mendicantes. Isti. n. diligunt, et præsentiunt cadauera, et funera mortuorum, et ad ea volant, et discurrũt, iuxta illud Iob. 39. Vbicunq; senserit cadauer, statim adest. Vñ qñ plures tales alicubi plus solito conueniunt, istud cõmuniter signi est futuri cadaueris, vel præsentis. ¶Teste Aristo. vultures in olfactu præcellunt, sicut aquilæ in visu. Per vultures intelliguntur grossi, & ponderosi, simplices at que rudes. Per aquilam intelliguntur prælati, clerici, ecclesiastici, & subtiles. Istud est ergo uerũ, ꝙ hodie q̃is aquilæ. i. viri ecclesiastici, præcellãt alios in visu, & discretione, vultures tñ. i. simplices eos præcellunt in odoratu, & deuotione. Augusti. Simplices rapiunt cœlos. &c. ¶Sed ſm Isid. nidos vulturũ nemo attingit, ꝓ eo q̃ in altissimis rupibus nidificant. Vnde etiam ſm Arist. dicitur q̃ vultur p̃ uolatum, altissimum solã dicitur auis Dei. Sic eos debemus ita altè per contemplationem ascendere, et ita altè nidum spei nostræ in Deo, et tur ut si fluuium religionis relinquerint, tẽporalibus hostes, uel etiam si ibi remanserint de ſpiritualibus prædictes, ab eo protinus occidant. Pſ. Insidiatur ut rapiat pauperem; rapiens pauperem dum attrahit eum. ¶Vultur comedit carnes crudas, pro quib. pugnat, &c. sicut supra. Et nisi carnes eius duræ sunt ad digerendum, grauis fœtoris, & li saporis. Sic luxuriosi duri sunt, & obstinati ad digerendum id est ad corrigendum, quia peruersi difficile corriguntur. Eccleſiast. 1. Grauis etiam saporis, & odoris id est malæ opinionis & famæ ad cõuersandũ. ¶Vultur uidens pullos impugnare eis inuidet, & eus percutit, sicut miluus. Sic inuidos bonis inuidet aliorum. Iacob. 3. Ibi zelus & contentiones & constantia, & omne opus prauum. ¶Vultur frequentat exercitum, ut de cadaueribus equorum, & nominatur. turde uolat, et diu uiuit, ſ. centum annis. Sic cupidi. super domos principum, et regum &c. Vel per exercitum intelligo lites, et cõtentiones. ¶Item vultur sequitur mul-

impleant, canis inferni tentationibus arripi, & per diuersa peccata ab isto penitus impediri. Isti ergo sunt vultur, q̃ dr ſm Isid. quasi volans tarde. Conera illud Eccl. 6. Non tardes conuerti ad dominum. Ista videntur in multis peccatoribus, qui quotidie proponunt pœnitere, & quotidie videnꝫ velle incipere, sed dum procastinant, sinaꝫ nihil faciunt q̃nimo cane. i. morte ꝓuenti subito pereũt. Vel dic q̃ quicũq; aliquem volatũ boni operis alicuius facere vult, dẽt prius deliberando ter vel amplius se mouere. Seneca. Diu delibera, cito facito. ¶Vult indifferenter ad omne cadaver volat, & ió faciliter capitur ſm philosophũ & sicut dr in libr. de natura rer. Vultur pugnat cum herodio herodius tñ cum sit agilis, impetui vulturis cedit, & sic vultur impetu ruẽs, cum pp pondus se retinere nõ valeat, contra terram uel lapidẽ se occidit. Sic vere charissimi illi, q̃ sine discretione indifferenter ad oia cadauera. i. ad oĩa mundi delectabilia per desiderium volant, faciliter per diuersa peccata se illaqueant. Potissimè vero superbi dum cõtra herodium. i. contra suos aduersarios se minores sine temperamẽto misericordiæ cũ toto vindictæ impetu debacchãtur, ipsosq; totis viribꝫ. enerꝫuare nituntur, sępe fit q̃ aliis per diuinã prouidentiam liberatis, nisi per iudicium diuinum imperu proprio destruuntur. Istud quotidie videtur in guerris, & hastiludiis. Istud apparuit in Sennacherib. qui toto impetu volebat destruere regem, & populum iuda, & ẽñ illis saluatis ipse in sua superbia est pemptus. Esaiæ. 51. Percussisti superbum, vulnerasti draconẽ. ¶Vulr pullos suos statim q̃ sunt adulti, à nido suo proijcit ipsosq; nec circa nidũ suum manere permittit &c. Expone sicut supra de aquila. & sicut de auibus in generali. §. 45. Vel si vis dic, q̃ sic debẽt esse nobiles, qa. ſ. filios suos non debẽt secum in domo renere, sed exterius ad videndũ & experiẽdum muudum eiicere, & mittere, & eos propriæ prouidẽtiæ exponere, vt necessitate ducti, discãt de se, & de salute propria cogitare. ¶Item vultur alios vultures, & priorios pullos adultos iuxta nidum suum morari non permittit, timens ne prædæ non sufficerent vtrobique. Magnum corpus. n. habet vultur, & ideo magna patria pari vulturum necessaria est ad prædandum. Tales sunt p certo magni vsurarij, & raptores & ambitiosi, & potissimè inuidi, & aduocati. Isti enim iuxta domũ vel patriam suam nunquam volunt alios sibi similes inuenire, quanuis etiam sint eorum pulli, ideſt consanguinei vel amici nec cum istis habitare volũt, & nunquam parem habere quęrunt, dicentes illud Eccle. 6. Nunc mãducabo de bonis meis solus. Timẽt. n. ꝙ patria nõ sufficiat ꝓdæ plurium. rapinis. n. suis & vsuris est magna patria necessaria, & ideo tales alios sibi pares repudiãt, vt soli patriam deuorent, & corrodant. ¶Vultur magnas aues in uadit: sed minimis parcit. Sic iudex plus debet irruere contra mala faciẽtes diuites, quam pauperes. Ecõtra de miluo. &c. ¶Vultur iuxta nidum suum non venatur, docente natura pacis amica ne vicinarum gentium odium cõtra se, & nidum suũ exciter, sicut dicitur in libro de natura re. prædicto. Expone istud sicut infra de lupo, & sicut supra de auibus in generali. ¶Vultur cum adulta fuerit, matremque suam debilem ad volandum viderit, eam impetere, & occidere cõsueuit, vt dicitur ibidem. Sic verè religiosi, & clerici vidẽtes, ꝙ mater sua ideſt prælatus suus defectuosus est, & debilis ad volandum. i. ad operandum, debet contra eum insurgere, & eum à statu suo deponere. Teste. n. Arist. bonum est mactare patrem in treballis, quia sicut dicitur in euangelio: Qui nõ odit patrem, & matrem, non potest meus esse discipulus. Vel potest allegari contra filios impios, & iniquos, qui proprios prælatos, & benefactores, amicos & parentes, quamuis ipsos, quandoque fouissent tanꝫ matres, si vident eos in aliquo defectuos, vel præ paupertate, vel alias ad volandũ, & ad eis amplius benefaciẽdum debiles, & infirmos solent cõtrà eos insurgere. & ipsos accusare, et spũaliter occidere, & grauare. Ln. 21. Exurgent filij in parẽtes, & eos morte afficient. ¶Vultur vt dr ibidem, pro eo ꝙ pp pondus corporis, nõ põt acquirere sibi cibum faciliter, ió reliquias cibi aliis non diuidit, sed pro se, & pullis in nido suo, reponit, quia pro certo, quod difficilius, acquiritur diligentius cõseruat. Vel põt dici de uiris prouidis, qui oĩa nõ solent expẽdere, sed pro tẽpore futuro reponere, & seruare. Prouer. 16. Sapiens aũt seruat imposterum. ¶Itẽ vultur optimũ odoratum

habet ad cadauera sentienda, et iō sequitur exercitum. Vñ ſm augures qñ plurimi vultures circunuolant, signū est p̄lii futuri, q̄ aliquo occulto sensu præsentiunt cadauera, q̄ vultur in sero prædatur, et non in mane, et illa quæ de cibo suo remanens aliis non largitur, sed in nido recoligit ꝓ se, et pullos educādis, aliquotiens putrescūt. Sic anari optimū olfactum, i. discretionem optimū hñt ꝓ cadauerib. bonorū tēporaliū sentiendis, et ideo exercitum. i. lites et cōtentiones sequunt, et spe cadauerum habendorum. i. tēporalium acquirendorū in simul conueniunt, atq; volant. Qđ quidē est signum futuri prælij. Nam pp lucra hmōi, sæpe vnus cōtra alium præliatur. Isti in sero senectutis magis, q̄ in mane iuuentutis prædant, qm̄ auaritia plus viget in senectute ſm
26 Sen. Expone cætera sicut infra. ¶ Vultur ſm aliquos sine cō cubitu nascitur, et habet hanc proprietatē, q̄ os eius inuolutum in pelle leonis vel lupi, liberat se portantē à lupis, et leonib. Pes eius dexter ſm Plin. sanat doloré sinistri hoīs, & econuerso pes sinister, hois pedem dextrum sanat. Charissimi habet duos pedes, dextrū. s. i. misericordiā, sinistrum. i. iustitiā. Sed hō duos ēt habet, dextrū. s. i. gaudiū de lumine prosperitate, & sinistrū. i. timorē de salute. Ergo si hō patitur in pede dextro, nimis gaudens, et se delectans in ꝓspera fortuna huius mūdi, super istū pedē aponat Dei pedē sinistrū. s. eius iustitiā cogitando, (Ió dr̄ ad Ro. 10. Noli alte sapere) et tunc cito sanabitur. Sed econtra si hō considerans, sua peccata patiatur in pede sinistro nimis timēdo, et quasi de salute desperādo, apponat de pede dextero Dei .i. cogitando eius misericordiam, et cito saluabitur. Sic. n. loquit. Ps. Saluum me fecit dextra tua. Dicat ergo Canti. 2. Leua eius sub capite meo, et dextera illius amplexabit me q. d. leua iustitiæ diuinæ et dextera suæ misericordiæ me liberabunt. Vultur ēt qui sine concubitu nascitur, Christum significat, q̄ de virgine siue virili semine de sācto spiritu cōcept' est. Os ei' igitur pelle leonis siue lupi inuolutū signi ficat diuinitatem quæ fuit inuoluta in pelle humanitatis in incarnatione, et illa certe hoīem hanc gestātem per deuotionem, liberat ad incursibus luporum infernaliū, et leonū. Et de hoc scribitur Eccl. 51. Liberasti me ſm multitudinem, misericordiæ, nominis tui, à rugietibus præparatis ad escā.
27 ¶ Dicit Pli. q̄ penna vulturis appositā pedi sinistro mulieris parturientis facit eam parere. Sic verē si imitatio vita Christi, virtutum eius, et perfectionum, apponatur pedi sinistro .i. affectione aīæ prægnantis, et dolores parturientis, (illius quidem aīæ de qua loquitur Ps. Concepit dolorem, et peperit iniquitatem.) si hæc inquā vitæ Christi perfectio tali affecti in ordinato alligetur, facit eam parere, non peccatū
28 qđ ex carne conceperat, sed virtutē q̄ eam spiritus sanctus docuerat. Esa. 60. Nunquid ego parturiam? ¶ Secundum Pli. a lingua vulturis sine ferro auulsa facit portantē se gratiosum. Sic vere charissimi lingua, locutio, oratio et iter cessio virginis Mariæ gloriosæ, quæ more vulturis sine carnali copula peperit, et cōcepit, qñ sine ferro. i. sine peccati duritia imploratur, facit et in uerbis, & operib. gratiosum, et ideo ꝑdicator in principio sermonis istam linguam uel gratiā petit, ēt inde est quod pro gratia imperranda dr̄ Aue maria
29 petit. &c. ¶ Cinis ulturis serpētes ingat, et communiter sanguinis eius leprā curat. Sic uere cinis. i. memoria mortis et sanguinis Christi serpentes. i. tentationes, quæ in nobis serpūt et etiā et lepram luxuriæ, et peccati curat spiritualiter atque sanat. Ad Heb. 9. Omnia ferē in sanguine mundātur,
30 et sine sanguine non fit remissio peccatorum. ¶ Vultur secūdum Pli. de ꝓpriis filis impia, et crudelis, quia si uideat pullos suos impinguari, pcutit eos rostro, ut fiant ex hoc vulnere macilenti. Sic principes, et plati subditis suis sunt crudeles quia si uident pauperes subditos, vt pote sacerdotes, et agricolas inferiores impinguari diuitijs statim inuident, & cum rostro potētiæ phas vel nephas, seu per falsas impositiones, rapinas et ex coriatiōes ipsos faciūt macilētos.
31 ¶ Vulturi assimilantur multi quantum ad eius mlas conditiones. Vultur dicitur quasi tarde volans quia præ magni tudine carnis præcipites volatus non habet. Sic tales quia magnitudine, et pondere affectionis carnalis detinentur, et præ muntur, ideo per contemplationem superius nunquam uolant. Sapien. 9. Corpus quod corrumpitur, aggrauat animā

LIBER OCTAVVS

De aquis & fluminibus, & primò de aqua in generali. Cap. 1.

AQua ſm Isid. dicit quasi æqua. Sēper est. nisi per violentiā motus fuerit exæquata. Est aūt aqua naturæ specularis, quia rerū figurarum iectarum tadios recipit, & per actionē radii luminis earum imagines repræsentat. Species intuentium manifestat. Talis est conscientia, quæ cumlemcunque imaginem impresseris, i. qualecumque peccatum feceris, ipsum per remorsum reflexium (nisi deleatur per pœnitentiam) perpetuo reuidebis. Prou. 27. Respondet vultus respicientium in aquis. Et sicut aqua mota, & turbata non quiescit a motu, quouisq; eius superficies adæquetur, & recipiat conscientia quiescit a dolore & remorsu quousq; purificetur, & per pœnitentiam quietetur, Esa. 56. Impii autem feruens quiescere non ualent. Et sicut in aqua turbata imagines non apparent, & si apparent, videntur imagines perstruosæ, & deformes, sic in corde, & conscientia turbata sideriis, & cogitationibus, uel etiam vitiis, & crimeibus imagines. i. virtutum pulchritudines non apparēt, quousq; per gratiā fuerit adæquata, & a turbatione hmōi quietata. Augusti. Inquietum est cor meum bone Iesu, donec quiescat in te. Veruntamen sicut in aqua adæquata imagines, quæ propter motum fuerant dissipatæ, iterum reueniunt, sic virtutes, & opera quæ fuerant per peccatum mortificata, ex ipsa conscientia adæquata fuerit per pœnitentiam, et peccata, ibi iterum per gratiam reuiuiscūt. Et tu reuertere ad antiquitatē tuā. Eze. 16. ¶ A qua quanto est profundior, & purior, tanto apparet ob scurior, nisi a solis radio illuminetur sicut Basilius dicit in Hexameron. Sic anima quanto ē ꝓfundior per subtilitatem ingenii, quanto purior per virtutē nobilitatem, tanto per ignorantiam spiritualium etiā obscurior, nisi solius Christi gratia spiritualiter illuminetur. Istud maxime patet in sapientibus huius mundi, quibus sensu vigeant naturali, nihil tamen de Dei iudicijs cognouerunt. Baruch. 3. Exquisierunt scientiam quæ detinet sequitur. Viam autem sapientiæ nescierunt. Vel dic, quia aqua profunda est humilitas, quam. s. semper comitatur scuritas, eo. s. q̄ vir humilis bona sua solet occultare & aliis propalare. Seneca de moribus. Est occultatorum sicut aliī uitiorum. Vel dic, q̄ ista est profunditas peccati, vel etiam prosperitatis, quæ semper obscuritatem gerantiæ gestat. Ps. Obscurentur oculi eorum. &c. ¶ Aqua Basilium in hexameron, habet vim vnitiuam ipsum per humorositatem aquarū se per interiorem parten vndiq; diffundentium ipsæ partes terræ iungerēt, ipsa ra præ nimia siccitate in puluerem verterentur. Et aqua turaæ specularis, iō radios rerū sibi obiectarū quas recipit iterum refundit in maiorem latitudinē, & trāsmittit, & est, q̄ res visæ in aqua maiores apparent, quam in sectei rei veritatem, ꝑ. s. sit pp grōsitiem medii spissioris. Sicut charitas, gratia, vel concordia, seu etiam aqua baptismalis terrā. i. ecclesiā, religionem, vel aīam vnit, cōglutinat, & iungit. Actu. 4. Multitudinis credentium erat cor vnū. Nisi per aquam istam status ecclesiæ vel religionis iungeretur morib. & in fide statim in diuersos pulueres partialitates sectarū dissolueretur, et sic eius integritas rūperetur. Et ista aqua, s. charitas naturę specularis. Res. n. quas in se pit, s. beneficia quæ aliis ꝓcipit, per gratiarū actionē mā ra reddit, & sp in ampliorem latitudinem retribuere, & fundere, & commendare contendit. Vel dic, q̄ aqua amor & affectio carnalis. Ista. n. illos quos in se recipit affectuo sum amorem maiores representat, & credit, q̄ res quæ amatur, maioris bonitatis uideturesse, quam rei veritate. Nam ſm Senecam, Solus amor verum nescit. Vel dic, q̄ imaginem boni documenti uel exempli ab aliis recipimus, per operis executionem non solū tam, imo ēt maiorem refundere debemus. Quod est beneficiis debet esse, quæ debemus, vice reciprocationis re, & maiora etiam, quàm receperimus compēsare. Sicut

ę sit natura est sine sapore, & colore, vt sic esset indifferens ad oēs sapores, & colores rerum omnium assumēdos. Ideo transiens per occultos meatus terræ, à locis per quæ transit, in colore, & sapore recipit mutationem, & inde est q̄ nunc dulcis, nunc amara, nunc clara, nunc turbida, nunc subtilis, nunc grossa, dino scitur apparere. Talis aqua debet esse oīs ꝓ fessa publica, q̄ a verē nō debet esse determinata ad aliquē certum colorem seu saporem. i. ad aliquorum affectionē, & electionem specialem, per personarū acceptionē, imò dēt esse indifferens ad oēs, vt generaliter sit ei cura de oīb. Sap. 6 quia non est personarum acceptio apud Deum. Ad Ro. 2. Ideo ſm qualitatem terræ per quam transit. i. ſm bonitatem vel malitiam personarum quibus præest, debet eius qualitas immutari, quia cum terra salsa per peccatum debet esse salsus per correctionem, cum dulcib. per deuotionem dēt esse dulcis per cōpassionem, & beneficij largitionem, cum calidus per iram, & tribulationem, debet esse calidus per seuerā punitionē, cum grossis, & rudibus debet esse grossus, & sim plex, & cum subtilib. subtilis, vt sic ſm exigentiam omnium rediferenter omnib. se conformet 1. ad Cor. 9. Omnib. omnia factus sum, vt omnes lucrifacerem. Vel ista possunt de pdicatore dici, qui mores aliorum debet imitari, & induere, vt eos possit ad viam salutis trahere & inducere. Exemplo Apostoli vbi supra, q̄ fiebat cū gētilib. gentilis, & cū Iudeis Iudeus. Vel dic q̄ talis est anima, quæ ſm q̄ in diuersis fundis. i. diuersis consideration ib. situatur, ſm hoc in suis conditionibus variatur. Vel expone de societate sicut infra. c. de fon
32 5.11. ¶ Aqua secundum Basilium in hexameron, est valde vtile elementum inter omnia elemēta, cœlum. n. temperat, terram irrigat, & fecundat, aerem suis vaporib. incorporat & condensat, fanditin sublime, & cœlum sibi vendicat. Et sunt aquæ causa omnium terræ nascentium, quia fruges gignunt, arbores & plantas ꝓducunt, sordes detergunt, pctā abluunt. Et est aqua terræ coniunctiua, penetratiua, repletiua, caloris cœlestis nutritiua, inferiorum temperatiua. Nisi ahæc inferiora suis exhalationib. tēperaret, cęli motus, & ignis conflagratio omnia in flammaret. Piscib. etiam dat spiraculum, & animalib. nutrimentū. Talis est gratia, vel lachrymæ, vel doctrina, quia sicut aqua. s. cœli crystallini, cęli tem perat, firmamentum, quantum ad calorem qui ex vi motus proprij oriretur, sic istæ spirituales aquæ, qñ sunt in hoīe, ipsum rapeum cœli. i. ipsum cęlestis iudicis rigorem temperāt & refrenant. Ardorem refrigerabit ros. Eccl. 18. Et etiam aer cem. ipsam animam suis vaporib. i. diuersis virtutib. incorporam, & cōdensant. Et sic terram corporis bonis virtutib. irrigant, & fecundant. Istæ igitur causa sunt omnium terræ nascentium. s. bonorum operum, quia in terra plantas, & arbores. i. in corpore vniuersos actus bonorum operum procreant, & producunt. Sordes etiam peccatorum abluunt, & detergunt. Ezec. 36. Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini. Hæ terræ partes. i. affectiones aīæ coniungūt per charitatem, penetrant per humilitatem, replent per bonum operū fecunditatē. Hæ sunt caloris cęlestis. i. amoris charitatiuin nris cordib. nutritiuæ, inferiorum. i. motuum carnalium temperātiuæ, ardoris desideriorum malorū refrigerantiuæ, quia. s. nisi per aquæ gratiæ, lachrymæ, & doctrinæ exhilarationem, influętiam, & inspiratione inferiora, carnis desideria temperarentur, totum corpus in cōflagrationē luxuriæ verteret. Hæ igit piscib. i. deuotis hoīb. dant spiraculum, & alib. verò. s. secularib. nutrimentū. Ezc. 31. Aquæ nutriunt illum, abyssus exaltauit illum. Eadem ꝓ oīa pñt dici de confessione, & de baptismo. Vel oīa dic de eleemosyna, & penitentia, q̄ sicut dr̄ Eccl. 3. sicut aqua extinguit ignē, ita eleemosyna pctm. ¶ Aqua in nihilum defluet, nisi termino alio no sisteret. Sic pctōr de desperatione deueniret in nihilū, ni esset alienus terminus. i. Dei mia retineret, q̄ a. s. Dei mia cā ē quare impius nō desperat. Iob 38. Circūdedi illud terminis meis. ¶ Aqua est colorū, & saporū oīm susceptiua, & de vno ad alterū mutatiua ꝑ defluit nisi termino alieno sisteret, ma le. n. est terminabilis pp defectū soliditatis, & iō necesse est, q̄ ab exterinseco teneat, & alio solido termino limitet. Sic Eo leuis, & instabilis vno statu nō est cōtentus, de colore ad colorem, de prædenda ad prædendā, de dignitate ad dignitatem, de statu ad statum, quotidie vult esse mutatus, & trāsitus. Eccles. 27. Scultus mutabitur vt luna Mich. 7. Ad mare de mari, & ad montem de monte. Ideo metus & affectiones talium non quiescunt, nisi per alienum terminum. i. per platorū suorum resistentiam, vel per ipsius Dei gratiam, vel repulsiuam iustitiā, & tribulationē & violentiā sistantur, & infra suos limites arceantur, & à suis vanis appetitib. cōpescātur. Dicat ergo talib. Deus vel prælatus illud Oseæ 2. Sepiam vias tuas spinis, & sepiā eas maceria, & illud Iob 28. Hucusque venies, & hic confringēs tumentes fluctus tuos. ¶ Aqua semper defluere et nisi termino alieno sisteretur. Et est aqua oīm colorum, & saporum receptiua, & ad oēs suijpsius trāslatiua, & motus sui est à centro ad circunferentiā eleuatiua. Sic verè aīa vel aīæ voluntas ꝑ fuit per diuersas creaturas, vnā post aliā diligēdo, vel per diuersa desideria, vnum post aliud emittendo nisi per amorem Dei, & per eius solius appetitus, tanq̄ per alienum terminū terminetur. Aug. Inquietum est cor meū bone Iesu, donec quiescat in te. Et est aqua ista motus sui. s. affectus, & desiderij, à centro ad circunferētiā. i. à rebus creatis ad ipsam increatā essentiā eductiua, & rerum oīm colorū, & saporū per amorē, & desideriū receptiua, quia. s. cor hoīm est in potentia ad amorē oīm creaturarum, q̄ a sicut aqua est indifferēs ad colorē, & saporē, non hñs terminum colorum, & saporum, sicut aīa est quasi tabula in qua nihil depingitur, nisi postea color rerum in ea depingatur. Et est ēt aqua qualitatis propriæ mutatiua, q̄ a voluntas quotidiè de vna re ad aliam circunfertur. Iob 20. Cogitationes variæ succedunt sibi. Et Prou. 19. multæ &c. Et sicut in aqua mota, & turbata imagines nō vidētur, sic nec in voluntate, & corde turbato per tristitiam notitiæ describūtur, quia sicut dr̄ Eccl. 21. Non est sensus vbi est amaritudo. ¶ A qua ſm Isid. dr̄ quasi æqua, eo q̄ à motu nunquā quiescat, donec eius fuerit superficies adæquata. Et est aqua elemēto frigidū, & humidum, & respectu terrę subtile, & perspicuū, ꝓprio termino nō contentū, defluereret. n. nisi termino alieno sisteretur. Et habet ēt aqua motū sui à centro ad circunferētiam, & spēs in se receptas more speculi oſtēdit, & hoc in maiorē quantitatē q̄ sint ſm rei veritatem. Sic iustus nunquam quiescit à motu bonorū operum, quousq; superficies cōscientiæ suæ in præsenti per gram, & in futuro per gloriā quietetur. Deuter. 12. Necdū venistis ad requiem q̄ dns Deus noster daturus est vobis. Et est aqua ista elementū frigidū ꝑ castitatē, humidum per pietatē, subtile per paupertatem, perspicuum per subtilitatē, & veritatem, imaginē bonorū exēplorū receptiuum per honestatē, & honestę imitationis cōformitatem 2. ad Cor. 3. in eandē imaginē transformamur. Et respectu terræ. i. hoīm peccatorum habet multiplicē nobilitatē, q̄ a terra erat inanis, & vacua, sed spūs Dei ferebaē super aquas. Ge. 1. Ista proprio termino nō sistitur, nec volū tate ꝓpria regitur, sed alieno. s. Dei vel plati ordinationib. regulatur. Iustus. n. non se præsumit regere, imò nihil de sua bonitate præsumēs, diuinæ mię, & prouidentiæ se cōmittit sine cuius termino se timet in nihilū redigēdū. Circundedi illud terminis meis. Iob 28. & in Ps. Terminum posuisti eis, qué non transgredientur. Quia. s. iste ſm Dei, & plati volūtatē, prouidentiam, & ordinationē, oēs motus suos terminat, & concludit, & infra ambitum regularium statutorū, & diuinorum mandatorum se contineri permittit & motū suū. i. naturalem appetitum à centro ad circunferentiam. i. à creaturis ī ipsum Deum applicat, & reducit ſm oīa alia expone sicut supra. ¶ Aqua, & terra pp suam elongationem ab orbe non sunt ita mobilia, nec orbi obediētia, sicut sunt alia elementa, & ideo terra, q̄ a summè distat, nō mouet, imò stat immobilis atq; firma. Sic illi q̄ pp pctā sua sunt ab orbe. i. à Deo (q̄ est orbis oīs cōtinens nō hñs principiū neq; finē) remoti, & elōgati nō sunt eius influętiæ participes, nec eiusdem voluntati obedientes, vel ad motū suæ inspirationis volubiles. Exo. 15. Fiāt īmobiles quasi lapides. Et ió illi q̄ sunt duri vt terra pincōpassionē, frigidi ꝑ indeuotionē, īmobiles ꝑ accidiæ torporē ficci ꝑ auaritiæ ardorem, nō mouentur ꝑ obedientiæ vigorē, imò sunt fixi, & immobiles ꝑ inobediētiæ, & obstinationis tenorē. Ps. Qui formasti terrā sup stabilitatem suā non inclinabitur in seculum seculi. Vel dic q̄ seculares, q̄ magis sunt à Deo, & à suo seruitio elōgati, minus sunt mobiles ad bona q̄ clerici, & religiosi, q̄ orbi Deo sunt ꝓximi, & ei' seruitio specialiter dedicati. ¶ Allega vt supra.
33 Vel dic econuerso quod illa elementa. i. illæ personæ q̄ à cę

lo.i.à Deo gradu; & statu amplius elongantur, stabiliores in bono repertiuntur, sicut in secularib. respectu malorum ecclesiasticorũ quotidie cõprobatur. Allega vt supra. ¶ Aqua nõ habet determinatum colorem, saporem, vel figurã, sed ſm saporem, colorem, & figuram loci in quo ponitur, & à quo clauditur, eius qualitas variatur. Sic religiosus non debet habere motus, voluntates, & desideria propria, & determinata, imò debet ſm exigentiam statutorum claustri, religionis, & loci à quo clauditur, & secundum voluntatem prælati sui accipere colorem, cõditionem, & formam, quia. f. ip se debet esse indifferens ad oĩa quæ sibi à superiori dicuntur & imponuntur dicens illud euangelicum. Veruntamen non mea volũtas sed tua fiat. ¶ Aqua ſm Isidorum dr quasi æqua, eo ꝙ nunquam quiescat à motu, donec eius superficies adæquetur. Sic nec homo debet quiescere à motu bonorũ operum, donec in Paradiso per gloriæ pulchritudinem eius superficies. i. aiæ suæ capacitas adæquetur. Baruch. 5. Cõstituit Deus replere valles in æqualitatem terræ, vt ambulet Israel diligẽter in honoré Dei. ¶ Aquæ maris quę naturaliter sunt amaræ, tumultuosæ sunt, & sonoræ. Sic in mare mũdi huius, amari. f. peccatores multipliciter volunt loqui, & præ cæteris tumultus, & iurgia cõcitare. Semper. n. iurgia quærit malus Prou. 17. ¶ Aqua, quæ sursum gignitur. f. pluuias, cæteris aquis est melior, & ad terrã fecundãdam vtilior, maximè qñ cum tonitruo cadit, quia tonitruum suo motu aquam, & vaporem subtiliat, & depurat, & sic terram magis pẽetrat, & fœcundat. A qua ista est gratia, prædicatio, vel doctrina, quæ sursum gignitur in excelsis, descẽdẽs à patre luminum, quæ præ cæteris aquis melior est ad terram aĩæ bonis operib. fœcundandam, & maximè si cum tonitruo diuini timoris sit recepta, quia tonitruum diuini timoris aquam grãæ, & sapiẽtię reddit subtiliorem, & ad terram. i. aĩam pœnetrandum penitus aptiorem. Eccl. 1. Timor Dei, scientiæ religiositas custodiet, & iustificabit cor. ¶ Aqua fluuialis ſm Constan. quæ ab altis rupib. descendit, sana est, qñ fluit cõtra oriẽtem, & tũc prævalet illi, quæ fluit contra occidentem. Sic sapientia Dei & scientia catholica, quæ ab altis rupib. paradisi per reuelationem extitit deriuata, descendens de sursum à patre luminum, (Iaco. 2.) sana est, competẽs animæ sanitati, & maximè qñ fluit contra orientem. i. qñ ad ortum grãæ, & virtutum taliter ordinatur, quia quæ de sursum est sapientia, primum quidem pudica est. Iac. 3. Sed illa quæ in vallib. oritur. i. mundana sapientia, qñ in valle mundi huius ortũ habuit, vt sunt leges quas fecerunt imperatores, & quæ ad occidentem. ad mũdi negocia sp deficit, & occidit, tendit ordinatur, & terminatur, animæ non est sana, quia. f. infirmitates superbiæ, & præsumptionis, & cõtẽptus aliorum producere consueuit. Scientia. n. inflat charitas aũt ædificat 1. Cor. 8. & Eccle. 1. In sapiẽtia multa est indignatio. Figura de aqua fontis hierico quæ faciebat sterilẽ terram, quę tñ alias erat optima. 4. Reg. 2. Quia multi elati per scientiã, à bonis operib. steriles sunt qui alias boni erant. Ideo eis dr. Sapientia tua, & sciẽtia tua hæc te decipit. Esa. 47. Hæc est sapientia terrena, animalis, & diabolica. Iac. 3. Et ideo dr ad Rom. 8. Prudentia carnis mors est, prudentia aũt spũs vita & pax, Et ibidem sapientia huius mundi inimica est Deo. ideo. 1. ad Corint. 3. Sapientia mundi stultitia est apud Deum. ¶ Nota ꝙ ſm Isidorum aqua dr quasi æqua, pro eo ꝙ eius superficies semper est æqua, & plana, nisi ab extrinseco ventis vel causis alijs exequeť. Est autẽ aqua sicut dicit Seneca lib. 3. de naturali lib. quæstionib. mundi primordium, quod prius omnib. fuit, & ex quo sunt oĩa. Seneca. n. dicit ꝙ aqua, & ignis terrenis dñãtur, & his ortus, & exhis interitus est. Supponit. n. ꝙ ex aqs oĩa inceperunt, & per ignẽ oĩa finient. Vñ ait. Ignis exitus mundi est, & humor primordium. Qđ ẽt vr fides inuenire, q̃ de aqs. i. de informi materia, q̃ noĩe aquarũ intelligit, cũcta facta fuisse p̃dicat. Gen. 1. Spũs dñi ferebatur super aquas. Et p ignis conflagrationẽ cuncta elemẽtaria ante iudiciũ immutãda declarat. Ps. Ignis ante eum exardescet. Moraliter autem per aquam potest intelligi dulcor, & mollities pietatis, per ignem verò feruor, & acuties charitatis. Ista. n. duo oĩb. dominantur, & ex istis duobus omnium virtutum congeries generatur. Humor. n. pietatis est materiale virtutum principium, & eorum debitum nutrimentum, ignis vero charitatis est ipsarum causa, & eorum finis, & congruũ complementum. Ideo Eccle. 39. dr ꝙ initium vitæ hominis ignis & aqua. Vel dic ꝙ in rebus moralib. sunt duo. f. vnum quo constituuntur, & vnum quo destruuntur. Primum est humor deuotionis, & gratiæ, a quo vel etiam ignis cuiuslibet malæ concupiscentiæ, à qua virtutes exterminantur. Bene igitur dr Eccl. 15 apposuit tibi ignis & aquam, ad quod volueris, extende manum. Vel dic ꝙ humor est carnalitas, à qua peccata oĩum accipiũt, ignis vero est pœnitentia, & asperitas, à qua vitia dissipantur. Sap. 16. Ignis in aqua valebat supra suã virtutem. ¶ Sene. licet ethnicus & infidelis, agit tñ diffusè de diluuio, quo oĩa perierunt, & reducit ipsum ad causas superiores, & inferiores, exteriores, & interiores. Causæ. n. superiores fuerũt stellæ i capricornio cõuenientes. Vnde sicut ait, Berosus cãm naturalẽ, & certi tempus assignat tam diluuio, q̃ futuræ ignium conflagrationi. Arsura. n. (vt ait) terrena contendit. Causæ inferiores fuerunt maria, quib. terra circundatur, quæ (vt ait) suis flexibus naturaliter cõtra terram, & littora pugnãt, quasi appetant eam submergere. Vnde ẽt dicit ꝙ natura nos hortatur ri circũdedit, vt vndique nos cum voluisset, aggredi possit. Causæ ẽt exteriores erant fluuij excrescentes, imbres ymbib. defluentes, torrentes de montib irruentes, & fontes de terra scaturientes, & infra terram lacus, & fluuij decurrentes, q. a. (sicut ait) aquæ q̃ sunt sub terra, & qui sunt sicut venæ amnes amnib. iungent, paludib. stagna. Causæ verò interiores sunt ipsa naturæ institutã, q. b. à principio natura statuit diluuium futurum, vnde ait. Sunt oĩa facilia naturæ, vnã primo facere constituit, arq; non subito, sed ex denuncio venit, & à principio qñ mergerentur terrenа, decreuit. & ne sic qñq; velut in nouo opere dura molitio, olim adhuc maria se exercent. ¶ Dicit etiam ꝙ nihil difficile naturæ est, vbi vbi in finem sui properat, & sequitur. Omnia adiuuabunt naturam vt sua constituta peragantur. Et concludit ergo qñq; erit terminus rebus humanis. Et post. Vnus humanum genus cõdet dies. Vnum tñ aduertendum est hic q̃ Seneca vr ponere diluuium futurum secũdum modum tum loquendi, & tñ credo ipsum intellexisse iam factũ, maxime quia Solinus, & Ouidius ipsum factum iam ante posuerunt, qui forte Senecam tpe præcesserunt. Et breuiter ipse supponit diluuium naturaliter factum. Vnde dicit ꝙ natura omnus ordinauit res, q̃ rerum mutationes. In his (inquit) mandatio fuit, qui non secus q̃ hyems, & q̃ ætas lege mutentur. Supposito ergo, ꝙ istæ quatuor causæ potuerunt conuenire in diluuio de quo facit mẽtionem scriptura, dicit ipse riſſimi ꝙ per diluuium põt intelligi p fluuium lachrymarũ quo proculdubio obruitur, & submergitur tota congeries vitiorũ. sed proculdubio hmõi diluuium, inundatio vitiorificatio quatuor habet causas. f. superiores, quę sunt celestiæ stellarum. i. bonorum industria prælatorum. Inferiores, quæ sunt affluentiæ marium. i. compunctio cordium amarorum. Exteriores, q̃ sunt torrentes tribulationum, & tempestatorum, imbres bonorũ documentorũ, fontes & fluminã bonorũ sociorũ, & vicinorũ, necnon lacus. i. horrores, & tribulationes ipsorũ criminum interiorum. Anteriores aũt, sicut prædestinatio, & ordinatio Dei, & suorum cõsiliorum. In his. n. quatuor oritur diluuium lachrymosæ cõpunctionis, & mũdificatio, & lotio seriosę cõfessionis, & per cõsequens renouatio, & mutatio moralis, & virtuosæ conuersationis. Oĩa. n. adiuuant naturã. f. naturantẽ Deum vt sua constituta peraganť, q. a. f. ex quo hoĩem saluare decreuerit, multis adminiculis vtitur, & p multas vias viciorũ suorũ diluuij patitur, & curat, & q̃rit q. a sicut dr. ad Ro. 8. Diligentib. Deũ oĩa cooperant in bonũ. Vel põt dici ꝙ diluuiũ figũat diẽ iudicij, qñ erit terminus reb. humanis, & q. humanũ genus è mũdo condet. Tunc. n. oĩa, & superiora, & inferiora naturæ naturãtẽ Deũ iuuabunt, & suũ decretũ, & primordiale finem pro viribus adimplebunt, q. a sicut dr Sap. 5. Pugnabit p eo bis terrarũ cõtra insensatos. Vel dic ꝙ diluuiũ figũat diẽ vitæ tribulationes, q. b. hoĩes. i. iusti diuersimodè fatigantur. Adhoc. n. faciunt sydera superiora. i. mali sp̃lati. Matitiã ra. i. circunstantes nos, mali officiales, & balliui, fontes illi torrentes, & flumina exteriora. i. mali vicini, & fallaces statuti naturæ anteriora. i. ordinationis statuti diuinæ, à principio cautum est ꝙ homo nascatur ad labores, vt vero ad volandum. Iob 5. quia, sicut dicit Isidor. impossi-

bile ꝙ homo sit & tribulationes non patiatur Seneca vbi supra dicit, ꝙ cõsumpto humano gñe per diluuium dabiť terra hõinocens, insciis scelerum, & meliorib. auspicijs nascituri, illud põt exponi de Christo, q. proculdubio datus est terræ, & innocens, & scelerum ignarus toto mundo iam diuino vitiorum præconsumpto, qui tñ meliorib. auspiciis, q. dr fuit natus, quia. f. non per corruptionem carnis, sicut alij, sed per incarnationem diuinitatis. Ideo de ipso dr. Esa. 9. Puer natus est nobis, & filius datus est nobis. Et Baruc. 3. dr. ꝙ postea in terris visus est. &c. ¶ Dicit Seneca ꝙ post diluuiũ, ideo ꝙ deum turris, homo inscius scelerum, tñ innocentia non durabit nisi dum noui sunt. Cito inquit nequitia surrepit, virtus difficilis inuentu est, rectorem ducemq; desiderat, & sine magistro vitia addiscũtur. Ista possunt allegari de nouiter promotis, & introductis, qui innocẽtes, benigni & simplices inueniuntur, qui cum tractu tpis mali efficiuntur, quia vitia naturaliter etiam sine magistro discuntur. Vel põt dici de hominib. in quibus non durat innocentia, nisi dum novi sunt, & nunc nes sunt. ſtatim. n. surrepit nequitia, & dum homo corporaliter crescit, succedentibus vitiis innocentia retrocedit. ¶ Dicit Seneca ibidem ꝙ mundus diu antea durans, subito perdiluuium periet. Dicit. n. ꝙ ad origenem rerum naturæ parce utitur virib. & subito ad ruinam toto impetu venit. Et exemplificat de homine, q. diu nutritus cito morit, & addit, ꝙ vrbes constituit ætas, hora dissoluit, momento fit ciuitas, quæ multis fuit interuallis cõfecta, subito per infortunium deſtruitur, & homo qui diu in gloria ſteterat, fortunæ impetu modico dissipatur. Quod etiam in virtutibus, qñque fit quia ille q. diu in ſtatu salutis ſtecit, subito Deo permittente per tentationem perit. Vel ad litteram expone de ruina mortis hoium, vrbium, & terrarum, quia sicut dicit idẽ, magnæ turres ſtant aut, nigent omnia, cito ac repente dissiliunt. Item idem dicit, ꝙ sicut in corpore humano non tantũ est vnus humor, ſsanguineus, sed multi, sic in terra non est tantummodo humor aqueus, imò sulphure⁹, alumineus, aureus & argenteus &c. Quodad ecclesiam vel religionẽ applicari potest, in qua non tñ est una species humorum. i. una condito personarum, sed plures, quia. f. aliqui sunt ibi puri; mũdi, & aquei, alii verò mali, immundi & sulphurei. aliqui clari, aurei, & argentei, alii verò duri crudeles, ærei atq; ferrei, qui bñ sicut dicit Apost. 2. Tim. 2. In magna domo non tantum sunt vasa aurea, & argentea, sed etiam lignea, & fictilia. Item idem ibidem, ſde naturali. q. lib. 3. ait ꝙ aliqua sunt flamina seu flagna in quib. res difficiliter merguntur. Vnde ait, ꝙ quidam sunt lacus qui nandi imperitos ferunt, vt nomen est in Sicilia. Et adhuc est in Syria quoddam stagnum, in quo natant lateres, & mergi projecta non possunt, licet grauia sint. Ad ꝙ vr facere quod infra dictum est de arethusa lacu, quæ oĩa solet onera sustinere, & qđ de lacu asphaltite iudee dicunt eam Iosephus q̃ Solinus, ꝙ nihil viuum in eo potest merg. Cuius ẽt simile dicit Isid. li. 13. de stagno porcidanis, a quo (vt ait) oĩa fluitãt, & nihil mergitur. Rationem aũt si nõ assignat idem Seneca ibidem. Dicit. n. quod grauiora descendunt, leviora gestantur, paria verò æquaľr stant. Vnde ait, ꝙ si res imposita sit grauior, & ponderosior ipsa aqua statim descendit. Si uero sit lenior, supernatabit, & tanto altius quanto lenior. Si vero panis sit poderis, ipsi aquę erit æqualis. Supponit igitur ex præmissis ꝙ talis aqua est grauissima, vbi grauia non descendunt ad infima, quia (ut ait) illud aquo non uinciturq aqua pondere, non permittit aqua gravissima descendere. Et inde est ẽt ꝙ in quibusdam stagnis ẽt lapides supernatãt, sicut ẽt Isid. ait lib. 13. de fonte marfya, q. ẽt farra portat. Et similis ratio põt reddi, sicut vr miri quare argentũ viuum sustinet omnia pondera præter aurum, quia excepto auro, argentum uiuum est grauius, & ponderosi⁹ vniuersis. Igitur concludit quod de duobus grauibus minus grave eminet magis grauj, & magis graue sustinet minus grave. Tales lacus videntur esse mundani ſtatus, vel ẽt mundani iudices & magistri. Hodie. n. mali licet sint graues peccatores, & maligni, & descendere ad gradum subiectionis digni submergi etiam aliquotiens, & puniri, ipsi tñ hodie non submerguñt, nec ſm grauium peccatorum suorum exigen tiam inferius deprimuntur, imo quod peius est superius inhabitatib. exoltantur, & ibidem vltra sua demerita detinẽ tur. Et quæ est ratio, proculdubio, quia isti ab aqua grauissima sunt gestati. i. à mali prelatis, & principibus. se peioribus & grauioribus tolerati, & in ſtatibus, & officiis sublimati. Mali. n. superiores malos inferiores sustinent, ipsosq; cadere non permittunt, sed in suis malitiis potius ipsos fouẽt. Qđ pro certo ideo faciunt, quia ipsi grauiores, & deteriores sũt & inquantũ eos indebitè sustinent, deteriores etiam illis fiunt, sicut de bachide. 1. Mac. 9. dr ꝙ elegit viros impios, & constituit eos dños regionis. Vel dic ꝙ homo debet sustinere, & tolerare alios, quamuis sint intolerabiles atq; graues, & maximè qñ bene considerat, ꝙ ẽt ipse gravior forte, & intolerabilior põt esse. Nam si defectus grauissimos nſos, q. necesse habent ab aliis aliquotiens sopportari, bene attendamus, alios minus graues cognoscemus, & nidebimus, & sic eos tolerabimus, & in patientia sufferemus. Eccle. 31. Discce ex teipso quæ sunt proximi tui. Bene ergo dr ad Galat. 6. Cõsiderans temetipsum, ne & tu teneris alter alterius onera portate. Vel dic, ꝙ aqua grauissima est vir iustus, qui proculdubio per timorem diuinum est ponderosus, & per humilitatem semper inferius descensuus. Isti igitur qui ponderę propriæ uirtutis norunt inferius subiacere, facile est gravia tribulationum, & impositionũ onera, & quicquid à Deo vel à prælato sibi imponiť, in patientia tolerare. Ps. Propter te sustinui opprobrium operuit cõfusio faciem meam. Vel dic ꝙ talis aqua est peccator, qui pondere vitiorum grauať. Ps. Iniquitates meæ supergressæ sũt caput meũ, & sicut onus graue grauatæ sup me. Ille igitur quicquid grave sibi à Deo vel prælato imponitur, tenetur sustinere, cum omnis pœna imposita, grauitati vitiorum qua præmitur, dignè nõ ualeat respondere. Peccata. n. nostra semper sunt pœnis impositis graviora, & ideo cũcta, q̃ nobis imponuntur, portãda sunt, tanquam plus debito leuiora. Vnde Prou. 27. Graue saxum, & onerosa arena, sed ira stulti. i. pctm vtroque grauior. ¶ Ad hęc prædicta addit Seneca ibidẽ ꝙ hæc quæ supra dixit, intelligit de solidis atq; duris, nõ de leuib. & pumicosis. Dicit. n. ꝙ in india sunt insulæ de materia pumicosa, quæ vndique supernatant. Spuma. n. aquę calore solis in pumicem mutatur, & per additionem cõtinuam continuè augmẽtatur, & in insulam aggregať. Plin. etiam lib. 2. c. 97. multas tales insulas nominat, ſin agro Cecubo, & Reatino, Mutinensi, Statonensi, & in Vadimonis lacu, & ad cotylias aquas opaca silua. Sicut etiam ponit idẽ de insulis calaminis in Lydia, & de saluarib. insulis in Nympheo mari, quæ nõ solum uẽto, imo etiam in symphoniæ cantu pedib. modulantium mouentur. Pomponius etiam vnã talẽ insulam asserit in Aegypto, vbi natabat templum appollinis, sicut patet infra li. 14. c. de Aegypto, qđ est 13. Cancellarius etiam parisiensis solebat dicere, ꝙ in mari circa brabantiam semel apparuit quædam insula cum populo, et cum uillis, quæ ibi ab alienis partib. fuerat uento uecta, ibiq; aliquo ſtetit tpe, sed uento ſlãte cõtrario disparuit & recessit. Secũdum Senecam igitur li. 3. de naturalib. quæstionib. talis esse Cutilla insula fertur, quę per aquam natãs modico uento huc atq; illuc impellitur, ita ꝙ nunquam per diem, & noctem in eodem loco ſtiť, sed de loco ad locum continuè agitatur. Cuius inquit duplex causa esse põt, f. leuitas materiæ de qua cõstat, & grauitas aquę quæ eam uectat. Dicit etiam ꝙ ista insula Cutilla herbas & arbores nutrit, quia. f. possibile est ꝙ pinguis humor aquę trũcos & frondes arborum, pulueres etiam & arenas illuc iniectas cõglutinet, & in herbas, & in arbores mutet. Per tales insulas moraliter loquẽdo possunt intelligi sancti ecclesiæ primitiuæ. f. Apostoli, & alij, qui p culdubio terræ, & terrenis nullatenus adhæserunt, imo leues, et pumicei per paupertatem ueluntariam extiterunt, quapropter nunquam se in aqua graui mũdanæ prosperitatis, & carnalitatis per malas complacẽtias immerserunt, sed eas calcando et cõtemnẽdo desuper natauerunt, & ad flatum, et spirationem spiritus ſsancti prædicando per mundum undiq; cucurrerunt, & sicut peregrini, & egeni in mũdo vagati sunt, & vt Christi imitatores, nihil in rebus sibi ciuiliter uendicauerunt vel appropinquauerunt. ad Heb. 11. Peregrini, & hospites sunt super terram. Isti tamẽ licet fuerint uagi, et pauperes herbas tñ, & arbores. i. alios fideles pinguedine charitatis in simul compegerunt, et suis uerbis, et exemplis in fide, et moribus spiritualiter nutrierunt, et eos ne i infernum caderẽt, suis

orationibus portauerunt. Ose. 11. Ego nutritius Ephraim portabam eos. Ista pulchrime apparuerūt in Christo qui uagus per mundum i paupertate vixit, & nidum aut foueam ubi se reclinaret nō habuit sed contēpsit, imo sicut colonus, & peregrinus in alieno solo per aquas mortalis vitæ vagꝰ est. Et ideo admirando dicebat Hier. 14. Quare ut colonus futurus es in terra, & quasi viator declinās ad manendū quare futurus es velut uagus. Vel dic q̄ insulæ firmæ terræ adhęrētes, sunt religiones reddituales, & in bonis tpalib. fundatæ Insulæ aūt nacantes sunt religiones mēdicantes, quæ terre num fundamētum non hūt, sed in solo Deo sperare, & aq̄.i. mundi rebus fluxibilib. supernatare, & flatu Spūs scti ad patriam nauigare, & herbas, & arbores uirtutū nutrire, & portare debet, vt sic quælibet talis sit una nauis spūalis, q̄ multos hoies continens, soli flatui spiritus sancti exposita, de tpalib. nihil curet. Prou. 31. Facta est quasi nauis institoris, de longè portans panem suum. Vel expone in malo signat, & dic q̄ tales insulæ sunt superbi, q̄ rectè de materia inani, & pumicea vīr constare, quia. s. nunquā solēt ad fundū per humilitatem descendere nec in aquis fluxibilis fragilitatis per considerationem se immergere, sed sursum per elationem mentis natare, & uento uanitatis mundanæ se exponere, & per seculum vndiq; diuagari. Esaiæ 57. Abiit uagus in uia cordis sui. Vel dic q̄ talis insula gnāliter est pctōr, qui terræ. i. Deo, qui est immobilis, & fertilis sicut terra non adhæret per charitatem, sed in aquis mundanæ prosperitatis vagatur per mentis instabilitatem, & sp vuult supernatare, & prēminere per superbiæ vanitatem, & flatu venti. i. tētatione tribulatione, vel inspiratione diabolica, vel ēt uanitate mundana taliter uacillare per inconstantiæ leuitatē q̄ nunquā in eodem statu permanet per alicuius perseuerātiæ firmitatē, nihilominus herbas & arbores. i. terrenas. possessiones portat, & habet per auaritiam, & cupiditatē. Quia bī istud est uerum q̄ ille qui Deo non adhæret per amorē, nunquam stabilis pōt esse, imo necesse est ipsum per multa desideria fluctuare, & continuè mēraliter laborare figuratus in Cain, qui interpretatūr possessio, q̄ caput habuit tremulum, & fuit uagus & profugus super terrā, sicut dī Gen. 3. Quia. s. tales pctōres possessiones seculi diligentes, ab ipso Deo per peccata disiunguntur, & sic instabiles, & tremuli efficiuntur, & uagi, & profugi quoad mentem in seculo conuersantur, & sic verificatur uerbum Augustini qui dicit, inquietum est cor meum bone Iesu donec quiescat in te. Bene ergo Dauid dicit in Ps. Mihi aūt adhærere Deo bonū est, & ponere in dño Deo spem meam. Vel dic q̄ ista insula est cor, quod est in corpore, sicut insula in mari, & q̄ more insulæ fluctib. cogitationū continuè lacessitur. Istud ergo nisi cum terra. i. cum Deo radicetur, sit instabile, & mobile & p res mundanas desideriis vagum, & natabile. unde illud prædictū. Abiit uagus in uia cordis sui. Esa. 57. uñ Aug. in lib. confessionum. Væ aīæ q̄ putauit si recessisset à te, se aliquid melius habiturā, gira & regira, versa & reuersa in terrā, & in latera, & in uentrem, & ecce omnia dura, & tu solus requies. ¶ Item Ouid. dicit lib. 6. Metamor, q̄ Delos insula quæ nūc ortygia dī, ante diluuium uagabilis fuit, & ab aqua sustentata vndiq; portabilis sicut nauis, in diluuio vero facta est stabilis atq; fixa. Cuius rō pōt esse, quia in diluuio limus, arena & terra, lapides & rupes illi insulæ adiuncta fuerunt, ipsamque ita ponderosam effecerunt, q̄ eā terræ fundamento, à qua disiuncta erat inferius, reiunxerunt, & sic eam stabilem effecerunt. Aduerte tñ q̄ vbi Ouidius et alii poetæ loquuntur de diluuio, intelligunt de diluuio qd factū est in thessalia, vbi deucalion regnabat. Tria. n. fuerūt diluuia sicut Isid. lib. 13. Talis insula significat malos, qui in mari huius mundi incerti, & instabiles vagantur, & nulla firmitati boni propositi radicati, fluctib. tentationum, & tribulationum per diuersas affectiones iactantur. Sed quid? Proculdubio sæpe fit q̄ cum diluuium compunctionis, lachrymationis vel deuotionis circa eos abundauerit, vel ēt cum Deus diluuio fortis tribulationis, ipsos submerserit, & oppresserit, tūc verè stabilitas cōstantiæ, & boni propositi firmitas eis venit adiungitur. n. eis terra, limus, & arena, & lapides, qñ. s. in statu tribulationum compelluntur cogitare de limo. id est. de sua limosa & uili conditione, & procreatione, de arena. i. de futuræ mortis sepultura & abscon-

sione, & in terrā resolutione, de lapidibus. i. de futurisdicii duritia & percussione. Ex aliū igitur consideratione & adiectione talis insula. s. vanꝰ & instabilis pctōr, terræ fundamento. i. Deo coniungitur & stabilis cōstans. & firmus in fide & morib. efficitur, & statu tentationum uel cogitationum ad malum amplius non mouet. Iob 11. Leuare poteris ad Deum faciem tuam, & eris stabilis, & non timebis. Vel pōt dici ecōuerso de bonis religiosis, & clericis, per mundum debet esse pro Christo vagabundi & nullo terreno affectu in ferius allegari, sed vbi status spūs sancti illos duxerit, illuc per obedientiam concitati. Verumtñ qñ diluuium mundanæ prosperitatis eis adiungitur, & circa eos terra, & arena, & lapides. i. bonorum terrenorum copia aggregatur, tunc per pigritiam immobiles efficiuntur, & à motu bonorum operum quietantur. Exo. 15. Fiāt immobiles quasi lapides. ¶ Gutta est minima pars aquæ, quæ ſm Isid. quamuis sit minima quantitate, mollissima, & frigidissima, tñ marma est uirtute, quia ex frequenti casu lapidum durumenta uat, & corrodit. Et est gutta in suba humida, clara, & rotunda, & ex casu suo terram irrigat, & humectat, radices nutrit virorē in herbis inducit, pisces in mari reficit, & in ostreis margaritas gignit, maximè stilla roris, ſm Isid. Gutta quæ caloris ex nube resoluitur, significat sciam uel doctrinā, prædicationis, quæ ui calori ignei, à corpore nubis. i. ex pore sacræ doctrinæ est per studium resoluta. Et licet guttæ prædicationis uel benignæ monitionis sit modica tñ etiam quenti casu lapidem. i. cor lapideum irrigat, & emolliuit, & illud quod dī. Gutta cauat lapidem non ui, sed sæpe cadendo. Ista igitur terram. i. terrenos irrigat per gram, & radices. i. incipientes, arbores. i. proficientes, pisces. i. deuotos & perfectos irrigat, & recreat per gratiā & humectat, & cōchilios. i. in duris peccatorib. gignit lapidis pretiosi. Iobo ni propositi voluntatem. Vel dic, q̄ gutta est ictatio velox pctūs ueniale, q̄. s. paulatim rodit, lædit, et excauat cor lapideum atque firmum. Iob 14. Lapides excauant aquæ, & alluuione terra consumitur.

De Fontibus. Cap. 2.

FOns ſm Isid. dī a fouendo, vel à fundendo aquas scilicet. Friendo. n. aquas cōtinuè recipit, quas fluendo cōtinuè refundit. Fons sicut sensu probatur, calidior est li hyeme, in æstate, quia in hyemis tpe aerea frigiditas caloré intus repercutit, et recludit, et ideo ibi congregatus calor fortius conualescit, sed in æstate pp cām contrariam caloris interior dispergitur, et p actionē caloris exteriori subtrahit, et sic i fonte frigiditas pp caloris absentiā remanet, et crescit. Sic vetè in hyeme tribulationū, uel ēt senectutis, dēcrescit charitatis in fontib. i. in hoib. plus uigere, q̄ in ætate prosperitatis, vel ēt iuuentuti, quia pp frigus naturæ in senectute, vel pp frigus aduersitatum in tribulatione, calor interior charitatis recludit, inquantū. s. hō ad seipsum redit, et ad Deum recurrere cōpellit, et sic cumulata charitas plus augetur, q̄. s. affectio exire ad res exteriores ppter abundantiā phibet. Sed ī ætate psperitatis, qñ aer circumiacens tatꝰ exterior calefit, s. feruore feruorū, & amicitiarū, & deliciārū, tūc calor interior charitatis p diuersa dēfectu aporat, & à rebus exteriorib. attrahitur paulatim adhuc dū, & sic fit hō tepidior, & frigidior quo ad Deum & calor, & affectio suæ mentis exterius occupatur, & sic plus procedere aduersitas quam prosperitas comprobatur 3. Reg. 1. Cumq; operietur vestib. non calefiebat. Quia. s. quāto quis diuitiarum vestibus amplius exterius operitur, tāto minus per deuotionem, & charitatem feruidus interius repertus vel dic q̄ fons significat virum iustum qui, ſin ætate perfectionis debet esse frigidus per diuinum timorem, in hyeme verò aduersitatis debet esse feruidus per diuinum amorem, & sic poterit dicere illud ad Philip. 4. Scio abūdare, & penuriam pati. ¶ Fōs terras sibi vicinas solet facere herbas & floribus præ cæteris abundare. Sic homo terreus, & simplex, quando fonti viuo. i. viro probo est socius, & vicinus per eius influmentiā magis efficitur virtutibus, & operibus fructuosus. Psalm. Et erit tanquam liguum quod plantatum est secus de cursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo. Et sicut aqua fontis secundum terram adiacentem, & eius naturam variatur, sic homo secundū con-

nes illorum quos frequentat, aliquando melior, aliquando ceterior reperitur. Ps. Cū sancto sanctus eris, & cū viro & c. 5 ¶ Fons & aqua semper sentit naturā fundi sui, quia si purus & perennis fuit, aqua sapida, & dulcis erit. Si vero fundus sit lutulēs, & limosus, aquæ sapor erit terreus, & impurus. Sic vere dico q̄ opus sentit naturā intētionis super q̄ iacet, & iudāt. q. d. Si fundus intētionis purus fuerit, opera erūt pura, & bona, & econuerso, si fuerit corruptus opera erunt mala. Et sic exponitur illud Mat. 6. Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum erit lucidū, &c. Vel dic, q̄ fons est, filius, qui. s. fundum suum. i. parentes suos faciliter imitatur, & ad eorum condiciones faciliter inclinatur. Nu. 32. Vos surrexistis pro patribus vestris. Vel si vis dic ista de societate, q̄ frequentat, & per quam transit homo, cuius. s. cōditionib. & 4 moribus faciliter se conformat. ¶ Fons est caput, & origo aquæ viuæ, quæ manet continuè, & effluit de occultis, & abditis terræ uenis, & ideo dī fons, quasi fouens aquas ſm Isidorum, siue fundens. Occultum. n. habet de terra egressum, & de meatibus petrarum profundis cō sequitur ortum suū. Et est fons aquæ suæ multiplicatiuus, & sui cōmunicatiuus, quia nulli se occultat, sed indifferenter se omnib. exponit, sui cque renouatiuus, quia. s. aquæ fontis continuè renouantur, & aubām se balneantib. beneficij renouationis administratiuus, ac pater in accipitrib. & aquilis, qui in fontib. renouantur, sicut patet superius locis suis. Est etiā fons fordium munduus. & licet fons originaliter sit paruus, est tñ quandoq; multorum, & magnorum fluuiorum causatiuus. Et ſm sicum fons originis est fons aquarum suorum ad æqualem altitudinem emissiuus, quia fons in montis altitudine scaturiens, p conductus potest ad eandem altitudinem peruenire. Est insuper aqua fontis lacuum per quos trāsit, à corruptione seruatus, & piscium ibidem degentium melioratiua, arenularum vero, & puluerum sibi obiectorum reiectiua. Talis est Christus per omnia, qui (. s. Eccl. 1.) dī fons sapientiæ, verbū Dei. Quia. s. iste de occultis terræ uenis effluit, quia uidelicet cōtinuè à patre emanat per æternam generationem. Etiam de occultis terræ uenis. i. de viscerib. virginis emanauit per carnis assumptionem, & de profundis petrarum. i. de ipsius Dei patris uel uirginis intimis consequitur ortum suū, quantum ad suam duplicem cōditionem, quia (Mich. 5.) egressus eius a diebus æternitatis. Igitur aqua huius fontis est gratia, & bonorum omnium plenitudo, quia in me omnis gratia vitæ, & ueritatis, ut dī de sapientia. Ecc. 24. Iste ergo fons aquæ suę est multiplicatiuus, & communicatiuus. quia Christus bona sua malis, & bonis diuidit, & diffundit. Ego sapientia effundi flumina. Eccl. 24. & Prou. 5. Deriuentur fontes tui foras. Quia Christus per suam occultam prouidentiā, aquā beneficiorum suorum tam infidelibus q̄ fidelibus elargitur, quia sicut dī Matt. 5. Solem suum oriri facit super bonos, & malos, & Ioh. 3. dī. Erit fons patens domui Iacob. in quo. s. equibet hēs ius seruitutis, s. bonus, & malus, q. a. s. cum filius Dei. liber esset ex oīb. scelerum oīum fecit. Itē fons est sui in nouatiuus, qa Chīs multipliciter se renouauit, & hoc qa de æterno factus tpalis, et mortalis p incarnationē, & iterū de tpali, & mortali factus est impassibilis, & immortalis, & gter nus p mortē, & resurrectionē. Iob 29. Gloria mea sp renouabit. Ps. Resonabit vt aq̄læ iuuentus tua. Renouationis ēt beneficij alijs est administratiuus, si die ulcimæ resurrectionis, vbi sua liter boni renouantur, maximè quia eius resurrectio est exemplum, & quodammodo causa nostræ renouationis & resurrectionis futuræ. Quia si Christꝰ resurrexit, ita & nos resurgemus 1. ad Corin. 15. A qua igitur istius fontis. i. gratia vel doctrina, vel etiam misericordia fordes peccatorū mundatur, ſtim auaritiæ tēperat, ardorem luxuriæ refrigerat, arenas diuitiarum reijcit, terram adiacentem, i. ecclesiā vel animam solijs honestatis, florib. puritatis, fructibus probitatis fecundat. Fons de domo Dei de paradiso ægredietur, & irrigabit torrentem spinarum. Iohel. 3, ideo Gen. 3. Fons ascēdebat de terra, irrigās uniuersam superficiē terræ. Et licet iste fons originaliter fuerit paruus per humilitatem, tñ multorū magnorum fluuiorum. i. multarum magnarum virtutum, & gratiarum est causatiuus, vel magnorum fluuiorū. i. potentū principum, & magnorū est in fide ecclesiæ productiuus. Heccer 21. Paruus fons creuit in fluuium magnū. Præterea fons ad equalem altitudinē ortus sui se eleuat, quia cum Christus ab æterno, & de cælo natus, & ortus fuerit, s. i altitudine paradisi, & per canalē. & conductum corporis sui in vtero benedictæ virginis fabricatum, ad mundum fuerit destinatus, iterato per conductum istum in die. ascēsionis redijt ad eādē altitudinē ortus sui. Io. 16. Exiui à patre, & uenī in mundum, iterum relinquo mundum, & uado ad pfem. Fons ēt lacum meliorat, quia. s. lacus huius mundi per influentiam huius fontis a peccatorum putredine cōfortatur, et pisces ibi degentes. i. hoies donis, et virtutib. impinguant. Figura Exe. 47. ubi aquæ quę exibant de sanctuario, intrabāt mare, et sanabantur, etc. Vel possumus dicere q̄ fons est beata virgo, q̄ pro certo aquas misericordiæ, et gratiæ per multos riuulos beneficiorum diffundit, et sitientes. i. deuotos recreat, et ardorem tentationum, et tribulationum tollit. Eccl, 18. Ardorem refrigerabit cos. Pctōres per gratiam renouat, et uirtutum, et operum floribus, et fructibus oīa vegetat, et fœcundat, et lacum. i. peccatorem p quem trāsit ipsum misericorditer uisitando, purificat, et eum a corruptione mortis æternæ præseruat. vnde illud Zac. 13. Erit fons patens domui Iacob in ablutionem peccatoris, etc. Et bene dicit patēs, q̄ a pro certo iste fons nescit alicui se negare. Vel dic, q̄ talis est iustus, qui se renouat per pœnitentiam, et etiam alios p doctrinam, et sapientiam 2. Cor. 4. Renouatur de die in diem. Item iste se communicat per clementiā, alios irrigat per beneficentiam, et pauperes reficit, recreat, et ardorem suarum tribulationum refrigerat per eleemosynarum redundātiā, arenas diuitiarum reiicit, et contemnit per paupertatē vo- Iuntariam. Esa. 54. Excutere de puluere, consurge sede Hierusalem. Vel dic q̄ fons est lachrymarum fluxus, uel peniten tia, uel etiā gratiarum origo. Ista sunt quæ mentē renouāt, quę fœces, et peccata mundant, ardorem tentationum temperant, et quæ hominem in cunctis bonis fœcundāt, ad Heb. 5. Factus est oīb. obtemperantibus sibi causa salutis. ¶ Fons 5 est in Epito ſm Isid. in quo faces accensæ extinguunt, et extinctæ accenduntur. Secundum Aug. similis fons dī esse iuxta ciuitatem Grationopolitanam in delphinatu Viennæ. Similem etiam fontem dicit esse Plin. in dodone Iouis, qui. s. ardentes faces extinguit, extinctas vero si admoueantur accēdit. Pomponius etiam dicit idem, et Soli. Sic uere in Christo iudęi, qui erant ardentes per fidem, sunt extincti per infidelitatem, sed gentes prius extinctæ per peccatum, accēsæ sunt et illuminatæ per fidem, et charitatem. Ioā. 9. Ego in iudiciū in mundum veni, vt qui nō vident uideant, et qui uident cęci fiant. Vel dic q̄ talis fons est fides, et salus Christiana, ubi. s. accensi, et illuminati, hoc est dictu mundi sapiētes, et philosophi extincti, et repudiati sunt, ignorantes, et simplices sunt electi, et fide aliis in errore manentib. illustrati. Mat. 11. Cōfitebor tibi pater qñ absconsisti hæc à sapientib. et reuelasti ea paruulis. Istud etiam videmus quotidie, quia. s. mūdi sapiētes extinguuntur in his quæ pertinent ad salutē, simplices vero potius accēdūtur. Vel dic q̄ fons epiri est mors, quia pro certo in isto fonte illi qui nunc per tribulationem sunt accēsi. s. pauperes, et egeni, extinguuntur, et ad paradisi refrigerium deducuntur. Illi verū qui nunc à tali igne extincti, et refrigerati sunt, s. diuites, qui in prosperitatis refrigerio viuunt in isto fonte, s. in morte igne tribulationum infernalium succēduntur. Vel dic ecōtra, q̄ in morte extincti à charitatis igne accenduntur incēdio infernali. Illi vero q̄ ardētes igne charitatis exiterant, tunc ignē fontis, s. infernale incendium non timebunt. ¶ Fons est in Aphrica qui ca 6 noras voces facit. Et est fons tuberonis in Italia, q̄ medetur vulneribus oculorum. Fons est in Ephiro sicut in pdicto. §. talis est pnīa, qa facit vocem canorā p cōfessionē vel oīonē, sanat oculos. s. intellectus p carnalīū abstersionem, et facies extinctas. i. hoies fine igne charitatis accendit p charitatem qñ ibi immergunt, et accēsos. s. igne cupiditatis ibi extinguitur p gram qñ in fonte ipsius balneant. Eze. 13. Interficiunt aīas q̄ nō moriunt, et viuificāt illos q̄ nō viunt. ¶ Sicut fons 7 nulli se negat, sic pnīa bonis et malis cōis efficitur. Zac. 13. Erit fons patens domui Iacob in ablutionem peccatoris, et menstruatæ. Sic pœnitentia more fontis est sordium absterśiua. Et sicut in fonte aquila à caligine, et senio renouatur, ita animæ in fonte pœnitentiæ renouantur. Vide supra. §. 1. Vel dic q̄ iste fons aphricæ significat gram Dei, quæ. s. prędicatori voces canoras, et delectabile, et audientibus placidas, et

sonoras solet dare qñ ipsam à Deo põt in principio sermonis impetrare ad Eph.5. Implemini spiritu sancto loquẽtes.
8 ¶Fons circumiacentem terrã facit fructiferam, floridam, & decoram, & etiam fructibus fluidam, & fœcundam. Sic qñ terra.i. anima fonte lachrymarũ, & deuotionis irrigatur tũc efficitur viridis per honestatem, florida per castitatem, fructuosa per charitatem. Hie.9. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum? &c. Et sicut aqua fontis plus vno tpe quàm alio abundat, sic aqua lachrymarum, & deuotionis nõ semper æqualiter fluit, ideo potuit figurari per quendam fontem syloem ad radicem Syon, qui ẽm Isidorum nõ semper, sed certis horis effluit, & ebullit. Sic fons deuotionis, & lachrymarum non semper effluit, sed ẽm Dei ordinationem.
9 ¶Fons est aquarum lacualium per quas transit, melioratiuus, depuratiuus, & à putredine seruatiuus, & piscium ibi degentium nutritiuus. Sic bonus prælatus aquas .i. populos, lacus .i. ecclesias vel religiones in quã vel in quas influit per prædicationem, & quibus præest per iurisdictionẽ, meliorat & depurat, & à corruptione peccati seruat, et pisces .i. deuotos reficit, & educat. ad Heb.5. Factus est oibus
10 obtemperantibus causa salutis. ¶Item Senec. li.3. de q. naturali. dicit, q̃ certi sunt fluuij, qui certis horis, & temporibus minorantur, & crescunt. Cerri etiam fontes qui senis horis pleni sunt, senis q̃; alijs manent sicci. Ad quod aliam rationẽ nõ assignat, nisi q̃ naturaliter aquæ sua interualla habent, quibus se retrahant; & redeant. Sicut. n. (inquit) quartana ad horam venit, podagra ad tempus respõdet, purgatio si nihil obstat statutum seruat diem, æstas q̃; suo tempore incalet, sic aquæ interualla habent quibus se retrahãt, & quibus redeãt. Nec hoc mirum (ut ait) cum videamus ordinem rerum secundũ constitutra procedere. Et talis fons ẽm Isid est fons Syloe circa Hierusalem, qui. f. non continuè, sed intercise, & statutis horis ebulliebat. Et forte iste est fons callirhoe quem dicit Solinus esse propriè Hierusalem medicinalem, & probatissimum, sicut ait c. de Iudea. Ad quod etiam facit illud quod dicit Isid. li.13. q̃ in Iudæa solebat esse quidã riuus, qui per sex dies fluebat, sed in sabbato siccabatur, quod etiam dicit Pli. li.31. c.2. Ista possunt applicari ad profluuium gratiarum, et etiam lachrymarum vel scientiarum. Non. n. continuè fluũt sed aliquando siccantur, & aliquando redeunt. Homo. n. nõ semper abundat in pluuia gratiæ, & deuotionis, scientię vel discretionis, lachrymosæ pœnitentiæ vel compunctionis, q̃ nimo aliquãdo inuenit se ita siccum, q̃ nihil sibi occurrit ad propositum vel ad votum. Aliquando verò istorum affluentia homini p̃ voto succedit, & prout necesse est, humor gratiæ, scientiæ, & lachrymarum accedit. Bene ergo dr̃ Eccl.3. q̃ omnia tempus habent, & suis spatijs trãleũt vniuersa. Vel potest dici, q̃ Deus ordinauit homini tempus, quo debeat esse plenus, & siccus, quia. f. illi, q̃ modo sunt pleni. f. tempore illi, qui modo per paupertatẽ siccantur, postea in alio seculo bonis omnib. cumulantur. Lu.1. Esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes. Vel dic q̃ talis est fortuna prospera siue aduersa, quæ. f. intercidenter vr̃ fluere, & nunq̃ in eodẽ statu manere. Qd ẽt de vita humana videmus, q̃ nunq̃ in eodẽ statu pmanet. Dato. n. q̃ sex dieb. i. sex ætatib. duraverit, & fluxerit, i septima tñ totaliter siccatur et perit. Vel dic q̃ est fluxꝰ tribulationũ, quẽ p sex dies. i. per sex ætates vitæ fluere cõstat, in sabbato tñ. i. in requie Paradisi siccatur, & cessat. Iob 11. In sex tribulationib. uisitabit te, & in septima nõ tanget te, malum. Vel dic ecõuerso q̃ mali, q̃ p sex dies ętatũ vitæ suæ aq̃ voluptatis, & pꝑsperitatis abundãter, hñt in sabbato mortis vbi cessat labor humanus, & septimanæ vitæ cursus, penitus istis carent. Vel dic q̃ ribaldi multi sunt sicut iste riuus, q̃ per totã septimanã fluunt, & laborant, lucranẽ, & acquirunt, & tandem in sabbato. i. in festo sequenti totũ siccant, & cõsumunt, & expendunt. Quod ẽt moraliter põt dici de multis qui in diebus ferialib. q̃ñ. f. laborãt a quas gratiarum seruant, in sabbato uero. i. in diebus festiuis peccãdo plusquam alias oia siccant, & vastant, & aquis gratiarũ priuãtur, & carent. Exo.23. Sex diebus operaberis, septima die cessabis. Quod bene figuratur 1. Macha. 2. vbi dr̃, q̃ gentiles constituerunt prælium filijs Israel in die sabbati. Ad denotãdum, q̃ vt communiter plura genera tentationum in festis,
11 & plures vitijs prosternuntur. ¶Teste Seneca vbi supra, in chæronesso chodiorum fons est qui certis interu. mo fœda quædam, & turbida fundit, donec liberatus sit tus q̃; est. Idem etiam dicit de mari, q̃ cũctã sordida solet litras ejcere, & maximè circa messenam & insulas simi dem Syę turbulẽtæ auis mare profert, feruerq̃, & exui non sine fœdo colore. Sic debet facere quisq̃ christianus quid ibi est fœdum, & turbidum uitiorum, per confessionẽ emittere, donec se senserit penitus mundum esse. Matth. à mari cordis nostri contriti, & amari simus, et ster corationem egessit in medio cordis nostri, sunt cum fluũ, & fœtore confitentis eijcienda, & cum fœdo colore crucis, & pudẽ faciei per cõfessionem humilem expellenda. Mat. de corde exeunt furta, homicidia, &c. ¶Secundum Senecam, causa aquarum calentium uel fontium calidorum ex Empedoclem est ignis subterraneus, qui terras circumiacentes calefacit, & vrit, & ideo uena aquę desuper transiens necessario incalescit. Idem verò Seneca dicit sulphur esse fontem caloris. A qua. n. transiens per uenas sulphuris, ratione calidæ materiæ calorem contrahit, & saporem. Quod apparet, quia oĩs talis aqua calida saporem habet sulphureũ, et odorem, et ponit exemplum de calce viua, cui supfusa aqua statim feruet. Ista possunt applicari ad hominum societatẽ. i. n. aqua. i. aliqua simplex persona trãsierit, et habitauerit, aut quẽtauerit, et tetigerit ignem. i. illos qui ardent auaritia, illos qui fœtent immũditia, calcem viua. i. illos qui alios dealbãt adulatrice eloquentia, proculdubio eorũ actis verbis, inductionib. et exemplis statim incipiet calefacere et malorũ desideriorũ feruoribꝰ ardere. Vel dic igitur aperte est calidus, significat publicos luxuriosos, Sulphur, et calx quę apparenter calida non uidentur, significat hypocritas carnales, et immundos, qui quamuis uideantur esse casti et frigidi, sunt tñ realiter luxuriosi, et fœtidi. Tales igitur luxuriosi siue sint publici, siue occulti solent alios pertrahere, et fœuentes calefacere, et verbis, et exemplis ad immundiciam inflammare, et saporem sulphureum. i. fœtorem luxuriæ contrahere et portare. Ps. ignis sulphur, et spũs procellarũm pars calicis eorũ. ¶Itẽ teste eodem Sen. Aliquæ sunt aquæ quæ fœcundant steriles, ut aliquæ in Lycia, quæ retentiuam naturam iuuantes non patiuntur fieri abortiuum, sicut etiam etẽ ficat Isidorus li.13. de Lino fonte archadię, quod est dictum li.31. c.2. vbi ẽt dicit, q̃ thespiarum fons cõceptus mulieres repręsentat. Talis est fons misericordię, et pietatis, qui q̃ culdubio iste steriles, et pauperes fœcundos, et diuites, qui in hoc mundo, et necessario in alio solet facere, ipsos facit bonis temporalibus uirtualibus et ætternalib. abundare. Esa.47 Nõ sedebo nidua, et sterilitatem ignorabo. Vel dic q̃ talis est aqua lachrymarũ, gr̃æ, deuotionis, et lectionis. Ita .n. solet p bona opera hominem fœcundare, et fœcundos positi in utero conscię retinere, et virtutẽ retentiuã conservantiæ refouere, et abortium pcũ uel operis impedire, nullatenus sustinere. Ista igit̃ aqua p̃t dicere hoc illud Ge. Quã diu fui tecũ, oues tuæ, et capræ tuæ steriles nõ fuerunt. ¶Teste Ouidio Salmacis lacus vel fons est in lycia terra preas, cuius aqua est mirabilis, q̃a si qs de ea biberit vel lauerit se balneauerit, statim effœminat, et medietatẽ virium perdit cõprobat, et in mollitiẽ fœmineã eneruat. Et ideo fictum est à poetis q̃ q̃ ibi balneatus fuerit, in fœminã commutabitur, propriè dici põt de prosperitate, vel de carnali voluptate. Isti q̃. n. sunt quę possessores, et dilectores suos effœminant, et enerũat, et uirtute uirilis probitatis, et constantię ipsos priuãt, et sic loquendo spiritualiter, in fœminas eos mutantibus Hie. 51. Deuoratum est robor eorũ, facti sunt quasi lieres. ¶Ouidius ibidem, f. Metaph. 51. vlt. dicit q̃ est quidam fons, q̃ medio die alget vt gelidius, ortu verò, et occasu lis calescit. Et fortè istæ sunt aquæ de quibus dicit Isidorus q̃ apud Troglodytas est fons quinta alget de die, vt nota batur, de nocte uerò ita feruet, et ardet, vt fine periculo non tangatur. Quem tñ fontem Solinus dicit esse circa dodonam opidum garamatum, quod etiam idem Solinus reputat de mirum. Pli. verò li.2. dicit idem, f. q̃ Iouis hammonis gnum interdiu frigidũ, noctib. feruet. Apud troglodytas ẽ fons solis circa meridiẽ frigidus, et dulcis, mox paulo tepescẽs, nocte vero media feruore, et amaritudine

tur. Talis fons põt illos signare qui in ortu iuuentutis sunt p deuotionem feruidi, in meridie uero. i. medio uitæ, qñ iam sunt in mundi negotiis inuoluti, tunc fiunt per indeuotionem geliді, qui eadem in occasu senectutis iterum ad contemptum reuertentes, iterum fiunt feruidi, & deuoti. Quod fœcundam conuertentes, iterum fiunt feruidi, & deuoti. Quod ponit nẽ de apostatis in religione uidemus, q̃ in iuuentute in vitæ medio mali, tandem ad religionem reuertẽtes, bene in vitæ termino iterum aliquotiens fiunt iusti, iuxta illud cõ lium Apoc. 2. quo dr̃. Memor esto vnde excideris, & prima opera fac. Bene dixit vero expone, q̃ illi qui in die præsentis vitæ per indeuotionem gelantur, & dulcedine prosperitatis frunantur, & calore charitatis taliter priuant, q̃ à nemine habeantur, vel q̃ eorum beneficia ab aliquo non gustentur, i pœne mortis. f. in inferno taliter cremabuntur, & amaricabuntur, q̃ nunquam amplius extinguentur, dicentes illud Gen. 31. Die noctuq̃ estu vrebar, & gelu. Vel dic q̃ illos quos dies prosperitatis per indeuotionem congelat, nox aduersitatis per conditionem amaricat, & per charitatem inflammat. Vel dic, q̃ iste fons significat infernum, qui. f. nũc ardet, & nunc alget per pœnarum diuersitatem. Iob 24. Ad calorem nimium descendent ab aquis niuium. ¶Secundum Isid. li.13. fons est in aphrica qui virtutem habet mirabilem ad congelrandum & congelandum. Vñ ẽt dicit q̃ de cineribus & fauillis cespitem facit, & in unum corpus ipsos consolidat, & constringit. Istud idem dicit Sol. c. de aphrica. Est aũt (vt ait) iste fons soli specialiter dedicatꝰ, & est Iouis iuxta templum hammonis propè arenas syrtium. Tales sunt uiri boni, dulces, aquei, & benigni, qui uere uirtutem habent consolidatiuam, concordatiuam, & disiunctorum, & discordium ad concordiam reductiuam. Non cessant. n. laborare pro unicis discordib. reconciliandis, & in charitate, & unitate enciter solidandis. Et tales specialiter debẽt esse medicatores, & legati. Exemplo Christi qui fuit fons sapiẽtiæ, uerbum Dei, sicut dr̃ Eccl. 1. Qui cineres, & fauillas. i. pctores inconiunctibiles & diuisos, & per uitia concrematos, & à vinculo conlumptos, humoreq; gr̃æ denudatos, simul per fidẽ & charitatem reiunxit, & pacem inter se inuicem, & etiam inter se, & Deum, & Angelos reuniuit. ad Eph. 2. Euangelizauit pacem vouis, qui longe eſtis, pacem his qui longe, & pacem his, q̃ prope. ¶Teste Isi. li. 13. in insula quæ chius dr̃, q̃ est propè turquiam fons est quidã qui potatores suos sensu dr̃ hebetare. Pli. aũt dicit in Cea in sula non in Chio, sicut patet ipse. Talis est fons deliciarum carnalium, q̃ maximè fons violentat, & ebrietatis. Qui. n. ibi vltra de bitum impotatus fuerit, sensu, & raio hebes erit, quia sicut dicit Petrus rauennas. Vbi regnat ebrietas rõ exulat, consilia deuiant, intellectus obtundit, consilia subuertunt. Vel dic idem de mũdana prosperitate, q̃. f. ualde hebetat mentem. Ps. Turbati sunt, & moti sunt, sicut ebrius, & oĩs sapientia eorũ deuorata est. Dicit ẽt Isidorus ibidem ait, q̃ fons Cyzice tollit veneris appetitum. Dicit ẽt q̃ in campania fontes sunt qui fœminis sterilitatẽ, masculis vero infaniam abolere dr̃. Talis fons est mũdi ad uerũtas, & pauperras. Ista est. n. q̃ venerem mitigat, insaniã tentationum sedat, & sterilitatem seu carentiam virtutu tollit, & bonorum operum vbertatem procurat. Idem dic de pania vel de consideratione, vel timore, vel ẽt de deuotiõe, vel ẽt de fonte sacrę scripture. Prou. 16. Timor Dñi fons vitæ. Item idem Isid. ibidem ait q̃ in idumea est quidam fons qui ab incolis dr̃ fons Iob, q̃ quater in anno mutat colorẽ, trib. m est. i. cinereus, & coloris terrei, trib. ceruleus seu viridis, & coloris aquei, trib. clarus, & lympidus, & coloris ętri, trib. uerò rubeus, & sanguineus, & coloris ignei. Talis fons vr̃ esse vita humana vel ẽt homo. Constat. n. q̃ iste continuè mutat vices, qa sicut dr̃ Iob. 14. Quasi flos egreditur, & fugit velut vmbra, & nũquam in eodem statu permanet. Primo. in pueritia est mollis, fluxibilis, & aqueus, & hic pro ferro ẽt tres menses. i. tres pueritiæ defectus, q̃ sunt ignorantia, imporentia, immunditia. Tandem in iuuentute ipse est pulcher, clarus, & aereus, & hic hẽt tres menses, qui sunt luxuria, stultitia, curiosa apparentia. Postea in senectute iste fit cus mgosos atq; igneus, & hic similiter tres menses habet defectuosos, quia, f. tunc fit homo iracundus, superbus, & auarus. Finaliter verò in senio iste fit ponderosus, & terreus, & tandem per mortem cinereus, & puluereus, dicens Iob. 7. Ecce nunc in puluere dormio, & si mane me q̃-

fieris, non subsistam. Et hæc ætas etiam tres menses. i. tres defectus hẽt, f. debilitatem. virium, hebetudinem sensũ, dolorem infirmitatum, & incursum. De tali igitur defectuum quadruplici trinitate dr̃ Prou. 30. Per tria mouetur terra, & quartum non potest sustinere, quia. f. vita humana per triplicitates prædictas uariatur. Quartum autem est mors, qd̃ ferre nõ sustinens necessario dissipatur. Vel dic q̃ talis fons vr̃ esse uita mutabilis peccatoris. Iste. n. nunquam est contẽtus vno vitio vel duob. imo continuè de vitio ad vitiũ mutatur, & color suæ malæ conuersationis continuè variat. Eccle. 27. Stultus aũt mutabitur vel luna. Habet igitur quatuor principales mutationes, quia pro certo iste aliquando est aereus, & uentosus per superbiã, & vanitatem, qñq; igneus, & sanguineus per ardẽtem auaritiam, & cupiditatem, qñq; mollis, & fluxibilis, & aqueus per luxuriæ voluptatem, qñq; ponderosus, & terreus per torporis, & accidię grauitatem, & ẽt in colore conuersationis cinereus per inhonestę apparentię deformitatem. Sed quid? proculdubio quodlibet istorum vitiorum hẽt tres menses. i. tres potissimos defect̃, quia mensis dr̃ à mene, quod est defectus, pro eo q̃ menses antiquitus à defectu lunæ incipiebant, quod ẽt adhuc apud hębreos obseruat. Tres ergo menses. i. tres defectus superbiæ aereæ sunt, sui nimia reputatio, mendax iactatio, stulta pręsumptio, & de hoc Eccl. 25. Tres species odiuit aia mea, & aggrauat valde aia illorum, pauperem superbum, diuitem mendacem, & senem fatuum & insensatum. Tres menses, & tres defectus auaritiæ igneæ sunt, ardor in acquirendo, timor in habendo, dolor in amittẽdo. Vt sic auarus figurę in illa bestia. Dan. 7. q̃ erat similis vrso, & habebat tres ordines dentium in ore suo. Auari. n. sunt uoraces ad modum vrsi, & in ore suæ rapacis, & insatiabilis uoluntatis sunt tres ordines dentium. f. ardor, timor, dolor. Tres menses luxuriæ aqueæ sunt breuis voluptatis, fœda vilitas, infamiæ deformitas, vt. f. de luxurioso dicatur illud Ionæ. 2. Fuit Ionas in ventre piscis trib. dieb. Ionas. n. interpretat columba, q̃ est auis luxuriosissima. Tres menses, aũt accidię terreę, sunt membrorum eneruatio, sensuum hebetatio, virtutum oĩum abstersio, & perditio. Et de hoc Esa. 40. dr̃ q̃ Deus appendit trib. digitis molẽ terræ. Quater igit̃. i. per quatuor uitia mutatẽ peccator, & etiã qd̃ libet istorum uitiorum per tres durat menses. i. trib. particularib. vitiis commutatur. Eccl. 26. A trib. timuit cor meum. Vel ista põt exponi in bono, q̃ iste fons significat uirum iustũ, q̃. f. ꝑ in bono mutat, & uariat mores suos, quia. f. aliquando iste est aqueus, per pietatem, aliquãdo aereus per puritatem, aliquando igneus per charitatem, aliqñ terreus per humilitatem. Isti sunt quatuor colores de vestib. sacerdotum, f. purpura rosęæ pietatis, coccus ignęæ charitatis, byssus mundæ, & aereæ puritatis, & hyacinthus terreæ, & puluereæ humilitatis, ut sic de gratia dicatur illud. Gen. 2. Fluuius egrediebatur de loco uoluptatis, qui inde diuidatur in quatuor capita. ¶Secundum eundem Isi. duo sunt fontes in Beotia, quorum unus obliuionem inducit, alius retentionem, & memoriam iuuat. Et forte isti sunt fontes cadmi, de q̃ b. loquit̃ Soli. qui dr̃ inspirationem litteram facere, qd̃. f. idem chadmus circa thebas in beotia dr̃ reperisse. Dicit ẽt idẽ Sol. duos eẽ fontes in Sicilia, quorum vnus steriles fœcundat, alter vero fœcundas si inde biberint sterilizat. Pli. aũt li.31. c.1. ait idem de fontib. obliuionis & rerentionis, & subiungit q̃ in Sicilia apud oppidum Iusgũ fluit riuus cuius potu dicunt subtiliores sensus fieri. Varro aũt ẽm ipsum ponit in Cea in sula esse fontem, cuius potu sẽ sus dr̃ hebetari. Ponit ẽt Pli. ibidem in campania est aqua quæ sterilitatẽ tollit. In pyrrha verò flumen est dictũ aphrodisium, quod sterilitatem inducit. In uita ẽt sancti Brandani dr̃ q̃ in quadam insula quendam fontem inuenit, q̃ potus somnum inducebat, ita q̃ pro quolibet scypho poto, hõ p diem unum dormiebat, & ut ait Sol. in beotia sunt duo flumina quorum unius potus de ouib. albis facit nigras, alterius autem de nigris facit albas. Sed de hoc uide infra. Per istas aquas quarum quædam sũt utiles, aliæ sunt nociuę, possum intelligere spiritualiter loquendo quædam aĩæ uel pficiunt uel nocent. A quæ. n. nociuæ possunt significare prosperitatem mundi, uoluptatem carnis, malam societatem, verba mollia adulatorum, & etiam vetularum mala consilia, malam scientiam, & doctrinam, exeęssum amorem, & affe-

affectionem parentelæ. Istg.n. sunt aquæ mentium infectiuę, & obliuionis Dei, & propriæ salutis, & benefactorũ, & amicorum, & pauperum inductiuæ, sterilitatis virtutum causatiuæ, sensus, & rõnis hebetatiuæ, & mali saporis, & delectationis causatiuæ, & outum, & innocentium castorum atque mundorum, in nigredinem conuersiuæ, & eorũ qui ipsas indiscretè bibunt, vitiorum, & malæ conuersationis fuligine fœdatiuę, qa breuiter nullus est, ita bonus qui si tales aquas vltra debitũ biberit, quin in proximo malus erit. Hie. 25. Bibunt, & turbabuntur, & insatient. Aliæ verò aquæ vtiles, & iltis contrariæ, significant deuotionem, lachrymationẽ, scripturæ lectionem, bonam societatem, & bonam bonorũ doctrinã, & locutionem. Iste.n. memoriam Dei, & propriæ salutis, pauperum benefactorum, & amicorum faciunt, fœcunditatem virtutum, & bonorum operum inducũt, sensum, rationem, & discretionem acuunt. Eccl. 25. A qua sapientiæ lutaris potabit illum. Et nigros peccatores in albos, & innocentes conuertunt. Ps. Asperges me dñe hyssopo, & mundabor, lauabis, &c. Vñ Io. 4. Fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternã. Vel dic, q illi duo fontes obliuionis, & memoriæ significant beneficium, & iniuriam, quia. s. beneficiũ est obliuionis fons, facill; mè. n. senescit, & in obliuionem cedit. Iniuria verò fons est memoriæ, quia quilibet de ea tenaciter reminiscitur. Vnde Sen. de morib. dicit, q memoria beneficiorum labilis, iniuriarum uerò tenax. Vel dic de aqs so
21 pitiuis sicut exponitur de mandragora infra li. 12. ¶Item Solinus dicit, q in Sardinia fontes sunt calidi, q medicinales esse probant. Ossa. n. fracta balneantium consolidant, venena illarum arenarum, quæ dicuntur solisugæ, abolent, & oculos se in eis lauantium sanant. Cauendum tñ est de periurio (vt ait) quia si qs suspectus de furto dato iuramẽto oculos ibi lauerit, si immunis sit, clarius videbit, si vero periurio commiserit, cęcus erit. Et (sicut ait) aqua detegit facinus cę citate, & deprehensus facinus fatetur. Ista pñt allegari historialiter contra periurium, & contra furtum. Natura. n. ista duo crimina bene vł horrere, q ad eorum detectionem tam insigne miraculum vł creasse. Sunt ergo ista duo crimina fugienda, & p cęteris uitiis præcauenda. Quod bñ et vł innui in scriptura Zac. 5. vbi de volumine magno uolante non refertur aliud ibi scriptum fuisse nisi ista duo, Ois fur (sicut ibi scriptum est) iudicabit, & ois iurans similiter iudicabit. Vel dic q talis fons est feruens contritio vel pnia, q venenũ tentationum araneæ. i. diaboli, & carnis exterminat, ossa etiam fracta. i. mentis fortitudinem redintegrat, & oculum mẽtis purificat, dum tñ non sit furi fictus uel periurus, qui in ea se se lauat. Ille. n. qui in fonte pniæ se lauare per confessionẽ nititur, si peccata sua confitendo furatur, & tñ ea se dixisse mentit, in hoc fonte proculdubio non sanat, sed potius excęcatur, & oculus mentis eius plusquam antea uitiis obscuratur. Vel dic q iste fons est Chris, in quo fures, & periuri Iudæi sunt excęcati. Debiles uero oculis, s. gentiles, in eo sunt per fidem illuminati. Io. 9. In hoc veni in mundum, vt q non vident videant, & qui uident cęci fiãt. Vel dic aliter sicut c. de Sardinia infra. li. 16. ¶Item Sol. c. de Sicilia dicit q in Hele
22 sina regione fons est qui alas quietus & tranquillus, si iuxta eum tibiæ insonuerint, exultabundus ad cantus eleuatur, & quasi miretur uocis dulcedinẽ, vltra margines intumescit. Talis fons dẽt esse quilibet iustus homo, dato. n. q alias nõ moueatur ad deuotionem, vel sursum in Deum eleuetur p affectionem, & contemplationem, & dilectionem, qñ tñ videt, & audit tibiam, & melodiam verbi Dei, vel ẽt modulationem cantus ecclesiastici, & officij, & seruitij diuini, ipse in hoc summè dẽt delectari, & ad deuotè auscultandum animari, & ad Deum superi⁹ exaltari. Vel dic q iste est fons cõpunctionis, & deuotionis, qui tunc pcipuè ebullit, & surgit qñ homo melodiam verbi Dei, & diuinæ laudis, & gratiarũ actionis audit. Io. 4. Fiet in eo fons salientis aq in vitã æternã. Vel dic q fons pietatis, & miæ tunc dẽt in hoie erumpere, & crescere qñ videt pauperes in aurib. suis petendo eleemosynam decantare. Prou. 5. Deriuentur fontes tui foras, & in plateis aquas tuas diuide. Vel dic ẽt de Chro, vel de beata virgine, cuius fons miæ quasi gratulando lætatur, & erumpens nobis diffusior distillatur qñ circa eũ cantus laudis, & orationis deuotior decantatur Ps. Sitiuit aia mea ad Deum fontem viuum. Vel dic in malo, q malum est audire cantus, & melodias mũdanorum, quamuis. n. aliquis tem-
aliquis bonus hõ sit pacificus, & tranquillus, & nulla tentatione turbatus, tñ sępe fit q auditis tibiis mundi gaudiorũ vel malorum verborum vel consiliorum, uel blandarũ adulationum, solet homo per superbiam eleuari, & i corde suo exaltari, & per tentationẽ moueri, & pinsolentiam etc. dem dicit q in Sicilia in agro Agrigentino fons est qui de
non aquam sed limũ emittit, & solo nunquã deficiẽte, arena reiectione terra terrã euomit. Talis fons est misera carnis nostra. Ista. n. nullum bonum liquorem solet emittere, sed limum, & fœces, & vermes, & lendes, & per cõductus corporis immũditias distillare. Io. Quod natum ex carne, caro est. Vel dic q iste fons fuit Adam vel ẽt humana natura, q limosus, & de limo factus fuit, & iõ limum. i. limosos, carnales, & fragiles hoies continuè producit, ipsosq; in mortem emittit, & loco eorũ alios sustituit, & inducit. 1. ad Cor. 15. Qualis terrenus, tales & terreni. Vel dic q homo carnalis potest limosus immundus. s. & lubricosus dici, qui. s. de fœtore cordis sui ip solet limum. i. uiles & carnales cogitationes euomere, & inhonesta uerba coram alijs eructare, qa sicut dł. Io. 5. Qui de terra est, de terra loquit. ¶Secundo. Sol. mons Tomarus in molossia græciæ prouincia templum est Iouis, & circa se centum fontes hẽt. Talis est ecclesia, q templum est Iouis. i. Chri, qui dł Iupiter. i. iuuans pater, qui mi centum fontes. i. uniuersitatem bonorum circa se hẽt, quibus cõtinuè vegetatur Esa. 12 Haurietis aquas in gaudio de fontib. saluatoris. Numerus. n. centenarius, qui constat ex denario decies ducto, significat perfectam decalogi custodiam, q. s. pertinet ad perfectos. ¶Item Sol. dicit Varronem asserere in arabiæ littore fontem esse, quem si oues candidę bibe rint nigræ fiunt. Sed istud expone de fonte tentationis diabolicæ, quem si quis per consensum biberit, candorem innocentiæ, & castitatis amittet, & p diuersa uitia niger erit. Vel dic q iste fons est mors. Non est. n. ita candidus aut formosus, quin si ibidem biberit, fiat niger, hispidus, & fœtus. Tre. 4. Denigrata est facies eorum super carbones. Vel expone sicut supra. §. 20.

De Fluuijs. Cap. 3.

TEste Seneca li. 3. de naturali b. quæstionibus sicut vento est fluens aer, ita fluuius est fluens aqua. Vnde fluuius dł si. dł a fluendo, cõtinuè. n. fluit & labitur, quia aliquo rens, non fluuius diceretur. Quamdiu igitur fluuius etiam pa sua, nec inundat, multum est utilis, sed quando limos suos transit, tunc est damnabilis, & nociuus, quia. s. tempestatis dissipat & destruit, & circumiacentes possessiones corrumpit. Diuitiæ possunt dici fluuius, quia deficiunt atque defluunt. Iste igitur qñ non excedunt, sed infra limites debiti regiminis continentur, tunc prosunt. s. debitè essentes usibus sed quando in aliquo tantum est de aqua diuitarum q non potest eas continere per debitum earum vsum, & gubernationem, imo superabundant & exeunt fines suos, nocent circunstantib. pauperibus & egenis, quia. s. per eas aquas fluuius iste, s. diues, pauperum vicinorum terras rapat, & per extorsiones alienas possessiones uastat. Iob 12. Fluuius subuertit fundamenta ipsorum, s. pauperum. Iob 12. Si continuerit aquas, omnia siccabuntur, & emittit eas subuertent terram. ¶Fluuius dato q in principio bene rit paruus in fine tamen mare ingreditur multum magnus, & licet aquas multas in se a liunde recipiet, tamen nunquam nomen suum primarium & alueum principium mutat, imo nomina aliorum qui principali fluuio adiungitur, communiter mutãtur secũdum nomen fluuii principalis, & eidem incorporantur, & vniuntur. Sic licet in principio ecclesia fuerit parua, & tenuis atq; pauca, qa fons nostra paruula (Can. 8.) tñ modo multipliciter creuit, & multiplicata est. Eze. 16. & Hest. 10. Fons paruus creuit in flumen magnum. Licet autem in ecclesia cõueniãt multa flumina multi populi, multæ sectæ, s. Iudæorum, & gentiliũ, & aliæ nomẽ suum non perdit; imo omnes aliæ suo nomini annexæ nant. s. nomine Christiano. Ideo dł ad Galat. 3. Nõ est Iudæus neque græcus, non est ceruus neque liber, omnes enim nos vnum sumus in Christo Iesu. Nam ecclesia, omnia fluuia corporat tanquam fluuius principalis, & ipsa a nemine mutatur

ipsa fiat & alia vacorporatur, alia mutat a nemine mutatur ipsa fiat & alia va
rianuciđeo Psal. Mutabis eos & mutabunt, tu autem idem ipse es, & anni tui nõ deficiẽt. Et Deu. 15. Fęneraberis natio
3 nib⁹ plurimis, & ipse à nullo accipies mutuũ. ¶Flumina ẽm intrã in cęruleũ versus orientẽ, & ipsum mare vñ exeũt flumina intrãt, sunt meliora & saniora, qa à ventis ibi gñatis subtiliantur. Sic vere boni currẽtes p affectionẽ ad orientẽ paradisi, ubi est lux gręe & virtutũ, a ventis. i. a platis debẽt deputari per defensionem, clarificari per instructionem, viuificari p communionem, adiuuari p fraternalẽ dilectionẽ, & sic boni fient patiẽtes & pfectiorẽ. ¶Amnis ẽm. s. Isi. est fluui⁹ amenus frõ
4 dibꝰ & ramis vndiq; circumseptus, iuxta, quẽ herbę medicinales abundant, volucres siluestres nidificant & ex cuius potu ferę ritum suũ refrigerãt, & ex cuius vicinitate prata circa eum eiusdem virorẽ diutius retinẽt & reseruant. Talis fluuius est in cuius pascuis pecora nutriunt. & ad laborandum forticantur, & ad comedendũ ẽt impinguantur. Recte talis est sacra scriptura theologiæ; quia ista est ramis & frõdi. i. Apostolorũ & prophetarum auctoritatib. circunsepta. Figura de Morto Heste, qui erat arborib. cõsitus, in quem intrauit rex, &c. Heste erat ecclesia, hortus est sacra scriptura, Rex Christus, & iuxta ergo istam, crescunt herbæ medicinales. i. documenta, exempla, & præcepta, q sunt infirmis pctoribus medicina. Altissimus de terra creauit medicinam. Eccl. 38. Iuxta istam volucres siluestres nidificant: quia. s. uiri contemplatiui & spirales, qui siluestres dł⁹, p eo quod in silua religionis ab hoib. separantur, sp iuxta fluenta sacræ scripturæ p eius studium conuersantur, vbi cantum gratiarum actionis. pferunt, & uoces prædicationis emittunt. Ps. Super ea volucres cęli habitabunt, de medio perrarum. i. duorum testamentorum, dabũt uoces. Aqua istius amnis feras refrigerat: quia p
5 eorum aquæ sapientiæ & intelłs qui in isto fluuio exhaurit ardor concupiscentiæ mitigatur, & sitis auaritiæ ptatur dũ. s. scripturę colloquia cogitantur. Prou. 31. Bibant & obliui scitur egestatis suæ. Ex istius vicinitate prata virescunt. i. homines personæ, quę virorem honestatis retinent sicut pratũ, & scripturæ sanctæ vicinitate humorem gratię reseruant interius, & ẽt exterius, apparentiæ uenustatem. Prou. 27. Aperta sunt prata, & apparuerunt herbæ virẽtes, & collecta, &c. Iu humõi ẽt pascuis pecora nutriunt, qa in verbis sacræ scripturæ alię humore gratiæ impinguant, & ad laborandum p
6 piam roborantur, & ad manducandum. i. ad per imitationem incorporandum ab alijs disponuntur. Ideo dł Ezec. 34. In pascuis pinguib. pascentur, & in mõtibus Israel erunt pascua earũ. figura Gen. 16. De amne egressæ sunt septẽ vaccę pingues, & formosæ, q in Ripa fluminis carecta carpebant, quas sępe alię macilentę deuorauerũt. Si cilli p gratiam & virtutes in isto flumine impinguant, tãdẽ ab alijs. s. à macris & pctoribꝰ comeduntur. Initia eorum & exempla ab alijs assumuntur. & sic eos sibi incorporant, dum eos imitantur. Ps.
7 Comedit pingues eorum. ¶Amnis ẽm Isidorũ est fluuius sic exa mentate vocatꝰ, iuxta quẽ herbæ medicinales abundãt, volucres siluestres nidificant, ex cuius decursu ferę potantes ardorem refrigerant, ex cuius vicinitate pascua & prata suum virorẽ diutius retinẽt & reseruant. Talis fluuius est pręa deuotio vel lachrymatio, vł ẽt baptismus: qa iuxta eũ herbæ medicinales. s. virtutes crescũt, volucres ẽt Siluestres & uiri spirales nidificant & habitant, & in eo se balneant. Ps. Super ea volucres cęli habitabunt. Et ex earum potu ferę. i. pctores feri & hispidi æstũ cõcupiscẽtiæ suæ mitigant, qñ. s. ipsam sibi incorporãt. Et p istum ẽt fluuiũ prata. i. viri iusti suum virorem gręe & honestæ apparentiæ diu seruãt. Figura Hie. 17. vbi de ligno plantato sup aquas dł q erit foliũ eius viride, nec aliqñ desinet facere fructũ. Et sicut fluui⁹ nulli se denegat, sed indifferenter paruis & magnis, mũdis & immundis se exponit, sic pctores q̃uncunq; sordidi p pctm̃, dum tñ iuncti vitæ istæ, sp. pfit in istis aquis se balneare, & ab oib. criminib. se lauare. Zach. 13. Erit fons patens domui Iacob in ablutionẽ pctoris & mẽstruatę. Vel si vis expone de sacra
8 scriptura, de qua &c. vide. §. pcedẽti. ¶Fluuius cõtinue fluit, licet non quo ad fluxum perennitatẽ, quo ad sicum, p funditatem, quo ad motum circularitatem, quo ad suãm puritatẽ, quo ad spem pspicuitatem & specularitatem, quo ad impetũ virtuositatem. Sic Christus perenniter a diuina essentia est emanatiuus, & per beneficiorũ largitionẽ ad nos cõtinue defluxiuus, nisi. s. obstaculũ inueniat. pctorũ. Et ẽt, p fundus. s. quo ad diuinitatẽ, ita q nõ põt inuestigari Ecc. 1. Profundũ abys si qs dimensus est? Itẽ hoc est ẽt circularis: qa de mari exiens & p Ripã mũdi trãsiens iterũ ascẽdẽdo ad cęlũ ad idẽ mare paradisi extitit reuolutus. Eccl. 1. Ad mare vñ exeũt flumina reuertunt, vt iterũ fluant. s. gram cõferendo. Ita est ẽt impetuosus, q nullus põt suę resistere volũtati. Can. 4. Sicut putei aquarũ viuentiũ, q̃ fluunt impetu de libano. Itẽ iste est speculatoris & purus, s. in pria, vbi. s. in ipso btõ continuè speculanẽ refrigerantur & recreanẽ Eze. 32. Puríssimas reddã aquas eorũ & flumina. Iste igit est cõtinue emanãs q̃tum ad paternã gñationẽ, inferius defluens q̃tum ad maternã ĩcarnationẽ, circulariter, p cedens q̃tum ad resurrectionem, & ascensionẽ, impetuosè incedens q̃tũ ad futuri iudicij executionem; purus vero est & lympidus q̃tũ ad æternã beatorũ delectationẽ & consolationem. Ideo bene dł Apo. 21. Ostendit mihi Angelus fluuiũ aquæ uiuæ splẽdidũ q̃tũ crystallũ. Vel dic q iste fluuius est gloria æterna, q̃ cõtinuè à Deo emanat profunda & ĩmensa, & de uno ad aliũ circulariter fluit & oẽs reficit & delectat. Gen. 2. Fluuius egrediebat de loco voluptatis. Vel fi vis dic oia de spũ, sancto, cuius emanatio est æterna lis, cuius fluxus & influentia est salutaris, cuius motus est ĩpetuosus, cuius aspectus est lucidus & luminosus, & sic dic fi cut supra §. 3. Vnde Esa. 59. Veniet sicut fluuius violẽtus, quẽ spũs dñi cogit. ¶Fluuius suo impetu naues mouet, rotas vo
7 luit, fordes in se recipit, loca p q̃ transit mundificat, stagna & lacus à corruptione pseruat, eorum pisces meliorat & ĩpinguat, fętorẽ et malũ saporẽ ab eis abstergit et abstrahit et eliminat, oĩb. fluuijs ĩdifferẽter se cõicat, siccitates portat, æstuãtes refrigerat circũiacentia suo humore irrigat et fœcũdat radices herbarũ ŝpinguat et ingrossat ciuitate sua circũ ferẽtia munit et fortificat, naues onustas mercimonijs ad portũ ducit et applicat, terras et prias victualib. et mercimonijs ditat et locupletat. Fluuius est Xps, spũs sctus, vel ẽt beata virgo. Sicut. n. fluuius mari orit, et tñ non amarus, sed dulcis repit, et hoc qa dũ per terrã colat, ab oĩ amaritudine exuit et purgetur, sic uerẽ Xps ab amaro Iudæorum pplo natus, nõ amarus, sed dulcissimus, est inuẽtus, et hoc quia in incarnatione per uenas mariæ terrę dulcissimæ est coatus, quãdo. s. ẽm Ps. Veritas de terra orta est, et iustitia de cęlo. p spexit. Xps est igit q naues. i. viros uirtuosos oneratos uirtutibus et gratijs mouet p inspirationẽ, et ad portũ paradisi adducit p salutationẽ, vł naues. i. tribulationũ fluctib. ventilatos mouet ad portũ q̃etis, s. paradisi. Figura de Salomone, q mittebat naues in Ophir vbi erat aurũ 3. Re. 20. Vel naues. i. diuites mouet. s. de mundi gloria ad miseriã infernalẽ. Figura 3. Re. vlt. vbi dł q naues onustæ auro, confractæ sunt. Ps. in spũ vehementi cõteres naues tharsis. Præterea isto rotas voluit qa Xps illos q ad modũ Rotæ sunt mobiles p obedientiã, sunt spherici p sui ĩ Deũ reductionẽ, et mortis et natiuitatis iugẽ meditationẽ, tales dico pbõrũ q̃ationũ uoluit executionẽ, et de imo mũdi eius reducit ad altitudinẽ paradisi p sui in Deũ reuolutionẽ. Ezec. 10. Ipsas rotas vocabit uolubiles. Præterea fluuius iste fordes in se recipit: quia Xps fordes humani gñis in se tulit, dissoluit, purificauit et purgauit. Vnde Esa. 54. Languores nros ipse portauit. Et Apoc. 1. Lauit nos a pctis nostris in sanguine suo. Præterea loca p quæ transit purificat qa nullã fœcẽ pctí cõpatiẽs, aqua suæ gratiæ possessiones suos facit puros. Purificati gratia ipsius hæredes sumus etc. ad Titũ 2. Præterea lacus aquas meliorat: quia lacum mũdi huius, et pisces eius. i. delicios os, cũ ipsum p incarnationẽ fuerat ingressus, per gratiã suã meliorauit, et a corruptione pctí saluauit. Eze. 47. de aquis de sanctuario exeũtib. etc. vt supra. Nã totum humanũ genus per irrigationẽ istius fluminis extitit depuratum, et malus sapor infidelitatis p eius aduentũ extitit dulcoratus. Figura 3. Re. 2. de sale in vase nouo. i. de filio Dei in uirgine, quæ fontẽ ĩ Hierico sanauit. Præterea fluuius aquam suam omnibus indifferẽter communicat: quia Christus aquam gratiæ suæ iumentis et hominibus. i. simplicibus et prudentibus exponit, diuidit et dispensat, quia omnibus omnia factus est, vt omnes lucrifaceret 1. ad Corinth. 9. Figura Numeri 17. et 20. vbi de petra aqua multa egressa est, ita ut biberent homines et iumenta. Petra est diuina essentia, vel etiã Deus Pater à quo nobis Dei filius fuerit misericorditer destinatus, q̃ defertũ mũdi huius fœcũda-

uit,& aquas grãe &doctrinæ diuisit & cõcauit.Ió Prouer.5. Deriuent fontes tui foras,& in plateis aquas diuide. Præterea fluuius loca circumiacentia fecundat,qa Xps illos q̃ merito & ꝓfessione sunt sibi propinq̃ facit, donis & virtutib. fecũdari,vt eis dicat illud Esa.58.Eritis sicut hortus irriguus cuius nõ deficiẽt aq̃. Præterea iste fluuius radices herbarum nutrit:qa Xps p suã grãm cor & volũtatẽ, q̃ radix est aiæ,nutrit p deuotionẽ & alit Iob 14.Ad odorẽ aq̃ mittit radicẽ.Itẽ iste sitiẽs porat qa ipse dicit. Qui sitit veniat ad me & bibat. Io.7.& Esa.45.Itẽ iste æstuãtes rẽtationib.& fatigatos tribulationib.refrigerat qa Xps est tegimẽ ardoris, vmbraculum meridiani.Eccl.34.Præterea ciuitates munit,qa viros perfectos,q̃ sunt ciuitas regis summi,ab aduersarijs ꝓtegit & defendit.Nau.3. Nunqd melior es Alexandria ppterũ,q̃ habitat in fluminib.cuius diuitiæ mare,aq̃ muri eius? Præterea ciuitates lopletat:quia per aduentum huius fluminis ad ciuitatẽ eccle,ipsa abundauit in diuitijs grãrũ:quia sicut mediãte fluuio naues & diuitiæ ad ciuitates veniunt, sic mediante fluuio Xpo,ad ciuitates ecclesiæ naues.i.scti homines peruenerunt,q̃ eã morib.& scia ditauerunt.Ió Eze.32. Flumina eius manebãt in circuitu eius,& ramos suos emisit.Præterea fluuius herbas & arbores circa se nutrit & fecũdat: quia Chrs sanctos & sanctas diuinæ gratiæ suæ humore nutrit & fructibus bonorum operum fecundat, & eos ita inalbat per virtutes q̃ ad altitudinẽ paradisi pueniunt & pertingunt. Figura notabilis Eze.32.Ecce assur &c.Explica & applica figurã,qa bona est vide eã si vis in loco suo infra.li.16.Vel dic ꝙ fluuius est prælatus,vel prædicator,vel ẽt quisq̃ iustus, ittæ.n.naues .i.iustos mouet ad portum salutis per deuotionẽ rotas pẽtores voluit per conuersionẽ, fœces peccatorũ recipit per cõfessionẽ,& oĩa mundat & purgat per vitiorum abstersionẽ, ciuitatem ecclesiæ munit p orationem & per ipsius defensionem,omnibus se cõicat per charitatem & dilectionẽ,sic citates.i.pauperes potat & refrigerat per eleemosynarũ distributionem, totã patriam ditat & locupletat per suam discretionem & sapientiam totam terram lætificat per Dei laudem & gratiarum actionem.psal.Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei.Vel si vis dic oĩa de beata virgine,vel dic oĩa de Spiritu sancto,vel ẽt de quolibet sctõ,vel etiã de lachrymosa pnia vel doctrina, vel ẽt de impetu tribulationũ, quæ .s.si patienter portẽtur,aĩam mouent ad bonum, & eam vo
8 luunt & purgent.¶ Fluuius licet à paruo fonte oriatur,tñ antequam mare itret, propter aquarum collectionem in ipso aliquotiẽs maximus reperitur & quãto à suo principio amplius elongatur,tanto propter aquarum influentiã maioris efficitur quantitatis: Vnde narrat Isidor.de Istro.i.danubio fluuio Germaniæ qui cum in occidentali lib.Germanicis partib.paruus oriatur tendens cõtra orientem 60.in se fluuios recipit,& finaliter per septem ostia in mare põticum terminatur & exit sicut etiam Soli. dicit, addens ꝙ Danubius seu ister tanto impetu in pontum fluit ꝙ p 40.millia passuũ aqs pontiimpermixtus existit.Et quãto fluuius a ciuitate est remotior,tãto purior reperitur,quia a corruptione & fœcib. ciuitatis potiꝰ elõgatur. Sic iustus licet a fonte baptismatis paruus oriatur p gram baptismalem, tñ quia aquã gratiarũ & virtutũ recipit & sibi incorporat & adiũgit p opa virtuosa iõ qñ ad mare.i. ad Deũ a quo originatur ꝓdijt p creationẽ & recreationẽ,reuertit̃ p mortis resolutionem, tũc magnus quo;ad gram & merita reperit̃.Heli.11. paruus creuit i fluuium mãgnum.Et iõ q̃to a principio suo.s.a natiuitate p ætatis processum longior est,tãto debet maior in gratijs apparere.Exo. 19. Sonitus buccinæ paulatim crescebat i maiꝰ & prolixius tendebat:qa iustorum semita quasi lux splẽdẽs procedit & crescit usq; ad pfectum diẽ.Prou.4.Et iõ ab occidẽte exiens,i.a pctõ originaliter nascens (qa.s.nos sumus natura filij iræ.ad Epheſ.2.)& sp versus orientẽ gr̃æ & virtutũ tendens,tãdem p septem ostia,i.p septẽ opera mĩæ spũalia vel corporalia, vel septẽ dona Spũs scti, dẽt in mare.i.in Deũ fluere,opa & appetitus suos in ipsum finaliter ordinãdo, vel mare.i.in paradisum intrare,eius(q̃ ibi est) abundãtia pfruendo.Eccl.1.Oĩa intrant mare.Et Deu.28. Per vna vitam egredere contra eos,& p septẽ fugias. Præterea fluuius purior est,qa gentib.remotior, qa homo quanto a ciuitate & mundi negocijs & tumultu est remotior per mundi contemptum & abiectionem,tanto purioris conscĩæ & efficaciꝙ re

peritur.Exemplum de Eremitis, qui in deserti & nemo-
ribus laritabant.Ió Oseæ 2.Ducam eam in solitudinem, & loquar ad cor eius. Nam flumina ꝓpe ciuitates fœces recipiunt,q̃ quasi impossibile est qn hõ qui in ciuitate mundi.i.in negotijs se implicat fœcib.seculi auariciæ,ſ.& luxuriæ maculis se polluat.Eccl.13.qui tetigerit picem, inquinabitur à. Et pone de.§.præcedẽti:quia sicut fluuius habet irrigare, & refrigerare, sic iustus suis doctrinis & exemplis facit supra.Vel expone de ecclesia parua deinde magna,scilicet parui pauperes,humiles & benigni,qui tãdem per adiunctionem aquarum diuitiarum magni fluuij efficiuntur,ꝙ & ipsi diuites & nobiles.Vel expone de vsurarijs,q̃ in principio sunt fontes & tãdem per adiunctionem aquarum.i.malarum cogitationum & delectationum fluuius violentus efficit̃, quo mĩus consensum & ad opus rapitur, & sibi nõ facilit̃er obuiatur. Vel ista ẽt pñt dici de bona consideratione,quæ cõtinuata fortaſ & crescit,& paulatim in fluuiũ lachrymarum, & deuotionis inualescit,q̃ ędificia diabolica subuertit,rotas voluit,&c.sicut supra.§.præcedẽti.¶Fluuius sp fluit,nec ibi quiescit,pisces nutrit, fœces in se recipit,rotas molẽdinales voluit,arbores de terra eradicat & subuertit,& ad marginaliter terminat & descendit.Et licet a mari originaliter prodeat,aquæ tñ eius dulces sunt & i ipso pisces maiores minores deuorãt & cõsumunt.Talis fluuius est mũdus,vel ẽrti di ꝓsperitas.Ista.n. sp fluit & nunq̃ in eodẽ statu permanet. Iob 14.Pisces.i.delicios os diuites & murdanos nutrit,quorum maiores, minores & pauperiores deuorãt & occidunt. Abac.1.Facies hoĩs sicut pisces maris,& sicut reptilia nõ habentia ducẽ.Nã pascua diuitũ sunt pauperes.Eccl.13. Fœces in se recipit,qa tpalia q̃ fœces dñr ab apõ.ad ephes.5.ge-
8 portione sua amplectitur & assumit.Thre.3. Qui vehebatur voluptuosè,amplexati sunt stercora.Hie.48.Requiescat in lie.
9 tib.suis.Rotas molẽdinorum.i.diuites mundi,quibus cregant paliũ diuitiarũ molenda & aggregãda ingiter intẽdit facit uolui.i.de alto.s.fortunæ dñio,ad ima iferni decluat. 1.Reg.15.Impij rotabuntur sicut rota plaustri.Et Iob 21.
10 uius subuertit fundamenta ipsorum.i.mundi ꝓsperitas. Præterea arbores eradicat:qa ẽt illos q̃ in terra humilitatis,religionis & pniæ plantati,fructum bonorum operum facit mũdi qñq; prosperitas a firmitate boni ꝓpositi dirurbat & subuertit.Allega sicut supra.Iob 22. Fluuius subuertit &c.Præterea ad mare.i.ad inferni amaritudinẽ finaliter terminat quia oĩa flumina intrant mare.Eccle.1.Et licet a mari originaliter veniat & in mare vadat.i.licet cum labore amaritudine mundi ꝓsperitas acquiratur & ueniat, & licet a viferni vel tribulationũ amaritudinẽ terminẽt & inde ẽrti tñ est in ripa huius moralis uitæ,dulcis & sapida bibẽtib. peritur,quia aĩæ esuriẽti ea quæ amara sunt, dulcia esse videntur Iob 7.Prou.27. Et sicut fluuius arbores bene radicatas non euellit,nec lapides ponderosos euerit,sic nec mundi ꝓsperitas illos qui in profundum humilitatis sunt radicati destruit,nec illos,q̃ lapides spirituales sunt,ſ.pondere per humilitatem,sicci per castitatem,frigidi per temperantiam & maturitatem,agitat vel offendit. Figura de domo sapiẽtia super petram,super quam venerunt flumina.Item Matt.7. Luc.6.de domo ædificata in arena.i.in amore diuitiarum,q̃ fluuius mundi ꝓsperitatis destruxit, vt dr ibidẽ. Ió dr Sap. 1.Portæ fluuiorũ apertæ sunt, & templum ad solum deductum est.¶Fluuius est q̃ cõtinuè fluit oi tpe,qa cãm hẽt indefectiẽ,ſ.fontẽ uiuum a quo emanat,sed torrens est q̃ exinditione aquarum & ẽt imbrium colligit̃,& licet ille aliquãdo maximus appareat,tñ statim transit et aresc̃it qa nõ procedit a cãtindeficiente,immo a causa transitoria non durante.Et in ætate talis fluuius totaliter deficit,et ideo illos qui de eo bibebant,nisi aliam aquã habuerint,sitis penuria necessario tunc affligit.Et est occursus torrentis impetuosus sitis,quia quæcunque sibi obuiant secum rapit,terram in qua fluit,cõcauat et corrodit,lapillos et paleas coacerũãs post se vestigia derelinquit,uias destruit,vicina mergit et in re finaliter descendit. Primus fluuius est prosperitas pau si,quæ quia a fonte bonitatis procedit immediate,scilicet a Deo,ideo inexaustibilis et indeficiens reperitur. Esaie 58. Eritis sicut hortus irriguus,cuius non deficient aquæ. Sed

Pcẽ quidꝫ prosperitas est sicut torrens qui, nunq̃ magnus videtur in oculis mundanorũ tñ statim labit atq; trãsit. Et hoc qua nos hẽt cãm stabilem, sed labilẽ.i. delicias & diuitias, amicitias fortitudinẽ & pulchritudinẽ tpa
Iere & hmõi,q̃ qa defectiua sunt & transitoria,iõ cito trans. Torrens iste ẽrin mare.i.in inferni vel mortis vel tribulatio
nis amaritudinẽ cõiter terminat̃. Pro.14. Risus dolore miscebit extrema gaudij luctus occupat.Figura de septem bob.
Ioꝛ & extrema gaudij luctus occupat.Figura de septem bob. ris & extrema gaudij luctus occupat.Figura de septem bob. ris & extrema gaudij luctus occupat.Figura de septem bob. ris

quibus sunt horrēdi feruores, ibiq; raro aut nulli otiens fiūt imbres fluminib. dr̄ carere. Galiā vero & Germaniā q̄ ibrib. affluunt, constat fluminib. abundare. Sic vere imbres diuinę gr̄æ fluuios deuotionis & lachrymosæ compunctionis & elemosynariæ compassionis sciæ & lectionis, in nobis generant. Illi vero qui talib. carēt imbrib. virtutum fluuios nunq̄ stillāt. Idē dic de imbre diuinæ sciæ & doctrinæ. Deserta. n. Athiopię. i. mundi pctōres super quos imber diuinæ gr̄æ & sciæ nō descēdit, fluminib. lachyrmarū & miæ alios non infundūt. 2. Reg. 1. Montes Gelboe, nec ros, nec pluuia veniat
18 super vos. ¶ Itē idem dicit ibidē q̄ flumina aliq̄n siccant, & alio loco q̄ consueuerant prorumpūt. Sæpe. n. (vt ait) ex terræmotu venæ aquarū intercludunt, & per interiores rimas intercidunt, & tunc nouos exitus sibi q̄runt & alibi q̄ fluxerant fluunt, & q̄q; longe alibi translati viā q̄ perdiderant, vbi pñt sibi faciunt. Et inde est q̄ fontes & flumina aliq̄n siccant, & noui fontes & noua flumina vbi nunq̄ alias fuerūt, oriuntur, sicut Theophrastus exēplificat de Auctorico mōte, in quo terrarū tremore noua vis fontiū emersit. Charissimi per flumina quæ continuè fluunt, possum intelligere hoies, qui continuè sunt in fluxu & q̄rum ad naturæ varietatē & q̄tum ad fortunæ instabilē vanitatē. Quid igitur, p certo isti q̄q; siccant, & pauperes & tenues efficiuntur, & per terræmotum tribulationis vel mortis venæ & viæ sui fluxus. i. cāę suæ prosperitatis & status eisdē intercluduntur, pp qd necessario destruunt, & ad paupertatem & infortuniū deducunt, & aquæ suæ subæ spalis suorumq; officiorum & beneficiorū alibi transferunt, & de ipsis noui fontes & flumina cūstituunt, hoc est dictu q̄ loco eorū alij subrogant, sicut. n. dr̄ Iob 34. Deus cōteret multos & innumerabiles, & faciet alios p eis stare: quia sicut Eccl. 40. dr̄. Subæ impiorum sicut fluuius siccabunt. Ista videmus tpaliter ad oculum de officia lib. & diuitib. q terremotu tribulationis vel mortis obruunt, & aquæ suarum diuitiarum præbendarum & statuū ad alios deuoluuntur. Istud insuper videmus naturaliter: quia. s. oēs fluuij. i. oēs mortales hoies ter terremotum mortis siccant, & de loco ad locum transferuntur. s. de mūdo ad sepulchrum, & loco eorum alij suscitantur. Vnde Sen. de morte dicit. q. natural. li. 2. in fine. Totum hunc quem cernis populum, cito natura reuocabit & cōdet. Eodem citiu fue, tardiusue veniē dum est. Dē malis vero pōt dici illud Baruch. 3. Exterminati sunt, & ad inferos descēderunt, & alij loco eorum resurrexerunt. Vel potest dici quod illi qui modo per terræmotum mortis siccantur, non faciunt nisi locum mutare: quia in iudicio noui per resurrectionem emergent, & de antiqua via mortalitatis se ad nouam viam immortalitatis conuertent. Leu. 26. Nouis superuenientib. vetera proijcietis. Vel potest dici de ambitiosis & balliuis, qui q̄n à cursu statu & officio præcluduntur, nō cessant circuire, & viam sibi quærere, quousq; possint alibi emergere, & aliud officium acquirere & q̄q; maiores q̄ ante fuerant, in publicum prosilire. iuxta illud Matt. 10. Si vos psequuti fuerint in ciuitate ista fugite in
19 aliā. Vel dic q̄ si terræmotus tētationis viam salutis, & fluxū lachrymarū, & alios bonos motus nobis impediat & pcludat, statim debemus aliam viā nobis q̄rere, & si necesse fuerit, locū mutare, & quousq; fluamus per bona opera nō cessare. Mat. 2. Per aliam viam reuersi sunt in regionē suā. ¶ Teste ēt Sen. 2. vbi supra Theophrastus ponit q̄ incisio nemorū est q̄q; cā fluminum & aquarum. Nam vt ait, mons Erinius aliq̄n fuit sine aquis, sed Gallorū gens à Cassandro obsessa, ad illum montē fugiens, siluas excidit, & tunc aquarū copia apparuit: quia. s. ille humor quē arbores ad sui alimētum trahebant, exterius distillauit. Sic proculdubio sępe fit q̄ in Mōte Erinio. i. in ecclesia vel patria est siccitas & paupertas & hoc fit: quia ibi inter alios sunt aliquæ magnæ arbores. i. aliqui diuites & eminentes, qui totum humorem diuitiarū patriæ ad se trahunt, & in alimentum suum & status sui cōuertunt, & sic per consequens alij vt cōiter sicci fiunt, q̄a isti totam patriā siccant, & de pauperant & consumunt & se solos augmentāt, nutriunt, & extollunt. Patet de q̄busdā q̄ totū Bladū vnius patriæ congregant, de alijs q̄ vineas & hæreditates totius vicinitatis sibi accumulāt, de alijs q̄ omnia beneficia procurant, & sic isti soli impinguātur, & omnes alij sicci & pauperes perseuerant. Nudos. n. dimittunt hoies, vestimenta tollētes, sicut dr̄ Iob 24. Quid ergo? pro certo Gallorum gēs q̄ ab auctorib. ferocissima esse dr̄. i. deus, ra-
Angeli feueritate iustitiæ armati istas magnas arbores succidunt et de medio tollunt, et sic humor suæ palis diffundit ad alios, et tunc saltē de bonis eorum, alijs fiunt, et p taliū successionē et mortē, in tota patria norū tpaliū abundant circiter et emergūt: q̄ sicut Prou. dr̄. In ruina impiorū erit laudatio. Quia sicut dr̄ Iob. tias quas deuorauit euomet, et de ventre eius extrahet. Deus. ¶ Itē Sen. ibidē dicit q̄ dictus Theophra. asserebat turā rerarū q̄q; esse cām fluminū et aquarū. Vñ ait q ea Arcadiā in quadā insula vrbs quædā fuit diruta, et ga ra remansit inculta, fontes et lacus sunt siccati, tādem vrbe reædificata et terra exculta, fuit ēt aquarum copa stituta. Vñ dicit q̄ obdurauerat cōstricta tellus, nec pote imbres inagitata transmittere. Per cultura charissimi intelligit pnia, qua. s. terra corporis foditur et aratur, Per aqua vero intelligit pietas, & clemētia, & lachrimarum, nec gr̄æ & deuotionis redundantia. Quid igitē proculdubio vrbs aiæ per pctm cadit & perit et cultura pniæ tribulationis et correctionis, in aliqua patria religione vel plona cit, ibi ēt tunc a quarum gr̄æ et compassionis, et cōpuncnis et deuotionis copia abūdare desistit. Si vero vrbs aiæ tutib. reparatur, et terra p pniam et correctionem fodi aratur et hō pdicatorum et pctōrum stimulationibus aget tur, tunc et pdictarum aquarum profluuium generā. Nec se est igitur cuilibet hoī vel statui quod tam a Deo q̄ plete tribulationem, correctionem per pniam agitet, ut aquā ritualib. vegetetur. Vel dic q̄ terra ista est Deus, quia procto si à nobis debitè non colit, nullum ab eo nobis gr̄a q̄ rię profluuium distillatur. Si verò à nobis dignis ferumenb. excolat, tunc a qua suæ mīæ, gr̄æ et glorię nobis abundanter. simè deriuatur. Quod ēt de aqua pluuię potest exponi qua Deus inculcus, et à nobis dimissus superabit, cuius vero et humiliter requisitus infundit. Bene ergo dr̄ 1 Macha. 1. Deo vobis cor oībus, vt colatis eum et faciatis eius voluntatem. quia sicut dr̄ Deut. 11. Si seruieritis dño in toto corde vestro dabit terræ vestræ pluuiam. Vel dic quod illi qui tribulationib. non agitātur aut coluntur, sed in mundi quiete et prosperitatis otio dimittunt, per obstinationem durant et tenmiæ et cōpunctionis nō rigant. ¶ Cū vero incipiunt tribulationib. agitari, tūc aqua deuotionis et cōpūctionis incipit humectari idem ibidē dicit q̄ cauernæ vacuæ et inanes, morem rōne vacuitatis attrahunt, et p fontes et fluminalum iterum refundunt. Sic vere illi qui bonis tpalib. et pctis vacui sunt, humorē sciæ et deuotionis solent præteris attrahere et ipsum per pdicationem alijs distillare. cl. 24. Ego sapiētia effudi flumina. ¶ Idē ibidem dicit q̄ terra sunt amnes perpetuo decurrētes fędorū piscium tiles, q̄ q̄n erumpunt, immēsam turbam aialium fędi fert horridā aspectu, et noxiā gustu. Et exemplificat quod in uincia Cariæ circa vrbem dictam Idimum erupit quidā uius de sub terra, qui secum pisces alias non visos adhuc quos quicunq; comedent perierunt. Nec mirum (vt ait) erāt pingues, et inexercitati, et ex lōgo otio in tenebris ginati, lucis erant etiā inexperti ex qua salubritas et lan reb. datur. Charissimi per talem fluuium intelligitur aua tia, quæ sub terra dicitur currere, inquantum res fabre neas, s. metalla noscitur quærere, et diligere in gnomo culto contractus suos solita est exercere. Quid igitur gel dubio iste fluuius vbi erūpit, pisces venenosos. i. pdores pharios secū trahit, s. vsurarios et ambitiosos, rapores, cr deles et tyrannos. Isti. n. aspectus sunt horridi per infusi uersationē, corpore sunt pigues et saginati per carnalium deliciarum frequētationem. Otiosi sunt et inexercitati per nullorum bonorum operum executionem luce etiā diuna gratiæ non sunt illustrati nō purificat, sed potius ipsa pena ti. Per longam mentis obtenebrationem. Et sic proculdubio isti sunt comedentibus et gustātibus. i. vicinis societatis frequentantibus, et bona eorum ad vsuram accipiēntibus tiferi, et venenosi per finalem exhæredationem, et per eos suæ et temporalis substantiæ sublationem. Iob 6. Poterit quis gustare quod gustatum affert mortem? Vel ista possunt exponi de fluuio prosperitatis, quæ de terra prosilit pro quod in rebus terrenis consistit. vel fluuio carnalium q̄ scilicet vterq; pisces venenosos peccatores et luxuriosos, pingues,

plegmat, carnales, otiosos, & i nullo bono excitatos, & à lucem gratiæ, & sciæ elongatos secum trahit, quorū gu
. i. p imitatio & morali conformatio', & incorpo-
affectio & frequentatio, alios per mala dicta & exē
ut interimatur & occidit. Esa. 59. Qui comederit de euis eo-
rum morietur, & quod confotum est erumpet in regulū. Vę
cis sani intellectus carēt, comedi & tangi. i. credi uel imi
non debent. Deuter. 14. Non tangetis ea neq; comede-
quia immunda sunt. Vel si vis dic omnia contra illos qui
uiliguntur nouos & ignotos qui eos sibi associāt: qa sępe
p venenosi sunt & lacrones, & magistros suos perimunt,
toxicant, vel saltem produnt, vel deprædant & mole
Deu. 32. Noui recentesq; venerunt, quos non coluerūt
patres eorum ¶ Item Sen. ibidem de naturalib. q. lib. 3. dicit
q̄ aquæ bonum fontium puteorum & fluminum, solent
naturam fundi in quo sunt vel conditionem venæ terræ
a qua pueniunt, vel ā spūs qui in aquas mutantur, & tran
eunt, vel etiā ā corruptionem quam à casu per injuriam
cōtrahunt, uirtutem & saporem suum multipliciter variā
& ā hoc aliquæ aquæ inueniuntur leues, aliquæ graues,
alij frigidę, & aliquæ calidæ, aliquæ, sanatiuæ, aliq̄ mortis
& pericula inductiuæ. Sic proculdubio hoies contrahunt vi
tia & virtutes ex contactu fundi. i. societatis quam frequē
tauerint. Et vena. i. ex genere à quo pueneruut. Ex aere. i.
doctrina quam perceperunt. Vel ex corruptione propriæ
voluntatis, qua multipliciter incurrerunt. Ex his. n. causis
fiunt hoies leues ad bene operandum vel graues & bona
operę equidum, feruentes per dilectionem, frigidi per in-
deuotionē, medicinales alijs doctrinis & exemplis, vel eis-
dem pernitiosis suis malis operibus & documentis: Bonum
est igitur homini esse bene associatum & informatum & à
bonis venire. i. prælatis & parētibus trahere originem, & p-
gressum. Iob 28. Habet argentum venarum suarum princi-
pia. ¶ Item multæ sunt aquæ quæ oīa coniecta commutant
in lapides. Vñ ibidem dicit, & allegat Ouidium q̄ Cicones
calculi habent vnum fluuium in Scilia, cuius tāta est per-
nicies q̄ oīa q̄ tangit, facit lapidea atq; dura. Et ideo si quis
ex eo biberit, viscera lapidea possidebit. Vnde ait Ouidius.
Flumen hinc Cicones, q̄ potū saxea reddit. Viscera, q̄ tactis
inducit marmora rebus. Et idē est (vt ait idem Sen.) q̄ res in
eundem locū prosectę lapideæ extrahūtur. Quod etiam (vt
ait) in Italia in quibusdā locis inuenitur, in quib. si virgam si
ue frōdem immiseris, post paucos dies lapidē extrahes. Vñ
valet ille fluuius de quo dicit Plin. li. 2. q̄ vltra Surrētum
in flumine Sisari non solum virgulata sed & volatilia lapi-
descunt. In exitu ēt paludis Reatinæ sicut dicit, saxum cre-
scit. Idem autem Plin. de multis talibus aquis meminit. li. 31.
c. 2. dicens q̄ in Perperennis fons est q̄ q̄cunque rigat ter-
ram facit lapideam. In Eurymenis deiectę coronæ in fon-
tem, lapides fiunt, Lateres lapidescunt in Colosso rū flumi-
ne. In Scyretico metallo arbores quęcunq; riuo alluuntur,
lapidescunt cum ramis. Distillantes quoque guttę lapidescunt
in antris in corycijs, & cætera similia. Nec hoc mirū vt dicit
Sen. si attendamus qđ aqua in ciphis & canalibus suis in diu
turno cursu in fundo lapides ex arenarum resīdēcia produ
cat. ad quod etiā facit q̄ a magistro Garino audiui, fontem
esse in Lothoringia, q̄ in hyemę viuidus fluit, in æstate ve-
ro tota aqua quæ remanet, efficitur vnus lapis, qui oī anno
a vicinis extrahitur, vt sic fons nouus iterum oriatur. Ta-
lia flumina vīr esse ista quæ continuè fluunt tpalia mundi
bona, s. diuitiæ, deliciæ, eminentiæ, & scientiæ mundiales,
illa. n. sunt aquæ, quæ potatores. i. possessores & dilectores
suos inficiunt, & viscera cordium ipsorum per indeuotio-
nem refrigerant, & constringunt, & per obstinationem in
durant, lapidificant & compingunt. Quod etiam nō solum
de ipsis virgultis. i. de simplicib. & secularibus est verū sed
etiam de ipsis volatilibus. i. de clericis & religiosis, & cōtē
platiuis hominib. Quia breuiter illi qui talibus aquis potā
tur, & qui in eis per delectatiōes, & complacētias vltra de-
bitum immerguntur, duri & lapidei efficiuntur, & p mentis & morum duritiam, crudelitatem, & obstinatā malitiam in lapides conuertuntur. Et hoc accidit q̄nq; siue sint virgæ .i. prælati alios regentes, siue sint coronæ. i. religiosi tonsurā portantes, siue volatiles. i. clerici alta contemplantes. Vnde de quolibet sic indurato pōt dici illud Iob. 40. Cor eius indurabitur quasi lapis. Quod patet: quia tales efficiuntur duri. i. dure per crudelitate malos vulnerantes, duri. i. obstinati & impęnitentes duri etiam. i. ficci, indeuoti, parci, tenaces, & incompatientes. Deutero. 15. Descenderunt in profundū quasi lapis. Vel si uis expone in bono, & dic quod istę aquæ significant mundi tribulationes, diuinæ scripturæ sciētiā & lectiones deuotionis etiam & compunctionis lachrymosas distillationes. Talibus. n. aquis qui immersus fuerit vel potatus proculdubio in viscęribus cordis sui fiet per constantiā & fortitudinem lapideus atq; durus, & ad tolerandū aduersa fortis atq; immobilis. Apoc. 21. Structura muri eius ex lapide Iaspide. Vel dic de illo fonte Lothoringiæ, in quo aqua quandiu est multa, & est frigus, pura remanet, q̄n vero efficitur pauca, & est calor, lapidificatur. Potest allegari quod esse in societate multorum proficit, maximè quando frigus & hyems diuini timoris vel tribulationis ibi persistit, paucitas vero aquarū. i. sociorum, & solitudo officit: quia si calor concupiscentiæ & æstas prosperitatis vigeat, in lapidē obstinationis se vertit. Multi. n. sunt qui in societate manentes per gratiam viuunt, qui si sint pauci & solitarii, in vitiis indurescunt: vnde 1. Reg. 15. Emortuum est cor eius & factū est quasi lapis. Vel dic qđ fons qui quādiu fluit & currit non lapidificatur, significat hominē, qui q̄diu currit & ladorat, per obstinationem non induratur, quod præfertim in hyeme. i. in tempore tribulationis accidere consueuit, vbi, s. hō amplius est in motu. Q̄n uero cessata motu laboris, s. inæstate prosperitatis, vbi hō per accidiam magis torpet, tunc dico, quod solet per obstinationem lapidificari, & p malam consuetudinem indurari. Allega ut supra. ¶ Item idem ibid. Seneca, s. lib. 3. de Naturalibus quæstionib. dicit aliqua sunt flumina, quę palam in aliquos specus aliqua quę paulatim consumunt & intercidunt, & sic ex oculis auferūtur, & sub terra diu currunt eademq; ex interuallo longe alibi oriuntur, & nomen & cursum recipiunt. Cuius causam reddit ibidem. Nam (vt inquit) aqua naturaliter ad ima & ad inane defertur, suumq; sub terra secretius facit cursum, sed cum primum aliquid solidi quòd obstat inuenit, prærupta terrę parte, quę debilior est, & quæ minus ad exitum repugnat, exterius prorumpit & exilit & ab incolis illis nomen & originem suam primariam ignorantibus, nomen nouum recipit & assumit. Vnde Ouid. Sic vbi terreno Lycus est epotus hiatu, Exiſtit procul hinc alioq; renascitur, ore. Sic modo cum bibiſt tacito modo gurgite lapsus, Reddit Argolicis ingens Erasinus in vndis. Idem & in oriente Tigris facit, absorbet, & desideratus diu, tādē remoto loco purgamēta eiectat. Talis est Arethusa lacus vel fluuius siculorū. Et s̄m Sol. talis est Padus seu Eridanus fluuius italorum. Talis est ēt Nilus fluuius ægyptiorum. Isti. n. fluuij ab ortu suo non continue desuper currunt sed aliq̄n ab arena bibūtur, vel ab aliquo specu sorbentur, et tandē alibi erumpunt, sicut optime exemplificat idem de nilo, qui sub Athlante monte vīr transire. & de Tigri, qui sub Tauro noscitur penetrare, prout ponit in cap. de ægypto & de Perside, vbi etiam ponit quod dicti fluuij diuersis locis diuersimode nominantur. Et probarur qđ illi idem sunt per fœces & purgamēta, quæ primo ante absorptionē in eis proiecta, tandem quando renascuntur, exterius ab eis deferuntur. Ista charissimi possunt applicari ad Christum. Iste. n. de fonte paradisi ortum sumens, tandem in specum corporis virginalis sub terra humanitatis se recluſit, ibique secretum cursum paragens, nouem mensibus latitauit, tandem uero exinde parturitur & renascitur, & nouum ortum in mundo consequitur, et etiam nouo nomine nominatur. Fuit. n. tūc Iesus nouiter nominatus, sicut ab angelo fuerat appellatus Esa. 62. Vocabitur ibi nomen nouū, quod os dñi nominauit. Vel dic quod iste qui sub terra nr̄æ humanitatis fuerat absconditus, vel ēt in specu & spelunca sepulchri positus & absorptus, postquam ibi cursus suos secretos vsque ad inferos fecisset, iterum per resurrectionem renatus extitit, & exiuit, & purgamenta nostrorum crimi-

num ſecum tulit. Eſaiæ 53. Vere lãguores noſtros ipſe tulit, et dolores noſtros ipſe portauit. Vt iſte ꝑ̃ applicari ad malitioſos, qui qñq; diu latent, et ſpelũcas variarum palliatio
num intrant, et diu in occultis curſus ſecretos. i. machinationes ſuas peragunt et frequẽtãt, et tandẽ inuenta opportunitate naſcunt̃ exterius et manãt, et malitias, ſuas q̃ latuerant, ſubito & vbi non aduertunt manifeſtant. Vel dic ꝙ fluuij ſunt hoies fluxibiles & mortales q̃ ꝓculdubio ſuper terram primo naſcuntur, deinde à terra per mortẽ abſorbentem. Apoca. 12. Aperuit terra os ſuum, & abſorbuit fluuium. Sed poſtquam ijdem ſecretè ad diem indicii fecerint curſus ſuo iterum per reſurrectionem naſcũtur, & ab ipſa quæ eos abſorbuerat terra euomuntur. Iob 20. capite. Diuitias quas deuorauit euomet. Vel iſtud expone de terra. i. de terrenis diuitib. qui flũina diuitiarũ abſorbent; ipſaq; dũ viuunt, ſecrete tenent & cuſtodiunt, finaliter tñ ſoliditate diuinæ iuſtitiæ & morte compulſi, ipſas dimittunt reiiciũt atque vomunt. Iob 40. Abſorbebit fluuium, & non mirabit. habet &c. Vel dic qđ boni diuites flumina. i. diuitias recipiunt & ſeruant, ut tandem neceſſitatis tpe per eleemoſynas ipſas refundant. Vel dic ꝙ iſte eſt pẽniteꝰ, qui flumina vitiorum quæ abſorbuerat & diu tenuerat tandem per confeſſionem euomit & reuelat. Vel dic ꝙ talis ſpecus eſt ꝓdicator, qui flumina ſcïarum recipi & cuſtodit & tandem ꝓdicãdo & docendo, loco & tpe aliis ipſa vomit. Vel põt dici de vero iuſto, qui flumina gratiarũ et beneficiorũ a Deo non ceſſat recipere, quæ tñ nouit ꝓbona opa, vel per gratiarum actiones reddere. Vel dic ꝙ fluuias eſt peccator, q̃ à terra. i. ab amore terrenorum per auaritia abſorbetur, ſed cum diu ibi fteterit, ſæpe fit qđ per obſtaculum alicuius tribulationis vel infirmitatis, inde tãdẽ exire cõpelli ꝓ diuitia
rum contemptum exterius cõprobatur. Vel dic ꝙ iſti ſunt mali religioſi, qui in ſpecu religionis, quẽ intrauerũt, et vbi aliquandiu cucurrerũt, alicuius difficultatis obſtaculũ inueniunt, et terrã regulari obſeruantiæ rumpunt, et per apoſtaſiã exeunt et recedũt. Gen. 2. Fluuius egrediebaꝫ de loco vo
26 luptatis. ¶Item ibidẽ dicit Sen. ꝙ puluis Puteolanus, ſi aquã attigerit ipſam aq̃, in lapidem conuertit. Prædictæ. n. aq̃ de puluerib⁹ & rebus aliis lapides faciunt. Iſti vero puluꝭ aquas quas tangunt in lapides conuertunt. Talis puluis vt eſſe memoria mortis noſtræ et noſtræ pulereitatis futurę. Iſte, n. ſi benè tangat aquã cordis humidi et deuoti, vel ſi in aqua lachrymarum et cõpũctionis fuerit intermixtis, ipſã pro certo facit lapideã atq; fortẽ, et cõtra aduerſa omnia ſtabilem et duram Iob. 39. In ſimilitudinẽ lapidis durantur aquæ. Non eſt. n. aliqua perſona vel aliqua mens ita aquea, fragilis et carnalis, quin contra tentationes et tribulatiões fortis efficiat, ſi puluis humilitatis et memoria ſuæ mortis ipſi mentialiter miſceat̃. Iõ benè dr̃ Mich. 1. In domo puluere, puluere nos cõſpergite. Vel dic in malo ꝙ iſte puluis ſignificat diuitias, et alia bona terrena. Iſte. n. puluis ſi aquę. i. perſonæ imperfectæ et fragili ſimixtus fuerit. et conceſſus, vtpote ſi ille qui vti diuitiis neſciat, ipſis abundauerit ſtatũ ꝙ certo lapis. i. durus, in cõpatiens, crudelis, parcus indeuotus, et obſtinatus erit. Allega vt ſupra. In ſimilitudinem, &c. Iſtud patet de malis diuitib. qui q̃to plus hñt de puluere diuitiarũ, tanto magis fiunt lapidei atq; duri, et ideo talis pul
uis eſt periculoſus ꝓ qđ Chr̃s dicebat Apoſ. Mat. 10. Ex cu-
27 tite puluerẽ de pedib. veſtris. ¶Item idem ibidem ait ꝙ ſunt quidam fluuij qui vellera ouium aquas eorum potãtiũ tingunt. Vnde ait quod in Beotia ſũt duo amnes, qui ambo de vno lacu exeunt, ea tamẽ diuerſa faciunt. quia. ſ. unus oues potãtes ſi albæ ſint, facit nigras. Alius uero oues ſi nigræ fuerint, facit albas. Et iõ vnus eorũ melas grecè. quod niger latine dr̃, nuncupatur Iſid. autem li. 13. Beotia dicit ibidem ꝓ omnia. Vnum alium talem fluuium dicit Theophraſtus eſſe in Macedonia, in quo oues albæ nigrę fiunt cum aliquãdiu potauerint. Vnde etiam (vt ait) ſi indigẽt lana nigra, gratuitum habent (quando voluerint) infectorem ſeu tinctorem. Dicit ẽt idem Sen. in Galatia flumen eſt quod idem in omnibus efficiat. Idem autem videtur Soli. c. de Grecia, de Beotia diceñ de duob. ſublimib. ſupradictis, quę albas oues nigras, & nigras faciunt eſſe albas. Plin. autem lib. 31. cap. 2. dicit ꝓ omnia quaſi idem. Vnde ait duos eſſe fontes ſcilicet Cenem et Mellem, quorum primus oues nigras dealbat ſi biberint, alius autem albas denigrat, ex ſimul autem mixtis ſ
eſſe conſtat. Theophraſtus etiam dicit fluuium in
Crathin candorẽ facere, ſy barim in bobus & ꝓ
gritiam generare, quod etiã (vt aiẽt) ſentiunt homines
qui primum biberint, fiunt candidores, qui ſm̃ biber
griores. Idem ẽt ait in Macedonia eſſe duo flumina. ſ
mon: quem oues potantes faciunt fœtus albos, & ex
faciunt fuſcos aut nigros. Chariſſimi iſta flumina tam
& tam varia, quorum quadam alba denigrant, & alia
dealbant, pñt mihi ſignificare mundi proſperitatem &
uerſitatem. Proſpera. n. & aduerſa flumina diꝛquia
dem nunq̃ permanent, imo cõtinuè variantur. Quid
Proculdubio iſta flumina licet de vno lacu. ſ. de mun
eant & emanent, diuerſa tñ in morib. faciunt atq;
quia proculdubio fluuius aduerſitatis & pauperta
gris obſcuris & hiſpidis facit albos. i. de malis de pẽ
facit iuſtos & de iniquis innocentes & mundos. q
ꝙ per aduerſitatem hoies ad ſe redire cõpelluntur &
tur, & ſic timore Dei cõcepto, innocẽtes & candidi
fuerant, efficiuntur, ita ꝙ tũc põt eis dici illud Apoca.
bulabũt mecũ albis, qm̃ digni ſunt ſicut de martyribus
Apoc. 7. qđ ipſi dealbauerunt ſtolas ſuas in ſanguine
bulatione. Ecõuerſo ât fluuius proſperitatis operat
. n. qui ad iſtum fluuium albi, innocẽtes & mũdi accedun
& iſto flumine potati, delectati, & repleti fuerint, fiũt
tpis per vitia denigrantur, & mens & conuerſatio eo
viciorũ fuligine maculantur. Baru. 6. Nigræ ſiunt facie
de fumo q̃ in domo fit. Iſta pñt figurari in canalib.
quibus per virgas nudas & decoricatas, oues naſcebant
cãdidæ, ꝓ virgas vero indutas & cortice non priuatas,
generabanꝫ nigræ, ſicut dr̃ Gene. 30. Quia pro certo
huius mundi, ſi virgas diuini timoris cum nuditate paupe
tatis habuerit, albos fœtus. i. hoies innocẽtes gener
Sic verò e conuerſo cortex diuitiarũ affuerit, tunc hi
gros pctõres, & infames producit. Vt dic ꝙ fluuius
tiuus eſt pnia lachrymoſa, confeſſio, vel bona doctrina
ẽt bona doctrina, vel ẽt religio, quæ proculdubio
res dilectatores, & frequẽtatores ſuos de nigris
bos, & de peccatoribus innocentes & mũdo. Fluuius
cõgelatiuus & infamatiuus & obſcuratiuus, & carn
ptas, mala ſocietates, mala doctrina, vel ẽt mũdus. Iſta
bedinem innocentiæ & mundiciæ tollunt, & nigredi
tiorum & luxuriæ introducunt. Apoc. 6. Sol factus
ger quaſi ſaccus cilicinus. Eze. 32. Nigreſcere faciam
cœli. Et bẽ, quotiens diabolus indiget nigra lana vi
pctõrum, non oportet niſi ꝙ oues ſuas, ſ. pctõres, d
iſtas aquas in aliquo fluminum prædictorum, & ſtatim
ſe ſine tinctore alio nigrabuntur, ita ꝙ dici poterit
Naum. 2. Facies eorum ſicut nigredo ollæ. Vel dic, d
mi fluuij, ſunt duæ ſcientiæ. ſ. diuina & mundana. Vel
fortunæ aduerſa. ſ. & fecunda. Vel duo bona, ſpiritualia
terrena. Vel duo ſtatus religio. ſ. atque mundus. Igitur
cunque ouis vult fœtus albos, bonos conceptus, vel
da opera facere, debet de primis fluminibus bibere, d
in diuinis ſcientijs, tribulationibus, & bonis ſpiritu
ſolũmodo delectare. Econtra vero illi qui a
bunt, & mundi ſcientiis, proſperitatibus & diuitij
buunt, nigros fœtus. i. mala opera generant & ꝓ
quia ſicut dr̃ Matt. 7. Bona arbor bonos fructus fac
liter mala malos. Vel dic quod fœtus ſunt ſubditi
vero prælati, quia. ſ. prælati boni, et bonis prædictis
bus potati, ſolent albos et bonos &, innocẽtes ſubd
cere. Mali vero malos econtrario generare. Ezechias
Qualis mater talis et filia eius. ¶ Scꝺm Senecã vbi ſupra
cappadocia dr̃ eſſe flumẽ quod ſi equi biberint, ſpreg
eis alba cutis quod tamen (vt ait) non accidit alicui
mali. Chariſſimi per equum ꝓt intelligi bonus ſubdit
obediens qui ſcilicet per diſciplinam permittit ſe fre
et per patientiam equitari, et conculcari. Per fluuiũ
iſtum intelligo ſtatum religionis vel eccleſiæ tribul
pœnitentiæ, diuinæ ſcripturæ vel ſciẽtiæ. Iſta enim
mina purificatiua, et conſcientiæ munſtdatiua. Sed
Pro certo ſoli equi in talibus candidantur: quia
quod iſta flumina ſint bona de ſe, non tamen poſſ
cere niſi equis. i. niſi perſonis diſciplinatis patien

mũib⁹ & ſubiectis tales. n. ſoli in flumine pnię ſcripturæ, &
religionis dealbanꝫ, & à uitiorum maculis depurantur. Ma-
li vero ꝺrop in religione maneant, & flumine ſacræ pagi
nę ſtinguant, nunquã, pp hoc ſpũaliter dealbanꝫ. Vñ Apo.
ę ſtinctus albus, & q ſedebat ſuper eum, habeat arcũ, &
data eſt ei corona. Scriptura. n. nõ vt facere mentionẽ de ali
quo alio albo, niſi de equo. Vel ſi uis potes dicere ꝙ proſpe
ritas eſt fluuius qui dealbat malos per curioſitatẽ, aduerſi-
tas vero denigrat bonos per humilitatem & ſqualentẽ au-
ſteritatẽ. Vel dic, ꝙ fluuius dealbans eſt hypocriſis, quæ vel-
lera conuerſationis facit candida. Fluuius alba denigrans
eſt cecitas, q̃. ſ. albedinẽ hypocriſis finaliter denigrat & in-
firmat. & quicquid albũ aut floridũ fuerat pallificat, & de-
ficat. Bene igitur dicit Apoſt. Act. 23. Percutiet te Deus pa-
riẽs dealbate. ¶ Tigris fluuius, Euphrates, ſicut Solinus affir-
mat, oriuntur ex eodem, fonte in Armenia. Et eſt Tigris flu-
uius rapidiſſimus, per lacum tranſiens Brethuſæ. Euphrates
vero frugifer interpretatur, eo quod vberem & frugiferã
reddit terram, & maximè in quibuſdã locis Meſophotamiæ
in quibus manant certis temporib. ſicut Nilus prout refert So
linus & Joſephus. Eſt ẽt (vt aiunt) gemmis variis copioſus. Ti
gris dicꝰ a ſapientiam mundanam, quæ ad modum tigris
cito deſilit neque tranſit, quia defecit ſapientia in themam.
Baru. 3. Et lacum mundi imbuit atq; regit. Euphrates autẽ
Dei ſapientiam ſignificat & theologiam, quæ terram. i. aiam
per quam tranſit, irrigat & fœcundat gratiis & uirtutib. &
lapides preciosos. i. merita apud Deum preciosa in ea gene
rat atq; cauſat. Iſti duo fluuii de uno fonte exeunt, quia oĩs
ſapia à dño Deo ẽ. Ecc. 1. vna terra egrediunt̃ ambo. Eze. 21.
Duæ mulieres mr̃is vnius filiæ erãt. Eze. 23. Sed licet ab eodẽ
fonte prodeant tñ per eadem itinera non incedunt. Iõ Iac.
3. Nunqid eodẽ de foramine emanat dulcis, & amara aqua.
Præterea ibidẽ. Ex eodem ore procedit maledictio & bene-
dictio. ¶ Ouidius ibidem. ſ. vltimo libro Metamorpho-
ſeos, dicit qđ fluuij Athamentis aquæ mirabilis ſunt natu-
ræ. Si quis. n. in fine lunationis iſtis aquis lignum aſperſerit,
vel in eis ipſum immerſerit, mox accendetur & ardebit. Sic
verein fluuio infernali illi qui ſunt lignũ ſine fructu. ſ. pec-
ctores, in lunatione, vitæ ſuæ. ſ. quando per mortem fuerit
vitæ ſuæ lunatio diminuta accendentur, & in ipſis miſeriæ
perpetuo comburentur. Sap. 19. Ignis in aqua ualebat ſupra
ſuam uirtutem. Et ideo Apoc. 19. dr̃, ꝙ mali miſſi ſunt in ſta-
gnũ ignis. Vel dic quod iſte eſt fluuius deliciarum, qui dato,
qđ hõſte lignum aridum. i. perſona abſtinens atq; ſicca, ſi tñ
humõr aquæ fuerit delibutus, ꝓ concupiſcentiam carnalẽ fa
cilter accendetur. Quod ẽt de aquis diuitiarum dici põt, q̃
mearem ſolent contiguã per auaritiã inflammare. ¶ Itẽ idẽ
Ouidius ibidem dicit quod Sybaris & Crathis fluuius vt Ita
liæ, qui capillos faciũt ſimiles auro, vel electro. Capilli ſigni
ficãt exteriorem conuerſationem quæ pro certo aurea per
honeſtam præſentiam efficitur, ſi ſæpe in lachrymarum uel
deuotionis fluminibus balneeẽ. ¶ Rhodanus eſt fluuius vnus
de tribus maximis Europæ, ſecũdum Sol. tria enim maxima
flumina Europæ ſunt Rhenus, Rhodanus & Iſter, ideſt de-
nubius. Eſt igitur Rhodanus fluuius valde impetuoſus: terra
rũ circumiacentium corroſiuus, & ideo Rhodanus dr̃, quaſi
Rhodens amnis. De alpibus aũt præcipitatur, & per lacum
Gutcurę tranſiens cum aquis lacualibus nõ miſceẽ, tandẽ
mare mediteraneum ipſo mari turbulentior ingrediẽ, niſi
(vt ait Solinus & Sen.) quando fœtum ũtis excitatur. Rho
danus vero etiam cum ſerenum eſt, ſeuit & fluctib. agitatur.
Ita poſſunt applicari contra illos qui de alpidus & altis mõ
tibus ide altis parentib. & nobilib. oriuntur. Iſti. n. per ſup-
bam innumeſcunt, terras aliorum per rapinas corrodunt
& cui etiam per quem tranſeunt. i. ſocietati aliorum quos
frequentant ſe immiſcere dedignantur, & etiam cum ſere-
num eſt tempore pacis ſeiunt per iracundiam & turbant̃
& ſuperbia & tumultibus effrenãtur. Iob 22. Fluuius ſubuer
tit fundamenta ipſorum. Vel dic, ꝙ tres maximi fluuij Euro
pæ. ecclefiæ ſunt pater, verbum, & Spiritus ſanctus, quia ſi-
cut dicitur Io. 5. Tres ſunt qui teſtimonium dãt in cœlo. Vel
ſpes, fides, charitas, quia ſicut dicitur infra ad Cor. 13. Nunc
autem manent ſpes, fides, charitas. Hic expone quod non
commiſceat ſe aliis aquis, ſicut de Arethuſa lacu infra. c. 7.
11. ¶ Item Solinus capitulo de Sicilia dicit quod Diana flu
nius ẽ iuxta Camarinã ciuitatẽ fluit, ex quo ſi habitus impu-
dicè, aquam hauſerit, non coibunt in corpus unum
& latex aquæ. Quod intelligo quod ſi aliquis impudicè ſe
habuerit longe ante, & aquam illam de flumine hauſerit, a-
qua illa cum uino miſceri non poterit, & ſic haurientis im-
pudicitiam reuelabit. Per aquam poteſt intelligi doctrina,
& maximè per aquã Dianæ, quæ interpretatur clara. Per vi-
num verò voluntas humana accipit̃, aqua. n. doctrina refri-
gerat, voluntas verò humana per deſideria feruet. Aqua er-
go bonæ doctrinæ vino feruentis voluntatis apponitur, vt
feruor ſui appetitus debitè temperetur. Igitur iſta poſſunt
dici contra impudicos prædicatores. Tales. n. impudici, ſi a-
quam dianæ. i. doctrinã ſacræ ſcripturæ uino. i. uoluntati au-
ditorum immiſcuerint, vt. ſ. ipſam temperent ab affectioni-
bus inhoneſtis, ipſi proculdubio nunquam miſcebitur, quia
ſecundum Gregorium. Cuius vita deſpicitur, reſtat vt eius
prædicatio contemnãtur. Vel dic quod aqua Dianę, quæ di-
citur à dian, quod eſt clarum, ſignificat clara & bona opera
& exempla. Vinum vero quod dulce eſt & ſuaue, ſignificat
ſuauitatem gloriæ paradiſi. Quid ergo, pro certo impudici
mente & corpore ſi fuerimus, & ſi Deo ſponſo noſtro fidẽ
ſpũalis integritatis fregerimus, & adultero diabolo ꝓ pec-
catum nos coniunxerimus, nunquam aquam quam hauri-
mus. i. bonum opus quod facimus, vino cœleſtis gloriæ cõ-
iũgemus, vel per ipſam cœli dulcedinẽ acquiremus. Vel dic
quod hauſtor impudicus eſt mala intentio, quæ dato quod
aquam claram hauſerit. i. dato, ꝙ bonum opus fecerit, ipſũ
vino diuinæ gratiæ vel acceptionis vel beniuolentiæ, vel
etiam dulcedini futuræ gloriæ non miſcebitur, quia. ſ. bona
quæ in peccato mortali, vel quę mala intentione fiunt diui-
nam gratiam non requirunt, & etiam iocunditati perpetuæ
non ſeiungunt. Prou. 13. Gaudio eius non miſcebitur extra-
neus. ¶ Item Solinus ibidem capitulo de Græcia, dicit, ꝙ in
boetia eſt vn⁹ fluuius de quo oues quæ biberint, fœtus ſuos
facient coloris cuius fuerint. Sic verè ſi ouis. i. ſimplex, & v-
tilis prædicator, fluuium ſcripturæ primo biberit. i. impleue
rit, & perfecerit, fœtus ideſt auditores ſibi in bono ſimiles
generabit, quia ſcilicet faciliter homines illos imitantur,
qui quod docuerint operãtur, & econuerſo. Teſte. n. Greg.
Loquentis auctoritas perditur, quando vox opere nõ iuua
tur. Vel dic in malo quod illi qui fluuium mundanæ proſpe
ritatis bibẽt, filios ſibi ſimiles ſi poſſunt faciũt, quia ſcilicet
filii libenter imitantur, ſcilicet vſurando, mercando, & pa
tres ſuos, quos bibiſſe proſpera attendunt, & intuentur. Io.
3. Quod natum eſt ex carne, caro eſt. ¶ Item Solinus. cap. de
Beotia dicit ibi flumẽ eſſe de quo ſi oues nigræ potauerint,
albæ fient, &c. Vide ſupra vbi factum eſt, ſcilicet. §. 27. ¶ Item
Solinus. c. de Sicilia, dicit ꝙ in Sicilia eſt quidam fluuius no
mine Herbeſſus, qui in medio flumine ſubita exæſtuatione
feruet. Tales ſunt multi, qui quãuis fluant ꝓ diuerſa uitia, &
frigidi, & indeuoti ſint, aliquando tamen uenit eis ſubito
deuotionis, & contritionis feruor, et contra oẽm, ſpem
bonæ uoluntatis ardor, ſicut enim dicitur Io. 3. Spiritus vbi
vult ſpirat, vt de eo exponatur illud Iob. 42. Ferueſcere fa-
ciet quaſi ollam, profundum maris. Vel dic cõuerſo de fer
uore tentationis, qui ſubito in medio. i. in corde fluminũ. i.
iuſtorum erumpit, & eos ad malũ excitat, & accendit. Alle-
ga vt ſupra. ¶ Item idem ibidem dicit quòd Himereus eſt flu
uius in Sicilia, quem cœleſtes mutant plagæ, quia. ſ. vbi ad
aquilonem fluuit, amarus eſt, vbi verò ad auſtrum flectitur,
dulcis eſt. Aquilo eſt uita præſens, vbi frigus tribulationum
abundat. Auſter verò eſt uita futura, ubi ſplẽdor æternę cla
ritatis coruſcat. Iſte fluuius igitur ſignificat Deum, qui pro-
culdubio in aquilone præſentis uitæ ſuis innittitur amarus
tribulationes immittãdo. Ad auſtrum uero uitæ futuræ ſuis
erit dulcis, conſolationes faciendo. Iudith. 5. Fontes amari
obdulcati ſunt. Vel dic ꝙ fluuius iſte eſt pœnitentia, quæ in
aquilone præſentis uitę eſt amara, in auſtro uero Paradiſi
erit in dulcedinem verſa, Allega ut ſupra. Vel dic quòd aqui
lo eſt Peccator, qui fluuium pœnitentię uel religionis inue
nit amarum. Auſter uero eſt iuſtus, qui ipſum inuenit ſapi-
dum, & iocundum. Vel dic, quod fluuius iſte eſt mundus,
qui aquilonaribus, ideſt iuſtis frigore diuini timoris gelatis
uidetur amarus, & inſipidus, auſtralibus vero ideſt peccato
ribus auaris, & feruentibus, luxurioſis, & humeſcentibus

vē dulcis & ſapidus Prou.27. Aia eſuriens amarū pro dulci
38 ſumet.¶Itē Solinus dicit q̄ Hypanis fluuius eſt nobiliſſimus qui à Scythia vſq; ad Indiam protēſus Alexādri Magni iter terminauit, ſicut ēt aræ ī ripa eius poſitæ declarāt, quas idē Alexāder conſtruxit ibi, iſte igitur in principio dulciſſimus eſt &[hauſtu ſaluberrimus, ſed vbi callipodū terminos attingit,[quidam fons infamis & amarus q̄ dr̄ exampeus, ſibi adjungitur, cuius amaritudine dulcedo aquæ ipſius vitiatur, & in amaritudinem comutatur.[Et ſic fit, q̄ illle q̄ prius dulciſſimus fuerat amariſſimus ī maria deuehatur, & ſic (vt ait) opiniones de hypanes diſcordant, quia qui ipſum in principio, nouerunt, prædicāt, qui vero in fine, execranē & horent. Et fortę iſte eſt ille fluuius quē Alexander cum exercitu ſitiens in arenis, nec aquā dulcē reperiens, inuenit q̄ helleboro erat amarior, quem cum ducenti milites trāſnataſſent, ab hippotami ſunt abſorti, ſicut dr̄ in hiſtoriā Alexandri. Iſta poſſunt applicari contra multos, quorū finis à principio diſcordat, & qui in iuuentute, qñ primo currunt per mundū dulces & deuoti inueniuntur, qui tñ in fine. i. in ſenectute, in peccati amaritudinē conuertunt. Dato. n. q̄d aliquis ſit dulcis, bonus potabilis. i. imitabilis & famoſus qñ tñ fons exampeus. i. infamis & amara mulier, vel ēt quacūque mala ſocietas, vel ēt malus cōſiliarius vel mala doctrina, vel ēt mundana proſperitas in tales influit, ipſos procul dubio per peccata uariat, amaricat & corrumpit. Iob. 3. Occupet eum caligo & inuoluatur amaritudine. Vel dic, q̄ iſte fluui⁹ eſt uita pñs, quæ in principio dulcis eſt hoi, quia. ſ. dulce eſt hoī viuere, ſed tandē fons amarus. i. mors ei adiungitur. ex quo in amaritudinē commutatur. Vel dic qđ iſta eſt mundana proſperitas vel voluptas, quæ nunc eſt dulcis eam bibētib. ſed finaliter, qñ perpetuæ vel tpali mortiad mixta fuerit mirabiliter erit amara. Idem autem dic de mala muliere, quæ primo dulcis eſt & gratioſa, tandē eſt ei amara & tędioſa, qñ. ſ. per ipſam corpus, famā bona & aiam pdidit. Prou. 5. Fauus diſtillans labia meretricis, nouiſſima aūt eius amara velut abſynthium. Vel dic quod iſte fluuius eſt mors, vel etiam infernus. Iſta eſt. n. iuſtis & bonis dulcis & ſapida. Sap. 4. Sperat aūt iuſtus in morte ſua. Iniuſtis autem eſt amariſſima, iuxta illud Ecc. 41. O mors quam amara eſt memoria tua homini iniuſto. Ibi. n. ſunt Hyppotami. i. dæmones, q̄ Alexādri. i. diuites huius mundi, in arenis diuitiarum per auaritiā fitientes, deuorabunt, & ipſos ppetuo abſorbebūt. Iob. 26. Ecce gigātes gemūt ſub aquis, & q̄ habitāt cū eis. Vel dic q̄ iſte fluuius eſt mundus, quē fons infamis & amarus q̄ dr̄ exampeus, ſibi adjungitur, cuius amaritudine dulcedo aquæ ipſius vitiatur, & in amaritudinem comutatur.

do misericordia & veritas obuiãt sibi.s.misericordia ex parte diuinę remissionis,& veritas ex parte humanæ cõfessionis tunc iustitia & pax osculãtur se,quia.s.hõ per pñam iustificatus parci restituitur angelorum.Esa.27.pacẽ faciet mihi & 48.Facta fuisset velut fluuius pax tua.Iõ dr Can.4.Quę fluunt impetu de libano.ió iordanis interpretatur riuus iudicij,quia in isto riuo dẽt seipsum hõ iudicare taxãdo in pgamento rõnis qualem pœnam meruerit pro peccatis & se ẽm debitam exigentiam puniendo 1.ad Cor.11.Si nosmetipsos diiudicaremus,non vtique diiudicaremur.Præterea iste fluuius iuxta Hierico in mari terminatur, quia pñia qũ est iuxta Hierico,quæ luna interpretatur.i.iuxta mundi negoria expsita, à mari mortuo.i.à deliciis & à peccatis absorbetur,quia difficile est hoiem esse pẽnitentem,q in mundi ludibriis pseuerat.Apo.12.Aperta est terra,& absorbuit fluuium Ps.Iordanis conuersus est retrorsum,Præterea iste fluuius tpe messis triticeæ abundat,quia pro certo qũ verũ granum frumenti.i.corpus Chri debemus in horreis nostrorum cordium suscipere,maxime pascatis tempore, tunc in nobis fluuius pniæ abundat Iosuæ 3.Iordanis ripas aluei sui tpe messis impleuerat. Et causa dẽt esse riuium resolutio.i. peccatorum memoria & compũctio, & imbrium infusio.i. beneficiorum Dei recogitatio.Hier.2.Vide vias tuas in conualle,scito quid faceris.Præterea istum fluuium transijt Iudas,& vicit Tim.1.Mac.5.quia confitens dum se in aqs pnię balneat,diabolum iugulat,& de ipso triumphat.Item iste fideles Iudæos.i.confitentes & pœnitentes & bonos ab infidelib.diuidit.s.ab impœnitentib.atq; duris,vel fidelis & infidelis p pñam distinguuntur,q.a.s.fidelib.pñia ad salutẽ datur, infidelib.verò in secta sua nulla salutaris pnia conceditur, & sic per consequens per iordanem pniæ fideles ab infidelibus diuiduntˉ.Iob 28. Lapidem caliginis & vmbram mortis diuidet torrẽs à populo peregrinãte.Iste coram filiis Israel se aperuit,qa ad hoc quod homo qui in Aegypto.i. in obscuritate peccati manet,vel ẽt i deserto infidelitat.s ad terram promissionis Paradisi.i.ad statum gratiæ transeat,necesse est quod per iordanem pniæ se exponat.Iosuæ.1.Surge & transi iordanem istum te.&c.Deut.14.Iordanem vos transibitis,& possidebitis terram egregiam.In isto fluuio Naamã mundabitur,qa peccator qui est commotio eorum.s.demonum per pniam expiatur,dum ibi septies.i. cum executiõe septem operũ misericordiæ balneatur.Vade lauare septies in iordane.4.Reg.5.In isto fluuio ferrum enatat, quia pctõr q ad modum ferri est frigidus per indeuotionem, durus p incompassionem ponderosus per obstinationem de ꝓfundo vitiorum ad libertatem gratiæ leuatur, dũ in hoc fluuio abstergetur & lauatur mediante tñ ligno (Benedictum.n.est lignum per quod fit iustitia.Sap.14.)crucis & passionis Iesu Christi suffragante. Iste fluuius ex tactu carnis Christi uim habet regeneratiuam,quia eo ꝙ Christus fluuio pniæ & pgnalitatis se balneauit,pniæ efficaciam & virtutem in remissionem peccatorum donauit.Act.2.Pœnitentiam agite, & baptizetur vnusquisque.In isto etiam fluuio Ioanni cęlum patefic,quia illis qui in fluuio pniæ lauantur,mysteria cœlestia reuelantur,& spiritussancti grã inspiratur.Iõ Eccl.1.Fili concupiscens sapientiam sta in iustitia,& Deus dabit tibi illam.ió dicere possumus illud Iosuæ 1.Parate vobis cibaria, & post diem tertium trãsibitis iordanem.q.d,infra tres dies qui.s.sunt contritio confessio,& satisfactio, Iordanis pniæ dẽt tranſiri vt sibi gratiæ eucharistiæ & gloriæ debitè valeãt præparari.Vel si vis dic quod iordanis est baptismus, qui à contactu Christi carnis habet virtutem,quæ.s. est fidelũ & infidelium distinctiua.lepra peccati sanatiua ad terram promissionis Paradisi perductiua,spiritussancti procuratiua,& cęli aperitiua.¶Iordanis fluuius iudeæ magis abundat solito tempore messis triticeæ,sed circa Hierico deficit & ĩa re mortuũ absorbetur.Sic iustus q est fluuius iudeæ cõsortis ideſt ecclesiæ,debet in messe & prosperitate & abundantia,bonis operibus abundare,& per gratiarum actionẽ merita cumulare.Ps.Confitebitur tibi cum benefeceris ei.Sed quando procedit circa Hierico, quæ luna interpretatur.i. iuxta mobilitatem mundi per desideria & affectus, tunc sæpe à mari.i.à diabolo qui est amarus & mortuus,& per peccatum totaliter absorbetur.Iob 40.Absorbebit fluuium & non mirabitur,& habet fiduciam ꝙ influat iordanis in os eius.¶Iordanis est fluuius alibano oriens q à duob. fontib. ortũ sumit,quorũ nomina sunt ior & dan.Et tpe messis triticeæ abundat & venientib.de Aegypto & deserto adterrã promissionis,ipsum necesse est transmeare. Mons libani qui candor interpretatur,est Paradisus,vbi est candor lucis ęternæ,speculum sine macula Sap.6.Ab isto iordanis oritur ne baptismus hominib.deriuatur.Fons hortorum &c.Cant.4.Iste à duob.fontib.oritur,qui à Christi diuinitate & humanitate accipit efficaciam & vigorem.ad Ro.6.Quotquot baptizati sumus.Vnus de istis fontib.dr &c.Ior,qui interpretatur riuus vel fluuius,hoc est persona diuina,quæ sicut fluuius dorix exiuit de Paradiso Eccl.24.Alius dr dan,qui interpretatur iudicium.Hic est Christi humanitas,quæ in iudicio venit in mundum,vt videntes non videant, & audientes non intelligant.Io.9.Ipse.n.fluuius est violentes, quem spiritus dñi cogit.Esa.59.Et ab istis duob.fontib.oritur iordanis.Istius baptismalis.Iste tempore messis abundat,quia qñ uera plenitudo temporis,qñ.s.tempus ęstatis gręe capit in micha machina celebrari,qñ messis triticea,scilicet ipsi Christus, qui est granum frumenti cadens in terram.Ioan.12.) quia messis multa,licet operarii sui pauci (Matth.10.)quando dimissa fuit collecta,& in horreum paradisi recondita,tunc dicitur cepit fluuius baptismi desertum infidelitatis undique irrigare.Et sic fluuius suo euentu quaſdam arbores de solo eradicat,& alias per terræ adiunctionem fortificat atq; plãtat, & insulas ex arenarum cumulis aggregat, & componit, & fluuius baptismalis iudęos de solo fidelitatis auulsit,& pagnos in fide statuit & plantauit.Hier.1. Vt euellas & destruas & ædifices & plantes Iob 22.Fluuius subuertit ipsorum fundamenta.i.iudęorum.Et ex arenarũ collectione ac diuersarum gentium tribuum & linguarum collectione, insulæ ecclesiæ fabricauit,quæ licet in primo parua fuerit, tñ mediante isto fluuio creuit in vineam latiorem.Eze.17. Super aquas multas plantata est in terra bona,vt faciat fructum, & sit in vineam grandem.

De Nilo. Cap. 5.

NIlus est fluuius q Aegyptũ & Aethiopiam circunfluit, q in cã remotis partib.orit,ꝙ ortus eius quasi ignoratur,vt dicit Solinus.c.de Aegypto. Iste est Nilus quem Sen. lib.4.de naturalib. qõ super oẽs mundi fluuius extollit, dicens sic.Hũc nobilissimum amnem natura extollit, ante tñ manifesti generis oculos.Igitur in hoc conueniunt tam Seneca quam Solinus,ꝙ iste fluuius vltra Aethiopiam oritur,& p immensa terrarum & arenarum spatia ad Aethiopiã & deinde ad Aegyptum ueniens,tunc nilus primitus nuncupat. Dr igitur Solinus ꝙ punicis libris & iuba rege cęstantibus iste fluuius à monte inferioris.Mauritaniæ nascitur,lacum nilidem faciens,mox arenis sorbetur,& deinde iterũ renascẽs iterum subsidit,nec prius de sub terra promeat quousq; in Aethiopiæ finib.iterum de sub terra niger exeat & gredat. Et iste lacus & flumen nilus esse deprehenduntur, proꝙ qđ quilibet eorum tales herbas,arundines,pisces & bestias ficut nilus producere comprobantˉ.Ista oĩa potes exponere ficut supra vbi dictum est de fluminib.q certis locis oriũt & certis iterum re conduntur.Vel dic ꝙ nilus,q tunc penitus niger oritur qñ in Aethiopiam deuehitur,& q per vastas exustas solitudines niger & adustus deferẽ,significat quoddam,q.b.Aethiopia cum populo nigro & exusto.i. mundus et mundi negocia cum peccatoribus nigris & infamibus de nocent.Nam etsi ante puri & innocentes fuetint,tñ cum hos attigerint,nisi fiunt,& peccatorum nigredinem malorum societate,uel ex mundi negotiorum administratione acquirunt faciliter & incurrunt.Malum est ergo intra la loca venire,& ad malorum societates transire,quia fecit dr Eccle.13. Qui tetigerit picem,inquinabitur ab ea,& qui cõicat superbo induet superbiam. ¶Nilus fluuius in duo diuidens,infra se insulam Meroen facit,quæ q nque dierum spatio populis est referta.Tãdem vero tesste Solino,q dã altissima promontoria veniens,(q à Seneca Philenia la noiant) occurſantib.ibidem scopulis asperat,et ab asperis rupibus cadens non manare sed ruere cernitur, tanta clamorẽ in ipso casu faciens,ꝙ incolæ q ex horribili sono surdi

fiebant illã regionẽ dimisisse,& in quietiora loca secessisse feruntur,ẽm Senecam vbi supra. Istud potest applicari ad quosdam, q qñ dimittũtur currere & facere pro libito, tunc multos, q qñ sine tumultuatione feruntur.Verumtñ qñ parentes vãr,quia sine tumultuatione feruntur.Veruntñ qñ peccata eis dimittuntur,& qñ Deus per tribulationes,& prælatus p correctiones,& qñ Deus per tribulationes,& prælatus p increpationes,in via sua mala obstaculum eis ponit,tunc per superbiam intumescunt,præ impetuositate desiuunt,& tñ propter horroris & discordiæ faciunt,ꝙ auditores stupore deficiunt & sit desciunt.i.more surdi,faciunt, in quantum præ horrore abeunt & recedunt.Istud est.n. vnũ remedium ad tumultu talium recedere & fugere,qa alias videret esse peccatę clamore talium surdos esse.Illi ergo pũt dicere illud 1.Reg.3.Ecce ego facio verbum in Israel , quod quicunque audierit, tinnient ambæ aures es . Vel potest de Christo verisimiliter ad iudicium intelligi,qui clamorem & stridorem facient,& circa obstaculum peccatorum per seueritatem iustitiæ tumescet,& eos stupefaciet & subuertet.Esa.59. Veniet quasi fluuius violentus,quem spũs domini cogit.¶Nilus ẽm Senecam & Solinum omni anno per quatuor menses redundat,& super terram Aegypti vndiq; se dilatat,& eam in ęstate per quatuor menses irrigat & humectat,& p quindecim pedes ad minus sup agros hoium se ꝓfundat,& sic terras quas magis fecundat. Quicquid verò nõ tetigerit,fructu vel germine non abiudat.Tunc ẽt vt dicit Seneca ciuitas & opida sunt parualis insulæ vãr, ita ꝙ de loco ad locũ per nauiculas papyreas navigatur,& quanto quis de agris suis minus videt,tanto plus ętatur,quantoq; aqua amplior,fuerit,tanto maior fecunditas expectatur.Iste.n. fluuius pro eo quod sub terra totiens ĩsorbetur,turbidus est & limosus,& ió ad terrã fę cundã desinit amplius operosus. Per istum fluuium possum intelligere fluuium tribulationum.Iste.n.est terreus & limosus,quia.s.per istam hõ considerat se factum fuisse de limo, & ĩ humum terrã.Et ió iste fluuius qñ super terram corporis inundat ipsam occasionaliter virtutib.fœcundat, quinimò quanto iste plus inundauerit, & quãto maior tribulatio pauperies & miseria nobis à Deo immissa fuerit tãto fructꝰ virtutis in pñti,& cęlestis gloriæ in futuro vt cõiter maior erit, quia sicut dicit Apostolus.Vnusquisq; propriam mercedem accipiet ẽm laborem suam. Illi aũt quos iste fluuius non attigerit,& quos tribulationum inundatio non vexauerit virtutibus non fecundatur vt communiter & æternæ gloriæ fructibus non dicantur, quinimò sterilitate perpetua desolantur. Eſa.17.Veniẽt tibi hæc duo simul,sterilitas & viduitas . Boni ignur & sapientes qñ vident eiusmodi inundationem,& tribulationum occursionẽ,non solent tristari,imò quãto plus de aquis tribulationũ & minus de agris terrenarum diuitiarum videntur,debent in Deo potius iocundari, & amplioré gloriæ fructũ & gloriam pstolari.Et sic de talib. aquis videt loqui scriptura Eze.47.vbi dr.Intumuerunt aquæ profundi torrentis,qui non põt transnatari. sequitur Postquam venerit illuc aquę sanabuntur oĩa ad quę venerit torrens,viuẽt & fructificabunt.Vel si vis expone de flumine gratiæ & scripturæ. 4 Deinditatione Nili q̃ vt cõiter omni anno & in ęstate,qua cuor mẽses & certo tpe habet fieri,diuersi diuersa senserũt Aristo.& Hieronymus videntur dicere qđ istud fit pp arenas,q in collijs fluminis aggregatæ cursum eius ad mare impediunt,& sic fluuium retrocedere & exundare compellũt, quæ tandem in mare imprimuntur,& sic aquę quæ retrocesserant vacuantur,& fluuius ad solos limites radiens,vsq; ad determinata tpa non augeẽ.Solinus vero & Seneca omissis plurib.aliorũ opinionib.ad cãs superiores attendunt, & solum in locis vbi Nilus p æthiopiã & Aegyptũ fluit, feruẽrit fimę aquas.s.de suis canalib.& cuniculis & de sui fontis abditis aterrahentẽ,hmõi fluxus cãm oẽm dñt.Et ponit exemplum Seneca de lucerna, vbi oleum, sursum vbi exurit,attrahit & fluit, & sic vult cõcludere ꝙ pp fortem solis attractionẽ hmõi fluxus venit.Dico igit qđ hmõi fluxus causæ sunt arenæ cursum impedientes radij solis aquas superius eleuãtes.Per istum fluuium possum intelligere virum iustum, q.s. certis horis ad Deũ p contẽplationem erigit,& eius doctrinis & exemplis alij irrigant,eius etiam beneficijs & eleemosynis cora patria circumiacens fecundatur.Huiusmodi igit eleuationis in Deum duæ possunt esse causæ.s. calor solis.i. amor & charitas q̃ sursum eleuat, pondus etiam arena.i.timor & humilitas,quæ fluxum affectionum ad mare mũdi & pñi impedit & retardat.Istæ ergo causæ sunt amor pmij & timor supplicij.Amor.n.ad Deum mentẽ erigit,timor vero mẽtem ne fluat ad mare pñi impedit & recolligit,& sic ꝓ certo fluui⁹.i.hõ crescit i bono,& virtutib.augetur, & eius irrigatione tpali & spũali ecclesia vel patria ꝓmouetur, vt sic ecclesiæ possit dici illud 4.Reg.24. Pulchra sunt tabernacula tua Iacob,& tentoria tua Israel,vt horti iuxta fluuios irrigui.Vel dic ꝙ aqua fluminis.Nili.i.iusti, est interior affectio,quæ tunc tpis ad Deum eleuatur & augetur qñ arena.i. põdere diuini timoris & cõsideratione mortis & fluxu pñi retropellitur, & calore diuinæ gratiæ superius sublimatur & trahit.Vel dic ꝙ solis ardor significat mundi aduersitatẽ, pondus vero arenæ significat humilitatem & subiectionẽ Ista ergo duo aquam gratiæ faciunt,crescere & hominẽ virtutibus abundare.Psal.A bundantia diligentib.te. ¶Nilus fluuius est qui irrigat Aegyptum.Nã ẽm Hieronymum, cumuli arenarum semel in anno se interponunt in ostijs eius , & sic non ingreditur mare, sed in tantum redundat quod tota terram Aegypti irrigat & fecundat.Quatuor.n.mensib.stat super terram,ita ꝙ agricolæ tanto plus gaudent,quãto minus de suis terris vident,quicquid.n. aqua operitur mirabiliter fecundatur,quicquid verò nilo non tegitur,sterilitate & penuria lacessitur,sicut dicunt Sen. & Solinus. In isto aũt fluuio habitat quidam magnus serpens venenosus , qui dr crocodilus,q hoies quos circa ripã fluminis inuenit,deuorat & occidit in isto ẽr fluuio habitat bestia quæ dr Ichneumon,quæ in luto se volutat,dum crocodilus dormit, dilabitur in os eius & omnia interiora ipsius lacerat & deuastat, vt dicit Plinius.Iste fluuius sp est turbidus & limosus, & ió magis facit terrã fructiferã & fecundam:Iste fluuius à Paradiso oritur,tñ ibi nunqã reuertitur.Sic verè mundi sapiẽtia Aegyptum tenebrosum.i.mundum gubernat,& cum ad mare vnde originaẽ & venit , dẽret redire,i.ad ipsum Deũ (in quo & à quo omnis sapientia est) p debitum eius vtum ordinari deberet,tñ cumuli arenarum.i. abundãcia bonorũ tpalium ei ad Dei introitum & ordinationẽ impedit & excludit,quia qñ ostium huius nili.s.huius sapientiæ (quod est cor humanum,per quod hic fluuius deberet intrare ad mare.i.reduci & ordinari in Deũ)per arenas.i.diuitias,auaritiã & earum amorem obstruitur,tunc debita in Deum ipsius reductio impeditur, sicut patet in aduocatis, qui per auaritiã impediuntur ne sua sapientia ad Deum ordinetˉ, imo tunc superabundat hmõi scia,& ad ægyptum irrigandum & fœcundandum.i.ad mundi negotia se dilatat.De hoc dr Iosuæ 13.Fluuius turbidus qui irrigat ægyptum.In isto fluuio habitat crocodilus.i.aduocati & vsurarij,q veneno suæ malitiæ homines circa sua habitacula cõmorãtes intoxicant & occidunt,ió bestia Ichneumon.i.diabolus , cũ crocodilus iste in fluuio sapiẽtiæ mundi dormit,se inuoluit in luto.i.in bonis mũdi,& in os crocodili labit,qñ per pctm auaritiæ & p amorem tpalium in eorum cõscĩam se diffundit.Et tunc in teriora ipsorum.i.cor & affectionem lacerat per auaritiã & ambitionem,& sic mortem perpetuam eis parat,vt tales dicant illud.Venter meus.i.cõscientia,quasi mustum absq; spiraculo,quod lagunculas nouas disrumpit.Iob 32.Et iste fluuius est turbidus,quia mundi sapientia propter limum carnalitatis & bonorum temporalium ad quę ordinatˉ,turbida est,nõ clara per veritatẽ,idcirco terrã quam irrigat.i. terre nos facit fontib.tpalium abundare.Et licet de Paradiso.i.de Deo originaliter veniat,ad ipsum tñ per graciarum actionẽ ei debita nunq̃ reddit.Ió dr Esa.55. Descendit imber & nix de cęlo,& illic vltra non reuertitur, sed inebriat terram & germinare eã facit.&c. Vel pistum fluuium intellige pctõre,quẽ arenæ diuitiarũ ad mare.i.ad Deũ fluere nõ ꝓmittũt, imò ad mundum & ad mundi amorẽ p auaritiã retrouerti cõpellunt. Vel dic ꝙ iste est iustus quem arena.i.pniæ vel timoris Dei duritia,vel ẽt pauptatis sterilitas,vel futuræ mortis memoria ad mare.i.ad pctm vel ad mũdũ fluere nõ ꝓmittũt,imò p cõtritionẽ ipsũ ad Deũ retrouertunt, & ipsũ irrigatorẽ terræ.i.doctorẽ & pdicatorẽ, faciunt & in sciũ virũ aliquotiens eũ vertunt.Ps.Iordanis cõuersus est retrorsum. Vel dic ꝙ iste fluuius est Dei gra,deuotio vł lachrimatio,vł ẽt mia,q.s.arena.i.pondere diuini timoris sup terrã cordis reijcit,vt sic bonis o pib.fecũdet, q̃ vero nõ tetigerit,à virtutib.deficiantˉ.Vel dic ꝙ iste fluuius est tribulationis,q Prudentes

dentes nō turbat, sed beatificat, quia, ſ. de ipſo ſciunt quod ſi iſte terram ſui corporis irrigat, ipſam virtutib. plus fecū dat, & quod illi qui iſto fluuio nō merguntur, ſteriles virtutibus inueniuntur. Bene ergo dicitur Prou. 12. quod nō contriſtabitur iuſtum quicquid ei acciderit.

De riuo. Cap. 6.

3 RIuus à fonte paruus egreditur, tandem ex ipſo fluuius generatur, à quo terra circuniacens irrigatur, qui antequam intret mare, permaximus reperitur. Sic gratia à fonte baptiſmi parua emanat ſed cum tandem per proceſſum bonorum operum creuerit, exinde fluuius. i. diuerſarum virtutum abundantia per maxima ſcaturit, quæ antequàm ad mare. i. ad mortis amaritudinē veniat per diuerſa bona opera affluit & abundat, & terrā. i. aīam bonis virtutibus irrigat & fecundat. Et eſt riuus &c. vide per oīa de effectib. gratiæ ſicut dī. §. ſequenti de prædicatore. ¶ Riuus à rigando dictus eſt ſm Iſidorum. Nam à fonte vel à riuo fluuius ducit, vt terrarum ariditas irrigetur. Riuus naturaliter ſapit naturam fuit fundi originalis. Et eſt riuus immunditiarum purgatiuus, terrę fœcundatiuus, potus auib. & aīalib. miniſtratiuus, viroris herbarum & arborum conſeruatiuus, lapillorū & glarearum attractiuus. Sic prædicator vel doctor à rigando. Choies per doctrinam pōt riuus, quia. ſ. cum aquā ſapiētiæ in fonte ſcripturæ hauſerit, & in ſe per ſtudium recepe rit, exinde terrarum. i. auditorū ariditatem indeuotionē imbuit & infundit. Debet ergo riuus iſte naturam ſuę originis ingiter retinere. i. humilitatem quæ in origine cuiuslibet potiſſimè reperit, vel etiam regularem diſciplinā & obſeruantiam ſui ſtatus. Iſte igitur riuus per p̄dicationem, pctōrū immunditiam à cordib. auditorum noſcitur purgare, terras. i. aīas bonis operib. & virtutib. fecūdare, potum ſacrę gratię & deuotionis auibus & aīalib. i. bonis & pctōrib. adminiſtrare, glareas & lapillos. i. pcta magna & parua de fundo cordis auditorum extrahere, & educere, & virorē honeſtatis ī herbis & arborib. i. ī ſuis auditorib. ſummopere cōſeruare. Pſ. Riuos eius inebrians multiplica genimina eius, & in ſtillicidijs eius lætabitur germinās, uel dic quòd plat⁹ q̄ à fonte. i. à Deo procedit, facit omnia ſupradicta. Vel etiam Chriſtus qui à fonte Paradiſi, vel à beata Virgine nobis funditur Vel dic quod riuus eſt gratia, quæ à Chriſto vel à virgine nobis infunditur, vel eius beneficijs irrigemur.

De Lacu. Cap. 7.

1 LAcus eſt repoſitorium aquarum *non fluentium ſed* geſcētium. Eſt. n. lacus *in* quo aqua retinentur, nec fluminib. admiſcetur, Eſt igitur dīa inter flumina & lacum, quia flumina in mare diſcurrūt, lacus ſiſtit. Fluuius ēt aquā à fonte receptā nō retinet, ſed ēt p̄mittit fluere. Lac⁹ verò aquas receptas alijs nō cōicat, imò rōne calciatæ terreæ ſolet eas retinere, ſed qñ calciata terrea rūpit, tunc totū effundit, & prata circūiacentia abundātius irriganť, & ſic lacus retentis ſolū fecib. & vermib. aq̄s q̄b. repletus fuerat vacuat. Chriſtimi p fluuiū intelligo bonos. Per lacū vero intelligi malos & maximè tenaces & auaros. Quia reuera ad modum fluuij bonus hō aquā gīæ & conſolationis, aquā ēt diuitiarum & ſcię, quā à fonte Chr̄o accipit, in ſeipſo nō retinet, imò ipſam p̄miam & pietatem ad mare fluere permittit. i. afflictos & debiles qui præmuntur amaritudine paupertatis, eiſdem. ſ. eleemoſynas largiendo. Sed auari ſunt recte ſicut lacus q̄ mediante calciata terrea. i. clauſura auaritiæ, & amore terrenorum aquam diuitiarum retinēt in ſeipſis, pro ſe & piſcibus ſuis. i. vxorib. & filijs irrigandis, ſed qñ inſpiratione diuina clauſura auaritiæ rūpitur, & lacus per miſericordiā aperitur, tunc larga manu oīs hmōi affluentia effunditur, & oīa pauperibus largiuntur & prata circumiacentia. i. vicini pauperes per eorū beneficia irrigantur. Exēplo de Zacheo Lu. 18. Ideo dī Gen. 7. Rupti ſunt oēs fontes abyſſi, & cataractæ cęli apertæ ſunt &c. Vel dic quod calciata terrea, eſt corpus pp cuius indigentias auari retinent & nō diſtribuunt bona ſua. Iſtud igit̄ per mortem rumpitur, & ſic aquæ diuitiarum alijs effunduntur, & tunc ſaltem de bonis eorum alij irrigā tur, ipſi vero cum fecibus pctōrum & cum vermibus remorſus conſcientię, vacui diuitijs dimittuntur. Iudicum 1. Remiſerunt eos vacuos & ſine honore lacus aquas quas ſcaturiē do recipit, alibi nō tranſmittit, niſi. ſ. cum difficultate hauriatur. Idem ranas, vermiculos, & herbas ſuperfluas multū nutrit, calciatam hēt terream, quæ tenet ne aq̄ fluat. q̄ uatum fuerat, lacus p̄dic. Et eſt aqua lacualis ſm Conſt. ępe riſ aquis groſſior, fœculentior & illudabilior ad potan. ſ. Nā piſces q̄ in ea morant, reddit pingues, & quaſi limō lamelioret, & lacum à corruptione protegit & præſeruat. Lacus eſt aduocatus, q̄. ſ. aquas ſapientiæ mundanæ quas ſcariendo. i. addiſcendo paulatim acquirit, alibi non tranſmittit. ſ. pro cauſis pauperum fouendis, niſi forte ibi aliqs hauriat cum ſitula pecuniæ vel donorum. Gratis. n. non ſolet. quam ſuæ ſapiētiæ emittere, ſed quouſq; hauſtorē pecunio ſum inueniat, retinere. Prou. 5. Habeto eas ſolus, & nonne alieni participes tui. Hi ēt nutriunt herbas ſuperfluas vanarum cogitationum, affectionum & deſideriorum, ranas vanarum locutionum, vermiculos ēt. i. remorſus conſcię & cōpunctionum à quib. ſ. iugiter infeſtantur, q̄a vermis conſcię nō morieť. Mar. 9. A quæ dictorum lacuum ſanæ nō ſunt, q̄a. ſ. aquæ ſciarum mundialium, q̄ in his lacub. p̄ cæteris inueniunť, ſpūaliter non ſunt ſanæ, ſed eas bibentib. & amātib. & eis debitè nō vtentib. ſunt nocuæ atq; vanæ. Multa. n. per cata generant in bibendo. Iō piſces in iſtis aq̄s nutriti. homines in ſcientijs mūdialib. eruditi, limoſi ſunt per delicias & carnalitates, terram ſapiunt per auaritias & cupiditates pingues ſunt p luxurias & voluptates. Qñ aūt clauſura terrea. i. corpus p mortis impetū diſſipat, tūc facus hmōi. ſaduocati, aqua ſapientiæ vacuāť. Vñ cōiter dī & vť quod ſapientia iſtis in morte ſubtrahitur, quam. ſ. vendere quandiu viverant videbanť. Iuxta illud Ecc. 7. Qui vendit, ad id quod vēdidit non reuerteť, & adhuc in viuentib. vitæ eorum. Quaſi dicat, ipſis viuentib. ſubtrahit eis aqua ſapientiæ. ſ. in mōte. Vñ ad Rom. 1. Quia nō probauerunt Deū hr̄e in notitia, tradidit illos Deus in reprobum ſenſum. Tunc ergo abeis fugiunt piſces. i. parentes & amici, tunc deficit rana eloquentiæ, tunc ceſſat aqua ſapientiæ, tunc ceſſat limus voluptatis & immunditiæ, vermes tū. i. remorſus conſciæ in eis remanent, qui ſub luto & fecib. peccatorum perpetuo ſe occultant. Vñ Iudith vltimo. Dabit ſuper eos dominus ignem & vermes. Veruntū q̄ñ aqua viua gratiæ & charitatis ſubintrat lacum hmōi, vel aqua viua ſcientiæ ſpiritualis, à corruptione peccati poteſt aliqualiter præſeruari, quia ſicut aqua lacualis p̄ aquam viuam ſubintrantem purificat, ſic mundana ſapientia q̄ñ diuina ſcientia & gīa ſibi adiungitur, melioratur, & ne aīæ noceat, retardatur quod bene figuratur Ezec. 47. vbi de aquis de ſanctuario egredientib. i. de ſcia diuina & gīa à Deo proenientib. dī quod aq̄ iſtæ ingredientem mare, & ſanabuntur aquæ: quia breuiter aqua mundanæ ſapiētiæ non officit, q̄ñ aqua viua diuinæ ſapientiæ & gīz ipſam regit. Vel dic q̄ aquæ lacuales ſunt bona terrena, q̄ groſſa ſunt & ſimplicib. nociua, & infirmitates diuerſorum peccatorum & vitiorum in ipſis generativa. In lacu eſt aliqs. ſo aqua ſic corrupta q̄d piſces ibi generati morientur. Sic vere aquæ. i. diuitiæ poſſeſſiones ipſorum lacuum. i. aduocatorum & vſurariorum ſunt q̄ñq; ita corruptæ. i. ita malæ acq̄ rę, quod piſces eorum. i. filij in aqua hmōi partib. ſuccedentes moriuntur per peccatum, & per mortem ęternam q̄a. in male acquiſitis non deberent ſuccedere, ſed ipſas reſtituere. iō Apo. 8. Multi hominum mortui ſunt ex aquis, quia amaræ factæ ſunt, & Eccl. 41. De patre impio quærunt̄ bilij, qñ p̄ ipſum ſunt in opprobrio. ¶ Lacus ſecundum diuerſitatem & qualitatem fundi, diuerſas participat qualitates vnde in Aethiopia eſt lacus ſm Iſid, à quo perfuſa corpora velut oleo niteſcunt. In aphrica eſt lacus qui canoras voces facit. In italia ēt eſt lacus q̄ bibentib. tediū vini facit. In retinis ēt paludib. iumentorum vngulæ durantur. Italia metis exceſſus. Aethiopia cąligo. Aphrica fertilis vel augmentata interpretať. Lacus ergo eſt pnia vel plenitudo diuinę gīæ & miſericordiæ in quo eccleſia regina, & Chriſtus pauſces ſuos. i. fideles animas nutrit abluit, & ſpinguat. Sed ſic lacus diuerſificatur ſecundum perſonarum qualitates. Nā ſi iſte lacus ſit Aethiopia. i. in obſcuritatis peccatorum caligine, ipſos facit oleo gratiæ relucere, quia peccator per ſentiā dealbatur. Iſte ſi fuerit in aphrica. i. in bonis & inutilibus gratijs,

gratijs & virtutib. fertilib. & fœcundis, tunc non ſolū facit eos nūcięre, imo ēt dat eis voces canores laudis diuinæ & gratiarum actionis, vel deuotæ orationis, quæ dulciter reſonant coram Deo. Si aūt fuerit in Italiā. i. in cōtēplatiuis, q̄ men tes eorū Deo. Si aūt fuerit in Italiā. i. in cōtēplatiuis, q̄ ment

tiis,quæ in mundo fluunt & refluunt,solent supernatare p earum contẽptum,nec in eis submerguntur per affectus.Boni.n.mari mundi seu eius fluctib. non libenter se implicãt. Mali verò ibi mentaliter se profundant. Exo.15. Descenderunt in ꝓfundũ quasi lapis.Vel dic,ꝙ mare huius mundi viuos.i.bonos à se fugat & reiicit.Mortuos vero.i.malos peccatores recipit promouet,& custodit.Quod ẽt de mari mortuo.i.de mortuis pctõrib.põt dici qa.sipsi gaudẽt malos & mortuos & infames hoies secum recipere,& hẽ,viuos verò.i.sanctos hoies solent reiicere,& horrere,sicut patet de multis secularib. qui citius ad se hospitem reciperent vnũ pessimum secularem q̃ vnum optimum regularem.Sicut patet ẽt de multis dũis & plat is, qui bonos & probos hoies i suo seruitio nolunt hẽ,malos vero solent recipere & tenere Io.3.Dilexerunt hoies magis tenebras q̃ lucẽ.Sicut ẽt patet de qbusdã aliis,qa mortuos.i.pctores solent siq̃ delinquunt,abscondere,& celare.Vnũ aũt viuũ.i.aliquẽ clericũ vel religiosum non dignarent excusare,sed malum suũ oib. reuelare.vñ Matt.8.Sinite mortuos sepelire mortuos suos. Mortuũ.n.mare res mortuas quas recipit,quia.s.vnus malus alios malos diligit & defendit.Circa littus huius maris.i. in mundo sunt poma.i.pctóres colore & pulchritudine gratiosi,qui.s.scalpanẽ p inuestigationẽ,in eorũ medio.sin corde, scintillæ iræ & inuidiæ uel motuum carnalium, & cinis auaritiæ reperit.Sap.14.Cinis est cor eius, & luto vilior vita eius,&c.In hoc ergo mari non sunt aues.i.contẽplatiui, nec pisces.i.humiles & deuoti,quia.shuius mundi personæ fugiũt ad desertum religionis uel ecclesiç, & in mari mortuo huius mundi nolunt vt cõiter remanere.Apo.12.Datæ sunt ei alæ,vt fugeret in desertum.Naues ẽt.i.boni actiui qui faciunt operationẽ in aqs multis,nõ pũt ibi esse quin submergantur per pctm iniquitatis & cupiditatis,nisi lineantur bitumine charitatis.Gen.6. Butumine liues eam intrinsecus & extrinsecus.Istud ẽt mare glebas bituminis nigras eiicit, qa.s.mare mundi illos q̃ sunt nigri p pniam,q̃ sunt bituminoli per charitatẽ,à se & à ꝓmotionib.suis eiicere & expellere cõsueuit.Gen.21.Eiice ancillã & filiũ eius,& 2.Reg.13. Eiice eã foras,& claude ostium post ipsã.Vel exponeoia ꝓdicta de pctõ si vis.Vel si vis dic ꝙ istud mare mortuũ signãt bonos,q̃ p pniam mortificant semetipsos,quia.sisti res vinas & non mortuas sustinent,inquãtum.slabores vtiles & vitales libenter tolerant,labores uero mundanos & mortiferos non sustinent,nec portãt.Ps.Propter te sustinui op.pbrium.Vel dato ꝙ pctóres sint mare mortuũ.i.spũaliter moreturi & amari,ipsi cũ nũquã uolunt res mortuas.i.alios pctóres diligere uel portare,nec charitatiuè sufferre, seu in patientia sustinere,nec eos in suis necessitatib.adiuuare. Qd ẽt in religiõe videmus,qa multi sunt q̃ quãuis sint defectuosi,alios tñ defectuosos tolerare uel supportare nõ uolũt,cũ tñ dicat ad Gal.4.Supportate inuicẽ.& Gal.6.Alter alterius onera portate.Vel nauis bitumine linita signãt aliquos qui glutino charitatis & gratiæ sunt inuncti. Gñale est ergo ꝙ in lacu inferni oia uita carent.i.oẽs q̃ moriunt,mergunt,ni si q̃ bitumine charitatis,& gratiæ inuncti reperiunt.Ps.Eruisti de inferno aiam meã,& de lacu mortis vnicam meã.Vel dic de pomis,qd̃ isti sunt hypocritæ,q̃ circa lacum mũdi per affectionẽ versant,q̃ quamuis exterius in apparentia per ficta cõuersationẽ sint pulcherrimi,intus tñ i corde sunt pessimi,q.i.ibi sunt per auaritiã cinerei & pulnerei, per luxuriã fauillei & ignei , & p superbiã fumosi & aerei,ita ꝙ si p inuestigationẽ cũ diligentia scalperent, nihil ualere pentus noterent,quãuis prima facie boni & vtiles uideantur. Sap.14.Cinis est cor eius,& luto vilior uita eius.¶Teste Sen. de naturalib.q̃ li.3.Sunt sub terra minus nota iura naturæ, sed nõ minus certa.Crede (inqt) infra qcqd extra uides.Illi.n.sisub terra,sunt specus vasti,in gentes recessus spatia laxa,& abrupti in infinitum hiatus,qui urbes illapsas aliquã do receperunt.Hęc ergo (cũ non sit dare uacuum) spũ.i.aere plena sunt,illicq̃; sunt stagna obsessa tenebris,illicq̃; animalia nascunt,sed tarda & informia,vt in aere cęco & pingui,& in aquis torpentib.concepta & facta,q̃ vt plurimum cęca sunt,ratione defectus luminis.Charissimi p tales lacus & stagna possum intelligere infernũ,& inferni noxias mãsiones.Ibi.n.sub terra.s.in loco tenebroso & cęco sunt hiatus,cauernæ,recessus & stagna,q̃ sunt per maximæ quantitatis,in qb.ꝓ certo sunt aialia informia,cęca,& tarda,& perpetuo lumine carẽtia.sipsi dãnati,q̃ dñr informes,quia consolantur,dñr tardi,qa de eodẽ loco perpetuo non tollerantur,sed tenebris tristissimis desolanẽ.Ista est igitilla terra nebrosa,& operta mortis caligine,ubi umbra mortis,& nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat.Iob 10.Vt ficte gemũt sub aqs,& q̃ habitãt cum eis.Vel ista pũt exponi mundo q̃ pro certo loco subterraneus vr esse,ꝙ eo quod nebris ignorãtię & ĩ caligino so aere dinoscit huc latere.Iob 37.Nos q̃ppe inuoluimur tenebris.Hic.n.sunt diuersi lacus & stagna,& diuersi recessus & hiatus hoc ẽ dictu, diuersi in lumine sunt ꝓgręfidei & sciæ priuationẽ,ut sic q̃libet talis proprie dicat de diabolo illud Ps.Collocauit me in obscuris sicut mortuos seculi ia tenebris & in umbra mortis ĩ vis aduerte bene ad hoc ꝙ dicit hic Seneca.s.ꝙ infra sunt, q̃cunq; supra vides.Qd̃ aliq̃ vñr intelligere ꝙ inferius sit terrã & in mari sunt flumina dulcia currẽtia,nemora,& ĩformę aialium & cętera q̃ sunt supra,sicut ẽt refert Gerusius in libro suo de mirabilib.sed de hoc uide alias.¶Arethusa ẽm Senecã ibidẽ lacus est,seu fluuius de Achaia p Olympiã ciuitatẽ decurrens tandẽ à terra absorbet, & sub marivia suã paragens in insulã Siciliæ, circa ciuitatẽ Syracusanascitur,& algas & purgamenta secum portas, manifeste ostendit ꝙ aliunde uenit & progreditur.Vnde Plin.li.2.ca.106.dicit ꝙ Arethusa est fons Syracusanus,in quo reddunt iacta in Alpheum.Simile ẽt dicit de aliis multis.Istud potest applicari ad Apostolos,& alios viros iustos, q̃ in patria in qua nati fuerunt noluerũt multũ subsistere uel manere,imo p terrę & maris spatia voluerunt ad regiones alias,ut ibi p dicãdo ꝓficerent & fluerent,se transferre,sciẽtes ꝙ unus sniam saluatoris,Lu.4.Nemo ꝓpheta acceptus est in patria sua.Vel expone per oia sicut supra.c.3.§.26.Et per mare hic intellige idẽ qd̃ ibi intelligit̃ per terrã.¶Arethusa ẽm Solinũ lacus est per cuius mediũ fluuius tigri transit,& hoc minus ordo sed sempiternus horror inhabitat.Iob 10.Vt ficte gemũt sub aqs,& q̃ habitãt cum eis.Vel ista pũt exponi mundo q̃ pro certo loco subterraneus vr esse,ꝙ eo quod nebris ignorãtię & ĩ caligino so aere dinoscit huc latere.Iob 37.Nos q̃ppe inuoluimur tenebris.Hic.n.sunt diuersi lacus & stagna,& diuersi recessus & hiatus hoc ẽ dictu, diuersi in lumine sunt ꝓgręfidei & sciæ priuationẽ,ut sic q̃libet talis proprie dicat de diabolo illud Ps.Collocauit me in obscuris sicut mortuos seculi ia tenebris & in umbra mortis ĩ vis aduerte bene ad hoc ꝙ dicit hic Seneca.s.ꝙ infra sunt, q̃cunq; supra vides.Qd̃ aliq̃ vñr intelligere ꝙ inferius sit terrã & in mari sunt flumina dulcia currẽtia,nemora,& ĩformę aialium & cętera q̃ sunt supra,sicut ẽt refert Gerusius in libro suo de mirabilib.sed de hoc uide alias.¶Arethusa ẽm Solinũ lacus est per cuius mediũ fluuius tigri transit,& hoc in Syria uolucrem.Talis uero lacus dr esse tiburetis.&c. Per talia[1] possum intelligere pulchras & malas mulieres,quę lacus dr ꝓpimmunditiam luxuriæ,& ꝓp profunditatẽ malitiæ.Ista.n.sunt aliis uenenosæ, infectiuæ, & pernicioſæ, non.s.malis exhalationes,tot nutus,gestus,aspectus,& locutiones,et ſeipſis producunt,ꝙ illos qui in eas aspiciunt per desiderię carnalia inficiũt & occidunt.nõ Eccl.9.dr.Non circumspicias mulierem alienam , ꝓp speciem mulieris multi perierunt.&hoc.n.cõcupiscentia quasi ignis exardescit.Et qd̃ plus est, ipsæ aues. i. ipsi uiri contemplatiui & spirituales talibus lacubus incautè appropinquãtes,& iuxta eas volitantes,q̃ per luxuriam pereunt,& in lacum luxuriæ se immergunt,& à volatu contemplationis deficiunt atq; cadunt.Prou.11.Fouea profunda os alienæ , cui iratus est dñs, incidet in eam.Tales aues fuerunt Sanſon,Dauid , & Salomon,qui ſpectu mulierũ sunt decepti,& in lacum luxuriæ immerſi.Thr.3.Lapſa est in lacum uita mea,posuerũt lapidẽ super me.Quia.s.qui ĩ lacum luxuriæ labitur lapis &ꝓdus malæ confusionis ei superponitur de quo non faciliter liberatur.Vel dic ꝙ talis lacus est mundus & mundana prospectus,cuius delectabilia qui aspicit per tantationes auaritię, luxuriæ,superbiæ,quæ ex diuitiis deliciis & eminentiis furgunt,perit.Et ideo multę aues.i.multi religiosi & viri spirituales qui ad istum lacum.s.ad mundum & ad mundi negotia & delectabilia respiciunt per diuersa pctã ruunt & deficiunt,quia sicut dr Mar.9.Nemo mittens manum ad aratrũ, & aspiciens retro , aptus est regno Dei.Vel dic ꝙ iste est lacus inferni, vbi aues.i.superbi hic despiciunt volitant,labunt, & ibi infer moriuntur.Esa.24.Congregabunt cõgregatione unius facis in lacũ,& claudent̃ ibi carcere. Vel pũt alleger ꝙ sicut fundus corrumpit aquam,aqua aerẽ, aer pſo cũ quia sicut dicit ibidẽ Seneca.Nulla res est,q̃ nõ ei[2] a quo accipit notas reddat)sic in morib.vnus malus dictis & exemplis alium corrũpit,ille vero alium & alius aliũ simili modo facit,& sic vnum vitiũ de vno ad alium cito nutrit ad Ro.5. Per inobedientiã vnius,pctóres constituti sunt multi. Qd̃ de infamia vel de uerbo infamatorio videmus,qd̃ de lo-

qui pro mundo,& pro bonis mundi acquirẽdis non fatigatur,sed grauia sustinere. ¶Aliquæ sunt aquæ ẽm Senecã de naturalib.q̃ quæ saporem uini prætendere vñr. Vñ dr qd̃ aliquando[3] Auc furit,aut patitur mirum grauitate saporẽ.Ine Ouidius[4] Auc furit,aut patitur mirum grauitate saporẽ.Ine Ouidius[4] valẽ. Et ió aut faciunt furere,aut dormire. Et ẽt Strabo[5] Auernus quẽ Seneca ibidẽ Mintiũ uocat,Ouidius aũt Lyncestius eũ dicit.Quem quicũq; parum moderato gutture crauerit,& aliter ritubat quã si mera vina bibisset.Pli.ẽt lib.2. ca.[6] Haud aliter titubat quã si mera vina bibisset.Pli.ẽt lib.2. ca.[6] Lyncestis aqua quæ uocat acidula,vini mõ temulentos efficit.Idẽ ẽt ait li.31.c.2. ꝙ Eudoxus & Theopõpus dãt ibẽ esse fontes quorum aqua fuos inebriat potatores. Igit̃ Cassiodorus[7] vr ꝙ ille aquę lacus & flumina significare pũt mũdi delitias,adulatorum blãditias,malorũ consiliatiorũ fallacias,& hæreticorum scias.Ista sunt.n.quæ inebriant,hebetant,& obtenebrant mentẽ suorũ potatorũ.i.auditorũ posterioru,& amatorũ. Nam ipsos faciunt furere ꝓ malorum desideriorum inflammationem,dormire ꝓ malæ consuetudinis inuolucrem,titubare per fidei dubitationẽ,& pinsidẽ

scondere quin in publicum ueniat, ipsam odit. 2. Ti. 4. A veritate quidē auditum auertent, ad fabulas aūt conuertent. Vel dic q talis aqua est caro vel carnalis tentati o, vel ēt mala mulier, q̄ pro certo ferę siluestres. i. uiri solitarii & regulares, pecudes ēt. i. boni actiui & seculares debent fugere, & eā totis uirib. præcauere. Ista est. n. quæ herbas. i. uirorem, honestatis deficcat, & arbusta. i. uirtutum plantulas nō educat, sed qualcunq; duras materias. i. quæcūq; dura & firma corda, ꝓposita remollit ad luxuriā & humectat, & ad modum predicti olei istis inunctos delicijs incendit p cōcupiscentiā & inflammat, tandem uero nō pōt esse celata uel occulta, imo p infamiam publice se ꝓpalat, & ēt per ferrum & æs exit & penetrat, & hoīb. manifestat. Quorū oium exemplū hēmus in Dauid, qui in perfectione erat firmissimus, & tū fuit per Bersabeæ ad adulteriū remollitus. Aqua vero suæ lubricitatis & luxuriæ non latuit, imo tandem in publicum exiit & apparuit. vñ sibi dictū est 2. Re. 12. Tu. n. fecisti verbū hoc abscondite, ego aūt faciam illud in conspectu oīs. Israel, & in conspectu solis. Vel dic q̄ talis aqua est mundi, ꝓsperitas, q̄ re uera dura & firma corda solet ad malū mollire. Vel talis est adulatio, quæ penetrat uniuersa &c. Vel si vis de dicto oleo dic q̄ ista est gra Dei, quæ. s. bonos solet penetrare ungulas uero mulinas. i. obstinatos & carnales nō solet aliquiter subintrare. Illos aūt quos potauerit, solet in amorem Dei taliter inflammare, q̄ nullum frigus tribulationis uel tentationis pōt eis officere uel nocere. Bene ergo consuliē. Eccl. 9. Oleum de capite tuo non deficiat. Vel dic, q̄ aqua diuinæ doctrinæ solet oēs hoies penetrare, ꝓter vngulas &c.
76 sicut supra. ¶ Clytorius lacus Italiæ ſm Isid. li. 13. talis est virtutis, q̄ quicūq; de ipso biberit uinum ulterius non amabit. de quo memorans. Ouidius ait. Clytorio quicunq; sitim de fonte leuauit. Vina fugit. &c. Plīe li. 31. c. 2. ꝓ oia dicit idē. Talis lacus seu fons vī esse gloria Paradisi, q̄ cunq; a. sitim desiderioꝝ suorū de torrente uoluptatis æternæ per deuotionē & cōtēplationē reuelauerit, proculdubio ex tunc uini, supple in quo est luxuria. i. dulcedinis deliciarū carnaliū & ꝓsperitatis mundanæ pocula nō amabit, sed ipsa fugiet & horrebit. Io. 4. Qui biberit ex aqua quam ego dabo, non sitiet inæternū. Quia bī q̄ bñ gustat qualis & quāta est cęlestis dulcedo, nihil sapit sibi quæcunq; terrena delectatio ebrietas, uel pinguedo. Bñ igit uidebat sapiēs eā gustasse cum dicebat Eccl. 2. Proposui à uino abstinere carnē meā, vt trāsferram aiam meā ad sapiæ lucē. Vel dic q̄ talis aqua est carnis vel mundi delectatio, quia uerè qui talib. aquis sunt imbiti, nō solēt uinū. i. diuinā grām seu scripturā, seu ēt æternę gloriæ dulcedinē diligere, sed eā potius abhorrere. Iō bñ dī
77 Apo. 1. Tim. 5. Noli iā aquam bibere, sed uinum. &c. ¶ Itē Ouidius Metam. lib. vlt. dicit q̄ in Arcadia lacus est quem antiq. Pheneū dicebāt, cuius aquæ sunt ambiguæ & suspectæ, de nocte. n. potatæ nociuæ sunt; si uero de die potatæ fuerint, nullū lædūt. Tales aquæ sunt hypocritę, q̄ ꝓp mollitiē cōditionis, aquæ pōt dici. Illi. n. sunt qui de die. i. in præsentia hominū, in publico. s. & aperto nihil faciunt mali, quia. s. uerbā & cōuersatio eorū ita sunt bona q̄ magis sunt utilia q̄ nociua. de nocte uerò. i. in abscondito & secreto solēt nocere, & tunc uenena malitiarum effundere, & suos actus luxuriæ exercere. Qđ ēt de hæreticis pōt dici, qui de nocte faciunt cōuēticula sua, & tū in die & in publico boni apparēt. Nec,
6. Nocte uenturi sunt vt occidāt &c. Vel dic q̄ istæ sunt aquæ bonorū terrenorū, quæ. s. ſ de die. i. in statu gręæ bibant & acquirant, nō nocent, si uerò in nocte culpæ habeant, inuenen-
78 nant. ¶ Item Ouidius vbi supra ait q̄ est palus in Græcia, alias in Aphrica, quæ Triton dī, in quo. s. tritonia. i. Pallas dea sapientię colit. In qua si quis nouē vicib. immergitur, mox pēnis assumptis in uolucrem comutaī. Istud nescio si dicit Ouidius fabulosè, q̄a vī esse gloria Paradisi, q̄ cunq; a. sitim desideriorū suorū de torrente uoluptatis æternæ per deuotionē & cōtēplationē reuelauerit, proculdubio ex tunc uini, supple in quo est luxuria. i, dulcedinis deliciarū carnaliū & ꝓsperitatis mundanæ pocula nō amabit, sed ipsa fugiet & horrebit. Io. 4, Qui biberit ex aqua quam ego dabo, non sitiet inæternū. Quia bī q̄ bñ gustat qualis & quāta est cęlestis dulcedo, nihil sapit sibi quæcunq; terrena delectatio ebrietas, uel pinguedo. Bñ igit uidebat sapiēs eā gustasse cum dicebat Eccl. 2. Proposui à uino abstinere carnē meā, vt trāsferram aiam meā ad sapiæ lucē. Vel dic q̄ talis aqua est carnis vel mundi delectatio, quia uerè qui talib. aquis sunt imbiti, nō solēt uinū. i. diuinā grām seu scripturā, seu ēt æternę gloriæ dulcedinē diligere, sed eā potius abhorrere. Iō bñ dī
77 Apo. 1. Tim. 5. Noli iā aquam bibere, sed uinum. &c. ¶ Itē Ouidius Metam. lib. vlt. dicit q̄ in Arcadia lacus est quem antiq. Pheneū dicebāt, cuius aquæ sunt ambiguæ & suspectæ, de nocte. n. potatæ nociuæ sunt; si uero de die potatæ fuerint, nullū lædūt. Tales aquæ sunt hypocritę, q̄ ꝓp mollitiē cōditionis, aquæ pōt dici. Illi. n. sunt qui de die. i. in præsentia hominū, in publico. s. & aperto nihil faciunt mali, quia. s. uerbā & cōuersatio eorū ita sunt bona q̄ magis sunt utilia q̄ nociua. de nocte uerò. i. in absconditō

ræ.i.pp abdicationem.tpalium,& cõtemptum,quib.iste puteus cauatur per uoluntariã paupertatẽ, sibi abundantius gñatur.Nam qñ pureus.i.hõ cauatur per humilitatẽ,& terra ab ipso aufertur per paupertatis amorem,tunc ex ipsis terræ interioribus.i.ex ipsa conscia fumus bonæ cogitationis vel contritionis exhalat, ex quo in hoie aquæ p̃dictæ cumulantur.Figura 3.Reg.18.vbi post ascensum nubeculæ, sequuta est pluuia largissimi. Et quanto puteus est profundior.i. quanto quis humilior est, tanto aqua gr̃æ siue aqua deuotionis, & uirtutũ sibi per tentationẽ difficilius auferuntur, ut talis dicat diabolo tentatori illud Ioã.4. Puteus altus est, neque cum quo haurias habes,quia.s.soli humiles tentationes euadunt. Et quia puteus iste iuxta puteũ Christum plenum, videlicet gr̃æ,& veritatis,foditur & verfatur, ideo aquarum abundantiam.i.igr̃arum plenitudinẽ sibi fugit,quia de plenitudine eius oẽs accipimus. Io.1.Et hyemali tpe.i. in tpe tẽtatiõis,& aduersitatis nunq̃ frigore pctí mortalis congelatur, imo tunc tpis per charitatis influentiam calet.Iusti.n.in hyeme tribulationis ferueſcunt, qui in æstate ꝓsperitatis tepescunt.ad.Ro.12.Spũ feruentes, tpi seruientes. Aduerte tñ ꝙ sicut in puteo corruptio gñat̃,nisi aqua sua sæpissime hauriatur,sic & in homine corruptio pctí gignitur nisi per confessionem multotiens aqua grossa malorum cogitatuum extrahatur.Idem dic.de aqua scientiæ,quæ quanto plus hauritur communicando,tanto amplior,& melior reperitur.

De Piscinis. Cap. 9.

1 Piscina śm Isi.est aqua ad nutriendũ pisces recollecta,& ad hoc ẽt coaptata.Et śm eundẽ ad bonitatẽ piscinę tria requirunt. s. fundi soliditas,aquę influẽtis puritas,influẽtię cõtinuitas.Et iõ ne aquę ipsi⁹ putrefiãt, solent ibi per canales aq̃ viuę iuflui,& ĩmitti,& ne aq̃ de piscina defluãt, solẽt ibi valli, & aggeres circumponi. Piscina est aia Dei ꝑfecta ꝙ ad continendum aquam gr̃æ vel doctrinæ,& pisces bonorũ operũ nutriendos,est principaľr institura.Ad cuius bonitatem necesse est ꝙ fundum habeat solidum.i.ꝙ super Christũ, qui est solidum fudamentũ, p amorẽ immediatius solidetur, ipsum.s. & alios pp ipsum sumopere diligendo. Item ꝙ aq̃ dulcorem,& recentẽ.i.doctrinam,& gr̃am recipiat, & ꝙ p canales.i.prędicatores sibi ipsam cotinuè in corporet,& assumat. Io.4. Mulier de Samaria uenerat ad hauriendum aq̃, quia.s.alias aquæ eius prædictę cito putrescerent,& perirẽt. Ne ergo aquæ deuotionis gr̃æ, & doctrinæ de aia effluant, vallis,& aggerrib.i.studijs,& disciplinis,obseruãtijsq; regularib.se dẽt vndiq; cõuallare.Figura Io.5.de ꝓbatica piscina.&c. Quinq; porticus sunt quinque corporis sensus sicut que portæ,& ibi descendebat Angelus.s.magni cõsilij Christus &c.Aqua piscinæ.i.gr̃æ,& doctrinæ mouebatur per borum exercitium,quæ per inspirationem istius Angeli causabatur,& sic languentes ibidem à carnis affectione, quæ per diuersa desideria languet,in aqua hmõi curabantur. Vel dic ꝙ ista est piscina pœnitẽtiæ,quæ.s.facta est,& inuẽta ꝓ pctõrib.emundãdis,vbi ne per impatientiam putrefiat aquæ tribulationum,necesse est ꝙ influat aqua recẽs diuinarum cõsolationum, vt sic pisces.fluidi pctores per gr̃am impinguẽtur.Figura de probatica piscina Ioan.5. vbi curabantur infirmi,& cęcus illuminatus est,cuius.s. quinque porticus sunt quinq; o pa satisfactioria.s.ieiunium,oratio, eleemosyna,vi
2 gilia, & disciplina.¶Piscina nisi continuè aquas influentes recipiat,eius, aqua ĩmota de facili corrumpit̃. Sic nisi gr̃am Dei continuè à Deo recipiamus, illam aq̃ gr̃arum quæ est in corde nr̃o,in puritate diu cõseruare nequimus. ¶Piscina śm Isido.est aqua ad nutriendum pisces collecta,ad cuius perfectionẽ,vt dictum est requirũtur fundi soliditas, aquæ influẽtis puritas,, & fluxus cõtinuitas,qa alias pisces ibi nutrit ꝓ malum fundũ efficerẽtur insipidi,& aquæ ibi collectæ de facili putrescerent.Circa piscinas ẽt solẽt arbore fœcundius fructificare,& herbæ speciosius viuere.&c. Sic sacra doctrina est aqua i qua pisces.i.deuotæ,flebiles,& humidæ aiæ nutriũtur. Sed ne aqua sapiẽ per uitia corrumpatur necesse est vt solidum habeat fundamentum.s.Iesum Christum,vt amore eius,& non amore mundi scientia acquiratur.Si.n. lutositas prosperitatis mũdanæ, vel amore terrenæ,& inanis gloriæ sic fundamentũ,& causa huius aquæ.i.acquisitionis scię theologicæ,tunc pisces.i.hoies ibi cõuersantes insipidi per indeuotionẽ fiũt 1.ad Cor.3.Fũdamentũ aliud nemo po-
re,ꝑter id qd̃ positum est Iesus Chrs. Aqua ẽt dulcis, & re-
dẽt ibi influere.i.gr̃a,& deuotio, alioquin nõ põt diu ꝙ-
trinæ puritas ꝑseruari, quin aliquo uitio corrumpat̃. Q-
tet ẽt ꝙ fluxus gr̃arum ibi cõtinuè per perseuerantiã re-
uetur.Arbores.i.hoies qui iuxta piscinã sacræ doctrinæ
bitant,virorẽ honestatis, & fructus probitatis abundã-
faciũt atq; portant.Et sicut valli, & aggeres circa piscinã
aggreganť,ne ex his aqua defluat, sic & tu debes vallibus
plinæ circate aggregar̃, & ne aquas sciæ perdas,debes
intra ambitũ memoriæ retinere.Oibus.n.mobilib.mob
est sapia.Sap.7.Vel dic ꝙ piscina cui⁹ aqua, & riuuli aq
gandum terras deducuntur,& ad eius esse tria requir
dictum est supra.§.1.est religio,de qua emanant riuuli
dicatores,qui mediate aqua doctrinæ terrã.i.terrenos
terrenis solum viuentes irrigant,& fœcundant,& ac
ctus bonorũ operũ in eis inferunt atq; plãtant.Vel dic
scina est religio,q̃ pisces.i.deuotos hoies,nutrit,& cõse
& aquas deuotionis infra aggeres clausfri tenet &c.
pra.Et dic,ꝙ ista est piscina probatica,vbi Angelus
scendit,qui infirmos carne sanat,& aquam deuotionis
chymarum monet excitat, & inducit.&c. Vide infra

De Gurgite. Cap. 10.

GVrges śm Isid.est locus in flumine profundus, a
re dictus,eo ꝙ aquas influẽtes recipiat,& iterum
cuomat,& emittat. Vnde pp ei⁹ ꝓfunditatẽ motu circu
& reflexo circunfertur. Sic purgatorium est locus in
dio fluminis huius mũdi,vel in medio maris .s. circa
prope infernum,vbi aquæ influentes.i.aiæ pẽnitẽtes p
tem de collibus huius mundi defluentes pp aliqua pon
pctõrum recipiuntur,& puniuntur,sed tñ inde śm Deiu
tatem iterum euomuntur, & ad paradisi gaudia remittuntur,
& ideo motu reflexo mouentur,quia.s.aiæ ibi depositæ re-
sum sursum veniunt,& ad cœlorum gaudia transferuntur.
Ideo pñt dicere illud Ps. Deus redimet aiam meam de manu
inferni cum accederit me. & illud Aba.5. Fluuio seu deser
re,viderunt te aquæ,& doluerunt montes, gurges aquarum
transijt. vide infra.c.se.§.19. de periculo maris quod dicit
rybdis, vbi simile exponit. ¶Gurges est locus profundus
fluuio, vbi quæ plurimæ absorbentur, in quo hoies ante
tes de facili submerguntur,vbi ẽt pisces in imo se abscõd
ne faciãt capiant. Sic in fluuio ecclesiæ,& maxime in
gurges.i.ꝓfunditas tribulationũ erit.s.in tpe antichristi,
de facili submergẽtur, qui exterius voluerint enatare,
sces.i.hoies deuoti tũc tpis se abscondẽt,ne à piscatore
bolo capiantur.Esa.26.Vade populus meus intra in cubicu-
la tua,& claude ostia tua super te, abscondere populus ad
momẽtum, donec pertrãseat furor meus. Vel dicꝙ gurges
est ꝓfunditas humiditatis, vbi vt cõiter plus abundant aq
gr̃arum,lachrymarũ,& scientiarũ. In isto igit̃ nos abscon-
m⁹,ne à piscatore diabolo capiamur.Esa.48.Iustitia tua q
si gurgites maris.Vel dic ꝙ iste est mundus,vbi pro certo
riculũ est natare, & uiuere,ne forte pp aquarum delicias
& diuitiarum,seu tentationum copiam ibi contingat
mergi spiritualiter,& perire. Vel dicꝙ iste est aquarũ,
nes aquas diuitiarum solet insatiabiliter deuorare.Iherem.
46.Veluti fluuiorum intumescunt gurgites eius.

De Mari. Cap. 11.

MAre śm Isid.est congregatio aquarũ,& dr̃ mare q̃
amarũ. amarũ.n. est verũtñ aq̃ dulci est permixta,
dicit Arist.li.8.de aĩalibus. Mare autem arenis claudit
ter quas q̃nque reperiuntur lapides preciosi, qui accr
narum politi,per vndanarum maris motum ad littora
feruntur.Item licet aqua maris sit amara, tñ rõne vena
terræ super quas transit,dulcorem,& efficaciã contrahit
cut patet in fontibus quia à terra calida oriuntur, qui
originaliter egrediantur amari,& frigidi,tñ rõne venarum
terræ sulphureæ vel aliæ per q̃ transeunt,dulce,& calidi
turiuntur.Sic proculdubio in mari huius mundi interæ
amaras.i. in pctõrum societate sunt aquæ dulces.i. bonis
mines & benigni, qui fit vsq; ad iudicium sunt permixti
runtamen sicut mediante vase terreo non cocto in mare
proiecto, aqua dulcis ibidem subintrans ab amare segre-
gatur.

rus.s.Christo mediãte q̃ terreus, & sine coctura cõcupiscẽ
tiæ fœtor,qñ. s. in mare mundi ad iudicium aduenient,
Lr̃ab eis cõ diuidentur,& dulces, & boni ab eo recipien
tur,ꝙ mare uero,& impij in amaritudine inferni dimittẽtur.
Mar. elegerunt bonos in uasa sua, malos aũt foras mise-
runt.Si mari ergo huius mũdi sunt lapides precioſi. i.hoies
sanctimoniales inter arenas.i.inter hoies pctores,vbi.s.per aduer-
sitatẽ inter defecantur,& sic per patientiam politi,& aptati vsi
bus cęlestib.præparanť,quia śm Greg.utilitati bonorũ mili
tãs quietis reproborũ.Et sicut aqua amara,& frigida tran-
ens per uenam terræ calidam,& dulcẽ,dulcis,& calida effi
citur,sic pctõr amarus per desperationẽ,frigidus per inde-
uotionẽ,qñ transit super uenam dulcis terræ,& calidæ.i. qñ
mentem,& frequentat societatem bonorũ hoĩum,dulciũ per
compassionem,calidorum per dilectionẽ, tunc eorũ siẽis ef
ficitur,& tunc induit colorẽ honestatis, & calorem charita
tis,& dulcorẽ ẽt pietatis,ac ualorẽ, & efficaciã probitatis,
unde dicit naturaľr aq̃ maris ualent cõtra multiplices pas-
siones,sicut per bonorum societatẽ conuersi exemplis,
informationib.& doctrinis,ualent cõtra diuersa gña pctõ-
rum.Vel pone śm uis ecõuersionẽ,ꝙ aqua amara.i.bonus hõ,&
dulcis,amarus per pniam,transiens per uenam terræ dulcis,
& calidæ.i.per mundum,ubi est dulcedo deliciarum, & ar-
dor diuitiarum,similis efficitur, & śm societatẽ q̃ frequen-
tat,sua conditio uariatur.Eccl.13.Qui cum sapientib.gradiť,
sapiens erit,qui uerò cum stultis ambulat,similis efficiet.¶Ma
re est congregatio,& locus oĩum aquarum tam dulcium, q̃
amararũ.Et quamquã mare oĩum fluuiorũ,& fontiũ aquarũ
multitudinẽ recipiat, nunq̃ tñ impleť,nec redũdat,śm Isido.
lib.13.Huius aũt rei affignat ibi cãs,vel quia.s.pp suã magni-
tudinẽ aquas ibi influentes non sentiat, uel quia aqua eius
amaritudinẽ aquas dulces ibi influentes consumat, uel quia ipsa
concauitas nubium multã aquositatẽ ad se attrahat,siue qa
illas auferant partim uenti partim ẽt sol exsiccet, siue quia
aqua dulcis per occultã quædã foramina percolata,ad capi
ta fluuiorũ ꝛũ uenit,iterum redeat.Mare est auarus, q.s.est
aquarũ.i.diuitiarũ tã amararũ q̃ dulcium.i.tam benè q̃ malè
acquisitarum in suis terminis.i.in suis arcis,& scrinijs colle-
ctiuus,& oĩum inexplebiliter absorptiuus.Et licet diuitiarũ
multitudinẽ recipiat,nunq̃ tñ eidẽ sufficit aut abũdat.Prou.
21.Infernus nõ adimpleť sic,& oculi hoĩum insatiabiles,qa
scitur dr̃.Eccl.1.Oĩa flumina intrãt mare,& mare, nõ redun-
dat.Rõ aũt quare mare.i.auarus nõ impletur aq̃s diuitiarũ,
multiplex põt esse.Primo,qa eius amplitudo est ita magna
ꝙ influentes aquas nõ sentit,quia pro certo cor humanum
est ita magnũ,ꝙ ipsum Deũ infinitũ põt per intellectũ cape
re,& pgram cõtinere,& iõ qa aquæ,& flumina huius mun
di bona talia,respectu maris.i.ipsius Dei ualde sunt pau-
cã & quasi nihil,hinc est ꝙ locũ suũ.s.cor humanũ replere,
nõ pñt,quia śm Aug. Aiam Dei capacem nihil minus Deo
replere põt.Minus est aũt totus mundus respectu Dei,q̃ gut
ta aquæ respectu maris.Et iõ sicut non est mirũ,ꝙ mare flu-
minib.non impletur,sic nec ẽt si cor diuitiis non satiať.Alia
est rõ,qa aquæ maris aquas dulces consumunt.Per aquas.n.
amaras,q̃ sunt propriè ipsius maris,intelligo uitia, & pctã
ipsorũ auarorũ,q̃ sunt propria eorum.śm.n.Aug.Nihil ha-
bemus propriũ nisi pctm.Et ab his ergo aquis amaris.i.à ui-
tijs,& pctis aquæ dulces.i.mundi diuitiæ consumunť, & ne
abundent uel sufficiant,impediuntur.Hie.5.Pctã nr̃a prohi-
buerunt bonũ à nobis.Et sic mare. i. auarus diuitiis ut dictũ
est non repleť.Prou.13.Est quasi pauper,cũ in multis diuitijs
sit.Et iõ Prou.15.Melius est parũ cũ timore Dei q̃ thesauri in
satiabiles.Alia rõ quia ipsæ nubes.i.mundi principes,& pla
tes,balliui pariter,& præpositi,multam aquositatẽ.i.diuitias
a mari.i.ab auaris ad se trahũt,& quicquid pñt ab eis rapiũt,
& assumunt,& sic ipsos ne affluant,impediunt,quia quantũ
aliũ de capiunt tñ ab eis isti tollũt.Vnde Hier.Quod. n.est
auarus,nisi bursa principum, arca latronũ,sibilus oĩum ? &
pp hoc dr̃.Prou.22.Qui calumniatur pauperẽ ut augeat di-
uitias,dabit ipse superiori,& egebit,quia.s.& donis,& exa-
ctionib.& mutuis,& rapinis auari à principib.spoliantur.A-
lia est aũt rõ,quia partim uenti superbiæ, & uanitatis,par-
tim solinidiæ,& alienæ ꝓsperitatis,partim fluctus discor
diæ,& rixositatis istas aquam faciunt exhalare, quia ꝓ cer-
tolites,& cõtentiones,pompæ & elationes,sunt causæ quæ
re non pñt diuitiæ diuitũ ad sufficientiam abundare.Et ideo
Eccl.5.Vbi diuitiæ multæ,multi sunt qui comedunt eas.Alia
est rõ,quia per occultos meatus.i śm occulta Dei iudicia ad
illum locum.vnde originaliter ueniunt,reuertuntur.Quod
maximè patet in ballistis,& curialib.qui sub umbra dñorum
suorum acquirũt multa,q̃ tñ ad capita fluuiorum.i. ad prin
cipes dños suos iusto Dei iudicio reuertuntur,& per modi-
cam occasionem ab ipsis principib.auferuntur.Eccl.1.Ad lo- 3
cum.unde exeunt flumina reuertuntur ut iterum fluãt.¶Sic
est de aĩa,& corpore sicut de luna,& mari, quia qñ luna ple
na est lumine in summo vel à parte cęli, vt est nouilunio qñ
soli est cõiuncta immediate,vel à parte terrę qñ à sole est se
parata.i.in plenilunio,tunc in his duob.punctis mare totali
ter est plenũ vsq; ad summũ.In aliis aũt pũctis sicut luna uel
respectu cęli vel terræ lumine diminuitur,sic mare abundã-
tia aquarũ crescit vel spoliar̃.Luna est aĩa.Mares corpꝰ vrrũ
que fluit,& refluit.s.aĩa ꝓ diuersa desideria , & affectiones.
Prou.19.Variæ cogitationes uersantur in corde uiri,& Iob
20.Cogitatione variæ succedũt sibi.Corpus verò fluit à fa-
nitate ad ægritudinẽ,de quiete ad motũ,de uita ad mortem.
Iob 13.Cõteritur,& effugit velut umbra, & nunq̃ in eodem
statu permanet.Qũ ergo luna à parte terrę est plena.i.qñ aia
existẽs in terra.i.in mundo gratijs,& uirtutib.plena est,qñ.s.
à solis sponsi sui Christi ꝓsentia est separata,tũc mare.i.cor
pus plenum est.s.pnĩa & operib.uirtuosis.Sed qñ luna reno
uatur,qñ.s.aĩa in patria soli iustitiæ coniungitur,& ab ipso à
parte cęli.i.à parte paradisi plenitudinem luminis recipit,
hoc est dictu plenitudinẽ gloriæ sempiternæ,tũc ꝓ hmõi lu
minis influentiã mare.i.corpus per dotes glorioſas perficiť
& repleť,quia śm Aug.tanta erit in luna.i.in aĩa gloriæ ple-
nitudo,& in mare.i.in corpus exterius redundabit, & qua-
tuor dotes glorioſas in eo gñabit.Et sic mare ꝓ lunæ influẽ
tiã plenũ efficiť,qñ corpus ꝓ aĩam glorioſis dotib. adorna-
tur.Io.2.¶Impleuerunt hydrias aqua usq; ad summũ.&c.Ma 4
crobius dicit,ꝙ mare in principio lunationis minuitur sep
tem dieb.iterum alijs septem augetur iterum aũt per alios
septem minuitur,& tandem septem dieb.alijs reimpleť. Et
inde fit,ꝙ in nouilunio,& plenilunio mare plenissimum in-
uenitur,oĩ autem alio tpe variatur . Dic ꝙ mare significat
cor humanum,quod.s.per desideria fluit,& refluit incessan
ter,ita ꝙ in principio lunationis istius defectuoſæ vitę solet
qñq; per septẽ dies.i.per septẽ peccata mortalia decresce-
re,qñq; vero per uirtutum septenarium se replere , qñque
etiam per alium septenarium.i.per septem dierum curricu
lum lumine prosperitatis minuitur,in fine uero per vltimũ
septenariũ.s.per septẽ dotes corporis,& aĩæ in gloria aug-
mentar̃.Igr̃ista est ueritas ꝙ quocunq; mõ fluat , & refluat
cor humanum nunq̃ hẽr plenitudinẽ,nec sufficientiam, nisi
in duob.punctis.s. qñ ipsum cõtingit in ꝑsenti renouari, &
qñ in fine ipsum cõtinget per gloriã illustrari.Cor.n.imple
tur & sufficientiam acquirit,ita ꝙ nihil appetit seu quærit,
qñ per gratiã in præsenti,& finaliter per gloriam in futuro
satiar̃.Pſ.Replebuntur ab ubertate domus tuæ.Vel quicquid
sit de alijs tẽporib.in nouilunio tñ.i.in ortu Chr̃i vel Virgi-
nis glorioſæ,vel ẽt i plenilunio.i.i Chr̃i passione,qua semp
in plenilunio vel circa celebrar̃,mare.i.cor,amarum.i.humi
liatum,& contritũ debet aquis deuotionis cõpassionis con
punctionis repleri.Thren.2.Inundauerũt aquæ super caput
meum.Idem pores dicere de quolibet esto,vbi.s. sanctus no
bis urit̃ quasi nouus inquantum festum eius annis singulis in
nouar̃.¶Mare licet oĩa flumina dulcia recipiat nunq̃ tñ effi- 5
cit dulce,imo continuè est amarum.Sic sunt mulieres, qui q̃quis
sit dulce,imo continuè est amarum.Sic sunt mulieres, qui q̃quis
c

excipiuntur colores rubei ad picturandū parietes, & ēt minium pro libris, & codicib. illuminandis. Ibi ēt inueniuntur lapides precioſi rubei. Sic verè paſſio Chriſti pōt dici mare rubrum, & pp pœnarū amaritudinē, & pp ſanguinis rubedinē. Et eſt mare rubrū. i. ipſe Chriſs per paſſionis amaritudinē rubricatus, q̄ dr̄ ſinus vel reflexus oceani. i. ipſius Dei patris, qui quia caret principio atq; fine iō oceanus. i. circulus nun cupat̄, & ab hoc oceano influitur per æternā generationē, vſq; ad Aegyptum. i. vſq; ad mundum iſtū. Eſa. 19. Aſcendet dn̄s ſuper nubem leuem, & ingredietur Aegyptū. Si igitur ſis liber. i. uir litteratus, & uelis illuminari per diuerſarum virtutum decorem, vade ad mare rubrum. ſ. paſſionis, & ibi accipe minium bonorum exemplorū. ſ. patientiæ, & humilitatis, & hmōi illumina librū tuum. Si aūt ſis paries. i. laicus durus, & frigidus, accipe ibi colorem largitatis, in quantum dedit latroni Paradiſum, & colora parietē terrenitatis, & cupiditatis. Item colorem charitatis cōtra frigiditatē in deuotionis. Item colorē pietatis, quia crucifixorib. indulſit, & uolora duritiē incompaſſionis, & ſic parietē conſciæ poteris picturare. Ibi ēt pōt inueniri lapis rubeus precioſus, maximè, quinq; uulnera rubicunda, q̄ ſui preciositate deſtruūt ad nihilant oēm pn̄am inimici. iō Pſ. Fecit magnalia in Aegypto, mirabilia in terra Chan, terribilia in mari rubro. Itē ſicut in mari rubro ſunt multi portus, ſic i Chriſto paſſo multa uulnera. Pſ. Qui dimiſit mare rubrum in diuiſiones. Figura Exo. 14. Vbi mari rubro diuiſo, filij Iſrael tranſierūt ad terrā promiſſionis. Pharaone cum exercitu ſubmerſo. Si corpore Chriſti in paſſione diuiſo ab aīa per mortem, & in ſe per uulnera, filij Iſrael. i. fideles aīæ quæ ſub Pharaone. i. luciferi dn̄io ſeruierant in luta luxuriæ, latere auaritiæ, & palea ſuperbiæ in Aegypto, vſq; ad terrā promiſſionis paradiſi tranſierunt, & ipſe Pharao. i. lucifer cū dæmonū exercitu totaliter eſt contritus. Exo. 15. Qui ſumerſit Pharaonem, & exercitum eius in mari rubro. Vel dic q̄ aqua de ſe lympida ſignificat aīam, de ſe purā, & mundā, q̄ re vera tunc vndis rubeis. i. carnalib. uitiis inficitur, q̄n terrę rubeæ. i. carni, voluptate ſuppoſiti ſociatur, ſicut patet quia pct̄m originale contrahit, & rubedinem carnalis concupiſcentiæ ſecum gerit. Hoc ēt ad ſocietatem malorū applica, quia. ſ. nulla eſt perſona ita munda quæ ſit terræ rubeę. i. perſonis luxurioſi, & carnalib. iūgitur, quin colore. i. uitio conſimili uitietur. Allega illud p̄dictum. Exo. 15. Sumerſit Pharaonē. &c. ¶Mare eſt receptaculū
7 oīum aquarum tam dulciū q̄ amararū, & ſm Philoſophū mare in ſuis mutationib. ſequitur motum lunæ, & ſm eius influentiam minuit̄ vel augetur. Mare ēt inſpiſſatur ſm aſcenſum illius ſtellæ, q̄ canicula nuncupatur, quia tunc mutat colorē, & efficiē nunc ceruleum, nunc viridæ, nunc obſcurum. Mare inſuper ex ſuorū brachiorū colliſione ventos, & turbines gn̄at, & p̄ducit, ſicut dicit Beda. Sic eccleſia eſt habitaculū aquarū dulciū, & amararū. i. bonorū, & malorū, & ēt ſequitur motū lunæ. i. motū & influentiā diuinę prouidentiæ, & voluntatis æternæ, quia. ſ. ſm lunæ influentiā. i. ſm diuinæ diſpoſitionis prouidentiā actiuè vel permiſſiuè diuermodè operantē, mare. ſ. eccl̄æ militantis nunc eſt tranquillū p proſperitatē, nūc turbidū per aduerſitatē, nunc augetur numero credentiū, nunc minuitur per incredulitatem retrocedētiū, q̄. a. ſ. Deo agente vel pmittente numerus diſcipulorū creſcebat. Act. 6. Et multi diſcipulorū abierunt retro. Io. 6. Et q̄n ſup hemiſpherium huius mundi aſcendet ſtella canicula. i. antichriſtus, in fine mundi, qui more canis rabidi multos inficiet per pct̄m, tunc mare. i. eccleſia mutabit colorem priſtinæ conuerſationis, & per errores ſedabitur perdendo calorē charitatis, & dilectionis, quia. n. ibi calor, & ardor aduerſitatū, & tribulationū ab iſta ſtella ſuſcitabitur. ideo aquæ huius maris. i. populi eccleſiæ multipliciter mutabūtur. Figura Apo. 8. vbi ſtella ardens quaſi facula, miſſa eſt in tertiā partē fluminū, & factę ſunt aquæ amaræ, & multi hoīum mortui ſunt. Tertia pars fluminum eſt eccleſia, q̄ uelut quoddā tertium de gentilib. & Iudæis eſt collecta, inquantum cadēs, & ueniēs ſtella iſta. ſ. improbus antichriſtus cōuertit aquas. i. populos in abſynthiū & moriunt̄ hoīes per pct̄m. Vel ſi vis dic q̄ canicula ſtella feruida ardorē auaritiæ ſignificat, q̄. ſ. mare. i. mūdum multipliciter turbat. vel mare. i. cor humanū q̄n in ipſum aſcenderit, valde ſędat, ipſumq; per mala deſideria exagitat, & bonæ conuerſationis colorib. totum priuat. Idē dic de concupiſcētia carnis &c. ¶A mari procedūt. Sic a Deo inuiſibiliter ꝓcedit grā, q̄ terrā irrigat, & ipſam facit herbas, arbores, flores fructus, &c. i. diuerſa uirtutū gn̄a germinare. Eccl. 1. Ad mare uſq; etc. flumina reuertuntur. Vel dic, q̄ flumina. i. fluxus et ordo rum, & ēt contingentiæ actuum humanorum, a mari, i. a culcos meatus ſuæ prouidentię, & ſuorum iudiciorum ꝓcedere, & ab ipſo tanq̄ a cā primaria originaliter gu re. vnde Thr. 3. Quis dixit, vt fieret dn̄o nō iubente? &c. 3. Si erit malū in ciuitate, q̄ non fecerit dn̄s. ¶Scd̄m Bed. Hexame. mare eſt hoſpitiū oīm fluuiorū, & fons imbrium, aquarū. Et eſt mare quo ſibi diſcrepantes populi copulā & ipſo intermedio coniunguntur. Eſt ēt ſubſidiū in neceſ tatib. refugiū in periculis, itineris cōpendiū, & labores liores, & aqueas partes cōſumit, vel facit exhalare, & rena nēt groſſæ, & fęculętę, q̄ calore ſolis plenius aduruntur, & in amaritudine, & ſalſedinē conuertunt̄, quia de adulte gn̄at ſalſedo, ſicut patet in aqua colata per cinerē, q̄ ſalsa perit. Eſt aūt aqua maris groſſior q̄ dulcis, & ex hoc nauig tioni vtilior, quia nauis ꝓfundius mergit in aqua dulci, q̄ ſalſa, & faciliusibi perit. Ouū ēt in aqua maris, natat, q̄ ad fundū deſcendit ſi fuerit in aqua dulci. Mare ēt eſt ſingu purgatiuū, mortuorū corporum eiectiuū, fluxus cōtinui minū, & fontiū cauſatiuū, ꝓciosorum lapidum generatiū, & licet ſit amarū, & ſalſum ad potandū, tñ eſt pluriū infirm tatū curatiuum, vt eſt hydropiſis, & ulcera. Sed econtra eſt capitis turbatiuū, vomitus, & nauſeæ prouocatiuū cib & potus, et appetitus ablatiuū, aquarū dulciū receptacu in amaritudinē cōuerſuum. Itē rōne loci per quē tranſit, et ſui ſaporis amari i dulcedinē mutatiuū. Mare eſt puta, tribu latio, vel tpalis afflictio, vel ēt religio uel eccl̄ia. Illud eſt .n. hoſpitiū fluuiorū. i. ſctōrum uirorū, q̄ more ſimiorū ter rā. i. eccleſiam per doctrinam fœcūdāt, et irrigā. Dr̄ē fluc imbrium, q̄a ibi nubes. i. p̄dicatores imbrem doctrinę trium, et aſſumunt. Per mare populi copulantur, inquantu pn̄æ mali bonorū collegio coniunguntſ, a quo diuiſi tos rant p pct̄m. Eſa. 54. Aduena quondam tuus adiunge mihi Et eſt mare iſtud i pct̄orum neceſſitatib. ſubſidium, itēm num periculis refugiū, itineris ad cœlum cōpendiū, labo tur in mercimonijs uirtutum lucrum. Nu. 3. Cuius diuiſio re, aquæ muri. Mare ēt pn̄æ, religionis, et tribulationis, a uigantib. ad portum paradiſi eſt tutius q̄ aqua dulcis. i. tu proſperitatis mundanæ, quia nauis. i. bonus hō nō tā ci primitur uerſus terram. i. ad amorem tpalium ſi ſit in mare pn̄æ, vel in tribulationis ſeu paupertatis amaritudine, ſicut ſi eſſet in aqua dulciſſima. i. in proſperitatib. et delicijs hu ius mundi. Ouum ēt fragile. i. imperfectus, et pct̄or qui i ea ri pn̄æ, et tribulationis ad cœlum enatat, ſi in aqua dul ci proſperitatis fuerit, ſubmergitur in infernum. Eſt ēt tribul mare pn̄æ ſuiipſius purgatiuum per contritionem, mor tuorum. ſ. pct̄orum eiectiuum per cōfeſſionem. Et efficitur fontium cauſatiuum per lachrymarum redundationē. Et cioſorum ēt lapidum. i. uirtutum generatiuū per operis abſterſionem. Et licet mare iſtud potantib. ſit amarum, ſi firmitatum plurium pct̄orum eſt ſanitatiuum, et ratione ve narum terræ quas tranſit. i. rōne Chriſti, et ſanctorū, quos ma rę pn̄ę, et tribulationis prius tetigit, aqua eius. i. doctrina in dulcedinē cōſolationis tranſmutatur, inquantum poc ſideratione tribulationis Chriſti, et ſanctorum, dolor nobis miſeriq; tēperatur. Ideo Iud. 6. Fontes amari obduleant lim Dicit ēt q̄ mare iſtud caput. i. mentem hoīs turbat per cog tritionem 4. Re. 4. Caput meum doleo. Nauſeam ēt monti moribus peccatorum pronocat per contritionem. Nam a Anima noſtra nauſeat. Appetitum etiam immutat per del ciarum, et uitiorum deteſtationem, et per bonorum ſpi tualium dilectionem. Iob 6. Animæ eſurienti. i. pœnitenti amara ſunt. i. opera pn̄ę, dulcia eſſe uidentur, et que prius cum eſſet in delicijs, nolebat tāgere anima mea, modo pre amaritudine. ſ. pœnitentię, cibi mei ſunt. Ideo bene dicitur, quod mare aquas dulces amaricat, quia omnes mundi dul cores, et delicias facit amareſcere in corde pœnitētis. Iac. 3. Et ipſa repleta eſt amaritudine. ¶Secundum Ariſto. lib. de elementis, mare ſecundū motum lunę ſuas mutat, et earum qualita-

tes ſtarum ſi aliqs fluuius ſm ſuum motum naturalē fluit in mare, tunc q̄ mare intrat, luna oriatur in illa regione et tota hora diei, ac ſi eſſet fluuius per uiolentiā repreſſus, i ſe ipſum uoluit verſus originem, & reflectitur contra mo tum propriū ſui curſus. Sicut. n. ferrum relicta natura, ꝓpria ſua propria rada nanē, ſic mare ſequitur motum lunæ. Per ma reſpectū fluit, & refluit, intelligo hoīs uoluntatem q̄ de ſua propoſito in aliud continuē fluctuat, & mutatur, quia Vnde & nō vult piger. Prou. 13. Per lunam quæ à ſole lumē ac cipit, & q̄uq; cotaliter obſcuratur, intelligo gratias, & vir tutes, q̄ a Chriſto immediate oriuntur, & nunc minuuntur, nunc augent̄ & q̄q; per pct̄m mortale totaliter obſcuran tur. Vel per lunā accipe voluntatē diuinā, q̄ nunc eſt nobis lucida per proſperitatem quā nobis dat. Nunc verò obſcu ra ꝑ aduerſitatem quam immittit. Aliqn̄ ēt lux eius nobis occultatur ꝓternam damnationem, qua percutit. Sicut igi mare ſequitur motum lunæ, ſic ēt per motum, & inſpira tionem voluntatis diuinæ, gratiarū ēt & virtutū dēt volun tas humana totaliter regulari, ita vt dicat hō Deo illud Luc. 22. Veruntā non ſicut ego volo, ſed ſicut tu. Et iō ſi aliquis fluuius aliqua mollis fluxibilis, & carnalis cogitatio i ma re volunatis noſtræ intrat, ſi in illa hora oriat luna in regio ne cordis noſtri. i. ſi perceperimus quid dictet Dei uoluntas faciendū, & ſi aliq̄ ſpūales conſideratio p̄ oculis habeat, ſta tim influentiā hmōi lunæ debet fluuius carnalis delecta tionis, & cogitationis repercuti, & ne mare uoluntatis noſ træ intret, impediri, & ſic dēt mare. i. voluntas noſtra ſm influentiam lunæ. i. voluntatis diuinæ attrahi, & leuari. Et ſi cut aq̄ maris ſunt ſalſæ, & amaræ, aq̄ aūt fluminis repercuſſi dulces, ſic in voluntate debent aquæ. i. affectiones, & cogita tionum ſari per pniam, & contritionem, admitti, aq̄ vero dul ces. i. cogitationes carnales ſunt penitus repellendæ. Pſ. Ior dānis conuerſus eſt retrorſum. ¶Secundum Ariſt. in lib. Me teo. Mare eſt oīum fluuiorum, & aquarū principium, & ori go, & aquarū quies, & plenitudo. Et iō mare in nubes, fon tes flumina diuidit, & aqua eius occultē ad uegetationem oīm imparti. Mare iſtud eſt beata virgo, in qua reperiē gra tiarū oīm plenitudo, & iō in nubes. i. in ꝓdicatores, & perfe ctos, in fluuios. i. in pct̄ores, & infectos, & in fontes. i. in ꝓfi cientes, & refectos &c. à mari iſto. i. a Maria diuidit, & mitti copia gratiarū. Hier. Cęteris p partes, Mariæ aūt tota ſimul ſe infundit plenitudo gr̄æ. Io. 1. De plenitudine eius oēs acce pimus. Et ſicut in mari ponit vas terreū crudū, vel ſine igne factū, ita ſm Ariſt. lib. 8. de aīalib. p diem & noctē ingreditur aqua dulcis, ſi tū clauſum fuerit, alias nunq̄, ſic uerē in vaſe uirgineo Mariæ, q̄. ſ. fuit cruda, & non cocta, ſine igne cōcu piſcentiæ carnalis, undiq; clauſa per integritatē pudicitiæ uirginalis, dum eſſet in mari mundi huius. i. in amaritudine pœnæ, intrauit in ea aqua dulcis. i. Dei filius Ieſus Chriſs, q̄ i ea fuit inuiſibiliter, & mirabiliter incarnatus. Ioa. 20. Venit ia nuis clauſis. Et ſicut mare eſt hoſpitiū fluuiorum &c. ſic Ma ria &c. Expōe ſicut ſupra. §. 9. ¶Scd̄m Bedā ex colliſione bra chiorum maris quib. cingit terram, uēti multotiens generā tur. Sic uerē q̄ſi brachia eccleſiæ. i. ſęculares & clerici, ſe p inuidiam, & irā collidunt, tunc in eis diuerſi uenti tribula tionum, & fluctuum generant̄. Iob 30. Quaſi ſup uentū po tens, colliſiti me ualide. ¶Scd̄m Ariſtotelē in li. meteoror. in mari ſunt aq̄ dulces & amaræ, ſed amaræ, & ſalſæ ꝓp terre nitatis, & grauitatis pondus, in terra remanent, dulces autē per ſolis inflāmationem ſuperius euaporant, fiuntq; nubes et ꝓhimber reſoluiſ, à quo terra poſtmodum irrigat̄. Sic ve tein mari huius mundi ſunt duo gn̄a aquarū. i. hoīum, quia aq̄ multæ populi multi. Apo. 17. Amaræ & dulces. i. boni & mali. Sed aq̄ amaræ & falſę. i. peccatores ꝓp grauitatem ac cidię quā ꝑmuntur, & pp terrenitatē auaritiæ, qua grauant in terra remanent ꝓ affectum. i. in bonis terrenis, & tpalibus mundi huius, in q̄b. ſ. totam fiduciam ſuam ponunt. Sed aq̄ dulces. i. boni hoīes, ꝓ ſolis iuſtitiæ influentiā ſuperius ad bona cœleſtia eleuantur, & ibi p ſanas affectiones euapo rant, & in nubes. i. in uiros perfectos cōuertunſ, & maximè qñ ſunt ꝓdicatores, quia tunc ab ipſis tonitruum prædica tionis, fulgor, honeſtæ conuerſationis, aqua bonæ doctrinę conſilij & eruditionis, ad terram. i. ad terrenos inferius deri uant. Exo. 14. Erat nubes tenebroſa illuminans noctem. Ex pone & applica. Vel dic q̄ iſtæ duæ ſpecies aquarum, ſunt duo gn̄a animarum. ſ. dulces & bonæ, q̄ ſurſum ad Paradiſū aſcendunt amaræ & peccatrices, q̄ inferius ad infernum deſcendunt. Eccl. 3. Quis nouit ſi ſpūs hoīum aſcendat ſurſum & ſpūs Iumentorum deſcendat deorſum. Vel dic, q̄ mare ē cor, vbi ſunt aq̄ dulces & amaræ. i. cogitationes rōnis & ſē ſualitatis. Illæ ergo naturaliter ſurſum tendūt, iſtę uerò na turaliter ima petunt. ¶Mare ponticū q̄ dr̄ eſt ab aquilone, ꝓp pauciratem caloris partiū illarum, & pp aquarū dulciū ibi influentiū multitudinē, parum eſt armarum, imo quaſi dul ce reperiē. Sic mundus pp aquarum dulcium. i. delectationū quantitatem, & pp caloris charitatis paucitatē, parū eſt a marus. ſ. malis ipſum bibentib. imo dulcis & ſapidus eſt eiſ dem. Quia pro certo cauſa quare mundus vocat̄ eis dulcis, eſt defectus caloris charitatis, & abundantia dulcedinis carna litatis. Iob 6. Aiæ eſurienti, q̄ amara ſunt dulcia eſſe nār. Vel iſtud eſt peccator, q̄ ex prædictis cauſis per contritionē nō amaricat̄. ¶Mare eſt aquarum collectio, q̄ eſt in fluxu, & re fluxu continuo, pro motum lunæ. Et ſunt aq̄ iſtę ſpumoſæ, & fluctuoſę, & eſt mare habitaculum oium fluuiorum. Eſt ēt maris aqua amara, quia per calorem cœleſtē partes hu midæ, & dulces exhalant, & remanent groſſæ, & fœculen tæ, q̄ magis ac magis aduſtæ, in amaritudinem conuertunſ. Pręterea mare licet ſit amarum, eſt tñ dulciū piſciū nutriti num, quia. ſ. ibi eſt aliqua dulcedo, quam ſugunt, & incorpo rant ſibi piſces. Eſt ēt monſtrorum mirabilium productiuū, & eſt ēt continuo fluxu, & refluxu ſuiipſius commotiuum alium, & hoc ſm motum, & influentiam lunariam, per q̄ in telligo fortunam ſeu prouidentiam, q̄ occultē, & inuiſibili ter mare mouet. i. mundum, & ipſum facit p proſpera, & ad uerſa nunc turbidum, nunc tranquillum, nunc minui, nunc augeri, quia oēs motus, & uarietates ſeculi ſm Dei prouidentiam ordinantur, & eius motus, & tribulationes, uariationes & mutationes, uel actiuè uel paſſiuè per eius occultā ordinationem & influentiam regulant̄. Eſa. 51. Cōturbo ma re, et intumeſcunt fluctus eius. vñ dr̄ Amos 4. ꝓ non eſt ma lum in ciuitate quod non faciat dn̄s. Aquæ huius maris ſūt quia amaræ factæ ſunt. Cā aūt ē quare hmōi aq̄. ſ. mūdani a populi, & trib. et linguæ. Aquæ multæ populi multi. Apoc. 17. Iſtæ ergo aq̄. i. pulli mundiales ſunt ſonori per lites, et cō tentiones, ſunt ſpumoſi ꝑ peccatorum, et malarum cogita tionum emiſſiones, q̄a impii. ſicut mare feruens, q̄ q̄eſcē re non valet. Eſa. 57. Sunt motiui, et inſtabiles per diuerſorū negociorum euagationes, ſunt amari per diuerſas triſtitias et turbationes. Iō Apo. 8. Multi hoīum mortui ſunt ex aq̄s, quia amaræ factæ ſunt. Cā aūt ē quare hmōi aq̄. ſ. mūdani a maræ ſiunt. i. triſtes et turbulenti, eſt iſta, q̄. a. ſ. calor auaritiæ facit eā pore aquas dulces. i. dulcorē deuotionis, gr̄æ, et cō paſſionis, ita q̄ in corde eorū non remanēt niſi fęces, et par tes groſſæ. i. Amor et affectio temporalium. Et q̄a magis ac magis aduruntſ calore auaritiæ, iō ꝓ rancorem, et triſtitiam ꝓ horrorē et inuidiā, in totalē amaritudinē cōuertunſ, q̄a pro certo fœces diuitū nō cauſant in corde lętitiā, ſed ti morem, et ſollicitudinē, et dolorem. Iob, 20 Panis eius in uē tre eius cōuertet̄ in fel aſpidum intrinſecus. In iſto tñ mari mundi ſunt piſces dulces. i. hoīes delicioſi, q̄ inter aquas a maras. i. inter mundi amaritudines, et dolores inueniunt ali quā dulcedinē. ſ. ꝓſperitatis, et deliciarum, quā. ſ. ſibi incor porant, attrahunt, atq; ſugunt, et ſic impinguanſ, dilatanſ, recalcitrāt q; contra Deum. Mūdus, n. q̄ in ſe eſt amariſſim⁹, iſtis vē eſſe dulciſſimus, et amenus. Iudith 5. Pōtes amari ob dulcati ſunt. Et ſicut piſces amari cum ſagena extrahuntur et ſquāmis et ueſiculis ſpoliant̄, et in calderia decocti, à pec catorib. comedunt̄, ſic delicioſi cum ſagena mortis, q̄ par uos, et magnos extrahit à mari mundi extrahunt̄. Capiet in ſagena mea. Eze. 12. Et ſquamuis ſeſe præmentib. (Iob. 41.) et ueſiculis, i. amicis, et parentib. diuitiis et honorib. ſpolia ti, et in inferni calderia cocti, à dęmonibus comedunt̄. Iō dr̄ Ezec. 38. Cōmouebuntur à facie mea piſces maris. i. deli cioſi, et luxurioſi, beſtiæ terræ. i. auari, et uoluc̄res cœli. i. ſu perbi. Et iō iſtud mare dr̄ origo, et habitaculum fluuiorum q̄a fluxi. i. delicati in mari mundi huius habitant, et q̄eſcūt Eccl. 1. Oia flumina intrāt mare. Vel dic, q̄ mors ſolet à ma ri mundi aq̄s dulces. i. bonas perſonas tollere, et ſic in mari ſolēt aq̄ amaræ. i. pſonæ defectuoſæ, et inutiles remanere. Sap. 4. Raptus eſt iuſtus, ne malitia mutaret intellectum eius.

Vel dic q̄ in mari amaro sunt pisces dulces, q̄a. s. i ipso mũ
do tẽpestuoso, & iniquo, inter ipsa mõstra. i. inter pctõres
inueniunt pisces dulces. i. hoies alq̄ boni, & benigni, dul-
ces, viscerosi, & misericordes & pij. Vel dic ecõuerso, q̄ in
amaritudine status religionis inueniuntur multi dulces. i.
delicioſæ cõuersationes. Esa. 5. Ponentes amaru in dulce, &
16 dulce in amarũ. ¶ Amor mũdi similis est mari, qđ est fluctuo
sum, salsum amarũ, & sequit motũ lunæ. vñ crescente luna
crescit, & decrescente decrescit. Sic mundi amor sp hẽt ali
quã salsedinem pcti, q̄a. s. auarus auarũ, luxuriosus luxurio-
sum diligit. Lu. 6. Peccatores diligentes se diligunt. Iste ẽt a-
mor sequit motũ lunæ, p speritatis, & fortunæ, q̄a. s. quanto
in luna. i. in hoie maior est lux, p speritatis, tãto mare. i. amor
mundanorum amicorũ ad eum plus abundat, & econtra si
lux, p sperit atis deficit, ẽt mare. i. amor mundanorũ amico-
rum circa eũ tunc decrescit. vñ de amico falso dr̄ Eccl. 13. Si
habueris, cõuiuet tecũ, si nihil habueris, derelinquet te. Ma
re igit. i. amor mũdanus, uel ẽt cor humanũ, & gñaliter oẽs
illi in q̄b. luna. i. mundi, p sperit as dominat, & q̄ ad istã lunã
(q̄ de se est mutabilis, & varia) principaliter attendunt, & p
eã regulant, inq̄eti & incõstantes efficiunt. Et ista, p certo ẽ
rõ quare corda sunt inq̄eta, & vaga mundanorum. August.
Inquietum est cor meũ bone Iesu donec q̄escat in vñ illud
pdictum. Esa. 57. Impij sicut mare feruẽs, qđ q̄escere nõ va-
let. Vel dic, q̄ luna est aĩa, q̄. s. mare. i. corp dẽt regere, & nõ
ecõuerso. Vel dic, q̄ luna pfecta inæternum, & testis in cœ
lo fidelis, est Deus uel bonus prælatus. Mare verò est inferior
subditus, q̄. s. dẽt se isti lunæ. i. Deo vel bono plato cõforma
re, & ẽm q̄ plus viderit in eo de lumine bonorũ exemplorũ
dẽt aquas suæ virtutis, & gr̃æ plus augere, & se eis in oibus
cõformare. Esa. 14. Similis ero altissimo. Vel dic econtra, q̄
luna est vanus, & mutabilis plat⁹, cui. s. conformat mare. i.
malus, & fluctuosus subditus. Eccl. 27. Stultus aũt mutabit
17 vt luna. ¶ Mare est tẽpestatum, & fulguru causatiuum, & nu-
biũ, & turbinũ, pductiuũ, tumultuum, & fluctuum nutritiuũ
radiorũ solariũ interceptiuũ, calorũ ẽt solarium repressiuũ
& in aere caliginis inductiuum. Sic rectè mundana pros-
peritas tẽpestatẽ tribulationũ alijs cãt, nubes turbines, & ca-
liginẽ ignorantiæ, & falsitatis gñat, & lucẽ veritatis obnubi
lat, tumultus discordiæ nutrit, & radios solis. i. diuinã gr̃am
obumbrat, & abiicit, & suis vaporib. i. suis prauis à morib.
mentẽ refrigerat, & calorem feruidæ charitatis subuertit.
Sicut ẽt mare sæpe colores suos mutat, lesse ẽt cõtinuè mo-
uet, & agitat, sic mundi, p sperit as nunq̄ in vno pseuerat,
sed cõtinuè fluctuat, & nunc crescendo, nunc deficiẽdo va
18 riè se retractat. Pſ. Mirabiles elationes mari. ¶ In mari ẽm Isi.
sunt multa pericula. Est n. ibi vnum periculũ quod dr̄ Scylla
quod nihil est nisi eminens saxum vbi collidunt fructus, &
stre pitum faciũt, ad quod collisæ naues vix à naufragio sal
uæ fiũt. Est ẽt ibi aliud periculũ qđ dr̄ Charybdis, qđ est ma
re voraginosum, qđ naues attrahit, & deglutit. A quã. n. acci
pit vr terũ euomat, & econuerso, ẽm Isid. li. 13. c. de gẽtib. ma-
ris. Et est ibi aliud periculũ, q̄ dr̄ Syrtis, quod est inæqualitas
fundi in mari vadoso, q̄a arena in cumulos cõgregata,
& ab interiori per uentum continuè mota, & agitata, & ad
modũ, q̄ mota, & venrilata, naues dit transnatare. Est ẽt ibi
aliud periculum quod dr̄ Bithalassus, quod est terra bitumi
nosa, & glutinosa, in qua sic fortiter hæret nauis, q̄ à venti
impulsib. nõ mouet. Hæc sunt quatuor notabilia pericula,
maris mundi. Per primum. n. s. Scyllam, intelligo eminentiã
dignitatũ, in qua oẽs fluctus maris. i. ambitiosorũ mundano
rum desideria reflectunt, & pro eis acquirendis, cũ eis cõti
nuè reluctantur. Et cum ibi p immoderatum affectum nau-
cula mentis impingit, mortis æternæ periculum reportat.
Pſ. In spũ vehementi cõteres naues tharsis. Per charybdim
intelligo amorem, mundi, q̄ sp aquã attrahit, q̄a amor mun
di nõ est nisi pp attractionẽ ppriæ utilitatis, & diuitiarũ lu
crum. A q̄ ẽt diuitiarum euomit, vt recipiat, q̄a pctõres pec
catorib. fœnerantur, vt recipiant. Luc. 6. Per syrtim auaritia
seu personarum acceptio designatur, q̄ in mari mundi inæ-
qualem fundum facit, q̄a. s. vno loco. s. in pauperib. nihil po
nit de arena diuitiarum, sed satis de aqua tribulationũ. In
aliis. s. in diuitib. ponit magnos cumulos arenarum. i. diuitia
rum abundantiam, & parum de aqua tribulationis. Et sic na
sim arenis diuitiarum impingens per amorem immoderatũ
de facili subuertit in pctm. De ista fundi inæqualitate ẽt a-
de ac. emp. l. 1. Quod vni (inq̄t) superest, plerunq̄ accidit
alteri desit. Et apostolus 1. ad Cor. 11. Alius inq̄ est, alius
qđ ẽ ebrius est, q̄a vt dr̄ Matt. 25. Habenti dabit, & abũdabi.
Per quartum periculum Bithalassum intelligo luxuriã, q̄
ligat fortiter, & astringit, q̄ nauẽ voluntatis vel aĩæ ibi per
immoderatum affectum impingentẽ ex toto detines, & ac-
restat. Prou. 7. Irretiuit eum multis sermonib. & Eccl. 7. Inue
ni mulierẽ morte amariorẽ. vincula sunt manus eius. Et ẽ
go dr̄ Eccl. 43. Qui nauigant mare, enarrãt pericula eius. De
aliis aũt periculis maris sicut de rupib. adamantib. & syr-
tibus, & in libro de pisc ib. ¶ Mare est finis, & habitatio oĩ-
fluuiorem, q̄a ibi oẽs aq̄, & flumina terminant, & ibi tãq̄
in finale hospitium hospitant, & cõdunt. Talis est mors, q̄
in eã oẽs aq̄ & flumina. i. hoies magni, & parui finaliter in-
quã in finale hospitiũ concludunt. Ió dr̄ Iob. 30. Scio q̄ me
ti trades, me vbi cõstituta est domus oĩ uenti. Sed dicit
Eccl. 1. Oĩa flumina intrant mare, vt iterum fluant. Quia e-
caro licet modo amari morte necessario absorbeatur, ta
die resurrectionis vltimæ iterum fluet. s. de morte ad vitã
gura. Apo. 21. vbi dr̄, q̄ prima terra abiit, & mare iam nõ e
q̄a absorpta est mors i victoria 1. ad Cor. 15. q̄a mare. i. mor
talis natura abiit. i. primo in morte, sed facta resurrectione
iã non erit præcipitabit. n. dñs mortem in sempiternũ, sic
dr̄ Esa. 25. Et sicut mare non implet pp flumina, licet magis
& minus abundare vr ẽm influentiã lunarem, sic mors non
implet. Abac. 2. Sed ẽm lunarem influentiam. i. ẽm occultam
Dei, puisionem, plures aquæ in mari. i. pluriũ hoium uel pc
corũ mortalitas efficitur in hoc mũdo. Esa. 9. Nouissimo a
grauata est via maris trãs Iordanẽ. Et sicut de mari pauciores
aq̄ euaporãt, & amaræ remanent, sic in iudicio, & in morte,
sancti q̄ non sunt mortui, surrsum ad cælum ascendent, pec-
catores. verò cum ipsa morte ppetuã mansionem facient.
Esa. 28. Pepigimus fœdus cum morte. Vel dic, q̄ mare amã-
rũ, est infernus, in quo, p certo aq̄ dulces. s. mundi cannales
& delicioſi hospitabũtur, & in quo fluctus, & tempestates tur
bulationũ inueniunt, & in quo monstra periculosa. i. demo
nes cõmorant, & in quo proculdubio flumina. i. mundi, di-
uitiæ in amaritudinem cõuertuntur. Pſ. Transferentur mon
tes in cor maris. Et iterum Pſ. Inimicos eius operuit mare.
¶ Mare Mediterraneũ dr̄ ẽm Isid. magnum mare, in quo sunt
diuersi sinus, & reflexiones, inter quos Ponticus est cæteris
dulcior, nebulosior, & obscurior propter aquarũ dulcium
influentium multitudinem, hũs à tergo Meotides palus
Sic sacra scia per medium terræ. i. ecclesiã trãsit, his plures
sinus, & reflexiones. i. plures libros, inter quos sinus ponti-
cus. i. liber euangelicus cæteris dulcior est gustui intellectus
pter aquarum dulciorum. i. verborum, Actuum Chri dele-
ctabilem multitudinem influentem. est tñ obscurus, & nebu
losus per ænigmata, & figuras, q̄a sicut dr̄ Mat. 13. Chris sine
parabolis nõ loquebatur eis. Et hẽt à tergo meotides palũ-
des. i. scias seculares, q̄. s. retrò dr̄ esse, tanquam diuinæ sa-
pientiæ inimicę q̄a sapientia huius mundi inimica est Deo.
ad Ro. 8. Et rectè paludes hmõi scientiæ dr̄, q̄a oẽs sunt lo-
to carnalitatis, & auaritiæ terrenæ permixtæ, inquantũ ad
lucra temporalia ordinantur. ¶ Secũdum Aristotelem in li. 10
bro de vegetabilibus, mare habet durum fundum, lenis to
lidum, durum & arenosum, ideo terra mari propinquare
nosa est, & sine humore, ibi tñ sæpe generantur lapides pc-
cisi. Sic religio sita prope mare pœnitentiæ, & in amarũdi
ne paupertatis, est arenosa per humilitatem, sicca per cari
tatem, & ad modum arenæ infructifera per pauperitatẽ, ibi
tñ lapides generantur. i. bonæ personæ, & sanctę virtutibus
& moribus preciosæ. Per arenam. n. & fabulum, quod parũ
appreciatur, & tñ vna cum calce in ædificiis ponitur, recte
humilitas designatur, quæ cum calce feruentis charitatis
coniuncta, cementum dẽt esse ædificij mentis nostræ. Figura
Exo. 2. ubi Moyses. i. bonus religiosus postquam Aegyptium
diabolum iugulatum, uel peccatum ipsum sub humilitate
fabuli sepeliuit, Pharaonis imperium refugiẽs, Aegypta-
mundi habitacula prætermisit. Sicut enim in mari sunt
quæ amarę, in quibus tamen viuunt pisces dulces, sic in re-
ligione licet amaritudo tribulationum abundet, ibi tamen
pisces dulces, i. dest viri deuoti viuunt, aquis amaris pœ-

nitentiæ, & tribulationib. Assueti. Et q̄ arena sit termi
nus maris, vide. c. de Arena. ¶ Secundũ Aristotelem mare in
dies augmentat, & nunc efficitur ceruleum, nunc viride, nũc
rubeum. Plinius. ẽt. li. 9. c. 16. ait q̄ hoc fit maximè in bo
reo, & pisces superferũtur, oĩa ab imo versa. Sic
& in mari religionis ascendit canicula, i. auaritia, quæ
mare cordis habet appetitũ insatiabilẽ (quod. s. tunc factũ ẽ
ẽ religio, & ecclesia bonis fuit tpalib. impugnata) statim
ẽ proprio pdiuersa uitia fuit turbata, & colorem honesta-
tis amittens, nunc in vnum pctm, nũc in aliud cõmutata est,
sicut pater quod aliqñ auari, & cupidi religiosi de officio ad
pdecum, de statu ad statum abhelant, & se quãtum possunt
mergunt, vt ad gradus altiores ascendãt, & ipsi in se turban-
cant, & alios oẽs turbãt. Ista. n. pessima stella. s. auaritia, & am
bitiosi pisces maris. i. ipsos religiosos, & clericos facit p ela-
tionem superferri, & oĩa contra ordinẽ ab imo humilita
tis uenti. Sicut ãt aqua maris fluit sp & refluit, sic cor ambi
tiosi auari sp fluit ad aliquid aliquid aquirendũ, & nũquam per
manens in proprij statum quiescit, sed sp aliquid aliud ap
petit, & requirit. Pro. 15. Venter impiorũ insaturabilis. ¶ Mũ
dus similis est mari religio, naui portus noster est paradisus,
ad quã transmigrationis fac tibi in humeris portaberis, in ca-
ligine ceterei. Fode inquit parietem, faciem tuã velabis, ne
videas oculo terram. Fode igitur pariẽtẽ corporis per pœni
tentiã, noli videre terram, & terrena per auaritiã, intra cali
gine tribulationum, & transmigra in naui religionis in eę
rit portum. &c. ¶ Nauis in maris fluctib. multis causis mergit.
Quę. pp venos, fluctus, & turbines quibus operitur. Quę.
pp aerem nubulet iam, & obscuritatẽ, pp q̄ rectitudo itine
ris impeditur. Item qñ venti contrarij oriuntur, quia. s. q̄to
per varios venti impetum citius mouetur ad portum, tanto
per ventum contrarium impetuosius fertur ad pcipitium. Sic
vere in mari huius mundi nauis. i. aĩa multis causis submer-
gitur per pctm. Ipp turbines inuidiæ, vr aduersitatis, & vio
lentiæ. Propter caliginẽ erroris, hæresis, & ignorantiæ. Pro-
per ventos contrarietatis, dissensionis, & discordię. Et quã
to nauis aĩæ per vẽtum tranquillũ pacis, & amoris, ad por
tum citius ducitur paradisi, tanto per discordiã ab eo retar
datur. Matt. 14. Nauicula in medio mari iactabatur magnis
fluctib. Dan. 7. Quatuor vẽti pugnabat in medio mari. ¶ Pe
lagus est latitudo maris sine littore, sine portu, ẽm Isid. sum-
mam habens profunditatẽ, instabilitatis, & motus cõtinui
tatem, monstrorum, & beluarũ diuersitatem, vaporis, & fu
mositatis generans dẽsitatem, obnubilationẽ, & obscurita-
tem vẽtorum mutationẽ recipiens coloris mutabilitatem,
ex sua collisione spumarum generas fœditatem, & tumul-
tum, & iniuriarum detractionũ, & contumeliarum, effi-
ciens horritudinẽ. Ideo Esa. 5. Sonabit in die illa super eũ sicut
sonitus maris. Bene ergo dr̄ illud Esa. 57. Impius sicut mare
feruens qđ quiescere nõ ualet, & nõ est pax impijs, d. Dñs.
Mare Caspiũ in hoc est mirabile ẽm Soli. quia imbribus ma-
ciatur, & decrescit æstib. verò augmentatur, & crescit. Huic
ergo, similes sunt quidã quib. plus proficiunt æstus aduersi-
tatis, q̄ imbres prosperitatis, quia. s. quidam sunt qui in æstu
aduersitatis solent uirtutib. augmentari, in imbre uerò pros-
peritatis solẽt meritis maciari. vel dic, q̄ æstus signãt chari
tatẽ, imber verò carnalitatẽ, quia p certo carnalitas aquas
deuotionis in nobis attenuat, quas tñ charitas augmentat.

De Abysso. Cap. 12.

AByssus est aquarũ profunditas impenetrabilis, ad quã 1
solis uel lucis effusio non attingit. Ió dr̄ abyssus, quasi
sine basę. i. sine fundamento, quia eius fundus videri nõ pt.
Vel dr̄ quasi sine bysso. i. sine candore, vt d. Isid. Hẽt igit abyss-
sus profunditatẽ & obscuritatẽ, oĩm aquarum capacitatẽ,
inscrutabilis inexhauribilitatis insatiabilitatem, quia nunq̄,
tot aquas suscipit, quin plures suscipere possit. Talis est in-
fernus, obscurus sine lucis cãdore, impenetrabilis, & inscru
tabilis, quia nemo pt excogitare q̄ta sit ibi profunditas tor
mentorũ. Profundum abyssi quis dimensus est? Eccl. 1. Est igit
infernus insc rutabilis pp pœnarum qualitatẽ, inexaustibi-
lis pp pœnarum pluralitatẽ, insatiabilis propter suam ma-
xima capacitatẽ, quia nunq̄ tot aquas. i. tot aias recipit, q̄n
plures recipere paratus sit. Ideo Prou. 27. Infernus, & perdi
tio nõ implebuntur. Et sicut abyssus fluuios attrahit, & ab-
sorbet, sic infernus hoies delicatos. Eccle. 1. Omnia flumina
intrant mare, & mare non redundat. Vel dic q̄ abissus est
pctõr, qui candore, & lucę gratię, & fundamento seu basę
s. Christi, seu ẽt spei & constantiæ, caret. Iste est ergo insa-
tiabilis per auaritiam, inscrutabilis per malitiam, obscurus
per ignorantiã, sine candore castitatis, & sine basę firmita-
tis. Gene. 1. Tenebræ erant super faciẽ abyssi. Vel abyssus est
Deus, qui est inscrutabilis, & profundus, & infra se rerũ om
niũ contentiuus. Ecc. 1. Profundum abyssi quis dimẽsus est?
Vel abyssus est vir iustus profundus humilitate, capax chari
tate, inscrutabilis subtilitate, sonorus, & clamosus prædica
tionis sedulitate. Pſ. A byssus abyssum inuocat. Vel abyssus
est mors, quæ omnia deuorat, & absorbet pſ. De abyssis ter-
ræ iterum reduxisti me. Vel abyssus est immensa gloria para
disi, continens copiam inexaustibilium gratiarum. Pſ. Ada-
quauit eos velut in abyssо multa.

De Fluctibus. Cap. 13.

FLuctus agitatione ventorum aquarum mouentes, & se- 1
inuicem collidentes, spumam generant, & fundi arenæ
particulas eiiciunt, & emittunt, quæ interius latitabant. Sic
fluctus iræ, & tristitiæ aquã conscientiæ agitant, & contur-
bant, & spumam diuersarum cogitationum faciunt emana
re, & multa secreta quæ in fundo conscientiæ latitabant,
vomunt exterius, & declarant iuxta illud Hie. 31. Turbat ma
re, & sonant, fluctus eius. Vnde Eccl. 21. Nõ est sensus vbi est
amaritudo. Vel dic q̄ fluctus sunt mundani peccatores, qui
ventis & vanitatib. agitati, sese per lites, & discordias impe
tunt, & conturbant, & spumam immundorum verborũ per
iniurias, detractiones, & inuasiones emittunt, et lapillos vo
luntatum, et affectionum suarum, ac etiam malorum pro-
positorum quæ latuerant, ostendunt, declarant, et etiã ma-
nifestant, quia sicut dicit Prou. 29. Totum spiritum profert
stultus. Adiunge si vis. §. sequentẽ. ¶ Fluctus intumescunt in 2
mari ex uenti subintratione, et ẽm uenti impetum nunc de-
scẽdunt, nunc ascendunt, et ex sua collisione aerẽ, et uen-
tum concitant, et producunt, naues eleuant, et ad ripas ve-
nire cõpellunt. Sic qñ in cordib. mũdanorũ subintrat vẽtus
vanitatis, tũc fluctus supbiæ intumescit. Pſ. Eleuauerunt flu
mina fluctus suos. Et nunc ascendunt usque ad cœlum per
elationem, nunc descendunt usque ad inferos per desperа
tionem, vel ascendunt per superbiam, descendunt per aua-
ritiam, et sic aerem sibi contiguum. i. vicinos suos concu-
tiunt, et conturbãt, et in eis uentum, turbinem, et tempestа-
tẽ tribulationum, et rapinarum generant, atque causant.
Naues. i. bonos, et virtuosos? quando ipsos concutiunt per
tribulationes, ad Deum occasionaliter eleuant, et exal-
tant, quia. s. iusti per malos infestati, cõpelluntur fortius ad

Deum recurrere, & sic solent ad portum salutis occasione
taliũ fluctuũ peruenire. Ps. Multiplicatę sunt infirmitates eo
3 rum postea accelerauerunt. ¶ Fluctus aquã agitantes spumã
emittunt, pisces meliorant, pp motũ aquã à corruptione p-
seruant, & diuersas fundi particulas faciunt enatare. Sic qñ
fluctus tribulationũ aquã. i. aliquã personã egitãt & impel-
lunt, spumã peccatorum per confessionem amittere faciũt
& ipsum ne p vitia corrũpat, custodiunt, & pisces. i. interio
res affectiones & ipsas cogitationes aĩæ meliores reddũt &
ẽt lapides pciosos virtutum, si q in fundo cõsciæ latuerãt,
apparenter oñdunt. Psal. Exaltati sunt fluctus eius, & lætati
sunt: quia siluerunt, & deduxit eos in portũ volũtatis corũ.
4 ¶ Fluctus solẽni nauẽ agitare, & eã qñq; in profundum sub-
mergere. Sic verè tentatio nauem aĩæ in profundum pecca
ti mergit, & finaľr fluctus tormentorum ipsam in infernum
subuerti. Exo. 14. Inuoluit eos dñs in mediis fluctibus.

De Spuma Maris. Cap. 14.

7 SPuma maris licet sit fluxibilis & fragilis tñ calore solis
excocta, in spongiã & pumicem induratur. Sic uerè mol
les, & fragiles, & ad cadendum per tentationem faciles, p
calorem solis. i. charitatis incendium, vel tribulationum in-
fortunium solidantur. Iob 28. Lapis solutus calore in ęs ver
titur. Vel dic q spuma est pctm. quia pro certo pctm in prin
cipio qñ est in cogitatione, facile est ad medendum, sed cũ
vsq; ad calorem consensus venerit & ibi per longam morã
excoctum fuerit, tunc dico per illam malã consuetudinem
in obstinationẽ totaliter indurat, ita q faciliter non dimi
nuitur vel cassatur, eo q difficile sit assueta relinquere. Con-
suetudo. n. altera est natura. ideo Inb. 41. Cor eius indurabit
2 quasi lapis. ¶ Spuma est aquæ immunditia ex collisione flu-
ctuum & aeris subintratione exterius congregare, quæ mo
dico uento laniatur, & procella modica dissipat. Sic quãdo
aqua. i. cor aqueum peccatorum fluctibus contritionis col
lidit, tunc spumæ. i. peccatorum immunditiæ per confessio-
nẽ exterius emittuntur, & sic vento modico satisfactionis,
& pœnitentiæ laniantur, & totaliter dissipantur. Iob 27. Aer
cogetur in nubes, & ventus trasiens fugabit eas. Vel dic q
spuma est vita humana, quæ ex sordib. gignitur, debili sub-
stantia constituitur, & ideo vento modico tribulationis vel
mortis faciliter dissipat. Vel dic de prosperitate malorũ et
diuitijs, quæ ex sodibus. i. ex causis malis colligũtur, & ideo
faciliter destruuntur. Vel dic de amore mundi, qui ex inho-
nestis causis prouenit, et ideo raræ soliditatis existit, quapp
occasione modica cito perit. Vnde de his omnib. dici põt il
lud Sap. 5. Spes impij quasi lanugo quæ à vento tollitur, et
tanquam spuma gracilis, quæ à procella dispergitur.

LIBER NONVS

De piscibus. Cap. I.

1 PIsces ẽm Isidor. dicuntur à pascendo, eo q in
aquis herbas, & alia, quæ ibidem inuenerint,
depascuntur. Et ẽm Ambrosium in Hexame-
ron, tanta est inter pisces, & aquam cõueniẽ-
tia, q sine aqua nõ possunt viuere, in aqua ve-
ro, & non alibi possunt de posteriori in ante-
rius se transferre, & ibi natãdo viuere, & manere. Ad quod
facit scriptura. Esa. 50. vbi dr. Deficient pisces sine aqua, &
morientur in siti. Sic verè tanta est inter aia, & aquas gra-
tiæ, & deuotionis comparitas, et congruitas, q extra huius-
modi aquas vitam, vel esse proprium nequeat cõseruare,
quia nullum alibi sufficiẽs spiraculum poterit reperire, sed
in aq̃s istis. s. doctrinæ, et gratiæ inuenit cibum scientiæ quo
nutritur, et ibi rependo, et natando per profectum bonorũ
operum, de parte posteriori. i. amore mundanorũ, ad partẽ
anteriorem, bonorum. s. eternorum per desiderium se trans
fert. ad Phil. 3. Quæ retro sunt obliuiscens, ad ea verò quæ an
te sunt extendens me ipsum, ad destinatum prosequor bra-
2 uium. ¶ Pisces vniuersaliter diuersificãtur quo ad locum, vbi
generantur, quo ad escam qua cibantur, quo ad colorem, et
formam variam qua inuicem distinguuntur, quo ad substan
tiam ex qua cõpõnuntur, quo ad virtutem qua diuersimo-
de operantur. Nam ẽm Isid. quidam versantur in aqua ve-
tum: quidam in terra tantum, quidam in terra, & aquis
tim, qui amphibia. i. dubia ab Isid. nuncupantur, vt lutre
potami. i. equi fluuiales crocodili, castores, & phoce,
& i terris cum bestijs, & in aquis cum piscibus cõuer-
generaliter habitare. Alij etiam in aquis dulcib. alijs in
alij nunc in vno, loco alij autem in alio conuersant
quidam pisces qui nominib. aialium nuncupant, propter
pacitatem consimilem, vt est canis, & lupus. Sic hoĩes
mè peccatores, & viri insti variantur, qa boni à malis
runt quo ad locum mansionis, & attentionis quia cõue
tio eorum in cœlis est. Ad Pihl. 2. Quo ad escã granæ, &
notionis. Tertio quo ad colorẽ honestę cõuersationis, q
quo ad virtutem probitatis, & bonæ operationis, qa
tũ ad hoc est maxima differentia inter bonos, & ma
non est conuentio iustitiæ cum iniquitate 2. ad Corint.
istorum piscium. i. hominum qdam versantur in aquis
tiarum & luxuriæ, quidam in terram auaritiæ se delitia
quia sicut illi de aqua ad terram veniunt, sic luxuriosi
ritiam requirit, vt per eam nutriatur. Vel quidã in aqui
uotionis habitant, quidam in terra pœnitẽtiæ, & mace
nis versantur. Sap. vlt. Quęque nascẽtia in terram trasfer
Quidam etiam morant in aqua dulci. i. in scientia theolo
ca. Quidam in mari. i. in scientia mundiali. Quidã partim
vna partim in alia occupant. Inter istos ergo sunt mul
pp crudelitatẽ & rõnẽ plurium criminũ quæ cõmittũ
turam aialium fortiuntur, vt canes per auaritiã, lupi p
pinam & sæuitiam nominentur. Esa. 56. Canes impudẽ
mi nescierunt saturitatem. Bar. 6. Bestiæ meliores sunt
Vel dic quod quidã sunt qui volũt q̃que in aqua, q̃sic
terra morari, illi. s. qui omnia volunt, tẽtare, sed in nullo
biles esse, qui nũc in mari religionis, nunc in terrã inter
poralibus negocijs conuersantur, & nunc in ecclesiarge
lis, nunc vero in terra cum bestijs occupãtur, ita breuiter
q̃ isti volunt pascere vtranq; ripã, & hic volunt gaudere cũ
mundo & illic regnare cũ Christo: isti ergo sunt quinquies
erga plurima, q̃uis vnum sit necessariũ. Luc. 10. ¶ Qua fere-
læ nõ fructificãt nisi in loco ubi semẽ pisces masculi fusis
rium. Charissimi, oua pisces. i. aiæ sunt eius opera, masculus
sponsus & maritus eius Christus est. Oua igit pisces
lent nisi semine masculi imbuantur: quia opera animæ
valent quãtum ad meritum, nisi grãtiæ diuina fuerint
mata, nisi. f. in loco vbi effusum est semẽ. i. in statu gratiæ
rint perpetrata: quia alias ex ouis hmõi nunq̃ pullus
gloriæ procreatur. Ouum. n. est bonum opus. Nidus vel
cus vbi ponit, est status gratiæ. Pullus autem qui produc
est vita æterna. Et sic dr q maxima pars ouorum damna
qñ femella ouat euagando: qa ibi nõ est præsens masculus
ad oua ipsius fœminæ infundenda. Sic qñ aĩa facit ouabono
rum operum indistincta, vt pote non ad debitum finem
euagando per temporaliũ amorem, eius opera pereũt, q
suus masculus Christus illa non approbat, vbi suam grat
non infundit. Iob 39. Qui ponit in arena oua sua. ¶ Præter
nota q ẽm Arist. oẽs pisce fouẽt & diligunt pullos
ceptis ranis. Sic debent plati omnes subditos suos fouere
& diligere, nisi fuerint ranæ. s. de aquis deuotionis
& ad terrã auaritię se vertẽtes, & clamorẽ discordię
tentes: qa vbi verba sunt plurima, ibi frequẽter egestas
uer. 14. Secundum Auic. capita piscium salita, cõgelata
medicinæ vsui: qa sanãt morsum canis rabidi, & scopioni
carnẽ adulterinã eradicant, vlcerib. saniosis conferunt, c
tra venena iuuãt. Sic prælati qui sunt capita piscium alio
si sale sapiẽtiæ & discretionis, vel pnię & macerationis
rint saliti, spũali congruũt medicinæ: qa de corpore eccl
fiæ carnem adulterinam. i. carnalem parẽtelam, vel luxu
fos eradicant, morsus canis rabidi. i. de tractoribus literam
nãt, vlcerib. saniosis. i. pctõribus & infestis ab eis peccant
faniem per correctionem abstergẽdo, & eos vngendo
passionis & misericordiæ vngẽdo, sanitatẽ cõferunt, c
tra uenena malorum consiliorum adiuuant atq; prote
Iõ Marc. 9. Habete in vobis Sal, & pacem habete inter
¶ Sicut dicit Arist. li. 4. Pisces in odorib. delectantur, &
rem sequuntur, sæpe per eum defraudãtur. Vnde ent
sces libẽtius vadũt, & se capiunt in vasis nouis, quã
propter

propter odorẽ ipsius vasis. Vasa pro piscibus capiẽdis sunt
prædicatores. vnde de Paulo dr Actuum 9. Vas electionis est
mihi. Quæ si fuerint odorifera per bonam famã, & per
penitentiam innouata, tunc in eis pisces. i. peccatores p cõ
tentiem facilius capiunt, & à mari. i. à peccati amaritudi
recreãtur 1. ad Corint. 2. Christi bonus odor sumus. va
ecclesiast. 27. Vngũẽtis & varijs odoribus delectãt cor. Sic
4 ia bonis amici consilijs dulcoratur. Prouer. 27. ¶ Qñ pisces
pinella ponit oua, masculus suus sequitur eã, & semine suo
oua infundit, quia alias nõ fructificarent, oua. n. illa pereũt
quæ in loco vbi effusum est semen masculi, nõ ponunt. Et ip
si pisces sicut pulli conueniunt insimul, & sicut grex pariter
conueniunt, & vagantur, & multi cũ pullificant infirmant.
Et licet generẽt, nullus tñ pisces habet testiculos nisi castor.
Piscis spinella est pdicator, masculus suus est Christus, sper-
matis eius est gratia, oua sunt verba, & documẽta, quę tunc pe
dicantur & pereunt, quãdo in loco vbi sperma non ceci-
dunt, in auditoribus vbi gratia Christi nõ venerit ponunt,
quia in vanũ laborat lingua prædicatoris, nisi intus affuerit
gratia saluatoris. Isti igitur tẽpore pullificationis. i. prædica
tionis cõueniunt, & partes vndiq; circumeũt, & licet gene-
rent spiritualiter pdicãdo, tamen testiculiis. i. luxuriæ officio
5 hunc privant per sanctimoniam castitatis. ¶ Secundũ Aristo.
pisces qui alios prædant, habẽt plures dẽtes fortes, acutos,
& minutos. vñ dentex est pisces, qui præ fortitudine dẽtium
edreis vel citur & nutritur, sicut dicit Isid. Et ẽm Aristo. pi-
sces pro maiori parte comedũt carnes. & sunt gulosi & aui
di excepto fusta leonte. Pisces sunt principes, quorũ dentes,
qb. mediantibus pauperes deuorant & mãducant, sunt iudi
ces & ballini, qui sunt acuti p cautelas & fallacias, fortes p
iniurias, & rapacitates, minuti multum per infinitam falsita
tẽ multiplicitatẽ, & istis dentib. mediãtibus ostreas. i. bonos
subditos & pauperes, dato q sint clausi p suijpsius custodiã
diligentem, principes deuorant, & denudãt excoriationib.
& rapinis. Figura Dan. 7. vbi i ore bestiæ erant tres ordines
dentium, qui dicebãt ei. Surge comede carnes plurimas. Sic
in ore. i. in familia principum, sunt tres ordines dẽtium. i. ser
uientium. f. balliui, iudices, & consiliarij, qui suggerendo, &
cõsulendo rapinas, & extorsiones, dicũt principibus, q sur
gãt, & carnes. i. pauperum substãtias deuorent, & cõsumãt.
Ideo principibus benè consulitur Prouer. 23. Noli esse in cõ
uiuijs eorũ, qui carnes afferunt ad vescendum. Vel dic, q isti
pisces sunt detractores, qui. s. alios quãquam fortes bonos,
& clausos, p detractionẽ deuorãt atq; cassant, & iõ tres or-
dines habẽt dentium. i. tria genera malorum verborũ. s. de-
tractionũ, q̃ deuorat carnes, proximi, blasphemiã, quæ carnes
Dei, iactantiam, quæ carnes sui, vide figurã infra Dan. 7. li. 10.
6 cde manticora. ¶ Pisces lacuales palustres, & fluuiales, plus
uant, & citius quam marini, qa vt plurimũ post quinq; mẽ
ses, alijsait oẽs post vnum cñ. Et sunt pisces intus pleni acu
leis, & exterius pleni squamis. Isti sunt peccatores, qui in la
cubus deliciarum, in palusdibus diuitiarum, in fluminib. su-
perbiæ, & discordiarum, continuè conuersantur, & isti plus
uant, plus crescunt, & se multiplicant in bonis tẽporalib.
quam boni, qui in aquis amaris pœnitentiæ cõmorantur. Pi
scis tamẽ. i. peccatores licet intus sint pleni aculeis. i. remor
sibus conscientiæ, isti tñ exterius habẽt squamas, quibus p-
tegunt. i. peccatorum suorũ palliationes, quibus se prote
gunt, & excusant. Sepiã via sua tua spinis, & fepiam eas mace
ra. Ose. 2. Spinæ. n. sunt iteriores remorsiones. Maceria ve-
rõ significat exteriores excusationes, quia generaliter q̃uis
peccator spina conscientiæ remordeat, se tñ contegit sem-
7 per & excusat. ¶ Pisces in mari se mutuo deuorãt, quia apud
illos minor est esca maioris, & tãdem qui aliũ deuorauerit
à maiore se post modum inueniet deuoratũ se ipsum. Sic in
mari huius mundi pisces. i. diuites se deuorãt mutuo, qa qui
liber minorem & respectu sui pauperẽ deuorat & deuastat,
sed q alios dẽdat fuerit, dẽdabunt eũ q reliq fuerint de
ppli. Abac. 2. Ec hoc qa excelso excelsior alius est, &c. Eccl.
5 Sicut ad literã videmus a vsurarijs & balliuis, q inferio
res deuorãt, & tãdẽ à superiorib. deuorant. Esa. 33. Væ q pda
beris, nõne & ipse pdaberis? q. d. sic. ¶ Pisces ẽm Arist. qdã sunt
q mouent ad cõceptũ & ortũ ẽm cõstellationes: vñ dicit Io
zath Isidorus de australi pisce, q pisces ipsius gñis nõ appa-
rẽt nisi qñ pleiades oriuntur, & qñ pleiades occidunt, tunc
etiam illi pisces incipiunt disparere. Sic homo dicitur appa
rere, qñ pleiades. i. viros cęlestes & bonos & iustos videre
adueniſſe, eorũ. n. societate debet delectari, & eorũ influẽ-
tia ad bona opa fortius animari, sed quãdo pleiades. i. bona
societas discesserit, & tu similiter debes infra domũ tuã, vel
conscientiam, tandiu p discretionem recedere, quousq; ite
rum pleiades. i. bonorum societatem, vbi possis, pficere sen
seris adueniſſe. Figura Ezec. 1. Stantibus animalibus oculatis
rotę similiter stabant, & eis eleuatis eleuabãtur. Sic si sis ro-
ta volubilis per obedientiam iuuentutis, tunc cum bonis
debes stare, & eorum exemplo te eleuare vel ẽt occultare,
vel si vis expone. §. istum sicut supra li. 7. c. de struthione. § 2.
11 ¶ Pisces prægnantes tunc temporis pariunt, qñ ventrẽ suũ
fricant ad arenam. Sic hoĩes vitijs impregnati, tunc pariunt
per confessionem, quando ad arenam contritionis, vel ad
confideriationem mortis fricant ventrem suum. i. conscĩam
aggranatam. Cant. 5. Venter meus intumuit ad tactum eius.
12 ¶ Pisces qui alios prædãtur, ẽm Isid. dentes habẽt fortes. un
de dicit q pagrus est pisces, q dentes hẽt ita fortes, q in ma
ri ostreis nutriatur. Sic detractores q alios deuorãt detrahẽ
do, & pungendo, dentes. i. verba, cæteris hũt fortiores, ita
ẽt q ipsas ostreas duras & clausas. i. bonos & iustos clausos
per pœnitentiam, duros p contritionem & discretionẽ, frã
gunt, dilacerant, & deuastãt. Figura Dan. 7. vbi bestia alijs dif
similis, quæ habebat dentes ferreos, deuorabat & cõminue
bat. &c. Nota figurã & expone sicut infra Dan. 7. &c. ¶ Pisces
13 ẽm Aristotelẽ seruant in suo genere paritatem, quia vt dicit
ibidem, nõ inuenitur pisces qui cũ alterius genere misceãt,
& pisces longo tempore fœtus suos nutriunt, & educãt, ẽm
Aristote. Sic cõiuges debent fidem alterutri cõseruare, nec
alteri per adulterium cõmisceri, & certe pullos & filios edu
candos sollicitare, intẽdere eos diligere. 2. ad Cor. 12. Non
debent filij parentib. thesaurizare, sed parẽtes filijs. Vel dic
q masculus &. fœmella sunt prælatus, maior, & minor, q pa
ri cõsensu debẽt pullos. i. subditos gubernare. ¶ Pisces i ma
14 ri natãtes squamas habent duras, & spinas infra carnis suæ
substantiam acutas. Pisces autẽ aquæ dulcis squamas habẽt
teneras atq; molles. Sic verè homines q in mundi amaritu-
dine, & negociorum fluctib. conuersantur, squamas hũt du
ras. i. verba execratoria & obstinata, & pungitiua, infra car
nis tũ substantiam. i. in cõscientia hũt sibi spinas acutas &
duras. i. remorsus conscientiæ multum duros. Esa. 62. Nõ est
pax impijs, dicit dominus. Sed pisces. i. homines q̃ i aqua dul
ci deuotionis & religionis versantur, habẽt squamas. i. opa
& verba exteriora mollia & mãsueta, quia respõsio mollis
frangit iram. Prouer. 15. Et spinas. i. remorsus cõscientiæ ha-
bent similiter temperatos. &c. Applica ad propositum, qa
generaliter religiosi sunt vel debent esse in rnsione et con
uersatione. i. in morib. & uerbis clemẽtiores, molliores, et
affabiliores, & ipsis marinis. i. i secularib. dulciores. ¶ Pisces
15 ẽm Auic. lib. 2. qui herbis & radicib. nutriunt, meliores sunt
illis qui sordibus, quæ de ciuitatibus effluunt, nutriunt. Sic
theologi, q herbis & radicibus. i. sanctorum auctoritatibus
& doctrinis nutriuntur per studium, meliores sunt quam le
gistæ, qui sordib. quæ de superfluitatib. i. à legib. à ciuitate
Romana deuolutis, vel sordib. ciuitatum. i. studio de regimi
ne ciuitatum in hoc seculo nutriuntur. Thren. 2. Sordes eius
in pedibus eius, nec recordata est finis eius. Sordes. i. duritię
vel scientiæ mundiales in pedibus. i. in affectionib. eius. Sani
mæ, nec recordata est finis sui. f. mortis, quia. f. scięti æ vel di
uitiæ mundiales mortem faciunt obliuisci. ¶ Pisces plus la-
16 borãt de nocte quã de die, illi præsertim qui more aialium
rapacium sunt crudeles, & plus ante mediã noctem, q̃ post,
quia ante solem aliquantulum dormiunt, & ideo tũc vt cõ
muniter mãlẽ vident, vnde & tunc faciliter capiũtur. Sic pi
sces. i. homines qui plus laborãt de nocte. i. in operationib.
nocturnis & malis, quam de die. i. in operib. spiritualibus &
diuinis, ab infernj piscatoribus faciliter p vitia capiunt, ma
ximè cũ aliq̃tulũ dormiãt p negligentiã & torporẽ. Vel po
test dici de illis q plus laborãt i malo añ mediã nocte, quã
post. i. añ mediũ suæ nocturnæ vitę, hoc est in tpe iuuentutis
quã tpe senectutis. Es. 40. Deficiẽt iuuenes & laborabũt. Qui
ãt in nocte pctõrũ ambulãt & ibi p delicias qescũt, à pisca
torib. dęmonib. in tẽtationũ piculis & sportulis capiuntur
Hier. 16. Mittam in uobis piscatores. ¶ Scdm Aristot. pisces
17 fœmellæ

fœmellæ sunt masculis, lõgiores & duriores, maximè in posteriori parte. Sic in mũdo fœmillini. i. simplices sunt masculis. i. sapientib. & discretis lõgiores per perseuerantiã, & in posteriori parte, i. in senectute duriores, s. tẽrationibus resistẽdo & in bono pseuerãdo, q. a. s. sicut res dura bene se seruat nec de facili mordet, sic verè diabolus eos nõ põt ptentationes mordere &c. Esa. 48. Scio. n. quia durus es tu. Vel dic q̃ pisces fœmellæ. i. mali, & imperfecti sunt masculis duriores longiores, & maiores. i. bonis hoibus ditiores, crudeliores, & potẽtiores. Quod patet de pauperibus quãdo ad dignitatem aliquam erigũtur, q. s. cæteris masculis, i. diuitibus & nobilibus sunt peiores. ¶ Secũdum Aristotelem, pisces genera liter præter rapaces plus laborant de die quã de nocte, & generaliter plus audiũt de nocte, & plus odorãt. Sic iusti i die vitæ præsentis per pœnitentiam plus laborãt, sed in nocte. s. post vitam præsentem i gloria requiescũt. Requiesces, & nõ erit q̃ te exteriat. Iob 11. Vel dic q̃ pisces. i. homines i nocte tribulationis melius audiũt diuinam prædicationem, & melius odorãt æternam consolationem, quã in die prosperitatis, & ideo gñaliter loquẽdo, vtilior est aduersitas q̃ prosperitas, q. a sicut dicitur Esa. 28. Vexatio dat intellectũ. Et sicut inter pisces duros, naturaliter melior est minus durus, iter molles verò melior est minus mollis, sic inter illos q̃ naturaliter sunt duri, rigidi & feueri, plus valẽt minus duri. i. illi q̃ sciunt iustitiã duritiæ cum clementia tẽperare, & inter molles & remissos q̃ minus mollis, melior est, q. s. nouit q̃nque se ad iustitiam suscitare, quia sicut dicitur Prou. 18. Qui mollis & dissolutus est in opere suo, frater est sua opa dissipãtis. ¶ Secundum Auice. illi pisces inter cæteros sunt meliores, q̃ sunt nutriti in aq̃s discoopertis vẽris, flatibus & motib. expositis. Et sunt generaliter pisces meliores qui in mari, quã q̃ in aq̃s dulcibus oriuntur. Nam illi q̃ sunt in aquis vehemẽtis motus & laboris, sunt p̃ cæteris meliores. Generaliter ẽt pisces sunt meliores in mari orientali vel aq̃lonari, quã meridionali, quia propter ventorum flatum plus illi mouenẽ & exercitant, & sic magis à suis supfluitatib. depurant. Sic quãtum ad Deum meliores sunt illi qui in motibus leporum & occupationum, flatib. dolorum & tribulationũ in hoc seculo nutriunt, quia. s. sicut in Ps. dicitur, Multæ tribulationes iustorum. Nã huiusmodi motibus, hi à superfluitatibus & diuitiarum & vitiorum multipliciter depurãtur, quia ẽm Au. quod lima ferro, fornax auro, flagellũ equo, hoc facit tribulatio viro iusto. Qui igitur in mari tribulationũ morant, meliores sunt illis qui in aquis diuitiarum & deliciarum cõmorantur. ¶ In piscibus qui nimis sunt mollis & fragilis naturę necessariæ fuerunt spinæ, quibus sustentaretur fluxibilis caro sua. Sic fragilib. & simplicib. necessariæ sunt spinæ timoris dñi, vel remorsus conscĩæ, vt sic possint per graciam sustentari, ne. s. defluant ad peccata, quia. s. per timorẽ domini declinat omnis à malo. Prouerb. 15. ¶ Secundum Arist. sunt aliqui pisces ita passibilis naturæ, q̃ non põt pari excessus frigoris vel caloris, Nam ad ascẽsum caniculæ ꝓpter calorem moriunt, & similiter in hyeme propter intentionẽ frigoris multotiens pereunt, & maximè illi pisces qui habent lapidem in capite, sicut cancri, quia. s. lapide congelato ex frigore, de facili periclitãt talis piscis. Quod ẽt dicit Pli. lib. 9. c. 16. Sic rectè quidã simplices vel alij, sunt inquãtũ ad peccata ita passibiles, q̃ nesciunt tenere mediũ, imò vel ꝓpter excessum caloris. i. ꝓpter inflammationẽ amoris vel ꝓpter excessum frigoris. i. propter depressionem timoris pclitanẽ, faciliter per peccatũ. Nam quando super hemisphęriũ cordis sui ascẽdit canicula. i. amor alicuius psonę siue rei, ipsos lumine suæ pulchritudinis vel sapiẽtiæ, & calore suę societatis & amicitiæ ardentius inflammãtis, tunc pp amoris excessum pereunt, in quantum. s. huiusmodi amore prorũpunt ad multa scelera perpetrãda. Figura de stella ardẽte sicut facula q̃ cecidit i aquas, & ex eis mortui sunt homines. Apo. 8. Expone & applica. Illi autem pisces q̃ habẽt lapidẽ. i. peccatorum & inferni & tormẽtorũ duritiam in capite & imaginatione, de facili piclitanẽ p desperationẽ, & hoc q̃n excessu frigoris. i. timoris nimij cõgelanẽ, & hi sunt cãcri, pisces. s. retrogradi, quia cum ad anteriora. s. ad bona Paradisi dẽrent principaliter tendere p spẽ & affectũ, ipsi tñ ecõtra procedũt, principaliter respiciẽdo ad pœnas & tormẽta. Iõ de istis pt dici illud Ge. 31. Die noctuq; æstu vrebar & gelu,

Vel dic q̃ calor, psperitatẽ, frig' verò aduersitatẽ designant. s. q. d. istæ sunt ita ipfecti, q̃ ipsis uocẽt tã, psperæ quã aduersa. Illi. n. q̃ in corde hũc lapidẽ obstinationis, vel timoris q̃ nitentiæ. s. retrogradi pctores, q̃ modico frigore tribulationis, & tẽrationis p desperationẽ moriunt, & pinde uoticati penitus congelanẽ. Eccl. 43. Frigidus vẽtus aq̃lo flauit, & gelauit cr̃stallus ab aq̃s. ¶ Pisces parui i aqua parua pullificant & tpe tranq̃llo descẽdunt ad fundum magi, magni aũt in tempore tempestatis magni ad fundum descẽdunt, & parui superius eleuantur. Sic parui pisces. i. hoies humiles in tpe tranquillo præsentis vitę, & prosperitatis mundanę, stant in fundo. i. in imò. s. vilipensi, & despecti. Maiores verò supereminent, in honoribus. s. huius mundi. Econtra tñ erit in tempore tẽpestatis iudicij, & mortis, quia. s. tunc magni erunt, & ascẽs nutriti in aqua dulci, mari gustato vt plurimum morãtur, tñ aliqui pisces de aqua salsa maris ad aquam dulcem se vertentes, ibi impinguãtur, & delectantur. Alij abẽt econtra de aqua dulci veniũt ad aquã maris, vbi vt dictũ est, q̃n̄o bito moriunt. Aqua dulcis est diuina sapiẽtia, amara ẽt mundanæ sapientiæ, vel ẽt psperitatis ad aquã dulcẽ theologię vel gratiæ, & charitatis se conuertit impinguatur ibi deus & virtutibus, & quã plurimum delectatur, q̃ nihil dulcius quam attendere in mandatis domini. Eccl. 23. Vnde legitur, q̃ psalmo exiens à mari, & veniens ad aquam dulcẽ, ibi fecẽ inueniens, & de eo bibens, nunquam ad mare redit. Fons est Christus, qui in aqua dulci scientiæ vel gratiæ reperit, à quo q̃ a mundo amaro veniens biberit, recedere nõ debet. Ecõtra aũt q̃i de aqua dulci theologiæ vel gr̃æ ad q̃ amaram mundanæ prosperitatis vel ẽt fagacitatis, quis venerit subito moritur per peccatum, q̃i ipsam gustauerit peccẽtum. Apo. 8. Mortui sunt ex aquis, q̃ a amaræ factæ sunt. Vel dic, q̃ aqua dulcis est prosperitas mũdana, cuius pisces vix volunt a maritudinem religionis gustare. Marini verò & religiosi delectãtur prosperitatis dulcedinẽ intrare, q̃ a gerto facilius declinãt religiosi ad secularia, quã seculares ad regularia. ¶ Pisces ẽm Auicen. sunt meliores qui in mari, q̃ qui in fluminibus degunt, & qui in fluminibus quam illi, q̃ in lacubus perseuerant. Mare est sacra scriptura, pp obscuritatem, & ꝓfunditatem, & amaritudinem pœnitentiæ, & laxedinem, quam inducit. Fluuij à mari exeuntes sunt scientę philosophicæ. Lacus sunt scientiæ lucratiuæ, pp limũ ẽporalium, & quietem deliciarũ. Dici ergo põt, q̃ pisces maris. i. theologi, sunt meliores quã fluuiales. i. philosophi, & in q̃ lacuales. i. legiæ. ¶ Secundum Amb. in Hexameron, pisces qui hñt dentes multos, & minutos, vt cibos cito incidant, & facile deglutiant sine mora, ne aquæ alluuione paulatim consumãtur, si in ore diutius teneantur. Sic ẽt hõ debet habere dentes. i. affectus, & desideria, quibus cibum. i. verbi Dei vel bonum consilium cito incidat discernendo, & tranglutire adimplendo, quia si in ore cogitationis diutius teneatur, & liberando. s. & proponendo, alluuione tẽtationis, & diuersę suggestionis paulatim consumet. Esa. 28. Statim vna nu tenuerit, deuorabit illud. ¶ Pisces in ætatis tempore ẽra, & flore littoris, & terræ timentes, fugiũt ad profundum maris vt ibi ꝓ frigus, quod ibi est, ab huiusmodi caloribus tuta tur. Profundũ maris est timor Dei ꝓ inferni profunditate & tormentorum frigiditatẽ. Terra est temporalis affluẽtia. Aestas, ꝓsperitas. Calor cõcupiscentia. Si igitur circa tempora bonorum tẽporaliũ videris in ætate præsentis prosperitatis esse immoderatum calorẽ tentationis, & cõcupiscentię, statim dẽs exinde fugere p contemptum tpalis, & tendere ꝓ fundo maris frigidissimo. s. timore tormẽtorũ inferni, q̃ offensæ diuinæ, attentius balneare, & sic calorẽ tẽptationis poteris deuitare. Esa. 23. Trãsi terrã tuã, quasi fluuius filia maris. &c. q̃a timẽti Deũ nõ occurrẽt mala. Eccl. 33. &c. Ignis viuus hẽt in natãdo dorsum superius, vẽrẽ inferius, verò mortuus sit ecõuerso vẽter ꝑeminet, dorsũ latet. Durissimi dorsũ i scriptura figũare pt vitiũ tẽ cõstãtię, & partiæ, q̃ b. s. fustinẽt iusti oĩa grauia onera, q̃ imponunt. Venter verò figũat vitiũ lasciuię, & luxuriæ, q̃a. s. oĩa illa verẽdia generaliter

aliter circa uentrem. Quid igitur. Pro certo illi qui sunt viæ pergãm actꝰ iusti dorsum suæ patientiæ ꝓponũt, & ipsum Deũ, & præsentia ad imponendũ quicquid uoluerint antemporalis, ventrẽq̃. i. appetitũ carnis spũi subijciũt, & supponant. Gen. 4. Sub te erit appetitus tuus, & tu dñaberis illi. s. cel q̃ certo illi, qui sunt mortui per pctũ, faciũt econuerso, q̃. a. ventrem præponunt dorso, carnẽ spũi, lasciuiã patientiæ, iniquitatẽ iustitiæ, & licentiã præferunt discipli næ, de quibus in Ps. obscurentur oculi eorũ ne uideant, & dorsum eorum sp incurua. ¶ Pisces aquilonares præsidẽt austrinis & hoc quia ventis uehementib. & frigidis melius depuratur, & per consequens magis à quacunq; putredine ꝑseruant. Sic verè illi qui in aquilone aduersitatis, in frigore paupertatis generantur, præualent illis, qui in australi ꝓsperitate feruent. Aduersitas. n. à superfluitatibus. purgat, et liberat, ꝓsperitas verò superfluitate, et uitia aggregat, & ꝓgenerat, q̃d de Iob 38. Ab aquilone aurũ uenit. Pisces vt dicit Isi. hãt memoriã certum est, q̃d ex eo probat, quia in piscina bethẽ ipse vidit, q̃ pisces, q̃ panẽ accipere ab astantibus solitierãt, post hoies circa piscinã euntes, turmatim intrare cẽbãt, & primi pastus memores alium expectabant. ¶ Tedie ẽ fili. & Amb. pisces nouerunt tps quo debent ad pastũ procedere, vel redire. Hũt ẽt domicilia, quæ à nullo eiusdẽ giũ inuadũtur, ad quæ ẽt redire facto pastu cõperiunt. Hęc nota prout dicit idem Amb. impressit eis natura, quæ verè magistra ẽ pietatis. In hoc charitãmi excitat humana discretio, ne oberret, quia multo fortius hõ dẽt hãre memoriã de ꝑpetitis, & futuris. Dẽt. n. recordari, & cogitare, q̃ sunt illi, q̃ ꝓiicium ei panẽ. i. qui sunt benefactores, vt eisdẽ regratiatur. Dẽt ẽ scire, & discernere, q̃n dẽt pastum, bonorum tpalium quærere, & q̃n debet ad cõscĩam suam redire, & q̃n dẽt per bona parere, & q̃n debet ad propria domicilia Paradisi à mũdi fluctib. reuenire, quia si bruta hoc faciunt, peiores sunt, q̃ bestiæ qui horũ memoriã perdiderunt, contra quos clim Ps. Obliti sunt beneficiorum, eius nõ fuerũt memores multitudinis miæ suæ. Ideò reprehẽdit dñs Apostolos Mat. 15. dicens. Adhuc, & uos sine intellectu estis supple, qui uidetis q̃d bruta faciunt facta sua. ¶ Arist. in lib. de vita et morte, dicit, q̃ aquatica sunt breuioris vitæ quam greſſibilia. Q̃d fit (vrait) quia sunt nimis fluxibilia, & mollia, & q̃a ẽt sunt sãguine carentia pro maiori parte. Sic verè illi breuẽ hñt uitã gr̃æ & perseuerantiæ, qui in aquis, i. in deliciis conuersanẽ, quare cõiter tales moriuntur faciliter per peccãm. vnde 1 ad Tim. 5 dr, q̃ vidua viuẽs in deliciis, mortua est. Qd potissimè accidit q̃n sanguine carent. i. q̃n non hñt memoriam mortis, & sanguinis Iesu Chri, quia sicut dr Leu. & Deut. 12. Ani oĩs carnis in sanguine est. Anima dico. i. vita. Tales. n. vt cõiter sunt molles, inconstantes, & luxurioſi, & ideo sunt faciliter corruptibiles, & defectuosi. Apoc. 9. Multi hoium mortui sunt de aquis. Cuius tñ est cõtrarium in greſſibilib. & in alijs laborib. atq; pœnis, & in paupertate viuentib. q̃a. s. tales diutius in gr̃a & in bono perseuerare nosciunt. Dan. 5. Ret in æternum uiue. ¶ Pisces debiliter vident, maximè de nocte, q̃d ti, quia oculos hñt ꝑ apertos, cum careant palpebris, & ideo visus debilitatur in ipsis, ꝑ spiritu visibili continuè exeunte. Sic multi sunt qui visum discretionis hñt debilem, maximè de nocte. i. in rebus difficiliorib. & obscuris, & in rebus spũalib. & profundis, & maximè in nocte mortis, quia. s. de ista nihil cogitãt, sicut potissimè sunt mundani, de quib. in Ps. df. Oculus hñt, & nõ videbunt. Et hoc fit, q̃a oculos hñt apertos & expositos ad mundana, & iõ cõtinuè spiritu. s. spirituali sensu ab eis dilabẽte, necesse est q̃ visus discretionis in eis tenuetur, & q̃ uitiorum laqueis, & dæmonũ tentationibus capiantur. Ps. Obscurẽtur oculi eorũ ne videant. ¶ Teste Arist. quãuis pisces nõ sint naturaliter acuti visus, videnti tñ melius in parte dextera, quam sinistra. Sic verẽ homo quãuis sit hebes in scius, & ignarus, semper tñ debet melius videre illa quæ sunt ad dextera. s. bona spũalia, & æterna, q̃ illa quæ sunt ad sinistrã. s. bona terrena. vnde ipse debet dicere illud Gen. 12. Si tu ad sinistram ieris, ego ad dexteram ibo. Vel dic, q̃ iste est Christus, qui oculo misericordiæ suæ videt melius illos qui ambulãt in dextera. i. in affectu bonorum spiritualiũ, quam illos qui ambulãt ad sinistram terrenorũ. Quod potissimè fiet in iudicio, q̃n dicet his qui ad dexterã erunt. Venite, aliis aũt. Ite Matt. 25. Vel potest dici de malis, qui libẽtius vident prospera q̃ aduersa, & dextera q̃ sinistra. ¶ Teste Arist. pisces q̃n̄q; dormiunt, sed cõiter ẽt dormiendo sp solent caudam mouere. Dormiunt ẽt aliqui ita fortiter vt dicit Plin. q̃ etiam manibus possint capi. Tales sunt multi q̃ in aquis mũdanæ prosperitatis sic sopiũtur, & delectantur, q̃ ibi sine difficultate à diabolo capiuntur. i. nullo. nã per bona opera mouentur, nec ad aliquod exercitium agitãtur. caudam tñ dñr mouere, in quantũ motum bonorum operum in cauda. i. in fine vitæ sperãt finaliter exercere, quia bẽ totum corpus dormit, & est immobile præter caudam. i. totam uitam uolũt uoluptati dare præter finem, sp sperãt in cauda. i. in fine vitæ pœnitere, q̃ ibi motũ bonorum operum adimpere. Apoc. 9. Potestas eorum i cauda eorum. Vel dic q̃ cauda q̃ retro stat, conscĩam significat quæ hodie postponitur in mundanis. Talis tamen conditionis est ista cauda, q̃ nunquam cessat à motu. i. à remorsu, dato q̃ hõ dormiat in peccato. Vel põt dici, q̃ dato q̃ totum corpus. i. tota vita nostra dormierit in peccatis, cauda tñ. i. finis, vitæ, & senectus non demet dormire, sed emendando iuuentutis delicta, in bonis operibus. se mouere. ¶ Pisces ẽm Amb. in hoc sunt dissimiles animalibus, quia non delectanẽ in tactu seu in lenimẽto manuum, vel applausu. Tales, sunt viri iusti, & maximè tales debent esse boni principes, & plati, quia vere isti non delectantur in applausu adulatorũ, nec in verbis commendatitiis deceptorum. A talibus. n. pisces. i. deuoti, & iusti fugiunt, in quibus tẽ bestiæ. i. peccatores delectanẽ, & obdormiunt, quia. s. palpari cum blanditiis semp volunt dicentes illud Esa. 30. Loquimini nobis placẽtia &c. ¶ Dicit Arist. vbi supra, q̃ pisces q̃n̄ pullificat, cibanẽ pullis suis. Sic verè multi sunt mali iudices, & prælati q̃ proprios pullos, & subditos comedunt, & deuorant per rapinas. Eze. 5. Patres comederunt filios in medio tui. Sicut. n. pisces maiores comedũt minores, ita q̃ ẽt illis, q̃ sunt de propria spẽ vel gñe nunquam parcunt, sic inter auaros, & crudeles maior, & potentior minores deuorat, & quod peius est ẽt illis qui sunt eiusdẽ speciei generis vel patriæ, ẽt si sint proprii filii & subdit, nunquam parcunt Hie. 19. Vnusquisq; carnes amici sui comedet in obsidione. ¶ Oẽs pisces generaliter inuicem se comedũt, excepto quodã aĩali q̃ Arist. Fustaleon uocat, & hoc iõ quia carnes nõ comedit oĩno. Pisces significant mũdanos, qui alter alterutrum per litigia deuorant, & infestãt. Fustaleon verò significat religiosos, & maximè prædicatores, quia. s. isti carnes non dẽnt comedere, nec carnes ẽt aliorum per detractionẽ vorare, & per consequens nõ debet alter alterum molestare. Vel dic q̃ pisces sunt detractores, qui carnes. i. vitas, & mores comedũt aliorũ. Deu. 32. Gladius meus deuorabit carnes. Fustaleon vero significat iustos, qui. s. per detractionẽ carnes non comedunt aliorum dicentes illud. Ps. Nunquid mãducabo carnes Taurorũ aut sanguinẽ hircorũ potabo, q. d. nõ debeo. ¶ Pluuia impinguat pisces. veruntamẽ multi sunt pisces quos pluuia excecat, non quia multa, sed q̃a frigida, vt dr in lib. de natura rerum. Pluuia est ꝓsperitas, qua mali impinguãtur, & si nimia fuerit, per obstinationẽ, & malignitatem excæcantur, quia ẽm Senecã, fortuna quẽ nimium fouet, fultum facit. Hoc tñ non est rõne istius pluuiæ, quia prosperitas de se bona est. vt. n. dicit Seneca. li. de paupertate, nõ in reb. vitium est, sed in animo. Sed rõne frigoris indeuotionis quod solet cõiter in talib. abũdare, & talem pluuiam comitari. Deut. 28. Percutiat te dñs egestate fame, & frigore. ¶ Pisces lõgi ẽm Pli. impinguantur vento aquilonari, ampli vero australi. Aquilo frigidus est aduersitas, & iste est q̃ gratiis, & uirtutib. impinguat pisces longos. i. illos, qui sunt constantes, & fortes & diu in bono perseuerantes. Prou. 3. Longitudo dierum in dextera eius. Auster aũt uentus molis est prosperitas, & ista est quæ impinguet amplos, & latos. i. misericordes, & charitatiuos, bona sua aliis per eleemosynas extẽdentes, quia bẽ prosperitas proficit piis, & liberalib. aduersitas vero ꝓficit longis. i. diu perseuerantib. & constantib. Ideo Christus dicit de ecclesia. Can. 4. Surge aquilo, veni auster, perfla hortum meum, & fluant aromata eius. ¶ Pli. li. 10. dicit q̃ piscium omne genus mira celeritate adolescit, & crescit. Sic procul dubio mali in mũdo cito crescũt, & per diuitias cito, & subito magni fiunt, & de paruo. i. de humili plebe, & statu ad quan-

quantitatem ſtatus creſcunt. Heſt. 10. Fons paruus creuit in
41 fluuium magnum. ¶Scđm Amb. in Hexameron, ſicut auib, ſic, & piſcib. cauda pro gubernaculo eſt in natando. Cauda aīæ, eſt conſideratio finis, quia ꝓculdubio in opere iſta cauda. i. conſideratio finis, eſt directio operātis. Iō dicebat verſificator ille. Quicquid agas, ſapienter agas, & reſpice finē. Vel dic, ꝙ iſta cauda, eſt conſideratio mortis, quæ pro certo eſt cā qua benè operando natamus, & qua directè qđ uolumus ambulamus. Iuxta illud Eccl. 8. In oīb. operib. tuis memorare nouiſſima tua, & in æternum non peccabis. ¶Secun-
42 dum Amb. vbi ſupra aqua bona mater eſt piſcib. Aquæ. n. reſPiraculum piſcib. tribuūt aquæ oua ſua piſces cōmittūt. Piſces ēt neq; nidos texunt, nec diuturni fotus laborem ſentiunt, non cū ſui moleſtia nutriunt, quin potius aqua quę fetum ipſum recipit, quodā naturæ gremio, velut nutrix blāda ſuſcipit, & aīal celeri fœtu reddit. Aqua quæ dī quaſi æqua, ſignāt, ipſum Deum, vel Virginē gloriosam, religionē vel eccleſiam militātē, Piſces verò ſunt hoīes deuoti, & perfecti, qui pro certo iſtis deuotis, & religioſis eſt aqua diuinę gręvel ēt ipſa religio bona mater, Sicut. n. uidemus, non oportet. ipſos nidificare, nec fouēdo pullos ſuos ſeu filios laborare. Qua. n. ſua. i. nota, & deſideria aq̄ diuinæ prouidētiæ cōmittunt, quę cito, & celeriter ipſis ignorantib. multotiēs adimpleuſ, vel ſaltē in melius cōmutantur. Iſta eſt. n. blandiſſima nutrix ſua, quæ curā hēt de filijs plusquam ipſi, vt ipſe dīs dicit illud Oſe. 11. Ego quaſi nutritius Ephraim. Et illud
Pſ. Iacta cogitatum tuum in dño, & ipſe enutriet. vt ēt de ec-
cleſia vel religione dicatur illud Eze. 31. A quæ nutrierunt il-
43 lum, abyſſus exaltauit illum. ¶Nullus piſcis nidificat ſm Ariſt. quia. ſ. ab aqua ſine labore recipit nutrimentū, & pullos ſuos aquæ cōmittit, præter fucā ſine phicin, qui eſt piſcis, & alga nidum faciens, & ibi pullos pariēs, & nutriens. Sic verè nullus religioſus debet nidū proprii ſtatus facere, Sed aquæ diuinæ gręſe, & pullos. i. parentes, & deuotos per orationē cōmittere, & de nido diuitiarū tpalium non curare. Cuius tñ quidā cōtrariū faciunt, qui ēt in ipſo mari religionis de alga, & herba maris. i. de ipſis bonis religionis, & eccleſiæ nidū ſibi cōſtituunt, vbi ſe & pullos. i. parentes, & neporulos nutriunt atq; ponunt, ſicut de quibuſdā medicā-
gib. inuenitur, qui cōtra naturā aliorū piſcium. i. aliorū prędeceſſorum ſuorū nidificāt diuitias acquirēdo, vt ſic non piſces propriæ dicantur, ſed aues. Mat. 8. Vulpes foueas hīt, & uolucres cęli nidos filijs aūt hoīs. i. bonus religioſus nō hēt
44 vbi caput ſuum reclinet. ¶Piſces qñq; infirmātur. Nā chalcides piſces ſunt in quorum brachijs inueniuntur pediculi, à qb. ſæpius occidunt, vt dicit Ariſt. Sic verè uermes multorū malorū deſideriorū branchias amplexuum, & affectuū noſtrorum qñque taliter obſident, ꝙ mortē diuerſorū pctōrū
45 parāt. Act. 12. Conſumptus vermib. interiit. ¶Inter ipſos piſces multæ ſunt inimiciæ. Nam vt dicit Plin. mugil, & lupus mutuo flagrant odio, Concha, & murena inuicē ſibi nocēt Locuſta polypum videre pauet, & ſi propè uiderit oīno morīſ, & ſic de aliis pluribus. Sic uerè chariſſimi inter hoīes inueniunt inimicitiæ infinitæ, Mugiles. n. & Lupi. i. ipſi mali inuicē ſe odiunt, Conchę ēt. i. uelati hypocritæ, murenas. i. uiros deuotos non diligunt. Locuſtæ inſuper. i. pauperes, ipſos polypos. i. tyrannos metuunt, & ſic inter diuerſos diuerſimodè
lites & inimicitiæ ſp fiunt, Gen. 3. Inimicitias ponā inter te,
46 & mulierē, & ſemē tuū, & ſemē illius &c. ¶Piſces ſi biberint oleum moriuntur, ſicut dicit Pli. Sic verè illi qui oleū adulacat ergo hō illud Pſ, Oleū pctōris nō impinguet caput meū,
47 ¶Secundum Ariſt. quidā ſunt piſces qui ſolum luto, & cęno nutriuntur, ſicut carabus ſiue locuſta, qui luto uiuet, iō eſt luteſus, quia cū capitur, in eius interioribus multum de luto inuenitur. Huic eſt auarus ſimilis, q̄ in luto, & cęno diuitiarum ſolum inuenit nutrimētum, & ibi tm̄modo delectatur & ideo cū captus à dęmonib. ꝑ mortem fuerit, in eius interioribus. i. arcis, & abſconditis multum de luto. i. de cōgregatis diuitijs inuenitur. Abac. 2. Væ ei qui cōgregat non ſua, uſquequo aggrauat ſuper ſe denſum lutum. Vel poteſt dici cōtra detractores, qui luto, & cęno. i. vilib. aliorum defectibus nutriunt, & ipſo. per obloquutionē in ore ſuo ponere
48 delectant. ¶Pli. li. 9. c. 16. dicit, ꝙ ſunt quædam piſciū gña inter quos nō ſunt mares, ſicut (inquit) ſunt erythini, & chromes, cuius inquit ſignum eſt, quia omnes inueniuntur coquois. Expone ſicut infra lib. 14. de amazonia.

De Halecibus. Cap. 2.

HAleces ſunt piſces marini parui, & ſapidi, qui optimi ſunt tam recentes, q̄ ſicci, & hi certis tpib. ſ. ab augſto uſq; ad finē. Decembris in mari apparent, vbi in maxima copia vſib. hoīum diuino munere capiendos ſe exhibēt. Aliis aūt tpib. ita in ſecretis maris abſcondunt, quit aut inueniuntur, vt dicit Iſi. & ſenſu ēt experitur. Tales dēm esse, quia tam recentes quā ſicci. i. tam iuuenes q̄ antiqui debemus apparere, & maximè qñ neceſſe eſt. ſin hyemem bulationū, nos dēmus aliorū vſibus, et utilitatib. exhibere, & qñ non eſt neceſſe, iterū ad ſecretum maris cōſcia recedere, & abire. Iſtud potiſſimè pertinet ad predicatores, qui ſe debent in maris ſecreta. i. in ſuum clauſtrum, & conuēcularium abſconduntur, tuti ſunt, qñ verò apparent, & ad publicū ueniunt, & mundi negotiis ſe exponunt, tunc a ſcatorib. i. dæmonib. prædæ fiunt. Ideo conſulitur. Eſa. 26. de populus meus, intra in cubicula tua, & abſcondere, ſicleces ex ſola aqua dñr uiuere. Quod patet, quia extra aq̄ nō uiuunt ēt per momentū, imò ēt eodē momento quo gunt aerem, moriuntur. Et iſtæ ſolitæ diutius poſſunt ſeruari, quam quicunq; alii piſces. Oculi earum in aqua lucent ut candelæ, ſed horū ſplēdor moritur cum eiſdē, quia, ſicut extra aquam perdunt non ſolum uicam, ſed ēt oculorū ſplendorem, vt dicit Iſid. Chariſſimi. Mare eſt ſtatus præſ. Aqua eſt diuina ſcīa vel gra. Aer verò eſt mūdi vanitas vel prolpe ritas. Sic eſt ergo ꝙ halec. i. iuſtus qui re nera diuine correptione pctī ſeruari pōt ſi ſale ſapiētiæ ſit conditus, ea qua deuotionis, miæ, gręſ, & ſciæ totale recipit nutrimētum, & ſpūalis uitæ aīæ cōplementum. In iſta. n. nō ſolum hēt ſplis uitæ perfectionē imo ēt oculorum intellectus ſplendorem, & diſcretionem, quia. ſ. in mari pniæ, & ſciæ, et deuotionis nō ſolū ſpūaliter Deo uiuitur, imò ēt ſplendor veritatis, & ſapiæ ibidem clarius intuetur per quē ipſe dīcitur illius cōtemplatur, Apo. 1. Oculi eius ſicut ſol in uirtute ſua lucent. Veruntñ ſtatim ꝙ hō exterius ad aerē mūdanæ proſperitatis, et uanitatis exponit, et ab aquis eiuſmodi exhīt, neceſſe eſt ꝙ ſpūale ꝓ uitia moriatur, et ꝙ lux oculoꝝ ipſius hębetet. Iſta uidemus de illis quia ſtatu perfectionis ad mundana tranſeupt, & relicto Deo, et deuotione, et religione vel eccleſia, ad ſecularia ſe exponunt, q̄ ſmorte multorum uitiorum proſternuntur, et lumine diſcretionis, et ſapientiæ quantum ad illa, quæ ad ſalutem pertinent, ſpliantur. Quod ēt in ſcientia lib. apparet, quin pro certo occlus intellectus obtūditur, qñ aqua ſtudij dimiſſa, ad negotia perranſitur. Pſ. Lumen oculorū meorū, et ipſum nō eſt mecū. vnde Bar. 3. dicit ſcriptura. Diſce ubi ſit uirtus, vbi ſapiētia, ubi ſit prudentia, ubi ſit longanimitas vitæ, vbi ſit lumē oculorū, et pax. q. d. ſolummodo in aqua religionis et deuotionis. ¶Haleces ſm Iſid. vbicunq; ſupra mare uidentur ſemen, gregatim ibidem conueniunt, et hac cautela adeſtū deducuntur. Sic verè multi. ſunt qui lumine proſperitatis liter delectantur, ꝙ dum ad aſpectum ipſius conueniunt, et dum ad eius pulchritudinem attendunt, retibus malitiæ complacentiarum inuoluuntur, et ſic à diabolo capiuntur, et per diuerſa uitia occiduntur, & ſic unde ſperauerant letitiam, miſeriam, et periculum conſequuntur. Quod euenit contra iuuenes dici poteſt qui videre lumen, ideſt pulchrans mulieres delectantur, quibus mediantibus per mala deſideria capiuntur. Eſaiæ, 59. Expectauimus lucem, et ecce tenebræ.

De Anguillis. Cap. 3.

ANguilla ſm Iſid. ab anguis dr̄ ſimilitudine eſt. n. piſcis lubricoſus, et flexuoſus, ultra modū, difficilis adueniendum, difficilis ēt ad excoriandū. Nā ſicut dī in lib. de natura rerū, excoriata adhuc ſolet uiuere, & etiā ſciſſa aliquale palpitare,

ꝑ plures Diuiſſimam. n. habet vitam. A quis fluuialibus clarus genus ſemina & oua aliorum piſcium comedit, & ex li
mo ſibi uenit. Tales ſunt uiri falſi, cauteloſi & iniq̄, quia mobiles ſunt flexuoſi, & lubricoſi ꝑ diuerſas cautelas, ꝙ vix ſtineri poſſunt in vno loco verbo teneri, nec i uno ꝓpoſito uiq; ad finē. Decembris in mari apparent, vbi in maxima copia vſib. hoīum diuino munere capiendos ſe exhibēt. Aliis aūt tpib. ita in ſecretis maris abſcondunt, quit aut inueniuntur, vt dicit Iſi. & ſenſu ēt experitur. Tales dēm esse, quia tam recentes quā ſicci. i. tam iuuenes q̄ antiqui debemus apparere, & maximè qñ neceſſe eſt. ſin hyemem bulationū, nos dēmus aliorū vſibus, et utilitatib. exhibere, & qñ non eſt neceſſe, iterū ad ſecretum maris cōſcia recedere, & abire. Iſtud potiſſimè pertinet ad predicatores, qui ſe debent in maris ſecreta. i. in ſuum clauſtrum, & conuēcularium abſconduntur, tuti ſunt, qñ verò apparent, & ad publicū ueniunt, & mundi negotiis ſe exponunt, tunc a ſcatorib. i. dæmonib. prædæ fiunt. Ideo conſulitur. Eſa. 26. de populus meus, intra in cubicula tua, & abſcondere, ſicleces ex ſola aqua dñr uiuere. Quod patet, quia extra aq̄ nō uiuunt ēt per momentū, imò ēt eodē momento quo gunt aerem, moriuntur. Et iſtæ ſolitæ diutius poſſunt ſeruari, quam quicunq; alii piſces. Oculi earum in aqua lucent ut candelæ, ſed horū ſplēdor moritur cum eiſdē, quia, ſicut extra aquam perdunt non ſolum uicam, ſed ēt oculorū ſplendorem, vt dicit Iſid. Chariſſimi. Mare eſt ſtatus præſ. Aqua eſt diuina ſcīa vel gra. Aer verò eſt mūdi vanitas vel prolpe ritas. Sic eſt ergo ꝙ halec. i. iuſtus qui re nera diuine correptione pctī ſeruari pōt ſi ſale ſapiētiæ ſit conditus, ea qua deuotionis, miæ, gręſ, & ſciæ totale recipit nutrimētum, & ſpūalis uitæ aīæ cōplementum. In iſta. n. nō ſolum hēt ſplis uitæ perfectionē imo ēt oculorum intellectus ſplendorem, & diſcretionem, quia. ſ. in mari pniæ, & ſciæ, et deuotionis nō ſolū ſpūaliter Deo uiuitur, imò ēt ſplendor veritatis, & ſapiæ ibidem clarius intuetur per quē ipſe dīcitur illius cōtemplatur, Apo. 1. Oculi eius ſicut ſol in uirtute ſua lucent. Veruntñ ſtatim ꝙ hō exterius ad aerē mūdanæ proſperitatis, et uanitatis exponit, et ab aquis eiuſmodi exhīt, neceſſe eſt ꝙ ſpūale ꝓ uitia moriatur, et ꝙ lux oculoꝝ ipſius hębetet. Iſta uidemus de illis quia ſtatu perfectionis ad mundana tranſeupt, & relicto Deo, et deuotione, et religione vel eccleſia, ad ſecularia ſe exponunt, q̄ ſmorte multorum uitiorum proſternuntur, et lumine diſcretionis, et ſapientiæ quantum ad illa, quæ ad ſalutem pertinent, ſpliantur. Quod ēt in ſcientia lib. apparet, quin pro certo occlus intellectus obtūditur, qñ aqua ſtudij dimiſſa, ad negotia perranſitur. Pſ. Lumen oculorū meorū, et ipſum nō eſt mecū. vnde Bar. 3. dicit ſcriptura. Diſce ubi ſit uirtus, vbi ſapiētia, ubi ſit prudentia, ubi ſit longanimitas vitæ, vbi ſit lumē oculorū, et pax. q. d. ſolummodo in aqua religionis et deuotionis. ¶Haleces ſm Iſid. vbicunq; ſupra mare uidentur ſemen, gregatim ibidem conueniunt, et hac cautela adeſtū deducuntur. Sic verè multi. ſunt qui lumine proſperitatis liter delectantur, ꝙ dum ad aſpectum ipſius conueniunt, et dum ad eius pulchritudinem attendunt, retibus malitiæ complacentiarum inuoluuntur, et ſic à diabolo capiuntur, et per diuerſa uitia occiduntur, & ſic unde ſperauerant letitiam, miſeriam, et periculum conſequuntur. Quod euenit contra iuuenes dici poteſt qui videre lumen, ideſt pulchrans mulieres delectantur, quibus mediantibus per mala deſideria capiuntur. Eſaiæ, 59. Expectauimus lucem, et ecce tenebræ.

De Anguillis. Cap. 3.

ANguilla ſm Iſid. ab anguis dr̄ ſimilitudine eſt. n. piſcis lubricoſus, et flexuoſus, ultra modū, difficilis adueniendum, difficilis ēt ad excoriandū. Nā ſicut dī in lib. de natura rerū, excoriata adhuc ſolet uiuere, & etiā ſciſſa aliquale palpitare, & ſic dīcitur ſemina & oua aliorum piſcium comedit, & ex li
mo ſibi uenit. Tales ſunt uiri falſi, cauteloſi & iniq̄, quia mobiles ſunt flexuoſi, & lubricoſi ꝑ diuerſas cautelas, ꝙ vix ſtineri poſſunt in vno loco verbo teneri, nec i uno ꝓpoſito uiq; ad finē. Decembris in mari apparent, vbi in maxima copia vſib. hoīum diuino munere capiendos ſe exhibēt. Aliis aūt tpib. ita in ſecretis maris abſcondunt, quit aut inueniuntur, vt dicit Iſi. & ſenſu ēt experitur. Tales dēm esse, quia tam recentes quā ſicci. i. tam iuuenes q̄ antiqui debemus apparere, & maximè qñ neceſſe eſt. ſin hyemem bulationū, nos dēmus aliorū vſibus, et utilitatib. exhibere, & qñ non eſt neceſſe, iterū ad ſecretum maris cōſcia recedere, & abire. Iſtud potiſſimè pertinet ad predicatores, qui ſe debent in maris ſecreta. i. in ſuum clauſtrum, & conuēcularium abſconduntur, tuti ſunt, qñ verò apparent, & ad publicū ueniunt, & mundi negotiis ſe exponunt, tunc a ſcatorib. i. dæmonib. prædæ fiunt. Ideo conſulitur. Eſa. 26. de populus meus, intra in cubicula tua, & abſcondere, ſicleces ex ſola aqua dñr uiuere. Quod patet, quia extra aq̄ nō uiuunt ēt per momentū, imò ēt eodē momento quo gunt aerem, moriuntur. Et iſtæ ſolitæ diutius poſſunt ſeruari, quam quicunq; alii piſces. Oculi earum in aqua lucent ut candelæ, ſed horū ſplēdor moritur cum eiſdē, quia, ſicut extra aquam perdunt non ſolum uicam, ſed ēt oculorū ſplendorem, vt dicit Iſid. Chariſſimi. Mare eſt ſtatus præſ. Aqua eſt diuina ſcīa vel gra. Aer verò eſt mūdi vanitas vel prolpe ritas. Sic eſt ergo ꝙ halec. i. iuſtus qui re nera diuine correptione pctī ſeruari pōt ſi ſale ſapiētiæ ſit conditus, ea qua deuotionis, miæ, gręſ, & ſciæ totale recipit nutrimētum, & ſpūalis uitæ aīæ cōplementum. In iſta. n. nō ſolum hēt ſplis uitæ perfectionē imo ēt oculorum intellectus ſplendorem, & diſcretionem, quia. ſ. in mari pniæ, & ſciæ, et deuotionis nō ſolū ſpūaliter Deo uiuitur, imò ēt ſplendor veritatis, & ſapiæ ibidem clarius intuetur per quē ipſe dīcitur illius cōtemplatur, Apo. 1. Oculi eius ſicut ſol in uirtute ſua lucent. Veruntñ ſtatim ꝙ hō exterius ad aerē mūdanæ proſperitatis, et uanitatis exponit, et ab aquis eiuſmodi exhīt, neceſſe eſt ꝙ ſpūale ꝓ uitia moriatur, et ꝙ lux oculoꝝ ipſius hębetet. Iſta uidemus de illis quia ſtatu perfectionis ad mundana tranſeupt, & relicto Deo, et deuotione, et religione vel eccleſia, ad ſecularia ſe exponunt, q̄ ſmorte multorum uitiorum proſternuntur, et lumine diſcretionis, et ſapientiæ quantum ad illa, quæ ad ſalutem pertinent, ſpliantur. Quod ēt in ſcientia lib. apparet, quin pro certo occlus intellectus obtūditur, qñ aqua ſtudij dimiſſa, ad negotia perranſitur. Pſ. Lumen oculorū meorū, et ipſum nō eſt mecū. vnde Bar. 3. dicit ſcriptura. Diſce ubi ſit uirtus, vbi ſapiētia, ubi ſit prudentia, ubi ſit longanimitas vitæ, vbi ſit lumē oculorū, et pax. q. d. ſolummodo in aqua religionis et deuotionis. ¶Haleces ſm Iſid. vbicunq; ſupra mare uidentur ſemen, gregatim ibidem conueniunt, et hac cautela adeſtū deducuntur. Sic verè multi. ſunt qui lumine proſperitatis liter delectantur, ꝙ dum ad aſpectum ipſius conueniunt, et dum ad eius pulchritudinem attendunt, retibus malitiæ complacentiarum inuoluuntur, et ſic à diabolo capiuntur, et per diuerſa uitia occiduntur, & ſic unde ſperauerant letitiam, miſeriam, et periculum conſequuntur. Quod euenit contra iuuenes dici poteſt qui videre lumen, ideſt pulchrans mulieres delectantur, quibus mediantibus per mala deſideria capiuntur. Eſaiæ, 59. Expectauimus lucem, et ecce tenebræ.

De Anguillis. Cap. 3.

ANguilla ſm Iſid. ab anguis dr̄ ſimilitudine eſt. n. piſcis lubricoſus, et flexuoſus, ultra modū, difficilis adueniendum, difficilis ēt ad excoriandū. Nā ſicut dī in lib. de natura rerū, excoriata adhuc ſolet uiuere, & etiā ſciſſa aliquale palpitare, & ſic dīcitur ſemina & oua aliorum piſcium comedit, & ex li
mo ſibi uenit. Tales ſunt uiri falſi, cauteloſi & iniq̄, quia mobiles ſunt flexuoſi, & lubricoſi ꝑ diuerſas cautelas, ꝙ vix ſtineri poſſunt in vno loco verbo teneri, nec i uno ꝓpoſito uiq; ad finē. Decembris in mari apparent, vbi in maxima copia vſib. hoīum diuino munere capiendos ſe exhibēt. Aliis aūt tpib. ita in ſecretis maris abſcondunt, quit aut inueniuntur, vt dicit Iſi. & ſenſu ēt experitur. Tales dēm esse, quia tam recentes quā ſicci. i. tam iuuenes q̄ antiqui debemus apparere, & maximè qñ neceſſe eſt. ſin hyemem bulationū, nos dēmus aliorū vſibus, et utilitatib. exhibere, & qñ non eſt neceſſe, iterū ad ſecretum maris cōſcia recedere, & abire. Iſtud potiſſimè pertinet ad predicatores, qui ſe debent in maris ſecreta. i. in ſuum clauſtrum, & conuēcularium abſconduntur, tuti ſunt, qñ verò apparent, & ad publicū ueniunt, & mundi negotiis ſe exponunt, tunc a ſcatorib. i. dæmonib. prædæ fiunt. Ideo conſulitur. Eſa. 26. de populus meus, intra in cubicula tua, & abſcondere, ſicleces ex ſola aqua dñr uiuere. Quod patet, quia extra aq̄ nō uiuunt ēt per momentū, imò ēt eodē momento quo gunt aerem, moriuntur. Et iſtæ ſolitæ diutius poſſunt ſeruari, quam quicunq; alii piſces. Oculi earum in aqua lucent ut candelæ, ſed horū ſplēdor moritur cum eiſdē, quia, ſicut extra aquam perdunt non ſolum uicam, ſed ēt oculorū ſplendorem, vt dicit Iſid. Chariſſimi. Mare eſt ſtatus præſ. Aqua eſt diuina ſcīa vel gra. Aer verò eſt mūdi vanitas vel prolpe ritas. Sic eſt ergo ꝙ halec. i. iuſtus qui re nera diuine correptione pctī ſeruari pōt ſi ſale ſapiētiæ ſit conditus, ea qua deuotionis, miæ, gręſ, & ſciæ totale recipit nutrimētum, & ſpūalis uitæ aīæ cōplementum. In iſta. n. nō ſolum hēt ſplis uitæ perfectionē imo ēt oculorum intellectus ſplendorem, & diſcretionem, quia. ſ. in mari pniæ, & ſciæ, et deuotionis nō ſolū ſpūaliter Deo uiuitur, imò ēt ſplendor veritatis, & ſapiæ ibidem clarius intuetur per quē ipſe dīcitur illius cōtemplatur, Apo. 1. Oculi eius ſicut ſol in uirtute ſua lucent. Veruntñ ſtatim ꝙ hō exterius ad aerē mūdanæ proſperitatis, et uanitatis exponit, et ab aquis eiuſmodi exhīt, neceſſe eſt ꝙ ſpūale ꝓ uitia moriatur, et ꝙ lux oculoꝝ ipſius hębetet. Iſta uidemus de illis quia ſtatu perfectionis ad mundana tranſeupt, & relicto Deo, et deuotione, et religione vel eccleſia, ad ſecularia ſe exponunt, q̄ ſmorte multorum uitiorum proſternuntur, et lumine diſcretionis, et ſapientiæ quantum ad illa, quæ ad ſalutem pertinent, ſpliantur. Quod ēt in ſcientia lib. apparet, quin pro certo occlus intellectus obtūditur, qñ aqua ſtudij dimiſſa, ad negotia perranſitur. Pſ. Lumen oculorū meorū, et ipſum nō eſt mecū. vnde Bar. 3. dicit ſcriptura. Diſce ubi ſit uirtus, vbi ſapiētia, ubi ſit prudentia, ubi ſit longanimitas vitæ, vbi ſit lumē oculorū, et pax. q. d. ſolummodo in aqua religionis et deuotionis. ¶Haleces ſm Iſid. vbicunq; ſupra mare uidentur ſemen, gregatim ibidem conueniunt, et hac cautela adeſtū deducuntur. Sic verè multi. ſunt qui lumine proſperitatis liter delectantur, ꝙ dum ad aſpectum ipſius conueniunt, et dum ad eius pulchritudinem attendunt, retibus malitiæ complacentiarum inuoluuntur, et ſic à diabolo capiuntur, et per diuerſa uitia occiduntur, & ſic unde ſperauerant letitiam, miſeriam, et periculum conſequuntur. Quod euenit contra iuuenes dici poteſt qui videre lumen, ideſt pulchrans mulieres delectantur, quibus mediantibus per mala deſideria capiuntur. Eſaiæ, 59. Expectauimus lucem, et ecce tenebræ.

De Anguillis. Cap. 3.

ANguilla ſm Iſid. ab anguis dr̄ ſimilitudine eſt. n. piſcis lubricoſus, et flexuoſus, ultra modū, difficilis adueniendum, difficilis ēt ad excoriandū. Nā ſicut dī in lib. de natura rerū, excoriata adhuc ſolet uiuere, & etiā ſciſſa aliquale palpitare,

Exo. 15. Deſcenderunt in profundum quaſi lapis, niſi fortè, qñ ſunt putrefacti. i. ſenes, et inueterati in vitijs, et corrupti. Vel pōt dici de dānatis, qui mortui latēt inferius in inferno et putrefacti finaliter reſurgent in iudicio. Vel dici pōt gña liter de mortuis uniuerſis, qui mortui iacēt inferius in ſepulchro, unde per reſurrectionem nō ſupernatabūt nec reſurgēt, niſi in die iudicij, qñ ex toto corrupti fuerint, et cōſumpti. Vnde illud prædictum Iob 11. Cum te conſumptum etc.
¶Secundum Pli. plus viuit anguilla ſine aqua ſtante aq̄ lone, 4
q̄ auſtro. Sic uerè plus uiuimus uita gratiæ, et meliusin aquilone aduerſitatis, q̄ in auſtro ꝓſperitatis. Eze. 27. Ventus auſter contriuit te. ¶Anguilla nunq̄ hyemat in aqua parua, ſed 5
potius in profunda, timet. n. fortè ꝙ ſi gelaret, moreretur. Sic uerè in hyeme cētationis nō debemus eſſe contenti modica aqua gratiæ, deuotionis uel lachry marū, ſed potius re currere ad profundam, quia alia gelu obſtinationis, et inde uotionis nos poſſet gelare, et uita gratiæ ſpoliare. Eccle. 43. Frigidus ventus. A quilo flauit, et gelauit cryſtallus.

De Abide. Cap. 4.

ABides ſm Alberi. aīal eſt Marinū quod primo eſt, aquoſum, et nutrimētum eius eſt aqua, deinde uerò mutat 1
eius forma conditio, et nomen, et uocatur aſtoyes, et efficitur animal terreſtrè, in terra habitans non in aqua, et hoc mirum, ꝙ mutata forma, et diſpoſitione membrorum, morum, ēt cōditio commutetur. Tales ꝓculdubio ſunt apoſtatæ, qui. ſ. in principio ſunt aīalia marina, et in mari religionis, et fidei natantia, aqua diuinæ gratiæ uiuentia, ſed ꝙ certo proceſſu temporis ipſi de piſce mutātur in beſtiā. ſ. mare, religionis dimittentes, et ad terram. i. ad mundum ſe apoſtaſiam conuertentes, mutant ſibi formam. ſ. in habitu ne cognoſcantur, conditionem. ſ. in moribus, ut ſecularibus conformentur, et ēt aliquotiens mutant nomē, ut. ſ. alij eſſe credantur. Pſ. Mutauerunt gloriam ſuam in ſimilitudinem vituli comedentis fœnum. Et breuiter iſti ex toto fiūt terrei, terrenè, et temporaliter uiuentes, et mare religionis præcæteris abhorrentes. Vel pōt dici de religioſis, qui poſtmodū fiūt prælati, et qui de contemplatiua veniunt ad actiuā, q. ſ. qñque ex toto uidentur conditiones mutare. Mutant. n. nomē rōne dignitatis, et ſic iuxta cōe Prouerbium, cum mutatione noīs mutant mores. Qđ apparet, quia primo erāt aquei, deuoti, marini, pœnitentes auari, qui tñ qñq; fiunt terrei, et amari, ita ꝙ in forma, et conditione ſicut in noīe inueniuntur, uarij, et diuerſi. Eſa. 8. Voca nomen eius, accelera, ſpolia detrahe, feſtina prædari. Vel pōt dici de religioſis, q̄ in principio qñ ſunt nouitij, ſūt piſces. i. deuoti, flebiles et aquei tā dem uerò mutata conditione fiunt beſtiæ, et crudi, indeuoti et terrei. Sap. 19. Quæcunq; natātia in terra trāſibant. Qđ potiſſimè apparet de religioſis mendicantibus, qui terreis negotiis ſe occupāt indiſcretè. Vel pōt dici ī bono de illis, qui ad dignitates noīantur, et eliguntur, utpote qui iā nō cleri ci ſed epiſcopi noīantur, ꝙ. ſ. ipſi cū mutatione noīs ēt cōditiones, et mores in bonū mutare tenētur, q̄ ſi prius erāt piſces. i. carnales et aquei, tñ ex tūc debēt eſſe aīalia. i. iuſti, aīati fortes, et terrei. Figurati in Ioſeph, quē Pharao præficiēs ægypto mutauit nomē eius, et uocauit eū ſaluatorem, ſicut dī Gen. 41. Vel pōt dici de Chriſto, qui primo ante incarnationem erat aīal marinū. ſ. Deus per rigorem iuſtitię auarus, ſicut exemplis pluribus cōprobatur. Sed ꝓculdubio iſte tandē in incarnatione fuit mirabiliter trāſmutatus, qñ de Deo hō, et de piſce animal eſt effectus, tunc. n. mutauit formam, carnē veſtiēdo, mutauit conditionē, pietatem et miſericordiam induendo, mutauit nomen Ieſu ab Angelo uēdicādo. Mutatus eſt igitur de Deo in uirū, de iuſto in pium, de Deo ī Ieſum. Mutatus eſt in forma ꝓ noui habitus aſſumptionē 3. Reg. 22. Rex Iſrael mutauit habitū, et ingreſſus eſt bellum. Itē mutauit ſe in conditione per pietatis oſtenſionem. Exo. 13. Primogenitum aſini mutabis oue. Mutatⁿ etiā eſt in noīe per noui noīs impoſitionē, quia. ſ. ſicut dī Lucæ 2. Vocatum eſt nomen eius Ieſus. Eſa. 62. Vocabitur tibi nomen nouum, quod os domini nominauit. Et breuiter iſte qui à principio in aqua æternę uoluptatis, et in profundo maris paradiſi habitauerat, terreſtrè animal eſt effectus, in quantum in terra cum hominibus fuit perſonaliter conuerſatus. Baruc. 3. Poſt ea in terris uiſus eſt, et cum hominibus conuerſatus eſt.

De Alphora. Cap. 5.

1 ALphoras ſm Iſi.piſcis eſt modicus, & iſte ſine coitu ex limo aquæ naſcitur, cito.n.diſſoluit, & parũ durat pro diderunt tamen nautæ, q̃ ſi piſcis iſte diſſoluatur, dum tamẽ remanent caput, & oculi eius, iterum renaſcens longo tẽpore durabit, ſicut dicit Ariſt. Talis piſcis fuit Chriſtus, iſte .n. non ex ſemine virili, ſed diuino ſpiramine fuit natus, parum duráuit in mundo .ſ. ſolum triginta duobus annis cum dimidio, poſt quos fuit morte terribili diſſolutus. In ipſo tñ remanſerunt caput, & oculi.i. diuinitas & aĩa, quæ mori.ſ. nequiuerunt, & iõ renatus eſt reſurgendo, & diu poſtea durabit, & durat æternè perpetuè permanendo. ad Ro.6. Chriſtus reſurgens ex mortuis iam non moritur, mors illi vltra non dominabitur. Vel põt dici de peccatore, qui quãuis per peccata videatur penitus diſſolutus, non eſt tñ de eius conuerſione pp hoc deſperandũ, dũ tñ caput fidei, & oculi diſcretionis remanſerint in eodẽ, ſemper.n. põt per gratiã renaſci, & per pœnitentiam ad ſtatum gratiæ reparari, & poſt etiam perſeuerando diutius, & cautius immorari. Io. 11. Qui credit in me, etiã ſi mortuus fuerit, uiuet, & oĩs qui viuit, & credit in me, non morietur inæternum. Vel põt dici de vſurarijs, & balliuis, qui quamuis qñq; per aliqua infortunia diſſoluantur, & ad paupertatem, & miſeriam deducantur; dum tamen eis remaneat caput, ideſt corrupta ſua intentio, oculi ideſt cautela; & circunſpectio, ſemper ſolent ad ſtatum priſtinum repararí; & ad maiores dignitates, & diuitias eleuari. Heſter 10. Fons paruus creuit in fluuium magnum.

De Albirem. Cap. 6.

1 ALbirem vt dicit Ariſt. eſt piſcis marinus habens cutem fortiſſimam, adeo ſpiſſam & duram; vt ea milites utãtur pro galea, faciunt enim ſibi quaſi pileum de cute piſcis huius, & ſub galeis ferrei ponunt illud, quadam enim occulta virtute ictib. reſiſtit; & ſi accidit percuſſio; gladii, in illo dolorem non inducit. Piſcis iſte ſignificat Chriſtum ſanctos, & bonos eccleſiaſticos & prælatos. Iſti.n. cutem.i. aĩæ, & corporis conſtantiam duriſſimã habuerunt, inquantum p̃ Chriſto tribulationibus reſtiterunt. Iob 7. Cutis mea aruit & contracta eſt. Nos igitur ſi milites Chriſti fuerimus de cute iſta.i. conſtantia ſanctorum per imitationem ipſorum nobis contra ictus aduerſitatem, patientiæ galeã faciemus, & ipſa taliter armabimur, & dolores mũdi pœnarũ minimè ſẽtiemus. Si.n. cogitamus quãta Chriſtus & ſancti ſuſtinuerũt, & qualem cutem habuerunt, diſcrimina tolerãdo, pro certo uirtutem patientiæ concipiemus, eorum exempla ſequẽdo, & ſic galeati non ſentiemus nec reputabimus mundi pœnas Prouerb. 23. Verberauerunt me, & non dolui, traxerunt me, & non ſenſi. Galeam ergo ſalutis aſſumite, & gladiũ ſpiritus, quod eſt verbum Dei. Vel ſi vis per galeam iſtam, intellige fidem, quę de cute.i. patientia martyrum roboratur & c. ſicut ſupra. Vel dic, quod milites fuerunt martyres, qui cute .i. conuerſatione & patientia Chriſti ſe armauerunt, & ideo nulli ictus gladij ipſos vincere potuerunt.

De Ariete maris. Cap. 7.

ARies maris ut dicit Pli.li.9.c.44. eſt piſcis qui graſſatur ſicut latro. Nam in umbra magnarum nauium in ſalo ſtantium occultatus, ſi quem natandi voluntas inuitat, expectat, erectoq; extra aquam capite, piſcantium cymbas ſpeculatur, ut occultus adnatans arripiat, & ſubmergat. Tales arietes ſunt officiales uel balliui, q.ſ. in umbra magnarũ nauium.i. magnorũ dñorũ, & ſub velamento ſeruitij, & officij ipſorũ in ipſa aqua deliciatũ manentes, & caput intẽtionis puerſæ ad ſpeculãdũ q̃d fiat ĩ partib. erigentes, inſidiant natãtib. & in ſubiecta pñia manentib. & ſi ipſos incautè p̃cede tuerint, ſolẽt occulte explorando, ad eos adnatare, & eos in nadere, & ad p̃fundũ tribulationũ trahere, & p exactiones accuſationes et inuaſiones ſubmergere & opprimere. Prouer. 23. Inſidiãt in vis quaſi latro, et quos incautos viderit, in danæ p̃ſperitatis balneantib. inſidiatur, et eos per diuerſa vitia ſubmergere nitit̃ niſi p̃caueant ne labantur. Pſ. Inſidiatur ut rapiat pauperem. Vel poteſt generaliter dici cõtra tirones et homicidas, vel ẽt cõtra uſurarios &c. ſicut ſupra.

De Aureo vellere. Cap. 8.

AVreũ vellus eſt piſcis q̃ lanã in ſi fitudinẽ auri portat, vt dicit Amb. Aureũ uellus mare nutrit, et lanã in ingẽs pretij gignit, cuius colorẽ (vt ait) nullus adhuc fullo ſpẽm metalli gignit, cuius colorẽ (vt aiũt) nullus adhuc fullo potuit imitari. Et de hoc velleris gñe credit fuiſſe illud qd̃ multæ ciuitates in Troianorũ partib. ſunt exuſtæ. Q̃ſi fon in prouincia Colchodorũ q̃ſiuit, ſicut Ouidius in Metra. recitat atq; ponit, et ſicut Dictys in Troiana hiſtoria aſſerit. Piſcis iſte chariſſimi B. Virginẽ ſignãt, q̃ in mari huius mũdi aureũ vellus. i. ipſum Xp̃m portauit, cuius colorẽ, & pfectio nẽ, et uirtutẽ nullus adhuc pfectè potuit imitari, nec aliqs fullo vel p̃dicator plene depingere vel deſcribere vel nitãri. Eſ. 4. Gñationẽ eius q̃s, enarrabit? Iſta eſt.n. illud vellus in Gedeõ habuit ſignũ victoriæ, dũ illud in area ſicca inuenit, rore madifico plenũ fuit. Iud. 6. Quia. ſ.p iſtud vellus, corpus .ſ. Xp̃i, dũ i area ſicca ſine virili ſemine uteri uirginalis ponit̃ ibiq; rore diuinitatis impletur, Gedeon.i. humanogenerit̃ gnum ſalutis, & victoriæ miniſtratur. Vñ de iſto rore in illo vellere mirabiliter deſcendente.i. de Dei filio hoc uelle⁹ea reum habitare dr̃ in Pſ. Deſcendet ſicut pluuia in uellus, & ſicut ſtillicidia ſtillantia ſuper terram. Vel dic, q̃ iſtud vellus ſignificat exteriorẽ cõuerſationem Chriſti, virginis vel ſanctorum, quæ pro certo ita fuit aurea, præcioſa & alta, q̃ nullus eſt, qui poſſit eam imitari, vel ad eius ſimilitudinem ſuã vellus.i. ſuam cõuerſationem tingere, vel eorum ſanctitudini conformare. Eccl. 44. Non eſt inuentus ſimilis illi, qui cõſeruaret legem excelſi. quia ſicut dicitur in Pſal. Aſtitit regina à detrix tuis, in veſtitu deaurato.

De Accipenſere. Cap. 9.

ACcipenſer ſm Plinium lib. 9. ca. 17. piſcis eſt apud antiquos valde nobilis, dictus ab aliquibus. Elods, qui in hoc mirabilis reputatur, quia contra naturam omnium aliorum ſquamæ eius ad caput, & ad os ex aduerſo tendunt, & ordinant, contra etiam aquam natando meare fertur, vt ait idem ibidem. Per ſquamas iſtas in corpore piſcis, intelligo malos religioſos vel clericos in corpore eccleſiæ. Vnde etiam Behemoth intelliguntur reprobi, quæ diabolo adhærent per vitia ſicut ſquamæ, & qui in corpore diaboli inter ſe concordes, & coniuncti ſunt contra bonos Iob 41. Corpus eius quaſi ſcuta fuſilia, cõpactum quaſi ſquammis ſerẽtibus vna vni cõiungitur. Quid ergo? proculdubio, iſti hodie oẽs tendunt & eriguntur ſurſum contra caput, os, & oculos .i. contra prælatos, adminiſtratores & viros bonos & doctos. Prælatus.n. eſt caput os quod paſcit oĩa membra tpalium adminiſtratores oculi, qui vero, qui rigũt, ſunt alij prudentes & diſerti rectores. Cõtra iſtos ergo vadunt ſquamæ corporis religionis vel eccleſiæ. ſ. mali ſubditi eis. ſ. contrariando, de eis murmurando, & de eorum regimine conquerendo. Can. 2. Filij mei pugnauerunt contra me. Cum iſti econuerſo deberent tendere, & iſti capiti ſubditi eſſe & obedire, & ſe ſub eo humiliter ordinare. Iſti.n. retrogradi ſunt & ſemper in oppoſitum, ſ. contra mãdatum ſuperioris & contra regulam ſuam, & diuina mãdata ex aduerſo ſtãtes atq; tendunt. Iud. 2. Mandata dñi audientes omnia fecerunt contraria. Vel poteſt generaliter dici de malis, qui contra Deum caput & creatorem omnium, per obſtinationem tendunt, & idem per vitia contrarientur, & contra eum ſe erigunt & contendunt Pſa. Fiant contra dominum ſemp. Vel dic quod piſcis iſte eſt homo, caput intentio, oculus vero diſcretio, os vero quod mẽbra paſcit eſt pietas & deuotio, q̃ .ſ. cibat mentem, ſquamæ vero ſunt carnalium deſideriorũ machinatio: quia proculdubio ſemper tendunt ſquamæ noſtræ, i. carnis appetitus contra caput intentionis & cõſcientiæ, contra oculos diſcretionis & ſapientiæ, & contra os deuotionis atque clementiæ: quia .ſ. ſemper eriguntur carnis deſideria contra animam, & motus corporis contra mentẽ. ideo dicitur 2. Pet. 2. Obſecro vos abſtinere a carnalibus deſideriis, q̃ militant aduerſus aĩam. Piſcis.n. iſte ſp in cõtrariũ natat: quia ſcilicet ſenſualitas ſp rationi repugnat: quia ſicut dicitur ad Galath. 5. Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum.

De Amio.

De Amio. Cap. 10.

AMios ſm Iſi. piſcis eſt ſaxatilis, qui lapidem portat in ventre, qui virgulas hẽt in laterib. puniceas & totus ad modum panni ſerici pulcherrimi eſt coloris. Talis eſt iuſtus lapidem viuum Chriſtum per deuotionem continet, & per virtutum colorib. per conuerſationem honeſtam exercitus virtutum colorib. per conuerſationem honeſtam ſpiritualem. Exo. 26. Sumpſiſti veſtimenta tua multicoloria.

De Afforo. Cap. 11.

AFforus ſm Iſi. piſcis eſt modicus, qui propter exiguitatem hamo capi non poteſt. Sic verè viri humiles ita parui æſtimant ſe, & exinaniunt ſemetipſos, q̃ hamo tentatiõis diabolicæ non læduntur. Conſtat.n. q̃ dum homo humiliter recognoſcit ſuam fragilitatem, & ſic recurrit ad diuinam protectionem, & bonitatem, taliter à Deo adiuuatur, q̃ nunquam tentationum hamulis ineſcatur. Pſ. Humiliatus ſum, & liberauit me. Vnde de Beato Antonio legitur in Vitis patrum, q̃ videns mundum plenum laqueis dixit. O Deus quis euadet iſtos? & reſpondit vox de cœlo. Humilitas. Auſtralis. vide ſupra in generali. §. 10.

De Aranea. Cap. 12.

ARanea ſm Iſi. genus eſt piſcis, qui in aurib. ſuis aculeos (aliis ſtimulos) habet, & iõ auribus percutit appropinquantes. Aures in ſcriptura deſignant auditum. Tales ergo auaræ videntur, eſſe quidam qui aliis audiendo iniuriãtur, & qui reſpondere non dignantur, ſed quaſi indignos reſpõſione aliquos reputantes, tacent & audiũt, nec loquunt. Iſti ergo contra illos ſ̃pdunt, q̃ ſi eis loquerentur. Et ideo iſti auribus percutere dicuntur, inquantum. ſ. audiendo aliis iniuria ri conantur, de quib. dr̃ Prou. 29. Seruus verbis non poteſt emendari, quia audit quæ dicis, & reſpondere contemnit. Vel poteſt dici contra illos, qui oĩa volunt audire, & qui ſtimulos ſuæ curioſitatis de audiendis rumoribus in auribus habent, ita curioſitate ſtimulantur audiendum, & alios ſtimulant ad loquendum, ſimiles Athenienſib. de quib. dr̃ Act. q̃ ad nihil aliud vacabant niſi aut dicere, aut audire aliquid noui. Vel poteſt dici de bonis diſcipulis, qui. ſ. aculeos diligẽtiæ dẽnt habere in auribus, quib. ſ. ſtimulentur addiſcere, & audire, & quibus ſtimulet alios aliquid dicere vel docere. Et ſic iſta eſt auris audiens, de qua dr̃ Iob 29. Auris audiens beatificabat me. Vel põt dici de bonis ſeruitorib. & religioſis, q̃ acumen timoris in aurib. debent habere, quo. ſ. ſtimulenẽ, & ſollicitentur audire quid a magiſtris vel a prælatis vel à Deo p̃cipiatur, vt tunc cum dictum fuerit, per obedientiam impleatur, exemplo Samuelis dicentis 1. Reg. 3. Loquere dñe, quia audit ſeruus tuus. ¶ Pli. li. 9. c. 48. dicit q̃ araneus maris habet aliquos aculeos venenoſos, ſicut etiã dicit de radio Marino, quia ſi quis ipſos incaute calcauerit, pungitur, & venenum mortiferum ſtatim ſentit. Sic ſunt multi, qui pro certo acumeos aliorum verborum venenoſos habent, intantum, q̃d ſi quis eos calcauerit vel contempſerit, ſtatim uenenum, & ſcandalum, detractionem, iniuriam & infamiam contra eũ mouent. ĩpoc. 9. Aculeus erat in caudis earum.

De Bochis, qui apud Alber. bocę dicuntur. Cap. 13.

BOchæ piſces ſunt fluuiales, lati & tenues, qui cum venã bunt ad fundum, deſcendunt, aquam turbãt, dorſum oſtẽdunt, vt non videaneur, & euadant. Talis eſt vir humilis, qui peccatorem diabolum, & rete ſuæ tentationis timens, deſcendit ad profundum conſcientiæ deſcendere per ſuipſius cõſiderationem, debet ſe profiteruere per humilitatem, & ſub confeſſionem, debet aquam, & fluorem cordis turbare per dolorem, & contritionem, & debet dorſum oſtendere, fugiendo omnem malam occaſionem, & ſic proculdubio non rapietur per peccatum, ſed euadet periculum damnatiõis. Pſ. Collocauit me in obſcuris ſicut mortuos ſeculi, & anxiatus eſt ſuper me ſpiritus meus, in me turbatum eſt cor meũ. Vel ſuis die contra malitioſos ſubditos, quos ſi piſcator. i. prælatus velit capere & corrigere, ſtatim per falſitates & cauteilas ſolent negotium ita turbare, quod homo non poteſt eos comprehendere vel punire.

De Barchora. Cap. 14.

BArchora, à Germanis & flandrenſibus miles pp ſcutũ & galeam vocata, à Plinio (vt credimus) teſtudo ſm Ariſtote. Aĩal maximum eſt in aqua, cuius orificium fortius eſt oĩ animali, frangit.n. lapidem quem mordet, cutem hẽt duriſſimam, & ideo oportet, q̃ in aqua ſepiſſimè immergatur, quia alijs cutem eius ſol totaliter induraret, q̃ ſe flectere non valeret, & etiam propter læuitatem ad voluntatem ſuam in aquam non ſe profundaret, ſed neceſſario ſuperius enatare. Iſta vr̃ eſſe tortuca marina, & iõ vide in libro de aĩalib. c. de tortuca, & infra litera t. Dic tñ hic, q̃ nos religioſi, & clerici, & ẽt prælati, qui more iſtius aĩalis terrã, & aquã habemus habitare, & temporalia & ſp̃ualia miniſtrare, q̃ñ contingit nos exire ad terram. i. ad tpalia miniſtranda, non debemus ibi diu ſtare, quin ad aquam deuotionis, & ad mare religionis per contemplationem redeamus, & q̃n aquis lachrymarum compũctionis, & deuotionis nos ſepius balneemus, quia alias ſi nimis extra circa temporalia manſerimus, curis voluntatis noſtræ calore tentationum per indeuotionem deſiccabitur, & per obſtinationem taliter indurabit̃, q̃ ad bona ſp̃ualia nos flectere nequibimus, nec iuxta votũ in aquã deuotionis nos p̃fundabimus, imo ſuperius circa temporalia vagabimus, & per inanem gloriam ſuper natabimus, & curremus, quia pro certo qui circa temporalia nimis intẽderit, ita efficiet̃ indeuotus, & durus, q̃ vix ad ſp̃ualia plus redibit, & q̃ nunquã in aquã deuotionis ſe amplius p̃fundabit ad Ro. 2. Scd̃m duritiã cordis tui, & impœnitens cor tuum, multiplicas tibi irã. ¶ Barbotha aũt alius eſt piſcis Marinus, q̃ in Tanai, Danubio, & tiro fluminis dr̃ abũ dare, cuius ſola cauda ſeu pars poſterior comedit̃, pars verò anterior p̃cipitur, q̃ reſpectu corporis hẽt oculos valde paruos, & maximè q̃ñ fit magnus, q̃a tũc vr̃ quaſi oculos nõ hr̃e, creſcente. n. corpore oculi ipſius non creſcũt. Iſtud põt applicari cõtra magnos hoies, & potentes, qui reuera oculos veræ intelligentiæ parnos hñt, quia, ſ. iſti ſunt q̃ ſp̃ cęteris minus ſciunt de pertinentib. ad ſalutem. Io. Adhuc modicum lumen in nobis eſt. Pars.n. talium anterior. i. iuuẽtus vt cõiter parũ valet, et ſi q̃d hñt validum, & virtuoſum, hoc cauda ſenectutis tenet. Multi.n. ſunt qui in principio ſunt mali, in fine vero, et in ſenio fiunt boni. Caput igit̃, et p rincipium vitæ talium abiiciamus, caudam vero. i. ſuę ſenectutis exempla imitando ſumamus, exemplo Moyſi, Exo. 3. qui caudam ſerpentis apprehendit, et ſic fibi non nocuit, ſed in virgam mutatus, quia. ſ. ſi cauda ſenectutis, et finis bonorum exemplariter accipitur, accipientibus in virgam virtutis, et directionis mutatur.

De Balena. Cap. 15.

BAlena maxima beſtiarum ſm Iſi. dr̃ à Balin grẽcè, q̃ eſt emittere latinè, eo. ſ. q̃ aquas more fluminis de ore ſuo eijciat emittat, q̃b. naues cõuicinas q̃ñq; deijcit, & ſubmergit. Vñ dicit Baſilius magnus, q̃ ipſe vidit Balenas incedentes p mare, tãtos fluctus emittẽtes, q̃ ante eas fluere torrẽs maximus videbat̃. Et eſt balena fœmina, cętus aũt eſt maſculus, vt dicunt ſorath & Ambr. in Hexameron. Tales vñr tyrãni, q̃a pro certo iſti fluctus tribulationũ, iactãtiarũ & cõminationũ, non ceſſant emittere, q̃b. naues. i. mercatores & circunſtantes vicinos ſolent ſubmergere, & ad profundũ miſerię deducere. Pſ. Oẽs fluctus tuos induxiſti ſuper me. Et ſicut balena cũ quadã fiſtula dr̃ ſpirare, & dormiens ſtertere & reflare, ſic tales ſpirant ad ſquitias, & anhelant, & in deliciis dormiũt atq; cubãt 2. Mac. 9. Ignem ſpirans aĩo Antiochus &c. ¶ Qñ balena feneſcit, arena more inſulæ dorſo ipſius aggregat̃ q̃ nautæ in tempeſtate ſe reperiſſe gaudẽtes, miſſis anchoris de ſup falſa quiete geſcunt, & ibidẽ gr̃a victus ignes accendũt, quos dum beſtia ſenſerit, ſubito ad p̃fundũ deſcendit, & ſic nautas quos prius portabat, ſubmergit, vt ait Iſi. & Pli. Tales vñr eſſe vſurarii, q̃ p certo arenam diuitiarũ aggregant ſibi multã. Nautæ igit̃. i. hoies mare huius vitæ tranſeuntes, q̃ñ accidit paupertatis tempeſtas, gaudentes ſe tales inueniſſe, ſub ſpe quietis, & ſalutis accedũt, & arenas diuitiarum ſuarum mutuant, & ad vſuram accipiunt, & ſic ibidem ad tempus ſine moleſtia quieſcũt, & ſe portari, & ſuſtentari uidentes, ad futurum periculum non

atten-

attendũt.Sed pro certo tandẽ ista balena.i.v surarius videſ, q̃ iſti ſecure ſtant,& de ſoluendo non cogitant, & ſentiẽs, q̃ naues.i.hæreditates eorum cum anchoris bonorum inſtrumentorum ſibi ſunt obligatæ,& alligatæ,ſubito ſe ſolet mouere,& eos per lites impetere,&finaliter in mare.i.ipa pertatis amaritudinẽ ſubmergere,& naues.i.hereditates eorũ ſecũ trahere,& portare.Figura 2.Para.20. vbi naues quæ ibãt in Tharſis vt haberẽt aurũ, confractæ ſunt. Iõ dr Ezec. 26.Stupebũt naues in die pauoris tui. ¶ Balena poſtquã pepe
3 rit,ſi videt fœtus ſuos eſſe infirmos impotentes & paruos,& necdũ bñ formatos,& potiſſime,qñ videt tẽpeſtatẽ immine re, ſolet eos in ore recipere , & ſic eos à periculo ſaluare, & tandẽ cum pfecti fuerint,ipſos iterũ euomere,& iterum parturire.Iſtud põ applicari bonis p̃latis,q̃ ante clericos.i. ſubditos ſuos p̃ p̃motiones ad exteriora bñficia pepererũt. Nã ſi videt eos imbecilles,& ifirmos,& in tẽpeſtatẽ fluctuũ .i. negotiorũ ſeculi ſe regere neſciẽtes, dẽt eos iterum in claustrũ recipere,& in ore p̃prio verbis,& doctrinis eos inſtruere,& formare,vt poſt cũ pfecti fuerint,& morib.completi,poſſint eos ſm merita ad p̃motiões,& bñficia iterum parturiui.Io.3.Nunqd põtho intrare in vterũ mris ſuę,& renaſci? Vel dic,de p̃dicatore,qui videns illos quos in fide,& morib.peperit p̃dicando,eſſe imperfectos,& tẽpeſtati tẽtationũ non ſufficere,cõtraire dẽt,& ipſos in ore p̃loquutionẽ,& inſtructionẽ iterũ recipere,& tãdiu ibi eos inſtruẽdo tenere,donec eos ifide,& morib.pfectos eẽ cognouerit,& ſic dicet cũ ap̃lo.ad Gal.4.Filioli mei , quos iterũ parturio, donec formeẽ in vobis Chr̃s. Vide de cęto infra li. eo.c. 21.

De Cancris. Cap. 16.

1 CAncri ſm Iſi.vocati ſunt,qa ſunt cõchæ crurib.& ſunt canei piſces teſtas habẽtes,nõ directæ ante faciẽ , ſed lateraliter incedentes.oſtrearũ ſunt inimici carnes earũ cũ ipſas apertas inueniũt deuorãtes,& in eis, qñ ſe ad rorem aperiũt,vt deuorari poſſint,nec claudantur, lapillũ mittentes,ſanguine carẽtes,& in locis mollib.viuẽtes,& cũ pedib, arenas lapides fortiter retinẽtes,ſicut dicit Pli.li.9.c.28.vbi tũ vr̃ iſta dicere de polypis,& nõ de cãcris.Ouidius aũt Met. li.vlt.ponit q̃ cãcer ſi demant̃ ſibi brachia;& ſub terra ſepe liat̃,in ſcorpionẽ mutat̃,& de carnib.eius ſcorpiones creatur.Vr.Cõcaua littorio ſi demas brachia cãcro,Cætera ſupponas terræ,de parte ſepulta,Scorpi⁹ exibit,caudaq; mina biẽ vnca.Chariſſimi cãcer ſignãt pctõres,& maximè illos,q̃ in officijs,& dignitatib.alios antecellũt,balliuos.ſ. & p̃poſitos,& ſimiles.Tales.n.nunq̃ directè ſed retrograde,nunq̃ ve racitur ſed doloſe,nunq̃ iuſtè ſed iniquè in ſuis actib.dñr in cedere,& nunq̃ ad partẽ anteriorẽ,ſ.ad bona æterna,ſed lateraliter ad p̃ona tpalia volũt aliqualiter ſe trãsferre.Hie.6. Facti ſunt retrorſum,& nõ in añ.Cãcer.n. ita currit ad partẽ dexterã,ſicut ſiniſtrã,nunq̃ tñ ad partẽ anteriorẽ vel poſteriorẽ,qa p̃ certo cauteloſi,& falſi ad vtrãq; partẽ currũt & mõ ad dexterã inſtitiæ in apparẽtiã, mõ ad ſiniſtrã nequitię in abſentia ſe variant,& deflectunt,ſicut ad litterã de ad uocatis videmus,q̃ nunq̃ volũt directè ad ueritatẽ negotij tẽdere,ſed à dextris,& à ſiniſtris lateraliter currere.Qñq; ẽt vtranq; ripã paſcũt & ab vtraq; parte munera accipiunt,& ſic retrogradè,& lateraliter ſp vadũt,ſicut ẽt de fallacib.& doloſis vr̃,q̃ nunq̃ directè rñdent ad factum , ſed ſp lateraliter circumeũt ad falſum,de quib.dr Prou.21.q̃ ipſi relinquũt iter rectũ,& ambulant per viastenebroſas. Tales igitur hñt teſtas durę,& obſtinatæ voluntatis,carent ſanguine.i.dulcore pietatis,& benignitatis,viuunt in locis mollib.i. in deliciis carnalitatis,& voluptatis,& arenas diuitiarũ cũ pedib. .i.cum affectib.amplectuntur per vitium auaritiæ, & cupiditatis.Thr.4.Qui viſcebant voluptuoſe,amplexati ſunt ſtercora Quid plura? procul dubio iſti ſunt inimici oſtrearum.i. ſimpliciũ ſubditorũ,groſſa teſta.i.diuitijs vel pannis rudibus indutorũ.Videntes.n.iudices & balliui,q̃ violenter nõ poſſunt nec audent comedere carnes oſtrearum.i. ſimplicium ſubditorũ nec exigere tallias uel emendas, ſolent captare ſi in aliqua parte viderint eos apertos eſſe, & ſi occaſionẽ poterunt inuenire,& ſic iſtis ſolent inſidiari,& obſiſtere,& lapillum alicuius impoſitionis eis immittere,& obiicere,vt ſic canes ſuæ ſubſtantiæ temporalis poſſint exactionib. deuorare.Eccl.22.Mittens lapides in volatilia,deiieiet illa. Iõ de inſidiis illorũ dr in Pſ.Sedet in inſidiis cũ diuitib.in occultis,vt interficiat innocentẽ,inſidiat vt rapiat pauperem. Iſti igit q̃n perdunt brachia.i.virtutes bonæ operationis,ſ corpio fallacis intentionis,& p̃ditionis,& minatiõis pueſ per auaritiã ſunt ſepulti, ſunt vt cõiter ſicut ſcorpius tranſ dulenti.Vel põt dici,q̃ cãcer eſt inobediens,& rebellis,q̃ nũ quã directè obedit;ſed ſp & in factis , & in dictis lateraliter circuit q nimò ẽt ſp retrograde incedit inquantũ contrariatur dictis facit.Iud.2.Audientes mandata dñi,oia fecerunt contraria.Vel cancer eſt diabolus,q̃ videns hoiem apertũ per gitationẽ ad rorẽ ,p̃ſperitatis mundanæ,ſubito ſolet lapidẽ poſſit aut retrahi,impedire,& ſic tandẽ p malũ cõſeſſum & opera ſolet eũ deuorare.Itẽ dic de cogitantib.in mulieribus,& in q̃buſcunq; malis delectabilib.Vel ẽt dic de illis,q̃ ſe aperiãt ad rorẽ.i.ad bona ſp̃ualia haurienda,dirbeos p pctm cõſumit.Vel ẽt dic,q̃ q̃is hõ credat ſe ad rorem ad bonũ aperire,& q̃is intẽdat aliquid ad bonũ finẽ ſtuere,diabolus tũ inſidians,lapidẽ malæ cogitationis,& obſtinatæ voluntatis immittit,& eũ ne p̃ſeueret,impedit.Prou. 23.Inſidiaẽ in viis quaſi latro,& quos in cautos videſit interficiet.¶Cancri vt dicit idẽ ibidẽ,hyeme l̃cduntur,autumno & verẽ impinguant̃,ſed in plenilunio magis.Sic uere multi ſunt q̃b.hyems fortis tribulationis eſt nociua,ſicut ſunt ſimplices,q̃b.tũ autumnus,& ver,q̃ ſunt temperata,p̃ficiũt,qa .ſ.ſi temperate tentant̃,ſuſtinẽt,ſi violenter,ſuccũbũt. Tales igitẽ dẽt pleniluniũ.i.p̃ſperitas impinguare,& gratijs,& nutrib.dilatare,qa proculdubio multi ſunt q̃ ſperitate bñ ventes ,p̃ficiũt,q tñ hyeme aduerſitatis deficiũt. Iõ dicebat ſp̃us.Can.2.Iã hyems tranſijt imber abiit & receſſit.Surge amica mea,& veni,flores apparuerunt in terra noſtra.A cancer octonos hẽt pedes.in verẽ ſe renouat ſicut anguis.habẽs potatus ſine aqua viuit,longã.n.hẽt uitã,ſicut dr in libro de natura rerũ.Talis dẽt eſſe iuſtus.Octo.n.pedes.i. octo beatitudines,uel octo pedes.i.quatuor cardinales virtutes,& quatuor bonas affectiones dẽt hre,q̃b.poſſit ad bona opera ire cumquaq;,& lateraliter ambulare.Sic ẽt p̃ pniam renouare & pellem malæ cõſuetudinis dimittere. Diu dẽt in gra per perſeuerantiã viuere,quod maximè poterit,ſic cibis corporalib.& tpalib.abſtinens,lacte doctrinæ ſe voluerit nutrire. ad Heb.5.Facti eſtis q̃b.lacte opus ſit,non ſolido cibo.Inter cancros fœminæ hñt primo pedes duplices,maſculi ſimplices.In quo notat̃,q̃ inter cãcros.i.inter ipſos malos,fœminæ ſunt deteriores viris, ſubditi p̃latis,duplices.n.hãt pedes malorũ affectuum,alii nõ,quia vt cõiter magis cupiunt nocere,q̃ illi,& magis ſunt raptores,cupidi & auari,iõ mulieri malæ dr Eze.16.diuiſiſti pedes tuos oi trãſeunti.Vel poteſt dici de fœminis,q̃ magis vt cõiter ſunt miſericordiores viris,& magis ad pauperes extendũt,& diuidũt pedes ſuos, & affectus.Vel dic in malo cõtra mulieres,quarum pedes anteriores.i.manus diuiſæ ſunt,& apertæ ad accipiendum,& ad auarẽ acquirendũ p maſculis magis apertæ.Vel ẽt p̃ci ci de ſimplicib.& ſubditis,q̃ ẽt viris.i.p̃latis,& ſuperioribus meliores,& ad diuiſionem miſeri cordiæ p̃propiores. ¶Cãcer cohabitare vxori ſuę uolẽs,aſcẽdit ſup dorſum,vxor verò abhorrens huiuſmodi coitum,ad eum ſe vertit,& ſic fit copula inter eos.Iſta poſſunt applicari contra concubitum Sodomiticum,qui es horribilis,& à quocunq; fugidus,q̃ tñ no faciebat ille impudicus Hoſtius de quo narrat Seneca in li.de naturalib.q.1.vbi agit de ſpeculis. ¶Telleſo lino,in occidente ſunt cãcri,qui dorſa hñt dura,& oſſea,& cut crocodili,& hi ita fortia hñt brachia,q̃ hoies apprehẽſos ſubmergunt.Tales ſunt duri tyranni,in dorſoũ.in exterior apparentia obſtinati,quia.ſ.iſti ſolent hoies apprehẽdere,& in mari.i. in paupertatis amaritudine ſubmergere, & rapinis,& iniuriis moleſtare.Eze.19.Leo factus eſt,& diſcit capere p̃dam,hominesq; deuorare. ¶Cancer intra conchas,& alia loca uacua aliquando,ut ibi ſe nutriat, & cum creuerit,mutat ſe ad teſtam ſeu concham maiorem, iecundum Pli.lib.9.c.31.Tales ſunt vſurarii,& balliui, dum enim parui ſunt,ſufficit eis intrare aliquam paruam cõchamam,ali quod paruum officium;ſeu ſtatum;cũ verò conchæ carnes.i. ſubſtan-

ſubſtantiales patriæ vel dñi ſui deuorauerint,& ipſi de bonis alienis in diuitijs creuerint,ſolẽt maiores cõchas,& magnificentiã,& ſolenniores dños quærere,vt ibi poſſint ſubintrare,& carnes eius poſſint ſicut alterius deuorare, & ſe ſp tpaliter augmentare . Iſtud patet de aduocatis, & officialibus ciuitatum ſeu ciuitatũ,inquantũ de terris ipſorũ totam vtilitatem percipiũt,& cũ totũ cõſumpſerit,ipſos dimittunt,& ſerui ad meliores ꝓcurant,& q̃runt.Qd & verũ eſt de adulatoribus. Nã fictis amicis, q̃ prioribus amicis , & dñis vacuatis,& conſequẽtibus pleniores,& maiores q̃runt,vt ſimiliter eos vacuent.Pro.19.Si habueris,cõuiuet tecũ, ſi nihil habueris,derelinquet te.contra illud Eccl.19. Propter mandatum Dei aſſume pauperem,& pp inopiam ne dimittas eum vacuum.

De Carpa. Cap. 17.

CArpa ſeu carpa ſeu carpea ſeu carpio piſcis eſt fluuialis & stagneus,ſquamas habẽs aureas,et latas.huius mirabilis eſt condicio,ſicut dr in li. de natura.re. ſentiens.naturalis propriũ partui,maſculũ ſuum adit, q̃ lacteum ſemen in os eius immittit,virtute cuius carpea ſtatim parit,& plus ſolito ſuum proficit. Chariſſimi maſculus iſte ſignat Xp̃m q̃ eſt vir, & maritus noſter fœmina aũt eius eſt aïa chriſtiana.Sit igit carpa.i.aïa chriſtiana ouis variorũ propoſitorũ bonorũ, & deſideriorũ ſit plena, & timeat ne ipſa non poſſit parere, vel ad opus per executionẽ debitã demãdare , adeat Chr̃m virtutũ ſuarũ p̃motionẽ,& partum ſuorũ operũ ei cõmittat p fiducię,& oronẽ, & tunc Xp̃s ſemẽ lacteũ ſuæ gr̃æ ſibi infundẽs,mirum cuius bona opa pariet,& emittet. Leui.12.Mulier ſuſcepto ſemine peperit maſculũ.Vel põt dici,q̃ iſte maritus ſeu p̃latus vel p̃dicator , fœmella eſt ſubditus vel auditor, q̃ po certo dũ ab iſto mare p̃dicatot ſemẽ lecteum dulcis doctrinæ auditorib.in os cordis immittit̃, partus bonorum operũ,ad iuuatur, & executioni debitæ demandat̃. Eſai.66. Parturiuit ſion filios ſuos. Vel expone de adulatore , q̃ ſemen illi lacteum dulciũ verborũ infundit in auribus auditorũ, & dicit facit eos parere,dicere & reuelare q̃ quid interius latebat.Pone ſi vis figurã de Iahele, quæ ſyzare offerẽs vtre hi,occidit eũ.q.ſ. tales ſuis lacteis verbis faciunt alios dicere damna ſua. Vñ Pro.16. Vir iniquus lactat amicũ ſuũ, & deducit eũ,p viã nõ bonã. Contra quos Pro.2. Si te lactauerint peccatores,non acquieſcas eis. Vel pone q̃ confeſſor verbis lachrimoſis conſolationis facit pctõrem parere,& dicere culpã ſuam,q̃ ſi illas nõ volebat. Vñ Aps. Facti eſtis quib. lacte opus eſt.Vel pone,q̃ iſta carpa eſt imbecillis p̃latus,q̃ ſp hẽt vnum maximum.i.vnum principalem cõſiliarium, quem qñ vult parere vel aliquid facere ſolet adire , & ſm eius lactea cõſilia multa opa parturire.Pſ. Cõcepit dolorem, & peperit iniquitatẽ.Vel ppartum intellige p̃motionẽ , & emiſſionẽ ad exteriora bñficia,q̃ hodie faciunt multi indebite p conſilium malignorum.Vel maſculus eſt diabolus,lacteum ſemẽ eſt carnium parturiens malũ opus. ¶Carpa ſentiens retia piſcatorũ,multis modis ipſa nititur euadere,& exire.Primo, ergo vt ceteri,rete circũiens,foramẽ q̃rit , qđ ſi nõ inuenit ſupra rete ſ põt vt retro cadat ſalit , qđ ſi non ,p̃ficit, herbã in ora tenet,vt rete deſup trãſiẽs nihil agat.Si vero iſtud nõ valet,caput limũ fortiter infigit, vt ſic ſuper caudam rete trahens nihil trahat,ſicut dr in eodẽ li.Sic verè debemus facere quoties videmus rete piſcatoris.i.tẽtationẽ diaboli parãtẽ eſſe.Oibus.n.modis q̃bus poſſumus,vt euadamus capcu lũ tali operis vel cõſenſus,debemus cũ diligẽtia laborare. Quatuor igitur ſunt nobis neceſſaria.ſ.foramen q̃rere,herbã ore,tenere ſaltare ſuperius caput infigere iferius. Foramen querit pro exitu ille, q̃ vitat tentationis occaſiones. Herbã ore gerit ille, qui ore ſuo recurrit ad faciendũ Deo orationes. Superius ille ſaltat, qui recurrit ad contemplandũ celeſti conſolationes.Inferius vero infigit caput ille, q̃ recurrit ad meditandũ mortis,& inferni turbationes. Iſta.n.ſunt quatuor ad euadendũ tentationes,& pctã, neceſſaria.ſ. fugã malorũ occaſionũ,verbũ deuotarũ orationũ,contẽplatiõ celeſtium, mãſionũ,& meditatio ifernaliũ paſſionũ.Si.n. hõ cogitauerit,q̃ p pctm inducunt occaſiones,& cõtra tentationem adiuuant orationes,q̃ pp pctm perdunt cœleſtes conſolationes,& q̃ pp pctm aquirũt in infernales tribulatio nes,illud rete poterit euadere,& à diaboli tentationibus ſeſaluare.Figura Lu..vbi mortuus,qui à quatuor portabatur a Chro extitit ſuſcitatus.Quia.ſ.peccator qui prædictis quatuor vtitur,a Chro ſp̃ualiter ſuſcitat̃.Ezec.37. A quatuor vẽtis venit ſp̃us.dicens cum Pſ.Laqueus contritus eſt,& nos liberati ſumus.Adiutorium noſtrum in nomine domini.

De Concha. Cap. 18.

COncha paruulus eſt piſcis totaliter incluſus inteſta, ſi 1
cut oſtrea,& habet ſimilitudinẽ nauis. Iſta igr hoſpitiũ eſt cãcrorũ.Paruuli.n.cancri teſtas eius viuunt,vbi ſe nutriũt,& de carnib.ſeu humoribus eius viuunt,ſicut dicit Pli.9.c.30.Sic verè multi ſunt qui in domib.& familijs ſuis libentius recipiunt,extraneos q̃ propinquos,a quibus tñ nulla eis vtilitas ꝓcurat̃, imo humorem ſuæ ſubſtãtiæ conſumunt deuorant,& prædantur.Pſ.Diripiant alieni labores eius.

De Conchylijs. Cap. 19.

COnchylium dr illla concha ſeu ille piſcis marinus, qui 1
de rore cœli cõcipit at q; parturit Margaritas ſm Iſid. Pli.& Sol.Et iſta alio nõie Cœloe nõiat̃.Iſtæ cõchæ ſm Sol. in mari gregatim icedũt,maior natu ducit gregẽ,q̃ ſi capta fuerit,fugiunt aliæ q̃ ſequũtur.Pli.vero ait.li.9.c.35.q̃ ſingẽli greges cõcharũ duces hñt,ſicut apes,mire ad cauendum ſollertiæ ſi vero dux ipſa capta fuerit aliæ faciliter capiuntur, & in retib.includunt. Sicuerè chariſſimi viri iuſti,maximè religioſi,& cẽi,per mare p̃næ ambulantes.& gregatim charitatiuè,& ſocialiter habitantes,& Margaritas bonorũ operũ parientes,& infra teſtas humilitatis ſe clauſos,& abſcõſos tenẽtes,debent maiorem natu.i.prudentiorẽ,& in morib.ſeniorẽ ſibi in p̃latũ p̃ponere,& ipſos alios in gradu , et ſtatu facere p̃cedere,& ipm obediendo ſeq.,& ſup ſe regem cõſtituere,q.ſ.ad p̃cauẽdũ picula mire ſullertiæ dẽt eẽ Apo. 14.Hi ſequunt̃ agnũ quocunq; ierit.Eccl.32.Loquere tu maior natu,decet.n.te primũ verbũ.Qđ ſi iſte q̃ p̃cedit.ſ. iudex, p pctm aliqđ captus fuerit,ipſi ,p certo eius exẽplo nõ dẽnt peccare,nec diaboli retib.ſe imittere, ſed potius retrocedere,& fugere,et a cõſimili abſtinere 1.Mach.8. Iudas cecidit, et cæteri fugerũt.Vñ d.Sen.in Prou.q̃ optimũ ẽ maiorũ ſeq veſtigia, ſi rectè p̃ceſſerint.Ex vitio alterius ſapiẽs emendat ſuũ.Verumtñ (qđ dolendũ eſt)hodie fit cõtrariũ,qa ,p certo ſi dux,iudex vel p̃latus p̃cta capit̃,alij eius exẽplo facile capiunt̃,& vitiorũ retib.inuoluunt̃,exẽplo Saulis,qui ſe interficiẽte,armiger eius exẽplo ipſius ſe peremit ſicut dr 2.Re.1. Vel p̃t dici, q̃ ſi nos viderimus præceſſores noſtros aliquo vitio,et aliqua cã,et mõ à diabolo captos fuiſſe,vel aliquo deliquiſſe,nõ dẽmus eos p imitationẽ ſeq.,ſed ab eorũ cõuerſatione extimore caſus ipſorũ fugere,& auertit.Pctã.n.pce dentiũ.ſ.Dauid Salomonis, Adę,luciferi & Sãſonis, dẽnt nobis eẽ exẽpla,& ſpeculũ ne cadamus,qa ſicut d.idẽ.Sen Ruina p̃cedẽtiũ poſteros docet .¶Cõchæ margaritiferæ dũ sũt 2
in aqua,teſtã hũt flexibilẽ atq; mollẽ,extractæ vero durant̃ in lapidẽ,vt dicit idẽ. Iſtud expõe ſicut exponit de corallio qđ dum eſt in mari,eſt radix mollis, extractũ vero efficit lapis durus. vide infra.li.11.c.53 . ¶Piſces ſunt q̃dã in mari ſm 3
Pli. (vt ſunt conchylia) qui in teſtis duris degentes , quãdiu ſunt in aqua maris amara,nunquã aperiunt̃,ſed de nocte ad littus exeũt , vbi ad aduẽtũ roris ſe aperiũt quo nutriunt̃,& impinguant̃ , & margaritis preciosis impregnant̃, & ſtatim in ſeipſis iterũ clandunt̃,nec aperiunt̃ quouſq; rorẽ cęleſtẽ iterũ ſenſerit aduenisſe.. Sic verè debet facere quęlibet perſona diligẽs cuſtos ſui, qa exiſtens in mari huius mundi,nõ ſe debet per deſideria aperire ad aquas amaras.i.ad bona delectabilia huius mundi,q̃ in ſe reaẽr ſunt amara, imo ,p certo affectus ſuos infra teſtam cõſcientiæ dẽt recolligere , & ad litus pœnitentiæ peruenire, & ibi ad rorem cęleſtis gr̃æ vel doctrinæ aperiri p amorem , vt ſic virtutibus impinguetur, & Margarita, quę Chr̃s eſt per gr̃am impr̃egnet̃, & tũc iterũ debet ſe claudere p diſcretionẽ,quouſq; rorẽ gr̃æ vel doctri næ iterũ ſenſerit aduenisſe.Vñ Eſai.26.Populo meus intra in cubicula tua, & claude oſtia tua ſup te. Qđ eſt cõtra religioſos,q̃ ad mũdi negotia ſe exponũt,& q̃ indiſcretè ſe aperiũt ſecularib. &c.¶Sđm Pl.piſces cęloæ.i. cõchylia,p noctẽ ad 4
littus ægrediunt̃,& ibi aperiunt̃,& aduenięte,& deſcẽdente in eis rore cęli exinde paſcunt̃,& nutriunt̃,& virtute cęli,& rore impr̃gnant̃,& ſic ſine coitu pariũt,& cõcipiũt,& i eorũ

carne margarita lapis preciosissimus solidatur,& sic ẽm Sol. plus hñt partus de cœlo de q̃ de mari. Sic B. virgo mari huius mundi ad littus pniæ se cõuertens, & p̃ consensum ipsam sancto aperiens illud Luc.1.Ecce ancilla dñi &c. rorem verbi infra beati sua viscera habuit,& concepit,virtute cuius donis,& virtutibus extitit impinguata, & margarita corporis Christi imprægnata,& sic sine virili semine peperit,& cõcepit intacta, & immaculata.Can.5.Aperui ego dilecto meo &c.Esa.7.Ecce concipiet,& pariet filium. Et sic plus de cœlo q̃ de mari.i.plus de Dei gra q̃ virtute humana extitit fecundata.¶Conchylia in mari per motũ, & influentiam lunarem reguntur.Vñ q̃to in luna plus est de lumine, tanto sunt pleniores,& quanto luna lumine suo diminuitur,tanto plus conchylia vacuantur. Sic in mari huius mundi per influentiam lunæ.i.iudicium,& superiorũ cõchylia.i.subditi gubernantur, & ideo q̃to luxgræ, & sapiæ maior in luna fuerit.i. in superioribus, tanto in conchylijs.i. in subditis plenitudo græ,& bonorum tpalium maior erit,quia.f.sicut dr Eccl.10. Secundum iudicem ciuitatis,ita & hi, qui habitant in ea. Et econuerso qñ luna.i.superior Eclipsim.i. defectum iguorantiæ vel paupertatis patitur,tunc cochylia.i.subditi p eorum malum regimen, bonorum suorum plenitudine vacuantur, quia.f.pauperes principes subditos spoliant, & denudant, Pro.28.Leo rugiens, & vrsus esuriens, princeps impius sup̃ populum pauperem.Et ẽt multotiens ignorantia prælatorũ est cã vacuationis,& criminũ subditorum Pro.28 Dux indigens prudentia,multos opprimet.Ber.Cã sunt ruinæ populi,sacerdotes mali. & vide lib. de lapidibus.c.de margaritis.

6 ¶Conchæ certo anni tpe luxuriante conceptu,rorem velut maritum sitiunt, quo hausto concipiunt grauidæq; fiunt, & de quantitate roris exhausti Margaritas concipiunt,& ẽm q̃ros fuerit pauc⁹ vel multus,turbidus vel clarus,ẽm hoc Margaritæ maiores vel minores, clariores vel ruffiores excrescunt.Igit regula est,q̃ melior,& clarior Margarita generat manẽ q̃ vespere,& de magno hausto roris,q̃ de paruo,& tpe sereno q̃ coruscatione vel tonitruo, sicut dicit Sol.c. de taprobane.Coruscatione.n.(vt ait) subito claudunt,& sic haustus roris intercipitur & abortiuum generatur. Idem ẽt dicit Plin.li.9.c.35.Sic verẽ,nos debemus rorem.i.spũ sanctũ vel diuinam gram pro marito apppetere, ipsumq; recipere, & ab ipso margaritã quæ Xps est,vel ẽt bona,& preciosa opera generare.Regula ergo est q̃ Margaritæ.i.bona opera,quæ fiunt cum magno haustu roris diuinæ gratiæ,& q̃ fiunt in mane iuuentutis,& q̃ fiunt conruscatione vanæ laudis,sunt ceteris meliora, & apud Deũ,& hoies pulchriora.Coruscatio.n.i.propalatio inanis gloriæ,vanæ laudis, & iactantiæ,Margaritam boni operis impedit, ipsamq; abortiri,& fructu, & merito.carere facit sicut dr Mat.6.de illis q̃ corã populo orabãt,& qui vt ieiunãtes apparerẽt exterminabãt facies suas, & q̃ vt viderẽtur,ab hoibus,oia sua opera faciebant, & sic corã alijs coruscabant.de quib.dñs ait.Amẽ dico vobis,receperũt mercedem suam. Sic ergo sua Margarita abortiuũ peperit pro eo,q̃ ibi coruscatio interuenit.Vel dic,q̃ Margarita.i. operatio disponitur ẽm nãm roris.i. verbi vel cogitationis quo cõcipitur,ita q̃,ẽm,q̃ ros cõceptus.i.cogitatio vel verbi seu doctrinæ receptio,bonus est vel malus,ẽm hoc

7 margarita sequentis operis variatur. ¶Scdm Soli. ubi supra ipsis inest sẽius partus;q̃ suos maculari timẽt,& iõ ne radijs solis lapis eius fuscetur,i profundum maris in ipsis diei feruoribus se abscõdunt.Sic verẽ hõ qñ percipit se Margaritã alicuius boni propositi cõcepisse,debet timere ne radius solis.i.feruor concupiscentiæ vel tentationis vel ẽt lux inanis gloriæ,& mundanæ propalationis,ipsum maculet aut corrũpat,& pp hoc ipse debet se in profundũ humilitatis abscõdere,visus & aspectus hoim fugere occasiões vitare, & se à tentationibus elongare. Ps. esse elõgaui fugiens &c.Vel dic quod profundum maris est confideratio mortis,iudicij &

8 infernia.ad Cor.11.Nocte & die in ꝓfundo maris fui. ¶Margarita in aqua mollis,est maximẽ dũ est in vescere matris,duratur aũt euiscerata,nunquam duæ simul inueniuntur, & iõ dicta est vnio,& appellatur,sicut dicũt tam Pli. quã Soli.Tales sunt mali,quia pro certo dum sunt in aqua tribulationũ, moles,& benigni sunt,si vero exinde extracti fuerint, pobstinationem protinus indurescunt. Iob 30. In similitudinem lapidis durantur aquæ.Tales ergo vniones dicuntur,qa pro certo nunq̃ sit per charitatem,& concordiã inueniunt;inno cordia reperiunt,& sp abinuicẽ seunguntGen. 13. Dixit & iõ aut iter scopulos habitat,aut inter canes marinos morat̃ ẽm Sblin.vbi supra.Sic verẽ iusti timentes insidias peccatorũ.i.dæmonum,debent ad scopulos.i. ad asperitatẽ pnitere.Vel dic,q̃ canes isti sunt principes seculares,& ad quorũ auxilũ cœlos.i.religiosi fugiunt qñ piscatorũ, & mundanorũ fraudes,& insidias metuunt.Vel dic,q̃ mali qñ hominum.i.prælatorum correctiones timent, ad societatem canum marinorum.i.principum secularium confugiunt,& ad eorum seruitia se transportant.

De Glaucio,seu claucio,seu glanio. Ca.20.

GLaucius seu glanius piscis est multum ingeniosus,qui cibum in hamo appetens,sed aculeum timẽs,nõ mox fu,sed suis pinnulis hamũ cõplectit,nec prius dimittit quousque circumroserit totam escam. Charissimi in mari huius mundi.cibus detectabilium hamum peccati in se continet, sed discretus hõ cibum appetens,cum ore cordis, & amaris non debet ipsum accipere, quia tunc peccati aculeos necaret,sed ipsum peccati aculeum debet accipere.sc.ipsa nullis rationis, & discretionis, eius punitionem præ oculis habendo,& euitando,& sic fine periculo corrodere poterit illum cibum,quia.f.comedere & acquirere diuitias, non est malum,si peccati aculeus caueatur.

De Coruo. Cap. 21.

COruus est piscis marinus ẽm Isid. quia voce dr cornus, quia pectoris.voce semper grumnit,maximẽdum pullificat, & ideo voce propria proditus capitur,cum auditur. Sic verẽ sunt multi serui,& ẽt religiosi,q̃ quicquid faciunt, sp grunniunt,murmurant,& obiurgant, quapropter sæpe fit,q̃ magistri eorum dum ipsos murmurãtes audierint, eos capiunt,& puniunt,qui si patienter obedirent,& operarentur,nunq̃ plus solito grauarentur. Vel potest allegari cõtra quosdam rusticos, qui videntes se habere pullos diuitiarũ, & terrenorum,non possunt abstinere se a grunnitu iactãtiæ, & à somno superbiæ,quapropter uoce propria produnt,sæpe fit q̃ à balliuis capiuntur & spoliantur.Vel pot dici contra incautè loquentes,qui ex verbis,& confessionib. ꝓprijs capiuntur.Bene ergo d.sapiens Pro.21.Qui custodit os suũ, custodit aiam.mors.n.& vita in manu linguæ. Vel potest dici contra quærulosos seruitores,qui omnia cum grũnitu,& murmure solent facere,pp quod piscatores.i.magistri eorũ audientes solent eos plus grauare. His ergo potest dici Act. 9. Durum est tibi contra stimulum calcitrare.

De Ceto. Cap. 22.

CEtus & balnea ẽm Iorath sunt idem, sed cetus est masculus,balena est fœmina.Et est cetus piscis maximus, qñq; quatuor iugerum latitudinẽ habens,q̃ intm aliquoties augmentatur,q̃ magnus mons ad cœlum erectus esse videtur tñ vltra modum in concentum, & in fistulis delectatur,& vt sicut dr in li.de natura rerũ, taliter solet capi. Piscatores.n. in nauibus iuxta ipsum conueniunt, & vt insequentem alliciant,tandiu cãtibus,& fistulis citharizant,& ipsum arouetum,& sopitũ reddunt.Qd videntes,instrumentũ ferreũ cui in ipsum inagũt,& statim fugiũt,& recedũt.Cetus vero engilãs,& se vulneratũ sentiens,fundũ maris petit,& fricãs dorso ad terrã vt ferrũ excutiat, ipsũ magis ac magis figit, & sic perforata pinguedine, aqua falsa intus ingreditur,& sic bestia moritur,& super aquam flutãs inuenit,& alterutrum funibus cũ gaudio trahit,& multę regiones ex eo in victualibus fęcundant. Charissimi pistũ cetũ possum intelligere Deum filiũ bndictũ,qui reuera est in quãtitate maximus,cui lit sine potẽtia,& in essentia infinitus.Ps.Magnus dñs, & laudabilis nimis, & magnitudinis eius nõ est finis.Sed qd pre cæteris cetus arte mirabili fuit captus & de ꝓfundo paradisi extractus per incarnationem attractus.Piscatores.n.i. antiqui patres veteris testamenti coram ipso pijs orationibus excitarunt, & ipsum modulantibus præcibus vocauerunt. Vnus .n.de piscatoribus erat Dauid,qui dicebat Veni ad liberandum

meum dilectus meus in hortũ suũ.Cant.5.Et br,& isti,& alij cæteri dilecti De⁹ virtutũ. Alius fuit Esaias,q̃ dicebat.Vtinã dissuperuolos, & descẽderes.Sed alius fuit Salomon,q̃ dicececinerũt,q̃ ipsum aliquã sopierunt, & q̃ ipsum a cordo coadunat puluis, & cõdesat arena, intm q̃ herbę, & frutices ibi crescant,ita q̃ belua mõti fixis videat,ad quẽ usque appropinquãte, sine periculo vix euadũt,qa aq̃ ejectiões q̃dammodo obruit,& absorbet. Tãtæ ẽt pinguedinis est,q̃ qñ testa piscatorum impetit,non sentit, nisi prius pinguedo totã perforet.Sed qñ caro interior lędit ferro, tũc aq̃ maris fallędinẽ nõ sustinẽs, littus petit, vbi capit, & pp eius magni

9 ęstimationẽ de captura ipsius tota patria emendat.Caculos ãt mi

10 serę ex magno amore, & eos per pelagus lõgo tpe circũducit. Tales recte sunt diuites, & auari,qa.f.non natura aquea miæ,& cõpassionis,imo terrea auaritiæ,& indeuotionis in eis dñat, & iõ pro certo sunt magni,p potẽtias,& dignitates, & pinguedines ꝓdelicias,& carnalitates.Nã circa eos adunat arẽa bonorũ terrenorũ, & maxime in senectute, qñ.f.in ipsis ardor auaritiæ inuenescit, & herbæ, & frutices.i.diuersæ possessiones eos in eis aggregant,ita q̃ quasi mons p superbiã, & q̃dam insula per apparentiã esse videnẽ. Quid tu mõs magne contra Zorobabel,Zach.4.Et iõ qñ nautæ,i.pauperes fluctuãtes, eos sibi appropinquãt,qñ.f.sunt vicini taliũ diuitũ,tunc

11 verisimile periculo.f.rapinarũ, & exhæredationũ vix euadũt, q̃ pp fluctus tribulationũ, q̃ sibi ab eis immittuntur, nauis tenuis.i. fua hæreditas totaliter absorbetur.Esai.13. Dissipabo

12 Babilonẽ bebo simul.Quid plura,ꝓculdubio isti tãm habẽt de tantarum pinguedine exterius,q̃ vix in tpalibus vt cõiter possint lædi. Parũ.n. est si pinguedo suarũ diuitiarum aliquo momento in aliquo ꝓforetur, sed ꝓculdubio qñ piscator Christi ipsos per mortẽ vsq; ad interiora perforauerit, & salutẽ mortis æternæ immiserit, tũc ad littus iferni veniẽt, & pinguedine diuitiarũ, & ꝑbendarum quas tenebãt,sal

13 ęternę mortis æternæ immiserit, tũc ad littus iferni veniẽt, & pinguedine diuitiarũ, & ꝑbendarum quas tenebãt,sal tunc alij læti fient, quia br auari, vt cõiter nihil valẽt, qñ qñ moriuntur,qa tunc,sicut de behemot dr Iob 40.con tenti amici,diuidẽt eũ negociatores.Vel dic,q̃ isti sunt pingues pinguedinis.i.cor & tantis delicijs carnalibus impinguati,q̃ venatorũ.i.ꝓdicatorũ iacula,verba.f.pũgitiua non sentiunt nec verenf, sed qñ tota deliciarũ pinguedine pforata exterior cõsciẽtia Deo inspirãte p cõpunctionẽ lædit,tũc amaris.i.pctorũ suorũ amaritudinẽ ferre nõ sustinẽt,& ad littus pniæ se cõuertũt,& tũc pp magnitudinẽ suę carnis,& pinguedinis.i.pp bonorũ,& diuitiarũ suarũ multitudinẽ, q̃ vndiq; pauperibus dispgunt,tota pria emendat, qa cõuersio diuitũ vt plurimũ vtilis est. Sed sicut captura baleng raro accidit,ita cõuersio diuitũ rarissime iuenit. Et isti fœtus suos .i.filios valde diligũt,& ad natãdũ,& segubernandũ p mare mũdi erudiũt,& informãt.¶Scdm Iorath cetus miro affectu diligit catulos suos,& ꝓ eis cõtra oia nociua se opponit,& eos lõgo tpe p pelagus circũducit,& si ipsos cumulis arenarũ contigerit arrestari,timẽs ne forte a piscatorib. capiant, vadit ad ꝓfundũ maris, & ibi sumpta aqua ĩ copia, ipsã tãq̃ fluuiũ supra catulũ eiicit,& sic ipsum ad mare retrahit & reducit,& a periculo liberat piscatorum.Sic vere Xps catulos suos.i.hoies quos creauit,in ista vita p mare pniæ,& tribulationũ lõgo tpe circũducit,& ꝓ eis oib.aduersitatib.se opponit,& maximè in cruce,& passione, qa dñs pugnabit ꝓ vobis,& vos tacebitis.Exo.14.ipsos ẽt mirabiliter diligit, & custodit.Sed qñ ipsos pp arenarũ .i. diuitiarũ cumulos in mari mundi paffectũ viderit arrestari,& a ꝓcessu bonorũ operũ retardari,timẽs ne ab inferni piscatorib.p pctũ mortale capiant,& a mari pniæ extrahant,& p mortẽ occisi iferni caldaria decoquãt,assumit magnũ fluuiũ tribulationũ,quẽ sup eos euomit,& sic ad ipm recurrere cõpulsi ad mare pniæ reuertunt,qa Deo illis quos suos catulos esse nouit,& quos aterno suos futuros ꝑuidit,qñ nimis circa tpalia occupant, multos fluct⁹ tribulationũ imittit,vt ab amore seculi retrahant.Fig.Apo.12.Expõe & põe si vis de dracõe fluuiũ emittẽte.vñ Greg.Dñs electis suis ĩter aspera facit,&c.Quia mul tę tribulatiões iustorũ.Ps.Vel dic,q̃ cetus iste est diabol⁹,mare est mundus,littus est paradisus,arena est pnia, piscator ẽ ꝓdicator.Quia ꝓ certo qñ diabolus videt,q̃ pullus suus peccator ẽ in prõptu,q̃ ei p pniam à piscatorib.ꝑdicatorib.lubtrahat,& ad littus salutis,& religiõis trahat,& q̃ iã incipit hñe ꝓpositũ ad pniã arenã,sup eũ fluctus tentationũ,& eriã tpaliũ cõsolationũ solet imittere,& fructus negotiorũ ei ꝓcurare,& sic solet eũ ad se,& ad mare mũdi,& pctiretrahere,& ne ad litt⁹ salutis veniat,impedire. Fig.Apo.12.vbi dracõ insequens mulierẽ,q̃ in solicudinẽ fugiebat,misit de ore fluuium post eã,vt ipsam attraheret ne volaret.Sic diabolus videns,q̃ hõ vult ab ipso fugere, & volare in solitudinẽ religionis vel pniæ,flumẽ tentationũ,& cõsolationũ ei immittit,& sic eũ ne fugiat,ad se attrahit.Exod.14.Inuoluit eos in medijs fluctib.Vel dic,q̃ fluctus figñat mortis tormẽta,q̃ diabolus super diuites arenis terrenorũ hærẽtes solet ꝓjicere, & ipsos secũ ad ꝓfundũ maris, & amaritudinẽ infernis trahere,& submergere.Vel dic,q̃ cetus est Xps, q̃ videns Apostolus suos arenis tribulationũ p timorẽ herere, & p mare huius mũdi p timore iudæorũ incedere nõ valere.sc.post passionẽ,iuit ad profundũ paradisi in ascẽsione, & exinde fluuiũ sctispũs attulit in pẽtecoste,quẽ sup eos ifundẽs fecit audacter discurrere,& cõfirmatos p mare mundi misit virtr ꝑdicare.Eccl.24.Ego sapia effudi flumina.Vide Fig. inf. Apo.

5 12.in trac.vlt. ¶Pugna est inter cetũ,& leuiathã,q̃ ẽ piscis vene

14 nosus,& maximus ẽm Iorath,& tũc pisces alij ad caudam ceti se ponũt,vt cũ piscẽ illũ venenosũ vicerit, p eius victoriã liberentf,q̃ si à leuiathã victus fuerit moriuntf,sed cũ leuiathã cetũ vincere nõ pot, fauces aperiẽs fumũ venenosum emittit,& fœtẽtẽ,vt cetus cũ suis sequacib.venenet, sed ecõtra cetus fumũ odoriferũ de ore emitẽs,& dictũ malũ odorẽ repellens,liberat se & suos.Sic verẽ cõtra Xpm,& alios pisces.i.cõtra fideles pugnat serpẽs venenosus.f.diabolus;cuius timẽtes impetũ boni viri ad cetũ.i. Xpi auxiliũ refugiũt; & se in eius cultodia deuotis orationib. cõmẽdãtes ,ꝓctionipsi⁹ se cõmittũt,& qa tũc nõ ꝑt cõtra eos diabolus ꝑ vio lentiã ꝓualere;iõ ꝓ os suum.i.ꝓ detractionem;hæreticos & falsos ꝑdicatores fumũ prauæ doctrinæ: infamationis acẽt erroris mittit; vt sic veneno pctí ipsos ipsos possit inficere; & mordere;sed ecõtra Xps ꝓ os suũ.i ꝓ ꝑdicatores;& doctores fumum bonæ doctrinæ;& bonæ famæ educit: & emittit; & sic venenum diaboli repellit; & grex fidelium liberatur. Iõ isti pisces dñt illud Cãt.1.In odorem vnguentorũ.&c.Vel dic qd leuiathã est detractor.qui contra cetum;i. contra bonos nõ cessat fumum; & fetorem infamiarũ mittere videns q̃ nequit aliter ꝓualere;de quo non debet cetus;i.iustus curare;sed ecõtra odorem bonæ famæ debet emittere;& sic poterit sua bona fama totam infamiam effugare.

De Congro. Cap. 23.

1 CONger sic dr̃ in li.de na.re.piscis est magnus vt anguilla, multo tñ maior. Carnes hẽt dulcissimas atq; pingues hæc in rupib. manet in spelũcis maris. sl̃ate vẽto, impinguat: & ita fortes hẽt dẽtes, q̃ polypum fortitudine lacerat. Talis dẽt esse vir iustus, qa dẽt habitare in mari pnĩæ, & in cauernis humilitatis. dẽt esse dulcissimus rõne pietatis, & benignitatis, vento & flatu spũssãti debet impinguare. s. pinguedine gr̃æ, & bonitatis, & armatus esse dentibus fortibus iustitiæ, & seueritatis, vt sit laceret polypum. i. quemliber virũ ne gr̃iæ, & malignitatis. Iob 41. Per girũ dẽtium eius fortitudo.

De Crocodilo. Cap. 24.

1 CRocodilus inter pisces noïatur, pro eo, q̃ in aqua viue re cõprobat̃. de eo tñ dictũ est in li. de aïalĩ. satis plene. Vnũ tñ aduerte, qd̃ dicit Pli. q̃ crocodilus amisso corde aliquandiu viuit. Sic verè multi sunt, q̃ sine corde. i. sine fide vt sine discretione viuunt, qa in nullis q̃ faciunt cor apponũt, sicut sunt illi, q̃ non ex corde obediunt vel diligunt, vel seruiũt, cõtra quos Oseæ. 7. Ephraim quasi colũba seducta, non hñs cor. ¶ Quãuis crocodilus sit belua hoïbus horribilis, &
2 crudelis, est tñ ſm Sol. populus tẽtyrorũ iuxta nilũ, gẽs. s. parua copore, audax tñ aïo cõtra istos, q̃ sola in fluuio habet audaciã balneãdi saltãt. n. sup dorsa eorũ, ipsos q̃; moſ equorũ eq̃tãt, & hiãtibus beluis resupinato capite, cũ vtraq; manu clauã immittũt in ora hiãtiũ loco freni, ipsos q̃; irrerrã capti uos adducũt, & voce sola territos corpore recẽter assumpta euomere cogũt. Hæc Sol. li. de mirabilib. Crocodil⁹ ẽ diabolus, q̃ in flumine huius mũdi nõ cessauit à mũdi origine aïas, deuorare, & in vẽtre suo. i. in inferno recõdere, & locare, ita q̃ iã nõ poterat aliqs tute p flumẽ scẽti trãsfretare. Gẽs vero ista. s. tentyri signãt Xp̃m, q̃ ẽt populus põt dici pp naturarũ pluralitatẽ in ipso innicẽ cõgregatã. Ille ergo pp̃ls Xp̃s sol⁹ crocodilũ nõ timuit, & sup ipm̃ p̃ dominãtiã ascẽdit. Sup aspidẽ, & basiliscum ambulabis, & cõculcabis leonẽ, & draconẽ. Pſ. Et mediãte claua crucis, ipm̃ euomere corpa q̃ comederat. i. restituere sctõs quos ĩ vẽtre iferni collocauerat, cõpulit, & coegit, qñ. sipsos de inferno liberãs, & ad corp⁹ resurgẽdo rediẽs, secũ duxit. Figu. Iona. 2. ubi dr̃, p̃cepit pisci, & euomuit Ionã in aridã. Vñ. Iob 20. Diuitias quas deuorauit euomet, & de vẽtre ei⁹ extrahet eas Deus. Vel dic, q̃ isti tẽtiri sũt sct̃i, q̃ q̃uis fuerint humiles atq; parui, ipsi tñ croco dilũ. i. diabolũ superauerũt, & mediãte claua crucis, & uoce oronis, & p̃dicationis ptãtẽ ei⁹ eneruauerũt, et multos pctõres quos deuorauerat p pctũ, ipm̃ euomere, et dimittere cõpulerũt, in q̃tũ eos ad Deũ p̃ pniam cõuerterũt. ut sic q̃libet diceret illud Iob 29. Cõterebã molas iniq, et dẽtib. eius auferebã pdã. Vt dic, q̃ isti signãnt cõfessores, q̃ suis iductiõib. et cõminõnib. crocodilos. i. pctõres obstinatos solẽt subiectos sibi, et Deo reddere, et pctã cõfitẽdo facere eos uomer̃, et ipsos uoce inductiõis, et claua cõminationis ad litt⁹ pniẽ cogere, et iuuare. Proue. 23. Cibos quos deuorauit euomet. Vel dic, q̃ isti tentyri sunt boni plati, q̃ q̃uis sint parui in gr̃e uel facultate, dñt tñ esse audaces fortitudine, et uirtute crocodilos. n. i. obstinatos cum dura cute, usurarios uidelicet, rebelles subditos, et tyrãnos dñt audacter inuadere, et sibi cũ fortitudĩe submitter̃, et mediãte claua. i. potẽtia regis pastoralis ipsos tr̃ infrenar̃, q̃ ad eũendũ. i. ad restituẽdum alienа ipsos possint cõpellere, et eos malis gratib. ĩ iustitia regere, et sup ipsos potentiaʳ eq̃tare. Pſ. Reges eos in uirga ferrea, et tanq̃ uas etc. Vel dic, q̃ crocodili sunt detractores, et maximè religiosi mẽdicãtes, q̃ ita insidiant̃ hoibus, et maximè diuitib. q̃ si uident eos se in flumine p̃speritatis balneare, et aqs deliciarum se aliquaʳ recreare, statim solent eos uerbis detractorijs impetere, et terribiʳ lacerare. boni tñ istos timeʳ nõ dñt, q̃nimo (dũ tñ qd̃ faciũt iuste faciãt, uel bonis tpalibus pp eos nunq̃ cessant, ipsos q; cõtẽnũt reprimũt, & cõculcãt. De talib. n. detractoribus dr̃ apʾs 1. ad Ti. 4. q̃ isti sũt q̃ cauterizatã hñt cõsciam, & q̃ p̃hibẽt nubeʳ, et faciũt, abstinere à cibis quos Deus creauit. Tales igit̃ sunt suis uerbis detractorijs cũ claua iustitiq coercẽdi, & ad euomendũ, & retractãdũ uerba mala, q̃ dixerãt cõpellẽdi, & ad restituẽdũ bonã famã, q̃ alijs abstulerãt sunt cogendi, & ut à talibus abstineant infrenãdi. Pſ. In chamo, & freno maxillas eorum &c. ¶ Si uis contra inuidos, & falsos machinatores potes hi-
3 storialiter allegare illud quod dicit Iac. 1. q̃ in quodã paleſti

ne fluuio fuerunt crocodili multiplicati, et erãt duo frẽ biles quorũ unus alterũ palã occidere uerebat, qa ch in flumine erat solit⁹ balneari, fecit iuñ⁹ ffrem ĩ dictũ fluuiũ. codilos afferri, ut frum ex cõsuetudine balneãtẽ i fluuio uorarẽt labẽte uero tpe cũ idẽ inuidus ñ recordar̃ de erectilis flumẽ balneãdi gfa intrroisset, fuit a dictis beluis devoratus, et sic uerificatum est q̃ dr̃ Eccl. 19. Qui fodit foueam cidet in eam, qui sternit lapidem proximum offendet in eum, et qui laqueum ponit, peribit in illo. ¶ Cætera de crocodilo uide li. de aïali. in c. suo vbi inuenies satis multa & infra lib. 12. c. de ouis. ubi inuenies aliquid.

De Cahab. Cap. 25.

CAhab aïal est maximũ; marinũ paruos tñ respũ corporis hẽt pedes, unũ uero hẽt alio lõgiorẽ, quo uti solet man⁹, qa. s. cũ ipso cibũ ad os trãsmittit herbas eradicat, & alia facta facit. Tales sunt multi qui pedes affectuũ. i. amoris & amicitiã respũ corporis. i. respũ apparẽtiæ q̃ prędunt paruos: sicut sũt falsi amici, quorũ affectio ẽ modica licet amoris apparentia ualde magna. Qd̃ ãt ille pede unũ loc man⁹, expone sicut lib. 7. de anib. c. de pellicano. §. 3. de quo scribit fr̃e. Cahab i aqua nõ pt spiraʳ, & iõ solet fursũ ad superficiẽ ascẽdere & aquã euomere, & aerẽ attrahere & respirare, significas bonos actiuos, q̃ de aq̃ mũdi aliqñ ascẽdunt & aqua mũdanorũ negotiorũ euomũt & dimittũt, & aerẽ spũscti attrahũt. Pſ. Os meũ aparui, & attraxi spũm. Expone latius sicut de delphino. §. 5. inf. eod. lib. ubi iste repetitus.

De Crico. Cap. 26.

CRicus ſm Aris. est aïal marinũ duas fissuras hñs ĩ pedib. faciẽtes tres digitos cũ ungulis. Pedẽ ãt dextrũ paruũ hẽt, sinistrũ uero maguũ, et iõ cũ ambulat, rotũ corp⁹ sup pedẽ sinistrũ portat. Cuicũq; vero ei adhæret, fortiter adhæret. Charissimi p pedes in scriptura denotant affectus. Aug. Pes meus, affectus meus, eo feror quocũq; feror. Perpant dẽterã ãt intelligunt̃ bona spũalia et æterna, p sinistrã uero denotant̃ bona. t. palia et mundana Prou. 3. Lõgitudo dierum dextera eius et ĩ sinistra illius diuitiæ et gl̃ia. Dicamus ergo q̃ cricos pt signãre hoïes mũdanos, q̃ p culdubio pedes extrũ. i. affectũ ad bõa spũalia et æterna hñt ut cõiter remẽant que breuẽ. Parũ. n. cogitãt de æternis, & pàrũ affectãt illa, ptinẽt ad salutẽ. Pedẽ uero sinistrũ. i. amorẽ terrenorũ hẽnt vt cõiter valde lõgũ, q. a. s. multũ diligũt p talia & fluxa. Io 3. dilexerunt hoies magis tenebras q̃ lucem Etiñde est q̃ dubio q̃ hodie quasi ex toto ipsi ĩnunt̃ super pedẽ sinistr. i. sup amorẽ terrenorũ, parum curãtes de affectu spũalĩ & æternorũ. Quod potissime videmus de placis q̃ hñt in manu sua spũalia, & terrena, q̃ pro certo magis sunt diligentes de terrenis congregandis, q̃ de spũalib. gubernandis, & minus caure ministrant spũalia q̃ terrena vel mundana. Quod patet in multis q̃ citius darent quadraginta dies de indulgẽtijs, q̃ quadragita denarios de bursa, p̃pria. Iõ dr̃ Ecc. 20. Cor stulti in sinistra illius. Vel dic qd̃ duo pedes sunt mia dextr. iustitia sinister. Multi ergo plati sunt q̃ pedem dexterum nimis parum hñt pedem vero sinistrum valde longum, & iõ quasi ex toto initunt̃ ĩsti sinistro pedi p iustitiæ rigorem, & nunq̃ dextro pedi mĩæ vel clementiæ per compassionis fauorem. Quia p certo iudices & plati sunt hodie valde prompti ad puniendum, tardi vero ad miserandũ, & hoc q̃culdubio quia dũ puniunt, sp̃ solẽt aliq̃d exigere, & exinde cõsecutores, emẽdas vt utilitatis acq̃rere, qñ vero indulgẽt, nõ solent aliq̃d reportare. ¶ Cricos ſm Aris. fortissimè adhæret cuicunq; adhæreat. hẽt ãt ĩ pedib. duas fissuras & tres digitos. Tales sunt luxuriosi, q̃ vltra debitũ adhærẽt alijs p amorẽ. Pes. i. affectio eorũ duas hẽt fissuras. i. duas malas intẽtiones. Intercipiendi & dehonestãdi. Tres vero digitos. i. tria p̃cipua dãna. s. p̃ditionẽ aïæ, famæ suãæ. Luc. 12. Duo ĩ tres & tres in duo diuidentur. Vel p̃t dici cõtra illos q̃ iopinionib. suis ultra modũ adhærẽt & q̃ ab obstinato p̃posito suo auelli non p̃nt, sicut contra hæreticos. Pſ. Adhæsit pauimento ãa mea uiuifica me. 4 de bonis q̃ in pedibus affectuũ hñt duplicẽ figurã. Duplicẽ charitatẽ, & tres digitos. i. tres uirtutes theologicas. Fidẽ iustitiã & ueritatẽ, & iõ isti tã deo q̃ proximo fortiter adhærẽt, p amoris cõtinuitatẽ firmitatẽ. Pſ. Mihi ãt adhærere Deo bonũ est, & ponere in dño spẽ meã. ¶ Cricos ſm Aris. inuidẽs ipsi turbidũ & uẽtosum, efficit debilis, & iõ tũc applicat & adhæ-

rentibus, et q̃scit, qñ verũ ipse est serenũ, tũc absolute se circulat vnde quaq; Istud p̃t applicari ad quosdã qb. ex tribulat̃ aduersitas, q̃ p̃speritas, quia. s. qñ ventus, et turbatiõnũ flauerit, isti solent ad lapides. i. ad Deũ fan angelos recurrere p orationẽ, et ei fidẽ firmiter adhę uerunt. Nõ laterãt, sed latratus loco afflatũ horribilẽ habent. Talis est iniqui officiales, & balliui, q. a. s. cũ morsu detractionis, cum afflatu adulationis, cũ clauis rapinæ, & exactionis, uelut gẽnuntur, & iõ canes maris. i. canes amari dicti propriè pronuntiantur. Pſ. Circundederunt me canes multi, con flatus malignantiũ obsedit me. Vel p afflatum intellige malã consiliũ officialium, principum & pastorũ &c. sicut supra.

De Ceruleo. Cap. 29.

CEruleus siue ceruleum monstrũ est noïe, & colore, qd̃ Ganges fluuius gignit. Hoc fortia habet brachia, & eo robustum est viribus, vt elephantes ad flumẽ p potu venientes, mordicus cõprehensa manu detrahat, sicut dicit Pli. 6. c. 19 fluuius Ganges charissimi significat fluxum deliciarum vel fluctũ mundanæ prosperitatis, qui semper fluitat sicut flumen. Iste ergo ceruleus, diabolum significat, qui fortissimus est, qa sicut dr̃ Iob 40. Non est potestas super terrã, quæ cõparetur ei. Iste igit̃ magnis bestijs. i. magnis, & prudẽ uiris ad fluuium p̃speritatis per affectum descendentibus, & ibi aquas deliciarũ, & diuitiarũ haurientibus, solet insidiari, & ipsos p diuersa vicia submergere, & in p̃fundũ inferni deiicere, & grauare. Istud videm⁹ de multis, q̃ prius bonicolã ad fluuiũ p̃speritatis descendunt per multa tẽpora in malã fitã. Iob 22. Sublati sunt añ tps suũ, & fluuius subuersus est fundamẽta ipsorũ. Iste. n. habet duo fortissima brachia. s. tribulationẽ & impellẽtẽ sicut dextrũ, & tẽtationẽ attrahẽtẽ sicut sinistrũ. Istis ergo mediantib. hoïes in pctũ detrahit, & eos in fluuio mũdanæ p̃speritatis per pctũ submergit. Exo. 15. Submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus.

De Dentrice seu dentice. Cap. 30.

DEntrix ſm Isid. piscis est à fortitudine dẽtium sic vocatus. Ita. n. fortes habet dẽtes, q̃ et iste dr̃ viuere ostreis & cortucis. Tales p̃culdubio sũt multi, q̃ dentes. i. mordacia uerba tãtq; hñt fortitudinis, & virtutis, q̃ etiam ipsę ostreę. i. ipsi iusti qui duro pnĩæ pallio sunt inclusi, ab ipsis detractoriè confringuntur, sicut patet de multis, q̃ ita sunt verbosi, & iniurioſi i publico, & ita detractores, & linguosi in occulto, q̃ nõ est q̃ se eruat a uerbis suis. ps. Filij hoim, dentes, eorum, & sagittæ, & lingua eorum gladius acutus.

De Delphinis. Cap. 31.

DElphini sunt beluę marinę agilissimæ, ſm Isid. q̃ in dor- 1
so sunt cristatæ. Et ſm Aris. cõtra nãm piscium deldhini spirãt, nõ ĩ aqua, sed in superficie in aere. Ossa hñt & nõ spinas. & ſm Phi. octs hñt a pte superiori in capitis occipitio, os vero à parte inferiori. & inde ẽ, q̃ pdã suã nõ bñ capiunt a pte oculorũ, pp distorsionẽ oris, & iõ q̃ñ pdã uolũt capere solent os, & rostrũ ad cẽlũ, oculos vero ad terrã vertere, & se totaliter uersare, qd̃ iõ fecit natura, q̃ capiẽdo cibũ retardarent, qa aʳs pp suã p̃cipitẽ velocitatẽ nihil, qd̃ uellẽt capere, ab eorũ dentib. saluarẽt. Charissimi delphini, qui ĩ me lodia delectant̃, signãt uiros iustos, qui libenter audiunt me lodiã verbi Dei. Isti. n. sunt ualde agiles mandata Dei, & platorũ celeriter faciẽdo. Dorsũ eorum, i. patiẽtia qua sustinẽt labores, ẽ cristalũ. i. sursũ ad Deũ erectũ p̃ spẽ de futuro cœlesti p̃mio obtinẽdo. Spirãt & anhelãt nõ ĩ aqua bonorum tpaliũ, sed in aere spũaliũ, ipsa desiderãdo. Ossa uero hñt nõ pinulas. i. fortitudinẽ, & cõstãtiã, oïa grauia pp Deũ sustinẽdo, & oïa vtilia fortiter operãdo. Oculos mẽtis hñt a parte superiori, Deũ & cęlestia cõtẽplãdo. Os vero. i. gulã, & ingluuiẽ à pte inferiori gulæ, & carni viriliter dñando. Etq̃ volũt pdã. s. bonorũ tpaliũ capere, oculos mẽtales. s. intellectũ ad terrã deprimũt, mortẽ & ĩfernũ cogitãdo, q. a. s. natura naturãs Deus ordinauit, q̃ ad cęlũ, & palia se cõuertant, oïa in Deũ referẽdo, & eidẽ gratias exhibẽdo, et nihil face re vltra voluntatẽ ipsius volẽdo, sed se cũ pda sua ordinationi ipsius supponẽdo, qa p̃culdubio charissimi ad virũ iustũ p̃tinet melodiã verbi Dei libẽter audire, qa sicut dr̃ Lu. 11. Beati q̃ audiũt verbũ Dei, et custodiũt illud. Itẽ volũtatẽ Dei et p̃lati celeriter implere. Ecc. 32. In oĩb. o pib. tuis esto velox. Spẽ vero in aduersis ad Deũ eleuare, qa ſm Pſ. Bonũ est sperare in dño. Spiritũ deuotionis attrahere, et aurire. Pſ. Os meũ aperui, et attraxi spiritũ. Ossa vero firmitatis, et cõstãtiæ in oĩbus habere. Pſ. Dñs custodit oĩa ossa eorũ. Os vero et gulã rõni subiugare. Gen. 4. Sub te erit appetitus tuus. Terrena vero acquirẽdo, et cupiẽdo, vultũ. i. mentẽ sursum leuare, et pœnas iferni cogitare, et nos ex toto ad Deũ inuersare. Pſ. Cõuersus sum in ærumna mea dũ configit̃ spina. Vel p̃t dici, q̃ pda nr̃a est gloria æterna, q̃ si capere volumus, necesse est q̃ ex toto ad Deũ sursũ cordis, et affectus faciẽ eleuemus, et q̃ dorsum. i. cõtẽptũ, et obliuionẽ terræ. i. terrenis operib. cõuertamus. Cuius tñ qa multi cõtrariũ faciũt mũdo faciẽ, Deo dorsum obliuionis cõuertunt iõ p̃ dã gloriæ ęternę nõ accipiunt. de qbus dicit dñs, Hie. 2. Verterunt ad me dorsum, et nõ faciẽ. Vel istud p̃t allegari ad hoc, q̃ sp Deus cõtra ineuasibilia pericula de aliquo remedio ꝓuidet. Et p̃t allegari cõtra malos officiales, iudices et balliuos, q. ita sunt ad malũ p̃cipites, et veloces, et ad nõ cẽ dũ agiles et crudeles, q̃ nullus malitias eorũ euaderet, nisi qa oportet, q̃ pdã accipiẽdo, se sursũ ad cęlũ. i. ad superiores cõuertãt, et q̃ noïe superiorũ ista faciãt, et q̃ rõnem finaʳ eis reddãt. Nã qñ attẽdũt, q̃ pdã do pauperes, & lædẽdo necesse hñt se ad superiores vertere, & rõnẽ eis reddere, solent a talib. abstinere, vel se saltẽ in aliquo retardare. Vt p̃t dici, q̃ illi, q̃ sũt veloces ad malũ, & ut pdã bonorũ t paliũ acquiʳãt, seipsos q̃tũ ad mores inuersant penitus, et subuertunt. faciẽ. n. cordis, et affect⁹ cõuertũt ad pdã, oculos vero recti iudicij a Deo auertunt, et ipsos cõuertunt ad terrã. Pſ. Obscurentur oculi eorũ ne uideãt, et dorsũ eorũ sp incurua. Et 2
sic totaliter inuersantur ad nequitiã, & a rectitudine puertunt̃ p malitiã. ¶ Delphinis ineſt affect⁹ pietatis, p morte. n. sociorũ dãr. plorare. Scd̃m. n. Pli. & ſm Aris. qñ videt sociũ mortuũ, ipm̃ in maris p̃fundũ solent portare, & ne comedãt a beluis, sepelire. Vñ narrat Pli. li. 9. c. 8. q̃ aspecti iã sunt defunctũ ferẽtes ne lacerarẽt a beluis. dicit ẽt idẽ ibidẽ q̃ cũ rex Carię delphinũ cepisset, & circa littus ligasset, affuit delphinorũ a mari maxima multitudo, quib. plangentibus & quasi miserationem p̃ socio poscẽtibus, rex misertus solui eum præcepit. In hoc ergo docetur humana naturaa ffectum amoris & pietatis ad hoïes habere, & pro eorũ mor-

te,paupertate,& infortuniis dolere,& ꝓ liberatiõe & subuẽtione eorũ apud reges & iudices implorare.Dẽt ẽt mortuos plorare,& eos ſicut cõdecet ſepelire.Vñ Ecc.38.Fili ſuper mortuũ ꝓduc lachrymas,& quaſi dira paſſus ĩcipe plorare,& ſm iudiciũ cõtegere eius corpus,& ne deſpicias ſepulturã illius.Vt dic ꝙ mortuus eſt pctõr,cui ꝓ certo pijſocij debẽt compari,& de eius culpa,dolere,& ꝓ eius liberatiõe à rege Chro mĩam oronib.implorare,& eũ à beluis inferni defendere,& eũ in ꝓfundo maris.i.in amaritudine cõtritionis,& in ſabulo pniæ,ne deuoret in inferis ſepelire, exẽplo Tho.de quo dr Thob.12.ꝙ ipſe orabat cũ lachrymis
3 & ſepeliebat mortuos.¶Delphi.captꝰ plorat,et lachrymat, ſicut d.Philo. et ſicut dr in li.de nat.rer.Iſti ꝓ voce hũt gemitũ humano ſimilẽ.Sic verè hõ qũ ſe videt ꝓ pctm à diabolo eẽ captũ dẽt gemere,et plorare,et ꝓ cõpunctionẽ dolere, et ꝓ cõtritionis ſuſpiria lachrymari.Eze.27.Plorabunt te in amaritudine aiæ.et in Pſa. Laboraui in gemitu meo,lauabo per ſingulas noctes lectum meum, lachrymis meis ſtratum
4 meum rigabo.¶Delphina pariẽte ſolet maſculus fœtum devorare,quapp mr ſe ſolet cum fœtib.occultare ſicut dr in li. de nat.rer.Iſta expone ſicut de aue pauone,ſupra li.7.c. 62. n.5.et 6.vbi ſic inuenies de pauone, qui deuorat oua pauo
5 niſſæ,et iõ ſe occultat.¶Scdm Pli.et Soli.delphini ſpirant, veruntñ qã in aqua ſpirare nequeunt,iõ ſurſum ad aerem ſe eleuãt vbi ſpirãt.Vias ergo odoratus manifeſtas nõ hũt, et tñ odorãt ſagaciſſimè. Aculeatas hũt pinas q̃ inhoreſcũt cum iraſcunt,cum vero placati fuerunt deprimunt;& inter ſe ẽt cõplanant,& velut in qbuſdã vaginis recõdunt, vt dr Soli.in li.ſuo.Tales ſunt iuſti,q ſpirant,& ſpiritum ſcm per deuotionẽ olfaciunt,& bona æterna ꝓſentiunt,& odorant per cõtẽplationẽ,& cõtra malos inhorreſcunt,& ira ſcutẽ per iuſtitię executionẽ.Iſtud ꝓt ꝓcipuè dici de bonis ꝓlatis, & ſecularib.actiuis,q̃ quis nõ videat ſpirare uel odorare ꝙ cõtẽplationẽ vel deuotionẽ, ꝓ eo.ſ.q̃ aquatici ſunt, & ſeculares,ſciunt tñ qñq; de aqua ad aerẽ.i.de terrenis ad ſpiritualia ſe trãsferre, et ibi de ſalute aiæ cogitare. Spinas ẽt dorſuales ĩ ira erectas.i.motus iracundiæ ſciunt refrenare,
6 & ĩ vagina tẽperatiæ collocare.¶Delphinus hẽt ad hoiem q̃dã amicitiã nãlem.vñ d.Pli.li.9.c.8.Delphinus nõ expaueſcit hoiem ut alienum,imo exultãs obuiã nauigiis venit,et quaſi alludẽs vela ꝓterit,et quaſi ex pari nauigando certat, et iuxta nauẽ diſcurrit ſicut ẽt a quibuſdã audiui.Vñ d.Phiſ. ꝙ delphini diucnẽ naufragãtibus ſubueniſſe.Ad q̃ facit exẽplum,ꝙ narrat Soli.qui dicit lib.de mirabilib.ꝙ cum quidã nautæ vellent Arionẽ quendã cithariſtã occidere vel ſubmergere,ab eis obtinuit,ꝙ cithara prius caneret, quo facto ad cantum delphinorum greges cõuenerunt. Ille vero in mare ſe ꝓiicĩs ab vno illorum exceptus, & eſt ad littus peruectus,& ſic quẽ hoies,occidere uoluerunt,beluę ſaluauerunt.Arion .n. q apud regẽ corinthiorum erat maximꝰ, cum in Sicilia pecuniã maximã aggregaſſet,timẽs ſiculos, ſe eis noluit cõmittere,ne forte ꝓp ſuã pecuniã ab eis neca reẽt.Corinthios ergo nautas cõpatriotas elegit,qui in mare ab eis proiectus,cum prius cithara ceciniſſet per delphinũ ad littus eſt deuectus.qui cum a rege nõ crederet,nautis poſtea venientib.cũ ab eis peteret ſi viderãt Arionẽ, dixerunt ſe eũ in Sicilia florentem diuitiis dimiſiſſe,quo ſtatim cõparẽte,nautarũ mendaciũ,& delphini miraculũ probatũ eſt. Qd ẽt ꝙbat tẽplũ cum imagine ærea, & deſcriptiõe tpis, qd in tanti facti memoriã in ꝓmontorio ppis fabricauit. Sic ꝓcul dubio dẽt eẽ de nobis,q̃a hoies.i.plonas nõe,vtẽtes debemꝰ diligere,& eorũ melodias.i.eorũ verba,& documẽta libenter audire,& ad ea cõiter audienda conuenire. Pſ.Venite filii,audite me,timorẽ dñi docebo vos. Et ipſos ẽt ſi indigeãt ſupportare,vel ẽt naufragãtes;& diuerſis periculis pereuntes dẽmus ſuſcipere,& eos eripere,& ſaluare,& maximè,qñ videmus ipſos in nris aurib.per dulces pces flebiliter inſonare.Pro.24.Erue eos,qui ducunt ad mortẽ,& eos q̃ trahunt ad interitum,libera ne ceſſes.Vel dic,ꝙ delphini ſunt Chrs & Angeli,& ſancti,qui uidentes hoiẽm in mortis æternæ periculo,& ꝙ nautę infernales ipm occidere uolunt ſi cithara flebilis cõfeſſionis ipſum reſonare audiunt,ſtatim adſunt,ipſumq; i mare pniæ ſe cadere permittẽt ẽ ſuſtinẽt,& excipiunt,& ad littꝰ paradiſi ꝓducunt. Pſ.Ad dñm cũ tribularer clamaui,& exaudiuit me. Vel põt allegari contra crudelitatẽ humanã,cui ꝓfertur pietas aia-

lis.Vel ꝓ nautas nobis ſitẽs ĩtelligo ꝓpinquos, ꝓ delphinis diſpares ĩtelligo extraneos, qa ſepe fit, ꝙ hõ ĩpugnãtibus ſe qbus beſtiæ.i. ſubditi ſunt meliores. Baru.6.Beſtiæ meliores ſunt illis.Vel ẽt põt allegari qũo nihil occultum,qd nõ reuelauit.Vt dic,ꝙ delphinus ẽ nouitiꝰ ſeu ſimplex,q.d.hoiem & pſonarũ rõnabiliũ nõ dẽt ſocietatẽ expauẽſcere,& poſt diligere,& libẽti aio frequẽtare. Vel ẽt dic de Xpo,q̃ hoiem dilexit, & cum eis pſonaꝝ habitauit.Pro.8.Deliciæ meæ eſſe cum filijs hoim.¶Teſte Ariſ. & Pli.li.9.c.8.Fem. delphinorũ cito creſcũt,& vſq; ad decẽ annos cõtinuatis lueſcunt,& poſtq̃ in ætatẽ puenerunt,10.mẽſe ſolent parere nouos fœtus diutiſſimè ãt viuere dicũtur.ſ. circa.140 annos vt dicit experimentator, ꝙ caudis amputatis aliquos delphinos in mari dimiſit,ꝙ poſt totidem tẽpora ibidẽ ſunt inuenti.Plinius tñ vbi ſupra,& ẽt Solinus dicunt ſolũmõ de origine & ſubditos dñi diligere,& ipſos tãtpaliter q̃ ſpũaꝝ regem. Quicquid decimum uenerit, ſanctificabiſt.Si igit ad talem plemẽtum puenerimus tãdẽ diutiſſimè ꝓgratiã, & ꝓuectꝰ gloriã ꝓſeuerabimꝰ, & viuemꝰ.Sap.3.Iuſti ãr in perpetuum viuẽt.Igit cito ꝓ merita debemus creſcere, vt ad tale cõplemẽtum poſſimus propere peruenire. Gen.2. Creuit puer, & ablactatus eſt &c.¶Delphini paruuli vadunt per mare, ſicut greges,& habent,duos cuſtodes antiquos,& munoſe ſe diligunt miro,modo, vt dicit Arif.Plinius vero vbi ſupra dicit,ꝙ paruos ſemper aliqs grandior comitat vt cuſtos.Sic verè chariſſimi nos,qui ſumus in mari huius mundi,ingrege religionis vel eccleſiæ conſtituti,debemus antiquos delphinos.i.prudentes & circunſpectos cuſtodes,& prælatos habere,qui nos poſſint præcedere,& fouere,& ad ſalutem aię gubernare,qui etiam duo ſimul debent eſſe,& non ſoli, per copulam vnitatis,quia ſicut dicitur Eccl.4.Melius eſt ſe duo,quem vnum.Nos vero debemus alter alterum diligere per vinculum charitatis. Io.13. Hoc eſt ꝑceptum meum, vt diligatis iuuicem. ¶Scdm Solinum delphini flatue aquilone celerius audiunt, flante vero auſtro auditus obtunditur eorum.Sic verè chariſſimi,qñ erga nos flat frigidus vetus a quilo tribulationis tunc mandata Dei & ſanctorũ & ꝓſelatorũ melius audimus,& promptius in omnib.obtemperamus, ſi vero auſter mollis ꝓſperitatis flauerit, tunc auditus obediẽtiæ obſcuratus erit.qa dũ ꝓſperitate gaudemus mãdata Dei vilipẽdimus, nõ audimus. Hier.22. Locutus ſum tibi in abũdãtia tua dixiſti,nõ audiã.¶Delphinus ſm Arift. valde diligit filios ſuos,& longo tpe paſcit eos.Iſtud tñ intelligo de matrib. quia patres filios deuorãt, cũ naſcunt, ſicut ſuperiam dictum eſt.Tales ergo debẽt eſſe boni prælati, qui filios & ſubditos dñi diligere,& ipſos tãtpaliter q̃ ſpũaꝝ regem circunducere,& nutrire.4.Reg.3.Meſa Rex Moab nutrebat pecora multa.¶Sicut dicunt tã Pli.q̃ Sol.delphini quencunq; habent benignitatis affectum,quo hoies vñr diligere,& maximè illos quos pueros,gratos & innocentes ſibi appẽdere potuerint inuenire,& inde eſt ꝙ Sol.li.de mirabilib.ca. Helleſponto, & Pli.li.9. ca.8. dicit ꝙ ſub Auguſto puerũ in cãpania puer quidã fragmentis panis delphinum quedã qui in lacum luchrinum à caſu intrauerat,illexit, deinde manib.eius ſe palpandum pbuit.Puer vero tãdem audere cœpit,& dorſo delphini inſiliens,ab eo vectatus fuit, ita pleniſſimus ad littus proſiliunt,ꝙ uela nauium tranſuolant,& tranſcendunt.Et hũt dorſa ſerrata, quã qñ abaiano littore vſq; ad puteolos ab eo portabãt.Delphinus quantuncunq; eſſet oculatus, quocunq; diei ꝑ cinctum ad vocem pueri leuabatur. Quod tanditu factum eſt quod apud eos miraculum eſſe deſijt.Mortuo autem puero cum ad ſolitã equitationem delphinus ipſum reuertentẽ non reperet,in oculis vulgi publicè interijt,quod præ deſiderio & amore nullus accidiſſe (vt dicit idẽ Pli.) dubitauit.Hoc ad etiam narrat ſenator Fabianus.Narrat etiã idem Solinus ꝙ apud Hipponem vrbem Aphricæ, in qua.ſ. fuit epiſcopus beatus Auguſtinus;ab Hipponenſib.delphinus paſſim natandum & equitandum ſæpe ſe præbuit.Flabianus vero proconſul Aphricæ cum eum deliniſſet vnguentis,odoris nouitate ſopitus, ſuper fluctus velut mortuus iactabatur. qui eidem exiſtimans

ſolitæ manſuetudine longo tpe abſtinuit.Hiſto
ꝙ dñi hẽt qõ apud ſaluto vrbẽ Babyloniæ puerũ del
phinus amauit,quẽ poſt colludia recedentẽ impatientꝰ
ſuum arenis inuectus hęſit.Circa eãdẽ vrbẽ ẽt cum puer,
delphino vectatus,in vndoſis fluctibus necaret,ipſum del
phinus ad terrã reuexit,& vt(ac ſic confiteretur reatũ ſuũ)
dolore de puero ꝑp ſe mortuo,ſeipſum morte mulctauit,&
ad mare amplius redire noluit,ſed iuxta mortuũ præ dolo
re deceſſit.His ergo exemplis põt induci humana conditio,
ad naturã humanã amandã,& ad fidelitatem,& amicitiã ei
dem cõſeruandã,& potiſſimè qñ uidemus perſonas eſſe be
nignas,& pueros.i.puras innocentes & mũdas. Ad tria er
go ꝑ exempla prædicta adduci, videlicet ꝙ humana natu
ra,& hõ inquantũ hõ, à quolibet debet diligi, quem uidet
ex debilis ad amari.Qd eſt contra crudeles,qui cõtra huma
nã naturã debacchant,& ꝓ nihilo hũt ſi occiderint hoiem,
imo in hoc multotiens gloriant.De qb.Eccle.28.Hõ hoi reſeruatrix,& à Deo quærit medelã.In hoiem ſimilem ſui nõ
habet miam,& ꝓ pctis deprecatꝰ.Talem ergo ronem. ſ. rõne humanitatis hoi ſit parcendum,allegat Pilatus iudæis de
Chro,dicẽdo.Ecce hõ.Item põt allegari cõtra ingratos
gaſtha alia rõne paſtus,& bñficii ſuſcepit feritatẽ depo
nere,& hoi ſeruitium qd pñt faciũt, & eidem applaudere
volunt.Qd tñ nõ faciunt ingrati,q illos à qbus beneficia re
ceperunt,perpetuo nollent videre,quia ſm Senecam ſæpe.Antequã conteratur exaltatꝰ cor hoĩs,& antequã exaltetꝰ humiliatur.
Ingratus qa reputat turpe eſſe non reddere,non uult eſſe
ſe cui reddat.Põt etiã allegari de bonis amicis, qui amicos
ſuos ſibẽter uident,& cum eis lætant,ſolatiant & gaudent
& in tribulationũ ipſos intrare contingat,eos portãt
& ſuſtinent,ac fouent, & etiã ꝓ poſſe liberant atq; ſaluant.
Qſ mores vel infortunium eis accidat,& maximè ꝑp eos,
qui eſſem mentalr commoriunt,& compatiunt,& dolent.
ad Rom.12.Gaudete cum gaudentib.& flete cum flentibus.
Vel põt vltimũ exemplũ exponi de Chro q cũ à principio
cum puero.ãdã amicitiã contraxiſſet,& eum fluctib.tenta
tionum diaboli peremptum vidiſſet, ipſum de manu infernicipiuit,et illitore iudeæ pro eo mortuus fuit,et ſic mortem alterius morte propria punijt, dicens illud Eccle. 22.
Amicum ſaluare nõ confundar,et à facie illius nõ me abſcõdã,& ſi mala mihi euenerint ꝓp illum, ſuſtinebo.Vel põt
dici,q ille eſt Deus,ꝙ pueros.i.innocentes amat, et quacũque hora ab eis per oronem inclamatꝰ ipſos exaudiuit ꝓtinus ĩmittit.Pſ.In quacunq; die inuocauero te, velociter exaudi me.Vel dic,ꝙ puer eſt Chrs,quem nulla belua.i.nullus ĩfidẽs debẽt expauẽſcere,ſed diligere, et ei in perſona
pauperum poſſum dare,et mortem quam ꝓ nobis ſuſtinuit,
cõpatiendo deflere,et quia ipſum tempeſtare iudaicæ pra
uitatis videmus mortuum debemus cum eo mori ſpũaliter,et
dolere,dicendo illud Gen. 37. Puer nõ cõparet et ego quo
4 ibo?Delphini ſoli inter piſces mãmas hũt,et lac,quo fœtus
ſuos lactant,et nutriunt,dum ſunt parui.Vnde etiã dicit Pli.
li.9.c.8.q̃ delphini paruulos ſuos diu comitanꝫ, magna ergꝫ
pueri charitate.Solinus uerò ait, ꝙ vberib.fœtus alunt,
et cum ſugũt faucibus recipiunt,inualidosq; aliquãdiu profequunt.Sic prælati,& ꝓdicatores fœtus ſuos.i.ſubditos,et
auditores ſuos doctrinæ,et tpalis ſubuentionis debẽt enutrire.Duplex aũt mãma prælati eſt,tpalis ſubuentio ſiniſtra
eruditio ſpũalis dextra,vel dextra mĩa ſiniſtra iuſtitia.Prædicatores etiã debent hr̃e duas mãmas,dextram quantũ ad
donum eſt ſm,ſiniſtrã quantum ad antiquum teſtm. His igit
mamillis debent lactare ſubditos,et egenos,et erga eos oñ
fectus dorſo delphini inſiliens,ab eo vectatus fuit, ita pleniſſimus ad littus proſiliunt,ꝙ uela nauium tranſuolant,& tranſcendunt.Et hũt dorſa ſerrata, quã qñ abaiano littore vſq; ad puteolos ab eo portabãt.Delphinus quantuncunq; eſſet oculatus, quocunq; diei ꝑ cinctum ad vocem pueri leuabatur. Quod tanditu factum eſt quod apud eos miraculum eſſe deſijt.Mortuo autem puero cum ad ſolitã equitationem delphinus ipſum reuertentẽ non reperet,in oculis vulgi publicè interijt,quod præ deſiderio & amore nullus accidiſſe (vt dicit idẽ Pli.) dubitauit.Hoc ad etiam narrat ſenator Fabianus.Narrat etiã idem Solinus ꝙ apud Hipponem vrbem Aphricæ, in qua.ſ. fuit epiſcopus beatus Auguſtinus;ab Hipponenſib.delphinus paſſim natandum & equitandum ſæpe ſe præbuit.Flabianus vero proconſul Aphricæ cum eum deliniſſet vnguentis,odoris nouitate ſopitus, ſuper fluctus velut mortuus iactabatur. qui eidem exiſtimans

ſimonis vocati vocabulo,iſtud ſibi vendicãt,quo audito hominẽ ſequũtur,ſic iuſti vocati ad ꝓdicationẽ uel conuerſionẽ vel alicuius operis boni executionẽ,ſtatim debent intelligere,& audire, & obediendo ſequi, & operi demandare
Baruc.5.Vocatæ ſunt,& dixerunt, aſſumus.Et ſicut q̃q; ꝓp hmõi congregationẽ ſimones capiunt, ſic ꝓ prædicatorem auditores in rete diuinę gr̃ę inuoluũtur,& ſic à mari.i.pctõrum amaritudine extrahunt.Figura Iud. 2.vbi apparuit Angelus dñi in galgalis,& congregati ſunt ad eũ de illis partibus,& improperauit.eis defectus ſuos,& fleuerunt &c. Sic in aduentu Angeli.i.præd.catoris,hoies ad lachrymas commouentur,A uoce Angeli fugerunt populi.Eſa.33. ¶Delphi14
nis ſm Sol.& Plin.in mari nihil eſt velocius,qa ſaliendo naues tranſuolãt,quorũ Iudus ſignũ eſt,& prælagiũ,tempeſtatis.vñ ẽt Pli.li.9.c.8.ait ꝙ velociſſimũ oium aĩalium nõ ſolũ marinorũ eſt delphinus,eſt.n.ocyor volucre,acrior telo,& niſi eos occultum ac pene in uentres haberet,celeritatẽ eius nullus piſciũ euaderet Solinus ẽt dicit,& ante oĩa nihil velocius hũt maria.Sic multi funt ueloces per inconſtantiam & naues.i.religionẽ,& ſtatũ eccleſiæ,de uno ad aliũ trãſeũdo,tranſuolant & tranſnatant,quorũ ludus,& proſperitas, & gaudium ſignũ eſt futuræ tempeſtates, q̃ eis finaliter reſeruatur.Nos igitur ludos,& proſperitatis ſtorũ uidentes, naues aĩæ cautius gubernemus,& à periculo timeamus. Hi enim ſolent lætari cõtra malum ſuum.Iõ.Prou.18.Antequã conteratur exaltatꝰ cor hoĩs,& antequã exaltetꝰ humiliatur. Vel dic de illis quorũ affectus,& appetitus eſt nalde uelox ad mala opera facienda.Vnde pro certo ſi ita poſſent malũ facere ſicut uellent,nulli eſſent,qui eorũ malitiã ꝑeuerẽt, ſed qa non pñt ita capere,ſicut currere, ideo nõ ſolẽt pro libito alios offendere uel nocere.Quod potiſſimè patet de iſtis officialibus,& balliuis,q ad oĩa mala ſunt ueloces. Pſ. ueloces pedes eorũ ad effundendum ſanguinem. ¶Delphi15
nus ſm Iorath in mari hoiem mortuum reperiens, ſtatim ſentit utrũ de delphino comedit dum viuebat,quod ſi fecerit,ipſum comedit,& ab aliis piſcibus deuorari ꝓmittit,ſed ſi non comedit ipſum ad littus pellit,& defendit à morſib. aliorum. Sic qũ Chriſtus in mari huius mundi hoiem mortuum per pctm,vel ad litterã mortuũ poſt hanc uitã reperit,ſtatim ſentit ſi aliquos delphinos ſibi ſimiles,ideſt pauperes,& ignorãtes,q̃ ſunt de eadẽ ſpecie cũ ipſo (quia ipſe in mundo uoluit pauper eſſe)comederit,& deuorauerit ꝓ uſuras,& rapinas,qđ fecerit tunc ipſum primo impedit, & deuorat,& per condemnationẽ æternã ab aliis piſcibus.ſ.dæmonib.deuorari permittit in mari inferni.Hier.30.Prædatores tuos dabo in prædã. Sed ſi pauperes non comedit, imò ipſos per eleemoſynas ſubſtentauerit,tũc uerus delphinus Chrs ipſum à morſib.dæmonũ liberat, & ad littus Paradiſi ipſum deducit,qa beati miſericordes,qm̃ ipſi miam conſequent.Mat.5.Et ẽt expone,ꝙ Deus videns hoiem,in pctõ,ſi tñ ſit naturaliter pius erga pauperes, ipſum ad littus pniæ finaliter reducit.Si aũt recõuerſo impius ſit ipſum à uitiis deuorari permittit.Prædatores tuos dabo in prædam. Hie. 30. Vel id põt exponi de bonis prælatis,& iudicibus,qui qñ aliquis cadit in mari.i.in manibus eorum.ſi aliquid committẽdo,ſi aliis conſuenit parcere,debent ei ſubuenire,ſinautẽ, iuxta illud Iac.2.Iudiciũ ſine mĩa fiet ei,q̃ nõ fecerit mĩam.
¶Delphinis in mari nihil velocius,qa plurimi ſaliendo na16
ues trãſuolant.Dñr ẽt ſm Sol.nõ ſolũ uelocius uoluĉri,imò ẽt citius volare telo.Habent. n. in dorſo aculeatas pinnas, quib.iuuanꝫ ad ſaltandum.Vñ ẽt Pli.lib.9.c.8.ait ꝙ qñ pro re ſpirando ſurſum promoueãt ita ſubito proſiliunt,ꝙ uela nauium tranſuolant,& tranſcendunt.Et hũt dorſa ſerrata; quibus mollitiẽ uentrũ ſecãtes interinterimunt crocodilos.Sic iuſti ꝑp velocitatẽm bonorũ operũ naues mercimonia cõtinentes.i.mundi ſtatus,& officia diuitiis onerata tranſiliũt, & tranſuolant per contemptũ,& ad cœlum ſe eleuant ꝑ affectũ.Eſa.40. Qui ſunt iſti qui vt nubes uolant. Et illi ẽt hũt dorſa.ſ.verba ſerrata,i.acuta & pungitiua, vt crocodilos.i. molles,& delitioſos corrigant,& reprehẽdãt, qa q̃ delinquunt legẽ &c. De delphinis nota qũo ſm aliquos ſunt nimi lites!, q̃ in mari hũt habitationem ſuam ſibi à natura conceſſam,& qũo (vt vr) qñ de palatiis ſuis ſubterraneis in mare intrant, tunc in piſces ſe transformant.Vnde infra lib. 13.in prologo de mirabilibus mũdi,ubi exempla inuenies,

fed nescio si sunt vera. Vnū tñ scio ꝙ multa sunt secreta rerū quæ ignoramus,& multæ pñt esse rerū generationes occultæ,quæ nobis penitus sunt ignotæ.Vñ sapiēs postquā de mirabilib.Dei dixisset Eccl.43.de mari dicit sic. Illic pclara & mirabilia opera, varia gña bestiarum & oium pecorum, & creatura beluarū.Sequit.Benedicentes dñm exaltate illū quantum potestis, maior est.n.oñi laude.& post. Multa abscōdita sunt maiora, hic pauca.n.uidim⁹ operū eius.Sed qa illa quæ in dicto prologo reciro nō moralizo,dic si uis ꝙ tales milites vñr nri moderni,nobiles,quia re uera impalatiis suis sub aquis deliciarū ipsis,vñr milites esse, inquantum.s. ipsi de factis militaribus solent loqui,& de uirtutib. & fortitudine disputare, & de mirabilib.sese iactare Ioh.3.infirmus dicat,quia ego fortis sum.Sed verè in mari pisces fiūt, quia qñ ad mare.i.ad fluctus,& amaritudinem laborum uenitur,tunc verè pisces.i.fluxibiles,deliciosi,timorosi & debiles inueniuntur, inquantum nullum actum militiæ exequuntur.Hier.9 Erunt Aegyptii sicut mulieres.

De Dracone. Cap. 32.

1 DRaco maris ſm Isid.est aīal marinū,& crudele,instar, draconis terrestris in longitudine protensum,sed alis caret, & loco alarū pinnulas hēt,& sicut dī in lib. de natura rerū,istud aīal ualde hēt modicū caput respectu magnitudinis corporis hiatum uerò oris hēt valde magnū,& cutem durissimam,trāscurrit magna marium spatia uno impetu.Morsus eius est tā horib. q̄ piscibus uenenosus. Tales vñr hodie esse multi peccatores,q.a.s.ipsi sunt crudeles p aliorū iniustā inuasionē,longæ caudæ p lōgæ uitæ æstimationē,durę cutis per malæ consuetudinis obstinationem, nullarum allarum per nullā cęlestium affectionē,& contemplationē, quia proculdubio nunquā volant sursum cęlestia cōtemplādo,quinimo per mare huius mundi impetuosè currunt, terrena negotia in superbia gubernando. Dan. 8. Euulsæ sunt alæ eius,& sublata est de terra.Quid plura,pro certo isti hñt magnum corpus,& magnum os,& paruum caput,quia pro certo tale caput,vbi uigent sensus.i.rationem, & sapientiā hñt paucā,corpus uerò,& os,i.carnalitatē,gulā & prudētiā bestialē hñt magnā,quia.s.isti multum hñt de corpore,parū de capite,multum de carne, parum de spiritu, multum de conditione carnali,parū de perfectione morali. Abundant .n.in superfluis,& deficiūt in necessariis, & sic figurari pñt i Holoferne mortuo,q̄ habebat corpus,ꝙ carebat capite.Vñ Iudit.13.Ecce Holofernes iacet in terra, & caput eius non est i eo.Et iō bī hoies,& pisces.i.bonos & malos solēt rapinis,exactionib.iniuriis,detractionib.& falsis accusationib. mordere,& uenenosuæ malitiæ inficere,& nocere,ita ꝙ bī talibus pōt dici illud Ezec.32.Leoni gentium assimilatus es
2 & draconi qui est in mari.¶Secundum Plinium,draco maris in arenam deductus,mira celeritate cauernam sibi parat.Sic pro certo sunt multi officiales,& alii q̄ positi in hitore.i.aliquo statu,officio uel gradu,si arenas diuitiarum habeāt tā gere,& ministrare,mira celeritate cauernas,& hospitia,domos & palatia sibi fabricant, & valde cito ad magnū statū properant,& modico tpe magna parāt.Istud patet de vsuariis,& balliuis,qui in duobus annis vel tribus fiunt diuites & potentes,& merito,quia sicut dī Ioan.4.Alii laboraueūt & vos ipsi in labores eorum introistis.

De Echino seu echeneide. Cap. 33.

1 EChinus alio noīe ſm Pli.dī echeneis. Est ergo Echinus ſm Isid.& lib.de natura rerum pisces paruus,quasi semipedalis,qui habet spinas pro pedibus,sicut Cancer. Alas vero habet sub uentre,q̄ pedib.assimilantur,& in ore loco dētium habet aculeos ualde fortes. Hic ergo piscis mirabilis est uirtutis.Nam vbi alicui parti alicuius quantuncunq; magnæ nauis adheret, ipsam à cursu velut anchora stare facit, ita vt nec impulsu modico moueat.Qd̄ intm est mirabile vt incredibile videretur, nisi omnium magnorum auctorum inhoc ſnia cōueniret,sed in hoc cōueniunt Ambrosius,Basilius & Isidorus, Arist. & Pli. Plinius aūt addit exempla de naui Antonij prętoris, qui cū uellet circuire suos,& exhortari,subito nauis ipsis est retenta. De naui ēt Caij principis dicit idem,ꝙ arrestata ea inuentus est in gubernando piscis paruus,magnæ limaci similis, qui hmōi retinentiæ cā erat, isti cñ exempla non ponit Pli.lib.9.c.25.vbi agit de echeneide,sed ibi ponit bene de naue portante Periandum vt cauſa ēt de mirabilib.huius piscis,dicens.Caium indignatū fuisse,ꝙ piscis semipedalis sola adhærentia nauem retenuisset quadringentorum remigum obsequio contra ferentem. Sicut aūt dicit Pli.vbi supra, similis potentiæ vñr esse apud guidiā venerē conchæ.Hunc vero piscem quidā ex latinis intelligi amor Dei vel ēt ipse Christus,ipsi.n.ad retinendum nauem aiæ,ne tentationū uel tribulationū fluctib. mouerię eximiæ sunt uirtutis.Cuicunq;.n.per gr̄am adæserit ille pisces,sibi.s.fauendo,& pium auxilium exhibendo impossibile est,ꝙ fluctibus tribulationis tentationis pulseur,vel ęfirmitate boni propositi,tuæ perseuerantiæ computetur.n.Deus pro nobis,quis contra nos.ad Ro.8.Vnde Lu.7.Iluſum est flumen domui illi,& nō potuit eā mouere. Vel dic, ꝙ iste piscis est patientia,vel ēt fides,vel charitas vel inconſtātia vel fidelitas, quæ si naui cordis fortiter hæreāt ipsam in firmitate perpetua stabiliunt,& cōfirmant.Apparuit hoc in martiribus,qui nulla tribulatione vel tentatione, fuerūt moti,sed in Christo manserunt perpetuo radicati,iuxta ꝺctrinam Apostoli 1.ad Cor.15.dicētis.Stabiles estote,& immobiles.Qd̄ ēt de bonis amicis dici pōt,qa.s.erga eos,qui sibi adhærent per cōsanguinitatē vel amicitiam & fidelitatē,debent ita immobiliter se tenere,ꝙ nullo casu,dēt abere se mouere,nec in lege fidelitatis vel amicitiæ,vacillare.i. Coll.1.In fide fundati,stabiles,& imobiles.Vel ista pōt dici malo,ꝙ piscis iste significat aliquā creaturā nobis p affectū inordinatū ultra debitū adherentē,sicut sunt bona mundi, muleres,parētes,& dignitates,& talia.Ista.n.quamuis sint modici ualoris,& uirtutis,qñ tñ immoderate diligantur,ſciunt hoīem à motu bonorū operū quiescere,& flatu Spiritus sancti nō obedire,& ad portū Paradisi non uenire, sed sine ꝓfectu uirtutū in mari mundi in pcto fistere,& manere sicut ad literā videmus,ꝙ multæ adhærentiæ & societates, mali affect⁹ nepotū,& inutiliū psonarū, multos à magnis bonis impedierunt,& ne ad portū salutis vel ad llati maioris honoris tēderēt tardauerūt. Esa. 40. Quærit quo ſtatuat simulachrū qđ nō moueat.¶Echinus ſm Amb.Pli.& Isid. in dex ē futuræ tēpestatis,p̄sentit.n.qñ dēt uenire,& idēo solet calculū arripere,& cū eo fortiter se tenere,& de eo quasi anchorā facere,vt fluct⁹ superuēturus ipm nequeat de mari eijcere vel mouere. Hoc igit videntes nauæ sibi caueāt, & futurā tempestatem eius exēplo puidēt atq; timēt,& naue suā anchoris statuunt atq; firmāt.Idē aūt dicit Pli li.9.c. 31.Reuera charissimi,talis piscis debet esse q̄libet uir discretus.dēt.n.futuras tēpestates tribulationū vel tēptationum sagaciter puidere,& cōtra ipsas cum eas imminere cōspicit de opportuno remedio puidere.Igit lapidem angularem.i. Chr̄m p deuotionē grat,& ei p fidē,& dilectionē adhærere seq;& fragilitatē suā sibi cōmittat,& ideo ex toto speret,& cōfidat,& sic fluctib.tentationum, afflatib.adulationum & suggestionum,tēpestatib.tribulationū, necnō morib.ipsoꝝ iudicia,& lites morari facit,partus in utero prægnantes continent,& fluxus parientium sistit, & fœtum parere non permittit,& si salus fuerit,& aurum in profundissimū puteum ceciderit iste ad motus,& applicatus ipsum aurū ſcam extrahit atq; rapit.Talis piscis vñr esse vitium negligē tiæ,qui pro certo ista est,quæ cuncta negocia facit fieri magis sicut.Si quis.n.istud vitium habuerit,cursum,& nauigationem obedientiæ sibi tollit,partum boni operis impedit, & conceptum boni propositi per executionem parturiri non sinit,liceę etiam & iudicia dirimi ab ipsis negligentib. iudicib.non permittit.Hoc solum habet,ꝙ aurum,& mune ra auxilii,& emergit,& quamuis in omnib.sit lenta,ad audiendum tñ hauriendum,& acquirendum sollicite se extendit, non est.nisi negligens homo circa virtuosa negocia quin bene sit capax auari,& diligens in auaritia. Quod ēt potest dici demulcis qui salæ mundanæ sapientiæ conditi, de ipsis prouidis puteis.ide ipsis iniquis auaris,& vsurariis absconditis,& celaris sciunt aurum extrahere, & sibi ipsis per auaritiam vendicare.Ps.Viuet & dabitur ei de auro arabiæ,Vel dic contra munera,quæ portata solent iudicia retardare,& hores,& iustitiam impedire,& omnem fluxum iracundiæ mitigare.Idē ēt dic de præcibus magnatū,& de affectione carnali,vel etiam de odio partis aduersæ,quia sicut dī Deut.16. Munera excecant oculos etiam iustorum.

De Ephemoro pisce. Cap. 34.

1 EPhemeron secundum Iorath,de animalib.est piscis qui sine coitu nascitur,& cum per tres horas vixerit, tunc moritur.Sic Christus non ex virili semine generatus postquam in cruce per tres horas vixit,s.à sexta vsque ad horā nonam,clamando emisit spiritum,&c.Vel pōt contra incōstantes dici qui in vita gratiæ non perseuerant,imo eadem die qua per confessionem,& confessionem nascuntur, eadem eorum per vitia moriuntur. Sap.5. Sic nos nati continuo desinemus esse.

De Escaro seu scaro. Cap. 35.

1 EScarus,Plin.scarus,ſm Isi.li.13.piscis est qui solus inter pisces cē ruminare,& ſm Plin.iste est ingeniosus.Si.n.pi scatores portulam intrauerit,non ex fronte erumpit,nec violenter contra vimina currit,scit.n. ꝙ quanto plus violēter luctaretur,tanto inter vimia sportulæ se amplius implicare.Confuenit ergo retrocedere, & frequenti caudæ ictu sportule fores laxare,& sic euadere & exire.Quod si forte idem scarus luctantem ad exeundum viderit,caudam eius dentib.arripit,& ipsum ad exeundum adiuuat,& pro virib. extrahit,& educit.Istud dicit Pli.lib.32.c.2.allegans Ouidiū in lib.halieuticon.Re uera iste piscis videtur significare viros prouidos,& discretos,cui.s.facta,dicta, & opera solēt ruminare,& matura deliberatione præmissa de eis prouide cogitare.Seneca.Diu delibera,cito facito.Ingeniosa autem prudentia summe debet apparere in exeundo de peccato, nam si quis in sportulam diabolicæ tentationis per peccatum intrauerit,non statim ex abrupto nitatur exire,sicut facere quidam,qui videntes se in aliquo vitio deliquisse,vt potest in ebrietate vel similib.iurant non perpetuo se facturos,& sic indiscrete volunt erumpere de sportula quam intrarunt,quod tñ non faciunt,imo ex ipso iuramento maxime tentantur,& citius reincidunt,& delinquunt ad Rom.7. Vbi.n peccatum occasione accepta per mandatum seduxit me,& per illud occidit me.Quid ergo debet facere hō prudens.Pro certo ipse debet paulatim retrocedere,occasiōes vitando,& cum canda.i. cum memoria finis percutere, de morte,inferno,& iudicio cogitando,& sic fores obstinatæ voluntatis,& diabolicæ tentationis laxabit, contritionem habendo,& tunc exibit facilter,confitendo, & peccatum totaliter dimittendo,vt sic de anima contrita dicatur illud. Thren.1.Ipsa gemens conuersa est retrorsum.Alius verò escarus,s.platus vel pdicator, sacerdos vel peccator, qñ videt,ꝙ homo luctatur,& laborat exire pe peścato,& ꝙ pœnitens facit quod in se est,dēt cum ore suo,& verbis p orationē vel per correctionem,inductionem,& monitionē ipsum adiuuare,& pro ipso de peccato extrahēdo verbis,& operibus laborare iuxta illud Matt.10.Si peccauerit frater tuus,corripe eum.Si.n.re audierit, lucratus eris fratrē tuū. Et sicut ſm Pli.escarus non cedit præde alicuius piscīū dentatorum,sic verè talis fic discretus non capitur tentatione dęmonum malignorū.Vel ista pñt dici generaliter de quocunq; qui facit posse suum,vt de peccato vel de infortunio exeat,quem socius Christus statim adiuuat, & ipsum liberat atq; saluat.Vel potest ēt dici ꝙ qñ videmus ꝙ aliquis diligenter,& prudenter luctatur exire de sportula,& de periculis fortunæ,& de alieno magno īfortunio, proculdubio alij debent moueri ad eum misericorditer adiuuandū,& ad ipsum de huiusmodi infortunijs liberandū.Plus.n.decet iuuare hominem,qui diligenter ad bonum laborat,& qui facit quod in se est,vt fortunam superat atq; vincat, q̄ illum qui totaliter in alienum auxilium sperat,& qui torpens de se non cogitat neque pensat.Figura.Matt.14. Vbi vī, ꝙ videns Chr̄s Apostolus laborantes in remigando (Erat.n.ventus contrarius illis) statim affuit,& ventum contrariū cessare fecit,quia pro certo qui contra ventum contrariū tentationum,vel tribulationum luctatur,à Deo, & à proximo adiuuari meretur.Vnde ad Roman.8. Spiritus adiuuat infirmitatem nostram.

De Eso. Cap. 36.

1 ESos pisces est maximus in fluuio danubij, intantum, ꝙ vix vna quadriga ipsum potest portare,qui etiam, quia cibus est delicatus,ad longinquas portatur partes. Est aūt animal benignissimum,& timorosissimum.Nam à pugnitiuo minimo piscīculo.s.culpea siue alosa sæpe perurgeē ad fugam,vt dicit Plin.libr.9.c.15.vbi ait quod propter venam quandam quam habet in faucibus,ipsum auide appetit,& occidit.Huic libenter affricat se sturio iocandi causa.Cū autem captus fuerit vino fortissimo,& lacte potatur,& sic inebriatus pluribus diebus viuit etiam extra aquam & sic ad remotas partes portatur.Bibit tamen quandoque quatuor sextaria vini antequam inebretur. Talis est iustus, quia licet quandoque sit,& temporaliter,& spiritualitdr magnus est tamen,& timorosus,& humilis, & benignus. Eccles.3. Quanto magnus es,humilia te.Minimis enim pisciculis cū ipso brigam habentibus debet cædere, & eisdem locum dimittere,& abire,& maximè illis qui pungitiui dicūtur ideſt illis qui verbis pungunt alios,& qui faciliter obloquuntur. Tales.n.à iustis solent timeri, & ne pungantur ab eis præcaueri,quia terribilis in ciuitate sua homo linguosus. Eccl.8 Et sic sequitur, ꝙ sturiones delectantur cum eo iocari,quia pro certo sicut videmus,talium humilium personarum societatem cupiunt alii frequentare. Ps. Cum sancto sanctus eris.Isti etiam lacte deuotionis,& vino scientiæ, et lectionis inebriantur,adeo vt sic diu viuant in statu gratiæ,& longe lateque ad vsus fidelium deportentur.Apparuit hoc in paulo,qui per conuersionem captus,lacte,et vino gr̄æ,& doctrinæ à Deo fuit inebriatus, et ideo per peccatum non fuit amplius mortuus,sed late, et longe prædicando fidelium vsibus applicatus.Esa.60.Filii tui de longe venient.Vnde talib.dī Esa.55.Properate,emite absque argento vinum et lac.Vel dic quòd piscator diabolus postquam iuuenes,et imbecilles cepit, et inuoluit in aliquo peccato, solet eos inebriare vino,in quo est luxuria,et lacte dulcedinis temporalis,et sic portat eos ubi uult. Vel dic litteraliter cōtra ebrios, qui permittunt se parari,et circūduci à diabolo ad omnia alia peccata.Vel dic ꝙ tales sunt multi,q̄ magni sūt in apparentia,timorosi tamen,et imbecilles in existentia, quia ēt à paruulis piscibus.i. ab indignis hoibus, et modi-

runt Pisces sunt multi, maximè detractores.Isti.n. sub vētre ꝙdā tas habēt alas superbiæ,& vanitatis,quia vt cōiter dicitur gulosi,& pomposi,ideo isti sunt per totū corpus ſtinī ipſuam asperam conditionem. Dentes hēt vt aculeos propter mordacem loquutionem. Veneno si sunt alijs, ꝙ pericolosam conuersationem,& ipsis dęmones vtuntur sicut aūt dicit Pli.vbi supra, similis potentiæ vñr esse apud detractores cum ipsi inter se sint inimici,cum etiam cū oib. inimicitias habeant,faciunt ꝙ ēt inter alios inimicitiæ multiplicentur.Sic Christus non ex virili semine generatus postquam in cruce per tres horas vixit,s.à sexta vsque ad horā nonam,clamando emisit spiritum,&c.Vel pōt contra incōstantes dici qui in vita gratiæ non perseuerant,imo eadem die qua per confessionem,& confessionem nascuntur, eadem eorum per vitia moriuntur. Sap.5. Sic nos nati continuo desinemus esse.

De Escaro seu scaro. Cap. 35.

2 EScarus,Plin.scarus,ſm Isi.li.13.piscis est qui solus inter pisces cē ruminare,& ſm Plin.iste est ingeniosus.Si.n.piscatores portulam intrauerit,non ex fronte erumpit,nec violenter contra vimina currit,scit.n. ꝙ quanto plus violēter luctaretur,tanto inter vimia sportulæ se amplius implicare.Confuenit ergo retrocedere, & frequenti caudæ ictu sportule fores laxare,& sic euadere & exire.Quod si forte idem scarus luctantem ad exeundum viderit,caudam eius dentib.arripit,& ipsum ad exeundum adiuuat,& pro virib. extrahit,& educit.Istud dicit Pli.lib.32.c.2.allegans Ouidiū in lib.halieuticon.Re uera iste piscis videtur significare viros prouidos,& discretos,cui.s.facta,dicta, & opera solēt ruminare,& matura deliberatione præmissa de eis prouide cogitare.Seneca.Diu delibera,cito facito.Ingeniosa autem prudentia summe debet apparere in exeundo de peccato, nam si quis in sportulam diabolicæ tentationis per peccatum intrauerit,non statim ex abrupto nitatur exire,sicut facere quidam,qui videntes se in aliquo vitio deliquisse,vt potest in ebrietate vel similib.iurant non perpetuo se facturos,& sic indiscrete volunt erumpere de sportula quam intrarunt,quod tñ non faciunt,imo ex ipso iuramento maxime tentantur,& citius reincidunt,& delinquunt ad Rom.7. Vbi.n peccatum occasione accepta per mandatum seduxit me,& per illud occidit me.Quid ergo debet facere hō prudens.Pro certo ipse debet paulatim retrocedere,occasiōes vitando,& cum canda.i. cum memoria finis percutere, de morte,inferno,& iudicio cogitando,& sic fores obstinatæ voluntatis,& diabolicæ tentationis laxabit, contritionem habendo,& tunc exibit facilter,confitendo, & peccatum totaliter dimittendo,vt sic de anima contrita dicatur illud. Thren.1.Ipsa gemens conuersa est retrorsum.Alius verò escarus,s.platus vel pdicator, sacerdos vel peccator, qñ videt,ꝙ homo luctatur,& laborat exire pe peścato,& ꝙ pœnitens facit quod in se est,dēt cum ore suo,& verbis p orationē vel per correctionem,inductionem,& monitionē ipsum adiuuare,& pro ipso de peccato extrahēdo verbis,& operibus laborare iuxta illud Matt.10.Si peccauerit frater tuus,corripe eum.Si.n.re audierit, lucratus eris fratrē tuū. Et sicut ſm Pli.escarus non cedit præde alicuius piscīū dentatorum,sic verè talis fic discretus non capitur tentatione dęmonum malignorū.Vel ista pñt dici generaliter de quocunq; qui facit posse suum,vt de peccato vel de infortunio exeat,quem socius Christus statim adiuuat, & ipsum liberat atq; saluat.Vel potest ēt dici ꝙ qñ videmus ꝙ aliquis diligenter,& prudenter luctatur exire de sportula,& de periculis fortunæ,& de alieno magno īfortunio, proculdubio alij debent moueri ad eum misericorditer adiuuandū,& ad ipsum de huiusmodi infortunijs liberandū.Plus.n.decet iuuare hominem,qui diligenter ad bonum laborat,& qui facit quod in se est,vt fortunam superat atq; vincat, q̄ illum qui totaliter in alienum auxilium sperat,& qui torpens de se non cogitat neque pensat.Figura.Matt.14. Vbi vī, ꝙ videns Chr̄s Apostolus laborantes in remigando (Erat.n.ventus contrarius illis) statim affuit,& ventum contrariū cessare fecit,quia pro certo qui contra ventum contrariū tentationum,vel tribulationum luctatur,à Deo, & à proximo adiuuari meretur.Vnde ad Roman.8. Spiritus adiuuat infirmitatem nostram.

De Eso. Cap. 36.

1 ESos pisces est maximus in fluuio danubij, intantum, ꝙ vix vna quadriga ipsum potest portare,qui etiam, quia cibus est delicatus,ad longinquas portatur partes. Est aūt animal benignissimum,& timorosissimum.Nam à pugnitiuo minimo piscīculo.s.culpea siue alosa sæpe perurgeē ad fugam,vt dicit Plin.libr.9.c.15.vbi ait quod propter venam quandam quam habet in faucibus,ipsum auide appetit,& occidit.Huic libenter affricat se sturio iocandi causa.Cū autem captus fuerit vino fortissimo,& lacte potatur,& sic inebriatus pluribus diebus viuit etiam extra aquam & sic ad remotas partes portatur.Bibit tamen quandoque quatuor sextaria vini antequam inebretur. Talis est iustus, quia licet quandoque sit,& temporaliter,& spiritualitdr magnus est tamen,& timorosus,& humilis, & benignus. Eccles.3. Quanto magnus es,humilia te.Minimis enim pisciculis cū ipso brigam habentibus debet cædere, & eisdem locum dimittere,& abire,& maximè illis qui pungitiui dicūtur ideſt illis qui verbis pungunt alios,& qui faciliter obloquuntur. Tales.n.à iustis solent timeri, & ne pungantur ab eis præcaueri,quia terribilis in ciuitate sua homo linguosus. Eccl.8 Et sic sequitur, ꝙ sturiones delectantur cum eo iocari,quia pro certo sicut videmus,talium humilium personarum societatem cupiunt alii frequentare. Ps. Cum sancto sanctus eris.Isti etiam lacte deuotionis,& vino scientiæ, et lectionis inebriantur,adeo vt sic diu viuant in statu gratiæ,& longe lateque ad vsus fidelium deportentur.Apparuit hoc in paulo,qui per conuersionem captus,lacte,et vino gr̄æ,& doctrinæ à Deo fuit inebriatus, et ideo per peccatum non fuit amplius mortuus,sed late, et longe prædicando fidelium vsibus applicatus.Esa.60.Filii tui de longe venient.Vnde talib.dī Esa.55.Properate,emite absque argento vinum et lac.Vel dic quòd piscator diabolus postquam iuuenes,et imbecilles cepit, et inuoluit in aliquo peccato, solet eos inebriare vino,in quo est luxuria,et lacte dulcedinis temporalis,et sic portat eos ubi uult. Vel dic litteraliter cōtra ebrios, qui permittunt se parari,et circūduci à diabolo ad omnia alia peccata.Vel dic ꝙ tales sunt multi,q̄ magni sūt in apparentia,timorosi tamen,et imbecilles in existentia, quia ēt à paruulis piscibus.i. ab indignis hoibus, et modi-

cis tribulationib. vircuntur, & ab ipsis fugere compellunt.

2 ¶Esos in fluuio fodit sibi foueas, vt se abscondat, cũ sit aial timorosum, & ideo qũ videt sturionem qui vult cum eo ludere, solet ad foueam pro latitando fugere, & de ipsius ludis non curare. Sic verè religiosi qui timorosi, & humiles debent esse, in fluuio religionis debent foueas. i. cellas habere, quapropter si sturio. i. secularis ipsos velit qñque ad ludos. i. ad mundi solatia inuitare, statim debent ad cellam se dere, & ibi ne delinquant in aliquo, se abscondere, & se à secularium vanis lusionib. & colloquijs elongare. Ps. Elongaui fugiens, & mansi in solitudine. Vel potest dici q̃ si diabolus vel quilibet homo malus ad ludum malorum solatiorum, & colloquiorum nos inuitauerit ad foueam conscientię vel ad foueam sepulchri vel mortis memoriæ debemus fugere, & ibi nos à vanis gaudijs absentare. Vel põt dici cõtra partiales, qui de bonorum solatijs, & consortiis non curant, sed ad cauernas, & domos suas soli fugiunt, vbi in tristitia soli viuunt. Hier. 15. Solus sedebam, qm̃ amaritudine repleuisti me. ¶Sturio in danubio flumine intantum excitat eson ad ludendum q̃ dum simul ludendo per fluuium vagãtur, aquam mouent, & sic deprehenduntur, & capiunt. Sic verè sæpè fit q̃ ludus, & solatium vanitatis est causa q̃ nõ solum vnus sed plures simul à diabolo capiunt, & unus propter alium decipitur, & diuersis viriis laqueatur. Sũt ergo vana solatia fugienda, & inutilia consortia dimittenda, quia sicut dr̃ Prou. 14. Risus dolori miscebitur, & extrema gaudii luctus occupat. Quod ẽt de latronib. potest dici, qui inter se talia ducunt solatia, q̃ iudices, & balliui ipsos deprehendũt & eos capiunt, & suspendunt.

De Hericio maris. Cap. 37.

3 HEricius Maris est piscis ẽm Arist. habens os, & caput in ferius, anum verò, & superfluitatis exitũ superius, & & hic contra naturam omnium animalium spinis vtit loco pedum. Spinosus. n. est, & hispidus, & oĩbus aliis piscib. horridus, & carnes habet rubeas vltra modum, sicut dicit Plin. Secundum Isid, verò lib. 13. Hericius testulas habet more castaneæ, ex oĩ parte aculeatas, Chariſſimi per istum piscem possum intelligere detractores, qui ex oĩ parte pungentes sunt mordaces, & aculeati, ita q̃ de spinis faciũt sibi pedes inquantum pedes. i. affectus eorum ad pungendum, & detrahendum totaliter ordinantur. Quid vltra? pro certo isti anũ & fœces habent superius, inquantum. s. fœces infamiarũ ẽt superius contra superiores non cessant ꝓicere, & eos suis verbis detractoriis diffamare. Caput vero, & os per falsam humilitatem deprimunt inferius, inquantùm. s. humiliter cũ reuerentia videntur viuere, & verba sua charitatiuè proferre, quia pro certo istud est planum, q̃ detractores ad finem vt eis melius credatur, os deprimunt reuerenter loquendo, caput inclinant humiliter reuerendo, & hoc totum ad finẽ vt fœces sursum eiiciant alios turpiter diffamando. Et ideo bene dr̃ Eccl. : 9. Est qui nequiter se humiliat, & interiora eius plena sunt dolo. Sed quid? pro certo iste piscis omnibus aliis est horridus, quia. s. detractor ab oĩbus abhorretur, & à cunctis vilipenditur, & oditur. Eccl. 5. Susurratori aũt odia, inimicicia, & cõtumelia, & Eccl. 9. Linguosus, & temerarius in verbo odiosus erit. Vel pone q̃ spinæ sunt diuitiæ, sicut etiam Christus dicit Lucæ 8, Isti ergo sunt mali habentes spinas pro pedibus, inquantum. s. ipsis mediantib. mouentur, & in suis malis operibus sustinentur, & diuersimodè in mũdi negotiis peruagantur. Istud potissime patet de vsurarijs, & malis diuitibus, qui etiam spinis diuitiarum nudati, Deo & hominibus sunt odibiles, & maximè quia caput. i. animã deiiciunt, & contemnunt, dorsum vero, & fœces idest carnem perficiunt, & præponunt. Dorsum enim idest carnẽ superius ponunt in honore, caput vero idest animam habẽt inferius in horrore.

De Exoceto. Cap. 38.

4 EXocetus Piscis est in Arcadia, vt dicit Plin. lib. 9. c. 19. q̃ non potest viuere sine somno, & ideo, vt dormiat in sicum exit, & aquam dimittit, & sic dormit suauiter, & quiescit. Tales sunt viri deuoti, sine somno. n. contemplationis nequeunt viuere, & ideo aquam mundanæ prosperitatis solent dimittere, & mare mundanorum tumultuum relinquere, & ad siccum religionis, uel pœnitentiæ se transferre, vt sic in bonis æternis possint quiescere, & dormire, exemplo beati Ioannis, qui mundum dimisit, & vt per contẽplationem dormiret, ad siccitatem deserti transiuit. Figuratus Helia, qui in deserto legitur dormiuisse, & sub vmbra puabet talis illud Iob. 7. Ecce nunc in puluere dormio. Vel põt dici de malis, qui viuere sine somno deliciarum non possunt, vel qui etiam sine somno peccati esse nolunt, & ideo mare pœnitentię vel religionis, & aquam deuotionis cito tunt, & ad siccum. i. ad mundum, vt quiescant in vitijs se deflectunt. Ps. Abierunt in sicco flumina.

De Heracleodibus seu Heracleoticis piscibus. Cap. 39.

HEracleodes secundum Theophrastrum pisces sunt circa heracleam (quæ. s. est ciuitas campaniæ) positi, qui in hoc sunt valde mirabiles, quia extremas fluminũ aquas sectari nituntur, terras. n. q̃ inter flumina sunt mediæ cautes solent, & de, flumine ad fluuium se transferre, & mirũ ẽt (vt ait) q̃ piscis iste tantos labores assumat, vt videt aquas contrarias. Quod sic potest intelligi, vt. s. ille piscis abhorreat contrariũ motũ fluminis, vel q̃ ipse piscis aquam fluminis in quo est fastidiat, & tanquam cõtrariam ipsam abhorreat, & q̃ pro veniendo ad aliud flumen, laborem petat trãdi terras intermedias assumat. Dico ergo q̃ iste piscis potest significare quosdam qui cõtrarietatem fluminis fornæ, & aduersitatem tribulationũ, non pũt sustinere, imo statim q̃ eã sentiũt, volunt ad locum alium se mutare, & labores insuitos nõ verent ferre, vt possint alibi se transferre. Istud videmus de multis q̃ culpas suas attribuunt locis in q̃b. sunt, & iõ de loco ad locum transeunt, & locum inuenire vbi contrarium non habeant credunt. Contra quos dicit Seneca Epistola. 18. Aĩum (inquit) dẽt mutare, non cœlum. Sequentur te quocunq; perueneris, vitia, nihil tibi peregrinationes prosunt, cum te circunferas, q. d. melius est animũ q̃ locum mutare, & se contra fluminis impetũ fortunæ nomare, & non pp contrarietates vel culparum, uel pœnarũ, alium locum q̃rere, sed in eo in quo quis est, se potius emẽdare, & sibi non locis defectus suos imputare. Vnde Eccle. 10. Si spiritus hominis potestatem habentis superte ascenderit, locum tuum ne dimiseris. Vel põt dici cõtra ambitiosos, qui si sint in aliquo flumine. i. aliquo beneficio, statim fastidiunt illud, & statim volunt ad aliud se transferre, & ideo magnos labores solent recipere, terras, & patrias perlustrare, vt possint ad fluuium optatum. i. ad optatũ beneficium puenire. Esa. 57. In multitudine uiæ tuæ laborasti, nec dixisti quiescã. Et sicut ẽm Theophrastũ isti pisces in aqua facit sibi foueas ad habitandum, sic isti in flumine ecclesiæ nõ q̃runt nisi foueas bonorum temporalium ad manendũ. Esa. 34. Ibi habuit foueã. Hericius. Vel põt dici ad finẽ, q̃de fluuio mũdanæ ꝓsperitatis (q̃ velut nobis cõtrarius denotet dẽt) ad flumẽ gr̃æ, & gloriæ (q̃ velut vtilis dẽt concupiscibiles transferre possimus, ne cesse est magnos labores. q. d. sumere, & per foueas humilitatis, p̃ ipsam terram bonorũ terrenorum, ipsa contemnendo transire. Eccle. 24. Pertransibo omnes inferiores partes terræ. ¶Plin. li. 9. c. 15. Theophrastum videtur alio modo intelligere. Dicit. n. circa heraclẽã esse genus piscium, quod extremas aquas fluminum petit vbi cauernas in terra sibi facit, ibiq; etiam recedente flumine, & cauerna in sicco remanente viuit, ibidemq; tales pisces postmodum effodiuntur, & quãquam prima facie videantur mortui, motu tamen corporum videre cõprobatur. Ista possunt applicari ad religiosos, q̃ nimis volunt in secularibus occupari, quia. s. quidam sunt qui in flumine deuotionis. i. in religione non se profundant, sed extrema fluminum. i. ipsa secularia negotia sectantur, et amant, ibiq; foueas, et cauernas, domos et possessiones sibi ædificãt, & infra ipsam terram. i. infra ipsũ terrenorũ amorẽ, se gratificationem sepeliunt, et inhumant. Sic ergo fit, q̃ flamma deuotionis, ab ipsis ex toto recedit, & ipsi in sicco sine deuotionis humore remanent, et infra terram, & terrena vsque mortui in ipsis terrenis implicati residẽt, et jã de aqua fluminis q̃ recessit. i. de deuotione, et gr̃a quæ eis defecit, penitus

nihil curant. Hiere. 9. Confortati sunt in terra de malo ad malum egressi sunt. Tales ergo quando à Prælatis, & præ dicatoribus effodiuntur, quæruntur, & reprehenduntur, inueniuntur spiritualiter mortui. Motu autem cõscientię vel alicuius aliquorum bonorum operum deprehenduntur aliqualiter esse viui, qui. s. multi sunt qui dato, q̃ propter impli cationes in terrenis, & propter carentiam fluminis gratiæ quorum spiritualiter mortui videantur, ipsi tñ habere motum bonę conscientię, & executionem bonorum operum comprobã tur. 1 ad Corin. 6. Quasi morientes, & ecce viuimus. ¶ Secundum Plin. ibidem ideo Theophrastus asserit in Paphlagonia effodi de aliis scrobibus pisces grauissimos, & de locis quibus nullæ restagnent aquæ. Miratur aũt, & ipse sine coitu pisces gigni, & sine aqua viuere subtus terrã. Dicit tñ Plinius terrã forte habere in hoc aquæ naturam, vel forte ipsos pisces habere naturam vermium terrenorum. Dicit etiã ẽt hoc minus mirabile esse q̃ tale possint viuere subtus terram. Adducit etiã ad propositum qũo Nilus post recessum suum mures quasi semiformatos relinquit, qui etiã pro parte viui. De istis etiã videtur recordari Seneca li. 3. de naturalibus quæstionibus, vbi ait q̃ Theophrastus affirmat, q̃ pisces de quibusdam locis eruuntur. Dicit si vis locus vbi aquæ deuotionis, & compunctionis nõ reluctantes nec abundant, est mundus, & mundanorum status, & tamen cõstat, q̃ in ipsis fossis, & scrobibus. i. in ipsis terre nis negotijs pisces. i. aliqui viri deuoti inueniũtur ibique vi uere vitą gratiæ comprobantur. Ipsi. n. mures, & talpæ. i. ipsi seculares licet visu veræ discretionis careant, vitam tamen gratuin se seruant, ita q̃ Deo, & Angelis cibi gratissimi effi ciuntur, quando per mortem effodiuntur, & de ipsa terra. i. de ipsis terrenis negotijs quæ debitè administrauerant, eruuntur. Illi ergo videntur dicere illud 1. ad Thessal. 5. Siue vigilemus siue dormiamus, simul cum illo viuamus. Ac si dicãt, siue vigilemus per actiuam, siue dormiamus, per contemplatiuam, semper debemus gratiam viuere, & in statu salutis perdurare.

De Equo marino. Cap. 40.

1 EQuus Marinus secundum Isidorum monstrum est, sic dictus eo quòd prima parte equus est, postremo vero solummodo in piscem. Tales sunt multi, qui in principio. s. in iuuentute sunt equi. i. viri fortes, spirituales, & firmi, postea verò in cauda. i. in fine, & senectute sunt pisces, s. fragiles, carnales, debiles atque vani. Ista videmus de multis, qui in principio cantant mirabilia, postea verò cantant defecit. De quibus dicit Actio. q̃ acres in principio, franguntur in fine. Vel dic etiã de ipsis malis, qui in capite. i. in principio sunt eq̃, s. superbi, & crudeles, tãdem verò qũ senescunt, in cauda. i. in fine eorum efficiũtur pisces, delicioſi, s. carnales. Ideo de talibus equis marinis dr̃ Abacuc. 3. Viam fecisti in mari equis tuis in luto aquarum multarum. Quasi dicat, isti primo sunt in mari. i. in amaritudine pœnitentiæ finaliter verò suo in luto carnalitatis, & immunditiæ. ¶Equus marinus ẽm Arist. in aqua viuit, & nihil extra aquam potest, sed statim, vt aquarũ carebit, aruerit, carebit, & vita, fortissimum tamẽ monstrum est, cũ sit in aqua, comedit. n. alios pisces, & de eorum viuit carnibus, & in pugna mirabiliter est crudele. Tales sunt tyranni, qui. s. qui sunt. i. superbi, & clari, isti. n. in aqua huius fluxibilis vitæ possunt, & multa faciunt, & cõmittunt, & cõtra pauperes crudeles sunt, & de eorum carnib. & temporalibus substantijs pascuntur, & viuunt. Statim vero q̃ aquam illam post mortem exierint, nil poterunt, quia cum vitã corporis, vita gratiæ, & gloriæ tunc carebũt, quia. s. anima cum corpore spiritualiter morietur, & sic eorũ potestas cum ipso corpore finietur, & ideo ad consolationem pauperum loquitur scriptura dicens in Psal. Ne timeas cum diues fuerit homo, & cũ multiplicata fuerit gloria domus eius, quoniã cum interierit, non sumet omnia secum, neque transibit cũ eo gloria domus eius, quoniã omnia ipsius in vita ipsius benedicetur &c. Vel dic cõtra delicioſos milites, q̃ dum sunt in aqua deliciarum, & in cõuiuijs iuxta ignem, multa possunt quantum ad iactantiam, & ad dicta, extra verò pœnitus nihil valent. Sap. 16. Ignis in aqua valebat supra suam virtutẽ. Equus marinus est aial crudele contra alios pisces maris hominem tamen dicitur timere, & cum ipso bella gerere formidat, vt dicit Arist. Tales autem sunt multi, & maximè balliui, vsurarij, & auari, isti enim contra pisces, idest contra debiles, fluxibiles, & pauperes sunt audaces, contra hominem verò, idest contra rationales personas defendere se potentes, mirabiliter sunt fugaces, quia, scilicet isti tales homines timent, formidant, atque verentur, pisces verò idest debiles, & pauperes depredantur, de quibus 1. Reg. 15. potest dici quòd pinguioribus Amalech pepercerunt, quicquid autem vile, & reprobum fuit, demoliti sunt. Vel potest dici de diabolo, qui contra pisces, idest contra delicioſos peccatores est fortis, contra homines verò, idest contra iustos, & rationabiles est debilis, quia illos solet metuere, & ipsos inuadere non audere. Iacob 5. Resistite diabolo, & fugiet à vobis, & Prouerbio. 19. Qui timet hominem, cito corruet.

De Equo fluuiali. Cap. 41.

1 EQuus fluuialis monstrum est mirabile ẽm Arist. habens sublimem faciem, crines et equus pedes fissos, vt vacca caudam, vt porcus corium eius valde grossum, & hinnit vt equus, magnus est vt asinus. Sic verè mali sunt sublimis faciei per superbiam, pedum. i. affectuum fissorum vt vacca per inconstãtiam, & lasciuiam, caudam verò, quæ retro stat idest absentiam habẽt, vt porcus per immunditiam. Magni sunt vt asinos per imperitiam, hinniunt verò vt equus per detractionem, corium verò exterioris conuersationis spissum habent, & impenetrabile per obstinationem. Iõ de talibus equis carnalibus, & peccatoribus dicitur. Esa. 31. Equi eorum caro, & non spiritus.

Non intellexit Auctor Plinium hoc loco. Tu vide Pli. lib. 9. cap. 5. Cap. 42.

1 EXposita secundum Plin. est bellua quæ in mare Iudææ inuenitur, cuius dentes sunt lõgissimi, pinguedo verò maxima, quandoque. s. quinque cubitorum, sicut narrat idem de quadam tali belua quæ à Scauro Romanorum Ædile in ædilitate sua Romam fuit pro spectaculo ablata. Tales sunt detractores, qui præcipuè in Iudæa, quæ interpretatur confitens. i. in religione, & ecclesia, in qua est vera confessio, inueniuntur. Isti. n. longissimos habent dentes, quia. s. vsque ad remotas partes mordent, detrahunt, & diffamant. Maximæ verò sunt pinguedinis, quia vt communiter tales per carnalles delicias præ cæteris se impinguant, & ideo tales finaliter in inferno spectaculum mundo fient, quando. s. in mundo de flumine deliciarum extracti, Romam idest ad Imperatoris Christi præsentiam venient, & accedẽt. ¶Vel potest 2
dici de raptoribus, qui quia dentes habent longissimos propter rapinæ crudelitatem, ideo vltra modum fiunt pingues per diuitiarum facultatem, finaliter tamen spectaculum cũctis fient, quando in iudicio recipient iuxta propriam iniquitatem, vnde 1. ad Cor. 10. Spectaculum facti sumus mundo, & Angelis, & hominibus.

De Elco. Cap. 43.

ELcus seu ſelcus, idem est quod vitulus marinus. Sed de isto vide ad plenum in libro de animalibus, in titulo de vltimo marino.

Puto mugilem esse de quo hic loquitur. vide Arist. lib. de Hist. animalium. 8. c. 2. Cap. 44.

FIme belua est marina, gulosior vniuersis, vnde sit q̃ pro 1
pter nimiam comestionem extenditur venter eius, & ultra modum impinguatur. Veruntamen quando timet aliquem insidiatorem, & se contrahit semetipsam, sicut Hericius, & infra seipsam se replicat, recolligit, & abscondit, & si insidiator perseuerauerit, & famescat, solet belua carens proprias deuorare, malens se in parte consumere, quàm cũ periculoso suo se hostibus explicare, ut dicit Aristoteles. Sic uerè quãdo homo uidet quòd nimis gulosè uiuens, fuit ultra debitum impinguatus, etiam propter hoc uidet diabolum sibi pertẽtationem luxuriæ insidiantem, debet sibi ipsi timere, & per status sui cõsiderationem seipsum recolligere,

ligere, & se infra seipsum abscondere, & celare, & perieiunium, & abstinentiam carnes proprias deuorare, & consumere, vt sic possit tentationum hostis malitiam declinare, vt sic dicat illud Iob 19. Pelli meæ consumptis carnibus adhesit os meum.

De Phoca. Cap. 45.

1 PHoca idem est quod bos marinus, & istud est fortissimũ animal, iracundum, & animosum, vt dicitur in li. de natura rerũ, & non solum contra extraneos, verum etiam cõtra illos de suo genere, pugnam enim habet perpetuã cum fœmina sua quoadusque eam interficiat, interfectam vero eijcit à loco, & aliam super ducit, nec sic cessat eijcere, & superducere fœminas, quousque contingat cum propria morte mori, vel à fœmina interimi, vt dicit idem, & etiam Arist. Charissimi vxor nostra est illa cuj coniungimur ecclesia vel prebenda. Huic. n. tanquam matrimonialiter copulari debemus fides seruare, & vtilitatem ipsius procurare. Sed quid? Proculdubio multi sunt sicut phoca, quia verè non solũ extraneis reb. sunt crudeles, imò etiam ipsis ecclesijs proprijs, & propinquis. Constat. n. q̃ multi sunt qui contra propriam vxorem. s. contra prebendam vel ecclesiam suam pugnant, dum. s. ad eam auriendum, & depredandum solum vacãt, & de aliqua vtilitate ipsius nunquam curãt, quinimò cũ ipsam iterfecerint. i. destruxerint, & cõsumpserint, de habẽda alia statim tractãt. Quam cum habuerint, cõsimili casu grauãt, & sic breuiter nõ cessant quandiu viuunt beneficia mutare, & cum prima consumpserint, alia procurare, quousq; per mortem ꝓpriam de medio tollãtur, vel nisi per ipsam vxorem, capitulum, ecclesiam, vel conuentum ipsi de gradu ꝓprio deponantur, & temporaliter auellãtur. Similes in hoc Imperatori Neroni qui, & matrem, & vxorem nequiter interfecit. Vel potest dici de malis rectorib. & tyrãnis, & iudicibus, qui contra vxorem propriam. i. cõtra plebem sibi cõmissam nõ cessant pugnare, & ipsam per exactiones, & rapinas occidere, & grauare, quare sæpe cõtingit ipsos ab ipsis subditis interimi, & perire, juxta illud Ezec. 5. Patres comedent filios in medio tui, & filij comedent patres suos. Ista. n. vxor. s. plebs subiecta, videʒ se, q̃ pcessores suos taliter impugnari, solet cõtra tales insurgere, & eos apud superiores accusare, & eos quãdoq̃ etiam ad mortem ducere vel trahere. Eze. 39. Depredabuntur eos quibus prede fuerant. Vel istud potest dici de luxuriosis, qui semper nouas fœminas habere volunt habitas vero quãtum ad animam, & famam interimunt, & occidunt, & primis iã occisis, & diffamatis alias super ducunt. Leu. 26. Nouis superuenientibus vetera proijcient. & Heb. 10. Aufert primum, vt sequens statuat. Vel etiã posset allegari contra vsurarios, qui cõtra vxores suas. i. cõtra miseros sibi obligatos pugnant, ipsos q; temporaliter interimunt, & exhæredant, & sic successiue, nunc vnum, nunc alium grauant. Abac. 2. Ipse quasi mors, & non adimplebitur,
2 & interficiet gentes non cessat. ¶ Phoca, sicut dr̃ in libro de natura rerum nunquam solet locum mutare, sed vbi ipsam natura creauit, semper cõsistere, vel manere, vt dicit experimentator vbi supra. Tales debemus esse, quia in loco nro, vbi natura nos posuit, debemus manere, & sine causa rationabili locũ huiusmodi nõ mutare, nec ad aliam religionem vel ecclesiam, præbendam vel beneficiũ nos transferre. Eccl. 10. Locũ tuũ non dimiseris. Cuius rẽ faciunt cõtrarium ambitiosi, q̃ nullo loco gradu vel statu contenti, non cessant mare, & aridã circuire, & de loco ad locum, de beneficio ad beneficiũ se transferre, contra illud 4. Reg. 14. Contentus esto, gloria, & sede in domo tua. Vel dic q̃ tales debemus esse, & q̃ patria nostra in qua nati sumus, deber nobis sufficere, & q̃ alienas terras, possessiones, & hæreditates non debemus appetere, nec eas p̃ desiderium curare. Exemplo Aglai quem narrat Solinus, q̃ apollo beatissimum cen suit, eo q̃ propria hereditate contentus, solum natiuum nunquam excessit, ipsumq; Apollo illi Regi ditissimo, qui fœlicissimum se credebat, & vtrum aliqs esse fœlicior petierat, prætulit. Allega ut supra. Vnde etiam Seneca de morum, ait, crede mihi nõ potes esse diues & fœlix. Vel potest applicari ad scholares, qui non debẽt volare de loco ad locum, de studio ad studiũ, quia sicut dicit Seneca secunda epistola. Non conualescit planta, quę sæpe transfertur, quinimò in vno loco, & studio debent p̃uerare, pacificè quiescere, & manere. Vel dic q̃ locus in quo natura nos, creauit, est patria nostra, quæ pro certo sunt res est diligenda, & cæteris paribus præ alijs eligẽda. Vel dic cõtra illos, qui patriam suam in qua nati sunt, nimis diligunt, & q̃ exterius exire nolũt & q̃ alibi viuere, nesciunt, sed ibidem cõtinuè stare volunt, & ꝓpter quod, & temporaliter, & spiritualiter aliquotiens multa perdunt, quia sicut dr̃ Lac. 4. Nemo propheta acceptus est in patria sua. Ideo Seneca epistola 28. reprehendit illos, qui cæteras loca sibi appropriant, & commendat eos, qui indifferenter animum suum ad omnia loca parant. Magis (inquit) quis veneris quam quo interest, & adeo nulli loco adijcere debemus animum. Non sum vni angulo natus, patria mea totus est mundus. Sequitur. Bene viuere, omni loco positum est.

De Fustaleonte. Cap. 46.

FVstaleon vt dicit Arist. animal est marinum, quod omnino non comedit carnes. &c. vide supra in generali ubi ponitur. §. 37. Iorath. dicit quòd in mari est quidam piscis nomine fastem, in cuius ore aqua dulcescit, cuius causa pisces alij os eius intrant, & sic ab eo deuorantur. Sic in ore adoratorum dulcescit aqua. i. mundana sapientia per eorum eloquentiam decepti, um, & ideo simplices, qui propter istã aquam ipsos insequuntur committendo eis causam suam, tãdem ab eis deuorantur, in quantum. s. plus constat eis filium aduocatorum, quàm valeat tota causa. Cant. 2. Vox. n. tua dulcis. Vel dic q̃ fastẽ est mala mulier, quæ dulcia facit verba sua, & ideo à fatuis diligitur, & insequitur, & finaliter per animæ, famæ & substantiæ destructionem, ab ea deuorãtur. Vnde Prou. 5. Fauus distillans labia meretricis, & nequitur. Nouissima eius amara quasi absynthium. Vel dic q̃ istã in cuius ore aqua dulcescit, propter qđ pisces ipsum sequentes ab eo capiuntur, & retinentur, est Christus, qui pro certo in ore Christi. i. prædicatorib. vel etiã in ore eius ꝓtio dulcescit aqua doctrinæ vel sapientiæ, vel etiam aqua verbalationum, ideo debemus eũ sequi. &c. Vox. n. tua dulcis. &c. Cant. 2. Vel dic contra adulatores, & hæreticos, qui per dulces sermones decipiunt mentes innocentium, secundum Apostolum, quia pro certo multi etiam propter dulcedinẽ oris. i. verborum hypocritarum, adulatorum, & fallorum amicorum decepti, ab eis defraudantur. Psal. Muki sunt fermones eius super oleum, & ipsi sunt iacula.

De Phyci. Cap. 47.

PHycis seu fuca latine, est piscis qui omni tempore est candidus, excepto verè, vbi est varius, colorem. n. mutat omni anno secundum Plin. lib. 9. c. 26. Sic sunt multi, qui ita sunt variabiles, & inconstantes, q̃ nunquam in eodem colore. i. in eadem conuersatione vel proposito perseuerãt, quia quamuis aliquando sint candidi atque mundi, in vere tamen prosperitatis fiunt varij, atq; vani, & diuersi. Zach. 5. Ecce equi varij, & fortes. ¶ Phycis est piscis, qui contra naturem omnium piscium ex alga facit nidum. &c. Vide supra in generali. §. 43. circa finem vbi ponitur.

De Galaga siue Gelalca, Galiga seu Galgata. Cap. 48.

GAlaga siue galiga secundum Arist. monstrum est aquatica mirabile. Nam contra morem omnium hoc sum sentiens viuere de ventre extrahit, & si ipsum ad vitam naturum viderit foras dimittit, si vero insufficiens ad vitam fuerit, ipsum fouendum iterum in matrice reponit. Tales sunt multi prælati, qui pro certo fœtus, & nepotulos suos statim q̃ sentiunt eos viuere, volunt eos parturire, & exterius ad beneficia de ventre claustri emittere, & ad beneficia promouere, et si quidem sufficientes fuerint, quod tamen raro accidit, solent eos exterius in suis beneficijs dimittere, si verò insufficientes, solent eos iterum in uterum sanctæ est in domo sua reponere, & ipsos, secum sicut paterfamilias fouere, sicut patet hodie, quia circa multos prælatos inanes greges puerorum bñficiorum, qui quia nimis cito promouẽtur, necesse est q̃ iterum in uentre. i. in domo ꝓpria.

fin pueri foueantur. Vel expone sicut supra de balena. §. primo, vbi inuenies de balena quasi idem.

De Glauco. Cap. 49.

GLaucus ẽm Isidorum piscis est, sic dictus à colore albo quo per totum est tinctus. Græci. n. glaucum album dicunt. Hic (vt ait) æstate raro apparet, nisi tantum in nubilo. Talis vir castus, candidus, innocens, aque purus, quia pro certo hic in æstate prosperitatis non debet apparere, nec ea ad publica negocia aspirare, sed potius in hyeme aduersitatis &c. se delectare, & solum in nubilo humilitatis gaudere. Mach. 1. Refulsit sol, qui prius erat in nubilo. Prosperitas. n. est calliditatis, & innocentiæ inimica, paupertas uero tribulatio, & humilitas est ipsius amica.

De Glano. Cap. 50.

1 GLanis latine silurus, vt dicit Arist. monstrum est in aqs ꝓfundis habens, cuius masculus circa pullos fouendos valde est sollicitus, ita q̃ propter ipsos fouendos facit circa eos quasi quoddam opus more domus, & tunc vociferat fortiter, vt aduersarii terreantur, & timeãt inuadere pullos suos, & illo tempore contingat eum in aliquo reti capi, horrificatur, & animatur amore pullorum ad euadendũ, ita q̃ nec magis q̃ alias cum dentibus, scindit rete. Fœmina vero sua de catulis nunquam curat, sed circunquaque per aquam vagatur, & ambulat, & de ipsis non cogitat neq; tractat. Charissimi generaliter scriptura per parẽtes vult intelligere prælatos, & ió masculi significant prælatos bonos, viros studiosos, & fortes. Fœminæ vero significant prælatos malos fœmineos, aq; molles. Quid ergo? Pro certo masculi. i. iusti, & boni plãti sunt solliciti circa pullos, & circa subditos gubernandos, & circa eos à cunctis aduersantib. tam spiritualib. q̃ temporalib. protegendos. Fœminæ uerò. i. prælati fœminei de pullis, & de subditis, non curant, & de ipsorum regimine, nutrimento, & fomento, tam spirituali, q̃ temporalipenitus nunquam tractant. Iob 39. Duratur ad filios suos quãnon sint sui. Boni. n. solent subditos associare, & ꝑsentaliter defendere, & nutrire, & per prædicationem, & oratiõem, pro eorum tuitione ad terrendum aduersarios clamare, & cum ipsis personaliter habitare, & etiam amore ipsorum accensendum rete tentationum fortius conualere, & ardentes in mala exempla tentationum, rete peccati diligẽtius penetrare, ipsumque fortius rumpere, & exire. Fœminei uero cum pullis præsentialiter non morantur, sed dimissa cura pullorum, circunquaque in curiis regũ, & principum discurrunt. Io. 10. Mercenarius, & qui non est pastor, fugit, & dimittit oues, quia non est ei cura de ouibus.

De Gladio. Cap. 51.

1 GLadius maris est monstrum marinum quod Xiphie ẽm Plinium lib. 2. c. 2. nomẽ habet. Habet. n. rostrum acutum vt gladius, quo naues perforat, & submergit, & ẽm Arist. iste est horribilis scorpioni. Tales sunt detractores, & balliui accusatores, & obloquutores, qui. s. retro in absentia pungẽdo scorpioni sunt similes & conformes. Isti. n. habent os ad modũ gladij acutissimè pungendo, & perforando. Ps. Lingua eorũ gladius acutus. Et ideo quando vident aliquam nauem. i. aliquem simplicem diuitem, & bonorum temporalium merci monijs abundantem statim cogitant quomodo cum gladio eos sui ipsum per falsas accusationes, & impositiones perforent atque lædant, & sic ipsum ad emendas indebitas trahant, & ita eum ad paupertatem deducunt, & quandoque p̃ mortem, paupertatẽ, vel infamiam ipsum penitus destruũt & subuertunt, & in profundum tribulationum detrahunt, submergunt. Vnde breuiter de talibus sic submersis dr̃ i Ps. Tradentur in manus gladij, partes vulpium erunt. Vel dic q̃ gladius est diabolus, cuius os. i. tentatio, & suggestio naues, id est iustos quos per mare, & amaritudinem pœnitentiæ, & per flatum sancti spiritus uidet ad patriam properare, soleat quandoque perforare, & penetrare per tentationem, & aquam mundi delectabilium immittere per complacentiã, & delectationem, & sic solet eos submergere in peccatum per malum consensum, & operationem, & in profundũ infernj detrahere per animæ, & corporis damnationem. Psal. Gladium suum euaginauerunt peccatores. Vel dic, q̃ iste piscis est Chr̃s qui in iudicio os habebit sicut gladium p aspe
ræ sententiæ fulminationem. Vnde etiam Apo. 1. Ipse dr̃ hre in ore gladium bis acutum. Nam naues. i. peccatores nunc p mare huius mundi vento vanæ laudis vagantes, tunc punie do perforabit, & eas submerget, destruet, & damnabit. Vnde ipse est qui dicit Deut. 31. Inebriabo sagittas meas sangui ne, & gladius meus deuorabit carnes. Vel dic quod iste piscis est mors, q̃ currens per mare huius mundi lædit, & perforat, mergit, & sepelit vniuersos. Hier. 50. Gladius ad fortes illius, gladius ad equos, gladius ad turres, gladius ad thesauros, quia. s. iste gladius. s. mors perforat omnes, quia. s. fortes ab ipso nequeunt se defendere, equi. i. veloces ab ipso non pñt fugere, turres. i. sublimes ipsius insultum nequeunt euadere, thesauri vero. i. diuites ab isto nequeunt euadere, thesauri vero. i. diuites ab isto nequeunt se saluare Hier. 46. Deuorabit gladius, & saturabitur. Vel dic q̃ iste piscis debet esse prædicator, uel prælatus, cuius os debet esse gladi⁹ alios seueriter corrigendo, & arguendo, & usque ad intima perforando, & per contrionem immissam penetrando, & i mari lachrymarum, & pœnitentiæ submergendo. Vnde Esa. 49. Posuit os meum quasi gladium acutum, ad Ephe. 6. Gladiũ spiritus, quod est verbum Dei.

De grano, seu granio secundum Alber. Cap. 52.

GRanus est piscis marinus, qui contra naturam omniũ aliorum vnum habet oculum super caput, quo super intendens cauet insidias aduersantium. Charissimi, oculus mentis est intellectus attentio, uel cõsideratio cordis, & iste debet esse unus, simplex, & ad unum finem. s. ad salutem animę semper tendens, quia sicut dr̃ Matt. 6. Lucerna corporis tui est oculus tuus, si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Sed proculdubio iste oculus semper debet sursum esse, & supra caput intentionis imminere, qa. s. oculus mentis semper debet superius intendere, & sursũ ad Deum, & ad bona cœlestia affectanda, & contemplanda vacare. Iob 16. Ad dominum stillat oculus meus. necnon ad prẽuidendas aduersariorum temporalium, & spiritualium malitias cogitare, quia sicut dr̃ Prou. 20. Aurem audientem, & oculum videntem Deus fecit. Quod est contra malos, qui non habent oculos cordis superius, sed inferius, non ad superna, sed ad terrena. Matt. 20. An oculus tuus nequã est? Vel si uis dic, q̃ granus significat ambitiosos & superbos quorũ oculus semper est sursum elatus ad concupiscendum seculi dignitates. Iob 42. Omne sublime videt oculus eius. Hericij maris. vide in littera e, vbi & aspiratur.

De Hippopotamo. Cap. 53.

HIppopotamus ẽm Isid. est equus fluuialis, non credo tñ q̃ sit idem quod equus fluuialis sicut dictum est, sed credo quod idem est quod equus nili, de quo agitur in lib. de natura rerum. Nota ergo q̃ Michael dicit equum nili immanẽ beluã esse, pedes & ungues vt crocodilus habentem, sed multo maiores. Humanorum morsuũ est cupidissimum, nam (vt ait) cum nauim inuenerit, vnum pedem in terra figit, alterum supra nauem, quo ipsam facillime scindit vel saltẽ inclinatam demergit. Charissimi per nauem q̃ fluctuat intelligo pauperes subditos, in mari huius seculi laborantes. Per terrã vero firmã, et fixam, intelligo principes, et plato in fortitudine, et firmitate seculi permanentes, quorum. s. hippopotamos, et fluuiales equos intelligo esse officiales et balliuis flumini deliciarum deditos, & humanæ cedis, et tribulationis cupidos, et subditorum pestilentię sitibũdos. Quid igit? Proculdubio isti hippopotami, s. officiales, et balliui, ita sunt hodie crudeles, et impii, et iniqui q̃ oẽs naues. i. oẽs subditos, quos per mare. i. per patriam vident incedere, uolunt, et appetunt submergere, et per exactiões destruere, uel grauare, et iõ unum pedem fundamenti, et intentionis suę ponunt super terram. i. sup dominos suos, vt eis placeant, alium autem ponunt super nauem. i. super ipsos subditos, vt ipsis noceant, et vt eos falso occultando mergãt, et urgeant, et sic pro certo sæpe fit, q̃ ipsos per tribulationes solent lædere, et ad terram. i. ad magistros suos inclinando, et trahendo p exactiones mergere, et ad paupertatẽ, et infor-

infortuniũ destruere. Figurati, Apo. 10. ĩ illo angelo, q̃ tenẽs vnum pedem supra mare, alium supra terram, iurauit p̃ viuentem in secula, quia tps amplius non erit. Talib. ergo p̃t dici illud Ps. In spũ vehementi cõteres naues Tharsis. ¶ Equus nili aial est fortissimum, in tm̃ q̃ in loco vbi habitat, hominum multitudinem magnam perdit, in hoctũ prouidit natura saluti mortalium, q̃ illud aial rarissime inuenit. Ille equus nullis instrumẽtis capitur, nisi reti ferreo ex cathenis, quod tm̃ apud Damascenos in hoc opus fabricatum est vt dicit idem Michae. Pellis eius cubitũ hẽt in spissitudine, ꝑ̃ut dicit, quæ tantæ est duritiæ, vt nullo iaculo penetretur. Caput vero cum fuerit, necesse est vt cum malleis ferreis peri matur, quia vix aut nunquam aliter moreretur. Charissimi istud aial significat tyrannos, & mundi huius crudeles dños, & magistros, q. s. multitudinem hoium aliq̃ũ interimunt vel occidunt, uel saltem vastant, depopulantur, & consumunt. Ezec. 19. Didicit prædam capere, & hoies comedere. Rete verò ferreum significat mortem, figuratam in craticula quæ facta erat in modum retis ærei super altare holocausti, pro aialib. comburendis, sicut dr Exo. 27. Ita mors. n. est rete irrũ pibile, & ineuasibile, quæ concludit generaliter vniuersos. Aba. 1. Totum in hamo iuo subleuabit, traxit illud in sagena sua, congregauit in rete tuum. Quid ergo? Proculdubio multi sunt hodiẽ tyranni in flumine huius mundi crudeles, & hoies deuorantes, quorum pellis. i. cõuersatio ita est per obstinationem solida, & ita in malo indurata, q̃ nullo p̃dicationis, correctionis, vel tribulationis iaculo perforat, & ꝑ̃ contritionem penetratur, vt ad pniam conuertantur. Iob 41. Non fugabit eum vir sagittarius, in scipulã uersi sunt ei lapides fundæ. Ilti ergo capi non p̃t dum viuunt, nec ab aliquo separari vel concludi, & ideo Damasceni qui interpretant sanguinem bibentes. i. dæmones qui in sanguine nostræ mortis, & dãnationis delectantur, istos in reti ferreo mortis includunt, & capiunt, & ꝑ mortẽ captos malleis æternę tribulatiõis, & dãnationis occidunt, q̃a sicut dr Prou. 19. Parata sunt derisoribus iudicia, vel supplicia, & mallei percutiẽtes stultorũ, corporib. Nisi. n. esset rete ferreum mortis, quo isti in fine concludunt, nullus ab eorum inuasionib. saluaret, q̃a sicut dr Mat. 24. Nisi abbreuiati fuissent dies illi, non fuit ꝛc salua omnis caro. ¶ Hippopotamus ſm Pli. li. 8. ca. 25. in nilo flumine belua est immanis, quæ q̃nque quantitate superat elephantes, dorsum hꝫ hirsutum sicut equus, caudã hẽt torotuam, rostrum rehmum dentes aduncos, qui de nocte segetes in terra depascitur, de die vero in aquis latet. Et huius mirabilis est astutia, qñ. n. de nocte vadit ad segetes depascẽdas, retrogradiẽs pergit, vt venatorem retrouerso vestigio deludat, & vt venator ipsum reuertentem, & non euntẽ ẽsti met atq; credat. Tales p̃t dici diuites vsurarii vel auari, qui p̃ cæteris sunt diuites, & magni, iuba diuitiarum hirsuti, rostro falsorum verborum rehmi, dentib. crudelitatis, & rapacitatis vnci, & curui, & in cauda malitiæ tortuosi. Isti. n. aliorum segetes & possessiones vastantes, & per usuras, & rapinas oia cõsumentes, mirabilem hũt artem venatorum. i. ꝑlatorum correctionem, capturam, & punitionem euadẽdi. Solent. n. per fallacias, & cautelas, gressus actus, & contractus suos malos retrouertere, & sub specie alicuius causæ legitimæ, oia mala sua opera transuertare, & sic venator plat⁹ credit eos ad unam partẽ incedere, quamuis verum sit in cõtrariũ eos ire. Qũ ẽt de proditorib. verum est, q̃ ita gressus, & actus suos peruertunt, q̃ cum vnum faciunt ſp aliud intendunt, & vt cõiter nunquã faciunt quod prætendunt, imo ſp prætendunt aliquid quod non agunt. Matt. 16. Vade retro sathana, quia non sapis ea quæ Dei sunt. Et sic ne deprehendantur, fugiunt, & euadũt. Vel potest dici de Diabolo, qui qñ tentat aliquẽ, & qñ segetes virtutum suarũ vult depascere, solet gressus suos vertere, & sub spẽ boni multa suggerere, ne forte deprehensus, minus possint ad illam q̃ intendit nequitiam peruenire. Psal. conuertantur inimici mei retrorsum vel põt dici de inobedientib. & rebellibus, q̃ oia quæ faciunt, retrogradiendo, & contradicendo agunt. Hier. 7. Facti sunt retrorsum, & non in ante. Isti verò non sic, quia. s. ſp in suis actib. vadunt recte, & nunquam falsè, retrogradè, uel iniuste. Ps. Non recessit retro cor nostrum, dicẽtes illud Esa. 50. Ego butem non contradicto, retrorsum nõ abij. ¶ Hippopotamus ſm Plin. cum nimia satietate repletus fuerit, spinas vel arundines recenter incisas quærit, & tãquã desuper uolutetur, quousq; uena quædam in crure vulneretur, & sic defluente sanguine macereturꝫ. Sic uere charissimi, cum nimia vitiorum satietate repleti fuerimus, necesse est q̃ nos super spinas pungentis contritionis, vel superabundãt crucis, & passionis diligentissimè volutemus, & qñq; ꝑ consideriamur, vt sic sanguine pcti fluente, satietas vitiorũ minuat, & sanitas aiæ reportetur. Ps. Conuersus sum in ærumna mea dum configitur spina. Vel dic q̃ spinæ signant coronam ꝑ quæ considerata peccatorem satiatum peccatis, per contritionem uel per compassionem vulnerant, & sic sanguinem suꝫ ie temporalis per eleemosynam, vel sanguinem peccati mortalis per confessionem distillant, & sanitatem aiæ, & reportant. Dines. n. satiatus temporalib. se dẽt ad istas spinas & arundines confrigare, vel etiam ad spinam æternæ punctionis, & mortis per timorem, & consideratione vngere, & sic vulneratus compassione, uel contritione, dimittet sanguinem suũ, i. diuitias quousq; sit pauper, & macilentus, per eleemosynas fluere, & sic à morte culpæ, & pœnæ poterit saluare. Act. 27. Sciati cibo alleuiabant nauem, proicientes triticũ i mare. i. Dites eleemosynas amaris pauꝑib. ¶ Hippopotamus dorso est ipenetrabilis ſm Pli. nisi tñ aqua madeat. Sic obstinati penetrati timore, vel amore nequeũt, nisi aquã gꝛæ, & compũctionis à Deo fuerint madefacti. Vel põt dici de diuitib. vel de quibuslibet obstinatis, qui nullo modo nec p̃dicatorum sagittis nec pauperum miseriis penetrant, vt ad miam moueantur, nisi forte aqua diuinæ gꝛæ madefacti. ſm. n. Greg. in uanum laborat lingua prædicatoris, nisi interna affuerit gꝛa saluatoris. ¶ Hippopotam⁹ ſm Isi. est equꝰ fluuialis, quẽm nilus fluuius gignit, & est pisc̃is in dorso, & inde à nillis equo, qui de die in aquis latitat, & de nocte terrã pcubulãs, segetes lacerat. Sic vsurarii in die. i. in apparentia hominum, in aquis miæ, & eleemosynarum se balneant ac si essent misericordes, sed in nocte. i. in absconditis, & occultis segetes, & diuitias pauperum cum vsuris, & cæteris malis contractib. depascuntur. Ps. Posuisti tenebras, & facta est nox, in ipsa pertransibunt oẽs bestiæ siluæ. ¶ Hippopotam⁹ equus fluuialis de nocte p terrã ambulat, & segetes vastat, sed de die recluditur infra aquam, sic diuites di diuat nox pctis vitæ, vbi pp obscuritatẽ ignorantię, & erroris, lux ueri luminis non refulget, in terra. i. in mũdo ambulant, & vbi segetes aliorum. i. temporales subas vicinorum totis viribꝫ depascuntur, sed cum post mortem dies dñi amara veneret. i. iudicii Dei manifestatio iuculenta, vbi oẽs eorũ cautelæ, & malitiæ apparebunt, tunc sub aquis infernipenetro re cludentur. Iob 26. Ecce gigantes gemunt sub aquis, & q̃ habitant cum eis. Vel isti sunt hypocritæ, qui de die. i. in apparentia sunt in aqua deuotionis, & compunctionis, de nocte vero. i. in occulto, & in absentia faciunt multa mala. ¶ Hippopotamus vnum cum quinque crocodilis, fcautus vidi Romanis ostendit (vt dicit idem Plin.) pro spectaculo.

De Hirundine pisce. Cap. 54

Hirundo maris piscis est, vt dicit Pli. volucri hirundini similis. Hẽt. n. halas, vt hirundo, cõtinuas tñ vt vespertilio, quib. subito in aera fertur, & quasi per iactum lapidis volitãs iterum in aquam cadit, & immergit. Qui quidem pisces circa insulam maioricarum sunt in copia, sicut à loquib. insularib. itellexi. Charissimi, pisces isti signãre pñt bonos actiuos, qui in mari. i. in mundi fluctuosis negocijs hãrantes, in aqua mundanæ prosperitatis nõ semper morãtes, imo cum alis charitatis, & spei aliqñ sursum ad aerem serenitatis æternæ mentaliter eleuant, & cœlestia relictis spinis contẽplantur, & ad mare mũdi negociorũ, loco, & tpe iterum reuertentes, sic vicissim sua opa alternãt. Qđ potissimè pertinet ad ꝑlatos, q̃ figurari in Moyse, qñq; ascendit in montẽ ad dñm, qñq; vero descẽdunt in uallem ad populũ, & qñq; ascendunt superius ad Paridisum per contemplationem, quandoq; uero descendunt ad mundum, & ad negotia, & ad mundana negocia inferius per actiuã. Et isti pñt dici pisces, hirundines lucres, pro eo, q̃ more volucrum volitant, contẽplãdo rem vero piscium in mari mundi natant, inferius de aquibus ordinando. Ps. Volucres cœli, & pisces maris. Vel ista possunt dici de solitis, qui de mari mundi, & de aqua amari pcti qñq; resurgere exurgere, & sursum ad altiorem perfectionẽ volare, q̃ propter qñq; solent subito volatum alicuius boni volãdo non perseuerant, sed statim ad aquam mundanæ prosperitatis, & ad mare peccati redeunt, & declinant. Ps. Et oculi peccatorum eius cadent. oẽs qui descendunt in terra. Vel pñt dici de peccatorib. qui per carnalitatem sunt pisces, & pisces volunt natare, in aere vero mundi eminentiarum, vt volucres quærunt se ꝑ superbiã, & ambitionẽ erigere, & exaltare. Ps. Ascendunt vsq; ad cœlos, & descendunt vsq; ad abyssos, aiẽ eorum in malis tabescebat. Vel põt dici de q̃busdã, qui naturaliter sunt pisces. i. viles personæ, & rusticæ, in malitia laborum amaritudine manentes, & inferius natãtes, qui qñq; videntes se hĩe alas diuitiarũ, vel sustentamen tum amicorum, volunt aues. i. nobiles esse, & sursum nam nobilib. se erigere, & ad statũ militię se leuare q̃d? Procerto ille volatus parũ durat, quia vel in se, vel in heredib. suis cito à tali volatu cadunt, & ad statũ ꝑ̃cessorum suorum remittũt, & ibidem de nobilib. rustici, & de auib. pisces fiunt. Amos. 9. Si ascenderint vsq; ad cœlos inde detraham eos.

Hoc habet Arist. de mugili capitone & murino. li. 8. c. 19. Cap. 55.

Kalleon piscis est marinus, & orientalis, cuius ſm quod dr in fide natura rerum mirabilis est natura. Nã cum ꝑcutiat alios pisces iuuet, & impinguet, isti mirabiliter nocẽt. Si multa fuerit pluuia, cęcant oculi eius, & fame, & inedia moriũt. Charissimi per pluuiam intelligitur mundi ꝑspe ritas, q̃ proculdubio oib. piscib. i. bonis oib. ipsa vti scientib. et vitãs tq; fana. Sed proculdubio Kalion significat peccatores, quib. s. pp suum malum vsum, illa inueniuntur esse mala, ſm alios valde bona, quia. s. pluuia ista si circa eos abũdet, solet eos per superbiam excecare (quia. s. mali in prosperitate positi, nullum videre dignantur) & ẽt per malitiã, & ignorantiam, visum suę mentis penitus obscurare. Quod patet, q̃a tunc non vident quid fuerunt, quid sunt, uel quid erunt. Sap. 2. Excęcauit eos malitia eorum. Et quod plus est, in fine auaritiæ tunc tpis cruciantur, quia. s. quanto plus abundauerint, tanto inedia solicitudinum amplius molestãtur, & ardore auaritiæ potius in flammant. Iõ de tali pluuia dr Prou. 29. similis est imbri in quo paratur fames vel Kalion hæreticos, quos pluuia diuinæ scientiæ & scripturæ occidit, & excęcat, q̃ fideles impinguat, & saluat, sicut patet de ludæis, qui per pluuiã sacræ scripturæ amplius excęcati. Vel ẽt pluuia est prædicatio vel doctrina. Deut. 32. Concrescat in pluuiam doctrina mea. Ista igitur multi sunt tribulatiõis, & nociua, q̃ bonis est amabilis, & iuuatiua, & virtutum pinguedinis inductiua, quia. s. inde mali per obstinationem moriuntur, vnde boni ſpualiter augmentant. 2. Cor. 2. Christi bonus odor sumus, & aliis quidem odor mortis in mortem, aliis odor vitæ in vitam. Vel isti significant inuidos qui a pluuia prosperitatis aliorum lædũtur, & cruciant. Vnde cum videnꝫ alii diuitiis, & beneficiis impinguantur, ipsi mentaliter cęcant, & ꝑ tristitia moriuntur. Pluuia. n. eadem q̃nos impinguat, inuidos cruciat atq; grauat, quia sicut dicit Seneca. Quot sunt bona fœlicium, tot sunt tormenta inuidorum. Vel potest dici boni de pluuia prosperitatis aliena impinguantur per complacentiam, & lætãtur inuidi occidũtur per displicentiam, & tristantur.

De Kiloz. Cap. 56.

Kiloz piscis est marinus, q̃ ſm Arist. ita est sensus viuacis q̃ quicquid ei appropinquat, sentit. Quattuor hẽt pedes, duob. posteriorib. adhæret lapidib. duob. uero anteriorib. vtitur loco manus, ita q̃ quicquid per eum transit de pilib. depredatur. Quod si pualere nequiuerit, torpet in sepib. & ꝛ-unescit, & lapidi suo cui adhæret, fortiter se coniũgit. Charissimi per istum piscẽ põt intelligi malus prælatus, qui hẽt duo gña pedũ. i. affectuum. s. posteriorum, & anteriorum. Affectus posteriores, qui sunt magis absconditi, & secreti, signãnt affectus quos habet ad nepotulos, & parẽtes. Actus vero anteriores qui sunt magis aperti, & publici, signant affectiones ad mundi diuitias, & honores, q̃a breuiter oẽs affectus istorũ, aut sunt anteriores, aut posteriores, aut sunt ad diuitiarum acquisitionem, aut ad parẽtum promotionem. Et istud est quod sequitur, quia pro certo isti cũ cum pedib. posteriorib. i. cum affectib. carnalib. adhærent lapidib. i. lapideis nepotulis, & ignorantib. ipsos indebitè diligendo, & promotiones eorum vltra q̃ debeant, ꝑcurando. Anteriores verò pedes, s. affectus diuitiarũ sunt eis loco manuum, transeuntib. insidiando, subditos depredando, emendas, & munera exigendo, & sic diuitias aggregando. Ps. insidiatur vt rapiat pauperem, rapere pauperem dum attrahit eum. Et sic sequitur aliud, quia qñ nequeunt contra aliquẽ, quem molestare voluerant prævalere, solent proculdubio prę furore, & superbia tumescere, & torpere, & in sẽpsis ꝑ tristia deficere, & languere, & circa lapides quib. adhærẽt. i. circa parentulos, & negotes seipsos retrahere, & manere. Ideo breuiter de talib. põt intelligi illud Iob 24. Non habẽtes velamen, amplexantur lapides, uim fecerunt deprędantes pupillos, & vulgum pauperẽ spoliauerũt. ¶ Kiloz piscis est ſm Arist. qui os in medio ventris habet. Charissimi os q̃ loquitur, & quod comedit, significat lectionẽ, & ẽt gulã, & comestionem. Isti ergo pisces significant gulosos, quorum os in ventre videtur, inquantum de pascendo ventre continuè meditantur, & de ventris deliciis quasi continuè loquũtur. ad Phil. 3. Quorum Deus venter est &c.

De Kola, seu KoKy secundum Alber. Cap. 57.

Kola ſm Ari. animal est marinum, in terra, & mari habitans, in terra, ꝛfticans circa mare, & mamillis paruulos suos lactans, ipsosq; post dies duodecim ducẽs, ipsosque ad natandum inducens, difficiliter autem interimitur. &c. Breuiter istud animal videtur esse felcus seu vitulus marinus, & ideo nõ expono, se uide libro de animalibus de vitulo marino.

De Kylione pisce quem Alber. KyKon uocat. Cap. 58.

Kylion vt dicit Arist. aial est marinũ, in quo natura erradat natura. Oia. n. bene disponit, & unicuiq; creauit quod iustum, & rectum est, ut dicit idem. Istud igitur pro tanto dicit q̃a cum natura oib. animalib. tam paruis q̃ magnis hepar in latere dextro, splenem uero posuerit in sinistro; in Kylione est contrarium, quia. s. splenẽ hẽt in parte dextera, hepar vero in parte sinistra. Re vera multi sunt in q̃b. sic errasse vel mutasse ordinem vł natura. In scriptura. n. per dexterã intelligitur æterna felicitas per sinistram vero mundana ꝑsperitas. Prou. 3. Longitudo dierum in dextra eius, & in sinistra illius diuitiæ, & gloria. Item hepar ubi est sedes sanguinis ſm medicos signãt amorem. Splen uero q̃ est sedes melancholiæ, signãt tristitiam, & timorem. Sanguis uero facit hoiem amorosum. Melancholia. n. facit hoiem timorosum. Quid ergo? Proculdubio ad omnes ꝓtinet, q̃ hepar ămoris, & affectiõis sit in dextera fœlicitatis æternæ. Splẽ uero timoris, & turbationis sit in sinistra prosperitatis mundanæ, quia. s. boni debent amare, & desiderare cœli fœlicitatem, timere vero, & formidare mũdi prosperitatem, iuxta illud ad Col. 3. Quæ sursum sunt, quærite, ubi Chs̃ est in dextera Dei sedẽs q̃ sursum sunt sapite, non q̃ super terram, quia sicut dr Prou. 4. Vias quæ à dextris sunt nouit dñs, peruersæ aũt uiæ q̃ à sinistris sunt. Sed quid? Pro certo multi sunt sicut Kilion, quia. s. hepar sui amoris est in mundanæ ꝑsperitatis sinistra. Splẽ vero sui timoris est inæternæ fœlicitatis dextera, q̃a videlicet isti amant prosperitatem mundanã, timent vero, & fugiunt fœlicitatem æternam. Quod patet de multis, q̃ hic ꝑpetuo uellent uiuere, et nunquam curarent cœlestem gloriam introire, quinimo in ꝑsentib. solẽt lætari, vbi uero de futuris agitur, contristari, diligunt. n. bona terrena, fugiunt verò spualia, & æterna, quia breuiter boni diligunt dexteram, mali sinistram, iuxta illud Eccl. 10. Cor sapientis in dextera illius, stulti uero in sinistra illius. Et ẽconuerso mali sinistra, & ꝛpalia diligunt, æterna vero, & cœlestia odiunt, & contem-

contemnunt. Figurati in Angelo illo Apoc. 10. qui sup terram (quæ pp suam opulentiam Paradi sum designat) posuerat pedem sinistrũ, super mare vero (quod propter fluctus mundum denotat) posuerat pedem dextrum, quia. s. vt dictum est, isti terram paradisi reputant sinistram, & aduersã, mare mundi prosperum repurant atq; dextrum. Si vis p dextram intellige virtutes, & bona spũalia, p sinistrã vero vitia, & peccata, quia. s. boni amant virtutes tanquã dexterasi odiunt vero vitia, vt sinistra. Econuerso vero mali amant vitia, & odiunt virtutes & spiritualia. Vel dic econuerso, q̃ pars dextera est mundi prosperitas, sinistra vero est mundi aduersitas. Generaliter pisces & alia aãlia. i. mundani hepar affectionis hñt in dextera prosperitatis, quia vt cõiter oĩa appetunt prosperari. Splen vero timoris, & tristitię habent in sinistra aduersitatis, qa vt cõiter oĩa metuunt tribulari. Sed q̃d? Pro certo iusti sunt sicut Kilion totaliter ecõuerso, quia. s. plus amant in hoc seculo tribulari, q̃ prosperari, & magis tristari quã lætari. Hepar. n. affectionis hñt in sinistra tribulationis. Splenem vero timoris, & displicentiæ habent in dextera mundanæ consolationis, quia breuiter boni timent, & tristantur in prosperis, gaudent vero, & tripudiant in aduersis, & merito, quia teste Augustino super Psa. Aiæ periculosiora sunt prosperа, q̃ aduersa. Iõ dicit Greg. 11. moralium, q̃ iustis pius placet in aduersitate mala perpeti, quàm inter mundi prospera consolari.

De Karabo. Tu vide Aristot. histor. animal. lib. 4. cap. 2. Cap. 59.

1 KArabus ſm. Arist. monstrum est magnum in mari, quod alias gammarus dr. Pugnant aũt huius generis mõstra inter se fortissimè velut arietes. Vnde ubi sunt, aliq̃ videnẽ gregatim in cedere, & adinuicem bella partiri, Tales sunt superbi crudeles, & iracundi, qui in pace nequeunt viuere, quia sicut dr Esa. 57. Non est pax impijs dicit dñs, imo, & verbis, & factis solent inuicem dimicare, & bella, & litigia inter se velut arietes suscitare. Thr. 1. Facti sunt principes eius velut arietes. vnde Proue. 13. Inter superbos sp sunt iurgia.

2 ¶Hic inferitur in lib. de natura rerum, q̃ inter aĩantia fiunt prælia multis causis. Primam est pp innatam ipsis aĩantib. superbiam. Scda est pp habitationes sua qñq; uolunt alter alterius vsurpare. Tertia est pp vxores, & pp earum cohabitationem. Quarta vero est pp cibum. Quinta autẽ est ꝓpter fœtus. Re vera istis quinq; de causis fiunt hodie brigæ, lites, & controuersiæ in hoc mundo. Fiunt. n. primo pp superbiã, & crudelitatem, quia sicut dr Prou. 13. Inter superbus semper sunt iurgia. Item fiunt pp habitationum. i. terrenarum possessionum auaritiam, & cupiditatem. Vnde Gen. 13. dr, q̃ factum est iurgium inter Abraham, & Loth. & redditur ibi cã, quia erat possessio eorum nimia, & nequibant habitare cõiter. Item fiunt propter vxorem, & fœminarum carnalitatẽ. Const. n. q̃ propter mulieres fiunt quotidie multæ brigæ 2. Esd. 4. Multi dementes facti sunt propter vxores. Item fiunt propter ciborum. i. propter bonorum mobilium ambitionem, sicut de Iacob, & Esau fratrib. dr Gen. 36. q̃ diuites erãt valde, & simul habitare non poterant, & sic dicuntur alter ab altero recessisse. Item fiunt propter fœtuum. i. propter filiorum, & amicorum affectionem. vnde 1. Reg. 30. dicitur, q̃ populus Iudæus filios suos doctos captinos plangens volebat Dauid lapidare, quia amara erat anima vniuscuiusq; super filiis sus, & filiabus.

De Luligine. Cap. 60.

LVligo ſm Andelinum, monstrum est maris adeo mirabile, vt naturam in eo lusisse credas, quæ hoc creauit oib. ferè belnis præferendum marinis. Hoc. n. aĩal squammatum est cute gregib. piscium, & sectatur profunda maris. Per qd intelligo q̃ istud monstrum circa cutem loco squamarũ, habet pisces more squamarum corio ipsius adhærentes. Hẽt aũt istud monstrum alas pennigeras, quib. cum aquas maris fastidierit, cum auib. fertur in æthera, sed flatus ventorũ ferre non sustinens, vbi flatus senserit, cito velabitur in profunda. Charissimi per istam beluam possum intelligere ũm di sapientes. s. aduocatos, consilia, ios, & rectores. Isti. n. vñr esse squamati gregib. piscium. i. gregib. hoim. Constat. n. q̃ quasi totus populus istos sequit, istis adhæret, & p cõsilio, & negociis hi ad se cõgregãt uniuersos. Eze. 29. Ad gluttem bo piscis fluminum tuorum squamis tuis. Itli igitur alas hȝ res, diuitias temporales, & dominorum suorum potentias magistrales, mediantib. n. talib. alis isti sursum ad dignitates cum auib. i. cum altis hoĩb. efferuntur, & in altis statib. & cõdiciis oĩb. aliis præferuntur Apo. 12. Datæ sunt ei alæ velut aquilæ, vt uolaret. Sed quid? Pro certo iste volatus non multum durat, quia. s. vẽtus, & flatus mortis istos tandem prosequitur, & sic in profundum inferni finaliter dilabunt. Ezech. 7. Descenderunt in profundum, quasi lapis, submersi sunt quasi plumbũ in aquis' uehementib. Vel ista pñt dici de multis, qui ſm veritatẽ naturaliter sunt pisces. i. rustici, viles, & pauperes, & in fundo maris, i. in statu infimo conuersantes. Verumtamen isti multos hñt pisces. i. multos nepotulos, & parentes sibi per consanguinitatem contiguos, & hærẽtes, & sic sit ẽt, q̃ isti hñt alas. i. amicos scientias, & diuitias potẽtes quib. s. mediantib, isti sursum ad officia, & ad dignitates colluntur, & sicut aues, & nobiles qñq; sursum ad militares eruntur, & non solum ipsi, imo etiam pisces, & parentes, & adhærentes sui ad magnos status cum eis eleuantur. Sed naliter per uentũ mortis vel tribulationum sepefit, q̃ inficiũt, & labuncur à suis statib. & sic ipsis cadentib. pisces subdicti vix remanent in assumptis beneficiis, officijs, & honoribus. Vel si uis ẽt padhærentes intelligo quoscunq; imitatores, familiares, & sequaces, q̃ ẽt cum magistris suis primi altum tolluntur, & tandem in profundum inferni cum eis dilabuntur. Figura ad ꝓmissa nalde notabilis. Eze. 29. ubi de sic. Ecce ego ad te Pharao draco magne, qui cubas in medio fluminum, & exterahã te de medio fluminũ tuorũ, & uniuersi pisces tui squammis tuis adhærebũt, & projciam te in desertum, & oẽs pisces fluminis tui super faciem terræ cadent. Sequiẽ. Bestiis terræ dedi te, & volatilib. cęli ad deuorandum. Isti. n. sunt Pharao. i. discooperientes, salios spoliãdo rapacitatem. Sunt dracones. s. in flammati per cupiditatem. Cubant in fluminib. s. deliciarum per carnalitatem. Hi pisces adhærentes. i. sequacium nepotum, uel familiarum, vel ẽt imitatorum multiplicitatem. Sed quid? Pro certo sequi q̃ isti per mortẽ uel infortunia de fluminib. ꝓsperitatis, & deliciarum extrahuntur, & in desertum paupertatis pœnis vel saltem ęternæ damnationis sequentis vna cum suis piscib. adhærentib. projiciuntur, & à bestijs terræ. i. à tyrannis secularib. quantũ ad bona, & à volucrib. i. à dęmonib. quãtũ ad aĩam deuorãt. Constat. n. q̃ deductis talib. in desertum ferni, mortis vel aduersitatis, ãmici, & tyranni solent bona eorũ rapere, & dæmones aĩas deuorare, & non solum ipsos in ꝓprijs pſonis, imo ẽt in nepotib. & filiis, ab ipsis dum vuerẽt indignè promotis, inuadere, & punire. Deu. 32. Dentes bestiarũ immittã in eos, &c. Sicut ad litteram videmus de leonib. redib. aduocatorum, & nepotib. placorum. Vel dic, q̃ istis significant multos seculares, q̃ de mari mũdi vbi habitant, & de fluctib. negociorum secularium, cum alis spei, & charitatis se qñq; eleuant sursum cũ auib. i. cum viris spũalib. cogitando de superioribus, & æternis, & de pertinentib. ad salutẽ, ita q̃ qñq; aggrediunt aliquod opus bonum, & aliquẽ modũ operis & virtuosi. Sed q̃d? Pro certo isti mirabiliter uentum. i. pnię, & tribulationis vel tentationis flatum, & ostatim, q̃ istũ sentiũt, solẽt a volatu incepti boni operis retrocedere, & iterũ ad mare, & ad mundana redire, & quasi de aue in piscem. i. de iusto in impium se mutare. Figura Matt. 14. in Petro, qui ex ꝓcepto Chri ambulans sup aquas, cum vidisset ventũ validum, timuit, & cępit mergi, Xpc ibi redarguendo dictum est. Modicæ fidei quare dubitasti? Talibus igit vtile esset, q̃ ipsi cum Petro dicerent, domine libera me fac. vt Christus apprehensa manu saluaret eos.

De Ludolotra. Cap. 61.

LVdolotra ſm Arist. animal est marinum, quod pro eo mirabile, quia duas alas habet in facie, & duas in dorso, quib. vbi voluerit uelocissimè se transportat. Charissimi isie piscir significat animam, seu mentem. Quatuor alas. quatuor affectiones, s. dolor, & gaudium, spes, & timor. Sed proculdubio aĩa vertitur vbicunq; iuxta illud Aug. Pes meus affectus meus, eo feror quocunq; feror. Faciesaũt feruentorum ꝓsentiã significat, pro eo, q̃ ista est a parte anteriorum. Dorsum uero absentiam designat. Dico igit quatuor habet alas. i. quattuor cordis affectiones, qb. quibusdam. de vna uolitione ad aliã circũfertur. Sed ꝓ certo quatuor duæ sunt in facie. i. in præsenti. s. gaudiũ, spes. duæ vero sunt in dorso i. in futuro, & i absẽti. s. spes & timor. ga. sistæ duæ affectiones. s. gaudiũ de bono dolor de malo, versaũt circa res ꝓsentes. Alię vero duæ. s. spes boni & timor malũ, versant circa res futuras, & absentes. Istę sunt igit quatuor alæ, quib. mens nra in mari huius mũdi diuersimode mouetur, & quib. de vno ad aliud agitatur. Da. 7. Habuit quatuor alas super se. Vel dic, q̃ ludo latra est sapiẽs bona alas quattuor super se. Vel dic, q̃ ludo latra est sapiẽs bona, qui habet faciem, & dorsum. faciẽ dico. i. audaciã, quia solet apparere, dorsum vero. i. fugam qua solet disparere. Habet ergo alas in dorso ergo, & in facie habet alas, quia. s. volãdo. i. cito, & velociter debet apparere, & accedere oportet, vel ẽt fugere & se retrahere si decet. Esa. 45. Dorsa regũ vertã. Vel dic quod illes qui sicut hñt alas in facie, ita in dorso, hoc est dicere, q̃ sicut sunt audaces ad accendẽdũ, ita & ad fugiẽdum.

De Loligine. Cap. 62.

LOligines pisces marini sunt, vt dicit Plin. qui capiuntur quinq; cubitorum, & vltra duos annos rara est eorũ vita. Habent duos hñt pedes, quib. loco manus vtuntur, cibum ad os deferendo. Alperi sunt eorum pedes aliqui, quib. vtuntur in pugnando, & seturmatim ad pugnam stabiliendo. Caput vero, & ventrem habent inter pedes, & vtuntur pedibus loco manus. Itẽ extra aquam fagitæ modo volando, in tanta copia aliqñ efferuntur supra aquam, vt naues obuias mergant, & in Mauritania non procul ad flumine lixo in magna copia abundãt ſm Pli. Ista possunt exponi de multis ma lis diuitib. aduocatis, vsurarijs, & balliuis. Isti. n. sunt quinq; cubitorum. i. isti habent quintupertitã sensuũ incontinentiam duobus annis viuunt duplici vita, naturæ, s. & culpæ. nam in naturæ vel gloriæ nunquam viuunt. Isti aũt habent duos pedes. i. duo gña portatorũ, fautorum, & sustẽtatorũ principaliũ, & prælatos, quia proculdubio isti à principib. & prælatis nunquam quibusdam pedib. sustinẽtur, & in suis nequitijs roborantur, & ideo isti pedes sunt eis loco manuum, pro eo q̃ illis mediãtib. cibus bonorum temporaliũ ab istis attrahitur, & habetur, & pp hoc os, & venter istorum inter suos pedes esse dr, pro eo q̃ os istorũ. i. locutio, & vẽter eorum. i. affectio tota vacat pedum. i. magistrorum suorum vtilitati, & voluptuoso. Patet. n. quia isti non vacant nisi vel ad dicendũ vel ad cogitandum modum, & viam faciendi voluntatẽ, & utilitatem magistrorum suorum, ẽt in suarum præiudicium animarũ. Quid igitur? Pro certo isti turmatim uadunt, quasi faciẽdo vnam societatem, & communitatem. Patet, qa vnus fouet aliũ contra oẽs. Sursum sicut aues volant p superbiam, & pompositatem. More sagittæ incedũt p proteruiam & crudelitatem. Contra naues. i. contra subditos in mundo fluctuantes, & laborantes pugnant per nequitiam, & rapacitatem, & eis in profundũ tribulationes demergũt per impostionũ fallitatẽ, & per excoriationũ iniquitatẽ. Psl. Ibi dolores vt parturientis, in spũ vehementi conteres naues thar sis. Timeo q̃ oligo idem est quod luligo. & Ideo vide supra.

De Locusta. Cap. 63.

LOcusta maris ſm Pli. li. 9. c. 31. hyeme lædit ur, autumno, & vere pinguescit, sed plenilunio magis. Testam habet lœuigẽ, sãguine caret, cornua habet, quib. cõtra socias suas pugnat, & quod satis mirandum est, os ipsius, & dentes non sunt in parte anteriori, sed in medio ventris, in stomacho hominum. Locusta vero à polypo comeditur, & ideo ipsum timent tantum locusta, q̃ eo viso moritur præ timore. Talis dyabolus peccator, quia pro certo iste est cornutus per superbiam & cupiditatem, in plenilunio prosperitatis pinguescit per luxuriam, pugnat cum alijs per discordiam, vere iuuentutis, & autumno senectutis impinguatur per opulẽtiam, hyeme vero mortis lædit ur p damnationis miseriam. In stomacho vero habet dentes sp cogitãdo circa gulæ, & ventris intemperantiam. Et ideo tales à polypo. i. à diabolo comeduntur in hyeme ternæ mortis pestilentiam, & per ipsum vsq; ad mortẽ terentur per perpetuum timorẽ, & tristitiam. Istæ sunt er-

go illæ locustæ q̃ corroserunt oẽm virorem in terra ægypti, & tandem dñs flare fecit uentum ad occidentem vehementissimũ, & arreptas locustas proiecit in mare rubrum. Quia procul dubio charissimi tales à quib. alij uel per rapinã vel p detractionem roduntur, tãdem flante occidentali vẽto, s. morte, in mare, i. in inferni amaritudinem deportantur. Vel oĩa possunt dici contra detractores, qui etiã in stomacho. i. intus in cordis gremio dentes habent, inquantum in secreto detrahuntur, & mordent, & inquãtum intus in seipsis de alijs tristantur, & dolent. Et tales vt cõiter carent sanguine. i. dñicæ mortis cõpassione, uel etiam sanguine gratiæ, & deuotionis. Habent cornua elationis, fragilis sunt testæ, quia per impatientiam cito franguntur, inuicem pugnant, quia facillimè inter se rixãtur. &c. Allega vt supra. ¶ Locusta maris tpe veris pellẽ antiquam de tergo exui, & se iterũ renouat sicut cãcer. &c. Expone sicut de cãcro. §. 3. ¶ Locusta maris hyeme lędit, verè & maximè plenilunio impinguat. &c. Expone sicut de cancro. §. 2. ¶ Locusta maris qñ nõ timet aliquid, vtpotè qñ non videt aliquem piscem, uel aliquid aliud quod vereatur, solet cornua ad latera porrigere, & retrocedendo natare, qñ vero timet, & causam uidet pauendi, tunc cornua solet erigere, & obliquè in latera procedere, sicut dicit Pli. li. 9. c. 30. Charissimi ista eadem facit in hoie bonus timor. Qñ. n. hõ, & maximè iudex, ꝓlatus, uel princeps, nihil timet. i. qñ homo nõ hẽt timorem Dei præ oculis, & qñ causas timendi, s. mortem, iudicium, & infernum, offensam dei & culpam sui non cogitat neque videt tunc proculdubio solet cornua affectionum suarum ad latera. i. ad lateralia mũdi bona diuertere, vel cornua etiam. i. rigorem iustitiæ à sua rectitudine flectere, & retrocedendo a via veritatis, & iustitiæ pet vitiorũ deuia ambulare. Io. 6. multi discipulorũ abiere retro, & iam cum eo non ambulabant. Constat. n. q̃ carentia timoris facit hoiem à iustitia retrocedere, & cornua iustitiæ relaxare. Quod bene innuitur. Luc. 18. vbi de iudice iniquitatis dr, q̃ Deũ non timebat, nec hoiem reuerebat. qa sicut dr Eccl. 1. Qui sine timore est, non poterit iustificari Qñ vero timorem Dei ex causis prædictis conceperit, tunc cornua iustitię eriget, & obliquè, & lateraliter, hoc est dictu circũspectè, & sagaciter ad veritatis inquisitionem ꝓcedet. ps. Exaltabuntur cornua iusti. Bene ergo dr Prouerbio. 15. q̃ per timorem domini declinat omnis à malo.

De Lepore. Cap. 64.

LEpus marinus, & leo marinus contrariantur. teste. n. Isi- 1
do. leo terribilis est in terris, sed dulcis in fluctib. Sed ſm vero Amb. lepus est animal timidum in terris, in mari vero formidabile. Dicitur autem lepum, vt dicit Isido. pro eo, q̃ in similitudinem leporis habet caput. Leo animal audax, & regium, significat mundi nobiles, & potentes, qui procul dubio in terris mundani status sunt alijs terribiles, & tyranni. Sed quid? Pro certo isti qñ ad fluctus religionis, vel ad statũ pœnitẽtiæ veniunt, tunc præ cæteris dulces, & humiles fiunt, quia vt communiter illi, qui in seculo fuerant deterio- 2
res, fiunt in religione, vel ecclesia meliores, exemplo Pauli, qũia sicut dr ad Ro. 5. Vbi abundauit delictum, ibi superabundauit, & gratia. &c. Et etiam illi, q̃ à nobiliori statu ad aquas religionis, & ecclesiæ veniunt, vt communiter videmus, benigni, dulces, & humiles magis fiunt, iuxta illud Eccl. 3. Quãto magnus es, humilia te. Vnde Senec. libro de clementia. ad Nero. dicit q̃ pleriq; qui in domo sua sæuissimè erant tyranni, in alienis domib. humillimi fiunt. Lepus vero significat p sonas viles, humiles, & inertes, qui proculdubio dũ sunt in terra, i. in mundo, vel in seculo, timidi sunt pauperes atq; viles, quãdo uero in aquis religionis uel ecclesiæ inueniũtur, tũc præ cęteris formidabiles, superbi, crudeles, uenenosi, & detractores comperiuntur, quia quanto fuerant in terris status uilioris, & plebis humilioris, tãto in religione uel ecclesia positi, sunt nequitiæ, & superbię amplioris, & sic dicit Claudianus. Asperius nihil est humili cum surgit in altum. Et breuiter istud uidemus multotiens, q̃ nobiles uenientes ad religionẽ uel ecclesiam, fiũt humiles, lepores uero, i. uiles, & timidi, superbi, fiunt crudeles. Vel põt dici de nobilib. leonibus, qui i terra, s. in siccitate, & paupertate positi, crudeles, & tyranni sunt, in aquis uero prosperitatis, & diuitiarum si fuerint, dulces, & liberales fiunt. Econtra uero de rusticis,

qui in terra .i. ī statu ficco, & paupere sunt humiles, si verò ī fluctib. prosperitatis fuerint, sunt crudeles. Abac. 3. In flumi nib. furor tuus, aut in mari indignatio tua. Ió bñ testē Clādia no, viles personę nō sunt in dignitatib. erigendæ, quia sicut dr Prou. 29. Qui delicatè nutrit seruum, ipsum sentiet contu
2 macē. ¶ Lepus marinus śm Pli. aīal est venenosissimū, lutosū est declinās ad rubedinē. In tm aūt est venenosus piscis iste, ꝙ tactu eius oē aīal morīt. tactus ēt hō à lepore marino pi scem olet, & moritur, & ēt alter alteri sit venenum, vt dicit Pli. li. 32. c. 1. Tales sunt multi, qui pro certo ita sunt diuersis vitijs infecti, ꝙ ipsi sunt oium aliorum infectiui, & alijs oib. venenosi. Nam quicunq; ipsos tetigerit, eorum consortia frequentando, statim eorum malis dictis, & exemplis morī per pctm Eccl. 33. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Quinimo hō. i. quæcunq; bona rationabilis, & iusta persona, si ab istis fuerit tactus, associatus, & frequentatus, necesse erit, ꝙ piscem oleat. i. ꝙ infamiam incurrat, & ꝙ eorū malas conditiones sapiat, ꝙ tādem per multa vitia intereat, & finaliter per tormenta moriaē, & pereat. Nu. 19. Quicquid te tigerit immundus, immundum faciet. Qui pluraēt ipsi marini lepores .i. ipsi mali sunt sibi inuicem contagiosi, & per cōtactū mutuæ societatis sūt alter alteri venenosi. Cōstat. n. ꝙ vnus malus alium ad malum solet inducere, & sic solent iniquitatis alter alterius cā esse. ¶ Pli. li. 32. c. 1. dicit ꝙ mulieres grauidæ solo aspectu fœminę leporis marini stomacho nauseante faciunt abortum. Remediū tñ est vt mas induratus sale in brachialib. habeatur. Charissimi, mulieres signāt simplices imperfectos, ad resistendum debiles, & inertes. Quis ergo? Pro certo qñ aliqua mulier. i. qñ aliqs hō simplex est pgnans aliquo bono proposito quod concepit, & videt istum piscem venenosum. i. aspicit ad mala opera malorum fœmineorum, & imperfectorum, solet aspiciendo malum exemplum pati scandalum in eisdem, & fœtum boni, ꝓposi ti reijcere, & abortum facere de eodem. Quod potissimè verum est de religiosis, & ecclesiasticis malis, quorum aspect', et visio mulierib. i. simplicib. subditis, & secularib. est venenum. vnde Aug. li. de past. dicit, ꝙ qui in cōspectu populi malè viuit q̄tum in se est, oēs se videntes interficit. Et ideo iste debet exēplariter portare masculos salsos .i. illos quos scit esse prouidos, & discretos. si. n. talium exempla portauerit, ab aliorum veneficijs liber erit, ꝙ a pro certo dum vir discretus, & bonus attendit, venenum malorū exēplorū ad q̄ prī' hō aspexerat, emundatur. Vel dic ad litterā, ꝙ qñ mulier bona, prægnans grā, & fœcunda, fœminā leporis marini. i. adulterā vel lenam venenosam respexerit, & ad eius exempla, & dicta mala attenderit, tunc sibi boni propositi ab ortum faciliter facit, & exēplo alterius se corrumpi finit. Ideo bñ docet Eccl. 9. vbi dr. Ne respicias mulierem multinolam ne forte incidas in laqueos ipsius. Vel dic, ꝙ mulier prægnans est religio sus bono proposito fœtās, qui. i. fœminā venenosam, et malam non dēt respicere, ne forte contingat ipsum
4 per mala desiderια et opera abortire. Allega vt supra ¶ Teste Auicen. qui de lepore marino comederit, quasi fœtorem pi scis putridi in ore sentit, & quod plus est, videns pisces ter rē ab eis, sicut dicit, & ꝙ sanē signū est, si pisces videns non timet, sed comedit, et appetit. Sic verè fit in ecclesia vel religione. Accidit. n. qñq; ꝙ in mari religionis vel ecclesiæ, iter alios pisces est vnus venenosus. i. aliqs malus ecclesiasticus, infectus criminib. & corruptus. Sic ergo fit, ꝙ illi, q istū malum comedunt. n. q malā eius nitam gustant, masticant, et terunt, ita infamia eius qñq; inficiuntur, ꝙ etiam contra bonos saporem fœtidi piscis. i. malam opinionem concipiūt, in quantum oēs alios tales credunt, et sic pp istum malū oēs alios abhorrent, et fugiunt, et ab ipsis terrentur, et recedūt. Istud videmus ad oculum quotidiæ, quia vnus malus si est in vno collegio, facit oēs alios infamari, et eos à secularibus adhorreri, et de ipsis malam opinionem haberi. Nume. 16. Vno peccante, contra omnes ira deseruiet.

De Lucio. Cap. 65.

3 LVcius est piscis fluuialis, cum magnis dentibus et ore lato, et secundum librum de natura rerū, lucius est lupus aquaticus, de populatur. n. alios pisces, etiam illos qui de propria illius sunt specie. Nam propria semina depasci, vbi formam piscis acceperint. Si diu viuat, in lōgitudinem maximam crescit. & iste ita est rapax, ꝙ inter cibos nō di
guit, & inde fit ꝙ non solum pisces, imo ēt ranas, & bu
nes comedit, & consumit. Tales proculdubio sunt crudeles vsurarij, & auari, & maximè officiales, & aduocati. Istum p eo ꝙ alios innocentes deuorant, & prędantur non solum si cij, imo lupi aquatici pñt dici. Hie. 5. Lupus ad vesperam va stabit eos. Nulli. n. generi hoium parcunt, qa non solū pi imo buffones, i. non solum bonos, imo ēt malos, non solum extraneos, imo ēt illos de suo genere, suicinos, subditos, & propinquos, per vsuras exactiones exhæredant, & deuorant & consumunt. De buffonibus, i. de malis constat, qa pro to præpositi, & officiales non quærunt nisi buffones. i. nō fideāt habere nisi malos, & maleficos, in quibus occasio habeant extorquēdi. Et inde est ꝙ hodie multi sunt, qui non viuunt nisi de vonenosis, i. de malorū exactionib. & emēn Pf. Venenum aspidum sub labijs eorum. De piscib. ēt pau quia ēt ipsis piscib. i. bonis, & simplicibus nunq̄ parcunt, & cum cām non habeāt, falsum supponunt, exemplo Achab qui pro habenda vinea Naboth, suppositis falsis testibus sum occidit 3. Reg. 21. De proprijs ēt seminib. patet. quia certo dato, ꝙ aliqui sint proprium semen suum, ipsi subd ti, parentes, vel vicini, dū tñ videant, ꝙ formam piscis ass gerint, & ꝙ diuites affecti fuerint ipsos nō omittunt pp hoc deuorare, & rapinis, & exactionib. infestare. Hier. 19. Vasc quisque carnes amici sui comedet in obsidione. Et inde i pculdubio, ꝙ tales si diu vixerint, in longitudinē crescunt, & si diu regnauerint, in diutijs magni fiunt. Eze. 17. Cremin vineam latiorem. &c. Ista ēt pñt dici de malis principibus, & prælatis. ¶ Lucius cum deuoret generaliter oēs pisces, ethā piscis qui dr perca, qui per longum dorsi aspet ell, & ipino sus, qua pp raro vel nunq̄ lucij efficitur præda, & maxime ipsam accipiat à parte caudæ. cunc. n. aculeis obuiātibus im peditur. Veruntñ si ipsam à parte capitis, faciliter ipsam de uorat, & transglutit. Lucius est diabolus, qui procerto facilter omnes pisces. i. omnes homines per tentationes solet spūaliter deuorare 1. Pet. 5. Circuit, quærens quem deuore. Sibi tñ obuiāt illi pisces qui sunt pleni spinis, & aculeis cō scientiæ interius, & asperę pœnitentiæ exterius, & maxime qñ opponitur sibi cauda. i. mortis memoria. humiles. n. pes sent, cauda arenam fodere, & se in fouea abscondere, & sic a nis cauent de super se salutāre śm Pli. li. 32. c. 2. Sic verè tidi per calliditatem cādidi, & per benignitatem sapidi sunt. bertim in anno gratiæ pariunt, in quantum. s. non solum sed bonorum desideriorum, verum ēt fœtus bonorū operū producunt, & sub arena humilitatis mediāte cauda. i. mortis memoris reponunt, & sic rete diaboli fugiunt, & euadūt.

De Mullo. Cap. 67.

MVllus śm Isid. fuit à mollitie sic vocatus. Est. n. piscis mollis, tener, sapidus, atq; dulcis. Est aūt piscis fœcū dissimus, quia ter in anno dr parere, & śm Alexādrum, se in simo boui delectare. Sic verè iustus in anno fidei Christia nę. i. ter duodecim mensib. i. ex duodecim articulis, con fessio, ter pœnā, in quantum corde ore, & opere bonum facit. Petit. n. contritionem in corde, confessionem in ore satisfa ctionem in opere. Exod. 23. Ter in anno apparebit omne ma sculum coram dño. Iste ergo in fimo bouis. i. in suæ vilitatis cōsideratione delectatur, & ibidem virtutibus impingua tur, & sic apud Deum, & hoies mollis, dulcis, & mitis, & sapi dus inuenitur, dicens Eccle. 24. Spūs meus super mel dulcis. Gadlum śm Pli. li. 9. c. 17. concomitatur quidam piscis sar gus nomine, & cum mullus foderit cænum, ille piscis pabu lum deuorat excitatum. Sic verè fit de multis qui libenter sequuntur alios, non ad iuuandum, sed ad cibos bonorum spūalium, cum eos foderint vel aquisierint, manducandum, qui. Lo. alij ac quirere cōprobantur statim isti rapiūt vel fu rantur. Pf. Insidiatur vt rapiat pauperem. Vel pōt dici de fal lacricis, & adulatoribus qui ad nihil aliud sequuntur nisi ad ñ, vt possint de eorum cibis faciari, & de eorū diuitijs im pinguari. Eccles. 6. Est amicus socius mensæ. Vel pōt dici de quibusdam magistris in religione mēdicātium, qui illud qd duplices fratres cum laborib. fodiunt, & acquirunt, gulosè comedunt diripiunt, & consumunt. Io. 4. Alij laborauerunt, vos in labores eorum intrauistis. Vel pōt ēt dici de seruis eorum dñis, quia. s. illud quod serui solent fodere, domini

lęt posse sibi nititur (ne deuorentur) per pdica
re, & auferre, & iò ipsos ab isto patre solet
elongare, & ad aquam fontis gr̄æ, deuotionis, &
ferre. Prædicator. n. uel platus qñ more piç ma
tris in pturientes in gr̄am parturire, sursum contra aqua mū
di spiritalis debet ascēdere, & ad fontem gr̄æ, & glo
ducere, vt sic eos possit à patris sui mūdi vel diabo
liberare. Religiosi ēt mendicantes cum aliquē in
parere volūt, ipsum à patrib. suis secularib. elōgāt
ab ipsis inuenenatur, vt melius pñt disponi
cum ad fontem gr̄æ, scientię, & glorię, & sic saluatur
patrę nequitiæ, quæ. s. volebat ipsum in mūdo p
deuotionē iniquitatis, & auaritiæ. Cōstat. n. ꝙ isti
ad hoc volunt retinere filios suos, vt mundani effi
& per consequēs diuersis uitijs deuorantur qua pp
quotidie sunt nouitij, ab eis sūt elongādi, & in aqua
deuotionis continuè periendi. Vel potest dici
pdicator vult parere verbum Dei ante omnia
ad fontem misericordiæ, s. ad Xp̄m, vel ad beatam
per deuotionem ascendere, & aquam dulcem suę
parere, vt semen verbi Dei quod parturiet, possit
meliorem proferre, & mediante ista aqua magis
valere. Recurremus igitur ad istum fontem hu
quando, vt nobis aquam suæ gratiæ infundat, nos sa
spirando. Ge. 24. Ecce ego ito prope pontē aquę.
¶ Lucius qñ multum antiquatur lapidem crystallo similē
Lucius qñ mulcum antiquatur lapidem crystallo similē
debet lapidem præcio sum. i. Christū, in capite per deuotio
habere, & ipsum sp secum gerere & portare. Quicquid
in eo nouum inuenitur faciat, qñ tñ senuerit, si prudens, est Chri
to coniungit, & ipsum in capite intentionis p
ēt nonem, & fiduciam semper gerit. ad Gal. 6. Stigmata
dñi Iesu in corpore meo porto.

De Lupo. Cap. 66.

LVpus marinus śm Isi. ab auiditate appellatur. in aqua lu
pus est tñ assimilatur. Et est lupus piscis candidus & sa
pidus, bis in anno dr parere, & śm. Arist. cum magnus, fue
rit, arenam attrahēdo spirare, & cum reti se circundatum sē
sent, cauda arenam fodere, & se in fouea abscondere, & sic
a nis cauent de super se salutāre śm Pli. li. 32. c. 2. Sic verè
tidi per calliditatem cādidi, & per benignitatem sapidi sunt.
bertim in anno gratiæ pariunt, in quantum. s. non solum
sed bonorum desideriorum, verum ēt fœtus bonorū operū
producunt, & sub arena humilitatis mediāte cauda. i. mortis
memoris reponunt, & sic rete diaboli fugiunt, & euadūt.

De Mullo. Cap. 67.

MVllus śm Isido. fuit à mollitie sic vocatus. Est. n. piscis mollis, tener, sapidus, atq; dulcis. Est aūt piscis fœcū dissimus, quia ter in anno dr parere, & śm Alexādrum, se in simo boui delectare. Sic verè iustus in anno fidei Christia nę. i. ter duodecim mensib. i. ex duodecim articulis, con fessio, ter pœnā, in quantum corde ore, & opere bonum facit. Petit. n. contritionem in corde, confessionem in ore satisfa ctionem in opere. Exod. 23. Ter in anno apparebit omne ma sculum coram dño. Iste ergo in fimo bouis. i. in suæ vilitatis cōsideratione delectatur, & ibidem virtutibus impingua tur, & sic apud Deum, & hoies mollis, dulcis, & mitis, & sapi dus inuenitur, dicens Eccle. 24. Spūs meus super mel dulcis. Gadlum śm Pli. li. 9. c. 17. concomitatur quidam piscis sar gus nomine, & cum mullus foderit cænum, ille piscis pabu lum deuorat excitatum. Sic verè fit de multis qui libenter sequuntur alios, non ad iuuandum, sed ad cibos bonorum spūalium, cum eos foderint vel aquisierint, manducandum, qui. Lo. alij ac quirere cōprobantur statim isti rapiūt vel fu rantur. Pf. Insidiatur vt rapiat pauperem. Vel pōt dici de fal lacricis, & adulatoribus qui ad nihil aliud sequuntur nisi ad ñ, vt possint de eorum cibis faciari, & de eorū diuitijs im pinguari. Eccles. 6. Est amicus socius mensæ. Vel pōt dici de quibusdam magistris in religione mēdicātium, qui illud qd duplices fratres cum laborib. fodiunt, & acquirunt, gulosè comedunt diripiunt, & consumunt. Io. 4. Alij laborauerunt, vos in labores eorum intrauistis. Vel pōt ēt dici de seruis eorum dñis, quia. s. illud quod serui solent fodere, domini solent comedere. Deutero. 28. Vineam plantabis, & fodies, & vinum non bibes.

De Miluo. Cap. 68.

MIluus śm Pli. li. 9. c. 27. piscis est qui alio nomine appel lat lucerna, subit. n. (vt ait) in summa Maria, vbi sesq̄ pedalia cornua ex ipo mari attollit. Habet aūt linguā igneā, quæ per os exerta tranquillis noctibus relucet, quapropter lucernæ nomen accepit. Tales videntur esse aduocati, quia proculdubio isti sunt qui per mare huius mundi erectis cornibus elationis, & psumptionis incedunt, linguāq̄s, & loque lam igneā ardentem, & scindentem, & eloquentiam, & mūdi sapientiam splendentē hñt, qua noctē huius vitæ se credunt illuminare, inquantū. s. mundi negocia dirigunt atq; regunt. Talib. ergo psumptuosis vr loqui Apostolus ad Rom. 2. Confidis teipsum ducē cęcorū, lumen his qui tenebris sunt eruditorē insipiētū. Vr dic cōtra malos doctores, & pdicatores, q nihil hñt lucidū nisi liguā. i. nisi eloquētiā, & doctrinā. Illū tñ vident habere igneā, inquatū verba eorū vident p cę teris resplendere, dicentes illud Eccl. vlt. Dedit mihi dñs linguā mercedē meā Vel dic ꝙ tales sunt boni doctores, & pdi catores, quorū lingua, & locutio dr ignea, ad alios inflāman dum, & dr lucida, ad alios dirigendum. Eccl. 74 Surrexit He lias quasi ignis, & verbū eius ardebat, vt facula. Isti ergo pos sunt dici lucerna. vnde Matt. 5. Vos estis lux mundi.

De Mugili. Cap. 69.

MVgilis śm Isid. ab agilitate sic est dictus. Hic. n. vbi præ
1 patacas piscatorū sēserit insidias, ita cito rete retrore
dens trasilit vt uolare ipsum credas potius q̄ saltasse. Sic ve
rè hō dēt esse spūaliter agilis, & ad bñ faciendum facilis, qa
si sportulā alicuius tentationis nobis paratā viderimus, ita
cito retrocedere ab illo actu ī quo tētamur, debemus, vt nō
solū saltasse, sed ēt volasse potius videamur. Da. 9. Ecce vir
2 Gabriel cito volans. ¶ Scđm Iorath Mugilis est piscis quem
grauidum si hō viderit, visum suum obstupefaciet, & offu
scabit, & ipsum videntē ad luxuriam incitabit. Sic verè ma
la mulier solent cōcēplatores suos ad luxuriam inducere, vi
sum eorum obstup facere, & mētis ēt intuitum à discretio
nis lumnie offuscare, & ad carnis luxuriam inclinare. Mūdi
est igitur tales respicere, & bonum est à visib. suis abstinere.
Ió bñ dr Eccl. 9. Cū saltatrice ne assiduus sis, ne forte pereas
in efficacia illius, virginē ne cōspicias, ne scādalizeris in de
core eius. ¶ Sicut dr in li. de natura rerum, Mugiles inter pi
3 sces fatuus dr, ꝓ eo ꝙ capite abscōso totū corpus tutū, & ab
scōsum arbitrāt, qđ ēt dicit Pli. li 9. c. 17. Tales sunt multi, q
cū caput intētionis abscōditū hēat atq; tutū, vtpotè qa ex
bona intētione faciunt aliquē actū, totū reputāt. s. exteriorū
operū credunt esse securū, qđ tñ falsum est, qa nō solū est ne
cessariū, & intētiō e sit bona, imo ēt necesse est ꝙ exteriora
opera bona sint honesta, qa. s. intētio, & cōsciētia posset esse
erronea, & sic nō excusaret exteriora. vñ d. Sen. Nō refert
qua intētione feceris, qđ vitio sum ē feciste. Vel dic ꝙ ille ha
bet caput abscōditū, seipm nō videt, & sic dico, ꝙ p mugilē
significant q̄dā q caput mētis, & rōnis abscōditū excæcatū,
& offuscatū habētes, credūt (quia ipsi seipsos nō vidēt) ꝙ à
nemine videant, cū tñ totū corpus eorū. i. tota mala vita ipo
rū oīb. sit apparens. Cōtra quos d. Sen. epła. 83. ꝙ hoc nos pes
simos facit, ꝙ nemo vitā suā respicit. Ista ꝓcipuè videm' de
luxuriosis ecclesiasticis vel platis q qa viltatē status sui nō
cōsiderāt, hinc est ꝙ videri a nemine ipsam putant. Iob. 24.
Oculus adulteri obtenuat caliginē, dicēs, nō me videbit ocu
lus. Inter mugilē, & lucū, śm Iorath sunt inimicitię hyeme
tñ, ætate vero cōcordes sunt. Cuius credit esse cā, quia hye
me rarus est cib., ꝓ quo dimicāt, in ætate vero abundat, qua
me rarus est cib., ꝓ quo dimicāt, in ætate vero abundat, qua
re pacifice manēt. Ista pñt allegari cōtra paupertatē. Hyems
n. q̄ caret cibis, & fructib. statū paupertatis designat, quę fru
ctus diuitiarū, & cibos deliciarū nō hēt. Æstas verò q̄ vtrū
que hēt, statū sufficiētiæ, & prosperitatis denotat, qui. s. suffi
ciētes diuitias, & delicias secū portat. Quid ergo? Proculdu
bio multi sunt sicut mugilis, & lucius, qa. s. tpe hyemis. i. dū
sunt in statu paupertatis, inuicē p discordias solēt pugna
re, & ꝓ rapiēdis, & acqrendis necessarijs, alter cōtra alterū
dimicare, & sic paupertas solet inimicitiæ cā eē, & inter par
tes discordias gñāt, ne cnō rapinas, & homicidia multotiēs

procreare. Eccl. 28. Propter in opiã multi deliquerũt. in ęsta te vero. i. in tpe prosperitatis est cõtrarium. Istud. n. tempus solet pacis, & cõcordiæ esse, tunc. n. abundant, & cibi, & necessaria, & sic cuilibet sufficiunt propria, pp qd̃ non inuadit nec impetit aliena, nec pro alienis habendis mouet litigia seu bella. & sic dico q̃ tps sufficientiæ præferendũ est tpi miseriæ, quapropter Salomõ petebat Prou. 30. dicens. Mendicitatẽ, & diuitias ne dederis mihi, tribue tm̃ victui meo necessaria. Vel p̃t dici q̃ mugilis est hõ, lucius rapax est diabolus. Isti ergo tpe hyemis. i. tpe tribulationis, & pniæ inimicãtur, quia. s. tunc hõ efficitur iustus, & sic per consequens ipse, & diabolus sibi inuicẽ contrariant, cuius tñ est contrarium in æstate prosperitatis, tunc. n. vt cõiter hõ fit pctõr, & sic obedit diabolo, & cum ipso concordat, sibiq; nõ cõtrariat, nec ipsius tentationib. obuiat aut rebellat, dicens Esa. 28 Pepigimus fœdus cũ morte, & cũ inferno fecimus pactũ. ¶ Pli. tradit unũ mirabilẽ modũ piscãdi mugiles. Dicit. n. q̃ i narbonẽsis ,puinciæ stagno Laterna, delphyni cũ hoĩb. mugiles piscantur. Populus. n. uidens certis tpibus mugilum mutitudinẽ in stagnum introisse, uociferando è littore simonem clamat. Cuius uocẽ delphini audiunt, & ex improuiso ueniũt aduocati, ac protinus aciẽ disponũt, & mugiles trepidos ad aliquẽ certũ locũ fugere cõpellũt, piscatores uero tũc tendũt retia circa ipsos, & foris superius ipsos leuant, & capiũt, si q̃ uero rete trãsiliũt, ipsos delphini suscipiunt, & apprehẽsos, occidũt, & cõtenti uictoria, cibũ piscatorib. dereliquũt. Piscatores uero ñ solũ pisces imo ẽt panẽ, uinũ suis coadiutorib. distribuũt. Hæc Pli. li. 9. c. 8. Isti delphini charissimi pñt mihi figũare stipẽdiarios milites, qui uocati a piscatoribus à principib. ad plium statim ad sunt, & dato q̃ cõtra mugilẽ. i. cõtra aduersarios pugnãtes, ipsos obtineãt, de acq̃sitis tñ ni hil reportãt, imo piscatorib. i. illis qui ipsos aduocaueraũt cũcta relinquũt. Vel ista pñt allegari cõtra quasdã, q̃ dum unũ periculũ indiscretè uitare uolunt, in peius incidunt q̃ a dũ à retib. hoĩm uolunt fugere, solẽt se beluis cõmittere, & mortis stipẽdiũ reportare. Qd̃ potissimè de apostatis uerũ est q̃ retia hoĩm. i. statuta sanctorũ & disciplinã religionis solita leuitate transilientes, & exeũtes, beluis infernalib. & ẽt beluis, & tyrannis secularib. se cõmittunt, q̃ ipsos spũaliter uulnerant, & occidũt, iuxta illud Iob. 20. Fugiet arma ferrea, & irruet in arcũ æreũ. Qd̃ ẽt de oĩb. pctõrib. p̃t dici, q̃ dũ rete Dei, & mandatorũ fugiunt, *in manus* dæmonum transiliunt, qui ipsos in inferno occidunt. vñ. Decidit in scyllã q̃ uult uitare charybdim. ¶ Mugil uidens escã, sed hamum ibi esse sentiens, comedere non audet, ueruntñ solet cibos cauda uerberare, ut ipsos ab hamo cadentes possit tutè comedere, & uocare, ſm Pli. li. 32. c. 2. Sic si cibum diuitiarũ, & deliciarum appetimus, ab hamo luxuriæ uel auaritiæ cauea*m*. Nã. si delicias uel diuitias ab istis hamis excutimus, ipsa pro certo sine periculo mãducamus. Bona. n. talia securè, & sine periculo pfruunt̃, dũ tñ uitia caueãtur. Eccl. 8. Bona est suba cui nõ est pctñ. ¶ Pisces differũt ingenio, & sagacitates, q̃a ut dicit Isido. mugil est piscis agilis, q̃ ita cito q̃ senserit insidias piscatoris, ita cito à reti trãsilit, q̃ uolasse ab astantib. uideatur. Sic statim, q̃ piscatoris diaboli insidias videris esse paratas, vt in reti têtationũ capiaris, dẽs, & statim & velociter resilire, de reb. cõtrà rijs cogitando, & ad partes reti oppositas euolando, vt si rete luxurię tibi opponitur, retrocedere, & euolare ad abstinẽtiã, & hmõi. Et sicut rete multis anulis cõpingit, sic diaboli tẽtatio multis sugestionib. & inductionibus est cõpacta. Frustra iacit rete añ oculos penatorũ. Pro. 1.

De Murenis. Cap. 70.

1 MVrena piscis est tortuosus, flexuosus, & mollis, qui à grẽcis dr̃ myrena, pro eo q̃ complicet se in circulos. Est aut proprium murenæ, q̃ ictu fustis vix interimitur, modico uero guttu ferulæ protinus enecatur ſm Pli. li. 23. c. 2. & sicut dr̃ Isid. teste Pli. guttu aceti in rabiem vertitur. Sic verè sunt multi flexuosi, & delitiosi qui ictus, fustis .i. graues pro mundo labores optime sustinent, ferulam uero, q̃ est herba medicinalis, licet guttu aspera, & amara, vel acetum. i. laborem tribulationum uel pniæ pro Deo nequeunt sustinere, quia quamuis iugum Xpi sit suaue, & onus dñi sit leue, ipsos tñ lędit mirabiliter atq; grauat. Labor uero mundanus quãuis sit difficilis atq; durus, ipsos nõ lædit, nec fatigat, vel molestat. Isti ergo fortes sunt ad sustinendũ, pro mundo, & carne grauia. debiles uero ad tolerandum pro Xpo ẽt leuia. cum tñ ipsi deberẽt dicere Deo illud. Ps. Fortitudinẽ meã, ad te custodiã. ¶ Murenę fętus velocissimè crescit. Vñ. Plin. li. 9. c. 23. dr̃ q̃ murena quocunq; mẽse parit, cũ cęteris pisces fiant nis tpalib. magni fiũt. vide supra in gñali. §. 40. Vel dic cõtra luxuriã hoim q̃ oĩ tpe vacãt libidini, cũ alia ãalia certo tpe vacent. ¶ Murena licet ſm aliquos aliq̃d in se continet̃ venęnosum, si tñ spẽb. & aromatib. cõ ditur, efficit cib. dulcẽ. Sic verè licet hõ sit venenosus, & periculosus per pctũ, q̃tiã pniam decoquitur, & cũ virtutum aromatib. conficitur, cor Deus, & Angelis cibus dulcissimus reperitur, quia sicut Lu. 15. Gaudium est Angelus Dei sup vno pctõre pniamẽte. ¶ Murena ſm Ioraht, & ſm Amb. nunq̃ concipit à suo simili, sed à serpente quẽ sibilo prouocat, & inducit. Licet serpens de se sit venenosus. tñ q̃a ante hmõi coitum venenum euomit, ió murena fętum concipit nõ venenosum, sicpẽti in nullo similem, sed sibi. Sed serpens cõpleto coitu redit iterum ad venenum. Murena est B. virgo, q̃ non concepit à suo simili, s. ab hoie, sed potius ab ipso Deo, & Spũ sancto, ris, sed pro certo in ista copula bñdicta deposuit iste serpens. s. Deus, ottũ istud venenũ. i. oẽm iustitiã, & rigorẽ, & sic murena. s. B. virgo fętũ nullo mõ concepit venenosum aut malitiosum, sed potius manſuetissimum, & benignum. Ille enim serpẽs, s. Deus pr̃ finatr̃ in die iudicij venenũ sui rigoris remittet, qñ pctores ęternis ignib. tradet, ita q̃ ille qui nũc venęnono iustitiæ carere vitia dissimilando, tunc apparebit ipse venenosus vitia puniẽdo. Es. 42. Tacui sp silui, paries fui, qua si parturiens loquar, dissipabo, & absorbebo simul. Et ecce serpens ſm Pli. li. 32. c. 2. Murenam sibilo prouocat ad copulam, sic Deus pater beatam Mariã ad Christi copulam prouocauit mediante suo sibilo Gabriele, qui illud. Aue dulcissimũ suis aurib. sibilauit, quod bñ figuratur. 3. Re. 19. ubi dr̃ post ignẽ venit sibilus auræ tenuis, & in sibilo dr̃, quia post ignẽ rigoris, uenit sibilus Gabriel, quem aurã. Spiritus sanctus insufflauit, qui nobis dñm apportauit. Vel si uis dic, q̃ murenæ inter quas non sunt masculi, sed oẽs fœmellæ, & cõcipiunt serpẽte signãnt quosdã hoies imbecilles, in quorum collegijs, & consortijs nullus inuenitur masculus. perfectus, scientificus aut uirtuosus, quapropter cũ nõ habeant qui ipsos impregnet per doctrinam, solent à serpentibus. i. diabolo, & hæreticis cõceptum quærere, legem, & disciplinam accipere, & se ipsis subijcere, & in fide, & moribus cõformare. Nau. 3. Ecce populus tuus mulieres in medio tui. Ita aũt omnia in scismatis apparent, qui propter carentiam bonorum doctorum hæreticis crediderũt. Patet etiam in ingerantib. fœmineis, & insufficientib. religiosis, qui pp defectũ & carentiam boni uiri, quandoque serpentem. i. hõem perfectiorem, alienæ naturæ. i. de alieno gremio in matrimonio prælatum solẽt eligere, & se eius imperio subiugare, qui à principio cum assumitur, solet venenum malitię deponere, & se bonum, & manſuetum fingere, loco tñ & tẽpore venenum suum resumere, & erga fœminas istas sui malitiã declarare. Iob. 34. Regnare fa cit hoiem hypocritam pp peccata populi. Vide hoc satis plene infra lib. 10. capite vipera. ¶ Murena habet vitam in cauda, quia ibi pęnitus vel ea abscissa statim moritur. Sic si caudam. i. mortis memoria perdideris, diu in statu gratiæ uiuere non ualebis. Figura Leuit. 22. Vbi animal sine cauda in sacrificijs non ualebat offerri. 9. Auferet à te dominus caput, & caudam. Vel dicę cauda ista est perfectio. quia. s. vita, & perfectio cuiuslibet rei finali perseuerantia, quæ per caudam designatur. Quę qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Matth. 10. 20. Vnde illud. Exitus acta probat. Vnde si caput Adam tus, & principium uitæ hominis percutiatur multis tentatus & peccatis, nõ propter hoc moritur, nec propter hoc tuus aut damnatus debet dici, nam Paulus malè incepit, tñ benè finiuit. Vnde Eccl. 7. Melior est finis orationis quam cipium. Sed si murena in cauda percutitur, i. si hõ delinquit in senectute sua, & in fine vitę, uel si cauda spei finali pręcidit, & perseuerantiæ ab eo abscinditur, tunc mortuus potenter indicari. Figura Leu. 22. vbi in sacrificijs uotiuis nõ licebat aĩal qd̃ ãt, & caudã amiserat. Sic sup altare paradisi ibi non

tur offeretur, qui auteum obedientiæ perdiderit, & tatis perseuerãtiæ non habuerit. vnde Apo. 9. Potestas eorum in cauda ipsorum est. ¶ Murena fluuialis. i. lamprea. nõ habet in toto corpore os neq; spinã, excepto oculo. tñ habet lapideum, totum, residuum est carneũ. Ve ille ore osseo, ita fortiter adhæret lapidi seu ligno, uel auferetur. Sic ẽt multi sunt qui in corpore uix non pũt aliquod os alicuius firmitatis, & cõstan spinã. i. aliquem remorsum cõscientiæ, ore tñ ex ipsorum est forte, & osseũ, quia verba taliũ sunt bilia, & seuera sed pro certo totũ residuũ, s. fa mores est carneum atque molle, solo. n. ore adhærẽt Christo, factis verò ab eo sunt disiuncti. ad Tit. 1. Cõ quidam se nosse Deum, factis aũt negant. Et tñ dicit mirum est fortiter aliquid diciab hoie molitiem ſm Pli. lib. 9. c. 21. in gallia septentrionali mure dextra tria illa sunt septẽ maculæ seu notulæ, septentrionis, aureo colore fulgentes, & hoc dun quia cum aĩa pariter extinguuntur. Tales quia. s. in septẽtrione. i. in frigore tribulationũ posi i. qui conuertuntur, parere in terra. i. in pœnitentia, & a sperare, & ponere in fouea. i. fundare in feuerẽtia, & humilitate, includere infra terrã. i. detinere in obedientiæ, & disciplinæ capacitate, & per triginta dies qui cõstant ex danario ter ducto, ipsos ibi dimittere, i. ipsos tenere in observãtia decalogi cum trinitatis credulitate, & sic pro certo ibidem pulli illi formabuntur per morum, & virtutum honestatẽ, ità q̃ ad mare paradisi poterunt duci, nunc per contẽplationis subtilitatem, post mortẽ vero per præsentialis adeptionis fęlicitatem, & tunc acquirẽt perfectum uisum, qñ .f. oculo ad oculũ uidebunt diuinę essentiæ claritatem. Ista in. se habent per ordinem in nouiter conuersis, q̃a. s. primo dẽnt in pœnitentia, & humilitate fundari, in fide, & mandatorum obedięti a seruari, & tandem recepta uita gr̃æ, in mari deuotionis balneari, & ad contemplationem cęlestiũ informari, ut sic eis dicatur illud Ps. In mari uia tua, & semitę tuæ in aquis multis. Vel dic q̃ mus qui filios suos in terra parit, sed ipsos ad mare ducit, significat usurarios, qui filios suos hic in terra huius mundi pariunt, & ipsos p̃ mala opera secum ad mare inferni ducunt. Ose. 9. Effraim ducet ad interfectorẽ filios suos: Vel põt dici de Plato, qui dẽt filios, & subditos suos de terra .i. de amore terrenorũ tollere, & ad mare pœnitẽtiæ inuitare. &c. Vide de uitulo marino in lib. de animalibus, ubi inuenies simile expositũ multis modis.

De Muricę. Cap. 72.

1 MVrex est quoddam genus conchyliorum, qd̃ incisum ferro lachrymas emittit purpureas. &c. Color muricis purpureus in sola vena cãdida est in murice, reliquũ corporis eius sterile est. Charissimi vena candida signi purpuritis, mundam, & innocentem conscięti am, color ille purpureus significat verecundiam. Istud igitur est q̃ purpureitas, & rubor verecundiæ, pura, & bona cõscientia procẽdit, quia præter istam venam. s. conscientiam, non est dare in hoie verecundiæ rofeitatem. bene patet, quia ex quo quis conscientiam, & innocentiam perdit, eo ipso verecundiam amittit. vñ aĩæ peccatrices fię. ¶ Frons mulieris meretricis facta est tibi, nolui erubescere. ¶ Murex solũmodo sãguinẽ purpureũ semel in ipsa emissione vitam finit. Sic verè Christus noster mortuus est, & semel pro hoie sangui fudit. Qd̃ tñ de aliis resuscitatis nõ fit, q̃ bis mortui periunt. Vel istud ẽt põt dici de martirib. qui cũ sanguine vitã finierunt, & ideo semel pœnas soluerunt, quia post mortẽ nunquã amplius doluerũt 2. ad Cor. 11. Semel lapidatus fum. Apo. 21. Absterget Deus oẽm lachrymam ab oculis eorum, et iam nõ erit amplius neq; luctus, neq; clamor &c.

De Musculis. Cap. 73.

1 MVsculi ſm Isid. sunt conchæ, quæ cum balena amiciam dicuntur habere, eo q̃ eius cuti inueniuntur ad hærere. Quæ dicuntur musculi quasi masculi, eo q̃ ostreæ eorum lacte impręgnantur, & dicuntur gallicè moulles, & sunt illæ quæ supra dictæ sunt conchæ, q̃ ad similitudinem nauis sunt factæ. Tales sunt iusti, q̃ cum balena. i. cum Christo amicitiã noscuntur habere, & ei per charitatem iugiter adhærere, & ostreas. i. simplices seculares lacte doctrinæ suæ impregnare solent, & replere. Cant. 4. Mel & lac sub lingua tua. Vide supra scilicet de concha.

De Murę marino. Cap. 74.

1 MVs marinus ſm librum de natura rerum, ad terram exit, & fouea facta, ibidem ova ponit; sicut ẽt dicit Pli. li. 9. ca. 19. qui. s. terra operiẽs, & post triginta dies rediẽs foueã aperit, & pullos genitos secũ ad aq̃ ducit, qui aliquan diu visũ carent sicut gñaliter pulli oĩum aquatilium, & postea visum recipiunt, sicut ponit Plin. ibidẽ. c. 51. in fine Mus iste chatissimi põt mihi significare religionẽ, vel ẽt p̃dicatorem. Isti. n. fętus suos. i. subditos solent primo qñ pariuntur .i. qñ conuertuntur, parere in terra. i. in pœnitentia, & a sperare, & ponere in fouea. i. fundare in feuerẽtia, & humilitate, includere infra terrã. i. detinere in obedientiæ, & disciplinæ capacitate, & per triginta dies qui cõstant ex danario ter ducto, ipsos ibi dimittere, i. ipsos tenere in observãtia decalogi cum trinitatis credulitate, & sic pro certo ibidem pulli illi formabuntur per morum, & virtutum honestatẽ, ità q̃ ad mare paradisi poterunt duci, nunc per contẽplationis subtilitatem, post mortẽ vero per præsentialis adeptionis fęlicitatem, & tunc acquirẽt perfectum uisum, qñ .f. oculo ad oculũ uidebunt diuinę essentiæ claritatem. Ista in. se habent per ordinem in nouiter conuersis, q̃a. s. primo dẽnt in pœnitentia, & humilitate fundari, in fide, & mandatorum obedięti a seruari, & tandem recepta uita gr̃æ, in mari deuotionis balneari, & ad contemplationem cęlestiũ informari, ut sic eis dicatur illud Ps. In mari uia tua, & semitę tuæ in aquis multis. Vel dic q̃ mus qui filios suos in terra parit, sed ipsos ad mare ducit, significat usurarios, qui filios suos hic in terra huius mundi pariunt, & ipsos p̃ mala opera secum ad mare inferni ducunt. Ose. 9. Effraim ducet ad interfectorẽ filios suos: Vel põt dici de Plato, qui dẽt filios, & subditos suos de terra .i. de amore terrenorũ tollere, & ad mare pœnitẽtiæ inuitare. &c. Vide de uitulo marino in lib. de animalibus, ubi inuenies simile expositũ multis modis.

De Mustella maris. Cap. 75.

1 MVstella maris ſm Ambr. more delphini, dr̃ fœtus vinos de ventre educere, ipsos tñ fœtus, qñ videt insidiantium periculũ, solet iterũ in ventrẽ recipere, quousque ad resistendum ipsos viderit fortes esse. Vide similes supra de balnea, et supra de Galaga, et expone sicut ibi.

De Molli seu mullo pisci. Cap. 76.

1 MOliis piscis est pp tenerirudinem sic vocetus. Dr̃ aũt iste piscis oculorũ aciem hebetata, et q̃ qui ipso multum vsi fuerint, pescem olent. Talis est mollities deliciarũ. Ista. n. oculos intellectus hebetat, et se ultra debitum vrẽtes olere piscẽ facit, inquantum ipsos pisces. i. carnales æstimari procurat, et inquantum odorem suę famæ in infamiam commutat. Pater de multis religiosis, qui quia viuunt deliciosè, carnales creduntur, et olent piscem, inquantum morem carnalium imitantur. Ideo bene dicit Sene. epist. 27. q̃ debellandæ sunt ante omnia uoluptates, quæ etiã sublimia ingenia rapuerunt. ¶ Mollis piscis comestus dicitur luxuriã 2 minuere. ſm Isid. Sic verè iusti molles sunt, misericordes, et pii, et si per imitationem sumuntur, et comedũtur et incorporantur, certum est, q̃ eorum exemplo motus luxuriæ refrenãtur. ¶ Mollis, qui ab Isidoro mullus appellat̃, ſm eun- 3

dem si in uino necatus fuerit uinũ illud potarum tediũ uini facit. Sic verè charissimi si vinũ in quo submersi sunt impij .i. voluptates pp quas necati sunt, & tpaliter, & spiritualiter & æternaliter tribulati per aures biberimus, & audierimus, pro certo timore timoris, & damnationis territi, vinum delitiarum, & voluptatum temporalium odiemus ipsumq; tãquã periculosum abhorrebimus, & exẽplo præcedentiũ fugiemus, qa sicut dicit Sene. Ruina pcedẽtiũ posteros docet.

De Millagine seu miluagine secundum Pli. Cap. 77

1 Milvago ſm Isid. li. 12. piscis est qui si super aquam saltera uel volare visus fuerit, significat tẽpestatẽ. Sic vere charissimi malorũ saltus, volatus, & luxus signa sunt tẽpestatis æteruæ. Isti. n. ante tẽpestatem futuræ damnationis saltant in mundi prosperis, & lætantur, ita q futurũ suũ, & aliorum periculum suis lętitiis prosequũntur. Pro. 16. Ante ruinã exaltatur spũs. Et sic loquit Iob 21. vbi dicit, infantes eorum exultant lusibus, tenent tympanũ, & cithara, & gaudent ad sonitum organi, ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. Quod ẽt potest dici ad litteram, quia vt comuniter nescio quo naturæ iudicio fit q vbi tẽpestuosior tristitia seq debebat, eo lætior, & iocundios mẽs præcedat. Solet. n. cõtra tempestatem futuri damni, cor esse solito magis iocundum, vt rectè sit futuræ tristitiæ certum signum, iuxta illud Proue. 14. Extrema gaudij luctus occupat.

De Monacho marino. Cap. 78.

2 Monachus marinus monstrum est in mari Britannico, quod in prima à parte corporis figuram mentitur humanam, hoc excepto, q nasum nõ habet ab ore distinctum, sed cõtiguum, pars vero extrema similis est pisci. Hi cigitur pro tanto monachus dr, quia caput eius cum, quadam magna corona ad modum monachi nouiter rasi figuratur. Tales, pculdubio sunt monachi moderni, & quilibet religiosi mali. Isti. n. monachi maris dnr, pro eo q in mari seculi, plus quam in religionis flumine conuersantur mentaliter, Ps. In mari vita tua. Isti ergo non ex toto sunt hoies. i. rõne vtentes, imo pro certo pro magna parte sunt pisces. i. molles, fluxibiles, & carnales, quia p certo licet in prima parte, s. in corpore qd hoi primo apparet, isti videantur hoies esse, & coronã monachalẽ, in signũ religionis gerere, in parte tñ posteriori, s. in morib. & in vita, q ab eis postponitur, ipsos posteris pisces. i. carnales inuenire. Abac. 1. Facies hois sicut pisces maris. Nam nasum, & os habent cõtingua, quia. s. nasus suæ discretionis vr ex toto esse circa os suæ gulæ, & come stionis, qa. s. quasi totus ipsorũ appetitus, & sensus vr ad gulam ordinari, & ad carnis delicias terminari de quo ad Ro. 8. Sapientia carnis inimica est Deo. Vel põt dici de multis, q in principio. s. in iuuẽrute sunt religiosi, & monachi, in fine tñ, & i cauda senectutis pisces sũt. i. carnales delitiosi, & mali. Et sicut monachus marinus solet in mari ludere, & ludendo ituẽtes ad periculũ traheres, sic mali moderni monachi solẽt saltib. & susib. choreare, & suis malis exempli aliosad interitum inuitare. Contra quos Chrisostomus super epistolam ad Hebræos dicit sic. O monache qui debes lugere, quare rides? dic mihi vbi Christus hoc facit, bene. n. fleuisse legit, nõ risisse. Vel si vis dic in bono q boni monachi, & religiosi dẽnt esse marini per amaram contritionem, hoies p rationem, & discretionem, pisces in aquis manẽtes per misericordiã, & deuotionem, læti, & ludentes per spũalem cõsolationem, & perdiuinæ laudis exultationem. Esa. 61. Gaudens gaudebo in domino. &c. ¶ Monachus marinus mõstrũ
2 est, quod superãq; solet saltare, & ludere, & cum videt hominem in littore se suis lusib. delectantur, & in eum intendẽtem, solet amplius ludere, & saltare. q si hõ appropinquat ad eũ, appropinquat, & ipse, & si dãr facultas hoiem rapit & trahit in profundum, & comedit. Sic verè charissimi facit diabolus in hoc mũdo, volens. n. hoies in profundum pctõrum, & tormentorum, deducere, solet primo ante eum per tẽtationes ludere, & multos falsos applausus, & delectationes suggerere, & p multas vias de vno ad aliud se trãsferre vt sic possit hoiem ad cõplacẽtiam inducere, si vero videt, q hõ ad eũ appropinquet, in malis suggestionib. se delectãdo, & in malis cogitationib. immorando, tunc fortiter

& sic procul dubio poterunt per mare huius mũdi discurrere per bonã operationem, & ad portum paradisi pertingere per finalis gloriæ affectionem. Eze. 11. Eleuauerunt cherubin alas suas. Si verò tunc aliquis timor peccati, vt porè inanis gloriæ sibi accidat, aquã amaram contritionis bibat, et inferius in profundum mortis, & maris inferni per cõsiderationem, & timorem se deflectat quoulq; tentatione sedata, iterum ad contẽplanda cælestia rea scendat. Ps. Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris.

De Orca. Cap. 83.

Orca ſm Pli. monstrum est maris cuius imago nulla re- 1
presentatione exprimi põt, nisi q est quędã moles carnis immensę magnitudinis. Hæ beluæ balenas graui odio persequuntur, & dentib. truculentis irrumpunt in secreta earum inuaduntq;, & fętantes grauidas, & fœtus earũ. Illũ vero proprio põdere pesse, ad flexum inhabiles, & ad repugnãdũ inertes, nullum refugium nouerũt, nisi in altum mare fugere, & se toto oceano defendere. Quibus malitiosæ beluę obuiãtes, nituntẽ incautos occidere, aut ĩ vada cõcludere, aut saxis illidere, sicut dicit idẽ nãlis histo. lib. 9. c. 6. vbi dicit se vidisse orcam in portu hostiẽsi, ibiq; a Claudio principe cũ militib. et nauigiis oppugnantẽ, et captam. vbi etiã ait vnũ ẽ nauigiis, et flatu beluæ submersum, et aqua oppulẽtũ. Ista põt historialiter allegari, q nõ est dare aliquem ita magnũ, nec ita fęlicẽ, aut diutẽ, quin aliquẽ hẽat inimicũ, qa sicut dicit idẽ Pli. Rerũ naturę nihil esse placuit sine pari. Balena. n. beluarũ maxima orcã in mari inimicã inuenit a cuius impetu vix euadit, ad denotandũ, q fortes solẽt ini micos inuenire fortissimos, et q sicut dr Ecc. 5. Excelso excelsior alius est. Et q ſm Sen. miserrima est fortuna q̃ inimico caret. Vel põt dici, q natura naturãs Deus, ẽt ipsis balneis maximis. i. mũdi huius regib. diuitib. & tyrãnis, orcã beluã crudelẽ. s. mortẽ inimicũ creauit. Cuius pculdubio imago dissimilis oĩ rei, et in potentia, et in mõ, qa sicut dr Iob. 41. Non est põs super terrã q cõparet ei. Ista. n. istas beluas, et magnas, et paruulas, et pauperes, & diuitiis grauidas, et iuuenes, et antiquas solet inuadere, et contra eas secretè, et subito irrũpere, et eas in uada. i. in angustias seculi includere, et ipsas ibidẽ saxis sepulchri illudere et tenere, et quod plus est, ipsas facere usq; ad pfunda maris inferni descendere, ipsasq; ibidẽ occidere æternaliter, et mordere. De istis ergo dr illud Ps. q sicut oues in inferno positi sunt, mors depascet eos. Esa. 27. Visitabit dñs sup leuiathã serpẽtẽ tortuosũ, & occidit cœtũ q est in mari. Vel balena põt significare simplices, diuites, pingues diuitiis, et pgnãtes, nulla tñ mundi malitia sagaces. Orca vero signãt malos balluos, aduocatos, et officiales, et malitiosos tyrãnos, & principes, q. s. pp execrabilẽ vitã suã alijs sunt dissimiles, et deformes, et more massæ carneæ viles, et insensibiles, et carnales. Sap. 2. Grauis est nobis ẽt ad videndũ, qm dissimilis est aliis vita eius. Quid ergo? Isti mali graui odio psequunt balenas, i. bonos simplices, et inertes, et maxime qñ vident ad defendẽdũ debiles, et imbecillas, et ad fugã, et timorẽ faciles, et ueloces. Tales. n. solent inuadere, et ipsos in angustijs tribulationũ, et falsarũ impositionũ includere. Iob 7. Nunquid mare sũ ego, aut cetus, qa conclusisti me carcere? Et carnes suæ tpalis subgrapinis, et exactiõib. deuorare, et eos ad mare pau pertantis, et miseriæ effugare. vñ Prou. 29. Viri sanguinũ oderũt simplicẽ. Sequit. Abominant impii eius qui in recta sunt via. Vel põt dici de diabolo, qui simplices de nouo ad religionẽ vel ad pnam cõuersos solet tẽtationib. impetere, et nũcio angustias pauptatis, nunc in vada luxuriæ, nũc in saxa .i. duritiã cordis ipsos impellere, ita q ipsi miseriæ inexpertes, qui ad alta refugia oĩonis, et contẽplationis nesciũt recurrere, qñq; desperatione fracti, ad pfundum maris inferni seu pctĩ solẽt recedere, vbi orca diabolus eis laxatur obuiãs, solet eos in inferno deuorare crudeliter. Talib. ergo dr illud Soph. 2. Væ q habitatis funiculũ maris gens perdita rum. Vel sic q libet talis dicat diabolo illud Ionæ 2. Proiecisti me in pfundum in corde maris. Vel dic q simplices debent diabolum, et pctm, et occasionẽ fugere, et ad pfundũ maris. i. ad amaritudinem conscientiæ secedere, et sic se toto oceano defendere &c. Vel dic q oceanus est infernus, quem per considerationem debemus intrare &c.

De Narce sine torpedine. Cap. 80.

Narce ſm Arist. est piscis qui tangentibus stupora mittit, & membra etiam tangẽtia stupefacit, ita q̃ piscator, etiam mediante linea, & calamo stupo
sensibilitas, primo brachio, deinde toti corpori accidit inde est q medicinæ stuporiferæ narcoticæ dicant. mulier. Ista. n. est stuporifera, quia procudubio oĩa ipsam tangentem, et societatem ipsius frequentantẽ
incaute appropinquãtẽ, solet stupefacere, et p malitiam ria stupidũ, & insensibilẽ reddere, ita q necesse finitatẽ qua media se cõtigũt, s. uerba, colloqa, ioca,

De Nereidibus. Cap. 81.

Nereides ſm Plin. beluæ sunt marinæ, quæ toto corpore sunt hirsutæ, & aliq̃ similitudinem habet cum homine. Earum cum aliqua emori deberet, vt imitatricis condi
humanę, gemitus eius, & planctus longe ab ineolis
cell, & confessa est tristitia (sicut dicit) mortis necessi
amara esse mortalibus. Ista belua põt significare ma
tantes, qui procul dubio hirsuti sunt diuitijs atque ple
rum palium vellere præmuniti. Isti. n. cum hoie ha
liqualem imaginem, & non plenam, quia. s. non ex to
hoies. i. personæ rationabiles, imo pro parte sũt be
stia, & ratione carentes. Ps. Hõ cum in honore esset,
cellent, comparatus esse iumẽtis insipientib. & similis
illis. Quid igitur? Pro certo tales qñ veniũt ad mor
rideantur, & præ desperatione planctus gemitus
tes & mortis non solum corporis, imo ẽt aiæ amari
tem protestantur. Impij. n. qui desperãt de paradisi for
pro certis tristatur in morte, & vltra modum timẽt mo
vident, q post mortem nõ sunt requiem habituri.
beate dr Eccl. 41. O mors q̃ amara est memoria tua hoi
& pacem habenti in diuitijs suis. Quę tñ viri boni
ciantia morte. n. non timent, sed ipsam gaudẽter ex
recipiunt. Vnde Seneca. Mortem nunquã timeas,
vero cogita. Vel ista possunt dici de anima damna
quæ mortẽ æternæ se videns ad iudicatam, merito tristatur, & gemit. Sap. 5. Intra se pœnitentiam agentes, & præ an
spiritus gementes &c. Videntes turbabuntur &c. Vi
lib. quarto decimo cap. 63. §. 8.

De Nautili. Cap. 82.

Nautilus seu nautiles, & ſm alios pompilos, ſm Plin. lib. 9. c. 29. est monstrũ marinum, inter præcipua mirabilia, quod. s. Pli. ibidem dicit esse de gñe polyporum. Vbi. n.
uidi per equora nauigare voluerit, totam aquam per fi
de corpore euomit, & cum vacuatus fuerit, duo prima
sursum retorquens, membranam mirę tenuitatis, q̃
in his habet, loco veli sursum ad auras extendit, cũ aliis
pedibus per mare natat, cum cauda vero media loco
manibile regit, & sic per mare velificat atque trãsit.
vero cuiusm timendi inueniat, statim hausta aqua, vt ma
ponderet, tela sua deponit, & in equora se immergit. Sic
gibbono de nullo dubitat neque timet, tunc solet ire
mundum, appetere, & velle ad mundi negocia, & dele
bilia nauigare, & ideo tunc solet aquam deuotionis, gra
compassionis euomere, & brachia laborum suorum
sursum ad auras mundani fauoris extendere, & velum cor
dis sursum per inanem gloriam erigere, & se ad oẽm flatũ
dum reputationis exponere, & sic dimisso põdere timo
rationis, solet per seculum remigare, & tũc de negocio ad
negocium, de officio ad officium, de vitio ad vitium diuaga
ri. Vnde ad litterã videmus de superbis, & vanigloriosis, de q
bitur. 28. Elevatum est cor tuum in robore tuo. Sed quid
dicit contra contrariũ est qñ homo est in aduersitate, & qñ est
humilitate, & timore tũc. n. solet velum superbiæ deponere,
brachia, & amplexus affectuũ suorum ad seipsum recollige
re quam deuotionis, & compũctionis bibere, & iterum in
mare cõ pœnitentiæ amaritudinẽ se mergere, & ad profun
dam humilitatis redire, & sic se à periculo liberare, & sic istud
dicit. q magis (vt cõiter) proficit aduersitas q̃ prosperi
tas, quia homo in aduersitate per timorem retrahitur, & sal
uatur, quia in prosperitate per vanitatem erigitur, & laxatur.
Vnde bene dr Proue. 15. Per timorem dñi declinat oĩs à ma
lo. Ista possunt dici cõuerso de bonis. Isti. n. volẽtes ve
nire per contemplationem ad æterna, debent primo aq̃
rere contemptum, & abominationẽ, debẽt brachia amo
plexus sursum ad Deum, & bona paradisi extende
re desiderium, & affectionem, dẽnt velum cordis ad sla
tum sancti erigere per superiorum cõtemplationem,

De Ostreis. Cap. 84.

1 OStrea de genere conchyliorum sunt, sed supra de conchyliis, & de cancris satis est dictum. Hoc solum attendendum est quod Seneca dicit, q̄ vt communiter pisces testa inclusi nullum habet sensum, etiam vt air, ostreas nullos habent oculos. Sic verè illi qui in testa dure obstinationis, sensu & devotionis, & compassionis. priuantur. & in oībus quæ ad salutem pertinent hebetantur. Vel si vis per testam intellige exterioris substantiæ palis velamētum, & diuitiarum rude, & improbū vestimentū, q̄ qui hūt, sunt insēsibiles, & ad bonū inhabiles & inertes. vñ isti sunt, qui dicunt illud Sa. 5. Nos insensati vitā illorū. s. bonorū, æstimabam⁹ insaniā. PHacrus ſm Isid. idem est quod dentex, qui fortissimos dētes habet, quibus quassat ostreas, & pisces innocuos. Vide supra de dentrice, & vide supra in generali.

PErca seu percis piscis est fluuialis, varii coloris, cursu velocissimus, spinis dorso armatus, quibus horrēsab aliis piscibus se defendit. &c. Vide supra de lucio.

De Pectine. Cap. 85.

1 PEctem ſm Pli. li. 9. c. 33. Piscis est qui in mari recōditur, & in magnis frigorib. & in magnis feruoribus. aerem. n. vult tēperatum piscis iste. Tales sunt multę simplices & fragiles personæ, q̄ indigent statu temperato, qui. s. non excedat nec in frigore aduersitatis, nec in feruore prosperitatis, cito. n. in aduersitate pereunt per impatientiā, & in prosperitate per superbiam, & luxuriā. Vtile est ergo talib. imperfectis, q̄ talib. excessiuis temporib. abscondantur, & q̄ occasiones fugiant, vt saluē. bene ergo dicebat Salomō Prou. 30. Nec diuicias, nec mendicitatem dederis mihi, sed victui
2 necessaria. &c. ¶ Pectines ſm Pli. li. 9. c. 33. sunt pisces de genere cancrorum, qui per summa equora velificāt, saliunt q̄; & extra volitant. Isti igitur tam hyeme q̄ æstate profundis maribus se abscondunt, & magnos æstus, & frigora fugiūt, & dimittunt. Tales videntur esse superbi, quia. s. solēt discurrere, volare, & saltare, & se in mundi lusib. delectare. Isti ergo non volūt æstus aut frigora sustinere, sed in tempore, & refrigerio viuere, & manere. Isti ergo videnē esse illi de quibus Iob. 21. Gaudent ad sonitū organi, ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.

De Pinna. Cap. 86.

PInna piscis est de genere concharū corpus rotundū habet. Mas, & fęmina socialiter ambulant. Hæc ad lunā se aperiēs, paruis piscib. quasi mortuā se exponi, q̄ ptinus assultantes cōculas eius intrat, q̄ vbi se plenam pisciculis senserit, subito se claudit, & apprehensum, quicquid intrauerat retinet, & consumit, coniungiq̄; suo diuidit, & exponit, sicut dr̄ in li. de natura rerum, sicut etiā dicit Pli. li. 9. c. 42. Ista possunt allegari de bono conjugali. Consta. n. q̄ cōiuges socialiter dēnt viuere, & illud quod vnus acquirit, debet alijs cōdiuidere, & oia alter alteri cōicare, & distribuere. Qđ & de bonis religiosis, & de bonis sociis debet esse verū. Exemplo Dauid, qui prædam Amalechitharum sociis suis æqualiter distribuit, & eam, quæ præsentib. & remanentib. ad sarcinas dispensauit, sicut dr̄ 1. Reg. 30. Vnde Act. 3. Erant eis oia cōia, & diuidebatur vnicunq; prout opus erat. Vt ista pñt dici contra fallaces, & proditores, q. s. simplicib. sub spē boni solēt ei, & secreta sua aperire, se eis offerre, & exponere, & p falsas promissiones, familiares adiutores, & amicos se superficialiter exhibere. Quod totum faciunt, vt alii cōcepta in ipsi fiducia possunt societatem, & familiaritatem eorū in trare, vt p obligationes, & falsos cōtractus, istos possint retinere, & carnes suæ hæreditatis, & substātiæ deuorare, sicut ad litterā videmus đ vsurariis, & aduocatis, & aliis fallacib. adulatorib. & amicis. Quod ēt de malis mulierib. videmus, quæ ad hoc se fauorabiles ostēdūt, & se, & sua in principio exponuntur, vt fatuos atrahant, & spūaliter occidant. Exēplo Dalię, quę Sansoni se exposuit, & aperuit, & sic eum p̄didit, & decepit. Nam breuiter hoc est verum, q̄ si quis ad tales deceptores, & deceptrices itrauerit, & se eis cōmiserit, ita ab ipsis illicietur, & irrititur, q̄ cum voluerit nō exibit. Prou. 2. oēs qui ingrediuntur ad ea non reuertentur, nec apprehendunt semitas vitæ. Vsurarij ēt postquam pauperes in cluserint, & in suis contractib. inuoluerint, claudunt s. nihil amplius dando, & deuorant eos exhæredando. tes. s. illud Matt. 5. Amen dico tibi, nō exibis inde donec das nouissimū quadrantē. Vel gñaliter ista pñt dici de lica tentatione. Diabolus. n. in principio late se apponit exponit, & viā latā diuersorum delectabiliū vniuersi dit, Cū vero quis intrauerit, ipm per mentis obstinatiō & per malā consuetudinē taliter retinet, & includit. exeundi p pniam sibi tollit, & ipsum tandem in infernū rat, & consumit. Figura de Iahele Iud 4. quæ Sisaræ aperuit, & eum ad intrandum inuitauit, & ei lac, vt dorret propinauit, quem sibi retinuit, & occidit. Sic dia mala mulier, vel vsurarius. &c. allego vt supra, vide de Iohele expositam lib. de animalib. tit. de aranea.

De Porco marino. Cap. 87.

POrcus marinus seu ſtillus, sicut dicit liber rerum piscis in magna parte porco similis, habet. n. carnes gues, & linguā absolutam, ut porcus, sed voce differt ēr more porci in fundo maris fodiendo arenam, cōtrit. Sic verè carnales, & delicioſi porco sunt similes patem, sicut porcus sunt pingues per carnalitatem. habent vt porcus per immunda loquacitatē, & in terra. na. i. bonis terrenis quærunt cibum diuitiarū, vt porcus auaritiam, & cupiditatem, & hoc in profundo maris omnimodā iniquitatem. Mat. 25. Abiens fodit in terra abscondit talentum. ¶ Porcus marinus ſm Pli. habet venenosas in dorso, quarum punctura valde cruciat. illius remedium est. Sic verè contra puncturas detra & iniuriantium iracundorum, remedium est ad patien fel tristitiæ, q̄ in corde primo sustinent ipsi mali, pati n. fertur hmōi punctura, qū homo cogitat, q̄ ipsi primo lore felle o cruciantur. vnde, & Seneca dicit, q̄ dolori remedium est patientia.

De Pungitiuo. Cap. 88.

PVngitiuus est oīm piscium minimus habens pungentes pinnulas, pp quos dr̄ pungitiuus. Est. n. piscis quibus maculis variatus. Istū piscem vulgus sine coitu nasci dicit, & quod plus est, matrem aliorum piscium ipsum vocant. cunt. n. q̄ si stagnum nouiter fiat, vbi nulli ponantur pisces, q̄ primo anno ibi pungitiui inuenientur, & secundo anno multorum piscium genera ex ipsis propagabuntur. Christo fumi. piscis iste significat Christum, qui procul dubio nostrum fuit in incarnatione per humilitatem, dicens illud Ego aūt sum vermis, & non hō, opprobrium hoim, & abiectio plebis. Pūgitiuus vero erit in iudicio per se ventre. qñ. s. sicut dr̄ Apo. 1. In ore habebit gladium bis acutū. ergo ? Iste sine coitu virilis seminis fuit conceptus, & in guo nouo vteri virginalis vel nouæ sponsæ ecclesię fuctus. Et q̄ plus est, iste mater aliorum dr̄ pro eo q̄ concilium ab ipso fuit in ecclesia prodagatus. Constat. q̄ Christus sine semine natus fuit, & q̄ in stagno nouo eccle deles genuit, & concepit, dicens illud Esa. 66. Nunquid qui alios parere facio, ipse nō pariam, dicit dñs q dic q̄ pungitiuus est vir humilis, qui in religione pro motu sine coitu laboris alterius nascitur, et conuertit quo postmodum multi alii in fide, & moribus generan vnde Apostolus. Filioli mei quos iterū parturio donec formetur in vobis Christus.

De Purpuris. Cap. 89.

PVrpuræ sicut dr̄ in lib. de natura rerum, concha, colorem purpureum, & roseum saliēdo emittunt. autem infra annum totam magnitudinem suam cōpl & si amplius creuerint, nihil ad colorem emittēdū valent. & iō testæ eis franguntur, ne plus debito crescant. Charissimi istæ conchæ possunt significare prædicatores doctores, qui de ore solent saluare illum præciosum rem sapientiæ, & doctrinæ, quo peccator per verecun purpuratur, & quo iustus per honestā apparētiā colorat. Sed qđ? Proculdubio ad hoc vnū est necessariū, crescāt i diuitiis, & delitiis, & honorib. huius mundi. videmus ad oculum, qñ aliquis in temporalib. augmentatur in saluando, & purpurando. i. docendo & prædicando peditur.

ideo dñs Apostolis, & sanctis prædicatoribus, te poris, & tēporalis substātiæ per tribulationes fregit hmōi cremento impediuit, & fic ipsos ad prędictū bilibus reddidit, & effecit. Videmus. n. ad litteram de dicantibus, q̄ dum sunt in suo debito cōplemento, cant, & per deuotionem & orationē saliuant. Si diuitias, & platuras creuerint, statim hæc oīa sibi ces vile est, q̄ Deus hoīes, & deuotos, & doctos à talicremētis impediat, & q̄ per tribulationes ipsos aliquo rigat, vt fic eos per orationem, & per doctrinā saliua uat, & instruat. vnde Eccl. 32. Operatur in disciplina, requiescere, laxa manus illi, & quærit libertatem. conchæ marinæ si in aqua dulci ponantur, necan neces verò mari redditæ reuiuiscunt, vt dicit Pli. li. Sic verè est de multis religiosis, testeis, duris & grosbilibus pānis more concharū indutis, qui. s. in mari re & pœnitentiæ viuunt per gratiam, & deuotionē, inad aquas dulces cōsolationis mundanæ extracti, & negotijs implicati, faciliter moriunt per gratię amisqui dato tñ, q̄ non sint semineces. i. dato q̄ aia sit iam, per peccatum, & non restet nisi, q̄ corpus moriatur dictū, q̄ non sint in peccato, dum tñ adhuc viuant in si mari pœnitentiæ restituantur, semper viuificanē & sanatur. Sap. 14. Transeuntes mare per ratē libi. Ps. In via tua viuifica me. ¶ Pli. ibidē, purpuræ cō possunt extra mare, quinquaginta diebus viuere spria saliua. Istæ aūt malis odoribus faciliter solēt Charissimi saliua, quæ de ore emittitur, significat oraistā saliua ista, quæ ē lachryma purpurea, significat ve nem, compunctionem, & lachrymationem. Iusti igit purpuræ quibus sua propria lachrimatio, saliuatio, oratio. i. spiritualis vita, iuxta illud Ps. Fuerūt mihi lachri nocte panes die ac nocte. iusti. n. in vita, sua tali saliua, dū capiti corpore, possunt diu spūaliter viuere, & vsq; ad quinquagesimū dic. i. vsq; ad sub seu æternæ requieui pseue dominū à fętore peccati, qui iustos occidit, sciāt legitimę. Purpura ſm Pli. vbi supra, linguam habet magnitudine digitali, ita acutam, & duram, q̄ reliqua cōchilia, perforando pascitur, sub lingua autem est illa vena, vnde li quor preciosus euomitur. Talis est p̄dicator, quia. s. lingua eius, & loquutio debet esse seuera, & dura, & ad penetrādū dores, & obstinatos acuta. Vena aūt saliuæ. i. bonæ doctrinæ tis debet latere, qua. s. prædicando possit per virtutes alios purpurare. Cant. 5. Mel & lac sub lingua tua. Vel dic, q̄ talis est lactentibus, cuius lingua est acuta, & dura, & eius saliua. i. eius doctrina carnalis, & rubea. Ps. Lingua eius gladius acutus.

De Pauuo marino. Cap. 90.

PAuus piscis est ſm Isidorum a pauone aue sic dictus, eo q̄ sit similis in colore, dorso. n. & collo simili colore pennarū. Tales sunt sancti, qui Christo pauoni volucri cęlesti. sunt in moribus conformati, iuxta illud Mat. 5. Estote perfecti sicut, & pater vester perfectus est. In collo enim eo rum omnibus obiecta, colores virtutum, & perfectionum, apparuerunt quibus ipsi sancti coram Deo, & hominibus relucunt fulgere. 16. Sumpsisti vestimenta tua multicoloria.

De Perna generis concharum. Cap. 91.

PErna ſm Andelinum est quod inter conchas nascitur ostreorum more, & inter conchas vescitur, vellere nolissimo fuluo nimis, & rutilo, vnde conficiuntur preciosissimi conchæ quarum vestis est testa dura, deformis lutipida, potest significare religiosos, q̄. inter cōchas. i. inter cētes esse humiles, & deformes. Pernæ verū possunt significare quosdā dissolutos, & curiosos, q̄. inter cōchas. i. inter ctos religiosos de bonis ecclesiæ viuentes, non eisdē in habitu cōformātur, sed preciosis vestibus, & in colore, & prerem suum dedecentibus, ab ipsis diuersificantur, & la ta saluī coloris multotiens induuntur, ita q̄ iam nō pisces sed bestiæ, iam nō religiosi, sed milites esse videntur, Vnde perim persona talium dicebat. Habitus noster (qđ dolēs dicō) nō est hodie humilitatis sed vanitatis. Miles. n. & mona chus sibi de eodem panno chlamydem, & cucullam partiū-

tur. Vel dic, q̄ inter conchas. i. inter duros, & testeos peccatores inueniūtur qñq; aliqui seculares singulariter boni, q̄ velleribus virtutum interius, & velleribus diuitiarum exterius sunt induti, & fulgore honestæ apparentiæ variati Ps. Astitit regina à dextris tuis, in uestitu deaurato. Vel si vis vide sup. ī litera A. de vellere aureo pisce, & expone sicut ibi.

De Physetere. Cap. 92.

PIscis ingens est quem secundum Solinum indi nomināt physeterem, & vt dicit Plin. est in illa parte oceani, quæ galliam respicit. Et est piscis tantæ altitudinis, vt extollens se super fluctus, ingentis columnæ similitudinem proferat, altiorque nauium velis deluuium aquarum euomit, & eructat, ita vt stupefaciat fluctuantes. Plin. aūt li. 9. ipsum uocat Physetera. Istud vidi applicatū ad beatum Augustinum, & alios excellentes doctores. Isti. n. ecclesiæ columnę, & fortissimæ fuerunt, intm q̄ vela in mari fluctuantium nauium. i. alta ingenia Philosophorum, & mundi sapiētium præcelluerunt, & ideo fluctus doctrinæ, & scientiæ tantos ad irrigandum ecclesiam emiserunt, q̄ fluctuantes Philosophos paganos, & hæreticos in stuporē, & miraculū conuerterunt. Ps. Eleuauerunt flumina vocem suam, eleuauerūt flumina fluctus suos. Mirabiles eleuationes maris, mirabilis ī altis dñs. Vel si vis ista possunt dici de altis mundi diuitibus, officialibus, & præsidibus, qui quāuis à natura sint pisces. i. de humili plebe, ita q̄ in mari amaritudinis, & laboris naturaliter in basso statu debeant currere, ipsi tñ hodie per superbiam eriguntur, & fauente fortuna intantum extolluntur, q̄ etiam ipsis altis uelis. i. ipsis nobilibus, & principibus in honorib. adæquātur, ita q̄ iam, isti esse columnæ patriæ videntur. Numer. 16. Multum erigimini filij Leu. Et quod plus est, ab istis tot fluctus tribulationum, comminationum & iniuriarum, pomparum, & iactantiarum, super alios emittuntur, q̄ non mirum si isti à cunctis nauigantibus. i. à cunctis simpliciter, viuentibus timeantur Matth. 14. Nauicula in medio maris tabatur magnis fluctibus. Vel dic, q̄ iste piscis significat diabolum, qui contra naues. i. contra iustos per superbiam erigitur, & sicut columna contra ipsos taliter confirmatur, q̄ fluctibus tribulationum, & tentationum ipsos submergere in profundum peccatorum molitur, propter quod iusti nō immerito conturbātur. Vel iste significat quemlibet virum iustum, qui per contemplationem sursum erigitur, & sicut columna per constantiam firmatur, & fluctus orationis prę dicationis, et deuotionis de ore eructat, quibus ipsos inundi nauigatores dęmones stupefacit, et turbat. Esa. 41. Aperiam in supremis montibus flumina, et Ioan. 7. Flumina de ventre eius fluent æquæ viuæ.

De Plataniſtis, & quibuſdā vermibus, quos alij ſtachios, alij ſtacias, Albertus aūt facias appellat, quanquam Pli. quem alle gat, nullum eis nomen tribuat. Cap. 93.

PLataniſtæ ſm Pli. lib. 9. cap. 15. beluæ sunt in Gange fluuio Indiæ, rostrum habentes vt delphini, et caudam habentes quindecim cubitorum. His sociæ sunt beluæ quas, stachios uocant, brachijs binis, quibus tantas uires esse dicūt, vt elephantes ad potum venientes, morsibus infestēt, et eorum promuscidas abstrahant atque rumpant. Sic uerē in flumine deliciarum huius mundi latent plataniſtę, idest diaboli, et stachij. i. mali tyranni eorum socij, à quibus procul dubio elephantes. i. iusti diuersimodè grauantur, et pertentationes; et tribulationes multipliciter infestantur. Prouer. 28. Viri sanguinum oderūt simplicē. Vel pōt dici de auaris, qui in flumine deliciarum: et diuitiarum manentes; quāuis ad superfluitatem habeant, tñ dolent; qñ alij eis cōicant; et participant; et qñ aliquid de aqua sui fluminis elephātes. i. pauperes secum portant; quanquā suæ diuitiæ plurib. sufficerent; et valerent. Quod etiam de inuidis videmus; qui flumina; i. bona communia sibi volunt appropriare; et alios fo lēt inuadere; et molestare; si ipsos viderint approximare; ut sic soli nunquam domini possint gloriari in cōmunibus et gaudere. Ista maximè patēt in monasterijs et collegijs; et ēt

in com-

in cõtratibus villarum, in quibus fem̃ p est inuenire aliquas, magnas beluas, quæ se repurãt dños. Et iõ incrare volẽtes in eorum collegium, & congregationẽ, vel de aquis suorũ beneficiorũ auctoritate apostolica, vel alias, iuste aliquid assumere volẽtes, mordẽt atrociter, & ipugnãt. Contra quos dr Eze. 29. Ecce ego ad te draco magne, qui cubas in medio fluminũ tuorũ, & dicis, meus est fluuius, & ego feci meipsum.

De Polypo. Cap. 94.

1 POlypus ſm Iſido. li. 13. idem est, qđ multipes. Et est piscis quasi de ſiſtitudine leprarum, hẽt. n. multos pedes. ſ. octo quos hẽt ſquamoſos, & poroſos, & inde est q̃ ſcopulis, & lapidib. ſupinus, & auerſus fortiter adhæret, ita q̃ exinde vix amouet, niſi cum aliqs fœtidus odor ipſius narib. applicat, ſicut ẽt dicit Pli. li. 9. c. 29. Tales ſunt mũdi diuites, qa p̃ certo iſti pedes affectuũ, & deſideriorũ multiplices hñt, q. d. p̃ certo lapidib. & ſcopulis. i. reb. inſenſibilib. nimis hærent. Et iõ iſti auerſi dñr hærere, qa pro certo cõuertendo ſe addiligẽdum mundi bona, neceſſario a Deo ſe auertunt. Nullus. n. ad vnũ extremum conuertit̃, quin à reliquo ſe auertat, & iſtud eſt totũ pct̃m, quod eſt in adhæſione, & dilectione terrenorum, quia. ſibi auertitur mẽs à bono incõmutabili, & cõuertit̃ ad bonum cõmutabile. Prouer. 1. Auerſio paruulorum interficiet eos. Sola. n. iſta auerſio pct̃m eſt 3. Reg. 11. Iratus eſt dñs Salomoni, eo q̃ auerſa eſſet mẽs eius à dño. Quid vltra? Proculdubio planum eſt, q̃ iſti ab iſta adhæſione, & à terrenorum dilectione nequeunt ſeparari. Et ideo piſcator Deus odorẽ fœtidum. ſ. mortem eorum naribus applicabit, & ſic iſtos ab iſtis ſcopulis ſeparabit. Vel per lapides intellige nepotes inſenſibiles, & ignorãtes prælatorũ, quibus p nimium affectum adhęrent, intantum q̃ à Deo pphos ſe auertũt. Alega ſicut ſup. c. 58. de Chylone. Vel dic, q̃ dato q̃ aliquis vt à Deo auerſus, & ſcopulis bonorum terrenorum, & honorũ & adhęrens, & cõuerſus, ita q̃ p aliquẽ prædicatorẽ nequeat ſeparari, ſi ſñ applicetur ei res fœtida. ſ. mors, & corruptibilis carnis, & mortis cõſideratio, ſeparabitur, & ad Deũ cõuertetur. Amos 4. Aſcendere feci putredinem caſtrorum veſtrorum in nares veſtras. ¶ Polypus quicquid pedibus apprehendit, faciliter voluit, & habet brachia fortiſſima, intãtum, q̃ ſi hoiem incautẽ ſuper nauẽ ſtantẽ viderit, ſi brachijs ad collũ eius iactis apprehẽdit, ipſum faciliter detrahit, & ſubmergit, nec ipſum dimittit donec velut gladio brachia ſibi ſciderit. Vnde ẽt Pli. li. 9. c. 30. ait q̃ negant vllum atrocius eſſe aĩal ad conficiendum hoiem in aqua. Talis eſt diabolus, quia pro certo iſte tantæ eſt poteſtatis, q̃ faciliter voluit ad malum, & de bono propoſito diuellit omnem hoiem cui ſe applicauerit ad tentandũ, niſi ſit dominus qui defendat. Nõ eſt. n. poteſtas ſuper terram, quæ comparetur ei, ſicut dr Iob 41. Iſte. n. fortiſſima habet brachia, quibus. ſ. hoies amplexat̃. Et iſta p̃culdubio nihil aliud ſunt, q̃ malæ ſuggeſtiones, blãdæ delectationes, fallaces inductiones, & fortes tẽtationes. Si quis. n. incautẽ de naui eccleſiæ vel religionis, vel de ſtatu gratiæ ad mare mundi, & ad bona tẽporalia deſcendẽs, brachijs iſtis ab iſto inſidiatore amplexatus fuerit, niſi cito ipſa à ſe abſciderit, cito per malum conſenſum ad peccatum tractur, & per mala opera in p̃fundum vitiorũ trãſibit, & tandem ab eo inferno deuorabitur, & peribit. Pſal. Inſidiatur vt rapiat pauperem, rapere pauperem dum attrahit eũ. Vel dic q̃ polypus eſt mala mulier, quæ ad votũ ducit, & voluit hominem cui adhęſit. Illum. n. quem prædictus brachijs vel ẽt corporalibus amplexibus, & applauſibus amplexata fuerit ſolet taliter detinere, q̃ à ſtatu diuinæ gratię & mundani honoris ipſum ſolet detrahere, & mouere, & in mari peccati, vel etiã in amaritudine paupertatis ipſum ſubmergere vel necare, & carnes ſuæ temporalis ſubſtãtiæ totaliter deuorare, niſi forte à principio hõ pr̃optus fuerit ipſum à ſe reijcere, & truncare, & ſic dr Eccl. 7. Inueni mulierum morte amariorem, quæ laqueus venatorum eſt, & ſagena cor eius, vincula ſunt manus eius. Et ideo bene cõſulitur. Eccl. 25. vbi de mala muliere dr. A carnib. tuis abſcinde illã ne te abutaratur.

3 ¶ Polypus qñ natat, ſemper obliquus icedit, & habet caudã bifurcatam, cum quadam fiſtula in dorſo, quam quandoq; ad dexteram, quãdoque ad ſiniſtram mouet, quando natat. Sic ſunt fallaces, & proditores, obliquè enim, & nõ rectè in gedunt in actibus ſuis, cauda. n. ſuæ intentionis, & finis bifurcata eſt, quia. ſ. vnum prætendunt apparenter, & aliud intendunt latenter. Fiſtulam etiam habent, quia. ſ. fiſtula dulcium verborum, & attrahentium in talibus ſemper viget. Fiſtula ergo blandorum verborum, & attrahentium ſolent diuerſi modè vertere, & flectere, & nũc ad partem, dexteram apparenter, nunc ad ſiniſtram latenter mutare, vt ſic nunc vnum nunc aliud fingẽdo, poſſint ad executionem intenti operis trã ſnatare, vt ſic de falſo, & malitioſo homine intelligatur, illud Eccle. 1. Girat ad meridiem, & flectitur ad aquilonem, luſtrans vniuerſa, in circuitu pergit. ¶ Polypus caput habet, durißimum ſm Pli. li. 9. c. 29. Inquit. n. q̃ polypi natant obliq; in caput, quod prædurum eſt. Carnes etiã cum ſenuerit habet duras, ita q̃ quãdo comeditur, neceſſe eſt, q̃ carnes etas ve teneriores fiant, fortiter verberẽtur. Sic verè mali, & obſtinati ita ſunt in capite mentis in ſuis vitijs indurati, q̃ nunquam ad Deum poſſunt dirigi vel conuerti, nec per ſpiritualem comeſtionem, & prædicationem in corpus ſuum mortificum commutari, niſi à Deo per tribulationem, vel à prælato per correctionem fuerint verberati, quia ſicut dr Eſa. 28. Exactio dat intellectum. ¶ Polypus carnibus cancrorum, & cicharum veſcitur, & in cauerna vbi iacet, de ipſis aggregat, & q̃cq̃ põt, ad ſuum cubile cõportat, & iõ locus etus per tales conchas deprehendit̃, qñ earum multitudo mortua à cubi reperit. Dicit tñ Ariſt. q̃ qñ q̃cq̃ in ipſis idoneñ eſt ad mederit, teſtas extra cauernã eijcit, & cum ipſis piſciculos venat, & eos deuorat, & conſumit, ſicut ẽt dicit Pli. vbi ſupra. Iſta pñt dici cõtra auaros, vſurarios, & raptores, qa pro certo iſti cãcros & cõchas. i. pauperes, & ſimplices depõtur, & ipſorũ carnib. i. eorũ tpalib. ſubſtantijs ſatiant, & cauernas ſuas, & domos inde replẽtes, ſibijpſis de ipſis bonis eorũ lectum. i. getẽ, & ſolatiũ operant. Nau. 2. Leo capiebat ſufficienter catulis ſuis, & mactauit leœnis ſuis, & implenit præda ſpeluncas ſuas, & cubile ſuum rapina. Si igr vis ſcire vbi eſt cauerna polypi, vide vbi inuenies teſtas cõchyliorum. bona & poſſeſſiones pauperum aggregatas, ſic. n. cognoſces q̃ illa eſt domus talium tyrãnorũ, ita q̃ poteris dicere illud Iob 18. Hæc ſunt ergo tabernacula iniqui, & iſte locus, eius qui ignorat Deum. Quid ergo? Pro certo illi illud, quod ſibi melius eſt, retinent, illud vero quod nihil valet. Fiſtulam & vinum corruptum, piſciculis. i. pauperibus ſub ſpecie mutui eiiciunt, & ſic eos ſibi obligantes, ipſos tandẽ decipiunt capiunt, & conſumunt. Patet ad ſenſum, quia iſti bonum vinum, & bladum nolunt mutuo dare, ſed potius retinere vel vendere, illud vero quod nihil valet, mutuo dant, & ciuilla, pauperes capiunt, exhæredant, atq; grauant. Vñ illi ſunt, qui dicunt Amos, 8. Poſſideamus in argento iuſtum, & pauperi pro calciamentis, & quiſquilias frumẽti vendamus. Polypus ſolus inter piſces molles ſiccum exit, vt dicit liber rerum. Eſt. n. polypus piſcis extra aquam diu viuens, & q̃ndo pro paſtu de aqua ad ſiccum trauſiens, & multis malitijs ingeniis cibum quærens, ſicut de quodam exemplificat Pli. li. 9. c. 30. qui p arborem vltra ſepem noctu tranſibat, & piſcatorum cibaria comedebat, qui tandem à canibus deprehenſus, vix tridentibus eſt cõfoſſus, cuius. ſ. tanta erat ingnitudo, q̃ caput ad ſimilitudinem dolij habebat, in quo phoras quindecim capiebat. Ego etiam ſemel audiui narari, q̃ piſcatores in mari prouinciæ in littore ſuper cauernã locuſtas decoqui poſuerãt; & cum circa ignem dormirent, ecce vnus polypus odoræ locuſtæ tractus de mari exijt, & ad ignem veniens, q̃ cum pede locuſtã accipere voluit, ignis timens ad mare rediit, & quãdam tunicam, quã loco caputii habet ſuper caput, aqua implens, toticies redo & redeundo ſuper ignẽ proiecit, q̃ ipſum extinxit, & locuſtam accipiẽs ſecum ad mare detuliſſet niſi vnus piſcatorib. qui hoc videbat, ipſum accipiſſet, & loco locuſtæ ſuper carbones comedendũ poſuiſſet. Iſta poſſunt allegari de balliuis, vſurarijs, & dæmonib. Balliui. n. & officiales, naturaliter appetũt locuſtas. i. pauperes deuorare, quos deuorant, q̃ aliqua locuſta. i. aliquis ſubditus à piſcatoribus maioribus principibus ponitur ſuper carbones, vt coquatur. i. impetitur; & tribulat̃ ſuper aliquibus impoſitionibus emendam trahatur, tunc proculdubio vt, & ipſi deuorent partem ſuam ſolent aquam amaram. i. accuſationes contra ipſum afferre. vt ſic poſſunt iſtam locuſtã miſeram illum pauperem in igne tribulationum poſitũ deuorare. Sed ego pro certo ſæpe diuino iudicio fit, q̃ ipſi piſcatores. ſ. prælati vel principes iſtorum polyporum, vel balliuorum malitias attendentes, in ipſos animaduertunt, & eos ſuper carbones deliberiorios cũ ipſis quos deuorare voluerãt, ponũt ipſos decoquere rõnem facientes, cum nõ poſſint, de pauperãt, & ſic ſumunt, & ſic ſit, q̃ qui minores deuorare voluerant, minoribus prædecedunt. Eſa. 33. Væ qui prædaris, nonne & ipſe prædaberis? Vel dic, q̃ tales balliui qñq; dum talium tribulatorũ ignem, & miſeriã per excuſationes, & patrocinia extinguere volunt, vt ſic lucrum, & emolumentũ reportẽt, ſæpe ſi, q̃ piſcatores. i. eorũ magiſtri, dum hoc percipiũt, in tribulatione cum alijs eos ponũt, & ſic dum alios iuuare volunt, ſe occidunt, & dum lucrari crediderant, magis perdunt. Vel dic, q̃ polypus eſt vſurarius, qui videns locuſtas. i. pauperes ſuper carbones. i. in arcto paupertatis vel tribulationis poſitos, ſolet eis aquã amaram. i. bona ſua temporalia ſaladum, vinum, pecuniam, de mari. i. de propria domo trahere, & quaſi miſerando ignẽ ſuæ paupertatis, & arſurã ſuę tribulationis ad tempus extinguere, vt ipſos tãdẽ poſſit vſuris, & exactionibus deuorare. Piſcator verò Deus iſta conſiderãs, iſtos polypos per mortẽ arripit, & ipſos coquendos ſuper carbones æternæ tribulationis ponit, & ſic locuſtas. i. pauperes de eorũ manib. liberat & educit, tũc. n. fit illud Pſ. q̃ frenet porẽtis acutis, cum carbonib. deſolatorijs. Vel dic q̃ polypus eſt diabolus, q̃ videns locuſtas. i. humiles in igne ſuæ paupertatis vel charitatis decoq̃, cũ aqua voluptatis vel ſuperbiæ, ſ. immittit, iſtum ignem nititur extinguere, vt ſic poſt. ipſos ſi inferis deuorare. ¶ Polypus cũ ſit aĩal fallaciſſimũ, & extra aquã diu viuens, ſoler ſe qñq; mortuũ fingere, ſi ſonte opportunitate capta poſſit euadere. vel abire. Vñ audiui q̃ ſenel in quadã villa prouinciæ, polypus qui videbatur mortuus fuit emptus à quodã, cuius vxor ipſum in pelui cũ aqua ponens decoquendũ cum aliq̃ tulũ diuertiſſet, non inuenit in pelui, q̃ vndiq; cũ quæreus nec inueniens, de ſur ſum reſpexit, & ſuper trabẽ domus polypũ vidit, q̃ ſentiẽs calorẽ aquæ, per cathenã qua pẽſuis pendebat, ſurſum aſcẽderat, vade ipſum decoquẽdũ retraxit. Tales ſunt in religione multi falſi, & ficti, qui præ malitia fingũt ſe mortuos. i. ſimplices, humiles, & deuotos. Veruntñ qñ vident opportunitatem, bene ſciunt ſuper trabes dignitatũ aſcendere, & calefactã in auaritia promotiones ſuas ad alta officia, & beneficia, p̃curare. & ſic verificatur illud Eccl. 19. Eſt qui pequiter ſe humiliat, & interiora eius plena ſunt dolo. Vel iſta poſſunt dici de ſimplicibus, & de bonis actiuis, q̃ videntur eſſe mortui inquantum nihil vñr ſcire boni, ſed pro certo qñ ſe vident eſſe in calore tẽtationis, & i periculo, q̃ in perpetuo bulliãtur, ſolent ibi remedium quærere, & altè per cõtẽplationẽ aſcẽdere, & ſic à rentationis periculo ſe ſaluare, iuxta illud ad Colo. 3. Quæ ſurſum ſunt ſapite, nõ q̃ ſuper. ¶ Polypus habet inimicitias cũ Karabo, qđ est marinũ monſtrũ, & ipſum nõ per potẽtiã, ſed per malitiã occidit, & vincit. Et iſtud ex hoc probatũ eſt, quia vbicunq; in eodẽ reti capti inueniuntur, ſemp inuenitur Karabus mortuus, vel lętaliter vulneratus, multitudo ſus. n. eſt piſcis. vnde ẽt in umbra ſaxorũ ſe ſolet occidere, & ſic cõtra piſces ſolet ſubito p̃ſilire, ſicut dicit liber rerum. Iſta poſſunt dici de diabolo, q̃ contra hoiem p̃ualer, non per potẽtiã, ſed per fraudes. Scit. n. diabolus, q̃ volucres, quæ libera eſt, p potentiã nõ vincitur, & ideo ſub vmbra diuerſarum palliationum, & fictionũ ſe occultãs tentationes ſuas cõtra hoiem machinat̃, & dum non aduertit, in ipſum inſiliens, & eũ fortiter, p aliquã tentationẽ ipugnãs, ipſum ſpũaliter occidit, vulnerat, atq; vincit. Vel iſta pñt dici cõtra malitioſos, q̃ multo fortiores, & potentiores ſolẽt vincere, & de ipſis nõ p potentiã, ſed p malitiã triumphare. Velẽt põt dici in bono, qa iuſti, q̃ per potentiã de inimicis ſuis. ſ. diabolo carne, & mundo ꝑualere nequeunt, ſæpe tñ p ſapiẽtiã ipſos vincunt. Qđ ẽt gñaliter de oĩb. prudentib. pt dici, q̃ maiores p prudentiã ſolent vincere, quos neq̃ret p potentiã ſuperare. Sicut. n. dr Eccl. 9. Dicebã ego meliorẽ ſapiẽtia eſſe, q̃ fortitudine. ¶ Polypi ſicut dicit liber de natura rerũ, vltrà. inuicẽ coeunt, in hyeme cõcipiunt, & verè pariunt, & fœmina vnũ ouum tñ ponit, in quo eſt innumerabilis multitudo ouorũ paruorũ, de q̃ b. prolẽ infinitã deducũt, ſup qua aũt ſua incubantes, cancellatis inuicẽ brachijs qua ſi cameră faciunt. Iſta pñt dici de coniugibus, q̃ per amorẽ mutuum debent alteri alter vultum vertere, & ſe p amorẽ amplexãdo, oua. i. filios defendere, & fouere. Vel pt dici de prælati bonis, maribus & fœmellis. i. ſuperioribus, & inferioribus, q̃ ſe inuicem debẽt amplecti, & diligere, & cõi aſſenſu oua. i. ſubditos tẽporaliter, & ſpiritualiter gubernare. Vel dic, q̃ polypus eſt peccator, qui in hyeme tentationis, ouũ mali propoſiti cõcipit, ex quo in verè proſperitatis, qñ. ſ. opportunitatem habuerit, filiorũ. i. malorum operum multitudinem parit. de uno. n. ouo multa proles producitur, qñ ex vno ouo. i. ex vno malo propoſito multitudo malorum operum procreat. Eſa. 54. Mulri filij deſerti magis q̃ eius quæ habet virum. Vel dic, q̃ polypus eſt diabolus, qui vnum ouum. i. vnum hæreticum vel peccatorem producit, q̃ tandẽ multum peſtiferum ſemen gignit, & multos alios peſtiferos ſucceſſores in eccleſia derelinquit, ſicut fuit Arrius & alij ſimiles. Eccl. 9 Qui in vno peccauerit, multa bona perdet. ¶ Polypus mutat colorem ad ſimilitudinem loci in quo eſt, ſicut dicit Pli. lib. 9. c. 29. Iſtud expone ſicut de charando vel chameleonte. ¶ Item polypus inſidiatur conchis, quas ſi apertas uiderit, lapillum injicit ne claudantur, & ſic ſecurè ipſarum carnibus ſatiatur ſicut dicit Plin. lib. 9. c. 30. Idem autem dicitur de cancro, & ideo vide ibi. §. 1. vbi exponitur.

De Rana. Cap. 95.

1 RAna marina ſm Ariſt piſcis eſt qui habet caput ſpinoſum, habet autem alas, & ſub oculis quædam cornua, quibus turbat aquas, vt non videntes piſces rapiat, ipſa ſiue mouens, quaſi ad vermiculos piſces allicit, & accedentes propius ipſos rapit, ſm Pli. lib. 9. c. 42. Rana clamoſa aduocatos malos deſignat. Iſti. n. caput intentionis habens ſpinoſum per intentum punctionum rapinæ; & exactionis, alas habẽt. ſ. ſuperbiæ, & elationis, & ſub oculis ſuæ cautæ malitiæ. & cauillationis habent cornua proteruiæ, & duræ obſtinationis. Quid ergo? pro certo iſti aquã negotiorum, quæ habent præ manibus taliter turuant, & ſuis malitijs inuoluunt, & ligãt, q̃ alij piſces. ſ. ſimplices nihil ibi uidẽt, & ideo ſicut volunt ipſos capiunt decipiunt atq; fraudant. Iſtud ẽt de quibuſdã malitioſis põt dici, qui. ſ. apte oĩa ſolent negotia turbare, ne eorum malitiæ poſſint apparere, vt ſic poſſint contra alios prealere. Hie. 31. Turbat mare, & conſonãt fluctus eius. ¶ Teſte Pli. li. 9. ca. 51. diuerſa genera piſcium ſimul non coeunt, præter ſquatinã & ranã, ex q̃bus naſcitur piſcis pãte priori ranæ ſimilis, qui Rhinobatus appellatur, q̃ habẽs duo cornua prominẽtia, turbat aquam vt piſciculos rapiat. Sic verèlicet nullum genus hoium debeat alteri ſpeciei. i. alteri mulieri ſe cõiungere, iſtud tñ fallit in rana, & ſquatina. i. in adulteris, & luxurioſis, qui. ſ. fidẽ alter alteri nõ ſeruãt, imò cum alienis cohabitant, & inde ſpurios, & adulterinos filios generãt, qui cum cornibus ſuperbiæ patriã totam turbant, ita q̃ piſciculos. i. pauperes de populantur, & deuaſtãt. Iſtud patet de brodis ſeu ſpurijs q. in Gaſcoꝛia, & alijs multis terris faciunt cuncta mala, quibus indignanter ſoquiter ſcriptura Eſa. 57. Accedite huc filij auguratricis, ſemen adulteræ & fornicariæ. Vel dic, q̃ qñ mediãte ſymonia malus ꝑlatus coniungitur cum eccleſia vxore, quæ ſua. ſ. nõ dẽret eſſe vxor, ſed potius aliena, tunc ibidẽ generantur, & ꝓmouentur ab eo multi mali, qui piſcatores vocant̃ p auaritiã, alas habent per ſuperbiã, cornua habent p proteruiã, & duritiã, & ſic turbant totũ mare. i. totã priam uel eccleſiã p crũ delictatẽ, & diſcordiã, & piſciculos. i. pauperes decipiunt p fallacitatẽ, & malitiã. Eze. 34. Cum lympidiſſimã aquã bibe-
2 ritis, reliquã pedibus veſtris turbabacis. ¶ Oẽs piſces pullos ſuos nutriunt ꝓter ranam. vide li. de aĩalib. c. de rana. Sed ſm Plin. li. 9. c. 57. Theophraſtus dicit eſſe in Babylonis irriguis quoſdã piſces in capite fixes ranis marinis, q̃ cauernas ſibi fodiũt, ita. ſ. ꝓfundas, q̃ ẽt deſiccato fluminẽ, aq̃ illis cauernis pſiſtũt. Exinde ergo cauda, & pinnulis ſe mouentes, ad ſiccũ ꝓ paſtu exeũt, & tãdẽ reuertunt ad cauernas, ubi obuerſi pſiſtũt. Sic verè dẽt bonus actiuus cauernã. i. memoriã mortis in ipſo mundi flumine ſibi fodere, ibiq; in aqua denotionis, et lachrymatiõis uiuere, et ſi ꝓ neceſſitate uitę ip
3 ſum cõtingat ad terrã. i. ad terrena negotia trãſire, ſp dẽt ad cauernã ſuã. i. ad mortis memoriã reuenire, vbi. ſ. obuerſus. i. cõtra diabolũ, et tẽtationes uerſus, et obuius dẽt pſiſtere et manere. Eſa. 26. Ingredere ꝙ cubicula tua, abſcondere etc.

De

De Raris. Cap. 96.

1 RAie seu rays gallicè pisces sunt lati, & quasi rotundi: nam in longitudine, & latitudine quasi sunt æquales. Isti ergo oculos habent horribiles, os habent non in loco vbi sunt caput, & oculi, sed inferius circa ventrem caudã habent longam, & gracilem more colubri, sed aculeis plenam. Et isti ſm Aristo. omnes sunt pisces lati. Sj vis talis piscis est ecclesia. Nam dato, q̃ ista in longitudine perseueran tiæ, & in latitudine charitatis Christo fuerit i suis membris per iusticiam adequata (iuxta illud Apoc. 21. Latera ciuitatis erant æqualia, quanta latitudo eius, tanta & lõgitudo) nihi lominus ista est multipliciter variata: oculos.n.i. iudices habet horribiles per crudelitatẽ, caput.i. prælatos habet sine ore .i. sine pastu mirè per tenacitatem, quia. si isti nõ videntur ha bere os, quo corpus ecclesiæ nutriatur. ſ. per clemẽtiam, & pietatẽ, os etiã quod spũaliter corpus cibat. i. prædicatores sunt iuxta ventrem per gulam, & carnalitatem. Cauda. i. bal liui & officiales pleni sunt aculeis p exactionẽ, & rapacitatem. Hæc oĩa possunt dici de malo prælato, cuius. ſ. oĩa mẽbra. i. oẽs familiares pleni sunt aculeis rapinarũ, & maximè caudæ. i. balliui, sed solũ dicas, q̃ caput. i. intentio caret ore, &c. sicut supra Apoc. 9. Aculei erant in caudis ipsarum. ¶Ra bas seu rãbis ſm Iorath, habet virtutem stupefactiuam. Stupefacit. n. pisces qui eum vidẽt ita, q̃ se mouere nõ possunt & stupefactos capit. Pli. etiam libr. 9. c. 42. quasi videtur idẽ sentire, sed de torpedine. Sic diabolus, p̃curat facere homines stupidos. i. immobiles & insensibiles, hoc est dictu, q̃ primo curat eos facere indeuotos, qui dolorem proximi per com passionẽ non sentiant, & qui per bona opera se nõ moueãt & tunc proculdubio ipsos ad votum per diuersa peccata ra pit, & in æternum deuorat atque capit. Hier. 15. Interficiam eos, & ponam eos in stuporem, & sibilum.

De Rhombo. Cap. 97.

1 RHombus est piscis fortis, & magnus, & assutus, sed rat dus, hic latus est sicut pecten, & in limo latens turbat aquas ne videatur, quapropter in Francia dicitur turboth. Quicquid verò de piscibus tunc ad eum appropinquat ra pit, & corripit, & hmõi solertiæ argumentum est, q̃ mugil piscis velocissimus in ventre ipsius, qui tardus est inuenitur sicut dicunt Philologus, & ẽt Pli. li. 9. c. 42. Istud põt allegari contra multos, qui vidẽtur tardi, simplices & boni, & q̃ nul lo modo scirẽt malitiosum aliquid cogitare, ita etiam, q̃ in prouerbio de eis dicitur, q̃ nescirent aquam turbare, q̃ tñ p falsa sua cõsilia omnia solent turbare, & insidias suas sub limo diuersarũ palliationũ solent celare, & ita solent alios decipere, q̃ mugiles. i. quoscunq; subtiles, & agiles inueniũ tur suis fallacijs deuorare. Istud videmus quotidie, q̃ tales tardi, qui vñr hebetes, & ignaui, ẽt subtiles, & agiles decipiunt, ipsosq; supant atq; vincũt. Vel istud põt dici de Christo, qui tardus est ad vindictam sumendam, & ad diu cõuersionem nostram expectandum, nunc. n. absq̃ cõditus videtur, sed pro certo non est aliquis ita agilis, quin ab ipso, nisi cõ uersus fuerit deuoretur, potissimè i iudicio vel in morte, qñ .ſiste turbabit oĩa elementa, iuxta illud Esa. 13. Turbabo cẽ lum, & mouebitur de loco suo terra. Et de hoc dicitur Hier. 49. Terror vndiq; ait dñs, non fugiet velox, nec se saluari pu tet fortis. Ad aquilonẽ iuxta fluuium Eufratem victi sunt, & ruerunt. Terror. n. iste est dies iudicij, vbi pro certo est aq lo. i. frigus, & asperitas quantum ad malos, & Euphrates, qd interpretatur frugifer. i. fœcunditas gloriæ & felicitas q̃tũ ad bonos. Ad aq̃lonẽ ergo iuxta euphratẽ. i. ad sinistrã, iuxta dexterã, ad pœnam iuxta gloriã ponenẽ fortes, i. illi qui præ cæteris cautelis, & malitijs more mugilũ sũt veloces. Amos 2. Peribit fuga à veloce, & fortis, non obtinebit virtutem.

De Salmone. Cap. 98.

1 SAlmo piscis est qui à Barbaris lastos dicit. Et est salmo di ctus à saliendo. Iste. n. in arcto positus solet caudã in aere ponere, & ut euadat, in altissima saltare, quod non facit corporis læuitate, sed magis ex fortitudine, & uirtute. Iste enim contrà fluuium currere, & ascendere delectatur, & à cursu tali non desistit, quousq; pascatur, & reficiatur, & cũ refectus fuerit, ad vada, & domicilia sua reuertitur, ibiq; re sidet, & morat, sit tñ qñq;, q̃ qñ sic cõtra fluuiũ ascẽdit, scila sam seu aggerem in qua factum, p piscando vel pro molen dinis vel aliud obstaculum in flumine inuenit, & quia in in teruallis seu aperturis illis seclusa est aquæ trãsitus violetur, vltra trãsilit, ita q̃ aliqñ inuentum est, q̃ in aliquo palo scla sæ acuto sup calciatã se infigit, & sic vbi credit fortiter age re, magis perit. Violentia ẽt aquæ ipsum qñq; inferius super cutiendo retrahit, & in sportulã ibi præparatã includit. Ita dine cõfidentes cõtra impetum, & cursum fluminis naturę & contra Dei ordinationẽ, vel contra potentiorum iurisdi ctionẽ, & super vires suas multa facere conãtur, & saltare, & alios excessus exercere gloriãtur, vnde sæpe fit, q̃ inopi natæ mortis dispendio moriunt. Talibus igit põt dici illud Exod. 18. Stulto labore consumeris, vltra vires tuas est ne gotium. Fatuum est. n. cursui fluminis, & ordini rerum, impo sui fortunæ, & dispositioni Dei se opponere, & superiori motibus p superbiã cõtraire, multa. n. mala exinde sequũ, et mors, & infortunia incurrunt. Iõ bñ cõsulit Sapiens Ec cl. 4. Noli resistere contra faciẽ potentis, nec coneris cõtra ictũ fluuij. Istud ẽt videmus in morib. vbi aliq nõ formidant aggredi fortiora se, & incõsulcè nituntur actus pfectos face re, & cõtra, & supra naturã conari, quos p certo sæpe con tingit ab incepto deficere, & in diaboli sportulã ruere, sicut de multis nouitijs videmus, q̃ i principio ardua aggrediũt, sed finaliter cadere, & deficere cõprobant. Bñ ergo dr Eccl. 3. Altiora te ne q̃steris. Vel li vis expone de Christo, q̃ primo vadũ. ſ. domiciliũ Paradisi exiuit, & vt pascere et arãb. & exp pdicationẽ, & saluationẽ, & de inferno liberationẽ piscare tur, contra cursum fluuij i. cõtra cursum naturæ in mũdũ p incarnationẽ venit, & calciatã pẽli, & tentationũ caliter tra filijt, q̃ in palo Crucis corporaliter se infixit. ad Gala. Cõ fixus sum cruci. Et iterum p resurrectionẽ, & ascensionem ad p priũ domiciliũ remeauit. Reuertar in domũ meã vnde exiui. Lu. 11. & Mat. 12. et Nume. 10. Vel dic q̃ salmo est perfe ctus, qui proculdubio pro pastu virtutũ acquirendo, debet domum parentes, et patriã relinquere. Gen. 12. Egredere de terra tua, et de cognatione tua. Et cursui fluminis huius mũ di. ſ. impetui fortunæ, siue q̃tum ad fluxum lectarum rerum, siue q̃tum ad fluctus aduersarum, cum mentis cõstãtia con traire, q̃ cum animi fortitudine tentationum, et tribulatio num, violentiã transilire. Et hoc est qd dicit Seneca de natu ralib. quæst. li. 3. vbi dicit, q̃ pcipuus est aius contra calumni tates fortis, et contumax, luxuriæ non aduersus tñ, sed et infestus, nec cupidus periculi, nec fugax. Et si forte tãtus impetus, et obstaculum huius contrarietatis, et tentationis, vt liberè transire non possit, ponat caudam in aure. i. memo riam mortis, et finis in corde. i. cogitet in cauda, et in fine re rum. i. morte, iudicio, inferno et Paradiso, tunc. n. in seipso reuertet, et cõplicabitur, et transiliendum difficilia animo bit, et ad pereundum tam aduersa, q̃ prospera munietur, et sic iste dicetur salmo, quasi saliens montes. i. quasi transilies passus difficiles atq; graues. Cant. 22. Ecce iste venit saliens in montibus, et trãsiliens cõlles similis est dilectus meus ca præ hinnulo; ceruorum. ¶Salmo fluuialis ſm Plin. lib. 9. a q̃tania oibus marinis piscibus præfertur. Habet. n. carnes rubeas atq; dulces. Veruntñ super oẽs cibos isti sunt, qui ci tius satietatem adducunt. Iste est Christus, qui pro certo ol bus anteferẽdus est in dulcedine, et sapore, et in saletando. Ps. Qũ magna multitudo dulcedinis tuæ dñe, q̃ absconditi timenti bus te. Et potissimè in gloria, vbi ipse oẽs gustantes, et ine tes pfectissimè satiabit. Ps. Satiabor cum apperuerit gloria tua. Vel dic, q̃ carnes salmonis signant delicias huius mũ di, q̃ pro certo nõ habentibus sunt dulces, habẽtibus ver sunt satiatiue, fastidiose, et graues, q̃ ſm Greg. homilia liæ mũdi cũ nõ habẽt, sunt in desiderio, cũ verò habent, sunt in fastidio. ¶Salmo sicut dr i libro de rerũ natura, non bñ viuit in stagno, vult. n. esse in loco vbi ad aquas vitas, et fluuiales eidẽ liber sit egressus, et sicut dr qdã, iste parũ let tã in colore quã in sapore quousq; de salsedine aq̃ mari gustauerit. Talis est iustus, q̃ a, p certo sine aqua viua fluen nis deuotionis, sciæ et grãe, spũaliter nõ viuit, et sic de aqua maris. i. de amaritudine mũdi tribulationũ nõ gustauerit, rũ, proculdubio proficiet aut valebit, hõ. n. q̃ mundi amarie dines

dinis ex expertus, sed semper in aquis dulcibus mũda nę per peritatis nutritus, parum potest valere, & de vtilib. mẽtum cogitare. Eccl. 34. Vir in multis expertus cogita tio multa, qui autem non est expertus, pauca recognoscit. Iacob dicit, Miserum te puto, quia nunquam fuisti miser Tobie Sen. dicit, Miserum te puto, quia nunquam fuisti miser crudelibus vitam, & non inuenisti aduersarium. Miseri sunt, q̃ nania fœlicitate corpescunt.

De Sturione siue thyrsione. Cap. 99.

STurio, vel ſm Plin. torsio, sicut dicit liber rerũ a barbaris dicitur. Est aũt piscis in lacis, & magnis fluminib. habi tans, & sine aquis fluuialib. diu viuere non valens, & sicut di cit liber rerum, & ẽt Vincentius, iste piscis respectu corpo ris sui modici hẽt vẽtrẽ, & valde modica intestina, nihil. n. aut potius cibi admittit in corpore. Sola. n. aeris serena tranquili tas illi sufficit sibi, p cibo, & inde est, q̃ iste ore caret. illa. n. pars capitis clausa est, q̃ os occupare solet foramẽ tñ hẽt sub gut ture clausum, & cũ voluerit apertũ ad aeris serenitatem, & hic in latẽ dr diu viuere sicut in aqua. Austro aũt flante cõ tra naturã piscium longorũ dr pinguescere, & flante aquilo nalis aquarum profundis latere. Per sturionẽ charissimi pos sunt intelligi viri sancti, & maximè confessores. Isti. n. n. nõ aquas locales mundi diuitiarũ, sed aquas fluuiales Christi fidelium tam summopere dilexerunt, cibũ modicũ sumpse runt, & in abstinentia viuentes ventrẽ, & intestina. i. carnis, & ventris inguinẽ modicã habuerunt. Isti ẽt ore qd loquit, & conelit caruerunt in quantũ. ſ. à cibis abstinuerunt, & in quantũ inanib. verborũ silentiũ habuerunt. Quid plura? p. culdubio, quasi, p maiori parte cibi sui aerẽ. i. spũ sctũ, & contẽplationẽ, & deuotionẽ habuerunt, & isto spũali cibo cõtenti parũ de reliquo curauerunt 1. ad Cor. 10. Bibebant aũt de spũali, cõsequẽte eos petra, petra aũt erat Chrs. Ista nolo debent esse in religiosis quia pro certo isti debent ca rere ore per tacitumitatẽ. Eccl. 5. Sit digitus tuus sup os tuũ ne capiatis in verbo indisciplinato. Isti debent vti paucis ci bis per abstinentiæ parcitatẽ. Matth. 11. Venit Ioannes non manducans neq; bibens. Item debent hẽ modicũ ventrẽ. i. deficiari carnalitũ paucitatẽ, & per castimoniæ restringẽtẽ parcitatẽ. Cant. 5. Venter eius eburneus, distinctus sapphiris. Isti dñm diligere aquã fluminis. i. sacræ scripturæ scientiã, & veritatẽ. Ps. Flumẽ Dei repletũ est aquis pasti cibũ illorũ. Iste oi cibo dẽnt hẽre, serenitatẽ aeris. i. diuinæ gr̃æ sinceri tatẽ, & celestis patriæ trãquillitatẽ, q. ſ. isti debẽt viuere cõtẽ plando post mortẽ ueroo adipiscẽdo p mẽtis plenã satietã tẽ. 1. ad Ro. 8. Sispũ viuimus spũ ambulemus. ¶Sturio hẽt he par magni, & ventrẽ, parũ. Sic vere iusti debẽt hẽre parum de viride carnis uoluptate, multũ vero de hebate, vbi ẽ sanguis locus. i. de charitate, & pietate. Et sicut sturio ſm li bros rerum cõtra naturã piscis longorum austro pinguescit & aquilonem in profundo languescit, sic talib. ꝓficit auster q̃ spũs, quia. ſ. ipsa virtutib. pinguescũt, ea bene vtendo, ipso, autem aquilo tẽtationis fortis, & aduersitatis, q. a ipso fortiorẽ deijcit à bonis operib. retardando. ¶Stu rio dulciflua hẽs hepar, & iõ p dulcedine, q̃ posset fastidiũ facere comedenti, vtile est q̃ ipsum hepar felle quod ei ad iacet inungat, ve nimia eius dulcedo fellis amaritudine tem peret. Sturio est Chrs, qui. ſ. oẽs conditiones habuit supradi cas. Et hepar eius figuat eius miam, q̃ est dulcissima, fel vero ipsius figurat eius iusticiã, q̃ est amarissima. Quid ergo, p cer to tepar diuinæ mię ita est dulce, q̃ ipsam comedentib. i. in ac confidentib. & eã cogitantib. posset forte abominationẽ vertum, & cotemptum Dei generare, quia ſm Innocẽtiũ. Nimia familiaritas parit contemptum, & facilitas uenię in contẽptũ tribuit delinquendi. Et pp hoc necesse est vt fel suę iustitiæ sibi adiungat, & q̃ cũ hepate sui dulcoris ẽt fel sui amaricrigoris ponat, ut sic de ambob. temperamentũ debitũ cõponat, vt sic iuxta Ps. Mia & veritas obuient sibi, iustitia & pax osculentur se. Vel dic, q̃ sturicem bonus prælatus, q̃ sapat cum felle dẽt hẽre. i. clemẽtiam, cum iustitia exercere, vt sic hepar pietatis felle rigoris acuatur & amaritudo iusti tiæ dulcedine clementiæ temperetur. Vnde Greg. 20. moral. Negat rigor iustitiæ manſuetudinem præsidentis, & alterũ sibi contrario commendetur, ut nec vigor sit rigidus, nec clemẽ tia dissoluta. ¶Sturio diu in lacte potest viuere &c. Expone ut supra de eso, de quo dicitur simile.

De Salpha. Cap. 100.

SAlpha ſm Isid. piscis est obscœnus, & vilis. Hic cõtra na turam natatilium, sui miraculum præbet, hic. n. nunquã decoqui potest, nisi prius fuste uel serula fortiter uerberet, quod ẽt dicit Pli. lib. 9. c. 18. Tales sunt multi, q̃ pro certo ita sunt in pcti uilitatib. inuoluti, in malo tã fortiter indurati, qđ igne sctĩ spũs, uel diuinæ charitatis amore decoqui ne queunt, uel conuerti, nisi prius per fortes tribulationes, in firmitates, uel aflictiones, uerberati fuerint vel attriti, sicut .n. dr Eccl. 1. peruersi difficile corriguntur. Vel istud dic con tra naturam seruorum, qui non nisi supplicijs emendantur. Qđ ẽt de obstinatis dr, & proteruis. Vnde Prou. 29. Seruꝰ ver bis non potest erudiri. Et ideo dicitur Eccl. 34. quod iugum, & lorum curuant collum durum, & seruum inclinant operationes assiduæ.

Scarus idem est quod escarus. vide supra in littera. E.

De Scorpionibus maris. Cap. 101.

SCorpio maris dicitur eo, quod manom tenentis lędit, & sicut dicit liber de natura rerum, a philosophis traditur, quod si decem cancri cum manipulo ocymi. i. basiliconis in uno loco maris ponantur, omnes scorpiones, maris circun uicini ibidẽ cõgregant. Per istos charissimi possum intellige re quosdã subditos dyscolos, & pteruos. Isti. n. illos qui eos manu tenent. ſ. prælatos, & superiores, qñ eos uolunt palpare, visitare & corrigere, solẽt lędere, & appellationib. infamijs & iniurijs infestare, qa sicut dr Prou. 9. Qui erudit derisorẽ, ipse sibi iniuriam facit. ſ. derisor, & q̃ arguit impium, gene rat maculã sibi. Supple ipse impius. Et rõ, qa sicut dr Prouer. 15. Nõ amat pestilẽs eum qui se corripit. Et tales, p culdubio vbi retrogados. i. alios malos uiderint congregatos, solent cõuenire, & una cũ alijs malis congregationes, et cõspiratio nes facere, et alter alterum in sua malitia confouere. Ps. Congregati sunt, conuenerunt in vnum aduersus dominũ & aduersus Christum eius. Sicut ad litteram videmus de cõ spirantib. contra Abbates, et Episcopos, et Prælatos, q̃ congregant sibi conuenticula de sanguinib. Vnde Esa. 34. Ibi cõ gregati sunt milui alter ad alterum. ¶Scorpio maris secũdũ Dioſc. fel habet medicinale, et præ cæteris aĩalib. ualet eius fel contra albuginẽ oculorũ. Scorpio est diabolus, fel vero eius significat amaritudinem infernalem, vel ẽt malitiã vel tribulationem temporalem. Tale. n. fel. ſ. prsens tribulatio sentita, uel futura damnatio considerata, solet oculum cor dis clarificare, & ad præcauendum nociua clarius illustrare, quia. ſ. sicut dicitur Esa. 28. Vexatio dat intellectum.

De Sepia. Cap. 102.

SEpia vt ait Isidorus dicitur sic, pro eo, q̃ intercluſa sepi bus capitur, habet autem atramentum nigrum, quod ei pro sanguine est, quod ſm quasdam lucernæ intermixtum, amoto priori lumine, æthiopes videri facit. Laruas. n. facies representat, et sensum visus decipit atq; turbat. Per sepiam intelligo diabolum, per uentrem eius intelligo mundũ. San guis uero, & atramentum significat delicias, & diuitias, quę fędant & inficiunt cor humanum, quia proculdubio si istud atramentum lucernæ cordis per nimium affectum coniun gitur, tota imaginatio hominis perturbatur, intantum q̃ qñ prior lucerna præsentis vitæ amota fuerit æthiopes. i. torto res dęmones in inferno sentiuntur, & videntur. Sap. 17. Per sonæ tristes apparentes timorẽ incutiebant. Vel dic, q̃ istud nigrum atramentum significat infamias, & diffamationes, opinionem hominis denigrãtes. Si ergo sepiæ. i. detractores atramentum falsarum diffamationum lucernæ. i. considera tioni alicuius adiunxerint, ipsum pro certo taliter corrum pent, q̃ fœdabunt, & ipsum contra alios taliter informabũt q̃ isti qui sunt hoĩes albi sibi æthiopes apparebunt. Homo .n. taliter infectus bonos esse malos iudicat, et illos qui sunt hoĩes albi. i. iusti & rationabiles, nigros, infames, vt Aethio pes esse putat, dicẽs illud Hie. 13. Si mutare potest Aethiops pellem suam, sic & vos poteritis bonum facere, cum didice ritis malum. ¶Sepia multos habet pedes, molles, fine, ossib. & carnosos, quibus. ſ. in mari natat, & quib. palis se colligat ita, q̃ piscator extracto palo sepiam adhærentem secum le uat. Sic vere mali multos habẽt pedes effectuum, qui tñ sunt

fine

sine aliqua firmitate. Prou. 21. Desideria occidunt pigrũ, tota die concupiscit, & desiderat. Isti. n. cum talib. mollib. pedibus, & affectionib. suis, palis ex industria in mari fixis. i. mundi bonis, q̃ sunt similia baculis arundineis Aegypti p̃ auariam, & ineptam amiciciam adhærent, vnde fit q̃ ipsis mediantib. piscatores dæmones, ipsos ad culpam, & miseriam secum leuant. Amos 4. Eleuabunt vos in contis, & reliquias vestras in ollis feruentib. Vel dic, q̃ isti pali significant malos, quos primo diabolus in terra, & in mari. i. in diuitiis, & deliciis, vel in amaritudine hæresis vel peccati stabiliter, & fortiter infigit. Istis. n. dum sepiũ. i. simplices per amicitiam, & societatem incautè colligent, cum eis, & ipsis mediantib. ab istis piscatorib. capiuntur, & mox ad diuersa vitia, deinde supplicia rapiunt. Malũ est ergo malis socialiter adhærere, & bonum est ab eorum consortiis abstinere, iuxta illud Prou. 24. Ne emuleris viros malos, nec desideres esse cũ eis.

3 ¶ Sepiæ cum se capiendas timuerint, solent atramentũ suũ nigrum in aquam effundere, & sic aqua obscurata, & turbata, solent se abscondere, & ne videatur, ab aduersarijs se celare. Sic mali subditi cum se à platis capiendos, & puniẽdos metuunt, atramentum infamiarum contra ipsos ꝓiiciunt, & plites, appellationes, & cõspirationes negotium ita turbant, & inficiunt, q̃ ipsi velut abscõditi, impuniti transeũt & recedunt. Vel pistud atramentũ intellige fictiones, pallia tiones, & allegationes malorum, & maximè vsurariorũ, & similium. Istis. n. solẽt taliter se munire, & sic mala facta sua abscondere, & celare, q̃ oculos iudicij aliorũ solent decipere, & fallere, & illæ si à correctorib. recedere, & abire. Tales. n. ſp diligunt obscuritatem, nolentes, q̃ alii videant iniquitatem suam, quia sicut dr̃ Io. 3. Ois q̃ male agit, odit lucem, & non uenit ad lucẽ, vt non arguantur opera eius. ¶ Inter sepias mas inuat fœminam, cum parturit, tridente vero pcusso mare, fœmina fugit, ipsumq; iuuare non curat, sed insurgit potius contra eum. Vide li. de aĩalib. c. de fœmina vbi exponit. Sepia inter alios duos habet longos pedes, quib. cibũ ad os transmittit, & quib. in fluctib. velut quibusdã anchoris se stabilit atq; figit. Sic verè cum nos habeamus multos pedes. i. multos affectus, & desideria, inter cæteros tñ debẽt esse duo magni. s. affectus, & amor Dei, & proximi, qui. s. per perseuerantiã longi debent esse, vt istis mediantibus cibum diuinæ gr̃æ, & gloriæ possimus acquirere, & habere, & nos fluctib. huius mundi contra motus tentationum fortiter stabilire. Amor. n. Dei, & proximi anchoræ sunt, q̃ hoiem contra fluctus tẽtationũ, & tribulationum cõfirmãt, & stabilit̃ qa pro certo nullus firmus in fide, & morib. efficit, nisi i amore Dei, & proximi solideẽ. Eccl. 5. Esto firmus in via dñi. ¶ Secundum platearium, os sepiæ valet ad dentes dealbãdos, si cum subtili panno lineo cum eo defricentur. Dentes sunt verba, qui tunc nigri efficiuntur, qñ per detractionem mala de aliis obloquuntur. Osse ergo sepiæ. i. Chro in pano veteri virginalis vel humanæ carnis, vel ad litteram, pannis in prosepio inuoluto, qui. s. fuit os de ossib. nostris, & caro de carne nostra, sicut dr̃ Gen. 2. sunt per imitationem isti dẽtes fricandi, & sic eius exemplo albi esse poterunt atq; mundi.

6 ¶ Ad odorem ustæ sepiæ pisces conueniunt, & ideo in vase ponitur piscatorũ. Sepia vsta igne luxuriæ est mala mulier, quia. s. pisces. i. deliciosi ad eius odorem, & infamiam cõueniunt, & ipsa mediante in dæmonum retib. se immittunt, dicentes Cant. 1. In odore vnguentorum tuorum curremus supple ad perditionem. Sepia ore concipit sicut vipera &c. expone sicut de vipera.

De Siluro. Cap. 103.

1 SIlurus piscis est sicut dicit liber rerum, cui circa fœtus mira est sollicitudo, postquã. n. fœmina oua peperit, masculus quinquaginta diebus ipsa custodit, & ab aduersariis defendit. Talis est bonus prælatus, qui oua. i. subditos quos fœmina sua. s. ecclesia sibi peperit, & dedit, debet fouere, & cõtra aduersarios spirituales, & temporales defendere, & iuuare, & vt ad quinquagesimum diem. i. ad iubileum æternæ requiei illæ si perueniant, totis debet uiribus laborare. ¶ Pli.

2 lib. 9. c. 15. dicit q̃ silurus est piscis, qui grassatur ubicunque est, oẽ animal appetens. Vnde ait, q̃ in meno germanie flumine appetens equos innatantes sæpe demergit, & est piscis ita magnus, q̃ captus, & exanimatus, iugis boum traha

tur ad littus. Sic vere mors, & diabolus in flumine mũdi, & sperit̃is natantes equos. i. luxuriosos appetunt, ipsosq; dum non aduertunt capiunt, & subuertunt. Vel etiam, q̃ dens vngulas equi &c.

De Solari pisce. Cap. 104.

SOlaris est piscis, qui alio nomine dicitur barbotha, q̃ pro eo solaris dicitur, quia libenter in ripis ad solẽ natare perhibetur. Hic enim anguillis est similis, & hepar habet dulcissimum, & præcipue efficacitatis. Per istum possunt significari illi, qui soli iustitiæ Christo per affectum, & desiderium se exponunt, & hepar interioris voluntatis dulce, & benevolum semper gerunt.

De Squantina. Cap. 105.

SQuantina seu squatus ſm Isid. lib. 12. est ille piscis marinus, cum cuius cute aspera ligna quamquam durissima poliuntur. Ista aurẽ cutis vocatur gallice pellis rustica. Et

3 cundum Plin. iste est piscis longitudinis q̃nque pedum, cadam vero habet semipedalem, qui in limo abscondit. s. pisces subito corripit. Cutis ergo eius est ita aspera, q̃ exde roduntur, & poliuntur ligna, & totus iste piscis ita durus est, q̃ vix aliquo ferri, vel calybis acumine potest abscindi. Per istum piscem possunt significari illi, qui in simo fallacium adsconditi, aliis insidiantur, vt eos inuadant, & rapiãt, sicut sunt tyranni, caufidici & balliui, qui sub abscõdita pauliatione insidiantur simplicibus, vt inuenta occasione, ipsos pœnis afficiant atrocibus. Cutis ergo istorum. i. exterior cõuersatio est crudelis, & aspera, & ad polimentum bonoꝝ, & exercitium virtutis eorum, & ad corrosionem, & consumptionem superfluitatis illorum ualde apta, quãuis dicit. Greg. Vtilitati bonorum militat uita reprobor̃ vt in tem proculdubio ita sunt duri, & obstinati, q̃ nullo pacto verbi Dei per contritionem penetrantur, nullo etiam tribulationis correctionis tormento scinduntur aut emendãtur. Eccl. 5. Peruersi difficile corriguntur. Tales. n. tyranni, q̃ abinfricant, rodunt, poliunt & affligunt, præ suæ mentis obstinatæ duritia uix aut nunquã scindi penetrari, aut corrigi possunt. Et hoc est quod de obstinato dicitur Iob 41. Cor eius indurabitur quasi lapis, & stringetur velut malleator ignitus. Sequitur. Quasi stipulam æstimabit malleum, & deridebit vibrantem hastam. Vel potest dici de detractoribus, & obstinatis, & insolentibus in ecclesia uel religione, qui alios verbis detractorij fricant, rodunt, q̃ ita indurati sunt, q̃ nulla scissura correctionis corrigi possunt. Allega ut supra.

De Scolopendris. Cap. 106.

SColopendræ secundum Plin. pisces sunt similes terrestribus, qui centipedes vocantur. Hi hamo deuorato, omnia intranea euomunt, donec etiam reiiciant ipsum hamum, et tandem præter ipsum hamum quicquid reiecerant, intro recipiunt et reſorbent. Sic debent facere iusti, q̃ fœnestres se cibos cum hamo comedisse. i. diuitias cũ pcto acquisisse totum reijciunt restituũt, et dimittunt. Vbi vero restituũt pcti non esse in cibis, hoc est dictu, vbi uident, q̃ talia diuitiarum sine pcto, et sine conscientiæ stimulo mordaci possideri pot, tunc ipsum libenter sorbent, et acquirunt, exponere necessitate sui, et aliorũ ipm libẽter ꝓcurãt, et assumũt. Sic. n. cib. nõ est malꝰ, sed hamus, sic tẽporalis substantia nõ est mala, sed vitium. Eccl. 13. Bona est substãtia cui non est peccatum. Vnde Seneca li. de paupertate dicit, q̃ non est in rebus, vitium sed in aĩo. Vel dici potest de malis diuitibus, qui sentiẽtes aculeum, et hamum tribulationis vel infirmitatis habere, et timentes periculum mortis, cibos quos conbant. i. diuitias quas iniustè acquisiuerant, quando q̃ reere, et restituere curant, et sic vomendo, et restituendo, eum hamum infirmitatis, et mortis euadant tandem vero uidẽt, q̃ hamum reiecerunt, tunc sæpe fit, q̃ iterũ diuitias et cibos recipiunt, et reſorbent, quas antea uomuerit. Vel etiam generaliter ista possent dici de malis religiosis, q̃ timẽdo religionẽ, ad finẽ q̃ hamũ peccati euadãt, solitudines religionẽ, ad finẽ q̃ hamũ peccati euadãt, solitudines bonorum temporaliũ abdicare, et eijcere. Iob 20. Diuitias quas deuorabit euomet. Tãdẽ tñ arctati auaritia propriet̃ diuitias quas reiecerant, reſumũt, et ſi postea, q̃ iterũ

rijs fiunt, sicut patet de multis mendicantib. q̃ vbi mendicãtia negocia reiecerant, præ cæteris uolunt resumere, & mendicãtatur acquirere & habere 2. Petri. 2. Canis reuertitur ad vomitum, & ſus lota in voluta bro luti.

De Spongijs. Cap. 107.

SPongiæ ab Isid. li. 12. dicuntur fungiæ, & ſm Pli. istæ ĩ maris cuntur in locis abrupeis, & petrosis, quib. quasi incorporatæ adhærent, & aluntur conchis vel pisce uel limo. Secundum dicit idem Isid. Spongia docetur esse aĩal pro eo, q̃ dicit de lapidibus sanguinem emittit. Secundum ẽt Pli. li. 26. spongia hfe intellectum vĩ, quod apparet, quia vbi aduersa fenserit, contracta in se, multo difficilius abstrahit. Quod quidem (vt ait) fluctu impulsæ faciunt, & eunlsæ e ra dicibus iterum, crescunt. Putrescunt in apertis locis, sed in occultis bene viuunt, sicut. n. dicit Isidorus ibidem, uiuentiũ q̃ in aquis, alia discurrunt, vt pisces, & beluæ, alia uero stant fi unt, scini, & spongiæ, & dicuntur fungiæ prout dicunt, gos fungis, & idẽ est quod abstergo abstergis. Charissimi ꝓpter spongias intelligo humiles, pauperes & depressos, q̃ q̃ vitã cõtemptũ sectur inter pisces. i. q̃is rõne deformitatis, squalor̃ paupertatis, in numero hoĩm, & æstimatiõe munda cordis habeant (iuxta illud Es. 53.) Videmus eũ, & nõ erat aspectus, aut rum dolorũ, & scientẽ infirmitatẽ, & sic à multitudine ꝓpter simplicitatẽ eorum, q̃ ipsi careant uita tã grãe q̃ eorum, illi tñ realiter viuere dinoscuntur, & in mari. i. in amaritudine paupertatis, & in gurgite humilitatis viuere p gr̃am cõprobant. Isti. n. scopulis, & petris. i. Chro & sanctis p fidem immobiliter adhærent, & si diabolus ipsos p pcm ruere uoluerit, statim se cõtrahunt ad seipsos, & cũ Deo et fiunt cum iunguntur, & tenent, dicentes illud Ps. Mihi adhærere Deo bonum est, & ponere in dño Deo spẽ meam. Et si q̃ cento isti ꝓbant sanguinẽ. i. humorẽ deuotiõis, & pietatis iuxta illud. i. sensum discretionis, fidei & saga citatis, & cremetum profectus uirtuosi operis, & bonitatis. Isti ẽt, & maxime religiosi, in apto positi. i. in mundo, & aspectib. hominũ, & mundi negotijs expositi, cito moriuntur per culpã in gurgite tẽ religionis, & claustri se positi viuere possunt p gr̃am. Qui ẽt de gurgite tribulationis dici põt, vbi. s. melius tranhomo vita. s. gratiæ, q̃ si extra aquã miseriæ excerius in mundi ꝓperis exponat, q̃. a. s. tunc solet sanguis deuotionis cessare, & ipse vita gr̃æ spoliari. Eze. 16. Dixi tibi cũ esses in sanguine tuo, viue. Vel si vis dic contra mundi dilectores, q̃ ipsum talia. i. hoies sensu, & intellectu dotati, ipsi tñ la pistibus insensibilib. & terrenis p affectum adhærẽt, ita q̃ recte vsq; sensu, & intellectu carent, in quãtũ per bona opa non euomuerint. Exo. 15. Fiant immobiles quasi lapis. ¶ Spongiæ, & porosæ, & bibulæ est naturę, & iõ aquã attrahit, & sibi incorporat atq; bibit, ipsamq; cum plena fuerit, ni si ibi sint, non euomit vel emittit. Veruntñ si aliquantulũ ꝓ mane, gota aqua ab ipsa fic exprimit, & spongia inanis remanet, & penitus vacuat̃. Talis est auarus, est. n. rarus p inconstantiæ debilitatẽ, porosus per malorum affectuũ multiplicitatẽ, bibulus p bonorum terrenorum appetitum, & cupiditatẽ. Ista. n. q̃ bonorum mundi, q̃ sunt fluxibilia sicut aqua, nõ cessant attrahere, & in cõcauitatib. i. in arcis, & abeius aggregare, ipsam vero cũ ea pleni, & diuites fuerit, non habet amplius largiri uel euomere, sed p parcitatẽ oĩa retinere, iuxta illud Prou. 5. vbi de aquis dr̃. Habeto eas solus, & non sint alieni participes tui. Sed quid? ꝓ certo Deus vidẽs q̃ ista nolunt aliquid de istis aquis absorptis, & auarè acquisitis plargitatem dimittere, solet eos per tribulationes vel per mortẽ ꝑmere, & sic pro certo quicquid biberant de diuitijs euomere, & dimittere compelluntur, & ipsi nudi, & vacui de isto seculo emittuntur. Iob 20. Diuitias quas deuorauit euomet, & de vẽtre eius extrahet eas Deus. Vel dic, q̃ spongia est pctor, q̃. sicut dr̃ Iob 15. Bibit quasi aquã iniquitatẽ. q̃. d. cũ plenus fuerit, nõ libẽter dimittit, q̃. a sicut dr̃ Prou. 18. Impius cum in profundum pctorum uenerit, cõtemnit, hanc thaqua istam. s. peccata per confessionẽ euomit, qñ Deus morte uel tribulationib. ipsum ꝑmit, ſpe tñ fit, q̃ per recidiuum iterum hãc resumit, obstinati. n. nunquam volunt peccata dimittere, nisi pressi. Vel dic, q̃ mali qui actus peccatum modo dimittere nolunt, sed continuè ea bibunt, in si emore compulsi, ipsa dimittendo euomunt.

De Sparo & solea. Cap. 108.

SParus ſm Isi. li. 12. est piscis sic dictus, eo q̃ sparo. i. lãceæ missili assimilatur, sicut solea piscis est pro eo, q̃ soleæ sotularium aliqualiter conformatur. In quib. notare possumus, quod illorum quib. nos assimilamus, & quorũ nos moribus cõformamus nomen, & famam acquirimus, & habemus. Quod tam in bono significato verum est, q̃ in malo 1. Re. 25. Rectè uocatum est nomen eius Nabal.

De Stella. Cap. 109.

STella ſm Pli. li. 9. c. 40. piscis est in mari Oceano, fact̃ ad 1 similitudinem stellę, carnem interius habens mollẽ, calum vero exterius ualde durum, & ſm Arist. & Pli. iste piscis igneum dr̃ habere calorem, ita vt oĩa in mari contacta adurat, & oẽ aĩal, quod comederit, in uentre durissimum quasi panis bis coctus inuenitur. Per istam stellam intelligo mulieres, q̃ rõne ornatus superflui lucent, & rutilant sicut stellę. Istæ. n. habent virtutem vestiuam & igneam. Quicquid. n. tãgunt flamma faciunt, & incendunt, & per ardorem luxurię igne malorum desideriorum comburunt, quia pro certo, & tactus, & nutus, & aspectus, & uerba, & facta earum inflammant ad libidinem cor humanum. Vnde Eccl. 9. Propter speciem mulieris multi perierunt, & ex hoc cõcupiscentia quasi ignis ardescit. Et sic bene sequit, q̃ illa q̃ iste piscis comedit indurantur, quia pro certo quicunq; malę mulieri per amorem incorporati fuerint, per obstinationem in mentis duritiam commutantur, & ideo proprie pani bis cocto cõparantur, quia. s. hic per luxuriam, in inferno uero per miseriam decoquuntur. Et istud patet de luxuriosis, q̃ ꝓ cæteris indurati, & obstinati uidentur, quod. s. ex hoc patet, quia ẽt in senectute nolunt pœnitere, & dato q̃ perdant famam, animam & substantiam, nesciunt erubescere uel dolore, quia sicut dr̃. Eccl. 23. Homini fornicario. oĩs panis dulcis, non fatigabitur transgrediens usq; in finẽ. Et pone si vis figurã Apo. 8. de stella ardente sicut facula, qui cecidit in tertiã partẽ aquarum, & amarę factę sint & multi homines mortui sũt ex aquis, & nomen stellę ablynthium. Aquę fluxibiles significant bona mundi, quorum tertia pars funt delicię. Stella ergo quę ardens dicitur, & amara uelut ablynthium, est mala mulier. Eccl. 6. Inueni mulierem morte amariorem. Ista. n. de ducit hominem ad amaritudinem paupertatis, infamię peccati, & tormenti. Ista igitur in tertiam partem aquarum. i. in delicias mundi vult semper cadere, et ibi uinere et manere, quapropter homines aquas deliciarum suarum bibentes, per diuersa peccata moriuntur, et istam esse absynthiũ experiuntur, quia sicut de muliere dicitur Prouerbiorum. 5. Nouissime eius amara uelut absynthium, et acuta uelut gladius biceps.

De Serra maris. Cap. 110.

SErra ſm Isid. est monstrum maris are nomen habens. Ha 1 bet. n. ferratam cristam, qua subnatans occulte naubis eas occulte seccat, & sic aqua subintrãte, de submersorũ carnibus se satiat atque cibat. Talis est mos, quia pro certo ista tam serra dr̃ quam serratrix. Nihil. n. est quin ab ipsa ser retur secetur aut penetretur, nauibus. n. i. corporib. in mari huius uitæ fluctuantibus subnatat occulte, ipsaque oĩ die paulatim se cat iuisibiliter, et secrete 1. ad Cor. 15. Quotidie morior. Sic igitur naue corporis perforata, homines moriũtur, et in mortalitatis flumine submergũtur, et ab ista serra in sepulchro comeduntur, et cõsumuntur. Ps. 48. Mors depascet eos. Vel serra est diabolus, qui occulte tentationem, et delectationem suggerendo, nos secat, et sic aqua malę cum placentię uel consensus nauem uoluntatis intrante, nos p peccatum submergit, et necat, et tandem in inferno deuorat atque grauat. Es. 44. Artifex lignarius extendit normam formauit illud in runcina, idest in serra. ¶ Serra sicut dicit 2 liber rerũ, est monstrum in mari, habens alas immanes, et pinnulas latissimas, quæ contra nauem uelificantem in mari, in contrarium erectis alis uelificare contendit. Quod cũ stadiis 40. Aliquando fecerit, labore victa, alas deponit, et ad sese retrahens lassa subsistit, ipsam uero fluctus in ꝓfundum ad locum suum reportare tunc temporis cõsueuit. Nauis quam spiritussanctus ducit ad portum, et quã gubernaculum

sine aliqua firmitate. Prou. 21. Desideria occidunt pigrũ, tota die concupiscit, & desiderat. Isti. n. cum talib. mollib. pedibus, & affectionib. suis, palis ex industria in mari fixis. i. mundi bonis, q̃ sunt similia baculis arundineis Aegypti p̃ auaritiam, & ineptam amiciciam adhærent, vnde fit q̃ ipsis mediantib. piscatores dæmones, ipsos ad culpam, & miseriam secum leuant. Amos 4. Eleuabunt vos in contis, & reliquias vestras in ollis feruentib. Vel dic, q̃ isti pali significant malos, quos primo diabolus in terra, & in mari. i. in diuitiis, & delicijs, vel in amaritudine hæresis vel peccati stabiliter, & fortiter infigit. Istis. n. dum sepiẽ. i. simplices per amicitiam, & societatem incautè colligent, cum eis, & ipsis mediantib. ab istis piscatorib. capiuntur, & mox ad diuersa vitia, dein de supplicia rapiunt. Malũ est ergo malis socialiter adhærere, & bonum est ab eorum consortiis abstinere, iuxta illud Prou. 24. Ne emuleris viros malos, nec desideres esse cũ eis.

3 ¶ Sepiæ cum se capiendas timuerint, solent atramentũ suũ nigrum in aquam effundere, & sic aqua obscurata, & turbata, solent se abscondere, & ne videatur, ab aduersarijs se celare. Sic mali subditi cum se à platis capiendos, & puniẽdos metuunt, atramentum infamiarum contra ipsos ꝓiiciunt, & p̃ lites, appellationes, & cõspirationes negotium ita turbant, & inficiunt, q̃ ipsi velut absconditi, impuniti transeũt & recedunt. Vel p̃ istud atramentũ intellige fictiones, pallia tiones, & allegationes malorum, & maximè vsurariorũ, & similium. Istis. n. solẽt taliter se munire, & sic mala facta sua abscondere, & celare, q̃ oculos iudicij aliorũ solent decipere, & fallere, & illæ si à correctorib. recedere, & abire. Tales. n. sp̃ diligunt obscuritatem, nolentes, q̃ alii videant iniquitatem suam, quia sicut dr̃ Io. 3. Ois q̃ male agit, odit lucem, & non uenit ad lucẽ, vt non arguantur opera eius. ¶ Inter se

4 pias mas inuat fœminam, cum parturit, tridente vero pcusso mare, fœmina fugit, ipsumq; iuuare non curat, sed insurgit potius contra eum. Vide li. de aãlib. c. de fœmina vbi exponit. Sepia inter alios duos habet longos pedes, quib. cibũ ad os transmittit, & quib. in fluctib. velut quibusdã anchoris se stabilit atq; figit. Sic verè cum nos habeamus multos pedes. i. multos affectus, & desideria, inter cæteros tri debẽt esse duo magni. s. affectus, & amor Dei, & proximi, qui. s. perseuerantiã longi debent esse, vt istis mediantibus cibum diuinæ gr̃æ, & gloriæ possimus acquirere, & habere, & nos fluctib. huius mundi contra motus tentationum fortiter stabilire. Amor. n. Dei, & proximi anchoræ sunt, q̃ hoiem contra fluctus tẽtationũ, & tribulationum cõfirmãt, & stabilitũt q̃a pro certo nullus firmus in fide, & morib. efficit, nisi iamore Dei, & proximi solidet. Eccl. 5. Esto firmus in via dñi. ¶ Se-

5 cnodum placearium, os sepiæ valet ad dentes dealbãdos, si cum subtili panno lineo cum eo defricentur. Dentes sunt verba, qui tunc nigri efficiuntur, qñ per detractionem mala de aliis obloquuntur. Osse ergo sepiæ. i. Chro in pano veri virginalis vel humanæ carnis, vel ad litteram, pannis in prsepio inuoluto, qui. s. fuit os de ossib. nostris, & caro de carne nostra, sicut dr̃ Gen. 2. sunt per imitationem isti dẽtes fricandi, & sic eius exemplo albi esse poterunt atq; mundi.

6 ¶ Ad odorem ustæ sepiæ pisces conueniunt, & ideo in vase ponitur piscatorũ. Sepia vsta igne luxuriæ est mala mulier, quia. s. pisces. i. delicios ad eius odorem, & infamiam cõueniunt, & ipsa mediante in dæmonum retib. se immittunt, dicentes Cant. 1. In odore vnguentorum tuorum curremus supple ad perditionem. Sepia ore concipit sicut vipera &c. expone sicut de vipera.

De Siluro. Cap. 103.

1 SIllurus piscis est sicut dicit liber rerum, cui circa fœtus mira est sollicitudo, postquã. n. fœmina ouã peperit, masculus quinquaginta diebus ipsa custodit, & ab aduersarijs defendit. Talis est bonus prælatus, qui ouã. i. subditos quos fœmina sua. s. ecclesia sibi peperit, & dedit, debet fouere, & cõtra aduersarios spirituales, & temporales defendere, & iuuare, & vt ad quinquagesimum diem. i. ad iubileum æternæ requiei illæsi perueniant, totis debet uiribus laborare. ¶ Pli.

2 lib. 9. c. 15. dicit q̃ silurus est piscis, qui grassatur ubicunque est, oẽ animal appetens. Vnde ait, q̃ in meno germanie flumine appetens equos innatantes sæpe demergit, & est piscis ita magnus, q̃ captus, & exanimatus, iugis boum traha

tur ad littus. Sic vere mors, & diabolus in flumine mundi speritatis natantes equos. i. luxuriosos appetunt, ipsos q̃ dum non aduertunt capiunt, & subuertunt. Vel etiam dicas q̃ equi sunt superbi, & cætera sicut supra. Vnde Ge. 49. Mordens vngulas equi &c.

De Solari pisce. Cap. 104.

SOlaris est piscis, qui alio nomine dicitur barbotha, qui pro eo solaris dicitur, quia libenter in ripis ad solẽ natare perhibetur. Hic enim anguillis est similis, & hepar habet dulcissimum, & præcipue ẽ sibilitatis. Per istum possunt significari illi, qui soli iustitiæ Christo per affectum, & obderium se exponunt, & hepar interioris voluntatis dulce, & beneuolum semper gerunt.

De Squantina. Cap. 105.

SQuantina seu squatus ſm Isid. lib. 12. est ille piscis marinus, cum cuius cute aspera ligna quamquam durissima poliuntur. Ista aurẽ cutis vocatur gallice pellis ruttici. Et secundum Plin. iste est piscis longitudinis q̃nque pedum, cauda vero habet semipedalem, qui in limo absconditus, pisces subito corripit. Cutis ergo eius est ita aspera, q̃ exinde roduntur, & poliuntur ligna, & totus iste piscis ita durus est, q̃ vix aliquo ferri, vel calybis acumine potest abscidi. Per istum piscem possunt significari illi, qui in limo fallaciarum adsconditi, aliis insidiantur, vt eos inuadant, & rapiant, sicut sunt tyranni, causidici & balliui, qui sub absconditis pauperum insidiantur simplicibus, vt inuenta occasione, ipsos pœnis afficiant attrocibus. Cutis ergo istorum. i. exterior conuersatio est crudelis, & aspera, & ad polimentum bonoꝝ, & exercitium virtutis eorum, & ad corrosionem, & consumptionem superfluitatis illorum ualde apta, quia secundum Greg. Vtilitati bonorum militat dura reprobornm. Item proculdubio ita sunt duri, & obstinati, q̃ nullo gladio verbi Dei per contritionem penetrantur, nullo etiam tribulationis correctionis tormento scinduntur aut emendãtur. Eccl. 5. Peruersi difficile corriguntur. Tales. n. tyranni, q̃ alios fricant, rodunt, poliunt & affligunt, præ suæ mentis obstinatæ duritia uix, aut nunquã scindi pẽnetrari, aut corrigi possunt. Et hoc est quod de obstinato dicitur Iob 41. Cor eius indurabitur quasi lapis, & stringetur velut malleatoris incus. Sequitur. Quasi stipulam æstimabit malleum, & deridebit vibrantem hastam. Vel potest dici de detractoribus, & obstinatis, & insolentibus in ecclesia uel religione, qui alios verbis detractorij fricant, & rodunt, q̃ ita indurati sunt, q̃ nulla scissura correctionis corrigi possunt. Allega ut supra.

De Scolopendris. Cap. 106.

SColopendræ secundum Pli. pisces sunt similes terrestribus, qui centipedes vocantur. Hi hamo deuorato, omnia intranea euomunt, donec etiam reiciant ipsum hamum, et tandem præter ipsum hamum quicquid reiecerant, intro recipiunt et resorbent. Sic debent facere iusti, q̃a deuotes se cibos cum hamo comedisse. i. diuitias cũ pct̃o acquisiuisse totum reijciunt restituũt, et dimittunt. Vbi vero nec hamũ pct̃i non esse in cibis, hoc est dictu, vbi vident, peccatum diuitiarum sine pct̃o, et sine conscientiæ stimulo maculari pot, tunc ipsum libenter sorbent, et acquirunt, exponentes necessitate sui, et aliorũ ipm̃ libẽter ꝓcurãt, et assumũt. Sic. n. cib. nõ est malꝰ, sed hamus, sic tẽporalis substantia non mala, sed vitium. Eccl. 13. Bona est sũbia cui non est peccãtum scia. Vnde Seneca li. de paupertate dicit, q̃ non est bonus, vitium sed in aio. Vel dici potest de malis diuitibus, qui sentiẽtes aculeum, et hamum tribulationis vel infirmitatis habere, et timentes periculum mortis, cibos quos comedebant. i. diuitias quas iniustè acquisiuerant, quandoq; euacuare, et restituere curant, et sic vomendo, et restituendo, eas hamum infirmitatis, et mortis euadant tandem vero quia vident, q̃ hamum reiecerunt, tunc sæpe fit, q̃ iterũ diuitias et cibos recipiunt, et resorbent, quas antea uomuerãt. Vel etiam generaliter ista possent dici de malis religiosis, qui tẽdo religionẽ, ad finẽ q̃ hamũ peccati euadãt, sed postea bonorum temporaliũ abdicare, et eijcere. Iob 20. Diuitias quas deuorabit euomet. Tãdẽ tñ arctati auaritia propria, quasi fiunt, et diuitias quas reiecerant, resumũt, et si possint, ut

uenti olim sunt, sicut patet de multis mendicantib. q̃ vbi mercatoria negocia reiecerant, Præ cæteris uolunt resumere, & mercatores fratres acquirere & habere 2. Petri. 2. Canis reuertitur ad vomitum, & lus lota in volutabro luti.

De Spongijs. Cap. 107.

SPongiæ ab Isid. li. 12. dicuntur fungiæ, & ſm Pli. istæ ĩmanes inueniuntur in locis abruptis, & petrosis, quib. quasi incorporatæ adhærent, & aluntur conchis vel pisce uel limo. Vnde dicit idem Isid. Spongia docetur esse aĩal pro eo, q̃ gignatur de lapidibus sanguinem emittit. Secundum ẽt Pli. li. 32. c. 4. spongia hfe intellectum vĩ, quod apparet, quia vbi aliquis se senserit, contracta in se, multo difficilius abstrahit. Quod quidem (vt ait) fluctu impulsæ faciunt, & eulsæ e rauicibus iterum, crescunt. Putrescunt in apertis locis, sed in profundo bene viuunt, sicut. n. dicit Isidorus ibidem, uiuentiũ in aquis, alia discurrunt, vt pisces, & beluæ, alia uero stant fixa in rupibus, ut ostrea, cochleæ, & spongiæ, & dicuntur fungiæ prout dicit Lactantius Firmianus. i. hoies humiles, pauperes & depressos, q̃ ꝓ diuitijs & fastigijs intelligo humiles, pauperes & depressos, q̃ quasi non digni reputantur inter pisces. i. q̃ uis rõne deformitatis, squalidi, & pro pauertatis, in numero hoĩm, & æstimatiõe munda non habeant (iuxta illud Es. 53.) Videmus eũ, & nõ erat aspectus, nisi rursum dolorũ, & sciẽtẽ infirmitatẽ, & sic à multis æstimet q̃ simplicitatẽ eorum, q̃ ipsi careant uita tã gr̃æ q̃ fortunæ, illi tñ realiter viuere dinoscuntur, & in mari. i. in amaritudine paupertatis, & in gurgite humilitatis viuere p̃ ꝓbant, approbant. Isti. n. scopulis, & petris. i. Chro & sanctis p̃ dilectis immobiliter adhærent, & si diabolus ipsos p pct̃a ad terram uolluerit, statim se cõtrahunt ad seipsos, & cũ Deo reformitate coniungunt, & tenent, dicentes illud Ps. Mihi adhærere Deo bonum est, & ponere in dño Deo spẽ meam. Et sic pcto citò pbant sanguinẽ. i. humorẽ deuotiõis, & pietatis intellectũ. i. sensum discretionis, fidei & sagacitatis, & tremorem profectus uirtuosi operis, & bonitatis. Isti ẽt, & maxime religiosi, in apto positi. i. in mundo, & aspectib. hominũ, & mundi negotijs expositi, cito moriuntur per cũlpã tangere tẽ religionis, & claustri sepositi viuere possunt p gratiam. Qd ẽt de gurgite tribulationis dici põt, vbi. s. melius vita. s. gratiæ, q̃ si extra aquã miseriæ exterius ut mundi ꝓperis exponãt, q. a. s. tunc solet sanguis deuotionis extrahi, & ipse vita gr̃æ spoliari. Eze. 16. Dixi tibi cũ esses in sanguine tuo, viue. Vel si vis dic contra mundi dilectores, q̃ ipsum stalia. i. hoies sensu, & intellectu dotati, ipsi tñ lapidibus rebus insensibilib. & terrenis p affectum adhærẽt, ita q̃ recte ẽ ĩgo sensu, & intellectu carent, inquãtũ per bona opa non se mouent. Exo. 15. Fiant immobiles quasi lapis. ¶ Spongia rara & porosa, & bibulæ est naturæ, & iõ aquã attrahit, & in suũ corpus atq; bibit, ipsamq; cum plena fuerit, nisi ꝓpter hoc fuerit, non euomit vel emittit. Veruntñ si aliquantulũ ꝓpter tota aqua ab ipsa sic exprimit, & spongia inanis remanet, & penitus vacuat. Talis est auarus, est. n. rarus p inconstantiæ debilitatẽ, porosus per malorum affectuũ multiplicitatẽ, bibulus p bonorum terrenorum appetitum, & cupiditatẽ. Ista. n. q̃ bonorum mundi, q̃ sunt fluxibilia sicut aqua, nõ cessant attrahere, & in cõcauitatib. i. in arcis, & abditis aggregare, ipsam vero cũ ea pleni, & diuites fuerit, non tam plus largiri uel euomere, sed p parcitatẽ oĩa retinere, iuxta illud Prou. 5. vbi de aquis dr̃. Habeto eas solus, & non sint alieni participes tui. Sed quid? ꝓ certo Deus videns quia nolunt aliquid de istis aquis absorptis, & auarè acquisitæ plargitatem dimittere, solet eos per tribulationes vel per mortẽ ꝓmere, & sic pro certo quicquid biberant de diuitijs euomere, & dimittere compelluntur, & ipsi nudi, & uacui de isto seculo emittuntur. Iob 20. Diuitias quas deuorauit euomet, & de vẽtre eius extrahet eas Deus. Vel dic, q̃ spongia est pct̃or, q̃ sicut dr̃ Iob 15. Bibit quasi aquã iniquitatẽ, q̃. s. cõ plenus fuerit, nõ libẽter dimittit, q̃a sicut dr̃ Prou. 21. Impius cum in profundum pct̃orum uenerit, cõtemnit. Iudex ẽ aquã istam. s. peccata per confessionẽ euomit, qñ Deus morte uel tribulationib. ipsum ꝓmit, sæpe tñ fit, q̃ per accidens iterum hãc resumit, obstinati. n. nunquam volunt peccata dimittere, nisi pressi. Vel dic, q̃ mali qui actus peccatorum modo dimittere nolunt, sed continuè ea bibunt, in fine mortis compulsi, ipsa dimittendo euomunt.

De Sparo & solea. Cap. 108.

SParus ſm Isi. li. 12. est piscis sic dictus, eo q̃ sparo. i. lãceæ missili assimilatur, sicut solea piscis est pro eo, q̃ soleæ fotularium aliqualiter conformatur. In quib. notare possumus, quod illorum quib. nos assimilamus, & quorũ nos moribus cõformamus nomen, & famam acquirimus, & habemus. Quod tam in bono significato verum est, q̃ in malo 1. Re. 25. Rectè uocatum est nomen eius Nabal.

De Stella. Cap. 109.

STella ſm Pli. li. 9. c. 40. piscis est in mari Oceano, fact' ad similitudinem stellæ, carnem interius habens mollẽ, callum vero exterius ualde durum, & ſm Arist. & Pli. iste piscis igneum dr̃ habere calorem, ita vt oĩa in mari contacta adurat, & oẽ aĩal, quod comederit, in uentre durissimum quasi panis bis coctus inuenitur. Per istam stellam intelligo mulieres, q̃ rõne ornatus superflui lucent, & rutilant sicut stellæ. Istæ. n. habent virtutem uestiuam & igneam. Quicquid. n. tãgunt flamma faciunt, & incendunt, & per ardorem luxuriæ igne malorum desideriorum comburunt, quia pro certo, & tactus, & nutus, & aspectus, & uerba, & facta earum inflammant ad libidinem cor humanum. Vnde Eccl. 9. Propter speciem mulieris multi perierunt, & ex hoc cõcupiscentia quasi ignis ardescit. Et sic bene sequit, q̃ illa q̃ iste piscis comedit indurantur, quia pro certo quicunq; malę mulieri per amorem incorporati fuerint, per obstinationem in mentis duritiam commutantur, & ideo proprie pani bis cocto cõparantur, quia. s. hic per luxuriam, in inferno uero per miseriam decoquuntur. Et istud patet de luxuriosis, q̃ p̃ cæteris indurati, & obstinati uidentur, quod. s. ex hoc patet, quia ẽt in senectute nolunt pœnitere, & dato q̃ perdant famam, animam & substantiam, nesciunt erubescere uel dolore, quia sicut dr̃. Eccl. 23. Homini fornicario. oĩs panis dulcis, non satiabitur transgrediens usq; in finẽ. Et pone si vis figurã Apo. 8. de stella ardente sicut facula, qui cecidit in tertiã partẽ aquarum, & amarę factę sint & multi homines mortui sũt ex aquis, & nomen stellę absynthium. Aquę fluxibiles significant bona mundi, quorum tertia pars sunt deliciæ. Stella ergo quę ardens dicitur, & amara uelut absynthium, est mala mulier. Eccl. 6. Inueni mulierem morte amariorem. Ista. n. deducit hominem ad amaritudinem paupertatis, infamię peccati, & tormenti. Ista igitur in tertiam partem aquarum. i. in delicias mundi vult semper cadere, et ibi uiuere et manere, quappropter homines aquas deliciarum suarum bibentes, per diuersa peccata moriuntur, et istam esse absynthiũ experiuntur, quia sicut de muliere dicitur Prouerbiorum. 5. Nouissime eius amara uelut absynthium, et acuta uelut gladius biceps.

De Serra maris. Cap. 110.

SErra ſm Isid. est monstrum maris are nomen habens. Habet. n. serratam cristam, qua subnatans occulte nauibus eas occulte seccat, & sic aqua subintrãte, de submersorũ carnibus se satiat atque cibat. Talis est mos, quia pro certo ista tam serra dr̃ quam serratrix. Nihil. n. est quin ab ipsa serretur secetur aut penetretur, nauibus. n. i. corporib. in mari huius uitæ fluctuantibus subnatat occulte, ipsa que oĩ die paulatim secat iuissibiliter, et secrete 1. ad Cor. 15. Quotidie morior. Sic igitur naue corporis perforata, homines moriũtur, et in mortalitatis flumine submergũtur, et ab ista serra in sepulchro comeduntur, et cõsumuntur. Ps. 48. Mors depascet eos. Vel serra est diabolus, qui occulte tentationem, et delectationem suggerendo, nos secat, et sic aqua malę complacentię uel consensus nauem uoluntatis intrante, nos p peccatum submergit, et necat, et tandem in inferno deuorat atque grauat. Es. 44. Artifex lignarius extendit normam formauit illud in runcina, idest in serra. ¶ Serra sicut dicit liber rerũ, est monstrum in mari, habens alas immanes, et pinnulas latissimas, quæ contra nauem uelificantem in mari, in contrarium erectis alis uelificare contendit. Quod cũ stadiis 40. Aliquando fecerit, labore uicta, alas deponit, et ad sese retrahens lassa subsiltit, ipsam uero fluctus in ꝓfundum ad locum suum reportare tunc temporis cõsueuit. Nauis quam spiritussanctus ducit ad portum, et quã gubernaculum

culum prouidentiæ regit per fretũ est ecclesia, ferra vero cum pinnulis excoriationis, & rapinæ, & cum aliis præsumptionis, elationis, & superbiæ, est tyrannus. Quid igit, ꝓ certo sepe fit vt ferra. i. aliqs crudelis princeps, & secularis imperator vel tyrannus inuideat naui ecclesiæ per mare huius seculi velificanti, & quia displicet sibi, ꝙ tot, & tantis vtił libertatib. & ꝙ ita libere, & autenticè tendit ad portũ, in contrariũ nitit velificare, & ecclesiæ libertatib. obuiare, & sic solet alas superbiæ erigere, pinnulas acutæ crudelitatis extẽdere, & seisti naui opponere, & eam in cursu sui regiminis impedire. Sed qd? ꝓculdubio pro nihilo tenetur hoc facere, qa necesse est nauem ecclesiæ prequalere, testẽ. scriptura. Eccl. 56. Pugnare contra dñm nõ est facile, qa ẽt sicut dr Luc. 22. Christus pro Petro dr rogasse, vt non deficiat fides sua. Et ẽt ipsa nauicula Petri fluctuasse legit, nõ perisse. Quid plura? ꝓ certo finaliter necesse est, ꝙ talis tyrannus alas superbiæ deponat, & ꝙ lassus, & fatigatus se ad se contrahat, quousq; lassum, & fatigatũ fluctus mortis ad ꝓfundũ inferni ptrahat, & deducat. Esa. 33. Dum fatigatus desieris cõtem nere, cõteneris. Vel ista pñt dici de tyrannis paganis, qui fidẽ, & ecclam extinguere voluerunt, q fatigati, & vieti nihil contra dñm potuerũt, sed in ꝓfundum inferni descẽderunt. Esa. 14. Detracta est ad inferos superbia tua. Vel generaliter põt dici de præsumptuosis & crudelib. q nitunt contra fortiores, & superiores, q finaliter lassi remanent atq; victi. Vel põt dici de tyrannis, & balliuis, q in principio faciũt cõtra naues. i. cõtra iustos q cad pñt ipsiq; maliris, & iniuriis obuiant, & resistunt, q finaliter lassi in morte subsistunt, & fluctus mortis ipsos in ꝓfundũ inferni deducit. Eze. 32. Dederunt timorẽ suũ in terra viuentiũ, & portauerunt ignorãtiã suã cũ his, q descenderunt. ¶Si alio mõ accipias textum, 3
istum s. ꝙ ista ferra non contra nauem, sed potius cum naue velificare contẽdat, & cum ea per mare se posse currere credat donec tandem labore victa, & fatigata subsistat, põt cõtra præsumptuosos allegari, q se maiorib. & melioríb. nitũtur æquiparare, & ex æquo cum eis contendunt currere, & se eis in gloria cõformare, ꝙ qa continuare nequeunt, necesse hñt lassi subsistere, & cessare. Istud videmus in multis tẽporaliter, q̃ in expensis, & strenuitatib. supra vires patrimoniorũ suorũ magnis nobilib. & diuitib. se conformare nitũtur, & festa cõtinua, & arma incautè sectant, q cum seipsos cõsumpserit, desistere cõpellunt. Cõtra quos Esa. 16. Audiuimus superbiã Moab, superb. est valde. Superbia eius, & arrogãtia eius plus quã fortitudo eius. Videmus ẽt ista spũaliter in religione, vbi multi nouitii virtũ suarũ ignari, supra vires nituntur qñq; opa ꝑfectionis, facere, & nauib. i. sctis se credũt æquiparare, q tñ victi, solẽt finaliter deficere, & à cepto ꝓposito vacillare. Bene ergo dr Eccl 3. Altiora tene q̃ieris.

De Syrenibus. Cap. 111.

Syrenes ſm Phisologum, & Andelium sunt q̃dã monstra marina, q̃ faciẽ muliebrẽ, brachia & mamillas habẽtia, ꝓceræ magnitudinis, & faciei sunt horrẽdæ, in reliquo corpore aq̃lis sunt similes, cũ alis & vnguib. ad laniandũ aptis. In fine vero corporis squamosas piscium caudas hñt, quib. natando in fluctib. se gubernãt. Visæ aũt sunt pueros inter brachia portare, q̃b. visis solẽt nautæ, q̃ plurimũ formidare, & iõ eis lagenam vacuã solent proijcere vt dum cum illa luserint, possint se ab eis elongare. Et sicut dicit liber rerũ, hæc narrauerunt illi, q se vidisse asserebant. Tale monstrũ vr esse mala mulier. Ista. n. hẽt mammas blandientis delectationis, q̃b. s. catulos, & sequaces suos lactat, delectat & nuttit. Thr. 4. Lamiæ nudauerunt mãmas, & lactauerũt catulos suos. Ista ergo licet videat esse fœmina in prima parte. i. in principio. s. dulcis amicabilis, & benigna, est tñ aquila in sequenti, hẽt. n. alas & vngues. alæ. n. signant suã volatilẽ voluntatem, vngues vero suã auara cupiditatẽ, & suã rapacẽ tenacitatem. Mulier. n. per varia desideria dr volare, & illos quos decipit, solet bonis furtunæ, naturæ, & gr̃æ rapaciter spoliare. Dan. 7. Vngues habebat ferreos &c. Ista tñ dr hr̃e caudam piscea quia pro certo cauda. i. finis & intentio istarum principaliter, q̃rit aq̃ deliciarũ, & fluxũ luxuriæ corporalis. Vel dic, ꝙ istę syrenes pñt significare iudices ꝑcipites, & crudeles, qui volare dñr, pungere, eo ꝙ fine deliberatione solẽt rapinas, & punctũras præcipitãter, & celeriter exercere, muliebrẽ tũ. i. dulcẽ faciem, & apparentiam dñr hr̃e, & mamillis, calcium uerborum, & fallacium in principio dñr lactare, vt sic possint decepto melius deuorare, & de spoliis aliorũ se, & eatulos. i. filios, & nepotulos enutrire. Esa. 34. Ibi habitat fenuea hericius, & enutriuit catulos. Quid igitur? Proculdubio nautæ. i. simplices tales solent ualde timere, & ne ab eis obruantur, ꝑcipuè formidare. Necesse ergo, ꝙ aliquid ad lucrum ipsis proficiant. i. ꝙ aliquod munus vel encenũ eis offerant, vt sic locum fugiendi habeant, & euadant, alias. n. si se munerib. non redimunt, submersionem, rapinã & extorsionẽ timere pñt, qa sicut dr Micheæ. Si quis non dederit in ore eorum quippiam, sanctificãt super eũ plum. ¶Syrenes saltantes & ludentes significant tempestatem ſm Phisol. tũc. n. maiorẽ faciunt lætitiam, qñ sentiunt tempestatem in ꝓximo futurã. Sic verè multi sunt q tunc summè lętantur & gaudent, qñ tempestatem tribulationũ aliis venire vidẽt, contra illud Prou. 24. Cum ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, quia sicut dr Prou. 27. Qui in ruina lętatur alterius, non erit impunitus. Vel põt dici contra prædones, quorũ solemnitas & conuiuia, signa sunt tempestatis, & rapinæ subsequentia. Constat. n. ꝙ cũ multa expenderint festinando, magna & acrius solent rapere, suam paupertatẽ supplendo, dicentes faciamus bonum festum, quia rustici totum soluent. Nam ergo. i. simplices debent sibi de futura tempestate, & rapina timere, qñ vidẽt tales syrenas festa, & conuiuia, & alias lętitias celebrare. Prou. 14. Extrema gaudij luctꝰ occupat. Vel istud potes exponere sicut supra de auibus tit. de fulica. ¶Syrenes dulcissimè dicuntur cantare &c. vide libro de animalibus tit. de taxo. §. 2. vbi inuenies simile.

De Silla pisce. Cap. 111.

Scylla sicut dicit li. de natura rerum, allegans Andelinum monstrum est secundum rei veritatem habitans in illo mari quod Italiam, & Siciliam secludit, & habet pedes, et caput vt virgo, sicut syrenes, ructus vero, et hiatum oris, et dentes hẽt horribiles. Istud vero nautis, et omni generi hominum inimicum est, et in eius sanguine delectatur, in aqua difficiliter vincit, in terra vero quasi penicus est imbelle. Vocem autem hẽt quasi muscam, et in melodia delectatur. Tale monstrum charissimi videtur esse multi, qui scilicet timuit sunt crudeles, et falsi, quia videlicet ipsi faciem. i. apparentiam habent virgineam, et benignam, uocem uero dulcem, melodiosam, et suauem, et tamen humani generis sunt inimici, et ad deuorandum, rapiendum, et tribulãdum nauras. i. simplices semper prompti. Nam cum sua simplicitate virginea, et cum sua voce, et locutione mellea quas ipsi prędunt exterius, isti pro certo pleni sunt crudelitate fellea, q̃ sub falsitate pallia sibi seruant interius. dentes. n. crudelitatis, et vnracitatis noscuntur habere, quib. nõ cessant alios temporaliter et verbaliter rodere, et mordere. Ista pręcipitat diabolo, et hæretico, qui sub spẽ alicuius blandimenti, q̃ferunt, hoiem ad dãnationem pertrahunt atq; ferũt. Ista pręcipitat vsurariis, et aliis falsis iudicib. officialib. et balliuis vt decipiãt, in principio virgines esse vir, et tñ contra, q mordere semper, et rapere machinantur. Istud patet de hypocritis, qui sunt virgines in apparentia, qui tñ sunt eorum inimici in existentia. Istud etiam patet de detractorib. q. s. in prima parte. s. in hoim apparentia, sunt virgines pulcrius vero in eorum absentia sunt pessimi. Isti ergo cum sint in aqua mundanæ fluxibilis, ꝓsperitatis, et unæ, vix poterũt ab hoie superari, cũ vero ad terrã. i. ad mortẽ uenerint, pene nullius sunt valoris, quia tunc uel in se quantũ ad animes in filiis quantum ad mundum superantur, et eorum fœtor odo ad nihilum deducitur. Eze. 32. Dederũt fortitudinem suã in terra viuentium, non dormierunt cum fortibus, qui descenderunt in infernum. Isti igitur poterunt in locutione rari, quę (sicut dr Apoc. 9) facies hoium, capillos mulierum et tñ dentes leonum, vt caudas scorpionum habentes, tales sunt hoies, et mulieres in facie. i. in apparentia habendo, sunt tñ leones in existentia deuastando, et scorpiones posterius in absentia detrahendo, et pungendo occiciter, et vrgẽdo. Prou. 23. Ingreditur blandẽ, nouissime autem mordebit vt coluber. ¶Et nota ꝙ scylla periculi ẽ nautis, et ſm poetas, scylla ẽt dea est maris. Sed de hoc vide libro de animalibus li. 8. c. 11. §. 18. et infra lib. 15. vbi agitur de fabulis poetarum.

De

De Scincis. Cap. 113.

Scinci ſm Isid. circa Nilum frequentissimæ sunt beluæ, q̃ crocodilis sunt similes, sed minores, & horũ carnes medicinales esse videntur, quia si quis in poculo suo carnes huius bestiæ posuerit, inde veneni potentiã expellit. Isti scinci quãdã sibi figurare aliquos tã seculares q̃ religiosos, q rectè ĩ ꝓuincia videntur esse similes crocodilis, rõne. s. alicuius malitiæ velleuis vitæ, q̃ ꝓtendũt, veruntamen istis sunt valde similes in malitia vel errore. Dato. n. ꝙ esse videantur mali in conuersatione, sunt tñ boni, & medicinales intus in intentione, & istud patet, qa ẽt vinum doctrinæ, qđ ꝓ eos eranuit. illa documenta dicta vel verba, q̃ ipsi alijs dedit, & emittunt, proculdubio contra venenum pctí remedium sunt, quia q̃is multis insolenter, & leuiter videantur uenire, sciunt tñ vtiłr, & facere, & docere. Non oportet ergo de talib. iudicare ſm faciem, sed ſm peccata, iuxta illud Ioan. 7. Nolite iudicare ſm faciem, sed rectum iudicium iudicate. Sicut dicit liber rerum, scinci beluæ sunt, quæ præmicante spellates, & ventos, cauda. n. sua villosa obturant foramen cauernæ, à qua parte debet flare ventus, oppositum vero apertum dimittunt &c. Expone sicut libro sequenti de animalibus situ. de taxo. §. 2. vbi inuenies simile.

De Tencha. Cap. 114.

Tenchа piscis est lacualis, qui luto nutritur, & aliqñ pel le nigra qñq; verò aurea coloratur. Piscis est exterius valde viscosus rectè quasi anguilla, dulcis est cibus, sed durę digestionis, & ſm opinionem vulgi, iste coire dr, cum buffone. Talis est peccator, qui luteus est per auaritiam, viscosus per luxuriam, niger per infamiam, aureus tñ per curiosam vetitus apparentiam malæ digestionis, & conuersionis per obstinationem, & malitiam, & cum buffone diabolo coiens per malam amicitiam, & ab ipso concipiens pctm, & nequitiam Pl. Concepit dolorem, & peperit iniquitatem.

De Trutha. Cap. 115.

Truthа ſm librum rerũ, & ẽt sicut sensu patet est piscis, qui in fluminibus inueniuntur, qui de altis montibus oriuntur, & qui, lapideum littus hñt. Est autem salmoni simile colore cutis ẽt in rubore, & partim in sapore carnis, sed hoc solum in ætate, quia. s. in hyeme carnes habet albas, & in ipsis dulcedinis q; minoris. Tales sũt boni religiosi, quia proverto, isti in flumine religionis inueniuntur, quæ. s. fundũ, & fundamentum hẽt lapideum. s. ipsum Chrm, q lapis, & petra dr in scriptura, & ab altis montibus. i. à sctis, & perfectis patribus noscitur deriuata. Isti. n. Salmoni. i. Christo proviribus assimilantur, & q̃tum ad cutem honestæ conuersationis, quãtum etiam ad carnem interioris affectionis, ipsum pro viribus imitantur, quod tñ solum fit ætate. i. in tempore gr̃æ, qñ. s. abundant calor charitatis & splendor veritatis, & fructus bonitatis. Nam ĩ hyeme. i. in statu peccati, vbi. s. frigus indeuotionis, & sterilitas virtutis, & perfectionis abundat, ibi similitudo deficere comprobatur, qa. s. sapore charitatis, & colore honestatis cessantibus, isti nõ Christo, sed alijs piscibus. s. peccatoribus, & malis etiã secularibus conformantur. Tunc. n. põt de ipsis dici illud Psal. Non est simile tui in dijs domine, & non est secundum opera tua.

De Thymalo. Cap. 116.

Thymalus ſm Isid. li. 12. ex flore, q thymus dr nomen habet. Nam (vt ait) cum sit colore gratus, & sapore iocundus, & ſm hoc iste flos fragrat, & corpe odore aspirat. Tales sũt isti, q ex eplo floris fragrãtissimi Ieſu Chri colorẽ gratæ cõversationis idũtur, & odorẽ iocũdæ famæ ĩ aliorũ narib. diffundũt. Cant. 4. Odor vestimentorum tuorum sup oĩa aromata.

De Testudinibus. Cap. 117.

Testudines ſm Pli. li. 9. c. 10. mare Indicum habet ita magnas, ꝙ de testis earum homines sibi faciunt lata domicilia, atq; inter insulas maris rubri de singulis testis singula fere nauigia. Istud monstrum caret dentibus, acutum tñ habet rostrum, & durum, nam tanta est sibi oris duritia, ꝙ lapides cõminuat atq; frangat, & istud qua parit vsque ad centena, q̃ in terra fossa, & pectore pauita incubat noctibus fœtus verò educat annuo spatio sicut ait. Charissimi pretestudines pñt intelligi plati, qui cutem exterioris apparentię debent per constantiæ, & patientiæ firmitatem præ cæteris, habere solidam, testeam atq; duram. Ezec. 3. Dedi frontem, tuã duriorem frontibus eorum, & faciem tuam valentiorem dẽtibus eorum, quasi silicem, & adamantem dedi faciem tuam. Quid ergo? pro certo isti debent esse tales, & tanti, ꝙ ipsi possint esse domus ad alios continendum charitatiuè, & naues ad alios deferendum sustentatiuè, quia. s. isti sicut domus subditos debent contra frigora tribulationum, cõtra pluuiam tentationum, contra latrones. i. contra impios mundiales, & cõtra feras. i. contra dæmones infernales defendere, & sicut naues ipsos ĩ mari. i. ĩ amaritudine pauptatis misericorditer sustinere, & pro ipsis spũaliter, & tpaliter nutriendis, merces virtutum, exemplorum, documentorum continere. Prou. 31. Facta est quasi nauis institoris, de longè portãs panem suum. Quia ꝓculdubio isti oua, & fœtus. i. subditos suos debent in gr̃am spũaliter parere, & in terra. i. in suæ mortis memoria ꝓ humilitatẽ infossare, ipsosq; pectoraliter pauitos fouere, & personaliter exemplis, doctrinis & elemosynis, educare. Esa. 34. Ibi habuit fouea hericius, & enutriuit catulos. Quid ergo? ꝙ certo isti dentibus crudelitatis rapacis, & dectrationis mordacis, debent carere, qa. s. nullũ debẽt iniustè affligere vel mordere. Verumtñ quãtũ ad impios punientes rostrũ oris debẽt ꝓ seuerã locutionẽ ita fortè & durum hr̃e, ꝙ lapides. i. lapideos pctores possint cõfringere vel domare, & rigore iustitiæ castigare, vt sic de ipsis dicat. illud 3. Reg. 19. Ecce dñs trãsit, & spũs grandis, & fortis, subuertens mõtes, & cõterens petras ante dñm. Vel ꝙ dentes possunt intelligi verba mordacia, qa ꝙ certo sæpe fit, ꝙ dato, ꝙ hõ ꝓlatus vel iudex careat hmõi dentib. s. iniuriosis sermonibus nõ eo min⁹ solet ꝓteruos corrigere, & frãgere, & lapideos hoies castigare. Vel põt allegari, ꝙ plus ꝓficit qñq; rostrum durũ. i. dura, & seuera reprehensio, q̃ dẽtes acuti. i. q̃ mordax & crudelis punitio, qa sicut dr Prouer. 17. Plus ꝓficit correctio apud prudẽtes, q̃ cẽtũ plagæ apud stultũ. Et hoc qa prudens verborũ correctionibus emendat, stultus verò plagarũ ictibus indurat. Vel istud põt allegari de diuitibus, qui recte apud mũdanos domus, & naues. i. magni, & notabiles reputantur, q pro certo fœrus, & filios suos, solent in terra. i. in aure terrenorũ sepelire, & ipsos vltra debitũ diligere, & fouere. ¶Testudo cũ vxore sua cohabitat carnaliter pecorum a
more. Verũtñ vxor sua nõ libẽter patiẽ copulã, quousq; masculus ea auersa ori eius festucã imponit. Istud põt intelligi, de bonis mulieribus, q̃ copulã carnis ẽt cũ ꝓprijs viris dẽnt difficiliter, & cũ quadam displicẽtia sustinere, maxmè qñ videnteos bestiarũ, & pecudũ more effrenari, & carnaliter moros esse, & solũ pp festucã, q̃ habent in ore. i. pp frenũ legis diuinæ, q̃ hoc ꝑcepit, se debent bonæ mulieres in talib. exercere, vt. s. non ex libidine, sed ex iustitia moueãtur, iuxta illud 1. ad Cori. 7. Vxori vir debitum reddat, similiter, & vxor viro. Aduertens ad illa, quæ dixit Angelus Thobiæ, Thobiæ 6. ꝙ. s. in illis, qui coniugium ita suscipiunt, ꝙ à se Deũ excludant, & fuæ libidini ita vacent sicut equus, & mulus, potestatem habet dæmonium sup illos. Vel põt dici contra malas mulieres, quæ nõ patiunt libidinẽ à ꝓcis suis, nisi ẽt festucã donorũ, & munerũ reciṕiãt ab eisdẽ. ¶Testudines marinæ, 3
intñ diligũt liberè respirare, ꝙ sursum ĩ aq̃ superficie volũt quasi cõtinuè supernatare, & sic fit, ꝙ dũ testudo nõ aduertit & respirando aerẽ delectatur, testa eius à sole taliter siccat & indurat, ꝙ se submergere vel in aqua ꝓfundare impedit & inuita supernatare compellit, & sic piscatorũ manib. exponitur deprædãda, sicut dicit Pli. li. 9. c. 10. Reuera sic vr homo die de multis ecclesiasticis, & religiosis, constat. n. ꝙ isti sunt positi in mari pœnitẽtiæ, vt in aqs deuotionis, & gratiæ baptizentur, & per humilitatẽ inferius ꝓfundent. Sed qd? Pro certo hodie ita appetũt fatuæ testudines. i fatui religiosi, & clerici libere respirare, & ita glorianꝫ sursum ad auras mũdani fauoris ascendere, & se mũdi negotijs ĩplicare, et ita abhorrẽt in statu religionis manere, et in profundo statu humilitatis iacere, ꝙ proculdubio sursum in patulo in statu alicuius eminẽtiæ glorianꝫ ascendere, et in officijs, et dignitatib. vel in mũdi fauoribus vel in curijs principũ vel in executionib. mortuorũ vel ĩ alijs administratiõib. terrenorũ delectant et

appetũt ꝓsidere, sicut ad litterã patet ẽt de mẽdicãtib. q̃ qua
si videnẽ mare religionis dimittere, & extra quasi ex toto ad
seculi negotia se transferre. Esa. 23. Exi terrã tuam filia ma-
ris, nõ est cingulum vltra tibi. Ac si diceret, isti cingulũ obe
dientiæ dimittunt, & rumpũt, & de mari religionis ad mũdũ
exeunt, & accedũt. Quid plura? Proculdubio ibi sui ipsius ta
liter obliuiscuntur, ꝙ ã sole, mundanę prosperitatis, & ardo
re cõcupiscentiarum ibi à humore deuotionis siccantur, &
per obstinationem, & malam cõsuetudinẽ rapiũt indurant̃ ꝙ
se in mari religionis profundare amplius ipediunt̃, imo qua
si seculares effecti, ẽt eõtra voluntatẽ rõnis sursum sup mũ
dana supernatare, & euagari, & mentaliter, & ꝓsonaliter dino-
scunt̃, & sic pcõsequens ipsis piscatoribus infernalib. expo
nũtur. Qđ potissimè patet de apostatis, q̃ libere aspirare vo
lentes, libertatem plus debito diligẽtes, mare religionis ab
horentes, exterius sicut seculares vagãtur, ita indurati i ma
lo, ꝙ amplius redire dedignantur. Marc. 13. Qui supra rectũ
est, non descendat in domum 4. Reg. 1. Delectulo super quẽ
4 ascendisti nõ descẽdes, sed morte morieris. ¶ Testudo maris
faciliter capitur, qñ primitus inuersatur, rõne. n. duræ & la
tæ testæ nõ se põt facilr releuare, seu iterum reuersare. s. cu
tigitur liber rerum, testudines de nocte exeundo ad terram
depascuntur, & satiantur, & tandem redeũtes ad q̃, super
aquam dormiunt fluctuando. Tunc ergo duo piscatores na-
tando seu nauigando acced unt, qui ipsam inuersant, & qui
ẽt pedem suum firme ligant, & sic eã inuersam, & supinã ad
littus trahũt. Charissimi tunc hõ spũaliter inuertatur, qñ er-
rans in fide, contra Deũ supinatur, & fidei eius repugnãt, &
sibi mentaliter aduersatur, vel qñ ꝓ desperationem ã statu spei
retrouertitur, & per obstinationem contra dñm voluntarie
adnersatur. Ps. Auertantur retrorsum, & confundantur. Ex
quo. n. hõ à statu fidei per hæresim auersus fuerit, & euulsus,
vix aut nunq̃ põt resurgere, necse à sua pfidia releuare. Hie.
8. Qui auersus est nõ reuertet. Quid igitur? Proculdubio qñ
hõ in terra diuitijs satiatus fuerit, & in aqua deliciarum su-
pernatando dormierit, & quieuerit, tũc adsunt piscatores,
qui ipsum per hæresim vel per desperationem inuersant, &
ipsum cõtra Deũ, & Paradisum per obstinationẽ supinãt, &
vinculo malæ cõsuetudinis ipsum alligãt, & sic cũ pp duritiẽ
cutis .i. mẽtis resurgere nõ valeant, ad littus inferni ꝙ libi-
to ipsum portant, exemplo mortui, qui auersus ad tumulum
trahitur, & supinus in tumulo sepelit. Vñ de talib. põt dici il
lud Dan. 13. Euerterunt sensum suum, & declinauerunt ocu
los suos vt non viderent cœlum, neque recordarentur iu-
diciorũ iustorum. Vel dic, ꝙ inuersatio ista est mors, quia ẽt
mortui inuersi sepeliuntur, quia pro certo mali qui mõ vin-
ci nequeunt, tunc saltem superabuntur, qñ per duos nautas
.s. per Dei occultam ordinationem vitam limitantem, & ꝑ
casum vel infirmitatem. corpus affligentẽ, per mortẽ inuer
sabuntur, & per alium nautam. s. diabolum ligabunt̃, & ad
littus inferni trahentur, & de mari fluctuosæ vitæ, & prospe
ritatis extrahentur. Ezech. 29. Extraham te de medio flumi-
num tuorum. Vide ad hoc figuram supra de luligine.

De Testeo Pisce. Cap. 118.

1 TEsteum ſm Arist. aial est in mari arabico, quod ꝓp du-
ritiam testæ fugꝫ, pro eo ꝙ fumi euaporare non pñt, ali
quoties infirmatur, & calore intrinseco inflãmatur. Vadit
igitur ad aquam dulcem & potat, & in ipsa aliquandiu ha-
bitat, & sic cutis eius subtiliatur, & sudore exeunte sanatur.
Sic vèrè si propter duritiam mentis nostræ, corporis, cor-
dis & odoris clausi, mali vapores vitiorũ à nobis per cõfes-
sionem non exiuerunt cõpet ẽter, ꝓp ꝙ calore concupiscẽ
tiæ generato moraliter fuerimus infirmati. restat, ꝙ aquam
dulcem deuotionis, & compassionis bibamus, & ꝙ in aqua
lachrymosæ confessionis, & compunctionis nos corporali
ter balneemus, vt sic dura cure voluntatis nostræ abstinatæ
madefactæ, sanitatem animæ reportemus 4. Reg. 15. Vade la-
uare septies in Iordane, & recipies sanitatem caro tua.

De Tortuca Maris. Cap. 119.

1 TOrtuca maris, barcora testudo, & testeum animal, vi-
dentur supponere pro eodem, & etiã magister de pro
prietatib. rerum de prædictis non facit speciales titulos. Ve
runtñ quia liber de natura rerum ponit diuersos titulos de
eisdem ideo ego posui sub diuersis. Dicit ergo ꝙ tortuca ma-
rina est belua ingens simílis tortucæ terrestri, sed differt quan-
titatem in infinitum excedens. Octo. n. cubitos habet in lon-
gitudine, latitudo verò eius quattuor est cubitorum. Secun-
habet testeum, triãgulare, quinq; cubitorũ. Crura habet si-
ga, digitos magnos sicut leo, fortitudine, & audacia est mi-
bliis tres. n. hoies inadeꝛ nõ formidat. Ista pñt exponi in
no, & sic per tortucam intelligam virum iustum, matu per-
tentiæ deditum, & ad tolerandum aduersa oia indurato-
Iste. n. dẽt habere octo. cubitos. i. octo beatitudines, scutum
ẽt testeum constantiæ, & fortitudinis, debet habere, qđ tri
re, & qđ quinq; cobitorum debet esse, in quantum dẽt con-
tra quinq; sensum illecebras ꝓualere, sic igitur armatus ve-
guibus iustæ correctionis, & scuto fortitudinis, & perfectio
nis, tres viros. s. superbos, auaros, & luxuriosos, vel tres vi-
ros. s. mundum, diabolum & corpus proprium non timebit
invadere, ipsosq; poterit superare. Ps. Scuto circundabit te
veritas eius, non timebis à timore nocturno. & ad Ephes.
Sumẽtes scutum fidei, in quo possitis, oĩa tela nequissimi
ignea extinguere, & galeã salutis assumite, & gladium spi
quod est verbũ Dei. Vel pñt dici de fatuis, & ꝑuersis, qui si
scuto, & armis alijs sunt circuncincti, ad mala oĩa sunt ac-
daces. Vel per scutum intelligo obstinationem mentis, & ꝑ
ritiam voluntatis, qđ. s. triãgulare dr ꝓ eo qꝛ à trib. peccatis
vitijs fabricatur, quæ sunt falsitas, crudelitas, cupiditas. Et
istis. n. tribus constat scutũ, iniquitatis malorũ. Isti. n. habẽt
ratem vt decipiãt, crudelitatem vt diripiant, cupiditatẽ vt
accipiunt. Tali ergo, scuto sic triangulato armati solemus
dacter tres viros. i. vniuersitatem bonorum (qui per tres vi-
ros, Neo, Daniel, intelliguntur Ezec. 14.) Prælatos. s. continẽ
tes, & coniungatos solent inuadere, & eos multipr infe-
stare. Vñ talib. dr Iob 41. in persona Behemoth, ꝙ corpus
quasi scuta fusilia &c. Vel per istam beluam intelligo iocos
rigibiles, & obstinatos, qui ita duri sunt contra veritatem,
& contra iustitiã scutati, ꝙ nulla correctionis sagitta pñt pe
netrari, ꝙ primo alios verbis, & iniurijs non timentes inuer
re, & eis temerariè contraire. Esa. 48. Scio. n. ga durus es tu.
& nervus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea ¶ Tortucæ
ris si inuersatur, vires perdit, se. n. vix põt reuelare. Sic tales
cum mors eos inuersauerit, nil valebunt, cum amplius a vi-
tijs non resurgant. Vel expone sicut supra de testudine, vbi
est simile. Vide lib. animalibus. cap. de tortuca.

De Thyno. Cap. 120.

TThynus monstrum est marinum caudam hñs latitudinis
duorum cubitorum, qđ in marisꝛicãt, & non alibi, q
istud talr impinguaẽ vt dehiscat, & vltra bienium raro vuit.
vt dicit Plin. li. 9. c. 15. Scđm verò Alber. bestiæ sunt in Aethi
pia quæ colore fusco binas hñt mamillas, quibus lactant nr
tulos. Plin. verò li. 9. c. 3. ait thynnorũ tantã multitudinẽ in ma
ri indico classi Alexãdri magni obuiam fuisse, vt classis cõ
tra aciẽ direxerit, cũ alias nõ esset sparsis euadere, thynno-
rum multitudine obuiante. Tales sunt multi, qui eandem
spem futuræ vitæ hñt latã, & hoc binorũ cubitorũ. q. d. bis
credunt viuere, diu. s. in hoc seculo, & futuro, & inde ẽt. q
duas mammas habere dicuntur, in quantum spe prosperita
tis, & futuræ lactantur, & delectãtur, & iõ pro certo erunt
suos. i. desideria sua, voluntatem & propositum, fouent in ma
ri. i. in mundo, & mũdiali amore patere, & enutrire, & sic
taliter diuitijs, & delicijs inpinguare, ꝙ vitam gr̃æ contem
re nequeunt aut seruare. Quod ẽt de pali vita verum, sltꝫ
pro certo, qui vltra modum corporaliꝛ delicijs impinguan-
tur, & quorum mentes carnalitatibus cumulantur, & quo-
rum status prosperitatibus augmentatur, vita eam spũalẽ
spũali, & æterna faciliꝛ spoliãt, figurati Agag pinguissimus,
q. à Samuele est occisus 1. Reg. 15. Quia pro certo illi, q prę-
dictis pinguedinibus impinguantur mortem reportant ꝓ-
pius promerẽtur. Iõ dr 1. ad Timo. 5. Vidua in delicijs vuis
mortua est. Isti ẽt contra classem Alexandri. i. contra illam
bonorum se congregant, & ei obuiant, & repugnant, quam
ẽt necesse, est vt cõtra ipsi boni, cõtra eos se colligant, cõfor
derent atq; iungant, vt eorum impetum securius fugant, &
euadant primo Mach. 5. Congregatæ sunt gẽtes, vt dimicẽt
contra, nos. ¶ Thynus ꝓcedens ad terram, vt pascat, dextera

dexterã transeat, & leua exire. Quod accidit ſm Plin. li. 9. c. 15.
quia dextero oculo melius creditur videre q̃ sinistro, natu-
raliter dextero oculo habẽte. Et sic ergo supponitur ꝙ semper
consilium imponere versus partem illam ad q̃ tendit. Sic
modo procedentes ad pastus bonorum tpalium acqui
rentes, dextera prosperitatis solent ad terram. i. ad terrena
tendere, sed proculdubio sinistra aduersitatis exinde ꝓ mor-
te solent recedere, & exire, quia pro certo illi qui nũc ad
terrena intrãt prosperè, & quietè, finaliter inde finistrè ex-
unt, & molestẽ. quod bene figuratur Ezec. 50. vbi dr ꝙ ille q̃
portam meridionalem in solemnitatem ingrediebatur
per portam aquilonarem egredi iubebatur. Meridies. n. pro
ignitate, & aquilo frigidus aduersitatem designat, ad deno
tandum, ꝙ illi qui ad mundana prosperũ habẽt ingressum. s.
dextra, in fine finistram aquilonarem, & aduersum habebũt
egressum, quia sicut dr Prou. 14. Extrema gaudij luctus occu
pat. ¶ Thynnus ſm Plin. belua est marina, quæ curiositate vi-
dendi vela nauium agitari vẽto, naues persequitur, & intñ
quibus videt vela nauium agitari vẽto, naues persequitur, & intñ
dum ꝓpter efficitur, vt tridente percutiatur abiq; eo ꝙ moueat
tur. Simile videmus multis accidere, & maximè curiosis, &
religiosis, & iuuenculis mulierib. Isti. n. valde appetunt vide
re vellanium volare, i. mundi ludos, solatia, ludibria, pom
pas, choreas, & similia celebrari. Sed quid ꝓ pro certo dato, ꝙ
in principio non intendant aliquid mali, ita tñ stupore dele
ctatione, & admiratione, & cõplacentia afficiuntur, & tenẽ
tur, ꝙ vbi non aduertunt, à natura diabolo tridente tẽtatio-
nis triplicis concupiscentiæ. s. superbiæ, luxuriæ, & auaritiæ
percutiantur, & sic per pctũ spiritualiter occiduntur. Cuius
figuram habemus in Dina virgine, quæ volens videre mulie
res regionis Sichimorũ egressa, vbi à Sichem filio Emor est
corrupta, quia verè mulier iuuenis curiosa facta, & mores
aliorum videre sollicita, corruptionem pctĩ solet faciliter,
reportare. ideo benè consulit Eccle. 3. vbi dr. In superuacuis
rebus noli scrutari multipr, & ꝑ pluribus operibus eius nõ
eris. Sequitur. Multos. n. supplantauit suspitio illorum, & in
ranitate detinuit sensus eorum. ¶ Secũdum Soli. thynni sunt
belue que in ponto solũ (quod est mare cæteris dulcius) in-
meantur, qui flumina intrãt dextera, & ea exeunt leua. Sic
dum, & beneficiorum, & diuitiarum mundialium, quæ di-
cuntur flumina, quia fluunt, dextera prosperitate adipiscun
tur, sed finistra aduersitatis per mortem exinde egredi com
pellantur, &c. die vt supra. eo. § 2.

De Tomo seu Tonio. Cap. 121.

1 TOnnus seu tonius piscis est magnus, sicut porcus mari-
nus, qui circa massiliã in abundantia reperitur. Iste sup
ra omnes pisces magis iners, & timidus fertur esse, non potest
nec modicum obicem inuenire, quin continuo retroce-
dat, & inde est ꝙ in reti captus, nullam prorsus adhibet dili-
gentiam retundi, solũ obstaculũ retis timens. Vnde qñque
tuo tonnorum centum in vno reti, & ibi quã liu piscatori pla
cuit, fune tio vinculo detinentur, & in aqua existẽtes sicut
in armamentarium porib. distinguuntur. Verunt̃ qñ delphinus
aliqñ cum talib. in eodem reti capitur, tunc statim ipse rete
rumpit, & alij post sequuntur, & sic illi qui multi imbecilles
erant aggredi non audebant, vnius delphini fortitudine,
& audacia liberantur. Ista. n. inueni in libris, sed audiui ab il-
lis, qui mare massilicum frequentauerant. Ista pñt allegari
ad tertiũ, quòd vna bona persona proficit in cõitate vna, fæ-
pe. q. d. vbi vna magna congregatio exire aliquod pericu
lum nesciebat, vnus bonus, & sapiens exit, & dat exemplũ,
& alij exeundi, & ista in tpalib. & politicis, & moralib.
& theologicis, quotidie videmus, quia sicut dr Eccle. 16. Ab
uno sensato habitabit ciuitas, & à multis fatuis derelinque-
tur alia, potissimè apparent in moralib. vbi multi sunt ita im-
becilles, ꝙ omnem obicem tentationis vel tribulationis fo-
lent timere, & statim à via virtutum retrocedere, & infra re-
te diaboli se ligare, & sine quocunque conatu pœnitentiæ in
peccatorum infernalũ dominio totaliter remanere, nisi for-
te sit ibi aliquis delphinus. i. aliquis prudẽs homo, qui rupto
rete diaboli exeat, vteius exemplis, & monitis possint alij se
saluare. Eccle. 9. Rex magnus vallauit ciuitatem, & munitio-
nes extruxit per girum, & inuentus est in ea vir pauper, & sa
piens, qui liberauit vrbem per sapientiam suam. Vel ista pñt
dici de bonis, qui in reti religionis, & Dei mandatorũ, & in
dñio prælatorum manent pacificè, & quiete, & timẽt impin
gere in obicem pctorum. Veruntñ qñ est ibi unus malus del
phinus qui rete rumpit, mãdata frãgit, vel religionem exit,
tũc malo exemplo suo aliorum multitudinem secum trahit.
Figuratus in dracone. Apo. 12. cuius cauda. i. cuius exemplũ
sequela trahebat pott se tertiam partem stellarum. quia bre
uiter per vnum malum qñq; damnãtur multi, & econuerso,
per vnum bonum saluantur aliquotiens multi mali. Vnde ad
Ro. 5. Sicut per inobedientiã vnius hoĩs pctores constituti
multi ita, per vnius obedientiam iusti constituentur multi.
Vel ista pñt dici de sanctis parrib. qui in reti inferni detenti,
& à morte oĩs ligati, nullam habebant potentiam euadẽdi,
veruntũ delphinus Christus, qui cum eisdẽ fuit mortuus, &
captus rete mortis, & inferni resurgẽdo rupit, & sic alios mi
seros secum duxit, quia breuiter sicut oĩs per vnum. s. Adam
facti fuerunt transgressores, ita oĩs per vnum. s. Christum fa
cti sunt peccati, & inferni egressores. vñ ad Ro. 5. Si. n. vnius
hoĩs pctõ multi mortui sunt, multo magis vnius hoĩs Chri-
sti gr̃a in plures abundauit. ¶ Tonij ita sunt simplices pisces,
ꝙ vbi piscator eorum congregationem inuenerit, statim pi
sciculos qui sardedñr pro pabulo eis proijcit, qui statim mo
re porcorum, qui cum glandib. trahuntur pott pastorem, ip-
sum piscatorem sequuntur, & eis sequentibus ẽt alij adiun-
guntur, & sic qñq; per duas dictas vlq; ad portus supercilia
ducũtur, vbi cum reti tecum de ripa ad ripam, vel de rupe ad
oppositum protensa dapti, ineuasibiliter retinentur, ibiq; si
cut in carcere q̃diu piscatoribus placuerit reseruant. Tales
sunt mali, qui sardella mundi delectabilium piscatorum se-
quuntur, & eorũ exẽplis ẽt alij aggregãtur, quousq; in gur-
gitem inferni ab eis concludantur, vbi necessario, & perpe
tuo pro rete mortis ineuasibiliter detinẽtur. Prou. 7. Statim
eam sequitur quasi bos ductus ad victimã, & nescit ꝙ ad vin
cula stultus trahatur. Vel dic, ꝙ fatui tracti delectabilib. se-
quuntur diabolum vel mundi ludibria, & non cauent ꝙ gur
gitem peccati intrent, & ꝙ reti mali'e consuetudinis se inuol
uant, & quòd necessario ibi resteant. Allega vt supra.

De Torpedine. Cap. 122.

1 TOrpedo ſm Isido. lib. 12. & Plin. lib. 9. c. 42 Piscis est sic
dictus eo ꝙ quicquid tangit facit obstupescere, & tor-
pere, & in sensu, & motu deficere, & languere, & hoc non
solum cum tangitur, imo etiam cum ei appropinquatur. Nã-
dato ꝙ in luto lateat, pisces tamen desuper securè natan-
tes solet stupefacere, & subito corripere, & mordere. Si
quis etiam mediante virga vel hasta torpedinem terigerit,
brachia trãgentis quanquam fortissima subito obstupescũt,
& torpent. Quid pluraꝛ tanta est vi torpedinis (vt aiunt) vt
etiam aura desuper eam transiens, torpore inficiat cor hu-
manum, nec est ita velox aiaꝛ (vt dicunt) quin pedes eius su
bito tractu torpedinis alligentur, sicut dicit idem Plin. lib. 3.
ca. 1. Quod etiam à quo iam abbate, qui se asserebat vidisse
in pictauia, audiui. Charissimi ꝙ certo talis torpedo vt esse
mors, ipsa. n. torpedo dici potest, pro eo ꝙ torpidè, & tar-
dè videatur venire. Veruntamẽ ista est tantæ. fortitudinis, &
virtutis quòd omnem creaturam quam tãgit facit obstupe-
scere, & torpere, & motu, & sensu deficere, & cadere. Non
valent. n. mundi deliciæ narantibus, non valet virga pñdib.
non valet hasta militibus, nõ ualet cursus, uelocibus omnis
enim tactus ab ista immobilis efficitur, & insensibilis, & stu-
pidus cõgelatur, et sua omnis uelocitas alligatur. Amos. 2.
Peribit fuga à ueloce. Nec mirum, quia etiam ipsa aura ab
ipsa flans, et ueniens, i. ipsa fama ipsius mortis cum benè cõ
sideratur, et profundè, solet hominem turbare, et præstupo
re, et extasi congelare. Deute. 28. Stupebis ad terrorem eo-
rum q̃ uidebũt oculi tui. Vel si uis pone de muliere, cuius ta
ctus, et habitatio, fama, auditus, et consideratio facit homi-
nem stupidum, insensibilem, inaduertentem, et tutum, sicut
supra de narce, et sicut secundum Plinium libro. 9. capit. 42.
ubi supra. Iecori torpedinis teneritas nulla præfertur. Sic
uerè iecori, et affectioni mulieris nulla dulcedo uel tepitu-
do coæquatur, quando, s. fatuus animus ab ea decipitur, et
fraudatur. Quod bene patet in luxuriosis, qui auri mulie-
rum nihil præferunt. Vnde Prouerb. 5. Fauus distillans labia
meretricis &c.

De Trebio. vide Pli.li.9.c.25.non enim intellexit auctor. Cap. 123.

1 TRebius ſm Pli.piſcis eſt pedalis longitudinis, qui tñ inueniẽ pinguedinis quinq; digitorũ (vt ait.) Et iſtius tanta eſt virtus ſm ipſum, q̃ pars eius aſſata, & certo ſale ſalita, quicquid in altiſſimos puteos ceciderit, fluctuare facit, & extrahit applicata. Tales sũt viri humiles benigni, pingues, & dulces, qui maximæ ſunt virtutis. Nam qñ applicanẽ alicui puteo profundo.i.alicui obſtinato peccatori, quicquid pro culdubio.i.quodcũq; pctm in profundum ſuæ conſcientiæ per obſtinationem intrauerit, ſciunt facere enatare. & per confeſſionem caute extrahere. & facere confitendo exteri⁹ fluctuare. Quod quidem faciunt dum ipſum ſciunt dulciter tractare, & ſagaciter ĩducere, & mouere. Figura de Heliſeo. 4.Re.6. vbi ferrum quod in fundo aquæ lucebat, ligno appoſito ſupnatare fecit, & exteri⁹ extraxit, & eiecit qa p certo Heliſeus.i. prudens p̃dicator cõfeſſor vel corrector ſcit liguũ.i. exẽpla de ligno crucis & de paſſionis memoria apponere, & ſic facit ferrum.i. pctũ duririã à profundis cordibus per cõfeſſionẽ ſupergredi, & exire. Vel dic q̃ iſte piſcis pinguis, & aſſatus eſt Xp̃s, dulcis, et benign⁹, et tñ in veru crucis poſitus, et exuſtus. Iſte ergo cõſideratus deuotè, et menti obſtinatæ applicatus diſcretè facit per cõfeſſionẽ ſupernatare pctã, et ipſa emittere ppetrata. Figuratus in Heliſeo cũ ligno &c. Sicut ſupra, quia.ſ. Heliſeus cũ ligno .i. Xp̃s in cruce cõſideratus, facit natare de cordib. ferrum culpę. Vel dic q̃ iſte applicat⁹ profundo puteo inferni exinde facit exire, & natare, & egredi ſanctos patres, qui ibi à mũdi origine latitabant. Qđ petens Dauid dicebat in Pſ. Nõ me demergat tẽpeſtas aquæ, neq; abſorbeat me p fundũ, & non vrgeat ſup
2 me puteus os ſuũ. ¶Trebius piſcis eſt q̃ in eſtate eſt niger, in hyeme verò cupid⁹. Sic verè ſit q̃ hõ in eſtate mũdanę p ſperitatis habitans, ſit per pctã niger, & vilis, q̃ tñ in hyeme aduerſitatis, & pauptatis ſit mũdus, cãdidus, impollutus. Thre.
3 4. Candidi facti ſunt Nazarei eius. ¶Solus trebius ſm Pli. ex alga nidũ facit &c. Vñ iſte piſcis eſſe phycis quãtum ad hoc, & quantum ad coloris mutationem. vide ſupra in littera F.
4 ¶Trebius dr̃ à terendo, habet.n. roſtrum duriſſimũ, cum quo naues terebrat, & perforat, quod benè videtur inuenire Pli. li.32.c.2. & eſt piſcis in oceano, &c. Vide ſimile ſupra in littera G. de gladio, & expone ſicut ibi.

De Tritone. Cap. 124.

1 TRiton dr̃ eſſe piſcis q̃ in ore habet fiſtulã quaſi tubam, ita q̃ per maria tubicinando nauigat, pp qđ populus maris tubicinẽ ipſum vocat. Iſte igitur antiquus inter Deos maris fuit cõputatus, & pictus cũ tuba à gentib. veneratus. Vñ ẽt poetæ finxerant miſerũ tubicinẽ q̃ in mari ſubmerſus eſt, à tritone fuiſſe ſubmerſum pro eo q̃ dum tubicinabat, ipſius tritonis officiũ exercebat. Ad oĩa aũt iſta alludit. Plin. li. naturalis hiſtoriæ mundi 9. c. 5. vbi dicit q̃ olypponenſiũ legatio pp hoc ex certa ſcĩa ſibi miſſa, nũciauit Tiberio principi in quodã ſpecu auditum viſumq; tritonẽ, concha canẽtem, quia noſcitur forma.i. in illa figura qua antiquitus pingebatur. Tales debent eſſe prælati, & p̃dicatores, qa p certo iſti dẽnt in ore tubam p̃dicationis habere, & p mare huius ſeculi p̃dicationis tubicinium exercere. Figurati in Angelis habẽtib. tubas. Apo.9. et c. Iſti ẽt per vitæ ſanctitatẽ, & excellentiam in iſto mari dẽnt eſſe dij. Pſ. Ego dixi, dij eſtis. Et illos qui ſuum vſurpant officium, ſ. hæreticos, & falſos predicatores, & hypocritas debẽt ſubmergere. i. deponere & deprimere & p̃dicationis officiũ denegare. Iſtis ergo dr̃ Oſeæ. 8. In gutture tuo ſit tuba ſicut aquila ſuper domum dñi. Vel dic q̃ talis ẽ Chriſtus, qui maris huius ſeculi p̃dicando fuit Tubicen, & eſt Deus. Tubam.n. prædicationis in ore habuit, quia pctores de vitijs excitauit. Igitur iſte videns alios tubicines. ſ. falſos, & malos prædicatores, ſuũ officiũ vſurpare, & turpis queſtus vel vanæ laudis gr̃æ prædicare cõtra ipſos indignatur, & in profundum inferni eos demergit, & p dãnationem æternam ipſos deſtruit, & confundit. de iſtis ergo dr̃ illud Pſ. Peccatori aũt dicit Deus, Quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum. Tu verò odiſti diſciplinã, & pieciſti ſermones meos retrorſum, ſi videbas furẽ, currebas cũ eo &c. Vel dic q̃ maris huius
culi tubicines ſunt magni loqui, & adulatores, qui pro ceci
dij maris dñr, quia. ſ. in huius mundi pelago à platis, & pra
cipibus tales ſicut dij adorantur, & tanquam dij in hoc ſeculo dñantur. Iſti ẽt alijs tubicinib. i. alijs ſuis imitatoribus adu
torib. ſolẽt inuidere, & eorum ſubmerſionem, & caſum pro
virib. procurare. Vel dic q̃ tales ſunt ioculatores diuitum,
& regum, qui cum inſtrumentis muſicis, vel cũ verbis exca
matorijs, ſoleat in aurib. diuitum tucinare, factæ eorũ com
mendare, & ſic ſolẽt eos diuites, & ſæui nobiles ſicut Deos
adorare, & Deos, & cõſolatores ſeculi reputare, dicẽtes ad
illud Pſa. Ego dixi, eſtis. & filij excelſi omnes.

De Venth piſce vulgariter ſic dicto, ſeu Vorich ſecundum Alber. venth autem vincentio, ſiue de ariſta. Cap. 125.

VEnth piſcis eſt q̃ aĩr dr̃ Ariſtoſus, eo q̃ ariſtis in mare
rabilib. ſit replecus, quapp pauperũ cibus. eſt & inter
alios piſces vilis reputatur, & ariſtoſus. Iſte verò ſi capiẽ ſi
per rete. n. arcus ligneus aq̃ ſupeminẽs ponit, vbi noĥ ſe
cãpanella ſuſpendit, cuius ſonũ audientes iſti piſces, in ma
gna q̃titate ſolent illuc cõuenire, & in magna multitudine
in retib. inſilire. Tali mõ videnẽ capi à diabolo multi pñ
res. Piſcator. n. diabolus volens capere, & in reti vitiorũ in
uoluere viles, & abominabiles pctores, plenos ariſtis. i. cor
ſcientiæ remorſib. & pctis, adhibet ſuarum ſonum, & fabu
campanarum, & iſte ſonus nihil aliud eſt quã mũdi gaudia
rũ luctus, riſus, cãtus, & conſolationes mulierũ, ſibili, & incã
tationes mũdanorũ, ad ſuperbiam pompam, & auaritiã inci
tationes, & ipſius hoſtis occultè ſuggeſtiones, & tentatio
nes. Iſti. n. piſces. ſ. pctores in talib. delectantur, & dum incan
te ad talia appropinquãt, dumque in iſtris muſicis, chorcis,
& adulatorib. & mulierum ſibilis ſe delectant, in reti diabo
li. i. pctõ inuoluunt, & intrãt, & in inferno capiuntur, & do
lent. Aba. 1. Traxit illud in ſagena ſua, & congregauit in rete
ſuum. Fatuũ eſt igit in talib. nollis, & ſonullis delectari, imo
vtile eſt dicere illud Amos 5. Auferà me tumultum carmi
tuorũ, cantica liræ tuæ nõ audiã. Vel põt dici illud in bono
de illis, q̃ delectanẽ in ſonitu, i. in audiru p̃dicationis, qa vix
eſt q̃n aliq̃n cadãt in rete diuinæ gr̃æ, & conuerſionis. Etec.
12. Extẽdam ſuper te rete meum, & capieris in ſagena mea,

De Vipera. Cap. 126.

VIpera maris piſcis eſt quaſi cubiti vnius, quiin capite
ſuper oculos cornu acutum habet quod venenoſum,
& morriferum eſt. Quicquid. n. ex eo vulnerat, ex eo infici
tur, quod cauentes piſcatores, capto piſce amputant ei cu
put, & reliquum quod valde eſt eſibile, vſibus cedit humi
nis. Iſte piſcis qui bonus eſt, & eſibilis præter caput, ſignifi
cat mihi quoſdam in religione, & eccleſia, qui vt in plurib.
bonis ſunt eſibiles, imitabiles atq; iuſti, veruntñ habẽt q̃ſ
caput cornu fatuitatis, & præſumptionis ita armatũ, q̃ inter
oculos. i. publicè, & patenter habere, & prætendere, & cum
eo alios impetere, moleſtare, q̃ verbis detractorijs venena
re, frontoſè durè, & procaciter non verentur, & ideo piſca
tores. i. boni prælati talib. debẽt caput. i. captoſitatem ei cor
nu proteruiæ per iuſtitiam amputare, & capitis eorum im
petu refrenare, & ſic eũ ſine tali capite fuerint, poterunt ob
bus boni eſſe. Iſtud patet de multis in omni hoim gradu, & ſexu, qui in oĩb. boni inueniũtur, excepto q̃ capitoſi, & con
nupeti, frontoſi, & cholerici plus debito in alios efferuntur.
Figurati in boue cornupeta. Exod. 21. qui debebat reduci,
& ne noceret alijs coerceri, alijs eius dñs tenebatur. Sic ille
les cornupeti, proterui, & iniurioſi neceſſe eſt q̃ à dñs ſui
.i. à prælatis, & ſuperioribus arceantur, & quod eorum caput,
& capitoſitas auferat alijs, q̃ ipſi domini, & ſuperiores ſe
eorũ fatuitatib. teneãtur, & ſic de talib. correctis, humiliatis,
decapitatis, & ſubiugatis, poterit dici illud Iob. 14. Ecce ho
lofernes iacet in terra, & caput eius nõ eſt in eo. Vel põt de
multis dici qui rõne cornu ſui. i. poteniẽ, & iuriſdictionis, &
capitis. i. capitaneorum, dominorum, & parentum quos ha
bent, ſunt alijs nocrui, & venenoſi, & occaſione p̃dictorũ ta
ciunt multa mala. & iõ piſcator de⁹ (qa iſti alias eſſent boni ſolet

mori vel per mortem vel per infortunia caput. i. iſta om
nia, vt ſic poſſint ſpiritualiter boni eſſe. Eſaiæ 9. Di
minuam ab iſrael caput & caudam.

De Fergilialibus piſcibus. Cap. 127.

FFergilales piſces dicti ſunt, eo quod in ortu ſtellarum
vergiliarum nominantur, apparent, reliquo verò tẽ
pore abſconduntur, & ſicut Plinius dicit lib. 9. c. 18. in duob.
mẽſibus Italiæ, qui larius & verbanus dicuntur, inueniuntur
quamuis crebris conſpicui ſed præ acutis inueniũtur.
Fergilæ quæ ſunt ſtellæ lucentes, diuitias & eminentias de
notãtes. iſti vero piſces mundi parentes, cognatos, amicos
& familiares, quia pro certo qñ illæ ſtellæ circa nos incipiunt
lucere, & quando mundi proſperis incipimus præfulgere,
nec procul dubio amici noſtri circa nos incipiunt appare
re, & ſe familiares & obſequioſos erga nos exhibere. Cum
autem illæ ſtellæ. i. mũdi proſpera aliquo caſu diſparuerint
& occultauerint, tunc & illi pariter ceſſabunt, & ab iſtis fre
quentijs & obſequiis recedentes, vna cum eis diſparebunt.
Eccleſiaſt. 6. Eſt amicus ſocius menſæ, & non comparebit in
die tribulationis. Et ſi vis dic, quòd iſti falſi amici conſpicui
ſunt ad applicandum, acuti tamen ad rapiendum, & ad ac
cuſandum, & veliritatem propriam faciendum, qui ſcilicet
in principio, quando. ſ. homo non eſt pauper, parati ſunt ad
obſequendum, & ad ſuum communicandum, tandem ve
ro ſcilicet quando vident hominem occidere & depaupe
rari & cadere, paraci, ſunt ad diſparendum, & ad eum dimit
tendum. Allega vt ſupra.

De Vulpibus Marinis. Cap. 128.

VVlpes maris ſm Pli. lib. 9. c. 43. piſces ſunt qui hamum
gluriunt atractum q; vtq; ad infirma lineæ facile p ro
tore ſignificãtes illos qui cum eſca delectationis hauriunt
& gluriunt hamum peccati, & conſcientiæ remorſionis.
Eccl. 9. Piſces capiuntur hamo. Non intelligo bene textum,
& ideo tranſeo.

De Vacca Maris. Cap. 129.

VAcca maris ſecundum Ariſt. monſtrum eſt magnũ &
iracundum, & pronum ad iniurias. Quod non ona,
ſed ſemum facit, quem tenere diligens, ducit, vbicunque va
dit decem menſibus imprægnatur, & viuit hoc animal. 39.
annis ſicut ait. Quod probatum eſt caudis eorum amputatis
Sicut de delphinis dictum eſt qui viuunt annis 30. ſecundum
Solinũ. Iſtud poteſt allegari contra nimis diligentes filios, &
eos ſecum habere volentes, contra illud Eccle. 30. Lacta fi
lium tuum, & pauentem te faciet, lude cum illo & contri
ſtabit te. Vel poteſt allegari contra malos, qui ſunt iracundi
& ad iniurias proni, & filiorum carnaliter dilectiui, & decẽ
menſibus. i. decem defectibus. ſ. per tranſgreſſionem decẽ mã
datorum dicuntur parere, ſupple mala opera. Menſis autẽ
dicitur à mẽne, quod eſt defectus, p eo quod lunę defectio
nem ſolet facere ſolebat, multum verò dicũtur viuere, & cau
dis eſt mortis memoriam dicuntur amputatam habere, &
ea. i. carere & carere. Eccleſi. 7. Impius longo viuit tempo
re ſuper teram.

De Vitulo Marino. Cap. 130.

VVitulus marinus qui alio modo dicitur elcus, qui etiã
idem videtur eſſe quod Kola (quia per omnia eædem
ferè conditiones poſitæ de Kola in lib. de natura rerum, ſi
ue de vitulo marino in libro de proprietatibus rerũ) mõ
ſtrum eſt marinum, & forte idem eſt quod uacca marina. Vi
de igitur de vitulo marino. lib. de animalibus titulo ſuo vbi
dicitur. Credo etiam quod idem eſt quod phoca.

De Vrtica Maris. Cap. 131.

VVrtica maris eſt quaſi de natura ſpongiarum, dicit. n.
Plin. lib. 9. c. 45. q̃ vrticæ & ſpongiæ non videntur eſ
ſe nec frutex nec animal, ſed quædam media inter vtranq;
naturam. Sunt ergo vrticæ maris quidam piſces ſimilitudi
nem fruticum præferentes, quib. eadem eſt vis pruritu mor
tifer, quæ vrticis terreſtribus. Noctu uagantur, contrahuntq;
ſpinam maxime rigentes. Iſtæ ergo prenatantibus piſcicu
li prondeũ ſuam porrigunt, attractosq; deuorant & conſu
munt. Iſtę pectines & echinos noctu perquirunt, & attritu
ſuo q.cq.d tangunt vtredine & pruritu lædunt. Si q.s vero ip
ſos manu capere voluerit, colorem mutant & contrahunẽ,
& ſi tempus habuerint abſcõduntur. Tales uidentur eſſe q.
dam mali ſimplices tam in ſeculo quam in clauſtro: quia. ſ.
non videntur eſſe aliquid, nec animal nec herba, in quãtũ. ſ.
nihil de mundi malitiæ videntur ſapere. Vel ſentire. Verun
tamen iſti habent virtutem vſtiuam: quia. ſ. alios qui eos tã
gunt. i. ſuos ſocios & vicinos ſolent verbis detractoriis vre
re, & pruritum iræ & diſplicentiæ in eis generare, piſciculos etiam. i. pauperes ſolent inuoluere & rapere, & eos vſu
ris & exactionibus deuorare, & ſic per mordacitatem ſuã
tam verbalem quam realem ſolent aliud quam credebant
ſe oſtendere, & ſuam malitiam quæ latuerat declarare. Iſta
videntur ad litteram de ruſticis uſurarijs in hoc ſeculo, &
de quibuſdam rudibus malitioſis in clauſtro, q̃ nihil videnẽ
ſcire, & tñ ſolent alios vrere & mordere, pſ. Sicut ignis qui
comburit ſiluam, & ſicut flamma comburens montes.

De Vngue Piſce. Cap. 132.

VNguis eſt piſcis marinus de genere concharum, qui
alio modo dicitur dactylus, quiad humanorũ unguiũ
ſimilitudinem ſic vocatur. Iſte ergo quandam lucem innatã
hre vr̃, quia. ſ. relucere etiam interiora manducantium com
probatur. In tenebris enim ſiue in manib. ſiue in veſte, ſiue
in ore relucet, & vbicunq; ſuccus vel humor eius fuerit no
ce ſplendet, ſicut dicit Pli. li. 9. c. pe. Tales videntur eſſe viri
ſcientifici & perfecti: quia. ſ. lumine claræ & honeſtæ vitæ,
ſplendore etiam ſapientiæ & doctrinæ mirabiliter ſunt do
tati. Lucent. n. in tenebris huius uitæ & alios illuminant &
dirigunt exemplis pariter & doctrinis. Matt. 5. Vos eſtis lux
mundi. Et hoc potiſſime verum eſt de ſanctis, qui ẽt adhuc
in ore manducantium. i. in uerbis & locutione prædicatiũ
& eoſdem laudantium, lucere uidentur in quantum eorum
verba & exempla nobis pro lumine offeruntur. Iſtis ergo &
aliis ſimilibus dr̃ ad Phil. 2. Inter quos lucetis ſicut lumina
ria in mundo verbum vitæ continentes. Vel dic de hypocri
tis, qui quamuis regulariter non ſint niſi quidam piſces. i.
carnales & delicioſi, ipſi tamen per honeſtam apparentiã
lucent, & in ore manducantium. i. in verbis laudantium lu
cere deſiderant, in quantum famam & laudem cupiunt & af
fectant. Iob 41. Poſt eum lucebit ſemita.

De Zedroſis ſeu gedroſis. Cap. 133.

ZEdroſi ſm Plinium beluæ marinæ ſunt in arabia, quæ
tantæ ſunt magnitudinis, q̃ oſſa earum qñq; quadra
ginta cubitorum inueniuntur, & ideo de iſtis oſſibus para
tis, & ſectis, domus & alia ædificia commede conſtruuntur.
Talis eſt Chriſtus, qui maximus fuit in gloria et virtute oſſa
. n. eius. i. apoſtoli, martyres atq; ſancti, qui more oſſium for
tiſſimi ad toleranda tormenta fuerunt, quadraginta cubi
tos habuerunt, qui. ſ. conſtant ex denario quater ducto. i. de
cem mandata legis in fide quatuor euangeliorum tenuerũt
et iõ ſecti martyrijs, et tormẽtis facti ſunt trabes pro eccle
ſia conſtruenda, et pro ſalutis noſtræ fabrica ſuſtinenda. Fi
gurati in oſſibus Heliſei, de quib. dr̃ 4 Reg. 13. q̃ ad eorũ ta
ctum reuixit homo mortuus. Quia. ſ. cum iſti oſſa Chri, pec
catores. ſ. mortuos prædicando tetigerunt, eos à peccato re
ſurgere fecerunt, eccleſiam etiam mortuam & depreſſam
ad vitam gratiæ red uxerunt. Iſti ergo Chriſto potuerunt di
cere illud 1. Paral. 1. Os tuum ſumus et caro tua. Vel dic qđ
iſta oſſa fuerunt fundatores religionum, etc. ſicut ſupra. Vel
dic q̃ iſti piſces ſunt viri perfecti et ſancti, quorũ oſſa ſunt
virtutes & ſcientiæ, et fortes actus animæ, vel etiam conſtã
tiæ & virtutes, maxime in martyrib. de iſtis enim eſt anima
vel eccleſia fundata, et fidei noſtræ machina fabrica, et ſa
lutis noſtræ fabrica roborata. Prouerb. 16. Dulcedo animæ
ſanitas oſſium.

De Zydrach. Cap. 134.

ZYdrach ſm librum rerum, monſtrum eſt marinũ quod
licet videatur terribile in figura, eſt tamen innocuum.
habet enim caput ut equus, ſed ualde minus, totum corpus
vt draco, cum cauda longa, gracili, ſerpentina. Corpus. n. di
uerſis eſt maculatum coloribus, & pinnas habet vt piſcis,

quibus natat. Sic verè plerique inueniuntur quilicet ipsorũ caput.i. cor sit equinum.i. elatum per superbiã, corpus verò & caro sunt draconina.i. inflammata per luxuriam, cauda verò.i. finis & intentio sit serpentina & tortuosa p malitiam, & longa per diuturnam in malo perseuerantiam, cutis verò conuersationis sit colorata per curiosam apparentiam, habeant etiam pinnulas pungentes idest diuitiarum abundantiam, & per consequens tales prima facie videantur aliis terribiles & nociui ipsi tñ nulli hoium sunt infesti multi. n. sunt qui quamuis mali sint in se, aliqui tamen alij nũ quam nocent, imo ergo alios socialiter benigniter se hñt. Esa. 11. Super foramen aspidis & in cauerna reguli qui ablactatus fuerit, manum suam mittet, non nocebunt, & non occident in vniuerso monte sancto meo.

De Zistri. Cap. 135.

Zistris vt dicit magnus Basilius in Hexameron, marina est belua, quæ excedens æstimationem hominum, tanta est, vt prouida mater rerum natura in isto monstro lusisse videatur. Ista enim belua nulli rerum, nec piscib. maris, nec bestijs terræ, nec volatilibus cæli assimilatur, sed in sola & in singulari figura ipsa belua gloriatur, vt recte valde mirãdum spectaculum cunctis videntibus videatur, vt ex hoc laus & potentia creatoris in omnibus extollatur. Si enim inquit caput uideris monstruosum, omnino velut abyssum fugies, si oculos horrebis, si reliqua corporis te nihil simile vidisse fateberis. Tales possunt dici multi, qui recte in nullo uolunt alijs informari, imo gloriantur soli & singulares videri, & in nullo alios imitari. Istud patet de quibuldam, qui ita gloriantur in malitia, & potentes sunt iniquitate, & ita sunt monstruosi per vitiorum enormitatem, quod nec inter volucres cæli. s. supbos nec inter bestias terræ. s. auaros, nec inter pisces maris. s. luxuriosos est facile eis aliquem similẽ reperire. Et ideo mores eorum sunt ita monstruosi, & dispares vniuersis, quòd merito omnibus sunt horribiles ad videndum. Sap. 2. Grauis est nobis etiam ad videndum, quoniam dissimilis est aliis vita eius. Vel istud potest allegari de singularibus in religione, qui vitam communem nolunt tenere, imo vitam habere singularem & aliis dissimilem gloriantur. Gaudent enim aliis dispares apparere, & aliis per hypocrisim præpollere. potest etiam allegari de fatuis iumentis, qui ita in habitu & gestu transformantur, quod nulli assimilari gloriantur: quia scilicet isti gaudent quando dr illis illud Ps. Non est similis tui in dijs domine, & non est secundum opera tua.

De Zytiro. Cap. 136.

Zytiron. i. miles marinus, monstrum est marinum sicut licit liber de natura rerum, ingens & fortissimum cuius dispositio talis dicitur esse. In parte. n. prima formã militis armati præfert, habens caput quasi casside galeatum, excute rugosa, dura, & valde firma, à collo eius dependet scutum latum magnum, concauum atque durum, vt pugnãtium more possit monstrum contra ictus defendi. Venæ autem & nerui fortissimi de collo & spondylib. eius protenduntur in humerum, quib. suspenditur dictum scutum. Formæ triangularis ipsum scutum est, ita forte & solidum, ꝙ vix vllo iaculo perforatur. Brachia habet fortissima, manũ bifurcam, cum qua durissimè pcutit, fortissimæ est vitæ, ita quòd vix potest interimi cum capitur, nisi malleis ferreis occidatur. Et istud monstrum humanas discordias dicitur imitari: inter se enim bella & turbationem maris tantam commouent in pugnando, vt in loco certaminis tempestas quædam exurgere videatur. In mari autem britannico hoc monstrum dicitur reperiri. Hic libet mihi inferere quod à religioso viro præposito sancti Michaelis in eremo, in solo pictauico vnde oriundus ego sum, supra littus oceani aquitanici situato, me recolo audiuisse, vidisse. s. in mari iuxta monasterium capi piscem cum facie & manibus humanis, squamuis armato capite, ad modum loricati, ab vmbilico vero ad modum lati pectinis terminatum, qui vix à nautis capi potuit, in quodam rupis maris recessu se retinens, & manibus proiiciendo lapides, se defendens. Ab altero verò audiui femelin eodem mari propè insulam ciocam paruum piscem captum ad formam armati militis, figuratum cassi de & scuto, & lorica armatum. Cuius similẽ audiui a nerabili viro magistro Phi lippo de vitriaco, afferente se mã dia si nil em militem vidisse. Ego etiam scutum vnum mel vidi, latum & forte, quod constabat de squama pis ro scutum à quodam maximo monstro seu milite marino extortum apud Boloniam in galliis fertur esse. Istud potest tet quia ab ipso in natura extitit præsignata. Et ideo milites nostri debent in dño gloriari, & militiam iustè & licet exercere, & militares actus sanctè & vtiliter operari. Habent à natura exemplar sui status & gradus, & ideo non ad strũendum, sed ad defendendum naturam debet exercere & facere suos actus, sicut. n. dr. Iob 7. Militia est vita hoĩis per terram. Et propter hoc cuilibet potest dici illud Tit. 2. Labora sicut bonus miles Christi. Vel ista p̃t exponi de bonis & iustis, q̃ sunt spũales milites Iesu Christi. Isti debent in mari & in amaritudinib. huius vitæ milites Christi esse, & contra inimicos aiæ, mundum. s. carnem, & hostes viriliter dimicare, & contra tentationes & tribulationes mundi re humanæ discordiæ spũalia litigia excitare. Habeãt igitur scutum bonæ voluntatis, quod per tres virtutes theologicas trianguletur, & quod per contemplationem cũ lanceæ spei & cõsideranonis, sursum ad caput & collum. s. ad Deum suspendatur, quod etiam interius per humiliratem conseruetur, & quod per patientiam & constantiam taliter inmitate boni propositi solidetur, quod nullo tẽtationis aut tribulationis iaculo vulneretur. Ps. Scuto bonæ voluntatis corobaſti eum domine, & voluntate labiorum eius nõ fraudasti eum. Voluntas. n. si per spem fidem & charitatem fuerit triangulata, si per contemplationem ad collũ. i. ad Deum fuerit suspensa, ligata & eleuata, si insuper per humilitatẽ fuerit concauata, si nihilominus per constantiã & fortitudinem fuerit solidata, & ad sustinendum omnia aduersa patiam confirmata, scutum procul dubio tutum erit quo armatus homo non facilè penetrabitur aut peribit. Sapien. 5. Sumet scutum inexpugnabile æquitatem. Item habeat galeam super caput, & ista pro certo & timor Dei qui super omnia debet esse, iuxta illud Eccle. 15. Timor Dei sup oia se superposuit. Iste. n. caput mentis debet tegere, & ipsam ne superbiat vel in vana deuiet continere, & ideo ista galea de pelle rugosa hoc est dictu de nostræ mortis & fragilitatis & futuræ rugositatis memoria dẽt esse, quia. i. homo debet caput intentionis & mentis timore Dei, qui ex consideratione mortis & fragilitatis cõcipitur, galeare, ad Eph. 6. Galeam salutis assumite. Item habeat iste miles manum. i. operationem bifurcatam, vt. s. oĩs operatio ad laudem Dei, & vtilitatem proximi ordinetur, vt sic spiritualis hostis quilibet bonorum operum ictibus uulneretur. Ps. Manus tua gentes disperdidit. Sic igitur armatus miles Christi audacter contra uitia procedat, & bella spiritualia exciteꝫ faciat & ostendat, dicens illud 2. ad Cor. 10. Non secundũ carnem militamus, sed secundum spiritum, arma. n. nostræ militiæ non sunt carnalia. Vel ista possunt exponi in malo, contra malos milites, & nobiles & ꝓteruos, impios & reprobos, qui scilicet galeati & scrutati in mari huius mundi tempestatem & brigas suscitant atque causant, & manibus suis bifidis idest, à dexteris & à sinistris, hoc est dictu bonos & malos durè percutiunt atque grauant, & totum mare. i. totam patriam molestant atque turbant. vt sic cuilibet tribulato per eos afflicto dicatur illud Eze. 23. Lorica & clypeo & galea armabuntur contra te. Vel ista possunt dici contra rudentes vel etiam contra monachos insolentes, quia p certo multi sunt qui dato quod pisces idest, deuoti, studeant humiles, & diligentes esse debeant, ipsi tamen milites maris esse volentes, scutum & galeam accipiunt, & mundi mandatorum discordias imitantes, inter se bella faciunt, que gerunt, ita quod totum mare. i. totum studium veloci religionem turbãt, desticuunt & confundunt. Quod generaliter contra omnes ecclesiasticos arma portantes potest dici Matt. 8. Factus est motus magnus in mari, ita vt nauicula operietur fluctibus. Vel potest dici cõtra diuites rusticos qui quamuis à natura habeant esse pisces. i. infimi, fodientes viles, vtpote de infima plebe nati, ipsi tamẽ milites volunt esse, & galeã & scutum habere, & mundanæ discordiæ

actus militares cupiunt exercere, & contra naturã propriã g̃ gaudent guerras et torneamenta facere, & mouere & ha bere. Ipõ dici de litigiosis & detractorib. religiosis, qui omnes naturaliter debeant esse pisces. s. benigni, deuoti, mansuetique mites, & in mari. i. in statu amaritudinis & pe nitẽtiæ commorantes, ipsi nihilominus mundi discordias & litigia in mari religionis et ecclesiæ imitari, et cum scuto orationis, et galea peruersæ intentionis, tribulationes & litigia in ecclesia machinari, et contra naturam sui status milites nutriunt, seditiones mouent, nec patiuntur regnũ quietum. Vel si uis ista dic contra fatuos scholares, qui esse pisces. i. vigiles et studiosi, ipsi tamen mo rem habent in studio litigiosi et brigosi, et quamuis sint de plebe rustica plebe nati, in studiis tamẽ discordias faciant ut milites bellicosi.

LIBER DECIMVS DE Animalibus, vermibus, & serpentibus. Cap. 1.

Nimal dicitur quicquid vitali spũ vinificatur. Et sunt animalium tria principalia gña. s. aerea. i. volatilia, aquea. i. natalia, terra. i. gressibilia. Sic vere in mundo sunt hoĩm tria gña. s. religiosi clerici et seculares. Primi debent esse aerei per puram uitam & conuersationem, et uolatiles p contemplationem. Secundi. s. clerici dicunt esse aquei per mollitiem pietatis, et natatiles per exercitium scientificæ subtilitatis. Tertii autem. s. seculares & actiui debent esse terrei quantum ad bonorum operũ fæcunditatem, et gressibiles quantũ ad pniæ laborem & mobilitatem. Sed hodie pro certo non sic quia primi. s. religiosi, sunt volatiles pambitionem aerei per vanã gloriationem. Clerici autem sunt aquei per luxuriam & voluptatẽ, natatiles quãtum ad vagabilitatem & instabilem læuitatem. Seculares autem sunt terrei quantum ad indeuotionem & auaritiam, gressibiles aũt quantum ad mundani laboris occupationem. Ideo Eze. 38. Commouebitur à facie mea volucres cœli & pisces maris & bestiæ agri. ¶ In terra sunt quatuor aĩalium genera. s. homines, reptilia, bestiæ, et iumenta. Sic verè in religione, mundo & ecclesia, sunt diuersæ species psonarum: quia quidã sunt homines. i. rationales, iusti et pij sunt iumẽta in auxiliũ alio rum data simplices, laborib. expositi. Alij autem sunt reptiles quantum ad auaritiam et cupiditatem: quia circa terras. i. terrena repunt. Alij sunt bestiæ. i. sensuales et brutales homines quantum ad luxuriam et carnalitatem, mordaces p detractionem, crudeles etiam et voraces: quia ꝑm Apost. 2. ad Tim. in magna domo non tantum sunt vasa aurea et argentea, sed etiam lignea et fictilia. ¶ Secundum Basilium in Hexameron, ꝺicã animalia dñr iumenta. s. illa quæ in adiutorium huius vitæ hominib. sunt cõcessa. s. boues ad arandum oues ad vestiendum, sues ad manducandum. Sic verè ad adiutorium vitæ spiritualis nobis proficiunt et adiuuãt, si uolumus, omnes nostri socij et uicini. s. boues. i. uiri perfecti ad nobiscum laborandum per pniam, oues. i. simplices ad nos vestiendum per innocẽtiam, porci. i. uoluptuosi peccatores saltem uiles et pauperes, ad eos manducandum, et nobis incorporandum per compassionem et clemẽtiam. Et sic patet diligentib. Deum omnia cooperãtur in bonum ad Rom. 8. In⁊ terra sunt tria genera reptilium. s. quædam quę discurrunt se trahẽtia, quæ ore se trahunt in anterius, sicut uermes. Alia sunt serpentia, quę ui costarum, de loco ad locum se transferunt, sicut colubri et hmõi. Alia sunt reptilia, q̃ pedibus se rapiunt sicut lacertę, botraces, et hmõi. Sic uere in terra nostra. i. in mundo, sunt tria genera reptilium. i. peccatorum ad partem anteriorem. i. ad statum dignitatis et excellentię, diuersimodè promotorum, quia quidã se trahunt ad anterius. i. ad statum potiorem et altiorem cum ore. i. cũ verbis fictis, ut sunt uermes. s. adulatores et caufidici. Alij cũ costarum lateralium. i. amicorum, et isti sunt colubri, qui de uicis carnalibus promouentur. Alii cum pedib. propriis. i. per proprios labores, eundo. s. & discurrẽdo, sicut sunt vsurarii, mercatores, & alii laici. Vnumquodq; ante faciem suã ambulabat. Ezec. 1. Vel dic in bono quod in terra. i. ecclesia, sunt qui diuersimode se transferunt ad anterius. i. ad æternæ bona, vel etiam ad promotiones & spiritualia. Quidam. s. p orationem dominum orando. Quidam coſtis, quæ sunt circa cor. i. per bonam affectionem Deum diligendo. Quidam pedib. i. per bonã occupationem seruiendo impetrando & laborando. ¶ Bestiæ dñr omnia animalia non mitia potestati hominum subiecta. Et dicuntur bestiæ quasi vastiæ, à vastando & seuiendo: quia nunc seuiunt dẽte, vt aper, nũc vngue, vt Leones, nunc corno, vt Cerui & Rhinocerõtes & similia, vt dicit Isidorus. Tales sunt rectè mũdi tyranni, qui aliis nocent diuersimode. s. cum cornibus suæ potestatis & iurisdictionis, cum dentibus minarum & suæ locutionis, cum vnguibus rapinæ & excoriationis, vel cum cornib. superbię & elationis, cum dentibus detractionis & falsæ infamiæ, impostionis & accusationis, cum vnguibus rapacis & manualis inuasionis, sicut patet in balliuis & officialib. qui alios accusant, & sub nomine iurisdictionalis potestatis rapiunt, & prædantur. Ideo dicitur Deu. 32. Dentes bestiarum immittã in eos. ¶ Inter bestias siluestres, sunt quædam aliis mitiores, scilicet cerui, onagri & hmõi, quæ licet sint domesticis animalibus seniores, tamen sunt feris aliis, s. Leonibus & huiusmodi mitiores. Sic vere inter bestias siluestres. i. inter peccatores, & etiam infideles semper est reperire aliquos qui naturaliter sunt aliis mitiores, & ad misericordiam pomptiores. Barbari autem non modicam humanitatem impendebant nobis, dicit Apostolus Actuum. 28. Sunt etiam inter secundum aliqui aliis mitiores, scilicet boni, & iusti, q̃ licet nõ sint ita mites & boni sicut domestici id est sicut religiosi, tñ aliis feris. i. mundi raptoribus sunt mitiores, & ad misericordiam promptiores. ¶ Secundum Basilium in Hexameron, & Aristote. de animalibus, secundum quod complexio est in aliquibus purior, & melior secundum hoc viuatioris sunt sensus & igenii & æstimationis, & pluris sagacitatis, & hinc est qđ bos est tardus & stabilis, alienus stolidus, Vulpes dolosa, Lupus & indomitus, equus feruens ad fœminas, canis gratificus, & amicitiæ memor. Nã vt dicũt isti, oĩs ista diuersitas venit ex diuersitate virtutis agẽtis diuersimode in diuersis. Sic vere charissimi ꝑm p̃ dominium interioris sanguinis. i. in teriores affectionis & naturalis dispositionis, & diuinæ gr̃æ occultæ inspirationis vel subtractionis, mores aĩalium. i. hominum variantur: quia pro certo quidam sunt tardi per pigritiam sicut bos, quidam sunt stolidi per ignorantiã sicut asinus: q̃dam sunt dolosi p malitiã sicut vulpes: q̃dam sunt indomiti p ostinationem & duritiam sicut Lupus: q̃dam sũt feruẽtes ad fœminas p luxuriã sicut equus: quidam aũt sunt gratifici & amicitię memores p bonitatem & iustitiam sicut canis. Quia ꝑm naturalem interiorem dispositionem, & moralẽ assuefactionẽ & diuinæ gr̃æ ispirationẽ, morũ & actuũ varietas generatur, siue i malo siue in bono. Iõ Eccl. 12. Cor hominis immutat faciem eius, siue in bono siue in malo. Nã ꝑm qđ virtus, i. Deus agit diuersimode per suam occultã pro uidentiam in diuersis, ꝑm hoc morum & gratiarum diuersitas variatur. Quia vnicuique nata est gratia ꝑm mensuram doni. Christi ad Ephes. 4. & 1. ad Cor. 12. ¶ Sed ꝑm qđ dicit Aristo. lib. 1. quædam aĩalia habent quædam non, sed illa quæ hñt sanguinem sunt maioris corporis & virtutis potioris, illa tñ quæ non habent sanguinẽ hũt alium humorẽ loco eius sicut patet in apibus, & cęteris anulosis. Sic vere quidã hoĩm habent sanguinem, i. memoriam passionis Christi, aliis nõ. sed pro certo illi qui habent secum hmõi sanguinem, sunt aliis meliorens & perfectiores quantum ad gratias & virtutes, aliis dico indeuotis, q̃ non habent istum sanguinem, sed loco eius habẽt in corde suo humorem. s. carnalitatem & affectionem, & voluptatem mũdi & carnis. Sanguis enim iste est vita animæ spiritualis. Leuiticorum decimoseptimo. Anima omnis carnis in sanguine est. ¶ Item vt dicit idem. Quædam animalia sotietatem diligunt & sectantur, vt Cerui, onagri, boues & oues. Quædam autem fugiunt, ut aues & bestię quędę carnib. viuere cõsueuerũt, Vndedicit Auicenna li. 1. q̃ quędam sunt urbana, quędam agrestia, sed inter cętera hõ nõ posset uiuere solus. Formicę ât & apes in hoc cõicant: quia. s. non solę, sed in consortiis et societatib. esse

volunt.Sic vere inter hoies est differentia talis: quia quidē volunt viuere simul & in societate, sicut boni. Quia volatilia ad sibi similia conueniunt.Eccl.27.Nam illi q̄ sunt hoies quantum ad sagacitatem discretionis cerui quo ad velocitatem bonæ operationis, apes quantum ad mellificationē deuotionis onagri quantum ad calorem prædicationis, formicæ quantum ad laborem continuæ occupationis, nō possunt viuere soli per discordiam & partialitatē, imo cupiunt inuicem esse per concordiam & vnitatem: quia, Ecce quam bonum & quam iocūdum habitare fratres in vnum. Sed ꝑ certo q̄dam sunt qui societatē suorum similium nō amant.s.illi qui viuunt de sanguine.i.de crudelitate & rapina: qa tales volunt esse soli per partialitates & societatē alter alterius non affectant.Patet in caufidicis vsurarijs,& falsis mercatorib.& cęteris raptorib.quorum alter nollet ꝙ in sua patria esset alius sibi compar, ne.s. per eum sibi rapinæ vel vsuræ vel lucri portio minoretur,vnde non sunt vniti p concordiam, sed p discordiam & inuidiam separati. Inter
10 superbos semper iurgia sunt.Prou.13.¶Item animalia variā tur quantum ad nutrimentum:quia quædam nutriuntur carnibus tm̄,vt Leo & Lupus. Quædam tātum graminib.vt bos & Ceruus.Quædam omnib.vt Canis & Vrsus.Quædam suis sustentabilib.liquoribus,vt apes melle, araneæ humore muscarū,vt dicit Ari.li.1. Sic vere spūaliter inter homines sunt quidam q̄ carnibus.i. rapinis & extorsionibus viuunt, sicut Leones & Lupi,i. crudeles principes & tyranni. Alii vescūtur humorib.i.delicijs & carnalitatib.Alij graminib.i. diuitijs & terrenis facultatib.sicut boues.i.mercatores, & laboribus mūdanis occupati,& cupidi,s. & auari.Alij autem omnibus:qui.s.nutriuntur carnibus per crudelitatem,humoribus,per carnalitatem, & graminib. per cupiditatem,& isti sunt canes.i.aduocati,vrsi.i.clerici ambitiosi,qui arbores dignitatum scandunt.Vnde Eccles.36.Omnem escam manducabit venter.Vel dic in bono ꝙ quędam mentes nutriuntur carnibus.i. exemplis martyrum & aliorum sanctorum mortuorum.Aliæ graminib.i. sanctæ scripturæ pascuis & auctoritatibus.Aliæ liquoribus.i. gustu deuotionis & hmōi. Aliæ autem omnibus:quia.s.sunt deuotæ & scientes, & huiusmodi sunt canes.i.prædicatores,vrsi.i.hirsuti religiosi.Alius au
11 tem credit se manducare omnia.ad Rom.14. ¶ Secundū Aristo.li.1. aliqua sunt animalia quæ carnib. aliorum vescūtur, & suam non accumulant nutrimentū, vt Leo & Aquila.Alia quæ suum accumulant nutrimentum, vt hericius & mus & formica. Sic vere inter malos quidam reponunt nec prouident in futurum,sicut sunt Leones & Aquilæ.i.fatui nobiles principes & tyranni, qui ꝓp nimias expensas & improuidē tiam fiunt pauperes, ita ꝙ ad quotidianum victum utuntur carnib.i.extorsionib.rapinis, & exctionib. subditorum.Rege sene & stulto qui nescit prouidere &c. Eccl.4. Alij autē sunt qui sua accumulāt nutrimēta,s.inuidi, cupidi & auari, qui cum magnis laborib.cauernas suas.i.arcas & cellaria replēt victualib.i. diuitiis huius mundi.Vel per istas formicas intelligo sapiētes & prouidos, per alia stultos & impuidos
12 & prodigos. Vade ergo ad formicam o piger.Pro.6.¶Secundum Auicennam,omne animal in diget nutrimēto.Nā quia humor naturalis semper & cōtinue per actionem calidi cōsumitur, ideo necesse est ꝙ per nutrimētum restauretur. Sic vere charissimi,quia in anima humor.i.gratia & douotio & compassio continue consumitur & diminuitur à calore.i. a feruore & cōcupiscētia carnali & mūdiali, uel à calore tribulationis & tentationis,ꝺ̄ necesse est ꝙ cōtinue recipiat spiritualium nutrimenta.s.doctrinam, sacræ scripturæ ꝓdicationem,bona exēpla, bonam informationē,vt sic humiditas deuotionis & gratiæ restituat, & ne ꝓ pctm̄ depereat, continue vegetet. Comede ergo & bibe, grandis.n. tibi re-
13 stat via 3.Reg.19. ¶ Itē quædam aīalia quęrūt victum de die sicut oues & hmōi. Quædā de nocte, sicut lupi & aues lucifugæ & hmōi.Sic vere inter hoies quidam vadunt ad cibum .i.ad opa & negocia de die.i.parenter & manifeste.s.oues.i. personę simplices & benignæ, q̄ sunt planę in actib.& operib. Sed vere quidam de nocte incedunt.i. in oscuritate cauillationum et cautelarum,q̄ fugiunt lucē veritatis et suos actus abscondunt.s.vsurarij & aduocati,qui suos cōtractus semper faciūt in occulto, et ita de luxuriosis et huiusmodi
14 quia. Qui male agit odit lucem,Io.3.¶Scd̄m Ari.& Auicen. quædam sunt aīalia sp domestica,vt ouis & capra & hmōi. Alia sp siluestria,vt leo & lupus & hmōi.Alia aūt quæ inter se sunt naturaliter siluestria,tn̄ cito domestieantur, vt elephas & similia.Alia quælibet sunt naturaliter domestica,tamen q̄nq; siluestria efficiuntur,vt patet in catis,& hmōi.Sic vere inter hoies quidam sunt omni tpe domestici.i.domut eccłi. Alii autem omni tpe sunt siluestres per vitia & peccata & a domo ecclesiæ seperati.s.tyranni & crudeles, vel infideles.Alii autem qui licet sint aliquo tpe siluestres,domiti & peccatores,tn̄ per prædicationem & correctionem faciliter conuertuntur, & per gratiam domestic̄antur, sicut sunt multi seculares & alii. Alii autem sunt qui licet sint domestici per gratiam,& in domo ecclesiæ vel religionis conuersantes,tn̄ aliqn̄ efficiuntur siluestres per apostasiam uel peccatum,& à statu ecclesiæ segregati. Non.nocet.Eccl.37.¶Scd̄m Arist.de omnib.animalib.domestic̄is ueniuntur aliqua siluestria,sicut siluestris bos,hō siluestris, equus & asinus &c. Sic uere de omnibus statib. animalium .i.hominum inueniuntur aliqui apostatæ & siluestres maliciis pariter & peruersi, qui spreta societate bonorum siluestres incolunt huius mundi.Quod in societate Christi apparuit, vbi Iudas siluester & nepharius est in ventus. Apostata vt inutilis.Prou.6.¶ Quædam animalia sunt magnæ iræ & impetuositatis,& maxime tpe coitus: quia tunc pugnant pro mulierib. & vxorib.& certant,sicut patet de apris.Et in dictis animalib.ſm Auic.est appetitus delectationis. Animalia ergo sunt homines,& maxime clerici: Vxores sue sue beneficia,dignitates,officia,uel prębendæ. In cunctis ergo oēs & boni & mali cupiunt promoueri, & cum dicit vxoribus copulari, quia ſm Aug.nemo est quin se gaudeat alios dominari.Et ideo multi sunt magnæ iræ impetuositatis per ambitionem:quia.s.se ingerunt non uocati & maxime tpe coitus.i.qñ vident vxorem paratā, qñ.s.aliquod officiū vel beneficiū uacat, quia tunc vnus solet pugnare contra alios per lites & discordias,vt vxorem obtineat q̄ affectat.Colli debantur pueri in uentre matris.Gene.25.i.in claustro.q̄ .s.quilibet volebat primus exire;& ad exteriora beneficia promoueri. ¶ Item aīalia quædam sunt magnæ iræ & furoris,sicut leo . Quædam aūt magnæ benignitatis sicut ouis, & quædā magnæ refrenationis,sicut elephas.Sic vere aliter terā quidā sunt multum iracūdi,alii benigni, alii aūt scitē per discretionē suā cholerā refrenare,& maxime elephantes,qui inter oīa bruta plus vtuntur rōne,ſm Plin.viri valit & perfecti. ¶ Quędam animalia sunt tenacis memoriæ,sicut canis, qui est memor amicitiæ, & optimè recolit beneficia sibi facta.Asinus etiam,& camelus. Quædam autem magnæ sunt obliuionis,sicut struthio et Columba.Solus autem hō ſm Auicennam memorat oblita vt ēt dicit Arist.li.1. Nisi ſm Augustinum,In solo homine est memoria, inquātū hō iacet rōni.Sic vere inter homines quidam sunt qui sunt magnæ obliuionis: quia vere beneficia ab alijs sibi facta,et maxime Christi beneficia statim obliuiscūtur,nec ea per vestigia recordātur. Populus meus oblitus est mei.Hier.2.Peccata ēt præterita non recordantur.s.ad confitendū,ꝙ ideo dicuntur struthio,de qua dr Iob 39.ꝙ cum in arena posuerit ouа sua, obliuiscitur vbi posuerit ea Mala etiam præterita non recordantur, ad præcauēdum ea,ideo dicuntur lumba, quæ.s.ibi pullificat vbi pullos suos semper leprosos amisisse. Sic isti licet in mundo per multos casus pręcedentes,tn̄ ibi pullificare, et eas ibi acquirere nunq̄ cessant.ut Esa.36.Redire prævaricatores ad cor, recordamini priora seculi.Non recolūt etiam beneficia aliorum,significantes lo pincerna qui succendentib. prosperis obliti est infirmitatis sui.Gen.40.Exemplifica contra ingratos.Sed ꝓ certo li q̄ sunt hoies.i.rōne vtentes,qui sunt canes.i. grātiarū recordeles:qui sunt Asini.i. fortes et cōstantes cameli.i. humiles et obedientes,tales dico bonæ sunt memoriæ,et recitant, qa.s.aliorum beneficia bene recolūt et hūt in memoria: ipsa vice reciproca recōpēsant, cōtra illos qui nō sic memores beneficiorū suorum,quæ ostendit eis.Psal.
cūdum Auicen. solus homo memorat oblita,bruta nō obliuiscūtur,nunquam āmplius recordant.Sic vere

[illegible]gressiones & carnales pctōres, nō recolunt oblita.i. pctā [illegible]ficia seu mandata Dei, quę postponunt & obliuiscū [illegible]scilli q̄ sunt hoies.i.iusti & rōnales, licet aliqn̄ videant [illegible]illa quę viderunt.s.pctā quæ cōmiserunt, beneficia [illegible]perunt mandata quæ audiuerunt, tn̄ loco & tpe [illegible]iuntur.s.pctā ad confitendum, beneficia ad remunerandum, diuina mandata ad implendum.Memor esto igitur [illegible]exercideris,& prima opera fac.Apoc.2.¶Secundum Aug. [illegible]ntum, admiranda est in brutis & animalib.prudentia seu [illegible]rtitas,& quædam similitudo rationis,quæ euidētem habent [illegible]bertatem in æducatione filiorum,in ædificatione mansionis & latibulorum,in medicatione vulnerum,in fuga nocentium,in præsagio mutationis temporum futurorum, in [illegible]gatione & dilectione comparum sociorum:quia vxores [illegible]prias,filios & socios recognoscūt,vt dicit Aug.11.de ciuitate Dei.Recte tales debēt esse boni & discreti & perfecti [illegible]ri & maximè prælati & prædicatores;quia verè isti debēt [illegible]ios & alios sibi subditos vel se minores educare p bonam [illegible]nationē & instructionē,mansiones.s.cęli,sibi & suis para [illegible]re bonā vitam & operationem,vulnera.i.peccata medi [illegible]ri per poiam & cōfessionē, nociua.i.mala exempla & cō [illegible]nia fugere per prudentiam & discretionem, mutationē [illegible]ris tpis ꝓuidere,per mortis & inferni & aliorum fu [illegible]norum recordationem.Cępisti cogitare quid futurum esset post hęc.Dan.2.Nouit præterita,& de futuris cogitat.Sa [illegible]ntes.Vos autem compares & filios.i.suos socios,amicos [illegible]ubditos,dtōr diligere p charitatem,recognoscere p subiectionē & pietatem,& cum eis pacifice cōuersari per cōcordem amicitiam & vnitatem: quia q̄ suorū domesticorū curam nō habet,fidē negauit,& est infideli deterior 1.ad Ti

15 nam.6.¶ Secundum Arist.In oī animali est vnum radicale & originales membrum,qđ est principium omnium virtutum naturalium,& per quod infunditur in membris alijs vita & virtus.i.cor:& istud primo formaī & perficit in corpe aīalis.Et vere in aīa est vnum membrum.i. vna virtus principalis & prima respū oium aliarū.s.fides,quæ est origo & principium omnis virtutis moralis.Per hanc.n. habent virtutē & efficaciam opera nostra:quia ſm Apostolum Ro.14.Omne quod non est ex fide,peccatum est. Et ideo ista debet primo & principaliter construi & componi,& summopere cu dicit quia sine fide impossibile est placere Deo.ad Heb.11. Vel dic ꝙ in corpore ecclesiæ iste est Christus, q̄ est primus & primogenitus aliorum,à quo omnis virtus & gratia derivatur,quia ipse est primogenitus in multis fratrib. ad Ro.8.

16 Vel exponēs vis de charitate ꝓ omnia sicut supra.vel de ꝓ [illegible]ato.¶Omne animal habet vultum naturaliter inclinatū ad [illegible]sum originale principiū.s.ad terram,excepto homine,cui soli rationabilioris naturæ, est staturæ erectio referuata ad deorsum.s.ſm Basilium ꝙ hō non debet terrena,sed cœlestia contēplari,& nō de infimis cogitare.Sic verè inter [illegible]alia aīalia inter pctōres hoies oēs naturaliter inclinant ad terrā [illegible]ad amorē terrenorum bonorum,illi tn̄ q̄ sunt hoies.i.iusti rationales & perfecti habent faciē.i. intentionem erectā p [illegible]spem affectionem & cōtemplationem, superius ad ęterna, nō inferius ad terrena,vt sic videantur cęteris bestijs.i.pctōribus nobilioris esse naturæ.Iob 50.Circūda tibi decorem, et [illegible]in sublimitate erige.Et 2.ad Cor.4.Contemplantib. nobis nō [illegible]quæ videntur,sed quę non videntur.¶Secundum Arist. Omne animal habēs semen,generat sibi simile, & ideo quia nō [illegible]test seruare speciem suam per se,dedit sibi natura per generationem spēm ꝓpriam cōseruare. Sic verè boni cupiūt [illegible]alios facere & generare sibi similes ī morib.& natura, sicut [illegible]patet de religiosis,qui alios generāt per prædicationem,& hoc vt sic sua spēs,ordo.s. seu status eorū post se maneat,et [illegible]successionē et generationē aliorum seruetur. Isti in locō [illegible]rterere patrū suorum.Iosuæ 5.Act.26.Opto omnes q̄ me [illegible]audiunt,fieri tales quales ego sum.¶Ad generationem animalium necessario requrunt et cōiter masculus et fœmella .s.masculus q̄ semen emittat, fœmella q̄ in matrice semē recipiat,et sic ibi fętus gnāt,q̄ postmodū emittit,pficit et,nutrit,et hoc diuersimodè in diuersis:qa aliter in quantib.aīr in partib.Masculus.n.se hēt ꝓ modū formę,fœmina ꝓ modū materiæ,etiō oē femininū hēt matricē, vbi fętum recipiat,vel aliqd loco eius.Sic verè ī gnatione bonorū operū, [illegible]xe oīa requrunt.s.masculus,i. Chrs,semen.i. gra vel bona ip-

sius inspiratio,fœmina.i.aīa matrix.i.voluntas et subiectio, quia verè oportet ꝙ primò masculus.i.Christus immittat semen.i.bonam inspirationē & gratiam ꝓuenientē,& ꝙ fœmina.i.aīa istud recipiat in matrice.s.voluntaris, & sic ꝙ fętum boni propositi cōcipiat per bonū consensum, & cū foueat per bonam dilectionem emittat, & pariat per bonam operationem,& eum nutriat ꝓ continuā frequentationem.Vel dic econtra de generatione malorum operū:quia mas.i. diabolus emittet semen malæ suggestionis & tētationis in matricē fœminę.i.in voluntatem aiæ,& sic concipit per malum propositū,parit per malam operationem,nutrit per cōsuetudinem & iterationē.Exijt q̄ seminat seminare semen suū. Mat.14.quia quæ seminauerit homo,hæc & metet.ad Gala.6.Vel per masculū intelligo bonos vel malos prædicatores, per semen,bonā vel malam doctrinam,per fœminam,subditos auditores,& expone de quolibet sicut supra.¶Oīa aīalia ſm Auicennam,in aliquo differunt,& in aliquo cōueniunt qa omnia conueniunt in carne & neruo,differunt tn̄ in multis,quia differunt in qualitate & habitudine membrorum, tā simplicium quā compositorum: quia testudo habet testas, hericius spinas,equus caudam,& tamen hō non.Sic verè inter hoies & bruta.i.inter iustos & iniustos,bonos & malos, est aliqua cōuenientia,& aliqua differentia, quia pro certo omnes conueniunt in neruis.i.in naturali sensu & discretione,& in carne.i.in naturali mollitie & compassione, qa oīs homo naturaliter est rationalis,& animal māsuetum. Verū tamē in aliquib. differunt:quia verè inter bruta.i.inter pctōres,quidam sunt qui habent spinas.i.diuitias & tpalem possessionem sicut hericius,quia ipsi peccatores in seculo abūdauerunt diuitijs.Alij habent testas.i.duritiam & obstinationem:quia nolunt corrigi,nec audiunt prædicationem.Scio qa durus es tu.Esa.48.Alij habent caudam.i. spem longę vitæ & durationis,quę per caudā designatur.Sed verè hō non quia ꝓ certo sunt homines.i. ratione & perfectione vtētes carēt omnib.istis:quia nō habent testam obstinationis, spinas.i.sollicitudinem tēporalis possessionis, caudā lōgè spei & durationis:quia homo natus de muliere,breui viuens tēpore.Iob 13.¶Differunt etiam animalia in quātitate oculorū,vñ noctua habet oculos multū apertos,Aquila aūt multū paruos,& hoc est necessariū:quia noctua obscure videt, & de nocte vadit, & ideo sibi est necessariū habere oculos apertos.Econtra autem in aquila:quia acute videt,& de die pdatur,iō bonū fuit ꝙ oculus eius esset strictus non apertus.Sic verè differentia est inter mūdi sapientes & simplices:qa simplices sunt sicut noctua.s.obscuri & nocturni ꝓ ignorantiā, & iō ꝓ certo talib. est necessariū ꝙ oculus intellectus apertus sit per vigiliam,vt possint.s.videre quicquid eis præcipitur vel docetur.Sint oculi tui aperti.Neem.1.Sed veræ aquilæ.i.sapientes & doctores,cū habeāt oculos intellectus claros & acutos per sciam & cognitionem,vtile est ꝙ sint cooperti & parum aperti.i.parū expositi ad uanas qōnes & opiniones,ne forte per nimiam subtilitatem in hæresim dilatabant.Amictu ora velabis,oculo nō videas terrā.Eze.12.Vel dic ꝙ noctuę.i.seculares,habent oculos apertos & vagātes: aquilæ autem.i.viri spūales tenēt eos clausos:quia oculi sapientis in capite eius,stultus autē ambulat in tenebris. Eccl.2.Dicunt.n.sapientes,Auerte oculos meos ne videāt vanitatē.¶Differunt etiam aīalia ſm Auic.in numero pedum:qa quædam bipedia,quædam quadrupedia, quædam multipedia sunt sicut patet in araneis & erucis. Sic verè differūt homines in quantitate pedū.i.affectionum:qa quidam sunt bipedes per duplicem charitatem.s.Dei & proximi: qđā quadrupedes q̄tū ad quatuor virtutes, vel quatuor affectiones: qđā multipedes p mustiuolas affectiones,sicut sunt instabiles atq; leues, qa mulcę cogitationes versant in corde uiri. Prou.19.¶Differūt ēt aīalia in qualitate pedū,qa qđā habēt eos valde teneros & molles,sicut hō & camelus,qđā valde duros,sicut equs & bos.Sic uerè qđā sunt q̄ hūt pedes.i.affectiones multum teneras & molles p benignitatē & cōpassionē,& hoc illi q̄ sunt hoies p mansuetudinē & rōnē,quia hō est aīal rōnale & mansuetum, & illi q̄ sunt cameli p patientiā & humilitatē:qa camelus se inclinat dum oneratur. Sed pro certo alij hūt eos multum duros p duritiā crudelitatis et obstinationis,& hoc illi q̄ sunt boues q̄tum ad labores terrenos.s.auari,eq̄ q̄tum ad superbiam.s. principes et

tyranni

tyranni:quia plãta pedis eorũ ſicut planta pedis vituli.Eze. 1. Vel dic q̃ pes eſt finis vitę & ſenectus, q̃ aliis eſt mollus p miſericordiã & pietatẽ, vt ſic ſenectus ſua in miſericordia vberit,in aliis durus p patialitatẽ,& auaritiã; quia veſpere decidit,induratur & areſcit. Vel dic q̃ quidam habẽt pedes .i.effectus molles per delicias, quidam duros per cõſtantiã
29 & virtutem &c.¶Differunt aĩalia in ſicu mamillarum: qa q̃dam habent eas in pectora,ſicut elephas q̃dam in vẽtre ſicut ſuos q̃dã inter crura,ſicut vaccæ.Sic vere prędicatores differunt:qa vere q̃dam habent mammas .i. p̃dicationem & doctrinam in pectoribꝫ.ſ. illi qui prædicãt ex corde & ex charitate. Alii in ventre qui.ſ.prædicant cã ventris.Alii inter crura,qui.ſ.prædicant cã luxuriæ.Alii.n.aliud clamabãt. Act.19.Patet ad Phi.1. de diuerſitate annũciantiũ Chr̃m. Vel dic q̃ vbera,quæ pro certo quidã habẽt in pectore.ſ.illi qui ſp volunt loqui de ſuis pectoralib. & amicis,quos hñt p̃pe cor. Alii in uentre ſicut guloſi, qui nolunt niſi de ventre & de bonis cibis loqui. Alii inter crura, ſicut luxurioſi, qui
30 ſp volunt loqui de membris & operibus impudicis. Iiſti er go loquuntur variis linguis magnalia diaboli.Actu.1.¶Item defferunt aĩalia in actiõe,quia diuerſimode cũ aliis pugnãt, & ab aliis ſe defendunt.q̃dam.n.cũ narib.& auribus ,ut elephas,q̃dam cum naribus vt ſus,quędã cum cornibus,vt cervus,q̃dam cum dẽtibus vt ſerpentes,q̃dam cum vnguib. vt leones, quædã cũ pedib. fugiendo,ut lepores,quia ſm Pli. & Auicẽ.Ingenioſa natura dedit cunctis animalib. contra nociua munimentum.Sic vere chariſſimi boni pugnant cõtra hoſtes ſpũales,diabolum.ſ.carnẽ,& mundum, diuerſimode,quia quidã cum aurib. audiendo per obedientiam & ſubiectionem,quidam cum narib.olfaciendo.ſ.futuram ſuauitatem per deuotionem,quidam cum dentib.id eſt cũ verbis per orationem gratiarum actionem & confeſſionẽ, quidã cum cornib.i. cum virtutib. per conſtantiam & perfectionẽ, quidã cũ pedib.fugiendo oẽm malã occaſionẽ,alii unguib.i.manib.bene operando,vel elemoſynã largiẽdo per cõpaſſionẽ.Vnde de eleemoſina dr̃ Eccl. 29. Sup
31 ſcutum & lãceã p̃pugnabit p te.¶ Item differunt oculorũ virtute,quia quædã habent oculos valde debiles,ſicut veſpertilio,quædã multum fortes,ſicut hirundo. Sic vere quidam hñt oculos intellectus valde debiles .ſ. per ignorantiã & incrudelitatẽ,quia .ſ. oculos aĩę.i. fidẽ hñt valde debilẽ, quia.ſ.faciliter titubant.Iõ talib.dr̃. Io. 12. Adhuc modicũ lumẽ i vobis eſt.Alii aũt hñt hmõi oculos multum, fortes, quia.ſ.diſcretè vident ea q̃ ſunt fidei & doctrinæ, de quib.
32 Apo.1.Oculi eius ſicut ſol.¶Differunt animalia in appetitu coeundi,quia quædã ſunt multum prona ad coitum, ſicut colũba & porcus, q̃dã magnę refrenationis ſicut elephas & turtur,quædã aũt perpetuo continet a coitu, ſicut apes. Sic vere inter hoĩes,quidã ſunt faciles & proni ad actus luxuriæ.ſ.ſoluti & luxurioſi,alii aũt ſe debent refrenare.ſ.boni actiui & cõiugati. Alij aũt perpetuo dẽt cõtinere.ſ.cẽi & religioſi.Vnuſquiſq;,n.,ppriũ hẽt donũ, aliusſic & alius
33 ſic.1.ad Cor.7.¶Quædã ſunt aĩalia quæ appetunt coire cũ omni ſpẽ,alia tñ cum ſua,alia cum nulla.Primum patet de pardo cum Leena.Scd̃m de elephantib.inter quos ſunt cõiugia ſm Pli.Tertiũ de apib.Sic vere in mundo iſto ſunt quidam q̃ appetunt coire cum oĩ ſpẽ.ſ. cum ſolutis & coniugatis.ſ.luxurioſi.Alii ſeruant coniugia,ſicut boni coniugati.Alii aũt perpetuo continent ſicut caſti clerici & religioſi,quia nõ oĩs caro eadẽ caro ſed alias volucrum & alia be
34 ſtiarum.1.ad cor.15.¶Differunt aũt animalia in comedẽdo, quia quædam ſunt magnæ voracitatis,ſicut lupus ,canis & leo.Alia aũt parci victus,ſicut ſerpentes.Sic multi ſunt voraces per gaſtrimargiã, alii aũt modici per abſtinentiam. Vel dic qd̃ quidã ſunt voraces per auaritiam & rapinam, quia cibos diuitiarum indiſcrete deuorant & acquirunt. Alius credit ſe manducare omnia. Alii aũt ſunt abſtinetes ab hmõi cibis per paupertatẽ.Primi ſunt ſimiles lupis &c.
35 Vide ibi.Sed qui abſtinẽs eſt,adiiciet vitã.Eccl.37.¶Differũt ẽt beſtiæ in tpe venandi,quia quędam ſemper de nocte,venant,vt lupus q̃ dr̃ hala,quædã ſemper de die. vt aquila & accipiter.Alia autem & de die et nocte,ſicut catus. Chariſſimi nox ſignificat bona tpalia,dies bona ſpiritualia. Quidam ergo boni ſunt & iuſti,qui in die,i.bonis ſpiritualibus vel in ſtatu gratiæ prædãtur.ſ.merita & virtutes, de quib. vi
uunt.Alii aũt in nocte,i.in bonis & negociis mũdi acquiſitis prędas ſuas.ſ. bona temporalia & diuitias.Alii aũt ẽ parum cere,& vtranq; ripam paſcere,& Chriſti & mundi negotia miniſtrare.Sed pro certo. Nam poteſt duobus dominis ſeruire. Mat.6.¶ In corpore humano neceſſaria ſũt diuerſa membra, pp eius diuerſas operationes. Vñ ibi ſunt oſſa neceſſaria ad totius corporis ſuſtentamentũ,cartilagines ad diuersionis, neceſſaria ſunt plura diuerſa membra,homines.ſ.& pgidos atq; fortes & maxime prælatos,vt ſic corpus eccl̃e ſuſtẽteretur per iuſtitiã,ne.ſ. defluat ad peccata,quia iuſtus eleuat gentem.Prou.14. Sed quia oſſa iſta nimis cõtinerent eſſe dura per rigorem, & carnem.i.viros carnales lędere p aſperam correctionẽ, iõ neceſſe eſt ibi eſſe cartilagines, q̃ ſunt molles & flexibiles.i.viros pios,cõpatientes & miſericordes,vt ſic p eos oſſium iſtorũ durities temperetur necro.i.carnales totaliter diſſipẽtur. Exẽplum de Moyſe pio, ſe opponebat Deo per orationem,ne carnalis populus neceret Num.16.¶ Nerui in corpore ſunt neceſſarii ad mẽbrorum coniunctionẽ,& ſenſus & motus adminiſtrationem,& ideo ſunt molles & fluxibiles,cõcaui & ſp̃u aereo pleni.Sic in corpore eccleſiæ ſunt neceſſarii nerui.i.viri ſp̃uales,& fecti qui ſunt molles per benignitatẽ, flexibiles p pietatẽ concaui per humilitatẽ, ſpiritu ſancto pleni per virtutes,& gratiarũ abundantiſſimam vbertatẽ, & iõ iſti per ſua bona opera, exempla & verba,alia mẽbra copulant & cõiungũt per charitatẽ,& per fidei & amicitia vnitatẽ, & in eis ſum diſcretionis deuotionis & cõpaſſionis, & motũ bone operationis cãt,efficiunt & procurant.¶Caro in corpore eſt neceſſaria pp vacui repletionem & vitalis caloris cõſeruationem. Caro autem neceſſarium eſt propter ſpiritum vitalium gẽnerationem,& vitæ conſeruationem.Sic vere in ẽcclia debet eſſe caro.i.mollis & fluida compaſſio,quæ vacuum.i. pauperes per eleemoſynas repleat,& calorem vitalẽ iamorẽ & charitatẽ cuſtodiat & cõſeruet.vbi.n.ceſſat pietas,ibi eſt to deficit charitas,qa vbi nõ ſunt ligna extinguet ignis.Pro. 26.Cor aũt.i.fides eſt neceſſaria,vt exinde vita ſpũalis.i.gratia & charitas deriuet.Vel dic q̃ in corpore eccl̃iæ oportet eſſe carnem.i.pios & compatientes,& cor.i. calidos & charitatiuos ſpiritus feruentes dñio ſeruientes.ad Ro.12.¶Pulmo fuit neceſſarius propter frigidi aeris attractionẽ ad caloris cordis mitigationẽ.Sic vere chariſſimi in anima eſt neceſſaria pulmo.i. deuotio ſeu oratio, quia circa cor.i.circa cogitationes noſtras calor carnalis concupiſcentiæ ſtuat, & iõ neceſſe eſt quod cũ pulmone deuotionis aſpiremus p orationẽ,& aerẽ.i.diuinã gratiã attrahamus, vt ſic.ſ.ẽpere mus calorem cordis.i.carnalẽ inflammationẽ & diabolicã tentationem & ſuggeſtionẽ. Os meũ aperui & attraxi ſpiritum.¶Stomachus eſt neceſſarius propter primam digeſtionẽ, quia cibos in ſe recipit,& purã ſubſtãtiã ad corporis nutrimẽtum retinet,impuram autem & ſuperfluam per feceſſum emittit. Sic vere in aĩa oportet eſſe ſtomachũ.i. diſcretionem, quæ receptis cibis.i.rerum exteriorum notitia per .i.per cogitationẽ recepta, debet quicq̃ ibi deponitur de bono,retinere ad aĩæ educationem,alia aũt tanq̃ ſuperflua refutare.Vel ſtomachus eſt auditus, qui debet bonos cibos .i.bona verba retinere,alia aũt prætermittere. Nonne auris verba diiudicat? Iob 12. Vel dic q̃ ſtomachus eſt homo pius, q̃ ſibi & corpori & domui retinet tm̃mõ neceſſaria, ſuperflua ãt exterius pauperib.emittit.Vel dic q̃ iſte eſt aurus,q̃ oĩa pura & bona ſibi & membris ſuis.i. vxori & liberis retinet & reſeruat,illud aũt qd̃ eſt impurũ, & qd̃ penitus nihil valet,exterius ad pauperes p eleemoſynas emittit.Sicut eſt vinum & blãdũ corruptũ.¶Hepar in corpore eſt neceſſarium ad ſanguinis generationẽ, p̃ corporis nutrimentum,venæ aũt ſunt neceſſariæ ad iſtius ſanguinis per corpus deportationem,vt corpus debite nutriãt.Sic vere in corpore eccl̃ię neceſſarii ſunt doctores,q̃ vicẽ heparis portant, q̃ ſanguinẽ.i.doctrinã gnãnt per ſuę ſciæ actionẽ,venas tẽ.i.p̃dicatores iſtum ſanguinem deferunt per prędicationem,& ſic alia membra.ſ.ſeculares & alii mediante diuina ſapientia vegetantur,& in eſſe gratiæ conſeruantur.Vel be par ſunt ſeculares, ſanguis eſt ſuba temporalis. Pulli eius ſan-

guinem ſanguinem Iob 36.¶ In corpore neceſſaria ſunt in prędas ſuas.ſ. bona temporalia & diuitias.Alii aũt ẽ parum cere,& vtranq; ripam paſcere,& Chriſti & mundi negotia miniſtrare.Sed pro certo. Nam poteſt duobus dominis ſeruire. Mat.6.¶ In corpore humano neceſſaria ſũt diuerſa membra, pp eius diuerſas operationes. Vñ ibi ſunt oſſa neceſſaria ad totius corporis ſuſtentamentũ,cartilagines ad diuersionis, neceſſaria ſunt plura diuerſa membra,homines.ſ.& pgidos atq; fortes & maxime prælatos,vt ſic corpus eccl̃e ſuſtẽteretur per iuſtitiã,ne.ſ. defluat ad peccata,quia iuſtus eleuat gentem.Prou.14. Sed quia oſſa iſta nimis cõtinerent eſſe dura per rigorem, & carnem.i.viros carnales lędere p aſperam correctionẽ, iõ neceſſe eſt ibi eſſe cartilagines, q̃ ſunt molles & flexibiles.i.viros pios,cõpatientes & miſericordes,vt ſic p eos oſſium iſtorũ durities temperetur necro.i.carnales totaliter diſſipẽtur. Exẽplum de Moyſe pio, ſe opponebat Deo per orationem,ne carnalis populus neceret Num.16.¶ Nerui in corpore ſunt neceſſarii ad mẽbrorum coniunctionẽ,& ſenſus & motus adminiſtrationem,& ideo ſunt molles & fluxibiles,cõcaui & ſp̃u aereo pleni.Sic in corpore eccl̃iæ ſunt neceſſarii nerui.i.viri ſp̃uales,& fecti qui ſunt molles per benignitatẽ, flexibiles p pietatẽ concaui per humilitatẽ, ſpiritu ſancto pleni per virtutes,& gratiarũ abundantiſſimam vbertatẽ, & iõ iſti per ſua bona opera, exempla & verba,alia mẽbra copulant & cõiungũt per charitatẽ,& per fidei & amicitia vnitatẽ, & in eis ſum diſcretionis deuotionis & cõpaſſionis, & motũ bone operationis cãt,efficiunt & procurant.¶Caro in corpore eſt neceſſaria pp vacui repletionem & vitalis caloris cõſeruationem. Caro autem neceſſarium eſt propter ſpiritum vitalium gẽnerationem,& vitæ conſeruationem.Sic vere in ẽcclia debet eſſe caro.i.mollis & fluida compaſſio,quæ vacuum.i. pauperes per eleemoſynas repleat,& calorem vitalẽ iamorẽ & charitatẽ cuſtodiat & cõſeruet.vbi.n.ceſſat pietas,ibi eſt to deficit charitas,qa vbi nõ ſunt ligna extinguet ignis.Pro. 26.Cor aũt.i.fides eſt neceſſaria,vt exinde vita ſpũalis.i.gratia & charitas deriuet.Vel dic q̃ in corpore eccl̃iæ oportet eſſe carnem.i.pios & compatientes,& cor.i. calidos & charitatiuos ſpiritus feruentes dñio ſeruientes.ad Ro.12.¶Pulmo fuit neceſſarius propter frigidi aeris attractionẽ ad caloris cordis mitigationẽ.Sic vere chariſſimi in anima eſt neceſſaria pulmo.i. deuotio ſeu oratio, quia circa cor.i.circa cogitationes noſtras calor carnalis concupiſcentiæ ſtuat, & iõ neceſſe eſt quod cũ pulmone deuotionis aſpiremus p orationẽ,& aerẽ.i.diuinã gratiã attrahamus, vt ſic.ſ.ẽpere mus calorem cordis.i.carnalẽ inflammationẽ & diabolicã tentationem & ſuggeſtionẽ. Os meũ aperui & attraxi ſpiritum.¶Stomachus eſt neceſſarius propter primam digeſtionẽ, quia cibos in ſe recipit,& purã ſubſtãtiã ad corporis nutrimẽtum retinet,impuram autem & ſuperfluam per feceſſum emittit. Sic vere in aĩa oportet eſſe ſtomachũ.i. diſcretionem, quæ receptis cibis.i.rerum exteriorum notitia per .i.per cogitationẽ recepta, debet quicq̃ ibi deponitur de bono,retinere ad aĩæ educationem,alia aũt tanq̃ ſuperflua refutare.Vel ſtomachus eſt auditus, qui debet bonos cibos .i.bona verba retinere,alia aũt prætermittere. Nonne auris verba diiudicat? Iob 12. Vel dic q̃ ſtomachus eſt homo pius, q̃ ſibi & corpori & domui retinet tm̃mõ neceſſaria, ſuperflua ãt exterius pauperib.emittit.Vel dic q̃ iſte eſt aurus,q̃ oĩa pura & bona ſibi & membris ſuis.i. vxori & liberis retinet & reſeruat,illud aũt qd̃ eſt impurũ, & qd̃ penitus nihil valet,exterius ad pauperes p eleemoſynas emittit.Sicut eſt vinum & blãdũ corruptũ.¶Hepar in corpore eſt neceſſarium ad ſanguinis generationẽ, p̃ corporis nutrimentum,venæ aũt ſunt neceſſariæ ad iſtius ſanguinis per corpus deportationem,vt corpus debite nutriãt.Sic vere in corpore eccl̃ię neceſſarii ſunt doctores,q̃ vicẽ heparis portant, q̃ ſanguinẽ.i.doctrinã gnãnt per ſuę ſciæ actionẽ,venas tẽ.i.p̃dicatores iſtum ſanguinem deferunt per prędicationem,& ſic alia membra.ſ.ſeculares & alii mediante diuina ſapientia vegetantur,& in eſſe gratiæ conſeruantur.Vel be par ſunt ſeculares, ſanguis eſt ſuba temporalis. Pulli eius ſanguinem ſanguinem Iob 36.¶ In corpore neceſſaria ſunt in
50 patiuntur omnia membra.¶Oẽ animal generans aliud, habet oculos, p̃ter talpã, q̃ hẽt oculos opertos tela, quæ data eſt ei pp debilitatem viſus.Sic verè oĩs hõ qui generat alios .ſ.in fidem per prædicationẽ & doctrinã,debet hr̃e oculos.i. intellectus diſcretionẽ,ut.ſ.videat & agnoſcat quid dẽt facere vel uitare.Totum corpus in circuitu plenum erat oculis.Eze.1.Veruntñ aliqui ſunt ſicut talpa.ſ.carnales,prædicatores,quorũ intellectus eſt opertus & velatus modica tela .i.amore carnis & mundi, & ideo iſti in ſpiritualib. ſunt cęci.Oculos tuos velabis.Eze.12.& Eſa.42.Qui cæcus niſi ſeruus meus.¶Oẽ aĩal habens aures mouet eas, p̃ter hoĩem ſm
51 Auic.idem.Sic verè illi qui hñt aures.i.virtutem & promptitudinem audiendi uerbum Dei vel obediendi mouet eas.ſ. per bonã operationem.Similiter q̃ audierunt, & faciẽdo.Istud tñ fallit hominib.quia verè illi qui ſunt hoĩes.i.rõnales & ſapientes mundi, non mouẽt aures, quia licet habeant aures.i.licet audiant uerbum Dei & mandata Chriſti, tñ non exercent motũ bonæ operationis. Audiunt uerba tua,& non faciunt ea,ſed in canticum oris ſui uertunt illa. Eze.33.¶Secundum Auic.Oẽ aĩal ſpirat,ſed quædã per vias
52 honeſtas,vel manifeſtas,vt per os,& p nares: q̃dã per non manifeſtas,vt apes &c.anuloſa.Sic verè oĩs hõ debet ſpirare.ſ.emittẽdo ſp̃um oſonis, & attrahendo ſp̃um gr̃æ & cõſolationis.Et hoc quidã occultè per meditationem, quidã manifeſte per bonã operationẽ,quia qui cõſeruat legẽ multiplicat oſonem.Eccle.53.¶Oẽ animal quadrupes hñs ſan-
53 guinem,habet medullam,& maximè homo multum habet de medulla,reſpectu corporis ſui,qd̃ eſt ei neceſſarium pp multiplices eius operationes. Sic verè illi qui hñt ſecum.ſ. in memoria & compaſſione, ſanguinem. i. Chriſti mortem & paſſionem hñt medullam. i. vnctuoſitatem charitatis & compaſſionis,et pietatis et benignitatis,et hoc maximè apparet in hominib.i.viris perfectis et rationabilibus, q̃ præ cæteris debent abundare in medulla charitatis et pietatis.
¶Item idem Auicen. dicit q̃ omne animal habens ſangui-
54 nem habet cor,carens ſanguine,caret corde,licet loco cordis habeat aliquid quod eſt ſedes vitæ.Oẽ etiam animal hñs ſanguinem,ambulat,vigilat, & dormit,ſm Arist. Sic verè illi qui habẽt ſanguinem.i.memoriam ſanguinis Chriſti, habet cor.i.conſtantiam et virtutem et perſeuerãtiam firmitatis in bono.Cor eius datũ eſt ei, & ſuper pedes quaſi hõſtitit.Dan.7.Quia tales ſunt magis fortes ad reſiſtendũ tribulationib. & vitiis et peccatis quam alii.Et tales etiã ambulant per bonam operationem,vigilãt per diſcretione,dormiunt per deuoticnem et cõtemplationem. Illi aũt qui carent iſto ſanguine,pro certo carẽt corde.i.conſtantia fortitudine,et uirtute.Colũba.n.ſeducta nõ hẽt cor.Oſ.7.Vel p
55 ſanguinẽ intelligo pietatem,et dic p oĩa ſicut ſupra.¶Omne animal habens cornu,habet ungulas pedum fixas, excepto unicorni et aſino indico, qui in fronte hẽt cornu,et vngulã nõ fiſſam.Sic vere illi qui hñt cornuam dignitatem,debent ungulam.i.operationem findere per diſcretionem,q̃dã ſunt tñ fatui ſplati, ſimiles vnicorni quo ad ſuperbiã et crudelitatẽ,aſino indico,quo ad ſtultitiã et ſtoliditatem,et ideo tales non findunt ungulam per prudentiam et ſagaci
56 tatem.&c.vide de aſino.¶Omne animal cornutum habet cornua uacua,p̃ter cerum et unicornem. Sic uerè omnes illi qui hñt cornua.i.iuriſdictionem et potentiam tpalem, debet ea hr̃e uacua per humilitatem,et per donorum abdicationem,quia.ſ.non debent accipere munera propter iudicaturam,et debent manus ſuas à talib.uacuare. Exod. 23. Non accipies munera.etc. Illi tñ qui ſunt ſicut ceruus timidi,et indociles ſicut vnicornis. i. crudeles et effrenati, hñt cornua plena.i.iuriſdictionẽ donis munerib. repletã. Eſa.2. Væ qui iuſtificatis impiũ pro munerib.et iuſtitiã iuſti auferetis ab eo.Iſti.5.audiũt illud Exo. 24. Non apparebis in conſpectu meo vacuus.¶Itẽ omne animal cornutum eſt quadru-
57 pes, p̃ter ceraſtẽ et p̃ter teſtitudines et limaces, quæ carent pedib.Sic verè oĩs iudex et prælatus debent hr̃e quatuor pedes.i.quatuor virtutes vel affectiones quib.ſ. in actibus ſuis moueantur,illi tamen qui ſunt ſerpentes et ceraſtæ.i. fraudulenti,malitioſi,et cupidi et ambitioſi,illi etiam q̃ ſunt limaces.i.carnales et delicioſi,carent huiuſmodi pedibus.Vimaces.i. carnales et delicioſi, carent huiuſmodi pedibus.Vide conditiones ceraſtæ. vnde Pſ.Pedes habent & non ambulabũt.¶Itẽ omne animal cornutum habet cornua dura
58 & oſſea

& ossea præter limacē, &c. similia. Sic verè oīs iudex q hēt cornua. i. constantiam & virtutem, debet hīe cornua iurisdictionis & ptātis dura & rigida per iustitiam & rigorem, præter limaces. i. pter molles & imbecilles prælatos & carnales. i. delicioſos, qui nō audent corrigere delinqētes, Vñ
59 Esa. 48. Scio. n. quia durus es. ¶Item ſm Auic. Quædā aīalia hīt dentes in vtraque mandibula, ſicut hō, quædā in inferiori mandibula tm̄, & talia, vt cōiter ſunt cornuta, quia illa materia tranſit in cornua. Nulla aūt aīalia hīt dentes in ſuperiori mandibula tm̄. Dentes qui maſticant & ruminant, ſignificant diſcretionem, qui habet oēs cogitatus & opera ruminare per examinationem & diſcuſſionem. Sed pro certo quidam hīt dentes diſcretionis ſuperius & inferius, id-
60 eſt quantū ad æterna, ſuperna & ſpiritualia & cœleſtia, & quantum ad inferiora. ſ. mūdana & terrena. Et tales ſunt homines. i. viri iuſti & perfecti, q in terrenis & ſpiritualib. ſunt diſcreti, quia dedit eis dīs irriguum ſuperius & irriguum inferius. Iud. 1. Sic verè alii ſunt qui non ſic, quia ī inferiori mandibula. ſ. quantū ad infima negotia & terrena, hīt dentes. i. diſcretionem & ſapiam, quia. ſ. nō ſūt diſcreti in ſpūalibus, ſed in temporalib. quia ſapiētes ſunt vt faciant mala. Hie. 4. ſicut patet in aduocatis & multis alijs vbicunq;. Sed p certo tales ſunt cōiter cornuti. ſ. per ſuperbiam & elationē, quia iſtud eſt regulare, quod illi qui miqus ſciunt & valent, plus aliis ſunt elati. Nullum. n. aīal eſt. i. nullus eſt hō ita perfectus, q tm̄ dētes habeat ſuperius. i. qui de ſuperiorib. & cęleſtib. tantummodo ſe intromittat, quia multi ſunt merè terreni, ſed nullus merè ſpiritualis contra illud Apoſt. ad. Col. 3. Quæ ſurſum ſunt ſapite &c. Vel per dentes ſi vis intellige loquutionē &c. Expone per ordinem ſicut ſupra. Vnde Io. 3. Qui de terra eſt de terra, loquitur. Et 1. Io. 4. Ipſi de mundo
60 ſunt, ideo de mundo loquuntur. ¶Nullum animal habens dētes acutos ſeu culmos recuruos, ſicut aper, habet cornua, quia materia illa tranſit in culmos. Culmus. n. & cornua, ſimul non conueniunt. Sic verè chariſſimi illi, q hūt dentes acutos. i. verba pūgitiua, detractoria, & diffamatoria, & culmos curuos. i. verba curua fallacia & deceptoria, nō dēnt hīe cornua dignitatū, q; tales non dīt promoueri ad officiū prælationis, quia non decet ſeruum dñari principibus. Prou. 19. Vel ſi pis per cornua intellige virtutes, quib. ſ. carent detractores & loquaces, q; a vbi verba ſunt plurima, ibi frequenter eſt geſtas. Prou. 14. Quia verè materia cornuum & uirtutum, ſ. cogitationes & affectiones trāſit in culmos. i, in uerba vana detractiones, & affectionis loquutiones. Vel dic q dentes acuti & culmi, ſignificant crudelitatem & rapacitatem, q; habētes, & exercentes, non ſunt promouēdi. Dē-
61 tes eorum arma & ſagittę &c. ſicut ſupra. ¶Omne aīal habēs cornua, habet dentes clauſos, reſecatos & coniunctos. Sic verè oīs prælatus vel uirtuoſus, debet hīe dentes. i. verba ordinata p diſcretionē, coniuncta per identitudinem, reſecata per benignitatem, quia. ſ. non debet hīe verba diuiſa, quia ſi bis interrogatus fuerit, habeat caput rūſum tuū. Eccle. 32. Non debent ēt eſſe nimis acuta per punctionem, &
62 aſperā correctionē, q; a verbū dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos. Eccl. 6. ¶Oē aīal domeſticum ut uacca, equus, & domeſticabile, vt elephas habet dentes coniunctos, ordinatos & hebetatos, vt ſic melius ſcindat herbā. Sic verè illi qui ſunt domeſtici, ſimplices & benigni, debēt hīe dentes. i. verba & ſermones planos & ordinatos, & cōiun-
63 ctos, nō varios vel diuiſos, &c. ſicut ſupra. §. præcedēti. ¶Oē aīal deputatum prædę, & carnib. deuorandis hēt dentes ſeparatos, acutos & diuiſos, vt ſic melius carnes diuidat atq; ſcindat. Patet in Leonib. canib. atq; lupis. Sic verè hoīes qui ſunt deputati ad prædā, vſurarii. ſ. & raptores, hīt dentes. i. ſermones acutos per crudelitatem diuiſos per cautelarum varietatem & falſitatē, & iō carnes aliorum. i. ſubas paupe-
rum melius deuorant & prædant, ſicut patet in lupis & Leonib. i. in mundi principib. & auaris violenter tollitis pelles eorū deſuper eis, & carnes eorum, deſuper oſſib. eorū. Mic. 3. Vel dic de detractorib. qui conſumunt carnem aliorum p diffamationem, qui hīt dentes uerborū acutos per mordacem detractionē, diuiſos per fallacē palliationē. Vel dic de prædicatorib. qui hīt canes. i. pctōres carnales ſcindere p contritionem, & ideo debent hīe dētes. i. verba acuta & pūgitiua per correctionem, diuiſa autem per diſcretionem, &
multimodam variationē, quia. ſ. nunc debēt attrahere, nunc terrere, nunc de inferno, nunc de Paradiſo loquendo, ve-
pdā. i. aīas accipiant & cōuertant. Didicit capere pdā Ezechi. 19. ¶Omne aīal ouans, ſicut ſunt reptilia, natatilia, & volatilia, carēt renib. & uefica, & hoc quia ſuper fluuias talium ca-
dit in plumas quantū ad uolatilia, & in ſquamas & pinnas quantum ad natatilia. Sic verè illi qui uolant per ſuperbiam & elationē, qui repunt per auaritiam & ambitionem
q; natāt p carnalē delectationē, carēt renib. i. feruore deuotionis & dilectionis, & veſica. i. euacuatione cōfeſſionis, & largitione pietatis & cōpaſſionis, q; ad modū veſicę ingeſta
diuitiarum congregat, vt ea pauperib. eijciat, & emittat, & hoc q; oīa ſuperflua ſua. i. oēs diuitiæ tales quæ deberent
euacuari per eleemoſynam, trāſeunt, in plumas & ſquamas. i. in vanitatem & pompoſitatē veſtiū & ſun ptuū. i. under-
rū. ¶Oē aīal habens cornua, & carens dentib. ſuperioribus, ſ.
minat & remaſticat cibos ſuos. Sic verè chariſſimi illi, q hīt
cornua. i. virtutem conſtantiæ & perfectionis, vel cornua
poteſtatem iuriſdictionis & prælationis, qui carent dentib.
vanitate locutionis, uel mordacitate detractionis, tales ci-
co ruminant per examinationē cuiusliber ſuæ operationis
ruminant dico per uirtutem diſcretionis & contritionis,
quia oē q; ruminat & non findit vngulam in mundum erit
Leu. 11. Et ſicut ſm Pli. li. 10. c. 73. animalia ruminātia ſolent
magis ruminare ia cendo quam ſtando, & plus hyeme quam
æſtate, ſicuerè hō magis uagat ruminationi, diſcuſſioni &
diſcretioni, qñ iacet per humilitatē & paupertatē, qui qñ
ſtat per vanitatem & proſperitatem, & quādiu hyems tri-
bulationis ipſum affligit, quam qñ æſtas mundanæ conſola-
tionis ipſum allicit atq; cingit iō bene dī Eſa. 28. Verbum
dabit intellectum. Vel dic q; hō dum eſt iacēdo in ſtratu ſuo
qñque melius uacat ad ſua negocia ruminandum, quam qñ
ſtat ad aliquid aliud peragendū. ¶Oē aīal ruminans habet
duos uentres, unum magnum aliam paruum, quia de paruo
extrahit cibos uſq; ad os, deinde trāſmittit eos vſq; ad ſm,
& ibi perfectè digeruntur. Nam pp guloſitatem, & auiditatem comedendi cibus ſuus in principio eſt multum frictus,
& non bene maſticatus, & ideo oportet, q; iterum maſticetur, & talis ſecunda maſticatio vocatur ruminatio ſm Auicennā. Vide infra de camelo. Sic uerè chariſſimi illi, qui ruminant per contritionē, debent hīe plures uentres. i. plura
receptacula pctōrum ſuorum. Primus uenter cōcipit, quę p
certo in pctōrib. eſt magna & lata. Secundus eſt memoria
pctōrū. Quia ergo pp auiditatē concupiſcentiæ carnalitatis mundialis, cibi ſui. i. peccata quæ faciunt & comedunt
non ſunt bene maſticati per diſcuſſionem veleximinationē, iō neceſſe eſt q; de ventre primo. i. de conſcia extrahantur ad os per confeſſionē, et iterū in ſecundo ventre. i.
in memoria ponantur per iugem de eis memoriam & recordationem, vt ibi perfectè coquantur, et digerantur per
contritionem. Omne. n. qđ in os intrat, in uentrē uadit. Mat.
15. et Mar. 10. ¶Oē aīal habens cerebrum pingue hēt medul-
lam unctuoſam, et econuerſo. Sic verè quorum cerebrum. i.
ſenſus et diſcretio eſt pinguis per gſam et deuotionem, hīt
medullam. ſ. charitatis vnctuoſam per compaſſionem, ec-
contra illi quorum ſapiētia eſt indeuota, eorū ſitt charitas
eſt impia et crudelis. ¶Oē aīal ſpirans habet pulmonem vel
aliquid loco eius ſm Auicennam ibidē, ſicut patet in piſcibus, qui hīt branchias mediantib. quib. aerem et aquam attrahunt et expellunt. Sic verè illi qui ſpirant per deuotionē, neceſſe eſt quod habeant pulmone. i. bonam et ſanctam
affectionem, per quam aquam gſæ, et aerē Spirituſſanctus attrahunt per deuotionē, et ipſum emittant p bonā operatio-
nē. Os meā apperui et attraxi ſpūm &c. ¶Oē aīal gſans, et
ſpirās hēt fel, uel occulte ſicut mulus et ceruus, uel manifeſtè, ſicut bos et alia. Aues ēt et ſerpentes hīt fel, uel parum
uel magnū, ſm Ariſtotelem. Solus aūt delphinus careſt fele
licet generet et ſpiret. Sic verè illi qui gſant per propagationem. i. ſeculares, et illi qui ſpirant per deuotionem. ſæ-
gulares, hīt fel. i. zelum et iracundiam naturalē, vel ēt ſpūalē, ſed quidā manifeſtè, qui. ſ. neſciunt in loquēdo cohibere
ſpiritum ſuum, quia totum ſpiritum ſuum profert ſtultus.
Prou. 29. Alij autem occultè, qui. ſ. ſciūt motus iracundię reprimere. Et gñaliter aues. i. contemplatiui, reptilia. i. actiui,
piſces. i. delicioſi habēt fel iracundiæ naturaliter ſecundum magis

magis, minus. Solus aūt delphinus. i. ſolus Chriſtus caruit iſto
felle, ſcilicet amaritudinis video te eſſe Actuū. 8. Vel dic, q
felle, ſcilicet iram & correctionē, manifeſtē, ſicut boni, & a-
mici, hīt aūt occultè, q. ſ. in corde ſuo ſeruāt irā, & odiū ſi-
cut uiri malitioſi, q; expectant locū, & tps vindicādi, &
nocendi, contra illud Leu. 19. Ne oderis fratrē tuū in corde
tuo, ſed publicè argue eū, ne habeas contra eum pctm̄. ¶Oē
aīal ſpirans, & generans hēt fel, & hēt ſanguinem gñaliter.
Et ſicut illi q generant p pdicationē, ſpirāt p deuotionē, &
ſic uere

templando.Eccl.5.Dulcis est somnus laborãti, saturitas aũt
79 diuit is non finit dormire eum.¶Oẽ aĩal indiget nutrimẽto,
vel pp indiuidui conseruationẽ,vel pp eius cõseruationẽ,
vel pp augmentationẽ,vel pp deperditorum restaurationẽ.
Sic verè ois aĩa indiget nutrimẽto doctrinæ grãæ, & deuotio
nis,& hoc vt possit in statu grãæ conseruari meritis,& virtu
tibus augmentari,& vt deperdita.s.grã & virtutes q̃ p pcãm
perduntur,gloria ẽt Paradisi,quam per peccatum Adæ pdi
dimus,nobis ualeant restaurari.Cõmedite ergo pinguia, &
80 obibite multum.¶Aĩalia diuersimodè bibunt,q̃a quædã fugẽ
do,q̃dam lambendo,sed rõ diuersitatis est,quia quædã aĩa-
lia sunt æqualis labii, & dentium coniunctorum, vt homo,
equus,mulus,bos,ouis,& similia,& talia fugendo,& sorben
do bibunt.Alia aũt hñt inæqualia labia,& dentes serratos,
& diuisos,vt sũt porci,& canes cati,Leones,& hmõi,& ista
bibunt lambendo,vt dicit Auic.& Ph.h.10.c.73. Aqua signi
ficat scientiam,& doctrinam dentes autem, & labia signifi-
cant verba.Sed verè ista aqua, & ista scientia diuersimodè
accipiuntur,& acquiruntur à diuersis,quia q̃dã acquirunt,
& bibunt scientiam fugendo.s.per aspirationem,& deuo-
tionem,& hoc pro certo faciunt tantummodo boni,iusti &
perfecti,simplices,& deuori quorum labia,& dẽtes.i.quorũ
verba,& dicta sunt æqualia per veritatem non inæqualia p
mãdacium,& falsitatem,quia lex veritatis fuit in ore eius,
in pace,& æquitate &c.Malac.2.Et sunt coniuncta per iden
titatẽ, nõ diuisa p uarietatẽ, cautelas & malitiositatẽ.Alij
aũt istam aquam bibunt,& acquirunt lambendo.i.laboran-
do,studendo,& uigilando,& hoc illi faciunt,quorum den-
tes,& labia.i.verba sunt diſiuncta per varietatẽ & inæqua-
lia per mendacium,& falsitatem.i.leues,indeuori,loquaces
instabiles,& mendaces,q̃a tales nõ acquirunt sciam p spi
rationem,sed per laborem,& loquelam,& occupationem,
quia disperdit dñs oĩa labia dolosa,& linguã magniloquã.i.
81 labia inæqualia,dentes diuisos.¶Aĩalia aquam lambendo bi
bentia;hñt linguam tenuem,longam,& flexibilẽ,vt sic me-
lius aquam recipiant, & assumant.Sic verè illi qui lambẽdo
.i.adulando & applaudendo,acquirunt aqui.i.bona tempo-
ralia,sicut sunt truffanni,mimi,& cæteri adulatores, hñt la-
bia,& dẽtes linguã.i.uerba sua,& dicta inæqualia,& diuisa,
mendacia,falsa & diuersa,q̃a verè eorũ lingua.i.sua verbo-
sitas est flexibilis,& longa :quia.i.sua verba se deflectũt ad
suam partem,& pro contra.s.amicos commẽdando,inimi-
cos diffamãdo,& sic aquam.i.bona temporalia à diuitib.re-
cipiunt,& acquirunt.Figura Iud.7.de illi qui lambendo bi
berunt,q̃ electi sunt a Gedeone.Sic verè illi,qui lambunt p
82 adulationem,hodie à principib.eliguntur.Loquimini nobis
placentia. Esa.30. ¶Quædam aĩalia multum bibunt q̃dã pa-
rum,vel nihil,& rõ diuersitatis est:q̃a quædam vtuntur cibo
ficco,sicut columbæ,& equi,& similia,& iõ talia bibũt aquã
vt nutrimentorum,temperent siccitatem.Alia aũt vtunt cibis multum humidis,vt cuniculi,et lepores, q̃ utuntur herbis virentibus.Aues ẽt rapaces,quæ vtunt crudis carnibus,
& iõ tales nõ bibunt,quia ciborũ suorum humiditas est eis
loco potus,et sufficit vt per membra deferat nutrimentum.
Aliqñ tñ bibunt,qñ.s.infirmantur,et tunc est signum exce-
dentis caloris,vt dicit Arist.et Auicen.Sic verè charissimi in-
ter hoĩes sunt quidam qui bibunt aquam.i. doctrinam et p-
dicationem,seu deuotionem,quidam de ista aqua nõ curãt.
Vñ pro certo illi,qui vtuntur cibo ficco.i.cibariis non delica-
tis,vt sum simplices et columbini videlicet rustici agrico
læ seculares,tales dico libenter bibunt et audiunt per præ-
dicationem,et doctrinam.¶Sed verè illi qui comedunt cibos
humidos,& qui vtũtur cibariis delicatis.s.lepores.i.diutes,
qui herbas diuitiarum comedunt,aues prædæ.i.principes et
raptores,qui carnib.i.excoriationib.et rapinis viuunt,tales
dico non curant bibere aquam doctrinæ, et prædicationis,
grãæ et deuotionis,nisi fortè infirmẽtur,quia.s. qñ timẽt mo
ri,tunc audiunt aliqñ bona documẽta,et hmõi,sed alias nõ
83 cum tñ dicatur,Initiũ vitæ hoĩs aqua et panis.Eccl.29.¶Ani
malia parui corporis plus cæteris sunt ingeniosa, vt patet
in apibus,araneis,et formicis,quarum opera sunt ita subti-
lia,q̃ ad similia sensus hois non attingit,supplet.n.in eis na
tura in sensus sagacitate quod eis vt deficere in virtutis, et
corporis quantitate,vt dicit Auicenna. Sic verè illi qui sunt
parui per humilitatem,aliqñ sunt ita sagaces per prudentiã

et spiritualem subtilitatem, q̃ ad similia non attingit sen-
sus,et operatio ipsorum hoim.i.virorum rationalium.Se-
cretorũ.Vñ Eccl.37.Anima viri iusti annunciat aliqñ verã
magis quam septem viri sedentes ad spectaculum in excel-
so vrbis loco,q̃a vbi humilitas,ibi sapientia Prouer.11.Vel
ẽm Solinum de mirabilib.mundi.Oẽ aĩal gulosum filios ge-
nerat imperfectos,sicut patet in cane,et vulpe,et h̃ proprie
cos generant filios,in vrla et similib.q̃ hñt centes acutos,q̃
matris corroderent,et fugerent humorem,et mortẽ ma-
trem interficerẽt,si vsq; ad tps debiti partus,et suæ perfec-
nis debitæ expectarent,et iõ oportet, q̃ tales imperfectos
expellat natura ante tps, ne eorum mora in utero sit mater
propriæ nocumentum.Rectè sic est in religione,et ecclesia,
vel Plato,quia verè hodie compellitur parere,i.emittere,et
promouere extra ventres claustri sui.s.ad exteriora effecti-
et bũficia,filios imperfectos.i.subditos idignos,cęcos et ig-
norates,et rõ est, q̃a verè ita sunt hodie filii gulosi p auaritiã,
et ambitiosi,q̃ nisi emittantẽ et promoueantur,matrẽ fili-
Platum vel ecclesiam corroderent,et morderẽt,et eã dimi-
fis appellationibus,rixis et contentionib.vulnerarent,et in
oportet q̃ añ tps debitum emittantur,et q̃ imperfecti,indi-
gni promoueanẽ.Esa.42. Quis cœcus nisi seruus meus?Oẽ
aĩal gulosum,rapax et bellicosum,generat filios incompo-
tor,sicut patet in leone q̃ mortuos:surfus masſam carneam,
canis cœcos,similiter lupus,vulpes,pãthera,pardus.Sic ve
rè illi q̃ sunt gulosi,carnales et raptores,bellicosi et discor
des.i.seculares mundani, faciunt filios suos imperfectos,
malè informando et corrigẽdo, sicut pater in vsuratis,cu
filios suos sibi similes esse volunt.Vñ breuiter illi sunt ce
nes p superbiã, unsi per luxuriam,lupi per rapinã,canes p
auaritiã,vulpes p malitiã,panthere et pardi.i.uarn per falla
ciam,tales dico imperfectam faciunt,plẽ suã,q̃ patrem fe
quit̃ sua proles.q̃cunq;n.uiderit filius patrem facere,hoc fa
ciet et filius similiter Io.5.Vel dic de malis et carnalib.pręla
tis superbis et malitiosis:q̃ filios et subditos malis suis exẽ-
plis faciunt imperfectos,et eos imperfectos generant:q̃a
.s.illos q̃ sunt imperfecti.s.mortui p infamiam carnales p lu
xuriã,cęci p ignorantiã,p mouendo parũt et emittũt.Oẽ
aĩal faciẽs multos filios primo nascentem magis diligit:et
magis sibi reputat naturalẽ,et iõ q̃dã aĩalia filios suos deno
rant p̃ter primũ, sicut q̃dã porcæ facere sunt cõsuet. Isti
isti sunt duo genera subditorum.Primi signant affines et fa-
miliares,posteriores aũt signant alios remotos,ad quos ro
hr affectus specialis.Prælati ergo moderni qui multos ex sub
ditos faciunt et acquirunt,plus diligũt et melius benefaci
illos qui sunt primi et naturales.i.suos carnales cõpatriotas
et affines primo ẽt eos faciunt et promouent, ceteros aũt
devorant et manducant exactionibus, afflictionib.laqueis
et flaturis.Comedent patres filios in medio tui.Eze.5.Vide
infra de sue.Vel dic si vis de parentib. q̃ primogenitos plus
amant et eos plus p̃mouent, et maximè iuxta cõsuetudi-
britanniæ,vbi primogeniti hñt totam hæreditatem,aliis
nihil.¶Itẽ ẽm Sol.ibidẽ,Oẽ animal bellicosum generat mul
tos filios. Nam quia ẽm Aui.talia aĩalia hñt pp victũ fugen
dimicare,iõ necesse fuit multos nasci,vt sin bello pereãt
multi,tñ in paucis remanentib.species seruarenẽ.Et ideo ha
pi canes,et Leones et cætera,multos filios generant et pro
ducunt. Aĩalia autem pacifica paucos filios producunt pa-
tet in ouib.et equab.Charissimi aĩalia bellicosa sunt dicto-
lus et mundus,et caro,qui contra bonos,quotidie prælian
tur.Animalia autem pacifica sunt Chũs,et religio, quæ
concordiam faciunt,et sectantur.Sed pro certo illi talia
bellicosa.s.diabolus caro et mundus multos generat inobdi
tos et filios pctõres, quia stultorum infinitus est numerus.
Eccl.1.Nam diabolus generat superbos caro luxuriosos,mũ
dus generat auaros.Et isti filii pro certo pp victũ q̃ bo
na temporalia multum habent pugnare,litigare, et natu-
Et iõ multi tẽporaliter et spiritualiter et æternaliter debẽ
mori.Inter superbos semper sunt iurgia. Prou.13.Sed verè
animalia pacifica.s.Christus et ecclesia hñt hodie pauca fi-
lios :quia pauci sunt hodie boni et iusti pacifici et quieti-
multi.n.sunt filii deferte magis q̃ eius quæ habet virtutẽ.Ii.
54. Nam plures sunt hodie mali quam boni, plures obe-
diunt mundo et diabolo quam Christo.Figura 3.Regum 19.
vbi

[illegible] Syriæ erat innumerabilis exercitus,cum rege
[illegible]nõ imo exercitus suꝰ erat sicut duo parui greges
[illegible]. Sic vere rex Syriæ diabolus habet hodie secum
[illegible] aũt Israel Chꝛs multum paucos.Vel dic,q̃ illi q̃
[illegible]s.mundi auari,& superbi, hñt multos filios.i.
[illegible]imitatores,illi aũt,qui sunt pacifici,paucos. ¶Aĩalia
[illegible] filios gulosos,cito sterilescunt, & hoc quia filii su-
[illegible] multum de humiditate matris,& sic eam debilitãt, vt
[illegible]a Leena,quæ sexto anno sterilescit ẽm Plin.Aliqñ ẽt
[illegible] verè hodie parentes multi q̃ hñt filios gulosos.i.aua
[illegible],& ambitiosos,cito sterilescunt per paupertatẽ.
[illegible] tales mali filii sugunt,& attrahunt,rapiunt,& furã
[illegible]rè parẽtũ.i.tpales diuitias quas pp eorum p̃mo-
[illegible]pendunt,tenendo eos ad scholas,& hmõi,idcir-
[illegible] deueniunt ad sterilitatem.i. ad statum paupertatis,
[illegible]s,& dentes acutos,& diuisos, sunt multorũ
[illegible]ra habent vbera.Patet in canib.& in porcis,
[illegible]s in pauca diuisos,sunt paucorũ filiorum, & pauca
[illegible]ra,vt patet in ouib.& in capris,& cæteris similib. vt
[illegible]& Auic. Sic verè charissimi inter hoĩes illi qui
[illegible]s per multiplices affectiones,dẽtes.i.sermo
[illegible]nem,diſiunctos per fallaces varia-
[illegible]es dico faciunt hodie multos filios.i. multas diui-
[illegible]s,& professiones,q̃a multi filii desertæ.Esa.54. Et hñt etiã
[illegible]ra.i.multas carnales cõsolationes,quia tales pec-
[illegible]s in delicijs q̃ in diuitijs p̃ cęteris affluunt,& abũ
[illegible]d maxime patet in canib.i.in mũdi sapiẽtib.& causi
[illegible]s,stridendo uariãt,& palliãt uerba sua.Sed verè boni,&
[illegible]& pacifici,& quieti,quorũ pedes.i.affectus,dẽtes.i.ver
[illegible]s coniuncti per simplicitatem,& veritatem,non abũ
[illegible]s,& vberib.i.in mũdi fructib.diuitiis,& deliciis, q̃a
[illegible]s in peccatores in seculo obtinuerũt diuitias. Vel si vis p fi-
[illegible]s intelligẽ pctã & dic sicut supra,vel ẽt imitatores. Vel
[illegible]s,hñt plura vbera per adulationẽ (qui.s. bñ sciũt
[illegible] hũtere) dentes acutos per detractionẽ,tales dico abũ
[illegible]s.i.diuitiis vel in pctis,vel imitatorib.Vel dic, q̃
[illegible]habent plura verba.i.plura bñficia,diuitias,& p̃ben-
[illegible]s plures hñt filios.i.plures sequentes,& subditos,familia-
[illegible]s,quia multi colunt personã potentis,& ami
[illegible]nt domi contribulentis.Prou.19. Vel multos filios.i. multã
[illegible]s dicit Ecclesi.Vbi multæ diuitiæ,multi q̃ come
[illegible]nt,& econuerso illi q̃ hñt pauca vbera diuitiarũ, pau
[illegible]s filios,& sequaces.Patet in ouib.i.in mũdi pau-
[illegible]s a paupere,& hi quos habuerat recesserunt. Prou.
[illegible]s quæ hñt paruum corpus,sunt pluris generationis
[illegible]s magni corporis. Sic verè illi qui sunt parui corpo-
[illegible] per humilitatẽ vel ẽt paupertatem,sunt.multæ genera-
[illegible]s ad multas bonæ operationis, q̃a plura bona opera ge-
[illegible]nt & producunt.Illi aũt qui sunt magni corporis.i.ma
[illegible]s,secundum Arist.Auic.& ẽt Gale.aĩalia casta, &
[illegible]s libidini vacant,vt elephas,longioris sunt vitę,q̃ quæ
[illegible]s sunt coitus.Et rõnem assignat Auic.li.de aĩalib.q̃a
[illegible]s est de bono sanguine,& digesto,apto ad transfundũ
[illegible]s,& ideo eunuchi,
[illegible]s sanguis.Et ideo eunuchi, quia nunquam coeunt, vitæ
[illegible]s longioris.Sic verè hoĩes qui raro vel nunquam libidi-
[illegible]s,ad literam diutius viuũt,& temporaliter in hac vi
[illegible]s,& æternaliter in futura.s.boni religiosi,& casti,quia da-
[illegible]s eunuchis locum in domo mea &c.Esa.56.Illi aũt q̃ mul-
[illegible]s vacant huic operi,breuioris sunt vitę et palis,spũalis,et
[illegible]s,quia verè luxuria uitam corporis, & aĩæ extermi
[illegible]t,et eneruat.Huc vsq; Arist.et auic.et Sol.¶Sed ẽm Isaac in
[illegible]s,aĩalia diuersimode considerantur quantum ad hoies,
quia quędam sunt naturę humanæ congrua, et vicina.s.o-
res,porci,boues,cerui volatilia,et hmõi. Alia aũt sunt pe-
nitus cõtraria,et hoc pp nimiam caliditatem,vt tigrides,et
aciones.Alia autem pp nimiam frigiditatem,vt aranęæ et

scorpiones.Alia aũt sunt non ex toto contraria, sed multi
pliciter nociua,vt sunt vulpes,et hericij,et cętera graui o-
doris,quę pessima pstant corporib.nutrimẽta.Sic verè ho-
mines diuersimodè variantur quantum ad nutrimentũ alio
rum.i.quantum ad exempla,et bonã vitam,q̃ vere est aliis
videntib. spũale nutrimentum,quia quidam sunt aliis con-
gruui,et temporati.s.boni,et iusti,oues,et boues,et cętera.i.
simplices,q̃ perfecti.Caro.n.i.vita talium vtilis est ad vsum
.i.ad imitationem.Dedi vobis carnẽ eorũ in cibũ.Gen.9.Ali
jaũt sunt penitus contrarij aĩæ nutriendę.s.serpẽtes.i.aua
ri,scorpiones.i.detractores,et cęteri pctõres venenosi.Nã
q̃a tales excedunt in frigore indeuotionis, vel in calore a-
uaritię,luxuriæ,et infectionis, et iõ caro,et vita talium su-
mentib.& imitãtib.est venenũ,q̃a.s.fuis malis exẽplis alios
inficiunt,et corrumpunt. Qui comederit de ouis eorũ mo
rietꝰ.Esa.59.Alij aũt sunt,q̃ non sunt penitus contrarij.s.secu
lares,et mundani,q̃ licet nõ sint ex toto venenosi p pctã,tñ
nõ sunt cõiter in suis actib.imitandi, q̃a carnes eorũ.i. vita
sua grauis aliquotiens est odoris.i.malę famę, et maxime il
lorũ q̃ sunt hericij.s.vestiti spinis diuitiarum,et illorum qui
sunt vulpes.s.cautelosi,et mundi sapientes.Isti.n.mala dant
aĩę nutrimenta,si p imitationẽ sibi incorporet vitã suã.No-
lite comedere de carnib.eorum,et cadauera eorũ ne tãgatis,q̃ immunda sunt.Leu.11.¶Animalia filuestria sunt cali 93
diora,ficciora,et macilẽtia,q̃ domestica,et hoc pp sui nutri
mẽti siccitatem,et pp inhabitari aeris caliditatẽ, et pp mo
tus,et laboris cõtinuitatẽ,et iõ eorũ carnes sunt duriores,
et indigestibiliores,q̃ patet,q̃a nõ ita p certo putrefiũt.et
minꝰ sapidæ,et nutribiles quã domestice præter paucas ẽm
Isaac in dictis.Charissimi aĩalia domestica sunt religiosi,si
uestria verò seculores,q̃ in silua huius mũdi vagant sine iu-
go disciplinę,et isti p certo sunt cęteris sicciores p incom
passionẽ,macilẽtiores p indeuotionẽ,calidiores p auaritiã,
luxuriã,iracundiã,et ambitionẽ.Nã caro taliũ.i.uita est indi
gestibilis per obstinationẽ,quia uix pũ digeri,corrigi,vel
conuerti,et est dura per crudelitatem insipida,et non nutri
tiua per malorum exemplorum,et operum multitudinem.
ideo talib.dr Esa.48.Scio.n.quia durus es tu, et neruus fer-
reus cervix tua,et frons tua ærea.Nam pp motum,et labo-
rem,et sollicitudinem mundanorum negociorum,p aeris
.i.societatis in qua habitant cupiditatem, pp etiam ciborũ
quos comedunt.i.rerum quas administrant, vel exemplorũ
quæ accipiunt,siccitatem,et humoris grę paucitatẽ humor
compassionis,et deuotionis in eis defiecatur,et duritia ob-
stinationis,et siccitas incõpassionis gñatur. Vel expone in
bono de religiosis,qui in silua religionis habitãt: q̃ pp mo-
tum bonę excitationis,pœnitẽtiæ,et tribulationis, pp ci-
bum siccum parcæ sustentationis,et pp aerem calidum bo-
næ,et feruentis associationis,habent esse sicci per castitatẽ
macilenti per paupertatẽ,vel pnĩæ austeritatem calidi per
charitatẽ, puri per constantię firmitatem, incorruptibiles
per perseuerątię longitudinem.¶Vt cõiter aĩalia domesti 94
ca sunt meliora,et putribiliora,q̃ siluestria.Istud tñ fallit in
aliquib.s.in capriolis siluaticis,quia pp motus continuita-
tẽ,rarificaẽ,et purificaẽ caro,aperiuntur pori,et euaporant
grossi humores,et odoris grauitas amputatur,et rõne sic-
citatis caro à mẽbris tardius dissoluitur. Sic verè licẽt cõi-
ter domestici.i.uiri religiosi,et cõtẽplatiui sint siluestrib.i.
actiuis,et secularib.meliores,istud tñ aliqñ fallit,quia mul-
ti seculares ecclesiasticis prę excellunt.Nã pp motus tribu
lationũ,et exercitationẽ,caro.i.carnalis vita digeritur per
contritionem,et pori.s.cordis,et oris operiuntur per con-
fessionẽ,et sic exeũt grossi humores,vita,et peccata,et ces-
sat grauitas odoris,et infamiæ,et sic efficiuntur boni,et di-
gestibiles,et apti,vt ab aliis per imitationem comedanẽ.Et
tales ẽt membris et corpori ecclesię tenacius adhęrent p
charitatem,et perseuerantię firmitatẽ.Adhęsit os meũ car-
ni meę.Vnde infra de capreolo.¶Item ẽm Isaac,quędã ani- 95
malia nutriuntur in locis humidis et aquosis, quædã aũt in
locis altis,et montosis.Sed uel ista sunt aliis meliora,et nu-
trimento corporis aptiora,et in regenda saditate cõueniẽ
tiora.Sic uerè quidã hoĩum nutriuntur,uiuunt, et conuer-
sanẽ in locis humidis.i.in deliciis,et uoluptatib.huius mun
di,quidã aũt mõtosis.i.in altitudine cõtẽplationis, pnĩę,et
pfectiõis.Sed p certo isti sũt aliis meliores,et ad nutrimẽtũ

spiri-

ſpirituale aliorũ, ſ. ad bonorum exẽplorũ dationẽ penitus
apiores. Iõ de bonis dr̃ Eze. 34. In excelſis montib. Iſrael e-
96 runt paſcua eorũ. ¶ Aĩalia ẽm Iſaac quæ in domib. nutriun-
tur, vnctuoſiores hñt carnes, & groſſiores, pp multas come-
ſtiones, & cibi ſui corruptiones, & iõ durioris ſunt nutrimẽ
ti, & ad digerendum in ſtomacho tardioris. Sic verè illi q̃ in
domib. i. in mundi curiis, & familiis prælatorũ, & principũ
nutriunt̃, ſunt cæteris vnctuoſiores quo ad delicias, & carna
licatẽ, groſſiores, & pinguiores quo ad diuitias, & tpalitatẽ,
duriores quo ad duritiam, & crudelitatem, & ad digerendũ
i. ad conuertendũ, & corrigendũ tardiores per obſtinatio-
97 nem, & peruerſitatẽ. Hier. 4. Impinguati & c. ¶ Sicut dicit Hip
pocrates, ad cognitionẽ bonitatis aĩaliũ prodeſt ſcire loca,
& paſcua vbi nutriunt̃, aerẽ ſiccũ vel humidũ in quo cõuer
ſant̃, quãtitatẽ, & qualitatẽ exercitii vel otii quo diuerſimo
dẽ diſponunt̃. Sic verè ad cognitionẽ bonitatis vitæ aliorũ,
cõfert ſcire quib. paſcuis nutriunt̃, vtrũ. ſ. diuitijs aut delicijs
vel ſcientijs, & doctrinis. Itẽ aerẽ. i. ſocietatẽ in qua cõuer-
ſant̃, motũ, opus, & exercitiũ, quo & quib. & qualiter occu
pant̃. Iõ Ionæ. 1. Quod eſt opus tuũ, q̃ terra tua, vel ex quo po
pulo es tu? Hæc. n. oĩa dẽt medicus. i. platus diſcretẽ conſide
98 rare, vt cõditiones ſciat ſubditorum. ¶ Aĩalia domeſtica ſunt
ſiluaticis caliditatis minoris, & humiditatis maioris, ex mul
ta. n. quiete pori claudunt̃, & per incluſum calorẽ humores
diſſoluunt̃, & ſic carnes eorũ mollificant̃, & quia multũ co-
medũt, iõ humorũ ſuperfluitas, & pinguedo in talib. gñat̃, &
iõ corruptioni ſunt carnes taliũ vicinæ, & humoris ſupflui
emiſſiuæ. Verè tales ſunt domeſtici, ſeculares, & mũdani, q̃a
p certo ſunt magnæ humiditatis, & carnalitatis, paucę aũt
caliditatis. i. charitatis, & iõ pp qtẽ pigritiæ, & tepiditatis
pori ſui. i. affectus boni, & appetitus claudunt̃, & oppilant̃,
& ſic humor carnalitatis gñatur, & caro interior. i. cõſcia p
graua deſideria diſſoluit̃, & molliẽt. Et quia ad litterã multum
comedũt atq; bibũt, iõ corporaliter impinguant̃, & ſic caro
taliũ. i. vita p luxuriã corrũpit̃, & fœdat̃, & in emittendo hu-
morẽ ſtidiũ occupant̃, q̃a vere gula, & luxuria ſunt vicinę,
& de vna ad aliã facẽ deuenit̃. Hie. 5. Saturaui eos, & mœcha
99 ti ſunt. ¶ Aĩalia q̃ hñt carnes humidas, & vt ſunt aĩalia dome
ſtica facilius digerunt̃, & in nutrimentũ corporis facẽ cõ-
uertunt̃, pluſq̃ ſilueſtria quorũ carnes ſunt duræ, ſiccæ, & in
digeſtibiles, & iõ parũ naturaliter, nutritiuæ. Accidẽtaliter,
tñ carnes humidæ minus nutriunt, q̃ ſiluaticæ, ſiue ſiccæ, q̃a
licet faciliter cõuertant̃, tñ pp ſuã lubricitatẽ, de membris,
faciliter diſſoluunt̃, carnes aũt duræ licet tardius digerant̃,
tñ digeſtæ in mẽbris diutius perſeuerãt, & tenacius eis ad-
hæreãt, & ſic accidentaliter melius nutriunt. Sic verè chariſ
ſimi in mundo ſunt duo gña carniũ. i. hoĩm. Quidã molles,
humidi, flexibiles, & facile cõuertibiles. Alii aũt duri, obſti-
nati, & in ſua malitia cõfirmati. Primi ſunt illi, q̃ ad gram, re
ligionẽ, vel ad finẽ facẽ detrahunt̃, & cõuertunt̃, ſed exin-
de per pctũ vel apoſtaſiã faciliter cadunt, & euellunt̃. Figu-
ra de ſemine q̃ ſtatim natũ aruit, q̃a radicẽ (inqt) nõ habuit
Mat. 13. & Luc. 8. Exẽplum de Petro, q̃ ad Chr̃i vocationẽ ſta
tim ſecutus eſt eũ. Alij aũt q̃ ſunt duri, & obſtinati, licet tar-
dius cõuercant̃, digerant̃, & mutent̃, tñ diutius perſeuerant
in corpore religionis vel eccleſiæ. Exemplũ de Paulo. vñ ip
ſe dicit ad Ro. Vbi abundat delictũ, ibi magis abundauit, &
100 gr̃a. Tñ difficiliter eſt conuerſus, vt patet Act. 8. & 9. ¶ In oĩ
gñe aĩaliũ maſculi ſunt fœminis cõiter meliores, & fortio-
res, maioris caloris, & minoris humiditatis, & iõ magis lau-
dabilis nutrimenti. Fallit tñ inter capras, q̃a fœminæ ſunt ma
ſculis meliores, ẽm̃ Iſaac, ibidẽ. Chariſſimi mas eſt platus, vel
ẽt vir ſapiens, & diſcretus fœmina eſt ſubditus. Sed vere iſti
maſculi. ſ. plati dãt eſſe cęteris ſubditis meliores, virtuoſio-
res, perfectiores, & virtute, & cõſtantiã fortiores, maioris
caloris, i. charitatis, minoris humoris. i. carnalitatis, q̃a ẽm
vegetiũ, tũc bñ res publica regebat̃ qñ nõ poterat eſſe ma-
ior, niſi melior. Iſtud tñ fallit in capris. i. inter ſeculares, q̃a
verè illi qui ſunt maſculi. i. in ſcia, & potentia alijs elegãtio
res, ſunt cęteris deteriores, & ad nutriendũ aĩam exemplis,
101 & operib. ſunt peiores. ¶ Inter capras fœminæ ſunt maſcu
lis meliores, & nutrimento corporis aptiores, quia cum hu
more fœminitatis naturalis ſiccitas tẽperat̃, q̃ per calorem
maſculini ſexus intendit̃, & augẽt̃, & potiſſimẽ qñ lacti ſunt
adhuc vicinæ, quia rõne duplicis humiditatis, ſiccitas meli⁹
temperat̃. Sic verè inter hoĩes, illi q̃ ſunt fœminei, & humi-
& lactei p pietatẽ, ꝓualent illis, q̃ ſunt maſculi ſicci, & c.
di per rigorẽ, & auſteritatẽ, q̃a ſicut dr̃ Iac. 2. Superexaltat
mĩa iudiciũ. ¶ Aĩalia caſtrata ſunt mediocris cõplexionis, &
tẽperatæ, inter naturã maſculi, & fœmellæ, quia fœminæ
ſunt calidiora, maſculis aũt frigidiora. Sic vere illi qui ſunt
caſtrati p votũ caſtitatis. ſ. boni religioſi, & clerici ſunt qui
ſi medii inter maſculos, & fœminas. i. inter Angelos, & hoĩes
inter pfectos, & pctores. Et iõ licet iſti ſint angelis tepidio-
res p indeuotionẽ, tñ fœminis. i. aliis hoĩb. ſunt caliditate
charitatẽ, & in oĩb. vt cõiter meliores. Iõ Sap. 4. O q̃ pulcha
eſt caſta gñatio cum claritate. Nã ẽm Hier. ſp eſt Angelis co
gnata virginitas. ¶ Itẽ aĩaliũ q̃dã ſũt naturaliter humidę cõ
plexionis, & in eis magis valent maſculi, q̃ fœmellæ, & ma-
gis valent in ætate pfecta q̃ imperfecta. Inter aũt illa q̃ ſunt
naturaliter ſicca, plꝰ valẽt fœminæ q̃ maſculi, & plus illa q̃ in
ætatis imperfectæ, q̃ prouectæ. Sic verè in mundo ſunt ali
q̃ ſunt humidi p naturalẽ pietatẽ, & cõpaſſionẽ. Aliquan
ſunt ficci per naturalẽ rigorẽ, iuſtitiã, & incõpaſſionẽ. Sed
verè inter humidos, & pios, plus valẽt illi q̃ ſunt maſculi, et
ætatis pfectæ. i. q̃ ſunt perfecti diſcreti, et ſapientes, q̃ ali
quia. ſ. ſciunt cui debẽt, qñ & qualiter miſereri. Inter aũt ſi-
los, qui ſunt naturaliter ficci, i. duri, rigidi, et auſteri, & pe-
to plus valẽt fœminę, et ſimplices, et ætatis imperfectæ, ad
literati, et ignorãtes, et illi qui plus accedunt ad molliem
pietatis, quia. ſ. p ſimplicitatẽ, imbecillitatem, et pietatem,
rigor ſuæ iuſtitiæ temperat̃ eſt. n. filia filio melior. Eccle. 30.
¶ Aĩalia lacti vicina ſunt magnæ humiditatis, et viſcoſita-
tis naturaliter, et i õcarnes, et humores phlegmaticos gene
rãt, niſi forte qñ ſiccæ ſunt naturæ, vt ſunt bouinæ, et capri
næ, quia humiditas ætatis per ſiccitatẽ naturalẽ tpaſſic ver-
rè illi, qui ſunt propin qui lacti. i. iuuenili, ætati ſunt mulcti
humidi, et viſcoſi naturaliter per luxuriã, voluptatẽ, et cæ
nalitatẽ, et phlegmatici per pigritiã, et tepiditatẽ, niſi forte
illi qui ſunt naturæ ſiccæ. i. boni religioſi et alii perfecti, et
viri, qui ſunt locati et fundati in pniæ, et abſtinentiæ ſiccita
te, quia maceratio pniæ, et abſtinentiæ iuuenilẽ minuit vo-
luptatẽ. Oĩs. n. q̃ lactis eſt particeps, imperfectus eſt ad Hebr.
5. ¶ Inter aĩalia ſicca meliora ſunt illa, q̃ ſunt lacti vicina, ſcꝫ
et ꝓpinqua, et maximè qñ lacte cõgruo ſunt nutrita. Sic re-
rè inter ſiccos, et indeuotos pctores, et meliores dicit eſſe il
li q̃ lacti. i. ſacræ ꝓdicatiõis ſciæ, et doctrinæ dediti ſunt, et
vicini. ſ. clerici, et maximè ſi lacte cõgruo. i. ſi bona doctri-
na fuerint enutriti. Quaſi ergo mõ geniti infantes rõnabi-
les lac cõcupiſcite. 1. Pet. 2. ¶ Inter aĩalia humida meliora ſũ
ſunt illa q̃ à lacte ſunt ſeparata, quia minoris ſunt humidi-
tatis, et viſcoſitatis. Sic verè inter hoĩes q̃ ſũt humidi, et flu
di, molles, et inſtabiles, leues, et inſolentes, meliores, et mi-
nus mali ſunt illi q̃ à lacte. i. a carnalitatib. et voluptatib. p
tribulationẽ, pniam, vel abſtinentiam ſeparantur, q̃a vitæ
ſtitas, i. carnalitas, et humiditas carnaliũ affectionũ in talib.
temperat̃. In cauernam. n. reguli, qui ablactatus fuerit, manũ
ſuã mittet. Eſ. 11. ¶ Qñ aĩalia ſunt iuuenilia, tunc ſunt magis q̃
humida, et ideo facilius digerunt̃, qñ ſunt in ſtatu ætatis p-
fectę, tunc ſunt carnes taliũ magis duræ, et ideo tardius di-
gerunt̃, verum digeſtæ corpore diutius perſeuerant et ãnẽ
bris tardius reſoluuntur. Sic verè hoĩes, qui ſunt adhuc iu-
uenculi, ſunt naturaliter magis molles, humidi, et benigni,
et ideo facilius digeruntur, et conuertuntur. i. ad pœnitẽ-
tiam, et religionem, vel ad omnem aliam informationẽ, vel
emendationẽ. Illi aũt qui iã ſunt in ſtatu vel ætate prouect̃,
quia iam ſunt duri, et indurati per malas conſuetudines, nõ
tarde et difficiliter digeruntur et conuertuntur, emendã-
tur, et corriguntur, quia ſicut dr̃. Eſa. 48. Durus es tu, et ne-
uus ferreus ceruix tua, et frons tua ærea. Verumtamen ego
runt emendant̃, et corriguntur melius perſeuerãtia coꝑa
re eccleſiæ, vel religionis, et in ſtatu gr̃æ, et mẽbris, et plo-
ris ꝑ charitatẽ tenacius coadhærent̃, q̃ alij q̃ iuuenes con
uertunt̃, iuxta illud. ¶ Iſto firmus fuia dñi Eccle. 5. Aĩalia q̃
ſunt in ſenili, et decrepita ætate, naturaliter ſunt peſſima
quo ad nutrimẽrũ hoĩm, et maximè qñ ſiccæ ſũt, cõpletis.
Nã et tũc ſũt vicina caloris naturalis extinctioni, et humoris
ſubalis cõſumptiõi, iõ carnes taliũ ſunt duriſſimæ et indige-
rẽdũ penitꝰ iportunæ, et peſſimæ ꝑbẽt corporiꝫ nutrimẽta.
Sic verè illi q̃ ſũt ſenes, & decrepiti ſpũaliꝫ, et corporaliꝫ
ſcili-

ſpectatis, & vitijs antiquati, & indurati per malas cõſue
tudines, ſunt cæteris mundi pctõribus peiores, q̃a verè ma-
li ſunt et litteram ſunt malis iuuenib. neqores, & maximè,
qui ætęce nãę. ſ. ſiccitate nequitię, & crudelitatis infecti.
Nam q̃a in talibus calor naturalis. ſ. amor, & charitas extin-
guit, humor ẽt ſubſtãtialis. i. cõpaſſio, pietas & benignitas
minuitur, & cõſumit, idcirco tales ſunt duri, & p obſtinatio
nem. i. conuertendum, & corrigendũ, penitus impor-
tunã, iõ pp malam vitã, & operationẽ peſſima dant alijs nu-
trimẽta. i. exẽpla & documenta. Iõ bñ dicit Sapiẽs Eccl. 25.
Mach. 4. Aeſtate inquit, & malitia prouecto. Et Idem Pro. 22.
Adoleſcens iuxta viam ſuam, ẽt cũ ſenuerit, non recedet ab
eã. ¶ Generale eſt ẽm Iſaac inter cũcta animantia, q̃ dũ ſũt
in incremento, meliora ſunt ad nutriẽdũ corpus, q̃ qñ ſunt in
decremento, q̃a qñ decreſcunt, & declinant ad ſenium, tũc
magis ac magis indurãtur, & onerоſa efficiunt̃. Sic verè cha
raſmi illi hoĩes, q̃ ſunt in cremẽto bonorũ operũ, & in ꝓ-
greſſu, profectu & continuatione virtutum, ſunt meliores, q̃
illi qui ſunt in decremento, quia. ſ. ceſſant à cõtinuatiõe bo
norũ operum, & virtutũ, & decreſcunt à ſtatu gr̃æ p vitia, &
pctã ꝙd mortẽ tpalẽ, ꝓperãt, & æternã, q̃a tales indurant
ſe magis cõſuetudinẽ, & obſtinationẽ, & ponderoſi efficiunt
per pigritiã, & tepiditatẽ. Ideo de bonis dr̃ Gen. 21. Creuit
puer, et cõfortatus eſt, & manſit in ſolitudine. Vel dic, q̃ ill,
qui ſunt in incremẽto, & profectu gratiæ plus ualent, q̃ illi,
qui ceſſant ad hmõi in crementum. Vel allega ioculatorie, q̃
meliores ſunt iuuenes, qui ad huc ſunt i incremẽto q̃ ſenes.
¶ Aĩalia, quæ in montibus nutriuntur melioris ſunt ſangui
nis, & pinguedinis minoris. Illa aũt, quæ in paluſtribus viuũt
ſunt ſanguinis groſſioris, & pinguedinis amplioris. Sic verè
illi qui nutriuntur in locis montoſis. i. in religione, & ſtatu p
fectionis, habent ſanguinem. i. affectionem puriorem, & mi-
noris ſunt pinguedinis, deliciarum. ſ. & carnalitatis, vel ẽt di
uitiarum, & temporalitatis. Illi aũt qui ſunt, & qui nutriunt
in locis ſimis & paluſtribus. i. in mundi delicijs, & diuitijs, &
operibus, ſunt ſanguinis groſſioris. i. affectionis impurioris,
& pinguedinis. i. carnalitatis, & libidinis amplioris. Iõbene
conſoluitur Gen. 19. Ne maneas in oi circa regione, ſed in mõ
te ſaluũ fac. ¶ Duo ſunt genera aĩalium, quædam quæ her-
bis, & graminibus nutriuntur. ſ. oues & boues, & ſimilia. Et
ita in hyeme macreſcunt pp pauciratem nutrimenti, in ve-
re aũt, & æſtate, qñ ſuum abundat nutrimentum vel alimen-
tum, impinguantur, ingroſſantur, & augmentatur. Alia aũt
ſunt aĩalia, q̃ nutriuntur cibis humidis, vt ſunt porci, qui in
domibus nutriuntur, & tales in hyeme melius impinguant,
pp paucitatem morus. In verè aũt macreſcunt, & in æſtate
ſimiliter. Sic verè duo ſunt genera hoĩum in hoc mũdo, qui-
dam qui viuunt herbis, & graminibus. i. ſacris doctrinis, exẽ
plis & operibus, ſ. viri iuſti, & perfecti. Alij qui viuunt, & nu
triuntur in humidis. i. in mundi delicijs, diuitijs, & carnalib.
Sed verè primi. ſ. boni in hyeme, p ſentis vitæ ſunt macri pau
peres. i. & depreſſi. Sed verè qñ veniet ver, & æſtas æterne
humidæ, et iõ facilius digerunt̃, qñ aũt ſunt in ſtatu ætatis p-
fectę, tunc ſunt carnes taliũ magis durę, et ideo tardius di-
gerunt̃, verum digeſtæ corpore diutius perſeuerant et ãnẽ
bris tardius reſoluuntur. Sic verè hoĩes, qui ſunt adhuc iu-
uenculi, ſunt naturaliter magis molles, humidi, et benigni,
et ideo facilius digeruntur, et conuertuntur. i. ad pœnitẽ-
tiam, et religionem, vel ad omnem aliam informationẽ, vel
emendationẽ. Illi aũt qui iã ſunt in ſtatu vel ætate prouect̃,
quia iam ſunt duri, et indurati per malas conſuetudines, nõ
tarde et difficiliter digeruntur et conuertuntur, emendã-
tur, et corriguntur, quia ſicut dr̃. Eſa. 48. Durus es tu, et ne-
uus ferreus ceruix tua, et frons tua ærea. Verumtamen ego
runt emendant̃, et corriguntur melius perſeuerãtia coꝑa
re eccleſiæ, vel religionis, et in ſtatu gr̃æ, et mẽbris, et plo-
ris ꝑ charitatẽ tenacius coadhærent̃, q̃ alij q̃ iuuenes con
uertunt̃, iuxta illud. ¶ Iſto firmus fuia dñi Eccle. 5. Aĩalia q̃
ſunt in ſenili, et decrepita ætate, naturaliter ſunt peſſima
quo ad nutrimẽrũ hoĩm, et maximè qñ ſiccæ ſũt, cõpletis.
Nã et tũc ſũt vicina caloris naturalis extinctioni, et humoris
ſubalis cõſumptiõi, iõ carnes taliũ ſunt duriſſimæ et indige-
rẽdũ penitꝰ iportunæ, et peſſimæ ꝑbẽt corporiꝫ nutrimẽta.
Sic verè illi q̃ ſũt ſenes, & decrepiti ſpũaliꝫ, et corporaliꝫ
ſcili-

rales Mat. 13. Et ſicut aĩalia, quæ herbis minutis nutriuntur,
meliora ſunt illis, quæ ramis, & frondibus paſcunt̃, & iſta me
liora ſunt illis, q̃ fructibus in domibus nutriunt̃, vt dicit idẽ
Iſaac in dictis, ſic illi, qui herbis minutis. i. ſubtilib. ſcriptu-
ræ intellectib. nutriunt̃, & paſcunt̃, meliores ſunt illis, q̃ ex-
tremitatib. ramorũ. i. q̃ hiſtoriali, & exteriori paſcuũt. Et illi
q̃ in hmõi delectant̃, ꝓ certo plus ualent, q̃ illi qui in do-
mibus. i. in mundi dignitatib. & officijs, fructib. diuitiarũ, &
deliciarum nutriuntur, quia verè bono melius inuenit̃. Ecc.
36. ¶ Scdm Iſaac dietis, Aĩalia quæ parui ſunt cibi, & po- 113
tus, ſunt cunctis cęteris meliora, et multum comedentibus
aptiora. Sic verè illi hoĩes, qui vtuntur paruo cibo per abſti
nentiam, ſunt multum comedentib. et ſe lautè impinguan-
tibus ꝓponendi, et in nutrimentum aliorum. i. in boni exẽ-
pli dationẽ cæteris ꝓexcellunt. Vel dic, q̃ illi, qui de cibis di
uitiarũ parũ comedunt, et acquirunt. ſ. pauperes, ſunt mul-
tum comedentib. i. mundi diuitib. meliores. Ideo pauperes
elegit Deꝰ, Iacob. 2. ¶ Aĩalia ſiluestria, et cãpestria ſaniora 114
ſunt, et meliora illis, quæ in domibus nutriuntur, et hoc pp
cibi parcitatem, motus continuitatem, et pp aeris attracti
puritatem, à quib. humorũ ſuperfluitas deſiccatur. Illa aũt,
q̃ in domib. paſcunt̃, pp paruitatem puri aeris, et defectio-
nem motus, et multitudinẽ cibi, minus laudabilia ſunt. Sic
verè chariſimi illi, qui ſunt campeſtres. ſ. eccleſiaſtici, et re
ligioſi, pp motum laboris, et tribulationis, pp parcitatẽ ci-
bi abſtinentiæ, & macerationis, pp puritatẽ aeris ſacræ ſcri
pturæ, & deuotionis, meliores debent eſſe illis, qui in domi
bus. i. in mundi, delicijs, & carnalibus nutriuntur, quia pro
certo tales mundani, & ſeculares pp multos cibos, & gaſtri
margiam, pp impurum aerem malæ doctrinæ, & ſuggeſtio-
nem, quam attrahũt, pp quietem pigritiæ, & tepiditatis, ma
gnæ ſunt, & ſuperfluæ humiditatis, & voluptatis. Requienit
in fecibus ſuis. &c. ¶ Carnes aĩalium, q̃ ſunt pingues, peſ- 115
ſimæ ſunt quo ad eſum, quia nocent digeſtioni, ventrem in-
flant, ſuper cibum natant, lubricitatem, & viſcoſitatem in-
dicũt, quia nimia pinguedo ſtomachum accendit, & conſu-
mit, & ſic digeſtionem deſtruit, deficiente conceptiua, & cõ-
fortatiua & expulſiua. vt dicit idem Iſaac. Et iõ vtile eſt vt
comedatur macredo talium, non pinguedo. Chariſſimi iſtæ
carnes ſunt diuitiæ huius mũdi, quæ pinguedini cõparant̃,
quia re vera nõ ſunt nobis vtiles ad acquirendum, & come-
dendũ. Nã q̃a pinguedo diuitiarũ ventrẽ imaginationis affe
ctus, & cõſcientiæ inflat per ſuperbiã, & tumorẽ, accendit
per auaritiã, & ardorẽ, diſſoluit p incõſtantiam, & liuorem
iõ vis digeſtiua cõtritionis, vis expulſiua cõfeſſionis, vis cõ-
tentiua pſeuerãtiæ, & durationis à talibus impeditur, & ſic
viſcoſitas delitiarũ, et carnalitas generat̃. ¶ Carnes pigues 116
in ſtomacho ſemper volunt cibis alijs ſupernatare, et iõ vix
poſſunt bñ digeri, q̃a inferius, ad fundum vbi eſt locus dige
ſtionis faciliter non deſcendũt. Sic verè hoĩes, qui diuitiarũ
et delitiarum repleti ſunt pinguedine, per ſuperbiã, et præ-
ſumptionẽ volunt alijs præeſſe, et ſuper alios enatare, ad ꝓ-
lationis, et ſuperioritatis apicem ambiẽdo, quia ſicut ad ſen
ſum patet, diuitiæ generant lubriciratem luxuriæ, et tumo-
rem ſuperbiæ. Et iſti vix conuertuntur ad bonum, quia. ſ. ad
infirmitatem humilitatis nolunt deſcendere, vbi locus con-
uerſionis, digeſtionis et emẽdationis dinoſcit̃ pricipaliter
eſſe. Vnde Aug. Difficile eſt ve ſuperbus non ſit, qui dines eſt.
Et iõ carnes macræ. i. pauperes diuitibus pinguibus præferẽ
di ſunt. ¶ Carnes aĩaliũ, q̃ ſunt exces ſiue macra, et neruoſa, 117
et parum ſaguinis habentia, et parum ſunt corporis nutri-
tiuæ. Sic verè mali pauperes, et inuoluntarij, ab oi diuitiarũ,
pinguedine denudati, et macerati, parum habent de ſangui
ne, et humorẽ. i. de benignitate cõpaſſionis, gratiæ et deuo-
tionis, q̃a verè ſi poteſtas aſſoret, ſe crudeliſſimos demõſtra-
rẽt, q̃a vellẽt oẽs diuitias diuitũ ſuſtuliſſe. Et iõ tales ꝓexe-
pla ſua, et opa nõ dãt alijs ſpualia nutrimẽta, nec eis cõfert
ſua paupertas alicui bonitatis, q̃a negſima pauptas ſiore im
pij. Eccl. 13. ¶ Aĩalia quæ ſunt inter pinguedinẽ, et macredi 118
nem, tẽperata, laudabilia ſunt ad eſum, q̃a. ſ. nõ habẽt tm̃ de
pinguedine, qđ ſtomachũ iflamet, et lubricitatẽ faciat, nec
ita ſunt macra, q̃ naturã infrigidẽt, et eã ſanguine de paupe
rent atq; priuẽt. Sic vere charisſimi illi, q̃ tenẽt mediũ inter
pinguedinem diuitiarũ, et macredinẽ pauperratis, q̃. ſ. hñt
ſufficiẽtiã ad neceſſitatẽ, nõ ad ſuperfluitatẽ tales dico ſunt

alijs ex toto pinguibus, & macris. i. pauperib⁹, & diuitib. meliores, qa. s. nō hñt tm̄ de pinguedine diuitiarū, q̄ Itomachus voluntatis instā met̄ p anaritiā, & cupiditatem, & lubricet̄ p luxuriā, & carnalitatē, nec tm̄ sunt macri per excessum paupertatis, q̄ infrigident̄ p indeuotionē ipatientiā, & desperationē, & q̄ a sāgine .i. ab humore grāx spolient̄. Iō bñ petebat ille Pro. 30. Diuitias & pauptates ne dederis mihi, sed tm̄ victui meo tribue necessaria. ¶ Aīalia variāt̄ sm̄ tpr̄um īmutationē, qa. s. alio tpe iueniunt̄ plena medulla, & sanguine, i alio aūt a talibus penitus vacuātur, sicut patet̄ sesibiliter in cōchylijs maris, & in cerebro aīaliū, & medulis, q̄ crescente luna crescunt, decrescente decrescūt. Sic verè inter hoīes est mutatio sm̄ tpa, s. aduersitatis, & psperitatis, qa. p certo falsi amici alio tpe inueniunt̄ pleni sanguine cōpassionis, & medulla amoris, & dilectionis, & hoc in tpe psperitatis, qa. verè in luna. i. in aliqb. amicis suis, & alijs plonis abundat lumē psperitatis, & grāx, tpalis, tūc verè apparēt̄ eis aīalia. i. falsi amici tpales, & mūdani, pleni sāguine, & medulla, quia videtur eis esse compatientes, & amici, sed vere in tpe oppositi. i. in tpe aduersitatis, q̄ in ista luna minuitur lux affluentiāx tpalis., tunc vere in aīalibus istis deficit sanguis compassionis & medulla amoris, & affectionis, quia est amicus sm̄ tps, sed non permanebit in tpe necessitatis. Eccl. 6. Et bt̄ diuitiæ addūt amicos plurimos, à paupere aūt, & ij quos habuerat recesserunt. Prou. 19. Et istud maximè patet in cerebro. i. in mundi sapientibus, & aduocatis, in cōchylijs maris. i. in diuitib. & auaris, quia verè isti non amant aliquem, nec ei subueniunt, nec erga ipm̄ diuidit̄ sanguis, & humor affectionis suæ nisi q̄ diu ipse est̄ diues, & de eo pñt̄ facere lucrum suum, sed statim, q̄ amicus suus venit ad paupertatem, amisso lumine psperitatis, ip sum ipiè deserunt, & omittunt. ¶ Multi sunt; qui in vno tpe sunt sani, in alij aūt sunt infirmi sicut patet de lunaticis maniacis, & caducis, q̄ sm̄ luna sani vel ægri efficiuntur. Simia ēt sm̄ Auic. sm̄ cursum lunæ tristis efficitur seu læta. Sic vere leues, & mundani, vno tpe sunt infirmi per pctm̄, alio tpe sani per gratiā, alio tpe pleni medulla, & sanguine charitatis, & compassionis alio tpe vacui, alio tpe læti spūaliter, alio tpe tristes, & hoc verè totum sm̄ cursum, & influentiā lunæ. i. per influentiā miserię, & mutabilis psperitatis, & fortunæ mūdanæ q̄a verè sm̄ euentū rerum fortunæ mūdanæ in suis actibus variantur, nec hñt aliquem statu seu propositi firmitatem. Quia verè q̄dam sunt sicut caduci, qa pro certo licet aliq̄n, stēt per gratiam, tñ sępe cadunt per recidiuam pctōrum. Alij sicut maniaci licet vno tpe habeant. Visum rōnis, & discretionis, alio tpe isto videntur penitus cārere. Iō bñ dr̄ Eccl. 27. Stultus āt vt luna mutabitur. ¶ Quę dā aīalia in vno tpe macerantur, quantumcūq; victualia abūdent, quæ alio tpe impinguantur, sicut patet de gliribus, & vrsis, qui dormiendo in hyeme impinguantur, qui tñ in æstate euigilant, & exeunt de cauernis. Sic verè charissimi cupidi, & auari licet abundent per cibaria diuitiarū, nunq̄ tñ est in eis pinguedo pietatis, deuotionis, & gr̄arum, & hoc tpe æstatis, & prosperitatis mūdanæ, q̄n ardor auaritiæ magis viger, sed in tpe oppositō. s. in hyeme paupertatis, & tribulationis tunc magis abūdat pinguedo pietatis, & cōpassionis, & somnus, deuotionis, & cōtemplationis, licet minus abundent cibaria tpalis possessionis quia siue vī illi qui in prosperitate, & induitijs sunt duri, sicci & incompatientes, in tempore infirmitatis, paupertatis, & aduersitatis sunt pij, benigni, & misericordes, qui omni negocio tempus est, & opportunitas. Eccl. 8. Et ideo De⁹ data aliq̄n paupertates, & infirmitates, vt hoīes ad Eleemosynam moueantur. ¶ Aues ēt seruant tempus. Vnde narratur de hirūdinibus, q̄ in hyeme dormiunt, & quasi mortuæ in arborū concauitatibus inueniuntur, quæ tū tempore æstiuo exeunt, & volitant vndequaq;, & fortes & agiles se ostendūt. Sic verè inter aues. i. vi ros spūales, & prædicatores, & religiosos, sunt quidā qui in hyeme. i. in tempore tribulationis latent, & dormiunt, & q. escunt, nec exeūt nec volitant vsq; pdicādo. Sed verè q̄n venit æstas prosperitatis, q̄n. s. sciunt vī sperant sauorē hoium acquirere laute & splendidè comedere, tūc vere ad opus pdicationis volitant, & discurrunt. Quia breuiter ficti homines se ostendunt dormientes, mortuos & debiles ad āspera, & aduersa, sed fortes & volantes ad prosperā huius mundi. Turtur & hirundo cognouerunt tempus aduētus sui. Cū tū éconuerso debereut cū Apostō. in tribulationibus gloriari. Expoue si uis de falsis amicis; q̄ in aduersitate non viri. in sperite sic. ¶ Pisces vno tpe impinguantur, & statim sequenti tpe macerant̄. Sic verè inter hoies, quidā sunt, quibus cet vno tpe. s. tpe pdicationis vel quadragesimæ impinguere q̄eri tpe. s. post pascha vel pdicationē, iterū macerant̄, per vitia, & pctā, qa nō hñt istī radicē, sed sunt tpales, qui cū ad dierint verbū credūt, sed in tpe tētationis recedunt. Mat. 13. ¶ Pisces diuersimodè sm̄ qualitatē tpis impinguant̄, qa. dā sm̄ Arist. impinguaī in uento septentrionali. i. pisces, dā impinguant̄ pet gr̄am, & virtutes, q̄n flat frigidus vēs aquilo. i. tpe aduersitatis. paupertatis, & tribulationis, quia in uēto australi. i. in tpe psperitatis macerant̄ per vitia, & pctā. Et tales sunt pisces longi. i. illi q̄ credunt hīe longā uersitas, q̄ psperitas, qa psperitas facit eos multa facere, q. b. tñ aduersitas eos cōpescit. Alij aūt sūt ecōuerso, qui tpe australi, & psperitatis impinguant̄, per gr̄as & virtutes, & hoc illi, qui sunt ampli p latitudinē charitatis, & cureti p cō siderationē vitæ, & humanæ breuitatis qa tales, q̄ sunt bēn gni, & cōpatientes, & charitatiui; & q̄ hñt mortē præ oculis, & ciunt bñ vel psperitate. s. deo gr̄as agendo, & eleemosynas erogando. Florebit. n. amygdalus, impinguabit̄ locusta, &c. Eccl. 12. ¶ Scd̄m Arist. q̄dā sunt pisces, qui impinguant̄ tpe pluuiali, quidā nō, quia pluuia cōuenit oīb. tm̄ ei cocti piter purpurā, q̄ si de aqua pluuiæ biberit; ipsa die moritur. Nocte ēt aliquib. aliis pluuia, qa ipsos excecat si sit magna. Pluuia est mundi psperitas, a qua pro certo quidā impinguant per gr̄as, & virtutes. s. boni, & iusti, qui ea sciunt bñ vti, & maximè illi, q̄ hñt testā durā. i. q̄ in duritiā pnīæ sunt inclusi. Sed p certo multis aliis nocet. s. mūdi pctōrib. qa uere ipsos excecat p ignorantiā, quia. s. impedit ne fragilitatē proprian, mortē, infernū & iudiciū, puideant, & cognoscāt, & eo ēt occidit, hic. s. p culpā, in fine per pœnā, qa psperitas illuditorū perdet eos. Pro. 1. Vel pluuia est sacra doctrina, a qua q̄i impinguant̄ per gr̄am, alij excæcant̄ per inuidiā, & malitiā, alij moriunt̄ per desperationē, qa oia bonis in bona, malis āt in mala cōuertunt. Eccl. 39. ¶ Variant̄ iterū aialia q̄ū ad sui mutationē, qa q̄dā se īmutant, & renouāt, q̄dā nō. Vide cernus mutat cornua, coluber spolium, accipiter & aquila plumas, equus dētes, hyena sexū, mustela colorē, & cancri testas. Sic verè charissimi inter aīalia. i. inter pctōres, sūt multi ita duri & obstinati in malo; q̄ nullo mō pñt̄ corrigi vel mutari. Sunt tm̄ alij boni q̄ a malo statu in bonū se īmutāt p piam, & hoc qa deponunt cornua superbiæ & elationis, sicut ceruꝰ, spoliū tpalis possessionis sicut serpentes, plumas tumoris & psumptionis; sicut aquila, dētes inhonestæ locutionis, sexū carnalis dilectionis, testas duras obstinationis. colorē veteris cōuersationis, et sic. cū Saule mutant in virū alterū 1. Reg. 10. Mutabo ergo habitū, & sic ad pugnā uadi. 2. Para. 18. Renouamini spū, &c. ad Eph. 4. ¶ Scd̄m Isaac ict⁹ dictis. Carnes humidæ et pingues in æstate sunt laudabiles, sed in hyeme pessimæ. Aīalia āt q̄ macræ, & siccæ, sunt eatæ, in æstate sunt illaudabilia, in hyeme magis valent. Sic verè hoīes pingues q̄tū ad diuitias, honores & delicias huius mundi, in æstate uitæ præsentis sunt boni. s. q̄tum ad reputationē aliorū, qa q̄ melior est inter eos, quasi paliurus. Matth. 7. Sed in hyeme vitæ futurę. i. in tpe post mortem in aduersitate. s. in inferni, tunc inuenient̄ pessimi, q̄n. sa dęmonib. comedent̄. Exemplum de porco. vide infra. Sed verè ecōuerso illi qui sunt macri per paupertatem, licet in æstate uitæ huius illaudabiles reputentur, et nihil apprecientur, tñ in hyeme. i. in statu post mortem optimi apparebunt, eo tam Deo & angelis reputati. Sap. 5. Hi sunt quos aliq̄n habuimus īdecri soriū. &c. Ecce qūo &c. ¶ Carnes q̄ sunt calidæ & sicę in æstate, & frigidæ, sm̄ Isaac. Sic uerè illi qui sunt sicci per pœnitentiæ macerationem calidi per feruorem et dilectionem, in hyeme. i. in tempore tribulationis ettentationis magis valent, quia. s. melius resistūt aduersis, q̄ illi qui sunt humidi per carnalitatē, & frigidi per indeuotionē. ¶ Quędā aīalia in uere sunt bona ad edendū, alia in autūno, quędam in æstate, alia in hyeme. Sic uerè sūt quidā qui præcellunt in uere in uen-

tute, alij in autumno senecturis, alij in æstate, p̄speritatis alij in hyeme paupertatis, & aduersitatis, q. tñ in oppositis ipatienter per pctm̄, vel minus boni inueniuntur, qa ipatienter hñt Eccl. 3. ¶ Item uariant̄ aīalia sm̄ diuersam prępa rationē, quia aliq̄n assantur, aliq̄n frixantur, aliq̄n cum sale, aliq̄n elixantur, & sic ad humanos vsus diuersimodè ppa rant̄. Sic uerè homines fideles ad usus diuinos diuersimodè ppa rant̄, quia quidā sunt assati. s. per martyrii toleratio nem, alij frixantur per pniæ macerationē q̄dā elixant̄, s. per deuotionis vel sacræ scriptuæ, & cū sale sapiæ, & discretionis. Primi fuerunt martyres, secundi confessores, tertij doctores. Et ista sunt tria fundamēta, & tres ordines atrij Salomonis. ii. ecclesiæ 3. Reg. 7. Iō Io. 4. Tres sunt qui testimoniū dant in cęlo. Et istis tribus modis præparant̄ fideles, vt in eps̄ sint superius collocent̄. ¶ Carnes assæ sunt duriores, & siccriores, q̄a dato, q̄ natura frigesēt humidę, tñ ardor ignis humorē elicit, & iō sm̄. Isaac, carnes multum pingues non sunt comedendæ nisi assæ. Sic uerè sancti, qui ad ignē martyrij sunt assati fuerunt ficci, i. ab oī humore deliciarum, & carnalitatis depurati, & duri. s. per constantiæ firmitatē, & iō sanctę naturā reſſent humidi, & carnales, tñ ignis tribulationis eōm superfluū humorē carnalitatis deficcauit, & sic partes effecti sunt arctę sani. Patet in Bonifacio. &c. Vapor ignis uret carnes eius. Eccl. 38. Vel si uis per ignem intellige paupertatē, & tribulationē, q̄ carnalitatē destruit & consumit. Et iō illi, qui sunt pingues, & delicioſi, carnales, & luxuriosi non ponunt̄ à Deo in mensa paradisi, nisi primitus tribulationis ignib. sint assati. Comedetis carnes assas igni. Exo. 12. ¶ Carnes elixæ sunt humidiores, & digestibiliores, quia aquas cæ reperat, & humectat, aliq̄n ēt apponunt̄ in aqua di uersis ſpēs, ut sic carnes sapore, & odore efficiant meliores. Siccores illi, qui in aqua sacræ scripturæ, & deuotionis elixā sunt humidiores sunt p cōpassionem, qa uere hmōi aqua ipsos efficit teneros, & humectos, & maximè q̄ ſpēs aromati cas bona exēpla ſctōrum talib. adiungunt̄, qa tunc sapore bonæ aliorū, & odore bonæ famæ, fiunt hmōi meliores, & excellēdos morbos uitiorū pęnit⁹ aptiores, qa fu mę aqua multas plantata est, vt faciat fructū. Eze. 17. ¶ Carperas multas plantata est, vt faciat fructū. Eze. 17. ¶ Car nes ēcce in aqua sunt elixandæ, humidæ aūt ad ignē fortiores fiant assandæ, qa. p aq̄ siccitatis, p ignē aūt humditas temperate. Carnes aūt mediocres condimentis sunt, uariis ppa rant̄. Sic uerè Deus diuersos diuersimodè sibi parat. Nā p ignē tribulationis humditas carnalitatis cōsumitur, per aq̄ diuinæ misericordiæ siccitas indeuotionis, & duritiæ rēperat, & iō pingues, & diuites sunt assandi per tribulationes, macri & pauperes in aqua ponēdi per consolationes, & maxime in pdicatione, ubi macri, & pauperes sunt cōsolādi ne desperent, pingues aūt, & diuites igne correctionis, & terroris, & cōmunationis sunt urēdi, ne p̄sumāt, qa talib. nō est pdicandū de Dei mia, ne forte magis ac magis allicianī ad peccandū, sed magnis, & duris increpationib. de terrendi, qa seruo maliuolo languinare latus. Eccl. 42. Alij aūt ecōuerso est cā cęrata. Iob dr̄. Argue obsecra increpa 2. ad Tim. 4. Et bt̄ nullus trāſitad mēſam paradiſi, nisi aliquo istorū duorū modorū à dño pareſ, aut p miam aut p iustitiā. Figura Nu. 31. de illis q̄ purgata sunt pigne, & aq̄ & deduxisti nos. &c. ¶ Scd̄m Io. Da. Aīaliū q̄dā creata sunt ad humanū aditoriū, & nutrimētum, ut bos, & cerui, q̄dā ad hoīs punitionē, ut leones, & pardi, q̄da ad exercitationē vt pediculi, & hmōi, q̄dā ad iocūditatē. s. me rices, fūmices, &c. hmōi, vt. s. hō territus ab istis suā cognoscat fragilitatē, & ad diuinū auxiliū recurrens ęternā timeat ma iestatē, & auctoritatē. Sic verè spūaliter q̄dā hoium sunt aliis manifestū, & aditoriū. s. quantū ad eleemosynarū subsidiū & bona exēpla. s. boni & iusti, clerici & laici. Alii ad punitio nē aliorū. s. crudeles principes, & tyrāni, leones & tygres. Sic ſpūs q̄ in uindictā creati sunt. Eccl. 39. Isti. n. sunt nisi uirga furoris dñi. i. filios pestilentes, qa sicut pater uirgā i ignē, mittit, vt pcussus filius pacificet, sic isti finaliter in ignē ęternū pūciunt. Exemplū de Nabuchodonosor. Alii aūt ad bono rū exercitiū. s. latrones, vſurarii, & hmōi, balliui & officiarij regis, & ministri publicis oīa inquietant, & sanguinē bonorū tpaliū sugere nō cessant, & hoc patiē Deus, vt. s. hō cognoscat pro pria fragilitatē, & ad auxiliū fugiat diuinæ maiestatis, & suā potentię innocet ptātē, & futurā q̄rat fœlicitatē, dū i mūdo nō inuenit voluptatē, qa. s. Seruietis ibi diis alienis, q̄ nō dabunt vobis requiē die ac nocte. Hie. 16. Alii aūt ordinati sūt ad iocunditatē aliorū. s. mimi, hydraule & ioculatore Et sic patet q̄ tā boni q̄ mali ad vsum corporis ecclię sunt dicati qa corpus nō unū est mēbrū, sed multa. 1. ad Cor. 12. Diligētib. n. Deū, oīa cooperant̄ in bonū. ad Ro. 8. ¶ Aīalia ēt tā fil uestria q̄ domestica ad usum cōpetūt medicinæ. Vñ carnes accipere valent ad theriacā, fel cācrorū & auiū ad caliginē oculorū, pellis colubri in oleo cocta ad auriū surditatē. Sic verè mali hoīes sunt aliis medicina, qa verè carnes eorū. i. vita & operatio, fel ipsorū. i. ira & inuasio pellis taliū. i. mala sua cōuersatio bonis, pficiunt dū eis bñ vtunt̄, & sunt eis theriaca cōtra diuersa uitia & pctā, qa exinde ad audiēdū. s. Dei, pmissiones disponunt̄, & ad uidendū p discretionē. s. ea q̄ videnda sunt illustrant̄, dū p eorū euasiones ad Deū & ad bona æterna currere cōpellunt̄. Collyrio ergo inunge oculos tuos ut uideas. Apo. ¶ Scd̄m Esculapiū lib. de occultis vi rib. mębrorū, si patiēs hemorrhoidas federit sup pellē leonis, recedet, & si sępo vel fimo leonis corpus alicuius inunctū fuerit, ab eo lupi fugient. Leo est Xp̄s, pellis eiꝰ est bona cōuersatio, sępū eiꝰ charitas, & cōpassio, fimꝰ eiꝰ ab eo digestꝰ, & egestꝰ doctrina, & pdicatio. Si ergo sup pellē cōuersationis Christi p eiꝰ imitationē fuerimꝰ, si fimo doctrinę suæ p eiꝰ adimpletionē nos linierimꝰ, si sępo suæ benignitatis, cōpassiōis & charitatis nos iunxerimꝰ, tūc verè hemorrhoides. i. uitia & pctā à nobis recedēt, & lupi. i. dæmones, & tētationes, & mūdanæ tribulationes à nobis repellent̄, qa nouit dñs nos de tentatione eripere. 2. Pet. 2. ¶ Itē idem ibidem, si fis qs. s. uspēderit caudā Zenet. i. lupi ad pſępe vacarū, nō appropinquat alii lupi. Lupus iste signāt mūdi tyrānos, vel etiā ipsum luciferū, quorū si caudā. i. finē uitæ suæ, & memoriā mortis eorū appenderis in pſepio cordis tui. i. si mortem, & damnationē malorū iugiter fueris recordatꝰ, tunc verè lupi. i. dæmones, & tentationes à te fugient, & recedent, qa uix audent tentare hoīem quē imortis memoria uident fixū. Videte ergo canes, videte veneficos. ad Phil. 3. & Ps. Donec cōsiderē i nouissimis eorū. etc. ¶ Scd̄m eūdē & ēt ſm Pythago rā & Pli. dēres caninі lupi sanāt eos q. i principio lunaticā sustinēt passionē. Sic verè illi q̄ sunt lunatici leues, et mutabiles, et nō pseuerātes in vno ꝓposito, expedit eis q̄ à principio. i. iuuētutis sentiāt dēres lupi. i. tētationes et tribulationes diaboli, vt sic à leuitate et fatuitate p̄caeāt i futurū. Et ista est rō quare Deꝰ pmittit multos in solētes, et leues cadere p apostasiā et alias, vt meliꝰ corrigant̄, qa sm̄ Sen. Cautio est i reliquū lapsus anterior. 16. 1. ad Cor. 5. Quos tradidi in q̄t sathanæ interitū carnis suæ, vt spūs saluꝰ fiat. Vel p dētes intellige durā correctionē, et increpationē platorū qua tales hoīes sunt mordēdi. Dentes habebat ferreos. Dā. 7. ¶ Itē ibidē d. q̄ oīa aīalia quadrupedia timēt oculū lupi erutū, et ab ipso fugiūt acq; cauēt q̄n. s. cū uidēt. Sic verè hoīes, q̄n uidēt, et pcipiūt oculū lupi. i. cautelas, et insidias diaboli, ipsi p certo timēt, fugiūt acq; cauēt. Lupꝰ insidians sp ciuitates eorū. Hie. 5. Vel p oculū lupi intellige cautelas, et malitias vsurariorū, et aduocatorū rapaciū, et luporū pricipū, et crudeliū platorū, q̄ a quadrupedib. i. simplicib. merito sūt timēdæ, et fugiēdę. Leo rugiet, qs nō timebit. ¶ Scd̄m Cōsuiatico, pili canis albi nullā maculā hñtis, si fuerint susp̄si ad collū epileptici, iuuāt, et phibent eiꝰ casū. Canis latrās, et custos gregis est platus uel pdicator q. p certo si fuerit albꝰ p castitatē, nō hñs aliq̄ maculā. i. aliq̄ prauitatē, pili eiꝰ. i. exteriora opa, et exēpla iuuāt epilepticos. i. pctōres labiles, et debiles et caducos, et eos à casu uitiorū ptegūt, et tuent̄, qa verè bona vita platorū est i refugiū subditorum. Nō cadēt de manu sua. etc. ¶ Sic̄ d. Pythagoras i lib. romanorū, fiat iaquit anus lus ex vngula zamur. i. asini nigredinē nō hñtis, et induat eū epilepticus et ꝓhibet eius casum. Asinus albus est uir iustus, simplex et perfectus, laborib. pniæ deputatꝰ, nullā hñs nigredinē pctōrum, cuius vngula (q̄ est extremitas corporis) signāt pseuerātiā, mortē, atq; finē, q̄ p certo si epileptic⁹. i. pctōr secū portauerit p memoriā, et recordationē, et iduerit p boni exēpli acceptionē, à casu uitiorū sine dubio liberat; qa verè qui vngulā. i. pseuerātiā sctōrum p imitationem induit; nō cadit p uitia et pctā. i. à statu gr̄ę q̄q; à diabolo diuersis tentationib. impellatur. Pugnabunt aduersum te, et non prævalebunt. Hie. 1. Vel dic q̄ ungula, quæ est extremitas; est

mors & passio Chri puri, eãdidi, & imaculati, ex qua ꝓ cer
to si annulũ feceris. i. si annulo fidei dñicæ passionis re fubar
raueris p ipsius memoriã, deuotionẽ & cõpassionẽ, casum
pctõrem seu ẽt casus dãnationis ẽternę ꝑnitus nõ tim ebis
142 ¶Scd'm eũdẽ fel Tauri, qñ quis sub vmbilico eo inũct⁹ fue
rit, soluit ventrẽ. Item ſm eundẽ, dens serpẽtis erutus dũ ui
uit, suspẽsus sup patientẽ soluit quartanã eius. Chariſſimi p
serpentẽ, & p tm intelligo Chm in die iudicij, q dr serpẽs
pp prudentiã, & dr Taurus pp iuſtitiã, q a. i. sibi apparebit du
rus, & cetuicosus. Dentes huius serpentis signant asperã ei⁹
verborũ correctionẽ, & locutionẽ. Fel eius signat irã vindi
ctã, & reproborũ cõdemnationẽ, in qua est amaritudo æter
næ dãnationis. Sed ꝑ certo illi q hñt ventrẽ durum. i. con
sciam obſtinatã, itẽ q hñt quartanã. i. affectionẽ infrigidatã
si inungant se isto felle per iugem eius recordationẽ, hoc ẽ,
dictu, si asperitatẽ iudicij cõſiderent, ſtatim ſoluent p cõtri
tionẽ, & prauis humorib. vitiorũ vacuabunt p confeſſionẽ,
& sic euitabunt mortẽ, & dãnationẽ. Vel ſi vis p fel intellige
fel qđ i cruce potauit Chrs, qđ cõſideratũ soluit, & liquefa
cit ventrẽ cõſciæ ꝑ cõpaſſionem. Iõ dr de vtroq;. Thr. 3. Me
mor esto pauperris meæ. ſ. quantũ ad primũ aduentũ, absyn-
143 tij & fellis, quãtũ ad ſm. ¶Dens serpẽtis erutus dum viuit ſu
spẽſus ſup patientẽ soluit quartanã eius, vt dicit idẽ Pytha
goras. Serpens est Chrs, ꝓlatus vel ꝓdicator. Eſtote prudẽtes
ſicut serpentes. Mat. 10. Dens iſtius ſerpentis est eloquentia,
& ꝓdicatio, q ꝑ certo ſi circa nos ꝑeius adimpletionem ſu
ſpendimus, à quartana. i. à frigore indeuotionis, & pctõrum
144 liberamur, qa vinus ẽ sermo Dei & efficax ad Heb. 4. ¶Si do
mũ cũ pulmone asini ſub fumigaueris, mũdas eã ab oĩ repti
li ſm eundẽ. Aſinus est Chrs, cuius pulmo, q aerẽ attrahit,
& emittit, ẽ benignitas, & cõpaſſio, aqua ille aer vel illa oro
emanauit in cruce dicens, Pater dimitte eis qa &c. Si ergo i
domũ mentis tuæ fumũ iſtũ pulmonis. i. memoriã Chri beni
gnæ cõpaſſionis detuleris, ipſam ꝑ certo à reptilib. i. à ma
lis tẽtationib. reddis tutã. Impleta est domus fumo. Eſa. 6. vel
145 aſinus, &c. Vide infra de aſino. ¶Scd'm ergo Pli. Mulæ virtu
tes latitant in mẽbris aĩalium, ſicut in particulari de quoli
bet apparebit, qa ſicut dicit, nõ est membrũ in corpore qđ
occulta est aperta careat medicina, qa pellis, & pilus, cornu
& ungnis, caro & ſanguis, nõ carent remedio, efficacia, vel
valore. Si cverè chariſſimi in aĩalib. i. in fidelib. Chri ſpũ gr̃æ
aĩatis, non est aliqđ membrũ. i. aliqua perſona, q nõ habeat
aliquã virtutẽ medicinã, vel bonitatẽ, occultè. ſ. aperte, qa
ſicut dr, nõ est ita malus hõ in mundo qn quantũ ad aliquã
bonã conditionẽ præpolleat meliori de mũdo. Vñ br in bo
nis, & malis ſp inuenitur aliquid boni, vel in pelle ſuæ cõuer
ſationis, vel in ungue ſuæ perſeuerantiæ, finis ſenectutis, &
durationis, vel in cornu ſuæ ptãtis, & iuriſdictionis, vel in
carne ſuæ cõpaſſionis, vel in ſanguine ſuæ affectionis, vel i
pilis ſuorum exemplorum, & operationis, qa Vnuſquiſque
proprium habet donum, alius ſic, alius aũt ſic, 1. ad Corin.
146 7. ¶Aĩalia habentia ſanguinem non tot indigent pedib. ad
ambulandum vel alis ad volandum ſicut nõ habentia, & ió
oĩa, q hñt ſanguinem, quatuor tm, hñt pedes, ſicut quadrupe
dia, vel duas alas vel duos pedes, & duas manus, ſicut est in
humana natura. Aĩalia verò, quæ carent ſanguine, multis a-
lis aut pedib. ſunt munita ſicut patet de araneis, q hñt mul
tos pedes, & de papillionib. qui hñt multas alas, ſicut dicit
auct. Chariſſimi per alas, q b. auis volat intelligo uirtutẽ cõſi
derationis, cogitationis, & meditationis. Per pedes autẽ q b.
gradiẽt hõ, intelligo laborem pnæ, & occupationis. Eſt ergo
generale, & regulare, ꝙ aialia. i. hoĩes qui hñt ſanguinem. i.
conſiderationem & memotiã ſanguinis Chri, & deuotionẽ
ad ſuã paſſionẽ, vel ſanguinẽ. i. dulcorum cõpaſſionis, & pie
tatis, pauciorib. alis. i. pauciorib. pœnis, & laborib. indigent
ad uolandum, & gradiendũ in cœlum, & ad gloriam ſempi
ternam, q alii q iſto ſanguine carent, & facilius, & cum mi
norib. laborib. tranſeunt ad qui terna, q illi q ꝑ feruorem
deuotionis, & cõpaſſionis non hñt iſtum ſanguinem in ſeip
147 ſis. Sit ergo ſanguis eius ſuper nos, & ſuper filios nros. ¶Mẽ
bra q ſunt ꝑpẽ cor, magis participant ſanguinẽ, q illa q lõ-
gè ſunt à corde, & per cõſequens ſunt magis leuia fortia, &
mobilia, ſicut patet de mẽbris anteriorib. reſpectu poſterio
rum, vt in manib. reſpectu pedum. Sic verè quanto magis qs
est propinquus cordi. i. Chro, & quanto magis est à parte an
teriori. i. in ſtatu virtuoſo p gr̃am, & charitatem, tanto ſan
guinẽ dñicæ paſſionis vel ẽt ſanguinẽ charitatis, & cõpaſſio-
nis magis participat atq; tenet, & per conſequens magis et
li hoĩes q in corpore religionis vel eccleſiæ ſunt magis ꝑ-
pinqui cordi. i. Plato, magis hñt de ſanguine ipſius corporis
. i. de bonis illius religionis, ſicut patet de cõpatriotis, neps
tib. & familiarib. q a corde. i. à Platone ſibi ꝑpinquo recipiunt
maiorem ꝑmotionem & affluentiam q illi q ſunt longe à
. n. in parte prima, & anteriori. i. in bonis & pinguib. bñficijs
& officiis collocanſ, alii aũt in parte poſteriori. i. ſtatu vi
& depreſſo ſine ꝑmotione, & ſanguine dimittunſ, & q ac
ſequens tales ſunt hodie leuiores, inſotiores, iocũdiores, &
tpali potentia fortiores. ¶Aĩalia diuerſimodè bibũt ꝙ
dã lambendo ſicut canis, alia ſugẽdo, & ſorbendo ſicut per
cus, alia mordendo ſicut urſus. Sic verè hoĩes diuerſimodè
bibũt, & acq runt, aq bonorũ tpaliũ, q dã lãbendo per adula
tionem, alij ſurgendo per mercaturæ laboriosam operam
nem, alii mordendo, per rapinã & exactionem. Talib. ergo
loquitur diabolus. Omnes ſitientes uenite ad aquas. Eſa. 55.

De Ariete. Cap. 2.

ARies dr ab ares qđ est virtus, vel ab aris ſm Iſid. eo q
sit præ aliis ouib. virtuoſus, & magis deorũ ſacrificijs
deputatus, & ꝑ pctis offerri aptus. Sic martyres q inuitori
bus cæteros ꝓcellebant, in aris deorũ. i. in ſide Xpi & eccleſie
occiſi ſunt ĩmolati. Occidere uitulos, iugulare arietes. Iſa.
27. ¶Aries aũt veruex dr, quaſi vermẽ hns, qa i capite habet
vermẽ, quo excitat ad alios impetendũ, & ad durũ odẽ quos
obuiat feriendũ, ſolet aũt aries primo retrocedere, vt poſſit
poſſit durius percutere. Sic uerè q đã hñt in capite vermẽ. i.
fatuitatẽ, & iracundiã, q excitant, & mouent ad alios ver
bis, & verberib. feriendũ. Alig tũ ſunt malitioſi, et fallaces,
q diſſimulando amicitiam, vñr retrocedere, vt inuenta op
portunitate acrius feriãt atq; lædãt. Eccl. 12. In oculis eius
lachrymaĩ inimicus, & ſi inuenerit tps, non ſatiabit ſangui
ne. Vel dic ꝙ iſte est ꝓlatus, vel iudex iniquus, q vermẽ auaritiæ excitat, vt ſubditos per rapinã percutiat, et affligat, qđ
vt melius ad nutũ faciat, ſæpe per fictitias ſimulationes, et
per fraudes, & malitias retrocedit. Io. 6. Multi aũt diſcipuli
rũ abierũt retro. ¶Scd'm Pli. li. 8. c. 47. aries hẽt ꝓpũ agnos
faſtidire, et ouiũ ſenectã cõfectari, et earũ cõſortia ſequẽ
tare, et ipſe in ſenectute melior reperiretur. Sic verißi, et
maximè ꝓlatus, nõ dẽt ſequi ſocietatẽ agnorũ. i. iuuenũ la
ſciuoi ũ, ſed ouiũ ſenectã. i. uirorũ maturorũ, et iuſtorũ in
cõſortia frequẽtare. In medio ſenſatorũ aſſidu⁹ eſto. Eccla
¶Aries flãte aq lone gñat mares, flãte auſtro fœminas. Simi
ter teſte ſiniſtro ꝓligato gñat mares, dextro aũt ligato gñat
fœminas, vt d. Pli. ibid. Sic verè qñ flat aq lo tribulationis, et
teſtis ſiniſter mũdanæ ꝓſperitatis ẽ ligat⁹, et ꝓciſus, tũc ma
res. i. bona, et ꝓfecta o. pa gñam⁹. Si aũt ecõuerſo auſter man
danæ ꝓſperitatis flauerit, et dexter teſtis. i. affect⁹ et deſide
riũ ad bona ẽterna aſtrict⁹ fuerit, tũc fœminas. i. vitioſa ope
ra ꝓducimus et patram⁹. ¶Arietes naturaliter ſequnt caprã
nõ ſe abſcõdũt à frigore vel a pluuia, et à loco calido ad lo
cũ frigidũ ſe cõuertũt. Sic uerè qñ i ſocietate arietis, i. vi
norũ est caper. i. uir luxurioſus, boni ipm ſequunt, et eiſdẽ
formãt, et à bono ſtatu i malũ ſe mutãt, et à pluuia uoluptã
tis, et à frigore cupiditatis pereunt, niſi à paſtore Chro p
uidẽ uerbo uel uerbere reducanſ, qa q cũ ſtultis gradiẽtibus
efficiẽ. Prou. 13. ¶Arietes timẽt tonitruũ, et qñ dormiunt
put tenẽt erectũ, et ſp ducunſ ruminare, niſi qñ ſunt infirm.
ſic uerè iuſti, et boni dẽnt timere tonitruũ diuinarũ cõmi
tionũ, et iudiciorũ, et licet dormiãt delectenſ, et quieſcãt
deliciis huiꝰ mũdi, ſp tñ hñt caput erectũ. i. intentionẽ ad
leſtia elenatã. Reſpicite et leuate capita vra. Lu. 21. Et ſpes
dẽt uerba ſacrę ſcripturæ ad ꝓpriã cõſciam ruminando, q
ſicut dr Leu. 11. Aĩalia q nõ ruminãt, immũda ſunt. ¶Aries
iuuentute carnes hẽt teneras, et digeſtibiles, et maxime ca
ſtratus. In ſenectute aũt carnes hẽt duras, et indigeſtibi
les atq; ſiccas, ſm Aui. et Iſaac. Sic verè hõ i iuuẽtute hẽt
luntatẽ tenerã, digeſtibilẽ atq; mollẽ, et ad cõuertendũ et
bonũ facilẽ atq; aptã. Sed verè ſi tps ſenectutis aduenerit,
tũc qa iã hõ est ſicc⁹ per indeuotionẽ, et i malis cõſuetudi
nibus induratus, ideo uix põt digeri, corrigi, vel conuerti,

vnde Iſa. 48. Scio quia durus es tu, & neruus ferreus cervix
2 tua. Hinc cũ habeat caput debile, & plenũ ſpiritibus atq;
mutationib. dedit ſibi natura in ſui capitis armaturã duo cor
nua ſimilia, plicata, & ſuoluta, vt his caput ꝓpiũ muniatur,
& ne armatus dux, & defenſor appareat aliorũ. Et ſic cõ
cornuta, ꝓpriũ aries ſit ferox, ꝓfore ẽt iuxta auriculã dex
tra cornu, & ſic ſua ferocitas tẽperaꝛ, vt dicit Pli. ibidẽ. Re
cte charißimi talis dẽt eſſe ꝓlatus vel ẽt ꝓdicator. Cũ. n. a-
lterius naturaliter habeat caput. i. imaginationẽ debilẽ atq;
pecus, & naturaliter habeat caput. i. imaginationẽ debilẽ atq;
vanã, & neruis et ſpiritibus. i. hæſitationibus, & ſtionibus,
& opinionibus valde plenã neceſſe est ſibi ꝓ certo, ꝙ duo
habeat cornua. ſ. duo teſtamenta, & eorũ ſcientiã, & doctri
nã ſic mundi caput ſuæ imaginationis, & intellectionis
defendat à nocumẽtis hęreſum & errorũ. Et in ſignũ huius
ſibi deferunt mitrã cornutã, ad denotandũ, ꝙ cornua duo
in teſtorũ dẽnt i pectore retinere. Aba. 3. Cornua ĩ manib.
eius. Ita aũt cornua ſunt duo. ſ. dextrũ, qđ est nonũ, & ſini
ſtrũ aũt cornua ſunt ſuoluta ꝓfigurã, & difficul
ter, ſunt dura ꝑ cõminationum auſteritatẽ, ſunt plicata ꝑ
qđ est verus. Iſta cornua ſunt ſuoluta ꝓfigurã, & difficul
ter, ſunt dura ꝑ cõminationum auſteritatẽ, ſunt plicata ꝑ
grãſſionũ conſolabilẽ benignitatem, ſunt rudis apparen-
tre, & coloris ꝓ sẽſus hiſtorici litteralẽ ruditatẽ. Quia ſi for
te aliquis ferocitatẽ habuerit, iracũdiã, ſæuitiã, vel furorẽ,
dẽt cum gladio intellectus dextrum cornu. i. nouũ teſtamẽ-
tũ, vbi continenẽ opera Chri, ꝓforare, hoc est dictu, dẽt vi-
dere, cõſiderari, & cõſiderare, qđ interius est cõtentũ, & ſic
ꝙ certo ſi bñaduertat exempla, & documẽta Chri q ibi ſũt
cõtenta, ipſe ꝙ certo i mãſuetudinẽ cõuerteẽ. vñ ad Gal. 6.
Vos q ſpirales eſtis inſtruite i ſpũ lenitatis. ſup quo Ber. Præ-
latus ſuſpẽdat verbera, ꝓducat vbera. Vel dic ꝙ aries dux
gregis est Chrs, q. ſ. in principio, tpe. ſ. veteris legis erat val
de pcutẽs, & ſeuerus, qđ patet in hoc, ꝙ tũc deliquẽtes du
re ꝑ puniebat. Verũ ex quo cornua ſua. i. manꝰ i cruce ex
tenſe clauis ꝓforatæ fuerũt, miſericors & mãſuetus ẽ factus.
Hinc. 11. Ego aũt quaſi agnus mãſuet⁹ q dr ad victimã. ¶Aries
ductis cornib⁹ ẽ munitus, & habet aries vermẽ in capite, cu
ius motu excitat ad alios feriendũ. Nã ad motũ illius vermis
ſolet aries qđquid obuiũ habuerit duriſſimè pcutere, & fe-
rire. Vñ ẽt vrſus est aries, q & leonẽ & vrſum pcuteſ ꝑſume-
bat, & iõ ſm Iſid. aries dr veruex, quaſi vermẽ vehens. Qñ ãt
aries ſolet pcutere, primo ſolet retrocedere, ſed tandẽ cũ
impetu veniens, ẽ to magis retrocedẽſſe it, tãto fortius, & du
rius percutit atq; lædit, pueros ãt ꝑcipuè odit, & eos pluſ-
quã alios impetit, & inadit. Re uera chariſſimi talis ẽ Chrs,
ſ. ſ. ſ.

videm' q̄ i rota q̄ vertit, illud qđ erat superius fit inferius, illud āt qđ erat inferius fit superi⁹, sic verè cū rota humānæ vitę cōuersa fuerit, & mutata, tūc illi q̄ nūc sunt iferiores. fiēt superiores. s.in patria. Illi āt ecōuerso q̄ nunc sunt superiores in pōpa, & supbia, fiēt inferiores i⁹pena, & miseria. Exē plū Lu. 16. De diuite & Lazaro, de q̄bus dicit Abrahā. Fili re cordare, q̄a recepisti bona in vita tua, & Lazarus sīr mala.

14 Nunc āt iste. lętat, tu vero cruciaris. ¶ Aries est aīal mundum in quo nihil ē, q̄ vtilitate careat aliquali, & dr aries ab aris eo q̄ in aris, & altaribus p̄ pctīs antiquitus occidebat, & immolabat, & q̄ p eius sanguinē pctm̄ expiabat, vt d. Isid. Talis est Chr̄s, q̄ re vera mundissimus arq; purissimus fuit p innocentiā, & castitatē, q̄a verè nihil fuit in ipso, qđ cauerit virtute, & medicina spūali. Iste.n. ara crucis pctis hoim fuit Deo patri immolatus, sicq; fuit sanguis eius ad pctōrum in dulgātiā ordinatus, & p eius effusionem fuit Deus pater placatus, & hō à mortis periculo liberatus. Figura Gen. 22. vbi Abrahā immolauit, & occidit arietē hærentē cornib. inter vepres, & sic Isaac a morte fuit liberat⁹, q̄ tñ ex p̄cepto dñi ad mortē fuerat adiudicat⁹. Sic re vera charissimi Abrahā. i. populus iudaicus arietē. i. Chr̄m, q̄ inter vepre. i. inter ligna crucis (q̄ ad modū vepris aspera, & pungentia pūt dici) hęrebat cornibus. i. manibus q̄. s. fuerunt ad modū cornū extē sæ, & cōsutę, & ibi clauis ferreis adhæsērūt, istū dico arietē in beata passione occidit, & immolauit, & sic Deū patrē placauit, & Isaac. i. humanū gen⁹ morti adiudicatū p̄ pctīs Adę, liberauit & saluauit. Iō canit eccl'ia. Adoramus te, & bn̄di-

15 cimus tibi, q̄a p crucē tuā redemisti mundū. ¶ Aries quales habet venas snb lingua, talis coloris solet filioa gn̄are, q̄a si habet albas, albos, si nigras, nigros, si varias varios generat & p̄ducit. Aries ē p̄dicator, q̄ re vera ℔, q̄ venæ suæ, q̄ sūt sub lingua. i. verba sua alba vel nigra, casta vł turpia, ędificatoria vł vana fuerint, ℔ hoc sui filij. i. sui auditores vł subditi i colore, & cōuersatione mutant, & variant. Si. n. istæ uenæ. i. verba sint alba munda casta, & honesta, tunc filij sui, & auditores, subditi & imitatores, albi sunt casti & mundi. Et ecōuerso si venas nigras vel varias. i. si verba in honesta habuerit, tūc sīr turpes, & nigros, malos & peruersos faciet, fętus suos, q̄a bł sicut dr Pro. 18. Mors, & vita in manus linguæ. Vł dic q̄ venę sunt ĩteriores affectiones, ℔ quarū qualitatē variant, & mutant exteriores fęcus. i. exteriores operationes. Cor. n. hois immutat facię ei⁹, siue in bono, siue in

16 malo. Eccl. 13. ¶ Itē ℔ Arist. & Auice. Arietes hūt voces proprias, p̄ quas se clamāt, & vocāt fœminas tpe coitus, gn̄ationis, & amoris, & potantes, aq̄ falsam vna cum ouibus, anticipant actum gn̄atiuē. Sic p̄dicatores dēnt ad morē charitatis, verbis amicabilibus alteruterum inuitare, & tpe amoris, & gn̄ationis spūalis. s. tpe prædicationis, vbi fętus bonorum operum generātur, dēnt fæmellas. i. simplices ad statū gratiæ conuocare, & tanq̄ sui auditores debent sal sapientiæ, & aquam falsam pœnitentiæ bibere, vt ipsi melius generent p̄dicando, & alij melius concipiant audiendo. Esa. 26. Cōcipim⁹, & quasi parturiuimus, & peperim⁹ spūm salutis.

De Agno. Cap. 3.

1 AGnus græcè ℔ Isid. dr pius latine, q̄a inter oīa aīalia est aīal mansuetū, & inocens, nullū l̄edit, nec dente, nec cornu, nec vngue, q̄ quid in eo reperīt, vtile est, pellis ad foraturas p̄ calore, pilus ad vestimenta, fimus ad medicinam, q̄a ℔ Dioscorid. dissolutus cum à ceto, ignem sacrū curat, & mixtus cum cera virginea combustura, sanat, cornu ēt eius, & vngues valent ad medicinā. Per agnum intelligo Chr̄m q̄ pius, innocēs & mansuetus fuit sp oēs qui morant ī terra. Num. 13. Nullū lædit, q̄a nec dēte blasphæmiæ, vel iniuriarū, q̄a nō inuentus est dolus in ore eius 1. Pet. 2. & Esa. 53. Nec cornu potēt iæ vł dn̄ationis, nec vngue iuidiæ vel detractionis, imo in oībus vtilis reperīt. Nā pellis, & pilus suæ cōuersatiōis cornu suę iurisdictiōis, fimus ab eo digestus, & egestus. i. doctrina suæ p̄ecatiōis, vngues suæ correctionis utilitatē cōferunt aīabus, maximè cū aceto. i. cum amaritudine pnię recipiant, & cum cera uirginea i. cum uirginis memoriā bn̄dictæ. Nā tūc ignē inferni, & usturas tēptationū ffrigerāt atq; sanāt, ignē ēt auaritiæ, uel ignē ēt tribulationis, & angustiæ tēperar, & refrenāt, & sic i isto agno nihil ē qđ spūali careat medicina, q̄a ipse uulnerat, & medeť, percutit, & manus ei⁹ sanabūt. Iob 5. ¶ Itē ℔ Pli. Agn⁹ a-

societatē, & de eius amissiōe tristat, nec vult eē solitar⁹. Vđ subito gradū figit, & sibi nō voce vel balatu, ℔ simplex, tu tm̄mó parci petit, & siue spolieť vellerē siue cute, nō mordet, & ligatus a carnifice, capeusq; ab hoste, minime se defendit. Hic est agnus Dei q̄ tollit. &c. Io. 1. Hic ergo diligit socię-

tatē hoim, q̄ ei p gr̄am cōiunguntˉ. Prou. 8. Delicię meę cū filijs hoim. Et q̄a q̄ñ hoies peccāt, tūc amittit illā societatē, iō tūc tristat, nā solitarius eē non vult. Vñ ēt sp dicit medio discipulorū. Io. 20. Iste aūˉ gregē fideliū salit, & ludit. Ecce iste venit saliēs in mōtib. trāsiēs colles. Cāt. 1. Ni-

pōndēs viā humilitatis, saliit de cœlo ī vterū virginis, nam patiētiæ, in patibulū crucis, viā miæ, in carcere inferni, nam cōtēplationis, ad apicē cœli. Prou. 8. Ludens corā eo omni in orbe terrarū. Iste vidēs lupos. i. iudæos, q̄ tū ad apparitimuit, & fugit, dās exēplū simplicib. & infirmis. Io. 10. Ablit dit se, & exiuit de tēplo, sed subito ī passiōe fixit gradū, captus fuit ab hostib. & ligat à carnificib. Matt. 26. Spolia fuit vellere vestimētorū. Io. 19. Ligat⁹ fuit ad stipitē, abl liatus ē pelle p lacerationē, & flagellationē, & tūnec cu nu peutiēdo, nec pedib. fugiendo, nec balatu iniuriādo, ductus ē, & tāq̄ agnus corā tōdente. ¶ Vgnus mīem cognoscere, & corā eo genua cordis, & corporis flectere, & lac cpalis subuētionis. & spūalis, & æternalis consolationis, & balatu oīonis, ab vberib. suæ miæ erecto capite rectē intentiōis postulare. Dicat ergo q̄ libet illud Psal. Adte leuaui oculos meos, q̄ habitas ī cœlis. ¶ Agno sūmè nocet pluuia, frigus, solitudo, tonitruū & esse sine pastore. Sic vere agnus. i. simplicib. iuuenib. & infirmis nocet frigus tribulationis nitruum tēptationis, pluuia, p̄speritatis, & tpalis cōsolationis, & esse solum per partialitatē, & carere pastoralibus discreti plati custodia, et sedulitatē. Nō est. n. bonū esse homiⁿē solū, sicut dr Eccl. 4. ¶ Scd̄m Auic. & Arist. Agni qui-

nascunt tpe uernis, alii ī autūno, sed vernales sūt melliores, corpore maiores, & virib. fortiores. Per tps veris floruit, & calidū intelligo iuuentutē, per autūnū aūt tps siccum, & frigidū intelligo senectutē. Illi ergo q̄ ad Deū cōuertūtur iuuentute, meliores sūt apud deū q̄ illi, q̄ senectute conuertuntur, & apud eū spūal'r gn̄ant. Iō Eccl. 6. Fili iuuentute excipe doctrinā. ¶ Dicit ēt Pli. ℔ agni q̄ gn̄ant fœcundione, meliores sunt q̄ illi, q̄ flante austro gn̄ant. Aglo singulis ventus, est tps aduersitatis. Auster tps deliciarū, & voluptatis. Si ergo aliqua religio perflať pœna, & paupertate, alij ibi gn̄ant, & introducunt meliores sunt illis, q̄ gn̄ant in regionib. delicatis. Vel ēt nota, q̄ amici q̄ sunt fidelesin tribulatione, p̄ualent illis, q̄ in p̄speritate tm̄. Nā illi qui in auricitiā gn̄ant, & acquirit tpe aduersitatis, q̄ñ aquilo. i. tribulatio nos inuadit, sunt meliores, et p̄diligendi illis, qui in tempore to australi. i. prosperitatis tpe acquirunt. ¶ Item agnus tē agnoscit, et ei cum cauda blandit, et erecto capite, nixiq; poplitib. et emisso balatu māmas petit, et lac ęgre nisi caput prius erexerit, nunq̄ bibit. Sic agnus. i. mitis actus, mīrem suā debet agnoscere. s. Deum, vel ecclesiā, religionem, eis cum cauda iugis perseuerantiæ blāditia. (Per caudā. n. perseuerantiam intelligo, quæ sicut cauda in sacrificio poni debet.) Debet etiā erecto capite intentionis, emisso balatu orationis, flexis poplitib. affectionis, mas æternæ beatitudinis postulare, hæc. n. tota intentio debet esse. Nam nisi caput intentionis, ad Deum erexerit, cœlestis affluentiæ non gustabit. ¶ Respicite ergo, erigite capite vestra Luc. 21. Agnus est animal humillimum, mansuetum. Agnus enim græcè dicitur pius latinè. Iste enim matrem suam sequitur, et agnoscit, et coram ea poplites flectit, et siue ducatur ad victimā, siue trahatur ad pascua, non recalcitrat, sed obedit, neminem etiam lædit, et quicquid in eo est, bonum totum est. Sic uerè religiosus debet esse humilis, atque matrem suam religionem vel prælatum diligens, et agnoscens, et debet eidem subiici per obedientiam atque flecti, et siue ducatur ad victimam tribulationis, siue ad pascua consolationis, non debet murmurare, nec contradicere, sed sapienter in omnibus obedire, quia scit

Pet. Berchorij. Lib. X. 327

¶ Agnus anniculus est ille agnus q̄ adhuc est infra annū, qui 14 tāto ē melior, & sapidior, quāto à lacte est remotior, dū tñ sit infra annū, & iō talis agn⁹ p̄ cæteris erat sacrificijs magis apt⁹. Iste agn⁹ signāt virū perfectū, & maximè ecclesiasticū vł religiosū, q̄ p certo quāto est à lacte carnalitatis vł à dulcedine p̄speritatis magis remotus, tāto morālr ē melior, & Deo & Angelis acceptior pōt dici, dū tñ sit infra annū hoc est dictu, infra fidē veritatis, uel infra statū gr̄æ, vel infra ambitū eccl'iæ sanctæ mr̄is, q̄ p annū morālr designat. sicut. n. annus est illud spatiū tpis in quo sol duodecim signa pambulat, sic fides eccl'iæ est ille ambitus & circuitus infra quē duodecim spūales reuolutiōes, cōditiones & cōsideratiōes istius solis iustitię Chr̄i pūt, videri & cognosci, & inueniri. Nā sicut dr Io. 11. Duodecim horæ sunt diei. Iste aūt sunt reuolutiōes istius solis. i. duodecim status quos Chr̄s habuit dū in mundo reuoluet. s. In carnatio cōtra superbiā. Natiuitas cōtra auaritiā q̄a paup natus est. Circuncisio cōtra inobediētiā, q̄a nō astrict⁹ obediuit legi. Apparitio cōtra inuidiā, q̄a gētib. effulsit se cōicādo. Sap. 7. Oblatio in tēplo cōtra ignorantitudinē, q̄a ī hoc docuit gr̄as agerē & adorare. Baptizatio cōtra veruſtatis immunditiā. Ieiuniū & in deserto tentatio cōtra luxuriā. Eius passio cōtra iracūdiā. Ad inferos descensio cōtra duritiā, q̄a cōpactiēs ad vinctos descēdit. In sepulchro regetio cōtra mūdi tumultū, & discordiā, q̄a in pace factus est locus eius. Resurrectio cōtra pctī veruſtatē. Ascensio cōtra terrenōrū amorē. & cupiditatē. Ille ergo agnus, q̄ in isto anno. i. in istorū statuū Chr̄i cōsideratione, affectione & deuotiōe uersat, cæteris laudabiliōr pōt dici. Exo. 12. Erit aūt agnus sine macula mascul⁹ anniculus. Talis agn⁹ fuit figuratus Leu. 1. vbi dr, q̄ de agno anniculo offerebāt holocausta, detracta pelle bestiæ, mēbris cōcisis pedibusq; lauatis si tñ esset imaculatus, nec eū re p̄sentabant uelleris, sed carnis. Sic de viro p̄fecto fit holocaustū, q̄ñ se totū Deo dedicat, & accēdit. Pellis extrahit, q̄ñ cōuersatio leuiū spoliat. Mēbra cōcidunt, q̄ñ mēbra ei⁹ ī bonis opīb. occupant. Pedes leuant, q̄ñ de carnis affectionib. cōfitet, & dato q̄ macula aliq̄ i cōuersatiōis vellere patiat, nisi caro interior. i. cōscia vitijs maculet, nunq̄ à Deo p̄ hoc reprobat. ¶ Scd̄m A- 15 rist. li. 3. c. 17. Agni fi circa renes ī pinguent⁹ ī firmant⁹ pp pauci tatē caloris, q̄ sup fluū humidi nō digerit vt oportet, & iō ab uberib. palcuis sūt arcēdi ne cre'scēte pinguedine moriātur. Sic q̄a simplices imp̄fecti parū hūt d̄ calore charitatis si pinguedo deliciarū ī eis augeat, tūc faciť circa renes p luxuriā infirmant, & iō ab vbertate deliciarū sūt arcēdi, & pascuis sterilib. pnię recreādi, ne hmōi pinguedine morianť. Non sic aūt in magnis, & p̄fectis, q̄a calor charitatis hmōi pinguedinem pōt digerere, & eius superfluitatib. obuiare.

De Angue. Cap. 4.

ANguis est oē serpētū genus, & dr anguis quasi angulo 1 sus, q̄a angulariter, & tortuosè icedit, & nō rectè. Dr serpēs à serpēdo, et reptile à repēdo. Dr coluber, eo q̄ colit vmbras, uel eo, q̄ collabi⁹ dū teneť. Et sunt serpētū diuersa gn̄a. Sed quot gn̄a tot venena, quot spēs tot pmicies, quot colores tot dolores, vt dicit Isi. li. 12. Rectè sic ē de pctōrib. mūdanis, q̄a p certo ipsi sunt angues anguloſi p falsitatem q̄a sicut in angulo minus est de luce, et plus de fordib. sic in ist'is minus est de luce veritatis, et magis de fordib. pctōrū, et iniq̄tatis, veritas. n. nō ģrit angulos. Isti ēt ī actib. et negocijs nunq̄ incedūt rectè vel iustè ℔ regulā cōscię, imò sp tortuosè, angulosè, malitiosè, et fallaciter. Dūr ēt serpētes, q̄a sp serpunt, et circūeunt circa terrā. i. circa tpalia, et mūdanain q̄b. tm̄ yacāt. iō serpēti dictum est Gen. 3. Terrā comedes. i. in tpalib. tantummodo delectaberis. iō Esa. 65. Serpentis puluis panis eius. Dūr ēt colubri, q̄a p certo ipsi colunt vmbras, hoc est dictu tenebras, et loca secreta, sicut patet in vsurarijs, q̄ in cauernis. i. in locis secretis, et absc'ōdi tis faciūt cōtractus suos. Patet in luxuriosis etc. Quia q̄ male agit odit lucē Io. 3. Vel dr colubri à collabēdo, q̄a verè dū aliquis credit eos tenere. i. amicos hre, ipsi collabunť: et fugiunt, nec tenentˉ. Vel expone, q̄ qñ aliquis credit eos tenere p aliquas conuentiones, et p̄missiones, ipsi de manu eius per cautelas et malitias dilabunt. Obsterricante manu eius eductus est coluber, tortuosus, Iob 26. Istorū aūt pctōrū multa sunt gn̄a, q̄a stultorū infinitus est numerus, Eccl. 1.

Alij.n.caufidici,alij falſi mercatores alij vſurarij, &c. Sed ꝓ certo quot gña tot ſunt venena , ꝙa quodliber genus hēt ꝓprium venenū ,ꝓpriæ malitiæ vel cautelæ, & ꝓprīū genꝰ nocēdi. Quot ēt colores,tot dolores,ꝙa verè quot hñt exteriores colores.i blāditias,& fictiones,tot hñt interius malitias,& prauas affectiones, ꝙa veſtigiū cordis boni, & faciē bonā difficile inuenies Eccl.13. Vel ſi vis expōne de dæmonib.ꝙ colūt umbras occultè ſuggerendo,ſerpūt terram videlicet.i.bonos calcando & moleſtando,angulosè & torruosè incedūt malitioſè pctā ,ꝓcurando,multa eorū sūt gña & tentationū ſuarū multiplicia ſunt venena. ¶Quidā ſunt maximi ſerpentes, vt dicit Pli.li.8.c.14. ꝙ Megaſthenes tradit in India ſerpentes eſſe tantæ magnitudinis,ꝙ ceruos,& tauros integros hauriant. Vñ dicit,ꝙ in punico bello iuxta flumē Bagradā fuit,ꝙdā ſerpens interfectus à Regulo imperatore cū machinis,& baliſtis,ꝙ habebat cētū viginti pedes lōgitudinis,cuius pellis,& maxillæ fuerūt ſuſpēſæ ꝙdā tēplū Romæ,& duraūerūt vſq; ad bellum numātium.Sic verè chariſſimi ꝙdā ſunt maximi dęmones,& fortiſſimi,intm ꝙ ceruos.i.veloces ꝓ obediētiā,tauros.i.fortes ad pniam inuadāt ꝓ tēptiones,lędāt ꝓ delectationes,occidāt ꝓ consum,& oꝑationes,& ſic eos comedāt,& ſibi incorporēt,& de corpore ſuo eos faciāt,& tā dē i cloacā inferni,eos egerāt & emittāt.In vētrē vadit,& ꝓ ſeceſſum emittit.Matt.14. Vñ vnꝰ erat inter eos maximus.ſ.lucifer,ꝙ nō eſt poteſtas ſup terrā q̄ cōpareē ei,ꝙ factus eſt vt nullū timeret. Iob 41. Et iſte ꝓ certo in Chri aduētu,& maximè i bello punico.i. in plio crucis occiſus eſt,& deiectus.Nā ab iperatore Chro armis induto mediātib.machinis, & baliſtis.i. ꝑdicationib. & ſcripturis occiſus & victus, & in inferni carcere eſt detruſus,& ſic pellis eius.i.ſui falſi ꝓphetæ, & hypocritæ, & defenſores,ꝙ ipſum tegebāt, & defendāt ad modū pellis, maxillæ ēt eius.i.oratores,Philoſophi,& eloquentes apud Ro.i.ad romanā eccleſiā añ tēplū fidei Chriſtianæ ſunt delati inquātū mediātib.ꝑdicatorib.crediderūt,& fidē eccleſiaſticā ſuſceperūt.Exēplū de brō Dionyſio.act.17.& de Paulo act.9.ꝙ primo fuerūt maxillæ diaboli ꝓ eloquētiā, & doctrinā,& facti sūt maxillæ Chri ꝓ ꝑdicationē.Iō Iob 40. Im
3 plebis gurguſtiū pelle eiꝰ.&c.¶Ité ſub claudio Cęſare Italia fuit ꝙdā ſerpēs occiſus in cuius aluo puer integer eſt repertus,vt dicit Pli.ibidē,& hūc ſerpētē vocat idē Pli.boā Iſtud fuit rectè in paſſione Chri, ꝙa i Italia q̄ interpretat mentis exceſſus.ſ.i Chri paſſione ,q̄ oēm mētē & cognitionē excedit fuit victus,& occiſus ſerpēs maximus lucifer, in cuius vētre.i.i cuiꝰ abſcōditis,& cauernis.ſ.inferius i inferno, & maximē i limbo erat puer.i.humanū genus,& ſancti patres quos à mūdi principio abſorbuerat ille draco.Iſte.n.erat fera peſſima q̄ deuorauerat filiū Deum Ioſeph Gen.37.¶Scđm
4 Pli.in Indıa ſunt ſerpētes maximi, in tm ꝙ ēt tauros deuorāt atq; ceruos,& tales inq̄t Pli.maximè lædūt,ꝙa nūc viſu, nūc flatu nūc caudæ ictu,nūc morſu alios ſterciūt,& occidunt.Sic uerè tales ſunt dæmones,ꝙa ꝓ ſe,& ꝓ mēbra ſua alios,ſ.bonos lædunt,ꝙa verè tātæ ſunt quātitatis,& virtutis ꝙ ceruos.i.veloces ꝓ obediētiā,tauros.i.fortes ad laborādū ꝓ pniam ſpūaliter occidūt,& ſummè docēt, ꝙa nunc flatu ſuggeſtionis nūc morſu tēptationis , nūc ictu tribulationis, nūc viſu ſubditatis,& fallacis diſcretionis alios inficiunt, & corrūpūt.Deu.32 Dētes beſtiarū imittā in eos cū furore trahentiū,ſup terrā atq; ſerpētiū. Vel dic ꝙ tales ſerpentes ſunt magni tyrāni,malli balliui,iudices & ꝓlati, ꝙ tauros.i. agricolas,& ceruos ꝙ vñquaq; mouent.i.mercatores rapinis,& exactionib.occidūt.Tales ēt ſerpētes,hoc ē dictu,mūdi puerſi pctōres,multipliciter bonis,ꝙa nunc viſu, & aſpectu veneno ſo inuidiæ,caudæ ictu malitiæ,flatu adulatiōis,
5 morſu derractiōis.Allega vt ſupra.¶Sūt ꝙdā ſerpētes minimi corpore,ſed maximi nocendi ptāte,ꝙ dipſades dīr , vt dicit Iſidorus, & allegat poetā.Et eſt ſerpens tātæ exiguitatis,ꝙ cū calcāt vix vī,& iō eius venenum citius interficit,q̄ ab illo qui pcutit ſentiat.Sic verè Chariſſimi quidā ſunt ita parui.ſ.ficti.t.humiles,& deuoti,vt ſunt hipocritæ,& hæretici,& malitioſi,ꝙ vix vīr,& cognoſcunt, imò eos qui ſup eos calcāt.i.qui eorū fallaciis credunt,& circa eos habitāt, & morant prius interficiūt ꝓ aliqđ vitium ſuggeſtum eos citius corrūpēdo,q̄ ſentiāt,quia dū credunt eſſe bonū,qđ ſuggeriť,nō ꝓcipiunt nocumentū qđ ingeriť. Verberauerunt me & nō dolui,vulneraūerūt me,& nō ſenſi.Prou 23. Et
q negter ſe humiliat,& interiora eius plena ſunt dolo. Ie
cl.9.¶Tyrꝰ eſt qdā ſerpēs minimus,ſed tñ cōtra eius veneno
vix remediū inueniť, vt dicit Ariſt.li.7.Sic verè qdā pauper
res viles,& deſpecti inueniunť in ſeculo,& in clauſtro,q̄
cent ſint minimi quātū ad vires,& quātū ad ptātē tñ ſunt
nenoſiſſimi quātū ad malitioſā voluntatē,ita ꝙ cōtra mal
torū ruſticorū, & pauperū malitias vix pūt ꝓiari & puni
impij.¶Amphisbena eſt ſerpēs duorū capitū quorū vnū hi
in cauda,& aliud i principio,& vtroq; capite currit, & hi
li.12.Pli.lib.8.c.23.Hēt ing.amphisbena duo capita ,nec
parū eſſet uno ore venena fundere,ſicut ēt alij ſerpētes,qui
res,hñtes duo capita,tria vel quatuor, vt dicit Iſidorus in
dē.Rectè ſic eſt in eccleſia Dei,quia multi ſunt q hñt plu
capita.i.plures dignitates,bñficia,& ꝑbendas,vnū.ſ.in principio,duo vel tria vel quatuor in fine vel in cauda ,quia
certo in principio.i. in iuuentute cōtenti ſunt vno ſtudio
vel ꝑbēda,ſed quia tādē ſp creſcit cupiditas,ita ꝙ in ſene
in ſenectute acquirūt capita.i.ꝑbendas vel bñficia,duo.i.
vel quatuor,vel iniuſtē loca plurima occupantes.Vel ex
ne cōtra illos,qui hñt duo capita.i.duplicē intentionem
actib.ſuis,& vtraq; currūt.i.vtraq; ſe iuuant,ac ſi eſſet pax,
ꝙ vno mō venenum malitiæ ſuæ diffunderent in alios.Ecc
2.Ve ingredienti terrā duab.viis.et Iac.1. Vir duplex animo
cōſtās eſt in oīb.viis ſuis. Iſti ēt qñ faciunt aliquod bonum
opus hñt duo capita.ſ.ſpūalē,et temporalem intentionem,
ꝙ iuxta honorem,et laudem diuinā ſp intendunt laudem
ꝓpriā. ¶Hydra à quibuſdā fingiť ſerpens quinq; capitum,
qualis in ꝓuincia Aucadiæ apparuit in palude lerna,et ſi
tine excetra,ꝙ vno ceſo tria capita iurgebant.Dīť ēt ea
dem Iſid.ꝙ hydra erat quidā locus euomens aquas uaſtantes ,ꝓximam ciuitatē,& qñ vnus meatus claudebāť,tres vel
quatuor cōſurgebant. Quod vidēs Hercules torū meatū illum obſtruxit,et ſic fingiť ſerpentem quinq; capitum occidiſſe.Rectè ſic eſt in eccłia Dei, et i mūdo,quia ꝓ certo multi ſerpētes.i.multi clerici,mali officiales,aduocatiet baliui qui hñt plura capita.i.plures dignitates,bñficia,et ꝑbēdas, qñ vnū ꝑſcindit.i. qñ vnum bñficium dimittunt,tuncloco eius ſurgunt tria uel quatuor,ꝙa loco illius dimiſſi,ꝓſper ambitionē conantur plura alia re hñre.Sed Hercules,boꝰ ꝓlatus dēt oēs tales frontes,et oēs tales ſerpentes excidere de eccleſia,& eis ſua capita detruncare, Qđ virgo fine faciet Chriſ,ꝙ tales hydras obſtruet,et occidet ſimiliter in ferno.Figura Apo.12.vbi Ioannes vidit beſtiā aſcendentem de mari habentē capita ſeptē,cui dedit draco tanā virtutē ꝙ nihil poterat ei reſiſtere,& erat ſimilis pardo, et habebat pedes ſicut pedes vrſi,& os leonis,ſed ſicut dr.13.Cubicus, beſtia et ſibi adhærentes miſſi ſunt in ſtagnum ſulphuris,& ignis.Sic vere de mari.i.de ſtatu paupertatis,aſcendit beſtialis clericus aduocatus,vel baliuus viuens ſimilis pardo quitum ad auariciam,et parcitatem,ꝙa nō audet comedere ad ſaturitatē,os hñs leonis,qđ.ſ.mordet,ꝙ fœtet quantum ad detractionē.Item ſimilis vrſo quantum ad luxuriam,et affectionē,hñs capita ſeptē.i.plura beneficia,et dignitates,ꝓpter virtutem ſibi data à dracone.i.à diabolo,vel à dracone.i.principib.et ꝓlatis,quib.tales ſeruiunt, nullus pōt eis reſiſtere,ꝙa ꝓlati,et reges aliqñ tales ſuſtinent, et ſic oportet,ꝙ oēs eos honoret,et adorent,et ipſos et beſtiam,
quæ ſecum eſt.i.eorum familiares,et parentes,veruntamen ne apprehendeť beſtia per mortem,et in ſtagnum ignis et ſulphuris.i.in infernum mittetur. Ideo Dan.7.Ecce alia beſtia quaſi pardus,et alas habebat quatuor quaſi auis,et quatuor capita habebat,et poteſtas data eſt ei.Vel ponesꝰ i Dan.8.vbi vno cornu fracto quatuor ſurrexerunt.Supra 3 tes.ſm Iſid.li.12.differunt in colore.Vñ ſcytale eſt quidā ſerpens maculis variis inſignitus,in tm ꝙ ꝓpter terg̃ poſitudinem,ad ſui miratione attrahit intuentes, et dum ea eum intuendum occupantur,eos ſępe interficit venenosa dit.Sed quanto coloroſior,tanto magis venenum ipſe ſ nociuū,quia caliditſimum,et acutiſſimum eſſe dicitur.Vnde exuuiæ eius.i.pellis eius depoſita,ſm Lucanum dr feruore ēt in tēpore frigoris hyemalis.Rectè ſic eſt de multis quia cum ſint pulcherrimi , et varii coloris, et apparentes quantum ad exteriora,ideo attrahunt ad ſui ſpeculationem tranſeun-

tes.ſ.ſuos iuuenes,& laſciuos,& ſic ab eis capiunť ꝙ perſequa deſideria,& occidunť per malos cōſenſus,& operationes.Prou.23. Inſidiať in vijs quaſi latro,& quos incautos vide
mur interficiet.Nā iſti ſerpētes.i.mulieres ſunt clariſſimę quā ad feruoré luxuriæ,& cupiditatis, & ideò uenenū earum verba ſunt acutiſſima,quia penetrāt vſq; ad intima cor dis.Item calidiſſima,quia alios inflāmant igne luxuriæ. Eccle.9. Eloquium eius tanquā ignis exardeſcit.Vnde ēt ꝓpe hyemis.i.in ꝓpe tribulationis, & paupertatis, vel infirmitatis,vel in ꝓpe pniæ,vel quadrageſimæ,feruor ſuæ luxurię nō euaneſcit,ꝙa pellis eius,& exterior apparatus ita eſt feruēs, & luxurioſus ſūc ꝓpis ſicut alias,ideo Iob 41.Ferueſcere facit ſicut ollam profundum maris.Vel per iſtū ſerpentē intelligit hypocritas,uel hęreticos,qui exterioris cōuerſatio
nis apparentia lucente ornati,ſimplices attrahunt, quos ꝓ errores,& hæreſes occidunt,dum ſub ſpē boni eiſdem malo
la ſuggerunt, & immittunt.Periculum. n. in falſis fratrib.2. Cor.11.¶Item ibidem.ophites eſt ſerpens maculis diſtinctus,qui tot hēt nocēdi modos,quot hēt colores uarios, & dictos.Sic uerè multi ſunt exterius coloribonæ cōuersationis depicti,vt ſunt falſi hæretici,& hypocritæ,& mali
tiōſi & fallaces ēt vſurarij.Sed verè quot hñt exterius colo
res abilitias,& fictiones,tot hñt nocēdi modos,ſ.cautelas fallacias,& deceptiones, Iō.2.ad Ti.3. Spēm pietatis hñtes,
6 ꝓpietatē eius abnegantes . ¶Differunt ſerpentes quantū ad habitatiōnē,quia quidā habitāt in cauernis,& puluerē comedūt,& terræ humiditatē fugunt. Alii verſant in aquis, & alijn ſiluis.Sic uerè dr̃ia eſt inter pctōres,quia quidā morā nariā terræ,ut auari,qui puluerem diuitiarū fugunt,diligūt & affectāt.Alii verſant in aquis.i.in deliciis,ut luxurioſi,alij in ſiluis.i.in officiis,honorib.& eminentiis,ut ſuperbi,& ſic patet,ꝙ oē qđ eſt in mundo,aut eſt concupiſcentia carnis,
7 aut eſt cōcupiſcētia oculorum,aut ſuperbia vitæ.Io.2.¶Hydrus eſt ſerpens aquatilis,à quo percuſſi inturgeſcunt,& eſt ſcinus hydropici ſm Iſid ſimus bouis remediū eſt . Talis eſt cupiditas,quæ in aquis proſperitatis mundanæ hodie conuertitur,quia illos quos percuſſerit.ſ.cupidos diuites fecit hydropicos.ſ.turgidos per ſuperbiam,& ſitibundos per inſatiabilem appetitum , quia uenter impiorū inſaturabilis. Prou.13.Fimus tū bouis.i.conſideratio uilitatis putredinis, ꝙmoris bouis.i.carnis,auxiliatur,& iuuāt,quia ſm Hie.Fa
8 cile cōtemnit oīa, qui ſe ſp cogitat moriturum.¶Nutrix eſt ſerpens aquarum,ꝙ oēs aquas in quib.fuerit veneno inficit & corrūpit ſm Iſid.& Lucanū.vnde Lucanus.Et nutrix uiolenta aqua.Sic uerè ſunt luxurioſi, quia ſi ſunt in aliquibus aquis,ſiue aliqua ſocietate,(quia aquæ multæ populi multi. Apo.17) ipſas veneno malorum uerborum, & ſuggeſtionū peruituriam inficiunt & corrumpunt.Figura Apo.16. vbi dr̃,ꝙ erant ſeptem Angeli hñtes ſeptem phialas plenas ira Dei,ſed dr̃,ꝙ tertius Angelus effudit phialā ſuā in aquas,& factus eſt ſanguis.Sic uerè in mundo ſunt ſeptem mali Angeli,iniquitates hoium pctōrum,qui ſeptem peccatis mortalib.ſunt imbuti.Iſtorum quilibet habet phialam ſuā.i.ſuū genus delectationis,quia in oīgñe pctī eſt ſp inuenire aliqđ delectabile. Et iō talis phiala dr̃ ira Dei,quia ſummè Deo dī ſpliceat.Et inter iſtos primus Angelus eſt ſuperbus,ſecūdus auarus,tertius luxurioſus . Iſte igiť tertius effundit phialā.i. verba,& actus luxuriæ.ſ.iactando,& ſuggerendo, in aquas
9 inter ſuos ſocios,& ſic exemplo ſuo alij uertuntur in ſanguinem carnalitatis,& efficiunť carnales,luxurioſi,& pctōres.Iō Exo.7. Percuſſit aquā fluminis,& uerſa eſt in ſanguinē.¶Quidam ſerpentes habitant in ſpecub.umbris, vel ſiluis,& venenanť auiculas,quas deuorant,& earum fugūt humiditatem ſm Ariſt.& qñ inueniunt os alicuius aīalis apertum,ipſum ſubintrāt,ſed cōtra eos lacerta quæ dr̃ ſaura pugnat,& animal excitant qñ dormit,& ſuper faciem eius ſalit,& pedibus eum ſcalpit,ſm Auic. anguis inſidias manifeſtans.Sic uerè in ſiluis conuentuum,& religionū ſunt quidā ſerpentes.ſ.detractores,qui auiculas.i.ipſos,& contemplatiuos ſuis uerbis detractorijs inficiunt,& inuadunt , & eorum humiditatē.i.eorum bona,& gr̃as deglutiunt detrahēdo.Inſidiant ēt dormientib.i.abſentib.uel dormientib. i.illis,qui per aliquas tpales conſolationes dormiunt,& lætantur,& qñ inueniunt eos,& uerba alicuius aperta.i.aliquantiſper diſſoluta,tunc ea ſubintrāt,de eis detrahēdo, & eos
vilipendendo.Sed ꝓ certo lacertula.i.quilibet bonus debet eos defendere vel excuſare , & iuuare,& maximè qñ dormiunt.i.qñ ſunt abſentes, vel ēt debet eos excitare,i.eos ꝑmunire,& reuelare inſidias,& uerba talium detractorū.Vel pone,ꝙ qñ ſerpēs.i.diabolus uult ſubintrare hominem per pctm,& tētationes,& ipſe dormit per ignorantiā,& negligentiā,lacerta.i.prædicator vel prælatus debet eum excitare ꝓ prædicationem , & contra hoſtis inſidias præmunire. Prou.6.Vade & ſuſcita amicū tuum.Et nota ,ꝙ Auicenna, & Iſidorus uocant eum ſauram.¶Saura ſm Iſid.lib.12. ēt ſtellio ſunt duo gña lacertorum quorum saura,qñ ſentit uiſus obſcuritatē,in verè exit de cauerna,& mutat locum, & q̄rit ſibi cauernam ad orientem,& ſolem iugiter reſpicit do nec cōſumať humor,ꝙ oculorum caliginem inducebat, & viſus ſui claritas reſtaurāť.Sic uerè chariſſimi,qñ nos videmus,ꝙ ꝓp veruſtatē uitiorū in nobis deficiat lux diſcretionis,gr̃æ uel uirtutis,debemus mutare locum , & malam ſocietatem,dimittere cauernā nr̃am. i. mundanā cupiditatē, reſpicere ad orientem.i.ad nr̃am uilem natiuitatem,aperire oculos ad ſolem i.ad Chr̃m per fidem, & charitatem , & ſic ipſe conſumet humores oculorū.i.cordis uitium,& carnalitatem,& lumen nobis reſtituet.i.gr̃am,& ueritatem. Iō Mar.8.Reſtitutus eſt ita ut uideret clare oia. Et ſic debet illuminari oculus cordis. Surge ergo qui dormis , & exurge à mortuis,& illuminabit te Chr̃s.ad Eph.5.¶Item ſm Iſid.dif 16
ferunt ſerpentes in inceſſus qualitate.Nam quidā tortuoſè alii rectè incedunt,ſicut cēchris ꝙ ſp ſm Lucanum incedit rectus,nec ſe pōt flectere,& ſp facit rectum iter.Alii proni verſus terram ambulant ſuper pectus.alii aūt à pectore,q̄.ſ. vadunt,& erecti,& direcți,ſicut chelidrus,ꝙ incedit erecť & directus,qui ſi dum currit ſe torſerit ſtatim crepat.Venenum aūt ſp ſpirat,& iō loca per quæ trāſit vīr fumare, ſm Iſid.li.12.& ſm Lucanum. Sic verè in mundo eſt multorum diuerſitas pctōrum,quia quidā uadunt tortuoſè,& flexuoſè,vt fallaces,& malitioſi.Alii autem vadunt rectè ꝓ nimiā auſteritatem,vt duri iudices,& crudelitate furioſi,ꝙ ſi ſe no lunt flectere per miam,& dulcorem. Alii ſerpunt, toti tangentes terram,ut cupidi,& ambitioſi,alii uadunt erecti per ſuperbiam,ſicut chelidri, qui non poſſunt flectere uel curuare per humilitatem , & uenenum malorum verborum. ſ. iactantiæ,& comminationum quantum ad pauperes ſp ſpirant,& iō ab eis fumus ſuperbiæ,vanitatis et iactantiæ,ſem per manat.Figura Apo.9.de equis ſpirantib.fumum,ignem & ſulphur, qui habebat capita ſicut leones , et caudas ſicut ſerpētes.Sic uerè ab ore iſtorum non procedunt niſi verba fumoſa per ſuperbiam,ignea per crudelitatem vel auaritiā ſulphurea per luxuriā , detractionem,et infamiam, et hñt caput leonis per ſuperbiā,& pompoſitatem, caudā ſerpentis per malitiam,et calliditatem.Iſti ergo ſic erecti ſunt ita rigidi,ꝙ ſe nō pūt flectere ad humilitatē aliqualē,imò potius creperent,q̄ ſe per humilitatem aliquam inclinaret.Iō talib.dicit diabolus.Leu.16.Confregi iugum veſtrum, ut incederitis erecti. Vide figuram præcedentem ad plenum in
opere ſuper Apoc.9.¶Serpentes differnnt quantum ad mo 17
tum,ꝙa quidam tardiſſimè ſe mouent, vt ſcytale de qua ſupra dictum eſt. Alii ita uelociter uolare vīr,vt iaculus , qui ſalit in arborib.et magnas beſtias ſibi obuias inuadit,et ſuper eas ſalit,et eas occidit , vt dicit Iſidorus et ideo tales à velocitate iaculi ſunt dicti.Sic pro certo peccatores huius mundi differre vīr, quia quidā ſunt tardi motus per pigritiam,et ociositatem,quia non ſe mouent per exercitium et labores,et maximè ſcytale corpore picta,hoc eſt dictu,viri delicioſi,iuuenes,et mulieres,pictura.i.palchritudine corporis pollentes.Malę beſtię vētris pigri.ad Ti.5.Alii ſunt velociſſimi motus per furorem,iracundiam,et rapinam,ſicut ſunt praui iudices,principes,et balliui,ꝙ ſine deliberatione ſunt præcipites iudicando,et etiam uindicando,et iō ia culus.i.diabolica iacula pūt dici.Iſti.n.volant per ſuperbiā ad arbores.i.ad alta culmina dignitarum,ad quas ſemp am biunt,et anhelāt,et ſi quam beſtiam obuiam habuerint.i. ſi aliquis eis fuerit obuius,et cōtrarius in actib.ſuis,ipſum ſtatim inuadunt eum cauſando,et cum ſuis dñis accuſando,et ſic ueneno ſuæ malitiæ eos ſæpe ad litterā faciunt interfici uel occidi, vel etiā ipſum inuadunt per detractionem , lædunt per rapinā,et excoriationem,eum interficiunt per fa
me

me ablationem, & destructionem. Istud patet in causidicis, qz occasione modica se applegiãt sup bona aliorũ. Iõ Sap. 2. Venite circũueniemus iustũ, qm cõtrarius est operib. nris. Et sic patet, qd se mouẽt citra debitũ, alij extra debitũ.

18 ¶In Arabia sunt quidã serpẽtes qui à multis syrenæ dñr, habentes alas, qui ita cito currunt, qd quasi uolantes equos trãscendũt, quarũ virus, ità est pernicios um, qd ante interficiat, q̃ dolorẽ inferat patienti. Et tales vñr serpentes, qui de Arabia volant in Aegyptum, de quib. videti. de ibidib. Sic uerè in mundo sunt quidã tales serpentes, qui alis superbiæ, præsumptionis, & elationis erecti, vel alis. i. amicis carnalib, col lateralib. & fauorabilib, directi equos. i. bonos hoies præueniũt ad honores, quorum tñ venenũ. i. macula vitę prauitas, & iniquitas tanta est, qd alios interficit antequam sentiat vel aduertatur. Et nota qd isti dñr syrenæ, quia syrenis monstris marinis, pp dulcedinem cantus. i. pp mulcedinẽ verborũ suorũ, sunt similes, & cõformes. Iõ de istis dr Eccl. 12. Verbis. n. suis obdulcat inimicus, & cum inuenerit tps non satiabitur sanguine. Vide infra de syrene, vbi ad plenum inue-

19 nies. ¶Boa śm Isidor. est quidã serpens immensæ malitiæ, qui in Italia boum, & bubalorũ vberib. lacte irriguis se innectit, & sugendo ipsos interficit, & occidit, & iõ à boum depopulatione bona śm Isid. nuncupat. Sic verè quidã malitiosi subintrant societatem boum. i. religiosorum, & clericorum cautelosè humiliter atq; ficte. Sed hoc pro certo nõ pro Deo seruiendo, sed vt lac de beneficiorum tpalium attrahant atq; sugant, & iõ suauiter per fictam humilitatẽ vsque ad ubera lacte irrigua. i. vsque ad bonas præbendas offi cia, & dignitates se transferũt, & vsq; ad statum plationis, vel hmõi, & tunc lac tpalis subuentionis qđ pauperib. debebatur, sibi, & suæ carnalitatis parentelæ sugunt, & attrahunt, & sic corpus ecclesiæ depauperant, & denudant, & totum destruunt, & dissipant, spoliant. n. ecclesias, accipiẽtes stipẽdium. 2. ad Cor. 11. Ideo ad Heb. 5. Ois. n. qui lactis est particeps, expers est sermonũ iustitiæ. Exẽplum de Saule, & Abimelech, qui in regnũ humiliter intrauerunt, sed tandẽ p crudelitatem oĩa destruxerunt. Vnde Prou. 23. Ingredir blãde,

20 sed in fine mordebit vt coluber. ¶Secundum Isid. lib. 12. Diuersa sunt gña serpẽtum, sangues, aspides, & dracones, sed tantus est numerus morsuum vt noium Gñatr autẽ oẽs serpẽtes sunt frigidæ naturæ, nec de facili percutiunt, nisi cũ calescũt. Vnde in nocte vel in hyeme minus nocẽs, q̃ de die, vel ęstate, in hyeme se conuoluunt, & torpent, in ætate autem se dissoluunt, & in malitia multum uigent. Sic uerè ĩ mũdo sunt multa gña pctorum malitiosorũ, sunt. n. ibi angues, & anguloſi per maliciam, aspides venenum aspergentes p inuidiam, dracones dẽtib. cedentes per detractionẽ, & infamiã. Et gñatr ois serpens. i. ois pctor est frigidus p indeuotionem, & incompassionẽ. Hi aũt summè nocent atq; lędũt alios, qñ calescunt per tentationem, iracundiam, auaritiam & ambitionẽ, & hoc in ætate prosperitatis, plusquã in hyeme aduersitatis. Nã in hyeme vel in nocte. i. in tpe paupertatis, & aduersitatis, parum pñt nocere, quia licet venenũ malæ voluntatis habeant, tñ pp tempus, & statum in eis consopitur, & iõ tunc tpis se complicant, hoc est dictu, se absc̃dunt, & inuoluunt per fictam humilitatem, quia est qui nequiter se humiliat, & interiora eius plena sunt dolo. Eccle. 19. Sed pro certo in tpe ætatis, vbi est fructũ abundantia, hoc est dictu in prosperitate tunc se explicant, & dilatant per iactãtiã, & superbiã, & iõ tunc summe uiget malitia sua qa circunstantes pauperes exhæredant percutiunt, & inuadunt. iõ Prou. 23. Ingredir blãde, sed in fine mordebit ut coluber, & tanq̃ regulus venena diffundens. Vel pone q̃ diabolus non põt tm̃ nocere in aduersitate sicut in prosperitate, quia frigus timoris Dei reprimit vias suas. Vel dic, q̃ illi, qui nocent in die, & in ætate huius vitæ, vbi sunt in prosperitate, & iocunditate, & vbi diuersis inflãmationib. calescũt, qñ saltem tps hyemis, & noctis uenerit. i. tps mortis, & aduersitatis, qñ. ĩ. in sepulchro fuerint cõpucati, tunc saltem omittẽt nocere, & bonos lædere, & uenenis suæ malitię in-

21 festare. ¶Secundum ét Lucanum percussus à serpente, primo obtupescit quasi insensibilis, pp veneni frigiditatẽ, deinde cum uenenũ in corde exãserit, subito perimit, & occidit. Venenũ. n. nõ nocet nisi sanguinẽ tangat, sed tũc per uenas vsq; ad cor rapitur, & uitã subtrahit aĩam expellendo.

Sic verè qñ aliquis est percussus à serpẽte diabolo pertẽtionẽ, & veneno delectationis fuerint intoxicatus, tũc esticit primo insensibilis, qa p certo pctores nõ sentiunt, quanta est criminum ægritudo, nõ sentiunt ét per cõpunctionẽ, rapit, & occupat uoluntatẽ, & rectè obstupescit, & fit insensibilis, nõ aduertẽs, nec sentiens, nec cõsiderans, qp peccatis pctõ carnis, sed tandem cum calor, & inflammatio tẽtationis inualuerit, & sanguinẽ affectionis tetigerit, tunc per uenas. i. per diuersas cogitationes ascẽdit vsq; ad cor. i. vsque ad voluntatẽ, & eã inficit per consensum, & vitam gñe sibi subtrahit, & sic mortuus efficit hõ per pctm̃. Soporem morti socians defecit, & mortuus est Iud. 4. ¶Serpens śm Isid. & Plin. cum summa diligentia caput custodit, vnde pro capite abijcit totum corpus feriẽti. Sic verè boni uiri, & sancti caput suum. s. Chr̃m, debent cum summa diligentia custodire, & corpus propriũ ad martyrium, & uerbera exponere ipsius ecclesię impugnatorib. & tyrannis pro capite Chr̃o defendendo, sicut fecerunt martyres. Act. 10. & 21. mori paratus sum p Chr̃o, nec facia aĩãm meã præciosiorẽ q̃ me. Secundum Plin. pars coniuncta capiti uiuit, abscissa aũt moriũ, pars tñ abscisa aliquandiu se mouet, & fortiter recalcitrat moriẽdo. Sic illi qui fide & charitate sunt coniuncti capiti Chr̃o, uiuunt per gñam. Alii aũt abscisi per pctm̃ æternaliter moriuntur, bene tñ apparet aliqñ aliquis motus & recalcitratio in pctõrib, quia. s. sp est in eis stimulus cõscię vel remorsus, & titubatio timoris pariter, & laboris, qa śm Greg. Mens impij, sp in labore est, quia aut mala molitur, quę inde rat, aut trepidat ne sibi ab alijs inferan̄. ¶Idem Isid. dicit, qd nullum aĩal tanta celeritate mouet linguam sicut anguis, quia cum non habeat nisi unam, triplicem tñ vr hr̃e pp motus uelocitatem. Sic uerè pctores huius mundi, & maxime leues, & instabiles, sine discretione mutant, & uariant verba sua, q̃ triplicem linguã vñr hr̃e, quia nunc adulando vel detrahẽdo, nunc iurando, vel blasphemando, nunc iactando, vel gloriando triplicant, & multiplicant linguam, sum quia in ore fatui verba inenarrabilia. Eccle. 21. Figura fuit de bestia, quæ habebat tres ordines dẽtium in ore, sicalig, cum tñ non debeant hr̃e nisi unam linguam. i. verborum uanitatẽ. Sit sermo uester est, est, non, non. Mat. 5. Ideo 1. ad Tim. vlt. Prophanas uocum nouitates deuita. ¶Itẽ idẽ ibidẽ. Oĩs serpentum gña habent corpus humidũ, & molle, & iõ serpens post se cuiusdã uiscosi humoris uestigium derelinquit & serpentes à principio gutturis pleni costis, & spinis, ęb. utuntur, p crurib. & squamis pro pedib. incedendo. Sic uerè peccatores quia sunt molles. i. carnales, luxuriosi, iõ ubicunque fuerit, uestigium uiscosum, i. malũ exemplũ de carnalitate uel luxuria derelinquunt, qa uerbis aut factis suis dant, & derelinquunt aliis exemplũ de pctõ. Iõ Iob 41. Pone cũ lucebit semita. Sunt ẽt pleni spinis, et costis. i. malis affectionib. quæ ipsos pungunt, et inquietãt tanquã spinæ. Item squamis. i. malis cogitationib. quib. tanquam pedib. & cribrib. ad perpetrãdum crimina deferunt, & sicut una squina cum alia connectit, & incipit ubi alia finitu, sic plures malę cogitationes in eis coadunantur, & una ab alia progredi, & succedit alia desinente, quia multæ cogitationes uerberatur in corde uiri. Prou. 19. & Iob 41. Vna uni coniungitur, & nec spiraculum quidem incedit per eas. ¶Serpens quãdo, & per cutitur, debilitatem ad motum, & circuitum prægredum, & maxime si percutiatur in principio circa caput. Sic uerè qñ hõ percutitur per mortale pctm̃ debilis efficit ad motum bonorum operum peragendũ, & maxime ĩ principio circa caput. i. tpe iuuentutis, quia pctm̃ quod tũc committer, dum in consuetudinem uertitur, totam uitam debilitat & corrumpit. Prouer. 22. Adolescens iuxta uiã suam, etiam cum senuerit non recedet ab ea. & Hier. 30. Plaga inimici percussit te castigatione crudeli. ¶Item ut dicit Ipen. serpentes diu uiuunt, ét sine cibo, & qñ senectute se sentiunt esse grauatos, pellem deponunt ueterem, et resumptis uiribus iuuenescunt. Sic uerè ĩ sine cibo, & diuina gratię uel doctrinæ diu quis uixerit in hoc mundo, tñ in senectute quando se uidet diuersis uitijs aggrauatum, debet se renouare pœnitentiam, et pellem ueteris cõuersationis deponere et sic resumptis uiribus gñæ, et uirturum, per nouitatem uitæ iterum iuuenescet. Deponite ergo ueterem hominẽ, & induite

nouum, qui śm Deum creatus est ad Eph. 4. Vel dic ueterem, qui debent esse magnæ abstinentiæ, vt vitã gñæ habeant. Ségrotorem, quia pp crapulam multi perierunt qui aũt abstinens est, adijciet vitam. Eccle. 37. ¶Anguis śm Phisiologum naturaliter renouatur, quia qñ sentit se senio pgrauari, sua ruginis vitium defectum, primò diu ieiunat, vt sic per carnis consumptionẽ pellis à carne leuius relaxetur, tãdem come dit quãdam herbam amarã per q̃ ad vomitum prouocetur, & sic euomit virulentum humorem, qui erat cã suæ infirmitatis, tãdem vt cutem durã mollificet, in aqua se balneat, & humectat, & tãdem angustam rimam alicuius petræ quærit, vel cauernam, vbi cum violẽtia intrat, & trãseundo à pelle ueteri se decorticat, & denudat, & incipiẽs à capite succeſſiue se expoliat ex toto p diem naturalem, & tãdem soli exposita se deficcat, & in carnis superficie nouã cutẽ recupe rat, & sic resumptis virib. videt clarius, incedit fortius, repit velocius, viuit lõgius, comedit aujdus, q̃ prius faciebat. Hęc eadem dicit Isid. lib. 12. & Arist. & Auic. Rectè charissimi tali modo se debet pctor renouare, quia dum videt se grauatũ prauis humorib. pctorũ, & senio malæ cõsuetudinis, dẽt primo intonare, & maximè tpe quadragesimæ, & potissimè à pũ cellando, vt sic p cõsumptionem carnis. i. carnalis voluptuosus, pellis. i. exterior mala cõuersatio facilius relaxet, & leuius deponatu, deinde comedere herbam amaram. i. sibi incorporare amarã cõtritionẽ, & humorem virulentum à ipsa vita sibi nocentia debet vomere per confessionẽ, de inde pellem videlicet prauæ cõsuetudines debet mollificare in aqua per deuotam lachrymationem, tandem debet q̃rere arctum foramen. i. arctam viam pnæ, & asperitatis, qa arcta est via q̃ ducit ad vitam. Mat. 7. Et ibi succedẽs iuẽ, & paulatim se allue faciendo transire, & à capite. i. à iuuentute incipere, & vsq; ad caudam. i. ad mortem continuare, & sic vetere pelle mi. i. antiquam consuetudinẽ ex toto dimittere, & eidem soli iustitiæ Christo per deuotionem amorem, & cõ templationem se exponere, & per carnis deficcationẽ. i. carnalitatis totalem abdicationem, pellem nouę vitę, & cõuersationis acquirere, & sic vires virtutum, & gratiæ recupera bit, clarius ét videbit per fidem, & cognitionem, Auidius cõmedere per amorem, & deuotionem, fortius incedet p bonam operationem, altius repet per cotẽplationẽ, velocius sũmouebit per obedientiã, & subiectionem, & sic oĩa deperdita per pniam restaurabit. Ideo renouamini spũ mentis vestræ, & induite nouum hoiem &c. Eph. 4. Et Leuit. 26. Nouis superueniẽtib. veterа proijcietis. & Heb. 10. Aufert primũ, vt sequens statuas. Vel expone, q̃ boni per mortem, & resurrectionem renouentur, quia trãseundo per arctum foramẽ mortis dimittũt tunicam mortalitatis, & per virtutem solis iustitiæ recuperant nouam immortalitatem, & sic in die iudicij renouati videbunt clarius per cognitionem, comedẽt auidius per fruitionem, ibunt velocius per agilitatem, incedent fortius per compassionem, & viuent longius per durabilitatem, & æternitatem. Mortui. n. tunc resurgent incorrupti, & nos immutabimur 1. ad Cor. 15. ¶Item śm Isid. lib. 12. c. 9. Pythagoras, & Ouidius asserebãt de medulla spinę hoĩs mortui nasci anguẽ. Vnde Plin. li. 10. c. 66. Anguem inquit de medulla spinæ hoi nasci accepimus. Et hoc quia (vt dicit Isidorus) rõnale est sicut per anguem moritur hõ, ita per morem hoĩs viuat anguis. Anguis significat humanum genus, quod ad modum anguis de sui natura est tortuosum, & deuio sum. Homo mortuus est Christus passus. Medulla aũt eius est mia, vel ẽt gratia. Anguis ergo. i. humanum genus de Christi mortui clementia, & gñæ medulla est genitus. s. per regenerationẽ spũalem, quia mors Christi est causa regenerationis humanæ. Nam quia per anguem. i. per ipsum genus humanum, hoĩ Christo mors extitit propinata, ideo Deo diffonẽte factum est, q̃ p mortẽ huius hoĩs anguis. i. humana natura à morte fuit suscitata, qa bñ loquendo, sicut anguis occidit hoiem, & de hoie occiso nascit anguis, sic humanũ genus fuit cã occisionis Christi, q occisus fuit de natiuitatis & vnificationis humani gñis. Iõ dr. 1. ad Cor. 15. Sicut p hominem mors, ita & p hoiem resurrectio mortuorum. ¶Secũdum Isid. li. 12. Serpens timet hoiem nudum, nec eum audet cõgere, quãuis insiliat in vestitũ, śm Plin. aũt ieiuni hoĩs fugit serpentib. est venenũ, si de eo gustauerit, tactũ ét eius halitu aquã feruentẽ fugiunt, sicut ait idẽ li. 7. c. 2. Sic verè ser-

pẽs diabolus timet hoiem nudũ. i. voluntariè pauperẽ, & à vestib. diuitiarum, & negociorum tpalium quãtum ad affectum totaliter denudatum, & licet ipsos vestitos. i. diuites in tuadat per diuersas tẽtationes, tñ nudos & pauperes nõ potest nec audet taliter infestare. Nudi ergo cum nudo lucrari debemus, dicit Greg. Sputum etiã quod ab ore exit, i. orationem, laudem, & confusionẽ hoĩs ieiuni, & abstinẽtis timet diabolus, & horret, q̃a p certo qñ homo est ieiunus p abstinentiam corporalem, & ipse spurciciam pctorum spuit per cõfessionem, & maximè ieiunis à vitijs, & peccatis, tũc in tñ displicet diabolo, ac si venenum, q̃ suppliciũ sibi daret. Simus ergo spuentes, & nudi. Iob 1. Nudus egressus sum de ventre matris meæ, nudus reuertar illuc. ¶Dicit Diosc. q̃ 31
serpentes in hyeme latitant in cauernis. Vnde pp diuturnitatẽ obscuritatis, & tenebrarum, hebetatur visus eorum, et ideo vernali tpe qñ de cauernis exeunt, comedũt fęniculũ vt eius virtute visus recipiant claritatem. Sic verè pctor qui tpe hyemis. i. pcti mortalis latitat in cauerna. i. in amore terrenorum, tpe veris. i. tpe gñæ debet inde exire per mundi cõtemptum, & contra obscuritatem uisus. i. contra ignorãtiã intellectus, vel etiam contra pctm̃ debet comedere fœniculum, hoc est dictu sacram scripturam vel pœnitentiã, & sic virtute eius, scientiæ, & gratiæ recipiet claritatem. Figura 1. Reg. 14. de Ionatha qui comedit mel, & illuminati sunt oculi eius. Sic verè si mel sacræ scripturæ comederis, lumẽ, & visum intellectus recuperabis. Ideo Ps. Declaratio sermonum tuorum illuminat &c. ¶Secundum Plin. Diosc. & Auice. An 32
guis aliquãdo mordet tortucam, sed qñ ipsa sentit venenũ serpere, quærit cunilam, & eam comedens, remedium inuenit contra anguem. Sic verè si anguis diabolus nos momorderit per tentationes, statim q̃ sentimus venenum pctí mortalis, debemus quærere cunilam. i. pœnitentiæ medicinã, & eã nobis incorporare, & sic mortis æternæ periculum euadimus. Nisi pœnitentiã egeritis, oẽs simul peribitis. Luc. 13.
¶Auicẽna li. 2. sic ait, q̃ serpens odit rutam, & odorem eius, 33
& ideo mustelam fugit qñ sentit eam ruta pastam. Comedit aũt serpens libenter carnem, & fugit eius humiditatem, & transglutit oua auiũ, & pullos viuos, & qñ transglutit expellit ea per posteriora, & nõ permittit, q̃ in ventre eius morẽtur. Serpens est diabolus, venter eius mundus, vbi igne luxuriæ, cupiditatis cogit cibaria sua. s. pctores, iste ergo serpens diabolus odit rutam. i. amaram pœnitentiam, & mustelã ea pastam. i. bonos, et iustos uiros in pnæ amaritudine cõuersantes fugit, nec eos audet tentare, vel appropinquare. Iob 4. Resistite diabolo, et fugiet à vobis. Sed pro certo carnem, et pullos auiũ, hoc est dictu carnales, et deliciosos inuadit per tentationes, et eos sibi incorporat per pctm̃, et in uẽtrẽ suum, hoc est dictu, in amorẽ mundanum eos traijcit, et inducit. Sed pro certo ibi non finit eos morari, quia vt cõiter magni peccatores non dimidiãt dies suos, imò statim expellit eos per posteriora. i. p mortem, et in cloacam deijcit infernalem. Ideo de eis dr Deut. 28. Ibi quoq; nõ quiescs, nec erit requies uestigio tuo. Nam postquam fuxerit eorum humiditatem. s. gratias, et virtutẽ, de eis nõ amplius curat, sed quã citius põt p mortem eos eijcit, et expellit. Heri venisti et hodie compelleris exire. 2. Re. 15. Vel pone, q̃ serpens est mulier, quæ attrahit carnales, et luxuriosos, sed postquam fuxerit eorum humiditatẽ. i. substãtiam tpalẽ, nõ curat amplius de eisdẽ, sed eos refugit, et expellit. Exẽplũ de Dalila, quæ postquam totondit Sansonẽ, expulit eũ etc. Eccl. 13. Si habueris conuiuet tecũ, et si nihil habueris, derelinquet te.
¶Itẽ Auic. dicit q̃ interiora intestina serpentũ, sunt sicca in- 34
teriorib. auiũ ouantiũ, et hñt matrices lõgas śm lõgitudinẽ corporis sui, et hñt uias ad modũ piscium interius dispositas. Per aues superius uolãtes intelligo naturã angelicã. Per serpẽtes i terra versantes intelligo humanã naturã. Per pisces aũt naturã brutã. Interiora ergo serpentũ, hoc est ductu, rõ et intellectus, q̃ interius latet in hoie, sicis est interioribus auiũ. i. Angelorũ, qa eiusdẽ spẽi est Angelorũ rõ, et intellectus hoĩum, in exterioribus autem. i. q̃tum ad corpus piscib. i. brutis bestijs similatur, et ideo põt dici Danie. 7. Erat inquit quasi pardus, et alas habebat quasi auis. ¶Lingua serpẽtũ śm 35
Auic. li. 2. est longa, et nigra, tenuis et in duo diuisa, leuis, et facilis ad mouendum, et habet cor paruum iuxta collũ prope linguam. Rectè sic est de vanilo quis huius mundi, qui habent

bent linguam longam, intãtum ꝙ se extendit ad oĩa verborum gña proferenda, & ideo furcatã habent linguã, quia ꝑ fecto verba eorum sunt in duo diuisa, quia vnũ dicũt ante, & illud retro. Ex eode ore ꝓcedit benedictio, & maledictio Iac. 3. Diuisum est cor eorũ, nunc interibunt. Esa. 12. Et ideo lingua eorũ est nigra, & leuis, qa pro certo verba sua sunt nigra. i. difformia, & turpia per insolentiæ leuitatẽ, & iõ facilis est ad mouendũ, quia tales de vna materia ad aliã fine discretione leniter se conuertunt. In multiloquio nõ deerit pctũ, Prou. 10. Et ideo bene sequitur ꝙ cor habẽt ꝓ pegutur, quia quicquid in corde suo versatur, totũ statim guttur transmittunt, vt dicatur illud Eccl. 21. In ore fatuorum cor ipsorum, sed in corde sapientum os ipsorum. A cutæ ẽt sunt linguæ serpentum prout dicit, quia pro certo verba eorum sunt dura, pungitiua, & acuta Ps. Lingua eorum gladius acu
36 tus. ¶Item Auic. dicit ꝙ serpentes habent ventrem longum & iecur, & intestina longa, & super iecur est fel. Sic verè peccatores habent ventrẽ. i. cõscientiam, & cognitionẽ, intestina. i. affectionẽ iecur. i. pcti amorem, & delectationẽ lõgã, et extẽsa, sed pro certo super iecur est fel, qa fel æternæ amaritudinis, vel ẽt laboris exterioris, vel remorsus cõsciæ iecur suum. i. pcti complacentiam comitatur. Hier. 9. Cibabo
37 eos absynthio, & potum dabo eis aquam fellis. ¶Dentes serpentum ſm Auic. sunt multi, & acuti, recurui aliquantulũ & coniuncti, distincti tñ sunt, & diuisi. Serpens est diabolus, cuius dẽtes sunt peccatores, & maximè causidici, & raptores, mediantib. quib. diabolus deuorat, lædit, & lacerat innocentes. Isti ergo sunt multi, quia stultorũ infinitus est numerus. Eccl. 1. Sunt recurui per cautelam, & falsitatem, sunt acuti ꝑ rapinam, & crudelitatem, sunt cõiuncti per multã defensionem, & societatem, quia isti vnus alium sustinet. Iob 41. vna vni cõiungitur. Sũt tñ inter se diuisi, & distincti per irã, inuidiã, partialitatem. Et de his dentib. diaboli dr. Iob 41. In circuitu dentium eius terror. Isti, n. dñr dentes, quasi demẽtes, quia isti demunt de substantijs aliorum. Dan. 7. Dentes ferreos habebat, comedens atq; comminuens. Vel per istũ serpẽtem intellige falsos principes. Figura de bestia q̃ hẽbat tres ordines dentium, i. tria gña malorum seruorum. s. causidicos, præpositos, & balliuos & c. vel cõsiliarios. scutiferos,
38 & seruientes. ¶Serpentes habent triginta costas ſm numerũ dierum mensis, & si quis eorum oculos cęcauerit, ad visum
39 rehabebit. Restituetur est, vt videret clare oĩa. Marc. 8. ¶Secundum eundem cauda serpentis abscissa iterum crescit, sicut & cauda lacerti. Sic vere licet cauda. i. perseuerantia abscindat aliqñ per peccatum, tñ dr iterum crescere per virtutem qñ. s. homo per pniam reuertitur. Quod est contra desperatos, qui si semel cęciderint, nolunt amplius crescere, nec cõuerti, de quib. dr Hest. 10. Fons paruus creuit in fluuium magnum. Vel per caudã quæ est retro, intelligo retroacta peccata, quæ aliqñ crescunt, qñ. s. homo ad ea reuertitur iteran
40 do. Canis reuersus ad vomitum &c. Prou. 26. ¶Serpẽtes ſm Arist. non generant aĩal intus, sed oua, quæ cum emissa sunt, tñ aĩal trãsformantur, sicut aues, excepta tñ tyro, & uipera, q̃ iterius faciunt oua, & ex illis pullus interius gñat, sed hẽ serpens matricẽ in duo diuisa, hñs quasi parietẽ intermediũ & ibi sunt oua ꝑ acies ordinata, & qñ ouat, nõ emittit ea sit sed potius successiuè. Serpẽs est pctõr, matrix est cor seu voluntas, qd̃ diuisum est ꝑ diuersas affectiones. Ose. 10. Diuisum est cor eorũ. Oua sunt malæ affectiones, & cogitationes, pulli sunt mali actus, & operationes, s. vitia, & pcta. In matrice ergo serpẽtes. i. in corde sunt oua ꝑ acies. i. malæ affectiones & cogitationes. Sed isti pariunt ꝑ consensum, & sic gñatur pullus. i. pctm̃ mortale ꝑ operationẽ. Vñ ex ouis interius nõ fit pullus, qa ꝑ certo cogitatio dũ tñ, nõ exeat fines suos, pullus. i. pctm̃ mortale, nõ efficit. Ista ẽt oua successiuè emittũt, quia. s. duæ cogitationes non possunt esse simul, imo veniũt successiuè, quia ſm Iob 20. Variæ cogitationes succedunt fi-
41 bi, & ab vna mala voluntate ad aliam homo transit. ¶Secundum Arist. li. 5. c. 4. tempore coitus ita se applicant, & inuoluunt, ꝙ videntur esse vnum corpus, habẽs duo capita, quod etiam dicit Pli. 10. c. 62. Serpens ẽt ſm Arist. li. 8. de aĩalib. ꝙ

pite. 4. & maximè qñ transglutit auem, primo se erigit, deinde se ttringit, & hoc facit ꝑ p stomachi paruitatem. Sic vere mali ita in mundo isto se vniunt, & cõiungunt per malã cõcordiam, & societatem, ꝙ videntur esse vnum, ita ꝙ qui ꝛ
42 ret meretrici, vnum corpus efficitur cum illa. 1. ad Cor. 6. Ad transglutiendum autem aues. i. ad deuorandum pauperes, vel ad aues. i. ad diuitias acquirendas ipsi se erigunt per iurnas, ipsi se ttringunt per auaritiam, & parcitatem. Iob 20. Cũ satiatus fuerit, arctabitur, & oĩs dolor irruet in eum. Et hoc eis accidit ꝑ p stomachi paruitatem. i. ꝑ p cordis cupidi paritatem. Vel pone si vis de bonis, qũ o debent vnum fieri per amorem. Sint vnum sicut, & nos. Ioã. 17. Ad quod 1. Cor. 12. multa cum sint, vnum est corpus. Vnde de fideli amico dicit Seneca ꝙ ipse est quasi alter idem. Vel pone de cõiugio, vbi vir, & mulier debent effici quasi idem, & duo capita in uno corpore, vt sint duo in carne vna. Gene. 2. Ita ꝙ iam nõ sint duo, sed vna caro Mat. 19. ¶Secundum Arist. de animalib. li. 9. c. 6. Mustela pugnat contra serpentes, maximè comedẽtes mures, & hoc quia mures comedit, & ideo ei displicet, qñ venit alios comestores. Sic verè præpositi, & balliui venãt. i. rapiunt, & excoriãt mures. i. pauperes, & innocentes, & iõ pugnant contra serpentes murium inuasores. i. contra usurarios, & latrones, & contra procuratores, & clericos, non amore murium. i. subditorum suorum, sed vt soli valeãt eos deuorare. Eccl. 1. Nunc manducabo de bonis meis solus. Vel pone ꝙ mustella est prædicator, q̃ comedit, & sibi incorporat per amorem mures. i. miseros peccatores, & ideo serpẽtes. i. dæmones qñ volunt eos comedere, & sibi incorporare per pctm̃, debet repugnare prædicando, & rutam amarã pœnitentiæ comedendo. ¶Serpens inueniens os hois aperti, ꝛ
43 illud ingreditur, ut in colore quem diligit foueatur, & fugdo humorem ipsius nutriatur. Serpens tñ naturaliter diligit lac, & ideo ad odorem lactis exterius exit qñ ipsum sentit, et de corpore egredit, qd̃ intrauit. Serpens est homo pctõr, homo dormiens est Christus, qui nunc dormire dr perpetientiam, & dulcorẽ. Istum autem serpens pctõr ingreditur qñ per fidem, et charitatem de eius corpore mystico efficit. Nã cum sit frigidus per indeuotionem, ideo calorẽ diuinæ dilectionis, et humorem cõpassionis diligens, debet ad eum se transferre, vt sic per virtutes, & gras foueatur. Sed ꝑ certo diabolus uolẽs ipsum extrahere, ostẽdit ei lac, i. uoluptates, et delicias huius mũdi, & sic exit pctõr de corpore Xpi, & in lac delectationum ingreditur per affectum, & sic a diabolo capit, et occiditur spiritualiter, corporaliter, et generaliter. Figura si vis de Iohele, qui ostendit. Si fare uterem lactis, etc. sicut infra de aspide. Ideo Iud. 5. Aquam petenti lac dedit. Vel pone, ꝙ qñ serpens. i. pctõr intrauit corpus diaboli per pctm̃, debet ei ostendi lac diuinæ misericordiæ, qd̃ ei extrahat a pctõ, vel lac etiã sacræ scripturæ, cuius odore homo attrahitur ad virtutem. Ideo ad Heb. 1. Facti estis quibus lacte opus sit. ¶Secundum Arist. li. 4. de partib. animalium. c.
44 11. Hoc habet serpẽs propriũ, ꝙ pot respicere retro, et hoc qa spodyles dorsi eius sint cartilaginosæ, et bonæ inflectionis, et hoc necesse fuit, vt respiceret caudã, vt corpus suũ longum posset regere, et contra pericula tori corpus præcauere. Serpens est homo, caput eius intellectus uel uitium, cauda est finis, et mors, vel pars retro est vita præterita. Debet igitur homo caput intentionis ad partẽ retro. i. ad vitã ꝑcritã flectere, et ad caudã. i. ad finẽ operis, vt. s. consideret principũ atq; finẽ in oĩ re, et maximè in vita, vt sic possit corp⁹. i. vitã, et psonã suã feliciter gubernare, et cõtra pericula pcauere. Nã si fuerit bonæ flexionis. i. debitæ circũ pericula pcauere. Nã si fuerit bonæ flexionis. i. debitæ circũ pericula pcauere. Nã si fuerit bonæ flexionis. i. debitæ circũ ligẽtię, et discretionis, tũc se regere poterit vel querẽdo. Ecl.
45 36 Festina tps, et memẽto finis. Ecõtra de incircũspectis et The. 1. Sordes eius in pedib. eius, nec recordata est finis sui. et Esa. 47. Nec recordata est nouissimi sui. ¶Serpentes natãt in aqua corporis flexionẽ, sicut repũt in terra, carent natãt ut uolent sicut aues et nõ hñt pinulas sicut pisces, et iõ qd̃ aues faciũt alis, pisces pinnulis, hoc faciũt serpẽtes corporis flectione, vt dicit idẽ. li. 1. c. 5. Sic verè mali in aqua alicuius, in terra, i. in diuitijs undiq; se deflectunt, et licet trahentes alis, et pinnulis. i. bonis affectionib. tñ per flectiones corporis. i. per carnales cordis sui affectiones motus suos

rum operum exequuntur. Nam se undiq; circun
Facitis. i. per cautelas, et malitias, et carnales affectiones
ducendo, se regunt suis hmõi flexionib. ad mala opera,
ficum isti alis, et pedib. i. sanis affectionib. ad bona o pa ppe
ctãs. ¶Serpentes non hñt pedes vel alas pp corporis lõgi
tudinem, quia si haberent multas pp pluralitatem essent tar
di motus, si haberẽt paucas, corpus longum recte regere nõ
valerẽt, etc. Sunt in aqua q̃dã pisces similes serpẽtib. in cor
porum ligitudine, et ideo natãt in aqua corporis flectione,
admirando duarum pinnularum quas habẽt. In terra etiã ali
quandiu viuunt sine aqua sicut serpentes sine cibo ſm Arist.
li. 8. c. 4. Sic vere in mundo isto sunt quidam similes serpẽtib.
hæc est dicta boni actiui, qui quãtum ad labores exteriores
similes sunt serpẽtib. i. peccatorib. & cupidis. Nam, in aquis
flexibilitatis humanæ flexuosè, & tortuosè, s. de vno negocio ad aliud, de vna re ad aliam se conuertunt. In hoc tñ differunt à serpẽtib. et malis, quia. s. habẽt duas pinnulas. i. duo
46 præcepta charitatis, s. Dei, & proximi, à quibus sustinentur, & regũntur, ne. s. in aqua mũdanæ prosperitatis per vitia sub
47 mergantur. ¶Quidam pisces similes serpentib. aliqñ ad terram transeunt, et sine aqua aliquandiu viuunt, sicut murenæ vel anguillę, sed tñ diu ꝑ p defectum aquæ viuere nequeunt sine aqua. Serpentes ẽt diu possunt viuere, sine cibo, tñ oportet, ꝙ ꝑ p defectum cibi finaliter morerentur ſm eundem ibidem. Sic verè homo qui est in terra. i. in religione vel etiam in vita ista, nõ potest diu viuere spiritualiter ꝑ gratiam sine aqua gratię, cõ passionis vel deuotionis, & sine cibo doctrinæ & traditionis. Et licet homo aliquandiu viuere, & perseuerare in statu gręe sine istis posset, tñ oporteret, ꝙ finaliter moreretur nisi tali aqua, & tali cibo aliquotiens nutriretur.
48 Eze. 40. Putrescent pisces siue aqua, & morientur in siti. Ideo
Iob 8. Ninquid viuere potest scyrpus sine aqua? ¶Secundum
Arist. li. de generatione animalium 4. c. 4. Generationi serpẽtium raro accidit error vel monstruositas, & hoc fit ꝑ p matricem quæ est longa, & recta, & stricta, & in duo diuisa, & distincta. Vñ, & oua serpentum sunt oblonga. Sic verè in generatione nostra. i. in productione operum nostrorum, non debet esse mõstruositas per pctm̃, & hoc pro certo, quia matrix, vnde prouenĩunt ista opera hoc est conscientia nostra, debet esse longa ꝑ fortitudinem. s. in perseuerando, recta ꝑ
49 infinitam, stricta per temperantiam, distincta per prudentiã, & iõ in ouis, & pullis. i. in operib. exinde procedentib. nõ debet esse superfluitas prauitatis, quia bonus homo de thesauro suo profert bona. Matt. 12. ¶Cerastes ſm Isid. est serpens
50 sluuissimus, quia cum habeat cornua sicut aries, absconditorum corpus sub arena, excepti is cornib. quę tãtummodo exterius apparent. Ad quæ dum volucris vel aĩal accesserit, nõ arietem, sed anguem nequissimum cõpetit. Nã dum aues credentes de suis cornib. ꝙ sint vermes, descendunt ad eum ab eo capiuntur. Vias obsidet, & semita, & tã equos q̃ hoies fidelitã discretẽ appropinquãtes inficit subito, & occidit. Cerastes est Antichristus, cuius duo cornua sunt duplex ptãs, q̃ se signat habere. s. ꝓpalis, & spiritualis, quia finget se regem,
51 & sacerdotem, & sic i viis publice se ostendens, & arena pœnitentiæ se cooperiens, & occultans, & cornua arietina. i. finitam mansuetudinem præ se ferens, & potestatem duplicẽ
52 ꝓpans, & se esse verũ arietem. i. Chm̃ fingẽs, aues. i. hoies ad se attrahet, & eos per errores inficiet, & occidet. Insidiatori via quasi latro, & quos viderit incautos interficiet. Prou.
53 23. Vel pctum serpentẽ intelligo hypocritam in religione, corpus suum. i. interiorẽ malitiã occultat sub arena. i. sub operitate pniæ, qua velat. Cornua aũt duo, hoc est dictu, cõ
54 uelationẽ honestã, & eloquẽtiã rectã exterius tm̃ mõstrat, ꝙ intrinsecus dir, ga ad modũ arietis se fingit humilem, & benigũ. Sed ꝙ certo dũ ad eũ accedit, & in aliquo officio vel dignitate eligit, & ponit, tunc ꝑ crudelitatẽ aues. i. subditos in nocentes deuorat, & occidit. Vnde tunc ipsum percipiũt nõ arietẽ, sed cerastẽ. Exẽplũ de Saule, q̃ primo fuit humilis, deinde factus est rex crudelissimus. Est. n. qui nequiter se humiliat. Eccl. 19. Figura de bestia q̃ habebat cornua sicut agnus.
55 Apo. 13. Quæ totum mundum decepit, & ideo finaliter missa est in stagnum ignis. Sic verè tales qui prætextu arietinæ humilitatis decipiunt mundum, finaliter in igne inferni cremabuntur. ¶Cerastes ſm glossam Gen. 49. Tantæ est venenositatis, mordens vngulam, & pedem equi, ipsum equum, & equitem simul necat. Sic diabolus per morsum pctí in solo pede
56 .i. affectione, equum. i. corpus, et equitẽ. i. aĩam occidit. Per pedem intelligo finem vitæ, in quo diabolus momorderit equum. i. aĩam ipsam enecabit. Gen. 49. Fiat Dan. coluber in via, cerastes in semita, mordẽs angulas eq̃ vt cadat ascensor eius retro. ¶Behemoth ſm Iorath est serpens qui aĩalib. se in
57 nectẽs, ipsa circuit atq; ligat, & cum fortiter ligauerit, ipsa mordet, uulnerat atq; necat. Tales sunt usurarij, qui primo ligant hominem per contractus, & obligationes, deinde mordent, & occidũt eos per exhæredationes, & exactiones. Prouer. 11. illaqueatus es verbis oris tui, & captus es propriis sermonib. ¶Leuiathan ſm Hyeronymũ hebraicè dr draco. Vn-
58 de ſm Greg. draco ĩ terra serpit, in aqua natat, et in aere uolat. Vnde Esaias in spiritu loquẽs de diabolo, uocat eum serpentem, cetum, leuiathan. Esa. 27. Visitabit dñs super leuiathan serpẽtem vectem, & occidet cetum qui est in mari. Istũ autem serpentem uocat Iorath leui uel leuiathã, sed de hoc vide supra li. 9. c. de ceto. §. vlt. ¶Sicut ponit Vincẽtius in suo
59 speculo naturali (sed nõ inueni allegatũ unde accipit) Dracon copedes est serpẽs qui habet faciem uirgineam, corpus tñ eius terminatur in draconem. Et forte (vt ait) talis erat serpens qui decepit Euam, quia faciem uirgineam dr habuisse. Tales sunt deceptores, quia. s. isti faciem. i. principium, & ingressum habẽt virgineum atq; blandum, veruntñ corpus, & cauda eorum. i. processus, et finis talium in draconem finitur in quantum draconiam malitiam exercere finaliter compobantur. Ista apparent de proditorib. & usurariis, qui primo blandiuntur, postea nocent, & prædantur. Vnde Prou. 23. In
60 greditur blãdè, nouissimè aũt mordebit ut coluber, & sicut regulus venena diffundet. Istud patet de hypocritis luxuriosis, qui in facie. i. in apparentia apparent uirgineus, humilis. s. et benignus, corpus aũt, et cauda. i. processus vitę eorum, et finis est uenenosus, et draconinus, sicut patet de multis prælatis, qui in principio sunt optimi, tãdẽ vero fiunt raptores, et pessimi. Exẽplũ de Saule, et Abimelech, qui primo benignissimè, tandẽ, crudelissimè regnauerunt. Iudic. 9. et 1. Re. 10. et 22. ¶Padera serpens est germaniæ grossus, et curtus, cuius est tm̃ venenũ, q̃ gladium flatu denigrat et inficit, virgã uero uirẽtem uesicis, et pustulis repletur, si ori
61 ipsius applicetur. Igneæ. n. est naturæ, et iõ uenenum eius sptendit sursum. Vnde si in pede morsus homo fuerit, non cessabit quousq; occupauerit corpus totum. Est ergo remediũ ꝙ eleuatis pedib. illico suspendatur, ut uis ignea veneni sursum ascẽdens ad pedum extremitates eleuatur, et sic illa ex tremitas vbi est venenũ, debet abscindi, et sic põt homo curari. Serpẽs iste signat superbos, qa. s. venenũ, ipsorũ, qd̃ est suphia, sp sursum ascendit, et dũ more ignis per ambitionẽ accẽdit, sp loca, officia, gradus, et status superiores q̃rit. Igitur istud venenũ superbiæ nõ sanat, nisi hõ ꝑ cõtẽplationẽ cęlestiũ suspendat, et nisi pedes. i. finis, et mors ꝓponant, et ꝑ cõsiderationẽ ꝑ oculis habeant, ita ꝙ ipsum venenum superbiæ ad pedes. i. ad cõsiderationẽ mortis retro cedere compellat, et sic cõcepta humilitate, sanet immẽsa superbię uanitas, et pars in qua venenũ resederit. i. mens per cõtritionẽ et ferro linguæ per confessionẽ scindatur. ¶Spuens ſm Auicen. dr quidam serpens inter genera aspidum, ptyas à Galeno dictus, qui sputum mittit, quod illum super quem cecidit occidit, odor etiã sputi necat, quem uero momorderit, sine sensu, et motu, et sine dolore interiorum deficit atq; perit. Talis est persona luxuriosa, qa. s. scutũ. i. mala uerba, et uenenosa solet emittere, quib. solet alios inuenenare per delectationes, et occidere per cõsensus. Sic ergo sit ꝙ talis sine dolore moriuntur, inquãtum vitia eorũ eis placẽt, et sic cũ

peccati

peccati complacẽtia ad mortẽ inferni deducuntur. Vel dic ꝙ tales sunt hæretici, quorum ſputum.i. quorũ venenoſa doctrina inficit, & cum eorum ſequaces bene credant facere, ipſos ſine dolore ad inferos deducunt. Prou. 23. Verberauerũt me ſed nõ dolui, uulneraũerunt me, & non ſenſi. ¶ Lacerta ſm Pli. Ti. 10. c. 65. ore parit, ſed Ariſt. negat. Iſtud tñ verum eſt ꝙ lacerta nunq̃ incubat, oblita ſtatim vbi ipſa enixa fuerit. Huic. n. aĩali nulla eſt memoria. Itaq; inquit per ſe catuli erumpũt, &c. Expone iſta ſicut titulo de ſtruthione. §. 11. ubi inuenies ſimile. ¶ Scdm Pli. 10. c. 72. Aĩalia venenoſa ſine potu, & cibo diutiſſimè viuunt ſicut patet inquit in ſerpentib. q̃ incluſi ſeruanẽ, corpora. n. eorũ nec ſudore nec ſanguine reſoluuntur. Et inde eſt (vt ait) ꝙ nunquam interit fame aĩal venenatum. Per aĩalia venenoſa itelligo peccatores, & maximè enormes impios, & tyrãnos, quia ꝓ certo tales, q̃ veneno iniquitatum pleni ſunt, nunquam fame aut ſiti. i. quocũque mundi tribulatione pereunt aũt ſuccũbunt, imo ut cõiter tales ſine infirmitate ſudore, & labore viuunt, & p̃ ceteris diuitijs, & proſperitate læti ſunt. Hic. 12. Impij ꝓſperãtur, bene eſt oĩbus, qui præuaricantur, & iniquè agunt. Vel dic ꝙ ſerpẽtes ſunt viri prudentes, frigore diuini timoris algentes, quos licet ieiunium, & abſtinẽtia affligant, fames tñ & extrema inopia ipſos vt cõiter nũquam interimunt atq; grauant. Prouer. 10. Non affliget dñs fame aĩam iuſti. Vel dic de venenatis damnatis qui incluſi in inferno, nunquã comedunt, & tñ mori nequeunt, imo in ipſo famis languore ſine morte perſiſtunt. Pſ. Laborabit in ẽternum, & viuet adhuc in finem. ¶ La cerræ q̃nque inueniuntur habere duas linguas, & etiam duas caudas ſm Plin. 11. c. 37. & 50. Sic uere multi ſunt ita uarij, & duplices, ꝙ cauda. i. ipſorum finis, & intentio, & lingua. i. eorum verbum, & loquutio ſemper inueniũtur gemina, & bifurca. In fine. n. apparet in eis fuiſſe duplicitas, & proditio, in lingua vero varietas, & deceptio, vnum. n. intẽdunt, & aliud prætendunt, vnum loquuntur publicè, et in pſentia, aliud autem occultè, & in abſentia, contra illud Eccl. 5. Nõ ventiles te in omnem ventum, neque eas in omni via. ſic. n. peccator cognoſcitur in duplici lingua.

De Apro. Cap. 5.

A Per apud græcos dr̃ ſyagros ꝓp ſuam ſummam reſpectu parui corporis feritatem, apud latinos dr̃ verres eo ꝙ magnas habeat vires. Eſt enim aĩal ſæuiſſimum, & indomabile, quia etiam amotis teſticulis, vix aut nunquam ſe exhibet manſuetum, cum tamen alia animalia ablatis teſtibus manſueſcant. Culmis duobus magnis vtitur pro gladio ad pugnandum. Eſt etiam tantæ feritatis ꝙ contra venatoris venabulum intrepide ſe infigit, & ardore vindictæ, mortis periculum non timeſcit, vt dicit Pli. li. 8. & Auic. Rectè talis erit antichriſtus, quia ſummæ erit ſeuitiæ, & crudelitatis. Verres etiam dicetur ꝓp magnas vires, quia non erit poteſtas ſuper terrã quæ comparetur ei. Iob 40. Quia licet ſit caſtratus. i. licet ſe caſtum, & pudicum eſſe fingat, tñ manſuetu dinẽ non acquiret, imo contra ſanctos impie, & crudeliter militabit. Figura Dan. 7. vbi dr̃, ꝙ illi cornu modico datũ eſt os loquens grãdia, & ꝙ bellum faceret contra ſanctos vſq; ad tempus, & tpa, & dimidium tpis. Sic uerè iſte habebit os loquens grãdia. ſ. Deum blaſphemãdo, bonos terrendo, mala indicendo, bellum etiam facit contra ſanctos, quia p cõminationes, & iactantias, oẽs audientes impiè deterrebit, & ideo ad modum apri dentes. i. uerba habebit fortia, & cõminatoria, & eos qui obedire noluerint, impiè cruciabit, quia ſm Dan. 7. Dentes habebat ferreos, & deuorabat, & commi nuebat, & reliqua pedib. conculcabat. Et ideo dr̃ aper duos culmos habere, q̃a iſte duplicia uerba habebit. ſ. iactãtiã, & cõminationem. Iactantiam dico, quia dicet ſe eſſe Deum, & promiſſum in lege meſſiam. Comminationem, q̃a quos non poterit habere blãditijs, cõminationib. deterrebit, Vel duo culmi ſunt duplex poteſtas, quam ſe finget habere, quia dicet ſe regem, & ſacerdotem. Item aper venatorum iacula vilipendit, quia pro certo licet ipſe antichriſtus ſciat ſibi mortis ætern æ iaculum præparatum, tñ quaſi mortem vilipendens, contra Deum, & ſanctos pugnabit, & ſic in Dei iaculũ & mortis æternæ ſententiam ſe infiget, quia teſtãte Chryſoſtomo, Obſtinata malitia impoſſibilia aggredi nõ formidat. Vel pone ſi vis de diabolo, qui cum ſit crudeliſſimus cũ duo bus culmis. i. duplici tentatione, aperta & priuata, nõ ceſſat cõtra ſanctos pugnare, licet mortis æternæ iaculo ſe ideo non uerit vulnerandum. Vel dic ꝙ aper ſigñificat aliquos, præcipue tos, qui quamuis ſint caſtrati per votum caſtitatis, vel pẽtinentiam carnis, feritatem tñ detractionis, rapinarum uoluptatis, & fallaciarum non amittunt. Similes dæmonib. qui ſunt caſtiſſimi, & tñ nequiſſimi. Vel dic de quibuſdam malis, qui licet caſtrentur, puniantur, et depauperentur, nunq̃ tñ ꝓp hoc domãtur, vel à feritate crudelitate & rapina temperantur, ſicut patet de vſurarijs, & balliuis. ¶ Aper culmos habet fortiſſimos, quibus utitur pro gladio ad pugnãdum. Et ſine betati fuerint, contra arborem vt acui valeãt eos fricat. Nã ſcuntur autẽ apri dentati, ut dicit Nigidius ſm Pli. li. 8. c. 51. Sic detractores habẽt maximam poteſtatem in dentib. ſuis. i. in uerbis detractorijs, et eis pro gladio vtunt ad alios deuorandum, occidendum, & mortificãdum. Prou. 30. Iſta eſt generatio quæ pro dentib. gladios habet. Iſti etiam q̃dq; in cundia furibundi facti, contra arborem, hoc eſt dictu, cõtra crucem dentes ſuos acuunt, inquantum ipſam per blaſphemias, & detractiones perſequunt. Tales videntur dentatiã ſci, quia. ſ. ab ipſa natiuitate, & iuuẽtute dentib. detractionis vtuntur. Vel pone de prædicatorib. qui debent dentes. i. verba acuere per feruorem ad memoriam dominicæ paſſionis. Vel pone de antichriſto, q̃ uerbis malignis utetur, & cõtra Crucem dñi impiè proloquetur. Eſa. 36. Lignum ſalutis eius ego ſuccidi. ¶ Aper in latere dextro habet vnum os duriſſimum, & fortiſſimum quod ſemper opponit uenabulo inſequentis, et ipſo eſſe utitur pro clypeo cõtra impetũ venatoris ſm eundum Pli.. Per dexterã intelligitur ſtatus ꝓſperitatis, et in iſto latere ſummè eſt neceſſariam, ꝙ habemus os duriſſimum. i. virtutem conſtãtiæ, fidei, fortitudinis, ſuperſeuerantiæ, et ideo ſi venator diabolus iacula tẽtationum nobis ingerat, pro certo ſtatim debemꝰ ſibi opponere ſcuti illud et eidem per firmitatem, et fortitudinem reſiſtere, et tentationum iaculis obuiare, ad Eph. 6. Sumences ſcuum fidei in quo poſſitis oĩa tela inimici ignea extinguere. Vel dic q̃d iſtud eſt patientia, et ẽt fortitudo, q̃ in aduerſitatib. et tribulationib. debemus ſemp opponere ferienti. Iob 41. Oſſa eius quaſi ſcuta fuſilia. ¶ Aper eſt ita ferum aĩal, ꝙ venatoris gladium uilipendes, intrepidè contra eum prorumpit, et ſic in eius gladiũ ſe infigit. Habet etiã vnũ os ita duriũ in latere ꝙ vix põt gladio penetrari, et ideo iſtud ſolet ſp opponere taculis venatorum, ut dicit Pli. et Auic. Tales ſunt obſtinati. q̃ gladium. i. correctionẽ uenatoris. i. ſuperioris, uel ẽt gladiũ diuinæ ſententiæ contemnunt per obſtinationem, imò contra eum, et eius mandata prorumpunt. Os ẽt quod habẽt in latere. i. cor ſuum quod eſt durum, et obſtinatũ, et obiicunt et ſic quaſi ex certa ſcientia in gladiũ hmõi ſe infigunt, et ſic per temporalem, et æternam dãnationem ſeipſos uulnerãt et occidunt. Ideo de talib. obſtinatis dr̃ Iob 15. Cucurrit ad uerſus eũ extento collo, et Iob 41. Cor eius indurabitur qua ſi lapis. ¶ Aper intantum grauatur ex vrina ſua, ꝙ niſi egerat, fugere non ualebit. Nam ſm Pli. ex urina cõburitur non egeſta. Iſta autẽ urina medicinalis eſt. Nã cum egeſta fuerit, multarum eſt ęgritudinum curatiua. Per vrinam quæ eſt ſuperfluum alimenti, intelligo ſuperfluũ diuitiarum, q̃d miſerab apro. i. a diuitib. expellat, et egerat, pauperib. largiendo, à diabolo, et a morte æterna fugere nõ ualebũt, q̃a ab inuiduria pauperũ, ſeorũ miſeriæ releuant, iuxta illud. Diſperſit dedit pauperib. Infirmitates pctõrũ ab iſtis diuitib. abſtergunt. Nõ ergo tua eleemoſynis redime, et̃i ęgritates tuas miſericordiæ paupum, dictũ eſt Nabuchodonoſor, Dan. 4. rectè fuerat ei cut aper, q̃a ad literã ſm aliquos ipſe fuerat ille de quo dicit Dauid, Singularis ferus depaſtus eſt eam. ¶ Aper ut dicit Plin. lib. 10. c. 73. Radices comedit, et uiceas inueniat terram fodit. Et eſt aper fœmella debilior quàm maſculus, et ipſa fœmina fodiendo, et mordendo, et maſculus ſurſum engido, et ideo nec maſculus poteſt lędere iacentem, nec fœmina ſtãtẽ. Si rectè diabolus multũ appetit, radices. i. fundamenta et humiles, qui ſunt radix, et fundamentum omnium operũ et uirtutum. Et differunt dæmones ſicut maſculus, et fœmella, quia quidam ſunt aliis fortiores, et peiores uerum tamen

nec uiculus. i. quantumcunq; fortis demon poteſt lędere eum ni iacet per humiliratem, quia. ſ. non põt eum erigere per ſuperbiã vel leuare, nec ẽt fœmella: hoc eſt dictu debilior diabolus põt nocere ei q̃ ſtat per conſtantiæ firmitatẽ huic diabolus fuccincti lumbos veſtros, ad Ephe. 6. Diabolus. n. ſm Chriſtomum ſuggerere põt, cogere non põt. Bene igit cõ uincit Eccl. 2. Sta in iuſtitia, & timore, & præpara aĩam tuã ad tentationem. ¶ Duo modi ſunt quib. põt apri ſeuitia deuinci, q̃ homo proſternat ſe ad terram, vel ad arborẽ aſcendat. Sic dæmonis tentationes vis euadere, neceſſe eſt, vt te proſternas per humilitatem, vel vt aſcendas crucis arborẽ per paſſionis memoriam, & pietatem. Aſcendit in arborem ſycomorum. Lu. 18. Sicomorus autẽ eſt ficus fatua, & ſignat incredulũ, quia verbum crucis pereuntib. ſtultitia eſt 1. ad Co. 1. Eſper impinguat q̃ſi per ſeptem dies quieſcit, & maximè q̃ parum potat, ſicut dicit Plin. li. 8. c. 51. Sic verè homo q̃ ſe quiẽt ꝓ ſeptem dies. i. à ſeptem peccatis mortalib. vel q̃ quiẽt per ſeptẽ dies. i. q̃ſ ſe excitat in ſeptem operib. miſericordiæ, vel in ſeptẽ donis Spiritus ſancti, tũc dico impinguat per gratias, & virtutes, & maximè ſi parum potat, hoc eſt à diuitijs, à potu deliciarum proſperitatis abſtineat huius mõdi. In pace in idipſum dormiam, & requieſcam. ¶ Pugna eſt inter lupum, & aprum, quia lupus inſidiator paruus eius, & ſic aper contra eum pugnat. Dicit ẽt Pli. lib. 8. ꝙ cõtra venorum inſultus aper pro filiis ſe opponit, & q̃ſ non eſt ei locus fugere, mortis pro eis periculo ſe exponit. Nã vt dicit idem lib. 19. Natura dedit culmos apro. vt fœminas, & filios ſuos qui debiliores ſunt defenderet, & iuuaret. Sic rectè inter ſimum, & lupum infernalem dẽt eſſe pugna, q̃a cum lupus diabolus filijs ſuis. i. ſubditis inſidiatur, ſ latus debet ſe opponere pro eiſdem, compatiendo, orando, & eos monẽdo, & inſtruendo, cõtra ẽt venatores alios, hoc eſt dictu, cõtra malos principes, & tyrannos, pro fœmina. i. pro eccleſia & proſilijs. i. p ſalute ſubditorum dẽt ſe exponere, & mortis periculum pro ouib. nõ cunctare, quia bonus paſtor aĩam ſuã ponit pro ouib. ſuis. Io. 10. Vel pone ꝙ Chriſ contra diabolum ſe opponit, ꝙ pro uxore, & filijs. i. pro fide eccleſiæ, & fidelib. Chriſtianis venatorum. i. diaboli, & Iudęorum ſe oppoſuit iocalis, & fermentis. Eſa. 53. Vere languores noſtros ipſe portauit. Et ſic ex ſm librum de natura rerum, oĩa aialia præcedit auditu, ac prælatus vel iuſtus dẽt audire verbum Dei, ſi ſuperior dum obedire mandatis. Seneca in prou. Magis imperatis q̃ longa ris. ¶ Ineſt ſm Pli. apris maxima feritas. q̃n ſũt in amore, quia tunc ſetas erigunt, culmos vibrant, terrã fodiunt, atrociter pugnant, parum comedunt, attenuantur, & macreſcunt, & horrendo gemitu furiã pectoris oſtendunt, & in ſubis, & vallib. horrendis commorant, vbi de radicib. & herbarum vitium ſ grant. Sic verè q̃n ſancti, & ſanctæ in principio eccleſiæ, vbi ſummè fuerant incẽſi amore feruidę charitatis feſti ſunt per zelum fidei ſpũaliter furibundi, tũc cerebri ętuſi affectus erexerunt ad æternorum deſiderium, & cõtemplationem, culmos. i. verba vibrauerũt per orationẽ, & præ. ſcationem, terram. i. t palia foderunt, & eiecerunt per mundanorum contemptum, & abominatiorum, parum comederunt per abſtinentiam, & macerationem, atrociter pugnauerunt per martiriorum tolerationem, & contra ẽt diabolicorantionẽ, verbis ſuis, & remitib. ardorem pectoris oſtenderunt per prædicationem, in locis vmbroſis, & horrẽdis habitauerũt, ſicut patet de eremitis per ſolitudinem, & cõgationem, vbi de radicib. arborum vixerunt ad litterã, vel per ſtõrum exemplum, & imitationem ſicut per oĩa patet. Heb. 11. Circuierunt in melotis, &c. tentati ſunt ſecti ſunt, in occiſione gladii mortui ſunt. Expone ſi vis in malũ luxurioſos, q̃ te amoris, & ardoris, pectoris ſui mali num, & voluntatem horrendę gemitu. i. verbis, & ſuggeſtio nibus manifeſtant, ſetas. i. capillos erigunt, pectinant, & compẽdunt, & ad litteram poſt fœminas diſeurrunt, parum comedunt, & attenuantur, & in locis vmbroſis, & occultis diſponunt facere actus ſuos, quia oculus adulteri obſeruat caliginem. Iob 24. Attenuantur dico exemplo Ammon. 2. Re. 13. Quæ ficattenuaris fili regis? ſequitur. Amo Thamar ſororem meam. ¶ Aper tpe pugnæ, & coitus ſpumat. Sic homo q̃ in pugna iracundiæ, & detractionis, in coitu luxuriæ, & libidinis, tunc maximè ſaniem malorum verborum emittit iracundi, & iniurioſi, carnales ẽt, & luxurioſi ſpumam malorum verborum ex ore proprio ſæpe promunt, q̃a malus hõ de malo theſauro ſuo profert Mal. 12. ¶ Aper vt dicit Ariſt. li. 6. c. 18. contra venatorum inſultus vtitur hac cautela, quia coſtas ſuas fricãdo ad aliquam arborem indurat, & luto ſe inuoluit, & tandẽ calori ſolis exponit, & ſic ficcatus, & luto ficco taliter induratus venatorum iacula minus timet. Sic verè q̃n tu ſentis inſultum diaboli perſentationẽ, debes ad arborem crucis te fricare per paſſionis memoriã, & cõpaſſionẽ, dẽs te in luto innoluere per mortis tuæ recordationẽ, & p humilitatẽ, & ſubiectionẽ, deinde te dẽs ſoli Chriſo exponere per feruentem orationẽ, & eius calore te ficcare per ardentem dilectionem, & ſic iacula, & tentationes diaboli non timebis. His. n. modis oĩb. indurãt, & ſtabiliãt, & firmatur latus. i. conſcia nſa, & ſic tentatio deuitat, ſ. per mortis Chriſi cõpaſſionem, per mortis proprię recordationem, p Dei dilectionẽ, & per feruentẽ orationem, hõ. n. ſi iſta faciat, taliter per cõſtãtiã indurat, ꝙ diaboli iaculo nõ perforat. Iõ de talib. conſtancib. & duratis dr̃ Eccle. Eſto firmus in via dñi, iõ Iob 41. Non fugabit eum vir ſagittarius, in ſtipulã verſi ſunt ei lapides fundæ. ¶ Fœminæ aprorum ſm Ariſt. li. 6. poſt partum ſunt crudeles, & aſperæ, & amore filiorum, crudeli morſu impetunt filiorũ inuaſores. Apri ẽt q̃n vident venatores vt dicit Ariſt. filios præcedunt, vt ſic eos à venatore tutius. Sic rigoroſi prælati amore filiorum, & ſubditorum quos per Chriſi euangelium genuerunt, debent cõtra inuaſores diabolũ, & principes. i. ſeculares pugnare, & ipſos per bonum exemplum præcedere, vt eos poſſint melius defendere, vel ſeueri. ¶ Secundũ Iſaiam dicti, caro apri eſt durior, & purior & delicatio, ad edẽdum q̃. porci domeſtici, & magis eſt frigida, q̃a ꝓp mõtus continuationem, victus ſui ficcitatem, aeris cui exponit̃ caliditatem, meliorãt, & ſuperflua pinguedo, & viſcoſitas conſumit, & iõ verres domeſtici vehementer agitantur, & verberantur, antequã occidantur, vt caro tenerior, & delicatior habeatur. Sic verè illi qui ꝓ bonũ exercitium monentur, & per laborẽ diſciplinæ continuæ agitantur, aeri calido. i. bonæ ſocietati exponuntur, cibo ficco. i. ſobrietate nutriuntur, tales dico ſũt priores per innocentiam, duriores per conſtantiam, & ipſi Deo, & angelis delicatiores, & amabiliores, q̃a oĩa mala docuit ocioſitas. Eccl. 33. Sic econuerſo labor, & occupatio docuit oẽ bonũ. Iõ taliter exercitati, & tribulati ſunt ſicci per ſobrietatem, & frigidi per caſtitatem, q̃a, Reddebat caſtas humilis fortuna ſanibas, dicit poeta. Et iõ q̃n Deus vult aliquem uerrem domeſti cum, hoc eſt dictu, aliquem peccatorem ab æterno electum, & prædeſtinatum conuertere, & comedere, i. ſibi incorporare, & in carnario Paradiſi reponere ſolet ipſum primo in hoc mundo agitare per tribulatiões, & canib. i. mundi principib. vel ẽt dæmonib. ad mordendũ, & occidendum vel alias afficiendum exponere, vt ſic tenerior fiat per compaſſionem, diſcens ex ſeipſo aliorum fragilitatẽ. Eccl. 51. Diſce ex teipſo q̃ ſunt ꝓximi tui. & ſic Deo eſt delicatior & acceptior, ſicut oĩa patent in Paulo, q̃ primo fuit verres crudeliſſimus contra Chriſi diſcipulos, et iõ tribulationib. expoſitus, tener et cõpatiens eſt affectus. Act. 9. q̃a. vbi abundauit delictum, ibi ſuperabundauit et gr̃a, ad Rom. 6. Didicit. n. ex his quæ paſſus eſt, obedientiam. ad Heb. 5. Vel expone ꝙ q̃n aliquis verres nimis eſt ſeuus per zelũ immoderatum iuſtitiæ, dimittit eum dominus in manu canum infernalium et tentationum, vt ſic ex conſideratione propriæ fragilitatis diſcat aliis condolere, ſicut patuit in beato Petro. ¶ Fimus apri deſiccatus valet ſummè ad ſciẽtib. ſanguinem, ſi cum vino uel aqua bibitus fuerit, dolores lacertis ſanat cum aceto, fracta oſſa conſolidat cõfirmat. Expone ſi vis vt dicit Dioſc. li. 1.

De Apibus. Cap. 6.

APes ſm Iſid. dictæ ſunt eo ꝙ ſine pedib. naſcantur, vel pedib. ſe ligẽt inuicẽ & cõnectãt. Solertes ſunt in generã di mellis officio, quod miro artificio ex florib. conficiunt, et ad hoc proprias incolunt mãſiones. Tales debent eſſe religioſi, quia pro certo ſine pedib. i. ſine propriis affectionibus debent eſſe, quia ipſos debent per obedientiã reſecare. Vel quia ẽt ſeipſos inuicem debent connectere et coniungere per amorem, & cum affectionum pedib. colligare. et in prop rijs ſuis ſedib. hoc eſt dictu in collegiis et conuentib. mel deuo-

deuotionis,& cõpassionis debent cõficere,& ipsum de floribus de sctõrum exemplis,& moribus accipere,& congregare. Eccl. 11. Breuis in volatilibus apis,& initiũ dulcoris fructus eius. ¶Apes ſm Iſi. in proprijs domicilijs habitant,& q̃libet est in loco suo,& aliena domicilia nõ inuadit. Sic uiri ecclesiastici,& ẽt seculares dñt esse contenti locis suis, hoc est dictu statib. suis, officiis,& pbendis,nec debẽt per ambitionẽ inuadere aliena 4. Re. 13. Cõtentus esto gloria tua,& sede in loco tuo. Item Ioelis. 2. viri in uiis suis gradient, vnusquisq; in semitis suis ambulabit. Eccl. 16. Vnusquisq; proximũ suũ non angustiabit. Quod est contra ambitiosos,& clericos,& auaros inquietantes loca pauperum proximorum, quib. nõ sufficit quicquid hñt. ¶Apes castra sua nimia prole replent, exercitũ,& regimen hñt, bella mouent, fumum & ventũ fugiunt,& tumultũ. Sic p̃dicatores castra. i. ecclesiã replent, prole nimia, hoc est dictu, fidelib. quos conuertunt. 2. Paral. 11. Filios multos dedit mihi dñs. Isti dñr hñe regimen, q̃a regũt alios p doctrinam, dñr exercitum,& bella mouere, q̃a contra dæmones,& vitia continuè præliantur,& exercitum fidelium docent,& incitant præliari,& iõ isti debent fugere fumum infamię denigrantem, ventum superbiæ commouẽtem, tumultum litis,& discordiæ cõcitantẽ, inxta illud. Stultas,& sine disciplina q̃stiones deuita, ſciens q̃ generãt lites. 2. ad Ti. 2. ¶Itẽ ſm Iſi. multi experti sũt apes nasci de cadaueribus boum. Vñ uiculorum occisorũ carnes optimæ uerberantur,& sic de putrefacto sanguine gñantur uermes, q̃ alis receptis apes efficiuntur. Sic Deus volens in alueari ecclesiæ apes. i. fideles gñare,& p̃ducere, primo occidit tauros suos, .ſ. sctos martyres, q̃ fuerunt verberati, laniati,& occisi,& sic ex eorũ sanguine,& passione prouenerũt apes. i. fideles, q̃a dum videmus q̃ martires pro fide Chri mortui sunt, in fide solidamur & firmamur. Vñ istud est primum fundm ecclesiæ .ſ. sanguis Chri,& martyrum. Et iõ põt dici illud Zac. 9. Tu autẽ in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu in quo non erat aqua. Chrs. n. emisit in sanguine martyrũ vinctos. i. infideles de lacu peccati,& infidelitatis, i quo nõ erat aq̃ gr̃æ,& charitatis. Figura Matt. 22. vbi Chs dicit: Tauri mei,& altilia occisa sunt, dicite inuitatis, venite ad nuptias. Quia uenẽ post occisionẽ Chri & martyrum, fuit facta maxima conuocatio fidelium ad conuiuium fidei Chriãnę. ¶Secũ dum Amb. in hexameron: Mirabiles sunt proprietates apũ. Nam apes cõem hñt sobolem, vnam incolunt mansionem, vnius portæ claudunt limine. Oib. cõis est labor, cõis cibus, cõis vsus, cõis operatio, cois fructus, cõis uolatus, cõis corporis integritas virginalis,& cõis gñatio. Nullus. n. concubitu miscentur, nulla libidine resoluuntur, & tñ maximum examen generant filiorum. Sic verè dẽt esse de religiosis, q̃a eandem mansionem, conuentum, & habitationem debent incolere,& eadem porta claudi, q̃a non debent in diuersis cauernis iacere, sed in vno dormitorio quietari. Isti debent hr̃e oia cõia, quia labor pniæ,& operationis, cib. doctrinæ, & deuotionis, vsus diligentiæ,& exercitationis, fructus perfectionis, volatus contemplationis, debent esse cões oibus. Act. 2. Habebant oia communia & diuidebãt vnicuiq; prout opus erat, nec quisquam illud quod habebãt, suum esse dicebat. Isti ẽt p castitatem,& uirginitatem debent ab oi carnali copula abstinere, steriles tñ propter hoc non dicent, q̃a filiorum spiritualium maximam generant quantitatem. Sil los quos ad religionem attrahunt, vel p prædicationem, vel ber bona exempla ad pniam conuertunt, vel ad fidem per euangelium. Ego vos genui. 1. ad Cor. 4. 1. Reg. 2. Sterilis pepe rit plurimos &c. ¶Apes ſm Aues Auic. licet sint sine libidine,& virgines perpetuo perseuerent, tñ præalijs auib. sunt fęcundæ, q̃a non solum vnum fœtum, imò gemellos generãt oi anno. Sic licet beata virgo libidinem nescierit corporalẽ, tñ partẽm peperit duplicem, hoc est dictũ, illum qui duplicem naturam continet in seipso, diuinã. ſ. & humanã, vel duplicẽ hẽt partum, hoc est dictu, populum Iudaicum,& gẽtilem. vel ẽr bonos,& malos, qui ab ipsa tanquam partus, p̃rius diligunter defenduntur,& proteguntur. Et iõ sibi potest dici illud Esa. 54. Lætare sterilis, q̃ non paris, quia multi filii discretę &c. Apes ſm eundem pro defensione regis sui certant,& pugnant,& pro eo perire pulchrum putãt. ¶Sic martyres p̃ rege suo Christo,& eius fide,& nomine defendendo, certauerunt vsq; ad mortem,& pro eo mori gloriã putauerunt,& iõ de eis põt dici illud. 3. Esd. 4. Ingulant & iugulant,& regis verbum non prętereunt. Vel pone sic vis de fidelib. vassallis, qui moriuntur pro dñis suis, q̃a fi homo non dẽt rimere mortem pro illo cui se uidet obligatum. ¶Apes ſm Ambr. tantam reuerẽtiam exhibent regi suo, q̃ de domib. suis exire non audent, nec ad quos cunq; pastus prodire, donec ipse exierit primus,& sibi volatus dicauerit principatum. Sic verè boni,& iusti tantam reuerentiam, dñt regi Chrõ, q̃ ad aliquẽ pastum, hoc est dictu ad aliquã delectabilia non dñt egredi uel exire, nisi ad illa ad quę viderint ipsum primitus exiuisse. ſ. ad oia illa opera perfectionis ad quæ ipse dum viueret est egressus. Vbicunq; desidebat, q̃ prima erat sequebantur &c. Ezech. 1. Vel pone si religiosi se debent suis regib. prælatis,& maiorib. cõformare,& eos præficere,& præferre. ¶Apes ſm eundẽ, regem sibi eligunt magnitudine,& spẽ insignirem,& ratione, non tñ scia. Hucusq; Ambrosius in hexamerõ. ¶Secũ dum Aristil. 9. c. 40. Apes adducũt ex herbis,& floribus in suis alueanb. illa q̃bus indigent ad præparationẽ mellis,& prætudine, & compassione p̃ cæteris debẽt esse, quia aculeo vicdicatiuæ pt̃ris non dẽt vti ad uindictam, sed tantũ ad cor ctionem, ideo ad. Titũ. 1. Oportet Episcopum esse sine crimine, sicut dispensatorem dei. Sic homo q̃ est maior dignitate, nobilitate, officio uel fortuna, tanto benignior dẽt esse. Eccl. 3. Quanto maiores, humilia te &c. ¶Apes ſm Amb. in hexameron, obediunt regi suo, & si inobedientes fuerit, seipsam puniens proprio aculeo se occidit. Sic subditi debẽt obedire prælatis suis, alioquin inobedientiæ suæ iaculo mortem propriam incurrunt. Vel pone si vis q̃ ipsa aĩa quæ non obedit regi Chrõ, & mandatis eius proprio suo aculeo, hoc est dictu, remorsu conscię ulnerat. Reg. vlt. Irruit super gladium suum,& mortuus est. Vel dic q̃ hõ qui uidet, q̃ regi non obedit Christo uel prælatis, aut eorum mandatis, vt debet non obedit, dẽt seipsum punire, iaculari & pnã castigare. 1. ad Cor. 9. Castigo corpus meũ,& in seruitutem redigo. ¶Sed ſm eundem, in apum examine nulla est ociosa. Nã aliæ certãt quasi bello campestri cõtra alias apes, aliæ uigilãt circa victum, aliæ fut̃ros explorãt imbres, & speculant concursus, aliæ ceras florũ & mellis cõponũt, aliæ cellulas, nunc rotundas, non quadras, nirã cõtentionẽ faciunt,& tñ inter tã diuersa opera, nulla alia labori, in fidiatur, nulla raptu victum quærit, sed propriis uolatu, et laborẽ inter herbas,& flores congrua cibaria recognit, & quirit. Rectè sic dẽt esse in examine apũ spũalium, h est dictu in collegio ecclesiæ. Nullus. n. dẽt vacare ocio uel corpori, sed oẽs ſm exigentiã status propriĩ laborare. Ibi nã dẽnt certare. Isti sũt milites,& principes, q̃ cõtra alias apes. i. contra malos christianos, uel & infideles, debent totis viscerib. dimicare, de malis iustitiam faciendo,& p fide contra incredulos propugnando. 2. ad Tim. 2. Labora sicut bonus miles Chri. Item alii circa victum inuigilant,& isti sunt agricolæ,& mercatores per quos cunctis fidelib. de iustis laboribus puidet. Eccl. 38. Est qui tenet aratrum, & qui gloriatur in culo. Item alii futuros explorant imbres,& cõcursus,& inuenturę ſglicitatis quo ad bonos,& concursum fururę ad uersitatis quo ad damnatos, cõtinuè meditantur,& ipsam puidẽt. Eccl. 38. Est qui tenet aratrum, & qui gloriatur in uidentes, aliis ipsam suis sermonib. manifestant. Vel p ipsas apes intelligẽ dispensatores,& officiales, q̃ dẽt de futuris puidere,& ea prouidere. Sap. 8. Nouit præterita,& de futura estimat. Alii mel,& ceram componũt, isti sunt religiosi, alii perfecti viri, qui mel deuotionis,& ceram compunctionis à qua nutriũ ignis dilectionis cordium vel conuentuum in sum, conficiunt, et componũt. Can. 4. Mel,& lac sub lingua tua. Itẽ alii cellulas rotundas uel quadras faciunt, isti prædicatores, qui alios ædificant suis doctrinis,& ipse sicut domos Dei, tunc rotundas per velocitatẽ, te obedientiæ, quadras per firmitatẽ,& constantiã. Esa. 9. Quadris lapidibus ædificabimus. Item nullus alii inuidet, q̃a p certo in ecclesia alii inuidere, nec uictum q̃rere prapinam, sicut labore, et exercitio necessaria, procurare, necalter alterum laborib. insidiari. Q̃d est contra ambitiosos, et auaros, qui dẽt laborib. insidiari. Et diuitijs insidiantur, nec sunt contenti quilibet loco suo, imo alter alteri insidiatur, ut suum ocium

habeat alter alteri insidiatur, vt suum officium vel bñficiũ fraudet vel violentia sibi tollat. Ge. 3. Et tu insidiaberis calcaneum. Vel pone si vis q̃ clerici non dñt vsurpare officium monachum vsurpauit,& iõ factus est leprosus. ¶Apes hñt spicum, quib. se defendũt,& morti se exponũt p̃ domicilio uel iuris defensione,& licet sint infirmæ corpore, non tñ fa- mentis vel vigore, vt dicit idẽ Amb. in hexameron. sic boni religiosi vel ẽr placti dñt habere spicula zeli iustitiæ correctionis,& rigoris, vt domũ suã. ſ. religionem vel ecclesiam defendãt,& ab infestone hmõi domus vel cõmunicatis dẽt q̃libet vsque ad mortem certare. Eccle. 4. Vsque ad mortem certa pro iustitia. Et licet sit hõ infirmus corpore ad literã, vel potentia, dicere tñ sapia præpollere 2. ad Cori. 11. Si imperitus sum sermone, non tñ scia. Hucusq; Ambrosius in hexamerõ. ¶Secũ dum Aristil. 9. c. 40. Apes adducũt ex herbis,& floribus in suis alueanb. illa q̃bus indigent ad præparationẽ mellis,& prætudine, & compassione p̃ cæteris debẽt esse, quia aculeo vicdicatiuæ pt̃ris non dẽt vti ad uindictam, sed tantũ ad cor ctionem, ideo ad. Titũ. 1. Oportet Episcopum esse sine crimine, sicut dispensatorem dei. Sic homo q̃ est maior dignitate, nobilitate, officio uel fortuna, tanto benignior dẽt esse. Eccl. 3. Quanto maiores, humilia te &c. ¶Apes ſm Amb. in hexameron, obediunt regi suo, & si inobedientes fuerit, seipsam puniens proprio aculeo se occidit. Sic subditi debẽt obedire prælatis suis, alioquin inobedientiæ suæ iaculo mortem propriam incurrunt. Vel pone si vis q̃ ipsa aĩa quæ non obedit regi Chrõ, & mandatis eius proprio suo aculeo, hoc est dictu, remorsu conscię ulnerat. Reg. vlt. Irruit super gladium suum,& mortuus est. Vel dic q̃ apes, q̃ sunt aliis aĩalibus sapiẽtiores, signant bonos prædicatores, qui. ſ. mel suauis eloquẽtiæ secum portant, q̃ hõ dicit Plin. li. 11. c. 17. Vbi ait q̃ examen apum super os Platonis dum erat infans, sedit, in signum eloquentiæ,& sapientiæ, quod ẽt de beato Ambrosio audiui. Tales ergo de floribus. i. de sanctorum autoritatibus debent conficere mel doctrinæ, vt sic possint alios prædicãdo suauiter enutrire, & sic eis dicatur illud Cantic. 4. Fauus distillans labia tua mel, & lac sub lingua tua. Et sicut apes primo ædificant domos suas in alueari ecclesiæ prædicator primo debet certare de ædificanda domo regi Christo cordib. audidorum, deinde alijs, .ſ. angelis atque sanctis. Vel dic quod reges, hoc est dictu, prælati,& episcopi dñt esse primi,& deinde ille qui ad custodiam alueorum deputãtur, hoc est dictu, milites,& barones, qui habent ecclesiam defendere vel tueri. 1. ad Thes. 4. Qui in Christo sunt resurgent primi. Gen. 49. Princeps domus, maior in imperio. Vel Pone q̃ illi, qui sunt reges,& alios bene regendo, habebunt in paradiso primam sedem. figura de Ioseph, & fratribus suis sedentibus ordinate. Ge. 43. quia. ſ. ipse fecit eos sedere ſm q̃ erant priores ætate in prioni loco. Sic Christus seniores. i. meliores in priori dignitate per aliquid promouet atque locãt. Vel pone quòd prælati debent regibus. i. melioribus qui se sciunt debite regere, dare primam sedem. i. meliorem præbendam. Vel dic, q̃ in alueari cordis nostri non debemus primo,& principali ordinare sedem Christo regi nostro,& deinde suis familiaribus,& propinquis, .ſ. angelis atque sanctis, ipsosque per iugem memoriam eorum debemus collocare in aula cordis nostri. ¶Apes primo recolligunt mel in pedibus anterioribus, deinde ad medios pedes transmittũt, deinde ad posteriores, & sic volant ad alueare, & tunc manifestatur in eis põdero sas. Sic fideles debent mel gratię,& deuotionis recolligere in primis pedib. hoc est dictu, in prima ætate,& pueritia, & ipsum remittere ad medios pedes, hoc est dictu, ad mediũ ętę ad iuuentutem, & deinde ad posteriores, .ſ. ad senectutem, vt. ſab ipsis annis puerilibus incipientes, vsque ad mortem in gratia perseuerẽt,& sic erunt ponderosi. i. maturi,& honesti,& volare poterũt ad alueraria Paradisi. Contra multos qui in iuuentute non incipiunt, vel ibidem deficiũt. Cõra quas Ecc. 11. Mane semina semen tuum,& vespere ne quiescat manus tua. ¶Apis ſm Arist. Propter pastum,& mel acquirendum aliquando dimittis alueare, vadens ad campos propter quos inueniendis, veruntamen de vno flore ad alium nõ discurrit imo florem primum non dimittit, quandiu ibi inuenerit necessarium nutrimẽtum,& post cum onerata fuerit, ad locũ reuertitur vñ venit. Talis dẽt esse clericus, q̃ si alueare suum. i. ecclesiam vel officium aliq̃n dimittat, vt ad cãpos, hoc est dictu, ad studium vadat pro melle doctrinę,& ſciæ acquirendo, non debet de vno flore, hoc est dictu, de vna facultate,& ſcia ab aliam euagari, vtpotè de theologia ad ſciẽtiam secularẽ, sed cum oneratus fuerit. i. sufficienter ſciam acquisierit, debet ad alueare proprium, hoc est dictu, ad suã ecclesiam reuenire, vt ibi Deo seruiat,& subditos suos doceat, vt teneãt, vt dicat illud Lu. 12. Reuertar in domum meã vñ exiui. Et Prou. 25. Mel inuenisti, comede quod tibi sufficit. ¶Apes ſm eundem libẽter frequentant folia,& flores oliuæ,& manent super ipsam longo tpe,& ibi accipiunt materiam vñ tandem cõficiunt mella sua. Sic. debent boni Christiani iugiter commorari super oliuam, hoc est dictu, super opera miæ, quæ per oliuam (cuius oleum recreat fessa membra) designantur,& exinde colligere materiam, hoc est dictu, merita,& virtutem, unde mel ęternæ dulcedinis conficiãt, & acquirant. Beati. n. misericordes, q̃m ipsi misericordiam cõsequent. Mat. 5. ¶Q̃n rex apum non potest volare, ferunt eum turba apum,& si recto fuerit uiuus, tunc mares sunt in una parte, & fœminæ in alia. Si autem mortuus, tunc fœminæ cum maribus conuersantur. Sic vere q̃n prælatus est defectuosus, nec põt volare ad opera actiuè uel cõtemplatiuè apes aliæ, videlicet subditi, debẽt ipsum totis affectionibus, supportare. ad Gal. 6. Alter alterius onera portate. ad Rom. 15. Debem⁹ nos firmiores &c. Et si rector fuerit viu⁹ hoc est dictu, si prælatus sit bonus diligens,& circunspectus, tunc facit mares à fœminis separari, quia bene cauet q̃ sacerdotes nõ habeant concubinas. Sed si rector iste fuerit mortuus hoc est dictu, si fuerit prælatus negligens, et uitiosus, tunc mares habitant cum fœmellis, quia tunc quilibet sacerdos et clericus habet suam vt sit sicut populus sic sacerdos. Esa. 24. et Oseæ 4. Figura. 1. Esd. 9. ubi populus Israeliticus, .1. sacerdotes in absentia. Esd. 1. boni placi, duxerunt alienigenas. i. concubinas, quas fecit postmodum separari. Vel pone, q̃ prælatus bonus dr̃ distinguere inter mares. i. inter uirtuosos, et fœminas. i. uiles, et uitiosos, vt. ſ. illos promoueat, hos repellat. Sed contra prælatus mortuus non discernit, et ideo fœminæ sunt in domibus masculorum, hoc est dictu, q̃ pueri, et peccatores sunt in dignitatibus, et officiis, quæ tñ maribus. i. bonis hoib. debebãtur. Vel pone q̃ rector est Christus, ante cuius mortem mares, fœminæ. ſ. fideles, et infideles iudæi et pagani distinguebantur, sed post mortem ipsius inuicem sunt uniti, et facti sunt unum ouile, et unus pastor. Io. 10. Iõ Esa. 11. Habitabit lupus cum agno,& pardus cum hędo, accubabit. et Esa. 65. Leo et bos pascẽtur simul. ¶Inter apes fœmine habent acutiorem aculeum, q̃ masculi. Et multi mariũ carẽt aculeo, et fœmina rectoris est dupla. Sic uerè inter homines, fœminæ habent acutiorem aculeum. i. astutiorẽ malitiam, q̃ masculi, quia breuis omnis malitia super malitiam mulieris. Eccl. 25. Acutius. n. pungunt per uerba, et improperia quam mares. Multi etiam marium carent aculeo detractionis, et huiusmodi. Vel pone q̃ mares sunt boni prælati, fœminæ sunt mali, tepidi, et imbeciles. Sed pro certo fœminæ acutius pungunt, quam masculi, quia mali prælati aculeo ſcuitiæ, et rapinæ acrius corrigunt, excoriant, et punũt quàm benigni. Aculei carent in caudis earum. Apoc. 9. ¶Secundum eundem fœmina rectoris est dupla respectu aliarum apum. Sic uerè charissimi fœminæ. i. prębendæ rectorum. i. maiorum, et prælatorum sunt duplæ, quia. ſ. isti p̃ parte sua accipiunt non solum duplum, imo totum. ¶Aliq̃ apes carent aculeo, et uolunt quasi pungere, et non possunt. Et sunt rectores apum duorum modorum, quia quidã sunt rubri, et hi sunt meliores, alii sunt nigri, qui sunt deteriores. Sic inter platos aliqui sunt imbecilles, sine aculeo debitæ correctionis iustitię, et punitionis, qui libenter punirent, et pungerent, sed nõ audent. Et sunt duo genera prælatorum, boni. ſ. & mali. Primi qui sunt rubri p̃ charitatẽ. Alii nigri p̃ peccatorũ deformitatem. Den igrata est facies eorum super carbones. Thr. 4. Quod etiam põt dici de malis pauperibus, qui. ſ. libenter pungerent, & nocerent, si aculeum potestatis haberent. Ecclesiaſ. 13. Nequissima paupertas in ore impii. ¶Conditio bonæ apis est, quòd sit parua, rotunda, in se

cõstricta,in medio cura mediocriter villosa.Talis esse debet vir rectè perfectus,quia debet esse paruus per humilitatem, constrictus per conscię arctitudinem,villosus per apparętię sanctitudinem.Villus.n.exterius paret, & signat honestatę, qa in isto debet esse villositas,& hirsuties per habitus humilitatem,& dẽt esse rotundus per obedientiam, & boni exercitij velocitatem,curuus,in medio .i. in corde p compassionis,& clemẽtię pietatẽ.Esa.51.incuruare vt trãseamus.¶Ali quæ apes pascunt florib.mõtanis ,& aliquæ hortulanis. Sed primę sũt minores,& fortiores, & magnis Patrẽtes laboris, & ẽm Plin.li.10.c.18.horribilioris aspectus, & in concauitatib. arborum vel in specu commorant. Per primas intelligo religiosos,q in montib.contemplationis, & pfectionis accipiunt victum suum,s.grãs,& virtutes, & isti dẽnt esse horribilis aspectus per habitus vilitatem,& abstinętię squalliditatem,& incõcauitate arboris Crucis Christi,& in sepulchris suis dẽnt cõmorari per considerationis sagacitatem, iuxta illud Apostoli.Absconderunt se in speluncis.Per alios intelligo seculares,q in hortis,& ciuitatib.cõmorant,& cõuersantur.Sed primi sunt minores per humilitatem, & fortiores p patientiam,& firmitatem, & maiorem laborem pœnitentiæ sustinentes,quia qui veraciter pœnitet, laborem pœnitentiæ non abhorret,dicit Aug.Vel si vis expone de angelis,& hoĩbus,quia angeli in montib.Paradisi morantur, hoĩes aũt in hortis,& specub.huius mũdi . ¶Apes sedẽt sup aluearia sua, & fugunt qđ superfluũ est in fauis,& dr q si hoc nõ facerẽr, exinde nascerenț araneæ,& apes morerẽtur.Sic verè hõ debet sedere super alueare propriũ .i. super conscientiam suã per eius iugem discussionem,& si viderit ibi aliquid esse superfluum vel nociuum dẽt illud fugere, hoc est dictu, extra here vel expellere per confessionẽ,vel alias,alioquin ibi generabitur aranea.i.pctm mortales,& sic apis .i. aia spũaliter morietur . Vel pone q diuites debent superflua fauorum.i. diuitiarum suarum expellere,pauperib.erogando,alioquin vermes.i.ad litterã gnantur, vt patet in blado, & vino vsurariorum,& sic hõ moritur per pctm.Figura de manna qđ seruatum cõputruit.Exo.16.Iõ Iac. 5. Diuitiæ vestræ putrefactæ sunt.¶Apes qñ parum est de melle in oĩbus earum, deserunt eas,& pugnant cum illis,quæ volunt extrahere mel,& ió sæpe videnț sedere super aluearia quasi paratæ ad resistẽdum. Sic verè qñ in domibus conscientiarum nostrarum parũ est de melle deuotionis,debemus eas deserere,i. desertas reputare, & de sup debemus sedere per earum discussionem cõtinuam,& contra eos qui mel deuotionis nobis volunt auferri.i.contra dæmones,& eorum insultus , & tentiones debemus per perseuerantiam , & per virtutum militiam fortiter dimicare, & sp esse parati eorum malitijs contraire ad Eph. 6.Induite armaturam Dei,vt possitis resistere.Vel pone q qñ mundani vident,q in domo sua.i. in mundo deficit mel grãæ, & deuotionis,debent eam relinquere q̃tum ad desideriũ,& affectum,& ad paradisum quę est terra lactę,& melle fluens, euolare.Hier.12.Reliqui domum meam , & dimisi hereditatem meam.Vel dic qño iuuenes dẽnt relinquere mũdum, & ad religionẽ volare. Exi de terra tua , & de cognatione tua, & veni i terrã. &c.Ge.12. ¶Inter apes sunt quædã longiores, quæ nimis comedunt de melle,nec tñ mellificant,nec laborant,& ideo aliæ apes breuiores pugnant contra eas pugnaforti, & nituntur eas expellere de alueari Sic verè in religione vel cõuentu vel ét in ecclesia seculari aliqñ sunt alię longitudine.i.statu,& eminentia alios præcellentes, qui tñ mel deuotionis, & grãæ ét melis palis subuentionis non conficiũt uel acquirunt , vñ non faciunt nisi comedere labores aliorum,qui labores spũales comedunt per detractionem, tpales aũt comedunt per iniustam promotionem , quia volunt habere primas cathedras in synagogis, & primos recubitus in mensis.Mat.23.Vt cõiter.n. tales qui de nullo seruiũt in ecclesia,habent beneficia pinguiora,& ideo aliæ apes breuiores,hoc est dictu,fratres,& clerici boni,& religiosi, & humiliores,debent ad eorum expulsionem,prout poterunt laborare,quia ẽm Apostolũ.2.ad Thes.2.Qui non laborat, non mãducet.¶Rex apum ẽm Aristot. non apparet extra alueare,ni si sit magno apum strepitu circunseptus, & qñ rex vnus apũ volat cum agmine suo,aliquando apes alterius examinis afficiant eum,& dimittunt primum regem, & illi q plures habẽt,aliæ se adiugũt.Quod si rex suus velit eas sequi,vt ipsas ad imperium suum retrahat,occidunt eum, & sequuntur denouo electũ. Talis est Christus, quia qñ alueare Paradisi exuit,ipsum cõcomitata fuit apum.i.angelorum cęlestiũ multitudo.L.u.2.Facta est cum angelo multitudo Luc.2. Facta est cum angelo cęlestis exercitus In mundo etiam habuit alias apes secum.s.apostolos,& discipulos , in quorum medio sępe fuit.Ioa n.20. Et qñ iste rex cum examine suo.i. cum captus quos rediemerat volauit,s.ad cælum in ascẽsione, tunc apes alterius examinis,videlicet peccatores,& maximè gẽtiles, qui erãt de examine diabolo per infidelitatem, reliquerunt fidem,et dilectionem sunt secuti.Et ideò ñ primus rex numquam diabolus,cui obedisti in statu pctí,te in sequitur per tẽpus nes,vt suo imperio iterum te supponat tu debes ipsum occidere.i.contra eũ in quãtum poteris repugnare,& cum regę Christo electo fortiter te tenere.Leu.26.Nouis superuenientib.uetera proiicietis.Gen.29.Amorem sequẽtis pnoctis.Eijce ancillã.i.otiositatem,& filium eius.i.otiosum. Prætulit.Heb.10.Aufert primum, ut sequens statuat .Illa hẽt plures ex parte sua,quia.s.angelus,& hoĩes, et ió magis est eligendus.Figura 4.Reg.12.ubi separatæ sunt decem tribus à Roboa,& sequuntur sunt Hieroboã,et principem tribũ rum à Roboam missum pro eorum reuocatione,lapidauerunt.Roboam disipãs plurimos,significat diabolum.Hieroboam superius iudicãs significat Christum. Iste ergo eligit, alius repellitur,princeps etiam tributorum suorum.s. Iosbia,à nobis penitus destruitur.Vel pone si uis figuram de arbore Dan.4.qua incisa fugerunt bestiæ de sub ea . Vel pone figuram de controuersia domus Isboseth,& domus Dauid 2.Reg.3.finaliter autem domus Dauid obtinuit &c.Vel pone q rex primus est Christus, qui examen generis humani Perdiderat,& maximè populum iudæorum, qui alium ẽdiabolum sequebantur,& ideo ad eos reducendos præsentialiter uenit,& ab eis est occisus.Figura de Hieroboam.ide pa tre qui principem suum misit pro populo suo reducendo, qui ab eis occisus est.Th.1.Occiderunt regem filiciius.¶Apes ẽm Arist.per diuersas partes se diuidunt, et una pars sequitur unum regem,alia alium,& quando sunt diuisæ,tunc faciliter sequuntur illum regẽ qui plures habet.Si in aliqua religionis uel eccesiæ fit sæpe dissensio, diuisio, & partialitas,& maximè in electione noui prælati,qa tunc una pars se tenet cum uno,alia cum alio,et faciliter ad illum qui habet plures fautores,& adiutores,aliæ se connertunt.Figura 3.Re.16.vbi vna pars sequebatur ambri,altera autem secuta est zambri. ¶Inter apes accidit q qñ apes vnius regis, alterius se coniungunt,& iste primus vult eas sequi,& reducere,occidu nt eum apes . Sic verè qñ aliqui coniungunt se diabolo ppctm, et ipsum faciunt regem suum, tunc si rex proprius.i.prælatus vel prædicator vult ipsos reducere per correctionem,ipsum sæpe occidũt per infamiam et detractionem.Malii.n.suos prædicatores,& correctores occidunt, & diffamãt, qñ prædicant veritatem , vt eos reducant ad statum saluti. Figura vt supra de Hieroboã , & Roboã, quia sicut dĩ Prec. 9. Qui erudit deriforem , ipse sibi iniuriam facit, s. dentor ¶Apes ẽm Arist.qñ pungunt , cito moriuntur,si eorum iniu rerunt aculeum , quia tunc exit cum aculeo intestinum.Rectores etiam apum raro pungunt etiam incitati.Sic vere illi qui totum aculeum correctionis volunt infigere sine aliqua pietate per immoderatum zelum vindictæ , cito moriuntur per crudelitatem,quia.i.si sic se euiscerant,q interius intestinum, i.conscientia vulneratur, quia testante Seneca, culpa est totam culpam persequi.Rectores etiam.i.prælati rate,& iniuiti debent pungere per excommunicationem. Ideo dicit Seneca , & Hugo,Alteri semp ignoscito , tibi aut nunqui. Quod est contra multos,qui nimis sunt seui ad puniendum, & nimis prompti ad excommunicandum. ¶Quando in alueari apũ est aliqua mortua , aliæ apes festinant eam expellere , sunt. n.animalia munda, & ideo res fętidæ grauantes Sic verè qñ in alueari ecclesiæ vel religionis est aliqua persona mortua per hæresim vel per obstinationẽ, aliæ apes, boni,& fideles debent eam expellere,nec debent cum ea conuersari , ne forte p eam corrumpantur, quia qui cetigerit picem , inquinabitur ab ea.Eccl.13.Ideo Proue.22.Eijce pestilentem. &c. Numeri 16. Separate vos de tabernaculis hominis peccatorum. Figura de leproso qui expellebatur extra castra. Leuiticor. 13. ¶Fœtor , vt dicit Aristote es grauat apes,q & ideo

& ideo volando eijciunt stercus suum antequam in alueare ueniãt. Ventus ẽt eis nocet, & ideo tpe ventoso debet tegi alueare,& ex fętore sępius infirmãtur. Sic religiosi anteq̃ in alueare religionis,debet relinquere stercus suum.i. diuersas pales, falsem quantum ad affectum, & debent fugere spem luxuriæ,alioquin infirmari poterunt per delectationem consensum,& cogitationem. Ventum ẽt inanis gloriæ fugere, & cõtra eum discretionis operculose velare ,& per humilitatem se ab hoĩb. occultare.Sen. Esto occultator tui,sicut alij viriorum.¶Apes infirmantur qñ nimis ge lant,& ideo non amant otium vel quietem , imò otiosas à se eiiciunt, & expellunt.Sic verè qñ hoĩes & maximè religiosi fiunt in delicijs,& otio, nec se exercitant per pœnitentiam,& laborem,tunc facilr infirmantur per delectationem,& tandem moriuntur per cõsensum,& operationem, & ideo non debent esse otiosi,sed otiosos de suis consortijs eligere.Eijce ancillã.i.otiositatem,& filium eius.i.otiosum. Gen.16.1.ad Tim.4.Exerce teipsum ad pietatem.¶Apib.in ẽre convenit locus frigidus , in hyeme aũt locus calidus Sic verè in ætate prosperitatis mundanæ necesse est quòd in loco frigido,hoc est dictu,in timore dñi,qui ad modum frigoris cõprimit,& constingit , habitemus. In hyeme aũt adueritatis debemus calorem spei, & charitatis quærere, vt. s. speremus q sicut abundant passiones Christi in nobis,ita & per ipsum abundabit cõsolatio 2.ad Cor.1. Iõ Iob 24.Ad ca Morem nimium crãfiet ab aquis nimium. ¶Si hõ dimserit apibus nimis de melle, parum post modum operabũtur,& si nimis parum dimiserit,tunc senescent ad operandũ, & ió ẽm gustatem apũ debet eis mel relinqui.q si mel nõ habuerit,ficubus & alijs dulcib.nutriantur.Sic verè si hoĩes & maximè religiosi habeãt multum de melle hoc est dictu,de scia, & doctrina,tunc parum operantur per pœnitentiam, & laborẽ, sicut patet in mũdanis quia scia ad modum mellis inflat,charitas aũt ædificat 1.ad.Cor.8.In multa.n. sapia multa est indigratio.Eccl.1.Si aũt nimis parum habuerint de hoc melle, tunc similiter nesciunt laborare, & ió custos aluearis.i.prælatus debet ad sufficientiam in alueari ecclesiæ relinquere, & introducere mel doctrinæ, qđ si mel scia,& doctrinę eis de ficiat,debet apes.i. subditos suos ficubus dulcib. hoc est dictu,sanctorũ patrum exemplis,& imitationib.enutrire.Mic. 7.Væ coquas ficus dilexit aia mea. Vel dic q abũdantia melis honorum temporaliũ facit hoĩes inhabiles ad laborem. Ideo Prou.15.Qui mel multum comedit,nõ est ei bonum.Nimia ẽt paupertas, & indigentia aliqñ impedit bonum opus, sed mediocritas in oĩbus prodest.Ideo Prou.30 Nec diuitias nec paupertates dederis mihi dñe,tribue tñ victui meo necessaria.¶Qñ apes contendunt in alueari,signum est q volũt illud,relinquere,& ideo custos earũ debet irrorare vino dulci,& le manebunt.Sic verè qñ in alueari ecclesiæ vt religionis cõtendunt ipsę apes.i.clerici vel religiosi p conspirationes ac discordias atq; lites, tunc ne forte dimittant alueare suum per appellationem vel apostasias custos suus prælatus debet eis infundere vinum dulce,hoc est dictu,dulcẽ & benignam cõsolationem,& monitionẽ, & sic sedari poterit brigosa,& in alueari proprio remanebunt. Exemplum de Geẽone qui sedauit Effraim , Iud. 8. Responsio. n.mollis frangit ira. Prou.15. supra dicta dicit Aristoteles li. 8. & 9.¶Apes conflaciunt strepitum nisi volando.Sic nec homo facit strepitum iactãtiæ vel detractionis, nisi qñ volat per superbia m & vanitatem.Strepitus alarum ipsarum. &c. Apoc.9. ¶Dicit Arist.lib.4.& ẽt sensui patet,q pedes apum posteriores sunt anteriorib⁹ longiores,& hoc pp ambulationem,& vt à terra facilius eleuãtur. Primi pedes sunt affectiones ad tpalia, posteriores affectus ad spiritualia 1.ad Corin.15.Prius quod animale est,deinde quod spirituale est. Quia pro certo affectus spirituales debent in nobis esse longiores per longanimitatem,altiores per contemplationem,quã ipsa pars anterior.quam affectus carnales, vt semper proficiamus de bono in melius.Ideo Apo.2. Posteriora tua plura priorib. Iob 8.Priora tua fuerint parua, & nouissima tua multiplicentur nimis Iob 42.Dominus autem benedixit nouissimis. Iob.Et ęm Ioh 42.Dominus autem benedixit nouissimis. Iob.Et ęm vt à terra.i. ab amore terrenorum citius valeant nos levare per desiderium æternorum . Figura Leuit.11. Nam aĩal volatile quadrupes erat immundum, nisi haberet pedes posteriores anterioribus longiores.Sic illi qui non habent affectus spirituales maiores,& longiores.i. durabiliores carnalibus,immundi quo ad Deum iudicantur . Vel si vis pars anterior est iuuẽtus,posterior est senectus,quæ pro certo debet pedes longiores.i.virtutes durabiliores , & affectiones permanentiores,& à terra.i. à tpalibus per contemptum eleuatiores.Quod est contra multos,senes qui iuuenib.sunt peiores,& auariores.¶Secundum Arist.li.9. qñ in alueari corrumpitur mel tunc exinde gnantur vermes, qui faciunt texturam sicut aranea,& sic infirmantur apes vel meriunt.Sic verè qñ in alueari eccłię corrumpitur mel.i.doctrina ecclesiastica p hæresim,& errores, tũc multi vermes diuersorum pctorum exinde gnantur, & sic apes ,i. fideles aut infirmantur in fide titubãdo, aut totaliter moriuntur per hæresim , & errorem, & ideo Amos 8. Multi morientur , in omni loco proijcerentur silentium. ¶Arist.li.3. de generatione aĩalium dicit quod apes multiplicantur tpe pluuioso , pp humiditatem, econtra aũt tpe sicco minuuntur pp defectum humoris. Sic pro certo amici mundani tpe pluuiæ, hoc est dictu tpe prosperitatis,& consolationis tpalis multiplicantur, sed verè qñ humiditas tpalis prosperitatis,& consolationis deficit, & siccitas aduersitatis,& paupertatis abundat , ẽt carnalem amici minuuntur. Ideo Prou.14. Etiam proximo suo pauper odiosus erit,amici vero diuitum multi Proue.19.Diuitiæ addunt amicos plurimos.¶Secũdum Isaac in dictis particul. duplex inuenitur mel.apes.n.pascentes iuxta flores amygdalarũ faciunt mel magis temperatũ,& saporosum , & membrorum spiritualium maximè mundificatiuum. Apes autem quæ pascuntur super herbas amaras,vt est absynthium, faciũt mel amarum,i.minus dulce , est tamẽ summè mundificatiuũ opilationis,hepatis apertiuum,hydropicorum iuuatiuum,morbus carnis rabidi curatiuum. Recte talis est scriptura sacra,q̃ à florib.tam dulcibus, quàm amaris,i. ex auctorib. & verbis tam dulcibus per promissiones,quàm amaris per commina tiones est cõfecta,& ab ipsis apibus.i.ab ipsis patriarchis, prophetis,& apostolis est conscripta,& ideo istud mel conscientiæ mundificatiuum, opilationis verecundię per confessionem apertiuum, hydropisis insatiabilis auaritiæ curatiuum, cõtra morbum canis rabidi.i. detractionis iuuatiuum.Ista.n. omnia per mel sacræ scripturæ sanantur,in quantum ibi dãtur remedia cõtra cuncta. Verbum tuum dulce, quod sanat omnia.Sap.16.¶Secundum Pli.li.11.c.6. Apes in hyeme latẽt & absconduntur,quia vires non habent vt resistant niuib.& pruinis, & flatib. aquilonis. In verè aũt faba florente exeunt ad labores.vñ tunc nulli licet inter eas vacare otio vel quieti,& primo faciunt de cera cellas suas,deinde vacant soboli,postea mella parant . Hyems est tempus ante incarnationẽ,vbi abũdabat frigus infidelitatis,apes sunt sancti,& sanctæ,vel tempus gratiæ,faba virgo,flos est Christus. In tẽpore ergo hyemis , hoc est dictu ante Christi incarnationẽ vbi abundabat frigus infidelitatis,pluuia carnalitatis,gelu incõpassionis,vẽti,& turbines tribulationis,apes.i. sancti,& sanctæ,latitabãt,s. in cauernis mundialis amoris,& temporalis prosperitatis,quia tũc nullus erat ita sanctus, qui in temporali substantia non gauderet abũdaret,sicut patet de Abraã, Iob & alijs,qui fuerunt ditissimi,& ratio est quia non potebant resistere flatib.aquilonis,hæc est dictu,tentationib.luciferi,qui tunc flabat in persona ppria, quia ab aquilone pãdetur omne malum super faciem terræ.Hier.1.At. vbi venit plenitudo tpis, videlicet tempus gratiæ,quando faba.i.beata virgo Maria florem suum Dei filium nobis emisit,tũc exierũt apes,id est sancti de alueari suos.i.de amore temporaliũ per voluntariam paupertatem, dicẽtes Matth. 19. Ecce nos reliquimus omnia . Tunc cæperunt laborare per pœnitentiam,& sedulitatem, vacare soboli per prædicationem , domos suas in cœlo facere per meritorum acquisitionem , ceram mollem cõponere.i.eleemosynam , & compassionem, mella construere , id est æternæ dulcedinis contemplationem,& deuotionem.Et ideo oportuerunt dicere. Cantico.7. Mane surgamus ad vineam,videamus si floruit vinea,si flores fructus parturiunt. Vel pone quòd boni tempore hyemis, id est tribulationis latitant, nec succumbant, tempore autem veris & prosperitatis exeunt ad laborem, sicut patet in martyribus qui sæpe in tribulatione latebant , & in confessoribus, qui tandem data pace ecclesiæ , labori pœnitentiæ se dederunt, vt eis diceretur. Canticorum 2. Iam hyems

43 transijt &c. ¶Apes triplici munimine muniunt fauos suos, quia primo faciunt vnam crustulam amaram, secundo aliā dulciorem, tertio aliam grossiorem, quæ fauorum est fundamentum & initium, vt dicit Pli.li.11.c.7. Sic boni, & pœnitentes ad munimentum fauorum suorum. i. bonorum operum, & virtutum, debent habere tres crustulas, primam amaram hæc est dolor contritionis, ſm dulcē, hæc est clamor cōfessionis, tertiā duram, & grossam, hæc est labor satisfactionis. Ista. n. tria sunt fauorum. i. virtutum, & gratiarum, & mellea deuotionis primarium fundamentum, & contra bestias venenosas. i. contra dæmones, et vitia ne subintrarēt pfidium, et munimen. Funiculus. n. triplex difficile rumpitur Ecc. 4. Consideratio ēt mortis pctōrū, iudicij, et passionis Christi, ē fundamentū perfectionis, ex quibus surgit dulcis crustulas spei, et deuotionis, et cōsonationis, et tandē alia durior. i. virtus cōstātiæ, et lóganimitas. Memor esto ergo paupertatis meæ,
44 absyntij, et fellis. ¶Apes lachrymis, et guttis hummoris liniunt alueare, vt cōtra bestiolarū auiditates succis hmōi muniantur, ſm Pli. ibidem. c. 6. Charissimi isti succi significant liquorem Pietatis, qua pro certo alueare cordis debemus ungere, si bestiolarū. i. dæmonū morsus, et tēptationes uolumus euitare 1. ad Ti. 4. Exerce teipsum ad pietatē, pietas. n. ad oia
45 ualet. ¶Apes ſm Plin. ibidem. ca. 8. non insident super flores marcidos, sed recentes, & inde accipiunt materiā ad faciendum mel. Et qñ flores proximi cōsumpti sunt, mittunt specu latores ad uberiora pabula requirēda. Charissimi flores marcidi sunt pctōres, æstu cōcupiscentiæ macerati, flores recentes sunt boni humore grē reuirentes. Apes igitur. i. boni non dēnt sedere p imitationē meditationē, & exēpli acceptionem, & associationē, super flores marcidos. i. pctōres, sed super recentes. i. super bonos virtutib. reuirentes, vt eorum imitationem, & exemplū ex ipsis accipiant mellis & deuotionis materiā. Sed si prope se nō inueniāt flores tales, ſ. pfectos viros certe ipsi dēnt speculatores suos. i. intellectū, & voluntatem vsq; in Paradisum p contēplationē mittere, vt ibi vbera pascua requirant, ſ. cōsiderādo quales flores ibi sunt, & qualem vitam duxerūt illi qui in illis pascuis nunc morātur, vt eorum exēplo dirigat qlibet vitā suam. Figura Nu. 13. vbi existentes in deserto, miserunt exploratores qualis erat terra promissionis. Sic deserto huius mundi debemus mitte re exploratorē nostrum. ſ. cōtemplationē, & cōsiderationē, vsq; ad terram promissionis paradisi præ floribus q ibi sunt cōtemplādis, vt sic speculatores renuncient, dicentes. Cant. 2. Flores apparuerūt in terra nra. Vel si vis p flores marcidos intellige bona tpalia, p recentes bona æterna. &c. Per oia si
46 cut supra. ¶Apes dum sunt in expeditione, si nox eas apprehenderit anteq̄ ad alueare proprium reuertantur, excubāt supinæ, versa facie versus cœlū, vt sic alas suas à rore, & pluuia custodiant, & vt alas hūtes siccas volēt liberius in crastino ad opus, suū, ſm Pli. ibidē. c. 8. Sic verè dū nos sumus in expeditione, in guerra, & in labore huius mundi si nos alicuius tribulationis huius mundi nos apprehendat anteq̄ ad alueare Paradisi veniamus, debemus supini iacere p spem, & æternorum cōtemplationem, qa faciem cordis. i. intellectū, & volūtatem debemus erigere versus cœlum, exinde cōtra tribulationis impetū auxilium implorando, & nunc clamemus in cælum, & miserebit nri Deus noster 1. Mac. 4. Et p tribulationem, & patientiam p̄mium sperando. Ideo Ps. In noctib. extollite manus vestras in sancta, & benedicite dñm. Et hoc ne alæ nostræ. i. intellectus, & affectus, q bus debemus volare p contēplationem, rore p̄sentis prosperitatis, vel pluuia carnalis voluptatis madefiāt, sed vt in siccitate, & puritate conscīæ purę, & mundæ altius, & liberius ad actus exeāt operandi, qa beati mūdo corde, qñ ipsi Deū videbunt. Mat. 5. Cōtra multos q dormiunt versa facie. i. mēte versus terrā, & dorsum ad cælum, & cælestia vertunt quasi ipsa cotēptui hūtes, vilipendentes, & de eis non curātes. Hie. 2. Dorsum, & non faciem uerterunt mihi 2. Para. 29 Auerterunt faciem, & p̄buerunt dorsa. Vel pone q̄ licet dormiamus in delicijs huius mundi, tñ sp debemus habere faciē cordis ad cælū, & cœlestia apprehendenda. Iō dicit Christus Can. 2. Ostende mihi faciem tuam. Vel pone qūo boni qñ aduenit eis nos alicuius tribulationis, debent super sedere vsq; ad tp̄s, & tandem inuenta oppotunitate ad volatum bonorum operum remeare, quia. Vsq; ad tp̄s expectabit patiens, & postea redditio iu
cunditatis. Eccles. 1. ¶Apes dum sunt in expeditione, si nox eas apprehēdat, ordinant excubias suas, & in mane unā earū eas excitat ad volādum triplici sonitu seu bombo, ut .c. 10. Sic verè si nox pctī mortalis apprehendat apes. i. homines dū sunt in expeditione. i. i labore, & militia vitæ huius, tunc incipiant dormire in delicijs mundi huius, factoq; mane. i. oriēte sole iustitiæ in cordib. eorum, & per gratiam, & amorem una earum, videlicet Bonus prædicator, prælatus, uel ductor, ipsos debet excitare ad volandum, & ad surgendum de pctō, & ad uolādum, ad æterna per affectum, & hoc triplici sonitu. i. suppliciorum comminatione, terrenorū cōtemptu & vilipēsione, æternorum promissione, & declaratione, & sic alij dēnt surgere, & ad volatum pœnitentiæ, & contemplationis celeriter separare. Iste. n. triplex sonitus predicatoris, signāt tres lanceas quib. Ioab Absalon occidit. 2. Re. 18. Tres sagittras quas præcepit Heliseus iaciad Syriam destruendam 4. Re. 13. Tria fata farinæ mulieris euangelicæ Mat. 13. &c. Applica si vis figuras. Iō Prou. 30. Per tria movetur terra. &c. ¶Apes pdiuinā imbres, & uentos, quia sereno tempore sunt futurus, ad opera sua exeunt, si aūt esse debeant turbulentus, de alueari proprio non exibunt, ſm Pli. ibidem. 10. Sic uerè qñ dies prosperitatis est turbulentus per uitia & peccata, nos non debemus de alueari nostro. i. de secretoria scientiæ, vel de cōuentu, uel de religione, vel de diuinorum mandatorum clausura exire, res mundanas, ſ. appetendo, & mundi negocia ministrando ne forte vēto superbiæ, aut pro uidia luxuriæ aut turbine auaritiæ subruamur, qua Dies illa dies iræ dies tribulationis, & angustiæ. Soph 1. Sed in die cura hoc est dictu i bonis spiritualib. quę sunt clara, & sereno, debemus volare ad laborē pœnitentiæ, & cōtemplationis, quia in illa die stillabunt montes dulcedinem. &c. Ioh. 1. Sed econtra multi exeunt in die prosperitatis mundanæ, & ideo diuersis vitijs moriuntur. Figura de Esau. Exeūte ad uenationem, & benedictionem perdente & Iacob in domo manente, & eam acquirente, quia uerè multi dum exeūt ad mundi delectabilia, & negocia, benedictionem Dei perdunt. Alij aūt qui in domo claustri, uel in secreto cordis sui per humilitatem se absconduntbenedictionem æternam reportāt. De alio autē exitu dicit Pla. Exibit homo ad opus suū, &c. Vel pone, q̄ in tempore tribulationis, cuius est usq; ad tempus latere, q̄ se periculis exponere, & temere apparere. ad Eph. 5. Redimentes tempus, quia dies mali sunt. ¶Ite minor apes q̄ est ordo, quia iuuenes exeunt ad opera, & laborem, seniores autem intus remanent, ubi mel, & cibos, & domos parant, ita Pli. Ibidem. Sic uerè in alueari ecclesiæ, illi q̄ sunt iuniores, hoc est dictu, imperfectiores, debent onera seculi, & cpalia negocia ministrare 1. ad Cor. 6. Si habetis contemptibiles in ecclesia, eos constituite ad iudicādum, seniores aūt. i. sapientiores, & perfectiores (quia cani sunt sensus hois. Sap. 4.) debent in domo remanere. i. ad regimen domus ecclesiæ intuitui, ut sunt prælati, & prędicatores, qui mel deuotionis, & rubum lectionis, & prædicationis debent componere tempore se q̄ pro laborantibus. Vel pone melius q̄ iuuenes. i. secundares qui exeunt ad exteriora negocia, debent prouidere de temporalibus, religiosis et clericis senibus. i. perfectioribus, & sapientibus, & maturis, qui in alueari ecclesiæ remanent, qui melle doctrinæ, & gratiæ, lectionis, & prædicationis nectarabant, quia si spiritualia seminauimus vobis, non magnum est si vestra carnalia metamus. 1. ad Cori. 9. ¶Quando ad alueare apum veniunt aliquæ apes de foris floribus onerate, tunc ad sunt tres vel quattuor seniorum aliarum, quæ actus recipiendum, & exonerandum sunt paratæ, secundum Pli. lib. 11. c. 10. Sic uerè apes seniores. i. religiosi perfecti, qui melconficiunt. i. qui solis spiritualibus habēt uacare, licet tñ indeantur curare de temporalibus, tamen quando ad alueare suum. i. ad conuentum, uel religionem uenit aliqua persona onerata, ſ. diuitijs, & tēporalitate statim sunt parati plures ad ipsum recipiendum, alliciendum, & exonerandum, sicut patet in mēdicantibus, qui summè gaudent quando aliqua diues ingreditur statum suum, uel quando apud eos datur sepulturam. Vel pone q̄ quando alig uident alium onerat tum diuersis curis, laboribus, & negocijs, debent eum supportare, & in suis oneribus adiuuare. ad Galat. 6. Alter alterius onera. portate. ad Romanor. 15. Nos qui superiores sumus

mus &c. Vel allega de iuuencute ad literam, q̄ in oī ecclesia
vel conuentu, iuniores debēt in exteriorib. laborare, senes
aūt in domo quiescere, & mellificationi deuotionis vacare
ut in examine apū faui ordinatissimè sūt locati, sed vt cōi
ter inferiorib. fauis parū est de melle, ī inferiorib. aūt multum
ma. Pli. li. 11. c. 10. Sic verè in eccīa dignitates, & officia
eccīe sunt ordinata qa alius est episcopus, alius est archie
piscop', &c. ibāt cautè, & ordinate 1. Mac. 6. Sed istud est re
plate, q̄ in superiorib. & platis minus est de melle deuotio
nis, & cōpassionis, q̄ in minorib. & subditis. Vel pone q̄ apes
sunt Deus & angeli magis, implēt melle grē, & deuotiōis illos,
q̄ sunt inferius p humilitatē, q̄ illos q̄ sunt superius p p̄sum
ptionis, & superbiæ vanitatē. Esai. 40 Oīs vallis implebit, &
omnis, & collis humiliabit. Vel pone q̄ illi q̄ sunt superius in gradu, & in eccīastica dignitate, dēnt minus hre
cipere scīēria sunt maiores. Vel pone q̄ pars superior ē aīa,
inferior aūt est corp', qa verè plus dēmus de melle cōsolationis carnis. ¶Apes fauos suos suspēduat, & cadentes fulciūt.
Sic verè bonus plat' dēt fauos. i. subditos suos suspendere p contemplationem, & æternorū desiderium, & amorem, & ad hoc eos incitare, & cadentes p pctm vel desperationem vel tribulationem, dēt fulcire per prædicationē, & monitionem, & cōsolationē. Ideo de bono prelato dī Ecc.
25 sola vita sua sustulsit domū. ¶Ite dicit idē ibidē, q̄ apes gerule secundos flatus captant, timentq; asperum venti flatū
ne forte abeo deiiciātur, & mel quod portāt deficcetur, &
ideo volant circa terram. Illa aūt quæ nihil portant, solēt se
lapillis onerare vt eorum onere sint cōtra venti impetum
magis fixæ. Sic verè charissimi illi q̄ portāt mel deuotionis,
& grē. i. boni, q̄ virtuosi, debent timere ventum inanis gloriæ p̄sumptionis, & superbiæ, quia ſm Greg. Valde timendum vitium quod ex victoria nascitur vitiorum. Et ideo
debēt volare circa terram, i. circa mortis memoriam, & circa cōfœderationem propriæ vilitatis per humilitatem, quia
superbia non faciliter eleuat hoīem, quāquam bonū, si circa mortis memoriam occupetur. Illi aūt qui vacui sunt mel
legratiæ, & deuotionis, vt sunt pœnitētes, & incipientes, &
imperfecti, isti ne flatu superfluę euellant debent accipere
lapillum. i. Christum (qui est lapis angularis) per desiderium & affectum, in eius misericordia confidēdo. Vel per lapillū intelligitur amorem diuinum, qui aggrauat, & pōdetat, & de
primi mētē nostram. vel etiam lapidem Christi sepulchri,
quæ omnia si iugiter meditētur, nunquam ventus superbiæ
te mouebit. Si. n. ventus tribulationis vel tentationis timet,
duplex est remedium, basse volare per humilitatem, & lapidem Christum accipere per spem, & deuotionem, vel etiā
lapidem timoris portare per mortis, & damnationis consideratam aduersitatem. Figura de Petro. Mat. 14. q. uidens vē
tum validum venientem timuit, et ideo appendit Christum, qui est lapis angularis, qui. ſ. debet apprehendi p fidē
& deuotionē, & charitatem. ¶Item dicit idem ibidem, q̄ mirabiliter inter apes obseruātia disciplinæ. Nā nullas inter se otio
sas permittunt, imo otiosas puniunt, vel occidunt. Mira ēt
ratio eas esse munditia, quia nullā spurcitiā in alueari suo permittunt, imo stercora omnium in vno loco congregāt, potius ejiciunt. Sic vere debet esse inter fideles, quia nullus debet otiosus ab exercitio disciplinæ, imo otiosi sūt puniēdi,
& p correctiones spiritualiter occidēdi. Vacatis otio, & idcirco dicitis. &c. Exo. 5. Mundi ēt dñt esse per cōscientiæ puritatem, quia oēm spurcitiam peccatorū suorum debēt in
unam recolligere per discussionem, & expellere per cōfessionē, & sic alueare cordis purificare spūaliter, & mūdare.
Psal. 14. Purificate corda duplices aīo. ¶Qñ aduesperascit, in tribus apes in domib. suis, & strepunt donec vna earum, illa. ſ.
eadem quæ eas excitauit, eodem bombo vel sonitu eas inuitat, & commouet ad quiescendū, & tunc oēs subito cōticescūt,
ſm Pli. ibidē. Sic verè charissimi, qñ aduesperascit. i. qñ dies vitæ nostræ iam declinat, ſ. in senectute, tunc debemus ītra re cameras nostras. i. conscientias, ad eas examinandū, & discutiendum, & tunc ad sonitum monitionis, & p̄dicationis
illius, qui nos excitauit ad laboras, & opera, ſ. platī vel p̄dicatoris, debemus oēs tacere, & q̄escere p contēplationē, ſ.
à strepitu mundanorum negociorū, et in sola cōscientiæ camera mundanda, ſ. & purificanda de cætero cogitare qa in
vespere senecturis maximè debem' cogitare spualia, & tpalia litigia contemnere. Iō Iudic. 19. Vespera est, iā declinauit dies oro te q̄esce vsque in mane. Sed ecōtra multi magis
vacant ad labores mundanos, & ad pueritiā, in tpe senectutis, q̄ iuuētutis similes vulturi, q̄ post meridiē uenāt. Iō Hie.
6. Væ nobis, qa declinauit dies, & factæ sunt longiores vmbræ uesperi. Longiores inquit vmbræ. i. maiora pctā. &c. Vel
si vis expone de silentio, qđ ī fero dēnt religiosi seruare, qñ
à superiore inuitantur. ¶Ite Pli. lib. 11. c. 16. dicit q̄ inter apes
maxima ex æquitas, qa feriunt oēs pacem suam dissoluere
cupientes, vel mella sua comedere contendentes, & ſm eū
dē ibidē. c. 17. Regē habent apes non armatum aculeo, sed
potius maiestate, qa & si habeat aculeum, non eo vtit. Vñ
reges apum habere aculeū incertum est ipsos, tñ aculeo nō
vti certum est. Sic rectè dēt esse inter platos, qa detractores,
q̄ mel virtutum, & meritorum suorum verbis suis iuidiosis
ad nihilant, & consumunt, & sic pacem inter alios dissipāt,
& subuertunt, debēt acriter castigare, & eos fortiter impugnare. Reges autem. i. platī eorum debent plus armari maiestate, & auctoritate, q̄ aculei vel correctionis asperitate. Mitissimi. n. debēt esse, & ideo quamuis habeant aculeum. i. potestatem iudiciariam, non p̄ hoc punire debet vel in iram
exasperari, nec ad vnguem punire, sed q̄to plus pōt, saluo
rigore iustitiæ, ex benignitate p̄cedere. Benignitas. n. regis
in suos, gladius est in hostes, vt dī Seneca li. de clementia ad
Neronem. ¶Quādo apes sunt in labore, tunc reges sunt in-
tus, ubi circuneunt' vndequaque, & incircunstāt eos quædā
apes habentes aculeum, quasi lictores regem defendere parātę, ſm Pli. li. 11. c. 18. Sic vero qñ apes. i. sancti patres erant
in laboré, & erumna. ſ. ante aduētum Christi, tunc rex Christus erat intra aluearę, i. in cœlo, vbi à quibuſdam apib. acculeatis, ſ. ab angelis aculeum diuini rigoris deferentib. cingebatur, qui parati erant tanquā diuini lictores regis Dei iniurias vindicare, & ad huius regis imperium suos acres sententias executioni debitæ demandare. Exēplum de Angelo
cum gladio Iosuæ 5. & 2. Re. 24. p̄sa: Qui facit Angelos suos
spiritus, & ministros suos flammam ignis. Vel pone q̄ boni
prelati debent habere circa se in societate illos qui habent
aculeum conscientiæ strictæ, vt eorum consilio, & auxilio
alios bene regāt. Rex. n. apum. i. prælatus non debet sine talium apum multitudine esse. Exēplum de Salomone cui assistebāt sapiētes, & senes, & ideo bene rexit populum. Ecōtra de Roboam, qui vsus iuuenum consilio, populum dissipauit. Ideo Eccl. 6. Viri iusti sint tibi conuiue & Eccle. 27. In
medio cogitantium legē Dei assiduus Esto. ¶Rex apum ra-
ro exit extra alueare, nisi qñ apes exeunt cū eo, semp. n. vult
habere secum exercitum, circunstantē, ut dī ibidem. Sic vere nec Christ' apparebit publicè extra paradisum, nisi in iudicio, qñ cum eo oēs apes suæ. ſ. sācti, & Angeli exibūt, quorum exercitu circundatus orbem iudicabit. ¶Secundum eū
dem Plinium ibidem. c. 7. in alueari lōge ante per tres dies
nunciatur p strepitum, & clamorē, & pronosticatur hmōi
exitus regis, & exercitus sui ita q̄ quælibet se tūc parat ad
exitum. Sic verè exitus Christi ad iudicium fuit à principio
per sanctos, & Prophetas in alueari ecclīæ nūciatus, & hoc
per tres dies. i. tempore naturæ, tpe legis, & tpe grē, & maximè in fine scietur, & hoc præ strepitu buccinarū toto aprū
exercitu murmurante. i. oī creaturæ turbata, & iō quilibet
se debet parare per virtutes, & grās ad eiusmodi exitum, & aduentum Esa. 3. Ecce dñs venit, et oēs sancti eius cum eo.
Et Luc. 12. Sic er vos estote parati, quia qua hora nō putatis
filius hois veniet. ¶Apes videntes imminere exitum de al-
ueari, strepunt quasi ad exitum separantes ibidem. Sic quia
de alueari corporis debem' exire, et nescimus diē neq; horā, ideo debemus strepere per timorē et conscientiæ discussionē, et ad mortis exitum nos parare, vt qñ rex noster Xp̄s
nos vocauerit, exeamus ad eum extra castra. ad Heb. 13. Vnde Seneca, Non me pigebit desinere vel trāsire, hac. n. cōditione intraui, vt exirem. ¶Secundum Plinium ibidē, qñ mur-
murant, et volunt exire, qui regi p̄scindere alam non exirent. Sic quādo regi. i. prælato aufertur ala, ideſt virtus con-

téplationis & affectionis, tunc apes. i. subditi de alueari. i. de nido carnalitatis exire non curant, nec de claustro diaboli
62 euolare, qa tũc caput infirmum, cætera mẽbra dolent. ¶Regem suũ volantẽ extra alueare apes sequuntur, & eidẽ mirabiliter obsequuntur, qa quilibet eius obsequio se offert, & ei proxima cupit esse, & si qua earum defecerit vel erraverit ab acie, odore socias prosequitur, & sentit vbicũq; regem contigerit ꝑcessisse. vbicunq; ẽt rex ꝑcesserit, ibi cæteræ castra figũt, regẽ et fatigatũ portãt ipsumq; à labore immunẽ solũ reddunt. Rege viso totus exercitus aĩatur, & eo perdito totus dilabitur & ad aliũ regẽ fugit, qa sine rege esse nõ pũt ℈m Pli. lib. 11. c. 17. Xps est rex alueare ecclesia militans, apes aũt sunt subditi Christiani, qui regẽ suum Christũ debẽt sequi per imitationẽ, & ei obsequi per deuotionẽ, & ei esse proximi per dilectionẽ, quia dilectio facit esse ꝓximũ deo. Iõ Lu. 23. Sequimini eũ quocũq; ierit. Quilibet. n. Chriãnus dẽt se eius obsequio, & seruitio offerre. Gloria. n. magna est sequi dñm. Eccl. 23. Et si aliqua apis. i. Christianus, ab acie fidelium ceciderit per pctm̃, & deuiauerit per errorẽ, debet sequi regem, & exercitum p odorẽ, hoc est dictu ꝑ spẽ suæ misericordię. & benignitatis, & eidẽ iterũ ꝑ charitatẽ & per gr̃am reuniri. Cant. 1. Iq odorem vnguẽtorum tuorũ curremus. Et vbicunq; rex præcesserit. i. vbicũq; Christus se inclinauerit, & ad quæcunq; opa, & virtutes se opposuerit, ibi dũt aliq apes. i. alii Christiani castra figere, & ad eadẽ loca & opera ipsum sequi, vt. s. exemplo eius pietatẽ, & paupertatem, & alias virtutes & opera cõplectantur. Figura de rotis volubilib. q̃ erant intra alterã, quarũ vbicunq; declinabat q̃ prima erat, sequebantur & cæteræ. Eze. 1. Sic verè nos q̃ debemus esse rotæ ꝑ pfectionẽ, volubiles per motum, & bonã operationẽ, alter intra alterum ꝑ mutuã charitatẽ, & cõpassionẽ, vbicunq; declinauerit ille q̃ est primus inter nos, s. Christus (q̃ est primogenitus in multis fratrib. ad Ro. 8. Et oĩs creatura Dei. ad Col. 1. mortuorũ. ibidẽ) debemus per imitationẽ similiter eum seq̃, vt q̃libet dicat illud Iob. 23. Vestigia eius secut⁹ est pes mẽ⁹. Vel expone ꝑ oĩa de Angelis qũo Deo obediunt, & iunguntur. Item etiã regem Christũ si sit lassus & fessus in mẽbris suis. s. pauperib. & egenis, debemus eos supportare, subueniẽdo, qa sicut dr Esaię. 28. Reficite lassum, & hoc est refrigerium meũ. Viso ẽt isto rege Christo, & cõsiderato ꝑ cõtẽplationẽ qualiter natus est, & passus pro pctõrib. & cõuersatus, totus exercitus fidelium debet aĩari, s. ad laborẽ bonorũ operũ exequendum. Si aũt istum regem perderimus ꝑ pctm̃, tũc deficit amor, & unitas, & exercitus fidelium luminaẽ, & alius rex. s. diabolus, & mundus elicitur, cui de cętero obedit. Iõ mouẽt Cãt. 3. Egredimini filiæ syon, & videte regem. &c. Sine. n. rege vt bono, vel malo nõ pót aliqs permanere qa à quo qs superatus est eius seruus efficit. 2. Pe. 2. Vt pone q̃ religiosi, & alij sequunt ꝑ imitationẽ reges, & ꝓlatos suos, & eos dẽt supportare eis obseq̃, & obedire, eis cõiũgi, et eos amare, & eis visis lætare, et ad eorum obsequia ꝓsentari. Vel pone de adulatorib. et falsis accusatorib. et detractorib. q̃ sp cupiunt esse ꝓximi princib. et ꝓlatis. Figura de rotis sicut supra q̃
63 sequebant aĩalia occulta. i. ꝓlatos circunspectos, ante et retro, ad ꝑterita, et futura. Sequebantur ducem. Iud. 6. ¶ Apes non pũt esse sine rege, et ideo si regem suum perdiderint, statim alteri se coniungunt. vbi supra. Sic vere aĩæ q̃ regem suum per peccatum perdunt, alteri regi. s. mundo, carni vel diabolo se coniungunt. Vel dic q̃ fit contingat q̃ regẽ nostrum. s. ꝓlatũ per mortẽ perdamus, necesse est vt alium per electione quæramus. Constituerunt eum regem pro Dauid
64 patre suo. ¶Rege viso apes consolantur, aggregantur, & animant, eo aũt perdito, apum exercitus dilabit. vbi supra. Sic verè ꝓsentia boni ꝓlati lętificat subditos suos siue sint in aduersitate, siue in ꝓsperitate. Si aũt bonus prælatus eis per mortem corporis subtrahatur, vel ẽt si rex, vel ꝓlatus hmõi ꝑ diuersa pcta moriat, tũc subditorum exercitus, & cõitas corporaliter, & spũaliter dissipat. Zac. 13. Percutiã pastorẽ, dispergent oues gregis. Vel expone de Christo, quo mortuo, discipuli sũt turbati, et dispersi, Eo aũt viso, s. in resurrectione, gauisi sunt, et aĩati. Gauisi sũt discipuli viso dño. Vel dic contra absentiam prælatorum, et curatorum, qa ꝑ certo ista est causa lapsus, et criminũ subditorum, ꝓsentia vero est gaudium, et lætitia ipsorũ, et causa status, et perseue-

rantiæ eorundẽ, & bn̄ pũtia boni ꝓlati, & curati lætificat. Ia sentia aũt tristificat. Allega vt supra. ¶Ad apes intrã falsæ apes, quæ nuncupat̃ fuci, & fures, hũtes magnũ ventr̃ q̃ mella furtiuè comedunt, sed q̃s apprehendunt, ab apẽ occidunt ℈m Pli. li. 11. c. 18. Sic verè in alueari ecclię fu trãt aliq̃s ỹmoniacæ vel aliæ falsæ apes. i. hypocritæ, vt retici, & ambitiosi, q̃ comedunt mella apum. i. acquirunt neficia, & dignitates ecclesiasticas, q̃ apib. i. bonis, perfu debent. Tales ergo debẽt de alueari ecclesię eiici vel et li, quia periculum in falsis fratrib. 2. Cor. 11. Iõ dr Gal. intrauerunt quidã falsi frẽs. &c. Isti dñr hr̃e magnum ventr̃ quia ꝑ cerco falsi clerici, ita hũt magnum ventrẽ. i. magn appetitum, q̃ nõ pũt satiari, s. officiis beneficiis, & ꝓbe imo ab vno loco plurium occupant. Eccl. 36. Oẽm esca ducabit venter. & ad Tit. 1. Cretenses sp mendaces, malæ fuciæ, ventres pigri. Vel si uis. dic q̃ tam in seculo, q̃ ic sunt sp aliqui otiosi qui non faciunt nisi comedere, & stare labores aliorum, sicut sunt deliciosi, & carnales. quos Prou. 31. Panem otiosa nõ comedit. Vel si uis expo de detractorib. q̃ mella. i. aliorũ dona opera venorare cessant, qui tã uullum mel boni operis operant. ¶Qũ humidum multiplicantur filij apum, sed mella de pau tur. Qñ aũt est siccum, tunc minuuntur filij apum. & plus abundant ℈m Pli. li. 11. c. 17. Ver humidum est ꝑ ritatis, vbi humor diuitiarum, & deliciarum abundat. aũt sicum tps est pauperratis, vbi humor consolationis ficit. Filii sunt parentes, & amici carnales, mella aũt dona spũalia, s. gr̃æ, & virtutes. Qñ ergo ver est humidum. spalis ꝑ spẽritas abundat, tũc verè multiplicant filij apum, hoc est dictu, familiares, & amici mundani. Diuitiæ ad amicos plurimos, à paupere, aũt, & ij quos habuerit, ꝛ rant. Prou. 19. Sed pro certo tunc depauperat̃, & minuu mella. i. bona spũalia gr̃a, & virtutes, quia mundana ꝓ tas suggerit facere multa mala, vtpotè gulã, & luxuria, prodijt quasi ex adipe iniquitas eorum. Iõ Ezech. Hæc iniquitas Sodomæ sororis tuæ, saturitas panis, & superb vitæ. Et Deut 31. Impinguatus est dilectus, & recalcitrau Qñ aũt ver ꝑsentis vitæ est siccum per pauptatẽ nunc deficiunt, & cessant filii apũ. s. amici carnales, mella spũalia tunc ꝓpis plus abundat. Iõ Ecc. 13. Si habueris uiuet tecũ, si aũt nihil habueris derelinquet te. Exẽplum Iõ d. Sen. & Hiero. Ob hoc solum amanda est pauperta a quib. amaris oñdit. ¶In aluearib. si cibus defecerit, imp faciunt in apes proximas, proposito rapiendi, & cibu aliæ aciem dirigunt si regem hãt, & qñ inueniunt alias sibi fauentes parẽunt eis, nec eas inuadunt sed eas sibi ciant, & pro eis pugnant, sicut dr vbi supra. Sic verẽ malis principib. huius mundi, quia qñ deficit eis cibus in uearib. & domib. suis, ipsi inuadunt alios. i. suos subdito rapinas, talias, q̃ excoriationes, sed pro certo illos, qui fauent, non inuadũt, quia suos balliuos, & senescalcos, causidicos, qui eis in suis rapinis fauent, & obsequunt, inuadũt, sed ab oĩb. protegunt, et defendunt, & ipsi sti sociant, ad pdãdum exẽplificat bene. Iud. 12. Ego nun nocui vobis qui vellet obedire Nabuchodonosor. Alios exceptis fautorib. expoliant, et denudant, vt cibos, necessaria sibi parent, qa leo rugiens, & vrsus sæuiens ceps impius super populum pauperem. Prou. 28. Nubes dimittunt hoies, vestimenta tollentes. Iob. 24. ¶Item ibidẽ, q̃ ex plurib. causis pugnant sæpe, & certant apu peratores, sed eorum briga modico iactu puluerisat dis dissipatur. Sic verè in mundo reges, et principes fis, & variis alter cõtra alterũ cõcitant, & ẽt alis inf lites, & discordias inuicẽ nutrientes. Sed qñ super vel pulvis iacẽt. s. in morte, qñ sub terra, & sub cum buntur, tũc eorum rixæ, & discordiæ dissoluentur to ergo nouissimorũ, & define inimicari. Eccl. 28. Vel uerẽ intellige cõsiderationẽ proprię fragilitatis, & tis, q̃ si in alueari cordis recipiat cessare faciat oẽm Facile. n. cõtẽnit oĩa qui se sp cogitat moriturũ. ¶ Ap dentes aculeũ nõ diu viuunt, & mellificare non pos velut castrati viribus. nocere nõ possunt, nec prodesse li. 11. c. 18. Aculeus pungitiuus signat remorsum cõ vel Dei timorẽ, et etiam stimulum disciplinæ, quæ

ignorãtiæ & cõscięs propriam relaxando, mellifica uerẽ nõ valebit, imo tunc totaliter cessabit noce uere nõ valebit, imo tunc totaliter cessabit nocere, nocere. s. dæmonib. & prodesse sibi, quia nisi prodesse, nocere. ¶Item si uis expone de inferno. Ibi ẽt tenueris te instãter, cito subuertet domus tua ꝓpter. Fœtor malus occidit apes ℈m Pli. lib. eodem ibidem fœtor cæcat coquatur iuxta alueania, ex eius odore moriũ ℈m Pli. Sic verè religiosi sępe ex fœtore aliorũ. i. ex infa mia aliorũ seculariũ ꝑ eorũ imitationẽ moriunt spũaliter. mala alueare. i. aliquẽ cõuẽtũ vel collegium bonorũ quasi aliquis cæcet. i. si aliqua ꝑsona luxuriosa, & retrogra luxuriæ decoquat̃, tũc apes ꝓpinquæ. i. religiosi vel ge luxuriæ decoquat̃, tũc apes ꝓpinquæ. i. religiosi vel ab eo corrũpunt. Figura 2. Mac. 9. de Antiocho, cuius ventres pigri. Vel si uis. dic q̃ tam in seculo, q̃ ic sunt sp aliqui otiosi qui non faciunt nisi comedere, & stare labores aliorum, sicut sunt deliciosi, & carnales. quos Prou. 31. Panem otiosa nõ comedit. Vel si uis expo de detractorib. q̃ mella. i. aliorũ dona opera venorare cessant, qui tã uullum mel boni operis operant. ¶Qũ humidum multiplicantur filij apum, sed mella de pau tur. Qñ aũt est siccum, tunc minuuntur filij apum. & plus abundant ℈m Pli. li. 11. c. 17. Ver humidum est ꝑ ritatis, vbi humor diuitiarum, & deliciarum abundat. aũt sicum tps est pauperratis, vbi humor consolationis ficit. Filii sunt parentes, & amici carnales, mella aũt dona spũalia, s. gr̃æ, & virtutes. Qñ ergo ver est humidum. spalis ꝑ spẽritas abundat, tũc verè multiplicant filij apum, hoc est dictu, familiares, & amici mundani. Diuitiæ ad amicos plurimos, à paupere, aũt, & ij quos habuerit, ꝛ rant. Prou. 19. Sed pro certo tunc depauperat̃, & minuu mella. i. bona spũalia gr̃a, & virtutes, quia mundana ꝓ tas suggerit facere multa mala, vtpotè gulã, & luxuria, prodijt quasi ex adipe iniquitas eorum. Iõ Ezech. Hæc iniquitas Sodomæ sororis tuæ, saturitas panis, & superb vitæ. Et Deut 31. Impinguatus est dilectus, & recalcitrau Qñ aũt ver ꝑsentis vitæ est siccum per pauptatẽ nunc deficiunt, & cessant filii apũ. s. amici carnales, mella spũalia tunc ꝓpis plus abundat. Iõ Ecc. 13. Si habueris uiuet tecũ, si aũt nihil habueris derelinquet te. Exẽplum Iõ d. Sen. & Hiero. Ob hoc solum amanda est pauperta a quib. amaris oñdit. ¶In aluearib. si cibus defecerit, imp faciunt in apes proximas, proposito rapiendi, & cibu aliæ aciem dirigunt si regem hãt, & qñ inueniunt alias sibi fauentes parẽunt eis, nec eas inuadunt sed eas sibi ciant, & pro eis pugnant, sicut dr vbi supra. Sic verẽ malis principib. huius mundi, quia qñ deficit eis cibus in uearib. & domib. suis, ipsi inuadunt alios. i. suos subdito rapinas, talias, q̃ excoriationes, sed pro certo illos, qui fauent, non inuadũt, quia suos balliuos, & senescalcos, causidicos, qui eis in suis rapinis fauent, & obsequunt, inuadũt, sed ab oĩb. protegunt, et defendunt, & ipsi sti sociant, ad pdãdum exẽplificat bene. Iud. 12. Ego nun nocui vobis qui vellet obedire Nabuchodonosor. Alios exceptis fautorib. expoliant, et denudant, vt cibos, necessaria sibi parent, qa leo rugiens, & vrsus sæuiens ceps impius super populum pauperem. Prou. 28. Nubes dimittunt hoies, vestimenta tollentes. Iob. 24. ¶Item ibidẽ, q̃ ex plurib. causis pugnant sæpe, & certant apu peratores, sed eorum briga modico iactu puluerisat dis dissipatur. Sic verè in mundo reges, et principes fis, & variis alter cõtra alterũ cõcitant, & ẽt alis inf lites, & discordias inuicẽ nutrientes. Sed qñ super vel pulvis iacẽt. s. in morte, qñ sub terra, & sub cum buntur, tũc eorum rixæ, & discordiæ dissoluentur to ergo nouissimorũ, & define inimicari. Eccl. 28. Vel uerẽ intellige cõsiderationẽ proprię fragilitatis, & tis, q̃ si in alueari cordis recipiat cessare faciat oẽm Facile. n. cõtẽnit oĩa qui se sp cogitat moriturũ. ¶ Ap dentes aculeũ nõ diu viuunt, & mellificare non pos velut castrati viribus. nocere nõ possunt, nec prodesse li. 11. c. 18. Aculeus pungitiuus signat remorsum cõ vel Dei timorẽ, et etiam stimulum disciplinæ, quæ

infirmant̃ ꝑ inflationẽ superbiæ, & ꝑsumptiõis, q̃ a scia inflar, charitas aũt ædificat 1. ad Cor. 8. Iõ nõ plus sapere quã oportet sapere. ad Ro. 12. sicut paret de multis monachis, q̃ dimittunt habitum, vt audiant leges. Itẽ nocet eis oleum suꝑ fusum, & signat tpalẽ ꝑ speritatẽ, q̃ rectè facit eos examines. luxuriosos, cupidos, & superbos, q̃ a ℈m Senecam, Fortuna quẽ nimiũ fouet, Stultũ facit. A cetũ tñ correctiõis, si à ꝓlatis superfundat̃, ipsos viuificat ꝑ gr̃am, & conseruat, qa mãdatũ lucerna est, & lex lux, & uia vitæ increpatio disciplinæ. Prou. Itẽ nocet eis vẽtus superbiæ, fumus infamię, fœtor luxuriæ, & inoderata pluuia deliciarũ & gulæ, & Gastrimargię. Ab his. n. nocumentis dẽt custos apũ. i. ꝓlatus ipsas sollicitè custodire 3. Re. 20. Custodi virũ istũ. &c. Et hoc vsq; huc dicit Pli. ¶ Auicẽna aũt dicit li. 9. c. 4. q̃ apes come- 73
dũt mel qñ sunt infirmæ, nõ exeunt domos suas, sed ibi mel le pascunt. Sic uerè clerici, & religiosi dẽnt comedere mel doctrinæ, & sciæ, & deuotiõis. Illi aũt q̃ sunt infirmi, fragiles & imꝑfecti, qui de facili cadunt in pctm̃, debent remane re in domo sua. i. in cõuentu suo, & à mundi negotiis abstinere, & in ꝓprijs cõuentib. residere. Nõ. n. debent circuire vndequaq; ꝑ mundũ, sed vitare occasiones pctũ, & melle doctrinæ, & maximè sacræ scripturæ iugiter enutriri, vt sic sanent, & fortificent̃ ꝑ gr̃as, & virtutes. Deu. 32. Constituit eũ sup excelsam terrã, ut sugeret mel de petra. ¶Apis qñ inue- 74
nit vas mundũ libenter ibi mellificat, & facit ibi domos sex tiles, & si os aluearis sit nimis amplum, strictificabit cũ succis amaris, & nigris, ut dicit idem Auicen. ibidem. Sic verè qñ Chr̃s vas mundum. i. cõsciam puram, & innocentem, & castã inuenit libẽter habitat ibi, & ibidem mellificat per gr̃am, quia. s. ibi mel deuotionis, & gr̃æ introducit. Quia per diligit cordis munditiam, ꝓꝑ gr̃am labiorum habebit amicum regem. Prou. 21. Et iõ os aluearis. i. ipsa volũtas debet strictificari ꝑ cõsciam, & timorem, & maximè cũ succo nigro, & amaro. i. cũ mortis memoria, q̃ corpus amarificat, et denigrat. Ad quem. n. respicit spiritus meus nisi ad humilem et cõtritum corde? Esa. 66. Et in hmõi domo munda, et cor de puro facit apis Chr̃s domum, sextilem. i. habitaculum suum, sex angulis quadratum. Isti sex anguli sunt spes, fides charitas, humilitas, patientia timor. Vel dic q̃ hõ ualde debet attendere q̃ in vase mundo. i. in religione uel societate pura, et strictã eligat sibi locum. Eccl. 24. In habitatione sãcta coram ipso ministrauit. ¶Apes primo ædificant domos, de- 75
inde mella. Apes autem masculi domos ædificãt soli, aliæ aũt occupantur exterius in labore. Sic verè nos primo debemus ædificare domos nostras. s. æterna habitacula in Paradiso, qa in domo patris mei mansiones multæ sunt Io. 14. Et deinde ad mella componenda. s. ad ꝓpalia poterimus vacare. Quia q̃rite primũ regnum Dei, et iustitiã eius, et hæc oĩa adijcient̃ vobis. Matt. 6. Et ita faciunt masculi. i. uiri perfecti et iusti. Fœminæ autem, hoc est dictu pctõres molles, et delicioſi, exterius circa labores mundanos se occupant, & et de æternis domib. parum curant. Vel masculi sunt cõtemplati ni, fœminæ sunt actiui, etc. sicut supra. ¶Apes ℈m Auic. mo 76
rant in fauis suis, et qñ est tps exeundi exeunt in altum ad modum Pyramidis, et cõmedunt mel. Sic ꝑ certo boni in mundo hoc conuersant̃ in fauis suis. i. in suis bonis operib. vbi melle gr̃æ impinguantur, sed qñ erit tps exeundi, s. de mundo per mortem, tunc uolabunt Pyramidaliter vsq; ad altitudinem Paradisi, vbi mel æternæ dulcedinis perpetuo gustabunt, et sic mel gr̃æ in mel gloriæ conuertetur, qa gloria nihil est nisi gratia consummata. Aperti sunt thesauri, et euolauerunt nebulæ quasi aues. Eccl. 43. Masculi apũ non hñt aculeum, nisi pauci, et cum nituntur pungere, non pñt. Sic multi licet non habeant aculeum. i. potestatem nocendi tñ quia malam habet uoluntatem, hoc nituntur facere, et non possunt, Quod patet in malis pauperibus. qui se si possent crudeliter uindicarent; Ideo Esaiæ. 16. Superbia eius, et arrogantia eius, plusquam fortitudo eius. Et ideo Eccles. 19. Si ab imbecilitate virium veretur peccare, si inuenerit tempus male faciet. ¶Rex apum in duplo maior est q̃ 77
aliæ, et utuntur apes aculeo duplici causa, ad humiditatis. s. superfluæ consumptionem, et ad mellis sui defensionem. Vis. n. ignea est in aculeo, et ideo operatur ualde ad superflui consumptionem, et mellis depurationem, et conseruationem secundum Auic. ibidem. Sic uerè ꝓlati debent esse

maiores quantū ad merita, & meliores quā subditi. A cu-
leo aūt.i.iudiciaria ptāte debent vti ad duo,s. ad superfluo
rū.i.malorū,& vitiorū destructionē,& cōsumptionē,& mel
lis.i.bonorū subditorum defensionem,& tuitionem . vis.n.
ignea charitatis dēt esse in aculeo correctionis, vt.s. ex cha
ritate corrigant delinquente.Oīa opera vestra ex charitate
fiant 1.ad Cor.15 Et iō debent superflua resecare,bona aūt
& pficua cōseruare.Non ergo frustra gladiū portat. Dei.n.
78 minister est,vindex in irā &c. ¶Itē idē Alueare subintrāt q̄-
dā muscæ malæ,q̄ gñant ibi alias muscas,& alas perforant
aliarū.Sed verè apes pungunt ipsas,nec permittunt secum
morari.Sic verè qñ in alueari apum.i.in societate bonorum
subintrat mala musca.i.aliqua mala psona,dēt pūgi,& cor-
rigi,& puniri,& ab alijs eiici,& expelli, alioqn in alas apū
.i.virtutes,& affectus bonorū pforaret,& corrumperet per
malas suggestiones,& exempla,& sic muscas alias sibi simi
les gñaret,qa alios sibi similes faceret per pctm̄. Genuit A-
79 dā filiū ad imaginē & similitudinem suā.Gen.4.¶Apes mel
lificantes ſm eundē Auic.interficiunt masculos,qñ sunt sibi
nocentes, reges ēt earū q eas nō bñ regunt interficiunt, &
qa nimis comedunt de melle,pugnant ēt contra apes lon-
gas,& eas eijciunt,quia nō mellificant,sed comedunt , & p
talē eiectionē melioratur mel,& augetur.Sic p certo boni
subditi,qui mel deuotionis,& gr̄æ,mel ēt temporalis sustē-
tationis conficiunt,& ad hoc per se,& aliis laborant.inter
ficiunt masculos nocentes.i.prauos,& peruersos, & eis in
via morum obsistentes,sicut sunt hæretici,& principes pec
catores.vtile est.n.tales occidere,quia ſm Senecam,Genus
clementię est malos cito occidere.Reges aūt suos.s. malos
p̄latos,q eos malè regunt,debent impugnare, eos deponē
do,& apes longas.i. carnales,& ociosos,q non faciunt nisi
comedere labores aliorum,nec laborare curant,debēt à se
expellere,& fugare,quia qui non laborat nō manducet 2.
ad Thess.3.Nā p eorum expulsionem de cōuentu vel colle-
gio meliora ī mel.i.tpalis,& spūalis psperitas aliorum. Eij-
80 ce eam & claude ostium post eam 2.Reg.15.¶Est quoddā ge
nus apum qđ dr̄ labion, quod interficit apes mellificantes,
& earū domos destruit,odit.n.eas,qa sunt vigiles, & bonæ
custodiæ.Sic verè in ecclesia Dei sunt puersi canonici vel
religiosi,q odiunt mellificantes.i.bonas personas,& maxi-
mè p̄latos suos ,eo q̄ sunt vigiles super gregē dñicū, & bo-
næ custodiæ,qa.s.ipsos custodiunt na delinquant , p corre-
ctiones,& documenta.Amor 5.Oderunt in porta corripiē
tem,& iō eos occidunt per infamias,si possunt,& eorū do-
mos destruunt.i.dignitates,& officia,inquātum nitunī eos
deponere,qa nō amat pestilens eum,qui se corripit. Prou.
15.Mali.n.vt cōiter nō diligunt bonos nec subditos nec p̄la
tos,imo eos persequuntur,& odiunt,& eorum spūalem vi-
giliam p detractionē destituunt,& contemnunt. Vñ Proue.
81 29.Detestanī impij eos q in recta sunt via. ¶Labiō est q̄dam
apes,sic dicta,q̄ intrat aluearia ad comedendū mella, & qñ
ibi intrat,ita auidè se infigit in mel,vt deuoret, q̄ nō pōt e-
xire,imò ibi inuenit,& à veris apib.enecaī,Sic verè in aluea
ri huius mundi sunt cupidi,& auari , q tanto ardore appe-
tunt mel.i.mundi diuitias, delicias,& honores,q̄ ibi taliter
se infigunt per desiderium,& affectum,q̄ non pūt exire nec
eas dimittere p contēptum,imò ibi infixi toto vitæ suæ tpe
p malas cōsuetudines pseuerant, ita q̄ in morte inueniunī
ab apib.veris.i.à Deo,& sanctis angelis, & p mortis æternæ
supplicium occiduntur.Nu.35.Statim q̄ apprehenderit eū
82 interficiet.¶Quilibet rex apum hēt vnā cateruam,& illa ca
terua non vult hr̄e alium nisi illum quē primo eligit, imò si
alius vult esse rex illius caterue,contra eum pugnant, & eū
occidunt,& nec eum admittunt ſm Auic.Sic verè est in ec-
clesia Dei qa q̄libet p̄latus hēt suā cateruam,s.subditos,&
quilibet abbas monachos suos,& iō p certo illi qui primo
elegerunt vnum regē.i.vnum p̄latum,statum vel religionē,
debent eo esse cōtēti toto tpe vitæ suæ,nec debent currere
ad regē alium.i.ad alium statum vel ordinem declinare, Suf
ficiat tibi lac caprarum in cibos tuos Prou. 27. Vel pone si
vis q̄ scholares vel subditi,ex quo primo eligunt unum bo
num magistrum vel p̄latum nō debēt illum immutare,& tā
quam instabiles de uno ad aliū se transferre,qa ſm Senecā.
Non conualescit planta q̄ sępe transferī. Vel pone , q̄ rex
quē primo eligimus in baptismo est Chrs q est rex, & prin
ceps cateruæ christianæ,& iō p certo nō debemus eum d
mittere per pctm̄,nec alij regi.s.diabolo (q est rex sup oēs
filios superbiæ.Iob 41.) nos vnire,imò si super nos regnare
voluerit,& nos potestati suæ per uitia subiugare, debemus
cōtra eū pugnare,suis tentationib.fortiter resistēdo,& eū
occidere,i.occisum vel mortuum dicere,vel putare resisti-
te ergo diabolo,& fugiet à vobis Iac.4.Figura de Roboā &
Ieroboā,sicut habes supra .¶Qñ apes volunt volare si fue-
rint paucæ expectant societatē alterius examinis, vt sic se-
curius pariter pficiscanī.Sic uerè nos qui habemus de hoc
mundo volare ad patrem,debemus bonā societatē perqui
rere,& eidē nos adiungere,& vnire,vt sic alter alterius au
xilio p vitæ huius pericula securius transeamus.qa frater q
adiuuaī à fratre,tāq̄ ciuitas firma.Prou.18.¶Nulla creatura ē
ardentior ad vindictā,q̄ sint apes.Vñ sepes magnas psternit
sui exercitus magnitudo,qñ ad iracundiā cōcitanī,qñ.s.cō
tra diripientes mella resistere cōpelluntī.Sic uerè boni pla-
ti,& subditi,qui per zelum iustitiæ ad iracundiā concitaī,
cōtra inuadantes iniustè iura,& possessiones suas, & eccle-
siarum suarum debent esse iracundissimi,& rigidissimi,vt eā
.s.à cunctis inuasorib.tueanī,& sepes ēt fortes.i.mundi prin
cipes,& potentes dñt psternere,& corrigere exercitus api
hoc est dictu p̄lati ecclesiæ,& collegia cōstituta.Pugnemus
pro aīab.nr̄is,& p sanctis nr̄is.1.Mac.3.¶Apes iuuenes,& vir
gines melius operanī mel q̄ senes,& melius mel faciunt, &
non tm̄ nocet earum percussio sicut senum.Sic verè charissi
mi,mel q̄ fit in iuuentute.i.bona opera meliora sunt,& ma
gis Deo accepta,q̄ illud q̄ fit ī senectute,et maximè si apes
hmōi sint virgines.i.seruāt pudicitiā corporalē. Iuuenes ēt
nō dēt,ita pūgere vel percutere,sicut senes.i.corrigere,vel
arguere.Seniorem ne increpaueris 1.ad Tim.5. Ictus ēt eo-
rum non tm̄ lædit.s.verbum, et increpatio,audientes p cō-
punctionē,sicut ictus et correctio senum,quia senum aucto
ritas sermonib.dat valorem,qa q̄ pulchrum est seniorib.iu
dicium.Eccl.25 Vel dic q̄ percussio vel iniuria facta , pctā
ēt vel delictum factum à iuuenib.nō tm̄ dēt nos lædere,nec
ita grauis dēt reputari,non ēt ita offendit Deum sicut senē
qui.s.maiori maturitate,et prudētia dēnt vti.iō dicebat Da
uid,Delicta iuuentutis meæ,et ignorantias meas ne memi-
neris. ¶Mellificant ēt apes ſm Auic.in verè, et in autumno.
Illud tñ mel qđ fit in verè,melius est propter florum puri-
tatem,et nouitatem. Sic verè charissimi in verè.i.in tēpore
iuuentutis,quod est principium anni.i.vitæ nostræ,et in au-
tumno.i.in fine vitæ,s. in senectute debet quilibet mellifica
re bona opera,et virtutes,et mel deuotionis,et gr̄æ,mel ēt
lectionis,et sciæ pcurare. Filia in iuuentute excipe doctri-
nā,et vsq; ad canos inuenies eā Eccl.6.et Eccl.11.Mane se
mina semen tuum,et vespere non cesset manus tua. Meliū
factū in verè.i.bona opera facta in iuuentute,melius placēt
Deo,et meliora sunt,et hoc quia flores.i.ipsi iuuenes sunt
magis per innocentiā, sunt magis noui per gr̄æ pulchritu-
dinē,et decorem,quia nō sunt antiquati dierū malorum.Iō
Cant.7.Oīa poma mea seruaui tibi noua,et vetera.¶Item si-
cut dicit idem Auicenna,apes potant,sed tm̄ aquam clarā,
nec bibunt aquā vbi pieceruni fęces suas.Sic p certo chri
stiani,et maximè religiosi,debent bibere,addiscere,et hau
rire aquam claram,hoc est dictu, sciam theologicā, vbi est
claritas veritatis sine turbulentia, falsitas autem aquā tur-
bidam.i.ipsas scias seculares,vbi oīa sunt confusa,et ob-
scura,et cautelarum velamine obumbrata,nō debent bibe
re uel audire.Iō Hier. 2. Quid tibi vis super viam Aegypti,
vt bibas aquam turbulā? Aquā ētuqī proiecerunt fœces,
hoc est dictu mundi delicias,et carnalitates,et huius mun-
di prosperitatem,in quib.proiecerunt fœces suas.i.mīcō
miserunt pctā diuersa,& vitia dū essent in mundo, uel quas
contempserunt,et coinquinatas ostenderunt nō debēt ite
rum bibere uel gustare.Num.20. Non bibemus de cisternis
tuis.¶Item idem ibidem dicit,et etiam Pli.li.11.c.20.q̄ apes
diligunt harmoniam,sonitum atque plausum.Vnde qū sunt
extra alueare,ad uocem tinnitus et sonitus reuocantur.Sic
verè boni diligunt sonitum prædicationis,tinnitum erudi-
tionis et motionis,cātum laudis diuinæ,et gratiarum actio
nis, et iō si de alueari suo.i. de statu gratiæ recesserunt per
peccatum,tunc ad sonitum prædicationis, et instructionis
ibidem iterum reuocantur, et iterum per pœnitentiam re-
uertuntur.

mortuor.2.Reg.2.Ioab cecinit buccina.& etiam.1.ad Cor.
15.Canget.n.tuba & mortui resurgēt incorrupti. Hęc Aui
cenna,qui in multis alijs concordat cū Aristotele,Plinio,&
Ambrosio,quorum dicta superius sunt expressa.Vel dic cō-
tra hypocritas,qui plausum iactātiæ,& laudis uanæ diligūt
nam loco vbi laudanī,libenter remanent atq; sistunt. Vnde
uersus.Delectant castis etiam præconia formæ.

De Aranea. Cap. 7.

Aranea ſm Isid. lib. 12. vermis est ab aeris nutrimento
dicta,quæ exiguo tpe longa fila deducit & sp telæ in-
tenta,nunquā cessat à labore perpetuumque sustinet in suo
opere dispendium,quia quod multo tpe conficit , modico
vento uel stilla rumpitur,& sic labor eius cassus efficitur,&
inanis.Tales sunt seculum diligentes,diuites.s.mundani, qa
nunq̄ quiescunt ab angustia uel labore,ut patet generaliter
in oibus statib.Esa.57.In multitudine viæ tuæ laborasti,non
dixisti,quiescam.Et licet modico tpe faciant telam magnā,
hoc est dictu,acquirant multas diuitias , & possessiones , tñ
modico vento tribulationis totū eis subripitur,q cquid hñt,
vt patet in morte,vel ēt uento.i.ab ipsis raptoribus,& mū-
di principib.quicquid de diuitijs aggregauerant, eis subito
aufertur,vt patet de cupidis,& mercatorib.quia principib.
& balliuis spoliantūr,& sic efficitur cassus labor suus Sap.3.
Labores eorum sine fructu.Esa.59.Telas araneæ texuerunt.
¶Aranea teste Auic.multos habet pedes,impares sp, & in-
æquales,qđ necessariū est ei pp multiplices eius operatio-
nes,quia cum quibusdā fila nectit,cum alijs ipsa subtiliat,et
plongat,cū alijs rapit,& qñ vult,in telæ superficie immobi
liter se suspendit super oīa aīalia annulosa viget in ea sen-
sus tactus,qa statim sentit,qñ musca aliqua in tela sua fue-
rit inuoluta,q̄ statim aggreditur, ipsam inuoluēs fortius ne
euadat,deinde humiditatem eius bibit , interiora eius eua-
cuat ab humore,& sic eam interficit, & occidit . Ipsam aūt
primo inuadit à parte capitis,vt dicit idem. Ista aranea est
vsurarius,vel causidic⁹,uel auarus.Fila sua, & laquei sui sūt
cautellæ fallaciæ,& contractus. Pedes eius , qui corpus se-
quuntur,& ipsum portant,sunt praua familia,filii, famuli,
& vxores.Muscæ aūt quas rapit , sunt circumiacentes pau-
peres,& egeni.Aranea ergo hēt multos pedes,qa tales cu-
pidi hñt multos subministrantes,vxorem,filios,proxenetas
qb.mediantib.telam cautelarum conficiunt, & connectūt,
& ad actus suos undiq; se deferunt.Cōstat.n. quod vxor eos
incitat acquirere,famuli contractus perquirunt, & ad do-
minos suos pauperes adducūt,& sic ibi subseruiunt vniuer
si.Prou.1.Pedes eorum ad malum currunt.Item isti hñt opti
mum sensum tactus,hoc est dictu,optimam sapiētiā de ter
renis,quæ sunt tangibilia,& uisibilia,dicūt.n.illud Gen.27.
Accede ad me fili,ut tangam te.Et ideo quādo muscæ.i. qñ
pauperes capti sunt,& inuoluti in tela sua.i. suis falsis con
tractib.& cautelis,optime sentiunt,qa optima uident mo-
dum,& ideo statim ipsos inuadūt per citationes, & exactio
nes,& tunc eos ne euadant,fortius inuoluunt.Ipsi.n.cōside
rant tps caristiæ , vbi pauperes non possunt reddere , quod
debent,& tunc ipsos molestant,& infestant.Et quia miseri,
non possunt reddere,ideo per nouos cōtractus inuolui for
tius se permittunt.Irretiuit eum multis sermonib.Prou.7.&
Iob 18.Immisit in rete pedem suum , tenebitur planta eius
laqueo.Et tunc quādo vident,q̄ bene sunt ligati,& inuolu-
ti per litteras,& cōtractus , & q̄ nullo mō possunt euadere
manus suas,occidunt eos,quia uitam suam.i. possessionem
tpalem de qua uiuebant,eis auferunt,& humiditatem suā.i.
bona sua temporalia sibi sugunt , & sic ipsos dimittunt ua-
cuos & inanes.Eze.32.Extendam super te rete meum,&c.&
Iosuę.10.Non reliquit in eo vllas reliquias,sed vniuersa vs-
que ad consumptionem deuastauit.Et de talium muscarum
uenatione uiuunt.Vel araneæ sunt principes,& prælati,qui
hñt multos pedes.i.multos officiales , & balliuos diuersos,
& impares quantum ad officia sibi data , quibus medianti-
bus muscas.i. pauperes occidunt,& eorum subam totā, &
humiditatem bibunt.Deut.32.Occisorum sanguinem bibe
tis.Vel aranea est diabolus , pedes sui diuersi multa sunt ge-
nera,& diuersa tentationum,tela sua est peccatum,quæ ex
multis filiis.i.ex multis conditionibus aggregatur, s.sugge-
stione,cogitatione,consensu,operatione,cōplacentia,cō-
suetudine,obstinatione,defensione,gloriatiōe, desperatio
ne,& tunc sugit diabolus humorem gr̄ę,& deuotionis , &
sic hō moritur inæternum.Et iō dr̄ beelzebub.i.Deus muscæ
rum.Ipsam aūt muscam peccatorem à parte capitis.i.quan
tum ad fidem,quæ caput est animæ,summè nititur infesta-
re.Figura de ancilla,quæ percussit Abimelec in capite.Iudi
cum 9.¶Teste Arist.Aranea sugit humilitatem muscarum,& 3
ibi delectatur,sicut apes suggendo mella . Muscæ sunt dæ-
mones,deliciæ mundi sunt humiditas sua,in quibus delectā
tur araneæ.i.peccatores,& mali.Sicut igitur apes.i.boni su-
gendo mel.i.deuotionis dulcedinem gustando delectantur,
sicut araneę,i.peccatores in humore muscarū, i. in deliciis
carnalibus,& bonis temporalibus consolantur.Iob 24.Dul
cedo illius uermes.¶Dicit Arist. q̄ inter araneas est diuersi- 4
tas sexus,& est fęmina maioris corporis q̄ masculus,pedes
habet longiores,& flexibiliores,& mobiliores,& habilio-
res ad texturam telam facit pro muscis capiendis , quarū
humiditatem sugit,& eas uacuas derelinquit,& residuū eij-
cit,& expellit,reuertens alibi ut uenetur.Sic recte in gene-
re hoīum fęminæ sunt maioris corporis.i.maioris cupidita
tis,& uoluptatis,q̄ masculi,pedes ēt.i.affectus hñt longio-
res,quia plura,& maiora desiderant , & affectāt, & iō sunt
habiles ad texturam.i.ad telam cautellarum,& malitię per
petrandam,& ad muscas.i.ad luxuriosos capiendos, & in-
uolendos,& attrahendos,ut sic sua humiditate. i. sua tpali
suba satientur,quia sicut uidemus,luxuriosos inuolutos ua
cuant bonis suis,& ipsos interficiunt per famæ,gr̄æ & sciæ
detrimentum.Hñt ēt flexibiliores pedes,& molliores.i.affe
ctus,quia affectus , & uoluntas,mulieris de facili flectitur
ad peccatum,& ad uana,& uaga desideria mobiliter circū
fertur.Iō Prou.7.de mala muliere dr̄,Garrula & uaga quie-
tis impatiens.Et Prou.5.Vagi sunt gressus eius, & inuestiga
biles.¶Secundum Arist.li.5.c.7.Aranea fœmina attrahit ma 5
sculum per fila telæ suæ,& masculus fœminam,& non cessa
bit attractio donec inuicem coniunganī,& carnalr copulē
tur.Qđ maximè accidit in fine veris,& principio æstatis,&
qñq; in fine autumni,& in principio hyemis, & tunc maxi-
mè sunt nociuæ,& earū puncturæ uenenosæ. Sic verè luxu-
riosi,et luxuriosæ attrahūt se inuicem per telas suas.i. p mu
tuas sollicitationes,& verba,ad coniunctionē et copulam
carnalem.Qđ maximè accidit ī uerè,& æstate hoc est dictu,
in tpe infantiæ,et iuuentutis , quia tūc libidinis desiderium
fortius inardescit.Accidit ēt aliqñ in hyeme vel in autum-
no,quæ sunt finis anni,hoc est dictu,in tpe senectutis, quia
multi sunt qui ēt tpe senectutis nolunt dimittere actus illos
& iō tunc temporis sunt araneæ magis uenenosæ,quia ve-
rè pctm̄ luxuriæ magis nocet,el spiritualiter, et tpaliter in
tempore senectutis.Deus.n.summè odit senem fatuum,et ī
sensatum.i.luxuriosorum,diuitem mēdacē,pauperē super
bum.Eccl.25.¶Scđm Arist.lib.9.c.39. Diuersa sunt gña ara- 6
nearum,qa quædam sunt paruæ,& masculis respersæ, aliæ
aūt sunt magnæ,et nigræ,sed primæ magis sunt acutæ, quā
aliæ quæ sunt magnæ,et nigrę cum pedibus longis,quia ta-
les ut cōiter sunt minoris motus,nisi quando coitu stimulā
tur.Sic uerè in gñe usurariorum,et balliuorū, qui sunt par-
ui.i.pauperes,et ex humili plebe natī , sunt velociores per
sollicitudinem,et acutiores per rapinā,q̄ illi qui sunt maio
res ad diuitias,et ad generis dignitatem.¶Aranea nigra cir 7
ca terram laqueos suos facit,vbi cum aliquam muscā cœ-
perit,ipsam defert,et reponit ad locū suum, et ibi sugit hu
miditatem vnde viuit,et cōsumpta tota muscæ humiditate
eam expellit,et iterum reuertitur ad venandū. Talis est mu
lier mala,quia cum aliquē infra laqueos suos inuoluerit,su
git quicquid pōt attrahere de humiditate temporalis sub-
stantiæ , et cum uidet & musca nō habet amplius de humo
re diuitiarum,statim pro certo dimittit eā,et de eo amplius
nihil curat.Figura de Dalila,quæ postquam totō dit. Sanso
nem,q supra genua dormierat , et postq̄ fortitudo recessit
expulit eum,et tradidit philistęis. Dalila interpretatur situ
la.q̄ tandiu uertit faciem ad aquam,quandiu hauriat,et im
pleatur,et tunc uertit ei dorsum,et significat malā mulierē
quæ primo faciem idest fauorem,et fictum amorem, et ap-
parentiam uertit ad hominem,vt impleatur uenter eius di
uitiis atque lucris,quod cum factum fuerit, nihil amplius
de eo curat,imò uertit ei dorsum,et non faciem . Dum igiī
Sanson

Sanſon.i.aliquis hō dormit, & delectatur ſuper genua Dalilæ,i.in carnali amore alicuius malæ mulieris,ipſa ꝑ certo ſtatim conuertitur ad tondendū,& vellus diuitiarum ab eo exequendum.Sed pro certo ſtatim,ꝙ iſtud vellus.i. ſua temporalis ſubſtantia fuerit auulſa,fatuuſq; hō fortitudinem proſperitatis amiſerit,& venerit ad infortunium paupertatis ipſū procul dubio derelinquit.Vñ Iud.1.Remiſerunt eos vacuos & ſine honore abiecerunt.Tales aūt luxurioſi a philiſtæis.i. à dæmonib.capiuntur,per ignorantiam excæcanꝫ, per malas conſuetudines alligantur, tandem vna cum eis in tēplo inferni occiduntur,& extinguūtur.Vel dic,ꝙ aranea eſt diabolus,qui in laqueis ſuggeſtionum,delectationum,& tentationum,& in amore mundanæ proſperitatis ligat, & inuoluit muſcam.i.peccatorem,ipſumq; per complacentias foris,& fortius quotidie ſtringit, & cum viderit, ꝙ ita eſt ligatus,inclinatus & deiectus mundo,& mundanis, ꝙ nō cōtendit reſilire,tūc diabolus paulatim ſugit,euacuat & euellit ab iſta muſca quicquid habet de humore.i.de Dei gra, & de deuotione,& cōpaſſione.Et cū bū ꝑ diuerſa pēta fuerit vacuatus,tunc ipſum aranea.i.diabolus,de cauerna ſua.i.de mūdo eiicit,& expellit,per mortē.ſ.tpalem. Vnde de hoc pōt dici illud 2.Reg.13.Eijce eā,& claude oſtiū poſt eā. Hō,n.per mortē eijcitur, & poſt ipſum oſtiū claudit qñ ſibi redeundi potentia denegatur.Figura de Dalila ſicut ſupra. Dalila.n.eſt diabolus,genua eius ſunt mundi proſperitas,quæ .ſ.ſunt duo,quia. ſ. mundi proſperitas in duobus conſiſtit.ſ. in diuitiis,& deliciis.Qñ ergo Sanſon.i.hō dormit,& quieſcit ſuper genua Dalilæ.i. ſuper mundanā proſperitatē tūc verē Dalila quæ interpretatur ſitula.i.diabolus, q ſp ſitit dānationē nr̄am,& haurire cupit quicquid habemus de aqua gr̄æ,& virtutis ſtatim conuertitur ad eum tondendum,& capillis gratiarum,& virtutum,vellereq; bonæ conuerſationis exuendū,& ſpoliandū,quod cum factū fuerit,& miſerū pctōrem in mundi proſperitatibus bene conſopiuerit,& ab oīb.bonis ſpiritualib. exuerit,tunc verè ipſum expellere cōſueuit,& philiſtæis tradere.i.mundi,& inferni tribulationibus,& tormentis,vbi alligatur per æternā damnationē,& vbi ēt excæcatur per vtriuſq; lucis priuationē. Matt. 25.Eijce eum in tenebras exteriores.Vel dic, ꝙ aranea eſt vſurarius vel auarus,q cū laqueis ſuis.i.cū multis inductionibus,& cautelis ligat,& inuoluit muſcas.i.pauperes & uicinos,Qñ aūt videt eos contractib.obligationib.& pactionibus irretitos,ita ꝙ non poſſunt ſoluere,nec à ſuis laqueis reſilire, tunc uere fraudulenta aranea. i. vſurarius ſolet iſtā muſcā.i.pauperē inuadere per citationes, mordere,& lædere per diuerſas impugnationes, & eos humore tpalis ſubſtantiæ cuare per exhæredationes.Et qñ videt eos vacuos,& inanes,ſolet eos expellere,& à ſua domo ſocietate, & amicitia penitus abdicare,q; a reuera tales primo fraudulēter pauperes attrahunt,deinde eos in ſuis contractib.inuoluūt,tādem eos exhæredant,poſt expellūt.Iō de talibus dr̄ Eccleſ. 13.Si habueris,conuiuet tecū,ſi aūt nihil habueris,derelinquet te.Iſti ergo ſunt figurati in Dalila, quæ interpretat ſitula, quia ſitiunt,& cupiunt diuitias vicinorū, quia verè illos, q dormiūt ſup genua ſua.i.illos q in ſuis adiutorijs,& mutuis,& auxiliis confidunt,& qui eis innituntur,ipſi tondūt, ſpoliant,depauperant,& confundunt,eoſq; philiſtæis.i.baliuis partiuntur,& exactoribus tradunt multoties cruciandos,de eis amplius nō curātes poſtq; eos totō derūt,ſed eos ſine ſpe alicuius iuuaminis expellētes.Vel dic ꝙ aranea eſt falſus amicus,q amicū ſuū laqueis adulationū alligat,vt humorē.i.lucrū tpalē ab eo attrahat atq; ſugat,ſed ſi ipſum vacatū viderit,ipſum ꝑ certo q̄ cito derelinqt.Figuratus in Dalila,q̄ tādiu Sanſonē ſecū dormire ꝑmiſit,quouſq; capillos ſibi radit,ſed eū ſtatim expulit,& Dimiſit.Diuitiæ.n. adſunt amicos plurimos,à paupere aūt, & hi quos habuerat receſſerūt.Prou.29.¶Aranea poſtq̄ cepit muſcā,ipſam reponit,& donec iterū eſuriat ſeruat,& illud qd reſiduū eſt,& nihil ualet ad bibēdum,eiicit de cauerna, & iterum reuertit ad uenādum.Sic auarus muſcas.i.diuitias recolligit pro ſuę auaritiæ fame,& eſurię tēperanda,& illud qd nihil ualet.ſ. bladū vel uinum corruptū eiicit,qñ.ſ.ampliꝰ ſeruari nō pōt & ad venationē auaritiæ,vſurę,fraudis & rapinę,iterum reuertit. ¶Aranea nō venat quādiu hēt muſcam qua nutriat. Sic uere nos non dēmus eſſe ſolliciti de acquiſitione tpaliū qđ modum muſcarum pungunt,et ſollicitant cor humanum,q̄ diu de eis ad uictus ſufficientiā hēmus.1.ad Tim.6.Habentes alimēta,& q̄b.tegamur,his cōtenti ſumus.¶Teſte Auguſtino,lib.9.c.38.qñ tela aranęæ eſt rupta, nō uacat uenatione, donec iterū reparet,et ipſam ſummè reparat circa ſolſtitium,& occaſum.Et ſm Pli. in reparatione huius ſpeciei à medio,qa nihil iudicat in corpore telæ eſſe integrū, ſed in mediū nō eſt firmū.Aranea eſt hō,tela ſua eſt cōgeries uirtutū,& morū,muſcæ ſunt bona tpalia,q̄ infeſtat, & ſollicitāt cor humanū.Si ergo tela tua.i.cōgeries uirtutū,& morū,& uelamē fuerint aliquo caſu diruta ſp aliq̄ pctō,ſm moralē,& certo nō debes uacare uenationi muſcarū, i. acquiſitioni bonorū tpaliū,niſi prius per pniam tela iſta fuerit integrata.Et hæc reparatio maximè hēt fieri circa ſolis ortū, & occaſum,hoc eſt dictu,per cōſiderationes ortus,& natiuitatis occaſus,& mortis ipſius ſolis iuſtitiæ Ieſu Chri,qa circa natiuitatē, & mortē Chri inuenies doctrinā, & exēplū ad virtutū,& ad eorū regulā reparare poteris telam tuā.A ſolis ortu,& occaſu,ex ſyon ſpēs decoris eius. Vel ēt in ſolis ortu.i.in ipſo ſtatu iuuentutis,& ēt in occaſu ſenectutis,qa .ſ.& iuuētus,& ſenectus ſunt tpa bonis operib. opportuna. Iō dr̄ Eccl.11.Mane ſemina ſemen tuū,& veſpere non ceſſet manꝰ tua.Et in hac reparatione tu debes incipere à medio .i.à corde,& à cōſciæ puritate, qa nihil pōt eſſe integrū a morib.vel ſecurū,niſi cor ſit tutū,& firmū per cōſciæ puritatē,& per cōſtātiæ firmitatē.iō Oī cuſtodia ſerua cornū, qñ ab ipſo uita ꝓcedit.Prou.4.¶Scđm Ariſ.fœmina Aranea parit,& venat,& maſculus iuuat eā.Sic eſt de uſurarijs,& auaris,qa ꝑ certo fœminæ uacāt uenationi.i.vſuræ & lucro ſicut & ipſi,& mares earū,ipſas adiuuāt ad lucrādum,qa ſicut videmus ad oculū,fœminæ auarorum magis ſunt cārdentes,& cupidę,quā auari,qa breuis oīs malitia ſup malitiam mulieris.Eccl.25.¶Scđm Ariſt. Aranea qñ vult capere muſcas,abſcōdit ſe in foramine,vel ſub tela,ne ꝑ bellioſis videat.Sic verè vſurarij abſcōdūt ſe ſub tela ſua,hoc eſt dicta ſub pallio cautelarum ſuarum,qa cōtractus ſuos palliāt ali quo bono,vtpote mutuo vel uendito &c.Et hoc faciunt ne videanē.i.ne eorū malitia cognoſcat.Dñs. n. Nō me videbit oculus.Iob 24.Nā ſub ſpē mutui vſuras contrahūt,& rapinas.Figura Gen.38.de Thamar,q̄ volens decipere ludā, inuoluit ſe pallio,& cum ab eo perſequerē,oſtendit ſibi arrabonē quē ceperat,& liberata ē.Sic qñ vſurarii volūt euadere ꝓſequutionem iudę.i.iudicū & principū,& platorum, inuoluunt ſe pallio cautelarum, & oſtendūt arrabonem.i. chartas,& litteras ſimulatas,& fictas,& ſic liberanſ,ita ꝙ iudas.i.platus cōpellit dicere.Iuſtior me es. Iō eis pōt dici illud 3.Reg.14.Cōmuta habitum,ne cognoſcaris.¶Parula aranęæ ſtatim,ꝙ natæ ſunt,incipiunt telas facere, et uenationi vacare,& ac ſi in materno vtero eſſent,docte,ſtatim incipiunt facere infra cō petentia prædæ ſuæ. Sic ꝑ certo filij vſurariorū ſtatim,ꝙ pñt ire,ab eis informanſ,et docentur ad telas cautelarum faciendas,et ad uenationem vſuriā exercendā.Et ideò ſicut uidemus ſtatim,ꝙ pñt loqui,incipiunt vſurare,& ad parentū officia ſe donare, et talē cautelā ordiri,vt muſcas capiant,et diuitias,et ut fraudes exerceant,vt uſuras.Iſtud.n.eſt regulare, ꝙ in oī ſtatu parentes volunt filios ad ꝓpria opera erudire,et informare,vt patres de mercatoribus,et cauſidicis,et operarijs uniuerſis.Ideo Hier.7.Patres colligunt ligna,filij ſuccendūt ignē,mulieres conſpergunt adipem ad faciendū placentas regina cęli. Quia dr̄ inter vſurarios,et pr̄,et mr̄ & filij.Ibidē aliqd operanē.¶Eſt quædam ſpecies aranearum quæ uenat ꝑ aliud certum,qa filis ſuis circumligatos,et tunc ſaltat ſup ipſum et ipſum inficit,et occidit.Iſta autem dicit Plin.non ſolum de lacerto, imo ēt de ſerpente,lib.10.c.74.circa finem.Incertulus eſt pauper homo et ſimplex,aranea eſt cauſidicus, q filis ſuis. i. fallacijs et cautelis ita circumligatos et uenat pauperis,ꝙ non poteſt aliquid dicere quin capiatur, et ita claudit ei os,quod non audet,nec poteſt ſuis fallacijs reſpondere,et ſic eum interficit,temporalem ſubſtantiam ſubtrahendo.Irretiuit eum ſuis ſermonibus &c.Prou.7.Ceperunt eum conclucere os eius &c.Luc.11.Vel pone quomodo uſurarij & cauſidici ligant alios per os.i.per verba et obligationes, deinde inuadunt per citationes, et occidūt per exactiones ¶Item dicit Ariſtotel. quòd aranea aliquando inuenitur in

ſtramine apum, quæ corrumpit mel,& fugit liquorem,& ſuam texturā circa fauos, & corrumpit eos.Sic verè in exemplo bonorum virorum,clericorum & religioſorum,aliqñ videt aranea.i.aliquis malus ambitioſus,& cupidus, qui a conſortio ſuo fugit,& attrahit ſibi mel temporalis beneficij, & obuentionis,& circa fauos.i.circa ipſos bonos viros,q̄ ceſſant a cōpaſſionis melq; deuotionis cōtinēt)facit,& inducit eos ad cōpaſſionis melq; deuotionis cōtinēt)facit,& inducit eos ad eam auaritiæ,fraudis & decepcionis, & ſic per eius exemplum auaritiæ,fraudis & decepcionis, & ſic per eius exemplum alij corrumpuntur.Per araneam.n.corrumpitur apis, ꝙ per ſocietatem malæ perſonæ corrūpitur bona, quia q̄ tangerit picē,inquinabitur ab ea.Eccle.13.Ideo numeri 19. Quicquid tetigerit immundus,immūdum faciet.¶Sicut dicit Pli.& Auic.Tria ſunt genera aranearū, quoddā dictū pharangij,cuius corpus exiguū,varium & velox,noxiū habēs ueſicam,aliud qđ nigri eſt corporis,cruris longioris,cauere habitexens & faciens circa terrā, aliud quod in altis locis mirabiles facit telas.Sic rectè tria gña ſunt malorū. Primi ſunt mali balliui,qui dicuntur parui corporis per primam paupertatem,vel per fictā humilitatem, varij ſunt per cautelas,& falſitatē,veloces ſunt per irā,& aſperitatē.Nolunt curſus per rapinam,& crudelitatē.ideo Eccl.13.Nequiſ ſima pupparas in ore impij. Alię araneæ ſunt mali agricolæ vel mercatores,qui circa terrā.i.circa terrę culturam exercent ſuas,& ibi ſuas faciunt manſiones,& iſti ſunt magni corporis per temporalium quātitatē, coloris nigri per laborem,& aſperitatem,cruris longioris per malorum affectum pluralitatē,quia crura.i.affectiones habent ita lōgas q̄ vellent oīa bona diuitū,ſi tū eis impune dederet, furaſſe. Deſiderio occidunt pigrum.Prouer.21.Aliæ autem ſuperiores ſunt prelati,& principes, qui in altis locis eminentiarū dignitatū,& honorum domos,& habitacula ſibi parāt.ideo dr̄ Iob 34.In altis manet,& Pl.A ſcendunt.n. vſq; ad cœlos, & deſcēdunt vſq; ad abyſſum.¶Sicut dicit Pli.& ad ſenſum patet,quod admirandum eſt, nunq̄ pōt corpus aranęæ tātū vacuari,quin ſemper ſufficientem materiā habeat ad telam extenſis ordinandam.Vnde quanto exterius creſcit tela,tā to interius creſcit eius materia venenoſa.Sic ꝑ certo ī corde auctorū nunq̄ deficit cupiditas, quę rectè eſt quaſi fundamentum,origo,materia & cauſa exterioris auaritię,& exterioris ſubſtantiæ temporalis.Vnde quanto magis creſcit tela.i.ſua temporalis poſſeſſio,tanto interior materia.i.ardor habēdi,& cupiditas magis creſcit,quia ſcđm ligna ſiluæ,ſic etiam deſcrit ignis.Eccl.29.Vel expone de eleemoſyna,ſicut i Pſal.111.de enidro.¶Aranea teſte.Pli.miro modo,& equiſſimo ſolertię,& ipſa inuicem ordinat,& cōponit, & à cēteris quibuſcunq; diſtantia iſta colligat,& coniungit.Sic rectè hæreticus miro modo fila ſua.i.argumēta falſa colligant,& ipſa circa centrum.i.circa Deum collocāt ordinate, vt eis facilius ſimplicibus credatur.Vidētur.n.verba ſua eſſe defenſiua veritatis,cum tū ſint ipſius deſtructiua.1.Mach.6.Ibant cautè, & dolositē.Et ſicut fila aranęæ ita ſunt ſubtilia,ꝙ vix poſſūt videri,ita argumenta talium,ꝙ vix poſſunt ſolui.¶Fila telæ aranęæ quanto magis centro vel medio coniunguntur,tanto arctius conſtringuntur, & quanto magis extremo appropinquant,tanto vnum ab alio remotius elongatur.Chriſtus in medium,& centrū eſt Deus, qui ad modum centri eſt immobilis,quia teſte Boethio,Stans immobilis,dat cūcta moueri.Extremum ſeu circunferentia ſunt creaturæ,quæ mouentur circulariter & procedunt.Aranea eſt Adam,fila eius ſunt hoīes,q quanto ſunt propinquiores medio,hoc eſt dicto,ipſi Deo & Chriſto per gratiā, & charitatem,tanto inuicem magis ſtringuntur per cōcordiā,& vnitatē.Sed quāto circunferentiæ,hoc eſt dictu, rebus mundi & creaturis, magis ſunt,ꝑpinqui per auaritiam,& cupiditatem, tāto ab inuicem plus ſunt elongati per diſcordiam,& partialitatē. Illud patet in iſtis diuitibus,qui per lites,& iurgia ab vnitate concordiæ ſeparantur. Figura Gen.13.vbi propter tēporalem poſſeſſionē Loth & Abraam ſunt diuiſi. Et Gene.26. Iſaac & Abimelech.Gen.36.Iacob & Eſau.ideo dr̄ Gen. 13. Erat poſſeſſio eorum nimia,& nequibāt habitare cōiter.De bonis autem poteſt dici illud Iob 41. Vna vni coniungitur &c.¶Secundum Plin.inter araneas ſunt auguria,quia ſm ꝙ tempus eſt futurum,altius vel ſubmiſſius componūt,& cō firmāt telas ſuas.Si.n.tempus ſerenum expectant,alte faciunt telas ſuas,ſi aūt tempus ſit turbidum affuturū, tunc inferius faciunt telas ſuas,& quando plures araneæ in ſimul conueniunt,ſignū eſt,ꝙ annus erit pluuioſus. Araneæ ſunt adulatores,fila eorum ſunt verba ſua, & ideo ſm,ꝙ ſperant tps futurum.i.ſm,ꝙ ſperāt ſatis vel parum impetrare,altius vel ſubmiſſius fila ſua.i.verba ſua adulatoria depromunt vel extollunt,& qñ plures araneæ.i. adulatores infimul cōueniūt, ſignum eſt pluuiæ.i.temporalis proſperitatis,quia adulatores nunq̄ inueniunt,niſi q̄tum durat tempus ꝓſperitatis,qa multi colunt perſonam potentis.Prou.19. Vbicunq; ſenſerit cadauer,ſtatim adeſt.Iob 39.Iſtud patet de hiſtrionibus, quorum congregatio ſignificat cōiuia ſeu feſta,& qui ſm ꝙ plus vel minus lucrari ſperant, extollunt vel diminuunt cātus ſuos.Vel dic,ꝙ illæ aranęæ.i.illi hoīes,q ſerenitatem æternæ proſperitatis expectant,& ſperāt,ſurſum,ſ. in cęlo ædificant,& laborant.ad Phil.3.Nr̄a conuerſatio in cęlis eſt. Illi autem qui inferius in mūdanis circa terrā operari, & lucrari non ceſſant eſt, ꝙ tempus turbulētū æternæ aduerſitatis eos finaliter ſubſequetur.Ideo de iſtis duobus generibus hoīum dr̄ Deut.28.Ipſe aſcendet ſupra te, & erit ſuperior, tu aūt deſcēdes,& eris inferior.¶Scđm Pli.li.17.c.24. qñ circa flores arborū tenellos faciūt araneę fila ſua,aliquoriēs corrumpuntur.Sic qñ circa flores.i. iuuenes tenellos cōpoñt aranęæ.i.peruerſi hoīes fila ſua.i. opera & uerba, & exēpla eos mouendo,& ad malum informando, & maximè hęretici de facili tales iuuenes corrūpunt ꝑ hæreſim,& errorem, qa cōrrūpūt bonos mores colloqa praua.1.ad Cor.15. Perſonæ ēt luxurioſę cū laqueis verborū ſuorū alias ꝓlonas iuuenes per luxuriā inficiūt,& corrūpunt,vt patet in iſtis araneis.i.i vetulis venenoſis.Lingua.n.tertia multos cōmouit, & veilis potius infernus q̄ illa.Eccl.28.¶Sicut dicit Pli.Morſus Phalāgij eſt mortiferus,& venenoſus, ſed cōtra eum valet ſuccꝰ plātaginis,& iō lacertę,& botraces,& alij vermes morſus aranęæ formidātes,ſucco plantaginis ſe tuentur,vt dicit Pli.Dioſco.& Auicen.Phalāgus iſte eſt diabolus,cuius morſus.i tentatio eſt aīæ venenoſus, & iō ſucco plātaginis frigido, & amaro.i.amaritudine pnię, & frigore diuini timoris dēt q̄libet ſe munire cōtra morſum hmōi venenoſū. Eccl.18.Añ lāguorē adhibe medicinā.¶Scđm Pli.et Ariſ.Tela aranęæ miro naturæ artificio de aranęę uiſcerib.cōrexit miro et ſubtiliſſimo ordine cōponit,more retis cōficit,magno labore,et lōgo tpe pficit,ſed miro mō faciliter diſſipatur,et ab igne vēto,vel pluuia ſubito rūpit et caſſat Talis ē tela mūdanæ ꝓſperitatis,q̄ ex multis filis.i. multis reb.cōſiſtit,ſ.ex diuitijs ex delicijs,ex eminentijs,ex ſciētijs,ex cautelis,ex fallacijs. Hæc.n.oīa ad modū retis,ſ.paulatim,et ſuccеſſiuè laborioſè,et tediosè cōficiunt. Sed ꝑ certo faciliter talis tela diſſipat,et ꝑ ſubitā mortē,et inſperatā aduerſitatē totus iſte labor deſtruit,et caſſat.Exēplū de diuite Lu.12.cui lętāti,et in diuitijs cōfidenti dictū eſt.Stulte hac nocte repetent aīam tuā à te.Vel dic ꝙ iſta tela ſignant humanā vitā,et expone ꝑ oīa ſicut ſupra.Iob 8. Araneārū tela fiducia eius. ¶Licet tela aranęæ à venenoſa beſtia gñet, ipſa tū nō eſt venenoſa,imò plurimū vtilis medicinæ,qa ſm Dioſ ſi ſordib. et pluueribus fuerit ſeparata, virtutem habet cōſtringētē, et conglutinantem,et refrigerātē,qa ſanguinem reſtringit de vulnere fluentē,ſaniem vulnerum deſiccat,et ſi ſuppoſita fuerit,plagæ tumorē ſedat,et plagā recentem curat.Sic verè licet diuitiæ ſint ab aliqua beſtia venenoſa.i.ab aliquo cupido,et auaro aggregatæ,et acq̄ſitæ,ipſæ tū non ſunt venenoſæ,ſi q̄s eis debitè ſciat uti, qa ſm Hieron. Non eſt in opib.vitiū,ſed ī vſu.Imò ſi ꝑ eleemoſynas pauperib.fuerint erogatæ,et mō debito diſpenſatæ,tunc ſunt cōtra diuerſorū vitiorū gña medicinæ,qa ſanguinē luxuriæ,ſaniē gulæ, vulnus inuidiæ,inflaturā ſuperbię pabunt.Eleemoſyna.n.ab oīpctō liberat.Thob.12.iō Eccl.3.Sicut aqua extinguit ignē ita eleemoſyna extinguit pctm̄. Vel pone ꝙ licet ſit malus ꝓdicator,tū doctrina ſua,eſt aīæ medicina, qa alios ſaluos faciunt,ſeipſos aūt nō pñt ſaluos facere.Lu.23.Iō eis ꝑ dici,Medice cura teipſum Lu.14.¶Eſt genus araneę dictū pharangium,ſm Pli.li.29.c.4.ſitę formicę,ſed lōgè maius,caput hēt ruffum corpus nigrū maculis reſpſum albis,cuius ictus acerbior eſt q̄ veſparum,et habitat cōiter circa furnos et molendina.Tales rectè ſunt vſurarij cauſidici et auari,et ceteri raptores qa iſti licet ſint formicis.i.alijs hoībus ſiſes,tū ipſis qnātum ad poteſtatem,et diuitias ſunt maiores.Prior

in donis, maior in imperio. Gen. 49. Isti habent caput. i. introitū, & ingressum rufum, i. malitiosum, & fallax. Teste. n. Arist. in physonomia, color rufus significat malitiam naturalem. In principio. n. malitiose blandiuntur, sed pro certo corpus eorum. i. processus vitæ suæ est nigrū. i. prauum, & vitiosum, à candore Innocētiæ lōge distans. Apo. 6. Ecce æquus niger &c. Nā sicut nigredo ex calore inducitur, sic prauitas & turpitudo vitæ suæ ex calore auaritiæ generatur. Habēt tñ alii quas maculas albas, quæ significant aliqua bona, quę faciūt, vtpote aliquas eleemosynas, ne ex toto pessimi reputentur. Ictus istorū. i. eorū malitia, & rapina est pniciosior q̄ vespæ, quia verè aliqñ minus esset doloro sum pauperibus à vespa percuti, q̄ ab istis crudelibus rapaciter laniari. Et rō est, qa contra venenum vespæ inuenitur remediū, per eius contrarium, sed contra ipsos non inuenitur, & hoc quia isti nō habent contrarium in natura, quia ſlati, & principes ipsos fouent, & vnus alterum sustinet, & sic cōtra eos nullum remedium inuenitur. Iob. n. i. princeps, & Abiathar sacerdos. i. ſlati erant ex parte Adoniæ 3. Reg. 1. i. talium raptorum. Isti versantur iuxta furnos, & molendina, hoc est dictū, iuxta diuites & simplices agricolas, qui granum in abundantia sibi seruant. Circa istos. n. morant, eis applaudendo, vel eos defraudando, vt acquirant grana, & diuitias sibijpsis. Vel per molendina, & furnos intelligo curias principum, & magnatum, vbi est clamor litium, & tumultus discordiarum, & forpnax ossa ligna cōsumens quariciæ, & crudelitatis. Figura Dā. 3. vbi dr̄ q̄ Babylonia erat fornax in curia regis Nabuchodonosor, vbi tres pueri missi sunt, qui statuam noluerāt adorare. Sic verè in curia Nabuchodonosor. i. mali principis, est fornax crudelitatis, quæ quotidie incenditur, quia quilibet detractor, & adulator ibi sufflat. Et q̄ñ pueri. i. pauperes, Innocentes nolunt adorare ſtatuā, quā erexit Nabuchodonosor rex. i. balliuos, officiales & causidicos, indigne à prelatis & principibus ꝓmotos, eis. ſ. munera largiendo, vel hmōi, proijciūtur in fornacem ignis, & crudelitatis per falsas accusationes talium ballinorum. ipse. n. Nabuchodonosor ipsos præcipit spoliari. Circa hmōi ergo fornacem, & molēdinum curiæ principis morant phalangia. i. impij causidici, & balliui, ut inueniāt victum suum. Hier. 46. Super tumultus
36 Alexandriæ visitabo. ¶ Phalangium ſm Pli. est genus araneę ita venenosum, q̄ ictus eius acerbior est, q̄ vespæ. Sed cōtra eius morsum remedium est alterum mortuum ostēdere sic percusso, & ad hoc etiam reseruantur cum mortui inueniūtur. Cortex etiā ipsorum est remedium contra morsum mustellæ, vt dicit. Sic verè mali sunt hodie ita iniqui, malitiosi & venenosi, ꝓ pauperes, q̄ ab eis percutiuntur, prædātur et exhæredantur, nullum habēt remedium nisi, ꝓ respiciāt ali quem alium eiusdem spēi mortuum, quia verè qñ cōsidera mus mortem aliorum malorum causidicorum, et balliuorū raptorum et iniquorum qui prædecesserunt (quia vt cōiter malè, et pessimè moriuntur) est nobis remedium aliquale, qa sic cogitamus, ꝓ Deus nos uindicabit de ipsis, sicut de illis, et ꝓ sicut illi mortui non dimidiauerūt dies suos, sic neq; isti. Mors. n. peccatorum pessima. Ideo videbūr iusti, et timebunt, et super eum ridebūt etc. Et ideo tales araneæ mortuę reseruantur, inquantum mortes talium aliqñ in scriptis ponuntur, vt sic ad consolationem, et remedium afflictorū eis in tribulationibus positis ostendantur, narrentur pariter, et dicantur. Lætaliter iustus cum viderit vindictā. Cortex etiā talium. i. memoria malæ mortis suæ, contra morsum mustelę. i. contra tentationes diaboli solet esse remedium, et iuuamen, quia in quantū iudicium Dei, et uindicta respicit, morsus diaboli declinat. ideo Eccle. 38. Memor esto iudicij etc.
27 ¶ Est aliud genus araneæ lanuginosum, ex cuius morsu accidit caligo, et uomitus, et genuū defectus. Sic ex morsu, et tētatione diaboli accidit caligo ignorantiæ, defectus incōstātiæ, uomitus displicētiæ, qñ. ſ. bona spūalia sibi displicēt, et ipsa reijcit, et abhorret. Pſ. Oēm escā abominata est aia eo-
28 rū. ¶ Est aliud genus dictū formicaleō uel myrmeciō ſm Pli. Formicæ sūt capite, hēt aluū et corpus nigrū, distinctū maculis, cuius morsus vt vesparū torquet, et dr̄ formicaleō, qa formicas venat̄ ut leo, et ipsas rapit, et earū fugit humiditatē, et inde uiuit, sed à passerib. et alijs auiculis postmodū rapit, et ab eis deuoratur. Et sicut dr̄ in li. de natura rerum. Iste q̄dū est paruus, cū alijs formicis viuit, et benignitatē simulat, cum autem creuerit ipsarum cōsortia fugit, & declinat. Et quia nihil in ætate cōgregat, aliarū grana deuastat. Isti sunt mali ſlati, & hypocritæ, q̄ i capite. i. i principio sunt albi. boni, Innocentes & casti, sed in corpore. i. in progressu vitæ efficiunt nigri. i. praui, insolentes & auari, maculis diuitiarū. i. fallaciis, & cautelis variari. mordēt vt vespæ, qa vere ipsi excoriāt, & rapiūt vt tyrānі, & formicas. i. pauperes ſcios inuadunt, & eorum humiditatem. i. bona rapina fugiūt, & sibi accrahunt, & inde viuunt. Sed ꝓ certo ab ipsis pascrib. i. a mundanis principib. quorum deprædati sunt subditos, non tuentur, sed magis ab ipsis inuadūtur. Vel pone, q̄ isti balliui in principio albi. i. simplices & humilitatem fingentes, & in principio pacificè conuersantes, tandē cum in diuitiis, & potestate creuerint, fiunt superbi, pristinorum atiorum societatē contemnentes, bonorūq; excoriatores, & formicas. i. pauperes exactionib. deuorantes. Sed a passeribus, a suis dñis, & principib. postmodum deuorantur qñ ipsorum nequitiæ cognoscuntur. Esa. 33. Væ qui prædaris nōne & ipse prædaberis? cum desieris deprædari, dēpdaberis. Vide Sen. Ab altero expecta, alteri quod feceris. ¶ Contra morsū oīm aranearum est remedium, cerebrum gallinaceum cum pipere, & cum vino dulci bibirum, coagulum agni cū vino, vngula arietis cū melle, musc̄æ contritæ, & superpositæ. Sic verè eōtra morsus aranearū. i. dæmonū valet cerebrū. discretio, & doctrina galli. i. ꝑdicatoris, si cū pipere correctionis, & cum vino cōsolationis adhibeat, Irē coagulū. i. benignitas, & dilectio, vngnis. i. asperitas, & distinctio spiritus agni & arietis, ſ. Iesu Chri, q̄ modo est agnus ꝓp mansuetudinem pcōres tolerādo, & eis indulgēdo, sed in iudicio erit aries eos feriendo. Dan. 8. Ecce ante portam Vlai aries vnus. Item ad hoc valent musc̄æ cōtritæ. i. cōsideratio cōtritionis, & passionis dæmonū, & malorū. Si ergo mordearis pr̄tatione aranea diabolo, accipe & cōsidera cerebrū galli. i. doctrinā ꝑdicatoris, coagulū agni. i. benignitatē diuinæ dilectionis & humanæ redēptionis, vngulā arietis, i. asperitatē suæ correctionis, musc̄as mortuas. i. exēplū malorū, et sue perditionis, & dānationis, & si hæc ossa cōsideras, pp mortium tentationis mortis periculum nō incurres. In oīb. operib. tuis memorare nouissima tua, & inæternum non peccabis. Eccl. 7. Nam ꝓ cerebrum, a quo ꝓcedit sensus, & motus, significatur ꝑdicatio, a qua oritur sensus cōpassionis, & motus bonæ operationis per coagulum vnctuosum intelligitur dulcedo pungulā durā seueritas, & durities iudicij &c. ¶ Item Plin. 29.
6. dicit q̄ aranea longos, et tenues habens pedes, & candida, si contrita veteri oleo sit admixta, dr̄ soluere albuginē oculorum. Sic verę illi q̄ sunt lōgi p perseuerantiā, et longanimitatē, tenues p humilitatē, cādidi per castitatē, cōtriti p patientiā, et aduersitatē, oleo mixti per pietatem, isti dico per documenta, & exēpla soluunt cā a se q̄ ab alijs albuginē oculorum. i. peccata, et uitia intellectus. Isto ergo collirio. i. istorum exēplo, doctrina & imitatiōe, inunge oculos tuos, ut videas. Apoc. 3. ¶ Tela araneæ stringit sanguinē fuget rem a vulnere, et ꝓhibet fieri saniem, et inflaturam. Sic tela uitæ humanæ, & eius fragilitas, & breuitas cōsiderata stringit fluxum vitiorum, & tollit saniem carnalitatis, et inanā superbiæ et uanitatis. ¶ Secundum Pli. li. 11. 24. quida dicūt inter araneas fœminam fila texere, masculum vero nentare ni intendere, & sic labores coniugales inucem cōdiuidere. Sic vere inter cōiuges masculi debent venationi & argutioni necessariorum uacare, fœminæ vero filiationi, et domi domestico labori se dare, ut sic vir faciat opera virilia & fortiora, fœmina vero fœminalia, et debiliora. Quodā men est contra multos coniuges, q̄ videntur sua opera putasse, quia. ſuiri faciunt opera fœminarum, et fœmineum uolunt regere, et facere officia maritorum. Hieron. Mulier circundabit virum. Contra illud Deut. 22. Non induetur uir ueste fœminea &c.

De Asino. Cap. 8.

ASinus secundum Isidorum dicitur quasi asedus, a dendo, quia ante usum ognorum illis hominē. Vel dicitur a, quod est sine, & finos quod fidebant. Vel dicitur ad a, quod est fine, & sinus quod est sensus, quasi sine sensu. et est animal simplex, et tardum humanis utribus obediens, et subiectum, et obliuiosum. Et ideo, miserum, et patiens oneris, et laboris, vili et modico utēsibo,

cohinter spinas, & tribulos q̄rens victum. Sic vere uerus ecclesiens vel religiosus, asinus pōt dici, quia si alii sedeant super ipsum. i. si alii sint eminentes, & ipse inferior & subiectus, non conquerit, sed assentit, respectu oīm se humilians & prosterneus. Hic dēt esse fine sensu tetrenæ lapientiæ, q̄ stultitia est apud Deum 1. ad Cor. 3. Stultus fiat, vt sit sapiens. Dēcelle simplex per innocentiam, sine plica malitiæ. Iob 1. Erat simplex & rectus, ac timens deū, & recedēs à malo. Irē ēcelle cardus per maturitatem & deliberationē vt nemini cito manus imponat. 1. ad Tim. 5. Debet esse obliuiosus p benignitatem, & iniuriæ dimissionem humanis viribus. i. suis māndatis obediens, & subiectus. 1. ad Heb. 13. Obedite prę se tis rectoris &c. Hic dēt vti modico cibo per sobrietatē, inter spinas morari per pēnitentiam, & aulteritatē, omnifarum & laboriosum aial dēt esse per patientiam, & longanimitatem. Gen. 49. Isachar asinus fortis &c. ¶ A sellus est iuuenculus, qui pulchrioris est formæ, qñ ætate est tenellus q̄ si senex efficitur, & antiquus, & quanto magis senuerit, tāto hispidior, & deformior inuenitur. Est aūt aial melancholicum, frigidum & siccum, pigrum & obliuiosum, inter spinas gregēs cibum, laborib. assuetum. Recte tales sunt multi, qui ipsa iuuentute pulchriores, & honestiores, meliores & scientiores sunt, q̄ tempore senectutis, & quanto plus vixerunt, tanto peiores continue efficiunt. 2. Pet. 2. Facta sunt eis posteriora deteriora priorib. Isti sunt frigidi per indeuotionē, facti pia cōpassionē, pigri & melancholici per obstinationē, obliuiosi bñficiorū, & mādatorū Dei per postpositionē inter spinas, & inter mundi diuitias victū quærunt. ꝓ ter rentoris appetitū, & ambitionē, qa ad nihil aliud vacant nisi ad spinas diuitiarū aggregandas, q̄ ipsos suis sollicitudinib. cruciabunt. iō Hier. 10. Nolite ſerere super spinas. Laborio si fiunt, quia sicut sensui patet, plus laborant cupidi huius mūdi ad suam damnationē, q̄ boni ad suam saluationē. Docetur autem linguam suam loqui mendacium, vt iniq; agerent, laborauerunt. Hier. 4. iō Esa. 57. In multitudine vię tuę laborasti, non dixisti, quiescam. ¶ Asinus minutis auib. est exosus, quia spinas vbi nidificāt, corrodit, & eas horribili voce sua disconis, & deterret, & de nido suo fugere eas facit, & hēt afinus multas miserias condiciones, qa supra uires laborib. exponit, fustē & aculeo pungitur, chamo os eius ligat, hinc inde circunducit, ab vberib. pascuis p quæ transit, chami sui refrenaculo coercetur, post labores cassus in fine moritur, cunis tradimitur, cadauer eius sine sepultura lupis, & canib. commendat, à qb. acriter deuoratur. Rectè tales sunt auari, & amatores huius mundi, quia minutis auib. hoc est dictu, pauperib. sunt infesti, quia ipsos horrendo sonitu commin atione sacrā deterrent, & spinas vbi nidificāt, hoc est dictu, pauperes & paruas domos, et possessiones suas eis auferūt fraudulenter eorum q̄; bona vel p fraudes vel p rapinas eisdem subtrahunt, & inuadunt. Iob 24. Agrum non suum demetūt. Et iō hic miseras conditiones, qa pro cero laborib. infinitis exponunt. Laborabit in æternum. Psa. 48. Aculeo remorsus cō scientiæ cruciantur, chamo pravæ consuetudinis astringūtur, ita q̄ de manu dñi sui diaboli euadere non possunt. In chamo, & freno maxillas eorum &c. Vndiq; circunducunt, ad assiſias nundinas, et mercata. Pſ. Circūduxit eum, & docuit scilicet diabolus. Vento superbiæ, pluuiæ luxurię exponunt, & ab ipsis suis pascuis, hoc est dictu, ab ipsis suis diuitijs, quas hīt, capistro auaritiæ colligantur, & ab ipso diabolo per parcitatem nimiā refrenant, qa sicut videmus, isti auari non audent comedere, nec expendere bona sua. Eccl. 4. Non tribuit ei Deus potestatem, ꝓ comedat ex bonis suis. & 4. Reg. 7. Videbis eas oculis tuis, et non comedes ex eis. Et postq̄ in mundo laborauerunt, et sine cā, & in cassum tēpus suo consumpserunt, moriuntur in corpore, & aīa, et iō tūc ab amicis pelle temporalis possessionis spoliant, qa uxor, et pueri furant, et rapiunt quicquid possunt, ne aliquid paupe ri erogetur, et tandem cadauer. i. ipsa aīa fętida sepulturæ Paradisi nō tradit, sed lupis, et canib. infernalib. perpetuo committitur deuoranda. Iō Sap. 3. Labores eorū sine fructu. Ad q̄ Esa. 49. In vacuum laborauī. et Eccl. 33. Cibaria et virgam laboris, et afflictionis, onus æterni mæroris, et dam nationis. Et iō concludit Hie. 12. Sepulcura asini sepelietur, pu trefactus et proiectus extra portas Hierusalē. ¶ Teste Auic.

Coruus naturaliter odit asinum, paruulæ ētaues, et passerculi odiunt asinum, eo q̄ spinas comedit, ubi nidificāt, et eorum oua cadere facit, & suo rugitu eos terret, et iō si hēt aliquod uulnus in dorso, ipsum pungunt, & contra eum pugnant, ut sic ab eis, fugiat & recedat. Sic verè mali ut cōiter odiunt bonos ſlatos. Nam qñ aliqs ſlatus uult rodere, et annullare spinas. i. uitia, et peccata ubi nidificant passeres. i. sui subditi instabiles, & insolētes, hoc est dictu, qñ vult eos corrigere, & suæ monitionis rugitu eos terrere, tunc contra ipsum pugnant, & eum mordent per detractiones, & si aliqd vulnus habuerit, hoc est dictu, aliquod uitium occultū commiserit, tunc eum ibi mordent per diffamationē, vt sic ipsos cesset persequi, & corrigere, qa non amat pestilens eum, q̄ se corripit. Prou. 15. Qui. n. erudit deriſorem, ipse sibi iniuriā facit. Prou. 9. ¶ Coruus pugnat cōtra asinū, & insidiat oculis eius, vt ipsos perforet rostro suo. Sed iuuat asinū profunditas, visus, ſpissitudo corij, & aurium proceritas uel mobilitas, & hoc quia contra morsus auium claudit, & obstruit visum suum. Sic vere coruus. i. diabolus multum odit, & infestat asinū, hoc est, virum ſmplicē, & benignū, et iō visui eius. i. intellectui, et fidei insidiatur, ut ipsum per errores inficiat, et corrumpat, sed contra hmōi tentationes, et malas diaboli suggestiones dēt claudere uisum suum per diligentē custodiā, ne à rostro cerui, hoc ē dictu, à prauis uetulis, & hæreticis excæcetur. Cōtra. n. hmōi morsus dēnt simplices se abscondere, et eos prout Poterunt euitare. Claude ostia tua super te. Esa. 26. Iuuat etiam contra tentationē diaboli ſpissitudo corij, patientiæ fortitudo, procerītas aurium. i. modestiæ mititudo, qa multa dēt audire, et parū, loqui, et ꝓfunditas uisus. i. fidei firmitas, et scientiæ lympitudo, qa oculus cordis sui dēt esse in fide profunde radicatus. Profundū abyſſi, quis dimensus est? Eccl. 1. ¶ Versus vt dicit Plin. lib. 8. c. 81. pugnat cū asino, et tauro. Nā qa comedit carnes crudas, eorū cupit carnib. faturari. Per vrsum intelligo officiales, vsurarios, balliuos, et causidicos, et raptores. Per taurū qui cerrā colit, intelligo agricolas. Per asinum q̄ onerat, intelligo mercatores. Vrsus ergo pugnat cū asino, et tauro, qñ agricola uel mercator ab ipsis raptoribus impetunt, ut eorū caro. i. eorum temporalis substantia ab eis deuoretur. Violēter tollitis pellē eorū, desuper eis, et carnes eorū desuper ossib. eorum. ¶ Dicit Pli. li. 28. c. 10. ꝓ fumus ungulæ asini 7
fœtū mortuum educit, et partū accelerat sine mora. Asinus simplex est Chri, cuius ungula est correctio, et districtio. Fumus ergo compunctionis ex hmōi ungue. i. ex Chri districtione, et sui rigoris consideratione proueniens, fœtū mortuum. i. pctm̄ mortale uel diabolum de vtero conscientiæ educit per confessionē, et partū confessionis accelerat, et inducit. Cū dolore paries. Gen. 3. ¶ Sicut dicit idem Pli. lib. 8
28. fecur asini valet contra morbos caducos paruulorum, et lac et sanguis contra morsum scorpionis. Sic ie cur. i. amor et affectio Chri, maxime ille quem habuit in incarnatione, et passione, si paruulis, et debilib. deuotæ consideranturp, ipsos à casu releuat pctōrū, et lac suæ benignæ doctrinæ, et charitatis quo suos pascit paruulos, et deuotos, à morsibus scorpionis. i. à tentationib. diaboli liberat, et præseruat. Tāquā paruulis in Chro lac dedi uobis edere et c. 1. Cor. 3. Sanguis ē suæ passionis uenenum, et malitiā. Scorpiones diaboli mirè pellit, et sicut dicit ibidem, lac asinum, i. doctrina Chri valet cōtra argentum uiuum, hoc est dictu, contra amorem diuitiarum, quæ ardent gentem, in quantum. ſ. ibi do cetnr paupertas uoluntaria, per quam diuitiarum cupiditas declinat. Argentum tuū, et aurū tuum consfla. Eccl. 28. et Esa. 30. Contaminabis laminas argenti tui. ¶ Sicut dicit Plin. 9
li. 28. si qs dixerit asino in aure, se percussum à scorpione, statim tranſit malitia veneni, prout dicunt aliqui. Sic si asino. i. sacerdoti (q̄ dēt esse ad onus pniæ assuetus) in aure dixeris p cōfessionē, cūo à Scorpione diabolo percussus fueris p peccatū, statim. ſ. facta absolutione cessat malitia huius mali. Nam virtute confessionis et absolutionis peccati ueneno aīa liberatur, iō Narra si quid habes ut iustificeris. Esa. 43. Vel asinus est Chri, qui debes in oratione dicere à Scorpiōe diabolo te percussum, et per eius grām liber eris. Hier. 33. Clama ad me etc. ¶ A facie fuffumigationis asini fugiunt uene- 10
nosa, urina eius cum nardo capillos multiplicat, et conseruat, ossa eius trita, et bibita liberant à ueneno, vt dicit idē

Plin.

Plin.li.38.c.10.vbi ẽt dici, ꝙ aqua quæ remanet asino potata, dolorẽ capitis sedat. Renes vero eius triti, & bibiti incõtinentiam cohibent. Sed de istis nihil ad præsens, expone si
11 vis. ¶Dicit Pli.li.8.c.43. & ẽt Arist.li.8.c.25. ꝙ asinus est aial frigoris impatiens, & ideo in frigidis regionib, vt in Ponto nõ gnãt, & licet sit frigidũ, tñ multꝝ est luxuriæ et qñ est fœmina paritura, tenebras q̃rit, & lucẽ fugit, ne ab hoie videat, ẽm Pli. bidẽ. Sic sunt multi, ꝙ frigus timoris Dei, frigus pniæ, & asperitatis nequeũt sustinere, & iõ in regionib. frigidis, hoc est dictu, in religionib. asperis nequeunt inueniri, sunt camẽ multum luxuriosi, & iõ vmbram, & obscuritatem diligũt nesciantur. Vel dic oĩa contra pauperes luxuriosos qui quamnis frigore paupertatis stringantur, luxuria tñ continuè maculant. Qñ aũt asina. i. peccator uult parere. i. aliquod malũ opus emittere, & facere, tunc solet tenebras. i. locum obscurum, & absconditum quærere, vt. ſ. suam possit malitiam oc
12 cultare, quia qui male agit, odit lucem. Io. 3. ¶Asina tanto amore diligit fœtum suum, & ad eum tranſire ẽt ꝑ ignis medium non timescit, vt dicit idem ibidem. Sic pro certo Chris intñ dilexit hoiem, fœtum suum, ꝙ ad ipsum in hunc mundum veniens, per ignem tribulationum non timuit pertrãsire. Vel pone, ꝙ prælatus debet currere ad auxilñ subditorum nõ obstante igne alicuius tribulationis temporalis. Ps. Transiuimus per ignem, & aquam &c. Esa. 43. Si transieris ꝑ ignem, flamma non nocebit te Num. 31. Quicquid transire
13 potest per ignem, igne purgabitur. ¶Asinus mirabiliter horret aquas intrare, & in eis intingere pedes suos, & qñ transire cogitur, tunc in eis mingit. Super pontes ẽt non transit libenter, quia cum habeat debile cerebrum, in aquam q̃ subtrus videt, cadere semper timet, ẽm Plin. vbi supra. Asinus est homo infirmus, aquæ sunt deliciæ vel diuitiæ, pontes sunt eminentiæ vel honores. Debet igitur timere. i. vir infirmus in aqua deliciarum ponere pedem suum. i. affectum, super põtes etiam alicuius dignitatis non dẽt infirmus ascendere, ne forte, propter debilitatem cerebri. i. propter defectum sensus, & discretionis ad profundum inferni ruere cõpellatur. Vel per asinum intelligo peccatorem, qui timet intrare aq̃ deuotionis, lachrymarum & contritionis, eleemosynarum & cõpassionis, timet tẽ ascendere põtem, hoc est dictu, cruces memoriam, quia timet ne exinde oporteret eum cadere in hmõi aquas, q̃. ſ. ex crucis & passionis memoria aqua de
14 uotionis sequit, quã abhorret. ¶Asini raro volunt bibere nisi ad assuetos fontes, & ubi possunt ire sicco pede, & qđ mirũ est dictu, si mutentur eis aquæ, tñ licet multũ sitiant, raro bibunt, nisi sint eis similes quas frequentant. Vnde etiam dicit ꝙ tunc cogendi, exonerandi ve sunt. Pli. vbi supra, ſ. lib. 8.c.43. Sic multi qñ sunt assueti ad aliquos fontes, hoc est dictu, ad aliquas delicias seu scientias temporales, ad alios bibere raro volunt, videlicet ad scientiam theologicã, uel ad delicias spũales, quia difficile est relinquere consueta. Oseæ 10. Vitula docta diligit triturã. m. ideo Hier. 2. Onager assuet⁹ in solitudine. Dato ẽt, ꝙ multum sitiant, & ꝙ multum appetant salutem, si tñ eis aliæ aquæ offerantur. i. si loco aquarum deliciarum, & diuitiarum huius mundi aliæ aquæ. i. deuotionis & cõtritionis, & cõpassionis eis offerantur, q̃ a aliis non sunt similes, vere bibere vilipendunt, nisi forsan à Deo per tribulationes coganꝫ, uel nisi exonerati onerib. disciplinæ suauiter manducantur. Vel expone contrario modo, ꝙ illi, q̃ sunt assueti bibere ad fontem sacræ scripturæ uel deuotionis, vbi sine pedis. i. affectus intinctione uel intẽtione possunt bibere, non debent aquã deliciarũ huius mundi appetere, imo si eis à diabolo offeratur fons aliquis. i. aliqua voluptas, nõ dẽnt tñ exinde gustare, nisi sit similis aliis assuetis licet multũ quo ad sensualitatẽ appetãt & requirant. Nõ poterãt bibere aq̃ fluminis &c. Exo. 7. Diabolus tñ ipsos exonerat onerib. Dei mandatorũ, & eos cogit stimulo tentationũ,
15 & sic facit bibere aquas mũdanarũ delectationẽ. ¶Sicut dicit Aris. asina tot annis non cõcipiet, quod grana hordei intincta in muli sanguine mãducauerit. Mulus est luxuriosus grana sunt verba q̃ si intincta fuerint in sanguine peccati, & luxuriæ suæ, & asinæ. i. infirmæ personæ alicui offeruãtur, vt. ſ. si coram infirmis de pctõ luxuriæ colloquanꝫ, ẽm quãtitatẽ verborum, conceptus boni propositi ab ea impeditur.
16 ¶Ad generationẽ mulorum nõ dẽt eligi equa q̃ sit quadrima minor, vel decenni maior, vt dicit idẽ. Sic illi qui ad generationẽ ſpiritualẽ eligunt. ſ. ꝑdicatores debent esse qua-
driennes ꝑ quatuor virtutũ quadraturã, & decennes ꝑ decalogi cõplemẽtũ. ¶Nullum aial coit libenter cũ alia ſpẽ, &
iõ pastores, q̃ volunt mulus gñeꝝ ab asino, & equa, hoc vertitur artificio, q̃ a pullum asini nutriunt lacte equæ, hoc verdũ paruulus est, in tenebris subijciũt vt lacteꝫ, & tũcille pulus cum creuerit, quasi adulter iam effectus, tempore coitus ad equarũ libidinẽ inardescit, & cõtrario pullus eq̃ nutrit lacte asinę, cũ asinab. postmodũ cõmisceꝫ, & sic talia aialia generant. ſ. mulus ex asino, & equa, hinulus ex equo & asina sicut dicit Pli.li.8.c.44. Sic ꝑ certo hoies non debẽt cum alterа ſpẽ. i. cũ aliorũ uxorib. commisceri. Sed uere pastor pec
catorum diabolus ipsos decipit isto mõ, q̃a qñ uult, ꝙ mulus. i. spurius generet, primo a iuuentute pullum asini. ipsi
luxuriosum nutrit lacte equæ. i. deliciis luxuriæ, & carnalitatis, & verbis & oblectationib. mulierum in tenebris, & turbulis, & in absconditis, et occultis, & iõ qñ talis pullus fectus est adultus, tunc tpe coitus. i. tentationis, & ardoris, ad asinarũ amplexũ. i. alienarum vxorum copulã inardescit, & sic multi ꝓp lac luxuriæ quo a iuuentute nutriuntur, in senectute adulteri efficiunt, q̃a adolescens iuxta viam suam, ẽt cũ senuerit, nõ recedet ab ea. Prou. 22. Vsq; in hodiernũ diẽ morẽ sequunt antiquũ 4. Reg. 17. Nã breuiter illi, q̃ sunt nutriti lacte asinarũ. i. verbis mulierũ, maxime in iuuentute, ad earum copulã faciliter inardescunt. Iud. 5. Aquam petenti, lac dedit. Pone si vis figuram supra de Iohelẽ. Iud. 4. ¶Si aũt
asinus coeat cum equa impregnata, corrumpitur partus in ne frigiditatis ſpermatis asini, vt dicit Arist. li. 2. de generat. ani. c. 6. Dicit ẽt, ꝙ si asina concipit ab equo, tunc sequẽs asini coitus ꝓp ſpermatis frigiditatem totum corrumpit, & cogit facere abortã nõ. Asinus est diabolus, equus Chris, equa bona aia, asina aia peccatrix. Si ergo equa. i. bona aia equo. i. Spũ sctõ fuerit ipregnata, tũc si cũ ipsa misceat asinus. i. diabolus per pctm, tunc dico conceptus bonorum operũ impediꝫ. Nã ꝓp frigiditatẽ indeuotionis, q̃ causat à ſpermate asini. i. à suggestione diabolica, totũ corrumpit, qđ cõceptꝫ Si ẽt aia peccatrix, ipsa. ſ. asina q̃ rectè est quasi eiusdẽ ſpẽ cũ asino diabolo, cõceperit bonum propositum, & contritionẽ ab ipso equo Chro, vt sic pariat aliquod bonũ opus, tunc asinus diabolus cũ ipsa coiens. i. ipsam de vitio reatus, & ad pctm inclinans, partum & conceptum bonorũ operũ dissipabit. Figura est ad hoc Marc. 13. de inimico, q̃ in agro seminato, iterato superseminauit zizaniã, ꝙ uerè inimicus diabolus qñ zizaniã malæ suggestionis seminat in consciã alicuius, tunc triticũ qđ ibi seminatũ fuerat. i. bonũ propositũ maculaꝫ. Iõ Hie. 12. Seminauerunt triticũ, et messuerunt spinas. ¶Mulus q̃ ex asino, et equa gignit, nõ põt gñare, et ita
est ẽm Arist. li. 2. de gñatione aial. c. 6. ꝙ sperma asini est naturaliter frigidũ, ſperma ẽt equæ est cõplexionabiliter rõne sexus frigidũ, et iõ ꝓp frigiditatẽ vtriusq; spermatis etia de genitũ ita est frigidũ, ꝙ non põt aliud aial generare. Dicit tñ Pli. li. 8. c. 44. Est in annalib. nostris mula ꝛæpe pepeſſe, verũ (inquit) prodigij loco habitum. Theophrastus vero ait mulam in Cappadocia vulgo parere. Sic ꝓp frigiditatẽ, prauitatẽ & infectionem pctí asini. i. Adam et Aquæ, &c. et frigiditas indeuotionis in mulis. i. filiis suis, ꝙ ad generationem bonorũ operum totaliter sunt inertes. Nã ꝓp frigiditatem. i. ꝓp pctm originale, quod ab ipsis suis parentib. contraxerunt, generationem bonorũ operũ perdiderunt, aũt forte prodigiosè aut miraculosè per Dei gratiam illuãtur, q̃a. ſ. generatio bonorum operum nõ à natura, sed a gratia
nat. Et sicut multi frigiditas parentum suorũ frigiditatem imitãdit, sic filiorum prauitas patrum suprũ prauitatẽ contuitur quia. In filijs suis agnoscitur vir. Eccl. 11. Et ideo dicitur Eccl.
41. De patre impio quæruntur filii et c. Vel pone si vis ꝙ parentes carnales, vel ẽt prælati frigidi, et indeuoti, uel iustitiarij generãt filios indeuotos. Semper. n. velle vsurarij generãt filios indeuotos. Semper. n. velle vsurarum ei filij sui simularentur, & eos ad hoc edocet quantum pcõ Adã. n. genuit filium ad imaginem, et similitudinẽ suã Gen. qñ patrem sequitur sua proles. Act. 7. Iosuæ. 5. Num. 32. Ezec. 16. ¶Frigiditas prędominans in mulo est causa sterilitatis, vnde dicit Arist. li. eodem. Sic verè quando frigiditas indeuotionis, timoris seruilis, uel incompassionis, in aliquo abundat tunc à fructu bonorum operum sterilescit. Eccl. 43. Eri-
gidus ventus aquilo flabit, et gelabit christallus ab aquis. ¶Est

stella Lydia quoddam genus asini teste Arist. quod habet vnam solam cornu in frõte, vngulã tñ non findit. Oẽ. n. aial habens duo cornua, hẽt vngulam scissam, & iõ asinus non habens duo cornua, hẽt vngulam scissam, quia non hẽt nisi unum cornu, nõ est bene vngulam scissam, quia non hẽt nisi unum cornu, nõ est verum econuerso, quia multa aialia findũt vngulam, quæ non hẽt cornua, vt patet in porco, & similib. Charissimi per istum quod est aial stolidum, intelligo peccatorem, ꝑ cor stolidum in fronte, intelligo obstinationem, per pedẽ intelligo affectionem, per vngulam quæ est finis pedis, intelligo intentionẽ, ad q̃ ois affectio ordinat, & terminat, ꝑ diuisionem intelligo discretionem, & distinctionẽ operationis. Discretionem, ꝙ in India. i. in mundo sunt multi asini. i. multi ecclesiastici uel religiosi, mali ꝓlati, vel ẽt alii pctores, q̃ habẽt cornu cornu in frõte, hoc est dictu, qui sunt obstinati, & frõte erecti & sine verecundia, & isti pro certo non findunt ungulam. i. non discernunt inter opera sua sicut deberent, quia pro certo tales peccatores effrenati, & obstinati sunt. ſ. & q̃ mala. Figura. Leu. 11. vbi aial non findens ungulam est immundum, nec dẽt manducari. Sic apud Deũ immundi sunt, qui vngulam. i. opera sua non diuidũt discernendo, nec debent ab aliis manducari. i. imitari. Nam comedens tg, nec tãgetis &c. Et nota ꝙ istud cornu solet esse in fronte, quia pro certo tales peccatores effrenati, & obstinati, sine verecundia oĩb. aperrè se apponũt. Frõs. n. est pars corporis patens magis. Et iõ tales sunt figurati Dan. 8. in hircum vnico cornu, q̃ ventilabat vndiq;, nõ tangens terrã, q̃ dominũ arietẽ. Sic tales, & maximè ꝓlati feri, & obstina
ti, qui rectè sunt ve hircus, luxuriosi. ſ. fœtidi & immundi, nõ ingredientes terrã. i. non cognoscentes nec cogitantes in sua
uitate, prosequunt arietẽ. i. qualibet bonam psonã. Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere. Hie. 3. Adapter. & Esa. 48. Et pone si vis totum de ꝓlatis indiscre
tis, cornutis. i. elatis, obstinatis & superbis. ¶Oẽ aial habens duo cornua, hẽt vngulam fissam, vt patet in boue, & similiter. Aial illud est placus, q̃ dẽt hre duo cornua. i. scientiam duorum testamentorum, vel duo cornua. i. duplicem potestatem, duos. ſ. gladios petri temporalem, & ſpiritualem. Et iõ tales debent hre vngulam fissam. i. operationem discretã quia ois placus dẽt esse sapiens, & discretus. Non tñ verũ cõ
uerso, qa multi hñt ungulam diuisam. i. multi sunt sapiẽtes, & discreti, qui tñ cornua non hñt. i. aliquam dignitatem, qa sicut videmus, dignitates & beneficia non dantꝫ hodie qñq; sapientibus, sed ignaris, contra consilium. Ietro Exo. 18. Eligite viros sapientes, & timentes Deũ, in quib. sit veritas, & q̃ oderint auaritiam. Figura Leu. 11. vbi non offerebat in altari Deo & dicitur supra. ¶Aris. dicit li. 8. c. 8. ꝙ asinus & mulus comedunt frugem, & herbam, & impinguantur ab aqua, & plus amant aquam turbidam, q̃ claram, uacca aũt econuerso. Tales sunt caudidici, & mundani sapientes, quia vt videmus, iunges & hæreditates pauperum comedunt, & corroduntur, velõs fructus. i. oês mundi diuitias sibi uendicant, & aquarum, impinguanꝫ. n. & dilatantur & in craſſantur ab ipsa sua sapientiæ seculari, & iõ magis amant aquam turbidã, hoc est dictu, legalem scientiam, & mũdanam, q̃ turbida est ꝑ fallitates, & cautelas admixtas, quam faciant a quam clara. i. diuinam scientiam, & theologiam ipsam, imo vilipendunt respectu suæ. Vacca aũt. i. bona & simplex psona, plus amat claram scientiam quã turbidam. i. theologicã, q̃ legalem. Hier. 2. Quid tibi uis in via Aegypti. vt bibas aquã turbidam. &c. ¶Asino ẽm Aris. ibidem c. 25. accidit infirmitas dirã malida, quia qñq; phlegma calidũ fluit à capite, & si descendat vsq; ad pulmonẽ, moritur asinus. Sic verè in corpore ecclesiæ qñ à capite. i. à ꝓlato descendit plegma. i. malum exemplum vsque ad pulmonem. i. vsq; ad subditos, tũc per multã imitationẽ unus ab altero corumpitur, & sic occidit, destruit & perimitur corpus veri asini Chri. i. ecclesia sctã Dei. Hier. 23. A Prophetis Hierusalem egressa est pollutio super totam terrã. ¶Asinus est fortior à parte posteriori, quã à parte anteriori vbi est crux, & iõ ibi frequẽtius onerat Christus pars posterior hoĩs sunt bona temporalia, q̃ post nos manent. Pars aũt anterior sunt bona spiritualia, & æterna, quæ à Cruce Chri accipiunt efficacia & vigore. Sũt ergo mundani fortiores, & ad aia promptiores à parte posteriori. In bonis mũdanis q̃ anteriori. i. q̃ in bonis spiritualib. qa
liter videmus ad oculũ, multum laborat ꝓ mundo, nihil ꝓ Deo, multũ ꝓ corpore nihil ꝓ aia iõ Apoc. 2. Posteriora tua
plura à priorib. Vel pone, ꝙ sp debemus esse in posteriori parte. i. in senectute fortiores ad bonũ operandũ, q̃ in iuuentute, quę est pars anterior uitæ. iõ Apostolus 2. Cor. 12. Cum autem infirmor tunc fortis sum. ¶Asinus post æquinoctium ver- 26
nale mouetur ad coitum, & terribili sonitu fœminã, excitat ad amorem. Nã qñ ventum odorem fœminæ ipsius naribus deferentem attrahit, tũc ad libidinẽ fortius inardescit. Sic uere homo in tempore veris. i. deliciarum magis accenditur ad luxuriæ fœditatem, & ardorem suum terribili sonitu. i. uerbis, & gestib. luxuriæ prænũcijs manifestat, & maximè qñ ventus. i. qñ aliqua maquerella vetula odorem, & famam alicuius fœminæ sibi repræsentat, & si ipse talis est, ꝙ hmõi ventum attrahat. i. ꝙ personam hmõi de facili audiat & recipiat, tunc præcipuè ad libidinem inardescit. Iõ dicit. Hier. 2. In desiderio aiæ suæ attraxit vẽtum. Et hoc de asino sufficiat. ¶In lib. de natura rerum dicit, ꝙ si asinam tecũ du- 27
xeris, & pullum suum ab eius sequela cohibueris pullus de loco ubi mater ipsum dimiserit, per quinq; passus circiter non recedet, sed matrem suam ibidẽ expectabit. Sic si mater tua Deus te in aliqua tribulatione vel tẽtatione dimiserit, nõ dimittas propter hoc locum tuum, fed cum eo in sta tu gratiæ perseuera, et cõsolationem eius patienter expecta: Iud. 8. Expectemus humiles consolationem eius.

De Aspidibus. Cap. 9.

Aspis est serpens uenenosissimus, dictus ab aspergẽdo 1
venenum. quarũ sunt plures species, affectu et effectu dispares ad nocẽdũ, ut dicit Isid. li. 12. c. 4. Tales sunt dæmones, qa ore suo. i. malis suggestionib. spargunt venenum tẽtationum, et sunt tã malitia, q̃ potentia inequales qa ẽm nobilitatem naturalium inest eis peruersitas aliorũ. Oia. n. membra corporis non eundẽ actũ hñt. ad Ro. 12. Vel per os aspidis intellige detractores, malorum suggestores, et uerulas maquerellas, quib. mediantib. dæmones inuenenãt alienos. Os tuum abundauit malitia &c. ¶Sicula est aspis q̃ græcè dr 2
dipsas, q̃ qñ momordit aliquẽ, facit eum sitire vsq; ad mortẽ, et sitiendo moritur sic percussus. Talis est auaritia, qa qñ momordit hoiem, et infecit, facit eum sitire ꝑ immoderatũ appetitũ diuitiarũ in tñ quod nulla bona mundi pñt extinguere sitim eius, ita ꝙ finaliter moriꝫ sitiẽdo, qa vsq; ad mortẽ sitis suæ auaritiæ non quiescit, imo q̃to magis senuerit, plus augeꝫ. Induxisti nos in desertũ, vt interficeres nos siti, et paruulos nostros. Exo. 16. Num. 20. Nos (inqt) et paruulos nostros, qa desertũ auaritiæ facit auarorũ filios, exẽplo parentum, habendi et acquirendi sitibũdos. Figura de Agar et filio eius, q̃ eiecti ab Abraam cũ pane, et vtre aquæ sitiebãt in deserto vsq; ad mortẽ. Gen. 21. Sic illi q̃ ab Abraã Dei eiecti, et reprobati pro portione et salario accipiunt utrem aquæ. i. bona temporalia, in deserto huius mundi, vna cũ filijs suis siti auaritiæ infestanꝫ, iõ Esa. 5. Nobiles interierũt fame, multitudo eorũ siti exaruit etc. ¶Hypnalis est genus aspidis 3
q̃ somno necat quẽ momordit, quia mortius ab illa statim somnũ petit, et dormiẽdo moriꝫ. Vñ de Cleopatra dr, ꝙ venenũ ipsius bibit, et dormiendo mortis amaritudinem non sentiret. Rectè talis est dibolus, quia qñ momordit aliquem per pctm mortale, et dentes suarũ tẽtationum in eum fixit, facit eũ delectari somno, hoc est dictu facit eũ requiescere, et dormire in delicijs huius mundi, quia vere peccatores oês rectè vñr dormire, qa sicut dormiẽs nõ se mouet, nõ videt, nõ odoraꝫ, nõ audit, nõ verecundaꝫ si verẽda eius apparent, nõ recolit, nec loquiꝫ, sic peccator delicijs deditus nõ videt ꝓpriã fragilitatẽ, et iniquitatẽ, mortis propinquitatẽ, iudicis austeritatem, dæmonum crudelitatem nõ odoraꝫ æterna suauitate, non audit ꝑdicationẽ nec correctionẽ, nõ loquiꝫ ꝓ cõfessionẽ, non se mouet ꝓ bonam operationẽ, nõ verecundaꝫ suã imperfectionẽ, et sic dum ita dormit in pctõ, venenũ diaboli ipsum interimit, et occidit. Vigilate ergo, qm̃ si sciret paterfamilias qua hora fuit veniret vigilaret vtiq; Matt. 24. Figura Iud 4. de Iahele quæ sizare æstuanti obtulit uerẽ lactis, ut sic facilius dormiret, et sic occidit eum dormiẽtem, quia dum dormiret, clauum tabernaculi infixit temporib. eius. Sic diabolus æstuanti in tentationibus, fugienti à prælio. i. à tribulationib. offert uerẽ lactis. i. mundi delicias, utpote quia usurariis ostendit vineas, et prata aliena, luxuriosis pulchras dominas et c. vt bibãt et fornicantur,

niantur,& dormiant somnum sempiternum.Hier.51.Et dñ fic delectant,infigit clauum tabernaculi.i.mortẽ, & ſic interimit dormiendo.Iſtud patet in iſtis cauſidicis, q̃ qñ volunt dormire,& q̃eſcere in bonis,& diuitiis acq̃ſitis,ſubito moriuntur.Iõ Amos.6.Væ qui dormitis in lectulis eburneis &c. Vel pone hic de muliere q̃ offert primo lac,& venenũ.i.verba ſua venenoſa,& ſic facit hoiem ſopire,& dormire,& de lectari,& eum occidit deſtruendo famam, bona temporalia,& pſonã.¶Hæmarhoois eſt aſpis ſic dicta,eo q̃ eius quẽ percutit,diſſoluit oẽs venas,ita q̃ fluxu ſanguinis vitã finit, & illius fugit ſanguinẽ quẽ percuſſit,quia vt dicit Iſi.lib.12. hæma græcè,ſanguis eſt latinè,& rhoo idẽ eſt, qd fluo. Tales ſunt mulieres,q̃ ſtatim q̃ percuſſerũt aliquẽ iaculo verborum ſuorum,emittendo ſanguinẽ ad litterã,p luxuriam, ipſum faciũt ſpũaliter interire,vel ſtatim faciunt eũ emittere,& perdere totum ſanguinẽ ſuũ.i. totã ſubſtantiam ſuam tẽporalẽ,& fatue expendere quicquid hẽt,& ſic eũ ad mortẽ.i.ad defectum paupertatis faciunt puenire, & qñ aliquẽ ſic percuſſum,& tẽtatũ per luxuriã occiderunt,ſtatim incipiunt fugere,attrahere & bibere ſanguinem eius.i. ſubſtantiã temporalẽ.Nõ accubabit leo donec rapuerit prædam, occiſorum ſanguinẽ bibat.Num.23.Vel iſte ſerpens eſt diabolus,qui ab hoie fugit ſanguinem in quo eſt uita.i.gratiam & deuotionẽ &c.Sanguinẽ dediſti eis bibere, qñ digni ſũt.

5 Apo.16.¶Præſter eſt ſerpens horribilis, ſemper ore parẽte venena diffundens, & ab eo percuſſus diſtenditur, & infectione corporis enecatur,ſicut dicit Iſi.ibidem lib.12.& Lucanus.Tales ſunt blaſphemi,ira cũdi,iniurioſi,& detractores,q̃a ſp hñt apertum ad virus detractionis,blaſphemiæ & iniuriæ diffundendũ,& iõ ab eis morſus, iniuriatus & infamatus diſtenditur per iracundiã, inficitur per infamiã vel p odiũ & tãdẽ moritur per infamiam temporaliter per peccatum mortale ſpũaliter.Apertio oris inflammatio.Eccle.20.

6 ¶Sæps genus eſt aſpidis,q̃ teſte poeta,qñ mordet, non ſolũ carnẽ,ſed ẽt oſſa deſtruit,& diſſoluit,ita ut hõ in ore ſerpentis totaliter liquefiat.Oſſaq̃s (inq̃t) diſſoluens cum corpore tabificus ſæps &c.ſicut dicit Iſid.li.12.Talis eſt detractor,q̃a qñ mordet aliquẽ per detractionem, non ſolum carnem.i. ipſa opera carnalia,& peccata,imo ẽt oſſa.i.bona opera,& virtuoſa nititur uerbis veneficis diſſipare.Vel carnem.i.peccatores carnales,ſed etiam oſſa corporis eccleſiæ. Confre-

7 git ad numerum dentes meos.Thr.3.¶Dicit ẽt Iſi.lib.12.q̃ generaliter aſpis cum aſpexerit paratum incantatorem, q̃ cã quibuſdam propriis carminib.euocat de cauerna,vnã aurẽ in terra præmittat,altera uero cauda obturat, ut illas magicas non audiat,nec eiuſdem uoci obediat exeundo.Aſpis iſta ſignificat ſapientes,& diuites mundanos, qui dñr aſpis ab aſpiciendo,quia clare uident,& aſpiciunt iura ſua. Incantator eſt prædicator, quia ad modum incantatoris ſufflando, & p̃dicando facit uideri aliquid ubi nihil erat.ſ. in peccatore gratias,& uirtutes,& facit diſparere,quod ibi erat.ſ.uitia & pcta.Qñ ergo aſpis.i.cupidus,& ſapiens huius mundi, videt incantatorem.i. prædicatorem paratum ad incantãdũ, & p̃dicãdũ,& timet,q̃ eũ educat de cauerna.i.de amore mũdi huius, tunc obturat aures aĩæ.ſ.intellectũ & uoluntatem. Aurem.n.uoluntatis obturat terra.i.amore terrenorum,tũc.n.incipit cogitare,q̃ dulce eſt talia velle,& diligere.Aurem aũt cordis uel intellectus obturat cã cauda.i.cũ fine ſuo, q̃a.ſ.ſperat diu uiuere,& in fine pẽnitere,& ſic per pñam caudæ.i.finis q̃ ſperat hſe,& per cupiditatem,& amorẽ terreno rum obdurat, & indurat cor ſuum,vt non faciat nec audiat q̃ iubeẽ.Iõ Hie.17. Induruerunt cernices ſuas ne auderẽt legem,& ne ſuſciperẽt diſciplinã Pſ. Furor illis ſm ſimilitudinẽ ſerpentis,ſicut aſpidis ſurdæ,& obturãtis aures ſuas.Vel dic,q̃ incantator eſt diabolus,q̃ ſi p incãtationẽ ſuggeſtionum ſuarũ velit de cauerna.i.de ſtatu fidei & gr̃æ te extrahere,obtura aures tuas,& adhibe terrã.ſ. memoriam tuæ uilitatis,& caudã.i.memoriã tui finis,et mortis, et ſic incantationes eius poteris declinare,dicens.Amos.5.Auferà me tumulũ carminũ tuorũ, cantica liræ tuæ non audiam. Vel per incantationẽ intelligo luxurioſnm,hæreticum,vel quencũ

8 que mala ſuggerentem,etc.ſicut ſupra.¶Scẽm Pli.lib.8.c.23. Mẽbra pcuſſa ab aſpide intumeſcunt,et niſi pars contracta abſcindatur,uix aliquo remedio conualeſcunt.Sic uerè qñ aliqua membra corporis eccleſiæ ſunt infecta ab aſpide diabolo p hæreſim,et errorẽ tunc uix corpus eccleſiæ conualeſcit, niſi tales de medio abſcindantur per brachiũ ſeculare.Quia oĩs arbor,q̃ nõ facit fructum bonum,excidet. Mat. 3.Figura Leu.14.vbi ſi plaga lepræ oriret in domo, lapis vitiatus erat,dẽt excidi,et extra proiici,et domus alieno luto liniri. Sic uerè ſi in domo eccleſiæ in aliquo lapide.i.in aliqua ſpecie cõſortio aliorũ,et domus eccleſiæ abradi,et extra proiici correctionẽ,et alieno luto.i. alia doctrina liniri pẽdicationẽ. Bonũ eſt tibi,q̃ pereat vnũ de mẽbris tuis,q̃ totum corpus. Vel pone ſi vis dẽ contra obſtinatos religioſos,et incorrigibiles &c.¶Itẽ ibidẽ dicit,q̃ aſpis mirabili ſenſu,et affectu uxorem ſuam diligit,et ſi quis comparem ſuam interficit,in ſum maximo zelo uindictæ perſequit inuadit,et in quoſcũq; populo vel agmine fuerit,ipſum nititr infeſtare, et non niſi veloci fuga uel fluuio intermedio deſinit ipſum ſeq;.Sed ecce tra malitiam eius dedit natura remedium, quia debilẽ latus viſum, et cum habeat oculos in temporib.non põrbẽ ames ſe uidere,ſed magis latere,et iõ nõ bñ põt inſeq; fugientem. Vñeũ inſequendo,plus ſe iuuat auditu uel odoratu, q̃ viſu. Per iſtã aſpidẽ intelligo mundanos pecccatores,quia aliqñ ſunt coniugati,hoc eſt dictu,confederati et conglobati per malitioſam concordiã,et amorẽ,q̃a ſicut dr̃ Luc.6.Peccatores diligentes ſe diligunt. Et iõ qñ aliquis inuadit aliquẽ ipſorũ,oẽs alij parati ſunt p eo pugnare,et eius aduerſarium impugnare.Iſtud patet in cauſidicis,quorum unus alium ſtinet,et tuet,et in quocunq; agmine uel populo.in quocũq; ſtatu fuerit uel religione,de eo ſe nitit uindicare.Remediũ tñ contra eorum malitiã eſt uelociter fugere,et eorum brigas,et litigia deuitare,et ad partem anteriorem.i.ad religionẽ,et bona ſpũalia rectius ſe trãsferre,quia cũ illi hẽant oculos mentis in tẽporib. et à latere.i.ad res laterales circũſtantes,et mundanas,et non in frõte.i.ad res anteriores, et ſpũales,iõ nõ bñ uident rectè iudicando,nec pñt perſequi illũ,q̃ directè fugit,et euolat ad æterna et c. Vel pone ſius p modũ exempli qũo viri debent uxores diligere,et de earũ morte dolore,et ecõuerſo.ad Ephe.5.Viruxorẽ ſuã diligat, ſicut et uxor uirum.Idẽ Colo.3.¶Aſpis non hẽt oculos in frõte ſed in tpib.et iõ nõ bñ videt,q̃ ſunt ante ſe,ſed magis ea q̃ ſunt circa latera nec cito põt currere.Aſpis eſt auarus, q̃ oculos non vt hñe in fronte,q̃a.ſ. ad partem anteriorem.i. ad bona ſpũalia et æterna nunq̃ reſpicit nec attendit,ſed verè oculos vt hñe in temporibus,quia.ſ.ad latera.i.ad bona mundi circunſtãtia ſp aſpirat oculus mẽtis ſuæ.¶Dicit Matthæus et ẽt Pli.libr.8.c.vltimo q̃ aſpides non nocẽt aphricis et mauris.Vñ pueros ſuos quos dubitant de ſenazos,aſpidibus obiiciunt,q̃ ſi fuerint de eorum progenie,non nocebunt, ſi aũt adulterini fuerint,eos occidunt.Iſtud dicit Solinus de pſiliis,ſicut inuenies.c.de aphrica.Per aſpidẽ intelligo malos principes,et pharos,p aphros,et mauros colore nigros, et vltos,intelligo pctores,cupidos et auaros,et maxime cauſidicos,et balliuos,q̃ pp æſtum auaritiæ, pctorum fuligine denigrant.Iſtis ergo non nocent aſpides.i.principes,et pharaoni,et filios eorum.i.familiares,et notos ſibi receptos, datos,et traditos non lędunt, imo amore parentum ipſos eleuant et exaltant.Sed qñ iſti Aphri tradunt ſuis aſpidibus.i. principibus prælatis et iudicibus per falſas accuſationes, alienos.ſ.pauperes agricolas,quos eis tradunt detrahendo, falſo accuſando,et adulãdo,ipſos dico deuorant per rapinas,et excoriationes.Iõ Michæ.7. Princeps poſtulat et iudex in reddendo eſt.Et ideo talib.dicit Pſ.Super aſpidem et baſiliſcum ambulabis.Vel aſpis eſt diabolus apher ficcus niger,homo ſanctus et pẽnitens,et maximè ſancti,qui fuerunt religiones,pueri eorum ſunt religioſi ſuorum ordinum,qui ſi recte per imitationem filij matrum fuerint,ab ipſis bibẽdo,niſi tpe pluuioſo.i.tpe proſperitatis q̃a ſequentur à diabolo,ſi autem adulterini ſint ut q̃a hypocritæ uel mali,tanquam alieni,at non ſanctorum filij, à diabolo necabunt.Iõ Eſa.11.In foramine aſpidis, et in cauerna reguli,qui ablactatus fuerit,manum ſuam mitter. q̃a breuiter terinis,impijs et peruerſis,legitimis uero filiis eccleſiæ benevt iuſtè genitis,et promotis non nocet diabolus, aduerſanos aũt.i.iniuſtè affectuoſè,et ſimoniacè genitos,et introdu

Gos

Gorbolt pũget in inferno,lędet pariter & damnabit.iõ.dr̃ Qui diſſipat ſepem mordebit eũ coluber. ¶Dicit Pl. Vbi ſ. vltimo q̃ ſunt q̃dam aĩalia q̃ incolis ſunt innoxia,q̃ nocent alienos.Vñ dicit q̃ angues circa Euphratem,incolæ nõ lædũt,ſed extraneos lacerãt & occidunt,qñ ip ſi tantummodo dormientes.Dicit ẽt cõtra q̃ Arſt.tradit à ſcorpionib in Alexenio mõte Cariç hoſpites nõ lędi,ſed alios in eis nenecari. Per iſtos angues ſtelligo malos iudices plagentes enecari. Per iſtos angues ſtelligo malos iudices plamaceptores pſonarũ q̃a incolis terræ ſuæ.i. illis q̃ ſũt natis de partib. vel de parentela ſeu de familia ſua, & ad quos ſpectat affectionẽ ſpecialẽ,nõ nocẽt, nec eos pungũt vel infestant,q̃ eos iueniãt criminoſos,ſed q̃buſcũq; alienis moleſtis aliquibus ſunt benigni,cunctis aũt alijs ſunt iniq̃,contra illos Deut.1.Ita paruum audietis vt magnũ ſiue ciuis ſit ille ſi peregrinus,nulla erit diſtãtia perſonarum. Et econtra q̃ dam ſchẽ more ſcorpionũ q̃ plo diligũt extraneos q̃ cõparticipes ſeruitio ſuo,& alias,& ſic fit q̃ indigenis & vicinis & ciuibus ſunt infeſti,alijs aũt ſunt beniuoli & amici, ſicut ad literam patet de illis qui excoriẽt ſubditos,& ſtipendiãt Salamandros.¶Salamãdra eſt genus ſerpentis ſimile lacertę, & ad modũ lacertæ ſtellatũ.ſm Iſid.& Pli.li.10.c.67.Occultam hẽt generationem,peſcit.n. vbi habitet, cum ſolum pluuiæ tpe videantur.in his ẽt non eſt maſculus aut fœmella. venenoſiſſimæ ſunt.Et ſi aliq̃ ex arbori irrepſerit,oĩa poma inficit & corrumpit,vnde comedentes occidit.ſi in aquas cœciderit, ipſis bibẽtibus efficit venenoſas,contra incẽdia repugnat, & ſic de glacies exẽguit,& ſp ſaniem ſpumat,q̃ ſi corpus habitetigerit ipſm inficit, & pillos deſtruere facit, & dato q̃ ſolum pedem tetigerit,tñ totũ corpus inficit, & deturpat.In igne viuit ſine conſumptione, & licet ita ſit venenoſus,tñ à quibuſdã animalib.comedit loco cibi. Talis rectè eſt diabol,q̃ q̃ certo eius natura & cõditio eſt occulta, & ẽt inter eos non eſt ſexualis differentia. Iſta igit ſi alicui arbori.i. alicui pomo irrepſerit & inhæſerit p pctm. & maximè circa pedẽ ſuæ circa iuuẽtutẽ,tota arborẽ & oĩa poma eius.i. totã ſequentẽ,& oĩa opera eius inficiet & corrũpet,q̃a corrupto pedẽ ſubito aliquo ſãalib.comedit loco cibi.Et ideo talib.dicit Pſ.Super aſpidem et baſiliſcum ambulabis.Vel aſpis eſt diabolus apher ficcus niger,homo ſanctus et pẽnitens,et maximè ſancti,qui fuerunt religiones,pueri eorum ſunt religioſi ſuorum ordinum,qui ſi recte per imitationem filij matrum fuerint,ab ipſis bibẽdo,niſi tpe pluuioſo.i.tpe proſperitatis q̃a ſequentur à diabolo,ſi autem adulterini ſint ut q̃a hypocritæ uel mali,tanquam alieni,at non ſanctorum filij, à diabolo necabunt.Iõ Eſa.11.In foramine aſpidis, et in cauerna reguli,qui ablactatus fuerit,manum ſuam mitter. q̃a breuiter terinis,impijs et peruerſis,legitimis uero filiis eccleſiæ benevt iuſtè genitis,et promotis non nocet diabolus, aduerſanos aũt.i.iniuſtè affectuoſè,et ſimoniacè genitos,et introdu

adulando,blaſphemãdo,& iniuriando, & detrahendo,& iõ corpus,quod contingunt.i.ipſum de quo detrahũt,per infamiam faciunt decolorẽ & deformen. Obſcuratus eſt ſol defumo putei.Ap.9. Iſti ergo licet ſint venenoſiſſimi & malitioſiſſimi,tñ ab aliquib.aĩalib.i.ab ipſis demonib. perpetuo vorabunt.Nã quia alios comedunt per detractionẽ & excoriationẽ,iuſtum eſt,q̃ ab alijs finaliter deuorent.Cum cæteros deuoraueris, deprædabunt te qui reliqui fuerint ex populis. Abac.2.Iſti ẽt in igne viuunt, quia ĩ mundo iſto ſunt in igne cupiditatis & luxuriæ,& in futuro erunt in igne gehẽne. De igne egredient,& ignis conſumet eos.Eze.15.Et in iſto igne non cõſumunt:q̃a in igne pctî non cõſumunt p contritionẽ,nec in igne inferni conſumunt per fruitionẽ quia ignis infernalis affligit corpus & aĩam,ſed tñ non ad nihilat, nec conſumit.Ideo Eſa.66.Vermis eorũ non morietur, et ignis eorum non extinguetur.¶Salamandra in igne viuit ſine dolore & læſione.vñd. Pli.li.29.c.4.q̃ ex quodam genere Salamandræ piloſo fiunt cingula regum,& elſychnia lucernarũ quæ poſt nimiam vecuſtatem in ignem proijciuntur.& ibi inflammata purgantur, & poſt diuturnam inflammationẽ purgata,illæſa & renouata recipiunt. Alexãder Papa de tali aĩali veſtem habuiſſe dr̃,quæ mũdanda nõ aliter q̃ in incendio purgabat Pli.aũt li.19.c.1.in India genus eſſe lini aſſerit de quo ſordidas Mappas in igne ſine cõſumptione purgatas vidit.Salamandra eſt Adam,qui in igne tribulationũ vixit in mũdo.Gen.3.In labore & erumna comedes panẽ tuũ Pellis eius de corpore pciſa,ſunt hoies,& maximè ſancti & iuſti.Papa ſeu rex eſt Chr̃s. cuius cingulũ ſunt oẽs fideles, à quibus per fidem cingitur & vallatur.Iob.29.Cum ſederem quaſi rex circunſtãte exercitu. De pelle ergo Salamandræ.i. de hoibus ab Adam procreatis,ſit regi Chr̃o veſtis & cingulum fidelium per fidem & charitatem,quia fides cinctorium renum eius.Eſ.11.Quia.ſ. cingulum & veſtis Chriſti quilibet efficitur,qñ fidem eius ſuſcipit in baptiſmo. Sed p certo qñ iſta veſtis & cingulũ.ſ.fidelis & prædiſtinatus eſt inueteratus p vitia & pcta & malas cõſuetudines,tunc deus ſolet eũ mittere ĩ ignẽ tribulationis,paupertatis & aduerſitatis,vbi purgatur & mũdat,à vitiis & pctis,et vbi iterũ p gr̃am renouat, et dignus ab eo portari et indui p pñam efficitur.Eccl.2.In igne purgabit̃ aur¶ et argẽtũ, hoies verò receptibiles in camino humiliationis.Figura Nu.31. vbi pdam q̃ à Madianitis Iſraelitæ tulerunt,igne purgauerũt, quicq̃d a¶t igne nõ poterat ſuſtinere,aqua expiationis purgatũ eſt. Sic verè Chr̃s illos quos à Madianitis.i.à dæmonib.tollit et perdat.ſ.per p̃dicatorem,gr̃æ inſpirationem, et occultã p̃deſtinationem, ſi ſint fortes et virtuoſi,et purgat eos à vitiis et pctis p ignẽ tribulatiõis,ſi ãt debiles et infirmi aqua ſola ſuę mĩæ mundat eos et expiat a pctis.Quicq̃d(inq̃t)ignẽ nõ poterit ſuſtinere,aqua expiationis purgabit. De iſtis ẽt fiunt lucernæ incõſumptibiles,q̃a iſti p bona exẽpla ſua alios illuminãt et illuſtrãt,et in obſcuritate vitæ pſentis dirigunt ad ſalutẽ, et ſũt incõſumptibiles,q̃a alios illuminãdo, ſeipſos p vitia nõ cõſumũt,ſicut faciunt hypochritæ,q̃ admodũ cãdelæ aliis p̃ſunt,et ſibi obſunt.Hie.6. Defecit ſufflatorioli in igne, cõſumptũ eſt plũbũ.Vñ dic q̃ Salamãdra ẽ vir pfectus,cui⁹ nutrimẽtũ et vita eſt ignis.i.gr̃a ſp¶ſancti, et charitas vel ẽt tribulatio et aduerſitas,q̃a.ſ.ita pfecti ſunt,q̃ ardor et afflictio tribulationis tẽtatiõis ipſos nõ diminuit,nec cõſumit.exẽpl¶ de Laurẽtio et Vincẽtio Eſa.43. Cum trãſieris p ignẽ,flãma nõ nocebit te.Veſtis ãt et pellis eſt bona cõuerſatio taliũ, q̃ aliis incõſumptibilis ſic lucerna. Mat.5. Vos eſtis lux mundi.

¶Valde notabile exẽplum d.hic Pli.ſ.li.10.c.74. de aſpide.ait .n. q̃ ẽm Philarchũ dudũ in ægypto aſpis ad mẽſam cuiuſdã 16
veniens ibidẽ diebus ſingulis alebat̃. Enixa igit catulos ſecũ adduxit,quorũ vnus filium hoſpitis pcuſſit et occidit.Reuerſa ergo aſpis in pſentia hoſpitis catulum q̃ filium occiderat peremit,et abiens nequa q̃ ampli⁹ viſa fuit.Iſta pñt applicari ad gratitudinẽ:q̃a.ſ. ſi iſte ſerpẽs doluit et dedamno ſuo p ſuũ catulũ offenſo,multo magis et nos de infortunijs amicorum et bñfactorũ noſtrorũ debem⁹ dolere, et vicẽ eorũ iuſtè et licitè vĩdicare.Vñ põt dici de verecundia, quomõ.ſ. hõ debet verecundus apparere coram illis quibus p ſe vel p ſuos malefecit,et maximè ſi bñficia recepe it ab eiſdẽ. Vel põt applicari de iuſtitia:quia.ſ.bonus iudex p̃prio catulo.i. proprio filio non debet parcere,quẽ videt homicidiũ cõmi

sille, exẽplo illius regis q̃ sibi et filio adultero, cuilibet vnũ oculũ eruit, ne videret̃ a iustitia defeciſſe, qua. ſ. cautũ erat vt adulteri duob⁹ oculis priuarentur: ſicut ponit Valeri⁹ maxi. Ideo bene dicitur quod Deus proprio filio nõ pepercit.

De Boue. Cap. 10.

1 BOs gracè uocatur bootes, & hẽt bos ſub gutture q̃dam pellem, quæ palearium dr̃, qđ eſt ſignum generoſitati in boue, ſicut dicit Iſi. li. 12. Bonũ ergo (vt dicit) erga ſocios maxima eſt pietas. Nam alter alterum inquirit, cum quo duceret, aratrũ, ipſum labit & eius ſocietatem dirigere cõſueuit. Sic vere nobis & maximè prælatis vel religioſis ſpũaliter debet eſſe. Nam palearium, mollem. ſ. & flexibilẽ pellẽ, hoc eſt, verba dulcia & benigna debem⁹ habere in gutture & in ore, vt dicaũ nitidius oleo guttur ei⁹. Pro. 5. Et ſocios nr̃os. i. aljos chriſtianos & maximè illos q̃ sũt eiuſdẽ nobiſcũ ſtat⁹, eccleſiæ vel religionis, cũ quib. aratrũ fidei vel religionis tra himus, debemus ſummè diligere, & fre quenti mugitu. i. pijs ſermonibus amorib. pietatis affectũ exteri⁹ declarare, & alter alterũ lãbere & amaſ. Mugiet bos cũ nõ habuerit herbã. Iob. 6. ¶ Sed⁹m Pli. li. 8. c. 45. Boues ĩ India ſunt ita alti ſicut cameli, quorũ cornua quatuor pedes hñt latitudinis. Boues ẽt coniuncti. p cornua fortius & melius laborãt, q̃ qñ ceruice ſunt ligati vel cõiuncti. Boues ẽt q̃ habẽt laxa cornua, in labore ſunt p̃cellẽtes. Boues ſunt p̃lati, cornua eorũ q̃bus per cutiũt, eſt iudiciaria poteſtas, iuſtitia ſeu tigri. In India ergo. i. in eccleſia debent eſſe boues alti & eleuati per pfectionẽ quorũ cornua. i. poteſtas iudiciaria debet habere quartuor pedes. i. obſeruãtiã quttuor euãgeliorũ, vt. ſ. mãdata Dei nõ præter eãt per caritatẽ, nec comittãt p vanæ gloriæ tepiditatem. Iſti aũt boues ſp debent eſſe iugo diſciplinæ ſubditi, & eorum cornua. i. iudiciaria ptãs, iuſtitiæ & æqtatis vinculis alligari, vt ſic bonis laborib. eſſe valeãt dedicati, vt dicat quilibet Act. 20. Alligatus ſpũ vado in Hieruſalem. ¶ Boues bini iuicem liganſ, & vt cõiter in parte anteriori. ſ. in capite & cornib⁹, qa. ſ, fortius laborãt, q̃ melius operanſ. Sic vere qñ plures boni, & maximè prælati ſunt inuicẽ cõfœderati & ligati, & maximè in capite, & i parte anteriori. i. ab ipſa infantia ſeu primaria iuuẽtute, tũc vere fortiores ſunt ad bene operandũ, & vtiliter in eccleſia laborãdũ, quia ſicut dr̃ 4 Prou. 13. Frater q̃ adiuuatur a fratre, tanq̃ ciuitas firma. ¶ Soli boues inter aſalia ſm Pl. retro ambulãtes paſcunt̃, & aquæ calidæ ablutione dicunt̃ pingueſcere. Et ſunt boues in Syria qui nõ habẽt palearium, ſed gibbum habent ſupra dorſum. Sic vere mali & mũdani, & ẽt mali prælati ſemp retrocedũt, ſ. ad vitia & pcã, quia cũ deberent ſumere pabulũ doctrinæ & gr̃æ, & virtutũ, pcedẽdo ad anteriora. i. ad ipſa bona æternа p bona opa, ipſi tñ ecõuerſo ad partẽ retro. i. ad bona mũdi (quę dñt retro nos remanere p cõtẽptũ, & retro nos finaliter remanebũt) ſe cõuertunt per affectum. Et bñ loquendo multi ſunt q̃ dũ paſcunt̃ retrocedũt: qa dũ à Deo vel à prælatis vel à p̃dicatorib. pabulo doctrinæ bñficiorũ vel ꝓſperitatis paſcuntur, ipſi magis retrocedere p vitia nõ verenſ, vł retrocedere. i. ad bona mũdi vel ad dimiſſa pcã p reciduũ reſpicere. Exẽplo vxoris Loth, q̃ retro reſpexit. Vel ẽt mali retrocẽdẽdo paſci dicunt̃, quia. ſ. dũ retrocedũt p pctũ, & maxime per anaritiã, mũdi diuitiis, & honorib. paſcuntur. Facti ſunt retrorſum, & nõ in añ. Baruc. 2. Iſti ẽt palearij, hoc eſt dictu, maturitatẽ vel benigitatẽ verborũ non hñt, ſed gibbũ ſuperbiæ ſupra dorſum cordis cõtinuè ſecũ portãt. Verũ tñ qñ aqua calida. i. feruẽti doctrina vel correctione rigida p fundunt̃, tũc aliquotiẽs p gr̃a impinguanſ. Vel p aquã intel ligo adulationẽ, q̃ impinguat caput mũdanorũ, & maximè ꝓlatorũ, quia ſicut aqua calida ſpoliat, & depilat, ſic p adulationẽ ꝓlati, & principes diuitijs ſpolianſ. Deu. 31. Impingua 5 tus eſt dilectus, & recalcitrauit. ¶ Boues nigri coloris paruа hñtes cornua, nimis reputant vtiles ad laborẽ. Et qñ bos eſt caſtratus, tunc creſcũt cornua eius, corpus ẽt atq; vires, minuiť audacia, & fit patiẽs oneris, & laboris, maturus, domit⁹ & quietus. Sic vere illi q̃ ſunt nigri p pniam, & auſteritatẽ, parua hñtes cornua ſupbiæ p humilitatẽ, efficiunt̃ ꝓmptio re ad laborãdũ p bona opera & virtutes. Si ẽt ſint caſtrati p cõtinẽtiã, & caſtitatẽ, creſcũt in eis cornua rigoris, & correctionis, viris valoris, & pfectionis, & minuiť audacia tumoris & elationis, & ad literam efficiunt̃ maturi, domiti, & quie tij & ad laborẽ bonorũ operũ magis fortes, qđ maxime ĩ eſſe ĩ ꝓlatis, qa dñt eẽ caſti & maturi, & rigoroſi, vt dr̃ Prou. 14. Ibi manifeſta eſt fortitudo bouis. Sed econtra multi ſicut tauri, indomiti, incaſti, ĩmaturi, & iõ parua hñt cornua cor. rectiõis, & rigoris, q̃a cũ vitiis ſint ligati, alios corrigere nõ auderẽt ne fortè dicereť eis. Medice cura teipsũ. Luc. 4. ¶ Bo- 6 nues dñt domari a iuuentute, q̃a ſi ſenectus expectaret, iugo vere hõ à iuuẽtute dẽt tauro. i. corpori ſuo iugũ imponere. Sic diſciplinæ, & ipsũ aratro religionis, & pnĩæ ſubiugare, qañ ſenectutẽ expectauerit anteq̃ tauro ſuo. i. corpori mandato rũ Dei iugũ iponat tunc forte induratus recipe nolleť ipm. Iõ Thr. 3. Bonũ eſt viro cũ portauerit iugũ ab ad oleſcentia ſua. ¶ Taurus ſm Pli. tunc melius edomať. qñ boui ſenio in actro ſociať, & ſiť cũ eo copulať. Sic vere tau⁹. i. iuuenis indomitus, & laſciuus, ſi cũ boue ſene. i. ſi in ſocietate hoim ſenũ & maturorũ inceſſerit, tunc ab eis ĩformabiť, & eorum exẽ pliſ, & doctrinis, ad bona opa facili⁹ ibueť, qa cũ ſcto ſcũs eris. Et Pro. 13. Qui cũ ſapientib. gradiť, ſapiẽs erit. Et iõ cũ talib. dẽt ligari, & eorũ cõſortiis copulari. ¶ Boues ſm Iſi. 7 bem⁹ ſocios laboris & agriculturæ. Tãra ẽt fuit apud antiquos cura de boue, vt q̃ ꝓcaci aĩo bouẽ occideret, ſicut de homicidio puniret. Sic vere boues. i. ꝓlati debẽt eſſe ſocij & participes cũ ſubditis ĩ tribulatiõe, pnĩa, & labore, & iõ ad alijs ꝓcaciter & malitioſè nõ dẽnt p detractionẽ, nõ debẽt occidi p diffamationẽ alicũ, qa q̃ hoc facit, ſpũalis dr̃ homicida, imo ẽt parricida, & iõ morte ꝑpetua puniet. 1. Ioan. 3. Qui odit frem ſuũ, homicida eſt. Ergo multo fortius q̃ odit 8 prem, qa q̃ pcuſſerit prem ſuũ, morte morieť. Exo. 21. Le. 20. ¶ Bos nõ tm vtilis eſt hoib. imo ẽt in aris deorũ ad occidendũ, & imolãdũ, ad eos placãdũ fuit a principio cõgnus & acceptus. Sic vere ſcti Apoſt. & Marr. nõ tm fuerunt hoib. vtiles, ſ. pdicãdo, imo ẽt ad imolandũ Deo per martyrium fuerunt dati, et ꝓ eo & corã eo fuerunt occiſi. Figura de Heliſeo. 3. Reg. 16. q̃ boues ſuos imolauit. qa. ſ. Chriſtos boues. i. pdicatores et Apoſ. ordinauit per martyriũ imolari. ¶ Bos 10 terrã vomere aperit, arua colit, & ea fructificare facit. Caro eius bona eſt comedẽdũ, pellis ad diuerſa opera ficiẽdũ, ſimus ad terrã aridã fęcundandũ. Sic pdicator vel cõfeſſor debet cũ mouere. i. cũ lingua terrã. i. tereũ pctũ ẽ aperire per cõfeſſionẽ. ſ. mouendo, ſugerendo, & inquirendo pdicuſſionẽ, & ſic eũ per uirtutes & merita fęcundabit caro. i. ca lis ſuba vtilis ẽ aliis ꝓ Eleemoſynã & ſubuẽtione pellis. a. cõ uerſatio ad exẽplũ & imitatione, ſimus ab eis geſtus. i. eorũ doctrina ad aliorũ fęcundationẽ, & ipũalẽ impinguationẽ, & maximè ad aridorũ. i. ad pctorũ vt tribulatorũ cõſolationẽ. bñ & bñ. dr̃. Pro. 14. Vbi nõ ſunt boues, preſepe vacuum eſt. Quia vbi nõ ſunt prædicatores vel boni ꝓlati, præpe. ſubditi vacui ſunt & depreſſi. ¶ Ex cornib. bouũ ſiunt diuerſa 11 inſtrumẽta, qñ igne fuerint cale facta. Exinde. n. ſũt arcus & iacula iaciẽdũ, arma ad corp⁹ à iaculis defendẽdũ, lucernæ ad tenebras effugandũ, pectines ad caput mũdificãdũ. Corn bus etiam vtuntur venatores ad canes incitãdũ, & ad bestias terrendum. Pictores & ſcriptores ad colores ſeruandum, bel latores ad ſocios cõtra hoſtes cõmouendũ, & eos ſi fugerint reuocandũ paſtores ad beſtias cuſtodiẽdũ, ſpeculatores ad alios vigiliã exhortandũ. Chariſſimi p boue intelligo Chriſtũ, p duo eius cornua intelligo duo teſtamẽta, ſiniſtrũ vetus & dextrũ nouum, & dr̃ vetus ſiniſtũ & dextrũ nouũ, qa in al lo auſteritas, ĩ iſto benignitas inuenit. Qñ ergo ſacra ſcriptura & duo teſtamẽta fuerũt ignita fcto ſpũ liq̃facta. i. manifeſtata & releuata, tũc ad diuerſos vis⁹ ſpũales fuerũt cooperata. Sunt. n. arcus, inquãtũ ex eis contra pctã & vitia & cõtra dæmones iacula. uctoritatũ prędicatoribus iaciunt. Sic anima inquãtũ aĩæ per ea à tẽtationũ iaculis defenduntur. Sic pe cenę ad lumẽ mãdatorũ oſtẽdẽdũ, & tenebras ignorãtiæ fugandũ ad ănimos ad gloriã dirigẽdũ, qa mãdatũ lucerna eſt Pro. 6. Pſa. Declaratio ſermonum tuorũ illuminat. Iſtis ergo cornibus vtunt venatores. i. pdicatores ad incitãdũ canes. i. bonos & fideles vt currãt ad gloriã, & ad terrẽdũ beſtias. i. pctores ne vadãt ad pœnã. Pſ. Viã mãdatorũ tuorũ cucurri. His ẽt vtunt pictores. i. ſcti & boni viri, qui ſuis exemplis & doctrinis aĩas picturant & colorant p virtutes. His vtunt bellatores

bellatores. i. martyres ad fẽ ad martyriũ cõmouendum. His vtunt paſtores. i. prælati ad pecudes. i. ſubditos gubernãdũ. His vtunt ſpeculatores. i. doctores ad pctores vt vigilent p bona opera exhortandũ. Iõ Sa. 7. Præponẽda eſt regnis, & ſe dentiũ oĩn bonorũ mſ eſt. Nã ſacra ſcriptura ad oĩa bona opera coaptatur, qa vniuſcuiuſq; volũtati deſeruiẽs, ad 9 qd̃ſq; volebat conuertebatur. Sap. 16. Vel per cornua du mentiũ pctores, q̃ igne tribulationis vel ſpũs per cõtri nationem calefacti, cõuertuntur in pectines, & arma, tubas, & lanceas, & lanternas. i. in uiros ſpũales, & pfectos, & maximè pdicatores, q̃ per pdicationẽ ſuã ſunt pectines, aĩas mundificãtes, & arma fidelesꝰ cõtra uitia muniendo, tubæ, pctores ad uirtutis ſtudẽ excitãdo, & eos ſi fugerint reuocãdo, arcus diabolum & uitia impugnãdo, laterna, lumen bonorũ exẽplorũ, aĩas ad ſe tendo. Hæc oĩa patẽt in beato Paulo, qa lapis ſoluitur a calore, & in æs uertit. i. in uirtũ æreũ reſonãtẽ. i. pdicatorem. Sic 13 ¶ Plinius bouis ſm Pli. iuuat ſumme hydropicos ſi ſanabil⁹ eſt. ¶ Plinius bouis ſm Pli. iuuat ſumme hydropicos ſi ſpiritual ſole vngant̃, & ẽt arteticos, qa humorẽ intercutaneũ exercudit, & cõſumit. Per ſimũ intelligo uilitatẽ cõditionis & ſtercoris, & ipſum carnẽ poſt mortẽ fœtidã acq; vilẽ, q̃ ſi bũ bem⁹ ſocios laboris & agriculturæ. Tãra ẽt fuit apud antiquos cura de boue, vt q̃ ꝓcaci aĩo bouẽ occideret, ſicut de homicidio puniret. Sic uerè boues. i. ꝓlati debẽt eſſe ſocij & participes cũ ſubditis ĩ tribulatiõe, pnĩa, & labore, & iõ ad alijs ꝓcaciter & malitioſè nõ dẽnt p detractionẽ, nõ debẽt occidi p diffamationẽ alicũ, qa q̃ hoc facit, ſpũalis dr̃ homicida, imo ẽt parricida, & iõ morte ꝑpetua puniet. 1. Ioan. 3. Qui odit frem ſuũ, homicida eſt. Ergo multo fortius q̃ odit 8 prem, qa q̃ pcuſſerit prem ſuũ, morte morieť. Exo. 21. Le. 20. ¶ Bos nõ tm vtilis eſt hoib. imo ẽt in aris deorũ ad occidendũ, & imolãdũ, ad eos placãdũ fuit a principio cõgnus & acceptus. Sic vere ſcti Apoſt. & Marr. nõ tm fuerunt hoib. vtiles, ſ. pdicãdo, imo ẽt ad imolandũ Deo per martyrium fuerunt dati, et ꝓ eo & corã eo fuerunt occiſi. Figura de Heliſeo. 3. Reg. 16. q̃ boues ſuos imolauit. qa. ſ. Chriſtos boues. i. pdicatores et Apoſ. ordinauit per martyriũ imolari. ¶ Bos 10 terrã vomere aperit, arua colit, & ea fructificare facit. Caro eius bona eſt comedẽdũ, pellis ad diuerſa opera ficiẽdũ, ſimus ad terrã aridã fęcundandũ. Sic pdicator vel cõfeſſor debet cũ mouere. i. cũ lingua terrã. i. tereũ pctũ ẽ aperire per cõfeſſionẽ. ſ. mouendo, ſugerendo, & inquirendo pdicuſſionẽ, & ſic eũ per uirtutes & merita fęcundabit caro. i. ca lis ſuba vtilis ẽ aliis ꝓ Eleemoſynã & ſubuẽtione pellis. a. cõ uerſatio ad exẽplũ & imitatione, ſimus ab eis geſtus. i. eorũ doctrina ad aliorũ fęcundationẽ, & ipũalẽ impinguationẽ, & maximè ad aridorũ. i. ad pctorũ vt tribulatorũ cõſolationẽ. bñ & bñ. dr̃. Pro. 14. Vbi nõ ſunt boues, preſepe vacuum eſt. Quia vbi nõ ſunt prædicatores vel boni ꝓlati, præpe. ſubditi vacui ſunt & depreſſi. ¶ Ex cornib. bouũ ſiunt diuerſa 11 inſtrumẽta, qñ igne fuerint cale facta. Exinde. n. ſũt arcus & iacula iaciẽdũ, arma ad corp⁹ à iaculis defendẽdũ, lucernæ ad tenebras effugandũ, pectines ad caput mũdificãdũ. Corn bus etiam vtuntur venatores ad canes incitãdũ, & ad beſtias terrendum. Pictores & ſcriptores ad colores ſeruandum, bellatores ad ſocios cõtra hoſtes cõmouendũ, & eos ſi fugerint reuocandũ paſtores ad beſtias cuſtodiẽdũ, ſpeculatores ad alios vigiliã exhortandũ. Chariſſimi p boue intelligo Chriſtũ, p duo eius cornua intelligo duo teſtamẽta, ſiniſtrũ vetus & dextrũ nouum, & dr̃ vetus ſiniſtũ & dextrũ nouũ, qa in allo auſteritas, ĩ iſto benignitas inuenit. Qñ ergo ſacra ſcriptura & duo teſtamẽta fuerũt ignita fcto ſpũ liq̃facta. i. manifeſtata & releuata, tũc ad diuerſos vis⁹ ſpũales fuerũt cooperata. Sunt. n. arcus, inquãtũ ex eis contra pctã & vitia & cõtra dæmones iacula. uctoritatũ prędicatoribus iaciunt. Sic anima inquãtũ aĩæ per ea à tẽtationũ iaculis defendunt̃ Sic pecenę ad lumẽ mãdatorũ oſtẽdẽdũ, & tenebras ignorãtiæ fugandũ ad ănimos ad gloriã dirigẽdũ, qa mãdatũ lucerna eſt Pro. 6. Pſa. Declaratio ſermonum tuorũ illuminat. Iſtis ergo cornibus vtunt venatores. i. pdicatores ad incitãdũ canes. i. bonos & fideles vt currãt ad gloriã, & ad terrẽdũ beſtias. i. pctores ne vadãt ad pœnã. Pſ. Viã mãdatorũ tuorũ cucurri. His ẽt vtunt pictores. i. ſcti & boni viri, qui ſuis exemplis & doctrinis aĩas picturant & colorant p virtutes. His vtunt bellatores lerit p bona opa laborare, & eos ſibilo pdicatiõis vel cõſolationis, ſtimulo tribulationis, & corr ectionis incitauerit, tandẽ in ſero mortis eos ſoluit, & ad pſepe Paradiſi eos ducit, & pabulo æternę beatitudinis, eos paſcit. Bonorum. n. laborum glorioſus eſt fructus, quia non mugiet bos cum ante præſepe plenum fuerit. Sap. 3.

De Bubalo. Cap. 12.

BVbalus eſt aĩal boui ſiſe, qđ ita indomitum eſt, q̃ pferitate iugũ nõ recipit, niſi cum narib. eius circulus ferreꝰ infigiť, per quẽ circunducit vndequaq;. Et haber bubalus nigrum vel ſuluum colorem paucos, & raros pilos, frontẽ vaſtiſſimis cornib. circunſeptã, cuius caro nõ tm eſt vtilis ad edendum, imo & cõperit, ſm Pli. multiplici medicinæ. Nam caro eiꝰ, ſoleæ, lac, fel, & fimus, cõtra multas adiuuat paſſiones. Sic verè q̃ dã ſunt ita duri, & obſtinati, incorrigibiles, & indomiti, q̃ iugum nolunt recipere diſciplinę, & iõ Deꝰ, vel ꝓlatus aliq̃ immittit eis circulum ferreũ. i. durã, & auſteram pœnã & tribulationem, p quas eos circunducit, & affligit, & ſic domiti fiũt, & mãſueti, & tũc efficiunt nigri coloris per pniam, & aſperitatẽ, & ſalui coloris per amicitiã, & charitatẽ, paucorũ pilorũ. i. paucarũ diuitiarũ per voluntaria paupertatem, inquãtum. ſ. cõueni eas pauperib. diſtribuunt, per eleemoſynã, & pietatẽ. Hęc oĩa patẽt ad littera ĩ boue Pa lo, q̃ prius ferꝰ, & indomitꝰ, poſtea factꝰ eſt vtilis, & quietꝰ. Hier. 31. Poſtq̃ cõuertiſti me, egi pniam. &c. Cornua ẽt hñt validiſſima. i. cõſtãtiã, & firmitatẽ, q̃a ĩ dieb. eiꝰ pertimuit du cẽ Eccl. 48. Et ſic fit, ꝙ caro. i. vita talium ſit aliis medicina, p doctrinã. ſ. & exempla. Nam ſoleæ ſui laboris, cõſtantiæ, & durationis, lacſuæ doctrinæ vel pdicationis, cõpaſſionis vł deuotionis, fel ſuæ rigoroſæ correctionis, ſimus fuę humilitatis vel ſubiectionis, ſunt cõtra uitiæ remedium, & iuuamẽ q̃ p imitationem recipiunt. Et iõ talib. põt dicere dñs illud Eſa. 37. Ponam ergo circulum in narib. tuis, & ferrum in maxillis tuis. ¶ In germania ſunt boues agreſtes hñtes cornua 2 ita ꝓtenſa, ꝙ regijs menſis ꝓpeorum capacitatẽ in eis pocula ꝓpinent, et ſunt maximi, et agiliſſimi, et odiunt omne rubeum. Vñ venatores hoc ſcientes, induunt ſe veſte rubea, vt eos ꝓuocent ad ſe in ſequendum, et tunc venator ĩ veſte rubea retro arborẽ ſe ponit, bos vero ita fortiter impingit ĩ arborẽ, vt ꝓpriis cornib. deineať, & ſic ibi à venatore capiť, et occidiť, vt d. Phil. Per iſtos boues aggreſtes intelligo dęmones. Per eorũ cornua ĩtelligo ſupbiã, et obſtinationẽ. Per uenatorẽ intelligo Xp̃m, q̃ qñ voluit capere, et deſtruere boues aggreſtes. i. dęmones, et eorũ pnãtẽ, venit in foreſtã huiꝰ mũdi, et induit veſtẽ nr̃æ mortalitatis, et tũc dũ in foreſta huiꝰ mũdi circuibat, et ꝓdicabat, illę beſtię. ſ. dęmones cęperũt eũ ꝓſequi, tã ꝓ ſe q̃ ꝓ mẽbra ſua, ſicut paret Mat. et Lu. 4. vbi diabolus tẽtauit eũ etc. Et iõ venator iſte Xp̃s poſuit ſe retro magnã arborẽ, hoc eſt dictu, in arbore crucis ĩ paſſione ĩ veſte rubea. i. in carne ſanguine rubefacta, et ſic iſtas beſtias ĩ arborẽ crucis cum cornib. ſupbiæ impingẽres, et blaſphemãtes, mediãte iſta arbore ꝓſtrauit, et d eiecit, et earũ poteſtiã diminuit, et caſſauit. ¶ Sed⁹m Philoſophũ eſt q̃dã beſtia ſiſis boui agreſti, ſed minor corpore, maxima hñs cornua, q̃ dr̃ Apteleõ vel apralapos, q̃ cornib. ſuis altis, et acutis arbores deiicit, et ꝓſternit, q̃ gr̃a paſtus cornua ſua, q̃ hẽt ad modũ ſerræ ſeccãtia, ſubmittit inter frutices, et uimina, quorũ cõplexione, et cõnexione cornua paulatim circũliganſ, et tũc beſtia diu luctãs, magis ac magis in uiminib. ſe ĩuoluit, et ſe captã ſentiẽs, ꝓ indignatione mugit, cuius uocẽ horribilẽ audiens uenator, eã ſecurè aggrediť, et occidit. Et qđ mirabile eſt, illã ĩ paruis frutetis capit, et occidit, q̃ ĩ magnis ſiluis inuadere nõ eſt auſus. Per iſtam beſtiam intelligo hoſem mũdanũ. Per cornua eiꝰ intelligo ptãtẽ ꝓpale, q̃ eſt alta p ſupbiã, acuta p rapinã. Per herbas intelligo mũdi diuitias, bona, et honores. Per uimina intelligo vitia, et pctã, malas delectatiões, et cõſuetudines in eiſdẽ. Per uenatorẽ intelligo diabolũ. Eſt igiť ĩ foreſta huiꝰ mũdi aptaleõ. i. hõ mũdanꝰ, et luxurioſus, cupidꝰ, et auarꝰ, q̃ rectè ſiſis eſt boui agreſti. i. ipſi diabolo p obſtinationẽ, et crudelitatẽ, minor rñ cõditione naturæ, et ſagacitate, et malitia, qa natura Angelica ſuperior eſt q̃ humana. Iſte hẽt duo cornua. i. potẽtiam ꝓpalẽ, q̃ duplex dr̃, inquãtũ à duob. i. à ꝓlatis, et principib. deriuať. Habebat duo cornua magna, et vnũ excelſius altero.

Dan.8.Et ió ista bestia.s.caudidici vel balliui vel similes cum cornib. potentiæ suę arbores.i. mũdi diuites deijciunt, & p sternunt, Sed pro certo tales descendunt ad pascua.i.ad mũ di delectabilia acquirenda, à quib. sua concupiscẽtia pascit & nutrit, & ió vt pascant.i. vt diuitias acquirant, inuoluunt se infra vimina, hoc est dictu, infra uincula pctorũ, auaritiæ .s. & cupiditatis, luxuriæ & carnalitatis, & ibi p malas affectiões, & delectationes se inuoluunt, ita q licet luctent p cõscię remorsum, tñ magis ac magis se inuoluunt per malas cõsuetudines, ita q se nequeũt de pctorũ uinculis, & de mũ danis cupiditatib. liberare. Et tunc mugiunt horribiliter p desperationẽ, blasphemiam, & obstinationẽ, quia impi⁹ cũ in ꝓfundũ pctorũ venerit, contẽnit. Prou. 18. Qđ nides êt venator diabolus statim adest s. suggerendo, q impossibile est eũ saluari, & q bonis psentib. fruat, & in uinculis remaneat pctorũ, & tãdẽ p morte corporalẽ eũ interficit & i inferno deuorat, & corrodit. Iõ Iob 18. Immisit in retẽ pedẽ suũ, tenebit plãta eius laqueo. Et sic fit, q isti q magnas arbores.i. psonas diuites deuastabãt, à paruis viminibus malarũ affectionũ uincunt, & à uenatore diabolo occidunt. Figura Dan.8. de ariete q cum duob. cornib. oĩa superabat quẽ tandẽ hircus fœtidus cũ uno cornu ꝓstrauit. Sic isti finaliter ab hirco diabolo occidunt, q a interficiã interfectores. Eze.25. & Hier.30. Oês ꝑdatores tuos dabo in prædã. ¶ Est q̃dã spes bouis agrestis, quẽ Arist. lib.9. in fine vocat bonasum, similis tauro i quãtitate, crines colli habet ad vtraq; partes pẽdẽtes sicut equus venientes vsq; ad oculos, cornua aliquãtulũ curua, vngulã fissam hẽt, & duos in pede quoliber sotulares & caudã habet breuẽ respectu corporis, terrã cauat, & in cauãdo erigit sicut taurus, pilos habet molles, cutẽ durã, & ictuũ patientẽ, q qñ à canib. & venatorib. insequitur, & timet capi, stercus frequẽter ꝓicit, circa cuius odorẽ canes occupantur, & sic bestia ab eis elongat, & euadit ne capiat. Carnẽ aũt habet dulcem pp q̃ uenat. Charissimi per bestiam istam intelligo diuites huius mundi, qui similes sunt tauro .i. diabolo p superbiã, & proteruitatẽ, carnes eorum diuitię pedes sunt affectus, cauda est finis uitæ, cutis est exterior apparentia, stercora sunt diuitiæ vel munera, uenatores autẽ sunt principes, & ꝓlati, canes eorum sunt iudices, & balliui. Diuites ergo sunt similes tauro, quantũ ad superbiã, & obstinationẽ, capillos.i. diuitias hñt vsq; ad oculos.i. ad cor & uoluntatẽ p earũ nimium amorẽ, & affectionem, corpora.i. tpalem ptarem, hñt curua per cautelam, & palliationẽ, vngulã hñt fissam per suorum affectuum multiplicẽ diuisionẽ, quia ad plura .s. diuitias, delicias, & honores, affectus, & pedes, taliã sunt diuisi. Eze.16. Diuisisti pedes tuos. Et ió plures sotulares hñt in pedibus p diuersorum pctorum multiplicitatẽ. Terrã.i. pauperes cauãt, & denudãt p crudelitatẽ, & in cauando, & depopulando se eriguntp superbiã, & impietatẽ. Caudã êt.i. finẽ vitæ hñt breuẽ, per mortis uelocitatem, q a tales non dimidiant dies suos. Oĩs.n. potentatus breuis uita. Eccl. 10. Anni impiorum breuiabunt. Prou. 10. Pilos hñt molles p exteriorẽ fictã benignitatẽ, cutẽ hñt durã per effrenatã malitiã, & proteruitatẽ, quia nullũ iaculũ correctionis, vel ꝑdicationis põt eos penetrare. Cor eius indurabit, quasi lapis. Iob 4. Qñ aũt à uenatoribus. i. à mũdi principib. & ꝓlatis, & ab eorum canib. i. à iudicibus, & balliuis perse quũtur pp usuras, & forefacta, vt capiant, & corrigantur, & puniant, tunc proiiciũt canib. i. iudicib. stercora. i. dona & munera, q stercus ab Apostolo nominantur. ad Phil. 3. Et sic isti canes circa ista stercora occupant, quasi eis contenti; & alios dimittunt effugere, & euadere, & sic nunq̃ ab eis puniũtur, nec põt cõtra hmõi diuites pauper aliquis ꝓualere q a ab oĩb. p p munera sustinent. Donũ. n. hoĩs dilatat uiã eius. Prou. 18. Ideo Esaię. 5. Væ qui iustificatis impium pro munere. & iustitiã iusti aufertis ab eo. Vel pone, q qñ aliq sequũtur bona sum. i. aliq̃ diuitẽ, & potẽtẽ (q a multi colunt per sonã potentis Prou. 19.) utpote, familia, vxor, filii, & parentes, qñ tandẽ ab eis elongatur per mortem, ipsi de eo nõ curantes, circa eius stercora. i. circa diuitias ab eo congregatas, quas post se in mundo relinquit, occupantur, qđ patet ad oculum, q a tunc quilibet currit ad arcã. &c. Ideo uidẽs hoc quidã laborans in extremis, dixit illis, qui detrahebãt, & rumpebant arcas. Festinetis inquit festinetis, q a nundina studet. Ps. Et reliquunt alienis diuitias suas. &c. sequitur,

Interibit usq; i ꝓgenies parrũ &c. Expone auctoritatẽ. Vt dicit Arist. ibidẽ. s. li. 9. c. 45. qñ uacca aggressibus habet parere, cõgregantur aliæ multæ, & adiuuant, & congregãt ite rum multum, & ipsum vadiq; ordinant tanq murum. Per vaccã istam intelligo personam publicam vel prælatum, qui tunc ꝓmouere, adiuuant multi circa eum, q a q libet sperat obtinere, & ió circundant eũ stercorib. hoc est dictu, munerib. q offerunt, vt sic obtineãt, quod intendunt. Iõ talib. pcit. Circumdare Syon, & cõplectimini eã, narrate in turribus. ¶ Inueni scriptũ, ne scio si est verum, q bubalus postq a ab quẽ occidit, auscultat & odorat si bũ est mortẽ⁹ ipsumque cum cornib. percutit, nolẽs ipsum dimittere quandiu sequẽ ꝓstrauerint, & ad paupertatem deiecerint, ipsum si dimittere, & à persecutione cessare nolunt, nisi ex toto ipsum eradicent, & subuertant. Contra quos Seneca. Culpa est toram culpam persequi.

De Basilisco. Cap. 13.

Basiliscus latinè dr regulus, quia rex est serpentum, & si quam rex in capite macula candida in signum distinctionis decoratur. Ipsum oĩa timẽt, q a flatu, & aspectu suo subito dẽstruit, & cõburit. Vix habet duodecim digitos in longitudine, herbas exurit, frutices & oĩa circunia centia destruit, ita q gentem se ẽt cũ hasta, interficit & consumit. Celsus & ectus incedit, a quas quas tãgit inuenenat, herbas flatu suo exurit, lapides quoq; rũpit. Istum tñ hostẽ nature multes n mit. Aues ẽt sibi appropinquantes flatu vel solo subito d

lia sunt medicina contra uenenū pctī, vtpote paupertas cō
tra superbiam largitas cōtra auaritiā, & sic de alijs. Et iō si
velimus scire q̄ istorū sunt eligenda, & q̄ medicinalia & q̄
nociua, respiciam⁹ formicā .i. sāctos & sāctas, & videamus
qualia eligēt certe nos inuenim⁹, q̄ bona spiritualia nō ter
rena, nō prospera sed aduersa, nō delicia sed pœnitētias,
nō diuitias sed penurias elegerūt. Iſtam ergo partē exēplo
eorum eligamus, & contra venenū diaboli reseruemus. Iō
Pro.6. Vade ad formicā o piger, & considera vias ei⁹, & di-
6 sce. ¶Bufo ſm Pli. ibidē, habet i dextero latere os vnū occul
tū, qđ̄ pctum in aq̄ feruentē facit eā subito refrigerari,
nec poterit vas feruere quousq; os illud fuerit extractū. Il
lo aūt osse vtūtur magi ad amorē vel odiū cō citādū. Sic ve-
rè bufo .i. diabolus habet ossa sua. s. detractores occultos, q̄
pcti in aq̄ feruentē .i. in aliqua bona socierate vel collegio feruido charitate, facit eos ab huiusmodi feruore refri
gerari, inḡrū inter eos seminat discordiā, & litē, & liuorē,
& iō magi .i diaboli talibus vrunt ad odiū discordiæ suscitā
dū. Pro.6. Oī te iurgia seminat. Et nisi de aqua .i. de cōrate
vel societate, collegio vel cōuētu hmōi ossa expellant nū
q̄ ibi inueniri poterit feruor amicitiæ vē amoris. Iob 41. Os
7 sa eis sicut scuta fusilia. ¶Licet bufo sit venenosus, tñ incine
rat⁹, & cōbustus, amittit vim veneni, & virtutē recipit medi
cinæ, q̄ a mirabiliter valet ad carnis, & cutis reparationē, &
neruorū cōsolidationē, & vulnerū deficcationē. Sic verè q̄
cunq; hō sit venenosus, et peccator, si tñ incineret per
pœnitētiā, & humilitatē in igne tribulationis, cōritionis,
& dilectionis, tūc vim veneni .i. peccati deponet, & p gras,
& virtutes aliis esse poterit medicina, sicut patet in beato
Paulo, q̄ de busone factus est medicina vel medicus aīarū,
& sic valebit ad carnē, & cutē .i. ad vitā & apparētiā p pctm
depditā recuperādā, & ad neruorū .i. viriū spualiū cōfirma-
tionē, & ad vulnerū .i. pctōrū deficcationē valere poterit;
& iuuare, exēplis. s. ac doctrinis, q̄ avbi abūdauit delictū, ibi
supabundauit & gra. ad Ro. 5. Vū Paulus se dicit 1. ad Tim. 1.
Ego q̄ prius fui blasphemus, psecutor, & cōtumelios⁹, sed
8 miam. &c. ¶Bufones ſm librū de natura rerū, in gallia voci
ferāt, & more tubarum sibiinuicē corespondēt, in aliis aūt
regionibus multi sunt, & illuc illati à gallijs muti fiūt. Sed m
aliquos aūt istud aīal dī habeī cor in gutture, & iō difficili
ter occidit, nisi palus i guttere inficat. Istud pōt allegari cō
tra superbiā, & ferocitatem gallorū. vbicūq; .n. antiq̄ aucto
res de gallis loquunt, semper ipsos pdicāt ingenio acres, &
aīo superbos, & feroces. Igit bufones .i. hoīe superbi, & in
flati q̄ sunt in gallia, prę ceteris hoībus sunt loquaces, & lo
quēdo, tactādo, & inuicē congaudendo, sine cā sæpissimè
sunt verbales. hoc tñ verū est dū i galia sunt .i. in sua patria,
quia. s. multi sunt in ea loquacissimi, qui tñ in aliis regionib.
muti, & humiles fiunt. Isti igitur cor in gutture habere dicū
tur, inquantum. s. stomacos⁹. & superbi, & ad cordialiter lo
quendū parati esse præ cæteris dinoscuntur: superbi .n. & fa
tui cor habent in gutture vel in ore, inquātū. s. illa corde co
gitant, statim volunt ore vel guttere propalare. Iō dī Eccl.
22. Verba inquit prudentium statera pōderabunt, & in ore
fatuorū cor illorum. In corde verò sapientiū os illorū. Nō
indigneī aūt cōtra me q̄cunq; gallicus ista legēs, nā & ego
sum gallic⁹, sicut ipse. Actu. 23. Ego Phariseus sum filius Pha
risęorū. ¶Itē sicut dī ibidē bufo terra vescit, hoc tñ paulò,
9 & cū mensura, timet. n. q̄ terra sibi deficiat, & iō quantum
pōt in pede āteriori de terra cōcludere, tñ in die māducat.
Istud ponit Vincētius sed nescio si est verū. Tales certe sunt
multi auari, q̄ a. s. ipsi timent, q̄ terra .i. bona terrena eis de-
ficiāt, & iō p libito comedere vē expēdere nō audētes, in
mensura & pōdere, & in parcitate, & miseria, tā p se q̄ p fa
miliarib. cibos librant. Eze. 4. Cibus tuus quo vesceris, erit
10 inpōdere. Vel si vis dic de abstinentibus, qui in mensura, &
tēperātia cibū fumūt. ¶Itē ibidē dī, q̄ si bufo combaraī, &
puluis sibiipsi dimittaī, plures bufones viui exinde gnāt.
Bufo significat malā mulierē, oculis ardentibus venenosā,
quia, p cutdubio, qñ talis igne luxuriæ combusta tādē p se-
nectutē cōsumit, & cinis .i. vilis et cinerea efficit, tūc ex ip
sa aliæ plurimæ generant inquātū. s. lena et ruffina efficit, &
inquantū verbis, et exēplis eius aliæ plurimæ inuēculæ cor
rumpunt, et in bufones .i. in malas mulieres luxuriosas, et
veneficas conuertunt. Ista ēt possunt dici de hęreticis, q̄a sę
pe fit operante diabolo, q̄ ēt cōbusti, & mortui in inferno,
discipulos gnant in hoc mūdo, & sequaces inueniunt, eos
vrunt, q̄a. s. suis malis dictis & exēplis multi alii similes ef-
patrib. vestris, nutrimenta & alumni hominū peccatorum.

De Bombice. Cap. 15.

BOmbix est vermis de cuius textura fit bombycinū, &
nascitur in frondib. fraxini atq; terebinthi, & morę
la exterius facit, atq; ita se euacuat, q̄ nō remanet in eo nisi
aer, ſm Isidorū & Pli. Vermis iste est Christus. Psal. Ego sum
vermis, & non hō. Fila vel laquei sunt diuitiæ. 1. Tim. 6. Qui
volunt diuites fieri, incidunt in laqueū. Fraxinus cuius um-
bra serpētes fugat, morns cuius fructus soluit squinantiā,
& cuius vinum ad prælium aīat. elephantes, terebinthus li
mi vulnera sanat, significant crucem, q̄ serpentib. i. dæmo-
nib. & morib. carnalib. contrariatur, cōtra squinanciam, q̄
guttur claudit. i. contra cōfessionis verecundiā auxiliatur,
& per cuius succum, & liquorem. i. Chri sanguinē exeat de-
fluentē, elephas .i. bonus chr̄ianus ad pliandū contra vos
aīatur, & cuius liquore .i. influentia et deuotione pctōrum
vulnera medicantur. In arboribus istis igr inueniur bōi yr,
quia, p certo Chr̄s pōt in crucis arbore reperiri, ibi. n. pepē
dit, & ibi tentorium suum ædificauit. Ascendam in palmā,
&c. Isti ēt de ventre suo .i. de corde & cōscia emisit fila .i. di
uitias & voluptates mundi, q̄ per contemptum emisit, et re
iecit, ita q̄ ab oīb. remansit vacuus, & egenus per volunta-
riam pauperratem, sed tñ aere .i. spiritu lętō sp fuit locu-
ples, & repletus, Michęæ 3. Repletus sum fortitudine spūs
dñi. ¶Bombyx est vermis similis eruce, q̄ flores, & folia co-
medit vinearum. Hic exterius fila nectit, sed nectēdo se eua
cuat, ita q̄ in eo nihil remanet nisi aer, et frigoris est impa
tiens, vnde de filijs suis habita culum sibi parat cōtra frigo
ris hyemis nocumenta. Tales sunt diuites, & auari, q̄ ad mo
dum erucæ fructus, et flores olerum & vinearum .i. posses-
siones, & diuitias aliorum deuorant, & corrodunt per au-
ritiā, & vsuras, et iō isti exterius faciunt tela suis, hoc é di
ctu, redit⁹ et possessiones quas acq̄runt. Telas aranęę texue
runt. Esa. 59. Et iō cū frigora pniæ, et aduersitatis, nolūt vel
nequeāt sustinere, infra telā suā .i. in amore diuitiarum pe-
nitus se inuoluunt. Vel ad ſam in tela sua .i. in bonis vel lib.
& forasturis cōtra pniæ frigora vel tormenta. Verumtamen
dum fila diuitiarum hmōi taliter acq̄runt, et cōnectunt, ta-
ipsos vacuāt oī bono, q̄a q̄to plus de diuitiis acquirunt eo
to minus replentur, imo tanto fortius vacuantur per auari
tiam, et ardorem, et sicut res spiritualis nō repletur locū cor
poralē. s. Angelus vē aīa, sic nec res corporalis. s. diuitiæ pñt
replere cor humanum. Iō Eccle. 5. Auarus non implebitur
pecunia. Vnde in corde talium nihil penitus remanet, nisi
aer, qui. s. est mobilis et ventosus. i. nisi ventositas superbię,
& mobilitas incōstantiæ. Iō Hier. 14. Reportauerūt vala su
uacua. & Sap. 15. Superuacua est spes eorum, & labores sine
fructu. Vel pone, q̄ illi q̄ se euacuant filiis .i. diuertis per eo
tēptum. s. boni uiri, qui eas pauperib. largiuntur, remanet
pleni aere. i. bonis affectionib. & spiritu sancti inspirationi
bus, & eisdem filijs suis sibi faciunt munimenta contra fri-
gus tribulationum, & tormentorum, quę in hyemem tpe
post mortem ipsos oporteret sustinere, quia de diuitiis ęter
nis pauperib. cœlestis habitatio ꝑparatur, & æterna damna-
tio declinatur. Thob. 12. Elemosyna a morte liberat. Mat. 6.
Thesaurizate vobis thesauros in cœlo. Figura Lucæ de vi
lico iniquitatis, &c. Ideo dicitur ibidem. Facite vobis ami-
cos de mamona iniquitatis, vt cum defeceritis, suscipiant
vos in æterna tabernacula. Vide meli⁹ de borbace tractū de
prouincia infra lib. de mirabilibus mundi. c. 14.

De Bonasio. Cap. 16.

BOntacon dicitur esse bestia in Peonia, cornibus ita
retortis & plicatis, quod in ea impingens, non ledi-
tur, sed quod sibi in defendendo caput enegat, alias
præstat. Nam quando a uenatoribus insequitur, sterc⁹
a porioribus emittit, et contra uenatores per spatium
trium iugerum proiicit, ita urens, & fœtidum, quod ipsi
venatores fugere, et ipsam dimittere necessario cōpellun-
tur

tur. Pli. lib. quod ēt dicit Pli. lib. 8. c. 15. & Solinus. c. de Phri-
gia. Alijs vocant bonasum alij verò bonachum. Sic verè
multi mali, qui contra venatores. i. contra quoscunq;
pores, & punitores, cū se videt nō posse defendere emit
nimium malorū uerborū, quæ sunt urentia, & fœtentia
detractionē, & infamationem, ita q̄ sæpe accidit q̄ per
hmōi verba detractoria, & iniuriosa ipsi cōpellunt alios fu
gere, & sua correctione vel obiurgatione cessare. 20. A per
sona illius in flammatio. Vel dic, q̄ si diabolus te insequi
tur prouice, & contemne stercora .i. bona temporalia, & fu
gat ad Philip. 3. Omnia arbitratus sum tanquam stercora.

De Camelo. Cap. 17.

CAmelus ſm Isid. & Pli. est aīal oneriferū, velox, & præ
cipi & oneribus mancipatum, & dī à chame græcè qđ
est humile, vel à camur, quod idem est qđ curuum, quia dū
onerat, sup anteriora genua se humiliat, & incurvat, sed
tecta patiens itineris, & laboris, tñ nō vadit ultra spatiū
consuetum, nec plus solito suscipit oneris ad portandū, si-
cut dicit Pli. lib. 8. c. 18. Sic pro certo veri patientes debent
esse regles per obedientiæ velocitatem onera pniæ & præ-
lia aduersitatis sustinere per patientiā, & firmitatē. vnde ad
Gal. Vnusquisq; on⁹ suū portabit. Et iō qñ magister came
li, id est prælatus vel sacerdos, vel ēt qñ Deus indicit, iniungit & 2
imponit aliquod opus pniæ, laboris, vel aduersitatis, statim
nos debemus incuruari per humilitatem, obedientiā & su-
biectionē, & genua flectere per gr̄arum actionem. Iō Gen.
49. Vidit requiem, q̄ esset bona, & suppos⁹ suit humerum ad
portandum. & Eccl. 6. Subijce humerum, & porta eā. Verun
tñ magister cameli. i. prælatus non dēt plus debito impone-
re vel iniungere, alioq̄n camelus .i. subditus forsitan nō im-
pleret, imò eorum reijceret, & nihil de impositis perficeret,
& fit grauius deliniqueret, & peccaret. Contra illos qui im-
ponunt onera grauia, & importabilia in humeros hoīm, di
gito aūt suo nolunt ea mouere. Mat. 23. Vel pone si uis cōtra
impatientes, q̄ nolunt aliquod onus pœnitentiæ sustinere,
nec aliud facere nisi assueta. s. res leues, alioquin totum reii-
cient transgrediendo, vel aliquotiens apostatando. Iō Hie.
2. A seculo confregisti iugum, rupisti uincula, dixisti, nō ser
uiam, quia ſm Senecam, Molestum est carere assuetis. ¶Secū
dū Pli. lib. 8. c. 18. Duo sunt genera camelorum, quidam in A-
rabia, qui hūt vnum tñ gibbum in dorso, alii in Bactria, qui
hūdeos, vnum in pectore, alium in dorso. Sic in mūdo sūt
duo genera superborum, quia alij hūt gibbum, & tumorem
superbiæ exterius per iactantiā, & verbū, & modum tñ, alij
aūt non in dorso. i. in exteriori conuersatione, imo ēt in
pectore. i. in corde & cogitatione. Vel per gibbum intelli-
go diuitias, quæ sunt quidā gibbus, & quoddā onus. Esa. 30.
Super gibbos, camelorum thesauros suos. Quidam igit hūt
ipsas supra dorsum. i. exterius, non circa cor, s. boni diuites
qui in ipsis non ponunt affectionem, qui sunt tanq̄ nihil ha
bentes, & ita possidentes 2. ad Cor. 6. Sed alii pro certo hūt
duplex onus. i. in pectore cordis, & affectionis, & in dorso
exterioris possessionis. Et iō impossibile est, q̄ tales cameli
introeant per foramen acus. s. diuites cum duplici gibbo. i.
cū diuitijs in corpore, & pectore, & iō docet Ps. Diuitiæ si
affluāt, nolite cor apponere. ¶Camelus ruminat sicut bos, &
dentib. superioribus caret, & nō findit vngulā, & tñ cornibus
caret. Et ſm Aristotelem lib. 3. de par. animal. c. 14. Camelus
habet quatuor vētres, qui talis sunt dispositionis sicut aīa-
lia ruminantium cornutorum. Et hoc fuit necessarium ſm
Anth. qa cibus talium aīalium non benè masticatur, & iō ne
essarij sunt plures uentres, vt transeundo de vno ad alium
digerat, quia de primo uentre extrahitur ad os vt ruminet,
deinde ad alios ventres transmittitur, vñ amplius non exit.
Sic verè charissimi nos debemus ruminare diuina mandata
per studium, & meditationem, & nostra peccata per cōtri-
tionem & compunctionem, non findere vngulam .i. affectio
nem per multiplicem occupationem, & distinctionem. Ca-
rere dentibus .i. blasphemia & detractione, & maximè à par
te superiori .i. quantum ad ipsum Deum, & prælatos, vel pa-
rentes. Carere ēt cornib. i. superbia & elatione. Thr. 3. Con-
tegit ad numerū dētes meos. Reuera ij interioribus nostris
debent esse quatuor uentres. i. in interioribus conscię nræ
quatuor distinctiones. Primus uenter est contritio de pctō,

post coitum quiescit per annũ. Si c aĩa debet esse feruẽs per charitatem ad coeundum, & cõmiscendũ cũ Chro per concordiæ vnitatem, & ideo debet flectere genua per humilitatem, & locum iuxta quam primo cum Christo suo masculo fuit iuncta. s. innocentiam baptismalem summè debet appetere, & amare, vt ad eã reducatur. Hæc debet fœtum suum, i. bonũ ꝓpositũ cõcipere, & portare per duodecim mẽses. i. per duodecim articulos fidei, & cum masculo suo Chro nõ copulat ꝑ dilectionẽ, quousq; tres annos. i. trinitatis fidẽ habeat & cognitionẽ, quia ſm Apost. ad Heb. 11. Sine fide impossibile est placere Deo. ¶ Vt dicit idẽ, camela habet duas 7
mammas, in quibus quatuor sunt papillæ. Sic uerè aĩa habet duas mammas. s. fidem & charitatem, à quibus oriunt̃ quatuor papillæ. i. quatuor uirtutes cardinales. Orta sunt quatuor cornua. &c. Dan. 8. ¶ Scd̃m Arist. lib. 5. c. 2. Camelus tpe 8
amoris est solitarius in mõtibus, & habet tps determinatũ ad coitum. Sic Christus tpe amoris. i. incarnationis fuit solitarius per uitæ singularitatẽ ;; quia sedebat solitarius, & tacebat. Thr. 3. & Hie. 2. Onager assuetus in solitudine. Et ad hu iusmodi coitum, & coniunctionẽ cũ humana natura faciẽdum, habuit, certum tempus. s. tempus gratiæ. unde, Turtur miluus ciconia, & hirundo cognouerunt tempus aduẽtus sui. Hie. 8. & Apostolus ad Gal. 4. Cũ uenit plenitudo tẽporis. &c. ¶ Camelus non coit cum matre, vnde dicit Arist. lib. 9
9. c. 47. ꝙ camelus quidã cuius mater fuit operta pallio, saliuit super eam, & cognoscens esse matrẽ, descendit, & ingeniatorem occidit. Quanto magis ergo homo non debet ad cõsanguineas accedere. Exẽplũ de quodã philosopho. Ideo Leu. 18. Vnusquisq; ad proximã sui sanguinis nõ accedat. Ecõtra dr̃ Oseæ 4. Sãguis sanguinẽ tetigit, ꝙ si fortè ingeniator. i. caro operiẽs nos pallio prauæ excusationis, q̃. s. per consanguinitatẽ facilius habetur, nos fecerit cum talibus cõiungi, occidamus cũ per pnam & laborẽ. Quid. n. ne quius quã qđ caro, & sanguis cogitauit. Eccles. 17. q. d. nihil. 10
¶ Secundum Plin. lib. 11. c. 37. Camelus inter quadrupeda solus caluescit sicut struthio inter aues, & assimilat̃ bobus in ventre, & in dentib. non tñ in cornib. Sic debemus caluescere. i. pilos diuitiarum deponere per eleemosynam, & largitatẽ. Mũdus & caluus est. Leu. 13. & bobus. i. sctis Apostolis, & martyrib. debemus esse similes in uentre. i. quantũ ad abstinentiã, & continentiã, & in dentib. quantũ ad prædicationem, & eloquentiam, licet non simus eis similes in cornibus. i. quantũ ad virtutes & cõstantiã, quia isti boues tantæ fuerunt fortitudinis, constantiæ & uirtutis, ꝙ pœnas & martyria sustulerunt. unde Prou. 14. Ibi manifesta est forticudo bouis, qđ utiq; nos alij miseri non habemus. Nã sicut dicit idem Plt. quia camelus habet dentes sicut aĩal ruminans ideo necesse est, ꝙ uenter suus similis sit dispositionis. Sic ꝑ certo ex quo ꝑdicator similis est aĩalib. ruminantibus. i. sanctis Apostolis & prædicatorib. quantum ad dẽtes. i. quantũ ad eloquentiã, ideo debet eis esse similis quantũ ad uentrẽ .i. quãtũ ad interiorem affectionem, vel quãtũ ad abstinẽtiã & carnis macerationem, vt. s. non defluat uenter eius per gulam, & luxuriam, nisi quantum illi. Ideo Cant. 7. Vmbilicus tuus sicut crater tornatilis nunquam indigens poculis, & Cant. 4. Dentes tui sicut greges tonsarum, q̃ ascenderunt 11
de lauacro. ¶ Camelus nõ habet fel distinctũ sicut elephas & iõ dicit Anaxagoras ꝙ iste est cã quare ita diu uiuit, qa aĩalia parum habentia de felle diu viuunt, sicut ceruus, qui põt uiuere cẽtũ annis, elequas trecentis, camelus quinquaginta. Nã ut dicit idem, fel est cã oium in infirmitatum. Fel aũt nõ hẽt camelus, qa hepar, & sanguinẽ habet valde sanũ, ſm Pli. lib. 11. c. 37. Charissimi per fel intelligo iram, quia est de materia cholerica, quæ in hoie causat irã. Si ergo volumus hr̃e longã vitã, hoc est dictu illã, q̃ sp durat gloriam vitæ æternæ, verè dico, ꝙ debemus carere felle. i. prauitate & facilitate ad irascendum, & vindicandũ, quia verè carentia fellis, & iracundiæ, crudelitatis pariter vindictæ, causat in hoie uitam longam, gr̃æ. s. in præsenti, & gloriæ in futuro, & in elephante & ceruo. i. in Christo & sanctis. Econtra aũt abundantia fellis, & iracundiæ mortẽ accelerat sempiternam, & infirmitates causat multiplicium pctorum. Eccl. 30. Zelus & iracundia minuunt dies, & ante tps senectã adducunt cogitatus. Ideo Eccl. 38. Nõ dederis, &c. & Prou. 29. Qui. n. ad indignandũ facilis est, erit ad peccata proclinior.

¶ Camelus licet sit animal mansuetum, tñ aliqñ in cuttiro biem, & podragam ſm Arist. Et est camelus aĩal siccum & macilẽtum feruens & calidum, velox ad motum, & hoc ꝑ amplitudinẽ passus. Sic uerè licet hõ sit aĩal mansuetum ꝓ tura, tñ aliqñ efficitur rabidus per crudelitatẽ, quia pctes mundani sunt calidi per auaritiã, & cupiditatem, & ficci & pallidi per hypocrisim & calliditatem. Iõ efficiunt rabidi per crudelitatem, & podagrici per pigritiã, & holditatem. calor. n. auaritiæ & crudelitatis rabiẽ, causat in ipsis, ĩfra patet in multis malis prælatis, & iudicib. q̃ sub ſpẽ hypocricent. Eccl. 23. Aĩa calida quasi ignis ardens, nõ inextinguet, donec aliq̃d glutiat. ¶ Camel' est aĩal caliclũ, & ficcũ, & macilentum, cuius lac est acutum subtile, diureticum & detersiuum, & grossorum humorum incisiuum. Sic Christus fuit cruclidus per charitatẽ, siccus per continentiæ puritatem, macilentus per pniam & austeritatem, & lac ipsius. i. doctrina euangelica qñ in uentre cõsciæ incorporat̃ per meditationem, tunc valet contra vitia, & pctã, quia. s. illud lac ista Chri doctrina est incisiua. s. cordis per contritionem, aperiua. s. oris per confessionem, acuta per correctionem. Ideo Heb. 4. Viuus est sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti. ¶ Nota quod dicit Petrus alphonsi de camelis. ait. n. ꝙ tantam hñt in se cõitatem, ꝙ oẽs illi qui sunt eiusdem societatis, ſp volunt simul comedere, & si unus comedere nolit aut nõ possit, solent fixr omnes alijs iuramentare, quapropter si unus infirmus existat, necesse est, ꝙ de societate tollat, quia propter eius ieiunium alii ieiunio permanerẽt. Ista possunt allegari de charitate, & cõitate, q. illi q sunt eiusdem societatis debent esse maximæ charitatis, & mutuæ conformitatis, & nullius singularitatis, quia. s. cũ comedentib. debent comedere, et cum abstinentib. abstinere, cũ sanis sanifieri & cum infirmantib. infirmari 1. Corin. 11. Quis infirmatur & ego non infirmor, & 1. Cor. 9. Omnibus omnia factus sum. Vel dic, ꝙ vnus malus est qñq; ruina multorum, et ideo mali, & infirmi spirituales de medio tollatur, ne boni per eos, & eorum exempla, & dicta spiritualiter moriantur. Vñ illud 1. Corin. 6. Auferte malum à vobis.

De Camelopardali. Cap. 18.

CAmelopardalis vel camelopardus est animal Aethio 1
picum, mansuetum, ad modum ouis ruminans, & findens ungulam, & habet caput sicut camelus, collum sicut equus, pedes & crura sicut bubalus, maculas sicut pardus, et iõ dr̃ camelopardus, à capite cameli et maculis pardi, et dicit Isid. lib. 12. et Pli. lib. 8. c. 18. Et istud aĩal uulgariter dicitur ieraffa, quod est animal habẽs collum, & pedes anteriores longissimos, respectu posteriorum. Animal erat mundũ ſm legẽ. Deut. 12. Sic verè vir perfectus, et maximè religiosus debet esse similis oui, quantum ad mititudinem vel ad mansuetudinem, et benignitatem, findendo ungulã per discretionẽ, et ruminãdo per sacræ scripturę meditationem. Iste debet hr̃e caput sicut camelus, q. s. se inclinat qñ oratur. Sic iste debet caput ꝓ priũ inclinare superioribus per humilitatem. Eccl. 4. Magnati humilia caput tuum. Collum attentionem debet hr̃e sicut equus, qui ipsum vt cõiter hr̃e eleuatum, quia intentio eius debet esse ad cęlestia eleuata. Collum tuum sicut turris ęburnea. Cant. 4. Vel colli & guttur sicut equus per hinnitũ prædicationis. Iob 39. Nunqd circundabis collo equi hinnitum. Pedes etiam eius, iuxta dr̃ debent esse similes bubalo boui siluestri. i. Christo, quia fortes bos haber fortes tibias, sic affectus nr̃i debent esse fortes, et stabiles in bono. Can. 5. Crura ipsius columnæ marmoreæ. Debet ẽt hr̃e maculas albas, sicut Pardus, quia ꝑ certo ista pellis, & cõuersatio exterior debet esse diuersis maculis uirtutũ distincta. Iõ põt dici illud Dan. 7. Ecce alia bestia, quasi pardus, & alas habebat vt auis, et sic erit mundus ut ab aliq comedat̃ per imitationẽ. Vel expone de malis, q̃ sunt similes in capite. i. quãtum ad intentionem, camelo per auaritiã quia. s. ipsi portant gibbum temporalium per affectionẽ, & in collo. i. in uoce & gutture sunt similes equo quãtum ad istantiam, et malam locutionẽ. Siquus. n. libenter hinnit. Impedibus. i. voluntate et affectione fixes sunt bubalo quãtum ad obstinationem, quia bubalus est aĩal indomitum, et cervicosum. In pelle. i. in exteriori regimine sunt similes pardo quantum

rem ad crudelitatẽ, & iniquam operationẽ, quia ſm Pardus est aĩal ꝓceps ad sanguinem. Et quia tales quãtũ ad istas similes sunt equis, iõ fuerunt. Figurati. Apo. 9. vbi Leones vidit equos de quorum ore procedebat ignis, sulphur, & fumus, & habebant capita sicut leones, caudas aũt sicut scorpiones, habentes capita, & in his nocent. Sic uerè multi mali sunt similes equis quo ad luxuriam, iactantiã, & superbiam. Vnde de ore eorum non procedit aliquod uerbum, nisi sit igneum quantum ad auaritiam, fumeũ quãtum ad superbiam, vel sulphureum quantum ad luxuriam, quia ne cõiter verba omnium mundanorum circa ista tria uertuntur. Isti hñt caput sicut leones per crudelitatem, qa eorum caput & intentio crudelis, & leonina est, & iõ dr̃ ꝙ hñt caudas sicut scorpionis, quia eorum cauda, & finis per iniquam dr̃ esse in cauda scorpionina, i. in finali venenosa rapacitate, quia. s. tota eorum intentio respicit ad caudam. i. ad finem, vt. s. aliquid in fine scorpionicè rapiant, & acquirant. Ideo dr̃ ibidem, Habebant caudas, vt scorpiones, & aculei erant in caudis earum loquitur de locustis putei abyssi.

De Chamaleonte. Cap. 19.

CHameleon ſm Isid. est aĩal paruum, diuersa varietate 1
coloratum. Vñ ſm Auicẽ. idẽ est quod stellio. Est istud aĩal multum timidum, & pauci sanguinis, & ideo facillima cõuersione, calorem mutat, quia ad colores quos exterius apprehendit per interiorem imaginationem, facillimè se conuertit. Vñ ẽt Solinus dicit, ꝙ color eius est per momenta mutabilis, ita ꝙ cuicunq; rei se commiscuerit, concolor efficit, & ſm Auic. hẽt faciem lacertæ, vngues acutos, corpus asperum, pellem duram crocodilus, oculos habet prosilientes, & semper apertos, quos sępe girat, & mouet, parũ habet de carne, & splene caret. Sic verè bonus, & pfectus homo debet esse diuersimodè coloratus per apparentiam, & honestatem, pauci sanguinis, & voluptatis per continentiam, & parcitatem, corpus dẽt hr̃e asperum per poię austeritatem, cutem duram per patientiæ firmitatem, & vngues acutos per verborum, & correctionis irigiditatem, & se dẽt faciliter cõuertere ad abiectos colores ꝑ bonorũ exemplorũ imitationem. Sap. 16. Ad quod quisq; volebat, cõuertebat̃. Faciem tñ lacertæ dẽt hr̃e per benignitatẽ, & fidelitatem, nõ lacerta proditionis insidias serpentis. Beatus hõ qui sp est pauidus. Prou. 28. Oculus cordis eius dẽt esse profundus per firmitatẽ fidei, & districtionem, apertus ꝑ cęlestium meditationem, & affectionem, cito girans ꝑ circunspectionẽ, & carnẽ. luxuria, splene. i. temporali lætitia dẽt carere per mortis consideratione. Vel expone econuerso de malis, qui sunt parui ꝑ defectum virtutum, quia nõ hñt debitam dimensionem. s. altum fidei, longum spei, latum charitatis, & profundum humilitatis. Paruulum occidit inuidia. Iob 4. Isti sunt fellati ꝑ prosperitatis claritatem, & ornamentorum multiplicitatem. Eze. 16. Vestiui te multicolorib. Isti parum hñt de sanguine, in quo est vita. i. de charitate, vel de sanguine benignitatis, & compassionis, & maximè de sanguine Chri in corde nihil hñt ꝑ suæ passionis recordationẽ & iõ timidi sunt. s. ad bonum aggrediendum, quia dies ſm Senecam, si videt regem, ęstimat prędatorem, si videt pauperem, æstimat furem, quia sonitus terroris in aurib. impij. &c. Iob 15. ideo Seneca. Quantum accessimus ad successum tñ accessimus ad metum. Ista autem timiditas prouenit ex bos haber fortes tibias, sic affectus nr̃i debent esse fortes, et defectu sanguinis, &c. Isti hñt pellem per obstinationẽ, & incorrigibilitatem, quia. s. nullum iaculum ꝑdicationis vel correctionis põt eos penetrare. Iob 41. In stipulã uersi sunt ei lapides fundæ. Cor eius indurabit quasi lapis. Isti hñt vngues. i. manus acutas per rapinã, & auaritiam. Nam sicut res unca, & acuta bene retinet quod hẽt, & faciliter arripit qđ non hẽt, si isti suã tenent per auaritiam, aliena autem accipiunt ꝑ rapinam. Tene quod habes. Apo. 3. iõ Hie. 50. Oẽs q eperunt eos, tenent, nolunt dimittere eos. Isti sunt similes lacertæ quantum ad venenositates falsitatis, crocodilo quãtum ad insatiabilitatem cupiditatis. Crocodilus. n. sp crescit quandiu viuit. Sicisti sp q̃runt per diuitias augeri in infinitum. Et hñt corpus asperum quantum ad exteriorem superbiam, & austeritatem. Et isti ſm ꝙ vident exterius, colo

acutos per verborum, & correctionis irigiditatem, & se dẽt faciliter cõuertere ad abiectos colores ꝑ bonorũ exemplorũ imitationem. Sap. 16. Ad quod quisq; volebat, cõuertebat̃. Faciem tñ lacertæ dẽt hr̃e per benignitatẽ, & fidelitatem, nõ lacerta proditionis insidias serpentis. Beatus hõ qui sp est pauidus. Prou. 28. Oculus cordis eius dẽt esse profundus per firmitatẽ fidei, & districtionem, apertus ꝑ cęlestium meditationem, & affectionem, cito girans ꝑ circunspectionẽ, & carnẽ. luxuria, splene. i. temporali lætitia dẽt carere per mortis consideratione. Vel expone econuerso de malis, qui sunt parui ꝑ defectum virtutum, quia nõ hñt debitam dimensionem. s. altum fidei, longum spei, latum charitatis, & profundum humilitatis. Paruulum occidit inuidia. Iob 4. Isti sunt fellati ꝑ prosperitatis claritatem, & ornamentorum multiplicitatem. Eze. 16. Vestiui te multicolorib. Isti parum hñt de sanguine, in quo est vita. i. de charitate, vel de sanguine benignitatis, & compassionis, & maximè de sanguine Chri in corde nihil hñt ꝑ suæ passionis recordationẽ & iõ timidi sunt. s. ad bonum aggrediendum, quia dies ſm Senecam, si videt regem, ęstimat prędatorem, si videt pauperem, æstimat furem, quia sonitus terroris in aurib. impij. &c. Iob 15. ideo Seneca. Quantum accessimus ad successum tñ accessimus ad metum. Ista autem timiditas prouenit ex defectu sanguinis, &c. Isti hñt pellem per obstinationẽ, & incorrigibilitatem, quia. s. nullum iaculum ꝑdicationis vel correctionis põt eos penetrare. Iob 41. In stipulã uersi sunt ei lapides fundæ. Cor eius indurabit quasi lapis. Isti hñt vngues. i. manus acutas per rapinã, & auaritiam. Nam sicut res unca, & acuta bene retinet quod hẽt, & faciliter arripit qđ non hẽt, si isti suã tenent per auaritiam, aliena autem accipiunt ꝑ rapinam. Tene quod habes. Apo. 3. iõ Hie. 50. Oẽs q eperunt eos, tenent, nolunt dimittere eos. Isti sunt similes lacertæ quantum ad venenositates falsitatis, crocodilo quãtum ad insatiabilitatem cupiditatis. Crocodilus. n. sp crescit quandiu viuit. Sicisti sp q̃runt per diuitias augeri in infinitum. Et hñt corpus asperum quantum ad exteriorem superbiam, & austeritatem. Et isti ſm ꝙ vident exterius, colorem suum mutant, qa. s. oĩa mala exẽpla quę in alijs vidẽt, in se mutant, & regulant, & disponunt. Quod bene verum est de adulatorib. qui oĩm aliorum colorib. & conditionibus pro virib. se conformam. Leues. n. sunt, & instabiles, & iõ de uno statum ad alium se transformant. Nullus. n. est cõtus proprio colore. i. proprio statu, quia de canonica ad decanatum, & inde ad episcopatũ. &c. ideo Prou. 13. Vult & non vult piger. & Eccl. 27. Scultus aũt vt luna murabitur. Vel expone de corpore glorificato, i quo apparebũt diuersi colores. i. diuersæ dotes ꝑ virtutẽ interioris imaginationes. i. per interiorẽ influentiã aĩæ, qa ꝑ gloriã aię derivabit gloria in corpus, vt sic eis dicatur. Eze. 16. Sumpsisti vestimẽta tua multicoloria. ¶ Stellio mutat colorẽ exterius qñ vult 2
ſm interiores cõceptus, ſm Aug. de ciui. Dei. Sic iustus conuersationẽ mutat ſm locũ, & tps, quia nũc lætus, nunc tristis &c. Cõtra habitũ ne cognoscaris. Vel expone de hypocritis, q̃ studeant pellẽ suæ cõuersationis exterius colore sãctitatis pingere, & ornare, & in varias virtutũ spẽs se mutare. Pulehritudinẽ coloris eius admirabit̃ oculus. Eccl. 43. Attende tñ ꝙ ſm Plt. lib. 8. c. 33. & ſm Solinũ duo sunt colores quos nũquã põt mẽtiri Chameleon, candidus. s. rubeus. Sic verè hypocrita nunquã põt in duas virtutum spẽs propriè se mutare. s. in albedinẽ innocentiæ, & in rubedinẽ charitatis. Acquirere. n. põt hypocrita, & ẽt. q. cunq; pctõr castitatẽ patientiã, pniam, & alias morales virtutes, sed ꝑ certo innocentiã, & charitatẽ nunquã. ¶ Secundum Arist. lib. 2. c. 11. 3
chameleon est corpore similis lacerto, & mediũ eius ꝑminet sicut piscis, & cauda eius est lõga, & facies eius hẽt similitudinẽ porci & simiæ, corpus totum hẽt asperum, vngues hẽt in manib. sicut aues, manus hẽt diuisas in duo, cuius ꝑportio diuisionis est sicut pollicis ad manus hoĩs. Charissimi per chameleontem intellige diuites huius mundi, qui sunt rectè similes lacerto, q. tñ apparet tempore sereno, & nõ pluuioso, qa verè tẽpore sereno, ꝑsperitatis apparent. alijs. s. esse amici, & fideles, sed qñ venit pluuia aduersitatis, tunc fugiunt nec vñr. Eccl. 6. Est amicus ſm tps. Mediũ eorũ, .s. cor per superbiã ꝑminet, & tumescit, qa ſm Aug. difficile est vt superb. nõ sit, q. diues est. Cauda aũ. i. perseuerãtia in malo est multũ longa, qa optimè perseuerant in labore acquirẽdi &c. Facies aũt eorum. i introitus fauor, & apparẽtia istorum est similis simiæ quãtũ ad calliditatẽ, & falsitatẽ, qa sicut simia similitudinem hẽt hoĩs, non naturã, sic isti in principio vñr esse aliud quã sint. hoies. n. i. rõnabiles, & benigni esse credunt̃, q. tñ finaliter esse bestiæ cõprobant̃. Vnũ .n. ꝑmittũt pauperib. sed aliud eis reddunt. Exemplifica. Similis est ẽt porco, q. nõ somniat nisi stercora, qa tota taliũ affectio est ad diuitiarum stercora congreganda. Qui viscebant̃ voluptuosè, amplexati sunt stercora. Illi ẽt hñt corp' asperũ per austeritatẽ, vngues acutos per crudelitatem. Nã in manib. hñt vngues. i. rapinã, & peruersitatem, & punctũrã, & iniquitatem. Eccl. 7. Vincula sunt manus eius, sagena cor eius. ¶ Chameleon ſm Arist. ibidẽ habet oculos ꝑfundatos, magnos, & rotundos, & nunquã eos cooperit, & girat eos frequenter, & color eius mutat̃ qñ corium ipsius insufflatur, & hẽt colorẽ subnigrum, in morte aũt turpissimi est coloris, maculas hẽt in toto corpore nigras, & maximè in oculis, & cauda, parum hẽt carnis, nisi in capite, et cauda vbi parum hẽt sanguinis, in cauernis manet, scissus, et diuisus adhuc palpitat, splenatu autem nõ hẽt. Sic ꝑ certo chariissimi tales sunt causidici, et sapiẽtes huius mũdi, mundiq; diuites, et potentes, q. ꝑ certo oculos intellectus hñt ꝑfundos per malitiæ subtilitatem, magnos, et rotundos per sapientiæ magnitudinem, veruntñ ipsos mouent, et girant. s. de vna cautela ad aliam, et vno proposito ad aliud, quia allegant ꝑ et contra, per fallaciã, et malignitatem. Eccle. 20. Oculi eius septemplices sunt. vndiq;. n. circunspiciũt, vias, at cautelas, et litiũ circunstantias ꝓuidendo. Isti tñ oculi nũ quã claudunt̃, quia verè eorũ malitiæ semper sunt apertæ, et nõ dormiunt, nec qescunt, qa nocte, et die cogitant in cautelis. Prou. 4. Nec capiẽ somnus ab oculis eorum donec supplãtauerint. Vel dic ꝙ oculi eorum sunt sp aperti ad oia cõcupiscibilia, mundi, qa nõ satiaẽ oculus visu etc. Nõ pũt .n. claudi. i. satiari vel impleri, quia oculi hoium insatiabiles. Prouer. 27. Isti etiam colorem mutant, quia quando videntur esse vnus coloris, idest ex parte vna sit tamen in- 4
sufflen-

sufflêtur per promissiones,& dona,statim ad colorê oppositũ se conuertunt.i.ad patrem contrariam cõuertunt, quia semper se conuertunt cum illo qui magis offert,& qñq; accipiunt ab utraq; parte.Eccl.33. Præcordia fatui quasi rota carri,& quasi axis versatilis cogitatus illius,ideo dicit.Pet. Rau.Si nares eorum afflauerit cruda rubiginosi aura marsupij,statim nidebis oculos Argi.versutias Vlyssis, Achitofelis consilia,& Absalonis obscura.Isti sunt subnigri,& maculis nigris pleni,quia pro certo aĩa eorum est vitiorũ fuligine denigrata.Facies eorum sicut nigredo ollæ.Nau.2. Parũ hũt de carne.i.de fluida compassione,nisi forte aliquantulũ in cauda.i.in fine circa mortem, vbi faciunt sua fictitia testamenta,& qñq; aliquas eleemosynas largiuntur. Vñ Nu. 22. Caro eius deuorata est à lepra.i. compassio ab auaritia. Isti in cauernis habitant per terrenã affectionẽ, parum se monent p bonam operationem,sed sunt nigri coloris per malam conuersationem. Non hũt êt splenem q facit ridere.i. spũalẽ lętitiam aut consolationem.Vnde Prou.13.Lucerna impiorum extinguetur,q a non hũt futurorum spẽ mali,qa tales nunquam sunt perfectè læti,imò sp hũt stimulum conscientię,& timorem mortis &c.Et isti in morte habent colorem turpissimũ,quia vt cõiter pessimè moriunt, ita q eorum mors est horribilis ad videndum Ps.Mors pctõrum pessima.¶Chameleon colorem ad modicum flatũ mutat, oculos vndiq; faciliter,& velociter girat, & sp eos hẽt aptos. Sic verè leues colorem.i.apparentiam sæpe mutant, sicut patet in mundanis,qui nouas consuetudines vestium,& gestuum sp inducunt.Eze.16. Sumpsisti vestimenta tua multicoloria.Oculos êt vndiq; vertunt per vagabilitatẽ, qa oculi stultorum in fines terræ.Eccl.7.Nec eos claudunt p vanorem aspectuum resectionẽ, & maturitatẽ. Baruc.2. Aperi oculos tuos,& vide.¶Chamẽleon ẽm Plin.lib.28.c.8.talis ẽ virtutis contra accipitres,q eos à volatu detrahit, & ꝑbet cæteris aĩalib.noluntariè lacerãdos.Et ẽm Democritum,(licet hoc Plin.derideat) caput eius,& guttur cum lignis roboreis combustum,imbres & tonitrua facere perhibetur. Et ẽm gl.super Leu.11.qñ infirmatur,mansuetum se fingit, cum sit crudelis.Tales rectè sunt prauí socii,quia pro certo si accipitrib.volãtib.i.viris spũalib.& cõtemplatiuis societur,ipsos p mala sua exempla,& verba,suggestiones,& inductiones detrahunt in pctm à volatu contemplationis,& ipsos ad se.i.in sui imitationẽ trahunt, & sic bestijs terræ.i. dæmonib.exponunt ꝑpetuo lacerandos.Vñ tales pñt dicere illud Amos.9.Si ascenderint vsq; ad cœlum, inde detraham eos,& si in mari se absconderint,ibi mandabo serpenti,& mordebit eos. Et qñ caput.i. imaginatio talium incendit ꝑ irã vel p auaritiã,tunc imbres,& tonitrua.i.lites,& contentionis commouent,& procurãt, sicut summe patet in religione,quia per malorũ irã & auaritiã boni sæpe concitant.Et tales qñ infirmi sunt.i. qñ sunt in aliqua depressione vel tribulatione fingunt se esse mansuetos,& benignos, licet sit impij,& crudeles. Istud summè verum est de hypocritis,q êt sunt similes stellioni eo,q de vento.i.de uanitate viuunt,& eo q exterioris cõuersationis pulchritudine coloranť.Vñ Eccl.19.Est q nequiter se humiliat,& interiora eius plena sunt dolo.Vel vic q chameleon est diabolus, qui tentationib.suis,& suggestionib.suis accipitres.i.viros contemplatinos quib. inimicat, detrahit ad pctm, tradens eos
7 alijs bestijs.i.dęmonib.finaliter in inferis cruciãdos. ¶Chameleon dr viuere de cœlo,& aere sicut talpa de terra, halec de aqua,Salamandra de igne.Vñ versus.Terra cibat talpã,flãmæ pascunt Salamandrã.Vñ fit halec ib. cib. aer chameleõti.Solinus aũt dicit,q iste hẽt hiatũ oris valde magnũ & tũ sine alicuius vsus ministerio,vt porè cũ neq; cibo neq; potu alať,sed tm aeris haustu viuat.Sic verè in mundo sunt quatuor gña hoũm,q quatuor elementis.i.quatuor principalib.vitijs nutriunť.s.chameleon stellatus, q signat superbos,& curiosos in vestib.qa aere vanæ laudis ab histrionibus,& adulatorib.nutriunť Efraim pascit ventũ.Ose.2.Alij sunt talpa.i.apari, q ad modũ talpæ ceci terrã comedunt.i. bona terrena comedunt,& sectanť.Terram comedens cunctis diebꝫ vitæ tuæ Gen.4.Alij sunt Salamandra.i.inuidi, qui igne tribulationis,& aduersitatis aliorum pascuntur,& nutriuntur,quia aliorum nocumenta sunt taliũ nutrimẽta.De igne egredientur,& ignis cõsumet eos.Eze.15.Alij sunt halec.i.pelicioſi,q aqua deliciarum,& luxuriæ impinguantur. Eze.31.Aquæ nutriuerunt illũ.Vel exponein bono,quia q dã viuũt aqua cõpassionis,alij igne dilectionis,alij aere cõtẽplationis,alij terra humilitatis, & mortis recordationis. Vel dic q multi sunt qui pro nihilo vñr hre os magnum.i. capacitatem intellectus,cum cibũ doctrinæ,eucharistię vel gratiæ nunquam sumant,sed vento inanis gloriæ solum viuant,¶Scdm Solinum,Corax.i. coruus odit & occidit chameleontem,à quo cũ interfectus est, victorem suũ perimit interemptus,quia.f.si de carnib.eius gustauerit moritur,nisi ramo lauri comesto sibi ꝓtinus medeas. Sic verè sæpe fit q dum coruus,i.hõ per pnam denigratus,de chameleontea de venenosa carne triumphat,ipsamq; mortificat atque comat,ab ipsa sic interfecta occiditur, qñ.s. de habita victoria inaniter gloriatur,& ad contemptum sociorum perspicabiam eleuatur, & sic fit q nisi ad laurum.i. ad Chim per orationem reccurrat,caro quam per pnam occiderat,per superbiã,& inanem gloriam ipsum necat. Et ió bene dicit Greg. q valde timendũ est vitium quod ex victoria nascit vitiorum.Vel dic q quamuis coruus.i. platus vel iudex chameleontem.i.peccatorem occiderit,& punierit,ipse tñ per auaritiam moritur si de carnib.suæ temporalis subsłãtię gustauerit,quia.f.ipse nõ debet bona quærere, qñ de corpore iudicauit.Quod est tñ hodie contra multos.Vel dic,q lurus est crux,cuius.s.gustus, & deuotio illum liberat, quem chameleon.i.caro uel diabolus inuenerat.

De Caprea siue Dorcade. Cap. 20.

CAprea est tyluestris capra,à carpẽdo herbas dicta.Morat aũt in excelsis rupib.vbi si coarctata fuerit à venatoribꝫ.in ꝓceps cadere se permittit, & illęsam sup cornu q hẽt fortissima,& durissima,se recipit & hẽt clarissimum visum,qa de longè prospicit venatorem, & est caprea idem quod ibix vel damula ẽm Isi.& Papiã.Sic verè viri iusti debent carpere.s.sacrã doctrinã p studiũ,& meditationẽ,in qua debent iugiter meditari.Exo.2.In carecto ripę fluminis vireta carpebant. Hic dẽt morari.in excelsis rupib. p contemplationẽ.In montib.Israel erunt pascua earum.Eze.34.Dẽt & clare videre p discretionem.Sed qñ à venatoribꝫ.tẽtationib. impetiẽ,dẽt se ꝓcipitare per humilitatem, & inferius cadere,& descendere p mortis,& inferni considerationem, & si habeat cornua fortia.i.fortem constantiam,& perfectionem,super ea se retinebit per spẽ, & deuotionẽ,ita q nõ lędetur per tristitiam & desperationem,nec à venatore diabolo occidetur per æternam damnationem.Ascendit vsq; ad cęlos,& descendunt vsq; ad abyssos. Vel expone de ꝓphetis,qui altis habitant montib.dignitatũ, qa debent esse discreti humiles,& cõtẽplatiui &c.Abrupta quæq; ibi cibꝫ uia sunt 1.Re.24.Vel expone contra superbos,q mõ sunt in montib.dignitatũ,sed qñ venator.i.mors venerit,tũc ꝓcipitabunť inferius in inferno,& tñ nunquam morientur,qa laborabunt inæternũ,& viuent adhuc in finẽ.Mors.n.abest fugiet expectata.Hie.8.Nec cornua ẽt suę superbię cõfringentur,quia superbia eorum qui te oderũt, ascendit semꝑ. Aius.n.damnatorum nunquam cessat ꝑ desperationem esse contra Deum.¶Caprea, capra syluestris,damula vel ibix est uelocissima in cursu,leuissima in saltu,acutissima in aspectu,dulcissima quo ad gustũ,& tenerrina,& suauissima quo ad esum,sagacissima quo ad pastum, qa in altis mõtib. lõge à uenatorib.pascitur,& inter herbas odore discernit. Talis dẽt esse contemplatiuus,& religiosus, & quilibet ꝓfectus,quia velox dẽt esse ad cursum obedientiæ,& bonæ operationis Eccl.32.In omnib.operib.tuis esto velox.Et Philosophus in æthicis.Oportet quidẽ consiliari tarde,sed operari velociter.Leuis dẽt esse ad saltũ obediẽtiæ,& subiectionis.Transiliens montes.Can.2.Acutus quo ad aspectũ scientiæ,& discretionis.Oculi eius sicut fol.Apoc.1.Dulcor quo ad benignã loquutionẽ.Verbũ dulce multiplicat amicos,& mitigat inimicos.Eccl.6.Tenet quantum ad compassionem & sanus quãtum ad bonã cõuersationẽ,apt⁹ ab alijs comedatur per imitationẽ,sagax quantũ ad pastum de ctrinæ,& eruditionis,qa in altis mõtib.Paradisi dẽt pasci p orationem,& contemplationem.Can.8.Fuge dilecte mi,ad similare capreę hinnuloq; ceruorũ super mõtes Bether.Et inter herbas.i.doctrinas.f.diuinas,& mũdanas discernere ꝑ discre-

tionem.Sciatis quid sit inter mundũ,& immundũ. Le
3 pus.¶Caprea siue damula ẽm Pli.li.28.c.10 habet sanguinem medicinalem,quia neruos cõtractos remollit, dolorẽ neruorũ soluit,& venenũ expellit, damulã.n.serpẽtes fugunt,& eius anhelitum sustinere non pñt.Leopardus êt qñ egrotat,bibit sanguinẽ capreę,& vim lãguoris euitat.Et est acuti visus,velocis cursus,& leuis saltus. Per capreã intelligo Christũ,qui fuit acuti visus ꝑ discretionẽ, velox per bonam operationem,& leuis per paupertatem, & terrenorũ abdicationem,concorda vt supra.§ præcedenti.Ista caprea fuit in silua huius mundi super montes Iudeæ à canib.venatãlã Iudæis,& occisa,& ió sanguis eius ꝑciosissimus est medicinalis aĩæ peccatrici,quia neruos,i.viros perfectos in quibus dẽt esse motus bonæ operationis,& sensus deuotionis, cõtrahuntur per auaritiã,remollit per cõpassionẽ,venenum êt pctorum soluit,& expellit p indulgẽtiam,& remissionem,quia ẽm Apost.ad Heb.9.Oia pœnæ in sanguine mũdantur.Item êt serpentes fugiunt,quia pro certo serpẽtes dæmones,& motus carnales,qui in carne serpũt, fugiunt damulã.i.Christum,& eius sanguinẽ.& passionẽ, qa ꝑ certo Christus in corde nõ fuerit per suæ mortis memoriã, & compassionẽ,nunquam ibi serpens diabolus habitabit ꝑ pœnã,& tẽtationem,quia flatum eius.i.Christi inspirationẽ negat spũs diabolicus sustinere, & ió pro certo leopardus,i.homo qñ ægrotat per vitia, & pctã, dẽt bibere,& sibi in corporate per suę passionis recordationem,& cõpassionẽ, sanguinem capreæ Iesu Christi,& sic ab ægritudine pctorũ per virtutes,& gras conualescit.ideo Iob 16.Terra ne operiat sanguinẽ meũ.t. zec.39.Sanguinẽ fortiũ bibetis. Nu.23.

4 Occisorum sanguinem bibat &c.dr de Leone. ¶Caprea vel damula est aĩal timidum,& imbelle,non habẽs aliquod munimẽtum qñ persequitur;nisi fugã,loca alta habitat,& herbas aromaticas comedit,& qñ vulneratur,dictamum comedit,ut telum extrahat de corpore,ẽm Isid.li.5. Sic pro certo hõ est aĩal naturaliter imbelle,& sine aliquo ꝑsidio virtuali. Vnde nec mundanis tribulationib.nec hostis suggestionib. nec carnis passionib.& tẽtationib.pôt resistere quoquo modo nisi cm fugẽdo ad diuini adiutorij,& nominis inuocationem per duotionem,& orationem, & malarum occasionũ deuitationem. Prou.18.Turris fortissima nomen dñi,ad eã fugit iustus,& saluabitur.Iste etiã debet in montib.altis paulisper morari per cõtemplationẽ,herbas aromaticas.i.alicuius bona opera,& exempla depasci per imitationem.ideo Cant.fuge dilige mi,similis esto capreæ super montes aromatum.Et quando sagitta alicuius peccati mortalis est infixa in corde suo,tũc pro certo debet comedere dictamum.i. verbum sacræ scripturæ,& eam incorporare considerãdo, quid & qualiter loquatur,vel etiam herbam timoris domini,& sic sagittam excutiet per confessionem,quia sicut dicit Eccl.1.Timor domini expellit peccatum.

De Capreolo. Cap. 21.

1 CApreolus est animal simile filio cerui,& mutat dentes, qñ sunt magni,significant vitæ diuturnitatẽ, sed ẽm Arist.lib.8 quando sagitta in eo est infixa,comedit pulegiũ, & eam excutit.Sic verè boni qui sunt similes filio cerui, idest Christo filio Dei,mutant dentes.i.verba sua,ẽm.s. condi tionem loci,& temporis,& personæ cui loquuntur 1.Figu ra.1.Re.21.de Dauid coram Achis, qui mutauit linguã,& gestum &c. Et qñ sagitta alicuius improperij in corde eorũ ab aliis infigitur,tunc pulegio.i.Christi patiętia muniuntur, & firmatur, in quantum ipsa reijcitur per patientiã atq; fugãt. Econtra de impatientib.dr Eccle. 19. Sagitta infixa fęmori canis,sic verbum in corde stulti. ¶Capreolus pp continuũ cursum,& morum à superfluo humido exoneratur,& caro eius sapidior,& digestibilior efficit,& odoris sui grauitas amputatur,ẽm Constant.Sic pro certo boni,& iusti qui per occupationem,& exercitium mouẽtur,ab humorib.vitiosum superfluis,& maximè à carnalitate,& voluptate depurantur,& ois mali odoris.i.ois infamiæ,& luxuriæ grauitas per motum boni laboris, & occupationis ab eis amputať, & melior in omnib.efficitur sua caro.i.vita,qa Vidua in deliciis viuens,mortua est 1.Tim.4.& Hie.2. Cursor leuis explicans vias suas.¶Capreolus de locis altis ad altiora ascẽdit, qa in cãpestrib.,ꝑsequitur,alta petit,& inter herbas salubres,& noxias odore discernit.Nõ cornu,non vngue,non dẽte,sed fugæ solius bñficio se defendit. Sic certo qñ hõ in deserto huius mundi vel campestrib.i.in seculari vita,& ne gotijs mũdanis videt se per se ꝑ diuersas hostis tẽtationes, fugere debet ad mõtem.i.ad statum perfectionis,& religionis,& ad altitudinẽ cõtemplationis,& de vno loco alto ꝑfectionis debet sp ad altiorem ꝓcedere, vt sic vadat de virtute in virtutẽ,donec videatur Deus Deorũ in Syon.ió Hie. 15.Trãsierunt de mõte in collẽ obliti sunt cubilis sui.i.mundi.Vnde si ab aliquo imperatur vel prosequatur, nõ dẽt se defendere cornu superbiæ vel elationis,vngue iuidiæ vel inuasionis,dẽte blasphemiæ vel detractionis,sed solius fugæ ꝑsidio.s.diuinę inuocationis,& loco tpe cessionis,qa debet cedere persequutorib.& fugere ad diuini auxilij munimenta.Vnde Apłus ad Ro.12. Nõ vosmetipsos defendẽtes charissimi,sed date locũ irę.Inter herbas aũt.i.inter aliorũ opera debet discernere per discretionem,quæ.s.sint bona, & q̃ mala,vt bona sibi retineat,alia derelinquat.¶Secundũ Dio. & Pli.in montib.Indiæ vbi sunt herbæ aromaticæ,sunt q dã capreoli in quorum pedib.generãtur quædam apostemata quæ per motum,& confricationem ad arbores extrahunť, & ille humor q inde defluit, summè est aromaticus, & dr muscus,& est i medicina summè virtuosus. Verè charissimi Chrs est iste capreolus,q in montib.Paradisi ab æterno fuit nutritus,vbi sunt herbæ aromaticæ.s.gręæ,& virtutes.Sed ꝑ certo in isto fuerunt congregati quidã humores.s. caro,& sanguis,q assumpsit i incarnatione,& ió se mouit p pniam, et,laborẽ,et ad arborẽ se fricauit.i.ad crucis angustiã,et dolorẽ,et sic per fricationẽ duræ passionis,de apostemate suo .i.de carne assumpta emanauit liquor ꝑciosissimus.i.sanguis eius,quæ ê aromaticus,et suauis,et contra morbos pctorũ virtuosus,et peccatorum oium medicina,q a ꝓciosissimo sanguine quasi agni incontaminati redempti estis.1.Petr.1. Vel dic q illi qui habent apostemata,et humores.i. abundãtiam diuitiarum,debent se fricare ad arborem crucis ꝑ memoriam,et compassionem,et pellem corporis rumpere per corporalem macerationem, et humores diuitiarum effundere p eleemosynã,et erogationem, et sic erunt isti humores diuitiarum odoriferi coram Deo,et angelis, et virtuosi cõtra infirmitates peccatorum,quia eleemosyna extinguit pctm.Eccl.3.et Tho. 12. Eleemosyna à morte liberat. Est.n. hmõi humor dispersus per largitatẽ,infirmitatis,et calamitatis pauperum medicina.ideo Dan.4.Peccata tua eleemosynis redime, et iniquitates tuas eleemosynis pauperum. Vel dic quòd humor peccati debet fluere per confessionẽ.

De Capra. Cap. 22.

1 CApra ẽm Isid. à carpendo virgula est dicta, alta.n.loca sẽm per petit,vt summitates comedat virgulorum parit aũt capra fętus plures ẽm Pli.Sed qñ impinguatur,faciliter sterilescit,portat in vtero per quinq; mẽses, et cõcipit in nouẽbri,vt pariat in martio vel aprili.Sin verè iustus pôt dici capra,qa sp dẽt petere loca alta.f.cęlestia, et æterna, vi ibi pascat virgultis gloriæ sempiternæ.16 Eze.34.In montib.excelsis Israel erunt pascua earũ,ibi requescẽt in herbis virentib.q̃.s.nunq̃ marcescent.Isti dẽt parere plures fętus p bonorũ operum fęcunditatẽ,qa plura bona dẽnt ꝓducere.Vñ Can.4.Oẽs gemellis fętib.et sterilis nõ est in eis. Fœtus aũt boni operis in eis formať p quinq; menses.i. p sanã cogitationẽ,affectionẽ locutionem,operationẽ, et cõuersionem.Isti sunt quinq; gradus, et quinq; cubitus quos debebat habere locus vbi fiebat oratio.Eze.41.In nouẽbri aũt huius mũdi vbi fiunt imbres tribulationum debent cõcipere,s.bonũ propositum,et voluntatem, vt in martio,et in verè ꝑpetuæ nouitatis possint fructu æternæ gloriæ fęcũdari.conceptio.n.i.acquisitio meritorum,partum dẽt ꝓcedere præmiorum.Ecce inquit cõcipies,et paries Lu. 1. Qñ aũt nimis impinguãtur capra,tunc sterilescit, qa verè homines,q impinguanť per carnales uoluptates, faciliter sterilescunt spiritualiter,et à fructu bonorũ operum retardãtur.Impinguatus est dilectus,et recalcitrauit Deut.32.Constat.n.q pinguedo prosperitatis mundanæ fructus impedit virtutum,et sterilitatem,et paucitatem introducit,et efficit meritorum.Figura ad hoc 4.Re.2.de aqua herico, quæ faciebat sterilem terrã,sed Helisęus ponens ibi sal,et uas terreũ

nouum,

nouũ ſanauit ſterilitatem. Talis pro certo eſt aqua volu ptatis, proſperitatis, & carnalitatis, qa verè iſta facit ſterilẽ terrã voluntatis humanæ, & iõ debet ibi poni ſal, i. diſcretio, & ſapientia, vt ea. ſ. diſcretè vtamur, & ad neceſſitatem. Ponẽt ſacerdotes ſuper eos ſal. Ezec. 43. inſuper, & vas nouũ fictile .i. nſræ fragilitatis, & mortis memoriã, q̃ maximè debet cõſiderari tpe proſperitatis, ne ſuperbiamus ideo Eccl. 18. Memor eſto paupertatis in die abundantiæ. & Eccl. 7. In die bona fruere bonis, & die malum præcaue. Et ideo dedit Deus parũ de pinguedine proſperitatis ſanctis ſuis, ne. ſ. ſteriles flerent per pcẽm. Eſa. 15. Mittre in pinguib. eius tenuitatẽ. Vel expone de ambitioſis, qui ſemper volunt ad alta dignitatũ aſcẽdere, vt carpãt virgulta diuitiarum, quia ſunt nimis impinguati per diuitias, & delicias, & iõ ſteriles ſunt ab oĩ bono opere. Veneruũt tibi hæc duo ſimul, ſteriltas, & viduitas. Eſa. 47. iõ Eſa. 49. Ego ſterilis, & nõ pariens, tranſmigrata, & captiua. ¶ Non oês capræ habent cornua, ſed q̃ habent, ſunt in eis ſigna annorum. ſ. incremẽta nodorum. Vt dicit Archelaus, capræ aurib. ſpirãt, & ita de nocte vt de die vidẽt, & raro ſunt ſine febre. Sic verè nõ oês iuſti habẽt cornua dignitatum, in illis tñ qui habent, debent eſſe iudicia ætatis. i. virtutis, & perfectionis, nã quia nullus debet admitti ad dignitatem, niſi ſit maturus, & prouectus, iõ bene dr̃ q̃ cornua iudicia ſunt ætatis, quia ſm q̃ plures annos. i. plures perfectiones, & virtutes habuerit, plura internodia, & plura beneficia & officia dẽt hre. Aures iſtorũ debẽt ſpirare. i. prurire. ſ. præ deſiderio audiendi verbum Dei, bona dicta, & documẽta, & tã de nocte, q̃ de die debẽt clare videre per diſcretionẽ, & circũſpectionẽ. i. tpe aduerſitatis, & proſperitatis, qd .ſ. quolibet in tpe ſit agẽdum. Et raro ſunt ſine febre, qa pro certo non eſt aliquis ita iuſtus, quin aliquẽ defectum patiaẽ in carne ſua, & qui non habent febrem alicuius cõcupiſcẽtiæ vel pcti. Non eſt. n. iuſtus qui non peccet 3. Re. 8. & Iac. 3. In multis offendimus oês. Et hoc permittit Deus, vt cauſam habeant ſe humiliandi, q̃n propriam fragilitatem cõſiderãt in ſeipſis. Mich. 6. Humiliatio tua in medio tui 2. ad Cor. 12. Datus eſt mihi ſtimulus carnis meę angelus ſathanę, qui me colaphizet. Vel dic contra illos quibus aures pruriunt prorumorib. audiendis 2. Ti. Coaceruabunt ſibi magiſtros prurientes aurib. Act. 17. Athenienſes &c. ¶ Oĩbus capris dependet villus de mento, per quem ſi quis vnam ex grege trahat, cęterę ſtupentes ſpectant. Idem ẽt dicunt euenire cũ quandã herbam aliqua ex his momorderit. Sic verè in morte dicitur q̃n diabolus extrahit aliquẽ de grege aliorũ, ipſumq; per herbam, & per ſuperfluitatem malorum actuum poſt ſe trahit in infernum, ſtupent alij, & triſtantur, iq̃n. ſ. cogitãt, q̃ ita finaliter extrahenẽ. Exponẽ melius ſi potes. ¶ Morſus capræ maximè eſt oliuæ nociuus, & exitialis, qa dum eã mordet, & lambit, oliua ſterileſcit. Sic q̃ certo q̃n capra. i. adulator lambit, & lactat aliquã oliuam .i. aliquem bonum virũ, ipſum. ſ. cõmendando, & extollendo, tunc ipſum facit ſterileſcere à fructu bonorũ operũ. Ipſi liniebant eos abſq; tẽperamento. Eze. 13. ideo Eſa. 3. Populę meus, qui beatum te dicunt, ipſi te decipiunt. ¶ Sicut dicit idem Pli. li. 8. c. 50. Solę decliui ad occaſum, Capræ ſimul non videntinter ſe, ſed in auerſum ſe conuertunt, & diuidunt, & poſt in alijs horis verſis vultib. adinuicem depaſcũtur. Sic verè adulatores & falſi amici, q̃n ſol proſperitatis deficit circa aliquã pſonã, tunc nõ vident inter ſeſe ſimul circa eam, imo abinuicẽ diuiduntur, cuius contrarium eſt quãdiu vident ſolem pſperitatis relucere circa eam. Vel dic q̃ quãdiu ſol. i. diuina gra in nobis durat, nos ſimul ſimus verſi adinuicẽ per amorem, ſed ſi nobis defecerit, tunc auerſis vultib. p detractionẽ, inuidiã, & diſcordiã, ambulamus. ¶ Ariſt. dicit li. 3. c. 2. q̃ in aliqb. regionib. capræ hũt lac ſine impgnatione. Nã ſi accipiat vrtica, & cõfricet mamilla, primo exibit ſanguis, deinde ſanies, poſtea bonũ lac. Sic p certo multi ſunt hypocritæ q̃ licet nõ ſint impreguati p gras, & virtutes tñ hũt lac bonæ, et mellifluæ doctrinæ Mel & lac ſub lingua tua, Can. 4. Nã qa cũ vrtica. i. cũ dura pnia ſe cõfricãt, & ſanguinẽ, & ſanie. i. verba ſanguinea, & carnalia de ponũt, iõ tãdẽ lac bonę doctrinæ diffundunt. iõ Thr. 4. Lamiæ nudauerũt mãmas lactaneſũt catulos ſuos. Vel pone de bonis pdicatorib. q̃ ſine carnali habitatione debent eſſe, & lacte doctrinæ Chri paruulos enutrire, & maximè ſi vrtica tribulationis fricenẽ, ſicut patet ĩ paulo, q̃ dimiſit ſanguinẽ, & ſanie. i. verba puerilia, & leuia, aliorũ ĩfectiua, & diffudit bonũ lac. i. ſanã doctrinã aliorũ nutritiuã. 1. Cor. 13. Cũ eſſem paruulus, loquebar vt paruulus, cũ aũt fact⁹ ſum vir, euacuaui q̃ erãt paruuli. ¶ Cap pre ſm Ariſt. li 6. c. 9. frequentãt coitũ vſq; ad ſenectutẽ, maxime ſi habuerint cibum ſufficientem. Sic verè multi adhuc terã ſunt luxurioſi ẽt in ipſa ſenectute, & hoc magis q̃n hñt cibum ſufficientem deliciarum, & diuitiarũ in abundantia, quia Saturaui eos, & mẽchati ſunt. Hie. 5. Eccl. 23. Hoi formicario oĩs panis dulcis, non fatigabitur trãſgrediens vſq; in finem. ¶ Capræ ſi impręgnatæ fuerint contra impetum vẽti ſeptẽtrionalis, pariunt mares, ſi aũt meridionalis, pariũt fęminas, & ideo vt dicit idẽ, dr̃ q̃ capræ dum coeunt, vertũt faciẽ verſus ſeptentrionem. Capra eſt bonus homo, fœmina maſculus ſignificat bona opera, fęmella aũt mala, auſter ventus molles, & nebuloſus ſignificat proſperitatem, aquilo ventus frigidus aduerſitatem. Si igitur nos fumus in ventre, aquilonari. i. in aduerſitate, & paupertate, tũc verè mares. i. bona opera emittemus. quia ab aquilone aurũ venit. Iob 37. Sinhõ concipit bonum propoſitũ flante aquilone. i. timore diuino. ſ. cõſiderãdo frigus ætęrnæ aduerſitatis, & mortis, pẽ fętus bonorũ operum ſubſequetur. ideo per timorẽ dñi declinat oĩs à malo. Prou. 15. Sed ſi fuerimus in vento auſtri in proſperitate mũdi, & voluptate, tũc verè fęminas. i. mollia, & delicata opera faciemus, iõ Eze. 27. Venerus auſter cõtriuit te. Et iõ facies noſtras. i. cor, & affectionẽ debem⁹ vertere ad aquilonẽ. i. ad aduerſitatem pſentem, & vertere dorſum ad auſtrũ. i. ad mundanas voluptates, & pſperitates, & ſic pro certo fętus maſculus. i. opus perfectum à nobis poterit parturiri. Figura. Nu. 8. vbi candelabrũ reſpiciebat ad auſtrum, q̃ tunc poterimus dicere illud Eſa. 26. Cõcepimus, & quaſi parturiuimus ſpũm ſalutis. ¶ Capræ, & oues comedũt herbas, ſed vſq; ad radicẽ oues, q̃ & remanent ſtabiles in paſcuis, capræ aũt citra ſe mouent de loco ad locũ, & nõ ĩ pũt niſi herbarũ extremitatem. Sic verè duo ſunt gẽa ſtudẽtium, quidam boni ſicut oues, qui faciũt in ſcholis reſidẽtiã expetentẽ, & herbam ſcientiæ carpũt, & inquirunt vſq; ad fundamentũ, & radicẽ. Radix ſapiẽtiæ cui reuelata eſt Eccl. 1. Alij aũt ſunt leues q̃ inſtabiles ſicut capræ, q̃ de loco ad locũ, i. de facultate ad facultatẽ, de ſtudio ad ſtudiũ, & libro ad librũ faciũt & vagabiliter ſe cõuertũt, & iõ nõ capiunt niſi extremitatẽ herbarũ. i. ſciarũ, nõ. n. ptingunt ad radicẽ ſciæ, qa vt cõſtat tales ĩ ſcia nõ ꝓfundant. iõ Sene. Nõ conualeſcit plãta q̃ ſępe trãſfert, nõ ꝓ ſunt remedia niſi removent. Et tales ſunt figurati p mulierẽ illã garrulã, getis impatiẽtẽ, q̃ nõ poterat q̃eſcere in vno loco pedib. ſuis Prou. 7. De alijs aũt pſeuerantibus dr̃ Hie. 48. Fertilis fuit Moab ab adoleſcentia ſua, non eſt transfuſus de vaſe in vas, ideo permãſit guſtus eius in eo. ¶ Capra ſi aquã ſalſam biberit, multũ lius impręgnatur, & ſi ante partũ ſal comederit, abũdãtius lac habebit, vt dicit Ariſtot. Capra aũt poſt meridem bibit aquam, et viuit decem annis Sic verè homo, et maxime pdicator ſi falſedinem pnię guſtauerit, melius impręgnabit per gratias et virtutes, ẽt per ſcientiã, et doctrinã. Nã ſibi pnię vł diſcretionis, et ſapiẽtię ſibi incorporauerit, tũc ac doctrinæ, et ſcientiæ in pdicatione vberius propinabit. iõ ad Colo. 4. Sit ſermo veſter ſale conditus. Et ideo cum exlixerint per decem annos. i. in decem mãdatorũ obſeruantia tunc poſt meridiem. i. poſt ardorem vitæ huius potabit aquas. ſ. beatitudinis. Pſa. Potabunt oês beſtiæ agri, expectabunt onagri in ſiti ſua, Beſtiæ in agri, i. boni, ecc. Sed ea gri. i. mali ĩ agro inferni ſitim ſuã perpetuo ſuſtinebũt. iuxta illud. Eſa. 44. Deficiet, et eſuriet, nõ bibet aq̃ et laſſeſcet. ¶ Secũdũ Plin. in capra eſt priuatio intellectus ſicut in ouicula, qa neſcit exire ad paſcua, nec ad domũ redire, niſi à paſtore dirigatur, Sic pro certo ſimplices non habent debilitatem intellectum. i. ſcientiam, et diſcretionem, qa ignorantes ſunt et imbecilles. Adhuc et vos ſine intellectu eſtis. Mat. 15. Ad paſcua æternæ beatitudinis, vł refectionis, vł mentorę et bonę operationis neſciunt exire, niſi à paſtore, et pręlato, vel à prædicatore prouido dirigantur, p exempla. ſ. et doctrinam. Et q̃n ſunt extra domũ eccleſiæ. i. in ſtatu pctł mortalis, tunc verè neſciunt reuerti ad pniam. niſi ſimiliter per prædicationem, et correctionem reducantur. Et ideo ſæpe videmus, ꝓ capra remanens extra domũ à lupo comeditur, et dam-

& ouium à paſtore requiritur, ſic ſimplices ignorãtes, q̃n noverunt ad veritatẽ eccleſiæ per pniam, à lupo diabolo deuorantur, qa populus nõ intelligẽs vapulabit. Oſe. 4. Sacerdotio requiriẽ eos de manu paſtorum. i. prælatorũ. iõ Hie. 48. Vbi eſt grex qui datus eſt tibi, & pecus inclytum tuum? & Ezec. 34. Sanguinem aũt eius de manu tua requiram. & 34. Reterã gregẽ meũ de manu eius. ¶ Scẽm Pli. ſi quis acceperit manu caprã vnam de grege, & eam erexerit, ſubito ſurgũt, & eleuantur oês aliæ, & reſpiciunt ſolido conſpectu. Sic verè q̃ paſtor abbas vel epiſcopus erigit vnã d̃ capris gregis. hoc vnum de ſubditis ſuis, promouẽdo eum ad aliquod officiũ beneficiũ, vel prębendã, tunc oês alij ſurgunt, & erigũntur ꝓ ſuperbia, & reſpiciũt per inuidiam, quia quilibet vult præponi, & ideo murmurant, & obloquuntur, q̃n ſibi alij pręponuntur. Figura de Dathan, & Abyron, & Chore. Num. 16. q̃ inuidebant promotioni Moyſi, & ſuſcitauerũt ſeditionẽ, ſed quoſdã eorũ abſorbuit ignis, quoſdã deuorauit terra. Sic q̃ illi inuident ꝓ motioni aliorum, ideo in eccleſia ſuſcitãtur lites, & cõtentiones, appellationes, & ſediciones, & ideo ſimiliter à terra iferius abſorbenẽ, vbi igne perpetuo deuorabuntur. Et iõ illis dr̃ Nu. 16. Multum erigimini filij. & 3. Re. 1. Adonias eleuabatur dicens, ego regnabo. Vel expone q̃ q̃n vnus erigit per gras, & virtutes, tunc alij boni exẽplo ipſi⁹ pariter eleuabantur. Ezec. 1. ¶ Capra in oĩbus eſt vtilis quia caro, & lac paſcit famelicũ, pellis, & pilus veſtit nudum, ſimus, & vrina impinguat agrum. Sic vere quicquid eſt iuſto, totum eſt vtile, quia. ſ. lac doctrinæ, & prædicationis, caro dulcedinis, & cõpaſſionis, pellis bonæ cõuerſationis, pilus exterioris operationis, ſtercus & vrina fuæ tpalis poſſeſſionis, qia iſta aliorũ vtilitatib. neceſſaria ſunt, & ordinata Eccl. 3. Cuncta fecit bona in tpe ſuo. Nã ex iſtis famelici fruiter nutriuntur, nudi, & gratis, & virtutib. induunt, humanitate, & pauperes eleemoſynis, & bñficijs imbuuntur, & ſic et capra ex bona perſona multa commoda ſubſequũtur. ſ. Qi comu, & pilus, capræ accendit, & pulueratur, fumo & odore ſerpentes fugantur, & ẽt carnes ſuperfluæ puluere corroduntur, & nouæ generantur, fluxus humorum reſtringit, & vulnera putrida medicantur. Per cornu intelligo fortitudinẽ corporalẽ, per pilũ qui eſt indumentum corporis, intelligo ſubtantẽ tpalem, qa ſm Gre. nihil aliud ſunt hæc oĩa niſi quędã corporis indumenta. Qñ igitur per ignem. ſ. p feruorem Dei dilectionẽ, & fortitudo, & diuitiæ impulueranſ, hoc eſt dictum, puluis & nihilũ reputãtur (quia hæc oĩa ſunt ſicut puluis rapeus ex area, & ſicut fumus de fumario. Oſea. 13. Sicut fumus de fumario. Oleæ. 13. Sicut fumus de fumario. Oleæ. 13. Sicut fumus de fumario. Oleæ

midare, sed eos per prædicationem inuadere vel mordere. Et sicut canis feras odore sentit, & prodit, & ipsas in aqua, & in terra psequitur, & inuadit, sic debet prædicator qñ sentit in aliquib. personis esse feras. i. vitia, & pñs debet latrare per pdicationē, & eorum latibula declarare, & eas p aquā miē, & deuotionis, p terrā penitētię, & afflictionis persequi vel fugare. Sed modo pōt dici illud Esai. 56. Vniuersi canes muti, non valentes latrare. ¶Sed m Plin. lib. 8. c. 40. Canis pro dño suo pugnat, corp⁹ eius mortuum nō dimittit, volucres & feras à corpore abijcere cōprobatur, homicidā dñi sui latratu, & morsu pdit, & inuadit. Vnde narrat idem ibidē, et etiā Solinus q̄ quendā regem Garamantum, facto agmine, de exercitu vbi caprus erat ab hostib. ducenti canes reduxerunt, qui tandē pro dño suo fortiter pugnauerunt. Canis ēt Iasonis lycij noluit capere cibū dño suo itерfecto, & sic cū eo inedia mortuus est. Celius ēt senator placētiæ inuasus ab armatis, nō prius potuit vulnerari, q̄ canē ipsius occidissēt. Addit ēt idem q̄ castabelenses, canū cohortes in acie habuere primum pugnantes, & nō retrocedētes. Hæc inquit erāt fidissima auxilia, nec stipendiorū indigna. Sic verè debet esse de fideli christiano, quia verè pro dño suo Christo debet pugnare. s. cōtra hæreticos, & blasphemos, eos arguendo, & fidem defendēdo. Et quia iste dñs pro eo mortuus fuit in cruce, ideo non debet ipsum dimittere per pctm, sed ipsum sp per gratiā imitari, & si corpus eius mortuum in corde suo sepulcum fuerit. s. per suę mortis, & passiones feruentē compassionē, & recordationem, debet ipsum à volucrib. & feris i. à tentationib. & prauis cogitationib. defensare, & homicidam dñi sui. i. diabolū, & ēt illos, qui ipsum hodie iterum, & iterum per blasphemias, & iuramenta crucifigunt, debet inuadere arguendo, & non audiendo, & ipsum, & diabolum p bona opera impugnando. Aduersus inimicum tuum pugnabit pro te. 29. Et maximē, q̄ ille rex noster pro nobis captus fuit ab hostib. in passione, & ēt quotidie capitur i malorum blasphemia, & detractione, ideo contra hostes eius. s. contra dęmones, & hæreticos, & blasphemos debemus viriliter dimicare. Et q̄ mortuus est pro nobis, ideo modo cibum nō debemus cāpere, imo p ieiunium, & abstinentiā corpus macerare. Figura 2. Paral. 35. vbi mortuo Iosia in plio cōtra nechrao, fleuit populus Israel &c. Et cum eo debemus mori p carnis nrę mortificationē, quia Christus semel pro pctis nostris mortuus est, vt nos offerret Deo, mortificatos q̄dā carne, viuificatos ât spū 1. Pet. 3. Vel allega si vis de fidelib. vasallis qūo se debent habere cum dñis suis. ideo Eccl. 22. Fidē possīde cum amico tuo, & i tpe tribulationis pmane ei fidelis. Vel pone de prædicatorib. qui homicidā diabolū debēt prodere. vel de platis, qui de corpore Christi ecclesia dēnt abijcere feras, i. raptores, & inuasores &c. hmōi. Allega oia de martyrib. pro Christo occisis, vel de subditis respectu bonorum prælatorū. ¶Narrat Pl. & ēt Solinus li. eodē de fidelitate canum, q̄ canis titij Sabini ipsum nec in carcere nec in morte dereliquit, imo mortuo cadauere, mæstos edens vlulatus, cum eo mānsit, & cum quidā ei panem obiecisset, panē ad os dñi sui mortui portauit, & cadauere in tiberim proiecto, ad corpus dñi sui sustētandum, intra fluuium innatauit, accurrētе multitudine ad spectaculū fidei aīalis. De cane ēt Lysimachi regis addit Pli. li. 8. c. 40. q̄ ī rogum dñi sui flāmis medijs se iniecit. De multis ēt alijs fidelitatib. canum exemplificat ibidē. Charissimi Christus dñs noster mortuus est p nobis, & iō pro certo si sumus fideles canes sui, & ipsum pfectè diligimus, cum eo esse debemus per feruentem, & deuotā confessionem, & cōpassionem, & in morte crucis, & passionis, & ī carcere sepulchri, & iferni associationē. Quia n. videmus q̄ ipse fuit positus in morte crucis, in carcere sepulchri, & inferni. i. in triduo, & in fluuio ēt tribulationis, hæc oia debemus cōsiderare. Vnde Lu. 22. Paratus sum tecū in carcerē, & ī mortē ire. Nec ipsum dēm⁹ dimittere quouis mō, sed p passionis iugē memoriā cum vlulatu, & plāctu cōpunctionis, cōtritionis, & orationis, corpus ipsius comitari. Figura 2. Re. 21. de respha, q̄ suspensis fratrib. suis in patibulo crucis, nolebat recedere, sed lamentabat, & aues ab eorū corpib. abigebat. Qđ audiēs rex Dauid, remunerauit, & cōmendauit eā. Sic vere qa frater nr̄ Xps, vel ēt ffes, et amici nri. s. Xps, Petrus, & Andreas fuerunt suspensi, & crucifixi, dēmus eos plāgere, et eos in corde nro p iugē memoriā cu-

stodire, et exinde aues. i. malas cogitationes abijcere, et sic portare. Iō de Magdalena dr̄. Recedētib. aliis nō recedebat. Et nos possumus dicere illud Eccl. 2. Sapientia perseuerauit mecum. Siāt panis. i. aliqua p̄ sperias mundi nobis data, sed fac nē, suę misericordię oia adscribendo, vel ad os dñi. i. ad pauperes per eleemosynarum largitionē, ipsi. n. pauperes sunt os p quod Christus a misericordib. enutritur. Es. 28. Reficere lassum, et hoc est meū refrigerium. ¶Canis est bonæ memoriæ, et retentionis, quia benefactorē recognoscit, itē à lōge dire cōsueuit. Sic uere nos dēmus esse memores Xpi, et beneficiorum eius, p iugem eorum recordationem, et ipsum benefactorem recognoscere p gratiarum actionē, qđ est cōtra ingratos. s. diuites, et alios pctores, de q̄b. Hie. 2. Populus meus oblitus est mei diebus innumeris. Seneca. Hæc beneficij lex est, vt alter statim obliuiscāt dati, alter nunq̄ acceperi. Et si a principes vias nostras, processus, et circunstantias vitæ nr̄æ recte dari per cōsiderationē, contritionē, et cōscientiæ discussionem, et ad domum ecclesiæ redire per pnam, et confessionem. ideo Hie. 2. Vide vias tuas in cōualli, scito quid fecisti. Cursor leuis explicans vias suas. et Esai. 45. Redite prævaricatores ad cor etc. ¶Canis sæuitia mitigatur, qñ ab hoste q̄ nigniter, et humiliter aduocatur, sed quanto magis durius pellitur, tāto ad ira amplius incitatur vt cōiter, veruntamen qui canes a latratu suo nō desinunt, nisi qñ fortiter repellentur et pcutiunt. Sic vere duo sunt gña hoīm. Quidā per verba dulcia, et benigna corrigūtur, et oēm deponunt malitiā et furorem, quia respōsio mollis frangit iram. Prou. 15. Alii tñ sunt qui nō possunt corrigi per verba, imo necesse est, q̄ adhibeant verbera. i. fortis, et dura correctio. Seruus verbis non pōt erudiri. Prou. 29. Ideo Eccle. 33. Seruo malo dolo tortura, et cōpedes et ibidē, Collum durū etc. ¶Quēadmodū, et canicula inuicem copulantur, exinde fortissimus canis gignitur. Vnde narrat Isidi. li. 12. et ēt Sol. li. suo. q̄ rex Albaniæ misit vnum talem canem ad Alexandrum, qui visa fuga, eum versus q; adeo spreuit, vt offensus degueri prēda, diu caq̄ inter accubaret, ita vt velut ignauū rex ipetaret exigui. Sed m Pli. ār rex Albanię aliū misit, et mādauit Alexandro ne in modicis eū experiri faceret. Igitur iste statim adductū leonē interfecit. Tandē adducto elephāte, canis visa belua horrētib. vtilis, et pēdentib. per totum corpus, primo incepit athe latrare, et deinde artificialiter dimicando, elephātē fecit cadere vel prosterni. ¶Charissimi per tigrim velo, et filuethe aīal intelligo naturā diuinā in persona filij, per canē, autem q̄ est aīal domesticū, intelligo naturā humanā, qa hō est aīal mansuetū natura. Qñ ergo tigris, et canicula. i. diuina, et humana natura fuerunt insimul copulatæ per incarnationem tunc exinde generatus fuit canis fortissimus, et fidelissimus Christus Deus noster, cuius fortitudo similis est Rhinoceronti. Num. 23. Iste. n. leonē qui rugiens circuit quærens quē devoret. i. mūdi principes, et Imperatores vicit, et eos a se ēt conuertit p pdicationē, elephantē ât maximū bestiarū. i. ipsum luciferū (qa non est ptās sup terrā q̄ cōparet ei. Iob 41.) primo inuasit latratu pdicationis, qa diu p mundū circuiuit predicando, et diabolū ipugnādo. Sed deinde in passione cōtra eum artificialiter dimicauit ī plio crucis, ita q̄ eum prostrauit, et usq; ad iferni foueā cadere cōpulit, et cōegit. Et sicut cadēs elephas nō pt surgere, sed barrit, et clamat, sic hostis lucifer in inferno fuit in Chri passione ligatus, a quo nō pt exire, sed ibi barrit, et clamat per desperationē. In Chri. passione fuit lucifer incarceratus, sicut dr̄ Apo. 20. Ligauit eum in carcere. et Io. 12. Nunc princeps huius mundi eiicietur foras. Et ideo iste canis, et ista bestia fuerunt optime figurati Apo. 19. ubi ille q̄ sedebat ī equo albo, pualuit cōtra bestiā, et pseudo p̄pheras, et eos instagnū ignis, et sulphuris deputauit, qa p cerro Xps q̄ in equo humanitatis albissimo, et pura fimē fedit, luciferū et eius membra deuicit. Es. 51. Nōne tu percussisti supbū, vulnerasti draconē? Vel exponе oia de bonis platis a rege Albaniæ. i. a Chro datis, q̄ debent impugnare leonē. i. diabolū, et elephantē cū villis suis. i. mundum cū diuitiis. Allega figurā, et expone oia de plato, q̄ debet habere equum album. i. corpus castum, et alii. s. subditi, debent eum sequi

sequi per imitationem, quia q̄nocunq; declinabat, q̄ prima ruit, quę bauit & cęteræ, Eze. 1. Vel dic q̄ primus canis significat viros nobilis cordis & iustos, q. s. ad prædā de gente in gentē indignā, sad aliquē actū inhonestū & vilē, vel ad pręsentandū honorū tpalium currere nō dignant, pp qđ sępe fit q̄ in mūdanis ignani & nihil valere putant. Vel dic q̄ multi sūt canes valentes in arduis, nihil aūt in minimis, & iō italib. deficiunt experiri, & non in paruis. ¶Canicula cœcos filios parit, quanto eos vberiori lacta & pinguori nutrit, tāto tardius recipiunt, sibi quāto citius nascunt, & minus in materno vtero morant, sibi quāto plures simul gnāt, qa ēm plures primo associant, tāto tardius vidēt, nunquā aperiūt. i. die, nec ań. 7. Portat canicula. 60. dieb. Hęc est tibi similis cęca videdā. s. q̄ priā cōditionē, & inferni pditionē. Primus autē est velox partus, qñ. s. hoīes pariunt, emittunt & promouent ad dignitates & officia nimis cito. s. in iuuēcute, qa velociter ascendunt & superbiā. Istud patet in iuuenib. canonicis & religiosis & platis, Quia cęcus nisi seruus meus? Esa. 42. Secundo impedit catulum ne videat alios rum societas. Sic vere ab malā societatē, excęcat p auaritiam, qa q̄to plures habet malos socios & carnales amicos ad mundi auaritiā indocentes, tāto minus considerat illa ad q̄ tenet. Tertio autē excęcat ab pinguedinem lactis, hoc est dictu, p abundātiā delitiarum & voluptatum, cunc. n. excęcat hō pluxuriā, qa hæc fuit origo Sodomæ, abundantia panis &c. Eze. 16. Excęcat igitur hō per superbiā, q̄ inducit cita pmotio, p auaritiā q̄ curat sociorū & amicorum fallax suggestio, p luxuriā q̄ adducit voluptatis & p̄speritatis ipugnatio, & hoc fuit figuratum Iob 28. vbi dicit q̄ tria sunt in q̄b. nō inuenit sapientia vel discretio. s. Vult q̄ cadauer comedit, ecce luxuria. Mare qđ turbines & fluctus mouet, ecce superbi. Abyssus q̄ eo absorbet, ecce auari. Vel dic cōtra malam societatē, q̄ eo in aliquo collegio vel cōitate plures sunt mali, tāto virtus discretionis sapientiæ fidei & cogitationis in ipsis paucios sequunt. ¶Canes primo nati (vt dūt q̄dā) cęteris vtiliter minus valent, & hoc pōt esse q̄ a tales pinguiori ubertate nutriunt, eo q̄ p matre plus diliguntur. Sol. ēt dicit q̄ in Albania caniculas alligatas dimittunt, vt veniētes tigrides cū eis ęstate, & fortes exinde canes habeāt. veruntā primos & fortissimos exinde canes habeāt. veruntā primos & fortissimos iudicāt p nimia feritate, tertios aūt tanq̄ vtiles, et pēdentib. per totum corpus, primo incepit athe latrare, et deinde artificialiter dimicando, elephātē fecit cadere vel prosterni. Charissimi per tigrim velo, et filuethe aīal intelligo naturā diuinā in persona filij, per canē, autem q̄ est aīal domesticū, intelligo naturā humanā, qa hō est aīal mansuetū natura. Qñ ergo tigris, et canicula. i. diuina, et humana natura fuerunt insimul copulatæ per incarnationem tunc exinde generatus fuit canis fortissimus, et fidelissimus Christus Deus noster, cuius fortitudo similis est Rhinocerōti. Num. 23. Iste. n. leonē qui rugiens circuit quærens quē devoret. i. mūdi principes, et Imperatores vicit, et eos a se ēt conuertit p pdicationē, elephantē ât maximū bestiarū. i. ipsum luciferū (qa non est ptās sup terrā q̄ cōparet ei. Iob 41.) primo inuasit latratu pdicationis, qa diu p mundū circuiuit predicando, et diabolū ipugnādo. Sed deinde in passione cōtra eum artificialiter dimicauit ī plio crucis, ita q̄ eum prostrauit, et usq; ad iferni foueā cadere cōpulit, et cōegit. Et sicut cadēs elephas nō pt surgere, sed barrit, et clamat, sic hostis lucifer in inferno fuit in Chri passione ligatus, a quo nō pt exire, sed ibi barrit, et clamat per desperationē. In Chri. passione fuit lucifer incarceratus, sicut dr̄ Apo. 20. Ligauit eum in carcere. et Io. 12. Nunc princeps huius mundi eiicietur foras. Et ideo iste canis, et ista bestia fuerunt optime figurati Apo. 19. ubi ille q̄ sedebat ī equo albo, pualuit cōtra bestiā, et pseudo p̄pheras, et eos instagnū ignis, et sulphuris deputauit, qa p cerro Xps q̄ in equo humanitatis albissimo, et pura fimē fedit, luciferū et eius membra deuicit. Es. 51. Nōne tu percussisti supbū, vulnerasti draconē? Vel exponе oia de bonis platis a rege Albaniæ. i. a Chro datis, q̄ debent impugnare leonē. i. diabolū, et elephantē cū villis suis. i. mundum cū diuitiis. Allega figurā, et expone oia de plato, q̄ debet habere equum album. i. corpus castum, et alii. s. subditi, debent eum sequi mo fuerunt cōuersi, optimi sibi fuerunt, vt patet in apostolis & martyrib. qa priora tpa fuerunt meliora q̄ nunc sunt. Ecc. 7. Vel dic q̄ sępe accidit & in sęculo & in claustro, q̄ vltimo nati. i. minus & reputati & ultimi, alijs sunt meliores, & ad cubile dignitatis & pmotionis tā tpalis q̄ æternæ citius deferuntur, ita q̄ quilibet talis pōt dicere illud Esa. 41. Primus & nouissimus ego sum. ¶Sed m Arist. li. 2. c. 2. Canis nō ejcit dētes nisi forsan duos, quāto aūt est iunior tāto dentes ipsius sunt albiores & acutiores, & ecōuerso quāto senior, nigriores, & citius mouentur ad gñationem masculi q̄ fęmellę, & leporarij q̄ mastini. Sic p certo duo sunt gña canum. i. pdicatorum in ouili dñi. s. leporarij & masculi. i. viri pfecti & virtuosi, qui propter Deum tantum modo pdicant. Mastini & fęmellæ. i. mali hypocritæ & luxuriosi, q̄ sępe pdicant ppter lucrum temporale, & propter gloriam & fauorem mundi. Sed verè masculi & leporarii. i. boni & iusti citius & ardentius mouentur ad spūalē aīarum gñationē, q̄ alij. s. hypocritę & indeuoti. Et q̄to canis. i. pdicator vel ēt quilibet bonus chrianus est iunior per gręæ nouitatē, tāto dentes eius. i. fermones sunt albiores & castiores & honestiores. Si aūt senex fuerit. i. malis cōsuetudinib. & vitiis antiquatus, tunc dentes ipsius erunt nigri. i. verba impudica & inhonesta. Iuuenes ēt i. boni hñt dentes acutos. i. uerba penetrabilia, audacia & acuta. Lingua eorum gladius acutus, qa constanter arguūt, obsecrāt, & increpāt, ēm Apost. 2. Tim 4. Inueterati aūt diērum malorum hñt dētes hebetatos, hoc est dictu, verba mollia resecata, qa nescīunt nisi palpare & adulari. Loquimini nobis placētia &c. Esa. 30. ¶Sed m Arist. li. 6. de aīalib. c. 40. q̄dā canes diucius manent in utero, q̄ alij, q̄dā velocius videt q̄ alii, & rō est sicut patet ibi, quia quanto in materno vtero citius perficiuntur, tanto electi de vtero in mundum citius gaudent visu. Et sic patet q̄ perfectio naturalis est cā luminis uisualis. Sic p certo in ventre religionis uel ecclesiæ, aliq̄ citius perficiuntur per gras & uirtutes q̄ alij, & aliqui ēt citius vident p scias & doctrinas, quā alij, quia vnusquisq; p̄prium hēt donum, aliquis sic, alius aūt sic. 1. Cor. 7. Ad qđ 12. Corpus vnum est. 15. Nō ois caro, & ad Ro. 12. Nō oia mēbra, & ad Ephe. 4 Vnicuiq; data est gra &c. Sed istud est regulare q̄ quāto aliquis citius perficitur per virtutes & mores, tanto citius videt per cōtēplationē & discretionē spiritualem & tāto ēt citius uidebit lumē gloriæ sempiternæ. Vel allega q̄ illi qui sunt perfectiores, debēt ad lumē p̄speritatis beneficiorum & ēt pbendarum citius emitti & admitti. Tūc uidebis & aflues &c. Es. 60. Delectabile est. n. oculis uidere solē. Eccl. 11. ¶Leporarii ēm Arist. ibidē, hñt hoc proprium q̄ plus pñt gñare qñ sunt in labore, q̄ qñ in quiete, & pñt viuere decē annis, & leuant crus sicut alii canes qñ mingūt. Sic uere boni plura bona opa pñt gñare qñ sunt i labore pniæ & tribulationis, q̄ in quiete mundanæ p̄speritatis. iō 2. Tim. 2. Labora sicut bonus miles Chri. Et per decem annos. i. per obseruantiam decem mandatorum debēt viuere, & qñ vrinā superfluā. i. diuitias dando & erogando eas pauperib. uolunt emittere, debent crus. i. affectum & voluntatem leuare. s. ad Deum, oia ad eius gloriā & honorem referendo. Vnde non debent tāgere cum pede uoluntatis terram, quia. Choc. nō debent facere, aliquod terrenum cōsiderando. Vñ Eccl. 29. Pone thesaurum tuum in pceptis altissimi, & proderit tibi magis q̄ aurū. ¶Leporarii ī gñe suo minus uiuūt, q̄ canes alii mastini in suo, & hoc accidit propter maiorem laborē ēm Arist. ibidē. Sic uerè leporarii qui lepores. i. pauperes venātur. s. causidici & rapto. es & usurarii & nobiles, minus viuunt vita corporali & spirituali, quam cæteri simplices seculares. Nam propter laborem continuum quē exerceāt in venationib. & rapinis (quia docuerunt linguam suam loqui mendacium, vt iniquę agerent, laborauerunt, Hie. 9.) vt cōiter nō dimidiant dies suos, imo sępiut subito moriunt. Vel pone si vis q̄ leporarii. i. boni aliqñ minꝰ viuunt q̄ mastini. i. peccatores. Iustus. n. præoccupatur morte, ut sit in refrigerio, quia raptus est iustus, ne malitia nutraret animum eius. Sap. 4. & Esa. 57. Iustus perit &c. sequitur, A facie malitię collectus est iustus. & Eccl. 7. Iustus perit in iustitia sua, & impiꝰ longo viuit tpe i iniustitia sua. ¶Canis ēm Pli. li. 29. c. 4. fuit ille qui primo ostendit vomitionē, quia repletus cibo noxio, herbam vorabit & venenum effudit: & sic p vomitum liberatus fuit. Sic uerè charissimi qñ hō est repletus cibo no-

xio

xio.ſ.uitiis, & pctis, q̃ aiæ ſunt venenum, dẽt comedere & incorporare herbam.i.ſacrã ſcripturã, & verba Chri, quib. aia nutrit, ea.i. conſiderando (quia ſacram ſcripturã Chr̃s fecit in vitiorum remedium) & ſic cõmouebuntur humores, & uitia p̃ contritionem, & eos euomet per cõfeſſionẽ, & ſic ſanabit̃ per ſacerdotis abſolutionem. Eccl.31. Si coactus fueris in edendo multum, ſurge & vome &c. ¶Canicula mater canum plurã hẽt verba inuicem ordinata, & parit plures filios, ſed ip̃ cœcos, quos tñ tenẽrime nutrit, & latratu & morſu defendit, & ſi extra latibulum fuerint, eos interius introducit, & formoſiori & prædilecto mamillã primo porrigit & extendit, & eum primo reportat ad latibulũ, & reducit, vt dicit *Ariſt. lib. 5.* Per iſtam caniculã intelligo malos, molles, & puſillanimes prælatos, q̃ dñt plura verba.i. plura beneficia, & p̃bendas, & officia, vbi eſt lac t̃palis, p̃peritatis. Sed pro certo iſti non pariunt niſi catulos cœcos, quia extra ventrem clauſtri vel eccleſiæ non emittunt. ſ. ad exteriores promotiones, niſi perſonas cœcas, imbecilles, ignorantes & indignas, quas ad hoc emittunt de clauſtro, vt verba lactifera.i. pinguia beneficia ſibi p̃ſtent, quia uix aut nunquam pariunt aut p̃mouent aliquã perſonã videntem.i. aliquem bonum clericum & diſcretum. Cœci ſunt & duces cœcorum. Matt. 15. Et q̃ntales catuli ſunt. ſ. pupilli & iuuenes de parentela ſua vel de patria, ſunt extra cubile.i. extra religionem vel eccleſiam, vt quia non ſunt de gremio ſuo, tũc eos p̃ carnalem affectionẽ interius introducunt, ſicut videmus, q̃ epiſcopi, & abbates replent totam dioceſim vel religionem de illis partib. ſuis vel de parentela, & tandẽ eis verba bñficiorũ, & p̃bendarũ porrigunt, & maximè p̃dilectis, vtpote fratrib. nepotib. vel amicis, & eos ſic introductos, & lactatos à cunctis inuaſoribꝫ. proregunt & defendunt. Hie. 6. Paſcet vnuſquiſq; eos qui ſub manu ſua ſunt. Thre. 3. Lamiæ nudauerunt mãmas, lactauerunt catulos ſuos. Vel expone ſi vis de bonis p̃latis, q̃ cœcos filios ſuos. i. ſimplices, & ignorãtes dñt ſummè diligere, & eis verba doctrinæ & p̃dicationis porrigere, & ſi extra cubile eccl̃æ poſiti fuerint p̃ pctũ dñt eos reducere p̃ pnam & doctrinã, & cũ dẽrib. correctionis & p̃dicationis eos leniter portare, & formoſiori. i. meliori & ſapientiori dñt verba. i. p̃bendas & beneficia prima re, & eos ab inuaſoribꝫ. ſ. dæmonib. hæreticis, & tyrannis defendere, ſ. latrando per p̃dicationem, & mordendo per correctionẽ. Vel expone de Chriſto, vel de eccleſia, qui ẽt cœcos filios diligit. i. pctores, quia diligit oĩa q̃ ſunt. Sap. 11. Et meliores ad verba Paradiſi citius admittit &c. ſicut infra. §. eo.

17 ¶Canicula antequã concipiat, emittit à ſe multum humorẽ menſtruoſum purgando, & mundificando matricem, & tũc melius cõcipit atq; parit. Sic verè chariſſimi ad hoc, q̃ Chriſtum in corde noſtro poſſimus concipere per fidẽ, gram & dilectionẽ, & partum bonorum operum producere, neceſſe eſt q̃ matricem conſciæ mundificemus per cõtritionẽ & q̃ humores menſtruoſos. i. vitia & pctã emittamus per confeſſionem, & ſic cõcipiemus per bonas cogitationes parietes per bonas operationes. Eſa. 26. Concepimus & peperi

18 mus ſpiritum ſalutis iuſtitiam &c. ¶In canicula ſm Ariſt. iuuenitur lac ante partum per plures dies, q̃ primo eſt ſpiſſum, deinde ſubtiliatur, & poſtmodum eſt conueniens poſt partũ. Sic verè quidã ſunt p̃dicatores, qui hñt lac cõſciæ, & doctrinæ, & non partum bonæ operationis, & uitæ, ſicut ſunt hypocritæ, & q̃ſtuarii. Verũntñ tale lac eſt nimis ſpiſſum, & groſſum, q̃a ſua uerba ſp hẽt admixtã groſſitiẽ luxuriæ vel leuitatis nec põt eſſe vtile lac doctrinæ, niſi ſpueniat partus bonæ uitæ, q̃a ſm Greg. Loquentis auctoritas perdit̃, q̃ñ vox

19 opere nõ iuuat. ¶Canicula eſt mare minor, corpore agilior debilior, & flexibilior, in curſu tñ minus durat, ꝑpter neruorum debilitatem, ad inſtruẽdum aũt eſt habilior, aio mãſuetior, niſi q̃n nutrit fœtus, circa nutriendos fœtus ſollicitior, & q̃n mingit canicula, crus nõ leuat. Per canes intelligo viros perfectos & virtuoſos & antiquos prouectos & religioſos, & maximè p̃latos. Per caniculam intelligo ſimplices ignorantes. ſ. iuuenes nouitios, qui ſm rei veritatẽ ſunt hodie p̃latis ſuis agiliores per voluntariam paupertatem, flexibiliores per obedientiam, & humilitatem, aĩo mãſueriores per benignitatem, & ad inſtruendum & docendum habiliores, & circa fœtus ſuos. i. circa actus, & opera magis ſolliciti per diligentiã, & velociores ad curſum, bonorum operum, exequendum. Nã nouiriis in oĩb. ſunt magis feruẽtes, q̃ alii ꝑuecti, verumtñ, ꝓp debilitatem fundamenta. humilitatis, (q̃ eſt fundũ ſpirituale) nõ pũt cõtinuare curſum ſuum. Tales. n. non bñ cõſiderant ꝓpriã fragilitatẽ. Vñ magis putãt imperfectos, & ió nõ perſeuerant in curſu bonorum operum, ſicut alii, quia ſæpe accidit, q̃ Deus permittit eos cadere, vt ꝓpriã ſcientes fragilitatem, ſint humiles, & benigni. Prouer. 20. Hæreditas ad q̃ feſtinat in principio, in fine bñdictione carebit. Acres. n. in principio, fr̃aguntñ in fine, ſm Ariſt. Ió. Eſa. 58. Vias eius vidi, & diuiſi eum. ¶Canis nobilis carnis eſt paucioris, pili breuioris, & rarioris, caudæ grandioris, & curuioris, pectoris latioris, uentris & unguis ſtrictioris, pedis flexibilioris, faciei lõgioris, q̃ alii canes maſtini, auris etiã extenſioris, & acutioris. Rectẽ talis eſt dr̃a inter bonos, & malos chriſtianos, & maximè religioſos. Lepo rarii. n. i. viri nobiles & virtuoſi, hñt carnem. i. uoluptatem pauciorem p̃ abſtinentiã, pilum i. diuitias breuiorem p̃ patientem volũtatem, pedes. i. affectus flexibiliores, per obedientiã, & boni opis velocitatem, caudã. i. finem uitæ breuem per ſuæ mortis cõſideratã velocitatem, & curuiorem p̃ humilitatem, faciem longiorẽ, p honeſtatem & maturitatem, os apertum p̃ p̃dicationẽ & gr̃arũ actionem, aures maiores per obedientiã, & ſubiectionem q̃ cæteri maſtini, immundi ſeculi pctores. ¶Leporarius pilos habet breues, aures, & rariores, q̃ maſtinus, caudã breuiorem, pedes flexibiliores, carnem pauciorẽ, & hoc eis ineſt, quia ſi hñrent carnẽ magnã, molẽ eius, ꝓſſi minus currerent, ſi villos magnos, p eos nimis calefierent, ſi caudã lõgã, timiditatem oñderent, ſi pedes rigidos, ſe leuiter nõ mouerent. Sic verè nos debemus hr̃e pilos. i. diuitias breues, paucas et raras per pauperem, ne forte ſi earum multitudo affuerit, per auaritiã talẽ ſcamus quia ſ n ligna ſiluæ exardeſcet ignis. Eccl. 28. Ité debemus hr̃e carnem. i. uoluptatem carnalem paucã per abſtinentiã ne. ſ. eius põdere à curſu bonorum operum retardemur. Abſtinente nos à carnalib. deſideriis 1. Petri. 2. Fœnum carnes eius marceſcent. Caudã autem. i. finem uitæ debent hr̃e breuem quãtum ad noſtrã cõſiderationem, vt. ſ. cupiemus eã eſſe citã, et velocem: quia ſi eſſet lõga. iſi vita lõga hr̃e ſperaremus, impediremur à curſu bonorum operum, et timidi & puſillanimes per pigritiã diceremur. Pedes autem. i. affectus, debent eſſe flexibiles per benignitatem & obediẽtiã, vt. ſ. cito ad motum bonorum operũ deferamur. Ambulauit pes meus iter rectũ. Eccl. 51. ¶Canis nobilis circa fras accipiendas eſt ferox, circa hoiem eſt valde manſuetus, q̃a ſi cõtra hoiem extraneum inſilierit, ſtatim à ſuo impetu ſe cõpeſcit, ceruum autem et p̃dã acceptã nõ deuorat, ſed potius ſuo dño derelinquit et ꝓ viliori parte ipſius eſt contentus, imo ẽt ſi nihil inde penitus habuerit, ad aliã p̃dã ꝓp hoc currere nõ omittit. Sic uerè bonus hõ maxime p̃ſtator & p̃latus, dẽt eſſe ferox et audax erga beſtias. i. pctores, arguendos. ſ. & corrigendos, ſed erga hoies. i. viros rõnabiles & iuſtos dẽt eſſe mãſuet⁹, et pius, et circa eorũ correctionẽ dẽt motũ iræ ſuæ et zæli impetum refrenare. Prædas⁹ nãs. i. bona opera nõ debem⁹ ſoli cõedere, nobis ſolis ſanctificando, ſed dño nr̃o reliquere, ſibi totum aſſcribendo. Vel expone de bonis t̃palib. q̃ non debemus ſoli comedere, ſed dño nr̃o ea reliquere. ſ. ſuis pauperib. erogando. Iob 31. Si comedi bucellam meam ſolus. Et ſi iſtam p̃dam temporalium nobis dñs noſter abſtulerit, ex hoc nõ debemus triſtari, ſed ad aliam p̃dam. i. ad bona ſpũalia anhelare, q̃a dñs aufert De⁹ ſæpe tẽporalia, vt ad q̃rẽdum ſpũalia conueniamur. Eze. 24. Ecce tollo a te deſiderabile oculorum tuorum. ¶Canis multas hẽt illaudabiles ꝓprietates. Nam canes bulimum hñt cõtinuum. i. inſatiabilem appetitum, vñ ꝓ ſunt nimiã, aliqñ in rebiem cõuertunt. Canib. n. accidunt tres tates. ſ. rabies, ſquinantia, et canities. Rectè tales ſunt auari, q̃a ꝓ certo fames et appetit⁹ eorum. i. amor diuitiarum eſt inſatiabilis: quia non pñt tm̃ hr̃e quod eis ſufficiat. Ignis. nun quam dicit, ſufficit. Proue. 30. et Prou. 13. Venter impiorum inſaturabilis. Vnde propter famen auaritiæ ſuæ aliquando conuertuntur in rabiem crudelitatis, rapinæ ulterq; et excoriationis. Eſa. 56. Canes impudentiſſimi neſcierunt, ſaturitatem. Nam talibus accidit rabies crudelitatis, canities hypocriſis et caliditatis, ſquinantia obſtinationis obdu

rate voluntaris, quia ſicut ſquinãtia claudit guttur, ita q̃ hõ ip̃e non põt mouere vel loqui, ſi verè auaritia claudit eis ip̃os, & offirmat propoſitum, & voluntatem, quia nõ poſſunt aliquid mouere per reſtitutionẽ, nec loqui per cõfeſſionem, quia ſemp̃ ꝓcraſtinat confiteri, & pœnitere. A mortuo quaſi nihil perit cõfeſſio. Eccl. 17. ¶Secundum Conſtant. Aphricanum. li. vi. cimo. Cani cholera nigra dñatur, & ió q̃n coram̃ cholera nigra efficitur rabidus & furioſus. Qđ maximè accidit, quãdo, q̃a tunc magis hmõi cholera dñatur. Sic verè, q̃n in nobis dñatur ferius humor corruptus. i. interio corrupta, & cholera nigra. i. interior affectio corrumpit. ſ. per auaritiã & ſic efficit hõ rabidus p̃ crudelitatẽ. Qđ patet in p̃latis malis & iudicibus, quorũ intentio eſt tm̃ modo ad lucrum, qui efficiuntur rabidi excoriando, & &c. Et hoc maximè in autumno circa finẽ anni. i. in tpe ſenectutis, quia tunc auaritia dñat, q̃ ẽm ſenectus ſenectutis tẽpore iuueneſcit. ¶Canis rabid⁹ ab aliis aĩãlib. pellis metuitur, & cauetur, profugus & ſoliuagus vagando & cancellando incedit, os habet apertum, vñ mugiendo & cancellando incedit, os habet apertum, vñ mugiendo & cancellando incedit, os habet apertum, vñ fluit, reuerſos oculos, aures retractas, caudã inter crura, & quamuis oculos habeat apertos, tñ non videt, q̃a ad oĩa q̃ inueniunt̃, q̃a oĩa bona q̃ videt in aliis, concupiſcit. Vincã parata, &c. Oculos hñtes nõ videtis. Mar. 8. q̃a ambulat de nocte. i. in pctõ luxuriæ vel auaritiæ, offendit. Ioã. 11. Iſti ẽt alios quos mordẽt. i. ſuis verbis, & iniurijs rapiãs, & violẽtijs moleſtãt, rabidos & furibũdos faciũt p̃ pariri, & rãcores. Mẽrere feciſtis cor iuſti. Eze. 13. q̃a pauperes iuſti patiẽtes, & dolẽtes. Iob 24. De ciuitatib. fecerũt viri gemere. Et iſti caudã ſuã, hoc ẽ dictu, ſinẽ virtẽ tenẽt iter cordis, à delicijs carnalib. aures ãt eorũ ſunt retractæ, q̃a ve nitifitificatæ ſunt, q̃ nõ pñt audire verbũ correctionis vñ admonitionis, q̃a nõ ſuſcipit ſtultus verba prudẽtiæ, niſi ea dixerit q̃ verſant̃ i corde ſuo. Prou. 18. Ió Hier. 6. Ecce ĩcircũci uerũt aures eorũ, & audire nõ pñt. Iſti latrãt cõtra vmbrã ſuã, q̃a verè iſti cõtra ſtatũ ſuũ eminentiã, & diuitias (q̃ oĩa tranſeunt velut vmbra) latrãt. ſ. conq̃rẽdo, q̃ magis nõ hñt, dicendo q̃ nihil pñt, nihil valẽt, nihil adhuc hñt nec ſunt cõtenti vendere tua, ꝓpria. Iſti ẽt q̃ mĩę, & pietatis abhorrẽt, & potũ doctrinæ, & p̃dicationis fugiũt, & declinãt, q̃a ſtatim q̃ p̃dicator incipit p̃dicare, eccl̃am exeũt, & recedũt. Locutus ſum tibi in abũdãtia tua dixiſti, nõ audiã. Hier. 22. Et ió nõ mirũ ſi alij canes. ſ. p̃dicatores, & ẽt q̃cũq; boni latrãt, & p̃dicãt, & obloquunt̃ cõtra iſtos, & ipſos ẽt odiũt, & deuitãt, iuxta illud Pſ. Iniquos odio habuit. ¶Q̃ñ canis rabidus mordet aliq̃ 26
beſtiã, i rabiẽ cõuertit̃, ꝑter hoiem, cui aliq̃n medicinæ bñficio ſubueniẽt, q̃ niſi citius ſuccurrat̃, inualeſcẽte paſſione efficit̃ rabidus. Vñ tales beſtiæ q̃ ſic mordenẽ, abhorrẽt aq̃, & potũ timẽt ſine cã, & circũſpiciũt undiq; nolẽtes uideri, latrãt, ſicut canes, & terribilia ſõniãt atq; videt. Sic verè beſtiæ. i. pctores quos canis radib. i. diabolus mordet p̃ tẽtationẽ, efficiunt̃ rabidi p̃ irã, diſcordiã & cõtentionẽ, niſi forte ſint hoies rõnabiles, q̃ medicinã patiẽtiæ, & modeſtiæ nouerint adhibere. Cũ. n. ipſe diabolus ſit iracũdia, & deſperõne rabid⁹, ió alios cupit rabidos efficere, iuxta illud 1. ad Cor. 7. Volo oẽs hoies fieri ſicut meipſũ, q̃a q̃ eq̃d tetigerit imũdus, imũdũ erit. Vel ſi vis, allega hoc de malis ſocijs, quorũ unus aliũ rabificat, & corrũpit. Illi igit̃ gñãr, q̃ ſũt rabidi p̃ morſũ canis. i. illi q̃ p̃tẽtionẽ diaboli ſũt rabidi. i. crudeles, auari & raptores, vel ẽt ceteri pctores, ſunt ꝓ certo timidi per conſciæ titubationẽ (ſp. n. timet auarus, q̃ diuitiæ ſibi auferenẽ) & ió circũſpiciunt undiq;. ſ. cogitãdo q̃uo cuſtodiãt q̃ hñt, q̃a ſonitus terroris in auribꝫ. impij, &c. Iob 15. Iſti ẽt timẽt videri, q̃a q̃ñ faciunt cõtrã⁹ ſuos, nollẽt q̃ aliqs eos videret, q̃a q̃ male agit, odit lucem. Io. 3. Aq̃ ẽt doctrinę, & potũ gr̃æ fugiunt. Iſti ẽt detra hẽdo, & iactãdo, & murmurando, ſicut canes latrãt, & ſocietatẽ hoĩum. i. ꝑnorum rõnabiliũ fugiunt, & declinãt. Terribilia ẽt sõniant, q̃. ſ. ſp ſomniãt, & imaginant̃ q̃uo vicini, & paupes ꝓ eos terreant. Sõniare ẽt dr̃ alio mõ, q̃. ſ. vt eis q̃ ſint in honorib. mundi & diuitijs, cũ tñ ſint famelici ꝓ auaritiã, & inanes. Eſa. 29. Sõniat eſuriens, q̃ comedit, & cũ expgefactus fuerit, ẽ aĩa eius uacua &c. Expone. ¶Dicit Pli. li. 30. q̃ ſub lingua canis latet 27
aliq̃ vermiculus, q̃ dr̃ græcè luta, q̃a facit eos uerti i rabiẽ, q̃ ſi extract⁹ fuerit, ceſſat morb. Canis eſt malus aduocatus, q̃a ꝓ certo q̃ñ ſub eius lingua eſt uermis corruptæ ĩtẽtionis uel auaritiæ, & cupiditatis, tũc efficit̃ rabidus ꝓ crudelitatẽ, titubans ab utraq; parte ꝓ ꝓditionẽ, & falſitatẽ, & ꝓ iniquã duplicitatẽ. Et pone ſi uis cõditiones alias, ſicut ſupra. Et ió ſi de lingua eorũ extractus fuerit uermis malæ, & falſę intẽtionis, tunc ceſſabit in eis rabies, & pctm̃. ¶Sc̃m Pli. ibidem: 28
urina canis rabidi calcata nocet, & maximè ulceroſo, & ſi quis ſuper eã minxerit, dolorẽ ſtatim ſentiet illorum. Canis iſte ſignificat pctõrem, cuius urina eiecta ſignificat exẽplũ uel doctrinã qđ poſt ſe relinquit, quod ꝓ certo ſi ulceroſus, & infirmus. i. imperfectus hõ calcauerit uel tetigerit ꝑ cõſiderationẽ, & ſimili more minxerit per imitationem, nocumẽtum culpæ, & pœnæ percipiet, et cognoſcet. Nã pro certo urina talium. i. eorũ mala doctrina, et exẽplũ, poſt ſe iecta, et derelicta, calcantibus, et tãgentibus. i. imitantibus et aſſociantibus ſummè nocet. Ió Prouer. 6. Nõ põt hõ ambulare ſuper prunas, quin cõburantur plãtæ eius. ¶Canis eſt aĩãl 29
iracundũ, et malitioſum, quia ut ſe uindicet, lapidẽ ꝓiectũ tãto furore aliq̃n mordet, q̃ ꝓ ſe dẽtes proprios fraũgit, et tũ lapidi nihil nocet. Sic rectè ſunt quidã iracũdi, q̃ de oĩbus ſibi factis ſe uolũt uindicare, et ió lapides ſibi ꝓiectos. i. iniuria ſa opa uel uerba ſibi dicta, et facta, cũ dentibus detractionis retinẽt fortiter atq; mordẽt, ſed in hoc lapidẽ. i. iniuriã ſibi factã nõ minuunt, neq; fr̃aguut, ſed magis et magis per irã et cordis dolorẽ, et odiũ ſpũaliter ſe uulnerãt atq; lędunt.
¶Canis fallax eſt, et doloſus, nã ſæpe blãdiendo cum cauda 30
arridet, et retro q̃ñ hõ nõ cauet mordet. Sic uerè multi q̃ñ ſunt in pñtia alicuius, ſibi arridենt, et colloquunt̃ adulãdo, et eum laudãdo, et ſecretũ ipſius inueſtigando, ſed q̃ñ ſunt retro in abſentia, tunc mordẽt eũ diffamãdo, detrahẽdo et eũ perſequendo. Ió Eccle. 13. Subridens interrogabit te de abſcõditis tuis, immitis aũt animus eius, et nõ parce de malitia et uinculis. Hoc patet in falſis uſurariis, qui primo ꝓmittunt multa pauperibus, quos poſtea exhæredant. Similiter patet ĩ cauſidicis, et balliuis, et falſis amicis. Ió Seneca, Venit ad me ꝓ amico blandus inimicus. Pſ. Cũ receſſiſſem ab eis, detrahebãt mihi. ¶Canis gñãr odit baculũ atq; uir- 31
gã, et inter notos audax eſt, et animoſus, et oẽs lædere pitit̃ inter extraneos aũt nihil audet. Sic ꝓ certo mundi pctores mõ nõ curãt dr̃ uirga correctiõis, et pniæ, et p̃dicatiõis, imò ipſam fugiunt, et odiunt, inquãtũ pñt, q̃a nolũt argui, corrigi uel reprehẽdi nec in p̃dicatione nec alias. Odeũt. n. i. por-

ta corripientes. Amos 5. quia nō amat pestilens eū q se corripit. Prou. 15. Et dū sunt inter notos suos, s. in mundo isto, vbi sunt cum parentibus, & amicis, multū tūc sunt audaces, superbi, iracūdi & raptores, & iō oēs trā seuntes. i. pauperes, & extraneos inuadunt p lites, cōtēciones & rapinas. &c. sicut patet ad litterā de raptoribꝫ. & exactoribꝫ. Erāt. n. fœui nimis ita vt nullus auderet trāsire p eos, Matthei 8. Sed pro certo qñ erunt inter extraneos. i. inter dęmones in inferno, tunc verè aliq̄d nō poterūt nec audebūt. Nemo vestrum inimicis audebit resistere. Leu. 26. ¶ Canis auidus est, & gulosus, quia semp
32 cadauera in tanta quātitate comedit, q̄ ea vomitu reijcit, & q̄ ꝓpterea infirmatur, sed postq̄ esurit, ad vomitū reuertit & comedit iterū, qđ reijcit. Sic verè diuites, & auari cadauera mundi huius. i. bona tēporalia comedūt, acq̄runt & accumulāt in vētre. i. in hospitio vel in arca, veruntn̄ qñ infirmātur, & timent mori, ista euomunt, q̄a ea restituunt, & faciūt testamenta. Sed ꝓ certo qñ sanantur corporaliter, & fames auaritiæ rursum in eis crescit, tunc verè ad ea bona quæ vomuerāt, & pauperib. restituerāt, iterum reuertunt̄, & ipsa iterum rapiunt, & furantur. Ideo Proue. 26. Sicut canis, qui re-
33 uertitur ad vomitū, sic stultus qui iterat stultitia suā. ¶ Canis malignus est, & inuidiosus. Nam ſm Auic. herbas quibus se purgat occultè recolligit, dolens si herbæ efficaciam q̄s cognoscat. Dolet etiam canis si aliq̄s ignotus canis hospitium domini sui introeat, timēs ne ꝓ eum sibi depereat, & ideo cōtra eū pugnat, & eū ꝓ posse suo effugat. Sic verè multi ita sunt cupidi, & inuidi, q̄ herbas virtuosas quas cognoscūt. i. scias & res vtiles si quas præ cæteris sciunt, alijs nō reuelāt, sed occultant, q̄a nolunt, q̄ in alicuius commodū transeāt, nisi suū, sicut patet in doctoribꝫ. & maximè legistis, & causidicis, q̄ nō reuelant alijs subtilitates, & cautelas suas, & i multis ēt artificib. & magistris, iuxta illud Prouer. 5. Habeto eas solus, & nō sint alieni participes tui. Et qñ filiquis talis est in hospitio sui domini. i. i officio vel familia alicuius ꝓlati, principis vel baronis, qñ videt alios sibi similes ibi irroire, & ad dignitates, & officia promoueri, tunc dolent & inuident, timentes ne eos supplāteni, & ne p eos amittant bñficia sua vel officia vel ad minus ne in cōuentu eorū minus appreciētur, & ne sibi sint similes in gloria, & honore, & iō latrāt cōtra eos ipsos diffamādo, & vitæ, scientiæ & famę eorū detrahendo, & cōtra eos pugnāt, & eos de officijs suis si possunt expelli procurādo. Illud patet quotidie in curijs prelatorū principum, & baronū Exēplū de Ioseph & de fratrib. suis. Gen. 37. quia prope modum naturale est ciues ciuibus inui-
34 dere. Chrysostomus. ¶ Canis parcus est, & auarus, quia ossa & alia, q̄ę comedere non pōt, alijs non cōicat, sed in occulto studiosè ea reponit, & ea qñ esurit solus deuorat. Sic verè cupidi & auari ossa sua, panē & carnes, hoc ē dictu diuitias temporales alijs non cōicant per eleemosynā, & largitatē, imo ipsa soli deuorāt, s. inter se vxorem, & filios, & ea accumulant, & aggregant in occultis suis. i. in arcis, & granarijs absc̄odunt, & cum esuriunt, soli comedunt, putrefacta solū pauperibus largientes. Ideo de illis dr̄ Eccl. 11. Manducabo de bonis meis solus, & Ecclesia. 4. Vnus est, & ſm non habet.
35 ¶ Canis immundus est & libidinosus. Nam ſm Arist. libro 6. Canis frequentat copulam carnis quandiu viuit. Vnde inter matrem, & fororem non discernit. Sic verè multi ad litterā sunt luxuriosi quandiu viuunt, s. vsq; ad senectutem, & qđ horrendum est de multis, inter cōsanguineas nō discernūt, quia sanguis sanguinem tetigit. Oseæ 4. Et hoc fuit figuratum Deut. 23. vbi ita reputabatur immundum præcium canis, & meretricis, q̄a sicut canis indifferēter oīb. se exponit, sic meretrices & ribaldi. Iō Esa. 56. Canes impudentissimi ne
36 scierunt saturitatē. ¶ Canis incurrit podagrā in senectute, & iō tota die dormitat sup fimariū, vbi a muscis, & a uermib. infestat, & maximè circa oculos lippiētes, & aures, quas hñt vlcerosas, quas fugare vix captando, attentat tādē canis vlcerosus fune in collo eius ligato, de firmario violenter extrahi, & in flumē submergi, caro eius sepulturę nō tradi, sed a muscis & uermib. comedi & sic finiē miserè vita eius. Tales rectè sūt diuites, & pctōres huius mūdi, q̄a ꝓ certo ipsi sunt podagrici p pigritiā, q̄a nō pūt se mouere ad gressū vel cursum boni opis ꝓagendū. Sap. 5. Pedes eorū pigri sunt ad ambulandū, & iō p tota diē vitæ suæ morant̄ sup fimariū mundi huius, in amore. s. stercorū, diuitiarū et deliciarū, vbi a vermib. i. a malis cogitationib. a muscis. i. a dęmonibus, et tentationibus infestantur, et maximè circa oculos. i. circa fidem, et circa aures. i. circa auditum verbi Dei, quia dęmones summè nituntur facere, q̄ homo inuereratus dierum malorum non audiat prædicationem nec videat per fidem, et confessionem. Vñ Esa. 6. Excęca cor populi huius, et oculos eius claude, ne forte videat. etc. Vix. n. in senectutē tales p cōfessionem se excutiunt ab his muscis, et iō liganē funib. malę cōsuetudinis, et a fimario. i. a mūdo fętido finaliter extrahi tur p mortem corporalē, et muscis. i. dęmonib. deuorandi p petuo committunt̄, nec in cimiterio paradisi sepeliunt̄, sed magis in infernali fluuio demergunt. Hierem. 22. Sepultura asini sepelietur, putrefactus et proiectus extra Hierusalem

De Catulo. Cap. 24.

CAtulus est canis filius ſm Isidorum, licet abusiue filij omnium bestiarum catuli nominentur, et regulariter omnis catulus semper nascitur cęcus a matre, veruntamen dēs habet dum nascitur, licet paruos ſm Pli. Oē. n. a. ial quod habet dētes, et ungues seratos, filios generat imperfectos. Sic verè est de hoīe, quia pro nos oēs nascimur imperfecti, s. i imperfectione pcti originalis, q̄a nos sumus naturaliter filij iræ, ad Eph. 4. Cæci etiam sumus per ignorantiā, quia lumē fidei non habemus. Ideo Matth. 15. Cæci sunt, et duces cęcorum. Io. 2. Reg. 5. Cęcus et claudus non intrabunt in templū. Pone si vis, q̄ canicula. i. religio cogitur parere p promotio filios cœcos. i. personas indignas, quia alias ipsam interficerēt, et corroderēt p appellationes et litē, etc. sicut supra de aīalibus in generali. §. 84. Vel dic q̄ multi sunt, q̄ quis careāt visu gratiæ, et discretionis, habent tn̄ dentes verbositatis, et locutionis, mordacitatis et detractionis, iactantiæ et elationis, quia sicut dr̄ Eccl. 21. Insensati uerba inenarrabilia. §. 1 cundum Solin. Antiqui dudum catulos in maxima reuerentiā habuerūt, et eos mūdissimos quo ad putaueruīt, et sanguinem catulorum contra venenum efficacissimū credidērunt. Apud ēt auctores modernos, catulus apertus, ictibus et morsibus venenosis appositus, venenum extrahit, et membrum a periculo tutū reddit. Sic verè a pud antiquos. i. apud sapientes, et maturos illi qui sunt catuli. i. innocentes et simplices, qui. s. non sunt inuererati dierum malorum, puri et faciei optimi reputant̄, et maximè apud Deum, quia ſm Aug. Simplices et idiotæ rapiunt cœlos. Et sanguis catulorum, i. Xpi martyrum, et maximè innocentiū, qui pro Christo fuerunt occisi, laniati, fecti et diuisi, contra toxicum peccatorum, et contra morsus tentationum optimus, et efficacissimus inuenitur, s. ijs qui ipsos cum deuotione, et reuerentia uenerant. ¶ Catuli matrem adhuc cœci diligunt uoce, et odore eā re. cognoscūt, mammas eius requirunt, et si lac aliquo casu retraxit, dente cōstringente papillam illam lac vberius effundere cogunt. Catulus est hō, cuius mater est Christus, Catuli ergo cœci, i. homines simplices, et ignorātes debent Christum matrem suam diligere, et eius mammas. i. ipsius pietatem, et misericordiam requirere, cum dētibus feruentis oratiōnis lac suę cōsolationis, et gratiæ postulare, et cū ad odorem suæ famosæ conuersationis, et ad uocem suæ dulcis ꝓdicationis debent cognoscere atq; sequi, et ipsum cogere p orationē lac suæ gr̄æ sibi dare. Vel dic q̄ qñ mater nostra Deus retrahit lac. i. consolationem temporalem, bona. s. rena vel per pluuias uel peristum, tunc papillam suæ misericordiæ cū dentib. i. cum orationib. debemus stringere, et eam quasi cogere, vt nobis conferat qđ oramus, Esaiæ 49. Suges (inquit) lac gētium, et mamilla regum lactaberis. Vel pone cōtra contentiosos clericos, et religiosos, qui cū dentibus detractionum, appellationum et contentionum cogit̄ matrem suam, idest prælatum uel ecclesiam, quod lac alicuius beneficijs sibi donet, et hoc maximè qñ esuriunt, s. qñ mem ambitionis, et auaritiæ patiuntur, quia tunc concūdi, lites et contentiones, et huiusmodi. Ideo Esaiæ 8. Cum esurierit, irascetur, et maledicet regi suo. Et talibus potest dici illud Bar. 4. Conturbastis eum, qui nutriuit vos, et contristis Hierusalem nutricem vestram, idest religionem. ¶ Catuli eodem ordine dicuntur fugere mammas, quo in matris utero iacebāt, et ille qui est melior, et formosior, citius ad lac admittitur a matre, et hoc nō solum est uerum de catulis

ulis canum, imo ēt de catulis oīum aīalium, quia. s. ſm ordinem quo nascuntur, ad mamillas p ordinem admittunt, et a q̄ libet suam cognoscit qua alitur, & nulla alia educa tur q̄ quidem si ipse alūnus de medio tollitur, mamilla steri lis, nec in alijs delectantur, sicut dicit Pli. lib. 11. ca. 40. Sic vere charissimi est in ecclesia tam militante q̄ triumphante, quia pro certo apud triumphatē ecclesiā. ordo inter eos seruatur, quia illi qui in vtero matris. i. in Christi affectione, predestinatione & dilectione, & approbatione sunt primi, & ideo prædilecti, illi dico ab vbere æternæ beatitudinis prę mittuntur, quia ſm q̄ fideles à Deo prædiliguntur ſm suam veram predestinationem (quæ quidem prædestinatio nihil aliud est q̄ venter, & latibulum diuinæ ordinationis) & ſm meritorum exigentiam, i. ſm q̄ in venter suæ occultæ prouidentiæ ab æterno sunt ordinati, ſm hoc ad vbera diuinæ, & veræ gloriæ diuersimode sunt admissi. Figura Gen. 44. vbi Ioseph fecit sedere fratres, suos ordinate ſm primogenita tis, sic uere Christus fratres suos Christianos ſm primogenita tis. i. ſm bonitatem, & valorem ipsorum facit eos sedere et recumbere ad mēsam paradisi, & illum q̄ est formosior quā tum ad gratias, & virtutes, & ei ꝓdilectus, ad lac æternæ dulcedinis copiosus recipit, & admittit. Figura Gen. 43. vbi Ioseph dedit Benianim quinq; portiōes præ alijs, eo q̄ eēt fra ter ipse meri⁹, dato q̄ alij essent primo geniti. Sic verè Christus qui suos fratres sui uterini, intimi & charitatiui, & sibi p dilecti quantum ad gratia, & virtutes partem beatitudinis, tenuit pleniorem, dicens, Prou. 6. Comedite amici mei, & bibite. &c. Vel expone primum de bonis ꝓlatis, q̄ subditos suos ordinate ſm, q̄ sunt primogeniti, & antiqui in vētre. i. in claustro, hoc est ſm eorum ætatem, & bonitatem debent promoueri ad meliora, & priora vbera prebendarum, & beneficiorum, nisi sit aliud canonicū qđ obsistat. Qđ ēt de ætate spirituali. de morum bonitate pōt intelligi, qua quanto quis prælet, tāto ad vbera beneficiorum ecclesiæ primus debet. Conuenit⁹ etiam debet esse q̄ liber māma sua. i. sibi dato beneficio uel prębenda, nec debet inuadere vel appetere aliena 4. Reg. 14. Cōtentus esto gloria tua, & sede in loco tuo. Figura de Ioseph vt supra, quia. s. isti debent fratres suos ad mēsam ecclesiæ recipere, & ſm ætatem suam moralem et naturalem ipsos primos vel vltimos collocare. Cuius tn̄ contrariū faciunt hodie multi prælati, q̄ in prioribus & melioribus beneficijs collocāt iuniores, & virtute, & ætate defectiores, ita q̄ iam verificatur illud Mathei 20. Erunt nouissimi primi, & primi nouissimi. Secundum aūt expone de malo prælatis qui filium prædilectum. i. illum quem affectione catuli diligunt, primo admittūt ad vbera. i. ad beneficia, & prębendas, ipsum q̄; primo beneficiāt, & exaltāt. Figura de Ioseph, q̄ Beniamin fratri suo vterino, dato q̄ alij essent primogenitis, meliorē præbuit portionē. Sic verè affectuosi prælatis, qui sunt vterini, i. consanguinei, cōpatriotæ vł amici de bonis ecclesiæ tribuunt abundantius, q̄ primogenitis 2. bonis & benemeritis, & perfectis. Iō tales eis possunt dicere illud Ruth. 3. Extende pallium tuum super me quia pro pinquus es. ¶ Catulis venaticis cibus ex industria subtrahit, quia si nimis impinguaretur, ad cursum fierēt tardiores. Sic verè Christus catulis suis. i. amicis suis fidelibus Christianis non dat in hoc mundo multum de cibis bonorum temporalis, imo eos sibi subtrahit, ne delicijs impinguati, ad cursum bonorum operum sint inertes. Ista. n. est rō quare Deus subtrahit tēporalia sanctis suis, ne exinde sicut de adipe ꝓdeat iniquitas, quia hæc fuit iniquitas Sodome, saturitas panis. &c. Ezechiel. 16. ¶ Catuli qñ sunt lacte separabiles, tunc sunt instruendi tam ad venandum, q̄ ad ludendum, q̄ ad gregem à lupis, & bestijs defendendū. Sic verè homo quando a lacte mundiali voluptate separatur, vt potè quia accipit statum perfectionis, vel huiusmodi, tunc est habilis, quòd in firmatur ad ludendum coram Deo per bonam operationē, sicut Dauid 2. Regum 6. Ludam coram domino, & vilior fiā. et ad venandum. s. aīas per prædicationem, et ad custodiendum domum ecclesiæ per doctrinam, et eruditionem et p prælationem, et correctionem. quamdiu. n. canis. i. homo sit in lacte delicarum, vix aut nūquam potest informari ad aliquod bonum opus, nec ad aliquā promotionem vel instructionem pōt faciliter adaptari, & ideo necesse ē, qđ homo ab huiusmodi lacte citius, q̄ poterit separetur. Figura 1. Reg. 1. de Samuele, q̄ post ablactationē, & nō añ, positus est in tēplo. & Gen. 21. vbi ablactato Isaac positus est ad mensam patris. Sic verè nullus dēt in tēplo ecclesiæ præfici, nec ad mēsam patris. i. ad sacram scripturā per prælationem vel prædicationem, vel ad mensam. i. ad pinguia beneficia admitti, quousq; a lacte deliciarum carnalium sit extractus, nec etiā ad templum vel ad mensam Dei patris in paradiso admittetur, nisi prius a lacte deliciarum carnalium, & dulcore mundanæ prosperitatis, q̄to plus poterit, se abstentauerit, quia sicut dr̄ ad Heb. 5. Omis qui lactis est particeps, expers est sermonum iustitiæ. Ad cauernā reguli qui ablactatus fuerit, manum suā mittet. Es. 11. ¶ Canis ad domus custodiā institutus, debet de die in loco obscuro ligari vt de nocte contra fures appareat magis sæuus. Tales. n. canes de die debēt dormire, & quiescere, de nocte aūt curiam circuire. Vituperabilis ât est canis, qui de die vigilat latrat circuit, de nocte aūt dormitat, & murescit, & qui de die seruat oues dum sunt in pascuis, de nocte vero eas deuorat dū sunt in caulis. Tales canes sunt ꝓlati, & ꝓdicatores, qui ad custodiā domus ecclesiæ destinantur, contra lupos. i. contra dæmones, & contra fures. i. contra hæreticos. Tpe ât diei. i. tpe prosperitatis tales debent dormire per æternorum cōtemplationem, ligari. s. vinculis mandatorum, per eorum adimplētionē, esse i loco obscuro, s. in inferno p tormētorū iugē cōsiderationē, vel in loco obscuro. i. in tenebrosa conscia per cōpunctionē, & cōtritionē. In nocte aūt. i. in tpe tribulationis, & aduersitatis debent domū ecclesiæ circuire, vigilādo atq; custodiendo p discretionē latrādo per ꝓdicationē, & monitionē, & oues. i. subditos defendendo per oīum aduersorum refectionē. Tu vero vigila in oīb. labora 2. Tim. 4. Canis. n. i. prælatus vel ꝓdicator est vituperabilis, qui cū de die. i. in prosperitate latrat, & circuit, de nocte āt. i. i aduersitate, & pauperitate latitat, & murescit, & a latratu prædicationis, & discretionis vigilia se cōpescit. Ille ēt canis. i. ꝓlatus est vituperabilis, qui cū custodit oues suas in die, ꝓsperitatis qñ hūt pascuā diuitiarum, & tpalitatis, de nocte āt in tpe pauperitatis, & tribulationis earū eas per rapinas, & excoriationes strangulat, & occidit. Dicat ergo ꝓlatus illud Esa. 27. Die & nocte seruo eā. & 21. Custos qui de nocte, custos quid de nocte? ¶ Vnū notādū d. Soli. de canib. Aegyptiacis. Nā quia in Nilo fluuio Aegypti sunt hipopotami, & crocodili beluę feroces, iō canes timentes ne ab eis deuorentur, solet currendo, & fugiendo qñ sitiunt aq̄ lābere, non audientes ibi diuitius remanere. Sic verè cum in fluuio huius mundi lateant beluæ infernales, semper paratæ canes. i. iustos viros tentationibus deuorare, aquam bonorum tpalium non debem⁹ quiete bibere, sed qñ necesse est eis vti, raptim, cursim & cū timore debemus necessitatem nostram sumere, & nūquam ibi per complacentiam diutius adhærere. Can. 8. Fuge dilecte mi, similis esto capreæ hinnuloq; ceruorum. Vide figurā infra li. 16. Iud. 7. de illis qui more canum aquā lābuerunt.

De Castore. Cap. 25.

CAstor est bestia mirabilis, quia cum bestijs in terra gradiſ, in aquis aūt cum piscibus natat. et dr̄ castor a castrando, quia qñ sentit venator ē ipm ꝓ genitalia insequētem, seipsum cum dentibus castrat, et illam partem corporis ꝓ quam est in periculo, truncatur cum dentibus vt euadat, vt dicit Isid. li. 12. allegans Iuuenalem et Ciceronem. Tales sunt religiosi, et clerici, quia cum piscibus ideſt cum Angelis in aquis deuotionis habent innatare mentaliter, cum bestiis vero. i. cum alijs hoībus, & pctōribus per terrā. i. ptē poralia uadunt corporaliter, q̄a cū Angelis vadūt ꝓ contē platiuam, cum hoībus vadunt per actiuam. Isti dicūtur a castrando, quia verè seipsos debent castrare p castitate, qñ vident, qđ venator diabolus eos insequit ꝓ testes, hoc est dictu, ꝓ actum carnis, vt eos p luxuriam capiat, & occidat, cū dentib. i. cum verbis. s. emittendo votū castitatis, & membra genitalia. i. actus carnales totaliter abdicare. Vnde Mat. 19. Sunt eunchi qui castrauerūt seipsos ꝓ regnum cœlorum. Vel expone de malis, qui natāt in aqua voluptatis cum piscibus. i. cum luxuriosis, gradiūntur per terram, & per terrena cum cupidis, & auaris, qui testiculos. i. vim generatiuā bonorum operum sibi tollunt. ¶ Scd̄m Plin. lib. 8. ca. 30. Ca-

flores sibi seu mures pontici(quod idē est) nūc terrenā, nūc aquaticam ducunt vitam, circa flumina domos sibi faciūt, & cauernas gregatim viuunt, spēm suam diligunt, & cum dēti bus ligna scindunt pro suis latibulis pparandis. Tales sunt re ligiosi, qa dēnt ducere vitam aquatilē p deuotionē, terrenā quantum ad humilitatem & mortis cōsiderationem, gregatim viuere p cōmunē vitā, & habitationē, seipsos diligere p charitatē, & affectionē, ligna. i. pctores de silua mūdi pscin dere cū dētib. i. cum verbis per pdicationē & de eis latibulū cęlestis Hierusalē ædificare p fidē, & conuersationē. Vel. dic q ligna sunt grę, & virtutes, q boni cū dētibus. i. cū oronib. dēnt sibi pscindere, & aquirere, & exinde cœlestem facere mansionem. Deut. 19. Vadamus ad siluā vt scindam° ligna. Et nota q castor se castrat ℈m Isid. &c. sicut supra de castore.

3 ¶Castores miro mō faciūt habitacula sua circa ripas flumi nū, & aquarū. Ibi. n. facit plures distinctiones, & cauernas, vnā supra alterā ordinatas, vt. s. crescēte aqua de ſteriori ad superiorē valeāt se mutare. Qn aūt volunt edificare mansio nes suas vadunt ad siluā, & vnum eorū prosternunt, & inter eius coxas, pedes & crura, ligna q de silua exciderūt, ponūt, & sic de eo faciūt quadrigā, & eū vna cum lignis ad habita cula sua deferunt atq; trahunt, ℈m Pli. ibidem. c. 37. Castores isti sunt tres pſonæ trinitatis beatæ, q ab ęterno habitant in fluuio beatitudinis sēpiternę. Iuxta ēt fluuiū istū a principio mūdi fecerūt diuersas māsiones, & habitacula, hoc ē dictu, diuersas, distinctiones, & māsiones ordinū bonorū, hoim & Angelorū, qa in domo patris mei mansiones mulæ sunt. Io. 24. Verunt n pctm primi parētis, & p ruinā angelicā istę mansiones, & habitacula fuerunt in principio in cōpleta, & imperfecta, & iō isti castores, s. tota trinitas venerunt ad sil uā mundi huius qn. s. filius fuit incarnatus, qa pater dr venit se filiū mittendo spūssanctus corp° dñi fabricādo. et filius se in humanā nām suppositando, et substantificādo. Vnum tn eorum. s. filium, prostrauerunt & humiliauerūt, in tum eum hoiem esse fecerūt, qa minuisti eū paulo minus ab angelis. Ipse. n. posuit vt terram copus suū, & quasi viā transeuntib. Esa. 51. Et inter eius pedes, & brachia. i. inter ipsius charitati uos amplexus, ligna q de silua mundi huius pściderant; pec catores quos ab infidelitate retraxerāt, po fuerū, & sic de eo fecerant quadrigā ad deferendū ligna. i. hoies ad habitacu lū paradisi, & sic mediante eo sibi fecerunt habitacula refor mata, qa cū iste fuit retractus ad habitaculū paradisi p ascē sionē, ligna. i. hoies quos redemerat, secū tulit. Cū exaltatus fuero a terra. &c. Ioan. 12. Osee 11. Ego nutricus Effraim por tabā eum in brachijs meis. Iste est. n. currus Israel, & auriga eius. Vel dic, q istæ diuersæ māsiones sunt diuersæ cōsiderationes. Inferior est infernus, alia purgaturum, alia mūdana mors, alia paradisus. De vna. n. ad aliā debemus nos cōuerte re, vt fluctibus prosperitatis, & aduersitatis nō possimus pe rire. Vel pone q castor. ri. Deus iuxta fluuiū humanæ fluxibi litatis ędificauit domū suā. i. ecclesiā, fecit māsiones. i. diuer sos status, & ecclesias, & religiones, vt. s. dum in vno videt si bi hō imminere periculū, qa. s. pp redundantiā aq̄ pperita tis vel aduersitatis timet submergi p vitia, & pcta abeat, & q rat aliud habitaculū. i. aliā religionē pfectiorē, & altiorē, vt aliū statum sibi melius ppportionatum, vt ibi intus moret, & vbi min° sit de aqua pperitatis vel aduersitatis, ita q ibi va leat se transferre. Cū vos persequentur in vna ciuitate, fugi te in aliam. Mat. 10. Eze. 41. De inferiori ascendebatur ad su periora. Vbicunque tn se transferat, caueat q cauda. i. intenti o sua semp in in aqua deuotionis iaceat, ne forsitan p vi tia putrefiat. Vel dic q aqua est mūdana tribulatio, q si in do mib°, et statib. nostris abūdet, tūc ad loca superiora regren da. i. ad paradisum, & bōa æterna cōpellimur anelare. Si aūt ista aqua minoret, tūc iferius descēdimus ad mortē terreno rū, qa. s. tribulatio cōpellit nos inferiora vilipēdere, & ꝛre supna. Vel p aq̄ intellige deuotionē, vt sacrā scripturā, & expone sicut supra. Iō. Gen. 7. Multiplicatæ sunt aquæ, & le uauerunt arcā. &c. ¶Scd'm Pli. li. ibidem. Castor habet caudā

4 de natura piscis, totum residuū corporis naturā obtinet aīa lis, & iō cauda ipsius non pōt durare quin putrefiat, nisi iu giter in aqua maneat, uel frequenter, & ideo habitacula sua de lignis ad modum solarij adificat iuxta aquas, ita q p qd dam foramen in aquam ponit iugiter caudā suam. Castor est homo, cuius finis & cauda pseuerantia dici debet, sed nerè ista cauda in hoie de natura est piscea, quia sine aqua. i. sine deuotione non pt durare, quin per diuersa vicia putrefiat, qa cōputrescēt pisces sine aqua. &c. Esa. 50. Etiō p ceruo in domiciliis, q̄ sunt iuxta istum fluuium, i. in societate viro rum literatorum, et perfectorū (qui flumina deuotionis, et sciæ frequentant) dēt facere mansionē, vt sic posit in aqua feliciter emittere. Ps. Et erit tanq̄ lignum, qđ plātatum est se cus decursus aquarum. Vel dic q mali sunt isle castor, q tot pus, i. prīcipium, et medium vitę hūt sicut bestia, qa sunt be stiales q̄tum ad luxuriā, cupiditatē et crudelitatē, cauda ar eorum. i. finis vitę est nāe piscis, quo ad mollitiē, et delicias, et fluxibilitatē, et iō istā caudā. i. finē suæ vitæ volunt ſge nere in aqua. i. deliciis et cōsolationib. huius mundi, et ha bitacula ad hoc apta. i. domos et loca sibi p poste pparāt, ut non odor meus. Eccl. 24. Et talis valet contra multas passio nes contra multa vitia, & peccata, quæ solēt ex luxuria ge

5 nerari. ¶Castoreum valet epilepticis, lethargicos excitat, bonū, quocat si oleo rosaceo sit admixtū, oīb. venenis ob stat, et enstrua mouet, conceptione iuuat, paralysim linguæ solui, loquelā subito ablatā reddit si subtus linguā resolua tur, detrunationem efficit, caput iuuat. Castoreū est castitas mentis, vita casta, qa p eius bonum exemplum caduci. i. sup bi vel per accidium luxurioſi liberātur, lethargi. i. pigri ad bona opa excitanť. Per istā somnus æternæ beatitudinis p cuerā, venenū æternę prauitatis resecatur, menstrua carnalis pcupiscētię depuranť, cōceptio boni ppositi adiuuať, paraly sis. vitiū impudicæ linguæ dissoluī, & loquela honestæ lo cutionis prā redditur, & sternutatio. i. cōsciētiæ purgatio nobis datur. Nota q Platearius & Dioscorides negant illud quod dicunt supra Isidorus & Philologus de castratione ca storis, sed de quibusdam intelligendum, est non omnibus.

infoeni, vt pellē fuæ tpalis substantiæ sibi tollant. Micheæ 3.
2 Vos ęter tollis pellas eorū de super eis &c. ¶Castoreum est quoddam pciosa medicina, quæ nihil aliud est nisi testiculi cadris, quia' ab vno neruo depēdēt, nisi sint sophisticati, q anno recentiores, tāto meliores, & maximè si de aīali nō mnis sene vel iuuene fuerint, pleni pinguedine bñ vnctuo fa acuta & aromatica. & valēt cōtra multiplices passiones. lis medicina significat castitatē, q̄ dr castoreum, quasi casti tas aurea, qa ista facit hoiem aureum. i. rutilātē, & honestū. Illa quanto recentior est per iuuentutem tanto melior, qa pus, i. prīcipium, et medium vitę hūt sicut bestia, qa sunt be stiales q̄tum ad luxuriā, cupiditatē et crudelitatē, cauda ar eorum. i. finis vitę est nāe piscis, quo ad mollitiē, et delicias, et fluxibilitatē, et iō istā caudā. i. finē suæ vitæ volunt ſge nere in aqua. i. deliciis et cōsolationib. huius mundi, et ha bitacula ad hoc apta. i. domos et loca sibi p poste pparāt, ut non odor meus. Eccl. 24. Et talis valet contra multas passio nes contra multa vitia, & peccata, quæ solēt ex luxuria ge

6 nerari. ¶Castoreum valet epilepticis, lethargicos excitat, bonū, quocat si oleo rosaceo sit admixtū, oīb. venenis ob stat, et enstrua mouet, conceptione iuuat, paralysim linguæ solui, loquelā subito ablatā reddit si subtus linguā resolua tur, detrunationem efficit, caput iuuat. Castoreū est castitas mentis, vita casta, qa p eius bonum exemplum caduci. i. sup bi vel per accidium luxurioſi liberātur, lethargi. i. pigri ad bona opa excitanť. Per istā somnus æternæ beatitudinis p cuerā, venenū æternę prauitatis resecatur, menstrua carnalis pcupiscētię depuranť, cōceptio boni ppositi adiuuať, paraly sis. vitiū impudicæ linguæ dissoluī, & loquela honestæ lo cutionis prā redditur, & sternutatio. i. cōsciētiæ purgatio nobis datur. Nota q Platearius & Dioscorides negant illud quod dicunt supra Isidorus & Philologus de castratione ca storis, sed de quibusdam intelligendum, est non omnibus.

De Ceruo. Cap 26.

1 Ceruus à ceras grecè quod est cornu latinè dr. Cerui qñ infirmant, serpētes flatu nariū extrahūt de cauernis, & separata pernicie, veneni eorū pabulo renouanť. Vñ dicit Isidorus, q cerui inimici sunt serpētib. Ceruus cornutus. & superbus est diabolus, q serpentes. i. auaros (q in terra, & tē poralibus semp serpūt) de cauernis vbi latitant. i. domibus & deliciis huius mūdi p mortē extrhait & educit, & eos in inferno deuorat, & corrodit. Absorbebit fluuiū, & nō mira bitur. Iob 40. Figura de dracone Eze c. 29. sicut supra Apoc. 12. Vel dic q ceruus ē superbus, & crudelis iudex vel balli uus, q̄ infirmatur p auaritiam, tūc serpētes. i. pauperes de pprijs cauernis. i. de ppriis domib. & possessionibus extra hitur, q̄ fugit. Micheæ 2. Mulieres populi mei eiecistis de do

2 mo delitiarū suarū. mulieres. i. pauperes impocētes. ¶Cerui uulnerati sagitis, dictamū herbā comedūt, & sic de corpo re sagitas extrahūt, & sanātur. Vū cerui virtutē istius herbę primus, qdiderunt, ℈m Isid. lib. 12. & Plin. ēt li. 8. c. 27. Et mi rat ceruus auditū cāpanarū, & sibilū, & in eo q plurimum delectatur, et dr ibidē. Vere talis debet esse bonus Christia nus, qui campanā, hoc est dictu, pdicatores, sibilū verbi Dei amittentes debet diligere, & audire, & in eorū verbis dele ctari. Si dilexeris audire, sapiens eris Eccle. 7. Et si vulnerae° fuerit per peccatum, & dolorem vulneris in cōscientia seu fuerit per remorsum, debēt quærere herbam dictamum, quę ruinena curat. i. timorē Dei pœnitentiam, & cōtritionē, & eam dēt comedere. i. in corpore suo suscipere, et sic sagittā quæ causabat delorē. i. peccatum quod faciebat in cōscien tia remorsum extrahet per confessionē, et sic sanitatē reci

3 piet per satisfactionē, quia sicut dr Eccl. 1. Timor domini ex pellit peccatum. ¶Cerui transfretant maria, & flumina ma gna, sed in natādo fortiores præcedunt, quorum clunibus debiliores capita imponunt, et sic sibiuicem succedentes, leuius laboris pondus ferunt, vt dicit Isid. & Solinus. et secū dum Pli. li. 8. c. 32. qñ transnatant, gregatim porrecto ordine incedunt, et ope vicaria sustinēdo lassos et debiles, se iuuā tes, nō visu sed odore terras petunt. Charissimi mare, et flu mina fluctuosa, et tumultuosa significant mundū, vbi est tu multus litium, et discordiarū, et fluctus tribulationū, et tē tationum. Nos igitur qui ad terram firmam, et stabilem. i. ad paradisum volumus properare, debemus ista maria trāsfre

4 tare, et de eorum tumultibus et fluctibus quanto plus pote rimus fugere, & abire, & iō gregatim debemus incedere, & gregem & societatem bonorum, & perfectorū sapiētiū, & discretorum continuè frequētare. Eccl. 6. In multitudine pſ byterorū sapientiū sta. In grege ēt societatis debem° rectè, & ordinatè incedere, vt. s. quilibet si cōtentus, statu & ordi ne, pprio q̄q̄ humili, iuxta illud 1. Mach. 6. Per loca humilia ibāt cautè, & ordinatè. Et nos ēt debemus ope vicaria sup portare. Alter alteri° onera portare, ad Ga. 6. qa. s. q liber dēt supportare defectus quos in aliis, videt, sicut suos vicissim vellet portari. Et iō illi, q sunt fortiores, & maiores melio res. s. & pfectiores, dēnt alios pcedere p boni exēpli dacionē. Alij aūt debiliores, f. infirmi & iuniores debēt eis inniti, & eos seq̄ p bonorū suorū operū imitatione, iuxta illud 1. Macha. 5. Trās fretauit Iudas prior, & oīs populus post eum. Et sic se inuicē adiuuātes, fluctus & tribulationes mūdi hu ius, & laborē pniæ melius sustinebunt. Ideo ad Rom. 15. Debemus nos firmiores, imbecillitates infirmorū sustinere. Figura Eze. 1. de rotis, & aīalib. q̄ ad quē locū declinabat, q̄ pri ma erat, sequebātur & cæterę. Ad quod Gen. 33. &c. sicut de ape. §. 62. Et bñ in quocūq; transitu fluminis, vel tribulatiōis, vel aduersitatis, ſp debent fortes debiles, diuites pauperes, sapientes insciōs, iusti impios supportare, & eosdem præ cedere, & iuuare, quia frater quia adiuuatur a fratre, tāquā ciuitas firma Prouerb. 18. ¶Ceruus licet terram, quę est iuxta 4 vlteriorem ripā non videat, ipsam tn odore sentit, & ad ea transfretat, ℈m Pli. ubi supra. Sic verè quamuis terram para disi non videamus sensibiliter, tn odore deuotionis eā debe mus quærere, & ad eā per bona opera ambulare. Cant. 1. In odorem vnguentorum tuorum curremus. ¶Pli. li. 8. c. 32. di 5 cit, quod ceruus est aīal placidissimum, vnde à canib. instiga tus, ad hominem vltro fugit, sciens eum instinctu naturę ani mal mansuetum. Cerua ēt qñ vult parere, minus cauet semi tas hoīum, q̄ ferarum, quia iuxta vias hoim parit & semitas fugit lupis, & leonib. cognitas, & secretas. Charissimi hō est aīal mansuetum natura, & ideo per hoiem intelligo Chri stum qui est mansuetissimus, & pijssimus. Per ceruum intelli go hoiem, qui dēt esse placidus, & benignus, per ceruā ve ro intelligo simplices, & imbecilles. Qñ igitur canes, i. mun dus, caro, dæmonia per tentationes, et tribulationes varias nos infestant, tunc verè ad hominem. i. ad Christum debem° per orationem, & deuotionem fugere, eius auxilium implo rando, vt per ipsum misericorditer liberemur. Hester quoq; regina fugit ad dñm Hester. 14. Cerua ēt paritura, i. simpli ces qui fœtum boni propositi conceperunt, & ipsum p bo nam operationem cupiunt parturire, debent fugere, & de clinare semitas ferarum, hoc est dictu, vitam & societatem crudelium peccatorum, iuxta illud. Ne delecteris in semitis impiorum, nec tibi placeat malorum via. Prouerb. 4. Sed se mitas tritas ab hominib. hoc est dictu, societatem & uitam virorum rationabilium debent, diligere vel sectari. Bona. n. societas summè est ab infirmis, & simplicibus eligenda. Ec cle. 9. Viri iusti sint tibi conuiuæ. Vel dic q cerua simplex, i. homo debet fugere semitas ferarum. i. mundi, vbi ferę. i. dæ mones insidiantur, & ad semitas hominum, i. ad religionem vel ad statum ecclesiæ debet fugere toto corde. ¶Cerua ad 6 ortum septentrionis vel arcturi concipit, interdum gemi nos, octo autem mensibus portat in ventre, ante partū au tem purgatur, & quibusdam herbis vtitur, quib. fœtus me lius in ventre retinetur, & facilius remittitur, t pe pariendi, vt dicit idem. Cerua significat hominem simplicem, & im becillem per septentrionem (quæ sunt septem stellę dictę à terendo cœlum) intelligo septem genera tribulationum, q̄ nos in hoc mundo terunt, & præmunt, q̄ sunt fames, & sitis, frigus et æstus, dolor, et labor, et mors. Quando ergo istæ stellæ in nobis oriuntur. i. quando tribulationes mundi no bis inferuntur, verè per Dei timorem debemus concipere boni propositi fœtum, et ipsum parere per bonam operatio nē. Tribulationes. n. cogunt nos bene facere, quia à timo re tuo concepimus. Esa. 26. Fœtus tamen boni ppositi no stri in ventre. i. in voluntate, et conscientia octo mensib. cō tinetur, quia. s. per octo gradus solet bonum propositū inte rius perfici, et exterius parturiri. Primus mēsis est timor Dei secundus consideratio supplicij, tertius ei⁹ cussio sui status, quartus displicentia peccati, quintus contritio, sextus ve niæ postulatio, septim° cōfessio, octauus satisfactio. Isti sūt

flores sibi seu mures pontici (quod idē est) nūc terrenā, nūc aquaticam ducunt vitam, circa flumina domos sibi faciūt, & cauernas gregatim viuunt, spēm suam diligunt, & cum dēti bus ligna scindunt pro suis latibulis pparandis. Tales sunt re ligiosi, qa dēnt ducere vitam aquatilē p deuotionē, terrenā quantum ad humilitatem & mortis cōsiderationem, gregatim viuere p cōmunē vitā, & habitationē, seipsos diligere p charitatē, & affectionē, ligna. i. pctōres de silua mūdi pscin dere cū dētib. i. cum verbis per pdicationē & de eis latibulū cęlestis Hierusalē ædificare p fidē, & conuersationē. Vel dic q ligna sunt grę, & virtutes, q̄ boni cū dētibus. i. cū oronib. dēnt sibi pscindere, & aquirere, & exinde cœlestem facere mansionem. Deut. 19. Vadamus ad siluā vt scindam^s ligna. Et nota q castor se castrat ſm Isid. & c. sicut supra de castore.

3 ¶Castores miro mō faciūt habitacula sua circa ripas flumi nū, & aquarū. Ibi. n. facit plures distinctiones, & cauernas, vnā supra alterā ordinatas, vt. ſ. crescēte aqua de ſiteriori ad superiorē valeāt se mutare. Qñ aūt volunt edificare mansio nes suas vadunt ad siluā, & vnum eorū prosternunt, & inter eius coxas, pedes & crura, ligna q̄ de silua exciderūt, ponūt, & sic de eo faciūt quadrigā, & eū vna cum lignis ad habita cula sua deferunt atq; trahunt, ſm Plī. ibidem. c. 37. Castores isti sunt tres psonæ trinitatis beatæ, q̄ ab æterno habitant in fluuio beatitudinis sēpiternę. Iuxta ēt fluuiū istū a principio mūdi fecerūt diuersas mā siones, & habitacula, hoc ē dictu, diuersas, distinctiones, & mā siones ordinū bonorū, hoim & Angelorū, qa in domo patris mei mansiones multæ sunt. Io. 24. Veruntā per pctm primi parētis, & p ruinā angelicā istę mansiones, & habitacula fuerunt in principio in cōpleta, & imperfecta, & iō isti castores, ſ. tota trinitas venerunt ad fil uā mundi huius qñ. ſ. filius fuit incarnatus, qa pater dī venit se filiū mittendo Spūssanctus corp^e dñi fabricādo. et filius se in humanā nām suppositando, et substantificādo. Vnum tñ eorum. ſ. filium, prostrauerunt & humiliauerūt, in tantum eum hoiem esse fecerūt, qa minuisti eū paulo minus ab angelis. Ipse. n. posuit vt terram copus suū, & quasi viā transeuntib. Esa. 51. Et inter eius pedes, & brachia. i. inter ipsius charitati uos amplexus, ligna q̄ de silua mundi huius pſciderant; pec catores quos ab infidelitate retraxerāt, posuerū, & sic de eo fecerunt quadrigā ad deferendū ligna. i. hoies ad habitacu lū paradisi, & sic mediante eo sibi fecerunt habitacula refor mata, qa cū iste fuit retractus ad habitaculū paradisi p ascē sionē, ligna. i. hoies quos redemerat, secū tulit. Cū exaltatus fuero a terra. & c. Ioan. 12. Oseæ 11. Ego nutricus Effraim por tabā eum in brachijs meis. Iste est. n. currus Israel, & auriga eius. Vel dic, q̄ istæ diuersæ mā siones sunt diuersæ cōsidera tiones. Inferior est infernus, alia purgaturum, alia mūdana mors, alia paradisus. De vna. n. ad aliā debemus nos cōuerte re, vt fluctibus prosperitatis, & aduersitatis nō possimus pe rire. Vel pone q̄ casto. ri. Deus iuxta fluuiū humanæ fluxibi litatis ędificauit domū suā. i. eccleſiā, fecit mā siones. i. diuer sos ſtatus, & eccleſias, & religiones, vt. ſ. dum in vno videt si bi hō imminere periculū, qa. ſ. pp redundantiā aq̄ psperita tis vel aduersitatis timet submergi p vitia, & pctā abeat, & q̄ rat aliud habita culū. i. aliā religionē pfectiorē, & altiorē, vt aliū ſtatum sibi melius pportionatum, vt ibi intus moreſ, & vbi min^s sit de aqua psperitatis vel aduersitatis, ita q̄ ibi va leat se transferre. Cū vos perſequentur in vna ciuitate, fugi te in aliam. Mat. 10. Eze. 41. De inferiori ascendebatur ad ſu periora. Vbicunque tñ se transferat, caueat q̄ cauda. i. intenti o sua semp in in aqua deuotionis iaceat, ne forſitant p vi tia putrefiat. Vel dic q̄ aqua est mūdana tribulatio, q̄ ſi in do mib^s, et ſtatib. nostris abūdet, tūc ad loca ſuperiora regren da. i. ad paradisum, & bōa æterna cōpellimur anelare. Si aūt ista aqua minoreſ, tūc iferius descēdimus ad mortē terreno rū, qa. ſ. tribulatio cōpellit nos inferiora vilipēdere, & q̄re re supna. Vel p aq̄ intellige deuotionē, vt sacrā ſcripturā, & expone sicut supra. Iō. Gen. 7. Multiplicatæ sunt aquæ, & le uauerunt arcā. &c. ¶Sed m Plī. li. ibidem. Castor habet caudā de natura piſcis, totum reſiduū corporis naturā obtinet aīa lis, & iō cauda ipsius non pōt durare quin putrefiat, nisi iu giter in aqua maneat, uel frequenter, & ideo habitacula sua de lignis ad modum solarij adificat iuxta aquas, ita q̄ p qđ dam foramen in aquam ponit iugiter caudā suam. Castor est homo, cuius finis & cauda pſeuerantia dici debet, ſed uerè

4 ista cauda in hoie de natura est piſcea, quia sine aqua. i. sine deuotione non pt durare, quin per diuersa vitia putrefiat. qa cōputrescēt pisces sine aqua. &c. Esa. 50. Et iō p certo op in domiciliis, q̄ sunt iuxta istum fluuium, i. in societate vi rum literatorum, et perfectorū (qui flumina deuotionis, et sciæ frequentant) dēt facere mansionē, vt sic possit in aqua deuotionis, et lectionis caudā suā. i. perſeuerantiā in bono feliciter emittere. Pſ. Et erit tanq̄ lignum, q̄ plātatum est se cus decursus aquarum. Vel dic q̄ mali sunt ille castor, q̄ cor pus, i. prīcipium, et medium vitę hūt sicut bestia, qa sunt be ſtiales q̄tum ad luxuriā, cupiditatē et crudelitatē, cauda. i. eorum. i. finis vitę est nāe piſcis, quo ad mollitiē, et delicias, et fluxibilitatē, et iō istā caudā. i. finē suæ vitæ volunt ſpe nere in aqua. i. deliciis et cōsolationib. huius mundi, et ha bitacula ad hoc apta. i. domos et loca sibi p posse pparāre acquirunt. Et sicut per aquas cauda castoris, qñq; ita gerit, q̄ nō pt recedere, ſd a venatore ibi deprehēdit, et uecat fe verè tales qui nimis volunt in aqua deliciarum morari, ibi cōstringunt, et cōgelant per malā consuetudinē, et obſtina tionē, ita q̄ vſq; ad mortē ibi perſeuerant, et uenit venator diabolus, q̄ ipsos ibi reperit, et morti æternæ iaculis eos fe rit. Frigidus aquilo ventus. i. suggeſtio diabolica flauit, et ge lauit cryſtallus ab aquis. Eccl. 43. Vel dic q̄ dato q̄ aliqui in principio beſtiales, hūt tñ caudam. i. senectutem piſcem .i. flexibil em er deuotam, et aquis deuotionis, et compa ſſionis, sciæ et cōpassionis assuetam. ¶Castor ſm Plī. est ani monstruoſum, quia hēt corpus sicut paruus canis, caudam āt sicut piſcis, natat vt piſcis, graditur vt beſtia pedes eius anteriores sicut anſer, quibus principaliter natat pedes āt posteriores sicut pedes canis, quib. principaliter gradit. Non est velocis motus, quia tibias hēt valde, breues dentes habet ſerratos, et acutos, sicut canis, pellē hēt pciosam, pp quam venāt. Rectē cales sunt pctōres, et auari, quia q̄ cerno ipſi sunt canes q̄tum ad mortem detractionis, q̄tum ad bu liſmū. auaritię, et ambitionis, & q̄tum ad latratū infamię, et murmurationis. cauda tñ eorum. i. finis vitę. ſ. senectus, ē de natura piſcis, qa. ſ. i ipſa senectute ipſi sunt molles, et auidi, et delicioſi. Iſti. n. in terra. i. in diuitijs i aqua. i. in deliciis mo rant. Pedes isti orū sunt affectus, ſd anteriores affectus. Hūt tutis sunt ad modum anſeris, quæ est auis immunda, qđ di ligit ſp lutum, et aquam, hoc est dictu, luxuriosi et immun di. Posteriores aūt pedes. i. illi affectus de senectute sunt ad modum canis per auaritiam, quia vere mundi peccatores sunt vt communiter in iuuentute luxuriosi, in senectute au tem sunt cupidi, et auari, et ambitioſi. Isti non sunt velocis motus per bonam operationē, quia tibias. i. affectus habent ualde breues. non. n. se possunt extendere vſq; ad celestia, ſed tm vſq; ad ista terrena, quæ sunt prope nos. Vel pone ci tra illos, qui habent pedes priores. i. affectus iuueniles ad ferinos. i. ad modum auis per contemplationem, ſ. non di uisos, quibus in aquis deuotionis natant, posteriores aūt ci ninos. in senectute. n. sunt beſtiæ. i. peccatores, quia sunt ad uiſſima eorum peiora priorib. Matth. 12. ¶ Castor ſm Solin. est aīal dentibus potentiſſimum, habet. n. dentes rubeos. cut sanguis, ita fortes q̄ quodcunq; lignum potest arripere in os, immediate ſcindit sicut ſerra, & ſtatim laniat atq; tri cat, membrum etiam hois si momorderit, non ſolum car nem exterius, imo etiam oſſa intrinsecus lacerat atque frangit. Sic uerè multi sunt quorum dentes, i. uerba sunt ſanguinea, carnalia, uel crudelia, & maximè dentes detractorum, qua uerè iſti non ſolum mordent per detractionem carnem. i. fluidos, & carnales, imo etiam oſſa. i. uiros perfectos, nul dos & conſtantes. Vel dic quod castor est raptor, & crudelis inuaſor, cui non ſufficit carnem. i. exteriorem ſubſtantiam rapere, & mordere, imo in interioribus oſſibus. i. in perſonas uſq; ad internecionem nititur debachari. Vel dic, q̄ iſte est diabolus, qui non ſolum carnem, imo etiam interiora oſſi. i. animam nititur devorare, carnem, enim mordet per de ſtationem. & animam per conſenſum, & uolitionē. Ideo de omnibus iſti dicitur Mich. 3. Comederunt carnem populi mei, & pellem eorum deſuper excoriaverunt, oſſa eorum confregerunt. ¶ Castor habet pellem preciosam, & ideo uenatores, eum inſequuntur, ut pellem huiuſmodi fibi tolant. Sic uerè uenatores raptores non ceſſant pauperes inſequi,

in bonis, vt pellē suæ tpalis substantiæ sibi rollant. Micheæ 3.

2 Vinitur rollis pellas eorū deſuper eis &c. ¶ Castoreum est nanum præciosa medicina, quæ nihil aliud est nisi testiculi cdotis, quia ab vno neruo depēdēt, nisi sint ſophiſticati, q̄ quæro recentiores, tāto meliores, & maximè ſi de aīali nō mani sine vel iuuene fuerint, pleni pinguedine bñ vnctuo ta cera & aromatica. & valēt cōtra multiplices passiones. ſta medicina ſignificat castitatē, q̄ dī castoreum, quaſi casti ua mea, qa ista facit hoiem aureum. i. rutilātē, & honeſtū. ſta quatro recentior est per iuuentutem tanto melior, q̄ a ſtas valet castitas recens. i. in iuuentute, q̄ antiqua, & maxi mē ſi fuerit plena pinguedine vnctoſa charitatis, & pietatis, & compaſſionis, & non ſophiſticata per hypocriſim, & ſi mulationē, ſed acuta per feruentē orationē, & odorifera, per bonam conuerſationem. vnde Sicut balſamū non mix tum odor meus. ſ. Eccl. 24. Et talis valet contra multas paſſio nes, contra multa vitia, & peccata, quæ ſolēt ex luxuria ge nerari. ¶Castoreum valet epilepticis, lethargicos excitat, 6 ſomnū, puocat ſi oleo roſaceo ſit admixtū, oīb. venenis ob ſtat, menſtrua mouet, conceptione iuuat, paralyſim linguæ ſibet, loquelā ſubito ablatā reddit ſi ſubtus linguā reſolua ua, ſternutationem efficit, caput iuuat. Castoreū est castitas tuum, ita caſta, q̄ a p eius bonum exemplum caduci. i. ſup le veſper recciduum luxurioſi liberātur, lethargi. i. pigri ad bona opa excitanē. Per istā ſomnus æternæ beatitudinis p cundi, venenū æternę prauitatis reſecatur, menſtra carnalis ſpontanię depurantē, cōceptio boni p̄poſiti adiuuat, paraly ſis. vitiū impudicæ linguæ diſſoluī, & loquela honeſtæ lo cutionis p̄ reddit̄ur, & ſternutatio. i. cōſciētiæ purgatio nobis detur. Nota q̄ Plateararius & Dioſcorides negant illud quod dicunt ſupra Iſidorus & Phiſologus de castratione ca ſtoris, ſed de quibuſdam intelligendum, eſt non omnibus.

De Ceruo. Cap 26.

1 Cervus à ceras grecè quodest cornu latinè dī. Cerui qñ infirmant, ſerpētes flatu nariū extrahūt de cauernis, & ſeparata pernicie, veneni eorū pabulo renouant. Vñ dicit Rhodorus, q̄ cerui inimici sunt ſerpētib. Ceruus cornutus. & ſuperbus est diabolus, q̄ ſerpentes. i. auaros (q̄ in terra, & tē poralibus ſemp ſerpūt) de cauernis vbi latitant. i. domibus & deliciis huius mūdi p mortē exrhait & educit, & eos in inferno devorat, & corrodit. Abſorbebit fluuiū, & nō mira bitur. Iob 40. Figura de dracone Eze. 29. sicut ſupra Apoc. 12. Vel dic q̄ ceruus ē ſuperbus, & crudelis iudex vel balli uus, q̄ſi infirmatur p auaritiam, tūc ſerpētes. i. pauperes de genis cauernis. i. de ppriis domib. & poſſeſſionibus extra hit, & q̄ fugat. Micheæ 2. Mulieres populi mei eieciſtis de do 2 mo deliciarū ſuarū. mulieres. i. pauperes impoētes. ¶Cerui veſperati ſagitis, dictamū herbā comedūt, & ſic de corpo re ſagittas extrahūt, & ſanātur. Vū cerui virtutē istius herbę primitus ꝓ diderunt, ſm Iſid. lib. 12. & Plin. ēt li. 8. c. 27. Et mi rāt ceruos audituū cāpanarū, & ſibilū, & in eo q̄ plurimum delectantur, vt dī ibidē. Vere talis debet eſſe bonus Chriſtia nus, qui campanā, hoc est dictu, pdicatores, ſibilū verbi Dei emittentes debet diligere, & audire, & in eorū verbis dele ctari. Si dilexeris audire, ſapiens eris Eccle. 7. Et ſi vulnerat^e fuerit per peccatum, & dolorem vulneris in cōſcientia ſen ſerit per remorſum, debēt quærere herbam dictamum, quę venena curat. i. timorē Dei pœnitentiam, & cōtritionē, & eam dēt comedere. i. in corpore suo ſuſcipere, et ſic ſagittā quæ tranſabat delorē. i. peccatum quod faciebat in cōſcien tia remorſum extrahet per confeſſionē, et ſic ſanitatē reci piet per ſatisfactionē, quia ſicut dī Eccl. 1. Timor domini ex pellit peccatum. ¶Cerui transfretant maria, & flumina ma gna, ſed in natādo fortiores præcedunt, quorum clunibus debiliores capita imponunt, et ſic ſibiiuicem ſuccedentes, ſenius labōris pondus ferunt, vt dicit Iſid. & Solinus. et ſecū dum Plī. li. 8. c. 32. qñ tranſnatant, gregatim porrecto ordine 3 incedunt, et ope vicaria ſuſtinēdo laſſos et debiles, ſe iuuā ces, nō viſu ſed odore terras petunt. Chariſſimi mare, et flu mina fluctuoſa, et tumultuoſa ſignificant mundū, vbi eſt tu multus litium, et diſcordiarū, et fluctus tribulationū, et tē tationum. Nos igitur qui ad terram firmam, et ſtabilem. i. ad paradisum volumus properare, debemus iſta maria trāsfre tare, et de eorum tumultibus et fluctibus quanto plus pote-

rimus fugere, & abire, & iō gregatim debemus incedere, & gregem & ſocietatem bonorum, & perfectorū ſapiētiū, & diſcretorum continuè frequētare. Eccl. 6. In multitudine pſ byterorū ſapientiū ſta. In grege ēt ſocietatis debem^s rectè, & ordinatè incedere, vt. ſ. quilibet ſi cōrentus, ſtatu & ordi ne, ꝓprio q̄q̄ humili, iuxta illud 1. Mach. 6. Per loca humilia ibāt cautè, & ordinatè. Et nos ēt debemus ope vicaria ſup portare. Alter alteri^s onera portare, ad Ga. 6. qa. ſ. q̄libet dēt ſupportare defectus quos in aliis, videt, ſicut ſuos viciſſim vellet portari. Et iō illi, q̄ ſunt fortiores, & maiores melio res. ſ. & pfectiores, dēnt alios p̄cedere p boni exēpli datio nē. Alij aūt debiliores, ſ. infirmi & iuniores debēt eis inniti, & eos ſeq̄ p bonorū ſuorū operū imitatione, iuxta illud 1. Macha. 5. Trāsfretauit Iudas prior, & oīs populus poſt eum. Et ſic ſe inuicē adiuuātes, fluctus & tribulationes mūdi hu ius, & laborē pniæ melius ſuſtinebunt. Ideo ad Rom. 15. Debemus nos firmiores, imbecillitates infirmorū ſuſtinere. Figura Eze. 1. de rotis, & aīalib. q̄ ad quē locū declinabat, q̄ pri ma erat, ſequebātur & cæterę. Ad quod Gen. 33. & c. ſicut de ape. §. 62. Et bī in quocū q; tranſitu fluminis, vel tribulatiōis, vel aduerſitatis, ſp debent fortes debiles, diuites pauperes, ſapientes inſcios, iuſti impios ſupportare, & eoſdem præcedere, & iuuare, quia frater quia adiuuatur a fratre, tā quā ciuitas firma Prouerb. 18. ¶Ceruus licet terram, quę est iuxta 4 vlteriorem ripā non videat, ipſam tñ odore ſentit, & ad ea transfretat, ſm Plī. ubi ſupra. Sic verè quamuis terram paradiſi non videamus ſenſibiliter, tñ odore deuotionis eā debe mus querere, & ad eā per bona opera ambulare. Cant. 1. In odorem vnguentorum tuorum curremus. ¶Plī. li. 8. c. 32. di- 5 cit, quod ceruus est aīal placidiſſimum, vnde à canib. inſtiga tus, ad hominem vltro fugit, ſciens eum inſtinctu naturę ani mal manſuetum. Cerua ēt qñ vult parere, minus cauet ſemi tas hoium, q̄ ferarum, quia iuxta vias hoim parit & ſemitas fugit lupis, & leonib. cognitas, & ſecretas. Chariſſimi, hō est aīal manſuetum natura, & ideo per hoiem intelligo Chri ſtum qui est manſuetiſſimus, & pijſſimus. Per ceruum intelli go hoiem, qui dēt esſe placidus, & benignus, per ceruā ve ro intelligo ſimplices, & imbecilles. Qñ igitur canes, i. mun dus, caro, dæmonia per tentationes, et tribulationes varias nos infeſtant, tunc verè ad hominem. i. ad Chriſtum debem^s per orationem, & deuotionem fugere, eius auxilium implo rando, vt per ipſum miſericorditer liberemur. Heſter quoq; regina fugit ad dñm Heſter. 14. Cerua ēt paritura, i. ſimpli ces qui fœtum boni propoſiti conceperunt, & ipſum p bo nam operātionem cupiunt parturire, debent fugere, & de clinare ſemitas ferarum, hoc est dictu, vitam & ſocietatem crudelium peccatorum, iuxta illud. Ne delecteris in ſemitis impiorum, nec tibi placeat malorum via. Prouerb. 4. Sed ſe mitas tritas ab hominib. hoc est dictu, ſocietatem & uitam virorum rationabilium debent, diligere vel ſectari. Bona. n. ſocietas ſummè est ab infirmis, & ſimplicibus eligenda. Ec cle. 9. Viri iuſti ſint tibi conuiuæ. Vel dic q̄ cerua ſimplex, i. homo debet fugere ſemitas ferarum. i. mundi, vbi ferę. i. dæ mones inſidiantur, & ad ſemitas hominum, i. ad religionem vel ad ſtatum eccleſiæ debet fugere toto corde. ¶Cerua ad 6 ortum ſeptentrionis vel arcturi concipit, interdum gemi nos, octo autem menſibus portat in ventre, ante partū au tem purgatur, & quibuſdam herbis vtitur, quib. fœtus me lius in ventre retinetur, & facilius remittitur, ſi pe pariendi, vt dicit idem. Cerua ſignificat hominem ſimplicem, & im becillem per ſeptentrionem (quæ ſunt ſeptem ſtelle dictę à terendo cœlum) intelligo ſeptem genera tribulationum, q̄ nos in hoc mundo terunt, & præmunt, q̄ ſunt fames, & ſitis, frigus et æſtus, dolor, et labor, et mors. Quando ergo iſtæ ſtellæ in nobis oriuntur. i. quando tribulationes mundi no bis inferuntur, verè per Dei timorem debemus concipere boni propoſiti fœtum, et ipſum parere per bonam opera tionē. Tribulationes. n. cogunt nos benefacere, quia à timo re tuo concepimus. Eſa. 26. Fœtus tamen boni ꝓpoſiti no ſtri in ventre. i. in voluntate, et conſcientia octo menſib. cō tinetur, quia. ſ. per octo gradus solet bonum propoſitū inte rius perfici, et exterius parturiri. Primus mēſis est timor Dei ſecundus conſideratio ſupplicij, tertius ei ſuccuſſio ſui ſtatus, quartus diſplicentia peccati, quintus contritio, ſextus ve niæ poſtulatio, ſeptim^s cōfeſſio, octauus ſatisfactio. Iſti sūt

octo gradus p quos ascendebat in tẽplũ Eze.40. Et añ partũ .i. añ opationẽ, & executiões ꝯcesse est herbã q̃dã. i. sacram scripturã comedere & audire, vt melius retineat ꝑ perseuerantiã, & emittat ꝑ bonã operationẽ. &c. Esa. 26. Cõcepim⁹
7 & quasi parturiuimus spũm salutis. ¶Ceruꝰ tpe cõceptus à marib. se separãt, & discedũt, mares aũt tunc libidinis rabie fæuiũt, & glebas vnguib. fodiunt, & subuertunt, ſm Plin. ibid. Sic verè qñ cerua. i. aia cõcipit Chr̃m in corde suo, ꝑ bonũ ꝓpositũ emendandi se tunc dẽt masculũ suũ. i. diabolum q̃ vir suus fuerat, relinquere, & se ꝑ pniam ab eo separare, & resilire, & sic faciet eũ cõuerti in rabiẽ, & furorem. Vel dic q̃ cerua est paup agricola, masculus eius, q̃ eũ impregnat, est vsurarius q̃ ei fœneratur. Cũ igr accidit, q̃ ista cerua cõcipit. i. diuitias acq̃rit, dẽt vsurarium deserere, & ab eo, & à suis obligationib. resilire, & sic faciet eũ cõuerti in rabiem, & furorẽ. Tales. n. rabie libidinis auaritiæ inflãmati nunquã vellẽt q̃ aliquis paup ditaret, vt sic cum eis morari, & ab eis vsuras accipere cogeret. dolẽt. n. si vident aliquẽ à laqueis
8 suis resilire. ¶Cerui q̃q; libidine inardescunt, & tunc eorũ rostra nigrescunt, donec imbrib. abluantur, ſm Plin. ibid. Sic verè qñ hoies inardescunt per luxuriæ fœditatẽ, tunc rostra eorum. i. verba nigrescunt per ignobilitatẽ, & insolentiam, & iõ oportet q̃ imbrib. & lauacro cõfessionis penitus
9 abluant. ¶Cerua post partum herbis medicinalibus nutrit, & sic paruulis suis laç salubrius administrat. Ceruæ ẽt partꝰ editos ad cursum exercẽt, ad fugam docent, & ad prærupta eos ducunt, & modum saltandi eis indicant, & ad saltandum eos inducunt, vt dicit idem ibidem. Sic verè qñ prædicator vel prælatus in Christo aliquem parturiuit, herbã medicinalẽ sacræ scripturæ dẽt comedere, & incorporare, ut sic paruulis peccatorib. & nouiter pœnitentib. lac & nutrimentum salubre, sacram. eruditionem & doctrinã valeat ministrare. Istos ẽt fœtus, & subditos suos debet ad fugã vitiorum docere, ad cursum bonorũ operũ instruere, prupta vitiorũ, et infernaliũ tormẽtorum odere, & modum saltãdi, et euadẽdi declarare. Esa. 15. Ad torrentem salicũ ducent
10 eos. ¶Ceruus pinguis timens põdus corporis, latebras q̃rit, & a venatorum, & a ferarũ sequentia se absc̃ondit. qñ autẽ ceruus fugit, cursum nõ cõtinuat, sed statim respicit, & qñ canes vel venatores appropinquauerunt, rursus ꝑsidia fugæ q̃rit. Erectis aurib. vocem canum audit. Si autem eas submittat, periculum nõ ꝑsentit. erectis. n. auribus acutè audit, si vero ipsas submiserit, surdus fit, sicut dr̃ p oĩa. Pli. lib. 8. de naturali mũdi historia. c. 32. Sic verè qñ hõ est impinguatus per gratias, et virtutes, nõ debet se exponere p iactãtiã, & ostentationem, sed se per humilitatem absc̃odere vel celare, iuxta illud Eccl. 5. Nõ te ventiles in omnem vẽtum. Esa. 26. Absconde modicum ad momentum. Qñ autẽ fugit, s. dæmones et peccata, quia cursum bonorum operum, pniæ. s. labores cõtinuare actualiter est difficile, iõ aliqñ dẽt desistere, s. aliquas cõsolationes tpales accipiendo, ne nimium fatigeẽ, & qñ videt, q̃ venatores. i. pctã ꝓ pinquant per tentationes, tunc debet iterum fugam bonorum operum vendicare. Vnde Iob 19. Fugite a facie gladij, qñ vltor iniquita tũ gladius est. Aures aũt intellꝰ debet erigere, s. cupiẽdo et desiderando verbum Dei, et sic latratus canum. i. insultus tẽtationum intelliget, et cauebit. Si autẽ aures. i. auditum verbi Dei dimiserit, tunc insultus huiusmodi non aduertit, et incurrere poterit mortis periculum sempiternæ. Et iõ talibus dr̃. Neemiæ 1. Fiant aures tuæ attentæ, et oculi tui videntes. Vel pone q̃ illi, q̃ sunt pingues per carnalitatem, absc̃õdunt se in latebris, s. ad exequendum luxuriæ fœditatẽ, qa oculus adulteri obseruat caligine. Iob 24. Multi ẽt sunt qui ꝓponunt fugere, et vitare vitia, et pctã, sed quia non conti nuant iter suum ꝑ ꝓfectum bonorum operum, nec bonum ꝓpositum, sed in latratu canum. i. in insultu tentationũ delectant, et multotiens ad peccata ꝓterita respiciunt per delectationem, ideo sæpe pereunt, et necantur per malum cõsensum, et operationem. Noli respicere posttergum. Gen. 19. Ideo Lucæ 9. Nemo mittens manum ad aratrum, et aspiciens retro, aptus est regno Dei. Bonum est ergo procedere, et nõ per latratus malarum suggestionum sistere vel tardare, quia sicut dicitur Prou. 4. Iustorum semita quasi lux splendens procedit, et crescit usque ad perfectum diem.
11 ¶Ceruus est animal simplex, q̃ omnem miratur voluptatẽ, vnde videns equum vel bubalũ, ita visum in eũ attentẽ fixit, q̃ venatorem cũ sagitta accedentem non aduerrit, & sic sepe ab eo capitur, & necatur, vt dr̃ ibidem. Sic rectẽ sunt in⁹ plices huius mundi qui q̃ bubalos, & equos. i. diuitias & superbos videt in claritate, & prosperitate huius mũdi, miratur, & eos respiciunt, et attendunt, similem gloriã cupientes inter aĩalia hoc habet propriũ, quia singulis annis cornua sua mutat, & tunc inermis est, de die latibula q̃rit, & latet, donec nouam recuperet armaturam, q̃diu ẽt caret cornibus, de nocte pro cedit ad pascua, nõ de die ſm Plin. vbi supra. Sed cum cornua sua crescere cæperint, tũc vt indurentẽ & fortificentur, ea ad solẽ exsiccat, & ad arbores ea fricat. Ceruus est hõ, cuius armaturæ seu cornua, gr̃æ sunt & virtutes. Sed pro certo ista cornua ꝑpe perdit, qa hõ ꝑ peccata ꝑpe pdit gratias, & virtutes. Septies in die cadit iustus Prouer. 24. Et iõ qñ est inermis. i. qñ perdiderit, gr̃as, & virtutes, & qñ viderit se debilem, & infirmum, & ad cadendũ in peccatum facilẽ, & pro cliuem, tunc non debet exponere se tẽtationibus, qa faciliter caderet, & perire, imo dẽt se abscondere, fugiendo occasiones pctõrũ, quoũq; virtutibus superauerit armaturã, & tunc nocte dẽt q̃rere pascua qui hõ pœnitens semp dẽt, esse in nocte. i. in obscuritate, & turbulentia cõtritionis, amaritudinis, & cõpunctionis, pœnitentiæ & afflictionis. Ps. Deũ exquisiui nocte contra eũ, & non sum deceptus. Sed qñ cornua virtutũ crescere cœperint, & renasci, tunc verè debet, ea exponere ad calorẽ. i. ad diuinã charitatẽ, vt per solis iustitiæ influentiã fortificẽtur, et ꝓ ꝓsequentiã indurentur, & ad arborẽ. s. crucis dẽt se fricare, per passionis Christi iugem memoriã, & cõpassionẽ, & sic resumptis viribus, cornibus & virtutibus, securus cõtra diabolũ militabit, & ad ardua opera. i. apparẽter & publicè ꝓperabit. Amos. 6. Nũquid in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua? ¶Ceruꝰ cornua sua mutat quolibet anno vsq; ad septẽ annos, & semp crescit in cornu quolibet ramus post annos aũt sempẽ non crescit alius ramus sed cornua renouata semp in dispositione septenarij ꝑseuerat, & iõ vltra septennium non discernit in eis ætates cornua, sed tm̃ per dentes, vt dicit Solinus, & ẽt Plin. vbi supra. Sic verè bonus hõ semp dẽt cornua. i. virtutes, spirituales. Iam maturas mutare, semper in melius renouãdo. Ista ẽt cornua singulis annis, i. cõtinuè debent crescere, & ramescere quousq; ad septenarium. i. ad perfectionem oĩmodam attingamus. Ps. Exaltabuntur cornua iusti. Debet etiam crescere in cornib. virtutum nostrarum ramus vnus quolibet anno vsque ad septem, quia sp debent esse plures, & plures vsq; ad perfectionẽ cõpletã. Vniuersitas. n. perfectionis per septenariũ designatur, ſm Greg. in homil. Et tunc in septenario hmõi debemus cornua nostra, s. mundi negocia pertractando, & frequẽtando, sine mutatione, ꝑ virtutẽ ꝑseuerẽtie in statu debito cõseruare. ¶Senectus cernorũ cognoscitur, perdentes, vt dicit Pli. Sic verè senectus nostra ꝑ spualis. i. honestas, & honestas ad dentes. i. ad verba debet maxime apparere. Vel pone de illis quorũ cornua, & dignitates, & officia semper crescunt, sicut sunt clerici ambitiosi, et qui nõ possunt beneficiis satiari. ¶ Qñ ceruus sentit pruritũ in cornib. ipsa fricata ad arborẽ, sed aliqñ ꝓ hederã, quæ ibi est, ita illaqueatur, q̃ nõ potest se eximere, et sic aliquoties ei venator inuenit, & occidit. Sic verè qñ homo sentiẽs pruritum malorum desideriorum, fricat cornua superbiæ suæ, & præsumptionis ad arborẽ. i. ad status, et eminentias mundiales, tunc inuenit ibi laqueo auaritiæ, et malarũ voluptatũ, à quibus non potest se eximere, sed ibi vsque ad mortẽ remanet implicatus et sic à venatore diabolo capitur, et mortis ęternæ iaculis vulneratur. Figura de ariete hærente cornibus, et vellere Gedeonis. Gen. 21. sicut alibi. Prouer. 5. Iniquitates suæ capiunt impium, et funibus pctõrum suorũ constringitur. ¶ Cerui si fuerint castrati anteq̃ habeant cornua, nunq̃ eis nascuntur, et si postea castrati fuerint, tunq̃ cito dũt ſm Pli. vbi supra cornua significant superbiam, castratio

rio de significat ingressum religionis, vel emissionẽ voti ea
Glosa. Quia pro certo si iuuenis aliqs fuerit castratus ꝑ vo
ne castratus, & abdicationem oĩs carnalis voluptatis, tũc
ne cornua superbiæ non nascuntur, sed si post adeptã superbiã castratus fuerit. i. ingressus religionẽ, vix aut nũquã statũ superbiæ deserelinquit, qa adolescẽs iuxta viã suã. &c. Prou.
22. Istud patet de istis mendicantib. religiosis, qui quia de castitate (quã multi eorũ violenter seruant) gloriant, iõ cornua superbiæ, & præsumptionis ita seruãt, q̃ oẽs alios vilipendunt, & iõ tales ꝑsumptuosos sæpe Deus dimittit cadere, ex fragilitate propria discant alios non horrere, nec de virtute propria superbire. Ps. Cornua peccatorum confringam. ¶Ceruus serpentes odit diutissimè viuit febres nõ
23 sentit, quia sibi medetur hoc aĩal. Sic bonus hõ debet odire serpentes. i. detractores, qui dentib. suis. i. verbis mordacib. mordent aĩam suã, & ab oĩb. odiet. Ecc. 2. Febres aũt. i. carnalẽ concupiscentiam non patiẽ, quia sibi per pniam medicat. Flora sexta dimisit eum febris. Ioan. 4. Viuere aũt debet in fœ
24 cunditate, & permanere diutissimè, s. per perseuerantiam & constantiæ firmitatem, quia. s. nunquã debet mortẽ alicui in peccati mortalis incurrere vel sentire. Et iõ vĩ, q̃ sic dẽt
25 Alexander fecit capi, & torquib. aureis circa collũ ligari, quod post mortem eius post centum annos viui sunt inuẽti, vt dicit Plin. li. 8. c. 52. Sic verè Alexãder rex regum Chr̃s fecit capi ꝑ dicationẽ Apostolorũ, & sua, & ceruos. i. hoies Christianos, iuxta illud. Mittã vobis venatores multos. Hie.
26 Istos ẽt ligauit torq; aurea, s. fide catholica, & statutis ecclesiasticæ disciplinæ, & ideo per centum annos. i. ppetuo
27 sue fuse debent viuere, s. per gratiam in præsenti, & ꝑ gloriam in futuro. Rex inæternum viue. nam per centenariũ q̃ ꝑfectus numerus, viræ perpetuitas designantur. ¶Ceruus
28 ſm Arist. & Auic. non hẽt fel nisi in intestinis, & iõ eius intestina sunt fœtida, & iõ non comedunt ea canes. Et ſm eos illi
29 qui dr̃t ceruos in aurib. fel habere, sed habet ibi quedam humiditatẽ similẽ humiditati splenis. Ceruus
30 ẽt hõ sanctus cuius fel est odium. vel dispositio seu ira. Isti ergo sancti non hr̃t fel, iram. s. vel dispositionẽ, nisi in intestinis. i. nisi in viciis, & peccatis, quia nihil eis displicet nisi
31 peccatũ. In aurib. aũt. i. in auditu verbi. Dei non hr̃t fel. i. displicentiam aliqualẽ, quia. s. boni viri in eo plurimum delectãt. Et qa canes. i. cæteri hoies vident, q̃ ceruus. i. vir iustus
32 habilis in intestinis. i. q̃ fœtorem peccatorum odit, & fugit, ideo ipsa intestina. i. vitia & peccata debẽt deserere, & horrere, & exemplo ipsius ipsa non comedere nec amare, iuxta illud Eccl. 11. Quasi à facie colubre fuge peccata. ¶Sãguis
33 cerui, sicut & leporis, nunquam coagulatur, cõtra naturam oĩum bestiarum, sed sp liquidus manet. Nullum aĩal abijcit
34 cornua nisi ceruus, sed quia nimis sunt ponderosa, iõ anno quolibet mutat ea, & hẽt quatuor dentes in mandibula, & masculus maiores q̃ fœmella. Ceruus est vir perfectus, cuius sanguis. i. benignitas, & affectio nunquam coagulatur, & indurat̃ per auaritiam, & crudelitatem, imò sp liquidus manet, & benignus, & isti soli, s. viri perfecti cornua dignitatum. i. & honorum mundanorum, iudicaturas & officia secularium potestatum, eo. s. quod nimis sunt ponderosa. i. peturitas, & honestas ad dentes. i. ad verba debet maxime apparere. Vel pone de illis quorũ cornua, & dignitates, & officia semper crescunt, sicut sunt clerici ambitiosi, et qui nõ possunt beneficiis satiari. ¶ Qñ ceruus sentit pruritũ in cornib. ipsa fricata ad arborẽ, sed aliqñ ꝓ hederã, quæ ibi est, ita illaqueatur, q̃ nõ potest se eximere, et sic aliquoties ei venator inuenit, & occidit. Sic verè qñ homo sentiẽs pruritum malorum desideriorum, fricat cornua superbiæ suæ, & præsumptionis ad arborẽ. i. ad status, et eminentias mundiales, tunc inuenit ibi laqueo auaritiæ, et malarũ voluptatũ, à quibus non potest se eximere, sed ibi vsque ad mortẽ remanet implicatus et sic à venatore diabolo capitur, et mortis ęternæ iaculis vulneratur. Figura de ariete hærente cornibus, et vellere Gedeonis. Gen. 21. sicut alibi. Prouer. 5. Iniquitates suæ capiunt impium, et funibus pctõrum suorũ constringitur. ¶ Cerui si fuerint castrati antẽq̃ habeant cornua, nunq̃ eis nascuntur, et si postea castrati fuerint, tunq̃ cito dũt ſm Pli. vbi supra cornua significant superbiam, castratio

inuitarẽ. Vocem aut vulpis. i. ꝑdicationem, & doctrinã hæreticorũ sp debent summopere declinare. Et vox eius horribilis. Apoc. 14. Vel pone q̃ Christianus dẽt horrere, & fugere vocẽ vulpis. i. suggestionem diabolicam ꝑdicationẽ hæreticam. Vñ figura Deut. 13. vbi falsus propheta non erat audiendus, sed continuo repellendus. Expone. Non audies inquit vocẽ illius prophetæ aut somniatoris. Quod ẽt põt applicari, q̃ iuuenes mulieres vocẽ vulpium. i. falsorũ lusorum, & vetularum debẽt fugere, & non audire, dicentes. Amos 5. Cantica liræ tuæ non audiam. ¶Ceruus ſm Arist. ca
21 uernas dentes, & strictas q̃rit, vbi tutius maneat, & q̃ vnum solum habeant introitum, vt cum feris melius ꝓlieẽ. Qñ aũt insecutus è venator ib. inuenit fluuium, si põt trãsnatare, p aquæ frigiditatẽ resumptis virib. euadit ne venatorẽ. Ceruus est bonus christianus, q̃ ad illum finẽ vt possit melius pugnare cũ bestijs, & cum feris. i. cum dæmonib. & tentationib. & peccatis, dẽt eligere cauernas fortes, & densas. i. perfectionem & asperitatẽ pniæ, & disciplinæ, & qñ à venatore diabolo, & canib. suis. i. tentationib. insequiẽ, & fugaẽ, vt. s. per peccata mortalia capiatur, tunc dico, q̃ dẽt currere vsq; ad fluuium deuotionis vel compassionis, vel sacræ scripturę, & ibidẽ ꝑ feruorem, & studium se immergere, vel ẽt vsque ad fontem Paradisi per cõsiderationem, & affectionem, & sic à feruore tẽtationũ refrigerabitur, & ad fugam resumptis, virib. & virtutib. fortificabitur, & sic per istũ fluuium virtutes proprias reparabit, & mortis æternæ periculũ deuitabit. Ps. Quẽadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarũ &c. ¶Ceruus qñ inuenit duas vias, & à venatore insequitur, 22
solet nunc vnã, nũc aliã eligere, vt ꝑ varias, & ambiguas vineas caues pñt eius odorem perdere, vt sic possit eorũ mali tiam euitare, ſm Arist. lib. 8. Sic verè cum in silua mundi huius sint duæ viæ. s. cõtemplatiua, & actiua, lectio & deuotio, non debemus vnam tm̃ eligere, sed de vna ad aliã nos, trãsferre, vt nunc aggrediamur opus actiuè prædicando, & legendo, & opera misericordiæ faciendo, nunc opera contẽplatiuè, s. nostram fragilitatẽ, inferni acerbitatẽ, cœlorum & beatorum felicitatẽ deuotius attendendo, vt nũc simus Enoch, nunc Helias, nunc Efraim, nunc Manasses, nunc habeamus Lyan, nunc Rachelẽ, nunc simus Marthæ hospites, nunc Mariæ, & sic in sultus canũ, & dæmonũ nõ timebimus, qa cũ in nobis nõ senserint aliquẽ odorẽ vitij vel peccati, sequi & persequi nostra vestigia non valebunt. Vñ breuiter si persequuti fumus in vna semita seu via, ad aliã fugiamus. Matt. 10. Cum persequentur vos in vna ciuitate, fugite ad aliam. Vel pone ioculatoriè, q̃ si in semita vnius religionis canes. i. detractores vel mali ꝓlati nos ꝑsequunt, fugiamus ad aliã semitã. i. ad aliã religionẽ, vt sic possimus trãquilitatẽ aĩ reperire. Allega vt supra. ¶Ceruus fugiens canes, & ca 23
lefactus intrat aliqñ in fluuium, vbi ita rigescit, & frigescit, q̃ post modũ non põt fugere, sed à canib. capit̃, & necatur. Sic hõ calefactus tẽtationib. qñq; currit ad fluuiũ deliciarũ mundi, & ibi intrãs frigescit per indeuotionem, & rigescit per obstinationẽ, q̃ nõ põt currere vel fugere, vel per bona opera amplius ambulare, sed adueniente venatore. i. à dæmonib. occiditur, et necat. Fluuius subuertit fundamẽta eorũ. Iob 2. ¶Scd̃m Arist. lib. 9. c. 5. & Auicen. Venatio cer 24
ui sic hẽt fieri, qa duo venatores vadunt ad siluã, vnus autẽ eorum incipit sibilare, et canere, alius aũt se ascõdit, ceruꝰ autem ad cantum delectatus, venit ad venatorem, et dũ vacat ad cantum, et delectatur, alius occultus iacit venabulũ, et eum occidit. Ceruus iste est hõ, q̃ in silua huius mundi rectè taliter capitur, et venatur. Venator cantans est mũdus, q̃ ꝑ fallas suggestiones amicorum carnalium, fallaces promissiones, multa promittendo cantat et sibilat, q̃ nõ reddit. In promissionib. humiliat vocẽ. Eccl. 29. Venator occultus est diabolus, q̃ nõ vĩ, sagitta autem est mors. Qñ ergo ceruus. i. miser homo audiuit in silua ista sibilũ venatoris, hoc est dictu, verba et incitamenta, & oblectamenta amicorũ, et secularium mundanorum, tunc vadit ad ipsum venatorẽ. s. ad mundũ, vtpotè quia implicat se in actib. et negociis mũdanis, et dum delectatur in sibilo. i. in fauore, et laude mundi, uenator occultus diabolus mittit ei sagittam mortis, et sic occidit temporaliter, et æternaliter. Sibilum auræ lenis audiuit auris mea. Iob quarto. Ideo debemus dicere, Amos 5. Aufer à me tumultũ etc. Vel dic, quod ceruus est Chr̃s, qui

qñ venit ad ſibilū.i.ad oꝛonē ſanctorū patrū, venator alius
25 i.populus iudaicus ipſum interfecit.¶Licet ceruus in nemore ſaleat, & currat, tñ qñ à venatoribus capitur, lachrymatur & mugit, ſm Ariſt. Sic licet ſuperbi, & cornuti mō gaudeāt & lętentur, capti tñ à dæmonib. perpetuo mugient, & plo-
26 rabūt.¶Agite nūc diuites, plorate, &c. Iaco. 5. Cerua difficiliter parit, quo patet per incuruationem, & mugitum, & iō comedit dracuntium, ut à partu facilius liberetur. Sic verè quia difficile eſt parere. i. bonum facere vel mæreri, iō draco tium debemus edere. i. memoriam paſſionis Chriſti aſſumere, vt faciliter pariamus, & incuruari p humilitatē, & mugitum emittere p orationē. Eſa. 21. Incuruabiť hō & Iob 39. Incuruanť ad partū, & pariunt, loquiť de ceruab.¶Cerua ſecū
27 dina ſuam, q̄ ſm aliquos eſt venenum, comedit antequā ad terrā perueniat, & deſcendat. Iſta ſecundina ſignificat carnalem affectionem, & cogitationē, q̄ quia venenoſa eſt, antequā ad opus emiſſa fuerit debemus eā deuorare. i. reſtringere conſumere, & adnihilare. ¶Cerua ſentiens grauiditā-
28 rem, lapidem ꝑcioſum deuorat, cuius beneficio adiuuať, q̄ multum valere dr̄ mulierib. parturis. Sic ſi ſumus grauidati, & impregnati p viria, & peccata, debemus incorporare nobis lapidē precioſum Chriſm, vel lapidē ꝑcioſum. i. duritiam contritionis, & pondus æternorum tormentorū vel laborē pœnæ vel lapidem noſtri futuri ſepulchri, uel lapidē & pondus diuini timoris, & ipſum in ventre cōſcientiæ p conſiderationem tranſglutire, quia iſta eſt, q̄ ſętum peccati p cōfeſſionem parere, & expellere, & p confeſſionem exterius ef-
29 fugare. Timor. n. dñi expellit pctm. Eccle. 1. ¶In corde cerui ſm Conſt. & Dioſc. inuenitur os unum, qđ valere credit ad partum accelerandum, & contra multiplices paſſiones, iō in cunctis nobilib. confectionib. admiſcet. Iſtud os eſt Chriſti, vel timor Dei, q̄ in corde cerui. i. viri iuſti inuenit per amorē & dilectionē, q̄ facit mulieres. i. ſimplices parere bonum opus & contra infirmitates ſubuenit peccatorū. Hoc nunc
30 ex oſſib. meis. Gen. 2. ¶Scd̄m Plin. Auic. & Ariſt. Coagulum cerui vel eius cornua uſta, valet contra ſerpentes, & venena. Sic verè coagulum. i. pictas & benignitas cerui Chriſti, eius ēt cornua. i. timor, rigor & auſteritas qñ conſiderant, liberant hoīem à pctō. Iſte eſt. n. mōs coagulatus, mōs pinguis.
31 ¶Ceruus odit ſerpentes, iō eos à cauernis extrahit, & qñ ſe ſentit infirmum, ipſos deuorat, & conſumit, & ſic ab infirmitate priſtina cōualeſcit, ſicut dicit Iſid. Sic verè hō dēt odire, & abominari ſerpentes. i. peccata, q̄ in conſcientia nra ſerpunt, q̄a ſicut dr̄ Prou. 5. Qui odit peccata, viuet. Qñ ergo hō ſe ſentit infirmū ſpūaliter, & ad bona opera difficilem atq; grauem, ipſe pro certo dēt ſerpentes. i. peccata de cauernis cordis ſui extrahere per confeſſionem, & ea deuorare, & deglutire per ſatisfactionem, & ſic recuperabit ſanitatem moralē, & perfectionē. Vñ ipſe dēt dicere de iſtis ſerpētib. i. peccatis illud Amos. 9. Si abſconditi fuerint in vertice
32 carmeli, inde ſcrutās auferam eos.¶Lachryma cerui recollecta iuuat cardiacos. i. illos qui hñt cor tremuloſum ſecundum Pli. Sic verè lachryma pro peccatis emiſſa iuuat peccatorem, & tremorem cordis. i. ſtimulū eō ſciæ, & tribulationem deſperationis pacificat, & quietat. Eſa. 16. Inebriabo
33 te lachryma mea.¶Cerui filios ſuos adhuc teneros occultāt ſi aūt latere noluerint, ipſos pedum verbere ad latēdum caſtigant vt dicit Solinus. Sic verè religioſi debent iuuenes ſuos in clauſtris abſcondere, & à mundo abſtrahere, & ad hoc ipſos verbo vel verbere compellere, & vrgere. Qđ bene faciunt mendicantes, qui paruulos filios diuitū quouſq; profeſſi ſint, abſcondunt. Eſa. 16. Abſconde fugientes, & vagos ne ꝓdas.¶Ceruus ut dr̄ in libro de natura rerum, & oē
34 aial, & ēt hō vermē hēt ſub lingua. Sic verè multi ſunt, qui ſub lingua vermē vñ. i. pruritum & appetitum loquēdi habere, & hoc quia vix poſſunt tacere, & ſp appetunt loqui, cōtra illud Iac. 1. Sit oīs hō uelox ad audiendum, tardus aūt
35 ad loquēdū.¶Ceruus delectatur in ſonitu, & cantu fiſtularū, fugit tñ & timet latratum. Sic verè nos debemus ſonū diuinæ laudis, & bona bonorū uerba diligere, latratus autem,
36 canū. i. verba detractorum fugere, & horrere. ¶Cerui audito canum latratu ſm ventum ambulant, & fugiūt vt ſ. odor cum vento recedat, nec ſequentes canes ipſos poſſint inuenire. Sic ergo, & tu non curras contra ventū. i. contra flatū & inſpirationem ſpiritusſancti, ſed potius ipſum ſequere, &
ſm ipſū ordina uias tuas, & ſic canes inferni minus te poterunt inuenire. Vel dic, q̄ ventus eſt diabolica tentatio, autecuius cōſpectū tu debes fugere, te nō ſibi proterue opponere, vel de virib. tuis ꝑſumere, & ſic poteris canes infernō timere. Vel dic, q̄ vētus q̄ portat odorē infamię aliorū, ſunt mali relatores, balliui et accuſatores, q̄. ſ. canib. i. malis ꝓlatis principib. & iudicib. portāt infamias aliorū. Iſtos igit̄ dēt hō fugere, vel ſm ventū currere. i. volūtarē eorū tacere, vt odor ſuę infamię nō poſſit ad iudices ꝑuenire. Matth. 5. Esto cōſentiēs aduerſario tuo, dū es in via cū eo ne aduerſarius tradat te iudici & c. Vel dic q̄ vētus q̄ portat odorē virtutū noſtrarū ad alios, eſt fama vel inanis gloria, q̄. ſ. debes fugere, ſi tēptationes et motus canū. i. dęmonū et malorū voluerit vitare.¶Ceruus inueteratus haurit venenū, quo calefactus currit ad fontē, ibiq; ſatiatus cornua mutat, et reſumpsis nouis. iuueneſcit, viſum quoq; ſeneſcētē reſumit, vt dicit glo. ſup cantica, et ſup Pſ. 41. Sic ſi ſenectus malæ conſuetudinis te turbet, et obſcuritas ignorantiæ te cæcet, et pondus, etc.

De Cornu. Cap. 27.

COrnu ſm Ariſ. lib. 3. c. 9. eſt de natura oſſis, ſed oſſe mollius, vngue et carne durius, et oīa talia pñt mollificari ad ignē, vt dicit idē. Plin. ēt lib. 11. c. 28. dicit q̄ ſi cera calida cornib. infundať, ita mollificanť, q̄ incidi faciliter pñt, et in diuerſas partes torquenť, ita q̄ aīal quaterna vel ſena cornua hre videbiť. Et ē cornu talis coloris ſicut ſolea, ſm. Colorē pilorum corporis aīalis. Vñ ſm colorē coruū variť color corij vel pilorū. Per cornua q̄ ſunt corporis munimenta, intelligo platos, q̄ corpus eccleſiæ hñt ꝓtegere vel munire. Iſti debent eſſe. oſſei, p cōſcię firmitatē, duri p rigorē, et auſteritatē, molliores tñ p pietatē, et benignitatē q̄ oſſa i. q̄ mundi duri principes et tyrāni, et durioses, q̄ caro. i. gigidiores p correctionē, fortiores et pfectores, q̄ peccatores fluidi, et carnales, vel q̄ ſeculares imperfecti, et imbecilles. Micheę 4. Cornu tuum ponā ferreum, et vngues tuos ponē æreos. Qñ aūt iſta cornua. i. iſti ꝓlati nimis ſunt dun per crudelitatē, tunc artifex Deus ponit. eos in igne infirmatis vel tribulationis, vel adhiber cerā lieuę factæ cōtritionis, vel ignē concupiſcentiæ catnalis, et cupiditatis, q̄. ſ. ꝓmittit eos cadere, vt. ſ. p cōſideratione fragilitatis ꝓpię mollificenť per pietatem, et benignitatem, et diſcant aliis miſereri, et iſta rōne ſm Greg. dimiſit dñs cadere beatum Petrū, vt. ſ. diſceret p ſeipſum, q̄ ſunt ꝓximi ſui Eccl. 17. Intelligę q̄ ſunt proximi tui ex teipſo. Et ſic qñ p ſuę conſiderationis & vilitatis conſiderationem fuerint bene ſeſoluti, melius in vſus, & vtilitates hoīum conuertuntur. Secundum autem colorē cornuum. i. ſm honeſtatē, virtutem pulchritudinem prælatorum, color totius corporis eccleſię variať, q̄ virtutes uel vitia prælatorum faciliter ad alios deferunt, iō Eccl. 10. Secundum iudicem ciuitatis, ſic & hi q̄ habitant in ea. Eſa. 24. et Oſeæ 4. Sicut populus, ſic et ſacerdos.¶Aliquibus aīalibus dantur cornua ad ſui defenſionem, et iō in capite ponuntur, vt ad reſiſtendum promptius ſint parata. Et ſunt cornua vt cōiter rotunda, et concaua, præter. cerui et vnicornis, qui ſunt ſolida, et dura. Sic verè ad defenſionem ſpiritualem ab hoſtibus ſpiritualibus. i. à dęmonibus et peccatis, dedit Deus homini cornua. i. gratias et virtutes, quibus mediantibus hoſtis diabolus per bona opera impugnat, et anima protegitur, et tueť, et iō hō debet habere ista cornua in capite, hoc eſt dictu, i principio et inuēture, quia ab ipſa iuuenili ætate debet virtutibus ꝑmuniri. Daniells. 1. Ita bebat cornū ingſine inter oculos. Iſta tñ cornua dicunt̄ cōcaua, quia. ſ. virtutes noſtræ ſunt cōcaue. i. fragiles atq; caſſæ, & de facili deficiunt, & frangunť. Hie. 48. Abciſſum eſt cornu Moab, et brachium eius contritum eſt. Niſi forte hoc rimus cerui vł vnicornes. i. viri facti, ſtabiles & pfecti, quorum virtutes ſunt ſolidæ, durabiles, atq; fortes.¶Aliquando lia obſcondunt cornua ſua. Vñ dicit Auicenn. q̄ cerui animal inuidum, quia quando mutat cornua, dexerū ita abſcondit, q̄ vix inuenitur, et hoc ſm Auicenn. ne exinde aliquis accipiat medicinam. Sic vere multi ſunt, qui bene habent aliquod bonum, nolunt tamen ipſum aliis reuelare vel communicare, ſed celant, & abſcondunt, ne ſciliter ſua ſcientia aliis ſit medela. Hoc patet de multi doctoribus, qui nolunt publicare opera ſua, ſicut de diuitibus, qui diuitias ſuas

ſua non communicant ſed abſcondunt, quaſi inuident ſa-
1 lutem proximorum, & vilitatibus aliorum.¶Cornua ſecundum Auicen. 3. c. 9. maiorem habent continuationem cum cute, quam cum oſſe, quia quędam ſunt animalia, quæ mouēt cor ſua ꝓpter auriculas, ſicut in terra quæ dr̄ Phrygia, ſm Ariſt. & Auicen. & talia habent Aeale & tauri Indici. Vide in titu
2 de ſciis. Chariſſimi per oſſa interius intelligo aiam, quæ hēt ſubſtantiam durabilem atque fortem, per cutem autē quæ eſt exterius, intelligo carnem fluxibilem atq; mobilē, ꝑ cor quam autem, quæ de capite exeunt, intelligo deſideria & affectus, quæ de corde exeunt & emanāt. Dico igitur q̄ cornua & affectiones cordis humani magis participant cum cute, q̄ cum oſſe. i. magis naturaliter inclinantur ad carnem quā ad ſpiritum, & potiſſime in multis, quia ita ſunt fragiles q̄ cor ſua ſui capiti. s. i. deſideria cordis ſui continuè ſunt in mo-
3 tu, quia ꝑcordia fatui quaſi rota plauſtri. Eccl. 23. ¶Secūdū Ariſt. lib. 3. c. 9. & Auic. eadem eſt materia cornuum, unguiū, dęntium, & ſolearum. ſ. fumus à corde reſolutus, & hinc eſt q̄ quanto animal eſt fortioris & calidioris naturæ interius, tanto plures fumi reſoluuntur à corde, & ſic habet fortiores & maiora, dętes, ſoleas, cornua, & ungues. Chariſſimi fuerunt eſt mala cogitatio, q̄ de corde exit, quæ re vera cauſa in hoies multa uitia & peccata. Eſt. n. materia & cā cornuum ſuperbæ & vanitatis, vnguiū ſæuitiæ & crudelitatis, dentium iactantiæ & detractionis, ſolearum (quæ terrā tangunt) auaritiæ & ambitionis, plumarum uanitatis & elatio-
4 nis, & pilorum inhoneſtæ cōuerſationis, quia breuiter, q̄. quid de malo exterius in apparentia, venit ab interiori fuit. ab affectione & conſcientia. vnde Marci 7. De corde exeunt furta, homicidia, adulteria, &c. ¶Secundum Ariſt. ibidem nullum animal habens culmos. i. dentes magnos, habet cornua, ut pareet in elephantib. & in apris. Sic pro certo illi qui habent culmos. i. uerba quæ ſunt dentes ſpirituales, magnos per iactantiā & magniloquium, tales dico carent cornib. hoc eſt dictu, poteſtate, & uirtute, q̄a ubi uerba ſunt plurima, ibi frequenter egeſtas. Prou. 14. Vt cōiter. n. illi qui plus loquuntur minus poſſunt. Vel dic q̄ illi qui habent dentes cauros & magnos. i. uerba detractoria & pungitiua, carent cornibus uirtutum & gratiarum, quæ ſunt animæ mu-
5 nimenta & ornatus. Vir. n. linguoſus non dirigetur.

De Crocodilo. Cap. 28.

1 CRocodilus ſm Iſid. lib. 12. eſt animal quadrupes, à croceo colore dictum, in aquis & terris ualens, q̄a de die à terra, de nocte autem in aqua habitat, & quieſcit. Longitudinis eſt fere viginti cubitorū, dentium & unguium immanitate armatum, cutem habet ita duram, q̄ de percuſſionib. & ictibus lapidum nihil curat, ova. i. terra fouet, quæ maſculus & fœmina viciſſim fouent, ſicut ēt dicit Pli. & Solinus. Chariſſimi illud poteſt exponi de mundi auaris, & uſurarijs & peccatoribus, quia verè iſti ſunt hodie rufi per malitiam, in aquis delitiarum de nocte p luxuriam, in terris diuitiarū de die per auaritiam commorantes, quia de die, i. in publico, & in apero ercumeunt nundinas, & mercantur, de nocte uero, i. in ſecreto occulto in actibus luxuriæ, delectata eſt. Eſa. ult. Iſti habent arma dentium ideſt cautelarum & malæ loquacitatis, vnguium. i. rapinæ & crudelitatis. Patet in aduocatis & balliuis qui verbis & rapinis alios infeſtant. Item longitudinem hñt magnam, quantum ad ſuam reputationem, quia. ſ. in longū & diu ſp credunt viuere & durare. Ibi fuit vir longiſſimus 2. Reg. 21. Duram habent cutem. i. faciem & uoluntatem per obſtinationem, intantū q̄ non poſſunt molliri, conuerti vel penetrari per prædicationem. Hiere. 5. Induraueruntfacies ſuas ſupra petram, & noluerunt reuerti. In terra etiam nutriunt ova ſua, quia. ſ. mūdi peccatores in terra. i. in amore terrenorum, & in bonis temporalibus nutriunt & educant ova ſua. i. filios & filias, & eos exemplo ſuo docent eſſe uſu rarios & auaros, & hoc tam maſculus quam fœmina operāt̄, quia. ſ. & uir & uxor ſummè nituntur q̄ filij ſui & filię ad terrena lucra & opera doceanť. In umbra eius enutriunt ca-
a rulos. Eſa. 34. ¶Quidā piſces hñtes pinnā ſerratā, & cū ea vē tris mollitiē ſecantes, interimunt crocodilos. ſ. delphini ſm Pli. li. 8. c. 25. quod etiā ſm Senecam in natural. quæſt. Babilas ꝓfectus Aegypti ſe ſemel in oſtio. Nili uidiſſe aſſerit, pugnari eſt ſcrocodilorum, & delphinorū, & crocodilos victos & ſectos fugiſſe. Sic uerē ſancti qui hñt pinnas ferratas. i. opera pniæ aſpera, quibus mollitiem uentris. i. actus luxurię, & guloſitatis impugnant crocodilū. i. carnē interimūt & occidunt, & hmōi ſpinas, & pinnulas contra carnem prævalēt & triumphant. Eſa. 51. nunquid non percuſſiſti ſuperbū, uulnerāſti draconem. ¶Secundum Ariſt. & Pli. lib. 8. c. 26. Nullū animal ex tam paruo principio uenit ad tantam magnitudinem ſicut crocodilus, quia ex ouo quaſi anſerino creſcit in longitudinem 20. cubitorum. Per iſtum crocodilū intelligo balliuos, cauſidicos, & vſurarios, quia uerè ut cōiter tales ueniunt, de paruo gñe, hoc eſt dictu, de paupere, & humili ſtatu, tñ per ſuas exactiones, fraudes & rapinas, ad maximā magnicudinem. i. ad magnum ſtatum diuitiarum, & honorū creſcunt. Iſtud patet ad ſenſum, ideo iſti ſunt figurati p granum ſinapis quod minus oībus ſeminib. creſcit in arborem magnam, & ſic maius omnib. olerib. ſicut dr̄ Marci 4. Sic uerè iſti ſunt ſicut ſinapis, quia faciunt ruſticos flere per excoriationes, qui cū ſint naturaliter minimi. i. viliſſima plebe, tñ creſcunt, & ſiunt maiores cunctis olerib. i. cūctis uicinis circunſtantib. ita q̄ quandoque ſub umbra eorum. i. ſub eminē tia ſui ſtatus habitant aues. i. nobiles uel potentes, inquātū. ſ. dñia, & iuriſdictiones acquirunt poſſeſſio eorum creuit in terra. Iob 1. ¶Crocodili hñt quatuor pedes, & uoce carēt 4
dētes hñt horribiles ſicut pectem, culmos hñt ēt ſicut aper, vt d. idē. Sic vere pctores hñt quatuor pedes. i. quadruplices affectiones. Lingua ēt et uoce laudis diuinæ carēt, q̄a ꝓcerto nec Deum laudant, nec regratiantur de beneficiis ſibi datis. Præcepit abſcindi linguam eius 2. Mac. 7. Dentes. n. eorū. i. crudelitas, et rapina cum quib. deuorant circunſtātes, magni ſunt et horribiles, q̄a uerè horribile ē videre crudelitatem talium, et rapinas. ideo Dan. 7. Ecce inquit beſtia quarta horribilis, et mirabilis dentes habebat, et reliqua pedibus conculcabat. ¶Secundum Pli. Crocodilus multum co- 5
medit, et tandē incipit dormire, et cum dormit, uenit quædam auicula dicta ibi trochilos, iu Italia rex auium, quæ habet penna ſcindentes, quæ in uentrem eius illabitur, et ipſum ſicut telam perforat, et corrodit. Aduerte tñ hic q̄ magiſter de proprietatib. rerum non vł Plinium intellexiſſe, q̄a. ſ. Pli. ipſe dicit, q̄ illa auis ſcalpendo facit crocodilum dormire, quod uidēs beſtia dicta ichneumon in uentrē eius illabitur, et perforat uentrem eius, qđ ēt Solinus dicere cō probatur. Sic verè in mundo ſunt aliqui, qui ultra mensuram volunt comedere, et bibere. Vel iſti multum comedūt, q̄a verè multos cibos. i. multas diuitias accipiunt, et acquirunt, quia oēm eſcam manducabit uenter. Eccl. 36. Verūtū qñ ſunt bñ ſaturati, et pleni diuitiis, officijs, et ꝓbendis, tūc dico incipiūt dormire, et requieſcere iuxta fluuiū. i. delicia rum, quia tunc efficiunť guloſi, et luxurioſi, et ad modū dormientis nō cogitant de futuris, et dum tal̄r delectātur, auicula uenit. ſ. mors, quę ſubito in fauces eorum illabiť, et eos deuorat, et corrodit. Vel auicula. i. diabolus, q̄ ipſos p mortem corporalem interimit, et ęternā. Figura de Iahele ſicut c. de aſpide. Tales. n. dum credunt dormire, et delectari i delicijs acquiſitis ſubito moriūtur. Qui cū habuerit quod cupierat, poſſidere non poterit. Iob 20. Vel dic per alium modum, q̄. ſ. vbi auis ſcalpendo. i. diabolus male ſuggendo, vel adulando dulciter blandiēdo, diuitem in delicijs, et diuitijs dormire fecerit, venit ichneumō. i. mors, quæ in ipſum illabitur, et occidit Iud. 4 Soporem morti ſocians defecit &c. 6
¶Crocodilus ſolus inter aialia maxillam ſuperiorē mouet, inferiori in mobili remanēte, ſm Iſid. li. 12. Sic uerè multi à parte ſuperiori. i. quantū ad Deum, et cęleſtia mouēt maxillā. i. verba, q̄a de Deo, et diuinis, altè prędicant, et lo quunť maxillā aūt inferiorem. i. bonam operationem hic inferius, exercēdo non mouent, quia. ſ. ipſi habent verba, et nō opera. Dicunt. n. et nō faciunt. Matth. 23. ¶Quando crocodilus 7
fatiatus iacet iuxta fluuium. Nili, quędā auicula quę dicitur latinè rex auium, græcè autem ſecundum Plin. dr̄ trochilos, ſecundum Soli. volat ante os eius, quā aliquādiu à ſe repellens, tandem fauces ipſi aperit, quæ in os eius illapſa, eum primo dulciter, et delectabiliter vnguib. ſcalpit, ita q̄ mox obdormit, et tunc auicula uentrē eius ingreditur, et eum, vt telum perforat, et corrodit, vētrē. n. habet mollem, et ideo de facili uulnerāť. Crocodilus eſt homo diues fatiatus diuitijs

rijs,& præbendis,fluuius Aegypti signat delicias huius mũdi,qui more Agypti ardore concupiscentiæ est adultus. Aui cula est diabolus vel pctm.Qñ igitur crocodilus diues iacet quiescit & delectatur iuxta fluuiũ Aegypti.i. iuxta delicias & prosperа huius mundi, tunc auis ista.s.,pctm & diabolus volitat ante eum per cogitationem,quam aliquãdiu à se repellit, quia.s.statim non consentit pctõ,sed tandem aperit ei os cordis.s.affectionẽ,& in deliberatione cogitat,& delectatur,& tũc ista auicula delectabiliter eũ scalpit, quia.s.diabolus per falsas suggestiones proponit ei delectabilia, quæ sunt in pctõ,& statim miser crocodilus hõ obdormit,s.per consensum,& sic intrat auis diabolus in ventrẽ eius,i. conscią̃m,per mali operis complementũ, ita ꝙ cum finaliter perpetuo deuorat,& corrodit,quia ẽt in dãnatis remanet corrosio,& remorsus conscię̃. Quia.n. hõ habet mollem uẽtrẽ .i.mollem,& teneram voluntatẽ, & fragilem ad resistendũ, ideo de facili moritur per pctm.Figuram pone de Sisare, & Iahele & lacte,vt supra de aspide,quia dum miser pctõr dormit delectatur,& quietatur in pctõ,tpaliter, & æternaliter laniatur.Cum.n.dixerint hoies,pax & securitas,tunc repentinus eius superueniet interitus,& erit dolor quasi in utero habentis 1.ad Thes.5.Vel dic ꝙ crocodilus est princeps,auis est adulator,quia.s.suauiter scalpit,& loquitur,vt in ventrẽ .i.hospitium eius introducatur,vbi tandem introductus oia intestina.i.oẽm possessionem rodit,furripit,& furatur,& sic fit,ꝙ isti diuites exeũt,ipsi verò principes corrosi, & depauperati remanent,& succumbunt.Vel si vis dic,ꝙ intestina familiã interiorem signãnt,q̃.s.tales solẽt infestando corrodere,qñ se vidẽt in domo vel in curia ingressos,& pacifice introductos fuisse.fiũt.n.accusatores,& detractores,& sic sũt domus tortus turbatores.Vel dic de ambitiosis, qui cũ uẽtrẽ ecclesiæ.i.beneficium, & officium blandè & adulatoriè intrant,& scalpendo superiorem gradum in ecclesia obtinẽt quo cum se receptos,& introductos viderint, statim totum ventrem.i.totum collegium tribulant,& conturbant, ipsũque receptorẽ suum.i.ipsum promotorẽ,quem primo dormire fecerant,exasperant aliquotiens,& molestant. Vnde Prou.23.Ingreditur blandè,nouissimè aũt mordebit,vt coluber,& tanquam regulus venena diffundet.Vel per crocodilum intelligo infernum,qui satiatus fuit,& repletus multis cibis,i.sanctis patrib.& prophetis, quos à principio mundi voraverat,ꝙ dilatauit infernus aiam suã, & aperuit os suũ absq; termino,& descendent fortes, & sublimes gloriosiq; ad eũ.Esa.5.Sed pro certo rex auium.i.Angelorũ.s.Christus, in ipsum fuit illapsus post passionẽ,& ipsum perforauit, & dirupit intestina ei⁹,ꝙa.s.sanctos patres extraxit de eius vtero.s.de limbo,vel de purgatorio,& ibi reliquit aperturam & fracturam.i.introitum ad purgatorium,& egressum.ideo Osc.13.Ero mors tua à mors,morsus tuus ero inferne. ¶Secundum Pli.& Solinũ ista belua persequitur fugiẽtes,fugax tñ est contra insequentes.In hyeme abscondit,in verè apparet,& quãdiu viuit sp crescit,in aqua positus oculos hẽt hebetes,in terra aũt acutè videt ſm eosdẽ.Rectè talis est diabolus,ꝙa verè illos,ꝙ eũ fugiunt,& declinant,eius.s.potentiã timẽtis magis persequit,illos tñ qui resistunt sibi non cõsẽtiendo,fugit,ꝙa sicut dr Iaco.4.Resistite diabolo & fugiet à vobis.Iste in hyeme.i.in tpe tribulationis latet.s.à tentatiõnib.cessando,ꝙa bene scit,ꝙ nihil faceret. Sed in uerè.i.in tpe prosperitatis, tunc apparet.s.tentando de luxuria, gula &c.Et hic quamdiu uiuit.i.vsq; ad diem iudicij sp crescit, ꝙa.s.corpus misticum.i.collegium reproborum vsq; ad diẽ iudicij augmentatur. ¶Crocodilus in verè apparet,& in hyeme non vr,& ſm Pli.in hyeme sp ieiunat.Per crocodilũ intelligo hoies diuites,& mundanos,q̃ in verè.i.in tpe prosperitatis apparent,& vñ esse amici promittentes magna, & mirabilia.Sed verè qñ venit hyems.i.tps tribulatiõis,& pauertatis pro certo non inueniunt,quia falsi amici,& mũdani apparent,& blandiuntur hoĩb.in eorum prosperitate,& fugiunt in aduersitate.ideo Eccl.6.Est amicus ſm tps,& non permanebit in tpe aduersitatis.Vel dic, ꝙ diuites in uerè p̃sentis vitæ apparẽt,in hyeme verò futura mortis non uidebuntur,quia tũc in inferno latebunt vbi ppetuo ieiunabũt. ¶Crocodilus quamdiu viuit semper crescit,ſm Plin.Non.n. habet limitatũ augmentum, & iste in aquis habet visum hebetatum,in terra aũt acute videt.Sic verè isti mundani vsurarij,& auari quamdiu viuunt sp crescunt,s. quantum ad diuitias,& honores,quæ sp eis adduntur.Non.n. ponit̃ termi-
num finem,vel limitẽ in diuitijs,& in statu suo,quia sp volent magis ac magis vsq; in infinitum crescere. In aqua aũt .i.in bonis spiritualibus parum videnr per discretionẽ, sed & consideratione,quia filij huius seculi sapientiores filijs lucis.Luc.16.Vel in vita præsenti sunt videntes,& sapientes vt patet in causidicis, qñ autem in aqua erunt.i.in miseria infernali,tunc obscurabitur per ignorãtiam intellectus sui claritas.Mortui.n.nihil nouerunt amplius.Eccl.9.Vel pone ꝙ boni sp debent crescere quamdiu viuunt,ſm.s.processũ, & cumulum meritorum.Fons parvus creuit in fluuium magnum.Hest.10.Vel pone ẽt ꝙ mali sp crescunt in malitia,ꝙa mali hoies perficiunt in peius.2.Tim.3.Vel pone si nis ꝙ crocodilus in aqua obscurè videt in terra clarè,ꝙa.s.illiq; sunt in aqua.i.in delicijs,uõ clarè videnr per discretionem, sed qũ sunt in terra.i.asperitate,& pœnitentia,tunc bene videt clarè,quid fugiendũ.s.& agendũ,ꝙa ſm Greg.Aduersitas oculos aperit,quos prosperitas claudit ¶Crocodilus fugit insequentes,& persequitur.Fugientes ſm Pli.Senecã, & Soli. Sic verè mundus fugit insequentes.s. diuites fieri cupientes quia si sequutus fueris,non apprehendes.Eccl. 11.Fugiẽtes aũt eum,& contemnentes insequitur,eius dignitates offerendo,& officia.Præoccupat.n.quærentes se.Sap.6.Hucusq; Pli.¶Secundum Phisologum. Chrocodillus si iuxta fluuium inuenerit hoĩem,occidit eum sit põt,cũ occiderit,plorat ipsum,& finaliter ipsum deuorat post ploratum.Sic vsurarij & causidici qui per cautelas,& malitias pugnant cõtra homines,i.contra pauperes iuxta fluuium mũdi huius,ꝙ prævalent cõtra eos.s.per fallacias & uerba sua, tunc occidit eos.i.ligando,& inuoluendo eos in suis contractib.& tunc plorãt per fictã cõpassionẽ,vt.s.eos magis extrahant, & inuoluant.Sed ꝓ certo finaliter eos deuorant per exhæredationẽ.Figura de Ismael Hie.41.qui egressus in occursum virorũ,inedẽs,& plorãs ibat,& duxit eos in ciuitatẽ,& occidit eos.Sic verè tales vñr esse flentes per compassionem, sed per fictã verba sua occidunt,& exhæredant, & defraudant.Est.n.q nequiter se humiliat.Eccl.18.Vel pone ꝙ crocodilus est populus iudæorũ, qui occidit hoiem.i.Christũ, sed in fine temporũ flebit eũ per contritionẽ,& vorabit ipsum & sibi incorporabit per suæ fidei susceptionem,quia in fine iudæi salui fient,sicut dr Leu.26.Deu.30.Eze.16.Esa.10.& 11. per totũ,& ſm Apostolũ Ro.11.Cum subintrauerit plenitudo gentiũ tunc oĩs Israel saluus fiet.Vel crocodilus est diabolus,ꝙ in fine habebit luere de hoc ꝙ hoies deuorat,& seducit.Vel dic,ꝙ qñ hõ occidit aiam suam per pctm, debet eam lugere p contritionẽ,& deuorare,& sibi incorporare per pctorum iugem recordationem.Deuora librum,& amaricabitur venter tuus.Apo.10.¶Dicit idem Phisologus,ꝙ de fimo crocodili fit unguentum quo mulierũ senũ facies lophisticatur,vt ad tps iuuenes & pulcræ videantur,& earum rugosita pallietur.Crocodilus est diabolus,qui simum suũ.i. hypocrisim,& fictionem emittit, & ideo mulieres rugosæ, & senes,hoc est dictu,personæ fragiles,& viles in peccatis, & uitiis antiquatæ,isto fimo.i.hypocrisi, & fictione illiniunt uultus suos.i.apparentiam exteriorem,ita ꝙ pp pulchritudinem morũ & conuersationis ipsæ uñr esse iuuenes,fortes ad bona opera exequenda,sed hoc est tñ usq; ad tps,ꝙa verè fictio hypocritarum de facili percipitur,& eorũ rugositas declaratur.Gaudium.n.hypocritæ ad instar puncti.Iob 20.quia ſm Seneca.Nihil quod simulatum,& fictum est.pot esse diuturnum. ¶Dicit idem Phisologus,ꝙ entydros in herbis quas crocodil⁹ comedit,se inuoluit,&c.Vide de fluuio Nili.c.de flumine,uel de Aegypto.Entydros est quidam serpens,qui duobus modis intrat in crocodilum.s. inuolutẽdo se in herbis quas crocodilus comedit ſm Phisologum,vel luto,& per dentes collabẽdo,ſm Isid.lib.12.Et forte ille ichneumon de quo dicunt Pli, & Solinus ꝙ tunc in uentre crocodili illabitur,quando ipsum dormire per scalpionẽ auiculæ uidet. Sic verè duobus modis intrat diabolus cor humanũ.s.cum herbis quas hõ comedit.i.cũ diuitiis ꝓ peccatum auaritiæ.Item cum luto.i.cum carnis delicijs per luxuriam, & sic occidit hominem quem sibi intrat &c. Vide de nilo. ¶Secundum Pli.et Solin.crocodilus, quando videt ni-

mirabus ventrem suum plenum,& exinde infirmatur,apertis quibusdam auiculis quæ in Nili littorib.habitant,quæ ingrediũtur subintrant eius ventrẽ,& vermes ibi existẽtes comedunt,& sic à vermib.be lua liberat.Iste crocodillus malus,horribilis,& crudelis significat crudeles tyrannos, & principes huius mundi, qui pp mala sua opera multos hñt vermes,i.multos remorsus in conscientia. Per istas auiculas intelligo adulatores,& histriones,qui in flumine mundi huius in æstuo⁹ tpe.i.in tempore ꝓsperitatis volitãt, & discurrunt.Qñ igitur crocodillus,i.princeps,& tyrannus vult extra here vermes,& remorsus de ventre conscientiæ.s.qñ vult,ꝙ conscientia sua non remordeat eum,tunc verè abmittit,& allogitur auiculas istas.s.histriones,& adulatores,qui cũ rostris suis.i.cum verbis adulatorijs extrahunt vermes de conscientia eius,quia eius actus iustificant,& sic faciunt ꝙ principes nõ faciant conscientiã in illis de quib. primitus facie bant,quia breuiter principes hodie largas habent conscien tias,pp verba adulatorũ, qui sunt iuxta ipsos.Esa.30. Loqui nobis placentia &c. Ideo Esa.9. Erunt qui beatificant, & docentes,& qui beatificantur, præcipitati.Vel dic ꝙ nos uolunt aperire os per confessionem sacerdotib.auibus Christus,unde extrahãt vermes cõscientiæ.s.pctã. ¶Crocodillus ſm Solinum non habet linguam ad vociferãdum,sed habet linguam modicam,sicut pisces.s. tantummodo ad gustãdũ. Sic pro certo multi sunt, qui non habent linguã ad vociferandum per Dei laudẽ,& gratiarũ actionem,sed bene hñt linguam ad gustandum,& ad comedendum per gulã, & carnalem delectationem. Adhærere faciam linguam tuam palato tuo,& eris mutus.Eze.3. ¶Crocodillus ſm Solinum in aqua habitãs retinet radios solis,& agitat se,& sic fit aqua calida. Sic diabolus,qui in aquis.i. viris deliciosis habitat &c. non intelligo qd est hoc dictu,ideo nõ exposui. Iob 42.Sub ipso ferunt radij solis. ¶Crocodillus ſm Pli.& Solin.ibi,facit nidũ suum circa Nilum,& ibi oua sua parit, vbi quodam naturæ ꝓgressu cognoscit nilũ anno illo nullatenus ascẽsurũ, & sic vexat.Pli.vbi supra, nid⁹ crocodilli præfagiũ est vsq; ad quẽ locũ fascensurus nilus anno illo.Sic verè viri iusti,& sancti nunquam stabilierunt sibi mãsionem aut nidum in loco voluptatũ vbi aquæ fluxibilis prosperitatis mũdanæ attingere nequiuerunt:Qua.n.affectuum suorum nunquam posuerũt, nẽ in statu penitentię, vbi fluuius prosperitatis fluxibilis ꝙ attingit. ¶Sicut ponit in li.de natura rerum,crocodillus de corde sublato aliquãdiu viuit,quod in aĩalibus quę à cor habent habẽt,rarissimum inuenitur.Sic verè si cor.i.,ppriã voluntatẽ amiserimus,vitã gratiæ pp hoc nullatenus amittemus.Vel dic ꝙ mali qui cor suum perdiderunt,inquãtum ipsum ꝓ mundi volutabra distraxerunt, nihilominus viuũt, vna.s.temporali.Ps.Cor meum dereliquit me. Vel dic ꝙ cor significat constantiam &c.sicut supra.Vide in tractatu de piscibus,vbi inuenies alia.Etiam vide in titu.de ouis.c.lvlt.ubi similiter inuenies quædam dicta.s.infra li.13.c.5.

De Colubro. Cap. 29.

Coluber dr quasi colens umbras, vel quasi collabens, quia labitur dum mouetur, vt ait Papias. Coluber ruta odit,pellem deponit,lac diligentissimè bibit,carnes suas cum siccas comedit,puluerẽ lingit.Tales rectè sunt peccatores mundi,quia umbras,idest loca obscura diligũt,& frequentant,quia vsurarius falsum contractum, luxuriosus carnalem in tenebris operantur.i.in locis secretis, quia qui male agit,odit lucem Io.4.Isti etiam collaburnt per diuersa vitia,& pctã,rutam.i.pœnitẽtiam amaram odiunt pellẽ,i. bonam cõuersationem deponunt,lac.i. mundi delicias diligentissimè bibunt,& carnes.i.voluptates carnales,muscas,& puluerẽ.i.mundi bona,& diuitias nihil valentia sugunt, linguunt,diligunt & sectantur.Psal.Inimici eius terram lingẽt. ¶Coluber ceruum fugit,leonẽ interimit,arbores, & cauernas inhabitat,rutã odit,lac etiã diligentissimè bibit.Sic diabolus cervos.i.simplices,& pfectos cornua virtutũ deferẽtes,& cursum bonorũ operũ exercẽtes.odit & fugit.Sed veleones.i.superbos,& crudeles interimit, & occidit,arbores.i.homines cõcanos per fraudem,& malitiã habitat,rutam.i.hoies amaros per cõtritionẽ odit,lac autem.i.homines deliciosos bibit,fugit & attrahit in infernũ. Mel,& lac sub lingua tua Cã.4. ¶Pinguedo colubri aquatici valet contra morsum crocodilli, & si quis secum habuerit fel colubri,à crocodillo nõ lędetur,contra ipsum belua nil audẽre.Iste coluber est Christus,qui in aqua deuotionis vel ẽt tribulationis fuit nutritus,pinguedo eius ẽ pietas,& dulcedo,fel aũt est eius austeritas seu rigor.Pinguedo igit colubri aquatici.i.pietas Iesu Christi valet cõtra morsum crocodilli.i.contra tentationem diaboli, quia per Christi pietatẽ à tentationum,& vitiorum morsibus liberamur, quia pietas ad omnia valet.1.ad Ti.4.Si autem fel eius.i.suum rigorẽ,& austeritatem nobiscum habuerimus per suorũ iudiciorũ iugem considerationem,tunc à crocodillo diabolo ꝓpctã,& vitia non lædemur,quia sic per Dei timorem qui extinde cõcipiet, vitia declinabimus,& peccata.Bene ergo cõsulitur Thre.3.Memor esto pauperтatis meę,absynthij,& fellis.Vel per pinguedinem intellige sanguinem Christi, & per eius fel intellige fel quod in Cruce potauit,quæ omnia sunt cõtra peccata medicinæ. Figura de serpente ęneo suspenso &c.Numeri 21.Applica de Christi passione.
Damula.vide supra de caprea,quod idem est.
Dipsas.vide supra.c.de aspide,& angue.

De Dromedario genere cameli. Cap. 30.

Dromedarius est quoddam genus cameli,ſm Isid. li.12. Minoris tñ est staturæ q̃ camelus,longe autem velocioris motus,& cursus.Vnde dromos græcè idem est quod cursus velox latinè,centumlenim miliaria pergit vna die in Media,& Effa,quæ sunt regiones trans Arabiam,vbi abundãt. Et castrantur in iuuentute,vt velociores ad cursum fiant,& ne pp fœminarum ardorem à cursu sui itineris retardentur. Sic verè duo sunt gña camelorum.i.hoĩm.s.cameli cões.i.seculares,& dromedarij.i.religiosi. Et isti sunt vel debent esse minores alijs per humilitatem,velocioris cursus per bonorum operum multiplicitatem,& ideo in iuuẽtute dẽnt castrari ꝓ votum castitatis,ne.s.præardore fœminarũ moueãtur per luxuriam,& à cursu bonorum operum retardent,& vt sicut castrati,& castificati cursu bonorũ exequãtur.Cursor ęuis explicãs vias &c.Hier.2. ¶Dromedarius est aĩal leue,velox,& mobile supra modum,sed hmõi velocitatis plures sunt causæ ſm Pli.Vna est latitudo passus,quia tibias habet longas.Alia est dispositio mẽbrorum, quia tibias habẽt graciles,& neruosas.Alia est parcitas victus, ꝙa parci sunt cibi,quia fœno vel cortice vel dactylorum ossib. post lõgissimos terrę circuitus sunt contenti,& sic ꝙa non impinguãtur,sunt leues ad motũ,& cursum.Alia est magnitudo caloris,quia cũ sit aĩal calidissimum natura, ideo calor cõsumit in eo ventositatem,& pinguedinẽ, & nõ finit eos mole carnea onerari.Alia est quia castrantur in iuuentute,& sic pp libidinis absentiam minus impediuntur à cursu.Sic verè charissimi sancti,& perfecti viri fuerunt,& sunt veloces ad cursum bonorum operum exercẽdũ, & nos similiter debemus esse,sed ad hoc debent cõcurrere plures causæ.Prima est latitudo passus.i.amoris,quia verè tibias.i. affectus lõgos dẽmus habere,vt.s. non tm tangamus per dilectionem illa, q̃ sunt prope nos.s.parentes,& amicos, imò etiam illa q̃ sunt longe.s.inimicos, & etiã non tm illa quæ tãgunt tẽpotialia, sed etiam cęlestia.Attingit à fine vsque ad finem.Sap.8.Vsq; ad cœlos attingebat stans in terra.Sap.18. Secunda causa est membrorum habitudo,quia verè cura nostra.i. affectiones debent esse graciles per humilitatẽ,& neruosæ per sensum cõpassionis,& ꝓ pietatem.Itẽ parcitas victus,quia verè nos non debemus quærere delicias in deserto mundi huius,sed post circuitus,& labores pœnitẽtiæ debemus comedere cibaria sacræ doctrinæ.s.corticem sensus historialis, fœnum sensus moralis,& ossa dactylorũ.i.sensus mysticos, et spuales,quia qui bene vult currere, et laborare per pœnitẽtiã, non debet impinguari delicijs sed scientijs.ideo 2.Ti.4.Ministeriũ tuũ imple,sobrius esto.Alia causa est calor.i.feruor charitatis,quia si fuerimus feruẽtes per charitatem,tũc cõsumetur uentositas superbiæ, et superflua pinguedo gulæ, et luxuriæ,et sic põderositas auaritiæ nõ ꝑdiet cursum nostrum.Alia aũt ratio est castratura.i.emissio votis castitatis, quia breuiter loquẽdo si fuerimus castrati per castitatẽ cęlestium.i.homines delicios os bibit,fugit & attrahit in infernũ. Mel,& lac sub lingua tua Cã.4. ¶Pinguedo colubri aquatici

nem

nem,& compassionem,tunc laborem nostrum continuabimus per perseuerantiam,& durationem 2.Ti.4.Bonum certamen certaui,cursum consumaui,fidem seruaui.

De Dracone. Cap. 31.

1 DRaco ſm Iſid.li.12.rex,& maximus eſt serpentum. Hic in æthiopia in ipsis incendijs iugis æstus habitat de cauernis suis aliqñ exit,& in aerē fertur, & aer pp eius impetum excitatur, & mare pp eius venenū intumescit. Dentes habet magnos,& serratos,morsu,& ictu interficit,quia cauda sua durissimè percutit acq; ligat. Vnde nec ab illo eſt tutus elephas corporis magnitudine, quia semitas obsidet p quas elephas ambulat,& ligando pedes eius cum cauda sua ipsum compellit cadere,sed hoc non impunè facit,quia dū detrahit elephantem,super eum elephas cadit,& suo pondere ipsum necat.Rectè talis eſt diabolus,quia in æthiopia,i. in inferno vbi sunt incēdia iugis æstus,habitat,& morat.Sed pro certo de cauernis illis aliqñ exit.ſ.ad bonos tentandos, & iō in aere,& in mari,i.ī ecclesia,& in mundo sicut leo circuit,& discurrit,& ibi tempestatē ſuperbiæ,& feruorē iracundiæ,luxuriæ;& auaritię introducit.Iob 41.Feruescere facit quasi ollam profundum maris. Et iſte pro certo elephantem fortissimum.i.ipsos sanctos,& perfectos inuadere prælsumit,sicut patuit de Dauid;Sansone,& Salomone.Viri.n.sancti,& perfecti ab eo nō sunt tuti,quia semitas religionis,& pœnitentiæ,& pfectionis circuit,& eorū pedes.i.affectiones suoluit,ſper malas ſuggestiones, & sic ad terrā.i.ad amorē temporalium eos detrahit,& à statu perfectionis eos cadere facit,& sic per pctā mortalia eos occidit.Sed hoc nō impune,quia dum eos tentat,seipsum occidit,quia.ſ.de hoc finaliter acerbiter punietur.Esa.51.Percussisti superbum,vulnerasti draconem. Vel dic q draco est caro &c. sicut supra.

2 ¶Draco ſm Pli.li.8.c.13. cum sit maximę magnitudinis,tñ p flumina, & mare velificat,& trāsfretat ad pabula meliora. Isti ēt aliqñ decem vel vndecim per caudas se mutuo cōple ctuntur,vtsic tutius per mare circumeant,& trāsnatant.Sūt autem dracones ſm Iſid.cristati quibusdam fistulis, quib.vē tum attrahunt.Linguam habent venenosam,& ideo morsu, & ictu vulnerāt quos inuadunt.Tales sunt rectè vsurarij, & auari,& balliui,& generaliter oēs mali, quia isti ad modum draconis sunt sitibundi per auaritiam, cristati seu mitrati p dignitates,& eminentiam,quia.ſ.multi mali occupāt hodie mitras.i.officia,& dignitates.Tolle cydarim, & pone coronam.Eze.21.Et sic attrahunt ventum.ſ. vanæ laudis per ſupbiam.Hie.14.Attraxerunt ventū quasi dracones. Isti habent linguam venenosam,quia verè eorum lingua,& verba p palliationes,& blanditias inuenenant pauperes,& defraudāt, quia eis multa promittunt,vt eos attrahant ad contractus,sicut patet in aduocatis,quorū linguę alijs sunt venena,& iō morsu ſuggestionis,& ictu inuasionis pauperes ab eis ifestātur.Pſ.Venenū aspidum ſub labijs eorum. Isti etiam per caudas mutuo se cōiungunt,quia verè tales peruersi hodie sunt coniuncti,cōfederati,& conglobati,quia vnus aliū sustinet & tuetur.Istud patet in cauſidicis,& balliuis, q̄ videtur oēs esse vnum,& in vnum per malam ſocietatem,& concordiā contra oēs alios sunt cōiuncti.Congregati sunt,cōuenerūt in vnum.Ideo Iob 41.Vna vni cōiungitur.Et ad hoc isti auari,& tyranni sunt coniuncti,vt sic per mare diuitiarum & p fluuium deliciarum transeant ad pabula meliora.i.ad bona temporalia,& beneficia,& officia pinguiora.Vnde videtur dicere illud Prou.1. Marſupium sit vnum omnium nostrum. ideo de tali cōnexione malorum possunt dicere pauperes. Cōgregatæ sunt aduersum nos gentes,vt auferant nos.Vel pone de dęmonib. qui in mari huius mundi cōtra bonos in

3 uicem sunt coniuncti.¶Secundum Pli.ibidem inter elephantem,& draconem perpetua est dimicatio. Nam Draco cum cauda sua ligat pedes elephantis, & facit eum cadere,& occidit.Sic verè inter dracones sitibūdos,ſuperbos.ſ.& auaros, vſurarios,& aduocatos,& elephātē hirſutum, & villosum .i.diuites agricolas qui habent magnum vellus diuitiarū,est perpetua pugna,nam istos per falsitates suas, & p fraudes, & cautelas i ſuis malis cōtractib.alligāt,& inuoluunt, & sic eos ad terram,i.ad paupertatem deprimūt,detrahunt,& deducūt.Nam cum cauda malitiosæ calliditatis tales inuoluūt pauperes vicinos.Sed sicut draco interficitur pp casum elephantis,sic pp casum,et depressionē pauperū perestspiritualiter oppressores.Allega vt supra. Figura Apoc. 12.vbi draco insidiabat mulieri in partu eius &c. ¶Causa quare draco inuadit elephantem,est ſm Pli.et Iſid. quia draco habet maximum calorem innatum,et iō cū sanguis elephantis sit frigidus,cupit draco eum bibere ad ardorem sui ſtē perandū,et iō cōtra eū pugnat.Vñ dicit Pli.li.eo.c.12.q̄ali qñ draco ascendit ſup magnum arborē, et subito saltet ſup elephātē,& ipsum mordet, et ſanguinem eius sugit,et sic debilitatus elephas pp defectum sanguinis cadit,et draconē sub se opprimit,et sic dum à dracone occidit, suum interficit occisorē. Per draconē qui ſm Iſid.est maximus serpentum,intelligo, platos p elephantem aūt qđ est animal ſimplex,et benignum,intelligo subditos eorundē.sed verē inter istos est perpetua pugna, quia dracones.i.superiores per rapinas, et exactiones pugnant cōtra subditos,et elephantes.i.subditi pugnant similiter cōtra eos murmurādo, conquerēdo,et maladicendo.Manasses vorabit Effraim, & Effraim Manasſen.Esa.9.& Esa.19. Cōcurrere faciam Aegptios aduersus Aegyptios.Scđm.n.Senecam ista duo simul Deus posuit, odium & regnum. Sed pro certo cā quare isti dracones imperunt elephantē,est quia cū ipsi sint feruentissimi per auaritiā, et crudelitatem,iō sanguinē elephantis.i. ſubſtantias temporales pauperū subditorū cupiunt.iō Nume.23.Non accubabit leo donec rapuerit p̄dā,et occisorū sanguinē bibat.Et iō q̄ñ isti dracones sunt in aliqua arbore alta.i.in eminentia dignitatis,officio & iudicatura vel prælatione tūc insiliunt in elephantē.i.in subditos,mordēt eos crudeliter impetēdo,& sugunt sanguinem eorū.i.ſubſtantiam temporalem, q̄ dara est eis ad subsidium vitæ,et necessitatis.ſ. per exactiones et rapinas,emendas,et verationes, et sic debilitantur per paupertatem,et cadunt.ſ.à statu suo vſq; ad terram.i.ad status vilitatem,et moriſtur per fame, et honoris perditionem. Esa.3. Populum meū exatores sui ſpoliauerūt.Et Esa.59.Qui recessit à malo,p̄dę patuit.Verūtñ dum isti dracones subditos suos opprimunt dępauperando, et exoriando,ipsi similiter opprimuntur ēt temporaliter,q̄a non pūt esse diuiuites,ſi subditi sint pauperes,et ſpiritualiter,q̄a exinde p̄dunt gratias, et virtutes æternaliter, q̄a exinde mortē accipiūt ſempiternā.iō Eze.15.Interficia interfectores, tuos & Hiere.20. Oēs p̄datores tuos dabo in p̄dā.Et sicut draco habitat in fluminib.& ab æthiopib.mādūcat,sic isti in fluuio diuitiarum, & deliciarum habitāt,& à dęmonibus comedentur, Et ideo tales dracones bene furunt figurati Ezec.38.vbi dr.Draco inquit magne qui cubas in medio fluminum,ecce ego pona frenum in maxillis tuis & adhærere faciam omnes pisces tuos ſquamis tuis,& extraham te de fluminibus tuis,& proijciam te in deſertū bestijs terræ,& auibus cœli,& dabo te ad deuorādū,& pisces tuos qui tecum sunt.Sic verè isti qui in fluminib.deliciarum habitant,& pisces eorum.i.balliui,& officiales in deſertū infernī proijcientur,& à bestijs,& auib.i.dęmonibus vorabūtur. vide de Nilo vbi ponitur hæc figura. Vel dic q causa quare dęmon impetit hominem,est vt auferat sibi ſanguinem.ide notionem,et compassionem Christi.Vel dic q draco,q occidens elephantem,et occidit seipsum,est dęmō,qui dū occidit. i. occidi procurauit elephantē.i.Christum,et eius sanguinem extrahit per passionē, ab eo cadēte p mortem inire oppreſſus,quia Christus mortuus draconē diabolū interfecit.Figura.1.Mac.7.vbi Eleazar occidens elephantē vbi erat rex,i.filius Dei,occisus est introrsus casus eius et eo hoc Ecc.28.Facienti neqūiſſimum consilium ſuper eum deuoluetur,et nesciet vnde adueniet ei. Tales etiam fuerūt dęi, qui dum Christum fecerūt cadere per mortē ne regnā perderent;exinde fuerūt pesditi,et destructi.Ideo de lapide reprobato.dr Mat.21.Super quem vero ceciderit, conteret eum.¶Secundum Hier.in glo.Hier.14.Draco propter maximum calorem est animal sitibundum, intantū,q̄ vix potest aqua satiari,et ideo aperit os vento,vt sic extinguat ardorē sitis.Vnde cum vident naues in mari,volat ad velum naus,vt sic ardor suus per ventum qui ibi flat,tēperatur,ita q̄ propter impetum ſuum, et propter eius pondus nauē q̄ñ detrahit,et ſubuertit,quod videntes nautæ,et hoc ex more aquæ cognoscentes,deponūt velū,et sic periculum euadūt.

Charissimi per nauem in mari intelligo religionē vel ec cle siam in mundo fluctuantem,per velum altum intelligo offi cium dignitatis,vbi vētus vanæ laudis,& ſuperbiæ ſoletſſe re per draconē intelligo religiosum vel clericū ambitiosū, qui calore cupiditatis æstuās,sicut auaritiæ patitur,& ardo rem.Draco igitur,i.clericus ambitioſus,cuius est tanta sitis auaritiæ,q̄ aquis.i.diuitiis,& delicijs nō pōt refrigerari vel ſatiari,os.ſ.cordis sui aperti uento.i.vanæ gloriæ,vt.ſ.p eam recreet,eā.ſ.appetēdo,& desiderando.Vñ dr illud Hier. 22. Oēs pastores tuos pascet ventus. Et ideo in naui ecclesiæ positus vel religionis,volat ad velum,ambit.ſ. ad principatum,& dignitatē,appetit & quærit esse episcopus,abbas & prælatus,& hoc non vt proficiat ecclesiæ,ſed vt vento inanis gloriæ sacietur,quia sicut videmus,clerici & religiosi nō pōſſtantiari aquis.i.diuitiis,officijs,beneficijs, & præbendis, nisi et velum obtinuerint prælaturæ,vt uentū attrahant uanæ laudis.iō Hie.14. Onagri ſteterunt in rupib.attraxerunt ventum quasi dracones.Et iō pro certo ſepe accidit q̄ impetu ſuæ ſuperbię nauem Eccleſię vel religionis deſtruunt, & submergunt,quia sicut uidemus,per multū prælatum tota ecclesia,& quantum ad tpalia,& quantum ad ſpūalia diſſipatur,& regnantib.impijs ruinę hoīm.Prou.28.Vel pone q̄ venenum significat malum prælatum,qui ſuper malum.i. in altitudine dignitatis in naui eccleſię poſitus,flatu ventorum.ſ. ſuſtantiæ,& ſuperbię facit contra illud Eccle.5.non te extollas in oēm vētū. Qū ergo draco.i.diabolus vidit hmōi velum uentilatum,& elatum,volat ad eū p malas ſuggestiones,ſuscitando ad rapinas,pōpas,& crudelitates,& sic malos submergit & tpaliter,& ſpūaliter,nisi tale velū.i.talis prælatus his,q̄ in naui sunt deponatur,& à malo.i. à statu dignitatis inferius deprimat. Qūo erigitur, ita & deponetur.

4 Nu.5. ¶Secundum Solinū Aethiopes vcuntur ſanguine draconis contra feruorem æstus,ipsum aūt draconem mandcant,q̄a cum nō habeat venenum nisi in felle, & in lingua, fel & linguā ei amputant,& sic ſeparato veneno, corpore reliquo vtunt in cibo,& medicina.Draco est peccator,ſanguis eius mors,& vindicta facta de eo,fel eius est pctm occultum,lingua eius significat peccata aperta,& maximè in locutione.Aethiopes ergo.i.uiri iusti feruore tribulationum dęgrati contra feruorem concupiſcentię, & auaritię debent uti ſanguine draconis.i.morte diuitum pctōrum,cōſiderando eorum mortē,q̄ cōiter mala est.Pſ. Manus suas lauabit iustus in ſanguine pctōris.Ipsos aūt dracones debent comedere,& sibi incorporare per dilectionē,felle tñ,& lingua venenosis amotis.i.eorū culpis,& uitiis ptermissis,quia natura debemus diligere,non pctā,& odire vitia non naturā,& hoc est perfectum odium,de quo dicit Dauid:Perfecto odio oderā illos. vbi Caſſiodorus Perfectū odium est adire vitium,nō pſonā.Vel pone q̄ Aethiopes.i.dęmones comedunt dracones.i.pctōres.Pſ.Contribulasti capita draconis, dedisti eum in escā.&c.¶Draco ſm Solinum,& Plin.hēt tñ fel,& linguam venenosam,& iō dicit Pli.q̄ lingua eius sem per ergitur venenum,ita q̄ qñq; venenum ex calore inflāmat aerē,intm q̄ vī ſpirare ignē,ſpirando autē qñq; flatum cōtagiosum emittit, ex quo aer corrumpit, & morb. inde pestiles gnāt.Sic uerè sunt multi q̄ sunt uenenoſi in felle.i. quantum ad iracundiā,in lingua quātum ad detractionē,& adulationē.Vñ pp venenum malitiæ ſuę lingua eorum semper erigit,& mouet.ſ.loquendo,detrahendo,infamādo,cō minando,& iniuriando,& iō ſępe accidit,q̄ aer.i.bona ſocietas,pter venenum hmōi malæ linguæ inflāmat per irā, ſedentionem,& diſcordiā,& furorem.Lingua.u.tertia mul tos cōmouit.Eccl.10 Hie.11.Ad uocē loquelæ gsandis exardet ignis.Eccl.20.Apertio oris ei⁹ inflāmatio.Tales.n. ab ore suo emittunt flatū venenosum.i.verba detractionis,& murmurationis,q̄ aliis sunt venena.ſ.illis de q̄b.loquunt, & sic exinde corrumpitur aer.i.tota vicinia,& tota societas.ſ.erecndo verbis istis,& inde morb.pestilens.i.ira & odium,discidio & diſſensio gnāt.Iac.3.Lingua ignis est,& vniuersitas iniquitatis,cōſtituit in mēbris vestris.Vel per draconē intelligę luxuriosos,& maximè vetulas macquerelas.quorū verba,& ſuggestiones tāquā flāmea,& venenosa aerem.i.bonas personas per ſuggestionē luxuriæ inuenenant,& inflā mant.Eloquium eius quasi ignis exardeſcit.Figura.Apo.12. de dracone q̄ emisit fluuiū vt extraheret mulierē. Sic tales emittunt fluuium.i.dulcia verba, vt mulieres attrahant ad pctm.Vel draco est diabolus,cuius flatus,& lingua.i. fallax ſuggestio aerem.i. bonas personas inflammant per tentationes,inuenenant per consensum,& occidunt per operationem,& inde morb.pestilens.i.peccatorum multiplicitas gnāt.Figura Apo.9.ubi apertus est puteus abyſſi,& exiuit fumus sicut fornacis magnę,& obscuratus est ſol,& aer de fumo putei.Sic verè qñ os talis putei vel draconis.ſ.luxuriosi detractoris,uel leonis aperit per loquutionem,exit inde fumus infamiæ,luxuriæ,& ſuggestionis, sicut fornacis, & sic obſcuratur.i.inflāmatur ipse ſol.i.bona persona,& aer.i.tota audiens societas deprauatur.ſ.de eo male iudicando, & ęstimando.iō Iac.3.Lingua modicum membrum est,& magna commouet.Nigræ fiunt facies eorū de fumo q̄ in domo sit Baruch 6.¶Draco est aīal sitibundum, ita q̄ pter maximum feruorē,aerē dr inflāmare.In mari, i fluminib.i terra .i.in ſpeluncis habitat,& antris,raro dormit,imò fere ſemper vigilat,aues & bestias comedit,acutiſſimum hēt visum, q̄a à remotiſſimis rupib.videt p̄dam,morsu & ictu pugnat. Re vera charissimi talis draco est raptor,vſurarius uel auarus,q̄a verè tales sunt hodie ita feruidi per auaritiā,& rapinam,& sæuitiā,q̄ totus aer.i.tota circuniacens patra ab eis inflāmat,cōturbat,& depauperat.Isti igit habitāt in mari.i. in diuitiis,& in fluminib.i.in deliciis acutè uident in malitiis,ſemper vigilāt in aſtutiis,aues & bestias.i.bonos,& malos deuorant per crudelitates,à longe contemplat p̄dā per falsas ſubtilitates:dico igit q̄ ista habitant in flumine deliciarv.Vñ Eze.29. Draco magne q̄ cubas in medio fluminū. Itē dico,q̄ isti raro dormiunt.ſ.,pter nimiā ſollicitudinē. Eccl.5.Saturitas diuitis nō ſinit eum dormire.Itē videre acutè dr,quia.ſ.optimè sciunt cognoscere lucrum,& commodum ſuum.Pſ.Oculi eius in pauperē reſpiciunt,insidiatur in abſcōdito,quaſi leo in ſpelunca ſua. ¶Draco in mari, & in fluminib.habitat,& in antris,& iste ēt morsu, et ictu lędit, et quod mo morderit,occidit,oculis,aurib.et narib.aialium ſummè cupit nocere.Aures.n.ſolet ab elephante cum ,pmu ſcide defendi nō pūt.Vnde dicit Pli.q̄ ita lędit elephantem iu oculis,et in ore,q̄ qñq; inueniunt elephantes cęci,et nō pūt māducare,et iō moriunt.Sicut ēt dicit Pli.li. 8. dracōes in pōte existētes ſuperuolātes aues quāuis altè, et celeriter hauſtu detrahunt,et detractas ab ſorbent,et cōſumunt. Rectè charissimi iſte draco est diabolus,q̄ in mari tumultuoſo .i.in ſuperbis,in fluminib.i.in luxurioſis vel delicioſis, iterras.i.in cupidis,et auaris habitat,et q̄eſcit. Draco magne q̄ cubas etc.vt ſupra.Iō Iob 40.Sub vmbra dormit in secreto calami,in locis humentib.Iſte ēt morsu.i.tēratione,et ſuggeſtione,ictu,hoc est dictu inuaſione,et tribulatiōe pugnat.ſ. cōtra hoīes,et ſummè cupit lędere oculum.i.finem, et nares.i.deuotionē,per q̄ uidemus,et odoramus ſpūalia,et ęterna.Et iō multi sunt hodie elephātes.i.diuites pctōres,q̄ cęci ſunt,et oculis carētes.i.debita fide,et diſcretiōe,lęſi ſunt ēt in aure.i.in auditu,ita q̄ cibum aīę.ſ. verbum Dei noluut recipere uel audire,et iō pp defectū cibi moriunt ſpirituali ter.Istud patet q̄a cęci ſunt i ſpiritualib.et nolunt audire ſermones.Hie.22.Dixiſti,nō audiā.et 6.c.Incircuncisæ sunt aures tuæ etc.Piſces ēt.i.hoīes delicioſi q̄ à dracone diabolo p tentationē mordent,per pctā,et uitia moriunt. Aues uero .i.ſuperbia ab ipſo finaliter in mare inferni detrahunt, et ab eo deuorant.Esa.14.Detracta est ad inferos ſuperbia tua. Vel dic q̄ draco est diabolus ſiue caro, q̄a pro certo nullus est hodie ita auis volās.i.ita vir contemplatiuus vel ſcienti ficus,q̄n hauſtu.i.ſuggestione huius draconis possit ad pctm detrahi,et ad amorem mundi,et ad negocia ſecularia et ēt ad infernum finaliter inclinari,Esa.14.Quo cecidiſti luciferē etc.detracta est ad inferos ſuperbia tua.Vide ibi. ¶Scđm Aristi.li.8.c.20.Illi,dracones sunt maximè uenenoſi,qui cibos comedunt venenoſos,utpote ſcorpiones,quia contra eorum venenum vix remedium inuenit. Sic uerè detractores q̄ comedunt cibos uenenoſos.i.q̄ in aliorum vitiis, et peccatis delectātur,inquantum ea per detractionem ſibi incorporant,et manducant,tales dico peſſimi ſunt, et uenenoſi, q̄a contra eorum percuſſiones.i. detractiones, et infamationes vix remedium inuenitur, quia vix aut nunquam pōt fama aliorum q̄ auferūt,integrari.Inſanabilis fractura tua, peſſima plaga tua.Hier 30.et Hier. 46.Fruſtra multiplicabis medi-

21 medicinam, sanitas nō erit tibi. &c. ¶ Quāuis draco sit venenosus, hēt tñ in se multa vtilia. Vnde dicit Pli. q̄ adeps draconis valet contra venenosa, & cū melle sumptus vel appositus curat caliginem oculorum. Sic verè non est aliquis draco. i. aliquis peccator ita venenosus quin in se habeat aliq̄d boni, quia multi habent adipem pietatis, & benignitatis, q̄ venenis obuiat peccatorum. Fel etiam eorum. i. ira & inuasio valet iustis qñ eis infertur, quia. s. oculum mentis suæ abstergit, & clarificat, inquantum albuginem carnalitatis abeis abstrahit, & corrodit. Vtilitati. n. bonorum militat prauitas reproborum, ſm Greg. ¶ Secundum Sol. c. de Aethiopia veris draconib. ora sunt parua, & ad morsum non dehiscetia, q̄ppe (inquit) nō in dentib. hñt vim, sed in caudis, & ictu potius q̄ rictu nocent. Per caudam intelligo malitiam, & p dētes detractionem, & per nos loquutionem, quia pro certo veri dracones. i. illi qui sunt propriè malitiosi, & iniqui, ora hñt parua, quia. s. parum loquuntur, & parum mordent quia. s. parum de aliis per detractionem obloquunt, caudas rñ habēt magnas, inquantum magnas malitias exequuntur. Tales ergo magis nocent ictu quam rictu, verbere quā verbo, odere, quam sermone, cauda q̄ lingua, finali & sęuicia, & malitia quam verbali detractione, & iactantia. Vñ Seneca. Nocere nescit qui se nocere iactat.

De Eale. Cap. 32.

1 EAle dr̄ esse quædam fera in Asia, uel in nida, q̄ habet cornua mobilia sicut aures. Vnde qñ pugnat, vnum extendit q̄ acuit ad pugnam, aliud autē vertit retro, quasi ei parcens, vt si aliud hebetatum fuerit in pugnando, illo postmodum possit vti, sicut dicit Isid. in li. suo Plin. aūt. l. 8. c. 2. dicit illi ineſſe colorem nigrum vel fuluum, & cornua cubitalia, vt supra, & est ad quantitatem equi fluuialis. Duo cor quā prælato significant duplicem rigorem, & austeritatem, uerbalem. s. & realem. Qñ igitur tale. i. prælatus pugnat contra subditos, ipsos corrigendo, & castigando, ipse pro certo debet primo uti uno cornu tm. s. increpatiōe verbali, & aliud cornu. s. punitionem realem dēt suspendere, & flectere, iuxta illud: Producite verba, suspendite verbera. Sed pro certo si istud non sufficerit, & si hoiem ita dyscolum inuenerit, q̄ cornu primum. i. correctio uerbalis nihil valeat, dēt adhibere aliud cornu. s. duram correctionem, realem punitionem, & tribulationem, vt sic qui verbis non emendatur, verberibus corrigat, ſicut. n. dr̄ Prou. 29. Seruus verbis non pōt eruditi. Ideo dicat platus talib. obstinatis, illud Ezec. 20. In brachio extento, & furore effuso regnabo sup uos. Istud etiam facit Deus, quia qñ videt q̄ hō non vult corrigi per verba scripturæ, & prædicatorum, ipse pro certo subito adhibet aliud cornu. i. fortem tribulationem, mortem subitā &c. q̄ primitus suspendere videbat. Vel dic q̄ cornua cum q̄b. tyranni pugnant contra pauperes, sunt balliui, q̄ alternatim eius vtuntur, & nunc vno, nūc alio prælantur. Itē dic de stipendiariis. Idem dic de iniquis, qui sunt cornua diaboli, & iō ipſis alternatim vtiſ cōtra bonos. Vel dic q̄ cornua diaboli sunt tentationes, quarū nunc una nunc alia prælatur,

De Equo. Cap. 33.

1 EQuus ab æquatione dr̄, eo q̄ pares æquentur ad currus. Caballus etiam dr̄ à cauo pede, quia cauum habet pedē quod alia animalia non habent, & præſſa ungula terram cauat, ſm Isid. lib. 12. Sonipes etiam dr̄, à sono pedum. Proprietas autem equorum est, quia exultant in campis, odorantur bellum, sono tubæ excitantur ad prælium, uoce accensi, p. uocantur ad cursum, dolent cum victi fuerint, gaudent cū vicerint. Rectè tales debent esse boni christiani, & maximè religiosi, quia uere inuicem debent æquari, & pacificari p concordiæ unitatem, non diuidi per discordiam & partialitatem. Vnde 1. Para. 24. Tam maiores q̄ minores oēs sors æqualiter diuidebat. Pedes ēt. i. affectus dent hſe cauos, hoc est dictu, humiles, & uacuos per uoluntariam paupertatem quia terram. i. bona temporalia debent cauere, & proiicere per contemptum, & cum pedib. i. cum affectionib. debēt facere sonum gratiarum actionum. Isti etiam in campo certaminis huius mundi debent spiritualiter exultare. Ps. Exultauit vt gigas ad curreudam viam. Et bellum tentationū, & vitiorum debent odorare, sentire, & præuidere per discretionem, & sono tubæ. i. uerbis pdicatiōis uel diuinæ scripturæ, & spūalis informationis ad dimicandū, & resistendū viriliter excitari. Procul odorantur bellum. Iob 39. Et qñ voce. i. dulci monitione accendūtur per dilectionem, tūc ad cursum bonorum operum debent celeriter pronocari. Hie. 11. Ad uocem loquelę grandis exarsit ignis. Quia boni magis faciunt per dulcem monitionē, q̄ mali per durā correctionē. Aia mea liquefacta est ut dilectus meus loquutus est. Ci. 5. Isti ēt gaudent cum vicerint. s. tentationes, & tribulationes, q̄a exultant victores capta præda. Esa. 9. Si aūt victi fuerint, & à diabolo separati, tunc dolent per contritionē, ſpe rant per confessionem, plorant, & gemunt per pœnitentiā & satisfactionem. Esa. 33. Angeli pacis amarè flebūt. ¶ Equus cognoscit dñm suum, &c. sunt aliqui qui alium fessorem p ter dñm proprium non admittunt, sicut exemplificat. Sol. de equo Iulii Cęsaris, & de equo Alexandri, & ēt Pli. idē dicit. li. 8. c. 42. ubi addit q̄ Bucephalus equus Alexandri nullū alium admittebat, imo dum in obsidione Thebarum uulneratus esset dictus equus, non sustinuit rñ q̄ Alexander equum alium se mutaret. De equo autem Iulii dicunt iidem Pli. & Soli. q̄ pedes anteriores ad similitudinē hoīs habebat quod ēt ostendit eius effigies ante Veneris ædem. ¶ Equi de morte dñi sui lachrymantur, quia lachrymari, & affectū doloris se sentire more hoium dicuntur, & viuunt longo tempore. s. quinquaginta annis, ut dicit Isid. Vnde ētiam Plin. Sol. dicunt idem, addentes, q̄d repertus est equus annis 55. vixisse. Rectè sic debent boni, & iusti esse, quia verè dñm suū Chřm debent diligere, & eum per fidē cognoscere, & alii fessorem. s. mundum vel diabolum non admittere per mali credentiam uel per amorem, quia nihil debet hō diligere vel credere præter Deum, nisi forte ad eius amorem & ūnēlia ordinādo. Io. 10. Oues illum sequuntur, quia sciunt vocem eius, alienum autem non sequuntus, sed fugiunt abeo. De morte aūt dñi sui Chři debēt lachrimari per compassionem, & longo tempore viuere per perseuerantiam, & durationem. Longitudo dierum in dextra eius. Prou. 2, & matuře per quinquaginta annos. i. vsque quo apprehendant nubila cęrenę redemptionis, &. requiei, quia qui viuit, & credit in me, non morietur in æternum. Io. 11. Vnde Eccl. 38. Dies Israel innumerabiles. Vel allega de bonis subditis, & uasallis, qui proprium dominum debent diligere, & recognoscere, & do eius more dolere, & nullum alium per prodītorem aduocare. Eccl. 38. Fili super mortuum produc lachrymas. ¶ Equus est aīal lætum, & eius lætitia seu tristitia finem sui prælagit, & euentum. Sic uerè boni qui gaudent in dño per suam spiritualem lætitiam euentum, & uictoriam, pliū uorum, & triumphū perpetuū affuturum significant. Illi aūt q̄ sunt tristes, & turbulenti per iras, discordias, & rancores, a les dico significant damnum, & casum sibi in inferno finaliter affuturum de certamine mundi, quia sicut bonorū lętitia uitā, sic malorū tristitia signat mortē. 2. Cor. 7. Seculi tristitia mortē operatur, & Prou. 16. In hilaritate vultus regis vita. ¶ In equis ſm Isid. li. 12. attenduntur quatuor. s. pulchritudo, forma, meritū, color. Forma aūt. i. dispositio boni equi est, quod habeat corpus validum, musculosum, & robustum, latum, latera, longa, uentrē substrictum, staturā alta clunes rotundos, pedem siccum, vngulam cōcauam, et solidam. Rectè talis dēt esse dispositio aīæ uel plati, quia dēt esse fortis, & robustus per constātiam, lati pectoris per charitatem substricti uentris per castitatē, staturę alę per obedientię nel perfectionis sublimitatē, clunium rotunditi per obedientiā, pedis sicci. i. affectus puri per conscientię munditiam. Vngulā aūt. i. finem uitæ dēt hſe concauam per humilitatem, solidam per perseuerantiæ firmitatem. ¶ Vngulæ equorum eius ut silex. Esa. 5. pulchritudo equorum ſm Isidibidē attenditur, vt sic caput exiguum, et siccum, aures paruæ, et acutæ, oculi magni, nares patulę, erecta ceruix, coma et cauda depressa, et multis pulis ornata. Sic verè talis dēt esse pulchritudo platj uel viri iusti, quia caput eius. i. principium, et inuentus debet esse exiguum per humilitatē, siccum per abstinentiæ parcitatē, siccū per continentiæ puritatē, q̄a ab ipso principio, et à capite inuenturis dēt esse humilis, abstinēs. et pudicus. Iste dēt hſe aures. i. audire, ut audiā. Aures ues. s. quantū ad detractores, et vaniloqa audiēda. Aures eius debent esse acutæ, i. diligētes ad audiendū verbū Dei, & exinquirendū ea quæ sunt necessaria ad salutem, & cogitandum causarum ueritatē. Ira paruum audietis, ut magnū Deum. Audi tacens simul, & quærens. Eccl. 32. Item debet habere vel prælatus oculos magnos per discretionem, nasum patulas per deuotionē, cervicē. i. intentionē erectā p æternorum contemplationem. Respicite. s. per discretionē, leuate capita uestra per æternorum affectionē. Lu. 21. Debet habere capillos. i. uirtutes, & hoc in collo, i. in principio iuuentutis, & in cauda. i. in fine senectutis. Ipse erit in caput, & non in caudam. Deut. 28. ¶ Maritum. i. ualor equorum attendi tur ruſtatio audax, & alacer, trementibus membris, qđ est signum fortitudinis, & q̄ ex summa quiete facile excitet, ex cursus non facile retardetur. Sic uerè prælatus dēt esse audax, & alacer. Audax. s. contra malos, & tyrannos, benignus & alacer erga bonos, quia clementia in suos, gladius est in hostes ſm Sen. Iste debet esse tremebundus per diuinorum iudiciorum considerationē, quia timor & tremor uenerūt super me, & hoc est signum fortitudinis spūalis, q̄a uerè timor facit hoiem fortem, & constantem, quia q̄ timet Deū, nihil trepidat. Eccl. 34. Sed non in timore dñi &c. Si ēt dormunt in deliciis, & cōsolationib. huius mundi ad modicum impellum pdicationis uel monitionis dēt excitari, & post a cursū bonorum operum per tentationes diaboli non dēt facile retardari. Excitauit eum, dicēs, surge velociter Actu. 12. Et sicut in equis inueniūtur multi colores, quia alii sunt nigri, alii albi, alii nigri, alii uarii, alii rufi, alii pallidi, sic pla tidēt esse debei p charitatem, albi per castitatem, nigri p patiam, & austeritatem, varii per virtutū multiplicitatē, rufi per crucem, & sagacitatē, pallidi per honestatē, & maturitatē. Vestiti te multis colorib. Eze. 16. Oia si uis potest exponere de oia, vel de uiro iusto, & perfecto. ¶ Secundum Pli. li. 8. c. 42. inter equos Scyticos. i. de Scythia est quædā cognatio, quæ copulā maternā refugiunt. Vnde narat Arist. lib. 9. c. 49. rex quidam Scytarum habuit equam pulchrā, & filiū eius pulchrum, & uoles hſe filium de utroq; cooperuit facie matris, & cū filius saltasset super eam, tandem discooperta facie eius, cognouit eam, & præ dolore fugiens ſcipi tauit alius equæ, eo q̄ uidit rē se habuisse cū matre suā, & mortuus est, ſm Pli. Equus ēt in grege libentius cum sorore gaudet, q̄ cū matre, ſm Pli. li. 8. c. 42. Si igitur inter equos irrationales est cognatio, multo magis inter hoies debet esse, ne à cōsanguineis abstineamus. Turpitudinē matris tuę nō discooperies. Leu. 18. Vnusquisq; ad proximā sanguinis sui nō accedat. Ibidem. Vel dic q̄ mater nra est concupiscētia, soror nra est charitas uel sapientia. Illius ergo coitum & cō federationē fugiamus, istius uerò cōsortiū eligamus. Prou. 7. Dic sapię, soror mea es. ¶ Plinius dicit, q̄ equi scythici pugnant pro dñis suis, & pro morte eorum plorant, & ad vocem symphoniæ delectati saltāt in hostē. Vñ ēt ait q̄ cū Regulus occisus fuisset, & hostis ad spoliandum venisset equus eius interfecit eum. Dicit ēt q̄ rege Nicomede interfecto, equus ei⁹ inedia uitā finiuit. Alia multa exēpla ponit idē Pli. & Sol. ut ſicut d. Pli. illi equi sunt meliores ad pugnam, q̄ bibendo in aquam profundius mergunt nares. Sic uerè boni & iusti fideles debent pro Chřo dño suo pugnare, fidem eius fortiter defendendo, & cōtra infideles præliando. Vsq; ad mortē certa pro iustitia. Eccl. 4. Et de eius morte per compassionē plorare, & se præ cōpassione inedia macerare, & spoliatorem eius, s. infideles, vel tyrannos corrigere, & mordere, & ad audiendum symphoniæ prædicationis in hostem diabolū vel infidelem populum saltare. s. eum aggrediendo per bonā operationē vel corporalē impugnationē, vel ēt trāsfremitando contra Sarracenorū cōgregationē. Illi ēt qui i aqua lacte scripturæ vel deuotionis vel cōpassionis nares aīæ. i. affectum, & uoluntatem profundius immergunt, meliores sunt ad prælium bonorū operū exercēdum, & ad diabolū, & uitia impugnandū, quia quāto hō in his aquis p fundius se immergit, tanto cōtra hostes facilius prævalescit. Et bř, sicut equus aliquotiens nullum fessorē præter dñm proprium vult admittere, sic equus. i. Christianus nō debet admittere aliam fessorē q̄ Chřm, quia nullam fidem, & credentiā nisi uam dēt suscipere, & motus morte ipsius, cōtra Sarracenos dēt dimicare. Esto uir fortis, & pliemur p ciuitate nra. 2. Reg. 10. Vel si uis dic de bonis subditis, & vasallis, qūo se debent hſe erga proprios dños, & prælatos. &c. ¶ Secundū Pli.

li. 29. c. 9. Fel equi computatur inter uenena, & iō sacrorum flamini. i. sacerdori paganorum equū tāgere nō licebat. Sāguis. n. equi recens, & crudus, pernicio⁹us est sicut taurinus. Sic verè charissimi equi quadrigæ dñicæ. s. mali ecclesiastici, & religiosi, qñ in eis est fel iracundiæ, & crudelitatis, sāguis luxuriæ, & fœditatis, tunc isti sunt pessimi, & uenenosi, q̄a alii q̄ eorū malo exēplo ad cōsimilia trahunt inuenenant, & moriunt, & iō ille qui est sacratus Deo. i. vir perfectus, & ēt quilibet Christianus non debet tangere per imitationē tales equos. i. crudeles, & luxurio⁹os Leu. 11. Non tangetis, & non manducabitis, quia immūda sunt. ¶ Scđm Pli. spuma equi cum lacte asinæ vermes in uentre perimit uenenosos. Sic verè si nos sumamus per deuotionē, & cōpassionē spumam. i. sudorē Chři, & lac q̄d ipse suxit. i. si cōsideremus eius natiuitatē, & passionē, tūc vermes. i. vitia, & pctā occidunt destruunt, & adnihilant. ¶ Equus ſm Aui. Proiicit dentes, & quanto antiquior, tanto hēt dentes albiores, & 3. anno vsq; ad trigna gnāt, & qñ in cipit gnāt, tunc hēt fortiorē uocem. Sic verè charisimi hō iustus, & maximè platus vel religio⁹us. dēt mutare dentes veteres. i. uerba inhonesta debet, pii cere, & dimitterre, & quanto senior, & antiquior ætate, & dignitate, tanto dentes eius. i. uerba dēnt esse albiora. i. mūdiora, & honestiora, iuxta illud Eccl. 23. Loquelæ indisciplinatæ non assuescat os tuum. Iste ēt per bona opera dēt gnāre. i. pullos uirtutum producere vsq; ad 30. annos, qui constāt ex denario ter ducto. i. vsq; ad perfectionem decalogi in fide trinitatis. Et qñ hō gnāt per bona opera, vocē. s. grārum actionis vel pdicationis debet emittere fortiorem. Esa. 40. Exulta in fortitudine uocem tuam. ¶ Scđm Auic. Inter equos fœminæ diutius viuūt, q̄ masculi. Sic uerè inter hoies illi q̄ sunt fœmelli. i. molles p pietatem, et fragiles se reputāt melius vt cōiter perseuerāt, quia ſm Bern. Magnū est apud dñm infirmitatem propriā cogitare. ¶ Scđm Auic. lib. 8. Equi pascentib. accidit podagrā, & eiiciūt soculares, & ueniunt eis noui, eius signum est tremor testiculi dextri. Sic verè ecclesia Dei multis accidit podagra pigritiæ vel tepiditatis, ita q̄ sotulares. i. bona exempla sanctorū proiiciunt, & continēunt, & recipiunt nouos. i. substituunt exempla mala inuenū, & stultorū. Leu. 26. Nouis superuenientib. vetera proiicietis. Cōtra illud Eccl. 9. Ne derelinquas amicum antiquū. ¶ Equi aliqñ patiunt dolorem illorum, & cōstringunt p partes posteriores, sed iuuat eos si minuantur. Accidit ēt eis cōtractio neruorum, ita q̄ grauat eos ambulare. Sic uerè quidā patiunt dolorē illorum, & renum. i. pruritum libidinis luxuriæ, & iō constringunt per ligamentum malæ cōsuetudinis & maximè in parte posteriori. in fine vitæ, & iō talib. ꝓficit minui. i. à carnalib. deliciis per abstinentiā refrenari. Nerui etiā eorū. i. affectiones deuotionis, & bonæ operationes cōstringuntur, & coarctant per accidia, ita q̄ ambulare, & ꝓcedere per bonorū operū exercitiū multipⁱ ipsos grauat. Pedes eorū pigri sunt ad ambulādū. Sap. 15. ¶ Nota q̄ d. Aui. lib. 5. q̄ eq̄ super oīa aīalia feruent ad coitū. Sic luxuriosi nō pñt satiari. Hier. 5. Equi amatores in fœminas, vnusquisque ad vxorem proximi sui hinniebat. ¶ Equis accidit infirmitas in ore, cadit eis palatum, & fit anhelitus calidus. Itē accidit eis rabies. Item congregatio ueneni. Item infirmitas vrinæ, & non possunt mingere. Item morsus reptilis uenenosi, qđ chalcida uocatur, per quod vlcerantur, & aliqñ moriuntur. Sic equis luxuriosis. i. carnalib. pctōrib. accidit infirmitas in ore, s. stultiloquii, & nugacitatis, rabies furoris, & crudelitatis, uenenum malitiæ, & falsitatis. Tales hñt. i. anhelitū calidum per malam suggestionem, retinent urinam pctōrum fœditatem per uerecundiam confitendi, & per suorum criminum excusationem, morsus ēt reptilium patiuntur. i. detractionem, et diffamationem. Oia. n. ista accidunt equis. id est pctōrib. & maximè carnalib. et iniquis, quia ſicut dr̄ Ro. 8. Si ſm carnem vixeritis, moriemini. ¶ Equus cognoscit hinnitum illius qui cōtra eum vult præliari. et delectatur stare in pratis, et natare in aqua, et potat aquā turbidā, et sic clara fuerit cum pede turbat eā. Hucusq; Arist. lib. 8. c. 24. Sic uerè uiri iusti cognoscūt hinnitū. i. suggestiones, et uerba illius qui cōtra eos pugnat cum tentatione. s. diaboli. Non. n. ignoramus cogitationes eius. 2. Cor. 2. ideo 1. Mac. 5. Cognouit Timotheus quia Machabeus est Boni etiam delectantur esse in pratis. i. in societatib. honestis, iuxta illud Eccl. 37. Cū

uiro

viro ſancto aſſiduus eſto. Vel ẽt in aqua ſcientiarũ, & lachrymarũ, compaſſionis, & deuotionis gloriantur natare, & ſe ei eis ingiter balneare. Hier. 31. Adducam eos per torrentes aquarum in uiam rectam. ¶ Equus plus diligit aquã turbidã q̃
19 claram, & ſi clara fuerit, aliquotiens cum pede turbat eam. Sic verè multi ſunt qui plus amãt aquam turbidã, i. ſcientias mũdiales, q̃ claram. i. ſcientiam theologicam, quæ clara dr̃ p veritatẽ. Iõ Hie. 2. Qui tibi uis ſuper uiam Aegypti, vt bibas aquam turbidam? Multi ẽt ſunt qui aquã clarã. i. ipſam theologiam, q̃ habent præmanib. turbant per falſas, & ſubtiles, & ſiniſtras expoſitiones, quia breuiter hodie dilexerunt homines magis tenebras quàm lucem. Io. 3. Vel expone de bonis, qui p ſus delectãtur in aqua turbida tribulationis, quã in aqua clara proſperitatis, & mundanæ conſolationis. ad Ro. 5. Gloriamur in tribulationib. Vel dic de aduocatis, qui magis diligunt aquam turbidam falſitatis, quàm claram, id eſt quàm lympitudinem veritatis.

De Equa. Cap. 34.

1 EQua ſm Ariſt. lib. 8. c. 24. ſi impregnata olfecerit candelam extinctam, faciq; abortum. Sic verè chariſſimi, qũ cã dela. i. perſona eccleſiaſtica, & maximè prælatus vel religio ſus extinguitur per peccatum, tunc ſi fumus infamiæ ſuę venit ad nares. i. ad auditũ equæ impręgnatæ. i. alicuius perſonæ ſimplicis, per bonum propoſitũ ſęcundatæ, ipſa, p certo facere cogitur abortum, quia per malũ exẽplũ alteri⁹, & malam ipſius imitationem, fœtus boni propoſiti ſui moriẽ, & ſic partus mortuus. i. malũ opus, & pctm̃ mortale ab ea parturitur. ¶ Equæ ſm Ariſt. lib. 6. c. 22. & Plí. lib. 8. c. 42. ſtãtes
2 pariunt, & ſuper oſa aãlia diligunt ſpeciem ſuam, & maximè fœtus ſuos. Et ideo ſi vna equa mortua fuerit, & puerum ſuum orphanum reliquerit, altera tanquã propriũ nutrit ipſum, & in filiũ ipſum recipit, & adoptat. Sic verè chariſſimi, quia mater noſtra Adam ueneno ſerpentis interiit, ideo altera equa. ſ. ſecundus Adam Chriſtus nos tãquã orphanos, & pupillos in filios adoptauit, & vbera gr̃æ, & doctrinæ in pręſenti & gloriæ in futuro nobis miſericordiæ largitur. Miſit. n. Deus filium ſuum, vt adoptionem filiorum reciperemus. ad Gal. 4. Iõ Hier. 49. Relinque pupillos tuos & viduæ tuæ in me ſperabunt. Vel dic, q̃ prædicatores ſtãdo. ſ. in ſtatu gr̃æ, pariunt alios prædicando. Vel dic de prælatis, q̃ alter alterius filios, & ſubditos debent recipere, & ſpualiter refouere, potiſſimè de curatis parochiarum &c. Idẽ ad Gal. 6. Alter alterius onera portate. Vel pone q̃ hoies dẽt diligere ſpeciem ſuam. i. alterutrum, quia omne aãl diligit ſibi ſimile. Eccl. 13. Et ideo ſi vnus moritur, alii debent pupillũ eius temporaliter nutrire, & docere. Pupilli ſumus abſque patre &c. Thr. 5. Hoies. n. debent ad compaſſionẽ, & miam p cunctis animantib. inclinari. ideo. Oia quæ vultis vt faciant vobis hoies, ea & uos facite illis. Mat. 7. ¶ Equæ filius q̃n naſci
3 tur habet in fronte quendam folliculum nigrum, quem eius mater morſu abcidit, nec eũ ad vbera admittit, quouſq; folliculus auferatur, & eum Plí. vbi ſupra & Ariſt. lib. 8. c. 24. vocant Hippomanes, quod eſt beneficium amoris, quia mulieres incantatrices eo utuntur ad ſtimulandum hoies ad amorem. Pullus vero primo triduo quo natus eſt, nunquam orepõt terram attingere, vt dicit Plí. li. 8. c. 42. Per iſtum folliculum intelligo pctm̃ originale, quod nobiſcum naſcitur ab vtero, & nos ad amorem. i. ad libidinem incitat, & inflãmat & eo vtuntur dæmones incantando, & nos ad libidinem incitando. Sed pro certo mater noſtra Chriſtus ipſum à nobis abſtrahit p baptiſmum, & quouſq; abſciſſus fuerit, & à motus, nos ad vbera ſua. i. ad æternam beatitudinẽ non admittit, quia pp ſolũ pctm̃ originale caret hõ beatifica viſione. Igitur in illo triduo quo natus eſt. i. in illa triplici concupiſcentia eum qua naſcitur. ſ. auaritiæ, luxurię, & ſuperbię, terram. i. ipſam Deũ (de quo Eccl. 1. Terra aũt in æternum ſtat) nunquam põt per gr̃am attingere, niſi per baptiſmum, & pœnitentiam iſtud triduum valeat pertranſire. Vel dic q̃ triduum malum quod nos impedit tãgere Deum, eſt pctm̃ cordis, oris & operis. Vel dic q̃ terra eſt cõſideratio noſtræ terreitatis, quam. ſ. dicta tridua nobis tollunt. Vel pone q̃ equa. i. prælatus non debet admittere ad vbera. i. ad pinguia beneficia, pullum ſuum. i. ſubditum quamdiu habuerit folliculũ nigrum, & veneficiũ amoris. i. carnalis libidinis corruptelã, q̃ nobiſcum ab vtero parturitur. Apoc. 22. Foris canes, & ueneфici. Vel pone ẽt q̃ equa parentes ſignificat, qui debent abſcindere à filiis ſuis veneficia. i. peccata carnalia, & auãdo. Erudi filium tuũ, & curua ceruicẽ eius dũ infans eſt. Ecc. 30. ¶ Equæ ſm Ariſt. lib. 6. c. 18. gloriantur in iubis ſuis, & colunt qñ ſibi abſcinduntur, & qñ ſibi auferuntur, extinguitur libido eorum, ac ſi in eis nõ eſſet vis amoris. Sic recte faciũt mulieres, quia verè in iubis ſuis. i. in capillis, & crinib. gloriãtur, & ſimiliter domicelli, & ideo qñ eis auferuntur, qñ à patre & triſtanẽ. Non in capillatura, & crinib. tortis. 1. Pet. 3. Et qñ talia auferuntur, deficit libido, quia verè talia nihil aliud, ſunt quam quædam luxuriæ incitamenta. Ideo Nu. 6. Radet oẽs pilos capitis ſui, & ſanctus erit. Vel pone q̃ iuba, q̃ ea abundantia capillorum ſignificant abundantiam diuitiarum, in qua diuites gloriantur, & de earũ amiſſione triſtãtur, licet ex hoc ardore ſuæ libidinis, & auaritiæ temperẽt, iuxta illud Eccl. 10. Qui gloriatur in diuitiis, paupertate uexatur. ¶ Itẽ ſm eundem, pugna eſt inter equas, & quaſdã aues: las quæ dicuntur anthi, & hoc quia utraq; beſtia herbis nutritur, & ideo vna cupit aliam paſcuis abdicare, eiicere vel fugare. Sic uerè pugna eſt, & inuidia, & diſcordia inter diuites huius mundi. Nam quia quilibet comedit herbas ſuas: rias, ideo vnuſquiſq; nititur alium eiicere à paſcuis ſuis ab offciis, & promotionib. huius mundi. Figura Gen. 13. vbi pp paſcua facta eſt rixa inter paſtores gregum Abrahã, & Loth quia vt dicitur ibi. Erat poſſeſſio eorum nimia, & non quibant habitare comminiter.

De Polledro, ſiue Pullo equino. Cap. 35.

POlledr⁹ eſt equi filius, vel pullus equinus, quiſi dicitur quamdiu matris vberibus eſt ſubiectus. Poſterior pars eriam pulli eſt maior anteriori. Et qñ creſcit, & antiquat, tunc creſcit pars anterior, & alteratur. Et inde eſt q̃ in iuuẽtute poſſunt cum pede anteriori tangere caput ſuum, qñ tamen non poſſunt in ſenectute. Polledrus eſt uir iuuenis, & maximè nouitius in religione, pars eius anterior eſt affectꝰ carnalis, & poſterior affectus ſpiritualis. Vnde dr̃. 1. Cor. 15. Prius quod animale eſt deinde quod ſpirituale eſt. Ideo dr̃ igitur pulli qui vberibus matris ſuæ. i. doctrina religionis paſcuntur, et eidem per humilitatem ſubiiciunt hñt partem poſteriorem. i. actus, & opera ſpiritualia, maiorem quam anteriorem, quia verè plus abundant nouitii in feruore ſpirituali quam carnali, iuxta illud Apoc. 2. Poſteriora tua plura prioribus. Vnde cum pedibus poſterioribus. i. cum affectionib. ſpiritualibus tangunt caput ſuum. i. Chriſtum per deuotionẽ, & amorem, ſed qñ antiquantur, & ſeneſcunt, tunc vere vertitur res in contrarium, quia tunc pars anterior ideſt affectus, & deſideria carnalia incipiunt augmentari, pars uero poſterior. i. deſideria ſpiritualia paulatim incipiunt Aggrauari. Tales. n. primo ſunt feruentes deinde deficientes, primo cantant. Mirabilia, ſecundo. Defecit, tertio eſt cõtrariũ, Legem pone. Ideo ad Galat. 3. Cum ſpiritu cœperitis carne conſummamini. Vel dic quod anterius eſt ſpirituale, poſterius uero eſt carnale. ad Phil. 3. Quæ retro ſunt obliuiſcens, ad ea vero quæ ſunt priora, extendens me ipſum deſſi. ad. proſequor brauium. Et expone de iuuenibus, qui plus abundant in poſterioribus. i. in carnalibus & temporalibus, quã anterioribus. i. æternis & ſpiritualibus. Et eſt eorum noũ mi peius priore a. Pet. 2. Pullus etiam quamdiu eſt cum matre ipſa miro affectu diligit, et hinnitu perditam quaritꝫ famq; ſequitur quocunque uadit. Sic uerè boni er iuſti: quuntur per orationem matrem ſuam. i. Chriſm vel prælati ubicunque ierit, ſe in omnibus ei conformando. Sequimini eũ quocunque introierit. Luc. 22. ¶ Pullus equinus dum eſt cum matre, ipſam mire diliget, ubera eius ſugit, ſtrictis non ſternitur. cingulo non cingitur, phaleris non ornatur calcarib. non pungitur, ſellæ non ſubijcitur, freno non cõmatur, matrem libere ſequitur, ubicunque diſcurrere potitur, graminibus paſcitur, clauis in pedibus non cauſtici in fine à matris uberibus abſtrahitur, & ea fugere non permittit, labori exponitur, quadrigis ſubijcitur, capiſtro coarctat, equeſtri militiæ deputat, et ſic caſibus miſeris pap equi filius, ppagatur. Chariſſimi per iſtum pullum intelligo virum

viram carnalem, mundanum, & peccatorem, qui quãdiu eſt cum matre ſua. i. in mũdo, & in uita præſenti, mire eã diligit, habera eius. i. mundi delicias, & ſeculares ſciẽtias ſugit & ſtrictis amentis pniæ non ſternitur, cingulo obedientiæ nõ ſtringitur, phaleris. i. uirtutib. non ornatur, calcarib. diuini timoris non pungit, ſellæ diſciplinæ non ſubiicitur, freno ſilentii non domatur, matrem ſuam mundũ ſequi, & poſt eam ubicunq; uoluerit ire libere permittitur, ſ. ad nundinas, ad mercata, & negocia ſecularia pertractanda. Quodcunq; uoluerit &c. Gramina ẽt mũdi. i. diuitias, & delicias deparitur de Hie. 40. Gramina ẽt mũdi. i. diuitias, & delicias depaſtores, & clauis. i. conſciæ aculeis nõ cauatur, & ſic quaſi naturali libertate in hoc ſeculo iocundatur. Iſta ẽt patent de mundi pttõrib. ſecularib. & diuitib. iniquis. Explica, & exẽplica, q̃ uir uanus in ſuperbiã erigitur, & tanquã pullũ ona gnſe hberũ natũ putat. Iob 11. Sed in fine poſt miſerã uitã ſalum, à matris uberib. i. à mũdi deliciis abſtrahitur per mortem tpalem, & eam amplius ſugere non ſinitur, ſed labori infernali ſubiicitur, quia laborabit in æternum, & uiuet ad hucin finem quadrigis. i. onerib. tormẽtorum eponiẽ, chamo indiſſolubili æterni carceris ſtringitur, q̃a perpetuo nequitiæ exire, & equeſtri militiæ. i. ipſorum dæmonum inferna ſub militum vſib. deputatur, & ſic ſiniunt gaudia & libertates miſeræ mundanorũ. Extrema. n. gaudii luctus occupat. Prou. 14. Vel expone de religioſis, qui in fine qñ exeunt de ſeculo, & conuertuntur ad religionẽ, ſtringunt cingulo obe dientiæ, punguntur calcarib. diuini timoris &c. ſicut ſupra Laborioſæ exponuntur quadrigis. i. regulæ, & religionis onerib. ſupponuntur, equeſtri militiæ. i. ad bellandum cõtra vitia diſponuntur, & eis onera mandatorum Dei imponuntur. Iõ Abac. 3. Viam feciſti in mari equis tuis, i. in amaritudine religionis. ¶ Scdm Iſid. equi fuerunt quibuſdam diuerſis deorum ritib. conſecrati. Nam in quadriga ſolis fuerũt quatuor equi conſecrati, & hoc propter eius in anno multiplicem immutationem. ſ. ueris, hyemis, eſtatis, & autumni. Sic verè ſoli. i. Chriſo dedicantur equi. i. uiri iuſti, & in quadriga eccleſia ſunt quatuor genera hoium ſeu ſtatuũ prædicti religioſi, principes, & ſeculares. Et iſti equi debent eſſe iuncti, & uniti per cõcordiæ unitatẽ. Vel per quatuor equos intelligo diuerſos ſtatus eccleſię, & religionis, potiſſime monachos, canonicos, mendicantes, & ſeculares. Figura Zac. 6. ubi vidit quatuor quadrigas & in prima equi, ruſi, in ſecda equi nigri, in tertia equi albi, in quarta equi varii, & fortes, qui currebant diſcurrentes per oẽm terrã & iſti exibant de medio duoru montiũ. Sic verè in eccleſia, ſunt quatuor quadrigæ. i. quatuor ſtatus, q̃ de medio duorum montiũ. i. duorum populorum, iudaici. ſ. & gentilis primitus prodierũt. Sed in quibuſdã ſunt equi ruſi. Iſti ſunt monachi Ciſtercienſes ueteris ordinis, & minores. Alii ſunt nigri. ſ. monachi nigri ꝑdicatores &c. alii albi, ſ. canonici. alii varii, ſ. ſeculares, q̃ non hñt aliquem colorẽ determinatum, qui dñr currere, per oẽm terram, quia. ſ. iſtorũ alii ſunt liberi, alii sũt
4 ſerui. Quis dimiſit onagrum liberum? Iob 39. ¶ Lunæ dedicabãtur duo equi. ſ. unus albus, alius niger, eo quòd nocte, & die appareat, & luceſcat. Sic verè beatæ Virgini debent dedicari albi, & nigri. i. boni & mali, & hoc quia nocte, & die circa pctõres, & iuſtos ſolet apparere per ſuorum beneficiorũ impenſionẽ, quia ſm Bern. in ea inuenit iuſtus gr̃am, pctõr ueniam, Angelus lætitiam. Iõ Eſa. 34. Nocte, & die nõ extinguetur. ¶ Equi triiugales ẽt diis inferis conſecrabant. Vltra alii ſeptem equos de facili non iungebant, referentes
5 ad ſeptẽ dies, & planetas. Sic uerè chariſſimi diis inferis. i. dæmonib. conſecrant̃ tres equi. i. tria genera pctõrũ. ſ. luxuriõſi, cupidi, & ſuperbi, planetis aũt. i. ſanctis conſecrant̃, ſequuntur per orationem matrem ſuam. i. Chriſm vel prælatum. ubicunque ierit, ſe in omnibus ei conformando. Sequimini eũ quocunque introierit. Luc. 22. ¶ Pullus equinus dum
6 eſt cum matre, ipſam mire diliget, ubera eius ſugit, ſtrictis non ſternitur. cingulo non cingitur, phaleris non ornatur calcarib. non pungitur, ſellæ non ſubijcitur, freno non cõmatur, matrem libere ſequitur, ubicunque diſcurrere potitur, graminibus paſcitur, clauis in pedibus non cauſticatur in fine à matris uberibus abſtrahitur, & ea fugere non permittit, labori exponitur, quadrigis ſubijcitur, capiſtro coarctat, equeſtri militiæ deputat̃, et ſic caſibus miſeris paupertatis, & ſeruitutis. i. ſeruilibus operibus, & ſeruilibus hominibus ſubijcitur. Et ſic ſuper iſtum pullum intelligo virum carnalem, mundanum, & peccatorem, qui quãdiu eſt cum matre ſua. i. in mũdo, & in uita præſenti, mire eã diligit, habera eius, i. mundi delicias, & ſeculares ſciẽtias ſugit & ſtrictis amentis pniæ non ſternitur, cingulo obedientiæ nõ ſtringitur, phaleris. i. uirtutib. non ornatur, calcarib. diuini timoris non pungit, ſellæ diſciplinæ non ſubiicitur, freno ſilentii non domatur, matrem ſuam mundũ ſequi, & poſt eam ubicunq; uoluerit ire libere permittitur, ſ. ad nundinas, ad mercata, & negocia ſecularia pertractanda. Quodcunq; uoluerit &c. Gramina ẽt mũdi. i. diuitias, & delicias deparitur de Hie. 40. Gramina ẽt mũdi. i. diuitias, & delicias depaſtores, & clauis. i. conſciæ aculeis nõ cauatur, & ſic quaſi naturali libertate in hoc ſeculo iocundatur. Iſta ẽt patent de mundi pttõrib. ſecularib. & diuitib. iniquis. Explica, & exẽplica, q̃ uir uanus in ſuperbiã erigitur, & tanquã pullũ ona gnſe hberũ natũ putat. Iob 11. Sed in fine poſt miſerã uitã ſalum, à matris uberib. i. à mũdi deliciis abſtrahitur per mortem tpalem, & eam amplius ſugere non ſinitur, ſed labori infernali ſubiicitur, quia laborabit in æternum, & uiuet ad hucin finem quadrigis. i. onerib. tormẽtorum eponiẽ, chamo indiſſolubili æterni carceris ſtringitur, q̃a perpetuo nequitiæ exire, & equeſtri militiæ. i. ipſorum dæmonum inferna ſub militum vſib. deputatur, & ſic ſiniunt gaudia & libertates miſeræ mundanorũ. Extrema. n. gaudii luctus occupat. Prou. 14. Vel expone de religioſis, qui in fine qñ exeunt de ſeculo, & conuertuntur ad religionẽ, ſtringunt cingulo obedientiæ, punguntur calcarib. diuini timoris &c. ſicut ſupra Laboriosæ exponuntur quadrigis. i. regulæ, & religionis onerib. ſupponuntur, equeſtri militiæ. i. ad bellandum cõtra vitia diſponuntur, & eis onera mandatorum Dei imponuntur. Iõ Abac. 3. Viam feciſti in mari equis tuis, i. in amaritudine religionis. ¶ Scdm Iſid. equi fuerunt quibuſdam diuerſis deorum ritib. conſecrati. Nam in quadriga ſolis fuerũt quatuor equi conſecrati, & hoc propter eius in anno multiplicem immutationem. ſ. ueris, hyemis, eſtatis, & autumni. Sic verè ſoli. i. Chriſo dedicantur equi. i. uiri iuſti, & in quadriga eccleſia ſunt quatuor genera hoium ſeu ſtatuũ prædicti religioſi, principes, & ſeculares. Et iſti equi debent eſſe iuncti, & uniti per cõcordiæ unitatẽ. Vel per quatuor equos intelligo diuerſos ſtatus eccleſię, & religionis, potiſſime monachos, canonicos, mendicantes, & ſeculares. Figura Zac. 6. ubi vidit quatuor quadrigas & in prima equi, ruſi, in ſecda equi nigri, in tertia equi albi, in quarta equi varii, & fortes, qui currebant diſcurrentes per oẽm terrã & iſti exibant de medio duorũ montiũ. Sic verè in eccleſia, ſunt quatuor quadrigæ. i. quatuor ſtatus, q̃ de medio duorum montiũ. i. duorum populorum, iudaici. ſ. & gentilis primitus prodierũt. Sed in quibuſdã ſunt equi ruſi. Iſti ſunt monachi Ci

sum seu cursum.i.illud opus, & exercitū quod in iuuentute assuefacimus,in senectutis tpe frequētamus,siue bonum fuerit,siue malum,qui adolescēs iuxta uiam suam &c.Prou.
1322.¶Equus ſm Arist. hbentius vadit in grege cum sorore, q̄ cum matre.Charissimi,mater nostra est concupiscētia carnis,quæ eas parturit in hoc mūdo.Eze.16. Pater tuus amorreus.i.mundus,mater tua cethea.i.carnis concupiscētia. Soror aūt nostra est sapia.Prou.7.Die sapiæ,soror mea es. Matrē igitur nostram.i. concupiscentiam relinquamus, & fororem nostram.i.diuinam sapientiam frequentemus ad Ro.
1413.Curam carnis ne feceritis.¶Secundum Pli.li.8.c.42. equi vīr sensu,& imaginatione pollere.intelliguīt. n. adhortationē gloriæ,& uisum est equos tela collecta equitantibus suis tradere,& etiam quodam naturæ sensu dicuntur sessoris sui victoriam præscire,& præsentire,sicut de currentib. in circo exemplificant tam Pli.q̄ Soli.Dicit aūt Pli. q̄ Sarmatæ ieiunio,& inedia præcedente equos ad cursum habilitāt atq; ita per centena,& quinquaginta miliaria continuo cursu ipsos equitant.Igitur in his docetur homo intellectū, & discretionem hre,& de futura victoria cōtra uitia gaudere, & ieiunio carnem macerare,& sic ad bona opera celeriter curritare.Sic faciebat Apostolus,vt dicit 1.ad Cor.9.Sic curro non quasi in incertū, sed castigo corpus meum & in seruitutem redigo. Vel dic q̄ sessor est prælatus qui equum.i. subditum debet per abstinentiam macerare,vt possit currere ad opera virtuosa.Ipse vero equus, & subditus debet de victoria sessoris, i. domini regis uel prælati sui gaudere, & de ea quām plurimum exultare.

De Elephante. Cap. 36.

1 ELephas apud indos barrus dī,& inde vox eius barritus nuncupatur,cuius dentes ebur sunt, & rostrum ꝓ muscis appellatur.Hic inter omnia animalia maior est corpore,& uirtute.Nam Medi, & persæ eis turres ligneas imponunt,equib.dimicant,& bellant.Et sunt boni intellectus, & memoræ,gregatim incedunt,in aquis,& siluis pariunt, & vbi pariunt,ibi dimittunt fœtus suos,ne à draconib. rapiantur.Biennio fœtus portant,& trecentis annis uiuunt, vt dicit Isid.li.12.Tales rectè debent esse prælati,q̄ a magnitudine auctoritatis,virtute perfectionis,& bonitatis debent aliis prę pollere.Grandis auctoritatis es, & bene regis regnū Israel 3.Re.21.Et ideo vox eorū.i.comminatio debet esse barritus fortis.s.& terribilis peccatorib.comminando.Dentes eorū .i.prædicatio,& uerba debent esse eburnei.s.rubicundi per charitatem,vt sint eloquia eorum castra, argentum igne examinatū.Et ideo turres ligneas.i.religiones conuentus, & ecclesias debent portare per debitum regimen,& discretū vt hoīes ibi existentes,s.religiosi,& clerici possint contra vitia,& peccata dimicare.Figura.1.Mach.6.vbi in prælio regis exercitu erant elephantes cum turrib.ligneis & intus homines armati.Sic in exercitu Christi ilti debent esse boni intellectus per discretionem,gregatim incedere per subditorū concordiam,& delectationem,& debent parere per bonā operationem,in aquis debent habitare per deuotionem & dilectionem,& lachrymationem, & in siluis pœnitentię p corporalem macerationem,& ibi fœtus suos.i. subditos relinquere,dimittere,& nutrire,ne à dracone diabolo deuorentur.Isti debent diu viuere per perseuerantiā, & longanimitatem,fœtus.i. subditos duobus annis portare.i.per fidem & charitatem, quia istis duobus debet prælatus præcipuè subditos enutrire,quia in his duobus mandatis tota lex pēdet,& prophetæ.Mat.22.¶Secundum Pli.li.8.c.1.elephas in-
2 ter oia animalia maximæ est virtutis,& perfectionis, quia elephantes in noua luna conueniunt gregatim,& in flumine se abluunt,& nouo syderi cōiter plus se inclinant, & sic redeunt ad locum suum.Elephas est bonus Christianus, luna est persona filii Dei, quę renouata fuit in incarnatione, quia Dei filius q̄ ab ęterno est,factus est quasi nouus,& temporalis,& ideo in renouatione istius.i.in ortu vel incarnatione istius Christi,nos elephātes Christiani sui debemus in unicem conuenire,& congregari,s.per fidei,& cōcordiæ vnitatem,& ad ecclesiam,& officii diuini solennitatem conuenire.Ideo Apo.19.Venite,& congregamini ad cœnam magnam Dei.In flumine ēt deuotionis,compassionis, lachrymarum & sacræ scripturæ nos debemus modo balneare,& lauare,& isti nouo syderi Christo nouiter renouato debemus nos cōiter inclinare per grārum actionē,& sui auxilij implorationem,& ita purificati,& lauati ad locum nīum.s. Paradisum poterimus redire finaliter per æternæ gloriæ ac quisitionē.Vel pone de natiuitate Virginis vel Ioannis.Vel potest exponi de trib.Magis,qui vīa stella materiali & cognito ortu stellæ spūalis, conuenerunt,& Deū adorauerūt, & honorauerunt,& sic per fidem purificati fuerunt,& tandem ad propria redierunt.Mat.2.Per aliam viam reuersi sūt in regionem suam. Vel pone q̄ orto isto nouo syderę congregati sunt,s.ad fidei ueritatem,elephātes.i.hoies & in flumine baptismi purificati, ipsi Christo se inclinauerunt per obedięti̇am,& subiectionem,& suę fidei suscepționē,& sic ad locum suum.s.Paradisum (vnde in Adā cecideramt)redierunt.Ideo impetum vī illud Esa.17.In die illa inclinabit hō ad factorem suum,& inclinabitur ad alcaria. ¶Elephantes iuuenes suos diligenti cura custodiunt,& qñ uadit ad fluuiū vt lauentur,eundo,& redeundo eos præcedere faciunt, & qñ luna est renouata, inclinant se ei, & filios suos ad inclinandum syderi instruunt,& informant.Sic verè debent facere parentes,quia verè filios suos iuuenes debent summēre studire,& maximè à uitiis, & peccatis, & eos ad fluuiū de notionis,& cōfessionis,eleemosynæ,& cōpassionis secum ducere,vt ibi lauentur,& explenī per peccatorū condonationē,q̄a eleemosyna extinguit pctm. Eccle.3.Et ad adorandū Christm vel beatā Virginem ipsos exēplo & uerbo instruere,& docere.Eccl.30.Doce filium, & operare in illo. Exemplum de Thobia, qui filium suum Deum timere docuit,& ab ſtinere ab oi pctō.Tho.1.Vel si vis expone de platis, & subditis per oīa sicut supra.¶Elephantes ſm eūdem ibidem, qñ infirmantur,quasdā herbas salubres cōgregāt,sed antequā eis utantur,supino capite eos ad cœlum leuāt,& quadā celigione à numinib.adiutorium postulāt. Sic verè qñ hō infirmat,& herbas,& medicinas quærit ut iuuetur, non dētin eis tm confidere,imo ipsas ad cęlum eleuare per diuinę potentię consideratione,et sui auxilii implorationem.Eccl. 38.Fili,in infirmitate tua ne despicias te ipsum,sed ora deminum,& ipse curabit te.Altissimus. n. de terra creauit me dicinam,& uir prudens non ahorrebit eā ibidē.Vel dic q̄ illi qui infirmant spūaliter per ignorantiā,& pctm,debēt herbam sacræ scripturæ vel pniæ comedere, et sibi incorpora re,et cum hoc Dei auxiliū implorare, quia in unum laborat humanum studium,vbi Dei auxilium.Nam ſm Hieronymum,studium debet sæpe interrumpere oratio.¶Item ibidem Plinius.Elephantes sunt boni intellectus, quia docent cognoscere regem,et eum adorare, et ob reuerentiam coram eo genua incuruare.Sic verè boni Christiani,et sancti, regem suum Christum vel prælatum debent cognoscere p fidem,et discretionē,corā eo genua flectere cum benigna tate,et subiectione,et eum adorare per grāe implorationē, et reuerentiā,et gratiarum actionem.Ideo Can3.Egredimini filiæ Sion,et videte regem Salomonem. ¶Item idem ibidem.c.4.dicit,q̄ elephantes qñ inueniunt hoīum in nemore errantem,primo (ne ipsum terreant)aliquantulū de uia se elongant,et ipsum paulatim præcedentes,viā ei ostendunt et si draco obuius fuerit,contra eum pro defendendo hoīe se opponunt,et hoc maximè faciunt qñ hīt fœtus iuuenes, q̄a timent q̄ hō quærat fœtus suos, et ideo de eo se uolūt expedire,ut eos possint securius,et cauti⁹ custodire. Et si grex pecorum occurrerit,itinera sibi blanda,et placida faciunt, et ne qd̄ aīal interficiant præcauent;et attēdunt, sicut dīcit Pli.q̄ Soli.Elephas est Christus,draco diabolus, solicitando mundus, terminus paradisus, recta uia est pœnitentia. Elephas ergo.i.filius Dei,qñ uidit in solitudine huius mūdi hoīem.i.humanū genus errare,et deuiare,tūc ne ipsum terreat ab itinere mūdi, vel pniæ,primò se elongauit, s.à principio vsq; ad incarnationem,quia tunc non fuit in uia pniæ per presentiam corporalem,sed tandem in uia se posuit,et per bonū exemplū hoīem præcessit,quia Cepit Iesus facere,et docere. Act.1 Præcedat dns meus seruum suū.Gene.33. Et ei rectā viā eūdi ad terminum Paradisi, videlicet pniæ ostendit,et à lęsione quacūq; præcauit, et in omnibus placi de uiam salutis ostendit,et pro eo contra draconem diabolum in crucis prelio dimicauit, et ipsum de eius manibus liberauit, et ad ueritatis semitam reuocauit. Inuenit eam in

ab hoīe,& non in via.Ge.39.Ideo.Sopho.3.Nugas quæ à lege reuerebant, reuocabo.Vel expone de prælatis,& viris iu dic. qui subditos & alios qñ errant in fide vel in morib. debent eos præcedere per bona exempla,& viam veritatis eis per prædicationem ostendere, & pro ipsis cōtra draconem contra tyrannos,& diabolum pugnare,& pecudes,& pauperes non ledere,sed iuuare. ¶Elephas qñ habet fœtus & in nemore hoiem in nemore, precedit eum,ipsiq; rectam viā ostē dit,& hęc ratio est ſm Pli.quia timet q̄ hō quęrat fœtus suos, & ideo primo vult de eo se expedire,vt fœtuum suum possit melius custodire.Et in hoc habemus exemplum q̄ hō se dēt genus de maiori periculo liberare,& postea se,& suos potenter gubernare.¶Idem li.8.c.5.& Sol.ēt dicunt, q̄ elephantes gregatim incedūt,minime et omnib.soliuagi,& duplicem gregem maior natu, alius aūt ætate proximus sequentes eo agmen maior natu, et ei cooperatur. Iuuenes aūt suos qñ de nocte,iuuat.n.eum,& ei cooperatur. Iuuenes aūt suos qñ de nocte vadum transnatare,faciunt,precedere,ne maiorum in pedis impediantur.Sic verè charissimi in cōgregatione,elegantium.i.religiosorū vel clericorum, ille qui est maior natu,ætate spūali,i.ille pfectior q̄tū ad gram vel virtutes,debet alios ducere per prælationem, & primatū in eis obtinere,loquere tu maior natu,decet.n.te primum verbum. Ecc. 32.ille ēt qui sunt post eos seniores, i.virtutib. perfectiores, debent eos in prælationis officio adiuuare, cōsulēdo, & supportando,vt per sapientum, & seniorum consilium possint prælatiri publicam gubernare, & per eorū iuuamē alios elephantes sequētes,i.subditos prouide regere, & saluare, quia bf loquendo, post prælatos illi qui sunt sapiētiores, & fortiores,dcnr in dignitatibus,& officijs in honorib. & conflijs esse primi.vñ 1. ad Theſſ.4. Illi q̄ in Christo mortui sunt resurgent primi.Itaque prælatus debet subditos ducere,alij vero debent compellere.Quod maximè de prelatis qui sunt primi,& de principibus,qui sunt secūdi,potest intelligi, qa ad prelatos pertinet ductio pastoralis, ad principes autē
3 compulsio manualis.¶Elephātes faciūt præcedere infantes suos,& qñ debent per vadum aliquod transnatare,ipsos faciunt prius,secundum Pli. ibidem, & hoc ne maiorum impedimentum natando impediantur. Tales sunt multi carnales, & affectuosi prælati,qui iuuenes suos,i.nepotes,& cōpatrios,& familiares faciunt præcedere, ipsos præ aliis indebite promouendo, quis ipsi sint iuuenes, & infantes nec patiuntur quod aliquis magnus,& scientificus fluuium prosperitatis introeat ante ipsos.Esa.3.Dabo pueros principes eorum &c.Vel dic q̄ stulti religiosi, vel clerici, vel superiores dent,& in prælatione alijs præpollere.Iuuenis,& acutus ingenio,& in prælatione alijs præpollere.Iuuenis,& acutus ingenio,& acutus in sententia in iudicio.Sap.8.¶In elephantib.maximus est pudor, & in eundem.Nam qñ vnus ab alio vincitur, victus vocem fugit victoris,& eius nequit cōfortium sustinere.Sic verè charissimi qñ inter duos elaphantes,i.inter Deum,& diabolum diabolus victus fuit,& postratus ideo in loco,i.in corde vbi est Christus victo per gratiam, & charitatem, vel vox eius a prædicatio,& doctrina resonat,non audet victus diabolus comparere.Vel pone si vis quòd quando dæmon superatur ab homine tunc eius vocem,i.orationem timet nec corā eo ipsum iterum de eodem vitio tentandum audet amplius comparere. Confunditur fur qñ deprehenditur. Hiere.2.& Ysaie.3. Vocem tuam audiui,& timui. ¶ Elephantes qñ sunt in calore, & luxuria,sūt nimis mali,& periculosi,& maximè agrestes. Nam domus, & stabula diruunt, & subuertunt, vt dicit idem. Sic verè charissimi ex luxuria, & libidine proueniunt hodie multa pericula in hoc mundo,quia domus,i.ista ius ecclesiasticus (quæ est domus Dei.ad Heb.3.) & stabula, id est prelatus mundanus ex hoc destruuntur, & per luxuriosos sę pius dissipantur quantum ad famam,& quantum ad bona tē poralia,naturalia,spiritualia,& æterna.A muliere enim initium factum est peccati,Ecclesiast.25.quia homini fornicationi omni dulcis,non fatigabitur transgrediens.Ecclesiastici
1123. ¶Elephantes domiti (secundum quod dicit idem ibidem.) turres ligneas portant,acies destruunt, concutiunt-que armatos,& optimi sunt in militia, sed quod mirum est dictu,qui armatas acies non timent, vocem minimè suis fi-

ue porcæ fugiunt,sicut dicit idem. Charissimi isti elephātes sunt iusti & perfecti,qui per disciplinam & pœnitētiā sunt domiti,qui per cōstātiæ fortitudinem ipsos hostes spirituales,mundum.s.& dęmones infinitis malitijs armatos non timent,sed turres ligneas.i.onus mandatorum Dei,& statutorum ecclesię & religionis deferunt atque portant.ad Gal.6. Vnusquisq; onus suum portabit.Et tāta constantia & patiētia sunt firmati,q̄ nullas aduersas tribulationes uel tentationes treuidant vel formidant, quia leo fortissime bestiarum ad nullius pauebit occursum,Prouerb.30. Veruntamen vocem suis.i.carnis propriæ suggestionem mirabiliter metuunt, quia verè nullus est ita constans uel perfectus, quin ad vocem suis.i.ad suggestionem propriæ carnis multum debeat trepidare,maximè qñ considerat q̄ Dauid sanctissim⁹, Salomon sapientissimus,Sanson fortissimus, ab ista sue.s.ā carne fuerunt per luxuriā superati,quia sicut dī Prou.7.Multos vulneratos deiecit, & fortissimi quique ab ea vulnerati sunt.Figura Gen.33.vbi Iacob qui non timuerat Labant persequentem,super oia timuit Esau fratrē suū, & iō ne ab eo occideret,septies adorauit. Sic uere iusti qui constantię firmitate suffulti non timent labā,i.mundum,vel diabolū,fratrē suum Esau rufum,i.carnem propriam,suemque luxuriæ. debent summe formidare,& ne ab ea vincātur,dnm septies deprecari.Pſ.Septies in Die laudē dixi tibi.Vel pone q̄ illi q̄ timent minima, forte sunt postmodum ad maxima. ¶Idem
13 Pli.lib.eod.c.10.dicit q̄ elephas alcas prosternit palmas & sic comedit fructum earum.Sic verè diabolus qñ videt altā palmam.i.virum iustum in perfectionis altitudine sublimatum,& fructibus bonorum operum fœcundatum,ipsū prosternit aliquotiens per peccatum, & sic fructus ejus.i. bona ipsius opera deuorat & consumit. Figura Dan. 4. vbi agitur de alta arbore subuersa.Vel dic q̄ elephas est Deus,qui palmas fructiferas.i.superbos & diuites pctōres subuertit,s.per mortē vt sic fructus & diuitiæ eorum distribuantur aliis & dispēsentur.Esa.2.Dies dñi super omnem arrogantem,& humiliabitur,& super cedros libani sublimes & erectas. Vel per elephantē si vis aliter exponere poces accipere Deum, qui palmā altā.i.superbum diabolum ꝓstrauit,& fructus, id est peccatores quos sibi subijcerat,comedit, s. eos ad suam fidem conuertendo. Ideo Canticorum 7. Ascendam in palmam, & apprehendam fructus eius. ¶ Causa pugnæ perpe-14
tuæ,quæ est inter elephantes & dracouem, assignatur à Plinio,quia propter corporis magnitudinem & virtutem vnus alter inuidet,& contra eum militat,& bellat. Sic verè in mūdo causa inuidiæ,malitiæ & discordiæ est potestatis & gloriæ magnitudo,quia diuites diuitibus inuidēt,& ex hoc cōtra se inuicem militant sępius & certant,quia ſm Chrysost. Propemndum naturale est ciues ciuibus inuidere.hucusque Plin.¶Secundum Arist.lib.1.cap.11.& Auicen. nasus elephā15
tis est longus & fortis,& eo vtitur loco manus,& cum ipso accipit cibum & portat ad os, quod nullum aliud animal facit, & habet mamillas in pectore, & dentes & culmos magnos in ore.Elephas est homo perfectus, & maximè prælatus vel religiosus,cui⁹ nasus est deuotio,quæ debet odorare æternam suauitatem.Vbera eius significāt misericordiā, & compassionem,vel doctrinam & prędicationem.Dēt eius significāt,eloquētiam,& et verbalem correctionem.Dēt igitur nasus deuotionis nostræ esse longus per perseuerantiā, fortis per constantiam. vnde Cantico. 7. Nasus tus sicut turris libani. Et eo loco manus debemus vti.s.ad accipiendum & acquirendum cibum gratiæ et virtutum, vel cibum gloriæ sempiternæ,et cui non sufficit manus,id est operatio,debet ei sufficere nasus,i.deuotio, qa vnguentis et varijs odoribus delectatur cor Prouer.17.Vbera autem lactis siue prædicationis vel dulcis misericordię et cōpassionis debet habere circa cor i pectore, vt.s.ex corde et ex charitate prędicet et doceat, et pauperibus subueniat et succurrat. et in ore debet habere,culmos,id est dentes magnos,et verba dura,fortia et correctoria, veruntamē alba,et eburnea, id est pudica pariter et honesta.ad Eph.4.Omni sermo malus non procedit ex ore vestro, sed si quis bonus est ad ædificationē audientium. ¶Item dicit idem quòd lingua elephantis est 16
valde modica respectu corporis sui,et semper i ore latitat, et raro videtur extra,nisi quando lambit labia sua post cibū et potum etc. Sic vere i Christiano debet esse parua lingua,

.i. paucitas uerborum, quia in multiloquio non deest peccatum. Prouer. 10 Et in ore debet ſp latere. ſ. per modeſtiã, & ſilentium, & raro dẽt exterius apparere per verbo ſitatem, iuxta illud ori tuo facito oſtia, & verbis tuis facito ſtaterã. Eccleſ. 28. Verunt̃ qñ accipit cibum, & potum, i. qñ recipit aliquod bñficium à Deo, tunc verè dẽt apparere lingua verborum ſuorum, ſ. per gr̃arum actionem. Vnde de talibus pôt
17 dici illud 2. Macha. 7. Linguam poſtulatus cito protulit. ¶ Elephas non habet niſi vnum inteſtinum, quod eſt ei pro ſtomacho, & aliud per quod fœces eijcit, & hic habet hepar magnum, & ſplenem valde paruum, & hoc quia melancholia ſm Auic. tranſit in ipſius nutrimentum. Sic verè ſtomachus noſter, i. cogitatio quę cibos recipit debet eſſe vnus per affectionum concordiam in Deum, & epar. i. amor Dei, debet eſſe magnum, ſplen aũt qui ridere facit. i. gaudium, & lætitia mundi, debet, eſſe paruus, & hoc, quia melancholicus humor triſtitiam generãs, & dans. i. mortis memoria, debet eſſe noſtrum proprium nutrimentum, & ideo ſplen mundanæ lætitiæ debemus modicum poſſidere. Melior eſt. n. ira ri-
18 ſu. Eccl. 7. Meror. n. in corde uiri humiliabit eum. Pro. 12. ¶ Secundum Ariſtot. li. 2. c. 5. Elephas qñ naſcitur, apparent in eo dẽtes, & cum roſtro ſuo eradicat arbores, & cum natat, ſpirat & eijcit aq̃, et qñ ſedet, flecti pedes poſteriores ſicut hõ, et dormit ſtante corpore, et ſuper latus unum ſe fulcit ſuper arborem dormiendo, ſm Plin. Ad palmam autem liber ſe appodiat, quam ei uenator ex certa ſcientia debilitat, vt ſic ei innitendo deficiat atq; cadat. Elephas nouiter natus eſt homo ad prælationem nouiter ſublimatus, deus eius eſt diſcretio, roſtrum eſt prædicatio, pes eius affectio, arbor autem eſt crux, aqua eſt deliciæ. Elephas ergo quando naſcitur, i. homo quando ad prælationem eligitur, debet habere dentes diſcretionis, ſ. ad maſticandum, & examinandum cibos, i. opera ſua debet etiam habere roſtrum eloquentiæ, & prædicationis, cum quo debet arbores, i. peccatores, de terra, i. de amore mundi eradicare, & abſtrahere. In aquis autẽ deliciarum poſitus, debet ſpirare per orationem, & gratiarum actionem, & reſpirare per æternorum deſiderium, & affectionem, et aquam deliciarum debet eiicere, & ſperne-
19 re per earum cõremptum, et dominationem iuxta illud Pſ. Diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere. Quando autem ſedet, ſ. in throno iudiciariæ poteſtatis, debet pedes affectuũ ſuorum flectere per pietatem, non tamen tantum quin ſem per ſtet per iuſtitiæ rectam æquitatem, & auſteritatem, et ad orbem, i. ad crucis memoriam debet ſe appodiare per compaſſionem, et maximè qñ vult dormire per contemplationem, ne. ſ. cadat ad terram per auaritiam, et terrenorum affectionem. Zach. 8. viri baculus in manu eius. Vel dic q̃ ad arborem crucis per deſiderium, et affectum prælatus debet ſe appodiare, quam ſi venator diabolus homini ſubtrahat, ſ. appodiationem, et affectionem crucis vel paradiſi, uel fiduciam auxilij diuini de corde ipſius auferẽdo faciliter cadit
20 ſcere triennio .i. in fide trinitatis. ¶ Qñ elephas dolet iun-

cturas, iuuat eum potus aquæ calidæ, & herbæ verſæ in vel caro porci aſſata debet deſuper poni. Sic verè ſi hõ de-
let iuncturas per laborum, & pœnitentiæ fatigationem, habere aquam deuotionis calidã feruore contritionis cum
templationem, ſuperponat carnem aſſaram diuiſię paſſi-
bibere, & ſanatur. Sic ſi ferrum crudelitatis ſit in corde, ba-
bat oleum pietatis, & ſpũalem recipiet ſanitatem. Tollitur
finam ad dolorem eius Hiere. 51. ¶ Item idem li. 8. dicit q̃ elephas maſculus maioris eſt coporis, & animoſitatis, q̃ fœmina. Sic verè prælatus debet eſſe maior virtute & perfectione, q̃ ſit fœmina. i. quam ſubditi, & audacior ad bona aggre-
dienda, & mala toleranda, & ad puerſos corrigendos. Vnde qñ elephas per verbera domeſticatur. Vnde qñ percutitur, & fuſcit, & fꝛẽſſus eſt, & incluſus in fouea aſcendit venator ſuper eum, & non ſecus q̃ alios domitos regit. ſm Plin. li. 8. c. 2. & 3.
Obedit aũt quandiu ſedet venator ſuper eum, qñ aũt deſiderit, ligantur pedes eius donec domeſticetur. Sic vere aut
ti ſunt ita duri, ita ſilueſtres, & agreſtes, q̃ non ꝑſit domeſticari. i. corrigi niſi per verbera. i. afflictiones, & tribulationes,
quia ſeruo malo uolo tortura, & compedes. Eccle. 33. Nam
diu venator, i. Deus vel prælatus ſedet ſuper eos per diligen
tem eorum correctionem, & eos percutit per infirmitatem,
& tribulationem, & tandiu obediunt ꝑ humilitatem, & ſub
iectionem, & ideo affectus talium debet ligari vinculis obe
dientiæ, & ſtatutorum, & diuinorum mandatorum, quouſq;
plene fuerint edomiti. Pedes eorum ſtrinxit ligno. Actu. 16.
& Iob 18. Tenebitur planta eius laqueo. ¶ Elephas ſm eoꝺ
dem ibidem, eſt domeſticabilior, & obedientior omnib. ani
malib. & habet ſenſum meliorem, quia ſentit frigus in hyeme, & frigidum vẽtũ, et eſt aĩal valde fluuiale, quia habitat
iuxta fluuios, & mergit ſe in aqua uſq; ad mentum, ſed non
ꝑt diu natare propter coporis quantitatem. Sic vere cle
eſſe religioſus, debet. n. eſſe obediens domitus, maturus, &
quetus, & debet habere ſenſum bonum, & diſcretionem, ea
frigus infernalium tormentorum, uel frigus indeuotionis
debet optime cogitare. Dan. 2. Cꝑiſti cogitare quid futuri
eſſet poſt hæc. Fluuialis etiam debet eſſe, qui iuxta fluuia-
cræ ſcripturæ, & deuotionis, la chrimarum, & compaſſionis
debet iugiter reſidere, & ibidem debet ſe immergere, & na-
tare, licet corporis ſui grauitas. i. carnis ſuæ ponderoſitas ꝑ
ſum impediat in natando, & deuotionis opera peragendo.
Extendit natans ad natãdum manus ſuas. Eſa. 25. ¶ Licet ele-
phas aĩal manſuetiſſimũ ex natura, quia. ſ. caret felle ſm Ari.
tamen aliquãdo iraſcitur, qñ. ſ. nimis prouocatur, vel ꝓtim
briatur vino, vt ad prælium acuatur. Viuit aũt ꝺiutiſſime
ꝑ temperamentum cõplexionis, & propter caſtitatem. Et
propter corporis magnitudinem, fœtus non poteſt in ven-
tre niſi ſpacio duorum annorum ꝑfici vel compleri. Sic ve-
rè licet iuſti carentes felle. i. iracundia, ſint mãſueti & pij, &
quandoque iraſcuntur, ſ. contra peccatores ex zelo iuſtitię,
& rigoris, & hoc maximè qñ ſunt inebriati vino dilectionis
diuinæ, & imbuti, quia tunc ex zelo Dei ad bellandum con-
tra peccatores fortius animantur. Diu autem debẽt manere
. i. in gratia perdurare, & perſeuerare, ad quod multũ co-
ratur temperamentum honeſtatis, & continentiæ caſtitatis,
quia iuſti in perpetuum viuent. Sapi. 5. Et quia abſtinens fue
rit, adiiciet uitam. Eccl. 37. Vel ſi vis allega illud qñ ſupra po
nitur, q̃. ſ. elephas quamuis ſit naturaliter manſuetus, qñ
inebriatur uino uel prouocatur, efficitur ualde ferox, quod
optimè ꝑt applicari contra ebrietatem, quia verè licet hõ
ſit aĩal manſuetum natura tñ ebrietas uel nimia prouocatio
facit eum iraſcibilem, & diſcordẽ, quia ſicut ꝺr Prou. ad-
xurioſa res uinum, & tumultuoſa ebrietas. ¶ Elephas, qñ vi-
det ſe à uenatore perſequi ꝓ ebur, frangit, & proijcit dẽ-
tes ſuos, ut ſic depoſito ebore, ipſum uenator amplius non
ſequatur, ſm Solin. Sic verè illi, qui hũt ebur. i. diuitias, mun
danas, & ꝓ eas uident ſe ꝑſequi, & infeſtari, ſã diabolo
auaritiæ tentationem, à prædonib. & balliuis per rapinam,
& exationem, debent eas frangere, & eijcere pauperib. ex-
gãdo per Eleemoſinarum largitionem, ne, ſ. poſſint ſibi eſſe
culi cauſa. Confregit ad numerum dentes meos. Tre-
nor. 3. ¶ Elephãtes ſecundum eundem ibidem, raro carnẽ co-

gnoſcunt, q̃ anõ niſi per quinq; dies in duob. annis, & tri-
ꝑt plus ꝑt, in occultis, & abditis ſe abſcõdũt. Poſt aũt
aquis viuis ſe abluunt, nec ante ablutionem ad gre
runt. Pro fœminis nunq̃ pugnãt, & nulla nouerunt
Sic verè boni Chriſtiani actũ carnis raro aut nũq̃
ſe verè iuſti pilos diuitiarum habent tenues atq; paucos. Thob. 4.
pauperem vitam gerimus. Et tñ iſti ſui pili, i. diuitiæ quas ha
bẽt, ſunt depẽdẽtes inferius verſus terrã. i. ad pauperes ꝑ eleemoſynã & largitatẽ. Iſtorum aũt exemplo aures nr̃æ. i. au
ditus dẽt eſſe lõgus ꝑ patientiã, q̃ a. ſ. hõ dẽt adire diu anteq̃
loquat. Audi tacẽs ſimul & quærens. Eccleſiaſ. 32. Et inferius
dẽt pendere per verecũdiam. ad auditum tamẽ verbi Dei
debet eas homo erigere, vt contra draconem diabolum va
leat dimicare. ¶ Elephas ſi quando chameleõtem vermẽ ve-
nenoſum voraverit, oleam comedit et ſanat. Sic verè ſi q̃s
vermem venenoſum, ideſt peccatorum, vorauit, cum olea,
ideſt cum operibus miſericordiæ debet ſibi ne pereat ſub-
uenire. Peccata tua eleemoſynis redime. Dan. 4. ¶ Elephas
qñ vnicornis contra eũ pugnat non ei opponit ventrẽ quẽ
habet valde mollẽ, ſed dorſum, quod habet durum. Sic ve-
rè quãdo vnicornis diabolus pugnat contra hominem per
tentationes, multum debet timere de mollitie & fragilitate
ventris & carnis, & ideo debet ei oſtẽdere tergum. ſ. fugiẽ
do, quia debet occaſiones fugere, & à via eius quanto plus
poterit declinare, & ei dorſum durum opponere. i. cum for
titudine cõſtantiæ obuiare. Vel per tergum, accipe patiẽtiã
cui onera imponuntur. Verterunt ad me tergum & non fa-
ciem. Hie. 32. &. 2. Paralip. 29. Auerterunt faciem, & præbue
runt dorſa. ¶ Draco vt communiter ſm Solinum non inua-
dit elephantem, niſi quãdo ſcit eum grauatum eſſe potu, vt
maiorem ſumat ſatietatem de eius ſãguine interempti. Sic
diabolus quando videt hominem iuſtum eſſe ebrium & po
tum, cunc. eum libenter obſidet tẽtationib. & inuadit, vt ſic
eius caſu in peccatum, ſanguinem ſuum. i. gratiam & deuo-
tionem detrahat atq; fugat, vel vt ſic de ſanguine ipſius. i.
de vindicta et dãnatione ipſius ſatiet. & iõ docet Apoſtolus
1. ad Theſſ. 5. Non dormiamus ſicut cęteri, ſed vigilemus &
ſobrij ſimus. ¶ Secundum Phiſologum, elephas nunquam
dormiendo ſe inclinat totaliter, imo ſtans dormit, ad arbo
rem palmæ innixus. Sic homo licet dormiat in deliciis, nun
quam tñ debet ex toto ſe ad terram. i. ad tẽporalia per affec-
tũ inclinare, imo ſemper per gratiam debet ſtare, & ſe ad
arborem palmæ. i. ad crucem per paſſionis momoriã appo-
diare 1. ad Corin. 15. Eſtote ſtabiles & immobiles. ¶ Elephã-
tes vt dicit idem, actum carnis abhorrent, niſi pro ſola pro-
le, & tunc vadit fœmina uerſus oriẽtem, & maſculus eã ſe-
quitur, quouſque inueniant mãdragoram, cuius fructũ pri
mo fœmina comedit, deinde maſculus, & ſic conueniũt, &
impręgnatur. Sic verè homines nõ niſi prolis gratia in actu
carnis debent conuenire, & tũc ad ortum ſolis. i. Dei laudẽ
debent intentionem ſuam conuertere quantum poſſunt, &
ſic poterunt ſine peccato aliquo gñare, maximè ſi mandra-
goram pniæ manducauerint, quæ facit concipere gratiã &
virtutem. Vel dic q̃ maſculus & fœmina. i. Adam et Eua iue
runt ad mandragoram. i. ad arborem veritam, & primo co-
medit fœmina, et deinde vir, et ſic conceperunt dolorem,
et pepererunt iniquitatem. A muliere. n. prodit iniquitas vi
ri. Eccleſiaſtici 25. quia à muliere factum eſt initium pecca
ti. ¶ Qñ fęmina parit maſculus eã defendit. Sic vere qñ fęmi-
næ. i. ſubditi pariunt et perficiunt fœtus ſuos. i. bona opera,
maſculi. i. prælati debent eos defendere orationibus & exẽ
plis 1. Macha. 3. Pugnemus pro vxoribus noſtris. ¶ Elephas
ſętũ ſuum dũ ad huc eſt inuenis et tenellus, paſcit ec nutrit
iuxa flumina, ne forte draco ipſum abſorbeat aut ſeducat,
ſm Plin. et Sol. Sic vere prælati debẽt filios et ſubditos ſuos
de nouo genitos et cõuerſos, circa fluuiũ ſacræ ſcripturæ
et deuotionis et cõpaſſionis nutrire ne à dracone diabolo
ſeducantur. ¶ Item idem dicit vnum valde mirandum. q̃. ſ. in
quibuſdam regionibus. Aethiopiæ elephas ſic venatur quia
duę puellæ omnino nudæ adeũt de ſertum vbi elephas ha-
bitat, et vna portat vaſculum, alia gladium, et incipiũt alte
cantare, q̃ audiens belua venit, et lambit mammas earum,
et ꝑ dulcedine cãtus obdormit, et tũc vna ꝑcutit eũ cũ gla
dio, et occidit, et alia parat vaſculũ, et ſanguinem eius reci

pit ex quo pānus qui dr̄ purpura. intingitur. Elephas est de filius desertū mundus, duæ puellæ gentilitas, & synagoga, i. quę fuerūt nudę, ſ. à virtutib. & gratijs in deserto mūdi huius. Ezec. 23. Duæ mulieres filiæ matris vnius fornicatæ sunt in Aegypto. Iſte aūt quæ à principio cantauerunt, rogauerunt, & suplicauerunt, vt attraherent elephantem. i. Dei filium quia synagoga cantabat illud Esa. 64. vtinā diſrumpere cęlos, & deſcenderes. Gentilitas aūt seu eccleſia de genti lib. congregrata, dicebat. Veniat dilectus meus in ortū suū. Cant. 5. Et ideo Elephas. i. Dei filius, precib. & cantib. hmōi inclinatus, venit ad desertum huius mundi, ad eas de ſcēdēdo per incarnationem, & cepit eas lambere per p̄dicationem & in cantum earum obdormire per suarum præcū ex auditionē. Sed pro certo dum eas lambendo, inſtruēdo, & erudiendo, prædicando, & informando delecterentur, vna puellarum. ſ. synagoga, & populus iudeorū arripiēs gladiū, ſ. clauos, & lanceam, & crucem, eum occidit per passionē. altera aūt puella, ſ. gentilitas, ad eccleſiam iā cōuerſo, p̄parauit vaſculum cordis sui, & sanguinem elephātis. i. finē sanguinis, & passionis Christi credēdo, & obediēdo ſuſpicit, & exinde purpuram. i. purpuratos martyres, & alias p̄fidē, & deuotionē coloravit, et purpurauit. Ge. 37. Intinxerūt tunicā in sanguine hædi. Sanguisugæ. n. duæ sunt filii. Prouer. 30. Pulli eius lambunt sanguinem. Iob 39. Vel dic q̄ Elephas est homo, duæ puellæ diabolus, et mundus, deſertū est vita præsens. Corā igit̄ elephante. i. corā hoīe in deserto vitę huius cantant duæ puellæ, ſ. mundus, et diabolus qui ambo cātāt, & suggerūt pctā, et vitia. Diabolus cātat de superbia dicēs. Ecce qūo tales honorantur p̄ diuitias, circui, diſcurre, ſis cauſidicus, & mercator, esto simoniacus vel ambitioſus. Si militer mundus vtpotè vxor filii, et amici cantant de auaritia, dicentes. Dñe, nihil habetis, filii vestri nepotes, et parentes erunt pauperes poſt vos, quare non lucraminī? Et ſic isti obdormiunt, vnā. ſ. istarum lambēdo, et diligendo. ſ. mūdū, & ei conſentiēdo, & in diuitiis, et deliciis requieſcēdo, q̄ videns alia puella, ſ. diabolus inſigit in eū ſubdito dū nō ad uertit, gladium mortis, et alia q̄ lambebat, i. parentela quam diligebat, ſtatim recipit ſanguinē. i. ſuā̄m talem, q̄ a mor tuo diuite, parentes nō curant niſi rapere, & furari. Figura Zacha. 5. vbi duæ mulieres q̄ habebant alas milui, portauerunt amphorā vbi erat incluſa impietas cum talēto plūbi, quæ q̄dē amphora oculus vniuerſę terræ dicebāt, & portabant eam interram Sēnaar. Sic verē duæ mulieres, diabolus. ſ. & auaritia, p̄ suos tractatus, & cārus portāt hodie amphorā. i. auarum, in quo cū talēto plumbi. i. cū pondere malæ cōſuetudinis, impleras est incluſa. Portant dico eū in terram Sennaar, quod interpretatur fętor. i. in infernū, vbi est fœtor horribilis, & immenſus. Hie. 19. In Thophet ſepelientur, eo q̄ non fit alius locus ad ſepeliendum.

De Cane. Cap. 37.

1 EDus ab edēdo est dictus, eo q̄ sit iocundi saporis. Nā ficitas eius nālis ex ætatis humiditate tēperatā. Et iō nutribilis, & digeſtibilis reperitur, et bonū ſanguinē generat, et calorē continet, et humorē. Sic verē illi q̄ sunt digeſtibiles p̄ obediētiā, calidi p̄ charitatem, humidi p̄ benignitatē, sunt Christo iocūdi saporis, vt eos edat, et sibi incorporet p̄ charitatis, et fidei vnitatem. Et hircos cum medulla tritici. Deu. 32. ¶ Edus habet viſum ualde acutū, aſpectum torū, et obliquū, pellē habet hirſutam, carnē aūt dulcem, et pinguē, exterius est ſiccus, et macilēt̄us, interius aūt pinguis et carnoſus, et p̄ eius caliditatē, et humiditatē tēperat digeſtioni conuenit. et iō de nouo conualeſcentib. cūctisq; deliscatè viuentib. est opportunus. Tales sunt ſancti, q̄ sunt acuti viſus per diſcretionem, torui aſpectus p̄ circūſpectionē, pellis hirſutæ per habitus aſperitatē, et abiectionē, carnis dulcis per cōpaſſionem, exterius sicci per pœnitentiā, et carnis macerationem, interius pingues per deuotionē, et compaſſionē. Et quia calidi sunt per charitatē, humidi per benignitatē, iō tēpęratæ sunt naturæ per modeſtiā, et tranq̄litatē, et iō illi qui conualeſcunt de infirmitatib. pctōrum p̄ pœniteniam, debēt tales comedere, et sibi incorporare p̄ imitationē, vt ſic ad p̄fatam deueniāt ſanitatem. Iuxta quā ritū tolletis et edum. Exo. 12. Et ſicut edus balatu matrē quærit,
3 ſic ſancti Christum quęrunt, cū oratione. ¶ Sed m Plin. lib. 8. edus est animal imbelle, innocuum, petulans, & laſciuū, riminās & mundū ramos comedens, & virgulta ēt ſm Plin. lib. 28. c. 10. sāguis edi valet cōtra venena, pellis eius cōtra morſus reptiliū, & ad plagas. Talis fuit Chr̄s, q̄a in mundo iſto imbellis fuit, & innocuus per innocuam pietatē, benignum, & iocundus per ſpiritualē alacritatem, mundus per puram ſcripturæ prædicationē. Sanguis aūt ipsius passionis, & pelotionē, cōpaſſionē, & imitationem, ſanabunt, & curabunt ralium tribulationem, & venenum tentationum, & deleti tem, ruminans per diſcretionē, virgulta carpens per sacra lis quæ bonę cōuerſationis, & ſ ipſam habuerimus per demorſus reptilium, i. malitioſorum detractionem & tempotionum, necnon vulnera peccatorum, & vitiorum. Obducicatricem tibi, & vulneribus tuis ſanabo te. Hie. 30.

De Eruca. Cap. 36.

FRuca ſm Iſid. est vermis multipes, creſcens in frōdibus olerum, & arborum, Et dr̄ eruca ab erodendo, quia fres, & folia arborum quibus inſidet, & in quib. naſcitur, comedit, & corrodit. Vnde ipsius papinis est maleſica, licet a eis inuoluatur vt d. Iſid. li. 12. Rectè tales sunt hypocritæ, & falſi clerici, et religioſi, qui cum sint vermes multipedes multiplices affectiones, q̄ſi in ororib. dignitarum, et oficiorum ſedent illis sunt damnabiles, et nociui, nam frūt, et flores arboris in qua ſedent. i. diuitias tales illius literæ vel religionis in quo sunt, corrodunt, et conſumunt, & dāo eas perſonis immeritis, vel ipſas pōpaticè conſumēdo, vel aliter indebitè diſpenſando, et expendendo. Prælati. n. clerici, et religioſi mali non quærunt, p̄ficere suis eccleſiis, ſed tm̄ sibi, et suis, q̄a oēs quæ sua sunt, quærunt, non quæ Ies Chr̄i. ¶ Eruca gallicè dr̄ chenille, et ſm Pli. est vermis lanugi nosus, et villoſus. qui in frondib. arborum texit quaſdam telas. in quib. ſe inuoluit, et in quib. in hyeme ſeruat, et nutrit peſtiferum genus suū. Egerit aūt quędā oua, de quib. in vere erumpit, et naſcitur multa proles, cuius ingluuie roduntus viros, et flores arborū, et herbarum. Tales sunt diuites, et auari, quia cū sint lanuginoſi per diuitias (quia lanugine diuitiarū sunt veſtiti) ideo in arbore huius mundi ædificāt telas suas, ſ. tpales poſſeſſiones, et ibi in hyeme vitæ præſentis ſe inuoluunt per affectū, et ibi nutriunt filios suos, quia nō ſolum pro ſe, ſed ēt pro filiis illa quærunt. Ecce ego, et filij mei. Eſai. 8. Multos autem filios, et familias generāt, quia multi filij desertè. Esa. 54. A quibus corroditur per vſuras fructus arborum, et herbarum. i. oīm adiacentiū vicinorū, pauperum. ſ. et diuitū aliorum. Vel dic q̄ mali prælatiin arboribus. i. in eccleſijs in quibus habitant, generant, et producunt multos filios, ſ. nepotulos, cognatos, et affines, quos ibidē beneficiāt, et exaltāt. et ideo flores, et fructus. i. diuitiæ, et p̄bendæ arboris illius. i. eccleſiæ, à talib. deuorātur, et ab eis hodie occupant̄, diſſipant̄ pariter, et vaſtantur. Figurati Dan. 14. vbi ſacerdotes, et eorum filij, et vxores ſacrificia Bel deuorabāt &c. Cōtra illud Eze. 46. Nō accipiet princeps de hæreditate populi mei per violentiā, ſed de poſſeſſione ſua dabit hæreditatem filiis ſuis. Vel pone, q̄ eruca est diabolus. qui ponit in nido ſuo. i. in corde peccatoris, multa oua. i. multa mala p̄poſita, et affectiones, et cogitationes, et quib. tandē multa proles malorū operū gnatur, à quib. flores, et fructus virtutum, et folia bonæ conuerſationis deuorrantur. Dedit erugini fructus eorū, et labores eorū locuſtæ. ¶ Eruca est vermis mollis, et ſanioſus, diuerſis colorib. diſtinctus. Et est quędam ſpecies eruca, q̄ de nocte aliq̄ſ lucet vt ſtella, de die aūt deformis colore reperitur, cum aūt ſup membrum aliq̄d ponitur, illud exurit, & poſt ſe puſtulas delinquit. Tales verē sunt hypocritę, qui licet sint molles, & ſanioſi per luxuriā, tm̄ diuerſis colorib. i. diuerſis apparentib. virtutib. sunt ſtellati, q̄nia in nocte vitæ præſentis vbi est obſcuritas ignorantiæ, lucent per conuerſationem exteriorē ſicut ſtellæ. i. ſicut viri iuſti, quia. ſ. Angelus Sathanæ transgurat ſe in Angelum lucis. Sed in die q̄ſ omnia erūt clara, ſ. poſt mortem, tūc verē apparebunt esse deformes per vitia & peccata, quia tunc à filia Syon auferet̄ omnis decor eius. Thr. 1. Tales autem in illis membris in quibus ſerpunt. i. in illis perſonis circa quas habitant, derelinquntfinaliter pulas moritur generando, & fœmina pariendo. Iſta expone ſicut in libro de mirabilibus, ſ. lib. 14. ubi agitur de bomby ce
Poſt

Ogetum lucebit ſemita. ¶ Eruca ſecundum Plin. lib. 11. c. 32. deſicta in aoluerē ſe rana formar, quia cū sit vermis uilis de

& isti dicuntur esse sine sanguis, & sine uoce, & loco sermonis utuntur, nutu, ſm Isid. Soli. & Pli. Re vera tales sunt hodie multi, qui propriè habent os in pectore, quia. ſ. non loquuntur nisi de illis hoibus quos hũt cordi, & qui eis pamorem sunt impectoraci. os. n. hũt ualde strictum, ſ. quantum ad bonam loquutionem, quia de paucis possunt bonum dicere, quia pro certo multi sunt qui uidentur carere lingua, quia. ſ. nullum bonũ verbum potest de eis exire. Ezec. 3. Adhærere faciam linguam tuã palato tuo, & eris taceꝫ, & quasi nõ loquens. Vel dic, ꝙ per istos intelliguntur quidam, qui sunt in religione uel in mundo, qui correcta habent ora, & sunt sine lingua, quia multi præ indignatione nolunt loqui, ita ꝙ uidentur habere os contectum, & carere lingua. Est. u. odibilis qui procax est ad loquendũ, & est tacens, non habens sensum loquelę. Vel pone de cistercien sib. qui utunt signis, & nõ loquuntur, quia est tacens qui nouit tps apti temporis. Eccl. 20 Vel pone de bonis religiosis, & etiã de sapiẽtibus hominib. & modestis, qui. ſ. parum loquuntur, ita ꝙ pp silentium uidentur carere lingua, quia sicut dr Amos 5. Prudens in tempore illo tacebit, qm̃ tempus malum est. ¶ Item 7
in Scythia sunt quidam homines habentes ita prolixas, & p tensas aures, quòd totum corpus inde cooperiunt, quos phanisios Solinus vocat. Sic verè in Scythia, quæ est regio frigida, & aquilonaris, i. in religione vbi viget frigus pœnitẽtię, & timoris, sunt quidam habentes magnas aures. i. magnum affectum, & habitudinem, & ad audiendum, rumore, i. & fafabulas, ita quòd totum corpus ecclesiæ contegunt, & inuoluunt, quia. ſ. vbique se diffundunt ad rumusculos audiendũ. Actu. 16. Ad nihil aliud vacabant, nisi aut dicere aut audire 8
aliquid noui. ¶ In Aethiopia secundum Isido. sunt homines, qui ad modum quadrupedum uadunt proni, & curui versus terram, nunquam erigere se ualẽtes, dicti arthabatitæ, qui etiam secundum Solinũ sicut feræ sine certis sedibus p deserta uagantur. Sic uerè chariſſimi in Aethiopia, i. mundo (qui feruore auaritiæ cõburitur) sunt aliqui homines. ſ. auari, qui semper sunt curui, proni & inclinati ad terrã. i. ad tẽporalia per amorem. Ps. Et dorsum eorum super incurua. Dan. 10. Vultus meus hærebat terræ. Et isti etiã non sunt contenti vna sede, i. certa possessione, imo semper per inquieta desideria de una ad aliam vagantur. Quod etiam de ambitiosis clericis cernimus, quorum nũquam in uno beneficio quiescit animus. Vel dic quòd tales fuerunt Apostoli, quia. ſ. nullam sedem temporalis possessionis sibi appropriauerũt. Sic etiam boni religiosi nõ debent sibi claustrum, uel locum appropriare, sed ad mandatum prælati in certis Sedibus, vbi placuerit superiorib. se transferre. Ad Heb. 13. Nõ habemus hic manentem ciuitatem. ¶ Sunt alij in Aethiopia q 9
Sciopodes dr, qui vnum tantum habẽt pedem, ita magnũ, ꝙ eo abumbrantur contra ęstum, qui ita ueloces sunt ꝙ canibus cõparentur. Sic uerè chariſſimi, illi qui sunt in Aethiopia, i. in religione non debent hr̃e nisi unum pedem, i. unũ affectum. ſ. amorem Christi, & æternorum, quia ad nihil debent uocare, nisi ad spiritualia, & sic poterunt esse uelociſſimi. ſ. ad cursum bonorum operum exequẽdum. Ad Heb. 12. Curramus ad propositum nobis certamen. Vel dic, ꝙ isti sũt auari, qui cum deberent hr̃e duos pedes. i. duos affectus. ſ. ad temporalia, & cœlestia, ipsi tamen non habent nisi unum. ſ. affectum ad temporalia, qui ita magnus est ꝙ contra æstum. ſ. auaritiæ, eo se obumbrent. Isti ẽt sunt celeres more canũ. ſ. ad mala opera, & actus auaritiæ exequendos. Pedes enim 10
eorum ad malum currunt. Prou. 1. ¶ Item in desertis Lybiæ sunt quidam homines, qui plantas habent aduersas, & isti senos digitos in pedibus dr̃. hr̃e. Tales autem dicit Plin. in Scythia esse, sicut infra de mirabilib. exposui. Sic verè i exusta Lybia mundi huius, sunt multi homines fictitij. ſ. peccatores, quorum pedes. i. affectus sunt auersi, quia cum deberent esse à parte ante. ſ. ad bona ſpiritualia, & æterna, ipsi tamen à parte retro sunt, ſ. ad bona temporalia, & terrena, q̃ retro nos necessario remanebũt. Facti sunt quasi retrorsum & non in ante. Hier. 7. Pedes autem affectuum suorum in sex digitos diuiduntur, & in sex particulas. Vnus digitus est amor, & affectio sui, secundus amor amicorum, totius amor deliciarum, quartus amor diuitiarum, quintus amor bonorum, sextus amor potentiæ temporalis. Eze. 16. Diuisisti pe- 11
des tuos. ¶ Secundum Pascasium, super terram sunt quędam monstra in Scythia quæ lamiæ nuncupatur, formam humanam mentientia, quæ pedes habent equinos, quod etiam dicit Solin. sed de hoc inde de Scythia. c. vlt. Plin. autem lib. 11. c. 41. dicat Lamias esse animalia cum mamillis, dicens ꝙ quędam animalia habent in vẽtre medio quaternas mamillas, vt pătheræ, alia autem duas, vt lamiæ, & ad hoc alludit scitptura. Thr. 4. vbi dicitur, ꝙ Lamię nudauerunt mammas, lactauerunt catulos suos. Sic in hoc mundo sunt quidam peccatores, qui licet habeant formam humanam. i. apparentiã exteriorem rationabilem sicut homo, tamen pedes eorum ideſt affectus, & uoluntates sunt equini per superbiam, & luxuriam, sicut pater in hypocritis, qui uidentur esse homines, ideſt rationabiles, tamen sunt superbi, & luxuriosi. Hieximi sui hinnitebat, Hucusque Isidorus libro 12. vbi multa alia ponit monstra, quæ omnia accipitis à Plinio libro 7. & etiam à Solino. Vel dic, quòd isti sunt adulatores, qui duplicitãma deceptionum. i. gestibus, & verbis solent alios lactare, & ipsos decipere, & fraudare. Ideo Prou. 1. Fili ne retractauerint peccatores.

De Fœmina. Cap. 40.

FOemina secũdum Isidorum est sic dicta à phos, quod est 1
ignis, eo quod habet vim igneam, uehementer concupiscendo. Et secundum Arist. lib. 9. c. 1. Fœmina generaliter est maioris sollicitudinis circa fœtus, & maioris pietatis ꝙ masculus. Sic uerè boni simplices plus ualent hodie, quam masculi siue religiosi ecclesiastici, clerici vel prælati. Nam hodie maiorem habent uim igneam charitatis, maioris sit pietatis, & benignitatis, & magis sunt solliciti circa fœtũ bonorum operum producendum. Vel pone de beata Virgine, quæ cum sit piissima, & benigniſſima, fœtus suos peccatores feruenter diligit atque nutrit. Esa. 49. Nunquid obliuiſci potest mater filii uteri sui? ¶ Fœmina secundum Arist. 2
est generaliter masculo infirmior, debilior, & ad infirmiora pronior, quod accidit ex paucitate caloris, & abundantia humoris. Vnde fœmina inter homines est animal mõstruosum. Sic uerè chariſſimi, fœminæ, ideſt subditi, quia calor charitatis in eis deficit, & humor carnalitatis abũdat, ideo sunt communiter masculis, ideſt prælatis uel uiris perfectis debiliores ad bene operandum, & infirmiores, & proniores ad cadendum. Vnde Apostolus. Infirmi facti estis in hac parte. ¶ Licet generaliter inter omnia animalia masculi habeant esse fœminis fortiores, hoc tamen fallitur inter vrsos, & leopardos, vbi fœminæ sunt masculis fortiores. Sic uerè licet in omni communitate, & maximè inter sanctos, & Angelos, illi qui sunt masculi ad litteram, sint fortiores, & perfect ores, & in omni bono constantiores, fallit tamen inter vrsos, ideſt inter diuites hirsutos, & inter leopardos, ideſt inter principes, & raptores, quia re vera in talibus mulieres præualent viris, quia scilicet minus sunt crudeles, & magis piæ, & ut communiter plus deotæ, & ad omnia bona opera magis fortes. Mulierem fortem quis inueniet. Prouer. 31. 3
¶ Fœmina generaliter est iracundioris naturæ quam masculus. Nam faciliter pugnat cum masculo. Vnde dicit Aristot. libro 9. capit. 1. quod inter phocas per rixam continuam aliquando fœmina uirum perimit, & occidit. Sic verè inter homines ad litteram fœminæ leuius irascuntur, & rixando, & contradicendo pugnant cum masculis suis, ipsos etiam quandoque perimunt atque necant, quia mulieres si primatum habuerunt cõtraria est viro suo. Eccl. 25. Vel dic ꝙ illi qui sunt fœminæ, i. luxuriosi, & cupidi, ad bene agendum debiles, & imperfecti, leuius irascuntur, & superbiunt q̃ masculi, i. quã boni viri, & perfecti, & ideo pugnãt contra eos, volentes, ſ. eis dominari, & præsici, & eos q̃nque per infamias perimunt, & occidunt detrahendo, & murmurando, & eis præsici cupiendo. Istud patet in religione, vbi illi qui minus ualent, alios plus infestant, & plus capiunt exaltari. Esa. 3. Mulieres dominatæ sunt eis. ¶ Fœmina 4
minoris est constantiæ, & virtutis, & minoris fidelitatis quã masculus. Vnde recitat Aristibi de sepia ꝙ masculus pugnat ꝓ fœmina qñ uider eum percuti uel inuadi, ipsam tamẽ nõ pugnat pro eo, imo cõtra eum, & ipsum persequitur, & infestat. Sic verè licet Christus, vir, prælatus, & masculus noster pugnauerit ꝓ nobis, scilicet contra vitia, & dæmones nos

nostr̃i non pro ipso, sed contra ipsum insurgimus, iurando, blasphemando, & vitia committendo. Rursum crucifigẽtes filium Dei. Ad Heb. 6. Vel dic cõtra rusticos, qui licet masculi sint. prælatus, princeps uel curatus bonus ꝓ eis pugnet tẽ pore necessitatis fugi, si tñ veniat ei aliqua tribulatio, vt pote à suis maioribus impetat̃, ipsi rustici pugnant cõtra eum accusando, & litigado. Eccl. 12. Oculis suis lachrymat̃. &c. 5
Eccl. 29 Reddet ei pro honore contumeliã Gen. 44. Quare malum ꝓ bono redditis? Vel pone historialiter de mulierib. malis, & infidelibus, quæ produnt dominos suos. qa nõ est malitia super malitiam mulieris. Eccl. 25. Vel põt dici de infidelib. vassallis. ¶ Fœmina ſm Arist. in generatione se hẽt per modũ materię, masculus aũt per modũ formæ, ita ꝙ ex commixtione duorũ seminũ fœtus in vtero generat̃. Sic ve re Christus se habet per modum formę, & causæ efficiẽtis, 6
ẽcclesia autem per modum materiæ in generatione spũali. i. in prodefectione bonorum operum, & ex istorum cõiunctiõe, & vnione gratifica, fœtus bonorum operum procreantur.

De Fœtante. Cap. 41.

FOetans est pariens, & generãs in quolibet genere, & sic dr̃ à fœcunditate. Et hẽt omnis fœtans membrum proprium aptũ ad cõceptione, & ad hanc cooperant ſm Arist. Isid. reuolutio, & influentia orbium, & stellarũ. Sed de hoc vere lib. 6. c. 3. de muliere pariente. Sic verè talis est ois bo mo hõ, quia fœtum bonorum operum primo in loco apto & debita matrice concipit, videlicet in voluntate, & deinde eum per bonã operationẽ emittit. Veruntñ ad hoc operatur, & iuuat reuolutio, & influentia stellarum. i. intercessio, exempla, doctrina et oratio orbium, et stellarũ ſpiritualium. i. sanctorũ, et bonorũ operũ, et angelorum, ad bona. n. opera procreanda à sanctorum exemplis, et orationib. adiuuamur. Stellæ. n. manentes in ordine suo etc. Iudicum 5.

De Fœtu. Quod hic secundum vocat, alij secundas plurali tantum numero, seu inuolucrum dicunt. Cap. 42.

FOetus est partus aũalis, sic dictus dum in ventre foueꝫ. 1
Pellis autem, quæ fœtum continet, dicitur secũdina, q. a cum fœtu nascitur, & nisi cum fœtu expellatur, mater exin demoritur, & necatur. Dum autem fœtus à matre parturit, necesse est, vt à secũdina illa primitus spolietur. Sic verè chariſſimi cum homo in vtero matris. i. in amore, & ſtatu mũdi reuoluatus secundina. i. carnalib. voluptatib. & peccatis, q̃tandem de ventre mundi eijcitur, necesse est vt volupta tum deserat secundinam, vtpote quando intrat religionẽ, vel ad dignitatem ecclesiæ promouetur. Similiter quando ecclesia emittit aliquem ad dignitatem, ne cesse est, ꝙ carnalitatem exuatur, Ideo dicat talis illud 2. ad Corin. 10. In carne ambulantes non ſm carneum militamus, arma enim militiæ nostræ non sunt carnalia. Vel exponeſi vis de peccato originali, vel de complacentia peccati, quę post partum 2
fœtus. i. post confessionem peccati remanens in matrice. i. in uoluptatem, ipſam interficit per peccatũ. Allega &c. ¶ De fœtibus animalium aliqui sint masculi, aliqui fœminæ, aliq. hermaprositi, vbi vtrunq; habent sexum, sed tñ semper imperfectum secundum Isid. lib. 11. Quære reliqua lib. 6. de creatione hominis. Sic inter homines quidam sunt masculi. i. boni, alij fœminæ. i. mali, alij hermaphroditi. i. mediocres, qa 3
scilicet uolunt Deo seruare, & mundo, & vtroque sexu gaudere. Sed verè necessario oportet, ꝙ vterq; sit imperfectus, quia nemo potest duobus dominis seruire, quia aut vnũ diligit &c. Matt. 6. Non. n. potestis bibere calicem domini, & dæmoniorum 1. ad Corint. 10. exemplifica de religiosis secundum sectantibus &c.

De Fatuis ficarijs. Cap. 43.

FIcarius fatuus dicitur homo siluestris, ficubus viuens, & 1
sic sumitur Hier. 50. Dracones inquit cum fatuis ficariis. Glosa. i. cum hominib. siluanis. Vnde maledicunt qui dicunt pugnat pro eo, imo cõtra eum, & ipsum persequitur, & infestat. Sic verè licet Christus, vir, prælatus, & masculus noster pugnauerit ꝓ nobis, scilicet contra vitia, & dæmones

De Formica. Cap. 44.

FOrmica dr̃, quasi ferens micas, quia micas, & farris gra- 1
na cõgregat in æstate, vñ viuat in hyeme extrema aurum grani sui p scindit, ne valeat germinare, vt dicit Isid. lib. 12. Rectè talis est diabolus, quia micas. i. aũas fert, & portat per vitia, & peccata ad suã formicariã. i. in infernum. qa in ęsta te prosperitatis congregat, & adunat aũas peccatorum, vñ viuat in hyeme aduersitatis. i. inferius in inferno, ubi ipsas deuorat, & manducat, quia congregat in æstate messem sibi Prou 6. Qñ aũt formica. i. diabolus cępit aliquod granum. i. aliquẽ peccatorẽ p tentationem, et delectationẽ, tñc vere ne germinet per bona opera, & p pñam præscindit sibi extrema. i. memoriã natiuitatis, & mortis, principij et finis, qa nõ vult, ꝙ cogitemus natiuitatis vilitatem, uel mortis acerbitatẽ, ne forte ad pñam cõuersi, per bona opera germinemus. Auferet à te caput, et caudam. Esa. 9. Vel dic, ꝙ boni, et iusti in æstate. i. in vita ſsenti acquirunt, & accumulant grana. i. gratias et virtutes, de q̃b. viuunt. ſ. ppetuo in hyeme. i. ĩ statu post mortem. Cõgregat. n. in messe qđ comedat. Prou. 6. ¶ Sed ſm Solinum formicæ aũ arctantur, in fundunt sup 2
manus quãdam aquam venenosam, quæ manus exurit, quæ data est eis in armaturam à natura. Sic boni, & iusti aliqñ ze lo iustitiæ irascuntur contra malos, & eos per correctionẽ, & punitionẽ exurunt, & corrodũt, & maximè prælati, sicut patet in Paulo, qui tradidit fornicariũ diabolo in interitum carnis suæ, vt ſpiritus saluus fieret 1. ad Cor. 5. ¶ Secundum Pli. lib. 10. c. 30. formicæ labores suos ordinant, & grana sibi 4
inuicẽ cõicãt, & maiora opera, q̃ ipsæ sint ferunt, de re sua, publica est eis multa cura, rõ & memoria, & paruitate corporis uirtutis magnitudine recõpẽsant. Vere tales dẽt esse boni, & iusti, quia per virtutem pietatis, & largitatis omnia grana sua. i. diuitiæ, & ſcientiæ, & alia sua bona debẽt esse communia, quia sine inuidia cõmunico. Sap. 7. Act. 2. Habebant omnia communia. Quod vtiq; est cõtra auaros, qui bona sua nolũt alijs impartiri. Nõ sint alieni participes tui. Prou. 5. Isti etiã debent portare, & ſupportare onera. i. onus tribulationis, & penitẽtiæ, vel onera. i. viros onerosos, dato ꝙ sint plus onerosi, q̃ ipsi. Supportate infirmos. Gala. 6. Alter

alterius onera portare &c. Dēt ēt eis esse cura de re publica. ſ. de regimine ſtatus ſecularis, & eccleſiaſtici, de vtilitate cōitatis, quod maximè pertinet ad prælatos. Nemo qđ ſuū eſt quærat. Contra proprietarios, qui non curant de cōitate, quia oēs, quæ ſua ſunt quærunt, non quæ Ieſu Chriſti. ad Philip. 2. corporis autem. i. ſtatus, & eminentiæ paruitatem debent p virtutū, & bonorum operū magnitudinē cōpēſare. Vt virtus de negocijs iudicaret. 2. Mach. vlt. ¶ Idem dicit, q̄ qñ formicæ hñt aliquid quod morſu, & ore non pñt portare, tunc vertunt ſe, & pedib. poſteriorib. ante, poſitis poſt ſe trahere moliuntur, & ſi onus ſuum ſit ita graue q̄ portari ab eis nequeat, ſolent illud diuidere vt ſic facilius deferat, & in cauernā ſuā leuius inducatur. Formica eſt prælatus, onus ſuum eſt ſubditus, quē debet portare ad Paradiſum, ſed ſi ſit ita grauis, & obſtinatus, q̄ ipſum deferre nequeant ad Paradiſum nec ore doctrinæ vel prædicationis, nec morſu punitionis aut correctionis, tunc debet eum p cedere p bonum exemplum, & ſic poſt ſe trahet eū p imitationē, iuxta illud Oſeæ. 11. In funiculis Adā traham eos, in vinculis charitatis. Si aūt ita fuerit grauis, & obſtinatus, & per malas cō ſuetudines aggrauatus, q̄ nec ore monitionis vel p dicationis, nec exemplo bonæ conuerſationis vel operationis trahi poſſit, tunc dēt eum diuidere, & ſcindere per fortem correctionē vt eum introducat ad gloriā ſempiternam in formicariam Paradiſi, vt qui verbis non corrigitur, verberib. corrigatur. ſm Eccl. 33. Vel dic, q̄ diabolus diuidit grana ſua. i. auaros & reprobos p multa deſideria, & negocia, vt ſic in formicariam ſuam. i. in infernum eos facilius introducat. Et iō Oſeæ 10. Diuiſum eſt cor eorum, nūc interibunt. Pone ēt q̄ grana iſta decorticat, ne germinent, quia corticē bonæ conuerſationis eis aufert. Ficum meum decorticaui. ¶ Iohelis. 1. Itē formicæ operātur in plenilunio noctib. interlunio aūt ceſſant à labore. Nam quia de plurib. partib. cibos euehunt, iō tps certum datum eſt eis ad laborem, ſm Pli. lib. 11. c. 30. Plenilunium chariſſimi ſignāt tps gratiæ, in quo nox p ſentis ignorantiæ lumine. i. gratia Chriſti fuit perfectius illuſtrata. Et iō pro certo formicæ, i. boni viri in iſto plenilunio. i. in tempore gratiæ debent bonis laborib. vacare, & operi bus virtuoſis inſtare, vt poſt iſtud plenilunium. i. poſt diē iudicij ceſſent, & requieſcant à laborib. ſuis, & opera eorū ſequant eos. Apoc. 14. ſ. in Paradiſo. Iō Io. 9. Operamini donec dies eſt. ¶ Formicæ ſm Pli. lib. 11. c. 30. In plenilunio operantur, gregatim viuunt, grana ſua cōicat, & cum ſibi obuijs ſit colloquutio, & diligens per contactio. Nam altera cum altera moram contrahit, ac ſi inuicem haberent conſilia, & cōtractus. vadunt & redeunt p ſemitas tritas, certas & rectas, quas ſibi ēt ſuper filices elegerunt. Sunt aūt formicæ paruulæ, ſtrictæ circa ventrem, q̄ qñ ſeneſcunt, creſcunt eis alæ, & in aere volitant ſicut aues. Et ſicut dicit Pli. lib. 7. c. 15. Formica menſtruum ſanguinem ſentit, & inde tactum gramē ,pijcit, & ipſum poſtea non reſumit. Sic verè religioſi debēt gregatim per collegia viuere, in plenilunio vitæ huius laborare, bona ſua inuicem cōicare, & in capitulis ſuis colloqui, & tractare, & illos quib. obuiant pacificè ſalutare, & inuicē conſilia facere, & habere, quia ſalus erit vbi multa conſilia. Prou. 11. Per ſemitas tritas. i. per viam pñæ, q̄ multis tribulationib. trita eſſe dēt, debent incedere, & rectam viam iuſtitię iugiter obſeruare. Hac via ambulate, in ea non declinetis &c. Debent eſſe paruuli per humilitatē, ſtricti uel cuncti per ventrem, & caſtitatē. Renes veſtros accingetis &c. Exo. 12. Et licet iſti in iuuentute ſint aialia. i. voluptuoſi per carnalitatē, circumeuntes circa terrā per auaritiam, & cupiditatē, tñ qñ ſeneſcunt per ætatem, & maturitatē, & creſcunt per gratiam, & virtutem, tunc verè debent fieri volucres. i. viri perfecti, & contemplatiui, quia alas duplicis charitatis debent accipere, & ſurſum ad cęleſtia per contemplatiōis ſtudium eleuari, ſanguinem. i. pctū luxuriæ debent fugere, & eos qui inde tacti, & infecti ſunt dimittere, & eorum conſortium abhorrere. Facient ſibi alas, & volabunt in cœlum. Prou. 23. Datæ ſunt mulieri alæ duæ, vt volaret. Vel pone de balliuis, & cauſſidicis, qui primo ſunt parui, & depreſſi, & pauperes, circa terram in ſtatu infimo ambulantes, ſed tandem cum creuerint per diuitias, & fenuerint p ſcientiā ſecularem, tunc efficiuntur alati per ſuperbiā, & volant ſuper eos, ad officia, & dignitates, & inter aues habitāt. i. inter nobiles, & potentes, vtpote quia efficiunt milites, licet naturaliter ſint ruſtici, & ſic de beſtia in volucrem transformatur. Figura Dan. 7. vbi vidit beſtiam in mari quaſi leenam, & habebat alas quaſi aquila, ſed tandem aulāe ſunt alæ eius, & ſublata eſt de terra. Sic verè qñ iſti ſunt in mari. i. in ſtatu peccatis & amaritudinis, ipſi ſunt rectè ſicut leena. ſ. rapaces, & raptores, ſed tandem acquirunt alas. i. diuitias, & ſicut aquilæ ad rapinam vndiq; deferunt, ſed randē p mortem alæ ſuæ hmōi auelluntur, & illi à terra. i. à vita præſenti pariter auferunt. Prou. 10. Impij aūt de terra tollent. Iob 22. Nunq̄d ſemitā ſeculorū cuſtodire cupis, qua calcauerūt viri iniq̄, q̄ ſublati ſunt ante tps ſuū? ¶ Itē idē ibidē c. 31. dicit q̄ in India ſunt formicę maximæ & cornutæ, q̄ mira cupiditate aurū, & arenas aureas, & gemmas cuſtodiūt, quo liceat eis nō ,pficiant, tñ exinde accipere volētes pſequunt, vulnerāt volādo, & occidūt ſed hæc Indi furant alliuo tpe, qñ ſ. ſ. p feruore nimio iſtę formicę ī cauernis, & in tumulis abſcondunt. Iſtæ aūt formicæ (vt ait) magnæ ſunt ad quantitatē luporū Aegyptiorū. Vnde ait, q̄ in templo herculis Romæ fuerunt longo tpe duo cornua formicę indicę ſuſpēſa q̄ miraculo. Sic verè in mūdo ſunt formicę. i. diuites, cauſſidici, vſurarij, & auari, qui ſunt maximi, quantū ad ſubſtantiā tēporalē, cornuti quantum ad potentiam ſecularē, & quantū ad elationē, & ſuperbiā popularē, ſed iſti ſunt cupidiſſimi, q̄ aurū & gemmas. i. diuitias tēporales cuſtodiunt, ſin ſuis arcis, & abditis, & licet tanta auaritię parcitate cōſtringantur, q̄ eis non proficiant, nec eis utantur, (quia. ſ. nō audent vti, nec ēt comedere ad ſufficientiam ſicut dī Eccl. 4. Vnus eſt, & ſm non hēt &c.) tñ non ſinunt, q̄ inde alij accipiant quoquo mō, imò rerum ſuarum inuaſores, & detēctores crudeliter perſequunt, vt patet, quia debitores ſuos incarcerari tpe quo pñt per lites imperunt, & inuadunt, & ſic eos occidunt, & affligunt, q̄ a vitā ſuā. i. ſuā palem ſubtrahentia eis tollunt. Eſa. 58. Oēs debitores veſtros repetitis, & peruitis pugno impię. Verūtñ qñ poſt morrē erūt in tumulis, & cauernis, & qñ æſtas. i. feruor, & ardor ignis ęterni, & ęternæ mortis eos afflixerit, tunc verè aurū, et gemmæ. i. diuitię temporales, quās nunc cuſtodiūt, ab alijs poterunt occupari, q̄ a relinquēt alienis diuitias ſuas, & ſepulchra eorū domus illorū in ęternū. Vel dic de bonis, q̄ aurum, et gēmæ. i. virtutes et grās debent ſummè cuſtodire, et dęmones volētes ea rapere, operib. impugnare. Veruntñ qñ in ſtate proſperitatis, vel ardore tentationis includunt in cauernis ter rę. i. in amore tēporaliū, tunc eis à dęmonibus ſubtrahunt, et furanē &c. ¶ Itē dicit Iſid. lib. 12. q̄ in Aethiopia ſunt formicæ ſicut canes, q̄ cuſtodiunt arenas aureas, ſicut dictū eſt. Sic ſunt auari, q̄ more canum hñt inſatiabilē appetitū. Eſa. 56. Canes impudentiſſimi neſcierunt ſaturitatē etc. expone ſicut ſupra, q̄ a idē. ¶ Formicę ſicut apes ſm Ariſt. lib. 4. c. 8. habent ſenſum olfactus, quia ſi quis malo odore ſubfumigauerit domos ſuas ipſas fugiunt, et dimittunt. Sic verè boni bono odore bonæ famę aliorū delectant, et iō domos. i. reliquiones, et collegia in quib. eſt malus odor luxurię, et inſamię, debent dimittere, et ad alia odorifera. i. ad bonas ſocietates, et famoſas ,p virib. ſe transferre. Vnde de mundo vbi eſt malus odor in famiæ, et luxurię, debent ſe transferre ad religionis ſtatum, et ſocietates puras, et caſtas. Voguēto et varijs odorib. delectañ. Prou. 27. Vel dic q̄ diabolus volens expellere formicā. i. Chriſm de domo ſua. i. de corde hois, ſicut ibi odorē fœtidū. i. malas et impudicas affectiones, et cogitationes, q̄ bus hō trahitur ad pctū, et ſic Chriſtus delent locum ſuum. Reliqui domū meā, dimiſi hereditatē etc. Hiere. 12. ¶ Itē idē lib. 8. Formicæ flores, et germina corrodentes, violant, fructus et ſemina concauant, et manducāt. Et licet hoīb. noceant, vrſos tñ adiuuant atq; ſanant, q̄ a eorū oua veſis ſunt medicina. Vide infra de vrſo, et de ouis. Sic verè prælati, et principes, et prælati, et iudices corrodunt, et conſumūt p crudelitatē et rapinam, exactionem et excoriationē ſubditorum, et fructus arborū. i. diuitias alienas, et iō hoīb. qui ſunt quaſi beſtiæ nudæ naturaliter. ſ. pauperibus, qui non hñt vellus auritiarum, ſunt infeſti, nociui, et moleſti, q̄ a nudos dimittūt homines ueſtimenta tollētes. Iob 24. Illos tñ qui ſunt vnctuoſi, qui ſunt piloſi, et vellere diuitiarum ueſtiri, adiuuant, ſuſtinent atq; fouēt, quia vere mali iudices, et raptores ſuſtinent diuites & potentes, & deprędātur pauperes & egētes. Diuitias addunt amicos plurimos, à paupere autē & ij quos habebat receſſerunt. Prouerbiō. 19. Applica bene cōtra accessores perſonarum. ¶ Secundum Plin. lib. 11. capit. 30. tanta vis eſt formicis naturalis induſtria, q̄ ad earum diligentiā humanæ rationi vix attingit. Eſt. n. his ratio, memoria, cura, commentus, & ſapientia. Apparet autem earū ſapientia in multis. ga. ſ. grana ne germinent, ab rodunt, magna vt ſubintrēt diuidunt, made facta deſiccant, & ſuper ſemitas tritas & certas ambulant, de futuro cogitant, ſimul viuunt, & grana cōtra hyemem congregār, certo tempore laborant, & certum tempus ad quieſcendum eligunt, & ad recognitionem mutuam quaſi nundinas ſibi vendicant, & ſolę aialium, præter hoīem, ſocias mortuas ſepeliunt, & tumulant, & cū ſibi obuię ſunt quaſi, quoſdam contractus, & conſilia ſimul tractāt. Hæc Plinius vbi ſupra. Iſta oia dic de viris perfectis, qui pro certo debent habere rōnem intelligendorum, memoriā bene ſuſceptorum, curam & diligentiā operum agendorum. Iſti ergo debent grana. i. corpora ſua ne germinēt. ſ. peccata, per pœnitentiam rodere, corda ēt ſua ſi ſint per ſuperbiam nimis groſſa, debent per humilitatē diuidere, & minuere, & ſi ſint nimis per carnalitatem humida, debent ea p abſtinētiam deficcare. Per ſemitas certas. ſ. per vias per quas ſancti ambulauerūt, debēt incedere. De futuro tēpore mortis debent cogitare, & ſibi pro illo tempore grana. i. virtutes & merita congregare. Simul cōcorditer, & ſocialiter debēt viuere, & certum ēt tempus ad labores tam mentales, q̄ corporales eligere, & certum etiam tempus ad quieſcēdum, & ad recreādum accipere, & de ſuis negocijs inuicē tractare, & conſulere. Igitur bene conſulit ſapiens. Prouer. 6. dicens. Vade ad formicam o piger, & cōſidera viam eius, & diſce ſapientiam. Iſti ēt debēt mortuos ſocios ſepelire, & opera pietatis alter alteri exhibere. Vel ēt mortuos. i. defectuoſos debent ſepelire, & abſcondere, & eos in publicū non mittere, ſicut faciunt religioſi. Gen. 35. Sepeli mortuum tuū. Et ſicut formicæ triticum eligunt, hordeum vero dimittunt, ſic iuſti accipiunt triticum ſenſus ſpiritualis, & dimittunt hordeum cum cortice literæ hiſtorialis. Vel accipiunt frumentum ſpiritualium, & dimittunt hordeum temporalium, dicunt. n. illud Matth. 3. Triticum congregate in horreū meum. ¶ Sc̄m Plin. formica eſt fortius animal quod ſit in mundo, quia. ſ. nullum eſt quod reſpectu ſui corporis tantum onus portare valeat, vt formica. Sic verè humiles, & ſimplices ſolent in ſupportandis tribulationum oneribus alijs eſſe fortiores. Iohel. 3. Infirmus dicat, quia ego fortis ſum.

Formicaleon. vide ſupra titulo de aranea vbi ponitur.

De Fuco. Cap. 45.

1 FVcus eſt apis magna, carens aculeo, tanquam imperfecta, & dī. à Phagen, quod eſt comedere, quia licet nō mel faciat nec laboret, mella tamen comedit aliarum, ſecundū Iſid. lib. 12. Sic verè in mundo ſunt diuites, & potentes, qui non laborant ad mellificandum. i. ad diuitias acquirēdū, tamen mē mella aliorum, & labores. i. diuitias pauperū agricolarū & ſubditorum, quas per extorſiones ſuas acquirūt, deuorāt & comedunt. Io. 4. Alij laborauerunt, & vos in labores eorū introiſtis. Aug. Eſt qui ſeminat, & alius q̄ metit, & Pſ. in labo rehoim non ſunt &c. Vel allega contra malos prælatos vel burgaudos, qui ſunt in religione, qui non faciunt niſi alios infeſtare, & lautē de eorum laboribus comedere, & mandu care, ga verè multi ſunt hodie in eccleſia, q̄ nihil ſciunt mel lificare nec aggregare, nec vtilitatem aliquā procurare, de bonis ſñ, quæ ſancti prædeceſſores ſui ſāctis meritis, & laboribus q̄ſierunt, volunt viuere valde lautè, allega ſicut ſupra. 2 (Fuci ſm Pli. lib. 11. c. 11. cooperantur alijs apibus ad mella præparanda, & domos ædificandas. vnde ſunt quaſi apes imperfectæ. ſeruæ & mācipia aliarū, & ideo aliæ eis imperāt, & primos ad opera compellunt, tardantes aūt puniunt atq; pugnant, qñ aūt mella ſunt perfecta, & matura, expellūt eos aliæ apes, & quāuis multos labores ſuſtinuerint circa mel, tñ exinde comedre non ſinuntur, niſi quod rapiunt, & furātur, & ideo in verè ab aluearibus expellūtur. Tales rectè ſūt pauperes atque ſerui, qui alijs apibus. ſ. diuitibus obediunt, & eos adiuuāt ad mel diuitiarum præparandū, & ad domos etiam fabricandas, aliæ. n. apes. ſ. diuites, conſueuerūt talib. imperare, quia diues pauperibus imperat. Prou. 22. & ideo ad opera, & labores tales primi compelluntur, & ſi tardauerint, i. non faciant quod præcipitur, verbis atq; verberibus affliguntur, quia ſeruo miſera eſt cōditio ſeruitutis, quia ſeruus cogitur pati, & nemo ſinitur cōpati, ſeruus cogitur dolere, & nemo ſinit condolere. Licet tñ fuci. i. pauperes agricolæ circa meld uitiarum laborauerunt, tñ qñ mella. i. diuitiæ ſunt paratæ, qñ ver. i. tempus ,p ſperitatis aduenerit, tūc verè diuites eos prohibent ne de diuitijs comedant acquiſitis, & eos à ſe proijciunt, & expelluūt. vnde breuiter de bonis diuitum nihil portant, niſi quod poſſunt rapere vel furari. Contra illud, dignus eſt operarius mercede ſua. Vel pone ſi vis de falſo amore diuitum, qui alios ſibi adiungunt ad laborandum, ſed non ad conuiuandum, quos licet habeāt ſocios in aduerſis, tñ eos deſerunt in proſperis. Quia ſi habueris, conuiuet tecum &c. Eccl. 13. Vel pone de malis prælatis, qui pauperes ſubditos cogunt ad labores, ſed tñ à melle cōſolationis temporalis prębendarum, & officiorū eos arcēt. Figura de præfectis operum Pharaonis, qui filios Iſrael cogebant facere lateres, & tñ paleas non dabant eis, quia verè multi ſunt, qui bene recipiūt beneficia aliorum, ſed nihil penitus volunt recompenſare, contra illud Eccl. 4. Non ſit porrecta manus tua ad accipiendum, ſed ad dandū collecta. ¶ Fuci ſunt apes imperfectæ, quæ non mellificant, ſed imperatoribus apum, & alijs apibus mellificantibus, ædificant regias manſiones, amplas, magnificas, ſeparatas, cooperculo clauſas. Sic verè licet ſeculares mel deuotionis, & gratię vix producant, apibus tñ mellificantibus. i. religioſis, domos & habitacula. i. collegia, & conuentus ædificant, & producant, q̄ ſ. ſunt amplæ per charitatem, magnificæ per dignitatē, ſeparatæ. ſ. à mundiali ſtatu per pfectionis eminētiam, & cooperculo clauſæ per votorū, & ſtatutorum cuſtodiam. Sexangulæ aūt debent eſſe per paupertatem, obedientiam, caſtitatē, humilitatem, charitatem, & pietatem. Figura 3. Reg. 5. de tyris, qui ædificauerunt filijs Iſrael templum. Sic ſeculares templa, & eccleſias ędificant viris ſanctis.

De Gryphibus. Cap. 46.

GRyphes ſunt animalia crudelia, quæ caput, & pedes anteriores habent vt aquilæ, reliquum aūt corpus poſterius ſimile eſt leoni. Iſti aūt maximè infeſtāt equos hoies ēt deuorant, & occidunt, ſm Iſid. libr. 12. in tantum ſm Hug. q̄ equum, & eq̄tatē rapiunt in ſublime. Arenas aureas cuſtodiunt in montib. hyperboreis, & oēs volentes tollere interficiunt, & occidunt. Tales rectè ſunt tyranni. i. mali principes, & plati, q̄ a primo in iuuentute ſunt aq̄læ, q̄ a. ſ. clarè videt p diſcretionē, altè volāt p cōtēplationē, acutè rapiunt p correctionē altè clamant p pdicationē, iuxta illud Oſe. 8. In gutture tuo ſit tuba quaſi aq̄la. Sed verè in parte poſteriori, hoc eſt dictu, in ſenectute, & extremitate vitæ, ipſi ſunt ſimiles leonib. ſ. crudeles raptores, excoriatores, & ſupbi, & more leonū innocētes beſtias. i. iuſtos, & bonos ſubditos inuadentes. Et iō bene dī, q̄ equos, & homines. i. bonos, & malos, luxurioſos & caſtos impetunt excoriationibus, & inuadunt Ezec. 11. Occide in te iuſtum, & impium. ¶ Gryphes qui 2 ſunt ſm Solinum aliter ferociſſimæ, vel potius ferę volātes, in montibus hyperboreis cuſtodiunt aurum, & gemmas, & licet eis non vtantur, illa tamen exinde, non ſinunt quēpiā, ſumere quoquo modo ſm Iſido. ſicut idem dicitur ſupra de formicis Aethiopiæ. Sic verè mali prælati in mōtibus dignitatum exiſtentes, cuſtodiunt arenas, & gemmas. i. animas peccatorum, quarum ſunt cuſtodes, & prælati. Nam per mala ſua exempla iſtas cuſtodiunt in mōtibus hyperboreis, q̄ ſunt frigidiſſimi. i. in ſtatu peccati, vbi eſt frigiditas indeuotionis, ita q̄ ſi aliquis homo, ſ. prædicator, velit exinde eas tollere per prędicationem, ipſi eum impetunt, & inuadunt, & ipſum ſæpe prohibent prædicare, contra illud Prouer. 3. Noli prohibere benefacere eum qui poteſt, ſi pores, & ipſe benefac. Vel pone de diabolo vel de magiſtris ſcholarū, vel de parentibus mundanis, qui nolunt, q̄ aliquis deferat, ſ. ad ſtatū religionis, & ſalutis illos iuuenes vel animas, quę ſuæ cuſtodiæ comittuntur. Ideo Hier. 12. Paſtores multi demoliti ſunt vineam meam. Vel pone de auaris, qui licet non vtātur auro, & gemmis, ideſt diuitijs temporalibus, quas cuſtodiunt, tamen non ſinunt alios eis vti, imò furēs, & alios crudeliter

3 deliter perſequũtur.¶Gryphes ita ſunt magni, q̃ de eorum vnguibus in menſis regum pocula propinẽtur. Sic verè Gryphs. i. diabolus habet maximos vngues. i. maximam crudelitatem, ita q̃ in mẽſa regis æterni. i. in ſacra ſcriptura poculum. ſ. doctrinæ de huiuſmodi vnguibus propinatur, quia. ſ. de crudelitate ipſius ibi mentio fieri conſueuit. Hier. 6. Crudelis eſt, & nõ miſerebitur &c. Vel dic quòd vngues gryphis eſt rigor iuſtitiæ ipſius Chriſti, qui ſunt in ſacra pagina in
4 reuerentia, & honore. Vngues habebat ferreos. Dan. 7.¶Gryphs odit equum, ipſum vnguibus pungit, & ipſum in aere ſubleuat, & extollit. Sic verè tyranni ſanctos martyres oderunt, & eos impugnauerunt. Sed verè ex hoc in altum, ideſt ad altitudinem perfectionis, & æternæ prælationis ipſos mirabiliter exaltauerunt, vnde Vincentius dicebat Daciano. In ſublimis agro &c.

De Gliribus. Cap. 47.

1 GLires ſunt beſtiolæ quaſi maiores mures, ſic dictæ eo q̃ ſomnus faciat eos pingues, gliſcere enim idem eſt q̃ creſcere. Nam tota hyeme immobiles, & quaſi mortui requieſcunt, in verè autem euigilant, & iterum reuiuiſcunt, vt dicit Iſido. lib. 12. Sic verè peccatores dum ſunt in hyeme id eſt ſtatu peccati, ipſi pro certo dormiunt in delicijs, & in luxuria, & in carnalibus requieſcunt, & ideò rectè tunc efficiuntur quaſi mortui, quia, ſ. ipſi fiunt immobiles, & ſopiti quantum ad motum bonorum operum exequendum. Sic eſt tamẽ q̃ tunc temporis per carnalitates, diuitias & delicias mirabiliter impinguantur, quia peccatores magis abundãt diuitijs, & delicijs quam alij. Et ideo de hoc dicitur Hierem. 48. Fertilis fuit Moab ab adoleſcentia ſua, requieuit in fœcibus ſuis, non eſt transfuſus de vaſe in vas. Veruntamen quãdo venit vir, ideſt tempus gratiæ, & pœnitentiæ, tunc verè iſti debent reuiuiſcere per gratiam, & charitatem, & ad omnem bonam operationem euigilare. Ingreſſus eſt in ea ſpiritus, & reuixerunt. Ezec. 37. 1. ad Theſſ. 5. Non dormiamus ſicut cæteri, ſed vigilemus, & ſobrij ſimus. Vel expone de patribus, & de tempore legis, & tempore gratiæ, q̃a illi q̃ prius dormiebant in peccatis, tãdem in verè. i. in aduentu ſolis iuſtitiæ Chriſti. i. in tempore gratiæ reuixerunt. Vel dic de falſis amicis ſeu adulatoribus, qui in hyeme. i. in tempore tribulationis, & paupertatis alijs nõ apparent, imò dormiunt atque latent, ſed verè in tempore proſperitatis tunc euigilãt, alijs applaudendo, & ſe dicendo amicus aliorum quia ſoda
5 lis amico coniocundabitur in oblectationem, & in aduerſitate aduerſarius erit. Eccle. 37.¶Glires in ſyluis habitant, ſocios ſibi notos diligũt, cõtra alios vero pugnant, inſigni pietate parentes ſuos in ſenectute nutriunt, & eis alimenta cũ ſenuerint, iuuenes adminiſtrant, ſicut dicit Pli. lib. 8. c. 57. Sic verè illi, qui in ſylua religionis habitant, ſocios ſuos dẽt, diligere & tueri, & contra alios, ſ. contra mundum per prædicationem, & mundi contemptum iugiter dimicare. Diligite alterutrum ad Roma. 13. Diliges amicum tuum, & odio habebis inimicum. Matt. 5. Iacob dilexi &c. Malach. 1. & parẽtes. i. prælatos, & viros antiquos debent pie nutrire, & fouere, & eis in alimentis, & alijs neceſſarijs ſubuenire. Quod eſt contra multos irreuerentes, & obſtinatos, de quibus dicitur Threnor. 4. Facies ſenum non erubuerunt. Vel pone de pietate in parentes carnales, quibus debet quilibet in neceſſarijs, ſubuenire, quia qui ſuorum, & maximè domeſticorũ curam non habet, fidem negauit, & eſt infideli deterior, vel pone de acceptione perſonarum, quia mali iudices ſuos diligunt, alios impugnãt, ſocios ſuſtinent, remotos affligunt.

De Grillo. Cap. 48.

1 GRillus ſicut, & chirogrillus eſt animal parum, rapax, mortiferum, & ſpinoſum, minus hericio, & à ſono nomẽ cepit, terram terebat, noctibus ſtridet, retro ambulat. Rectè ſic peccatores, & diuites ſunt parui per puſillanimitatem, rapaces per crudelitatẽ, mortiferi per detractionis venenoſitatem, ſpinoſi per diuitiarum multiplicitatem. Beniamin lupus rapax. Geneſ. 49. Iſti in nocte præſentis vitæ ſtridẽt per detractionem, terram, ideſt terrena terebrant per ambitionem, retro ambulant per fallaciam, & cauillationem. Multi autem abierunt retro. Ioann. 6.¶Grillus venatur
6 cum formica. formica enim in capillo ligatur, & in cauernam eius mittitur, & ſic formicæ amplexibus educitur, vt dicit Iſido. lib. 12. Sic re uera chariſſimi, peccatores in cauerna bonorum temporalium à principio fuerunt conſerti, & ideo Deus pater volens eos trahere de cauerna. i. de amore mundi in capillo ſuo, ideſt in perſona filij ſui allegauit formicam, ideſt humanam naturam, & ſic iſte grillus, ſcilicet homo vel humanum genus ſtarim amplexatus eſt eum per fidem, & charitatem, & ita mediante eo eductus eſt. ſcilicet de cauerna iſta, & de ſtatu peccati, & ad Deum patrem ſuperius eſt eductus. Nunquid capies Leuiatham homo Iob 40. Vel dic quod grillus. i. humanum genus de cauerna infernali eſt eductum, & reductum mediante formica. i. Chriſto ad iſtam cauernam ad captiuos in inferis ſubintrauit. Pſal. eduxiſti me de lacu miſeriæ, & de luto fecis.

De Hichneumone. Cap. 49.

HIchneumon ſecundum Plin. lib. 8. cap. 24. eſt quædam beſtia in Aegypto naſcens, quæ naturaliter odit ſerpentes. Vnde iſta contra aſpidem præliatur, & ſe pluries in luto inuoluens, & pluries ad ſolem ſiccans, aſpidem aggreditur, ſeque ſuper caudam erigens, auerſa irritos ictus ſerpentis recipit, & replicato capite, fauces ſerpentis inuadit. Item etiam (vt dicitur in cap. ſequenti) videns crocodillum dormientem in uentrem eius intrat, & eum corrodit, & excat. Talis eſt Chriſtus, qui luto noſtræ mortalitatis loricatus, aſpidem, ideſt diabolum ſuperauit, crocodillum autem ideſt infernum ſubintrauit, & eum perforauit, quando inteſtina eius, ſcilicet ſanctos patres quos ipſe abſorbuerat, liberauit. Oſeæ 13. Ero mors tua o mors, morſus tuus ero inferne. Vel dic, quòd qui de ſerpente, ideſt de diabolo vel carne triumphare voluerit, debet ſe per mortis conſiderationem in lutum inuoluere, & ſe luto contra diabolum loricare.

De Hyena. Cap. 50.

HYena ſecundum Iſidorum ab hiando dicitur, eo quod a patulis naribus inhiat ad prædam ſuam, eſt enim timilis, lupo in gula, & uoracitate. Nam mortuos comedit, & eos extrahit de tumulis, & corrodit, homines etiam perſequitur, & manducat, ſecundum Ariſtot. libro 8. cap. 5. Canes odit, & comedit ſicut hoïes, & cauat ſepulchra &c. & ió vocem humanam ſolet fingere, & domorum, & paſtorum ſtabula circuire, vt ſic homines, & canes ad ſe trahat, & eos deuoret, & conſumat, ſicut dicit Plin. & Iſid. Talis eſt detractor, quia verè canib. i. prælatis & prædicatorib. hominibus .i. viris iuſtis, & rõnabilib. mortuis. i. malis & peccatorib. eſt nociuus, Tales. n. tam bonos, quam malos, tam ſuperiores. ſ. inferiores conſueuerunt dentib. i. ſuis verbis detractorijs infeſtara. Deum enim non timent. & cunctis hominibus adnectantur. 1. ad Theſſa 2. Et ió in gula, & voracitatẽ. i. in malis ſuis loquacitatibus, lupo ſunt ſimiles, alios. ſ. diffamando, & deuorando, quia etiam ipſos in intumulatos, ideſt peccatores, qui ſunt tumulati per ſuorum malorum actuum occultationem, detumulant per diffamationem, & cum dentib. cum verbis ſuis quales, ſint exterius aliis manifeſtant per ſuorum actuum prædicationem, & reuelationẽ. Ideo tales poſſunt dicere illud. Ezec. 37. Aperiam tumulos veſtros, & educam vos de ſepulchris veſtris. Aliquando etiam humanam fingunt vocem, quia aliquando loquũtur vt homines, ſpiritualiuè, vt. ſ. eis melius ĩ alijs verbis credatur, ſed hoc totum eſt vt poſtea poſſint apertius p detractionẽ alios deuorare. Tales enim ſunt ſubiugale mutum animal, hominis voce loquens. 2. Petr. 2. Primo enim vngunt. poſtea pungũt. Prouerb. 26. Verba ſuſurronis quaſi ſimplicia, & ipſa penetrant ad interiora ventris. Quidergo faciunt vltra? Procedunt ad illi circumeunt domos, & tabernacula. ideſt ſtatus, & cõditiones aliorum per iugem inquiſitionem, & ſuetudines, & collegia aliorum per iugem inquiſitionem, & exploratione vitæ, & ſtatus aliorum, vt. ſ. aliquam iuuo niat occaſionem quomodo poſſint aliquid de aliquo maloqui, detrahendo ſcilicet & diffamando. Circumeunt enim tanquam leo rugiens, quærens quem deuoret 1. Petr. 5. & 1. ad Timo. 4. Otioſè diſcunt circumire domos, quia. p certo tales ſumme gaudent, quando aliquid mali poſſunt dicere de aliquo. Vel expone de diabolo, qui fingit vocem humanam per falſam ſuggeſtionem, & domos & latibula, ſtatus ſcilicet

circumeuntes circumit, vt aliquos ibi deuoret per tentationem, nunc. ſ. per culpã in fine per pœnam, & ió mortuos peccatores de tumulis ſuis. i. de mundo, & diuitiis exemit. Peccatores de tumulis ſuis. i. de mundo, & diuitiis exemit. ſ. per mortẽ, vt eos deuoret in inferno. Vel dic de falſis amicis ſeu adulatoribus, qui in hyeme. i. in tempore tribulationis, & paupertatis alijs nõ apparent, imò dormiunt atque latent, ſed verè in tempore proſperitatis tunc euigilãt, alijs applaudendo, & ſe dicendo amicus aliorum quia ſodalis amico coniocundabitur in oblectationem, & in aduerſitate aduerſarius erit. Eccle. 37.¶Glires in ſylua habitant, ſocios ſibi notos diligũt, cõtra alios vero pugnant, inſigni pietate parentes ſuos in ſenectute nutriunt, & eis alimenta cũ ſenuerint, iuuenes adminiſtrant, ſicut dicit Pli. lib. 8. c. 57. Sic verè illi, qui in ſylua religionis habitant, ſocios ſuos dẽt, diligere & tueri, & contra alios, ſ. contra mundum per prædicationem, & mundi contemptum iugiter dimicare. Diligite alterutrum ad Roma. 13. Diliges amicum tuum, & odio habebis inimicum. Matt. 5. Iacob dilexi &c. Malach. 1. & parẽtes. i. prælatos, & viros antiquos debent pie nutrire, & fouere, & eis in alimentis, & alijs neceſſarijs ſubuenire. Quod eſt contra multos irreuerentes, & obſtinatos, de quibus dicitur Threnor. 4. Facies ſenum non erubuerunt. Vel pone de pietate in parentes carnales, quibus debet quilibet in neceſſarijs, ſubuenire, quia qui ſuorum, & maximè domeſticorũ curam non habet, fidem negauit, & eſt infideli deterior, vel pone de acceptione perſonarum, quia mali iudices ſuos diligunt, alios impugnãt, ſocios ſuſtinent, remotos affligunt.

De Grillo. Cap. 48.

1 GRillus ſicut, & chirogrillus eſt animal parum, rapax, mortiferum, & ſpinoſum, minus hericio, & à ſono nomẽ cepit, terram terebat, noctibus ſtridet, retro ambulat. Rectè ſic peccatores, & diuites ſunt parui per puſillanimitatem, rapaces per crudelitatẽ, mortiferi per detractionis venenoſitatem, ſpinoſi per diuitiarum multiplicitatem. Beniamin lupus rapax. Geneſ. 49. Iſti in nocte præſentis vitæ ſtridẽt per detractionem, terram, ideſt terrena terebrant per ambitionem, retro ambulant per fallaciam, & cauillationem. Multi autem abierunt retro. Ioann. 6.¶Grillus venatur cum formica. formica enim in capillo ligatur, & in cauernam eius mittitur, & ſic formicæ amplexibus educitur, vt dicit Iſido. lib. 12. Sic re uera chariſſimi, peccatores in cauerna bonorum temporalium à principio fuerunt conſerti, & ideo Deus pater volens eos trahere de cauerna. i. de amore mundi in capillo ſuo, ideſt in perſona filij ſui allegauit formicam, ideſt humanam naturam, & ſic iſte grillus, ſcilicet homo vel humanum genus ſtarim amplexatus eſt eum per fidem, & charitatem, & ita mediante eo eductus eſt. ſcilicet de cauerna iſta, & de ſtatu peccati, & ad Deum patrem ſuperius eſt eductus. Nunquid capies Leuiatham homo Iob 40. Vel dic quod grillus. i. humanum genus de cauerna infernali eſt eductum, & reductum mediante formica. i. Chriſto ad iſtam cauernam ad captiuos in inferis ſubintrauit. Pſal. eduxiſti me de lacu miſeriæ, & de luto fecis.

De Hichneumone. Cap. 49.

HIchneumon ſecundum Plin. lib. 8. cap. 24. eſt quædam beſtia in Aegypto naſcens, quæ naturaliter odit ſerpentes. Vnde iſta contra aſpidem præliatur, & ſe pluries in luto inuoluens, & pluries ad ſolem ſiccans, aſpidem aggreditur, ſeque ſuper caudam erigens, auerſa irritos ictus ſerpentis recipit, & replicato capite, fauces ſerpentis inuadit. Item etiam (vt dicitur in cap. ſequenti) videns crocodillum dormientem in uentrem eius intrat, & eum corrodit, & excat. Talis eſt Chriſtus, qui luto noſtræ mortalitatis loricatus, aſpidem, ideſt diabolum ſuperauit, crocodillum autem ideſt infernum ſubintrauit, & eum perforauit, quando inteſtina eius, ſcilicet ſanctos patres quos ipſe abſorbuerat, liberauit. Oſeæ 13. Ero mors tua o mors, morſus tuus ero inferne. Vel dic, quòd qui de ſerpente, ideſt de diabolo vel carne triumphare voluerit, debet ſe per mortis conſiderationem in lutum inuoluere, & ſe luto contra diabolum loricare.

De Hyena. Cap. 50.

HYena ſecundum Iſidorum ab hiando dicitur, eo quod a patulis naribus inhiat ad prædam ſuam, eſt enim timilis, lupo in gula, & uoracitate. Nam mortuos comedit, & eos extrahit de tumulis, & corrodit, homines etiam perſequitur, & manducat, ſecundum Ariſtot. libro 8. cap. 5. Canes odit, & comedit ſicut hoïes, & cauat ſepulchra &c. & ió vocem humanam ſolet fingere, & domorum, & paſtorum ſtabula circuire, vt ſic homines, & canes ad ſe trahat, & eos deuoret, & conſumat, ſicut dicit Plin. & Iſid. Talis eſt detractor, quia verè canib. i. prælatis & prædicatorib. hominibus .i. viris iuſtis, & rõnabilib. mortuis. i. malis & peccatorib. eſt nociuus, Tales. n. tam bonos, quam malos, tam ſuperiores. ſ. inferiores conſueuerunt dentib. i. ſuis verbis detractorijs infeſtara. Deum enim non timent. & cunctis hominibus adnectantur. 1. ad Theſſa 2. Et ió in gula, & voracitatẽ. i. in malis ſuis loquacitatibus, lupo ſunt ſimiles, alios. ſ. diffamando, & deuorando, quia etiam ipſos in intumulatos, ideſt peccatores, qui ſunt tumulati per ſuorum malorum actuum occultationem, detumulant per diffamationem, & cum dentib. cum verbis ſuis quales, ſint exterius aliis manifeſtant per ſuorum actuum prædicationem, & reuelationẽ. Ideo tales poſſunt dicere illud. Ezec. 37. Aperiam tumulos veſtros, & educam vos de ſepulchris veſtris. Aliquando etiam humanam fingunt vocem, quia aliquando loquũtur vt homines, ſpiritualiuè, vt. ſ. eis melius ĩ alijs verbis credatur, ſed hoc totum eſt vt poſtea poſſint apertius p detractionẽ alios deuorare. Tales enim ſunt ſubiugale mutum animal, hominis voce loquens. 2. Petr. 2. Primo enim vngunt. poſtea pungũt. Prouerb. 26. Verba ſuſurronis quaſi ſimplicia, & ipſa penetrant ad interiora ventris. Quidergo faciunt vltra? Procedunt ad illi circumeunt domos, & tabernacula. ideſt ſtatus, & cõditiones aliorum per iugem inquiſitionem, & ſuetudines, & collegia aliorum per iugem inquiſitionem, & exploratione vitæ, & ſtatus aliorum, vt. ſ. aliquam iuuo niat occaſionem quomodo poſſint aliquid de aliquo maloqui, detrahendo ſcilicet & diffamando. Circumeunt enim tanquam leo rugiens, quærens quem deuoret 1. Petr. 5. & 1. ad Timo. 4. Otioſè diſcunt circumire domos, quia. p certo tales ſumme gaudent, quando aliquid mali poſſunt dicere de aliquo. Vel expone de diabolo, qui fingit vocem humanam per falſam ſuggeſtionem, & domos & latibula, ſtatus ſcilicet

liratem, niſi forte quando totum corpus flectitur. ſ. pro mortem, quia tunc neceſſario ad inferos flectuntur. Iob 10. Erecto collo &c.¶ Hyena ſecundum Plin. lib. 8. eſt de genere lupi, & ideo collum hẽt inflexibile, multorum habet varietatem colorum, oculos hẽt valde mobiles, ſ. in diuerſos colores, quia ſm Pli. lib. 11. c. 37. oculi vituli marini, & hyenæ in mille colores de nocte tranſeunt, & omne animal quod ter luſtrauerit, neceſſario gradũ figit. Sic verè chariſſimi faciũt cauteloſi & malitioſi aduocati, vſurarii & auari, q̃a verè ip ſi hñt multas colorum varietates. i. multas fictiones, cautelas & falſitates, quia. ſ. de una fallacia ad aliam, de vno verbo ad aliud ſe conuertunt. Vagi ſunt greſſus eius, & inueſtigabiles. Prou. 5. Et ideo oculos. ſ. diſcretionis, & ſapiẽtię habent mobiles, i. circunſpectos, & uertibiles undequaq; Oculi eius ſeptemplices ſunt. Eccl. 20. Vel oculi, i. cupiditas oculorum eſt mobilis, quia. ſ. ad omnia circuniacentia ad prata ſcilicet uineas, & alia bona circumiacentium uicinorum ſe extendunt, vt. ſ. omnia concupiſcant. Oculi eius ſeptemplices &c. Et ideo quando aliquem luſtrant, & circumeunt, ſcilicet per falſos contractus, uerba & cautelas, pro certo neceſſe eſt q̃ ſigat gradum, quia pro certo ſimplices ſuis cautelis, uerbis & contractibus taliter inuoluuntur, q̃ non poſſunt fugere, uel eorum malitiam declinare. Irretiuit eũ mul
6 tis ſermonibus. Prou. 7.¶Hyena uocem fingit humanam, & ſic canes aduocat, quos occidit, crines habet prolixos, motus inſtabiles, oculos immobiles, collum inflexibile, quia non flectit collum niſi totum corpus uertat. vmbra eius canes obmuteſcere facit, mortuos de ſepulchris eiicit, & animal quod ter luſtrauerit, gradum figit ut dicit Plin. lib. 8. Licet. n. oculi hyene de nocte mutentur in mille colores ſm Plin. li. 11. c. 37. ſunt tñ in ſuo orbe immobiles ſicut dicit Sol. Re vera chariſſimi hæc omnia poſſunt dici de mala muliere. Hęc. n. vt attrahat, vocem fingit humanam, i. dulcem & fallacem, & ſic attractos deuorat, & conſumit, ſ. quantum ad famam gratiam ſubſtantiam, & uirtutem. Prou. 5. Fauus diſtillans labia meretricis, nouiſſima autem eius amara velut abſynthium. Crines etiam habet prolixos, motus inſtabiles oculos quoque immobiles per elationem, & ſuperbiã portat, ipſoſq; ad vnam partem vel etiam nunquam vibrat, collum eius ad litteram rigidum eſt, & erectum. Eſa. 3. Ambulauerunt filiæ ſion erecto collo &c. Quia multæ ſunt quæ rõne orbatuum non poſſunt flectere colla ſua niſi ſimul vertant. Et pulchritudo, & tentatio taliũ facit canes. i. viros ſpũales obmuteſcere, & à latratu p̃dicationis, & oſonis ceſſare. Iſtæ ẽt hoïes. i. viros iuſtos mortuos, & religioſos de ſuis ſepulchris. i. d ſuis clauſtris ſ̃pe eiciũt, & educũr, & eos quos terluſtrant, & pingunt, ſ. p ſuos tactus, geſtus, & affatus, reddũt immobiles, ſ. quantum ad motus bonorum operum, quia. ſ. ab eis tentati, ceſſant motum bonorum operum exercere. Exod. 15. Fiant immobiles quaſi lapis. Et breuiter bene concludit ſapiens. Eccl. 25. Breuis malitia oĩs ſuper malitiã mulieris. Vel dic, q̃ hyena eſt ſuperbus cuius ſcilicet collũ eſt inflexibile, & oculi immobiles eſſe noſcuntur, inquantũ ad humilitatem nullatenus de flectuntur. Iob 15. Cucurrit contra eum erecto collo.¶Vmbra hyenæ facit canes quos tãgit 7 obmuteſcere à latratu, ſm Pli. Sic reuera mũdi proſperitas, quæ ad modum vmbræ mutari non ceſſat, facit illos quos tãgit, ab omnibus bonis loquutionibus eſſe mutos. Eſa. 56. Vniuerſi canes muti, non valentes latrare.¶Hyena copulaẽ car 8 naliter cum leæna Aethiopica, & generat animal crudeliſſimum dictum crocutam, uoces beſtiarum, et hominum imitantem, plures dentes eſſe continuo, & ordines dentium in vtraque mandibula habentem, vt dicit Plin. lib. 8. c. 30. Dicit etiam idem crocutam eſſe animal ex cane, et lupo conceptu omnia dentibus frangentem, & fracta protinus uentre conficientem. Et forte iſta eſt leucrocuta, de qua idem facit mentionem lib. 8. c. 21. Chariſſimi leæna quæ eſt uxor leõis ideſt Chriſti uel viri iuſti, eſt eccleſia uel religio, quæ bene dſ Aethiopica, quia. ſ. quotidie per tribulationes uarias denigratur, iuxta illud Cant. 2. Nigra ſum, ſed formoſa. Sed vere cum iſta aliquando fornicatur hyena, i. aliqua iniqua perſona, quæ. ſ. prece vel precio ſtatum prælationis occupat, & acquirit. Sed pro certo tunc temporis iſta hyena, i. iſte malus prælatus in iſta leęna. i. in corpore religionis vel eccleſiæ generat, & producit, promouet & inducit beſtias cru

deliſſi-

delissimas.i.viros iniquos, detractores, & adulatores q̃ imitantur voces hominum quantum ad adulationem, & bestiarum quantum ad detractionem, & ideo in ore eorum sunt plures fortes dentes.i. mordacia verba, oĩa frangentia per detractionem, q̃a vere à malis prælatis non promouent in ecclesia ut communiter nisi mali. Figura. 1. Mach. 9. dr̃ q̃ Bachides elegi hoĩes impios, & constituit eos dominos regionis. ¶ Secundum Pli. hyena à uulgo creditur concipere sine mare, sed Aristoteles illud negat. Et ſm Solinum hyena ĩ se gignit lapidem, qui hyenium, dicitur, quem qui sub lingua portauerit, potest futura prædicere, & diuinare. Et ista bestia in Aphrica inuenitur, quæ regio calida, & perusta est. Talis est pro certo beata virgo, quæ sine mare.i. sine uirili semine Dei filium peperit, & concepit, quia Ecce virgo concipiet &c. Esa. 7. Sed pro certo Aristoteles.i. mundi sapientes, Iudæi. ſ. & hæretici illud negant. Hier. 5. Negauerunt dñm, & dixerunt, non est ipse, quia si absorbuerit eum de loco suo, negabit eum, & dicet, non nouite. Iob. 8. Et in ista fuit genius Chr̃s lapis preciosus, qui facit hoĩes, ſ. prædicatores, & prophetas diuinare, & prædicere de futuris. Qui loquutus est per prophetas &c. Et ista bestia in Aphrica.i. in feruore charitatis, & pœnitentiæ fuit orta. Ideo de ea potest dici ilolud Esa. 43. Glorificabit me bestia agri &c. ¶ Hyena odit pantheram, & eam persequitur atq; lædit. Vñ si pelles vtriusque coniungantur vel alicubi ponantur, paulatim pili pantheræ defluunt atq; cadunt. Hyena est ũ surarius dies, causidicꝰ vel auarus. Panthera quæ est bestiarum, oĩum amica ſm Isid. significat simplices, & pauperes. Pellis aũt significat substantiam temporalem. Hyena igitur pantheram odit, q̃a vere tales mali bonos vicinos suos odiunt, atque lædunt. Viri iniq; oderunt simplicitate. Prou. 29. Et q̃ pelles talium sunt coniunctæ.i. quando possessio alicuius est vicina, & cõiuncta hereditati, & possessioni diuitiis, tunc vere ab eo per fraudes paulatim consumitur, acquiritur & cauatur, & pilis suarum diuitiarum paulatim spoliatur. Alluuione terra cõsumitur. Iob 14. Vel expone de bonis, qui malis associantur, sicut pelis pantheræ pelli hyenæ. Sed uere pellis bonæ suæ conuersationis à mala conuersatione eorum lęditur, & pilis virtutum denudatur, quia qui tetigerit picem, inquinabit̃ ab ea. Eccl. 13. Vel dic, q̃ odium parentum faciliter in filios se extendit. Nam sicut hyena odit pantheram, & ideo pellis eius depilat pellem pantheræ, sic verè q̃s duo hoĩes inuicem se odiunt, tunc eorum pelles, i. filii amici, & parentes ẽt seipsos depilant atq; lædunt, quia vere odium parentum solet in filios resultare, quia odium suscitat rixas. Prou. 10. ¶ Hyena q̃s venantem fugit, declinat ad dexteram, vt possit gressus præcedentis hominis occupare, si.n. ei successerit, dicũt eum mente alienari, & de equo hominem decidere. Hoc est dictu, si hyena possit facere, q̃ venator eam præcedat, & ipsa sequatur, tunc mens præcedentis alienat̃, & de equo cadit, & si in leuam detorserit, de facili capitur bestia, vt magi dicunt ſm Pli. li. 28. c. 8. Et sic ex his, habemus, q̃ homo q̃ sequitur hyenam, faciliter eam capit, si autem eam præcedit, alienatur & cadit. Sic verè est in omni congregatione, quia illi qui volunt alios sequi per humilitatem, assequun facilius quod intendunt. Illi autem qui per superbiam volunt præcedere, solent alienari mente per elationem, & de equo. i. de statu suo finaliter cadunt per depressionem, vel damnationem. vnde Hier. 51. Subito cecidit Babilon, & con2atrita est. ¶ Si hõ hyenam fugit, & præcedit, alienatur & cadit .ſ. ipse homo. Sed si hyena fugiat, & homo eã sequat̃, tũc faciliter superatur ſm Pli. ibidem. Sic vere diabolus si ipsum persequaris per bona opera, fugiet, si aũt ipsum fugeris, te sequetur. Vnde Iaco. 4. Resistite diabolo, & fugiet à vobis.
13 ¶ Item Pli. dicit q̃ corde, & iecore hyenæ vtunt̃, magi in suis operib. Fel ẽt ipsius multum valet contra caliginem oculorum. Hyena est peccator, fel eius est ira, & tribulatio, cor sapientia, & discretio, iecur desiderium, & affectio, & perfectio, q̃ oĩa viris iustis, & pfectis sunt medicinalia, & salubria qui istis sciunt bene vti, q̃a per fel tribulationis istorũ visus, & discretio bonorum illustratur, inquantum. ſ. à pinguedine deliciarum, & à puluere diuitiarum p eos denudat̃. Quia diligentibus Deum, oĩa cooperantur in bonum. ad Rom. 8.
14 ¶ Hyena odit canes, & homines, & ideo sepulturas cauat, & de fossis suis homines extrahit, & eos deuorat, & mãducat

Sic verè raptores odiunt, & persequuntur cathes. i. malos, & hoĩes. i. bonos, & ideo eos de sepulchris suis. i. de domib. & habitaculis violenter uel fraudulenter eiiciunt, & carnes ecrum. i. substantiam temporalem deuorant, & consumunt. Didicit capere prædam, & homines deuorare. Eze. 19. Nota q̃ cum supra dicatur, q̃ hyena habet oculos mobiles, inue. & ideo aliter est exponendum.

De Hinnulo. Cap. 51.

HInnulus est cerui filius ab innuendo dictus, eo q̃ nutu matris absc̃dit. Aĩal est debile, & imbelle, acuti visus velocis cursus, carnes hẽt teneras p̃p motus frequentiam, mater eius eum absc̃dit, & vltra rubeta, & spineꝫ saltare, & si fuerit castratus in iuuentute, caro est melior, vt dicit Isi. li. 12. Sic est de nouitiis, & iuuenib. religiosis. Nam q̃a adhuc sunt debiles, & infirmi, & ad pugnandum contra remotiones inermes pariter, & imbelles, ideo mater religio dẽt eos absc̃ondere, & celare. ſ. infra clausꝰtrum. Esa. 16. Absc̃de fugientes, & uagos ne perdas. Et debent esse acuti visus per discretionem, & contemplationem, veloces per obediẽtiã, & subiectionem, teneræ carnis per pietatem, & compassionem, frequentis motus, per pn̄iam, & bonã operationẽ, & vltra spineta. i. vltra diuitias, & mundi bona debent saltare per eorum contemptum, & abominationem. Ideo dr̃ Cant. 8. Fuge dilecte mi, similis esto capreæ hinnuloque ceruorũ. Et si in iuuentute est castratus per pudicitiam, vt.ſ. à iuuentu
1 tis incipiat esse castus, tunc est melior, & laudabilior eius vita, quia nulla est comparatio animæ continentis. Ecclesiast. 26. ¶ Sanguis hinnuli, & sepum, & coagulum contra serpentes, & uenena efficax est medicina, quia qui eis innunctus fuerit, ab eis non lædetur. Talis est Chr̃s, sanguis. n. eius, & passio, sepum eius, i. compassio, coagulum. i. unitas & dilectio, nos liberat à peccatis, quia si eis inuncti fuerimus per amorem, recordationem, & memoriam, tunc uerè à serpentibus idest à dæmonibus non lædemur.

De Hirco. Cap. 52.

HIrcus est aĩal petulcum, & lasciuum, sp feruens ad coitum, scd̃m Isid. lib. 12. & oculi eius sp aspiciunt ad trauerſum, & inde nomen accepit, quia hirci dicuntur oculorum anguli. Eius autem natura adeo est calida, q̃ sanguis remolliat adamantem, cuius duritiam ferrum non poterat domare, vt dr̃ ibidem. Tales sunt luxuriosi, quia tales ad litteras sunt lasciui, & curiosi, petulantes & insolẽtes, & ideo ẽt aliquando ad litteram respiciunt, quia vere semper habent oculos ad latera, vt uideant si fit aliquid quod placeat, uel delectet, quia oculi stultorum in fines terræ. Eccl. 7. & 2. Petri 1. Oculos habentes plenos adulterii. Isti. n. sunt feruentissimi ad concupiscentiam carnalem & ideo sanguis eorum. i. verba sanguinea, & luxuriosa illos, qui sunt duri, firmi. ſ. & stabiles in bono proposito sicut adamas, dissoluit & ad luxuriam incitat, & emollit, sicut patet, quia luxuriosi mulieres optimas quandoque decipiunt, & econuerso, quia reuera spiritus fornicationis est spiritus fortis. Concutiens montes & conterens petras, de quo dr̃. Reg. 19. Vel hircus est bonus prælatus, qui debet esse feruens ad spiritualem copulã idest ad prædicationem, & animarum generationem, & cõuersionem, & earum per fidem, & charitatem desponsationem. Oculi eius debent esse transuersi per circunspectionẽ. Sanguis eius. i. benignitas prelatorum adamantes. i. duros, & lapideos peccatores, qui ferro correctionis, & tribulationis non poterant edomari, remollit p̃ contritionem, & & compassionem & affectionem, quia vere sanguis. i. plato
2 rum benignitas obstinatos conuertit, & emollit, quos ferrum. i. dura correctio non domauit, quia scd̃m Greg. q̃ interflagella remanent incorrecti lenitatis eloquio sunt mulcedi. Vel allega de sanguine Chr̃i, quia licet adamas. i. peccator sit per obstinationem durissimus, q̃tũ Chr̃i sanguine tingitur, & q̃s per prædicationem sanguis iste super eũ fluit, tunc saltem debet remolliri per compassionem, frangi per contritionem, & conuersionem. ¶ Hyrcus dicitur a
3 per à carpendo arborum. ſ. summitates. Post unum annum generat, & qui primo generatur, grossior & pinguior reperitur, cornua autem habet magna, & fortia atq; dura. visum habet

Barbe ſ. rũ feruens est ad actum generationis, eius sanguis adamantem remollit. Sic prælatus qui carpit arborũ summi
4 cacumina eminentias dignitatum, postquam annum. i. lac carnalitatis transierit, & dimiserit, debet generare per prædicatio nẽ, & per seuerantiæ perditionẽ, & illos, qui sunt primogeniti p̃ uirę melioritatẽ, debet facere pinguiores p confectionem collationẽ, &c. sicut supra. ¶ Scd̃m Arist. li. 8. c. 4. Quam hirci habent notabilem magnitudinem in auricu
5 lis. Vnde quidã arietes in caudis. Nã quidã auriculas habẽt ad magnitudinẽ palmæ manus. Hircus est subditus, aries est prælatus. Igitur arietes, & prælati debent p̃cellere alios in cauda longa. i. in pseuerantia, & lõganimitate. Sed vere hirci. i. subditi debent p̃cellere in auriculis. i. in obediẽtia, & humilitate, q̃ debẽt esse multũ audientes, & obedientes. Auris audiẽs
6 dr̃ uocabitur me. Iob 29. Audi tacẽs &c. Eccl. 31. ¶ Hircus habet aspectũ rorũ, barbã ꝓlixã, caudã breuẽ, cornua dura, pili hispidi. Et est hirc⁹ grauis, & fœdi odoris, magnæ pinguedinis, & maximè circa renes. Et iõ p̃p eiꝰ pinguedinẽ facit̃ mortuus, nisi attenuetur. Sic uerè mũdani, & maximè
7 sapientes, diuites & auari habẽt oculos intellectus toruos p superbiã, inuidiã & peruersitatẽ, barbã q̃ significat sapientiã secularem, hñt prolixã per sapientiæ subtilitatẽ. Cauda isto rum perseuerãtiã est breuis, quia vere nõ perseuerãt i bono
8 proposito per cõstantiæ lõganimitatẽ. Cornua eorũ. i. superbia, & obstinatio sunt dura p crudelitatẽ, q̃a ipsi feriunt, & uulnerant pauperes innocentes. Hæc sunt cornua, q̃ ventilauerunt Iudã. Zach. i. Pili istorũ sunt hispi, quia habẽt vellus diuitiarum magnũ, & longũ p tpalem facultatem. Isti sunt grauis odoris per luxuriã, & infamiæ fœditatẽ. Magnæ sunt pin
9 guedinis p carnalitatẽ, & gulositatẽ, & maximè circa renes. Sepum ad renũ luxuriã exercẽdã, q̃a pinguedo, & deliciæ talis semp ad luxuriã ordinant̃, q̃a longè est Deus a renibus ipsorũ. Hier. 12. Etiõ tales delicioli faciliter moriunt̃ p diuer
10 sa pœna, nisi pinguedo deliciarũ talibus subtrahat̃, q̃a p̃dixit quidã ꝓpheta iniquitas eorũ. Vel dic de hypocritis, q̃ sunt hir
11 sipili per habitus asperitatẽ, ꝓlixæ barbæ per virilitatis, & grauitatis simulationẽ, caudæ breuis p mortis futurę recordationẽ, & perseuerantiæ perditionẽ. Et tñ interius. ſ. in cor
12 dibus pingues p delicias, & carnalitates, fœtidi odoris per luxuriã, & fœditatẽ. Et iõ isti moriunt̃ p mortis ęternæ dãnationẽ. Isti. in. circa renes sunt pingues. i. quantũ ad effectus
13 luxuriæ delicati. Hier. 12. Prope es tu ori ipsorum, lõge ãt a renibus eorum. ¶ Hirci q̃s sunt nimis pingues, faciliter mo
14 riuntur, & a generatione impediuntur, quia quanto pingue dines sunt maioris generationis sunt paucioris, & iõ sapiẽtes pastores tales occidũt, vel eos macrificantes, ad vitã seruandã. Sic verè illi, q̃ sunt multũ impinguati diuitijs, & deliciis huius mundi, faciliter moriuntur per pcũm quia vere mũdi
15 possperites (qñ hõ nescit ea vti) causa est multorum malorũ & superbiæ, luxuriæ, & hmõi, quia impinguatus est dilectus, & recalcitrauit. Deu. 32. Tales. n. sunt paucę generationis, q̃a
16 procreo mundi diuites parũ aut nihil de fructu bonorum operum gignt, & ꝓducunt, imo rectè sunt steriles oĩ bono q̃ ꝓpẽtes ẽ a qua hierico, q̃ facit sterilẽ terrã. Vñ Esa. 47. venerunt tibi duo hęc sterilitas atq; viduitas. Et iõ pastor bonus Chr̃s tales aut occidit p mortẽ æternã, aut eos macrifi
17 cat, diuitiarũ, & p̃speritatis subtractionẽ, vt sic ad vitã. ſ. ꝓpriã reseruent̃, q̃a impossibile est diuitẽ intrare ĩ regnũ cęlorum Matt. 19. Et ĩstud pater, q̃a Deus oẽs amicos suos macrificat per tribulationẽ, & pauptatẽ, vt vitã glorię eis daret. Quia
18 qui renũciauerit oĩb. q̃ possidet, nõ ꝑt me⁹ esse discipulus. Luc. 14. Licet hircus aliq̃s sit macer exterius, tñ interius inue
19 nitur pinguis. Quãto aũt est pinguior, tãto minus ꝑt generare. Sic verè hypocritæ licet sint exterius macri per pœnitentiam, & austeritatem, tñ interius sunt pingues per luxuriã, & carnalitatẽ, quia in aperto sunt boni in occulto luxuriosi, & ideo tales ad generandũ aĩas. i. ad prædicandũ, & peccatores cõuertendũ nihil valent. Et est hircus feruẽs ad coitum, sic isti. Figura Leu. 10. vbi dr̃ q̃ hircus licet esset obla
20 tus super altare Dei, tñ exustus inuentus est, cũ deberet ab aliis mandũcari. Sic vere multi licet in altari Dei. ſ. in religione vel ecclesia sint oblati per luxuriam, & auaritiã cõburũ
21 tur. Hie. 6. In igne consumptum est plumbum. ¶ Scd̃m Arist. li. 4. de generatione aĩalium. c. 4. hircus est aĩal mõstruosum, quia aliq̃s visus est habere cornua in crurib. Carnes aũt hir
cinæ sunt duriores, & indigestibiliores, & peius generãt nutrimentũ, quã pecorinæ, & maximè si sit senex. Hircus est diues, crura eius sunt diuitiæ, & amici, qui ipsum sustinẽt atq; fouent. Cornua aũt significãt superbiã, & elationẽ, q̃a pro certo multi habẽt cornua in cruribus, q̃a. ſ. de ipsis suis amicis, & fautoribus accipiũt cornua inquantũ p̃p eos in superbiam extolluntur. Et tales etiam q̃s sunt senes. i. in vitijs antiquati, ꝓ certo sunt duri per incõpassionẽ, indigestibiles seu inconuertibiles per obstinationem, pessimi nutrimẽti p malorũ exẽplorũ exhibitionẽ, fœtidi odoris per famæ, & virtutũ pditionẽ. Ecce hircus ab occidẽte. &c. Dan. 8. Quia vere hircus. i. peccator in malis cõsuetudinibus antiquatus, nihil valet ſpuale nutrimentũ. i. ad bona exẽpla, & documenta alijs cõferẽdũ. ¶ In hircis decrepitis, ſm Isaac, cutis est me
22 lior, odor aũt grauior, caro peior. Si aũt castratus fit, tũc caro efficitur humilior, melior & suauior ad edẽdũ. Hircus est peccator, & maximè luxuriosus, q̃ qñ est decrepitus. i. senex tũc uere licet cutis. i. exterior apparẽtia aliquotiẽs fit bona tñ odor. i. infamia luxurię, & caro. i. eorũ vita sunt pessimę atque graues, quia sunt duri per incõpassionẽ, indigestibiles per obstinationẽ. Verum tñ hircus si castratus fuerit, caro eiꝰ efficit melior humidior, & sapidior ad edẽdũ. Sic verè hoies si castrati fuerint per castitatẽ, tunc caro eorũ. i. vita efficitur humida per pietatẽ, suauis p benignitatẽ, et aliis utilis atq; sana. ¶ Scd̃m Pli. lib. 28. c. 4. Sanguis hirci hędera nutriti miro
23 modo calculum dissoluit in uesica, cornu eius exustũ fugat serpentes, et ulcera corrodit, fel eius uisum clarificat, & pãnũ, et telã tollit. Iecur cõtra morsum rabidi canis iuuat, vrina cũ felle leprosis confertur, et lentigines tollit. Hircus est bonus ꝓlatus, q̃ hedera sacrę scripturæ fuit nutritus. Sãguis igit ipsius. i. benignitas seu cõpassio, cornu eius. i. potestas, et dominatio, fel ipsiꝰ. i. austeritas et correctio, iecur eius. i. charitas, et affectio, urina eius. i. doctrina et pdicatio, valent cõtra multiplicia genera pctõrum, quia hoies calculo obstinationis, a serpentibus detractionis, ab vlceribus luxurię et infectionis. Ex his. n. uisus discretionis, et intellectus clarificat tela carnalitatis eradicatur, lepra cupiditatis mundificatur, et lentigo malæ conuersationis abstergitur, et lauatur. Vel dic q̃ sanguis hirci est sanguis Chr̃i, qui re uera sanat, et mũdat aĩas pctõrũ, et adamantẽ. i. corda dura penetrat atq; frãgit. Ideo ad hoc facit figura Leuit. 4. ubi pro pctõ multitudinis uel principis hircus offerebat̃, et sic principes, et populꝰ sanctificabat̃, et purificabat̃. Sic uere pro peccato, principis. i. Adæ, et synagogæ. i. oĩum ppⁱorum, Christus fuit oblatus, et sic p eius sanguine fuit hõ purificatus, q̃a omnia in sanguine mundantur, ad Hebr. 9. Pone locis suis figuras de hircis. Leu. 16. de capro emissario, et Dan. 8. de hirco et ariete.

De Hericio. Cap. 53.

HEricius ſm Isid. li. 12. est aĩal paruum, spinis undiq; circũtectũ, quæ sunt ei loco armaturæ, q̃a statim, q̃ ab ali
1 quo persequit̃, intra spinarum suarum ambitum se inuoluit, et sic ab aliis defensat̃. Nam per eius inuolutionem, et spinarum punctionẽ, fugit ab aliis non audeẽ. Iste. n. ſm Arist. li. 1. c. 6. loco pilorum habet spinas, et sicut idẽ dicit, debilis ẽ auditus, plusq̃ alia quadrupeda, et ineſt sibi paruũ corpꝰ, et spinarum multitudo, et hoc q̃a nutrimentũ suum nõ cõuertit in corpus, sed in spinas. Rectè charissimi tales sunt diuites, et mundani, quia pro certo tales habent paruum corpꝰ q̃tum ad gras, et uirtutes. Non. n. habent sufficientes dimẽsiones. ſ. lõgũ fidei, altũ spei, latũ charitatis, et profundũ humilitatis q̃a forsitã paruuli sunt, et ignorãtes. Hie. 5. Spinarum tñ. i. diuitiarũ pungentiũ, et cor et mentẽ inquietantium, undique multitudine sunt uallati. Vñ pauci sunt corpe. i. q̃tum ad uirtutes, magni tñ sunt q̃tũ ad spinas. i. q̃tũ ad diuitias, et mundi facultates. Et rõ est, q̃a ꝓ certo humor eorũ, et nutrimentũ. i. interior affectio nõ trãsit in corpus sed i spinas q̃a uerè sue affectiones ad diuitias, nõ ad uirtutes ordinãt, et iõ ipsi pctõres i seculo obtinuerunt diuitias. Sed ꝓ certo istæ spinæ, et diuitiæ sunt eorũ armatura, q̃a uere qñ ꝓ falsos cõtractus vel alia crimina a principib. iudicib. et ꝓlatis psequunt̃, et i cãm trahunt̃, tũc uere iuoluũt se, et icludũt ꝓ suorũ actuum excusationẽ, et spinas suas. i. diuitias eis objciũt, et opponũt p munerũ largitionẽ, et sic ab eis nõ tangunt̃ ꝓ punitionẽ, sed imunes et liberi fugere dimittunt̃. Donũ. n. hoies dila

tat

tat viā eius, & añ. principes ſpatiū ei facit. Prou. 18. Et ſic patet, q̄ ſpinæ diuitiarū ſunt diuitib. armatura, q̄a ſuba diuitis vrbs fortitudinis eius. Prou. 10. Eccl. 7. Sicut liberat ſapientia, ſic & diuitiæ. Iſtis ẽt ſpinis. i. diuitijs ſunt induti loco pilorū. i. loco exteriorū gr̄arum, & virtutum, q̄a nihil aliud ſunt hæc oīa niſi q̄dā corporis indumenta, ſm Greg. Et ideo pro certo tales ſunt debilis auditus, quia vere mali diuites, & p̄curatores non p̄nt hodie audire ſibi vtilia. ſ. verbi Dei p̄dicationē, iuſtorum & p̄dicatorum correctionē, pauperū & egenorū ſupplicationē, ſapientū doctrinā, & monitionē v̄r̄ conditionē. Ideo d̄r̄ ei illud Hie. 22. Locutus ſum tibi in abundātia tua, dixiſti, non audiā. Et Hie. 6. Incircunciſę aures eorū, & audire non poſſunt. Vel dic de malis, & incorrigibilibus, q̄ nolunt audire. ſ. correctionē p̄latorum vel aliorum, & q̄ñ inſequuntur ab alijs v̄r̄ corrigantur, tunc vere inuoluunt ſe p excuſationes, ita q̄ nihil de eis apparet, q̄a non poſſunt videri quales ſunt, & tãgentes ſe. i. corrigẽtes, ſpinis ſuis. i. malis verbis, & pungitiuis lacerãt atq; pungunt, q̄a q̄ arguit de
2 riſorẽ, ipſe ſibi iniuriã facit. Prou. 9. ſ. derisor. ¶ Hericius ſm Iſid. ibidẽ, in vites & arbores aſcẽdit, poma vel uuas deijcit, & cum i terrã cęciderit, i eis ſe inuoluit, ita q̄ ſpinis ipſius i figitur, & ſic eas portat in cauernã pro filijs educãdis. Sic vere ſunt mali prælati, q̄ aſcendunt in arbores. i. in ſtatum p̄lationum, & dignitatum, & poma q̄ ſunt ibi. i. diuitias tpales congregant, colligunt, accumulant & acquirunt, q̄a hodie nõ attendunt vtilitatẽ ſubditorum, ſed p̄prium lucrum, q̄a Oẽs quæ ſua ſunt quærunt, nõ q̄ Ieſu Chriſti. ad Phili. 2. Et ió in iſtis pomis ſe inuoluunt p auaritiã, & nimiũ affectũ, & ſic ad filios ſuos. i. ad parentes, cognatos & affines nutriendos, & ditandos eas ordinant, & ad cauernã ſuã. i. in patres ſuas, & patriã eas ferunt, quia hodie dirant parentes ſuos de matrimonio crucifixi. Leo. n. cępit ſufficiẽter ſibi, & mactauit filijs ſuis. &c. Naum. 2. Ideo Eſa. 34. vbi habuit foueã hericius
3 & enutriuit catulos. ¶ Alię ſunt hæricij ſiluestres, alii aquatici, ſed hoc eſt generale, q̄ oẽs hericii faciunt multa oua, q̄ñ non comeduntur. Et habet oĩs hericius parum de carne, & multũ de ſpinis, & hericius habet os, & caput a parte ſuperiori, exitum aũt ſupfluitatis a parte ſuperiori, q̄a paſcita parte inferiori, & ió officiũ ſuperfluitatis habet a parte oppoſita. ſ. in dorſo ſuperius, q̄d tñ eſt contrarium in aliis aĩalibus, vt cõiter. Sic uere chariſſimi, hericii. i. hoĩes habẽtes diuitias conſueuerunt inueniri tam in aqua religionis, q̃ in ſiluis ecleſiæ, & prælationis, & q̃ in terra ſtatus ſecularis. Sed vbicũque ſunt diuites, faciũt multa oua. i. multa opera vel effectus quæ non comeduntur. i. quæ non ſunt digna comedi. i. imitari vel acceptari p exempli acceptionum, quia qui comederit de ouis eorum morietur. Eſa. 59. Et generaliter oẽs hũc parum de carne. i. de pierate & compaſſione, multum de ſpinis. i. de tpali poſſeſſione, q̄a tales ſunt duri pauaritiã, & crudeles. Ió Nu. 12. Caro eius a lepra deuorata eſt. Itẽ os. i. verba & locutio, caput. i. voluntas, & intẽtio eſt inferius. ſ. ad res inferiores, & mũdanas, q̄a nihil aliud diligunt vel intendũt. Sed verè emiſſio ſupfluitatis. i. dona & largitas talium, p q̃ ſuperfluas diuitias a ſe emittunt, eſt a parte ſuperiori. i. q̃tũ ad ſuperiores, & diuites nã a parte inferiori. i. q̃tũ ad inferiores, & pauperes vel egenos nihil emittunt eleemoſynarũ, q̄a hodie ipſi nõ dant pauperib. ſed diuitib. q̄a hñti dabit, & abundabit. &c. Mar. 4. Cum tñ deberet eſſe cõtrarium, q̄a os & caput. i. intentio, & locutio eorum deberet eſſe ſuperius ad cęleſtia, & diuina, & ſupfluitas diuitiarum ſuarum dẽret emitti inferius uerſus terram. i. ad pauperes, & non ſuperius ad p̄latos, principes, diuites & potentes, ſed contrarium fit, q̄a peccatores peccatoribus fęnerant, vt recipiant ęqualia. Cõtra illud Lucæ 14. Cum facis conuiuium, voca pauperes etc.
4 ¶ Hericius tot habet dentes, quot ventres. ſ. quinq;, & inter dentes habet partes carnoſas loco linguæ. Et ſunt hericii q̄dam albæ cutis, et ſpinarum albarum, & gñant oua multa. Sic uere chariſſimi, inter hoĩes ſm qualitatem ventrum. i. interiorum cogitationum, & affectionum, dentes. i. verba ordinantur, & diſponuntur, quia ex abundantia cordis os loq̃t. Mat. 12. Et ió illi q̄ ſunt hericii. i. uiri iuſti, aculeis timoris diuini conuallati, habent quinq; ventres. i. quinq; rerũ cogitationes p quas neceſſariã meditant, videlicet q̄d amandum, quia Deus et proximus, quid timendum, q̄a infernus & diabolus, quid fugiendum, quia pctũ, & mundus, quid deſiderã-
dum, quia cęlum, & paradiſus, quid faciendum, quia. ſ. bona opera, et uirtutes, & bonus actus. Et ideo dẽtes talium. i. ver-
ba debent ſm hæc quinq; diuidi, vt. ſ. verba ſua oĩa quæ dicant ad aliquid iſtorum pertineãt. Et iſta ſunt quinq; verba dequibus loquitur Apoſtolus. 1. ad Corin. 14. Volo inquit quinque verba in eccleſia loqui. Veruntñ iter iſta verba debet ẽ cautio noſticas benignitatis, & cõpaſſionis, vt. ſ. quicquid dicitur, ſit benignum, q̄a verbũ dulce multiplicat amicos. Eccl. 6. Et debẽt eſſe cutis albæ interius per caſtitatem, et albarum ſpinarum exterius per honeſtatem, et debent producere oua multa. i. bonorum operum multiplicitatem. Eccl. 9. Oi tempore ſint veſtimẽta tua candida ¶ Alij ſunt hericii minores aliis, et minora producunt oua, et molliores ſunt, et hoc ſm q̄ minus uel fortius digeruntur. Præſentiunt aũt ventos ſeptentrionales, et meridionales, et tunc ſtatim fugiunt ad cauernam. Vñ narrat Ariſ. li. 9. c. 6. q̄ Byzantii fuit quidã qui habebat hericium, per quẽ pręcognoſcebat, et prædicebat uentos futuros. Sic uere chariſſimi inter hericios. i. interuros iuſtos eſt differẽtia, quia quidã ſunt alijs maiores uel minores. ſ. quantum ad gratias, et uirtutes, oua ẽt eorum. i. opera ſunt minora uel meliora. Sed generaliter oẽs hericii ſãcti ni præſentiunt, et præuidẽt uentos, et ſeptentrionales et auſtrales. Septentrionales ſunt tribulationes, et paupertates futuræ. ſ. pœna infernalis, et tunc in cauernis pœnitentię, et humilitatis ſe dẽnt abſcondere uel celare ne lędantur frigoribus huius uenti. Ventos ẽt auſtrales proſperitatẽ æterni, debent ſimiliter prævidere, quia boni ſuident futura ſpera vel aduerſa. Eccl. 7. In die bona fruere bonis, et diem malã pcauẽ. Ad quod. Eccl. 14. 7. et 8. Reſiduum allega contra ctãtiã, et de illis, qui ſibi attribuunt illud q̄d habent ab alijs. ¶ Bizantii ſunt quidã qui habebãt quendã hericiũ, quẽ cũ vellebat ad cauernã fugere, cognoſcebat q̄ ventus ſeptentrionalis debebat flare, et iactabat ſe illud ſcire, acſi ex propria ſcientia illud ſciret, ſm Ariſt. ibidẽ. Sic uerè ſunt multi q̄ illi ſcientiã, et illa bona quæ habent ab aliis, iactant ſe habere a ſeipſis, cõtra quos Apoſtolus. 1. ad Cor. 4. Quid habes quod nõ accepiſti? q̄ ſi accepiſti, q̄d gloriaris quaſi nõ acceperis?

De Herinaceis. Cap. 54.

HErinaceus idem eſt quod chirogrillus, aĩal parvum, et 1
ſpinoſum habitans in cauernis, ſimile hericio, ſed cſt
eſſe maius, et ſm Pli. li. 8. c. 37. Herinacei ſup ſe poma ſpinis infixa deferunt ad cauernas, ſed p̄ter illa q̄ hãt in dorſo, ſp vnũ portant in ore. Sic uerè boni, et iuſti ſunt parui p humilitatẽ, ſpinoſi p pœnitẽtiæ, et diuini timoris aſperitatẽ, et habitant in cauernis terræ p mortis, et inferni recordationi. Vel in cauernis arborũ. i. cęli p ſpem, et cõtẽplationẽ. Iſtiergo ſecũ ad cauernã paradiſi deferunt poma. i. bonorũ operũ multitudine, meritorum. ſ. et uirtutũ, de q̄b. uiuant in hyeme. i. in tpe mortis. In ore autem deferunt vnum pomũ, videlicet gratiarum actionem, quia licet ſint gratiis, et uirtutibus onerati, Deo tñ de hoc gratias agunt, et confitenturſe adeo oĩa recepiſſe. Quid habes hõ quod non acceperis? 1. Cor. 4. Vel dic q̄ poma ſunt peccatores, quos boni ſecum deferunt ad cauernam paradiſi. Nam quia in ſpinis ſuis. i. in duris penitentiæ operibus infigunt, et cum ore ſuo. i. pdicatione et informatione ad pœnitentiam inducuntur, ideo et ſpinis, et ore. i. exemplis, et uerbis deferunt alios ad paradiſum, et inde viuunt poſt hanc vitam, in quantum inde accipiunt gloriam, et mercedem. Vel expone de malis exemplis, et uerbis prælatorum malorum, quibus ſubditi infiguntur, et cum eis in cauernam inferni deferuntur. Vel dic de diuitibus, q̄ oerati bonis temporalibus, ſemper habent ea in ore per auaritiam. ¶ Herinaceus ſm Pli. vrinam tabificam et uenenoſam habet, et quãdo coarctatur, eam amittit, ut inficiat perſequentes, ſed ipſe ex hoc magis leditur qua ſpinæ eius pcũ læduntˀ, et ſic armis ipſiˀ amiſſis inde facilius capit, vñ eudem cupiebat. Sic uere multi in corde interius habent uriam uenenoſam, ideſt malitiam et falſitatem, et ideo quandoſequũtur ab aliis vt ſcilicet corrigantur uel puniantur, ſic emittunt venenum ſuum. ſ. malitias et cautelas detractiones et infamias quia tam in religione quam in mũdo malos correctores inuenenant et diffamãt, et ideo hodie pdicatores nõ audent prædicare uel corrigere ſeu arguere peccatores, quia non amat peſtilens eum qui ſe corripit. Prouer. 19.

Verumtñ ſæpe accidit q̄ ex inde magis lędũtur, quia. ſ. arma
ſuã ſpinas ſuas. i. diuitias exinde perdũt, in quantũ. ſ. opor-
tet ad vtilitatẽ ſecularem vel ad vindictã, et ſic ſua fama ſuã ex hoc amittunt, inõ tñ ex tunc detra-
hitur, quia q̄ proiicit in alẽũ lapidẽ, ſuper caput eiˀ cadet. Prou. 26. Impius cõfundit, & confunditur. ¶ Herina
ceus habet venenoſam, per q̃ ab aliis aĩalib. ſe defendit. Ideo vrinæ ſuę parcit, ne ſuã virulentiã a ſe moueat, q̄ſi habeat vnde poſſit alios uenenare. vnde eam nõ ex
cretã nũ qñ neceſſitas cogit eum, ſ. q̄ñ à uenatore fuerit in
ſecutus, ga tunc eã emittit, vt ſuos inuenenet perſequẽtes. Sic vere multi ſeruant in corde ſuo venenũ malitiæ, iræ, & nocumenti, & cautelarũ, & mala, & defectus alienos, vt ſic ſpectent unde poſſint alijs nocere, contra illud Eccl. 19. Audi verbum de proximo tuo, cõmoriatur tecum. Et ió q̄ñ
quodam inſequũtur ab aliis, q̄ñ. ſ. aliquis eis facit aliq̄d
quod diſpliceat eis, tunc verè ſtatim recurrunt ad vrinã venenum q̄ hñt in ventre. i. ad illa mala, quæ ſciunt de ipſis, quæ reſeruauerunt in corde, & ea dicunt, & emittunt, & diuenenant, & diffamant eos, contra illud Leu. 19. Nõ oderis fratrẽ tuum in corde tuo, ſed i publice arguo eũ. Iſtud patet in multis malitioſis, qui potiſſimè abundant in religione, in corde ſuo ſeruant defectus aliorum, & poſt q̄ñ irati fuerunt, illos reuelãt, licet añ viderentur eſſe amici. Iõ Eccl. 12. Labijs ſuis oſculabit inimicus, & ſi inuenerit tps, non ſaturabitur ſanguine. ¶ Herinaceus q̃ diu eſt in terra, aliq̄ſi ſe ita
inuoluit inter ſpinas ſuas, q̄ vix põt aperiri, ita q̄ nec pedes
nec os vãr, & ideo in aqua calida ponit uel ea aſpergitur, & tunc libro aperitur, & ligatis pedib. poſteriorib. ſuſpendit, & ſic ſpenſus fame interficitur, ut aculeata pellicula quæ ei pro pannis apparandis neceſſaria, apportetur, & extrahatur. Sic verè ſunt multi boni, qui poſiti in terra. i. in duris tribulationũ, ita fortiter ſe conſtringunt per patiẽtiã, & boni propoſiti firmitatẽ, & ita ſe inuoluunt per ſui recollectionẽ, & humilitatẽ, q̄ licet impętãtur, & perſequantur tribulationib. & tormentis, nunq̃ pñt uinci, uel à Deo ſeparari, nec abona ęqualia aperiri ſine cutis laniatione, quia. ſ. cutem ſuam pro Chriſto tradere ſunt parati. Hier. 13. Ciuitates Iudę clauſæ ſunt, & non eſt qui aperiat. Et ideo diabolus in ſuã fortitudinẽ, & valorẽ, ponit eos, in aqua calida deliciis, & proſperitate mũdana, vt pote quia procurat delectationes, officia, & fauores ſeculares & tũc aſperſi aqua tepidã paulatim aperiunt ad delectabilia mũdana, vitia, et pctã. Figura Exo. 1. vbi Pharao præcepit maſculos in flumine ſubmergi, & fęminas reſeruari, &c. quia. ſ. Pharao. i. diabolus p̄curat maſculos. i. viros perfectos poni in aqua proſperitatis mundanæ, vt ibidẽ p vicia ſubmergantur, & ſic pedes. i. affectus eorum alligantur, ſ. vinculo male conſuetudinis, & pia
ſanctum, & elationem ſuſpenduntur, & fame. i. auaritia cruciantur, & ſic per diuerſa crimina moriunt, & pellis aculeata. i. aculeus timoris Dei, & aſperitas pœnitentiæ eis adimitur & auferetur, quia ſicut vrad oculũ, multi qui ante ſtatum plationis vel alterius, p̄ſperitatis erãt magnæ pniæ, & humilitatis, tandẽ efficiuntur, ſuperbi, elati, & auari, & delitioſi, ſicut pater in Saul, q̄a ante regnũ fuit bonˀ, humilis, & benignus poſt regnum ãt crudelis, impius & ſuperbus. Et ſic diabolus quos nõ põt vincere per tribulationes, cõſueuit, vincere p delectationes, & quos nõ vincit per aſpera, ſuperat per proſpera. Vel per herinaceum intelligo diuites, qui pelle aeulea
ſubſtantia temporali, & diuitijs ſunt induti. Iſti ergo dũ
ſtant in terra. i. in vita præſenti, ita ſunt incluſi, & inuoluti p
cautelas, & falſitatis, & ſuorum falſorum contractuũ pallia
tiones, & excuſationes, q̄ vix pñt videri. Exẽplifica de vſura
ſic, & aduocatis, quia. p certo pedes, & manus iſtorum. i. intentio, & affectio aliis ſunt ignotæ. Eſa. 24. Clauſa eſt oĩs domus nullo introeunte. Sed pro certo q̄ñ poſt mortẽ tales poſſunt in aqua miſeriæ, & tribulationis inferius, & i inferno, tunc aperientur, & reuelabuntur iniquitatis eorum, & appa
rebunt, & caput & pedes. i. peruerſæ intentiones, & affectiones, quia quilibet leget in conſcientia alterius oĩa ſua vitia, & pctã. Dic q̄a aperis librum, & ſoluit ſignacula eius Apoc. 5. Et tunc ibi ſuſpendetur, & aqua ferue ntiſſima bullientur, ſicut dr̄ amos 4. Leuabunt vos in contis, & reliqua veſtras in ollis feruẽtibus. Vinculis etiam æternæ ſententiæ ligabunt, & fame perpetua damnabuntur, & pelle aculeat. i. bonis tẽporalib. & diuitijs priuabuntur. Aĩam ſuam non ſaturabunt. Eze. 7. & Eſa. 5. Nobiles eius interierunt famę, & multitudo eorum ſiti exaruit. Leu. 1. Detracta pelle hoſtię mẽbra p fruſta concident. ¶ Licet herinaceus parum aut nihil de ſe valeat, aculei tñ pellis ſuę vtiles ſunt quia panni ex eis lenificãtur, & præparãtur. Sic verè peccatores de ſe nihil valẽt quo ad Deũ, ſpinæ tñ ſuæ. i. tribulationes, & punitiones Deo ſunt neceſſariæ. quia. ſ. pannos ſuos. i. bonos, & iuſtos hoĩes lenificat, & corrigit cum eiſdẽ, & ipſos præparant, vt fiãt apti ad hoc q̄ efficiantur ipſius indumentum, & ſpũale ẽt ornamẽtum, in die. ſ. ſolemnitatis æternæ. Vnde ſumpſiſti veſtimẽta tua multicoloria, & ornata es eis. Eze. 16. Deus. n. ſpinis, & tribulationib. malorum vtiſ ad bonorum correctionem, & punitionẽ, q̄ñ ſm Greg. vtilitati bonorum militat iniquitas reproborum. ¶ Sed ſm Pli. ibidem, herinaceus hoc hẽt, p̄priũ, q̄ñ oneratus pomis vadit ad cauernã, ſi vnũ pomũ ceciderit, p indignationẽ oĩa alia dimittit, & deponit, & iterum ad arborem reuertitur, vt iterũ oneretur. Sic verè multi ſunt qui onerati pomis. i. virtutib. tendũt ad cauernã paradiſi, ſed ali q̄ñ cadit eis vnũ pomũ. i. vna virtus, vt quia delinquũt in vno pctõ, quia fortè perdunt caſtitatem, tunc verè ſæpe accidit q̄ præindignatione, & deſperatione oẽs alias deponunt, q̄a. ſ. q̄ñq; per deſperationem cunctis virtutib. ſe deũdant, & cunctis vitijs ſe exponũt, q̄ñ vident ſe in vno crimine ceciderunt quia q̄ in vno peccauerit multa bona perdet. Eccle. 9. Et tunc vadunt ad arborem. i. ad mundanam proſperitatẽ, & nouis pomis. i. diuitijs, & deliciis, pctis ẽt, & vitiis ſe onerãt atq; tegunt. Poma tua deſiderabilia receſſerũt à te. Apo. 18. Vel dic q̄ hõ qui aliquo caſu poma ſua. i. virtute, & gratias perderit, debet ad arborem. i. ad Chriſtum iterum reuerti per gratiam, & amorem, & ſe iterum pomis, & virtutib. onerare p pniam, & ad cauernã paradiſi q̃to citius poterit properare, & ſumme cauere ne iterum ſibi cadant, q̄a ſm Sen. Cautio eſt in reliquum lapſus anterior. Figuram Nu. 5. de Nazareo, qui pollutus debebat capillo ſuos radere. i. abraſos reputare, & iterum ſanctificationem ſuã ſicut prius reincipere. Sic vere ſi hõ pollutus fuerit per pctũ, radat pilos ſuos. i. ſuperfluitatem p cõfeſſionẽ, & reincipiat ſanctificationem ſuã p pœnitentiã, & macerationem, & ſic purificabitur p virtutum reſtitutionẽ. Vel dic de diuitib. q̄ñ cadũt poma quæ afferunt. i mundi diuitiæ p aliquas tribulationes, debent indignari, ſ. contra p̄ſperitatem mundanam, & reſiduum debẽt deponere, ſ. pauperibus largiendo. & ad Chriſtũ (qui eſt arbor vitæ) recurrere, & ibi pomis nouis, ſ. virtutib. ſe onerare, & ſic ad cauernã paradiſi p̄perãt, vt ſic dicãt illud Eſ. 63. Indignatio mea auxiliata ẽ mihi, & Ca. 7. Oĩa poma mea ſeruaui tibi, noua, & vetera. Figura Deut. 24. vbi vir viſa fœditate in vxore, eam dimittit, & aliam ducit. Sic quia mundus eſt fœdus, ió detur ei libellus repudii, & cum gloria æterna vel cum Chriſto nubamus per gratiam, & amorem

De Iuuenca. Cap. 55.

IVuenca eſt vacca iuuenis, quæ ad terram excolendam iu- 1
go ſubiici eſt apta, & inde d̄r̄ iuuenca, vel d̄r̄ à Ioue, cui ſolebat antiquitus immolari, & eſt aĩal petulcum, & laſciuum, & ideo iugo ſubijcitur, ſtimulo pungitur, & ſequi bouem rectius coarcetur. Taurietiam copulæ tunc eſt apta, vt cum eo coniungatur, & impregnẽt, & habet carnes ficcio
res quàm vitulilactantes, ſed molliores, & humidiores q̃ boues decrepiti ſiue vaccæ. Tales ſunt nouitii. i. nouiter ad religionem vel ad pniam conuerſi, quia tunc. ſ. in iuuentute, ad terrã ſui corporis per pniam excolendam, iuſto ſtatutorum diſcipling, & præceptorum ſubiiciũtur, & ſoui. i. Chriſto dedicantur, & immolãtur. Et quia pp ætatem iuuenilem petulci ſunt, & laſciui, non ſtimulo correctionis pũgunt, & iugo diſcipling à platis ſubiiciunt. & bouẽ. i. pſonas maturas ſeq̄ p imitationẽ cõpellunt, & docent. Eſt q̄ tenet manũ, & aratrũ, & qui gloriat in ſtimulo Eccl. 38. Tauro ẽt. i. Chro copulant per amorẽ, et charitatẽ, et p merita gr̄as, et virtutes ab eo impregnant. Cõcepim⁹, et quaſi parturiuimus ſpũm ſalutis. Eſa. 26. Vel dic de aĩa, quæ ſoui dẽt per charitatis incendium immolari, terram. i. corpus per pœnitentiã colere iugo mandatorum ſubiici, ſtimulo timoris diuini pungi, bouem id eſt bonos ſequi, et imitari, tauro id eſt Chriſto p fidẽ

et charitatē copulari,desponsari,et cōiungi,et ab eo bonis
2 operib.impregnari.Desponsabo te mihi in fide.Oseę.¶Iuuē
ca,bos siue vacca aliqñ perdit cornua,& quia nihil valet ad
arandum,solet impinguari,& tādē occidi,exoriari, & mā
ducari.Illa āt quæ habet cornua,& pōt laborare,& arare,in
domo patris familias retinetur.Sic verè quidā sunt hoīes,q
perdiderunt cornua.i.virtutes,quæ sunt spūalia munimēta,
& ideo non possunt terram corporis excolere p pniam nec
per bona opera laborare.Et pp hoc Deus istos impinguat,s.
diuitijs,& delitijs mundi, q̄a tales dimittit Deus in seculo p
sperari.Impij.n.prosperantur,& bene est oībus q̄ puariantur, & iniquē agunt.Hie.12.& Deu.32. Impinguatus est dilectus,& recalcitrauit.Sed p certo istud fit ad malū suū, & ad
dānationē suā, q̄a postea occidunt p mortē tpalē, & pellis
.i.possessio tpalis eis detrahit, & in inferno ppetuo comedunt.Successus.n.tpalium, ppetuæ damnationis est iudiciū,
ſm Amb.Illi tñ q̄ habēt cornua virtutū,& laborāt p pniam,
ad vitam æternam seruant in hospitio paradisi. Eze.18.Vita
viuet,& non morietē.Vel dic econuerso q̄ sancti.& martyres
primo cornua superbiæ perdiderunt p humilitatem,terrā.i.
tpalia negocia arare cessauerunt per voluntariam pauperta
tem,& iō à Christo sunt impinguati per gratiarum multipli
citatem,& tādem sunt occisi,s. pro Christo per martyrium,
& aduersitatē,& sic pellis.i.sua bona cōuersatio,caro occisa.i.sua mors, & passio,in vsū aliorum fidelium est cōuersa,
& ad eorū utilitatem.Tauri mei, & altilia occisa sunt.Matt.

De Lamia. Cap. 56.

1 LAmia ſm Aris.est aīal magnum,& crudelissimum, quod
nocte siluas exit. & hortos intrās, arbores frāgit,hoīes
aūt mordet,& si ipsam impugnare voluerint,eos lędit.Vnū
aūt mirabile dicit idem, q̄ .l. hō ab ea morsus,non sanatur,
nisi primo rugientis bestię vocem audierit.Sic ergo fit q̄ ista
bestia quæ lædit hoīem mordendo,sanat eum, & liberat rugiendo,& vocem,& anhelitum emittendo. Ista pñt applicari ad Christum, q̄a.s.ipse de silua paradisi exiuit, in hortum
mundi intrauit,arbores.i.superbos confregit hoīes charitate,& cōtritione vulnerauit.Iste est ergo qui q̄sque hoīem p
tribulationē mordet,& plagam impatiētiæ aduersitatum q;
miseriam sibi præbet,ita q̄ hō doloré miserierū sustinet.De
istis ergo impatiētiæ dolorib.non sanatur,nisi huius ferę.s.
Christi, vox & rugitus(quē i scriptura facit) primitus audiatur,& diligentius attendatur.Matt.5.Beati qui persecutionē
patiūtur pp iustitiā q̄m ipsorum est regnum cęlorum. Dicit
ēt alibi,Patiētiā habet in me,& oīa reddam tibi. Dicit ēt in
Psa.Multæ tribulationes iustorū.& Act.14.Per multas tribulationes oportet intrare regnum Dei. Qui igitur istū clamorem audierit,proculdubio à dolore impatientiæ sanus erit,
necipsum morsus tribulationū affliget, qui ista Christi uerba bñ audierit,& attenderit dicet.n.illud Luc.1.Ex quo facta est vox salutationis tuæ in aurib. meis exultauit infans p
2 gaudio in vtero meo.Infans inquit.i.mens. ¶ Scd'm glosam
sup Thre.4.Lamia dr quasi lania,quia.s.dr catulos laniare, &
ñ os dr lactare.Scd'm glo.aūt super Esa.34. Lamia est bestia
pedes habens equinos,cętera aūt fęminea.Pli.aūt.li.11.c.40.
dicit lamiā esse bestiam quæ in medio vētris duas habet mamillas.Dic si vis q̄ tales sūt multi,qui simul lacrāt,& laniāt,
latrāt.s.adulando,& hoīem in principio cōmēdādo, ipsum
verò laniant postea detrahendo, & famā,& vitā ipsius lacerādo.quod etiam ad vsurarios applicari potest,qui.s.primo
lactant hoīes,mutuum eis dando,tandem verò eos laniāt ex
hæredando. Tren.4. Lamiæ nudauerunt mammas, nutriuerunt catulos suos. vide supra de faunis.§.vltimo.

De Leone. Cap. 57.

1 LEo grecè idem est quod rex latinè, eo q̄ rex sit hoīum
aialium.Frons & cauda indicat leonis audaciā,& virtutem, virtus eius apparet in pectore, firmitas in capite, dormit apertis oculis,ignem timet,& strepitum rotarum,& cū
ambulat, vestigia sua cum cauda deleт, ne venatore inueniant locum suum, vt dicit Isidorus lib.12.Re vera charissimi tales debent esse leones.i.viri cautelosi, religiosi, & perfecti,& clerici,qui alios habet exemplis,& doctrinis regere & gubernare,quia isti pro certo debent habere virtutem in pectore per dilectionē,& charitatem, firmitatem in capite
i.in intētione perfirmam, & bonam ad Deū voluntatē.Debent apertis oculis per discretionem,& sagacitatē,
iuxta illud Can.5.Ego dormio,et cor meum vigilat.Vestigia
.i.pcta præterita delere per cōfessionē, et strepitū rotarū
comminationes sacrę scripturæ, et ignem infernalem deum
timere per iugem eius considerationem, & sic à venatoribus
dæmonib.non poterunt reperiri p damnationē. Vel exponе de bono religioso vt viro iusto, qui si dormiat in delictis
& prosperitate, tñ oculus cordis sp debet esse apertus p discretionē, vt.s.videat quid faciendum, quid omittendum,&
hmōi Num.24.Cadens apertos oculos habet.Firmum debet
habere caput intentionis per constantiā,& pseuerantiā ter
cl.5.Esto firmus in uia dñi.Et cum cauda.i.cū mortis memoria debet delere vestigia pecatorū,ne à venatoribi. dæmonib.capiatur,vt sit homo tanquam nauis quæ pertransit ibi
quantem aquam,cuius cum præterierit,non est vestigium
uenire.¶Qñ leo videt istare venatores nec pōt eos euitare,
nō respicit ad arma eorū, & gladios ne fortè terreatur,sed
respicit terram , & cum cauda se percutit , & in venatores
prorumpit.Sic verè q̄ dæmon, mūdus,& caro cōtra nos pugnant per tentationes, nō debemus aspicere arma eorum.i.
delectabilia mundi,quia fortè succumberemus quasi timore desperati,eo q̄ non posse resistere crederemus,sed p certo nos debemus respicere terram.i. viliratē cōditionis nre,
& mortem; & cum cauda perseuerantię debemus nos petere per pœnitentiam,& in venatores prorumpere p bona
operationem, & sic mortis æternę periculū euademus.Sic
cie inimicorum ne timueritis.1.Mac.2.qñ.n.cauda nra tigitterrā.i.qñ perseuerantia nra se extēdit vsque ad terram.i.ad
mortem tunc hostib. spiritualib. & vitijs melius repugnamus.Iō Eccle.7. In oībus operib. memorare nouissima tua, &
in eternum non peccabis.¶Leonis filius recens natus dormit quasi mortuus per tres dies, & tunc leo rugit,& fremit,
ita q̄ totus cubilis locus tremit,& sic rugiendo suscitare dicatulum dormientē, vt dicit Isido.l.12.Leo est Deus, catulus
est humanū genus,tres dies significant tria tpa huius vitę.l.
tps naturæ,tempus legis,& tempus grāe.Sic ē igitur charissimi, q̄ catulus leonis.i. humanum genus p tres dies.i.ge naturę,tempore legis,et tpe gratiæ dormit.s.in pulueremorta
litatis,quia.s.statim q̄ natus est hō dictum est ei.Quecunque
die comederis,morte morieris.Ge.3.Sed post illos tres dies
.s.in die iudicij, tunc leo de tribu Iuda Christus rugiet altissimè per tubas,et ministerium Angelorum,dicens ſm Hier.
Surgite mortui,venite ad iudicium,et sic tremet locus cubilis,i. mūdus,et infernus,quia leo rugiet, et formidabit filij
maris Ose. 11.Et ideo tunc catulus suus,s.totum humanum
genus,resuscitabitur,et resurget, alij q̄dem in morte,alijn
vitam.Ideo Gen.14.Tres adhuc dies sunt,et restituet te Pharao in gradum pristinū. Quia.s.rex Pharao.i. Deus post istos
tres dies restituet humanam naturam in gradum pristinum
.i.in statum mortalitatis, et sic à somno corporis suscitabitur. Vel dic quòd catulus iste mortuus est anima peccatrix,
vel etiam humanum genus mortuum per peccatum, quod
pro certo tūc temporis fuit suscitatum, qñ Christus clamauit in cruce, Hely hely &c.Tunc.n.terra tremuit, et catulus
.i.humanum genus quod in inferno dormiebat fuit per gratiam et gloriam suscitatum , potissime quando in cruciso de
inferis est extractū. Et ideo dr Oseæ 6. Post duos dies vivificabit nos,die tertia suscitabit nos. Vel expone de Christo,
qui postquam dormiuit in sepulchro per tres dies, tandem
à Deo patre suo excitatus,die tertia est suscitatus, quatertia die resurrexit à mortuis. ¶ Natura leonis circa hominē est benigna,quia hoīem nō lædit nisi iratus,et nisi magnam famem habuerit eum nō comedit nec occidit. Mulieribus,
prostratis,pueris et captiuis parcere cōsueuit, vt dicit Ysi.
lib.12.Quod Solin.cap.de Aphrica,et Plin.lib. 8. exemplicant de captiua Getula muliere,quæ obuians in silua leonibus.ipsos placauit eloquio,dicens se captiuam mulierem,
infirmam,supplicem,indignam, prędam ipsi generosissimo
bestiarum.Aiunt.n.(vt dicit idem Plin.) preces ad eos pernire,et ideo(prout suba in libris suis relinquit) huic fęminæ pepercisse,Sic verè boni reges animaliū,prelati,iudices
et principes huius mundi,nō lædunt homines.i. uiros rationabiles atque iustos, quia pro certo mulieribus.i.simplicibus,&ci qb.religio i principio abūdauit.Vel multos filios
pueris.i.innocētibus prostratis.i.pauperibus,captiuis.i.ſa
caput

.i.multitudinē bonorū tpalium,qb.ecclesia , & religio primitus fuit opulēte ditata.Sed uerè quotidie quāto magis se
nescit,tanto sterilescit,q̄a mō quasi nō acquirit aliqua bona tpalia,& quasi non parit aliqd bonū opus.Esto sterilis,&
nō parjens,& trāsmigrata,& captiua.Esa.49.Et rō huius est,
q̄a uerè filij sui,s.religiosi,& clerici , sunt hodie mirabiliter
gulosi.i. cupidi,& auari,& ambitiosi,& iō humorē mīs suę
hoc est dictu,subam tpalē,beneficia,& pbendas sugunt p
ambitionē,& acquirunt,& ipsam lacerant,& corrodūt. s.p
dissensiones,& appellationes,discordias atq; lites, & sic fa
ciūt ipsam sterilē.i.pauperū,& egenā,& à diuitiis tpalib. &
à bonis operib.infœcundā.Nō est.n.qui consoletur eam ex
oīb.filiis eius quos genuit.Thr.1.& Baruc.4.Contristatis Hie
rusalē nutricē uestrā.Vel allega cōtra illos qui nō perseuerant in bono,quia multi sunt qui primo sunt multū fęcūdi
in bonis operib.sed uerè quāto plus uiuunt, tanto magis à
bonis operib.sterilescunt,sicut pater in nouitiis,qui i principio feruentes postmodū efficiuntur insolentes , & in fine
ex toto deficiūt atq; cessant,quia cū spū cęperitis,carne cō
summamini.ad Galat.3.Non laudo q̄ in melius,sed in deterius cōuenitis.1.ad Cor.11.Iste hō cępit ædificare , & non
potuit cōsummare.Suba.n.ad q̄ festinat,in fine benedictione carebit.Prou.20. ¶Leæna parit catulos informes, & par 10
uos,magnitudine mustelarum,& hoc est gñale in oīb. acuti
vnguis,quia pp gulositatem tm̄ sugunt,q̄ matrem interficerēt,si vsq; ad tps expectaret debitum.&c.Expone sicut supra
de canicula,vel sicut supra de aīalib.in gñali, qūo religio,
ecclesia uel platus cogitur parere,& emittere paruulos, &
indignos pp eorum ambitionem,& gulositatem. ¶Leo vri- 11
nā eiicit lęuato crure,more canis, & urina eiecta valde fętet,& qñ semel satiat,postea per tres dies ieiunat , & caret
cibo,vt dicit Pli.& ēt Auic.Sic verè charissimi,quia urina q̄
est in corpore nro,i.uitia & pcta q̄ sunt in corde, & cōscia
nra,valde fętent,s.corā Deo,& angelis,iō dēmus crus.i.affectū,et voluntatem ad Deū eleuate per dilectionē,& ista vrinā eiicere per cōfessionē.Et q̄a retroacto tpe fuimus satiati.i.deliciis carnalib.impinguati , iō mō dēmus carere per
abstinentiā,& carnis macerationē,ne forte pp nimiā repletionē mortis periculū incurramus . Vñ Greg. Qui p cibū à
Paradiso occidimus,p abstinētiā resurgamus.¶Scd'm Pli.ibi 12
dem,& Auic.lib.8.c.1.Leo est aīal gulosum,& sine masticatione deuorat cibū suū, & comedit multū, ita q̄ de nimia
comestione efficit pōderosus,et tūc ieiunat p duos vel tres
dies,& qñ satiatus à venatorib.persequit,tunc vt fugere valeat,cibos ad fauces reiicit,et cū vnguib.eos extrahit,et expellit,sed postmodū qñ esurit,ipsos iterū comedit,et resumit,ſm Auic.ibidē.Cibos aūt suos accipit de carnebestiarū
innocētium,quas cōsumit.Rectè tales sunt vsurarii, et causidici,et raptores,quia verè tales sunt gulosi,& auidi per auaritiā,et rapinā,et iō carnes bestiarū innocentium.i.tpalem
subam pauperū,et simpliciū sine masticatione.i.sine deliberatione,iustitia vel examinatione deuorāt,et recipiūt p rapinā,et vētrē suū.i.domos suas exinde reficiunt atq; replēt.
Nau.2.Leo cępit sufficiēter catulis suis , et mactauit leænis
suis,et impleuit speluncas suas p̄da, et cubile suum rapina.
Isti.n.,p leęnis,& p catulis suis,i.p filiis,et mulierib.vestiendis,& laute nutriendis,et ditādis rapiunt aliena . Verūtñ qñ
multū comederūt,qñ.s.de carnib.i.de diuitiis pauperū,multū rapuerunt,tunc vere,q̄a multum se sentiunt exinde grauatos p vitia,et pcta,aliqñ eos penitet,et cessant vsurari,et
rapere,vtpote q̄a efficiuntur milites,et ad lucra noua anhelare nō audēt.Et qñ vrgenſ à venatoribi,i.qñ ab infirmitatib.
tribulationib.coarctant,tunc q̄a timēt capi per mortē tpalē,et occidit per æternalē,iō cibos.i.diuitias quas comederunt,euomūt per restitutionē,et cum unguib.i.cum manib.
ipsas aliqñ reiiciunt per eleemosynarū largitionē. Sed pro
certo hoc faciunt nō amore Dei,vel pauperum pietate,sed
timore mortis,et spiritualium venatorum.Diuitias quas deuorauit euomet,et de vētre eius extrahet eas.Iob 20. Sed p
certo (quod est vilius) qñ venatores recesserūt,qñ.s.mos , et
infirmitas cessauerunt,et qñ accidit q̄ Deo ,ppitio isti ad sanitatē redeunt vel prosperitatē , tunc,quia fames auaritiæ
iterū vrget eos,et iō ad cibos reiectos.i.ad diuitias alijs restitutas reuertunt,et eas per rapinā,et auaritiā iterum reassumunt.Iō 2.Pet.2.Canis reuersus ad vomitum, et sus lota in

volutabro luti. Figura Hier. 34. vbi Iudæi seruos suos, quos liberos dimiserãt timore Dei, & Nabuchodonosor regis Babyloniæ, qui eos actualiter impugnabat, in seruitutẽ pristinã redegerunt, pp q reprehensi fuerunt. Sic verè isti q timore Dei, seruili scilicet non filiali, & timore Nabuchodonosor. i. diaboli regis babylonis. i. inferni, seruos suos. i. alienas diuitias, quæ sibi seruierant, liberãt, & dimittũt, sæpe accidit q ipsas iterũ per rapinã in pristinã redigunt seruitutẽ Exemplifica bñ qũo diuites qñ sunt infirmi faciunt testamẽta, & oia præcipiunt restitui, sed sanantur, totũ credit in nihilũ. Vel dic q illi, qui multũ comederũt. i. qui multa pctã, & vitia sibi incorporauerunt siue masticatione. i. deliberatione, qñ sentiunt se ponderosos, & graues ad bonũ faciendũ, & maximè qñ uenator. i. mors instat, & infirmitas, tũc ieiunant, & cessant ab hmõi comestione pctõrum, & ea reiiciũt & euomunt per confessionẽ. Sed verè qñ uenator. s. mors, & infirmitas cessant, tunc ad eadẽ uitia iterũ reuertunt, q̃ ita efficiunt luxuriosi, & auari, sicut ante. Ideo Prou. 26. Sicut canis reuersus ad uomitũ, sic stult⁹, q̃ iterat stultitiã suã. Exẽplifica qũo bñ timore mortis confitenť, & faciunt testamenta, & qũo talia non ualent. &c. ¶ Leo diutissimè uiuit, qd declarat cõsumptio dentiũ, sed quãto senior, tanto periculosior, & deterior, nã cum in senectute deficit virtus sua, ita q̃ nõ põt alias bestias deprædari, & venari, & iõ stat in nemorib. propè ciuitates, & hoies tunc deuorat, & manducat, & iõ incolæ solent eos in uiis publicis suspendere, vt terreant cæteri morũ pœnæ. Vñ Polybius Emyliani comes refert ista de cã se vidisse in Aphrica crucifixos. ſm Pli. li. 8. c. 16. Sic verè mali, & pueri ſplati, & tyrãni, hodie multum viuunt, quia impius multo uiuit tpe in sua malitia. Eccl. 7. Quia ꝓ certo vita taliũ nõ posset esse nimis breuis, imõ q̃ q̃ breuis ſp est nimis longa, & senectutẽ suã. i. uitiorũ, & dierum malorũ inueteratiõnẽ iudicat consumptio dentiũ. i. defectus, & inhoneſtas verborũ, quia ex abundantia cordis os loquit̃. Mat. 12. Isti ergo in iuuentute, & in principio aliqñ rapiunt, premũt & depredanť bestias. i. pctores, & deliq̃entes, quos corrigũt & iuuadũt, hoies aũt. i. bonas psonas nõ tãgũt nec infestãt. Sed ꝓ certo sæpe accidit, ꝙ qñ senescunť, & spũaliter quantũ ad vitia, & tpaľr quantũ ad ætatẽ, tunc verè qñ deficit virtus sua, s. cõstãtia, bonitas atq; valor, ita ꝙ non audent bestias, i. pctores aggredi puniẽdo, & iõ q̃a fames auaritiæ eos arctat, ipsi insurgũt cõtra hoies. i. cõtra bonos hoies, paupere s & innocẽtes, & eos ꝓ exactiones suas rapiunt, excoriãt & deuorant. Leo factus est, & didicit capere ꝓdã, & hoies deuorare. Eze. 19. Istud patet de auaris principib. & ſplaris, qui nõ nocent malis sed bonis, nõ bestiis, sed hoib. & iõ ꝓ certo qñ tales apprehendunť ꝓ mortẽ, ipsi suspẽdunť ad patibulũ infernale, vt. s. cæteri terreantur, iuxta illud Nu. 25. Accipe principes populi, & suspende eos ſ patibulis cõtra sole, q̃a pestilente flagellato, sapientior erit paruulus. Prou. 21. Vel dic cõtra auaros simpliciter, qui q̃a infestant bonos, & maximè in senectute qñ crescit auaritia, iõ suspẽduntur in inferno. Vel dic de latronib. q̃ q̃a in memorib. infestant hoies, & occidunt, iõ in viis publicis ad terrorẽ aliorũ suspẽduntur, vt pœna vnius sit metꝰ multorũ. Vel dic, ꝙ quia leones. i. dæmones infestabant ciuitates huius mundi, iõ leo de tribu Iuda Chr̃s suspensus est, s. in cruce, vt leones, & dæmones terrerenť. Figura Nu. 21. de serpente æneo suspenſo in ligno per quẽ morsus sanatus extitit aliorũ. Vel dic ꝙ leo signat multos inconstantes, q̃ qñq; in iuuentute sua impugnãt bestias. i. carnẽ, & sensualitatẽ, & motus irrõnabiles p pnãm, & virtutẽ, sed verè qñq; accidit ꝙ in senectute sua uirtꝰ deficit, & contra hoies. i. cõtra opera rõnis per pctã, & vitia pliant̃. ¶ Leo qñ iratus est ſm Isid. cum cauda terram percutit et seipsũ, cumira creuerit, cum cauda verberat, & flagellat. Nã vt dicit Arist. & Auicen. animaal est furibundum, & fremit dentib. & maximè qñ esurit. Ex oi aũt plaga q̃ infligit, siue dentib. siue lingua, profluit ater sanguis, vt dicit Isid. Itẽ vt dicit Plin. Leo sæuit tm̃ i bestias uiuas, & mulierib. & paruulis parcit. Istud ergo est contra tyrãnos, vfurarios, & rapiores, q̃ nõ faciunt ad modũ leonis, q̃a verè nõ tm̃ lædunt viuos. i. diuites alios, sed verè mortuos. i. pauperes, & depressos, mulieres ẽt, & infantes. i. viduas, & pupillos occidũt, & excoriant, & infestant. Et iõ patet, ꝙ leonib. sunt crudeliores, q̃a leo talib. parcere cõsueuit. Et tales sũt mali pricipes, & tyrãni, qui præ crudelitate sunt furibundi, & ꝓ ferro da fua. i. cum rapaci familia, q̃ eos ſequit, terrã percutiunt. & vindictæ dentib. suis frẽdunt, & iõ qñ sunt irati, tunc ci cap tallias, & rapinas, & maximè qñ esuriũt. i. qñ pauperes esuriẽ patiunt. Nã qñ reges, & principes inuicem sunt irati, tunc terras suas percutiunt, & infestant, q̃a leo rugiẽ, & sus esuriẽs, princeps impius ſuper populum, pauperẽ. Prou. 28. Et iõ cauda talium. i. familia, & exercitus eos ſequẽs, fu irã idicat, & furorẽ. Habebãt caudas sicut ſcorpiones. Apo 9. Et iõ ſanguis de suis plagis dr̃ exire, q̃a ſanguis. i. infama maculans, de plagis suarũ rapinarũ manare cõtinue non cessat. ¶ Virtus leonis apparet in cauda, sicut virtus equi in aurib. ſm Pli. Sic verè charissimi cauda leonis. i. perfectiõ tiã ſlatorũ, oñdit spũalẽ fortitudinẽ eorũ, sicut auris, obe dientia oñdit fortitudinem, & bonitatẽ equorũ. i. subditi rũ. ¶ Leo est aĩal audaciſſimũ. vñ qñ à canib. & uenatorib. quit, nec latitat, nec se celat, imò in cãpis sedet in aperto, q̃a deputat turpitudine abſconionem, iõ qñ ſyluas pter accerrimo ferẽ cursu. Vñ nõ se abſcõdit eo ꝙ timeat, ſed dationẽ dẽmus nos exponere, & ad tolerationẽ pniæ pro ptos esse ostendere, & per cõfessionẽ humilẽ nos corã offerre, ac ẽt declarare, q̃a. Qui abſcõdit pctã sua, non dirgeť. Prou. 28. Siluas ẽt. i. mundi vmbracula & prosperitates uẽmus celeriter pterire, s. contemnendo, et uilipendendo, & abſconionẽ, & celationem nr̃orum actuũ dẽmus vereciã reputare. Qđ est eontra auaros, & cauſidicos, qui cotactus suos faciunt in occulto, & q̃ ita sunt, abſconditi, et in uoluti, ꝙ suæ cautelæ ab aliis non vñr. Est ẽt contra luxuriosos, q̃ ſp in abſcondito quærunt esse, q̃a. Qui male agit, odit lucem. Io. 3. Non sic ergo, sed pro salute non confundẽs, dicere verũ. Eccl. 4. ¶ Leo non abſcondit se à uenatorib. et canib. nec latitat, nec se abſcõdit, q̃a timeat, ſed tm̃ ne timeãt, ſm Pli. li. 8. c. 16. Sic verè bonus ſplatus non dẽt timere aliqd aduersi, imo ꝓ defensione gregis et fidei dẽt se opponere venatorib. et tyrãnis. Vñ non se debet abſcondere qui timet, sed tm̃ ne ab ipsis timeatur, q̃a ſplatꝰ debet multa quidẽ dissimulare, et quaſi non uidisset fingere, et se abſcondere, ne forte timore eius in aliquod peius decidãt, quam fecerit. Ideo Prou. 30. Leo fortissimus bestiarum ad nullius pauebit occcursum. ¶ Itẽ idem ibidem. Leo miro modo qñ uulnerat nouit primo se rangentem, et ipsum in multitudine hom primo impetit inuadit, et si quis telum miserit, ſed tñ eum non læserit, tunc eum rotarum corripit, et prosternit, sed eum non uulnerat neque lædit. Si autem ipsum læserit, ꝓ qualitate uulneris eum lædit, et sic licet sit aĩal fortissimum, tñ nunquã se uindicat ultra modum. Sic verè ſlatꝰ princeps non debet excedere uindicando, puniẽdo uel rigendo, sed ſm mensurã delicti, erit et plagarum modus Deut. 25. Illum etiam q̃ primus fuit in crimine, et ꝓcipit aliis dedit, debet primo, et principaľr euenire, et ꝓ alios infestare. Exemplum Nu. 16. de illis exploratoribꝰ murmurauerunt, et fecerunt alios murmurare, q̃ primi cõrã dño fuerunt interfecti. Allega de Chr̃o, qũo ꝙ tra cõdignum, sed citra. Vel allega ꝙ quantum iracundi, vel irati, tñ nunq̃ dẽmus occidere aliquem, nos læserit, sed mõ debito castigare, q̃a qualẽ infligere culã talẽ sustinere cogetur. Le. 25. ¶ Leo Simias comedit infirmať, et sic earum sanguine medicať galli cristam, tum mirabiliter timet, sicut dñt Arist. et Auic. Rectè itaq; mi talis est diabolus, q̃a uerè simias. i. hypocritas religiosos qui vñr esse hoies, et non sunt, simias ẽt pilosas, i. diuitias diuitiarũ uellere sunt induti, deuorat, et mãducat, s. ipsa vitia ꝓ uitia, et pctã, in inferno aũt per supplicia, et ea ta, et sic eorum sanguine. i. uindicta, et pœna suæ crudelitatis infirmitas sanatur. Iste ẽt timet gallũ. i. uirum intẽ dicatorem, qui hẽt cristam rubeam. i. feruentẽ charitatem ẽt. i. ꝑdicationem ipsius timet diabolus atq; fugit, ſm Arist. et Auic. ut infidians bestias rapiat, in anteriora ditis se abſcondit, et inde ſuper incedentes bestias ꝓ

ꝓ ſimplicitẽ, & eas crudeliter dente, & vngue deuorat, & excoriatẽ & ossa, & pellẽ fructratim laniat, & confringit. Sic charissimi talis est diabolꝰ, q̃a verè in cauernis terræ. i. in cordibꝰ pctãlib. & diuitiis se abſcondit, & qñ aliquis de ꝓximo ambulat p cõplacentiã, & delectationẽ, vt pote ꝓ cautela sibi placẽt tunc ſtatim eũ inuadit ꝓ tentationes, ꝙ ei tm̃ suggerit sibi auaritiã, vsurã vel falsam mercaturã, & ipsum obsidet ꝓ delectationes, caput, & vulnerat p cõsensum, occidit ꝓ malas operationes, & tãdẽ eũ deuorat, & totum ꝓcidit ꝓ diuitiis, & cõfrãgit, q̃a. s. eũ facit raptorẽ, superbiã ꝓ pctã diuidit, & cõfrãgit, q̃a. s. eũ facit raptorẽ, superbiæ, & arrogantiã, & firmitatẽ, pellẽ. i. cõuersationẽ, & honestatẽ, & honestãtiã, & firmitatẽ, pellẽ. i. cõuersationẽ, & honestatẽ, & corrodit, q̃a verè tales sic capti à diabolo non uolunt, nec pij, nec firmi, nec honesti. Iõ Hie. 4. Asceẽ in cubili suo, & ꝑdo gẽtiũ se leuauit. Vel dic de aua rãtia, q̃ se abſcõdunt ꝓ palliationes, vt decipiant proximos, &c. ¶ Leo qñ ꝑdã cẽpit, si videt aliquẽ q̃ eã sibi ve hementer, statim ꝑdã amplexať, & dentib. frendes in eũ inacerrimo ferẽ cursu. Vñ nõ se abſcõdit eo ꝙ timeat, ſed tm̃ ne timeat, & iõ qñ aliquẽ ꝓsequit, saltu eũ insequit, quo dine timeat, & iõ qñ aliquẽ ꝓsequit, saltu eũ insequit, quo nõ vtiť qñ fugit, vt dicit Pli. ibidẽ, & ẽt Sol. cde Aphrica dã, & mala tolerãda, & iõ nos nõ dẽmus abſcõdere p nr̃orũ, & criminũ occultationẽ, sed uenatorib. & canib. uẽmus celeriter ꝓterire, s. contemnendo, et uilipendendo, & abſconionẽ, & celationem nr̃orum actuũ dẽmus vereciã reputare. Qđ est eontra auaros, & cauſidicos, qui cotactus suos faciunt in occulto, & q̃ ita sunt, abſconditi, et in uoluti, ꝙ suæ cautelæ ab aliis non vñr. Est ẽt contra luxuriosos, q̃ ſp in abſcondito quærunt esse, q̃a. Qui male agit, odit lucem. Io. 3. Non sic ergo, sed pro salute non confundẽs, dicere verũ. Eccl. 4. ¶ Leo non abſcondit se à uenatorib. et canib. nec latitat, nec se abſcõdit, q̃a timeat, ſed tm̃ ne timeãt, ſm Pli. li. 8. c. 16. Sic verè bonus ſplatus non dẽt timere aliqd aduersi, imo ꝓ defensione gregis et fidei dẽt se opponere venatorib. et tyrãnis. Vñ non se debet abſcondere qui timet, sed tm̃ ne ab ipsis timeatur, q̃a ſplatꝰ debet multa quidẽ dissimulare, et quaſi non uidisset fingere, et se abſcondere, ne forte timore eius in aliquod peius decidãt, quam fecerit. Ideo Prou. 30. Leo fortissimus bestiarum ad nullius pauebit occcursum. ¶ Itẽ idem ibidem. Leo miro modo qñ uulnerat nouit primo se rangentem, et ipsum in multitudine hom primo impetit inuadit, et si quis telum miserit, ſed tm̃ eum non uulnerat neque lædit. Si autem ipsum læserit, ꝓ qualitate uulneris eum lædit, et sic licet sit aĩal fortissimum, tñ nunquã se uindicat ultra modum. Sic verè ſlatꝰ princeps non debet excedere uindicando, puniẽdo uel rigendo, sed ſm mensurã delicti, erit et plagarum modus Deut. 25. Illum etiam q̃ primus fuit in crimine, et ꝓcipit aliis dedit, debet primo, et principaľr euenire, et ꝓ alios infestare. Exemplum Nu. 16. de illis exploratoribꝰ murmurauerunt, et fecerunt alios murmurare, q̃ primi corã dño fuerunt interfecti. Allega de Chr̃o, qũo ꝙ tra cõdignum, sed citra. Vel allega ꝙ quantum iracundi, vel irati, tñ nunq̃ dẽmus occidere aliquem, nos læserit, sed mõ debito castigare, q̃a qualẽ infligere culã talẽ sustinere cogetur. Le. 25. ¶ Leo Simias comedit infirmať, et sic earum sanguine medicať galli cristam, tum mirabiliter timet, sicut dñt Arist. et Auic. Rectè itaq; mi talis est diabolus, q̃a uerè simias. i. hypocritas religiosos qui vñr esse hoies, et non sunt, simias ẽt pilosas, i. diuitias diuitiarũ uellere sunt induti, deuorat, et mãducat, s. ipsa vitia ꝓ uitia, et pctã, in inferno aũt per supplicia, et ea ta, et sic eorum sanguine. i. uindicta, et pœna suæ crudelitatis infirmitas sanatur. Iste ẽt timet gallũ. i. uirum intẽdicatorem, qui hẽt cristam rubeam. i. feruentẽ charitatem ẽt. i. ꝑdicationem ipsius timet diabolus atq; fugit, ſm Arist. et Auic. ut infidians bestias rapiat, in anteriora ditis se abſcondit, et inde ſuper incedentes bestias ꝓ

.i. qñ corpus ab aĩa diuidit, s. qñ tales moriunť, tunc ꝓ mala mortẽ eorũ figtor ifamiæ inde exit, q̃a vt cõiter pessime moriunť, & morte ifami ad inferos deferunť, & ibi lachrymari ꝑpetuo cõpellunť. Thr. 1. Plorãs ploraui in nocte, & lachrymæ eius in maxillis eius. ¶ Scdm Auic. & Arist. li. 2. c. 1. leo rex aĩalium collũ hẽt ĩmobile, & valde rigidũ, interiora ad modũ canis, fissuras hẽt multas in pedib. iõ filios gñat imperfectos, & cæcos, & ossa hẽt ita dura, ꝙ ex eorũ collisione exit ignis, ſm eundẽ Arist. li. 3. c. 7. Recte tales sunt superbi, q̃a vere ipsi volunt esse reges, & ꝓsides aliorũ. i. maiores, & honorabiliores, q̃a amãt primas cathedras in Synagogis. Mat. 23. Et iõ collũ hñt ĩmobile, q̃a vere ad litterã ipsi vadunt extento collo, se magnificãdo, & alios cõtẽndo, q̃a se nõ põt flectere ꝓ humilitatẽ. Cucurrit aduersꝰ eũ extẽto collo, & pingui ceruice armatus est Iob. 15. Sed ꝓ certo interiora sua. s. cor, & voluntas sunt ad modũ canis. s. insatiabilia per auaritiã, malitiosa ꝓ inuidiã, & liuorẽ. Et iõ pedes eorũ. i. affectus sunt fissi, & diuisi ad delectabilia huius mũdi. Dinisisti pedes tuos. Eze. 16. Filij ẽt eorũ. i. subditi, imitatores, & ẽt filij nãles sunt imperfecti, q̃a. s. à talib. male instruunť, & informanť, & corrigunť. Libẽtius. n. docẽt venari & rapere, q̃ Deo seruiť. Vñ isti sunt semẽ negr̃, filij scelerati. De osſib. aũt suis. i. de balliuis, & officialib. q̃ ipsos sustinẽt, & supportãt, cſi sint duci per austeritatẽ, qñ inuicẽ cõfricanť, s. per cõsilia, & collationes, tũc exinde exit ignis, s. crudelitatis, & rapinæ, q̃a. s. tales ꝓ sua mala cõsilia inueniũt modos qũo principes rapiãt aliena. Exarsit ignis in synagoga eorũ. Vel dic ꝙ bonus ſlatꝰ dẽt hr̃e ossa. i. interiores affectiones duras per cõstantiæ firmitatem, siccas per continẽtiæ puritatẽ, ignitas ꝑ amicitię charitate. Thr. 1. De excelso misit ignem i ossib. meis. Et collum debet habere rigidũ. i. propositũ firmum ad sustinendũ in aduersitate. Collũ tuum sicut turis. Vel per collũ intelligit intentio firma, et eleuata ad Deũ, q̃ non debet flecti ad terrena. Vel leo, ẽ Christus, ossa eius mystica Apostoli, q̃ qñ fuerũt collisa per tribulationes, ignis exinde prodiit. s. charitatis, vnde totus mũdus extitit iflamatus, vt ignis ẽt spiritussanctꝰ in pẽtecoste, quia de excelso misit ignẽ. etc. Vt alega contra impatiẽtes. Nam qñ hoies ossei, et duri, et obstinati, q̃ recte sũt ossa diaboli, inuicẽ rixanť et collidunť, qñq; exinde exit ignis vñ tota vicinia inflãmať. i. turbatio vel occisio, vnde oẽs alii cõtristanť, quia à scintilla augetur ignis, et ab impio fundeť sanguinis. Eecl. 11. ¶ Solinus dicit ꝙ leo castigať, qñ videt catulũ verbari. Sic verè qñ videmꝰ ꝙ catuli. i. mali hoies verberanť, et castiganť ꝓ pctã sua, nos debemus timere, et eorũ exẽplo à vitiis castigari, q̃a qñ videmꝰ mortẽ vl aduersitatẽ malorũ, debemus timere. s. Deũ, & à uitiis cauere, q̃a pestilente flagellato stultus sapientior erit. Prou. 9. et. Zac. 9. Videbit ascãlon, et timebit. ¶ Itẽ ſm Auic. leo in altissimis rupib. se occultat, et inde cõtẽplať ꝑdã suã, q̃ videns, alte rugit, ad cuius vocẽ timẽt oia aĩalia, et terrentur, & figunt gradũ, circa q̃ cum cauda in orbẽ tracta lineã ducit, et illius circulũ trãsire quolibet aĩal pertimescit, et ſtant aĩalia ſtupida, eductũ expectantia regis sui, et sic illud ꝙ voluerit ĩ ꝑdã accipit atq; rapit. Sic rectè charissimi Chr̃s ab altis rupib. paradisi ab æterno cõtemplatus fuit ꝑdã suã. s. aĩam christianã, et genus humanũ, et alte rugiit cõminãdo et ꝓmittẽdo, s. ꝓ legẽ, et ꝓphetas et circa nos fecit circulum, s. ambitũ ꝓceptorũ, et mãdatorũ, & iõ ad vocẽ eius debemꝰ timere, qui leo rugiet, quis nõ timebit? Amos. 3. Et circulũ suũ, s. mãdata nõ debemꝰ aliqualiter ꝓtergredi sed in eis pmanere, et sic ipse nos acciꝑet ad partẽ suã. Vel dic ꝙ leo Chr̃s, q̃ in principio rugierat ꝓ ꝓphetas, dicẽs. Ecce venio cito, tandẽ descendit ꝑ incarnationẽ, et circa hoies circuiuit, s. ꝑdicãdo, et sic ꝑdã suã. i. aĩam christianã sibi accepit, cõiũxit, et copulauit. Ego venia, et accipiã vos ad me ipsum. Io. 14. Vel Chr̃s primo alte ascẽdit, s. in cruce, et alte clamauit, Hely hely, et tunc timuit ois creatura, terraq; tremuit, petræ scissę sunt, sol obscuratus, est et maximè dæmones timuerunt, q̃a leo rugiet, et formidabũt filii maris. Ose. 11. Et sic Christus descendit. s. ad infernum, et accepit ꝑdã suã, s. humanũ genus ꝙ erat in limbo, Iõ Iu. 5. Surge Barach, apprehende captiuos tuos. Vel dic ꝙ leo est Deus, qui re ve ra circa hoies fecit q̃ndã circulũ, i. certos limites vitæ quos cuilibet limitauit, intra quem quilibet continetur, et vltra quem nullus põt transire iuxta illud, Constituisti terminos

eius qui ꝓteriri nō poterit Iob.14. Et iō qñ vult, ipe accipit per mortē illū quē voluerit de hac vita. Pſ. Misit de ſummo, & accepit me. Vel dic ꝙ leo eſt hō vel rō, qui ꝓ orationē debet rugire, & beſtiis. i. motib. carnalib. circulū & legem pſinire, & maximè cū cauda. i. habito reſpectu ad finē vitæ, & ad memoriam nſæ mortis, q̄ non dēt ꝓtergredi quo quo modo Iob 38. Circundedi illud terminis meis, & poſui vectē, & oſtia. Et Pſ. Terminū poſuiſti, quē nō trāſgredient. ¶ Leo vnguib. vtit ꝓ mucrone, & iō bn ꝓ loca aſpera incedit eis parcit & eos intra carnē pedis abſcōdit, timens ne fortè he betentur, vt dicit Solin. Leo eſt diabolus, vngues eius ſunt tyranni, quibus mediantib. alios devorat, & infeſtat. Sed ꝓ certo optimè cauet ne tales habeteñ, imo ſp eos acuit ad irā, & crudelitatē, & iō non ſinit ꝙ uiā pnīæ aſperā tāgant, imo intra carnem. i. intra mundi delicias eos innoluit, & in cludit, vt ſic crudelitatis acutiē nō amittāt. Vngues eius, vngues ferrei. Dan. 7. Vel dic ꝙ leo eſt bonus ꝓlatus, q̄ vnguibus correctionis q̄ñq; parci, & quouſq; tēpus opportunū habeat, eos abſcōdit. vñ Prou. 12. Qui diſſimulat iniuriā, cal
27 lidus eſt. ¶ Leo eſt aīal liberaliſſimum, qa de præda ſua aliis beſtiis à longè ſequentib. liberalitatis gra aliquid dimittere cōſueuit, vt dicit Solin. Eſt ēt ſm Plin. aīa. multū gratū, qa benefacientē ſibi optimè recognoſcit, ſicut patet ꝓ multa exēpla ibidē li. 8. c. 15. Sic verè nos nō debemus comedere ſoli ꝓdā noſtrā. i. bona tpalia, imo aliis beſtiis. i. pauperib. de bem⁹ liberaliter impartiri, & benefactores nros. ſ. Deū, & hoīes recognoſcere, & ꝓ gfarū actiōes nos oñdere gratos eſſe, quia ſm Senecam, Nihil honeſtius q̄ de beneficiis eſſe
28 gratū. ¶ Itē ſm Pli. li. 18. Leo tātæ eſt caliditatis, ꝙ ſp febres quartanas patiē, vt feritas edomet. Sic vere quia multi boni ſunt nimis feri per rigiditatē, auſteritatē, zelū, & rigorē iuſtitiæ, ita ꝙ non cogitant propriam fragilitatē, ſed auſterè contra alios efferunt, qñ. ſ. pecčāt, iō ſæpe accidit ꝙ ad iſtū feruorē temperandū natura naturans. ſ. Deus facit eos iugi ter febreſcere. ſ. per carnales motus, & tentationes vt etiā per aliquas tribulationes. vt ſic ex cōſideratione ꝓprię fragilitatis diſcāt talis miſereri, ſicut patuit i Petro ſm Greg. Socrus. n. Petri tenebatur magnis febrib. Luc 4. Socrus Petri
29 eſt caro. ¶ Caro leonis, qa excedit in calo, iō ſm Dioſco. ad eſum eſt nociua. Sic verē caro. i. vita illorum qui excedūt in calore. i. in cōcupiſcentia carnali vel mūdiali, vel in calore. i. in nimio rigore iuſtitię, nō debet māducari. i. ab aliis imitari, & incorporari. Non comedetis de carnib. eorū, q̄ a im-
30 mundæ ſunt Leui. 11. ¶ Adeps leonis ſm Plin. li. 28. c. 8. ſi quis eo inūctus fuerit, morſus reptilium non timebit, & à venenoſis oībus eo tpe tutus erit. Adeps etiam eius faciem mūdificat, & candorem ibi ſeruat, & maximè cum oleo roſaceo, tumores oculorū ſanat. Chriſtus eſt leo, cuius adeps eſt benignitas, & pietas, vel ſanguis ſuus, & iō ſi iſto adipe inuncti fuerimus per paſſionis ſuę memoriā, & cōpaſſionē, tunc facies. i. mens depurabitur, & in cādore innocētiæ ſeruebitur, & tumor. i. ſuperbia oculorū ſedebit, & à morſu reptilium. i. carnalib. tērationib. poterimus eſſe tuti, quia quādiu hō eſt inūctus cōpaſſionē, & Chriſti ſanguine, & paſſione, tandiu verè tentationib. nō ſuccumbet, quia ſm Hiero. Vix
31 mala morte moritur pius hō. Inunge ergo caput tuū, & fa ciem tuam laua. Mat. 6. ¶ Fel leonis acuit claritatē oculorū, & valet cōtra morbos caducos, & cor ipſius ī cibo ſumptū ſoluit quartanā, vt dicit idē. Sic vere cor Chriſti. i. dilectio fel ipſius. i. correctio liberant à morbo caduco ſuperbiæ, &
32 à quartana auaritiæ, quæ facit hoiem tremuloſum. ¶ Pellis leonis ſi deſuper quis ſederit, ſanat hemorrhodes. i. fluxum ſanguinis, & de quinq; vanis. Sic conuerſatio. Chriſti vł ſanctorū, q̄ per pellē deſignatur, ſi ſuper eā ꝓ imitationē ſedeamus, fluxū quinq; venarū. i. deſideria quinq; ſenſuū reſtrin
33 get. ¶ Secūdum Hier. in gloſ. ſup Ezec. 19. Leo ſic capitur, & venator, quia fit duplex fouea, vna contigue iuxta, aliā, & in ſcda ponitur vna ciſta quæ faciliter clauditur cū intrat. in prima aūt fouea ponitur agnus vel ouis, in quā ſtatim ſalit leo qñ eſurit, pro ouicula capienda, & tunc videns ſe nō poſſe de fouea erumpere, ꝓcipiens ſe deceptū, intrat ſecūdam foueam, vt lateat, & ſic incidit in ciſtam, quę poſt eius introitū ſubdito ſe claudit, & eum exire vlterius nō ꝓmittit, & ſic in cauea extra foueā extrahit, & in illa cathenatus tenetur, donec penitus edomet. Leo eſt homo, fouea prima eſt pctm, ſecunda eſt verecundia cōfitēdi, ciſta vel cauea eſt huius mundi, tunc verè venator diabolus ꝓparat ſibi venā nē oñdr ei aliq̄ mulierem, uel pecuniam, vel hmōi, vt mundi bene oñdit ei ꝙ nō pōt hre niſi inter foueā. i. niſi cō cucurdens de egreſſu ſtatim in foueā inſiſtit. i. ſtatim conſentit peccare, vt habeat illud delectabile. Eſa. 24. Formido, et foueа, et laqueus ſuper te, q̄ habitator es terrę. Et tunc qñ videt ꝓ fundităt foueæ, et exitum de pctō difficilem eſſe vtpote, quia cogitat ſe non poſſe abſtinere, vel pnīam facere, nunc verè intrat in ſecundā foueā. i. in verecundiā confitendi, ꝙ proponit non confiteri, vel non abſtinere, quia impium eſt in profundū pctōrum venerit, contemnit. Prou. 18. Et ſic intrat in ciſtā malæ cōſuetudinis, et deſperationis, et à venatore diabolo capit, de terra. i. de vita ꝓſenti tollitur, et ſic incolis dānationis perpetuæ alligatur, et perpetuis verberib. edomat. Iō Eze. 19. dr de eo. Miſerunt eū in caueā, vt in carhenis adduxerunt eum ad Regē Babylonis, vt nō audiat amplius vox ipſius ſuper mōtes. Rex Babylonis eſt diabolus inferni, ad quē ꝓ certo tales quorum vox non audiet per cōfeſſionē, finaliter adducuntur. Vel ſi uis prima fouea eſt mundus, in quā hō ſe implicat, vt ſuis delectatiōib. perfruatur, ita ꝙ exinde nō pōt exire. Scda fouea eſt mala cōſuetudo, ciſta q̄ ipſum claudit. ſ. ne ad pnīam reuertatur, eſt deſperatio, in qua capit, et ligatur, qa imiſit in rete pedē ſuum. Iob 18. &c. dic vt ſupra. Pone ſi vis per modū figurę Ezec. 19. de leone qui homines devorabat, qūo caprus eſt, &c. vide tibi. ¶ Leo timet multū, ſ. gallū albū, cantum eius, et creſtam eius, & quendā lapide qui in gallo albo inuenit, qui dr alectori⁹. Ité timet ignē, ſtrepitum rotarum, et q̄ dam beſtiam quæ ci leontophonus, cuius morſus eſt ei venenoſus, et qñ videt catulum corā ſe verberari, vt d. Pli. li. 8. c. 16. et Soli. Re vera hæc omnia debemus timere, et primo quidem gallum album. i. Chriſtum vel prælatum, maximè ſi albus fuerit nec caſtus, quia tūc dēt potiſſimè reuereri. et canem quem catat. i. monitio ꝓdicationis, & eruditionis, criſtæ eius. i. auctoritas iuriſdictionis, lapis preciosus quem habet. i. tia correctionis. Hæc. n. oīa q̄ ad gallos albos. i. ad bonos ꝓlatos, et ꝓdicatores pertinent, in reuerētia ſunt habēda. Debemus inſuper timere ignē infernalis afflictionis. ſtrepitum rotarū ſacræ ſcripturæ, et diuinæ comminationis, beſtiam venenoſam. i. carnem propriam, et venenū ſuæ delectationis, et verberationem catulorū. i. dānationes, et malos mores pctōrum, et pœnas ſuæ tribulationis. iō dr bene Prou. 28. Beatus hō qui ſp eſt pauidus: nō conſulit Apoſt. ad Roma. Noli altum ſapere, ſed time. ¶ Secundum Iſid. li. 12. eſt quædam beſtiola, quę dr leonthophonus, q̄ miro modo timet leo, et leæna, quia quoddam portat venenum quod leonē interficit, et leænam. vnde beſtiola capta exuritur, & pulmo eius ſuper carnes in leonum ſemitis ponitur, et ſic eius illarum carniem occidunt. Leo igitur iſtam beſtiam letaliter odit, ꝓ ſequitur, ſed nō audet eā mordere, ſed ſolum pedib. exterminare. Sic uere qa diabolus uel mala mulier, et venenum tant venenum tentationū, ideo leo. i. quilibet iuſtus debet eam ſūmopere formidare, & uenena ſuæ malitiæ ꝓcauere. Per iſtam. n. beſtiā intelligo malā mulierem, cuius venena. i. verba, & fallacia victorizante contra leonē. i. bonū ꝓlatum per pctm luxuriæ, qa qñ venator diabolus vult capere leones, i. bonas, perſonas & religioſas, tunc primo cōburit igne luxuriæ beſtiola. i. malā mulierē, & qñ incinerata eſt deturpata, & deſiccata, tūc facit eā macquerellā, & de ea cinerat carnes alias. i. iuuenculas mulieres, vt ſic ꝓ earum natas poſſit leones. i. viros perfectos ꝓ luxuria venenare & iō talis beſtia. ſ. vetula, & caro ab ea ītoxicata. ſimilis mulier, & à leonib. i. à viris iuſtis potiſſime eſt cauēda, qa facilius initium factum eſt pctī. Eccleſ. 26. ita ꝙ per compatiā non eſt mordenda, ſed fugienda potius, & cōtēnenda & conculcanda. ¶ Leo dormit oculis apertis, dextrū ꝓmouet. gratificus eſt, & liberalis, & ſeipſū cū cauda operat. Sic vere chariſſimi vir ꝓfectus ſp habet aperтos oculos per diſcretionē, etiam qñ dormit ꝓ mundanā cōſolationē. Pedem ēt dextrum. i. affectum ſpūalem prius mouet ſiſtrum. i. q̄ temporalem, vel carnalem quia. ſ. ſpiritualia ꝓ

ꝓ tēporalib. æterna caducis. Grarus debet eſſe ꝓ gratiarum actionem, liberalis, ꝓ eleemoſynā, & cōpaſſionē, & ſic ſibi dēt verberare ꝓ ꝓprię carnis macerationē, iuxta illud Catligo corpus meū, & ī ſeruitutē redigo. 1. ad Cor. 9.

De Leena, Cap. 58.

Leena eſt aīal luxurioſum, & ſemper geſtit in coitum, & ideo leone crudeliori eſt, & maximè qñ habet ſœtum, & cum pardo adulteratur, & ſterilis efficitur, & filios par tim imperfectos. Sic uerè mulier luxurioſa ſp geſtit in concubitum carnalem, & ideo ſæpe adultera efficitur relicto leoni viro ſuo, & ſic filios imperfectos gñat. ſ. adulterinos, & non legitimos, & à productione bonorū operū ſterilis efficitur, & crudelis. ſ. per malitiam, & cautelā, quia nō eſt mali tia ſuper malitiam mulieris. Eccl. 25. Ideo de mala muliere ꝓcedit dicti ſuis filiis ſpurijs imperfectis. Mater tua leena cubauit inter leones. Ezec. 19. Vel dic de anima ſicut ſupra de bono. Leena filios ſuos diligit, & pro eis ſe opponit cōtra inſidias venatorum, vt dicit Iſid. Sic beata Virgo pro ſibi deditis contra diabolum pugnat, & eos valde diligit atq; ſo cios. Vel expone de eccleſia vel prælatis, qui pro ſubditis ad mortalitibus omnibus ſe exponunt.

De Leopardo. Cap. 59.

Leopardus eſt animal ex leonis, & pardi adulterio genera tum, & eſt præceps ad ſanguinem, & narium hēt colorem ſicut pardus, & fœmina crudelior eſt q̄ maſculus. atque maior vt dicit Ariſt. Tales ſunt impij prælati, qui in par dis. in eccleſia à leone. i. diabolo generantur, quia. ſ. ꝓpe ſationem diabolicam promouentur. Tales. n. ſunt præcipites ad ſanguinē. i. ad crudelitatem fœuitiam, & rapinam. Varietatem ſunt coloris per varia fallacias, & cautelas. Et pro certo inter iſtos fœmina dr eſſe maior, qa inter malos hodie illę ſunt fœminæ. i. qui minus ſunt uirtuoſi, & valentes quā tum ad ſciam, & uirtutes, poteſtate, & dignitate ſunt maiores, quia. ſ. inter malos, peiores aliquotiens plus cōiter prodeſſe plures ſaltus primū, qui eſt cogitatio, ſm, qui eſt delectatio, ſed ſi deficit ad imprimēdum tertium. ſ. cōſenſum vel operationē, tūc præ ſuperbia reſilit quaſi victus, quia ſm ſā ctos, ſi diabolus tērans vincitur ab aliquo nūquā de eodē crimine amplius tērat eum. Vel pone de multis qui cū maximo ardore ſequūtur mundana, qui videtes ſe nō poſſe mundana acquirere, nec mūdi negocia ſibi proſpere cedere, ꝓ indignatione ceſſant, & ad dñm reuertunt. Iſta. n. eſt indignatio ſpūalis de qua Eſa. 63. Indignatio mea, & ipſa auxiliata eſt mihi. ¶ Leopardus mirabiliter leonē, odit, & iō de eo aſſutia non uirib. victorizat. Facit. n. foueā duo habentē oſtia multum larga, medium aūt foueæ eſt multum ſtrictū. Leone ergo eum perſequente, in foueam ſubito ſe immegit quē perſequens leo foueā cum impetu ſubintrat, vbi credit de illo triumphare, Sed leopardus cum ſit gracilis, tranſit per ſtrictum medium foueę, & per aliud orificium exit. Leo aūt cū groſſioris ſit corporis, nō pōt trāſire libere, qđ perpiens leopardus, leonē ibi in ſtrictura eſſe impeditum, fo rē à parte oppoſita ingreditur, & ipſum uulnerat, & occidit, & ſic per aſſutiā non per uires de leone victoriā obtinet leopardus, & in altero poſito libere inuadit, quem in publico poſitum inuadere nō auderet, vt dicit Homerus 3. lib. de pugnis, & aſtutijs beſtiarū. Leo eſt hō, q̄ in eſt fortis, ꝙ nullus pōt eū ad pctm inclinare inuitū. Leo fortiſſimus beſtiarum Prou. 30. Leopardus eſt diabolus, q̄ multis uarietatib. i. multis cautelis, & falſitatib. eſt uelatus, ſed ꝓ certo iſte odit naturaliter leonē. i. virū iuſtū, & ei naturaliter inuidet, & ipſū perſequitur, & inuadit, & quia ipſum nō pōt uincere violēter. i. ad pctm inducere inuitum, ideo parat ei foueā. i. ꝓcurat ſibi aliqđ officium uel aliquā mundanā proſperitatem, vbi licet ſit introitus, & exitus, tñ via eſt multum ſtricta, qa proſperitas mūditia per auaritiā, & malā conſuetudinem cōſtringit, ꝙ vix egreditur qui ſubintrat. Vñ Prou. 22. Fouea profunda os alienæ. & Prou. 2. Oēs qui ingrediuntur ad eā, non reuertentur, nec apprehendat ſemitas uitę. Quid ergo? Pro certo leo, i. hō videns hmōi foueam. i. mundi proſperitatem, officium uel negocium, ibi ſubintrat, & in foueā mū danæ proſperitatis ſe implicat, & inuoluit, vtpote, qa efficitur mercator vel hmōi, & eſt intentio ſua, vt cōiter, ꝙ habēdo diuitias contra pardum diabolū per eleemoſynas, & pietatis opera prælietur, ſed quāto plus in foueā mundanę ꝓſperitatis ſe ingerit, tanto plus ſtrictura auaritię, & malę cōſuetudinis ipſū ligat, ita ꝙ de iſta fouea nō pōt amplius exire, nec à mūdi negociis reſilire, & iō diabolus ipſum videns irretitum, & inuolutum, audaciter ī eū inſilit per tētationes, & eū uulnerat per delectationes, occidit per cōſenſum, & per mortem ſpalem, ipſum q̄; laniat per æternā, & ſic q̄ uio lenter hoīem uincere non valet, ꝓ cautelā ſub ſpē boni de eo victorizat, qa q̄ ſe explicuerit de laqueo cadet in foueā. Eſa. 24. Leopardus caput hēt ſimile pardo ſiſt, & coloré corporis, pedes aūt, & cauda ſimilia ſunt leoni, ſm Ariſ. Leopardus ſm Auic. qñ eſt inuenę natus quærit ſtercus hoīs, & ideo venatores ſtercus in alta arbore ſuſpendunt, ad quod dum ille ſaltat, ipſum capiunt, & occidunt. Et idem dicit Ariſt. li. 9. c. 6. de pardo, & panthera. Rectè tales ſunt hypocritæ religioſi, & clerici, quia uerè caput, & pellis. i. intentio, & conuerſatio ipſorū ſimilis eſt pardo. ſ. quantū ad varietatē malitiarū, & cautelarum, pedes verò. i. affectus talių, & cauda. i. finis uitæ ſuæ ſimiles ſunt leoni. ſ. quantum ad ſuperbiā, & crudelitatē q̄ licet habeāt pellē uariā. i. conuerſationē pulchram, tñ pedes. i. affectus ſunt leoni, Et iſti pro certo, qñ sūt inuenenati per auaritiā, & hypocriſim, diligunt ſtercora. i. mundi diuitias, q̄ ab Apoſtolo ad Phil. 3. ſtercora dñr, quia q̄ veſcebant voluptuoſè, amplexati ſunt ſtercora. Thr. 4. Et ideò iſti ſaltāt ꝓ ambitionē ad arbores dignitatū, vt ſtercora diuitiarū, q̄ ibi ſunt, acquirant, & ſic ꝓ uenatore diabolo tpaliter, & ſpūaliter, & æternaliter capiunt ꝓ uitia, & pctā.

De Lepore. Cap. 60.

Lepus dr quaſi leuipes, à pedum leuitate, & uelocitate ſm Iſid. Aīa eſſe leue, timidū & imbelle, nullū hās armorū genus præter ſuorū membrorū leuitatē debilis eſt vius, ſicut oīa aīalia palpebras in dormiēdo nō claudētia boni eſt auditus, & maximè, quando aures ipſius ſunt erecte, aures hēt longas, & flexibile, ꝙ fuit ei neceſſariū ut eis oculos defenderet à muſcis, & cæteris nocumētis. Nam vt dicit Auic. cōtra oē nociuum, dedit natura remedium creaturæ. Et contra canes, & alios perſequētes data eſt ei leuitas membrorum, contra muſcas aūt eius oculos debiles infeſtantes, fuit proceritas auriū ſibi data ut dicit Iſid, lib. 12. Rectè tales ſunt pauperes, & egeni, & ſimplices ſeculares, quia ad litterā tales ſunt timidi, & imbelles, quia nec pūt nec audent nec volunt contra alios bellare per diſcordias ſeu lites, quia ēt leſi ſe non audent defendere. Vñ Iac. 5. Occidiſtis iuſtū, & nō reſtitit uobis. Et Eccl. 13. Pauper aūt læſus tacebit. Vñ tales nō hñt. ſ. diuitias, & delicias tpales, vt per eas à canib. i. mundi raptoribus, & potentib. tueantur. Debilis ēt ſunt virtus. i. intellectus ꝓ ignorantiā. A muſcis. i. è malis cogitatiōib. hæreſib. & errorib, non modicū infeſtant. Verūtñ Deus cōtra iſta duo nocumenta dedit illis duo remedia, qa contra canes. i. cōtra mūdi raptores data eſt eis leuitas mębrorū. i. paupertas, qa nō ſunt onerati pōdere terrenorū, & iō à mūdi principib. nō infeſtant, qa ſm Sen. Sola miſeria caret inuidia. Hō dicit idē in lib. de remediis fortuitorū, Pauperes, quare doles? gaude magis, quia fortuna ad talem ſtatum te deuexit, quē uiolenter nemo auferre pōt, Cōtra aūt uiſus debilitatē. ignorantiā, & cōtra infeſtationem muſcarū. i. errorum, data eſt eis auriū ꝓceritas. i, auditus verbi Dei magitudo, & flexibilitas, quia tales libēter audiunt ſermones, & ſic contra ignorātiā inſtruunt, & cōtra muſcas tutus reddit occult⁹ intellectus eorū. Fiāt aures tuos intēdētes, & oculi tui vidētes. Dan, 9. Qđ eſt cōtra illos q̄ nō libēter audiūt ſermones, qa vł q̄ nō hēant aures, & iō nō mirū ſi muſcis malarū cogitationū abūdāt. Eze. 23. Nares tuas, & aures ſcidēt. ¶ Lepus neceſſe hēt multū currere, & fugere, ne à beſtijs alijs capiaſ, & iō pedes eius ſubtus ſunt uilloſi, vt pilorū leuitate, pedū carnoſitas tueatur, qđ in alijs aīalib. rarius inuenit ſm Ariſt. Et hēt pedes anteriores poſterioribus curtiores, qđ ei neceſſariū erat, vt corpus eius à terra leuies, & facilius mo

uereatur, & ió versus mõtem optimè currit, si aũt versus vallem descenderit, faciliter cadere consueuit, pp anteriorum crurum breuitatem. Rectè tales sunt mundi diuites, qa uerè pedes eorum i. affectus sunt pilosi, i. pilis, & vellere diuitiarum induti, quia p certo tota eorum affectio est ad diuitias, ita q carnositas sua, i. carnalitas, & voluptas iltis pilis tegit, & fouet, & ió pedes anteriores. i. affectus spũales sunt posteriorib. i. tpalib. breuiores, quia multum afficiuntur ad tpalia & parũ ad spũalia, quia posteriora tua plura priorib. Apoc. 2. Et ideo pro certo optimè currunt contra montes. i. ad mũdi honores & dignitates, ad quas sp ambiunt & anhelãt. Le uaui oculos meos in montes. Sed uerè uersus uallẽ. i. ad opera humilitatis nesciunt currere, quia cadunt puitia, & pctã, & sic cursum humilitatis uel pietatis nõ perficiunt quoquo mõ. Vel dic in bono q pedes anteriores sunt affectus carnales, pes posterior amor est spiritualis, quia prius aĩale est, deinde qd̃ spũale est 1. ad Cor. 15. Debemus igitur pedes. i. affectiones naturales hr̃e pilosas, & forratas, i. forratura gratuitæ charitatis, ne. i. in cursu bonorum operum laboremus & ne carnositas. i. fragilitas carnis nr̃æ nimium fatigeẽ, qa charitas oĩa sustinet. 1. ad Cor. 13. Ista. n. sola nescit laborem, nã ut dicit Aug. Solus amor nomen difficultatis etubescit. Pedes ẽt nostri posteriores. i. amor spũalis dẽt esse longior, & extẽsior anteriorib. i. ipsis affectionib. tpalib. & carnalib. quia plus debemus currere p bona opera, & nos à terra. i. tẽporalib. faciliter eleuarẽ per diuitiarum contemptum contra uallẽ aũt mundi non debemus currere, eius negocia ministrãdo, qa pro certo faciliter caderemus per uitia, & pctã qa impossibile est q hõ tpalib. implicetur, quin faciliter in
3 vitia dilabatur. Cadat ascensor eius retro. Gẽ. 49. ¶ Lepus nõ põt currere versus uallem, quin facillimè cadat, & ió qñ cogit uersus uallem ire, non descendit cõtra uallẽ directè, imò obliquè circuit circa montẽ, & quantũ põt, sp ad mõtis altitudinem se conuertit. Vnde & cursum suum nõ continuat imò obliquè graditur huc atq; illuc, & sic multotiẽs canib. illudit. Sic uerè charissimi, hõ non põt faciliter currere contra uallem. i. ad mundi negocia, quin cadat. Sin multa pctã, & ideo nõ dẽt libenter illuc incedere, sed sp uersus mõtem cęli per contemplationẽ, & bona opera currere uel uolare. Ascende in montem istum Abarim, & contemplare inde terrã. Nu. 27. Veruntñ qñ cogitur currere uersus uallẽ, qñ. s. pro necessitate huius uitæ, uel ex officio prælationis sibi iniuncto habet necesse ad mundana negocia declinare, tũ cad illum finem ne cadat in pctm, & ne à canibus dæmonib. & tentationib. occidat, ipse non debet directè currere contra uallẽ, quia nõ se debet ex toto exponere ad mundana, nec cursum hmõi debet continuare, imò sp debet ire circa montem perfectionis, & cõtemplationis, vt. s. semper cogitet de cœlo, & cœlestib. per orõnem, & deuotionem, & sic canes. i dæmones illudentur, nec ab eis per uitia capiẽt, quia dato, q hõ mundi administret negotia, tñ si habeat mẽtẽ ad Deũ, & ad cœlestia, ita q aliqñ à cursu mundi cesset, & ad bona spũalia se conuertat, nunquam succumbet in pctõ. Sic curro, non quasi in incertum 1. ad Cor. 8. Vnde bene consulitur Gen. 9. Non ftes in omni circa regione, sed in monte saluum te fac. ¶ Secundũ Pli. lib. 8. c. 55. duo sunt gña leporum. s. magni, qui multum sunt ueloces, & parui, qui cuniculi dicunt; qui foueas subterraneas sibi fodiunt, & tales in aliquib. insulis, & siluis in tm̃ abundant, q oẽs segetes depascunt, & famem faciunt regionis. Rectè sic sunt duo gña mundanorũ, qdã magni. s. principes, & potẽtes, qui ueloces sunt ad effundendũ sanguinem. Alii parui. s. mercatores usurarii, balliui, & aduocati, & tales pro certo in terra. i. in bonis terrenis sibi cauernas faciunt, qa ita uñr in eis inuoluti per amorem, q ibi quasi sunt sepulti. Quid ergo? Pro certo isti lepores, & parui, & magni, & raptores, & usurarii, segetes hominũ. i. subditorum, & uicinorum pauperum depascuntur, s. per usuras, & rapinas, & sic in regione huius mundi famẽ, & esuriem paupertatis introducunt, dum. s. alios depauperant, &
5 denastãt. Pſ. Singularis ferus depastus est ea. m. ¶ Fœtus cuniculorũ in aliquib. regionib. & insulis ita sunt accepti, & ab incolis uix purgatis interiorib. comeduñt. s. in Baleariibus insulis. Sic uerè multi hodie accipiunt in cibũ. i. in exẽplũ fœtus cuniculorũ. i. personas inuenes atq; leues, licet eorũ inferiora. s. cor & affectio, nõ sint depurata à fœcib. luxuriæ, & carnatitatis. ¶ Scd̃m Pli. lib. 8. c. 55. Archelaus auctor est q in Cilicia quidã reges similis est lyncurio paleas. s. attrahẽdo. i. pectore, ex tali urina extitit procreatus, quia hõ iacit semẽ in terram, & germinat. Mar. 4. Vel dic de inuidiæ docto rib. qui nullatenus publicant facta sua, argumẽta sua, & scripta, quasi inuidẽtes saluti animarũ. Vel dic q lynx est animal rapax & lupinus, versipellis & varius, q re vera in arduis, & abditis suis vrinam. i. bona temporalia hẽt q̃ absconduntur, & inueniunt, & ꝓcurant. Isa. 57. Via facite, auferte offendicula, præbete iter. Quãto ẽt sunt ætate uel morib. seniores, tanto ad expellenda stercora. i. uitia remouenda. Vel expone de auaris, & pctõribus qui quãto plus uiuunt, tanto per pctã in
4 ciunt sibi plures introitus ad cauernã inferni, q̃ sp nouis crimina nouis addunt cõtra illud Eccl. 5. Ne adicias pctã super pctm. Vel dic de auaris, qui quanto plus uiuunt, tanto faciunt, & inueniunt plures modos, & vias stercorizandi q luxuriã, & intrandi terrã per auaritiã. i. acquirẽdi bona terrena, qa plus sunt cupidi in senectute, q in iuuentute. Et ió Eccl. 2. Vę hoĩ qui ingreditur terrã duplicem uiã. ¶ Secundũ Plin. ibidẽ, lepores & cuniculi dñr hr̃e utrunq; sexum, & ió dñr gigni, & gignere sine mare expone de Christo, qui duplicẽ habuit naturam. s. mr̃aculinam. i. diuinam, fœmininã. humanã, & hoc quia sine mare. i. sine uiri semine fuit genitus. s. in virgine, & sine mare. i. carnali copula genuit. s. pctores ad gram, & ad fidẽ, qa uoluntarie genuit nos uerbo ueritatis. Iac. 1. Vel si uis allegaricõtra nepharios Sodomitas, quibus utriusq; personæ in se vñr hẽt. ¶ Cuniculi, & lepores mirabiliter sunt fœcundi, quia qñ unum pariunt, sp nouo fœtu altero uterus graudat. Vñ dum unum pariunt, alium cõcipiunt, & ió talia aĩalia utilia sunt, & quo ad esum, & quo ad uestitum, & quo ad multiplicem medicinam, ut dicit ibidem. Rectè sic debet esse de bono Christiano, quia vere ipse debet esse fœcundus per bona opera, quia qñ unum sẽ. i. vnũ bonũ opus producit, & emittit, statim uterus uoluntatis suæ debet impregnari per bonum propositum alio bono opere, qa semper debet, cõcipere, & proponere noua bona opera parturire, & sic talis erit utilis sibi. s. & aliis, & ad cibandum per pietatem, & ad eos uestiendum per exemplarem honestatem, & ad eos medicãdum per doctrinã, & sagacitatem. Ezec. 47. Erunt fructus eius in cibum, & folia eius in medicinã generium. ¶ Coagulum leporis uulet cõtra
7 venenum, & uentris fluxum restringit. Sanguis eius leporis dolorem mitigat oculorum, nec inuenit aliquod aĩal quod habeat dẽtes iutraq; mãdibula, quod habeat coagulum, præter leporẽ, vt dicit Arist. Et quãto eius coagulũ uetustius, tãto melius, ẽm Pli. Sic uerè si habuerimus coagulum, & pinguedinẽ charitatis, & pietatis ueri leporis Christi corde nro per imitationẽ, & recordationẽ, & ẽt sanguinẽ suæ dulcissimæ passionis, tunc uerè uenenum inuidiæ, siccabit, fluxus luxuriæ stringet, dolor iracundiæ mitigabit, & cessabit. Tale tñ coagulum. s. charitatis, & benignitatis, non hãt illi hñt dentes. i. verba detractoria in utraq; mandibula. i. superius, et inferius, superius quantum ad plaros; inferius quantum ad subditos. tales. n. talẽ adipem non hñt, quia uere tales detractores caremt vt cõtẽr pietate, charitate, et mitiga
8 te. Sed uerè charitas, et amor quãto uetustior, tanto perfectior melior, qa uinũ nouum, amicus, iocundus, vetustas, et cum suauitate bibes illud Eccl. 9. Iõ Lu. Dicit. Nemo uer̃ mẽ

De Lynce. Cap. 61.

LYnx est aĩal simile lupo, et in lupoĩum numero cõputatur, ẽm Isid. habens dorsum distinctum masculis, sicut pardus. Vrina eius conuertitur in gemmam, quæ lyncurium appellatur. Sed hoc p sentit bestia, et dolẽs, q̃ trãsire debet in humanos usus, vrinã abscõdit sub humo, sed ibi citius in lapidem transmutatur, et sic bestia unde nocere crediderat magis iuuat, vt dicit Pli. lib. 8. c. 38. et Isid. lib. 12. Linx significat Deum patrem, qui prius fuit lupus. s. quãtum ad rigorẽ, et austeritatem. Vrina eius est filius, qui in ipso fuit æternaliter generatus. Terra est beata Virgo. Quia pro certo ipse
9 . i. Deus pater emisit per æternam generationem urinam. filium benedictum, sed tãdem in beata incarnatione ipsum absconditin terra. i. in beata Virgine, sed pro certo ibi fuit mutatus

in puro in lapidem preciosum. i. in hoĩem. s. in Chm̃n. Nam lyncurium, qui rectè similis est lyncurio paleas. s. attrahẽdo. i. pectore, ex tali urina extitit procreatus, quia hõ iacit semẽ in terram, & germinat. Mar. 4. Vel dic de inuidiæ docto ribus qui nullatenus publicant facta sua, argumẽta sua, & scripta, quasi inuidẽtes saluti animarũ. Vel dic q lynx est animal rapax & lupinus, versipellis & varius, q re vera in arduis, & abditis suis vrinam. i. bona temporalia hẽt q̃ absconduntur, & inueniunt, & ꝓcurant. Isa. 57. Via facite, auferte offendicula, præbete iter. Quãto ẽt sunt ætate uel morib. seniores, tanto ad expellenda stercora. i. uitia remouenda. Vel expone de auaris, & pctõribus qui quãto plus uiuunt, tanto per pctã in ciunt sibi plures introitus ad cauernã inferni, q̃ sp nouis crimina nouis addunt cõtra illud Eccl. 5. Ne adicias pctã super pctm. Vel dic de auaris, qui quanto plus uiuunt, tanto faciunt, & inueniunt plures modos, & vias stercorizandi q luxuriã, & intrandi terrã per auaritiã. i. acquirẽdi bona terrena, qa plus sunt cupidi in senectute, q̃ in iuuentute. Et ió Eccl. 2. Vę hoĩ qui ingreditur terrã duplicem uiã. ¶ Secundũ Plin. ibidẽ, lepores & cuniculi dñr hr̃e utrunq; sexum, & ió dñr gigni, & gignere sine mare expone de Christo, qui duplicẽ habuit naturam. s. mr̃aculinam. i. diuinam, fœmininã. humanã, & hoc quia sine mare. i. sine uiri semine fuit genitus. s. in virgine, & sine mare. i. carnali copula genuit. s. pctores ad gram, & ad fidẽ, qa uoluntarie genuit nos uerbo ueritatis. Iac. 1. Vel si uis allegaricõtra nepharios Sodomitas, quibus utriusq; personæ in se vñr hẽt. ¶ Cuniculi, & lepores mirabiliter sunt fœcundi, quia qñ unum pariunt, sp nouo fœtu altero uterus graudat. Vñ dum unum pariunt, alium cõcipiunt, & ió talia aĩalia utilia sunt, & quo ad esum, & quo ad uestitum, & quo ad multiplicem medicinam, ut dicit ibidẽ. Rectè sic debet esse de bono Christiano, quia vere ipse debet esse fœcundus per bona opera, quia qñ unum sẽ. i. vnũ bonũ opus producit, & emittit, statim uterus uoluntatis suæ debet impregnari per bonum propositum alio bono opere, qa semper debet, cõcipere, & proponere noua bona opera parturire, & sic talis erit utilis sibi. s. & aliis, & ad cibandum per pietatem, & ad eos uestiendum per exemplarem honestatem, & ad eos medicãdum per doctrinã, & sagacitatem. Ezec. 47. Erunt fructus eius in cibum, & folia eius in medicinã generium. ¶ Coagulum leporis uulet cõtra venenum, & uentris fluxum restringit. Sanguis eius leporis dolorem mitigat oculorum, nec inuenit aliquod aĩal quod habeat dẽtes iutraq; mãdibula, quod habeat coagulum, præter leporẽ, vt dicit Arist. Et quãto eius coagulũ uetustius, tãto melius, ẽm Pli. Sic uerè si habuerimus coagulum, & pinguedinẽ charitatis, & pietatis ueri leporis Christi corde nro per imitationẽ, & recordationẽ, & ẽt sanguinẽ suæ dulcissimæ passionis, tunc uerè uenenum inuidiæ, siccabit, fluxus luxuriæ stringet, dolor iracundiæ mitigabit, & cessabit. Tale tñ coagulum. s. charitatis, & benignitatis, non hãt illi hñt dentes. i. verba detractoria in utraq; mandibula. i. superius, et inferius, superius quantum ad plaros; inferius quantum ad subditos. tales. n. talẽ adipem non hñt, quia uere tales detractores caremt vt cõtẽr pietate, charitate, et mitigate. Sed uerè charitas, et amor quãto uetustior, tanto perfectior melior, qa uinũ nouum, amicus, iocundus, vetustas, et cum suauitate bibes illud Eccl. 9. Iõ Lu. Dicit. Nemo uer̃ mẽ

De Limace. Cap. 62.

LImax est uermis, sic dictus eo q̃ de limo nascatur, ẽm Isid. 12. Nam quia ex limo nascitur, ideo semper est sordidus, & immundus, & est valde tardi motus, semper gerẽs cõchamdõrum, intra quam se recludit qñ ab aliquo tangitur quoquo modo, loca quæ tangit, maculat, & post se uestigia derelinquit. Rectè talis est luxuriosus, quia verè talis cũ de fœce uili materia, & spermate immundo cõcupiscẽtiæ carnali nascat, ió per gulam, & luxuriã efficit sordidus, & immundus, & q cq̃d tangit p verba sua impudica, fœdat & maculat & inficit. Quicquid. n. tetigerit immundus, immũdum facit. Nu. 19. Post se etiam uestigia derelinquit, qa sicut dicit Sap. 2. Non sit pratum quod non pertranseat luxuria nostra, abiq; relinquamus signa lętitiæ nostræ. Et Iob. 41. Post eum lucebit semita. Isti sunt lenti gradus per pigritiam, qa non nouentur faciliter per bonam operationem. Pedes eorum pigri sunt ad ambulandũ. Sap. 15. Tales semper volunt ẽse in delicijs, & quiete, & secum concham malę excusatio nis deferunt atq; portant. Nã qñ tanguñt. i. corrigunt vel arguunt de peccato suo, pro certo statim se includunt, & se celant per excusationem, & peccati sui defensionem Clauditur tua super te. Isa. 26. Et sicut ẽm Isid. tales habet natura imbre, & aere corrupto, sic uerè luxuriosi generãtur in imbre corrupto. i. in prosperitate, & delicijs mundi, & in aere infecto. i. in mala societate, quia una mala persona, & luxuriosa aliam inficit, & corrumpit, quia modicum fermẽtum massam corrumpit 1. ad Cor. 5. ¶ Limax licet sit uilis conditionis, de limo genitus, & ad limum tendat, tñ aĩal est cornutum, quia quædam hẽt additamenta cornea, cũ quibus sibi uana quærit, quæ cum obstaculum inueneriot, se retrahit, & in concham se recludit. Et quamuis lenti sit gradus, tñ arborum scandit aliquotiens summitates, & germina coquit, & meditatq; flores. Sic verè licet miser homo de limo. i. terra & uili spermate nascat, & licet ad litteram ad limũ. i. ad terram iterum per mortem tendat, tñ aĩal est cornutum per superbiam, & elationem, & licet sit tardi gradus quantum ad motum bonæ operationis, tñ aliquando scandit ad summitates. i. ad altarum officia dignitatum, vbi per excoriationes, & rapinas vorat, & rodit germina, & flores. i. diuitias circũ circa uicinorum. Nam ficut ad oculum hodie uĩ, tales qui nihil ualent, & sunt de uili plebe nati, aliquando præcęteris promouentur, quia insuspicabilis portauit diadema. Eccl. 11. & Eccl. 10. Vidi stultum in dignitate sublimi. ¶ Limax vermis est uilissimus, & tñ est cornutus, qñ tamen aliqd̃ obstaculum inuenit, cornua sua ad se retrahit, & infra suã concham se recludit. Sic uerè homo quamuis sit naturaliter uilissimus, tñ aliquotiens per superbiam fit cornutus. Verumtamen qñ illi limax. s. hõ inuenit in mundo aliqua obstacula. i. fortes tribulationes, & oppressiones, tũc aliqñ cornua suæ superbiæ retrahit, & humilis efficit & benignus, & in agnitionem suæ fragilitatis proprie se recolligit, & recludit 2. Mac habeorum 9. In agnitionem sui ductus est, percussus à domino plaga Nam secundum Grego. Mala quæ hic nos pnunt, ad Deum citius ire compellunt.

De Lupo. Cap. 63.

LVpus dr̃ quasi leonis pes, quia ad modũ leonis virtutem hẽt in pedib. quicquid. n. pede presserit, non uiuit. Bestia est rapax, & cruoris appetens, q̃ rabiæ rapacitatis quãcunq; bestiolam inuenerit trucidat, ut dicit Isid. lib. 12. Rectè tales sunt raptores huius mundi, & principes, quia pedes sui. i. manus & ungues sunt ad modum leonis. s. acuti per rapinã, & curui per parcitatem. s. apti ad aliena attrahẽda per acuitatem, & auare retinenda per tenacitatem. Cruorẽ. n. i. substantiam temporalem bestiarum innocentium. i. pauperum multum appetunt, & ió sępe eos per lites, & exactiões impetunt, & inuadunt, & ad littora q̃q;, perimunt & occidũt vt cruore. i. temporali eorum substantia satientur, sicut patet in malis Iatronib. & principib. & iudicib. Ideo Sopho. 3. Principes eius sicut lupi rapaces. ¶ Lupus ẽm Isid. (vt dicunt rustici) si hoĩem præuiderit tollit ei uocem, quia suo anheli tu aerem inficit, qui infectus hoĩem cõtiguum uoce priuat & ió subito tacenti dr̃, Lupus est in fabula. Si aũt ab homine primo uisus fuerit tunc quasi totam deserit feritatem, vt dicit Isid. lib. 12. & etiam Plin. Rectè sic facit diabolus, quia qñ videt aliquẽ hoĩem bñ loquentem, & clamantem p gratiã prædicationem, uel gratiarum actionem tunc volens sibi tollere talem vocem, primo inficit aerẽ sibi contiguum, qa. s. aliquam malam personam uel societatem quam frequentat, per luxuriam uel alias anhelitu suo. i. suis malis suggestionib. inficit, & corrumpit, & sic ille aer corruptus tangit hoĩem. s. iustum sacerdotem prædicatorem, uel alium, p mala verba, tactum & opera, & eũ similiter inficit p malas delectationes, & corrumpit per consensus & operatiões, qa Corrumpunt bonos mores colloquia praua 1. ad Cor. 15. Et sic talis perdit uocẽ prædicationis uel orationis, uel gratiarum actionis, quia pro certo homo taliter per luxuriam vel alias infectus, natim cessat emittere tales uoces. Eris quasi mutus, nec quasi obiurgans. Ezec. 3. Patet in sacerdotib. luxuriosis, q alios reprẽdere nõ audet edere delinquentes, nec contra lupum diabolum clamare. Rauce factę sunt fauces meę. Si aũt sua malitia præuisa fuerit per cautelã, tunc si homo uoluerit, non nocebit 2. ad Cor. 2. Non igno ramus cogitationes eius. ¶ Lupi ẽm Isi. ibidem, non nisi per duodecim dies in anno coeunt, famem diu sustinent, sed post jõga ieiunia multum comedũt. Et sunt in Aethiopia lupi iubati, q ita uarij sunt, vt nullus color eis desit. Rectè tales sunt cupidi & auari causidici & raptores. qa uerè tales raro copulant. i. raro p societatem amorem & concordiam se coniungũt, quia unus in patria sua nollet alium sibi similem reperire. Alter alterum nõ q̃siuit. Esa. 34. Hi ẽt famem auaritiæ multum sustinent, quia nunquã ab eis discedit. Et tales q̃is in principio. s. iuuentutis, multũ ieiunant, quia. s. cibos diuitiarum ad uoluntatem nõ acquirunt, tñ finaliter multa de diuitiis deuorant, & manducant, quia licet primo sint pauperes, tñ postea diuites cito fiunt. Oẽm escam manducabit uenter Ec. cl. 36. Vel dic q̃ tales debemus esse, primo. n. s. in hac uita debemus parum comedere per abstinẽtiã, & sic in altera uita satis poterimus comedere in Paradisi affluentia. Debemus ẽt raro copulari per luxuriã, uel nunquã, nisi in cõiugio, & tunc raro. Colorati ẽt debemus esse ꝓ bonam apparẽtiã. ¶ In Aethiopia sunt lupi qui ita uarii sunt, q̃ nullus color eis desit, et isti sunt (sicut credo) quos Pli. li. 8. c. 20. charos uocat quos dicit hr̃e effigiem lupi, & pardorũ maculas. Tales sunt curiosi domicelli, qui iubas et crines nutriũt cõtra cõsiliũ apostoli 1. ad Cor. 11. Vir si comã nutriat, ignominia est illi. Isti aũt oẽs colores dñr hr̃e, q. a. s. p curiositatẽ vestiũ varis colorib. sunt ornati. Vel dic de fraudulẽtis, q re uera multimodi sunt coloris p falsitatẽ, cautelã & duplicitatẽ, qa oẽs colores. i. oẽs fallaciæ, & apparẽtię falsæ pñt i eis reperiri. Vestiui te discolorib. Eze. 16. Iõ Hie. 13. Si mutare põt Aethiops pellẽ suã, ẽt pardus varietates suas &c. Vel dic de hypocritis, q. ad litterã multũ ieiunat. si apto, sed tñ dẽ multũ comedũt in occulto. Raro coeũt p fictã castitatẽ. Multorũ sunt colorum ꝓ bonæ apparẽtię uenustatẽ. Sumpsisti uestimẽta tua multicoloria. Eze. 16 ¶ Scd̃m Pli. li. 8. c. 22. Lupi in Aphrica et alijs calidis regionibus sunt parui, tardi et inertes. Illi verò qui in frigidis regionibus gignuntur, corpore sunt maiores, et aĩo seniores. Aphrica regio calida signi

gnificat delicias,& diuitias huius mundi, & ſtatũ ꝓſperitatis,vbi feruor concupiſcentiarũ abundat. Regio frigida eſt timor Dei,pnia & tribulatio & paupertas,qa reuera charifſimi illi,qui in regione calida ꝓſperitatis morant,ſ. diuites & delicioſi,ſunt minores in virtutib.& meritis,& imperfectiores,quam illi qui in regionib.frigidis.i. in ſtatu tribulationis,& pnĩæ cõmorant Actu 28.Reficiebãt nos oẽs pp im
6 brem,& pp frigus.¶Scd̃m Ariſt. lib.2.c.1. in India eſt quidã lupus habens tres ordines dentium in ore,faciẽ hoĩs,pedes leonis,caudam ſcorpionis, vocem ſicut hõ,terribilẽ vt tuba,velox eſt ſicut cervus,valde crudelis,& hoĩes comedit. Vide ſupra de in aĩalib.generali,vbi inuenies de manticora vel barrito,quia idem eſt ſicut patet. vide vbi ſit mentio de
7 manticora infra.¶Lupi ſm Ariſt.& ẽt oĩa animalia carnem comedentia ſunt magis ſeua qñ hũt catulos,quam ante, & (vt dicit idẽ) lupi qñ fugiunt, ferunt filios ſuos ſecum, Sic verè auari,& raptores mũdi magis ſunt ſeui per rapinam, vſuram & excoriationẽ,qñ hũt catulos.i.filios & filias, quã alias,quia.ſ.tunc nituntur pro filiis acquirere vel ꝑdari, & iõ vtile eſſet hoĩb.talib,q̃ carerent filijs,quia multa mala faciunt patres pro filijs per deſiderium,& affectum.ſ.de eis iugiter cogitando,& ꝓ eis dirandis ſollicitudinẽ habẽdo,qa in fortitudine manus ſuæ ꝓparãt panem liberis.Iob 24. Vel dic de platis,q magis ſunt ſeui,& crudeles qñ filios hũt.i.qñ circa ſe hũt ſuam carnalem parentelam,quã quidẽ ſp ferũt ſecum,& ſemper ſecum hãe volunt,ſicut patet de multis,q
3 de ſuis nepotulis,parentib.& compatriotis, & familiarib. replent totam eccleſiã cui præſunt.¶Lupus comedit carnes crudas & raro comedit herbam niſi infirmet,quia tunc ſentiens ſe repletum,quærit & comedit quandam herbam, vt ſuomat quod comedit,vt dicit Ariſt.li.8.c.5.Sic verè raptores & auari,qui comedunt carnes.i.temporales ſubſtantias pauperum vicinorum rariſſime comedunt & ſibi incorporant herbam.i. pabulum ſacræ ſcripturæ,quia nunquã volunt audire ſermones & pdicationem.Veruntñ aliquotiens qñ infirmantur,& timent mortem,quia vident,q̃ cibis malis ſũt repleti.i.diuitijs malẽ acquiſitis,vel alijs vitiis,& pec
11 catis,tunc ſibi incorporant herbam iſtã.ſ.pniam, vel ſacrã ſcripturam,& ſic aliqñ euomunt per reſtitutionẽ, vel confeſſionem,diuitias & peccata.Diuitias quas deuorauit,euomet,& de ventre eius extrahet eas Deus. Iob 20. Quia verè mundani principes,diuites & raptores nolũt hodie nec aliena reſtituere,nec peccata confiteri,n ſi qñ ꝑ infirmitates,& tribulationes à dño compelluntur, qa multiplicatæ ſunt infirmitates eorum,poſtea accelerauerunt.¶Lupus qñ
9 dentes ipſius ſunt hebetati,exit de cauerna, & ſolet maſticare origanum,vt acuat dentes ſuos,vt dicit ibidem li.8.Sic verè ꝓdicator qñ fuit in cauerna.i.in adminiſtratione bonorum mundi,ita q̃ dentes.i.verba ſunt reſecata,& hebetata p ignorantiam & ruditatem,& ad carnes.i.carnales ſcindẽdos p argutionem,& correctionem inhabiles,dẽt origanũ .i.ſacrã ſcripturã maſticare audire.ſ.& ſtudere, & ſic poterunt acui verba ſua,qa verba ſapientũ tanquã ſtimuli Eccl.
10 12.¶Item idem ibidem. Qñ lupus primo eſuriens ſatis comedit,ita q̃ non eſurit,tunc eſt valde malus,& q̃ſcit multum,& multum appetit ludere poſt ſaturitatẽ & quietẽ.Rectè charifſimi tales ſunt diuites,& maximè cauſidici, vſurarii & balliui,quia ꝓ certo,qñ fames,& eſuries ſuæ pauperta tis ceſſauit,& qñ multos cibos.i.multas diuitias ſibi incorporauerunt,& acquiſierunt, tunc verè ſunt valde mali.i.aliis intolerabiles,ſ.per rapinam & ſuperbiã,quia illi diuites ſunt hodie deteriores,q̃ de maiori penuria ad diuitias perueneruntEt iõ tales ſic ſatiati,& ditati volunt quieſcere in delicijs,& dormire,& multum ẽt appetunt ludere ad litterã ꝓ finanem lætitiam temporalẽ.Iſta.n.ſe hũt cõſequenter diuitiæ,luxuria uel deliciæ,& deinde lætitia tpalis.Exo. 32. Sedit populus manducare,& bibere, & ſurrexerunt ludere.¶Lupus ſm Iſi.multum appetit ludere, & iõ aliquotiens rapit puerum,& primo cum eo diu ludit, ſed in fine occidit eũ.Et ſm Homerũ,lupus eſt valde,vigil,& mirabiliter timet ignem.Sic verè charifſimi,auari & raptores ſunt multum hodie vigiles.i.multum cauti,& malitioſi.ſ.ad acquirẽdum, & decipiendũ,& iõ aliqñ rapiunt,& irretiunt,& involuunt puerum.i.aliquam ſimplicem perſonam,pauperes ſ.& vicinos ſuos,& qñ eum acceperunt per cautelas,& cõ
tractus ſuos,tunc ludunt cũ eo.ſ.ei applaudendo, bona & meliora ꝓmittendo,vt ſic eũ magis inuoluãt, & obligẽtin cõtractib.ſuis.Exẽplifica bñ qõ vſurarij,& cauſidici primo ipſos bñ obligauerunt, & inuoluerunt tunc occidunt eos, & ſubtrahunt ſibi vitã.i.bona tpalia ꝓ exhæredationem,q̃ ſunt ſibi ad vitã neceſſaria,& nõ ſuperflua,& iõ dr Proua. Per riſum ſtultus operaꝫ ſcelus,& 26.Eſt q̃ fraudulẽter nocet amico ſuo & cũ deprehenſus fuerit,dicet, ludens feci. Tales ẽt timent ignẽ,i.aſperitatem pniæ, qa vt cõuer tales nolunt ꝓ Deo aliquam aſperitatem pniæ vel dolorẽ ſuſtinere.Vel dic de guloſis,q̃ ſatiati volunt quieſcere,et dormire, et deinde ludere uel ſecari,et ignem pniæ multum timere. Allega vt ſupra. Vel dic de diabolo,q̃ multum eſt vigil per cautelas,q̃ mõ cum pueris quos rapuit.i.cũ peccatoribꝰ,mẽ di ludit,ſ.eis applaudendo,et mundi delectabilia offerẽdo, ſed verè ipſos finaliter.ſ.poſt mortem ꝑcutiet et occidet,ſ. ꝓ mortem æternam.Interficiet pueros de foris, et juuenes de plateis.Hie.9.Vel dic de falſis amicis,q̃ fraudulenter primò applaudunt,ſed in fine econuerſo.Vel allega de mõdo, et de mundi ꝓſperitate,qui primo cauſat plauſum ſed finaliter occiſionẽ mortis æternæ.¶Scd̃m Homerũ in lib.de pugnis et aſtutiis beſtiarũ,lupus qñ lapides contra eum ĩcitur, viro modo obſeruat primum iacentem lapidem,et fili le lapis nocuerit,ſi põt interficiet iactorem,ſi aũt nõ nocuerit,ipſum parũ lædet,et quaſi parum iraſcendo ipſum corriget,et dimittet. Sic verè platus uel quicunq; alios non dẽt alios magis lædere quã ſit læſus,imo ſm q̃ a lapidib.i.à versis vel iniurijs aliorum læſus fuerit plus vel minus,ſm hoc dẽt punitionẽ vindictam, et correctionẽ debite moderari, qa qualẽ inflixerit maculã,talẽ ſuſtinere cogetLeu.14.Q̃ eſt contra iracundos,et tyrãnos,q̃ neſciunt hãe modũ nec in vindicta,nec in correctione aliorum. Vide ſupra de leone,vbi ponit idẽ.¶Lupi ſm eundem,quanto ſunt ſeniores,ſi tanto ſunt deteriores. Nã ꝓ defectum virtutis tunc non põt beſtias uenari,et iõ tunc hoĩb.inſidiant,vt cos rapiant, et infeſtent,qa eorũ culmi iam ſunt debilitati.Et viuunt lupi multo tpe Rectè tales ſunt pctores,et maximè auari,qa verè quanto magis ſenuerunt temporaliter, et ẽt ſpialiter ꝑ additionẽ vitiorum,tanto ſunt deteriores.ſ.iniquitatẽ, crudelitatem et rapinam,quia ſp efficiunt plus auari. Nam quia tunc ꝓ defectum virtutis.i.ſenſus et diſcretionis et ſecularis poteſtatis nun põt inuadere beſtias.i.alios diuites, et raptores,iõ inſidiantur hoĩb. qui naturaliter ſunt aĩalia nuda.i.ſimplicib.innocentib.et egenis,et eos excoriationes,rapinas et extorſiones et torſuras impetunt, et inuadunt,Iſtud maximè patet in cauſidicis antiquis, quia cũ cuimi ſui.i.verba crudelia,acuta et fallacia ſint reſecata,qa.ſili ſunt azotici,iõ contra diuites nihil põt, nituntꝫ pauperes infeſtare.Didicit capere pdã,et hoĩes deuorare.Eze.19.Vide Hie.5.Lupus ad veſperam vaſtauit eos.Quia.ſ.tales ad veſperam ſenectutis magis ſolent alios vaſtare.Et tales multo tpe viuunt,quia.ſ.uita talium eſt aliis nimia, et tediоſa, qa vt dr gallicè,trop viſt qui namande,Impius.n.lõgo viuit tẽpore in malitia ſua Eccl.7.¶Senectus lupi cognoſcit ad dentes,quia in ſenecture ſtringunt ſm Solinũ.Sic charifſimi ꝓ certo ſenectus eorũ,et maximè ſenectus ſpialis.ꝓceſſus vitiorum cognoſcit ad dentes.i.ad uerba, qa.ſ. ſunt nimis cõſtricta per auaritiam,et parcitatem,quia verba ſeuũ auarorum non ſunt laxa per pietatem, ſed ſtricta per impietatem,quia.ſ.nullum verbum piũ põt de ore ſuo exire.Stringetur velut malleatoris incus Iob 41.¶Inter lupos generaliter illi,q̃ ſunt pili aſpioris,ſunt aĩ audacioris,et ſeutioris.Sic verè gñaliter illi,qui ſunt pili aſperioris.i.habit⁹ et cõuerſationis rudioris,et pniæ maioris,ſunt aĩ audacioris,ſ.contra uitia,et peccata,et ad bona aggredienda.Vel dic de ruſticis,qui ſub veſte rudi,et aſpera aĩum hũt crudelem et lupinum.Vel dic de hypocritis,qui ſub aſperitatẽ piloſũ.Ve ſtimentorũ,crudelitatem malitiæ ſemper portant:Vñ,Veniũt ad uos in veſtimẽtis ouiũ,intrinſecꝰ aũt ſunt lupi rapaces.¶Interiora lupi ſunt ualde debilia, et cito recipiũt corruptionem,exteriora autem eorũ ſunt ualde dura,et ſuſtinent multos ictus.Sic rectè eſt de peccatorib.huius mundi quia ſua interiora.i.affectus et conſcia ſunt multum debilia,qa ꝓ praua deſideria de facili corrũpuntur,Verumtamẽ exteriora

meriora ſua.ſ.obſtinatio,verba & effrenatio,ſuſtinent multos ictus,qa nullus ꝓdicator quantuncunq; feriat arguendo & pungendo,põt eos penetrare,imò ſemper duri ꝑmanent & pueri,& in vitijs indurati,& multos ẽt ictus.i. multos labores ſuſtinent tẽporales ꝓ diuitijs acquirendis.In multitudine viæ tuæ laboraſti,nec dixiſti,quieſcã.Eſa.57.Quia plus patiuntur mali pro mundo quã boni pro Chro.¶Scd̃m Aui
17 cen.lib.8.ſunt quidam lupi qui naturaliter appetũt comede re piſces,& iõ comedunt vilia quæ de ſuis retibus eijciũt pi ſcatores,& qñ nihil tale inueniũt, ad comedẽda retia ſe cõ
pertunt.Pli.verò lib.10.ca.8. dicit q̃ lupi circa Meotin lacũ, à piſcatoribus,ꝙ eis aliquid proijciatur expectant, quod ſi non fecerint,expenſa retia nocte lacerãt.Charifſimi,piſcatores, qui in mari huius mundi piſcantur aĩas peccatorum, ſunt prædicatores.Mat. 4. Faciã vos fieri piſcatores hoĩum. Rete eorum eſt pdicatio vel doctrina, per quam attrahunt, adhuc autem penitẽtię piſces.i.peccatores.Laxare retia in captu
22 nam.Luc.5.Lupi iſti ſunt detractores, qui verbis ſuis malis, & iniquis ſolent piſces.i.hoĩes deuorare,diffamando & derogando,& ideo qñ piſcatores iſti.i. prædicatores de reti.i. de verbis ſuis eijciunt aliqua ſuperflua,vtpote qñ dicũt aliqua verba leuia,& ioculatoria,tũc verè iſti lupi ea comedũt deuorant,& diffamãt,quia multi ſunt qui nihil aliud retinẽt de ſermone, niſi quod reprehẽſibiliter audiunt eſſe dictum. Rõ non inueniunt talia ſuperflua,q̃ poſſint detrahere vel
23 diffamare,tunc verè retẽ eorũ.i. verba vtilia prædicationis, detorant & corrodunt,quia qñ nõ inueniunt in ipſis mala, tunc præfurore inuidiæ detrahunt ipſorũ bonis.Iõ benè dr Proue.15.Auribus inſipientium ne loquaris,quia deſpiciẽt doctrinam eloquij tui.Vel dic contra hiſtriones,qui qñ non inueniunt in rectibus piſcatorũ.i.in domibus diuitũ aliquid ad comedendũ.i.dona & munera,vtpote qa diuites non eij ciunt nec dãt eis aliqd,tũc verè retia ſua.i. domos & ſtatus eorum deuorant diffamando & detrahẽdo.Eze.8.Cũ ſcirẽ nt,iraſceꝫ & maledicet regi ſuo.Et audacter dicam⁹ hoc de nãs modernis ꝓdicatorib. qui.ſ. ſemper habent oculum, q̃ ſi aliquid detur ab ipſis piſcatoribus.i.à malis principibus, & tyrannis,quod ſi non fiat,ſolent contra eos ꝓdicare &c.ſi cut ſupra. Micſi. 43. Si quis nõ dederit in ore eorũ quippiã, ꝓſanctificant ſuper eũ prælium.¶Scd̃m phiſologũ,lupus fortis,& virtuoſus eſt in parte anteriori,in capite.ſ.collo & in pectore,ſed debilis eſt in parte poſteriori circa dorſum.nul lomeſe põt collum flectere,niſi in maio, qñ fiunt tonitrua. Sic rectè ſunt mali,qui in parte anteriori.i.quantum ad bonũ dana(quæ primo veniunt.ſ.in hac vita) ſunt multum fortes,ſad laborandum,& ea adminiſtrandum,ſed quantũ ad poſteriora.i.quantum ad laborandũ pro bonis futuris,& æternis,ꝓ certo ipſi ſunt multũ debiles, qa multũ poſſunt, & volũt laborare pro terrenis,nihil vero pro æternis.Vt ini
24 quitẽ gerent laborauerunt.Hie.9. ¶Lupus nullo tempore pẽtemptum in maio flectit collum,qñ fiũt tonitrua vt dicit Phiſologus.Sic verè collum.ſ.ſuperbia,elatio & duritia vel obſtinatio malorum,nunquã flectitur per pietatẽ vel humilitatẽ,niſi qñ fiunt tonitrua.i.qñ audiunt, & percipiunt tribulationes,& tormẽta ſui vel aliorũ, vel qñ audiunt tonitrua diuinarum comminationum,& pdicationũ,qa tunc qñq; terrent,& humiliant. A facie furoris eius pauebit Aſſur virga peſſus.Eſa.30.Tales.n.nõ corrigit ꝓſperitas, ſed auerſitas. Vel dic q̃ lupus, q̃ fortior ẽ à parte anteriori quã poſteriori,ſignat multos q̃ fortes ſunt in principio.i.in iuuẽtute,debiles aũt in ſenecture.Priora tpa meliora ſunt.¶Lupus ſm Phiſologũ,nõ pdat iuxta locũ vbi catulos nutrit,ſed i remotis locis.Noctu aũt vadit ad pdã, & ne à canib.ſentiat, vadit cõtra ventũ.Oculi eius lucent vt lucernæ de nocte.Lapides multũ timet.vñ qñ duo lapides colliduntur inicẽ,lupus audiẽs ſtatim fugit,& audaciam pdit.Filios generat cœcos,terram comedit qñ eſurit,& vt capras,& oues capiat, ſub fruticib. ſe abſcondit,& ſic nõ potentia ſed aſtutia prævalet contra oues,& ſi dimittitur,totum gregem ſtrãgulat,& occidit.Talis eſt diabolus, quia illos qui ſunt ꝓpe ipſum.ſ. peccatores & infideles,nõ inuadit ꝓ tẽtationes,& tribulationes,ſed verecos,qui longè ſunt ab eo.ſ.bonos & iuſtos ꝓ poſſe ſuo impetit,& infeſtat,quia q̃ receſſit à malo pdæ patuit.Eſa.59.Talis ẽt in nocte ignorantiæ vadit ad pdã,qa ſemp vellet inuenire obſcuritatem ignorantiæ, ne ſuæ malitiæ viderenꝰ vel perciperentur.Oculi adulteri &c.Iob 24. Oculi eius.ſ.intellectus,ſunt lucentes per diſcretionem, quia ipſe eſt plenus ſapientia,& pfectus.Eze.28. Et contra ventum.i.contra inſpirationẽ Spiritus ſancti ſemper vadit per obſtinationẽ,& lapides.i.viros ſanctos valde timet,imò ẽt qñ duo lapides.i. duo viri iuſti inuicem colliduntur ꝓ bona colloquia,& honeſta,tunc lupus iſte nõ põt ſuſtinere,ſed fugit. Iſte terram .i.terrenos comedit,hic.ſ.per culpam,in fine verò per pnã. Et filios cęcos generat.i.peccatores filios ſuos ſemp vult eſſe cęcos,& ignorantes.Et ſub fruticib.i.ſub mũdi delectabilibus ſe abſcõdit, vt ſimplices & ignorãtes capiat,& rapiat per pctũ.Totum ẽt gregem eccleſiæ occidit per errores, ſi à paſtoribus & canibus.i.à platis & prædicatorib. dimittat, & ſic contra oues,i.contra ſimplices prævalet aſtutia nõ virtute.Vel allega contra hæreticos,qui filios ſuos .i. ſequaces ſuos generant cęcos,& in cęcitate erroris eos diligunt,nutriunt,atq; fouẽt &c.ſicut ſupra.¶Lupus de nocte prædatur
21 iuxta cubile ſuum nõ rapit vt cõiter ſm Phiſologũ,ſed longè vadit prædari,ne.ſ.contra ſe & catulos ſuos excitet odiũ vicinorũ.Sic verè eſt de diuitib.& aduocatis, & de acceptoribus perſonarum,qui vicinis ſuis.i.parẽtibus & amicis nõ nocent,ſed oẽs alios lõginquos infeſtãt, & de nocte vadũt ad pdã,quia verè pdas ſuas.i.falſos ſuos contractus faciunt de nocte.i.in priuato & occulto loco,& tempore,qa quę in occulto ab eis fiunt,turpe eſt dicere.ad Ephe.5.¶Lupus cõ
22 ta uentum tendit,ne canes odore percipiãt viã ſuã,ſm Phiſologũ.Sic verè charifſimi,quia vſurarij nolũt,ꝙ canes.i.ꝓlati,& iudices ſentiant odorẽ ſuę malæ famę, iõ fictitiè procedunt verſus ventum Spiritus ſancti,vtpote qa faciũt fraudes ſuas ſub ſpẽ boni, & pauperes decipiũt ſub ſpẽ mutui, vt ſic nõ ꝑcipiãtur fraudes ſuæ. ¶Lupus contra uentum uadit,ne.ſ.canes ipſum preſentiant venientem.Lapidum colli
23 fionem timet,oculos lucentes habet,terram comedit,filios cœcos generat,quos tñ valde diligit,& vt beſtias rapiat, in fruticibus ſe abſcondit,ſm Phiſologum.Sic verè charifſimi mundi,peccatores,maximè auari,cõtra ventum vadunt,qa vento.i.ſpiritui ſancto iugiter per pctũ ſe opponunt.Illi ẽt timẽt lapides.i.verba prędicatorum,& iõ qñ iſti lapides ſonant,& colliduntur in eccleſia.i. aliquis bonus incipit pdicare,tunc lupi.i.tales raptores exeunt, fugiunt & declinãt, qa q̃ mittit lapidẽ inter uolatilia,deijciet ea.Eccl.22.Iſti habent de nocte oculos lucentes,quia verè multum acute uident in nocte negociorum huius mundi,ſicut patet in cauſidicis,qa filij huius ſeculi in gñatione ſua prudentiores ſunt filijs lucis.Lu.16.Sapiẽtes.n.ſunt ut faciãt mala. Hie.4. Tales gñant filios cęcos,qa verè filij iſtorũ ad modum pris ꝑ auaritiã excęcant,qa pres eorum faciunt ipſos cauſidicos, & uſurarios,ſicut ipſi,qa ſicut pres uſi ita & uos. Act.7. & Io. 5.Nõ põt filius facere q̃quã niſi qđ prem viderit facientẽ. Iſti ẽt terrã comedunt,qa uerè diuitias,q̃ terra, & de terra ſunt comedunt.i.ſibi incorporãt paffectũ.Ge.3.Terrã comedes oĩb.dieb.uitæ tuæ.Et ut capras.i.ſimplices hoĩes, pauperes & innocentes rapiant, & excorient, & denudent, ſub arborib.& fructib.ſe abſcõdunt.i.ſub palliationib.& fictionibus alicuius boni,qa ſub ſpẽ pietatis, & accommodãt eis blada,& uina corrupta,q̃ tãdem tempore caritiæ repetũt, & cum non poſſunt ſoluere,ipſos exhæredant per rapinã, ſic aſtutia,& malitia prævalent contra ipſos. Ideo Matth.7. Intrinſecus ſunt lupi rapaces.¶Lupus ſi dimittat,totum gre
24 gẽ ſtrangulat,& occidit,nõ.n. ſufficit ei pro neceſſitate ſua occidere,niſi ẽt totum gregẽ reſiduum occidat.Sic verè auari & uſurarij totum gregem.i.totã patriam occidunt & prę ualent,& ſi à Deo uiuere ꝑmittantur. Nam ſi Deus permitteret malos diu uiuere,totum gregẽ.i.totã terrã,& patriam diſſiparent.Vnde Marc.13. Niſi abbreuiati fuiſſent dies illi, nõ fieret ſalua oĩs caro.Vel allega cõtra hæreticos,q̃ totum gregẽ eccleſię occiderent per errores,niſi eis obſiſterẽt paſtores,& canes.i.prælati & ꝓdicatores.¶Lupus qñ uadit ad
25 prædã,ſi pes ſuus ſtrepitum fecerit, mordet eum,quaſi eum puniẽs ꝓ delicto,ut dicit Phiſolog⁹.Et ſm Solinum, uillum amoris excitatiuum in cauda portãt,quem cum dẽtib.euellit,qñ timet ꝓ eum ſe inſequi atq; capi.Sic uerè charifſimi ſi pes noſter.i.affectus alliditur ꝓ deſiderium, & amorẽ ad res mundi, ita q̃ in corde noſtro faciat ſtrepitum malarum cogitationum,& delectationem,& à præda noſtra.i.à bonis

operibus

operibus nos impediat, ſtatim debemus eum mordere per compunctionem, noſmetipſos redarguẽdo & puniendo. Si ẽt in cauea noſtra.i, in fine vitæ ſic villus amoris excitatiuꝰ .i. affectus vel pruritus luxuriæ, cũ dentib. i. cũ verbis & orationib. ipſum dẽbemus extinguere, ne à dæmonib. capiamur. Vel dic, ꝙ lupus eſt ꝑ latus, ꝙ dẽt habere oculos ardentes per diſcretionẽ. Oculi eius ſicut ſol. Apoc. 1. Cauda eiꝰ eſt familia, q̃ eũ ſequit, pedes eius ſunt ſubditi, qui eum portãt. Si igit pes ſuus. i. aliquis ſubditus faciat in eccleſia, vel i religione ſtrepitũ litiũ, & diſcordiarũ, vel in cauda .i. in familia ſit aliquis villus luxuriæ excitatiuus. i. aliqua perſona luxurioſa, tunc verè tales dẽt mordere ꝑ correctionem, arguere & caſtigare, & de familia ſua relegare, quia ambulãs in via ĩmaculata dẽt ei miniſtrare. Vel ad litterã dic de multis ſanctis, qui puniuerunt & truncauerunt membra, q̃ ipſis erant occaſio delinquendi, ſicut de illa ſancta muliere Angliæ pater, q̃ oculos ſuos regi miſit, eo ꝙ rex ipſa ab oculorũ pulchritudinẽ ad luxuriã ſtimulabat. Sicut ẽt de illo ſummo põtifice legit, qui dexterã ſibi abſcidit, eo ꝙ mulier eã oſculans ipm excitauerat ad pctm. Mẽbrum. n. ꝙ delinquit, vel qđ eſt occaſio delicti, eſt merito puniendum, ſicut narrat Valerius de Mutio ſceuola, ꝙ quia credens occidere. Perſonã occidit aliũ, manum ſuã in igne poſuit, & eã ibi diu tenuit & puniuit, benè ergo dr̃ Mat. 5. Si pes tuus ſcandalizat
26 te, erue eũ; & proijce cum abs te. ¶Lupus timens capi, & ĩ ſequi ꝓp villum amoris quem in cauda portat, dentib. euellit eum, ſm Solinum. Caſtor ẽt timẽs capi ꝓp teſticulos, trũcat eos. Elephas etiã timens perſequi ꝓp dentes eburneos, frangit eos, Et ſic patet, ꝙ aĩalia nõ timent minus damnum ſuſtinere, vt maius valeant euitare. Sic verè chariſſimi nec nos debemus, quia verè ſi videmus ꝓp ebur. i. ꝓp diuitias nobis ĩminere periculum auaritiæ, item ꝓp villu amoris .i. ꝓp curioſum ueſtitum periculũ laſciuiæ, item ꝓp genitalia periculum luxuriæ, debemus ꝙ certo iſta abdicare, ſ. diuitias per largitatem, genitalia per caſtitatem, curioſum ueſtitum per humilitatem, vt ſic venatorum. i. dæmonum periculum euadamus, quia melius eſt ꝙ pereat unum de membris noſtris. q̃ totum corpus mittatur in gehennam ignis. Matth.
27 5. ¶Lupus aĩal eſt guloſum, quia illam partem prædæ quã comedere non prꝙalet, alijs aĩalibus non diuidit, ſed in terrã eam fodit, & abſcõdit, vbi multoriẽs putreſcit, taliter ꝙ ab eo non comeditur, nec ab alio. Sic rectè cupidi huius mũdi prędam ſuã. i. bona temporalia alijs aĩalibus. ſ. pauperib. nõ expãdit per eleemoſynarum largitionẽ, imò in cauernis, & arcis, & cellarijs reponũt, vbi ad litteram multotiens putre fiunt, ſicut patet de blado, & vino talium, q̃ tm̃ ab eis auare ſeruantur, ꝙ neceſſario cõputreſcunt, ita ꝙ nec ab eis, nec à pauperibus comedũtur. Diuitiæ veſtræ putrefactæ ſunt. Ia co. 5. Vel dic de diabolo, qui qm̃ non põt hoĩes deuorare, & occidere per mortẽ corporalẽ ſaltem effodit eos in terra. i. in amore terrenorũ, putreſcere facit eos per luxuriam. Cõgregauerunt eas per cumulos, & cõputruit terra. Exo. 8. vel allega contra guloſos, qui ita ſunt voraces, ꝙ cibos ſuos volunt ſoli comedere, & nihil alij impartiri. Eccl. 11. Nũc man
28 ducabo de bonis meis ſolus. ¶Secũdum Iſid. Si de lana ouis à lupo occiſæ veſtis fiat, vel cũ lana alia miſceatur, veſtis huiuſmodi pediculoſa efficit. Sic verè qñ diabolus occidit ouẽ .i. aliquam perſonam per hæreſim, & errorẽ, tunc lana. i. doctrina talis ouis ſi in aliqua veſte. i. in aliqua ſecta vel patria miſceat, pediculos. i. errores ſolet, & hæreſes generare. Vel dic, ꝙ lana. i. perſona à lupo diabolo infecta ꝑ aliqđ crimẽ, ſi cũ alijs bonis ponat, tũc ꝑ ſua mala exempla, & collo ꝙ pediculos. i. malas affectiones, & deſideria ĩter eos gñabit, ſicut patet de luxurioſis, ꝙ a corrũpũt bonos mores collo-
29 qua prava. i. ad Cor. 15. ¶Scđm Ariſt. Natura luporum naturæ ouiũ totaliter aduerſat. Vñ legit, ꝙ ſi chorda facta de inteſtinis ouiũ in cithara miſceat, ipſa paulatim deſtruit & corrodit, ſicut pluma aglæ adiunctæ plumæ colũbæ. Sic verè chariſſimi natura luporũ. i. crudeliũ tyrannorũ naturæ ouiũ. i. ſimpliciũ, & pauperũ aduerſatur, ꝙ a cõtra bonũ malũ eſt, & cõtra vitã mors, ſic & cõtra virũ iuſtũ pctõr. Eccl. 33. Nã ſicut dr̃. Eccl. 12. Abominabilis ſuꝑbo humilitas & abominatio diuitum pauꝑ. Et ió ſi chorda lupina. i. aliqs auarus vꝫ raptor ĩ aliqua cithara. i. ĩ aliqua ꝓria, collegio vel ſocietate cõiũgat cũ chorda ouina. i. cum bona, & ſimplici perſona, tũc vere ipſã paulatim corrodit. ſ. ꝑ detractiões rapinas, & excoriationes, ꝙa cõſiderat peccator iuſtum, & q̃rit mortificare eũ. Iſtud patet in auaris, q̃ vicinos ſuos, & ſocios excoriãt, & corrodunt per vſuram, & rare nnq̃ ceſſant. Vel per lupũ intelligo diabolum, ꝑ chorꝺulã eius intelligo malos, q̃ ſunt de corpore ſuo myſtico. Per ouẽ aũt intelligo Chriſtũ, ꝑ chordulã eius ĩtelligo bonos, & ſimplices, qui ſunt de corpore ſuo, qđ eſt eccl̃ia, q̃ reuerã. biinuicẽ aduerſanť, q̃a boni à malis cõtinuẽ corrodunt. ¶Scđm Pli. li. 8. c. 34. Lycaon eſt genus lupi in India, q̃ mutat ꝓ colorem, ſicut tharandus, de quo. ſ. Ouidius fingit, q̃ fuit hõ, qui in lupum fuit mutatus. Expone ergo de illo ſicut de prãdãro infra litterã p. ¶ Item idem ibidem dicit, ꝙ thoes genus eſt luporũ, ſed corpore longiori, & crure breuiori, ſ non mutat colorẽ, ſed habitum q̃. ſ. in hyeme ẽ hirſutũ, in ęſtate verò nudum. Eſt aũt homini innocuum, ſicut ait. Tales ſunt diuites, quía. ſ. dum durat hyems. i. nebuloſa vita ꝑſentis, velleris per diuitias ſunt hirſuti. cũ verò æſtas. i. feruor meritis vel iudicij aduenerit, tunc hirſuta ſubſtãtia deficiet, et in ipſis nuditas, & pauꝑtas virtutũ apparebit. Vñ aĩæ peccatrici dr̃ Ezech. 23. Denud. abunt te veſtimẽtis tuis, & auferent à te vaſa decoris tui, & dimittent nudã, & cõfuſione plenã.

De Manticora. Cap. 64

MAanicora, barritus, lupus Indicus, idẽ ſunt. Nam Pli. li. 8. c. 30. uocat eum manticoram. Auicenna, autem, vocat eum ſm græcos barritum. Ariſt. autem lib. 2. c. 1. vocat eum lupum ſm Indos. Nã licet diuerſimodè ab eis noĩetur, tamen ſm cõditiones, & proprietates eius quas quilibet ponit idem aĩal eſſe vr̃. Et eſt aĩal monſtruoſum, ſimile verſo in corpore, in extremitatibus leoni, in auribus, & crinibus, & facie homini, in cauda ſcorpioni, et hẽt aculeum in cauda, & pectit pilis ſuis, ſicut corpus ſilueſtris ſetis ſuis, vocẽ habet horribillem ſimilem tubæ, color eius eſt rubeus, ſicut minium vel ſanguis. Os eius eſt magnum, & horrendum, & dentium habet tres ordines in vtraq; mandibula, cum quibus deuorat hoĩes, & eſt valde velocis curſus, & nulla beſtia crudelior reperitur, vt dicũt Plinius Ariſtoteles & Auicenna. ¶Primo manticora eſt ſimilis vrſo in pelle, & in pedibus 3
ſimilis eſt leoni. Tales ſunt multi diuites, & raptores, ꝙa verè pedes eorum, i. manus & vngues ſunt ſimiles leoni ſ̃rum, ad rapinam, & crudelitatem, quia. ſ. ſunt acuti. Item quantũ ad parcitatem, & tenacitatem, quia. ſ. ſunt curuli. Leoni gentium aſſimilaui ꝛc. Ezech. 32. Item facies manticoræ ſimilis eſt homini, & aures, & crines, ſed in cauda ſimilis eſt ſcorpioni, aculeũ. n. habet in cauda. Tales ſunt falſi homines, ꝙa verè facies. i. ingreſſus, & principium talium (qui per faciẽ denotatur) vr̃ eſſe ſimilis homini quia. ſ. in principio applaudunt pauperibus, vt ipſos decipiant, ita ꝙ videntur eſſe homines. i benigni, & miſericordes. Patet de vſurariis, & aduocatis. Facies hominis vultus eorũ. Ezec. 1. Sed verè cauda, i. finis ſimilis eſt ſcorpioni, quia pro certo in fine inueniũtur pungentes per excoriationẽ exhæredationẽ & rapinã, ꝙa ad hoc in principio blandiuntur per falſas promiſſiones, vt in cauda, & in fine pungere valeant, & vrgere. Ideo Apoc. 9. Caudæ eorum ſimiles ſerpentib. Quod etiam poteſt allegari de detractoribus, qui in facie & in principio blandiũtur, in cauda & in abſentia pungunt. Ideo dicũtur habere faciẽ hoĩs, & caudam ſcorpionis. Apo. 9. Aculei erant in caudis eorum vel allega ſi uis per modum figuræ. Item manticora ſm eũdẽ, pilis ſuis percutit ſicut porcus ſilueſtris ſetis ſuis. Per pilos. n. intelliguntur diuitiæ, quia verè mediãtibus iſtis mũdi tyranni percutiunt per tribulationes, & exactiones pauperes vicinos. Sagittis. n. interficiunt paruulos. Eſai. 14. Item ſm eundem, vox manticoræ eſt ſicut tuba. Sic verè vox diuitum, & potentum eſt hodie autentica, & tubalis, qua ſicut per tubam excitantur, quidã ad prælium, & alii deterrentur, ſic verè per voces horrendas talium pauperes deterrentur, & ſui balliui, & famuli, filii, & alii ad pl̃ũ. i. ad rapinã excitiũ prouocantur. Loquebatur ſicut draco. Apoc. 14. Ité dicit, ꝙ color manticoræ eſt rubeus ſicut miniũ vel ſanguis, per quod denotantur viri pleni malitia. Secũdum. n. Ariſt. de phiſonomia, color rufus & rubeus malitiã ſignificat in colorati, quia verè ſunt ita cauteloſi, et malitioſi, quòd pro malitia

malitia fallacia, proditione & deceptione vñ eſſe rufi. Ecce
3 mones rufus Apoc. 6. &c. ¶Manticora os habet maximũ, & mandendum, & tres ordines, dentium in qualibet mandibula, & iſta hoĩes deuorat, & nulla eſt beſtia crudelior illa, hendem. Reuera chariſſimi tales videntur eſſe mũdi maſpidoti, & oblocutores, ꝙa verè os talium. i. ſua verboſitas ꝓpria eſt & horrenda, quia verè in ore ipſorũ ſunt tres or ꝓ ter ſtiũ. i. tria genera verborũ. ſ. detractio vel iſamia, ela ter ſue iactantia, iuratio vel blaſphemia, quia ad litterram ſtatus inuciuntur in ore peccatorum, ꝙa in ore fatui ver mundanarrabilia. Eccl. 21. Et ideo tales deuorant hoĩes non ſolum realiter per rapinam, & crudelitatem, ſed ẽt verbali ter ꝑſuaſiuam, & detractionẽ, & per iram & ferocitatem. ſus latibus eſt, & didicit capere prædã, hominesq; deuorare. Dic ergo ió benè dr̃, ꝙ iſta beſtia eſt alijs crudelior, ꝙa pro pter illi ſunt cunctis alijs hominib. ſqueriores. Adducã cruſtodinos de genib. Eſa. 4. Dabo Aegyptum in manu domiminum crudelium. Eſa. 19. Allega hic figuram de beſtia ſimiſ mis; quæ habebat tres ordines dẽtium in ore. Dan. 7. vide ous ſupra. c. de Angue. Vel figuram de locuſta. Apoc. 9. quia ꝓpter ad hanc rem facit, vide eã in opuſculo ſuper Apocalypſim. Vel allega totum cõtra detractores, qui in facie. i. in ꝓſentia ſunt hoĩes blãdiendo, & adulãdo, in cauda verò in abſentia ſunt ſcorpiones. ſ. pungẽdo, & detrahendo, & hi ſic tres ordines dentiũ &c. ſicut ſupra, & allega ſi gnum Dan. 8. &c. Vel poteſt exponi de diabolo, qui in principio homini ſimilis per fallaciã blandiendo, ſed in cauda ſua ſine poſt mortẽ ſimilis eſt ſcorpioni, ſ. aculeo mortis ꝓpter quæ vulnerando. Rufus eſt ẽt per malitiã, & habet tres ordines dentium. i. genera tentationum, & ſuggeſtionum, ſ. ad luxuriam, auaritiam, & ſuperbiam, & ideò homines deuorat, & ibi incorporat, hic per culpam, in fine per pœnã. Nota quòd poteſt allegari contra principes vel vſurarios vel aduocatos, vel quoslibet raptores vel mundanos.

De Mygale beſtia, quę ſecundum Hebręos (vt dicit Nicolaus de lira Leui. 11.) Idem eſt quod hericius. Cap. 65.

MYgale eſt animal paruum, rapax & guloſum, cum dolo enim rapit, & poſtea ventri committit, & equos multum odit, & æquæ prægnanti maximè inſidiatur, ſm gl. Leui. 11. & contra ſerpentes pugnat, ſed tunc ſe armat. Reuerentes ſunt pauperes balliui, & raptores, ꝙa iſti ſunt parꝑ per pauꝑtatem, guloſi per carnalitatem, rapaces & dolo per crudelitatem, & falſitatem, quia Beniamin lupus rapax. Gen. 49. Nam illa quæ per rapinam acquirunt, ventri cõmunant, inquantũ. ſ. de rapinis pauperum faciunt lauta conmunia, & pinguia feſta, quod patet in multis nobilib. pauperibus, & iudicibus, qui excoriant ſubditos ſuos, vt faciãt magna feſta, & vt ſequantur torneamenta, & ſimilia. Et ideo talles inſeſtãt equos, & multos, hoc ẽ dictu, mercatores & agricolas ſibi ſubditos, & equæ prægnanti, i. ſimplicibus diuitib. qui ſunt diuitijs impręgnati, inſidiantur, ſ. quomodo eos ꝑ rapinas, & exactiones valeant ſpoliare. Vnde in Pſal. Inſidiatur ne rapiat pauperem. Contra ſerpentes, i. cõtra mundi cupidos vſurarios, & auaros pugnant, ipſos per lites vexando, falſo accuſando, & crimina imponẽdo, vt. ſ. extorqueãt pecunias ab eiſdẽ. Exẽplifica bene qũo volentes extorquere imponunt alijs falſa crimina, vt habeant vineam ſuã &c.
4 3 Reg. 21. ¶Mygale ſm glo. Leuit. 41. eſt paruum animal, quod manifeſtum ſe fingit ex timore, qñ aliquis ei appropinquat, ſed ſtatim mordet, & venenum diffundit. Rectè tales ſunt rubici, & pauperes, quia verè qñ aliquis appropinquat eis, i. qñ ſunt in præſentia dominorum ſuorum, tunc verè prę timore fingunt ſe mãſuetos, & benignos, quia q̃ videret eos, crederet qđ neſcirent aliquam malitiam, ſed verè ipſi ſunt cõtrariæ cõditionis quam videantur, quia verè iſti mordẽt per detractiones, & infamias, & inuenenãt qñ poſſunt per alia nocumenta. Eſt. n. qui nequiter ſe humiliat. Eccl. 13. Quia nequiſſima pauper in ore impij. Et ideo ſicut dicitur Leuiti. 11. talia animalia immunda iudicabantur, quia ſcilicet mali pauperes apud dominum ſunt immundi.

De Mulo. Cap. 66.

MVlus à molendo eſt dictus, eo ꝙ molarum trahendarum laboribus eſt ſubiectus. Et eſt mulus aĩal ſterile, & optimum ad labores, ſm Iſidorum. Et ſecundum Ariſtot. lib. 8. capit. 8. Quanto mulus plus potat de aqua, tanto plus proficit cibus ſuus. Tales ſunt pauperes, qui molarum, & pęnarum laboribus exponuntur, qui licet ſint ſteriles quo ad fructum diuitiarum, tñ optimi ſunt ad labores. Cibus etiam ſuus. i. temporalis ſubſtantia vel ſpiritualis gratia, tãto plus eis proficit; quanto de aqua ſacræ ſcripturę plus biberint, ſ. ꝑdicationes audiendo. Vel dic, ꝙ cibus hois tunc ſummè ꝓficit, ſ. quantum ad aĩam, qñ aqua pietatis, & miſericordię in tingitur. Bibe aquam de ciſterna tua. Prou. 5. ¶Aſinus aliqñ
2 miſcetur cum equa, & proles quæ ſic ex ea generatur, dicit mulus, quod eſt aĩal ſterile, indomitum & uelox, quod non imitatur patris paruitatem; ſed matris quantitatem, quia cęteris aſinis é pulchrior, & uelocior, equis tñ deformior atq; minor. Et quia cõtra naturam generatur, & frigidiſſimę eſt naturę, ideo noluit natura talem beſtiam generare, ſm Ariſt. lib. 2. de generatione aĩalium. c. 6. quia ſicut dicit ibidẽ. Muli vel mulæ non generant, niſi fortè rariſſime. Vide cãm ſupra de aſino. Chariſſimi, per equam intelligo religionem uel eccleſiam, cuius proprius maritus debet eſſe equus. i. bonus ꝑlatus, qui debet hinnire per prædicationẽ, onera portare ꝓ patiẽtiæ tolerationẽ. Sed pro certo per inſpirationem diabolicam aliqñ ſibi iungitur, & cõiungitur aſinis. i. aliqua rudis, & mala perſona, ſtolida & inſcia, & de uili plebe. Et iſta coniunctio. i. iſta promotio eſt rectè cõtra naturam, qa non decet ſeruum dominari principib. Prouer. 29. Et ideo ꝙ cer
5 eo talis in equa. i. in eccleſia generat. i. ꝓmouet & producit mulos. i. malas perſonas, & luxurioſas, ueloces per incõſtãtiã, & leuitatem, indomitas per duritiã, & auſteritatẽ, & ſteriles quantum ad fructum bonorum operum producendũ, quia ſicut videmus illi quos hodie mali prælati promouẽt, virtutũ fructibus non ſecundantur, ſed peccatis & uitijs ſterileſcunt. Figurati per Michol filiam Saul, quæ fuit ſterilis 2. Reg. 6. ideo Eſa. 47. Venient tibi duo hæc, ſterilitas & uiduitas. Nam reuera chariſſimi, tales contra naturam generant, & promouentur. i. contra uoluntatem diuinam. ſ. per ꝓmiſſiones, dona & affectiones, ideo natura naturãs Deus eis nõ dat potentiam generãdi. i. bona opera producendi, niſi fortè rariſſimè & hoc quia tales ſunt frigidæ naturæ ꝑ indeuotionẽ, & incompaſſionem. Et benè dicitur, ꝙ iſti non ſunt ſi
1 miles patri ſuo. i. aſino, quia verè tales non ſunt ſimiles parẽtibus ſuis carnalibus, aſinis, vilibus & depreſſis, quia q̃tum ad honores, & diuitias, maiores ſunt, & potentiores, qđ q. dẽ accidit eis ratione matris. i. ratione eccleſiæ in qua ſunt ꝓmoti, quia quãtum ad beneficia eccleſiaſtica, cæteros de parentela ſua præcellunt. Veruntñ equis. i. bonis prælatis, & clericis, qui in equa. i. in eccleſia deberent produci, ſunt minores, & turpiores quantum ad efficaciam, & uirtutem. Iſti igitur ſunt ſicut equus, & mulus, q̃bus nõ eſt intellectus. Et ideo benè prohibentur diuerſi generis aĩalia inuicem copulari. Leuit. 19. ¶Onager aliqñ coit cũ equa, & tunc generatur
3 mulus leuis, & rugioſi corporis, hũs pedes duros, & aptos ad curſum, ſm Pli. Et vt dicit Ariſt. Mulus nou hẽt diſtinctũ fel. Sic uerè qñ onager. i. bonus ꝑlatus coniungit cũ equa. i. cũ eccła, tũc muli quos ꝓducit. i. illi quos in eccła ꝓmouet, ſunt leues ꝓ obedientiã, & agilitatẽ, rugoſi ꝑ pniam, & auſteritatẽ, duri pedis ꝑ pleuerantiã, & ſtabilitatẽ, ſine felle ꝑ clemẽtiã, & benignitatem, apti ad curſum bonæ operationis, & ꝑdicationis ꝑ laboris uelocitatẽ. Curſor leuis explicãs vias ſuas. Hie. 2. ¶Muli ſcđm Ariſt. nõ cõueniunt gñatio
4 ni ꝓp naturalem frigiditatẽ in eis dominantẽ. Sic verè illi q̃ ſunt muli ꝑ luxuriã, & obſtinationẽ, frigidi ꝑ indeuotionem, non conueniunt generationi, qa. ſ. non poſſunt gñare alios per prędicationem. ¶Mulæ quia non cõcipiunt, ió mẽ
5 ſtruoſa materia tranſit in crementum corporis, & ſic maioris ſunt quantitatis quam ipſi aſini ſeu muli. Et eſt generale ſcđm Ariſt. ꝙ q̃to mulus plus bibit de aqua, tãto ei plus ꝓficit cibus ſuus. Sic pro certo mali mundi diuites, qa nõ cõcipiunt bonum ꝓpoſitum, & operationem, ideo ſunt magni corporis. i. magnæ ſubſtantiæ, & potentiæ ꝑ alis. Menſtrua enim ſua, i. ſuperfluæ diuitiæ ab eis nõ emittunt ꝑ eleemoſynas,

synas, imo eis cedunt in nutrimentum. i. in acquisitionem & additionē nouarū diuitiarū, & in statu sui augmentationē, quia sicut videmus, diuites de diuitijs suis nō faciūt eleemo
synas, imo semper ex eis acquirūt nouas possessiones, & iō non mirum si magni in diuitijs pr̄ alijs inueniantur. Erat vir
ille magnus inter oēs orientales. Iob 1. Cibus tū suus, i. diuitiæ suæ tunc eis aliqñ proficiunt, si aqua dulcedinis, & pietatis fuerint saturati, vt dicant illud Ps. Super aquam refectio
nis educauit me. Alias. n, diuitiæ nihil valent, nisi aqua pieta
6 tis & misericordiæ erga pauperes habeat. ¶ Cū vrina mulæ exit sua superfluitas menstruosa, & ideo muli nō olfaciunt vrinā mularum, sicut faciunt aliæ bestiæ, quæ soleas hūt, ſm Arist. Sic verè charissimi nos nō debemus facere vrinā mulierum per carnalem delectationem, sed per veram cōtinē
7 tiā debemus ab eis abstinere. ¶ Scd'm Isaac, carnes muli peiores sunt quam carnes asini ad nutriendū, & digerendum, simus aūt eius cōbustus, & tritus cum aceto, restringit sanguinem, & valet cōtra ictus scorpionum, ſm Dioſco. Tales sunt mali p̄dicatores, q̄ licet caro. i. uita eorū nō valeat ad nutriendos alios p̄ exemplum, veruntamen fimus. i. predica
tio quam egerūt, stringit sanguinē luxuriæ, & sanat morsus
8 detractionis, & inuidiæ, & cætera vitia, & peccata. ¶ Muli cō tra naturā nascūtur de diuersis specieb. Et sunt muli cōiter malè domiti, & ad bella nihil valent, & vt cōiter vitio nunquam carent. Tales verè sunt spurij, & adulterini, qui de cō trarijs spēbus generantur, s. non ex legitimo thoro, quia verè tales vt cōiter malè sunt conditionati, & domiti, & uitijs nūquam carent. Tales ēt sunt steriles, quia. s. tales filij adulterorū fructum vt cōiter nō faciunt, nec eorum progenies in posterum prolōgatur, quia filiorum peccatorum hæreditas deperiet. Sapien. 4. Spuria vitulamina non dabūt radices altas. Vide multa alia de mulo supra de asino. ¶ Secundum Hebr̄os, Annaa Abnepos Esau primus fecit equab. asinos cō
9 miſceri, teste Isido. libro 12. c. 1. Sic diabolus &c.

De Mure. Cap. 67.

1 MVs ſm Isid. est aīal pusillum, sic dictum eo q̄ ex humore nascatur, secundum Isido. Huius in plenilunio iecur crescit, sicut & quædam conchylia marina, quæ decrescente lunæ lumine iterum minuuntur. Et dicuntur sorices, eo q̄ admodum seræ rodunt, vt dicit Isid. lib. 12. Sicut etiam Pli. dicit, inuenti sunt Lauini rosisse scuta argentea, & sic pel lum Marsicum protendisse. Theophrastus ēt auctor est cum a Gyaro insula mures fugassent incolas, ferrū quoq; rosisse. Et ſm Arist. lib. 8. c. 8. Mures non potant, q̄ si potauerint, moriuntur. Et est mus aīal gulosum, quod modica esca decipit, qñ ad gustum ipsius peruenit odor eius. Vrina aūt eius est cō tagiosa, & morsus venenosus, & cauda venenosa. Rectè tales sunt hoies, quia pro certo ex humo, & humore generantur, i. ex uili spermate, & ideo iecur eorū. i. amor & affectio taliū sp̄ crescit in plenilunio. i. in prosperitate mūdana, q̄ si luna. i. persona quā diligunt, est plena lumine. i. mundi gloria, & prosperitate, tunc verè crescit amor eorum. Si aūt lumen huius lunæ decreuerit. i. si mundi prosperitas cessauerit vtpote quia deuenit ad paupertatem, & aduersitatem, tunc verè iecur eorum. i. amor & dilectio cessat similiter, & decrescit, q̄ diuitiæ addunt amicos plurimos, à paupere aūt, & ij quos habebat, recesserunt. Prouer. 19. Quia sicut dī Eccle. 6. Est amicus ſm tempus, & non permanebit in die tribulationis. Et tales dicuntur sortius, quia p̄ certo per rapinas, & excoriationes per infamias, & detractiones alios corrodunt, & deuorant more ferræ, ita, q̄ ferrum & argentū. i. ipsorum metalla, & diuitias diminuunt, paupereſq; de insula. i. de patria, & de possessionibus suis eijciūt, & bellum cōtētionis, & uiolentiæ ipſis significant, & portendunt. ¶ Mus ſm
2 Aristo. rarissimè potat aquam, q̄ si biberit moritur. Aduertēdū, q̄ fortè istud intelligitur de muribus libycis, dicit. n. Pli. li. 10. c. 73. quòd in Aphrica fere non bibunt in æstate, p̄p inopiam imbrium. Vnde ait, q̄ capti mures libyci si biberint moriuntur. Sic verè peccatores aquam sacræ scripturę raro potāt, vel aquam etiam pietatis, quia rarissime uolunt audire sermones, vel facere pietatem, nisi fortè quando moriuntur. i. qñ sunt in lecto mortis, quia tunc faciunt sua fictitia testamenta, & aliquas eleemosynas, ideo Esaiæ 50. Deficient
3 pisces sine aqua, & morientur in siti. ¶ Mus est animal gulosum, & p̄ modico cibo, quando odorem eius sentit mortis periculo se exponit. Reuera charissimi tales sunt gulosi, amatores deliciarum huius mundi, quia diabolo p̄ modica esca decipiuntur, & spiritualiter, & æternaliter occidūtur, similes Esau, qui pro lenticula vendidit primogenitum, & cauda uenenosam. Sic verè charissimi peccatores sunt quasi in omnibus uenenosi, nam vrina talium, ideſt mala istorum doctrina, vel etiam mala eorum opera, & exēplum est venenosa, quia tunc per mala exempla, & per auaritiosis, quorum vrina & morsus. i. p̄dicatio, cauda. i. finis & intentio sunt alijs in venenum, quia habebant caudas sicut scorpiones, & potestas eorum in caudis eorum. Apo. 9. Secundum Plin. lib. 8. c. 37. Mures optimum habent gustum, similiter & olfactum, & in æstate præparant sibi grana cōtra hyemis tempestatem. Num (vt dicit) est quoddam genus murium quod in autumno taliter sibi præuidet, q̄ masculus ipsum mellā reuersam supra dorsum spicis onerat inter cetera, & sic oneratam per caudam perrahit ad cauernam, & tunc ipse uersa masculus se inuersat, & eum fęmina inter crura spicis onerat, & sic oneratum per caudam perrahit ad cauernā, vbi latitant tempore hyemali, & sic uicibus uersis alter alterum post se trahunt, & huius rei signum est (vt aiti dem) quia illo tempore inueniuntur ipsis dorsum excoriatum, & tales sunt mures alpium, quorum magnitudo melium est, vt ait. Magni sunt. n. isti mures sicut melis siue taxus, & propriē isti sunt illi quos in Auinione vocamus marmotas, q̄ de Sabaudia deferuntur. Masculus iste est prælatus, vxor eius est subditus, cui p̄est, cum quo debet vxorari per affectum, et amorem. Cauerna istorum est Paradisus, in qua debent requiescere tempore hyemali. i. post ętatē p̄sentis vitę, fęmina ergo. i. subditi debent se ad terram prosternere per humiliationem, & mortis recordationem, debēt etiam pedes & caput. i. affectum & intentionem ad cœlum eleuare, & vertere per cęlestium appetitum, & contemplationem, & sic prælatus debet eos onerare granis. i. uirtutib. & gratijs, & meritis per prædicationem, vel onere diuinorum mandatorum per pnię impositionem, & ad cauernam paradisi trahere, & post se ducere per boni exempli ostēsionem, et per bonum regimen, & directionem. Econuerso autem subditi debēt prælatos adiuuare, & si ipsos viderint oneratos laboribus, & curis officij pastoralis, debēt cum ore. i. cū uerbis, & orationibus pro eis intercedere, & quantum in se est, ad cauernā paradisi trahere uel leuare, & portare. Bene ergo dī ad Gala. 6. Alter alterius onera portate. Vel dic, q̄ ma
4 sculus est Christus, qui fęminam suam. i. aīam bonis meritis oneratam per caudam finalis p̄seuerātię trahit ad cœlum. Vel dic historialiter de ęneratoribus, & uxorib. eorū, q̄ so alter alterum iuuat ad congregādum grana. i. diuitias in cauernam. i. in domum suam, & quomodo alter trahit alterū ad lucrādum per caudam. i. per spem finalis pœnitentię, q̄ s. alter alteri suggerit vt nunc lucrēt, & acquirant, & q̄ in
5 ne pęnitebunt. Vel allega de bonis coniugib. quorū debet alter alterum in suis laboribus. supportare. Ad Gala. 6. Alter alterius onera portate. Vel masculus est vir spūalis fęmina secularis. Isti igit dēnt inuicem se iuuare, nā masculi. i. spūales debent fęminas. i. simplices seculares onerare, s. bonis doctrinis, & exēplis. Econuerso aūt seculares dēnt spūalib. de bonis tpalib. prouidere, q̄ sicut dī ad Ro. 15. Si spūalib. participes facti sunt, dēnt & in tpalib. ministrare eis. ¶ Item ſm Pli. ibidē, Murium plures sunt spēs, quidam habitant in domibus, alij in aquis, & fluminibus, quidam dormiunt per dimidium annum sicut glires, quidā sunt lata fronte, alij acuta, alij sunt de herinnaceorum genere pungentibus pilis. Et licet mures pauperum panes rodant, & sint inutiles ut communiter, tamen in pluribus sunt utiles. Nam ut dicit Plin. libro 29. cap. 6. cinis murium cum melle auribus instillatus aurium sedat dolorem. Rectè sic sunt plures speciēs hominum peccatorum, quia quidam habitāt in fluminibus deliciarum,

ciarum, vt luxuriosi, quidam in domibus eminentiarū, vt superbi, quidam in campestribus diuitiarum, vt auari, q̄ nō placent. Eccl. 37. Et tales dormiunt per pigritiam & negligentiam, panes. i. diuitias pauperum rodunt per auaritiam, & cupiditatem, licet sint eis inutiles sicut patet, sunt plurib. vtiles, quia sicut dī ad Ro. 8. Diligentibus Deū, omnia cooperantur in bonum. Cinis. n. eorum. i. memoria mortua promouentur 110. mures hoc est, maxima malorum multitudo, qui messes pauperum agricolarum ad litterā ſgrauiter depopulantur, & substantiam ēt temporalem bonorum suorum vicinorum. Regnantib. s. impijs, ruinę hoīm. Prouerb. 28. Videl verè tandem multitudo illum repente occidit, & nusquam reperitur, quia uidi impium super exaltatum, & eleuatum sicut cedros libani, & transiui, & ecce non erat, & q̄sierum, & non est inuentus locus eius. Ps. 36.

De Musimono. Cap. 68.

1 MVsimonum est animal abundans in Corsyca, pecori simile, cum villo caprino, quasi medium inter oues & Capras. Habet autem hoc animal caput debilissimum, quamobrem aursum à sole pasci cogitur, vt dicit Pli. lib. 8. cap. 19. Sic uere multi sunt quasi medii iter capras, & oues ideſt inter malos & bonos, qui videlicet caput rationis habent multum debile, scilicet multi simplices seculares, quorum sensus, & imaginatio non sufficit ad vertendum se ad solē, ideſt considerandum diuinitatem, vel ad meditandū æternæ gloriæ claritatem. Istos ergo oportet se ab isto sole auerere, & à curiosa inuestigatione cœlestium desistere, & ad partem oppositam, scilicet ad manuducibilia exempla cōuertere, & sic cibum doctrinæ sumere, & pascere, quia pro certo multi sunt qui p̄ debilitate capitis, ideſt p̄ defectu rationis hęretici fierent si curiosè ad solem, ideſt ad diuinitatis secreta aspicerent. Et ideo vtile est, q̄ à talib. se auertant, & magis ad factiua se conuertant. Ideo Eccl. 3. Altiora te ne quæsieris. Vel dic, q̄ fatui peccatores pro eo, quod carent debita discretione, ad solem, i. ad Deum, & ad bona spiritualia, & æterna non respiciunt, imo ab ipsis oculos auertunt, & dorsum contemptus, & obliuionis eis vertunt, & ad mundi delectabilia se conuertunt. Hierem. secundo. Verterunt ad me dorsum, & non faciem. Sic igitur diuitiis, & deliciis pascuntur, & pascua spiritualia dedignantur. Vel dic quod qui non est sufficiens pro cōtemplatiua, remaneat in actiua.

De Mustela. Cap. 69.

1 MVstela dī a telon, quod est longum, quasi mus longus. Hæc ingeniosa est, quia catulos suos de loco ad locū trāsfert, ne locus suus deprehendatur. Hęc armata ruta cōtra basiliscum pugnat, serpētes odit filios suos casu aliquo læsos, etiam mortuos (vt dī) succo cuiusdam herbæ suscitat atq; curat, vt dicit Isid. lib. 12. Talis est bonus prælatus, quia dēt esse longus per perseuerantiam, catulos suos. i. subditos debet de loco ad locum. i. de amore mundi ad amorem cœli, de peccato ad virtutem, de virtute ad virtutem, de gratia in gloriam transferre, per exemplum. s. & doctrinā, & hoc ne uenator diabolus ipsos valeat inuenire. Ibunt de virtute in virtutem &c. Transierunt de gente in gentem, & de regno ad populum alterū, non reliquit hoīem nocere eis &c. Et si filii isti, ideſt subditi sint læsi per tentationem, & mortui per peccatum, cum succo herbæ, i. cum verbis sacræ scripturæ debent eos suscitare, docendo. s. & sanando. Obducā cicatricem tibi, & à vulneribus tuis sanabo te. Mier. 30. Armati etiam succo rutæ. i. sanguine Christi, & suæ amarę memoria passionis, debent contra basiliscum diabolum dimicare, & serpentes. i. detractores summopere infestare, dicendo cum Ps. Iniquos odio habui &c. Vel dic, q̄ mustela est Christus, qui reuera filios suos. i. hoies per peccatum, Adæ mortuos atq; læsos, suscitauit & sanauit, & serpentes. i. dęmones impugnauit. Vñ Oseæ 6. Viuificabit nos per duos dies, die tertia suscitabit nos. Vel expone de mendicantib. q̄ religio vel prælatus mutat subditos suos de conuentu ad cōuentū, de loco ad locum, ne. s. otius eorum. i. aliquis carnalis defectus si eum hūt, à secularib. cognoscatur vel ne parentes sui ipsos inueniant, & de nido religionis extrahant, & educāt, q̄ maximè solet de nouitijs apparere. ¶ Mustela mures come
2 dit, serpentes odit, passeribus insidiatur, & eorum oua transglutit, ſm Isid. li. 12. Falsum autem est (vt dicit) eas ore concipere, & aure parere. Et ſm Pli. mustela multum dormit, & dormiendo impinguatur. Et sunt duo gña, s. domesticū, & silvestre. Et est odore sagax. Tales sunt multi peccatores, maximè aūt detractores, siue sint siluestres. i. religiosi, siue domestici. i. mundani, quia pro certo tales odiunt serpentes. i. prudentes personas, mures. i. detractores, & auiculas passeres. i. bonos & contemplatiuos odiunt, & infestant, & eorū oua. i. eorum opera per detractionem deuorant atq; frangunt. Tales. n. odiunt bonos, & malos, quia Deo non placent, & cunctis hoib. aduersantur 1. ad Thessalonic. 2. Et iō tales nō concipiunt bonum propositum, & meritum per os. i. per orationem, quia raro vel nunquam orant, nec pariunt. s. bonum opus per aurem. i. per obedientiam, & subiectionem, quia. s. tales nullum bonum verbum possunt audire. Tales ēt sunt odore & sagaces, quia optime sentiunt brodia, & leccaturas, & libentissimè vadunt, ad conuiuia & ad festa. Iob 39. Vbicunq; senserit cadauer, statim adest. Multum ēt volūt dormire, & quiescere in deliciis, & peccatis, contra illud 1. ad Thessalo. 5. Non dormiamus, sed vigilemus, es sobrii simus. ¶ Mustella est aīal leue, et instabile, et flexibile, et est mu
3 stella variabilis, quia colorem mutat, nam vno tpe inuenit esse vnius coloris, et in alio alterius. Cōiter aūt hēt mustella ventrē album, et dorsum rubeum. Vrina autem eius, & morsus eius sunt venenosa, vt dicit. Tales sunt multi, q̄ colorem exterioris cōuersationis nō cessant mutare, sicut sunt leues et instabiles, et insolentes, sicut etiam sunt curiosi, q̄ nō cessant gestus, et vestimenta mutare. Cōiter autē tales in dorso sunt rubei, et in uentre albi. i. curiosi. Morsus et talium, et vrina. i. verba eorum, et stultiloquia sunt venenosa per detractionē, et fœtida p̄ luxuriā, et infectionē, q̄ tales vt cōiter loquunt vel detrahendo famæ aliorum, vel fœtida verba luxuriæ proferendo. Vel mustella est bonus religiosus, qui debet esse flexibilis per obedientiam, et subiectionem, mobilis per bonam operationem, odore sagax per deuotionem, dormiendo impinguari per contemplationem, dorsum hr̄e rubeum per charitatem, ventrem album per castitatē, colorem etiam candidum per floridam honestatem. Canticorum 5. Dilectus meus candidus, et rubicundus. Isti debēt esse domestici per benignitatem, siluestres per uitæ austeritatem, mures, ideſt pauperes debēt comedere, et sibi incorporare per compassionem, et pietatem, et serpentes, i. detra-

ctores

ctores odire,& passeribus,i.demonibus insidiari, vt.s.eorũ oua,i.filios ipsorum,videlicet peccatores rapiant attrahendo ad perfectionẽ,& sanctitatẽ. Ipsum rapiet armatus &c. Iob 5. Vel dic de auaris, qui insidiantur passeribus, i. pauperibus, vt eorum oua, i. diuitias rapiant, & furentur per vsuras, & alias. ¶Mustela aliqñ inuenitur tota alba præter caudam. Sic verè multi sunt, qui quamuis in toto corpore, i. in tota vita sint albi per castitatem, & per conscientiæ puritatem, in cauda tamen. i. in fine vitæ sunt nigri per luxuriam, & aliorum criminum fœditatem. ¶Secundum Plinium lib. 29. c. 4. Natura nihil reliquit sine ingentib. remediis atq; causis. Vnde dicit q̃ fel mustelæ ualet contra aspides, caro eius valet contra venenum. Sic verè Deus nihil reliquit in mundo sine aliqua vtilitate, quia & in bonis, & in malis semper bonum aliquod inuenitur, & ideo fel mustelarum, i. zelus & correctio prælatorum, & ẽt iustorum aliorum, caro etiam eorũ, i. suabona vita, vel etiam sua compassio, sunt aliis medicina. Vel mustela est Deus, cuius pro certo fel, & caro, i. iustitia & misericordia, rigor & dulcedo sunt medicina peccatorib. quia. s. alios sanat per correctionem, alios per misericordiã & consolationem, alios sanat misericditer inspirando, sicut Paulũ, alios fortiter tribulando, sicut Amasiam. Iõ bene dicitur in Ps. Misericordia & ueritas præcedent faciẽ tuam.

6 ¶Pudenda mustelæ multum fœtent, & tamen serpentibus fœtidis contrariantur. Sic sunt quidam mali in seculo, & in claustro, qui licet sint fœtidi per infamiam, & luxuriã, aliis tamen fœtidis serpentibus, i. aliis luxuriosis miro modo cõtrariantur, eos puniendo, & corrigendo, & hoc ad seipsos iustificandum, & ad fœtorem suæ luxuriæ contegendum. Iõ eis possunt alii dicere illud Iob 40. Nunquid condemnabis me, vt tu iustificeris? & illud ad Rom. 2. Qui alium doces, teipsum non doces, qui prædicas non furandum, furaris.

7 ¶Quando aspis mordet hominem, statim vertitur in soporem, & efficitur læthargicus, nec se mouet. Veruntamen si mustela comburatur, & cinis eius cũ aqua bibatur, excitat hominem à sopore, vt dicit Pli. ibidem. Rectè charissimi mustela quæ mures comedit, significat diuites peccatores, qui muribus, idest pauperibus sunt infesti, & isti quando capiũtur per mortem temporalem, comburuntur in inferno per mortem æternalem. Exemplum de diuite epulone. Lucæ 16. qui cruciabatur in flamma. Quando igitur aspis. i. diabolus mordet aliquem peccatorem per tentationes, & facit eum dormire. i. in mundi deliciis per delectationes, tunc uerè cũ aqua sacræ scripturæ debet bibere, & sibi incorporare cinerem mustelę combustæ, idest memoriam mortis diuitũ dãnatorum, & sic per timorem pœnæ consimilis à tali somno delectabilium huius mundi poterit excitari, quia per timorem pœnarum infernalium debet homo à talibus abstinere Zac. 9. Videbit ascalon, & timebit. Cinis. n. i. memoria moristalium peccatorum retrahit hominem à peccato. Surge ergo qui dormis Ad Ephe. 5. Vide de mustela supra de basilisco, & supra de anguibus.

De Murilego. Cap. 70.

1 MVrilegus, musio & catus dicitur. Et dicitur murilegus, quasi legens mures, eo quod muribus sit infestus similiter & musio quasi circa mures studiosus. Catus autem dicitur à capiendo scilicet ipsos mures, vel à cantando, idest à videndo. Vnde & à græco uenit catus, idest ingeniosus, vt dicit Isidorum libro 12. Nam ita acute videt, quod tenebras noctis superat fulgor eius. Rectè tales sunt cupidi, causidici & auari, quia verè mures, idest pauperes, & egenos depræ̃dantur, & infestant per rapinas cautelas & vsuras, quia pascua diuitum sunt pauperes. Ecclesiast. 13. Et ideo tales dicũtur cati, à capiendo, quia vere optime capiunt, scilicet munera, & diuitias, & quandoque ab vtraque parte. Leo cepit sufficienter sibi. Naum. 2. Vel dicuntur à cãtando, idest à clare videndo, quia uere tales habent clarum visum discretionis sapientiæ, & intellectus, scilicet quantum ad administrationem bonorum temporalium, quia sapientes sunt vt faciant mala. Hieremiæ 4. Nam tota nox præsentis vitæ à lumine oculorum intellectus, idest ab eorum sapientia seculari uidetur hodie coruscare, quia filii huius seculi sapientiores sunt filiis lucis in generatione sua. Lucæ 16. Ideo de quolibet tali potest dici illud Apocalyp. 1. Oculi eius vt lampas ardens. ¶Catus est animal in determinati coloris, quia alius flauus, alius niger, alius varius, alius in facie, & pedibus & auribus maculosus. Sic rectè inter homines sunt diuersi colores diuersarum conuersationum, honestatum & perfectionum, quia quidam sunt albi, & floridi per innocentiam & castitatem, quidam nigri per pœnitentiam, & austeritatem, quidam flaui uel burelli per sapientiam, & maturitatẽ quidam varii per circunspectionem, & sagacitatem. Figura Zacharię 6. ubi vidit equos albos, varios, & nigros &c. vt de supra de equo. Vel dic de malis, quorum quidam sunt nigri per cupiditatem, quæ hominem siccat, & denigrat. Facies eorum sicut nigredo ollę. Naum 2. Alii albi per curiositatẽ, alii uarii per falsitatem, alii habẽt diuersas maculas per pluralitatem peccatorum, quia quidam sunt maculosi in facie intentionis per duplicitatem, alij in pedibus affectionis per voluptatem, alii in auribus obedientię per obstinationem, & induratam voluptatem &c. Vel expone de diuersis statibus, quorum alii sunt varii, alii nigri &c. sicut patet de monachis nigris, & rufis. ¶Catus orificium habet magnum, dentes magnos, & serratos, linguam tenuem flexibilem, & subtilem, cum qua bibendo lambit. Sic uerè mundani peccatores habent os magnum, quantum ad uoracitatem, & gulam, dentes, idest uerba detractoria habent longa, acuta & pungitiua per infamiam. Dentes eius ferrei Daniel. 8. Linguam, idest uerba adulatoria habet longa, idest multa, flexibilia & variabilia, fallacia, mollia & deceptoria, quia molliti sunt sermones eius super oleum, & ipsi sunt iacula. Nam ad utranque partem flectunt verba sua quia ante adulantur, & retro detrahunt. Et ideo isti lambendo bibunt, & attrahunt sibi aquam, idest adulando cum aliqua molli, & aquea persona. ipsam attrahunt scilicet ad amorem sui. Pulli eius lambunt sanguinem. Iob 39. Vide eam quare catus lambit supra de animalibus in generali. 4

¶Catus est animal in iuuentute lasciuum, hilare & iocundi, impetum facieus ad omne, quod coram ipso mouetur, & ludit cum calamo ante eum proiectã, In senectute autẽ est animal multum ponderosum graue, et somnolentum. Sic recte iuuenes nostri sunt lasciui, hilares et iocosi et leues, et cum omnibus, qui coram se transeunt, impetum faciunt atque ludunt, cum omnibus uolunt ludere tangere, et garrulare, & maximè cum mulieribus. Sed pro certo in senectute non sic, quia ad litteram fiunt somnolenti, et tuna graues et pigri. Et ideo bene dicit sapiens, Ecclesiastici. 11. Ado lescentia, et voluptas uana sunt. Vel per iuuenes accipe bonos, qui sunt lęti in spiritualibus, et leuiter mobiles ad bonum. Per senes intelligo pranos inueteratos dierum malorum pigros etc. ¶Catus muribus cautissimè insidiat, et eos odore, et visu præsentiens, in ipsos subito insilit, et inuadit, capto mure cum eo ludit, sed finito ludo ab eo deuoratur. Tales sunt usurarii, qui muribus, idest pauperibus insidiatur scilicet quomodo eos inuoluant in laqueis contractuũ suorum etc. Vide supra de lupo, qui ludit cum puero quem postea occidit, et expone sicut ibi. Vel catus est diabolus mus est peccator etc. sicut ibi. ¶Catus tempore, coitus quasi siluestris efficitur, et tunc inter catos pro mulieribus pugna grauissima excitatur, vox horrenda emittitur, erdentibus, et vnguibus alter ab altero laniatur. Catus est religiosus uel clericus litigiosus, uxor eius quam cupit habere, est prębenda uel beneficium, seu prælatio. Quando igitur instat tempus amoris, et copula, idest quando uacat aliquas benda, cui cupit quilibet copulari, tunc uerè tales, efficiuntur siluestres, quia à domo religionis vel ecclesiæ se absentant per appellationes, inter se rixantur, et bigrant per cõtrouersias, discordias et diuisiones, et tunc vox horrenda in famiarum emittitur, et dentibus et unguibus, idest verbis, et inuasionibus alter ab altero laniatur. Figura 3. Regum 16. vbi est ortum prælium inter Amri, et Zambri, quia quilibet uolebat esse rex. Vel Gen. 25. vbi in ventre matris collidebantur pueri, quia quilibet volebat primus nasci, et tunc Esau pilosus primo natus est. Sicuerè in uentre religionis uel ecclesiæ colliduntur inuicem ambitiosi, quia quilibet vult esse rex, idest prælatus, et quilibet vult primus nasci, et promoueri. Veruntamen sępe accidit, quòd peior Esau, idest mali primi nascuntur, et promouentur, et maxime quando sunt pilosi, idest quando diuiciarum vellere sunt

re hirsuti, quia hodie impius prævalet aduersus iustum. Abacuch 1. Vñ saco. 4. Vñ bella, & lites in vobis? nonne ex 8
hinc? ex concupiscentijs, q̃ militant in membris vestris? Vel allega de luxuriosis, qui pro uxorib. pugnãt, seinuicẽ occidũt, & nunq̃ faciunt elephantes. ¶Catus sæua bestia efficitur, qñ siluestris, quod maximè accidit tpe libidinis, quia tunc ipsi siluestris est, cuniculos, & alias bestias venat, & in nemoribus commoratur. Catus qui muribus insidiat, signat latrones, & vsurarios, qui pauperum subijs insidiantur. Talibus, & domesticis fiunt siluestres, de rusticis fiunt nobiles, de pauperibus fiunt diuites, de ruralib. iudices. Qñ erga proles efficiũtur siluestres, hoc est dictu, qñ à domo. i. à statu superiorę conditionis recedunt p aliquam fortunam, & in summa mundanorum delectabilium se inuoluunt per amorem, tunc uere efficiuntur sæui per rapinam, & crudelitatẽ, vt cuniculos, & alias bestiolas, id est vicinos suos pauperes deuorant, & denudant. Vulgum pauperem denudauerunt. Iob 24. quia vere secundum Senecam, Nihil est hodie illis, quibus qui non nati sunt nobiles, sed facti. Vnde Claudia nupotera, Asperius nihil est humili cum surgit in altum. Vel dicit apostatis religionis, qui domum ecclesiæ uel religionis 9
reliquerunt, & siluestres per apostasiam efficiuntur, quia tales sunt sæui, crudeles & iniqui, & hoc maximè accidit tẽpore nobilitatus, id est quando sunt luxuriosi, & carnales. Vel potius de latronibus, qui in siluis ad litteram habitant, & bestiis insidiãt mercatores, & alios transeuntes spoliant, & occidunt. ¶Quando catus cadit ab alto, super pedes excipitur, & sic vix eadem lędi tur. Sic verè charistimi, diuites quando ab alto, id est ab aliquo eminenti officio deijciuntur, & expelluntur, vel etiam ab alto, id est à statu prosperitatis mũdano, tunc vere pedes sui, id est amici, & fautores ipsos sustentant atque fouent, & ideo nec lædũtur nec corriguntur. Ecclesiast. 13 Diuiti decepto multi sunt recuperatores. ¶Fimus 10
catus multum fœtet, & ideo postq̃ eum egerit, statim eum ab stercore sub terra cum pedibus, & occultat. Sic verè faciunt peccatores. Nã quia fœces eorũ, hoc est dictu, eorum mala opera, furta & contractus, & cætera eorum vitia multum fœtent per infamiã, ideo ea absconduntˌ s. celando, & excusando, & palliationes, & cautelas vndiq; contegẽdo, quia nisi uix aut nunquam sua crimina confitentur, quia cũ dulcedine in ore eius malum, absconder illud sub lingua sua. Job. 20 Vel allega q̃ si quid fœtidum commiserunt, quod turpe sit & infame, saltem illud debemus celare, non per iactantiam propalare. Quod est contra illos de quibus Esa. 3. Peccata sua sicut sodoma prædicauerunt, nec abscónderunt. ¶Catus quando pulchram habet pellẽ, vanus efficitur, & de ea quasi glorians extra domum vndiq; deambulat, & quandoque propter pellis pulchritudinem occiditur, & necatur. Veruntamen quando pellis aduritur ei, tunc in domo pacificè commoratur. Sic uerè per sonæ iuuenes, & maximè iuuenculæ mulieres, quando vident se habere pulchram pellem, id est pulchritudinem corporalem, vel habent curiosum, tunc in domo sua non remanent, imo ad ludos, & choreas per vicos, & plateas undique diuagantur, de sua pulchritudine gloriantes, & eam coram aliis ostendentes. Et ideo propter huiusmodi pellem, & pulchritudinem multotiens rapiuntur per uiolentiam, uel alias opprimunt, & meretrices efficiuntur, & sic quantum ad famam, & gratiam occiduntur. Exemplum de Dina. Gen. 34. rapta & oppressa, quæ iuerat uidere mulieres regionis. Ideo de talibus magis mulieribus dicitur 1. ad Timot. 5. Discunt circuire domos non solum otiosæ, sed & uerbosæ, & curiosæ loquentes quod nõ oportet. Fallax enim graria, & uana est pulchritudo. Prouer. 31. Veruntamen quando pellis exuritur, quando, scilicet species, & facies defit carure, & pulchritudo defit, & iuuentus, tunc saltem debent, cessare uagari, & se ostendere, & in domibus suis debent pacificè remanere. Nã quicquid de la sciuia iuuentus adduxerit, debet senectus delere. Quod tamen est contra multas mulieres, quæ etiam in ipsa senectute nunquam cessant uagari, & discurrere, nec lasciuæ opera exercere. Ideo Threnor. 3. Vetustam fecit pellem meam, & carnem meam &c. Vel allega de hypocritis, qui propter pulchram conuersationem vndique se ostentant ad communia, & festa.

De Noctiluca. Cap. 71.

NOctiluca ſm Isid. li. 12. c. de minutis, aãlibus, est parua bestiola, multipes, & alata, quæ in tenebris lucet vt candela, & maximè circa posteriora in luce aũt plena deformis est, & obscura, manus tangentis inficit, & licet in tenebris luceat, tñ lucem odit, & de die se absconditˌ & ideo mu 1
scæ contrariatur, quæ est lucipeta, vt dicit ibidẽ. Plin. autem lib. 11. c. 28. dicit esse certum genus scabeorum qui de nocte lucent cum alas extendunt, refulgentq̃ ignium modo, & forte isti sunt vermes in Italia de nocte lucentes, ita quod scintillarum modo ipsos videas refulgentes, sicut dicitur in libro de natura rerum. Rectè tales sunt mundi sapientes, & causidici, quia vere tales sunt multipedes, per multiplices affectiones tales sunt alati per superbias, & elationes, tales in tenebris huiꝰ vitæ lucent, s. inter alios peccatores per seculares scientias, & discretiones, vel per temporales affluentias, & reputatiões, & maximè circa posteriora. i. in senectute quæ est posterius vitæ, tunc. n. lumine sapiẽtiæ secularis lumine affluẽtiæ temporalis, inter alios rutilant, & coruscãt. Inter quos lucetis sicut luminaria. ad Philip. 2. Sed pro certo licet mõ videantur rutilare ea, & florẽtes, tamen qñ nox præsẽtis vitæ cessauerit, & dies futuræ manifestationis, scilicet post mortem aduenerit, tunc apparebunt viles, & deformes per vitia, & peccata, quia quando erũt in inferno, eorũ vilitas & iniquitas apparebunt, iuxta illud Hier. 13. Nudaui femora tua ante faciem tuã, & apparuit ignominia tua. Isti etiam tangentes ipsos, i. eos imitantes, & communicãtes & diligentes, per mala sua verba, & exempla inficiunt, & corrumpunt, quia quicquid tetigerit, immundus, immundũ faciet Numeri. 19. Et licet tales luceant in tenebris, & licet isti videantur esse lucernæ huius tenebrosæ vitæ, lucem tñ veritatis odiunt atque timent, quod patet, quia quando uolunt facere falsos contractus suos vel actus luxuriæ nepharios, absc5dunt se in suis cauernis, & locis absc5ditis, & priuatis, quia nolunt, q̃ sua iniquitas, & falsitas declaret. Inter. n. impiorum tenebrosum. Prou. 4. Quorum sunt in tenebris opera. Esa. 29. Quia qui male agit, odit lucem, & nõ venit ad lucem, idest ad publicum, ne manifestentur opera eius. Io. 3. Vel dic de hypocritis qui lucem per bonam conuersationẽ qui tamen (si lux dierum fulgeret, idest sic clarè possent uideri & cognosci) apparerent viles, & deformes p diuersa peccata, & ideo fugiunt lucem istam, scilicet manifestationem, & ueritatem, quia per hypocrisim se absc5dunt. Vel dic de ornatu, & pulchritudine exteriori, sub quo quandoque latitat uilitas horribilis, & deformis. Vel si uis applica ad uermes, i. ad pauperes, et humiles qui exemplis, & bonis operibus lucent, noctemq; huius uitæ illuminãt, sicut apparuit de apostolis, et etiam sicut apparet de pauperibus prædicatoribus, quibus dicitur Matthæi 5. Vos estis lux mundi.

De Onagro. Cap. 72.

ONager est asinus siluestris, et asinus interpretatur ſm Isid. et est aãl valde uelox, quod cum sit imbelle, et in nocuũ, solius tamen fugæ beneficio leonem superat persequẽtem. In mõtibus altis, et pascuosis. uictum quærit, quem cum inuenerit, statim rudit, et nisi p̃secutus fuerit, à talibus pascuis non recedit, hominum autem frequẽtiam ualde fugit, loca etiam solitaria ualde circuit, et frequentat, ſm Phisiol. Rectè talis est bonus religiosus, quia uerè iste debet esse asinus per patientiam, et simplicitatem, siluestris pe pœnitentiam, et austeritatem, uelox per obedientiam, et agilitatem imbellis et innocuus per innocentiam, et benignitatem. Iste debet fugere hominum, s. ſecularium, frequentiam et communitatem, sicut fecerunt eremitæ, et in locis solitarijs scilicet in cõuẽtibus à seculo sequestratis habitare, quia cursor leuis explicans uias suas, onager assuetus in solitudine. Hierem. 2. Et sic si bene fugerit. i. si mũdi solatia, et negocia declinauerit, leonis, idest diaboli persecutionem, et tentationes poterit declinare, dicens cum Ps. Ecce elõgaui fugiens, et mansi in solitudine. Quia venatio leonis onager in eremo. Ecclesiastic. 13. In montibus autem altis, id est et celo, et in Paradiso (ubi sunt pascua æternæ beatitudinis) debet conuersari per desiderium, et affectum, et ibi per cotẽplationem iugiter commorari, et uirorem cælestis beatitudinis

titudinis degustare, nec exinde debet recedere, sed in statu, & in actu cõtemplationis, q̃to diutius poterit remanere, & ibi Deo perseuerãter inhærere. Iõ de Onagro dr Iob 39. Circunspicit montes pascuæ suæ, & virentia quæq; perquirit.

2 ¶Onager masculus, qñ fœmina sua peperit, insidiat paruulo suo masculo, & testiculos sibi abstrahit, & p scindit, qđ forte facit quasi zelotypus de vxore, qđ cognoscẽs mater paruulũ abscondit, ne a masculo valeat inueniri ſm Isi. Charissimi masculus signãt religiosum vel pfectum virum, fœmina aũt signãt mundum vel mundanos, qui per incostãtiam sunt fœminei, fluxibiles atq; molles. Qñ igitur hũt aliquem paruulũ .i. aliquẽ clericũ gratiosum, iuuenem, tunc verè masculus .i. religiosi insidiantur. s. vt eũ rapiãt, & attrahãt ad religionẽ, & vt testiculos .i. statum coniugalem, & potentiam gñandi sibi abscindant per votum, s. castitatis. Veruntẽ mater .i. mundus & parẽtes eos abscondunt. s. in amore suo ne masculis hmõi inueniantur, quia seculares optimè cauent nẽ minores vel alij mẽdicantes filios suo inueniat, & ne eos religiosos faciant sicut ipsi. Vel dic, q̃ mater est diabolus, qui filios suos. i. pctõres abscondit. s. in amore mundi, ne masculus .i. pl̃atus vel Christus cum dẽtibus suæ pdicationis vel eruditionis, auferat eis testiculos .i. actũ luxuriæ & fẽditatis, qa optimè cauet ne tales vadant ad sermones, ne forte luxuriã desserãt, & dimittãt. Mater. n. eius impulit eum vt impiè ageret 2.

3 Paralip. 22. ¶Onager est aĩal valde patiens sitis, quia habere dedignatur, quousq; potum inueniat sibi aptum. vñ (sicut dicitur) aq̃ turbidam non bibit, sed diu expectat donec inueniat claram aquam, ſm Pli. lib. 8. In locis altis pascua sibi q̃rit, quæ cum inuenerit, statim rudit, & exinde nõ excedit, nisi coactus fuerit vel cõpulsus. Charissimi, potus inconueniẽs aĩæ Christianę est sapientia secularis, siue prosperitas tẽporalis, & hæc est aqua turbida per fœculentiã vitiorũ, quæ eã comitantur. Iste est fluuius turbidus, qui irrigat Aegyptũ Iofuæ 13. Potus aũt conueniens, & aqua clara est sapientia diuina, sed prosperitatis ęternalis. Onager igit. i. vir iustus, qui in hoc mundo inuenit aquam turbidam. i. mundi prosperitatẽ, & secularem sagacitatem, nõ debet eam potare, acquirere vel sibi incorporare per affectionẽ, sed in siti, & penuria .i. in voluntaria paupertate, vel cum siti. i. cum desiderio, & amore debe expectare quousq; inueniat aptũ potum. s. post hãc vitam, qñ aquam æternæ felicitatis poterit inuenire, & scientia Dei & lumine veritatis poterit illustrari. Ideo dicit Ps. Potabunt oẽs bestiæ agri, expectabunt onagri in siti sua. Quasi diceret, bestiæ agri huius mundi. i. caudici, & alij diuites, & sapientes potabunt. s. in vita præsenti, aquam turbidã prosperitatis, & scientiæ mundanæ, sed onagri. i. viri iusti in siti. i. in feruore, & desiderio expectabunt quousq; habeãt aliam aquam. i. ęternã voluptatem. Isti ergo in locis altis. i. in statu perfectionis vel in paradiso pascua. s. orationis & cõtẽplationis, doctrinæ & deuotionis debent sibi quærere, & ea nullo mõ relinquere, sed per cõfessionẽ, & gratiarũ actionẽ clamare iugiter & rudere. Iob 6. Rugiet onager cũ habuerit herbã. ¶Onager ẽ aĩal liberum, indomitum & in lasciuũ, leue & velox, & circa mõtes, & nemora assuetũ, vbi pascua sibi quærit, vt dicit Pli. Talis est vir mũdanus, quia tales sunt liberi. s. sine iugo disciplinæ vel obedientię, & indomiti per obstinationem, & ad literã instabiles & lasciui. Oseæ. 7. Reuersi sunt vt essent sine iugo. Circa montes. i. circa mundi dignitates circuneunt p superbiam, & ambitionem, & sibi diuitiarum pascua sib quærunt. Ideo dr Iob 11. Vir uanus in superbiã erigitur, & quasi pullum onagri se liberã natu putat. & Iob 39. Quis dimisit onagrum liberum? &c. ¶Scd'm Isido. onagri singuli fœminarum gregibus præsunt, & vt dicit Philosolo. onager qualibet hora diei, & noctis rudit. Vnde in æquinoctio duodecies de die, & duodecies de nocte clamat. s. 15. die Martij, & sic per eius clamorem dinoscit æqui noctium apud aphros. Rectẽ charissimi talis debet esse pl̃atus vel prædicator, qa p certo gregibus fœminarũ. i. simpliciũ secularium. & subditorũ, debet præesse p regimẽ & doctrinã, & prælationẽ. Isti ẽt apud aphros. i. apud mundanos feruore auaritiæ deficcatos, debẽt rudere & clamare p prædicationẽ, & horas diei, & noctis. i. puncta, status & cõditiones peccatorũ, mundi & inferni, gratiæ & paradisi, pœnæ & gloriæ, debet hominibus intimare, vt sic horæ noctis. i. cõditiones pctí, mũdi & inferni, horæ ẽt diei. i. conditiones gr̃æ & gloriæ paradisi per prædicationem ipsius innotescant, & æquinoctiũ diuinæ æqualitatis iustitiæ vel iudicij elucescat, per onagrum intellige Christum, qui clamauit &c. sicut in pra dicens. Duodecim horę sunt diei. Io. 11. Vel per istos intelligo bonos pdicatores q̃ die & nocte. i. tpe prosperitatis, & aduersitatis debent clamare, & pdicare. Esa. 61. Die & nocte tacebunt, & narabũt populis fortitudinem meam. ¶Ite idem dicit, q̃ onager est odore saxa, & mundus in olfactu. Vnde qñ amore feruet, & nescit, ubi sit uxor eius, montem ascendit, & apertis naribus uentũ attrahit, & sic odore discernis ubi degat eius uxor, & sic eã iquirit, & inuenit. Charissimi, onager est hõ, uxor aũt eius cui dẽt per affectũ copulari, & coniungi, est uita æterna, uel Christus, uel B. uirgo, ad scendere montẽ contẽplationis. s. de Deo & de cœlestibus deuocis, & hoc ẽt vt tangere littera Esa. 51. Tales sunt mali pl̃ati & rectores, qui ad sacrificandũ Deo per pniam minime se parant, imo immundi per luxuriã iudicantur. Isti igit in tpe aduersitatis dormiunt. s. cessando à prædicatione, an tpe aũt. i. in tpe prosperitatis euigilant. s. prædicationi uacando, qa isti non curant prædicare, nisi q̃ sibi sperant prospere successurum, sicut patet de multis mendicantibus, qui optimè uisitant parochias in quib. bñ recreari inueniunt, alias aũt nunq̃, & isti pro certo qñ ad opus pdicationis exeunt, caniculã stellã calidã. i. mundi diuites, pperitatis lumine coruscantes, & ardore auaritiæ ęstuantes rapiunt, & adorant. Scis applaudendo, adulando, & famando, & palpando ipsos, quia reprehendere nunquam audent. Vel dic, q̃ orix significat humanũ genus, qđ per totam tpis mẽ. i. totum tps vitæ mundanę dormit. s. per mortẽ corporalem, sed qñ incipiet æstas, vitæ futuræ, qñ. s. feruẽs stella canicula. i. Chrs feruore, iustitiæ æstuans, apparuerit, i de. iudicii iudicaturus, tñc orix ista. s. genus humanũ excitabitur à somno mortis per resurrectionẽ gñalem, & corã dicta illa persona ꝛr cõparebit, & eã ẽt adorabit, qa sicut dr 2 ad Cor. 5. Oẽs nos manifestari oportet ante tribunal Christi &c. Nã sicut dr Matth. 24. Sicut fulgur apparet in oriente & videtur exponendo falso amore, quia falsi amici in hyeme. s. delectabilitatis dormiunt in æstate vero prosperitatis apparẽt & fulgent sicut supra de mure. Vel dic q̃ illi q̃ in hyeme. i. in tẽporalibus, vel in tpe antichristi ante aduentum dormiunt. s. in infidelitatis huius mundi, in ortũ tñ nouæ stellæ Chri vel beatitudinis, qñ incipiunt surgere à somno pctí, & eã intueri per deuotionem, & eã adorare per gratiarum actionem, sicut fecerunt reges visa stella. ¶O rix ſm Isuenalem Saty. 11. est auis pinguissima, ita q̃ sua pinguedine hebetat cultellum, similis gallinæ Africanæ. Sic uerè qñ hõ est pinguis p diuitias temporales, tunc p certo dr hebetare ferrum, quia uerè vix ethãq; platus ita rigidus, ferreus atq; durus, si inuenit in hoie hmõi pinguedinem, quin acies suæ iustitiæ hebetet, quia propter dona diuitum, & eorũ fubam temporalem, ea à superioribus parcitur, nec sua demerita puniũtur, sed ab eis contra iustitiam sustinentur. Vel pone, q̃ diuitię, & delitiæ hebetant ferrum. i. intellectũ quamuis frigidum, & ferum. ¶Scd'm Britorem, orix origis, est aĩal mundum ſm Isid. quo ad esum, non tñ ad sacrificium. vñ dr Deut. 14. Cocleteris origem. & ſm Pli. origem dicunt esse genus capreę quod uillos habet ursos à dorso uersus, caput contra naturam oium bestiarum. Tales sunt boni diuites, & actiui, quia uilli & pili sui. i. diuitię & possessio temporalis tendunt, versus caput. i. versus Christum, & ad eum ordinanẽ, in quantũ ſm eius beneplacitum expenduntur, & per eleemosynas pauperibus dispergunturq. Quod tñ est contra naturam bestiarum. i. diuitum peccatorum, quorum villi. i. diuitiæ non tendunt vt cõiter ad caput. i. Christũ, sed magis ad dorsum. i. ad carnalem parentelam. Et ideo tales origes sunt mundi, & puri, vt. s. ab aliis comedãtur. i. vt ab aliis per imitationẽ incorporentur. Comedetis origem, & camelopardũ. Deut. 14. ¶Omnis capra naturaliter est vigil, & parumdormit, & de facili excitatur; ſm Arist. Sic uerè nos debemus esse vigiles per discretionem, & non dormire per delectationẽ, & faciliter excitari. s. ad ad bonum per prędicationem. Excitauit eũ dicens, surge velociter, & ecciderunt cathenæ &c. Actu. 12. ¶Scd'm gl Esa. 51. Orix est genus muris vel gliris, q̃ in hyeme ita dormit, q̃ vt̃ mortuus, licet viuat. Sic verè mundi diuites in hyeme præsentis vitæ dormiunt in deliciis, & peccatis ita q̃ videntur esse mortui licet viuant tempora ꝛr quia sicut mortuus non uidet, non odoratur &c. sic nec isti. Nomen habes, q̃ viuas, & mortuus es. Apo. 3. In hyeme ẽt. i. in aduersitate post mortem dormiunt, & mortui sunt, i. in inferno, vnde perpetuo non resurgent. Ideo dr Esa. 51. Dormierunt in capite oium viarum sicut orix illa queatus. ¶Secundum Pli. li. 10 c. 73. Orix est aĩal perpetuo sitiens ex natu 6
rali loco Aphricæ vbi oritur vbi est quasi perpetua aquarũ carentia, & tñ (quod mirum est) istud ad remedia sitientiũ summè prodest. In corpore. n. eius inueniuntur vesicæ liquore saluberrimo plenæ, quib. ẽt ipsi latrones getuli cõtra sitim utuntur, qũ per desertorum auia diuagantur. Tales origes sunt auari, qui. s. in Aphrica huius mundi perpetua auaritiæ siti laborant, quamuis veficas plenas liquore saluberrimo cõtra sitim. i. quãuis bursas pecuniis plenas habeãt q̃b. sitim auaritiæ extinxisse debuerant. Isti igitur quãdiu uiuũt de suis uesicis, & liquoribus. i. de suis pecuniis, & opib. nõ solẽt satiari, latrones verò, i. balliui raptores, & alii tales post eorum mortem solent de ipsorũ diuitiis recreari. Eccle. 14. Iniuste aliis cõgregat, & ibonis eius alius luxuriabit. Et Iob 19. Simul uenerunt latrones, & fecerunt sibi uiam per me.

De Onocentauro. Cap. 73.

ONocentaurus ſm glo. Esa. 34. est aĩal mixtum ex tauro 1
& asino. Onos. n dr asinus. vnde est aĩa lasciuũ ad modum asini, ceruicosum ad modũ Tauri. Rectè tales sunt multi hoies asinini. s. quantum ad pigritiæ tarditatem, & quantum ad lasciuiæ seu luxuriæ fœditatem, taurini autem quantum ad superbiam, & elationem, & quantum ad obstinationem, quia tales nolunt corrigi vel argui, quod potissimè patet de diuitibus superbis. Et ideo dr Eccl. 6. Ne tetenderis in cogitatione tua, sicut Taurus. ¶Secundum Philo. Onocentaurus est aĩal monstruosum, quod humanam naturam continet, & assimilat. Nam in principio à parte capitis formam habet hoies, in fine aũt ab vmbilico, & infra formam obtinet aĩalis. Centaurus. n. græcè hõ dr latinè. Ad quod ẽt concordat Pli. li. 7. ca. 3. dicens esse multa bestiarum genera, quę ex natura humana, & alia sunt per mixta, sicut exemplificat ibi. Rectè tales sunt multi qui in parte sunt hoies, in parte sunt bestiæ, qa pro certo in facie, & capite. i. circa principium, & iuuentutem quidã sunt hoies. i. viri rõnabiles, & benigni, sed vere circa finẽ uitæ suæ, circa pedes. i. in senectute inueniunt asini. i. viles, pigri, stolidi et luxuriosi, quia multi, bene incipiunt, sed male finiunt. Iõ Gal. 3. Cum spiritu ceperitis, carne cõsummamini. et Lu. 14. Iste homo cœpit ædificare, et non potuit cõsummare. Vel talis est hypocrita q̃ bene facit. s. exteriorem apparentiam sicut hõ. i. sicut virtuosus, et rõnabilis, sed p certo umbilicus suus. i. eius interiora, affectus. s. et desideria (quæ non patent) sunt ad modum alterius, scilicet luxuriosi, et immundi. Et ideo dicitur Esaiæ 34. Onocentaurus et pilosus clamabunt ibi, scilicet in religione. ¶Hippocentaurus est animal mixtum ex equo, et homine, quia primam partem habet sicut homo, relinquam aũt sicut equus. Sed Isidorus dicit hoc esse falsum, quia centauros dicit fuisse equites Thessalorum, qui pro eo, q̃ in equis uelociter discurrebant, quidam unum corpus hominum, & equorum iudicabant, et inde centauros istos fictos fuisse dicit, ẽt patet libro 11. capitul, deportentis. Tales sunt luxuriosi, quia licet in parte sint homines, quantum ad actum scientiæ, et discretionis, in parte tamen sunt, equi quantum ad actus superbiæ, luxuriæ et infectionis. Istud patet in sapientibus mundi qui quia probauerunt Deum non habere in notitia, tradidit eos Deus in reprobum sensum, secundum apostolum Ro. 1. quod maximè patet, quia licet in principio fine homines, s. quantum ad sapientiam, uerunt̃ circa mortem, in se-

nectute sunt bestiæ quãtũ ad furorẽ, & indiscretionem, quia tunc circa mortẽ efficiuntur phrenetici, & de facili sensus. Doctrinã senum auferẽs. Iob 12. Corpora ẽt equorum & corpus equorum vt esse unum, quia. s. sicut equus carnalis luxuriosum, & superbum, sic & isti. Esa. 31. Equi caro, & non spiritus, quia verè quantum ad multas operationes panca est differentia inter istos, & equos.

De Orige. Cap. 74.

ORix ſm gl. Esa. 51. est aĩal paruũ, simile muri immũdũ, 1
per sacrificiis aptũ, qđ ad modum gliris tota hyeme dormit, & in æstatis initio suscitatur. vnde d. Pli. q̃ oricem appellauerunt, quæ in ortu caniculæ, qñ incipit æstas. s. 8. Iulium, de longo somno cõsurgit, & stellam intuetur, ac postea veller adorare. Et declinatur orix oricis, sicut sorix sorice, & hoc ẽt vt tangere littera Esa. 51. Tales sunt mali pl̃atores, qui ad sacrificandũ Deo per pniam minime se parant, imo immundi per luxuriã iudicantur. Isti igit in tpe aduersitatis dormiunt. s. cessando à prædicatione, an tpe aũt. i. in tpe prosperitatis euigilant. s. prædicationi uacando, qa isti non curant prædicare, nisi q̃ sibi sperant prospere successurum, sicut patet de multis mendicantibus, qui optimè uisitant parochias in quib. bñ recreari inueniunt, alias aũt nunq̃, & isti pro certo qñ ad opus pdicationis exeunt, caniculã stellã calidã. i. mundi diuites, pperitatis lumine coruscantes, & ardore auaritiæ ęstuantes rapiunt, & adorant. Scis applaudendo, adulando, & famando, & palpando ipsos, quia reprehendere nunquam audent. Vel dic, q̃ orix significat humanũ genus, qđ per totam tpis mẽ. i. totum tps vitæ mundanę dormit. s. per mortẽ corporalem, sed qñ incipiet æstas, vitæ futuræ, qñ. s. feruẽs stella canicula. i. Chrs feruore, iustitiæ æstuans, apparuerit, i de. iudicii iudicaturus, tñc orix ista. s. genus humanũ excitabitur à somno mortis per resurrectionẽ gñalem, & corã dicta illa persona ꝛr cõparebit, & eã ẽt adorabit, qa sicut dr 2 ad Cor. 5. Oẽs nos manifestari oportet ante tribunal Christi &c. Nã sicut dr Matth. 24. Sicut fulgur apparet in oriente & videtur exponendo falso amore, quia falsi amici in hyeme. s. delectabilitatis dormiunt in æstate vero prosperitatis apparẽt & fulgent sicut supra de mure. Vel dic q̃ illi q̃ in hyeme. i. in tẽporalibus, vel in tpe antichristi ante aduentum dormiunt. s. in infidelitatis huius mundi, in ortũ tñ nouæ stellæ Chri vel beatitudinis, qñ incipiunt surgere à somno pctí, & eã intueri per deuotionem, & eã adorare per gratiarum actionem, sicut fecerunt reges visa stella. ¶O rix ſm Iuuenalem Saty. 11. est auis pinguissima, ita q̃ sua pinguedine hebetat cultellum, similis gallinæ Africanæ. Sic uerè qñ hõ est pinguis p diuitias temporales, tunc p certo dr hebetare ferrum, quia uerè vix ethãq; platus ita rigidus, ferreus atq; durus, si inuenit in hoie hmõi pinguedinem, quin acies suæ iustitiæ hebetet, quia propter dona diuitum, & eorũ fubam temporalem, ea à superioribus parcitur, nec sua demerita puniũtur, sed ab eis contra iustitiam sustinentur. Vel pone, q̃ diuitię, & delitiæ hebetant ferrum. i. intellectũ quamuis frigidum, & ferum. ¶Scd'm Britorem, orix origis, est aĩal mundum ſm Isid. quo ad esum, non tñ ad sacrificium. vñ dr Deut. 14. Cocleteris origem. & ſm Pli. origem dicunt esse genus capreę quod uillos habet ursos à dorso uersus, caput contra naturam oium bestiarum. Tales sunt boni diuites, & actiui, quia uilli & pili sui. i. diuitię & possessio temporalis tendunt, versus caput. i. versus Christum, & ad eum ordinanẽ, in quantũ ſm eius beneplacitum expenduntur, & per eleemosynas pauperibus dispergunturq. Quod tñ est contra naturam bestiarum. i. diuitum peccatorum, quorum villi. i. diuitiæ non tendunt vt cõiter ad caput. i. Christũ, sed magis ad dorsum. i. ad carnalem parentelam. Et ideo tales origes sunt mundi, & puri, vt. s. ab aliis comedãtur. i. vt ab aliis per imitationẽ incorporentur. Comedetis origem, & camelopardũ. Deut. 14. ¶Omnis capra naturaliter est vigil, & parumdormit, & de facili excitatur; ſm Arist. Sic uerè nos debemus esse vigiles per discretionem, & non dormire per delectationẽ, & faciliter excitari. s. ad ad bonum per prędicationem. Excitauit eũ dicens, surge velociter, & ecciderunt cathenæ &c. Actu. 12. ¶Scd'm gl Esa. 51. Orix est genus muris vel gliris, q̃ in hyeme ita dormit, q̃ vt̃ mortuus, licet viuat. Sic verè mundi diuites in hyeme præsentis vitæ dormiunt in deliciis, & peccatis ita q̃ videntur esse mortui licet viuant tempora ꝛr quia sicut mortuus non uidet, non odoratur &c. sic nec isti. Nomen habes, q̃ viuas, & mortuus es. Apo. 3. In hyeme ẽt. i. in aduersitate post mortem dormiunt, & mortui sunt, i. in inferno, vnde perpetuo non resurgent. Ideo dr Esa. 51. Dormierunt in capite oium viarum sicut orix illa queatus. ¶Secundum Pli. li. 10 c. 73. Orix est aĩal perpetuo sitiens ex naturali loco Aphricæ vbi oritur vbi est quasi perpetua aquarũ carentia, & tñ (quod mirum est) istud ad remedia sitientiũ summè prodest. In corpore. n. eius inueniuntur vesicæ liquore saluberrimo plenæ, quib. ẽt ipsi latrones getuli cõtra sitim utuntur, qũ per desertorum auia diuagantur. Tales origes sunt auari, qui. s. in Aphrica huius mundi perpetua auaritiæ siti laborant, quamuis veficas plenas liquore saluberrimo cõtra sitim. i. quãuis bursas pecuniis plenas habeãt q̃b. sitim auaritiæ extinxisse debuerant. Isti igitur quãdiu uiuũt de suis uesicis, & liquoribus. i. de suis pecuniis, & opib. nõ solẽt satiari, latrones verò, i. balliui raptores, & alii tales post eorum mortem solent de ipsorũ diuitiis recreari. Eccle. 14. Iniuste aliis cõgregat, & ibonis eius alius luxuriabit. Et Iob 19. Simul uenerunt latrones, & fecerunt sibi uiam per me.

De Oue. Cap. 75.

OVis est pecus laniferum, aio placidum, corpore iner- 1
me, sacrificiis aptum, & dr bibens ſm Isid. & Bedam, à duobus dentib. eminentibus, cum quibus dr nasci. Talis est aĩa vel religiosus, quia dr esse animo placido per benignitatem, lanã ẽt uirtutum portare per spũalem fecunditatẽ, inermis corpore per patientiam, & humilitatem sacrificiis Dei aptus post pœnitentiam, duos habent dentes. i. duo genera verborum, s. orationem & gratiarum actionẽ. ¶Quis si 2
impręgnetur in uentre septemtrionali, masculum parit, si in australi, fœminam gignit vt dicit Arist. li. 6. c. 19 Sic verè qñ hõ concipit. s. bonum propositum vel voluntatem, si sit in vẽtre septẽtrionali frigido. i. in timore Dei uel in statu aduersitatis, pariet, faciet & emittet masculum. i. bonum opus & perfectum, quod maximè patet ad simplices, quia magis bonum faciunt timore, q̃ amore. Illæ aũt oues. i. illi hoies q̃ in vẽto calido, & nebuloso australi. i. in prosperitate mũdana impręgnantur per cõceptum boni propositi, vt sunt illi quibus in funditur semen pdicationis in statu prosperitatis, tales non pariunt nec faciunt nisi fœmellas. i. opera vana, & defectuosa. A timore cõcepimus spiritum salutis. Esa. 26. ¶Quis ſm Arist. vſq; ad 8. annos parit, & impręgnatur, qñ 3
bibit aquam salsam, & ideo dãt eis pastores comedere sal, vt magis bibentes melius impręgnentur. Sic verè charissimi nos sp debemus parere, & producere bona opera vſq; ad 8. annos hoc est, quãdiu uixerimus, quousq; simus ibi. Et ideo vt melius impręgnemur, debemus aquã deuotionis, & cõpassionis bibere, & sic fœtus bonorum operum pietatis melius ꝓducemus. Et iõ pastores nostri. i. pl̃ati & prædicatores debent nobis ministrare sal. s. sapiæ, & doctrinæ per pdicationẽ, vt sic magis de ista aqua bibentes plus de bonis operib. producamus, & pariamus, vt sic dicamus illud Mar. 9. Habete in uobis sal. ¶Quis quales sub lingua habet venas 4
talis coloris parit fœtus suos, sitr & aries, sicut supra de ariete. Sic p certo fœtus. i. opera q̃ hõ parit, sunt talis coloris, talis naturæ, efficaciæ vel ualoris, quales venas habet sub lingua. i. qualia sunt verba sua, quia vt cõiter hoies regulant linguam suam ſm suorum operum qualitatem, siue bona fuerint siue mala. Qũo. n. potestis bene loqui, cũ sitis mali. Mat. 15. Nam & loquela tua manifestum te facit. Mat. 26. Vel dic, q̃ tales cõcipit fœtus cogitationum. i. taliter cogitat interius, sicut profert exterius in loquendo. Ex abundãtia. n. cordis os loquitur. Mat. 12. ¶Quis impinguatur, qñ per tri- 5
duum à cibo abstinens, postea multũ comedit, & ad eã impinguandã ualet lenticula cum sale, & ualet ei pastus ſ fine diei, & datur ei cucurbita cum sale, vt lac ei multiplicetur. Per oues intelliguntur simplices seculares. Nã licet isti diu abstinent a cibo sacrę scripturę, & prędicationis (qa. s. nõ studẽt neq; legunt, & ẽt parũ audiunt sermones) tñ qñ postea multum comedunt. i. qñ inueniunt pdicatorem melius impinguãtur per gratiam, & deuotionem, quia tales vt cõmuniter magis proficiunt, quam illi, qui cõmuniter sermo-

nes audiunt,& maximè si in sermone detur eis comedenda cucurbita,quæ in ligno suspenditur,& lenticula,q̃ melancholiã,& tristitiã gignit, hoc est dictu,si eis fiat mẽtio de passione,& passione Chri,& de tristicia, & tribulatione inferni,quia hæc duo maximè mouẽt simplices,& eis pinguẽdinẽ,græ,& lac deuotionis administrant, & maximè q̃n cũ sale diuinæ sapiæ sibi dãtur,vt.s.moderate,& discrete è talib. prædicetur, iuxta illud. Sit oĩs sermo vester sale conditus. ad Col.4.In fine aũt diei.i.in senectute proficit eis sumere pastum suum.i.audire prædicationem,vt sic.s.magis præcaueant cõtra mortẽ.Vespere comederis illud.Exo.16. ¶Secũ 6
dum Arist.li.5.ouibus in ætate valet aqua frigida septẽrionalis,tpe aũt autumni valet eis aqua tepida meridionalis. Sic verè charissimi,illi ouibus.i.illis hominib.qui sunt i ætate.i.in statu prosperitatis.s.diuitib.huius mundi, proficit aqua frigida.i.doctrina & prædicatio, frigus diuini timoris continens,quæ.s.venit à septentrione.i.ab inferno, vt.s.tales cogitent,& eis ẽt prædicetur de asperitate iudicii,& de tormentis inferni.Sed pro cẽrto illis,qui sunt in autumno.i. in statu aduersitatis,& paupertatis debet dari aqua calida.i. doctrina dulcis,& consolatoria, quæ veniat a meridie.i.à Paradiso,q̃a tales debent consolari, moueri, & eleuari ad gaudia Paradisi.Vnde generaliter, illis qui sunt in prosperis,necesse est prædicare de inferno,ad comminandum, illis aũt q̃ sunt in aduersitatib.est prædicandũ de Paradiso,ad consolandum,vt deducant in nube diei, & nocte in illuminatione ignis,Figura de nube Exo.13.q̃.s.de nocte erat clara cõtra obscuritatẽ,de die aũt obscura cõtra calorem.Sed verè nubes doctrinæ q̃n applicatur ad illos,q̃ sunt in nocte aduersitatis,dẽt esse clara.i.consolatoria,si aũt illis applicetur,q̃ sunt in die,psperitatis,dẽt esse obscura.i.commanato 7
ria. ¶Ones q̃n de nocte descendũt nix, & glacies supereas, aliquæ excutiunt niuem desuper se,aliæ non sed illæ, q̃ non excutiũt niuem(sicut dictum est)nihil ualent ad transeũdũ hyemẽ,imo ibi cõiter moriunt aliæ aũt quæ niuẽ excutiũt, uiuere perhibent.Charissimi,per niuem & glacie intelligũtur diuitiæ tpales,quæ faciunt illos quos contegunt,floridos per prosperitatẽ,& frigidos per indeuotionem, & incompassionẽ.Si igitur nix ista descendat.i.si ueniat ꝓsperitatis tpalis,& diuitiæ affluant,tunc verè illæ oues.i.illæ personæ,quæ istã niuem a se excutiunt per contẽptũ & eam p eleemosynas pauperibus largiuntur,in hyeme.i.in tpe post morte uiuunt.s.in paradiso,quia eleemosyna à morte liberat.Tho.12.Sed uerè illi,qui non excutiunt istã niuem,s.diuites auari,qui diuitias non deserunt nec distribuunt, sed eas, pro se reseruant, q̃n ueniet hyems tribulationis infernalis tunc ibi perpetuo morientur,quia nihil ꝓderunt diuitiæ in 8
die ultionis.Prou.11.¶Ques quæ in locis aquosis pascuntur, deteriores hñt carnes,& illæ hñt caudã longam,minus pauciores hñt caudã breuem,& maximè q̃a tales hñt caudam longam.i.finem suũ,& mortem à se elõgatam,quia sp credunt uiuere nec de morte cogitant vllo modo.Et iõ tales hyemẽ mortis æternæ non bñ transeunt vel euadunt,imo ibi perpetuo moriũtur. Ibi morieris,& ibi sepelieris.Hier.20.Sed verè illi qui hñt caudam breuẽ.i.qui finẽ suũ cito,& bñ cogitent assurũ, & qui pauceis pilis.i.paucis diuitiis sunt vestiti,videlicet pauperes, & egeni,hyemem ista melius transeunt,& euadũt, quia beati pauperes &c.Mat.5.q̃a cõculcabit eã pes pauperis, gressus egenorũ.Esa.26.Bonũ est ergo diuitias superfluas non hre & mortem cogitare finemq̃ nostrũ breuem,& celerem æstimare.Iõ bñ mouetur.Eccl.14.Memor esto q̃m mors non tar- 9
dabit &c.¶Tonitruũ ꝑm Arist.& Pli.ouib.summe nocet,q̃a si sola fuerit,& impregnata,abortiet præ timore,& iõ utile est talib.esse simul.Sic uerè tonitruum tribulationum huius mundi,tonitruum ẽt tentationum carnalium, tonitruũ ẽt hæreticæ ꝑdicationis vel hostilis suggestionis,facit oues impregnatas.i.personas simplices,q̃ per bonũ propositum diuinam gratiam perceperunt vel cõceperunt,abortire,& talem conceptum perdere,& fructum bonorum impedire q̃n.s.sunt solæ.i.q̃n sunt à societate bonorum operum sepa-

ratæ;quia ꝑm Senecam.Oĩa mala docuit soliendo. Et iõ tale bus vtile est ꝑsẽre in cõgregatione.i. in bonorum societate,qui suis uerbis,& exemplis ipsos contrea roniterum confirmant,& supportent Eccl. 37. Cum viro sancto assiduus esto.& Eccl.6 in medio præsbyterorum prudentium ita, vt oẽm narrationem possis audire,& prouerbia laudis. ¶Quis in sero fabula ministrare.Sic bonj in sero.i. in senectute sua: auidiores ad cibum doctrinæ,& prædicationis sumendum, & audiendum, qui ipsos tunc tpis summe iuuat.uide supra. Vel dic de auaris,q̃ in vespere senectutis auidius comedũt .s.mundi bona, q̃a tunc sunt magis auari, & plus cupiunt acquirere,q̃.in mane iuuenturis,quia ꝑm Ser.Alius utilis senectibus,tola auaritia iuuenescit.¶Ouis nunq̃ plene satiatur in pascuis,& iõ in domo comedit auidius plus q̃ anplen nisi primum,& ideo alius uacuus remanet,sed post dũ est in domo,ipsa ruminat,& ꝑm ventrẽ implet, & sic ibi pasa,& consciã,primus bene repletur.in hoc mundo.s.diuitiis & tpalib.sed verè secundus venter,s.conscia,in pascuis huius uitæ vix põt fieri siue pleri,quia.s.tpalia non attingunt ad istũ uentrẽ,non.n.replent cor sed bursam, & ideo bñ nisi in domo paradisi.quis comedat,& ruminet eternam voluptatẽ,nunquam põt hãc satietatẽ grernã.Illud patet in mundi diuitibus,qui nunquam diuitiis satiantur. vñ Aggei 1.Comeditis,& non estis satiati. Vel dic q̃ ouis est hõ q̃ cũ habeat duos uentres.s.corpus & anima, pro certo illi tẽre se hñt,q̃ vno pleno .s.pest alius vacuus. Nam si primus uenter.i. corpus diuitiis impleatur, tunc pro certo secundus venter.i.anima, vacuus remanebit,& ecouuerso, si rum.inãdo per contritionem hõ impleat ꝑm ventrẽ.s.animam uirtutibus & gratiis, tunc verè necesse est primum.s.corpus suis cibariis.i.mũdi diuitiis,& deliciis vacuari, q̃a vere ista duo inuicem se nõ cõpatiũtur,s.q̃ hõ impleatur quantum ad affectũ tpalib.& spualibus, quia nõ potestis Deo seruire,& mammone.Mat.6.¶Ouis in ætate tondetur, ne forte 10
pp æstum ipsam suffocari cõtingat. Sic verè charissimi necesse est,q̃ diuites qui uellere diuitiarũ sunt induti,per eleemosynas tõdeãtur,alioq̃n tantus calor auaritiæ in ipsis poterit generari,q̃ mortis ẽternę periculum patiẽtur.Esa.5. Ois barba radetur in cruciis eius.Figura de nazareis,qui ad sanctificationẽ suam perficiendam tondebant crines capitis sui,quia vere illi qui sanctitatẽ hñt desiderãt, necesse est q̃ à superflui diuitiis tondeantur.¶Ouis habet sepẽ cõsiliationes.Primo,quia est aĩal timidum,aĩal fructuosum,quietum,patientissimum,ruminãs,& ungulã findãs,cognoscẽs, & lambens,& sal comedens. Re vera charissimi talis debet esse hõ,quia verè istas septem conditiones debet hñe ꝑfectualiter per septem dona Spiritus sancti.Dico ergo,q̃ ouis est aĩal timorosum.timet.n.mirabiliter lupũ, & leonem,& ẽt ẽ strepitum pedũ suorum,vt dñc q̃dã,q̃a ẽm aliquot, multum curreret nisi,quia strepitum pedũ suorum audiens valde timet.Sic verè charissimi nos debemus esse timidi perdonum timoris,quia leonẽ & lupum.i. diabolum, & strepitũ pedum nostrorum.i.carnalium desideriorum impetum debemus iugiter formidare.Sapiens.n.in oĩbus metuit.Eccle. 18.quia beatus hõ qui semper est pauidus.Prou.28.ẽ sedo ouis est aĩal fructuosum.oĩa.n.q̃ sunt in ipsa sunt vtilia, s. lana pellis,simus,lac,& caro. Sic verè charissimi nos debemus esse vtiles & nobis,& aliis per donum pietatis.nihil, debet esse in nobis quin vtilitatem aliquã forciatur.Nisi ro significat mollitiem fluidam cõpassionis.Eze.36.Auferam cor lapideũ de carne uestra,& dabo uobis cor carneũ.Pellis de qua fit liber,significat exemplum cęlestis,& honestę cõuersationis.Exẽdens cœlum sicut pellem.Lac significat verbũ dulcis cõsolationis.Can.4.Mel & lac sub lingua eius. Fimus à quo terra fit pinguior, significat considerationem nostrę uilis conditionis.Luc.13.Fodiam circa ipsam,& mittam stercora.Pilus significat indumentum temporalis possessionis.vnde Esa.49.His omnibus indueris.Quia bñ loquẽdo charissimi,& pilus nostrę tẽporalis possessionis & nẽ conditionis nostrę uilis conditionis, & pellis nostrę exemplaris conuersationis, & lac nostrę dulcis consolationis,& caro nostrę pietatis, & compassionis debent esse

calia,

Cellia,& nobis & aliis fiat vtilia,& tũc erimus aĩal fructuo sum.sic dictum est,per donum pietatis.Item tertio est aĩal pacatum,& quietum,quia nullum lædit,nec dẽte, nec corne,nec vngue,quia verè nos debemus esse quieti,pacifici & modesti,& hoc facit donum scientiæ,q̃d.s.docet hoiem magere in agibilib.exteriorib.vnde dñ Mat.10.Ecce ego mitto vos sicut oues in medio luporũ,estote ergo prudentes sicut serpentes & simplices quarto ois est aĩal patientissimum.Oĩa.n.tormẽta libẽ quarto ouis est aĩal patientissimum.Oĩa.n.tormẽ ta libẽter sustinet.Sic verè, & nos debemus propter nullam rebellionem sustinere.Sic verè, & nos debemus propter Deum & salutẽ aĩæ,oĩa aduersa sustinere per donum fortitudinis,vt de quolibet dicatur illud Iob 9. Si fortitudo q̃rit robustissimus est. Item quinto ouis est aĩal findens vngulã, & ruminans,quia verè nos debemus ruminare,findere,examinare & discutere vngulas (quæ sunt extremitates pedũ) operationes nostras,quæ sunt illa extrema ad quæ pedes dilectum terminantur,& hoc debemus facere per donum consilij.ũ dñ.Prou.24.Salus vbi multa cõsilia.Itẽ sexto ouis est aĩal agnitiuum,cognoscit.n.pascentem se, & ẽt agnum suum inter alios,& ei plus quam alter vbera sua præbet.Sic verè nos debemus esse agnitiui p donũ intellectus, q̃a.s. primum intellectus debemus agnoscere pascentes nos,s. benefactores videlicet Deum,platum,prædicatorem, & tẽporalia beneficia ministrãtem.Agnos ẽt nostros.i.subditos debemus cognoscere, vt.s. singulis reddamus vicissitudinẽ q̃dmodo,si altem amorem & gratiarum actionem, si alias non possimus,quia sicut dñ Prou.14. Acceptus est regi minister intelligens.Septimò ouis diligit sal, & sal ei datur vt im pregnetur,ẽm Aristo. Sic verè charissimi nos debemus diligere sal prudentiæ, & discretionis, & hoc per donum sapientiæ,quia per sal,virtus & donum, sapientiæ intelligit scripsit.Et est sapientia quantum ad æternalia, intellectus quantum ad internalia,scientia quantum ad temporalia,& agibilia.Et sic charissimi si nos habeamus istas septem conditiones,nos erimus vere oues,uiri.s.simplices, & perfecti,& sic de quolibet dicetur illud Zacha. 3. Super lapidẽ vnum septem oculi sunt.

De Panthera. Cap. 76.

Panthera græce idem est,quod totum latinè. Et est bestia ꝑfecta,eo q̃ oĩum aĩalium sit amica, præter draconẽ eum valde odit,seu eo q̃ totum qui quid accipit, ad alias eiusdem generis distribuit atq; reddit.Et est bestia varijs mascu lis coloribus superpicta,quia masculis albis, flauis & nigris coloratur.Et istud est sibi proprium,q̃ nunquam parit nisi semel, vt dicit Isid.Et ꝑm philologum, hæc de ore suo odorem suauissimum emittit, ꝑp quẽ oĩs bestiæ ipsam sequuntur,& ad vocem ipsius post eam vadunt, præter draconem,qui odorem ipsius reputat pro veneno,& in cauernis uibus,& terribus se abscondit, & in semetipso deficiet, & imputrescit.Rectè charissimi ista panthera,virgo, quæ pro cremultorum est colorum, quia varijs coloribus.i.variis virtutibus est depicta. Habet enim maculas nigras, idest peccata,& humiliatatem, q̃ hominem vilificant & denigrant. Albas,i.pudicitiam & castitatem,q̃ hominem mundificant, & decorant.Varias & flauas,i.sapientiam & sagaciatem,q̃ hominem plurificant,& honestant, & iõ sibi põt dici illud Esa.45.Sumpsisti uestimenta tua multicoloria, & ornata es sicut etiam omnium animalium,i.omnium hoium est amica, bonorum.s.& malorum,potissimè tñ illis,qui sunt de sua specie.s.hoĩs,sibi deuotis sua bona diuidit,& partitur.s. interdum quidem suam,& orationem, auxilium & inuamen. Oĩb. quibus fectus sum 1.ad Cor.9.Et ad litteram ista non peperit,nisi Christum,s.corpus dñi preciosum,quem tantummodo partu peperit.Iob 33.Semel loquetur Deus, & secundo idipsum non repetet.Hæc ẽt de ore suo emittit vocem odoriferam.s.oratiõnem aromaticam,& deuotam, & ideo draco.i.diabolus, quem ipsa persequitur atq; fugat,q̃n audit istam vocem odoriferam,i.q̃n audit,q̃ beata virgo ad filium pro peccatorib. intercedit,vere ipsa fugit ad cauernam, & à tentationibus dominum desistit,& in seipso deficit,& terretur.Et ideo ille Esa.51.Percussisti superbum,vulnerasti draconẽ. Quid ergo,pro certo oĩa animalia.i.oĩs hoĩes,& iusti & peccatores,ꝑp odore suæ bonæ famæ,ꝑp vocẽ suæ orationis,ꝑp eorum suæ perfectionis,ꝑp amorem suæ benignitatis,& cõpassionis, debent eã sequi per affectionem, & deuotionem.

Oĩs exercitus cęlorum sequebatur eum Apo.19. Soli.n.dracones.i.soli obstinati,& desperati ipsam sequi,& ipsam requirere nolunt.Vel expone si vis de Chro qui oĩa diligit,q̃m sua sunt,& vocem prædicationis,& odorẽ bonæ famæ emisit,& draconem luciferum in cauernã inferni reclusit &c. sicut supra. ¶Panthera aĩalia suæ speciei valde diligit, & eis 2
prędã suã cõicat,& dispensat ꝑm eundẽ.Sic verè boni & iusti oẽs debẽt diligere,sed potissimè illos qui sunt de sua specie.i.de suo genere,& eis bona sua dẽnt diuidere, & in necessitatib.misericorditer subuenire,quia sicut dicit apostolus 1.ad Tim.5.Qui suorum,& maximè domesticorum curã nõ hẽt,fidẽ negauit,& est infideli deterior.¶Scd̃m Isid.Pan 3
thera non parturit nisi semel,et filios generat imperfectos. et cã est,quia gulositas filiorum matricẽ destruit,et corrumpit etc.Expone sicut supra de leone,et leena,et de canicula vel sicut in generali,vbi dr, q̃ oĩa aialia acuti vnguis filios pariunt imperfectos.¶Scd̃m Phisologum,panthera draco- 4
nem odit,et eum fugat et draco eam fugit.Ista quando saturata fuerit,descendit in speluncam, et quasi per triduum dormit,et post triduum de somno surgens emittit vocẽ, et de voce eius exit odor aromaticus supra modum,ꝑp cuius suauitatem oĩa animalia eam sequuntur,præter draconẽ,q̃ odorem eius reputat pro veneno,et eius vocem non sustinẽs fugit ad cauernã,et in seipso deficit,et torpescit. Et est panthera oĩb.colorib. picturata, et amica esse dr oium bestiarũ,ẽm Isid.lib.12.Re vera charissimi talis est Chrs, qui in se hẽt oẽs colores et oẽs virtutes,et perfectione,et oẽs pulchritudines honestatis.Vestiui te multicolorib.Ezec.16.Iste ẽt diligit oĩa aĩalia,q̃a oẽs hoĩes iustos,et pctores diligit,et gubernat.Sap.11.Diligit oĩa quæ sunt, q̃n sua sunt. Iste igit draconem.i.diabolum perseq̃utus est,et fugauit,s.p mundum corporaliter prædicando,et contra eius insidias alios muniendo.Postea tñ in passione ista panthera faturata est cibis suis.i.iniurijs,et tribulationib.passionis.Thre.3.Saturabi tur opprobrijs.Et ideo post istam saturitatem.i.post suã passionẽ reclusit se i cauerna sua,videlicet in sepulchro, et ibi dormiuit mortuus per tres dies,quia sicut Ionas fuit tribus diebꝫ.in ventre piscis.Sic fuit filius hoĩs in ventre terræ.Mat. 12.Sed pro certo die tertia re surrexit,s. à somno mortis, et tunc temporis emisit vocẽ suam,i.prædicatores,et apostolos suos,qui vox Chri dñr,quos emisit vndiq; ꝑdicare,et sic cum ista voce exiuit odor aromatis,i.nomen ipsius celebre et gloria noĩs Christiani, et fides catholica quæ prius erat ignota,et sic oẽs bestiæ.i.oẽs gentes et homines.i.de omnibus aliqui sequuti sunt istum,fidem ipsius recipiendo.Ecce totus mundus post eum abijt.Io. 12. Draco aũt diabolus.i. lucifer in cauerna inferni fuit inclusus, et virtute odoris, Chri et noĩs sui fuit dejctus, territus et fugatus, vel draco .i.populus iudaicus ipsum fugit,nec eius fidẽ accepit, nec vocem audiuit Ps.Contribulasti capita draconum in aquis. Vel dic q̃ q̃n panthera.i.hõ intrat cauernam sepulcri p mortem,et ibi dormit,tunc quia ipse clamat requirendo suffragia,nos debemus conuenire, et ei fauere. Draco tñ.i. mali de hoc non curat, quia.s.falsi amici nunquam volũt hoiem mortuum iuuare, nec eleemosynis uel suffragijs eũ cõuenire.Vel dic q̃ panthera est vir perfectus,qui odorem famosæ conuersationis,vocem dulcedinẽ benignæ loquutiõis, et eruditionis emittit,et q̃ colores varios multiplicis,ꝑfectionis portat,q̃a pro certo tales debemus diligere,eorum societatem sequi,et ad eos cõuenire, et in uoce eorum.i. in doctrina et ꝑdicationẽ,in odore.i.in famosa reputatiõe in colore.i.in honesta cõuersatione,q̃ plurimum delectari. Sed verè multi sunt sicut draco.s.inuidi detractores,et mali gni,qui nullam vocem eruditionis ꝑsit audire,nec odorem alicuius famosę conuersationis,imò si aliquid de talibus dicatur ipsi pro certo statim fugiunt,et restedunt.Dicat ergo boni illud Can.1. In odorem vnguentorum tuorum curremus.¶Scd̃m Soli.et Pli.lib.8.c.17. Panthera et Tigris varie 5
tate colorum suorum,aĩalia alia ad suũ aspectum inuitant, et ꝑp earum varietatem, oẽs aliæ bestiæ ipsas sequuntur, et in earum aspectibus delectãtur,veruntñ tornitate suæ faciei terrentur,et ideo faciem occultant,et reliquũ corporis ostendunt,et sic cæteras bestias rapiũt,et prædanť.Odorem ẽt suauem pantherã emittit,quem solet draco fugere. Et est bestia q̃ cęteris sibi socijs cõicat bona sua,et nunquã

parturit niſi ſemel, ſicut dicit Ariſt. Rectè talis eſt Deus pater, quia iſte hēt varietatem oīum colorum. i. oīum virtutū, & perfectionum, qa oēs colores, & virtutes creaturarū in eo reſultant per ideas incertas, & ideo pro certo oēs beſtię ſiluæ. i. oēs ſancti ipſum ſequuntur, & eius pulchritudinem admirant̄, quia Pulchritudinē candoris admirabit̄ oculus. Eccl. 43. Et in iſtum deſiderant aſpicere, & continuè contemplari. 1. Pet. 1. Toruitate tñ ſuæ faciei, hoc eſt dictu, aſperitate & rigoræ ſuæ iuſtitiæ, quam vident in reprobis exerceri, terrentur, & dicunt Hier. 10. Quis non timebit te, o rex gentiū? Et iō talis toruitas vel rigor eis non oſtendit, quia. ſ. erga eos non exercetur. vnde Exod. 33. Faciem aũt meā non videbis. Et ſic in amorem, & admirationem ipſius rapiunt̄, & conuertunt̄, dicentes Heſter. 15. Valde admirabilis es dñe, & facies tua plena eſt gratiarum. Iſte ēt non parturit niſi ſemel, quia ſolum filium ſibi ſimilē, & æqualē genuit ab æterno. Et bona ſua alijs cōicat, ſ. naturalia, tēporalia & ęterna, quia Deus pater (ſicut dī Matth. 5.) Solem ſuum oriri facit ſuper bonos, & malos. Vel dic q̄ panthera ſignat̄ hypocritas, & hæreticos, qui pulchritudine ſuæ pellis, i. ſuæ exterioris conuerſationis, odore etiā ſuæ famę, & fallaci dulcedine ſuæ vocis, alios (& maximè mulieres) ad ſequendum, honorandū, & diligendū inuitant, & inducunt, & ne toruitate ſuæ nequitiæ ſi eam viderent terreantur, iō faciem ſua. i. prunā intentionē ſuā abſcondunt, & ſolam exteriorem cōuerſationem oſtendunt, & ſic tales ſe ſequentes, & honorātes decipiunt, & occidunt, inquantū ſub boni palliatione eis ſuggerunt vitia, & peccata. ſ. luxuriam vel errorem. iō Attē dite à falſis prophetis. Vel dic de pulchris mulierib. q̄ alios, attrahunt per exteriorem pulchritudinē, & p verborū ſuorum dulcedinem, & ſic eos decipiunt, & per diuerſas cōcupiſcentias perimunt & occidunt. Fauus. n. diſtillās labia meretricis, nouiſſima autē eius amara velut abſynthiū. Prou. 5.

6 ¶Sed'm Pli. panterā oēs aliæ beſtiæ ſequuntur, & admirant̄ pp colorem varium, & pulchritudinem ſuæ pellis, & maximè qñ torcuitatem ſui vultus abſcondit, & ſm Phiſolog. qñ clamat, de ore eius exit odor aromaticus quem aliæ beſtiæ diligunt, & ſequuntur, præter tñ draconem, qui & vocē ipſius, & odorem reputat pro veneno, & ideo tunc temporis fugit ad cauernā, ubi victus, & territus ſe abſcondit. Sic verè chariſſimi qa Chriſs habuit ſe (ſicut ēt nos debemus hīe) varium colorē honeſtæ conuerſationis, ſuauem odorē famæ, & operatiōis, benignum clamorē feruētis p̄dicationis, & iō cæteræ beſtiæ. i. peccatores ipſum ſunt ſecuti per imitationem, & admirati per contemplationem. Matt. 14. Secutæ ſunt eū turbæ pedites in deſertum. Et rō eſt pro certo, qa toruitatē ſui vultus, hoc eſt dictu, rigorem ſuæ iuſtitiæ eis nō oſtendit, qa oīa opera ſua fuerunt in benignitate, & dulcore. Patet Io. 8. de adultera. & Lu. 19. de Zacheo. Et iō ipſum debemus ſequi p ſuæ vitę imitationē. Can. 1. In odorē vnguē torū tuorū curremus. Sed vere illi qui ſunt dracones, ſ. ſtibundi p auaritiam, inflammati p iracundiā effrenati p crudelitatē, tortuoſi p caliditatē iſtū nō ſequunt̄, ſed fugiūt & perſequūtur per vitia & peccata quia vere tales non imitātur vitam ſuam, ſ. pœnitentiam, caſtitatē & huiuſmodi, imo verè in cauernam ſuam. i. in amorem bonorum tēporaliū ſe recludunt. Eſa. 2. Introibunt in ſpeluncas petrarum, & in voragines terræ. Vel dic debonis qd ipſi debēt imitari & aſſociare prophetam. i. viros qui habent colorem, odorē & clamorem bonum & ſanum. Vnde quādo panthera. i. iuſtus vel p̄dicator clamat per p̄dicationem vel bonam erudi tionem ipſi debent cōuenire, et eū audire. Sed p certo dracōes. i. perſonę male, et maximè cupidi et crudeles, nō diligunt ſocietatē panthere. i. bonorum hominum et religioſo rum, imo verè eā odiunt, fugiunt et declinant, quia Cōtra virū iuſtum peccator. Eccl. 33. quando odorem ſuæ bonæ famæ ſentiunt, ſtatim fugiunt et recedunt quia nō amat peſti lens eum qui ſe corripit. Pro. 15. Iſtud patet in diuitibus, qui ſtatim q̄ aliquis p̄dicator incipit clamare et prædicare, eccleſiam exeunt, et diſcendunt Dederunt humerum receden tē. Neem. 9. Actuum vlt. Cumque non eſſent cō ſentiētes, recedebant. ¶ Panthera, licet ſit ſæua et crudelis, eſt tñ ſuis be

7 dam liberauit catulos eius defouea, quem mater blandiendo & quaſi gratias agendo, extra ſolitudinem cōduxit. Sic vere quantumcunq; p̄latus vel alius ſit ſæuus & auſterus, tñ dēt ſuis benefactorib. ſ. prædicatorib. eſſe gratus. Vnde q̄ catuli. i. ſubditi ſui ceciderunt in aliquam foueam alicuius peccati, vel in cauernam & in amorem terenorum, & exin de ab aliquo prædicatore verbis, & exemplis extrahuntur tunc ipſum debent regratiari, diligere & amare. Qſ eſt de tra multos ſacerdotes, qui prædicatorib inuident, qñ vident eos in ſuis parochijs p̄dicare. Vel dic hiſtorialiter quōcunq; liter quātūcunq; ſæuus dēt de beneficijs receptis eſſe gratus, quia qui ſuorū domeſticorū curam non hēt, fidē negauit, & eſt infideli deterior 1. ad Tim. 5. ¶ Secundum Sol. Hyrcani volentes pantheras capere, quodā gramine venenoſo quod dī pardalianches, carnes illiniunt, quas inuentas in ſemicis pantheræ comedunt, & comeſto veneno pereūt, hunc tñ peſti mederi, qñ ſtercus humanum inuenire, & comedere pñt. Per ſtercus humanum intelligo conſideracionem vilitatis humanæ. Igitur ſi hyrcani. i. dęmones carnib. venenetis. i. delicijs carnis te cupiunt intoxicare, adhibe ſtercus humanum. i. conſidera carnis fœtorem, & vilitatem, & ſic procul dubio ſanaberis, & veneno luxuriæ non peribis. Teſtea Hiero. nihil adeo valet ad domandum carnis vitia, q̄ cogitare qualis futura eſt caro moritura. Figura Eze. 4. vbi fibi pcptum eſt q̄ ſtercore quod egreditur de homine, operiat panem ſuum. Ad denotandum, quod conſideretionem ſuę fetoreæ vilitatis dēt quilibet ſuis immiſcere. Thre. 4. Qui veſcebantur voluptuoſe, amplexati ſunt ſtercora.

De Tharando, quem per errorem Parandrum vocat. Cap. 77.

PArandrus eſt beſtia quæ villos habet ſicut vrſus, caput & cornua ſicut eeruus, caudam ſicut ſcorpio, ſ̄m Sol. in Aethiopia naſcitur, q̄ timore habitum vertit. Nā ad ōem colorem rei ſibi præſentatę, ſiue ſit paries albus, ue larbor viridis, uel pānus rubeus, proprium colorem mutat. Cuius ſimile faciunt in mari polypi, & in terra cameleones. Plin. autem lib. 8. c. 34. mirum eſſe dicit ipſi corpori tam faciliter nouum colorem dari, ſed mirabilius dari villo, & ideo (vt ait) difficiliter capitur, quia. ſ. non cognoſcitur, dū cuilibet rei ſub qua latet, concolor reperitur. Tales pro certo ſunt multi inſtabiles, & imperfecti, qa vere iſti ſunt villo, ſicut vrſus per tēporalem poſſeſſionem, cornuti ſicut eeruus p ſuperbiam, & elationem, caueati ſicut ſcorpio per fallacia, & deceptionē, & habitum cōuerſationis ſuæ ſepe vertit per leuitatem, inconſtantiam & mutationem, quia ſcilicet in vna conditione minime perſeuerant. Nam tales inconſtantes ad colorem cuiuslibet perſonæ ſibi præſentare vel aſſociatę, p imitationem ſe conformant, de quib. poteſt dici illud Pſal. Mutauerunt gloriam ſuam in ſimilitudinem vituli &c. Vel expone de bono religioſo, q̄ bonis ſe debet cō formare, & corpus iterioris intētionis, & affectionis, & ēt uillū exterioris cōuerſationis bonis morib' immutari, & ſic diabolus eum non cognoſcet, nec p peccatum, capiet aut ſubuertet 3. Regum. 14. Commuta habitum, ne cognoſcaris. Vel vide de cameleonte, & expone per omnia ſicut ibi.

De Pardo. Cap. 78.

PArdus eſt animal velociſſimū, præceps ad ſanguinem, & crudele, more, pantheræ diuerſis maculis pictum tum, quas tamen habet nigriores, quàm panthera. Chariſſimi pardum intelligo diuites, & tyrannos, qui ſecundum ter ritatem ſunt veloces, et præcipites ad ſanguinem & vindictam, ſ. in cauſis, et negociis, quia ſine deliberatione multos ad ſanguinem, et ad mortem iudicant, et inuadunt qua re loces pede eorum ad effundendum ſanguinem. Iſtud patet in malis iudicibus, et aduocatis, qui multos ad mortem ſine deliberatione condemnant, contra illud, Oia cum diligentia facite. 2. Paral. 19. Iſti etiam ſunt diuerſis maculis picturati, hoc eſt dictu, diuerſis fallaciis, & cautelis, quia cord corpus in circuitu plenū erat oculis. Figura Ezechiel, de animalibus quę habebant, quatuor facies, et erant oculata per totū, es habebāt in principio faciem hois, in ſiniſtra ciē bouis, indextra faciem leonis, et deſuper faciem aquilæ. Sic pro certo iſti mūdi ſapientes ſunt pleni oculis, et ma

nis circunſpectione & diſcretione, malitia & cautela, qa in omni negocijs optimè ſciunt quō poſſint pauperes irre ret. i. plures habent facies, hoc eſt dictu, plures cōditio nes benigni, affabiles, & cōpatientes, quia in princi pio ludunt pauperibus, multa ꝓmittendo. Itē à parte quantum ad laborem, & aduerſitatē huius mūdi, ip ſi boues, ſ. fortes ad laboradū pro mundo, & pro diui liter agerent, laborauerunt. Hie. 9. quia plus laborāt circunendo circunundo nundinas & aſſiſias, quā boni pro & ideò ſicut bos poſtq̄ ſatis laborauit impinguaſ, occidit, ei pellis detrahitur, & caro ipſius mandu tales poſt multos labores impinguant̄ per diuitias illud, Noli laborare vt diteris. Prou. 23. Sed tandem per mortem, & pellis. i. talis ſubſtantia eis de & caro. i. inferior aīa à dæmonibus deuoratur. Oc rauit eccleſia cui ſic indebitè præſidet generat leopardos ſubditos, verſipelles & crudeles, quos ibi generat ciat, & inducit, qa mali ſemper malos promouent, Genuit filium ad ſimilitudinem ſuā. Gen. 5. Iſtud impijs iudicibus, & prælatis, qui totam eccleſiā cui præſunt replent leopardis. i. viris iniq̄s, crude & peruerſis, quos in beneficijs & officijs cōſtituunt & vnde 1. Mac. 9. Elegit bachides viros impios, et cō eos dominos regionis. Tales ēt ſtercora. i. mundi diui diligunt, & appetunt, & ut eas acquirant, ad altas arbo tum, ſ. & officiorum, per ambitionem ſaliunt & & ſic per diuerſa peccata, & maximè per auaritiā ribus dæmonib. capiuntur. Amplexati ſunt ſtercora. Vide ſupra de Leopardo.

De Piloſo. Cap. 79.

PIloſus ſm Iſid. eſt homo ſylueſtris, idem quod ſatyrus & tales græcè dicuntur panifci ſeu incubi, eo q̄ multū sūt luxurioſi, & mulieribus improbi, & circa actus luxuriæ pluſ quam cæteræ beſtiæ occupantur. Et quamuis eſſe hoies vi ſanni ficatij à Romanis appellant. Pli. vero lib. 7. c. 2. dicit ſa tyros eſſe homines ſyluestres in regione Cartadulorum in India, qui ita ſunt pernices, & ueloces, q̄ niſi ægri uel ſenes capi nequeunt ullo modo. Rectè tales ſunt luxurioſi, quia licet videantur eſſe hoies. i. rationem habentes tñ beſtiæ poſſunt dici, quia non rōne ſed brutali ſenſualitate utūtur, moribus carnalibus obedientes, circa mulieres, & actus luxuriæ, q̄ plurimum occupati, contra illud Apoſtoli ad Rom. 13. Curā carnis ne feceritis in deſideriis. Et ideo iſti poſſunt dici hoies ſyluestres, qui in ſilua delectationum huius mundi volunt iugiter conuerſari. Eſa. 13. Piloſi ſaltabunt ibi diffici liter etiam capiuntur. i. cōuertuntur, & hoc ſolum qñ ſeneſcunt, vel qñ corporaliter infirmantur, vel tribulationib. affliguntur. Pſ. Ipſi infirmati ſunt, & ceciderunt. ¶ Secundū Pa piam, piloſus eſt aīal monſtruoſum quod ab effigie humana incipit, ſed in extremitatem aīalis terminatur. Sic verè chariſſimi, quidam in initio habuent formam hois. i. in principio & in iuuentute, in introitu & ingreſſu ſuo, quia tunc videnē. eſſe hoies. i. iuſti & rationabiles, in extremitate aūt ſua. i. ſe nectute inueniuntur beſtiæ. i. luxurioſi, auari, & ſenſu debitę rationis priuati Baruc, 6. Beſtiæ meliores ſunt illis, ad Gal. 3. Cū ſpiritu cœperitis, carne conſummamini. Vel allega de hypocritis, qui licet videantur eſſe hoies. i. iuſti & rationabiles ſunt tamē beſtiæ. i. mali peccatores. Pſ. Homo uanitati ſimilis, factus eſt, comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis. ¶ Secundum gl. ſuper Eſa. 34. Piloſus idem 3 eſt quod ſimia, quæ licet humanam prætendat effigiē, pilis tamen more pecudis eſt uelata. vide infra de Simia. Sic verè diuites huius mundi, licet debeant eſſe homines ſecundum naturam, ſ. rationabiles & benigni, & nudi quantum ad affectum diuitiarum, ipſi tñ pilis, & vellere diuitiarū contegūtur, & inuoluuntur more pecudis, i. ſicut peccator inſenſatus &c. Pſ. Induti ſunt arietes ouium &c.

De Pygargo. Cap. 80.

PYgargus animal eſt de genere caprearum ſyluestrium, 1 non multum diſſimile damis, barbatum ſicut hircus, velox & fugiens vngulam ſicut ceruus, & inhabitat nemora, & deſerta, & ideo mundum quo ad eſum reputabatur Deut. 14. Tales debent eſſe religioſi & uiri perfecti, quia verè tales debent eſſe barbati ſicut hircus per conſtantiæ uiritatem, & per prudentiæ maturitatem. barba. n. ſignificat prudentiam atq; uires, quia hæc non ineſt infantibus, debilibus, et ignaris, ſed magis viris perfectis, fortibus et diſcretis. Debent etiam ad modum cerui eſſe ueloces per obediētiam, et bonam operationem findentes ungulam per diſcretionem. Mundi etiam debent eſſe per puritatē, et continentiā deſerta, et nemora habitare per aſperitatem, et pœnitētiam, et ſic erunt habiles vt ab alijs comedantur, i. imitentur Dan. 13. Mundus ego ſum à ſanguine. Vel allega hiſtorialiter de Ciſtercienſibus, qui ſunt barbati, et nemora inhabitant, et deſerta. ¶ Secundum Hug. pygargus eſt auis parua, et de- 2 preſſa, dicta à piga, quod eſt depreſſio, ſed hoc non ſupponitur Deut. 14. et ideo nihil ad præſens, niſi quòd tales ſunt pauperes, qui in mundo ſunt parui quo ad diuitias, et depreſſi per tribulationes.

De Pygmeis ſeu Pomilionibus. Cap. 81.

PYgmei ſunt homines parui, ſtatura cubitali, quos græci 1 à cubito pigmeos vocāt, et in montibus Indiæ circa oceanum habitant, ſm Papiam. Vt aūt dicit Aug. tales ſæpe armati ferro, à gruibus occiduntur, à quibus iugiter infeſtantur. Tales rectè ſunt peccatores, et ſeculares, quia tales ſunt parui, carentes, ſ. debitis dimenſionibus, videlicet longo fidei, lato charitatis, alto ſpei, profundo humilitatis. Iſti etiam in montibus Indiæ. i. in dignitatibus, et officijs huius mundi circa oceanum. i. circa mundanæ proſperitatis fluxum hodie commorantur, vbi à gruibus, i. à dęmonibus vel tentationibus continuè infeſtātur, et ab eis per peccata, et vitia multotiens occiduntur ſpiritualiter, et necantur. Parvulum occidit inuidia. Iob 5. ¶ Pygmei ſm Aug. ſunt hoies 2 parui, qui tertio anno perfectæ ſunt ætatis, in ſeptimo anno ſeneſcunt. Et iſti ſm Pli. lib. 7. c. 2. cœlo ſemper uernante in regione habitant temperata, in montibus Aquilonis, vbi à gruibus, quam multipliciter infeſtantur, et aliquotiens occiduntur. Rectè tales ſunt viri iuſti, quia iſti debent eſ-

se parui per humilitatem, & tribus annis debẽt fieri pfectæ ætatis per bonam cogitationem, locutionẽ & operationẽ, vel p cõtritionẽ, & confessionẽ & satisfactionẽ, vel p fidẽ sanctæ Trinitatis, q̃ bonos facit strenuos, & pfectos q̃a Funiculus triplex difficile rumpit. Eccl. 4. Qñ aũt habent septẽ annos. i. pfectione septem virtutũ vel bonorũ, tũc p certo dẽnt potissimè esse senes, s. sapiẽtes, iusti & maturi. Isti ẽt tẽ perata regione. i. in bono collegio, & societate dẽnt semp morari, q̃. d. sit sub vernãte cęloi. in bonis cęlestib. occupata p desiderij, & affectũ. In montibus ẽt pfectionis, & cõtemplationis habitare dẽnt, & maximè in parte aquilonis. i. in statu mundanæ pœnitẽtiæ, & tribulationis, vbi a gruib. i. tentationibus, & dæmonibus infestantur, q̃a multæ tribulationes iustorũ, vt tales dicant. Esa. 14. Ascendam super altitudi
3 nẽ nubiũ, sedebo i mõte testamẽti in laterib. aq̃lonis. ¶Pygmei ẽm August. à gruibus iufestantur, à quibus ẽt armati ferro multotiẽs superant. Sic verè multi sunt q̃ quis ferro. i. pœnitentia dura sint armati, tamen aliqñ à gruibus. i. à dæmonibus vł carnalibus motibus sũsperant, sicut patet de multis, qui post longas pœnitentias fiunt mali, quod potissimè accidit qñ de propriis virtutibus gloriantes, alios vilipendunt, quia tũc Deus dimittit eos ẽm desideria cordis eorũ, vt va-
4 dant in adinuentionibus suis. ¶Secundũ. Pli. grues infestant Pygmeos homines paruos, & ideo cõgregato agmine, Pygmei verno tempore ad mare descendunt, & oua & pullos gruum pro virib. destruunt & consumunt, & super dorsum arietum insident armati iaculis & sagittis. Istã autẽ expeditionem faciunt tribus mẽsibus, quam si non facerent, futuris auium gregibus resistere non valerent. de ouorum aũt testis & putaminibus faciunt sibi casas, & (vt ipse dicit) Pygmeos in cauernis viuere. Aristoteles tradit. Charissimi, per Pygmeos intelligo hoĩes qui sunt parui naturaliter, quantũ ad gratias, & uirtutes. Isti. n. infestantur a gruibus. i. dæmonibus, & tentationibus, & ideo isti se debẽt inuicem cõgregare per cõcordiam, & amorem, & ad mare pœnitentiæ descendere, & sagittis pungentis cõtritionis se armare, & sup dorsa arietum, i. super exempla iustorum, & perfectorũ hominum insidere, & sic oua gruum, i. suggestiões, & cogitationes dæmonũ penitus extirpare, quia nisi oua, & vitia malæ suggestionis cassent per contritionem, tot & tãti hostes, & tentationes multiplicarentur contra nos, q̃ resistere nõ possemus, quia nisi pueneris eos, paulatim maiora facient, & non poteris obtinere. eos 1. Macha. 6. & Greg. dicit. Si tentationi surgenti non resistitur, vix cum creuerit superatur. Talis aũt expeditio faciẽda est in uere. i. in tempore gratię. vel in quadragesima. & hoc per tres menses. i. p tres partes pœnitentiæ, quæ sunt cõtritio, confessio & satisfactio. Viã trium dierũ ibimus, vt sacrificemus Deo in solitudine. Exo. 8. Et sic contra grues, i. dæmones præualebimus, & maximè si in cauernis humilitatis voluerimus habitare ingredient in spelũcas. Esa. 2. De testis aũt ouorum istorum. i. de memoria peccatorum, quæ per pœnitentiam consumpsius, debemus facere domum nostrã, i. humilitatem, in qua debemus versari, q̃a. s. peccata præterita semper debem' recordari, & exinde ad humilitatis officiũ inclinari. Eccl. 5. De propriatu peccatorum noli esse sine metu. & Hiere. 2. Vide vias, tuas in conualli, scitò quid feceris.

De Porco. Cap. 82.

1 POrcus ẽm Isido. dr̃ quasi spurcus, à spurcitia, vel à luto vbi se inuoluit, & inde dr̃ spurius persona vilis. Et est porcus aĩal immundũ, & in locis immundis, & fœtidis requiescit. Secundum Pli. lib. 8. c. 51. porci nascuntur dentati, et ẽm Arist. porcus nunquam eijciet dentes oĩno. Recẽtè charissimi tales sunt luxuriosi, quia verè tales sunt spurcitia, et vilitate pleni, et in locis fœtidis, et immũdis, hoc est dictu, in actibus carnis requiescunt, et delectantur. Hier. 48. Requieuit in fecibus suis. Et pro certo isti sunt dentati, quia vere luxuriosi semper habent dentes. i. stultiloqui leuitatẽ, detractionis crudelitatem, gulæ et gastrimargiæ uoracitatem, quia pro certo tales leuiter loquuntur, et detrahunt, et gulæ diligunt uoluntatem. Iaco. 5. Epulati estis super ter-
5 ram, et luxuriis uestris enutriuistis cor. ¶Secundum Pli. porcus si perdiderit oculũ, de facili extinguitur, ultra trimatũ non generat, usque ad quindecim annos uel uiginti uiuere poterit, multis infirmitatibus subiacet, & qñ infirmat, tam
put tenet obliquũ. Sic pro certo qñ peccator perdit oculũ fidei, & discretionis & sapiẽtiæ, cito extinguit, sp vitæ, & certo vltra trimatum. i. extra fidẽ sãctæ trinitatis. Impossibile est generare, & bona opera, procreare, q̃a Omne qđ nõ ex fide, pctũm aſt ad Rom. 14. Sine fide. n. impossibile est placere Deo. Et 16 tales subiacẽt multis infirmitatibus peccatorũ. s. auaritia & luxuriæ & huiusmodi, & tũc procreatur, q̃a verè caput talium. i. intentio non est recta, sed obliqua, quia cũ deberet esse erecta, & directa ad Deũ, obliquã respicit ad terrena. Cor aũt eorũ nõ erat rectũ cũ eo, non fideles habiti sunt in testamẽto eius. ¶Qñ porcus iacet in lato. (dicit Plin.) plus iacet in latere dextro, q̃ in sinistro. Consuescunt aũt porci in dieb. 40. & illi q̃ in principio sagittationis p triduũ ieiunarũt, melius impinguaũ. Rectẽ tales sunt mũdi peccatores, q̃a vere sunt infixi in luto, p fundi, vbi substantia. i. in carnalibus, & deliciis huius mundi, & cæteris peccatis, vbi ipsi iacent in latere dextro, hoc est dictu, in cõsideratione diuinæ misericordiæ, q̃ per dextrũ latus designat. In latere aũt sinistro diuinæ iustitię nunq̃ iacẽt, qui vere tales nõ cõsiderãt Dei iustitiã, & rigorẽ, infernalis tormenta, imo semper in Dei misericordia confidũt, sperãt, in fine vitæ pœnitere, contra illud Eccl. 5. Nec dixeris misericordia Dei magna est quia misericordia Dei & ira ab ipso cito ꝓperãt. Tales ẽt mundi peccatores in. 40. diebus, in vita pñti (quæ per 40 annos deserti designatur) pinguescũt. p diuitias & delicias mũdiales, q̃a ecce ipsi peccatores in seculo obtinuerunt diuitias. Et hoc maximè illi q̃ in principio ieiunauerũt, vt sũt cauſidici, vsurarij & balliui, q̃a tales cõiter qui sunt de vili plebe, p cæteris impinguant substantia tẽporali, & ad maiorem pinguedinem diuitiarum solẽt aliquotiẽs peruenire. vnde Iob 15. Pingui cernice armatus est. Vel expone si vis in bono, q̃ illi qui sunt in luto. i. in aduersitatibus, & depressionibus huius mũdi, semper debent iacere in dextro latere. i. in cõsideratione diuinæ misericordiæ, & in spe futuræ gloriæ, nõ i sinistro. i. in consideratione infernalium tormẽtorum, ne forte in dispersione vertãtur. Eccl. 10. Cor sapientis in dextera eius, cor aũt stulti in sinistra illius. Vel dic q̃ illi qui primo ieiunant, stabilimendo a delitiis, & diuitijs, & peccatis melius impinguãtur p gratias, & virtutes. Vel dic q̃ fideles possunt per 40 dies. i. in tẽpore, quadragesimę virtutibus impinguari, sed verè in hoc multum operatur si primo per tres dies ieiunauerint, & abstinuerint à peccatis. Isti aũt tres dies sunt cõtritio, confessio & satisfactio. vnde Exod. 8. Viam tuã dierum ibimus & sacrificemus Deo nostro in solitudine. ¶Porci mutio se dẽgũt, quia si vnus clamat, omnes alii occurrũt, & succurrũt, si vnus occiditur, omnes alii dolent, & grunniunt. Vermis si offeraẽ eis furfur vel stercus, statim oblivioni tradũt mortem socii, & ad comedenda stercora cõuertuntur. Recẽtes sunt mundi peccatores, socii & amici, quia vere dum mutuunt, inuicem, se diligunt & tuẽtur, & ad vnius clamorem, petitionem, iuuamen & auxiliũ alii multi veniũt, & occurrunt, quia pctores diligentes se diligunt. Luc. 6. Nam si vnus dies hẽt aliquod negocium, oẽs alii sunt ex parte eius. Et maximè contra pauperes. Quando etiam socii sui, & amici moriuntur, ipsi conueniunt, grunniunt atq; dolent, & ad quantulum in morte cogitant, sed vere statim, q̃ diabolus offert eis per suggestionem stercus, & furfur, i. mundi diuitias & delicias, ipsi cessant cogitare de morte, & dolere de amico perdito, & ad pristina vitia reuertuntur. Illud patet in diuitib. q̃ licet videãt alios male mori, morte tamen non cogitãt, nec attendunt. Thren. 1. Sordes eius in pedib. eius nec recordata est finis sui. Vel dic, de bonis, & pijs, qui quando vident alios in alios tribulatione, & paupertate, & clamant ad eos auxilium implorando statim debent occurrere, & eisdem succurrere sicut possunt, quia. Qui obturauerit aurem suam ne audiat pauperem, clamabit ipse, & non exaudietur. Prouerbiorum vigesimoprimo. ¶ Porci domos suas cognoscere discunt, & sine duce ad eas vesperę reuenire, eundo & redeundo grunniunt, & etiam dormiendo, & iacendo, & maximè si sint bene pingues. Secundum Aristotelem autem porcus non eijcit dentes, & plures dentes habet

hanc sicut lus q̃ fœmina. Rectè charissimi tales sunt carnales negligẽs, quia verè licet cognoscant, & diligant domũ suã ædificatorem, & religionem, tũ eundo, & redeũdo. i. sua operationes perferendo, & cum alijs conuersando, sp grua nem murmurãdo, & de statu suo, & socijs detrahẽdo, & impatientiam ostendendo, & hoc siue iaceant siue ambulent. i. siue laborent, siue quiescãt, & maximè illi qui sunt pingues per carnalitatem. Vnde breuiter tales nunquam eijciunt dẽ suo aliquam dimittũt verba detractoria, & pingitiua, imò qñ pingues sunt masculi. i. qui se reputãt perfectiores, & melio res maiores, quia senes, & alij qui debent esse perfecti, p cę cãtem murmurãt, & obloquũtur, & detractionis vitio sunt in fœtidi. Vel dic in bono q̃ domum nostram. s. Paradisum debe mus cognoscere, & ad eam in vespere mortis redire, & sem per gemere per gratiarum actionem, & dẽtes. i. honesta ver bo nos mutare, imò illi qui sunt masculi, & perfecti, qui etiã sunt pingues, & deuoti, debent in hmõi grunnitu, & dẽtib. præceris abundare, q̃a ambulando, & dormiendo. i. labo rando, & contemplando debent per orationẽ, confessionẽ, & gratiarum actionem continuè aliquid sũsurrare. Porcus plus dormit in malo, q̃ in aliquo alio tpe, anni, & mensium propter frigus humores constringens non fit tãta copia, & fumorum resolutio sicut in verè, quia tunc pp defectiam humoris in hyeme generati, & caloris temperati naturalis, multa fit fumorum resolutio, & neruorum opitulatio, & sic necessario dormit porcus. In Aestate aũt nisi abũ dat calor, & humor, quia consumitur à calido exteriori. In hyeme autem est abundet, humor tamẽ non calor, & sic nõ cõiter qui sunt de vili plebe, p cæteris impinguant substantia tẽporali, & ad maiorem pinguedinem diuitiarum solẽt aliquotiẽs peruenire. vnde Iob 15. Pingui cernice armatus est. Vel expone si vis in bono, q̃ illi qui sunt in luto. i. in aduersitatibus, & depressionibus huius mũdi, semper debent iacere in dextro latere. i. in cõsideratione diuinæ misericordiæ, & in spe futuræ gloriæ, nõ i sinistro. i. in consideratione infernalium tormẽtorum, ne forte in dispersione vertãtur. Eccl. 10. Cor sapientis in dextera eius, cor aũt stulti in sinistra illius. Vel dic q̃ illi qui primo ieiunant, stabilimendo a delitiis, & diuitijs, & peccatis melius impinguãtur p gratias, & virtutes. Vel dic q̃ fideles possunt per 40 dies. i. in tẽpore, quadragesimę virtutibus impinguari, sed verè in hoc multum operatur si primo per tres dies ieiunauerint, & abstinuerint à peccatis. Isti aũt tres dies sunt cõtritio, confessio & satisfactio. vnde Exod. 8. Viam tuã dierum ibimus & sacrificemus Deo nostro in solitudine. ¶Porci mutio se dẽgũt, quia si vnus clamat, omnes alii occurrũt, & succurrũt, si vnus occiditur, omnes alii dolent, & grunniunt. Vermis si offeraẽ eis furfur vel stercus, statim oblivioni tradũt mortem socii, & ad comedenda stercora cõuertuntur. Recẽtes sunt mundi peccatores, socii & amici, quia vere dum mutuunt, inuicem, se diligunt & tuẽtur, & ad vnius clamorem, petitionem, iuuamen & auxiliũ alii multi veniũt, & occurrunt, quia pctores diligentes se diligunt. Luc. 6. Nam si vnus dies hẽt aliquod negocium, oẽs alii sunt ex parte eius. Et maximè contra pauperes. Quando etiam socii sui, & amici moriuntur, ipsi conueniunt, grunniunt atq; dolent, & ad quantulum in morte cogitant, sed vere statim, q̃ diabolus offert eis per suggestionem stercus, & furfur, i. mundi diuitias & delicias, ipsi cessant cogitare de morte, & dolere de amico perdito, & ad pristina vitia reuertuntur. Illud patet in diuitib. q̃ licet videãt alios male mori, morte tamen non cogitãt, nec attendunt. Thren. 1. Sordes eius in pedib. eius nec recordata est finis sui. Vel dic, de bonis, & pijs, qui quando vident alios in alios tribulatione, & paupertate, & clamant ad eos auxilium implorando statim debent occurrere, & eisdem succurrere sicut possunt, quia. Qui obturauerit aurem suam ne audiat pauperem, clamabit ipse, & non exaudietur. Prouerbiorum vigesimoprimo. ¶ Porci domos suas cognoscere discunt, & sine duce ad eas vesperę reuenire, eundo & redeundo grunniunt, & etiam dormiendo, & iacendo, & maximè si sint bene pingues. Secundum Aristotelem autem porcus non eijcit dentes, & plures dentes habet

debiles faciunt. i. subditos imperfectos. Illi aũt q̃ sunt senes. i. sapiẽtes, & maturi, suis verbis, & exemplis faciunt suos filios. i. subditos meliores, quia generaliter boni prælati hñt bonos subditos, & mali malos, quia Secundum iudicem ciui tatis, sic & hi qui habitant in ea. Eccl. 10. ¶Porcus meliores 9
filios generat in senectute quam in iuuentute, meliores etiã sunt geniti in hyeme quã in æstate. Sic verè illi filij. i. illæ pso næ quæ generantur, & à Deo inducuntur in hyeme. i. in statu tribulationis, timoris diuini, & pauptatis, meliores sunt q̃ geniti in ætate prosperitatis, quia vt cõiter meliores sunt pauperes quàm diuites, quamuis aliquãdo regula fallat. Vel dic q̃ illos quos nobis acq̃rimus filios, & amicos in hyeme. i. in tpe paupertatis nostræ, meliores debemus reputare q̃ illos quos acquirimus in ætate. i. in tẽpore nostræ prosperitatis. Vel expone q̃ meliores sunt filij in senectute quã in iuuẽtute, & in hyeme quàm in ætate, quia verè homo in senectute, & maturitate, in hyeme, & aduersitate meliorem fructum bonorũ operum generare, & facere consueuit, quàm in tpe iuuentutis, & prosperitatis, quia verè iuuentus, & prosperitas impediunt bonum opus. Adolescentia. n. & iuuẽtus vana sunt Eccl. 11. Et nota q̃ porco qñ generat, optimus cibus est hordeũ coctum. sic sacra scriptura exposita. Et nota quare hordeum dr̃. ¶Porcus est aĩal voracissimum, & gulo 10
sum, & qñ esurit, horribiliter grũnit, & domos iuadit vt sub intret, & comedat. Sic verè multi sunt ita guloſi, q̃ nullã ab stinẽtiam pñt facere, imò importune nisi cibos inuenerint, cõquerunt. Eccl. 36. Omnẽ escam manducabit venter. ¶Por 11
ca filio primo nato dat primam mamillam, & sic ẽm ordinẽ natiuitatis, dat eis ordinem mamillarũ. Et porca quanto est pinguior, tãto minus habet de lacte. Charissimi, porca est plantus, filij eius sunt subditi, mamillæ eius sunt bñficia, & pbendæ. Bonus igitur prælatus debet filio ꝓrimo nato. i. subdito saniori, meliori & sapiẽtiori primam mamillam. i. primũ & dignius, & etiam melius officium, præbendam vel beneficium assignare. Et sic ẽm ordinẽ spiritualis gratis. i. sapientię maturitatis, et benignitatis, dẽt ordo, pcedere dignitatis. Figura Ge. 43. de Ioseph, qui fecit fratres suos sedere ẽm ordinem eorum ad mensam suam. Sic bonus prælatus ad mẽsam beneficiorũ ecclesiæ suæ debet facere sedere fratres, et subditos suos, ẽm ordinem natiuitatis. i. ẽm q̃ fuerint spũaliter seniores. s. vita scientia, et morib. clariores. Miscui vinũ, et posui mensam. Prou. 9. Tales ẽt prælati qñ sunt pingues per gratiam, et deuotionem, tunc lac mũdanæ ꝓsperitatis paucius habẽt, quia. s. à lacte deliciarum, et diuitiarum attrahũt mẽtem suam. Vel si vis pone ve Christo, qui in Paradiso melius beneficiat meliores. Et pone figurã ficut supra. uide de cane vel canicula, vbi ponitur. ¶Porca non recipit porũ ad 12
generationis officium faciẽdum, nisi prius viderit aures ipsius inclinatas. ẽm Arist. li. 6. c. 18. Sic verè religio vel eccłia nõ debet aliquẽm ad officium generationis spũalis. i. platationis vel prædicationis admittere, nisi aures per obediẽtiam sibi viderit inclinari, quia ẽm Gre. Præsse non meretur, qui subesse non didicerit. ¶Porci quadruplicem incurrunt infir 13
mitatẽ. s. carnis corruptionem, capitis grauitatẽ, corporis inflaturã, et fluxũ ventris. Sed contra carnẽ corruptã, q̃ dr̃ branchos, oportet carnẽ istã abscindere, et cõtra inflaturã vtile est sub lingua minuere ẽm Arist. li. 8. c. 21. Sic verè charissimi, porcis. i. pctoribus. huius mũdi ista quadruplex infirmitas accidit, uidelicet carnis corruptio. i. gastrimargia, q̃ carnẽ corrũpit p luxuriã, capitis grauitas, hæc est cupiditas, q̃ caput. i. tẽtationẽ deprimit ad terrena, corporis inflatura, hæc ẽ supbia, q̃ facit hoĩem tumidũ, et inflatũ, vẽtris fluxus hæc ẽ luxuria, q̃ facit hoĩem fluidũ atq; mollẽ, q̃a verè istis quatuor uitijs quasi totũ genus humanũ infirmat. Psl. Infirmatus est in uia uirtutis suæ humiliauit carnes meas. Istæ quatuor uitijs quasi totũ genus humanũ infirmat. Psl. Infirmati sunt et ceciderunt. Sed contra carnis corruptionẽ, s. gulę valet q̃ talis caro abscindat, i. q̃ à gulæ ingluuie cesset. Contra inflaturã aũt supbiæ ualet q̃ sanguis. s. tpalis substantia minuatur, quia sæpe diuitiæ sunt supbiæ causa, quia ẽm Augu. Difficile est q̃ superbus non sit, qui diues est. Ideo Leu. 17. Caue, ut non comedas sanguinem. ¶Porci, et porcæ delectã 14
tur comedendo glandes, sed si forte multum comederũt de eis sicut oues facient abortũ, et iõ utile est talia subtrahere fœminab. ut dicit Ari. Vide si uis supra de Apro, et ifra de Sue. Charissimi per glandes intelligo diuites, quæ crescunt in arbore huius uitæ, q̃ porcos aũt intelligo uiros iustos, q̃

porcas

porcas intelligo simplices,& ignaros.Porci ergo, & porcæ .i.sapientes, & insipientes delectantur comedẽdo glãdes,i. diuitias acquirendo,sed pro certo si porca.i.personæ simplices & ignaræ multas glãdes.i. multas diuitias acquisierint, comederint, & sibi incorporauerint,ipsi faciunt abortum. Nã quia tales nesciunt debitè eis vti,ipsi efficiũtur auari, & superbi,& sic fœtum mortuũ.i.opera mortua, & vitiosa fa-
15 ciunt,& producunt.¶Porci subtus arborem libenter glandes comedunt sursum tñ ad cũ qui glandes mittit, nũquam attendunt.Sic verè sunt multi qui glandes,i.diuitias,& temporalia beneficia bñ recipiunt, sursum tñ ad Deũ à quo veniunt, nõ attendũt qa licet subtus arborẽ circa terram.i,in mundo isto glandibus,& diuitijs impinguent, non tñ respiciunt vñ veniunt,quia ad Deũ qui eas sibi donat, non attendunt per gratiarũ actionẽ.Non respexit ad dñm qui fecit il-
16 lum.Esa.22.¶Diuersi cibi impinguant porcos.i.malos, quia quidã generant carnem,hæ sunt deliciæ, aliæ pinguedinẽ luxuriæ,hæ sunt diuitiæ,aliæ inflant per superbiam, hæ sũt eminentiæ.De siliquis quas porci manducabant.Luc.15.

De Pediculo. Cap. 83.

1 PEdiculus est uermis cutis,dictus sic,eo q cum pedib.noceat,ſm Isid.Et generatur pediculus ex humorib.intercutaneis corruptis,possessorem aũt suum pediculus ingerat,& molestat,& vbi est multitudo pediculorũ, signum est corruptionis generalis,ſ. lepræ vel morphææ. Recte talis vermis est peccatum, quia vere ex corruptis humorib,i.de prauis mentis & cãrnis affectionib.generatur, & possessorem suum.i.conſcientiam in qua habitat,inquietat, ſtimulat,& remordet , quia sicut sagitta infixa fœmori canis , sic verbum in corde ſtulti.Eccl. 19. Et vbi apparet pediculorũ talium multitudo,verè signum est interioris corruptionis, quia signum est,q interior cõſcientia est corrupta,qñ multis criminib.est repleta.Corrumpetur putredine pessima.Mi-
2 chæe.¶Secundum Commen.super viaticum Constant, qdã pediculi generantur,de sanguine,& hi sunt rubei, & grossi quidã de materia plegmatica,& isti sunt albi,& molles,alij de cholerica,& isti sunt nigri,ficci molles,& pungẽtes, alii de melancholica,& isti sunt terrei,macilenti,& tardi.Sic verè charissimi,in corpore ecclesiæ sunt plura genera hoium peccatorum,quia quidam sunt rubei,& sanguinei, isti sunt luxuriosi,quidam albi,& molles,isti sunt molles,& delicioſi,quidam nigri cholerici,& leues isti sunt cupidi,& auari q pungunt,& excoriant prapinã in qb.cholera.i.ardor auaritiæ dominat, qdã ponderosi, & terrei,isti sunt pigri,& desidioſi,qui non pñt ad bonũ aliquod se mouere.Pedes eorũ pigri sunt ad ambulãdũ.Sap.15.¶Ois pediculus tãto acrius
3 pungit,quanto magis esurit,& macrescit, Pediculus ẽt põt vrina dici,ab vrendo,quia vbi mordet,adeò ardet vt ibi vesicæ fiant.Rectè tales sunt balliui,& raptores, qa verè tales quanto sunt macriores per paupertatem,tanto plus pungunt per rapinam,& crudelitatem.Vñ tales pñt dici vrina, ab vrendo quia alios per rapinam,exurunt, & corrodunt, quia isti sunt sicut ignis qui comburit ſilvam, & sicut flãma comburens montes.¶Contra pediculos ſm Const.valet fre-
4 quens ablutio capitis,pectinatio,medicinę purgatio.Nã argentum viuum cum cinere salicis eos necat.Item lichargyrus.i.plumbum vſtum cum oleo,& aceto, & maximè qñ ex cã calida generaſ.Sic verè charissimi contra vitia,& tentationes,& cõſciæ remorſus valet ablutio lachrymarum,pectinatio confessionis,& pnjæ medicina.Nam argentum viuum.i.eloquium Dei,quod est argentum igne examinatum, & cinis salicis.i.memoria mortis,sunt remedium peccati.Similiter ſi plumbum graue.i.ſi corpus nostrũ (quod est graue & corruptibile) vratur igne pnjæ,& macerationis, & ſi adhibeat oleum pieratis,& compassionis , & acetum mortis recordationis,tunc à capite intentionis, & à carne affectionis poterunt pediculi.i.pctã,& vitia relegari,& maximè qñ de calida materia.i,de prosperitate mundi vel carnali voluptate naſcuntur.¶Aqua ſalnacida cũ aceto, vel auri pigmẽtum cum ſtaphide agria & cum aceto valet contra pediculos ſi sint ex humore frigido. Et ſm diuersitatem animaliũ, est diuersitas pediculorum quia alios porcus alios anseres, alios hoies in ſe hñt,Sic ſm diuersitatẽ hoium variat diuersitas malarũ affectionũ, q̃ recte sunt pediculi ãia, q faciũt pruritum delectationis,quia alias hñt porci.i.delicioſi,alias anseres.i,detractores,iracundi & clamoſi,alias hoies.i.mididi sapientes, & molles religioſi. Nam deliciosi hũt pediculos,& affectiones luxuriæ,iracundi discordiæ,mundi sapiẽri pigmentum,i.Dei sapientia quæ est quaſi pigmentum aureum,acetum.i.mortis amaræ memoria,aqua ſalſa.i. pœnitentia,hæc.n.omnia liberant homines à peccatis,

De Pulice. Cap. 84.

PVlex est modicus vermis,moleſtus hominibus , & inſestus,& dr à puluere,quia tpe frigido,& hyemaliin pulvere absconditur,& nutritur,& tunc in seipso deficit,& pigre ſcit,in æstiuo tamen tempore insoleſcit,& cum sit miræ lo-
1 citatis,vndique circuit atque ſalit . Rectè tales sunt balliui principum,& prælatorum , quia tales sunt modici.ſ.quantum ad diuitias,& temporalem facultatem, hominibus tamen.i.pauperibus & ſubditis sunt moleſti,quia sicut pulex homines pungit,& inſestat,vt sanguinem eorum ſugat, & ſugendo post se vestigium derelinquit , sic verè tales alios pungũt per rapinas,et exactiones, vt sanguinem eorum ſibi attrahant,i.eorum ſubstantiam temporalem quod quidã faciendo,vestigium malorum exemplorum post se alijs derelinquũt.Non accubabit donec rapuerit prædam,et occiſorum sanguinem bibat, Nu. 23. Et sicut videmus q pulex non parcit alicui personæ,nec pauperi nec diuiti,nec regi, principi vel prælato,sic pro certo iſti balliui in iuriſdictione sua non dubitant personas bonas , et notabiles inſestare.Exemplifica bene contra balliuos regum,qui nihil reputant principes vel nobiles,quia Deum non timent,et cũctis aduersantur.1.ad The.2. Exemplum de iudice iniquitatis, Luc.18.qui Deum non timebat nec, hoies reuerebatur,sic nec tales officiales.¶Pulex in hyeme , & frigore in pulvere abſconditur,et nutritur,et tunc hoies non moleſtat, ſed tãdem in æstate de puluere exit,et ſalit,et inſoleſcit,et acriter cruciat atque pungit,et maximè in tẽpore pluuioſo.Rectè charissimi,ſic faciunt usurarij,et balliui.iſti,q in pulvere nutriunt,quia pro certo tales à ſtatu vili,et paupere cõtemni veniũt.Vnde dum sunt in hyeme,i.in paupertate,et aduersitate,ipſi tũc tpis nõ nocẽt,qa.ſ.non pñt,ſed in seipsis deficiũt,& pigreſcũt,ſed verè qñ exeunt de hmõi pulvere, vel hyeme qñ.ſ.veniunt ad ſtatũ ꝓsperitatis, vrpote qa suoe iudices vel balliui vel diuites quoqũo,tunc ꝓ certo ipſi insoleſcunt plaſciuiã,& leuitatẽ,& vndiq; circũeunt.l.pauges pungẽdo,excoriãdo,& inſestãdo.Ortus est ſol, & uolauerunt.Naũ.3.tpe aũt pluuioſo ,i. qñ apud agricolas feminare eſſe pluuia diuitiarũ,tunc vere per rapinã pungunt acrius atq; mordẽt.Vel in tpe pluuioſo.i,in tpe aduerſitatis,quia.ſ. peruerſi tunc mugis nituntẽ nocere,qñ vidẽt hoiem necessitatib.implicatũ. Eccl.12.Si occurrerint tibi mala, inuenies eũ primum.¶Pulex est ãial leuiſſimum,qd leuiſſime ſalit,& discurrit,&iõ vix põt capi ꝓ ſuã maximã leuitatem.Rectè tales sũt multi falſi,& cauteloſi,quia vere iſti ſalus faciũt multos,qa de cautela ad cautelã ſoluũt arq; volant.ſ. ecclesiando,& ſuã nequitiã palliãdo,sicut patet de vſurarijs,& balliuis, & iõ ꝓ certo à nemine pñt capi vel cõcludi, qa. taliter ſaliendo manus perſequentiũ,& corrigere ſe volentium fugiunt,& euadunt,quia sicut q libet videt,nullus põt de talib.triũphare.Peruerſi.n.difficile corriguntur.Eccl.ultimo ẽt põt allegari contra cauſidicos,vſurarios,& iudices. Vel dic cõtra detractores,q bibunt,& comedunt sanguinem sicut pulex.i.vitã aliorũ,& nõ parcunt regi vel principi,iuſto vel pctõri.Allega vt ſupra.Et ideo tales ſaliendo vadũt, quia vere iſti ſemper bona aliorum tranſiliunt,& omittunt. Inuenies hoies ſalientes foueas.1.Reg.10. ¶ Pulex carnem incidit,& cerebrat,& sanguinẽ ſugit,& post ſe veſtigiũ derelinquit,& dormire volentes impetit acri morſu. Nullius generi hominum parcere cõſueuit.ſed iſtis abſynthium venenũ,sicut d.Constan.in viatico,ſi cnm aqua teratur, q̃ odore ipſius perimuntur.Rectè talis est raro noſtra,vel ens diabolus , quia per malas ſuggeſtiones fodit, & personam̃ entrem noſtram,& sanguinem noſtrum.i.gratiam,& vitam̃ tes euacuat,& exhaurit.Et iõ iſta pulex,ſ.caro,post ſe ẽt derelinquere veſtigium,quia.ſ.post concupiſcentias carnales ſemper ſolet veſtigium luxuriæ derelinqui.Et illos q̃ volũt dormire

dormire per contemplationẽ.ſ.bonos,& iuſtos mordet per tẽtationẽ,inquietat,& turbat , & nulli gñi hoium parcit, nec ullo viuentiũ.p rentationes officit,& obſiſtit,quia materias cõtra oẽs.Gen.16.Absynthiũ cñ.i.amaritudo pniæ, fletus aqua contritionis,& lachrymarum miſceatur huius pernicioſi noſtræ carnis virtutem ſuperat,& uigorẽ. Memor eſto veſtri paupertatis meæ,absynthij,& fellis.Thren.4. Vel ſecundo paupertatis meæ,absynthij,& fellis.Thren.4. Vel dic q pulex est mors,quæ carnẽ noſtram infeſtat,& illos, q̃ volunt dormire.i.in mundi delicijs quieſcere, impetit atq; mordet,& nulli generi hoim parcere cõſueuit.Dan.11.Nec mordet,& nulli generi hoim parcere cõ ſueuit.Dan.11.Nec veneratur deorum curabit, ſed aduerſus uniuerſa conſurget.Pulex multa oua generat , de quib. progreditur multa proles.Et est pulex albus in ortu,& in principio ſuo, ſed ſtatim nigreſcit ſubito.Sic verè pulices.i.personæ malæ multa ma hodie faciunt.i.multos ſuperuacuos cogitatus.Et qñq; in principio.i.iuuentute sunt albi.i.floridi,& caſti, & honeſti,& ſed verè ſtatim nigreſcunt per uitia,& peccata , quia ſm Lacã.Homo cæpit edificare,& non potuit conſummare, qr ẽt Ariſt.acres in principio,franguntur in fine. Multi.n. sunt qui in principio sunt boni,ſed finaliter ſiunt mali,sicut legitur de Ioas rege Iſrael.4.Reg.14.¶Vnus pulex ex ſe multiplicat ſuum genus.Sic verè unus malus per ſui imitationem generat.Nam per ouationem multiplicat ultra modum ſuum genus ſuum. Sic verè unus malus per ſui imitationem multos alios malos conſtituit,generat pariter,& in peccatores conſtituti ſunt multi.

De Rhinoceronte. Cap. 85.

RHinoceron vel Monaceron idẽ est ſm Iſid. quod unicornis,bestia ferox,quæ in frõte unicum habet cornu cum quo ventilat elephantem,vt dicit Iſid.lib.12. Nam ſm Pli.Rhinoceros unicum cornu ſuum acuit ad ſaxa , & quia aduersus elephantis ſcit partem eſſe corporis molliorem, ideo ipſum cũ cornu acuto in uentre percutit,& ſæpe ipſũ interimit,& occidit.Rectè charissimi iſta bestia ẽ diabolus, qui habet unum cornu.i.unicam , & ſingularem potẽtia inferiores creaturas inferiores,quia nõ est poteſtas ſuper terram q̃ comparetur ei.Iob 41.Cum quo quidẽm cornu potẽtiæ vẽnãt,& percutit elephantem. i. quemlibet virum iuſtũ per diuerſas tẽtationes,& tribulationes, qa verè cornu ſuę potentiæ est acutum quãtum ad inuaſionem,& tribulationem, ſed fortitudine quãtum ad perſeuerantiam,& durationẽ, quia nõ facim nincitur,licet reſiſtatur, imò quia ſcit elephãtẽ.i. hominẽ esse debiliorẽ in uentre.i. quantum ad carnem tentationes,ideo ipſum erga uentrem.i.quantum ad carnis tentationes forcius impetit,& impugnat,& ipſum ſæpe interimit per peccatum luxurię sic percuſſum.unde.Deut.33. Cornua rhinoceontis cornua eius ad uẽtilãdas gẽtes.Iſta.n.est hortatiuia,q in illa parte in qua videt esse debiliorẽ hoiem ipſum magis tentat,vt citius ꝓualeat contra ipſum . Vel die de Paulo uel Chriſto,qui cum cornu ſuæ audaciæ,& conſtãtiæ,quod limauit ad ſaxa.i.ad verba Chriſti, & exẽpla sanctorum impetiuit prædicãdo elephantẽ.i.iudæos,& gẽtiles & cõtra eos victoriã obtinuit,in quantum eos ad fidem ecclesię reuocauit.Allega ut ſupra.¶Vnicornis ſm Iſid.lib.12. est bestia fortiſſima,q̃ nullo ingenio põt capi, verũtñ puella virgo in deſerto ueniẽti vnicorni proponitur , & ei ſinũ aperit,& tunc bestia omni feritate depoſita,in eius gremiũ ſe inclinat ac ſi ibi uellet dormire,& ibi à uenatorib. deprehẽditur,& occiditur,& necatur,& lanceis,& iaculis uulneratur.Et est rhinoceros ſitis elephanto in longitudine, ſed cornua hẽt mirabiliter breuiora,ut dicit Pli.lib.8.c.20.Rectè charissimi per iſtam bestiam intelligitur Deus filius,q fortis huius Deus ſpirituum nuncupatur Num.16.Vnde pro certo uenatores hoc est dictu , iudæi uel ſancti patres ipſum non poterãt capere,& ad mundũ attrahere aliqua arte vel ingenio,veruntamẽ qñ virgo,& puella.i.beata Virgo Maria fuit in deſerto huius mũdi poſita,& uirtute ſancti Spiritus præparata,& ei ſinum.i.cor aperuit,& per amoris deſideriũ dilatauit ſuxta illud Pſ.Aedificauit ſicut unicornis ædificium ſuum.)ſic pro certo Dei filius depoſuit oẽm feritatem ſuã .i.omnẽ rigorem iuſtitiæ qua primitus præpollebat, & ſinum.i.in uẽtrẽ huius virginis ſe recluſit,vbi carnem humanam aſſumpſit, & ſic à iudæis uenatorib. crudelib. est occiſus per lanceã,& per clauos.Vnde Num. 23. Deus ex Aegypto uocauit eum,cuius fortitudo est ſimilis rhinocer õti,& requieſcens acquieuit vt leo.Si uis pone figuram de Sunamite,in cuius ſinu Dauid dormiebat,&c.vide infra. li. 16.c. 1.§.1.Et iſte ſitis elephante.i.cæteris peccatorib.in corpore .i.in exteriori apparentia humanitatis.Similis alijs hoibus. Sap. 7. Sed uerè crura.i.affectiones , & deſideria ipſius sunt breuiora,qa verè deſideria eius non ſe extenderũt ad tot, & tanta ſicut nſa,qa iſta mundana nunquã concupiuit vllo mõ.¶Secundum Pli.lib.8.c.21.vnicornium multæ sunt ſpẽ- 3 .ſ.monoceron,egoceron,& rhinoceron.Et eſt monoceron beſtia aſperrima,ſitis equo in corpore , ceruo in capite in pedib.elephãti,in cauda apro,cũ cornu nigro in frõte duo rũ cubitorũ,& hanc feram(vt dicit)viuam negant capi, nã (vt dicit)qñ aliquo caſu capitur , ſtatim præ indignatione moritur.Sic verè tales sunt multi principes,& ꝓlati,& multi alij pctõres,quia verè caput eorũ.i.principium,& introitus vel inuentus ſimile eſt ceruo,qd est ãial timidũ,ſimplex & benignum,quia iſti in principio sunt iuſti,& boni,ſed verè in corpore.i.in progreſſu vitæ ſuæ ſimiles sunt equo, qd est ãial luxurioſum ſuper cætera ãialia,ſm Ariſt.qa verè tales efficiuntur luxurioſi,& inuidi, ſed verè quantum ad pedes.i.quantũ ad affectus,& uoluntatem ipſi sunt ſimiles elephãti qui habet pedes inflebiles,quia.ſ.eorum affectiones, nõ pñt flecti ad cõpassionẽ,& humilitatem.Nõ flecteris ſuper eã ulla miſericordia.Deut.25.Cauda eorũ.i.finis vitæ,& senectus ſimilis est apro,qd est ãial crudele, quia verè tales in ſenectute sunt raptores crudeles per auaritiã,& tirannidem.Vnde tales in principio sunt boni,ſecũdo aũt sunt delicati,& luxurioſi,poſtea duri ſunt,& auſteri,in fine aũt raptores efficiunt,& tyranni.Apoc.9. Aculei erant in caudis ipſarũ.Et iõ iſti hñt cornu crudelitatis,& ꝓtãtis iudiciariæ, & hoc in fronte.i.aperto,& publico,quia.ſ. ſtatim ſine deliberatione frontoſè,& ceruicoſè volunt cum cornu iudiciariæ poteſtatis alios imperere,& ferire,ſicut patet de multis q̃ ſine deliberatione excõicant vel puniũt. Iõ dicẽbat David.A cornib.unicorniũ ſalua me.Tales ẽr uiui nõ capiunt, quia verè dum uiuunt in hoc mundo , nunquam pñt capi, corrigi vel conuerti,quia nolunt audire correctores,& pdicatores,ſed eos potius perſequuntur,quia Oderunt in porta corripientẽ.Amos 4.Vel allega contra obſtinatos vel malitioſos,q̃ non pñt capi vel concludi,q̃ ſi per uiolẽtiam capiuntur,præ indignatione,& deſperatione ſpũaſr moriuntur,inquantũ.ſ.impatienter ſuſtinent qñ corriguntur,& inquãtum ex hoc deteriores efficiũtur,& ad multa alia uitia conuertuntur.unde ad Eph.4.Deſperantes ſemetipſos tradiderunt impudicitiæ,in operationem auaritiæ.Vel allega contra nõ perſeuerantes,q̃ hñt caput cerui,& caudam apri,qa in principio boni in fine ſunt malĩ.ad Gal.3.Cum ſpũ cepe ritis,carne conſummamini.¶Egoceros dr ab aiga, qd est ca- 4 pra,et ceras,qd est cornu,qa est ãial puſillũ,et uelox, ſimile capræ uel hedo,cum uno cornu in fronte.Sic verè in mũdo iſto ſunt tales capræ uel unicornes,ſ.luxurioſi,qa iſti sũt capræ quantũ ad fœtorem infamiæ malę uitæ, ſunt ẽt puſillanimes,et teneri quãtum ad pñam tolerandi,ueloces aũt sunt & acres quãtum ad laſciuiã,& læuitatem, et in frõte.i. in apparẽtia,in introitu,et prima facie hñt cornu.i.obſtinationẽ,inuerecũdiã,et incorrigibilitatẽ,qa tales sũt obſtinati,inuerecundi,et incorrigibiles,lõ Hier. 3. Frons mulieris meretricis facta est tibi,noluiſti erubeſcere.Vel Hædus iſte est pctũ luxuriæ in quo est cornu inuerecundiæ,et obſtinationis,qd est in fronte ſupra oculos,qa.ſ.oculos intellectus excęcat &c.Figura de hirco cũ unico cornu.Dan.8. uide ſupra ubi agit de ariete.¶Secundum Pli.in India sunt unicornes boues,habentes ungulas ſolidas,ſicut equi,& hñt maculas candidas.Sunt ẽt ibi aſini ſm Aui.Ariſt.et Pli. q unũ hñt cornu inter aures.Sic verè charissimi,in India.ideſt ecclesia illi,q̃ sunt prælati &c.uide ſupra de aſino,et nota q rhinoceron grẽcè, latinæ dr cornu in nare.i.in fronte ſm Iſid.

De Rana. Cap. 86

RAna à garrulitate ſic dr,quia importunis clamoribus 1 ſemper coaxat, & maximè in aqua vel in paludibus, ubi.ſ.gignitur,et nutritur,et ſunt plures ſpecies, et genera earundem ſecundum Iſid.lib.12.quia aliæ in nemorib. quæ sunt ſine voce,aliæ in aqua,quæ ſemper clamitãt,aliæ in ter-

ra.i.rubetæ vel bufones, quæ parum clamant,& sunt præ cæteris venenosæ.Sic verè charissimi,in mũdo sunt diuersa genera peccatorum,quia verè aliqui sunt in paludib,deliciarũ vt sunt luxuriosi,alij in terra diuitiarũ.s.auari venenosi, & malitiosi,alij in arborib.eminentiarũ,vt sunt superbi & ambitiosi,& isti nunquã clamãt per gratiarum actionẽ,vel orationem.Sed pro certo illę ranæ versantur ĩ aqua deliciarũ.s. luxuriosi,per stultiloquia garruli sunt,& loquaces.Garrula inquit,& vaga, quietis impatiens.Prou.7.Luxuriosi,n.præ cæteris abundant stultiloquijs,& querelis.¶Ranarum aliæ sunt penitus sine voce,quæ.s.circa frutices abundant,aliæ aũt nimis sunt clamosæ,q̃ in aquis versatur.Nam qñ mittunt inferiorem mandibulam in aquam,& superiorem tenent superius,tunc fortius clamãt,vt dicit Arist.lib.4.c.9.Maximè aũt clamat tpe coitus oĩs rana ſm Isid.li.12. Sic verè in mundo isto sunt duo gña principalia hoĩum peccatorum , quidam qui habitãt circa frutices.i,circa mũdi fructus,& diuitias.s. diuites,& auari, & pro certo tales vĩr carere uoce. s. bona voce orationis,confessionis , laudis & gratiarum actionis, carẽt etiam uoce mala.s.iactãtiæ,& elationis,quia auari nõ se iactant de diuitijs,imò eas abscõdunt atq; celant.Eris mutus,nec quasi vir obiurgãs.Eze.3.Alij aũt sunt qui versantur in aquis.i,in mũdi delicijs,s.gulosi,& luxuriosi,& pro certo tales sunt garruli,& loquaces,cantando,s.& iactãdo, & maxime qñ sunt in aqua.i.in ciborum,& potũ fluxibilitate,vi delicet in taberna,& fiũt tpe coitus,i. cum circa actus luxuriæ occupantur,quia tũc sunt maximè garruloſi.Ideo mala mulier dr Prou.7.garrula,& vaga &c.Vel dic , ꝙ quidã sunt qui nũquam loquuntur,alii qui nimis tacent . Nam quidam excedunt in taciturnitate.Eccl.20.Est tacẽs non habẽs sensum loquelæ,& est procax ad loquendũ . Alii aũt excedunt in loquacitate.In ore fatui verba inenarrabilia.Eccl.21.¶Rana mirabiliter est lamosa,oculos habet lucẽtes, & maximè de nocte,& saliendo fugit oĩs rana præter bufonẽ.Et ſm Isidorum est quædã rana quę in os canis proiecta facit eũ obmutescere.Et est rana aquosa,lutosa,clamosa,venenosa,timorosa,sub uẽtre maculosa,& ideo cũctis abominabilis est & odiosa.Timorosa autem dr, quia si ab aliquo persequitur statim ad aquam fugere consueuit.Rectè charissimi tales sũt causidici,& aduocati,qa uerè isti sunt clamosi,quia clamando litigãt adinuicẽ,& oculi eorum,i.intellectus, & sapiẽtia lucẽt per discretionẽ nocte.i.in negocijs huius mũdi. Isti ẽt saliendo fugiunt,& loquũtur,quia uerè isti sp transiliunt veritatẽ,& saliendo clamant.i. de cautela ad cautelam se conuertẽdo,quia causidici trãsiliũt vera,detractores bona adulatores mala.Et isti ẽt canes.i.bonos prælatos,& iudices faciunt obmutescere,& à morsu executionis cessare,in quãtũ ,s.malas causas excusant,& bonas accusant.Isti ẽt sunt timorosi,quia verè tales multum timẽt mori,contra illud ? Noli timere iudicium mortis.Eccle.42.Sonitus terroris in aurib. impii.Iob 15,Et qñ persequuntur.i.qñ ab aliquo prædicatore arguunt,ipsi fugiunt ad aquã.i.ad dulcorem diuinæ miserationis dicentes ꝙ Deus dabit ei pœnitentiam , & misericordiam,contra illud Eccl.6.Ne dicas,misericordia dñi magna est.Isti igitur sunt aquosi per gastrimargiam,lutuosi per auaritiam,clamosi per discordiam,& eloquentiam,venenosi per malitiã,maculosi per fallaciam,timorosi per ignauiã, & ideo cũctis hoĩbus cæteris odiosi.Et sicut rana non habet caudam,sic isti non habent memoriam mortis quæ per caudam significatur.Esa. 9.Auferet dominus à te caput & caudam.Quia isti non habẽt caput debitæ intentionis, nec caudam memoriæ suæ finis.¶Est quædam rana quæ dr muta,quę ſm Isid.proiecta ĩ os canis facit eum mutescere. Charissimi ista rana significat mundi dona,quæ proiecta in os canum.i. iudicum,& superiorũ faciũt eos mutescere,& à latratu correctionis cessare,vnde Eccl, 20. Quasi mutus auertet correctionẽ.¶Rana primo est paruus piscis,qui gallice dr chabot qui quasi totus vĩ esse caput,habens modicam extremitatẽ pro cauda,sed tandem illud caput dilatatur, & uenĩt ei pedes,& cauda sibi cadit,& sic de pisce bestia quadrupes efficitur,& tunc circa aquas manẽs,iugiter clamat,& coaxat,ſm Isid.Vnde Pli.li.9.c.51.dicit ꝙ rana parit minimas carnes nigras, quas gyrinos uocant,oculis tm,& cauda ĩ signes, mox pedes figurantur,cauda findente se in posteriores. Sic uerè sunt multi mali, qui in perfectione non perseuerãt, quia in principio sunt pisces.i.pii fluidi,& deuoti.Vt in eis non vidẽtur nisi caput,oculi,& cauda,hoc est dictũ,debita & recta intentio,quæ est caput,debita discretio,q̃ est oculus,& memoria suæ memoria,& recordatio,quæ cauda .Sed ꝙ certo ꝓcessũ cpis ipsi mutãtur de pisce in bestiam.i. de bono in malum,quia vere caput sum.i.intentio,& cõscientia dilatatur .s.ad amorem terrenorum per auaritiã, & veniũt eis pedes diuersarum affectionum,& desideriorum malorum, & cauda.i.mortis memoria sibi cadit,& sic efficiuntur bestia quadrupes per quatuor affectiones sensualitatis, quib.tangunt atq; iuuunt,et ex tunc pro certo isti amãt habitare ĩ terra.i. in diuitiis per auaritiã in aqua.i.in delicijs per luxuriã,& incipiunt coaxare per detractionem,& aliorũ infamiam,vanitatem,& iactantiam.Istud maximè vĩ in religiosis, qui primo in iuuentute sunt pisces.i.deuoti,i senectute aũt sunt rana.i.detractores , quia pro certo charissimi ex quo hõ peruenit ad senectutem,& hmõi, quia tales sunt molles quantum ad delicias,& luxuriosus,& clamosus.Esa. 9. Auferet dñs à te caput,& caudã. Vel etiam potest exponi de causidicis , qui primo boni,sinceri & iusti fiũt ranæ,qũ perdunt caudam,& acquirũt vocem &c.Secundum supra.Ideo dr in Ps. Dedit terras eorum ranas in penetrabilib.regum ipsorum.Vnde tales detractores vel causidici figurantur per illas ranas quæ infestauerũt Aegyptios.Exo. 8.quæ postea congregatæ sunt ĩsimul,& computruerũt.Sic verè tales suis clamoribus detractoriis uel deceptoris infestãt Aegyptios.i,pauperes denigratos per pœnitentiã,& aduersitatem,sed pro certo finaliter congregabuntur. s. in inferno,vbi perpetuo computrescent.Ideo Esa.24.Congregabitur in congregatione vnius fascis in lacum &c.¶Secũdum Arist.omnes pisces,& bestiæ nutriunt pullos suos præter ranã quæ.s.caret cauda.Sic uere omnes boni præsati nutrunt.s.p doctrinam exemplum,et temporale subsidium,ferus suos.i. subditos,præter ranam.i.præter illos qui carẽt cauda.i. memoria matris,& qui in aquis deliciarum habitãt per luxuriam,& sunt clamosi per iactantiam,discordiam,& furorẽ, quia tales omnino uidentur de subditis non curare, sed magis eos rapinis,& exactionibus infestare, Pascet unusquisque eos q̃ sub manu sua sunt Hier.6.¶Rana qñ nihil uidet, clamitat,& coaxat,sed statim ꝙ aliquis uenit,cessat clamare,et eum fugiendo transilit atque saltat.Tales rectè sunt detractores,qui in absentia hominum loquuntur,& detrahũt, & in eorum præsentia nihil dicunt, quia si superuenerint, subito obmutescunt.Non fuit qui moueret pennam,& qui aperiret os,& gãniret.Esa.10.Saltando ẽt loquuntur, quia verè tales semper detrahendo transiliunt,bona videlicet aliorum,quia nunquam loquuntur nisi de malis. Et si vis dicere quo generatur rana.i,quo quis efficitur detractor, sicut supra.¶Rana saliendo clamat.Sic verè adulator qui transilit mala aliorum , detractor,qui transilit bona, hæreticus uel mendax,qui transilit uera,uel etiam aduocatus.1.Re.10.Inuenies duos homines salientes magnas foueas,&c. Salamandra.uide supra capitulo de Alpide in fine.

De Sanguisuga. Cap. 87.

SAnguisuga est vermis aquatilis sic dictus, eo ꝙ qñ alicui inhæserit, sanguinem eius sugit , quo cũ satiatus fuerit & repletus,ipsum reiicit,& euomit,vt recentiore iterũ repleatur,ſm Isid.lib.12.Sid uerè charissimi,tales sunt diuites cupidi,et auari,qui existentes in aquis deliciarum, & diuitiarum huius mundi , sanguinem.i.substantiam temporalẽ illorum quibus adhærent. i. fuorum pauperum uicinorum per rapinam uel usuram, causidicam uel falsam mercaturã sibi paulatim attrahunt atque sugunt.Prou.30. Sanguisugæ duæ sunt filiæ,dicentes,affer affer:Auarus.n.est sanguisuga, cuius duæ filiæ sunt,auaritia,& ambitio,quæ.s. sp clamant in corde suo,affer affer.Vel duæ filiæ significãt vxorem,et liberos auarorum,qui sp incitant ad aliquid apportandum. Et sicut(ſm Isid.)iste uermis habet fistulam in ore cum qua sanguinem sugit,sic verẽ ore istorum est fistula.i. verbori fallacia,& deceptio,& dulcedo,cum qua sanguinem.i.diuitias attrahunt aliorum.Pullis eius lambũt sanguinem.Iob 39.cum autem sunt isto sanguine bene pleni.i.quãdo sũt satiati diuitiis aliorum,tunc verẽ eas euomunt,s.dãdo, & largiendo non pauperib.sed diuitib.s.principibus,& prælatis, maiorib.quibus auari,& causidici quandoque faciunt plura

ra,& hoc pro impetrandis officijs,& beneficijs, ac ẽt procuris vt sic possint recẽti sanguine.i.vberiorib.diuitijs ingrauari,quia pctõres peccatorib fenerãtur, vt recipiãt cẽtuplũ Luc.6.Et sicut videmus ꝙ sanguisuga nunquam euomit sanguinẽ nisi qñ fortiter præmitur , sic vere auari nunq̃ aliquid restituere de diuitijs male acquisitis , vel aliquo cõfitendo vomere de peccatis cõmissis , nisi qñ à Deo grauiter fuerint præmũtur infirmitatib.tribulationib. inopijs,& fortiter præmũtur infirmitatib.tribulationib. inuentis, quia.s.tunc aliquid solẽt restituere de diuitijs aliquid cõfiteri de vitijs Iob 20. Diuitias quas deuorauit de ventre eius extrahet eas Deus. ¶Sanguisuga habet vermis mollis,sub niger , rubeis lineis distinctus, bilibet vermis mollis,sub niger , rubeis lineis distinctus, bilobatus,& flexuosus,os habet triãgulum , & in ore fistulã qua sanguinẽ sugit,venenosã: sæpe insidet, vt eorũ humorem fugiat,& in aqua calida, & tpe calido citius se applicandum fugiendum.Rectè tales sunt adulatores,vtpote hyrauci & mimi, & hmõi,quia tales sunt molles quantum ad delicias,& luxuriosus,& clamosus.Esa. 9. Auferet dñs à te caput,& caudã. Vel etiam potest exponi de causidicis , qui primo boni,sinceri & iusti fiũt ranæ,qũ perdunt caudam,& acquirũt vocem &c.Secundum supra.Ideo dr in Ps. Dedit terras eorum ranas in penetrabilib.regum ipsorum.Vnde tales detractores vel causidici figurantur per illas ranas quæ infestauerũt Aegyptios.Exo. 8.quæ postea congregatæ sunt ĩsimul,& computruerũt.Sic verè tales suis clamoribus detractoriis uel deceptoris infestãt Aegyptios.i,pauperes denigratos per pœnitentiã,& aduersitatem,sed pro certo finaliter congregabuntur. s. in inferno,vbi perpetuo computrescent.Ideo Esa.24.Congregabitur in congregatione vnius fascis in lacum &c.¶Secũdum Arist.omnes pisces,& bestiæ nutriunt pullos suos præter ranã quæ.s.caret cauda.Sic uere omnes boni præsati nutrunt.s.p doctrinam exemplum,et temporale subsidium,ferus suos.i. subditos,præter ranam.i.præter illos qui carẽt cauda.i. memoria matris,& qui in aquis deliciarum habitãt per luxuriam,& sunt clamosi per iactantiam,discordiam,& furorẽ, quia tales omnino uidentur de subditis non curare, sed magis eos rapinis,& exactionibus infestare, Pascet unusquisque eos q̃ sub manu sua sunt Hier.6.¶Rana qñ nihil uidet, clamitat,& coaxat,sed statim ꝙ aliquis uenit,cessat clamare,et eum fugiendo transilit atque saltat.Tales rectè sunt detractores,qui in absentia hominum loquuntur,& detrahũt, & in eorum præsentia nihil dicunt, quia si superuenerint, subito obmutescunt.Non fuit qui moueret pennam,& qui aperiret os,& gãniret.Esa.10.Saltando ẽt loquuntur, quia verè tales semper detrahendo transiliunt,bona videlicet aliorum,quia nunquam loquuntur nisi de malis. Et si vis dicere quo generatur rana.i,quo quis efficitur detractor, sicut supra.¶Rana saliendo clamat.Sic verè adulator qui transilit mala aliorum , detractor,qui transilit bona, hæreticus uel mendax,qui transilit uera,uel etiam aduocatus.1.Re.10.Inuenies duos homines salientes magnas foueas,&c. Salamandra.uide supra capitulo de Alpide in fine.

De Sanguisuga. Cap. 87.

SAnguisuga est vermis aquatilis sic dictus, eo ꝙ qñ alicui inhæserit, sanguinem eius sugit , quo cũ satiatus fuerit & repletus,ipsum reiicit,& euomit,vt recentiore iterũ repleatur,ſm Isid.lib.12.Sid uerè charissimi,tales sunt diuites cupidi,et auari, qui existentes in aquis deliciarum, & diuitiarum huius mundi , sanguinem.i.substantiam temporalẽ illorum quibus adhærent. i. fuorum pauperum uicinorum per rapinam uel usuram, causidicam uel falsam mercaturã sibi paulatim attrahunt atque sugunt.Prou.30. Sanguisugæ duæ sunt filiæ,dicentes,affer affer:Auarus.n.est sanguisuga, cuius duæ filiæ sunt,auaritia,& ambitio,quæ.s. sp clamant in corde suo,affer affer.Vel duæ filiæ significãt vxorem,et liberos auarorum,qui sp incitant ad aliquid apportandum. Et sicut(ſm Isid.)iste uermis habet fistulam in ore cum qua sanguinem sugit,sic verẽ ore istorum est fistula.i. verbori fallacia,& deceptio,& dulcedo,cum qua sanguinem.i.diuitias attrahunt aliorum.Pullis eius lambũt sanguinem.Iob 39.cum autem sunt isto sanguine bene pleni.i.quãdo sũt satiati diuitiis aliorum,tunc verẽ eas euomunt,s.dãdo, & largiendo non pauperib.sed diuitib.s.principibus,& prælatis, maiorib.quibus auari,& causidici quandoque faciunt plura

De Stellione. Cap. 88.

STellio est bestiola sic dicta,eo ꝙ guttis more stellæ lucẽtibus est depicta,scorpionibus autem intantum contraria,vt eo viso pauorem eis inferat,vt dicit Isid.lib. 12. Et secundum Plin.stellio maxime de cruore viuit . Rectè tales dicunt sancti & perfecti,quia vere diuersis guttis.i.diuersis virtutib.& motibus sunt stellati, Apo.1. Habebat ĩ dextera sua stellas septem.i.septem virtutes.Et isti contrariantẽ scorpionibus,quia vere tales sunt contrarij scorpionibus.i.dæmonibus,& peccatis,vel etiam malis hominibus, & detractoribus, quia propter suam bonitatem malis terrorẽ incutiũt,& paorem.Auoce Angeli populi fugerunt. Esa.35.Boni.n. sunt pctoribus terribiles,& odibiles,nec libenter ab ipsis frequentantur,quia sicut dr Prou.29.Abominantur impii eos qui in recta sunt via. Et hoc maximè quia pro certo isti viuunt de cruore.i.de Christi sanguine, quo per suæ compassionẽ passionis iugiter nutriuntur.Vel de sanguine.i.de gratia, & deuotione,quia anima oĩs carnis in sanguine illius est.Leui.17. Aduerte tñ ꝙ timeo magistrum de proprietatib.rerũ errasse & posuisse cruore loco rore,quia.s.Pli.lib.11.cap.26. dicit ꝙ cameleon,stellio,et cicada rore vituntur, quod etiam in duobus libris inuenitur.Vincentius etiam in suo speculo naturali dicit Plin. dicere ꝙ stellio rore viuit . Dicit ergo ita ꝙ ſm Plin.ubi supra,stellio, ꝙ est bestia guttis stelleis insignita,rore viuit.Veruntamen circa hoc possumus aduertere ꝙ dato, quod rore viuat, nõ pp hoc omittit quin semper venenosus existat,quinimo ipse ros quem haurit, in venenosos humores conuertit,et sic pp rorem nunquam sua conditio imutatur.Tales ꝓculdubio sunt hæretici,quia.s.isti rorẽ sacræ scripturæ legunt,student et hauriunt, verumtamẽ exinde nunq̃ meliores fiũt , quin per corruptas expositiones ipsum rorem diuinæ scripturæ in venenum suę hęreticæ opinionis cõuertãt,quod etiam de Iudæis potest dici. Tales ergo solent guttis stelleis.i.stellea cõuersatione indui, et bonis exteriorib. virtutibus picturari,licet sint intus in cõscientia venenosi ꝙ etiam de hypocritis dici potest,vel ad litteram de malis religiosis ista expone,qui licet rorem scientiæ,et doctrinæ cõtinuè hauriãt,licet etiam rorem deuotionis,et gratię pro libito habere valeant , et licet pelle conuersationis q̃que ꝓ hypocrisim stellata fulgeant,venenum tñ suæ malitiæ nunq̃ mutãt.vnde Sap.12.Iniqua est natio illorum,et naturalis malitia,et ꝙ non poterat mutari cogitatiõ.Vel si vis dic de q̃busdam malis auditoribus,qui quãuis rorem cœlestem.i.fanam,et bonã doctrinam pro sua spirituali vita recipiãt,ipsi tñ per malas interpretationes ipsum corrumpunt,et exinde uenenum sibi faciunt,inquantum.s.deteriores inde fiũt.Eze. 33.Audiunt verba tua,et nõ faciunt ea, quia in canticũ oris sui uertunt illa.Vel dic ꝙ stellio est uir iustus,qui stellatus est per bonam conuersationem,rore uiuit per gratiam,doctrinã,et deuotionẽ,scorpiones.i.dæmones terret per sanctitatem,et perfectionẽ,et manibus ad summa repit.i.bonis operibus ascendit ad cęlestem habitationẽ. Prou.30.Stellio manibus nititur,et in domibus regum cõmoratur. ¶Licet stellio pulcherrimis colorib.sit depictus,summè tñ est venenosus,et de cruore uiuit , et qñ in uino extinguitur facie illius q̃ uinum bibit lentigine obducit,et ob hoc eum in uino necant,qui formæ inuident mulierum,ut dicit Pli.li.29.c.4.cõtra quod ualet oui luceum mel,et nitrum.Rectè tales sunt hypocritæ,quia uere licet habeant pulchrã pellem.i. honestãm,et stellatam cõuersationem,ipsi tñ sunt interius venenosi.s. per uitia,et peccata,et de cruore.i.de luxuria,et carnalitate uel de cruore.i.detractione, et mordacitate uiuere dinoscũtur.Dixit tibi in sanguine tuo,uiue.Eze. 16.Et ideo qñ in uino.i.in aliqua carnali uoluptate sunt per peccatum mortui, et extincti tunc uere illi qui istud uinum bibunt.i.q̃ istud malum exemplum sibi per imitationem incorporãt, lentigine diuersorum peccatorum offuscantur. Et ideo dæmones qui inuident formæ mulierum.i. spirituali pulchritudini animarum,istos hypocritas sic extinguunt,ut eorum deceptionib. mulieres.i.aĩæ deformentur,contra quod tamen ualet uitellus charitatis,uel clementiæ et pietatis,nitrum pœnitentiæ, asperitatis,ut.s.animæ formositas reparetur.Vel dic,ꝙ talis est prælatus,qui qñ in uino(in quo est luxuria) per pctm extinguit tunc mulierib.i.subditis simplicib.est uenenũ.Ió monet Aplis Eph.5.Nolite inebriari uino,ĩ quo est luxuria.¶Secundum Pli.ibidẽ fel stellionũ tritũ in aqua mustelas dr cõgregare,et hẽt stellio pedes latos ad modum manus hoĩs,et mutat spoliũ sicut serpentes qñ senescit. Et est stellio genus lacertæ,guttis stellatis picturatũ,in hyeme iste latitat in cauernis,ubi obscurãt uisus eius,et ió in uere exit cauernã, et mutat locũ,et q̃rit sibi locũ,et cauernã ad orientẽ,et oculis aptis solẽ respicit,donec humor superfluus desiccet,q̃ oculis caliginẽ inducebat,ut dicit idẽ.Rectè talis est Chrs , platus, uel uir iustus,qa uere ipse dẽt esse stellatus per rutilantẽ honestatem,pedes.i.affectus habere latos per excedentẽ et extensam charitatem,et uetus spoliũ.i.conuersationẽ ueteris hoĩs debet mutare per pœnitẽtiam,et asperitatẽ,et ideo fel.i.zelus iustitiæ,et rigor , et correctio talium quãdo cum

aqua compassionis,& pietatis miscetur,tũc mustelas.i.peccatores cõgregat.s.ad charitatẽ , pacis & fidei vnitatem.Et congregabit ad se omnes gentes.Abac.2.¶Secundum glos. 4
Prou.30.Stellio est animal parnum,& velocissimum,& tñ nõ pennarum, sed tantum velocitate pedum repit ad sublimitatem domorum vel murorum. Rectè tales sunt simplices, quia pro certo dato quòd non habeant pennas.i. altitudinẽ scientiæ, ipsi tñ sunt velocissimi quantum ad motum bonorum operum exequendum , & ideo ad altitudinem domorum,& murorum.i.ad ædificium Paradisi ascendere præ cæteris dinoscuntur.Ideo Proueib.30.Stellio manibus nititur, & in regum domibus commoratur.Isti.n.manib.i.bonis operibus præ cęteris innituntur hominibus.Vel si vis dic de ambitiosis, qui quamuis sint venenosi & viles , ad altas tamen ascendunt seculi dignitates.

De Serpente. Cap. 89.

1 SErpens ſm Isid.sic dr eo q̃ non recte,sed occultis accessibus , incedat cuius proprietates supra de angue sunt clarius explicatæ . Hic tñ ponuntur generales, & omnibus fere notæ.Vnde ſm Ioan.ſancto Aegidio, ſemper formidat hominem nudum , & insilit in vestitum,& sputum hominis iuni reputat pro veneno,& loca muscida.i.putrida lingit,et vmbras,& abdita ſemper quærit , & occultè incedit, venaẽ & sibilat,& est hostis auiũ,& nõ cessat vertere linguam suã. Recte charissimi talis est diabolus,q̃a vere ipse ad tentationes incedit nõ publicè,sed occultè,q̃a ſm Amb. Nos occulta dęmonum infestatio,velut quædam latronũ obsidet multitudo.Iste etiam formidat nudum & ieiunum,hoc est dictu, viros voluntariè pauperes,& per cõtemptũ à diuitiis denudatos,& viros ẽt ieiunos.i.abstinentes,quia eorum sputum .i.orationẽ, vel doctrinam talum ieiunorum sibi reputat p veneno.Deiicient eũ pauperes gregis Zac.11.Iste ẽt loca putrida.i.cõscias per vitia corruptas habitat, & in vmbra.i.in personis ignorantib.se absconditi, quia nunquam quærit,q̃ videatur vel percipiatur.Et est hostis auium.i.virorum spũalium,quos persequitur atq; tentat.Linguam etiam suę malę suggestionis non cessat vertere,quia sp sibilat per suggestionem,inuenenat per cõsensum,occidit per operationẽ.Tortuosè ẽt & cautelosè incedit in suis tentationib. quia aliq̃n sub specie boni tentat,& intendit malũ. Serpens mordet in silentio Eccl.20.Vel dic de luxuriosis,& loquacib. qui semper tunt linguam,& sibilant in loquendo, loca putrida.i.carnales actus diligunt,& vmbram.i.abscõsionem suorum peccatorũ quærunt , & aues.i. viros spirituales odiunt. Oculus .n.adulteri obseruat caliginẽ.Iob 24.¶Serpẽs habet carnem frigidam,quę comesta lepram occultat,sp pectus,& ventrẽ ĩterra graditur,tortuosè incedit,vmbrã diligit,venatur , & sibilat,& est hostis auium,& earũ ouа vorat,iacta aũt,& euomita iterum resumere consueuit,vt dicit idẽ Ioan.Oblique ẽt respicit,quia non ante se,sed circa latera intuetur.Tales sunt auari,quia isti sunt frigidi per indeuotionem,& incompassionem,lepram.i.peccata sua abscõdunt per defensionẽ & excusationem,& suorum cõtractuum palliationem, sup pectus,& vẽtrem terram tangunt per terrenorum indebitã affectionẽ,tortuosè incedũt per malitiã,& cauillationẽ,vmbrã diligũt.i.suorũ malorũ actuum occultationẽ,aues.i.patres odiunt,& corrodunt,ouа.i.diuitias comedunt per vsuram,& excoriationẽ,sibilant,& venãtur per fallacẽ suggestionẽ & promissionẽ,& iacta vel euomita.i.ea quæ alii restituerãt,vel peccata quæ dimiserant, resummunt per suorum malorum actuum iterationem.Quam vilis facta et nimis iterans vias tuas.Hier.2.Obliquè respiciunt ſ. ad bona mundi, quæ lateraliter adiacent,per eorum appetitum,& ministratione,quia.ſ.isti non respiciunt ante se.ſ.ad ærerna,sed lateraliter.ſ.ad terrena.Oculi stulti in fines terrę.Prou.17.Vel dic de detractorib.qui aues.i.viros spũales odiunt , & eorũ ouа .i.sua bona opera p detractionẽ deuorant, & consumunt,sibilant primo applaudendo,mordent postea detrahendo,in 3
uenenãt diffamando,& obliquè respiciunt.i. inuide odiendo,q̃a nõ rectis oculis aspiciebat Saul Dauid 1.Re.18.¶Serpẽs se renouat,pellẽ veterem deponendo , & pro tuitione capitis totũ corpus exponit morti.Vide alias cõditiones supra.Sic verè boni & iusti debent se per pnam renouare,dimittẽdo veterẽ pellẽ.i.veterẽ conuersationẽ,& p capite.i. Christo se morti debent exponere per suæ fidei defensionẽ, & si necesse est,per martyrii tolerationem.Isti debent obliquè respicere per circũspectionem.Mat.10.Estote prudẽtes 4
sicut serpentes.Sibilare per orationem,mordere per correctionem,linguam uertere per prędicationem,eruditionem, fraternam consolationem,vmbram diligere per humilitatem,et uirtutum suarum abscõsionem.Seneca.Esto occultator virtutum,sicut alii vitiorum.Vñ Iob 40.In vmbra dormit tortuosè incedere per operum pietatis circularem executionem,veneна eiecta.i.cõfessa peccata resumere pereo in conualli,scito quid feceris.

DeSimia. Cap. 90.

SImia ſm Isid.(vt dicunt) à similitudine rationis est dicta, eo q̃ in mustis suis actib. hoibus sit conformis . Vel ex moribus simis,& suppressis.Est etiam simia elementorum sagax secũdum Isid.Talis est.n.naturæ q̃ in noua luna exultat, media & caua tristatur . Charissimi per simiam pilosam intelligo diuites,& mundi sapientes , qui in multis suis actibus vsum discretionis,& rationis habẽt , & pilis diuitiarũ sunt operti,& nares.i. odoratũ deuotionis ualde habet modicũ, & suppressum.Per lunam aũt quæ fluit,et refluit , intelligo vitam uel prosperitatẽ quæ semper est in fluxu. Tales ergo mũdi diuites in luna noua.i.in tpe iuuẽtutis,uel i principio mũdanæ prosperitatis exultant.ſ.lętitia tpali,qñ.ſ.in principio videnտ q̃ prospere sibi incipit succedere.Sed uere q̃ta 5
lis luna efficitur media.i.plena,qñ.ſ.homo venit ad medium vitæ, vel ad plenitudinem prosperitatis , nunc, tristatur pereas & sollicitudines ampliores, & potissime qñ humana vita uel mundana prosperitas declinat,et venit ad senũ,tunc uere mirabiliter fiunt tristes, quia uere quanto plus talis luna.i.uita uel prosperitas senuerit,et ad occasum mortis uel paupertatis appropinquauerit, tanto amplius contristãt, quia ad literam iuuenes et de nouo diuites,sunt in lętitia,senes uero et pauperes, et ẽt multum diuites sunt in tristitia, et maximè post mortem tristabuntur. Vbique relinquamus signa lætitiæ nr̃æ.Sap.2.¶Secundum Isid.li.12. quando simia 6
habet duos filios, et oportet eam fugere , illum quem plus amat,inter brachia sua portat , alium autẽ ad collum retro dorsum ponit,sed qñ ab insequente arctatur,primum dimittit prædilectum,alium autem qui pendet ad dorsum, nequit dimittere,et ideo pondere eius pressa,a uenatore capit,et ligatur.Simia est homo,duo filii sui sunt mundus, et pctũ.i. mala delectatio,et mala operatio,uenator est mors uel diabolus,qui ab ipso ortu natiuitatis hoĩem insequi, et impugnare. Simia igitur.i.homo, qui per uiam uitę huius fugit mortem ad hostem,filium prædilectum.ſ.mundum, delectationẽ,et prosperitatẽ ponit inter brachia,et amplexus, q̃a habet eũ in affectionem,sed alium filium.ſ. pctã et mala opera ponit retro.i.in obliuione,de eis non curando,quia nõ hẽt ea ante faciẽ per memoriam,et recordationẽ,et dolorem. Patti sunt retrorsum,et non in ante.Hie.7.Sed uere qñ uenatores mors.ſ.et diabolus instant,runc prędilectum filium.ſ.mundanã prosperitatem,et delectationem dimittit, quia.ſ.fecũde scit portare,sed uere alium filium.ſ.pctũ uel mala opera nõ poteſt dimittere,quia fortiter hęrent sibi, sed onerib.eorũ pressus,in inferno capitur et ligatur. Esa.24.Grauabitẽt iniquitas ſua.¶Plura sunt genera simiarum.ſ. quinque ſm Isid. 7
Vñ inter cæteras sunt quædam quæ habent caudã,sed (pro ut dicit Arist.et Auicen.)tales sunt aliis peiores,et in malitia potiores.Sic uere charissimi multa sunt genera simiarũ.id8
minum peccatorum, sed ibi sunt quidam qui lõgam habẽt caudam.i.spem habendi longam uitam, quia caudã.i.posterius suæ uitæ credũt esse longum,ut sunt diuites, et mundi sapientes,qui nihil de morte cogitãt, sed longo tpe uiuere sp sperãt,cõtra illud Eccl.14.Memor esto qm̃ mors nõ tardabit.Et pro certo isti sunt alijs hominib.deteriores,et i cautelis,malitiis,et fallaciis potiores. ¶Sũt quædam simiæ quæ habent caput canis,et totum corpus sicut simia,et dicuntur cynocephali,dentes etiam habẽt sicut canis.Sic uerè multæ sunt simiæ.i.multi hypocritæ, qui rectè sunt homines ficti, et habent caput.ſ.intẽtionis sicut canis,quãtum.ſ.ad mortem, et latratum detractionis, habentes similitudinem rationis, et nõ ueritatẽ.Tales.n. hypocritæ cõsueuerunt ut communiter

detractores,& murmuratores , & iõ caninum ca-
pitis,ſ. qa non est caput nequius super caput colubri. 2
Auc.quarũ simiæ ſm Isid.ibidem, quæ admodum sunt vil-
losæ,& comas hñt prominentes,& magnas mammas,& pẽ
dentes.Rectè tales sunt adulatores,q̃ mammis.i. suis verbis
melichi & fallacib.inebriant audientes, qui ẽt villosi, & co-
mati per diuitias, & ornat⁹.Vel isti diuites sunt iuuenes
curiosi,& curiosi, qui hñt mammas.i.verba deceptoria,& 3
allicientia alienos,Ezec.16.Vbera tua intumuerunt,& pilus
tua germinauit.Vel dic si vis de hypocritis.¶Sunt q̃dam simiæ
quæ dicũtur satyri q̃ faciem hñt mirabiliter gratam, gesticulã
tes motib.inquietam. Sunt aliæ dictæ Callitriches , quæ
nedum hñt prolixam, & caudam latam. Sic verè in mundo
reperiũtur tales simiæ,quia ibi sunt iuuenes,& iuuenculę,quo
rum facies est pulchra,& grata,& iõ tales sunt inquieti per
lasciuiã, & motiui.Vnde Hie.14.Dilexit mouere pedes suos,
& eius non placuit.Sunt ẽt ibi aliæ simiæ.i.ficti hoĩes.ſ.mũdi
uenentes,qui hñt herbam.i.mundi sapientiam prominentẽ
in oculis vero,& senectus,& finis talium est lata per amplitu
dinem possessionum,& diuitiarum,q̃a ipsi peccatores in se
mper continuerunt diuitias.Vel ẽt cauda.i.sequela suorum fa
ctorum valde est lata, & magna , quia.ſ.mundi sapientes
abundant hodie,& in familijs,& in diuitiis.¶Secundum Pli.
lib.8.Simiarum erga fœtus suos maxima est affectio.Nã
catulos quos pariunt iuxta domos, oĩb.demonstrant,tracta
ndo,ab hominib.gaudent,gratulãtes & applaudentes,quod
contra naturam oĩum bestiarum , quia aliæ de hoc non
gaudent,sed tristantur.Charissimi simia q̃ homini in aliqui-
bus conformat,non tñ in ratione, signãt hypocritas,qui bo
nis similes in apparentia,non tamẽ in bonitate,quia ve
niũt iuxta domos hominum.i.publico,& palam pariunt
suos catulos.i.opera sua bona,vel.ſ.ab hominibus videant.
Oĩa opera sua faciunt vt videantur ab hominib.Matt.23.
Et quando aliqui tractant istos catulos.i.quando aliq̃ fa-
ciunt mentionem de suis bonis operib.i.ipsa commendam
do,pro certo ipsi gratulantur,gaudent, & applaudunt, qđ
est contra naturam omnium bestiarum.i.bonarum persona
rum,quia bonæ personę abscondunt catulos, & opera sua
bona,ne forte sibi per inanem gloriã auferantur.Matt.6.Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hoĩbus , q̃a ſm
Greg.deprędari desiderat qui thesaurum publice in via por
tat.Vel dic de vanigloriosis, q̃ oĩa opera sua volunt videri
reminiscantur, & commendentur, & hoc q̃a tales fœtus suos
.i.sua opera diligunt,& appreciant vltra modum. Dili
genter imaginis effigiem fine aĩa.Sap.5.¶Scd̃m eundem
Isid.in India sunt quædam simiæ toto corpore candẽ
tes,quæ ita Indi orsei comedunt,& venantur. Rectè tales sũt
hypocritę qui in india.i. in mundo isto sunt candidi p fictã
castitatem,& tñ ab orseis.i.à dæmonib.comeduntur, & per
eos deuorantur.Cãdidi facti sunt nazarei eius.Thr.4.Vel
potius illi q. hic sunt candidi,& floridi per mundanam p-
fectionem,à dæmonib. finaliter deuorãtur. Cibus eis⁹ electus.
Albert.¶Secundum Pli.ibidem,simiæ maxime sunt solertes,
& vtilia singula facere nituntur.Et iõ calciare se solẽt calcibus venatorum,& tunc à venatoribus non possunt se expedire,& multotiens capiuntur,& tunc capta simia trunco alligatur,ad saltandum & ludendum iustruitur, & à magistro
suo frequentius verberatur.Simiæ sunt hoĩes, venatores sunt
dæmones,calceamenta sunt bona mundi,vincula eorũ sunt
illæ delectationes,complacentię,& consuetudines, pedes
autem sunt affectiones.Corã ergo similis,i.corã hoĩb. ponunt & exponũt dęmones venatores per malas.ſ. suggestiones,calceamenta sua.i.mundi bona,q̃ etiam ipse princeps
dęmonum sua vocat.Lu.4.Mihi inqt tradita sunt, & cui volo ea.Et ideo faturę simię hoĩes ponunt pedes suos.i.affectiones,& desideria in talib.calceamẽtis.i. in bonis mundi,
& in eis cum vinculis malarum delectationum, & cõsuetudinum fortiter se constringunt, & per malas cõsuetudines
se ligant.cum calceis supradictis,& tũc venator diabolus
dominuadit per tentationes,& eos capit per malos consensus,& operationes,& tunc trunco.i. mundi ponderosis negotijs apponunt,& ad ludendum coram magistro suo diabolo,videlicet ad falcandum de pctõ in pctũ instruuntur, &
ab eo diuersis laborib. & tribulationib. multotiens vexantur.Iõ ꝓcipit Exo, Solue calceamenta de pedib. tuis , & Luc 10.Nolite portare saculũ, neq; pecuniam , neq; calciamenta.¶Simia ſm Auic.cõicat in forma cum hoĩe, in villo 10
sitate cum lupo,dẽtes hẽt sicut canis,& eius morsus est malitiosus,& maximè illius q̃ hẽt caudam, Tales sunt diuites, q̃a licet habeant formam hominis,& naturam, tñ cõtra naturã hoĩs sunt villosi.i.pleni diuitiarum vellere & contecti. Homo.i.inter aĩalia nudus nascitur,ad designandum, q̃ pilos diuitiarum non debet quærere vel amare,& ideo cõtra naturã hoĩs est q̃ diuitiarũ vellere sit vestitus , & tales simiæ sunt diuites mali & ficti.Dan.7.Dentes eius dentes ferrei. Et hñt dentes.i.verba more canis.ſ.pungitiua per detractionẽ, mordacia per rapinã, & hoc maximè qui hñt caudam.i.q̃ hñt spem longæ vitæ,q̃a tales sunt p cęteris malitiosi,& pra- 11
ui. ¶Scd̃m Auic.lib.2.sunt aliquæ simię villosæ præter faciẽ quã hñt nudam sicut homo,dentes ẽt habent sicut homo,& oĩa alia,oculos hñt subrusos,asperos & acutos , & mãmas hñt in pectore,manus pedes,& digitos sicut homo, & possunt incedere rectè super duos pedes,q̃a hñt calcaneum sicut homo,q̃ in raro in aĩalib.& maximè quadrupedib.inuenit,vt dicit Arist.Rectè charissimi talis debet esse per oĩa bonus diues,quia vere licet sit per totum corpus villosus.i.licet habeat multas diuitias,facies tñ eius.i.intentio,& conscientia hẽt esse sine hmõi villis,q̃a non dẽt ibi ponere cor vel intentionem.Pſ.Diuitiæ si affluant, nolite cor opponere.Et iõ tales ad modum hominis.i.ad modum virorum rationabilium,& spiritualium debẽt habere faciem.i.intẽtionem,vbera.ſ.compassionem,pedes.i.affectionem , manus.i. operationem,& ideo isti debent se erigere.ſ.ad ęterna per contemplationem oculos.ſ. intellectus debent hre acutos per discretionem,& super duos pedes.i.super amorẽ Dei, & proximi debent incedere per dilectionem,& calcaneũ.i. finem vitæ,& senectutem ad modum hominis.i.ad modũ rationabiliũ personarũ hre p bonis finis consummationẽ, & per sapientiam,maturitatem & perfectionem.Eze.1.Planta pedis eorum quasi planta pedis vituli.Necessarium est.n.calcaneus finis vitæ nostræ sic bonus,& humanus , quia tũc solet diabolus nobis magis insidiari, sicut dictum est serpẽti Gen.Tu insidiaberis calcaneo eius,quod tñ raro in bestiis inuenitur,quia.ſ.diuites raro hñt bonum finem,& raro ẽt bene metiunt,quia mortuus est diues,& sepultus est in inferno Luc.16.¶Simia est bestia monstruosa, hoĩs naturæ repræsen- 12
tatiua,cibis oĩb.vescens,& immunditiis delectatur.vnde caput hominis scrutatur,& vermes quos ibi reperit in os suũ ponere non abhorret.Rectè tales sunt detractores, & hypocritæ,isti.n.sunt monstruosi,quia licet sint bestiæ.i.hoĩes bestiales,& carnales,vñr tñ esse hoĩes.i.viri rõnabiles atq; iusti.Isti etiam omnibus cibis vtuntur, quia vere oĩa opera q̃ vident in aliis,sive bona fuerint sive mala,volunt comedere,& in ore suo ponere,de eis loquendo,& ea deuorare,& consumere detrahendo.Omnem escam manducabit vẽter. Eccl.36.& ad Ro.14.Alius credit se omnia manducare.Et iõ inter capillos.i.inter opera hominum aliorum quærunt,& scrutantur pediculos.i.vitia & opera peruersa,& defectuosa,vt ea in ore suo ponant,detrahendo.ſ.& loquendo q̃a verè multi mali scrutantur vitam & mores aliorum , vt semper inueniant qualiter detrahant de eisdem.Pſalmista Sprute
tur fenerator oẽm substantiam eius,contra illud Prou. 24. Ne insidieris,& quæras impietatem in domo iusti neq; vastes requiẽ eius.¶Simia naturaliter est indomita, & ideo ca- 13
thenis,& verberib.per violentiam edomatur,trũco alligat, & libere discurrere non permittitur , vt eius insolentia reprimaĩ.Sic verè leues & insolentes qui sunt indomiti, & in corrigibiles, debent à magistris suis.i.prælatis vel ẽt à Deo duris uerberib.i.castigationib.& correctionib.edomari.Trũco etiam.i.honeri religionis quilibet talis est subdẽdus, vinculis mandatorum,& statutorum est ligandus,ludere p bona opera est docendus,& discurrere,& vagari ſm prauа desideria non est permittendus,sed à vanis discursib. reprimẽdus.Ideo Eccl.33.Seruo maleuolo tortura,& cõpedes,mittete illum in operationem ne uocet.vbi dicit glo. vt qui verbis non corrigitur,verberib.corrigatur.¶Leo infirmus co- 14
medit simiam,&c.sicut supra de leone.¶Simia vult oĩa face- 15
re q̃ videt ab aliis fieri.Vnde quędam volens facere ad modum sutoris,sotulares eius dissipabat,& tandem sutor ille cum noуacula acuta uero dorsum fricabat guttur suũ , qđ

videns

vídens símia póst eius recéssum voluit gúttur súum fricare, sed non vertit dórsum nouacúlæ, & ió cum acie gúttur sibi scíndit. Ístud pór allegari contra præsumptuósus, qui óia attentant facere, sícut vident alios facere, & de aliórum offíciis se intromíttunt, & cum hoc facere nesciant, totum destrúunt, & corrúmpunt, sícut potíssime sunt multi, q̃ officiú plati vel prædicatóris accípiunt, & seipsos nouacula ꝓpria interímunt, decípiunt, vulnerant & occídunt, símiles armígero Saul, qui próprio gládio se occídit. ¶Símia alligata trú-
16 co vr eum seruare, sed econtra ipsa ab eo seruátur. Sic diuítes à diuítiis tenéntur. Vide supra de auaritia. Et dic ꝙ quándo diabolus cepit símiam. i. múdanum, alligat eum trúco. i. diuítiis, vt. s. ab eis custódiatur. Diuítiæ. n. sunt sícut præpósitus diabolí, q̃ in carcere auarítiæ seruant captíuos suos. i. diuítes ab eo captiuátos. Sap. 17. Custodiebátur in cárcere sine ferro reclusus. 3. Reg. 20. custódi virum íllum, &c.

De Sirenibus. Cap. 91.

1 SIrenes ſm Philólogum, sunt mónstra marína, quæ in mari dulcíssime cantant, ita ꝙ nauigántes faciunt obdormire, & tunc nauem ingrediúntur, & dictos dormiéntes aggrediúntur. Hóminem. n. dormientem rapiunt, & eum ad ſiccam terram deferunt, & secum ipsum cohabitare carnaliter faciúnt quod si facere nequeat, ipsum deuórant, & occídunt, & carnes ipsíus comedunt atq; rodunt, & ió ſm Hug. siren dr̃ à ſirao, q̃ est traho, eo. s. ꝙ suo cantu trahat ad interítum nauigántes. Tales sírenes sunt falsi amíci, dæmónes, ambitiósi, & mulíeres, falsus. n. amícus suis fallaciis' amícum suum incantat, & hoc totum facit vt ex eius cópula, ſocietate, & amícitia possit hr̃e aliquod emolumentum, & vt finaliter carnib. eius. i. t. pali subſtantia per acquisitionem proprij commodi valeat satiari. De talib. loquitur Apoſt. Phil. 2. Oẽs q̃ sua sunt quærunt, non quæ Iesu Chr̃i. Ístud fuit figúratum in Dalila, q̃ Sáſonem primo fecit obdormire, vt ipſum posset tondere. Sic verè falſi amíci per adulationes, & blandítias cõſopíunt auditores, vt vellus eórum. i. t. palem subſtántiam eiſdẽ subtrahant atq; tollant. Vel dic ꝙ sírena est diabolus vel hæréticus, q̃ suis cantib. i. suis malis, & fallacib. suggestionib. & tentationib. illos q̃ sunt in naui fidei. religionis, & eccleſiæ, & q̃ per mare. i. per amaritúdinem pniæ debent nauigare ad æterna, facit obdormire, & in mundi prosperis delectari, & sic eos à naui. i. à státu fidei per hæresim, vel à naui. i. à státu religiónis per apoſtasíam, vel à naui. i. à státu gr̃æ per peccatũ, & nequítiam extrahit, & éducit, & ad líttus huius mundi, & ad ſiccitátem indeuotiónis ipſos per auarítiam attrahit & perdúcit, & eos ad sui coniunctiónem, & copulam (quæ fit per plura vítia & peccáta) ex tunc ſollicitat, & inducit. Sed vere finaliter poſtquam eos ad sui nephariam copulam admíserit, & poſtquam eis satis in hac vita arriſerit, ipſos per mórtem corporis, & aíæ atrociter deuorábit. Et ió de hæréticis dr̃ad Ro. 16. Per dulces sérmones, & benedíctiones decípiunt mentes innocéntium. Vel dic ꝙ sírena est ambitiósus, qui suis cantib. applausíbus, adulatiónib. & nutib. ita decípit illos q̃ sunt in naui eccleſiæ, religiónis vel collegij, ꝙ recte facit eos obdormire. i. in suis conditiónib. delectari, & ad eius fallácias non aduertere, & hoc totum facit vt in nauem íſtam. i. in collégium vel conuéntum ad aliquam ꝓbendam vel dignitátem seu officium ipſum recípiant & admittant. Sed vere sæpe accídit, ꝙ q̃n ísta sírena. i. íſte ambitiósus tm̃ pót suis fallaciis facere ꝙ nauem íſtam possit intrare, ſtatim pro certo conuértitur ad alios impugnándum, ita quòd quandóque ipſos de naui. i. de státu próprio, de officiis, ſ. & beneficiis suis expéllit, & ad ſiccum. i. ſterilitátem pauperta tis deducit, & eos per rapínas, fraudes exactiones, & turbationes deuórat, & cõſumit. Nam sæpe accídit ꝙ mali, & ambitiósi cũ se in naui alicuius officii vel beneficij víderint introductos, totam nauem cum nauigántib. i. totum collegiũ, cum suis subditis ad paupertátem pertráhunt & perdúnt. Exemplum Iud. 9. de Abimelech spurio filio Gedeónis, qui fallaciter factus est rex, & ſtatim 70. fratres quos habébat occídit. Sic vere chariſſimi ambitiósi, & simoníaci, qui re vera Gedeonis, i. Chr̃i non sunt legítimi fílij, ſed bastárdi, q̃n contíngit ad plátaram, officium vel iudicatúram assúmunt vel promouéntur, ſtatim incípiunt fratres suos. i. ſubditos, & vícinos occídere, hoc est dictu persequi, & tribulare, & eos per rapínas, & exactiones multipliciter infeſtare. Prou. 23 Cum impii sumpſerint principátũ gemet populus. Vel dic, & nutrib. faciunt iuuenes obdormire. ſ. in delíctis, & carnalitatib. & maxim è illos qui in naui. i. ſtatu eccleſiæ nauigant ad æterna, ipſoſque deducunt ad ſiccum. i. ad ſtatum ſterilitatis, & paupertatis, & occídunt eos, & priuant vitâ, vita dínes, i. ſubſtantiam temporalem furando, & rapiendo denorant, & manducant. Ió sicut Vlyſſes transíens per locum Sirenarum obturátis aurib. síne periculo pertransíuit, vt narrátur in quadã hiſtória, sic vere aures nr̃as debemus talium cantibus obturare, ne per eas ad inferni periculum pertrahamur & ió talib. dẽt dici illud Amos 5. aufer à me tumultú carminum tuórum, cantica liræ tuæ non audiã. Vñ Hier. in ꝓloge tus ſurdis aurib. transeámus. Vel allega cõtra mundanas, q̃ iuuenes de naui religionis suis suggeſtionib. extrahunt, & éducunt. ¶Sirenæ ſm glóſam Eſa. 13. sunt serpẽtes crístati & alati. Papias dẽt dicit, ꝙ sírenę sunt dracones magni & alati, & hi in Arabia inueniunt̃, ſm Iſid. vide. c. de Angue. ¶Scdm Iſid. lib. 11. vbi agit de portentis, sírenę fuerunt tres ex parte virgines, & ex parte volucres, quarum vna tibia, alia voce, alia lira canebant, & sic hoíes ad paupertatẽ, & penuriã pertrahebant, & ió fictæ sunt esſe volucres, & virgines subſpẽ cantus nauigántes ad periculũ pertrahẽtes. Chariſſimi pſtas tres virgines intelligo triplicem concupíſcentiã, videlicet mundũ, carnem & hoſtem. Cantus íſtarum sunt eárũ suggeſtiones. Instrumenta aũt earum sunt mundi delíciæ, diuítiæ, & honores. Cantat ergo prima puella dæmon, & assúmit instrumentum suum. ſ. eminentias huius mundi, & sic sonat, & resónat cantum suum, videlicet suggeſtiones de ſuperbia. Erit Tyro canticum meretricis. Eſa. 23. Sed o vente ſecunda meretrix. ſ. caro, & arripit instrumentum ſuũ. ſ. mundi delectabília, potus & comeſtationes, quietem & obléctationes, & emittit ſonum suum, videlicet suggeſtionẽ ad luxuriam, & ad gulam, dícens Eſa. 22. Comedamus & bibam̃, cras. n. moriemur. Tertio cantat alia puella. ſ. mundus, & assúmit instrumentum suum. ſ. diuítias & emittit vocem ſuã. ſ. suggeſtionem ad auaritiam, & rapínam, dícens Eſa. x. Accedámus, ſpolia detrahe, feſtina prædari. Et tunc procerto huiuſmodi cantus míseri peccatores mare huius ſæculoſq; vitæ nauigántes obdormiunt, & delectántur in ſomno multiplícium peccatorum, & ad paupertatem, & penuriam virtotũ ducúntur, hoc est dictu ꝙ sic à virtutibus depauperáti, ꝙ ad periculum mortis perpetuæ deducúntur. Et ideo cuilibet ítarum dr̃ Eſa. 23. Circui ciuitatem meretrix obliuióni tradita, bene cane, frequenta canticum.

De ſcorpione. Cap. 92.

SCorpio est vermis terrenus, hñs in cauda aculeum acerbum, & dr̃ à ſcorte, quod est dulce, & pio pus quod est fugere, eo ꝙ in parte anteriori blandítias fingit, in posteriori aũt aculeo dure pungit, vt dicit Iſi. Recte tales sunt fallaces, dolóſi & adulatores, quia vere sunt vermes terræ. i. interna cupiditate totaliter implicati, & tales. i. parte anteriori. in principio, & in ingreſſu, & in apparẽtia, & in manifesto fingũt blandítias per fallácia sua verba, ſed verè à parte posteriori, in aliorũ. ſ. abſentia, vel in fine hút aculeũ. ſ. rapínæ vel detractionis. Ístud patet in detractorib. qui in ꝓſentia hominib. blandiunt̃ per adulationẽ, ſed in abſentia q̃n fuerunt eos, ipſi inuenenant ꝓ detractionẽ. vel étiã principio q̃n incípiunt loq̃ de aliquo blandiunt̃, ipſum cõmendándo, ſed in fine pungũt ipſum diffamándo, patet étiã de doloſis vsurarijs & aliis, q̃ in parte anteriori. i. in principio blandiunt̃. ſ. pauperib. vt eos attrahant ad pctũ, contractũ & obligationes suas, ſed in cauda. i. in fine faciunt eos ſentire aculeos suæ fraudis, q̃a eos exhæredant, & pdant̃. Apoc. 9. Cauda eárũ símiles ſcorpionib. et aculei erant in caudis earum. Nocẽt de falſis fratrib. q̃ in facie, & apparéntia blandiunt̃, vt ícreta hominum inueſtigent, et in fine pungunt eos, & accendũt. Eccl. 12. Labiis suis indulcat inimícus. ¶Propriũ est ſcorpioni ſm Iſid. ꝙ uolam manus seu palmam non ledat. Sic vere chariſſimi ſcorpio. i. diabolus nullo modo potest ſupare uel ledere illos q̃ sunt sícut palma manꝰ scilicet q̃ sunt

manꝰ Chr̃i per fortitudinem, carnoſi per pieratem, & q̃ in se ſuperbiunt, & inuoluuntur per humilitatem, & ꝓ conſiderantur, & conditionis vilitatem, Claude ergo oſtia tua ſuper eos dies, sícut & serpentis, & tándem perimit lenta. 26. ¶ Venenum scorpionis ſm Pli. li. 11. c. 25. multum ſangit pres dies, sícut & serpentis, & tándem perimit lenpone nisi citius occurratur, & est venenum eius albũ, & ſanguinẽ. ſi percutit aliquem per tentationem, ꝓ certo ipſum mirabiter ſollicitat & affligit, & hoc est ꝓ tres dies, hoc dẽ, ꝓ malã suggeſtionẽ cogitationẽ, & delectatiõnẽ, quandõ occidit eum ꝓ consensum, nisi citius occurratur, ſ. tempore. lo hmõi tentatiõnẽ per oratiõnẽ, & eius malitiã repenitẽtia. Eſt aũt eius venenum albũ. i. alicuius bonitatis ſpẽ ſanctitatis, quia ſub boni ſpẽ infigit tentationis venenũ, & in ſcientiã. per diuerſas circunſtãcias circũeundo exequitur ſuum. Apo. 9. Cruciatus eorum sicut cruciatus ſcorpionis, cum percutit hoíem. Vel dic ꝙ isti sunt hæretici, q̃ sub ſpecie ſanctitatis alios inuenenãt, & nisi caueãt mortis æter ꝓpriculum aducunt 2. ad Ti. 3. Habentes ſpeciem pietatis, rtutem ãt eius abnegantes. ¶ Scorpiones lerali ictu percu ſunt virgines, ſimiliter fœminas, ſed non tm̃, viros aũt maxi ne dicunt in matutino tempore cum exeunt de cauernis, vt ſcãtidem. Rectè talis ſcorpio est caro nostra, quia vere virtutis irrecuperabiliter percutit, inquantum. ſ. facit eas ꝑde ſe caſtitatem, quæ est irrecuperabilis. tales. n. plus cõiter tẽnunt de carne, quam aliæ, quia ſm Hier. dulcius putant esſe quod nesciunt. Fœminas autem. i. ſeculares actiuos infeſtat, ſed nouit, quia viros étiam. i. ſpirituales & cõtemplatiuos obliter ſtruadit, & hoc ſumme q̃n exit de cauerna. i. de ſtapauperitãs, pœnitentię vel aduerſitatis, exterius. ſ. ad mũ dã ꝓſperitatem & delicias, & maxime in mane. i. in tpe iuuentutis, quia in iuuentute, & in proſperitate magis nos ꝑcuerto noſtra & magis maſculos q̃ fœminas. i. magis ſpiri tuales quàm carnales, magisque virgines quàm corruptos. Deo dẽ. ꝙ non miſereamini, ſenem, iuuenem, & virginẽ in ruinẽ. & 2. Cum ſcorpionibus habitas. ¶ Item ibidem ſcorpio ſumme nocet in mane q̃n exit de cauerna & eſt ieiunus, quia nec licet facie blandiatur, cauda tñ eius ſemper eſt paratã percuere, ſi ſibi detur occaſio feriendi. Rectè tales sunt ſtulti, quia vere in mane. i. in principio vel in iuuentute q̃n ſtitutionũ. i. pauperes & diuitijs vacui tunc ſumme. nocent ꝓpugnant & lædũt per rapinam, & excoriationem, q̃a tũc ſim blandiantur alijs facie. i. vultu & verbis parati tamẽ ſocompungere per rapinam in cauda, i. à parte poſt in abſentã, quia in facie, & præſentia alijs blandiuntur in abſentia, ſuam eos cum principibus accuſant. Quaſi arridens interpõlor te de abſconditis tuis, & ſi inuenerit cauſam, non ꝑcerit malitia & à vinculis. Eccl. 13. Vel pone contra malicioſos, qui ſemper ſunt parati venenũ ſuæ malitiæ infundepũcitur occaſio licet arrideant alijs & applaudãt. Vel dic de diabolo, qui ſemper præſto est nocere per tentationem. Fœtet ſcorpiones nouẽ ſunt genera, ſm Pli. vt dicit Appolloſos, quia ſunt quidã qui geminos habent aculeos, & in ꝑcutiũt mares ſuæ alijs ſeuiores, & crudeliores, & maxmè ſocere venenum ſuum tempore coitus & in meridie, quãdo ſuã ardorib. in ſoleſcunt, & quando ſiti afficiuntur. Sic vere a mundo ſunt quidam qui geminos habẽt aculeos, ſ. adulamalis & detractionis, ſicut balliui & officiales, qui alijs in ꝓ mũdo blandiuntur, & eos in abſentia cum ſuis magiſtris acõſtant. Væ duplici corde. Eccleſiaſt. 2. Iſti. n. maxime nocent ſpe rapinam, malitiam, & cautelam in tempore coitus. i. mundo primo ad uxorem. i. ad balliuiam promouentur. Itẽ & eiurie paupertatis quando. ſ. adhuc paupertate & eſu ꝑcerantur. Item in meridie proſperitatis quando ſcilitẽporali poteſtate iocundantur, quia tunc ſitis auriꝑcrescit, ideo tũc magis inuenenãt, et cruciãt alios ꝑ rapinam. Ístud etiam patet in cauſidicis, iudicibus raptoꝑ bonos, et auaris, qui ſiti auaritiæ creſcente in meridie proſpeꝑ ritis ſolent alios amplius infeſtare. Illi etiam interiſtos q̃ ſunt mares, id est virtuoſiores et potẽtiores, ſunt alijs crudeliores. Crudelis est et, non miſerebitur. Hierẽm. 6. Vel dic de ꝑtractoribus religionem, qui duplici aculeo. i. duplici detractione. ſ. quantum ad bonos, et malos vtuntur, et illi, qui ſunt mares. i. qui deberent esſe ꝑfectiores, ſcilicet antiquiores, ſunt in hoc opere ſeniores, quia ſicut ſecundum Plinii.

Scorpio infeſtat virgines, fœminas, et viros, ſic vere iſti pungunt iuuenes, peccatores, & ꝑfectos. Lactãt quoq; cũ virgine, iuuenẽ ſit cũ hoíe ſene. ¶ Scdm Pli. vbi ſupra. ſ. li. 11. c. 25. 7
ſcorpiones hñt plura internodia, ſena. ſ. vel ſeptena, ſed q̃to plura, tãto plus noxia sunt venena. Per iſta internodia corporis ſcorpionis intelligo internodia diſtractionis & multiplicis poſſeſſionis hoím reproborũ, q̃ hodie multa sunt, q̃a q̃to iſta magis creſcunt, & q̃to mali de diuitijs plus habuerint, tanto plus sunt venenoſi per vitia & pctã & tanto sunt plus malitioſi, auari pariter & iniq. Pſ. Prodiit quaſi ex adipe iniquitas eorũ & 2. Mach. 4. Aetate pariter & malitia prouecto. ¶ Scdm Pli. Apollodorus tradit ſcorpiones quoſdã in 8
Aphrica hr̃e pẽnas, & iſti sunt maximè nociui. Et quidã portare conati sunt tales in regionem Sicilię, ſed ibi viuere ne quiuerunt, in Italia ãt q̃ſtus gr̃a deportati, ibi viuere cõprobant̃, & ibi aliquotiẽs vñr, q̃ tñ sunt innocui, q̃a veneni malitiã perdiderũt. Tales ſuperbi & aduocati, qui i Aphrica. i. in mũdo iſto ardorib. auaritiæ denigrato versãt̃. Iſti. n. hñt duas alas, ſ. ſciam ſeculare, & potẽtiã vel affluentiã tpalẽ. Et ideo ꝓ certo ſumme aliis sunt nociui, q̃a. ſ. ꝓ excoriationes, fraudes, & rapinas, alios cruciãt et infeſtãt. Sed verè ſi tales ad regionẽ Italiæ. i. ad inſulã & ad ſtatũ religionis (vbi. ſ. per contẽplationẽ hõ est in mentis exceſſu) vel perfectionis cõuertant̃, ex tunc nõ debent eſſe aliis nociui ſed potius, ꝓficiat que boni. vñ Eſa. 11. Nõ nocebunt in vniuerſo monte ſãcto meo. Vel iſti ſuperbi et nobiles alis vanæ gloriæ eleuari, in regione Italiæ. i. in ſtatu religionis non pñt ꝓſtinere, & ió pauci tales ſolent religionẽ intrare, veruntñ ſi ibi deſerant. i. ſi religionẽ intrauerint, oportet ꝙ ibi ſint aliis ínocui, q̃a. ſ. ꝓp ſuã nobilitatẽ uel ſciam non debent alios infeſtare 1. ad Cor. 11. Videte fr̃es vocationẽ veſtrã, quia nõ multi nobiles ſm carnem. Vel dic q̃n mali ad fidẽ vel religionẽ addunt̃, neceſſe est ꝙ moriat̃, ſ. a poſtatãdo, uel ꝙ malitiã deſerat, & pctã. Ístud notoriũ est apud aliquos religioſos, ubi oportet ꝙ mali exeat vel ꝙ emendent̃. ¶ Q̃n ſcorpio pungit 9
aliquem, ille citius moriꝰ ſi poſt punctúrã in aqua ímergat̃, ſm Pli. ibidẽ. Sic uerè q̃n hõ pungit̃ à dæmonib. & tentat̃, ſi ipſe tentatus aquã deliciarum carnalium frequẽtauerit, & ibi ſe ímiſerit, ꝓ certo citius moritur per cõſenſum, q̃a carnales citius conſentiunt pctis & tentationib. maxima luxuriæ, q̃ alii. Figura. Leu. n. vbi ſi aliquid ímundum tangeret ſemẽ aliq̃d, nõ polluebat̃. Sic uerè q̃n dæmon ímundus nos tãget per tentationes, nos non polluimur per conſenſum, ſi ab aqua carnalium delectationum, líberi fuerimus & ímmunes. Nam ut dicit idẽ Plin. Scorpio nullum aíal lædit q̃ carreat ſanguine. Sic uere diabolus nõ ꝑt aliquem lædere ꝓ tẽtationes, qui ſanguine carnalium affectionum eſt priuatus. Vel per ſanguinem (qui iraſcibilẽ inflãmat, intelligo crudelitatem, qua carentes ad dæmone nõ lædũntur. Ideo Deu. 2. Caue ut ſanguinem non comedas. ¶ Q̃n ſcorpio pungit alio 10
quem, remedium est ꝙ cinis unius combuſti cum uino epoteẽt, uel ꝙ uiuus in oleo extinguat̃, & deſuper apponatur, ſm Pli. Sic uere ſi aliquis raptor uel dies aliquẽ pupugit per rapinam, multum prodeſt hoí percuſſo ad dolorem ipſius mitigandum, ꝙ accipiat cinerem alterius cõbuſti. i. ꝙ audiat et cõſideret qualiter alij ſcorpiones. i. alij diuites vel raptores sunt incinerati per mortem, et combuſti per damnationem æternam, et maxime ſi iſta bibat et ſibi inçorpore cũ vino. i. cum ſpe æternæ retributionis et cõſolationis quia vere magna est cõſolatio pauperib. malam mortem diuitum intueri. Lætebitur iuſtus cum viderit vindictam. Eſt etiã eis remedium q̃n tales ſcorpiones. i. diuites immerguntur in oleo cõpaſſionis et pietatis per diuinam inſpirationem, quia tũc eis reſtituũt, et ſe emendãt. Pſ. Intingatur pes tuus in ſanguine. Vel dic ꝙ q̃n diabolus pungit aliquem per tentationem, vti le est ꝙ cinis et combuſtio. i. mors, & dãnationis hominum vel dæmonum attendaẽ. Qui in mari operanꝰ lõgeſteterũt, et fleuerunt videntes locum incẽdij eius. Apoca. 18. Sicut ẽt ſm Auic. ſputũ hominis ieiuni interficit ſcorpiones, contra punctúram etiam eius valet raphanus, vel abſynthium in vino potatum vel radix albæ ſpinæ maſticata, et ſuper omnia herba quæ dicitur gentiana, ſic vere contra diabolum, carnem, & mundum, & contra eorum tentationes valet ieiunium & abſtinentia, abſynthium, & raphanus, i. amaritudo contritionis & pœnitentiæ, radix ẽt albę ſpinæ, i. conſidera-

ta diuina punctura, & iustitia, gentiana etiam.i.diuina scriptura & sapiētia. Cuilibet.n.tali dī illud.Lu.10.Ecce dedi vo
11 bis potestatem calcandi super serpētes & scorpiones. ¶ Itē idem ibidem dicit, q̄ quidam scorpiones pariunt vñ nos fœtus, sed mater eorū ipsos nitiē deuorare sed vnus eorum magis solers super clunes matris ascendit, vbi tutu est à morsu ipsius & cauda, et matrem suā interficit, fraterneq; cædis victor existit, et hoc facit natura, ne pestifera proles nimiū ꝓpagetur. Et nota q̄ scorpio paruit vermiculos ouorum spē. Materista significat mundum vel mortē, filij 11. significant hoies mortales, qui intelliguntur per numerum 11. q̄ est primus numerus qui trāsgreditur denariū, quia. s. natura ꝛr sunt denarij.i.decalogi trāgressores. Ista ergo mr̄, s. mors oēs filios suos unꝰ deuorat, et cōsumit, uerūtñ vnꝰ de filijs suis sibi prēualuit, s. Christus, qui frater fuit aliorum q̄tum ad naturam humanā, quia qñ ab ista matre. s. à morte debuit deuorari, tunc uere ab ea non fuit deuoratus. s. in inferno per pœnam nec in sepulchro per corruptionem, imo super eā ascēdit q̄tum ad præsidentiā potestatis sibi datam à patre, et eā occidit et destruxit. vnde ipse dicit. Ose. 13. Ero mors tua o
12 mors, morsus tuus ero inferno. Et sic mortem fratrum suorū .s. patriarcharū et aliorum uindicauit, qđ plenius in die iudicij exequetur. Vel dic q̄ ista mater significat malum prelatū, qui re uera oēs filios. i. subditos excoria, deuorat & infestat. Thr. 2. Matres comedēt paruulos suos ad mēsuram palmæ. Veruntñ qñq; reperitur ibi unus de filijs suis. s. aliquis bonus subditus, & astutus, qui contra istam matrē militat, ipsamq; facit qñq; deponi, & prævalet contra ipsam, & sic ultor est hoīm aliorum. Figura 4. Re. 11. vbi Athalia occidit omne semen regiū in Israel, libidine dominādi, paruus tū filius Ioas qui fuit absconditus, tandem medio Ioiade sacerdotis fuit occasio mortis suæ. Sic verè istæ iniquæ matres. s. mali superiores, postq̄ subditos deuorauerunt, & molestauarunt, læpe Dei iudicio fit q̄ aliquis subditus absconditur, de quo nō cauerant, eos punit. Mar. 13. Consurgent filijin parentes, & mortes eos afficient. Ad hoc tū debet cooperari. Ioiada sacerdos. i. episcopꝰ siue papa. Vel mater ista est mūdus, qui filios. s. hoies occidit per, diuersa ꝑ peccata, & ēt per mortē ꝑpalem, sed vnus istorum, s. Christus, in mundo notus, super matrem. i. super mundum ascendit per contemptum ipsius, & maxime super eū ascendet in die iudicij, & sic mortē fratrū suorum. i. damnationem hoīum, à mundo & à mūdanis deceptorum vindicabit, mūdum, perpetuo codēnando dicēs. Væ mundo à scandalis. Mat. 18. Nota ēt q̄ tales adiabolo parti & emissi sunt sicut vermes, quia. s. more vermium moriuntur Iob 17. Putredine dixi, pater meus es, mater mea & soror
13 mea vermibus. ¶ Secundum Aristote. quidam sunt scorpiones qui comedūt venenosa, & tales sunt pessimi. Sic vere detractores qui venena. i. peccata aliorum comedūt, & sibi incorporant detrahendo, pessimi debēt dici. Et nota quare detractor scorpioni cōparat, quia. s. lambit, et pungit, primo hominem commēdando, & in cauda. i. in fine eum per infamiam venenando, inflexuose, etiā vulnerat cum aculeo suo curuo, nunquam. s. directe diffamando, sed flexuose & latera liter adhibitis circunstātijs vulnerando & de alijs obloquē
14 do. &c. sicut supra. ¶ Secundum Aristot. quidam sunt dracones qui comedunt scorpiones, & isti pessimi sunt veneni. Sic verè quidam sunt principes qui comedūt & sibi incorporat per complacētiam scorpiones, i. detractores & falsos accusatores, s. ipsos libenter audiendo, & in suis domibus nutriēdo, & tales ꝑ certo pessimi sunt, s. suis subditis & nociui qa princeps qui libēter audit verba mēdacij, omnes ministros
15 habebit impios. Prou. 29. ¶ Secundum Isidorum lib. 13. Scorpius est signum in cœlo scorpius est rubus aculeatus, scorpius est sagitta venenata, scorpius est vermis venenatus. Vnde Aratus. Scorpius est vermis, signum, sagitta, flagelum. Rectè tales sunt peccatores, quia isti sunt rubi aculeati ꝑ peccatorum remorsionem, sunt flagella ad bonos flagellandos per illatam tribulationem, & maximè contra pauperes sunt sagitta venenata per punctura & detractionē, sunt vermis in terra per auaritiam & ambitionem. Istud summe patet in detractorib. qui habent aculeos malorum verborum & pungentium, qui in cœlo. i. in statu prælationis sunt signū & effigies, non realitas prælatorum. Ideo de talibus potest dici illud Ezec. Impij & subuersores sunt tecum, & cum scorpioni
bus habitas. ¶ Scorpiones timent stellionem, & cætera sicut supra de stillione.

De Sue. Cap. 93.

SVs ſm Isido. subigendo dr̄, eo q̄ cum rostro terram subigit, ꝓp cibum, & terram sulcat dentibus vt sic ꝓueniat ad radices. Sic sunt multi peccatores, s. cauſidici & mali prælati dicatores, qui rostro. i. cum eloquentia sua terram, & raditum, in luto & stercore delectatur, & ibi se volutat, balneat & inuoluit, & ibi impinguatur, & maxime qñ quiescit, & filios suos summe diligit, & pugnat pro eis contra lupum. Tales sunt diuites huius mundi, quia vere in stercorib. diuitiarum, in luto deliciarum hodie quietantur. & ibi per affectionem delectantur & inuoluuntur, & ideo per carnalia desiderantia impinguantur, & maximè qñ per pigritiā quiescunt, qa & replentur diutijs, & beneficijs, quia oēs sui cibi. i. omnes sui temporales redditus & prouētus transeunt in pilos, & in carnem. s. substantiam temporalem aquirēdam & multiplicandam. Hier. 47. Fertilis fuit Moab, requieuit in fœcib. suis. Et isti filios suos mire diligunt, & pro eis dirandis & vēdit contra Deum & hoies se opponunt. Vel expone de bonis prælatis sicut de apro. ¶ Sus qñ cōcipit, magrescit, & hoc qa nutrimentum suum nō transit in pinguedinem, sed in lac vñ lij nutriuntur, ſm Aris. Sic vere sunt aliqui qui qñ concipiūt bonum propositum. i. qñ à Deo cōuertuntur, macrescunt. s. quantum ad diuitias temporales. Et hoc quia pro certo pinguedo sua & nutrimentum. i. diuitiæ, redditus & prouentus ex tunc transeunt in lac. i. in eleemosinas & pietatis opa, quibus nutriunt filios. s. Christi & ecclesiæ pauperes & egenos, pro quibus. etiam ex tunc pugnant contra suos. i. cōtra impios & raptores. Oia ista patent de bonis diuitib. Ideo Iob. 29. Oculꝰ fui cęco, pes claudo, bñdictio perituri veniebat super me conterebam molas leonum. &c. ¶ Sus in vere concipit. quattuor mensib. ventrem potat, bis aliquando in anno parit. Sic aīa in vere. i. in statu gr̄æ concipit per bonam voluntatem, & fœtum boni propositi in ventre. i. in conscientia nutrit per quattuor menses, qui sunt cognitio, delectatio, complacētia, & cōsensus, & deinde eum parit, & emittit per bonam operationem, & hoc bis in anno. i. per duplicis charitatis frequentationem. ¶ Sus aliqñ multos filios parit. s. 10. & qñ nō potest eos nutrire propter multitudinem, idcirco qñ que oēs deuorat præter primum, quem nutrit diligit & impinguat, vt dicit Pli. Arist. & Solinus. Rectè tales sunt hodie multæ religiones, quæ primo in ventre suo. i. in claustro concipiūt multos filios, i. multos iuuenes, quia. s. vellēt q̄ oēs ingrederētur ventrem suum, & q̄ oēs acciperent statum illi, & ideo vere tot & tanti sunt hodie, quòd tales matres non possunt nutrire, quia vere non possunt eis ꝓuidere nec de tēporalib. nec de spiritualib. sicut patet apud mendicantes, & ideo pro certo ipsos hodie deuorant ꝑ tribulationes, angustias & tormēta, præter. primos. i. præter principales & ꝓlatos, quos nutriunt in deliciis, & impinguant. Figura Leui. 26. vbi comminantur dīs mulieribus delicatis quòd ad ita deuenient paupertatem, quòd cogentur proprios filios deuorare. Sic vere tales religiones quæ primo solebāt delicijs spiritualibus abundare, hodie filios suos deuorāt persequendo. Ideo Nume. 13. Terra quam vidimus, deuorat habitatores suos. Vel expone de malis prælatis, qui subditos perlequuntur præter primos. i. præter autēticos & principales q bus contradicere non audent, vel eos castigare, sed eos impinguant, s. beneficijs & præbēdis, ut eos adiutores habeāt, & fautores. ¶ Porca aliqñ omnes filios suos deuorat præter primum; quem sibi magis reputat naturalem, & ideo siue deuoret alios siue nō, isti semper porrigit primam mammam. Sic verè mali prelati subditos suos deuorant & perseq̄untur inique perſequendo, & hmōi, præter illos qui sibi sunt cōnaturales. i. præter suos cognatos & affines, & præter primos, autēticos & principales, quib. primas mammas. i. primā beneficia & meliora donant. Cito proferte stolam primam & induite eū. Luc. 15. Cum tamen isti deberent talibus dicere illud Marci 10. Sedere ad dexteram meam non est meum dare uobis, sed quibus paratum est à patre meo. Figura de Ioseph & Beniamin, supra de cane. vide alias supra de porco, &

apro. ¶ Quædam sunt sues quæ primum fœtū deuorant, solent penicus deuorare. Sic vere diabolus, & filios qui apud eos sunt primogeniti, seu primi, s. dilectos maiores, morti æternæ exponūt. Figura. de Moab 4. Reg. 3. qui primogenitum filiū interficiens, dæmonib. immolauerūt filios & filias suas dæmonijs Ps. 105.

De Tauro. Cap. 94.

TAurus ſm Isid. li. 12. est bos non castratus, aīal. s. ceruico sum, superbum, indomitum, & elatum. Vnde Pli. li. 8. c. 20. in India sunt Tauri fului coloris, velocis cursus, acie in fronte habentes flexibile circunquaq;, & dorsum ita habent firmum, vt quasi firmitate silicea, respuunt oē telum. Veruntñ qñ sub ficu alligantur, subito mansuescunt. Vide de Christi. Christi. ficus significat arborē crucis, q̄ fructum dulcedinem protulit Iesum Christum. Per Taurum ergo in tel ligo principes, & tyrannos, & mundi diuites superbos, & ēt graues peccatores. Licet. n. ante Christi aduentum isti fuerint & etiam nunc sint non castrati per castitatem, sed cerui sint per crudelitatem, superbi & elati per vanitatē, velocis instabilitatis per instabilitatem, & animi leuitatē, fului coloris p intentionis mutationem, curiositatem, capitis flexibilis p intentionis mutationem, dorsi duri per incorrigibilitatem (quia. s. omne tempus. i. verbum correctionis p duritiam obstinationis respuunt, & contemnunt) veruntñ quia hmōi tauri modo sunt ouibus. i. sub fide crucis Christi alligati. s. vinculus diuinorū mandatorū, & maximè qñ eis de Christi crucifixione fit mēsio specialis, ideo pro certo debēt dimittere oēm suam feritatem, scilicet. s. crudelitatem & pro crucis, & Christi crucifixione compassione mā suescere per benignitatem. Ligauerūt eū Christum. Iudith. 6. & Can. 8. Sub arbore malo suscitauit te. Quod est contra principes & tyrannos, qui plus sunt crudeles & infideles. ¶ Secundum Pli. inter Tauros ille dēt dici genus, qui frontem habet cornutam, aspectum ferocē, audacissimum, & qui dimicationem alijs profert, & qui in altū saltat, & qui dimicationem alijs profert, & qui in altū saltat, & furgit arenā, quia præ cunctis aīalibus in hmōi delectatur. Formosus alit Tauri maxima est in cornib. & in collo, vt idē dicit lib. 8. c. 45. Sic verè hodie illi dñr generosi, & nobiles, & magnates inter nobiles generosi, qui sunt frontis duræ p obstinationē, cornuti p elationem, aspectus feri per aliorum contemptum & abominationem, & dignationē, acutę auris. s. auribus ad adulationem, & detractionē, & qui dimicatio nem litem luctam, & furgia alijs præoffert per fatuā audaciam & præsumptionem, & q̄ arenam. i. diuitias suas spargunt alijs. s. faciēdo conuiuia & festa ꝓp vanam gloriationem. Tales. n. qui spargunt diuitias & abundāter, nō in mūdicijs, sed in alijs. i. diuitib. nō indigentib. s. nimis, scuti feris & audacibus, & q̄ parati sunt luctari torneamentis, & bellis vel alios impetere per rapinā, generosi & nobiles apparentes, & iō pauperes pñt dicere illud Ps. Tauri pingues obsederunt me. vel contra illud Ecc. 6. Ne te extollas in cogitatione tua velut Taurus. Item Hiere. 50. Effusi estis sicut vituli pinguescentes. Vel dic si vis de bonis prælatis, qui habēt frōtem duram per cōstantiam, & firmitatem, aspectum ferocē per magnificentiam, & iudicij auctoritatem, arenā. i. diuitias dñr saltare per Eleemosynā, & largitatem, aures acutas habere ad audiendum causarum oīm veritatē, cornuti dēnt esse per diuorum testamentorum notitiā & sagacitatem, alios debent impetere per pctōrum correctionē, punitionē & sententiam, quia. s. pertimorē mortis nō debent iustitiam, & eandem omittere. Tauri mei, et altilia occisa sunt Matt. 22. quia scilicet di Prou. 20. Rex qui sedet in solio iudicij, vultu suo oē malum dissipat. Talis. n. Taurus fuit Christus, et ēt sancti, et perfecti viri. Vñ Deu. 33. Quasi primogeniti tauri pulchritudo eius, cornua rinocerontis cornua illius. ¶ Itē ibidē. Taurus cum marib. pascitur ante tps coitus, sed tunc vaccis se associat, et ꝓ eis cōtra alios durè pugnat, et qui vincit, saltat super fœminā. Sed qñ debilitatur, venit victus, et ipsum impetit, et vincit. et saltat super fœminā, quasi glorians de triumpho, vt dicit Arist. li. 6. c. 18. Sic verè inter mundi supbos accidit q̄ sp fortior vincit debiliorē, sed sæpe accidit, q̄ ille q̄ prius vicerat, debilior effici, et aliꝰ obtinet cōtra ipsum. Deus. n. perdet multos. et innumerabiles, et regnare faciet alios pro eis Iob 34. ¶ Taurus ſm Arist. li. 8. c. 7. impinguatur & debilitatur. qui generant vētositatem. s. de fabarum summitatib. & hmōi, & si quis eius cutē inciderit, & cū fistula sufflauerit, & postea ei ad manducandū dederit impinguabit, & maximè si sibi dederit cibos dulces, vtpotè ficus vel vuas passas. Tales sunt superbi, & hypocritæ, qa verè isti impinguant. i. delectant & recreant à cibis. i. verbis q̄ ventositatem gñant & inducunt, s. superbiæ & vanægloriæ, videlicet verbis adulatoriis. Nā qñ fistula. i. adulator sufflat adulando, tūc sua cutis. i. fastus suus exterior eleuat à carne. i. a carnis fragilitate, et à suæ vilitatis cōsideratione seperatur, & sic miser hō Taurus superb. impingua & recreat, & maximè si cibis dulcib. i. carnalib. deliciis educatur. ¶ Bos, vacca, & Taurus sunt talis cōditionis q̄ plus diligūt aquam clarā q̄ turbidā, & citius eā bibunt, equus ät, & camelus cōtrarię luę nāæ. Charissimi, per bouē q̄ iugo subiicit, intelligo ꝓlatos & religiosos, & cōtēplatiuos, p vacā, & Taurum intelligo seculares, & actiuos, quia vere illi plus diligunt aq̄ clarā. i. grāæ uenustatē, gloriæ voluptatē, & diuinæ scię claritatē, q̄ turbidā. i. q̄ mūdi, p speritatē, pcti fœditatē, secularis sciæ falsitatem. Sed ꝓ certo equi hinnientes. i. luxuriosi, cameli gibbū potestatis, & caput erectum habētes. i. superbi & ambitiosi cōtrarium diligunt, & affectant, quia bona terrena appetunt spūalia cōtenētes. Vñ Hie. 2. Quid tibi uis in via Aegypti, vt bibas aq̄ turbidā? ¶ Scđm Arist. Tauri q̄diu nō castrant, elati sunt & superbi, sed qñ castrant, pigri et maturi redduntur, imbelles &, mansueti, crescunt in corpore et uirtute, & sub iugo aratro mansuescūt. Sic verè Tauri. i. hoies q̄ ꝓp regnum cœlorum nō castrant, s. actus luxuriæ abdicando superbi sunt & elati, sed verè qñ sunt castrati, s. per emissionem voti castitatis, tunc efficiunt domiti, et maturi, imbelles, benigni et māsueti, crescētes, s. meritis, et virtutib. et iugo pniæ melius se supponunt. Pulchra est ergo gñatio, casta cum charitate. Sap. 4. ¶ Taurus audacior est et fortior q̄ bos castratus. Nam oēs bestiæ ꝓp amorionē testium emelleſcūt. Vnde in corde Tauri aliqñ inuenit os, sicut in corde cerui. Tales sunt martyres, qui præ cæteris fuerunt constantes, & audaces q̄tum ad martyrium tolerandum, quia pro certo os forte et instabile. i. Chr̄s vel Chr̄i amor in eorum cordib. latitabat. Charitas Dei diffusa est in cordib. nostris ad Ro. 5. ¶ Taurus post annum gñat, ꝓp coitum vaccis se associat, et ꝓ eis cōtra alios sæpe pugnat. Sic verè luxuriosi post annum. i. ab ipso tpe iuuentutis in actibus luxuriæ se exercent, et vaccarum. i. fœminarum societati se coniungunt, et alter contra alterū sæpe pugnant. Pulchras habent mulieres, & ideo pro eis debemus pugnare. Iudith 10. ¶ Scđm Plin. lib. 8. sunt in India Tauri attrocissimi agrestes, cæteris maiores & velociores, colore fului, oculis cerulei, pilo in cōtrarium verſo, linguā vſq; ad aures extendunt, cornua habent mobilia, quæ alternatim in pugna mouent, dorsum habent ita durum, q̄ nullo possunt iaculo vulnerari, feras oēs venantur, nec aliter possunt capi, q̄ in foueis, vbi qñ ceciderint, præ indignatione moriunt. Tauros iste significat principes et tirānos, sui pili sunt diuitiæ, cornua sua sunt officiales, iudices et balliui mediantib. quib. per eos pauperes impugnantur. Isti igitur sunt Tauri agrestes et siluestres, quia in silua et agro mundi hujus habitāt et morant, et sunt acroces per crudelitatē, cæteris hoībus maiores. s. q̄tum ad potentiam & dignitatē, & velociores, s. quantū ad precipitem instabilitatem, calore fului, s. per vitiū curiositatem, oculus, fuus. i. intellectus est ceruleus quantum ad malitiam & cautelositatem, dorsum eorū. i. cor est durum per obstinationem, ita q̄ à nullo venatore pñt capi. i. à nullo prælato vel ꝓdicatore pñt vulnerari ꝑ contritionē, penetrari ꝓ cōpassionē. licet ab eis feriantur ꝓdicationē. Cor eius indurabit quasi lapis. Iob 41. ¶ Tauis in
diei ſm Pli. habent pilos in contrarium verſos, quia. s. non tenduntur inferius verſus terram, sed superius verſus caput. Tales sunt diuites, quia vere puli eorū. i. diuitiæ ꝑ tales in cōtrarium sunt versæ, quia. s. non tenduut verſus terram. s. ad pauperes per Eleemosynas, sed verſus partem superiorem, et verſus caput. i. ad alios diuites, et superbos, quia eas non expendunt in pauperum susteutationē, sed in festorum et domorum multitudinem. ¶ Scđm Plin. Tauri indici habent
linguas ita longas, q̄ vſq; ad aures protēdunt eas. Sic vere multi sunt ita verbosi, q̄ lingua. i. eloquentia, et verba eorū tangunt aures. i. illa quæ audierunt, quia. s. nihil possunt audire de aliis de eo quin velint loqui, et detrahere, et refer-

22 re, contra illud Eccl. 28. Sepi aures tuas ſpinis. ¶Tauri indici ſm Pli. hñt cornua mobilia, & ipſa alternatim pugnando mouent. Sic verè mundi tyranni habent cornua. i. officiales cum quibus alios impugnant, mobilia quia ipſis alternatim utuntur ad alios impugnandos. Vel dic q̃ cornua. i. eorum officiales ſunt mobilia, ſ. de officio, & in officiũ, de loco ad locum quia qñ per rapinas contra rapinas pugnant, illos ſpe & transferunt, ne. ſ. eorũ nequitiæ nimis appareant emi-
23 nentes. ¶Tauri indici ſunt fortiſſimi, oẽs fera venantur, & capi nequeunt, niſi in foueis, & tunc etiam qñ ſe uident captos, præ indignatione moriuntur. Sic vere mundi tyranni oẽs feras venantur. i. oẽs hoies perſequuntur, quia Deo nõ placent, & cuncti hoĩb aduerſantur. Et ideo capi in mundo iſto vel caſtigari non poſſunt, niſi qñ in foueam ſepulchri vel inferni ceciderint, vbi p̃ indignatione & deſperatione perpetuo moriunt. Ibi morieris, & ibi ſepelieris. Hier. 20. Vide ſupra de beſtia quæ dr̃ alte quæ videtur eſſe talis Taurus.

De Tragelapho. Cap. 95.

1 TRragelaphus ſm Iſid. li. 12. eſt aĩal ſimile ceruo in corpore, caput. n. habet barbatum, ſcapulas hẽt hirſutas ſicut hircus, & ſm Ariſt. facies ſua declinat ad terram, & creſcunt ſua cornua ſicut ceruis, & ſua cornua ſunt ſicut cornua hinnuli. Et dr̃ tragos qđ eſt hircus de elaphos, quod eſt ceruus, quaſi habent ſimilitudinẽ hirci & cerui, vt dicit Iſid. Si vere quidam ſunt in mundo, qui ſunt ex parte cerui, & ex parte hirci. i. ex parte iuſti, & ex parte iniuſti, quia corpus. i. vita ſua ſimilis eſt ceruis. i. iuſtis, veruntñ villoſi ſunt. i. pleni diuitijs ſicut hircus. i. ſicut peccatores, & barbam. i. ſeculares ſapientiam habent ſicut hirci. i. ſicut mundani, & iõ facies. i. intentio iſtorum declinat ad terram, i. ad temporalia & terrena, quia multi ſunt qui licet ſint boni quantum ad uitam, ipſi tamen volunt pilis diuitiarũ abundare, barba ſecularis ſcientiæ ornari, & intentionem ad temporalia declinare, contra illud Leu. 19. Nec radetis barbam. &c.

De Talpa. Cap. 96.

1 TAlpa ſm Iſid. li. 12. eſt beſtiola ſimilis muri in corpore, porco in roſtro, cum quo radices ſub terra quærit, & terram fodit egerit, ſub terra moratur, noc põt diu viuere ſuper terram, & eſt talpa cæca naturaliter, & non videt. Tales ſunt auari, quia verè ſub terra. i. in amore terrenor habitant, vbi radices. i. mundi diuitias ſibi quærunt, & cæcitate ignorãtiæ perpetuæ ſunt damnati, roſtrum. i. verba ſua ſimile eſt porco, quantum. ſ. ad grunitum detractionis, & q̃tum ad appetitum ſtercorum. i. diuitiarum. Et ideo finaliter poſt mortem ſub terra. i. in inferno viuent, vbi cęcitate & tenebri damnabuntur, & ſuper terram. i. in præſenti diu viuere non valebunt, quia ſicut ait pſalmiſta. Viri ſanguinum nõ dimidabunt dies ſuos. Vel ſi vis, dic de hæreticis, q̃ oculum
2 fidei habent per errorem penitus exęcatum. ¶ Talpa pellem habet nigram, mollem & villoſam, pedes & crura habet breuiſſima, & pedes eius more manus hoĩs per digitos ſunt diſtincti. Et ſm Ariſt. li. 1. c. 9. Talpa habet oculos ſub corio, & ſi corium ſcindatur apparebũt ibi veſtigia oculorum. Et ſicut dicunt aliqui, qñ moritur, præangustia corium ſcinditur, & ſic aperit oculos moriendo, quos clauſos habuit in viuendo. Sub terra aũt manet, & raro ſupra. Tales ſunt mũdi diuites, & ſapiẽtes, quia uere pellis eorũ. i. apparentia & cõuerſatio nigra eſt p̃ peccatorũ offuſcationẽ, mollis quo ad delicias villoſa, quo ad diuitias, crura eorũ. i. affect⁹ ſunt valde breues, quia nihil diligũt niſi iuxta ſe. ſ. tpalia, nõ ęterna, terrena non cęleſtia, amicos nõ inimicos, & pedes eorum. i. affectiones per multos digitos. i. per multa deſideria ſunt diuiſi. Diuiſiſti pedes tuos omni tranſeunti. Ezec. 16. Iſti ẽt hñt oculos. i. ſapiẽtiã, & diſcretionẽ naturalẽ, & ſecularem, ſed quia iſti oculi modica pelle. i. mundi & carnis affectione, & amore ſunt incluſi, iõ vere. iſti non vident p̃ debitam diſcretionem, ſ. ea q̃ videre tenentur, videlicet propriã vilitatẽ, infernitormenta, Dei iudicia, &c. hmõi, quia quantũ ad illa q̃ ad ſalutem p̃tinent aĩarum, cæcitate perpetua ſunt damnati, ſed pro certo qñ iſti morientur, & corium mundanæ proſperitatis ſcindetur, tũc oculus ſui intellectus aperietur. ſ. ad videndum, & cognoſcendum ea q̃ primitus nõ videbãt, qa leuauit oculos diues cum eſſet in tormẽtis, & vidit Abrahã, Luc. 17. Vel dic q̃ illi quorum oculi à pelle. i. à carne, pſtio vel
3 nes & pñam tpalem, tunc incipiunt videre, & ſtatus ſui cognoſcere uilitatẽ. Exemplum de Antiocho. 2. Mach. 9. qui in agnitionẽ ſui ductus eſt, percuſſus à dño plaga. Ideo Eſa. 26. neſcit ſe regere extra terrã, quia lucem non videt, & ſolem odit, & fugit, in terra aũt optimè ſe regit, quia tot habet foueas & diuerticula, q̃ vix in terra capitur à quocunque. Et ẽtè tales ſunt auari, et mundi ſapientes, qui non vident nec hñt lucem gr̃æ & veritatis. quia. ſ. ipſi ſunt per auaritiam excæcati, & iõ ſolẽ. i. Chr̃m odiunt & declinant, vel ſolem. i. manifeſtationem ueritatis, quod patet, quia cõtractus ſuos non faciunt palam ſed occultè, quia qui male agit, odit lucem et terrena. i. q̃tum ad bona ſpũalia et ætherna neſciunt ſe aliquaľ gubernare. Veruntñ in terra. i. in terrenis negotiis optimè ſe regunt, qa tot hñt diuerticula diuerſarũ cautelarum, q̃ vix põt cõcludi, ſicut patet in cauſidicis, quia ſapiẽtes ſunt ut faciant mala. &c. Hie. 4. ¶Scd̃m Plin. talpa eo
4 q̃ uiſu caret, melioris eſt auditus, quia ſi hoiem loquentem audierit, ſtatim à remotis ad terram fugit, et inter terræ uiſcera ſe abſcondit. Sic uerè hodie illi qui carent uiſu, i. ſimplices, qui carent mundi diſcretione, bonum habent auditũ, qa. ſ. libenter audiunt uerbum Dei, et ideo qñ hoiem. ſpintra terrã. i. in mortis uel inferni memoriã ſe recludunt, et ſic per terrã. i. per humilitatẽ, pñam mortis uel inferni memoriã liberanť. lõ Nau. 3: Intra in lutum, et calca. i. in confideratione p̃priæ uilitatis, mortis, et inferni. &c. Prou. 1. Audiens ſapiens ſapiẽtior erit &c. ¶ Talpa dũ uiuit prata hoĩm
5 fodit & iõ a uenatorib. capit̃, et per caudã ſuſpendit, et fame cruciat̃, & ſic famis inopia eũa cuať. Sic uerè mundi diuites, & auari, q̃ dũ uiuunt, prata hoĩm. i. tpalẽs ſubas pauperum per rapinas & uſuras effodiunt & ſubuertunt, à uenatore diabolo per diuerſa vitia rapiuntur, in altum ẽt ſuſpendũtur. ſ. per caudam. i. per ſpem longæ vitæ, & famę auaritię cruciant̃, et ſic per auaritiã fameſcẽdo morte tpalia, et æterna damnant̃. Interierunt fame, multitudo ſiti exanim. Eſa. 6.

De Taxo ſine mele & vulgo fouina. Cap. 97.

1 TAxus idem eſt quod molius, cuius pellis eſt multum hiſpida, et dr̃ melota, ſicut dr̃ in gl. ad Heb. 11. Et eſt aĩal paruum, ſimile vulpi in quantitate, vt dicit Iſid. lib. 12. Cuius ſolertia eſt ſm Pli. li. 8. c. 38. q̃ qñ a canib. vel hominib. inſequitur, anhelitum in flatum retinet, et cutem extendit, et ſic morſus canum et ictus hominum minus timet. Sic vere cha
2 riſſimi, nos debemus habere pellem ideſt habitum, hiſpidum aſperum. ſ. et inculcum ſicut habuerunt ſancti, et eremite, de quibus dr̃ ad Heb. 11. Circuierunt in melotis, et in pellibus caprinis, quia habentes alimenta, et quibus tegamur, his contenti ſumus 1. ad Ti. 6. Quod eſt contra religioſos curioſos in veſtib. Et qñ hoĩes. i. iuſti & boni, canes. i. detractores et mali, nos perſequũtur, ſ. morſib. detractionum, ictibus tribulationum, latratib. iniuriam, pro certo nos debemus anhelitum noſtrum. i. appetitum vindictæ et furoré et iracundiã retinere, et cutẽ per patientiã extẽdere, ſiniuſ
3 rijs fortiter obſiſtendo, et ſic poterimus morſus detractionis et ictus tribulationis et correctionis leuius ſuſtinere. Patientia. n. nobis neceſſaria eſt. ad Heb. 11. Et circuierunt in melotis vt etc. ſupra. ¶ Taxi ſm Pli. ibidem, futuram prævidentes
4 peſtatem, ideo cauernas ſubterraneas ſibi faciũt ingreſſum duplicem continentes, et qñ flat tempeſtas auſtralis, tũc ſo ramen meridionale caudarum villoſitate obturant, et aquilonarẽ dimittunt apertum, et econuerſo qñ flat ventus aquilonaris, et ſic contra vtranque tempeſtatem ſibi prouidet prout poſſunt. Chariſſimi, per auſtrum ventum nebuloſum et calidum intelligitur proſperitas, per ventum aquilonarem intelligitur aduerſitas. Cauerna noſtra eſt ſecretum cõſcientiæ, foramina ipſius ſunt affectiones, et appetitus. Nos igitur chariſſimi debemus nobis prouidere, et præcauere contra mũdi tempeſtatem ſcilicet contra auſtralem proſperitatem, ne ſcilicet alliciat vel attrahat, et contra aquilonem

ſuos frigiditatem & aduerſitatem, ue. ſ. p̃ deſideriõnẽ nos deiciat vel detrahant, quia ſm Greg. Oĩs frotuna timẽda eſt, ſpera vel aduerſa. Et ideo qñ videmus huiuſmodi tẽ
6 peſtem imminere, in cauernam noſtram. i. in ſecretum cõſcientiæ noſtræ debemus intrare, per eius. ſ. iugem examinationẽ aduerſitatis, ſ. huius vitæ, mortis iudicij & inferni, & ſi auſter proſperitatis flauerit, claudamus introitum ad ſperã, & eũ cum cauda. i. cum memoria finis noſtri imminere. i. mũdi tribulationes & aduerſitates, tũc vt eas obſtruamus, & introitũ q̃ reſpicit ad q̃lonẽ. i. cõſiderationẽ aduerſitatis, ſ. huius vitæ, mortis iudicij & inferni, & ſi ſerenitatem apertã, q̃a vere vtile eſt p̃ſperis de morte, iudicio & iudicio cogitare. Eccl. 7. In omnib. operibus tuis memorare nouiſſima tua &c. Si aũt viderimus ventũ aquilonarem imminere. i. mũdi tribulationes & aduerſitates, tũc vt eas obſtruendũ introitũ & cõſiderationẽ iſtius partis, videlicet cõſiderationem æternæ futuræ, p̃ſperitatis aperire, vt poſſimus conſiderare futurã aduerſitatẽ, & in mũdi aduerſitatis, p̃ſperitatẽ. Cpiſti cogitare qđ futurũ eſſet poſt mortẽ. ¶ Taxus in cauernis ſuis p̃parat cõtra hymẽ ſibi cibũ, & qñ deficit ſibi cibus, eſt ei ſomnus p̃ cibo. Eſt. n. de illis, qui ſomno impinguantur, & in hyme abſcondunt. Sic p̃ certo nos debemus in cauernis & domibus noſtris cibos. i. tpales diuitias ad ſuſtentationẽ huius vitæ conpetentes. Sed p̃ certo qñ hmõi cibi deficiũt. i. qñt palis ceſſat alimentis, tunc ſomnus cõtemplationis dẽt nos nutrire, qa ſuper contemplationẽ dębemus cibos æternæ beatitudinis degustare, & ſicut in hyeme p̃ſentis vitæ donis & gratijs impinguari. &c. 5. Dulcis eſt ſomnus laborãti. Vel dic q̃ in ca
7 uerna conſciæ debemus cibos. i. virtutes & gratias aggregare, in hyeme. i. in tpe poſt mortẽ poſſimus nutriri, & ſomnare ætern æ beatitudinis ipinguari. ¶ Eſt ſpecies taxi ſm Phi
8 lologum, qui vna cum vxore cibos contra hyemẽ recolligit & reponit, ſed veniẽte algore hyemis, timẽs maſculus, ne cibi collecti nimis cito deficiãt, fœminã reprimit, & eã ad ſimilitatẽ comedere non permittit, & iõ illa quaſi pacẽ fingens, & quaſi maſculo cedens, p̃ partem oppoſitam cauernã ingreditur, & diu congregatos cibos deuorat & conſumit. Sic ẽ rectè de uſurarijs & auaris, qa illi & vxores ſuæ congregãt & accumulãt ſibi cibos. i. diuitias tpales, vt ihyemẽ vitæ p̃ſtis valeãt enutriri, ſed verè qñ iſti maſculi. ſ. auari videnť imminere algorem hyemis. i. tps caritiæ, tunc timẽ
9 nt, ne cibi tpalium deficiant fœminam ſuam vna. ſ. cũ filijs & familia ab eſu reprimunt, & eos ad litteram faturari nõ permittũt. i. laute comedere vel abunde, & iõ ſæpe accidit, quod iſta, ſ. familia, per aliquẽ locum occultum ad cibos introingreditur. ſ. ad cellarium & ad bladũ, & ibi plus qñq; vorando furatur, & expẽdit, q̃ iſte auarus maſculus aggregauerat vno anno. Ideo Eccl. 34. In bonis ipſius alius luxuriabitur. Vel dic de infidis ſociis, qui bene recipiũt alios ad ſe ordinandum, ſed non ad comedendum. Figura 4. Re. 6. de muliere q̃ de filio alterius bene cõederat, ſed in craſtinũ cũ deberent comedere filiũ ſuũ, ipſum abſcõdebat, & cõicare nõ valebat, qa. ſ. ingrati bene volũt aliena participare, ſua tñ volunt cõicare, cõtra illud Eccl. 4. Non ſit porrecta manus tua ad accipiendum, & ad dandũ collecta. ¶ Taxus (vt dicitur idem) naturaliter odit vulpem, & vulpes contra eum pugnat, ſed quia non põt de eo virib. prẽualere, iõ ad malitiã conuertitur, nam qñ ad prædam ſuam iuerit taxus, tunc vulpes cauernam ipſius intrat, ibi ſtercorizat, & fœces proiicit, & vinam, & tunc taxus veniẽs, & locũ ſuum inueniens deſedatum, ipſum abhorret, & ſic neceſſario cõpellit, q̃ locũ alium ſibi q̃rat, & ita contra eũ malitia p̃ualet non virtute. Chariſſimi, taxus eſt bona perſona vel prælatus, vulpes aũt eſt malus ſubditus, inter quos eſt perpetua pugna, qa cõtra malũ bonũ, eſt & contra vitã mors. Eccl. 33. Et iõ qñ talis taxus. i. bona p̃ſona eſt in ſua cauerna. i. in ſuo officio, beneficio vel p̃benda, tũc vulpes. i. malitioſus & malus ſuus ſubditus vel ſocius nititť eũ expellere, & locum ipſius extirpare. Illud patet inter officiales & balliuos, iter canonicos & clericos, qa vnus ſæpe pugnat & laborat vt alteri⁹ vẽdicet ſibi locũ. Exemplũ de Zambri, qui occidit dñm ſuũ, & regnauit pro
10 3. Reg. 16. Sed uerè qa iſti non p̃ſt prævalere contra tales, ideo bonos ſocios vel p̃latos virtute. i. iuſtitia ſiue in re, ideo vtuntur malitiis quibus p̃ſt, & iõ ſtercus infamiæ & detractionis in nido ſuo ponunt vtpotè quia eis aliqua falſa crimina imponũt, & ſic p̃ infamiã, & p̃ fœtorẽ illi⁹ infamiæ neceſſe hñt aliqñ taxi. i. tales bonæ perſonæ dimittere, & perdere locum ſuũ, & ſic ab aliis impiis vulpib. occupať, qa impius p̃ualet aduerſus iuſtũ. Abac. 1. Vel dic q̃ taxus eſt Xp̃s, cauerna eius eſt cor humanum, ĩ qua qñ vulpes. i. diabolus ſtercus diuitiarũ, vrinam deliciarum, & fœtorem vitiorum imponit, taxus. i. Chriſtus horret & deſerit locum iſtũ, & ſic à diabolo neceſſario occupatur, Iſte. n. taxus Xp̃s diligit locum mundũ, vt ideo libenter non habitat cor immundum. Dicamus ergo. Cor mundum crea in me Deus, q̃a ſicut dicitur Prou. 22. Qui diligit cordis mũditiam, propter gratiam labiorum, habebit amicum regem.

De Tigride. Cap. 98.

1 TIgris tigridis, beſtia eſt velociſſima, & ſm Iſid à tigri. i. à ſagitta Perſicè eſt dicta, & ab ea fluuius tigris dr̃, eo q̃ ſit rapidiſſimus. Et eſt beſtia variis maculis diſtincta virtute, & varietate mirabilis, q̃ hyrcania regio gignit, vt d. Iſid. lib. 12. Tales ſunt impij iudices, & tyranni, qui ſunt veloces, & p̃cipites ad rapinam exercendam, & ad ſententias promulgãdas, & tales multis varietatib. i. multis cautelis & falſitatib. coloranť, & in hyrcania (vbi ſm Iſid. hoĩes viui ſolebant hoĩes mortuos deuorare). i. in mundo iſto verſanť, vbi pauperes à diuitib. deuoranť, quia venatio leonis onager in ſolitudine, & paſcua diuitũ ſunt pauperes. Eccl. 23. ¶Scd̃m
2 Pli. li. 6. c. 18. Tigris eſt beſtia tremendæ velocitatis, q̃ dum in paſcuis cõmorať venator aliquotiens vadit ad cubiculum ſuum, & catulos eius rapit, & in equo velociſſimo fugit, at vbi beſtia cubile ſuum vacuum reperit, fertur præceps odorem ferentis catulos inueſtigans, qui audiens fremitum beſtiæ perſequentis, vnum de catulis ſibi eiicit, quẽ illa ſtatim ad cauernã portat, & interim ille uanem conſcendẽs cum reſiduis recedit. Et dum illa reuertiť. pro nihilo vltra furit. Beſtia iſta eſt diabolus, cubile eius eſt infernus, catuli ſui ſunt ſancti p̃ſes, venator eſt Chr̃s. Cum ergo tigris diabol⁹ eſſet occupatus circa paſtum. i. circa fideles & gẽtiles vitijs & tentationib. deuorandos, venator Chriſtus aſcẽdit equũ. i. corpus humanum p̃ beatã incarnationem, & venit ad cubile ſuum. i. ad infernum per beatã paſſionẽ, & ibi rapuit catulos, ſ. ſanctos p̃ſes, & equum iſtũ, ſ. corpus ſuum iterũ aſcẽdit per beatã reſurrectionẽ, & ſic eos ad nauẽ. ſ. paradiſi de tulit per beatã aſcenſionem, aliquos tñ ſibi dimiſit, videlicet damnatos in inferno, & peccatores in mundo, quos p̃ certo iſta tigris diabolus toto affectu ad cubile inferni detrahit & reportat, ſed cõtra alios. ſ. cõtra ſãctos liberatos, p̃ nihilo vltra furit. In medio catulorum leonum enutriuit catulos ſunt. Eze. 19. Vel dic q̃ cubile eſt mundus, in quo Chriſtus rapuit catulos, videlicet Apoſtolos & cęteros pctõres, & iõ dum beſtia diabolus fureret contra eũ mediantib. mẽbris ſuis. ſ. iudæis perſequendo in paſſione, vnũ de catulis raptis ſibi dimiſit, ſ. iudã, cæteros ſup, aũt nauẽ. i. crucem aſcẽdens, ad portum detulit paradiſi. Pone ſi vis figurã de equo albo Apo. 19. ¶ Aliqñ etiam accidit (vt dicit idẽ) q̃ venator
3 occultè rapit catulos tigridis, quod illa percipiens, venatorem perſequit furibunda, ſed venator ſpecula in via dimittit, in quibus dum beſtia ſuam videt effigiẽ, credit ſuos eſſe catulos, & ea lambendo delectať, & dum taliter circa ſpecula occupať, venator catulos importat, & nauẽ ingrediẽs ſic euadit. Chariſſimi, beſtia eſt mũdus, venator ẽ religio, catuli ſunt mũdani, ſpecula uerba ſacrę ſcripturę in q̃b. oſtenditur ipſis vmbra propria. Accidit ergo chariſſimi aliqñ, q̃ religio quæ eſt Chr̃i venatrix, furat et ad ſe trahit catulos tigridis. i. filios mundanorum, ſicut patet in mẽdicãtib. q̃ uellent oẽs filios diuitum ſuſtuliſſe, et cum iſtis effugit. ſ. eos trãſferendo de conuentu, de loco ad locum, quod quando tigris, id eſt parentes percipiunt, vertuntur in furorem, et eos ſequuntur, vt retrahãt, & reporte nt ueruntamen uenator, i. religio & religioſi oſtendũt eis ſpecula. i. verba ſacræ ſcripturæ, in quibus ipſis oſtenditur umbra p̃pria. i. cõſideratio propriæ fragilitatis, & vanitatis & vmbra mũdanę unitatis, & ſic dum circa hæc intendũt dimittunt catulos, & uenantes. Mittam uobis multos uenatores &c. Hier. 16. ideo dicit Chriſtus, Dimitte mihi parunlos tuos. Hiere. 49. Vel

dic q tigris est hō, filij eis sunt opa bona, & venator est diabolus, specula sunt alij diuites hoies, vmbra ibi apparēs est statꝰ & eminētia secularis. Qū ergo vēator diabolꝰ rapuit, .s.p pctū, filios tigri.i. opera bona nostra tunc vere qū ipsa seq recuperare volumus ppnām, p certo diabolus oīdit nobis in suggestione specula & exempla, diuitum & aliorū, in quibus relucet vmbra status & eminentiæ secularis, in quibus nos miseri delectamur, lambēdo ea per affectionem, & desideria, & circa umbrā hmōi fatuè occupamus, & sic cursum pnīæ, & boni propositi relinquimus, nec filios nostros .i. bona opera per peccatum perdita restauramus. Quasi qui apprehendit vmbrā, & persequitur ventum. Eccle. 34. Vel p specula intelligo creaturas, in quib. vī vmbra diuitiarum, & deliciarū, q̄ fluunt, & refluūt, qa trāseunt oīa uelut umbra, circa quæ occupamur, nec tñ acquirimus quod optamus, quia quod quærebat Israel, non est assequutus. ad Ro. 11. Vel dic q diabolus est venator, catulus est gloria paradisi, quā .s. perdimus dum in mundi speculis occupamur. Vel dic q raptor est diabolus, catulus aīa, opus virtus vel paradisus, vmbra aūt & imago sunt filii, specula significant vxores, qa vere dū hō delectatur in speculis. i. in vxoribus, & in imaginib. suis. i. in filiis, qui ex istis speculis vīr emanare, sæpe accidit, q diabolus prædictos catulos ei tollit, s. aīam vel bona opera & virtutes, vel ēt gloriam paradisi, quia sæpissimè accidit q per amorem vxorem, & filiorum perdunt hoies paradisum, aīam & virtutes. Proprius. n. filius noster est paradisus, vel anima, q̄ diabolus rapit. Filij aūt qui sunt i hoc mūdo, sunt filij imaginarii seu picti, quia. s. non habent durabilem qualitatē. Ps. Veruntamen in imagine pertransit homo, sed & frustra conturbatur. ¶ Tigris masculus (ut dicit idem) nihil penitus curat de filiis suis. Sic vere prælati mali masculi, & luxuriosi nihil curant hodie de suorum vtilitate & regimine subditorū. Vnde Iob. 39. Duratur ad filios suos, quasi non sint sui. ¶ De tigride & canicula generantur fortissimi canes &c. vide supra de cane. ¶ Tigris tantæ est velocitatis, sm Solinum, q̄ nihil tam longum est, quod non breui pene tret, nihil à Deo antecedit, quod non ilico assequatur. Talis est mors, quæ celerrime nos sequitur, nullusque est ita lōge ab ea, quin facillime consequatur, nullusque pōt, fugere, quin illico comprehendatur.

De Tinea. Cap. 99.

Tinea est vestimentorum vermis, sic dictus sm Isid. à tenēdo, eo. s. q̄ teneat se cum veste, & eo q̄ vestibus ex quarum corruptione gignitur, insidet & insistat. Nam q̄ñq; ex corruptione vestis tinea gignitur, q̄ inuisibiliter, & quasi insensibiliter panni superficiem deuorat, & corrodit. Vestis est caro, qua aīa est uestita, tinea est pctū originale. Quia ergo vestis ara, s. caro, fugit ab Ada corruptā .i. corruptibilis facta, & mortalis p esum pomi vetiti, idcirco fuit ibi tinea pcti originalis gñata, q̄ vestē carnis insensibiliter, & inuisibiliter per carnalē concupiscentiā corrodit, & pilis. i. morib. et virtutib. eam priuat. Eccl. 42. A vestimento procedit tinea, et à muliere iniquitas. Et ideo tenēdo pōt dici, quia vesti nīæ, i. carni se tenet immobiliter, et innate. ¶ Q̄ñ vestis diu in grosso aere dimittitur, nec vento vel puro aeri explicatur, tunc ibi tinea generatur, quæ vestem insensibiliter corrodit. Et cū sit aīal sensibile, tū vix permittit se videri. Rectè charissimi sic est de aīa, quia vere q̄ñ aīa diu in corrupto aere .i. in mundi deliciis dimittitur, & per laborem, & pœnitentiam non explicatur, nec vento tribulationum exponit, nec duo aere. i. diuina scientia ex sufflatur, tunc uere in ipsa, tinea .i. pctm seu malū propositum gñatur, a quo ipsa vestis .i. anima p remorsum corrodit, et uexatur, et pilis. i. uirtutib. spoliatur. Et tamē ista tinea, s. pctm, licet sensibiliter noceat, et affligat, nō tamē se pmittit uideri. s. ab oculis pctorum, quia mum inferat nocumentum. Oculos habentes non videtis. Mat. 8. et Isa. 6. Excęca cor populi huius. Et ideo sicut. vestis tineis corrosa nihil ualet, et inutilis reputatur, sic uere nec aīa perforata tineis peccatorum. Figura Leuit. 13. ubi uestis in qua oriebatur lepra, debebat igne comburi, et maxime si abrasa iterum oriretur. Sic uerè anima in qua oriē lepra peccati, igne ppetuo cōburetur, et maxime si abrasa p pœnitentiam, iterato reiteret uias malas Hie. 2. Quam vilis facta es iterās vias tuas. ¶ Q̄ñ vestis ponit in loco vbi sunt species odorifere, tunc ibi non gignit progenies tinearum, & iō folia lauri, cipressi, & hmōi cistulis reponunt, ve libri, & vestes à tineis nō lædant, quia oīa odorifera tineis opponuntur. Sic vere vestes. i. homines non corrūpuntur q̄ cū ipsis odoriferis. i. in societate virorum spūalium vel cū specib. sacræ scripturæ adiunguntur. Et iō in cistis. i. in congregationibus, & religionib. solēt folia lauri, & cypressi. i. verba Christi, & sāctorū poni, & exponi, vt libri. i. hoies litterati, vestes vel per species odoriferas intelligo gratias, & virtutes, q̄ in cista cordis posita seruāt conscientiam à peccato Can. 4. Odor vnguentorum eius super omnia aromata.

De Teredine. Cap. 100.

Teredo teredinis est ligni verminculus, in ligni interiorib. ex humor superfluo gñatus, sic dictus, eo q̄ cereat, licet ēt faciliter eneceī, tñ cū paulatim ipse tangit, est dulcissimus, & ligna ēt durissima puluerizat. Rectè talis è malus affectio, q̄ i ligno. i. intra cor humanū gignit, q̄ humor superfluus. i. carnales delicię merito pīs abūdāt. Et hmōi vermes .s. prauę affectiones, & desideria, à terendo pōt dici, qa verè cōstātes cōscientias aliq̄n deterunt & corrodunt, in pulueres. i. in vanā naturā, cōuertunt, ita vt vērō modicę terationes decidant in peccatū. Fugit. n. tā q̄ puluis ante faciē vēti. Ps. ¶ Q̄ñ lignū non plantat vel colligit tpe opportuno, tūc ex humore superfluo teredo in eo solet gigni. Vnde si pleni lunio plantetur, cū tūc oīa magis humida abūdēnt a q regi nequeant natura, iō ex superfluo gignitur talis vermis. Sic verè charissima, Oīa tempus habent. Ecc. 3. qa si aliquid plātetur vel radicetur in plenilunio. i. in amore mundanæ prosperitatis, tunc verè qa plus abūdat humidum. i. carnalitas vel diuitiæ, delectatio vel affectus, q̄ necesse fit, ita q̄ à natura & à debita discretiōe vel à gra nequeat gubernari, oportet q̄ ibi generētur teredines. i. praua desideria vel peccata, à quibus lignum. i. conscientia diffipetur. iō bene dr Prouer. 1. Prosperitas stultorum perdet eos.

De Testudine. Cap. 101.

Testudo est animal secum ferens proprium domicilium, more testæ. Et sunt quattuor genera testudinum, s. marinæ, terrestres, fluuiales, & paludales. Et creditur à quibusdam q̄ tardius nauigium incedat si secum ferat testudinis pedem dextrum, licet incredibile videatur, vt dicit Isidor. libr. 12. Vide supra de limace. Tales sunt hypocrita, & etiam cæteri peccatores, qui in testa malarum excusationum & occultationem iugiter inuoluntur, quorum quidā sunt marini. i. mari per detractionem, alij fluuiales. i. delicioſi per carnalem infectionem & per luxuriam, alij terrestres per auaritiam, alii paludales per carnales delicias seu gulam. Et si nauigium aliquod. i. conuentus vel religio secum tales deferat, tardius properat ad æterna.

De Tortuca. Cap. 102.

Tortuca secundum Isidor. inter testudines computatur & sic dicitur, eo quòd inter testas durissimas sit contenta, intra quas se recolligit quando ab aliquo molestatur. Est animal quadrupes, habēs pedes paruos sicut rana, caput paruum sicut serpens, deformis est & horribilis ad videndum propter hispiditatem testæ suæ sapida tamen & comestibilis reperit, & oua bona & comestibilia ponit ut gallina, quæ sunt aliis nutrimenta, & sunt carne eius medicinales, & virtutis resūptiuæ, & ideo ualent pthisicis & ecticis & cōsumptis, hoc est uerum de illis torucis quæ habitant in domibus & in siluis, quia quædam sunt quæ habitant in fluminibus, quæ aliis sunt uenena. Verè charissimi talis est religioſus, qui intrat testudines duras ideſt interiora dura pœnitētiæ & afflictionis se debet iugiter cōtinere, et i eis se inuoluere, et per sui cōsideratiōnem se in ipsum recolligere, quoties ab aliquo obstaculo. i. ab aliqb. tentationibus molestā. Ingredimini in cauernas. Esaiæ. 1. Ille debet quattuor pedes habere, id est quattuor cardinales uir-

tutes, quibus ad Paradisum proficiscatur, qui tñ debent simi
les esse grauę, s. quantum ad saltum bonę operationis, et quā
cies odorifere, tunc ibi non gignit progenies tinearum, &
iō folia lauri, cipressi, & hmōi cistulis reponunt, ve libri, &
vestes à tineis nō lædant, quia oīa odorifera tineis opponuntur. Sic vere vestes. i. homines non corrūpuntur q̄ cū ipsis
odoriferis. i. in societate virorum spūalium vel cū specib.
sacræ scripturæ adiunguntur. Et iō in cistis. i. in congregationibus, & religionib. solēt folia lauri, & cypressi. i. verba Christi, & sāctorū poni, & exponi, vt libri. i. hoies litterati, vestes
vel per species odoriferas intelligo gratias, & virtutes, q̄
in cista cordis posita seruāt conscientiam à peccato Can. 4.
Odor vnguentorum eius super omnia aromata.

De Teredine. Cap. 100.

Teredo teredinis est ligni verminculus, in ligni interiorib. ex humor superfluo gñatus, sic dictus, eo q̄ cereat, licet ēt faciliter eneceī, tñ cū paulatim ipse tangit, est dulcissimus, & ligna ēt durissima puluerizat. Rectè talis è malus affectio, q̄ i ligno. i. intra cor humanū gignit, q̄ humor superfluus. i. carnales delicię merito pīs abūdāt. Et hmōi vermes .s. prauę affectiones, & desideria, à terendo pōt dici, qa verè cōstātes cōscientias aliq̄n deterunt & corrodunt, in pulueres. i. in vanā naturā, cōuertunt, ita vt vērō modicę terationes decidant in peccatū. Fugit. n. tā q̄ puluis ante faciē vēti. Ps. ¶ Q̄ñ lignū non plantat vel colligit tpe opportuno, tūc ex humore superfluo teredo in eo solet gigni. Vnde si pleni lunio plantetur, cū tūc oīa magis humida abūdēnt a q regi nequeant natura, iō ex superfluo gignitur talis vermis. Sic verè charissima, Oīa tempus habent. Ecc. 3. qa si aliquid plātetur vel radicetur in plenilunio. i. in amore mundanæ prosperitatis, tunc verè qa plus abūdat humidum. i. carnalitas vel diuitiæ, delectatio vel affectus, q̄ necesse fit, ita q̄ à natura & à debita discretiōe vel à gra nequeat gubernari, oportet q̄ ibi generētur teredines. i. praua desideria vel peccata, à quibus lignum. i. conscientia diffipetur. iō bene dr Prouer. 1. Prosperitas stultorum perdet eos.

De Testudine. Cap. 101.

Testudo est animal secum ferens proprium domicilium, more testæ. Et sunt quattuor genera testudinum, s. marinæ, terrestres, fluuiales, & paludales. Et creditur à quibusdam q̄ tardius nauigium incedat si secum ferat testudinis pedem dextrum, licet incredibile videatur, vt dicit Isidor. libr. 12. Vide supra de limace. Tales sunt hypocrita, & etiam cæteri peccatores, qui in testa malarum excusationum & occultationem iugiter inuoluntur, quorum quidā sunt marini. i. mari per detractionem, alij fluuiales. i. delicioſi per carnalem infectionem & per luxuriam, alij terrestres per auaritiam, alii paludales per carnales delicias seu gulam. Et si nauigium aliquod. i. conuentus vel religio secum tales deferat, tardius properat ad æterna.

De Tortuca. Cap. 102.

Tortuca secundum Isidor. inter testudines computatur & sic dicitur, eo quòd inter testas durissimas sit contenta, intra quas se recolligit quando ab aliquo molestatur. Est animal quadrupes, habēs pedes paruos sicut rana, caput paruum sicut serpens, deformis est & horribilis ad videndum propter hispiditatem testæ suæ sapida tamen & comestibilis reperit, & oua bona & comestibilia ponit ut gallina, quæ sunt aliis nutrimenta, & sunt carne eius medicinales, & virtutis resūptiuæ, & ideo ualent pthisicis & ecticis & cōsumptis, hoc est uerum de illis torucis quæ habitant in domibus & in siluis, quia quædam sunt quæ habitant in fluminibus, quæ aliis sunt uenena. Verè charissimi talis est religioſus, qui intrat testudines duras ideſt interiora dura pœnitētiæ & afflictionis se debet iugiter cōtinere, et i eis se inuoluere, et per sui cōsideratiōnem se in ipsum recolligere, quoties ab aliquo obstaculo. i. ab aliqb. tentationibus molestā. Ingredimini in cauernas. Esaiæ. 1. Ille debet quattuor pedes habere, id est quattuor cardinales uirtutes, & sanguinem Christi, & dñicæ passionis, ideo dedit eis natura. i. Deus q̄ se per ueficam pœnitentiæ de peccatis, & p veficam eleemosyne de diuitijs vacuarent. Vide de testudine tractatu de piscibus.

De Vacca. Cap. 103.

Vacca fœmina Tauri dicta est quasi boacca sm Isi. li. 12. Et est aīal luxuriosū petulcū & lasciuū, & statim post annū mouetur ad coitū, & forte ante, tpe aūt coitus efficit siluestris, ita q̄ nō pōt eas edomare pastores, & p frequētes mugitus ardorē suæ libidinis manifestant, vt d. Arist. Talis ē mulier mala, q̄ ad litteram petulans est & lasciua, & statim post annum, i. ab ipso tpe iuuentutis mouetur ad coitum. i. ad luxuriam exercendam, & ardorem suæ libidinis ostēdit per mugitus suorum cantuum & verborum, & per saltus suorū gestuum lasciuorū, quia sicut sm Arist. vacca tpe coitus salit aliquotiens super taurū, desiderans cū eo copulari, sicut vere istæ saliunt ad colla iuuenum, quasi eos rapientes, & cogentes ad actus luxuriæ perpetrādos 1. Re. 10. Fili mulieris vltro virū rapiētis. Et iō, p certo tales nō pōt à pastorib. i. parentib. & amicis custodiri, qa mala mulier seruari nō pōt, nec ēt castigari. Iō d. Theoph. li. de nuptiis. Stultū est erga mulierem cuttodiam adhibere, cum bona seruari non debeat, mala nequeat. Et iō Prou. 7. Ecce mulier &c. Et ideo q̄ñq; siluestres fiunt. i. totaliter publicæ meretrices. Vel dic de malis subditis religioſis, qui non pōt domari à pastorib. & prælatis, imo q̄ñque fiunt siluestres apostatando, & p mugitus suos. i. per sua luxuriosa verba libidinem manifestant. Ideo prælatis dr Eccl. 42. Super filiam luxuriosam firma custodiam. ¶ Vacca portat 9. mensib. vel 10. sm vulgum, & iu 10. parit, & si ante pepererit, fœtus nō viuet, nec suæ vngulæ complebūtur. Et viuit vacca 15. & bos similiter, sed si castrati fuerint, magis viuunt. s. 20. Sic uere aīa debet fœtus suos, s. bona opera portare, & nutrire. 10. mēsib. i. in obseruantia 10. mādatorum, et illa quæ alias parit & facit, nō viuunt. s. per gratiam, quia quicquid sit extra ambitum 10. mandatorū, principaliter vel accessorie, nō est acceptabile corā Deo. Quindcim ēt annis. i. in quinario ter ducto, hoc est dictu in obseruātia quinq; sensuū, in fide Trinitatis hēt per gratiā viuere, et maximè si casta fuerit et castrata. s. quātum ad munditiam cogitatus, et operationis et loquelæ, qa uere illi qui sunt castrati per votum, et actum castitatis, diutius viuūt. i. diutius in gra perseuerāt. Iō Sap. 4. O q̄ pulchra est generatio cū castitate. ¶ Vacca vt cōiter parit vnū fœtū, et aliq̄n duos, et q̄ñ vaccæ plures fœtus concipiunt et pariunt, signum est (vt dñt hoies) in hyeme multam pluuiam affuturam, sicut d. Aristot. ibidem. Sic verè q̄ñ vaccæ .i. boni Christiani iugo dñi subacti pariunt, et faciunt plures fœtus .i. plura bona opera, signū est q̄ hyeme .i. in statu post mortē pluuia æternæ beatitudinis maior erit, quia Deus (sm Ps.) reddit vnicuiq; sm opera sua. Idē Torrēte voluptatis tuæ potabis eos. et iterū. Pluuiam voluntariā segregabis. Deus hæreditati tuæ. ¶ Vacca nō habet lac, ut cōiter antequā imprægnetur, quod si habuerit, nihil ualet, et lac vaccæ aliquotiens induratur sicut lapis, et coagulatur, et hoc quando sibi miscetur aqua, vt dicit idem ibidem. Sic verè homo nisi p bonum propositū imprægnetur, et nisi pariat per bonū opus, non pōt habere lac doctrinæ, et prædicationis, gīæ, et deuotionis, quòd si lac doctrinę vel sciētię alias habuerit nihil ualet, sicut patet in quæstuarijs prædicatorib. et hypocritis. Lac etiam vaccæ, i. prædicatio et doctrina bonorum coagulati debet sicut lapis, s. per duritiam correctionis, ad pcutiendum duros peccatores, et obstinatos. Hie. 23. Verba mea quasi ignis, et quasi malleus conterēs petrā, qa verè sicut dr Iob 41. talib. in stipulam verturntur lapides fundæ. ¶ Vacca in societate viuit, et si à grege recesserit, sæpe à bestijs deuorat. Sic verè hō quandiu est in grege. i. in societate bonorum vel in religione, pōt viuere per gratiā. Si aūt ab hmōi grege se separauit per partialitatē, diuisionē, et apostasiam, et appellationem, tunc à bestijs. i. à dæmonib. et uitiis enecatur Act. 27. Non potestis salui fieri, nisi in naui mā
seritis. ¶ Vacca habet vocem grossiorem quam bos, qd est contrarium omnium animalium, cornua etiam hēt duriora et nodosa, quæ tamē possunt mollificari per ignem, et si vacca infirmetur in pedib. per podagrā, vel alias, vtile est q̄ iter cornua sibi medicina vel oleū apponat, vt dicit Ari. Sic

verè in omni gñe hoim illi qui sunt vaccæ.i.imbecilles, & imperfecti, sunt grossioris magnitus per iactãtiã, & loquaci tatẽ, durioris cornu per obstinationẽ, & austeritatem. q̃ boues.i. q̃ illi qui sunt boni, & iusti & pfecti, quia sicut dr Eccl. 22. In ore fatuꝰ verba inenarrabilia. Et quia sæpe tales in pedib. per pigritiam ægrotant, quia etiã cornua suæ obstinationis multũ sunt dura.i. pèr malas cõsuetudines indurata, iõ vtile est, p eis signis correctionis, & oleum compassionis apponatur, vt sic cornua suę duræ superbiæ molliantur, & pedes suarum affectionum ad gressum bonorum operũ reducant. Oleum de capite tuo non deficiat. Eccl. 9. Expone si vis alter sicut supra de cornu vel de boue. Vel dic p vaccæ.i. pauperes balliui, & maliiudices duriora habẽt cornua. i. duriorem punitionẽ & correctionẽ q̃ boues. i. q̃ autentici, & maturi, quia ſm Poetã, Asperius nihil est humili cum surgit
7 in altũ. ¶Vacca hẽt cornua fortiora, & vocẽ acutiorẽ quã bos, & ẽt grossiorẽ. Sic verè ſpe inueniuntur multæ mulieres, q̃ sunt bob. i. multis hoĩb. meliores, clarius. n. & apertius vociferant cõfitendo, & Deum laudando, & fortius operãtur vitijs resistendo. Prou. 31. Mulierẽ fortem quis inuenies?
8 ¶Vacca diligit bibere aquã clarã &c. vide supra de Tauro,
9 & expone sicut tibi. ¶Vacca aliqñ in pedib. patiẽ podagram cuius signũ est qñ submittit aures, & comedere cessat. Infimo iacens proprio impinguescit, & quãto plus ei à labore parcitur, tãto torpet amplius, & pigrescit. Impinguata etiã iugum abijcit, sed minus solito passa, iugo ad vltimũ se supponit. Rectè tales sunt mali subditi, vel caro nra, quia aliqñ fiunt podagrici p accidiam, & tunc submittunt aures. i. audiunt per inobedientiam, q̃. a. s. nõ libenter audiunt q̃ mandatur, & cessant comedere, s. cibum gr̃æ & doctrinę, sicut patet, q̃a tales nõ vadunt ad missam, neq; ad sermones. Pedes eorum pigri sunt ad ambulandum. Sap. 15. Et infimo. i. in lecto & in delicijs carnalib. requiescunt. Requieuit in fecib. suis. Hie. 48. Et ibi per carnis desideria impinguescũt. Et quãto plus Deus vel p̃latus istis parcit à labore, & à tribulatione & pnĩa, & correctione, & hmõi, tãto magis ac magis impinguescunt, & à labore bonorum operum retardant, ita q̃ p impinguationem deliciarum, iugum Chr̃i, & mandatorum reijciunt, & contemnunt. A seculo confregisti iugum. Hier. 2. Deu. 32. Impinguatus est dilectus, & recalcitrauit. Et iõ necesse est q̃ pastus deliciarum, & diuitiarum à Deo vel à p̃latis vel ab aĩa talib. subtrahatur, vt ad iugum mandatorum Dei iterum reducantur. Et iõ qñ Deus videt diuites pp impinguationem bonorum tẽporalium insolescere & pigrescere, & sæpius subtrahit ea sibi per pluuiam vel per gelu.
10 ¶Iniquitates. n. nr̃æ prohibuerunt bonum à nobis. Hie. 3. ¶Qñ vacca est ro. i. musca vacina pũgit, caudã erigit, & miro modo insaniens p campos circuit & discurrit sine pastoris licentia & mandato. Sic verè qñ mala. i. diabolus cum aculeo desperationis vel tentationis pungit vaccam. i. religiosum tunc per apostasiam extra gregem religionis fugit, & p cãpos. i. per mundum discurrit sine pastoris sui Chr̃i vel p̃lati consilio vel mandato, & hoc, quia caudam. i. finem vitæ erigit ad Paradisum. s. sua reputatione, & q̃a in fine sperat pœnitere, & ad eum reuerti. Vel põt dici de hoĩe auaro vel diuite, q̃ p campos. i. per mundi diuitias currunt extra Christi voluntatem, qñ. s. à diabolo per aculeum auaritiæ instigant. Vitula formosa Aegyptus, ſtimulator ab aquilone venit ei Hie. 46. Vel expone de mulierib. q̃ aculeo malorum verborum, & suggestionum, à luxuriosis vel à diabolo punctæ vndiq; discurrunt, & meretrices fiunt, & hoc maximè in ætate. i. in statu prosperitatis, sine licentia pastoris. i. viri sui &c. Ideo Amos 4. Vaccæ pingues quæ estis in monte Samariæ.

De Vacca agresti, quam nihil aliud esse putem quàm bonasum. Cap. 104.

1 VAcca agrestis ſm Arist. & Auicen. inuenitur in terra Parthorum, & habet crines in collo sicut equus, & iõ à multis dr equiceruus. in montanis habitat, cornib. caret, stercus eiicit, & canes persequentes vrit. Nam quia sibi natura defensione à carnib. denegauit, dedit sibi eiicere stercora vrentia, vt à canib. minime sequeretur. A liqñ tñ habẽt cornua tales vaccę, sed sunt parua contra dorsum versa. Re vera tales sunt viri perfecti, & maximè tales sunt boni clerici, & religiosi, qui in siluis pnĩę vel in sacræ scripturæ, & in montib. perfectionis habitant, & versant, q̃ cornib. superbię vel tpalis potentiæ carentes, crinib. i. virtutib. decorantur, & oculos intellectus hñt pulchros p discretionẽ, & natum eijcere per contemptum, & sic à canib. i. à mundi raptorib. persequantẽ dẽnt stercus diuitiarum vere contra mundi raptores tutissimum est remediũ nil hñre, ſm Senec. Veruntñ aliqñ (sicut patet) hñt cornua potentiæ secularis, sed q̃a non sufficiunt, ut se à canib. i. à principib. tueantur, iõ non est melius remedium nisi q̃ diuitiarũ illecipib. infestantur, vt dicant illud Pſ. Circumdederunt me cires multi. &c. Vel dic q̃ ista vacca significat diuites, qui eo à canib. i. a iudicib. persequuntur, vt de excessib. puniant, timent, pijciunt cõtra eos stercora. i. bona & munera, & mundi diuitias, quæ dñr stercora ab Apostolo. Ad Phil. 3. Et sic eos per auaritiam vrunt, & excęcant, & inflammant, & ita ipsos cõpellunt retrocedere, & à punitione cessare. Prou. 22. Victoriã, & honorem acquirit, q̃ dat munera, aias verò accipientium rapiet. ¶In corde vaccæ aliqñ accipit os, sicut in corde cerui vel cameli, & tauri, & illud os qñ incalescit frequis, titillando mouet cordis substantiam, & ex talli titillatione vacca quasi subito se erigit, & exultando, & lætando salit velocius & discurrit. Sic verè charissimi qñ in corde nostro est os. s. Chr̃s (q̃ est os de ossib. nostris, & caro de carne nostra Gen. 2.) tũc qñ sanguis. i. affectio nostra incalescit per diuinum amorem os illud mouet substãciam cordis nostri per bonam inspirationem & tunc causatur in nobis lætitia spiritualis, & subito nos erigimur ad æterna p contemplationem, saltamus per affectionem, discurrimus p bonã operationem. Pſ. Exultationes. Dei in gutture eorum.

De Vitulo. Cap. 105.

VItulus ſm Isid. à virtute nomẽ sumpsit, eo q̃ statim q̃ nascit, virtute ppria ad q̃rẽda matris vbi erigit & levat, matris vberib. reficit & lactat, & à matre lambit, & purgat, vitulus matrem, & eius vocẽ sequit & cognoscit, vbera fronte excutit, & sic vberiorẽ lactis abundantiam à matre sibi q̃rit, ante & circa matrẽ suã salit & discurrit, sed fatigando à matris vestigiis nõ discedit. vt dñr Arist. Isid. & Auicenna. Vitulus est hõ, mater est Chr̃s, ecclesia, vel plat⁹. Quia igit̃ nos ab vberib. Chr̃i & ecclesiæ. i. ab eius pietate reficimur, & nutrimur, et spiritualiter, et temporaliter, ab ipso ẽt per baptismum ab oĩ culpa abstergimur et lauamur, iõ ab ipsa natiuitate. i. à tpe iuuentutis debemus caput intentionis per contemplationem, et affectionem erigere, et ab vberib. misericordiã Chr̃i, lac suæ gratię exquirere, et illud lac quasi violenter per orationem excutere, et illum totis viscerib. diligere, vocẽ eius et prædicationem cognoscere, et implere, et eum per bonam operationem et imitationẽ sequi, et ab eius vestigijs nullatenus elongari, iõ Io. 10. Vocat proprias oues nominatim, et vocem eius audiunt, alienũ aũt non sequuntur. Et coram ipso, (. s. in conscia vbi ipse videt) debemus spiritualiter exultare, et per bona opera decurrere, et de virtute in virtutẽ coram eo ludere vel salire. Ludens coram eo, ludens in orbe terrarum. Prou. 8. Vel per lac intelligo temporalia, q̃ qñ deficiunt, à Deo p̃cessione et oblatione sunt quærenda. Vel dic contra ambitiosos et carnales vitulos. i. clericos et religiosos, qui ab ipsa iuuentute hærent ad vbera matris. i. ad præbendas et beneficia ecclesiæ, & cum fronte. i. cum duritia et austeritate, s. suæ appellationis, rixę et diuisionis, et hmõi, excutiunt sibi lac illudens matrem suam. i. carnalem prælatum eos affectuosè promouentem diligunt et sequunt, et ab eius consortio vix discedunt, sicut patet ad litteram de aliquib. carnalib. prælatis, et de sua carnali familia et parentela, à qua tota die circumdantur, et vberib. suis. i. temporalib. beneficiis impinguant. Nam vt dr Prou. 19. Multi colunt personam potentis, et amici sunt dona tribuentis. Vel dic, q̃ mater est ecclesia vel platus, à quib. nos qui sumus vituli sui, lacte doctrinæ, et spiritu beneficiorũ continuè educamur, et ab eis per correctionẽ et p baptismum et confessionem à cunctis immunditiis spiritualib. abstergimur et lauamur, et iõ istam matrem debemus diligere et defendere, et lac ipsius. i. doctrinam gręre et amare. ¶In fronte vituli (sicut Isidorus dicit) nascitur quædam

caruncula, quę magis amoris asserit incentiuũ, quã dr comedit ei mater cũ dentib. nec ipsum dimittit ad vbera, quousq; ablatum fuerit tale vir⁹. Idẽ dicit Arist. & Auic. de equo qui, & ideo uide supra de equa, & expone sicut ibi de unguinali pctõ, vel de platis, vel de uitulis. ¶Si vitul⁹ in pinguinate non castrẽ, erit paruus, sicut dicit Arist. lib. 9. de animalib. vltimo. Castratio. n. animalibus dat crementum. Sic nos charissimi illi qui non sunt castrati per continentiã vel matrimoniale, vel coniugalẽ, vel vidualem, vt cõiter nõ sunt magni in temporalibus, & diuitijs, sicut patet de luxurioso, qui vt cõiter in diuitijs, & in morib. non sunt magni. Lucifer non poterat videre sesum, quia statura pusillus erat.

De Vitulo marino. Cap. 106.

VItulus marinus est belua in terra, & in mari commorans, in terra parit, & nunquã pluſquam duos, & fętũ nonis educat, sed post. 11. diem ducit eum ad mare, & eum deficit de cætero ad natandum, vt dicit Pli. li. 9. c. 13. Vitulus est prælatus, filijs suis sunt subditi, terra est status pœnæ, mare est mundus. Prælatus ergo vel religio in principe solebat filios suos. s. subditos, in terra. i. i asperitate pnĩę parere vel locare, & hoc quandiu in spatio 10. dierum. i. in complexione decalogi, & perfectione perduraut, sed quia fũ dus est) ipsa venit ad vndenarium, qui est primus numerus transgressionis denarij. i. ad transgressionem 10. mandatorum, & multitudinem oĩum vitiorum, ideo nũc filios suos nouos dñr per terram. i. per pœnitentiam, & laborẽ, imò ve rèalmare fluctuosum huius mũdi. i. ad mũdi negocia exer centes ipsos attrahit, & inducit, quia sicut patet hodie defe cerunt religione pœnitentia, & afflictio, decẽ mandatorum obligatio, & ibi abũdat fluctus luctus, & obiurgatio. Figuratiue. 47. vbi Ezechiel vidit aquas, quæ egrediebantur, de lumbario, & intrabant mare. Sic verè religiosi recesserũt à lumbario. i. a sanctitate, & perfectione uitæ, & iam intrauę runt mare. i. amorem mundi, vbi est fluctuatio iurgiorum, iõ et pũ hodie dicti illud Pſ. In mari viæ tuę, & semitæ tuæ in aquis multis. Vel dic de diuitibus, qui filios suos in terra. i. ad temporales diuitias acquirendas, in mari. i. ad mũdi fluctuo sa lingua exequenda instruunt, & informant. Vel dic, q̃ prælatus filios suos, quia in terra. i. in amore terrenorum diu ste nuus, debet ad mare. i. ad contritionem, & lachrymas inui tare. Vel dic, q̃ Christus filios suos, qui erant in terra. i. in pę nuria, & humilitate, vel subtus terram. s. in inferno duxit ad mare. i. ad affluentiam opulentiæ Paradisi, vbi ppetuo festa natant. Vel dic, q̃ iste diabolus, qui postquam i terra. i. anima ista concepit per suggestiones, et tentationes, nutriuit per delectationes filios suos. s. peccatores, tandem facit contra gredi denarij decalogi per malos consensus, & operationes, & sic in undecimo die. i. in plenitudine oĩum pec catorum ducit eos ad mare. i. a maritudinem infernalẽ, vbi in fluctibus tormentorum, & in aquis miseriæ perpetuo seruaturant, ut dicant tales illud Pſ. Super aquã refectionis educauit me. & Esa. 25. Extendit natans ad natandũ manus suas. ¶Vitulus marinus est aĩal summè discriminabile, q̃a uo ce, & visu dr populum salutare, quia trãsiens coram aliquo, vel eis obuians, vultum sibi inclinat aliquantulum mugiendo. Plinius ibidem. Sic verè charissimi multo magis hõ rõnabilis deo. s. alios benigniter, & affabiliter salutare, & debitã reuerentiã exhibere, & maximè maioribus, & prælatis. ideo Ecclesiast. 4 Congregationi pauperum affabilem te facito, & mansueto humilia caput tuũ. Debet ẽt disciplinabilis esse, & disciplinã suscipere, & sub disciplina viuere, & manere, quia secundũ dr Sap. 3. Disciplinã qui abijcit, infęlix est. ¶Vitulus marinus super oĩa aialia graui somno opprimitur, vix aut nun quam interimitur vel uulneratur, nisi forte caput ipsius illidatur, in aqua aũt & mari habitat, & uersatur, & quasdã habet pinnulas quibus utitur in natando, vt dicit idem. Sic verè peccator graui somno delectationis, & uitiorũ opprimitur, in aqua & in terra i. in delicijs, & uitijs cõuersat, & i ma re delectationum cum suis pinnulis. i. cum suis malis affectionibus volutatur, uix ẽt aut nunquã põt uulnerari. s. per contritionem, nisi forte caput eius. i. intentio interior à Deo per inspiratiõnẽ primitus uulneretur, licet prædicator sibi iaciat multos ictus correctionis. ideo Iob 41. Nõ fugabit eũ vir sagittarius, in stipulam uersi sunt ei lapides fundæ. Vel dic de viro iusto, qui debet esse somnolentus per contemplationẽ & deuotionem, fortis & patiens. s. contra tribulationẽ, i terra incedere per pœnitentiã, & macerationem, in aqua nauare per lachrymas, & deuotionẽ, potissimè in aqua maris per amaritudinem, & contritionem, & ibi cum pinnulis. i. cum bonis affectionib. & delectationib. se immergere vel lauare. Lauare ergo, & ungere. Ruth 3. ¶Vitulus marin⁹ habet duas 4
pinnulas, cum quibus in mari regitur ad natandũ, sed si q̃s dexteram suam pinnulam capiti suo supposuerit, statim uehementissimo somno sopietur, vt dicit Plinius ibidẽ. Charissimi uitulus iste est Christus, duæ pinnulæ suæ cum quib. mare huius mũdi peragrat atq; regit, sunt misericordia, & iustitia, dextra misericordia, sinistra iustitia, vel æterna p̃speritas dextra, & æterna aduersitas sinistra. Si igitur dextra pinnula istius vituli. i. Paradisi gloria & Christi misericordia nostro capiti. i. intentioni nostrę fuerit suppositа, p certo summ contemplationis, & spiritualis delectationis in nobis faciet, & causabit, quia verè ad contemplationem, & desiderium æternorum mirabiliter homo mouẽt, qñ Christi misericordiam, & æternam affluentiam intuetur. Iob 11. Requiesces, & non erit qui te exterreat. ¶Vitulus marinus talis est 5
naturæ, q̃ pellis eius semper sequitur motum maris. Vnde vbicunq; pellis ista fuerit, ſm motum maris regulatur, q̃a si mare plenum, & pacatũ fuerit, tũc pili eius sunt pacati, si aũt æstus maris recesserit, tunc pellis huius vituli in horrescit, ut dicit Pli. ibidem. li. 9. c. 13. Charissimi, uitulus iste est diabolus, pellis eius sunt oĩes reprobi quibus circundatur & vestitur, mare est mundus, aquę eius sunt diuitiæ, & deliciæ, quæ fluunt, & variantur vt aqua. Pellis igitur uituli. i. reprobi huius mundi sequuntur motum maris. i. ſm motus, & regulas, statuta & consuetudines huius mundi seipsos regulant, & conformant. Vnde si mare. i. mundus fuerit plenum. s. aquis prosperitatis, diuitiarum & deliciarũ, tũc vere ista pellis pacificatur, gaudet. s. & lætatur, quia mali in prosperitate sua ualde gaudent, qñ ipsam stare, & nõ defluere uidẽt sed uere quando æstus, & abundantia aquarum hmõi recedit, quando. s. mundi prosperitas deficit, vtpote qñ ad statũ deueniunt paupertatis, & quando perjaliquod infortunium eis prosperè non succedit, tunc uere pellis huiusmodi inhorteſcit, quia. s. tunc deficiunt, & tristantur. Inhorruerunt pili carnis meæ &c. Iob 4. ¶Vitulus marinus ſm Plin. lib. 11. 6
c. 37. habet oculos in mille colores uertibiles, duplicem habet linguam, & in medio renũaculorum non habet pinguedinem, auribus caret, & in ossibus ſpinæ solus inter aquatica habet medullam, sicut dicit Plinius diuersis locis capituli supradicti. Tales videntur esse mundani, quia pro certo isti sunt qui oculos intentionis, et mẽtis multipliciter uariãt, linguam etiam suæ locutionis diuersimodè, scilicet adulando, & detrahendo, duplicant, aures obedientiæ non habent pinguedinem deuotionis abdicant, & medulla carnalitatis abundant. Ideò breuiter Eccl. 20. dicitur, q̃ oculi insipientis septemplices sunt. Eccleriam 5. dicitur, quòd peccator cognoscitur in duplici lingua.

De Vncia. Cap. 107.

VNcia (ſm dr in libro de natura rerũ) est aĩal nõ altius 1
cane, sed lõgius, cuius mirabilis est natura, quia si dũ est in calore coitus hoiem uulnerauerit, statim veniẽt mures, & mingẽt super eũ, & morieẽt. Vnde de quodã legitur, q̃ ab ea uulneratus, ad mare se portari fecit, vt cum mures ad mare uenissent, ipsum p̃p mare attingere non ualerent, sed cũ ad mare fugeret, mures innumerabiles cum eo nauẽ intrauerunt, & dum nauem roderent, & nautæ mergi timerẽt ipsum militem ad terram reduxerunt, quẽ mures protinus corroserunt, & acciderũt, sicut ponit in chronica Martiniana, & ẽt Vincentius ponit lib. 26. c. 117. vbi addit, q̃ in asiaticis regionib. si leopardus hoiem mordet mures contra eum cõgregant. Vñ ponit unũ mirabile, q̃ cum quidam talis esset uulneratus, & ab infinitis muribus inuaderetur ab amicis portatus est in mare, mures uerò pluſquã mille uenientes ad lictus, & cortices malorũ granatorũ inuenientes, & eos in mari ponentes, ipsis nauigare cœperũt ad nauẽq;, & ad hoiem veniẽtes pueniſſent, nisi nautæ eos in fluctib. submerſissent.

nocere

nocere amplius nō attentant. Per vncias & leopardos intelligo mundi principes, & potētes p mures verò intelligo alliuos, & officiales, & alios inferiores maliuolos, & mordaces, quia pro certo si contingat, q̄ aliquis potēs momorderit aliquem hoiem, i. gesserit aliquod odium contra aliquem itarim insurgent contra eū mures, i. ipsorum potētū ballipi, familiares & detractores, q. f. nō cessant vrina fœtentiū infamationū ipsum accusare & fedare, & eum etiā rapinis & iniurijs corrodere & mordere, ita q̄ necesse hēt fugere vel perire. Timendus est ergo morsus & indignatio malorū, q. ia ex hoc sequit morsus & rapina, detractio & diffamatio malorum inferiorum, & malorū relatorū & adulatorū. Istud ēt videmus i religione, quia si qs à prælato suo oditur, omnes alij contra eum prouocant. Istud etiam videmus in illis, q̄ fuerunt in officijs regum & magnatum, quia si magistri ipsorum mordeant, deponant vel affligant eos, statim solent oēs mures. i. oēs qui habent aliquam ptātem rodendi, obloquendi, & nocendi, eos inuadere, & eos diffamare, & lætaliter infestare, contra illud Naum 1. Nō cōsurget duplex tribulatio, & Esa. 42. Calamum quassatum non cōteret, Vel dic, q̄ tales bestiæ significant Christum & Angelos, qui statim, q̄ aliquem peccatorem per damnationis sententiā momorderint, præsto sunt mures. i. dæmones ad eum rodendum, & æternaliter affligendum, & sic duplicem habent tribulationem. f. morsum Christi. i. exclusionē à regno, & morsum murium. i. afflictionē in inferno. Vel dic q̄ morsus & tēratio murium, idest dæmonum non uitatur nisi nauis Crucis Christi auxilietur & mare pœnitentiæ subintretur, vel nisi nonenarius. i. Angelorum auxilium iuffragetur.

De Vrso. Cap. 108.

1 VRsus ſm Iſid. dicitur ab vrgendo, eo q̄ illud quod apprehendit, fortiter stringit, quandoq; incedit erectus & eius maxima est forticudo in manibus & lumbis, & ſm Ariſt. Vrsus comedit omnia indifferenter, & pugnat cū canibus, & cum tauro, caput autem vrſi ſummè est debile. Talis est diabolus, quia verè quando diabolus aliquem apprehendit per uitia & peccata, stringit eū fortiter atq; ligat p malas consuetudines & complacentias peccatorum. Tyranni etiam illud quod rapuerunt, ita fortiter tenent, q̄ restituere perpetuo nihil volunt. Cant. 3. Tenui eum, nec dimittam. Iste etiam incedit erectus per superbiam, & comedit omnia & sibi incorporāt per rapinam, & auaritiam. Nam ipſe impugnat canes. i. fideles viros & platos, tauros. i. ſimplices & ignaros. Manus. n. ipſius contra omnes Gen. 16. Et iſti habent fortes manus, & fortitudinem in lumbis, q̄a verè fortes sūt ad libidinem lumborum, & ad mala opera manuum, tū in capite sunt debiles. i. in bonis ſpiritualis, & in fide uel oratione, quæ caput morum sunt & principia. Istud patet de diuitib. qui sunt erecti per ſuperbiā, & alios fortiter stringunt ſuis contractibus & cautelis, ſ. tauros. i. agricolas & uicinos, canes. i. pauperes & famelicos. Vel pone detractoribus, qui oīa comedunt, & pugnant cū tauro &c. ſicut ſupra. ¶Vrſa catulis imprægnata parit & emittit eos informes. ſ. quandam maſſam carneā ſm Iſid. Vñ ſm Plin. lib. 8. c. 36. naſcuntur parui ſicut mures, ſine oculis, & ſine pilo, vnguesq; tū prominent, ſed poſtquā nati sunt, mater eos lambendo formaт, & cū lingua lineat & figurat, & ipſos in uētre pfici nō dimittit, ne forte pp guloſitatē ab eis eneceī, & ideo quia 30. die parit, præcipitata fecunditas filios parturit imperfectos, ut dicit Iſid. lib. 11. Chariſſimi, urſa est religio vel pla clauſtrum, partus uel emiſſio est promotio ad aliquā dignitatem, beneficium uel præbēdā. Vrſa igitur. i. mollis & affectuoſus platus parit & emittit per promotionē, & extra uētrem ſuum ponit. i. extra clauſtrum, filios informes, hoc est dictu, ſuos carnales nepotulos, inſcios & indignos, qui rectè sunt maſſa carnea p luxuriā & carnalitatem, sunt ēt ſine oculis ſciæ, et diſcretionis per ignorantiā, & imbecillitatē, sunt ſine pili. i. ſine uirtutib. per bonorum operum paucitatē. Ezec. 16. In die ortus tui non est præciſus umbilicus à te. i. carnalitas, eris ergo nuda, & cōfuſione plena. Ecce capillorum nuditas. Nā q̄a nimis cito iſti patiuntur, et promouent, ita q̄ in uentre. i. in clauſtro perfici nō dimittunt, ideo (ut dictum est) exeunt imperfecti. Nā quia sunt guloſi per auiditatem ambitionis, ideo timent platiungues ſuæ diſcordiæ, & diſſenſionis, et ſic eos pariunt ante tps. Non parturiui, & nō pepeŕi, et non enutrijui iuuenes, nec ad incrementū perduxi virgines. Eſa. 23. Verumtū qñ tales affectuoſè pepererūt, et promouerunt, tunc nituntſ eos formare, et perficere. ſ. mittēdo eos ad ſcholas, et eos lambendo per affectiones, et ſic qñq; accidit, q̄ eos quantum ad mores lineant, & figurent, et ſic ē est ordo præpoſterus, q̄a primò deberent perfici, et poſtea promoueri, ſed iſti faciunt cōuerſo. Oē. n. aīal nō guloſum primo format in uentre, poſt parit. Vel dic q̄ iſtā mater eccleſia, quæ oēs filios parit imperfectos. ſ. quantum ad imperfectionem originalis peccati. Vnde ab ortu, & à natura hō est carnalis, cęcus et ignarus, et à pilis et à uirtutib. nudus, ueruntū mediante lingua. i. prædicatorib. iſti ſeruſ formantur, et per mores, et ſcias paulatim figurantur. Vel dic de religione contra ambitioſos, ſicut ſupra de aīalib. in generali. ¶Vrſus et urſa coeunt nō more aliorum aīalium, ſed more hoīum. ſ. cū amplexibus alternatis, et tunc alter ab altero ſeparatur, et ſeparati dormiunt in ſpeluncis, ubi maſculus triginta diebus, et fœmina quatuor menſibus latitant perhibentur. Nam fœmina uſq; ad filiorum informationem, ad maſculū nō accedit et ei partus gra tūc maſculus parere ab amplexib. cōſueuit. Vñ ēt Solinus dicit, q̄ tunc ſe erga honore reuerentur mares fœminas procreatos aūt inſormes filios mater lambit, et cū lingua ipſos perficere dēt, et formare, ſm Pli. lib. 8. c. 36. Rectè talis debet eſſe regula inter cōiuges, et actiuos, q̄a uere iſti non dēnt conungi carnaliter more pecudū, ſ. ardēter et libidinoſè, ſed more hoīum. i. perfonarum rōnabilium. ſ. pp bonum prolis, uel pp aliam iuſtā cām. Nolite fieri, ſicut equus, et mulus. Exemplum de dæmonio aſmodeo. Thob. 8. Et iſti tpe amoris debēt ſe occultare, non ſuum fomitem publicè demonſtrare, cōtra illos q̄ pecata ſua ſicut ſodoma p̄dicant. Eſa. 3. Et contra illos qui de hmōi actib. gloriantur. Et nota ad hoc exemplum de quodā vrſo, ſicut narrat Iacobus de Loſana, q̄ cum uidiſſet, q̄ quidam hō inuenerat ipſum cum urſa in actu carnis, uoluit eū occidēre qđ feciſſet, niſi hō fortiter ſe defendiſſet, et arboré aſcendiſſet. Et tunc ad litteram debent alter ab alteriusam plexibus abſtinere, et in ſeparatis cubiculis dormītare. Separemini abinuicem, ut uacetis orationi 1. ad Cor. 7. Nec debent alter ad alterū accedere, niſi forte tentatus timeat incurrere, maius malū. Filios aūt ſuos iformes inſcios, et ignaros, debent cum diligētia figurare et cum uerbis benignis ipſos inſtruere et docere, et ipſos uirtuoſos, et moroſos facere, et perfectos. Doce filium tuū, et curua cervicem eius dū infans est. Eccl. 30. Vel dic q̄ urſa est eccleſia uel religio, cū qua nō debet coire uel coniungi urſus, i. prælatus more pecudum, i. more uirorum beſtialium pctōrum. ſ. cum ardore vel libidine domandi, ſed more hominum. i. rōne uteruti ut. ſ. oīa ordinatè faciat, et diſcrerè. Fœtus aūt ſuos informes. i. ſubditos ignorātes carnales et imperfectos deber cū lingua. i. cum uerbis, et prædicationib. formare, et perficere. ſ. quo ad gratias, et uirtutes dicens illud Eſa. 50. Dedit mihi dominus linguam eruditam, vt ſciam confortare eum, qui laſſus est verbo. Vel dic, q̄ urſa quæ parit 30. die & quæ parien

Ubi quia oculus adulteri obſeruat caligine, dicēs, nō me uidit oculus. Iob 24. Cubicula ēt ſua, domos. ſ. & loca ſua floribus, herbis & floribus ædificāt, & componūt, quia tactilibus delectātur. Prouer. 17. Myrrha & aloe, & cinnamomo aſperſi cubile meū. Et Sap. 2. Non ꝑtereat nos flos tēporis, et ideo imbrē diuinę gratiæ non recipiunt, imò miro modo dormiunt, & delectantur in vitijs, & peccatis, ita q̄ per nullam tribulationū, & correctionum quas eis Deus ingerit, à prælati, à ſomno iſto nequeūt excitari, ſed ibi per carnales delicias impinguantur. Dormi mecū ſoror mea 2. Reg. 11. Et hoc ſummè accidit in principio hyemis. i. in tēpore de quo hoc ſummè accidit in principio hyemis. i. in tēpore de hyemis, & cōpaſſionis, qñ calor diuinæ dilectionis in ipſis paulatim deficit & recedit. ¶Vrſi ſm Pli. ibidem, in principio hyemis ſolent per dies 15. dormiunt, q̄ vix poſſunt uulneribus excitari, & tunc miro mō pinguescunt, & tū ſi tunc aperirentur nihil inueniretur in ventre niſi aliquātulū de humore, & circumcirca ſanguine paucæ guttę, & tunc hebetātur oculi eorum, & conſtringitur venter ſuus Chariſſimi, vrſus est homo ſuus est peccatū, vel indeuotio, ſomnus peccati cōplacētiæ, & delectatio, vulnus tribulatio vel correctio, ſāguis meritis Chriſti paſſionis, & humor gratia, & deuotio. Qñ igitur venit tempus hyemis. i. peccati & indeuotionis, tunc venerūt diuites, & peccatores incipiūt dormire. i. delectari & quieſcere in delectationibus, & cōplacētijs peccatorū, & voluptatum huius mūdi. ſ. in luxuria, & alijs, ita q̄ à tali ſomno ſpecialibus delectationibus, & peccatis non poſſunt excitari, vel etiam aliquibus vulneribus. i. tribulationibus, prælatorū correctionibus, & prædicatorū iaculis, & ſermonib. Hier. 2. Percuſſi filios veſtros, diſciplinā non receperunt. Et Hier. Domine percuſiſti eos, & non doluerunt. Et ratio tā ꝓfundę obſtinationis, & ſomnolentiæ est, quia pro certo parū habent de humore. ſ. gratiæ & deuotionis, & clementiæ, & cōpaſſionis, & quaſi nihil habent de ſanguine. i. de memoria diuinæ ſanguinis, & cōpaſſionis, et ideo tūc impinguantur p luxuriæ voluptatem, tunc oculi intellectus ſui hebetātur p ignorātiæ cęcitatē, tunc conſtituitur venter ſuus. i. cōſcientia, & voluntas per auaritiæ parcitatem vel obſtinationē, & propoſitum malum, & per non conſtitendā volūtatem. Vnde Iob 10. cum ſatiatus fuerit, arctabitur, vel dic q̄ vrſus est homo mollis, qui in tempore hyemis. i. aduerſitatis debet dormire ſper contemplationem, & à tali ſomno nō excitari ꝑ uulnera. i. per aliquam tribulationē, ſed ibi debet impingua ri per deuotionē, & venter eius. i. cōſcientia ſtringi, nō aperiri per peccatorum excluſionem. Ex hoc quia debet parū habere de ſāguine vel humore. i. paucā vel nullā carnalē affectionem, & delectationē. In pace in idipſum dormiā, & requieſcam. Et Iob 11. Requieſces, & nō erit, qui te exterreat, & habebis fiduciā, propoſita tibi ſpe. ¶Qñ uerſus in hyeme ſic dormiuit. ſ. poſtquam filios genuit vel cōcepit, ita q̄ vēter eius ſtrictus est, & oculi hebetati, in verè exit de ſpelūca & habuam Aron laxatiuam ſibi quærit, vt venter eius laxeī, & ſuos apum comedit, & ab ipſis pūgi ſe permittit, ut ſanguine defluente, oculorum obſcuritas illuſtretur, & tūc fructibus, & alijs neceſſarijs viuit, & ſuper filios uolucris more ſolebat, ut dicit Plı. ibidem. Sic verè chariſſimi hō, qui in hyeme ſuæ in ſtatu peccatorum dormiuit. ſ. per malas complacentias, & delectationes, & filios ſuos. ſ. uitia & peccata, ꝓcreauit, qñ uenit tps ueris. ſ. in quadrageſima, uel in tpe gręſ, ipſe debet ſurgere à ſomno pctī p ſui ſtatus cōſideratione, & à ſpelunca. i. ab amore mundi exire p delectabilium abominationē. Et qa uenter conſciæ ſuæ est ſtrictus in uitijs, & malis cōſuetudinib. induratus, iō dēt herbā laxatiuā. ſ. cōtritionē comedere, & ſibi incorporare, ut ſic expellat uitia, & pctā, & iō dēt appetere mella apum. i. uerba doctorū, & p dicatorū, ut iſtorū apū punctionib. correctionib. & arguitionibus uulnereī, & ſanguis. i. ſuperflua carnalitas defluat p carnis macerationē, uel ut ſanguis. i. peccatū exeat per cōfeſſionē & ſic clarificetur oculus intellectus ſui per ſciētiā, & diſcretionē. Tunc ēt debet pœnitens ſuper filios ſuos iacere. i. ſuper mala præterita opera, per peccatorū iugē memoriam, & recordationem, & fructibus. ſ. gratiæ & deuotionis uel ęternę gloriæ, & cōſolationis enutriri per cōtēplationem, & deuotionem. Ideo talibus dī Hier. 2. Vide uias tuas in cōualli, ſci to quid feceris. ¶Vrſus ſm Plin. ibidem, habet cerebrum uenenoſum, & ideo qñ apprehenditur, caput cum ſcapulis cō

burit ur ne ſi quis inde comederet, in vrſinā rabiem couerteret. Vrſus est diabol' cerebrū eius (qđ est ſedes fantaſiæ, & immaginationis) ſicut hæretici, ſcapulæ eius ſunt haretico rū defenſores, q̄. p certo sūt venenoſi pphęreſim, & erore, & iō ne alii ſimplices iuſtorū pereāt fallacijs, & venenis, ip ſi qñ deprehenduntſ, merito cōburuntur, q̄a melius est vnū mēbrū pereat, q̄ totum corpus mittat in gehennā ignis. Matt. 5. Et bene dī, q̄ melius est q̄ pereat vnus, q̄ vnitas. ¶ Vrſus ſm Plı. ibidē habet caput debile. Vñ ſi ab aliquo vrgeat ꝑcipitari, de facili pp debilitatē capitis enecat. Vnde etiam ibidem Plı. ait quòd præcipitari manus capit ſolēt imponere, vt ſic debile caput poſſint defendere. Sic verè multi sūt, qui caput morum. i. fidem habent debilem, & ideo qñ à diabolo præcipitantur. ſ. à ſtatu gratiæ in peccatum, tūc occidūtur, et moriūtur. ſ. per deſperationē, et errorem. Caput meū doleo. 4. Reg. 4. Niſi forte manus ſuas præponant, ipſas ad Deum per orationem eleuādo, uel per bona opera occupādo. Si. n. per manus fractionem capitis prohibent, et ſic orationes, et bonæ operationes aīæ ſtatum ſaluant. 2. Reg. 13. Impoſitisq; manibus ſuper caput, ibat egrediens et clamās. Vel dic q̄ quādo quis præcipitatur à ſtatu proſperitatis, ſtatim debet manus ſurſum ad Deum per orationem, et gratiarum actionē adhibere, et extollere, et ſic poterit à deſperationis, et doloris periculo liberari. Vel dic quod qñ aliquis ad infortuniū, et paupertatem præcipitatur, est neceſſariū qđ manus apponat, et manualiter laboret, ut caput uitæ manu teneat. Vel dic, q̄ caput est intentio, q̄ q̄a debilis est multum, ideo præcipitatur faciliter in peccatū. ¶ Vrſus ſm Plı. 10 é fortiſſimus, qñ ſol in leone, et pugnat cum ceruis, tauris et canib. et ſæpe eos uincit. Sic uerè diabolus erit fortiſſimus, et ſeuiſſimus qñ ſol. i. Chriſtus erit in leone. i. in ſtatu, et rigore, et crudelitate iudicij. quia tunc aduerſus tauros. i. pēnitentes, ceruos. i. uiros perfectos, canes. i. peccatores cōſurget. ſ. accuſando eos, et impellendo, et cōtra eos per crudelitatē et ſuperbiam erigetur. Daniel. 11. Nec quemquam deorū curabit, ſed aduerſus vniuerſa cōſurget. Vel pōt exponi de antichriſto, q̄ oēs ifeſtabit, & canes. i. carnales deuorabit ad ſe attrahēdo. Iſtum. §. inueni aliter in Plinio, ſ. q̄ vrſus habet caput debiliſſimum, quod leoni est fortiſſimum. Et ſic dic, q̄ vrſus est peccator, qui caput intētionis habet debile, & iuſtum. Leo autem. i. iuſtus ipſum habet conſtans, & ſolidum. Prouerb. 30. Leo fortiſſimus beſtiarū ad nullius pauebit occurſus. Dimitte ſi uis alium textum, quia timeo, q̄ falſus est. ¶Vrſus pugnat cōtra tauros, & ceruos, apros & canes, & vastat eos erectus, & tenet cornua eorum, & eos in terram deiicit, & carnes eorum deuorat, & manducat, vt dicit Plin. & est ſolers ad maleficia plus cunctis aīalibus, ſicut dicit. Et ſecundum Ariſt. li. 8 c. 6. vrſus comedit omnia, fructus. ſ. atque carnes, & aluearia apum frangit, & nō obſtante, q̄ eum pungant, & lacerent, mella tū earū comedit, deuorat & conſumit, licet pungat os ipſius atq; linguam. Rectè tales ſunt officiales, & baliui & mali principes, & tyranni, q̄a vere iſti pugnant per lites, & controuerſias cōtra ceruos, & apros qui ſiluas habitant. i. cōtra religioſos. Item contra tauros, qui terram colunt. i. contra agricolas, & contra fameli coscanes. i. contra cupidos vſurarios, & auaros. Nā contra omnes iſtos pugnāt, vt extorqueant munera ſiue dona, & iō contra iſtos eriguntur per ſuperbiam, & crudelitatē, & cornua eorum. i. potentiam temporalem talium tenent, & acciṕiunt, ſicut patet quia tales iudices prohibent vſum, & expletum in redditib', & iuriſdictionibus religioſorum, clericorum, & aliorum inferiorum, vt aliquid extorqueant prapinam, & hoc q̄a ſunt ſolertiſſimi & cautiſſimi ad maleficia per malitiam, & falſitatem, & ideo ſæpe ipſos ꝑd terrā. i. ad ſtatum paupertatis deiiciunt, & carnes ipſorum. i. temporalem ſubſtantiam per exactiones deuorāt, & cōſumunt. Gladius meus deuorabit. carnes dixit Pyarao. Exod. 15. Quia recte iſti ſunt gladius diaboli Pharaonis. Apes etiam. i. viros iuſtos, & pauperes ſubditos infeſtant, & eorum aluearia, i. domos & habitacula ſæpe frangunt, vt ſic mella ipſorum. i. diuitias temporales rapiant, & deuaſtēt, licet ab ipſis apibus pungantur. i. licet ab eis ſuę crudelitati (inquantū est eis poſſibile) reſiſtatur. Impius. n. prualet aduerſus iuſtum. Abac. Vel expone oīa de detractore, qui infeſtat detrahendo tauros. i. diuites, canes latrantes. i. peccatores, & ceruos cornutos. i.

ros.i.prælatos,apros syluestres.i.mũdi principes,&tyrãnos apes mellificãtes.i.bonos & iustos viros,quia verè tales per infamiam,& detractionem oẽs alios impetunt, & inuadũt, & carnes,i.vitam eorũ,mella.i.bona opera sua p detractionem destruunt.Et licet lingua eorum.i.pessima sua verba sæpe pungantur,arguãtur & reprehendãtur ab apib.i.à viris, bonis & iustis,tñ ab huiusmodi detractionis officio nõ desistunt,quia licet sciãt se diffamatos pp huiusmodi detractionem,nunquam tamẽ ex hoc cessant, & ideo bene dr̃,q ipse comedit oia,quia verè de omnibus, & bonis & malis detrahũt,& loquunt.Manus eius contra oẽs.Gen.16. Vel possunt
12 oia exponi de diabolo.vide supra. §.1. ¶Carnes vrsi dicuntur crescere quãdo dormit.Vnde ſm Pli.dicit Theophrastus q̃ si tũc occideretur, carnes ipsius coactæ,& mortuę crescerent,vbicumque ponerentur,quod est mirabile, sicut dicit. Vrsus est Christus, carnes eius mysticæ sunt fideles, sed pro certo qñ Christus fuit,occisus per passionẽ, & dormiuit per sepulturam,tunc de cętero incęperunt crescere carnes suæ .i.fideles multiplicari,quia plures crediderunt post mortem quam ante.Figura Iudic.16. de Sansone, qui plures occidit moriens,q̃ viuens.vbi dicit Glos. q̃ Sanson significat Christum,qui moriendo aduersus plures prævalnit quàm viuendo.Et sicut ſm Arist. Vrsus qñ est ifirmus comedit formicas, & cancros,vt sanetur,sic verè Christus quãdo infirmitates, & lãguores nostros.ſ.in passione portauit,tunc formicas,& cancros.i.pauperes & retrogrados peccatores comedit, & sibi per fidem incorporauit,& corpori suo mystico adiũxit
13 quia pauperes elegit &c.Iacobi 2. ¶Vrsus est aĩal impatiẽs & de oibus qui rangunt eum vult se vindicare, & ideo si qs tãgit eum,statim eum sequitur,vt inde sumat vindictam,sed si alius superueniens eum tetigerit,dimittit primum,& sequitur ſm,q̃ si tertius eum tetigerit, omissis alijs post eum currit,& sic de alijs vt dicit Aristoteles. Rectè tales sunt iracundi,& impatientes, quia de omnibus volunt sumere vindictã,nolũtq; alicui indulgere,contra illud:Dimittite, & dimittetur vobis.Lucæ 6.& Ecclesiast. 28. Dimitte ꝓximo tuo nocenti te.Quisquis autem eos tetigerit.i.quisquis aliquam iniuriam fecerit vel irrogauerit,statim volũt de eo vindicare,contra illud.Mihi vindictam,& ego retribuã eis dicit dominus.ad Rom.12.Et ideo timeant illud Eccl.28.Qui vindi-
14 ctam vult,inueniet vindictam à domino.¶Vrsus qñ à venatore capitur, peluis ardentis aspectu excęcatur deinde verberibus edomat̃,cathenis & vinculis colligatur, ludere cõpelitur,& docetur,& ad truncum vel stipitem cõstringitur, & arcetur,& cum sit animal multũ instabile, tota die circa eũ circuit, & mouet̃.Per vrsum villosum, & pilosum intelligo diuites huius mundi,qui diuitiarum pilis,& vellеribus sunt vestiti.Per peluim ardẽtem intelligo diuitias mundi.ſ. vasa aurea,& huiusmodi,quæ effectiuè ardentia possint dici, q̃a per ardorem auaritię faciunt hoĩes inflãmari.Cathenę sunt malæ delectationes,& consuetudines, q̃ hominem vincunt atque ligant,stipes autem est sua possessio,& substantia temporalis. Quando ergo vrsus.i. diues capitur à venatore diabolo per peccatum,tunc verè quando aspicit peluim cãdẽtem.i.diuitias huius mundi,ipse per auaritiam excęcatur,& tunc à magistro suo diabolo verberibus.i. mundi laboribus,vinculis.i.malis complacentijs,& consuetudinibus cõstringitur,& ab eo saltare. ſ. de vno peccato in aliud compelliť, & ad trũcum.i.ad temporalem suam possessionem cathenis malæ affectionis,& complacẽtiæ cõstringitur, & circa eum quotidie circuit,& mouetur.ſ.ad ferias & mercata quotidie diuertendo.Psal.In circuitu impij ambulant. Vel pone quõ iudices excœcantur,& à visu recti iudicij impediuntur, qñ pelues ardentes.i.cyphi argentei,& dona alia p̃sentanť. Munera.n.excęcant oculos iudicũ sapientũ.Deut.16.Vel pone
15 q̃ peluis est mala mulier,in qua ardor luxuriæ oculos & mẽtẽ excęcat intuentis.¶Vrsus licet sit aĩal põderosum, tñ miro mõ scit scandere vsq; ad arborũ summitates, vbi sperat mellis abũdantiã inuenire.Nã qñq; in arboribus altis, & cum canis mellificãt apes, qđ odore deprehendens ascendit arborem,& cum vnguib.aperturã sibi facit,& fauos extrahit, quos manducat, & ad eũ locũ qñ famescit,ex cõsuetudine redire sępius cõsueuit. qđ attendens venator circa pedem arboris sedẽs, & palos acutissimos vndiq; circunfigit, ante aperturã verò malleũ valde põderosum cũ reste suspendit.

Veniẽs autem vrsus valde furiens,& malleum ante introitum inueniens,ipsum cum pede reijcit,sed malleus rediens ipsum ad aures tangit,quo indignatus fortius malleũ repellit,q̃ impetuosius rediens eum feriet, & tãdiu cõtra malleũ fit cõtentio quandiu caput qđ hẽt debile, ex frequenti ictu deficit,& cadẽs super palos inferius propria stultitia se occidem à venatoribus germanicis intellexit. Vrsus est diues, dem reperitur,significat mundi delicias,& diuitias,& honores,malleus significat huius mundi tribulationes,paupertates,puidentia occulta,& equitas diuina,venator est Deus.Quia igitur vrsi.i.ambitiosi vident,q̃ in arboribus.i.in dignitatib. tam ecclesiasticis q̃ mundanis est mel diuitiarum,& delicitarum temporalium pro apib.i.pro mundi pauperibus cõgregatum,ideo totis affectibus illuc scandunt,quia.ſ.procurãt q̃ promoueantur ad officia dignitatũ, & sic fit q̃ mella pauperum deuorent,& consumant,ſ.in suis pompis,& expensis excessiuis,sicut ad literam patet de malis ecclesiasticis,& põpositis.Prouer. 24. Comede fili mel,quia bonum est.Quia igitur Deus videt,q̃ vrsi.i.mũdi diuites,& auari mirabiliter, & immoderatè diligunt mella mundanę prosperitatis,& q̃ propter ipsa in huius mundi arbore non cessant apes.i.vicinos,& pauperes molestare,appositi ibi malleum temporalium tribulationum,vt sic.ſ.ab huiusmodi delicijs indebitis homines retrahãtur,vtpotè quia facit eos infirmari veltribulari,& tunc cessant aliquantulum, & ad Deũ per pœnitẽtiam se cõuertunt,& sic malleum tribulationũ à se reijciũt & elongant, inquantum diuina bonitas sibi parcit. Sed qa statim ad mel iterato,i.ad mundi delicias, & diuitias se conuertunt.ſ.quando sanãtur,& quãdo tribulatio recedit,ideo redit malleus diuinæ iustitiæ,& eos per tribulationẽ,& infirmitatem durius percutit atque ferit, ita q̃ iterum promittunt emendare,& pœnitẽt ficut prius,& ideo sępe accidit,q̃ iterum liberentur,& sic frequẽter Dei pietas eis parcit. Sed quia semper reiterant vias malas, nec ꝓpter Dei percussionem cessant à mũdi delectabilibus, et à uitijs,et à peccatis, et ideo ultimo percutit grauius,quia.ſ.dat eis morẽ, et sic cadunt super palos acutos.i. inferius in inferno superacutiem tormẽtorum ubi, perpetuo uulnerantur, morĩturęe occiduntur.Et ideo talibus dicitur Hierem.2.Frustra percussi filios uestros,disciplinam non receperunt.Et 1.Petr.3. Patienter enim expectat Deus,nolens aliquem perire.¶Vrsus
16 ſm Solinus,si mandragoram comederit,morietur,uerumtamen si formicas postea cõmedat,liberatur.Mãdragora quæ facit dormire,significat mundi prosperitatem,quæ soporat hominem in peccatis: Vrsus autem significat peccatorem, uel hominem,imperfectum,cuius caput.i. ratio ualde debilis est,et infirma.Formicæ autẽ significãt uiros iustos,et bonos,et diligẽtes actiuos.Prou.6.Vade ad formicam o piger etc.Dico ergo,q̃ mandragora herba,i.bona prosperitas uisus,i.imperfectis hoĩb. et discretione catentibus est lætalis, quia.ſ. cum ipsa uti nescĩãt solet ipsis multorũ criminũ esse cã.Prou.1.Prosperitas stultorũ pdet eos. Veruntñ si comedunt,i.ſi sibi incorporant formicas,i.uiros iustos,et bonos actiuos ipsos,ſ.imitando,et circa uitã actiuã cum diligentia laborãdo,tunc recipiunt medicinã,et tunc mundi prosperitas nunquam nocet.Igitur iuxta illud prædictum.Vade ad formicã o piger,et considera uias,et discę sapiẽtiam.Velis uis per formicam intellige uirtutem diligentiæ,uel prudentiæ, uel uitam actiuã &c.¶Vrsus caput habet debilissimum
17 ſm Pli.ubi supra,et ió si in capite pcutitur,faciliter superatur. Vnde audiui modũ uenandi ursos satis notabilẽ in partibus Aruernorum.Ibat enim puer cum paruula clauа,et in culo cinere plena ad locum ubi sciebat ursum latere,quem uidens ursus statim ueniebat ut luderet cum eodem, ualdẽ.n.appetit ludere,potissimè cum pueris, igitur cum ludẽdo puerum amplexatur,,pijcit puer cinerem in oculos eius ad ipsum interficiendum sine mora.Vrsus est diabolus uel peccatum,cuius ,pculdubio caput.i.ingressus,ſ. suggestio et cogitatio quam immittit,debilis est,et ideo si ibidem percutiatur.i.ſi peccato uel diabolo ĩ principio obuietur,faciliter superatur.Igitur si iste credens tepuerũ.i.ſimplicem,et ignarum, nitatur tecum ludere,tibiq; applaudere, & te decipere,statim per-

mosi,causidici & aduocati talium sunt amici,scilicet ꝓpter dona quæ percipiunt ab eisdem, & pro istis pugnant contra taxum,i.contra pauperes,& ideo eorum auxilio prævalent contra omnes.Impius prævalet aduersus iustum.Abac. 1.Exemplifica bene quomodo tales aduocati,& iudices fouent tales.Vel per vulpem intelligo aduocatos,& dic sicut supra.Per coruum autem intelligo mundi principes,& prælatos &c.Vel ista vulpes est diabolus,qui tortuosè incedit,ꝓ diuersas circunstantias tentando, & ideo dicitur coluber tortuosus.Iob.26.Et iste loca subterranea inhabitat.i.corda auarorum,quæ semper sunt sub terra per terrenorum amorem,& plus infestat in mundo isto per tribulationes domestica animalia.i.bonos,quam siluestria,i.peccatores.¶Natu- 2
rale est odium inter vulpem,& taxum,sicut supra patuit de taxo.Et si vis per istos intellige malos, quorum alter alteri inuidet,& locum eius occupat,sicut patet, & cœtera vide ibi quia.Inter superbos semper iurgia sunt.Prouerbior.13. ¶Item secundum Isidorum ibidem,vulpes est animal fraudulentum: semper tortuosè incedens,& semper claudicans pede dextro,quia crus dextrum habet breuius, quàm sinistrum.Et ista aliquando mortuam se fingit,& ideo dum auiculę descendunt ad eam sicut ad cadauer,ipsas statim deuorat atque rapit.Vulpes est hypocrita,pes dexter est interior intentio,sinister exterior ficta perfectio.Isti igitur tortuosè istest cautelosè & malitiosè in actibus suis semper incedũt, quia nunquam aut raro rectè vadunt scilicet per veritatẽ. Ambulauitq; non rectè 2.Paralipomenon 21.Pes enim eorũ dexter.i.intẽtio semper claudicat,quia scilicet quicquid dicant vel quicquid faciant exterius,tamen aliud intendunt vel excogitant interius,& ideo cum tales sint fraudulenti, cautelosi & malitiosi fingunt se mortuos,idest per pœnitentiam mortificatos,& sic auiculæ,idest alii homines simplices,qui sunt in ecclesia uel in religione, istos frequentant & honorant,& ipsos quandoque ad statum prælationis ꝓmouent,& exaltant,quod cum factum fuerit pro certo illos deuorant,& molestant,& sic se viuos manifestant.Ideo fabulosè dicitur,quod rustici,qui in quadriga pullos portabant, inuenientes vulpem,quam mortuam esse credebant, proiecerunt eam cum pullis in quadriga, quæ statim incepit pullos deuorare.Sic verè multi hypocritæ fingũt se mortuos,idest humiles, & deuotos, vt in quadriga prælationis ponantur,quo facto,statim pullis idest subditus incipiunt esse intolerabiles,& peruersi,quod utique patet de religiosis ad prælationem sublimatis. Nam vt dicitur Ecclesiast. 19.Est qui nequiter se humiliat,& interiora eius plena sunt dolo.Vel dic,quòd auiculę significant iuuenculas mulieres, quę dum ad falsos religiosos accedunt,scilicet pro confessione vel alio remedio salutari,statim eas rapere nituntur ꝓ varba,& suggestiones,& eas occidunt per malos consensus,& operationes.Ideo bene dicitur.Attendite à falsis.Prophetis.Matt.6.& Ezec.13.Prophetę tui sicut vulpes in deserto erant.¶Vulpes est animal gulosum,et ideo filios generat 4
cœcos,et nota rationem quare omne animal gulosum generat filios imperfectos, sicut supra de animalibus in generali,et expone sicut ibi.¶Vulpes secundum Isidorum, est animal fœtidum,et corruptum,et ideo loca,quæ habitat,reddit sterilia,et corrupta,guttur et uentrem habet album, et delicatum,caudam autem et tergum habet rufum anhelitum habet fœridum,et morsum aliquantulum uenenosum vt dicit Pli.Tales etiam sunt detractores,et luxuriosi,et hypocritę,et hæretici, qui quamuis sint rufi in dorso,i.in exteriori apparentia, et burelli scilicet quantum ad habitus asperitatem,sunt tamen delicati,et molles in gutture, quantum ad gastrimargiam.et voluptatem,in ventre quantũ ad luxuriam,et quia sunt corrupti,et fœtidi per uitia,et peccata,ideo alios per mala verba sua,et exempla inficiũt,et corrumpunt,et hoc quia anhelitus suus idest verbum, et mala suggestio fœtet,quantum scilicet ad infamiam aliorum,quę ab ore suo egreditur,et morsus idest mala detractio aliis similiter est venenum.Pſ.Corrupti sunt, et abominabiles facti sunt etc.Ideo 1.ad Corinthio.5.Modicum fermentum totam massam corrumpit.Vbi dicit Chryso.Fermentum in pasta est hęreticus in ecclesia.Vel potest dici de diabolo, cuius morsus.i.tẽtatio,et anhelitus,i.suggestio alijs sunt uenena. Nam quia corruptus est per malitiam,et peccatum,ió alios

per

per quos transit, inficit & corrumpit similiter pec peccatū, & ipsos facit steriles, & à fructu bonorum operum uacuos,
6 & inanes &c. ¶Vulpes qñ à canib. pſequitur, & arctat, mingit in cauda sua uillosa, & urinam fœtentem contra canes proiicit, quod abhorrens multitudo canum, ab ea aliquantulum se elongat, & fugiendi spatium sibi prœstat, ſm Pli. Sic verè qñ canes. i. plati, & prædicatores perſequūtur vulpes. i. mundi peccatores, ſ. puniendo & corrigendo, & arguendo & contra eos ꝓdicando, tunc pro certo contra eos ꝓiciūt urinam suam, ſ. mala verba, & detractoria, fœtida & diffamatoria, & sic aliquando canis, i. prædicator vel ꝓlatus timens fœtorem urinæ suæ, i. infamiam verborum suorum, dimittit eos, ſ. incorrectos, & impunitos. Nulli. n. dubium qn mali sæpe suos infament correctores, quia non amat pestilens eum qui se corripit. Prou. 15. Vel per urinam intellige dona, & munera, q̄ proiecta in oculis canum, i. iudicū faciūt eos cessare, ne uulpes. i. vſurarios & diuites perſequantur
7 Munera. n. excęcant oculos sapientum. Deut. 16. ¶Licet uulpes sit in plurib. inutilis, in multis tñ vtilis reperitur, secundum exercitium medicinæ, quia adeps ipsius, & medulla valent cōtra pro fluuiū capillorū, sanguis eius est diureticus, & iō ualet ad frangendum lapidem in uesica. Lingua eius in annulo uel armilla portata facit, quod qui portat eam, non patiatur, caliginem oculorum, ſm quod dicunt magi, ut dicit Plin. lib. 28. c. 10. ubi ponit de vulpe alias magorum plures opiniones, quas hic inferere non curaui. Expone sicut vis. Et ad hoc pōt allegari, quia non est dare aliquē tam per
8 versum, quin in plurib. sit vtilis aliq; bonus. ¶Vulpes, sicut dicit Pli. lib. 8. c. 28. vbi agit de prænosticis animalium, cautissimum est aſal ad pericula p̄cauenda. Vnde si super glaciē sit transitura, solet aurem ad glaciem applicare, & verum audiri possit tumultus aquæ subterlabentis, attendere, & sic de glaciei fortitudine iudicare si igitur glacies fortis est, transit, si verò debilis, retro cedit. Glacies significat mundi status & prosperitatem vitæ, quæ pro certo facilè frāgitur. Igitur si sis glaciei te commissurus, & alicui statui, officio vel ꝓsperitate te crediturus, vt potè quia ad dignitatem vel officium vocaris, adhibe aurē, & audi qño tumultus aquæ sacræ scripturæ clamat tibi istam esse debilem atque vanam, igit ab ingrediendo caueas, ne forte fracta glacie mundanæ ꝓsperitatis, succumbas, illi ergo glaciei, i. illi statui te committe, de quo potes perpendere, & sentire, q̄ te poterit subſtinere, & q̄ desuper poteris tute, & ſtabiliter viam huius vitæ tranſire, ſ. statu religionis vel paupertatis, vel ēt affectui cœleſtis gloriæ, & æternæ refectionis, necnon fiduciæ Dei, & auxilio suæ protectionis. Ista. n. sunt fundamenta ſolida, & non ficta. Itē possumus dicere de amicis familiarib. & cōiunctis, quia. ſ. antequam nos eis comitamur, debemus attendere si sunt solidi, & fideles. Eccl. 6. Si est tibi amicus in tentatione, posside eum, & non facile credas tei ipsum ei.

De Verme. Cap. 111.

1 VErmis dicitur à verrendo vel à verè, eo. ſ. q̄ hinc inde ambulando se uertat, eo quod in uerè exeat de lateribus, & de aſtris. Et generatur vermis aliquādo ex ſola humorum corruptione, aliquando ex ſexuum commixtione, aliqñ ex ouatione, vt patet in serpentib. ſcorpionib. & tortucis, vt dicit Iſi. lib. 12. Talis est pēt̄or, qui in verè ꝓsperitatis exit, in ſolescit & discurrit, & undiq; se vertit per vitia, & peccata, & efficitur homo talis uermis aliquando ex humorum corruptione, i. ex propriis corruptis malis affectionib. & carnalitatibus, aliqñ ex ſexuum commixtione. i. ex aliorū mala ſocietate, aliquando ex aliorum ouatione, i. ex malis ouis. i. exemplis, & operibus aliorum, iuxta illud Eſa. 59. Qđ
2 confortum est, erumpet in regulum. ¶Diuerſa sunt genera vermium, quia quidam in herbis, vt erucæ, quidam in arboribus, vt teredines, quidam in carnibus, vt madones, q̄dā in veſtib. ut tineæ, quidam in animalib. ſ. in viſceribus. vt lumbrici, alii in manibus, vt chirones, alii in capitib. vt pediculi, pulices seu lendes, quidam in fructib. vt gurgulliones, q̄dā in arborib. vt cantharides, quia. ſ. sunt vermes virides, & aurei, in fraxinis naſcentes, qui ita corroſiuę sunt naturæ, qđ ſtatim sunt puſtulas generantes, & corrodendo canteria facientes, qui omnes ex corruptis humoribus in animalium corporibus interius vel exterius generantur. Sic verè ſm diuerſitatem hominum producitur diuerſa quāritas seu qualitas peccatorum, quia in herbis, i. in pauperib. & depreſſis & eleuatis prælatis, & princib. generatur teredo deterēs, superbia. In carnib. i. in carnalib. & deliciosis producit ingluuiosis, & clericis generat tinea consumens, hoc est inuidia. In aſalibus. i. in personis bestialib. generantur in ventre lumbrici gulæ, & voluptatis, hoc est gaſtrimargia. In capite, id est intentione generantur pericli peruerſitatis, & falſitatis. In manibus, i. in operibus generatur chiro hypocriſis, & vanitatis. Vel in capite, i. in prælatis generantur pediculi iræ, & superbiæ. In manib. i. in militibus chiro uanæ gloriæ, qui facit eos prurire. In uentre. i. in aliis ſubditis lumbrici inuidiæ, qui habent eos interius torquere 2. Mach. 9. Apprehendit eum dolor viſcerum. Circa etiam altas arbores, id est hominum ſuperbos, ſcilicet circa prælatos, & principes generantur cantharides, id est balliui corroſui & alios cauterizātes per punctuam rapinæ, & ſæuitiæ, vel etiam circa eos sunt corroſiones iræ, & diſcordiæ. Vel etiam, dic, q̄ sunt ut communiter detractores, & iudi corroſores. Et generaliter a talib. generantur de. prauis, & corruptis, humoribus. i. affectionibus ſuperfluis atque vanis. Ideo de talibus dicitur Actuum 12. Conſumptus à vermib. expirauit. ¶Sunt alii dicti terelongi, qui uocantur uermes terræ, ſcilicet atheni, uermes & lubrici, quos uenantur talpæ, & quibus pisces capiuntur, quando eis ineſcantur, & ſecundum Conſtan. tales sunt vtiles medicinæ. Vermes iſti terreną sunt diuina, quæ fecerunt vermes cor per ſollicitudinem corrodunt, q̄ recte iunt qua ſi ineſcatio demonum pro piſcibus, i. pro hominib. capiendis, qui tamen bene vtentibus poſſunt eſſe remedium, & in uamen. vnde Eccl. 13. Bona est ſubſtantia cui non est peccatum. ¶Sunt quidam uermes annuloſi corporis in quib. non sunt oſſa uel cartilagines, ſping uel sanguis, & oēs tales ſm Ariſt. in oleo moriuntur, & in aceto reuiuiſcunt, & sunt aliqui qui generantur, & generant, alii qui generantur, & non generant, vt ſalamādra, & tales carent ſexu. Et sic patet, q̄ diuerſim odē naturę uermium generantur. Sic verē interbo
mines sunt quidam annuloſi, & rotuudi, ſ. mobiles, inſtabiles & inſolentes, qui carent oſſibus fortitudinis, & pfectionis, ſpinis. i. conſcientię remoribus, & cartilagine flexibiles obedientiæ, et ſubiectionis, et ſanguine pietatis, & cō paſſionis, uel memoria diuinæ paſſiōnis, & ideo tales quando sunt in oleo deliciarum, faciliter pēr peccatum, et maximè per luxuriam moriuntur, et tunc neceſſe est, q̄ per acetum, i. per acrem pniam reuiuiſcant. Quidam etiam generatur per prædicationem, et generant per boni operis productionem, ſ. boni actiui, et pēnitentes. Alii autem licet generentur per conuerſionem ad pœnitentiam non tamen generant per bonorum operum fęcunditatem, et hoc mamè Salamandræ, i. cupidi, in igne auaritiæ nūentes, et conuerſantes, quid verè tales cupidi, et auari parum de bonis operibus generant, et producunt. Ignis enim conſumpſit ſpecioſa deſerti, ſicut dr Iohel 1. ¶Sunt multę ſpecies vermium aliorum, ſ. muſcę ſanguinem, et dulcia diligentes, in eſtate apparentes, et in hyeme morientes, lucem amantes, et tenebras fugientes, et caput et alas ſuas cum pedib. diligentiſſimè pectinantes. Stc verè sunt malę mulieres, q̄ dilēdinem deliciarum diligunt et in eſtate proſperitatis hominī apparēt, ſi verò hyems, id est ſtatus aduerſitatis, et paupertatis ingruerit, tunc recedunt, lucem id est apparentiā, et publicum amant, et ibi apparere, et ſe oſtendere ſemper volunt, et ad ſe pectinandum, et ornandum vacant cōtinue et intendunt. Quę etiam omnia de noſtris iuuenibus dici cellis poſſumus dicere, qui in publico ſemper quęrunt se oſtendere, et ſe pectinare, et depingere, et in tenebris, et abſcondito non manere. Quod etiam dic de hypocritis, qui in publico uideri uolūt, delicias amāt, et cōuerſationē iuſtam depingunt, et more muſcarum alios per detractionem aut leſtant, et pungunt. Matth. 23. Omnia opera ſua faciunt ut uideantur ab hominibus. ¶Alii ſunt uermes dicti multipedes, paruuli, in locis humidis habitantes, qui tamen excepti multos pedes habere noſcuntur, qui quando volūt se complicantur, quod vnum granum piſę in rotunditate rendunt. Tales ſunt hypocritę, quia vere cum pedes affectionum

habēt plurimos, quia vere cum pedes affectionum habēt plurimos, ita cū sciunt se per hypocriſim cōplicare, q̄ ſi omnes pedes. i. nullas affectiones vñr habere, nec aliquid ter
renum diligere vel amare. ¶Aliqui sunt vermes qui ſcarabei dicti qui corio nigro veſtiti, & qñq; cornuti, & alati volare
& currere, hi circa ſtercora conuerſantes, ſolent ſtercorum globos cum pedibus voluere, volando mugitum facere, regē
habere non ſolent hñe, ꝓpter quod ſolent multis periculis obnoxiari, ſm Pli. iſtis negatus est aculeus ſicut ait, & qñ ali
quando nō pōt ſtercora voluere, ipſe retrocedens poſt ſe tra
hit. Applica iſta contra diuites, & auaros, qui. ſ. per malā cō
uerſationem ſunt nigri, per ſuperbiā alati, & per ꝓteruiam cornuti, per iactantiam ſunt cubantes, & per auaritiā
ſtercorei. i. mūdi diuitias amplexantes, ipſas q̄ ſecum, & poſt terahentes, & in cumulis aggregantes, & rege. i. ratione regimine ſunt carentes. Thr. 4. Qui veſcēt voluptuoſe nutriti ſunt ſtercora. ¶Alij ſunt vermes qui ſpoliatores dicti, parui admodum, qui cōtra ſerpentes prævalere no
ſcuntur, qua propter nomen iſtud ſortiuntur. Videns. n. ſpoſcurus ſerpentem dormire, ſolet quaſi eum ſcalpendo, p ſpiracula ad caput aſcendere, & ibi mordendo eum inuade re uſq; ad interiora cerebri perforare. Serpens aūt ipſe
ſibi deſuper ſedentem nō pōt expellere, & ideo neceſſe est eum ſuccumbere, & perire. Per ſerpētes intellige iniquos
tyrannos, aduocatos, & malitioſos, per ſpoliatores aūt inteligē alios iuniores ſubtiliores, & maliuolos, quia. ſ. ſæpe
ſunt contra tales ſerpentes, & diuites malos, qñ ad ſenectu
tem ueniunt, alij iuniores cauſidici vel balliui quāquam ſint tyranni, & pauperes, inſurgunt qui ipſos litibus, & exactio
nibus imperunt, & eos & eorum ſtatum excerebrāt, & ſubuertunt. Vel dic de diabolo, qui quaſi ſcalpendo, & delectando ſerpentem. i. hominem inuadit, & cerebrum. i. rationem
auferre, ipſumq; per pctm confundit. Vel dicent de adulatoribus, qui ſcalpendo homini ſe adiungunt, & poſtea ipſum
in peccata trahentes, & cerebro. i. debita diſcretione priuā
tes, mortī æternæ ſubmittunt. Eſa. 9. Erunt qui beatificāt, ſe
ipſos, & qui beatificantur, præcipitati. Vel dic q̄ iſte eſt Chriſtus, qui per humanitatem vermis. i. mortalis affectus,
& ſerpentes, i. de diabolo triumphauit. Vel dic de ambitioſo, qui adulando ingreditur, & cum ſe videt nō poſſe deponere ſolum contra ipſum ſuſtentatorem, ſed contra præ
cedentes ſurgit. ¶Alius eſt vermis qui dī typula, qui ſm librū
de natura rerum, quadrupes est, & in terris, & aquis habitat, cuius illud est mirabile, quia ſuper aquas ſicco veſtigio gra
datur, & ſi ſub aqua detinetur inuitus, non propter hoc ſuf
focatur. Si vis applica iſta ad Chriſtum, qui ſuper aquas ſiccis pedibus ambulauit, & in terra perſonaliter habitauit. Baruch. Poſtea in terris viſus est. Vel dic quod talis est vir pfectus, qui. ſ. ſuper aquas diuitiarum ſicco veſtigio ambulat, ipſas non timendo, nec in eis immerſus ſuffocatur, ipſas plus ſolito diligendo. Exemplo Petri Apoſtoli. Matth. 14. qui ex
ꝓpoſito ſuper aquas ſine periculo ambulauit. ¶Alius eſt vermis qui dī veſpa qui quamuis videatur apib. ſimilis, facit
tamen ceras inutiles, hoc quia non de florib. ipſas facit, diligendo enim cadauera, quod non faciunt apes, acriter autē pun
git. Sic mali religioſi licet apibus, id est bonis religioſis in habitu ſimiles, in ceris tamen, & in operibus ſunt diſ
imiles, & hoc quia cerę ſuorum operum ſunt inutiles. Iſti enim cadauera carnalitatis diligunt flores autem bonorum
documentorum, virtutum, & exemplorum cōtemnunt. Nō poſſunt ergo bonas ceras, id est bona opera facere, qui no
bilem floret, id est viros ſanctos, & eorum documenta, & operā frequentare. Apes autē, id est boni religioſi bonas ceras, id est bona opera faciunt, quia bonos flores, id est bona bonorum exempla colligunt, & aſſumunt. Matt. 7. Arbor bona bonos fructus facit, ſimiliter & mala malos. Sequitur. A fructibus eorum cognoſcetis eos. Sapien. 3. Opera eorum opera
inutilia. ¶Eſt alius vermis dictus tabanus, gallicæ taon, & est illa groſſa muſca, quę boues infeſtat, de qua dic ſicut ſupra de muſca. Thamar eſt ille vermis cum cuius ſanguine Salomon lapides ſcidit, de quo vide infra de mundi mirabilib. De aliis autem vermibus, ſcilicet cynifibus, qui idem sunt quod culices, tineis, cynomyis, erucis & de papilionibus, bombycibus, pediculis, & aliis, vide in ſuis titulis ſpecialibus in hoc libro.

De Vermiculis. Cap. 112.

1 VErmiculus à uerme diminutiuè dr, q̄ in lignis, & fructibus generatur, & alias terebuntia appellatur, & ſm gl. 2. Reg. 23. nihil eo mollius dum tangitur nihil añt durius dum tangit, quia ligna duriſſima perforat. Ex ligno, & fructibus, ex humo & humorib. generatur, & finita hyeme exterius progreditur, oīa amara fugit, in dulcibus delectatur, falſa & aromatica non lædit. Vilis est vermis flexibilis, & exāguis, & vt dicit Pli. eius extrema sunt gracilia, media groſſiora. Talis est Chriſtus per omnia, qui in lignis, & fructibus, id est in virginis viſceribus fuit ex ſuis humoribus, & ex puriſſimis ſanguinib. generat⁹. Et finita hyeme infidelitatis, vel aſperæ legis ſcripę, & adueniente vere, id est tempore gratiæ, de latebris ſuis, i. de ventre virginis egreſſus, & cum hominibus est conuerſatus. Et ideo molliſſimus per benignitatem, & miſericordiam reperitur, qñ per orationem, & veniæ implorationem ab aliquo tangitur, & palpatur. Vnde 2. Reg. 23. Et ipſe tanquam tenerrimus ligni vermiculus. Veruntamen quando tangit ſcilicet in die iudicii, quando reprobus puniet, tunc erit duriſſimus, & ſeueriſſimus per iuſtitiam, & ſeueritatem, quia tunc ore ſuo ſniæ perforabit oīa ligna dura, id est omnes illos, qui duri ſunt per crudelitatē, & indeuotionem, & incompaſſionem. Iudicium ſine miſeri cordia fiet illi, qui non fecerit miſericordiam. Iacob 2. Ille igitur omnia amara, id est omnes qui ſunt amari per uitia, & peccata, deſerit acq; fugit, in dulcibus autem, id est in habentibus dulcem conſcientiam delectatur, & illos qui ſunt falſi per pœnitentiam, qui ſunt aromatici per caſtitatem, & per bonam famam, non percutit. ſ. æternis iaculis, neq; lædit. Extrema autem eius, ſcilicet natiuitas, & mors fuerunt valde gracilia, ſcilicet per humilitatem, & per paupertatē, quia pro certo tunc fuit vilis, et ſine ſanguine. ſ. in paſſione. Vidimus eum, & nō erat aſpectus. Eſa. 53. Ideo ipſe dicebat illud Pſ. Ego aūt ſum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis. Vel dic eo nuerſo de diabolo, q̄ licet ſit mollis, & uilis, tamen ligna dura, id est conſtantes, et perfectos tentationibus perforat, et in vere, id est in proſperitate magis tentat, flexibilis est per falſitatem, dulcia. i. delicioſos diligit, amara autem, id est contritos, falſi, id est pœnitentes vel ſapientes, aromatica, id est caſtos non pōt lędere. Et est ſine ſanguine, id est ſine pietate, et occultè mordet arborem, id est bonam perſonam per tentationem, et conſumit, audito autem ſonitu, id est prædicatione lateſcit, nam inter vermes est ſenſus guſtus, et auditus, ſecundum Pli. ¶Inter uermes est differentia, quia alii vnguibus, et rostris rapiunt, alii acumine excauant, alii ſorbent, alii ſugūt, alii vomunt, alij mandunt, alij etiam quotidie non ceſſant diſtrahere, et rapere, terram fodere vel ſulcare, vt dicit Pli. lib. 10. c. 71. Sic verè inter peccatores est differentia, quia vere alij ore, id est verbis rapiunt, ut ſunt cauſidici, alii vnguib. id est manibus, vt principes, et balliui, alii fugiunt vt adulatores, alii ſorbent, vt publici raptores, alii terram, id est terrena fodiunt, ut auari, et mercatores. Et ſic patet, q̄ diuerſi mode quærunt temporalia peccatores. Vnuſquiſque enim proprium habet donum, alius ſic alius autem ſic. 1. ad Cor. 7 Vide ſupra de Teredine.

De Vipera. Cap. 113.

1 VIpera ſecundum Iſidorum libr. 12. ſic est dicta, eo q̄ vi pariat, nam (vt dicit Auicen.) hæc in ſeipſa concipit multitudinem filiorum, ſcilicet uiginti, qui propter guloſitatem totum humorem, et nutrimentum, matris ſugunt, et bibunt, et quia eis non ſufficit paucus humor, ideo partum debitum, et naturę ſolutionem non expectantes, corroſis matris lateribus ui erumpunt, ut dicit Iſidorus ibidem, et etiam Auicen. et Solinus Plin. uero libr. 10. cap. 62. dicit, qđ uipera oua in utero concipit, quæ intra uentrem infra triduum excludit, catulosque ſingulos diebus ſingulis parturit, et emittit, alii autem tarditatis impatientes, prorūpunt per latera occiſa parente. Vipera est religio uel eccleſia, uenter eius est clauſtrum, humor iſtius uentris est deuotio, lectio et temporalium ſuſtentatio, filij eius ſubditi sunt ambitioſi. Vipera ergo, id est eccleſia uel religio in uentre, id est in ſuo clauſtro recipit, et concipit multos filios, id est

multos

multos malos subditos,& ambitiosos,quia stultorum infinitus est numerus.Eccl.1.Sed pro certo istis malis filiis non sufficit hodie humor ventris,i.humor deuotionis , & seruitii diuini,& victus sufficientis, imo uerè sunt ita gulosi per auaritiam & ambitionem,q̃ ipsi summe cupiunt exire uentrem,& exire claustrum,hꝫe.s.aliquod beneficium extra,& iō ipsi non expectant,q̃ mater sua.i.religio eos emittat , & pariat,i.quod eos promoueat ad aliquod exterius beneficiū vel p̄bendā ſm merita personarum,imo ,p certo ante tempus debitum volunt exire,& propter hoc ventrem matris .i.claustrales obseruantias corrodunt,& exeunt per appellationem,& turbationem,& sic matrem,i.religionē vel ecclesiam per lites,& per expensas dissipant , & consumunt, sicut patet ad sensum,quia per lites ambitiosorū multæ religiones sunt pauperes & consumptæ.Iō Baruch 4.Exacerba stis eum qui nutriuit vos, & contristatis nutricem vestram Hierusalem.Actuum.7.Genimina viperarum,quem prophetarum nō sunt secuti patres uestri.Figura de Iacob & Esau,
3 in vtero pugnantib.&c.¶Dī (prout dicit idem Isid.) q̃ vipera masculus generando , per os suum semen in os fœminæ proiicit,illa autem voluptate libidinis in rabiem conuertit & caput maris dentib.truncat,sicut dicit Pli.lib.10.c.62. sed hoc non impune,quia filii concepti uentrem matris corrodunt,& exeunt,& sic necessario mater moritur pariendo,sicut masculus perierat generando,vt dicit.Isid.ibidē lib. 12. Et hoc (vt dicunt Sol.& Plin.) facit natura, ne pestiferū semen nimis multipliciter.Masculus est malus suggestor,s.diabolus,hæreticus,vel malus doctor uel prædicator, fœmina aūt aīa vel simplex subditus.Isti igitur masculi cum ore suo .i.cum malis verbis,& suggestionibus ponunt in ore fœmellæ.i.in corde auditorum semen suum,i.malam doctrinā vel tentationem,& sic ipsi concipiunt fœtus suos,s.mala opera,& mala proposita per cogitationem,& ipsa in ventre fouent per delectationem,sed uere dum ista pariunt,& emittuntur per consensum,& operationem , ipsi moriunt.s.per peccatum mortale,& vita gr̃æ spoliantur, & sic parentes,i. mali suggestores moriuntur per peccatum mortale taliter generando,isti aūt moriuntur fœtus malorum operū emittendo.Ps.Conceperunt dolorem,& pepererunt iniquitatē,
3 ¶Est quædam spēs viperæ,quæ dr tyrus,ex qua fit tyriaca,q̃ est remedium contra venenum.Nam serpens primo apprehenditur,& cū vitga diutius verberatur , & tunc venenum totum descendit ad caudam,quæ tunc ei præscindit , & sic de reliquo tyriaca præparatur,& ſm Plin.tyrus in India reperit.Sic verè charissimi q̃q; accidit , q̃ quidam sunt sicut tyrus,s.venenosi per vitia,& peccata,qui hñt caudam lōgā, .i.spem longæ vitæ in futuro,sed pro certo Deus volens facere tyriacam,& contra peccata,& uicia medicinam q̃ſ. vult eos conuertere,verberat,eos.s.cum virga tribulationū & correctionum,& postea caudam,i.spem lōgæ vitæ eis abscindit,quia.s.facit eos cogitare de morte,& sic cessante veneno peccatorum,vita sua exemplis,& doctrina aliis efficitur medicina, Istud maximè patuit in tyro Iudeg.i. in beato Paulo,q̃ fuit de genere Iudæorum, qui primo fuit venenosus per pctm,sicut ipse dicit 1.ad Tim.1.Primò fuit persecutor,& blasphemus &c.sed percussus à dño virga tribulationum,s.cœcitate (Actuum.9.) factus est aliis medicina p doctrinam,& exempla, sicut ipse dicit 1.ad Cor.4. Spectaculū facti sumus mundo &c.¶Scđm Pli.lib.8.c.39.vipera sola inter serpentes,in terræ cauernis latitat , cęterę autem in saxorum,& arborum concauitatib.se abscondunt.Nam vipera aduenientę hyeme venenum euomit,& in terra se occultat,sed verè aduenientę hyeme venenum euomit,& in terra se occultat,sed verè aduenientę,& æstate terram exit, & venenū in ea generatur,& perniciosior sit q̃ ante.Sic verè multi sunt vi perei peccatores,qui q̃ venit hyems,i.aliqua tribulatio vel infirmitas,tunc verè q̃nque accidit,q̃ ipsi euomunt venenū peccatorum suorum,& in terra,i.in pœna,& humilitate, & in memoria mortis se abscōdunt,cessando.s.à vitiis & à peccatis,confitentur, & faciunt testamentum, & proponūt se emendare,sed vere quando cessat hyems illius infirmitatis, quando.s.venit ver,idest tempus prosperitatis , & sanitatis, tunc iterum crescit in eis venenum peccatorum, & exeunt de terra,idest de statu pœnitentiæ,& humilitatis,& de mortis memoria,& sic efficiuntur peiores,quam ante, idest magis peccatores,& raptores,& auari.Ideo dicitur Eccl.30.Est qui p̄ inopia vetatur peccare,& si inuenerit tps,malefacien
¶Secundum Pli. vipera quādo in hyeme dormiuit in terra, & videt visum suum hebetatum,exit in vere cauernam , & fœniculum comedens,illinit oculos suos succo eius , & sic visum recuperat,& vigorem.Sic verè aīa Christiana quādo me,i.in tpe peccati,& indeuotionis,ipsa pro certo hebetat negotia,& somnus deliciarum,& peccatorum hebetāt oculos.Et iō in vere,i.in tempore gr̃æ debet exire per cōfessionē,& fœniculum comedere,i.sacram doctrinam, et prædictiam,& discretionem Collyrio inunge oculos tuos , vt videas.Apo.3.¶Vipera ſm Arist.li.8.c.17.pellem mutat successi
brionis,& incipit à capite.Sic verè aīa,qñ hēt pellem veterem.i.malam conuersationem,ipsa dēt eam deponere per confessionem,& se per pœnitentiam renouare,sed ista renouatio debet fieri à capite.i.à principio vitæ,quia.s.qui homo confitetur,dāt incipere à capite.i. à tempore iuuentutis, et oia residua totaliter explicare . vnde Ps. Renouabitur vt aquilæ iuuentus tua. Vide supra de Angue, vbi inuenies modum renouationis ſm Physol.¶Item Arist.lib.8.c.29.dicit q̃ inuenitur paruus serpens;quē omnes serpentes fugiūt quasi quam magni,qui qñ aliquē mordet,statim in circuitu morsus omnia alia putrefiunt.¦In India ēt (vt dicit) est serpens modicus,contra cuius morsum non reperit aliquis medicinam.Tales sunt malitiosi,qui licet sint parui,quātum ad potentiam secularem,tñ à magnis personis timentur,et verentur,sicut patet in causidicis,detractoribus, et peruersis hominibus,qui ab omnibus timentur, et hoc quia quando ali quem mordent per detractionem,statim faciunt eum putrefcere per infamiam,et vilem reputationem.Et illi serpētes qui sunt de india (quæ interpretatur confessio,) id est q̃ sub specie confessionis diffamant aliōs confitentes,pessimi sūt. Si mordeat serpens in silentio etc. Eccl.10. ¶Scđm Ambros i hexameron,est quoddam genus viperæ,q̃ cum voluntatem cœundi habet,murenæ copulam requirit,progrediturque ad litus a quæ vbi credit murenulam latitare,et ipsam sibi loco euocat,et prouocat ap amplexum,sed post expleto coitu,iterato reuertitur ad venenum,et ipso relumpto reuertitur ad cauernam,et sic murena concipit, non tñ fœtū venenosum ad modum serpentis,sed bonum atq; congruum, sicut ipsa.Vipera est malus,et hypocrita,uel quātuncus p̄dicator;venenum sunt mala,et inhonesta verba sua,murena est simplex,et deuota persona.Isti ergo viperei,et hypocritę prædicatores uolentes,q̃ murena,i.boni seculares eis copulentur,et coniungantur per affectum, hoc est dictu q̃ volunt acquirere eorum beniuolentiam,et fauorem,sibiāq; per prædicationem,bonam et honestam locutionem,et dimittunt venenum,idest pessima verba sua,et ideo murena, idest simplices seculares audito sibilo suę prędicationis,statim assunt, et eisdem per amorem coniunguntur et copulātur.Sed verè ista uipera,i.iste hypocrita statim post illū coitum.i.post actum prędicationis,quando.s.recessit murena.i. quando est in absentia aliorum,tunc vere uenenum suum.i. statum et uerba infamię,et peccata iterum recipit,et reūmit.Canis reuersus ad uomitum.Prou.26.Veruntñ murenę, i.simplices,qui ab istis viperis fœtum boni propositi concepe
runt , non faciunt propter hoc fœtus venosos,i. opera mala,sed bona,congrua et honesta, et hoc quia non cōceperūt ex p̄dicatorū malorū operib.sed ex suis uerbis bonis iuxta illud.Quæ dicunt uobis,seruate et facite,quę aūt faciunt,nolite facere.Matt.23.Vel dic q̃ serpens est peccator murena est corpus Chri in sacramento. Ad istam igitur murenam attrahendā in pascha te,vipera,i.peccator sibilat p orationem,& venenum;i.peccatum euomit per confessionem,et sic ad copulam eius admittitur per sacramentalem communionem,sed uerè quando cessat ista copula,statim post pascha,nunc ad venenum euomitum,idest ad peccata confessa,et dimissa iterum reuertitur.Iud.10 Filii Israel peccatis veteribus iungentes noua,etc.Eccle.34.Qui baptizatur à mortuo,et iterum tāgit eum , quid prodest ei nisi labore Istud patet,quia statim post pascha efficiunt luxuriosi,et cupidi sicut ante.Vel dic q̃ vipera ē diabolus,qui sibilo suo id est

malis suggestionibus,& tentationibus prouocat mu
lām,quæ est in aqua.i.in statu gratiæ,vt exinde exiēs
ducat p̄fm mortale cōiungatur,& cum ea fornicetur,qđ
est uere murena,i.aīa facit,& ipsum sequit̄,& ei obedit.
Statim eā sequitur, quasi bos ductus ad victimam.
Vipera est luxuriosus,murena mulier &c.sicut supra de
serpente.Vel expone de Dei filio , & beata virgine, sicut habetur.Vel expone de apostatis, quos suis
suggestionib.diabolus extrahit de aqua deuotionis,& de fluctib.fœcundata,& ad opem cunctorum hominum dedicata.
Vel pōt exponi de prælato,qui debet esse medius per æquitatem, quia per acceptionem personarum non debet plus
ad unam partem quam ad alteram declinare. Vel etiam de
anima uel iusto,qui debet esse in medio uirtuositatis &c. sicut supra.¶Secundum Basi.in Hexameron, terra est corpus
fructiferum,& fœcundum, sphericum, elementorum insimum , & medium , & ideo dicitur scabelum à scriptura,&
mundi centrum à sapientibus est uocata.quia.s.in terra impressum apparet uestigium Dei.i.sua sapientia.s.in creaturarum ipsius productione,sicut in scabello pedum, & more cēteri a circunferentia undiq; est æqualiter distincta , & mundi
stabile fundamentum.Est.n.naturaliter quieta,& immobilis
quo ad sui totum,frigida,sicca & corpulēta,licet in suis partibus recipiat sæpe motum.Sic uerè prælatus,uel uir perfectus,uel ēt beata uirgo fuit infima per humilitatē; media p
concordantiæ uanitatem,fructifera & fœcunda p gratiarū
& uirtutum multiplicitate,per q̃ p̄ctores aluntur,& nutriūtur,centrū & fundamentū stabile,& immobile per fidei firmitatē,& spei longaminitatē,frigida per diuinū timorē reprimentē,sicca per castitatis nitorē, corpulenta p perseuerantiæ,& firmitatis uigorē.Pſ.Qui fundasti terra super stabilitatē suā.Et iō ipsa fuit scabellū,quia uerè Deus pater in ipsa impressit uestigium, & imaginem suā.i. ipm filiū b̄dictū qui.s.est imago,& sapientia Dei patris,quia . Terra scabellū pedum meorum,dicit dns Esa.66. Et sic ēt dico , q̃ ipsa fuit quieta per pacē,concordiā & amorē,& spherica p obediētiā,& timorē.Et hæc fuit optimè figurata in quadam imagine, q̃ antiqui terræ fecerunt,& dedicauerunt,q̃ almā matrē uocauerunt.Nā quia eā dicebant matrem esse deorū,iō summis honoribus coluerunt,attendentes maximā terræ fœcū
ditatem,& virtutem,& vnā imaginē fœminā sibi fecerūt, q̃
almam matrē dixerunt, quę corona turrium decorabāt, &
ei leones domiti subiiciebant,ipsam galli sequebātur, & ipsa in curru sedere fingebāt,& in manibus clauē,& tympanū portare videbāt,cuius aurigæ vibrabāt gladios, quos portabant,vt dicit Isid.lib.8.c.11.de diis gentium.Istā almā matrē dicebant,eo q̃ oīm aīalium sit mater principium, & origo, & q̃ oīa alat,& nutriat.Coronā habet turritā,eo q̃ turribus & ciuitatibus superpositis decorāt,leones sibi subiiciuntur, eo q̃ nullum sit tam ferox aīal , q̃ in morte ei finaliter submittat,ipsam galli sequebātur, quia ēt volucres cœli,terræque feminibus indigent,& ad eā descendunt gr̃a nutrimenti.Sedere etiam dr,quia fixa & immobilis perseuerat.in curru vehibili trahitur,& vehitur,quia in medio aliorū elementorū, quę sunt mobilia,situatur,cūctis ēt se mouentibus,terræ penitus fixa manet.Ista clauem habere dr, q̃a in hyeme se claudit,in verè āt se aperit, & fructū emittit . Tympanū etiā habet,ad significandū,q̃ dum ferramentis, & ligonibus colit, sonus & strepitus obaudit.Aurigæ aūt eius gladios portant, ad significandum q̃ pro terra acquirenda bella sępe cōcitātur,in quibus gladii extrahunt̄.Talis per oīa beata virgo dr, quia mater filij Dei nuncupat̄.Alma redemptoris mater.Mater etiā est & nutrix oīm p̄ctorum , & iō leones tyranni, & p̄ctōres,galli.i.spūales viri,& angeli,& sancti ipsam sequuntur,honorant & venerant̄, & fructibus suæ gr̃æ , & miæ recreant̄.Bernar.Maria oībus aīa est facta,& in ea p̄ctōr venia, iustus gr̃am,angelus lętitiā inueni &c . Et ista clauem habere dr,q̃a verè seipsam, vel terram paradisi cuicūq; voluerit aperit seu claudit.Habet.n.clauem Dauid,qua claudit,& nemo aperit,& nemo claudit &c.Apoca.3. Tympanum etiam portat,q̃a uerè sonus laudis, & iubili & orationis in suis auribus continuè est promendus.Laudate eam in tympano,& choro.Et ista corona turrita insignitur, quia verè ciuitates, & castra , religiones & conuentus super ipsius spem,& fiducia sunt fundata,& omnia suis precibus sustinet, & supportat.Et ista etiam cęteris motis sedere dicitur,quia uere dum Apostoli uoluerunt , & dubitarent in morte Christi per incrudelitatem,ista tamen in fide fixa , & stabilis stetit,& permansit. Et ideo aurigæ ipsius,id est ipsius cultores,& deuoti, debent habere gladios in manibus , id est opera uirtuosa , ut suam acquirant gratiam , & conseruent. Gladii an-

LIBER VNDECIMVS

De terra,& eius Partibus,necnō de gemmis, & lapidibus preciosis , & primò de terra in generali. Cap. 1.

TErra ſm Isid. in mundo est posita , & à centro cœli interuallis æqualib. separata.Et dr terra, quia teritur,& humus , q̃a humore maris,cui coniūgitur,humectatur.Tellus ēt dr,eo q̃ fructus eius tollimus. Arida aūt dr: eo qđ natura
propria arida sit & sicca,vel q̃a araturæ,& culturę sit dedicata.Et dr opes,eo qđ ōpem conferat mortalib. & creaturis, quas nutrit,& fustētat, ſm Isid.li.4.c.1.Rectè per oīa talis est
Iuno.Maria,quia verè sp est in medio per sui interuentionem,quia sp se ponit mediam,& concordiam Dei & hoīum
facit,& componit.Eze.5.Ista est Hierusalem in medio gentium posui eam.Est ēt sp in medio, quia est virtu, vel quia est
æqualitas.Et ista dr terra, quia verè ipsa fuit paupertate, & tribulationib.sp trita. Humus ēt dr, quia verè semper fuit p
deuotionem,& gratiam humectata,& hoc quia cum mari.i. cum Deo , vel cum amaritudine pœnitētiæ fuit per charitatis vinculum colligata. Qui fundauit terram super aquas.Di
citur etiam tellus, quia pro certo fructus eius,s. gratiam , & misericordiam tollimus,& recipimus ab ea,quia terra dedit fructū suum.Pſ.66. Et ideo dr ops, qui opem & auxiliū fert & confert oībus desolatis. Arida ēt dr, quia verè ista fuit sine humore voluptatis per castitatem , & arata per pœnitentiæ austeritatem.Vocauitq; aridam terrā.Gen.1.Vt pone de ecclesia, quæ est in medio mundi,multis tribulationibus triturata,carismatum humorib.irrigata,donis ac virtutib.fœcundata,& ad opem cunctorum hominum dedicata. Vel pōt exponi de prælato,qui debet esse medius per æquitatem, quia per acceptionem personarum non debet plus ad unam partem quam ad alteram declinare. Vel etiam de anima uel iusto,qui debet esse in medio uirtuositatis &c. sicut supra.¶Secundum Basi.in Hexameron, terra est corpus
fructiferum,& fœcundum, sphericum, elementorum insimum , & medium , & ideo dicitur scabelum à scriptura,& mundi centrum à sapientibus est uocata.quia.s.in terra impressum apparet uestigium Dei.i.sua sapientia.s.in creaturarum ipsius productione,sicut in scabello pedum, & more cēteri a circunferentia undiq; est æqualiter distincta , & mundi
stabile fundamentum.Est.n.naturaliter quieta,& immobilis
quo ad sui totum,frigida,sicca & corpulēta,licet in suis partibus recipiat sæpe motum.Sic uerè prælatus,uel uir perfectus,uel ēt beata uirgo fuit infima per humilitatē; media p
concordantiæ uanitatem,fructifera & fœcunda p gratiarū
& uirtutum multiplicitate,per q̃ p̄ctōres aluntur,& nutriūtur,centrū & fundamentū stabile,& immobile per fidei firmitatē,& spei longaminitatē,frigida per diuinū timorē reprimentē,sicca per castitatis nitorē, corpulenta p perseuerantiæ,& firmitatis uigorē.Pſ.Qui fundasti terra super stabilitatē suā.Et iō ipsa fuit scabellū,quia uerè Deus pater in ipsa impressit uestigium, & imaginem suā.i. ipm filiū b̄dictū qui.s.est imago,& sapientia Dei patris,quia . Terra scabellū pedum meorum,dicit dns Esa.66. Et sic ēt dico , q̃ ipsa fuit quieta per pacē,concordiā & amorē,& spherica p obediētiā,& timorē.Et hæc fuit optimè figurata in quadam imagine, q̃ antiqui terræ fecerunt,& dedicauerunt,q̃ almā matrē uocauerunt.Nā quia eā dicebant matrem esse deorū,iō summis honoribus coluerunt,attendentes maximā terræ fœcūditatem,& virtutem,& vnā imaginē fœminā sibi fecerūt, q̃ almam matrē dixerunt, quę corona turrium decorabāt, & ei leones domiti subiiciebant,ipsam galli sequebātur, & ipsa in curru sedere fingebāt,& in manibus clauē,& tympanū portare videbāt,cuius aurigæ vibrabāt gladios, quos portabant,vt dicit Isid.lib.8.c.11.de diis gentium.Istā almā matrē dicebant,eo q̃ oīm aīalium sit mater principium, & origo, & q̃ oīa alat,& nutriat.Coronā habet turritā,eo q̃ turribus & ciuitatibus superpositis decorāt,leones sibi subiiciuntur, eo q̃ nullum sit tam ferox aīal , q̃ in morte ei finaliter submittat,ipsam galli sequebātur, quia ēt volucres cœli,terræque feminibus indigent,& ad eā descendunt gr̃a nutrimenti.Sedere etiam dr,quia fixa & immobilis perseuerat.in curru vehibili trahitur,& vehitur,quia in medio aliorū elementorū, quę sunt mobilia,situatur,cūctis ēt se mouentibus,terræ penitus fixa manet.Ista clauem habere dr, q̃a in hyeme se claudit,in verè āt se aperit, & fructū emittit . Tympanū etiā habet,ad significandū,q̃ dum ferramentis, & ligonibus colit, sonus & strepitus obaudit.Aurigæ aūt eius gladios portant, ad significandum q̃ pro terra acquirenda bella sępe cōcitātur,in quibus gladii extrahunt̄.Talis per oīa beata virgo dr, quia mater filij Dei nuncupat̄.Alma redemptoris mater.Mater etiā est & nutrix oīm p̄ctorum , & iō leones tyranni, & p̄ctōres,galli.i.spūales viri,& angeli,& sancti ipsam sequuntur,honorant & venerant̄, & fructibus suæ gr̃æ , & miæ recreant̄.Bernar.Maria oībus aīa est facta,& in ea p̄ctōr venia, iustus gr̃am,angelus lętitiā inueni &c . Et ista clauem habere dr,q̃a verè seipsam, vel terram paradisi cuicūq; voluerit aperit seu claudit.Habet.n.clauem Dauid,qua claudit,& nemo aperit,& nemo claudit &c.Apoca.3. Tympanum etiam portat,q̃a uerè sonus laudis, & iubili & orationis in suis auribus continuè est promendus.Laudate eam in tympano,& choro.Et ista corona turrita insignitur, quia verè ciuitates, & castra , religiones & conuentus super ipsius spem,& fiducia sunt fundata,& omnia suis precibus sustinet, & supportat.Et ista etiam cęteris motis sedere dicitur,quia uere dum Apostoli uoluerunt , & dubitarent in morte Christi per incrudelitatem,ista tamen in fide fixa , & stabilis stetit,& permansit. Et ideo aurigæ ipsius,id est ipsius cultores,& deuoti, debent habere gladios in manibus , id est opera uirtuosa , ut suam acquirant gratiam , & conseruent. Gladii an-

cipites in manibus eorum, vt faciant vindictam in nationib. Isti ẽt debent pugnare contra dęmones, vitia & peccata. Et ꝑt de Deo dici, q̃ est ꝑ, & nutritor oĩum, & turres. i. mundi ciuitates, & status per suam prouidentiã dirigit, & gubernat. Leones. i. dęmones & peccatores, galli. i. Angeli & boni eidem sunt subiecti, & cũ oĩa sint mobilia, & variabilia, tñ inuariabilis, & imutabilis perseuerat. Dic de cæteris sicut supra. Vel expone si vis de bono ꝓlato, qui debet esse aliorum mater, & nutrix, stabilis, æquus, medius, habens clauẽ iurisdictionis, & ei ẽt tyranni debẽt subiici. Vel de eccła militiã te, quæ est vestigium dei & scabellum &c. ¶Terra est corpus infimum summè à cœlo distans, ĩmobile, opacum & obscurum, durum, grossum & corpulentum, frigidum & siccũ, serpentum, & aĩalium contentiuum, diuitiarum & fructuũ ꝓ elementis cæteris productiuum, aratri & culturæ ꝑ cæteris sustentatiuum, in maris medio permansiuum. Rectè talis est peccator, q̃a verè ab ipso cęlo, ſ. Deo, summè diuiditur atq; distat. Esa. 59. Iniquitates vestræ diuiserunt inter vos, & Deũ vestrum. Et cũ istius cęli influentiam, ſ. bñficia Dei ꝑ alia, & naturalia participat atq; sumit, quia. ſ. Deus facit solẽ suum oriri super bonos, & malo, sicut dr̃ Mt. 5. Iste est ergo immobilis per pigritiam, & tepiditatem, obscurus ꝓ ignorãtiã, & stoliditatem, durus per incõpassionem frigidus per indeuotionẽ, siccus ꝑ humori gr̃æ priuationẽ, grossus per superbiam & inflationẽ, corpulẽtus per pigritię & auaritiæ ponderationẽ, & ẽt tales sunt pleni bestiis, & serpentibus, i. carnalib affectionibus, & motibus, q̃ in carne sua serpunt, & culturę, & labori. i. mundi tribulationibus sunt dediti, quia non est pax impijs, d. dñs. Esa. 48. Et ī medio maris, i. ī medio amaritudinis pctórum sunt locati, vel in medio fluctuum huius mundi. Iõ. dr̃ ibidẽ. Impij tanq̃ mare feruens, quod quiescere non valet. Sic isti à cunctis raptoribus conculcãtur, & cõtemnuntur. unde Transeunt bestiæ saltis, & conculcauerunt carduum 1. Reg. 14. Sed pro certo licet isti sint tot, & tantis vitijs pleni, tñ præ cęteris hominibus, fructib. & diuitijs sunt repleti. Pſ. Impleta est terra possessione tua. Sunt ẽt immobiles, & stabiles, q̃a verè nõ ꝓt moueri. ſ. de malo statu in bonum per quacunque correctionem, monitionem uel prædicationem, imo ſp plus stabiliuntur per obstinationẽ. Pſ. Fundauit terram super stabilitatẽ suã nõ inclinabitur &c. ¶Terra in medio mari est sita, & frigidæ & siccæ est naturæ, aratro rum culturis ſcinditur, & colitur, vt fructificet, a cęlo est remota, & infima, & vilissima oĩum elementorum. Sic verè hõ pœnitens est in medio maris, i. amaræ contritionis, frigidus per diuinum timorem, siccus per pœnitẽtiæ austeritatem, & infimus per humilitatẽ, & sui reputatione à cœlo. i. à Deo remotus, & vilissimus reputatus, & ideo diuersis culturis, i. bonis operibus excollitur, vt sic per gratiam fructibus, i. meritis, fęcundẽ, & à sterilitate vitiorum pęnitus liberetur. quia Qui operatur terram, saturabitur panib. Prouer. 12. Et sic ipse pót dicere illud Ezechiel 27. Perfecti decoris ego sum, & in corde maris sita. ¶ Terra est corpus sphericium, respectu cœli minimum, & tamen in se maximum, & licet sit à cœlo remotum, & infimũ tñ est influentiarũ cęlestiũ receptiuũ, & ideo fęcundissimum inter cætera elementa reperitur. Nã cũ sit in cœli medio, ideo ab eo recipit influentiam a qualibet, sui parte, & sic multis, & diuersis speciebus sensibilibus est, ornata. Veruntñ ad hoc, q̃ fructificet, necesse est vt culturis, & laboribus exponatur. Sic vere boni, q̃ iusti, infimi & humiles a cæteris calcati, & contempti, licet sint minimi respectũ cœli, i. respectu Christi per humilitatem tamẽ in se sunt maximi per virtutum multiplicitatem. Nam licet cęlo, & à paradiso, & a consortio Christi sint remoti in vita ista, tñ istius influentiam, ſ. Christi, & sanctorum, per gratiam, & deuotionem recipiunt, & percipiunt vndequaq;, quia verè quælibet pars cœli, i. quilibet sanctus, qui est in paradiso in iustos influit per orationem, & gratiæ impetrationem. 1. Reg. 18. Ecce (iuquit) places regi, & oês serui eius diligunt te. Et iõ tales sunt fœcundi per bonorum operũ productionẽ, & multiplicib. speciebus, ſ. gratijs, & virtutib. sunt ornati. Et maximè quando culturis, & laboribus pœnitentiæ sunt exculti. Et ideo dr̃ Esaiæ 55. Descendit imber, & nix de cœlo, & illuc ultra nõ reuertitur, sed inebriat terram, & germinare eam facit. Et isti sunt infimi per humilitatem, quia. ſ. se cunctis reputant bassiores, & spherici per obedientiæ velocitatem, & solidi per cõstantiæ firmitatẽ. vnde Eccl. 1. Terra autem in ęternum æat. ¶ Licet cœlum a terra videat̃ summe distare, tñ in eam occulte influit, & est cã quare ibi lapides, & fructus generant̃, & arbores. Sic verè licet aperte non videatur, tñ hoies terrenos, & est cã oĩum, q̃ in eis ſpiritua liter producũ tur, quia ſm Hiero. oĩa ꝓuidentia Dei aguntur. ¶ Licet cœli infima, ſm quid est nobilior, quia. ſ. reb. ſensibilib. & fructib. & honores, tamen a fructu bonorum operum sunt clari p scias, & ideo terra. i. subditi sunt hodie talib. meliores, quia licet careant lumine discretionis, & sapiæ, tñ fructib. bonorum operum sunt fœcundi. Vel allega si vis de clericis, & laicis, vel de religiosis, & secularib. ¶ Terra est immobilis acque fir n. sit frigida, & ficca, iõ oês partes eius tendunt, & mouent naturaliter versus centrum, iõ motu istarum partium circa centrum æquilibrata suspendit, & sic stabilis, & immobilis perseuerat. Et cũ (ſm Isid.) sit corpus solidum, ideo oĩa pôde rosa sine flexione sustinet, & sustentat. Rectè sic est de anima perfecta, quia ipsa verè debet esse immobilis, & stabilis per seuerantiam, & constantiæ fortitudinem & virtutẽ. Nã quia secũ debet hr̃e frigus diuini timoris, quod oĩa ſuperflua reprimit, & deficcat, iõ oês partes eius. i. oês affectus, & voluntates debent tendere naturaĺr, & ordinari ad centrum. i. ad deum & circa eum suspendi per contemplationẽ & delectationẽ, & sic suis ponderib. adæquabitur, & perseuerãs, et stabilis stabit. Quia verè hõ qui perfectè coniungitur cũ centro Deo per charitatem, stabilis efficitur per constantiã, et firmitatẽ. Quis nos separabit a charitate Chr̃i, neq; mors &c. ad Roma. 8. Ideo Pſ. Fundauit terram super stabilitatem suam. Istud patet in beata virgine, quę ita fuit stabilis ꝑ perseuerantię, et fidei firmitatem, q̃ in morte filii cũctis Apostolis per infidelitatem vacillantibus, nullatenus fuit mota. Et ideo ſabbato in honorẽ ipsius à carnibus alcubi ieiunatur, q̃a in ſabbatho paschæ Chr̃o mortuo ipsa fuit sola fidei fundamẽtum. Et ideo persona, quæ taliter est firmata, oẽ pondus tribulationis, et tẽrationis potẽs ẽ sustinere. Oĩa sustinet 1. ad Corint. 13. Vel dic de ecclesia, quæ quia cẽtrum Deum est fundata per charitatem, ideo in fide firma, et stabilis perseuerat, licet quãtũ ad aliquas sui partes, et personas, per errores, et hæreses patiatur multotiens terræmotũ. Terra mota est. ¶ Terra est fundamentum oĩum grauium, et oĩa quæ sunt, mouẽtur præter terram, et quæcunq; grauia mota, qũ ad terram peruenerint, quietant̃. Et ideo propter eius notabiles effectus, gẽtiles ipsam antiquitus tanquam deam coluerunt, eo. ſ. q̃ oĩa nutrit, omnia cibat, et in ea omnia vegetabilia radicantur, et nutriuntur et suis occultis humoribus vegetantur. Vnde nullum vegetabile pót viuere, nisi in terra interius infigatur. Rectè talis est Deus, qui ꝑ certo est rerum oĩum fundamentum, principium et origo, quia verè omnia alia sunt naturaliter mobilia, et mutabilia præter ipsum, quia Ecce inter sanctos eius nemo immutabilis. Iob 15. Ipse aũt est immobilis, immutabilis et in corruptibilis. Ego dominus, & non mutor. Mala. 3. Ideo Num. 23. Non est Deus ut hõ, vt mentiatur, neq; ut filius hois, vt mutetur. Et iõ oĩa ponderosa. i. oês hoies virtuosi, et maturi ad eum mouent̃ p affectum, et in eo tantummodo quietantur, qñ. ſ. ei per gratiam in præsenti, et in futuro per gloriam copulantur. Et iõ iste honorandus est, quia verè oĩa cibat, et nutrit, et tpaliter, et ſpualiter, quia suis occultis humoribus. i. per occultos modos suæ prouidentiæ, ipse nutrit, et uegetat vniuersa, quia ipse dat semen seminanti, et panem comedenti 2. ad Corinth. 9. Vnde uerè nullus potest uiuere per gratiam uel gloriam, nisi in eo per fidem, et charitatem fuerit radicat̃. Ad odorem aquæ mittit radicem. Iob 14. Et sicut terræ leones, et alia animalia in fine subiiciuntur, et ad terram reuertuntur in morte, sic mundi principes ecclesiæ fidei, et potestati Dei. Vel dic de ecclesia, in qua inuenitur nutrimentum ſpualium gratiarum, et in qua hoies radicantur, et nisi in fide ipsius sint plantati. nunquam uita gratiæ uel gloriæ uiuunt. Vel dic de paradiso, ad quem omnia tendunt, et in eo a motu tribulationũ oium, quietantur, et ibi cibantur, et nutriuntur, et ſpẽ radicantur, et tamen inuariabilis et immutabilis

est. Et sicut pro acquirenda terra hoies pugnant, sic & pro acquirenda gloria Paradisi, hois dẽt cõtra uitia, & pctã pugnare. vñ. 1. Mac. 3. Pugnem⁹ ꝓ hæreditate nr̃a. Iõ de tali dr̃ Deu. 4. Vos transibitis & possidebitis terrã egregiã. Et sicut hyeme frigore, & gelu cõstringitur, niue & glacie obriguit, à fructib. & florib. denudatur, & iõ decore, & deformis ꝓpter indeuotionem, & arborum, recuperat & decorẽ. Sic verè anima ꝓpter hyemis. i. in statu pctí frigore indeuotionis gelat, & constringitur per obstinationẽ, & incõpassionem, & à fructib. & florib. i. gratiis, & uirtutib. spoliat, & à decore perfectionis honestatis, & gr̃æ spoliatur, niue tñ. i. bonis temporalib. adornatur, quia. ſ. mali plus quam boni diuitiis abundant, Iob 12. Abundant tabernacula prædonum. Sic p certo qñ ver gratię reuertitur, & sol Chr̃s ei per charitatem appropinquat, tũc recuperat uirorẽ honestatis, flo rem bonorum. cogitationum, & fructus bonarum operationũ Producat terra herbã uirentem, & facientẽ semen &c. ¶ Licet terra sit fixa, & stabilis ſm situm, summè tamẽ dispabilis per effectum. Terra ẽt licet exterius uilis appa rens, & deformis, intus tamẽ latitant multa preciosa, ſ. lapides pretiosi, metalla, quæ ibi per solis influentiã generantur. Sic hoies nobiles, & iusti, & humiles, qui fixi sũt, & stabiles per gra cẽ firmitatẽ, multa in hoc mundo patiuntur, quia more ter ræ aliquantenus stabilis atq; firma, aliqñ tñ discutitur vehemẽ ter, & mouetur. Nam qñ in uentre terræ uapor siccus, & fri gidus inclusus per adiunctionem igneam agitatur, tunc ip sam terram commouet, & generat terræmotum, & uapore exeunte, sonus atq; tonitruum auditur, vt dicit Arist. lib. Me teororum 3. c. 5. Sic verè charissimi ſpualiter, quãdo in terra corde terreno peccatoris includitur vapor seu uentus, hoc est dictu, diuina inspiratio Spũs sancti, & quãdo ignis fomentis cõtritionis ibi adiungitur, tunc verè licet ista terra sic fixa, & stabilis, hoc est dictu, licet peccator sit durus, incorrigibilis, & obstinatus in malo, ꝓposito, tamen per Dei gr̃am mouetur per sui status discussionem, audit, tonitruũ per confessionem, exit vapor & fumus. i. vitia & peccata, et terra. i. corpus scinditur, & aperitur per pœnitentiã, & affli ctionem. Ideo Prou. 30. Per tria, i. per contritionem confessionem, & satisfactionem, mouet terra. i. peccator. ſ. à statu pctí in statum gr̃æ. Pſ. Terra mota est, &. n. cœli distillauerũt. Vel dici aliter, ꝙ. ſ. qñ in ventre, & corde terræ, i. pctóris gñatur vapor superbię, tũc vere ipsum mouet peritã, & ꝓsumptionem, & elationem, & sic aperitur per iactantiam, & suorum actuum manifestationem, & tonitruũ tribulationũ, & cõminationũ ab eo cõmouẽt. Vox tonitrui eius verbera uit terram. Eccl. 43. Vel dic ꝙ qñ terra. i. corpus superborum in morte findit, tunc vere ventus superbiæ euaporat, & tonitruũ æternæ cõdemnationis, & diuinæ sententiæ in eis gñatur. Aperta est terra, & deglutiuit Dathan. ¶ Qñ diuersi vapores, & venti in uentre terræ conclusi inuicem concutiunt, tunc ibidem ex tali collisione sonus tonitrui gñat, & tandem per uiolẽtiam vaporũ terra illa scindit, & sic uapor ille exit. Et d. Arist. ibidem, ꝙ ī locis multarum cauernarum, & vbi est refluxus maris gñatur de facili terræ motus. Vñ d. ꝙ tpe Herculis in qbusdam insulis, incæpit eleuari terra ad similitudinẽ collis, & postea scissus est mõs ille, & exiuit vapor fortis, q̃ destruxit proximã ciuitatem. Terra ẽ religio vł ecclesia vapores ventosi sunt superbi religiosi, & clerici, q̃ uerè qũ sunt in uenter terræ. i. in claustro religionis, tũc nõ sunt contenti, loco & statu proprio, imo uolũt exire, & ad exteriora bñficia & officia, ad q̃ cupiunt ꝓmoueri, & iõ alter contra alterum cõmouẽt, ſ. per iras, & discordias atq; lites, diuisiones, & odia, & sic tonitruũ. i. uox appellationũ emittit, & auditur, vel ẽt vox infamiæ, et detractionũ, & sic terra et ciuitas. i. illa uł eccła religio eorũ rixis, & discordiis dissipat̃, & ipsi uapores. i. ipsi mali quasi uiolenter exeunt, ſ. plationis officia occupãdo, & per lites, & discordias bñficia acquirendo. Const. n. ꝙ per lites malorũ, religiones hodie destruuntur, ut talibus dicatur, Tu terram tuã disperdidisti, tu populum tuum occidisti. Esa. 14. Et hoc ſmmè accidit in illis partibus ubi est refluxus maris. i. affluentia diuitiarũ. ſ. in religionibus diuitibus, & rendatis. ¶ Qñ efficitur terræmotus, semper accidit tenebrositas tegens solem, & ante eũ apparet eius signum, ſ. nubes longa in cœlo, quæ uł ad modum lineæ ante fons ortum, ſm Aristot. ibidẽ. Sic uerè qñ terra, i. peccator mouetur per iram uel superbiam, tunc uere in eo oritur tenebrositas ignorantiæ, quæ tegit solem, i. claritatẽ, sui intellectus, quia uerè tales non uidentur habere oculos, quia. ſ. non uident fragilitatẽ propriã. ifernum &c. Ex cœca cor populi huius. Esa. 6. Vel dic ꝙ qñ terræmotus conritionis accidit, tunc ignorantia generatur. quia. ſ. Homo nescit, utrum amore uel odio dignus sit. Eccl. 9. ¶ Accidit quandoq; terræmotus in eclipsi, quia qñ per lunæ interpositionem solaris radius impeditur ne perueniat ad aerẽ, tunc uapor q̃ est causa terræmotus, non consumitur, & sic necessario gñatur terræmotus, ut dicit idem. Sic uere qñ inter nos, & solem iustitiæ Christum interponitur luna, id est mundi prosperitas per eius affectionem, tunc uerè radius suæ gratiæ impeditur ne ad aerem conscitiæ nostræ perueniat, & attingat, & sic uapor superbiæ, in corde nostro non consumitur, sed ꝑ eius augmentationem terræmotus tribulationis, & iracundiæ, tonitruum comminationis, & iactantiæ generatur. Vel uapor est tẽtatio uel mala affectio, tonitruum est detractio, uel infamia, uel mala operatio &c. sicut supra. Vel terræmotus est mors temporalis, et æterna. ¶ Secundum Arist in lib. de uegetabilium, terræmotus non fit in locis exterius porosis, et raris, quia uapor interior, qui est cã terræmotus, cõtinuè egreditur, et exhalat, quanquã ibi generatur, et sic non fit tanta uaporis cõgregatio, q̃ possit facere terræmotum. Sic uerè licet multi uapores. i. multa peccata congregentur in uentre, et conscientia peccatoris, tñ fi fit porosus, et fabulosus per pœnitentiam, et confessionem, ut quia continuè uapores emittit confitendo, nec in corde suo manere permittit, pro certo nunquã patietur mortis æternæ terræmotum, quia hõ pronus ad confessionem, nunquam patitur damnationem. Exemplifica benè etc. ¶ In locis ſmmè solidis atq; firmis non accidit terræmotus, et hoc quia ꝓ substantiæ solliditatem uapor nullus pôt interius generari cum nõ sit ibi cõcauitas in qua possit contineri, ſm Arist. ibidem. Sic uerè aliqui sunt firmi, et stabiles per constantiæ, et perseuerantiæ, et fortitudinis firmitatem, et hoc tm̃, ꝙ in suis interiori bus. i. in conscientia, et uoluntate non generatur aliquis malus uapor. i. mala affectio, superbia et pctm̃, et pro certo tali bus nõ accidit terræmotus. i. damnatio sempiterna, quæ ter

ram.i.peccatorem cõcutis,& deterret.Fundauit terrã ſuper ſtabilitatẽ ſuã,& non inclinabitur &c.Et hoc qñ interius in conſcia,& exterius in apparentia fortes ſunt,ſtabiles & rationabiles ecõtra de hypocritis,q ſimiles ſunt mõtib.&c.

20 ¶In ſocis montuoſis ſm Ariſt.ibidẽ, ſæpius accidit terremotus,& hoc maximè i his, qui exterius ſunt firmi,& ſolidi,interius aũt ſunt cauernoſi,& ſpongioſi,quia tunc in concauitate aggregatur multus vapor,qui pp ſoliditatẽ ſuperficiei veratẽ exire,& ſic fit coagitatio,& terra ſcinditur,& mouetur. Tales ſunt hypocritæ,qui vñr eſſe montes.i.eleuati per contemplationẽ,& terrenorũ cõtẽptum,q ẽt ſunt montes per ſuperbiam,& elationẽ. Nã licet exterius in apparentia videanr eſſe firmi,& ſtabiles,fortes.ſ.& iuſti,tñ interius in cõſcientia ſunt cauernoſi,falſi.ſ.& curui,& à uirtutib.inanes, & uacui,& ideo pro certo tales patiunr faciliter terræmotum.i.dánationẽ ęternam, & hoc qa uapor malus in cluſus .i.interiora uitia,& peccata non exhalant per confeſſionẽ nec exterius vñr pp ſoliditatem exteriorem.i.pp apparentẽ perfectionem, & iõ ipſi;ſunt cã,q terra ita mouetur, & ſinaꝝ ſcinditur per cõcuſſionẽ mortis æternæ.Amos 3. Cir-

21 cuietur,agitabitur,& tribulabitur terra &c.¶Pater ergo vt cõiter,q terræmotus nõ accidit in locis, qui ſunt tales in exiſtentia,quales in apparentia vt quia ſunt ex toto rari,& poroſi,vel ex toto exterius,& interius ſolidi aeq; firmi, ſed in locis exterius ſolidis, interius aũt concauis conſueuit accidere terræmotus.Sic verè motus apoſtaſiæ non accidit cõiter in illis perſonis,quæ ſunt tales, quales ſe oſtendunt .ſ.in locis raris.i.in perſonis leuib.dum tã ſæpe euaporent per confeſſionem,nec in locis ſolidis atq; firmis.i. in iuſtis, & perfectis,quia in iſtis non oritur vapor tentationis,ſed i montuoſis,& cauernoſis.i.in hypocritis,qui ſunt extra fortes,& boni,interius concaui,& inanes.In talib.dico cõ ſueuit accidere motus apoſtaſiæ,quia tales facilius,q alii mouentur,& cadũt à ſtatu proprio,quia Deus nolens, amplius ſuſtinere hmõi fictiones,reſpicit terram,& facit eã tremere & c.In aliis aũt non accidit niſi per uiolentiã, quia ſicut terra licet ſtabilis aliqñ mouetper fortẽ motum tonitrui à ſuperiorib.ventis,ſic aliqñ quantũcunq; fortis ſit perſona, motus tñ tonitrui,& tribulationum ,q venit à ſuperiorib. & prælatis,ipſos facit moueri per apoſtaſiam,&à ſtatu pro

22 prio vacillare.¶Terra diuerſimodè variat,qa alibi alta,alibi depreſſa,alibi calida,alibi frigida, ſd tũ hoc regulare ẽ, & generale,q terra depreſſa calidior eſt, & fœcũdior q̃ alta, & hoc ſm Macrobium qa in vallib. fit maior radiorum ſolis aggregatio, quã in montib.q̃ eſt cã fœcunditatis,& caloris.Radii.n. ſp vadunt ad centrũ,& in locis angulioſis , & valloſis magis comprimuntur & multiplicantẽ.Sic verè charitſimi,in terra.i.in eccleſia vel religione ſunt aliquæ partes .i.aliquæ perſonæ altæ per dignitatẽ.ſ.ſblati,alii ſunt infirmi & depreſſi.ſ.ſubditi.Vel dic,q quidã ſunt eleuati per ,ſpe ritatẽ,& honores,alii depreſſi per triſtitias , & dolores, mi ſerias & tribulationes,ſed verè tales ſunt cæteris calidiores per charitatẽ,& fœcundiores per bonorũ,operum fertilitatẽ,& hoc qa tales radiorum diu inæ gr̃æ maiorẽ percipiũt quantitatẽ,quia ,p certo radius diuinæ gr̃æ ſp tendit ad valles,& angulos.i.ad perſonas humiles,& depreſſas.Ad quẽ.n. reſpiciã(dicit dñs)niſi ad humilem trementem verba mea? Eſa.66.Vel ſi uis per mõtes intellige religioſos,& clericos,

23 pualles laicos,& ſeculares &c.ſicut ſupra.¶Variat ẽt terra ſm ſolis propinquitatem.uel longinquitatẽ,quia illa eſt fertilior,quæ ad ſuſceptionẽ radiorũ ſolariũ magis diſponit p culturã vel naturã,& q̃ eſt ſoli,magis ,ppinqua , illa aũt q̃ ẽ à ſole remota, & i diſpoſita ſicut ẽ Nortuergia & c.hmõi paucã vel nullã habet fertilitatẽ.Sic uerè illa terra, religio vel aĩa,q̃ ẽ ,ppè ſolẽ.i.,ppè diuinã ſcripturã,& ſapiam, vel ,ppè diuinã gr̃am,p charitatẽ,fœcunda per bona opera reperitur,& maxime qñ per pniam,& laborẽ,tribulationem & paupertatẽ excollitur,diſponitur & purgatur.Illi aũt ſta

24 t vel pſonæ,q lõgè ſunt à ſole diuinę ſapię uel gr̃æ,ſ.pctõres,& hmõi,à fructu bonorũ operũ ſunt ſteriles , & maximè qñ per pniam non colũtur,Qui.n.appropinquant pedibus eius,ſument de doctrina ipſius.Deu.33.¶Itẽ variat,terra ſm ventos,quia terra quam uentus orientalis perflat,tẽperata eſt inter quatuor qualitates,et ideo fructibus et floribus,ſpecibus & aromatibus eſt magis apta, & habita cu-

lis hoium opportuna. Illa autem quæ à vento occidentali perflatur,magis eſt humida,& frigida,& iõ minus eſt apta ad fructificandum.Ventus eſt diuina ſcia vel gr̃a,quæ ab oriente,i.a ſuperioribus ſperitas mundana,q ſp occidit,& decheat.Illa ergo terra, ille ſtatus qui uento orientali.i.diuina ſcia uel gr̃a perficitur,,p certo magis eſt aliis temperata(per diſcretionẽ.ſ. & moderatam turicatẽ)inter quatuor qualitates quatuor affectionũ,ſ. & aromatib.bonæ famæ,fructibus bonæ operationis, floribus bonæ converſationis præ cęteris ſtatib.& religionib.abundãt pleta,vt patet in religionib.mendicantib.Et iõ ſanũ & conſtans gruum ſunt habitaculum aiarum,& ẽt perſonarũ.Sed terra illa terra,quæ uento occidentali , & pluuioſo.i. mundano ſciẽtiis & ,ſperitatib.eſt ſuffulcta, vt eſt mundus cũ ſuis ſacarnalis infectionis,& iõ plus eſt ſterilis à fructu bonæ operationis.Fecit flare uẽtum ab occidente, qui arreparet locuſtas ,piecit in mare rubrum.Exo.10.Sic verè uentus iſte facit pctores deſcendere vſq; ad mare,i.vſq; ad amaritudinẽ infernũ.Vel ſi vis accipe aiam vel hoiem per terrã &c.ſicut ſupra.Vel terra orientalis,q̃ abundat in fructib.æterñę voluptatis,in florib.æternæ venuſtatis,in luminæ æternę claritatis,eſt Paradiſus,terra aũt occidentalis eſt mundus etc.vt ſupra.Gen.2.Plantauerat aũt dñs Deus Paradiſum uoluptatis ad orientalẽ plagã Edom. Vel uentus orientalis eſt ętas iuuenilis,occidentalis eſt ętas ſenilis,quia quidam ſunt bonini in iuuentute,mali in ſenectute etc.ſicut ſupra.¶Terra aqꝰ lonari uento p flata licet ſit infœcundior,tñ populos generat,et nutrit nobiliores,maiores,meliores,pulchriores,et audaciores.ſicut patet in Alemannis.Sic verè illi hoies,et perſonæ qui ſunt in uento frigido aquilonis.i.in ſtatu tribulationis,et paupertatis,ſunt cæteris nobiliores,et meliores .ſ.quantum ad gr̃as,licet circa eos fructus.i.diuitiæ, et delicię nõ abundẽt.Illi aũt q ſunt in uento auſtrali.i.in ſtatu ,ſperitatis mũdanę,cęteris ſunt minores,et uiliores.Sperutia,et pctã,licet fructib. diuiciarum deliciarum tpaliũ plus abundent.¶Variatur item terra per appropinquationẽ vel elongationem ad mare.Nam terra vicina mari meridionali calidior eſt,et humidior,quam cętęrę,quia vapor ſalſus à mari reſolutus,eã calefacit.Vapor aũt maris aquilonari pp frigoris prędominium terram propinquam infrigidat,et conſtringit.Mare ſignificat tribulationem,pars meridionalis ſignificat Paradiſum,et bona ſpualia, aquilonaris ãctẽgnificat mundum uel bona tpalia, terra aũt eſt aĩa vel hõ. Qũ ergo mare meridionale.i.tribulatio,quę ſuſtinetur pro Deo et bonis ſpiritualib.et pro meridie eternę lucis Paradiſi,tangit terram.i.aĩam,tunc verè vapor diuinę gratię qui inde prouenit,iſta terra calore dilectionis inardeſcit,et ha more pietatis,et deuotionis humectatur. Sed pro certo à mari aquilonari.ſ.à tribulationibus,quę pro mundo , et mundanis negociis ſuſtinentur,tangitur,tunc verè nõ calcſcit per dilectionem,ſed frigeſcit per indeuotionem,non humectatur per compaſſionem,ſed ſtringitur per parcitatẽ,nõ mollificatur ,p contritionem,ſed duratur per obſtinationẽ.Frigidus.n.uentus aquilo flabit,et gelabit cryſtallus ab aquis.Eccl.43,Vel per meridiem intellige ſtatum gratię,per aquilonem ſtatum pctí,, quia uerè marè tribulationis quod in meridie,i.in ſtatu gr̃æ ſuſtinetur,aĩam calefacit ecc.ſicut ſupra.Illa autem terra,i.aĩa quę eſt in aquilone,i. ſtatu mortalis peccati,ſuffocatur ipſam indurans.ecc.¶Variatur terra ſecundum diuerſam culturam,quia quãto plus foditur,euertitur et aratur,tanto magis diſponitur ad receptionem cœleſtis influentię,et ſic fructus amplior generatur,quãdo autem ociоſa ſine cultura permittitur,tunc ad ſceptione cœleſtis influẽtiæ indiſponitur,et ſic fructiferare nimè fœcundatur,ſed ſpinis,et vepribus, et herbis inutilibus adimpletur.Sic uerè caro noſtra uel anima,eccleſiæ religio quando per tribulationem,pœnitẽtiam,exercitium et laborem teritur, foditur et aratur, tunc diſponitur ad ſuſceptionem luminis,gratię,ſcientię et uirtutis,et ſicper bona opera fœcundatur,quia qui operatur terram ſuam, ſaturabitur panibus. Prouerb.28.Sed verè quando otium dimittitur , et labor tribulationis, et pœnitentię omittitur tunc lux diuinę gratię ibi non influitur,et per conſequens fructu bonorũ operum nõ ornatur, ſed per diuinã peccatis

frigerant,& temperant.Exo.19.Totus mons Sinai fumabat. Iſti fulmina,& uentos.i.mundi impetus,& tribulationes ſuſtinent,& ab eis ſæpius feriuntur,quia mulcæ tribulationes iuſtorum.Et iõ frigidi ſunt de Dei timorem,& niue.i.floridа caſtitate præ cæteris candidat.i.Candidi facti ſunt Nazarei eius.Thr.4.¶Montes ſunt ſolidi,duri,ſicci,alti & eleuati, lumine & niuibus præ cæteris candidati,frigidi,& uẽtis,& turbinibus,& fulminib.& ardoribus expoſiti,& ſæpius nebuloſi.Tales ſunt mundi diuites,& potentes,quia alti ſunt ,p ſuperbiam et elati,ſ.ſuperius ad officia, et ſeculi dignitates Pſ.Montes excelſi ceruis.Duri ſunt per crudelitatẽ, duritiã, lumine autem.i.mundi ſapientia,et niue.i.mundi candore, et proſperitate præ cæteris ſunt repleti.Nebuloſi tñ ſunt. i. obſcuri,et ignorantes,ſ.quantũ ad Deum,et quantum ad illa quæ pertinẽt ad ſalutem,quia ſapientia huius mundi,ſtultitia eſt apud Deum.1.ad Cor.3.Iſti igitur ſunt frigidi per indeuotionẽ,ſicci per incõpaſſionẽ,cõpacti et ſolidi per obſtinationẽ,et ventis.i.adulatorũ flatib. expoſiti,et mũdi vanitatibus uentilati,pluiis aũt.i.mundi delicijs ſunt imbuti, qa ros Hermon deſcen ſit in monte Sion.Metallis. i.mundi diuitijs ſunt repleti,fulminibus tñ.i.mundi tribulationib.et diuini iudicii tremendis ſententiis , et ictibus ſæpius quam cæteri ſunt percuſſi.Et licet ſint ſurſum eleuati in ſtatu ,pliationis uel dignitatis,terræ tñ inferius.i. mundi terrenis bonis per affectionem,et auaritiam ſunt conjuncti. Et ſicut à montib.ueniunt,et turbines,ſic uerè à maiorib.deriuanẽt hodieturbines tribulationum,excoriationũ,rapinarũ &c. qbus alii feriuntur.Hier.51.Ecce ego ad te mons peſtifer, q conturbas uniuerſam terram.¶Secundũ Ariſt.mons accidẽ 4 raliter ſolet fieri tribus modis:qñq;.n.aqua fluẽs cauat molles partes terræ duræ,aut non poſſunt cauari ſed remanẽt, et fiunt mons,qñq; mare qñ terram cooperit, magnos aggregat cumulos arenarum , recedenteque mari remanent et fiunt mons,qñque ẽt ex forti terræ motu aggregatur terra,et fit mons.Mons eſt uir perfectus,qui pro certo põt fieri mons tribus modis.ſ per terræmotũm diuini timoris,et ſui diſcuſſionis,per mare.i.per amaritudinem pniæ, et contritionis, per flumina lachrymarum,et deuotionis,ſcię vel cõpaſſionis.Nam per iſta terra mollis.i.corpus, et carnalis uoluptas conſumitur,et arena et terra.i.pnia , et humilitas in eo aggregatur,et ſic mons.i.altus efficit,iuſtus,et perfectus. Vel dic q mons eſt ſuperbus,qui tunc efficitur mons,qñ mare.i.mundus arenas.i.diuitias ſibi adiungit,et qñ fluctus,ideſt mundi tribulationes terram propinquam.i.ſuos ſocios. et uicinos conſumunt deprimunt atque rodunt, quia ex ſuis diuitiis,et ex aliorũ depreſſionibus ſolent mali ſuperbire.Superbia tua extulit te,qui habitas in cauernis petræ, et apprehendere niteris altitudinem collis.Hier.49.¶Mons 5 eſt locus tutior,roratione humectior,paſcuoſior,altior,et ſpeculationi aptior,quã ſit uallis.In monte.n.lux eſt clarior et ideò hoſtes undiq; ibi melius contemplantur.Item ros eſt ibi dulcior,et aer purior,et ibi meliora paſcua pro nutriẽdis aĩalibus generantur.Item ibi locus eſt altior,et ad ſtandum difficilior,et ideo fortalitia, caſtra et munitiones ibi contra hoſtium impetus fortiſſima fabricantur. Ibi ẽt maior eſt ſiccitas,et ideo illa quæ ibi ſunt facilius deſiccantur. Ibi fructecta ſunt depreſſiora,et cauernæ plures , et ideo tãaues quã feræ ibi ſolent refugere,qñ à uenatorib. infeſtantur.Mons iſte eſt religio,vel ſtatus perfectionis,qui pro certo eſt ſecurior,et luminæ ſcientiæ clarior,cœlo et cœleſtibus propior,quam ſit uallis,ideſt mũdus.In iſto.n. plus abũdat lux diuinæ ſapientiæ,et ſciẽtiæ,et ideo locus eſt aptior illis,qui uolunt ſpeculari,et prævidere,ſ.loca remota,ideſt terram Paradiſi ad deſiderandum,et ad illuc eundum. Figura.Num.27.ubi præcipitur Moyſi,quod aſcendat in montem Abarim,ad contemplandum terram promiſſionis,Abarim interprætatur montes tranſeuntium, et ſignificat religionem uel perfectionem,vbi ſunt illi qui mundum cõtẽnunt,et ad terram promiſſionis Paradiſum properant atque tendunt.Deut.32.Aſcende in montẽ iſtum Abarim &c. Item ibi ſpeculantur,et prævidentur hoſtes,ſ. mundus,caro,dæmonia, vt pręcaueantur, et ut eorum inſultus aliis intimentur. Eſaiæ 40. Super montem excelſum aſcende. In monte etiam religionis , et ſtatu perfectionis abundat, aer purus,ideſt bona,pura et ſancta ſocietas , et viri ſpiri-

tuales. Itē ros dulcis, i. bona, & sana doctrina, & etiam ros de uotionis grę, & compassionis, & ideo ibi bona sunt pascua, & fœcunditas herbarum. i. virtutum, documentorū, & exē plorum, & ideo animalia. i. Christi fideles ibi apte nutriuntur, & donis & uirtutib. impinguantur. Mons Dei mōs pinguis. Figuratus per mōtem Hermon, qui situs super Iordanem in pascuis abūdabat, & ideo ibi animalia impinguabā tur, quæ post in monte Sion in templo osterebantur. Sic in monte isto qui situs est super Iordanem, ideſt super fluuium deuotionis, gratiæ vel doctrinæ, abundāt pascua, i. fœcunditas meritorum, & uirtutum, & ideo boni ibi nutriuntur, & pascūtur, ut tandē in tēplo Paradisi præsententur. Ros Hermon descēdit in montem Sion. Item mōs religionis uel status perfectionis est locus tutior, quia hostes spirituales, s. diuitiæ, & deliciæ ibi non ascendunt. Sunt etiam ibi castra fortia. i. sciētiæ, & uirtutes. s. lectio, humilitas, pœnitentia &c. similia, quæ omnia sunt animæ munimenta, & ideo hō ibi est tutior contra omnia criminum nocumenta. Qui cōfidit in domino sicut mons Sion, non commouebitur in æternum &c. Et ideo homines, i. viri rationabiles, aues. i. mundi sapientes, bestiæ, ideſt simplices qui se uident in ualle mūdi infestari ab hostibus uenatoribus, & aucupibus, & à dæmonibus, & tentationibus, ad refugium istud debent uenire, & ibi à spiritualibus hostibus se saluare. Figurā Gen. 19. vbi dictum est Loth ꝙ si uellet periculum Sodomæ euitare, urbem exiret, & in montem conscenderet, iuxta illud. Ne fles in oī circa regione, sed in monte saluum te fac. Sed inuehe cōtra illos, qui retro respiciunt ad bona mundi per affectū, sicut uxor Loth, & ideò destruuntur. Luc. 17. Memores estote uxoris Loth. Vel dic ꝙ mōs est Paradisus, vbi est lux æterni splēdoris, & perfectæ cognitionis, & ibi delectabiliter speculatur cursus cœli, ideſt essentia Dei, quia claritas Dei illuminat ciuitatem. Apoc. 21. Item hic est locus tutus, quia nullus hostis, scilicet tribulatio uel tentatio, ibi potest ascendere, & ideo ibi possunt (& non alibi) mentes hominum perfectè requiescere. Psalm. Requiescet in monte sancto tuo. Item locus est pascuosus, quia scilicet ibi abundant pascua æternæ uoluptatis, & ideo ibi debemus ascendere per spem, & affectionem, & finaliter per præsentialem possessionem, vt secuti requiescamus, vt ibi Deum uideam⁹, & ut bonis, & deliciis æternis affluam⁹. Eze 34. In mōtib. Israel pascā eas, ibi requiescent in herbis uirentib. & Esa. 32. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis, in tabernaculis fiduciæ, in requie opulenta. In istum autem montem difficiliter ascenditur, & cum labore, quia per multas tribulationes &c. Act. 24.

¶Montes alti licet metallis, & lapidibus sæpius sint repleti, multis tū subiacent incommodis, quia uentis, & flatibus, nebulis & turbinibus, ignibus, & fulminibus præ cæteris terræ partibus exponuntur. Sunt tamen aliqui montes ita alti, quod à nullis malis impressionibus talibus impetūtur, sicut est Olympus, & insulæ fortunatæ. Montes sunt dignitates, alta & nobilia mundi officia, quæ pro certo licet abundent in metallis, & lapidibus, ideſt in diuitiis, & delicijs, multis tamen incommodis subiacent. Ibi enim flat ventus elationis, vanitatis, & præsumptionis, & adulationis. Ibi sunt turbines temporalis tribulationis. Ibi est ignis auaritiæ, & ambitionis. Ibi flumina uoluptatis, & carnalis affectionis, & tandem ibi cadit fulmen, ideſt ictus cœlestis uindictæ, & damnationis. Sol triplex exurens montes. Ecclesiast. 42. Christus dicitur sol triplex, propter triplicem naturam in una persona, qui montes, ideſt mundi dignitates eua cuat, & consumit. Et ibi difficiliter ascenditur, & cum labore, licet inde faciliter homo cadat. Est tamen mons unus, ideſt vna dignitas vbi non ascendunt talia nocumenta, scilicet Paradisus, vbi nullum est malum, quia scilicet est super omnia elementa eleuatus. Ideo Esaię 14. Ascendam in montem testamenti supra astra cœli &c.

De Monte Marath. Cap. 3.

MArath est mons Armeniæ, vbi arca post diluuium, requieuit, & ideo Armeni locum hunc egressorium dicunt. Hic est Paradisus, vbi arca, ideſt anima vel ecclesia post diluuium transacto fluctu uitæ præsentis, & tribulationum, perpetuo requiescit. Requieuit arca super montes Armeniæ. Genesis 8.

De Montibus Bethel. Cap. 4.

BEthel mōtes sunt germinosi, herbis & aromatibus, pleni, vicini Hierusalem, & ideo ab hinnulis, ceruis & ca qui uicinus est Hierusalem ideſt Paradiso, & herbis & aromatibus, ideſt virtutibus & gratiis est fœcundus, & ideo à ceruis, & hinnulis, ideſt à bonis uiris, & perfectis colitur, & frequentatur. Ideò præcipitur. Cant. 8. Similis esto, caprea hinnuloque ceruorum super monte Bethel. Vel expone ad sacra scriptura.

De Monte Caucaso. Cap. 5.

CAucasus est mons ab India vsq; ad Taurum, dictus à caudore, quia est perpetuis niuibus candidatus, secundum Isidorum. Expone si vis vt supra de montibus in generali, vide ibi.

De Monte Ebal. Cap. 6.

EBal est mons trans Iordanem, vbi steterūt sex trib. ignobiliores, s. filii ancillarum, ad maledicendum transgressionib. legis. Expone ut poteris.

¶Hermon. vide supra de montibus in generale.

De Monte Ebron. Cap. 7.

EBron mons, & ciuitas est in Iudea, vbi quondam uiri fortissimi habitauerunt, scilicet gigantes, filii Enach & ibi sanctorum Adam, Abraham, Isaac & Iacob corpora sunt sepulta, & ibi Dauid primitus regnauit super Iudam, tandē ad totius regni Israelis fastigium est per ductus, vt ff. 1. Reg. 2. et 5. Hic est religio vel status perfectionis, ubi gigantes. uiri perfecti, & sancti habitauerunt à principio. Ibi fuerunt gigantes &c. Baruch. 3. vbi Dauid. i. Christum regnum ecclesiæ primo tenuit, et deinde ad regnum triumphantis ecclesiæ est promotus. Vel Dauid. i. quilibet bonus homo &c. quia de pœnitentia uenitur ad Paradisum.

De Monte Ethna. Cap. 8.

EThna mons est Siciliæ, qui perpetuis incendiis semper spirat. Sunt. n. ibi cauernæ plenę sulphure, ideo ratione fructuum maris propinqui ventus ibi recolligitur, & fit aer prægagitatione, & prę caliditate sulphuris inflammatur secundum Isidorum. Sic uerè mundus perpetuo uidetur spirare ignem luxurię, & auaritię, et iracundiæ. Nam ibi sunt multę cauernę. i. multi homines, qui per uitia sunt cauati, sulphure. i. ardore concupiscentię, & malis affectionib. sunt repleti, et ideo ad flatum uenti. i. ad motum, et ad agitationem tentationis vel exterioris occasionis faciliter, his ignibus inflammantur, quia luxuriosi ignem luxurię, diuites ignem auaritię, potentes ignem crudelitatis, et superbię fœtor spirant, quo alii per iniurias rerum, & corporum comburuntur. Aperiio oris eius inflammatio. Eccles. 10. Figura Dan. 3. vbi de fornace Babylonis erupit ignis, qui circumstantes deuorauit, bonis tamen qui intus erant, non nocuit, sed eorū uinculas dissipauit. Sic uerè de fornace mūdi exit ille triplex ignis, quo circunstantes. i. mundani dissipācur, et spiritualiter, et temporaliter, boni tamē inde purganter, & eorum uincula, ideſt peccata dirumpuntur, & ibi nullum spirituale nocumentum, patiunt. Ps. Dirupisti uincula mea &c. Et sicut ſm Isidorum, circa montem hunc audiuntur saepe planctus, et uoces querulosę, et ideo ab aliquibus locus purgatorii fertur esse, sic verè in mundo boni qui ibi purgantur, plangunt et gemunt, et hoc quia aut temporalibus aut spiritualibus etntationbus deprimūtur. Hier. 3. Vox in Rama audita est, ploratus et vlulatus multus. Vel simpliciter per istum montem intelligo principes, et potentes, quibus cauerna suę conscientię &c. sicut supra. Et ideo subditorum. Vel vicini dolent, et gemunt. Figura ut supra. Iob 30. De ciuitatibus fecerunt niros gemere. Et sicut ſm Solinum, iste mons cum suis perpetuis incendiis niues profert, ita vtroq; inuicta uiolentia, ꝙ nec calor frigore mitigatur, nec frigus calore dissoluitur, sic uerè isti cum prædictis incendijs irę, auaritię, et luxuriæ, niuem et frigus indeuotionis, proferunt,

runt, & vnum cum alio secum gerunt. Iob 24. Ad calorem nimium descendunt ab aquis niuiū. Vel dic, ꝙ iste mōs, scilicet ethnus, vbi sunt incendia ardentium, & voces querulosę, et lamentantium, quia pro certo ibi simul sunt frigus intolerabile, & incendium inextinguibile. Allega vt supra.

De Monte Effraim. Cap. 9.

MOns Effraim est mons fœcundus, pulcher & gratiosus, vbi Iosuæ hæreditatem accepit, & vbi cultros lapideos, quibus populus circuncisus est in deserto, reposuit pro quibus dicitur Iudicum 7. ibi principes Madian à Gedeone occisi, & est prope Sichen, quæ erat locus, & ciuitas refugii, ubi moratus fuit Samuel, vt dicitur 1. Regum 7. Ibi fuit Delbora prophetissa sub palma, vt dicitur Iudicum 4. Talis fuit religio vel pœnitentia vel status perfectionis, ubi pro certo Christus filius Marię, filius. s. Dei patris fuit, & ibi quondam vixit, moratus est, & ib i cultros, ideſt prædicatores, & firmos, quibus in deserto huius mundi alij à principijs Madian, ideſt dæmones mundi defectores impuri sunt, & deuicti. Ibi Samuel, ideſt viri iusti, & sancti à principio sunt morati. Ibi delbora, i. sancta anima sub palmā. sub cruce memoria debet quiescere, & hoc quia iste mons est prope Sichen. i. prope Paradisum, quia est refugij, & securitatis &c.

De Monte Seir. Cap. 10.

MOns Seir vel Esau est in Idumea, ubi filij Esau pulsis gigantibus habitauerunt, sicut dicitur Deuter. 2. Et dum illi montes sita feruentes in æstate, quod incolæ in campestribus & terrę foueis se absconduntur. Talis est mundus, vbi filij Esau. i. diaboli peccatores habitant, & morantur. Nam ibi in æstate, i. in tempore prosperitatis, abundat ibi æstus & ardor cupiditatis, carnalitatis, & crudelitatis, idcirco illi quo ab illo æstu cupiunt, se saluare, necesse est quod in cauernis terrę, i. in memoria mortis, & inferni abscondant. Ingredere in cauernas petræ. Esa. 2.

De Monte Phasga. Cap. 11.

PHasga est mons in quem ascendit. Moyses moriens, & terram promissionis visurus, sicut pater Deuter. vltimo. Mons est in quo Balaam ductus à Balach populo benedixit. Continet enim multos montes particulares. s. Nebo & Asnim &c.

De Monte Galaad. Cap. 12.

GAlaad est mons trans Iordanem, vbi habitauit tribus Gad, & Ruben, & media pars trib. Manasses, & est mōs medicaminis quia ibi multum abundat resina, medicinalis, mons reconciliationis, quia ibi Laban, & Iacob sunt reconciliati. Gen. 31. Item mons est lucri, & negociationis, quia ibi mercatores pparomata confluunt vndequaque, vt patet Gen. 37. Talis est ecclesia vel pœnitentia vel Paradisus, quia ibi homo Deo reconciliatur, & à vulneribus suis medelam recipit, & resinam, & ideo à negociatoribus, & medicinis à bonis viris debet frequentari. Nunquid resina non est Galaad, aut medicus non est ibi? Hier. 8.

De Montibus Israel. Cap. 13.

MOntes Israel sunt generaliter montes totius, terræ promissionis, qui oliuis, balsamis & speciebus, et fructibus exterius sunt referti. metallis autem, & lapidibus interius sunt opulenti, & ideo terra lacte, & melle manans antiquitus dicebatur, eo scilicet, quod ibi copia apum, & pecudum abūdabat. Tales sunt viri sancti, qui oliuis pietatis, balsamo odoroso famositatis, fructibus bonorum operum & sanctitatis sunt repleti, scilicet exterius in conuersatione, interius autem in conscientia metallis, ideſt gratijs, & virtutibus sunt referti, & ideo lacte sacræ doctrinæ, & melle deuotionis affluunt atque manant. Et colles fluent lac & mel. Ideo dic ꝙ montes Israel sunt boni status, & religiones &c. per omnia sicut supra. Et ideo ab apibus, ideſt à viris sanctis, & spiritualibus, & à pecudibus, i. à bonis simplicibus frequentantur. ¶Hyperborei montes, vide de Gryphi bus in libro de animalibus.

De Monte Carmeli. Cap. 14.

CArmelus est mons duplex in Iudæa, fertilis in fructib. frugibus & herbis.

De Monte Moria. Cap. 15.

MOria est mons in Hierusalem, vbi ędificatum fuit tē plum. 2. Paralip. 3. Ibi etiam obtulit Dauid holocaustū cessante plaga 1. Paralipom. 21. Ibi immolauit Abraam pro filio, secundum Hebrœos. Ibi vidit Iacob scalā, secundū glo. Gen 28.

De Monte Thabor. Cap. 16.

THabor est mons pulcherrimus, fertilissimus, fontibus & fluminibus irriguus, auibus modulantibus iocundus, fructibus & arboribus fœcundus, & hic est secundum Hieronymū, vbi Christus docuit, & se transfigurauit à multis tū venatoribus propter aues, & feras quæ ibi sunt frequentatur, sicut dicit gloss. super Oseæ 5. ibi. Laqueus facti estis speculationi, & rete expansum super Thabor. Expone si vis de religione, vel de pœnitentia

De Monte Libano. Cap. 17.

LIbanus mons altissimus in phœnicia, et interprætatur candidatio, eo. s. ꝙ perpetuis niuibus candidatur, et hyeme, et æstate, Et est mons opulētiæ, et fœcunditatis, qa herbis, et pascuis abundat. Item redolentiæ, et aromaticitatis, quia thus, et herbæ odoriferæ ibi generantur. Item mōs est eminentia, et sublimitatis, secundum Rabanum, quia à nauigantibus à remotissimis partibus videtur. Item est mōs humiditatis. quia fluminibus, et fontibus irrigatur, et ab eo fontes, et flumina emittuntur. Item est mons fiduciæ, et securitatis, quia cedri et aliæ arbores aromaticæ fugant oia venenosa, ſm Hiero. Item mons est pulchritudinis, et amenitatis, quia herbarum et arborum perpetua viriditas, fructuum suauitas, fluctuum viuacitas, auium garrulitas ipm fęciunt decorum, et iocundum. Item mons est medicinæ, et sanitatis, quia ibi arbores abundāt medicinales, s. cedri, cypressi, palmæ, et oliuæ. Item mons est lætitiæ, et iocunditatis, quia. s. in eius lateribus crescunt vina optima, et ibi abundant aues dulcifluæ modulantes, q̄ lætitiam generant et amorem, vt dicunt Hieronymus, et Iosephus. Mōs iste est vir iustus, et pfectus, et maximè B. Virgo Maria, quæ niue. i. candore castitatis candidatur, nec in hyeme aduersitatis, nec æstate prosperitatis eam perdidit quoquo modo. Ideo de Virgine dr Cant. 4. Ferculum fecit sibi (. i. corpus) rex Salomon (. i. Dei filius) de lignis libani, i. de purissimis sanguinibus virginis. Mons est ergo hæc fœcunditatis, qa gratiis, et virtutib. et bonis operib. extitit opulenta. Hæc est mons redolentiæ ratione bonæ famæ, mons eminentiæ ratione sublimis vitæ, mons humiditatis, qa in ea abundat aqua lachrymarum, & deuotionis, misericordiæ & compassionis, mons fiduciæ, quia odor suę virtutis deprimit venenosa. i. dæmones & tēptationes, & sic tutum est in ea per deuotionem qe ſere. Ista est sicut turris libani, quæ respicit contra Damascum. Can. 7. Item mons est pulchritudinis quo ad conscientiæ, & apparētiæ venustatem. Ipsam. n. facit decorā fluuius, misericordiæ vel scientiæ, qui ab ea fluit. Puteus aquarū viuentium, q̄ fluunt impetu de libano. Can. 4. Honestatis viriditas, laudis diuinæ garrulitas, fructuum bonorum operū suauitas, & dulcedo. Est ēt mons medicinæ, quia in ea sunt exempla, & documenta, quæ sunt āliorum medicina. Est. n. in ea Cedrus contemplationis, cypressus firmitatis, palma virentis honestatis, oliua fluentis pietatis. Dedi in solitudine cedrū &c. Esa. 41. Itē mons est iocunditatis, qa vinū spiritualis cōsolationis in ea abundat, & aues. i. Angeli circa eā suis laudibus modulantur. Vel aues. i. gratiarū actiones laus, confessio, oratio, & similia in ea sunt reperta. Expone si vis de Christo, vel de quolibet sancto vel iusto. Vel dic ꝙ mōs iste est religio vel ecclesia, vbi niues, ideſt frigus pœnitentię & candor castitatis debēt esse perpetuo. Et hic est mōs opulentiæ, quia in herbis virtutum exemplorum, & documentorum dēt abūdare, vt sic seculares in ea possint pasci. Vbi pascas, vbi cubes in meridie. Cant. 1. Hic etiam dēt esse aromaticitas, & redolentia bonæ famæ, quia ibi dēt esse rhus

.i.viri sãcti,& famosi,cedrus.i.viri asari & cõtemplatiui, cypressus.i.viri fortes,& cõstãtes,oliua.i.viri pij, & misericordes, qui oẽs odorem bonæ famæ debent emittere,& serpẽtes.i.dæmones & vitia fugare.Et sic bene sequitur aliud,s.q̃ hic est locus securitatis,qa, s.ratione bonæ societatis hõ ibi potest tutius viuere, quam in mũdo.Item ibi est altitudo, & sublimitas eminentissimæ sanctitatis,pulchritudo & viriditas gratiosissimę honestatis.Ibi debet esse perpetua humiditas lachrymarum,deuotionis, sciẽtiæ & pietatis, qa fontes misericordiæ,flumine scientiarum,à religione debẽt diffluere.Allega vt supra.Puteus &c.Itẽ mons est latitiæ,quia ibi sunt vina ipei, scripturæ,& cõsolationis.Ibi sunt aues.i.viri contemplatiui,qui diuersos cantus promũt.s. orationẽ,cõfessionem, gratiarum actionem, doctrinam, & p̃dicationẽ. Super ea volucres cœli habitabunt,de medio petrarum dabunt voces.Petrarum.i.duorum testamentorum.Est ẽt locꝰ sanitatis,quia ibi abũdãt viri sancti,qui sunt alijs medicinales doctrina,moribus & exẽplis. Debet ergo homo dicere illud Deut.3.Vadam & videbo terram hanc optimã, & mõtem istum egregium & libanum. Vel dic q̃ mons iste est paradisus,vbi pro certo perpetua est iocunditas,fœcunditas, amẽitas,aromatica,s, sublimitas,& dignitas,& saturitas.Ibi est.n.fluuius æternę voluptatis , eminentia æternę dignitatis,cãdor & niueitas æternę scientiæ,& claritatis, vinũ æternæ iocũditatis,& ebrietatis. Vinum lętificat cor hois.Arbores & herbæ.i.sancti & sanctæ semper virore charitatis virentes, aues semper modulãtes.i. Angeli Deum semper laudates,perpetuus viror.immarcessibilis gloria seu decor,ibi nullũ venenosum.i. nulla tentatio vel tribulatio moratur, & ideo est tutissimum ibi esse.Esa.35.Ibi nõ erit leo, nec mala bestia . Et ideo nos qui nauigamus per mare mũdi huius , debemus montem istum videre per cõtemplationem,& ad eum accedere per spem,& affectionẽ,& bonam operationem.Eleuans. Abraam oculos, vidit procul locum &c.Gẽ. 22.Vel dic q̃ hic est mundus,qui in niuibus.i.in diuitijs(quę mentem infrigidãt per indeuotionẽ) in fluuiis.i.in deliciis, (quæ mentem imbuũt per carnis infectionem)in rupib.i.in eminentiis,& in herbis.n.in sciẽtiis abundat.Ibi sunt aues.i. superbi,& garruli.Ibi est arborem, & herbarum.i. hominũ & mulierum copia.Ibi bestiarum crudelium.i. raptorum abundantia commoratur , & inter prætatur candidatio , qa candore prosperitatis status mundanorum hodie candidatur seu etiam decoratur.

De Monte Oliueti. Cap. 18.

1 OLiuetum mons iuxta Hierusalem , qui ita fuit propè templum , q̃ nocte templi luminaribus illustrabatur. Abundat autem in oliuis,& ideo ſm Aug. super Ioannem, mons est luminis, refectionis, & curationis, quia. s. ex oliuis distillat oleum, quod est vulnerum medicamentum, ciborum condimentum,ignis & luminis nutrimẽtum, ſm Isi. Hæc est ecclesia vel religio , quæ propè templum paradisi p̃ spem,& deuotionem est fita, & ista est mons luminis,scientiæ & discretionis , fidei & doctrinæ , quia à templo paradisi per reuelationes Angelorum quotidie illustratur. Est ẽt locus refectionis , quia ibi bonæ aię doctrina, & gratia nutriuntur,& impinguantur. Et est mons curationis , quia ibi peccatores per pœnitentiam emendãtur,& oliuę.i.viri sancti,& misericordes, s. Christus & sancti,& iusti ibi affluunt, quorum succus.i.opera, doctrina & exempla sũt aliis nutrimenta,condimenta & medicamenta.

De Monte Olympo. Cap. 19.

1 OLympus est mons altissimus in Macedonia qui nubes transcendit,in tantum,q̃ nec ventus,nec pluuia, nec grando,nec aliæ aeris impressiones illuc possunt attingere, & ideo ibi ascendebant philosophi,vt cursus syderum contemplarentur, & in tantum est locus ille quietus , q̃ litterę impressæ pulueri,sine deletione per ãnum integrum perdurarent , ut dicit magister in historijs. Solinus etiam dicit,q̃ in summitate olympi fuit ara Ioui dicata , vbi q̃quid sacrificabatur, incorruptum post ãnum inueniebatur. Exta etiã .i.uiscera aĩalium,talia ibi reuoluto anno inuenibant, qualia ibi dimittebantur.Talis est paradisus,qa verè nubes trãscendit ad literram, & ibi nõ est ventus aliucuius tentationis grando, & tonitruum alicuius tribulationis,pluuia carnalis infectionis,nec aliqua impressio, i.aliquod vitium v̄ p̃cti.Neq; mors erit vltra &c.Apoc.21.Et ideo philosophi .i.viri sancti,& angeli & beati ibi fine perturbatione aliqua turam continuè speculantur,& litteræ in eis scriptæ ideſt suæ sẽtiæ,merita, virtutes & gr̃æ quæ in eis sunt insertę, perpetuo non delentur,nec pcõ aliquo amplius destruuntur.Locꝰ est.n.Ioui.i.Christo dicatus, & ideo illa quæ ibi domino consecrantur, incorruptionis perpetuo munere ꝛ. videre corruptionem. Vel dic , q̃ hic mons significat viros sanctos,qui ita sunt alti per contemplationem,q̃ impressiones aeris.i.tentationes carnis ad eos non attingunt,nec eos inquietant, & ideo litteræ ibi scriptæ.i.uirtutes eorum, & merita ab eis non perdunt &c.

De Monte Sinai. Cap. 20.

SInai est mons cuius pars est Oreb in Arabia in prouincia Madian,pascuis & herbis optimis fertilis secundũ Iosephum.In hoc habitabat Deus spiritualiter.Huic appropinquãs Moyses prodigium vidit.In hoc apparuit Deus igne & nube.Circa hunc Hæbrei fixerunt tentoria sua.Ibi legem à Domino receperunt. Ibi lumen & caliginem viderunt. Ibi Deum promittentem,bonã, & comminantem malaudierunt.Ibi clãgorem tubę timorem incutiẽtem viderunt. Ibi Deo orationes,& sacrificia obtulerunt.Mons autem est altissimus,& quasi innacessibilis , vt omnia patent Exo.3. & 19. Expone omnia de sacra scriptura , vel de religione vel ecclesia,vbi Deus habitat, & vt circa eum Moyses,& hæbrei.i.Christus & sancti morantur,ibi ignis & lumen scientiæ,& sapiẽtiæ,ibi tamen nebula obscuritatis,&ignorãtię, ibi tonitrua diuinarum comminationũ, ibi corruscationes miraculorum,ibi promissiones æternorum gaudiorum,ibi timor tormentorũ,ibi lex statutorum,ibi oportet orare,& Deo sacrificare.Est tamen tantæ altitudinis,et difficultatis, q̃ quasi est inaccessibilis,et impenetrabilis,et ideo rarus est ibidem hominum accessus, quia pauci difficultates scripturæ vel religionis penetrant atque subintrant. Cacumina.i. montium soli ibi cibus peruia sunt 1.Reg. 24.

De Monte Sion. Cap. 21.

SIon est mõs in Hierusalem,in quo fuit turris,et arx Dauid.Et quia templum (quod erat in decliui latere montis) ciuitas etiam inferior(quæ erat in valle)ex illa turre poterat defendi, ideo Hierusalem in scriptura filia Sion sępius nuncupatur,quia.s.a Sion et eius arce sicut a matre filia defendebatur. vt dicit Hiero . Talis est Deus vel prælatus vel etiam curia paradisi,à quibus templum ecclesię,et ciuitas fidelium vnitas debet protegi,et defendi.Vel dic q̃ Sion est aia sãcta,in qua debet esse turris contemplationis, et templũ orationis,et ibi debet Deus continuè speculari.Et sicut Sion fuit mons altitudinis, pulchritudinis,securitatis et fœcunditatis,sic paradisus vel ecclesia,Deus, prælatus uel anima debet habere altitudinem contẽplationis, pulchritudinẽ cõuersationis,fortitudinẽ cõstãtiæ, pseuerãtiæ,et diurationis,securitatẽ spei,et cõsolationis,fœcũditatem virtutũ,et bonæ operationis. Eccl.24.Et sic in sion firmata sum.

De Agris. Cap.22.

AGer,rus,campus, noualis,alluuius, pro eodem supponunt, sed differẽter.Et est ager locus laboris, et fodiris,quia ligone percutitur,vomere aperitur , euertitur, foditur,semine seritur,rore et imbre perfunditur, spinis excundatur,gelu constringitur , æstu exuritur, et sic fructum facere quasi violenter compellitur,et ideo dicitur agerab agendo,ſm Isidorum.Ager est conscientia, quæ debet percuti per correptionem,scindi per contritionẽ,et cũ vomere.i.cum lingua propria aperiri per cõfessionẽ,femine bonę doctrinę seri p predicationẽ , rore cęlestis gratiæ rigari,spinis disciplinę et pœnitẽtię ambiri,gelu diuini timoris cõstringi,æstu diuini amoris exuri, et sic bonis operibus,et spũalibus fructibꝰ poterit sęcũdari. Et sicut ager in vere colitur,vt in autumno fructibus fecũdẽt,sic hõ debet in vere iuuẽtutis coli,corrigi,castigari,ut fructum bonorum,operum

doctrinæ & sapientię in autumno fęcundetur.i.in tempore senectutis.Vel per ver intelligo vitam prę̃sentem,per autumnum futurum &c. Diligenter exercet agrum tuum. Proverb.24. Sed ibidem dicitur . Per agrum hominis pigri transiui, & ecce totum operuerant spinæ & vepres &c.¶ Ager potest locus planus , qui arboribus vndiq; est vallatus, interdum, & ecce totum operuerant spinæ & vepres &c.¶ Ager autem fœgetibus repletus , ibique colliguntur fœgetes animę,vel pabulum nutrimentum &c. Talis est mundus vel religio,vel sacra scriptura , vbi sunt fœgetes .i. diuitiæ,deliciæ, malitiæ,& arbores.i.dignitates & eminentiæ inueniuntur,quæ sunt diuersimodè hominum nutrimẽtum &c. Exie agrum ad meditandum in agro.Gen.24.

ATrum ab antro dictum est.eo q̃ atris tenebris & horridis est suffusum,vt dicit Isid.vide vbi spelunca.

De Campo. Cap. 23.

CAmpus est terra plana inculta , iuxta ciuitates, ad pugnandum vel spatiandum pro vsibus publicis deputanda vel vtilitatem publicã deputatur.Ibi.n.mali spaciantur,& delectantur, quia.s.ibi suum accipiũt Paradisum, vbi etiam boni pugnant , & præliantur.s. contra mundi tentationes,& tribulationes , quibus quotidie affliguntur, videoibi suum recipiunt purgamentum. Et iste locus pro eo non est cultus s.per pniam & disciplinã, imò incultus est & desertus Eze.37.Ecce campus plenus ossib.mortuorũ.

De Cauerna. Cap. 24.

CAuerna est terra perforata & cauata , quia, s. sua terra mures,& reptilia suas faciunt mansiones,& ad cauernas terrarum & arborum refugiunt cuniculi,hericij,colũbi,gamures,et mures , serpentes et cætera similia quando eternus percipiunt venatorem, vel aliud nocumentum. In cauernis etiam arborum vel petrarum apes nidificant . Lacertæ tã sępius in cauernis reptilia vel serpentes, qui sępe pugnant,mordent et inuenenãt propinquãtes.Cauerna est religio vel stat⁹ humilitatis et p̃fectionis,vel memoria mortis et inferni,in qua reptilia.i.viri iusti,qui p bonas affectiones serpunt,sibi faciunt mãsiones,et terram.i.terrenas diuitias reijciẽdo,cauernas.i.status perfectionum à principio fabricãt,sicut sunt sancti qui religiones fundauerunt, & ijs volucres.i.viri spũales,bestiæ.i. simplices & rurales statim, videntes venatorem.i.diabolum insidiantem,debent ad cauernã.i.ad statum religionis,pniæ & humilitatis,vel ad memoriam inferni recordationẽ refugere,sicq; ab eius insultib. tentationib.eruenẽ.Apes ẽt.i.viri sancti in talib.cauernis debent mel.i.dulcedinẽ cõpassionis, & deuotionis facere, ibi p affectum,& desiderium cõmorari.Ideo Esa.2.Ingrediantur fissuras petrarum,& cauernas saxorum à facie formidinis dñi &c.Veruntñ in talib.cauernis aliqñ sunt serpentes & reptilia.i.detractores,& hypocritę,qui oẽs appropinquantes.i.oẽs socios suos pungunt suis detractionib.& infestãt foraminibus aspidis & in cauerna reguli &c.Esa.11.

De Colle. Cap. 25.

COllis est latus vel decliue montis , et est locus illustrior,altior bonis fructib.fęcundior, quàm sit vallis,minus tñ quam sint montes, nam collis inter montes et valles videtur medium obtinere.Tales sunt viri sancti et iusti,qui inter montes.i. sanctos , et valles.i.infimos peccatores tenẽt medium,quia licet minus montib. tñ plus vallibus sunt luminosi per discretionem,alii per contemplationem, fęcundi per bonam operationem,et istud maximè dic de prę latis vel predicatoribus , qui sunt medium inter Deum et mundum,Vel dic q̃ colles sunt religiones, quæ inter mõtem Paradisi et vallem mundi sunt mediæ etc.sicut supra.

De Deserto. Cap. 26.

DEserum,solitudo,hæremus est terra inculta, et ab hominibus nullatenus frequentata, et ideo dr̃ solitudo, q.d.sola,desertum,quasi terra derelicta , hæremus ab hæsendo,eo q̃ terra ficca solida fit et hærens.Nam aliqñ cõtingit propter terræ solliditatem,vel pp aquarum et fontium defectibilitatẽ,aliqñ ꝓpter aeris intemperiem, aliquando ꝓpter hostium vallitatem q̃ terra est sterilis et inculta, spinis & sentib.occupata.Et est desertum terra sicis,& ariditatis,caloris,& vastitatis.Talis est pctõr,quia solus sine cõsortio Dei & sctõrum,desertus est à Deo & contemptus,& hærens obstinatus,& cõpactus.Sed verè aliqñ fit hõ desertum & pctõr duplici rõne,s.aliqñ pp terræ.i.conscięæ suæ sterilitatem,& prauitatẽ,quia quidã sunt,ita peruersi , q̃ nolunt aliqd̃ bonũ facere.Aliqñ pp aquarũ.i.doctrinæ & prædicationis defectum,quia.s.nõ habent qui eis prædicet, dicẽtes. Nemo nos conduxit.Mat.20.Item aliqñ pp aeris circunstantis.i.pp societatis adiacentis prauitatem.Aliquando ꝓpter hostium.i.dæmonum & tentationum vastitatem, Constat.n. q̃ hõ si pctõr,& desertũ istis quattuor caufis,s.ex conscientię prauitate,ex doctrinæ raritate,ex mala societate , & ex tentatione & aduersitate.Ideo de hoste dr̃ Isohel.2. Ante faciem eius vorans,& post eum solitudo deserti . Iste est ergo terra sterilis ab oi fructu bonæ operationis,incultus quo ad pœnitentiã,& iõ spinis & sentib.i.vitijs & peccatis cõscię tiam mordentib.est repletus.Per agrũ hoīs pigri transiui,& ecce totum operuerant spinæ & vepres.Prou.24. Et hic est terra arida per incõpassionem,terra sitis & auaritiæ , terra ardoris,& luxuriæ,terra vastitatis & oīs boni carentiæ. Inuenit eum in terra deserta.in loco horroris & vastę solitudinis.¶Desertum est locus inscultus,vbi paucæ sunt uel nullæ bonæ arbores,multæ aũt malæ,s.spinæ myricæ & cætera fikia,terra est sitis,ardoris siccitatis,sterilitatis,& vastitatis , & est latronũ habitaculũ & ferarũ, sunt ẽt ibi viæ incertę,& idcirco ibi faciliter errat̃.Talis est mundus,qa per pniam & disciplinã non colliť, iõ ab oi bono est sterilis & inanis.Ibi ẽt paucæ sunt bonæ arbores.i.hoies boni valde pauci,multi aũt mali,qa stultorũ infinitus est numerus Eccl.1.Ibi.n. sunt spinæ .i. pungentes detractores uel raptores & alij pctores fructũ bonorũ operum nõ portantes.Ibi est siccitas indeuotionis,& incõpassionis,sitis & ardor auaritiæ,luxuriæ,iracũdiæ,& malæ inflãmationis,& iõ ibi sunt latrones . fallaces vsurarij & auari,ferę.i.crudeles raptores,& iniusti, q̃ transeuntes.i.bonos simplices nudãt & spoliant bonis suis. Nudos dimittunt hoies uestimenta tollentes. Iob.24. Est ẽt locus deuij & erroris,qa vere pp viarum.i.statuum diuersitatẽ ibi faciliter errat̃ & decipit, qa.s.sępe credit homo accipere bonum statũ,& sanctũ,& bonã viã eundi ad paradisũ, quia tñ aliqñ ducitur ad infernum.Inuenit eam angelus dñi errantem in solitudine.Gen. 16. Vel dic q̃ desertũ est status pniæ vł religiõis,vbi ẽ sterilitas pauptatis,ardor,& siccitas pniæ & aduersitatis,ibi tñ qñq; sunt latrones.i.detractores, qui famã aliorũ furantur,& fere.i.crudeles,& mali prælati, qui alios deuorant & consumunt &c.¶ Hæremus dr̃, ab hærendo,quia pauci ibi hærent,solitudo ẽt dr̃,quia ab hoībus non frequentantur,et quasi sola relinquitur,& ideo pp hominum raritatem , & nemorum densitatem ibi feræ tutius commorantur.Ibi ẽt auiũ canoritas modulatur, & ibi aues quietius cõmorantur.Illic tñ habitantes multis laborib.exponunt̃,qa nunc æstu,nunc gelu,nunc vento , nunc pluuia feriuntur,& ibi ẽt sæpe circumeunt uenatores,qui laqueos tendunt pro auibus decipiendis.Talis est religio uel status perfectionis,vbi pro certo pauci hærent,& eũ solum dere linquunt,nec hodie à plurib.frequentatur.Hie. 2. Sequutæs me in terra deserta,vbi nullus hoīm uadit. Et ideo feræ.i. simplices boni ibi tutius habitant, aues ẽt.i.viri spirituales & cõtemplatiui ibi quietius conuersantur,& ibi per orationem,confessionem,Dei laudem,& gratiarum actionẽ gratiosius modulant. Aestate perpetua requiescẽt uolucres super eũ.Esa.18.Verũtñ illi qui habitant,multis incommodis tpalib.exponuntur,quia æstu tentationum, gelu tribulationum affliguntur & pluuia sacræ doctrinę,et prædicationis, vento spiritussancti et suæ inspirationis rigantur et uentilãtur.ibi tamen sunt aucupes et uenatores.i.dæmones, qui laqueos tentationum ponunt , ut sic decipiant bonos uiros. Hier.5. Inuenti sunt in populo meo impij insidiantes uelut aucupes,laqueos ponentes ad capiendum viros.

De Prato. Cap. 27.

PRatum est locus vbi fœna colliguntur, et est locus riuis et fontibus irrigatus , herbis et floribus uenustatus , et ideo uirore suo delectat uisum , odore florum recreat olfactum, sapore herbarum allicientium delectat gustum,

ſtum, flores.n.pro melle conficiendo agibus miniſtrat & factis abundantiam animalib.ibi deſcendentibus tribuit atq; præſtat, medicina ẽt utentibus herbas ſaluciferas. Talis eſt vir perfectus, quia ſœna.i.virtutes & doctrinæ in eo creſcunt, q bus aĩalia.i.alij ſimplices nutriuntur per bona eius exẽpla, & verba, & in lacte.i.in operib.miſericordiæ ſecũdantur, & apes.i.viri ſpũales, flores.i.bona exẽpla in eo accipiunt, ex quib.mel deuotionis componant. Infirmi etiam & vulnerati.i.peccatores i eo i.in documẽtis ſuis & exẽplis inueniũt medicinam. Eſt.n.locus fontib.deuotionis, fluuijs doctrinę, & eruditionis irrigatus, & ideo herbis.i.virtutib. & gratijs, florib.i.ſcientijs eſt ſecundus, & ſic tam odoræ bonæ famæ quã virore & decore honeſtatis alios recreat & delectat.ló Prou.27. Aperta ſunt prata, & apparuerunt herbæ virentes & collecta ſunt fœna de montib. Vel dic q̃ pratũ eſt religio vel eccleſia vbi ſunt herbæ.i.viri ſancti, qui florent per doctrinã, & exempla. Vel pratum eſt Paradiſus, vbi perfectæ aĩæ nutriuntur & impinguantur per æternam voluptatem

De Rupe. Cap. 28.

3 RVpes ſunt altiſſimi montes, & ſolidiſſimi, tempeſtatũ impetus & fluxus imbrium continuè recipiẽtes, duri ſunt exterius, interius tñ cauernoſi, & ſpongioſi, & ideò ſæpe ſunt aquarum fontium, & fluminũ emiſſiui. Sunt ẽt q̃dq; metallorum & lapidum contentiui. Rupib. etiam fluxus maris ſiſtuntur, & ibi aquarum impetus colliditur. Talis eſt bonus prælatus & quicunq; perfectus, quia ſolidus eſt per conſtantiam, & firmitatem, altus per contemplationem, & tpalem dignitatem, durus exterius per correptionẽ & auſteritatem, intruſũ debet eſſe cauernoſus per humilitatem, aquoſus & fluidus per pietatem, & ió fontes lachrymarum, deuotionis & cõpaſſionis & doctrinę & debet cõtinuè diſtillare, quibus debet tam ſe q̃ alios irrigare. Ego ſapientia effudi flumina. Eccl.24. Intus ẽt in conſcientia debet habere metalla, & lapides pretioſos, i.gratias, merita & virtutes, & fluxũ maris.i.motus & tentationes propriæ carnis, vel motus & irrationabiles diſſenſiones & affectiones ſubditorum debet ſiſtere & refrenare, & per debitam correctionẽ & regimen oĩa tpare. Ibi confringes tumẽtes fluctus tuos. Iob 38. ¶In cauer
2 na rupium q̃nq; includit uẽtus, & eſt cã terræmotus. Sic in cordib. prælatorum (qui ſunt rupes præ alijs eminentes) ſæpe intrat uentus ſuperbię & uanitatis, & ſic per eorum impetus ſunt cauſa quare terra.i. eccleſia vel religio mouetur .ſ.de bono ſtatu ad malũ, & quare per diſſenſiones & diſcordias concitatur, & quare ciuitates.i. conuentus cadunt. ſ.ad paupertatem & diſſipantur. Ideò malo prælato uel principi dr Eſa.14. Tu terram tuam diſperdiſti, tu populum tuum occidiſti. ¶Rupes ſunt loca alta, & ad aſcendẽdum difficilia, &
3 ideo ſæpe ſolis auib.ſunt peruia. Sũt autem loca tuta, radijs ſolarib, illuſtrata imbribus expoſita, & ad ædificationem caſtrorum, & munitionum ualde apta. Et dñr ſnprema rupiũ ſcopuli, à ſcopein, quod eſt ſpeculari, quia de illis locis loca remota euentuſque hoſtium ſpeculantur, ſm Iſid. Per rupes intelligo ſtatus perfectionis, quæ ſunt loca alta per eminentiam ſanctitatis. Sunt etiam loca tuta, quia. ſ.ibi non poſſunt aſcendere hoſtes, ſ.carnales delicię, & diuitię, & ideo turum eſt q̃ homo ibi ponat & caſtrum, & habitaculum ſuũ, à peccatis, tentationib. & uitijs ſit ſecurus. In arduis ponet nidum ſuum. Iob 39. Difficile tñ eſt ibi aſcendere, & ad ſtatum perfectionis uel religionis attingere, & ideo ſolis auibus.i.uiris ſpiritualibus ſunt peruia loca iſta, & ſunt lumine ſapientię diuinæ illuſtrata rore diuinæ gr̃æ irrigata, & ad ſpeculandum.i.ad Deum & cœleſtia contemplandum ſunt apta ſterilia tamen ſunt, & mundi fructibus & delicijs carentia, ventiſq; & turbinibus.i.mundi tribulationibus exponuntur. Vel expone de mundi dignitatib. ſicut ſupra de monte, vel de Paradiſo ſicut ibidem.

De Foſſa vel Fouea. Cap. 29.

3 FOſſa uel fouea à fodiẽdo eſt dicta, eo q̃ terrã fodiendo & cauando efficitur, & tanto eſt profundior inferius, quanto circa ſe plus habet de terra ſuperius. In foueam autem faciliter cadit ur, ſed inde difficiliter releuatur. Foſſa eſt peccatum, in qđ pro certo faciliter cadit hõ, licet inde difficiliter releuetur. Et quanto plus de terra.i.de terrenis diuitijs habet homo, tanto maiorem in conſcia habet foueam pctõrũ. Hæc ẽt difficiliter & cum periculo pertranſitur, quia qui ſex explicuerit de laqueo, cadet in foueã. Eſa.24. Nota si fouea eſt mundi proſperitas, vel ẽt auaritia, quæ quanto nõ ſunt ad ciuitates, & caſtra mndrq; (ne hoſtib. pateant) munit. da. Item ad piſces nutriendos, qñ. ſ.aquis ſunt repletæ, ẽt ad terras diuidendas. In foueis aũt ſolent aquæ indefectibiles ſcaturire. In foueis habent flumina loca ſua & tranſitus, & meatus. Fouea terra infima & depreſſa eſt humilitas, q̃ facit hoiem ſe cæteris infirmiorem reputare, & iſta eſt caſtra maxi
4 tiſſimũ munimentum, & maximè qñ aqua lachrymarum, et deuotionis eſt repleta, quia tunc hoſtes, i.dęmones ad ea mã nõ pñr accedere. Ibi etiam piſces, i.uirtutes et merita triuntur. Ibi ẽt fluuius et fons.i.Spiritus ſancti gratia habet proprium habitaculum, tranſitum atque loca. Eſa.66. Super quem requieſcet ſpiritus meus, niſi ſuper humilem &c.

De Spelunca. Cap. 30.

SPelunca eſt locus ſubterraneus, clarus & aperius in in
1 greſſu, hiſpidus et obſcurus in progreſſu, fuſcus et turbidus in egreſſu, ſi tñ, egreſſus valeat inueniri. Eſt.n.locus hẽns ingreſſum, ſed nullum vt cõiter egreſſum, et dr à ſpeculando, quia ibi beſtiæ inſidiantur & ſpeculantur qualiter rapiãt prædas ſuas, et ió eſt locus periculoſus, obſcurus, incertus, ad occultationem reptilium aĩalium, & ad congregationẽ immunditiarum valde aptus. Talis eſt mundus, quia uerẽ cet in principio i̇iuuẽtute et in ingreſſu videatur pulcher, delectabilis atque clarus, tñ qũ homo eſt ingreſſus vr turbidus et obſcurus, quia obſcuritas ignorantiæ ibi uiget, in tñ, q̃ in fine et egreſſu et in morte non apparet ibi lux ſcieuæ vel indiſcretionis, imò obſcuritas ignorantiæ, ſicut pater de mundi ſapientib. qui in fine perdunt ſenſum et rationem, in tñ q̃ de mundo et mundanis ſe neſciũt explicare, et demũ do neſciunt egredi uel exire. Mori ſunt ſicut ebrius, et oĩs ſapientia eorum deuorata eſt. Ideo Iob 24. Quaſi in tenebris ſic palpabunt in meridie. Et hic locus eſt periculoſus, qua ibi ſunt immunditiæ.i.vitia et pctã, ibi ẽt ſunt reptilia. i.dæmones uenenoſi, ibi ẽt beſtiæ. i. cupidi et auari et carnales huius mundi ſedent et quieſcunt, ſpeculantur et inſidiantur, vt Prædas.i.aliorum bona rapiant et furentur. Pſ. Inſidiatur quaſi leo in ſpelunca ſua vt rapiat pauperem et inopem. Ligura 1.Reg.24. vbi Saul rex Iſrael ingreſſus ſpeluncam fuit in periculo ne ab inimicis ſuis occideretur. Sic homo in mundo ſp eſt i periculo vt occidatur à dæmonib. et peccatis. Et locis vbi effodiũtur lapides et metalla, maximè ſunt ſpelunc̃, quæ quia remanent uacuæ ratione ſubtractionis lapidũ, ideo ſolent columnis ne corruant appodiari et fulciri, q̃ tñ columnæ ſunt putridæ, tunc faciliter inde ſpelunc̃ præmuntur, et ſic ſpelunca cadente, oẽs qui intus fuerant opprimuntur. Similiter etiam fit qñ volunt minare et diruere caſtrum cauernam. n. ſub caſtro faciunt, et ne moles ſuper eos cadat, columnas ligneas ibi ponunt, tandem verò ignẽ columnis adhibent, et ſic columnis combuſtis cadit ædificium quod ſuſtentant. Spelunca eſt eccleſia, vel religio, vbi metalla et lapides. i. viri ſancti fortes et ſtabiles à principio fuerunt inuenti, ſed verè iſti hodie inde ſunt ſubtracti, quia pauci ſunt ibi hodie, et ideo hodie ibi ponuntur columnæ. i. prælati, ne corruat, et ne per vitia deſtituatur. Sed pro certo q̃ multæ ſunt hodie columnæ putridæ. i. multi prælati mali, et corrupti, quia ẽt diabolus adhibet ignem cupiditatis et auritiæ, in tñ q̃ oẽs pro maiori parte ſunt accenſi et inflammati, ideo iſtę columnæ franguntur per diuerſa uitia, et peccata, et ſic per defectum eorũ cadit et perit eccleſia Dei ſancta et illi qui intus erant. i. ſubditi pereunt et necantur per eorum mala exempla et documẽta.

De Valle. Cap. 31.

VAllis eſt locus terræ infimus et depreſſus, in medio
1 montium ſituatus, et imbrium qui à montib. deſſluunt receptiuus, et ideò pp montium irrigationem ſunt valles fœcundæ frugibus et herbis et floribus adornatæ. Sunt et valles calidiores, pinguiores, & fęcundiores, et ideo citius in eis leuius et facilius reſoluunt, ut dicit Niculaus. Talis eſt vir

humilis, qui ſe infimũ vilẽ reputat & depreſſum, & hic circa mõtes. i. circa Paradiſum uel circa Chriſtũ & ſanctos eius per deuotionem, vel per montes intellige duo testamenta. Zac. 6. Montes, montes æreĩ. Et ideo ab eis recipit
2 pluuias & imbrem gr̃æ & doctrinæ, & ſic fœcundat & in fructib. & in frugib. bonæ operationis, & in florib. honeſtę cõuerſationis. Eſt.n. pinguis per deuotionem vel benignitatẽ ciũdus p charitatem, fertilis p bonorum operum fœcunditatem, & niues, i. diuitiæ in eo cito reſoluuntur & diſpergũntur eleemoſynæ largitatẽ. Vallis eſt locus ſecurior, & tu
3 ti. Et ſunt montes, quia domus ibi ſitæ nõ tm̃ à ventis & turbinib. infeſtant. Sunt ẽt valles ſolidæ & cõpreſſæ, & minus cauernoſæ, q̃ montes, & ideo terremotu incolæ vallium raro concutiuntur, vt dicit Ariſ. quia. ſ. ventus nullã ibi inuenit cauernam, vt ibi intrãs faciat terræmotum. Vallis eſt ſta
4 tus depreſſionis humilitatis & ſubiectionis, q̃ pro certo ſeniores eſt q̃ mons. i. q̃ ſtatus dignitatis, prælationis & ſublimitatis, & hoc quia ibi non flat ventus vanitatis uel adulationis, quia nemo pauperib. adulatur, & ió domus. n. hoĩes diſi ſibi non faciliter corruunt per ſuperbiæ impulſionem terremotus ẽt. i. turbatio vel iracundia vel motio tentationis ibi tã faciliter non accidit. Vel dic q̃ vallis eſt vir humilis, qui pro certo ſolidior, fortior & conſtantior eſt q̃ mons ſuperbus, q̃ mundi maiores vel ſuperbi, & ió quia ventus vanitatis non inuenit eum cauernoſum & pforatum per mala deſiderią, ió non pót in eo creare terræmotum fortis tẽtatio
5 nis q̃ eum diſſipet & ſubuertat. ¶Vallis plus eſt vt cõiter turbulenta, aquoſa, lutoſa, nebuloſa, & ió ſm Conſt. habitãtes in vallib. ſępe contrahunt humidas paſſiones. Aer.n. eſt ibi groſſior, & ideo mons eſt locus ſanior q̃ ſit vallis. Propter ſuperfluam ẽt humiditatem ſæpe abundat in herbis in fructibus & in valle ſordes facillime congregantur, ibiq; diu eas reſeruantur, & valles plus q̃ montes à cęlo elonganť, & inferno propius appropinquant. Vallis eſt mundus, mõs eſt religio vel Paradiſus, Sed verè iſta uallis eſt lutoſa p diuitias, aquoſa p delicias, turbulenta per diſcordias, obſcura & nebuloſa per ignorantias, & ió illi qui ĩ ibi habitant. ſ. mũdani ſæpe cõtrahunt paſſiones humidas, ſ. uitia gulæ & luxuriæ. Aer.n.i.mũdi proſperitas vel exterior ſocietas eſt ibi groſſa & corrupta per diuerſa peccata, & ió non eſt ibi lo
6 cus ſanus, p aĩa, ſed inſanus. Mons aũt religio vel ẽt Paradiſus locus eſt clarus, purus & ſanus, & ió ibi dẽt aĩa manere per affectum. Non maneas in oĩ circa regione, ſed in mõte ſalmum te fac. Ge.19. Nam quia ibi abundat lutũ diuitiarũ, aqua deliciarum, idcirco creſcunt ibi herbæ, & arbores intruſæ. i. mũdi pctõres, fructum, bonorum operum nõ portantes. Sordes ẽt. i. viles luxurioſi & alij pctõres ad vallẽ mundi confluũt, & accedũt. Vel dic q̃ vallis eſt pctõr, q̃ eſt obſcurus pignorantiã, vbi ſordes & pctã cõfluunt, & aqua & lutum. i. diuitiæ & delicię in eo plus abundant. Aer autem. i. fax cõſcia, groſſus eſt & corruptus p diuerſa pctã, & ipſe à cęlo. i. à Paradiſo & Deo eſt multum. diſtans, quia longè eſt
7 ſus ab impijs. Prou.15. Inferno aũt & diabolo eſt multũ pinquus, quia anima eorum inferno appropinquauit.

De Arena. Cap. 32.

ARena ſm Iſid. ab ariditate eſt dicta eſt. n. terra dura &
1 ſicca, & ideo ſtridorem qui tangitur facere conſuetus, & pp defectum humoris ſp arena ſterilis reperitur. Talis eſt peccator, quia verè ſiccus eſt per indeuotionẽ & incompaſſionem, durus eſt per crudelitatem & obſtinationẽ, & ió talis ſtridorem murmurationis, impatientiæ & detractionis emittit, qñ ab aliquo corrigitur, tangit & arguitur, quia non amat peſtilens cum qui ſe corripit. Prouer.15. Pa
2 ter de detractorib & obſtinatis. Et ió tales pp defectum humoris deuotionis & compaſſionis & caloris dilectionis & affectionis à fructu bonorum operum vacui ſunt & inanes. Et ſicut arena frigida eſt & ſicca & ponderoſa, ſic iſti ſunt ponderoſi, & alii importabiles, vel ẽt ponderoſi per pigritiam, & frigidi per odium & torporem. Arenam & ſalẽ & maſſam plumbi facilius eſt portare q̃ virum ſtultum. Eccle.
3 22. Grauis eſt nobis etiam ad videndum. Sap.2. Arena cõplu
4 ra magis ſolidatur, & vide de terra. §. pen. ¶Ille locus in quo arena multa ſpargitur, vt littus maris, ſolet eſſe ſterilis ſine fructu. Arena ẽt faciliter diſpergitur, ſed non faciliter con
5 gregat. Dicit tñ Iſidorus q̃ qñ arena ſup veſtẽ albã ponitur, nullũ poſt ſe ſęditatis ſeu ſordis veſtigium derelinq̃t. Recte tales ſunt diuitiæ, q̃ pro certo loca in q̃b. ſunt. i. ipſos diuites, q̃ circa mare. i. mũdi negocia fluctuſq; proſperitatis verſances ſunt ficci, faciunt ſteriles. ſ. à fructu bonorũ operum virtutũ, & licet difficiliter & laboriosè cõgregent vel acquirant, tñ faciliter ad modicum flatum, alicuius aduerſitatis vel mortis diſpergunt & perdunt. Eſa.40. Subito flauit ĩeos & aruerunt, veruntñ qñ ſup ueſtem albã ponunt. i. qñ alicui bonæ perſonæ, quæ eis bñ ſcit vti, committuntur, tunc verè nullum relinquunt veſtigium fœditatis, ſordis. ſ. vel peccati, q̃ a vitium non eſt in opib. ſed in vſu, ſm Hier. quia verè di
6 uitiæ non polluunt niſi malos. ió bñ dr Eccl.31. Beatus dives qui iuuentus eſt ſine macula, & q̃ poſt aurum nõ abiit. ¶Arena in aq̃s marinis ab oĩ limoſitate & viſcoſitate abluitur, & pp vincentem ſiccitatem in lapidem durari nõ pmittit, q̃ a pp exceſſum ſiccitatis, & paucitatẽ humiditatis inuicẽ nõ coniungit, vt in lapidis ſubſtãtiã indureť, & ió arena eſt terra durior, ſed lapide mollior & tenerior, & in partes innumerabiles diuiſibilior. Arena q̃ eſt ſterilis, ſignat humilẽ pauperem pœnitentem, qui pro certo ab aquis maris. i. amaritudine pnię & contritionis, uel ab amaritudine paupertatis & tribulationis, & ab oĩ viſcoſitate carnalitatis abſtergitur & mundatur, & quia parum hẽt de humore temporalis delectationis vel conſolationis, & multum de ſiccitate paupertatis & depreſſionis & corporalis macerationis, ió non cõuertitur in lapidem duritiam obſtinationis. Et ió licet tales ſint terrena bona. i. viris iuſtis duriores & ſicciores pindeuotionem & ruditatẽ, ſunt tñ la pidib. i. frigidis peccatorib. molliores p compaſſionem & benignitatẽ. Et ió de talib. dr Sap.7. In comparatione eius arena eſt exigua. Vel dic q̃ pec
7 cator q̃ eſt ſteriiis à bonis operib. vt arena, qñ à mari. i. à mũdana, pſperitate tangit, tũc eius viſcoſitas et limoſitas. i. memoria ſuæ vilis conditionis ab eo tollitur, et q̃a nõ eſt humidus per gr̃am et deuotionem, ſed ſiccus p incompaſſionẽ et obſtinationem, ió non efficitur lapis. i. vir iuſtus et perfectus, ſtabilis atq; fortis. ¶Arena eſt terra minuta frigida et 4
8 ſicca, depreſſa et ponderoſa, quæ quanto plus aqua mergit tãto amplius cõprimit, et inuicem ſolidatur, et pp defectũ caloris et humoris, ſterilis reperit. Aqua ẽt p arenam tranſiens, ſapidior efficit, et metalla arena fricata clariora reddunt. Sic verè vir paruus et humilis atq; iuſtus frigidus eſt p caſtitatẽ, ſiceus per pniæ auſteritatem, ſterilis p paupertatẽ et hoc q̃a caret humore carnalis voluptatis, et calore mẽtalis cupiditatis, et ió fructum diuitiarũ non acquirit, imo pauper et ſterilis inuenitur. Eſt ẽt ponderoſus per diuinum timorem, q̃a. ſ. continuè deſcendit uſq; ad infernum prormentorum conſiderationem. Pſ. Dèſcendant in infernum viuentes. Aq ẽt. i. peccatores q̃ per ipſos tranſeant, et eorum ſocietatẽ frequentant ſapidiores et meliores efficiuntur, et metalla ẽt. i. uiri perfecti claritatem ampliorem p eos cõſequunť. Et licet talis arena. i. vir pfectus ab aqua vel pluuia. i. à mundana proſperitate rigẽt, et mergat, exinde tñ non diſſoluit p uitia et peccata, ſed magis et magis per humilitatẽ cõprimit, et p Dei timorem deprimit, et per firmitatem et conſtantiam ſolidatur. Conſolidatæ ſunt baſes eius. Act.3.
9 ¶Arenarũ multitudine maris impetus ſiſtit, et ad eius cumulos ſe refringẽs, ne tranſcẽdat aſſignatos à Deo terminos, impedit. Aqua ẽt p arenã, colata dulcior, clarior et ſapidior reperit, ut dicit Hier. ſuper Hie.5. Et hẽt arena virtutem metalorum purgatiuam, et ſuæ rubiginis cõſumptiuã, quia qñ cum arena fricanť, lucidiora efficiuntur. Hẽt virtutem repcuſſiuam, infrigidatiuã, oppilatiuã, tumoris ſedatiuã, ut dicit Conſt. de quodã gñe arenæ q̃ ab eo cimolia ponderoſa nominat. Rectè chariſſimi per arenam durã et aſperã puĩa vel tribulatio, paupertas uel mortis conſideratio deſignat, q̃ p certo ſiſtit et terminat fluxũ maris. i. fluxũ uitiorũ vel pſperitatis mũdanæ, quia tales fluxus, et fluctus per pniam reſtringunť, et ne ſubmergant terram. i. corpus et aĩam per peccata coarctatur, et retardanť, et ne terminos debitæ neceſſitatis excedant, per arenã hmõi repelluntť, poſui termi
10 num mari arenam, præceptum ſempiternum etc. quod non præteribit. Hier. Et ideo p certo iſta arena, ſ. tribulatio vel pnia, paupertas uel mortis memoria habet virtutem purgatiuam, q̃a uere aqua. i. anima uel perſona, q̃ per eam eſt,

colata

colata dulcis est per benignitatem & pietatē. Didicit ex his q̄ passus est, obedientiā. ad Hebr. 5. Metalla ēt, i. viri iusti, & perfecti q̄ arena ista sunt fricati, à rubigine oīm peccatorū purgantur, & per discretionem, & gratiam clarificantur, & per honestatem lucidi efficiuntur. Vel per aquam intelligo aoinam, per metallum intelligo corpus, quæ oīa p pniam emundantur. Item arena ista, s. mortis cōsideratio vel tribulatio hēt virtutem repercussiuam, q̄a verè oēs vanos cogitatus vel affectus repercutit, & refrenat. Itē infrigidatiuā. q̄a verè frigus diuini timoris inducit. Item opilatiuam, quia affectus & sensus exteriores vel ēt ipsos fluxus vitiorum opilat & restringit, & iō sequit, q̄ virtutem habet tumoris sedatiuam, quia pro certo tumorem superbiæ & præsumptionis tribulatio reprimit atq; sedat. Et ideo de arena dr̄ & de mari Iob. 38. Circūdedi illud terminis meis, & dixi, huc vsq; venies, & hic cōfringes tumētes fluctus tuos. Vel dic q̄ arena est asperitas mortis, q̄a. s. homo ponitur sub arena. i. sub terra, & iō p ista est quæ terminat, finit, cassat & limitat fluctus maris. i. cursum istius amaræ vitæ, vel mundanæ prosperitatis, & iō virtutē hēt purgatiuam &c. quia verè memoria mortis ad oīa ista valet, & dic per oīa vt supra. Vel p arenā sterilē intelligo paupertatē &c. sicut supra. ¶ Inter arenas maris & fluminum q̄nq; inueniuntur lapides preciosi, q̄ arenarum attritu politi, meliores & clariores efficiunt. Sic verè in societate arenarum. i. sterilium pctōrum inueniūtur lapides preciosi. i. viri iusti & perfecti, q̄a vix est aliqua tam nequā societas, quin ibi sint aliqui boni. Exemplum de Loth in Sodomis. Gen. 19. quinimo attritu arenarum. i. tribulationib. ipsorum malorum, per virtutes & gratias poliunt, & exinde meliores & sanctiores efficiūtur, q̄a oēs q̄ pie volunt viuere in Chro, tribulationes patiunt 2. ad Ti. 3. ¶ Arena
7 q̄n in ostijs fluminum interponitur, impedit ne fluant aquę ad mare, sicut patet in Nilo, sicut dicit Hier. super Amos 8. Sic verè mortis memoria vel tribulatio vel pnia ipedit ne hō cadat in mare pctī vel inferni. Sed p certo sicut, ſm Hie. ibidem. i. super Amos 8. q̄n arena de ostio fluminis tollitur, tunc aqua retenta in mare impetuosius profundatur, sic p certo si arena tribulatiōis, pniæ, paupertatis vel mortis meritę cessauerit, & à nobis elongata fuerit, tūc à mari peccati per interiorem cogitationem, ad mare uoluptabilium mūdi per prosperitatis affectionem, ad mare inferni p mortem & vitæ terminationem profundius descendemus, q̄a verè quanto, quis aliq̄n p virtutes melior efficitur, tanto p pctā (si ad ea postea deuenerit) deterior inuenitur, sicut patet in apostatis, q̄ sunt cęteris nequiores. Vnde Eze. 47. Aquę quę egrediuntur de sanctuario, intrabunt mare. Vide de Nilo vbi ponitur. ¶ Q̄n in ventre terræ generātur vapor fortis
8 qui rumpit in terram, & exit, & exterius euaporat, q̄nq; ēt accidit q̄ in ventre nubis vapor igneus generatur, q̄ rūpit nubem, & exit. Filij ēt viperæ ventrem matris dilacerant, vt exterius procedāt. Sic mali religiosi vel christiani lacerato ventre. i. fide vel claustro vel regulari obseruantia religionis vel ecclesię matris suæ, exterius apostatant & recedunt, &c. Vide de vipera, de terra, & de nube.

De Argilla. Cap. 33.

ARgilla est terra tenax, glutinosa & viscosa, & ad susceptionem impressionis & sigillorū magis apta. Sed tñ q̄nque in lapidem induratur, nam per actionem caloris q̄ humorem consumit, in laterem conuertitur, per actionem autem frigoris quod humorem congelat & constringit, in lapidis duritiam commutatur, sicut patet 4. Meteororum. 5. & 6. & 7. Argilla significat personam mollem, fragilē & carnalem, in qua est viscositas carnalis voluptatis, q̄a verè tales sunt apti ad quancunq; vitiorum impressionem faciendā, quia verè quicquid diabolus vult eis suggerere p tentationem, totum in corde eorum imprimitur per delectationē, consensum & operationem. Isti. n. sunt qui suscipiunt characterem bestiæ. Apoc. 14. Et ideo q̄n isti calore auaritiæ vel luxuriæ incalescunt, quia frigore indeuotionis tepescunt, tunc verè quia humor grātiæ in eis consumitur vel congelatur, ideo nunc in lapidem, nunc in laterem indurantur, hoc est dictu, q̄ per obstinationem, inuerecundiam, crudelitatē & malam consuetudinem & incorrigibilitatem duri & soli di efficiuntur. Cor eius indurabit quasi lapis. Iob 41. Vel dic in bono q̄ tales carnales personæ q̄nq; per Dei gratiam recipiunt diuinum calorem charitatis & dilectionis, & frigus diuini timoris, & sic humor carnalitatis in eis consumitur, & sic ipsi delicati, per pniam duri, fortes & stabiles efficiuntur. Vel si vis, per calorem & frigus intelligo mundi tribulationes, in quib. boni indurantur per constantiam & perfectionem, mali aūt per desperationem & obstinationem. Exemplum de Pharaone. Exod. 7. Induratū est cor Pharaonis & Hie. 19. Indurauerunt ccruicem suam ne audirent sermones meos. ¶ Argilla seu lutum viscosum per actionem caloris duratur & efficitur sicut lapis, sicut dr̄ 4. Meteor. vbi supra. Sic vere peccator & carnalis q̄n in calore mundi tribulationum ponitur, tunc per obstinationem, & desperationem fortius induratur. Vñ Hier. 5. Indurauerunt faciem suā supra petram, noluerunt reuerti. Vel dic q̄ hō in iuuentute est sicut argilla, s. mollis & conuertibilis & corrigibilis, sed vere q̄n per calorē naturalem humidum radicale in eo consumitur, & in senectute, tunc vere per malas consuetudines induratur, & impressiones correptionis nō recipit, sed potius per mortem frangitur q̄ per correctionem aliqualiter immutetur. Cor durum malè habebit in nouissimo. Eccl. 3. ¶ Scd̄m Commen. ibidem, argilla frigiditate sua est sanguis restrictiua. Vnde dicit Const. in viat. q̄ argilla cum forti aceto distemperata, & fronti & temporib. applicata, sanguinis à narib. fluxum restringit. Argilla ista est charitas, q̄ more argillæ stringit, & ligat, diuersa corda inuicem, & ideo si cum ista acetum forte. i. mortis amaram memoriam miscueris, tunc verè fluxus sanguinis. i. fluxus vitiorū à nobis deficiet & cessabit. Vnde Eccl. 7. In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua & in æternum non peccabis.

De Alabastro. Cap. 34.

ALabastrum est lapis candidus, tinctus varijs coloribus firmus & solidus, & frigidus, qui vnguenta custodit p optimè incorrupta, q̄n de eo fit vas pro vnguentis aromaticis reseruandis. Sic verè q̄n aliquis est firmus, & solidus per constantiæ & perseuerantiæ & patientiæ firmitatem, candidus p castitatem, tinctus varijs colorib. & virtutib. per exteriorem puchritudinem & honestatem, tūc vere efficit optimum vas ad custodiendum vnguentum aromaticum. i. deuotionem, compassionem, charitatem & pietatem. vel vnguentum. i. bona temporalia, quib. pauperes inunguntur, quia. s. boni & perfecti meliores sunt ad temporalia conuersanda quam alii, quia. s. vngunt ex ipsis pauperes et egenos. Vnde Mar. 14. Accepto alabastro vnguenti effudit super caput Ie-
9 su. ¶ Secundum Dioscor. alabastrum dr̄ valere ad victoriā obtinendam, et conseruat amicitiam, et eam etiam generat atque nutrit. Charissimi per alabastrum qui est lapis durus et candidus, intelligo duritiam et firmitatem patientiæ, et cādorem castitatis, quā pro certo si nobiscum pauauerimus, et habuerimus, peccata et vitia, tentationes et tribulatiōes vincemus, nec eis succumbemus, quod principaliter facit patientia, q̄a melior est patiens viro forti. Prou. 17. Amicitiam etiam generabit et seruabit, s. Dei et aliorum hominū et sanctorum, quod principaliter facit candor et species castitatis. Ex lapide precioso omnis circuitus murorū eius, ex lapide candido et mundo omnes plateæ eius ēternum et per vicos eius alleluia cantabitur. Thob. 14.

De Auro. Cap. 35.

AVrū dr̄ ab aura, eo q̄ in aura seu in aere plus luceat, ob
1 ryzum autem dr̄ aurum lucens, splendens, rutilans bractea aut dr̄ lamina auri tenuissima, de qua inciduntur fila, vt dicit Alb. de metallis lib. 16. Secundum Arist. autem ad com passionem auri concurrit sulphur rubeum, et argentum vivum album. Talis est iustus rutilās et honestus, quia vere in aura. i. in publico et aperto corā aliis fulget et rutilat atq; splendet per spēm honestatis. Sed verè ad hoc requiritur q̄ cōcurrat sulphur rubeū. i. rubedo et ardor charitatis, q̄ fuit ua, s. p vitā grę et veritatis, hoc est dictu, q̄ non sit ficta, sicut castitas hypocritarū, q̄ vita dr̄ carere, q̄a caret efficacia et virtute, et sic poterit dici aurum mundum Isa. 13. Precio sior auro erit vir, et homo mundo obryso. Na sicut color aureus est cæteris nobilior, et clarior, et magis delectat visum, sic vere color honestatis et qantum ad se, et quantum ad

mulieris visu & repręsentatione pulcherrimus debet dici. 2 Aurū aurū lepram palliat ne cognoscatur, sic verè honestas & pctā cooperit, palliat atq; cęlat. Pulchritudinē 3 cordis admirabitur oculus. &c. Ecc. 43. ¶ Auro (sicut dicit Plinius) quo ad substātiā nihil inter metalla solidius, & iō 4 ductibilius, quo ad ductilitatē non euaporat, nec in pōdere minoratur, sed in igne potius non euaporat, nec in pōdere minoratur, sed potentia caloris liquefit, & ab oī sorde si q̄ habuerat depurat & clarius & lucidius reperit. Vere sic de viro iusto & 5 deo quilibet debet esse, quia vere q̄libet dēt esse per fortitudinē & patientiā, & perseuerātiā solidus & cōpactus. Iustus. n. quasi igne & i asperitate tribulationū ponitur, tūc verè nō euaporat per desperationē, impatiētiā, murmurationē, nec minuitur per detractiones. s. morum & virtutū minuitur, sed liquefit per cōpassionē, deuotionē cōpassionē, & ab oī sorde vitiorum, & sic depuratur, & sic clarior, et purior, et sanctior efficit quam prius. Sic aurum probatur in igne, hoīes verè recte tribulationis et camino humiliationis. Eccl. 2. ¶ Et sicut (ſm Plateam) aurū dum malleat, nō rumpitur nec scinditur, nec emittit scintillas vel stridorē, sed potius in laminas tenuissimas dilatatur, sic vir iustus & patiens q̄n à Deo percutitur & malleatur tribulationes, tētationes & iniurias & paupertates, nō frangitur vel rumpitur per pctā vel per impatientia, sed magis per charitatē & per spūale gaudiū dilatat. 2. ad Cor. 6. Cor nostrum dilatatū est, & fonitū vel clamorē iurationis, stridorē detractionis & murmurationis penitus non emittit. Vñ ipse Dauid de Iob & Tho. Qđ est cōtra iurantes & impatiētes, qui sunt similes æri & non auro, &c. ¶ Auro inter metalla nihil 6 est ductilius. Nā aurū sub malleo non findit, sed inter malleū & incudē sine ruptione vel discontinuatione in bracteas tenuissimas ſm vsū artificis æqualiter dilatatur, nisi forte æs vel aliud metallū interius fuerit mixtū sibi, quia tunc rumpi tur & finditur, & formæ imprimēdæ inobediens inuenitur, & 7 ideo necesse est vt post decoctionē ignis illa impuritas auferatur, vt sic efficiatur ductile, & exinde forma debita p 8 creatorē. Rectè talis dēt esse oīs verus obediens, subditus vel religiosus, quia verè ad voluntatē artificis, s. Dei vel prelati, 9 qui debet esse ductilis p obedientiā & subiectionē, ut ſm eius impetus ducatur & reflatur circunquaq; p bonā operationē, & equaliter, s. ad oēs amicos & inimicos dilatetur per charitatē & dilectionē. Et iō licet sit inter malleū & incudē i cō tribulationum, & licet ab artificē. i. à Deo vel prelato p correctiones & aduersitates malleetur, tñ non debet rumpi per discōtinuationē, s. cessando à bono opere, vel apostatā, nec resonare per impatientiam & murmurationē, sed i eis potius poterit obedire Prou. 3. Non deficias cum à Deo corriperis, quia quē Deus diligit, corripit. &c. Verūtū aliqñ 10 aurifex fingitur sibi interius in corde aurichalcū. i. intentio mala et hypocritis, & tunc vere non est ductilis per obedientiā, sed rudis & inobediēs, et statim q̄ percutitur modica tribulatione frangitur per impatientiā, et rumpitur per bonorū operum discōtinuationē, et sic ad votum artificis, Dei. s. vel pōti, non regitur, imo aliqñ ex toto frangitur p desperationē & apostasiā et obstinationē. Vnde Eze. 22. Oēs isti vt ferrum et stannū et æs in medio fornacis cōsumpti sunt. Et iō ne esse eis q̄ prius per ignē diuinæ charitatis et internæ contritionis, et p virtutē spiritus sancti hmōi interior impuritas extrahatur, vt sic bonus, iustus et obediēs esse possit, et in eo forma debita, s. gloria Paradisi finaliter īducatur. Auro. n. lo quente in quo cōflatur. Iob 28. Facsi vis duos. §. ¶ Auro nihil inter metalla pulchrius in colore, nihil efficacius in valore, etiō oīm colorum et metallorū pulchritudo dr̄ atq; decor. Nam inter colores et inter metalla primum et præcipuū habet locum. Et ſm Platearium, aurū virtutē habet confortatiuā, sup fluitatū coadunatarū in corpe absterſiuā, syncopis curatiuā, a lepra pseruatiuā, vel ipsā curatiuā, uel ad minus ipsius occultatiuā, s. f. limatura auri q̄ cibo ipsius assumatur. Charissimi, aurū qđ splēdet, est diuina sapiētia seu charitas aīę, splēdor honestatis, pgredit et emanat, q̄a, p certo ista est principalior et efficacior inter cęteros colores, et metalla inter cęteras grās et uirtutes, q̄a a charitate tanq̄ a principaliori oēs virtutes cęterę fluunt et exeūt, sicut a radice, et oēs ēcolores exteriorū exēplorum, et iō p uirtutē sapiæ et charitatis desolari cōfortant, sup flua. i. diuinę p eleemosynas educūt. q̄a. s. facit hoīem misericordē et largū, et sy-

cōpis. i. remorsus cōsciæ fedaī, et le pra. i. pctā curanē, uel ēt pseruant. Charitas. n. cooperit multitudinem pctōrum. 1. Pe. Et sicut ignē ardētem extinguit aqua, ita eleemosyna resistit pctis. Eccle. 3. Vel expone de sapientia vel doctrina, quę si in esu. i. per prædicationē assumatur, efficit oīa supradicta. ¶ La 6 minę aureæ candentes in vino extinctæ faciunt vinum vtile cōtra vitia splenis, & multas alias passiones, ſm Platearium. Vinum quod lætificat cor hoīs, significat spūalem cōsolationem, doctrinam, & eruditionem, quæ pro certo si à laminis, auri. i. a viris perfectis candentib. & ardentib. per charitatē, tacta fuerit seu facta, tunc cōtra vitia splenis. i. contra melācholiā, & mundanā tristitiam adiuuat, & confortat, & cōtra vitia & pctā, quę sunt aīæ passiones. Iō viris perfectis dr̄ 1. ad Thes. 5. Cōsolamini pusillanimes. etc. Meror. n. in corde viri humiliabit eum, et sermone bono lætificabitur. Prou. 12. Et ideo perfectus vir et affectibilis dicit Isa. 50. Dedit mihi dns linguam eruditam, vt sciam consolari eum qui lassus est, uerbo. ¶ Instrumentum aureū melius est ad faciendū vistūrā in 7 aliquo membro, q̄ alterius metalli, quia ſm Platerium, virtute eius custoditur locus vulneris a fœtore. Sic verè q̄n aliqđ membrum. i. aliqua persona, est vrendum, et cicatrizandum per correctionē, tunc verè ista vstura est melior et pfectior si instrumentum. i. ille q̄ vrit et perforat corrigēdo, s. platus, fuerit aureus. s. quantum ad splendorē sciæ, et veritatis, quātum ad ruborē amicitiæ, et charitatis, q̄tum ad solitudinem constantiæ, et firmitatis, q̄tum ad pondus prudentiæ, et maturitatis, q̄tum ad colorem decentiæ, et honestatis, et quantum ad ualorē uirtutis, et grę, et bonitatis, quia uerè oēs istę virtutes dr̄ in prælato, et quolibet correctore uel iudice relucere. Aurū. n. et rubeū, splendens, solidū, ductile, pulchrū, et ponderosum. Nā quia prælatus perfectus, et virtuosus qñ facit vsturā correctionis, per discretionē scit nō excedere, iō fetor infamiæ ibidem minimè gnatur. Vnde Ps. Corripiet me iustus in mia, et increpabit, me oleum āt peccatoris nō impinguet caput meum. ¶ Puluis auri oculorū maculas cor- 8 rodit, et licet membris nō incorporetur nec ea nutriat, ipsa tñ confortat, et a superfluitate exonerat, ſm Platearium. Sic puluis sacræ scripturæ. i. doctrina, et pdicatio ab oculo cordis abstergit maculas pctōrum, et membra. i. pctōres cōfortat, et eos facit à superfluis. i. a diuitijs exonerari per elemosynas, licet eos nō nutriat per grām, et deuotionem, nec eis in corporeē per retentionem, quia uere licet pctōr audiendo pdicationem uel scripturam, ex toto nō emendeē, tñ aliqualiter ſin spūalib. cōsolatur, et ad eleemosynas elargat. Vel aurum puluerizatū intelligo malum pdicatorem. etc. ¶ Au- 9 rum calefactum si aliquod membrum exinde tangatur et fricetur, uel uratur, pilos aufert, et eos amplius crescere nō pmittit. Sic uerè q̄n plat⁹ vel pdicator calore charitatis ęstuās tāgit. s. corrigēdo, et pdicādo carnē. i. carnales pctōres, tūc pro certo exinde facit cadere pilos. i. exteriores diuitias, et paupib. elargiri, vel ēt exteriorē malā cōuersationē facit cadere, et cessare, et p posse suo amplius ibi crescere nō pmittit. Vel dic q̄ qñ aurum. i. platus, calēfit in igne auaritiæ, tunc uere a subditis abstergit per rapinā, et exactionē pilos diuitiarū et exterioris substātię palis. Aia. n. calida quasi ignis ardens nō requiescet donec aliquid glutiat. Eccl. 23. ¶ Qñ lami 10 na argentea est cum aurea aliqua de cā coniungenda, tunc ab humore, vento vel puluere summopere ē cauēdum, q̄a si aliq̄ istorū inter argentum et aurum se posuerit, nequaquā unū cū altero se tenebit, et iō i loco ualde mundo est hmōi cōiunctio facienda qđ si fiat, ita pt unum cum altero copulari, vniri et cōiungi, q̄ nunq̄ pūt ulterius separari. Aurū est Deus, argentum est aīa, q̄ p certo si inuicē uolunt cōiungi, et uniri p charitatem, et grām in pūti, et gloriam in futuro, summe cauendū est a uento uanitatis, et superbię, et elationis, itē ab humore deliciarum, et luxuriæ, et carnalis īfectionis, item a puluere cupiditatis et auaritię, uel ab amore, tpalis possessionis, q̄a uere si aliquid istorū inter Deum, et aīam interponatur, ut quia aīa est superba, auara, et luxuriosa, nunquā per charitatis uinculum cum Deo pfecte poterit cōiungi, et iō in loco mundo. i. perfecto status uel religione se debet quilibet ponere, ut hmōi copulā ualeat colligere. Repone tis cineres ad orientē in loco mundo extra castra. Leu. 6. Quia uere aīa q̄ debet esse cinis perfectę, et amaræ cōtritionis, dēt poni in loco mūdo. i. in statu grę et deuotionis, uel

multum

in statu ecclesiæ vel pfectę religionis,extra castra.i.extra tu
multũ mundanæ conturbationis,& sic perfecte cũ Deo cõ-
iungeť per charitatẽ, nec ab eo amplius diuidet. Quis nos se
parabit à charitate Chĩi? ad Ro.8.¶Aurũ ergo est metallum
solidũ, ductile, splendẽs, rubeũ, pulchrũ, sup metalla oĩa põ
derosum, nõ sonãs, medicinale, & virtuosum. Sic vere iustus
vel religiosus ꝓdicator vel ꝓlatus dẽt esse solidus ꝓ cõstãtiã
& ꝓseuerantiã, ductilis ꝓ obedientiã, splendens per sapien-
tiã & prudentiã, nõ sonãs per impatientiã, rubeus per cha
ritatẽ, pulcher per honestatẽ, ponderosus per sapientiam
& maturitatem & bonorũ exẽplorũ exhibitionẽ, virtuosus
per gr̃am, & perfectionẽ. Vñ 2.Paral.9. Vasa domus saltus Li
bani erant ex auro purissimo. Talis potissimè fuit Chr̃s & ẽt
sancti. Pone si vis figurã de candelabro aureo ductili cũ lucer
nis, & applica de ꝓlato sicut vis. Et nota ꝙ aurũ malleatũ dila-
tatur æqualiter. Sic bonus ꝓlatus debet æqualiter dilata-
ri per affectionẽ ad omnes subditos, quod est contra acce-
12 ptores personarum. ¶Aurũ tunc super oĩa metalla rutilat,
qñ à sole repercutiť, & intm̃ ẽt tũc refulget, ꝙ in ꝓximos pa
rietes diffundit fulgor eius. Sic verè beata virgo tunc sum-
mè rutilauit per oĩmodã honestatem, & uirtutũ luciditatẽ,
qñ sol.i.Dei filius in eam est infusus. Nã tunc & ex tunc ful
gor suæ gr̃æ, & uirtutis per ꝓ oẽs oẽs partes mũdi mirabiľ
seu diffudit 1.Mac.6. Refulsit sol in clypeo, aureos, & resplẽ
erunt montes ab eis. Clypei.n. aurei sunt pura viscera uir-
ginis gloriosæ, in qua sol.i.Dei filius carnem assumendo re
fulsit, & in montes.i.uiros iustos & perfectos splendor suæ
gr̃æ redundauit. &c. Adiunge sicut supra de perfectione.

De Aurichalco. Cap. 36.

1 AVrichalchum ſm Isid. sic dr̃, eo ꝙ cũ veritate sit æs seu
cuprum, rutilans tũ est sicut aurũ. unde hẽt auri spẽm
non ualorẽ, nã cũ auripigmento & aliis speciebus efficitur
rutilans sicut aurũ, sed uerè iste color non diu perseuerat.
Vasa.n. exinde facta in sua nouitate pulchra vñr, & lucen-
tia quasi aurũ, sed uerè paulatim deficit color eius, & rubigi
nant vasa hmõi & offuscant, & suã originalẽ materiã pro-
testantur. Illa aũt ꝙ in istis vasis diu seruata fuerint, horribi-
lẽ odorẽ contrahũt & saporẽ. Recte tales sunt hypocritæ,
qa uerè lic et sint cuprum, & æs.i.uiri, duri, indeuoti & pctõ
res, tñ ꝓꝓ fulgorẽ & colorẽ exterioris honestatis vñr esse
aurũ.i.uiri iusti & perfecti. Vñ isti hñt colorẽ aureũ, nõ valo
rẽ. Nã tales ꝓꝓ spẽm fictę honestatis, ita sophisticant ꝙ vñr
esse aliud q̃ sint cõtra quos Chryso. Hypocrita aut appare
quod es, aut esto quod appares. Sed vere talis fulgor fictæ
honestatis cito trãsit, qa licet in nouitate & i principio vñr
pulchri & honesti, tñ in fine rubiginatur color suæ conuer-
sationis, & naturã suæ iniquitatis, & malitiæ protestat. Nam
vt dicit Seneca, nihil qd̃ simulatũ & fictũ est põt esse diutur
nũ. Vñ Esa.54. Ego vocaui interfectorem ad disperdendũ oẽ
vas qd̃ fictum est. Illa ẽt q̃ in istis vasis cõtinent, s. eorũ ver-
ba & opa, finaliter inueniunt & ꝓcipiunt horrida per prau-
itatem, & fœtida per infamiæ fœditatem. De cadauerib. eo-
rũ ascendet fœtor. Esa.34. Vel dic de nouitiis & alijs q̃ in no-
uitate sua.i.in iuuentute vñr aurei ꝓ virtutẽ & honestatem,
sed cõtinuè paulatim deficiunt, ita qñq; in fine rubiginant
per vitia & pctã, & perdunt pulchritudinẽ & honestatẽ, per
insolentiæ læuitatẽ. Bestia q̃ vidisti, fuit & nõ est. Apo.17. Ita
ꝙ q̃cq̃ in eis cõtinet.i.verba & opa, sunt horrida & fœto-
2 sa. ¶Aurichalcum ad modum auri rutilat, & ad modũ æris so
nat, & ſm Platear. colliria & oculorum medicinę in vasis de
aurichalco optime seruantur, & æris fortitudine acuuntur.
Rectè tales sunt boni ꝓdicatores. Nã quia splendẽt per au-
reã honestatẽ, sonant sicut æs per canoram eloquentiã &
loquacitatẽ, iõ collyria & medicinę oculorũ.i.verba & do-
ctrina sacræ scripturæ à q̃b. oculus intellectus acuitur & cla
rificat per discretione, in calib. optimè reseruantur, qa ve-
re tales debent esse apotheca & custodia scripturarũ. Pſ. In
corde meo abscondi eloquia tua, ne peccem tibi.

De Auripigmentum. Cap. 37.

1 AVripigmentum est genus lapidis fragilis seu vena ꝓ-
tendens auri ſpeciem in colore. Et est duplex, tribus
& citrinus, & habet virtutem sulphuris in calefaciendo &
si sulphur ei additur, continuo virtute sulphuris dealbatur.
Et est auripigmentum ita corrosiuum, ꝙ oĩa metalla ro-
& exurit, præter aurum. Nam virtutem habet attrahendi &
dissoluendi, & ad ultimum corrodendi. Alio autem nomine
lapis arsenicus nominatur. Recte talis est caro humana, q̃
uere ista nihil est nisi terra fragilis. s.ad resistendum ut
pctis, licet exterius in colore.i.in apparẽtia uideatur esse
rea, s.per spẽm & pulchritudinem corporalẽ. Et ista q̃
adiũgitur sulphur ferens, hoc est dictu pctũ luxurię, cito
cit per tentationes, dissoluit ꝓ delectationes, corrodit et ad
sipat per consensus et operationes, et in albũ colorẽ mutat
nullũ est metallũ, nullus. s.hõ, qn̄ a carne propria corrodit
et tentet ꝓter aurũ.i.ꝓter sanctos uiros atq; firmus. Quis po-
terit pugnare cũ bestia? Apo.13. Caro.n. cõcupiscit aduersus
spũm, sicut dr̃ ad Gal.5. Vel dic per oĩa de mulierib. quę sunt
aureæ per corporis pulchritudinẽ, citrinæ et rubicundæ, et
qũ sulphur luxuriæ eis adiungit tũc fiunt albæ.i. curiosæ q̃
adornatus et uestimenta, et sic alios calefaciunt ꝓ delectatio
et tẽtationes, dissoluunt ꝓ delectationes, attrahunt per mo
la uerba, et suggestiones, et sic in fine corrodunt per rapti-
et excoriationes, qa uere bona naturæ, fortunę, et gr̃æ, hure
riosis auferunt atq; tollũt, et iõ oẽ metallũ qd̃ tãgunt.i. oĩe
ꝓsonã cuius societatẽ frequẽtant, dissipãt et subuertunt, sic
si forte fuerit aurũ.i. uir ſctissimus et ꝓfectus. Exẽplũ de Acã
Sãsone, et Dauid et Petro, q̃ per mulieres sunt decepti. Sig-
ra de bestia Apo.13. etc. Quis.n. poterit ex uobis habitare cũ
ardoribꝫ sempiternis? Esa.33. ¶Auripigmẽtũ ſm Platearium
hẽt uirtutem calefaciendi, dissoluendi, mundificãdi, corro-
dẽdi, vñ ualet cõtra multas corporis passiones. Vere talis est
pnia, quia uere pctõrẽ calefacit per dilectionẽ, dissoluit pe
delectationẽ, mundificat per cõfessionẽ, corrodit p corro
ris afflictionẽ et maceratione, et iõ pro certo ualet cõtra
multas passiones et cõtra uitia et pctã, a q̃b. liberat pctõres.
¶De auripigmento mixto cum calce uiua, et aqua fit unguẽ
tum depilatorũ, ꝙ ꝓpilotrũ dr̃, quo si quis imbutus fuerit, p
los sine dolore faciẽr amouebit. Charissimi, pisfud auripig-
mentũ ꝙ est corrosiuũ, intelligo mortẽ, q̃ oĩa destruit, et cor
rodit. Per calcem aũt uiuam intelligo charitatem, q̃ calefa-
cit, et uitã gr̃æ præstat. Si ergo ista duo simul iungantur, de
lectio Dei et ꝓximi, et mortis memoria et aqua pietatis et
admisceatur, tunc ue re pili diuitiarũ sine dolore dimittuntꝫ
et spernuntur, et pauperib. erogantur, quia ſm Hier. in pro-
logo super Iosuæ, facile cõtemnit oĩa, q̃ se cogitat mortie-
rum. Nam istis duob. maxime mouet homo ad pietatẽ, et la-
gitatẽ, s.ex charitate, et memoria mortis suæ, iuxta illud Ec
cl.14. Añ mortẽ exporrigens da paupib. ¶Auripigmentum
lẽt cõtra ipetiginem, et serpiginẽ si locus cũ auripigmẽto
et sapone leniter ungatur, ueruntñ statim abluendus est lo-
cus ille, quia si diu ibi maneret, bonas carnes corroderet
cut malas uirtutẽ. n. habet corrosiuam, et incisiuam, ſm Pla-
tearium. Per auripigmentum qd̃ rutilat sicut aurum, intelli-
go detractores, q̃ ꝓ certo fingunt se esse aureos q̃tũ ad spẽ
dorẽ honestatis, et q̃tum ad ruborem charitatis, qa sic be-
gunt oĩa dicere ex charitate, sed ꝓ certo isti hñt virtutes
corrosiuã, qa uere oĩa alia rodũt et deuorãt linguis suis: b
iõ qñ aliqs hẽt serpiginem seu pruritum inanis gloriæ, sic
utile est ꝙ auripigmento uiat.i. ei detractorũ corrodant
mittat, ut sic ille pruritus trãseat, et desistat. Nõ sunt ẽt tales
diu sustinẽdi i corpe eccl̃æ uel religionis, uel i auditu cui-
libet ꝓsonæ, qa uere carnes bonas corroderẽt sicut mala
qa si delectabiľ audianť, de bonis detrahunt et de malis e
iõ nõ sunt audiẽdi. Prou.4. A moue a te os prauũ, et detrac-
tia labia ꝓcul fac a te. ¶Scd̃m Pla. Auripigmentũ ungues de
formes, et turpes facit cadere, et crescere meliores. Sic
dor pniæ uetera opa destruit, et pctã, et facit crescere nou
.s.gr̃as et uirtutes. Aufert primũ ut sequẽs statuar ad Hebr.
Vngula.n. q̃ est pedis extremitas, finẽ signat, ad quẽ cuiꝫ
bet operis effectus terminatur, quem.s. per pedem designat.

De Argento. Cap. 38.

ARgentum latinè, argyros græcè dicitur, et est metal-
album, et sonorum ueruntamen (quod mirum est)
pressum corpori, lineas nigras facit, et in eius compositi-
ne (secundum Aristotel.) concurrit argentum uiuum et
phur. Nullum autem aliud metallum dulcius resonat, quã
argen-

rum, vt dicit ſti. Talis est hypocrita, quo ꝓ certo null'
resonar, s. quo ad fictã eloquentiã vel ꝓdicationẽ, q̃
rabili coloris & honestę. & pulchrę apparẽtię, lineas
gnas. opera mala, & iniqua gnat, & ꝓducit, qa nõ pót
mala bonos fructus facere, Mat.7. & Luc.6. Et uere iõ
ens ardor luxuriæ, & argentũ viuũ. i. leuitas in-
in eius suba, & cõscia dñať, & iõ nõ mirũ si opa ni
ab eo ꝓducunť. Vel dic ꝙ argẽtũ (qd̃ dr̃ quasi
gentem) signat diuitias vel mundi ꝓsperitatem, q̃ ꝓ
nt se cõtinent sulphur. i. auaritiæ ardorẽ & cupidita-
licet alba, pulchra. s. & delectabilis videat, tñ corpo
primit. i. mẽti q̃ ei ꝓ affectũ initiť, lineas facit nigras
nigra uitia, & pctã, à q̃b. cõscia denigrať. Nigræ fiũt
eorum de fumo q̃ i domo fit. Baruc 6. ¶Argẽtũ est me
album, & sonorum, clarum, purum, ductile, balsami
lẽ seruatiuum, virtutis in aspide iuuatiuum, qa plus
tis pis in argento q̃ auro, in igne resolutiuum, & mul-
gritudinem curatiuum, nã ſm Platearium, spuma e-
ra sanat, & carnes superfluas in eis crescere nõ ꝓ-
mundificare atq; purgat. Verè talis dẽt esse ꝓlatus vel ꝓdi
, qa dẽt esse alb. per castitatẽ, claras per honestatẽ, pu
innocentiam, sonorus per eloquentiam, ductilis per
tiam, balsamum. i. odorem bonæ famæ dẽt seruare
bonam conuersationem, in igne. s. tribulationis, & dile
ntum curatiuus per bonum exemplum, & per bonam
rmationem. Nam spuma. i. eloquentia & doctrina taliũ,
ra. i. pctores ulcerosos sanat, & in eis carnales delicias
luptas tres crescere, nõ permittit, qa ab istis mundatur
per bonam eruditionem. Et iõ iste dr̃ matricẽ. i. interiora
reducere, qa. s. ea facit educi per cõfessionem, debilia
mbra. i. leues & fluxibiles & inferiores cõsolidat per cõ
nem & instructionem. Corpus ẽt mundificat, inquan
introduci facit mũdam & pulchrã cõuersationem. Iõ
alib. dr̃ in Pſ. Argentum igne examinatum, ꝓbatum ter-
purgatum septuplum. Vel si vis per argentum album intel
ocalorem castitatis, q̃ est sine dubio virtus pura, mũdana
honesta, & balsamum. i. bonã & odoriferã famã seruat, &
ꝓsoris. i. exterioris cõuersatiõis honestatem & munditiã
decentiã introducit, & carnes superfluas. i. voluptates
ulcerat per curiosã cõuersationem, & iõ utile esset talib. ꝙ sp
carnes igois tribulatiõis. Vñ Eccl.2. In igne. n. ꝓbatur aurũ,
ta gratum, sic & hoies receptibiles in camino humiliatio
is. Imple facies eorum ignominia, & q̃rent nomen tuũ
. Vel dic ꝙ iustus qñ cessat hmõi ignis & refrigerať, tunc
dolescit per cõstãtiæ firmitatem & albatur per cõtinẽtiæ
ritatẽ, & sic bñ se habet in igne. i. ꝓsperitate, & nõ in ad-
itate. Vel dic ꝙ pctõr in igne cupiditatis uel tentatiõis
ꝓsperitatis liquescit per mala desideria & delectatiões,
ntin frigore & pniæ & tribulatiõis solidať & albescit per
tantiã, & castitatem &c. ¶Argentum qñ cum terra cõiun
, erinde rubiginẽ cõtrahit, sed si cum arena fricatũ fue-
, nunc pristinã recuperat claritatem. Sic verè qñ terra. i. a-
or terrenorũ cõiungitur cum argento. i. cũ aĩa uel aliquo
ito iusto, cũ verè exinde cõtrahit rubiginẽ auaritię & pec
. Verumtñ si cũ arena. i. cũ aspera pnĩa fuerit, cõfricatus,
ecclaritatẽ perfectionis, et honestatis q̃ amiserat, recupe
, et rubigo q̃ acquisierat, euaporat. ¶Ita spis in argẽto plus
let q̃ in auro, et ibi sua virtus melius elucescit. Ita spis est sa
scriptura, q̃ visũ et intellectũ acuit et cõfortat. Sed ꝓ cer
ista plus valet et ꝓficit, s. quãtũ ad utilitatẽ mundi, qñ est
argento. i. in viro iusto et ꝓfecto, sonitũ tñ eloquętię, sua
habente. Est. n. tacens non habens sensum loquelæ. Eccl.
¶Argẽtũ est sonorũ, sed aurũ penitus nihil sonat, et tñ
rum pualet. Sic verè illi q̃ qñ percutiuntur et corrigunť,
murmurant, aec clamant, sunt aliis ut cõiter meliores.

De Argento viuo. Cap. 39.

ARgentum viuum est argentum simplex et imcompositum, et hẽt argentum viuum siccitatem, subtilitatem puritatem, et albedinem. Nam in ipso est siccitas ex substantia terræ, sublimitas, et mobilitas, et fluxibilitate aq̃, et albedo ex aeris corporatione. Nã aer, aqua, terra, ad eius cõpositionem conueniunt, et indissolubiliter coniunguntur, et iõ propter vincentem siccitatem, in superficie plani nõ liquescit, nec adhæret tangenti, sicut id quod est aquosum vt dicit Arist. Talis dẽt esse uir perfectus, qa uere dẽt esse alb. per castitatem lucens per prosperitatem, subtilis per discretionẽ, siccus per pniam et macerationem, mobilis per obediẽtiam et subiectionem, uel etiam per bonam operationem, et hoc quia uerè in ipso dẽt esse aqua fluida pietatis, terra solida constantiæ, et firmitatis, et aer lucidus. i. claritas scię, et puritas subtilitatis, quæ indissolubiliter debent in eo inuicem colligari. Et iõ tales uiri perfecti qñ ponuntur in terra vel in loco plano. i. in administratione rerum, et negociorũ terrenorum, nõ liquefiunt, nec defluunt per uitia et peccata, sed intra debitos terminos discretionis, et prudentię iugiter continent, quod est contra mundi diuites et ꝓlatos, quos terrena ꝓsperitas facit ſtatim defluere, nam permittit ꝙ de uno officio ad aliud faciliter ꝓmoueat in nullo contẽtata in explebilis auaritiæ cupiditate, et hoc cum nullius vt quam aduersitatis incursu. Pſ. Folium eius non defluet, et oĩa q̃cunq; faciet, ꝓsperabunť. ¶Argentum viuũ hoc hẽt ꝓ 2
prium, ꝙ per se nõ coagulat, sed qñ sulphuri, et plumbo cõiungiť, tunc facile congelatur. Sic verè multi sunt q̃ nõ coagulantur, et indurantur per pctũ et obstinationem qñ sunt soli et per se, sed ꝓ certo qñ associantur cum sulphure. i. cũ personis luxuriosis et fœtentib. cum plumbo ponderoso. i. cum importabilib. et insolentib. tunc paulatim coagulãtur, et indurantur per obstinationem, ẽt per malã cõsuetudinẽ, et pctã, qa q̃ cum stultis ambulat, similis efficiet̃r. Prou.13.
¶Argẽtum viuum est simplex respectu oĩm metallorum, qa 3
ſm Aristin libris Meteororum, vna cum sulphure est elementum, et materia oĩum aliorum metallorum. Charissimi, argẽtuum viuum et album signat innocentiæ puritatem, q̃ pro certo est origo et principiũ oĩum bonorum, gratiarum. s. et virtutum. Vel dic ꝙ argentum viuum est bona vita, q̃ fluit et decurrit, et habet candorem innocentiæ et castitatis, et colorem amicitiæ, et charitatis etc. sicut supra. ¶Secundum 4
medicos et Platearium, argentum viuum qa tactu inuenitur frigidum, iõ naturæ frigidæ esse dr̃ à q̃busdã, sed hoc nõ est verum; imo est calidum et humidum in tertio gradu, quod paret ex effectib. quia vrit, perforat et incidit, et sic est fluxibile, intelligo personas affabiles acq; lætas, q̃ propter suam mobilitatem videntur esse leues et insolentes, sed ꝓ certo licet exterius uideantur esse frigidi. i. tepidi et indeuoti, tñ aliqñ est contrarium, qa uere calorem hñt feruoris, et charitatis, et candorem munditiæ, et castitatis, et humorem deuotionis, & pietatis, et probatur hoc ex effectib. et operib. aliquib. exterius exercitatis. Vestimenta tua calida sunt cũ perflata fuerit terra austro Iob 37. Nolite ergo iudicare ſm
faciẽ, sed iustum iudicium iudicate. Io.7. ¶Argentũ viuũ in 5
terra gignitur, et quasi aqua, ꝓfluens, ꝓcreatur, in uase foli
do, et frigido diutissimè reseruatur, tantę est siccitatis, q̃ ni
si extinctũ fuerit, rei alteri nõ miscetur, et in igne positu in
fumum faciliter refoluitur et mutatur, nec põt ignis uiolẽ
tia sustinere. Rectè talis est hypocrita uel auarus, qa in terra
i. in amore terrenorum semper inuenitur, et in vase frigido
. i. in mundo ubi est frigus indeuotionis, diu perseuerat, et
viuit, qa impius longo uiuit tempore super terrã. Eccl.7. Et
qa tales sunt magnæ siccitatis, hoc est dictu, sine humore de
uotionis vel compassionis, ideo rebus alijs, s. fluis vicinis nõ
miscentur per coniunctionẽ amicitiæ et charitatis', imo ta-
les singulariter esse q̃runt. Vnde Eccl.11. Manducabo de bo
nis meis solus. Et qñ in igne tribulationis ponuntur, tũc ue
re ipsum nequeunt sustinere, imò per impatientiã, iuratio-
nẽ et desperationem cõtinuo in fumum et nihilum euapo
rãt. In igne cõsumptum est plumbum. Hie.6. Vel põt dici ad
totum de hypocritis, q̃ sunt albi per exteriorẽ honestatẽ,
fluidi per delicias, et carnalitatem, calidi per auaritiã, et cu
piditatem, vrentes, et incidentes per detractionẽ, et loqua-
citatem,

citatem, soli p impatientiã, & iõ in igne tribulationis positi euaporãt, s. per apostasiã, vel p superbię vanitatẽ, & exinde exit fumus. s. infamię & mali exempli, qui alios scandalizat. Vñ Hie. 6. Argentum reprobum vocate eos, qa dñs ꝓiecit illos. Et dic sicut supra de diuite & auaro q̃ est calidus per cupiditatem, vrẽs per rapacitatẽ, fluidus per carnalitatẽ, alb.
6 per vestium curositatẽ. ¶ Argentũ viuum tantæ est adhęrentiæ, & fortitudinis q̃ nulli rei põt admisceri, nisi primitus sit extinctum, & nisi cum diuersis specieb. sua viuacitas sit repressa. Extinguit aũt si cum saluia, & cinere saluiæ, & pulue re ossis sepiæ confricetur, ſm Platea. Sic uerè in mundo multi sunt ita partiales, q̃ nulli rei, nulli personæ, nec Deo nec hoi põt admisceri vel cõiungi per societatis, & cõcordię vnitutem, vel per amicitiã, & charitatẽ, imo ob oi societate aliorũ resiliunt & recedunt, & hoc maximè qñ p̃sumunt de suis meritis, & gr̃iis, vel honorib. & diuitiis, & ex hoc alios contẽnentes, eos hr̃e socios dedignant. Et iõ Deus aliqñ extinguit eos. i. extingui pmittit per vitia & pctã, vel per pauertatem & aduersitatẽ, & tunc per cõsiderationẽ ꝓprię fragilitatis plus efficiunt aliis sociales. Et ista forte est rõ quare Deus multos superbos diuites in pauperrtatem cadere permittit, vt. s. discant quãta sit fortuitorũ instabilitas, ne alios vilipendant. Vñ dicit Isid. li. 2. de summo bono. c. 33. Veliter qñq; peccat in minimis, vt à maiorib. vtilius caueat. Iob 18. Lux impij extinguet. Lux dico. i. ꝓsperitas & gr̃a. Vel dic, q̃ bona & pfecta ꝓsona nunquã reb. mundi, s. diuitiis & hmõi
7 cõmisceat p amorẽ, nisi fortè extincta fuerint pctã. ¶ Argentum viuum qñ est per se nõ dissoluit, sed pulchrum, & lucẽs & mundũ vr, veruntũ qñ in igne ponit, tunc statim deficit et euanescit, & exinde exit fumus, q̃ alios lædit, & paralyticos efficit quos cõtingit, vt dicit Plat. Sic verã multi qñ sunt sine igne tentatiõis, ipsi stant, s. in statu gr̃æ, & sunt pulchri, et lucidi p honestatẽ, sed verè qñ diabolus applicat eis ignẽ tentationis vel tpalis tribulationis, tunc per cõstantiã tẽtationib. nõ resistunt, sed p cõsensus, & delectationes in uitia euanescunt, exinde fumus infamiæ, & malorũ exemplorũ emanat, q̃ alios ad quos puenit, inficit & corrũpit. Ish. n. ad tps credunt, & in tpe tentationis recedunt. Lu. 8. Vel dic sicut de hypocrita supra. ¶ Argentum viuum ore bibitum vel
8 auri immissum occidit, & interficit patientẽ, interiora oia corrodento cõtra q̃ summè ualet (ſm Plat.) lac caprinũ in magna quãtitate poratum cũ cõtinuo motu patiẽtis. Ad idẽ ẽt valet vinũ in quo absynthium & Hyssopum est decoctũ. Talis est mala & hęretica doctrina, vel ẽt tentatio diabolica, q̃. a verè bibentẽ. i. recipientẽ, & credẽtẽ, uel aurib. infundentem. i. audientem interficit, & cõsumit p culpã in pñi, & p pœnã in futuro, & iõ oportet q̃ talib. det ad bibendũ lac fanę doctrinę, & p̃dicationis, & vinũ diuinę cõsolatiõis, & cõfessionis, & sic liberabunt à periculo mortis ęternę, dum tñ se moueant iugiter per laborem pię operationis & bonę occupationis. Accipite ergo sine argento vinum, & lac. Es.
9 55. Et illud argentũ hẽt virtutẽ incisiuã. Sic vere mala doctrina vel tentatio diabolica rodit, & incidit corda firma. ¶ Argentum viuũ est album, liq̃dum fluxibile, mobile, calidũ & humidũ, oẽs fere materias penetrãs, & corrodens, ſm Isi. ta is est mala mulier, qa alba est p pulchritudinem, & curiositatẽ, fluxibilis p molitiẽ & fragilitatẽ, & appetitũ variabi litatẽ mobilis p incõstãtiã, Iequitatẽ, et vagabilitatẽ, qa sicut dr Prou. 7. Nunc in foris, nunc in plateis, &c. Exẽplifica qũo discurrunt. Illę sunt calidę p luxurię, et cõcupiscentię ardorem, et humidę per voluptatis humorem, et iõ oẽs materias quãcumcunq; fortes. i. oẽs viros quãtũcunq; perfectos corrodunt per tentationes luxurię, et destruũt et subuertũt, dũ tñ eis cõmisceanẽ p̃ societatẽ cõtinuã. Exẽplũ de Dauid. 2. Re. 11. qũo adulterijs cũ Bethsabea cõmisit. Mulieres dñatæ
10 sunt eis. Es. 3. Vel dic oia si vis de carce. ¶ Inuenit argentũ viuũ (Im Isi. li. 22.) in ueruſtissimo stercore cloacarũ, & in fornacib. argentarijs. Sic verè mali & pctores alios p detractionã corrodẽtes, vel p exhæredationẽ, & rapinã vel tentationẽ, finaliter inuenient in cloaca & fornace incẽdij infernalis. Illud p̃t adiũgi ad §. de diuite vel de planitate, vel de mu
11 liere. &c. ¶ Argentũ viuũ talis est naturæ, q̃ si sup ipsũ maius saxũ in centuplũ superponas, statim resilit, si aũt aliquãtulũ auli posueris, statim oneri redit, ex quo patet non põdus esse cãm, sed naturã occultã. Saxũ est põdus & tribulatio q̃ sustinet ꝓ mũdo, q̃ ad modũ saxi parũ hẽt meriti vel valoris. Aurũ aũt est tribulatio q̃ sustinet ꝓ Chro, q̃ est aurea, meritoria & p̃ciosa. Sũt ergo q̃ oprimè sustinẽt saxa põderosa, hoc est, magnos labores, & tribulationes p mũdo & p terrenis, Chro eis iponit vel iniũgunt, stati verè credũt, & totũ exercitatis sustinere, cũ tñ dr Iac. 5. Beatificamus eos q̃ sustinuerit. dicat ẽt de labore mundi, Prou. 27. Graue est saxũ, & ponde. n. arenæ. ¶ Aliqñ cõponit argentũ viuũ artificialiter, ponit in patella ferrea, & testa terrea operit, & tunc ad latera carbones apponunt, & sic argentũ viuũ incipit distillare. Sic verè qñ in patella ferrea. i. in corde duro obstinato imponit rubeũ minerũ. i. memoria sanguinis Chri, & rubeus ardor charitatis, & desup ponit testa terrea. i. memoria mortis & fragilitatis humanę, à latere aũt adhibent carbones tendentes. i. feruẽs cõtritio, & exterior tribulatio, veligins impietas & cõpassio & lachrymarũ emissio, sicut patuit i Magdalena, q̃ inuenit sagittas potẽtis acutas, cum carbonib. desolatorijs. Nullus. n. est cã durus, q̃. n cõsiderata morte Chri, & mortẽ ꝓpria, & adhibitis carbonib. i. igne & tormẽtis inferni, efficiãt pius, fluidus & distillãs. s. eleemosynarum largitatẽ, vel lachrymarum quãtitatẽ. Manus meæ distillauerũt myrrhã. Can. 5. Nullum metallum põt de aurari sine argẽto viuo, & in vase vitreo istud melius q̃ in aliis cõseruat. Sicut rẽ ad hoc q̃ hõ efficiat aureus per pfectã honestatẽ, oportet q̃ hẽat argentum uiuum. i. gr̃am & charitatem, & caritatem & pietatẽ, q̃ per argentum uiuum. i. gr̃am & charitatem, & caritatem & humidum & album. Et notanter in vase vitreo. i. hoie qui se reputat vitreum & fragilem, melius hmõi argentum. i. gr̃a conseruatur, quia Deus tales humiles custodit à peccato, & in gratiam seruat, quia ſm Bern. Magna est firmitas apud Deum infirmitatem propriam cogitare.

De Adamante. Cap. 40.

ADamas est lapis paruus ad quãticate auellanę, & nunquã plus, ferri hãs colorem, crystalli splẽdorem. Hic 1
ita est durus, q̃ nulli penitus cedit materię, qa nec ferro frãgit, nec igne calescit. Sed licet sit ferrei & ignis conẽptor, sanguine tñ calido rumpit, & cessat, & eius fragmentis sculptores in signandis, & p̃foradis lapidib. vtunt, vt dicit Isi. li. 16. e. de crystallis. Iste lapis signat pctorem, q̃ vere colorem dr hr̃e ferreum per turpẽ & infamẽ cõuersationẽ. Iste aliqñ est ita durus per malã cõsuetudinẽ, & obstinationẽ, q̃ non põt vinci, castigari, & domari nec per ignẽ nec per ferrum. i. per quãcunq; tribulationẽ vel correctionẽ. In stipulã ver si sunt ei lapides fundę. Iob 41. Et iõ qñ hõ indurat, non est per asperitatẽ à plato cõtra eum procedendũ, imò verè dr adhibere sanguinẽ. i. dulcẽ, mitem & benignã monitionẽ, vt sic scindat per cõtritionẽ, & domet per correctionem. Et ita ẽt facit Deus qñ vult pctores & obstinatos cõuertere, & sicut patuit in beato Paulo, q̃ fuit adamas, attrahẽs. s. ad fidẽ ferrũ. i. pctores, quẽ Chrs ab obstinatione tã dulciter reuocauit Actu. 9. Et iõ fragmenta istius lapis. i. memoria, & exẽplũ cõuersionis & fractionis istius beat. Pauli valent mõs perforãdos & cõuertendos alios lapides. i. pctores duros & obstinatos. Deus. n. qñq; vult pctorẽ obstinarũ cõuertere, & iõ interius ipsũ linit sanguine passionis, & humore lugẽdi, & sic scindit p cõtritionẽ, & aperit per cõfessionẽ, diuidit per eleemosynarũ largitionẽ, & rumpit per pnię macerationẽ. Lapides. n. excauãt aq̃, & alluuione terra consumitur. Iob 14. Vel dic q̃ licet adamas. i. vir iustus sit paruus p humilitatẽ, ferrugineus p pnię austeritatẽ, crystallinus p̃splendẽtẽ honestatẽ, & ita durus p cõstãtiæ firmitatẽ q̃ igne tentationis interioris, ferro tribulationis exterioris nõ vincat, s. à diabolo, tñ sanguine calido. i. infectione luxurię, & molitiæ mũdanæ, ꝓsperitatis aliqñ vincit, & mollit, sicut patuit in Dauid 2. Re. 11. Vide supra de hirco. §. 1. Sepe. n. accidit q̃ tribulationib. nõ frãgit, ꝓsperitatib. emollit. ¶ Adamas hẽt uirtutem attrahendi ferrum quod tangit, & fr̃iter magnes, 9
veruntñ qñ adamas ferro coniungit, tunc licet magnes ipsum ferrum tetigerit, ab eo tñ nõ attrahit, imo virtute adamãtis à magnete violenter retrahitur, & aufertur, vt dicit Idem Isido. Adamas est Christus uel beata uirgo, magnes est diabo-

lus, q̃. a vere vteq; hẽt virtutẽ attrahẽdi fer
rũ. ꝓ seu mũdus, qa vere vteq; hẽt virtutẽ attrahẽdi fer
rũ. ꝓctores qa B. virgo attrahit ad gr̃am. Xps ad gr̃ã mundo
rum. ꝓhibit ad delectamẽtũ, diabolus ãt ad infernũ, & ad tormẽ
ta. Sed vere licet ferrũ. i. pctor. cõiunctũ fuerit cũ magnete
vel diabolo p̃ pctm, tñ vere si ver⁹ adamas, Xps.
vel B. virgo, eidẽ ferro se apponat p̃ suã gr̃am, & miam, &
auxiliationis ipẽ fionẽ, tũc vere à magnete. i. a pctẽ dia
bolo & affectione mũdi ipsũ violẽter retrahit, & educit,
& p̃ nũc p̃ gr̃am, & i fine p̃ gr̃am ad se trahit, & nõ ecõ
uerso, qa nõ obstãte pctẽ diabolica ipm ferrum. i. pctorẽ q̃
adamãt. ei. Chro cõiungit p̃ gr̃am, & charitatẽ, vel cũ B.
virgine p̃ fiduciã, & deuotionẽ, nõ põt magnes. i. mundus vt
diabolus ab eo separare, nec ad se trahere p̃ pctã, suggerendo, & delectarionẽ. Iõ. d. Xps Io. 10. Nẽo collet eos de ma
nu mea. Et nota cõditiones adamãtis sicut supra. § pcedẽti,
applica de Chro vel de B. virgine. Vel si vis, & p ferrũ intelligi genus humanũ, qđ magnes. i. diabol⁹ detinebat, sed
Christus verus admas liberauit. &c. sicut supra. ¶ Virtus adamãtis sm Isid. ibidẽ est venena deprehendere, mer⁹ expelle
re, & maleficis auersis obuiare, & sm Dios. gẽma est reconciliatrix amicitiæ & amoris, qa si mulier à viro suo digressa fuerit, & iusta, & cũ diabolo p̃ pctã fornicata nõ fuerit, verũ sponsum suũ Christũ amplectit, & ei regratiãdo de tribulatione, cogit̃ per amorẽ, si ãt incasta fuerit, & peccatrix, & cũ mundo vel diabolo fornicata, & coniuncta p̃ diuersa gña pctorũ tunc si tribulatio ei imponit vt castigẽt, ipsa castigari, & corrigi ab isto lapide tribulationis & a marito Chro refugit, & contẽnit, & lecto fidei, & eccłę, qñq; p̃ desperationẽ cadit arq; fugit cõtra il
lud, Non deficias cũ à Deo corriperis, quia quẽ diligit dns, corripit. Prou. 3. Aia aũt iusta tribulata dicit Deo regratiãs illud Mich. 7. Irã dñi portabo, quia peccaui ei. Quia re ve
ro charissimi pctores nõ digni p̃sentia istius lapidis, s. tribulationis, nõ merentẽ à Deo corrigi, vel puniri, s. i p̃senti. Figura
legib. vbi vxor q̃ publice prostituebat, non erat digna q̃ lapide legib. puniret & ideo adulterij rea nõ puniebat, aliæ ãt sic. hr̃e verè qñ aia ex toto prostituitur, & ad amorem mundi, & delectationẽ diaboli totaliter inclinat qñ. s. se exponit ad mũ
dum voluptibilia, & pctã, tũc nõ est digna q̃ à sponso suo Chro
puniat, & corrigat, s. in pñti, qa non nisi tabo super filias uestras cũ fuerint fornicatæ Ose. 4. Veruntñ pœna sibi æterna seruat. Et ista est rõ quare mundi diuitib. & pctõrib. ꝓspere succedunt oia, qa, s. Deus nõ dignat eos respicere vel punire, sed ad diẽ iudicij eos reseruat perpetuę cõdẽnandos. Iob 21. Ad diem vltionis seruatur malus Iob 35. Nunc aut ẽ non infert Deus furorem suum, nec ulciscitur scelus ualde.

De Lapide Amethisto. Cap. 41.

AMethistus est gẽma rubẽs, cuius sũt quinq; spẽs purpu- 1
reo, & violaceo colore punicea, quasi rosa virẽs, quasdã flãmulas scintillãdo fundit, & inter cunctos lapides rubeos obtinet principatũ. Nã ſm Dio. iste fecit hoiem vigilẽ, bonũ cõfert intellm valet cõtra ebrietatẽ, malã cogitationẽ repellit, & ineſt ei mollities ad sculpẽdũ. Iste lapis signat charitatẽ, q̃ flãmas bonorũ exẽplorũ emittit, & inter virtutes obtinet principatũ. Et coloris est rubei p̃ ignẽ feruorẽ desideriorũ celestiũ, quẽ ꝓcurat. Et iõ ꝓ certo si qs istũ lapidẽ habuerit, s. fetuorẽ charitatis, ipm efficiet vigilẽ p bonorũ operũ diligẽtiã, et boni intellis p discretionẽ & prudentiã, & ipm p̃mittit inebriari (. s. vino in quo est luxuria) sd ipm faciet oẽs malas cogitatiões penitus resecare. Scd m
. n. Greg. Nunq̃ est amor Dei otiosus. &c. Vr̃ p̃t dici de abstinẽtia & sobrietate, q̃ ebrietati, & gulæ resistere comprobat, & hoiem ẽt vigilẽ efficit, & somnolentiã repellit. Vel dic de timore & cõsideratione, q̃ ad oia ista valet. ¶ Amethystus est 2
gẽma rubea & rosea, flamulas emittẽs, cui⁹ sunt multæ spẽs illa tñ est melior, q̃ rubicun tior reperit hẽt ãt mollitiẽ vt facile possit sculpi. Vere talis dẽt esse platus, p̃dicator vel religiosus, vel ẽt q̃libet iustus, qa iste dẽt esse rubeus & roseus p ardẽtẽ charitatẽ, flãmeus p̃ bonorũ exẽplorũ luciditatẽ, & honestatẽ, mobilis p̃ cõpassionẽ, sculptilis per obediẽtiã, et subiectionẽ, & iõ Apo. 21. Iste lapis numerat in ædificio nouæ hierl̃em qa vere boni hũt esse de ciuitate superna paradisi. Dabo oẽs muros tuos in lapides sculptos Esa. 54. Vel dic de B. Virgine & adiunge, s. q̃ facit hoiem vigilẽ &c. sicut ibi.

De Achate. Cap. 42.

AChates est lapis sic dict⁹, eo q̃ iuxta achatẽ fluuiũ Sici 1
lię primit⁹ est reptus, & est nigri coloris, albas hũs venas, cuius tres sũt spẽs, ſm Isid. ſm hoc, q̃ in variis regionib. inueniunt, in efficacia differentes. Nã ille de Sicilia (de quo supradictũ est) valet magicis artib. Nam cũ ipso tempestates auertunt, & sistunt flumina, sicut dr. Et ſm Dios. iste valet ad regũ formas, & simulacra mõstrãda sõniorũ. Iste lapis signat malã mulierẽ, q̃ cũ sit nigri coloris. i. malæ, & deformis conuersationis, tñ albas hẽt uenas. i. maculas, in gr̃ũ p̃ corporalẽ pulchritudinẽ dealbat, & p̃ curiositatẽ vestiũ tingit, & ornat. Et iõ talib. vtunt magi. i. dęmones in suis maleficiis, & ĩtẽ
tationib. qa rectæ iltæ nõ sunt nisi dæmonũ instita. Nã mediã
tib. istis tẽpestates tribulationis, & diuini timoris auertunt, & flumina lachrymarũ, deuotionis, & cõpassionis sistunt, a corde hoim auferunt, & ibi p̃ certo somnia & phãtasmata. i. amor deliciarũ, & mundanæ p̃speritatis introducunt. Nã ipsarũ allocutio, societas, & tẽtatio, fluuiũ diuinę mĩe, & tẽ
pestatẽ diuini timoris faciũt perdere, & p̃ uanos affectus sperare somniare. Sicut somniator, & hariolus existimat qđ ignorat. Prou. 23. Vel dic q̃ flumina sũt hoies, & p̃ malas mulieres, & per alia pctã sistunt, ne per ꝓfectu bonorum operũ ad mare paradisi discurrant. Vel dic q̃ iste lapis est timor Dei, q̃ nigredinẽ humilitatis portat, & zonã candidã castitatis gñat atq; nutrit. Ista. n. tẽpestatẽ futuræ dãnationis à nobis auertit, flumina ẽt carnalis infectionis repellit & ne in aĩam discurrãt, ipsa sistere facit. In sõno ẽt. i. in tpe mortis, figuras Reg. & imagines. i. visionẽ dei, & angelorũ, & sctorum oñdit. Vel dic q̃ iste lapis est humilitas vel mortis cõsideratio, q̃ flumina. i. hoies ne fluendo per pctã in mare inferni, & pctã desecẽdãt, facit sistere, & cessare. Vel dic totũ de pnia. Sap. 10. Oñdit illi regnum Dei. Et ipsa Iordanis cõuersus est retrorsum. ¶ In Creta est genus achatis coloris nigri, macu- 2
lis ceruleis, q̃ ſm Dios. mutat pericula, gratum q̃; facit hominẽ & placentem affabilem & facundum, et vires cõfert, Rectè talẽ uirtutẽ hẽt diuina scia vel scriptura, qa ꝓ certo licet sit nigri coloris, et licet utilis a fatuis reputetur, tñ facit hoiem placentem, s. Deo angelis & hoib. & ubi uiees pstat. s.

cõstantiã & uirtutes, & sic pericula. s. culpæ & pœnæ ab eo tollit, & eum literã facit gratum, affabilẽ & eloquẽtem. Stude ergo sapientiæ filij mi, & lætifica cor meũ, vt possis ex p
3 branti respõdere sermonẽ. Pro. 27. ¶ Achates indicus visum fouet, sitim tollit, venenũ reprimit, in igne positus odorẽ emittit, & est lapis guttis sanguineis distinctus, ſm Dios. Talis est vir pfect⁹ & pdicator, qa vere sua vita & doctrina in alijs visum discretionis & fidei nutrit & fouet, ab ardore sitis. i. auaritiæ eos reprimit, uenẽa pctorũ & delectationũ cõpescit guttas sanguinis, i. memoriã passionis Christi in seipso continet, & i igne charitatis vt tribulatiõis positus, odorẽ bonę famę & exẽpli hoi fundit & emittit, vt sibi dicat illud. Cã. 1. In odorẽ vnguẽtorũ tuorum curremus, &c. Vel dic q iste lapis significat sciam diuinã, q oĩa supradicta faciet, vel contẽptũ mũdi q sitĩ auaritiæ tollit, vel cõsiderationẽ mortis. &c.
4 ¶ Achates ab aqla in nido suo ponit contra tonitruũ, ne ouа
5 eius lædant, & cõtra reptilia. &c. Vide de aquila. ¶ Secundũ Soli. in annulo Pyrrhi regis inuentus est achates mirabilis in quo nouẽ Musæ cũ proprijs insignijs erãt pictæ, & Apolo cũ cithara, nõ impressis figuris sed ingenitis. Rex iste ẽ Christus, annulus quo subarrat aĩam, est fides, q̃ p certo cõtinet Apollinẽ cũ cithara. i. Christũ cũ sacra scriptura, cõtinet & nouẽ musas. i. nouem Angelorum ordines, & credulitatẽ de ipsis, cum proprietatibus eorundem. Vel dic q iste annulus est gloria paradisi, q̃ cõsistit in Christo cum cithara gaudiorum, & in nouem ordinibus cum gratitudine socĩorum.

De Lapide Asbesto. Cap. 43.

1 Asbestus est lapis Arcadię ſm Isido. ab igne sic vocatus, eo, s. quia si semel igne succensus fuerit, extingui perpetuo nõ valebit. Et iõ facta fuit de eo q̃dam lucerna in quo dã tẽplo idolorũ, q̃ nulla tẽpestate vel ĩbre poterat destrui & extingui, vt d. Isid. li. 6. c. 4. de lapidibus insigniorib. Rectè talis ẽ aĩa dãnata, qa vere ex quo semel est accẽsa, s. in igne infernali, p certo extingui ppetuo nõ valebit. Vũ Esa. 1. Succendet vtrũq; simul, & nõ erit, q extinguat. Nã in ipso tẽplo idolorũ & dæmonum, s. in inferno (qui locus est dæmonum atq; tẽplũ) sunt talia candelabra. i. aĩæ dãnatæ, q̃ nec vẽto. i. inspiratione & flatu sancti spũs, nec imbre mię diuinæ imp petuum extinguent. Iõ Matth. 25. Ite maledicti in ignẽ eternum, quia sicut dr Esa. 56. Vermis eorum nõ morietur, & ignis eorum nõ extinguetur. Vel dic q iste lapis significat bonã p sonam, q pro certo si ab igne charitatis & diuini amoris semel accẽsa fuerit, ita firma & pseuerãs deinceps debet esse, q. non amplius per peccatum destruatur vel extinguat, qa charitas nunq̃ excidit 1. ad Cor. 13. quia in psenti inciditur in futuro consummat. Vñ in tẽplo Christi & ecclię debent esse tales lucernæ viri sancti, & prælati perfecti, quorum lux .i. virtus & pfectio & bonum exemplũ respectu aliorum nec imbre mũdanæ prosperitatis, nec uento tribulationis, tẽtationis vel aduersitatis debet destrui vel extingui, imo dẽt ardorem dilectionis, & spendorẽ discretionis perpetuo conseruare. Eccl. 50. Effulsit sicut sol in conspectu Dei. & Leui. 6. Ignis in altari meo semp ardebit. Vel dic contra auaros obstinatos, qui semel accensi igne cupiditatis, nunquam plus extinguuntur nec uento tribulationis, nec imbre doctrinæ vel prædicationis. Ignis nunqam dicit sufficit. Proue. 30. Et ideo in templo huius mundi isti sunt candelabra & lucerna mali exempli oĩbus alijs, quia. s. eis ostendunt viam iniquitatis, cuius nouissima ducũt ad mortẽ. Pro. 14. Ignis. n. auaritiæ in talibus non extinguitur, sed magis iugiter augmentatur, quia secundum ligna siluæ exardescit ignis. Eccl. 28. Vel per ignem intelligo luxuriam. Et dic aliquid de auro.

De lapide Absito quem Plin. Apiston vocat. Cap. 44.

1 Absitus est gemma ni gra ponderosa, rubeis distincta venis, quę semel calefacta, septem diebus calorẽ seruat, vt dicit Isid. li. 16. c. de nigris gemmis. Sic vere nos debemus esse nigri per humilitatẽ, quia nigredo est color humilis & despectus rubri per charitatẽ, ponderosi per prudẽtiam & maturitatem, & si semel accensi & calefacti fuerimus per charitatis incendiũ & amoris, pro certo p septẽ dies. i. p totum curriculum huius vitæ nunq̃ debet deficere calor iste. Vñ Esa. vl. Ignis eorũ non extinguet. Vel dic de auaris & pec catorib. q sunt nigri per malam conuersationem, põt dici per pigritiam, rubri per luxuriam, semper calefacti per auaritiam & concupiscentiam, crudelitatem & sæuitiam. Vnde Oseæ 7. Omnes calefacti sunt quasi clibanus.

De lapide alabandico, quem fuos imitatus auctores, alabaudiã vocat. C. 45.

Alabaudia est lapis clar⁹ & subrufus, sitis carchedonio, sed rarior, cuius virtus est sanguinẽ augmentare in Isid. Sic vere si volumus in corde nro augmentare sanguinẽ .i. benignitatem & compassionem, uel sanguinem. i. gram & deuotionem (q̃ sunt aĩæ nutrimenta, qa vita oĩs carnis in sanguine est. Leu. 17.) vel sanguinem. i. memoriã sanguinis Christi oportet q habeamus lapidẽ istũ alabaudiã. i. B. virginẽ, vel ẽt Christum, q p̃t dici alabaudia, quasi alauda audiens quia ipsa est alauda q̃tum ad hilaritatem laudis diuinæ, & annuciationem diei æternæ prosperitatis, & fuit audiens p obedientiã, fuit clara per honestatem, subrufa per pniam & ẽt militatẽ, uel ad literã (sicut dr) rufa fuit. Vt p̃t dici de Christo, vel dic de B. Ioanne, uel etiam de charitate, vel potest allegari de deuotione ad quemlibet statum, per quam sanguis prædictos in cordib. nostris generatur.

De lapide argyrite secundũ Isido. qui forte nihil est aliud, quã argyrodamas, & q̃q̃ argyritis spuma sit argenti, testibus Dios. & Pli. C. 46.

Argyrites est lapis argento similis in colore, hñs stigmata aurea, & est fortis ut adamas, figurę quadranguiares & valet ad motus iracundiæ refrenandos, vt dicit Isido. Et ãt alius lapis dictus androdamas, qui eidem est similis in colore. Talis debet esse vir pfectus & iustus, & maxime ẽptus & prædicator, qa debet esse argenteus ad eloquentiam laudis diuinæ & pdicationis, adamãtibus similis quãtum ad fortitudinem cõstantiæ, patientiæ & deuotionis, quadrangularis quantum ad q̃draturã virtutũ cardinalium & perfectionis & sic poterit suis verbis consolatorijs & oĩbus incundorũ iurgia refrenare, & maximè si stigmata aurea. i. memoriã stigmatum & passionis Christi secũ habuerit & portauerit p feruorem cõpassionis. Vir. n. iracundus suscitat rixas, qui aũt patiens est mitigat et suscitatas. Prou. 15. Vel expone p oĩa de Beato Francisco, qui secum tulit stigmata passionis Christi. Vñ Paulus ad Ga. 6. Ego stigmata dñi Iesu in corpore meo porto. Et ideo alij lapidi precioso (ad Romanos 1.) ipsi. s. Christo fuit similis in colore. i. in exteriori apparentia carnis suæ. Similis ergo altissimo. Esa. 14.

De Lapide Astrio, qui Isid. astrion dicitur. Cap. 47.

Astrion est gemma indica, crystallo propinqua in colore, in centro ãt eius lucet stella fulgore lunæ plenæ, iõ dr ab astris, eo q eis opposita, fulgorem rapit regens. et dicit Isido. li. 16. c. 13. de crystallis. Luna significat tps. Psalmo cit luna in tpa. Ista gemma significat gloriosam virginem, quæ pro certo quantum ad fulgorem honestatis & exemplorum, crystallo similis põt dici. Qñ ergo luna fuit plena. i. qñ venit plenitudo tpis, tunc vere centro. i. in vtero illius gemmæ apparuit stella Iacob Dei filijs per incarnationem, qui per miracula & sanctam vitam splenduit sicut stella, & tunc misit Dei filium suum factum ex muliere, & cad Gala. 4. Et ideo qñ ista fuit opposita & coniũcta ipsis stellis, Deo, sanctis & angelis, in assumptione. s. tunc vere splenduit æternæ gloriæ sibiipsi rapuit & assumpsit. Figu. Apoc. 12. muliere amicta sole, & luna. &c. Vel dic q iste lapis est glorificata, quæ propter fulgorem gloriæ quem accepit quando coniungitur alijs stellis. i. sanctis, põt dici crystallo similis in fulgore, quia p certo statim q ipsa venit vsq; ad plenã. i. vsq; ad plenitudinẽ gloriæ paradisi, tunc unus dio eius resultat stella. i. Deus. s. tanq̃ in speculo, quia in tantis tanquã in speculis spiritualibus videbitur Deus facie ad faciem. Apostol. 1. ad Cor. 15. Erit Deus omnia in omnibus. Ecclesia. 50. Sicut luna perfecta in diebus suis lucet. Et

Isid. ibidem. s. lib. 16. A matites si in igne ponatur nunquã cõburitur, sed accepto splendore nitidior reperitur. Et est lapis similis alumini, vestis ẽt ab eo cõtacta, nõ cõburit igne. Vere charissimi tales debemus esse qua verè nos debemus more aluminis translucere p honestatem, & si in igne tribulationum ponimur, tantã debemus hñe constantiæ, & patiẽtiæ firmitatẽ, q̃ non dẽmus cõburi. s. per impatientiã iracundiã vel cõcupiscentiã, vel pro pctã. Oĩb. n. ignib. s. tẽtationũ tribulationum, iracundiæ, crudelitatis, cupiditatis & carnalitatis debemus viriliter repugnare, nec ab ipsis debemus p aliquod uitiũ permittere nos cõburi, quinimò sp debemus i ignib. meliorem. i. maiorem recipere claritatẽ, sgręe & virtutis exemplum de Iob & Tobia, & Laurentio. Igne me examinasti &c. Exo. 3. Rubus ardebat, & nõ comburebatur. Et talis per oĩa fuit Christus, & ideo illi qui ab eo sunt tacti per suam gram & amorem, huiusmodi ignibus non læduntur.

De Beryllo lapide. Cap. 51.

Beryllus est lapis indicus, ſmaragdo similis in virore, pallidus est, & quanto pallidior, tanto melior ſm Dios. & hic fulgorẽ non hẽt nisi scindat, & ideò ab indis in sex angulos præparatur. Et est quędã spẽs berylli ſm Isid. cuius pallida viriditas in colorem aureum resplendet, oculos aũt miro modo confortat. Sic verè sunt hodie multi qui nullũ hñt fulgorẽ honestatis vel bonæ conuersationis. s. peccatores, donec scindat. i. donec multis tribulationib. à Deo vel plato percutiant, & iõ in sex angulos à Deo scindunt, quia. s. Deus adhibet pctoribus sex gña tribulationũ. s. famẽ, sitim, dolorẽ, laborẽ, amissiones rerũ & amissiones amicorũ. Iste. n. sũt sex sagittæ quib. sagittat Deus pctores, & tũc hõ correctus efficitur splendidus per honestatem, pallidus per humilitatẽ, vel per timorẽ, & pniæ asperitatẽ, q̃ hoiem pallificant & deficcant. Viridis est per honestãtẽ, & bonã conuersationẽ, & sic q̃nq; splẽdet vt aurũ per sapientiã, & discretionẽ, qa sicut color viridis summè recreat uisum, & delecta t, fic bona conuersatio bonorum aliorum visum dr cõfortare, quia pulchrũ est uidere honestũ hoiem & maturũ. Iõ dr Iob 5. In sex tribulatiõib. visitabit te, & ĩseptima nõ tãget te malũ. s. in morte, quæ est septima tribulatio, quia. s. illi qui modo à Deo corrigunt, & visitant, in morte finaliter non lædentur. Vnde Psal. Visitatio tua custodiuit spũm meũ. Hęc oĩa apparent in beato Paulo dicentes ad Heb. 12. flagellat Deus omnẽ filiũ quẽ recipit (qa sicut ipse dicit Act. 14) per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cœlorũ. ¶ Beryllus ſm Dios. facit hoiem mitem, inuictũ, & adhibet bonũ ingeniũ, valet cõtra hostes & lites, & cõtra vitia hepatis, & cõtra vitia oculorũ, & hoiem magnificat & exaltat. Charissimi, beryllus, q coloris est pallidi, signat virtutẽ humilitatis, qa p certo seipsam reputat sp pallidã & defomẽ, & hęc facit hoiem mitẽ, & beniguũ, & valet cõtra hostes. s. contra dæmones & tẽtationes inuictũ efficit hoiem ab eisdẽ, qa uere soli hoies humiles & infirmitatẽ & vilitatẽ ppriã cõsiderãtes, tẽtationib. resistunt ne ab eis vincant, & hoc qa tales à dño p cæteris adiuuant. Ad quẽ. n. respiciã, nisi ad humilẽ cordẽ? Esa. 56. Et facit ẽt hoiem ingeniosũ, qa sicut dr Prou. 11. Vbi fuerit humilitas, ibi & sapia. Et vitijs hepatis (vbi est sanguis). i. uoluptati & luxuriæ, vitijs ẽt oculorũ. i. inuidiæ ista virtus resistere cõprobat. Humilis. n. nulli inuidet, qa se reputat alijs viliorẽ. Quã fine inuidia cõico. s. sapia. Sap. 7. Et iõ sequit bñ vltimũ. s. q̃ hoim magnificat, qa verè sola humilitas extollit, s. ad magnificẽtiã Paradisi. Qui se exaltat humiliabit. Mat. 23. Lu. 18. Et iõ Iob 5. Ponit. humiles ĩ sublime. & Prou. 15. Gloriã pcedit humilitas. ¶ Beryll⁹ solis radiis oppositus, manũ tenẽtis exurit. Sic verè sunt multi, q opponantur ad solẽ. i. ad p̃speritatẽ mũdanã, statim volunt alios cõburere p detractionẽ vel rapinã vel tribulationẽ. Vel dic q iste beryll⁹ signat spẽ q̃ tacta radijs solis. i. p influẽtiã, & gię spualis, p feruorẽ, & desideriũ æternorũ sũ exurit possessorẽ, & iõ sicut ſm Dios. Beryllus tollit suspiria, & amorẽ cõiugalẽ dirigit, sic uerè spes æternorũ tollit suspiria & tristitiã q̃ ex mundi tribulationib. concipit, & cõiugalẽ amorem. i. cõiugiũ & copulã charitatis dirigit & cõseruat. ¶ Itẽ Beryllus qui pallidior est melior est. Sic inter hoies illi, q est pallidior p pniam corpalem, vel p mortis cõsiderationẽ tristior apd Deũ melior iudicat. Ps. Posteriora dorsi ei⁹ pallore auri.

De Bitumine. Cap. 52.

BItumen est terra tenax, viscosa & timosa, in locis paluſtrib. præcipuè inuenit, vt dicit Isid. Tales est pctm luxuriæ, qa verè istud est tenax & glutinosum, qa hoiem luxuriosum ita tenaciter inuoluit, p vix se pōt de hoc vitio liberare si semel fuerit irretitus. Eccl. 24. hoī fornicario oīs panis dulcis, non fatigabitur transgrediēs vsq; ad finē. Est ēt limosa per carnalē affectionē, & delectationē, & in locis paluſtrib. i. in deliciosis, & carnalib. inuenit. Et iō ista est sitis bitumini de Iudæo qđ circa mare mortuū inuenit cuius natura est ardens, igniū cognata, qđ tātæ est tenacitatis, p nec aqua nec ferro rumpat, & est nigrum, & fœtidū, & ponderosum, & uirtutē habet attrahendi, & cōsumendi, sm Plat. Sic verè luxuria est ardens, & inflammās, & fortiter ligat, & tenet p infamiā, & hoiem attrahit, p delectationē, & sic eum cōsumit. s. corpora'r vitā abreuiando, & corpus destruendo, & tpa'r & æterna'r per pctm, & iō in mari mortuo. i. in pctōrib. q carent vita græ, inuenit tale bitumen. i. luxuriæ tenacissimæ ligamentū. Iō de istis pōt intelligi illud Mat. 22. Ligatis manib. & pedib. mittite eū i tenebras exteriores. Isti. n. vīr præ cæteris pctōrib. magis esse in tenebris, & visū penitus amisisse. Vel dic p talis est mala mulier, & luxuriosa, & ēt quicūq; luxurios us, quia verè limosa est p carnalitatē, & voluptatē, & in paluſtrib. i. in mūdi delicijs inuenitur & iō ista est sicut bitumen maris mortui, quia pro certo ardens est in se p desiderium & libidinē, & igneū. s. infernaliū est cognata, qa finā'r ad eos deuoluet. Ardet ēt & inflāmat alios p tentationes, quia eloquiū eius sicut ignis exardescit, & iō dī attrahens, qa verè attrahit, allicit & & seducit. Prou. 7. Statim eā sequit &c. Et dī esse tenax, qa verè hoiem ita fortiter tenet, p vix se pōt de ea liberare, & hęc ne per aquam doctrinæ, monitionis vel pdicationis, nec ferro tpalis tribulationis sperari pōt, sicut ad sensū patet. Iō dī Eccl. 8. Inueni mulierē morte amariorē uincula sunt manus eius. Et pp hoc bñ sequit aliud, s. q hēt uirtutē cōsumendi, qa verè mala mulier cōsumit hoiem, & quantū ad corpus, & quātum ad aīam, & q̄tū ad substam tpalem, qa nunq̄ hō luxuriosus diues est. Exēplifica bñ. Et iō dī'r esse fœtidę, pp earum infamiā ponderosæ pp suā pigritiā, & nigræ deformes pp malā conuersationē, & insolentiā, vt Baruc. 6. dī. Nigræ sunt facies eorum de fumo q in domo fit. ¶ Fumus cōbusti bituminis Iudaici valet ad eductionem monstruorū, & somnolentis & phlegmaticis prodest, qa phlegmata educit, & somnolentos excitat. Bitumen est pctōr luxuriosus, q in inferno comburit, & iō fumus talium. i. memoriā mortis malorū valet. s. ad educenda menstrua, & phlegmata. i. ad dimittendū luxuriā, & carnalitatem, & ad somnolentos excitandum, est ad deponendū oēm pigritiā, & tepiditatē. ¶ Bitumen & spāliter illud qđ est in Iudæa, hēt naturā ardentē, & tantæ est tenacitatis, p nec aqua nec ferro pōt dissolui, sed tm sanguine menstruali, & iō valet ad naues inungendas, & liniendas, & istud virtutem hēt attrahēdi, cōsolidādi, & cōsumendi, multū valet ad uulnera cōsolidāda, q̄n puluerizatū superponit, sicut dicit Pla. §. de asphalrite. Rectè talis est charitas, qa verè naturā habet ardentē, qa oēm hoiem accēdit, & inflāmat, & naturā hēt tenacē, qa verè nihil fortius stringit aut ligat p cōcordiā & virtutē q̄ amor, qa illi, q ista bitumine sūt pfectè liniti, & q perfectē se diligunt, nunquā pōt separari nec per aquā, prosperitatis, nec per ferrū & duritiā cuiuscūq; aduersitatis, & iō vtile est p in nauib. i. i religionib. & ecclesiasticis statib. bitumen amoris ponat, vt sic ibi vnitas & cōcordia conseruetur. Istud. n. bitumen hēt virtutē attrahendi, qa verè nullus diligit aliū, quin statim alter natura'r attrahat ab eius dilectione. Vnde Seneca dicit. Ama si uis amari. & Prou. 8. dicit Deus. Ego diligentes me diligo. Virtutē ēt hēt cōsolidandi, quia verè oīa vulnera. i. mūdi tribulationes cōsolidat atque sanat, qa amor oīa aduersa facit leuia. Vnde alius dicit p solus amor difficultatē nescit. & iō bñ sequit p habet virtutē consumendi, qa verè oīa pctā, iniurias ēt factas annihilat, & cōsumit. Charitas operit multitudinē pctōrū 1. Pet. 4. & Pro. 10. Et hoc maximè bitumen de Iudæa hoc est dictu, amor charitatis, q in Iudæa. i. in ecclesia reperitur. Verūtā sanguis menstrualis, hoc est dictu, infectio luxuriæ & uiolatio sāguinis, & consanguitatis, s. incestus, istud bitumē destruit, & corrumpit, qa uerè amorē & cōcordiā Dei, & hoīum amoris seu furor potī' rūpit. Sæpe. n. accidit q̄ sub spē amoris, & dī Leu. 18. Vnusquisq; ad ꝓximā sui sāguinis nō accedet, dic, p bitumen est terra tenacissima, & signat perseuerantiā &c. ¶ In mari mortuo inuenit bitumē ita tenax p nec ro nec aqua soluī. Sic verè i iferno ē tāta tenacitas, p nec pctōr pt exinde liberari vel exire &c. Vide d lacu asphaltite.

De Calculo. Cap. 53.

CAlculus est lapillus rotundus & leuis, dictus a calcando, eo p sine molestia pp eius leuitatem pōt cōculcari. Itte. n. est purus, planus & lenis ex oī parte, sm Isid. talis est vir perfectus, quia verè rotundus est per obedientiā, & pfectionē, lenis est per benignitatē, purus per castitatē, planus per ueritatem, & iō sine molestia pōt talis calcari, & uinci. Humiles. n. et perfecti nō lædunt alios se calcantes cōculcantes uel castigantes. Et iō tales fuerunt figurati. Esa. 6. vbi Esaias uidit calculū ignitū. & Apoc. 2. vbi Ioannes uidit calculum candidum, ubi erat nomen Chri scriptum. Sic verè sunt les perfecti sunt igniti per charitatē, & candidi per castitatem, & iō in eis scribitur nomē Chri. i. Chri imitatio per pfectionē, & sanctitatem. Vel per calculum intelligo gloria æternā, vbi est rotunditas motus & agilitatis, & claritas & lenitas subtilitatis, & duritia impassibilitatis. Figura Apoc. 2. Qui uicerit, ego dabo ei calculum cādidum. i. gloriā æternā. ¶ In calculo nō vī esse ignis & tñ qñ tangitur, & alicui ferro, tunc ignis exinde prorumpit. Sic uerè charissimi in quibus nō ur esse ignis discordiæ, & iracundiæ, quia ūr esse lenes et benigni, ponderosi & maturi frigidi. i. humiles et timorosi, tñ qñ tanguntur. s. aliquo uerbo uel iniuria, tūc verè statim. exilit ignis iracūdiæ et impatiētiæ, q alios deuorāt et corrodit, vel ēt ignis crudelitatis & rapinæ, quia verè multi sunt principes & plati, q quāuis uideāt esse boni et scti, tñ inuenta, occasione crudeliter puniūt, et inflāmāt. Figura Iud. 6. vbi ad tactū virgæ Angeli ascendit ignis de petra, q oīa deuorauit. Sic verè ad modicū tactū occasionis vel modicæ iniuriæ, uel ad tactū virgæ angelicæ. i. correctionis plati et superioris, de petra. i. de malis egredit facit ignis rixæ, discordiæ, impatiētiæ, & clamoris, á quo circumiacentia deuōrant, sicut patet de malis q̄ correctiones plurorum nolūt in patiētia sustinere, sed p rixas, et appellationes statim nitunt alios deuorare. Amos 5. Oderunt in porta corripientē. Vel si vis pone figurā de rāno Iud. 9. Applica. Vel de viris pfectis á q b. exit ignis diuini amoris, q̄n percutiunt p tribulationes ¶ Scrupulus est paruulus lapillus asperitā q tangentē q̄ñq; perforat, et corrodit. Sic falsi humiles, et detractores sunt asperrimi q a uere nō pōt tāgi vel corrigi, q̄n statim lędāt alios, et diffamēt. Calculꝰ aliq̄n̄ ponit corpus. i. b. a. ialiū & c. vide supra lib. de passione renū. §. de calculo.

De Lapide coticula, nam est & cotes seu lapis naxius quem aliud esse putant à coticula, teste Hermolao. Cap. 54

COs grecè, incisio dī latinè, eo. s. q̄ gladios acuit ad scindendum, sed cos alia indiget oleo, alia acqua, sed olei lenem facit gladiū, ac qua acutū. Talis est doctor uel pdicator, qa vere gladios. i. intellectus humanos acuit per subtilitatē, et eos ad scindendū. s. carnē, priā. i. ad eā macerādam pparat, & disponit. Exacuere o mucro dīi. Eze. 21. Et quidē vtunt ad hoc aqua miseriæ et tribulationis, s. illi qui prædicādo cōminādo, alij oleo diuinæ mię, uel quidā aqua fecurscripturæ, alij oleo adulationis &c. Et sicut cos gladios incuēdo seipsam cōsumit; sic mali pdicatores alios exhortantur, sed ipsi per vitia cōsumunt, dicūt. n. et nō faciunt. Matt. 23. ¶ Cos i hoc q̄ seruit, seipsam cōsumit. puluis aūt ab eius suba resolutus, virtutē hēt deficcatiuam, repercussiuam, & sanguinis restrictiuam. Talis est malus prędicator, qui uere alijs prædicando et docendo seipsum consumit per uitia et peccata, sicut patet in hypocritis. Puluis iste est doctrina, quæ à cote, idest à doctoribus resoluitur, quæ valet alijs, scilicet repercutiendum malas affectiones, ad restringendum sanguinem, et luxuriam, et carnales infectiones

ad deficcādū uoluptates & delectationes. Fac. §. & dic
is q̄ resoluit à cote. i. à doctoribꝰ & pdicatoribꝰ &c.

De Calce. Cap. 55.

CAlx est lapis adustus, ex cuius cōmixione cū arena & cum aqua, fit cementum aptum in ædificiis & structuris. Sic non pōt melius lapidi copulari, q̄ calce coniūgi. Calx aūt quæ de duro lapide fit, melior est structuris, quæ fit de molli lapide, utilior est in tectis, sed cum tempore cementū cōcordiæ, quo alter alteri vniatur, sicut dicitur Babylonis, Gen. 11. vbi habuerunt bitumen, p cemento. Vel per calcē q̄ est acutæ nāæ, intelligo correctionē, quæ corrodit, ex qua cū aqua pietatis & arena humilitatis cementū cōcordiæ vel charitatis, q̄ si de lapide duro. i. a cementū cōcordiæ, quo alter alteri vniatur, sicut dicitur rigoroso elicit, vtilis ē ad structurā fidei atque morū. Calx est nāæ calidæ & siccæ in quarto gradu, & iō virtutē consolidandi. vulnera. n. putrida sanat, suppluā carnē corrosiuā. & cōsumit, mixta cū aqua & auripigmēto pilos cadere facit, sm Plat. Talis est cōtritio corrosiua, qa vere carnes superfluas. carnalem voluptatem cōsumit, & vulnera. i. ipsa infectionē, & sanctitatem. Vel per calculum intelligo gloriā æternā, & sic cū auripigmēto. i. cū aspera pœnitētia, sic ad finem. Dei mia misceatur, tūc pilos. i. mūdi facit cadere. Calcem dictu, cōtēni & vilipendi, & erogari pauperibus, quia ex calce. læsiones & remorsus cōscientiæ mitigat atq; sanat. Calx viua exterius vī esse frigida, q̄ tñ est interius multum ardens, & hoc patet qa pfusa aqua, statī apparet ibi ignis latens, p calorē & fumū, & dissoluit & apperit, & calor & fumus emanāt, & exterius ea porāt. Talis est vir humilis. Sic suas virtutes occultare, qa vere licet exterius q̄ videat apparētia videat esse frigidus. i. tepidus & indeuotꝰ, in corde est multū feruidꝰ p charitatē. Nā q̄n aqua deuotionis & diuinę gręvī et pdicatiōis vel doctrinæ vel ēt aqua lacrymarum tribulationis, vel aqua ēt tēporalis cōsolationis irrigat, tunc dissoluit p cōtritionē, aperit p cōfessionem, rumpit & diuidit p misericordiā & satisfactionē, & tunc exinde exit fumus orationis, & calor feruoris & dilectionis, & sic apparet esse calidus, licet frigidus videret. Quia ea applicari de pfonis leuibus, q̄ videntur esse exterius multum ad leuē conuersationē, q̄ tñ q̄ñq; sunt interius valde bonæ. Iō calibus pōt dici illud Pſ. Probauīte apud aq̄ dividentes. Boni. n. quanto calibus æquis magis spargunt uires feruores suæ charitatis melius ostendunt, & tanto p inde orōnē & gratiarū actionē aperiunt & dilatant. Sapi. vltimo in aqua valebat supra suā uirtutē, & aqua extinguē naturæ obliuiscebat. ¶ Calx cū sit igneæ naturæ, tñ p aq̄ accēdit, & p oleū extinguit. Sic verè calor charitatis, qui p calcē designat, in aqua. i. in fluctibus tribulationū & pauperū accēdit & auget, in oleo aūt. i. in mūdanis deliciis extinguit & necat, cū tñ alij ignes, s. auaritia & luxuria in aqua tribulationis extinguantur & deficiāt, et in oleo prosperitatis euacuate lescant. Ideo de charitate dī Sap. 16. In aqua q̄ oīa ignem extinguit, plus ignis valebat. ¶ Calx ita cōsueuit fieri, qa lapis durus accipitur, et in forti igni ponitur, ubi exuritur et coquitur, & tunc ab igne extrahitur, aqua aspergitur, et sic statim dissoluitur et aperit, tabescit et fumescit, et exinde fit cementum et etiam medicina. Si verè q̄n Deus vult conuertere lapidem durum. i. peccatorem obstinatū, primo coquit eum in igne fortis tribulationis, deinde irrorat eū aqua suę gratiæ et internæ inspirationis, quia alias nō valeret tribulatio, et sic dissoluit per contritionē, et aperitur per confessionem, diuiditur per largitatē & eleemosynarum largitionē, calescit p dilectionē, et fumat p orationē, & sic efficitur vir iustus et perfectus, et quo ad verba et exempla fit alijs medicina, et etiam cementū cōcor diæ, et amoris, sicut patet in Paulo. Lapis solutus calore in æs vertitur. Iob 28.

De Cemento. Cap. 56.

CEmentum est illud cū quo iunguntur lapides in pariete, et est colorum principium et fundamētū, quia nisi primo ponatur cemētum, nunquam poteſt perfectè paries colorari. Melius autem adhæret parieti q̄n primo paries est humidus & maximè cemētū qđ dī gypsū sine plastrum. Charissimi, tale cemētū est charitas, q̄, p certo est illud mediāte quo in ædificatione ecclię vel religionis lapides sanctuarij. i. bonæ personæ inuicē cōiunguntꝰ p cōcordiæ vnitatē, qa uere qñ deficit cementū charitatis, alter ab altero p discordias & partialitates diuiditur. Ideo docet Apoſ. Col. 3. Sup oia aūt charitatē habete q̄ est vinculus perfectionis. Et istud cementū est colorū fundamentū, qa vere ois color perfectionis & virtutis & honestæ cōuersationis parū nihil ꝓficit, nisi sit fundatus super cementū interioris charitatis. Pr. n. familias ædificat domū suā supra petrā. Matth. 7. Istud ēt cementū melius inhæret parieti. i. personæ q̄ humore pietatis natura'r humectatur, qa inter hoīes pios & benignos melius charitas præseruatur. Vide qūo fit cementum, s. de calce. §. 1. & de plastro infra vbi agitur de francia.

De Carbunculo. Cap. 57.

CArbunculus est lapis pciosissimus, ignei coloris, q̄ ita fulget, q̄ nec nocte vincitur fulgor eius. Lucet, n. de nocte ita q̄ vsq; ad oculos radios vibrat. Et cum sint multæ eius species, s. 12. ille tū est potior qui plus fulget & rutilat more ignis vt d. Isid. Talis est vir pfectus, quia vere est ignes per feruentem charitatē, fulgidus per lucidam honestatē, & maximè talis debet esse prælatus, prædicator vel religiosus, quia vere vsque ad oculos aliorum debet radios suos. i. exempla sua & bona opera deriuare. Vnde nulla nox. i. nulla ignorantia vel aduersitas debet eum extinguere per peccatū. Non extinguetur in nocte lucerna eius Prou. 31. quia vere luce suæ sapiētiæ & discretionis, splendore suæ bonæ vitæ & conuersationis dēt nocte m aduersitatis vel ignorantiæ aliorum efficaciter illustrare, exempla & documēta suis dando. Io. 1. Lux in tenebris lucet &c. Et quanto rubicūdior & splendidior. i. quanto in charitate & honestate feruentior, tanto melior dici deber. Luceat ergo lux vestra coram hoībus, vt videant opera vestra bona &c. Matt. 5. Vel si uis p carbunculū intellige virtutē charitatis, q̄ perfectiō in aduersis, & radios bonorū operū & exemplorū ex se producit.

¶ Est q̄dā species carbunculi cæteris nobilior, ignei coloris, zona cādida circū cincti, cuius est proprium q̄ in igne positus velut inter carbones mortuos extinguit, sed aqua supfusus iterū inardescit, vt d. Isi. li. 16. c. 13. Talis fuit Chrs, qui a colorē habuit igneum p feruorē charitatis, cinctus fuit zona candida castitatis, in igne passionis extinctus fuit p mortē, sed tandem p aquæ infusionē. i. per cœlestis gręinfusionē iterū reuixit. Vñ Eccl. 48. Surrexit Helias quasi ignis conflans. Vel dic q̄ iste est bonus religiosus, qui habet charitatem, & castitatē, q̄ si aliq̄n in igne tribulationis & tēptationis positus extinguat̄ p vitia & pctā, q̄ñ tñ ipsum iterū Deus pfundit aquas suæ misericordiæ & gręcōtritionis & cōfessionis, vī ēt deuotionis, tūc verè iterū reuiuiscit. Ignis in aqua valebat &c. Sap. 19. quia tunc recipit pristinā virtutem, pulchritudinem & honestatem. Vel expone si vis de malis, quorum fulgor. i. ardor concupiscentiæ in igne tribulationis & aduersitatis extinguitur atq; cessat, & in aqua mūdanæ prosperitatis iterū inuelescit. Vel expone de multis imperfectis, q̄ ignē tribulationis nequeūt sustinere, sed ibidē positi, p desperationē. impatientiā, & p alia diuersa vitia extinguūtur, q̄ tñ in aqua, prosperitatis uiui et ardētes p charitatē, et gram inueniunt. Allega sicut supra de calce. §. 4. ¶ Est q̄ tē, et gram inueniunt. Allega sicut supra de calce. §. 4. ¶ Est q̄ dā species carbunculi in India, dicta sandaleros, in cuius specie uelut inter lucidos ignes apparent guttæ aureæ reluc̄tes, et est pcii incōparabilis. Est ēt q̄dā carbūculi species cęteris nōbilior, q̄ zona cādida est pcincta. Oīs aūt carbūculus nocte et die rutilat atq; fulget, et mor ignis iugiteri narrat desicit. Est q̄dā alia species q̄ folia librorū, et paleas attrahit, cū a sole uel attritu digitorū fuerit calefacta, sm Isi. Talis fuit beata uirgo, q̄ pro certo habuit splendorē honestatis, ruborem charitatis, zonā cādidā floridę castitatis, et iō pcij incōparabilis et inęstibilis fuit, qa uere nec i nocte ad uersitatis, nec in die prosperitatis cessat radios, suę gratiæ et mię emittere, et folia librorū. i. clericos et litteratos, paleas. i. laicos et pctōres ad se attrahere uel leuare, et hoc q̄ñ à digitis nostris. i. à nostris operib. et orationib. fuerit insti gata sicut dicitur Cant. i. Trahe me post te, in odorem unguentorum tuorū curremus. Ista aūt in se repręsentauit gut

tas aurea.i. vniuersitatẽ bonorũ operũ, virtutũ & exẽplorũ q̃ pñt ĩ ea reperiri. Vñ Sa. 7. Cognoui qm̃ oim bonorũ ma
4 ter ẽ. ¶ Est q̃dã ſpẽs carbũculi q̃ lychnites, & dr̃, & remiſſus carbũculꝰ nũcupat, eo q̃ à rubor aliorũ declinat, q̃ ita dura est, q̃ ſculpturæ reſiſtit, & ſi aliq̃ ſculpat, & eicera apponatur, velut aiali morſu ſp ceræ partẽ ſecũ retinet, atq; rapit, & calefectꝰ ẽt à ſole vt à tritu digitorũ, paleas & folia libro rũ eleuat atq; trahit. Sic verè iter carbũculos .i. inter uiros iuſtos & religioſos ſunt aliq̃ tales lychnites. i. pſonę pigrę, & remiſſæ, q̃ à rubore charitatis deficiunt, & declinãt, q̃ ita sũt duri, & obſtinati, q̃ ſculpturæ. i. impreſſioni monitionis vel doctrinæ vel gr̃æ ſpũſſacti reſiſtunt, & iõ ſi certa vel palea. i. aliqua mũdi bona vt aliqua adminiſtratio talis eis apponat vel concedat, tunc verè calore auaritiæ calefacti, ſp aliq̃id ad ſe trahũt, & partẽ retinẽt cõmiſſorũ, more Ananiæ defraudãtis de p̃cio agri. Act. 5. Iſtud patet ĩ malis plaris, & diſpẽſationib. q̃ bona ſibi cõmiſſa nõ diſpẽſant pauperi bꝰ ſe accumulãt in turib. & ſuis parẽtib. diſtribuũt patrimoniũ crucifixi. Io. 20. Cũexaltatꝰ fuero à terra, oĩa trahã ad me
5 ipm. ¶ Baladius eſt ſpẽs carbũculi q̃ ĩ vena ſapphiri ſuenieť, vbi uiritute cœleſti generat, ſm Iſid. Sic verè Chriſtus in vena. i. in ventre virginis (q̃ ſapphirus dicitur) eſt iuuẽtus, vbi ex myſtico ſpiramine ſine virili ſemine eſt genitus, & ꝑductus. Vnde Iob 38. Quis poſuit ĩ viſceribꝰ hominis ſapiẽtiã.

De Chryſopaſſo lapide. Cap. 58.

C Hryſopaſſus eſt lapis æthiopicus, quẽ lux celat, ꝑdit obſcuritas. Nam de die vt aureus, de noctẽ ignei eſt co
1 loris. Nam de die quaſi ſplendorem amittens, in auri ſpeciẽ expalleſcit. Sic verè boni, & iuſti dr̃t de die. i. manifeſto & in publico, & in aliorum apparentia ſe ocultare, & ſuas virtutes celare p humilitatem, in nocte aũt. i. in occulto, & abſcõdito dẽnt ſuum ruborem. i. ardorem ſuæ charitatis p bona opera declarare, q̃a pater tuus q̃ videt in abſcõdito reddet tibi. Mat. 6. Et iõ Seneca. Eſto occultator virtutum, ſicut alij vitiorum: Vel dic q̃ iſte lapis eſt charitas, q̃ pro certo in die. i. in proſperitate mundana deficit, & palleſcit, in nocte aũt. i. in tpe tribulationis ꝑficit, & rubeſcit, quia vere multi ſunt qui in proſperitate deterioranť, in diuerſitate iterum emendantur. Caſtigaſti me dñe, & eruditus ſum. Hie. 31. Vel dic q̃ iſte eſt vir perfectus, qui in die ꝑſperitatis debet eſſe aureus per ſplẽdentẽ honeſtatem in nocte aũt aduerſitatis debet eſſe igneus per feruentem charitatem, & ſic in vtroque tempore debet ſe debite regulare. Nocte & die non ex
2 tinguetur. Eſa. 34. ¶ Eſt India ſpecies chryſopaſſi viridis coloris ſicut praſius ſeu porrum, guttas habens aureas &c. Sic verè nos debemus eſſe virides per honeſtatem, & habere guttas aureas. virtutum vniuerſitatem.

Apud Plinium legitur carchedonius, item Venerabilis Beda ſuper Apo. 21. ita legit. Cap. 59.

C Alcedonius eſt lapis pallidus, & hebetis coloris, q̃ diu no imbre gignitur, & repercuſſu lunæ plenę inueniť, qui ꝑforatus & portatus facit vincere cãs, & reſiſtit illuſionib. dæmonũ, & virtutes cõſeruat ſm Iſid. & Dioſc. Et iſte nũq̃ niſi tricolor reperitur, vt dr̃ in lapidario. Iſte recte eſt Chriſtus, q̃ ꝑ certo ex rore cęleſti. i. per ſupernalẽ vitutẽ in corde terræ. i. in vtero virginis extitit procreatus, q̃a nõ ex viriũ ſemine &c. Et iõ in iſta terra in luna plena. i. in plenitudine tpis & in principio tpis græ eſt inuentus, q̃a vbi venit plenitudo tpis miſit Deus filium ſuũ. ad Gala. 4. Et iſte fuit ꝑforatꝰ, ſ. q̃tũ ad ppeſſa vulnerat tpe paſſionis, & tũc factus ẽ ad litterã coloris pallidi & hebetis, ſ. ꝑp defectũ ſãguinis. iõ Eſa. 53. Vidimus eũ, & nonerat aſpectus, virũ deſpectum, & ſcientẽ infirmitatẽ. Et iõ pro certo ſi ſic conceptus, & ꝑforatus porteť in corde. i. ſi memoria ſuæ natiuitatis & paſſionis habeať, tunc ꝑ certo per eius influentiam hõ cauſa ſuæ ſalutis obtinet contra hoſtes, & dæmonũ illuſionib. & tẽtationib. reſiſtit, & virtutes & gr̃as ſeruat & cuſtodit, q̃a vere memoria paſſionis & natiuitatis ſummum eſt refugiũ pctõris. Et ſicut ſm eundẽ iſte lapis calefactus paleas atrahit, ſic verè Chriſtꝰ q̃n fuit calefactus iſto igne. i. amore quo ſic mũ dũ dilexit ut hõ fieret, tunc atraxit, ſ. ſecũ ad paradiſum, palleas. i. vanos & miſeros pctõres. Et iſte tricolor eſt. i. hũ
ſtatus & circunſtãtias & cõſideraciones, ſ. ſtatũ nat
vbi apparuit color humilitatis. Itẽ ſtatũ paſſionis, vbi appa
ruit color patiẽtiæ, & firmitatis. Itẽ ſtatũ iudicii, vbi ꝑ cer
to apparebit color iuſticiæ & ęquitatis. Veſtiuite multi cõ
conueniunt, ſ. natura deitatis, natura aiæ, natura corꝑis
quæ quidẽ in Chriſto in una perſona cõueniũt, & ſunt vnus
putat, & cũ rore diuinæ gr̃æ gigniť, & ꝑ eius influẽtia dam
nib. & tẽtatiõib. reſiſtiť & pctis. Et iſta hẽt tres colores. i. tri
ſpẽs, q̃ ſunt ſpernere mũdũ, ſpernere nullũ, ſpernere ſeip

De Lapide Chryſolito. Cap. 60.

C Hryſolitus eſt lapis decimus in rõnali, ſicut dr̃ Exo. 28.
q̃ erat quartus (ſicut dr̃ Eze. 28.) in operimento pri
angulũ, q̃ erat ſeptimus in fundamẽto ciuitatis Hierũ, ſ
cut dr̃ Apo. 21. Et eſt lapis æthiopicus, vt aurũ lucẽs, vt ignis
ſcintillãs, in colore mari ſi
ſitus & in ſiniſtro latere geſtatus valet cõtra melãcholiã
& timores nocturnos, & cõfortat intellectũ & dr̃ dęmones
terrere & fugare, ſm Iſid. li. 16. Talis eſt vir pfectæ ſpei, qui
verè lucet & ſcintillat per ſctã deſideria, & iõ ſi auro diuin
ſapię adiungať, vt ſi. ſ. hõ ſapienter ſe habeat ſ. perãdo, ci
ſi habeať hæc ſpes in latere ſiniſtro. i. in tpe aduerſitatis (q̃
ſiniſtra deſignať) ꝑ certo ſũme valet & iuuat, quia vere me
lancholia, & timor. i. triſtitia, & deſperatio depellit, intel
ctus. i. ſapia, & diſcretio cõfortať, & dæmões ſine dubio de
terrenť, quia vere q̃n dæmon videt hoiem q̃ in aduerſita
ſperat de æternis, & ibi figit cor ſuũ, ipſum deſerit & dimi
tit. Spes aũt nõ cõfundit. Ad Ro. 5. Vel dic q̃ iſte eſt vir per
fectus, q̃ eſt coloris viridis p honeſtã apparentiã, ſplen
vt aurũ per ſapiam, rutilat vt ignis ꝑ charitatẽ & amicitia
& iõ talis valet cõtra triſtitiã & timorem, ſ. alios cõfortan
do, & cõtra intellꝰ ignorantiã, alios inſtruẽdo, & ſic dæmo
nes ipſum fugiunt atq; timent. Iac. 4. Reſiſtite diabolo, & fu
giet à vobis. ¶ Eſt ſpecies chryſoliti dicta chryſolectrus, q̃
de mane pulchior eſt, ſed poſt color ipſius heberať, & ignis
eſt ra paciſſimus, quia iuxta ignem poſitus, ipſum continet
in ſe rapit, vt d. Iſid. li. 16. de gẽmis aureis. Sic verè ſunt qui
dã qui in mane. i. in iuuentute vñr ſplendidi per virtutem &
perfectionem. ſed tñ poſtea deficiunt & palleſcunt per tẽ
tia & peccata & hoc q̃a ignes. ſ. tentationis ſunt multũ n
paces, q̃a q̃n iuxta ignẽ tentationis ponunť, tunc vere ipſi
ſtatim rapiunt, ſ. conſentiendo hmõi tentationib. & ab ipſ
ſe permittunt protinus inflãmari. Vel dic q̃ iſta eſt caro, in
iuuentute pulchra, poſt pallida, quæ igni luxuriæ eſt puta
quia, ſ. ab eo facilicer inflamatur, ſi carboni ardentiſſimi ſi
cui perſonæ luxurioſæ fuerit ſociata. Vnde Pro. 6 Nunquid
pôt hõ abſcondere ignem in ſinu ſuo, vt veſtimenta eius
non ardeant? &c. Ignis cõſumpſit ſpecioſa deſerti. Ioel. 1.

De Cholidonio Lapide, quem Chelidonĩ Pli. vocat. Cap. 61.

C Helidonius ſm Iſid. & Dioſc. eſt lapis paruus quia de
ventre hirundinum extrahitur, qui licet ſit in corpore modicus & deſpectus, tñ virtutibus eſt inſignis. Duæ
ſunt ſpecies, ſ. niger & rufus. Niger contra febres et malos
humores valet, & lotus aqua, ſanat oculos. Rufus autem va
let contra lunaticam paſſionem et inſaniam, et antiquam
ſanat languorem, & facit hominem gratum, facundum &
eloquentem et placentem. Talis eſt vir humilis, quia nec ſi
cet ſit rufus vel niger. i. exterius deſpecti coloris et appare
tiæ (quia hodie pœnitentia et humilitas non appreciatur)
tñ pro certo non modicę ſunt virtutis, quia verè valent cõ
tra febres et ardores auaritiæ, contra humores et luxurię,
et cõtra vitia oculorũ. i. cõtra pctm̃ inuidiæ. Inuidia. neſ
tium oculorum, q̃a inuidi non pñt videre bonum aliorum.
Valet ẽt cõtra lunaticã paſſionem, et cõtra leuitatem incon
ſtantiæ, cõtra inſaniã iracundiæ, et cõtra antiquum dolorẽ
inueterati odij malitiæ. et ſic facit hoiem eloquẽtem et pla
centem, ſ. Deo et Angelis et hominib. Exemplum de paulo
qui docebat placere omnibus per omnia, 1. ad Cor. 10.

De

De Lapide Ceraunio. Cap. 62.

C Eraunius ſm Iſid. & Dioſ. eſt lapis Germanicus vel Hi
ſpanicus, rutilans vt flamma, qui in locis tonitrui ge
neratur, & exinde inferius deriuatur, cuius virtus eſt q̃ per
ſonam & locum in quo fuerit, à fulmine tutũ red
dere, etiam vincere cauſas & dulciter dormire. Iſte lapis
facit patientiam vel perſeuerantiam, quæ pro certo in
tonitrui. i. conflictu & tribulationib. huius mundi ge
neratur, quia iſta valet contra fulmẽ aduerſitatis æternæ, q̃
generat, vel cõtra fulmẽ. i. cõtra ſententiã ruditatis, vt
nouam tentationes hoſtis quia verè ſi patientiæ conſtantiã
habuerimus, perſeuerantiã, hmõi fulminib. lędemur, & cau
ſam ſalutis nr̃æ lucrabimur, & vincemus, & per contempla
tionem in præſenti, & per gloriam in futuro per eius virtu
tem ſublimiter dormiemus, quia ſola perſeuerãtia facit vince
re. Omnium æternæ beatitudinis obtinere. Requieſces, &
ſtabis qui te exterreatur &c. Iob 11. Vel ſi vis expone de ti
more vel de charitate vel de humilitate, vel dic q̃ illi q̃ pri
uilegiantur in tonitruo. i. in ſtatu peccatorũ, & exinde de
ſtruuntur, extunc per conuerſionem efficiũtur optimi cõtra
tonitruum, fulgur & tẽpeſtates. i. contra vitia & pec
cata, ſicut paruit in Paulo. Vel expone de Chriſto veniente
ad excitare virginis, qui valet & c. vt ſupra, quia viginis thala
mus eſt locus vbi ceraunius iſte extitit generatus.

De Cryſtallo. Cap. 63.

C Ryſtallus eſt lapis frigidus, ſplẽdidus, lucidus, ſolidus
& purus, quia litteras, & alia q̃ in eo ponuntur, manife
ſtat. aliq̃ ex fortiſſimo frigore, aliq̃ ex calore feruenti ſ
magnatur, ſm Iſid. Talis ẽ ꝑ oĩa vir ꝑfectus, vt ſupra, quia vere in
nocte ſplendor atq; luciditas honeſtatis, frigiditas caſtita
tis, ſolliditas conſtantiæ, & firmitatis, puritas veritatis uel
ritatis, & ſagacitatis, q̃a verè quilibet vir iuſtꝰ eſt purus. i. ſm
ſcipiter, & tranſparens, quia eius intima alijs innoteſcunt, qđ
de contra falſos & opertos, quorum conditiones, & volũ
tates non pôt aliquis cogitare vel videre, literas etiam ſuas
ſub tenorem q̃ in eis ponitur, alijs non manifeſtant, ſ. docen
do & prædicando, quia ſm ſapiente Eccl. 10. Melior eſt ſtul
tus qui abſcondit ſtultitiam ſuã, q̃ ſapiens q̃ abſcõdit ſapiẽ
tiam. ¶ Chryſtallus ita rapit ignẽ, & flamma, q̃ radijs ſo
lis oppoſitus ignem in propinquis aridis materijs aſcẽdit.
Similiter in ſe rapiunt ignẽ, ſ. diuinæ charitatis, & amoris, et
ſic q̃n radijs ſolis. i. diuinis in ſpirationib. incaleſcunt, tũc
eius propinquos. i. uflammat per ſuum exemplum et doctri
nam, et eos accendunt. ſ. ad Dei amorem, dicentes. Lucæ. 12.
Ignẽ veni mittere in terram. Et tales generãtur et fiunt cry
ſtalli. viri perfecti in frigore et calore. i. in mundanis tribu
lationib. et tormẽtis. boni. n. in mundi tribulationib. emen
dantur. Vnde Gẽ. 31. Gelu et æſtu vrebar. pone ſi vis ꝑ diuer
ſitates. ſ. puritate et igne etc. ¶ Chryſtallus ſm Greg. aliq̃n fit
ex aqua quia licet aqua ſit naturæ fluxibilis, quandoq; tñ ꝑ
frigoris ita indurať et gelatur q̃ Chryſtallꝰ firmę lucens et fulgida inuenitur. Sic verè licet homo ſit aliq̃n
fluxus, imollis et carnalis et fluibilis ad pctã, tñ q̃n frigore
timoris, tribulationum et diuerſitatũ, et diuini timoris eſt per
cuſſurus paulatim induratur per conſtantiam, et firmitatẽ,
ſic q̃ ad vltimum efficiť lucidæ honeſtatis. Ideo Eccle. 43.
Frigidus ventus aquilo flabit, et gelabit cryſtallus ab aquis.
Vel dic q̃ licet caro humana ſit aqueã mollis. ſ. et fluxibilis,
tñ ꝑ virtutem Dei in vltima reſurrectione efficiet in bea
tam cryſtallus. i. ſolida, lucida et glorificata. ¶ Cryſtallus ſm
Dioſc. virtutẽ habet infrigidãdi, et tollendi ſitim, et ſi trita
melli mixta fuerit, tũc potata lacte repleť vbera, et maxmè
hęc ex cauſa calida ſit ablatum, et valet etiam cõtra colicã
paſſionem, et cõtra viſcerum paſſiones. Cryſtallus ſignificat
gloriam æternã, vbi eſt claritas, ſoliditas, et firmitas ęterna
ſa quia pro certo iſta habet viriutem infrigidãdi, quia ve
re ſi ipſam perfectè attendimus, tunc oĩs ſitis. i. oĩs ardor, et
appetitus bonorum temporaliũ et auaritia mitigatur, et fi
tam melle deuotionis ipſam nobis incorporauerimus, tũc
vere vbera miæ nr̃æ lacte. i. dulcedine pietatis, et compaſſio
nis replebit, & eleemoſynis t palis ſubuẽtionis, et maxmè
ſer cã calida. i. ex ardore auaritia lac eleemoſynæ ſit abla
tum. Valet ẽt contra dolorem viſcerum. i. contra mẽtis ſol
licitudines triſtitias, & męrores. Cõſtat. n. q̃ ex cõſideratione gloriæ paradiſi auaritia dimittitur, & eleemoſyna elargitur, & mũdi ſolicitudo penitus abdicať, & vis dolor viſcerum. i. oĩs deſperatio & impatiẽtia ſubmouetur, iõ Greg. Si conſideremus quæ nobis promittunť in cęlis, vileſcunt oĩa quæ habẽtur in terris. Vel dic q̃ cryſtallus eſt ſacra ſcriptura, q̃ facit deponi ſitim auaritiæ, & mundi ſollicitudines, & vbera ꝑdicatoris. i. labia ſua facit affluere lactẽ doctrinę, & ſciẽtiæ & ſpiritualis eruditionis, & maximè ſi mel deuotionis, & gr̃æ ſecum portet. Mel & lac ſub lingua tua. Can. 4. Et iſta eſt dura ꝑ fidei immutabilẽ infirmitatẽ, clara & manifeſta per infallibilẽ veritatẽ, hoim inflammatiua per inextinguibilẽ charitatem. iõ dr̃ Apo. 4. q̃ in circuitu ſedis erat mare vitreũ ſimile cryſtallo. Nã circa ſedẽ eccleſiæ vbi Chriſtus ſedet, eſt mare ſacræ ſcripturæ, qđ vtiq; cõtinet vitreã claritatem & cryſtallinam firmitatem. ¶ Cryſtallus pura, & 5
per uia ſi ſolis radijs tangatur, ſtatim rapit ignẽ, & ſic materias ꝑpinquas inflãmat. Sic verè conſcia pura, & viridis ſi radijs diuinæ gr̃æ, vel ſi radijs. i. verbis ꝑdicatoris tangatur, ſtatim in ſe rapit, & concipit ignem charitatis, & diuini amoris. Hier. 11. Ad vocem loquelæ hiandis exarſit ignis in ea.

De Lapide Corallio. Cap. 64.

C Orallius quamdiu tegitur aquis, lignum eſt, ſed ſtatim 1
q̃ eſt extra aquã, lapis efficit ꝑciolus. In mari rubro na
ſcitur, q̃ exinde extractus cum retib. in lapidem induratur,
& ſunt rami eius ſubalbi, & mollis, qui exinde extracti rube
ſiunt, & dureſcunt. ſm Iſid. Sic verè chariſſimi, in mari rubro
. i. in mundo per carnalitatem rubificato, inueniuntur multi
pctõres, qui q̃diu ſunt ſub aquis deliciarum, & voluptatum,
& proſperitatis mundanæ, ſunt molles, & fluxibiles, et car
nales, lignei et fragiles tũ cum reti prædilationis iſti exinde
extrahuntur, et ad litrus pœnitentiæ vel religionis deducũ
tur et conuertuntur, tunc efficiuntur optimi, et quo ad vir
tutes lapides ꝑcioſi, quia tunc rubeſiunt per charitatem, et
dureſcunt per conſtantiam, et firmitatẽ. Ideo Iob 38. In ſi
militudinem lapidis duranţur aquæ, et ſuperficies abyſſi cõ
ſtringitur. Iſta oĩa patent in Paulo, et magdalena. Vel dic qđ
multi quandiu ſunt in mari, i. in amaritudine paupertatis,
et tribulationis, et in aqua ſacræ ſcripturæ, et deuotiõis, ip
ſi ſunt lignei et molles, i. benigni et cõpatientes, quia ſicut
dr̃ Prou. 19. Vir indigens miſericors eſt. Sed uere ceſſante iſta
amaritudine et tribulatione, q̃n exeunt mare pœnitentiæ,
paupertatis et infirmitatis, tunc ad ſimilitudinem lapidis in
durantur per auaritiam, et obſtinationem, et rubeſcunt per
luxuriam, et infectionẽ. Iob. 41. Cor eius indurabitur quaſi
lapis. Patet in diuitib. qui dum ſunt infirmi. i. in aduerſitate,
et timent mori; faciunt teſtamenta, dant elemoſynas, reſti
tuunt alienum, ſed verè q̃n de aquis iſtis extrahuntur, q̃n. ſ.
ſanantur, et proſperantur, tunc duriores q̃ ante, et magis la
pidei efficiuntur. Hie. 5. Induraverunt faciem ſuam ſuper pe
tram, et noluerunt reuerti. ¶ Virtus corallij ſm Iſido. et ſm 2
Lap. eſt quia ſi ab aliquo geſtetur, vel in naui vel in domo
habeatur, tempeſtates, et fulmina repelluntur et rufus co
rallius ſumme ualet ad ſiſtendum quemcunque fluxum ſan
guinis, et contra epilepſiam, et contra ẽt diabolica figmenta, et monſtra dr̃ valere, multiplicat fructus et expedit fines
et negociorum principia. Per corallium qui eſt rubei colo
ris, intelligo ſanguinem Chriſti Ieſu, qui ſi in domo vel in
naui cordis nr̃i fuerit per memoriam, et cõpaſſionẽ, ꝑ cer
to à tempeſtate uitiorum, et pctõrum fulmine æternæ dam
nationis ſaluabit, et contra diabolica figmenta, et tentatio
nes iuuabit, fluxum ſanguinis luxuriæ reſtringet, caſum epi
lepſiæ. i. ſuperbiam impediet, et negocium ſalutis noſtræ ex
pediet, et ipſum faciet terminari, et ad finem debitum ap
pediet, et ipſum faciet terminari, et ad finem debitum ap
plicari. Quod bene figuratum eſt Exo. 12. vbi domus ſigna
tæ ſanguine agni, ab Angelo non ſunt læſæ, aliæ autem ſic,
quia uere corda, quæ ſanguine agni immaculati Chriſti per
ſuæ paſſionis memoriam tinguntur, à morte æternæ, et ful
mine ſui futuri iudicij ſeruabuntur. Vel dic q̃ corallius ſi
gnificat charitatem, quæ in naui religiouis vel eccleſiæ vel
etiam cordis operatur, et perficit ſupradicta etc. ſicut ſu
pra. ¶ Corallius in mari rubro inuenitur. Sic ſanguis Chriſti 3
uel charitas in amaritudine paſſionis.

De lapide Corneolo seu Cornelio vtroq; .n.modo legi testatur Vincētius. C. 65.

1 COrneolus est lapis rufus prætiosus, qui in digito portatus mitigat iras surgentes in desceptando, & sistit quocunq; fluxum sanguinis,& maximè mulierū vt dr in lapydario. Talis est rufedo pnię, quia vere sanguinis fluxū .i. fluxum luxuriæ refrenat & restringit, & maximè in mulieribus.i.in personis piis,& misericordibus. Vel dic ꝙ hic est Christus qui per benignitatem omnem irā aliorum mitigabat,& fluxum peccatorū à peccatoribus abstergebat. Figura Matt.9.Marci 5.& Lu.8.vbi ad tactum Christi sanata est mulier hemorrhoissa.i. aia peccatrix &c. Vel dic ꝙ iste signat benignitatem, quæ vilis hodie vr coloris.i.appreciationis, quia inter seculares nihil appreciat, imo idiotisis appellatur. Hæc.n.valet summè ad sistendum aliorum iracundiam & furorē. Vnde Prou.15.Responsio mollis frangit iram. Sermo dulcis multos amicos.&c. Eccl.6.

De Gemma Dionysia. Cap. 66.

2 DIonysias est lapis fuscus cum rubēribus venis, q̄ cum aqua tritus, vinum fragrat, & (ꝙ mirū est) ſm. Isi. ebrietati resistit. Tales sunt hypocritæ, qui fusci exterius vñr q̄tū ad maciē corporalē. q̄dā sunt in aqua deliciarū mūdi, q̄ fragrare vñr, & redolere, & saper vinū ęternę voluptatis q̄tū ad dicta & ficta facta, sed pro certo pp̄ sua vitia & pctā illi ebrietati.i.ęternę voluptati obuiant & resistunt. Bibistis multū, & nō estis inebriati. Aggei. 1. Vel dic ꝙ multę leues psonæ, q̄ſ sunt in aquis delitiarū, videnſ sapere & desiderare vinū & ebrietatē carnalis voluptatis, q̄ tñ aliq̄n melius q̄ cæteri maturi ebrietati isti resistent, & à carnalibus istis cauent. Nos autem ebrii non simus 1. ad Thess. 5.

Vincentius in speculo suo naturali li. 8. c. 65. lapidē hūc dyacodō appellat. C. 67.

1 DIadochos est lapis pallidus, lucens vt beryllus, & est aptus ad responsa à dæmonib. obtinenda. Excitat.n. dæmões & fantasmata. Sed si quis eum ad aliquem mortuū applicauerit & eum cum lapide tetigerit, statim lapis vires perdit sicut dr in lapidario. Nam lapis hic sacer est, & quod mors sternit, abhorret. Charissimi per dæmones damnatos intelligo peccatores in vitijs induratos, per corpus mortuum & fœtens, intelligo personam infamem, & luxuriosam, corruptā & infectā, per istum lapidem intelligo virum iustum et perfectum. Licet igitur aliquis sit lapidus p pœnitentiam, et macerationem licet sit lucidus per bonā conuersationem, licet excitet, s. per bonam prædicationē, et eruditionem, dęmones.i. peccatores ad bonam operationem, et licet eos compellat respōdere. pctā sua dicere p cōfessionem, tñ qñ alicui mortuo applicatur & adiūgit, et abeo tangitur. i. qñ alicui malæ psonæ associatur, et suam malam societatem sectatur, tūc vere perdit vires, et gratias, et virtutes, quia non est aliquis ita bonus, quin mala societas ipsum statim inficiat et corrūpat, quia qui tetigerit picē, inquinabitur ab ea. Eccl. 13. iō Leu. 21. præcipitur ꝙ sacerdos ad mortuū nō accedat, q̄ q̄. sibi fit cognatur vel affinis. Quia verè charissimi uos potissime sacerdotes, et ecclesiastici nō debemus mortuorum. i. personarum malarum consortium frequentare, etiam si propinqui fuerimus earundem.

De Es. Cap. 68.

1 ES est metallū rubeū, et sonorum, et ex lapide duro per fortes flagrationes ignis excoquitur, et gnatur, et sic ductile efficitur, et in tubas vel tympana fabricatur, cum quibus hoies ad prælium animantur, et ad ecclesiā appellantur, vt dicit Isid. Tales sunt multi boni, qui pro certo ante conuersionem ad pœnitentiam, fidem vel religionē, sunt lapides durissimi. i. pctōres per obstinationem, et malam cōsuetudinē indurati. Veruntū q̄ñ deponit eos in forti igne tribulationis vel cōtritionis, tunc uerè ibi purgātur & decoquuntur, & in naturam æris. i. bonā personam mutātur, & efficiuntur rubei, per charitarem, ductiles per obedientiam, sonori per eloquentiā, & sic fiunt tubę, & tympana hoc est dicta, viri perfecti, & prædicatores, ꝑquos peccatores ad ecclesiam. i. ad statum gratiæ aduocantur, & adiuuandum cōtra vicia & dęmones excitantur, sicut oia patuerunt in beato Paulo. ideo Iob. 28. Lapis solutus calore in ignem vertitur. ¶ Secundū Isid. li. 16. Antiqui cum ęre terram primitus coluerunt, antequā ferri vsus haberet & aurū ipsum per cūctis metallis habuerūt. vñ tūc aurū & argentū nō appreciabant, modo aūt ex quo venit ferrū, eiꝰ appreciatio decrescit, q̄a (sicut dicit) voluēdo ętas cōmutat ꝑcia rerū. Chalcus aūt est rubeus & resonat, significat iustos & ꝑdicatores, secundū aūt q̄d est durū & frigidū, significat obstinatos & tepidos pctōres. Antiqui ergo ꝑlati terrā. i. ecclesiā cū ęre. i. cū virtutibus ꝑfectis, & bonis clericis & ꝑdicatorib. voluerūt. Leo. 21. decretales ecclesiasticas ꝓmouendo, & eos in summis honoribus habuerūt. Et istud fuit in primo tpe qñ ferrū nō inuenerat. i. qñ viri obstinati, & pctōres in ecclesia nō promouebaī, & qñ aurū & argentum, i. tpales diuitiæ ibi non appreciabātur, nec i ecclesia. i. a uiris ecclesiasticis diligebaī, sed ꝓ q̄rebant, hoc est dictu ꝑ principio religionis vt ecclesię, sed vere ex quo ferrū fuit inuētū. i. ex quo mali fuerūt in ecclesia positi & promoti, & ex quo aurū, & argentū fuit dilectū & reputatū, pro certo æs. i. viri perfecti, scięntifici, & religiosi, cæperunt vilipēdi, abhoreri, nec honore solito venerari, sicut hodie patet ad sēlum. ideo Iac. 2. Vos aūt exhonorastis pauperē. ¶ Itē ſm Isid. æs fi fuerit admixtū aliis metallis, vitiatur colore pariter & virtute, & ide est ꝙ ei⁹ plura gña sunt. s. alind albū, aliud rubeū aliud fuluū, aliud ductile, aliud tinnibile, aliud cuprum, aliud aurichalcū. Recte talis est ꝓhibenda uis personæ, q̄a verè cito & faciliter cōuertitur ad cōditiones illorum quib. adiungitur & associat, & inde est ꝙ quidā per societatē cui admiscenī efficiunī albi ꝑ curiositatē, alii & rufi ꝑ malitiā & falsitatē, quia color fuluus & rufus significat malitiā & cautelā, ſm Arist. in physionomia. Aliū efficiuntur rubei per luxuriā & carnalitatē. Qui.n. cum fluxu graditur, similis efficietur. Pro. 13. Vel dic econuerso ꝙ per bonā societatē alii sūt fului per honestatē, alij rubei p charitatē, alij albi ꝑ castitatem, alij ductiles per obedientiā, & humilitatem, quia cum sancto sanctus eris. &c. ¶ Aes ſm Aristo. cōponitur ex sulphure rubeo & argēto viuo, & vasa ejus gustu & odore sunt horribilia, nisi stagno sint ꝑmixta & linita, & cito rubiginē cōtrahunt, licet splendida videantur. Per istud æs q̄d sonat durū dū percutitur, intelligo iracundos clamosos & detractores, q̄ pro certo cōponuntur in mēte sua ex sulphure q̄d est naturæ ardentis. i. ex ardore auaritię iracundiæ vel luxuriæ, & ex argēto viuo quod est fluxibile, & mobile. i. ex leuitate inconstātiæ. Et ideo ꝓ certo talcs iracundi & detractores licet videāt splēdidi ꝓ honestatē, tñ gustu & odore. i. vitia & fama sunt alijs horribiles & abominabiles, q̄a abominatio hoīm de tractor. Prou. 24. Et cito rubiginant ꝓ malā cōuersationē, nisi forte cū stāno albo. i. cū castitatis albedine sint liniti. Vel expōe si vis de hypocritis & detractorib. ¶ Est quoddā genus æris q̄d dr coronarū, q̄d in tenues laminas subtiliaī, & felle Tauri inficit, & sic colorat aureū cō mutat, & inde fiūt coronæ, quib. histriones & fatui coronant. Sic verè sunt hypocritę, q̄a verè q̄ñ felle rancoris malitia diaboli sunt infecti, ita fiunt aurati ꝑ honestā cōuersationē, vt de talib. fiāt aliorū coronę. s. ꝓlati, ita q̄ i capite, in dignitate ponunt ꝑ ꝓmotionē ad ꝓlationē. Esa. 22. Coronans coronabit te tribulatione. Et sicut ꝓcussus sonat, & sic iniciter rubiginat, sic isti ꝓcussi modica iniuria, statim sonant ꝑ impatientiā, & faciliter rubiginant ꝑ malā cōuersationē, ideo dr Ezec. 14. Multo labore fudatū est, & nō exiuit de ea nimia rubigo eius. ¶ Aes q̄d faciliter fundit, & adigitur, & queſcit, fragile est sub malleo, & ꝓcussum faciliter dissipat, & ecōuerso illud q̄d nō est fusile, non est sub malleo fragile, sed ductile. Sic verè illi q̄ sūt ita molles & infirmi ꝙ flamma ad ignē tētationis liqueſiūt ꝑ delectationes, & dissoluunt ꝑ actiones, tales dico ꝓcussuras & malleos tribulationū nō instinēt, imò statim fragunt ꝑ ipatiētiā, clamāt ꝑ blasphemia in rōnē & iniurias, & hmōi, dissipant ꝓ vitia, & rūpūt ꝓ ꝓcussuram. Ecōuerso illi q̄ sūt duri & ꝑfecti, stabiles & cōstantes, q̄a igne tētationū nō liquefiūt nec dissoluunt, tales dico nō fragunt nec pereūt ꝓ pctā, nec malleis, & mūdi tribulationū frangunt, sed ex hoc ductiles et obedientes efficiunt, ita q̄ prælatis vel Deo quolibet ducuntur. Ideo de talibus dr Ec-

zech. 9. Dedice in murum æreū, & præliabūtur aduersum te, & superabunt. Imò tales per malleos tribulationū efficiunt malles per obedientiam, quia sic ducuntur à domino per semitas æquitatis. ¶ Aes ad hoc, ꝙ ductile fiat, oportet ꝙ in ignę plories decoquat, & ab oī spurcitia depuretur. Sic verè ignę platonis ꝙ ꝓ viā iustitiæ, necesse est, ꝙ in igne fortis tribulationis vel cōtritionis seu dilectionis primit⁹ decoquat. Vide fla. 48. Excoxite, sed non quasi argentum, elegite in camino paupertatis. ¶ Vas æreum cito rubiginatur, nisi oleo pungatur, vel nisi cū arena fœpius confricetur. Aes ēt si fine ferro fuerit, faciliter cōburitur, & cremat. Sic verè aīa cito, si fuerit contrahit rubiginē peccatorum, nisi oleo cōpassionis, & eleemosynæ vngatur, vel arena durę pœnitentię cōfricetur, de facili vritur. s. per luxuriæ ardorem, nisi ei stānū accidat castimoniæ sit adiunctum. Iō bñ ꝓcipitur Eccl. 9. Oī tempore sint vestimenta tua cādida, & oleum de capite tuo non deficiat. ¶ Vas æreum rubiginosum horribilis est odoris & saporis, nisi sit linitum stanno. Sic verè peccator luxurio sus impatiens & clamosus, alijs est horribilis, & fœtidus per malitiam, & maximè luxuriosus, qui stāno albo castimoniæ non obliuiscitur. ¶ Lapis de quo fit æs vel cuprum, est durissimę naturę, & ió oportet, ꝙ in igne fortissimo octies seu nouies decoquatur antequam in metalli spēm conuertatur. Sic verè quosdam sunt ità indurati per malas cō suetudines, & obstinationē, q̄ſ Deus vult eos liquescere per cōtritionē, & eos per penitentiam conuertere in aliā naturam, oportet ꝙ in forti tribulationis nō semel, sed pluries decoquantur. Vnde Dan. 3. Fecit succēdi fornacē septies. Et sic q̄ñ; efficiunmasi viri boni, & perfecti 1. Reg. 10. Mutaberis in virū alte rum. ¶ Aes melius funditur, & liquefit in tempore frigido, q̄ calido. Sic verè hó melius liquefit per contritionem, & dilectionē in tępore frigido. i. in statu aduersitatis, & pauperta tis, quam qñ est in tempore calido. i. in statu ꝓsperitatis. Paupertas aūt dr de diuitibus, qui vix conteruntur vel conuertuntur vel emendantur qñ sunt in prosperitate ideo dr Ezec. 24. Pone cum super prunas vacuā (. s. à diuitijs) vt incalescat æs eius, & liquefiet. ¶ Aes qñ bene est purgatum, sonorę & durabilis est naturæ, & qñ percutitur, altè sonat, & vtilis est pro tubis, & timpanis cōponendis. Sic verè illi qui habent duritiam constantię, & stabilitatis, durabilitatem perseuerantię, & longanimitatis sonoritatem eloquentiæ, & affabilitatis, tales dico vtiles sunt vt fiāt tubæ, & tympana. i. prædicatores, & clamores catholicæ veritatis, & maximè qñ sunt purgati. s. à cunctis fœcibus carnalis voluptatis. vide supra. §. 1. Excoquā ad purgandum scoriam tuam. Esa. 1. ¶ Aes si percutiatur, statim resonat. Sic verè viri perfecti, qñ percuriuntur à Deo. s. tribulationibus huius mundi, statim resonant per gratiarū actionē dicentes cum Iob 2. Si bona suscepimus de manu Dei, mala quare nō sustineamus? Econtra aūt mali percussi statim resonant per impatientiam, blasphemiā, & murmurationē, quia Deo vel à quocunq; alio iustè vel iniustè percutiuntur modica tribulatione vel iniuria vel correctione, sicut ille, q̄ rigueus à Moyse, Exod. 2. statim dixit: Nūquid occidere me similiter heri occidisti Aegyptium? ¶ Aes vstum (ſm Plat.) habet virtutē dissoluendi, consumendi, vulnera purgandi, oculos adstergendi, & carnes superfluas corrodendi, & eas crescere nō permittendi. Talis est pœnitētia, q̄a dissoluit ꝑ cōtritionē, purgat ꝑ cōfessionē, cōsumit ꝑ satisfactionē, carnalitet voluptates destruit, & eas crescere nō ꝓmittit, & caliginē oculorū. i. ignorātiā adnullat, & subuertit. Vel expone de viro ꝑfecto, qui est adustus per pœnitentiā vel charitatē.

De Electro. Cap. 69.

1 ELectrum est metallum cęteris nobilius, ſm Isid. & argento lucidius, & fulgentius. Nā electrum naturale in cōi uso ad lumina cęteris metallis oībus clarius fulget, vt dicit Isid. & venenum dr prodere, q̄a si vasi ex electio infundatur venenum, statim stridorē emittit, & i colores varios ad modum arcus cęlestis se mutare consueuit. Recte talis est ꝓdicator, & vir perfectus, q̄a vbicūq; sit, si sint ibi lumina. i. si sint ibi q̄ eum debeant respicere, & videre, & ad eius conuersationem exemplum accipere, tunc præ cæteris consueuit ꝑ honestatē clarius relucere, sicut de beato Ioanne, Io. 5. dr, Erat lucerna ardens, & lucens. Et iō qñ est in cōiunio. i. in aliqua societate, tunc verè venenum detractionis, quo alij ꝑ famiā occidunt, ꝓdit & manifestat, q̄a verè vir iustus statim, ꝙ videt tale venenum in mensa apportari, ipse debet mutare colorē vultus, & faciei, oñendo ꝙ sibi displicet q̄d audit, & stridorē reprehensionis emittere, & sonare. Prouerb. 25. Ventus aquilo dissipat pluuias, & facies tristis linguā detrahentē. Quia ſm Gl. ibidē, Discit detractor nō faciliter dicere, q̄d te sciuerit nō libenter audire. ¶ Tria sunt genera ele 2
ctri. Est.n. vnum principale, & naturale, q̄d succinū dr, & de arbore pino (ſm Isid. & Solinū) in suis germaniæ emanat, q̄d in suo exitu est liquidum sicut gummi, sed post indurat calore vel frigore, & in lapidis conuertitur duritiā vel crystalli, ſm Isid. & est perspicuum atq; splendens. Talis est caro nostra, q̄a licet primo oriatur liquida, & fluxibilis, licet sit primo vilis, mollis & fragilis, tamē in resurrectione vltima fortis atq; durabilis, splendens atq; rutilans apparebit, q̄ñ. s. per calorē ignis fuerit indurata, ad statum gloriosum Dei oīpotentis reducta. Tunc.n. erit dura per impassibilitatem, perspicua per claritatem, & subtilitatem, quia in similitudinem lapidis durantur aquæ. Iob 38. Vel dic ꝙ licet in iuuentute, & in ortu suo sit homo mollis, fluxibilis & decliuus ad vitia & peccata, tñ qñ sustinuit frigus diuini timoris, & æstum mundanę tribulationis, tunc verè qñque efficitur fortis, & durus per constantiæ, & perseuerātiæ firmitatem, & lucidus p apparentię venustatem. Frigidus ventus aquilo &c. Eccle. 43. Videęam supra de crystallo. Ideo inter tria ignota ponebat sapiens (Prouer. 30.) viam viri in iuuentute sua, quia. s. quandoque senectus est tota contraria iuuentuti. ¶ Electrum in- 3
naturale fit ſm Greg. super Ezech. de duabus partibus auri, & una argenti, quia aurum suam virtutem in tali mixtione nō perdit, argētum autem auri virtute rutilat, & splēdescit. Sic verè est de bona societate, q̄a ibi debet esse vna pars auri, virorū perfectorum, qui aliorum adiunctione nō peiorā tur, imò argentū. i. minus boni per eos fiūt meliores &c. Vel dic, ꝙ aurum sapientiæ, & argentum eloquentiæ habent cōuenire in hoīe perfecto, & simul conflari. i. virum iustum faciunt simul iuncta. Eze. 1. Vidi quasi spēm electri, velut spēm ignis intrinsecus. ¶ Electrū est naturæ mirabilis, quia de facili tincturam recipit, & colorē siue deformis fuerit siue pulchra, attritu etiā digitorū calefactū, paleas & cætera leuia ad se trahit. Sic verè psonæ leues sunt mutabiles, q̄a fluctus mutatur ut luna. Eccl. 27. Nā de facili recipiunt aliū colorē. i. bonam uel malā cōuersationē, & cum calefacti fuerint ꝙ auaritiā, tunc paleas. i. mūdi bona nihil ualētia uolūt acquirere, attrahere & habere. Vnde Exo. 5. Dispersus ē populus per oēm terrā Aegypti ad cōgregādas paleas. Vel dic ꝙ iste est Christus, q̄ calefactus. s. ardore nimiæ charitatis, ad se trahit per suā misericordiam paleas. i. uanos peccatores. Oze. 11. In funiculis Adam traham eos, in uinculis charitatis.

De Etite lapide. Cap. 70.

1 ETites est lapis in nido aquilarū repertus, & est duplex. s. masculus, et fœmella. ¶ Nā sine istis lapidib. aqla parere non pōt, et ió in nido suo ponit eos, et inde est, ꝙ ſp duo in ueniuntur in nido eius, masculus maior, et durior q̄ fœmella. Isti duo lapides signant duo ꝓcepta charitatis. s. Dei et ꝓximi, q̄ ꝓ certo faciunt parere. i. fructum bonorum operum emittere ipsam aqlā. i. uirū iustū, et ꝑfectū, et ió in nido cordis sui dēt, istos duos lapides iugiter enutrire. Expone si uis de ꝓlatis sicut de aqla, uel dic aliter, ꝙ aqla est bonus, et iustus ꝓlatus, q̄ ſp dēr habere in nido cordis duos lapides etites, unum. s. masculinum, hoc est iustitiam, aliū femininum, hoc est misericordiā, ut sic dicat illud Psal. Misericordiā et iustitiam cātabo tibi domine. Vel dic ꝙ nidus prælati ē suū collegiū uel conuentus, in quo pro certo prælatus semp debet seruare lapides duplicis charitatis, ut sic filij sui, et subditi à serpētibus. i. à dęmonibus non lædantur, sine istis. n. lapidibus. i. sine uirtute duplicis charitatis non pōt partus boni operis parturiri, q̄a in istis duobus tota lex pendet, et prophetæ. Matt. 22. ¶ Etites iuuat mulierem parturiam, et par- 2
tum accelerat sibi alligetur, ueruntamen quandoque facit fieri abortiuum, et lædit matricem si ibi nimium teneatur, ſm Isid. lib. 26. Talis est iustitia, quia uerè fœtus bonorū operum accelerat, et eos facit fieri, et emitti, ueruntamen si nimis teneaī. i. si hō nimis iustus, et rigidus efficiaī, tunc uerè

matricem

matricem.i. voluntatem & conſcientiam lædit per crudelitatẽ,& fœtum mortuũ.i.mala opera facit naſci quia.ſ. q̃nq; facit hoīs deſperare,& ī vitijs obſtinari, ideo bene dr̃ Eccl. 7.Noli eẽ iuſtus multũ &c.Vel expone ſi vis de meditatione mortis vel inferni,vel de conſideratione,& timore diuinæ iuſtitiæ,quæ facit bona opera parturire, ſi tñ indiſcretè cõſideretur,facit hoīem deſperare,& iõ bonũ eſt ſimul Dei iuſtitiam cum diuina clementia cogitare. ¶Etites ſm Dioſc. eſt lapis qui prægnãs eſt alio lapide, qui virtute cœleſti in eius medio inculſus generatur,& ibidem ſine fractura lapidis:in troducitur,& creatur,& cõfert ſobrietatẽ,diuitias & amorem, facit victorem,& eſſabilem, & caducorũ prohibet caſum,& iuuat mulierem parturã.Talis eſt beata Virgo,quia verè ipſa fuit lapis præcioſus, plena.ſ.gratijs et virtutib. & virtute cœleſti.i.Spiritus ſancti generata.i.i ipſa generatione à labe originalis criminis depurata vel ẽt præſeruata,q̃a verè iſta fuit prægnãs,& p̃gnata alio lapide præcioſo.ſ. Dei filio Chriſto, q̃ per beatã incarnationem ſine fractione ſuæ virginitatis,in eius vtero virtute ſancti ſp̃us eſt incluſus.Vnde Eſaiæ 7.Ecce virgo concipiet,& pariet filium.Et iſta pro certo facit hoīem ſobrium,& maturum,& diuitem.ſ.quãtũ ad gratias,& virtutes, victorẽ.ſ.contra dæmones & tentationes,effabilem,quantum ad laudẽ diuinam,& caſum in peccatum impedit,quia.ſ.eum tenet in ſtatu gratiæ, & fœtũ bonorum operũ eum facit velociter parturire.Vnde Eſaia 66. Nunquid ego, qui alios parere facio, ipſe nõ parturiã? Vel
4 etiã iſta ad litteram mulieres in partu iuuat.¶Hic lapis ꝓdit venenãtẽ, quia ſi aliquis de veneni fraude ſuſpectus fuerit,& iſte lapis ſub cibo caute poſitus fuerit ipſum cibũ de glutire nõ poterit,ſi aũt reus non fuerit, ſtatim ſine difficultate aliqua mãducabit,vt dicit Iſid.& Dioſ. Iſte lapis ſignificat diuinam iuſtitiam,vel ẽt ipſum Chriſtum iuſtiſſimẽ iudicantem,quæ quidẽ iuſtitia in nido aquilæ.i.in pectore Chriſti inuenitur.Cibus iſte ſignificat refectionem æternæ beatitudinis.Q̃ ergo iſte cibus erit paratus.ſ. poſt mortem,tunc verè ſi homo non fuerit reus veneni.i.peccati mortalis iſtũ ſtatim percipiet,& mãducabit.Pla. Paratũ in cõſpectu meo menſam.Si aũt reus fuerit,tunc verè per virtutem iſtius lapidis.i.per rigorẽ diuinæ iuſtitiæ,qui in cibo iſto inuenitur,impedietur ne cibũ æternæ percipiat voluptatis. Vnde 4.Reg. 7.Videbis oculis tuis,& non comedes ex eo. Vel dic, ꝙ iſte lapis eſt prælatus,qui cibis.i.bonis tẽporalibus eccleſię prę ficitur,adiungitur & donatur. Quia verè chariſſimi ille debet arcere à talib.cibis.i.à dignitatibus, & beneficijs eccleſiæ,illos qui rei ſunt veneni.i.qui veneno peccati mortalis, proprias aĩas inficiunt,& corrũpunt,quia verè cibus eccleſiæ debet eſſe talis, quod nulli denegetur digno, & ꝙ nulli conferatur indigno,ſicut dicit Aug.de gloria Paradiſi.

De Lapide hematite. Cap. 71.

1 EMatites eſt lapis ferrugineus,qui reſolutus, in colorem ſanguineum mox erumpit. Hic valet contra dolorem oculorum,ventris & veſicæ,& contra fluxum ſanguinis eſt remediũ ſingulare,vt dicit Iſid.& Pla. Frigidæ.n. & ſiccæ eſt complexionis,& ideo multum reſtringit.Et dr̃ ab hema,qđ eſt ſanguis,& tithein,quod eſt ſiſtere,quaſi ſiſtens ſanguinẽ. Verè chariſſimi iſte lapis eſt Chr̃s, q̃ ꝓ certo in igne paſſionis apparuit ſanguineus atq; rubeus, q̃a factus ẽ ſudor eius ſicut guttæ ſanguinis decurrẽtis in terrã.Lu.22.Et iõ mõ valet(ſi.ſ.deuotè cõſidereẽ)cõtra fluxũ vẽtris, hoc eſt luxurię, cõtra dolorẽ oculorũ hoc eſt iuidiæ, cõtra venenũ,& morſum ſerpentis,hoc eſt detractionis vel malitiæ,& oẽm fluxũ ſanguinis.i.oẽm carnalẽ delectationẽ hẽt penitus eliminare.Et q̃a frigidæ,& ſiccæ naturæ eſt, iõ oẽm ardorẽ luxuriæ & cõcupiſcẽtiæ refrigerat,& oẽm humorẽ gulæ vel luxuriæ deſiccat.Pſ.Tu ſiccaſti fluuios ethan. Vel dic ꝙ iſte lapis,eſt cõſideratio,& timor mortis,iudicij,& finaliũ tormentorum,q̃ ꝓ certo põt dici hematites,quaſi ſiſtens ſanguinẽ, q̃a verè ſanguis carnalis voluptatis,& mundanę proſperitatis,vel fluxus cuiuſcunq; iniquitatis per eã arreſtatur. Marci 5.Siccatus eſt fons ſanguinis eius. Vel dic, ꝙ iſte lapis eſt pœnitentia vel abſtinentia &c.ſicut ſupra.Figura de hemorrhoiſſa,quæ ad tactum veſtimenti Chriſti à fluxu ſanguinis, eſt ſanata.Veſtimentum Chriſti eſt abſtinentia, quæ re uera ſanat ab iſtis fluxibus animam peccatricem.

Lapis hic heliotropiũ Plinio dicitur.C.72.

ELitropia gẽma eſt viridis,guttis & venis ſanguineis ſuffuſa,hęc in effectu eſt mirabilis quia ſi in aqua ponat & ſolis radijs ꝓfunditur,ſtatim aerẽ ita immutat, ꝙ ſol videtur neus eſſe vr̃,eiuſque radios obnubilat,ita q̃ ſol pati videtur ꝓſim, vt dicit Iſid. Vnde dr̃ in lapidario. Sanguinẽ reddit eum tato lumine ſolem,Eclipſimq; nouã terris timere cogit. Talis pro certo fuit beata Virgo,quæ pro certo fuit virtute, per honeſtatem,ſanguine reſperſa per benignitatẽ,q̃a ſanguineus humor,q̃ eſt mollis.& dulcis, benignitatẽ & pietatem deſignat.Hæc fuit poſita in aqua.ſ.deuotionis,gratię & compaſſionis,fuit ẽt illuſtrata radijs ſolis.i.influentia Dei.ſ. lumine ſapiẽtiæ,& diſcretionis, & maximè q̃ſ foit ab angelo ſalutata.Et ideo pro certo ſolem facit eſſe ſanguinẽ, q̃a verè ſolem iuſtitiæ Dei filium fecit accipere colorẽ ſanguinis.i.carnẽ ſanguineã,& humanã,& ſic peripſam, & inipſa ipſe fuit quaſi eclipſatus,& quaſi à claritate æterni luminis obſcuratus,& priuatus, inq̃tũ creator factus eſt homo, quia ſicut dr̃ Iohel.3.Sol fuit ibi conuerſus in tenebras,& luna in ſanguinem hoc eſt dictu,ꝙ filius Dei (qui dicipoterat ſol & luna ꝓpter ęternitatẽ) fuit cõuerſus,& inclinatus.in tenebras.i.intra latebras ſanguineæ carnis noſtræ, quia Verbum caro factum eſt.Io.1.Et ideo bene põt dici beata Virgo elitropia.i.ſolis conuerſio,quia per eã fuit ſol Chr̃s conuerſus,& inclinatus ad carnem aſſumẽdum.Figura Apoc.8 vbi tertia pars maris facta eſt ſanguis. Sic verè mare.i. Chriſtus per paupertatẽ amaricarus, habet tres partes.ſ.diuinitatẽ, aĩam,& corpus,& tertia eius pars.ſ.caro, facta ẽ ſanguis.i. cõpoſita de puriſſimis ſanguinib.Virginis benedictæ.Vnde Pſ.Cõuertit aquas eorũ in ſanguinẽ. Vel dic, ꝙ iſte lapis eſt crux,q̃ guttis ſanguineis.ſ.ipſius Chriſti fuit ad litteram cõſperſa,quia verè per ipſam ipſe ſol iuſtitiæ Chriſtus factus ẽ rubei coloris,quãtum ad ſanguinem quem emiſit, & penus etiã virtutem.i. per crucis ſuppliciũ eclipſari fuit viſus,q̃a.ſ.per mortem quam ibi ſubijt,lumen ſuũ.i. vita corporalẽ perdidit,et amiſit,lumen ẽt deitatis viſus fuit q̃tũ ad apparentiã nõ habere.Figura Apocal.16.vbi Angel⁹ effudit phialã iræ Dei in ſolẽ,et factus eſt ſanguis.Si verè Angel⁹.i.dia bolus cũ iudæis effudit phialã irę Dei.i. tormẽta paſſionis, in ſolẽ.i.i Chr̃m,et fic fact⁹ eſt ſanguis.i. ſanguineus et rubi cundus,ei iõ dr̃ elitropia.i.ſolis cõuerſio,ſicut ſupra.Vel dic ꝙ iſte lapis eſt Chr̃s q̃ ꝓ certo q̃ſ fuit guttis ſanguineus ſuperſparſus.ſ.in paſſionẽ,et q̃ſ in aqua.i. in miſeria à paſſionis, et tribulationis fuit poſitus, tũc verè ad litteram fecit clipſari ſolẽ, quia tunc tenebra factæ ſunt ſup vniuerſam terrã.Luc.23.Iõ Eze.32.Solẽ nube tegã, et luna nõ dabit lumẽ ſuũ. Quia vere q̃ſ luna.i. humana Chr̃i natura nõ dedit lumẽ ſuũ.ſ. in morte, tunc ſol nube, et tenebris fuit tectus. Amos.8. Nicreſcere faciã ſolẽ in die luminis etc. ¶Elitropia eſt talis naturæ,qđ poſita ī aqua in pelui ad ſolis radios, ſtatim facit aq̃ bullire,et inebulã facit eã euaporare,tãdẽ in guttas plenuiales ſoluitur illa nebula ſeu nubes, ſm Iſidor. Tlis eſt cõtritio, q̃a verè ſi in pelui cordis noſtri fuerit impoſita,et ibi aq̃ pietatis inuenerit,et radiis ſolis.i.diuina gr̃a percuſſa fuerit,cor noſtrũ tũc verè ſtatim ebullier ꝓfunorẽ,et dilectionẽ,et faciet nubulã aſcẽdere.i.vapore peccatorũ emittere,et euaneſcere ꝑ confeſſionẽ,et ſic generabitur pluuia.i.irrigatio lachrimarũ ſeu deuotio ſalutaris,vñ 3.Reg.18.Ecce nubecula parua aſcendebant de mari.Et ſequitur ibidem,ꝙ ſequuta eſt pluuia largiſſima. Vel per aquam (et melius) intellige carnalia pctã,q̃ euaporant ꝑ cõfeſſionẽ virtute cõtritionis. Vel ſi vis ꝓ elitropiã intellige paſſionẽ Chr̃i,q̃ facit corebullire per cõpaſſionẽ, et pctã auaporare et pluuiam inducit lachrymarum per confeſſionem.et adiunge ad §.de Chriſti paſſione, uel de cruce ſi vis. Vel dic ꝙ q̃ſ aliqui uolunt habere pluuiam in tẽpore ſiccitatis,ipſi dẽnt ponere in belui cordis ſui elitropiã.i.Chr̃m per deuotionẽ,et amorem,debent ẽt ibi habere aquam.i.pietatis,et compaſſionis,et eleemoſynæ dulcorẽ,et debet tunc ebullire per contritionẽ, et ſurſum ad Deũ vaporem emittere.i. orationem, et ſic deſcende pluuia requiſita. Pſa. Pluuiã voluntariã ſegregabit Deus etc Vel dic, ꝙ iſte lapis ſignificat iracũdiam, quæ in pelui cordis poſita,ſtatim facit ipſum ꝓ appeticum vindictę bullire.Vel dic de malo amore,qui radiante

ſole mũdanæ proſperitatis,facit cor in quo eſt ꝓma cõcupiſcentias ebullire,& ipſum per auaritiam,& luxuriam eſtuare, Vnde Iob 42.Ferueſcere faciet quaſi olã ,ꝙſun di maris,& ponet quaſi cum vnguenta bulliunt.¶Elitropia ni Iſidorum eſt lapis,qui ita illudit oculos hoīum, ꝙ ſol vr̃ nis ẽ ſanguineus ſicut & elitropia.Iſte lapis ſignificat odiũ quæ verè q̃ſ in corde alicuius ponit̃, ita illudit oculos eius ſuũ iudicium,ꝙ ſol.i.bona perſona quã ipſe,odit,vr̃ei ſanguinea.i.peccator & carnalis dr̃ elitropia.i.ſolis auerſio, quæ verè tales auertunt, & peruertunt quantũ ad ſuum ſalem iudicium,ſolẽ.i.hoīes uirtuoſos.Fac.§.de reliquo. ¶Eliſponſa.i.ſponſa ſolis,eſt quædam herba quę ſm Iſidorum cũ quibuſdam carminibus dr̃ hoīem inuiſibilẽ facere. Talis eſt nimia affectio ſeu amor,quia verè ſi amor alicuius circa perſonam aliquam applicatur,ſtatim facit eam inuiſibilem, q̃a talis amans alium non videt per rectum iudicium, q̃a ſem per exiſtimat bona ſua eſſe maior à quam ſint.Ideo dicit Sene ca,q̃ amor verum iudicium tollit.Et hoc maximè quãdo incantatores.i. adulatores ibidem ſua carmina congeſſerũt (commendando & laudando in conſpectu aliorum huiuſmodi perſonas, patet de prælatis acceptoribus perſonarũ, qui per nimiam ſuorum parentum vel familiarium affectio nem videre ipſos nequunt,in quantum.ſ.ipſos vltra quã requirunt merita,promouent & extollunt.Et ideo iſta dr̃ ſpõſa ſolis.i.ſuperiorum,quia carnalis affectio cum ſuperioribꝰ ebiodie deſpõſata. Vel dic ꝙ qñ aliquis ſecũ portat elitropiam.idona & munera,& qñ adhibet incantationes.i.adulationes,tunc verè efficitur inuiſibilis.i.incognoſcibilis, quia tales ab alijs non videntur vt corrigantur.Nã prælati,& iudices, qui ſibi ſponſant hodie munera alios non videt ꝓ rectum iudicium, quia munera excęcãt oculos iudicum.Exo. 23.& Deut.16. ¶Elitropia eſt gemma valens ad multa, quia ſanguinem ſtringit,venena pellit,nec falli poterit,qui eã ſecum portat,ſm Dioſc.Talis eſt prudentia, quia pro certo ſi diſcretionem,& prudentiam habuerimus,tũc ſanguinem.i. ſuperfluitatem deliciarum,& voluptatẽ (ne in vobis fluãt, vitra quam debeãt)reſtringemus, venena.i.peccata & vitia repellemus,nec per tentationes diaboli decipiemur.ſ.quantum ad hæreſes,& errores.ad Rom.8. Prudentia (ſpiritus vitæ pax. Vel ſi vis expone de paſſione Chriſti vel de beata Virgine,& adiunge ad.§.ſupradictum.

De Lapide enydro. Cap. 73.

1 ENydros eſt lapis paruus, qui ſemper ſine diſcontinuatione lachrymas emittit, nec tñ liqueſcit oĩno, nec efficit aĩo mõ minor.Vnde dicitur in lapidario, Perpetuis fletus lachrymis diſtillat enydros.Qui velut ex pleni fontis ſcaturigine manat.Talis eſt beata Virgo,vel etiam ipſe Deus, q̃a verè ab iſtis ſine aliqua diminutione, & diſcontinuatione ſemper emanat.& exit ſtillicidium ſuæ perpetuæ miſericordiæ,& largitatis, & ſuorum beneficiorum irrigatio vel medela,à quibus miſeræ aĩæ continuè irrigantur &c.Nam ſicut et quodã pleno fonte ſemper ſtillãt ex virgine affluẽtiæ gratiarum.Eſa.58.& Hiere.31. Erit quaſi hortus irriguus, cuius non deficient aquæ. Vel dic ꝙ iſte lapis ſignificat aĩam dam natam,quæ ꝑpetuis lachrymis habet lugere in inferno,nec tamen cõſumetur,nec deficiet in ęternum.Ibi.n.erit fletus, & ſtridor dentium.Matt. 13. Ideo dr̃ Iob 20. Luet quæ fecit, nec conſumetur.¶Enydros per ſuam occultã virtutẽ aerem contiguum congelat,& cõdenſat in aquã, & ſic vr̃ ſem per aquam emittere, & guttatim deſtillare,& ſine ſui diminutione aquam,& ſtillas perpetuo generare, ſm Iſidorũ,& lapida.Sic verè ſi nos ſimus enydri.i. lapides precioſi.ſ. iuſti, & boni,& pij,torum aerem contiguum.i.temporalem exteriorem noſtram ſubſtantiam debemus cõuertere in aquam & pluuiã.i.eleemoſynas,q̃bus debemus alios irrigare,& ſic licet iſtam aquam continuè emittamus,tamen non diminuemur per paupertatem,quia ſicut dicitur Luc.6. Date & dabitur vobis,quia qui dat pauperi, non indigebit. Prouerb. 28. Quia ſicut circa illum lapidem nouus ſemper aer introducitur,& ſic ſtillæ ſemper continuantur,ſic verè Deus ſemper, introducit per ſuam occultam prouidentiam, nouum aerẽ à nouas diuitias circa illos,qui affluũt pietate,& ita poſſunt ſemper emittere ſtillas eleemoſynarum ſine ceſſatione. Vnde dr̃ de Ioanne eleemoſynario,ꝙ quanto plus dabat,tanto plus abũdat.Vel ſi vis per aerẽ intelligo ſcientiã, per ſtillas prædicationem vel doctrinam &c. per omnia.ſicut ſupra. Vnde Ioh.3.In illa die ſtillabunt montes dulcedinem,& colles fluent lac.& mel.

De Epiſtite lapide. Cap. 74.

Has Epiſtitis proprietates apud Iſidorum non comperio, vbi ſaltem illi de gemmis eſt ſermo, ſed meminit efeſticis lapidis (qui Plinio hepheſtites dicitur, ſicut & Hermolaus legendum docet, cum prius hepiſtites legeretur) quem naturam dicit habere ſpeculi in reddendis imaginibus,quamquam rutilet, cuius & experimentum eſſe dicitur ſi feruenti aqua additus ſtatim refrigeret,aut ſoli oppoſitus, aridam materiam accendat.

EPiſtites eſt lapis rutilans,& rubicundus,qui ex parte cordis geſtatus,tuum hoīem reddit,compeſcit ſeditiones, & à fructibus terræ coercet locuſtas,& volucres, & ſteriles nelas,& grandines,vt dicit Iſidorus.Iſte eſt Chriſtus,quia ipſe fuit rubicundus,& ſanguineus quo ad paſſionem. Et fuit rutilans,& ſplendidus quantum ad reſurrectionem,& aſcẽſionem,quia verè ſi ipſum in corde noſtro habuerimus per gratiam, & affectionem, tunc à cunctis aduerſantibus tuti ſumus,iuxta illud Eſa.43.Noli timere,quia ego tecum ſum, dicit dominus,quia verè ſi in terra conſcientiæ noſtræ fuerint fructus.i. gratiæ & virtutes, tunc per virtutem eius exinde fugabuntur volucres.i.dæmones & tentationes, & nebulæ ſteriles.i.malæ affectiones, & delectationes & ſeditiones iracundiæ compeſcentur. Vel ſi vis per iſtum lapidem intelligo feruorem charitatis, & expone ſicut ſupra, quia ipſa rutilat atque ſplendet. Vel dic ad literam de fructibus terræ,quia ſi in corde noſtro Chriſtus per deuotionem fuerit,exinde oĩa mala fugat, & nebulas & pluuias noxias expellit,& ẽt ſeditiones guerras,& lites ſedat,quia ſicut dicitur Prouer.21.Cum placuerint Deo viæ, hominis inimicos eius conuertet ad pacem &c. ¶Epiſtites eſt lapis qui proiectus in aquam feruentem,facit eam à bullitione ceſſare, & poſt modicũ frigeſcere,& ſeditiones dicitur reprimere,ſm Iſid.Talis eſt memoria mortis,vel etiam virtus benignitatis quia verè ſi aliquis ſit feruens per iracundiã, & appetitum vindictæ,ſi iſte lapis.i.memoria mortis vel etiam virtus benignitatis in eo ponat̃, & per diuinam inſpirationẽ immittatur,cunc ſtatim ceſſabit ebullire per iracundiam,& furorem.Ideo dicitur Eccl.28.Memento nouiſſimorum, & deſine inimicari.Et ideo ſeditiones dicitur mitigare. Vel ſi vis expone per omnia de benignitate,& patientia,quia qui patiens eſt,iras mitigat ſuſcitatas.Prouerb.15.

De Excolicero. Cap. 75.

Hexecontalithos forſitan legendum eſt,de quo Pli.lib.37.c.10.Nam & eaſdem ei tribuit proprietates Arnoldus apud vincentium, quas hic noſter autor excolicero.

EXcoliceros eſt lapis paruus.6o.coloribus decoratus,q̃ diligenter reſpũs,oculos intuentis efficiet tremulos,vt dicit Iſid.Rectè talis eſt Deus,q̃a verè hẽt ī ſe 6o.colores, hoc eſt dictu,vniuerſitatẽ virtutũ,& pfectionũ, & iõ q̃ bñ reſpicit eũ attente.i.qui bene conſiderat virtutes eius,& pfectiones,iuſtitiã.ſ.& maieſtatẽ.ipſe pro certo ſtatim hẽt oculos intellectus tremuloſos,& timoroſos.Quis.n.non timebit te o rex gentium?Hier.10.q̃a verè ex cõſideratione diuinæ maieſtatis,fuæq̃; occultè prouidẽtię,prædeſtinationis,& potẽſtatis,intellectus tremuloſus efficitur vacillãs,& timoroſus. Ideo dicitur Eccl.43. Pulchritudinem coloris eius admirabitur oculus etc.Vel dic per omnia de beata Virgine.

De Ferro. Cap. 76.

FErrum eſt metallum duriſſimum,& ad remolliendum & diſſoluendum difficillimum, & ideo dicitur ferrum à feriendo,eo ꝙ ſua duritie oĩa feriat,cõcutiat atq; domet, q̃a licet de terra oriat̃,tñ durius cęteris metallis terreis inuenit vt dicit Iſid.Frigidæ.n.& ſiccæ eſt naturæ,duræ pariter & cõpactæ.Rectè tales ſunt mũdani tyrãni,& pctores,q̃a verè licet oriant̃ ex terra & carne terrea,tñ ſunt duri,& obſtinati, et in malis conſuetudinib.indurati,vñ nõ pñt remolliri vel diſſolui p cõtritionẽ vel cõpaſſionem, quãquam à prælatis et prædicatoribus verbis,et reprehenſionib.malleẽtur, niſi forte à Deo in igne forti.i. in aſperis tribulationibus decoquantur.Et ratio eſt,quia verè frigidæ,et ſiccæ ſunt naturæ,

quia

quia pro certo isti sunt frigidi per indeuotionem,& ficci p crudelitatem,& incompassionem,& ideo inueniuntur duri .i.crudeles & obstinati, parci pariter & auari, & oia alia, metalla.i.omnes alios homines,subditos.s.vel vicinos duri tiæ suæ crudelitatis feriunt,malleant & comprimunt p tribulationes,& exactiones.Ideo dicitur Danielis 3. Ferrũ omnia domat,& vincit.Ideo tales mundi principes,& tyranni fuerunt optimè figurati Dan.7.vbi vidit bestiã quartã,quæ habebat dentes,& vngues ferreos,&'deuorabat,& commi nuebat,& reliqua pedibus cõculcabat.Sic verè sunt isti,qa habent dentes.i.verba,& vngues.i.verbera ferrea.i.dura,& crudelia,ideo oẽs alios suis crudelib.rapinis, & exactionibus cõcutiunt,& deterrent,conculcãt & vilipendunt. Eze. 34.Reliqua pedibus conculcabatis.Esa. 45. Scio quia durus es tu,& nervus ferreus ceruix tua,& frons tua ærea. ¶Ferramenta debẽt cũ oleo temperari,ne aquæ frigiditate nimiũ indurentur.Oleum quod sanat lassa membra,significat pietatem,quæ pauperes lassos,& lãguidos cõfortat. Per aquã, autem in qua homines submerguntur, intelligo mundi prosperitatem.Ne ergo ferramenta.i.mundi diuites,nimis indurentur per parcitatem mũdanam, ideo sæpe debẽt vngi cũ oleo misericordiæ,& pietatis, hoc est dictu,quod sæpe dẽt eis prædicari de eleemosyna,& pietate,& in istis se debent ingiter exercere.Vnde Deut.33.Tingat in oleo pedẽ suũ ferreum.¶Ferrum ex contactu sanguinis citius, q̃ alias inficit consumitur,& rubiginatur,& maximè sanguine humano, quia ſm Isidorum , sanguis humanus se de ferro vlciscitur quia sicut sanguis per ferrum effunditur sic nulla re ferrum, ita cito consumitur, sicut cum humano sanguine infectat. Sanguis significat crudelitatem.Nam licet ferrum.i.duri,& ferrei tyranni effundant sanguinem.i.multas faciant crudelitates,tamen ab hmõi sanguine,& crudelitatibus rubiginatur,& consumuntur & peiorantur,& temporaliter,& spiritualiter,& maximè sanguine humano.i.cum sanguinem humanum fuderint.i.cum bonis, & iustis crudelitatẽ fecerint quia.s.tũc necesse est ipsos perire vel temporaliter vel eternaliter,& consumi.Vnde Ps.Viri sanguinum, & dolosi non dimidiabunt dies suos.Ideo dicitur Eze. 35. Cum sanguinẽ odoris,sanguis te persequetur, quia verè ad literam patet, p̃ multorum crudelitas causa est mortis suæ,& temporalis, & æternæ.¶ Ferrum ſm Isid.habet concordiam cum adamãte,ipsumque attrahit adamas,'etiam si in vase ligneo vel argenteo sit inclusus.Adamas lapis durissimus,& nulli cedens est diabolus,qui nulli parcit,ferrum autem frigidum, & durum sunt mundi peccatores,& obstinati,& indeuoti, qa p certo isti videntur,habere concordiam cum adamante,i.cũ diabolo,quia quamuis ipsi,sint in vase ligneo vel argenteo .i.in statu religionis vel ecclesiæ,ipsos tamen attrahit,s.pervitia & peccata ad infernum,& ipsi sibi obediũt acq; parẽt. Vnde Esa.28.Pepigimus fœdus cum morte,& cum inferno fecimus pactum.Vel dic, quod adamas significat duros , & crudeles superiores,ferrum autem crudeles balliuos, superiores & inferiores,qui verè inter se habent concordiã,qa .s.ad nocendum alijs inuicem sunt concordes.Psal.Conuenerunt in vnum aduersus dominum. ¶Etiam præsente auro vel argento,ferrum sequitur adamantem.Sic verè magis debemus sequi diligere,& eligere adamantem.i.Christum vel duritiam pœnitentiæ,quàm aurum vel argentum.Prouerb. 8.Qui sequitur me,non ambulat in tenebris.¶Ferrum bene politum si aceto,& à lumine linitum fuerit,erit simillimum æri,ut dicit Isidorus.Sic verè si ferrum.i.peccator primo poliatur,& ab omni rubigine peccati purgetur per pœnitentiam,tũc si aceto.i.amara mortis memoria,& à lumine claro.i.discretione,& sapientia liniatur,tũc verè efficitur simile æri.i uiro iusto,& perfecto,hoc est dictu,q̃ efficitur sonorus per prædicationem,rubicundus per dilectionem,splendidus per honestam conuersationem.Esa.14.Similis ero altissimo.¶Ferrum (vt dicit Isidorus)rubiginem non attrahit si cerussa vel medulla cerni iuerit superlinitum.Sic verè homo limatus,& fulgidus per conuersationem,& cõscientiæ puritatem,rubiginem malæ conuersationis vel peccatorũ non contrahit,quandiu medulla.i.dulcore gratiæ vel deuotionis,pietatis vel conuersationis fuerit perlinitus.Iob 21. Medulla ossa ipsius irrigantur. ¶Ferrum cãdens in lacte vel vino extinctum,facit ipsum medicinale splencticis, sed'm Constan.Sic verè homo charitatiuus,& feruens facit lacrymæ doctrinæ,vel vinum conuersationis,& verborum,vtile & medicinale illis, qui patiuntur melãcholiam tristitiæ vel desperationis.Vel dic,quod splen(q̃ ridere facit) significat prosperitatem mundi.Ferrum ergo.i.peccator dãnatus,& accensus in inferno,qui in lacte,& vino.i.in mundi delicijs fuit extinctus,& submersus facit huiusmodi delicias medicinales.s.ad eas præcauendum,splenecticis.i.illis quos mũdi prosperitas allicit,& quibus arridet, quia damnatio reprobi est castigatio peruersorum.Plal.Manus suas lauabit in sanguine peccatoris.¶Item ferrum accensum cito corrũpitur,nisi malleis induretur.Sic verè peccator,qui est accẽsus,et inflãmatus per tentationes,et cõcupiscentias,et malas affectiones,cito corrũpitur.s.per malos cõsensus,et operationes, nisi cum malleis tribulationum vel correctionũ, vel cum malleis.i.cum consideratione tormentorum infernalium percussus fuerit,et duratus. Cor eius indurabitur, quasi lapis.Iob 41.¶Ferrum rubens in igne non est vtile adcondendum,nisi donec incipiat albescere.Sic verè illi,q in igne tentationum rubent per carnales , & sanguineas affectiones,& delectationes,non sunt apti vt à Deo malleentur p tribulationes,quia.s.nimis sunt infirmi . Sed illi q in igne iste apparent albi per castitatem,quamquam estuent,& calescant,apti tamen sunt ad tribulationes ,p domino sustinẽdas,& vt diuinis vsibus deputentur. Candidi facti sunt Nazarei eius.Thren.4.Vel dic q̃ quamdiu homo rubet.i.quãdiu est in furore suo,& feruore,non est percutiendus aut corrigendus,quia.s.tunc nõ reciperet correctionem,debet ergo expectari,q̃ albescat.i.quòd à furore suo tepescat.¶Ferrum in mũdis vsibus est hominibus,quã sit aurum,licet plus diligatur auri species ab auaris.Nã ferro res publica gubernatur,malorum audacia coercetur,bonorum securitas etiam custoditur.Ferrum istud significat iudiciariam potestatem, Dei,s.& hominum;quæ dura,& austera inuenitur,quia verè ista est in mundo plus necessaria,quam aurum,& argẽtum, vel quæcunque diuitiæ temporales,& hoc ad literam,vt bonorũ simplicitas tueatur,& vt sic res publica .i.communis status hominum debitè gubernetur.Ideo Sap.1. Diligite iustitiam omnes,qui iudicatis orbem.¶Sine ferro ædificia nõ fabricantur,agriculturam non exerceatur,panis non acquirtur,& acquisitus,sine ferro non diuiditur,scinditur vel partit.Per ferrum durum intelligo pœnitentiam,& munditribulationes,quæ duræ sunt,quia(vt est ad Hebreos 11.)Disciplina omnis non videtur in præsenti esse gaudij,sed mœroris.Iste ergo volẽt vt agricultura bonorum operũ exerceamus,vt terram carnis nostræ scindamus debitè, & maturemus,vt sic inde fructus meritorum,& virtutum reportemus vt panes æternæ refectionis acquiramus,et ut in cœlo ædificia mãsionis perpetuæ præparẽmus,quia per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Act.14. ¶Ferrũ licet sit durum,tamẽ cum ferro alio acuitur,vt scindere valeat,et truncare.Sic verè licet aliquis sit ferrum .i. durus et obstinatus,obscurus per ignorãtiam, hebetatus per negligentiam,frigidus per indeuotionem,ponderosus per pigritiam,tamen quãdo alio ferro.i. duris mundi tribulationib. purgatur,aliquando acuitur,et politur per gratias,et virtutes,et disponitur vt scindat carnes.s.proprias per pœnitentiæ macerationem,et vt scindat panem.i.diuitias temporales eas diuidendo per eleemosynarum largitionem. Proue.25. Ferrum ferro acuitur.Vel dic q̃ ferrũ.i. durus et ferreus intellectus acuitur, et subtiliatur ferro.i. p laborem studij,et exercitationis,quia sicut dicitur Eccle.10.Si hebetatũ fuerit ferrum,multo labore exacuetur.¶Ferrum quando igne excoquitur,tunc mollitur,et resoluitur,et scoria siue immunditia ex eius substantia separatur.Sic quando durus peccator in igne contritionis,uel tribulationis ponitur,tunc mollitur per pietatem,resoluitur per deuotionem,et à scoriali rubigine eius.Tales.n.difficilius, quam alij corrigun tur.¶Rubigo de ferro non tollitur, nisi tripliciter.s. p ignis excoctionem,per ferreæ limæ dentatæ corrosionẽ,vel per petræ vel lapidis seu metalli confricationem vel percussionem.Sic vere peccatum ab anima non tollitur, nisi p excoctionem contritionis, vel per limam dentatam.i. cum lingua,& dentibus confessionis,& per fricationem, vel percussionem pniæ satisfactionis . ¶Ferrugo secundum Plate. hẽt virtutem attenuandi,fluxum stringendi,& consumendi, & vomitum prouocandi.Talis est contritio,quia fluxum vitiorum reprimit,ipla etiam peccata destruit, & consumit, & vomitum confessionis procurat atque facit.

De Gleba. Cap. 78.

Gleba est terra coniuncta,& globata,quæ ſm. Greg.dũ sic est compacta, seminum & fructuum impedit,productionem, confracta verò tegit semina atque fructus. Tales sunt diuitiæ,quia dum sunt inuicem compactæ, & ligatæ in scrinijs cupidorum impediunt germina gratiarum,& semina virtutum,vel semina bonarum cogitationum,fructus et bonarum operationum,qñ verò franguntur,tunc germina & semina; & fructus virtutum & gratiarum perficiunt, & procurant,& maximè,qñ pluuia doctrinæ vel gratiæ irrigãtur.Et tunc de tali gleba dicet illud Iob 28. Locus sapphiri lapides eius,& glebæ ipsi' aurũ.Sicut.n.ſm Aris.gleba qũq; est aurea,sic verè talis gleba diuitiarũ, qñ p eleemosynas cõfringit,tũc aurea dẽt dici. Vnde Iob 28. Locus sapphiri &c.

De Gemmis in generali. Cap. 79.

Gemmæ dicuntur eo,quod luceant sicut gummi,preciosæ etiam dicuntur,eo quod raræ sint, & paucæ, quia omne rarum preciosum. Gemmæ autem quando iunguntur, decorem maximum sibi conferunt,& ministrant,vt dicit Isidorus.Tales sunt virtutes , quia si sint in aliqua bona persona,semper lucem boni exempli vel boni operis emittunt, & animi.i.ipsius animæ sunt nobilissimum ornamẽtum, & ad literã sunt raræ atq; paucæ. Iõ de anima potest dici illud Eccl.50. Tanquam vas auri solidum , ornatum omni lapide pretioso.¶Gemmæ in diuersis locis inueniuntur , quia aliquando de terra cum metalis effodiuntur,aliquando in marinis litoribus,aliquando in fluuiorum plateis inueniuntur, aliquando in animalium vel volucrum corporibus ,p creatur.Qualitercunque tamen sit virtus lapidum a Deo singula iter deriuatur,& eis à Deo virtus,& efficacia specialiter dedicatur,quia dicit in lapidatio. Ingens est herbis virtus data, maxima gemmis,vt dicit Isidorus. Rectè sic est de virtuti bus, quia aliquando inueniuntur in terra.i. in simplicibus, & humilibus, aliquando in littore maris.i. in viris amaris,

ris,qui reuertitur ad vomitum, ita stultus , qui iterat stultitiam suam.

De Ferrugine. Cap. 77.

Ferrugo ſm Isid.est illud,quod à ferro qñ percutitur decidit,vel ferrugo dr ferri rubigo, quæ ferrum quã quã durum rodit,maculat & inficit , & etiam ,fœdat alios continentes, & quanto ferrum fuerit plus politum , tanto rubigo ei facilius inhæret,& difficilius remouetur.Ferrum durum,& stabile est vir perfectus,qui quantum ad animã dura bilis est sine morte.Rubigo autem quæ sibi generatur,& inhæret,est peccatum,quod in aia gignitur,& nutriuit. Licet ergo aia sit dura per constantiæ firmitatem , licet sit polita per honestæ apparentiæ venustatem,tamen rubigo peccati ei de facili adhæret , & non de facili remouetur,quia verum est ferrum ideſt animam consumit , & corrodit per conscientiæ remorsum,& eam fœdat,& inficit per malæ cõuersationis fœditatem,incantum, q̃ ẽt alij contingentes astantes,& associantes per malum exemplum corrumpit, & inficiuntur.¶Ferrum quanto clarius est,& melius politum,tanto facilius rubiginatur,& exinde rubigo difficilius extirpat. Et verè quanto, quis clarior est quantum ad scientiam vel parentelam,vel nobilitatem,tanto rubigo peccatorum sibi facilius adhæret,& per eam deformius maculatur, & ab eadifficilius per pniam remouetur, quia ad sensum patet, quod nobiliores & sapientiores,qñ peccatorum rubigine maculantur,difficilius emendantur.Ezec.24.Non exiuit de eis nimia rubigo eius.Tales.n.difficilius, quam alij corrigun tur.¶Rubigo de ferro non tollitur, nisi tripliciter.s. p ignis excoctionem,per ferreæ limæ dentatæ corrosionẽ,vel per petræ vel lapidis seu metalli confricationem vel percussionem.Sic vere peccatum ab anima non tollitur, nisi p excoctionem contritionis, vel per limam dentatam.i. cum lingua,& dentibus confessionis,& per fricationem, vel percussionem pniæ satisfactionis . ¶Ferrugo secundum Plate. hẽt virtutem attenuandi,fluxum stringendi,& consumendi, & vomitum prouocandi.Talis est contritio,quia fluxum vitiorum reprimit,ipla etiam peccata destruit, & consumit, & vomitum confessionis procurat atque facit.

De Gleba. Cap. 78.

Gleba est terra coniuncta,& globata,quæ ſm. Greg.dũ sic est compacta, seminum & fructuum impedit,productionem, confracta verò tegit semina atque fructus. Tales sunt diuitiæ,quia dum sunt inuicem compactæ, & ligatæ in scrinijs cupidorum impediunt germina gratiarum,& semina virtutum,vel semina bonarum cogitationum,fructus et bonarum operationum,qñ verò franguntur,tunc germina & semina; & fructus virtutum & gratiarum perficiunt, & procurant,& maximè,qñ pluuia doctrinæ vel gratiæ irrigãtur.Et tunc de tali gleba dicet illud Iob 28. Locus sapphiri lapides eius,& glebæ ipsi' aurũ.Sicut.n.ſm Aris.gleba qũq; est aurea,sic verè talis gleba diuitiarũ, qñ p eleemosynas cõfringit,tũc aurea dẽt dici. Vnde Iob 28. Locus sapphiri &c.

De Gemmis in generali. Cap. 79.

Gemmæ dicuntur eo,quod luceant sicut gummi,preciosæ etiam dicuntur,eo quod raræ sint, & paucæ, quia omne rarum preciosum. Gemmæ autem quando iunguntur, decorem maximum sibi conferunt,& ministrant,vt dicit Isidorus.Tales sunt virtutes , quia si sint in aliqua bona persona,semper lucem boni exempli vel boni operis emittunt, & animi.i.ipsius animæ sunt nobilissimum ornamẽtum, & ad literã sunt raræ atq; paucæ. Iõ de anima potest dici illud Eccl.50. Tanquam vas auri solidum , ornatum omni lapide pretioso.¶Gemmæ in diuersis locis inueniuntur , quia aliquando de terra cum metalis effodiuntur,aliquando in marinis litoribus,aliquando in fluuiorum plateis inueniuntur, aliquando in animalium vel volucrum corporibus ,p creatur.Qualitercunque tamen sit virtus lapidum a Deo singula iter deriuatur,& eis à Deo virtus,& efficacia specialiter dedicatur,quia dicit in lapidatio. Ingens est herbis virtus data, maxima gemmis,vt dicit Isidorus. Rectè sic est de virtuti bus, quia aliquando inueniuntur in terra.i. in simplicibus, & humilibus, aliquando in littore maris.i. in viris amaris, contritis & pœnitentibus,aliquando in glareis fluuiorum.i. viris deuotis,& sapientibus,aliquando in corporib. asiñi. in viris contemplatiuis,& spiritualibus, aliquando in corporib.animalium.i.in bonis actiuis,& secularibus. Nam in omni statu,& conditione hoĩum inueniuntur gemmæ,i.gratiæ & virtutes,& in eis occultè per Dei influentiam ,p creãtur,earumq; virtus & efficacia.i.virtutum valor,& meritum à Deo principaliter,& immediatè,disponitur,instituitur & dispensatur, quia sicut dicitur.1.ad Cor.7. Deus.n. dat vnicuique donum secundum virtutem suam.ipse.n.solus nouit qualiter,& quomodo est virtus quælibet acceptãda.¶ Gemmæ quando nobiles sunt,& veræ,virtute incredibili,sunt à Deo insignitæ,sed quandoque artificialiter sunt falsę gemmæ,ita veris gemmis in apparentia similes , q̃ vix inter eas potest distingui quantum ad exteriorem speciem, & decorem,virtus tamen,& efficacia istarum differentiam manifestat,secundum Isidorum.Rectè sic est loquendo spiritualiter,quia illi qui sunt veræ gemmæ.i.viri iusti,& perfecti, p certo sunt virtutum plenitudine decorati, & ideo diligẽdi sunt,& honorandi.Veruntamen inuenitur multæ falsę gemmæ ideſt multi hypocritæ,& ficti homines,qui in colore,& exteriori apparentia sunt bonis similes , & conformes , & ideo difficile est cogitare,& iudicare,qui sint veri,& q falsi qui boni,& qui mali.Veruntamen si virtus,& efficacia, quorumlibet attendatur,hoc est dictu, si opera consideremus, tunc bonorum,& malorum differentiam dilucide cognoscemus,quia de fructu arbor conoscitur.Luc.6. A fructibus enim eorum cognoscetis eos.Matth.7.¶Inter gemmas difficile est iudicare , quia multę sunt splendidę, & lucidę , quę tamen sunt modicæ virtutis. Quędam etiam vilis, & hispidi coloris,quæ tamen sunt maximæ virtutis.Nam plus quãdoque latet de virtute in vno paruulo , & ferrugineo adamante quam in Sardio lucidissimo vel beryllo , secundum Isidorum . Sic verè inter homines est hodie difficile iudicare,quis scilicet bonus sit,& quis malus,quia verè multi sunt splendidi per honestam conuersationem,quia verè modicę sunt virtutis,sicut sunt hypocritę. Sunt ẽt multi , qui licet,sint (more adamantis) vilis coloris.i. parvę apparẽtię, vel etiam leuis conuersationis,interius tñ in corde,& in occulto sunt bonę,& magnæ pfectionis.Vel dic,q̃ multi sunt lucidi quantum ad scientiam, qui paucę sunt virtutis,& econuerso multi sunt obscuri,& ignorantes,& simplices, q̃ tamen præcellunt alios in virtute,ideo nolite iudicare secundum faciem,sed iustum iudicium iudicate. Ioan.5. Vel per claros intellige diuites ,per obscuros pauperes , quia multi sunt viles,& humiles pauperes,qui in scientijs, & moribus,claris & diuitibus sunt meliores, quia melior est pauper sufficiens,quam diues gloriosus,& indigẽs pane.Prou. 12.Vel dic q̃ multi clari sunt,& maximè apparentiæ, qui tamen modicę sunt virtutis.s.quantum ad diuitias temporales,& econuerso multi sunt rustici minoris apparentię,virtutis tamen sunt maximę quoad diuitias, licet sub obscuro burello lateat sua virtus.

De Lapide Gagate. Cap. 80.

Gagates est lapis viridis,glaucus vel niger, & est de facili combustibilis ferè sicut thus , fumus aurem eius, serpentes fugat,dęmoniacos prodit, et dęmonibus cõtrariatur,secundum Isidorum.Sic verè quãdo,aliquis est rudis per exterioris habitus vilitatem , niger per humilitatem, glaucus per pœnitentię austeritatem, quę.s. hominem facit hispidum,et pallentem,de facili combustibilis per amoris incendium,et per charitatem,tunc verè fumus .i. oratio quę ab isto emanat, et ad Deum eleuatur habet fugare serpentes.i.venenosas carnis delectationes, et dęmones.i. dęmonum suggestiones,et tentationes. Vnde Thob.5. Fumus .n.eius fugat omnia genera dęmoniorum.¶ Gagates secundum Diosc.virginitatem prodit , quia si quis aquam eius biberit,si sit virgo,non vrinabit,si mundi autem virgo nõ fuerit statim etiam contra voluntatem vrinam emittet, et sic veritas per lapidem experitur:q̃les sunt mundi delicię vel diuitiæ,quia verò si aliqs hõ virgo, et castus.i. purus et iustus eas biberit,et acquisierit, aqua huiusmodi sibi ,p culdubio non nocebit,quia prosperitas bonos nõ nocet, imò iuuat.Si autem homo nõ sit castus,sed impius,et iniustus,tũc verè

vere si aquã mũdanæ prosperitatis biberit, statim incipiet vrinam.i.vitiorum & peccatorum fœditatem producere, facere & emittere, & sic suę mentis corruptio patefiet. Figura Nu.5.vbi si mulier suspecta de aliquo adulterio non esset rea, non noceant ei aquæ maledictionis, si aũt esset adultera, suus uterus tumescebat, femur ipsius putrescebat, & sic ipsa adulterio deperibat. Sic verè si mulier.i. aia adulterata non fuerit per vitia, & peccata, tunc licet bibat aquã maledictum mundanę prosperitatis, cũ ab ea non lædatur nec inficitur quoquo modo, si autem fuerit adultera, vt q̃a cũ dia bolo, & rebus mundanis per diuersa mala desideria fornicatur, tunc vere si aquam mundanæ prosperitatis biberit, statim intumescit per superbiam, cõputrescit per luxuriã, & adulterio moritur p.mortẽ cõporalem pariter, & æternã. Apoc.8. Multi homines mortui sunt ex aquis, quia amaræ factæ
3 sunt. ¶ Gagates calefactus paleas attrahit, & elevat, puluis eius dentes laxatos roborat, & confirmat, dolores ventris sedat, & carmina & maleficia irrita facit, & eneruat. Sic verè vir pfectus p bona sua exempla paleas.i. peccatores attrahit ſ.ad bonum, & maximè qũ calefactus est p charitatẽ, dentes etiam vacillantes.i. desperatos & timorosos cõfortat, & roborat per consolationem, maximè si tritus, & pulverizatus fuerit per humilitatem. Vnde Iob 4. Vacillantes confirmauerunt manus tuæ. Dolores ẽt ventris.i. miseriam, & tristitiã aliorum isti per verba, & opera sua consolatoria atq; per eleemosynarum liberalitatem auferunt, & carmi-
nib.ſ.deceptionib.malorũ, & hæreticorum obuiant, & resi-
4 stunt p scientiæ veritatem, & per fidei firmitatem. ¶ Gagates noxios humores consumit, hepar confortat, menstrua ꝓuocat, & partum valde accelerat, doloremq; stomachi sedat, secundum Dioſc. Talis est contritio, quia verè per eam consumitur noxius humor carnalis delectationis, conforta tur hepar spũalis affectionis (quia herpar amare cogit) ꝓuocatur menstruum.i. peccatorũ infectio, ſ.ad exitum confessionis, partus ẽt.i. bonorum operum procreatio per eam acceleratur, & dolor stomachi.i. conscientiæ remorsus, &
5 corrosio per eã sedatur. ¶ Gagates valet contra nocturnas dæmonũ vexationes, contra carmina & incantationes, & dentes lassos roborat puluis eius, ſm Dioſc. Sic diuina scien tia vel scriptura valet contra incantationes hæreticorũ, cõ tra vexationes dæmonum, & tentationum, & dẽtes.i. homi
6 nes in fide vacillantes roborat, & cõfirmat. Iob.4. Genua tre
7 mentia roborasti. ¶ Gagates in aqua accẽdit, in oleo autẽ extinguitur, ſm Isid. Sic charitas &c. sicut supra de calce. §. charitas, de charitate. ¶ Patet ergo, quod gagates licet sit lapis rudissimus, tũ pretiosissimus est, & ideo propter ruditatem exteriorem nullatenus condemnandus. Sic verè multi licet sint rudes, & simplices, & incompositi, tũ qñq; sub exteriori humilitate latitat copia gratiarum. Nõ ergo spernas, hominem in visu suo. Eccl. 11.

De Lapide galactite. Cap. 81.

1 GAlactites est lapis colore cinereus, gustu suauis, q̃ attri tus, lacteum emittit humorem, qui clausus in ore, mẽtem turbat, circundatus collo, vbera lacte replet, alligatus etiam femori, facilem facit partum, ſm Isid. & Dioſc. Talis est sacra scriptura, q̃a verè licet color eius & apparẽtia sit cinereus.i. vilis & despectus quantũ ad reputationem farinarum (q̃a sapientiam atq; doctrinam stulti despiciunt. Prou. 1.) tũ his q̃ gustant eam, & ibi studeant inuenitur sapida seu dulcis, Eccl. 24. Spiritus meus sup̃ mel dulcis. Et licet ad litteram mentem habeat turbare propter sui difficultatem, & comminationem futurorum tormentorum, tũ vbera.i. labia replet lacte doctrinæ, & affluentia verbali, & partũ bonorum operũ facit ab aia parturiri. Figura Apoc. 10. vbi liber dulcis in ore facit amaricari ventrem. Sic verè scriptura, q̃ dulcis est in ore facit in loquutione ventrem.i. conscientiam amaram per contritionem, & sui discussionem. Eze. 3.
2 Factum est in ore meo dulce tanquam mel. ¶ Galactites ſm Dioſc. si cum aqua teratur, & exinde ouile ouium aspergat. replet oues lacte, & scabiem ab eis fugat. Iste ẽt lapis humorem emittit lacteum, & vbera lacte replet, & clausus in ore mentem turbat, ſm Isidorum, & Dioſc. Ista est consideratio nostræ incineracionis, & mortis, quia vere ista facit vbera nostræ misericordiæ lacte eleemosynarum redundare men-
tem etiam per diuinum timorem turbat, & concutit, & ostibus.i. simplicibus lac deuotionis, & gratiæ tribuit, & aboleſ serpiginem vitiorum tollit, & maximè si in aqua lachrymarum, & compunctionis fuerit temperata. Vel dic ꝓ talis est doctrina vel prædicatio, quia verè si teratur vel exponatur, & exinde oues.i. simplices aspergantur, ipsi pro certo lacte deuotionis compassionis, & gratiæ replebuntur, & à scabie.i. à prurigine luxuriæ liberabuntur. Effundam super vos aquam mundam &c. Eze. 36. ¶ Solinus c. de Græcia, dicit q̃ lactites lapis est qui circa flumina. Nilum & Acheolum tantummodo reperitur, cuius color ater si teratur, lacteũ emittit humorem, & saporem, qui intra os receptus liquescit, veruntamen cum soluitur, memoriæ bonum perimit, sicut dicit. Talis est mala mulier, quæ quamuis sit atra per malam conuersationem, solet tamen lacteum saporem, emittere p verborum fallacem deceptionem. Prouer, 5. Fauus distillans labia meretricis. Si ergo talem lapidem scilicet malam mulierem in ore receptis, & secum colloquia, & familiaritatẽ habueris, soleꝛ per fictum amorem tota liquescere, dicens illud Cant. 5. Anima mea liquefacta est, vt dilectus meus loquutus est, & sic bonum memoriæ suo fatuo dilectori solet auferre, in quantum & Dei & suæ salutis obliuionem solet inducere vel inferre.

De Gemma galatia seu gallaxia, quæ Plin. Chalazias dicitur. Cap. 82.

GAlatias gemma est candida, habens spẽm grandinis, in figura, quæ tantæ est frigiditatis, ꝙ nunquam ab igne calefit, vt dicit Isidorus, & Dioſc. Sic verè multi sunt ita frigidi per indeuotionem, ꝙ licet in igne tribulationum ponantur, ipsi tñ nunquam calefiunt in Dei amore, sed semper frigidi, & obstinati, & indeuoti remanent, & iniqui, & hoc maximè illi qui sunt candidi.i. illi qui candore mundanæ simplicitatis sunt vestiti. ſ. diuites, qui etiam grandini sunt similes, quia ſ.ad modum grandinis bona vicinorum suorum rapinas deuorant, & consumunt. Grando magna sicut talentum descendit de cœlo. Apoc. 16. Vel dic ꝙ iste significat bonos, & iustos, qui sunt candidi per castitatem, grandini simi les per lucentem honestatem, & tanto frigore pleni.i. tãto diuino timore compressi, quod licet ponantur in igne tentationum, ipsi tamen non calefiunt per ardorem concupiscentiæ. iste carnalis siue mũdialis, quia. ſ. boni diuites quãuis sint in statu prosperitatis nunquem pp hoc per auaritiã, aut luxuriam incalefiunt. Vnde 3. Reg. 1. dicitur de Dauid, Cumque operiretur vestibus, non calefiebat.

De Lapide Garatite. Cap. 83.

Lapis hic Alberto dicitur garatiden, quem hieratitem esse putem, aut non multum ab eo differre, nam & Aristoteles in lib. de animali (vt est videre in horto sanitatis) hieratites inquit si ab homine gestetur, à muscis vel apibus non mordatur.

GAratiten est lapis niger, sed virtute superat colorem. 1
Quem prius ablutũ si quis gestauerit ore. Dicere mox
poterit quid de se cogitat alter, vt dicitur in lapidario. Iste lapis significat paupertatem, quæ pro certo licet nigra, & vilis, et despecta videatur, tamen non modici est valoris, quia si quis eam portauerit, & ad litteram pauper fuerit, statim cognoscet, & sciet quid de se cogitent circunstantes, hoc est dictu, q̃a ipse cognoscet quale cor, & qualem affectionem alij habeãt ad eundem, quia verè in tempore paupertatis, & aduersitatis amici non derelinquunt hominem, mali autem amici, & falsi ipsum deserunt, & dimittunt, & ideo dicit Hieron. & Sent. Ob hoc solum amanda est paupertas, quia a quibus quis ametur ostendit. ¶ Gratiten facit 2
portantem se amabilem. Vnde sic probatur, nam si inuncto fuerit corpus alicuius melle, & muscis expositum, reuncquunt eum muscæ si præsens fuerit lapis ille, sed si lapidem aliquis subtraxerit, statim a muscis pungitur, & vallatur, vt dicitur ibidem. Talis est naturæ humilitas vel memoria mortis, & timor Dei, quia verè ista faciunt hominem amabilem ſ.apud Deum & homines, & ideo si quis inunctus fuerit vel core deuotionis vel gratiæ, & a muscis. ſ.a malis cogitationibus, & tentationibus infestetur, si lapidem istum habuerit ſ.humilitatem vel timorem Dei, & huiusmodi, statim a muſci.

bus huiusmodi liberatur, ꝙ si eum à se subtraxerit, ab eis in
festatur, & melle deuotionis, & gr̃æ paulatim priuabitur
accebit, q̃a sicut dr̃ Eccl. 27. Nisi in timore dñi tenueris in
ementer, cito subuertetur domus tua. Ideo Hie. 2. Scito q̃ ama
re & reliquisse dominum Deum tuum, & non esse timo
rem apud te. Vel dic ꝙ iste est timor Dei vel deuotio &c.
Vel dic ꝙ iste lapis significat affectionem vel adulationem
etiam diuitias seu dona, quæ pro certo faciunt hoẽm
ulsi diligi, & amari, quia diuitiæ addunt amicos pluri-
mos. Prou. 18. Nam si quis melle.i. carnali voluptate inũctus
fuerit, & à multis.i. à balliuis & iudicibus insequatur vt pu-
nitur, & corrigatur, pro certo si lapidem istum portauerit
ſ.bona & munera eis obtulerit, vel bene adulari sciuerit,
velcum eis carnali affectione coniunctus fuerit, tũc ab oĩb.
mouebit, siautem dona subtraxerit, tunc eum sine dubio
ndelibter persequentur, quia sicut dr̃ Prou. 18. Deum hois
ciat viam eius, & ante principes spatium ei facit. Vel dic
per mel intelligo diuitias, propter quas homines à mu-
ribus ab vsurariis latronib. & balliuis & à cęteris impiis in-
festantur. Per lapidem autem intelligo bonũ principem vel
prælatum, per quem subditi à muscis talibus liberantur, q̃a
ere muscæ istæ in præsentia boni prælati non possunt noce
re, quia per ipsum eorum iniquitas coercetur, alias si lapis
ille pretiosus ablens fuerit, & si bonus princeps uel prælatus
fuerit, tũc talium muscarum malitia exardescit, & ad bo
rum nocumentum fortius cõualescit, quia sicut dr̃ Prou.
28. Vbi non est gubernator, populus corruet.

De Iaspide. Cap. 84.

IAspis est lapis viridis sicut smaragd⁹, sed grossioris est, co-
lons. hic inter pericula tutum facit hominem, maleficiis
incantationibus resistit, oculos acuit, efficacior est argẽ
to q̃ auro, fantasmata fugat, & ardorem interiorem refrige
rat. Sic. Recte talis est fides, quia vere ista facit, hoiem tu
tum inter omnia aduersa, & maleficiis. i. dęmonum, & hære
ticorum tentationibus, & deceptionib. obuiat ritum intel-
lectus acuit per discretionem, ardorem etiam auaritię vel
luxuriæ refrigerat, & utilior est in argento. i. in viro sonoro
& eloquente, q̃ in auro. i. q̃ in homine aureo, & perfecto, q̃a
fidorum fides valet plus aliis, in quantum loquũtur, & pdi-
cant. Et ideo bene dr̃ Apoc. 21. Fundamentum primum ia-
spis. ¶ Iaspis qñ caste gestat, interiorẽ ardorẽ tẽperat, febres
& hydropysim reprimit fluentem sanguinem, & sudorem
compescit, luxuriam cohibet menstrua stringit, vlcera &
hemorroidas sanat. Talis est pœnitentia, quia vere si caste,
& in persona bona, & casta portetur, ardorem interiorem,
& mentis concupiscentias reprimit, quia per eam sanat fe-
bres luxuriæ, hydropisis & sitis auaritiæ, & per eam compe
scitur indor malarum cogitationum, sanguis malarum de-
lectationum, & affectionum, menstruum infectæ conuersa-
tionis, ulcera infamis operationis. Vel per iaspidem intelli
go mortis memoriam, vel etiam paupertatem, quæ hæc oĩa
operatur. Vel dic ꝙ hæc est largitas reprimens hydropisim
auaritiæ, uel castitas restringens sanguinem, & febres luxu-
riæ &c. ¶ In capite aspidis inuenitur quidam iaspis paruus
& multis coloribus coloratis, qui pretiosissimus reputat, q̃a
solet habere tot valores quot colores. Sic uerè illi qui extrahunt de capite aspidis diaboli. i. de statu damnationis, & pec-
cati, optimi sunt & pretiosi, sicut patet in Paulo. Nam isti
sunt colorati per bonam consuetudinem, & virtuosi p san-
ctitatem & perfectionem.

De Hyacintho. Cap. 85.

HYacinthus est lapis ceruleus, nec nimis clarus, nec ni-
mis obscurus, sed inter duo temperatus, in tempore
nubiloso obscurus. Nam ſm temporis qualitatẽ, diuersimo
de variatur color eius, ſm Isid. Talis est uir iustus, & pfectus
qui vere ipse debet esse temporatus inter claritatem subti
litatis rationis, & obscuritatem ignorantiæ, quia. ſ. non dẽt
plus sapere, q̃ oportet, sed sapere ad sobrietatem. ad Ro. 12.
& Eccl. 7. Ideo Prou. 23. Prudentiæ tuæ pone modum. Debet
enim ſm diuersa loca, & tempora, colorem sum. i. apparẽ
tiam mutare, quia si sit in tempore sereno. i. si habeat ipse, &
sui profperitatem, tũc debet apparere lętus, & clarus. ſ. cõ-
gratulando, & Deum regratiando. Si autem tempus. i. status
suus vel aliorum, fuerit obscurum per aduersitatem, tunc
similiter debet ostendere colorem, & apparentiam obscu-
ram per compassionem, vt sic gaudeat cum gaudentib. fleat
cum flentib. ad Rom. 12. Quia vere iusti, & boni in prosperis
aliorum debent congaudere, inaduersis autem eorum de-
bent compati, & tristari. Quod est cõtra iniuidos, qui faciũt
econuerso. Vel applica contra mundanos, qui ſm tempus. i.
ſm cursum prosperitatis mundanæ, lætantur vel tristantur,
quia eos serenum. i. prosperitas importune facit lætari, ad-
uersitas autem tristari, quia stultus mutatur vt luna. Eccl. 26.
¶ Iacintus est lapis durissimus ad sculpendum, ab adamante 2
tñ vincitur, & signatur, in ore missus, sentitur frigidus, virtu
tem habet confortatiuam, & tristitiæ seu melancholiæ fu-
gatiuam, & suspitiones vanas pellit, & contra aeris pestilẽ
tias summe valet. Talis est vir perfectus, quia ipse debet esse
durus per constantiæ firmitatem, non debet sculpi vel pœ-
netrari vel terrei quacunque duritiæ mundanæ tribulatiõis
sed solo adamante. i. solo timore diuino. Qui. n. timet Deũ,
nihil trepidat. Eccl. 34. Ite etiam debet esse frigidus per ca-
stitatem, vel per modestiam, & maturitatem, non seruens p
luxuriam uel leuitatem. Et ideo talis habet uirtutem cõfor
tatiuam, quia verè boni, & iusti sciunt suis sermonibus me-
stos confortare, eorum tristitiam temperare, & malas suspe
ctiones, & timores de eorum cordibus remouere, quia sicut
dr̃ Prou. 12. Mœror in corde viri deijciet eum, & sermone
bono lætificabitur. Vel dic ꝙ iste lapis est lętitia spiritualis
vel etiam consolatio verbalis &c. Vel per iacinthũ intelli-
gitur spes firma, quæ tribulationib. non cedit, & omnẽ tri-
stitiam, & desperationem tollit. Spes. n. non confundit, ad
Rom. 5. Nam ista contra aeris pestilentias. i. contra mũdi tri
bulationes, & aduersitates valet, neruos etiam affectionum
vegetat, & confortat, quia vere per spem bonorum ęterno
voluntas interior roboratur, & confortatur per deuotio-
nem, & per gratiam vegetatur. Et sicut iste lapis dulcem ef-
ficit saporem sic spes facit in reb. cœlestibus, & etiã in mun
di tribulationibus saporem, & delectationem inueniri. Ha-
bemus anchoram &c. ad Heb. 6. ¶ Iacinth⁹ neruos vegetat, 3
et membris dat vigorem, & salutiferum dat saporem, ſm
Dioſc. Sic deuotio uel contemplatio dat vigorem, et forti-
tudinem contra peccata, et vegetat animam per gratiam,
et saporem æternę voluptatis iam in prsenti facit sentiri.
¶ Iacinthus tanto est melior, quanto in colore, et substantia 4
sapphiro est propinquior, et similior. Sic verè aia tanto est
melior, & sanctior, quanto sapphiro. i. Christo per virtutes
& gratias est similior. Similis ero altissimo. Es. 14. ¶ Iacinthus 5
secundum Dioscoridem, uenęno obuiat, & toxico contra-
riatur. Talis est gratia Dei, quæ veneno peccatorum obuiat,
& eis sine dubio opponitur, et adiunge. §. de deuotione. ¶ Ia 6
cinthus est lapis pretiosissimus, & est secundum Dioscori-
dem, quędam herba eiusdem nominis, et coloris, et in mul-
tis ei similis, licet non per omnia sit ęqualis. Ista est Christus
qui sanctissimus debet dici, in terra tamen ideſt inter ho-
mines terrenos fuit et quędam herba similis scilicet bea-
tus Frãciscus, qui in colore. i. in exteriori apparentia, et stig
matibus fuit ei similis, et etiam in ualore. i. quantum ad hu-
manitatem, et benignitatem, licet non per omnia cũ sit im-
possibile creaturæ. Figura. Dan. 3. vbi inter cęteros vidit vnũ
similem filio Dei. Sic iste in fornace paupertatis vel feruẽtis
charitatis est quantum ad stigmata factus filio, Dei similis,
et conformis. Vel expone si vis de anima iusta, quę Deo est
similis, et conformis. Vel expone si vis de aia humana sim-
pliciter, quę Deo est similis quo ad imaginem trinitatis. Ge.
1. Faciamus hominem etc. ¶ Iacinthorum plures sunt spẽs 7
colores, et apparentię differentes, tamen oẽs sunt precio-
si, ſm Isid. Sic verè bonorum hoium plures sunt spẽs, et dif-
ferentię, quia. ſ. alij clerici etc. qui colore et habitu abinui-
cẽ sunt distincti, q̃a oĩs caro eadẽ caro. 1. ad Cor. 15. Oẽs tñ
sunt pretiosi quocunque noie censeantur. Stella. n. differt à
stella in claritate, ibidem. Vel si vis expone de virtutib. qua-
rum sunt plures differentię etc.

De Iride lapide. Cap. 86.

IRis est lapis sex angulorũ, ꝓspicuus vel lucidus vt crystal 1
lus, et dr̃ sic, eo ꝙ in domo solis radiis expositus, statim
speciem iridis, et eius colores in proximos parietes oppo-
nos

tos repræsentat.valere dicitur per omnia sicut beryllus, & mulierem adiuuat pariturам, secundum Isidorum, & Dioſc. Dolores enim temperat parientis.Talis rectè eſt anima perfecti, quia ipſa eſt clara & perſpicua per conſcientiæ puritatem, & ideo quando radiis ſolis ideſt diuina gratia perfunditur, & tangitur, tunc verè ſtatim in parietes propinenos ideſt in ſocios & vicinos emittit colores bonorum exemplorum, & ſic ſpeciem iridis ideſt ipſius Chriſti(qui fuit ſignum fœderis,repræſentat,per eius ſcilicet imitationem. Vidi Angelum amictum nube, & iris in capite eius. Apoc. 10. Iſta etiam habet ſex angulos ideſt ſex opera miſericordiæ,quæ in iſto verſu continentur,Veſtio,poto,cibo,recolligo,viſito,condo.& ideo bene dicitur, quòd labores parientis ideſt dolores & miſerias egenorum adiuuat, & ſupportat,quia ſcilicet boni & miſericordes eleemoſynis ſuis egenos conſolantur.

De Gemma hyenia. Cap. 87.

HYenia eſt lapis,qui in oculis hyenæ reperitur,quem ſi quis ſub lingua ſua poſuerit,facit plurima prædicere iam futura,vt dicit. Iſid. Talis eſt fides vel Spiritus ſanctus, quia verè quando fuit Apoſtolis & Prophetis appoſitus,ſtatim pro certo fecit eos de futuris prædicere,& vaticinari 2. Pet. 1.Cuius ſpiritu inſpirati,loquuti ſunt Prophetæ. Et iſti in oculis hyenæ.i.in prælatis,& iudicibus & prædicatoribus & facerdotibus,qui ſunt oculi, directores.ſ. & correctores corporis eccleſiæ) debent ſummopere reperiri, quia verè tales debent plus feruere fide, & ſpiritu ſancto, quam cæteri Chriſtiani.Act.6. Elegerunt ſeptem viros plenos fide, & ſpiritu ſancto,Nam per hyenam, quæ vtranque habet naturam,intelligitur eccleſia,quæ habet vtranque ſexum ad literam,qui continet homines,& fœminas, & ad eius vnitatem conuenerunt vterq; populus.ſ. iudaicus & gentilis. Et in oculis hyenæ ideſt in eius prælatis debet iſte lapis præcipuè reperiri ſcilicet gratia ſcripturę ſapientia vel doctrina. Vel dic q̃ iſte iapis eſt ſacra ſcripcura uel feruor charitatis. mediantibus quibus homo efficitur prædicator, & ſic de futuris.ſ.de vita æterna inferno,& iudicio loquitur,& diffinit. Nouit præterita, & de futuris eſtimat.Sap.8. Vel dic, quod hæc eſt virtus prouidentiæ,quæ ſcilicet prouidet de futuris, vel conſideratio futurorum vel contemplatio,quę vaticinatur de futuris.

De Kaman. Cap. 88.

Meminit huius lapidis Vincentius in ſpeculo naturali, libro 8. capitulo 78.

KAman lapis eſt diuerſimode uariatus in colore, quia nunc niger,nunc albus,nunc varius reperitur,& dicitur a cauma,quod eſt incẽdium, quia in locis calidis,& ſulphureis generatur.Huius virtus eſt ſecundum Dioſ. hydropoſim curare, & diuerſis imaginibus ſculpitur, & cęlatur. Talis eſt ſcriptura, quæ inuenitur diuerſorum colorum,apparentię,& ſuperficierum,quia nunc alba ideſt plana ad exponendum,nunc nigra ideſt difficilis,& obſcura, nunc varia ideſt diuerſis intellectibus uariata, Ecce equi varij, albi & nigri.Zach.6.Ita etiam in calidis ideſt in feruentibus pectoribus virorum ſpiritualium ſcilicet propheratum, & apoſtolorum, eſt inuenta, & deinde multis imaginibus ideſt expoſitionibus eſt celata,& ideo modo valet quando ſcilicet per auditum prędicationis uel per ſtudium recipitur) ad hydropiſim ideſt ad ſitim auaritiæ,tumorem ſuperbię,ardorem luxuriæ temperandum, Vnde Auguſtinus ſuper geneſim ad lit.lib.5.Sacra ſcriptura ſua altitudine ſuperbos irridet, ſua profunditate attentos terret, ſua veritatem magnos paſcit ſua affabilitate paruos nutrit.

De Kabrato. Cap. 89.

Vide vincentium in ſpeculo naturali lib.8.c.78. Apud Albertum Kacabrates legitur,vt eſt in horto ſanitatis.

KAbrates eſt lapis translucidus,cryſtallo ſimilis,qui dare eloquentiam creditur,honorem & gloriam, & defendit à noxiis, & venenis, & curat tumorem hepatis, & ſplenis,ſecundum Dioſc.Talis eſt ſcientia,quia verè ipſa facit hominem eloquentem,dans ei gloriam,& honorem,& quia facit hominem diſcretum, ideo dicitur à noxiis ſcilicet, tentationibus & tribulationibus preſeruare, & tumorem ſuperbiæ,& melancholiam triſtitiæ ſanat pariter, & curat.

De Kalcofano. Cap. 90.

Calchoſanos apud Plinii.m legitur, gemmāque dicit eſſe nigram, quæ illiſa æris rimitum reddit. Calchophthonges apud Solinum legitur.

KAlcofanus eſt niger lapis,colore deſpectus, qui geſtatus in ore, dicitur clarificare vocem, & defendere à raucedine fauces,vt dicitur in lapidario.Hæc eſt humilitas quæ in mundo videtur nigra,& deſpecta,quia vere ſi ipſam habuerimus tunc vox orationis noſtræ clara, & gratioſa efficietur, & à raucedine peccati ſeruabitur. Eccleſiaſtici 35. Oratio humiliantis ſe nubes pœnetrat.Humilitas enim orationi dat efficaciem, & virtutem.Pſal. Ecce dabit voci ſuæ vocem virtutis.

De Ligurio lapide, quem Plinius Solinus & Dioſcorides lyngurium appellant. Cap. 91.

LIgurius ſecundum Iſid.& Dioſcor.eſt lapis electroſimilis, qui à lance beſtia ex eius vrina inter arenas gignit & habet virtutem,ſtomachi dolorem auferre, fluxum ventris reſtringere, & colorem perditum reſtaurare. Talis eſt contritio, quia quando linx, ideſt Chriſtus mingit interra, conſcientiæ,& infundit vrinam ſuæ gratiæ,tunc ibi concipitur bonum propoſitum, & contritio, & ſic fluxus ventris ideſt luxuria reſtringitur, dolor ſtomachi ideſt invidia vel remorſus conſcientię ſedatur, color perditur ideſt bona converſatio reſtauratur.Vel dic per omnia, quod iſte lapis,eſt caſtitas,quæ pro certo per Dei inſpirationem,& gratiam generatur,quia non ero continens,niſi Deus det.Sap. 8.Et dic per omnia ſicut ſupra.¶Ligurius eſt lapis electro ſimilis,qui paleas attrahit, & colorem perditum vel infectũ reſtituit,& reſtaurat,ſecundum Dioſcor.Talis eſt honeſtas, & bonum exemplum,quia uere electro eſt ſimilis, quia ſicut fulget, & rutilat præ aliis virtutibus. Et ideo paleas,i. peccatores attrahit ad bonum,& colorem, ideſt exterioré apparentiam facit bonam,& converſationem pulchrificat, & decorat

De liparea gemma, quam liparim Plinius appellat. Cap. 92.

LIparia eſt gemma de ſyricis partibus veniens,quam omnia genera ferarum cupiunt intueri,& ad eius preſentiam properant,vt eam intueantur,& ideo venatores feras quas canum curſu capere non poterant,ſolius ſplareę aſpectibus ad ſe ducunt,vt dicitur in lapidario.Iſte lapis ſignificat virtutem honeſtatis,& bonę converſationis,quia uere omnes fere ſiluæ huius mundi, ideſt omnes homines delectantur in aſpectu iſtius,quia uere pulchrum,videre hominem honeſtum,& maturum,& ideo mediante,iſto lapidea bonorum exemplorum, converſationem, venator Chriſtus ad ſe trahit,et ducit multas feras,ideſt multos peccatores, quos canibus ideſt mediantibus mundi tribulationib. ad ſe trahere non valebat.Auguſt. de verbis Apoſtoli lib.1. Crede,et venies ama,et traheris,ſequitur.Amando venit ad Deum,non nauigando.Vel dic q̃ iſte lapis eſt Dei miſericordia,ad quam omnes cõfugiunt peccatores,etc. ſicut ſupra. Vel dic q̃ iſta eſt beata virgo, quæ pro certo ad ſe trahit feras.i.indomitos peccatores , et ideo mediante auxilio ſuo venator Chriſtus plures accipit,et converſit, quam per canum ſuorum.i.prędicatorum latratus,et diſcurſus.Ideo bene dicitur Cant.1.Trahe me poſt re,in odorem etc. Vel dic, q̃ liparea eſt mulier,quam omnis homo diligit à natura,& per eam capitur multotiens à diabolo per mala deſideria qui per carnes,ideſt per tribulationes capi ab eo non valebat.Exemplum de Dauid,quem Berſabeę ad ſe traxit, et eo per adulterium fuit captus.

De

De Margarita. Cap. 93.

MArgarita ſm Iſid.li.16.eſt lapis cãdidus, inter oẽs lapides candidos præcipuus, q̃ alio noĩe vnio, dr eo q̃d in vno,& nunq̃ duo inſimul reperiunt, & eſt clarus, ſplcuus & iocundus,virtutem hẽt cõfortatiuam, & ſyncopis,& car dio curatiuam,vt dicit Pla. Talis eſt per oĩa B. virgo, quia ſine ipſa fuit candida per puritatem,& virginitatem,& clara per honeſtatem, ſplcua per planitiem,& veritatem,q̃a.ſ. omnia potenant videri,rotunda per obedientiæ,& bocalitatis volubilitatem,vna fuit,& præ cæteris præcipua,q̃ aperuit ſanctitatis ſingularitatem.Iõ.dr Virgo ſingularis.& Cant.6.Vna eſt columba mea.Et virtutem hẽt confortandi miſeros peccatores, & ſyncopim.i. tremorem cordis ſanandi,& curandi, & fluxum ventris.luxuriam reſtringendi. Sapiens ergo fuit ille qui in mente illa preciosa Margarita, vẽdidit oĩa bona ſua,& comparauit eã.Matth.13. Vel expone ſi vis de qualibet virgine, vel de qualibet viro perfecto. ¶ Margarita ex rore cęleſti in ſuis conchylibus generat. Sic Chriſtus &c.vide de cõchylibus,& addiuge conditiones Margaritæ ſicut ſupra.§.1. ¶ Itẽ Iſid.ibidem inter Margaritas quædam inueniuntur mere candidæ, quædam flaue, ſed illæ quæ ſunt ex toto candidæ, ſunt omnibus meliores.Sic vere inter pſonas caſtas q̃dã ſunt mere ſecundidæ,& caſte,ſ.virgines, quædam flauæ,& non ex toto candidæ, & candidiores,quam illa quæ veſpertino tempore generantur,ve dicunt Iſid. & Dioſc.& ẽt Plinius & Solinus, qui vtq̃ candor ſenecta diſperit,& grãdeſcentibus cõchis flauicant Margaritæ.Sic verè illa quæ mane.i.in tempore iuuenilis efficiuntur Margaritæ.i.viri iuſti,& perfecti,& religioſi meliores ſunt aliis,qui in veſpere.i.in ſenectutis tempore conuertũtur.Nam iſti ſunt meliores, quo ad vitę ſanctitatẽ & vitę bonitatem,pulchriores quo ad honeſtatem,& caſtimonię,& quo ad caſtitatem.Ideo bene dr Eccle.1.Mane ſemina ſemen tuum. Vel dic,q̃ Margaritę.i. opera bona quæ in mane nouitatis fiunt preferuntur aliis,quę fiunt in veſpere ſenectutis,ſunt q̃; apud Deũ lucidiora, & preciosiora, & virtute maxima pociora.Eſaię 58.Tunc erumpet,quaſi mane lumen tuum.¶ Margarita virtutem habet ſpiritus confortandi, & ſtrum ventris reſtringẽdi,& ſuperfluos humores abſtergẽdi,ſm Plat. Talis eſt candor caſtitatis,quia mentem cõfortat,& roborat,ſpiritum ẽt contẽplationis ſummè iuuat,fluxum luxuriæ reſtringit,humores carnalitatis abſtergit. Vel dic de pœnitẽtia vel ſacra ſcriptura.¶ Qũ corpus ẽ debilitatũ, & poſſimè ex ſolutione medicinæ, tunc ſumme confortat,& roborat Margarita,& ſũme iuuat contra cardiacã paſſionem,& ſyncopim,& cõtra tremorem cordis, ſm Plateã.Margarita candida eſt gloria ęterna,vbi eſt candor lucis æternæ,& ſpeculum ſine macula, ſi ipſe Deus.Medicinæ ſunt mundi tribulationes,quæ pro certo(ſm Hieronymum) ſunt animæ medicinæ.Q̃ igitur ex iſta medicina,i.ex mundi tribulationib.aliq̃s eſt debilitatus,& deſolatus, ita q̃ cor eius eſt tremuloſum,& timidum,accipiat Margaritam,i.confidat de gloria ęternã, & ſic pro certo ſtatim p ſpem cõfortabitur,& roborabitur, & ab his tribulationibus cõualeſcet, quia.i.videbit q̃ non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad æternam gloriam ad Rom.8. Iſtam ergo Margaritam bene inuenerat ille,qui pro ea cõparãda vendidit vniuerſa ſua dr Matt.13. ¶Margarita aliquando inuenitur naturaliter perforata, aliq̃ ẽt artificialr perforatur, & ſic vbiſbus boium coaptat. Sic verè ſunt, qui quaſi a natura ſunt perforati,hoc eſt dicti correcti,& inſtructi,& per diuinam gram generati,aliq̃ ẽt artificialiter,& actualiter à prælatis,& p doctoribus perforantur,& diſponuntur.ſ.doctrinis,& correctionibus & ſic diuerſimode ad vſus Chriſti, & eccleſiæ p ſeruiunt,iuxta illud.Paraueruntlapides in ædificium domus Dñi.3.Reg.5.¶ Margarita virtute cęleſti, ex rore cœli in ventre conchylis cõcipitur,ſed quanto maior fuerit hauſtus roris, tanto Margarita generabitur ibi maior,ſm lapidarium, ſm Plin.lib.9.c.35.& ſm Solin.c. de Taprobane inſula. Margarita ſignificat gratiam vel virtutem.Per aerem intelligo p̃dicatorem, qui dẽt eſſe vir ſpiritualis.Per rorem qui inde,venit intelligo ſcientiam & doctrinam. Quãto ergo maior ros recipitur.i.quanto quis plus p̃cipit,& recipit de rore doctrinæ, & prædicationis, tanto vere in eo maior Margaritas.i.maior gr̃arum,& virtutum copia generatur.Vel ſi vis per rorẽ intelligo Dei gratiam, per Margaritam intelligo meritum, & virtutes,vel ẽt bona opera,quia quanto hõ de rore diuinę gratię magis hauſerit,tanto Margaritam boni operis maiorem concipit,& producit. Gen.27. Det tibi Deus de rore cœli abundantiam.¶ Quando conchyle eſt apertum ad roris receptionem,& Margaritę generationem,tunc (ſm Pli. vbi ſupra,& ſm lapidariũ) ſi fiat forte tonitruum vel corruſcatio,conchyle prætimore clauditur,& ſic lapidis generatio impeditur.Sic vere q̃ aliquis aperuit cor ſuum ad receptionem roris.i.diuinæ gratiæ vel doctrinæ,vt ſic Margaritã .i.bona & preciosa opera generet,& producat, tũc q̃q; fit cor ruſcatio tentationis,vel tonitruum tribulationis,& ſic ſe claudit,& retrahit ab hmõi roris receptiones,& ſic cõceptio & p̃ductio bonorũ operũ impeditur.Hier.13.Ciuitates auſtri clauſę ſunt, & non eſt qui aperiat. ¶ Secundum Plin. lib.9.c.35. concha quæ Margaritam portat, ſtatim q̃ videt aliquem manum,opponere cõprimit ſe,operitq; opes ſuas, ſciens p̃ eas ſe peti,ſtrq; q̃q; q̃ ſi manum p̃ueniat in claudendo,ipſam acutie ſua lania,et abſcindit,nulla(inquit)iuſtiore pœna &c.Sic faciunt mundi diuites, quia.ſ.ipſos claudunt,& præmuniunt q̃ aliquem ſuis Margaritis.i. ſuis diuitijs inſidiari cernunt,& q̃a propter eas ſe peti, & moleſtari à latronibus ſciunt, q̃q; fit, quod taliter ſe defendunt, q̃d etiam ipſis raptoribus manus, & membra præcindunt, q̃d etiam de diuitijs ſpiritualibus debemus facere, quia.ſ.nos debemus claudere per humilitatem, & per diligentem cuſtodiam nos ſerare, quando manum diabolicæ tentationis propter eas tollendas conſpicimus minas dare. Trenor.1. Manum ſuam miſit hoſtis ad omnia deſiderabilia eius.

De Magnete. Cap. 94.

MAgnes eſt lapis ferruginei coloris,& attrahit ferrum ẽt mediante alio ferro, ita ut cathenam faciat annulorum, & ideo ferrum vinum à vulgo nuncupatur, ut dicit Iſidorus, et habet virtutem recõciliandi mulierem cum marito,& valet contra hydropiſim,ſplenẽ, alopeciam et arſuram ſm Dioſ.Talis eſt prædicator,et quilibet vir perfectus, quia uere ipſe debet eſſe ferruginei coloris p̃ penitentiam, et macerationẽ, ferrũ.i.ferreos pctores debet attrahere.ſ.p doctrinam et exẽplum, et prædicationẽ mulierẽ ẽt.i.aĩam peccatricẽ cum Chriſto ſponſo ſuo reconciliat, et reiũgit, et hydropiſim auaritiæ,ſplenẽ melãcholiæ, et ſecularis triſtitię alopeciam inſolentiæ (quæ.ſ.capillos exterioris honeſtatis facit cadere)ſanat,et tollit,arſurã luxuriæ facit perduci ad ſanitatem,ſ.docendo,& prædicãdo,& ad bona opera alios informando,et ideo ferrum vinum,ſuita gratiæ,dici poteſt.Vira viuet,& non morietur.Ezec.18.Vel dic q̃ iſte eſt Chriſtus ſimilis ferro.i. pctoribus in colore , & in carne, & apparentia humanitatis.In ſimilitudinem carnis peccati ad Rom.8.Et ideo iſte atraxit ad ſe in paradiſum ferrũ.i. peccatores,mediante alio.i.mediantibus peccatoribus primo cõuerſis, ſicut patet de Paulo & Apoſtolis, quos primo attraxit,& cõuertit,& deinde per illos alios ad ſe traxit, ſicut ſupra,peccatores etiam Deo patri recõciliauit ad Rom.5.Reconciliati ſumus Deo per mortem filij eius.Hier.15. Fœdebitur ferrum ferro. Vel dic,q̃ iſte eſt diabolus, qui attrahit peccatores ſecum ad dãnationem , & unũ mediante alio p̃ mala exempla,uerba & converſationẽ. Figura de dracone qui cum cauda ſua trahebat tertiam partem ſtellarũ. Apoc. 12.Quia uere draco diabolus mediante cauda ſua,i.ſuis malis ſequẽtibus in interitum trahit multos.¶ Magnes lapis eſt reconciliationis,& attrahit ferrum unde dicit Aug.q̃ ſi ẽtiã fuerit ſubtus aliquod uas æneum uel argenteum , & ferrum deſuper fuerit , ſi lapis ſubtus uas motus fuerit , ſtatim ferrum quod ſupra eſt mouebit. Vnde ſed̃m eum, factum fuit quoddam ſimulachrum in quoddã templo, quod uidebat in aere pẽdere, & hoc p̃ virtutẽ iſtius lapidis de quo erat parietes circunſtantes, qui ferrum medium æqualiter attrahebant , & quia non erat plus de influentia in una parte , q̃

alia,ió ferrum quasi ſuſpenſum in medio ſtabat, ſicut dr̃ de caſſa machometi vbi eſt corpus ſuum. Talis virtus eſt bonũ exẽplũ vel bona cõuerſatio,q̃a vere vir iuſt⁹,& honeſtus p ſuã bonã cõuerſationẽ,ferrũ.i.ferreos pct̃ores attrahit,ſ.ad bonũ, q̃a ſi ſit in quodam vaſe æneo vel argento, hoc ẽ dictu,in argẽto.i.in albedine caſtitatis,in ẽre.i.rubedine charitatis,& motus fuerit p bonũ exercitium, & operationẽ cũ vere ad exẽplum eius ferrũ, qđ eſt extra iſta vaſa.i.pct̃or qui eſt extra ſtatum gr̃æ,mouebitur,ſ. per contritionẽ, & bonã operationem.Vñ pro certo ſi in aliquo tẽplo.i.in aliqua religione, vel ſocietate ſint multi tales lapides circunſtantes, & multi viri iuſti, & pfecti,ad bonum alios attrahẽtes, tunc licet ſit ibi ſimulachrum ferreũ.i.aliqua pſona importabilis, & grauis,dura & obſtinata,virtute bonorum monitionis,& orationis,& exẽpli dationis,ipſe efficietur ſuſpenſu,p con tẽplationẽ,eleuatus à terra per terrenorum abdicationem, & ſic per influentiã aliorum impedietur ne cadat per apoſta ſiam,pct̃ũ vel deſperationẽ. Vos ergo q̃ ſpũales eſtis, huiuſcemodi inſtruite, ad Gal.6.quia ſicut dicit Augu. de verbis Apoſtoli,Suauitas te trahit.Nonne quis,trahitur cui eſuriẽti herba mõſtrat?& puto q̃a corpore nõ pellit,ſed deſiderio colligatur.Vel dic,q̃ lapis hic eſt B.virgo,q̃ pct̃ores attrahit,& eos Deo recõciliat, & prohibet ne ipſi cadant per deſperatione.¶Eſt quædam ſpẽs magnetis in hætiopia quæ fer rũ reſpuit,& à ſe fugat.Inuenitur ẽt magnes,q̃ vno ſui angu lo ferrũ attrahit, & alio ferrũ à ſe reijcit,& repellit,vt dicit Iſid. Sic verè inueniuntur aliqui in æthiopia huius mũdi, q̃ ferrũ.i. pct̃ores ferreos tangere dedignant̃, & eorum ſocietatẽ ſectari,& eos attrahere ad bonũ verbis,& exẽplis,imo eos contẽnendodeiiciẽt,& repellunt,dicentes illud Eſa.65. Recede a me,non ꝓpinques mihi, quia immũdus es.Aliq ẽt ſunt,qui vno angulo eos attrahunt,ſ.q̃tum ad verba,& alio angulo ſui.i.ſuis,malis operib. eos reincĩũt,& repellũt,ſicut ſunt hypochryt æ,qui ꝓdicant verbis,& deſtruunt exemplis. Neemiæ 4.Vna manu faciebat opus,& altera manu tenebat gladiũ.Vel dic,cõtra falſos amicos,q̃ ĩ vno angulo.i.in vno tpe attrahunt alios,ſ.eis applaudẽdo, pſertim q̃ñ eis indigent,& alio tpe eos repellũt.ſ. q̃ñ ſunt in paupertate ve aduerſitate,nec pñt eis aliquid vaſere,q̃a ſi habueris,conuiuet tecum,ſi nihil habueris,derelinquẽt te.Eccl.13.Vel dic contra detractores,qui in vno angulo,& loco attrahunt adulãdo,in alio aũt angulo repellunt detrahendo.Itti.n.ſunt(ſicut dr̃ Micheæ 3.)qui ꝓdicant pacẽ,& ſi quis non dederit in ore eorum quippiã,ſanctificant ſuper eum plium.Vel dic,q̃ ille eſt Deus,ſm diuerſos angulos ſuæ occultæ prouidẽtię, vnũ ferrum.i.vnum hoiem attrahit conuertit,& ſaluat,alium repellit,dimittit,& damnat, quia ſicut dr̃ ad Roma.9. Cui vult miſeretur Deus,& quem vult indurat. ¶ Magnes dr̃ cõferre, gratiam in ſermone. Sic bona cõuerſatio facit verbũ hoĩs, eſſe virtuoſum,quia ſm Gregorium, loquentis auctoritas p ditur,qñ uox operis non iuuatur.Vel dic q̃ iſte lapis eſt gratia Dei,quæ reconciliat aĩam Deo,& gratiam confert nobis & trahit hominem ad paradiſum.¶Puluis magnetis cõmouet cerebrum.vnde ſi ſuper carbones in quatuor angulis domus ponatur,ſtatim videbitur tota domus ruere, deſtrui & caſſari,propter vertiginem cerebri, vt dicit Iſidorus. Iſta eſt caro,puluis eius ſignificat memoriam mortis,quia.ſ.in mor te caro in puluerẽ reducetur,domus eſt cor,anguli quatuor ſunt quatuor affectiones.ſ.amor & odium,& timor, & gaudium, ſeu dolor & gaudium, timor & ſpes. Si igitur in quatuor angulis noſtris.i.in quocunq; amore,& timore,odio & gaudio poſuerimus puluerem.i. memoriã noſtrę mortis, & puluerizationis,& maximè ſi ibi ſint carbones ardẽtes.i.memoria igais infernalis, pro certo ſtatim commouebitur cerebrũ æſtimationis,ſ.præ timore, & ſtatim videbitur nobis domus noſtra,ſ.corpus,& mũdi proſperitas,ruere, & cadere hoc eſt dictu, q̃ ſtatim æſtimabimus nos morituros, quia de morte cogitantes,vitam iſtam ſtatim reputant finiendã. Vnde Eſa.19.Miſcuit nobis dominus ſpiritũ vertiginis.¶ Magnes mulierem caſtã ꝓdit,quia ſuppoſitus cautè capiti mulieris dormientis,ſi calta eſt,maritum amplexatur,ſi aũt incaſta,ab eo refugit,& extra lectum cadit.Sic tribulatio &c, vide per oĩa ſicut de adamante. ¶ In aliquibus partibus maris ſunt montes,& ſcopuli de lapidibus magnetis,& ideo tã to impetu naues attrahunt propter ferrũ quod ibi eſt,q̃ cõ tra eos franguntur,& penitus diſſoluunt̃,ſm Iſid. & Dioſc. mare eſt mundus,naues ſunt conuentus,& religiones ferrũ frigidum,& durũ ſunt mali peccatores,& indeuoti,duri & obſtinati,montes ſunt mundi officia,& dignitates,quę pro nant & alliciunt ferrum.i. ferreos peccatores, quia mali ſp appetunt mundi officia,& proſperitatem, & ſp volunt alĩ dominari,& ideo naues in q̃bus eſt tale ferrum,i.religiones vel eccleſiæ q̃bus ſũt mali,& ambitioſi,ꝓp attractionẽ hmõi diſſipantur,quia cum tales ferrei cupiunt ſe trahere ad iſtos montes,tũc per eorum lites,diſcordias & appellationes ad uis eccleſiæ diſſipatur.Pſ. In ſpiritus vehementi cõteres naues Tharſis.Vel per mõtes intelligo mũdi proſperitatem,q̃ malos religioſos attrahit,& delectat,& ibi deſtruit nauis religionis &c.ſicut ſupra Naues Ioſaphat regis iuda,q̃ vade bant,in Tharſis quærere aurum,confractæ ſunt 3 Re.vlt. Sic verè illę perſonę,& illi ſtatus religionis,qui deſiderãt ire in tharſis.i.in mũdum,& in mundi dignitatibus exaltari,vt ſic auro poſſint ditari, p diuerſa vitia cõfringunt̃.Vt dicebam ris,qui ſunt mũdi naues diabolicæ,quia vere dum iſti immoderato affectu volũt acquirere aurũ p auaritiam,ſubito,qñ q; confringuntur p mortem tẽporalẽ,& æternã.Iſaiæ 30 bito dum nõ ſperantur, veniet contritio eius. ¶Secundum Dioſc.Magnes puluerizatus calidus eſt,& ſiccus & virtutem habet attrahendi ferrũ,& iõ illis,qui vulnerati hũc ferrũ in corpore, ſumme eſt vtile apponere puluerem eius.Taliter contritio, q̃a qñ aliquis eſt vulneratus per tentationem,& peccata,ita q̃ ferrum.i.peccatũ mortale eſt in corpore eius .i.in interiori cõſcientia,ipſum pro certo attrahit,ſ.vſq; ad os,vt ſic expellat per confeſſionem. Figura 4.Reg.6.vbi ferrum qđ ceciderat,ad ꝓfundum aquæ, ſtatim per virtutẽ ligni ſuperius enatauit.Sic verè virtute cõtritionis ferrũ pct̃i mortalis enatat & euomitur p virtutẽ cõfeſſionis &c. Vel p magnetẽ itelligo carnẽ,q̃ eſt calida p luxuriã,& ficta pauritiam,puluis ãt eius eſt memoria mortis, quæ pro certo (ſi eã nobis appoſuerimus) ferũ pct̃i mortalis per confeſſionẽ protinus extrahet.Figura ſicut ſupra, quia verè ſ lignum.i. fragilitatẽ carnis noſtræ cõſideraverimus,ſtatim ferrũ peccatorum mortalium per confeſſionẽ euomemus.Iob 20.Diuitias quas deuorauit,euomet,& de vẽtre eius extrahet eas Deus.¶ Magnes ẽ talis virtutis ſicut polus arcticus ſtella maris,quia.ſ.ferrum attrahit.Nam ſi acus in feſtuca figatur,& cuſpis eius magnete fuerit tacta,ſempe ſe vertit vel ad lapidem,vel ad ſtellam,& ideo cum eo nautæ in maris periculis diriguntur,& uerſus quam partem ire debebat,inſtruuntur ſicut ſenſu percipitur,& uſ. Chariſſimi,per hãc ſtellam quæ eſt immutabilis,intelligo immutabilem gloriã paradiſi,per iſtum lapidem durum, & rudem intelligo duritiem mortis, uel influẽtiã tormentorũ. Iſta ergo ſunt uirtutis attractiuæ, q̃a vere gloria æterna attrahit ferrũ.i.peccatorẽ ad bonum alliciendo, pœna aũt æterna vel mors ipſum ad bonum attrahit deterrẽdo.Acus ãt ferrea ſignificat aĩam peccatricẽ, in qua eſt foramẽ.i.voluntas,quæ oĩa recipit quæ ſubintrãt, & acuties.i.intellꝰ qui oĩa pct̃a cognoſcere põt,& penetrare.Per feſtucã ãt in qua acus figit, intelligo fragilem carnẽ noſtram,in qua aĩa deportatur.Per aquam autem intelligo gratiam,& deuotionem.Quando ergo acus.i.aĩa beneattingitur iſto magnete .i. memoria mortis temporalis vel æternæ,quando.ſ.bene cogitat de tormentis inferni,vel de propinquitate, & duritia mortis, item quando figitur in paruã feſtuca.i.qñ cõſideratſe infixam in fragili,& vili carne,tunc vere ſi ſic in aqua.i.in ſtatu gratiæ, ſtatim vertet ſe,& reſpiciet,anhelabit,& ambiet ad polum arcticum.i.ad immobilem gloriã paradiſi.vnde anima iuſta,quæ eſt in ſtatu gratiæ ſemper dẽt habere oculum ad gloriã paradiſi,vel ad tormenta mortis,& inferni,vt per illa ad bona attrahatur, vel vt per hæc à malo retrahatur Suſpice cœlum, & numera ſtellas ſi potes.Gen.15. Vel dic q̃ aqua eſt mundana proſperitas,in qua ſi aĩa iuſta fuerit,ſemper pro certo debet reſpicere ad paradiſum vel infernum.Vel dic q̃ ſtella eſt beata virgo,ad etiam Deus,ad quem pro certo ſemper reſpicit vir deuotus per gratiarum actionem,& per ſui auxilii imploratione, quotiens videt ſe tactum duritia magnetis,id eſt a iuſtitia diuina per tribulationem,vel duritia diaboli per tẽtationem. Qđ eſt contra multos,qui etiam percuſſi tentationibus vel tribulationib.ꝓ deuotionẽ vel auxilii implorationẽ ad virgũ,& ad Deũ nõ recurrũt.cõtra quos Pſ.Ad te leuaui oculos meos,q̃ habitas in cęlis.Vide in tractatu de cęlo,& eius firmamẽto,capitulo de Polo.¶Sicut ponit Albert.2.mineralium.c. 3.quidã ſunt magnetes,q̃ trahũt hoies.Vñ ẽt ego audiui,q̃ quidã rex legatos ſuos ad alĩũ regẽ mitteret, contigit q̃ ꝑ illa loca vbi erãt magneres hmõi trãſierunt,q̃ ſtatim vio lenter à cupib.tracti,ibi perpetuo remãſerunt.Idẽ ẽt Alber. in tertio tractatu ſcđi libri.c.vlt.allegã lapidariũ, dicit q̃ ſint magneres q̃ trahũt plũbũ,q̃dã æs,q̃dã oleũ q̃dã q̃ ſint quidã & fęces vini.Audio ẽt q̃ nũc hic Pariſiis inuenĩũ mur cultelli tali paramẽto fabricati,q̃ more magnetis ferrũ trahit.Rectè vſ,q̃ talis magnes eſt diabolus, caro, mũdus. Illa ad ſe trahunt hoies,& eos ad ſua delectabilia alliciũt, & inducunt,ita q̃ reuera iã nos(qui ſm Apłm,ꝓ Chriſto lega mur)in hac uita ab iſtis tãto impetu trahimur ad pctã,& ad mũdi bonorũ deſideriũ,& amplexũ,q̃ ad ipſum ꝓpinquitate, & duritia mortis, item quando figitur in paruã feſtuca.i.qñ cõſideratſe infixam in fragili,& vili carne,tunc vere ſi ſic in aqua.i.in ſtatu gratiæ, ſtatim vertet ſe,& reſpiciet,anhelabit,& ambiet ad polum arcticum.i.ad immobilem gloriã paradiſi.vnde anima iuſta,quæ eſt in ſtatu gratiæ ſemper dẽt habere oculum ad gloriã paradiſi,vel ad tormenta mortis,& inferni,vt per illa ad bona attrahatur, vel vt per hæc à malo retrahatur Suſpice cœlum, & numera ſtellas ſi potes.Gen.15. Vel dic q̃ aqua eſt mundana proſperitas,in qua ſi aĩa iuſta fuerit,ſemper pro certo debet reſpicere ad paradiſum vel infernum.Vel dic q̃ ſtella eſt beata virgo,ad etiam Deus,ad quem pro certo ſemper reſpicit vir deuotus per gratiarum actionem,& per ſui auxilii imploratione, quotiens videt ſe tactum duritia magnetis,id eſt a iuſtitia diuina per tribulationem,vel duritia diaboli per tẽtationem. Qđ eſt contra multos,qui etiam percuſſi tentationibus vel tribulationem,qñ ſeruntur per aliquam temporalem tribulationem tunc per bonam patientiam,quam habent,ipſi emittunt odorem bonæ famæ Guttur eius ſuauiſſimum Cant.5.

De Lapide Memphite. Cap. 95.

Memphites ſm Iſid.li.16.eſt lapis Aegyptiacus,q̃ cum aqua vel aceto tritus, & ſup loca vel mẽbra vrenda vel ſecanda liniẽs,facit mẽbra iſta obſtupeſcere,ita q̃ nõ ſentiãt corporis cruciatus.Talis pœna æterna,q̃ in Aegypto (ubi eſt regio feruida).i.in inferno reperiẽ.Nã ſi iſtũ lapidẽ memoria pœnæ æternæ cũ aceto.i. cum memoria amaręmortis miſceamus,& eã nobis p iugẽ recordationẽ apponamus,tunc verè licet uramur & ſecemur p mũdanas tribulationes,nos nõ ſentiemus nec lædemur,q̃a verè oĩs mũda na tribulatio dulcis ſentiẽ,& leuis,cũ æterna cruciatio memoriæ.Verberauerunt me,& nõ dolui,vulneraverũt me,& non ſenſi. Prou.23.Vel dic q̃ hic lapis ſignificat paſſionem Chriſti,q̃a uere ſi paſſionẽ Chri, & acetu qđ bibit in cruce, memoremus, tunc cruciatum mundanarum tribulationũ, & pœnæ facilẽ reputamus,& eum ſine læſione,& diſplicentia ſuſtinemus,q̃a ſm Chry.ſ.paruæ ſunt,q̃ toleramus,ſi cõſideremus qđ bibit ad patibulum, qui nos inuitat ad cęlum.

De Lapide Melanite, qui forſitã is eſt quẽ Plꝰ.Melicholoron appellat. Cap. 96.

Melanites ſm Iſido.eſt lapis bicolor,qui in vna parte eſt viridis,in alia aũt eſt mellei coloris.Succũ autem, cuncta melleum atq; dulcẽ.Talis eſt bonus prædicator, q̃a color eius.i.cõuerſatio dẽt eſſe viridis per honeſtatem, & melleus per dulcorem,& benignitatẽ,quia.ſ.ſe debet oſtẽdere honeſtum,& benignum,& ſic poterit emittere prædicare,& dicere ſuccum dulcem.i.doctrinã melliflua & ſuauem.Can.2.Vox,n.tua dulcis,& facies tua decora.

De Myrmetice lapide Cap. 97.

Myrmices eſt lapis myricæ ſimilis in colore, & inde ſm Iſid.ſic eſt dictus, q̃ cõpreſſus ſpirat odorẽ ſicut turdus.Sic verè illi,qui more myricæ ſunt amari per cõtritionem,qñ ſeruntur per aliquam temporalem tribulationem tunc per bonam patientiam,quam habent,ipſi emittunt odorem bonæ famæ Guttur eius ſuauiſſimum Cant.5.

De Medo lapide, quẽ Medeam Pli. vocat, Vincent. autem Mediam. Cap. 98.

Medus ẽt lapis de Media regione, nigri vel uiridis coloris,q̃ valet cõtra aliquas paſſiones,ſed ſi aqua cali da reſolutus in potu aſſumatur,interficit vomitu ſic potantem,ſtomachumq; ſubuertit,ſi vero frõs inde lauetur,mirabiliter excoriat,& uiſum tollit,& lædit, inducentes penitus cęcitatẽ.vt dicit in Lapidario,& ſm Dioſc. Iſte lapis ſignificat malam mulierẽ,vel perſonã luxurioſam,quæ reverа qñ in aqua carnalis voluptatis reſoluitur, tunc aliis venenoſa efficit,ſ.ꝓp ſua mala verba,& exẽpla.Nã q̃ eã biberint,& ſibi incorporauerint eã imitando,& frõrẽ.i.exterio rẽ apparentiã,& cõuerſationẽ ex ea liuiuerint ſe ei cõformãdo,& ſocietatẽ eiꝰ fectãdo, ſtatim ꝓ certo ſtomachus.i. cõſcia ſubuertitur per inordinatã affectionẽ uel cogitationẽ,frons.i.exterior apparentia lædit̃, & excoriatur p malã conuerſationẽ,& ſic iſti excæcant̃ pignorantiã,& obſtinationẽ,& vſq; ad mortẽ.i.quãdiu uiuunt,ſp uomunt per bonorum documentorũ reiectionẽ, q̃a verè per malã mulierẽ multi alij pereunt,& excæcantur, obſtinantur & diffamant.Iõ talib.dr̃ Hier.3.Frons mulieris meretricis facta eſt tibi,noluiſti erubeſcere.Vel dic totum de peccato luxuriæ.

De Melchite. Cap. 99.

Lapidem hunc Plinius Molocitem vocat Vincentius vero Melochitem.

Melchites eſt lapis viridis, ſimilis ſmaragdo in colore multũ eſt mollis,& valet ad cuſtodiendũ infantiũ cunas,& prohibet a nociuis caſibus,ſm Dioſc. Talis eſt mollities pietatis,& cõpaſſionis,q̃a verè prohibet à noxio caſu pct̃i,& inferni,& infantes.i.hoies pios,& humiles cuſtodit .ſab oĩb.nocumentis.Vel dic,q̃ hic eſt,& dẽt eſſe bonus ꝓlatus,q̃a verè ipſe debet eſſe ſimilis ſmaragdo.i.Chriſto,colore.i.exterius quãtũ ad ſtigmata,dẽt eſſe mollis ꝑ pietatẽ, viridis ꝓ honeſtatẽ,& iõ cunabula infantium ſuorũ.i.eccleſiã vel religionẽ ſibi commiſſam dẽt illæſam cuſtodire,& à caſu ẽt pct̃orũ ipſam ſuis precib.ſp ſeruare,vel ẽt à caſu tpalis aduerſitatis.Ideo ipſe debet cuilibet dicere illud Hiere.49. Relinque mihi paruulos &c.& viduæ tuæ in me ſperabunt.

De Marmore in generali. Cap. 100.

Marmor eſt lapis eximius,q̃ maculis,& colorib.commendãt̃,& quorum multa ſunt gña,alia alba,alia nigra alia viridia,alia purpurea,quæ nõ tm̃ a rupib.excidun tur,verum ẽt in locis planis ſæpius inueniunt̃, vt dicit Iſid. Sic verè boni,& iuſti diuerſimode ſũt uariati,q̃ alii ſunt, nigri ꝓ humilitatẽ,alii albi ꝓ caſtitatem,alij uiridis ꝓ honeſtatẽ,alii purpurei per charitatẽ,vel ꝓ ſanguineã martyrii acerbitatem,alij ẽt coloris aurei per ſapiæ claritatem, alii ſunt duri ꝓ cõſtãtiæ firmitatẽ,alii molles per clemẽtiæ pietatẽ,et ſic in ædificio domos eccleſiæ, diuerſimodè ſtruunt̃, q̃a ſm illud Eccl.37. Nõ oĩb. oĩa cõueniũt,q̃ ſm Apłm.1.ad Cor.12.Diuiſiones gratiarum ſunt &c.Et iſti nõ ſolũ inueniuntur in rupibus.i.in ſtatibus perfectis,et religionib.imo etiam in locis planis.i.in mundo, & in ſtatibus ſecularibus. ¶Marmor eſt lapis cæteris lapidibus fortior,& ſolidior,pulchrior & lucidior,et ẽt frigidior,et ideo exinde fiũt columnæ fortiſſimæ ad ſuſtinendũ ædificia. Fiũt ẽt exinde vaſa ad cõtinendum,& ſeruandum aromata.Fiũt etiam inde alta ria ad celebrandum cumbæ ad mortuos tangendum,menſæ pulchræ ad cõuiuandũ. Et in uenis marmorum ſm Iſid. inueniuntur multoties lapides preciоſi.Talis eſt vir perfectus quia fortis eſt,& ſolidus per perſeuerantiæ lõganimitatẽ, et patientiæ uel cõſtãtiæ firmitatẽ lucidus per ſcientiæ claritatẽ,frigidus per caſtitatem,pulcher per honeſtatem, et i eius venis interius.ſ.in corde debet hr̃e lapides preciоſos, ideſt uirtutum multiplicitatem. Et ideo ex talibus marmoribus, et perſonis debent conſtrui columnæ ædificij eccleſię,ideſt prælati, qui moræ columnæ habent eccleſiam ſuſtentare.Eccleſ.16. Columnæ aureæ ſuper baſes argenteas,

fundamenta æterna sup petrã solidã. Nã isti sunt colũnę ad
ecclam sustinẽdũ, altaria ad celebrãdũ. s. ecclastica sacra
Isti ẽt sunt uasa ad aromata virtutũ cõtinẽdũ, tũbę ad pctõ
res, & pauperes subditos spũãr, & tpaĩr tegẽdũ, & defen-
dendũ, mẽsæ ad pauperes refeiendũ, qa uerẽ talis dẽt quili
3 bet vir pfectus, & maximẽ platus esse. ¶Marmor est lapis du
rus, & frigidus, q pp sui duritiæ de facili nõ sculpit, nec ce
lat. Sic multi sunt ita duri p obstinationẽ, & frigidi p inde-
uotione, & nõ pst de facili sculpi vel celari p correctionẽ.
4 Esa. 48. Sciui. n. qa dũrus es tu. ¶Marmorei lapides nõ ferro
sed plũbo secant. Nã pp sui duritiẽ nec calybe, nec ferro,
nec serra, nec malleo ferrañ aut secañ, sed qđ mirũ ẽ, p la
minã plũbeã mollissimis asserib. interserta, ab artificib. scin
dunt, & secant, ẽm Isid. Sic verẽ ita sũt qdã duri, & frigidi p
obstinationẽ, & indeuotionẽ, q nõ pnt scidi, corrigi. s. vel
domari ab ipsis artificib. & platis ferro aut chalybe. i. duris,
& alperis verbis, & correctionib. & ideo tunc debet adhi-
beri plũbũ molle. i. dulcis, & benigna monitio, & sic melius
scindentur, & corrigẽtur, quia sæpissimẽ accidit, q illi qui
per austeritatem nõ corrigitur, per benignitatem facilius
emendatur, quia ẽm Greg. Pleriq; inter tormenta remanẽt
incorrecti, qui dulci monitione adhibita corriguntur.

De Nitro. Cap. 101.

1 Nitrum est lapis sub albidus, & lucidus, sali ĩ fris ĩ sapo
re, & ualore. Virtutẽ. n. hẽt attractiuã, dissolutiuã, &
columptiuã & abstersiuã, & iõ de eo fiũt medicinæ, & exin
de vestiũ sordes abstergunt, ẽm Isid. li. 16, c. 2. Per istud nitrũ
charissimi, qđ est amarũ, intelligo pniam & correctionẽ, q
ẽm Apl'm ad Heb. 12. nõ vr in pñti esse gaudii, sed mẽroris.
Quia uerẽ ista est aĩæ medicina. Náq; ista uitia, & pctã dis-
soluit p cõritionẽ, abstergit p cõfessionẽ consumit p satis-
factionẽ &; sordes vestiũ. i. maculas malæ exteriorꝭ cõuer-
sationis (q p uestes denotaf) eluit atq; lauat. Leu. 15. Lauabit
2 vestimẽta sua, & immũdus erit usq; ad uesperã. ¶Nitrum est
vena terræ, q licet sit salsa, & amara, tñ multũ est medicina-
lis, est. n. leuis & alba vel rubea, viscositatẽ cõsumit faciem
clarificat, pediculos de capite tollit, vermes auriũ necat, ca
liginẽ oculorũ detergit, hydropisim, & paralysim linguę sa
nat, uenenũ mortificat atq; fugat, ẽm Dioſc. & Pla. talis dẽt
esse platus, & q liber nir pfectus, qa uerẽ dẽt esse leuis p vo
lũtariẽ paupertatẽ, albus p caſtitatẽ, rubeus p charitatem,
mollis p pietatẽ, salsus & amarꝰ p correctionis austeritatẽ,
& sic erit alis medicinalis p doctrinę, & vitę fẽtitatẽ. Nã bo
nus platꝰ caliginẽ ignorãtiæ tollit, qa. s. subditos instruit pdi
cãdo, paralysim pigritiæ, & hydropisim auaritię tollit, & pe
diculos, i. malos affectꝰ de capite intẽtionis aufert, uermes
auriũ. i. adulatores exterminat, viscositatẽ carnalitatis, & lu
xuriæ eliminat, & abstergit. Vel expõe de cõtritiõe vel cor
rectiõe, q licet amara, tñ medicinalis ẽ, qa faciẽ cõscię mũ
dificat, pediculos malarũ affectionũ necat, viscositatẽ luxu
riæ cõsumit, hydropisim auaritiæ tollit, & paralysim liguæ
. i. vere cũdiã cõsitẽdi sanat. Vel expone ꝺ memoria mortis,
vel de correctione. Hie. 2. Si laueris te nitro, & multiplicaue
3 ris. ¶Nitrũ de aqua maris in Aegypto calore solis coagulaẽ
sicut & sal. Et est nitrũ albũ, leue & tenerũ, mũdificatiuũ &
medicinale. Sic verẽ aqua maris. i. uir amarus & pctõr qñ ca
lore tribulationũ siccaẽ, & solis Chri influẽtia, & ĩspiratiõe
tãgit, sũc cõuertit ĩ nitrũ. i. ĩ uirũ pfectũ, & iustũ, & fit albꝰ p
caſtitatẽ leuis p pauptatẽ tener p pietatẽ, amarꝰ p cõtritio
nẽ, sordiũ & pctõrũ mũdificatiuꝰ p pdicationẽ & sic fit aliis
medicina p ſuã bonã doctrinã, & cõuersationẽ, sicut oĩa pa
tẽr Paulo, qa alcissimꝰ ꝺ terra creauit medicinã &c. Ecc. 48.

De Lapide Noseth, seu Nose secundum Vincentium, seu alias Botrace, quẽ Albe. Nisum uocat, Vt est ĩ horto sanitatis. Nec aliam esse putem hanc gemmam quam Batrachitã, de quo Pli. li. 37. c. 10. Cap. 102.

2 Noseth. i. capraldina, lapis est subalbidus vel uarius, q ĩ
bufonis capite reperit, & exinde extrahit, & forti uino mũdificaẽ, & i eo qñq; forma bufonis, & figura apparet,
& ualet cõtra uenenum, qa si venenũ pñs fuerit, iste lapis (& maximè uarius) manũ rangẽtis adurit, ẽm Dioſ. Bufo est in corpore bufonis diaboli. i. in statu pctí, vel in amore mũ
di multotiẽs inuenitur, sed qñ exinde extrahit, & ad pniam vel religionẽ cõuertit p pdicationẽ uel Dei inspirationẽ, & à uenenopctõrũ mũdificaẽ p cõfessionẽ, tunc uerẽ efficitur optimus cõtra uenenũ pctorum, qa sicut dr ad Rom. 5. vbi abundauit delictũ, ibi superabundauit & gra. In ipso tũ sp
dẽt apparere forma bufonis. i. cognitio, & recordatio sui mali status pcedẽtis p amarã cõritionẽ. Recordamini prio
ris seculi. Esa. 46. Vel dic q multi licet de buffone. i. de mundo extrahantur, & ad religionem conuertantur, ipsi tñ sp
repræsentant per suam malã cõuersationẽ formã buffonis
. i. uitam & apparentiã secularem, sicut patet de multis reli
giosis, & clericis, qui sunt mercatores, & usurarii, ita, quòd in ipsis primæ conuersationis signa semper apparent.

De Onyce lapide. Cap. 103.

ONychinus lapis est rubeus uel niger, sp tũ est Zonis cĩ
didis circuncinctus, vt dicit Isid. Sic verẽ sue simus ni
gri p pniam, & humilitatẽ, sue rubei per feruorẽ, & charita
tẽ, tñ sp debemus esse cincti Zona candida castitatis. Zonã habebat aureã sup renes. Apoc. 1. ¶Onychinus ẽm Dioſco, mulcas habet malas conditiones, qa in portante se excitat tristitiã, & timorẽ, nutrit iracundia, & furorẽ, gñat discordia, & lites, & de ore infantium facit cadere superfluã saliuã. Talis est mũdana ꝓsperitas, qa verè ad litterã hæc excitat tristitiã, & timorẽ, super. n. timet diues, ꝺ sua sibi pecunia subtrahaf. Eccl. 5. Saturitas diuitis non sinit eũ dormire. Exẽplũ de Cain, q i tpe possessionis sp habuit caput treme
lũ. Saliuã ẽt malorũ verborũ, & ipudicorũ facit emitti, sab infantib. i. ab immũdis luxuriosis. Mat. 21. Quotiẽs apprehẽ
dit eum, allidit eũ, & spumat & stridet. Luc. 9. Mar. 9. Et sicut ad oculũ vr, ista generat discordias, & lites, qa pp talẽ pos
sessionẽ, & mundi ꝓsperitatẽ oẽs mundanorũ discordię ge
nerantur. Figura Gen. 13. vbi Loth & Abrahã nequibat habitare cõiter, eo q esset possessio eorũ nimia. Vel per ony
chinum, qui est ardẽtis coloris intelligo amorẽ mundanũ, & dic oĩa sicut supra. Vel dic q onychinus, q erat unus de lapidib. in uestẽ Aaron signat considerationẽ mortis iudicij, & inferni, quæ re uera timorẽ, & mẽrorẽ inducit, tristitiam & dolorẽ de pctis gñat p cõritionẽ, & de spumã pctorum facit de ore emitti p confessionẽ, & Aaron. i. qlibet eccle-
siasticus vel sacerdos sp debet istũ lapidẽ. s. considerationẽ in seipso portare, dicens cũ Ps. Timor & tremor uenerũt su per me, & cõtexerunt me tenebræ. Et iste lapis dr niger per mortis considerationẽ pallorem, rubeus per ignis inferni con
siderati ardorem. ¶Onychinus naturæ speculariseſt polite, & ideo more speculi imagines, representat, obscure tñ, ut dicit Dioſc. Talis est scia secularis, quia uerẽ licet repræsen
tet imagines. i. rerum veritatem, non tñ dilucidẽ neq; planẽ sed inuolutè, & obscurè, & ista lites, et iras suscitat. Vel ista est scriptura vel fides &c. sicut supra. Vnde 1. Cor. 13. Videmus nunc per speculum in ænigmate &c.

De Orite lapide, quẽ Pli. à quibusdã & Syderitem vocari dicit. li. 37. c. 10. Cap. 104.

ORites est lapis niger, vel uiridis, uel marius, cui' subs
est quasi ferrũ, gestatu sq; custodit à morsib. reptilium,
& mulierẽ se portãte, phibet imprægnari, & si impregnata fuerit, faciet abortiũ. Talis est malus platus vel princeps, qa est niger per malã cõuersationẽ, varius per falsitatẽ, & cauillationẽ, ferreus p indeuotionẽ, crudelitatẽ & oblitionẽ. Iste. n. subditos suos supra quos portat, & quib. prope licet eos seruet à reptilium. i. à raptorũ aliorũ morsib. & rapinis, tñ qa ipse eos rodit, et deuorat per rapinã, iõ prohibet ne impregnentur per diuitias, imò si sint pregnantes, pleni et diuites, ipsos facit abortire, et fructum diuitiarũ perdere, et exire, quia regnantib. impiis ruinæ hoium, Prou. 28. Ipsi. n. seruant eos ab aliis, vt eos soli rodant. Vel dic, q hic lapis est pctũ mortale, quod non sinit aĩam impregnari gratia, et uirtute, imo sętũ bonæ uoluntatis, et comparationis necat, interficit, et occidit. Vel expone de tentatione.

De

De Optalio lapide, quem Plin. lib. 37. ca. 6. Opalum vocat. Cap. 105.

OPtalius est gemma diuersarum grammarum coloribus
fulgens. Nã in ea carbunculi ignis, purpura amethy-
stus, smaragdi, et singuli colores sub quadam diuer-
sa splendent, et quot colores tot creditur habere virtu-
tes, & imitationes diuersorum lapidum, et sanctorum. Nã hic debet habere ignem feruentis charitatis, purpuram nidentis alacritatis, virorem fulgentis honestatis, q
6 firmã recreat, et confortat, et quot habet colores apparẽ
tes, & cõuersationis exterius, tot dẽt habere valores, et virtutes sanctitatis, et existentiæ interius. Ista patent in B. Mar-
tino, qui in statu militari fuit purpureus, et affabilis, et gra-
tiosus, in statu claustrali fuit igneus, et charitatiuus in statu
pontificali fuit honestus, viridis et delectabilis. Ezech. 6. Vestitus meus colorib. ¶Optalius oculos se gestantis acuit, et
7 claritatem, sed oculos circunstantium obnubilat, et offuscat, ita q nec percipiunt nec audiunt, vel uident, quæ circa se
sunt, et ideo secundum Lapidarium Asseritur furtis tutissimus est patronus. Talis est scientia mundana, quia vere licet
acuat oculos, et intellectus eorum, qui eam hãbent, tamen
cęcos eorum, qui eam non habent, s. simplicium, obnubilat et offuscat. Nam isti fures callidissimi, qui istum lapidem
habent, ĩ scientiam mundanam, ita incantant et obnubilãt
boũ pauperes vicinos, et alios circunstãtes, suis, s. fallacijs,
et uellis, ꝓ pro certo ipsi nescĩũt, quòd circa se agatur, s. de negocijs quæ tranctantur, & ideo iste lapis. i. ista scientia,
8 multimus est patronus ipsis furibus. i. fallacibus & iniquis, qa mediãte ea faciunt de aliis quicquid uolũt quia, & prin
cipes & alios ducunt ad suæ beneplacitum uolũtaris. ad Ro-
manos 6. Per dulces. n. sermones decipiũt mẽtes innocẽtiũ.

De Petra in generali. Cap: 106.

PEtra dicitur solida latinè, et dicit petra, quasi penetrans
pedes, lapis, quasi lędens pedem, silex dr ab exiliendo,
quem quando percutitur, saxum etiam dr, eo ꝺ de rupibus
existitur. Talis debet esse vir pfectꝰ, quia verè debet esse so
lidus per constantiæ firmitatem, et pedes affectuum suorum
debet penatrere per discussionem, et ledere per eorum re-
strictionẽ, et ex eo debet egredi ignis, s. diuini amoris, qñ. s.
persecutitur per tribulationẽ. Ex eis egredietur ignis in oẽm
stanum Israel. Eze. 5. ¶Silex est lapis durus et frigidus, et tñ
quido ferro vel alio lapide ꝓcutitur, ignis exinde vr egre-
dit vel exire, quia pp duorum corporum collisionem, aer
intermedi' inflammatur, ẽm Isid. Sic verè licet hõ si frigidꝰ
per indeuotionẽ, et durus per obstinationẽ, tñ qñ Deus eũ
percutit, sinteri' per inspirationẽ, exterius per tribulatio-
nẽ, tunc ignis diuini amoris in eo generat. Ignẽ veni mitte
in terra. Luc. 12. Vel dic, qñ ferrũ et lapis. i. duo mali prin-
cipes, & tyranni collidũtur inuicem. s. pp terras & tributa, tunc verè exinde generatur ignis rapinæ, & crudelitatis ex
quo, & per quẽ aer intermedius. i. sui ꝓpinqui subditi, & vi
cini comburũtur, & igniũtur, & per rapinam, & exteriora-
tionẽ penitus denastãtur, quia uerè guerræ tyrannorũ sem
per sunt in præiudicium aliorũ. Egrediatur ignis de Ramno
& deuoret cedros libani. Iudicium. 9. Vel dic de impatiẽtib.
de quibus supra de calculo. ¶Lapis fit ex terra, quæ per fortẽ con
stitutionẽ pp siccitatẽ &c. Itẽ lapis ex luto viscoso &c. sicut supra de argilla. ¶Lapis igit fit ex terra, quæ per fortẽ
cõglutinationem, & cõmixtionẽ humoris, conuertit in la-
pidem, qui ex diuersitatẽ terræ diuersorũ colorum recipit
qualitatẽ. Sic verè qñ in aliquo ẽ terra. i. memoria suæ terre
nitatis, & mortis, & humor. i. gra, & deuotio, tunc verè in
9 ogenerat lapis. i. constantia & pfectio. ¶Scm Arist. Aliqñ fit lapis ex aqua. Nã aliqua sunt loca, & aliquæ venæ terræ,
in quibus pp quãdã vim mineralẽ aquæ ibi cadentes, statim
in lapidẽ cõuertunt. Charissimi p ista loca intelligo societa
tẽ, quia licet hõ sit aqua. i. uir molis, & fluxibilis ad pctã, tñ
qñ cadit super bonã vẽnẽ terræ. i. qñ frequẽtat bonã bono
rũ societatẽ, tunc eorũ virtute, doctrina & exẽpla efficitur
lapis, vt. s. fortis & cõstans, & perfectus. Iob 38. Insimilitudi
nem lapidis, dura nt aquæ. Vel expone ecõtra, ꝺ qñ aqua. i.
bona persona fluida, & pia frequentat loca terræ. i. mundi
diuitias, & bona terrena, vel etiam malas terrenorum so-
cietates, tunc efficit lapis, quia. s. fit durus p obstinationem sic
cus p impassionem frigidus p indenotionem, durus p
parcitatem, duritiam & crudelitatem. C or eius indurabitur
quasi lapis Iob 41 ¶Inter lapides, q dam sunt raræ compositionis, q dam fortis, solidæ & duræ, & hoc est q a q dam gene
ranț tardius. q dam facilius. & hoc ẽm fortitudinẽ agẽtis, & debilitatem resistẽtis. Sic inter hoies q dam sunt debiles, & faciles ad peccandum, q dam fortes ad resistendum, q dam facilter cõuertunt, & gñantur ad penitẽtiã, quidã aũt difficiliter, & hoc totũ dependet a qualitate agentis virtutis. i. a diuina gratia influente, vel predicatore, docẽte, & à resistẽtia materia. i. ab obedientia audiẽtis &c. ¶Lapides diuersificantur in virtute, & colore, ẽm commixionẽ interiorũ qualitatũ, & inde est, q qdã sunt virtuosi. alij nõ, quidã colorati, alii nõ. Inter coloratos ẽt q dam rubei sunt alij nigri, alii splẽdidi, &c. hmõi. Sic verè hoies variant, & disponuntur, ẽm qualitatẽ interiorũ, s. affectũ, cogitationũ & uolitionũ, & quantum ad virtutem operationis, & quãtũ ad colorem conuersationis, quia cor hoĩs immutat faciem eius, siue in bono, siue in malo. Ecc. 13. Et iõ q dam sunt boni, & colorati p virtutẽ, & honestatẽ, alij non. Inter bonos ẽt q dã sunt ruber p charitatẽ albi p castitatẽ, alij nigri p pœnitentiã, & humilitatẽ, alij lucidi p sapiẽtiã, & honestatẽ, &c. hmõi, quia ẽm Apostolũ 1. ad Cor. 15. Stella differt a stella in clari
tate. Et 2. ad Cor. 1. Vnusquisq; n. ꝓprium hẽt donum. ¶Vir
tus cęlestis influẽs in terrã, aliqñ ibidẽ lapidẽ gñat, & tãto nobiliorem, & meliorem, quanto ibi inuenit materiam aptiorem, et minus suæ influentiæ resistentem. Et iõ q dã lapides pretiosi ẽm naturam planetarum et stellarũ se represẽtant et disponũt, sicut dr de Topazio, q sentit cursum lunę, ẽm Albe. et Basi. sic verè in terra. i. in hoĩe terreno, et pctõre aliqñ influit virtus cælestis. i. diuina gra, et orationes stellarũ. i. sanctorũ, et tunc ibi gñatur lapis ꝑciosus, qa. s. ipse efficit bonus iustus, et virtuosus, et tanto melior, quanto melius disponitur per bona opera, et quanto minus resistit virtuti, et gręæ spiritussancti, cõtra illos, q bus dr actuum 7. Dura ceruice et incircuncisis cordibus, et auribus, vos semp spũi sancto resistitis. Et iõ tales lapides viri iusti, et ad bonũ, cõuersi, sp dẽnt sequi naturã planetarũ. i. Christi et sãctorũ, hoc est dictu, ꝺ semper se dẽnt cõformare eorum operibus et exemplis. Mat. 8. Magister, sequar te quocunq; ieris. Vel dic ꝺ cęlum est prælatus, terra malus subditus, planetæ boni sunt, et iusti viri, quorum. s. influentia, doctrina, exemplis correctione et oratione terrenus pctor efficitur aliqñ præciosus, et ideo conuersationi se debent talium conformare etc. sicut supra. ¶Lapis igitur naturæ est frigidæ et siccæ, solidæ duræ et compactę, grauis et ponderosæ, et ideo centrum petit, et terram comprimit, et coarctat. Sic vere viri mali sunt frigidi p indeuotionẽ, sicci p incõpassionẽ, põderosi p pigritiã, et tepiditatẽ, solidi per obstinationẽ, duri p crudelitatẽ, et parcitatẽ, et iõ ad terrã. i. ad amorem terre norũ semp descẽdũt, et defluũt per cupiditatẽ. Vel expone in bono, ꝺ lapides sunt viri pfecti, quia frigidi sunt per castitatem, sicci per pœnitentiæ austeritatem, ponderosi p maturitatem, solidi et duri per cõstantiæ firmitatẽ, et terrã pętunt per humilitatẽ. Exodi. 15. Descenderunt in profundũ quasi lapis. Petræ etiam ẽm Ambr. dicuntur ossa terræ, q a. s. more ossium terram sustentat, et comprimunt, ne sua nimia siccitate defluat, et solueat. et ideo ẽm Amb. quod ossa faciunt in corpore, hoc petræ faciũt in terra. Charissimi, pteram fęcundam intelligo aĩam viri iusti, quæ gratijs, et virtutibus est fęcunda p petrã aũt qnę dr a penetrãdo, vel p lapidẽ, qui dr à lædẽdo pedem, intelligo mũdi tribulationes, quæ nos penetrãt atq; lædũt. Sed pro certo isti possunt dici ossa terræ, quia vere terram. i. aĩam sustinẽt, ne. s. propter siccitatem indeuotionis dissoluatur, et dissipętur per vitia, et peccata. Constat. n, ꝺ. per tribulationem multi arcent a malo. Psalm. Imple facies eorum ignominia, et quærẽt nomen tuum domine. Et sicut lapides terram percutiunt, comprimunt, et cõpungunt, sic mundi tribulationes nos percutiũt, atq; præmunt, et nos faciũt compactos, et fortes, Multæ. n. tribulationes iustorum Ps. 33. Item pterram intelligo peccatores, q lapidibus ętęrnæ, et temporalis tribulationes læ

duntur, percutiuntur & præmũtur. Et dabo lapides ꝑ grandes &c. Ezech.13. Et ideo de Gog. dicitur Ezech.38. Igne & peste iudicabo eum, & lapidibus imbres. Et sicut lapis, quanto plus elongatur à terra tanto rediẽs ipsam magis ferit, sic æterna tribulatio vel sententia iudicis quãto plus à terra.i. à peccatore videtur esse lõge, tãto eos acrius vulnerabit, quia mõ patienter expectat Deus, nolẽs aliquem perire 2.Pet.3. Vel dic, ꝙ petræ sunt viri iusti, & ꝓfecti, prædicatores, & prælati, qui more ostium terram. i. ecclesiã iustificẽt,
11 & supportant. ¶ Petra aqua fnperfusa non dissoluitur, verũ tamen si aqua guttãdo, & stillãdo perseuerauerit, paulatim consumitur, & cauatur, vt dicit Gregor. Sic viri cõstãtes, & perfecti non dissoluũtur per aquam mundanæ ꝓsperitatis, licet in ea fint abluti, veruntñ si sibi tẽm perseuerauerit, paulatim consumunt, & deteriorantur. quia lapides excauãt aquę, & alluuione paulatim terra cõsumit. Iob 14. Vel expo
12 ne de doctrina sicut de prædicatoribus. §. Gutta. ¶ Lapides cãdentes in vino extincti vinum corrũpunt, & in acetum cõuertunt. Sic verè clerici, & prælati qñ efficiunt candentes ꝓ luxurię, & auaritię, ardorẽ, & extinguũtur per vitia, & peccata, tũc vinum, i. alios subditos vel seculares per mala sua
13 exempla destruũt, & corrumpũt. ¶ Lapis quanto à terra altius, & lõgius separatur, projicitur & leuatur, tanto rediẽs ad terram, in eã fortius se infigit, & eidẽ profundius copulatur. Sic verè peccator lapideus quanto à terra. i. à Deo (q̃ est suum fundamentum principium, & origo) magis elõgatur per pctm̃, qñ tãdẽ redit, & conuertitur per pnitẽtiam ad eundem, tãto ei fortius per charitatem & amorẽ cõiungitur, & adhæret, sicut patet in Paulo & Magdalena. Ad Romanos 5. vbi abũdauit delictũ, ibi superabũdauit, & gratia. Vel dic ꝙ terra significat terrenas diuitias, quas quãto quis plus cõtemnit, qñ est bonus, & perfectus, tãto dñ est peccator, ad eas per auaritiã conuertitur ardentius, & ipsos q̃rit sicut patet de multis religiosis, Deum timentibus, & à tẽporalibus elongatis, qui qñ fiũt prælati vel diuites, prę cęteris
14 sunt, auari &c. ¶ In lapidẽ inuenitur multiplex vtilitas. Sũt enim vtiles in ædificijs construendis, in plateis sternẽdis, ꝓ põtibus faciẽdis, pro hostibus expugnãdis, ꝓ lupis, & bestijs effugandis, pro thesauris regum amplandis, ꝓ castris, & ciuitatibus muniendis, & etiam pro infirmicatib. sanandis. Talis naturę sũt bona opera vel uirtutes, quia verè per eas cælestis ædificij mansionẽ nobis cõstruimus, plateas animæ. i. ipsam conscientiam sternimus, pontem bonorum meritorum ad transeundum in cœlũ facimus, hostes nostros. s. mũdum, carnẽ diabolum per eas impugnamus, & lupos & bestias. i. tribulationes, & tẽtationes per eas affugamus, castrũ nostræ conscięti̇ę munimus, & thesaurum cordis nostri ex eis ditamus: & etiã amplius, & exinde aiam sanamus, & peccatorũ infirmitates curamus. Ideo de aia canit, Fundabo te ī saphiris, & ponã portas tuas ī lapides sculptos, & oẽs terminos tuos, in lapides desiderabiles Esa. 54. & Apo. 21. ¶ Li-
15 cet lapides sint vilis, & rudis naturæ, tñ ad vsus hoium vtiles sunt, & ad construẽda ædificia specialiter sunt dicati. Sic licet boni, & humiles in mũdo isto sint pauperes, & viles, & nullius appreciationis, tñ apud Deum vtiles reputanť pro ædificijs ecclesiæ, & militãris, & triũphãtis cõgruæ fabricãdis. Vel dic de peccatoribus. ꝙ licet sint viles & mali, bonis tñ sunt vtiles quo ad multa, quia oĩa bonis in bona cõuer-
16 tuntur. Eccl. 39. ¶ Lapides igitur primo de minera extrahũtur, extracti quadrãtur, & multis ictibus poliuntur, deinde ordinatẽ in ædificio collocãtur, maiores minoribus suppo nuntur, medante cemẽto inuicem colligãtur, & deinde varijs coloribus picturanť. Sic uerè charissimi ad hoc, ꝙ ædificium paradisi construanť, necesse est ꝙ primo lapides. i. peccatores de minera. i. de amore mũdi, & statu peccati extrahãtur, & conuertanť, deinde ictibus tribulationũ, & pœnitẽtiæ in hac vita sculpanť, & puirtutes, & pfectiones celenť, & quadrenť, & sic post mortẽ in ędificio cęlestis Hierusalẽ ordinate, s. q̃libet sm propriũ meritũ locabunť, & cemẽto indissolubilis charitatis inuicem ligabũtur, & picturis. i. uarijs dotibus, & corporis, & aĩæ depingentur. Ideo de ista ciuitate canitur. Tósionibus, ꝑsuris expoliti lapides, suis coaptantur in locis &c. In hymno. Nam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Actuum 14. Vel dic ꝙ i ecclesia vel religione illi, q̃ primo extracti sũt de amore mundi, et ꝑ pœnitentiam politi, debent poni et ordinari. s. in officiis, et dignitatibus vnusquisque iuxta meritũ et virtutem, et cemento charitatis ita debent vniri, vt nunquã per lites, et discordias diuidantur, et picturis bonæ cõuersationis deberi esse colorati, & illi qui sunt maiores, s. alijs inferiores. s. per humilitatem, quia quãto maiores, humiliter in omnibus. Eccl. 3.

Dè Marmore pario. Cap. 107.

PArius est genus marmoris. Em Isid. candidum sm gloss. Hester 1. & ideo in regum ædificijs habet locum. Talis est virtus castitatis, quia candorem continet puritatis, & iõ in ædificio regio Christi præcipuum habet locum, sm Para diso, vel in anima. Figura Hester 1. vbi dicitur quòd in conuiuio Regis assueri, & in palatio suo erat lapis parius. Sic in æterno Christi conuiuio castitas uel persona casta.

De Prasio lapide. Cap. 108.

PRasius est lapis viridis sicut porrum, & quandoque inuenitur cum gutris sanguineis & candidis, & ideo propter virorem visum habet conforrare. In lapidario autem dicitur. Vtile nil pra ferr nisi quòd viret, & decet aurum. Iste lapis significat honestatem, quæ in conspectu aliorum viret & ridet per speciositatem, & maximè quando ibi resultant gutteæ candidæ castitatis, & guttæ sanguineæ charitatis, quia tunc visum aliorum conforrat & delectat, quia delectabile est oculis videre lumen. Eccle. 11. Et ideo aurũ, id est personam iustam & sapientem & decet habere talẽ lapidem, s. honestatem.

De Pyrite lapide. Cap. 109.

PYrites est lapis coloris, & quasi ualore igneus & fulmineus, quia si quis eis approximat, ignem statim scintillans emittit. Et de hoc dicitur in lap. dario. Tangi vult leuiter, blandaq̃; manu retineri. Nam præsus nimium digitos tangentis adurit. Tales sunt impatientes & iracundi, quia verè naturam habent fulminis seu ignis, s. ad alios deuorãdum & diffamandum. Nam si aliquis eis applicet ignẽ hoc est dictu, si eis det aliquis occasionem irascendi, statim pro certo emittunt scintillas, id est uerba, et opera iracundia inflammata. Ecclesiast. 20. Apertio oris eius inflãmatio. Et ideo oportet, ꝙ tales tangant blande, et leniter, quod scilicet supportentur, et sustineantur, et eis blandiant quia si dure tangerẽtur vel corrigentur, statim tangentem, arguẽtem. s. vel improperantem comburerẽt diffamando, et per verba vel opera inuadẽdo. Ecclesiastic 9. Coloquium enim eius quasi ignis exardescit. Et ideo bene docet sapiens. Ecclesiastici 8. Ne incendas carbones peccatorũ, arguens eos

De Pionice. Cap. 110.

Lapis hic apud Vincentium Peanites dicitur, & allegat Arnoldum, & Lapidarium Plinio vero in Solino Peantides.

PIonices est lapis qui dicitur esse fœminei sexus. Nam certo tempore concipit, et parit consimilem lapidem, et confert prægnantibus, secundum Dioscor. Talis est pro certo beata virgo, quæ cum sit fœminei sexus, sine tamen admixtione seminis virilis, certo tempore, scilicet præfinito à patre alium lapidem preciosum, scilicet Christum, Deum filium peperit, et cõcepit, quia Ecce virgo concipiet, et pariet filium. Esaiæ 7. Et ideo prægnantibus dicitur valere, scilicet suis piis orationibus, deuotionib. eas in partu, et in aliis periculis adiuuando. Esaiæ 66. Numquid ego non parturiã, qui alios parere facio? quasi diceret, sic. Vel dic, ꝙ iste lapis est bonus prædicator, qui. s. debet esse fœmineus per pietatem, & alio lapides, s. uiros iustos debet generare, et producere, s. ad charitatis vel fidei vnitatẽ suis doctrinis, et exemplis 1. ad Corint. 4. Per Euãgelium ego vos genui. Et ad Gala. 4. Quos iterum parturio. Et ideo talis est vtilis prælatis. i. qui bonum propositum conceperunt, q̃. s. vtile est eis audire prædicationem.

De

De Panthero lapide. Cap. 111.

Panthera dicitur hic lapis apud Vincentium ex lapidario, & aliter de natura rerum Panthera. Et forsitan lapis hic est quem Plin. lib. 37. c. 11. à colore pellis panthere pardalium vocat, nisi forsitan Panthera legatur, quem idem ex omnibus pene coloribus dicat esse variũ.

PAnther on est lapis multorum colorum. Nam niger, & rubeus, viridis, pallens q̃; videtur, purpureus, roseus, & sic sin orcu solis inspiciatur, hominem illa die facit inuidum, sm lapidarium. Talis est Christus vel beata virgo quia vere in ea resultãt oẽs colores virtutũ, & pfectionũ. Est. n. ita rubor charitatis, pallor honestatis, viror castitatis, pura patientiæ, & infirmitatis, & rosa ẽt fragrantię & famositatis. Et ideo si in mane ad litteram per orationem, & deuotionem consideretur, & requiratur, hoiem pro certo facit accedacem ad bonũ aggrediendũ, & inuictum. s. à mundi tribulationib. & tentationib. vnde Bern. Taceat tuas miseri cordias beata virgo, qui te fideliter inuocatã, in suis necessitatibus nõ senserit adiutricẽ. Vel põt exponi de quolibet sãcto, & per purpuram intellige martirium, si sit martyr.

De Plumbo. Cap. 112.

PLumbum in terra inuenitur &, est primo quædam terra nigri, & calculosa, quæ per decoctionem purgatur, & in plumbi substantiam trãsmutatur. Sic verè multi qui in principio sunt terra quantum ad vitia, & pctã, nigri ꝙ malã conuersationem, qñ decoquuntur in fornace tribulationis, efficiuntur plumbum. i. viri iusti, molles & teneri per pietatem & ponderosi per maturitatem. Iob 28. Ferrum de terra tollitur, & in locis vbi effoditur aurum inueniuntur, quidã lapilli cum mina auri, qui cũ in fornace flagrant, tunc mina in aurum, lapides verò in plumbum penitus dissoluuntur, & sic plumbum, & aurũ ab eisdẽ locis, & mineris extrahunť, sm Isid. Ille locus est mundus, vbi pro certo inuenitur minera auri, & plumbi. i. perfectorum & imperfectorum congregatio, quia in eadem societate semper sunt boni, & mali, nec differunt ab altero distinguitur, nisi qñ isti ponuntur in forna tribulationis vel relixionis, q̃a tunc incipiunt ab inuicẽ differingui. Nam boni conuertuntur in aurum, q̃a. s. in tribulatione efficiuntur aurei, & rutilantes per bona exẽpla, mali autem fiunt plumbum, & plumbei, s. ponderosi pauaritiam, nigri per malam conuersationem, tingentes & maculantes contingentes ꝓ mali exempli dationem. Idẽ. n. fons emanat dulcem, & amaram aquam. Iac. 3. ¶ Qñq; de eadem minera conflat album plumbum, & argentum, & plumbũ nigrũ. Nã qñ terra illa in fornacem mittitur, tunc primo exit plumbum nigrum, vt dicit Isid. Fornax est religio. Illa terra ergo q̃ in ista fornace ponitur. i. illi qui de mũdo ad religionem conuertuntur, diuersi modefiniuntur, quia quidã fiunt plumbum album per castitatem, alij argentum de eloquentia, & scientiæ sonoritatem, alij aũt fiunt plumbum nigrũ, qñ dificile tangentẽ per malæ suæ conuersationis fœditatẽ, fiunt luxuriosi. Ezec. 22. Oẽs isti æs, & stãnum, & ferreũ, & plumbum in medio fornacis consumpti sunt. ¶ Plumbũ vel æs in India non inuenitur, sed margaritis & auro India referta, sm Isid. Sic verè in India. i. in Paradiso non inuenitur plumbum. i. inficientes & insolentes, æs. i. viri clamosi, & impatientes, sed aurum & argentum, & gemmæ. i. viri pacifici, & rutilantes. Vel expone de religione vel de ecclesia, vbi tales non debent inueniri. Esa. 25. Non erit ibi leo, vel mala bestia. ¶ Plumbum & ferrum licet sint vilia inter metalla, tñ multis vsib. sunt vtilia, & ad opera laboriosa opportuna, sm Isid. Sic verè mundi pauperes licet viles reputẽtur inter alios, tñ ad vsum reipublicæ sunt multũ vtiles. Quæ inferiora sunt membra, vtilitatem hñt 1. ad Cor. 12. ¶ Secũdũ Arist. sulphur grossum, & fœtidum, & argentum viuum, & impurum, sunt materia plũbi, & iõ pp suæ materiæ grossam impuritatem, plumbum est grossum, & nigrum, fœcum, & impurum, & contingentem maculat aq̃; fœdat, quæ impuritas licet possit à blõbo ablui, nunquam tñ potest ab eo penitus amoueri. Sulphur istud significat carnẽ corruptam, argentũ istud significat sanguinẽ menstrualẽ. Quia ergo plumbum. i. homo componitur ex carne, & sanguine fœtidis, & impuris, idcirco pro certo hẽt in se fœditatẽ pec

cati originalis, & vilitatem naturæ, & obscuritatẽ ignorãtiæ, & pp suam originalem fœditatẽ, illa q̃ eum tangit. s. aia q̃ et vnitur, inficitur & fœdatur, quia per corruptionem carnis, anima contrahit originale. Et licet plumbũ istud possit lauari, s. in baptismo à fœditate originalis, quantum ad culpam, nunquam tñ penitus poterit auferri, quantum ad pœnam, quia semper remanet pondus, ideſt pronitas ad peccandum, & concupiscentia carnalis, & obscuritas ignorantiæ. Hier. 2. Si laueris te nitro, & multiplicaueris tibi herbã borith, maculata es. Vel dic, ꝙ illi qui ex sulphure, & argento viuo. i. ex malis parentib. generantur, sunt plumbum, fœtidi. s. & infecti per malam conuersationem, & hoc totũ ꝓcedit à fœditate materiæ suæ. i. parentum suorum, qui. s. eos non bene correxerunt nec instruxerunt. In filijs suis cognoscit vir. Eccl. 11. vnde actuum. 7. Quales patres vestri, ita & vos. ¶ Licet sulphur, & argentum viuũ sint fœtida, & venenosa pp excessum caliditatis, sunt tñ sm Arist. materia oium metallorum, q̃ sunt virtuosa, & preciosa. Sic verè licet aliq̃ seculares sint venenosi per diuersa vitia, & pctã, ita ꝙ rectè pũt dici sulphur pp fœtorem infamiæ, argentum viuũ pp ardorem auaritiæ, ex istis tñ q̃q; generantur metalla. i. boni filij virtuosi, & perfecti, qui sunt aurei per rutilãtem charitatem, argentei per candidam castitatem, ferrei ꝓ firmitatem, plumbei per humilitatem &c. Exemplum de iustissimo Ezechia, q̃ fuit filius peruersissimi Achab. 4. Reg. 18. Et sic de talib. poterit dici illud Eccle. 7. Melior est finis orationis quã principium. ¶ Plumbum est metallum grossum, & obscurũ, & ponderosum, fœdum, & maculans se tangentem. vñ nunquam sic lauari põt vel artificialiter dealbari, quin semper sit aptum tangentem maculare. Talis est rectè peccator, qa ipse est grossus per superbiam, & vanitatem compactus per auaritiam, & tenacitatẽ, obscurus per ignorantiam, & rudi tatem, ponderosus per malam consuetudinem, per pigritiam & tepiditatem, fœdus & fœdans per luxuriam, et carnalitatem. Nam per malam vitam, et conuersationem, et ꝓ mala sua exempla alios contigentes, socios. s. et vicinos fœdat, et inficit, et corrumpit, et maximè vir luxuriosus, quia q̃cq̃d tetigerit imũdus immũdũ faciet. Nu. 19. Licet ẽt dealbetur per exteriorem conuersationem, ita ꝙ videatur esse argentum. i. vir iustus per suam hypocrisim, et palliationem, manet tñ semper plumbum. i. peccator et iniquus, et malæ interius insunt ei qualitates. i. affectiones, et sic alios est semper aptus corrumpere per exemplum. Fac. §. de hypocrisi, et dic ꝙ plumbum artificialiter aliquando fit albũ sicut argentum, sed tñ non definit propter hoc esse plumbum, quia semper in eo dominantur plumbeę qualitates. Expone. ¶ Secundum Hermetem in alchymia sua, si plũbũ super acetum suspenderis, cõdemnat eum, quia per acumẽ aceti plumbum suspẽsum corrumpitur, et penetratur, et in album pulverem dissoluitur, et mutatur, et sic efficitur color, qui cerussa publicè nuncupatur. Plumbum qd̃ est cõpactum, et maculat contingentem, significat peccatorem, qui est tenax, et compactus per auaritiæ parcitatem, et obstinationis soliditatem; et alios maculat per malæ conuersationis fœditatem per acetum autem asperum intelligo amaritudinem mortis memoriam, inferni vel iudicij. Nam si hõ plumbeus, et peccator suspendatur per cogitationem, et frequentem meditationem super acetum. i. super memoriã suæ mortis, statim pro certo dissoluetur par contritionem, puluerizabitur per humilitatem, hoc est dictu, ꝙ se puluerem reputabit et dealbatur per bonam conuersationem, et castitatem, et sic efficietur color, et coloratus per honestatem. Accede ergo huc, et intinge bucellam suam in aceto. Ruth. 2. Vel per acetum intelligo memoriã passionis Christi, et sui aceti, potati etc. per omnia sicut supra. ¶ Item idem. Si acetum super plumbum funderis, perdet virtutem suam. Sic verè si acetũ. i. amaram correctionem vel prædicationem fuderis super plumbum. i. super incorrigibiles prædicatores, perdit virtutem suam, quia. s. tales nec corriguntur nec emendantur, et sic in vanum, et pro nihilo arguunt. Peruersũ. n. difficile corriguntur. Eccl. 1. ¶ Licet plumbum sit nigrum vel vilis coloris, quandoque tamen per ignem moderatum in vermiculũ seu colorem rubeum transmutatur. Si autem ignis fortis nimis perseuerauerit, tunc totaliter destruitur, et in terram, et in cinerem, et suam materiam primitiuam conuertitur

atque redit. Ignis est aspera correctio, quia verè licet homo sit plumbeus, & peccator, & nigri coloris, & malæ conuersationis, tñ vlrtute ignis correctionis, & tribulationis efficitur pulcher, & rubeus, coloratus. s. & charitatiuus. Verũ tñ si ignis iste nimis durauerit, si. s. tribulatio vel correctio excesserit, tunc corrumpitur & destruitur per desperationem, & in primam materiam. i. personam vilem, & peccatricem iterum commutatur. vñ Hier. 6. Fruſtra sufflauit conflator, in igne consumptum est plambum. Sicut. n. prodest hoĩ correctio temperata, ita ei nocet si fuerit excessiua. Vel dic q̃ homo naturaliter vilis, & de vili semine natus, virtute tñ ignis, & caloris naturaliter efficitur rubeus & pulcher, s. iuuentute sed quotidie per istum dificcatur corpus, & tãdẽ per mortem in suam pristinam materiam, s. in terram & cinerẽ transmutatur. Gen. 3. Puluis es, & in puluerem reuerteris. ¶ Argentum in fornace à consumptione seruatur, qñ sibi plumbũ adiungitur, & ió artifices argento purgando plũbum iungunt, & sic plumbum ab igne consumit, & argentũ illæsum permanet, & purgatur. Argentum est aĩa, plumbũ q̃d ponderat, est peccatum, quod intrñ ponderat, q̃ facit descendere in infernum. Argentum igitur. i. hõ qui in fornace tribulationis, & pñæ est purgandus, & vitijs, & peccatis, ne forte ab isto igne lædatur, & grauetur, adiũgat secũ plũbũ. i. pondus & grauitatem suorum peccatorum, cõsideret inquantum deliquit, & tunc vere, ista fornax nõ lædet eũ nec grauabit, imò patienter oĩa sustinebit, & dicet cum Iob 33. Peccaui, & verè deliqui, & vt eram dignus, non recepi, & Michæ 7. Iram dñi portabo, qñ peccaui ei. ipsum tñ plum
bum. i. sua vitia, & peccata destruentur, & consumentur, & ipse p pñam purgabitur, & emundabitur. Vel dic, quod plũbum est peccator, argentum est iustus, qui qñ in fornace tribulationis, & tentationis ponuntur, malus ibi consumitur per impatientiam, & desperationem, iustus autem ibi purgatur per patientiam, & virtutem, & corrigitur, & emendatur. Vel dic, q̃ plumbũ molle, & tenerum est vir pius, & cõpatiens, q̃ p certo sæpe se exponit igni tribulationis, vt argentum. i. viri boni, & iusti non lædantur, & maximè bonus prælatus pro subditis, sicut Christus pro peccatorib. liberãdis mortuus est. Exemplo Apostoli dicentis ad Rom. 9. Optabam ego ipse anathema esse à Chro p fratrib. meis. ¶ Plumbum sm Hermetem in sua ebulitione oĩa corpora quanquã solida penetrat, & soluit etiam duritiam adamãtis. Talis est caro qñ ebullit per carnalem concupiscentiã, & tentationẽ, tunc corpore quanquam dura. i. corda hoĩum quanquã firma, constantia & perfecta, soluit & penetrat, & emollit.
Eccl. 24. Penetrabo inferiores partes terræ. ¶ Plumbũ licet sit nigri coloris, & vilis in igne tñ liquefactum apparet rubeum atq; pulchrum, sed qñ ignis cessat & plumbum frigescit, tunc niger pristinus color redit. Sic verè multi, q̃ sunt, nigri per uitia, & peccata, & vilis coloris per malã conuersationem, qñ ponuntur in igne tribulationum, tunc liquefiunt, per contritionem, & rubent per charitatẽ, & dilectionem, sicut patet de diuitibus, qui qñ infirmantur, tunc pœnitent, & conteruntur, faciunt testamẽta, & proponunt emẽdari. Ps. Cum occideret eos, quærebant eum. Sed verè qñ cessat ignis infirmitatis vel tribulationis, qñ isti refrigescunt, & veniunt ad statum prosperitatis vel sanitatis, tunc vere nigredo peccatorum, & pristinus color redit, quia ita sunt mali sicut ante, & aliqñ peiorẽs. Exemplum de Pharaone, q̃ in flagellis promittebat emendari, sed cessant flagella, nihil. Fruſtra percussi filios tuos disciplinã non receperunt. Hie.
42. ¶ Plumbũ est frigidum, & humidũ, sm Const. nigrũ & ponderosum, & vtile est multis vsib. medicinæ. Talis est vir perfectus, quia frigidus est per castitatem, humidus per pietatem põderosus p humilitatẽ, grauis p maturitatẽ, niger p pñæ macerationem, vtilis medicinæ p doctrinę Chri, & vitæ perfectionem. ¶ Si plumbi lamina super lumbos ponatur, veneris impetũ restringit, vt dicit Const. Plumbum est onus æternarũ pœnarũ, vel est ẽt pondus pñæ. Eccl. 22. Super plumbum quid grauabitur? Quod si pro certo super lumbos. i. in corde super affectiones carnales posueris, statim venerẽ. i. appetitũ luxuriæ refrenabit, & castitatẽ melius obseruabit: Vel si vis, p plumbũ intellige castitatem, quę hẽt restringere venerem, vel ẽt abstinentiam. ¶ Puluis. plumbi valet ad multas passiones. sm Const. quia valet cõtra apostemata calida, fluxum sanguinis siſtit, oculos aũt abstergit, ictus ẽt scorpionum mitigat, & draconum. Plumbũ fœdum est caro, puluis eius est memoria mortis, & suæ puluerizationis, quæ p cerest homini medicinalis, quia exinde sanatur apostema superbiæ, fluxus sanguinis luxuriæ, dolor oculorum inuidiæ, & ictus scorpionum. i. morsus detractionis, & malitiæ exinde leuius sustinentur, quia secundum Hier. Facile contemnit omnia, qui se semper cogitat moriturum. Vel expone de pœnitentia, vel de humilitate.

De Puluere. Cap. 113.

PVluis dr à pulsando, eo. s. q̃ vẽto vndiq; pulsetur, & qñ cum humore miscetur, tunc lutum ex eo generatur, & post aliqñ in lapidem indurantur. Talis est persona leuis q̃ verè p p suam instabilitatem à vento tentationis vanitatis vei elationis dissentitur, & pulsatur, vel ẽt à vento malarum cogitationum, & affectionum, & qñ eum humore delectatiõ & carnalitatis miscetur, tunc verè efficitur lutum. i. vir lubricus, & luxuriosus, & deinde paulatim efficitur lapis durus. i. vir incorrigibilis, & obstinat⁹, q̃ verè ex leuitate voluptas ex voluptate iuxuria, ex iuxuria obstinatio generat. Iob. 38. In similitudinẽ lapidis durantur aquæ. ¶ Ex puluere pes polluitur, oculus lædit, aer inficitur, & ne sol appareat impeditur, puluis faciliter dispergitur, non faciliter congregat, in puluere venenosa reptilia latitant, & versantur, & in eo nutriuntur, vestis ẽt puluere maculatur. Tales sunt diuitiæ, q̃ a vere non facile, sed cum labore cõgreganť, facile tñ modico vento tribulationis auferuntur, perdunt, & dispergun tur, & exinde (qñ. s. nimium diliguntur) pus interioris affectionis, vestis exterioris conuersationis inficit, & fœdat. Iõ bene percipit dñs Matt. 10. Excutite puluerem de pedib. uestris. Iste ẽt oculos intellectus excœcant, & visum spũalis discretionis turbant, & aerem conscĩæ obnubilant, ita quod sol. i. æterna Paradisi claritas ibi non vr, nec à diuitib. cogitatur, q̃a verè amor diuitiarum ipsos intantum excęcat q̃d non pñt nisi de præsentib. cogitare. Io. 12. Tenebræ excæcauerunt oculos eorum. Et ideo in isto puluere, i. in amore diuitiarum versañ, quantum. s. ad amorem & affectiones vermes & reptilia venenosa. i. peccatores & auari, qui ibi nutriuntur, & fouentur, & finaliter moriuntur. Esa. 65. Serpenti panis eius puluis. Vel pulueremintelligo peccatum, quia pedes, vestes, aerem, & oculos maculat vt est dictũ, & in eo pctõres mali viuũt & delectañ, & versañ. Esa. 66. Aia eorũ in abominationib. suis q̃ delectata est. ¶ Puluis concussus natură rei à qua resoluit, manifestat odore, valore et sapore, et iõ spẽs aromaticæ terunt et puluerizant, vt earũ virtus intrinseca se ostendat, et vt melius inuicem misceañt cõpingañ et cõficiañ, vt sic gustũ comedentis sueuis afficiant & delectent; et cõtra morbos et vulnera medicinæ. Puluis qui parũ appreciat signat humilitatẽ, q̃ pro certo parũ vult reputarť et appreciari. Sed vere ista sm naturã rei aqua resoluitur, i. sm virtutem et perfectionem illius q̃ se humiliat, vallorem contrahit et decorem, q̃a. s. plus dẽt humilitas nobis et sapientis, quam alterius appreciari, nam melioris est valoris, et meriti et suauiores famę et odoris. Propter hoc dicebat sapiens Ecclesiast. 3. Quanto maior æs, humiliare in omnibus. Et ideo Deus terit per tribulationes in hoc mundo species aromaticas, i. viros iustos & perfectos, vt sic puluerizentur per humilitatem, & vt sic sua virtus interior, & effectlo, & patientia declaretur, sicut patuit in Iob, & vtiq; inuicẽ melius vniantur & coniungãtur per cõcordiæ vinculum, et ut sic dulcius fragrent per bonam famam, et vt sic sint suis exemplis & documentis aliis medicinæ. Ideo dicebat Iob 7. cap. Ecce nunc in puluere dormio. et Cantic. 4. Veni auster perfla hortum meum, et fluent aromata illius. ¶ Ex puluerib. fiunt antidota et vnguenta carnis mortuæ corrosiua, sanitatis inductiuæ, et infirmitatis præseruatiua. Puluis est memoria mortis & carnis puluerizationis, ex qua pro certo anima ad sanitatem gratiæ reducitur, carro. superfluа, id est carnalis voluptas abstergitur, et peccatorum infirmitas præcauetur, quia in omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis. Ecclesiastici 7. Vel expone de humilitate vel pœnitentia. ¶ Myrrha & thus ad hoc puluerizantur, vt cremata in per carbones Deo offerantur, et exinde fumus odoriferus ad

ad Dei gloriam eleuetur. Sic verè boni & iusti teruntur per tribulationes, puluerizantur per humilitatem, super carbones incenduntur per charitatem, & sic Deo offerunť & imolantur, & ex eis exit odor odoriferus, idest deuota oro. pro. si. conspectum Dei, & sanctorum redolet atq; fragrat. Eccl. 50. quasi thus redolens in diebus æstatis. ¶ Ex puluerib. aromaticis confectis liniuntur corpora mortua, ne. s. putrefiant, vel in terram ac cinerem resoluantur. Sic verè ex dictis, & verbis sacrę scripturæ confectis expositis, & ordinatis, unguntur, & liniuntur per prædicationem mortui peccatores, ne. s. putrescant & dissoluuntur per damnationẽ æternam, & ne putrescant per uitia & peccata. Vel si uis puluerum, quæ per bonam famam redolent atque fragrant, & sũt peccatoribus medicina.

De Lapide quirim. Cap. 114.

Quirinus apud Vincentium legitur in Speculo naturali lib. 8. cap.

QVirim sm Dios. est lapis qui in nidis Vpuparum inueniatur, qui suppositus capiti alicuius dormientis, facit dicere & reuelare oĩa pectoris sui secreta, & quod omnia, dum dormiendo, & ideo magi diligunt illum lapidem, qm̃ p eum multa maleficia operantur, auget. n. mirabiliter fantasiã. Vpupa auis immunda est homo luxuriosus & delicio sus cuius nidus eius est taberna, lapis huius nidi est ebrietas, quã pro certo si quis sibi apposuerit, & dormierit in delicijs huius mundi, statim secreta sua pandet & reuelabit, quia sicut dicitur Prou. 31. Nullum secretum est ubi regnat ebrietas. Et ad literam auget somnia, & fantasmata, ideſt uanas affectiones, & æstimationes, & ideo magi. i. dæmones istum lapidem diligunt, quia multa maleficia. i. tentationes, & uitia per eũ operantur. Constat. n. q̃ per ebrietatem diabolus inducit homines in multa vitia, & peccata. Vel dic, q̃ upupa auis immunda est diabolus, cuius nido. i. in mundo inuenitur quirim vana gloria, quæ vere facit dici, & reuelari cordis secreta, quia facit occulta bona si qua sint, dici iactari & dilatari, et fanasias uanarum præsumptionum auget, cõtra illud Sen. qui dicit. Esto occultator uirtutum, sicut alij vitiorũ. Vel dic quòd hic lapis est timor Dei, qui facit reuelare, scilicet in confessione sua secreta uitia & peccata. Discooperi humerum, reuela crura, denuda turpitudinem tuam. Esa. 47. Et ideo valet magis, ideſt prædicatoribus qui incantant spiritualiter peccatores.

De Quanidro lapide. Cap. 115.

Quadras etiam dicitur hic lapis Alberto simili veri, & Quadrature horos sanitatis, ubi auctor Plinium allegat in hunc modum. Quadratus in Aegypto inuenitur similiter & in Aethiopia, & excellentior est.

QVanidrus est lapis vilis coloris, sed eximiæ est uirtutis sm Dios. & inuenitur in capite uulturis, & ualet contra quasliber causas nociuas, & vbera lacte replet. talis est sacra scriptura, quæ valet contra omnia nociua, & vbera, idest libbia replet lacte. i. scientia, & doctrina, quia. s. hominem eloquentem facit, & ideo in capite uulturis, qui optime odorat. i. intentione hominum deuotorum, qui odorãt æternam sanitatem, debet inueniri, quia licet sit uilis coloris quantum ad apparentiam exteriorem, tamen eximię est uirtutis quantum ad intelligentiam spiritualem. Sed cõtra dr. Iob 28. Nec inuitus est eam oculus uulturis. uel expone totum de contemplatione, & oratione. Vel dic q̃ hic lapis est eleemosyna, quæ pro certo valet contra omnia spiritualia & temporalia nocumenta. Eleemosyna. n. à morte liberat, Tob. 5. Etiam ubera. i. nomines misericordes replet lacte, tẽporalis prosperitatis. Luc. 6. Date & dabitur vobis. Deus. n. pluuius eis donat, qui alijs miserentur, quia fœneratur Deo qui miseretur pauperis. Prou. 19. Et ideo uultures. i. carnales peccatores istum lapidem, s. pietatem, & compassionem, & eleemosynam semper debent in capite intentionis hre. Luc. 11. Date eleemosynam, & ecce omnia mũda sunt vobis. Vel dic q̃ iste lapis est oratio, quæ tunc temporis est habẽda qñ à temporalis subuentionis deficit, & bona temporalia deficiunt per pluuiam & ardorem, vt virtute eius lac bonorum temporalium augeatur.

Capitulum. 116.

Ranni legendum est, ex Vincentio. Tu uide Germolaum in corollario cap. 941.

RAm. i. bolus Armenicus, vena est terræ quæ virtutem habet constringendi sanguinem, vndecunque fluat, naturæ enim frigidæ est & siccæ. Talis est munditia, & abstinentia, in qua est frigus diuini timoris, & siccitas, ideſt carnis maceratio. Ista enim habet potestatem restringendi uentrem, & sanguinem, ideſt omnes gulæ, & luxuriæ voluptates.

Capitulum. 117.

Vide num eadem sit hæc gemma cum Aſtroite, quam Aristobolon Sudines apud Plinium oculis piſcium similes esse dicit, nam nihil apud alios reperio.

RAben est lapillus qui in capite cancri reperitur, & est rotundus & mollis sicut pupilla piscis, frigidus est & humidus, virtutemq́; habet contra morsus scorpionum, & canis rabidi, & mundificat dentes, & est planus exterius & interius concauus. Talis est vir perfectus, quia planus est p simplicitatem, & ueritatem, & deuotionem, rotundus per obedientiam, & subiectionem, & ideo talis suis uerbis, & exemplis est aliis medicinalis, quia contra morsus uenenosos tentationum interiorum, & tribulationum, & detractionum exteriorum, scit alios addiuuare, & dentes, i. detractores corrigere, & purgare. Ecclesiast. 28. Altissimus de terra creauit medicinam.

De Sapphiro. Cap. 118.

SApphirus est lapis cerule⁹, cęlo sereno simillimus in color, cæteros excellit specie & valore, ideo gemma gẽmarum in lapidario appellatur, ſtellam habet relucentem per cuius refulgentiam eius, uirtus & efficacia declarat. Ali qñ autem habet quosdam pulueres aureos intermixtos. Hic multas & innumerabiles habet uirtutes, quia uirtutem hẽt discordiarum reconciliatiuam, caloris & ardoris interioris refrigeratiuam, si scilicet iuxta cordis uenas pulsatiles appendatur, quia sicut dicitur in lapidario, hic membra vegetat, & integra membra reseruat, febris ardorem refrigerat interiorem. Talis est per omnia beata Virgo, quia verè cœlo, ideſt Deo fuit cæteris uiuentibus, similior quantũ ad virtutes, & perfectiões. Nam ista omnes alias creaturas excellit, & in specie bonæ conuersationis, & in ualore uirtutis & perfectionis, quia verè illũ qui est ſtella candida, splendida & matutina, (Apoc. 22.) ideſt Dei filium in seipsa continuit, & portauit, & virgo virginum dici potest, Nam ipsa habet pulueres aureos, ideſt occultas virtutes & perfectiones per quas rutilat sicut aurum. Hæc ergo habet uirtutem recõciliationis, quia uerè per eam reconciliatus est Deus cum humano genere, & etiam ipsa cum Deo quotidie peccatores reconciliat, & concordat. Membra etiam. i. fideles qui membra sunt ecclesię, uegetat per suam gratiam atque nutrit, q̃ ea seruat integra & illæsa contra tentationes. Nam quando circa cor suspenditur, tempore accessionis. i. tentationis, per deuotionem. s. & amorem, tunc ardorem interiorem. s. concupiscentiam carnalem, & temporalem refrigerat per suam gratiam atq; sedat. Eccl. 18. Ardorem refrigerabit ros. Vel dic q̃ sapphirus est uirtus concordiæ & benignitatis, quę pro certo qñ super cor alicuius ponitur, tunc ardorem iracundiæ temperat, & discordes reconciliat & concordat, quia uerbum dulce multiplicat amicos, & mitigat in inimicos. Eccle. 6. Vel dic de Christo qui tentationes sedat, & peccatores Deo patri reconciliat, & membra etiã temporaliter & spiritualiter vegetat per gratiam & humẽtat, si. s. circa cor per amorem, & deuotionem ponitur & ligatur. Ideo dicit ipse Can. 8. Pone me signaculum super cortuum. ¶ Inuenitur sapphirus aliqñ in mineris laxuły, & in ipsis uenis & mineris sapphiri aliquando lapis reperitur qui carbunculus à plurib. nominatur, sm Diosc. eo. l. q̃ nasci uenis ipsius perhibetur. Et ideò ex natura sapphiri creditur esse carbunculus quadam fauilla cerulea obumbratus. Carbunculus est Christus, propter ardorem charitatis. Sapphirus est beata Virgo. In uenis ergo sapphiri, ideſt in utero virginis bñdictæ fuit inuẽtus carbũculus Dei filius p incarna-

nationem, & iõ pro certo mater carbunculi.i. Dei mater, & genitrix nũcupatur, quia verè ex natura & puris sanguinib. istius sapphiri ipse carbunculus Christus cõtraxit illas fauil las ceruleas quas circa se habet.i. illam carnem humanã cui est vnitus, quam. s. ex Virgine Maria Matre suajibi sumpsit vn de ipse potest dicere. In vtero matris meæ figurat⁹ sum caro
3 Sap. 7. ¶Sapphirus virtutem habet confortatiuam, vnde valet contra tremorem cordis, uirtutem etiam habet restricti nam, & lætificatiuam, vnde valet ad sanguinem, de narib. & sudorem de corpore stringendũ, sicut dr in lapidario. Talis est spes de æternis, quia verè ille est quæ tristitiam, & despe rationẽ tollit, & mũdi desolationes, & tribulationes cõfor tat & timorem serpilem tollit. Ps. Sperate ergo in eo omnis congregatio populi. Sanguinem insuper mundanæ volupta tis, sudorem etiam venarum affectionum habet penitus re frenare. Vel dic, q̃ sapphirus est abstinentia vel pœnitentia, quæ sanguinem, & sudorem. i. carnales affectiones eliminat acq; rollit. Matth. 9. Siccatus est fons sanguinis eius. ¶Sapphi
4 rus apostematum reprimit inflaturas, & maximè valet con tra anthracem, quod est apostema venenosum, quia eius ve nenositatem, et fumositatem ad cor ascendere non pmittit, & hoc certum est ẽm Diosc. Talis est virtus humilitatis, quia verè omnem inflaturam, & tumorem superbiæ reprimit at que sedat, anthracem ẽt (q̃ pp ardorem maximum est vene nosus). i. furorem & ardorem iracũdiæ & crudelitatis repri mit, & eius fumũ. i. ipsius malos motus & affectiones ad cor ascendere non permittit, quia verè vir humilis (q̃. s. conside rat causas humilitatis suæ. s. natiuitatẽ, mortẽ, infernũ. &c.) non faciliter dat cor suum nec in superbiam, nec in irã, iux ta illud Eccl. 28. Memento nouissimorum, & desine inimica
5 ri. ¶Sapphirus vim habet veneno contrariatiuã, nã si araneã in pyxide posueris, & verum sapphirum in eius orificio ali quãdiu tenueris, aranea virtute ei⁹ victa quasi subito morie tur. Talis est oratio vel cõfessio, quia verè si ipsam in ore tuo tenueris, statim aranea. i. pctm̃ mortale quod est í pyxide cõ scientiæ, destruetur. Vel dic q̃ hic est Christus vel beata Vir go, vel etiam quilibet sanctus, qui q̃ in ore tenetur per de notionẽ, orationẽ & inuocationem, tunc araneam pyxidis .i. tentationem & pctm̃ cordis, vel tentationẽ carnis interfi
6 cit atq; necat. ¶Sapphirus vim habet oculorum confortati uã, quia scriptum est in lapidario. Ex oculis sordes tollit, de
7 frõte dolorẽ. Talis est fides quia vere de oculo intellect⁹ tol lit sordes. i. hæreses & errores, & ipsum sanat per discretio nem illuminat & extergit. ¶Sapphirus tollit dolorẽ de fron te, & vulnera sanat. Sic pœnitentia de fronte. i. de conscien tia (quæ Deo apparet, tollit dolorẽ remorsus, & vulnera, q̃ occidũt animam. i. pctã sanat. A vulnerib. tuis sanabo te Hie.
8 30. ¶Sapphirus credit ualere, ẽm antiquos) ad responsa diui na obtinenda, & ad gratiam à diis impetrãda, qñ. s. præsens est qñ quid a diis petitur. Et sicut dr í lapidario. Hic lapis ut perhibent, educit carcere uinctos. Obductasq; fores & vin cula tacta resoluit. Fertur & ad pacem bonus esse concilian dam. Sed qui portat eum, castissimus esse iubetur. Nã pp im munditiam portantis uirtutem suam perdere cõsueuit. Iste etiam oculos confortat, mentem lætificat, amorem sedat, vlcera sanat, uenenosa necat, facit hoiem audacem & victo rẽ, animum in bonis firmat, tollit inuidiã, facit hominẽ hu milem & benignum. Talis est per ea beata Virgo, quia verè si volumus à diis. i. à Deo & Angelis aliquid impetrare p ora tionẽ pro certo nos debemus adhibere istum lapidem. s. Vir ginẽ Matiam, per eius memoriam deuotionem & oſonem, quia uerè eius præsentia nobis Deũ, & Angelos placat, & fa cit quod petim⁹ obtinere. Figura de Hester, per citius inter uentionem Iudei Assueri gratiam habuerunt. Vinctos etiam de carcere, i. illos qui sunt in carcere diaboli. i. in statu pctí, & cathenis & vinculis malæ consuetudinis & complacen tiarum sunt ligati extrahit & educit. s. per suam intercessio nẽ & oſonem. Exemplũ de Theophilo. Esa. 45. Portas æreas conteram, & vectes ferreos confringam. Hæc etiam oculos confortat per suam bonã conuersationẽ, dulcorem & con passionem, quia delectabile est oculis videre solem. Eccl. 11. Mentem etiam tristem & desolatam lætificat, tumorẽ superbiæ ulcera luxurię, venenum malitiæ & inuidiæ sanat, tollit & abstergit, facit hominem audacem ad bonum aggredien dum, victorem etiam contra tentationẽ & tribulationes hu milem parites & benignum, quia verè beata Virgo qñ deuo te requiritur, seruitur, & honoratur, hęc oĩa beneficia suo tribuit, seruitori, si tñ castè, & puro corde, & corpore portet ur, & requiratur, q̃ a si sit immundus, & luxuriosus, virtutẽ eius non percipiet imò perdet. vnde ad Titum. 1. Coinquina tis. n. & infidelibus nihil est mundum. ¶Sapphirus discordes conciliat, ardorem sedat, sanguinem & sudorẽ stringit, cor & mẽtem lętificat desolatam, tumorem apostematũ sedat, venenosa occidit, vinctos dr de carcere educere & tacta vin cula dissipare. Talis est pnitẽtia, quia per eã discordia Dei & peccatorum tollitur, & inuicem reconciliantur, sanguis etiam & sudor carnalis uoluptatis per eã abstergitur, ardor tentationis extinguitur, hęc etiam tumorem superbię, vene num detractionis inuidiæ & malitiæ, & vlcera luxuriæ ad sa nitatem perducit, & uincula peccatorum per eam frangũ tur & dissipantur, & peccatores de peccati carcere liberan tur, & sic mẽtem desolatam, & desperatam merito lætificat, & confortat, quia. s. stimulos conscię timorem mortis & de sperationis pellit, & spẽ salutis & gloriæ introducit. Poiam ergo agite, appropinquabit. n. regnum cœlorum. Mat. 3. Lu. 30. Mar. 1. Vel expone de Christo, qui vinctos peccatores de carcere diaboli liberauit, & cathenas peccatorum dirupit & confregit, & maximè in passione, vbi captiuos & uinctos q̃ erant in cathenis inferni, liberauit penitus & absoluit. Iõ Zac. 9. Tu autem in sangnine testamenti tui eduxisti vinctos tuos de lacu in quo non erat aqua. Et adiunge si vis. §. supra de charitate. ¶Sapphir⁹ est lapis preciosus, valẽs cõtra mul
10 tiplicia nocumenta, ucruntamen oportet q̃ ille qui potat eum, sit castus, quia si immundæ & luxuriosæ sit vitę, sapphi rus circa eum virtutẽ suã perdet, nec aliquid operabitur aut valebit, sicut dr in lapidario. Sapphirus iste significat bona opera vel deuotionem ad Deum vel sanctos vel etiam scię tiam diuinã, quæ pro certo omnia sunt preciosa apud Deũ & virtuosa. Sed verè nisi homo qui habet ista, teneat castam vitam, nihil sibi prodest, quia per infectionem, & imũditiã luxuriæ quicquid habet de gratijs & virtutib. dissipat, & ad nihilum reputat. Vnde Hieron. in epistola. Quacunque vir tute polleas, quibuscunque bonis operibus niteas, si cingu lo charitatis careas, omnia per terram trahes.

De Smaragdo. Cap. 119.

SMaragdus est lapis viridis coloris, ad virorem cuius ali qua herba vel lapis non attingit. Nam præ virore aerem inuiridat contingentem, & viroris radios circumittit, ita q̃ nec ẽt fulgore solis viror ipsius hebetatur, & q̃si est bũcer sus & politus, tunc more speculi imagines repræsentat, vt dicit Isid. Nero cæsar (inquit idem) gladiatorũ pugnas í sma ragdo spectare cõsueuit. Charissimi, p virorem qui summè inter colores delectat visum, intelligo honestatẽ, q̃ visus a liorũ, & spectus reficit & delectat. Smaragdus est vir perfe ctus, qui pro certo debet hr̃e virorẽ honestatis, & dare q̃ ra dijs solis. i. prosperitate mundana perfundatur, nunquã cẽ dẽt omittere istum uirorem. s. uirtutem honestatis, imò dẽt tergi per pniam, vt sic efficiatur aliorum speculum, & ex emplum, vt sic imago cuiuslibet in eo reluceat, hoc est dictum q̃ per comparationem ad vitam suam, alij cognoscant qua les sunt. s. mali uel boni, sibi similes vel dissimiles. Exemplũ cat de quolibet sancto. Sap. 7. Candor. n. est lucis æternę, &c. Vel pes istũ lapidem qui præ ceteris viret, intelligo purita tem naturæ angelicæ, ad quam. i. ad cuius similitudinẽ, alia herba uel lapis. i. alia quæcunque creatura nõ attingit. Istius sunt specula polita & munda, ẽm Dionysiũ, in q̃b. imagines & notitiæ, et species rerũ naturaliũ relucẽt, q̃. s. ipsi cogno scunt: es per spẽs innatas, ẽm aliquos, vel imago. i. Dei et tri nitatis í eis relucet & apparet. Sũ. n. speculũ sine macula, et imago bonitatis Dei. Sap. 7. ¶Meliores smaragdi de Scythia veniũt, ẽm Isid. Nã ibi colliguñ, et inueniuñ, et maximè in vento, a quilonari, quia tunc per uentũ istum arenæ discoo periuñ, et sic apparent lapides, et smaragdi. Scythia regio frigida signãt ista rum aduersitatis, a quilo uentus durus, et frigidus signãt mundi tormẽta et tribulationes. Illi ergo sma ragdi. i. viri sctí, et perfecti q̃ veniũt de Scythia. i. de statu ad uersitatis sunt aliis meliores. Nã vẽtus aq̃so. i. tribulationes mũdi et aduersitates ab eis reiiciũt arenam. i. mũdi diuitias, prosperitatem, et ideo sunt alijs puriores, et meliores, sicut patuit

patuit in martyribus, & patet quotidie in Christi pauperib.
1 Fœnus enim a quilo diffipat pluuias. Proueib. 25. ¶In Aegy po infodinis ærarijs inueniuntur, quandoque smaragdi. q̃ tamen nunquam artingũt ad aliorum decorem, & hoc quia semper quibusdam maculis terreis sunt infecti, & æri vel plumbo vel sali similes notas habent. Aegyptus est mundus, qui ardore auariciæ, & luxuriæ est penitus. Licet ergo in Ae
2 gypto. i. mundi prosperitate inuenianter smaragdi. i. aliqui uiri inter mundi diuitias & metalla, isti tamen pro cer to semper sunt alijs deteriores, ideſt minus boni, quia, scili cet quasi impossibile est quin ex ære plumbo & sale, ideſt ex armundi diuitijs quas administrant, contrahant aliquas no uis ideſt aliquas maculas vitiorum, quia si diues fueris, non eris immunis à peccato. Eccle. 11. ¶Licet smaragdus sit natu raliter viridis, tunc tamen maximè fulget eius viriditas, qñ mero vel oleo abluitur & lauatur secundum Isid. Sic verè li cet omnes boni naturaliter vireant per gratiam, & honesta tem, illi tamen qui mero spiritualis iocunditatis, qui oleo misericordiæ, & pietatis seipsos abluunt atque lauent sunt meliores, & pulchrioris etiam honestatis. Gene. 49. Lauabit in vino stolam suam. ¶Smaragdi propter suam præciosita
3 tem sunt hominibus vtiles, veruntamen in Scythia propter gryphorum immanitatem, ad eos rarus hominum est acces sus. Vide de gryphibus. Smaragdi sunt virtutes, quæ pro cer to sunt hominibus vtiles & valentes & spiritualiter & tem poraliter, sed verè tanto est in mũdo isto gryphorum. i. cru delium dęmonum immanitas, tentatio, scilicet & maligni
4 tas, pauci sunt homines qui virtutem copiam valeant adi pisci, quia. s. propter tẽtationes dęmonum prohibẽtur. ¶Se cundum Diosc. & lapidarium, hic lapis auget opes, & sanat lenticriteum, & morbum caducum, & dat in causis persua sibia verba, si ad collum teneat eum quis suspensum, visum confortat, memoriam acuit, lasciuos motus refrenat, con tra illusiones dęmonum valet, sanguinem sistit, valet ad diui nandum. Talis est per omnia gratia Spiritus sancti, quia re vera, ipsa auget opes virtutum & meritorum, & sanat hemi criteum. i. febrem peracutam auaritię, & morbum caducum superbiæ, & dat verba placentia. i. in oratione, & memoriã acuit. Sin gratiarum actione, quia facit recordari beneficia ideo vobis data, visum intellectus & cogitationem cõfor tat per fidem, & discretionem, lasciuos motus luxuriæ repri mit per castitatem, illusiones, ideſt tentationes dæmonum refrenat, & sanguinem crudelitatis compescit, & iuuat ho minem diuinare, ideſt de futuris rebus, scilicet Paradisi & in fernicogitare. Vel dic quòd smaragdus est beata Virgo, pro per virorem suæ honestæ conuersationis, vel etiam quili bet vir perfectus, qui pro certo suis verbis, & exemplis vi sum aliorum recreat, & delectat, & in eis vitium luxuriæ refrenat.

De Sardio. Cap. 120.

SArdius lapis est rubei coloris, similis terræ rubeæ, cuius virtus est secundum Diosc. q̃ in conspectu eius & præsen tia onyx qui habet aliquas proprietates nociuas, nõ potest nocere, pellit timorem, & facit hominem audacem. valet contra incantationes. Talis est Christus, in Cruce sanguine rubricatus, quia veræ terræ rubræ, i. peccatoribus carnalib. fuit similis in colore, scilicet quantum ad naturam carnis. Quia misit Deus filium suum in similitudinem carnis pecca ti ad Ro. 8. Si quis autem lapidem hunc habuerit, ideſt si quis rubrorem, & passionem deuotè recordatus fuerit pro certo sibi onyx, ideſt mundus vel diabolus non nocebit, timorem etiam seruilem, tristitiam & desperationem pellet, & audax erit ad bonum aggrediendum, & malum tolerandum, & ab incantationibus dęmonum, & carnis vel mundi tentationi bus non lædetur.

De Sardonice. Cap. 121.

SArdonix ex duobus lapidibus nomen sumpsit. s. sardio, & onyphe, quia istorum duorum colores repræsentat. Nam iste tres habet colores. s. nigrum in imò, candidum in medio rubeum vt minium in supremo, hic solus in signan do de veræ substantia nil abstrahit, secundum Isido. Hic est Christus, qui nomẽ habet ex duobus lapidibus præciosis. i. ex duplici natura, diuina. s. & humana, ex quibus extitit cõ piatus, & tres habet colores. tres cõsiderationes quia. s. in ipso est diuinitas, anima & corpus, vel tres colores sun tres virtutes, quibus Christus principaliter splenduit. s. nigredo humilitatis, candor innocentiæ & puritatis, & rubor feruẽ tissimæ charitatis, & hic de cera cui appositus est. i. de mũdi diuitijs nihil penitus secum tulit, quia. s. per paupertatẽ vo luntariam omnia dereliquit. s. quãtum ad affectum, & relin qui docuit, & mandauit, dicens. Qui non renunciauerit om nibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Lu. 14. Vel de cera. i. de beata Virgine nihil virginitatis abstulit vel corrupit. Vel potest dici de quolibet sancto, qui est niger p humiliratem, cãdidus per castitatem, rubeus per charitatẽ, & nihil de cera. i. de bonis sibi commissis ad dispensandum, secum aufert per cupiditatem, sed omnia dimittit per volũ tariam paupertatẽ. Quod est contra auaros prælatos, q̃ bo na ecclesiæ sibi, & suis tribuunt. &c. Ge. 14. Nõ accipiam ali quid de oĩbus quę tua sunt. Vel dic q̃ hic lapis est essentia di
1 uina í qua sũt tres colores. i. tria supposita. ¶Sardonyx quot habet colores, tot habet valores, & cõpescit luxuriam, & fa cit hominem humilem, & pudicum, ẽm Isido. Talis est casti
2 tas, quæ plures habet colores honestatis, & reputationis, & luxuriam compescit, & hominem pudicum, & maturum, & humilem reddit. Expone si vis de honestate, in qua relucent plures colores bonorum exemplorum. Eccl. 43. Pulchritu dinem candoris eius admirabitur oculus.

De Gemma solis. Cap. 122.

SOlis gemma est lapis candidus, sic dictus, eo quòd ad si militudinem solis in orbe lucentis splendeat, & emi cet, vt dicit Solinus. Hæc est beata Virgo quia cum sit candi da per castimoniæ puritatem, radios tamen suæ gratiæ sem per emittit, & continuè nobis mittit, & gemma solis iustitiæ dici potest. Vel expone de qualibet virgine, quæ candi da est per castitatem, splendet per vitæ sanctitatem, exem plum & honestatem Fulgebunt iusti sicut sol. Sap. 3.

De Lapide selenite. Cap. 123.

SElenites est lapis viridis sicut herba, in quo apparet ima 1
go lunæ, quæ candido colore depicta, crescẽte luna cre scit, decrescente decrescit. Talis est amor mundi, in quo sp est imago lunę. i. quidam respectus ad lunam. i. ad mundi mu tabilem prosperitatem, quia secundum, q̃ lumen in luna crescit. i. secundum q̃ amicorum nostrorum plus abundat prosperitas, tanto maior eorum imago in corde aliorum præsentatur, q̃ si luna. i. amicus noster, & lumine prosperita tis defecerint, tunc verè in corde selenitis. i. falsi & mundani amici, imago eius. i. amor & reputatio imminuetur, quia diuitiæ addunt amicos plurimos, a paupere autẽ, & hi quos habuerat, separantur. Prou. 19. ¶Selenites est lapis virens cõ 2
tinens lunæ imaginem candidam, & valet ad recõciliandũ, & adiuuat phthisicos, & consumptos, secundum Diosc. Ta lis est beata Virgo, quę in se continuit imaginem lunę. i. Dei patris imaginem, s. ipsum filium, color eius fuit cãdidus per innocentiæ puritatem. Cãdor enim est lucis æternæ, & aspe culum sine macula, & imago bonitatis ipsius Dei. Sapien. 7. Ista igitur fuit viridis per honestatem, & Deo reconciliat peccatores, quibus etiã quia per vitia sunt consumpti, sum mè valet, quia. s. suis precibus illis humorem gratiæ restituit & restaurat. Vel dic de viro perfecto vel prædicatore, qui debet esse viridis continuè per deuotionem, & contempla tionem, et lunæ ideſt Christo vel cuilibet viro sancto simi lis per obedientiam, et per suæ conuersationis imitatio nem, et sic poterit suis doctrinis reconciliare Deo pecca tores. Ps. Veruntamen in imagine pertransit homo. Vel dic q̃ luna significat malos, mutabiles atque vanos, quibus pro certo fatui libenter se conformant, et eorum mores, et ima ginem in se portant. Vel dic quòd ista luna significat mun dum, cui mali religiosi, et clerici studentes se totis viribus cõ formare, et imaginem eius, ideſt mores, et habitus sumere, figurati in illis qui acceperunt imaginem bestiæ, et ideo mis si sunt in stagnum ignis. Sic verè qui mores, et imagines be stiarum, ideſt secularium in se accipiunt, finaliter igne in ferni peribunt.

De

De Stanno. Cap. 124.

1 STannum ſm Iſido. metalla mixta diuidit, & vnum ab alio diſgregat, & diſcernit, & cãdidi coloris atq; pulchri, & cum eo ſpecula temperantur, & ceruſſa qui eſt color candidus, ex eo generatur, & per ipſum metalla à combuſtione ſeruantur. Talis eſt bonus prælatus, quia verè ipſe debet eſſe candidus per caſtitatem, mollis per pietatem, & ideo ceruſſam. i. candorem caſtitatis debet in ſe, & alijs generare, ſ. verbis, & exemplis, & debet eſſe tantæ diſcretionis, q̃ ſciat metalla mixta. i. ſuos ſubditos diſgregare, quando per malã ſocietatem inuicem copulantur, & eos ab inuicem ſeparare, & inter eos debitè diſtinguere & diſcernere, & quis, & qualis ſit quilibet indagare. Diſcretionẽ habeatis mundi, & immundi. Leuit. 11. Et ideo ipſa ſpecula. i. ſubditos, & religioſos q̃ ſunt exemplar, & ſpeculum aliorum, debet temperare, & debitè gubernare, & eos à combuſtione ignis luxuriæ vel auaritiæ præſeruare. vnde Iudas ĩ canonica. Saluate eos
2 de igne rapientes. ¶Stanni ſubſtantia ſecundum Ariſtotelem ex ſulphure, & argento viuo componitur, & eſt album ſicut argentum, argenti tamen non habet valorem, & quando duo metalla ſunt coniuncta, tunc ſi ſtannum miſceatur, ipſa penitus ſeparat, diuidit & diſtinguit. Talis eſt hypocrita, quia in eo concurrit ſulphur luxuriæ, & fœditatis, argento viuum vanæ gloriæ & leuitatis, & ideo habet candorem, & pulchritudinem honeſtatis, ita quòd videtur eſſe argentum, ideſt bonus homo, licet non ſit. Et quia tales ſunt communiter reportatores verborum, & bilingues, ideo metalla mixta, ideſt illos qui ſunt mixti & coniuncti per concordiam, & amorem, ſoluunt per diſcordiam & diſiungũt, quia
3 vir verboſus ſeparat principes. Prouerb. 16. ¶Stannum metalla quibus admiſceatur, ſeruat à combuſtione. Sic bona perſona, & caſta illos qui ſunt in ſocietate ſua, ſuis verbis, & exemplis ſeruat ne comburantur per tentationes, & peccata, & finaliter per tormenta ignis infernalis. Eſa. 43. Flamma
4 non ardebit in te, quia ego tecum ſum. ¶Stãnum liquefactum, & bulliens omnia corpora frangit quibus admiſceẽ, quamquam ſolida ſeu dura. Sic verè illi qui ſunt liquefacti p luxuriã ſ. inflammati per iracundiam, oẽs illos qui ſibi miſcentur, & qui ſuã ſocietatem frequentant, per mala verba & exempla deſtruũt, quia q̃ cum ſtultis graditur, ſimilis efficietur. Vel expone ſi vis de carne ſicut ſupra de plũbo. §. caro. Vel dic q̃ ſtannũ eſt luxurioſa mulier. & c. ſicut ſupra. ¶Se
5 cũdum Hermetem, ſi ſtanno argentum viuum miſcueris, facit ipſum albeſcere, ſed poſt denigrat, & cõdemnat. Sic multi qñ eis adiungitur argentum viuum. i. correctio vel doctrina, albeſcunt per caſtitatem, & honeſtatem, quia aliqñ emẽdantur, ſed verè poſtmodum deſtruuntur per vitia & peccata, & denigrantur per malam cõuerſationem. Et ſunt nouiſ
6 ſima hominis illius peiora priorib. Mat. 12. ¶Ex ſtanno fit mium quando comburitur igne forti, &c. ſicut de plumbo. §.
7 tribulatio. ¶Modico ſtanno mediante, diuerſa inuicem iunguntur, & conſolidantur, & maximè quando ei vnctuoſum aliquid admiſceatur. Sic verè mediante viro iuſto, & perfecto diſcordes ad concordiam reuocantur, & maximè quando ſibi vnctio. i. gratia ſancti ſpiritus admiſcetur. Vel ſtannum eſt virtus benignitatis teneræ atque mollis, quæ omnia conciliat, & concordat. Ideo de bonis dicitur Zac. 4. Videbunt lapidem ſtanneum in manu Zorobabel.

De Sulphure. Cap. 125.

1 SVlphur eſt vena terræ, naturæ igneæ, & calidæ. cuius ardorem aqua quamquam frigida ſentit, quia trãſiens venas ſulphureas, colorem contrahit à ſulphure, & efficaciam, & odorem, & ideo fontes calidi, qui de talibus ſubterraneis meatib. ſcaturiunt, qualitates venæ ſulphureæ ſecum ferũt, ſm Iſido. Sulphur ſignificat bona mundi in quibus eſt igneitas auaritiæ & ardoris, quia verè licet q̃s ſit aqueus per pietatem, frigidus per temperantiam, & maturitatem, ſi tamen tranſeat per venas ſulphuris. i. per adminiſtrationem bonorum temporalium (quæ, ſ. non ſunt niſi venæ terræ) ſtatim p certo cõtrahit calorem auaritiæ, & odorem malæ famę, & iõ ratione iſtius ſulphuris multi ſunt hodie ſicut fontes calidi. i. multi ſunt qui ardore auaritiæ ſunt penitus inflammati. Nõne veſtimẽta tua calida ſunt cum perflata fuerit terra auſtro? Iob 37. Vel dic q̃ ſulphur fœtens eſt perſona infamis, & luxurioſa, quæ aquam frigidam. i. perſonã caſtam, lucidã & honeſtam, quando ſibi iungitur, & aſſociatur, per ſua mala exempla inflãmat per luxuriam & corrumpit, & valorẽ ſuæ perfectionis, & odorem ſuæ famæ & conuerſationis deſtruit, & immutat, quia qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Eccl. 13. Vide de fonte. ¶Sulphur ſm Iſid. igneæ eſt naturæ, & ideo ſup oĩa quæ ſunt ſulphurea, faciliter igne appoſita inflammãtur, & ideo in inſulæ Eoliæ quæ dicuntur eſſe ſulphureę, perpetuis incendijs ſemper ſpirant. Talis eſt ſulphurea fœtida caro noſtra, quia verè appoſito igne tẽtationis, faciliter inflãmatur, & ignitur; p malos luxuriæ appetitus, & ideo illæ inſulæ. i. illi ſtatus in quibus eſt multũ de ſulphure. i. de viris carnalib. incendio luxuriæ cõtinuæ cõflagrãt. Vel dic q̃ ſulphur eſt voluntas humana, quæ verè appoſito igne. i. data occaſione faciliter inflammatur per deſiderii, & mouetur, ſiue ad bonum, ſiue ad malũ. Vel dic q̃ ſulphur eſt anima luxurioſa vel amara, quę quia eſt igneę naturæ per luxuriam vel auaritiam, ideo faciliter inflãmat. ſ. poſt mortẽ igne infernali, & ꝓpter hoc illa inſula vbi eſt ſatis deſtructa ſulphure. ſ. infernus, vbi luxurioſi & auari deſcendunt, ppetuis incendijs ſemper flammat. Eze. 15. de igne egredientur, & ignis conſumet eos. ¶Quatuor ſunt genera ſulphuris, ſed vnum ſolum genus à medicis acceptatur, quod. ſ. dr ſulphur viuum, traslucidum atque clarum. Alia autem impura ſunt. Et ideo ad alios vſus valent. Sulphur ſignificat amorẽ, & affectionem, quæ verè igneæ eſt naturæ ſicut ſulphur, q. a. ſin ſe nõ ſiſtit, ſed ad alia ſemper tendit. Sed verè iſtius lapidis, ſunt multę ſpecies quia. ſ. homines diuerſimodè ſe diligunt, quia quidem fictè, quidam verè, quidam ꝓpter ſe, alij propter ſua, quidam ſm mundum, alij ſm Deum. Sed inter omnes iſtos amores nullus eſt medicinalis animæ, niſi viuus ſicut amor ſecundum Deum, & charitatiuus, q̃ dr ſulphur viuum, q. a. ſ. vita gratiæ informatur, omnes autem alij amatores ſemp habent aliquid impuritatis, quia alij luxuria ſunt infecti, alij auaritia, & ſic de alijs. Peccatores, n. diligẽtes ſe diligunt Luc. 6. Et ideo tales animæ non tribuunt medicinã, ſed magis toxicum & venenum. ¶Sulphur inflammatum ſpargit horribilem, pallidam & deformem, & colorem mortui repræſentat. Talis eſt caro noſtra, quia verè qñ igne luxuriæ inflammatur tũc fœtorem infamiæ, & fumum malæ famę emittit, à quibus facies. i. exterior apparentia, & cõuerſatio inficitur, & mutatur, & adiunge ſupra ſi visalibi. §. de carne. Vel dic q̃ ſulphur eſt peccatũ luxuriæ vel hypocriſis, q̃ quãdoque comitatur fœtor luxuriæ quo cum aliquis inficitur & corrũpitur, tunc facies eius per hypocriſim palliatur, ſicut patet de hypocritis, qui exterminant facies ſuas, vt appareant hominib. ieiunantes. Matt. 6. ¶Sulphur aliquãdo eſt purum & groſſum, & fœculentum, aliquãdo clarum lucidũ & purum, & ſm iſtam differentiam, ex ſulphure, & argento viuo diuerſa metalla differentia generantur, ſm Ariſto. Sulphur ſignificat homines, qui verè diuerſimodè variãtur, q̃ quidam ſunt puri, quidam impuri, quidam boni, quidam mali, & ideo ſm iſtorum bonorum bonitatem, & prauitatem, metalla quæ exinde generantur. i. filij qui à talibus procreãtur, differunt in ſpecie, & valore, quia vt communiter ſecundum qualitatem patrum variatur conditio filiorum, quia radix ſancta, & rami. ad Ro. 11. ¶Sulphur aliud viuum, aliud mortuum artificialiter efficitur. Eſt autem calidum & ſiccũ, & virtutem habet attrahẽndi, diſſoluendi & cõſumendi, et ideo tuſſim ꝓhibet, ſcabiem purgat, caducos iuuat, lethargicos excitat, venẽis obuiat, arteticos, et podagricos, et paralyticos iuuat, ſm Auic. Dioſc. et Plat. Sulphur q̃ de terra naſcit, ſigñat carnẽ, q̃ qñ cõburitur, et conſumit ꝓ calorem naturalẽ, tunc fœtet ad literã, et putreſcit, et iſta ẽt aliqñ vna, aliqñ mortua reperit, q. a nemo eſt q̃ ſp viuat. Eccl. 9. Per ſulphur aũt qd̃ fœtet, intelligo memoriã mortis, et fœtoris quã incurrit mortua caro noſtra, q. a verè memoria mortis hẽt virtutẽ attrahendi. ſ. ad bonum, diſſoluendi. ſ. cor ꝑ contritionem, cõſumendi. ſ. vitia et peccata. Nã ſi bene ſulphur. i. mortem in corde noſtro incorporauerimus, tũc procerto ſcabies luxuriæ, et pruritus inuidiæ minuit, mortus caducus ſuperbiæ ſanatur, et læthargus pigritię excitat, venenum malitię deponitur, et arterica parcitatis (quę manę contrahit)

obrahit) laxatur & paralyſis auaritiæ mitigatur. Memor ergo eſto quoniam mors non tardabit. Eccleſi. 14. Vel ſulphur eſt fœtor infernalis incendij, quia. ſ. ibi eſt ſtagnum ignis, & ſulphuris. Apoc. 19. Cuius receptio, & memoria & timor pœnitentiam habet attrahendi, &c. ſicut ſupra. Vel per ſulphur caldum intelligo pœnitentiam, quæ vrit & affligit, quæ vacuat omnia ſicut ſupra. ¶Per ſulphur quod horribiliter fœtet, & faciliter ardet intelligitur ardor inferni, vbi eſt ardor inextinguibilis & fœtor intolerabilis, &c. Vide Apoc. 14. c.

De Sale. Cap. 126.

SAl à ſaliẽdo dicitur, eo q̃ ab igne exiliat, licet. n. ſit igneę naturæ ex igne tamẽ refugit & reſultat. Sit autem ſal de aquis maris in extremis littoribus calore ſolis induratis, ali quando etiam ex puteis, ſalſis aqua hauritur, & per decoctionem fortem in ſal conuertitur, & mutatur, vt dicit Iſidor. Sal quo cibi condiuntur, ſignificat virum ſapientem, & pfectum, qui alios moderatur per prudentiam atque condit. Li
1 ber ergo iſte ſit igneus per charitatem, ab igne tñ tẽtationis
2 ſanitię, luxuriæ, & malæ occaſionis pro poſſe ſuo reſilit, & recedit. Recedite de medio Babylonis. Hie. 50. Econtra mulier fugiunt ab igne, & ſimiles ſunt ſali Siciliæ, &c. ſicut ſupra. §. de reſiduo. ¶Sal ſic efficitur, &c. ſicut ſupra. Mare
3 ſignificat mundum, propter fluctus tribulationum qui ibi ſunt, puteus ſignificat carnem, quia puteus profundus, &c. Prouerb. 22. Aquæ iſtorum ſunt peccatores. Peccator igitur à mari, & puteo. i. de ſtatu peccati extrahitur per conuerſionem & diuinam inſpirationem, & tunc ſol Chriſtus feruore & calore ſuarum tribulationum ipſum vrget per correctionem, & omnem humorem carnalitatis in eo deſiccat, & ſic eum conuertit in ſal. i. in virum iuſtum & perfectum alis vtens, & proficuum. Ideo viris perfectis ſic conuerſis dr Mat. 5. Vos eſtis ſal terræ. Et ſicut ſal ab igne reſilit licet ſit igneũ, &c. ſicut ſupra de tentatione. §. 1. ¶Aliquanddo inuenitur
4 ſal ſub arenis, ſunt etiam quidam montes de quibus fodiuntur, & falſi lapides, qui in ſal poſt modum confringunt, vt in Pannonia, & ſunt tãtæ duritiæ lapides illi, q̃ domus ex eis fabricantur, ſm Iſido. Arenę ſunt diuitiæ, montes ſunt dignitates & eminentiæ, quia verè & in diuitijs & in honoribus aliquando inuenitur ſal, viri. ſ. iuſti, & boni, & diſcreti. Miſcet illi primo ſunt duri per parcitatem, & obſtinationem, qñ cñ à Deo franguntur per interiorem contritionẽ, & exteriorem tribulationem, tunc fiunt ſal aliorum. ſ. conſtituti rectores directores & rectores ſuis exẽplis & doctrinis. Arenam, & ſalem, & maſſam plumbi facilius eſt portare. Eccle. 22. Lapis eſt in Sicilia quoddam genus ſalis quod contra naturã aliorum in igne fluit, nec ab eo reſilit, in aqua aũt crepitat, & rubea reſilit, ſm Iſid. Ignis eſt ardor tẽtationis, aqua eſt humor deuotionis. Sunt igitur qui ignem tentationum non declinãt, nec ab eo reſiliunt, ſed in eo per mala deſideria liquefiunt, ab aqua autem deuotionis reſiliunt, & qñ in ea ponũt
5 qñ aliquid quod ad deuotionem pertineat eis iniungitur, tunc vere per murmurationem, & impatientiam crepitant, & irritantur, & hoc eſt cõtra aliorum bonorum naturã quia boni ab igne tentationis, & mundani ardoris fugiunt, & in aquam deuotionis ſe mergunt, & ibi per cõtritionem penitus liquefiunt. Cant. 3. Anima mea liquefacta eſt, vt dilectus meus locutus eſt. Expone ſi vis econuerſo, & vide de Sicilia, & pro pigmentum intelligo tribulationem, in qua boni debent liquefieri per contritionem, & compaſſionem, per aquam intelligo mundi voluptatẽ & proſperitatem, aqua debent cõuerti & reſtituere. Eccl. 41. Quaſi à facie colubri fuge peccatum. Et hoc eſt contra naturam aliorum ſalium. i. peccatorum, q. d. Cã ignem tribulationis, & pœnitẽtiæ reſiliunt, & in aqua mũdanæ proſperitatis per diuerſa vitia liquefiunt. ¶Sal variat
6 in colore, quia aliquando album, aliquando ruſum, aliquando rubeum, aliquando croceum ſm Iſid. Inuenitur ẽt aliqñ ſic ſplendidum, q̃ ibi virgines ſpecuantur, ſ. in aliquib. partibus Siciliæ. Sic vere boni & iuſti aliquando variantur quantum ad colorem perfectionis, & virtutis., quia quidam ſunt nuli per pœnitentiam, quidam rubei per charitatem, alij alliati per callitatem, alij ſplendidi per honeſtatem. Vel dic q̃ religioſi & homines, alij variãtur quantum ad colorem & habitum exteriorem, quia quidam albi, alij rufi, alij varij. &c. qd̃ etiam patet de religioſis. ¶Sal variatur quãtum ad ſaporem, quia alicubi ſuaue, alicubi ſalſiſſimum, albi amarum reperitur, & quanto ſalſius, & amarius, tanto calidius. Et generaliter ſal habet virtutem diſſoluendi, mundificandi, & conſumendi. Nam ventoſitatem attenuat, humores ſuperfluos conſumit carnes putridas corrodit, & putrefactioni reſiſtit Talis eſt pœnitentia, quia vere in aliquibus inuenitur leuis, & ſuauis, in aliquibus autem acuta & fortis, quia diuerſi diuerſimode eam habent, ſed quanto quis eam habet amariorem, & fortiorem, tanto calorẽ diuini amoris participat ampliorem. Sal etiam pœnitentiæ diſſoluit per contritionẽ, mũdificat per confeſſionẽ, conſumit & rodit per ſatisfactionẽ. Hæc. n. exterminat vẽtoſitatem ſuperbię & vanitatis, humores deliciarum, et uoluptatũ carnes putridas luxuriæ et carnalitatis. Et ſicut ſm Iſid. ſale nihil vtilius reperitur, ſic nihil eſt pœnitentia vtilius animæ peccatrici. Et ſicut ſal ꝑ ſe mãducatum inuenitur ſalſum, & amarum, ſed in aqua modera
7 re ſumptum. vel cibis dulcibus admixtum, eius acuties non ſentitur, ſic verè ſi pœnitentiam cum aqua diuinæ cõſolationis, gratiæ et deuotionis miſcuerimus, ipſam nõ grauẽ ſed facilem inueniemus, alias autem amara, et importabilis inuenitur. Iudi. 5. Fontes amari obdulcati ſunt, et Exo. 5. ¶Sed
8 ſumme eſt hominibus neceſſarium. Nam ſale cibi condiuntur, et in eis ſapor delectabilis inducitur, et ſine ſale omnis cibus inſipidus inuenitur. Nã pulmentis dat ſaporem, et ꝓuocat appetitum. Sal itaq; eſt diſcretio, quæ pro certo hẽt ſummam uirtutem, quia per eã oẽs cibi. i. oĩa noſtra opera moderantur, et vt debitum ſaporem, et valorem habeant, condiuntur. Nam ſine ſale diſcretionis, et prudentiæ omnis cibus vel actus quamquam de ſe bonus ſit inſipidus, et inutilis reperitur. Nam quia diſcretio cõſiderat locum, tempus, modum, circunſtantiam, condicionẽ, ideo ſaporem dat actibus et ualorem, et omnium noſtrorum actuũ dr condimentum. Nam res quæ indiſcretè ſunt, licet de ſe ſint bonæ, non habent tamen valoris efficaciam vel virtutem Marc. 5. Bonũ eſt ſal habere ergo in vobis ſal, et pacem habetę inter vos.
9 ¶Sale ſm Iſid. appetitus confortatur, et ſale pecudes ad paſtum prouocantur et ad potum, et per ſal melius impregnãtur, & ſalis beneficio lacte, & caſeo plus dorãt, ſale carnes à putredine ſeruãtur, per ſal humores in corpore diſſoluũtur, ſtomachus mundificatur, carnis putredo, & corruptio deſiccaẽ. Talis eſt doctrina ſacræ ſcripturæ, quia uere qñ pecudes. i. auditores iſtum ſal ſibi in ꝑdicatione oblatum recipiunt, & ſibi incorporant retinendo, tunc appetitus eorum. i. affectus & deſiderium ad ꝛterna amplius uigorant, & cibum æternæ refectionis auidius deſiderant, & potũ gratiæ & deuotionis plenius ſumunt, & ſic ꝑ uirtutes, & merita melius impinguantur, et lacte miſericordiæ, & cõpaſſionis, caſeo bonæ operationis ditius fœcundantur. Nam ꝑ ſal bonę doctrinę, & ꝑdicationis, humores peccatorum diſſoluũtur per contritionem, ſtomachus conſcientiæ depurat, & mundatur per confeſſionem, & caro ſuperflua. i. carnalis uoluptas deſiccatur per ſatisfactionem, & pniæ maceracionem, & ſic caro a putredine uitiorum, & criminum doctrinæ beneficio ꝑſeruatur. Cætera ſalierunt. &c. Tho. 6. Ideo ad Colo. 4. Omnis ſermo ueſter ſale ſit conditus. ¶Sal qñ eſt exu-
10 ſtum, maiorem habet uirtutem, quia tunc ſumme carnẽ putridam corrodit, loca ſanioſa mundificat. ſal. n. uſq; ad interiora penetrat, & habet uirtutem mollificandi, & mordificandi uentrem, & humores cõpactos ſoluendi, & finaliter exire cogendi. Talis eſt uir perfectus, & maximè ꝑlatus, qa quando igne ſancti ſpiritus & charitatis, igne etiam pœnitẽtię & aduerſitatis eſt exuſtus, tũc maiores eſt virtutis & pfectionis, quia tũc carnem mortuam. i. carnales ſubditos vitagratiæ priuatos, corrodit per correctionẽ, & eos à ſanie luxuriæ et carnalitatis mundificat & depurat. ¶Sal habet vir-
11 turem penetrandi, &c. Sic contritio, quia uſq; ad intima cordis penetrat, et uentrem conſcientiæ remollit per deuotionem, et mordicat ꝑ diſplicentiam et repręhenſionem, et ſic humores compactos. i. uitia et peccata inuicem cõglobata diſſoluit, diuidit, et diſtinguit per ſeram diſcuſſionem, et ex actionem, et ſiceos repelit. ſ. a conſcientia per cõfeſſionem. Eccl. 1. Timor domini expellit peccatum. ¶Sal uirtutem ha-
12 bet uenenoſis humorib. reſiſtendi, quia cum oleo & aceto lichenas eſt ſcabiem ſanat, faciei etiã maculas abſtergit, et pruriginem et ſerpiginem tollit, ſi ſaponi fuerit mixtũ. hu-

moribus,carnalib.tentationibus &infectionibus resistit faciem conscientiæ mundificat,& pruriginem malorū desiderio rum tollit,si cum melle grīæ & deuotionis, & cum sapo-
12 ne dulcis cōsolationis fuerit intermixta.¶Sal in igne positū ab eo resilit,& ibi nō resoluitur, in aqua aūt positum statim dissoluit & liquescit.Tales sunt multi,quia si in igne tribulationum ponant,ibi per vitia nō soluunt, nec per mala desideria liquefiunt,si aūt in aqua mundanæ prosperitatis ponatur,statim liquescunt per mala desideria,& resoluunt, quia plus nocet bonis prosperitas quàm aduersitas. Naum.2.Portę fluuiorum apertæ sunt,& templum ad solum dirutum est.

De Lapide topatio, nam per t in penultima scribitur,non per z. Cap. 127.

1 TOpatius est lapis splendens & rarus, & fulgidus omnium gemmarum superans claritatem, cæteris maior & pulchrior.aspicientes delectat, & eo in thesauris regum nihil preciosius inuenitur. Tantæ enim magnitudinis (ſm Plin.)est inuētus,q̄ Ptolomæus Philadelphus ex eo fecit statuam quatuor cubitorum. Hic est Christus, cuius est splendor gloriæ inæstimabilis, qa omnium creaturarum superat claritatē. Nā præ sui ęterna claritate & pulchritudine aspiciētes beatos in patria,& cōtemplatiuos in via afficit & delectat In quem desiderant Angeli prospicere 1.Pet.1.Hic.n. est cæteris maior & dignitate & natura,quia ſm Iob 11.Altior est cęlo,profundior abysso,lōgior terra,& latior muri. Et hic duplicem habet colorē.i.naturam spiritualē,ſ.& corporalem & ideo Philadelphus.i. Deus pater vel spiritussanctus ipsum fecit imaginem quatuor cubitorum, quia Chris constat ex quatuor rebus,duabus.ſ.corporalib.carne & sanguine,& duab.spiritualib.ſ.aia & diuinitate, & ideo in thesauro regis æterni.ſ.in paradiso,nihil eo preciosius pōt esse nec etiam in thesauro regum terræ.In corde virorum iustorum·Preciosior est cunctis opibus,dr̄ de sapientia Dei. Pro-
2 uerb.3.¶Topatius est gemma clarissima, aliarū superans claritatem, gemmarū sibi obiectarum in se recipit claritatem, inspiciētes delectat, formā habet specularem idolum.n.in se receptum inuerium vr̄,sicut in speculo cōcauo.Talis est beata virgo, qa ista cęteris gemmis.i.sanctis clarius emicat & resplendet,& hoc q̄tum ad conscientiæ puritatem,quantum ad castimoniæ claritatem,quātum ad apparentiæ venustatem,& quantum ad sapientiæ syncericatem, & ideo non immerito debet inspicientes.i.deuotos, & contemplatiuos non modice delectare.Nam tantam habet sanctitatis & cōscientiæ claritatem,q̄ gemmarum aliarum claritatem.i.aliarum mulierum virtutem & sanctitatē superauit, qa nec primā similem vita est, &c.& gemmarum sibi obiectarum gratiam & splendorē reddit,& maximè in beata incarnatione vbi per suam gratiam spiritussanctus supervenit in eam,& p suam pūtiam Dei filius(qui est claritas Dei patris) in eam subintrauit.Ista.n.est specularis naturæ,quia est speculū sine macula Sap.7.Et ideo qñ Deus pater in eā respexit per suā gratiam, ipsa pro certo ad modum speculi eius imaginem .i.filium in seipsa recepit per beatam incarnationem, & eū tandem in natiuitate præsentauit homīib.& ostendit. Verumtamen istam imaginem receptam ostendit nobis inuersam,quia sicut in re inuersa illud quod est supremum, efficit infimum, sic vere in Christi incarnatione ista imago fuit inuersa,quia.ſ.Dei filius qui omnium rerum est superior dignitate, factus est inferior humilitate.Deut.28.Ipse descēdet, & erit inferior.¶Topatius sequitur motū lunæ,quia.ſ.maioris
3 est virtutis vel minoris ſm q̄ luna plus vel minus recipit incrementi.Et valet ſm Diosc.cōtra lunaticam passionem, & est topatus gemma splendidissima, & maximè qñ solis radijs est percussa,quæ aliarum gemmarum in se recipit claritatem,inspicientes autē summè reficit ac delectat.Topatius est virtus honestatis, quæ pręcęteris rutilat exterius p bo ni exempli dationem,& summè delectat inspicientes, quia vere pulchrum est videre personam honestam & maturam, & maximè qñ solis radijs.i. gratia spiritussancti repercutiē & illuminatur,in se etiam claritatem aliorum.i. bona exempla & virtutes quæ in alijs vider,per imitationem recipit,et sibi ea incorporat & adiungit.Per lunam ergo quæ mutabilis & variabilis,intelligo humanam voluntatem, q̄ verè sp

mutatur de vna cogitatione ad aliam,& cętera hmōi.Quāto ergo luna plus abundat in lumine grīæ Dei, tanto verę to patius.i.bona & honesta cōuersatio plus habet de efficacia, & virtute,quia parū valet bonitas exterior & honestas,nisi interius lumen cęlestis influat maiestatis. Ideo bona pśona dicit illud Iob 31.Vidi solem cū fulgeret, & lunā incedē tem clare &c.Quia sicut dr̄ Iob 8.Non pōt viuere carectū sine aqua.Et sicut topazius habet formam specularē,ita vere honestas est aliorum speculum,& exemplar.Splendor.n.est lucis æternæ,& speculum sine macula Sap.7.¶Topatius vadas bullientes cōpescit,& bullire non permittit,iram & tristitiam reprimit,& phrenesim, & mortem subitam expellit ſm Diosc.& Iapidariū.Talis est virtus benignitatis, quia vere illos qui per furorem,& iracundiā bullunt atq; feruent, reprimit atq; sedat,& ideo cōtra phrenesim,& iram.i.cōtra pctm furoris,& crudelitatis summe valet,& per consequēs mortem facit euadere sempiternam, quia vir iracundus suscitat iras, qui aūt patiens est, mitigat suscitatas.Prou.15.Vel expone de patientia.¶Topatius sanguinem stringit,& valet cōtra lunaticam passionem.Talis est abstinētia vel castitas quę sanguinem carnalis voluptatis restringit,& valet cōtra lunaticam passionem.i.contra mentis lenitatem, & mutabilitatem.¶Topatius gestatus sanguinem stringit,tristitiam tollit,& mortem subitaneam impedit. Sic beata virgo gestata per deuotionem, sanguinem luxuriæ restringit,& iracundiā sedat,& a morte subitanea nos præseruat. Exemplū de Nor mano flagitioso q̄ teiunabat sabbatum in virginis honorē, cuius caput ab inimicis subito truncatum,tñ cōfessum fuit. ¶Topazius sequitur motum lunæ,& ſm eam suam virtutem regulat & disponit,& cum sit naturæ specularis,imaginem tñ recepeam inuersam repræsentat.Tales sunt multę leues pśonæ,quia verè secūdum lunam.i. secundum mutabilitatē snæ vanæ voluntatis(ad Eph.1. Oīa operatur secundum consilium voluntatis suæ) vel etiam secundum lunā.i. secundū cursum mutabilis prosperitatis seipsos regunt.Eccl.27.Stultus autem ut luna mutatur. Et qñ aliquæ imago vel species eis offertur.i. qñ aliquod bonum exemplum vel mandatum tribuitur;ipsum p certo inuersum repræsentat, quia.ſ.totū faciunt contrarium omnium quæ viderunt, vel ab alijs audierunt.Mandata.n.dñi audientes omnia facere contraria. Iud.2.¶Plin.dicit q̄ si topatio pollas, ipsum obtenebras,& obscuras,si vero propriè naturæ relinquitur,tūc clarior,& speciosior inuenitur.Sic verè multi sunt qui sibijpsis relicti, nec linguis adulatorum politi,clari sunt & virtuosi, quia p adulationem polıantur,tunc sæpe fit q̄ cōcepto inanisgloriæ spiritu a claritate,i.a virtute quam habuerant obscurantur,& ideo.Exo.20.præcipitur fieri altare de lapidib.nō politis.Vel dic q̄ Deus,beata virgo & sancti ita sunt clari,& speciosi,q̄ si ipsos polire.i.commendare voluerimus, claritatē eorum magis minuimus,q̄ augemus claritasq̄e, & honor suus nullatenus conualescit per quancunq; politurā laudis quam lingua hominis sibi facit quinimò(ſicut dicit Gre.qc quid dici potest,eo ipso quod dici potest laudis diuinæ indignum est.Vel dic q̄ multi sunt qui si p prosperitatē, & gloriam poliuntur,a claritatē virtutum,et bonorum operū minuuntur,qui si sibijpsis relinquant,et in suo statu, et paupertate dimittantur,in claritate virtutum perseuerare nescirent,et iō Deus multos impolitos.i.ipromotos,rudes et pauperes sine opulentia et sine scientia dimittit,quia talem polituram ipsis non proficere sentit. Vel dic q̄ politura seu frē catura est correctio,quæ quamuis generaliter ꝓficiat,multi tñ sunt quos magis lædit q̄ iuuet,et quos magis obscurat quam poliat.Vel dic q̄ politurā est fama,etc.sicut supra.

De Lapide turcai,nam ita apud Vincentiū ex Arnoldo legitur, vnde auctorem nostrum hęc excerpsisse puto. Cap. 128.

TVrgogis est lapis flauus,qui usum confortat,et hilaritatem generat.Talis est vir perfectus, flauus et pallidus per pœnitentiæ macerationem, quia visus aliorum cōfortat per honestam conuersationem,et in eis hilaritatē efficit,et lętitiam spiritualem,scilicet suis verbis consolatorijs atque factis.Gaudete cum gaudentib,etc.ad Rom.12. De

De Terra sigillata. Cap. 129.

TErra sigillata est vena terræ medicinalis, cuius virtus est restringere sanguinem,& valet contra arteticam, & inflaturam,ſm Plat.Talis est humilitas, vel etiam memoria mortis,qñ.ſ.terra.i.corpus sigillabitur in sepulchro,quæ vere naturæ est restrictiuæ, qui per memoriam mortis sanguis voluptatis carnalis restringitur,inflatura superbiæ mitigatur,& arteтica pigritiæ penitus abdicatur.Ideo Eccl. 13.Memor est quoniam mors non tardabit.

De Tartaro. Cap. 130.

In maſculino legitur tartarus in lib. de proprietatibus rerum, vt ibi videre in horto ſanitatis.

TArtarum est fęx vini siccata contra dolium & est calidum & siccum,& virtutem habet laxandi mundificandi & consumendi,& valet contra serpiginem,scabiem, & capitis immunditias.Vinum est prosperitas & voluptas mūdana,cuius fęx & residentia significat pœnam æternam, quæ finis est mundanæ voluptatis. Tartarum ergo est calidæ, & siccæ naturæ,quia vere illa pœna est calida per ignem inextinguibilem,& sicca per absentiam oīs humoris, & voluptatis.Sed verè istud tartarum est modo medicinale.Illis q̄ ipsum hūt in memoria, quia vere per eius timorem homo laxatur per contritionem,mundificatur per confessionem, & consumitur per corporis & carnis macerationem,& pœnitentiæ satisfactionem,& sic à serpigine,& prurigine.i. à prauitu desideriorum carnalium liberatur.Ideo istam fęcē debent peccatores bibere per eius considerationem.Esa.41. & Eze.23.Calicę vini furoris dñi bibisti & potasti vsq; ad fęces.Illā etiam fęcem bibent in inferno sensibiliter illi q̄ modo nolunt eam portare mentaliter.vnde Ps. Fęx eius nō est euanuita,bibent omnes peccatores terrę.

Capitulum. 131.

VItrum ſm Auicennam est inter lapides,sicut stultus in terhojes.declinat.n.ad oēm tincturam. Nam qñ i fornace liquefit,in quemcunque colorem faciliter transmutatur,ita q̄ smaragdi vel hyacinti qñq; ſpecies repræsentat, & hoc accidit ex substantiæ puritate,q̄ in fornace acquirit, ſm Isid.Vitrum est homo,quia verè qñ in fornace diuinę dilectionis & contritionis, vel tribulationis conflatur, tunc contrahit tantam substantię.i.conscię puritatem, & habilitatem,q̄ à Deo in quemcunq; colorem bonæ,& honestę cōversationis facilitertingitur,& mutatur, ita q̄ per suā bonam conuersationem lapides preciosos.i.sanctos,qui præcesserunt repræsentat.Vestiui te multis colorib.Eze.16. Vel dic q̄ vitrum significat personam leuem,q̄ non seruat determinatum colorem, perseuerando.ſ. in vno proposito vel verbo,imo si qñ in fornace iracundiæ vel tēptationis vel mūdanę prosperitatis conflatur,statim à diabolo in quemcunque colorem.i.in varietatem propositi transmutatur. Istud patet in iracundis,qui subito veterum amicorum fiūt inimici,& illos,quos primo dilexerant,persequuntur.Patet in adulatorib. qui in fornace prosperitatis ad oēm colorem.i. ad oēm voluntatem aliorum per mendacia se conuertunt. Sap.16.Ad quod quisq; volebat conuertebatur. Applica cō trairacundos.Ezee.1.Cum euntibus bant, & cum stantibus habant.Quia.ſ.tales semper se solent cōformare dictis factis & voluntatibus aliorum, & maximè principum & magnatū.¶Vas vitreum pulchrius est cęteris & splendidius,facile tñ frāgit,nec amplius restaurat. Nā nisi faciliter frangeretur,pciosius,& nobilius q̄ vasa aurea putaret.Vñ dicit Isi. q̄ qđ fecit vitrū ductile & malleo reparabile.Vñ corā Tiberio Cęsare phialā vitreā quā fecerat,ꝓiecit, quā nō fractā sed plicatam malleo reparauit,quod videns Cęsar,statim eū iussit decollari,ne dum hoc agnitum esset auri pciositas deperiret,quia reuera si uasa vitrea nō frangerent, meliora q̄ aurea putarent,vt dicit ibidem.Charissimi, vas vitreum est prosperitas mundana,q̄ pro certo licet videatur splendida & gloriosa,tñ facile perditur.ſ.per mortem uel per tribulationem,nec tñ amplius restauratur,sed ista sui fragilitas facta est,ne vasa aurea.i.cęli gloria & vita æterna vilia putarentur,quia vere nisi mundi prosperitas cito perderetur,pditor quā eterna à fatuis putaretur.Vnde Ps.Pro nihilo habuerunt terrā desiderabilem.Vel dic q̄ vitrum est hypocrita,qu verè splendet exterius,& pulcher vr̄ per bonā suamcōuersationem,facilr̄ tū frāgitur,& destruitur per apostasiā,nec vnquā amplius restauratur,qa tales vt cōiter ad pœnitentiā minime reuertuntur,qñ cadunt, & hoc Deus patitur,ne tales reputentur ab hoīb. meliores quā vasa aurea.i. quā viri boni & iusti,qa verè si hypocritæ durarent, boni re ſpectu eorum nihilum putarentur.Thr.4. Filii Syon inclyti reputati sunt in vasa testea.Vel dic q̄ vas vitreū est diues mūdanus,q̄ vr̄ pulcher quātū ad ꝓsperitatē mundanā,& gloriam tpalē.vas aūt aureum est vir iustus & pfectus.Illi ergo vitrei mundani faciliter franguntur & dissipantur per mortē tpalē & æternā,nec tñ amplius reparant,qa nō reuertentur de tenebris ad lucē. Iob 15.Vas aūt aureū.i.iustus,etsi p mortē frāgatur,tñ à Deo in die iudicij restauraē,vt cū Deo perpetuo perseueret.Eccl.50.Tanquā vas auri solidum,ornatū oī lapide preciosо.Et hoc est necessarium,quia alias vitrei mundani diuites meliores putarent,q̄ aurei viri sancti. Vñ Cęsar & imperator Deus occidit illū.ſ.diabolū q̄ voluit facere vas vitreū durabile.i.pctōrum semper viuentem,dicendo Adā.Gen.3.Nequa quā moriemini,sed eritis sicut dij.
3 ¶Vitrū ergo est lucidū & pspicuum, & iō imaginum repręsentatiuū,qua pp & de vitro specula cōponunt.Talis est vir pfectus & honestus,qa iste rectè est speculū aliorū,quia.ſ.q̄libet pōt in eo videre imaginem suam,qa.ſ.per cōparationē ad statū & vitā eius,q̄libet pōt cogitare qs & qualis dēt esse.Vñ iustus (Sap.7.) speculum sine macula,& imago bonitatis Dei dr̄.Vel dic q̄ vitrum est sacra scriptura,q̄ clara & pspicua dr̄,pp oīmodā veritatē,qa.ſ.imagines rerū futurarum,vel imagines oīm bonorū documentorum, & exēplorum in ea dilucide cognoscuntur,& iō scriptura fuit figurata in mari vitreo quod fecit Moyses in introitu tabernaculi,vt ibidem sacerdotes ministraturi lauarentur,& speculatur.ut sic in scriptura viri ecclesiastici possunt accipere speculum & loturam.Vel vitrum est Paradisus,in quo est perspicuitas visionis,& claritas & puritas conditionis, & vbi imagines,Dei & sanctorum perfectè vīr in propria quiditate.Ideo dr̄ Apoc.21.Ipsa vero ciuitas aurum mundum simile vitro mundo & sequitur.Platea ciuitatis tanquā aurū,& tanquā vitrum perlucidum. Vel dic q̄ beata virgo q̄ recepit imaginē filii Dei & eum nobis repræsentauit &c.& adiunge ad §.Maria.Et sicut vitrum coloratur faciliter,sic uir perfectus colores uirtutum & perfectionum & bonorum exēplū faciliter recipit & ostendit. Vel dic q̄ nos debemus aliorum imagines,et bona exempla recipere per imitationē,et ea representare per bonæ operationis exhibitionē.
4 ¶Est quidam lapis dictus obsianus,seu obsidiana,de natura uitri,qui nunc uiridis,nunc niger inuenitur,de quo falsi artifices faciūt gemmas,quæ.ſ.sunt aliis similes in colore, sed nullatenus in ualore. Sic falsi artifices diaboli de lapideis peccatoribus faciūt uidere gemmas per hypocrisim et palliationem,qui licet in colore apparentiæ,non tñ in ualore pfectionis et uirtutis sunt similes bonis gēmis.i.uiris iustis.

De Lapide Vdachite. Cap. 132.

In exemplaribus quibuſdam legitur Vdachites & Vrachiten. quod eſt in capite ſequenti in alijs ydachites,ſeu parum id refert quoniam y ſæpe in V tranſit.

VDachites est lapis colore fuluus figura rotundus,qui in se continet alium lapillum, qui tinnire et sonare intra eum auditur,et hic lapis perpetuis aquæ fudorib.ſem per stillat, et ideo ab aliquibus creditur q̄ sit idem quòd enydros.uide supra.Talis est beata uirgo, quæ fuit rotunda et uolubilis per obedientiam, fulua per pœnitentiam. Nā ista intra se,ſin suo sacro utero, continuit alium lapillum preciosum.ſ.Dei filium incarnatum,et hic fudorem misericordiæ perpetuo nobis stillat.uide supra de enydro.

Videtur is lapis quem gratitem supra appellauit. Cap. 133.

VErachiten est lapis qui gestatus ab homine non mordetur à muscis,nec ab apibus infestatur, et creditur ualere contra uenenum,ſm Diosc.Sic est Christus,uel beata uirgo,uel ēt quicunq; ſanctus, quia si gestetur per deuotionem,

tionem, musca & apes. i. tentationes & dæmones vel malæ cogitationes homini non nocebunt. Nam hic contra venenum peccatorum valet. Vel dic q̃ hic lapis significat munera, vel adulationem, quorum alterum si quis secum portauerit, à muscis. i. à prauis balliuis & iudicib. non lædetur, & p correctionem ab his non pungetur. Donum. n. hominis dilatat viam eius & ante principes spatium ei facit Prou. 18.

Zimeniell azuri legitur apud Vincentium similiter & in horto sanitatis. Ca. 134.

1 ZVmeth idem est q̃ lapis lazuri, quædã. s. vena terræ medicinalis, quæ tanto melior, quanto colori cęletti vicinior, & valet contra multas passiones, primo aũt dẽt optimẽ teri, & multotiens ablui, deinde dari patienti. mire. n. soluit & purgat. Talis est sacra scriptura, quę optimẽ dẽt teri per expositionem, lauari per ois adulationis eliminationẽ, & deinde dari infirmo peccatori p prædicationẽ, & sic soluetur per contritionem, & purgabitur per confessionẽ, & ab infirmitate peccati sanabitur per satisfactionem. Lazurium, azur, sit de isto lapide vel de laminis argenteis & aceto sicut fit cerussa de plumbo. Vide supra, & expone si vis.

Apud Vincentium similiter & auctorem horti sanitatis zignites legitur non zingrites. Cap. 135.

1 ZIngrites est lapis vitreus, qui suspensus ad collũ, sanguinem stringit, mentis alienationem depellit, & apportus ad lignum accensum, eius flammam extinguit ſm Dios. Lapis iste signat abstinentiam vel castitatem, q̃ vitrea est per pnritatem, & sanguinem stringit, i. carnis delicias & voluptatem, & mẽtis alienationem, i. feruorem voluntatis reprimit, quia si ad lignum accensum. i. si hoi accenso p carnalia desideria adiungitur, iste lapis, virtus. s. castitatis vel abstinentia, flammam malorum suorum desideriorum & tentationum extinguit. Vel dic q̃ iste lapis est virtus benignitatis, q̃ flammam iracundiæ in aliis extinguit. Vel dic q̃ memoria mortis extinguit auaritiæ, & luxuriæ flammã, vel virtus patientiæ, quia sicut dr Prou. 15. Vir iracundus ꝓuocat rixas, qui autem patiens est, mitigat suscitatas.

LIBER DVODECIMVS de herbis, plantis & arboribus.

De Arboribus in generali. Cap. 1.

1 ARbor ſm Isid. dr ab aruis, eo q̃ in eis nascatur, & generaliter ſm Arist. duæ sunt arborũ spẽs. s. masculus, & fœmella, & hoc est verum in oi spẽ tã arborũ q̃ herbarũ. Et est masculus fœmina durior, solidior, ramosior, densior, siccior, & fructus ei⁹ maturabilior, sed breuior, & foliis est fœcundior, sed asperior, & hoc totum pp maiorem caliditatem, & siccitatem, q̃ partes plãtæ diuidit, secat & exasperat & deficcat, ſm Arist. Arbor est homo, sed duæ sunt eius species & naturæ, quidam masculi, & hi sunt prælati vel religiosi vel perfecti, quidã fœmelli, & isti sunt subditi respectu prælatorum, seculares respectu religiosorũ, imperfecti & pctores respectu perfectorum. Sed verè masculi isti sunt fœmellis isti validiores per constantiæ firmitatẽ, ramosiores per bonorum affectionũ multiplicitatẽ, siciores per pniæ uel abstinentiæ austeritatem, in foliis. i. in verbis asperiores per correctionis aspernitatem, in fructib. i. in diuitiis breuiores per voluntariam pauperatem, & hoc totum facit calor charitatis, siccitas pniæ vel austeritatis,
2 qua dẽt præ aliis abundare. ¶ Qui arbor est multum solida & cõpacta, tunc humor non finitur à siccitate fluere exterius, & sic minus abũdat talis arbor etiam in fructib. & in ramis. Sic verè in illis, qui sunt solidi per constantiæ firmitatem. s. in virtꝰ perfectis, siccitas diuini timoris, pniæ vel abstinentię vel macerationis non sinit humorẽ. i. affectionem interiorem exire exterius ad terrena. s. per vanos auaritiæ appetitus, sed ipsam resecat, & refrenat, & ideo hodie boni viri, & iusti nõ abundant in ramis ꝓalium possessionũ, nec in fructib. diuitiarũ q̃. a. s. sancti & boni erant in hoc mũdo quasi nihil hntes & oia possidẽtes 2. ad Cor. 6. ¶ Masculus discernit à fœmella (ſm Aluredum) per pullulationẽ citiorẽ. citius. n. pullulat masculus q̃ fœmella. Itẽ per odorem, quia mas odorosior est vt cõiter q̃ fœmella. Sic verè plati subditi. i. ad. gſam Dei. p quã sentiãt sua mala, vel sapientiã diuinã. i. gſam Dei. p quã sentiãt sua mala, vel sapientiã di
3 uinã, q̃ rectè sapiãt sentiãt & discernãt, & iõ Ec. 27. Nõ est populus sapiens, iõ non miserebit eius qui fecit eũ. Sed uelit hũc bene uim uegetatiuã. i. sapientiã terrenã & mũdanã, per q̃ accrahunt & acquirũt humorẽ terræ. i. diuitias tpa
4 lẽ. ad suũ nutrimentũ, quia ſm Luc. 16. Filij huius seculi sapientiores sunt filiis lucis in generatione sua. Vel dic, q̃ arbor est vir perfectus uel religiosus, qui non gnat carnaliter, quia seruat castitatem, nec mouet uoluntarię, quia subiacet obedientiæ Dei & platorum. Nõ fuit, q̃ moueret pennãtã. 2. Cor. 12. licet scindatur per tribulationẽ, ita eñ est patiens, quod sentit nec dolet ꝓ impatientiã & murmurationẽ. Qñ
5 crescebat & nutritur humore mundanæ ꝓsperitatis, non deficiebat recreatur per cõplacentiã & consolationẽ, q̃. s. ex prospera nõ deterrent. Iõ 1. Reg. 14. Tu es dñe mi rex sicut Angelus Dei, ut nec benedictione nec maledictione mouearis. ¶ Ois arbor hẽt in se uim seminariã, ꝓ quã facere põt
6 sibi, & suã spẽm in se esse debito cõseruare. Veruntn̄ ad hoc ꝓ ista uirtus exeat in actum, plurib. indiget. s. hyeme ad humoris seminalis aggregationẽ, itẽ verè ad eius emissionẽ calore soluente ad eius exterius attractionẽ & depuratio-
7 nẽ terra ad sui nutrimenti continuationẽ. Sic verè licet hõ habeat interius in corde fœmẽ. i. bonum ꝓpositũ, cogitationẽ vel affectionẽ, ad hoc tñ q̃ eam possit in actũ. i. in bonam operationẽ ꝓducere, necessaria sunt plura, & primo hyẽs. i. humus vel paupertatis vel pniæ uel tribulationis. i. ver. i. tantus cõsolationis, sol. i. lux spũalis gręæ & deuotionis, terra. i. humilitas ꝓ priæ terrenæ considerationis, & sic semen boni
8 ꝓpositi poterit aggregari, inspirari, vegetari, nutriri parieri & emitti, & sic erit hõ sicut lignũ q̃ plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tẽpore suo Secm Arist. sol est pater & terra est mater oium arborũ & plantarum, q̃ sol influendo calorem, se hẽt more pris, terrã ministrãdo humorem se hẽt loco mris. Plãte sunt fideles & boni, sed uerè istorũ pater est sol Chrs, q̃ calorẽ charitatis & gręæ eis confert, mr aũt eorũ est terra. i. ecclesia, quæ humore doctrinæ eos nutrit. Pater tuus amorre⁹, mater tua cathe. i. fixa. Eze. 16. Vel dic, q̃ terra est beata Virgo, q̃ humore suæ miæ nobis præstat, q̃. a re uera Chrs & beata Virgo sunt parentes oium fideliũ & perfectorũ. Iõ põt ipsa dicere cuilibet pctori illud Lu. 2. Ego & pater tu⁹ dolentes q̃rebamus te. Vel dic, q̃ sol significat charitatẽ, terra humilitatẽ, q̃ cerro sunt pr & mr. i. principium fundũ & origo arboris & herbarũ. i. uirtutum & meritorũ. ¶ Arbor humorẽ à
9 terra recipit ad sui nutrimentũ, & tñ ipsum nõ retinet sibi totũ, imo folia & fructus oib. annis emittit ad hoim alimẽtũ, renouat ẽt arbor vt cõiter oi anno. Sic uerè boni diuites & alij q̃ à terra humorẽ bonorũ ꝓpriũ recipiunt & acquirunt, non dñt eũ sibi totum per parcitatẽ & auaritiã retinere, imo dñt eũ ꝓ eleemosynas emittere, & pauperib. elargiri. Ficus, ꝓtulit grossos suos. Can. 7. Et sit potẽrũt cõtinuè renouari ꝓ gręs & virtutes, vel ẽt renouari, q̃ noua ꝓ veteribus, æterna ꝓ caducis, spũalia ꝓ terrenis recipient post hãc
10 uitã. Vel dic, q̃ arbor. i. hõ qui à terra. i. Deo recipit humorẽ gręm uel doctrinã, dẽt eũ ondere in foliis locutionum, & fructib. operationũ. ¶ Secm Arist. aial est planta multo nobilius. planta. n. alligata est terræ, & nõ hẽt motum in se, nec i
11 suis partib. nec hẽt diuersas partes diuersis officiis deputatas, docue in aiali est auris ad audiendũ, oculus ad uidendũ, & hoc q̃ plãta nõ hẽt aiam perfectã. Sic uerè aial. i. boni gręs & charitatẽ aiat & uiuificati, multo sunt plãtis. i. pctoribus infinibilib. meliores, quia verè plãtæ. i. pctores in malis cõ
12 tinuitate & iõ non hnt motũ bonæ operationis, nec eorũ partes. i. actus & affectiones sunt determinatæ uel ordinatæ, sed
13 cõfusæ penitus & ineptæ, a. s. nec loq uolẽdo nec in operãdo solent debitã forma & ordinẽ cõseruare, imo sunt sicut

terra tenebrarũ, in qua null⁹ ordo. sed sempiternus horror inhabitat Iob 10. ¶ Secm Arist. quædã arbores hnt gũmi vel
14 resinã, q̃ humor interior intrn abũdat, ꝓ pp sui abundãtiã nõ totũ põt cedere in arboris nutrimẽtũ & iõ sicut superfluũ, foras à nra expellit, & sic resina efficit, quæ ſm diuersas suas spẽs ualet cõtra uarias passiones. Sic uerè sunt q̃dã arbores. i. diuites q̃ sunt gũmosi, & glutinosi per pietatẽ, q̃a humor diuitiarũ suarũ, nõ totus conuertit in sui & suorũ nutrimẽtũ, nec eũ totũ expẽdit, imo eũ exterius emittit, & de eo faciũt gũmi. i. pias eleemosynas atq; dulces, q̃ vulnera tribulationũ & paupertatũ ĩ pauperib. sanant. Tollite resinã ad dolorẽ eius, si forte saneẽ Hie. 51. ¶ In arbore sunt uenæ inte-
15 rius in quib. seruat humor & ad partes singulas deriuat. Sũt ẽt nodi exterius, mediantib. quib. partes successiuæ gnæ inuicẽ colligant. Sic verè charissimi, in arbore ecclesiæ sunt venæ. i. pdicatores, q̃ humorẽ sacræ scripturæ continent & doctrinæ, vñ totũ corpus ecclesiæ uegetant a q̃ fouent. Sũt etiã ibi nodi. i. pacifici viri charitatiui, & perfecti, per quos aliq̃n concordant & nudant & uniunt, & charitate & concordia colligant. Vel dic q̃ arbor est aia, q̃ interius in corde debet hre uenas irbonas affectiones, humorẽ deuotionis & cõpassionis cõtinẽtes, quo spũaliter vegetent. Nodus ẽt dẽt hre. i. bonorũ operũ distinctiones exterius per q̃ successiue
16 crescat, vt per merita et uirtutes augmẽtet. ¶ Arbor hẽt interius medullã q̃ qdã uocãt eius uentrẽ vel uiscera, qdã cor arboris, q̃a. s. ibi humor decoquitur, et purũ ab impuro diuidit, vt fructus et folia ꝓcreent, q̃a ẽt in ea sicut in matrice humor, seminalis plantæ gnat, & inde vita arboris, sicut à corde vita ꝓuenit aĩalis. Qñ aũt humor deficit in ramis exterius, statim fit recursus interius ad medullã, sicut dicit Aludreus super li. de ueget. Sic verè ĩ arbore ecclesiæ est medulla, i. doctores q̃ humorẽ scię in se seruat, et mẽbris aliis administrãt, et inde purũ ab impuro. i. hæreticũ à sano diuidũt & seiungũt, & sic vitã gręæ toti arbori. i. toti corpori ecclesiæ caliter administrãt. 13. Viuificant aĩas q̃ nõ viuũt. Vel medulla est platus, q̃ dẽt esse, sicut medulla humidus per pietatem, mollis per benignitatẽ, albus ꝓ castitatẽ in quo ꝓ certo velut in uentre corde, vel matrice dẽt esse vita gręæ & deuotionis, semen scię uel lectionis humor clementiæ vel cõpassionis, et per eũ dẽt aliis. s. subditis tribui & trãsferri ac ẽt destinati, & iõ qñ in ramis & subditis est defectus huius humoris ad medullã. i. ad platos dẽt esse recursus, vt eis sicut à fonte accipiãt in suis necessitatib. supplementũ. Vñ Amb. in serm. Quicqd in plebe ac põt esse virtutis acgręæ de hoc sicut de fonte emanauit &c. Vel per humorem intelligę ꝓales diuitias, quas debent plati hre & in necessitate subditis dispensare &c. Vel per medullã intellige Chrm & dic per oia sicut supra. Vel dic, q̃ medulla signat pios diuites et medullosos, q̃ humorem diuitiarum ad hoc reseruãt, vt rami. i. pauperes necessitatis ꝓpe ad eos recurrãt. Iõ docebat Apos. 1. ad Thes. 5. Laboret manib. suis vt habeat vñ tribuat necessitatem patienti. Vel dic, q̃ medulla in ardore est cor vel uoluntas in aĩa, vbi continet humor affectionum, vltionum et cogitationum, sed verè ista dẽt esse uenter, q̃a ibi dñt coqui affectiones & cogitationes per discretionẽ & examinationẽ, & vnũ ab alio, purũ ab impuro, malũ a bono dẽt diuidi et distingui, anteq̃ ad opus exterius emittat. exinde ẽt dẽt derinari & influi fructus bonæ operationis, & foliũ honestæ locutionis, & flos bonæ cõuersationis, mot⁹ ẽt & vita gręæ & deuotionis. Iõ Prou. 3. Oi diligentia serua cor tuũ: qñ ab ipso
17 vita ꝓcedit. ¶ In arbore ex cortex ad interiorũ defensionẽ, & sui terminationẽ, q̃a ꝓ facit coriũ uel cutis in aĩali, hoc facit cortex in planta, vt dicit Isid. Sic verè in hoie requirit cortex. i. exterior bona cõuersatio, q̃ interiora contegat et defendat. s. gręs & uirtutes, & hoim terminet ꝓ bona opera, & ne per uiolẽtiã defluat, eũ arctet. Vel ꝓ cor intelligo platũ, q̃ dẽt alios. s. totũ corpus ecclesiæ circuire ꝓ discretionẽ, defendere à nocumẽtis uitiorũ ꝓpriũ tribulationũ ꝓ iudicialẽ ꝓtectionẽ, & terminare, regere. s. & arctare ꝓ correctionẽ. Vel dic q̃ cor exterior pniam, q̃ aiam interius defendit a uitiis et pctis, eã terminat & arctat ne exterius ꝓ uanas affectiones & defluat circũquaq;. Et sicut arbores, q̃ hnt durum corticem, multũ crescũt, & eleuant, sicut patet in pino, abiete ꝓ palma, & hoc q̃a humor non finitur de-
fluere in latum, propter durum corticem circunstãte, et sic

in altū cogit̃ eleuari, ſic illi qui duro cortice pniæ vel tribu
lationū inuoluunt̃, quo ad uirtutes. & merita p aliis augmẽ
tant̃, & in altū p contemplationẽ & actionẽ æternorū ſupe
rius eleuent̃, & hoc ꝙ a humor affectionū ſuarū dilatari cir-
cūquaq; ad tpalia nō ſinit̃, ꝙa p timorẽ & pniam reprimit̃,
& ſic dico ꝙ hẽt ſuperius ad æterna dirigi & leuari. Iob 40.
Circunda tibi decorẽ. i. pniæ macerationẽ, q̃. ſ. decorat atq;
polit̃, & in ſublime erigere per æternorū affectionẽ & cõce
ptionẽ, & ſpecioſis induere veſtib. per bonã cõuerſationẽ.
18 ¶Lignū & ſtipes eſt pars arborū fortior, ſolidior & rectior
& albior, q̃ à radice exiẽs, vſq; ad ſummitatẽ arbori ſe, ptẽ
dit, & oẽs ramos arboris in ſe portat, & à radice humorem
hauriẽs atq; ſurgens, ipſum ſtatim ad ramos nutriendos di-
rigit & tranſmittit. Et ſtipes ẽt q̃uis durus ſolidus ſit exteri⁹
interius tū hẽt medullam teneraꝫ atq; mollẽ, exterius habet
corticẽ, folia, flores, fructus. Et eſt ſtipes totius arboris fun-
damẽtū, & eſt ſtipes medius inter radicẽ & ramos. Et dr̃ li-
gnū, eo ꝙ faciliter accenſum ꝓbeat cito lumen. Dr̃ ẽt ſtipes
eo ꝙ p fortitudinẽ magis ſit ſolidū & ſtipatū, ẽm Iſid. Talis
eſt p oia bonus ꝓlatus & ẽt qlibet vir perfectus, & maximè
eccleſiaſticus vel religioſus, ꝙa verè ipſe eſt medius inter ra
dicẽ. i. Deū & ramos. i. populū. Deut. 5. Ego ſequeſter & me-
dius fui inter vos & Deū. Et iō à radice Deo debet ſurgere
p deuotionẽ, humorẽ doctrinæ & conſolationis, vel humo
rẽ ẽt tpalis ſubuentionis, quæ ſtatim dẽt ad ramos. i. ad ſub-
ditos mittere, eos. ſ. docendo, & eis tpaliter ſuccurrẽdo. Ip
ſe. n. totiⁿ arboris eccleſiæ vel collegii debet eſſe ſtabile fun
damentū, & ſua diſcretione, doctrina & ſapia dẽt ramos. i.
ſubditos portare in bonis operib. & in ſtatu gr̃æ vegetare.
Ego quaſi nutritus Effraim portabã eos. Oſe. 11. Et iſte pro
certo debet eſſe aliis ꝓfonis & ramis collegii ſolidior p cõ
ſtãtiæ firmitatẽ, rectior p iuſtitiæ æqtatẽ, albior p munditiæ
caſtitatẽ. Et licet ſit in apparentia durus per rigoris auſteri-
tatẽ, interius tñ in cõſcia dẽt hr̃e medullã. i. dulcorẽ & pie-
tatẽ. Nã q̃uis exterius rigorẽ oſtendat, interius tñ in corde
ſp dẽt benignitatẽ, charitatẽ & pietatẽ hr̃e. Vñ Aug. plus o-
peret charitas q̃ ſeueritas. Iſte ẽt exteri⁹ dẽt hr̃e corticẽ bo
næ cõuerſationis, folia ſanæ loquelæ & ꝓdicationis, & fru-
ctus bonæ operationis, & ſic dicẽt̃ lignū, eo ꝙ faciẽt debet
accendi per charitatẽ, & lumen bonorū exemplorū oñdere
aliis p uitę honeſtatẽ. Sed m ligna ſiluæ exardeſcit ignis Ecc.
28. Expone ſi vis p oia de viris perfectis, q̃ ſunt medii inter
Deū & pctores. Vel expone de Chriſo, q̃ medi⁹ eſt inter Deū
patrem & hoies, & totius arboris eccleſiæ fundñ &c. ſicut
19 ſupra Mediator Dei & hoium hō Chriſ Ieſus. 1. ad Tim. 2. ¶Ar
bor domeſtica niſi cultã fuerit, ſit ſilueſtris ẽt ſi bñ culta fue
rit, in domeſticã conuertiẽ. Expone hoc p oia ſicut de vinea
20 vel de roſa. ¶Quędã arbores faciũt oleũ & fructũ, & hoc pp
humorem vnctuoſum & aereum ſufficientem, q̃dã aũt nõ,
pp talis humoris defectũ. Sic verè in quibuſdã hoib. eſt hu-
mor. ſ. affectionis, vnctuoſus. i. dulcis, pius, & charitatiuus, &
iõ tales nõ tñ faciũt fructũ bonæ operationis, imò ẽt oleũ
eleemoſynarũ & cõpaſſionis. Alii aũt q̃ humorem unctuo-
ſum pietatis & dulcedinis in corde ſuo non hñt, oleo & fru
ctu iſto exterius ſæpe carent. Oleũ ergo de capite tuo non
21 deficiat. Eccl. 9. ¶Diuerſificantur arbores in forma, quia q̃dã
ſunt æquales, q̃dam vero non, quædam peſtiferum afferunt
fructum, quædã ſalubrem, q̃dã folia multa, quædam pauca,
quædã aſpera, quædam plana, quædã ẽt arbores hñt ſpinas;
q̃dã nõ, quædam hñt fructus rubeos, quædã albos, & q̃dã ni
gros. Sicr̃ de florib. Sed tota iſta diuerſitas prouenit ex diuer
ſitate humorũ interiorũ, & caloris diuerſimodè agentis in
humorẽ, ꝙa ẽm interiora arborum lignũ exterius uariatur.
Chariſſimi, per arbores intelligo hoies Mar. 8. Video hoies
quaſi arbores. Sed verè iſti diuerſimodè hodie variant̃, quia
nõ oĩs caro eadem caro &c. 1. ad Cor. 15. Quidam. n. ſunt æ-
quales per iuſtitiæ æquitatem, quidã inæquales per acceptio
nes perſonarũ, & iuſtitiæ iniquitatem. Irẽ q̃dã hñt ſalubres
fructus. i. opera bona & Deo accepta, alii aũt mala & peſti-
fera, quidã nigra. i. uilia & infamia ſicut luxurioſi, quidã ru-
bea & alba & pulchra & famoſa & honeſta, quidam ẽt hñt
ſpinas. i. pctã, quidam non, quidam hñt folia. i. uerba multa
ploquacitatem & garrulationẽ, aſpera per murmurationẽ
punctionẽ & impatientiã, innoluta p falſitatẽ & calliditatẽ
q̃dã aũt ecõuerſo hñt uerba pauca, plana, veracia, lenia &
benigna. Sed verè hæc oĩa ſic exterius in apparentia hoĩb.
22 uariant̃ pp varietatem humoris. i. affectionis quã intern⁹ for
nis, q̃ in diuerſis diuerſimodè inuenit̃, ꝙa gñaꝫ ẽm interio-
res affectiones, exteriores mores & cõditiones variant̃ & di
uerſificant̃. Eccl. 13. Cor hoĩs immutat faciem eius, ſiue i bo
no ſiue in malo. Vñ Greg. Per hæc quæ foris apparent, quid
intus lateat aperit̃. * Fructuum alii ſunt angulares, alii rotun
di, alii rubei, alii nigri, alii albi & hoc totũ ex diuerſitate hu
morũ & calorũ habet fieri, ꝙa ẽm ꝙ calor inuenit humorẽ
magis digeſtibilem, ẽm hoc fructum in ſuis conditionib. va
riat & diſponit. Et inde ẽt ſit ꝙ quidã fructus citius q̃ alij ma
turaneſcant. Sic verè quidam hoĩum ſunt angulares per conſtan
tiæ firmitatem alii rotundi per obedientiæ uelocitatẽ, alii
rubei per charitatem, alii nigri per humilitatem, alii albi p
caſtitatem, alii cito maturabiles per uitæ ſeueritatẽ, & mo-
rũ honeſtatem. Sed hoc totum ꝓcedit ex humore interiori
affectionis & gr̃æ, & calore diuinæ inſpirationis, q̃n diuer-
ſis diuerſimodè operanẽ. Diuiſiones. n. gr̃arum ſunt unus aũt
ſpũs diuidens ſingulis ꝓut vult. 1. ad Cor. 12. ¶Quidam fru-
ctuũ cito, alii tarde matureſcũt, & hoc, ꝙa qũ calor inuenit
humorẽ diſpoſitũ & bñ digeſtibilem tunc introducit citius
maturationẽ paret in ceraſo, & in moro. Si aũt humor groſ
ſus fuerit, cõpactus & indigeſtus, tunc ꝙa colori argenti ſi
cit̃ nõ obedit, neceſſe eſt ꝙ maturitas retardet, ſicut patet i
fructib. autũnalib. & ẽt eadẽ eſt rõ de cita uel tarda ꝓductio
ne foliorũ & florũ. Arbor eſt hõ, fructus eius ſunt opera bo
na & honeſta, folia ſunt bona verba flores aũt bona cõuer
ſatio, florida & decora. Sic uerè hæc oĩa citius in quibuſdã
q̃ in alis inueniunt̃, q̃ q̃dẽ citius acquirunt uitæ, doctrinæ,
conuerſationis et morum maturitatem et ſẽctitatem, q̃ a-
lii. Nã q̃dam ſunt q̃ hñt humorem. i. affectionem dulcẽ et di
geſtibilem. i. ad bonũ cõuertibilẽ, et calori. i. diuinæ inſpira
tioni et ꝓdicatorum monitioni et ꝓlatorũ correctioni faci
liter obedientẽ, et iõ tales cito ad maturitatẽ ꝓfectionis de
ducunt̃, dicentes cum Pſ. Præuenit̃ ja maturitate, et clamani.
Illi aũt q̃ humorem volũtatis & affectionis hñt groſſum, ru
dẽ, cõpactũ et obſtinatũ, et diuerſis monitis et inſpirationi
bus nõ obedientẽ, raro ad iſtã maturitatem ꝓpingunt q̃a nõ
in uerè iuuentutis, imo oportet ꝙ expectent uſq; ad auũnũ
ſenectutis. Et ſicut multi ſunt fructus, q̃ pp duritiã, et indi-
geſtibilẽ humorem nunq̃ matureſcunt nec uerè nec æſtate
nec autumno, et iõ frigore hyemis cõgelant̃, & ab hoib. nõ
colligunt̃, ſed ꝓ nihilo reputant̃, ſic multi ſunt, q̃ pp duritiã
& cõpunctionẽ & obſtinatione uoluntatis ſuæ nunq̃ veniũt
ad uitæ & morũ ꝓfectionẽ et maturitatẽ, ꝙa nec in uere in uẽ
tutis, nec i autũno ſenectutis imo i hyeme. i. i ſtatu poſt mor
tem ab hoib. i. Angelis. i. ſctis rõnabilib. nõ colliguntur i Pa
radiſum, ſed uelut inepti relinquunt̃, et frigori æternorum
tormẽtorũ dimittunt̃ et exponunt̃. Vñ Eſa. 37. Exaruit anteqũ
matureſceret. ¶Oĩs arbor gñaꝫ hẽt radicẽ, & eſt radix ſicut ca
put arboris, à quo regit̃, ſicut os arboris, quo cibat̃, ſicut
apes arboris, à quo portat̃. Nã radix à terra recipit et ſugit
humorẽ, et totus arboris nutrimentũ, et iõ ad modũ capi-
tis hẽt nodos. i. paruos ramos ſicut capillos, q. d. terræ adhæ-
ret. Radix ẽt à græcis dr̃ arboris eſſe vita, quia per eam nu
uit et uegetat̃ arbor. Chariſſimi, radix in arbore eccleſię eſt
ꝓlatus, q̃ dr̃ os arboris, ꝙa à terra. i. à Deo ſugere debet hu
morem deuotionis, gr̃æ et ſciæ, quo arborem eccleſiæ ue-
getet atq; nutriat, docendo, ꝓdicando et orando. Dr̃ ẽt uia
quia per eius doctrinã & exempla mortui pctores pergra-
tiam reuiuiſcunt. Mortuos ſuſcitate. Mat. 16. Dr̃ ẽt caput, ꝙa
. ſ. totam iſtam arborem habet more capitis gubernare. Dr̃
ẽt pes, quia. ſ. exemplis et doctrinis totam habet eccleſiam
ſupportare. Et iõ iſte debet hr̃e multos ramuſculos. i. mul-
tas bonas affectiones, quibus terræ. i. ipſi Deo adhæreat per
amorem, dicens cum Pſ. Mihi aũt adhærere Deo bonũ eſt,
vt ponere &c. Vel dic ꝙ radix eſt Chriſtus, qui medius eſt in
ter terram. i. Deum patrem, et arborem eccleſiæ, et iõ dr̃ ar-
boris os et, vita, quia. ſ. eam viuificat per gratiam, et cibat
per doctrinam. Cibauit eum dñs pane vitæ et intellectus
Eccl. 15. Et ideo ſibi ꝑt dici. Os noſtrum et caro noſtra es. 2.
Reg. Vel dic de prędicatione eius, quĩ cibat et nutrit alios
per doctrinam. ¶Arbor habet quaſdam partes ſuperfluas, q̃
non ſunt de eſſentia eiuſdẽ, ſicut ſunt folia et fructus, et ijs

ꝓ verali gñaliter iſta cadunt. Nã quia humor arboris non
bñ ſicit̃ cur pis intus, & extra, iõ retrahit eũ natura à partib.
exterioribꝰ. nõ neceſſarijs, ne deficiat i interiorib. & neceſſariis
ſuis. i. m. magis nitiẽ ſeruare interiora q̃ exteriora, & iõ hu
morẽ in neceſſitate, & frigore ab exterioribꝰ. ad interiora re
trahit, & ſic ceſſãte humore exterius, fructus & folia deflue
re permittunt̃ur. Sic verè hõ q̃nq; habet partes ſuperfluas. i.
diuitias, quæ q̃nq; in eo tm̃ abundant, ꝙ vltra neceſſitatem
ei ꝓfluere pñt dici, & ideo verè qñ venit tps hyemis, vbi
defectus fructuũ, & victualiũ. i. tps pauptatis vel aduerſita-
tis vel caritiæ, tunc dẽt iſtas dimittere, & erogãdo paupib.
emittere, & exinde humorem affectionis, & amoris retrahe
re, & p eleemoſynas eas paupib. erogare. Nã ab iſtis exterio
ribꝰ & tpalibus eſt humor affectionis retrahendus, ſicut à ſu
perfluis, & non neceſſarijs, & ad interiora. i. ad conſciam &
animam principaliter conuertendus, quia. ſ. iſta magis dẽnt
diligi & ſeruari, iuxta illud. Qũo poteris, ita iſto miſericors,
ne aũertas faciẽ tuã viſo paupere. Thob. 4. ¶Sed ſcitis q̃d
ſint quædam arbores, quæ habent humorem viſcoſum,
quia folijs exterioribꝰ. leuiter non retrahitur à natura, ſicut
patet in pino, & ſimilib. Qñq; etiam arbor eſt multum ſoli-
da, dura, & ſic impedit humorẽ retrahi à folijs, & ita ca
dere non ſinunt̃, ſicut patet in buxo, & ſimilib. Sic verè qñq;
homo habet humorem. i. affectionẽ viſcoſam per carnalita-
tem, eſt etiam compactus, & ſolidus per obſtinatam volun-
tatem, durus per crudelitatem, & impietatẽ, & tenax p aua
ritiæ parcitatẽ, & ſic verè impedit ne humor ſuæ affectionis
a folijs. i. exterioribꝰ. diuitijs retrahatur, & ſic ipſa folia cade
re per eleemoſynas nõ dimittit, dato ꝙ hyems. i. tps caritiæ
& paupertatis inſtet. Iſtud patet de malis diuitibus, qui etiã
tempore maximæ paupertatis pauperibus nõ emittunt nec
diſtribuunt bona ſua, ſed per parcitatẽ, & auaritiã ipſa cõti
nere retinent, & reſeruant. Ipſi. n. ſunt lignum, quod plãtatũ
ad ſicus decurſus aquarum. i. mundanæ proſperitatis, & fo
lia eius non defluet &c. Vel dic, ꝙ arbor. i. hõ, qui eſt raræ,
debilis, & incõſtãtis naturæ, q̃nq; tpe hyemis. i. tribulatio
nis, ſpoliat̃ fructu bonę operationis, & folijs ſanæ loquutio
nis, & hoc quia tales homines humorem interioris affectio
nis, gratiæ vel deuotionis habent debilem atq; rarum, q̃ ci-
to repercutitur, retrahit̃, & ſiccatur. ¶In hyeme natu
ra retrahit humorẽ à folijs, quę ſunt partes ſuperfluę, & nõ
neceſſariæ, & ipſum attrahit interius ad lignum, & radicẽ,
& iõ in hyeme folia vt cõiter cadunt & palleſcunt, ſiccant̃
& putreſcunt, radix aũt licet ſit inferius in terra, manet tñ
& regetat & viuit. Chariſſimi, arbor eſt eccleſia, radices ſũt
boni & iuſti, q̃ hodie ſunt infimi, cõtẽpti & depreſſi, ad mo
dũ radicis, rudes, pauperes, & deſpecti, folia aũt q̃ parũ va-
lent, ſunt pctores, q̃ mõ virent p ꝓſperitatẽ, & vẽto vanita
tis, placentiã mouent̃, & fructib. bonorũ tpaliũ circũquaq;
minuunt̃. Sed vere qñ hyems. i. tps mortis aduenerit, tunc na
tura naturãs. i. Dei iudicii & ꝓuidẽtia, ab iſtis retrahet hu
morẽ voluptatis, & proſperitatis, & ipm mittet ad radicẽ. i.
ad paupes, & alios bonos, & iuſtos, q̃ ſunt ei chari & neceſ
ſarij, ꝙa mali ſunt ei quaſi ſuperflui, iuxta illud Ecc. 16. Nõ. n.
neceſſarij ſunt ei hoies ipij. Et iõ vere tũc. ſ. poſt mortẽ, iſta
folia cadẽt, & defluẽt de arbore vitæ huius. ſ. inferius vſq; i
infernũ, & ibi cõputreſcẽt, & palleſcẽt ꝓ tormẽta æterna,
& ab humore oĩs voluptatis ſiccabunt̃. Exſiccatũ eſt fœnum
& recidit flos. Eſa. 40. & 1. Pet. 1. Radices aũt. i. uiri boni & iu
ſti tc̃ ꝑ is humore æternæ voluptatis potati, uiuẽt, & uege
rabunt̃ ęternũ, ꝙa Iuſti ĩppetuũ viuent. Sap. 5. Vł dic ꝙ natu
ra eſt plarus, q̃ tpe hyemis. i. ĩ hac dolorosa vita dẽt accipe-
re humorẽ bonorũ tpaliũ à partib. nõ neceſſarijs. i. à malis
diuitib. cũ iniuſte detinẽtib. ſ. auferẽdo eis, ſua bũficia pin-

guia, & ab eis emẽdas accipiẽdo, & ſup eos iuſtas effũdẽ-
ciendo, & hoc vt radicib. i. bonis pauꝑib. valeat, ꝓuidere, q̃
tpe famis, & neceſſitatis boni plari dñt, malos ſpoliare, vt
bonis valeãt ꝓuidere, ſicut fecit Deus, q̃ ſpoliauit ægyptios
vt ditaret hebręos, vt dr̃ Exo. 12. Vñ Sap. 10. Tuleruñ iuſti ſpo
lia ĩpiorũ. Vel dic ꝙ natura eſt Deus, q̃ tpe hyemis. i. mortis
derahit ab arbore vitæ pñtis folia. i. mũdi diuites pctores,
vt ſic ſaltẽ radices. i. boni vel pauꝑes de humore ſuorũ diui
tiarũ, q̃ eis ſubtrahit̃, aliqualiter gaudeãt, & p eleemoſynas,
q̃ ſaltẽ in morte eorũ eroganṫ, aliq̃ ſortiantur emolumen
tũ. Cõſtat. n. ꝙ ſępe Deus uult, ꝙ mali morianṫ, vt boni ſuis
diuitijs, prębendis, & beneficijs recreent̃, quia reſeruatur,
iuſto ſubſtantia pctorum. Prouer. 13. Vel dic ꝙ radix quæ eſt
ſub terra, adueniente hyeme à ramis, qui ſunt exterius adiu
uatur, quia. ſ. mittunt̃ ſibi humorẽ, & folia, & fructus ſuos di
mittunt̃ cadere verſus eã, ad eã nutriendã, & impinguandã.
Sic verè chariſſimi, qñ in hyeme. i. tpe mortis uidemus radi-
cem noſtram. i. parentes, & amicos noſtros latitare inferius
in ſepulchro uel purgatorio, tũc uerè cõpatiẽdo eis fructus
. i. eleemoſynas, folia, & ĥnores. i. orationes debemus fa-
cere & eis mittere, & eos conſolari, fouere & impinguare,
& eos pro virtib. adiuuare. ¶Differunt arbores in quãtitate, 28
ꝙa q̃dã creſcunt in latitudine, & maximè illæ, q̃ hñt humo
rẽ lacteũ ſicut ficus, quædã in altitudine, & maximè quę hñt
humorẽ piceũ, ſicut pinus, alię in latũ & altũ, ſicut illæ, q̃ hñt
humorẽ penetratiuũ, & acutũ, calidũ & ſubtilẽ, & maximè
qñ hñt durum corticem, ſicut quercus, ꝙa talis humor habi
lis eſt ad altitudinẽ & dilatationẽ, aliæ aũt nõ creſcunt nec
in altũ nec in vtrunq;, ꝑp taliũ humorũ priuationẽ, ſicut ſpi
næ, & ſimilia. Sic verè boni diuerſimodè creſcunt ꝓ merita,
& virtutes, quia quidã in altũ per cõtemplationem, q̃dã in
latũ per charitatẽ & dilectionẽ, quidã in vtrunq; ꝙa. ſ. & cõ
templatiui, & charitatiui ſunt per oĩmodã perfectionẽ, ſed
hoc totũ accidit ẽm, ꝙ hñt humorẽ affectionis lacteũ ꝑ pie
tatẽ, piceũ & glutinoſum ꝑ charitatẽ, acutũ & penetratiuũ
ꝑ diſcretionẽ, & ſagacitatẽ. Alij aũt ſunt qui neq; ſunt alti
p cõtẽplationẽ, nec dilatati p dilectionẽ, ꝑp defectũ taliũ
humorũ, imo ſunt parui, & depreſſi, ſine quantitate virtutis
& perfectionis, ſicut ſunt ſpinæ. i. pctores, q̃ pungunt alios,
& affligunt. Ideo de bonis dr̃. Creuit in uineã grãdem. Eze.
17. Vnde Dan. 4. Poteſtas tua creuit in terra. De malis aũt dr̃
Gen. 44. Ruben nõ creſcas &c. ¶Quædã arbores faciunt fru 29
ctũ ſuper folia, quædã ſubtus. Nã fructus, qñ eſt fortis, indi-
get, ꝙ calori exponatur, ſi aũt ſit debilis, indiget vt ſubtus
folia reponatur, ne forte à calore nimium exuratur. Sic qui
dam ſunt qui hñt fructus & opera fortia & bona, & iſta ex-
terius exponunt̃, & oñdunt̃, vt. ſ. alij accipiãt ibi bona exẽ-
pla, iuxta illud. Luceat lux veſtra coram hoĩb. &c. Matt. 5. Alij
aũt hñt tales fructus debiles. i. opera minus bona, & imper-
fecta, & iõ ea tenẽt interius in occulto, & folijs palliationũ
& excuſationũ ea conegunt atq; celant, ſicut ſunt hypocri
tæ, qui ſp celant opera ſua mala, & ea verbis palliant atq;
velant. Celabit illud ſub lingua ſua Iob 20. ¶Arbores ſilue- 30
ſtres plus fructificant vt cõiter q̃ domeſticæ, ſed fructus do-
meſticarũ ꝓualet, ꝙa ex humore dulci, & vnctuoſo ꝓuenit,
ſilueſtriũ aũt fructus ex humore prouenit, fluido & aquoſo.
Chariſſimi, domeſticæ arbores ſũt boni, & pfecti, ſilueſtres
ſunt pctores, ſed verè iſti plus abũdãt in fructib. i. in diuitijs
tpalib. q̃ domeſtici ſeu iuſti, ꝙa de malis dr̃. Hie. 12. Proficiũt
& faciunt fructũ, plãtaſti eos, & radicẽ miſerunt. Veruntñ
fructus domeſticarũ. i. diuitiæ bonorũ meliores ſunt & me-
lius acq̃ſitæ, ꝙa melius eſt modicũ iuſto ſup diuitias pctorũ
multas. Vel dic ꝙ fructus ſilueſtres ſunt opera malorũ, quæ
multum hodie abundant, fructus aũt domeſtici ſunt bona
opera iuſtorũ, q̃ parum hodie abundant, veruntñ alijs ꝓua-
lent, & ꝓcellunt. Vel dic ꝙ arbores ſilueſtres ſunt religioſi, q
prę alijs ſunt ſilueſtres & ſolitarij, q̃ re vera in fructu bono
rum operum dẽnt plus q̃ domeſtici. i. plus quã ſeculares, &
laici abundare. Iſtis. n. dr̃ illud Mat. 5. Niſi abundauerit iuſti-
tia veſtra. Vnde et illud. Abundetis in omne opus bonum.
Vel dic ꝙ arbor ſilueſtris eſt mundus, qui hodie multos fru
ctꝰ. i. multos filios, & peccatores portat & nutrit. Arbor do-
meſtica eſt religio vel eccleſia, q̃ licet habeat pauciores, ta
mẽ habet vt cõmuniter meliores, & hoc ꝙa iſti humore dul
ci deuotionis & lectionis nutriunt̃, illi aũt humore fluido &

frigido carnalis voluptatis impinguant. ideo Sap. 4. Fructus
3 1 eorum inutiles, & acerbi ad manducandum. ¶ Quæda arbores nascuntur in locis siccis, & istæ sunt minoris q̃litatis, pp defectum humoris, quædam autem crescũt in locis paluſtribus, & aquosis, & istæ sunt maioris quãtitatis. Sic verè ille arbores. i. hoies, q̃ sunt in locis siccis. i. in statu paupertatis, vel humilitatis, vbi humor diuitiarum & deliciarum deficit, vt cõiter sunt parui per humilitatem. Vnde Prou. 18. Cum obsecrationib. loquitur pauper, paupertas. n. humilitatẽ parit. Illi aũt, qui circa paludes mundanæ prosperitatis sunt plantati, vbi talis humor abundat, magis in diuitijs, & porẽtia p superbiam præ alijs sunt elati. A quæ nutrierũt illum, abyssus exaltauit illum. Ezec. 13. Vel dic q̃ illi qui sunt in siccitate in deuotionis & incompassionis, parui sunt quo ad merita, & virtutes, illi autem q̃ circa fluuium deuotionis & cõpassio-
3 2 nis nutriunt, meritis, & virtutibus sunt maiores. ¶ Arbores iuxta mare cõiter sunt paruæ, pp terræ salsedinẽ, & humoris paucitatẽ fallit tñ in mari rubro, iuxta quod arbores altissimæ sunt staturæ, vt dicit Isid. Mare est mundus, vbi sunt fluctus iurgiorũ, & amaritudo tribulationũ. Mare rubrũ est Christi passio quæ mare dr. i. amara, & rubra. i. sanguinolenta. Illi igitur qui circa mare mundi sunt siti per desiderium, & amorẽ, & in arena diuitiarum plantati, pro certo nõ crescunt p merita & virtutes, & ad magnitudinẽ perfectionis nõ attingunt, & hoc q̃ a humor deuotionis, & gratię eis defecit & siccitas crudelitatis, indeuotionis, & incõpassionis in eis abũdat. Ista. n. ẽ terra salsa, q̃ nõ sinit crescere filios suos. Illi autem qui circa mare rubrum pniæ vel dñicæ passionis, sunt siti per desiderium & affectum, pro certo ad magnitudinem pueniunt sanctitatis, quia Deus facit magnalia in ter-
33 2 ra, Cham, mirabilia in mari rubro. ¶ Arbor aliq̃n est aromatica in aliqua sui parte, aliq̃ñ cũctis suis partib. sicut arbor balsami, cuius lignũ cortex, folium, succus, & semen odorẽ aromaticum euaporãt. Sic verè qdã sunt aromatici & odorosi, q̃tum ad bonã famã in aliqua parte, vtpote quo ad conuersationem vel doctrinã, vt sunt hypocritæ, sed pro certo ĩusti sancti, & pfecti, hñt oĩa odorosa, quia & lignũ conscięᵗ interioris, & cortex apparẽtiæ exterioris, & folia doctrinę & locutionis, & semẽ interioris affectionis, vel cogitationis, & succus suæ interioris gręæ & deuotionis, apud Deũ & hoies redolent arq; frãgant. Creatura Dei bona est, & nihil
34 reiiciendum in ea. 1. ad Tim. 4. ¶ Arbores diuersimodè nascũtur, quædã ex seminatione, quædã ex plantatione, quædam ex insertione, q̃dã per se & elemẽtorũ debita cõmixtione. Sic verè pctores diuersimodè nascunt in gręam, & ad pniam cõuertunt. Quidã per seminationẽ p̃dicationis: qñ. s. semen verbi Dei i eis seminatur. Quidã ex plãtatione correctionis, & punitionis, qñ. s. à prælatis, & maioribus. vel ẽt à Deo p correctionẽ, & tribulationẽ de vna terra. i. de pctõ euelluñt, & in alia. i. in statu gratiæ plantãtur, vel qñ de mũdo ad religionẽ trãsferuntur. Item quidã ex insertione bonæ societatis; vt qa bonus ramus, bona societas eis adiungit, & sic in eius
35 fi ̃tudinẽ conuertuntur: quia cum sancto sanctus eris. Quidam aũt per se, & ex influentia diuinæ inspirationis. Vltro .n. terra fructificat. Mar. 4. ¶ Qñq; fit q̃ arbor vnius naturę cõuertitur in aliã per insertionem; qa dato, q̃ arbor sit sterilis, vel siluestris, si tñ ramus alterius bonæ arboris ei ĩsertus fuerit, tunc stipitis surculo incorporat, & in eius naturã cõuertit & mutat, & sic tota arbor naturã surculi comitat. Vñ ẽt in olere vel beta aliq̃s inserit ramus oliuæ, & virtute rami beta fortificat, & sic inde arbor oliuæ fortis efficit & fecundat, vt dicit Arist. Arbor siluestris est religio vel eccła, destructa, & p vitia dissipata. Sed verè qñ ramus bonus. i. bonus plantus ei inserit & adiungit, tunc ipsius malitiã mutat, reficit & reformat: qa. s. p bona sua exẽpla, & documẽta totũ corpus eccłæ reformat, & in naturã aliã cõmutat. Et ecõuerso si arbor religionis vel eccłæ fuerit bona, si tñ sibi adiungit, surculus. i. plantus malus, & siluestris, tunc ẽt naturã ipsius stipes, q̃ tali surculo insidet, fortiet, qa ẽm iudicẽ ciuitatis, sic & hi q̃ habitãt in ea. Eccl. 10. Stipes. n. seq̃t natura surculi, nõ ecõuerso, qa verè ecclesia vel collegium, quæ se hẽt ad modum stipitis, cõformat surculo. i. plato siue in bono siue in malo, nõ tñ econuerso, qa vt cõiter surculus. i. plantus si malus fuerit, nunq̃ ꝓpter bonitatem stipitis. i. collegij cui præficitur, ĩmmutatur, quia ẽm Greg. Vita prælatorum subditis trahit in exemplum. Et sicut tunc est insertio optima, qñ similia simillib. inseruntur, vt ficus in ficum, vitis in uitẽ, vt dicit Alnredus, sic ille surculus vel plantus dẽt reputari melior, q̃ eiusdem est naturæ, & similis aliis reperitur, q̃. s. de eodẽ statu, & gremio accipitur, & præfert. De gremio. n. ecclesiæ debet accipi surculus. i. prælatus, si ibi sufficiens inueniat, nec dẽt alibi vendicari. Vnde Deut. 17. Non poterit alterius gentis, hoiem regem facere, qui non sit frater tuus. Vel dic q̃ arbor siluestris est pctõr, qui ꝓ certo, qñ sibi bonus surculus. i. bona societas uel bona doctrina adiungitur, tunc in naturã illius cõmutatur, & de malitia ad bonitatẽ, de sterilitate virtutũ, & bonorũ operum cõuertitur, ad fœcunditatẽ, & ecõ socius est, similis efficietur. Prou. 13. Vel dic q̃ beta debilis, & infirma est humana natura, q̃ est sicut arbor sterilis, & fructu bonorũ operum priuata. Surculus oliuæ bonus est Dei filius, qui est insertus p incarnationem, eam fortificauit, & in bonis operibus fœcundauit, & truncum ubi insertus est, ipsum hoiem Ie sum in su ̃ naturã conuertit: quia. i. eum Deum fecit, nos ẽt christianos Deos. i. spirituales, & Angelos nominat. Vnde Ps. Ego dixi, dii estis, & filii excelsi oẽs. Et iõ dr Esa. 44. q̃ hõ iuit ad siluã, tulit ilicẽ, & de parte eius posuit in igne, & exit panes, & de reliquo Deũ fecit. Sic verè Deus Dei filius uenit ad siluã mundi huius, & tulit ilicẽ. i. humanã naturã, & de alia qua eius parte. i. de reprobis & dãnatis accedit ignẽ. i. auaritię, luxuriæ, & iracundiæ in pñti, et ignẽ gehennalẽ in futuro, et de reliquo. i. de natura peũ assumpta Deum facit, quia. s. Christus est Deus, et econuerso. Vel dic de peccatore, qũo fit iustus, sicut in titulo de oleastro. §. i. ¶ De bono semine nõ ꝓuenit faciliter nisi bona plãta, licet
36 in aãlib. sæpe contrarium videat, cuius est tõ ẽm Alured. qa plãtæ terræ sunt affixæ, et vniforme recipiunt nutrimẽtum, aãlia aũt mouenẽ vndiq;, et iõ semẽ facilius ĩ eis variãt. Plãtæ sunt boni, et iusti parentes, q̃ ꝓ certo de scia sua raro producunt malam plantam. i. malum filium: quia. s. filios suos bũ instruunt, et sic efficiuntur boni, et bonorum parentum imitatores. In filiis suis cognoscitur uir. Eccl. 11. Istud tñ fallit ĩ aãlib. i. in hoĩb. simplicibus, et carnalibus, q̃ quis sint in se boni, qa tñ nõ corrigunt filios, ut deberẽt, iõ ipsos sæpe occasionaliter faciunt esse malos, et sic de bono semine nascit malũ germen. Vel dic q̃ semen est doctrina, prædicatio uel gra, uel etiam uoluntas, q̃ oĩa sunt principium et origo plãtarum. i. bonorum operum, et uirrutum, quia verè ex talib. bonis seminibus non prouenit nisi bona planta, et bonum opus, et econuerso si semen. i. cogitatio, affectio uel uolitio, vel etiam doctrina fuscepta fuerit mala, tunc uerè plantat. i. operatio, quæ exinde prouenit, cõiter et simpliciter erit mala, qa nõ est arbor bona, quæ facit fructus malos, nec arbor mala, quę facit bonos. Mat. 7. et Luc. 6. In aãlib. tñ. i. in pecca
37 torib. fallit istud: qa dato q̃ fuscęperint semẽ bonũ. i. bonã doctrinã, vel q̃ habuerint bonã uoluntatẽ, et propositũ, ĩpse tñ accidit, q̃ bonũ fructũ boni operis nõ ꝓducit, et hoc contingit ꝓp motus suos. i. pp exercitia et negocia mundana q̃ administrãt, ꝓ q̃ sæpe destruit illud semen, nec ad debitũ puenit cõplemẽtum. Semẽ cecidit super spinas, et simul exortæ spinæ suffocauerunt uerbum. Lucæ 8. Spina. i. negocia, et erumnæ, et diuitię mundi. ¶ Sẽm Arist. Arbor quę habet grossum corticẽ, cito fit sterilis, et hoc accidit pp defectũ unctuosi humoris, uel ꝓp duritiã corticis, q̃ ꝓhibet eius porationẽ grossi humoris, q̃ est cã sterilitatis. Cortex esset terior possessio, q̃ verè qñ est grossa, et magna. i. qñ hó abundat in diuitiis, tunc faciliter sterilescit à fructu bonorum operum, et uirtutum, et hoc qa talis cortex. i. abundãtia diuitiarum non sinit exhalare, deficere et euaporare malos et grossos humores. i. malas eiᵒ ĩteriores affectiones, et auaras quas hñt hó de diuitijs augmẽtãdis, et seruãdis, q̃ ꝓ certo cĩ sunt quare ĩ bonis fructib. et opib. nõ abundant: qa uerè sua ritia q̃ introducũt diuitiæ, ꝓhibet, et ĩpedit ne hõ sit pius, largus, humilis et pœnitens, etc. similia qa radix eius malorũ est cupiditas 1. ad Tim. 6. Et maximè, qa ut cõiter ifficarent humore unctuoso deuotionis, cõpassionis, gręæ et charitatis. Et sicut talis arbor grossi corticis ut cõiter multũ surgit in altum, sicut patet in pino, et quercu, et sic uerè q̃ hñt corticẽ diuitiarũ multũ grossum, et magnũ, leuiter, et facili ter ascẽdũt in altũ. i. ad altas dignitates et officia, bñficia, et prębendas,

ꝓbendas, ascendũt in quam alcum per superbiã præsumptionẽ & vanitatem, qa Aug. difficille vt superbus nõ fit q̃ diues. Et sicut tales arbores multos ramos hñt, maximè superfi ̃, sic uerè diuites multos ramos hñt. i. multos famulos, et amicos, et maximè superiᵒˢ, qñ sunt in officio dignitatis, qa ꝓpter addũt amicos plurimos &c. Prou. 19. ¶ Qñ arbor est fœnilis, medicatur in radice &c. Vide infra de amygdalo. Malogranata, qñ ẽ sterilis, solet aperiri radix, & discoopertis, & tunc adhibetur fimus porci, & aqua dulcis, & sic priusquã recipit ubertatẽ, sicut dicit Aluredus sup librũ de uegetabilib. Arbor ista charissimi est pctõr, à bonis operib. sterilis, vacuus & inanis, & iõ vt fertilitatẽ recipat spũalẽ, necesse est primo, ꝓ radicẽ. i. cor discooperiat, p confessionẽ, deinde p firmũ. i. mortis, & humanæ condõnis sibi adiũgat, & infirmitatẽ p cõsiderationẽ, tãdẽ q̃ aqua dulci pietatis, deuotionis, gręæ, spei vel lachrymarũ irrigẽt, & sic fertilitatẽ bonorũ operũ iceriũ sortiet. Sulfodiã circa ficũ, & mittã sterco
38 ra. Luc. 13. ¶ Multę sunt plantæ, q̃ ꝓficiunt, p trãsplãtatio
nẽ ꝓpter de porro, olere, & boleto. i. iusquiamo, de quo dicit Arist. q̃ licet sit in pside, & Aegypto, & vbiq; alibi venenatus, trãsplãtatus snñ in Hierusalẽ, hoĩ efficit comestibilis
39 ꝓpter sanus. Sic verè charissimi, hõ dẽt fieri bonus p transplãmonẽ, qa quis in terra in qua natus est. i. in mũdo, & statu malo fuerit malus: qñ tñ ad Hierusalẽ. i. ad statũ. religionis transplantat, extũc ꝓ certo dẽt esse bonus. Ps. Vineã de egy
40 pto trãstulisti. Sequit. Et impleuit terrã. Vide de porro, & iusquiamo. §. vlti. ¶ Ad arborẽ plantandã maximè cooperanꝫ
41 ꝓp. locus, & culturæ modus, qa ẽm hoc q̃ aptiori tps, pinguiori, & meliori, loco, laboriosiori, & electiori modo est plantata, fructu portat, & perficit pleniorẽ, & meliorẽ. Sic
42 mẽ ad hoc q̃ hó plantet in gręam, & cõuertat ad Deũ, tria requirunt. Laptũ tps, & istud est inuẽtus, vel ẽt tps ante mor
43 tẽ quia ante mortẽ, & in tpe inuentutis dẽt hó pœnitere, & ad religionem vel pniam se trãsplantare. Seruiã Deo dũ ad
44 huc iunior sum. Eccl. 51. Item requiritur aptus locus. i. apta, fœcundus bonas seu status. Matt. 13. Semen cecidit in terrã bonam. Item apta cultura, vt. s. modo debito ꝓ laborem & exercitium excolatur. Vnde Proue. 24. Diligenter exerce agrũ
45 tuum. &c. ¶ Arbores vt cõiter plantantur in verẽ, quia tunc
ẽt aptius tps. pauciſſimè aũt in autumno aut hyeme, qa tũc
ꝓp abundantiã frigoris, tps penitus est ineptũ. Sic verè plãtanti hó tunc est aptior ad, plantandum in statu gręę vel pniæ, qui est in verè in iuuentute, quia tunc melius conuertitur & domatur. Sed verè qñ est autumno vel hyeme senectutis, nec quia regnat indeuotionis siccitas, & incõpassionis frigiditas, vt quia hõ est inuitijs antiquatus, tunc mala & inepta est plantatio, quia. s. hõ tũc difficiliter cõuertit & domat nec a adolescens ixuta viam suam, etiam cum senuerit, nõ recedet ab ea. Proue. 22. ¶ In ætate pauciſſimæ plantat plãtæ, & hoc, quia tũc summè abũdat calor, & maximè in ortu della feruentis caniculæ, & sic humor radicalis cõsumit in planca noua, & nondũ radicata, in isto ẽt tpe vix aut nũq̃ ꝓ
46 fecit trãsplãtata. Aestas est ꝓsperitas mundi, sed verè ille ar boresi. illi hoies, qui ibi sunt apri vt in terra. i. in pauptatẽ, humilitate, religione, & pnia plantẽtur vel conuertant, & hoc, qa tũc orit canicula. i. auaritia, quę more canis hẽtin sa
47 tiabilẽ appetitũ, & iõ tũc abũdat, æstus malorũ desideriorũ & inflamatio ambitionis, & cupiditatis, luxuriæ, & iracun
diæ, & sic siccat, humor radicalis. i. gra deuotio, cõpassio, in ipsis plãtis. i. in diuitijs. & ita non possunt in terra. i. in pnia, vel religione radicare p bonum propositum, & affectionẽ, sed siccãtur, & moriũtur, per mortem culpæ, & pœnæ, & ita nihil valent nisi vt ignẽ perpetuũ deponant. Quid fiet de ligno vitis? etc. Sequit. Igni datũ est in escã. Eze. 15. ¶ Arbo-
48 res diuersimodè, ꝓducũt frondes, quia quædã iuxta terrã, q̃ ẽ in medio, quædam ĩ summitate; quod cõtingit ex humoris diuersitate. Sic qdã hñt ramos. i. affectionẽ suã inferius, ad radicẽ, s. ad bona palia, et mũdana, alij ĩ medio. i. ad amicos, parentes, et cognatos, alij sursum in summo. i. in paradiso, s. ad sanctos, et bona æterna, et hoc totum accidit ẽm diuersitatẽ humoris. i. gręæ Dei, q̃ diuersimodè tribuitur diuersis, quia diuisiones gratarum sunt 1. ad Corin. 12. Ecel. 12. Ego
49 quasi terebinthus, extendi ramos meos. ¶ Quædã sunt arbo
res, q̃ ẽ ciũt fructũ bis in anno, sicut ficus, et fructus ultimi, ꝓp dycunt nõ maturescũt, et iõ semel i anno fructũ facere, magis est cõsuetũ, qa calor magis sufficit, vt semel i ãno fructus valeat maturare. Annus est uita præsens. Sic uerè in isto anno qdã faciunt fructum bonorũ operũ bis. i. bino, et duplici statu, s. primo in statu gręæ, secundo in statu pctĩ. Sed verè primi fructus. s. opera, q̃ fiũt i statu gręæ, plus valẽt et Deo magis placẽt, q̃ illa q̃ sec ̃o fiũt, s. in statu pctĩ, qa ad maturitatẽ pfectionis vel diuinæ acceptionis nõ veniũt, imo ab hyeme. i. a pctõ mortali destruunt et pereunt et ficcantur, qa. s. opera facta in statu gręæ sunt bona, illa verò, q̃ fiunt in pctõ Deo nõ sunt accepta. Vnde 4. Reg. 19 A refacta est anteq̃ veniret ad maturitatẽ. ¶ Quædã ares diu pseuerãt in fructificã do, q̃dã aũt si ꝓ vnũ annũ fructificauerint, p aliũ regescũt, sicut oliuæ; qa. s. ita debilitant i primo anno, q̃ reqriũt sedus annus ad humoris restaurationẽ. Sic vere sunt qdã q̃ diu pseuerãt in fructu bonorũ operũ, pcreando, s. toto tpe vitæ suæ. Vñ Hier. 17. Nec aliq̃n desinet facere fructũ. Et huiusce rei cã est abũdãtia humoris. i. gręę, & deuotionis, et caloris. i. charitatis, et dilectionis, et sunt sicut ficus. i. viri iusti et pfecti. Alij aũt sunt, q̃ licet fructũ bonorũ operũ faciat vno anno. i. vno tpe, in alio tũ sterile sc ̃unt: qa multi sunt q̃ sũt multũ feruẽtes aliq̃n: q̃ tñ nõ sunt ſtabiles, vel pseuerantes, imo deserũt, et interrũpũt bona opera p pctm; qa hodie est rex, et cras morietur. Eccl. 10. Vel dic q̃ primus annus est vita pus, secus vita futura. Multi ergo sunt, q̃ tñ in anno vitæ huius hñt de fructib. i. de mũdi diuitijs, et tpalib. q̃ pro certo defi
50 ciẽte humore gręæ, deuotionis et cõpassionis, ipsi necessario cacẽt fructib. felicitis, et gloriæ i futuros anno. i. in tpe post mortẽ. Exẽplũ d diuite, Lu. 16. q̃ dũ viueret, epulabat quotidie splẽdide, et post mortẽ nõ habuit gutta aq̃. Quidã tñ sũt viri, iusti, et pfecti, q̃ ita abũdãt in humore diuinæ gręæ, q̃ licet habeãt fructus. i. diuitias in pñti, fructib. tñ nõ carẽt ecnæ gloriæ i futuro: qa beatus diues q̃ inuẽtus est sine macula. Eccl. 13. ¶ Quædã sunt arbores, quæ plus abũdãt in inuẽtu-
51 te in fructib., q̃ i senectute: qa. s. humor facilius digeritur, et calori obedit, et sic arborẽ fœcũdat, q̃ tñ i senectute deficta tur, et sic arbor humõi sterilisc ̃it, ẽm Aristo. et Aluredũ. Sic verè sunt mutti, qui in iuuentute plus abũdãt in fructib. bonorũ operũ q̃ in tpe senectutis, et hoc quia in iuuentute humor suæ affectionis bñ obedit calori. s. diuinæ ĩspirationis, in senectute aũt sæpe accidit q̃ deficcant per indeuotionẽ, et icõpassionẽ, et sic fructib. bonorũ operũ nudant. Nequa-
52 q̃ vltra ex te nascat fructᵘˢ. Mat. 21. ¶ Quædã arbores plus in senectute fructificãt, q̃ i iuuẽtute. Nã aliq̃n in arbore est multus humor grossus, et calori inobediens, et iõ pp suã abũdãtiã in iuuẽtute nõ põt digeri, in senectute tñ siccat, minuit digerit talis humor, et sic meliᵘˢ obedit calori, et sic arbor, efficitur magis tũc tpis fructuosa, sicut est in amygdalis et in pyris. Sic vere qdã sunt q̃ plus fructificant in senectute, q̃ in iuuẽtute, quia verè multi sunt qui dũ sũt iuuenes, humor suæ interioris affectionis est grossus, et carnalis, durus et obstinatus, et calori. i. Deo uel prælato faciliter non obedit, et tunc priuant fructib. bonorũ operũ, uerũtñ, qñq; in senectute digerit, cõuertit, corrigit, et emendatur humor suæ carnalis affectionis, et sic recipiunt bonorum fructuũ vbertatẽ. ¶ Arbor hẽt caritatẽ, et porositatẽ, soliditatẽ, firmita-
53 tẽ, et leuitatẽ. Nã arbor ẽ naturaliter porosa, et aer i poros eius dilabit, et subintrat et sic efficit sic leuis, intrñ q̃ lignũ maximum in aqua positũ nõ mergitur, vbi tñ lapillus modicus petit fundũ. Et lignũ quattuor elementa, quia ex aere hẽt leuitatẽ, ex igne raritatẽ ex aqua cremẽtũ, et q̃situr ẽ, ex terra soliditatẽ, ẽm Arist. et Aluredũ. Talis est vir iustus, et pfectᵘˢ, in quo quattuor cõcurrũt elemẽta, s. signis charitatis, et dilectionis, aqua diuinæ gręę, et deuotionis, terra. i. siccitas pniæ, et macerationis, aer sanæ sciæ, et discretionis. Et iõ, p certo ex iſtis elemẽtis hẽt plures cõditiones, et virtutes qa. s. talis est rarus et penetrabilis per obedientiã, et subiectionẽ, porosus, et aptus p bonũ disiderio, et æternorũ affectionẽ, solidus et ficᵉ p cõstãtiæ, firmitatẽ, crescẽs, es augmẽtãs, se p bonorũ actuũ, pfectũ, et multiplicitatẽ, leuis p voluntari pauptatẽ, vel p æternorũ affectũ, et cõtẽplationẽ, q̃. s. leuat, et allenit voluntatẽ, et iõ licet talis in flumine mũdanæ, psperitatis ponat, ibi tñ p affectũ nõ immergit imo eã vilipẽdẽs, sursũ ad æternap cõtẽplationẽ, et deinde riũ supernatat. Amice ascende superius, Lu. 14. Capilli autẽ, i. pctores statim ibi immerguntur p complacentiam et de

lectationem & ad fundū.i.inferius ad terrena descēdunt,p
50 auaritiā.Descenderunt in profundū quasi lapis.Exo.5.¶Oē
pingue & aereū hēt supernatare,& iō lignū qđ est porosū
per subintrationē aeris,in aqua nō submergit, sed superi⁹
supernatat;qa ,ppriū est aq̄ aerem eleuare.Verūtū qñ lignū
est vltimæ soliditatis, & cōpactionis, vt est buxus,et hebe-
nus, tūc submergitur statim in qua positū se prosundat, vt
d.Arist.Et iō bñ dicit q̄ ab hebeno nigro expirauit aer, & iō
submergit.Sic verè illi,q̄ sunt unctuosi ,p pietatē,benignita
tē,charitatē vel dilectionē,aerei per gr̄am & deuotionē,sp
hñt sursum ferri ad æterna ,p affectū & cōtēplationē, & iō
lignū.i.vir perfectus,qa est pōrosus,& apert⁹ per bona desi
deria,ab aere.i.à diuina gr̄a vel scia subintrat̄,& sic in aqua
deliciarū,& ,pspicuaris,nō ,pfundat̄, nec ibi per auaritiā;
mergit aut dānat̄,sed aquas istas calcādo,& cōtēnendo su-
perius eleuat̄.Iube me venire ad te super aquas.Matt.14. Ve
runtū aliqñ fit q̄ hō est solidus per obstinationē,durus ,p cru
delitatē & incōpassionē,cōpactus per pcaritatē,& tenacita-
tē,& talis ,p certo nō supernatat̄ ,p cōtēplationē & æter
norū affectionē,imo in aqua mundanæ ,pspicuitatis stat̄ im
mergit̄ per carnis dilectionē,& ad fundū.i.inferius ad terre
na descēdit per auaritiā,& ambitionē.Iō de dr̄ia bonorum
diuitū,& malorū,quorū quidā supernatāt, alij mergunt̄ dr̄
Deut.28.Ipse ascendet,& erit superior,tu aūt descendes,&
eris inferior.Et tales sunt hodie,quasi hēmus,lignū nigrum
.i.mūdi diuites,& pctōres,q̄ sunt nigri per malā cōuersatio
nē, nā q̄a aer diuinæ gr̄æ, & sapiētiæ à talib.expiravit, iō in
aqua mundanæ voluptatis se mergūt penitus, & inuoluunt.
Submersi sunt quasi plūbū in aqs vehemētib.Exo. 5. Vel dic
ecōuerso,q̄ illi,q̄ sunt unctuosi per carnalitatē,aerei,& vē
tosi ,p superbiā,iactātiā,& vanitatē,sp hñt sursū fieri per ,p
sumptionē,superbiā,ambitionē:qa.s.alios sp volūt suppe-
ditare,& eis ,pferri,& sp ad dignitates,& officia eleuari.Illi
aūt q̄ sunt pōderosi per maturitatē,solidi per constātiæ fir
mitatē,sp hñt descendere per humilitatē,qa.s.fundū .i. sta-
tū infimū q̄runt,& alijs se subijciunt,& supponunt,iuxta il
lud.Descēdā in inferiores partes terræ.Eccl.24.Et tales sūt
ligna hebena.i.viri perfecti,,pciosi,& unctuosi,à quib.aer.i.
ois superbia,& vanitas expirauit,& iō fundum humiliratis
51 sp petunt.¶Plāta in terra gignit̄ & humore dulci & calore,
qa ,p calorē terræ nālē,et ,p calorē solis humor digerit̄, &
disponit̄,& i plāt̄æ sub̄am cōmutat̄,ad hoc antē ,pficit cœli
influētia,vt d.Arist.Et qa in mōtib.est humor dulcior,ideo
ibi plāt̄æ crescunt meliores,& cibis aīalium saniores.Terra
est hō,plāt̄æ,& arbores,q̄ terrā ornāt,sunt gr̄æ,scīæ, & vir-
tutes,sed verè istę gñant̄,& i hoīe ,producunt̄ ex cā triplici .s.
ex interiori humore vel affectione,obedientiæ, ex calore so
lis.i.Christi gr̄a interius inspirante,ex influentia cęlestī.i.cum
superiorum ctōrum,& ,platorum orone,& prudentia coo
perante.Et iō qa montes.i.viri perfecti hūt humorem inte
rioris affectionis dulcem,deuotum, & benignum, idcirco
meliores herbæ virtutum,operum,& exēplorum in eis pro
ducunt̄,q̄ pascentib.i.alijs eos imitantib.sunt vtiles, atq; sa-
næ.Deus.n.,pducit in mōtib.fœtum,& herbā seruituti hoīm.
52 ¶Aliq̄ex solo aere, & aqua gñāt̄, sicut patet in quibusdam
herbis, q̄ aquas tegunt.Sic verè q̄sque ex aqua lachymarū
vel deuotionis, & aere diuinæ gr̄æ vel inspirationis gñatur
53 plāta.i. bonum opus & virtutes & perfectiones. ¶Saniores
& vt cōiter meliores herbæ & fructus nascuntur in mon-
te q̄ in valle quia in monte aer est purus,& humor dulcis,in
valle autem econuerso aer est grossus & corruptus,humor
etiam est terreus & impurus,vt dicit Arist.Vallis est mundus,
mons est religio vel ecclesia, quia cœlo et cęlestibus propin
quior,et ideo plāt̄æ.i.humores dūt esse, et sunt vt cōiter in
religione vel in monte.i.in statu ecclesiasticum meliores,sa
niores, et ēt sanctiores, q̄ in valle mūdi,quia ibi est humor
deuotionis,gr̄æ,et cōpassionis bon⁹, et dulcis, est ēt ibi aer
.i.scīa diuina, pura et sancta,et sic plāt̄æ.i. religiosi meli⁹ ibi
reperiunt nutrimentum. In valle aūt mundi est impurus hu
mor carnalitatis,et mundanæ prosperitatis,et aer grossus.i.
sapiētia secularis,et iō fit,q̄ plāt̄æ.i. hoīes, q̄ ibi uersant̄,de
teriores efficiantur,quia ibi ,p multa vitia corrūpuntur. Iō
bñ consolitur.Gen.19.Non maneas in oī circa regione, sed
54 in mōte saluum te fac etc. ¶ Aqua dulcis propter sui purita
tatem,& subtiliratem leuius atrahitur,q̄ salsa,& iō in mō-
tibus aqua dulcior,q̄ in vallib.reperitur,quia.s.ibi aqua dul
cis attrahitur,& leuatur,salsa aūt ,pp suam grossitiem infe-
rius remanet,& moratur. Mons ē ltatus per fectionis eccle-
sia vel religio, ad q̄ pro certo leuiter ascendunt aq̄ dulces.i.
viri boni multi bentgni, & deuoti,& iō ibi tales debent ho-
mines.Eia.2.Venite,ascendamus ad montē dñi &c.¶Vel dic, 55
q̄ mōs est paradisus, vbi ,p certo aquæ dulces.i.viri deuoti,
& boni trahuntur post mortem,& leuātur,aquæ aūt salsę.i.
pctōres inferius dimittūtur. Vel dic,q̄ mōs est ptęlatio vel
dignitas, vbi pro certo boni,& dulces debēt leuari,& pro
moueri,falsi aūt,& mali debent in valle.i.in statu infimo de-
tineri.Sed m Arist.Lucum unctuosum, & tenax cito ,producit
plantā,qa ſm Aluredum talis humor est habilis,vt inde plā
ta faciliter producatur.Sic verè qñ hō est unctuosus ,p heni
gnitatem, & pietatem;tenax ,p charitatem,tunc de facili ,p
ducit plātā.i.bonā operationem;quia humor suæ gr̄æ est ha
bilis ad plātā boni operis procreādā.Fructificauit in palmi
tes& emisit ,p pagines.Ezę 17.¶Plantæ,quæ habent humo. 56
rē unctuosum,& bñ digestum, satis possunt durare,illæ aūt
quarū humor est crudus;& indigestus, parū durāt, & cito a
frigore deficcant̄,sicut patet ī olere,qd nō durat vltra trié
nium.si tū oleri surculus arboris īseratur, tūc virtute surcu
li fortificabit̄, & durabit;vt dicit Arist.& Aluredus.Sic verè
ad hoc q̄ hō possit durare ,p perseuerātiā in gr̄a, oportet &
humor suæ affectionis sit bñ digestus, maturus, cōuersus,&
in bono proposito firmatus,alioquin aduenięte frigore tri
bulationis,faciliter arescere per pctm̄,& virore gr̄æ priua
retur,qa verè illi quorū humor,& interior affectio ē cruda
lenis,mutabilis,& indegesta, faciliter pereūt,& siccant. Va
de olus.i.persona leuis,mollis,fluxibilis & carnalis,nō diu
durat nec ī gr̄a ,pseuerat,nisi forte bonus surculus.i.Dei spe
cialis gr̄a, vel bona societas, vel doctrina sibi inseratur,qa
tūc q̄nq; fortificatur ,p constātiā & fortitudinē,& sic potest
diutius persistere virtute surculi sibi iūcti. Bñ igit̄ docet la.
1.c.suæ canonicæ,In mansuetudines suscipite insitū verbū,
qđ pōt saluare aīas vestras . ¶Plāta aliq̄n ī duro lapide gñ 57
tur.Nā q̄nq; aer in lapide inclusus, mouetur, & discutitur,
& caleſt, & ita humorem lapidis digerit, & si caloris cœle
stis adiutorio planta inde ,producitur exterius, & causat̄,sm
Arist.& Aluredum.Veruntū nō diu durat talis plāta, nisi aq̄
& terræ adminculo, foueat̄, vt dicit Arist. Sic verè ex duris
obstinatis,& lapideis,& pctōrib. q̄nq; fit & ,producit plāt̄a.i.
bonū op⁹.Nā q̄nq; aer.i.interior sua cōscia mouet,& discu
tit ,p sui stat⁹ cōsideratione,tūc caleſcit q̄ dilectionē, & sic
humor.i. interior affectio digerit ,p cōtritionē, tādē aperit
talis lapis ,p cōfessionē,& gñat ex se plātā.i.bonā operatio
nē cū adiutorio cęlestis gr̄æ, & virtutis,veruntū necesse est
vt aqua dulci.i.dulci monitione, ,pdicatione, & doctrina,&
terra.i.humilitate vt ,pnia vel mortis memoriā formenter,
aliq̄n in cito deperiet sua plāta.iō dr̄ Mat.3.Potēs est Deus
de lapidib. istis suscitare filios abrahæ. ¶ Dicit Aluredus,q̄ 58
in tpe,& loco multum humido non benè crescit plāta,qa
superflua humiditas poros oppilat,& ,phibet ad arborē a-
scędere nutrimētū.si aūt nimia fuerit siccitas,tunc portiti
ficant̄, & sic nutrimēto non ascendente, plāta debitēnō
nutrit. Sic verè qñ tps.i.status hoīs est multum humid⁹ p,p
speritatē,tunc port.i.affectiones exinde oppilātur, & clau
duntur per carnalitatem,& sic nutrimentum doctrinæ gr̄æ,
& deuotionis ad eum non subintrat.qñ aūt tps est nimis sic
cum ,p paupertatē,tunc similiter cōstringitur homo per im
patientiam & desperationē,& sic similiter nō debitē gra
tiam vegetatur,& ideo oportet,q̄ tps.i.status,sit inter paup
tatē,& diuitias temperatum, quia multi ,pp inopiā de fame
runt.Eccl.19.Ideo petebat sapiens, Prouer.30. Nec diuitias
nec paupertatē dederis,mihi dñe,tribue tm̄ victui meo ne-
cessaria.¶Quatuor,requiruntur ad hoc,q̄ planta in esse de- 59
bito producatur,s.semē bonum & ,pfectū,terra bona & bi
culta,aqua ēt ad irrigādū,calor ad digerēdū,vt Arist.Sic ve
re ad hoc q̄ hō in gr̄am gñet̄,& per pniam conuertatur,ne-
cessaria sūt plura,et primo semē uerbi Dei sanum et catho
licū,nō corruptū uel hæreticū.Bonū semē seminasti i agro
tuo.Matth.

mo.Mat.13.Secūdo bona terra,i.bona societas,bene culta p
mores & prudentiam,& disciplinā.In bona terra plāta est
perfectus fructū Ezec.17.Tertio indiget aqua vel humore la-
chrymarū & deuotionis,quo irrigēt. Quis dabit capiti meo
aquā,& oculis meis fontem lachrymarum,& plorabo die ac
nocte.p.Quarto indiget calore charitatis & dilectiōis,
vt foueatur iuxta illud.Petrus aūt calefaciebat se ad ignem.
Sic & poterit generari,& ,pnīam perfici & conuerti.¶Secū
dum Aluredum planta quāto est magis medicinalis,tāto mi
nus nocet.Sic verè plātæ medicinales.i. pnia & opera spūa
lia,licet,parum nutriant quo ad tpale emolumentū, & licet
non sint delectabiles ad sustinendū,tū sunt utiles ad spūs re
fouerandū.Vel dic,q̄ illi qui sunt medicinales quo ad exem-
plū et doctrinā,sicut sunt boni ,pdicatores & uiri perfecti pa
tres sunt nutritiui quo ad eleemosynas,quia.s.isti paucas ha
bēt vel nullas tpalitates.Act.3.Argentum & aurū non est mi
hi,q̄ aūt habeo,hoc tibi do.¶Item ſm Arist.Loca soli pro- 60
pīqua abundant in plantis,,pp sufficientem humorem &
calorem, loca autem remota à sole, & plantis & omni a-
fecunditate carent,sicut patet in ultimis partibus septē-
tionis,vbi ,pp solis nimiam remotionem, paucæ uel nullæ
plantæ procreantur.Sic verè in illis q̄ sunt ,ppe solē Chīm
gr̄am & deuotionem,bene crescūt plātæ.i.gr̄æ & virtutes
& hoc quia abūdāt in humore deuotionis uel pietatis,& in
calore charitatis,illi aūt qui sunt remoti ab isto sole Chīo p
pctm̄,s.mundi pctōres,,p certo paucas hūt:plantas virtutū,
& hoc quia siccitas incompassionis, & frigiditas indeuotio
nis in talib,abundat. Stultus perdit vestimentū suum in die
frigoris.Prou.25.Vel dic,q̄ illi q̄ sunt propè solē iustitię.s.
clerici qui sibi oī die in sacro altaris uel in ministerio eccle-
siastico appropinquant debent remotiorib.s. secularib. esse
nimtib.fœcundiores,& bonis spiritualib.pleniores . Deut.
33.Qui appropinquāt pedib.ei⁹ accipiēt de doctrina ipsius.
Sunt quędā plantæ q̄ producunt fructū ante folia, & hoc, 61
qa abūdant in humore vnctuoso,qui est materia fructuum,
quædam econuerso producunt folia ante fructū , & hoc qa
plus abūdant in humore aqueo & crudo,qui est materia fo-
liorū,& sic faciūt folia ante fructus.Charissimi folia signifi-
cit uerba loquutionē & doctrinā , fructus autem sunt opera
bona.Sed verè quidā sunt qui uolunt prius producere folia
q̄ fructum, quia.s.prius volūt hīe verba q̄ opera,& prius do
cere & prædicare quā facere,& hoc quia ,p certo abundāt
in humore aqueo crudo.i.in carnalib.affectionib.leuibus &
nugloriosis,quæ rectè sunt materia foliorum. i. uerborū.
Vnde 1.ad Tim.1.Volunt fieri magistri , anteq̄ intelligant de
quib.affirmant,neque de quibus loquuntur.Vnde Seneca in
epistolis:Sic factum uę magis discernemur loqui q̄ uiuere.A-
liquāt.Iboni prius ,producunt fructus operū, q̄ folia verborū
& hoc,qa abūdāt in humore unctuoso charitatis , q̄ est ma-
teria fructuū & virtutū, & iō plus uolunt facere , q̄ docere,
exemplo Chīi, & exemplo Pauli,dicentis ad Rom. 15. Non
audeo aliqd horum loqui,q̄ per me Christus non operatur.
¶Quędā arbores sunt quę fructum & folia ,producunt simul.s. 62
illę q̄ humorē unctuosum & aquosum hūt ,proportionaliter, & ī
qb calor agit æqualiter.Sic uerè multi sunt q̄ faciunt simul & &
folia doctrinæ & loquutionis,& fructus bonæ operationis
.Aspecti & discreti viri,sicut fuerunt ecclię doctores,qui si-
mul habuerūt uerba & opa virtuosa,& maximè qñ à calo-
re diuinæ inspirationis uniformiter ,pfundunt̄. Cępit Iesus
facere & docere Act.1.Quod est contra hypocritas, q̄ hūt
folia,& nō fructus , sicut euangelica illa ficulnea in qua nō
inuenit dūs ficus,sed folia,& iō sibi maledixit,& exaruit, si-
cut ēt Mat.21.& Mar.11. Sic verè tales habent folia.i.verba
& apparentiā & nō fructus operū & uirtutū,& iō sunt ma-
ledicti, & facilīr exarescunt.¶Sed m Aristo. non est de inten 63
tione nīæ q̄ arbor aliqua sit spinosa,imo spina ī arbore qua
dam accidentaliter gñāt̄ ,pp solis coagulationem, & arboris rari-
tatē,humoris q̄s siccitatem.Spina est pctm̄ originale, vel ēt
actuale q̄ pungit & stimulat carnē nostrā per concupiscen-
tiā naturalē,sed istud nō fuit de intentione naturæ.i.creato
ris,imago actualiter ex siccitate indeuotionis interioris,ex ca
lore & feruore tētationis exterioris extitit introductū.De⁹
fecit.mortem nō fecit,nec lætatur in pditione uiuorū.Sap.1.¶Ge
neraliter oīs arbor interius est alba,& exterius est uiridis. Sic
nō Christianus interius in cōscia dēt esse albus per innocē-
tiæ puritatē & exterius in apparētia dēt esse viridis per de-
cētiæ honestatē.Erit foliū eius viride.Hier. 17. ¶Quorundā 66
arborū rami tēdunt in sursum pyramidaliter.quarundā aūt in-
ferius deprimunt̄ cuius cā est humor abūdās interius ī me-
dulla,qa si fuerit subtilis & calidus in superius attrahit̄,& si
fuerit grossus & impurus,inferius inclinat̄. Arbor est hō ra-
mi eius sunt desideria,& affectus,medulla est cor,humor est
scīa vel gr̄a uel pctm̄.Nā si in medulla cordis abūdat humor
subtilis.i.Dei scīa uel gr̄a,tunc verè rami.i.affectio & deside
riū sursū leuabit̄ ad æterna.Quæ sursum sunt ſcrite . ad Col.
3.Si aūt ibi sit humor grossus & impurus.i.vitia uel pctā, uel
scię seculares,tunc uerè rami affectuū & desideriorū nōrū
inferius inclinabunt̄ ad terrena ,p auaritiā, sicut patet ad li-
terā de mundi sapientib.& pctōrib.qui nō q̄runt nisi terre-
na.Ps.Oculos suos statuerūt declinare in terrā.¶Quædā sūt 67
arbores q̄ faciunt fructū,& nō flores sicut pinus,sicut quer
cus &c.q̄dā ecōuerso flores & nō fructū, sicut rosa lilū &
salix &c.q̄dā verunq; sicut pyra,poma,& q̄dā neutrum sicut
tremulus & cæteræ sīles, & hoc totū ,pcedit ſm qđ humor
est magis tenax vel viscosus,multus seu paucus, crudus vel
digestus.Sic verè sunt q̄dā q̄ hūt flores bonæ conuersatio-
nis,sed nō fructus bonę operationis ut hypocritæ quidā q̄
hūt econuerso.s.fructum bonæ operationis,sed non flores
bonæ conuersationis, ut infolentes , q̄dam qui nō hūt nec
unum nec aliud,vt publici pctōres, q̄dā q̄ sunt verunq; hū-
tes,vt boni & iusti , sed hoc totū accidit ſm q̄ humor inte-
rior.i.affectio & cōscia diuersimodè in diuersis uariat.Eccl.
13.Cor hoīs imuta facit ē eius,siue ī bono,siue ī malo.¶Sūt 68
q̄dā arbores q̄ tm̄ alterant̄ ſm tps.Vñ in æstate crescunt, in
hyeme pallescunt,& tūc folia sua nō perdunt, quod accidit
,pp fortitudinem viscosi & glutinosi humoris,fugit tū calor
ad interiora arboris a facie frigoris hyemalis, & sic rema-
nent exteriora pallida aq̄; glauca,ut dicit Arist. & Alured.
Tales sunt boni amici & veri,q̄ in æstate prosperitatis ami-
corū suorū virēt & ridēt & cōgaudēt,in hyeme aūt.i.in tri
bulatione eorundē pallescūt,& tristant̄ & merēt. Gaudete
cū gaudētib.flete cū flentib.ad Ro.12.Nā qñ,humor affectio
nis est glutinosus & fortis et tenax per amorē veracē & te-
nacē,tunc licet pallescat & tristet̄ videns aliorū desolatio-
nē, folia tū sua.i.verba & opera cōsolatoria & adiutoria nō
dimittit,sed vna cū pallore suæ cōpassionis & tristitiæ ea
cōstanter seruat,et alijs impendit.Vel dic de amicis munda
nis, q̄ licet ī aliorū desolatione palleāt,tristent̄ et cōpatian
tur,tū folia sua.i.diuitias nō dimittūt nec eis largiunt̄ vt eos
subleuēt & supportēt,& hoc fit qa humor suæ affectionis ē
tenax per auaritiā & parcitatē, et iō in suorū tribulatione
amicorū licet eis cōdoleāt,folia.tū.i.diuitias per exteriora
adiutoria nō impēdunt,boni aūt et veri amici nō tm̄ pallēt
et cōdolēt,imò et folia et diuitia suas distribuūt et impen-
dunt,vt suorū amicorū releuēt nocumētū.Impēdā et super
impēdā ,p aīab.vestris 2.ad Cor. 12. ¶Arbores in principio 69
faciunt fruct⁹ acidos,et nō plenè sapidos seu bonos, sed tā
dē cōfortato calore humor,terrestris digerit̄,et sic fructus
debitū recipit cōplemētū,et efficit̄ sapidus et maturus, ſm
Arist.Sic verè hō qñ nouiter est plātatus in statu gr̄æ uel re
ligionis,nō plene facit fructū bonorū operū,qa humor suæ
affectionis adhuc ē terreus & impurus,veruntū per calorē
charitatis digerit̄ et cōuertit̄,et sic tādē facit bonos fruct⁹.
Vel dic q̄ fructus sunt hoīes in arbore religionis uel eccle-
siæ ,pcreati,q̄ q̄uis in principio iuuētutis sint crudi,acidi et
indeuoti tandē cū digerunt̄,cōuertunt̄ et disponunt̄, ita q̄
in fine senectutis fiunt aliquotiens sapidi & maturi. ¶In lo- 70
cis acidis, frigidis et siccis aliq̄n ,pducunt fruct⁹ dulces &c
in locis ępatis fructus citius matur̄e scunt. Sic in bono statu
et religione vel bona societate tpata et discreta sunt boni
hoīes citius maturi perfecti honesti et discreti. ¶Sūt q̄dā ar- 71
bores q̄ primo faciunt fructus dulces, q̄ tū post ea fiūt ama
ri:quia calor excedens humorem ita decoquit et adurit,q̄
in amaritudinem conuertuntur,sicut sunt myrobalani. Sic
quidam in principio sunt dulces et boni,sed pp calorem et
ardorē concupiscentiæ vel tentationis,tandem in malitiā
et amaritudinē conuertuntur.Nouissima eius amara velut
absynthiū.Pro.5.vide īfra de fructu.§.apostasia. ¶Qñ arbor
in plenilunio vel nouilunio plantat̄ vel excidit̄ur,tunc fru- 72
ctū vel lignū faciet vermiculosum , et facilius à vermib. et
teredinibus perforat̄,corrodit̄ et putrescit,et hoc qa tunc

ſummè abundat humidũ,intantum q̃ regi non ſpualet à natura,& ideo rẽs eſt ad hoc intermedium eligẽdũ.Dic q̃ plenilunium eſt proſperitas,nouilunium eſt iuuentus,in quorũ vtroq; habũdat humor ſuperfuus carnalitatis,vide infra de
73 teredine,& ſupra de luna.¶Fructus, qñ eſt iuuenis faciliter cadit ab arbore ab impulſum venti:qñ tñ creuerit, & fortifi catus fuerit,tunc nõ ita faciliter cadit.Sic uerè qñ hõ eſt iuuenis,& nouitius,ad impulſum tentationis uel malæ ſugge ſtionis faciliter cadit de arbore religionis, vel de ſtatu græ, non ſic aũt qñ creuerit per augmentum meritorum , & ad perfectionis peruenerit complementum, qa tũc magis fortis,cõſtans,& ſtabilis inuenit.Cũ aũt factus ſum uir, euacua
74 ui,q̃ erant paruuli 1.ad Cor.13.¶Fructus adhæret arbori,cũ quodã retinaculo ſeu cauda,ſed tandem fructu maturo,humor eius conſumit à calore,& ſic tenaculum illud rumpit, & fructus ab arbore ſe ſeparat atq; cadit.Sic verè hõ arbori uitæ præſentis,adhæret cum quodã retinaculo.i. coniunctione animæ,& corporis,ſed quia humor radicalis à calore naturali,& innaturali conſumitur,iõ qñõ maturatus,& antiquatus,fuerit rũpit iſtud retinaculũ.i.coniunctio aiæ & corporis,& ſic hõ neceſſario moritur atq; cadit, ſ. inferius ad terram,& ſepulchrum,& qñ eſt bonus,& iuſtus, tunc recolligit,& ab Angelis in Paradiſo reconditur,ſi aũt corruptus,& malus fuerit,à porcis infernalib.deuoratur.Vel dic q̃ hõ eſt arbor fructus eſt mundus,tenaculum eſt vita &c.ſi-
75 cut ſupra.¶Quanto arbor ꝑfundius radicat,tãto plus ſugit de humore,& quãto fortius ſtabilit,tãto ẽt altius creſcit & eleuat.Sic hõ hñs radicem cordis profundã ꝑ humilitatem, humorẽ deuotiõis & græ magis ſugit & fortior & ſtabilior in gra reperit , & altius ꝑ cõtẽplationẽ & affectionẽ & per finalẽ promotionẽ ad cẽlum & cẽlestia ſe exaltat,quia.Qui ſe humiliat,exaltabit Matth.23. ideo Eſa.37. Mittet radices
76 deorſum,& faciet fructũ ſurſum.¶Arbor reſecatis ſupfluis melius fructificat &c.Expone ſicut infra de palmite & vite.

De Amygdalo. Cap. 2.

1 AMygdalus cunctis arboribus priusꝫ floret & prẽalis in verè citius profert fructũ, fructus autem eius corpus nutrit,& calorem febrilem reprimit,ſtomachũ iuuat,ebrietari reſiſtit.Talis debet eſſe ꝓlatus vel religioſus,qa uerè flores affectionum bonarum cito,ſ.à tpe iuuẽtutis debet emittere,vel cito & citius quam cæteri parturire.& florem bonorum exemplorum & uirtutum oñendo,alios præuenire vt ſic ardorẽ febris.i.luxuriæ vel auaritiæ poſſit in aliis ꝓpare,& eos ſpũaliter enutrire.Tales.n.debent ſtomachum cõſciæ iuuare per innocentiæ,puritatem,& ebrietati reſiſtere per abſtinentiam & ſobrietatem,& alios in florib.i.in bonis operibus præcedere,exemplum dando, per omnimodã ſanctitatem.ideo Eccl.12.Florebit amygdalus impinguabit locuſta. Vel dic gñaliter qđ per amygdalum intelliguntur bonſ iuuenes,qui in uirtutib.prius florent veruntñ ſicut iſti flores facilius,q̃ alij præoccupantur à gelu,ſic ſꝑe ſit q̃ illi quia iuuentute ꝑ alijs florere volunt,cititius per inconſtantiam palleſcunt & deſiſtunt.Vnde Ariſt. Acres in principio franguntur in fine. ¶Amygdalus ſm Ariſt.lib.de plantis,indiget cultura,& maximè qñ eſt antiqua & qñ eſt præ antiqtate ſterilis,quia ſi ipſa clauis in radice ſigatur , tunc humor ſuperfiuus & malus more gummi exit,& ſic humor qui eſt materia fructus,depuratur, & ita fertilis efficitur arbor illa. Sic verè qñ aliquis eſt antiquatus in uitijs, & inueteratus die rum malorũ,ita q̃ à fructu bonorũ operũ penitus eſt ſterilis tunc ſummè indiget cultura pniæ & diſciplinæ,& iõ radix eius.i.cor debet per contritionẽ cum clauis ferreis configi .i.cum memoria mortis,vel tormentorum inferni,vel etiam paſſionis Chriſti,vel cum uerbis prædicationis, quia verba ſapientum quaſi ſtimuli. Eccl. 12.Et ſic humor peſſimus.i. vitia & peccata emanabit per confeſſionẽ,& ita radix cordis depurabitur,& fructus bonorũ operũ producetur.Ezec.17. Fructificauit i palmites,& emiſit propagines.Vel dic,q̃ iſta arbor ẽ crux,quæ primo fuit ſterilis & deſpecta,ſed ex quõ fuit clauis in paſſione Chriſti transfixa,facta eſt fructuoſa, quia.ſ.fructum uitæ Chriſtum portauit,uel quia fructũ æternę gloriæ nobis profert.Figura.Mar. 17. vbi amygdalus ſicca floruit & protulit fructum . ¶Duplicem fructum fert a-
3 mygdalus,ſ.dulcẽ & amarum, ſed dulcis utilis eſt in cibum amarus in medicinã.Talis ꝑ certo eſt eccleſia.Iſta.n. fructũ habet duplicẽ.i.duo gña bonorum.Hẽt.n.amaros.i. uirosius ſtos & ſpirituales,q̃ ſunt amari per pniam & contritionem, iuxta Illud.In indignatione ſpiritus mei.Eze.3.Alij aũt ſunt dulces per cõſolationem,ſ.boni actiui,qui ſunt dulces quãtum ad opera pietatis,& ideo valent ad nutriendum.ſ.pauperes per eleemoſynas , alijs autẽ ad medicinã ſpiritualẽ.ſ. ad alios in ſpiritualibus dirigẽdum,& verbis,& exẽplis ſpiritualib.nutriendum.Erit fructus eius in cibũ. Ezec. 47. Vel dic q̃ iſte eſt Chriſtus , qui primo profert fructus amaros.i. pniam & aſperitatẽ,quæ vtilis ẽ animæ & medicinalis,ſed deinde fructus dulces.i.gloriam ſempiternã,qua iuſti cibãtur hic per ſpem & contemplationẽ,ibi per beatitudinem & fruitionẽ,Can.2.Fructus eiꝰ dulcis gutturi meo.¶Amygdalus fert aliq̃ fructũ amarũ,valde medicinalẽ;aliq̃ fructum dulcẽ,qui licet nutriat & delectet tñ ſi recens cum ſuo folliculo comedatur,caput grauat,caliginẽ inducit uenerẽ aſcẽdit,ſomnũ facit . Sic verè in arbore mũdi huius &ſ via præſentis vitæ ſunt fructus amari.ſ.tribulatio & pauꝑtas,q̃ ꝑ certo ſunt animæ medicinæ.ſunt ibi etiam fructus dulces & delectabiles,mundi.ſ.deliciæ,quę pro certo ſunt nociuę q̃a inducũt grauedinẽ auaritiæ,caliginẽ ignorãtiæ, ſomnũ; pigritię & tepiditatis,uenerem luxuriæ carnalitatis. Suadis eſt hoĩ panis mẽdacii.Prou.20.¶Vulpes ſi comederit amygdalũ moritur.Nam ſæpe quod vni prodeſt,alteri nocet.Vulpes dr̃ pctõr,quia per fallaciã dr̃ uulpes.Iſte.n. ſi comederit amygdalum.i.mundi delicias uel diuitias,moritur.ſ. peruitia & peccata,quia uerè peccator neſciẽs uti proſperis,eis impinguatur,& tunc per ſuperbiã, auaritiam & luxuriã in de ſpiſſimè uenenatur,quia uerè ſæpe accidit q̃ illud q̃ bonis remedium,malis eſt uenenum.Vnde. Inuentũ eſt in me, q̃ erat ad uitã,hoc eſſe ad mortẽ.Vel dic de corpore Chriſti,qui eſt illa amygdalus quam virga Aaron.i. beata Virgo nobis ꝓtulit,q̃ quis ſit hoĩb.bonis & perfectis cib.& medicina ſpiritualis,uulpibus tñ.i.malis peccatoribus hæreticis & fraudulentis eſt mors animæ per peccarum,& etiam ſinaliter corporis & animæ per tormẽtũ,quia q̃ manducat corpus & bibit ſanguinẽ domini indigne iudicium ſibi mãducat & bibit 1.ad Cor. 11.Vel dic q̃ fructus amygdalij crucis eſt Chr̃s,per quẽ uulpes.i.fraudulẽtus diabolus eſt occiſus, Vel dic generaliter q̃ illud quod prodeſt vni per cauſam,nocet alteri per occaſionem,ſicut Apoſtolus de ſeipſo dicit.1. ad Cor.2.Alijs ſumus odor mortis in mortem,& alijs odor uitæ in uitã.¶Arbor amygdalus amara eſt tota medicinalis q̃a & radix & cortex & folia & fructus & gũmi eius & oleũ diuerſis competunt uſibus medicinæ.Sic uerè quicquid eſt in viro perfecto amaro per contritionem & pniam,totũ eſt alijs medicina,& in ſe bonũ & virtuoſum.ſ. radix cordis & cogitationis flos interioris affectionis cortex exterioris cõuerſationis,folia ſuæ locutionis,fructus ſuę operationis.gũmi uel oleum ſuæ dulcis cõpaſſionis.Iſta.n.in viris ſctis ſunt medicinalia atq; ſancta,iuxta illud . Oĩs creatura Dei bona eſt & nihil reiiciendum ĩ ea 1.ad Tim.4.Vel expone de Chriſto vel de quolibet ſancto . ¶Amygdalus amara ſumme eſt medicinalis.Valet.n.ad mundificandum extenuandum ſanguinem ſtringendum,&c.multa . Sic uerè amare pœnitentia mundificat,et purificat à uitiis animam peccatricem et purgat eam per confeſſionem,et reſtringit ſanguinem voluptatis carnalis.¶Oleum de amygdalo amara uermes i ventre necat,menſtrua prouocat,aurium ſaniem mundat,ſicut lidum inſtilletur.Sic per oleum pietatis vermes inuidię,menſtrua luxuriæ, ſanies gulę ſanatur.

Capitulum. 3.

ABies eſt arbor leuis,alta et recta,parum accipit de terreo humido et groſſo,ſed multum de humido ſubtili et leui,et ideò faciliter à calore interiore poteſt eleuari in altum.Diſtillat etiam gummi quod dr̃ reſinæ , et de talibus fiunt naues et ædificia,et mali in nauibus . Iſta etiam arbor propter hyemem non perdit folia vel uirorem.Vnde etiam ſm Iſid.abies ab abeundo dicit,eo q̃ faciliter in altum abeat.Eze.12.& 37.Vel expone de Chriſto:qui à Paradiſo ad babylonem huius mundi per fluuium.i.per beatam Virginẽ carnis deportatus,& in reti ſuorum viſcerum inuolutus,& uibus medicinarum ſpiritualium deputatus.Ideo põt dici

Iuſtos mundi dẽt ſibi parũ incorporare ꝑ affectionem , ſed vt dẽt accipere humidum ſubtile & leue.i. bona ſpiritualia & virtutes,& ſic ꝑ certo eleuabit̃,& erit arbor alta,ſ.hic ꝑ contemplationem, vel temporalem ẽt prelationem , & in patria per æternam ſublimationem:quia humiles &pauperes digni ſunt temporalia & æterna exultatione. Qui.n.ſe humiliat, exaltabitur.Lu.14.& Matt.5.Beati pauperes ſpiritu.ſ.ſe ẽt dẽt eſſe rectus per iuſtitiã: quia nõ dẽt eſſe tortus ꝑ iniuſtitiam. nõ.n. debet declinare ad vnam partem plus quam ad aliam per acceptionem perſonarum.Non declines neq; ad dexterã,neq; ad ſiniſtram Eſa.30.Iſte ẽt dẽt ſem per hñe reſinam pietatis:quia prælatus dẽt ſꝑ miſcere rigorem cum dulcore:q̃ eſt contra multos.Hier.8. Nunquid reſina non eſt in Galaad? &c.Et iſte ẽt virorem honeſtæ cõuerſationis non debet deponere ꝑ quãcunque hyemẽ tribulationis vel tẽtationis,& folia eius.i.verba dñt eſſe acuta.ſ. correctionis.Et ſic iſte dicetur abies,abeundo,& à ſe ſursũ ad cęleſtia ſubleuando,in virtutibus proficiendo,& de mũdo ad partem ſe transferendo,& per diligẽtiam & obediẽtiam ſe mouendo.Io.9.Abij & laui & video Can.1. Egredere & abi. Et iõ talib.abietibus.i.de viris ſanctis & perfectis debent fieri mali nauiũ.i.prælati eccleſiarũ,qa reuera tales debẽt eſſe in naui eccleſiæ vel religionis mali.i.principales & plati.Ideo dr̃,Pro ſalsugine aſcẽdet abies.Eſa.55.Fac ſi vis i nauim,& de paupertate,& alium de plato.¶Abies humorem hẽt viſcoſum,qui à calore ęſtiuo tpe exterius eijcitur,& in gummi & reſinam cõuertit̃ ꝑ q̃ abies ꝑ cæteris lignis igni oppoſita faciliusinflammatur.Sic vere qñ aliquis hẽt interius in corde humorem pietatis & cõpaſſionis , tũc verè in actu.i.in tpe feruoris tribulationis , qñ.ſ. videt pauperes indigere,dẽt eum emittere per eleemoſynas , & de bonis ſuis reſinam facere ad curãda vulnera & miſerias egenorũ per dulces conſolationes.Tollite reſinam ad dolorem eius. Hier.51.Et iſti ẽt pij & compatientes faciliter inflammanũr, ignẽ.ſ.diuini amoris vel etiam igne alienæ miſeriæ & tribulationis,per flammam interioris compaſſionis.Iud.9. Egrediatur ignis de ramno, & deuoret cedros libani. Tales etiã valent ad fabricã nauis eccleſię Paradiſi &c.Eze.27.Abietes de Sanir dolauerunt in remos tuos.¶Abies ꝓ liquorem reſinæ faciliter inflammantur, pineas aũtẽ pulcherrimas porro ſi interius nihil valent quia.ſ.quantũ ad meritũ , apud Deũ minimè ſunt accepta.Opera.n.eorũ opera inutilia.Eſa. 59. Vel dic ſi vis q̃ abies de qua fiunt mali nauium,ſignat crucẽ quæ emittit liquorem medicinalẽ.i.ſanguinẽ Chri , q̃ eſt liquor precioſiſſimus,quo nauis aĩæ vngitur per deuotionẽ, & eius vulnera ſanat ꝑ ſanctitatem & perfectionem. vnde Hie.46.Tolle reſinã virgo Aegypti. Et iõ iſta eſt in naui eccleſiæ.i.aĩę,malus:qui ẽt fit in modũ crucis.Vel dic q̃ Abies alta,leuis & recta,eſt Chr̃s,alta dignitate,leuis paupertate, rectus æquitate:qui.ſ.liquorẽ pietatis vel proprij ſanguinis nobis fudit,qñ.ſ.æſtas & æſtus paſſionis eum infeſtauit: qui pro certo eſt animæ medicina.

De Aloe ligno. Cap. 4.

ALoe eſt lignum ſumme aromaticum , quod in fluuio babyloniæ cui tigris Paradiſi fluuius cõiungit̃ , inuenit̃,& ab incolis cũ retib.extrahit̃,& medicinæ vſib.reſeruatur.Vnde creditur q̃ à Paradiſo in Indiam per fluuium deuenit̃,vt dicit Plat.Fluuius babyloniæ eſt mundana proſperitas,in qua pro certo ſunt aliquando aloe.i.boni & ſancti viri ſeculares:qui ſunt odoriferi per bonam famam, & q̃ mũdi proſperis bene ſciunt vti,& ideo tales ſunt medicinales aliis,ſcilicet per bonam doctrinam & exemplum , quando cum retibus prædicationis exinde extrahuntur,ſ.quãdo ad cęleſtium amorem & ad religionem vel pniam conuertũtur. Extendam ſuper te rete mecum,& capieris in ſagena
3 et creſcendo leuatur.Folia ẽt eius parua ſunt et acuta,ſicut pini,vt dicunt Iſid.et Ariſt. Talis debet eſſe uir perfectus, maximè prælatus vel religioſus,quia verè talis debet eſſe ſa-
4 re illud Eccl.24. Ego quaſi fluuius dorix exiui de Paradiſo. Vel dic quod iſta eſt ſacra ſcriptura quæ de Paradiſo deſcẽdit,valens contra mormos omnium vitiorum,quando à ſtudentib.cum retib.ingeniorum recipitur. ¶Aloe eſt lignum 2
amarum ponderoſum, odoriferum & ſumme medicinale, quod ſi maſticatum fuerit amarum inuenitur,tñ ſuo aromatico odore totum replet cerebrum maſticantis.Iſtud etiam ſtomachum frigidum & cerebrum adiuuat & confortat,& contra debilitatem cordis ſummum remedium eſt vinũ decoctionis eius, veruntamen propter amaritudinem debet ſemper miſceri aliquod dulce, ſ.mel vel ſaccarum , vt dicit Plar.Talis eſt arbor crucis vel paſſio ſaluatoris:quia verè licet ſit grauis & amara ad guſtandum vel ſuſtinendum: eſt tñ ſuauis & aromatica ad odorandum per deuotionem & ſentiẽdũ:quia verè qñ deuotè maſticatur & recordatur, ſtatim cerebrum.i.interior affectio odore deuotionis maximè recreatur.Vnguentis & varijs odorib.delectatur cor.Prou.27. Eſt ſumme medicinalis,ſ.contra vitia & peccata:quia cerebrum.i.ſenſum & intellectum, cor.i. voluntatem & affectũ calefacit ꝑ deuotionem,confortat per deuotionem,& fortificat.ſ.ad bonam operationem.¶Aloe eſt lignum amariſſi- 3
mũ,tñ eſt medicinale & odoriferum,calefacit.n. cõfortat, veruntñ cũ accipit̃,ſꝑ dẽt ei aliquod dulce miſceri , ne ꝑ eius amaritudinẽ guſtus graueretur,ſm Pla. Talis eſt pnia vel tribulatio:quia verè licet ſit ponderoſa, grauis & amara,tñ ſummè eſt medicinalis,quia.ſ.valet contra vitia & peccata, ſi quis ea debite ſciat vti,veruntñ ſꝑ dẽt miſceri mel.i. dulcedo ſpiritalis cõſolationis,ſ.ſpes veniæ,& cõſideratio gloriæ Paradiſi,vt ſic amaritudo ipſius tẽperetur. Vel dic q̃ vinum eſt ſacra ſcriptura,in qua aloe.i.amaritudo pœnarum infernalium, & ponderoſitas & grauitas mandatorum Dei continetur , quæ ſunt alijs medicina Ne tñ infirmi pctores iſtam amaritudinẽ abhorreãt ſꝑ dẽt medicus.i. prædicator adiungere mel ſpũalis cõſolationis & cõpaſſionis.Fundetque de ſuper oleũ.Leu.2.Vel dic q̃ aloe eſt amara & grauis correctio,quam ſꝑ dẽt comitari dulcedo pietatis. Myrrha & aloe & cinamomo aſperſi cubile meũ. Prou.7. ¶Aloe eſt 4
lignũ odoriferum,graue & amarum,cuius plures ſunt ſpecies,colore pariter & valore differentes,ſed tñ oẽs ſunt medicinales,& illa eſt virtuoſior,quę eſt amarior.Et hoc lignũ qñ frangitur,tunc ſumme redolet, & licet ſit durum, tñ nõ reſiſtit dentib.maſticantis:loca ẽt thymiamatis adoletur,vt dicunt Iſid.& Pla.Tales ſunt per oĩa viri perfecti,ſ.amari ꝑ cõtritionẽ,ponderoſi per humilitatem,graues per maturitatem,odoriferi per famæ & vitæ ſanctitatẽ.Nã qñ tales tẽptantur & incendũtur ꝓ tribulationes & tpales aduerſitates tunc odorẽ bonæ famæ emittunt. Quaſi thus ardẽs in igne & redolens.Eccl.50.Et cũ boni electi inter ſe differãt & odore bonę famę,& colore bonæ conuerſationis,& valore bonitatis & perfectionis,oẽs tñ ſunt boni & virtuoſi,ſed gñaliter ille q̃ plus eſt amarus ꝓ cõtritionẽ , plus eſt bonus reputãdus q̃m ad pfectionẽ.Pone ergo tibi amaritudines, ſtatue tibi ſpeculã.Hier.31.Tales ẽt qñ dentib.i.duris verbis maſticanẽ & arguunt̃ , nõ reſiſtunt.ſ. non obediendo vel ſe excuſando,ſed denti cedunt ſe emendando & acquieſcendo.Acquieſce ergo ei,& habeto pacem &c.Iob 2.¶Aloe a- 5
liqñ ſophiſticaẽ,quia loco eius aliud lignum ſibi in ponderę ſimile vẽdit̃,quod taliter ꝑparãt̃,q̃ vix ab optimo diſcernatur.diſcernitur tñ,quia maſticatum dentib. ꝓ duritiã reſiſtit,& amarũ nõ ſentitur.Tales ſunt hypocritæ : qa verè ita ſunt ſophiſticati & præparati per exteriorem conuerſationem,q̃ vix eſſe vera aloe.i. boni & iuſti: quia tales difficiliter ab aliis diſcernunt̃, veruntñ ipſi poſſent cognoſci & diſcerni:quia verè quando mordentur per correctionẽ , tũc per duritiã obſtinationis reſiſtunt dentib.i.verbis & correctionib.ꝑ impatientiam & murmurationem , vel per falſam excuſationem,& etiam non inueniuntur amari ꝓ contritionem.Act.13.Reſiſtebat eis Elimas magus.

De Aloe Succo. Cap. 5.

ALoe eſt ſuccus vnius herbę quę aloe dicitur, quæ in India vel Perſia reperitur, cuius ſuccus exprimitur, & adignem vel ſolem fortiter deſiccatur,vt dicit Plat. cuius plures ſunt ſpecies,ſcilicet tres, valore & efficacia differentes . Omnis autem aloe licet ſit amariſſima , ſum-

mè

mè tñ est vtilis medicinæ, & quasi contra infirmitates corporis valet. Tales sunt martyres atq; sancti: quia verè ex quo ab herba.i.à matre sua exprimuntur & exeunt per natiuitatẽ, vel à matre sua.i.mundo p conuersionẽ, ipsi ignis & solis ardorib.i.pnïæ & martyrij tribulationib.exsiccantur, & sic fiunt per virtutes & gratias alijs medicinales. Ilud patet in Christo cuius passio licet sit amara, tñ vtilis est cõtra oïa vitia & pctã. Esa.38. Ecce in pace amaritudo mea amarissima.

2 ¶Tria sunt aloes genera, s.citrinum vel croceum, hepaticũ, & caballinũ, sed primũ est cæteris virtuosius & melius, nec ira est amarum. Sic verè plures sunt martyrum species boni tate differentes, citrinus tñ.i. Chïs qui primus est martyrum & principalis, cæteris est melior &c. Vel si vis dic q; isti signãtres ecclesiæ status, s.actiuos, cõtemplatiuos, & platos quorũ. s. primi boni sunt, secundi meliores, tertij optimi. s. plati. Isti.n. cõplectuntur duos alios in quantum contemplati ui pariter sunt & actiui. ¶Aloe est spẽs, & succus herbæ quę amarissimi est saporis, horribilisq; odoris, est tñ summè medicinalis, quia, phlegma, cholerã & melancholiã purgat, visum acuit, neruos cõfortat, stomachũ mundificat, menstrua ꝓuocat bonum colorem in corpore generat, splenẽ & hepar deoppilat, ab hypocrisi pseruat. Talis est pnïa: quia licet sit amarissima ad gustandum & ad sustinendum, tñ vtilis est ad medicinã spiritalem: quia verè p eam phlegma pigritiæ, melancholia tristitiæ, cholera iracundiæ extirpat, & stomachus conscïæ à prauis humorib.pctõrum penitus vacuatur. Per eã êt acuitus visus discretionis, restauratur color bonæ conuersationis, confortat neruus.i. sensus cõpassionis vel deuotionis, per istam splenẽ hepar.i.interior affectio deoppilatur, & hydropisis.i.sitis auaritiæ pseruat. Vel p oïa expone de amara memoria mortis vel inferni, vel de amaritudine contritionis, vel de virtute amaræ Christi passionis. Ideo consulitur Hie.31. Statue tibi specula, pone tibi amaritudines, dirige cor tuũ in viam rectam in qua ambulasti. Allega vt supra. Myrrha & aloe &c. Prou.7. ¶Aloe pulueriza & cũ melle mixta casum capillorum prohibet, vermes vẽtris necat, arteticos iuuat, putredinẽ oris & gingiuarum mundat, stomachum, confortat digestionem adiuuat. Talis est amara contritio, quia verè si cum melle.i. cum dulcore spei veniæ misceatur vermes ventris.i. remorsus cõscientię sedat & necat, casum capillorũ.i. virtutum prohibet, putredinem oris .i. malorum verborum fœtorem exterminat, arteticos.i. pigros iuuat, s.ad bene operãdum, & stomachum.i. interiorẽ conscientiam adiuuat atq; sanat. Vel p oïa expone de amaritudine pnïæ vel correctiõe vel memoriæ mortis, vel mortis Christi. Disciplinam ergo Dei ne abijcias &c. Prou.5. ¶Cũ plura sunt genera aloes. s. caballinum, hepaticum, & subrufum, qñq; fit q caballinũ quod cæteris minus valet, ita sophisticatur, q citrinum vel hepaticum reputatur, q tunc solet fieri, qñ in croci puluere decies tingitur & fricatur, verum tamen in hoc cognoscitur, quia fractum fœtidissimum sentitur, & gustu amarissimum reperitur. Sic verè multi sunt in seculo & in claustro, q quamuis respectu aliorum parũ aut nihil valent, qui. s.dici pñt proprie caballini & equini, in quantum facti sunt sicut equus & mulus quib. non est intellectus: ipsi tamen diabolo per hypocrisim & fallaciã ita sophisticantur, & exterius in apparentia palliatur, q boni & optimi esse creduntur, & q pro bonis & optimis recipiũtur, veruntñ si quis ipsos frangeret. i. si quis eos examinaret & discuteret ipsos pro certo amaros & fœtidos, viles infames & malitiosos intrinsecus inueniret, qñ eam per mortẽ frangentur, tunc fœtidi coram Deo videbuntur, sicut hæc omnia de hypocritis & hæreticis comprobatur. Matt.23. Similes estis sepulchris dealbatis &c.

De Arundine. Cap. 6.

1 ARundo dr ab arendo, śm Isid. eo q; faciliter aresc at. Et est arundo leuis, concaua, nodosa, ventis & turbinis cedens, & de facili manum lædens. Talis est mundana, p spe ritas, quia verè de facili aresc it, deficit atq; perit, hæc.n. ventis tribulationum concutitur & mouetur, & est cõcaua, vacua atq; vana nullum præbens homini fulcimentum: q a de facili frangitur, & per multa mala desideria & peccata suũ lædit & vulnerat possessorem. Figura Esa.36. vbi dr. Confidis super baculum arundineum Aegypti, cui si homo innixus fuerit, confringet, & perforabit manum eius. Sic verè charissimi, mundi prosperitas dr baculus: quia super ipsam peccatores per confidentiam innituntur, dr arundineus, quia bona eius faciliter confringuntur, sicut patet de diuitijs, delicijs, honoribus, fortitudine, pulchritudine sapia &c. Dicit baculus Aegypti qd interpretatur angustia: quia verè mundi bona angustiæ comitantur. Et ideo bene dicit q qñ hõ el in initiũ, tunc frangitur: quia qñ credit. vt prosperis vtat, tũc ei deficiunt, & sic suos possessores decipit, & eos p lolicium dinem vulnerat atq; lædit. Eze.29. Fuisti baculus arũdineus filijs Israel, quem cum apprehendissent manu, cõfractus es. Vel dic q arũdo est pctõr, qui faciliter aresc it. s. à statu & vi rore gr̃æ & honestatis, & est vacuus. s.ab oï bono fragilis. s. ad resistendũ vitijs & peccatis, & facilis ad frangendum, s.p impatientiam, leuis per inconstantiã, & in palustrib. & mũ di deliciis moratur per luxuriam, flatu êt venti. s. vanitatis vel superbiæ vel adulationis faciliter commouetur p inconstantiam. Naues cum magnæ sint, modico uento mouentur. Iac.3. Ista potissime dic de hypocritis, qui exterius per honestatem & fictã benignitatẽ sunt plani, intus tñ oï virtute sunt vacui, & in paludib. immunditiarum volunt viuere, facilicter verò solent frangi, et à statu suo deficere et perire, oï êt vento adulationis cedunt et ad flatum mundanæ gloriæ aĩum suum vndiq; deflectunt, et se tangentes. i. se corrigere volentes, brigis et detractionib. lædũt, alios êt suis malis exemplis scandalizant, vulnerant et cõfundunt. ¶Arundo est media inter herbam et arborem, herba quidẽ robustior, sed arbore fragilior. In India autẽ sunt qdã arũdines de qua quarum radicibus incolæ expressum suauissimũ bibunt succũ, vt dicit Varro. Talis dẽt esse vir pfectus et religiosus: quia inter arbores. i. sanctos et Angelos, et herbas. i. fragiles pctores dẽt esse medius, quia licet sit illis arboribus fragilior, herbis tñ.i. mollib. secularib. fortior dẽt esse, vt sic possit dici mediator Dei et hoium 1.ad Tim.2. De radice êt talium. i. de eorum cordib. dẽt exprimi et exire succus suauissimus. i. verba et opera virtuosa q̃ alijs dulcia debent esse, Põt etiam dici de prælatis vel ptædicatorib. de quib. eliquatur dulcedo sapientiæ et doctrinæ, q̃ alios inebriat atq; potat. Et sicut arundo est leuis, cõcaua mobilis et nodosa, sic vir perfectus debet esse leuis per paupertatem, concauus p humilitatem, mobilis per obedientiæ velocitatem, ventis agitatus per spũs sancti ventilantem serenitatem. Et talis fuit beatus Ioannes. Matt.11. Quid existis in desertum videre? arundinem vento agitatam? Vel si vis dic ista de quibuldam personis fragilibus et imperfectis, quę. s. mediæ sunt inter bonos et malos.

De Amomo. Cap. 7.

AMomum vt dicit Isid. lib.17. est herba coloris subrufi, odoris suauissimi, fructus copiosissimi, floris albi, more violæ, et est vtilis medicinæ et summe virtuosa. In specia li.n. resistit ictib. s. scorpionum, et in oïb. nobilib. antidotis admiscetur. Talis est virtus pnïæ vel charitatis, quia. s. odorẽ bonæ famæ emittit, et fructũ æternæ glorię copiosum, et iõ in oïb. virtuosis operib. dẽt p cipuè adhiberi; q̃a nihil valet bonũ opus q nõ comitat charitas vel humilitas. Si charitatẽ nõ habuero nihil sum 1.ad Cor.13. Et valet contra multimoda genera morborum. i. vitiorum et peccatorum. Idẽ expone de pnïa, idem de oratione. Vel dic q talis est vir pfectus: quia dẽt esse rufus p pnïam et austeritatẽ boni odoris p famositatem, floris albi per castitatem, fructus copiosi per boni operis multiplicitatẽ. Ecce arbor in medio terræ, et fructus eius nimius. Dã.4. Scorpionib. êt. i. detractoribus et iniqs dr resistere, inquantũ talis solet iniustorũ verbis et malitijs nõ cõsentire, sed potius obuiare. Iacob 4. Resistite diabolo, et fugiet à vobis. Et iõ talis est summè medicinalis q̃a. s. exempla ipsius et doctrina sunt alijs medicinæ. Ezech.47. Erunt fructus eius in cibum, et folia eius ad medicinam.

De Aneto. Cap. 8.

ANetum est herba vel herbæ semen: quod virtutem habet apertiuam, compactorum diuisam, ventositatis exterminatiuam, torsionis et inflationis viscerum mitigatiuam, et valet contra multa genera infirmitatum. Talis est contritio: quia pro certo compacta idest vitia et

peccata inuicem cumulata diuidit per eorum discussionem, aperit etiam, s.os per cõfessionem ventositatem, suppingam exterminat per humilitatem, & torsiones ventris, i.remorsus conscientię mitigat atque sedat, s.per restitutę innocentiæ puritatem, & valet contra omnes infirmitates. i. contra vitia, & peccata. Vel dic si vis de pœnitentia quæ diuidit per contritionem, aperit per confessionẽ, & attenuat per satisfactionem. Vel dic de humilitate, quæ habet ventositatem superbiæ refrenare. ¶Radix aneti viridis aliquid valet, 2
siccata autem penitus nihil. Sic multi sunt qui in iuuentute aliqd valent, sed nihil in siccitate senectutis, q̃a multi sunt, qui primo sunt boni, finaliter fiunt mali. Osee 9. Radix eorum exsiccata est, fructum nequaquam facient.

De Anisо. Cap. 9.

ANisum easdem habet virtutes sicut anetum, & saporis est dulcis, virtutem habet dissoluendi, aperiendi, vento sitatem consumendi, calculum frangendi, omnes interiores meatus aperiendi. Talis est virtus charitatis, quia verè ipsa est dulcis, & sapida voluntati, quia nihil est delectabilius quam amare, & ista habet dissoluere per contritionem, meatus. s.cordis, & oris aperire per confessionem, ventositates, elationis & calculum etiã obstinationis. i. dura vitia & peccata confringere, & consumere per satisfactionem. Ecce spiritus fortis conterens petras 3.Reg.19.

De Allio. Cap. 10.

ALlium licet asperum sit gustu, tamen summè est medici nale. est. n. calidum & siccum, virtutem habet dissoluendi, consumendi, diuidendi, expellendi, aperiendi, & hydropisim sanandi, & vulnera putrida deficcandi, & contra mortalias ægritudines est medela, vt dicit Constant. & Plat. si eo debitè quis vtatur. Talis est pœnitentia, tribulatio, correctio vel memoria mortis, quia verè licet sit grauis & aspera ad sustinendum, tamen est medicinalis animæ peccatrici, quia verè ista dissoluit, s.cor per contritionem, aperit, s.os p confessionem, consumit, s. vitia & peccata per satisfactionem, iuxta illud. In igne consumptum est plumbum. Hier.6. Et ideo contra vulnera putrida, & fœtida luxuriæ, & carnalitatis, & contra hydropisim. i. contra sitim auaritiæ, & cupiditatis summè valet. Nam humores nociui. i. diuitiæ per istã diuiduntur, & pauperibus largiuntur, & expelluntur. i. contemnuntur, & relinquuntur, quia śm Hier. Facile contemnit oïa, q̃ se semper cogitat moriturum. ¶Allium habet odorẽ 3
fortissimum, qui cunctos alios odores superat & fœtores, & ideo qui volunt per loca fœtida, & corrupta transire, solent se munire fortissimis alleatis. Talis est odor siue fœtor carnis mortuæ, vel etiam infernalium tormentorum, quæ pro certo omnia alia fœtida superant, & excellunt. Si ergo times fœtorem, & corruptionem tribulationum vel infirmitatum p allium, comede & assume alleata. i. cogita fœtorem mortis vel inferni, & sic p certo omnia leuiter sustinebis. A scendere feci fœtorem cadauerum vestrorum in nares vestras. Amos 4. Et sicut allium habet multas virtutes medicinales, sic verè mortis vel inferni memoria valet contra vitia, & peccata, & dic si vis sicut. §. præcedenti. ¶Allium summè 4
valet contra venenum. Nam si cum sale, & ruta, & nucibus misceatur, & cum vino ad quantitatem nucis detur, venenũ consumit, & deficcat, & maximè quando supra morsum reponitur, ita efficaciter sicut theriaca, secundum Constan. & ideo allium dicitur theriaca rusticorum. Talis est pœnitentia, q̃a verè ista valet contra morsus carnis rabidi. i. contra tentationes diaboli. Item contra morsus serpentum. i. contra motus carnales, qui in nobis serpunt, & omnia venena peccatorum extenuat, & consumit. Nam si accipiatur cum ruta amaræ contritionis, cum sale prudentiæ vel discretionis, cũ nucibus de quibus fit oleum. i. cum dulci spe veniæ, & diuinæ miserationis, & cum vino spiritalis consolationis, tunc efficitur theriaca aĩæ peccatrici, & eã à veneno liberat peccatorum, & à periculo mortis æternę. Nam ipsum venenum facit extrahi per confessionem, & cõsumit p satisfactionẽ. 4
Ane lãguorem para medicinã. Eccl. 18. ¶Allium multas habet malas ꝓprietates, quia si nimis frequenter assumatur in cibo, stomachum inflammat, corpus deficcat, lepram generat, maniam, & phrenesim excitat, visum lædit, cerebrũ turbat, anhelitum etiam facit fœtidum, & corruptũ, choleram êt generat atq; nutrit. Talis est per oïa amor vel prosperitas huius mũdi, quia verè stomachum cordis accendit, & inflãmat per auaritiam, & per ardorem concupiscentiæ & tentationis, corpus êt. i. mentẽ deficcat, s.ab humore deuotionis, & cõpassionis, & generat leprã luxuriæ, & hęc excitat phrenesim iracũdiæ, hæc cõmouet maniã superbiæ, & nutrit cholerã. i. ardorẽ auaritiæ, hæc êt turbat cerebrum. i. sensum & imaginationem, lædit visum. i. intellectum, & discretionẽ, & corrumpit anhelitum. i. verbum, & locutionẽ, oïa. n. vitia à mundi ꝓsperitate generãtur, qñ indebitè, & in nimia affluẽtia accipitur, quia verè exinde efficitur homo superbus, auarus, ignorans, & luxuriosus, & sic per consequens efficitur p infamiã fœtidus, & corruptus. De cadauerib. eorum ascẽdet fœtor. Esa.34. Et tñ carnales petunt porros cępe, & allia ægyptiorum. Nu.11. & 21. ¶Allium nõ producit semen in anno 5
illo in quo plantatur, sed tñ in secundo. Sic verè boni, & iusti non accipiunt nec acquirunt semen. i. præmium de laboribus suis in primo anno suæ plantationis. i. in tpe præsentis vitæ in qua plantãtur generantur, & nascuntur, sed verè qñ fœcundus annus venerit. i. secunda vita. s. post miseriam prę sentem, tunc semen suum. i. bonorum laborum suorum præmium reportabunt. Ps. Seminauerunt agros, & plantauerũt vineas. ¶Allium semel tñ producit semen, & non nisi in se- 6
cundo anno postquam seminatur. Et allium, ex toto se renouat, quia, & radicẽ, & folia, & semen totaliter renouaẽ. Idẽ .n. allium non valet ad bis fructificãdum. Sic verè vir iustus qñ in terra humilitatis pœnitẽtiæ vel religionis, vel memoriæ mortis seminatur, ipsẽ se debet penitus renouare, & q̃tum ad radicem affectionis, & cogitationis, & q̃tum ad folia locutionis, & quãtum ad fructum vel semẽ operationis. Renouamini spiritu mentis vestræ, ad Eph.4. ¶Allium semel 7
tantummodo producit fructum. Nam si pretiosum fuerit, semen eius cadit, & radix non valet ad iterum fructificãdũ. Sic multi sunt, qui semel tantum per bonũ opus fructificãt, vtpote magni mundi peccatores, qñ. s. quasi per miraculũ ad virtutes conuertuntur, quia si rursum in peccatum decidant, non valent ad iterum fructificandum per bona opera quia licet raro ꝓducant semẽ boni operis, si tñ eis abscindi tur (quod fit qñ recidunt in peccatum post suam conuersionem, & plantationem) vix aut nũquam releuãtur, vel ad pœnitentiam reuertuntur, & sic semel fructum facere dinoscũ tur. Boni autẽ non sic, imò quotidie reuiniscunt. Si præcisum fuerit lignũ, iterum virescit. Iob 14. ¶Allium in sua nouita- 8
te tunicas habet multũ pingues, & carnolas, & tũc radicẽ seu fructum habet tenuẽ atq; parum, qñ autem ad maturitatem peruenit tunc illæ tunicæ deficcantur, & euanescunt. & fructus augmentaẽ, & accrescũt, quia. s. tunicarũ carnosa humiditas in fructus cõuertitur nutrimentum. Allium est hõ tunicæ eius sunt exteriores diuitiæ, & deliciæ & fuba tẽporalis, fructus aũt ipsius sunt merita, & virtutes. Qñ ergo alium. i. homo habet carnosas tunicas, & grossas. i. pinguem substantiã temporalem, qua. s. abundat in prosperitate mundana, tunc verè modicum, et paruum habet fructum, s. virtutum, et meritorum, et hoc maximè si sint in nouitate inuenturis corporalis vel moralis, sed qñ maturatur per sapiẽtiã et perfectionem, vel etiã per senectutẽ et discretionẽ et tunicæ substãtiæ tpalis euanescunt, quia. s. eas euacuat, et pauperib. erogãdo per eleemosynarũ largitionem, tunc p certo crescunt fructus meritorum, et præmiorum, quia. s. hmõi tunicæ vel diuitiæ pauperum efficiuntur nutrimenta. Ideo bene præcipit dñs Matth.10. Nolite portare duas tunicas, et Lu.22. Vendat tunicam, et emat gladium. Vel per tunicas ex quib. fructus generatur, et custoditur, intelligo opera laboriosa, et uirtuosa, quæ fructum æterni præmij custodiunt, et augmentãt, q̃ habẽt cessare qñ præmium crescet in futuro. Radix alij multas habet costas inuicem cõiunctas, quælibet tñ costa propria tunicula est operta, et in qualibet est vis feminaria, quia de qualibet plãta crescit. ¶Talis est religio vel 9
ecclesia, quia multæ costæ. i. multæ psonæ ibi sunt inuicẽ cõiunctæ et unitę, et per cõcordiã conglobatę, et sub una sunt pelle. i. sub una obseruantia regulari inuicem commorantur, et tñ quælibet habet tuniculam propriam. i. propriã gr̃am, uirtutem, et ualorẽ, officium etiam uel beneficiũ, per quod

potest

potest altera abaltera discerni vel cognosci, qa vnusquisq; proprium habet donum.i. ad Cor.5.Quilibet ẽt habet in se virtutẽ seminariã.i.gratiã,& charitatem, virtute cuius pót ꝓducere,& facere plantã,& bonũ opus, & virtuosum,quia sicut dr̃ ad Eph. 3. Vnicuiq; nostrũ data est gr̃a ſm mensurã donationis Chri. ¶Alium summè nocet oculis,vnde versus Alia vina,venus,pulvis ventus,fama, fumus,Ista nocẽt oculis,sed vigilare magis. Sic vere oculus intellectus humanus ab istis octo summè lędit,& offuscat,ſ.ab alio.i.ab iracũdia, & furiositate,à vino.i.à gula vel ebrietate, a venere.i.a luxuria ſęditate,à pulvere.ſ.divitiarũ vel cupiditate,à vẽto.ſ.superbiæ,& vanitatis,a faba põderosa.i.a pigritiæ grauitate,à vigilia.i.a malitia & caliditate, q̃.ſ. ſp vigilat ad alios cõfundendos.Ista.n.oia excęcant intellectum,& tollunt sapientiã spiritalem.Perdam sapientiam sapientum, & intellectũ prudentium reprobabo.Esa.29.& 1.ad Cor.1.¶Alium germinat per summitatẽ sui, Lilium autem per medium lateris ꝓfert germen.Sic mali dilatantur lateraliter ad mundana, sed boni sursum se erigunt ad æterna iuxta illud Apostoli ad Col. 3.Quæ sursum sunt quærite, non quæ super terram.

De Absynthio. Cap. 11.

1 ABsynthium est herba amara, calida & sicca,multũ effi cax in medicina & hæc ſm Plat. hẽt virtutem contrariam,laxatiuã.ſ.& constrictiuã. Nam si inuenit in ventre materiam cõpactam,ipsam magis indurat,si inueni, materiam mollem,ipsam soluit & laxat.Talis est tribulatio mundi vel correctio,qa.ſ.amara est,& difficilis ad sustinendũ, qa sicut dr̃ ad Heb.12.Ois disciplina in ꝑsenti non vr̃ esse gaudij,sed mœroris.Et ista vtilis est ad medendum aĩam peccatricẽ.Sed vere ista hẽr duplicẽ virtutem, qa verè si inuenit hoiem cõpactum.i.durum,auarũ,& obstinatum, ipsa verè eum magis cõstringit,& indurat,qa tales tribulationib. nõ emendant, sed magis induranť,& obstinant. Exemplũ de Pharaone.Induratum est cor Pharaonis &c.Exo.8. Sed verè si hõ sit mollis,pius.ſ.naturaliter,& benignus,tunc verè adueniens amaritudo tribulationis ipsum magis mollit ꝓ cõtritionẽ, & cõpassionem.Et iõ dr̃ ad Ro.9.Cui vult misereť Deus , & quem vult indurat.Vel dic q̃ tribulatio habet vim restringentem quantũ ad carnẽ, vim laxatiuam quantum ad aĩam.carnẽ.n. mortificat,volũtatem dilatat 2.ad Cor.6. Quasi mortificati, & ecce vivimus. Et sicut ſm Dios. syrupus de absynthio factus stomachum iuuat,appetitũ inuitat, ebrietati resistit,& colorẽ ꝓdicum reparat,& restaurat,sic & tribulatio vel pœnitentia,qa ipsa est aĩæ medicina,nam qũ est amara per cõtritionẽ, calida ꝓ dilectionẽ, sicca per carnis macerationẽ, tunc vere stomachum.i.cõscientiam confortat , ebrietati.i. carnali voluptati resistit,appetitum.ſ. bonorũ spũalium ꝓuocat,& colorẽ bonæ conuersationis restituit, & restaurat, & valet cõtra multa vitia,& peccata. Ideo de tali syrupo dr̃ Hier.23. Ecce ego cibabo eos absynthio,& potum dabo eis aquã fellis.Vel totum potes exponere de tribulatione , vel
2 de memoria mortis. ¶Virtute absynthij, si quis eo bene vsus fuerit,si succus eius aurib.instillatus fuerit, auditũ emendat dolorẽ capitis sedat,poratus visum clarificat, & in cista repositus libros,& vestes a murib. seruat,& venenosis morsibus resistit,& obuiat,vt dicit Macr.Talis est sacra scriptura, vel memoria mortis æternæ,qa verè si aurib. instillet ꝓdicationẽ,auditum.i.voluntatem audiendi verbi Dei reparat & emendat,vt visum discretionis,& cogitationis clarificat. Erunt oculi tui videntes &c.Esa.30.Et libros.i.viros litteratos,& vestes.i.simplices seculares a murib. & demonib.seruat,si in cista conscĩæ per iugem memoriã reponãt. Morsus & venenosos,i.tẽrationes,q̃ aĩam inuenerat,eliminat, & abstergit.Vel dic de pœna,contritione, correctione,vel tribulatione.Esa.38 Recogitabo tibi oês annos meos in amaritudi
3 ne aĩæ meæ.¶Absynthiũ est herba amarissima , quæ suo acumine,& sua amaritudine lædit, & gustũ , & olfactum, omne etiam cum quo admiscetur,siue lac,siue mel,reddit insipidũ & amarum.Talis est mors æterna & ẽt temporalis, quia verè amarissima est ad adorandũ per meditationẽ,& ad gustandum per personalem Flagellationẽ , & iõ licet lac & mel.i. mũdanæ deliciæ ſint dulces & delectabiles,tũ qũ absynthiũ ĩtlud eis misceatur.i.qũ ꝓp eas mors tẽporalis vel æterna infligit,tunc vere in amaritudinẽ cõuertent. Panus.n. dilillas labia meretricis,i.voluptas mũdana, sed vere nouissima ei amara velut absynthium.Pro.5.Vel si vis ꝑ absynthiũ intelge pctm̃,qđ summè amarũ est aĩæ sanctæ. Multi hoĩm mortui sunt ex aqs,qa amaræ factę sunt. Apo.8.Vel absynthiũ est pctor amarus alijs,& crudelis, qui alios verbis,& dictis exasperat atq; lædit,& omnẽ societatem cui admiscetur, amarã facit,& conturbat,figuratus in illa stella Apo.8.q̃ vocabatur absynthium, & aquas in quas cecidit fecit amaricari.

De Apto. Cap. 12.

APium est herba in mulcis medicinalis, valet.n. contra venenum,calculum frangit meatus aperit, colorem restaurat,hydropisis,& phreneticis conuenit , & subuenit. Ista est pœnitentia,quæ valet contra venenum.i.contra peccatorum infectionem, frangit duritiam obstinationis ꝑfectionem contritionem, meatus aperit per confessionem,restaurat colorem.i.apparentiam per bonam conuersationẽ, hydropisim sedat.i.superbiam & inflationem phrenesim ẽt curat.i.iracundiam,& turbationem.Facite ergo dignos fructus pœnitentiæ.Luc.3.¶Est quędam species apij quæ dicitur apium risus,quod si quis in magna quantitate comederit ipsum vsque ad mortem facit ridere , & ita moritur in ridendo.Apium.n.mirabiliter dissoluit, & remollit , & ideo pueris est nociuum , quia.ſ. morbum caducum in eis efficit, & procurat , secundum Plac. & Dios. Talis est mundana prosperitas,quia vere si immoderate ea quis vtatur,ipsum facit ridere , hoc est dictu superflue gaudet, & gratulari , quia sicut dicitur Eccle.21.Fatuus inrius exaltat vocem suam,sapiens autem vix tacite ridebit.Dicit.n.Eccl.11.Lætare iuuenis in adolescentia tua &c.Ita ꝙ isti moriuntur spiritaliter, & etiam corporaliter in ridendo, quia.ſ. vsq; ad mortem in mundana lætitia perseuerat,& ex tali risu mortem incurrũt spiritualem,& eternam, quia risus dolori miscebitur,& extrema gaudij luctus occupat.Prou.14. Et ideo ista herba est multum nociua pueris.i.simplicib,& indoctis personis,carnalib.& insensatis,qui.ſ.ea nescĩunt vti , quia vere mirabiliter dissoluit cor , & eneruat , & ipsum per multa carnalia desideria diuidit & remollit,& casum epilepticum.i.casum peccati,& mortis æternæ in eis efficit, & procurat, Prou.1. Prosperitas stultorum perdet eos. ¶ Apium summe nociuũ
5 pueris,ideo secundum Dios.& Plat. nutrices debent cauere ne comedant ipsum,& assumant. Sic vere quia mundi prosperitas est nociua simplicibus infantibus secularibus qui ea nescĩunt vti ideo nutrices idest prælati , & prædicatores debent ab ea abstinere , ne scilicet eorum exemplo pueri sui pereant,& necentur,quia scilicet subditi , & insipientes faciliter trahuntur ad peccata per mala exempla prælatorum.Act.7.Sicut patres vestri,ita & vos.

De Aristologia, seu Aristolochia herba, nam vtrunque legitur. Cap. 13.

ARistolochia herba amara , multum est medicinalis, quia dissoluit,& veneno contrariatur, & fœtum mortuum de vtero expellit,& cætera multa:sic amara contritio vel pœnitentia dissoluit mentem per compassionem, & veneno obuiat peccatorum, fœtumque mortuum idest peccatum mortale facit expelli per confessionem, splenem idest tristitiam desperationis remollit per consolationem,antheliti bonum facit per sanctam locutionem. Et sicut secundum Dios. radix aristolochiæ magis est medicinalis , quam folia,sic plus valet apud Deum intentio quam conuersatio, & bona corda quam verba.

De Herba agnocasto. Cap. 14.

AGnuscastus est herba semper vires, quæ suo odore,& vsu castum facit hoĩem & pudicũ,quia portata libidinem dr̃ refrenare. Vnde etiam Romanæ mulieres solent ista herba vti,et secum eam in cõuiuijs, et exequijs portare, vt eius virtute possint castius, et honestius se habere, vt dicit Plı.et Plat.et valet contra multas infirmitates . Talis est beata virgo, quę re vera fuit agnus per pietatẽ , et benignitatẽ casta ꝓ integerrimam puritatem,hæc.n. fuit semper virens per rutilantẽ honestatem, et ideo si ista odoretur per devotionem,et si comederetur per imitationẽ,si portetur per spẽ confidentiam & inuocationem, facit hominem castum , & corporaliter,& spiritualiter,& iuuat eum contra infirmitates omnium peccatorum.Erit foliũ eius semper viride.Hie. 25.Vel allega de Christo , vel de quolibet viro perfecto casto,& benignõ.Vel dic si vis ꝙ ista est abstinentia vel temperantia,quæ causat in hominibus castitatem.

De Artemisia. Cap. 15.

ARtemisia ſm Dios.est mater herbarum dicta, calida est & sicca,quę multum valet ad medicinam,calculũ frãgit,fœtum mortuum expellit,dolorem mitigat.Talis est charitas,quæ verè mater est herbarum oĩum.i.virtutum,quæ calida dr̃,quia cor inflammat,& hæc calculum.i.hoĩem durũ, & obstinatum habet frangere,& mollire,quia Fortis est vt mors dilectio Can.8.Et fœtum mortuum peccati mortalis facit expelli per confessionem , & omnem dolorem mitigat, & confortat. Amor.n.difficultatem nescit , secundum Aug. Sicut secundum Pli.artemisia dicitur dæmones fugare , & incantationibus resistere,sic verè charitas dæmones fugat, quia.ſ.cum dæmon sit semper in odio,& rancore,nunquam potest stare in loco vbi perfectus est amor incantationibus idest tẽtationibus obuiat,& resistit,quia charitas omnia vincit &c. 1. ad Cor.12.

De Auena. Cap. 16.

AVena est dicta à veniẽdo,quia.ſ.seminata cito renascit & reuenit,& equorum vsibus est apta,& vtilis medicina.Talis est simplex doctrina,quia equi.i.rudes seculares ea indigent,& cito facit & emittit fructum , & ad medicinam animæ est vtilis &c.

De Balsamo. Cap. 17.

1 BAlsamus ſm Isid.lib. 17. est arbor vel frutex similis viti in corpore,in foliis aũt similis rutæ . Hæc sine aliquo adminiculo se sustentat,quæ tota est aromatica , & medicinalis,quia & lignũ,& cortex,& semen,& liquor seu succus summa sunt remedia medicinæ,vt dicit Isid.Talis est vir pfectus,qa verè ipse dẽt esse similis viti.i.Chro q̃ dicit(Ego sum vitis vera)quantum ad virtutem,& perfectionem, folia aũt & verba debet hr̃e ad modum rutæ.ſ.amara per contritionẽ, vt viridia per honestatem,& minuta per humilitatem,& hic habet seipsum sustentare per constantiam,& stabilitatem, & debet ẽt totus bonus esse.i.in toto bonus medicinalis,qa lignum interioris affectionis , cortex exterioris conuersationis,folia sanæ locutionis,fructus bonæ operationis, oĩa sunt bona,& aliis conferunt medicinam, & maximè liquor suæ doctrinæ,& dulcis consolationis,vel sui sanguinis , & cõpassionis.oĩa.n.quæ sunt in viro sancto vel ecclesiastico, debent esse famosa,sancta & vtilia,vt dicat illud Eccl.24.Si cut cynamomum,& balsamum aromatizans odorem dedi.
1 ¶Balsamum est liquor purissimus , & etiam odoriferus, ad multa valens,& maximè ad corpora condienda, & à putredine reservãda.In aqua aũt positum,si purum fuerit, fundũ petit,& hoc tantum ſm Pli.In Iudæa reperitur. Vestem etiã quam tangit,nõ maculat neq; fędat.Talis est gr̃a Dei, qa ueręsemper emittit odorem bonæ famæ,& qñ anima est mortua per peccatum,ipsa si superuenerit, corruptione mortis æternæ eam seruat,vestem etiam mundam.i.conscientiã puram non polluit,imò purgat,et fundum vasis,i. profundum cordis,& humilitatem summè petit,& in iudæa.i.in persona confitentes. ſ.peccata sua,vel Deum glorificante,reperitur. Bern.Purissimum balsamum est gr̃a,ideo profundum,& solidum vas requirit.Vel si vis dic ꝙ balsamũ est pnia vel eleemosyna,quæ virtutem habet à pctis putredine conseruandi.
1 Tho.4.Eleemosyna à morte liberat &c. ¶Balsamum purum sine aqua positum fuerit,fundum petit,si aũt fictum, & adulteratum fuerit.ſ.cum melle vel oleo mixtũ,tunc in aqua vel in laste positum supnatat,ſm Pli.li.12.c.26.circa fi. Sic verè hõ si purus,& perfectus,iustus & bonus fuerit tunc in aqua mundanæ prosperitatis ponatur,stabit ad fundum humilitatis descendit.ſ.considerando de profundo inferni,& vilitate conditionis,& morte & similib.Sicut etiam uerũ balsamum est ponderosum,& odoriferum,si vir iustus per bonam famã est odoriferus,per humilitatẽ põderosus.Iõ quilibet talis põt dicere.Eccle.24. Quasi balsamum non mixtũ odor meus.Sed uerè illi, qui sunt fictum balsamum,ſ.hypocritę,q̃ secum habent mel carnalis voluptatis,& oleũ adulationis,tales dico non petunt fundum per humilitatẽ,imò si in lactẽ vel aqua mundanæ prosperitatis ponanť,ipsi supnatãt ꝑ superbiã,q̃rendo.ſ.aliis dñari.Ideo de veris, & fictis pót dici illud Deu.28.Ipse descẽdet,& erit inferior,ſ.bonus, tu aũt ascendes,& eris superior,ſ.hypocrita.¶Balsamus ſm 4
Pli.li.12.c.26.tm̃ in Iudæa reperitur,& dudum in duob. hortis regiis fuit tm̃,sed tandem Romanis imperantib.in multis collib. est uinea balsami dispersa.Vinea aũt ista sine aliquo adminiculo se sustentat,vltra duos cubitos nõ crescit, cortex eius in æstate scinditur,vt distillet liquorem pcio sum,q̃ tũc ab incolis recolligitur,& seruať.Iudæa q̃ interpretatur confessio,signãt fidem ecclesiæ,q̃ Deum trinũ,& vnũ cõfitetur,duo horti regii significant regnum Iuda,& regnũ Israel balsamus aũt est Chr̃s vel fides , quia verèiste in principio nõ potuit inueniri nisi in Iudæa.i.in fide ecclesiæ, vel etiam in Iudæa.i.in terra,& gente Iudæorũ,in duob.hortis regiis.i. in regno Iuda,& Israel,vel in Hierusalẽ,& samaria,quia ibi tm̃ & non alibi Deus primitus credebať.vnde Amos 3.Tantũmodo uos cognoui ex oĩb.cognationib.terræ.Sed tandẽ Romanis.i.sanctis Apostolis,& Doctorib.regnantib.Et ꝑdicãtib.vel mõ qñ summi Romani Pontifices imperãt,vel dudum ẽt Romanis ad litterã imperantib. per diuersas mundi partes,ista vinea,ſ.fides vera,per multa mũdi climata est diffusa.vnde 2.Paral.26.Egressum est nomen eius procul. Et ista sine aliquo adminiculo.i.sine alicuius rei indigẽtia in se ipsa subsistit,quia neque adiectũ est,neq; minuit, neq; eget alicuius cõsilio.Eccl.42.Et hæc duorum dr̃ esse cubitorum, quia.ſ.sacra fides est principaliter de duob.ſ.de Christi diuinitate,& humanitate.In his.n.duob.tota lex pendet, & ꝓphetæ.Matt.22.Vel dic ꝙ uinea ista signat ecclesiam,vel etiã flatum iustorum,qui.ſ.sine terreno adminiculo,solius Dei i nixi adiutorio se sustentãt.Io.15.Ego sum vitis,& vos palmites.¶Vinea balsami i æstata scinditur,& sic liquor precio 5
fissimus distillat,& ab incolis in ampullis recolligit, & seruať,ſm Isid.& Pli.li.eodem,& est ista uitis duorum cubitorum.Charissimi,talis est Chr̃s,quia re vera iste fuit duorum cubitorũ.i.duplicis naturæ,diuinæ.ſ.& humanæ, & tpe æstatis.i.tempore tribulationis,& passionis fuit cortex eius.i.humanitas cultellis ferreis.i.clauis,& lãceis perforata,& sic liquor eius.i.sanguis preciosissimus distillauit,qui à piis cordibus recolligitur,& per deuotionẽ et cõpassionẽ seruatur vinum nouum in utres nouos mitti debet.Lu.5.Vel dic ꝙ vinea est crux,quæ.ſ.protulit botrum cypri Chr̃m, quæ in Iudęa.i.in Hierusalem fuit plantata,& in duob.hortis regiis.i. in scientia duorum testamentorũ recondita,tandẽ in passio clauis ferreis perforata,quæ humorem sanguinis Christi,& liquorẽ gr̃æ nobis fudit,& tandẽ per multos colles.i. p multas mũdi partes per fidẽ hodie est vulgata. Vel vitis ista est beata Virgo,quæ balsamũ precioſi Christi corporis ꝑ nativitatẽ nobis fudit,quæ ẽt quotidie balsamũ.i.pietatem , & gr̃am nobis fundit . ¶Balsami in æstate scinditur cortex,vt 6
stillet liquorem preciosum,veruntamen summè debet cauere agricola,vt lignũ interius nõ lædatur, quia si lęsum fuerit,totũ perit & iõ cũ cultellis ossęis vel ligneis nõ ferreis est scindendum,ſm Pli. vbi supra ait ꝙ statim moritur, am putari superuacua patiens. Sic verè qñ aliquis scinditur,et ꝓforat ꝑ correctionẽ,vt distillet ꝑ cõtritionẽ,& lachrymarũ emissionẽ,summè debet cauere ne interius lignum.i. interior cõscia lædatur,& corrumpatur,quia.ſ.non debet nimis correctio profundari vel intendi.qa tũc ꝑ impatientiã vel desperationẽ totũ periret , si superbia vel austeritas à parte ꝓlati uel iudicis interesset,et iõ cũ cultellis ligni uel ossis.i.cum mitiet benigna flagellatione debet quilibet scindi,corrigi uel domari,quia alias posset per desperationẽ destrui vel siccari,& per apostasiam in deterius eõmutari,quia ſm.Sen.generosus est aĩus hoĩs,et facilius ducitur, quã trahať.¶Illud balsamum est optimum,quod gr aue est põdere, mordens gustu , fragrans odore,feruens in ora, colore ru- 7
fum.Sic verè ille dẽt dici optimus,et perfectus qui est põderosus ꝑ humilitatem,mordax per correctionem, fragrãs ꝑ bonã famã,feruens per dilectionẽ,ru fus per pniæ macerationẽ,nõ maculans uestem quam tangit.n.focios per spũlẽ infectionẽ.¶Secundum Dios.est quædam species balsami

quæ

quæ crescit circa babyloniã, vbi sunt septẽ fontes, sed si alibi trãsferatur, nec flores nec fructus facit. Charissim⁹ locus vbi sunt septẽ fontes. i. septẽ dona Spũssancti uel uirtutes, est gẽæ status uel deuotionis, v el status ecclesiæ vel religionis. Balsamus ergo. i. hõ qui circa istos fontes plantaẽ, põt fructi ficare p bona operationẽ, & florere p bonã cõuersationem sed verè si alibi trasplantat, si. de statu ecclesiæ p pctm mortale tollat vel de fide, & religione p apostasiã, tũc verè non põt plus facere nec florẽ bonæ affectionis, nec fructũ bone operationis. In terra bona plãtatũ est super mõtes Israel, vt faciat fructũ. Eze. 17. Vel si uis dic cõtra quosdam ineptos, q. sextra patriã suã nihil ualẽt, cũ tũ deberet esse contrariũ, iuxta sniam saluatoris, q ait, q⁹ Nemo propheta acceptus est in patria sua. Luc. 14. Vel dic cõtra malos seculares, qui i mũdi Babylonia florẽt, & fructũ diuitiarũ hũt. Hiere. 12. Proficiũt, & faciunt fructũ, qñ uerò in aliũ mundum per mortem transplantabunt, tunc florere per ꝓsperitatem cessabũt, & inanes & uacui dimittent. Lu. 1. Diuitas dimisit inanes. ¶ Balsami primo cortex scindit in ætate, & tunc incolæ applicãt ibi phialas, & ampullas vitreas, & recipiũt qd distillat. Chassimi balsamũ est sacra scriptura vel philosophia, cortex ei⁹ est exterior historia uel littera, q̃ pro certo primo scindit, diuiditur & exponit, & tunc incolæ. i. studẽtes applicãt ampullas, corda. s. & intellectus, & sic liquorẽ doctrinæ recipiũt, q. vtilis est & precios⁹. Et sicut balsamũ habet dissoluere, cõsumere, cõfortare &c, similia, sic doctrina &c. cõfortat ꝓ ꝓmissiones, cõsumit, & dissoluit per correptionẽ, & cõuertionẽ. ¶ Balsamũ est lachryma arboris, q̃ multiplicis ẽ virtutis. Itẽ applica si vis de lachrymis quãrẽ sint uirtutis apud Deũ. Ió Ps. Lachrymis meis stratũ meũ rigabo. Nã sicut vitis incisa balsamum emittit, sic cor p cõtritionẽ scindit, & lachrymas distillat. ¶ Gutta veri balsami ostẽsa & exposita soli, ita efficit seruẽs, & ĩ manu nõ põt teneri, posita ẽt⁹ palato, to tũ cerebrũ facit mirabil⁹ calefieri, corpora mortua à putredine seruat, & vestẽ q̃ tãgit, nõ maculat, ẽm Isid. Talis est cõscia pura, quia verè qñ radio diuinæ gẽæ tãgit, tunc inflãmatur p dilectionẽ, & cerebrũ. i. totã mentẽ facit calescere p deuotionẽ corruptione pcti ꝓseruat per perseuerãtiq̃ durationem, qd ẽt de sctis hoĩb. põt dici, quorum guttæ. i. oões ita sunt feruẽtes, & deuotæ, q⁹ à demonib. nequeunt sustineri. Vñ diabol⁹ legit dixisse beato Bartholomæo. Incẽdũt me oões tuæ. Vnde Eccl. 48. Eloquium uerbis eius sicut fa mula ardebat. Vel dic q⁹ talis est feruens contritio, vel scripturæ meditatio, quæ mẽrem inflãmat, & à pcto præseruat. Hie. 20. Factus est in corde meo quasi ignis æstuans, clausus q̃ue in ossibus meis, & defeci ferre nõ sustinens.

De Bdellio. Cap. 18.

¶ Bdellium est arbor nigra, similis oliuæ in foliis & in vigore, gũmi hũs aromaticũ & medicinale, attractiuũ, & restrictiuũ, & utile medicinæ, cui sitis est vernix quo picto res vtunt. Sic uir iustus dẽt esse aromaticus p bonã famã, niger p ꝓnix austeritatẽ, similis oliuæ p pietatẽ, & gummi. i. opera bona, dulcia & pura dẽt emittere, & alios ad bonum exemplis suis attrahere, & malos restringere ut sic pictores. i. illi qui uolunt aĩam suã pingere, & ornare, eo vel sibi simili. b. vti ualeãt, s. exẽplum accipiendo, & eum imitãdo. Gen. 2. Ibi quoq; inuenit bdelliũ, & lapis onichinus. ¶ Bdelliũ gũmi est arboris seu lachryma, quæ summè est medicinalis. Valet. n. cõtra apostemata, calculũ rũpit, tussim sedat, reptiliũ morsib. occurrit, dolorẽ intestinorum lenit, ẽm Pla. Talis est lachryma deuorionis vel cõtritionis, quia ista valet contra oĩa uitia & pcta, cõtra. s. apostema supbiæ, & elatiõis, cõtra calculũ obstinationis, cõtra reptilia detractionis, cõtra tussim. i. contra remorsum cõscĩæ, & desperationis, & cõtra infirmitatem intestinorum. i. contra uitia interioris affectionis. De tali lachryma loquitur Cassiod. Lachryma cibus est animarum, corroboratio sensuum, lauachrum culparum, refectio mentium, ablutio peccatorum.

De Buxo. Cap. 19.

¶ Buxus est arbor dura solida, nodosa, nunq̃ perdẽs folia, quæ in aquã missa, perit fundum, est. n. ita solidæ naturæ, q⁹ nõ habet poros apertos, per quorũ subintrationẽ aer ipsam possit in aquæ superficẽ eleuare, ẽm Isido. lib. 17. Talis est vir perfectus, quia debet esse albus per castitatẽ, durus & solidus per constantiæ firmitatẽ, iuxta illud. Esto firmus i via dñi. Et nõ debet perdere folia. i. gẽam, virtutẽ & honestatẽ. Ps. Et folia eius non defluent. Ponderosus ẽt debet esse p maturitatẽ, q. a verè si in aquã mundanæ prosperitatis missus fuerit, statim dẽt ad fundũ inferius descẽdere per humilitatẽ, & se aliis subiicere, & p aliis cõtemnere, q. a verè poni eius, i. mundiales appetitus nõ dñi esse aperti. i. ad mundanã uoluptatẽ, ita q⁹ aere, i. vana gloriã, & vanitas possit subintrare, & eos per supẽrbiã eleuare, & sic ꝓ remaneant humiles, & depressi, iuxta illud, Descẽde, sede in puluere virgo filia Babilonis, Esa. 48. ¶ Buxus est arbor dura, q̃ statim ĩ aqua posita petit fundũ, & submergit, & hoc est q. a pori eius sunt clausi, & cõpacti, & hẽt folia multa, q̃ nunquã cadunt, niũ raro, fructũ autẽ hẽt pauciss⁹imum seu nullũ. Talis est pctõr, q. a verè ita est durus, & induratus per malã consuetudinẽ, solidus, & cõpactus per obstinationem, q⁹ in aqua prosperitatis mundanæ statim immergitur per dilectionẽ, & ad fundum, i. ad infernum descendit per desperationẽ, vel ad profundum pctõrum per oĩa odã corruptionẽ. Quia. n. porii, ꝓ spuales affectiones istorũ sunt clausi, & obstructi, ió aer. i. diuina gẽa nõ subintrat, q̃ ipsos eleuet ad æterna, & ió descendunt inferius ad terrena. Descẽderunt in profundũ quasi lapis. Exo. 15. ¶ Buxus hẽt multa folia, fructus tñ hẽt modicos seu nullos. Sic verè mundi pctores vt cõiter hũt multa folia. i. verba, sed verè fructum bonorũ operũ paruũ hũt seu nullum, q. a sicut dr Prou. 14. Vbi verba sunt plurima, ibi frequẽter egestas. Tales. n. multas hũt promissiones, pauca verò opera, & exhibitiones. Magniloqui. n. siue promittãt siue minuerint, parum tñ reddere cõprobantur. Prou. 25. Ventus & pluuia non sequentes, vir gloriosus, & promissa nõ cõplẽs. ¶ Buxus humorẽ hẽt tenacem & viscosum, & ideo folia eius in hyeme nõ cadunt licet ꝓp frigus repercutiens aliquantulum pallescere videantur, & ió ꝓp cõtinuam viriditatẽ buxus visum reficit, & delectat. Sic verè boni q. interius hũt humorem tenacẽ. i. charitatem ligantem, & perseuerantẽ, nõ amittunt exteriorem virorem gẽæ, & honestatis, vel bonæ conuersationis, s. ꝓp hyemem tribulationis vel tentationis, imo sp sunt uirentes per gẽam, & honestatem licet aliquotiens pallescere, & ab isto virore deficere videantur. Et ió tales visum aliorum per bona exempla recreat & delectãt. Delectabile. n. est oculis videre lumen. Eccl. 11. Vel dic q⁹ folia sunt verba iustorum, quæ pro certo nõ debẽt in terram cadere. i. incassum dici vel dissolute fluere vel laxari. Iob 29. Lux vultus mei non cadebat in terrã. Vnde Sen. de moribus ait q⁹ qualis virtualis eius oꝺo. ¶ Buxus orit in locis petrosis, & siccis, & ió habet multũ duritiei, & firmitatis, & ideo de buxo fiunt tabulæ, quæ faciliter pinguntur, & faciliter delẽtur, fiunt pyxides, fiũt ẽt exinde imagines, & fiunt ẽt exinde diuersa musicę instrumenta. Sic verè charissimi est de bono viro, & iusto, quia talis in locis petrosis, & siccis. i. in statu, & siccitate pnæ, & abstinentiæ cõmoratur, & ideo durus, fortis, & stabilis est ad aduersa omnia toleranda, & ió tales fiunt imagines & exemplaria vitæ sanctorum repræsentatiua, q. a bene recipiũt aliorum impressiones, doctrinas & correctiones, & sic diu imaginem retinent aliorum. Sunt etiam musicæ. i. sacræ scripturę instrumẽta, quia. s. melodia prædicationis aliis faciunt. Sunt ẽt tabulæ ad scribendum, s. diuina mãdata, & scientiam, & eruditionem aliorum, et fiunt etiã pyxides ad continendum aromata gratiarum, & uirtuum dicentes illud 2. ad Cor. 3. Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus. Primo ergo fiunt imagines boni exẽpli, & conuersationis, deinde tabulæ sciæ, & discretionis, tãdẽ instrumẽta melodiæ prædicationis. Scribe ei super buxum. Esa. 30.

De Baulastia, seu Balaustio, secundum Plinium & alios. Cap. 20.

¶ Balaustia ab arbore cadit, sed à medicis recolligitur, & tempore hyemis in magna efficacia reseruatur. Sic verè charissimi quamuis uiri iusti ab arbore mundi per mortem cadant, tunc tamen ab Angelis colliguntur, et in apotheca Paradisi recunduntur, et ei tpe hyemis. i. in statu post mortem in magna efficacia reseruantur. Vel dic, q⁹ isti sunt perfecti, qui in hyeme tribulationis virtutem, et efficaciam non amittunt. ¶ Balaustia. i. flos meli granati, virtutem habet restrictiuam, & vulnerum sanatiuam &c. multa. Hæc est abstinentia, quæ restringit carnis voluptatem, & sic sanat omnem infirmitatem spiritalem.

De Beta. Cap. 21.

¶ Beta est herba vtilis esui & medicinæ, quæ licet sit fragilis naturæ, tamen si surculus arboris ei inseratẽ, fortificatur, & in naturam plantæ arboris transmutatur, ẽm Arist. vt de supra in generali. Sic verè licet homo sit fragilis ad tẽptandum vitijs, & pctis tamen si ei inseratur surculus verbi Dei, tunc fortificatur, & in naturam plantæ. i. in bonam personam conuertitur & mutatur. Iac. 1. Suscipite insitum verbum &c. Vel per surculum intelligo gratiam & inspirationem. Vel expone de natura humana & verbo incarnato, vel de surculo adiuncto. i. de bona socierate, quæ quando homini adiungitur, tunc eius virtute in melius commutatur.

De Cedro. Cap. 22.

¶ Cedrus est lignum magnæ soliditatis, & diu durans ita quòd à vermib. vt à teredinibus nunquam corroditur vel cassatur. Arbor est cęteris altissima, odore iocundissima, cuius odor fugat omnia venenosa, & est etiam aspectu pulcherrima: quia, scilicet virorem nunquam perdit, fructu est suauissima, & in medicina vtilissima, & hæc in libano reperitur præcipue, vt dicit Isi. Talis est per omnia vir perfectus, & maximè talis debet esse prælatus: quia verè ipse debet esse solidus per constantiam, quia debet esse fortis & constãs contra aduersa, imputribilis per perseuerãtiam, quia. s. a tentationibus. i. à pcto vel à corrosionibus inuidiæ vel luxuriæ nullatenus debet rodi. Item iste debet esse altus per contemplationem & terrenorum abdicationẽ, vel ẽt altus est q̃tum ad prælationem odorosus debet esse per bonã famam & p affectionem, ita q⁹ odor bonæ famę debet repellere venena & toxica detractorũ. Can. 5. Odor eius vt libani, electus ut cedri. Hic ẽt est aspectus delectabilis per bonã cõuersationem, quia virorem honestatis sp debet seruare. Et erit foliũ eius viride Hiere. 17. Et fructus eius. i. bona opera & exẽpla, sunt alijs suaues & commodi, & ió medicinalis alijs põt dici. Et erit fructus eius in cibum &c. Et hic in libano. i. in cãdore castitatis debet iugiter & ꝓpetuo reperiri. Figura Eze. 41, vbi vidit Eze. ex vera q; parte fluminis lignum pulcherrimũ, q⁹ erat sp viride, & folia eius nunquam cadebant & faciebat singulis mẽsib. fructus duodecim, & erãt fructus eius in cibũ, & folia in medicinam. Flumen est deuotio vel sacra scriptura, circa quam ꝓ certo debent iugiter versari cedri. i. viri perfecti ecclesiastici & ꝓlati, q. virorem ẽt honestatis & pulchritudinem cõuersationis nunquam debent amittere, sed pecuniã, & facere fructum bonorum exemplorũ & operationis, & habere folia medicinalia bonę & sanæ locutionis & ꝑdicationis, quæ. s. nunquam debent cadere in terrãad terrena ordinari uel fluere. Iõ dr Eze. 17. Super aquas multas plantata est vt faciat fructum. Et sicut cedrus emittit liquorẽ medicinalem, sic isti debent semper hẽre & emittere liquorẽ & gratiam fluidę pietatis. ¶ Cedrus ẽm Rab. ꝓp suã altitudinẽ & pulchritudinem, oĩum arborũ est regina, hęc. n. nunquam à uermib. corroditur, & gummi medicinale emittit, quo libri liniti nec à tineis corodunt, nec tpe antiquãtur, & hæc facit fructum dulcem & suauem, qui triplicis est saporis. Nam interius est acetosum, s. medicum circa grana, exterius. s. cortex est dulcis caro ãt seu medulla est interdulce & acetosum mediocris, vt dicit Isi. Talis est ꝓ oĩa beata virgo, nam ꝓp altitudinem contemplationis & singularis dignitatis, ꝓp fortitudinem constantiæ fidei & firmitatis, propter virorem & pulchritudinẽ honestatis, ꝓp liquorẽ fluidæ pietatis, & ꝓp odorem suæ famosissimæ sctitatis, regina angelorũ. f. hoium dẽt nuncupari. Eccl. 24. Quasi cedrus exaltata sum ĩ libano. Iõ cãtaẽ. Regina cęli &c. & iõ Ps. Astitit regina a dextris tuis. Hæc. n. nunq̃ fuit a uermibus. i. a pctis & vitijs corrosa: q. a nõ cõtraxit originale uel ueniale, imo sp fuit firma, integra casta & pura. Vñ ẽt ipsa fuit solidissima fidei nĩæ colũna. Arbor ẽt fuit pulcherrima. uñ Cãt. 4. Tota pulchra es amica mea, & macula nõ est in te. Et ista liquorẽ. f. gẽæ & fluidæ mĩæ nobis stillat, ꝓ q̃. ꝓ certo libri. i. di ferenti viri, & maximè, ecclesiastici & literati, a tineis pctõ-

rum & senectute malæ cõsuetudinis liberant: manus meę distillauerũt myrrhã. Cã. 5. Vel libri. i. conscĩæ & corda de qb. dr Apo. 20. Iudicium sedit, & libri aperti sunt. Et sicut odor cedri fugat serpentes, & in libano (qđ interꝑtat cãdor) potissime reperit, sic odor suæ gẽæ & auxilij serpentes. i. demones & tẽrationes a nobis cõpescit, & ista ẽt in libano. i. in cãdore puritissimæ castitatis q̃diu vixit, pmãsit. Vnde ẽt ꝓp excellentiam castitatis, ipsa q̃q; libanus nũcupatur. vnde Eccl. 24. Quasi libanus nõ incisus odor meus. Fructus ẽt ipsius. s. Chrs, quem nobis protulit atq; dedit, est dulcis & suauis ꝓ pietatẽ & cõpassionẽ, & iste triplicis est saporis. i. triplicis naturæ: quia. s. in eo est natura aĩæ, natura corporis, & natura deitatis. Funiculus triplex difficile rũpit. Eccle. 4. Figura Eze. 27. vbi dr q⁹ aquila grandis longo mẽbrorũ ductu, onusta plumis, venit ad libanũ, tulit medullam cedri, & summitatem frondium eius auulsit, & in vibem negociatorũ portauit eã. Sic verè aquila Dei filius, cuius granditas & lõgitudo infinita est, venit ad libanũ puræ & candidæ castitatis, & de cedro. i. de corpore virginis tulit medullã. i. humanitatẽ, q̃ ibi assumpsit, & eã portauit. s. i. ascẽsione, in vrbẽ negociatorum. i. in paradisum, vbi sancti quærũt negotiari. Et iõ dr Cant. 4. Ecce arbor in medio terræ, & fructus eius nimius. ¶ Cedrus ẽm Isid. & Pli. arbor altissima, odoris est suauissimi, quem fugiunt oĩa venenosa, fructũ portat dulcissimũ, q. triplicis est saporis, & hęc emittit succum precios⁹m & liquorẽ qui dr cedria seu cedreum, quo libri liniti nunquã senescunt, nec ꝓ uermibus corrodunt. Si ẽt corpora mortua ista lachrymis inungant, & in ligno cedrino reponant, a vermibus & putredine seruant, & hoc gũmi contra morsus serpẽtũ & cõtra multa alia est medicina. Et est cedrus arbor pulcherrima, nunquã perdens virorem. Hæc arbor est crux, q̃ verè est altissima & excellentissima dignitate. Altitudo cedrorũ altitudo eius. Amos 2. Est ẽt pulcherrima: q. a sanguine Chri picturata. Et ista fructũ dulcẽ, s. benedictũ Dei filiũ portauit: q. triplicis est saporis. i. triplicis naturæ, s. aĩę, corporis, & deitatis: qui animæ deuorę dulcis & sapidus iuenit. Fructus eius dulcis gutturi meo. Cant 2. Ab ista ẽt distillauit gũmi preciosum. i. sãguis ipsius Christi, quo ꝓ certo filiberi nostræ conscĩæ fuerit vnctus & linitus, nunq̃ a tineis pctõrũ & uitiorum corredetur, nec vetustate malæ consuetudinis consumetur: quia verè liquor sanguinis Christi summè est medicinalis cõtra infirmitates oĩum pctõrũ. Nã odor huius arboris. i. memoria crucis, & liquor eius. i. sãguis Christi, fugant oĩa uenenosa. i. oẽs hostis tentationes, & serpentum. i. morũ carnaliũ morsus sanant similiter & medent. Oĩa fere in sanguine mundant. ad Heb. 9 Et si hõ mortuus. i. pctõr. q. est in pctõ mortali, in isto ligno fuerit repositus per spẽ & fiduciã, & liquore isto. s. sanguine Christi fuerit unctus ꝓ deuotionẽ et cõpassionem nunquã pro certo finaliter cõputrescet. s. putredine mortis æternæ: qa hõ circa passionẽ deuotus, nunq̃ dãnabit ĩ æternũ. Et ista arbor figurata est Dan. 4. ubi ipse dicit, arbor in medio terræ. i. crux in medio ecclesiæ uel cordis humani, et fructus eius nimius. s. Chrs, q. naturæ est infinitæ, et esca uniuersorum in ea. s. deuotio, gratia et merita infinita, et uolucres cęli habitabãt in ea. i. uiri iusti et spiritales et cõẽplatiui, et bestię terrę. i. miseri pctores, sub umbra. i. sub fiducia ipsius habitabãt, eratq; arbor pulcherrima, et altitudo ipsius usq; ad cęlũ, qa ista est scala. Iacob, cuius summitas tangit cęlũ: qa. s. ꝓ ista possumus ascendere paradisum. Sap. 18. Vsq; ad cęlos attingebat ãs in terra. Vel dic q⁹ cedrus est Christus, altissimus quo ad dignitatẽ, durissimus quoad imutabilitatẽ, pulcherrimus quo ad honestatẽ fęcundissimus quo ad bonorũ spũaliũ et ęternaliũ ubertatẽ odorosus quo ad bonę famæ iocunditatẽ, et liquorẽ doctrinæ, gẽæ uel pietatis, uel ẽt liquorẽ ꝓprij sanguinis nobis stillat, q. liquores sunt contra uitia medicinæ. Et dic de uirtute istorũ liquorũ sicut supra de sanguine et de cruce. Figura sicut supra. Ecce arbor ĩ medio terræ. i. eccl̃æ vel B. Virginis. Et hic fuit altissim⁹. s. sup oẽm terrã, qa licet eẽt ĩ terra quo ad humanitatẽ, tñ cęlũ tãgebat quoad diuinitatẽ. Eccl. 1. Vn⁹ est altissimus, et ẽm nõ hẽt. Et ĩ isto est esca uniuersorũ, s. voluptas ęterna, fructus ãt eius. i. ipsius merita sunt nimia: qa. s. ad oĩa pctã delẽda sufficiũt, et iõ uolucres cęli. i. Angeli bestię terrę. i. pctores et homines circa hũc dñt uersari et habitarẽ ꝓ deuotionẽ et dilectionẽ. Subter eã habitabãt aialia et bestiæ

stiæ,& in ramis eius conuersabantur volucres cęli Daniel.4. Vel dic q̄ cedrus est religio vel ecclesia, vbi debet inueniri soliditas firmitatis, viriditas honestatis, solitudo cōtēplationis, liquor & gummi gratiæ & cōpassionis, vel sciæ & deuotionis,& fructus bonæ operationis. Figura sicut supra. Quia in ramis arborū ecclesiæ.i.in dignitatib. præbēdis,& officijs debent poni volucres.i.viri spirituales & boni, inferius autē in statu subdito debēt esse bestiæ.i.rudes.i.peccatores, cuius hodie sic q̄q; contrarium vniuersi tñ,s.boni & mali debent ibi inuenire el cam,i. nutrimentum temporale & spirituale. Vel dic q̄ cedrus est alta dignitas Paradisi, vbi est altitudo dignitatis, soliditas impassibilitatis, viriditas claritatis, fructus dulcis æternæ voluptatis habent triplicem saporē.i. fruitionis, visionis & delectationis. Figura Dan.4. sicut supra. Ecce arbor.i.gloria eterna, in medio terræ Paradisi, vbi volucres .i. Angeli, bestiæ.i. scti homines conuersantur, estq̄; arbor pulcherrima, & fructus.s. æternæ voluptatis, ibi copiosissimus
4 inuenit.¶ Cedrus est arbor, altissima, durissima, imputribilis & sp virens, oiumq̄; arborum regina. Tales sunt mundi diuites & potentes: qui sunt alti per superbiā & elationē, duri p crudelitatem & obstinationem, sp virentes quantum ad mū di prosperitatem, & imputribiles per vitæ diuturnitatem: quia.s. tales nunquam credunt mori, nec cogitant de futura corruptione. Et sicut cedrus fructus habet multos, & folia nunquā emittit, nisi raro, sic isti abundant in fructib. & folijs delitiarum & diuitiarū, quæ ita tenent per auaritiā & parcitatē q̄ ea nunquā emittunt per eleemosynam & largitatem. Figura. Eze.31. Ecce assur quasi cedrus. Vide figurā, & applica: quia optimè congruit.¶ Est q̄dā species cedri ſm Plin. q̄
5 seruat omni tpe fructum: quia omni tempore inuenitur fructib. plena. unde sp alij sunt in flore, alij sunt accidi, alij sunt maturi, & istam multi assyriam vocant. Talis est religio vel eccla: quia verè nunquā est sine fructu.i. sine bonis personis. Vnde quidam sunt in flore.s. incipientes & nouitij, alij sunt acerbi.s. proficientes, alij sunt maturi, s. perfecti vel perficiētes. Vel dic q̄ cedrus est hō perfectus, & dic de perfectione sicut supra, qui sp debet esse perfectus, & dic de perfectione sicut supra, qui sp debet esse plenus fructib.i. bonis operibus: qui alia debent florere per propositum & cogitationē, alia debēt virere per consensum & operationem, alia dicūt esse matura per consuetudinem & perfectionem, & p prudentiā & discretionē. Et sic figurabitur in illa arbore. Da.4. cuius fructus erat nimius, & esca vniuersorum in ea: quia vere tot fructus bonorū exemplorum debent in nobis esse, q̄
6 oēs alij possint ibi inuenire escam suam.i. de quo possint spiritualiter nutriri, s. auarus largitatem, crudelis pietatē, superbus humilitatem &c. Io.15. Hic fert fructum multum.¶ Aliqui volunt dicere q̄ iuniperus idem est q̄ cedrus, quanquā ista infima & lata sit arbor, illa autem altissima reputet. Cū ergo poma talia cedrina in regno valentiæ abundare dicantur & tā exinde quā à Nicia ad nos in Auinionē annis singulis deferanē vnū audiui satis mirabile de his iuniperis, seu ēt cedri potoris. Quamuis.n. fructus sit grossissimus inter poma alia nobis nota, & q̄q; in maxima copia ī aliqua exili & tenui arbora nascaē, nunquam tñ sit (vt audiui ab incolis) q̄d dum dicti fructus in arbore sani & integri perseuerant, ipsa arbor ipsorum pondere grauetur, vel ad vnam partē plus q̄ ad aliā inclinetur, si aūt cōtingat aliquē illorū fructuū lędi putrefieri vel incidi, vel ramū eius torqueri vel frāgi, & ob hoc pomum illud, arbor deflectitur, & à rectitudine q̄ ante habuerat, inclinat, ita q̄ tota arbor & oēs alij fructus sani ad fractionis periculum p̄p ipsum deputantur. Sic verè dico q̄ in arbore religionis & ecclesiæ istius patriæ quandiu oēs fructus.i. oēs personę sunt integræ acq; sanæ, & a vitiorum læsione vel corruptione liberæ atq; tutæ, tota talis congregatio tuta, recta stabilis, & sine periculo pseuerat, ita q̄d ad terrā.i. ad amorē terrenorū non flectit, nec ad ruinæ seu casus periculum inclinat. Si vero fiat q̄ ibi sit vnū pomum.i. vna persona corrupta & mala statim sua nequitia suisq; malis exēplis & malitia totā arborē & oēs alios bonos fructus .i. ipsum totū collegiū & oēs bonas personas ad se & sui imitationē trahit ipsoq; ad casum pcti & ad ruinam tribulationis suo pondere flectit & a rectitudine & stabilitate quā hactenus habuerat vacillare, curuari & deficere eos cogit. Sicut.n. sensui patet, vnus malus quādoq; est causa & occasio ruinæ multorum bonorum, & etiam desolationis spūalis & temporalis patriæ vel collegij in quo manet. Exemplum de Iona à facie domini fugiente, & in fundo nauis dormiente, pp cuius culpā tota nauis peribat, & oēs hoies ibi existentes periculū innoluebat. Ionæ 1. & 2. Ideo bene dī ad Ro.5. quod per vnum hominem peccatores constituti sunt multi.

De Cypresso. Cap. 23.

CYpressus est arbor cuius summitas à rotundo terminat
1 in acutum, & est imputribilis, & solidæ naturæ. Ita.n. est firma q̄ oneri nunq̄ cedit, sed sp in sua prima remanet firmitate, & iō de cypresso solent colūnæ in tēplis & ædificijs fieri et erigi. Et ista ēt arbor ppetui viroris, et ēt iocundissimi est odoris, ſm Isi. Talis dēt esse vir pfectus: q̄ vere summitas eius.i. rō, dēt sursum erigi et acui p æternorū affectionē et cōtēplationē. Quæ sursum sunt sapite ad Col.3. et Eccle. 50. Quasi oliua pullulans, et quasi cypressus in altitudinē se extollens. Et hic dēt esse imputribilis: q̄.s. p virtutem pseuerātiæ semp debet esse sine corruptione pcti mortalis, et ita debet esse firmus et solidus per cōstantiā et fortitudinem, q̄ nunquam debet cedere oneri pnīæ, tribulationis et mandatorum: quia licet sibi pondus grauissimum imponat, nunquam tñ debet frangi per impatientiam vel aliud pctm, sed semper fortis et solidus debet esse, iuxta illud. Et fortem, vt corriperes fundasti eum Abacuch 1. et Iob 11. Eris stabilis et non timebis. vnde Senec. Vtere officio q̄ semel sumpsisti, turpe est oneri cedere. Talis potissime fuerunt martyres et iste etiam debet esse pulcher per honestatem et suauis odoris per bonam famam. Et ideo de talibus debent hodie fieri columnæ.i. plati et principales in tēplo ecclesiæ vel religionis. Et iō istis dī Iob 40. Circunda tibi decorē, et in sublime erigere, et speciosus induere vestibus et 1. Regū 18. Esto vir fortis, et præliare prælium dñi.¶ Cypressus est arbor medicinalis et quantum ad folia et quantum ad fructus, et est arbor multum odorifera, et ideo antiqui solebant eius ramos incendere, vt sua fragrantia repellerent fętorem cadauerū mortuorū, vt dicit Isid. Sic uere quilibet debet esse medicinalis per gratias et virtutes: quia et folia nostratū, locutionū, et poma nostrarum operationum debet esse alijs medicina, odor etiam nostræ famæ debet esse bonus et suauis, et debet alios delectare, quia Chri bonus odor sumus 2. Corint. 2. Can. 4. Odor eius super omnia aromata. Nam Deus qui dudum vidit fętorem malorum hominum abundare, accendit et inflammauit sanctos suos igne charitatis, æstu tribulationis et pauptatis, vt odore suæ bonæ famæ malorū infamia fugaret. Cā. 5. Odor eius vt libani, electus vt cedri. Vel dic q̄ cypressus est vir pfectus vel sancti et sanctæ, vel Christus q̄ redolent per bonam famam, et ideo qñ nos sumus infestati a fętore et infamia cadauerum. i. peccatorum et luxuriosorū, tunc debemus accipere et considerare ramos cypressi. i. exempla et opera sanctorū, et eos igne zeli et dilectionis in corde nostro inflammare, et sic odore famæ suæ et uitę tale recreabimur, q̄ aliorū infamia nō lædemur, quia cōtra malū bonum est, contra natam mors etc. Eccl. 33.¶ Secundum
2 Pli. cypressus est arbor ramosa, aspectu pulchra, odore violenta, folia habens amara, et fructum nullum, baccas. n. habet quæ fructib. steriles et uacuæ inueniuntur. Talis est hypocrita: quia uere licet habeat aspectum pulchrum per bonā conuersationē odorem fragrantem per famæ vanæ acquisitionem, folia et uerba amara per fictam cōtritionē et eorrectionē, ipse tñ est sterilis a fructu omnis gratiæ, et hoc quia poma sua seu baccæ.i. exteriora opa vacuæ sunt inanes, carentes. s. recta intentione et merito uti valore et diuina acceptatione. Vana sunt opera, et risu digna. Hie. 51. et Esa. 59. Opera eorum opera inutilia. Et sicut cypressus habet folia aspera et pungitiua, sic hypocritæ vt communiter hūt verba detractoria, et aliorum pungitiua et læsiua.¶ Cypressus
3 est arbor aspectu pulcherrima, et odore gratissima, sicut ēt dī de cedro. Et etiā altissime, fortissima et solidissima, et in ramis latissima: qui omnes sursum sunt pyramidaē eleuati. Sic uere beata virgo uel etiam quælibet alia uirgo fuit pulcherrima corporaliter et mentaliter. Ideo dī. Pulchra es et decora filia Hierusalem. Cant. 6. vbi Bernard. dicit quod quis esset beata uirgo pulcherrima a nullo tamen potuit concupisci. Hæc sunt odorosa per famositatem, fortissima per stabilitatem, latissima per dilectionem, altissima per cōtemplationem. Ideò Eccle. 24. Quasi cedrus exaltata sum in Libano, & quasi cypressus in monte Sion.¶ Cypressus in se habet masculum, & fœmellam, vtraque tamen repullulat, si cedatur. Sic verè boni quorum quidam sunt masculi. i. perfecti, alij fœminæ.i. simplices & idiotæ, si contingit quòd per peccatum scindantur, debent iterum repullulare, & ad statum gratiæ per pœnitentiam reuenire. Iob 4. Lignum habet spem, quòd si præcisum fuerit rursus virescet, & ad odorem aquæ germinabit, & faciet comam quasi cum primum plantatum est.

De Cypro seu cypero, nam vtrunque legitur. Cap. 24.

CYprus est arbor similis oliuę in folijs, cum flore nigro, & semine candido, q̄ ſm Isid. & Pli. suauissimi est odoris, cuius semen si cum oleo coctum fuerit eximitur vnguentum regium quod summè redolet. Sic verè nos debemus esse similes oliæ p pietatē, & maximè in folijs. i. in exteriori apparentia, quia semper debemus esse virides p honestatem, & semen nostrū. i. opera debent esse candida atq; pura per innocentiā, & puritatē, flos saūt. i. conuersatio dēt esse nigra per humilitatem, & odor famæ nostrę debet esse redolēs & suauis per sanctitatē, & ideò nos debemus nobis adiungere oleī cōpassionis, & si vnguentum regis Christi. i. operapietatis à nobis elicientē, quo. s. miseri pauperes inunguā, qđ ante Deum, & angelos vnguentum regium reputa
1 ur. Et ideò in Aegypto q̄ est regio perusta. i. in feruore tribulationis debent tales arbores inueniri, & sic erimus quasi oliua speciosa in cāpis. Eccl. 24. Vel dic, q̄ hęc arbor est Christus, vel ēt quicunq; sanctus martyr, qui fuit honestus, pius innocens & famosus, qui qñ fuit pressus. s. per mortē, & passionē, tunc ex eo fuit elicitum vnguētum regium. s. sanguis.
2 Cant. 4. Cypri cum nardo dederunt odorem suum.¶ Est arboralia in Cypro similis isti, quæ dicitur aspalathos, similis rosæ in flore, albæ spinæ ī corpore, & est rubea in colore, q̄ suauissimi est odoris, & de cui⁹ flore, & radice nobile fit vnguentum, & ista arbor, qñ arcus cœlestis fulgore tangitur, odor eius mirabiliter augmentatur, ita qđ redolet, quasi ad modum castorei, vt dicit Pli. li. 12. c. 25. Ista est Virgo Maria, quia flos eius. i. pura sanctitas est similis rosæ. s. quantum ad odorem, & famositatem, spinę quantum ad pœnitentiæ aspe
3 ritatem, candidæ quantum ad castitatē, colore igneæ, quantum ad ruborem, & charitatē, & ex ipsa emanat vnguētum regium dulcissimæ pietatis. Nā qñ arcus cœlestis. i. Dei filius istam tetigit, carnem humanam accipiendo, tunc odor suæ bonæ famæ fuit infinities augmentatus, & hæc pro certo dico: est aspalathos q̄tum ad asperitatē, pœnitentiæ, & vestium ruditatē, & dicitur fragrare quasi castoreum, propter seruatam castimoniæ puritatem. Ideo de ea potest bene dici illud Eccl. 50. Quasi arcus refulgens inter nebulas gloriæ, & quasi rosarum flos in diebus veris. Ideò Cant. 1. In odorem vnguentorum tuorum curremus.

De Cinamomo. Cap. 25.

CInamomum ſm Isid. lib. 17. Et glo. Exo. 30. est arbor parua, duorum cubitorum, nigri coloris, & in Aethiopia vel India generatur, & hęc qñ frangitur ramus eius, spiramē odoriferū ad modum nebulæ emittit, virgas seu ramos hērtenues ac subtiles. Talis est vir perfectus, s. breuis & parvus per humilitatem, duorū cubitorū per duplicem charitatem, nigri coloris per pœnitentiæ austeritatē, & ramos hēr tenues. i. possessionis tpalium paucitatem, & qñ frāgitur, & concutitur per tribulationem, & aduersitatem, tunc emittit spiramen, & nebulam suauis orationis, & gratiarū actionis, ita quod odor bonæ famę comitatur per fragrantissimā sanctitatem. Sicut cinamomum, & balsamū aromatizās odorē
4 dedi. Eccle. 24. Vel dic q̄ quando cinamomum. i. homo sanctus frangit per mortem corporalem, tūc exinde euaporat nebula odorifera, i. pura aīa atq; sancta, q̄ per gratias, & virtutes in conspectu redolet angelorum. Eccl. 43. Aperti sunt, thesauri. i. corpora, & euolauerunt nebulæ quasi aues. Expone si vis de Christo vel de quolibet sancto. Et sic in morte tallium odor bonæ famæ, exemplorū & suæ sanctitatis spirat ad alios atque fragrat, qđ vtiq; in martyribus, & sanctis apparet, quorum virtus, et miracula post mortē melius videntur, quā ante, vt de tali quoiibet dicatur illud Eccl. 48. In vita sua facit monstra, et in morte mirabilia operatus est.¶ Ci
2 namomum quanto magis est tenue, et gracile, tāto melius, et acceptius medicinæ, quanto aūt grossius, et rudius, tanto despectius, ſm Pli. li. 12. c. 20. Sic verè homo quanto est plus tenuis per paupertatē, plus gracilis per humilitatem, tāto melior apud Deum, quanto aūt est grossior per superbiam, et inflationem, quanto rudior quantum ad exteriorem posſessionem, tanto verè deterior apud Deum iudicatur, quia cœlestis medicus humiles, et pauperes eligit, nō superbos. Pauperes elegit Deus. Iac. 2. Superbum. n. sequitē humilitas, et humilem spiritu suscipiet gloria. Prou. 29.¶ Cinamomum
3 ſm Plinium siccitate gaudet, et humiditate sterilis est cōtra naturam oīum arborum, et tunc redolet cum arescit, parū aut nihil redolet dum virescit. Sic verè charissimi vir iustus siccitate paupertatis, et abstinentia voluptatis dēt gaudere, et tunc præcipuè fructu bonorum operum abundare, humorem autem voluptatis vel mūdanæ prosperitatis debet abhorrere, quia verè per eā sæpe homo sterilis à bonis operibus efficitur, qui in siccitatē paupertatis fertilis habebat. Est quasi diues, cum nihil habeat, et quasi pauper cū in multis diuitijs sit. Prou. 13. Quia verè tunc est homo diues spiritualiter, cum est pauper temporaliter, et mentaliter, et tūc est pauper spūaliter, qñ in mulcis diuitijs est tēporaliter, et mentaliter, et qñ siccatur per tēporalem aduersitatē, et diuitiarum paucitatē, tunc redolet per bonam famam, qui tñ dum virebat per tēporalem, psperitatem, fama et vita minimè redolebat. Sicut thus redolens in diebus æstatis. Eccl.
4 50.¶ Cinamomum dum est in virore non redolet, sed qñ incipit desiccari, tunc incipit redolere, ſm Plin. lib. 12. c. 20. Sic verè multi dum sunt virides per iuuentutem, teneri. s. atque molles, nō redolent per famositatē, veruntn qñ humor carnalis voluptatis attenuatur, et siccitas approximat senectutis, tunc incipiunt per bonam vitam famam nominis obtinere. Ideò 1. ad Corin. 13. Cum essem paruulus, sapiebam vt paruulus cum autem factus sum vir, euacuaui qui erant parvuli.¶ Cinamomum secundum Pli. in terra, siccā oritur in-
5 ter vepres, et rubos densissimos, et ideò sine difficultate nō tollitur nec habetur. Sic verè vir iustus in siccitate paupertatis plantatus, semper hēr circa se spinas pungentes diuini timoris, et vepres vrgētes pœnitentiæ, et laboris, et ideò talis à terra, i. à statu gratiæ per carnis vel hostis tērationes vix tollitur vel aufertur. Sepiam viam tuam spinis. Oseæ 1. Vel dic, q̄ cinamomum est æternæ gloriæ fragrās suauitas, quæ pro certo circūdata est spinis, & vepribus. i. asperitate pœnitentiæ, & laboris. Nam qui vult eam habere, colligere & acquirere necesse est quod spinis istis primitus cōpungatur, q̄a per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cœlorum. Act. 14. Et ideò difficiliter acquiritur, & habetur.¶ Secundum Plin. vbi supra. Nulli licet colligere cina-
6 momum ante solis ortum, nec post, sed tantum dum dies dirat, & sol lucet. Sic verè meritorum copia vel etiam æterna gloria nō quæritur nec acquiritur nisi in die vitæ præsentis, nec ante ortum solis, & lucis gratiæ. s. in originali, nec post eius occasum. s. in peccato mortali est tps merēdi, nec cinamomum æternæ gloriæ colligendi. Oīn. negocio tps est & opportunitas. Eccl. 8. Tempus. n. spargendi, & tps colligēdi. Eccle. 3. Quia à mane vsq; ad vesperam immutabitur tēpus. Eccl. 18. Dum tēpus habemus, operemur bonum. ad Gala. 6. Vel si vis dic, quod cinamomum est pœnitentia, quæ solum dum hic viuitur, habet locum.¶ Quando Troglodytæ cina-
7 momum collegerunt, tunc sacerdos legis eorum, partem Deo diuidit, & consecrat, & reliquum in vsus colligentium cedit, & mercatoribus venditur, secundum Plin. & Soli. Sic verè quando cinamomum nostrum, idest bona temporalia colligimus, primò debemus aliquam partem eorum, scilicet decimam Deo consecrare, & eam ad vsus tradere sacerdotum, & Deo seruientium, & de reliquo nostris vsibus, prouidere & mercatoribus, idest Christi pauperibus vendere. s. eleemosynas largiendo, & ab ipsis gloriam æternam mercando, & comparando. Vnde 4. Regum 4. Vende oleum, & redde creditoribus tuis, tu autem & filij tui vmite de reliquo. Vide de decimis. Num. 8. Ideò Ezechiel 45. Omnis anima

8 tenebitur primitijs his principi.¶Cinamomum multos hẽt ramos,alios alijs grossiores, sed illa pars arborũ, q̃ grossiorem hẽt corticem,minus valet.Illa aũt quæ tenuẽ hẽt corticem, peroptimi est valoris,ſm Pli.lib.12.c.20. Sic in arbore eccleſiæ multi ſunt rami.i.fideles,& Chriſtiani,q̃ ſunt virtutibus, & ſtatibus differẽtes,quia multa mẽbra in vno corpore habemus,oĩa aũt mẽbra non eundẽ actum hñt. ad Ro.12. & 1.ad Corin.12.Sed verè illi qui habent corticem groſſum exterioris poſſeſſionis vel diuitiarũ.ſ.mũdi diuites,& potentes,ſunt alijs peiores.Ideò Eccl.21. Fili mi ſi diues fueris, nõ eris immunis à delicto. Vel dic q̃ cortex cinamomi, qui eſt paruus,& tenuis,eſt melior & laudabilior groſſiore .Sic tenuis,& tẽperata poſſeſſio melior,& vtilior eſt hoĩ,quàm nimia vel abundãs.Iõ Prou.30.Nec diuitias nec paupertatem dederis mihi dñe,tribue tm̃ victui meo neceſſaria.Relinquo
9 primam expoſitionem. ¶In cinamomo rami qui ſunt ſuperius in arbore,p̃ualent illis qui ſunt inferius circa terram. ſm Plin.Et rami tales quanto altiores, tanto graciliores.Sic verè chariſſimi,in arbore ſanctæ eccleſiæ illi,qui ſunt ſuperiores dignitate,&gradu ſicut ſunt prælati, & maiores,vel etiam clerici,& religioſi, tales dico debent eſſe cæteris meliores,& vita & ſanctitate,fama pariter,& bonitate fragrãtiores,quàm.ſ.illi qui ſunt inferius.i.q̃ inferiores & ſubditi, vel ẽt q̃ ſeculares,& actiui,qui ſunt circa terram,& terrena continuè occupati.Ideò ad Coloſſ.3.Quæ ſurſum ſunt quærite, non quæ ſuper terrã.Et ſicut cinamomum cõfortat cerebrum,morbida mordicat,oculos mundat,ſic vir pfectus mordicat,corrigendo,confortat cõſolando, illuminat eru
10 diendo &c. ¶Cinamomũ totam virturem habet in cortice exteriori,lignũ aũt interius pauci vel nullius eſt valoris,ſm Pli.Sic verè hypocritę totum bonum ſuum habent exterius in cortice exterioris cõuerſationis,quia cortex & apparentia talium redolet atq; fragrat,ſed verè lignũ interius.i.interior conſcientia nullius eſt valoris,q.a.ſ.interius ſunt praui, exterius ſunt boni.Iſti apparẽt exterius hoĩbus ſpecioſi,in-
11 tus aũt ſunt pleni ſpurcitia,ſicut dr̃ Mat.33.¶Secundum Pli. vbi ſupra: Cinamomũ quamuis difficiliter colligat̃, incolæ tñ ad finem,q̃ difficultate precium augeãt,collectionẽ eius magis difficilem mentiuntur. Dicunt.n.alij q̃ plumbatis ſagittis de quium nidis excutitur.Alij aũt dicunt,q̃ à diro veſpertilionum genere à legerisq; ſerpẽtibus cuſtoditur. Alii dicunt,q̃ ſyluæ eius partim à Barbaris, partim ab auſtro ibi ſpirante,& per ſe arbores accedente ſunt cõbuſtæ, &c.ſimilia,quæ tam de cinamomo, q̃ de caſia dicit incolas mendaciter dicere,vt ex talibus commentis poſſit rerum precium augmentare. Sic p̃ certo faciunt hodie multi,q̃ in operibus ſuis q̃ faciunt p̃ alijs, fingunt & ſimulãt multas difficultates fuiſſe,& ad collectionẽ vel affectionem difficillimè peruenisſe, vt ſic poſſint facta ſua amplius põderare,& ſibi magis hoĩes obligare.Dicunt.n.illud Eccle.1.Cunctæ res difficiles,
12 nec põt eas hõ explicare ſermonibus.¶Solin⁹.c.de Aethiopia dicit,q̃ cinamomo collecto,ſacerdos cum haſta ad hoc conſecrata,ſacra diuidit, aliq̃ aũt portionem eius ſoli conſecrat,q̃ ſi rectè diuiſum fuerit ſacrificiũ,volũtariè ſe accendit,quod ẽt Plin.lib.12.c.20.Iſta poſſunt applicari qũo ſacerdos.i.ſacer dux.,i. quilibet bonus prælatus dẽt cinamomum ſuũ. i. bona ſua eccleſiaſtica iuſtè diſtribuere,& diuidere,& partem ſibi,partem Deo, partem proximo diſpenſare,qđ ſi iuſte fecerit,ignis diuini amoris ipſum ſacrificium ſui boni operis acceptabit, & p̃ acceptionẽ placidã ſibi cremabit, & vendicabit.3.Reg.18. Cecidit ignis dñi, & vorauit holocauſtum. Vel dic q̃ ſacrificia illorum, qui cum lãcea iuſtitiæ bene ſcindunt, iudicãt & diuidunt inter partes, reddẽtes.ſ. vnicuiq; qđ ſuũ, & eorum bona opera Deus acceptat,in cuius ſignum ipſos p̃amorem ſuum concrematˇ, & ignem ſui amoris ad ipſa opera ſacrificata deriuat,& deſtinat.

De Caſia. Cap. 26.

1 CAſia(de qua Exod.30.)eſt frutex ſaporis, & odoris iocundi,quæ triplicis eſt coloris,quia,ſ. primò eſt candida,deinde rubea, tertiò nigreſcit. Et cognoſcit bona caſia per colorem,per odorem,per ſaporem. Illa.n.eſt eligenda, q̃ dulcis eſt ſaporis,ſuauis odoris, nigri vel purpurei coloris,& quæ faciliter non frangit̃, ſed plicatur, ſm Pli.& Iſid. Talis dr̃ eſſe vir perfectus, quia verè debet habere triplicẽ colorem.ſ.candorem caſtitatis, ruborẽ charitatis, nigredinem humilitatis.Nam iſta dẽt hr̃e odorem boni noĩs atq; fama,quia ſicut dr̃ Eccl.7.Melius eſt nomen boni noĩs atq; fama precioſa.Nam vt dicit Sen.Fama bona aliud eſt patrimonium.Et hic pro certo non dẽt frangi per impatientiam,& murmurationem,ſed dẽt plicari per obedientiam & ſubiectionem,vel per pietatem & compaſſionem .Iõ bene dicit Apoſt. Miſericordes, modeſti, humiles. ¶Eſt quædam caſia
2 ita dura,q̃ citius frangatur q̃ plicetur, & hæc nunq̃ à medicis eligitur.Alia eſt aũt,quæ q̃n tangitur, tunc plicat̃,& hæc à medicis acceptatur.Sic quidã ſunt hodie ita duri,q̃ citius poſſent frangi per mortem,q̃ plicarentur,& inclinarent ad compaſſionem,pietatẽ vel humilitatem, ſicut ſunt auari,& obſtinati.Eſa.38.Scio.n.q.a durus es tu.Sed verè cœleſtis medicus de talib.non curat. Quidam tñ ſunt qui q̃n tanguntur per miſericordiæ implorationem,vel per ſuperiorẽ correctionem vel monitionem, ſtatim plicantur per compaſſionem,obedientiam,& ſubiectionem, & ad miſericordiã inclinanˇ,& tales pro certo à medico cœleſti p̃cipuè diliguntˇ, quia beati miſericordes, q̃n miſericordiam conſequentur. Mat.5.¶Eſt quædam ſpẽs caſiæ candidi coloris,quæ inter cæ
3 teras ſpẽs minus eſt laudabilis,quia p̃ mollitiem,& teneritudinem faciliter à vermib.perforatur. Sic verè inter hoĩes quidam ſunt albi per exteriorẽ pulchritudinem,& ornatũ, ſed verè iſti ſunt ſpũaliter deteriores,quia teneri ſunt p̃ carnalem voluptatem,& iõ faciliter à vermib⁹ malarum tentationum corroduntur,& faciliter corrumpuntur.¶Caſia eſt
4 ſpẽs multum odoroſa, nunc candida, nunc rubea,nunc nigra,ſed nigra cæteris p̃excellit.Eſt aũt oĩs caſia multum vtilis medicinæ,& valet cõtra multimodas paſſiones. Sic verè inter hoĩes illi qui ſunt nigri per humilitatem, alijs p̃excellunt. Vel ſi vis,dic q̃ iſtæ tres ſpecies ſignificant̃ triplicẽ eccleſiæ ſtatum.ſ.martyrum,virginum, & viduarum &c.

De Caſia fiſtula. Cap. 27.

CAſia ãſtula ſm Dioſc.eſt fructus cuiuſdam arboris,inter
1 rius nigra & dulcis,exterius denſa & fortis,quæ quanto eſt ponderoſior, ttanto in medicina vtilior, quæ ſignum eſt,q̃ humore, & medulla eſt plenior. reijcienda eſt aũ illa, q̃ eſt leuis,& ſonora . Sic verè illi ſunt ad medicinam ſpũalem vtiles,& Chr̃o medico accepti, qui ſunt dulces p̃ benignitatem & deuotionẽ,põderoſi p̃ maturitatem & humilitatem,pleni medulla deuotionis, & humore pietatis & cõpaſſionis, hñtes grana virtutũ , & meritoriæ pfectionis.Et ſicut iſta vtilis eſt plurib.medicinis, ſic viri pfecti vtiles oĩb. iudicantur.Iõ talib.põt dici illud Pſ. Bonus es tu,& in bonitate tua doce me &c.Illi aũt qui ſunt leues per inſolentiam, & mutabilitatem, & ſonori p̃ impatientiam & garrulitatẽ, non ſunt vtiles ad medicinam, quia.ſ.iſti per vitam, doctrinam & exemplum nõ ſunt alijs medicina. Iõ de talib.erat il
2 la mulier garrula,& uaga,quietis impatiens. Prou.7.

De Calamo aromatico. Cap. 28.

CAlamus aromaticus (de quo Exo.30.Eſa.43. Hier.6.) eſt
1 calij calamo ſimilis,odoris eſt ſuauis,& maximè q̃n ſiccatur,mirabilem virturem habet confortandi, feruentis eſt naturæ,creſcit in India,valet ad multos uſus medicinæ.nodoſus eſt,& q̃n frãgitur,in partes plurimas cõquaſſat.valde .n.ſiccæ & calidæ eſt naturæ,ſm Plat.& Plin. Talis debet eſſe prædicator uel uir perfectus,quia debet eſſe feruens,& calidus per charitatem, ſiccus per pœnitentiæ auſteritatem, uel per caſtitatem, uel etiam per abſtinentiæ parcitatem, medicinalis per ujtæ,& doctrinæ uirtutem,,& ſanctitatem, odoroſus per famoſitatem,cõfortatiuus per eloquentiam, & conſolationem,& ſi fractus fuerit per tribulationem,debet puluerizari per humilitatem,& diuidi multipliciter per pietatem,& largitatem,& cõitatem.1.ad Cor.12. Diuidens ſingulis prout uult. ¶Secundum Plin.in concaui tate calami eſt aliq̃ aliquod gummi, quod nihil ualet, ſed exindeauferri debet. Sic ſi in concauitate cõſcientiæ uel cordis gum moſitas carnalitatis uel malæ affectionis inueniẽ,ſtatim exinde debet auferri,cum nihil,p̃ficiat.Auferes malum de medio tui.Deut.13.Vel p̃ calamom intelligo uirturẽ charitatis q̃ redolet & fragrat,feruet & iflãmat,iuuat & cõfortat.Vel dic de quacũq; alia uirtute,& maximè caſtitate uel doctri-

Non

Jos obtuliſti mihi calamum ſuaue redolentem.Eſa.43. Vel
2 q̃ talis eſt beata Virgo,concaua per humilitatem &c.

De Calamo vſuali. Cap. 29.

CAlamus vſualis idem eſt quod ſtipula,illud.ſ.quod inter radicẽ,& ſpicam eſt,mediante quo ſpica nutritur, q̃ terra recipit nutrimentum, vt dicit Iſidorus. Per ſpicas fegetis, & meſſis fidelium,intelligo bonos,& religioſos,in quibus ſunt grana virtutum, & meritorum. Per calamum autem intelligo ſeculares, & alios peccatores,qui p̃ certo ſicut de ſe ſint fragiles ad reſiſtendum , mobiles ad cadẽdũ, & ſicut vento vanitatis faciliter moueanˇ, ſunt tñ vtiles ad nutriendum,& ſupportandum quo ad tꝛalia ipſas ſpicas.i. bonos,& iuſtos,& ſpũales, quia per ſeculares religioſi,per laicos clerici in temporalibus nutriuntur. Vel talis eſt prædicator,mediante quo alij ſpirituale recipiunt nutrimentũ.

De Calamo ſcripturali. Cap. 30.

CAlamus ſcripturalis idem eſt quod arumno,ſic dictus, eo q̃ antiqui arundine ſcribere ſolebant. Nam ,pter
1 ſa concauitatem,& duritiam eſt habilis ad ſcribẽdum,cuius pars prima ſcinditur,& ad ſcribendũ acuitur,& aliquan
2 tulum findit̃, & in ſiniſtra parte pluſquã in dextera detruncat̃,& ſic arundine, vel penna ſic parata ſit ſcriptura . Talis dꝛ prædicator,quia verè mediante eo Deus ſcribit in libris
3 in cõſcientijs hoĩm lamẽtationis carmen & væ. Et iſti debent eſſe cõcaui per humilitatem parati. ſ. ad recipiendum eruditum doctrinæ,ſcientiæ & ſcripturæ,debẽt eſſe vacui peroluntariam paupertatẽ,in prima parte.i.intellectu debent eſſe vacui per ſtudium,& doctrinã, & ſcindi dẽnt per ſuperfluorum refectionem , & maximè in ſiniſtra parte.i.q̃tum ad bona tẽporalia vel peccata, q.a talia debent eis refecari vel minui,& debent etiã findi per compaſſionem, & ſic poſſunt ſcribere per prædicationem vel doctrinã , & aliorum corda ſcripta reddere per virtutem, ſcięti am & perfectionem.Pſ.Lingua mea calamus ſcribæ velociter ſcribentis.

De Calamo arundine. Cap. 31.

CAlamus vel arundo creſcit in locis aquoſis, & etiã aliquotiens in non aquoſis , & eſt intus vacuus , exterius
1 durus, politus, lucens,nodoſus, leuis & planus, & valet ad multos uſus. ſ. ad domos tegendũ in ſeptentrione, ad bella gerendum in oriente,ad ſcribendum in oĩ parte mundi,ſm vſum antiquorum.Nam populi ſeptentrionales calamis domos tegunt,& eos in ſuis cameris ,p̃ ornatu ſuſpendere con
2 ſueuerunt.Calami etiam apud indos tãtæ ſunt fortitudinis, & longitudinis,q̃ exinde faciunt lanceas atq; tela.Talis dẽt eſſe bonus religioſus, concauus per humilitatem,vacuus p̃ paupertatẽ, planus per veritatem, & ſimplicitatem,leuis p̃ obediẽtiæ,& boni operis mobilitatem,lenis per benignitatem,lucens per honeſtatem, nodoſus per pœnitẽtiæ auſteritatem,durus p̃ conſtantiæ firmitatem, & in humidis locis.i. in humiditate deuotionis,& cõpaſſionis debet creſcere,& nutriri,& ſic erit alijs vtilis per doctrinã,& exempla,& ſic tales erunt populis ſeptentrionalibus,& orientalib.in ornatũ,iuuamen & tegimen,quia.ſ.tales ſunt alijs pro vmbra,& tegumento contra ardorem tentationum,& pro lancea cõtra prælium tꝛalium,& ſpũalium tribulationũ.Vſi Eccl.34. Adiutorium caſus,tegimen ardoris,vmbraculũ meridiani.
3 ¶Calamus habet radicem viuacem , quia ſi præciſus fuerit, iterum faciliter reuireſcit , & ad priſtinã reuenit quãtitatẽ. Sic dẽt hr̃e bonus Chriſtianus nodoſus per cordis viuacem p̃ gratiam,& charitatem, quia.ſ.ſi fuerit abſciſſus per peccatũ,& ſaliqñ à ſtatu gratiæ ceciderit,ſtatim dẽt iterum per pniam reuirere,& ad ſtatum,& perfectionem priſtinam reuenire. Iob 14.Lignum hẽt ſpẽ, quia ſi præciſum fuerit,iterum reui reſcit &c.Sed ſicut videmus, q̃ ſi calamus ex toto eradicet̃, & à terra tollatur,non põt amplius vireſcere,ſic vere qñ hõ de terra eccleſiæ penitus eradicatur per deſperationem nõ põt per pniam reuirere. Vel dic,q̃ qñ peccatores per mortem corporalem à terra penitus ſũt extracti,tũc nõ põt reuirere per pniam,quia.ſ.ſtæus merendi penitus tũc deſiſtit. Oſee 9.Radix eorũ exaſiccata eſt,fructum nequaquã faciẽt. Vel dic,q̃ calamus eſt hõ,radix q̃ eum portat,eſt aĩa,quæ p̃ certo ita eſt viuax,q̃ licet hõ præciſus fuerit p̃ mortem,ipſum tñ faciet iterũ in die iudicij reuenire ad priſtinã quantitatẽ, qñ.ſ.per reſurrectionem vltimã corpori infundetur. Vnde Ezec.16.Tu reuerteris ad antiquitatẽ tuam.Vel allega ſicut ſupra Iob 14.Lignum hẽt ſpẽ &c.vt ſupra. ¶Aliqui ſũt
3 calami , q̃ penitus ſunt vacui, aliqui aũt medulla dulciſſima ſunt repleti.ſ.illi in quibus ſaccarum reperiẽ circa Nilũ.Oĩs tñ calamus faciliter frangitur , ſed vix aut nunq̃ poſtmodũ reſtauratur. Sic inter hoĩes quidã ſũt vacui ab oĩ virtute interioris perfectionis , quidam aũt pleni ſunt medulla dulcigr̃æ,& deuotionis,clementiæ & cõpaſſionis,veruntñ oĩs calamus.i.oĩs hõ q̃ diu eſt in hac vita faciliter caſſatur , & diſſipatur per tentationẽ,& pctm̃,ſed difficiliter per pniam integratur,quia facile eſt peccare,ſed nõ eſt facile de vitijs ſe leuare. Vnde ſic intelligitur illud ad Hebr.6. Impoſſibile eſt eos qui ceciderunt &c.per pœnitentiam reſurgere.Impoſſibile dico,ideſt difficile.Vide infra de ſaccaro.

De Cappari. Cap. 32.

CApparis eſt herba ſm Dioſc.ſpinoſa,ſup terrã expãſa,
1 ſapore ſub amara,colore ruſa,q̃ ſup oĩa valet ad ſpleunis,& vẽtris duritiã molliendã.Talis eſt cõſideratio mortis, & inferni,q̃ ſpinoſa eſt,pungitiua,amara & turbatiua,ventrẽ tñ cõſcię,duritiã ſplenis,obſtinationẽ triſtitiæ,deſperationis & melancholiæ, tollit , tẽperat & remollit &c. Vel p̃ cappariẽ intelligo pctm̃,qđ ſpinã remorſus cõſcię ſp hẽt,& ſuper terrã humanæ cõſciæ ſe expandit . De vtroq; põt dici ſed diuerſimodè illud.Eccle.12. Florebit amygdalus impinguabit̃ locuſta,diſſipabit̃ capparis.¶Capparis eſt frutex ſpi-
2 noſus,flores hñs medicinales, tñ clauſæ ſunt colligendi,q.a ſi dilatati fuerint,penitus nihil valẽt,ſm Dioſ.Sic sũt quidã q̃ flores põt dici p̃ bonã vitã,& conuerſationẽ,q̃ in cappari.i.inter ſpinã pniæ in arbore religionis vel eccleſiæ sũt reperti. Iſti tñ clauſi dẽt eſſe p̃ humilitatẽ. ſ. bona ſua occultãdo,& celãdo,iuxta illud Senecæ: Eſto occultator virtutũ, ſicut alij vitiorum.Et tales ſic clauſi dẽnt ab alijs colligi per ſuorũ exemplorũ imitationẽ.Nã ſi dilatati fuerint p̃ iactantiã,inanem gloriã,& adulationẽ,perdunt virtutem,& perfectionem, quia quãdo homo de virtutibus ſuperbit,& eas per vanam gloriã pandit,tunc ipſas perdit.Vnde dicit quidam Poeta. Virtutem ſeruare ſi vis,tu nemini pandas.

De Cardamomo. Cap. 33.

CArdamomũ eſt ſemen arboris naſturtij,dulce & medicinale,q.a valet ad cõfortandũ, & contra multas paſſiones . Talis eſt ẽt prædicatio, q̃ de arbore ſacræ ſcripturæ nobis ſeminatur,& ibi colligitur, quia valet cõtra vitia, & pctã,& cor triſtitiæ deſperans,& deſolatum roborat,& cõfortat.Vel dic,q̃ hæc eſt gratia,quæ debet colligi in arbore cordis noſtri, vel Chriſtus in arbore paſſionis &c.

CAlamẽtum eſt herba medicinalis, calida & ſicca,quæ virtutem diſſoluendi , & conſumendi &c. ſicut ſupra in multis locis.

De Carice. Cap. 34.

CArex eſt herba dura,acuta,triãgula, & in trib.ſuis partib.ſcindẽs,& ſecans ſi ab aliquo cõprimat̃,formã pyramidalẽ more gladij repræſentat, radicẽ hẽt odoriferã,& licet ſit herba valde dura, in loco tñ humẽdo ſemp creſcit, ſm Iſi. Et ſm Pli.idẽ eſt qđ cyprus. locus aũt Caricũ carectũ nominatur. Talis eſt hypocrita vel detractor,q.a verè durus eſt exterius p̃ pctã pniæ auſteritatẽ , veruntñ in loco molli, & humido.i.in carnalibus delicijs vult verſari. Talis etiã eſt odoriferus,q.a verè hypocrita odorẽ bonę famę immeritus ſæpe tenet, & itte in trib.partibus ſcindit, q.a.ſ.ſi tangat̃ ab aliquo modica iiuria,correctione vel repræhẽſione,ſtatim ſcindit̃,& pungit p̃ detractionẽ,& malitioſam pſecutionẽ, ſicut patet de obſtinatione iſtorũ, q.a.ſ.iſti sũt ad modũ gladij,q.a ſicut dr̃ in Pſ. Lingua eorũ gladius acutus. Vel dic de malis religioſis, vel clericis,q̃ q̃ns ſint in loco humido.i.in ſtatu eccleſiaſtico,vbi põt humor deuotionis,gr̃ę lectionis, & cõpaſſionis haberi.ipſi tñ p̃ cæteris sũ ſicci p̃ indeuotionẽ,ſcindentes p̃ detractionẽ,iõ faciliter ſiccantur per mortem,& damnationem.Vnde Iob 8.Carectum ſine aqua cum adhuc ſit in flore,ante omnes herbas areſcit.Hic eſt triãgularis,quia verò verba eius, & opera in tria reflectuntur.ſ.in

fallacem adulationem, qñ. ſ. eſt ante, & in præſentia, item in mordacẽ detractionem, ſ. retro & in abſentia, item in cautã palliationẽ, quia. ſ. ſiue aduletur, ſiue detrahat, ſiue aliàs loquatur, ſemper ita palliat verba ſua, q̃ ex charitate loqui videtur. habebat tres ordines dentium in ore. Dan. 7. Et Eccle. 28. Lingua tertia multos commouit &c.

De Carduo. Cap. 35.

3 CArduus ſm Iſi. eſt herba ſpinoſa, mordax & auſtera in ſummitate ſpinoſa habens capitella, & eſt herba vilis, quę ab aſinis comeditur, & à beſtijs cõculcatur, aculeos hẽt recuruos, & ideò à veſtibus partem tollit, qñ cum ea confricañ, tota æſtate floret, quia qñ flos vnus decidit, alius ſemp ſurgit, flos tñ faciliter decidit, & à vento tollitur, & penitus enaneſcit. Tales ſunt cupidi, & auari, & maximè noſtra capitella. i. noſtri capitanei, & magiſtri, ſuperbi principes & tyranni, quia verè mordacis ſunt aculei, & recurui. Aculei dico ad pungendum, & rapiendum, & attrahendum, recurui aũt ad alienum, & ſuum fortiter retinendũ. Res. n curua faciliter rapit, & retinet quod accepit. Sic iſti rapiunt p̃ crudelitatẽ, & retinent p̃ parcitatẽ. Nemo tollet eos de manu meo. Io. 10. Et ideò tales illis, qui tangunt eos ſunt infeſti. q̃a verè vicinis ſuis ſubditis, & propinquis, q̃ tangunt fines hæreditatis eorũ, ſunt nociui, & hoc q̃a de veſtibus eorum. i. de ſuis poſſeſſionibus ſp̃ aliquid retinẽt, rapiunt & extorquẽt, & maximè de illis quæ ſibi ſunt cõiuncta, cõtigua & vicina. Vñ dr̃ Iob 24. Nudos dimittunt hoies, veſtimenta tollentes. Et iõ iſti ſunt viles inter alias herbas. ſ. q̃tum ad Deum, & ab oĩbus cõculcantur, & vilipenduntur, quia oẽs de talib. murmurant, & loquunt. Indignatæ beſtiæ ſaltus cõculcauerunt carduũ. 4. Reg. 14. Aſini tñ rudientes. i. ipſi dæmones bariẽtes in talibus delectãtur, q̃a. ſ. in inferno ipſos comedũt, & depaſcuntur. Deut. 32. Dentes beſtiarum immittam in eos. Et iſti ſemper videntur florere. ſ. per temporalem proſperitatem, quia verè dum durat æſtas præſentis vitæ, florem mundanæ proſperitatis, honorũ, ſcientiarum, diuitiarum, & deliciarum ſemper videntur habere, quia dũ vnus cadit, alius ſemper creſcit. Nam ſi in vno latere perdunt, in alio ſubleuantur. Veruntamen talis lanugo & talis ſua proſperitas faciliter deſtruitur, & per mortem dilabitur, & auferetur. Sap. 5. Sicut lanugo, quæ à vento tollitur, ſed ex toto tandem deſtruetur, qñ. ſ. vẽtus infernalis tribulationis ipſos ſufflauerit in profundum, & tunc dicetur Eſa. 40. Exſiccatum eſt fœnũ, & cecidit flos. Vel dic de detractoribus, qui ſunt mordaces, & pungẽtes per detractionem, & murmurationem, & ideò tangentibus. i. ſuis ſocijs ſunt infeſti, quia. ſ. de veſtibus eorum. i. de bona conuerſatione, vita & fama ſemper aliquid detrahunt, & conſumunt, & ideò meritò tales ab alijs conculcantur. Prou. 24. Abominatio hoĩum detractor. Vel dic q̃ carduus eſt mundus, qui ſpinis tribulationũ, & paupertatum eſt munitus, qui licet floreat per tẽporalẽ proſperitatẽ, iſta tñ lanugo vel flos facillimè diſſipat, & ideò à beſtijs. i. à viris pfectis contẽnitur, & calcatur, veruntñ ab aſinis. i. à peccatoribus diligit, & amatur. Iſta ẽt tranſeuntes attrahit, & retinet, quia. ſ. ad ſui amorem hoies attrahit, & inuitat, ve runtñ veſtes, i. virtutes corũ depauperat atq; nudat. Allega
2 Iob 22. Et nudos ſpoliaſti veſtibus. ¶ Radix cardui cum aqua cõctus potatores incitat ad potãdũ, valet ẽt mulieribꝰ & matricẽ diſponit, & ad procreationẽ adiuuat maſculorum, ſm Dioſc. Carduus pungens eſt ſtimulus cõſciæ, q̃ mentẽ pungit, radix aũt eius oĩumq; principiũ, & origo eſt timor Dei qui p̃ certo ſi in aqua cõſolationis, & ſpei diuinæ miſericordiæ miſceatur, tunc appetitũ potus æternæ voluptatis incitat, & fœtus maſculos. i. bona opera facit à mulieribus. i. à perſonis ſimplicibus parturiri, q̃a p̃ timorẽ dñi declinat oĩs à malo. Eccl. 1. Vel per carduum intelligo pungentẽ pœnitentiã, vel cõſiderationẽ mortis, & inferni &c. quę re vera ſunt cã in hoĩe, q̃ poſſit fœtus maſculos. i. bona, & pfecta opera
3 parturire. Hier. 20. Natus eſt tibi puer maſculus. ¶ Cardui sũt frugibus inimici, & abundant in ſemine, vnde vix aut nunq̃ poſſunt extirpari exinde vbi fuerint radicati, niſi cultoris diligẽtia extirpent, in eradicãdo aũt eos cultor læſionẽ patiẽ, & puncturam. Tales ſunt hæretici vel alij peccatores, q̃a verè iſti ſunt frugibus. i. bonis hominib. inimici, quia cõtra bonũ malum eſt, & contra vitam mors, ſic & contra iuſtum peccator. Eccl. 33. Iſti etiam abundant in ſemine. i. in malis filiis, et imitatoribus, q̃a. ſ. mali multos habent filios, et amicos, & multos etiam imitatores, & ſequaces Eſa. 54. Multi ſi. abundant in ſemine. i. in ſua mala ſcientia, & doctrina, & id genus talium, qñ in horto alicuius religionis vel eccleſiæ agricultor prælatus vult tales extirpare, corrigere vel punire, tunc verè neceſſe eſt, q̃ punctura, & læſionem ab eis patiatur, quia peruerſi difficilè corriguntur. Eccle. 1. Et ſicut carduus pungit, & in æſtate floret, ſic mali pungunt alios p̃ detractionem vel rapinam, & florent per temporalem proſperitatẽ. Hier. 12. bene eſt oĩb. qui male agunt, & præuaricãtur. ¶ Carduus licet ſit aculeatus, & pungitiuus, eſt tñ in plu-
4 rib. mulieribus adiuuatiuus, matricem, n. cõfortat, & ad p̃creationem maſculorum adaptat, cum carduis ẽt pãi ppãrantur, & ad vſus hominum adaptantur. Sic verè mali licet ſint aſperi, & pungitiui, & aculeis rapinarum pleni, mulieribus cñ. i. ſimplicibus ſunt q̃ſq; ſpiritualiter proficui & matris ſuæ conſcientiæ purgatiui, & ad concipiendum maſculi. i. bonum, & forte oppoſitum vel opus meritorium aduitui. Conſtat. n. q̃ mali bonis proficiunt, & q̃ mala quæ ab eis tolerant, ipſos meliores reddunt. Ad Rom. 8. Diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum. ¶ Eſt quædam ſpecies
5 carduorum quæ ſolum pungit dum recẽs eſt, q̃ſ autem areſcit, tunc pungere ceſſat. Sic verè mali dũ ſunt recentes, & viriles. ſ. dum durat vita præſens, ipſi affligunt, & pũgunt alios per rapinam, ſed verè q̃ſ per mortem fuerint arefacti, tunc ceſſabunt pungere, & nocere. Vel dic, q̃ dato q̃ homo in recentia iuuentutis, quandoq; ſit pungitiuus, et aliorum moleſtatiuus in ſiccitate tñ ſenectutis nulli prorſus dẽt eſſe nociuus, et punctionis verbalis uel realis nullatenus illatiuus. Pſ. Senectus mea in miſericordia uberi.

De Caricis. Cap. 36.

CArica ſm Iſid. eſt fructus ficuum, qui multum p̃ ceteris
1 fructibus ſolet abundare, quia ter vel quater in anno procreatur. Ficus. n. quaſi continuè habet ficus, quia dũ vna colligitur, alia generatur. Vnde alię caricæ ſunt virides, alię maturæ, et cętera ſimilia. Talis naturæ ſunt fructus bonorũ operum, quia verè iſti debent in nobis pluſquam aliqua alia abundare. Nam in ficu. i. in anima debent tales fructus cõti nuè reperiri, quia et in æſtate proſperitatis, et in hyeme ad uerſitatis nunquam debet à nobis deficere fructus iſte. Nõ apparebis in conſpectu Dei tui uacuus. Exo. 23. Afferẽs fructus duodecim per menſes ſingulos. Ezc. 47. Nam alij ſemp debent eſſe in flore per propoſitum, et cogitationem, alij in maturitate per exteriorem executionem, ita q̃ qñ unus p̃
2 operationem emittitur, alius per bonum propoſitum generetur, vt ſic ſemper proficiamus de uirtute in uirtutem etc. Et ſicut carica eſt dulcis, et nutritiua, et corpus impinguat, ſic bonum opus, et maximè opera pietatis ſunt dulcia, et animæ per gratiam, pauperum per eleemoſinam nutritiua. Vel dic, q̃ ficus eſt religio vel eccleſia, quæ. ſ. ſemper hẽt fructus, ſ. bonos uiros, nam alio pereunte per peccatũ, alius oritur per gratiam, et ſuccedit. Vnde ibi ſunt alij in flore. ſin cipientes, alij acerbi. ſ. proficientes, alij in maturitate. ſperficientes. Vel dic, q̃ quidam ſunt maturi. ſ. boni, alij acerbi, ſ. mali. Fructus eorum inutiles, et acerbi ad manducandũ. Sap. 4. ¶ Caricæ ſecundum Dioſc. dulces ſunt, et nutritiuæ, et anti
3 quis conueniunt, quia rugas eorum diſtendere ferunt. Chariſſimi, ruga ſeu plica ſignificat falſitatem, et duplicitatem, carica autem ſignificat uirtutem, aut dulcedinem ſcientię, uel charitatis, quæ dulcis eſt uoluntati, et animam nutrit per gratiam, et impinguat, & iõ inueterati dierum malorũ. ſ. peccatores, qui rugis cautelarum, et duplicitatũ ſunt pleni, debent ſibi incorporare caricas iſtas. ſ. dulcedinem dilectionis, ſeu doctrinæ, et ueritatis, et ſic à talibus rugis poſſunt liberari. Veritas. n. non quęritangulos. Et ſicut clariſcat uocem, et pectus lenit, et mitigat, ſic ſcientia uel charitas lenit per benignitatem, mundificat per puritatem, cõfortat per pietatem. etc.

CVminum eſt ſemen herbæ medicinalis, quia uentoſita
tem extenuat, et digeſtionem confortat etc. Omitto gratia breuitatis, quia commune eſt.

De

De Coriandro. Cap. 37.

1 COriandrum eſt ſemen q̃ in vino indulcatum, ẽm Iſido. lib. 17. comedentem facit ad venerem procliuiorẽ. Ca
vendum eſt tñ ne nimis in cibo aſſumatur, quia abſq; dubio amentiã induceret, & furorẽ. Talis eſt mundana p̃ſperitas, q̃a verẽ ſi cũ vino (in quo eſt luxuria). i. cũ ebrietate, & voluptate ea q̃s vtaẽ, ſtatim ad venerẽ, & luxuriã inclinaẽ, & ſi ẽt aliquis nimis indiſcretè, & immoderatè iſto ſemine. ſ. mundana p̃ſperitate vſus fuerit, p̃ certo faciliter in amentiam ſuperbiæ, in furoremq; iracundiæ tranſmutaẽ, q̃a verè mundana p̃ſperitas, qñ nimis abũdat, ſuperbiã, luxuriã & iracũdiam dr̃ generare. Nã vt dicit Seneca. Fortuna quẽ nimium fouet, ſtultum facit. Ideò cõſulit Apoſtolus Eph. 5. Nolite ergo inebriari vino, in quo eſt luxuria. ¶ Coriandrum eſt ſemẽ candidũ, & minutum, qđ odoriferũ eſt dũ eſt integrũ, ſed qñ fricaẽ, feret, ẽm Macro. Sic eſt caſtitas candida atq; pulchra, q̃ verè ipſa eſt odorifera q̃ diu eſt integra, & famoſa, & cara Deo & angelis dr̃ redolere, ſed verè qñ teritur, & fricaẽ, & qñ̃ per luxuriam corrumpitur, tunc fœtet per infamiam, & horrorem. Exo. 5. Fœtere feciſtis odorem noſtrum coram
2 Pharaone. ¶ Coriandrũ eſt ſemẽ dulce, albũ, & odoriferum, quod vtile eſt medicinę, quia eſt reſtrictiuum, calefactiuum, ſomni prouocatiuum, & ſi cum aceto ſumaẽ, lumbricorum eſt in corpore necatiuũ, ẽm Dioſc. Talis eſt Euchariſtia ſeu hoſtia altaris, quia alba per immaculabilẽ puritatem, odorifera p̃ famoſitatem, medicinalis per virtutem, & ſanctitatem, q̃a verè iſta eſt medicina peccatorum, ſi debitè ſumaẽtur. Hæc. n. reſtringit fluxum vitiorum, & p̃curat calorem, affectionis & charitatis, & ſomnũ contemplationis æternæ, quieris & ſi cum aceto. i. cũ amara mortis Chriſti memoria ſumatur, & cum vino. i. cum ſpe cõſolationis, & miſerationis, lumbricos & vermes peccatorum de ventre cõſcientię enecaẽt atq; tollit. Figura Num. 11. vbi dr̃, q̃ manna datum filijs Iſrael in deſerto, erat ſimile coriãdro. Per manna. n. qđ erat dulce, & album de cęlo veniens, & ita virtuoſum, q̃ ip ſum comedẽdo, nõ incurrebatur nec fatigatio, nec infirmitas, nec veſtium conſumptio (ſicut dr̃ Deut. 8.) Intelligit cor pus Chriſti vel Euchariſtia, quæ eſt dulcis, & ſapida cordi deuoto, & de cęlo. i. à cęleſti, & ęterna prãte venit. Io. 6. Ego ſum panis viuus, qui de cęlo deſcendi. Quod ſi digne ſumaẽ, tollit omnem ſpiritualem infirmitatem. Sed ſcitis quid? ẽm Iſid. & Papiam hęc herba ſeu ſemen licet ſit homini ſanum & cõgruum, eſt tñ canibus venenoſum, & mortis etiam inductiuum. Sic verè licet Euchariſtia ſit homini. i. viro iuſto, & rationabili ſana, & medicinalis, ſi tñ canis. i. immũdus pec
3 cator eã guſtauerit, & eam receperit, mortis æternæ tormentum ſibi parat, quia qui recipit corpus aut ſanguinem domini indigne, reus erit. 1. ad Cor. 11. vel allega generaliter, quòd multa ſunt, quæ bonos iuuant, quæ tamen malis ipſis vti neſcientibus, nocent.

De Coloquintida, ſeu coloquinta, ſeu colocynthide, vt eſt apud Dioſcoridem & Plinium. Cap. 38.

1 COloquintida. i. cucurbita agreſtis, eſt herba multum amara, & tñ vtilis medicinæ, quia virtutem habet penetrandi, diſſoluendi, diuidendi, ventrem purgãdi, &c. ſi debitè fuerit pręparata. Talis eſt pña, vel tpalis tribulatio, vel correctio, q̃a verè licet ſit amara, & grauis ad ſuſtinendum, eſt tñ medicinalis aĩæ peccatrici. hæc. n. penetrat hominem per cõtritionẽ, diſſoluit per compaſſionẽ, diuidit p̃ eleemoſynarum largitionem, purgat per cõfeſſionem. Sed ſicut videmus, q̃ cum medicina amara ſemper ponitur mel vel aliquid dulce, ne à patiente reijciatur, ſic verè cum amaritudine iſtius coloquintidæ ſemper dẽt homo accipere, & cogitare mel æternæ recreationis, vt ſpe illius temperetur. Figura 4. Reg. 4. vbi ſeruus Helizei dedit comedere coloquintidam filijs prophetarum, ſed illi propter eius amaritudinẽ, comedere nequierunt, ſed dixerunt: Mors in olla vir Dei. Et tũc Heliſeus poſuit in olla farinam, & ſic dulcorata eſt eius amaritudo, & ab eis eſt comeſta. Sic verè ſeruus Heliſei. i. ſacerdos vel prælatus ſeruus, & miniſter Chriſti aliq̃n dat filijs prophetarum. i. ſubditis Chriſtianis coloquintidam amarã, comedere. i. amarã correctionem, pñam vel tribulationẽ, ita q̃ꝫ præ amaritudine ipſam nõ poſſunt comedere vel ſuſtinere, imò dicunt. Mors in olla &c. Et ideò tunc Heliſeus. i. Chriſtus imponit farinã. i. ſpem & conſiderationem æternæ dulcedinis, & gloriæ Paradiſi, & ſic fiunt leuia ad ſuſtinẽdũ, quia ſm Apoſtolũ ad Ro. 8. Nõ sũt cõdignæ paſſiones huius tpis ad æternam gloriam &c. Vel dic, q̃ Heliſeus eſt prælatus vel ſacerdos, qui ſemper dẽt miſcere farinã dulcis cõſolationis, & cõpaſſionis cũ amaritudine correctionis, vt ſic ſit cum tentatione prouentus. 1. ad Cor. 10. & cũ dolore cõſolatio &c. ¶ Coloquintida aliqñ inuenir̃ ſola, & illa ſemp 2
eſt vt cõiter mortifera, & venenoſa, ſicut herba quę dr̃ ſquilla. i. cepa marina. qñ tñ cum multis inuenir̃, tunc ex toto nõ ſic eſt peſtifera vel nociua, ẽm Dioſ. Sic verè ſunt qdã inter peccatores, q̃ ſemper volunt eſſe ſoli, & ſolitarij per ſingularitatẽ, & partialitatẽ, & iſti p̃ certo ſunt peſſimi, quia per detractionem, & mali dationẽ ſunt alijs venenoſi. Illi tñ qui in ſocietate ſunt, qui. ſ. ducunt vitam cõem, & aliorũ moribus ſe cõformant, nõ ſunt penitus ſic nociui, quia ẽm Senecã: Oia mala docuit ſolitudo. Bona. n. ſocietas etſi ex toto, nõ poſſit hoĩem malũ mutare, ſuã tñ ſoler malitiã tẽperare, & ipſum in multis à ſuis malis actibus refrenare. Ecce ergo, q̃ bonũ, & q̃ iocundum habitare fratres in vnum. Vel dic, q̃ illi q̃ volunt eſſe ſolitarij, & ſocietatẽ refugiunt aliorũ, alijs ſunt peiores, q̃a ex ſocietate aliorũ ſua prauitas tẽperareẽ. Vel dic, q̃ illi q̃ ſoli ſunt. ſ. diuites, & cauſidici, q̃ nolunt aliquem hr̃e ſocium vel vicinum. imò totã patriã volunt occupare, vt ſoli in terra valeant in gloria reperiri, ſunt alijs nequiores, figurati per leproſum. Leu. 3. qui ſolus extra caſtra habitare iubebatur. Vel dic, q̃ illi qui ſunt ſoli per odium vel inuidiam, q̃. ſ. comparitatem vnitatis, & ſocietatem refugiunt charitatis, alijs ſunt peiores. Eccl. 4. Væ ſoli &c.

De Croco. Cap. 39.

CRocus eſt herba floris cerulei, cuius maxima virtus eſt 1
in flore, odoris boni, cui inter alias eius virtutes duplex ineſt proprietas, vna q̃a qñ cœpa. i. radix ipſius matura eſt, in multas radices, & cępas diuiditur, & ex qualibet planta generatur, & ſic patet, q̃ habet vim ſeminariã in radice. Alia eſt proprietas, q̃a rota hyeme viret maxima virtute, in æſtate aũt deficit, & ſiccatur, ſed in medio autumni incipit, iterum reuirer̃, nã tũc folia perdita recuperat, & reſumit. Fac de hoc plures. §. Crocus ergo eſt vir iuſtus, q̃ florem. i. exteriorem cõuerſationem habet pulchram, odoriferã & famoſam. Iſta ẽt in hyeme. i. in tempore, tribulationis, paupertatis & aduerſitatis ſemper floret per gratiæ venuſtatẽ, veruntñ aliqñ accidit, q̃ qñ venit æſtas, i. tempus proſperitatis, tũc verè deficcatur ab humore deuotionis, & pauperatur à virore gratiæ, & bonæ conuerſationis, veruntñ qñ iterũ venit autumnus vel hyems aduerſitatis, tũc incipiunt iterũ reuirere, & flores virtutis, & gratiæ rehabere, q̃a multi ſunt quibus ẽſ aduerſitatis proficit, & ſtatus proſperitatis officit, & q̃ durante p̃ſperitate ſunt mali, qui tñ in aduerſitate ſunt boni. Pſ. Cum occideret eos, quærebant eum. Vel dic generaliter de bonis, qui. ſ. in hyeme. i. in aduerſitate sũt fortes, in æſtate verò. i. in p̃ſperitate ſunt ſicci. i. tẽperati, & humiles. ad Phil. 4. Scio abundare, & penuriam pati. ¶ Cœ- 2
pa croci multas habet radices, qñ aũt maturatur, finditur, & ex qualibet parte planta generaẽ, et ſic patet, q̃ virtus eius ſeminaria ſit in radice. Sic verè virtus charitatis habet multas radices. i. multas bonas affectiones, quibus mediantibus in terra eccleſiæ eſt plantata, quando autem maturatur vel antiquatur, tunc in multas particulas diuiditur, et multiplicatur. De qualibet tamen eius parte. i. de qualibet eius bona affectione uel deſiderio exit planta, i. aliqua bona operatio ſeu uirtus. ¶ Croci flos reſiſtit ebrietati ſi poteſtur, fertum ẽt 3
de eo factum, ebrietati dicit̃ obuiare. Iſta eſt abſtinentia uel uirtus ſobrietatis, quia verè iſta eſt uirtus quædam ſpiritualis, q̃ ebrietati, et uoluptati carnali reſiſtit. Nam ſi quis iſto flore, et uirtute fuerit coronatus, nunquam ab ebrietate ſuperabitur uel lædetur. Ideò dicit Apoſtolus 1. ad Theſſal. 5. Non dormiamus ſicut cæteri, ſed uigilemus et ſobrij ſimus. Vel dic, q̃ crocus eſt timor Dei, qui ſcilicet in hyeme tribulationis ualet, quia re uera iſte eſt, qui potatus, et incorporatus, uel capiti mentis appoſitus, non ſinit hominem ine-

briari, nec salutem propriam obliuisci, nec in mundi voluptatibus implicari. Dicitur.n.illud Apostoli ad Eph.5. Nolite inebriari vino, in quo est luxuria.

De Cœpa. Cap. 40.

1 CŒpa est herba cuius vis tota est in radice. Nam radix, eius principalis grossa est, & carnosa, multas hēt paruas radices, velut capillos, & multis tunicis est induta. Talis debet esse vir perfectus, quia in radice cordis sui debet esse præcipua virtus sua, quia verè ista radix debet esse carnosa per piam compassionem, capillata per multiplicē affectio-
2 nem, & multis tunicis. i. multis virtutib. superfecta &c. ¶Cœpa malas habet conditiones, caput enim lædit, maniam ꝓuocat, & lachrymas inducit, & visum turbat. Talis est mundi prosperitas, quia verè caput intentionis lædit, maniam. i. furorem iracundiæ prouocat, lachrymas æterni luctus in fine inducit, visum etiam discretionis lædit. Ideò fatui erant filij Israel, qui dicebant Num. 11. In mentem nobis veniunt
3 porri, cœpæ, & allia. ¶Cœpa est herba lachrymosa, comedentem enim facit faciliter lachrymari. Sic verè virtus feruentis contritionis si comesta, & bene incorporata fuerit, facit hominem faciliter lachrymari, quando scilicet considerat mala quæ commisit, bona quæ amisit, & quæ omisit, Deum quem offendit, pœnam incurrit. Ideò dicebat Dauid, Lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo.

De Cœpa canina. Cap. 41.

1 CŒpa canina vel marina idem est qđ squilla, crescit. n. iuxta mare. inuenitur autem qnq; sola, & tunc mortifera, est & venenosa, nisi sua malitia reprimaī, & temperet. Est aūt herba venenosa. s. exterius ꝓp nimiam caliditatem, interius propter nimiam siccitatem, vt dicit Pla. Talis est recte peccator, iuxta mare. i. iuxta fluctus huius seculi semper versatur ꝑ affectionē, & hic est alijs venenosus per sua mala opera, & exempla, & maximè qñ solus. i. in statu pctī mortalis sine societate charitatis inuenitur, vel solus quantū ad partialitatem, & superbiā, vel aliorum dedignationem, sicut patet in superbis, & auaris, qui volūt esse soli in dignitate vel prosperitate, quia vnus non quærit alium sibi parē in sua patria reperire. Alter alterum non qnæsiuit. Esa. 34. Soli etiam sunt, quia bona sua soli comedunt, quia. s. alijs, & maximè pauperibus nō cōicant bona sua. Nūc manducabo de bonis meis solus. Eccle. 11. Et ideò isti sunt venenosi, & alijs mortiferi, exterius. s. in cōuersatione & operatione ꝓpter calorem auaritię, & crudelitatis, & interius in cogitatione, & affectione ꝓpter siccitatem indeuotionis, & cupiditatis. Nam qa carēt interius humore deuotionis vel compassionis, ideò hēnt exterius feruorem crudelis operationis. Vnde Iob 37. Nonne vestimenta tua calida sunt cum perflata
2 fuerit terra Austro? ¶Squilla venenosa est, & mortifera, tñ à medicis taliter præparaī, ꝙ vtilis est pluribus medicinis. Nā qñ in vino, & oleo immergitur, & in multas partes scinditur, & diuiditur, & in hortis seritur, & plantatur, tunc venenositas sua temperatur, ſm Pla. Sic verè licet peccator sit in se venenosus per vitia, & peccata, & alijs mortiferus per mala opera, & exempla, tamen aliqñ taliter à Christo medico præparatur, cōuertitur, & emendatur, ꝙ alijs efficit medicina ꝑ bonitatem vitæ, doctrinę & exempli, sicut patet in Paulo. Nam qñ scindit̄ per exteriorem tribulationē, & per interiorem conritionem, & in horto plantatur. i. in Paradiso ꝑ cōtemplationem, vel in horto ecclesiæ, & religionis per cōuersionem, per gratiā, & deuotionem, tunc verè temperatur, & emendatur, & maximè qñ in vino spei, & consolationis, & in oleo clementiæ, & compassionis immergitur, quia. s. peccator nō tñ debet scindi per tribulationem, imò verè semper debet adhiberi oleum cōpassionis, & vinū consolationis. Vñ Thren. 2. Consolabor te virgo filia Sion, quia magna velut mare contritio tua. Vel dic, ꝙ qñ peccator auffertur de littore maris, idest de mundo, & in horto religionis plantatur, tunc efficitur medicinalis, & sua prauitas temperatur, & maximè si contritione, & pœnitentia scissus fue
3 rit, & secatus, & oleo pietatis irrigatus &c. ¶Secundum Pli. omnis cœpa ante annum non facit semen postquam plātatur, & est cœpa melior cocta, q̄ cruda, alba quàm rufa, acris tamen est saporis, & odoris, & ante plenā maturitatem de terra colligitur, & vt maturescat, ad fumum suspenditur, & aqua falsa aliquotiēs irrigatur, & sic ad seruandum melior, & ad comedendum efficit magis sana. Sic verè cœpa, i. peccator qui est acris saporis per malam vitā, grauis odoris per malam famam, dēt primò de terra, i. de amore terreno eraturitatem. i. ante tempus senectutis. s. dum est adhuc in virore iuuentutis, & tūc debet poni ad fumum compunctionis, & lauari aqua salsa dolorosæ pœnitentiæ, & cōfessionis, & sic ad maturitatē ꝓueniet ꝑfectionis, & fiet moribus, & conditionibus vtilis atq; sanus. Vnde Eccl. 9. Veterascet, & cum suauitate bibes illud. ¶Cœpa sicut & allium germinat etiam extra terram, ex quo germine fructus, nullatenus procreaī, & ideò debet cœpa ad fumū suspendi, ne huiusmodi mala, & inania germina producātur. Sic verè homo licet sit extra terram, i. extra amorem terrenorum, producit tñ aliquādo inania germina, i. vanas & inutiles affectiones, & inanē gloriā, & cætera huiusmodi, & ideò ad inferni fumum, i. ad cōsiderationē tormenti, & incendij infernalis debet suspēdi, per meditationem, vt sic à productione horum vanorū germinum retrahatur. Implera est domus fumo. Esa. 6. Et sicut cœpa, quādo scinditur, plorat, sic boni scissi per tribulationem, plorant per cōtrionem, & lachrymationem, dicentes cum Psal. Lachrymis meis stratum meum rigabo. ¶Cœpa sicut & allium nō facit semen in illo anno in quo seminatur, sed in sequenti, quòd si in primo anno semen faciat, nihil valet, secundum Plin. In vita hominis sunt duo anni, s. tempus præsens, & futurum, sed cœpa, i. homo nō potest fructū seu semen æternæ gloriæ ꝓducere in primo anno, i. in præsenti vita, imò oportet, ꝙ expectetur secundus, vbi inuenimus non deficientes. Nam fructus, qui in vita præsenti inuenit, s. mundana prosperitas, penitus nihil valet. Vel dic, ꝙ cœpa acerba, significat pœnitentiam vel tribulationem, quæ pro certo in vita ista non facit fructum, sed in futura, quia omnis disciplina in præsenti non videtur esse gaudij, sed mœroris, postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet. ad Hebr. 12.

De Cucumere. Cap. 42.

CVcumer seu cucumis est fructus, herbæ eiusdem nomi
1 nis, qui frigidæ est naturæ, ardorem reprimit, ventrem soluit, qui in iuuentute est conueniens, & bonus, & vtilis ad edendum, in maturitate autem parum aut nihil penitus valet, nec est delectabilis ad edendum. Sic verè multi sunt, qui in ortu suo. i. in iuuentute sunt boni, & vtiles, & ad comedendū per imitationem sapidi atq; dulces, & hoc quia sunt frigidi ꝑ castitatem, ardorem luxuriæ in se, & in alijs reprimētes. Sed verè processu temporis in maturitate senectutis deteriorātur, ita quod fiunt alijs importuni. Fructus eorum inutiles, & acerbi ad manducandū. Sap. 4. ¶Aliqñ inueniunt cucumeres amari, ſm Isido. Sed si semen lacte mellito perfundatur, tunc fructus, qui de semine nascitur, dulcorāt. Arbor ista charissimi significat mundum. Istud autē semen est hō, qui verè de natura sua facere hēt fructus amaros. i. opera praua, qñ tamen lacte doctrinæ, & gratiæ, & melle deuotionis perfunditur, & rigaī, tunc fructus dulces. i. bona opera generat, & producit. Vnde ad Hebr. 5. Facti estis quibus lacte opus sit. & Cant. 4. Mel & lac sub lingua tua.

De Cucurbita. Cap. 43.

CVcurbita est herba quæ ad modum vineæ se diffundit,
1 & alijs herbis vel arboribus quibusdā ligamilibus se connectit, flores albos facit, quos emittit præcipuè circa noctem, & licet sine appodiatione florere possit, fructus tamen non potest facere, quòd si fructum non appodiata faciat, vix aut nūquam plenariè maturescit, vt dicit Isidorus. Sic verè vir iustus ſup terram humilitatis se diffundit, & herbis sibi adhærentibus, i. suis socijs, & vicinis cum charitatis vinculis se connectit, floresq; puræ, & honestæ cōuersationis emittit, & præcipuè circa noctem. i. circa tēpora senectutis. Florete flores, quasi lilium date odorē. Eccl. 39. Qui tamē durat vita præsens, debilis est, & mollis, & fragilis ad cadendum, ideò deber in palo firmo, idest in ligno Crucis suspendi, vel Christo inniti per dilectionem, vel ꝑ spē cōfidentiam,

fidentiam, et meditationē, et ꝑ contēplationē, et cōpassionē eo sustentari, qa licet hō possit florere per bonā affectionē, et honestā cōuersationē, nunq̄ tñ perfectè fructificare ꝑ bona operationē, nisi ligno crucis per cōpassionē passionis, per spem, et fiduciā innitat. Vidi dñm meū in summitate scalę. Gen. ¶Cucurbitę semen proiectū in terrā, primò fit herbā; deinde florē albū, deinde fructū medullosum, qui vilis est cibo, et medicinę. Sic verè qñ hō in terra ecclesiæ vel religionis seminaī, tunc primò efficit herba. i. mollis & fragilis, deinde ꝑficit in moribus, & cōpleī, ita qđ flores bonorū affectionū, fructus bonarū operationum parturit, & emittit. Vel dic ꝙ qñ semē verbi Dei i terra cordis proijcit, ꝺc primò ibi oritˇ herba cogitationis, deinde flos bonæ operationis, tandē fructus bonæ affectionis. ¶Fructus cucurbitæ primò est mollis, plenus medulla & semine, sed inde durat exterius sicut lignū. Sic verè quidā in principio, & ingressu ad prælationē, vel ēt in suo principio iuuentutis sunt molles, & teneri per benignitatē, pleni semine verbi Dei & doctrinæ, & prædicationis, & medulla charitatis, gratiæ & cōpassionis, sed verè sæpe accidit, ꝙ qñ siccantˇ. i. qñ senescūt, frantiquant, tunc efficiunt duri per crudelitatē & austeritatē, & sicci ꝑ auaritiæ parcitatē. Cor eius indurabit quasi lapis Iob 41. Istud patet in malis ꝑlatis, qi in principio sunt boni in iuuentute sunt molles per pietatem, in senectute aūt duri ꝑ stantię, & perseuerātię firmitatē. Vñ Ezec. 3. Dei fron tem tuā duriorē frontib. eorū. ¶Fructus cucurbitæ vtilis est edulium, & semen valet ad multiplicem medicinam &c.

De Chelidonia. Cap. 44.

CHelidonia dr̄a chelidon græcè, quod est hirundo latinè, eo. s. quòd in aduentu hirundinum renascatur, qa succo eius oculi pullorum hirundinum eruti sanātur, & ad vitam, & sanitatem priſtinam reuertuntur. Et est herba multum medicinalis, quamquam amara. Habet. n. virtutē dissoluendi, purgandi, consumendi, & contra multas proficit passiones, vt dicit Isid. & Plat. hirundo q̄ certo tpe venit, signat prædicatorem, pulli aūt sunt peccatores, quos per Euangelium genuit, & quibus nutrimentum sacræ scripturæ tribuit, & ministrat. Herba ista est amara pœnitentia, quę verè medicinalis est alię peccatrici, quia ista dissoluit per cōtritionē, purgat per confessionem, cō sumit per satisfactionē, & ista nunc dēt summè reuirere, & renasci, qñ hirundines. i. prædicatores veniunt super terram. s. in quadragesima vel in tpe æstatis, qñ vadunt prædicare. Nā qñ pulli hirundinum. i. seculares pctōres sunt excęcati per peccatū, & ignorantiā, tunc verè debent succo istius herbæ. i. amara pœnitentia se linire, & lumine gratiæ dotabuntur. Collyrio inunge oculos tuos, vt videas. Apoc. 3. Vel dic de aduentu Christi.

CEntaurea seu fel terræ est herba amarissima multum medicinalis &c.

De Diptamo herba quam Plinius, Dioscorides, & cæteri Dictamum vocant. Cap. 45.

DIptamus est herba multum medicinalis cōtra venenū, ipsum. n. attrahit, & consumit. Ista virtutem habet fer pulsuam, si in corpore sit infertum. Vnde secundum Plin. & Isid. Auic. & Basilium in exame. qñ cerua vult parere, istam comedere consueuit, vt facilius pariat, quando etiam ferum habet in corpore, istā depascit, vt sic virtute herbæ ferum excutiat vel sagittā. Et iō ſm Plin. virtutē huius herbę ceruæ primitus prodiderunt. Talis herba est spes diuinæ miæ, quia verè ista repugnat veneno pctī, & ipsum destruit, & consumit, & iuuat ēt ad pariendum, quia verè mediante spe de qa ternis, partum bonorū operū facilius parturimus, ferū ēt. i. duritiā desperationis vel tristitiæ, & sagittas acutas. tormentum infernalium timorem seu mortis excutit, & expellit, & ideò cerui, & ceruæ. i. illi q̄ sagittis talibus vulnerant, debēt recurrere ad diptamum. i. ad spem misericordiæ Saluatoris. Vel dic, ꝙ diptamus est contritio vel timor Dei, quæ facit ferrum peccati mortalis excuti per cōfessionem, & partum bonorū operum produci. Eccl. 1. Timor dñi expellit pctm. Vel dic ꝙ diptamus est charitas, quæ sagittas timoris expellit, qa perfecta charitas foras mittit timorē. s. Io. 4. Vel dic, ꝙ Chrs vel Chri passio est diptamus, qa de corpore cerui. i. diaboli, s. de mundo vel inferno extrahit ferrū. i. peccatores, ipsos de inferno liberando, vel eos ad pnam conuertendo. Eccl. 1. Timor dñi expellit peccatum.

De Dracontea seu dracuntio, vt est apud Dioscoridem. Cap. 46.

DRacōtea vel serpentina est herba sic dicta, eo ꝙ sua cutis exterius maculis sit variata more colubrorum vel serpentum. Hanc viperæ timent, & hæc multiplicis est virtutis. Virtutem. n. hēt vulnera sanandi, & siccandi, & dilatandi, & si succo eius fuerit, quis linitus à serpentib. non mordetur. Florem hēt purpureum, diuisum & apertū velut os serpentis, de cuius medio procedit quasi lingua serpentina acuta & nigra, & rotunda, vt dicit Isid. & Dioſc. Herba ista est Chrs, q̄ pro certo floridus erat per honestatē, linguarus per doctrinam & veritatē, medicinalis per oīmodā sanctitatem, & iste pro certo exterius in cortice. i. q̄tum ad homanitatem fuit similis serpentib, peccatorib. venenosis, venenum tñ pctī nullatenus habuit vel portauit. q̄tum ē ad naturam intellectualem, similis fuit serpentib. i. dæmonibus, sed verè eis & eorum machinationib. contrariat & resistit, & eorū venenis, & malitiis contradicit, & iō ab illis serpentib. nō diligitur, sed potius refugitur & timet. Misit. n. Deus filium suum in similitudinē carnis pctī. ad Ro 8. Et iste fuit multum medicinalis q̄tum ad sanctitatem vitæ & doctrinę, quia ipse vulnera pctōrum sanauit, corda hoium per charitatem dilatauit, & humorē carnalis voluptatis in peccatorib. deſiccauit, sicut patet in Magdalena, & serpentib. i. tentationib. & dæmonib. restitit, ipſos quoq; destruxit & fugauit. Nam si quis succo eius fuerit delibutus per eius recordationem & cōpassionem, ipse pro certo à serpentib. ultis nō poterit vulnerari. Figura Num. 21. vbi qñ populus post pctm suum infestabaī, & necabaī à serpētibus, ex iussu diuino in spēsus est serpens æneus in palo, qui. s. erat serpens similitudine, non re, ad cuius intuitu morsi ab aliis serpentib. curabanī. Sic verè, quia hoies dudum, & ēt nunc infestenī à tentationib. & dæmonibus: iō voluit Deus pr̄ ꝙ Christus, qui fuit æneus q̄tum ad sonoram eloquentiā ꝑdicationis, suspenderetur in palo. s. crucis, vt sic eum recordando, & videndo per compassionē suę passionis, ab his possemus morsib. liberari. Sicut exaltauit Moyses serpentē in æremo &c. Io. 3. Vel dic, ꝙ tales sunt balliui & officiales dñorum, quia verè dato ꝙ ipsi sint similes serpentib. i. aliis peccatorib. vsurariis, & raptoribus, tam in cortice q̄ in lingua. i. tam in cōuersatione, q̄ in loquutione: ipsi tñ tales serpentes impugnant, & ipsi mali contra alios malos certant. Lu. 11. Sathanas sathanam eiicit. Vel dic totum de viro perfecto, qui q̄uis sit similis in apparentia aliis, non tñ in efficacia &c. Vel dic ꝙ ista herba significat hypocritam, qui q̄uis dæmonib. serpentib. sit similis, ipsos tñ bene ꝑdicando expugnat &c. Succus dracontęæ potatus abortum facit. Sic bona doctrina fœtum diabolicum. i. malum propositum abortiri.

Dicitur hæc herba dragantum, vt patet in horto sanitatis.

DRagantum est gummi cuiusdam arboris, quod per 40. annos seruari pōt, & multum est medicinale, vt dicit Plat. uide si vis, quia transeo cum nihil habeat insolitum.

De Ebeno ligno. Cap. 47.

EBenus est lignum Aethiopicum vel Indicum, nigrum,
1 lene, ponderosum, quia scilicet, in aqua petit fundum, & propter pororum compactionem, ſtatim submergitur, et descendit. In igne facilter inflammatur, et odorem suauissimum tunc emittit, et secundum Isidorum, si cæsum diu fuerit, in lapidem induratur. Talis est vir perfectus, quia verè color eius, idest exterior apparentia debet esse nigra, idest humilis et contempta. planus etiam debet esse per veritatem, odorosus per famositatē, influmabilis per charitatem, et si in aqua mūdanæ ꝓsperitatis positus fuerit, ſtatim

debet ad fundū descendere per humilitatē, & nō supernatare p superbiæ vanitatem, & si cęsus fuerit p mundanas tribulationes in lapidem indurat.i. per constantiæ, & perseuerantiæ firmitatē fortis efficit atq; durus. In similitudinē lapidis durant aquæ. Iob 38. ¶ Secundū Pli. ebenus est lignū pretiosissimū, auro & ebori apud Aethiopes cōparatū, & ideò solent Aethiopes lignū istud cū auro, & ebore afferre Imperatoribus p tributo. Virtutem hēt purgatiuā, & confortatiuam, & ideò ſm Dioſc. vtiliter collyrijs admiſcet. Talis est crux, qa verè apud Aethiopes.i. apud æstuātes, & deſiccatos pœnitētes, auro vel ebore pciosior iudicat. Hæc n. purgat. ſ. a pctis, & confortat per ſpē miæ, & iō collyrijs.i. medicinis intellectus ſpūalib. admiſcetur. Nā Imperatori Chriſto debemus istud lignū. i. memoriā crucis ſemper offerre, & p̄ſentare cū auro ſapientię vel exterioris honeſtatis, & cū ebore interioris puritatis, & caſtitatis. Figura 3. Reg. 16. vbi regina
3 Saba attulit regi Salomoni talia ligna. Sic pctōr &c. ¶ Secundū Iſid. Istud lignū crepūdijs alligat, vt iſantes viſa nigra nō terreant. Sic verè infantes. i. nouitij & imperfecti debēt habere iuxta ſe ebenū lignum, i. memoriam crucis Chriſti, vt ſic nigra, quæ videbunt. i. dæmones, qui eis apparebunt, non poſſint eos terrere. Pſal. Non timebis à timore nocturno.

De Acedera. Cap. 48.

1 ACedera est arbor ſemper virēs, & ei cui innitit̄ fortiter adhærēs, & illi ſuis ligaminibus ſe cōnectens, & ideò ſm Iſidorū ædera dr̄ab hærēdo. Et licet ſit in ſe mollis & tenera, duriſſima tñ penetrat ſua radix. Folia eius rarò cadūt, & ſp virent, & caprarum ſunt optima nutrimenta, & lac in eis multiplicant, & augmentant. Talis dēt eſſe vir perfectus, & maximè prælatus, qa ſp dēt virere p honeſtatē reb. ſibi vicinis. ſ. ſuis ſubditis vel ſocijs dēt firmiter hærere, & cōnecti per charitatē, folia eius. ſ. verba dēnt eſſe ſtabilia per veritatem, & nō caſualia p mendaciū, & falſitatē. Viridia ēt debēt eſſe p venuſtatē, & maturitatē, & capras. i. ſimplices debēt nutrire p prædicationē, & conſolationē, & in eis lac deuotionis, & gratiæ generare. Mel & lac ſub lingua tua. Cant. 4. Et iſte debet eſſe in ſe mollis, & tener per compaſſionem, & benignitatem, & tñ duriſſima. i. duros & obſtinatos pctōres dēt penetrare, & findere per correctionē, & punitionē, qa non debet aliorum potentiam formidare, ſed oēs quātumcūq; duros, & obſtinatos corrigere, & punire. Eccl. 24. Profundū abyſſi penetraui. Vel expone de Chriſto, q talis fuit per oſa, vel de prædicatore p oſa, qui debet duros pctōres ſuis verbis, & doctrinis penetrare per contritionē, & cōuerſionem, quia ſicut dr̄ ad Hebr. 4. Viuus est ſermo Dei & effi-
2 cax, & penetrabilior oī gladio ancipiti. ¶ Duæ ſunt ſpecies æderę. ſ. fœmina & maſcula, alba & nigra, & diſcernunt̄ per fructum, quia alba fructū facit album, nigra ſimiliter nigrū. Sic verè in mundo ſunt duo genera hominum. ſ. alij albi p innocentiæ vel caſtimoniæ puritatem, alij nigri p vitæ deformitatem, & prauitatem. Sed verè iſti diſcernunt̄ per fructus. i. per opera, qa nigri. i. mali faciunt fructū nigrū. i. opera tenebrarū, & boni faciūt fructū albū. i. opera lucis. Mat. 7.
3 Ex fructu arbor cognoſcit̄, nō ē. n. arbor bona &c. ¶ Aedera antiquitus in magnis honorib. habebatur, qa poetæ in ſignū viuacis ingenij, ædera coronabant̄, eo. ſ. quia ſemper virent. Alexander ēt magnus ſuos milites ædera coronauit qñ de India triumphauit, vt dicit Plinius, exemplo. ſ. Liberi patris, qui galeas ſuorum militum thyrſo ædere, ſm Pli. lib. 16. c. 35. Et ſic̄ coronati ædera incedebant illi, qui in ſacris Bacchi miniſtrabāt, quia Deo vini fuit ædera principal̄r cōſecrata, vt dicit idem, quod ēt bene ſupponit̄ 2. Mac. 4. vbi dr̄, qp cum Liberi. i. Bacchi feſta celebrarent, cogebant̄ Iudæi coronati ædera Libero circuire. Per æderam q ſp viret intelligo immarceſſibilem gloriā Paradiſi, qa verè iſta est præmiū, & corona triū generū hoium. ſ. poetarū. i. prophetarum & apoſtolorum, qui ſacræ ſcripturæ carmina prodiderunt. Itē militum & pugnatorū. i. martyrū, & victorū, illorū. ſ. q pugnas cōtra mūdi tribulationes, & tentationes vicerunt. Itē illorū qui in tēplo Dei vini miniſtrant. i. religioſorū prædicatorū, & bonorū eccleſiaſticorum, q in tēplo religionis, & eccleſiæ Deo ſeruiſt̄, vbi. ſ. vinum deuotionis & ſpiritualis cōſolationis affluit & abundat. Nam Imperator Alexādri. i. Deus milites ſuos. i. fideles ſibi ſeruientes, & militātes iſta ædera. i. gloria Paradiſi coronat̄, & pfectiſſimè finaliter coronabit, qñ. ſ. in die iudicij de India. i. de iſto prauo ſeculo triumphabit. Pſal. Gloria & honore coronaſti eum domine. ¶ Aedera
4 eſt arbor in ſe debilis & fragilis, hñs folia conciſa, & anguloſa, grauis odoris, exterius plana ſed amara, frigidæ est naturæ, & ſub folijs eius ſæpe latent ſerpētes, & reptilia venenoſa, illis quib. adiungitur fortiter ſe connectit, ita qñ mediantib. arboribus ſeu muris altiſſimè ſe extollit, ſerpētis. n. est naturæ, & ideò paulatim ſerpēdo, extollit ſe ſuperius, & dilatat. Sic verè in eccleſia Dei multi ſunt ſicut ædera, qa. ſ. ſunt fragiles ad cadendum, & debiles ad reſiſtendum, frigidi per indeuotionem, grauis odoris per infamiam. Folia ēt eorum. i. verba ſunt diuiſa per varietatem, qa. ſ. nunc dicunt vnum, nunc aliud, & licet videantur plana per ſimplicitatē & veritatem, ſunt tñ amara per falſitatē, & tales naturæ sūt adhærētis, & ſerpentis, quia verè circa muros, & arbores, i. circa prælatos optimè adhærent, ſ. eis adulādo, & alios falſo accuſando, quia. ſ. tales ſemp quærunt eſſe in officijs principum, & magnatum, & hoc vt poſſint ſerpere p ambitionē, vt. ſ. iſtis mediantibus poſſint ſuperius extolli, & eleuari ad aliquam altam dignitatem, & ſe dilatare per diuitias, & temporalitatem, qa licet hodie ſint multi poſiti in eccleſia, tamen mediantibus muris, & arboribus quibus adhærent. i. mediantibus prælatis, & principibus quib. ſeruiunt, & adulant̄, & maximè qñ ſunt de parentela eorum, alta ſcandunt pinnacula dignitatum. Patet qa Epiſcopi & abbates, & affectuoſi prælati parētes, & familiares & compatriotas quamquam indignos promouēt, & dilatant. Vel expone de mundi diuitibus, & auaris officialibus, & balliuis, qui ſunt debiles, & frigidi, ſicut ſupra, qui faciliter adhærent, qa. ſ. ſtatim qp vident pratum vel vineam, adhærent ei per concupiſcentiam, & affectionem, mediantibus etiā muris, quibus adhærent. i. principibus quorum exercent officia, exaltantur quo ad dignitatēs, & dilatant̄ quo ad tpales facultates, ſicut patet in aduocatis. Folia ēt iſtorum. i. verba quib. principibus adulant̄, ſunt varia & diuiſa, falſa & anguloſa. Vel per ædēram intelligo hypocritas, qui licet exterius vireant phone ſtatē, intus tñ latent vermes, & ſerpētes. i. vitia & pcta. ¶ Aedera folia hēt pulchra, ſed amara, q caprarum ſunt cibus, & ſub eis ſæpe latent reptilia veneno ſa. Vmbra ēt eius nociua est dormientibus, & dānoſa, vt dicit idem. Talis est mūdus, qa licet videat̄ pulcher, & delectabilis, ſua tñ folia. i. opales diuitiæ vel delicię fœtidæ ſunt, & amaræ, quia. ſ. difficiles ad acquirendum, doloroſæ ad perdendum &c. Caprārū. i. fœtidi luxuriоſi, ſerpētes. i. fallaces cupidi & auari, iſta folia. i. mundi diuitias, & delicias diligunt atque quærunt, & in eis nutriunt̄, & delectant̄, & ſub eis habitant, & verſant̄, vmbra ēt eius. i. eminentia temporalis vel ꝑſperitas mundana, est hoibus eā diligētibus damnabilis, & nociua. Figura Ionę 4. vbi dr̄, qp data est ei ædera ſub qua lætatus est lætitia magna, ſed percuſſa ædera verme corrodente ſole deficcāte, vr vētum vrente, tunc triſtatus est Ionas vſq; ad mortem. Ionas q interpretat̄ columba, ſignificat ſimplicē hoīem, q verè qñque æſtuat per auaritiam, & ēērationem, & ideò qñ immerit vmbrā æderę. i., ꝑſperitatē mundanā, diuitias & delicias, siue lætat̄ lætitia magnā, quia. ſ. qñ pōt venire ad ſtatum ꝑſperitatis, lætatur & delectatur. Vnde Eſa. 9. exultant victores capta præda, qñ diuidūt ſpolia &c. Sed verè qñ vermis mortis, arborē mundanę proſperitatis corroſerit, qñ ventus vrens. i. extrema tribulatio eam cōſumpſerit, & qñ feruor ſolis. incendium tormentorum infernalium ſuper Ionam. i. ſuper fatuum diuitem exarſerit, tunc triſtabitur, & deflebit, & deſperabit, & folia æderæ, & eius vmbra erant ei dānabiles, & amaræ. Prouerb. 5. Nouiſſima eius amara velut abſynthium. ¶ Secundū Pli. lib. 16. c. 35. ſi fiat vas de ædera, vtile erit ad vina experiēda, quia. ſ. ſi vinum mixtum aqua infundat̄, vinū defluet, & aqua remanebit. Talia vaſa ſunt hodie multi in eccleſia, quia qñ vinum vtilis doctrinę, et prędicationis eis offertur, pro certo ſi ibi ſit mixta aqua. i. aliqđ verbum iocoſum vel leue, quod dicat prędicator cā conſolationis, vel aliàs, iſtam aquam tantummodo retinebunt, ſed vinū bonā doctrinā, et bona documenta defluere, et obliuiſcēmittent, qa verè multi ſunt, qui de verbis prędicatorū non retinent niſi vana, vt de eis valeant garrulare. Ideò Ezech. 33. audiunt verba tua, et non faciunt ea, in canticū oris ſui verte-

runt ea. Ideo Eſa. 1. Vinum tuum mixtum est aqua. Vel dic qp vinum est æterna cōſolatio vel deuotio, aqua aūt est tpalis ꝓſperitas, quę à malis eligitur, & retinet̄, vinum aūt ętērnæ beatitudinis cōtemnitur & horretur. Vel dic ecōuerſo qp vinum calorem accendens, est ꝓſperitas mundi, q̄ augēdo ardorem auaritiæ, inebriat pctōres, aqua aūt quæ multū abūdat, & ardorē extinguit, est æterna gloria, quæ p̄ copia, & affluentia oēm ardorem, & appetitum ſatiat & extinguit. Io. 4. Qui biberit de aqua quā ego dabo, nō ſitiet in ętērnū. Boni ergo viri q̄ ſunt vaſa Spiritus ſancti, qñ Deus offert iſta duo. ſ. vinū voluptatis præſentis, & aquā gloriæ futuræ, ipſi certo vinum istud reijciunt, & aquam per ſpem in præſenti, & 5 per adeptionē in futuro ſibi retinēt, & reſeruant. ad Eph. 5. noli inebriari vino, in quo est luxuria. ¶ Hircus nutritus ædere, ſm Dioſ. ſanguinem habet acutiorem ad frāgendum calculum in veſica. Sic ſanguis Chriſti q̄ fuit nutritus ædera, q̄ ſemp viret. i. immarceſſibili gloria Paradiſi, vel ædera ſacræ ſcripturæ, habet ſanguinē virtuoſum ad calculum durę deſperationis in veſica cōſcientiæ cōfrigendū. vide de hirco. 6 Folia æderæ licet ſint amara, tñ ſunt multum medicinalia, & ad multa valent. Sic verba iuſtorum, & maximè prælatorum, licet ſint dura, & amara per correctionem, ſunt tñ contra vitia medicina. Folia eius ad medicinam. Apoc. 22.

De Ellebero. Cap. 49.

ELleborus est herba multum violenta, quia ſi indiſcretè ſumatur, faciliter interficit atque necat, & maximè qñ poſt eius comeſtionem patiens dormit, quia tunc ita fortiter ſoluit corpus, & ſpiritus euaporant, & ſic hō ſuffocatur, ſibi debitè, & diſcretè ea quis vtatur, vtilis est medicinę, qa optimè purgat, & vacuat ſuperfluos humores. Et est duplex eius ſpēs. ſ. albus, & niger, vt dicunt Iſid. & Plat. Secūdū aūt Hippocratē, ſi vis elleboro ducere, moue corp⁹. Herba iſta est mūdi proſperitas, quæ verè multum est violenta, & nociua, qa ſi vir indiſcretè ea vſus fuerit, ipſum interficit, & necabit, & maximè ſi poſtquā eā habuerit, & obtinuerit, dormierit. i. ſe delectauerit in carnalibus delicijs, & pctis, & dormiēs. i. negligens, & indiſcretus fuerit & incircūſpectus, qa verè mundi proſperitas ita diſſoluit mentem, & ajum, qp ſpiritus. i. interiores bonæ affectiones euaporant, & ſic homo perdiuerſa vitia ſuffocat̄. Vnde Iud. 4. Et ſoporem mortis ſocians, defecit, & mortuus est. Pone ſi vis figuram de Siſara, ſicut habes de aſpide. Si tñ homo iſtam diſcretè acceperit, vt ea nō vtatur ad ſuperfluitatem, ſed ad neceſſitatē, & ſi corpus ſuum mouerit, ſ. per laborē pœnitentiæ, & bonā operationem, tunc erit ſibi vtilis, nō nociua. Expone ſi vis totū de
2 amore, & applica p oſa vt ſupra. ¶ Ellebori duplex est ſpēs. ſ. albus & niger, herba est multū violenta, & mirabiliter diſſoluit corpus, ſi indiſcretè ſumatur, intantum qp mortē inducit, ſi tñ diſcretè ſumatur, tunc multū est vtilis medicinę, qa corpus euacuat atq; purgat. Talis est mūdana tribulatio vel pauperes, qa verè multum est violenta, & multum diſſoluit mentem per triſtitiam, & deſperationem, intantum qp qñq; mortē deſperationis inducit, ſi indiſcretè ſumatur, ſ. qñ ſine ſpe futuræ conſolationis, & ſine conſideratione diuinæ miſericordię, &c. hujuſmodi, ſi tñ iſta cum diſcretione ſumatur, tunc vtilis est peccatori, quia. ſ. ipſum à corruptis humoribus. i. à vitijs, & peccatis euacuat atque mundat.

De Helitropio, ſeu elitropio potius ſecundum Plinium & Dioſcoridem. Cap. 50.

ELitropium. i. conuerſio ſolis, ſollequium, ſeu ſponſa ſolis, idem ſunt, & est herba multum medicinalis, quæ sic dr̄, quia ſm motum ſolis ſe regulat, & mouet̄, ſemper. n. pendere videtur, & uerſus illam partem in qua ſol fuerit, inclinatur. Nam ſole oriente, flores ſuos aperit, ſole aūt occumbente, iterum ſe recludit, & ideo dr̄ ſolſequium, à ſolem ſequendo, & ſe ſm eum conuertendo. Hæc etiam multum valet ad verrucas de nauib. extirpandas, quapropter à multis verrucaria nūcupatur ſm Iſid. & Plat. Talis debet eſſe aīa fidelis, quia verè ſponſa ſolis Chriſtum per baptiſmum efficitur. Oſe. 2. Spōſabo te mihi ī fide. Hęc. n. debet apperire cor & mentem ad ſolem iuſtitię Chriſtum per deſiderium, deuotionem, & affectionē, vt. ſ. radijs ſuæ gratiæ perfundatur, deinde ſe debet recludere p humilitatē, & ſe à varijs affectionib. coercere. Claude oſtia tua ſuper te. Eſa. 26. Nunquam. n. ſe debet aperire per affectionē, & amorē, niſi ſoli Chriſto, & iſtum ēt debet ſequi p imitationem, & ad eum ſe cōuertere per deuotionē, & gratiarū actionem. Nam ſm curſum ſolis. i. ſm vitam Chriſti ſe debet aīa regulare, & per omnia puncta vitæ ſuæ debet eum ſequi, & imitari, quia quātum ad eius ortum & ingreſſum debet eum ſequi per humilitatem, item quātum ad vitæ progreſſum ſequatur eum & imitetur per pñę aſperitatem, quātum aūt ad occaſum, & egreſſum ſequatur eum per patientiam, & conſtantiæ firmitatem, iuxta illud, Magiſter ſequar te quocunque ieris. Matt. 8. Vel dic qp iſta fuit beata Virgo, quia ſponſa fuit ſolis Chriſti, & ante eius ortum & poſt ortum fuit clauſa per pudicitiā virginalem. Vidi portam in domo clauſam. Ezech. 44. Et eum ſemp est ſecuta per imitationem, & affectionem, et ad eum ſe conuertit per deuotionem. Vel ſi vis expone totum de quolibet ſancto, vel de qualibet virgine. Vel dic qp mulier debet ſponſum ſuum ſequi, et ei obedire, et ſole occumbēte. i. mortuo et occumbente viro ſponſo ſuo debet ſe claudere per caſtam viduitatem, et ſe nulli alij aperire, quia ſecundum Apoſtol. 1. ad Cor. 7. Beatior erit li permanſerit.

De Eſula. Cap. 51.

De hac herba habes apud auctorem horti ſimitatis, quæ apud Vincentium & Platearium forſitan ea eſt quam enulam campanam dicant.

ESula est quædā arbor cuius radix est medicinalis, et purgatiua, est calida et ſicca in medio gradu, et valet ad purgandum phlegmaticos humores. Sic pœnitentia quando est calida per feruorem contritionis, ſicca per auſteritatem macerationis, tunc purgat malos humores per officium confeſſionis. etc.

De Eruca. Cap. 52.

ERuca est herba vtilis in cibo, et medicinalis, et ideo flores eius ſolent apes præ cæteris frequentare. Herba est alba, apertiua, et confortatiua. Talis est beata Virgo vel qui libet perfectus, alba. ſ. per caſtitatem, medicinalis per bonorum exemplorum ſanctitatem, confortatiua per ſuæ gratiæ impartitionem, et ideo ab apibus. i. à bonis perſonis debet frequentari per deuotionem, et dilectionem.

De Epithymo. Cap. 53.

ENnula herba est duplex, campeſtris et hortulana, quæli bet est medicinalis. etc.

EPitimum flos est thymi, thymus enim est herba cuius tota virtus est in flore, quia flos ſolum à medicinis colligitur et ſeruatur. Tales ſunt hypocritæ, quia non habent aliquam virtutem, niſi in flore, ideſt in exteriori florida converſatione, et iſta tantummodo est ab alijs colligenda et imitanda.

De Ebulo. Cap. 54.

EBulus est herba ſimilis ſambuco, fœtida est, et amara, et tamen multum medicinalis. Nam ſi homo per caſum concuſſus, et confractus, in eius decoctione foueatur, et inuoluatur, tumorem ipſius ſedat, virtutem et robur neruis, et oſſibus adminiſtrat, ad alia etiam multa valet, vt dicunt Plat. Dioſ. et Pli. Talis est pœnitentia, quia verè licet ſit grauis et amara ad ſuſtinendum, est tamen medicinalis aīæ peccatrici, quia ſi homo confractus, et concuſſus fuerit per diuerſa peccata, virtute tamen pœnitentiæ in integrum reparatur. Idem de correctione. ¶ Ebulus est herba fœtida, et amara, cuius fructus niger est, et contagioſus, quia fœdat, et inficit contingentes, vtilis est furoribus, quia ſotulares de ſucco eius liniunt atq; tingūt. Et hæc herba in terra pingui, et fructifera præcipuè reperitur. Talis est luxurioſus, qa verè fœtidus per infamiam, et amarus alijs reperitur, et fructus eius. i. opera et exempla nigra ſunt per deformitatem, et obſcuritatem, quia. ſ. opera talium præcipuè ſiunt in nigredine. i. in obſcuro caliginis vel occulto, quia oculus adulteri obſeruat caliginem. Iob 24. Tales tamen fructus. i. talia ſua opera et exempla alios contingentes, i. ſocios, et vicinos inficiunt et cor-

& corrumpunt. Qui.n.tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Eccl. 12. Sutores tamen.i. dæmones istos diligunt, quia.s. per eorum verba & exempla sotulares.i. peccatores qui semper sunt in luto peccati, tingunt, & denigrant per malam conuersationem. Constat enim q; vna persona luxuriosa est causa infectionis, & perditionis multorum. Baru. 6. Nigræ fiunt facies eorum de fumo. Et sicut pellis tincta primò scinditur deinde subtilis cõsumitur, & perforatur, sic furor diabolus, primò scindet per mortẽ tales denigratos peccatores, deinde eos in inferno aculeis perpetui remorsus, & tormẽtis infernalibus pforabit. Apo. 9. Aculei erant in caudis earum.

De Ficu. Cap. 55.

1 Ficus dicitur à fœcunditate, quia ter vel quater in æstate profert fructum, humorẽ habet lacteum, & vnctuosum, qui vim habet coaguli ad caseos faciẽdum propter vnctuositatem mulcæ est fœcunditatis, quia. s. talis humor transit in fructus. Fructus autem eius dulces sunt, & nutrimenti, & iõ tpe Pythagoræ athletæ ficubus alebantur, vt dicit Isidor. eo q; fortitudinem generant, & vigorem. Talis fuit Christus, & debet esse quilibet vir perfectus, & maximè prælatus, qa verè fecundissimus debet esse quantum ad productionem bonorum operum. Nam humor eius. i. interior affectio dẽt esse lacteus per castitatẽ, vnctuosus per pietatem, coagulans p charitatem. Charitas. n. coagulat, & cõiungit, & psetas lenificat, & inungit. Et ideo talis q; interius habet castitatem, fecũdus est, & fertilis in fructu bonorum operum, & virtutũ, quia. s. humor interior affectionis transit in fructũ bonę operationis, & ideo athletæ. i. illi, qui pugnant contra vitia, & pctã, talibus fructibus. i. exemplo bonorum hominũ, & pfectorum debent ali, quia verè opera perfectorum, & prælatorum talia esse debent, vt possint esse aliorum spũalia nutrimenta. Dan. 4. Ecce ardor in medio terræ, & fructus eius nimius, & esca vniuersorũ in ea. ¶ Ante tpa Pythagoræ athletæ ficubus nutriebantur, ẽm Isid. eo q; fortitudine generant, & vigorem. Per ficus qui sunt dulces, intelligo dulcedinem pietatis, vel dulcedinem deuotionis. Nam athletę Christi, q. s. pugnant contra vitia vel contra mũdanas tribulationes, istis debent ali, quia verè opera pietatis vel deuotionis augmentant spũalem fortitudinem, & vigorem, & potestatem
3 resistendi tribuunt, & pugnandi. ¶ Lignum ficus Aegyptiacę in aqua positum statim submergitur, cũ aũt madefactus fuerit, tunc contra naturam aliorum lignorum iterum reuenit, & resurgit, ẽm Pli. lib. 15. c. 7. Talis est vir iustus, qa qñ in aqua mũdanæ prosperitatis vel voluptatis ponitur, aliqñ ex ipsa fragilitate humanæ conditionis cadit vel submergitur per pctm, veruntamen postq; madefactus fuerit. i. postquã fuerit inebriatus & imbutus delicijs peccati, tunc per Dei gratiam qñq;, & etiam vt cõiter iterum releuatur, qa sicut dr Prou. 24. Septies in die cadit iustus, & resurgit. Et istud est contra naturam aliorum, s. peccatorum, quia. s. qñ sunt inebriati, & madefacti delicijs, & pctis, tunc difficiliter reuiuiscũt, quia vbicunq; ceciderit lignũ, ibi erit. Eccl. 11. quia sicut dr Prou. 18. Impius cum in profundum peccatorum venerit contẽnit. Vel dic in malo q; licet primò aliqñ descendant per humilitatẽ, qñ. s. sunt sicci per paupertatem, qñ tñ videt se madefactos per diuitias, & prosperitatem, tunc ascendũt p superbiæ vanitatem, & pompositatem Ps. Ascendũt vsq; ad cęlos, & descendunt vsq; abissos. Vel dic si vis i bono q; iustus positus in aqua prosperitatis, ad fundum descendit per humilitatem, vel descendit. s. ad actiua negocia administrãda, & inde iterum resurgit per gratiarum actionem, & contemplationem. Exemplo Moysi, qui aliqñ descendebat ad populum, & aliqñ descendebat ad dñm. Prælatus. n. de vna ad alia
4 debet ascendere, & se vtriq;, loco tpi cõformare. ¶ Ficus folia habet ampla, aspera, & diuersa humoris lactei cõtẽriua, quorum succo genitali perlinita, ad libidinem inardescunt, vt dicit Aris. Et inde est (ẽm magistrum historiarum) q; Adã & Eua fecerunt sib: perizomata de folijs ficus, sicut dr Gen. & ipsi genitalia texerũt, postquam de fructu vetito gustauerunt, in signum, q; illæ partes iam cõtra rõnem libidinẽ sentiebant. Sic verè folia. i. verba ficus, viri iusti debẽt esse lata per charitatem, aspera per correctionem, & asperitatẽ, qa verba sapientum quasi stimuli. Eccl. 12. humorẽ tñ lacteum debẽt continere. i. dulcem, & lacteam pietatem. Can. 5. Mel & lac sub lingua tua. Scissa tñ dẽt esse, & diuisa per discretã varietatem, quia. s. ẽm loca, & tpa debẽt diuidere verba sua. Si etiam aliorum membra generatiua. i. affectus desideria, ra lib. verbis iustorum vngantur, & moueantur, tunc ad opus generationis bonorũ operum inardescũt. Vel dic q; ficus est mũdus, folia eius sunt diuitię, succus quia talib. exprimitur, sunt deliciæ, quibus pro certo si aliquis imbuatur, statim ad libidinem, & luxuriam excitatur, quia deliciæ libidinem incitant, & inducunt, iuxta illud Ps. Sedit populum manducare & bibere, & surrexerũt ludere. Nam & iniquitas Sodome erat saturitas panis, & abundantia, vt dr Eze. 16. ¶ Ficus aliqñ sterilescit duplici cã, quia aliqñ pp defectũ humoris, aliqñ pp humorem superabundantem, sed sibi agricola subuenit, quia qñ humor deficit, tunc per simum, & aquam dulcẽ sibi succurritur, qñ autem superabundat, tunc clauis perforatur vt humor superfluus vacuetur, vt dicit Aris. Sic verè sunt quidam hoies qui sterilescũt à fructu bonorum operũ pp defectũ humoris. i. diuiriarum vel tpalis substentationis, sicut multi pauperes, qui ratione paupertatis delinquũt, qa multi pp inopiam delinquerunt. Eccl. 27. Alij ẽt steriles sunt pp superabundantiam, & superfluitatem istius humoris. s. diuitiarum & mundanæ prosperitatis, sicut sunt diuites, qb. mũdana prosperitatis occasio est delinquẽdi. Ps. Prodijt quasi ex adipe iniqtas eorũ. Sed verè vtroq; casu dẽt remedia adhiberi, qa agricolæ. i. prædicatores & plati dẽt pauperes cũ aqua dulci benignæ consolationis et cũ simo bonorum temporalium & mundanæ sustentationis misericorditer fomentare, diuites aũt cũ clauis durę reprehẽsionis, diuini timoris, & cõminationis infernaliũ tormẽtorũ dẽt pungere, & penetrare, vt sic peleemosynas se euacuẽt ab isto humore diuitiarũ, & sic tã pauperes, q; diuites fœcunditatẽ bonorũ operum obtinebunt, & ipsam poterũt rehabere. Figura Lu. 13. vbi paterfamilias habens ficũ sterilẽ in horto, pcepit eã succidi. Vt qd inqt ẽt terrã occupat? Agricola aũt dixit, Sine fodiã circa eã, & mittã stercora. Sic verè qñ in horto Dei. i. in ecclesia vel religione est ficus. i. hõ sterilis p pcũ, ita q. iam à Deo præcipitur succidi per mortem spũalem, & æternam, tunc verè agricola prædicator, vel prælatus debet circa eum fodere per correctionẽ, & stercora proprię vilitatis ei immittere per sui status consideration em, vel etiam stercora diuitiarum suarũ apponere p temporalẽ subuẽtionẽ. Fili hois fode parietẽ. Eze. 8. & 12. ¶ Ficus cypriæ ẽm Plinii. 6 12. c. 7. Similes sunt vlmo in folijs, & quater in æstate proferunt fructũ, sed grossus earum non maturescit, nisi primitus incidatur, & lactis superfluitas emittatur. Idem autẽ de ficu Aegyptiaca dicit, q; qñ vngulis ferreis scalpitur, tũc fructus eius maturatur, qui fertilissimè tunc abundat, fructus autẽ suos dulces, & suaues portat in caudice. i. i ligno seu stipite, nõ in ramis, vno aũt fructu collecto, solet alius succedere, & sic solet fœcunditatẽ ppetuam custodire. Ficus est religio vel ecclesia, quæ multos hodie profert fructus. i. hoies, alios maturos, alios immaturos, sed verè ad hoc q; fructus eius. i. hoies possint matures cere p perfectionem, & mores, necesse est q; primò incidantur per contritionem, & emittant superfluũ humorem peccatorum per confessionem, vngulis ferreis. i. asperitate pniæ scalpantur per satisfactionem, & sic maturabunt̃ p morum perfectionem, opulentiq; erũt p bonorum operum productionem, & per continuam eorũ successionem. Leu. 26. Nouis superuenientib. vetera ,ejicietis. Vel dic q; necesse est eos incidi per cõpassionẽ, & superfluũ humorem diuitiarum emittere p eleemosynarũ largitionem. vnde Ps. Dirupit petram, & fluxerunt aquæ. ¶ Ficus 7
indica lata, & pelteæ habet folia, ramos facit multos, q; suo põdere inferius inclinãtur, & circa stipitem in terra infigitur, & ad modũ vnius syluæ circa patientẽ germinantes, tantam faciunt vmbrã, q; sub ea pastores ab æstu, & turbine protegantur, poma ẽt parua ad quantitatẽ fabæ facit, quæ præsui dulcedine digna miraculo reputãtur, vt dicit Pli. lib. 12. c. 5. Talis est Christus, cuius folia sunt verba, fructus sũt opera & exẽpla, quæ p pietate, & charitate benigna, & dulcia dici pñt. Rami eius sunt fideles quorum quidã superius residentes circa matrem. s. contemplatiui, qui in sublimib. meditantur, quidam ad terram. i. ad terrena, & temporalia inferius inclinãtur, s. actiui, oẽs tñ fructificãt, & circa matrẽ Christũ per charitatẽ, & gram pseuerãt, ita q; sub eorũ vmbra. i. sub eorum

eorum exẽplis alij delectanẽ. Volucres cœli habitabant sub vmbra eius. Dan. 4. & Mar. 4. Vel si vis per istam matrem intelligere religionum fundatores, & eorum contemplatiuos, & istos successores, sub eorum vmbraculo. i. in eorum statibus cõuersantes. ¶ Sunt quædam ficus sylуestres quarum fructus nunquam maturescit, qui caprifici dñr. Si tñ tales iuxta locum domesticarum ficuum plantentur, ita q; ventus p eas transiens, ad alias deuoluatur, tunc ficus domesticę melius fœcundantur, ẽm Plin. & sic ista arbor fœcunditatem quam et se non habet, alijs administrat. Charissimi, caprificus est malus prædicator, q; licet sit sterilis à fructu bonorum operum, facit tamen bonos melius fructificare per bona opera ẽ aere ipsius. i. verbis & exemplis eius tales tanguntur, & informantur, quia tales mali dant alijs quod non habent. 8 Ficus tenere est naturæ, & ideo frigore faciliter lędit̃ur, & maximè quando est in frigida regione. vnde in parte aquilonis paucæ vel nullæ sunt ficus, quia frigiditate talis venti humor lacteus earum consumitur, & sic arbor faciliter exsiccatur. In parte autem, & vento meridionali ficus melius fœcundatur, vt dicit idem. Sic multi sunt hodie qui sunt ita teneri, & molles, & debiles ad cadendum q; statim ad modicum frigus aduersitatis vel tribulationis læduntur, & ab humore gręe deficcantur, & maximè illi qui adhuc sunt in germine iuuentutis, & ideo pars aquilonaris, i. status paupertatis vel aduersitatis non conuenit talib. debilib. vel infirmis, imò pars meridionalis. i. status sufficientis prosperitatis talibus necessarius est, & conformis. Vnde Eccl. 43. Frigidus vẽt̃ aquilo flauit, & gelauit crystallus ab aquis.

De Fraxino. Cap. 56.

1 Fraxinus est arbor alta, & procera, quæ ad hastas optima est fabricãdas, vnde etiam ẽm Isid. ista arbor hasta achilles fuit nobilitata, & q; ad hastas valeat, approbata. Hæc arbor contrariatur serpentib. nam eius vmbram matutinam vel vespertinam nõ attingunt. Nã si serpens inter folia eius & ignem positus fuerit, facilius ignem intrat q; eius inter folia se imponat. Fructus eius est vtilis medicinæ, & valet contra multas passiones, ẽm Pli. lib. 16. c. 14. Prædicta aũt dicit idẽ Plin. expertum, vbi addit q; mira est circa hoiem naturę benignitas, quia priusquam serpentes prodeant, floret fraxinus, folia verò eius non prius deficiunt q; iterum serpẽtes in terra condantur, vt sic dum sunt supersunt, è fraxino remedium cum necesse fuerit habeatur. Talis est crux Christi, qa verè ipsa est hasta vel lancea ad impugnandum hostes spũales, nam serpentes. i. dæmones eam timẽt, quia verè facilius 6 inignem inferni intrarent, q; in vmbram vel folia. i. in locũ vel personam vbi sit verbũ uel memoria crucis. Vnde Achilles. i. Christus, talis hasta. s. cruce fuit vsus, qñ hostes suos dæmones superauit. Fructus. n. istius. i. Christus, vel Christi sanguis qui in cruce pependit, vtilis est ad spũalem medicinam cõtra oia vitia, & peccata. Vel dic q; fraxinus est vir iustus, cuius folia sunt verba, cuius vmbra sunt exempla. Nã serpentes. i. peccatores odiũt, & fugiunt folia. i. verba iustorum, & vmbram exemplorum suorum, quia libẽtius in ignem luxuriæ, & cupiditatis immergunt̃, licet ibi spũaliter occidant̃, q; ad folia fraxini. i. ad verba iustorum, & exempla per imitationem, & cõformitatem conuertantur. Mali. n. de bonorũ documentis, & exemplis, vel de eorum societate nõ curãt, imò ipsos fugiunt, & declinant. Viri iniqui odiunt simplicẽ & detestantur impij eos qui in recta sunt uia. Prou. 29. ¶ Fra- 7
xinus aũt prius facit flores q; folia. Sic vir iustus ,producit flores honestæ conuersationis, vel sanæ affectionis, & fructum bonæ operationis, antequam habeat folia doctrinæ vel eruditionis, vel cuiuscunq; locutionis. Act. 1. Cępit Iesus facere & docere. ¶ In Grœcia sunt fraxini quorum folia sunt iumẽ- 8
tis venenosa, quæ tñ animalib. ruminãtib. minimè sũt nociua, vt dicit Pli. vbi supra. Fraxinus est mũdus, folia eius sunt diuitię, quæ pro certo iumentis. i. carnalib. peccatorib. qui. s. eis nesciunt vti discretè, sunt mortiferæ, & nociuæ. Illi tñ q; ruminant per discretionem, qui. s. actus suos masticant, examinant, & discernunt, de istis folijs non accipiunt nocumẽtum, quia diuitiæ non nocent bonis, sed tantum malis, quia via bonis in bona cõuertuntur, similiter malis in mala. Eccl. 39. ¶ Quædã sunt aliquib. vtilia quæ alijs sunt venenosa. Corandrum. n. hoies cibat, canes necat, ferula hoibus est medicina, murenis mors iusquiamus passerib. est cibus, hoĩb. venenum, amygdalus vulpem occidit, quæ hoiem nutrit. Quædam fraxinus est in græcia cuius folia iumenta interficiunt, bestijs autem ruminantib. non nocent. Sic verè in moralib. diuersa diuersis conueniunt, quia sicut dicitur Eccl. 37. Non omnibus omnia expediunt, quia sicut dicitur ab Eph. 4. Vnicuiq; data est gratia ẽm mensuram donationis Christi, expone de quolibet per se in titulis suis.

De Fago. Cap. 57.

1 Fagus est arbor glandifera, cuius glandes corticem hũt asperum, fructum tñ interius multum mollẽ, album, suauem, delicatum, & triangularem, quem maximè mures, & glires diligunt, & eo impinguantur, carnes etiam animalium quæ eo nutriuntur, magis coctibiles inueniuntur, vt dicit Plin. lib. 16. c. 7. Et ideo fagus à fage, quod est comedere dr, eo q; antiquitus hoies istis glãdib. alebantur, vt dicit idẽ. Talis est sacra scriptura, quia hæc est rectè quasi fructus fagi. i. Dei, à quo nobis immediatè producitur, & hæc licet habeat corticem exteriorem, i. sensum historialem rudem & asperum, tñ fructus. i. intellectus interior est dulcis, & suauis, mollis, & delectabilis pio cordi, & hæc est triangularis. i. triplex quantum ad expositionem, s. quãtum ad sensum moralem, mysticum, & allegoricum, & ideo glires dormiẽtes. i. viri deuoti, & cõtẽplatiui, istum fructum diligunt, & frequentant, quia. s. in sacræ scripturæ expositionib. se delectant, & nutriti tali fructu. i. illi, q; in sacris literis occupant̃ faciliter decoquuntur. s. p correctionẽ, & faciliter digeruntur p conuersionem. Fructus eius dulcis gutturi meo. Cant. 2. ¶ Fagus 2
est arbor cuius lignũ interius est planũ, & bene, & faciliter scinditur, & dolatur, nõ durat tñ multũ, quia faciliter à vermib. perforatur, & hoc lignum super oĩa alia valet ad artẽ vitreæ pparandæ, &c. Expone si vis de fago qũo fiunt ex ea tabulę, & diuersa vtẽsilia seu vasa. Sic verè multi quamuis videantur plani, viri benigni, & sancti, sunt tamen nimis teneri, quia. s. per vitia & peccata faciliter computrescunt.

De Faba. Cap. 58.

1 Faba ẽm Dioscenus est leguminis cuius hasta est angulosa, foliũ pingue, & acutum, flores albi, purpurei, & nigri, thecas habet carnosas, & oblõgas, in quib. fabæ sunt in diuersis domicilijs ordinatæ, & flores eius sunt odoriferi, q; ab apib. ꝑcipuè frequentantur. Talis est vir perfectus triãgularis per triplicẽ virtutem theologicã, s. fidem, spem, & charitatem. Flores eius. i. honesta cõuersatio est alba p varitatem, nigra per humilitatem, purpurea p charitatem. Flores eius. i. verba sunt pinguia per pietatem, carnosa, & mollia p benignitatem, acuta tñ per correctionem, & austeritatẽ quãtum ad malos. Fructus aũt eius. i. bona opera, & virtutes in q; busdam thecis reponuntur, & absconduntur per humilitatẽ, quia. s. boni semper occultant, & celant bona sua, ne forte p vanã gloriam eam perdant. Seneca. Esto occultator virtutum, sicut alij vitiorũ. ¶ Fabæ qñ sunt primo in theca, mol- 2
les sunt, et renẽræ, et in quadã carnosa substãtia ẽm ordinẽ sunt distinctæ, qñ tñ senescunt, tunc indurant̃, et siccant̃, et tãdem cũ flagello de theca excutiunt̃, et ab aĩa lib. comedũtur, et tunc inordinatè vna super aliã ponũtur. Theca est religio, fabæ quæ sunt ibi, sunt religiosi, qui verè in principio iuuẽtutis sunt molles, et teneri p benignitatẽ, et obediẽtiã, et pietatẽ, quia faciliter masticantur, corriguntur, et cõuertuntur, et hoc quia tunc inuoluunt̃ in carnosa humiditate deuotionis, et tunc etiam ordinatè sedẽt, quia quilibet cõtẽtus est loco, statu et dignitate sua, sed verè tandem indurãtur p obstinationẽ, desiccant̃ per indeuotionẽ, et sic qñ flagello tentationis ꝑcutiuntur, tunc extra cõuentum, et extra thecã suam exeunt, q; exire volunt, per ambitionẽ. s. ad exteriora officia, et beneficia, vt qa volunt fieri priores. etc. hmõi, et tunc qñq; inordinatissimi sedent, qa. s. sæpe accidit q; deteriores sunt in maiori, meliores in viliori dignitate, et iõ tales finaliter, et à bestijs, et porcis infernalib. deuorant̃. Deuorauit eã aper de sylua, etc. Vel dic q; theca est mundus, in quo fabæ. i. pctores primò i iuuẽtute sunt molles, et debiles ad cadendũ, et in carnositate luxuriæ iuoluunt̃, finaliter tñ à calore auaritiæ per parcitatem indurantur, et siccant̃, et tandem cum flagello mortis à theca. i. à mundo eijciuntur, et

tur,& à beſtijs dęmonib.comeduntur. Vel dic in bono q̄ religioſi primò ſunt molles,& fragiles,in iuuentute,ſed qñ calore charitatis ſunt ſiccati,tunc efficiuntur duri,fortes & firmi ad reſiſtendū.¶Faba eſt fructus in flatiuus,& groſſum, & malum gñat ſanguinem,& humores,& tñ flos eius ab apib. frequentatur.Talis eſt mundana ſapiẽtia,quia licet ſit inflatiua per ſuperbiã, licet groſſos humores malarum affectionum generet(quia ſm.Apoſt.1.ad Cor.8.Scientia inflat, charitas ædificat)rñ apes.i.mundani ſeculares ipſam hodie præcipuè frequentãt, ſicut.n.patet,oẽs currunt ad leges,& ſciẽtias ſeculares. Et ſicut ſm Varronem non licebat Põtificem flaminẽ vti faba,ſic verè illi q̄ ſunt dedicati flammæ.i. Deo (qui ignis conſumens dr̃ Deut.4.)religioſi.ſ.& clerici,nõ debent vti faba.i.ſcientia legali vel mundiali,niſi forte inquantum eſt neceſſarium ad regimen eccleſiæ Dei. ¶Fabarum colatura faciẽ mundificat,& ad alia multa valet. & flores eius odoriferi ab apib.frequentantur,& cum pane quidã admiſcẽt fabas,vt ponderoſior fiat. Talis eſt ſciẽtia philoſophig, q̄a verè ipſa mũdificat faciem,i. intellectum, & ideo apes.i. theologi eã frequentãt, & eã cũ pane vitæ.i.cum ſacra ſcriptura miſcent,vt magis põderet,& appareat eius valor.¶Secundum Pli.faba ẽt exciſa creſcẽte luna creſcit,& repletur, & in hoc ſola eſt inter fruges,vt dicit idem.In aqua aũt ſalſa nunquam decoquitur.Tales ſunt multi qui ſe regulant ſm lunam.i.ſm mutabilem proſperitatem mundanam,quia verè licet exciſi ſint à terra,i.à temporalib. negocijs, vt quia ſunt facti religioſi,tñ ſm lunam mundanę proſperitatis creſcũt, per eam ſe regulant,& diſponunt.Vel dic & melius, q̄ ſunt quidam qui proficiunt,creſcunt,& augmentantur creſcẽte mundana proſperitate,& plus valent in meritis, & virtute, q̄a.ſ.ea ſciũt bene vti,in aqua aũt ſalſa.i.amaritudine tribulationum nõ poſſunt coqui vel digeri,cõuerti.ſ. corrigi vel domari,quia viles ſm Senecam,magis proſperis attrahunt, q̄ aſperis terreantur, quia verè multi ſunt quibus ꝓſperitas proficit & aduerſitas nocet.Dicit.n.Seneca q̄ generoſus eſt animus hois,& facilius ducitur quã trahitur. ¶Faba ſm Pli. dum eſt in flore,diligit aquã,qñ aũt efflоruerit, diligit ſiccitatem. Sic verè homo qñ primò floret p bonum deſiderij, propoſitum, & affectum tunc neceſſe eſt q̄ habeat aquam,i. doctrinam,& prędicationem,cum autem iam efflоruerit,& bonum propoſitum,& bonam operationem emiſerit,tunc indiget ſiccitati pœnitentiæ auſteritate.Vel dic quòd homini qui eſt in flore.i.in iuuẽtute,neceſſaria eſt aqua doctrinæ & eruditionis,ſed cum iſte flos tranſierit,tunc ſiccitatem requirit correctionis,& macerationis,quia iuuenes debẽt dulciter tractari,vbi ſenes debent acriter macerari. Vñ Sap.11. Hos quidem tanquam pater monens probaſti, illos aũt tanquam durus rex interrogaſti.¶Faba terram in qua ſeminaẽ, fœcundat ſtercorum vice,& ideo in aliquib.partib.tũc agri euertunt̃,qñ fabæ ſunt in flore,vt dicit Pli. Sic verè boni fœcundãt per bona opera,& virtutes,terram.i.ſtatũ vel ſocietatem in qua fuerint ſeminati,poſiti,& plãtati,fœcundãt ẽt, & locupletant quo ad diuitias temporales,ſicut patet de ſanctis,qui ſuis meritis,& virtutib.eccleſiã,& religionẽ,& temporaliter,& ſpiritualiter dicauerũt.Vnde Zach.14. Pax erit cum venerit in terra noſtra.&c. Vel dic q̄ faba eſt Chriſtus, qui pro certo terram.i.humanam naturam fœcundauit quo ad virtutes,qñ in ea p incarnationẽ fuit ſeminatus, q̄ prius ſterilis habebatur,maximè qñ adhuc exiſtens in flore iuuentutis fuit per paſſionem euerſus,quia.ſ.proprio ſanguine ipſam irrigauit,& per cõſequens fœcundauit.Illa terra inculta facta eſt velut hortus voluptatis.Ezec. 36.¶Faba naſcitur per ſe in aliquib.partib.& maximè in Mauritania,in inſulis etiam ſeptentrionis,ꝓ ſe naſcitur,ſed ita dura eſt,q̄ vix põt coqui,ſm Pli.lib.18.c. 12.Sic verè quidam per ſeminationẽ prædicationis naſcuntur in fidem,& gratiã vel religionem, quia.ſ.ad inſtantiam aliorum ad bonum conuertuntur, quidam autem ſunt q̄ ex proprio inſtinctu,& voluntate naſcũtur,& conuertuntur,& tales,q̄ ex diuina inſpiratione boni efficiuntur,ita ſunt duri per cõſtantiam,& firmitatem,q̄ vix à diabolo poſſunt coqui vel ad malum conuerti per tentationem.Fruſtra ſufflauit conflator:Hiere.6.& iſtud eſt maximè in inſulis.i.in religionib.quę ſunt in ſeptentrione.i.in frigore paupertatis,& mundanæ aduerſitatis conſtituꝫ.Terra n.vitro fructificat.Mat.4.¶In Aegypto eſt faba decem cubitorũ,quæ ſpinoſa eſt,cuius folia ampla,fructus ſubamarus, radix comeſtibilis cruda vel cocta,& habet caput ſimile papaueri cũ capitello in quo ſunt fabæ,& hęc à crocodilis refugitur,ne ſpinis ſuis viſus eorum lædatur. Talis eſt vir pfectus,qui decem cubitis.i.decem mandatis conſtat,& ſpinoſus eſt per pœnitentiam,& ideo à crocodilis.i.à dęmonibus refugitur,& timetur, radicem cordis habet dulcem per pietatem, folia verborum lata per charitatem, fructus etiam portat. i. bonorum operum multiplicitatem. ¶Secundum Virg.vt dicit Pli.faba ſi in amurca,& nitro madefiat,melius creſcit.Si etiam triduo in vrina,& aqua maceretur antequã ſeminetur,tunc creſcit citius,& prorumpit,ſm Pli.Si quando homo in agro religionis debet ſeminari,tunc ſi in vrina .i.in amara pœnitentia ſit maceratus,& hoc per tres dies.i. per cordis contritionem,oris confeſſionem,operis ſatisfactionem,tunc melius creſcit per merita,& virtutes. Creuit ſemper,& ablacturus eſt 1.Regum 1.

De Frumento. Cap. 59.

FRumentum dr̃ à fruendo, eo q̄ fruentib.ſit aptum ad nutrimẽtum, cuius ſpica quibuſdam in ſummitate ſpiculis & ariſtis munitur, granum etiam in theca recolligitur, ne ab auibus ſpica ſuis fructibus ſpolieť, vt dicit Iſid. Talis eſt ſacra ſcriptura, quia ab oibus debet frui,& audiri, quia ipſa eſt optima ad aĩę nutrimentum,& in hac eſt ſpica.i.exterior apparentia,& hiſtoria,intra quam in proprijs thecis.i.in varijs libris granum purum.i.doctrinæ veritas occultatur.Sit.n.hiſtoria acutæ ſpicæ.i.difficultas,intellectus,& ſenſus,& hoc ne aues cœli.i.hæretici eam diripiãt, & ne faciliter granum ſani intellectus penetrent,& corrumpãt.Vel dic q̄ frumentum eſt vir perfectus,qui primò fuit herba.i.fragilis,& imperfectus,ſi principio cõuerſionis,deinde perficit,& augetur.Grana aũt eius ſunt gręæ,ſcientiæ,& virtutes, q̄ ſunt aliorum nutrimenta.Sed verè iſta ſunt recondita in ſpicis.i. in aſperitate pœnitentiæ,& in thecis.i. in occultatione humilitatis,q̄a.ſ.boni ſemper celãt bona ſua,ne ab auib.dęmonib.eis per vanam gloriam ſpolientur.Seneca.Eſto occultator virtutum,ſicut alij vitiorum.Relinque ſi vis primam expoſitionem.¶In frumento non tm̃ eſt granum, ſed ẽt palea. Palearum aũt aliqua pars,ad paſtum ignis,alia pars ad paſſu animaliũ reſeruatur.Et hæc palea tm̃ eſt frigida,ꝓ niues ſuppoſitas diſſoluit vel defluere nõ ꝓmittit,& ita calida,ꝓ poma matureſcere cõpellit,vt dicit Iſid.lib. 17.Sic verè in frumẽto.i. in numero fidelium in agro mundi,religionis vel eccleſiæ non tm̃ ſunt grana.i.viri perfecti,ſed ẽt palea.i.peccatores,& ĩperfecti,& ſicut palea eſt neceſſaria grano,ſic mali bonis.2.ad Tim.2.In magna domo nõ tm̃ ſunt vaſa aurea & argẽtea,ſed lignea,& fictilia.Et tales palea.i.peccatores,ita ſunt frigidi ꝓ indeuotionem, q̄ niuẽ.i.ſua vitia,& pctã non deponunt nec diſſoluunt per confeſſionem. Ita etiã ſunt calidi per ambitionem,& auaritiã,ꝓ poma.i. bona temporalia maturãt, & ſibi præparant per acquiſitionem.Et tales palea finaliter qñ Deus in die iudicij triturauerit meſſem eccleſiæ,in paſtum beſtiarum infernalium,& ignis inextinguibilis conuertentur.Matt.& Lu.3.Purgabit aream ſuam, & triticũ congregabit in horreum,paleas aũt extinguet igni inextinguibilis.Vel dic q̄ palea alba,& leuis,& prædicator,qui lenis et per paupertatem,albus per caſtitatem, qui quantũ ad vitã,et doctrinã cedit in paſtum aliorum,et in nutrimentum ignis charitatis,et tenet niuem,i.malos ne diſſoluantur per vanas affectiones,et hoc cum frigidicate diuini timoris quem immittit, poma aũt.i.bonos facit matureſcere ꝓ pfectionem,et hoc cum caliditate diuini amoris quem cõtinet et emittit.Idẽ ſi vis dic per oĩa de ſcriptura.Vel dic q̄ palea eſt mundi proſperitas,quæ faciliter diſſipatur,et à beſtijs.i. à pctõribus comedit̃,et igni finaliter cõburet̃,ſ.in iudicio.Hęc eſt.n.palea quã adminiſtrabat.Pharao filijs Iſrael,q̄ ei in luto,et latere ſeruiebant,q̄a.ſ.Pharao.i.diabolus paleas bonorum tpaliũ bonis offert,vt in luto vitiorũ,et pctõrũ eidem ſeruiãt in hac vita.Iſtã aũt paleã mundanæ proſperitatis comitat tm̃ frigus indeuotionis,q̄ niues. i. pctores nõ ſinit liqueſcere p cõtritionẽ,et cõfeſſionẽ, et rñ poma.i. viros iuſtos, q̄ ea ſciunt vti,maturat et meliorat p pfectionẽ. Mitte falcem tuam, qñ maturauit meſſis. Apocal.14. ¶Frumentum dicitur etiam omne bladũ,i.triticum, hordeum,ſiligo, et cætera oĩa,ſed quædã iſtorum in vna terra proficiunt, in alia deficiũt.Nam ordeum in noualib.proficit,vbi triticum deficit,& areſcit,vt dicit Pli.& ſic de alijs intelligẽdũ eſt.Per ſic bladа intelligo varias,& diuerſas ſciẽtias, & doctrinas. Per noualem intelligo perſonã inuenem,vel nouitium conperfum.Cum ergo ſint plures ſcientiæ vel doctrinæ, dẽt tñ quilibet ſm modum debitum ſeminari,& agricola.i.doctor & prędicator debet in vnoquoque ſm virtutem propriam ſcientiarum ſpargere qualitatem, quia verè licet hordeũ.i. ſimplex,& rudis doctrina,ꝓficiat in noualibus.i.in nouitijs, & incipientib.vel iuuenibus,ſi tñ triticũ.i.ſubtilis ſciẽtia ibi ponatur,ipſa pro certo deficit,& areſcit,q̄a non oibus oĩa expediunt.&c.Eccl.37. Vel dic q̄ per ordeum intelligo ſciẽtiam mundi per frumentum ſcientiam theologicam,q̄ non ꝓficit ſed deficit in noualibus.i.in ſecularib.Animalis.n.homo non percipit ea quę ſunt ſpiritus Dei.1.ad Cor.2.¶In ſeminando bladа tpa ſunt ſeruanda,q̄a alia citius,alia tardius ſeminantur,quædam ante hyemem,quædam poſt, quædam etiam in terra profundius ſeminantur,& quædã leuius profundantur,quia ſm ſeminum, qualitatem diuerſimodè ſunt ſerenda.Sic inter homines diuerſi diuerſimodè ſeminantur in agro fidei vel charitatis per conuerſionem, quia q̄dã citius,quidam tardius,quidam.n.cito credunt,quidã tarde,q̄dam in iuuentute,quidam in ſenectute.Item quidam ꝓfunditus,quidam leuius, quia quidam bene radicãtur,q̄dam faciliter euelluntur.Non.n.oĩs caro eadẽ caro.1.ad Corin.15. Qñ bladа tunc melius, & vtilius ſeminantur vel colliguntur, qñ luna eſt interlunaris, nec plena.ſ.nec noua. Sic.n.homines melius in charitate ſeminantur,cõuertuntur,& emendant̃, quãdo luna.i.proſperitas mũdana eſt intermedia.i.ſufficiẽs, nec plena.ſ.nec caua.i. nec deficiens per nimiam pauperiem,nec abũdans per diuitiarum ſuperfluitatem, q̄a nec diuitias nec pauperitates deſideras mihi dñe.Prou.30. Vel dic q̄ luna mutabilis eſt vita humana.Seminãdi ergo ſunt homines conuertendi,dum luna eſt intermedia.i.dum vita nr̃a non eſt nimis iuuenis vel antiqua,quia oĩ negocio tempus eſt,& opportunitas.Eccl.9.¶Frumẽto ſolent nocere multa,primò ventus,& maximè qñ oret vel matureſcit.Nam ex flatu noxio ſpica extinguitur,& euaneſcit,& de fructu ſuo patit ab ortum.Sic verè bono viro nocent multa,& maximè ventus vanitatis,& inanis gloriæ,quia qñ floret per bonam cõuerſationem,qñ matureſcit per virtutem,& perfectionem,tũc ſi ſtatu noxio inanis gloriæ feriatur, à fructu virtutũ ſuarũ faciliter ſpoliatur.Vel per ventum intelligo tentationẽ vel tribulationem,quæ tũc maximè nocet qñ homo eſt in flore iuuentutis.Vel per flatum intelligo mala verba & ſuggeſtiones,&c.ſicut ſupra.Aggei 2.Percuſſi vos vento vrente.¶Frumento nocet pluuia ſuperflua,quia ꝓpabundantiam humoris calor naturalis extinguitur, & corrodẽtes vermiculi generantur. Sic verè nocet hoi nimia abũdantia mundanæ ꝓſperitatis,quia per eam calor charitatis extinguitur, & vermiculi.i.vitia plurima generantur,quę pungunt animam,et corrodunt. Portæ fluuiorum apertæ ſunt,& templũ ad ſolũ dirutum eſt.Nau.2. Vel dic q̄ pluuia eſt voluptas carnalium deliciarum.¶Nocet frumento calor immoderatus,& tẽpus ſiccum,quia.ſ.tunc depauperatur ab humore,& tunc ꝓpter defectum nutrimenti deperit atque ceſſat,& in eo quædã mutæ gñant̃,q̄ dr̃ cantharides,q̄ frumenti ſubam deuorãt,& corrodunt.Sic verè qñ in hoĩe abundat calor auaritiæ,& cupiditatis,& ſiccitatis indeuotionis,tũc humor cõpaſſionis, deuotionis,& gręin nobis cõſumit̃,& areſcit, & muſcæ vident̃es.i.motus iræ,& crudelitatis in nobis gñant̃,& ſic à fructu bonorum operũ retardamur,vñ Eſa.14.Subtus te ſternet̃ tinea,& operimentũ tuum erunt vermes. ¶Nocet frumẽto abundãtia vermiũ nociuorũ, q̄a qñq; tm̃ abũdãt locuſtæ et bruci,ꝓ oẽm eius virorẽ diſſipant, & eius ſubam ſterilizãt. Sic verè bonis nocent vermes.i.mali,et pctõres,q̄a verè ꝓp eſt.n.palea quã adminiſtrabat.Pharao filijs Iſrael,q̄ ei in luto,et latere ſeruiebant,q̄a.ſ.Pharao.i.diabolus paleas bonorum tpaliũ bonis offert,vt in luto vitiorũ,et pctõrũ eidem ſeruiãt in hac vita.Iſtã aũt paleã mundanæ proſperitatis comitat tm̃ frigus indeuotionis,q̄ niues. i. pctores nõ ſinit liqueſcere p cõtritionẽ,et cõfeſſionẽ, et rñ poma.i. viros iuſtos, q̄ ea ſciunt vti,maturat et meliorat p pfectionẽ. Mitte falcem tuam, qñ maturauit meſſis. Apocal.14. ¶Frumentum dicitur etiam omne bladũ,i.triticum, hordeum,ſiligo, et cætera

nalitatis,oleo adulationis, pice corruptæ ſocietatis fuerit ſuperfuſa.Figura Leu.11.vbi ſemẽ madefactũ ad tactũ mortis polluebaẽ.Sic ẽt luxurioſi madefacti per delicias,polluuntur per peccatum qñ tanguntur per tentationẽ, à mortuo diabolo vel mala ſocietate.Pſ.Prodijt quaſi ex adipe iniquitas eorũ.vnde Eccl.13.Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea.¶Frumento nocet malarum herbarum societas.Nam qñq; cum eo lolliũ ſeu lappa inuenitur, ita q̄ vix vnũ ab altero ſeparatur,& ita per ea bladi ſubſtãtia ſuffocatur, niſi p agricolæ diligentiam extirpentur.Sic verè bonis nocet mala lorum ſocietas,quia hodie in omni gradu ſeu ſtatu lollium vel lappa.i.mali cum bonis pariter ſunt commixti,ita q̄ vix ab inuicem diſtinguuntur.Nam per eos boni ſuffocãtur, & deſtruuntur per mala ſua exẽpla,niſi forte per bonum agricolam prælatum tales de agro religionis uel eccleſiæ exurpentẽ.Exortæ ſpinæ ſuffocauerunt triticum.Matt.13.Mar.4. Lu.8.vel ꝓ lolliũ intelligunt̃ hæretici. ¶Nocet frumẽto corruptus ros vel nebula,quia exinde aurugo à qua ſpica corrũpit̃,generat̃.Sic verè nocet hoi doctrina corrupta,& hæretica,quia aurugo uitiorum exinde generatur,à qua calor bonæ conuerſationis perdit̃.¶Frumento ergo nocẽt multa, primò uentus diſſipans florem,nimia pluuia extinguẽs calorem,nimis calor deſiccans humorẽ,uermis & locuſta corrodens uirorem,ros corruptus generans ſqualorem, mala ſocietas ſuffocans uiridem.Sic bonæ perſonæ nocet uẽtus uanitatis,qui tollit florem honeſtatis,item pluuia mũdanæ proſperitatis,quæ extinguit calorem charitatis,item calor cupiditatis,qui ſiccat humorem perfectionis,& ſanctitatis.

De Farina. Cap. 60.

FArina à frumento vel a farre eſt dicta,nam far primò mola confringitur,deinde furfur,ſeparatur tandem exinde diuerſa nutrimentorum genera præparantur.Exinde.n.fiũt pultes pro pueris,medicinæ pro infirmis,panis ſolidus pro prouectis,ſm Iſid.Far eſt ſacra ſcriptura,quia primò frãgitur cum mola ſubtilis intellectus per expoſitionem,deinde furfur.i.oĩs uana mendacitas exinde tollitur, & ſic in cibos doctrinæ,& prædicationis conuertitur,& ſic exinde,fit pluis.i.leue documẽtũ puerorũ.i.incipiẽtiũ,medicinainfirmorũ, & panis ſolidus perfectorũ.Perfectorũ. n.ſolidus eſt panis. ad Heb.4.¶Farina ergo primò molitur,& frangitur, deinde à furfure diuidit̃,a qua calida aſpergitur, & fermẽtũ ei ut ſapidior adiungitur,melli etiam uel oleo aliq̄ admiſcetur, deinde in formam redigitur,in clibano q̄que decoquitur, qñq; in cinere,& carbonibus uel in patella frigitur, & ſic ꝓ multos labores panis efficitur, & in vſus oĩum cõuertitur, & mutatur.Farina,eſt aĩa ſeu homo,qui primò inter molam ſuperiorem timoris deprimentis, & molam inferiorẽ ſpei ſubleuantis,mollitur,& caſſatur per contritionem, deinde à furfure peccatorũ ſegregatur per confeſſionem,tandem aqua calida lachrymarum aſpergitur per cõpunctionẽ, fermentum.i.mortis memoria acris, & amara ei adiungitur p cõſideration ẽ,tãdem per tribulationes piſtatur, & in cliba no charitatis,& in patella tpalis aduerſitatis frigitur,& coquit̃,tãdem aſpergitur melle deuotionis,& oleo pietatis,& cõpaſſionis,& in clibano delectionis,& i patella tribulationis ponitur,& ſic efficitur panis,& nutrimentum aliorũ,q̄a .ſ.per doctrinam, & exẽplũ alios reficit atq; nutrit. in meſa etiam cęleſti ſuperius in Paradiſo ponitur,vt exinde ſẽti & Angeli cõſolentur.Figura Leu.2.vbi farina primò oleo miſcebaẽ, deinde in patella frigebatur tãdem dño offerebaẽ, & thus ei adiungebatur,& pars eius à ſacerdotib.comedebaẽ.Sic verè qñ in farina,i.in aĩa vel in hoĩe perfecto ponit̃ oleum compaſſionis,& thus orationis, & in patella frigit̃ tribulationis,tunc aptus efficit̃ vt Deo in Paradiſo offeratur,et ut ab alijs per exempli acceptionẽ comedatur, unde Eze.16.Similam,et mel,et oleum comediſti. ¶Ex farina fiũt diuerſa genera panum diuerſimodè præparata,et ei fermẽtum apponit̃,ut panis ſapidior habeatur.Omnis autem panis cor habet cõfortare,corpus nutrire,deperdita reſtaurare,et uires laborantib.miniſtrare.Sic ex ſacra ſcriptura fiũt panes.i.varij ſermones,et doctrinę,quibus aliq̄ fermẽtum ſciæ philoſophicæ miſcetur, vt apparentior habeatur. Qui autem panis doctrinæ vel prædicationis cor cõfortat et cõſolatur,animam nutrit uirtutib.et impinguat vires, et fortitudi-

ritudinem ad laborandum per pœnitentiam ministrat, & deperdita. ſ. gratias, & virtutes restaurat. Si vis iunge supra cũ §. scriptura. Et sicut paterfamilias scindit panem filijs cuilibet ſm propriam exigentiam, sicut prædicator sacram scripturam debet vnicuique dividere secundum exigentiam sui status, quia aliter pauperibus, aliter diuitibus & aliter scientibus, aliter ignorantibus, &c.

De Fermento. Cap. 61.

1 FErmentum à feruore dr̃ ſm Iſid. Paſtam. n. facit feruere, & eleuari, & eam in ſui naturam conuertit, & ſm Dioſco. humores de corpore extrahit, & mixtum cum ſale apoſtemata diuidit, & maturat. Talis eſt charitas, q̃a verè q̃n paſtæ. i. animæ adiungitur, tunc eam facit feruere per bona deſideria, & eam per contemplationem eleuat ad æterna, & in ſui naturam eam mutat, & conuertit, & ſi ſale amaræ pœnitentiæ vel mortis memoria miſceatur, tunc ſanat apoſtemata ſuperbiæ, & humores facit defluere p̃ctorum. ¶Fermentũ latinè, græcè zime dr̃, & eſt paſta calore corrupta, & in acerositatem conuerſa, quæ vim habet cõuerſuam, q̃ paſtam cui adiungit̃, corrumpit, perforat, diuidit & eleuat, & feruere facit, & in ſui naturã, & ſpeciem cõuertit. Talis eſt malus amor, vel mala & corrupta doctrina, vel etiam malũ verbum, vel tẽtatio, quia. ſ. feruere facit per mala deſideria, & eleuat per ſuperbiam, diuidit per diſcordiam, penetrat p̃ inuidiam, corrumpit per luxuriam, & licet modicum de ea inſit, totam tamen maſſam aĩæ vel eccleſiæ deſtruit & corrũpit. Non ergo in fermento nequitiæ, & malitiæ, ſed in azimis ſinceritatis, & veritatis. 1. ad Corin. 5. Vel dic q̃ fermentũ eſt mala perſona, per colorem luxuriæ vel auaritiæ corrupta, quæ pro certo ſi in paſta. i. in ſocietate vel collegio fidelium miſceatur, licet ſint puri, & azimi, tñ ipſos per mala exempla, & verba inficit & corrumpit, & diuidit per diſcordiã, & ſeiungit, & in ſui ſimilitudinem eos mutat. 1. ad Cor. 6. Modicum fermentum totam maſſam corrumpit. Quia qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. Eccl. 13.

De Fumo terræ. Cap. 62.

FVmus terræ eſt herba amariſſima, quæ eſt viridis, multũ eſt medicinalis, exſiccata autem nullius eſt valoris, grauis odoris, & horribilis eſt ſaporis, vt dicit Platearius. Tales ſunt multi, quia dum ſunt virides per iuuẽtutem, tunc ſunt amari per contritionem, & alijs medicinales per doctrinã, vitam & perfectionem, tamen quando ſiccantur per ſenectutem, tunc ſuus valor, & efficacia adnullatur, quia multi qui in iuuentute proficiunt, in ſenectute deficiunt, & in malos homines conuertuntur, & fiunt nouiſſima illorum peiora prioribus. &c. Matth. 12.

De Fœniculo. Cap. 63.

FOeniculus eſt herba medicinalis, quæ valet contra venenum, & caliginem oculorum. Nam ſucco eius ſerpentes oculos liniunt, & herbã eius in paſtu fumũt, & ſic viſum clarificant, & virtute eius pellem veterem deponentes ſe renouant, & immutant, & iterum iuueneſcunt, vt dicit Pli. lib. 20. c. 23. & Iſido. Tale eſt verbũ Dei, vel ſacra ſcriptura, quia verè ipſa repugnat veneno p̃ctorum & caliginẽ ignorãtiæ abſtergit. Nam q̃n ſerpens. i. p̃ctor eſt excęcatus, & lumine fidei vel diſcretionis per ignorantiam priuatus, & in peccatis, & vitijs antiquatus, tunc debet ſibi adiungere herbã ſacræ ſcripturæ, & verbi Dei, & ſic excæcatus oculus ſtellectus ſui clarificabitur per gratiam, & diſcretionem, & pellis malæ conuerſationis deponetur, & per cõuerſionem iuuentus perfectionis inducet̃, & ſic renouari poterit, & mutari. vnde Apoſtolus. Exuamus veterem hominem, & induamus nouũ, qui ſm Deum creatus eſt. ad Eph. 4. Vel per fœniculum intelligo contritionem, vel aliam virtutem quam volueris.

De Herba ferula. Cap. 64.

FErula eſt herba homini multum medicinalis, & contra multas valens paſſiones, murenis tamen eſt nociua, quia ſi de lacte eius comederint, ſtatim morĩuntur, vt dicit Pli. Et eſt ferula ex qua fluit galbani reſina, & in Amano monte Syriæ reperitur, ſm Plin. Chariſſimi, per ferulam intelligo corpus Chriſti, per lac eius intelligo ſanguinem in ſacramento altaris, quia verè licet ſit medicinale homini. i. cuilibet iuſto & ratione vtenti, qui. ſ. eſt in ſtatu gratiæ, eſt tñ murenis. i. fluxibilibus peccatorib. carnalibus, & voluptuoſis dãnabile, & nociuum, quia ſi tales indigni, qui ſunt in peccato mortali, lac iſtud biberint, per mortis æternæ iudicium morĩũtur, quia ſicut dr̃ 1. ad Cor. 11. Qui corpus domini manducat in digne, iudicium ſibi manducat, & bibit. Et ſicut ferula cum aceto, & oleo ſumitur, ſic euchariſtia debet ſumi cum aceto. i. cum paſſionis memoria, & cum oleo. i. cum cõſideratione diuinę miſericordiæ. Vel ferula. i. aduerſitas, vel etiam diſciplina, vel correctionis ſeueritas (quia. ſ. ferula à feriendo poteſt dici) nam. ſ. iſta ſunt quæ bonos iuuant, malos autem occidunt ſpiritualiter, & indurant exemplo Pharaonis, qui fuit ſub diuina ferula induratus. Vnde Eſa. 9. Populus non eſt reuerſus ad percutientem ſe.

De Fœno. Cap. 65.

FOenum cibus eſt propriè iumentorum. Fœnum. n. quamdiu viret, & frondet, montes, & prata veſtit, & ornat, & tam floris varietate quàm viroris venuſtate ad ſui aſpectum oculos allicit, & inclinat, tamen propter ſuam rationem, & debilitatem faciliter ardore ſolis ſiccatur, & ſua pulchritudine ſpoliatur, & finaliter infimum, & puluerem conuertitur, aliq̃n etiam ignis incendijs deputatur. Talis eſt peroĩa vita humana, quia primò in iuuentute vt virere per pulchritudinem, & decorem, ita quod pp ſui ſpeciẽ ad ſui aſpectum attrahit intuentes, (q̃a delectabile eſt videre perſonã iuuenem ſpeciosam) multum tñ eſt debilis, & fragilis naturæ, quia verè fallax gratia, & vana eſt pulchritudo. Prou. 31. Nam per calorem naturalem cõtinuè conſumitur, & ad vltimum per ſenectutem deficcatur, & arridenti pulchritudine ſpoliaſ, tandem per mortem exciditur, & falcatur, & infimum, & puluerem & putredinem commutaſ. Exſiccatum eſt fœnum, & cecidit flos. Eſa. 40. Omnis. n. caro fœnũ, ſicut dr̃ ibidem. Primò in paſtum animalium. i. vermium, & talparum, & q̃nque dæmonum infernalium deputatur, & q̃ſque etiam igne purgatorij vel gehennæ comburitur, & cremat. Vnde Matt. 9. Fœnum quod hodie excidĩtur, & cras in clibanum mittit̃. Vel dic q̃ fœnum eſt proſperitas, & gloria mundana, quę verè eſt cibus & paſtus animalium, & brutorum. i. hominum peccatorum, & iſta dum viret, & dura in ſui ſpecioſitate, mirabiliter delectat intuentes. Nam prata, & montes. i. mundi diuites, & potentes qui tali fœno ſunt induti, & mundana gloria cooperti, pro certo delectabile eſt videre, ſed verè iſta facillimè deſiccatur, & conſumitur, quia ardor pauptatis, & tribulationis, & maximè mortis, & finalis inferni vexationis, ipſam penitus deſtruit, & cõſumit, & ab ea montes. i. diuites exuit, & denudat. Vnde Prouer. 27. Aperta ſunt prata, et collecta ſunt fœna de mõtibus. ¶Fœnum ẽgo altior loco naſcitur, et minus in terra figitur, tãto citius deſiccatur. Vnde fœnũ vel herba quæ ſuper tecta naſcitur, faciliter exarefcit. Sic verè homo quanto altius per ſuperbiã eleuatur, et in altiori dignitate ponitur, et locatur, tanto ab humore gr̃æ, et ab humore ẽt temporalis ſubſtãtiæ facilius deficcatur, ſicut patet in multis qui ſuper tecta. i. in altis oſtijs ſunt locati, quos tñ fortuna deſtruit ſubito, et deficcat. Exemplum de Amon et Holoferne. Pſal. Fiant ſicut fœnũ tectorum, quod priuſquam euellatur exaruit. Iſti q̃n̄ arefcũt per paupertatem, et depreſſionem, antequam euellãtur per mortem. Vel iſta dic cõtra illos q̃ de nobilitate generis gloriantur, quia pro certo q̃nque fit q̃ illi qui altius, et nobilius oriuntur, à virore virtutum facilius exſiccantur, et infirmantur temporalibus et æternis facilius deputantur Allega vt ſupra. ¶Fœnum primò abſcinditur, deinde ſoli exponitur, et ne propter ſuperfluam humiditatem corrumpatur, furcis, et raſtris ſæpius commouetur. Fœno aũt ſiccato, per acervos recolligitur, et tandem ad domum in vehiculis deportatur, et in vſus neceſſarios reſeruatur. Sic religioſus primò p votum, et perfectionem de terra. i. de mũdo abſcinditur, deinde ſoli Chriſto per deuotionem. ſ. et contemplationem oſtenditur, et exponitur tandem per furcas, et caſtra. i. p̃las tos ſæpe per viſitationem reuoluitur, et ſic humore carnalitatis ſiccato, in aceruos. i. in diuerſis conuentibus recolligitur, et tandem ad domum Paradiſi deuehitur, vt ibi ad vitas Dei perpetuos reſũruetur. Eſa. 40. Verè fœnum populus.

De

De Folijs. Cap. 66.

FOlia arborem ornant, flores & fructus præſeruant, ne à frigore, calore vel pluuia diſſipentur. Folium exterius viget, ſignificat bonam, & honeſtam conuerſationem, quæ p̃ certo eſt hoĩs ornamentum, & flores bonarum affectionũ, fructus bonarum operationum abſcondunt, & ſeruant, ne à vento ſuperbiæ, pluuia luxuriæ, calore auaritiæ deſtruãtur. Vel per folia intelligo verba, quæ hominem ornãt. &c. Vel folium eius viride. Hier. 17. ¶Folia modico vento mouentur, in vere virent & æſtate, in hyeme pallent, & tandem cadunt, & putreſcunt. Arborũ ſunt paramẽtum, & ornamẽtum, & indumentum, & ſub folijs fructus q̃n̄; matureſcũt. Folia ſunt diuitiæ, quæ verè hoĩs ſunt paramentum, & ornamentum, & indumentum, & ſub folijs fructus q̃n̄; matureſcunt. Folia ſunt diuitiæ, quę verè hoĩs ſunt paramentum, & indumentum. vnde Eſa. 49. His oĩbus veſtieris. Sed verè iſta faciliter mouentur, colluntur, & perdũtur, quia verè licet in æſtate p̃ſentis vitæ vireant, & ſint delectabiles, in hyeme tñ ſi mortui poſt mortẽ ſunt deteſtabiles atq̃; viles. Et ſicut vmbra foliorũ eſt delectabilis viatori, ipſum tñ retardat ab itinere, ſic verè ſtatus, & eminentia diuitiarũ eſt nobis delectabilis ĩhac vita, à curſu tñ bonorũ operũ nos retardat. Iõ de malis diuitib. dr̃ Iob 40. Sub vmbra dormit̃ ſecreto calami in locis humentibus. Vel dic q̃ folia ſunt hoĩes, q̃. in arbore huius mundi dependent, q̃ verè licet in æſtate huius vitæ vigeãt p̃ſperitatẽ, tñ faciliter vẽto tribulationis mouenñ ſæ ſanitate ad infirmitatẽ, de vita ad mortẽ, & tãdẽ in hyeme mortis cadunt de iſta arbore, ſ. de mũdo, & putreſcunt, & in terrã, & ad nihilũ deducunt̃. Vel dic q̃ in autumno ſenectutis, & palleſcunt, licet vireant in iuuentute, & in hyeme mortis cadũt. Eſa. 46. Cecidimus quaſi foliũ. &c. ¶Folia arboris aliq̃n ſũt medicinalia, aliq̃n ẽt ad nutriẽdũ aĩalia ab agricolis ordinanñ. Sic verba iuſtorũ ſunt alijs medicina & p̃ do diuina ſunt eis ſpũalia nutrimẽta. Vel p̃ folia intelligo exẽpla iuſtorũ, quæ ſunt alijs vtilia. &c. Adiunge ſuperius de cõtẽplatione. Folia eius ad medicinam gentium. Eze. 47.

De Flagellis. Cap. 67.

FLagella dicuntur ſummitates arborum, & ramorum, noĩ autem oculi dr̃, ſic dicti, eo q̃ vẽtorum fluctibus exponunt̃. Flagella autem apta ſunt vt cum ipſis pueri flagellent̃. Allega q̃ illi qui alios habent corrigere, & flagellare, ſ. iudices & prælati, ſolẽt multorũ flatibus. i. murmuris, & obloquionib. ſubiacere, quia ſicut dr̃ Prou. 15. Non amat peſtilentos eum qui ſe corripit. Vel dic q̃ tales flatibus adulatorũ vel ventis inanis gloriæ præ cæteris ventilantur.

De Floribus in generali. Cap. 68.

FLos multiplicẽ habet virtutem, habent. n. flores colorẽ, odorem, ſaporem, & lenitatem, odore delectãt olfactũ, & ſapore guſtum, colore viſum, lenitate tactum. Flores. n. arborem ſeu ſyluã, pratũ vel locũ in quo ſunt, pulchrificãt, & decorant, ex cęleſti ẽt rore quẽ cõcipiunt flores, mel apib. adminiſtrant, & ideo apes præcipuè flores viſitãt, & frequẽtãt. Flores ẽt ſunt vtiles medicinæ, & cõtra morbidas paſſiones hoĩes adiuuant, & confortãt. Tales ſunt p̃oĩa viri iuſti, & p̃fecti, q̃a verè iuſti ſunt virtutis magnæ, & p̃fectionis, q̃a in eis apparet odor famolitatis, color exẽplaris honeſtatis, ſapor, & dulcor pietatis, & lenitas mãſuetudinis, & benignitatis, & ideo odoratu ſuæ deuotionis, viſu ſuæ cõtemplationis, tactu ſuæ compaſſionis, guſtu ſuæ dilectionis non modi cælios reficiunt, & delectãt, boni. n. recreanñ q̃ Chriſti, & ſiſtorũ, & hoĩum p̃fectorũ merita meditant̃, dicẽtes Can. 2. Flores apparuerũt in terra nr̃a. Et Sap. 2. Nõ p̃tereat nos flos vris. Et iõ pro certo tales locũ, pratũ vel ſyluã. i. ſtatum, religionẽ vel collegiũ in quo moranñ, ſpecificant, & decorant. Plin. arrijs domus dñi Dei nr̃i florebunt. Iſti ẽt ex rore cęleſtis gr̃æ quẽ cõcipiunt, mel & dulcẽ doctrinã apibus. i. Chriſtianis fidelib. adminiſtrant, q̃a tales alios inſtruunt, & inſtruãt dum ſunt in via, illi aũt, q̃ ſunt in p̃ria, mel gr̃æ & deuotionis impetrant, & procurant, & iõ tales debent p̃ amorẽ, & affectionẽ, p̃ deuotionẽ, & aſſociationẽ, p̃ orationem, & imitationẽ ab alijs frequẽtari, et viſitari. Tales. n. bonę vitæ, exempli & doctrinæ, ſũt alijs medicina. Dicamus ergo illud

Can. 7. Egrediamur ad agros videam' ſi vinea floruit. ¶Flos 2
ſm Iſid. dr̃ à fluendo, eo q̃ faciliter defluit, & ſiccat̃. Flos q̃diu eſt in arbore ipſam ornat, ſed aduenięte calore, incipit palleſcere, & ſiccari, et finaliter vento deijcit̃ atq̃; cadit, tẽpeſtiuus ẽt, et nimis velox ortus floris ſignũ eſt defectus, et carentiæ fructus exterioris cõſequentis, q̃a q̃n̄ arbor multũ copioſe, et cito floret, et cõiter fructũ vlterius nõ p̃ducit, ac ſi cõtẽta eſſe dẽat florida prima venuſtate, ſm Pli. lib. 11. c. 1. Talis eſt mũdana proſperitas, q̃a verè pulchra eſt, et delectabilis ad videndũ, et arbores quæ eã hẽt. i. diuites, et potentes ornat, et decorat, ſed verè faciliter defluit, et ſiccat̃, quia q̃n̄ ventus tribulationis, et mortis flauerit, q̃n̄ calor, et ardor tribulationũ exarſerit, tũc flos iſte facillimè diſſipat̃. Exſiccatum eſt fœnum, et cecidit flos. Eſa. 49. Q̃n̄ etiã in ali qua arbore. i. in aliquo hoĩe eſt abundãtia, et velox copia talis floris. i. proſperitatis mundanæ diuitiarum, deliciarũ, et humorum. etc. hmõi pro certo ſignum eſt q̃ fructum ęternę beatitudinis non acquiret, ac ſi contentus eſſe debeat iſta p̃ſenti floriditate, quia ſm Amb. Continuus ſucceſſus temporalium, æternæ damnationis eſt indiciũ. Prou. 20. Subſtantia ad aquam feſtinatur in principio, in fine benedictione carebit. 1. Pet. 1. Gloria eius tanquam flos fœni. Vel dic q̃ flos eſt vita humana, quæ verè licet in iuuentute pulchra, ridẽs, et gratioſa videat̃, tñ faciliter deperit, et areſcit, q̃a q̃n̄ calor naturalis vel mundanæ tribulationis vel corporalis infirmitatis eam exuſſerit, tunc verè ſtatim palleſcit, et deficit, et tãdem p̃ mortẽ decidit, et in terrã putreſcit, et deſcendit. vñ Iob 14. Quaſi flos egreditur, et cõteritur. Vel per florem intelligo pulchritudinem corporalẽ, quæ corpus ornat, et polit. etc. ſicut ſupra. Iac. 1. Exſiccatũ eſt fœnum, et cecidit flos et decor vultus eius deperijt. ¶Flos ad fructum ordinat̃ naturaliter. vñ vbi eſt flos, ſpes eſt ut fructus ſequat̃. Et eſt flos arboris paramentum, faciliter tñ deperit, et vento vel ardore vel pluuia faciliter diſſipat̃. Flos. n. ſemper præcedit fructum, de puro humore arboris originem cõtrahit, et eorum pẽs de arbore, ipſam non violat, ſed eã perficit, et decorat, et aſpicięntes reficit, et delectat. Talis eſt gr̃a vel meritum, q̃a verè iſta præcedit, et ordinatur ad fructum æternæ beatitudinis, q̃a vbi eſt flos gr̃æ et meriti, ſpes debet eſſe q̃ fructus æternæ gloriæ ſubſequetur. Meritum. n. præcedit præmium, non ecõuerſo. Et iſte flos, ſ. meritum, gratia ſeu virtus, de puro humore. i. de bona cordis affectione producitur, et arbor. i. anima eo mirabiliter adornatur. Ideo dicebat ſpõſa. Can. 2. Stipate me floribus, fulcite me malis. Iſte tñ flos ĩ hac vita faciliter deperit, et per p̃ctũ penitus diſſipatur. Nam frigore inuidiæ, vento ſuperbiæ, pluuia luxuriæ, calor auaritiæ faciliter deſtruitur atq̃; cadit, et ſic fructus non ſequitur expectatus. Iob 8. Cum adhuc ſit in flore, ante oẽs herbas areſcit. Vel dic q̃ flos eſt bona affectio, quæ ĩ arbore cordis creſcit ex humore gr̃æ vel charitatis, et ip ſum perficit atque ornat. Nam iſta præcedit fructum boni operis, et eum ſignificat aſ futurum, faciliter tñ deperit, et deficit p̃ p̃ctũ, ſ. frigore vel calore, pluuia ſeu vẽto. etc. ſicut ſupra. Vel dic q̃ flos eſt honeſta cõuerſatio, quę verè arborem. i. hoĩem in quo eſt, perficit atq̃; ornat, et fructum interiorum virtutum ſignat atq̃; mõſtrat, alioſq̃; reficit, et delectat, tñ finaliter p̃ p̃ctũ. etc. ſicut ſupra. ¶Flos ſine arboris corruptione de ipſa orit̃, et cũ 4
ortus fuerit, arbor ſua p̃ eũ decorat̃. Et p̃ certo ſic ẽ de Xpo. Virga. n. ex aqua orit̃, flos eſt beata Virgo, ex qua Chriſtus fuit natus, q̃ tñ ĩ ſuo ortu virgã iſtã nõ corrupit vel violauit, ſed eam p̃ficit, et decorauit. Eſa. 11. Egredieſ̃ virga de radice Ieſſe, et flos de radice eius aſcendet. ¶Flos ex rore cęleſti 5
mel cõcipit, et id apib. adminiſtrat, et iõ ab apib. frequentatur. Sic beata Virgo ex cęleſti rore. i. gr̃a, mel. i. Chriſtum dulciſſimum miniſtrauit, et iõ à nobis debet p̃ deuotionẽ ſummopere frequentari. Vel p̃ mel intelligo deuotionẽ vel gratiã, quã Dei genitrix nobis p̃ſtat. Et abiũge ſi uis §. 1. ¶Flos in 6
ortu ſolis ſe aperit, et in eius occaſu iterum ſe recludit. Qui dã ſunt etiã flores q̃ ſolem ſm oĩa puncta ſequuntur, ſ. ſolſequium. Sic uir perfectus ſe aperit per amorem ad ſolem. i. ad æternam beatitudinem, quæ eſt incommutabilis, ad noctem autem ſeu lunam. i. ad mundum, et eius mutabilẽ proſperitatem ſe claudit, et ad eã nullatenus ſe expandit. Expone ſi uis aliter ſicut infra de ſolſequio. ¶Flos cãpi eſt flos ſtipite gracilis, colore rubicundus, et ſanguineus ad uidendũ 7
eſt ami-

est amicabilis,& in medicina est vtilis,i locis cipestrib. crescit inculcis,& vomere non penetratis, nec stercore impinguatis. Talis est Christus, qui in locis deserti.i.in beata Virgine fuit natus,q̃ pro certo fuit sterilis per castitatem, deserta p̃ pauptatem, inculta p̃ virginitatem, q̃ vomere carnalis vo luptatis nō fuit perforata, nec stercorib. diuitiarū t̃ paliū inpinguata, & de tali Christus natus est. Esa. 41. Dabo in solitudine cedrū. Et iste fuit modicus per humilitatē, rubicundus p̃ charitatem, sanguineus per carneā humanitatem, & multum medicinalis per vitæ, & doctrinæ sanctitatem. Ideo Cā. 2. Ego flos campi, & lilium cōuallium. Vel dic q̃ iste flos est beata Virgo, modica per humilitatē, rubeus p̃ charitatē, sanguineā per pieiatē, medicinalis pc̃tōrib. per sanctitatem. Et sicut flos iste & succus eius visum clarificat, inflationes sedat, morsus venenosos sanat, apostemata venenosa temperat, sic beata Virgo & succus suæ gr̃æ acuit visum, discretionis, tollit inflaturam elationis, sanat morsus venenosos diabolicæ tentationis. Ideo dicit Augu. in sermone. Ista est flos campi, de qua ortum est preciosum lilium conuallium.

De Fructibus in generali. Cap. 69.

1 FRuctus herbæ vel arboris sic producitur, quia primò humor nobilior, & vnctuosior, qui sit in planta tā in medulla q̃ in radice, à calore attrahitur, vt inde fructus suos tēpore generetur, & vt humoris, & caloris bñficio nutriat, folio rum protectione, & cooperculo defensetur, & tādē solis, et cęli influętia maturet. Charissimi, fructus significat bonum opus qd̃ hoies boni portant, & producunt. Nam primò per calorem charitatis humor gr̃æ q̃ ex radice & medulla cordis, attrahitur, & in fructum bonorum operum cōuertitur, qui humore pietatis, & calore charitatis perficitur, & nutritur, folijs. i. verbis prædicatorum, & doctorum protegitur, & fouetur, vel folijs humilicatis, & exterioris honestæ conuersationis contegitur, & celatur, & per solis Christi gr̃am, & influentiā ad maturitatem virtutis & meriti deducitur & informatur, & tunc ad vsum & esum ęternę refectionis finaliter hoi reseruatur. vnde Prou. 12. Vnusquisque fructu oris sui replebit bonis. Et sicut fructus bonus, & maturus vtilis est aliquotiens esui, & medicinæ, sic bona nr̃a opera, & exē
2 pla pascunt alios, & medentur. ¶Fructus q̃ sunt crudi, & acidi corporib. puerorū debilium sunt nociui, sunt. n. inflatiui, lumbricorum, & vermium generatiui, malorum humorum in corpore nutritiui, gustus naturalis corruptiui. Nam q̃ homo talib. immaturis fructib. primò vtit, tunc saporem non percipit in maturis. Talia sunt peroia bona mundi, q̃a verè ista sunt acerba, acria, & immatura, & ideo comedentibus. i. ea diligentib. sunt nociua, & maximè q̃ sunt pueri. i. simplices, & indiscreti. Per istos. n. diuitiarū fructus gñatur inflatura superbiæ, quia ſm Aug. difficile est vt superb. non sit qui diues est. Per istos gñantur vermes corrodentes inuidię, mali humores carnalitatis, & luxuriæ, gustus ēt. i. iterior amor, & affectio per eos mutatur, & inficitur, quia verè illi, q̃ istis vtuntur. s. diuites huius mundi, habent gustum voluntatis, & affectionis ita corruptum q̃ in fructib. maturis, & in bonis spūalib. & æternis delectationē nō inueniunt nec saporem. Vnde Hier. 31. Qui comederit vuam acerbam, obstupescent dentes eius. Vel per fructus acerbos intelligunt mala opera & exempla, q̃ pro certo comedentibus. i. imitātib. sunt nociua. &c. sicut supra. Fructus illorum inutiles, & acerbi ad manducandum. Sap. 4. ¶Fructus primò sunt acerbi, virides, pallidi, duri, immaturi, amari, & acetosi, tandem virtute caloris digeruntur, & decoquuntur, & disponitur humor
3 naturalis, & sic ad maturitatem debitā perducunt, & sapor dulcis in eis introducitur, & color melior gñatur. vnde color immutatus, & fructus molities, & teneritudo, maturitatem arguunt, & declarāt. Sic verè homo in principio iuuentutis vel conuersionis ad pniam vel religionem, est acerbus & amarus, rudis. s. & imperfectus, tunc. n. habet colorem cōuersationis viridem per curiositatem, tunc est immaturus p̃ insolentiam & leuitatem, durus per incompassionem, obstinationem, crudelitatem vel parcitatē, sed q̃n calor charitatis vel mundanæ aduersitatis, discretionis, & perfectionis digeritur, tūc color bonæ cōuersationis, odor bonæ famæ, sapor deuotionis, & dulcedo cōpassionis, mollitiesq̃ benignitatis, & lenitatis in eo gñat. Nā sicut fructus maturos tāgēti, cedit, & molissimus reperit, sic vir p̃fectus q̃n tangit p̃ correctionē, vel quācunq; tribulationē, statim cedit obediendo, & mollis reperit p̃ benignitatē in rūdendo, iuxta illud Prou. 15. Rūsio mollis frāgit irā. ¶In arbore varianť fructus, 4 quia illi fructus qui altius collocātur, & soli directius exponuntur, facilius & melius maturanť, illi aūt qui inferius sunt circa terrā, acerbiores sunt ad mâducandū, & magis immaturi. Sic verè in arbore ecclesiæ sunt duo genera fructuum & terrena occupantur, q̃dam superius, s. clerici religiosi & contemplatiui, sed verè illi qui sunt altiores quo ad cōtemplationem, & soli iustitię Christo magis expositi per amorē & affectionē, tales citius matureſcunt per vitæ, & morū p̃fectionē, iuxta illud Ge. 40. Videbā crescere paulatim gēmas, & post flores vuas matureſcere. Illi aūt q̃ sunt inferius circa terrā, s. seculares, ad maturitatē, & p̃fectionē tardius p̃ducuntur, q.a. s. sępe accidit q̃ tales ēt circa t̃palia occupati, maturitatē morū, & virtutē nunq̃ acq̃runt, imò p̃ multa pcā in acredine ppetua perseuerāt. Vel dic q̃ illi q̃ sunt superiores statu, & gradu, s. plati, & clerici vel religiosi, q̃ sunt maiores, & altiores honore, & dignitate, & soli Christo magis expositi (q.a. s. ad eius spūale seruitiū dediti) tales dico dēnt melꝰ & perfectiꝰ maturari, & p̃fici quo ad mores, q̃ illi q̃ sunt circa terrā. i. q̃ subiecti vel laici seculares. Vel dic q̃ arbor ęcclesia, pars inferior est ecclesia militās, pars superior est triū
phās, fructus inferiores sunt bona mūdi, q̃ verè sunt acerba & immatura, fructus aūt superiores sunt bona ecc̃æ, quæ dulcia sunt & delicata, iuxta illud. Et erit fructus terræ subliturus fructꝰ cognoscit p̃ saporē, odorē, colorē, & tactum etc. vide supra §. 4. de monitio. ¶Fructus q̃ crescūt in mōtib. 6
sunt alijs meliores, & saniores, & hoc p̃p cōuenięntius nutrimentū quod à mōtib. hauriunt atq; sugunt. Sic verèilli q̃ in mōtibus. i. in statib. perfectis, & leuatis sunt, s. viri cōtemplatiui, boni clerici, & plati, & religiosi, sunt alijs meliores, s. secularibus: & hoc q̃a nutrimentū gr̃æ, & deuotionis, scię, & eruditionis conuenientius, & melius inueniunt atq; sugunt. Iō dicat religio. Fructus mei fructus honoris & honestatis. Eccl. 24. Vel p̃ mōtes ītelligo viros perfectos, p̃ fructus intelligo opera &c. sicut supra. ¶Fructus alię sunt q̃ cōtra na- 7
turā oium aliorū i principio sunt dulces, & delectabiles, sed q̃n maturati sunt, tunc in amaritudinē cōuertunť, sicut sunt myrobolani, ſm Pla. Sic verè sunt multi qui primò in principio suæ cōuersationis ad pœnitentiā vel religionē, uel etiā in principio suæ iuuentutis sunt boni dulces, et deuoti, sed verè q̃n maturanť, & antiquantur tunc q̃nq; per vitia corrūpuntur, & in amaritudinē cōuertuntur, sicut patet in apostatis, & multis alijs, qui meliores sunt in principio q̃ in fine ad Gal. 3. Sic ītulti estis vt cū spū cęperitis, carne cōsummemini. ¶Multi sunt fructus acetosi & acerbi qui licet sint amari 8
& horribiles ad gustandū, sunt tñ vtiles ad medicinā. Multi ēt sunt fructus dulces, licet sint delectabiles ori, tñ corpori sunt nociui. Sic verè opera spūalia, & actus pniæ licet sint amari, & acerbi. i. difficiles ad sustinendum, & graues sunt, tñ vtiles ad medicinā corpis, & aīæ, & contra vitia & pcā. Multi ēt sunt fructus dulces. s. diuitiæ & delitiæ t̃pales, qui licet sint delectabiles ad gustandum, & ut ēdum, sunt tñ damnabiles, & infirmitatē culpæ, & mortem pœnæ generant sempiternæ. Prou. 23. Ingreditur blāde, nouissimè aūt mordebit ut coluber, & tanquā regulus venena diffundet. ¶Fructus maturi facilius de arbore cadūt q̃ immaturi, & facilius de nocte 9
q̃ de die, q̃a tunc nocturno rore perfusi ponderosiores fiūt, & ad cadendum per cōsequens magis apti. Sic verè de arbore mundi facilius cadūt fructus. i. uiri maturi. i. perfecti. s. eū dimittendo, & contemnendo, & vitā cōtemplatiuā eligendo, & religionē intrādo, & facilius in nocte tribulationis, q̃ in die p̃speritatis, & hoc q̃a magis sunt pōderosi per humilitatē, & rore cęlestis gratiæ superfusi. Vel dic, q̃ arbor est vita ista, à qua p̃ certo facilius vt cōiter cadūt per mortē illi, q̃ sunt maturi per senectutem, quia quod antiquatur & senescit, propè interitū est. ad Heb. 8. Et maximè q̃n rore nocturno. i. aduersitate vel corporali infirmitate fuerint superfusi, quia tunc sunt magis pōderosi, & graues. Vnde Seneca. Nullum habet remedium, quem senectus ducit ad mortem. Vide supra in generali, vbi multa de fructibus inseruntur.

De

De Germine. Cap. 70.

GErmen est principium plantæ, floris, folij, & fructus illud. s. quod primò oritur à radice. Nā virtute caloris cę
lestis, humor radicis attrahitur, & exterius in germen cōuertitur, & quia radix sp̃ humorem terræ contigue non cessat attrahere, & ad germen transmittere, idcirco germen cōtinuè dilatatur, quousq; debitū recipiat cōplementum. Est aūt tenera naturæ, & fragilis, & ideò facillimæ læditur, q̃n vento vel grandine, corrupto aere vel rore infecto tangitur, & fœdatur, & q̃n germen corrumpitur, tūc fructus, & floris spes omnino non habetur. Et ideò ſm Ilid. Germen dr̃ à generando, eo q̃ ab eo flos, & fructus generetur. Charissimi, per germen intelligo statum iuuētutis, quæ pro certo est principiū boni, & origo, & ēt principale fundamentum floris honestę cōuersationis, folij bonæ loquutionis, & fructus bonæ operationis, quia à iuuentute, & consuetudine iuuentutis depēdet ofa ista. Vnde Eccl. 25. Quæ in iuuentute congregasti, in senectute reperies. Nā q̃n radix. i. prędicatores, & prælati hu
morem deuotionis à terra. i. à Christo continuè attrahūt, & eundem ad germen. i. ad filium iuuenem ipsum transmittunt per bona documenta, tunc germen istud perficitur, et scien
tia, et moribus cōpletur, quia sicut dr̃ ad Rom. 11. Non tu radicem portas, sed radix te: talia tñ germina, s. iuuenes hoies, sine multum debiles, et fragiles ad resistēdum, et faciles ad
cedendum, et ió aere corrupto. i. mala societate, rore infedos mala doctrina, et loquacitate, vento uel frigore. i. ītpaſſibilitate, calore uel pluuia. i. præsenti prosperitate faci
le vitiantur. his. n. oīb. causis pōt corrumpi iuuenis, et turpari, quia sicut dr̃ 1. ad Cor. 5. Modicum fermētum totā massam corrūpit etc. Et q̃n germen iuuentutis destruitur, tunc
nō aut nunquam pōt fructus bonorum operum expectari, quia sicut dr̃ Prou. 22. Adolescens iuxta viam suam ēt cū senuerit, non recedet ab ea. Vel dic, q̃ radix est pater germen
est filius, qui primò à radice. i. à patre, exterius. s. ad scholas emittitur, et transmittitur, et humor qui à terra concipitur
ī tēporalis substantia quæ à parentib. acquiritur, et à terra suis terrenis prouentib. recipitur, ei continuè deriuat, et
ofice per doctrinam, et scię ētiam perficitur, et dilatatur. Dūc
ī partes filijs thesaurizare, non filij patrib. 2. ad Cor. 12. Vel dic, q̃ germen est bona affectio, cogitatio vel propositum, q̃
principum est floris, folij et fructus etc. sicut supra. Et hæc ethumore gr̃æ, et deuotionis à radice cordis gñať, et continuè nutritur, et cōpletur. Est tñ multū debilis, et teneræ naturæ, quia verè facīliter corrumpitur, & destruit per peccatum, ſab aere, rore etc. sicut supra, et sic fructus boni operis impedit, quia q̃n bona cogitatio, propositum, et affectio destruitur, tunc fructus boni operis nō amplius expectať. Vn-
de in Ps. Iustus germinabit sicut Lilium, et florebit etc. ¶Ger
men licet sit modicæ quantitatis, tñ q̃nq; præcipuæ est uirtutis. Nā tunc herbæ sunt magis utiles medicinæ, q̃n sunt i germine vel flore, et sunt germina ornatus terræ, principiū fructuum, sequentis ætatis indicium, finis hyemis, et ætatis initium. Tali est gratia Dei, quia uerè illi sunt medicinales. i. bonæ, et virtuosi qui eam secum portant. Ista. n. rerrā. i. animam ornat, et fructum æternæ gloriæ præcedit, et eum expectan
dum sperare facit. Sed q̃n germen istud à locustis. i. à tētatio
nibus et dæmonibus corroditur, tūc spes fructus istius enervatur. Vel germen significat virtutem vel etiam honestatem, quæ humore gratiæ ab radice cordis exeunt, et uirtute caloris charitatis gignuntur etc. sicut supra.

De Gramine. Cap. 71.

GRamen est herba minuta, quæ super terræ ſperficiem
est diffusa, et hoc q̃n per se nascitur, quia primò uirtute cœlestis caloris radix eius in terra producitur, tandē humorem terræ sibi incorporat ad nutrimentum et augmentum, et q̃ superfluum est de humore, in folia conuertitur, et
sic per se i terra tales herbę oriunť, et multa gramina se inuicem cōplectuntur, et terræ superficies ab eis induitur, et vestitur. Terra est religio, gramina eius sunt religiosi, qui verè ibi virtute caloris cœlestis. i. per inspirationem sancti spiritus generanť, et ad spūale nutrimentū sugunt. humorē religionis. i. gr̃am, et deuotionē doctrinā, et lectionem, et exincę
dentia folia. i. bonā locutionem, et prædicationē, et honestā cōuersationē, floręt et fructū etc. et se inuicē cōnectūt per charitatē, et dilectionē. Vna uni coniungit. Iob 41. Et sic terrā. i. religionē vestiunt, et adornāt p̃ moralem perfectionē. ¶Tā in herbis q̃ arboribus illud qd̃ est de humore superfluo, et de medulla ad p̃ductionem mittit foliorū. Sic verè tā in religiosis, q̃ in secularib: q̃n in medulla cordis est abundātia humoris. i. bonarum vel malarū affectionū, tunc exinde prorūpit foliorū. i. verborum exteriorum affluētia, et natura. Mat. 12. Ex abundātia cordis os loquit. ¶Quanto radix herbæ uel arboris in terra p̃fundius se infigit, tāto herba altius se exaltat, et diffusiuus se dilatat. Sic verè quanto radix cordis in terra. i. i statu infimo magis p̃fundať per humilitatem, tanto latius dilatatur per charitatem, et finaliter in cœlo altius eleuať ad æternā dignitatem, q̃a qui se humiliat, exaltabit. Mat. 23. et Iob 5. Ponit humiles i sublime, etc. ¶Q̃n gra- 4
men incipit germinare, tunc melius se multiplicat, et secundat si cōpressum fuerit, et mediocriter cōculcatum, si aūt p̃ libito crescere, et luxuriari permittit tunc de facili p̃rumpit in semē, et indurať, et suā perdit pulchritudinem, et decorē, vt dicit Plin. Sic verè q̃n hō primò incipit germinare per bona opera, tunc utile est ei vt ab alijs deprimať per tribulationes, et cōculceť. per cōtemptum, ne. s. superbiat aut p̃sumat. Nā q̃n p̃ libito voluntatis dimittit, tūc faciť in semen p̃dicationis erumpit, et luxuriať. s. ante tps, q̃a nimis cito alios vult docere, nō seipsum, et sic q̃nq; per p̃sumptionem uel alia pcā perdit decorem gr̃æ, et honestatis pulchritudinem, et uirorem. Egressus beſtię saltus conculcauerunt carduum. 4. Reg. 14. Vel dic, q̃ q̃n alię sit in germine iuuentutis, tunc verè utile est q̃ ab alijs cōculceť, et deprimať per correctionem, et tribulationem, et q̃ sub pedę teneať p̃ subiectionē, q̃a alias de facili nimis creſceret p̃ superbiā, deficcareť per auaritiā, et semen emitteret per luxuriā, et sic perderet uirorem pulchritudinis, et uirtutis. ió Thr. 3. Bonū est viro cum portauerit iugum ab adolescentia sua. ¶Herbæ 5
exterius in suis qualitatib. varianť ſm uarietatem humorum interiorum, & in suis virtutib. diuersimodè distinguunť. Sic verè opera exteriora ſm naturā humorum. i. affectionū cordis uarianť, q̃a ſm q̃ hō se gerit interius, ſm hoc operať et se disponit exterius. Vñ Eccl. 13. Cor hoīs immutat faciem eius, sive in bono, sive in malo. ¶Herbæ uariantur ſm situ. Nā 6
illæ quę nascunť in montib. et locis siccis, sunt breuiores, et graciliores, et sunt simpliciter cæteris meliores, et ad esum aīalium saniores. Herbę autem q̃ in palluſtrib. et vallib. oriūtur, sunt maiores, et grossiores, et longiores, tñ ad esum, et vsum aīalium minus sanæ, sicut dicit Isaac in dietis. Charissimi, mons est religio uel ecclesia, uallis est mundus. Nā illi, q̃ sunt in monte religionis, et statu perfectionis, licet sint minores et breuiores quo ad delicias, et diuitias t̃pales, tñ sūt cæteris meliores, et ad esum. i. ad imitationem apriores. Illi aūt qui in vallibus, et palluſtribus. i. in mūdo et mūdana p̃speritate versanť, licet sint maiores quo ad diuitias, tñ sunt grossiores per superbiā, et sicciores per auaritiā, et sic quo ad dandum nutrimentū bonorum exemplorū sunt alijs minus apti. Vel dic q̃ herbæ quæ sunt in monte religionis, sunt paupertas, pœnitētia deuotio, lectio. Herbæ aūt quæ sunt in valle. i. in mūdo, sunt diuitiæ, delicię et cętera mundi bona, quæ pro certo sunt aliis minus bona, et ad nutrimentum minus aptū. Vnde Eze. 34. In montib. Israel pascā eas, in herbis vi-
rētibus. ¶Inter herbas ſm Isaac in dietis, illa quæ vel cuius 7
radix nutrit, semen eius non est nutritiuum, sicut patet de rapa, cuius radix nutrit, non semen. Cuius autem semē nutrit, euis herba vel radix non est nutritiua, sicut patet de faba, cuius semen et non herba nutrit. Sic verè multi sunt quorum virtus nutritiua, i. virtus aliorum iuuatiua, et cōfortatiua est in semine, non in rebus, sicut sunt multi, qui semen prędicationis, cōsolationis et instructionis habēt bonum, quorum tñ reliquum corpus. i. quorum virtus, et vita nō proficit neque nutrit, sicut sunt hypoeritæ. Alij aūt sunt quorum corpus, et non semen. i. quorum facta et non verba sunt alijs nutrimenta, sicut sunt boni simplices, qui habent opera, et nō
verba. ¶Herba tempus austerum, vēt osum et pluuio sum di- 8
ligit, et in eo fortius cōualescit, vt dicit Beda. Sic verè herbę. i. vitia, et pcā, et male affectiones tunc fortius inualescunt, q̃n tempus. i. status est ventosus per honorum vanitatem, et pluuiosus per mundi prosperitatem. Sed verè q̃n status ho-

minis est frigidus per paupertatē, & aduersitatē, & siccº. s. ab humore tpalis prosperitatis, tunc herbæ. i. malæ affectiones, & pctā in eo minorant, extirpant, & deficcant. Iac. 1. Exsicca tū est fœnum &c. Vel per herbā intelligo fidem, q̄ pro certo plus proficit atq; valet, qñ conculcat ab infidelib. & qñ tempus per tribulationem est tempestuosum, sicut patet de tpe martyrum, vbi quanto tyranni magis seuiebāt, fides magis crescebat, quia sicut dr Exo. 1. Quanto Pharao magis oppri mebat filios Israel, tanto magis multiplicabant. Vel per herbam intelligo falsos amicos, qui abūdāt in tpe, & pluuia, p speritatis, deficiūt aūt in tpe aduersitatis. Diuitiæ addūt amicos plurimos, à paupere aūt, & hi quos habuerat, recesse-
9 rūt. Prou. 14. ¶ Gramē aūt ſm Dios. est quædam herba spālis, multum medicinalis, q̄ canis se purgaturus quærit, & come dit, & sic se purgat, sed ſm Pli. hoc ita cautè facit, p vix pōt ad humanam periciam peruenire. Ista est sacra scriptura, qui facit vitia purgare & euacuare, & iō canes. i. custodes. s. gregum prælati, istam debent præcipuè comedere, sed verè hoc
10 ita raro fit, p̄ non percipitur nec videtur, ¶ Herbæ quæ magis sunt nutritiuæ, & dulces, sunt vt cōiter minus medicinales, illæ aūt quæ sunt valde medicinales, non sunt vt communiter nutritiuæ, quia verē sunt insipidæ vel amaræ. Sic verè mundi bona quę corpus nutriunt, & impinguant, nullam dant animæ medicinam, bona autem spiritualia, quæ sunt animæ medicina, nullum dant corpori nutrimentum.

De Galbano. Cap. 72.

1 GAlbanū est gummi cuiusdā herbæ quæ dr ferula. Nā illa herba in ætate inciditur, & galbanum inde lachrymatur, & distillat. Gummi est odoriferum, & igneæ naturæ, & mirabiliter medicinale, & contra multos proficit passiones, ſm Pli. Plat. & Dios. Talis est eleemosyna, virtus pietatis, lachrymarum, & cōpassionis. Nā qñ arbos. i. hō scinditur p contritionem vel tpalem tribulationem, seu ēt per diuinam inspirationem, tunc emittit lachrymam per compunctionē, quia sicut dr Eccl. 22. Qui pūgit oculum, educet lachrymas. Vel etiam tūc exinde stillat gūmi fluidæ pietatis, quod pro certo est odoriferum per fāmositatem, & valet contra morbos oīum peccatorū, quia eleemosyna extinguit pctm. Eccl. 3. Virtutē ēt habet igneam, quia. s. oīa peccata exurit & cōsumit. Et sicut galbanū lenit, mitigat, menstrua prouocat, fœtum mortuum educit, venenosis resistit, sic pietas aliorum miserias mitigat atque lenit, menstrua etiam, & fœtus mortuos, idest interiora vitia & peccata prouocat & educit.

De Gutta seu hammoniaco. Cap. 73.

GVtta est gūmi vnius arboris, q̄ dr hammoniacū. Cuius arboris in ætate rami incidūntur, & lachryma quę inde defluit, medicinæ vsib. deputatur, odorem habet suauem sicut castoreum, virtutem etiam efficacem, & est candida, & pinguis sicut thus, & qñ frangitur, apparet interius candida, & gummosa virtutem habet dissoluendi, & laxandi, calida est in tertio gradu, vt dicunt Isid. Pli. & Dios. Talis est charitas, quæ virtutem habet igneā, & ardentē. Dissoluit. n. men tem per compassionem, & eam laxat per eleemosynarū largitionē gummosa est, & glutinosa. s. inter discordes per concordiā, & amorē, medicinalis est cōtra vitia, & pctā, & odorē bonæ famæ emittit &c. Oia delicta operit charitas. Prou. 10. Et hęc ab arbore Christo distillauit, & maximè qñ in ęsta tæ. i. in feruore passionis fuit fractus per mortē, & clauī, & lancea perforatus, quia tūc apparuit pcipuè charitas in anima. Vel per guttam intelligo pietatem, & expone sicut supra de galbano &c. Vel per guttam intelligo sanguinem Christi vel lachrymas, & compunctionem. Ideò de ista gutta dicit Ps. Mirrha, & guta, & casia à vestimentis tuis.

De Gariophylis. Cap. 74.

1 GAriophyli sūt fructus vnius arboris in India, calidi, & ficci in effectu, nigri coloris, suauis odoris, acuti saporis, & boni. Gariophylum qñ vngue premitur tunc sp aliqd emittit humiditatis, quia licet exterius sit siccū, interius, tñ est multum humidum subiectiuè, vt dicit Dios. Talis debet esse vir perfectus, & maximè prælatus, qa cum iste sit fructus arboris ecclesiæ ideò debet esse calidus per charitatem, siccus per castitatem, niger per pniam, & exteriorem humilitatem, odorosus per famositatem, acuti saporis p correctionis asperitatem, veruntū qñ vnguibus, i. aliorū miserijs præmitur, & instigatur, tūc debet emittere humorem, & dulco. & austerus per iustitiā, & rigorē, intus tñ debet esse mollis, & humidus per elemosynā, & dulcorem. Figura de arca testi,
2 in qua non tñ erat virga, sed etiā tabulæ cum mānа. Sic etiā in platis nō tñ debet esse virga correctionis, tabulæ discretionis, imò etiā mānа pietatis, & cōpassionis, vt dicat cum Ps. Miam & iudicium cantabo tibi. ¶ Gariophylum pressum
3 statim emittit humiditatem si sit bonum, debet seruari in loco temperato, nec nimis humido, nec nimis calido, qā cito desiccat, & in humido cōputrescit, in sicco verò arescit, vt dicit Dios. Diu seruat in temperato calore, nisi forte fuerit sophisticatum. s. p quinq; annos, sed si sophisticatum fuerit, vix vltra viginti dies durare poterit. Sic verè vir iustus statim, & pmit, & instigat precib. afflictorum, debet emittere humorē cōpassionis, & eleemosynarum largitatē. Et iste dē seruari i loco. i. in statu tēperato, vt. s. non sit nimis humidus, per prosperitatem, nec nimis siccus per paupertatē, qa facile quo ad bona operā, & virtutes. Nā post triennium decoplatum. i. post 30. annos fuit desiccatº per mortem, & sic humor eius. i. sanguis vel eius gra ad terrā. i. ad humanum genº descendit, & sic illud bonis operibus fœcundauit. Vel dic, q̄ genesta est vir iustus, q̄ oī tpe. i. hyeme tribulationis, & ī æsta te prosperitatis debet per gram virere, & terrā. i. societatem in qua est, suis exemplis fœcundare, & suis bonis verbis instruere, et docere. ¶ Genesta valet contra multas passiones,
4 quia eius elixatura menstrua restringit, et dentib. subuenit. Sic verè vir iustus etc. Dic, q̄ genesta est tribulatio, et pœnitentia, quæ licet sit amara, tñ medicinalis est, quia menstrua luxuriæ, et deliciarum stringit, & hæc in terra sterili. i. in viris pauperib. plus abundat. ¶ Genesta amara est et fœtida, si
5 cet viridis, et florida uideatur, et ista terram in qua plantat fœcundat, et ualet ad multam medicinā post tres annos desiccatur, et quia ad nullum valet ædificium, ignis tantum incendijs deputatur. Talis est hypocrita, amarus per murmurationem, fœtidus. s. coram Deo per interiorem corruptionem vel per luxuriam, et infectionem, licet sit viridis per honestam

ſm conuersationem. Hic. n. terram, & patriam in quā est, fœundat per suam bonam prædicationem, quia. s. alijs benè uere præcipit, quamuis ipse minimè benè viuat, cito tñ, & facilter siccatur, & destruitur per peccatum, & sic sua ficta honestas deperit, & pulchritudo, & quia non conuenit ad delicium Paradisi, idcircò infernalibus incendijs deputat. gnis datum est in escam. Ezec. 15.

De Grano in generali. Cap. 76.

GRanum est minima pars distincta, q̄ sit in plāta, sed gra num quāuis modicū quātitate, tñ maximum est virtu tem in quolibet grano est rō seminalis, & uirtus, qa pōt educere quolibet grano planta, & in quolibet est cortex & medulla. Talis est vir perfectus, quia verè quantum ad suam operationē, ipse est paruus, & minimus per humilitatē, cor
1 ram habet. i. exteriorem honestatem, medullā habet. i. interiorem pietatem vel charitatem, & sic in isto est rō semina lis principium virtutis, & doctrinæ vel prædicationis, p q̄ pōt producere. i. p q̄ pōt alios gnare in fide, & charitate. Per euangelium ego vos genui. Vel per rōnē seminalē intelligo charitatē, p q̄ planta. i. bona opera gnant. ¶ Grana ſm Arist. sūt de plantis, diuersimodè variant, quia quidā apparent in arbore, & sunt exposita, & aperta, vt in cumino, & fenicu lo, quidam aūt in thecis, & in folliculis includuntur, vt sunt fa ba, & similia, & q̄dā in suba carnosa continētur, vt pisa, & similia. Sic verè inter herbas spūales. i. hoies, quidā hnt gra nalopera, & exposita per boni exēpli dationē, quidam ea habent occulta, & recusa per humilitatē, & celationē, qui dicti i suba carnosa. i. i mollitie pietatis ea recludūt per beniguitatem, & deuotionem &c. Vel dic, q̄ hoium, quidā sūt aperti, & expositi. s. seculares, alij clausi, & inuoluti, s. religio si, & regulares, q̄ in thecis, & cōuentib. sunt inclusi sub clau sura statutorū, vel inter religiosos quidā sunt penitus inclu si, sicut eremitæ vel recluſi, vel carthusienses, alij aūt nō ex corde, sed ex parte, sicut cæteri, qui qñque exterius exeūt ad mundana, vt suis bonis exemplis seculares aliciant ad virtu tem. ¶ Grana inclusa variantur, quia licet oīa sint debitè ordinata, sunt tñ aliqua sine medio pariete cōiuncta, alia autē mediante pariete sunt distincta, alia aūt hnt parietem siccū & ligneū, sicut patet in nuce, alia aūt carnosum, sicut patet in malogranato, cuius grana per carnosas partes distinguū tur, ſm Arist. ibidem. Sic inter illos qui in cōuentib. sunt inclusi, quidam sunt immediatè cōiuncti per charitatē, & debi tè ordinati. Alij aūt p partes sunt distincti, & diuisi p partia
2 les affectio diuitiarum, quosdā aūt paries carnosus. i. affectio carnalium deliciarum separat, & seiungit. Vide 1. Re. 11. Separati sunt ita, & diuisi, vt non remanerent duo pariter. Bonitas aūt sine aliquo medio se cōiūgūt. Iuncti sunt pariter &c. Vel dic, q̄ quidam se amant nullo intermedio, sicut boni, & alij se cōiungunt, & diligunt aliquo intermedio. s. carnalita te vel diuitijs &c. sicut supra, quia sicut dr Luc. 6. Peccatores diligentes se diligunt. ¶ Grana variantur ſm formam, quia
3 alia rotunda, alia triangula, alia oblonga, alia quadrata, sed omne granum lōgū ſm per est in una parte assum, ſm Arist. ibidem. Sic verè boni variantur, quia quidam sunt rotundi per obedientiæ velocitatem, alij oblongi per perseuerātiæ longanimitatem alij quadrati per quatuor uirtutes cardinales, alij triangulares per tres virtutes theologicas. Adiunge illud si vis supra cum §. 1.

De Gith seu Nigella. Cap. 77.

GIth seu nigella est herba nigra, quæ cum frumento nascitur, quæ virtutem habet dissoluendi, & consumendi est. n. calida in tertio gradu, formā habet quasi triangularem, & in multa quātitate sumpta interficit comedentem, abortum etiam facit, & procurat, vt dicunt Dios. Plin. & Arist. Sic uerè cum tritico, idest cum uiris iustis in agro eccle sie, vel religionis est qñq; mixta nigella. i. aliquis insolens & peccator, qui nigri coloris dr quantum ad malam conuersationem, triangularis quantum ad mutabilem cōditionem, quia nunc in vno latere, nunc in alio. Et iste virtutem habet dissoluendi, & disiungendi, s. per charitatem fœderatos, per detractionem, & per uerborum uelationem, quia. s. verborū relatores, alios ab alijs separant, & disiūgūt, qa vir linguosus separat Principes. Prou. 16. Consumit. n. & occidit p detractionem, & diffamationem. Iste ēt quo ad mala exēpla est alijs mortiferus, si sumatur per imitationem vel per fuæ societatis frequentationem, quia. s. per sua mala verba & exē pla facit alios à fœtu boni cōcepti propositi abortire. ideò dr Esa. 59. Qui comederit de ouis eorū morietur. Vel dic, q̄ gith est bonus religiosus, niger per humilitatē, calidus per charitatem, triangulus per triplicem uirtutem, & multū me
2 dicinalis per uitæ, & doctrinæ, & exēpli sanctitatem. ¶ Gith est genus leguminis quod dulcorationis gratia spargitur in pane, & est herba calida, apertiua, dissolutiua, uirtutem habens plurimam medicinæ. Talis est pietas, quæ calefacit per charitatem dissoluit per compassionem, aperit per affectionem, & deuotionē, & ualet in medicina, s. cōtra uitia, & peccata, quia pietas ad omnia ualet 1. ad Tim. 4 Vel dic totum de charitate uel humilitate.

De Ilice. Cap. 78.

ILex est species quercus glandifera, cuius fructus ſm Plin. multas reficit nationes. Nam (vt dicit idem) antiquitus vi uebant hoies glande antequā usus frumenti esset iuuentus. Hic est mūdus, cuius fructus. s. diuitiæ, & deliciæ, multos nutriunt, & reficiunt, q̄a multi sunt qui tātummodo bonis tpa lib. nutriuntur, & maximè porci. i. delicioſi, & carnales. Anti qui ēt. i. patres veteris testi, istos fructus diligebant, & acquirebant. Patet in Abraham, Dauid, Salomone, Iob & cæteris, q̄ fuerunt dicissimi, & hoc, q̄a adhuc non uenerat usus fariseus. i. bonorum spūalium, & æternorū, nel usus ēt farisi. i. sacri altaris Christi. Sed verè quia modò possumus inuenire frumentum. i. delicias vitæ æternæ, & bona spūalia, vel ēt cor pus dñi in altari, ideò tales glādes. i. bona tpalia amplius comedere non debemus. Vel dic, q̄ far, & eucharistia &c. p oīa sicut supra. Vel dic, q̄ glandes sunt scientiæ legales vel phyſicæ, far aūt est scientia diuinæ, qua modò debemus uti, quia. s. quāuis nos alij dum essemus seculares, uteremur glādib. i. scientijs secularib. modò tñ qñ facti sumus religioſi, eccle siastici, & prælati, debemus uti ferre. i. scientia sacræ scripturæ. Ps. Adipe frumenti satiat te, &c. sicut supra Sapientia. n. modò ædificauit sibi domum. s. ecclesiæ, posuit mensam, miscuit uinū &c. Prou. 9. ¶ Ilex est arbor profundæ radicis, cor
2 ticis duri, & spissi, magnæ rotūditatis, famositatis, & umbrositatis, magnæ est ēt soliditatis, & impurribilis firmitatis, ſm Pli. Talis est per oīa uir perfectus, & maximè prælatus, quia radices fidei dēt hre profundas, & benè fixas, & fōmas, cor ticem ēt. i. exteriorem apparentiā debet hre grossam, & rudē, q̄a nō debet esse in vestib. curioſus ultra q̄, deceat exigētiā sui status. Debet etiā esse ramoſus per bonas affectiones, fœcundus p bonas operationes, umbroſus p. bonorū exemplorum dationes, & p tpaliū beneficiorū consolationes, q̄a umbra eius. i. eminētia sui status, debet uiatores recreare, et cōfortare vel umbra. i. bonis suis tpalib. debet pauperes cō fortare, vt dicatur illud Dan. 4. q̄ sub umbra eius habitabāt oēs bestiæ terræ. Et hic debet esse ſolidus per constantię firmitatem, et imputribilis p p̄seuerantię longanimitatem, q̄a nunq̄ debet putrefieri per pctm. Cinterrūpendo bonā vitā, et sanctitatē. Vñ Amos 2. Altitudo cedrorū altitudo eius, et
3 fortis ipse quaſi quercus etc. ¶ Ilex est lignū forte, durabile, et quaſi imputridè. Nā truncus eius sub aqua, et terra defoſsus, i ſolitudinē, lapidis indurat, et quāto lōgius ibi steterit, tāto efficit magis durus, et iō de talib. lignis ſolebāt i tēplis deorū, et in palatijs regū fieri imagines, et columnę, vt dicit Pli. Talis dēt esse bonus Chriſianus, et maximè ecclesiasticus, q̄a verè dēt esse fortis p firmitatē, et cōstantiā, durabilis, et imputribilis p perseuerātiā. Nā licet in aqua, et fluxu tribulationū positus fuerit, nūquā tñ dēt isti putrefieri p impatiētiā vel murmurationē, vel aliud pctm, sed magis p firmitatē cōstātiæ fortius indurari. Iob 38. In similitudinē lapidis durant aquæ. Et iō de talib. viris perfectis, fortib. et ad tributiones duratis, fiebant anti quitus in templo Dei. i. in ecclesia, imagines et columnæ. i. prælati, qui debent esse imagines representantes vitā sanctorum per suā bonā uitā, et debent esse columnæ. s. Chri ædificium sustentādo. Figura Exo. 26. ubi in tēplo tabernaculi erāt columnę de cedro etc. Vide et expone. Vel uide de duabus columnis 3. Reg. 7. et 2. Paral. 4.

De Iunipero. Cap. 79.

1 IVnipero est arbor aspera, & pungitiua, in locis desertis, & inc ultis crescens, & dr iuniperus ẽm Isid. quasi gignẽs ignem, à pyr græcè, quod est ignis latinè. Nam ignis qui sub eius cinere fuerit absconditus, sine extinctione durat quandoq; per annũ, vt dicit Isid. Talis arbor est mũdus, cuius folia aculeata sunt diuitiæ, quæ mentem lacerant atq; pungũt, vmbra eius est eminentia tpalis. Est ergo mũdus arbor aspera, q̃a verè suæ tribulationes, & labores, timores pariter, & dolores ipsum faciunt asperũ, & pungentẽ. Nã folia.i. diuitię mundi spinosæ sunt, quia.s. cor lacerant sicut spinę, & iõ ista arbor.s. mũdus, & eius affectio, nõ crescit nisi in locis sterilib. & incultis.i. in corde, & desiderio hoium pctõrũ, vbi ꝓ certo quotidie renouat, & crescit, & ubi radicaliter ꝓ amorem plantatur.i. in mundi pctõrib. & iniquis. Vnde de Helia dr 3. Re. 19. q̃ dormiebat sub vmbra vnius Iuniperi. Quia verè mundani dormiunt, & quiescunt sub vmbra ẽminẽtiæ tẽporalis. Et pro certo ista arbor optimè seruat ignẽ, s. cupiditatis, & carnalitatis, quia verè mũdus vel mũdana prosperitas ignẽ auaritiæ, & luxuriæ diu nutrit, quia sicut dr Esa. vlt. Ignis eorũ non extinguetur. Vel dic, q̃ Iuniperus est caro, q̃ pro certo spinosa est quo ad stimulos tentationũ, & hæc ꝓ certo ignem luxuriæ gñat atq; nutrit. Ber. super Cãtica sermone 48. Spinæ in terra sunt, in aere sunt, in carne tua sunt. versari ergo in his, & non lædi diuinæ est potentiæ non humanæ. Vel ista arbor significat diuitias, q̃ re vera ignẽ auaritiæ inextinguibilem sp seruant. Spinosæ ẽt sunt, q̃a.s.p sollicitudines pungunt, & lacerãt cor humanum, qũ tũ hõ eis bene vtitur, vtiles sunt ad spũales medicinas, & ad fugandũ serpentes.i. dæmones & pctã. Dan. 4. Pctã tua eleemosynis redime. De tali Iunipero dr in figura 1. Re. 19. q̃ cũ Helias dormiret sub vmbra vnius Iuniperi, venit quidã angelus qui excitauit eũ & ostendit ei panẽ, & aquã, & misit eũ ad montẽ Dei Oreb.i. ad Paradisum, q̃a re vera Deus nolens, q̃ nos dormiamus sub umbra Iuniperi.i. in amore tpaliũ, excitat nos quotidie per scripturæ, & q̃ comedamus panẽ, & aquã per corporalẽ abstinentiã, & ad montẽ Dei Oreb.i. ad Paradisum, q̃ citius properemus incitat, à quo vtiq; somno quidã nolunt excitari, sed in vmbra ista cõtinuè volunt delectari. vnde Iob 30. Radix Iuniperorũ erat cibus eorum, & esse sub
2 sentib, delicias computabant. ¶Iuniperus est arbor spinosa nunquã perdens uirorẽ multum calida. s.in tertio gradu, & iõ in cinere ignẽ per annum seruat inextinguibilẽ. Iõ Iuniperus quasi gignens pyr.i. ignem dr, quia pyr græcè ignis latinè nuncupatur. in desertis locis nascit habens fructus seu baccas in medicinæ vsib. efficaces. vmbrã ẽt eius serpẽtes fugiunt, & declinant, ẽm Pl. Talis est crux, quia verè aspera est, et spinosa, uiridis, et decora pio cordi, et ei⁹ vmbrã. i. memoriã fugiunt dæmones vel serpentes, et ignẽ charitatis seruat et accendit, q̃a verè per considerationem passionis, et crucis cordis charitas inflammatur. Sed m ligna sy luæ exardẽscit ignis. Eccl. 28. Vel dic, q̃ Iuniperus est vir perfectus, omni tpe virẽs per honestatẽ, calidus per charitatẽ. Nã qũ incinerat ꝓ humilitatem, s. qũ in se cõsiderat cinerẽ, et pulverẽ, tunc ignẽ charitatis in se seruat diutius, et custodit. Humilitas. n. est custos charitatis. Hic ẽt est spinosus, et asper ꝓ pnię austeritatẽ, et fructⁿ eius. i. bona opera sunt medicina. s. quãtum ad bona exẽpla q̃ alijs tribuũt, et serpẽtes. i. mali hoies fugiunt, et declinant umbrã eius. i. exemplum, et societatẽ, quia sicut dr Prou. 29. Deprehenduntur impij eos qui recta sunt uia. Et isti in deserto pniæ, et paupertatis gñantur, et morantur, et folia eorum. i. verba sunt acuta per correctionẽ etc. Vel dic, q̃ Iuniperus est status pniæ vel religionis, pũgitiuus per austeritatem, virens per honestatem, calens per charitatem, et ignem charitatis seruans per perseuerantiæ longanimitatẽ, et hæc in sterili terra. i. in' pauperib. cõsueuit abundare, q̃a. s. mali non curant de pnia uel religione, imò serpentes. i. mundi pctõres ipsam refugiunt, et abhorrent. Vel per Iuniperum intelligo asperã correctionem, q̃ serpentes. i. mali fugiunt, et declinant, q̃a nõ amat pestilens eum q̃ se corripit. Prou. 15. Vel dic, q̃ Iuniperus est pctõr, q̃ in deserto mundi huius inuenitur nirens per asperitatem, et folia eius. i. verba pungitiua sunt per detractionem, et iniuriã, et ignem carnalitatis, et crudelitatis, et cupiditatis seruat, et continet incessanter. Vel dic, q̃ Iuniperus est detractor cuius folia, et verba sunt pungitiua, et licet vireat per honestatem, tñ calidus per irã, crudelitatem vel cupiditatem etc. Vel dic, q̃ Iuniperus est mala vetula, quæ cum iam sit quasi cinerem renata, et accedit, s. in iuuenculis quas decipit, et iõ Iuniperus dr quasi gignens ignem, q̃a luxuriosi vel malæ uetulæ ignem concupiscentiæ suis malis dictis, et exemplis in alijs seruãt, et inducunt, dicentes illũd Lu. 12. Ignem ueni mittere in terram. Vel applica contra senes luxuriosos, et auaros, incineratos, et desiccatos, quorum cõcupiscentia nõn põt extingui Sap. vlt. Ignis in aqua ualebat supra suam virtutem.

De Isopo, seu hyssopo, vt præcipiunt alij scribendum. Cap. 80.

1 ISoppus est herba modico inter petras nascens, mundificatiua pectoris, et pulmonis, vnde apud veteres ẽm Plin non reputabant bene purificatos, nisi Isopo aspergerentur qñ in delubra intrabant, virtutis est magnæ in medicina, et põt Isopus corripi uel ꝓduci. Talis ẽ pnia vel humilitas, q̃a verè pectus, i. conscìam, et intellectum pulmonem. i. uoluntatem et affectionem purificat, et depurat à cunctis sordib. pctõrum, et iõ si templum uel delubrũ æterni numinis volumus introire, pro certo necesse est, q̃ Isopo pniæ uel humilitatis, et aqua lachrymarum, et aqua gratiæ, et pietatis primitus aspergamur. Figura Leu. 14. vbi dr, q̃ ad hoc, q̃ leprosus de castris eiectus, ad societatem reuertereturaliorũ, necesse erat, q̃ Isopo, aqua et sanguine aspergeret. Sic verè ad hoc, q̃ leprosus pctõr de societate Dei et angelorũ eiectus, possit ibi redire finaliter ad Paradisum euolando verè necesse est, q̃ aspergatur per deuotionem aqua fluidę compassionis, & sãguine. i. memoria dñicæ passionis, et Isopo humilitatis, et subiectionis, uel pniæ, et afflictionis, iõ Ps. Asperges me dne Isopo, et mundabor, leuabis me, et super niuem dealbabor. Et hæc herba valet ad multiplicem medicinã, s. contra uitia, et peccata. Vel dic, q̃ Isopus cuius vis præcipua est in flore, est vir iustus, qui flore honestæ conuersationis pollere debet, et hic est modicus per humilitatem inter petras. i. in duritia pœnitentiæ nascens per austeritatem, et mundificatiuus est aliorum per uitæ doctrinæ, et exempli sanctitatem. Et expone ſi vis de Christo, et de quolibet sctõ.

De Hyacintho, nam ita scribendum erat. Cap. 81.

1 IAcinthus est herba coloris cœlestis, sed florẽ habet purpureum, et nomen accepit (ẽm Isid.) à quodam iuuene sic dicto, qui colligendo flores purpureos, mortuus est. similis est autem violæ in floribus & radice. Iacinthus est anima sancta, quæ est cœlestis coloris quo ad cõscientiæ puritatẽ, florem etiã affectionis habet paupertatem per charitatẽ, et iõ in colligendo tales flores, i. in congregando animas, per prædicationem ad horreum Paradisi, iuuenis gratiosissimus Christus mortuus est, & occisus. Figura Mat. 21. vbi dum filius patrisfamilias veniret ad vineam ad colligendũ uuas, occisus est a bagricolis. Sic Christus Dei filius dum fructus vineæ ecclesię, i. aũas in mundo colligeret, ipsum, mali agricolæ, s. Iudæi occiderunt. ¶Iacinthus est coloris cęlestis, pura coloris sanguinei, coccus coloris ignei, byssus aũt coloris est niuei, & de istis quatuor composita fuerunt oĩa facerdotum vel tabernaculi vestimenta, sicut dr Exo. 25. et de inceps. Re vera charissimi isti quatuor colores significant quatuor virtutes cardinales. Nam Iacinthus est prudentia, quæ magis pertinet ad cœlestem, et spiritualem naturam. Purpura est iustitia, quæ aliquando facit sanguinis effusionem. Coccus est fortitudo, q̃a ignis est fortissimum elementum, ita ꝓ oĩa alia vir, superat et consumit. Byssus est temperantia, q̃. s. continet albedinem innocentiæ, et castitatis. Vel dic ꝓ coccus est ardens charitas, purpura mollis, et sanguinea pietas, byssus est castitas, et Iacinthus est honestas, q̃ est coloris cęlestis, q̃a nostra conuersatio in cęlis est. ad Philip. 3. Istis omnibus virtutibus debent esse induti sacerdotes, et Christo seruientes, ideò Ezech. 16. Ornaui te purpura cinxi te byſſo, calciani te iacintho, vestiui te multis coloribus.

De

De Iusquiamo seu hyoscyamo secundum peritiores. Cap. 82.

1 IVsquiamus est herba pestifera & venenosa, somnũ prouocans, & mortẽ inducẽs, si quis ea indebitè vsus fuerit. Nam comesta vel bibita mẽtẽ alienat, & inducit insaniã & furorẽ. semẽ eius est nigrum, mortiferum & pessimum. somnum. inducit, & præ frigiditate calorem extinguit, ut dicit Isid. & Dios. flores habens purpureos seu albos. Talis est per oĩa mũdus, quia verè ipse est pestifer, & uenenosus. licet habeat flores albos, & purpureos. i. licet videat exterius pulcher, & delectabilis, floridus & ornatus, illis tñ qui indiscretè eo vtuntur, s. fatuis pctõrib. qui ipsum diligũt, & affectant, est mortiferus, & nociuus. Inducit. n. infamiã iactãtię, & vanæ gloriæ, furorẽ ẽt iracũdiæ, & somnũ delectationis carnalis, & luxuriæ, & tandẽ mortẽ æternam, quia verè mũdus primò facit fatuos dormire in delicijs, demũ eos interficit, & occidit, & calorem charitatis extinguens, vita gręs priuat eos. Vnde Esa. 59. Qui comederit de ouis eorum morietur. Semen aũt istius seu fructus. s. mundi diuitiæ, est ꝑcipuè venenosus, mortiferus, & nociuus. Vñ 1. ad Tim. 6. Admone diuites huius seculi nõ sperare incerto diuitiarũ, quæ merito hoiem interitũ. ¶Licet iusquiamus sit venenosa, vt cõmunis ipsa multũ est medicinalis ei q̃ ea debitè nouit vti. Sic verè licet mũdus sit malus, qui tñ vult eo bñ vti, vtilis, & pfectus inuenitur. Vitiũ. n. nõ est in opib. sed in vsu, ẽm Hier. ¶Iusquiamus ẽ herba habẽs folia pinguia, mollia, lata, & magna flores purpureos, & albos, semẽ nigrũ, & mortiferum & quasi oibus aĩalib. venenosum, ẽm Dios. & Isid. Talis est luxuriosus, quia folia eius. i. exterior cõuersatio mollis est, & delicata, pinguis, & carnalis. Flores ẽt eius. i. exteriora vestimenta sunt purpurea vel alba. i. preciosa & curiosa, q̃a isti cõsueuerunt esse curiosi. Semen aũt eius. i. sua mala verba, & opera, & exempla quę seminat vndequaque, alijs sunt venenosa ꝓ malum exemplũ, & per malã suggestionẽ. Cõstat. n. ꝓ per uerba & exempla taliũ multi spũaliter, & æternaliter moriũtur. Vel dic, q̃ hic est hereticus, qui licet habeat flores conuersationis pulchros, folia ẽt loquutionis molia & pia, semẽ tñ ipsius. i. doctrina comedentib. i. credentib. est venenosũ, quia comedentes, i. audientes per errores inuenenat, & occidit, quia sicut dr 1. ad Cor. 15. Corrumpunt bonos mores colloquia praua. ¶Iusquiamus habet semen venenosũ, & herba est mortifera in Perside vel Aegypto, vt cõiter, venenũ in Hierusalem uel Iudæa põt innocuè mãducari, ẽm Ori. Sic verè licet hõ sit peccator & uitiosus, & ꝓ mala verba & exempla alijs venenosus, & perniciosus, tñ qñ est ī Hierusalẽ (quæ interpretatur pacifica). i in' bona societate & pacifica, tũc bonus & innocuus inuenitur. In terra bona plãtata est, vt faciat fructũ. Eze. 17. Vel dic, q̃ licet hõ in mundo fuerit venenosus, tñ qñ conuertitur ad Hierusalẽ. i. ad religionẽ vel statum ecclesiasticum, tũc ibi innocuus debet effici seu bonus. ¶Iusquiami semen cibus est passerum, tñ est mors omnibus aĩalib. aliorũ, rõ est, q̃a ẽm Arist. venæ passerum sunt strictæ, & ideò fumus iusquiami nõ põt transire de stomacho ad cor, per quas, fumus iste mortiferus ad cor ascendit, & ita cor mortificat, & occidit. Sic verè diuitiæ quãuis sint venenosæ, & nociuæ aĩalibus. i. illis, qui habent venas conscìæ laxas, & qui conscientiam habent largam (& hoc quia in talibus fumus iusquiami. i. amor diuitiarũ ascendit ad cor, & ipsum per auaritiã inficit & corrũpit) passerib. tñ. i. illis qui habent venas strictas, i. conscientiam strictam, non nocet, & hoc quia fumus iste, s. amor diuitiarum, ad cor eorum nõ ascendit. Vnde isti habent iusquiamum in stomacho non in corde. i. isti habent diuitias non in animo sed in domo, iuxta illud Psal. Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere.

De Kastanea. Cap. 83.

1 KAstanea est arbor multum vtilis, quia lignũ valet ad ædificiũ, fructus eius ad cibum, & folia cum cortice ad medicinam, & si Kastanea est excisa, iterũ reuenit, & crescit, ẽm Isid. Talis est vir iustus, quia lignũ. i. interior anima valet ad ędificandum ciuitatem Hierusalem. i. Paradisum, & fructibus eius. i. opera, folia eius. i. verba, cortex eius. i. conuersatio, & exempla valẽt alijs ad eos spũaliter nutriendos, & medicãdos. Erunt fructus eius in cibum &c. Ezec. 47. ¶Fructus Kastaneæ ī quadã theca exterius spinosa, & aspera sunt inclusi, intus aũt iterum quadã pelle nigra sunt cooperti, calidi sunt, & sicci, dulces, & nutritiui, & maximè qñ sunt in aqua vel igne cocti. Theca ista est religio, quę exterius est spinosa per pniæ asperitatẽ. fructus sunt religiosi, q̃ intus sunt sub pelle nigra. i. sub humilitate, & sub nigra pelle. i. sub humili habitu, & conuersatione, q̃ maximè expone de monachis nigris, sub ista dico pelle dẽnt esse albi ꝓ castitatẽ, calidi per charitatẽ, sicci per abstinentiæ austeritatẽ, dulces ꝓ benignitatem, nutritiui ꝓ uitæ, doctrinæ, et exẽpli sanctitatẽ, et maximè qñ ī igne charitatis vel in camino tribulationis, et paupertatis, vel in aqua deuotionis, et pietatis cocti fuerint uel bulliti, q̃a tunc melius proficiũt comedẽti. i. imitanti. Ps. Trãsiuimus p ignẽ et aquã. Vel si uis expone de quolibet iusto, et ꝓ exteriorẽ corticẽ intelligo asperã cõuersationẽ etc. ¶Qñ Kastanea in igne decoquit, sp est incidẽda in 3
vna parte, et aliqd de cortice sibi mouẽdũ, vt sic fumus per ignẽ gñatus valeat euaporare, alioquin ab igne resiliet, et tonitrũ faciet, et clamorẽ, et ita cõminuet, et confringet, q̃ ad nihil amplius vtilis erit. Sic verè qñ hõ in igne paupertatis, et aduersitatis coquit, et assat, oportet q̃ sit apertⁿ ꝓ cordis desiderij, et affectionẽ, et fumus oronis exinde expiret, et exeat ꝓ deuotionẽ, et sic nõ franget ꝓ impatientiã, et desperationẽ, sed coquet ꝓ correctionẽ, et cõuersionẽ, et emẽdationem, nisi aũt taliter apertus fuerit, arq; talr fumauerit, tunc ignis istius. s. paupertatis uel aduersitatis violentiã abhorrebit, et eũ si põt deseret, et dimittet, et ad prosperitatẽ statim si põt trãsibit, sicut patet in multis mẽdicantibus, q̃ ad religiones diuites trãseunt, vt ignis tribulationis nõ sentiãt nocumẽtũ. Iste ẽt sic ignitus clamabit, et tonabit ꝓ impatientiã, et murmurationẽ, et frangẽt, et cõminuet per desperationẽ. Nã qñ hõ in tribulatione positus nõ est apertus per spem, et desideriũ ęternorũ, et nõ fumat per oronẽ, faciẽt dissipat ꝓ murmur, et desperationẽ, et iõ bonũ est hr̃e hmõi fumum. Vnde Leu. 16. Nõ morietur operiẽte fumo oraculũ. Vel dic, q̃ ignis est religo vel fides, exitus aũt, et exilitio est apostasia etc. sicut supra. ¶Kastanea in igne posita, eius sũba 4
dilatatur, rarefit, et elargatur, et iõ pellis eius nõ põt eã continere, nec loci sui arctitudo ipsam includere uel tenere, et ideò nisi fiat sibi uia in pelle per apertionẽ, uiolẽter exit pellem rumpendo, et exterius profilit, cõminuitur, frangit atque perit. Sic uerè qñq; accidit q̃ hõ existẽs in pelle sua. i. in statu arcto religionis inflammatus, igne cupiditatis uel carnalitatis, per mala desideria dilatatur, et iõ abhorrẽs esse in tã arcto loco, et ni tam humili statu, rumpit pellem. i. ob seruantiam regularem, et exterius exit apostata, et recedit, et ideò vile est, q̃ talib. aperiatur exitus, et uia, et detur eis licentia transeundi ad alios status, vel q̃ promoueãtur ad ali
qua beneficia exteriora, ne forte per apostasiam totum rũpant. Vel dic, q̃ Kastanea est ambitiosus, qui per appellationes, et rixas totũ collegium destruit, vt possit exterius promoueri. Apo. 9. Exiuit fumus quasi fornacis magnæ.

De Lauro. Cap. 84.

1 LAurus, quæ alio nomine dr daphne, est arbor multum aromatica, q̃ nunquã deponit uiriditatem, q̃a æstate, et hyeme sp uiret, et hæc (ut credit uulgus) sola inter arbores ictum fulminis nõ incurrit, nec ab eo percutitur uel crematur. Folia eius, et fructus utiles sunt medicinæ. Nã de baccis eius elicit oleũ, qđ ualet cõtra multas, et maximè frigidas passiones, vt dicunt Isid. et Dios. Talis est ꝓ oĩa uir pfectus, q̃a odoriferus est per famositatem, sp uiridis per honestatẽ, quia. s. nec in ęstate prosperitatis, nec in hyeme aduersitatis deponit uirorem floridæ uenustatis, et folia suæ loquutionis, fructus suæ tpalis possessionis sunt alijs medicina, q̃a verè boni suis uerbis sciũt tristes cõfortare, et suis diuitijs pauperes sustẽtare. Nã de diuitijs et baccis suis oleũ pietatis, et eleemosynę eliquat, à quo pauperũ calamitas medicat, et iõ tales soli fulmẽ ſniæ æterni iudicis nõ sẽtiẽt, nec ab eo lędẽtur uel percutient, q̃a soli misericordes à iudice æterno recipiunt, sicut dr Mat. 15. Venite etc. Nã vt dr Mat. 5. Beati misericordes, q̃a ipsi miam cõsequent. ¶Laurus antiquit⁹ voca 2
bat laudus à laude, eo ꝓ uictores lauro coronabant, et cum laude recipiebant. hæc arbor nõ fulminatur, ẽm Pli. 15. c. 30.

Vnde terra vbi lauri sunt plātatæ, vel domus vbi in ædificio sunt insertæ, à fulmine tuta manet, & iō Cęsares manere solebāt sub lauro tpe tēpestatis, qđ bene supponit Ouid. lib. 1. Met. vbi inducit Phębū loquētē lauro, sic postib. augustis eadē fidissima custos. Ante fores stabis mediāq; tuebere querc̄ū. ¶Fuit ēt laurus ī tāto honore apud ueteres, ꝙ eā expēderenon licebat in vsus inhonestos. Nā (vt dicit) magno Ioui, & Apollini fuit à principio cōsecrata. Talis ē arbor crucis, q̄ uerè ista dī à laude, q̄a. s. laudari dēr extolli. Ista. n. est triūphus, & corona certātiū cōtra vitia, & tentationes, & tribulationes, q̄a nullus pōt acquirere Paradisi gloriā, nisi p uirtutē crucis. Ista. n. ē Ioui magno. i. Deo patri, & Apollini seu Soli. i. Chrō specialr dedicata, & ista resistit fulmini. i. diabolicę tentationi, vel ętern̄ę tribulationi, q̄a verè terra cordis, & domus conscię in qua arbor ista fuerit seminata vel plantata p deuotionē, & fiduciā, & passionis cōpassionē, nūquā à fulmine ætern̄æ mortis, & futuræ iudicis sn̄iæ feriet, nec ēt è fulmine. i. ab hostis tētationibus, vel mūdi tribulationibus destruet̄, & iō Cęsares, & reges. i. uiri iusti q̄ se cedūt per pniam atq; regunt, dñt sua lauro. i. sub crucis memoria permanere, quotiēs tēpestatē tētationis vel tribulationis viderint imminere, vt sic uirtute ipsius liberent̄, iuxta illud Gen. 18. Lauent̄ pedes vestri, & requiescite sub arbore. Sed de hoc
4 vide inf. lib. 14. c. 63. §. 17. & infra lib. 15. c. 2. §. 4. ¶Laurus in vi
les vsus dudū nō expendebat, sed in magnis honorib. habebat, & est arbor sp virens &c. Sic verèuir iustus nō dēt se exponere vel occupare in uilib. vsib. i. in administratione rerū tpaliū, & maximè religiosus, & q̄a dudū hoc nō faciebāt, iō
5 tunc honorabant̄ à secularibus, sed nunc ecōuerso, cā contraria, & istī dēnt virere, &c. sicut supra §. 1. ¶Laurus ſm opinionē antiquorū valebat ad resp̄sa diuina accipienda. Vñ sine lauri p̄sentia Apollo nullatenus rndebat, ſm Pl. Sic verè qñ nos petimus aliquid ab Apolline. i. à sole, s. à Chro p oronē, si volumus ꝙ nobis rndeat p̄cum nr̄arum exauditionē, & p suæ gr̄æ largitionē, necesse est, ꝙ laurū. i. crucis & passionis memoriā habeamus, & sic obtinebimus qđ rogamus. Figura Gen. 25. ſm magistrū historiarū, vbi dr, ꝙ Rebecca volens hre diuinum respōsum, accipit tripodē. i. laurū, & supposuit eapiti suo, & agno casto incubuit, & sic visiones veras vidit. Sic verè nos dēmus laurum. i. memoriā crucis assumere, & agno casto. i. virtuti castitatis incūbere, & sic à Deo
6 impetrabimus qđ oramus. Ps. Habe fiduciā in dño, & dabit tibi petitiones cordis tui. ¶Narrat Plin. lib. 15. c. 30. ꝙ Cæsar Augustus semel sub lauro spatiabat. Aquila aūt de cęlo ī gremiū eius dimisit cadere vnā gallinā albissimam, q̄ in ore suo portabat ramū lauri onustū baccis, q̄ de cōsilio augurū fuit plātatus, & exinde uenit laurorū sylua, de qua Imperatores Romani post triumphū sp fuerūt postmodum coronati. Per laurū q̄ sp viret, de qua coronabant̄ dudum victores, intelligo sp uirentē immarcessibilem gloriā Paradisi, q̄ victorū uictoriorum, & tribulationū est sine dubio ꝑmium & corona. Per Cęsarem intelligo genus humanum, per gallinā Dei filiū, p Aquilā Deū patrem. Qñ ergo Cęsar. i. genus humanum dudū requiescebat sub lauro. i. sub spe gloriæ Paradisi, tunc Aquila Deus pater misit gallinā albam. i. filium suum incarnatum, candore castitatis, & innocentiæ reuirentē, q̄ pro certo in ore suo portabat grana lauri. i. verba, & doctrinā de gloria Paradisi, dicens Regnū Dei appropinquabit. Mat. 4. &c. similia, & iō talia grana. i. doctrina Chri, hodie sūt plātata ī horto ecclesiæ, ita ꝙ iā multum ibi inuenīt de lauro. i. de spe futuræ gloriæ, ex qua victores finalr coronant̄. Apo. 6. Data est ei corona, & exiuit uincēs ut uinceret, data. i. ꝑmissa. Vel dic ꝙ laurus est crux, Imperator, q̄ sub ea recubuit, est Chrs ibi crucifixus, Aquila est diabolus, gremium Chri est religio vel ecclesia uel eius protectio, gallina est vir iustus albus per castitatē, ferens laurum. i. crucē in ore p deuotionē, & inuocationem. Qñ ergo Aquila. i. diabolus vel mundus inuenit tales gallinas. i. viros perfectos, & cruci deuotos, ipse pro certo nō lædit eos, q̄a nō pōt, imò in gremio Imperatoris Chri. i. in statu ecclesiæ uel religionis ipsos illæsos deserit, abijcit & dimittit, vbi à Chro fouentur, & proteguntur. Vel dic, ꝙ gallina est beata Virgo, quæ fuit albissima, & castissima, quę verè ab Aquila. i. à Deo patre ad Cæsarē fuit missa. i. ad humanum genus, q̄ pro certo ramū lauri. i. Dei filiū per beatā incarnationem protulit, qui baccas. i. fructus, verba & opera pietatis, & finaliter ętern̄æ uoluptatis hoībus apportabit, & sic uictores. i. de mundi tribulationib. & vitijs triumphantes honorauit. & eos finaliter coronauit. Et iō ista gallina est figurata in columba quæ uenit ad arcā vesperę, ramū oliuæ uiridis portās secum. Sic uerè charissimi colūba. i. mitissima beata Virgo, venit in mūdi vesperę ad arcā eccl̄iæ militantis, & ramū oliuę viridis. i. sacro sanctū corpus Dei secū tulit. Vel p arcā intelligo tēplum, Per Noe Symeonē &c. Ista etiā pōt dici de beatissima Virgine gallina, & mēsa. q̄ nos continuè sub alis suæ mīæ fouet, quia pro certo ista hodie ad cę
farem. i. ad pētōrem sibi deuotum per Aquilā. i. Chrm quotidie mititur, s. ei gr̄am & uirtutis impetrando, sibiq; per eam laurus. i. victoria cōtra vitia, & baccæ. i. spūalia alia bificia conferunt̄. Lu. 19. Gallina cōgregat pullos suos sub alis. ¶Se- 1
cūdum Pli. lib. 17. c. fi., ꝓpè pontū iuxta tumulum Amici regis Bebrycum interfecti est laurus, q̄ dr insana, & hoc iō (vt ait) quia si quis ramum de ea in nauem poneret, tēpestas statim insurgebat, quousq; eijceret̄. Si qđ (inquit) ex ea decerptum inferat nauibus iurgia fiunt donec eijciatur. Pro certo tales lauri. i. insani sunt hodie in mūdo multi. Suiri litigiosi, impatientes & brigosi, detractores, accusatores & seditiosi, q̄a. s. tales in quacunq; naue. i. in quacūq; religione, societate, collegio uel patria fuerint, solēt tēpestates, & iurgia suscitare, charitatē turbare, lites & discordias gnare. Prou. 17. Sēper iurgia quærit malus. Angelus aūt crudelis mittet̄ cōtra eum. Necesse est ergo ꝙ tales eijciant̄ & caueant̄, & ꝙ eorum societas declinetur, vt pax, & trā quillitas generet̄ur. Figurati in Iona, quo in naui manente tēpestas, pax electo fiebat. Ione 2. Sed de hoc vide infra in loco suo lib. 16. Vnde Prou. 22. Eijce derisorē, & exibit cū eo iurgiū, cessabuntq; lites & cōtumelię. Vel dic, ꝙ talis laurus est inuidia, q̄ vbicunq; fuerit, est brigosa, &c. vt supra, & sic de alijs uitijs. Defficu nata in lauro vide de mirabilib. ꝑdigiorū, & arborum infra lib. 14.

De Lentisco. Cap. 85.

LEntiscus seu cinus arbor est medicinalis calida & sicca, 1
folia eius labiorum sciſſuras & alia vlcera cōglutinant, & reiungunt, fructus eius oleum desiccat, & correx eius resinam quæ mastiche dr, quæ multas habet uirtutes. Nā in æstate cortex scindit̄, & sic mastiche distillat, & habet mastiche uirtutem consolidatiuam, & coniunctiuam, quia resolutra coniungit, & cōsolidat q̄cquid tāgit, gēmas fractas, uirtutē habet purificandi &c. multa. Hæc arbor est Christus ramosus per bonas affectiones, medicinalis per bonas operationes, calidus. n. est per charitatem, siccus per pœnitentiæ austeritatem. Nam folia eius. i. uerba hūt uim coniunctiuam & cōsolidatiuam. fabiorum. i. verborum aliorum, quia si labia nostra sunt ulcerosa per insolentiā, & leuitatem, adhibeamus folia cini. i. verba Chri, cogitādo. s. qualiter, & qūo est locutus, & sic poterimus sanare verba nra. Folia eius ad sanitatē. Eze. 47. Fructus eius. i. ipsius opera distillant pro certo oleū pietatis, quia oīa Christi opera affluunt pietate. Patet de Zacheo Lu. 19. de Magdalena Lu. 7. de adultera Io. 8. Manus meæ distillauerunt Myrrha. Can. 5. Cortex ēt eius. i. sui corporis humanitas mastichem. i. suum preciosum sanguinē nobis fudit, qūi. in ęstate & feruore passionis scissus, & apertus fuit, lancea. s. & clauis, qui pro certo bene dr mastiche, q̄nia. s. sp debet per deuotionem masticari, qui ēt dr esse gummi medicinale, & precio sum, q̄a. s. purificauit. Adā à pctō, & lapides preciosos, i. sanctos patres factos, & oppressos in inferno redintegrauit, & cōiunxit. Nos etiam si fracti fuerimus per pctm, mastiche ista. s. sanguis Chri, reparat & reiungit. Solidabitq; &c. vide 1. Pet. 5. Vel dic, ꝙ cinus est beata Virgo, cuius folia &c. sicut supra, & cuius fructus. i. Christus nobis emanat oleum pietatis. Fructus eius dulcis, Can. 2. Vel dic, ꝙ cinus est crux, quæ perforata stillat mastichem. Vel dic, ꝙ cinus est uir pfectus, & maximè prælatus, s. ramosus, calidus, & medicinalis &c. sicut supra, cuius folia. i. verba debent scissos, et ulceros os peccatores sanare per prædcationē, & eruditionem, et fructus eius. i. diuitiæ debent emittere oleū piarum eleemosynarum, & cortex eius. i. exterior conuersatio, et operatio mastichem dulcifluæ pietatis uel benignitatis, vel charitatis distillare, quæ fractos, diuisos, et discordes consolidet atque uniat per concordiam, et amorem. ¶Secundum Plin. Cinus est arbor alta, et in multas partes diuisa,

ęuisa, spinosa, fructus eius mirè rubeus est qñ est maturus, cuius succus sanat fluxus mulierū. Talis est crux, quæ spinosa est & aspera. Per multas tñ mundi partes hodie per fidem diuisa, & ita alta, ꝙ cœlos tangit. Altitudo eius vsq; ad cę
li Dan. 4. Cuius fructus fuit Christus ibi pendēs, rubicūdus, & sanguineus. Succus aūt eius. i. sanguis Christi, sanat fluxū uiriorū à mulieribus. i. à viris peccatoribus imperfectis. Vnde Chrysostomus in sermonibus Homelia 5. Crux inualidorum virtus, crux ægrotantiū medicus, crux emundatio leprosorū, crux laborātium requies, crux esurientium panis.

De Lilio. Cap. 86.

LIlium est herba viridis, florem habens candidum more 1
lactis. Nam de radice procedit hasta interdū triū cubito
rū, de summitate pendet flos ſperius se dilatās, & infe-
rius se inclinans, more cāpanellæ resupinæ. Flos iste sex habet folia cādida, pinguia & mollia, odorifera, medicinalia, intus aūt habet semē aureū, quod continet septē grana. Radix aūt lilij, folia & flos, sunt multiplicis medicinæ, sicut dicunt Pli. Diosc. & Isid. Charissimi, lilium significat ecclesiam, cuius lilipes significat officia & dignitates. Flos aūt est prælatus qui debet esse albus per castitatē, lenis per benignitatē, pinguis per pietatem, dilatatus per charitatē, ſuperius aperens per cœlestium desiderium, & affectionem, inferius autē declinatus per humilitatem & subiectionē, odorosus debet esse per bonę famæ diffusionem. Florete flores, sicut lilium date odorē. Eccl. 39. Et iste debet habere sex partes. i. sex operа pietatis, quæ in isto versu cōtinent̄. Vestio, poto, cibo, recolligo, uisito, condo. Et intra se debet continere colorē aureum charitatis, & septē grana, i. septem dona Spūs sancti, vel ēt septē virtutes quæ septē uitijs mortalib. opponunt. Vñ Esa. 4. Apprehendēt septē mulieres uirum unū. Et iste flos lilij integri redoler, fractus aūt fœtet, sic vir iustus, & maximè prælatus, si sit integer per continentiā, tūc redolet per bonā famam, si aūt fractus fuerit per luxuriā, tūc valdè fœtet per infamiā. Vnde Exo. 5. Fœtere fecistis odorē nostrum coram Pharaone. Et sicut iste flos à parte inferiori est clausus, à parte uerò ſuperiori folia eius expanduntur, & inferius recuruantur, sic verè iustus quo ad inferiora, & terrena dēt se claudere, & nihil terrenū diligere, nec ad aliqd mundanum se debet per desiderium aperire. Mat. 6. Claude ostiū tuū super te. Superius verò. s. ad bona cęlestia, & æterna deuotionē spiritualiter elargari. 1. ad Cor. 6. Os nostrum patet ad vos o Corinthij, cor nr̄um dilatatū est. Quia re vera mentis in Deum dilatatio facit oīa inferiora parua uideri, & q̄cquid creatum est, modicum reputari, sicut patet per Greg. sup. vbi ait ꝙ aīæ uidenti Deum, angusta est oīs creatura. Quālibet etenim parum de luce creatoris aſpexerit breue sibi est oē quod creatum est, quia ipsa luce visionis intimæ mētis laxatur sinus, tantūq; expanditur in Deo, ut superior fiat cō mundo. Ad quod adducit idem exemplum de Benedicto, qui stb uno radio totus mundus ostēsus est, quod, s. factuum est dilatatione interiorū, non coarctatione elementorum, quo. ſmodo cęli legūtur aperti fuisse Petro, Stephano, Ioan. & Ezechieli. Talis ēt flos, s. hō iustus, ex tali mentis dilatatione debet in seipsum reflecti, & per sui considerationem in utilitatē propriā incuruari, & per. cōsideratiōnē cęlestiū ad meditādum q̄ indignus existat, debet mentaliter inclinari. Esa. 51. Incuruare ut transeamus. Vel ēt si uis dic, ꝙ isti pariculares flosculi affectiones designat, q̄ mō prædicto sunt superius dilatandæ, inferius claudēdæ, & in posterius recurandæ. Et sicut flos quanto altius est in stipite, tanto inferius inclinatur, sicut dicit idem, sic uerè bonus hō quāto altius eleuatur quo ad dignitatē, tanto inferius inclinatur p humilitatem. Quanto maior es, humilia te in oībus. Eccle. 3. Vel dic, ꝙ flores lilij significant uiros iustos, & perfectos, q̄ sunt flores ecclesiæ, & expone per oīa sicut supra. Vel dic q̄ beata Virgine, & adiunge. §. pe. ¶Lilium quo ad oēs partes ſui est medicinale. uirtutē. n. habet apostematū maturatiuā, doloris mitigatiuam, faciei mūdificatiuā, duritiei remollitiuam, pororum apertiuā, cōpactorum dissolutiuā, humorē per cussiuā, & repressiuam, ueneno contrariatiuam, & ulcerū sanatiuā, si uis lilio debitè uti, & eius diuersas partes diuersimodè applicare. Talis est gr̄a Dei, quia uerè dolo-

rē tribulationū mitigat per spei cōsolationē, faciē intellectus mundificat p pniæ ablutionē, poros cordis, & oris aperit per laudē, & cōfessionē, apostemata, i. pctā maturat p cōtritionē, duros & crudeles remollit per cōpassionē, cōpactos, & obstinatos resoluit per cōpunctionē, tumorē superbiæ reprimit per humilitatē, & ulcera luxuriæ sanat per castitatē, & uenenis p&ōrum obuiat per charitatē, q̄. s. secum nō cōpatitur aliquod pctm mortale. Ista ergo pōt dicere illud Can. 2. Ego flos cāpi, & liliū conualliū. Et ideò Eccl. 51. Si cut lilia q̄ sunt in transitu aquæ. ¶Liliū aliud est domesticum, 3
aliud syluestre. domesticum autē aliud hēt flores candidos aliud rubeos uel purpureos. Ois ergo flos lilij odore est suauis, colore delectabilis, verunrū quādiu est integer, redoleт, si autē fractus fuerit, fœtet, flos aūt lilij sex hēt folia. Talis est p oīa uirtus castitatis, q̄a aut est mere candida quo ad statū uirginalē, aut purpurea quo ad statū uidualē, aut rubea quo ad statū cōiugalē. Prima est purissima, sc̄da purior, tertia pura. Ois tñ flos lilij. i. ois castitas hoīs qñ est integra, tunc redolet p bonā famā, si aūt fracta fuerit p luxuriā, tunc fœtet p infamiā. Flos aūt iste lilij, s. castitas, distinguit̄ in sex folia uel sex partes, q̄a. s. sex sunt partes castitatis, cōtra sex partes luxuriæ, & fœditatis, una cōtra fornicationē, alia contra incestū, tertia cōtra adulteriū, quarta cōtra defloratiōnē, quinta cōtra sacrilegiū, sexta cōtra naturā, & sic diuersimodè uariat flos castitatis. Vel dic, ꝙ iste flos castitatis hēt sex folia. i. sex spāles uirtutes, q̄ semē fucū. i. virtutē suā, & meritū custodiūt, q̄ sūt abstinētia, occupatio, lectio, cōtēplatio, sensuū custodia, occasionū fuga. Vel dic, ꝙ semen aureū est charitas uel sapia diuina, q̄. septē grana. i. septem dona Spūs sc̄ti cōtinet, q̄a uerè ista sp unic hr̄e circa se sex folia alba pinguia. i. sex opera pietatis, cum albedine castitatis, nā vt dr Sap. 7. Cādor est lucis ętern̄æ, & speculū sine macula. ¶Li 4
liū hēt radicem ex multis bulbis, sicut alliū, in qualibet potest autem costa est uis seminaria, ita ꝙ de qualibet potest ꝑduci plāta, ut dicit Arist. Radix ista est ecclesia uel religio, vbi plures bulbi. i. plures bonæ ꝑsonæ uniunt̄, & iunguntꝑ charitatē & cōcordiā. In quolibet tñ fideli est uis seminaria. i. gr̄a uel charitas, uirtute cuius pōt ꝑduci plāta. i. aliqđ bonū opus, meritū seu virtus &c. vide supra de allio. ¶Si hasta 5
lilij curuet̄ & operiat̄ terra, ita tñ ꝙ hoc sit anteq̄ semē eius aperiat̄, & ꝙ radix eius nō eradicet̄, infra paucos dies inuenies ꝙ q̄libet nodus hastæ germinauerit, & ꝙ ex quolibet ꝑ ruperit unus bulbus seu costa, qđ est mirū ualde ut dicit Arist. Hasta ista est bonus hō habēs plures nodos. i. plures bonas affectiones, & iō si talis incurueт̄ p humilitatē, & terra. i. memoria mortis cooperiat̄, tūc ex quolibet nodo. i. ex qualibet bona affectione crescit, & oriт̄ unꝰ bulbus. i. unū bonū opus. Vñ Io. 12. Si granum frumenti cadens in terrā mortuū fuerit multum fructū affert, q̄a iustus germinabit, sicut liliū, & florebit in ætern̄ū ante dñm. ¶Si stipes lilij à radice abscisus fuerit, tūc flos eius digerit̄, q̄a humor se expandit ad su- 6
periorē partem plātæ, & sic dilatat̄ flosculus, & albescit. Si aūt herbæ argillosæ fuerit infixus, tunc diutius cōseruat̄, q̄a glebæ humore flos infixꝰ diutius pseuerat, ut dicit Arist. lib. de plantis. Talis est bonus religiosus, & maximè q̄cunq; vir pfectus q̄a cum fuerit absciſſus, & ſeparatus, abstractus, & ſeiunctus à radice. i. à mundo p eius cōtēptū, tunc uerè flos eius. i. interior affectio incipit dilatari p charitatē, & albescere p castitatē, & maximè qñ in gleba humida. i. in humore pietatis, uel in gleba terræ. i. in memoria mortis fuerit inuolutus, nā tunc pfectius germinat, & albescit. vnde Mat. 6. Cōsiderate lilia agri qūo crescunt. ¶Lilium non habet uim 7
seminariā in semine, sed in radice alliū aūt & cœpę non tm in radice, sed ēt in semine hūt vim seminariā, ut dicit Arist. Sic boni, & simplices, & perfecti intus in radice cordis tñ hūt semen charitatis & bonitatis. i. in corde & affectione, perfecti aūt hoies qui more allij sunt feruidi per charitatē non tñ intus, sed ēt exterius in opere, & locutione. ¶Flos 8
lilij est aſpectu delectabilis, odore suauis, intus continens semen aureum, & est multum medicinalis, candidus, purus, & molljs. Sic est beata Virgo, quæ semen aureum. i. Dei filiū 9
in se continuit & portauit, quæ septem granis. i. septem donis Spiritus sancti est dotata, cādida ēt p castitatē &c. Vide per omnia sicut supra de prælato uel uiro perfecto. Et nota qūo habuit sex folia. i. sex uirtutes q̄ custodiunt castitatem.

De Lactuca. Cap. 87.

1 LActuca est herba de facili digestibilis,bonũ ggnans sanguinẽ, & ardorẽ stomachi refrigerans.in viris luxuriã reprimit,in mulieribus lac augmentat. & ideò dr lactuca, à lacte,vt dicit Isid.humorẽ ẽt cõtinet lacteũ, & frigida est, & humida,humorem venereũ congelat, & maximè si sit antiquæ.semẽ ẽt eius fæpius in potu sumptum,idem operatur, vt dicit Dios.Charissimi,talis est bona doctrina simplex, qa bonum sanguinem.i.bonas affectiones gnat,ardorẽ concupiscentiæ refrenat,& in mulierib.i. in simplicib. secularib. lac misericordiæ administrat,in viris aũt.i.i perfectis,& religiosis semen.i.actus luxuriæ refrenat.Vel idem dic totũ de
2 gratia.Esa.55.Accipite sine argento uinum & lac. ¶Lactuca agrestis multum est amara,menstrua tñ prouocat,& humores crudos expellit,vt dicit Dioscor.Talis est contritio, quia licet sit amara & cõpũgẽs,tñ humores crudos.i.vitia,& pctã expelli facit per compassionem. vnde Exo. 12. Cũ lactucis agrestib.comedetis illud. Et sicut lactuca humorẽ lacteum
3 emittit,sic cõtritio pietatẽ,& Dei gratiã procurat. ¶Est species lactucæ ſm Plin.lib.20.c.7.quam caprinã vocant,q̃ spõtè nascitur,qua proiecta in mare,protinus necantur pisces q̃ suntin vicino.Talis est peccator,& maximè hæreticus,q̃ per se corrũpitur,& in vitia generatur.Iob 34.Qui quasi de industria recesserũt à Deo.Quia verè si talis in mari.i. in aliqua societate proijciatur,statim quicquid eum tangit.i.oẽs illi,qui eius societatem frequentant,corrumpuntur,& moriuntur,s.per eius mala verba,opera & exempla.Vnde Nu.
19.Quicquid tetigerit immundus,immundũ faciet. Hoc ẽt patet maximè in luxuriosis, &c. Vel per istã lactucam acci-
4 pe malã,& hereticã doctrinam &c.sicut supra.¶Est quędam species lactucæ dicta Hieracia ſm Pli.lib.20.c.7. quam accipitres scalpũt,& de succo eius facta succosa oculos liniũt, & sic visum recuperant. Sic verè si visus fidei vel discretionis in nobis fuerit hebetatus, oculũ cordis succo sacrę scripturæ inungamus,& sic clarè uidebimus,& cernemus.Apo.
3.Collyrio inunge oculos tuos, vt videas,vel per lactucam intelligo pœnitentiã &c. ¶Semẽ lactucæ domesticæ vel sylue-
5 stris in cibo uel potu sumptũ,venerẽ reprimit, tñ oculos lædit si fæpius assumatur.sua.n.frigiditate calorẽ mortificat, & semel cõgelatur,& ideò generantib.est nociua,corpusq; pollui non permittit, si in cibo fæpius assumatur. Lactuca est herba frigida,& significat Christum,qui fuit frigidus per castitatem, & semen eius,idest Christi doctrina facit hominem castum,& ardorem concupiscentiæ,luxuriæ, & auaritiæ refrenat.Vel dic,quòd lactuca est beata Virgo,lactea per pietatem,frigida per castitatem,humida per benignitatem, cuius semen,idest gratia facit hominem castum &c.

De Lappa. Cap. 88.

1 LAppa est herba cum folijs magnis,& latis expansis circa terrã, habens quædã capitella rotunda & spinosa,q̃ vestibus transeuntiũ faciliter adhærent,& iõ græcè dr philãthropos,quasi amans hoiem,quia.s.amare vr hoiem,ex quo faciliter sibi adhæret,ita q̃ vix à vestibus eraditur.Folia eius sunt horribilis saporis,& odoris,& nascr circa muros, ſm Isid.lib.17.Talis est pctõr,quia folia.i.verba habet magna,& lata per iracundiam,& loquacitatẽ,quia in ore fatui inenarabilia verba.Eccl.21.Amara tñ sunt per detractionem,punctionem & iniuriam,fœtida per inhonestatem,& luxuriam, circa terram.i.circa bona mũdi expãsa per auaritiam, quia tales valde libenter loquuntur de terrenis delicijs vel diuitijs,de luxuria,& detractione,& de aliorum vitijs. vnde Io.
3.Qui de terra est, de terra loquitur.Et Ideò 1.Ioan.4. Ipsi de mundo sunt,ideò de mundo loquuntur, & mundus eos audit.Isti etiam multa habent capitella.i.diuitias, quæ pro certo sunt spinosæ, & spinis à Christo comparatæ. Luc.8. quia cor suis sollicitudinib.lacerant atq; pũgunt,& de facili adhærent.s.ad hoìs desideriũ,& affectionem,quia faciliter diligũtur,& appetunt.Lappa, & tribulus in tabernaculis eorũ. Ose.10.Et tales circa muros,& domos,& circa mundi dignitates,& officia cõmorantur.Vel dic,q̃ lappa est mundus,capitella eius sunt seculares & falsi,& mundani amici, q̃ pro certo vũr hoìem diligere,licet nõ diligant,qa.s.quanduꝰ ipsum inueniũt vestitũ exteriorib.diuitijs,& ꝓsperitate ei adhærent per fictum,& falsum amorẽ multa promitentes, ipsum frequẽtantes,& ei obsequentes,& ideò tales Philãtropi pñt dici. Sed sicut lappa non adhæret hoi nudo, sic verè nec isti diligũt aliquẽ qui sit à tpalib.denudatus.Iõ Prou.
14.Etiam ꝓximo suo pauper odiosus erit, amici verò diuitũ multi.Et sicut ista uix pñt amoueri à vestibus, sic uerè falsi amici vix possunt eradicari à diuitibus,sicut patet de diuitib. & platis, qui circa se statim habent tot adulatores, q̃ mirũ est.Prou.9.Multi colunt personam potentis &c. Velũ vis q̃ istã lappam intelligo peccata, quæ faciliter adhærent aĩæ, sed non faciliter amouentur.¶Lapparum duo sunt genera, 2
vtrunque tamen multum esse medicinale, quãquam amarum,& valet contra multa secundum Dios.& Plat.& Plin.

De Lappathe. Cap. 89.

LAppathes est quid ã cibus de quibusdam bonis herbis domesticis confectus, vt dicit glo. super Iudi.10. cuius virtus est singularis resistere ebrietati, si ante cibũ assumatur.Ideò dicit Alexander nequã,Lappathes cibus est,& olus componit eũdem.Fit.n.de olere albo dulci,cuius folia sunt
3 inuoluta cum sinapi,& melle,& acero,& si ante cibũ sumatur,ab ebrietate præseruat,& crapulã ẽt cõpescit,vt dicunt Isid.& Pli.valet ẽt contra multa alia,quia.s.lactis vbertatem præbet,uenenum depellit,serpentes fugat.Talis cibus est ꝓdicatio vel doctrina,quia primò oportet,q̃ ibi sit olus,i.sacra scriptura,& scientia.Qui infirmus est,olus manducet.ad Rom. 14. Ibi etiam debent contineri sinapis asperæ correctionis,acetum.i.cõsideratio æternæ damnationis,mel.i.ꝓmissio & allectio supernæ consolationis, & sic fi homo oia ista comederit,& per iugẽ eorum medicationem ea sibi incorporauerit,nunquam vino in quo est luxuria,i.mundanis delicijs sopietur.Qui.n.bene cõsideraret qđ dicit sacra scriptura,gustaret ẽt per meditationem qualis est sinapis.i.amaritudo iudicij & pœna æterna, & oleum.i.dulcedo gloriæ.Paradisi, nunquã inebriaretur uel imbueretur mundi delicijs vel pctis.vñ 1.ad The. 5.Qui ebrij sunt nocte ebrij sunt, nos aũt qui diei sumus,ebrij non sumus,Ista ẽt lac misericordiæ & gręe cõfert,peccata venenosa pellit,serpentib.i. dęmonibus resistit.Vel expone de abstinentia,quæ resistit ebrietati.

De Leguminibus. Cap. 90.

LEgumina ſm Isid.dũr ab eligendo, & sunt legumina dicta oĩa grana quæ in siliquis clausa esui depurant,sicut sunt fabæ,& similia.& sunt legumina naturaliter compacta, dura & ficca,tñ per decoctionem mollificantur,& esui coꝑantur,ad decoquendũ tñ sunt dura,vnde in aqua puteali nõ pñt perfectè coqui,imò pluuialis requiritur vel fontana. Licet aũt difficilè in stomacho digerãtur,qñ tñ sunt digesta, bene nutriunt,& confortant.Tales sunt mundi pctores,qa verè duri sunt,et obstinati ad digerendũ,et coquẽdũ per cõuersionẽ,et correctionẽ, veruntñ qñ in aqua sacræ scripturæ,et ꝑdicationis ponunt,& igni.i.tribulationi uel pniæ ꝓponunt,tũc per cõpassionẽ et cõtritionẽ molliunt,et sic digerunt et cõuertunt,ita q̃ alios sæpe suis exẽplis,doctrinis, et operib,eleemosynis,et pietatib.nutriunt, et confortant. Vel dic,q̃ legumina sunt opera pniæ,q̃ dura sunt ad sustinẽdũ,veruntñ si qs in igne æterne tribulationis(q̃ pea euadit) et i aqua supernæ cõsolationis(q̃ pea acquirit)ea posuerit, tũc sibi erũt mollia,et leuia,et eũ spũaľr nutriẽt et cõfortabũt.Io(ſm aliã lram)dr Esa.47.Habẽs carbones ignis,sedebis sup eos,et erũt tibi i adiutoriũ.Figura Dã.1.vbi pueri de semen Israel cibos de mẽsa regis Nabuchodonosor nolenerunt accipere,sed ibi legumina elegerũt, et tñ pulchriores et sapientiores cęteris sunt reperti. Sic verè illi q̃ cibos, et delicias diaboli renuũt,et cõtẽnũt,et legumina.i.bona opera pniæ eligũt,sunt sapiẽtiores i discretione, et pulchriores in cõuersatione,et superiores in ꝓfectione.Dan. 1. Da nobis legumina,et ꝓbabimus p decẽ dies. ¶Differũt legumina quo ad colorẽ et quãtitatẽ,figurã et saporẽ,qdã.n. sunt magna, qdã parua, qdã alba, qdã nigra, qdã rufa, qdã rotũda, qdam angulosa, qdã oblonga, qdã dulcia, qdã subamara, ſm Plin. Sic verè inter Christi fideles est multiplex dria, quia quidã sunt magni per charitatẽ,alij parui per paupertatẽ,quidam nigri per humilitatem, quidam rufi per martyrij uel pœne austeritatẽ,quidã rotundi per obedientiæ velocitatẽ, quidã anguloſi per constantiæ firmitatem,quidã oblongi p perseuerantiæ longanimitatem,quidam amari per contritionẽ, quidam dulces per deuotionem,& sic patet, q̃ variè variantur.Oĩa.n.membra non eundem actum hñt.ad Rom.12.

De Lente. Cap. 91.

LEns est genus leguminis, & scribitur cum l. ad differentiam uermis capitis,frigidæ & siccæ est naturæ,grossum & melancholicum gignit sanguinem, & est cã horribilium somniorum,tristitiam excitat,& timorem,& pessimum præstat corporib.nutrimentum,multas & magnas generat passiones si ea continuè quis vtatur,vt dicit Isaac in dietis,corpus.n.desiccat,& oculos summè lædit.Talis naturæ sunt tẽporalia mundi bona,quia verè, quando eis quis indiscretè vtitur, grossum sanguinem.i. malas affectiones in eis generant,& tristitiam & timorem,quia ſm Sene. Quantũ accessimus ad successum,tñ accessimus ad metum.Vana ẽt somnia,vanas opiniones,& æstimationes inducũt, vtpote quia faciunt præsumere de longa vita,&c.similia.Multas ẽt generant spirituales infirmitates peccatorum,quia corpus.i.cõscientiam deficcans ab humore grãe,& deuotionis,& oculũ intellectus summè lædunt.Et sicut lens (lecundum eum) ali quando proficit,quando.s.debitè,& non nimis quis ea vtit, & mundi bona bonis bene eis vtentibus proficiunt, malis autem nocent,quia hæc bonis in bona,malis autem in mala conuertentur.Eccl.39.Cerebrum autem.i. imaginationẽ & intellectum replent fumo superbiæ,& elationis &c.Vel expone rorum de sapientia mundi &c.¶Lens secundum Plin. sicut & omnia alia legumina,diligit aquam ante florẽ, sed post siccitatem &c.sicut supra de faba.

De Lino. Cap. 92.

1 LInum est herba,quæ in locis planis,& humidis vult seminari,in vere seritur,in æstate colligitur,flores hẽt flauos,& quædam in summitate capitella vbi semen ipsius cõtinetur.Primò igitur dum est viride,colligitur, & postà suo semine carpinatur, per fasciculos colligitur, & in aqua vt maceretur diu tenetur,tandem ad solem deficcatur, & post multistonsionibus,carpinationibus & locutionibus,& deficcationibus à suis superfluitatibus depuratur, & sic partes deſſiccatæ in fila extorquentur,tandem in caldaria bulliũr,& post iterum, & iterum in aquis varijs lauatur, & sic p multos labores de virore ad albedinem deducitur, & mutatur.Linum est homo,qui in locis humidis.i. mundi delectationib.generat,& ibi seminatur,& ponitur ibi vere,i.in tempore iuuentutis,& exinde colligitur per mortem in æstate, quod est tẽpus siccum,i.in tempore senectutis. Ilte ergo dũ est viridis.i.iuuenis,à terra.i.à terrenis abstrahitur per eorũ cõtemptum,uel p votum religionis,& paupertatis,& tunc à semine.i.à diuitijs exuitur, quia qñ peccator colligit vel cõuertitur,statim & primò dẽt diuites dimittere,& pauperibus erogare,deinde debet vnus cum alio colligari p concordiæ coniunctionem, & in aqua deuotionis immergi, & ibi maturari per discretionem,& perfectionem, deinde ad solem Christum debet exponi per contemplationem,tãdẽ debet tundi per tribulationem,& pniam,carpinari p correctionem,bulliri per cõtritionem,deinde in aqua lachrymarum,& in cinere.i.in memoria mortis tandem lauari p confessionem,& sic debet à suis superfluitatibus.i.à vitijs,& peccatis expurgari,& sic per multos labores pœnitentiæ acquirere poterit albedinem.i.pulchritudinem honestatis,& cãdorem innocentiæ,puritatis & castitatis,& relinquet viridi tatem carnalitatis.Vel per albedinem intelligo gloriã Paradisi,quæ per multos labores acquiritur,quia per multas tri-
2 bulationes oportet nos intrare in regnum Dei.Act.14.¶Byssus est genus lini,quod in Aegypto gignitur,quod ſm Plin. est cæteris nobilius,& melius,quia niui in candore dr comparari.Et de isto fuerunt sacerdotalia vestimenta. Talis est castitas,quæ albissima est, & purissima inter oẽs virtutes, et maximè qñ crescit in Aegypto,quę est regio feruida.i.in feruore pœnitentiæ,quia de tali byſſo debent præcipuè vestiri,& ornari sacerdores, illi.s. qui sunt in seruitio Dei. Byssus & purpura indumentũ eius.Prou.31.quia vere tales debent habere byssum castitatis,purpuram charitatis, & vestimentum honestatis.Figura in lege Exo.28.& 29.vbi de byſſo re-

torta fuerunt facta indumẽta sacerdotum, & vela templi, pulchra varietate distincta. Sic verè in ecclesia Dei sacerdotes,& ministri debent ornari præcipuè castitate,& pulchra varietate honestæ conuersationis velari, vt sint sicut filiæ regis in fimbrijs aureis circumamicti varietatibus.¶Linum su 3
per oẽs herbas est hoìum vsib.aptum, & necessarium, & in plures conuertitur vsus.Nam ex lino fiunt vestimenta ad iuuendum,vela ad nauigandem,retia ad venandum,& piscãdum,fila ad consuendum,funes ad ligãdum,,chordulæ ad sagittandum,ligamina ad connectendum,lineæ ad mensurandum,lintheamina ad quiescendum,cortinæ ad ornandum, sacculi & bursæ ad necessaria reponendum. vnde nulla est herba,quæ tot,& tantis vsib.coaptetur.Verè ad oĩa ista sunt necessaria merita,& virtutes,quia verè ista sunt aĩæ indumẽta,& paramenta, quæ eam seruant à frigore indeuotionis, & à plunia luxuriæ,& à vento superbiæ,& elationis,et à tẽ pestate æternæ damnationis. Vnde dr in Ps. Astitit regina à dextris tuis in vestitu &c.Ista etiam sunt vela ad nauigandũ & transeundum sine periculo mare mundi.Retia sunt ad piscandum,et venandum ꝑdam.s.gloriæ Paradisi.Ista sunt fila q.b.dẽt aĩa esse sura per longanimitatem,funes quib.dẽt esse ligata per charitatem,chordæ quib.sagittæ.i.animæ superius extolluntur,lintheamina in quibus anima requiescit,lineæ quibus opera nostra mensurantur, cortinę quibus animæ inuoluuntur,sacculi vbi animæ reponuntur. Vel linum est sacra scriptura,ex qua fiunt retia prædicationis ad piscãdum aĩas,et funes vel ligamina mandatorum Dei, q̃ ipsam vinciunt,chorde ẽt quæ eam corrigunt,et sagittant etc.

De arbore loto. Cap. 93.

LOtus arbor est dulcis, cuius fructus comestus aduenis patriæ obliuionem inducit,et hic ante maturitatem fæpe colores variat.Taliter se habet pœnitentia respectu peccatoris nouiter conuersi.Expone.

De Malo arbore. Cap. 94.

MAlus est arbor solida ligno,rugosa cortice, frondum 1
densitate vmbrosa, fructus suauitate iocunda, florũ amenitate decora,vsui et gustui gratiosa,in diuersis medicinis efficax,et virtuosa,et dicitur malum grecè, quod est pomum latinè,eo.s.q̃ fructus eius sit rotundus,vt dicit Isid.Malus vel pomus significat virum perfectum, qui est solidus p constantiæ firmitatem, cortice.i. conuersatione rugosus p vestium vilitatẽ,ramosus per bonas affectiones, vmbrosus per bonorum exemplorum dationes,fructuosus per bonas operationes, floridus per bonam cõuersationem, gustui.i. amori aliorum gratiosus per suam benignam conditionẽ, medicinalis quo ad doctrinam, et eruditionem, et fructus eius,idest opera debent esse rotunda,idest perfecta et alijs suauia,et placentia per bonitatem,et perfectionem. Et fructus eius dulcis gutturi meo.Cant.2.¶Malus faciliter sterile 2
scit,nisi putetur,et à suis superfluitatibus emundet, et hoc quia humor arboris qui deberet cedere in nutrimentum,et naturam fructus,cedit in ramorum sterilium nutrimentum, vt dicit commentator super primum vegeta.Malus est platus,rami eius sunt nepotes, et parentes, qui de eadem sunt natura,vel cęteri de familia,fructus eius sunt virtutes,et merita.Quando ergo malus habet multos superfluos, et steriles ramos.i.multos malos parentes,et cognatos vel familiares secum,tunc uerè à fructu gratiarum, et virtutum efficit sterilis,et infœcundus,et hoc quia humor suæ affectionis uadit ad ramos istos nutriendos, nõ ad fructum producendũ, quia.s.mali ecclesiastici non uacant nec intendunt quomodo bona opera,et fructuosa faciant, sed quomodo ramos .i.parentes,compatriotas et familiares nutriant.Vtile ergo est homini, quòd tales rami sibi auferantur.unde Ezech. 17. Summitatẽ frondium eius aulsit.Vel dic,quod nulli, qui secum habent multos huiusmodi ramos,faciliter fiunt paupe
3 res,et steriles,et hoc quia rami huiusmodi attrahunt quanto plus possunt humorem suæ substantiæ temporalis, quia scilicet bona temporalia talium transeunt in nutrimentum ramorum sterilium,idest suorum parentum, et famulorũ, et nepotum, et sic efficitur sterilis atque pauper, inquantũ scilicet de bonis pauperum suos ditat,et ideo necesse est, q̃ omnes tales abijciat,et abscindat.Abijce eam et proijce a

te

te. Vel per ramos intelligo adulatores, & malam familiã eo
rundem &c. Vel dic, ꝙ malus est homo, rami superflui sunt
peccata, à quibus pro certo necesse est, ꝙ putetur, & mun-
detur per pniam, ad hoc ꝙ fructum bonorum operum pos
fit emittere. Sex annis putabis uineam tuam, & septimò col
liges fructus eius. Leuit. 25. Humor. n.i. interior affectio ad
talia conuertit nutrienda. Tempus purationis aduenit. Cãt.
2. Vel per malum intelligo parentes seculares, quib. nõ est
vtile quantum. s. ad Deum, habere multos filios vel parẽtes,
3 quia verè humor suæ affectionis, & cætera sicut supra. ¶Ma
lorum vel pomorum diuersa sunt genera, alia domestica, a-
lia sylvestria, alia fructum dulcem, alia acetosum hñt, & di
uersitas fructuum exteriorũ procedit ex diuersitate humo-
rum interiorum. Sic multa sunt genera hominum, quidam
domestici. & boni, alij sylvestres. i. mali, ꝙ diuersimodè fru-
ctum operũ suorũ emittunt, ꝙa alij fructus bonos, & dulces
faciunt, alij malos. Ex fructu arbor cognoscitur. Lucæ 6. Va-
rietas. n. fructuum, i. exteriorum operationum procedit ex
varietate interiorũ humorum, i. affectionum, quia radix si
sancta, & rami, ad Rom. 11. A corde enim exeunt (sicut dici-
tur Marci 7.) furta, homicidia & cætera similia.

De Malogranata. Cap. 95.

1 MAlus granata est arbor cuius fructus malogranatum
vel malum punicum dr, & est arbor dura, & nodosa,
plus in latum, ꝙ in altum se protendens. Fructus autem du-
rum hẽt corticem, & interius substãtiam carnosam, in qua
sunt multa grana, fructus autem hẽt alios albos, alios pur-
pureos, alios roseos, & cortex, & fructus, & flores compe-
tunt medicinæ, vt dicit Isid. lib. 17. Talis est vir iustus, & pfe-
ctus, durus per constantiæ firmitatem, latus per charitatẽ,
non altus per superbiam, & vanitatem, sed breuis per humi
litatem, cuius fructus, i. opera sunt inclusa in quodam duro,
& rudi cortice, i. in virtute humilitatis, qsæ ipsa velat, & oc
cultat, ne exinde glorietur, quia ẽm Senecã. Esto occultator
virtutum, sicut alij vitiorum. Et in istis fructibus est carnosi-
tas pietatis, & plura grana. i. plura merita, & virtutes. Iste ẽt
hẽt flores. i. interiores affectiones, allqñ albos per continẽ
tiæ puritatem, aliqñ rubeos per iustitiam vel charitatẽ, ali-
quando roseos per patientiam, & longanimitatem. Rosa. n.
quæ fricata redolet, patiẽtiam significat. Cant. 2. fulcite me
floribus, stipate me malis. Et iste quo ad corticem cõuersa-
tionis, quo ad flores affectionis, quo ad folia locutionis, quo
ad fructus operationis, medicinalis & virtuosus inuenitur,
ꝙa sicut dr 1. ad Tim. 4. Omnis creatura Dei bona est, ꝙ nihil
2 reijciendum in ea. ¶Malus granata maximè est frigoris impa
tiens, & flores coquuntur, & depereunt faciliter à pruina.
Sic multi sunt ita debiles in bono, ꝙ frigus aduersitatis, tẽ-
tationis vel per pniæ nequeunt tolerare, imo ad modicum
tale frigus flores suarum bonarum affectionum, propositio-
rum, & volitionum deficiunt, & siccantur. Vnde Iob 15. Læ-
detur quasi vinea in primo flore botrus eius, & ibidẽ 8. Cũ
adhuc sit in flores, nec carpatur manibus, ante oẽs herbas
arescit. Vel per florem intelligo iuuentutẽ, quæ contra fri
gora tribulationũ vel tẽtationũ, maximè est debilis, et ine
3 pta. ¶Fructus maligranatæ sunt operti dura testa, & interius
sunt carnosi, habentes multa grana, hæc licet parũ nutriãt,
sunt tñ multum medicinalia. virtutem. n. habent confortan-
di, consolandi, fluxum sistendi, desiccandi, & sitim in febri-
bus, & aliàs competẽdi, huiusmodi etiam fructus valet cõ
tra multiplices passiones, ẽm Dioscor. Talis est prædicator, ꝙa
in cortice exterioris apparentiæ debet esse clausus, & in-
tus habere multa grana. i. multas virtutes, & merita, carno-
sus etiam, & humidus debet esse per pietatem, & deuotio-
nem, & licet parum nutriat alios. s. quo ad temporalem sub
uentionem, vtpotè quia pauper est, tamen eis est vtilis spiri
tualiter, et medicinalis, quia ipsos suis dictis, & informatio
nib. confortat & consolatur, & consolidat in fide, & robo-
rat, & fluxum in eis vitiorum compescit, & eos à voluptate
carnali desiccat, & in febricitantibus. i. cupidis ardentibus,
& auaris sitim auaritiæ refrenat atq; sedat, quia sicut ex istis
pomis eliquatur succus delectabilis gustui, & ualens cõtra
multas infirmitates, sic verè succus istorum. i. doctrina ꝙ ab
eis emanat, ualet contra vitia, & peccata. Vel dic, ꝙ pomum
istud significat sacram scripturam, quæ licet sit exterius ru-
dis, quo ad literam, interius tñ est granosa quo ad intellectũ
& c. sicut supra per omnia. ¶Duo sunt genera malorum pu- 5
nicorum, quædam dulcia, quædam acetosa, vtraque tamen
medicinalia. Nam licet ista poma sint exterius dura, rudia et
iocunda, & miro naturæ artificio per cellulas sunt granula
ordinata. Succus autem istorum appetitum prouocat, natur-
ram et calorem deficiente reparat, & ad alia multa valet. Sic
duo genera sunt bonorum, dulces. s. cõtemplatiui, acetosi. i.
actiui, ambo tamen boni, & iusti, quia licet exterius in con-
uersatione inueniantur rudes quo ad humilitatem, & etiam
aliqñ leues, & in aliquib. insolentes, & discolorati quo ad
habitus vilitatẽ, vel nimiã curiositatem, duri quo ad correc-
tionis austeritatem, interius tñ in corde sunt rubei p chari
tatem, humidi per pietatem, molles per benignitatem, sapi
di p uitæ sanctitatem, & grana eorũ. i. interiores cordis affe
ctiones optimè sunt ordinatæ per sapientiam, & maturita-
tem, & ideo tales sunt medicinales per vitæ, & doctrinæ bo
nitatem, & succus. i. eorum substantia temporalis deficiẽtes
pauperes reparat, & confortat per pietatem & largitatem.
Cant. 4. Emissiones tuæ sicut malorum punicorum.

De Moro. Cap. 96.

MOrus est arbor quasi tota medicinalis, fructum habẽs 1
dulcem, primò viridem, tandem album, tandẽ rubeũ,
tandem nigrum, qui dentes, & manus comedentium tingit,
& ẽm Pli. ventrem soluit. ad solem autem exsiccatus, ipsum
stringit, folia etiam sunt medicinalia, quia folia mori sylue
stris ẽm Isid. superiecta serpenti, ipsum interimunt, & à ver-
mibus libentissimè comeduntur, et ideo vermes qui sericũ
ex se egerunt, eo aptissimè nutriuntur, fructus etiam eius pa
storum in deserto releuant famem. Qñ etiam elephãtes suc-
cum fructus eius, qui est rubeus vident, tunc ad prelium ani
mantur, et vt dicit Raba. in gl. super 1. Mac. 6. Morus est crux,
quæ verè multum est medicinalis ◉ animæ peccatrici, fructus
istius arboris est Christus, qui in ea pependit, et iste fuit pri-
mò albus per munditiam virginalis complexionis, tandem
rubeus per sanguinem passionis, tandem niger, et pallidus
amisso sanguine per deformitatem mortis. Esa. 53. Vidimus
eum, et non erat aspectus. Ibidem 63. Quare rubrum est ve
stimentum tuum? Folia eius significant crucis memoriam, ꝙ
in corde nostro debent umbram eius, et imaginem præsen-
tare per compassionem, vt ab æstu tentationum nos refrige
ret. Fructus igit est Christus cucifixus rubeus et sanguineus,
qui pro certo, qñ aliquis cum comedit & sibi incorporat p
compassionem, et affectionem, et deuotionem, tunc dentes
eius. i. verba, manus. i. opera rubricat, colorat atque pingit,
quia. s. facit eum loqui modestè, et operari honestè, ipsum ẽt
soluit, et resoluit per pietatem, et deuotionem, et tandẽ eũ
stringit, et refrenat à fluxu malarum affectionum, et actio-
num, et hoc quia ad solem fuit expositus et siccatus, quia. s.
extra ciuitatem fuit crucifixus. vnde dicitur in Ps. Arnit tan
quam testa virtus mea. Et Eccle. 38. Vapor ignis vrit carnes
eius. vel etiam ventrem mentis soluit per fletum compas-
sionis, tandem eum stringit per fortitudinem constantiæ, et
perfectionis. Et hic fructus duo facit, quia verè pastores. i. pã
latos et prædicatores in deserto huius mundi reficit, et ele-
phantes. i. alios bonos, et simplices fideles ad repugnandũ
. s. per virtutes et bona opera contra mundum, et carnem,
et hostẽ acuit, et inducit, quia verè per aspectũ succi huius
fructus. i. per consideratione, et deuotionem sanguinis
Christi, hõ pugnat audacius atque vincit. 1. Mach. 6. Ostende-
runt elephantibus sanguinem uuæ, et mori. Et per huiusmo
di memoriam, et uirtutem serpentes. i. tentationes, et demo
nes superãtur, et exinde vermes sericum faciẽtes. i. boni et
utiles nutriunt. ¶Fructus mori primò in flore albet, secun- 2
dò viret, tertiò ruber, quartò nigrescit, et quanto maturior
tanto nigrior, et sunt mora immaturata frigida, et styptica,
cõfortatiua et constructiua, qñ aũt maturanẽ, tunc sunt ca-
lida, et humida, et quanto plus, tanto plus, vt dicũt Dioscor.
Pli. Sic hõ primò in flore. i. in iuuentute debet albere per ca
stitatem, deinde virere per honestatem tandem rubere per
charitatem, ultimò nigrefieri per humilitatem, et pniæ au-
steritatem, et sic semp debet procedere de uirtute in virtu-
tem, donec videat Deum Deorum. Et quanto est maturior. i.
sapientior

sapientior vel antiquior, tanto nigrior & humilior dẽt esse,
qua licet dum erat immaturus. i. dum esset iuuenis, insolens
erga leuis, esset frigidus per indeuotionẽ, siccus per incom-
passionem, tñ qñ efficitur maturus. i. senex & prouectus, tũc
debet esse calidus per feruorem charitatis, humidus p dul-
corẽ pietatis. Mutatus est in virum alium. 1. Reg. 10. Vel dic
ꝙ fructus mori sicut & cerasi est nouitius, qui qñ est imma-
turus. i. in statu incipientis, & nouitiatus, tunc adhuc est viri
dis per carnalitatem, immaturus per insolentiæ leuitatem,
frigens & durus & frigidus per incompassionem, obstinatio-
nem, & indeuotionem, sed verè tandem qñ sit professus, ip
sẽ dẽs, quasi totaliter immutari, quia dẽt maturari p discre-
tionem, molliri per compassionem, nigrefieri per habitus vi
lietatem, & deiectionem, & dẽt fieri calidus per dilectionẽ,
& humidus per deuotionem. Vel dic idem de quolibet iuue
2 ne vel antiquo. ¶Morus est arbor alta, quæ quasi tota est me-
dicinalis, quia & fructus & radix & cortex & folium cõpe-
unt medicinæ. Nam radix eius incisa gummi emittit, quod
multum est medicinale, ẽm Pli. lib. 16. c. 26. vbi de moro inqt.
Nouissima vrbanarum arborũ germinat, nec nisi exacto fri
gore, & ob hoc sapientissima arborum est dicta. sed cum ep-
perit, vniuersa germinatio ita erumpit, vt vna nocte ẽt cum
flore fructus totum peragat. Sic vir perfectus medicinalis est, &
virtuosus quo ad oẽs sui partes, quia radix cordis vel affe-
ctionis, cortex cõuersationis, folia locutiones, fructus ope-
rationis medicinalia sunt, folia. n. i. verba fugant, & eneruãt
serpentes. i. detractores, & vermes, i. simplices nutriunt per
doctrinam. Radix etiam eius, i. eor qñ fundit per compassio-
nem, tunc emittit gummi, i. eleemosynarum largitionem, ꝙ
sit pauperib. medicina, & sic quo ad oĩa est alijs fructuo-
sus. Cicta fecit bona in tpe suo. Eccl. 39. Et sicut fructus mo
rizeficit atq; nutrit, sic exempla bonorum alios recreãt, et
delectant. Iste ergo sapientissimus arborum, i. hoĩum dr pro
eo ◉ frigora, & pericula tribulationum tranfire permittit,
vt liberius fructus suorum operum prosequatur. Vel ista pos
sunt applicari ad quosdam qui fructificare per bona opera
nouissimi incipiunt, & hoc quia frigore indeuotionis sunt
pleni, sed tandem ad fructus bonorum operum taliter ope-
rantur, ꝙ tarditatem temporis virtutum abundantia tecom
pensant, sicut de Paulo apostolo apparuit, qui vltimus inter
apostolos conuersus dicebat. 1. ad Corint. 15. se abũdantius
alijs laborasse, quia sicut dr Matt. 10. Erunt nouissimi primi
4 &c. ¶Succus mori seu uinum multum est vtile medicinæ, ꝙa
exinde fit vnum electuarium, quod dr diamorũ seu panche-
stros, qd valet contra squinantiam seu anginam, ꝙ tollit re-
spiationem, & hoiem cito necat. Squinantia significat ve-
recundiam confitendi, ꝙ interficit sine remedio pctõrẽ, sed
verè qñ succus mori, i. gratia Christi vel memoria sanguinis
eius adhiberur, tunc deponit verecundiam, & sic à periculo
liberatur. Cant. 2. Fructus eius dulcis gutturi meo.

De Mirto. Cap. 97.

1 MYrtus est frutex crescens potissimè circa mare, cuius
fructus, flores & frondes conueniunt medicinę, sed
fructus magis. Fructus aũt eius quanto recentiores, tãto sim
pliciter meliores, qui melius seruantur, in calore solis, quã
in vmbra, vt dicunt Isid. & Pli. Talis est vir perfectus, ꝙa iux
ta mare. i. iuxta amaritudinẽ contritionis vel pniæ debet es-
se, & flos eius. i. conuersatio, frondes eius. i. locutio, fructus
eius. i. exempla vel operatio bona sunt, medicinalia & vir-
tuosa, fructus tñ eius. i. operationes verba præcellunt. Et isti
ẽ fructus, quanto sunt recentiores per iuuentutẽ, tanto me
liores, quia verè bona opera iuuentutis apud Deum p̃ cæ-
teris sunt accepta. Ideo dicat quilibet, Ambulauit pes meus
iter rectum à iuuentute mea. Eccl. 51. Et isti fructus. s. bona o- 2
pera, melius conseruantur ad calorẽ solis. i. in feruore cha-
ritatis, vel in ardore tribulationis, & paupertatis, q̃ in vm-
bra mundanæ prosperitatis. Ps. In sole posuit tabernaculum
suum. ¶Myrtus ẽm Isid. iuxta mare nascitur, & ẽm Pli. de bac
3 cis, & fructibus efficax oleum eliquatur. Secundum aũt Hie.
in gl. Esa. 41. & 55. myrtus est impucribilis, & aromatica, &
fessa membra consolidat, & cõfortat, mitigatiuæ enim, re-
frigeratiuæ & temperatiuæ est naturæ. Talis debet esse vir iu
stus, quia verè iuxta mare, idest iuxta miserias aliorum per
cõpassionem debet morari, & ex fructib. eius. i. ex suis bo-
nis tẽporalib. dẽt eliquari oleũ pietatis, eleemosynæ & lar-
gitatis, & sic per uirtutẽ pietatis, & misericordiæ efficietur
aromatieus per famositatem, & imputribilis per bonę vitę,
& pseuerantiæ longanimitatem. Nam tales pij, & misericor
des fessa membra. i. pauperes desolatos consolidant, & con
fortant, & squinantiam, & dolores eorum, & desolationes
mitigat, & ęstus suarum paupertatum per eleemosynas tem
perant, refrigerant & refrenant. Esa. 55. Pro saliunca ascen
det abies, & pro vrtica crescet myrtus. Vrtica. n. quæ vrit, &
rodit, signat auaritiam, loco cuius dẽt in nostris cordibus,
myrtus pietatis crescere. Vel si vis dic, ꝙ myrtus est virtus
spei, q̃ sp hẽt locum circa mare. i. in statu amaritudinis, & tri
bulationis, & ista consolidat ne deficiant, fessi in tribulatio-
ne, eorumq; dolores temperat, mitigat, & confortat. Figura
Zac. 1. vbi vir ꝙ stabat inter myrteta, dixit angelo verba bo-
na, & consolatoria &c. Vide & expone. ¶Myrtus est arbor 3
iuxta mare crescens, multum medicinalis, & styptica seu re
strictiuæ est naturæ, valet contra ictus scorpionis, & cõtra
multas alias passiones. Talis est abstinentia vel pœnitentia, q̃
pro certo semper debet esse iuxta mare. i. circa amaritudi-
nem contritionis, & ista pro certo habet virtutem styptică,
& restrictinam oĩum superfluitatum vitiorum, & peccato
rum, & morsus & ictus tentationum carnaliũ sanat &c.

De Myrra. Cap. 98.

MYrrha est arbor quinque cubitorũ in altitudine, cuius 1
folia similia sunt oliuæ, sed magis crispa, spinosa &
aculeata, & hæc quoddam gummi distiliat, qñ scinditur, qd
licet sit amarum, est tñ summè medicinale, & virtuosum, ꝙa
oĩa vlcera, & morbos sanat, si debitè apponat, & hoc gum
mi viride est, & aromaticũ, sed amarum. Sic est Chris, ꝙa fo-
lia eius. i. verba similia sunt oliuæ, quod quo ad pietatẽ, acu-
leata tñ quo ad iustitiam, & austeritatem, & qñ iste fuit inci
sus in passione, lancea. s. seu claui, tunc verè exinde stillauit
myrrha. i. suus sanguis preciosissimus, ꝙ licet sibi fuerit ama-
rissimus, nobis tñ est vtilissimus, & nos à peccatis liberat, et
absoluit. Et sicut myrrha corpora seruat ne putrescant, sic
sanguis Christi animam liberat peccatricem ab omni putre-
dine peccatorum. Vel dic, ꝙ arbor est prælatus cũ foliis &c.
sicut supra, & ab isto debet distillare liquor amarus. i. amara
correctio subditorum delinquentium, quæ ipsos liberet à
peccato. Manus meæ distillauerunt myrram. Can. 5. ¶Plures 2
autem sunt myrrhæ spẽs. s. septem, colore & efficacia diffe-
rentes. Virtutem autem habet dissoluendi, confortandi, cõ-
sumendi, et mortua corpora à putredine præseruandi, desic
candi, consolidandi, conglutinandi, roborandi, et carnem
mortuã corrodendi, vt dicit Dioscor. et Plin. Et est myrrha spe
cies amara, sed mirabiliter preciosa, q̃ de arbore qñque vo-
luntariè stillat, et tunc est preciosissima, et dr myrrha electa,
seu stacte. Aliqñ aũt arbor inciditur, et sic inde emanat myr
rha est pnia, quæ multum est amara, et grauis ad sustinendũ,
uerumtñ multum utilis, et medicinalis animæ peccatrici. Ip
sam. n. dissoluit per compassionem uel cõtritionẽ, cõfortat
et consolidat per spei consolationem, cõsumit et desiccat
per carnis corporalem affl ictionem, carnem superfluã ro-
dit. i. carnalem delectationem, et sic corpus mortuũ. i. pecca
torẽ uitæ gręæ priuatum seruat, et purificat, ne putrescat p
æternã dãnationem, et ne fœtat p infamiæ diuulgationẽ et
in signum huius, Chris mortuus myrrha, et aloe fuit vnctus.
Prou. 7. Myrrha et aloe et cinamomo aspersi cubile meũ. Et
huius spẽ. s. pniæ, sũt multa genera, et multi modi, oẽs tamẽ
sunt boni, et vtiles aiæ, una. n. est vigilare, alia ieiunare, alia
disciplinam accipere, alia corpus in peregrinationib. exer
cere, alia profundè cõteri, et pœnitere, alia obedientię alicu
ius pp Deũ se supponere, altera castitate se domare, et cru-
ciare, et istæ possunt esse septem species myrrhæ pniæ, mul
tæ. n. tribulationes iustorum. ¶Stacte vel myrrha est species 3
suauissimi odoris, sed amari saporis, q̃ de arbore etc. sicut su
pra §. præcedenti. Sic verè ab homine potest emanare du-
plex myrrha pœnitentiæ uel paupertatis, una sine coactio-
ne, quando scilicet, ex proprio motu aliquis intrat religio
nem, vel aggreditur bonum opus uel aliud simile. Alia inuo
luntariè, et coacte, quando scilicet homo primò à Deo vel
prælato inciditur per mundi tribulationes, et correctio-
nes, et quando compellitur emittere myrrham pœnitentiæ,

vt

vt quia in agnitione sui dr̃ percussus à domino plaga, sicut dr̃ de Anthiocho 2.Mach.9.Sed verè,illa prima est melior & Deo acceptior & odoriſior & famoſior, quàm illa quã inuoluntariè aliquis perficit flagellatus,& iõ ista dr̃ electa.Vñ
4 Eccl.24.Quasi myrrha electa dedi suauitatem odoris.¶Septem sunt myrrhæ ſpecies,oẽs tñ sunt animæ medicinales,licet amaræ.Sic tribulationes mudi sunt plures,ſ.fames,ſitis, frigus,æſtus,laſſitudo,infirmitas,& mors. Iſtæ sunt septẽ ſagittæ Madian &c.vide de pœnitentia ſupra.Vel dic,q̃ myrrha est gratia Dei,quæ conglutinat per charitatem,conſolidat per conſtantiæ firmitatem,conſumit per pœnitentiæ aſperitatem,diſſoluit per pietatem &c.

De Myrrho vnguento. Cap. 99.

MYrrhum est vnguentum de myrrha & alijs ſpeciebus aromaticis confectum quod habet virtutem humores iniuncturis conſumendi, & ex aromaticitate animales ſpiritus reparandi, & ex amaritudine vermes & pediculos interficiendi,ſudores etiam per ipſum cõpeſcuntur,& inũcta corpora à putredine conſeruantur.Talis est pnia,quę ex myrrha amaræ contritionis,& alijs ſpeciebus.ſ.confeſſione & ſatisfactione componitur.Iſtud enim vnguentum deſiccat malos humores carnalis voluptatis,expellit vermes inuidiæ,& putredinem luxurię compeſcit,& quia est aromatica per bonam famam,ideo ſpiritus interiores.i.bonas affectiones reparat & reſtaurat.Impleta est domus ex odore vnguenti.Io.12.Iſtud.n.vnguentum habuit Magdalena, q̃ fuerat peccatrix.Luc.7.Palmites arboris myrrhæ qñ comburũtur,ex fumo tali morbi mortiferi contrahuntur, niſi ſtoracis beneficio liberentur.Sic verè quando prælatus comburi tur in ignæ luxuriæ uel auaritiæ,tunc ex fumo ſuæ infamiæ, & malorum ſuorum exemplorum alij occiduntur. Apoc.9. Obſcuratus eſt ſol,& aer de fumo putei.

De Mandragora. Cap. 100.

1 MAndragora est herba habens exterius mala vel poma ſuper folia,& dr̃ ſm Pythag.anthropomorphon, & ſic vocatur,eo.ſ.quia habet radicem formæ hominis in multis ſimilem.Folia habet expanſa ſuper terram, betæ uel lactucę ſimilia.Mala eius odorifera & colore crocea,guſtui tñ sunt inſipida,& ideo eſui non sunt apta,ſecundum Iſid. vim tamen habet ſomniferam,&; ſomnum olfacientibus inducunt,& maximè cortex eius cum uino bibitus, ſed ſi nimis quis eo vtitur mortem procurat, vt dicit Iſid.lib. 17. Habet ẽt virtutem mandragora dolorem minuendi,quia ſi quis eã potauerit,ita ſopitur & obdormit,q̃ licet ſcindatur & ſecetur,non ſentit,& ideo ſecandis offertur,vt non ſentiant inciſuram. Mandragora est mundus cuius rami vel folia sunt mundani,cuius poma,et fructus sunt diuitiæ & deliciæ, Hẽt ergo mandragora.i.mundus folia ſua.i.filios ſuos mũdanos expanſa ſuper terram,quia verè iſti non curant niſi de terrenis,& circa ea iacent per affectum, Iudith 14. Ecce Holofernes iacet in terra.Et ideo in talib.folijs ſunt poma mandragoræ.i.diuitiæ mundi, quia mali & peccatores obtinẽt diuitias in hoc mundo.Vnde Pſ. Ecce ipſi peccatores in ſeculo obtinuerunt diuitias.Iſta autem poma.ſ.mundi diuitiæ & deliciæ ſunt pulchræ & odoriferæ & delectabiles peccatori,ſed verè guſtui.i.bonis uiris & ſpiritualib.inſipidæ ſunt & amaræ.Iſta tamen herba cum pomis ſuis.i.mundus cũ bonis ſuis hñt vim ſomniferam,quia verè qñ per amorẽ,& affectionem aliquis ea porat,& ſibi inc̃orporat,ſtatim dormit i peccato & delicijs, & in iſtis quieſcit & delectatur, & hoc intm̃ q̃ licet ſcindatur,& ſecetur per labores & tribulationes, p diuitias,correctiones & flagellationes, tñ non ſentit nec dolet.Iſtud patet,quia mundi diuites plus laborant pro mundo,q̃ boni p Chr̃o,& tñ de hoc nõ cõquerunt̃ nec dolent,ſed in hoc delectantur & gaudent.Iõ Hie. 5. Dñe percuſſiſti eos,& nõ doluerunt.Et Hie.2. Fruſtra percuſſi filios vr̃os &c.Figura de Iona, qui in naui dormiens,nõ ſentiebat periculũ donec in mare eſſet proiectus,& à ceto abſorptus. Sic pc̃tor in mari mundi dormiẽs , nõ p̃ſentit periculũ maris & ceti.i.inferni & diaboli.Iſti.n.in amore mundi ita dormiũt,delectant̃ & inuoluunt̃,q̃ tribulationes,labores & miſerias quas eis immittit,Deus vilipendunt,nec p̃ hoc corrigunt̃.Verberauerunt me,ſed nõ dolui,traxerunt me, ſed nõ ſenſi. Prou.23.Vel dic q̃ mãdragoræ ſunt diuites,& iſti ſunt duplices.maſculus.ſ.& fęmina ad literã,& ſimilitudinẽ hitlia ſunt expãſa,& iſti ſunt onerati pomis,i.palib.diuitijs,ſi certo vim hñt ſomniferã & mortificatiuã.ſ.malè eis vtẽtibus.Vel dic q̃ mãdragora ſignat mundi p̃ſperitatẽ,q̃ facit hõ ſopitus iſtis & imbutus,infrigidat̃ p̃deuotionẽ,& mortificat̃ p̃ æternã dãnationẽ.& pone figurã,(q̃ optimè ad hęc facit.) Iud.4.de Sizara,qui potato lacte obdormiuit,& occiſus eſt.vide eam ti.de aſpide. Et iõ ſecandis & vulnerãdis.i. illis quos diabolus vult perpetuo in inferno dãnare & ſecare,offert ipſe talẽ mandragorã.i.mundi bona,vt nõ ſeruiãt gora eſt amor Dei,uel ẽt mundi,q̃ p̃ certo ſi bñ bibãt̃ et incorporeẽt,ita facit hoiem dormire et delectari,q̃ nõ ſentit nec q̃d ei inferat̃,imò ſuſtinet ſine dolore tribulationes et vulnera patiẽter,patet in martyrib.q̃ iſto potu ebrij,nõ ſenſerũt vulnera et tormẽta. Allega ſicut ſupra.De amore ẽt mũdi patet,q̃ qñ aliq̃d amat̃,nullus labor difficilis reputat̃.Nã ſm Aug.Solus amor nomẽ difficultatis erubeſcit.Nã vt dicit idẽ,Labor amãtib.eſt dulcis. Vel dic q̃ mãdragora est vir pfectus,cuius folia.i.verba sunt expãſa circa terrã.i. sunt humilia et depreſſa,oneratus est ẽt pomis.i.bonis operib.odoroſis,et virtuoſis,et famoſis.Can.7.Mãdragoræ dederũt odorẽ ſuũ in portis noſtris.Radix aũt eius.i.cor hois ſimilitudinẽ repręſentat,q̃a ſicut hõ est aĩal rõnale,et benignũ,ſic iſta est ĩ corde rõnabilis,et benignus.Dan.7.Sup pedes quaſi hõ ſtetit,et cor eius datũ est ei.Vel dic q̃ mandragora est Paradiſus,cuius poma sunt æternæ diuitiæ , et deliciæ. Sed verè herba iſta hẽt vim ſomniferã,q̃a qñ p̃ ſpẽ bibit,et incorporat̃,tũc hõ obdormit p̃ deuotionẽ et cõcẽplationẽ,et dolores ,et mũdi tribulationes nõ sẽtit,ſicut patet ĩ martyribus. Et iõ medici.i.plati,et p̃dicatores cũ vino cõſolationis et p̃dicationis dẽnt iſtã offerre ſecandis,et vulnerãdis.i.corrigẽdis, et puniendis,dicentes ad Rom.8.q̃ non ſunt condigną paſſiones huius temporis ad æternã gloriam, quæ reuelabit in nobis. Vel per mandragorã intelligo virtutem patiẽtiæ, q̃ facit oĩa leuiter ſupportare etc. Vel dic q̃ mãdragora est Chriſtus,cuius cortex.i.cõuerſatio,folia.i.loquutio,fructus .i.operatio,faciunt nos dormire p̃ deuotionẽ,et dilectionẽ, ſi.ſ.bene conſiderentur,et mala mundi nõ ſentit per fortitudinẽ et perfectionem . Et ſicut ſuccus mandragoræ virtutẽ hẽt infrigidãdi,et ignẽ ſacrũ extinguẽdi,et choleræ impetũ mitigãdi,ſic ſuccus.i. Chriſti gratia vel doctrina ĩfrigidat ab ardore luxuriæ,et cholerã,et ignẽ auaritię mitigat et refrenat,et maximè ſi cũ lacte.i. cũ gr̃a mulieris maſculũ nutrientis ſumatur.i.beatæ Virginis. ¶Mãdragora matricẽ diſponit ad cõceptionẽ , virtutem habet ſm Pli. et Pla. infrigidandi, repercutiãdi, ſomnũ prouocandi,oẽm fluxũ ſuperius et inferius reſtringendi:Talis naturæ est doctrina vel p̃dicatio: q̃a verè hęc diſponit matricẽ.i. cõſciẽtiã audiẽtis et ad conceptionẽ boni ,p̃poſiti vel gr̃æ meriti et virtutis,fluxũ vitiorum ſtringit,ſomnũ cõtemplationis inducit, malos cogitatus repercutit,et ad fęcũditatẽ virtutũ diſponit.Figura Gẽ. 30.vbi Rachel erat ſterilis,nec poterat parere,ſed filius Lię ſororis ſuæ attulit ſibi mãdragoras de agro,q̃ comedens cõcepit et peperit plus natos.Sic verè qñ Rachel.i. aliqua pſona est ſterilis à fructu bonorũ operum,tunc debet comedere et ſibi incorporare mãdragoras.i.doctrinã et p̃dicationẽ, q̃ filius Liæ.i. p̃dicator filius pñæ , in agro ſacræ ſcripturæ colligit, et ſic poterit imprægnari. Idẽ p̃ oĩa dic de gr̃a Dei, quã filius Liæ.i.Mariæ,Chr̃s.ſ.nobis de agro Paradiſi attulit, et nos bonis opib.imprægnauit,et hæc ſomnũ ,p̃uocat, etc. ſicut ſupra.Vel expone de ſpe cęleſtis gloriæ,quæ omnia ſuperadicta facit , et hoiem fęcũdat p̃ virtutes etc.Figura ſicut ſupra,et expone.¶Mandragora diſponit ad cõceptionẽ muliers calidas,et humidas,ſed frigidas,et ſiccas impedit et retardat,vt dicit Plat.Sic diuitiæ illos,qui ſunt p̃ pietatem humidi,calidi per charitatẽ,diſponunt ad bonorum operũ fęcunditatem, illos tñ qui ſunt ſicci p̃ incompaſsionẽ,frigidi p̃ indeuotionẽ, impediunt , quia.ſ. bonis diuitiæ proficiũt, malis obſunt.Eccl.36.Hæc oĩa bonis ĩ bona cõuertunt̃,ſimiliter malis in malam Nã ſicut ſm Plin.poma iſta ſolo odore inferũt ſomnũ,ſic diuitiæ,et bona mũdi ſola imaginatione,

et cogitatione faciunt hoiem in ipſis dormire & delectari. Et ſic q̃s mandragora indiſcretè vſus fuerit, p̃ eã mortẽ patietur.ſi qs mandragora indiſcretè vſus fuerit, p̃ eã mortẽ patietur.ſi qs mandragora indiſcretè vſus fuerit, p̃ eã mortẽ incurrit,ſic mundi diuitiæ mortem æternã inducunt,ſi indiſcretè eis,quis vtatur & male. Ideò 1.ad Theſſ.5.Nõ dormiamus ſicut cæteri, q̃ ſpem non hñt. ¶Secundum Plin. cauent ſoſſores mandragoræ contrarium flatum vẽti in eius foſſione,& tres circulos gladio circunferunt,& circa eam faciũt ter̃ genuflexiones,& ſpectant ad fodere vſq; poſt occaſum ſolis , & ſic credunt eius præcipuas eſſe virtutes.Succus eius in ſole deſiccat , & mala eius in vmbra,& ſic medicinæ vſib.deputantur.Et ſicut inuenti in lapidario,iſta herba qñ colligitur,clamat, & conqueritur,& ſi quis vocem eius audiat,moritur,& iõ neceſſe est vt clam̃ à foſſorib.colligat̃.Mandragora est hõ,qui ,p̃ certo qñ est in terra.i. in mundo radicatus p̃ malam conſuetudinem vel malam affectionẽ,ſi prælatus vult eũ exinde auellere, & colligere per correctionem,tunc ipſe clamat & cõquerit̃ p murmurationem,& appellationem,quia non amat peſtilẽs eum,q̃ fe corripit.Prou.15.Et etiam ipſum correctorem,& eius audientes,& æſtantes interficit p̃ diffamationem,quia qui arguit deriſorem , ipſe ſibi iniuriam facit.Prou.9. Et iõ neceſſe est vt tales inueterati in malis conſuetudinibus & radicibus & prælatis , & ideò debent cauare ne ibi ſit flatus ventꝰ.i.motus ſuperbię , vel impetus iracundiæ vel furoris, imò primò debent circunfodere cum gladio verbi Dei, ipſum.ſ.per verba ſacræ ſcripturę circũducẽdo,& vocãdo,& concludendo,& ad bonũ incitando, q̃a.ſ.circa tales nõ est ulterè ſed benigniter procedendũ,& ſic tandem poterunt colligi.i.corrigi,& ad uſus medicinę ſpũalis ſeruari.q̃a.ſ. tales ſic cõuerſi,quo ad vitã ſunt alijs medicinales , & ſuccus .i.carnalitas iſtorum ad ſolem.i.ad ardorem pœnitẽtię desiccatur,& fructus ſeu poma.i.eorũ opera in umbra humilitatis ſeruantur.Omnia iſta patent in Paulo, q̃ primò fuit tribulus.i.tribus diebus ex cœcatus,& rãdem poſt occaſum circulis.i.tribus diebus ex cœcatus,& rãdem poſt occaſum ſolis,ideſt, poſtquã fuerat lumine priuatos perfectè est correctus, baptizatus,& cõuerſus , Circundedi illud terminis meis.Iob 38.Vel dic,q̃ religioſus,quando de terra.i.de mundo tollitur à Deo per conuerſionem,tribus circulis,ideſt tribus uotis adſtringitur, & ſic poſt ſolis occubitum,ideſt poſt vitæ exceſſum à Deo colligitur,& in apotheca ponitur Para diſi fructus autem eius & ſuccus &c,

De Milio. Cap. 101.

MIlium est herba ſimilis cannæ,cuius grana valde sunt minuta,& parua, concaua, ſicca ſine vnctuoſitate, & ideò paruum dant corpori nutrimentum , imò ſtomachum infrigidant,& deſiccant,& eum conſtypant,& conſtringũt. Milium est mundus, cuius fructus sunt auari,& peccatores, qui pro certo parui sunt quo ad merita,frigidi per indeuotionem,ſicci per incompaſsionẽ,& ſine vnctuoſitate charitatis,& ideò tales paruum dant corpori.ſ.eccleſiæ,nutrimẽtum;qa iſti alios ſuis eleemoſynis nõ nutriunt , imò p̃ rapinã,& auaritiã,ipſos infrigidãt,& deſiccãt,& humore bono priuãt̃ eos priuant.Miliũ ſignificat diuitias, q̃ ,p̃ certo aĩæ dant paruũ ſpũale nutrimẽtum,imò ſtomachũ volũtatis, & conſcientiæ infrigidant p̃ indeuotionẽ,deſiccant p̃ crudelitatẽ,& conſtypant p̃ auaritiæ parcitatẽ, & ſanguinẽ bonarũ affectionum non generãt nec producunt.Nil proderũt diuitiæ in die perditionis,iuſtitia aũt liberabit à morte. Prou. 10.Miliũ valet ad cõfortandum ſtomachum propter ficcitatẽ,aſſatum aũt virtutẽ habet torſiones ventris ſedandi.

De Menta. Cap. 102.

MEnta est herba calida , & ſicca,& ſtomacho proficit, & est duplex.ſ.domeſtica,& ſyluestris, ſed ſyluestris est calidior,& dr̃ à latinis napita uel calamintha. Alia sunt eius genera,q̃ creſcunt in paluſtribus,& in pratis,quæ non sunt tantæ efficacię uel virtutis neq; coloris, odoris aũt sunt grauioris pariter & ſaporis.Menta est homo , ſed iſtius sunt plures ſpecies,ſ.domeſtici.i.boni ſeculares, itẽ ſyluestres.i. boni religioſi,& hi calidiores sunt per charitatem , ſicciores per caſtitatem,vtrique tamen valẽt, quo ad vitæ ſanctitatem,& ſtomachum eccleſiæ roborant, & confortat . Alij sunt paluſtres,i.delicioſi,& luxurioſi, & hi reſpectu aliorũ parum aut penitus nihil valet &c. ¶Menta est herba calida & ſicca,& ſtomachum iuuans,caleſaciens,diſſoluens,cõſumẽs,purgans,& appetitũ ,puocans,venenis obuians , & ad alia multa valens,hæc multũ ſe multiplicat,q̃a ſi haſta eius ĩ terrã reflexa humo cooperiat̃,cito ſe multiplicat,& ex ſe nouam radicem generat ſeu prolem,Talis est charitas,quia ſtomachum.i.conſcientiam iuuat & confortat per ſpei cõſolationẽ,caleſacit per deſiderium,& bonã affectionẽ, diſſoluit,per contritionem,purgat per confeſſionem, conſumit per pnam,ſatisfactionem,& afflictionem,& appetitũ, ideſt deſiderium ęternorum prouocat per deuotionem, & contemplationem,& venenis peccatorum obuiat & repugnat & valet contra multa vitia,& peccata,& hæc multiplicat ſeipſam,& augmentat,quia homo charitatiuus,& amãs alios attrahit ad amorem.Senec. Ama ſi vis amari.Multiplicat ẽt ſe per bonam operationem, quia ſi inclinetur per humilitatem,& terra,i.memoria mortis operiatur per cõſideratione tunc ſtatim emittet radicem,i.bonam affectionem, & faciet plantam, & nouam prolẽ,i, bonam operationem. Vel dic,q̃ menta est bonus homo,qui inclinatus &c.ſicut ſupra.Vel dic,q̃ menta est virtus humilitatis &c.

De Malua. Cap. 103.

MAlua dr̃ a molliendo uentrem, nam cũ ſit humida , & tẽperata,idcirco virtutẽ hẽt mollificatiuam, mundificatiuã,& maturatiuam.Si qs aũt ſucco eius inũctus fuerit à ſcorpionib.uel aranea nõ mordeat̃,ſucco ẽt eius & oleo linitus,puncturas apum non patitur neq; ſentit, vt dicit Iſid. & Plat.Talis est virtus benignitatis,q̃a verè ventrem,i.voluntatem mollificat,& humectat,& eam temperat, & maturat, quia beati mites &c.Matt.5.Omnem etiam duritiam ruditatis,crudelitatis, & obſtinationis remollit , quia Reſponſio mollis frangit irã.Prou.15. Et iõ pro certo ſi quis iſta inunctus fuerit, à ſcorpionib.i. à detractoribus , & ab aranei,i.à venenoſis,& malitioſis nõ mordebit,ab apib.ẽt,i.ab adulatoribus,qui mel in ore gerunt,non lædet,& maximè ſi oleũ miſericordiæ ſibi iungat:Vel dic,q̃ hæc est pnia q̃ mollificat per contritionem,mundificat,per cõfeſſionẽ , maturat per vitæ perfectionem,& à puncturis.i.à tentationibus,apum,i. carnis araneæ,ideſt mundi ſcorpionis.i.hoſtis liberat,& maximè ſi oleo iuncta fuerit pietatis.

De Nuce iuglandæ. Cap. 104.

NVx dr̃ à nocendo,q̃a.ſ.vmbra eius, & ſtillicidia circũſtantib.herbis,et arboribus.ſunt nociua, foliũ eius amara ſunt & fętida,fructus aũt eius est dulcis, veruntamẽ amaro cortice circumtectus. vmbra ẽt eius ſub ea dormientib. est nociua,& multarum infirmitatũ generatiua,vt dicit Iſid. Talis est mundus,quia verè folia eius,i. diuitiæ sunt amaræ, q̃a.ſ.in eis est labor in acquirendo,timor in poſſidendo,dolor in amittendo,et iõ ſtillicidia eius,i.deliciæ,vmbra eius, ideſt eminentia,arboribus circunſtantibus,et hoibus ibi dormientibus,i.illis qui in talib.delectantur est nociua,& multos morbos generat,pc̃tõrum,quia.ſ.exinde procedit ambitio honorũ, cupiditas,diuitiarum, voluptas deliciarũ , &c. multa,q̃a radix oĩum malorũ est cupiditas 1.ad Tim.6. Et iõ Eſa.30.Væ q̃ cõfiditis in vmbra Aegypti.Et licet fructus huius arboris.i.mundi bona ſint dulcia,et delicata, cortice tñ amaro.i.multis dolorib.et amaritudinib. ſunt operta, quia amariſſima erunt peccatoribus qũ propter ea damnabũtur Prou.5.Nouiſſima eius amara velut abſynthium.Vel dic quòd nux est pc̃tor,cuius vmbra,ideſt ſtatus & eminẽtia cuius ſlit læ.i.mala doctrina alijs circunſtantib.ſunt nociua, quia.ſ.arbores circunſtantes.i.vicinos,item ſub vmbra ſuæ eminem die dormiẽtes.i.ſubditos damnificat p̃ extorſiones fraudes & rapinas patet in aduocatis raptoribus.Vel expone de hæreticis,qui alijs nocent,& eos corrũpunt per ſtillas ſuæ corruptæ doctrinæ folia.n.eorũ.i.verba ſunt amara,et licet fructus eorum.i.opera videant̃ eſſe boni;et dulces ſunt tñ amaritudine et falſitate et hypocriſi et mala intentione inuoluti. Sap.4. Fructus eorum inutiles et acerbi ad manducandũ. Vel dic de luxurioſis perſonis, quæ corrumpunt alios circũſtantes & folia eorum. i. verba ſunt fętida & inflamatiua & amara fructus aũt eorum.i.deliciæ quas frequẽtant ſemper amaritudine ſunt reſperſæ,q̃a verè plus est ibi de amaritudine q̃ de dulcedine,oĩbus computatis,quod oſtenditur Prouer.7.

uer.7.vbi mala mulier cubile ſuum aſperſerat vnā ſpē fæti
da.ſ.aloe,alia amara.ſ.myrrha alia dulcis.ſ.cynamomo.Myr
rha inquit & aloe & cynamomo aſperſi cubile meum.¶Nux
est arbor alta,& procera,habens ramos, & nodos diffuſos,
folia lata,& numeroſa,pyrā idalia & acuta,cuius radix,cor
tex & fructus competunt medicinæ. valet.n. ſuccus corti-
cis & radicis ad vrinandum, & cōtra rigorē febris & mul-
ta alia. Fructus eius est multū medicinalis,intantū q ex cibo
cui ad miſcetur oē veneno ſum,& uirulentū effundit,& ex-
trahit & exinguit. Multum.n.valet cōtra venenū, & ſp ſub
amaro cortice in dura testa ſeu capſula cōtinetur.Et ſicut di
cit Iſid.iſta arbor, quondā fuit Ioui ſpecialiter dedicata. ta-
lis est vir pfectus,q a altus per cōtemplationē,diffuſus p cha
ritatē,follitus p eloquētiæ claritatem, medicinalis p vitę &
doctrinæ ſanctitatē,nā radix eius.i.affectio,cortex eius.i.cō
uerſatio,fructus.i.operatio,vſui cōueniunt aliorū,& eis sūt
vtilis medicina.Nā ſuccꝰ ſuæ bonę doctrinæ,& eruditionis,
fructus ſui boni exēpli & operationis, aliis ſubuenit & me
det,& eos facit vrinā.i. diuitias emittere p eleemoſynarum
largitionē, & rigorē ſeu frigus febris.i.frigiditatē ideuotio
nis,& auaritiæ nō ſentire, & à veneno peccatorū mortaliū
liberari.Itē fructus, & opa bonorū dñt ſub duplici cortice
cōtineri primus, & interior est humilitas, quę dēt eſſe alba
p caſtitatē, dura p cōſtantiæ firmitatē.exterior aūt q multū
est amarus,ſignificat pniæ aſperitatē,qa ſub velamēto pniæ
& humilitatis dēt velari & celari fructus bonorū operū &
uirtutis.Prouer.31. Oēs domeſtici eius veſtiti ſunt duplicib.
3 ¶Fructus nucis est interiꝰ dulcis,& unctuoſus,mollis & vir
tuoſus,calidus.ſ.& humidus,& triplex hēt veſtimentū,qa in
terius immediate hēt q̄dā albā pellē ſeu camiſiā,tādē hēt q̄
dā durā teſtā,& rudē,tādē habet corticē amarū,& groſſum,
& quāto plus antiquaſ,& maturaſ,tāto interius camiſia ſibi
magis incorporatur, & vniſ.Talis dēt eſſe bomus chriſtianꝰ,
& maximè religioſus, q est fructus arboris eccleſiæ vel reli-
gionis,q dēt eſſe interius mollis p pietatem, qa.ſ. ex eo dēt
emanare,oleū mīæ,& eleemoſynarū,mollis p benignitatē,
unctuoſus p charitatē,albus p innocētiæ puritatem, & hic
dēt habere,triplex ſpūale veſtimētū,qa primo dēt interius
idui camiſia cādida puræ caſtitatis:& quāto plus maturabiſ
& seneſcet tāto talis camiſia dēt eidē firmius inhęrere.A mi
ctus ſyndone ſuper nudo.Mar.14. Scḋm indumentū est durū
& rude,& ſignificat duritiā,& firmitatē boni propſiti,& vo
lūtatis,qđ dēt eſſe rude p humilitatē,qa.ſ. nō dēt de ꝓprijs
viribꝫ cōfidere,qa magna est firmitas,ꝓpriā infirmitatē co-
gitare.Tertiū indumētū ſignāt amaritudinē exterioris pnię
& aſperitatis,in qua p certo dēt eſſe inuolutus, & ſic p iſta
tria poterit à nocumētis exteriorū vitiorum tueri.Ezec.16.
Sūpſiſti veſtimēta tua multicoloria. Et ſicut quāto nux plus
maturaſ,tāto cortex iſta ab ea plus elōgaſ,& finaliter ab ea
cadit,& remanet pulchra & mūda,ſic hō quanto plus anti-
quaſ p pfectionis,& senectutis ętatē,tāto cortex pnię ab eo
plus elōgaſ.i.qa ipſā leuiorē reputat & inuenit,qa.ſ. eā nō
hēt ꝑpè cor p grauitatem,et finaliter in morte ab eo cadet,
& ceſſabit,& mūdus,& purus in ęterna reqe remanebit,qa
tūc abſterget Deus oēm lachrymā &c.Apoc.7. Et ſicut cor-
tex est amara & humida, ſic pniā dēt eſſe amara p cōtritio-
nē,& humida p lachrymationē.¶Nux qñ est viridis,interius
4 est mollis,& leuis,& exterius est viridis.ſi cortice,amara tñ
& fętida,& tingit & inficit cōtingētē,corticē ēt,& teſtā in-
teriorē hēt durā et nodoſā,exinde tñ nucleus extrahiſ,& à
cornicib.ſępius deuorat.Sic verè,qñ hō eſt viridis p luxuriā
carnalitatē,& immaturus p inſolētiæ leuitatē, tūc interius
est mollis,& dedicatus p voluptatē, & delectationē exteriꝰ
aūt ī cortice cōuerſationis est viridis p curioſitatē,interius
itē hēt durā teſtā.i.obſtinationē,& incorrigibilitatē,& cor-
tex eius.i.exterior cōuerſatio fętida est p infamiā et cōtin-
gentes.i.vicinos inficit,et corrūpit p mali exēplidationē,et
iō de taliū incorrigibilitate,duritia,et obſtinatione dr̄ Eccl.
23.Hoi fornicatio oīs panis dulcis nō fatigabiſ trāſgrediēs
vſq; in finē.Finaliter tñ extrahiſ,et frangit p mortē,et à cor
nicib.dæmonib.deuorat.Effodiāt eū corui de torrentib.etc.
5 Prou.30.¶Cornix nucem eleuat, vt dimittēdo eā cadere, ip
ſam frangat.Sic verè diabolus videns,q nō pōt hoīem fran
gere p pctā,,ꝓcurat eū eleuari ad dignitatē,et ꝓſperitatē,et
ſic facit eū p ſuperbiam cadere,et ſic per mortem corporis
frangitur,et per damnationem æternā finaliter deuoratur.
Iob 30.Eleuaſti me, & quaſi ſuper ventum ponēs eliſiſti me
valide.¶Licet nux dum est viridis,amaram,& fętidā habeat
corticē,qñ tñ maturaſ, cadit ab ea talis cortex,& remanet
mūda,dura,& fortis exterius,& interius alba vnctuoſa,cali
rē licet hō in ſua viriditate.i.in ſua iuuentute habeat fętidā,
& vilem cortice.i.malā, & infamē exteriorē cōuerſationē,
qñ tñ antiquatur & seneſcit, tunc dēt cortex cadere, & de-
ficere. Exuite vos veterem hoīem.ad Ephe.4.Et debet eſſici
exterius durus per pniæ auſteritatem, rotundus per conuer-
ſationis honeſtatē,interius autem in cōſcientia albus p ca-
ſtitatem,vnctuoſus per benignitatem,mollis per pietatē,ca
lidus per charitatē,ſiccus per abſtinētiæ maceratiōnē,emit
tēs oleum.i.eleemoſynarū largitionem, medicinale contra
venenū peccatorum per vitæ,& doctrinæ perfectionem.Pſ.
Senectus mea in mia vberi.Vel per ſtatū viridē intelligo ſta
tum mundi,uel etiam ſtatum nouitiatus, per ſtatū autē ma-
turitatis intelligo ſtatū religionis,vel ſtatū profeſſionis.Vel
dic q viriditas est ſtatus peccati, maturitas ſtatꝰ pniæ, & cō
uerſionis. &c.¶Nux arbor(ſicut patet intuenti) in formam
7 crucis figuraſ,ut cōiter.Fructus aūt eius quaſi in formā cru-
cis inuenitur ſiſſus,in ſiſſuris etiā interioris nuclei est quod-
dam tenue lignum, q̄ ſimiliter cōtinet formam crucis.Sic
verè hō dēt eſſe ſpiritualiter diſpoſitus more crucis,qa de-
bet eſſe ſuperius extenſus ad cœleſtia per cōtemplationē,
inferius ad infernū,& terram.i.ad mortem pertimorem,&
mortis recordationē,à dextris autē, & ſiniſtris.i.ad amicos
et inimicos debet extendi per charitatē,& dilectionē.Cor
pus ſuum crucifigētes &c. ad Galat.5.In fructib.etiā eius.i.
in operibus debet ſp reſultare lignū crucis. i. ſimilitudo et
impreſſio crucis Chriſti,et paſſionis, vt.ſ.ibi appareat hu-
militas,ꝑſeuerantia, pniā etc. ſimilia. Chriſo cōfixus sū cru
ci ad Galat.2. ¶Nucis fructus ſi temperatè ſumanť, bene nu
tritū, et proficiunt comedenti,ſi autē immoderatè et nimis
lautè,quis eis vtatur,cholerā, et malos humores generant,
et capitis cauſant grauedinem,et dolorē.Sic mundi diuitię
ſi debitè quis eis vtaſ,et nō nimis,ſed tēperate ex eis habue
rit.ſ. ad ſufficientiā,tunc conueniunt et proficiunt,et ſpiri-
tualiter,et tēporaliter nutriunt, ſi quis autē nimis ex eis co
mederit,et habuerit,et ſine diſcretiones eis vſus fuerit,tūc
choleram.i.ardorē auaritiæ, malosq; humores carnalitatis
et luxuriæ in eo generant,et dolorē capitis.i.laborē,et ſol
licitudinē in eo cauſant.Ideò bene poſcebat ſapiēs,Proue.
30.Nec diuitias nec paupertatē etc. Diuitiæ congregatæ in
malū domini ſui.Eccleſ.5. ¶Nuces ſunt calidæ, et ſiccæ, et
vnctuoſæ,et valent contra venenū,et multa alia etc.Sic cha
ritas etc. ¶Illud quod est bonū in nuce, nunquam fędat con
tingentem; ſed illud quod nihil valet.ſ.coriū ſeu cortex.Sic
mali, et nō boni fœdāt alios,et corrumpūt,verbis.ſ.et exē
plis,qa ſicut dr̄ Eccl.13.Qui tetigerit picē,inquinabit ab ea
¶Nota q hoc agit de nuce magna,& gallicana.Oīs.n.fructꝰ
habens durū corticem, dr̄ nux,ſicut caſtanea, auellana etc.

De Nucc auellana. Cap. 105.

NVx auellana dr̄ ab aliquibus nux ſyluestris,et dicitur
ab auellere,eo quòd in loco publico creſcens,à tran-
ſeuntibus auellatur, minus est calida et vnctuoſa et nu-
tritiua, quàm domeſtica, est dura ad frangendum, diffi
cilis ad digerendū,digeſta tamen bene nutrit, et multū est
medicinalis, vt dicit Iſaac et Conſtant.Cortex etiā ejus va-
let contra alopeciā,ſi melli miſceatur,et capillos creſcere,
facit.Tales sūt ſyluestres ſeculares,qa.ſ.aliįs religioſis,et cle
ricis minus sunt calidi p charitatē, minus vnctuoſi per pie
tatē,minus nutritiui per eleemoſynarū largitatem. Durū.n.
sunt p obſtinationem, difficiles ad frangendum per correc-
tionem,et ad pigerendū per conuerſionem,digeſti tamen
et conuerſi,emendati,et correcti,tūc bene nutriunt p eleem
moſynas.ſ.pauperes, et corpori eccleſiæ proficiūt atq; pro
ſunt.Cortex enim eorū.i. ſubſtantia temporalis,quādo mel
li.i.dulcedini pietatis commiſceť,tunc medicinalis efficitur
illis, qui pilos. i. diuitias pdiderunt.ſ.pauperibus,quos ſuis
eleemoſynis reficiunt atque iuuant. Pſal. Adiuuit pauperē
de inopia. ¶Auellana nō ex toto cortice includit, ſed ex
parte,et dicit auellana, ab auellēdo etc.ſicut ſupra.Sic mul
ti ſunt,

eſſunt, qui ſe cortice pœnitentiæ penitus non includunt
quia corpus in choro,cor habent in foro, vt ſunt multi ma
religioſi, & ideò quia iuſti in loco publico,i.in mundo cō
morantur, vt q̄a mundi negocijs ſe exponunt,idcircò à dia
bolo faciliter auelluntur,vel alias remouētur. Eſa.7.Eamus
adiudam,& auellamus eum ad nos.

NVx muſcata est fructus cuiuſdam arboris Indiæ,qui in
testa dura ſub cortice detinetur, & tam cortex,quàm
interior nucleus virtutem habet calefaciendi,confortādi,
cerebrum,& ſpiritualia recreandi,ventoſitatem extenuan-
di,vt dicit Plin.Dioſc.& Plat.

De Nardo. Cap. 106.

NArdus est herba modica, ſpinoſa, & odorifera quæ
maſticata linguam deſiccat,virtutem habet cōforta-
tiuam,odoratu reparandi,oris fętorem tollendi,linguę
paralyſim tollit, cōceptionem adiuuat, opilationes ſplenis
aperit, epilepticos iuuat, & ad alia multa valet,quæ omnia
etiam facit oleum quod ex ea eliquatur,vt dicit Iſido.lib.17.
& Plat. Nardus parua est humilitas, ſpinoſa est pœnitentia,
calida est charitas, omnes tamen ſunt odoriferæ per bonā
famam,& ideò cor confortant per ſpem de æternis, ſpiri-
tualibus gratijs,& virtutes reparant, & oris fętorem.i.infamiā
verborum amputant,& eorum inhoneſtatem,paralyſim lin
guæ.i.verecundiam confitendi,& loquendi ſpiritualiter tol
lit,conceptionē boni propoſiti procurant, & ad alia mul
ta valet.Idem dic de qualibet virtute,& maximè de Dei.Vel
dic q̄ nardus est perſona bona & perfecta,parua per humi-
litatem,calida per charitatem, ſpinoſa per pœnitentiæ au-
ſteritatem,odorifera per famæ & vitæ ſanctitatem. Et ideò
debeata Virgine canit; Nardus odorifera,quæ fundit odo-
rem.Cyprus cum nardo dederunt odorem ſuum.

De Olea. Cap. 107.

OLea est arbor, oliua est fructus,oleū ſuccus. Et est olea
arbor viridis,habēs folia ſub alba,æſtatæ & hyeme vi
rentia, flores hēt minutos & redolentes, fructus eius pin-
gues ſunt,ſapidi atq; dulces,& radix eius amara est,& ex ra
dice amara ſurgit oliua in nutrimentum ignis, in medica-
mentum infirmi,& in pabulum eſurientis,vt dicit Iſid.lib17.
Talis est Chriſtus vel vir perfectus,quia verè folia eius.i.ex-
terior cōuerſatio ſp viret per honeſtatē,qa.ſ.in hyeme tri-
bulationis, & in æſtate ꝓſperitatis dēt durare viror ſuus.i.
decor ſuæ honeſtatis & ſuæ gratiæ & virtutis.Eccl.24.Quaſi
oliua ſpecioſa in cāpis &c.Sunt etiā ſubalbida per caſtita-
tem.Flores eius.i.interiores affectiones minuti sūt p humi-
litatem,odoriferi p famoſitatē, fructus eius.i. operationes
plogues ſunt per pietatem,dulces per benignitatem. Cant.
2.Et fructus eius dulcis gutturi meo.Radix eius.i.cor amarū
est per cōtritionē,& ex eo ſurgit fructus bonæ operationis
qui ignem charitatis ſuis exēplis accēdit,infirmos in fide,&
moribꝰ corroborat atq; ſanat,& eſurientes.ſ.pauperes,pieta
tis operib.reficit atq; nutrit.Pſ.Satiauit aīam inane & aīam
eſurientem. Vel dic q oliua est beata Virgo,cuius origo &
radix est populus Iudæorum, qui amarus est p vitia & pec-
cata,& tñ ex eo proceſſit iſta olea vel oliua, q̄ fructus dul-
ces.i.opera miſericordiæ ſp hēt &c.ſicut ſupra. Iō dr̄ Hier.
in.Oliuerā uberē,pulchrā, fructiferā,ſpecioſam, vocauit
dñs nomen tuū.¶Oliua radicē hēt amarā,& corticē ſimili-
ter,fructus tñ eius dulcis est atq; pinguis,ex quo fit oleū,ci-
bus & medicina.Sic verè qñ hō est amarus in radice cordis
per cōtritionem,in cortice cōuerſationis per exteriorem
macerationē,tunc fructus dulces.i.opera bona profert, &
oleū miſericordiæ,& pietatis fundit.Petra fundebat mihi
riuos olei.Iob.29. dic ſicut ſupra.§.de Virgine,q fructus hu
ius oliuæ est Chriſs,dulcis,pius,& benignus, q oleum miſeri
cordiæ nobis ſtillauit.Infundēs oleū & vinū.Luc.10.et ignē
charitatis accendit.Ignē venimittere in terrā.Lu.12.et ſa-
nat omnes pctōres ſanauit.Figura de ſamaritano.Luc.10.&c.¶Oli
ua mulęę est duritiæ et firmitatis,et quaſi imputribilis,ſed li
cet ſit magnæ duritiei exterius in ſubſtantia,multæ tñ est hu
moroſitatis interius in medulla ex eius.n.fructu oleū eliqua
tur. Sic verè nos debemus eſſe duri & fortes contra oīa vi-
tia & tormenta per conſtantiā,fortitudinē et virtutē, ita q
nō debemus ſuccūbere nec cedere nec putrefieri per pecca
tum,ſed per perſeuerantiā imputribiles permanere. Sene-
ca.Vtere officio qđ ſemel ſumpſiſti,turpe est oneri cedere.
Interius tñ in medulla,i.in corde debemus eſſe teneri et hu-
midi per fluidā pietatē. illi.n.q̄ ſciunt alijs cōpati et miſe-
reri,melius durat,et perſeuerant in charitate oleū ēt,i.abū
dantiam eleemoſynarum et operū pietatis ex nobis iugiter
diſtillare.Eccl.9.Oleū de capite nō deficiat. Vel dic q̄ licet
ꝑlatus sit exterius in cōuerſatione,et cortice amarus,et du-
rus per correctionem,intus tñ dēt eſſe mitis et benignus,et
pius per cōpaſſionem.Exemplū de Moyſe, q̄ pie Deū orauit
pro populo delinquēte in virtulo,et tñ eos durè et ſeuerè pu
niuit,quia ſm Senec.Plus debet eſſe ſeuerus dñs,pius pater,
mandatorum cultor,virorum vltor.¶Secundum Plinium ar
bores oliuarū fructiferarum nō volunt ſolum nimis pinguę
uel macrū,ſed temperatum, nec regionem feruentem nec
frigidā,ſed temperatam,volunt.n.eſſe in loco temperate ca
lido,et ſicco,pingui,et macro,ſoli,expoſito, rore cœli etiā
humefacto,mulcū.n.eis cōfert cœlū,i.cœleſtis influentia tē
perata.Sic verè illi q̄ ſunt fructiferi per bona opera,nō de-
bent appetere ſolū,i.ſtatum q̄ ſit nimis pinguis per diuitias
nec nimis macer per paupertatem,nec regionem vbi ſit ni-
mius calor auaritię,et cupiditatis,nec nimiū frigus indeuo
tionis,et tepiditatis,ſed locum, et ſtatum tēperatum et ſuf-
ficientem exemplo Salomonis (Pron.30.) qui à Deo petiuit
ſibi,dari nec diuitias nec paupertatem, ſed ſufficientiā.Ta-
les.n.maximè debēt petere ſolum ſeu ſocietatem vel ſtatū,
q̄ ſit temperatus,quo ad uitæ ſufficientem neceſſitatem,ſo
li,i.Chriſo et bonis æternis expoſitus per cōtemplationem,
et rore cęleſtis doctrinæ humectatus,et ſic erit ſecundum il
lud Eccl.50.Quaſi oliua pullulans,et quaſi cypreſſus etc.¶Se
cundū Plinium multum cōfert oliuæ temporis,et aēris ſere
nitas.Nā ſi imbrium fiat copia,qñ oliuæ matureſcunt, oleū
faciliter vitiatur,niſi forte per ſubſequentem ſerenitatem
temporis emendetur,per quam liquoris ſuperfluitas deſic-
cetur.Sic etiam multis bonis confert ſerenitas,ideſt ꝓſperi
tas,quia qñ vehementes imbres, ideſt fortes tribulationes
ingruunt,faciliter corumpunt,et vitiantur per impatien-
tiam, et deſperationem, niſi fortè ſubſequens ſerenitas,i.
ſpes futuræ fœlicitatis eis ſubueniat, et ſuccurrat, Nimia
enim tribulatio nocet niſi ſpes remedieť.Naum.2.Portæ flu
uiorum apertæ ſunt, & templum ad ſolum dirutum est.¶Se
cundum Pli.oliua non indiget raſtro vel falce vt puteť mo-
re viris,ſed ſoli & rori cōmittitur,verno tempore gaudet,
& incipit tunc florere,fructus autē eius circa hyemem col-
ligiť,& circa radices eius creſcunt,quædam falſæ,& adulte-
rinæ radices quas agricolæ terra aperta ꝑcidūt poſt fructus
collectionem,& ſic mirabiľr emendātur. Oliua est vir per-
fectus,q̄ pro certo non indiget raſtro vel falce,ideſt aſperi-
tate correctionis,& tribulationis, & hoc,q̄a nulla ſunt ieo
ſuperflua,q̄ debeāt reſecari, imò ſoli Chriſto per dilectio-
nem,rori cœleſtis gratiæ per deuotionem est totaliter com
mittendus. In verno enim tempore,i.in principio iuuentu-
tis floret per bonas affectiones, & circa hyemem mortis (.ſ.
in ſenectute) colligunť fructus eius,ideſt bonę operationes,
qa.ſ.in ſenectute ſiunt maximè honeſti & apti ad alios ædifi-
candum.Veruntamen,quādo fructus talium ſunt collecti.i.
quando per bona opera fructificauerunt,tunc qa circa radi
ces cordis & affectionis creſcunt quandoq; falſæ radices &
adulterinæ,i. aliqui motus inanis gloriæ & præſumptionis,
de meritis,vel malæ affectiones terrenorū &c.ideò agricо-
læ prædicatores vel prælati debent eis prædicando terram
aperire,i.ſuam vilem & terrenam conditionem,& naturam
oſtendere, vt ſic poſſint radices huiuſmodi extirpari,& oīs
vana gloria eliminari,& ſic meliores,& fęcundiores in bo-
nis operib.fiunt.Luc.13. Sine fodiam circa eā, & mittā ſter-
cora.Vel dic,quòd quādo malæ radices,ideſt malę affectio-
nes,& vitia,et peccata impediūt fructum bonorum operū
in aliquo,tunc debet prælatus fodere per correctionem,et
terram aperire,et talia ꝑſcindere,et auferre.Sex annis puta
bis vineam tuā. Leu.25. ¶Qñ fructus ſunt in oliua, non de-
bet oliuam eam cum virgis durè percutere,vt fructus excu
tiat,uia anno ſequenti ſterilis fieret, minus.n.fructificat ſic
percuſſa,vt dicit Plin.Sic verè qñ in aliquo ſubdito ſunt fru
ctus,diuitiarum,oliuans ſuus.i.princeps,dominus vel prę la
tus

tus nõ debẽt eum cum virgis.i. cum fortibus tribulationib. & inuasionib. percutere, vt fructus diuitiarum extorqueat p rapinam, sicut faciũt tyranni & hoc ꝙ steriles eos facerẽt per paupertatẽ, ita ꝙ in anno sequenti inuenirẽt minus de fructibus ad suam necessitatẽ, sicut patet in impijs principibus, qui ita denudant subditos per rapinas, quòd ipsi nec pro se nec pro eis nihil habent. Prouer. 28. Regnantibus impijs ruinę hominum. Vel dic ꝙ prælatus non debet nimis dure percutere & corrigere subditum, vt fructus bonorũ opere rũ ab eo extorqueat; quia multi sunt ꝙ à bonis operibus stelilescunt per obstinationem, impatientiam, & etiã apostasiam, quando nimis durè corriguntur & tribulantur. Hier. 15. Vulneraui; & destruxi populũ meum, & tamẽ à vijs suis nõ sunt reuersi. vnde Esa. 9. Populus nõ est reuersus ad percutiẽtem se. ¶ Olea multos portat fructus, quosdam immaturos, & virides, alios maturos & nigros, alios mediocres & rubeos, ois tñ oliua quanto exterius nigrior, tãto interius maturior, & vnctuosior, & ad exprimẽdum oleũ aptior, vt dñt Isaac. Isid. & Dioſc. Arbor ista est ecclesia vel religio, ꝙ ꝑ certo multos fructus. i. multos subditos continet, & fideles, ꝙ a quidã sunt immaturi, & virides. ſ. nouitij & incipientes, qui adhuc sunt immaturi p insolentiæ leuitatem, virides p carnalem voluptatem. Alij sunt rubei & mediocres. ſ. proficiẽtes, ꝙ debent esse rubei per charitatẽ. Alij sunt maturi & nigri. ſ. perfecti; qui dẽt esse nigri per humilitatem, maturi p vitæ, & morũ honestatẽ & sanctitatem. Iõ dicit Ps. Ego quasi oliua fructifera in domo dñi. Et quanto quis est nigrior humilitate, tanto ꝑ certo interius est vnctuosior pietate, & maturior sanctitate. Vñ exterior humilitas interiorem denotat sanctitatẽ, ꝙa vbi humilitas, ibi est sapientia. Prou. 11. Secũdum Arist. fructus oliuæ nunquã in arbore perfectè matureſcunt, ẽt si ꝑ multos annos ibi essent, & iõ oportet, ꝙ fructus collecti in vna congerie cõgregenſ, & sic cõfortato calore p mutuã cõpressionẽ maturabunt. Sic verè hoies vix aut nũ quã pñt maturari p vitæ sanctitatẽ, & morũ, q̃diu sunt in arbore ubi nasciunt. ſ. in mundo, imò verè necesse est, ꝙ inde auellant ꝑ terrenorũ cõtẽptũ, & ꝙ in cõgerie religionis vel ecclesiæ vna cũ alijs congregent, ꝙ inuicem per vnitatẽ & cõcordiã cõprimant, & sic calor charitatis in eis mutuo cõfortabitur, & ad perfectam morum peruenient maturitatẽ Gen. 1. Congregentur aquæ quæ sub cœlo sunt, in vnum locum. Vel dic, ꝙ hõ non põt fieri maturus per sapientiã & discretionẽ in arbore. i. in patria vbi nascitur, imò oportet, ꝙ inde exeat, & ꝙ longè ad studia se cõuertat, & ꝙ ibi vna cu alijs cõmoret, & ꝑ plures dies ibi in studio in societate scholariũ perseueret, & sic cõfortabit, & conualescet calor. i. ingenium naturale, & ad maturitatem discretionis poterit peruenire. Io. & Lu. 4. Nemo ꝓpheta acceptus est in patria sua.

10 Iõ Abrahã dictũ est. Gen. 12. Egredere de terra tua &c. ¶ Oliuæ rubeæ nec multum maturæ, nec multum vnctuosæ vtiliores sunt stomacho (ſm Isaac) quam maturæ & nigræ: quia licet maturæ plus nutriant, tñ ꝑ ꝓ vnctuositatem supernatant, nec ad locum decoctionis descendunt, & sic in humores superfluos & putridos conuertuntur. Sic verè q̃nque accidit, ꝙ illi ꝙ sunt mediocriter rubei per charitatẽ, maturi ꝑ sanctitatem, & honestatẽ, vnctuoſi per pietatem, sunt meliores q̃ illi ꝙ sunt perfectè maturi ꝑ famæ, & vitæ honestatem, & hoc quia licet isti multum nutriat corpus ecclesiæ. ſ. pauperes suis eleemoſynis, peccatores suis doctrinis, & exẽplis, tñ quia ꝓ ꝓ vnctuositatem pietatis, quã se vident hñe, volunt supernatare ꝑ præsumptionẽ. i. alijs præeminere, iõ nõ descendunt ꝑ humilitatem, nec perfectè digerunt vel ad bonũ cõuertunt, imò aliqñ in humores putridos luxuriæ dissoluũtur, quia. ſ. Deus ſpe tales dimittit cadere de suis viribꝫ sumentes. Iõ Eccl. 7. Noli esse iustus multum, & Iudith 6. Humilias ꝓ sumentes de sua virtute. ¶ Secundum Plin. baccæ oliuæ, q̃diu sunt in arbore, non pereunt, sed q̃diu ibi permittunt, fiunt meliores, ſp. n. nouas vires recipiunt, & difficilius inde cadunt. Sic verè homo q̃diu in arbore crucis ſedet ꝑ eius recordationem & deuotionem, vel in Deo vel in ecclesia ꝑ fidẽ, gratiam & dilectionem, vel etiam in religione, nunquã per desperationem, vel ẽt peccati corruptionẽ, imò quanto diutius ibi perseuerauerit, tanto magis nouas vires recipiet & virtutes, & melior efficiet, & ibi fortius & tenacius adhærebit. vnde 1. ad Corin. 6. Qui adhæret, Deo, vnus ſpiritus est. ¶ Oliua ex triplici ſubstantia cõstat. ſ. ex osse duro, ex-11 teriori carne & cortice, & oleo seu succo. Sic homo cõstat ex duro osse, & ex oleo. i. ex sanguine liquido, & ex carnenitatem, & carnem & oleum. i. animam. Vel dic, ꝙ in aia dẽt esse oleũ fluidæ pietatis, caro teneræ benignitatis, & os duræ, & solidæ firmitatis. Vel dic, ꝙ oliua est ecclesia, vbi sunt, quidam ossei per duritiam, & obstinationẽ, quidam carnei p luxuriæ voluptatem, quidam sicut oleum per superbię vanitatem. Oleum. n. ſemper ſupernatat. ſic multi volũt alijs emi nere. Et sicut porci impinguantur ossibus oliuarum, & inde etiam ignis nutrit, ſic verè ex istis obstinatis ignis inferni, & porci. i. dæmones depaſcuntur. Erit in combustionem & cibus ignis. Esa. 9. ¶ Oliua nobis mittit & fundit oleum, quod, uulnera lenit & ſanat, & esuriẽtes reficit, & est arbor pacis, & victoriæ. Nam ſm Vale. maxim. legati Romanorum, ꝙ pro pace obtinenda uel concedenda mittebanſ, sine ramis oliuæ non mittebãtur. Victores ſm Pli. apud Athenas oliua coronabantur. Talis est uirtus pietatis, quia oleum dulcis consolationis & clementiæ nobis fundit, & ex quo esuriẽtes & pauperes per eleemoſynas recreantur, & morbi peccatorum curantur, quia eleemoſyna extinguit peccatum. Eccl. 3. Et ista pro certo est virtus pacis, & uictoriæ, quia. ſ. Deũ nobis pacificat & concordat, & nos facit de vitijs triumphare. Et iõ legatus pacis Chſs cum ista oliua fuit à Deo missus. cum dulcore clemẽtiæ, & pietatis, legata ẽt pacis beata Virgo oliuam clementiæ ſecum hẽt, victores etiam uitiorũ, & tribulationum oliua. i. per opera misericordiæ coronantur. Patet Matt. 26. vbi in iudicio tantum fit mentio de operibus pietatis. Et hæc fuerunt figurata Gen. 8. vbi postquam Deus fuit conciliatus, & pacificatus cum humano genere, columba venit ad Noe in arcam cum ramo oliuæ viridis. Sic verè qñ Deus fuit nobis concordatus, ipſe misit in arcam, i. beatam Virginem columbam, i. filium ſuum, cum oliua fluidæ pietatis. vnde Ozeæ 13. Erit quaſi oliua gloria eius.

De Oleo. Cap. 108.

OLeum est ſuccus oliuæ, qui quanto recentior, tãto melior. Nam ſm Plin. per ſenectutem, & antiquitatẽ, corrumpitur, & quanto oleũ citius de torculari exit, tanto est laudabilius. Et est oleũ liquor dulcis, lenis, pinguis, & suauis, cuius virtus est cibos condire, fessa membra recreare, ignẽ nutrire pannos induratos remollire, & apostemata maturare, & tanto melius, quanto terreneæ ſubstantiæ minus est intermixtũ, ut dñt Isaac & Dioſc. Per oleũ intelligit opus misericordiæ, ꝙod est ſuccus, & opus oliuæ, i. hoĩs pij & miseri cordis, quia talia ſunt dulcia, & lenia, & alijs placentia, fessa. n. membra, i. hoĩes depressos, pauperes, et afflictos iuuat, fouent, & paſcũt. ſ. per eleemoſynas, & alia opera pia, ignẽ charitatis in nobis nutriunt, & accendũt, & morbos, & apostemata pctorum curant, et ſanant, et duritiẽ crudelitatis re molliunt, atq; tollunt. Oleũ ergo de capite tuo non deficiat. Eccl. 9. Sed ad hoc ꝙ istud oleũ sit Deo bene acceptabile, tria requirunt. Primum ꝙ sit recens. i. ꝙ fiat in nouitate vitæ. in ſtatu iuuentutis, uel in nouitate gratiæ, et virtutis, ga qñ hõ est antiquatus per ſenectutẽ, uel ẽt per malã uitam, et consueta dinẽ, vt ga est in ſtatu peccati, tunc oleũ eleemoſynarum, et pietatis, non est ita Deo acceptum, nec ita meritoriũ. Iõ Iob 31. Ab infantia creuit mecum miſeratio. Aliud necessarium est, ꝙ cito dẽt exire de torculari. i. de arca uel burſa, quia homo debet cito, & celeriter dare eleemoſynam, nec dẽt facere pauperes expectare. Prou. 3. Nõ dicas proximo tuo vade, et cras dabo tibi, cum ſtatim possis dare. Tertium est, ꝙ à terra. i. à terrenis gloriis, et affectionibus, dẽt eẽ depurata, quia. ſ. non dẽt fieri eleemoſyna pro terrena gloria, ſed aeterna, sicut faciunt hypocritæ. Iõ Matt. 6. Cum facis eleemoſynam, noli tuba canere. Vel dic, ꝙ oleum, quod per ſenectutẽ corrumpit, ſignificat, quoſdã ꝙ in iuuẽtute sunt boni, in ſenectute autem corrumpuntur, de quib. ad Gal. 3. Cũ ſpiritu cœperitis, carne conſummamini. Vel dic, ꝙ illi ſunt quoad Deũ meliores, ꝙ minus cũ terrena ſubstãtia, i. cũ bonis ꝓpriis. ſunt mixti ꝑ affectionẽ et amorẽ, ꝙ de torculari, i. de mundo citius et libẽtius exeunt, et ꝑ cedũt, qñ à Deo inſpirati, et à ꝓdicatore mouenẽ. ¶ Baccæ oleæ cũ mola fortiter cõtunſ, deinde aqua feruentiſſima cõſpergunſ. Nã ꝓ tale aqua vnctuoſitas

ab amurca (q̃ est fex olei) & à nucleis diuidit, & sic bonum lenius eliquatur. Ipſa aũt aqua ab oleo postmodũ facilliter ſeparatur. Oleũ est opus misericordiæ, quod ꝑ ſemper tribulationem, & perfundit aqua gr̃æ per interiorẽ operationem. ¶ Oleum est naturæ lucidæ, & ſpecularis. Vnde Ps. ꝙ si quis in profundũ maris immerſus fuerit, & oleum ſuper eum effuderit, ꝙ inde aliquis eſt inunctus, & ꝙ est in mundi proſperitatẽ, inuolutus, efficitur dormiẽs per delicias, & luxuriã, febricitans ꝓ auaritiã, & inſenſibilis, ꝓ obſtinationẽ, & duriti, quia licet ſcindatur per correctiones, & tribulationes, ita est hũ obſtinatus ꝙ nõ ſentit nec percipit nocumẽtũ per cõuerſionẽ vel cõtritionẽ, aliorũ ẽt miſerias nõ ſentit ꝑ cõpaſſionẽ, nec eis in aliquo ꝓ pias eleemoſynas ſubuenit aut ſuccurrit 2. Re. 19. Nõ uigẽt ſenſus mei ad diſcernendũ. Vel dic, ꝙ leo est hõ, qui pro certo ſm qualitatẽ eorum qui adiũgitur ſibi. i. illorũ quorũ ſectatur ſocietatẽ, ſua qualitas vel conditio variatur, quia ſi caro leonis. i. aliqua crudelis ꝑſona eis adiuncta fuerit, & ſociata, tunc efficitur ita caliduſ per auaritiam, & crudelitatẽ, ꝙ ẽt ſuis verbis & exemplis alios facit febricitantes, & auaros, ſicut patet de malis principib. & iudicib. qui per ſocietatem crudelium conſiliariorũ fiũt crudeles, & tyranni, & ſubditos faciunt febricitare. i. tremere & ardere diuerſis exactionib. & tormentis. Si autem mandragora. i. aliqua perſona frigida, & indeuota ſibi ſocietur, tunc ſimiliter efficit frigidus, & indeuotus, & alios facit inſenſibiles, & obſtinatos, quia qui ſtultorũ ſocius fuerit, con ſimilis efficietur. Prou. 13. ¶ Oleum multum habet leuitatis, & aereitatis. vñ oli quori ſuperfert, & alijs liquoribꝫ ſubeſſe penitus dedignatẽ, & ſp alijs ſupernatat. Sic vir iuſtus multũ est leuis ꝑ paupertatẽ, aereus ꝑ ſctitatẽ, & iõ nõ vult reſidere ꝑ affectionẽ, & amorẽ in fundo. i. inferius in mũdo, ſed in ſuperficie, ſ. ſuperius in Paradiſo ꝓ cõtemplationẽ, ſpẽ & affectionẽ. Habitaculũ eius ſurſum. Iudith 8. Et ſicut oleũ ex eo ꝙ aquæ cedit ſuꝑ eã eleuatẽ, ſic hõ ex hoc ꝙ aliorũ verbis, & iniurijs cedit per patientiã, & eo ꝙ alijs facit locũ ꝑ humilitatẽ, ſæpe accidit ꝙ ipſe eleuatẽ ẽt creſcit ꝓ tpalẽ, & æternã dignitatem, quia ſicut dr̃ Iob 5. Deus ponit humiles in ſublime, & merentes erigit ſo ſpitate. Vel dic ꝙ oleum est ſuperbus, quia verè ſp vult alijs ſupereſſe, & dñari, & ſub alijs, ſ. in ſtatu infimo, & humili remanere penitus dedignatur, ſed ꝑ ambitionem ſemper quærit aſcendere ad dignitates, & offi cia. Et ſicut oleum incendit ignẽ, ſic iſti ignẽ rixę, & diſcor diæ in religione vel eccleſia nutriunt, & accendũt, ignis ẽt inferni erunt finaliter nutrimentũ. De igne. n. egredienẽt, & ignis conſumet eos. Eze. 15. ¶ Oleum est naturę penetratiuę, 7 ga vas ligneũ in quo est, penetrat & ſubintrat, niſi forte fuerit vitreũ vel vitreatũ, est ẽt naturę infectiuæ, & cõtagioſæ, quia oẽ quod tangit, & maximè veſtẽ, ita inficit, ꝙ ibi quaſi perpetuo hmõi veſtigium derelinquit, ignẽ aũt accendit, & nutrit. Sic pro certo talis naturæ ſunt delicię, quæ verè natu rã habent ſubintratiuã, ga ſi hõ eas habuerit et cõtinuerit, ipſum intrant vſq; ad cor, quia. ſ. eas diligit, et pro eis est ſo licitus. Naturã ẽt habent cõtagioſam, quia verè qñ ꝑ immo deratum affectum tangunt aliquã perſonam, ipſam ꝑ luxuriam inficiunt, et corrumpunt, et veſtes. i. exteriorẽ cõuerſationem per infamiã quaſi inſe parabiliter maculant, et inquinant. Ideo de bonis dr̃ Apoc. 3. Hi ſunt qui non inquinauerunt veſtimenta ſua, et Apo. 7. Hi qui amicti ſunt ſtolis albis, qui ſunt etc. Tales ẽt nutriunt ignem. i. carnalem cõcupiſcẽtiam, quia verè mundi delicię ſemper luxuriam excitãt, et inducũt. Eccl. 28. Secũdũ ligna ſyluæ exardeſcet ignis. Vel dic ꝙ oleũ est peccator, qui pinguis est per carnalitatem, ſupnatans per ſuperbiæ vanitatem, lucidus per veſtium curioſitatem, quia verè talis est contagioſus per ſuã malam cõuerſationem, et maximè luxurioſus, ꝙ exemplis, et dictis alios inficit. Eſt ẽt nutrimentum ignis. ſ. auaritiæ, et cupiditatis in præſenti, et ignis æterni infernalis i futuro. Eze. 21. Igni eris cibus, et nõ eris in perpetuũ. Eſt ẽt naturæ penetratiuæ, ga ſp volunt ſubintrare. ſ. ad nouas dignitates, et officia ſicut patẽt de ambitioſis, qui ſe ingerunt in curijs, et officijs, dignitatibus. beneficijs, et præbendis. Parent etiam in luxurioſis, qui ẽt fortiſſimas ꝑſonas ſubintrant, et ſeducunt. Ideo dr̃ Eccl. 28. Lingua tertia mulieres viratas deiecit etc. Vel dic ꝙ oleum eſt tẽtatio vel peccatum, quod faciliter animam penetrat, vel ſubintrat, niſi forte fuerit vitrea, ſ. lucida per honeſtatẽ et puritatem, ſolida per conſtantię firmitatem, ipſam etiam inficit per malas affectiones, et poſt ſe veſtigium, i. conſcientię remorſum, vel etiam malam conſuetudinẽ derelinquit. Iob 41. Poſt eum lucebit ſemita. Vel dic ꝙ oleũ eſt vir perfectus, pinguis per pietatem, nutriẽs in alijs (ſ. exemplis et dictis) ignem. i. charitatem, et eos penetrãs per contritionẽ, et lucens per bonam conuerſationẽ, ſupernatans per contemplationem. Patet de bonis prædicatoribus. Et eris ſemper ſupra, et non ſubtus. Deute. 28. Vel dic ꝙ oleum est diabolus, qui ſuis ſuggeſtionibus, et tẽtationibus penetrat omnem mentem, et eam inficit, et corrumpit per peccatum, et hic est peccatas, et cibus ignis etc. ſicut ſupra de peccato re. ¶ Oleum est lene et ſuaue, et vulnera mitigat, et dolorem 8 apes et cętera annuloſa extinguit. Talis est adulatio vel verbũ adulatoris, ſ. blandum et leue, quia ſp dicit placentia, et ſic dolorem adulati, i. remorſus conſcientiæ, et vulnera ſua. i. malos ſuos actus mitigat atq; lenit, inq̃tũ. ſ. iuſtificat opera eius, et eum palpat et lenit. Ezec. 22. Prophetæ eorum liniebant eos ab ſq; temperamento. Et tales ſermones extinguunt, et exanimant apes. i. mundanos diuites, et potentes, quia conſtat ꝙ verba adulatorum multa iniqua committũt. Sed ſicut ſm Ariſt. talia extincta oleo, ſi aceto ſuper aſpergãtur, reuiuiſcũt, ſicut verè neceſſe ẽ ꝙ tales ſic extincti ꝑ adulationẽ reuiuiſcunt ꝑ acetũ. i. durã et acrẽ prædicatorũ correctionẽ. Iõ Ps. Corripiet me iuſtus in miſericordia, et increpabit me, oleũ aũt pctõris nõ impinguet caput meũ. ¶ Oleũ 9 purũ et ſapidũ, et odoroſum cibos cõdit, et ferrũ politũ à rubigine ſeruat, ſi aũt impurũ, et corruptũ fuerit, mali ſaporis, grauis, odoris tũc ad cibos nõ cõuenit, et ferrũ ẽt rubigi nat, et corrodit ſm Pli. Sic verè doctrina pura, vera, et ſana cibus est et nutrimentũ pctõrũ, et iuſtorũ, et ferrũ politũ. i. aiam iuſtã et ſctam ſeruat, et rubigine vitiorũ, ſi aũt corrupta fuerit ꝑ hæreſim, et errorẽ, tunc econtrario nõ nutrit, imò occidit, et rubiginẽ ignorãtiæ introducit, et aiam ꝑ pec

catum, & hæresim corrumpit. Vel dic q̃ oleum purũ est scĩa theologica, oleũ impurum, & corruptũ mundana. Vel dic q̃ oleũ purũ est gr̃a Dei, q̃ aĩam nutrit & seruat, oleũ impurũ deliciæ mundi, vel mundi prosperitas, q̃ ipsam inficit, & cor-
to rumpit, & q̃ ẽt apes necat, sicut supra. ¶Pli. lib. 2. c. 106. in fine dicit q̃ nẽ falsum oleo tẽperatur, & inde est (vt ait) q̃ vrinãtes. i. natantes, & nauigãtes in mari, solent oleum in ore ponere, vt possint naturã salsam & asperã mitigare, lucemq; in maris profundo deportare. Tale oleum est spes futurorũ bonorũ. Ista est. n. quæ oẽm falsedinẽ tribulationis, & contritionis lenit, & tẽperat, & quæ lucem gr̃æ cordi procurat, & ideo sine ea fatuus est qui falsedinem maris tentat. i. qui tribulationem, & correctionẽ, & amaritudinem potat, & portat. vnde Greg. ait q̃ cõsideratio præmij minuit vim flagelli. Vel oleum est diuina gr̃a vel consolatio, & pietas prælati, quæ semp debet in correctionib. & falsis punitionibus interesse, vt omnem possit rigoris amaritudinem temperare.

De Oleastro. Cap. 109.

1 OLeaster est syluestris olea, sterilis, inculta, & amara, cuius folia sunt cęteris latiora styptica, & amara, q̃ tũ inserit ei ramus oleæ bonæ, tunc in naturam rami cõuertit. Talis est pctõr, syluestris, & sterilis à fructu bonorum operum, incultus quo ad pniam, & amarus per pctm, quia verè folia. i. verba taliũ latiora sũt. i. plura, & maiora q̃ folia oleæ. i. q̃ verba iustorum, & bonorum, qũ tũ ramus bonæ oliuæ. i. gr̃a Dei vel doctrina prædicatorum ei inseritur per inspirationem, & prædicationem, tunc q̃nq; efficitur fructuosus, & bonus. Patet de Paulo, & alijs. Vel dic q̃ oleaster, est natura humana, q̃ quõdã fuit sterilis, & inculta, plena vitijs, & peccatis, sed qñ ramus bonæ oliuæ. s. Dei filius qui est vnus de tribus ramis Trinitatis, fuit huic oleastro insertus per incarnationem, tunc factus est fertilis, & fęcundus per bonam operationem, quia ex tunc incęperunt in humano genere virtutes, & gr̃æ abundare. Et ideo humano gñi potest dici illud ad Ro. 11. Ex naturali excisus oleastro, cõtra naturã insertus es
2 in oliuam bonam. ¶Oleaster licet sit sterilis & amarus, est tñ multũ medicinalis quo ad frõdes, corticem, & gummi. Duo .n. gña gummi destillat, q̃ valent ad medicinã, folia etiã sunt styptica, & restrictiua &c. Talis vir perfectus, qui sterilis est per paupertatem, v̄iridis per honestatem, & duo gña producit lachrymarum, & gummorum, quia cum sit amarus p cõtritionem, ideo lachrymatur, & suspirat, s. p incolatu pśentis miseriæ, & pro ditatione patriæ. Figura Iud. 1. vbi Caleph dedit Axæ filiæ suæ irriguum superius, & irriguum inferius. Axa furibunda significat aĩam pœnitentem, quæ ex amaritudine contritionis tota vertitur in furorẽ, & ideo pater suus Deus sibi dat irriguum superius. i. lachrymas pro ditatione patriæ, ẽm Greg. & inferius. i. lachrymas pro incolatu pśentis miseriæ, tota tñ arbor ista, & quo ad corticem conuersationis, & quo ad folia locutionis, & quo ad gummi suæ lachrymationis medicinalis est, & sancta, & quo ad se, & alios congrua atq; sana. Vel dic q̃ oleaster est vir pœnitẽs, & amarus, & cõtrit⁹. Esa. 38. Recogitabo tibi oẽs annos meos &c. Duæ lachrymæ sunt vna pro omissis, altera pro commissis, vel vna pro pœna. s. inferni adepta, alia pro gloria amissa. Ps. Lachrymis meis stratum meum rigabo.

De Olere seu brassica. Cap. 110.

1 OLus dr̃ ab alendo, eo. s. q̃ olerib. hoĩes alerent anteq̃ pisces, & carnes ad vsus hoĩum cõcederent, pomis. n. & olerib. hoĩes ante diluuiũ nutriebant. Et ẽ olus vtile quo ad cibũ, & medicinã, & multæ sunt eius spẽs, corpus. n. nutrit, vẽtrẽ aliqñ mollit, aliqñ stringit, ebrietati resistit, lactis abũdantiã præstat, veneno cõtrariat, & ad cętera multa valet, vt dicit Pli. lib. 20. c. 9. Talis est sacra doctrina, q̃a verè vtilis est ad nutriendum aĩam, & eam impinguandum per gr̃as, & virtutes, & ideo illi q̃. b. carnes, & fruges. i. mundi diuitię, et deliciæ non sunt concessæ, talib. debent vti, s. mundi pauperes, et maximè religiosi. Valet ẽt ad medicinã, s. contra infirmitates peccatorum, vẽtrem. n. i. conscientiam mollit per cõtritionẽ, aliqñ etiã eã stringit qñ nimis est lata, ebrietati. i. mũdi delicijs resistit, et lactis. i. pietatis, et mię, vel ẽt diuinę gr̃ę affluentiã administrat, et veneno pctí mortalis obuiat, et resistit. Qui infirmus est, olus mãducet. ad Ro. 14. Vel dic q̃ olus est gr̃a Dei etc. per oĩa sicut supra. ¶Suba caulis grossa est, et a
dura ad digerendũ, grossum et melãcholicũ sanguinẽ generans, et inducens, ius tñ eius naturæ est laxatiuæ, et uẽtris humectatiuæ, et iõ vtilius est iure eius vti q̃ suba, vt dicit Isaac. i. quantum ad vitam sunt duri per obstinationem, sicci per incompassionẽ, frigidi per indeuotionem, et indigestibiles .i. incorrigibiles, ius tñ istorum. i. doctrina ab eis eliquata, est bona. s. audientibus, q̃a vẽtrem. i. cõscientiam eorum soluit per cõpassionẽ, et cõtritionẽ, et eum laxat, et euacuat pcõfessionẽ, et iõ vtile est q̃ nõ accipiatur de tali suba, sed ius. i. nolite facere. Mat. 23. ¶Olus est herba quæ crescit per transplãtationem. Nam li qñ est paruum, et tenerum, eradicetur a loco vbi natum est, et ad humum bonã trãs feratur, crescit in efficacia, et quantitate. Sic verè homo crescit, et proficit p translationem, et transplantationẽ de loco ad locum, de terra ad terrã, de mundo ad religionẽ, de studio ad studium, de statu ad statũ. Nã qñ in vno loco fuerit seminatus, gñatus et productus, tunc si in iuuentute inde aliunde trãseratur, proficit, et cõualescit. Paret in religiosis de mũdo ad religionem trãseũtibus. patet de scholarib. qui de patria sua ad remota studia se conuertunt, et sic de alijs. vnde Eze. 17. In terra bona plãtata est in mõtibus Israel vt faciat fructũ. ¶Olus plus proficit in hyeme q̃ ęstate. Nã in ęstate ab erucis, et vermib. corroditur, in hyeme aũt à talib. cõpescit et defendit, et quia gelu, et pruina constringitur, iõ calor interius reuocatur, et sic tenerius efficitur, et ad coquendũ, et digerendũ mollius inuenitur. Aestas significat statũ, p̃speritatis, hyems statum aduersitatis, sed verè multi sunt quib. ad modum oleris plus proficit hyems q̃ ęstas, aduersitas q̃ prosperitas, qa in ætate prosperitatis ab erucis. i. à carnalib. et mũdialibus affectionib. corroduntur, et consumuntur per pctã, et à virore gr̃æ spoliant, in hyeme aũt. i. in tpe aduersitatis, calor. interior affectio reprimitur, et pruina, et gelu. i. tribulationibus exterioribus cõprimitur, ita q̃ nõ ꝑmittitur exterius exire ad voluptaria mundi, quia. s. paupertas vel aduersitas impedit ne talia apperantur, et sic hõ efficit tenerior per pietatem, et melius decoquitur per contritionẽ, et digeritur per conuersionem, et correctionem, quia verè multi sunt q̃ tpe prosperitatis pereunt per pctũ, tpe aũt aduersitatis p gratiã cõualescunt, quia ẽm Aug. quod lima ferro, flagellũ gravno, hoc facit tribulatio viro iusto. ¶Caulis ẽm Pli. parũ cõctus soluit vẽtrem, multum aũt coctus stringit. Sic verè correctio si fuerit parum, et tpale cocta. i. modestè aspera, et rigida, et non nimis, soluit comedentẽ per contritionẽ, et cõpunctionem, si aũt cocta nimis fuerit. i. multũ aspera et violenta, tunc uerè ipsum cõstringit, q̃a multi sunt q̃ benigniter correcti emendant, et corrigunt, asperè aũt et durẽ reprehẽsi cõstringunt, indurant, et obstinant. vñ Prou. 17. Plus proficit correctio apud sapientẽ, q̃ mille uerbera apud imprudentem. ¶Olus quod per se nascitur sine seminatione, s. agreste, utile est ẽm Pli. medicinæ. Sic verè Christus q̃ sine virili semine natus fuit, est melior uniuersis. Vel dic q̃ illi q̃ p se nascũt. i. q̃ ex ꝓprio motu ad bonũ, et ad religionẽ cõuertunt, meliores alijs iudicant. Mar. 4. Vltro. n. terra fructificat.

De Ordeo. Cap. 111.

ORdeum est granũ exterius in cortice rude, et asperũ, interius aũt in medulla dulce, molle, album et sapidũ, et ad nutriendum tam hoĩes q̃ aĩalia multum aptum. Nam apud græcos panis fit ex ordeo præcipuus. Nã ordeum frangũt, corticem diuidunt, farinamq; purã extrahunt, et aquam aspergunt, et sic panem, et pultes faciunt de eodem, vt dicit Pli. Talis est diuina scriptura, quia exterius in cortice, i. in historia est rudis et grossa, interius tñ in medulla. i. in sensu et intellectu spũali est delectabilis, et delicata, et est instrimentũ spũale hoĩum. i. bonorum, et iumentorũ. i. pctórum. Nam qñ græci. i. peccatores eam triuerint per expositiones, et à cortice historiali medullã eius separauerint, tunc ista aqua discretionis et sapientiæ naturalis, exinde cõficiũt panem. i. doctrinam ꝑdicationis, ex qua filij ecclesiæ nutriuntur. Apo. 6. Vinum et ordeum ne læseris. vnde de Ptisana. ¶Ordeum est granũ quod licet sit in cortice vile, et asperum, et tñ in medulla molle, tenerũ, et album, et dr̃ ordeum ab ore, quia

ne, quia. s. qñq; sex habet ordines granorum, qñq; duos, citiꝰ
fruẽ aũt crescit, & pp mollitiẽ naturalẽ cito rapitur ad ma-
turitatẽ. Nã in vere seminatur, & in vere colligitur ante alia
blada. Talis est per oĩa vir perfectus, quia vere licet exterius
in cortice cõuersationis sit rudis, & humilis quo ad habitũ, &
cętera similia, interius tñ in medulla. i. in corde est mollis
per pietatẽ, & albus per castitatẽ, & dr̃ ab ordine, q̃a. s. ordanus est per prudentiæ maturitatẽ, quia. s. duos habet ordi-
nes. i. duplicẽ charitatem, vel sex. i. sex opera pietatis, & iõ
talis q̃ seminatur per ingressum religionis, vel cõuersionẽ
ad pniam, citissimè crescit, & maturatur per bonam vitã, &
perfectionem, temperantiam & discretionẽ. In vere. n. iuuẽ
tutis seritur, & conuertitur, & statim in ætate. i. in media ęta
te perfectus efficitur, & maturus. Vel dic q̃ ordeũ est hypocrita, qui licet exterius sit rudis, & vili habitu tectus quo ad
gr̃æ pœnæ austeritatem, interius tamen in corde est mollis,
& delicatus per carnalitatem, & ideo talis ante omnes alios
deficit, & arescit, quia talium ficta perfectio non pòt perse
verare, imò per apostasiam vel alias pereunt, & tabescunt.
Iob 8. Cum adhuc sit in flore nec carpatur manu ante omnes herbas arescit. ¶Ordeum ẽm Plin. propter substantiæ
mollitiem cito rapitur ad maturitatem. Sic illi qui sunt mollis animi, & benigni cito fiunt maturi, & perfecti.

De Palma. Cap. 112.

1 PAlma est arbor victorialis, quæ quondam in signũ honoris, & gloriæ victoribus dabatur, arbor est sempiternæ
pulchritudinis, & viroris, aliquo tpe pulchritudinem non
amittens, arbor est annosa, durans in virore, & virtute per
multa tpa, & ideo ad similitudinem phenicis (quæ est auis
diutissimè viuens) phenix à græcis est vocata, fructus habet
dulcissimos, qui dactili nuncupãtur, quos multũ diligunt ele
phantes, cortex eius dura, & quasi spinosa est, & iõ cũ difficultate pertingit ad eius fructus, vt dicit Isid. & gl. super Ps.
Talis est per oĩa Paradisus, quia verè victorialis est arbor, &
illis qui vincunt tentationes, & tribulationes mundi, concedit
ur, & præstatur in signum victorię, & triumphi. Apo. 7. Et
palmæ in manib. eorum, & hæc ꝓ certo immarcessibilis est
& decora, & diuturnissimè durat, quia perpetuo nõ desinat nec
marcescat. Ideo dr̃ 1. Pet. 1. Immarcessibilem conseruatã &c.
Fructus aũt eius, s. æterna voluptas, & prosperitas, dulcissimus est, hic, s. per spẽ, & ibi per spẽm, & ideo elephãtes. i. vi
ri perfecti, & sancti istum fructum diligunt, & affectant. Dicunt. n. illud Dan. 2. Ascendam in palmã, & apprehendã fructus eius. sequitur. Et fructus eius dulcis gutturi meo. Sed ꝓ
certo ista arbor habet corticẽ ducã. i. exteriorem pniam, q̃
est quasi cortex istius arboris, quæ pungitiua est & dura, &
ideo cum difficultate acquiritur iste fructus, & ascendit ista
arbor. Actuũ 14. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cœlorum. Licet tamen inferius in mundo iste
cortex pœnitentiæ sit durus & asper & rudis, palma tñ ista
superius est decora, & pp fructus & frondium dulcedinem
efficiunda, intantum q̃ hõ cum illuc ascẽdit, pristinæ asperitatis corticis non reminiscitur. Ioan. 16. Mulier cum parit
tristitiã habet &c. Vel dic q̃ palma est crux, cuius cortex est
pœnitentia, cuius fructus est æterna gloria. Ista ergo licet sit
pungitiua et aspera ad sustinẽdũ, fructus tñ q̃ inde sequit, s.
æterna gloria, est delectabilis ad gustãdũ, licet cum difficultate habeat, & iõ elephantes. i. viri sancti eã diligunt, & frequentãt. Vel fructus eius est Christus, qui est ibi crucifixus, q̃
dulcis est delectabilis pio cordi. Vel dic q̃ palma est religio,
q̃ licet exterius in cortice & apparẽtia videat rudis, & vilis,
q̃ tñ ascendit, & intrat, dulcis, decora & sapida reputat. Ibi
.n. est viror ppetuæ honestatis, fructus dulcis deuotionis, cõ
solationis, & locutionis, & iõ ab elephãtibus. i. à viris pfectis dudũ fuit nõ immerito frequẽtata. Requiescite sub arbore &c. Gen. 18. ¶Palma est arbor ppetuæ viriditatis, diutissimę durabilitatis, solidissimæ firmitatis, & imputribilis solidi
tatis, asperę corticis, & exterius magnæ rugositatis, inferius
rudis, & aspera, superius aũt pulchra, & fructifera, iocundę
fęcũditatis, & fructuositatis, & folia eius decoræ sunt & ve
nustatis, vt dicit Pli. Verè talis debet esse quilibet vir perfectus, viridis, s. per conuersationis honestatẽ, & vitæ, & gr̃æ
sanctitatẽ. Hier. 17. Erit folium eius viride. Hic debet diutissimè viuere per perseuerãtiæ longanimitatẽ, q̃a perpetuò
dẽt vita gr̃æ, & tãdẽ gloriæ viuificari, qñ. s. nunquam debet
mori per pctm. Iob 29. Sicut palma multiplicabo dies. Item
debet esse solidus, durus & firmus per fortitudinẽ, & cõstantiam, s. ad mala tolerãda, & bona faciẽda, nõ debet putrefieri, per luxuriã, nõ dẽt frãgi ꝑ impatientiã, &c. similia, licet
tãgatur tribulationib. atq; penis, iniurijs atq; verbis & tẽtationibus. Hie. 1. Dedi te ī murũ ferreũ, et ī colũnã æreã, & pliabuntur aduersum te, et ꝓualere nõ poterunt. Itẽ in corti
ce. i. in habitu, et apparentia debet esse rudis, et spinosus p
pniæ asperitatẽ, et gestus humilitatẽ, superius aũt q̃tum ad
supremũ rõnis, et intellectus, decorus est per morũ ĩcitatẽ,
magnæ ẽt est fęcunditatis q̃tum ad bonorũ operũ multipli
citatẽ, et folia eius. i. verba decoræ sũt honestatis, et maturitatis. Folia eius ad medicinã. Apo. 22. Et fic cuilibet tali potuerit dici illud Can. 7. Statura tua assimilata est palmæ. Vel dic
q̃ palma est beata Virgo, cuius fructus est dulcissimus, s. Xps.
Vel expone de Chro, vel de quolibet sancto, vel plato. ¶Fo- 3
lia palmæ ad similitudinẽ gladij sunt formata, et in modum
pyramidis disposita, lõga sũt, plana et ꝑ ssa, flexibilia, et cõnexa, ad sportulas faciẽdas (ẽm Hier.) Valde apta, ī angulis
lateralib. sunt incidentia, et tẽdentia superius versus cęlum.
Charissimi, ꝑ folia intelligitur locutio seu verbũ. Vñ palma
.i. quilibet bonus Christianus dẽt folia verborũ habere acuta ꝑ correctionẽ, s. malos arguendo, et ex feruore Ioquẽdo,
qđ maximè pertinet ad ꝑdicatores, et ꝑlatos, et iõ ad similitudinẽ gladij debẽt esse formata, qui. s. est planus scindẽs, et
splendens. Sic verba perfectorũ debent esse plana ꝑ veritatẽ, scindentia ꝑ austeritatẽ, splẽdentia ꝑ honestatẽ. Vnde ad
Heb. 4. Viu⁹ est sermo Dei, et efficax, et penetrabilior oĩ gladio ancipiti. Etiã plana dẽnt esse ꝑ veritatẽ, et simplicitatẽ,
nõ ĩuoluta ꝑ cautelã, et calliditatẽ. Cõnexa dẽnt esse ꝑ vniformitatẽ, et identitatẽ, nõ disiuncta ꝑ varietatẽ. Eccl. 32. Si
bis interrogatus fueris, habeat caput responsum tuũ. Flexibilia aũt dẽnt esse ꝑ pietatẽ, incisa in laterib. ꝑ discretã maturitatẽ, q̃a ẽm latera. i. ẽm qualitatẽ illorũ q̃ sunt circa nos,
et qui nos audiunt, debent esse diuisa, et scissa, vt. s. sapiẽtib.
arduè, simplicib. simpliciter colloquamur, q̃a sicut dr̃ Prou.
10. Qui moderatè labia sua prudentissimus est. Sursum aũt ver
sus cœlũ debent tẽdere, quia de cęlestib. nõ de tpalib. debemus loqui. Io. 3. Qui de terra est, de terra loquitur etc. Per pe
tuò aũt debent esse folia. i. verba nãa virentia per floridam
honestatẽ, et nunquã cadere per stolidã leuitatẽ. Ps. Et foliũ
eius nõ defluet etc. ¶Palma profundas habet radices. Nã ra- 4
dix eius rotunda est, et aspera, et in ꝓfundo terræ valde fixa, et ideo altissimè crescit, licet ad cedri altitudinẽ nõ pertingat, vt dr̃ supra. Talis debet esse quilibet, quia verè radix
eius. i. cor dẽt esse asperũ ꝑ cõtritionẽ, rorũdũ ꝑ ꝓfectionẽ,
et ī terra. i. ī statu infimo valde fixũ ꝑ humilitatẽ, et subiectionẽ, vel ī terra. i. inferius in inferno dẽt esse fixũ ꝑ timorẽ, et
meditationẽ, et sic crescere poterit ꝑ ęternã sublimationẽ,
et ꝑlationẽ, q̃a Deus ponit humiles ī sublime. Iob. Qui se humiliat, exaltabit. Lu. 13. Expone si vis de B. Virgine, q̃ q̃a fuit
humillima, iõ sup choros angelorũ est eleuata, licet ad cedri. i. ad Xpi altitudinẽ nõ attingat. Vel dic de quolibet sctõ.
¶Frondes palmæ in modũ pyramidis ordinant, et versus cę 5
lũ vniformiter eleuant. Ideo ẽm Isid. elatæ dr̃ etc. Sic verè
frondes nr̃æ. i. interiores affectiones dẽnt superius ad cęlũ
et cęlestia iugiter eleuari ꝑ desideriũ, et affectionẽ, et nũquã
ī ferius ad terrena dẽnt inclinari per auaritiã, et cupiditatẽ.
vnde Can. 5. Comę tuę sicut elatæ palmarũ. Vel dic q̃ palma
est religio, cuius frondes sunt religiosi, qui sursum ad cœlestia per affectionẽ, et cõtemplationẽ sunt erigẽdi, et uirore
honestatis debent perpetuò circuntegi, et velari. Iõ Iob 40.
circunda tibi decorẽ, et in sublime erigere etc. ¶Fructus pal- 6
mæ dulces sunt, et suaues, et dactyli nuncupantur, et isti q̃ro
maturiores, tanto vnctuosiores, et quanto soli directius exponunt, et eius radijs appropinquant, tãto sapidiores sunt,
et dulciores inueniunt, vt dicunt Pli. et Isid. Palma est Chrs,
ecclesia vel religio, quorũ fructus sũt viri iusti, et perfecti,
q̃ verè dulces sũt, boni, et ciuiles ꝑ gr̃as, et uirtutes, et
quãto sunt maturiores per senectutẽ, tãto unctuosiores sũt
per pietatẽ. Ps. Senectus mea in misericordia uberi. Illi ẽt q̃
soli Chro magis exponunt per cõtẽplationẽ, et ei plus appropinquant per affectionẽ sunt cęteris meliores quo ad vi
tæ perfectionem, dulciores quo ad benignã cõuersationẽ.

7 ¶Sunt quidã fructus q dñr myrobolani, q in aliquib. videñ exterius similes fructib. palmæ, verũ ſapor inter eos diſcernit, q a dactyli ſunt dulciſſimi, & ſapidi, myrobolani aũt ſũt hypocritæ, qui exterius in conuerſatione vñr eſſe boni dactyli. i. viri iuſti, ſed verè interius in corde diſtinguuntur, & differunt quo ad vitę perfectionẽ, qui. ſ. boni ſunt, dulces, & benigni per miſericordiã, deuotionẽ, & ſanctitatẽ, hypocritæ aũt ſunt horribiles, & amari per vitia, & pcta, & p detractionẽ, inuidiã & peruerſitatẽ, vñ Iac. 3. Nunquid ex eodem fonte ꝓcedit dulcis, & amara aqua? Vel expone melius. ¶Secundũ Pli. ad hoc q palma fructificet, tria requirunt, ſ. q ſit in ſolo nõ fimoſo, & pingui, ſed macro, & ſabuloſo. Itẽ q ſit in regione nõ frigida ſed feruida, & ſolis radijs repercuſſa. Itẽ q ſit i ſocietate alterius, & nõ ſola. Sic verè ad hoc q hõ fructificet p bona opera, neceſſaria ſũt iſta tria. Oportet ergo primò q ſolũ ipſius, i. ſtatus non ſit fimoſus p diuitias, nõ pinguis p delicias, ſed macer, & ſabuloſus p pnias, & abſtinentias, & p paupertates, & miſerias, q a pauperẽ vitã gerimus &c. Thob. 4. Itẽ oportet q regio eius, i. ſtatus in quo eſt, nõ ſit frigidus per indeuotionẽ, ſed feruidus per dilectionẽ, peruſtus p pniæ macerationẽ, radijs ſolis Chriſti expoſitus p contemplationẽ. Itẽ oportet q bonã habeat bonorũ (ad literã) aſſociationẽ, quia cũ ſancto ſanctus eris &c. Et hõ q ſic eſt plãtatus in feruore pniæ, & aduerſitatis, in macredine paupertatis, in cõiunctione bonę ſocietatis, fructificat p bona opera, & per gram, & virtutes, Eze. 17. In terra bona plãtata ẽ, vt faciat fructũ. Vel dic q ad hoc q palma. i, hõ poſſit fructum ſcientiarũ in ſe portare, neceſſe eſt q habeat terrã feruidã, i. q ſit feruens, & diligens. Itẽ q hẽat bonã ſocietatẽ, ſ. bonorũ magiſtrorũ, & ſociorũ, quæ multũ proficit. Itẽ q ſit abſtractus à pinguedine diuitiarũ, & deliciarũ, & q habeat macredinem. i. ſtatũ paupertatis. Ideo dicit Sene. ad Lucil. Multis ad philoſophandũ obſtitere diuitiæ. Pauper ergo ſis aut pauperi ſimilis, ſi aĩo vacare vis. ¶Palmarum ſm Pli. & Ariſt. duæ ſunt ſpẽs, maſculus, ſ. & fœmina, fœmina aũt nõ ita cito floret vel fructificat ſicut maſculus, & ad hoc q fructificet, neceſſe ẽ vt iuxta maſculũ taliter ſit plãtata, q odor & vẽtus maſculi eã perfundat, & impregnet, & ſic floret, & fructificat ab ũdãter, maſculo aũt exciſo, fœmina ſterileſcit. Chariſſimi, per maſculum qui eſt perfectioris naturæ, & virtutis in omni gñe vt cõiter, intelligo ꝓlatum vel virum perfectum, qui cęteris perfectior dẽr eſſe. Per fœminã aũt mollem, fragilẽ, & fluxibilẽ, intelligo ſimplices, & ſubditos ſeculares, q ſunt molles ad cadendum in pctm, & fragiles ad rẽſiſtendũ. Fœmina ergo. i. vir ſimplex, ſubditus imperfectus, indiget ſocietate maſculi. i, virorũ pfectorũ, & maximè bonorum prælatorũ. Nam per ventũ qui ab eis flat. i. per eorũ bonas ſuggeſtiones, informationes, prædicationes, & inſtructiones, per odorẽ ẽt eorum. i. p eorũ famã, & exempla, & operationes, impregnatur per bona ꝓpoſita, floret per bona deſideria, fructificat per bona opera. Iõ Eccl. 6. In medio ſacerdotũ ſapiẽtiũ ſta, vt poſſis oẽm narrationem audire. Et q maſculus. i. plãtus excidit p pctm, tunc alij exẽplo ipſius à bonis operib. ſterileſcunt. Exẽplo 1. Re. 31. de Saul & eius armigero, q viſa morte magiſtri irruit ſup gladiũ ſuũ. Vel dic q maſculus eſt Chriſtus, fœmina eſt aĩa, q quidem Chriſto ſociat p charitatẽ, & eius odore ꝓ deuotionẽ, & flatu. i. gra pfundit p grãe inſpirationẽ, tunc, & nõ aliàs fructificat p bonã operationẽ. ¶Palma eſt arbor q cõualeſcit p ſocietatẽ, fœmina. n. nõ fructificat ſi maſculo nõ ſit iuncta, & iõ ſemina plãtarũ bina, & bina plãtanr, ſp. maſculus cũ fœmina, & ex quolibet creſcit plãta. Vñ quãdoq; quatuor inſimul naſcunt, & iuicẽ coadhærẽt, & ad modũ retis miro naturæ artificio cõnectũtur, & ſic altera p alterã fecundat, q diu talis ſocietas pſeuerat, ſi aũt maſculus abſcindat, tũc fœmina infra biduũ ſterileſcit, vt dicunt Pli. & Ariſt. Sic verè palmę. i. hoies ꝓficiũt q tũ ad gras, ſcięties & virtutes, p bonã alter alterius ſocietatẽ, & iõ fœminæ. i. ſimplices, & impfecti, maſculi. i. virtuoſi, & perfecti, bini & quaterni dẽnt ſiri ſeminari, et ſeruari p du plicẽ charitatẽ, et ſic creſcẽt, et ꝓficiẽt quo ad morũ ſctitatẽ, q vnus alteri adhærebit, et cõnectet p concordiã, et unitatẽ, et ſic p bonorũ ſocietatẽ fœmellæ. i. ſimplices, et impfecti fœcundabunt quo ad virtutũ meritorũ, et operũ fertilitatẽ. Vna vni cõiũgit. Iob 41. Sed verè talis fœcunditas pſe nerabit, q̃diu talis bona ſocietas ꝑdurabit, ſed verè qñ talis bona maſculorũ. i. pfectorũ ſocietas diuidit, et ſoluit, et ſimplices fœminæ ſolæ remanẽt, et ab alijs ꝓ diuiſionẽ, partiali ſcũt. Exẽplũ 4. Re. 14. et 3. Paral. 24. vbi q̃diu vixit Ioiadas bonus ſummus ſacerdos, tãdiu Ioas rex, et populus Deo ſeruie runt, ſtatim aũt q̃ mortuus eſt dictus Ioiadas, et rex, et pꝛs ad idololatriã ſunt cõuerſi. Sic verè q̃diu durat in aliqua ſocietate bonus ꝓlatus vel alius pfect⁹, tãdiu alijꝰ Deo ſeruũt, et ſuis exẽplis, et doctrinis fertiles, et boni ſunt, ſi aũt exinde ablatus fuerit, vel ꝓ rixã, et diſcordiam, vel per mortem abſtractus, tunc alij ſterileſcunt, et per multa vitia deſluunt, et oberrant. Zac. 13. Percutiam paſtorẽ, et diſpergẽtur oues gregis. ¶Fœminæ palmæ nõ fructificãt ſine maſculo, et ideo ſit maſculo ſociat, vt per eum fœcundetur, ſi aũt maſ abſcinda tur; tunc fœmina intra biduũ ſterileſcit, ſi tñ folia, et flores maſculi circa eã aſpergant, tunc quaſi ex nouo coitu iterũ fœcũdat, vires recipit, et reſumit. Maſculus eſt Chriſtus, fœmina aĩa, quæ per ſocietatẽ charitatis cũ eo, ꝓ bona opa ſit fęcundã. Verunt qñ maſculus Chriſtus ſibi abſcindit, et ſubtrahitur per pctm mortale; tunc verè à fructu bonorum operum ſterileſcit. Verũtn ſi agricola ꝓlatus vel ꝓdicator eã aſperſerit, et circundederit p doctrinã, et informationẽ floꝛib. maſculi. i. Chriſti exemplis, et folijs. i. ſuis doctrinis, tunc aliqñ iterũ per fructũ bonorũ operũ fœcundat, et iterum p gram vires ſumit, quia verè aĩa quãquã peccatrix, qñ cõſidꝛat flores, et folia. i. verba, et exẽpla Chri mariti ſui quę pꝛ diderat per pctm, ad bonũ ſtatũ cõuertit ad faciẽdum. Cãt. Aĩa mea liquefacta eſt, vt dilectus meus locutus eſt. Vel dic q maſculus eſt bonus ꝓlatus, fœmina ẽ eccleſia, q̃ ꝓ certo p eius ſocietatẽ, exẽplũ, vitã et doctrinã, bonis operib. ſit fęcunda, q a ſicut dr Eccl. 10. Qualis rector ciuitatis, tales q habitãt in ea. Qñ aũt talis moꝛit, et abſcindit p mortẽ, tũc fœmina. i, eccła à fructu bonorũ operũ, et à fructu ẽt ꝓalis ꝓſperitatis, et diuitiarũ t paliũ ſterileſcit, ſicut ad ſenſum pꝛet de multis aĩalibus. Verũtn qñ folia doctrinæ, et flores bonorum exẽplorum ipſius ꝓlati ibi remanẽt, tunc qñq; iterũ p gram fœcũdat. Vel per folia, et flores ſtelligo bonos filios et imitatores bonorũ ꝓlatorum, et virorum ſctorum, q qñ in religione vel eccleſia remanent poſt mortẽ aliorum, tũc virtutib. totũ collegiũ cõualeſcit. Vel dic q palma ſignificat hoies, q pro certo in maſculos, et fœminas diſtinguunt, q a maſculũ, et fœminã creauit illos. Ge. 1. Fęmina aũt nõ pôr ꝓ ſe fructificare, nec ꝓlẽ aliquã ꝓcreare, et iõ cũ maſculo iungit, et ſociat, ſ. p copulã cõiugalẽ, vt ſic ab eo ſ pregnata, humana ſpẽs cõſeruet, ſed verè qñ maſculus abſcindit p mortẽ, et ipſa vidua remanet atq; ſola, tunc dẽt ſterileſcere per caſtitatẽ, et in viduitate permanẽs, fructũ carnis nõ dẽt amplius ꝓcreare, q a ſm Apłm 1. ad Cor. 7. Beatior eſt ſi ſic remanſerit. Iõ Eſa. 47. Venerunt tibi hæc duo ſimul, ſterilitas, et viduitas. Sed ſcitis q d⁹ qñ poſt maſculi abſciſſionẽ, et fœminæ ſterilitatẽ, ſibi adiũgunt flores, et folia alterius palmę maſculi, tunc iterum quaſi ex nouo coitu fœcundat, vt dicit Pli. Sic verè ſunt multæ ſteriles, et viduæ, et ẽt benignæ, q b. ſi adiunganr folia. i. verba, flores. i. curioſitates, et mala exẽpla aliorũ maſculorũ. i. laſciuorũ et luxurioſorũ, tunc de nouo coeunt, et luxuriant, et iterum qñq; fructum et prolẽ faciunt, et emittũt. Iõ 1. ad Tim. 5. Honora viduas q verè viduæ ſunt. Et ſequit ibidẽ. Vidua viuens in delicijs, mortua eſt. Se quit. Diſcũt circuire domos, et cum luxuriatæ fuerint, volũt nubere. ¶Secũdũ Pli. eſt q̃dã ſpẽs palmę i meridiano orbe, q̃ credit eſſe vna, et ſola arbor, et nõ multiplicat alia ex ipſa, ſed qñ præ ſenectute oino perit, et deficit, tunc verè iterum ex ſe renaſcit, et reuiuit, et ab ipſa creditur phenix illa ſola auis nomẽ ſumpſiſſe, q a phenix græcè idem eſt q palma latinè, vt dicit Pli. lib. 13. c. 4. Talis eſt rectè Chriſtus, q vnus eſt et ſingularis non habens ſimilem in natura, & ſecundum non habet. Eccl. 4. Hic etiam non ſe multiplicauit per carnis propagationem, quia caſtiſſimus ſemp fuit. Hie. 22. Scribe virum iſtum ſterilem. Qñ tamen ipſe deperijt per mortẽ corporis, tunc ex virtute ꝓpria rediit, et reuixit, et idẽ numero reſurrexit, et ſic ſe perpetuò renouauit. Pſal. Inuẽtus tua renouabitur vt aquilæ. Vel dic q palma eſt homo, q qñ præ ſenectute deperit et moritur, tadem finaliter in vltima reſurrectione idem numero reuiuiſcet. Vel dic q palma eſt anima, quæ debet eſſe vna per affectũ ſimplicitatẽ, ſterilis etiam

eſſam eſt, quia. ſ. ſeipſa nõ multiplicat p gñationẽ, nec aliàs, niſi manet vna per idẽtitatẽ. Licet ergo iſta ſenęſcat per pctã, & malas conſuetudines, ita q aliqñ cadat, & pereat p ꝓpriũ mortale, ſp tñ dẽr innouari, & reſurgere per pniam, & ſuum ſpũale perpetuo cõ ſeruare, vt dicat illud Iob 29. Gloria mea ſp innouabit, & arcus meus in manu mea inſtauꝛabit, & ſicut palma multiplicabo dies. Vel dic q palma eſt bonus, qui licet ſeneſcat exterius quo ad corporis infirmitatẽ interius tñ quantũ ad aĩam ſp debet renouari per gras, & virtutes, & ſpũalem acquirere iuuentutẽ. 2. ad Cor. 4. Licet is qui foris eſt hõ noſter corrũpatur, is tñ qui intus eſt renouat de die in diẽ. Et 12. Cũ. n. infirmor, tũc fortis ſum. Vel dic q palma eſt eccleſia vel religio, q̃ licet deficiat quantũ ad perſonas, tñ cõtinuè alijs ſuccedẽtib. innouat, & ſic perpetuo floreat. Iob 34. Perdet multos, & innumerabiles, & regnabit alios pro eis. ¶Secũdum Plin. in India & Aethiopia ſunt diuerſę ſpẽs palmarũ, nõ tã raritate q̃ ſuauitate mirabi les, quędã. n. ſunt quæ habent fructus vberrimos, ex quarum fructu vina vberrima exprimuntur. Sic verè inter palmas. i. electos alios hoies illi ſunt ꝑcipui, de quorum fructibus. i. operationibus, & doctrinis, vina bonorum exemplorum documẽtorum, quib. auditores inebriantr) exprimuntur, ſ. ſancti, & doctores, quorũ vita, & doctrina eſt alijs nutrimẽtũ, quia. ſ. eis ꝓficiant, & eos ſpũaliter nutriunt. ¶Licet palma ſit inferius nobis, & ſpinoſa reſpectu terræ de qua exit, eſt tñ pulchra, & delectata ſuperius verſus cęlũ. Sic licet pauperes ſint hic ſeminus rudes, viles, & depreſſi, ſuperius tñ in cœlo poſiti erunt pulchri, nobiles, & diffuſi. Beati pauperes ſpũ. Mat. 5. ¶Terra in qua plãtatur palma, eſt qñq; cauſa ſuæ ſterilitatis. Vñ palma eſt in loco frigido, & humido pingui, & ſimoſo, nõ fructificat quoquomodo, quia terram macrã, & arenoſam diligit, & nõ pinguẽ. Vnde ſm Pli. ſi humum pinguem habuerit, neceſſe eſt vt ſal circa radices aliquantulum lõgè aſpergat, vt ſic calore ſalis terræ ſup fluitas deſiccet, & ſic eius humiditas, & pinguedo tm̃ non faciet nocumentum. Sic verè hõ aliqñ à bonis operib. ſit ſterilis ꝓp terræ pinguedinẽ. i. ꝓp ſtatum diuitiarum, & deliciarum in quo eſt. Nã in terra macra ſ. ſtatu paupertatis, & pniæ, & aduerſitatis melius fructificat, & iõ ſi habeãt ſtatũ humidum, & pinguẽ per delicias, & ſimoſum per diuitias, verè neceſſe eſt q ei ahibeatur ſal. i. diſcretio ſapientiæ, vel falſedo pniæ, vt ſic diſcretè vtatur eis dẽ, & ſuperflua pinguedo deſideriorũ carnalium tẽperet. Poſtea ſuper eos ſacerdotes ſal. Eze. 47. Et ſic ſi ſal diſcretionis vel pniæ diuites habuerit, ꝓ ꝓſperitatẽ nunquam ſterileſcent, quia vitiũ nõ eſt in opib. ſed in vſu, ſm Hie. Figura ad hoc 4. Reg. 2. vbi licet terra Hiericǫ eſſet optima, tñ fons, & aqua fontis erat peſſima, q̃ eã ſterilẽ faciebat, & iõ Heliſeus in illo fonte poſuit ſal, & ſic fuit terrę fertilitas reſtituta. Sic verẽ licet terra. i. aliqua ꝓſona ſit bona & iuſta, ſi tñ aqua fontis Hierico. i. mũdi, ꝓſperitas vel voluptas ei addatur, à fructu bonorũ operũ ſterileſcet. Veruntñ ſi Heliſeus. i. Deus ſibi adiunxerit ſal. i. diſcretionẽ, & ſapientiã, vel ẽt tpalẽ tribulationẽ, tunc poterit fœcũdari. Ideo bene cõſulitur Leu. 2. In oi ſacrificio tuo apponeꝭ ſal. ¶Palma nõ fructificat niſi in regione calida, & feruida. Nã in regionib. frigidis ſp ſteilis inuenitur, ſicut patet in Italia, vbi nunq̃ facit fructus, q̃ ſi fructus fecerit, nunq̃ tñ poterunt maturari, vt dicit Pli. Sic verè hoi nocet ad fructificandũ ſpũaliter frigiditas indeuotionis, & eũ iuuat feruor deuotionis. Nã ſi in terra frigida. i. in ſtatu, & ſocietate indeuota fuerit, vix aut nunquã poterit fructus bonorum operũ parturire, q̃ ſi forte fructus bonos emiſerit, nunquã poterunt maturari nec ſeneſcere ꝓ perſeuerantiã diuturnã, quia. ſ. tales indeuoti non perſeuerant in bene agendo, & ſic fructus eorum debitum non percipiunt implementum. Vel per feruorẽ intelligo diligentiã, per fri giditatẽ intelligo pigritiam, & negligentiã, feruor. n. diligẽtiæ facit per bona opera fructificare, & frigus torporis & pigritiæ facit à fructu bonorũ operũ retardari. Vel terra frigida eſt mundus, terra feruida religio &c. ſicut ſupra. ¶Palma ũ ſm Iſaac in dietis, plures inueniunt fructus, quidã immaturi, qui ſtomacho nocent, alij mediocres, qui parũ iuuãt, q dam perfectè maturi, qui corpus nutriunt, & delectant, ſi eis debitè q̃s vtatur, ſunt aũt oẽs dulces, ſ. ꝑcipuè tertij, ſ. maturi ſunt cęteris dulciores, mediocres autem ſunt multi, multæ humiditatis, & iõ multos crudos, & groſſos humores generant, & inducunt. Palma eſt eccleſia, vel Deus, vel ẽt mundus, in quib. tria ſunt gña fructuum. i. bonorũ, ſ. t. palia, q̃ ſunt immatura, naturalia, quæ ſũt mediocria, matura, & dulcia. i. ſpũalia, & æterna. Sed verè prima inferunt hoi multas læſiones pctõrum, & vitiorũ. ſ. bona t palia, diuitię, deliciæ, & honores, bona ẽt naturæ, ſ. pulchritudo, fortitudo &c. ſimilia q̃q; nocent, nam ex iſtis gñantur crudi, & duri mali humores luxuriæ, & aliorum vitiorum, ſed verè fructus maturi. ſ. boni ſpũalia, & æterna, cor & aĩam nutriunt, & delectant in ſenti per ſpõ, in futuro per ſpẽm, & ſunt cęteris dulciores. Et de talib. dicebat fęlix aĩa Can. 7. Aſcendã in palmã, & apprehendã fructus eius. Vel dic q inter hoies quidã ſunt immaturi per inſolẽtiæ leuitatem, alij aũt maturi &c. Nõ. n. oĩbus oĩa conueniunt &c. Eccl. 37. Vel primi ſunt incipientes, ſcđi proficientes, & tertij perfecti. ¶Palma quãto annoſior, tanto fructus eius melior eſt. Vñ palma nõ fructificat quouſque habeat centum annos, & tunc plenas, & perfectas hẽt vires, vt dicit Pli. Sic verè quãto quis annoſior, & antiquior quo ad mores (quia ſicut dr Sap. 4. Cani ſunt ſenſus hoĩs) tanto fructus operũ ſuorũ eſt melior, & iõ quouſq; habeat centum annos. i. perfectionem virtutũ, & grarum, quæ numero cẽtenario deſignatur, perfecta & bona opera nõ fructificat nec producit. Vel dic ad litterã, q quanto quis eſt antiquior & maturior, & ſenior, tanto meliores fructus bonorum operũ debet parturire. Et ideo ſapiens odit, & merito (Eccl. 25.) ſenẽ fatuum, & inſenſatum. Vel dic q palma ſignificat virtutes vel ẽt victoriã vitiorum, q a ſm Pli. lib. de naturali hiſtoria 16. c. 25. palma victoriam triumphoſq; portẽdit, ſicut ibidem exemplificat de palma nata in baſi Cęſaris dictatoris, ante eius bella ciuilia, q victoriã deſignauit. Palma igit. i. victoria ſeu virtus, nõ ſtatim fructus portat. i. nõ ſtatim à Deo pmium aut emolumẽtũ reportat, oportet. n. q primitus ſeneſcat, et aliud ſeculũ expectet et ſuſtineat. Eccle. 2. Vſq; adtps ſuſtinebit patiẽs, et poſtea redditio iocũditatis. ¶Fructus palmæ immaturi non conueniunt eſui, imò nocent. Vnde dicit Pli. q quidã de militibus Alexãdri ſe palmarũ fructib. ſtrągularunt virtutẽ habent ſtypticam, tñ ſi debitè accipiãtur, conueniũt medicinæ, vt dicit Dioſ. Talia ſunt bona mundi, q̃ virtutem habẽt ſtypticam. i. reſtrictiuam, quia verò hoiem ſtringũt ꝓ auaritiæ parcitatẽ, ſicut patet de diuitib. parcis, et iõ iſta nõ cõueniunt eſui, quia. ſ. nõ eſt vtile q ea quis comedat vel ſibi incorporet per deſiderium, et affectum, quia verè multi de militibus Alexãdri. i. Chri, ſ. mũdi religioſi, et clerici, ſecũ iſtis ſtrągulãt, et occidũt ꝓ diuerſa vitia, et pcta, q a diuitiæ mergunt hoiem in interitũ. 1. ad Tim. 6. Si q ſtñ eis debitè vſus fuerit per eleemoſynas, et alias, ſibi erunt medicinales et bonę, q a Eccl. 13. dr. Bona eſt ſuba cui nõ eſt pctm. ¶Fructus palmæ maturi dulces ſunt nutritiui, gutturis, et uẽtris aſperitate leniunt, et vocẽ clarificãt. Sic verè doctrina, et opera Chri vel ſctorum dulcia ſunt, et ſapida pio cordi, et ideo ipſum leniunt ꝓ benignitatẽ, et vocẽ eius clarificãt, q a. ſ. faciunt eum clarè cãtare ꝓ orationem, ꝓdicationẽ vel gratiarum actionem. Can. 2. Vox. n. tua dulcis. Vel per ea intelligo bona Paradiſi, vel dulcẽ deuotionem etc. ¶Elephas diligit fructus palmarum etc. Vide de Elephante.

De Palmite. Cap. 113.

PAlmes, tis eſt ramus, cuius folium pampinus nuncupat, cuius ſubſidio palmes à ventis, et turbinibus defenſat, qui ideò alicubi eſt interciſus, vt ſolis influentia poſſit ad fructus faciliter ſubintrare, vt eius beneficio maturentur. Omnis autem palmes à radice habet virtutem, et nutrimentum. Nam ratione ſubſtãtialis, et viuacis caloris palmes humorem attrahit à radice, quàm in ſubſtantiam ſui, et nutrimentũ conuerti, reſiduum autem in naturam folij, floris et fructus conuertit, vt dicunt Iſid. et Pli. lib. 14. Radix eſt Chriſtus, palmes eſt Chriſtianus, qui pro certo qñ habet calorẽ naturalem, ſ. charitatẽ, tũc à radice Chriſto attrahit, et acquirit ꝓ orationẽ et deſiderium, et affectum humorẽ gratiæ et deuotionis, et eo reficiunt, et nutritur, et inde producit germen bonæ cogitationis, florem bonæ affectionis, fructum bonæ operationis, et folia honeſtæ conuerſationis, quæ fructum bonorum operũ protegit, et defendit à vento inanis gloriæ, et à cæteris nocumentis. Bona enim converſatio eſt bonorum operum tutamentum, et vmbram etiam

bonorum exemplorũ alijs adminiſtrat. Et ſicut palmes q̃diu eſt in vite, & cõiunctus radici pót fructificare, abſciſſus aũt nihil, ſic hõ q̃diu viti, & radici Chriſto eſt cõiunctus ꝑ charitatẽ, pót per bona opera fructificare, ſi aũt ꝑ pctũ mortale ab eo ſit abſciſſus, fructus virtutũ, & meritorũ ampliꝰ nõ emittit, niſi ſibi iterũ per pniam reiungatur. Ideo Io. 15. Ego ſum vitis, vos palmites. Et ibidem. Sicut palmes non pót ferre fructũ à ſemetipſo, niſi mãſerit in vite, ſic nec vos niſi in me mãſeritis. Folia ergo palmitis ſunt verba noſtra. ſ. oratio, gratiarum actio, prædicatio, confeſſio &c. q̃ pro certo ſunt hoĩs ornamentum, & fructus bonorum operum velamẽtũ, & iſta debent eſſe lata per charitatẽ, mollia ꝑ benignitatẽ, ſuccoſa per pietatẽ, interciſa p modeſtiam, & maturitatẽ, quia. ſ. non dẽnt eſſe cõtinua. Nõ. n. debemus cõtinuè loqui, ſed interciſè, paulatim, & maturè, & ſic ſolis radius. i. Chriſti gr̃a, & influentia ſubintrabit, & fructus virtutũ perficiet, & maturabit, quia ſicut dr̃ Eccl. 5. In multis verbis erit facuitas.

2 ¶Licet palmes habeat naturaliter producere fructus certi coloris, ſ. albos vel nigros vel ſiſtes, tñ artificialiter pót fieri ꝙ idẽ palmes fructus coloris alterius gñabile. Nã in Martio q̃ humor aſcendit in palmitem à radice, debet incidi circunquaq; palmes, & inter cutẽ, & lignum color immitti ſiue rubeus ſiue flauus, & tunc debet optimè ligari, velari, & claudi cũ argilla, vel aliàs, ne humor defluat ad terrã, & ſic humor per illum colorẽ circumpoſitũ tranſiens, eundẽ colorẽ in fructib. præſentabit, & ita palmes vel quæcunq; alia plãta pót in fructus variari, & fructib. coloris alterius fęcũdari. Pót ẽt ſic fieri vt plantæ naturaliter reſtrictiuæ efficiant laxatiuę, vt habetur ex cõpendio Salerni, & hoc quia qualis fuerit humor nutrimentalis in radice, talis erit exterius fructus plãtæ. Palmes eſt hõ, fructus eius naturalis eſt opus carnis, ſ. dormire, ſebriari, luxuriari, & cætera vitia q̃ habet hõ ex correptione naturæ. Erat malitia eorum naturalis. Sapiẽtiæ 12. Ideo ad Gal. 5. Manifeſta ſunt opera carnis, quæ ſunt fornicatio, immunditia &c. Sed verè licet homo habeat tales fructus, & tales operationes ꝓducere, naturaliter tñ poteſt fieri artificialiter. ſ. per gr̃am, ꝙ contrarios fructus ꝓducat, ſ. bona opera, & ſpũalia, vigilare, orare, &c. ſimilia, quæ ſunt contrarij coloris, ſimilitudinis, & valoris. Nam in vere tpe, ſ. iuuentutis, debet homo cum gladio verbi Dei per contritionem ſcindi, & penetrari, & per prædicationẽ, aperiri ꝑ cõfeſſionẽ, & ibi debet immitti color alius, ſ. bona eruditio, & informatio, q̃ talib. eſt facienda in cõfeſſione, & prædicatione, & tunc dẽt velari, & claudi per humilitatẽ, & maximè cũ argilla, i. memoria mortis, q̃ introducit humilitatẽ, & ſeruat ne affectiones defluãt ad vanitatẽ, & ſic humor. i. interior affectio q̃ à radice cordis aſcẽdit, & ꝑ tales imiſſos colores bonorũ documentorũ trãſibit, immutabit, ita ꝙ fructus, & operatio exinde procedens in naturã contrariã conuertẽt, & ſic fructus bonos faciet loco malorũ, & q̃ erãt reſtrictiua per auaritiã, & parcitatẽ, fient laxatiora ꝑ eleemoſynæ largitatẽ. Vel per verẽ intelligo tps quadrageſimæ. Vel per colorẽ intelligo gr̃am Dei, & bona inſpirationẽ &c. ſicut ſupra. Figura 1. Re. 21. vbi mutauit ſe Dauid corã Achis & defluebat faliua ex ore eius, & ſic euaſit mortẽ &c. expone. Et 3. Reg. 14. Cõmuta habitũ, ne cognoſcaris. Et 1. Regũ.

3 Mutaberis in virum alterum. ¶Palmites in principio multũ ſunt fragiles, ita ꝙ ſe nequeunt ſuſtinere, ſed ad terrã cadũt & defluunt, & iõ natura dedit eis quædã vimina ſeu vincula quibus ſe cum arborib. vicinis vinciant, & cõnectant, ne ad terram defluant, ſeu cadant, & vt ſic eorũ adiutorio contra flatus, & turbines muniantur, ne eorũ impulſib. diſſipentur. Palmes eſt hõ, arbores ſunt ſcti & boni vicini & ſocij, Chriſtus ẽt vel crux, vimina aũt ſunt vincula charitatis. Quia igit palmes. i. hõ eſt fragilis naturæ, ita ꝙ ad terram. i. ad terrena diligenda, & appetẽda, & maximè in principio iuuẽtutis facile ꝑ auaritiã inclinatur, idcirco natura. i. Deo dedit ei q̃dã vimina, & ligamina, ſtrenacula fidei, ſpei & charitatis, cum q̃b. pót cum arbore. i. cũ Deo, & ſanctis, cũ cruce ẽt & gloria æterna ſe ligare, & cõiungere, & ſic ad terrena ꝑ auaritiã defluat, ſe ſaluare. Conſtat. n. ꝙ qui eſt bene ligatus per ſpem cum cruce vel cum gloria ętterna, vel per charitatẽ cũ Chriſto, & ſanctis, oĩa iſta infima vilipendit, & ſic non cadit nec defluit per pctũ. Ideo dr̃ Oſe. 11. In vinculis Adã trahã

4 eos in funiculis charitatis. ¶Palmites ſingulis annis indigẽt reſecatione ſuperfluorum, ſic. n. plus fructificat, & diffuſius ſe dilatant, ſi aũt non purgent nec putentur tunc degenerãt annis indiget, ꝙ purgetur per cõfeſſionem, & ꝙ eius ſuperflua, ſ. vitia & pcta reſecentur, & deponantur. Nam ſic diffuſius dilatat ꝑ charitatem, & fructu bonorum operũ magis fœcundat. Io. 15. Expurgabit eum, vt fructum plus afferat. Illi aũt q̃ taliter nõ purgant, & q̃ renuunt annis ſingulis confiteri, degenerant in diuerſa peccata, & à fructu bonorum operum ſterileſcunt, & iõ finaliter in ignis infernalis incendio comburunt, qa ſicut dr̃ Io. 15. Oẽm palmitem non ferentem fructum tollet eum &c. ¶Cognoſcit palmes generoſus ẽm Pli. per nodorum vicinitatem &c, Vide infra de Vite.

De Propagine. Cap. 114.

PRopago eſt nouellus vineæ ramuſculus ſurgens ꝺ palmite prius terræ infixa. Nam palmes vitis, facta circa radicem fouea, in eam deprimitur, et inclinatur, tandem terra cooperitur, et ſic ibi vim germinatiuam concipit, et illud quod ſub terra eſt, conuertitur in radicem, et ex ea noua vitis propagatur, quę ꝓpago appellatur, vt dicit Iſid. Et circa radicẽ primæ vitis fiunt ex palmitib. tales propagines, et ita vinea propagatur, et diffuſius dilatatur, et ſic ſit ꝙ palmes q̃ more filiæ de radice manabat, iam emiſſis radicib. more matris palmites circa ſe velut filias circũ fundat. Chriſtus eſt radix ſeu vitis, palmites eius ſunt ſancti, et fideles, boni Chriſtiani, qui ab eo procedunt, quia inquit Io. 15. Ego ſum vitis, vos palmites. Sed verè iſti palmites fuerũt ĩ principio incliꝰ nati per humilitatẽ, terra. i. mortis memoria cooperti ꝑ meditationem, et ſic vim germinandi bona opera conceperũt, et ea emiſerũt, quod maximè patet in patrib. qui religiones fundauerunt, qui à radice Chriſto procedenter facti ſunt radices, et primordia aliorũ, ſ. religioſorũ q̃ modò ſunt, ſicq; fuit in vinea eccleſiæ dilatata, et ampliata. Eze. 17. Facta eſt ergo vinea, et fructificauit ĩ palmites, et emiſit propagines, etc. Vel dic ꝙ radix eſt cor, rami ſunt bonæ affectiones, q̃ ꝑ certo q̃ inclinant̃ per humilitatẽ, et terra. i. mortis memoria conteguntur, tunc ex illis fructus bonorum operum ꝓpagatur, et ſic vinea. i. aĩa dilatat. Allega, vt ſupra. Vel dic ꝙ q̃ rami Chriſti fideles inclinantur per humilitatem, plicantur per pietatem, terra cõteguntur per memoriam mortis, tũc emittunt radices bonarum cogitationum, et concipiũt per bonum propoſitum flores bonæ affectionis, et fructus emittũt bonæ operationis. Vel dic ꝙ radix ẽ doctor, palmes eſt ſcholaris, qui verè circa mrem ita perficit per ſciẽtias, ꝙ tandẽ efficitur radix, et doctor aliorũ. Primò tñ oportet, ꝙ plicetur, et humilietur. In circuitu meo pueri mei. ad He. 11. et Prou. 22. Si inclinaueris aurem tuam concipies doctrinã.

De Platano. Cap. 115.

PLatanus eſt arbor cũ folijs latis, et planis ad modũ vitis, feruida eſt et ſicca, medicinalis contra cauſas calidas, et humidas, rheuma calidum cõpeſcit, dolori dentium ſubuenit, acutos dolores mitigat atq; lenit, alta eſt, et magna, iuxta aquas proficit atq; creſcit, ſicut dicunt Iſid. et Dioſ. et gl. Eccl. 24. Mollis eſt naturæ et ad ſculpendũ apta, et ꝑciſſis ſummitatib. in longum latumq; ſe diffundit, vt dicit Iſid. ꝙ idem dicit de ſalice, et populo. Talis ꝑ oĩa debet eſſe q̃libet Chriſtianus, quia debet eſſe feruidus per charitatẽ, ſiccus ꝑ pniã auſteritatem, mollis per cõpaſſionem, et benignitatẽ, et iõ faciliter debet ſculpi, et domari per correctionem, qa. ſ. nõ debet reſiſtere, ſed cedere per obedientiã; et ſubiectionẽ, altus debet eſſe ꝑ contemplationẽ, et iuxta aquas gratiarum, et ſcientiarum debet nutriri per deuotionem, folia aũt eius. i. verba vel ẽt exterior conuerſatio debent eſſe planta ꝑ virtutem, et ſimplicitatem, nõ inuoluta per ſimulationẽ vel fallacitatem, et lata debent per charitatem. Eccl. 24. Quaſi platanus exaltata ſum iuxta aquas: Cætera expone de gra Dei, quæ lenit per benignitatem, reſtringit per caſtitatem, ſiccat per pniæ auſteritatem, et q̃ ſummitates. i. exteriores diuitiæ, et temporalitates præciduntur per eleemoſynam, tunc verè homo creſcit per gratias, et virtutes, et dilatatur per charitatem et dilectionem, et eleuatur per ſpem ætern orũ, et cõtemplationem. Vel dic ꝙ ſummitates ſunt affectiones, quæ debent reſecari per obedientiam, et ſubiectionem.

De

De Populo arbore. Cap. 116.

1 POpulus eſt arbor molis & tenera, folia habens in vna parte alba, & in alia nigra, noctiq; & diei ſpẽm ĩ ſe gerens. In ortu. n. ſolis vnum prætendit colorem, & in occaſu alium. gummi ex ſe emittit medicinale, & ex eo fit vnguentum medicinale, quod Populeon nominatur, ẽm Dioſ. Et dr̃ populus, eo ꝙ ex radice eius magna progenies ꝓpagetur, & more populi emittatur, ſicut dicit Iſido. Folia eius tenuia ſunt, & ſubtilia, & iõ ad quãtũcunq; modicũ flatum vẽti ſpmouant, ſicut patet in tremulo, q̃ certe ſpẽ eſt populi, licet eius folia ex oĩ parte ſint nigra. Arbor iſta eſt eccleſia vel religio, cuius folia ſunt hoĩes & fideles, quia verè præſentãt populũ, & diẽ, nã quidã ſunt nigri per pctũ, alij albi ꝑ gr̃am, quidã ſunt mali, quidã ſunt boni. Et dr̃ populus, qa ex ea radice creſcit multitudo filiorũ. Figura Mat. 13. vbi in reti fuerunt cõgregati piſces boni, & mali, ſed malĳnde fuerũt eie ti. Sic modò in reti vel ſagena Chriſti (quę eſt eccleſia) boni ſunt, & mali, ſed in die iudicij mali expelluntur, & boni in euangelĳ gloriæ viuarium recludentur. Elegerunt bonos in vaſis ſuis &c. ibidẽ. Vel dic ꝙ populus eſt religio vel eccleſia, cuius eius ſunt ficti religioſi, & hypocritæ, q̃ verè in vna parte, ſ. exterius in apparẽtia ſunt albi per bonã cõuerſationẽ, in alia aũt parte, ſ. interius in aĩa, & cõſciẽtia ſunt nigri ꝑ vitia, & pcta. Et ſicut folia iſta ſunt ſp tremula quanquã tps ſit quietum, ſic verè hypocritæ ſp ſunt in tremore, & timore, ſ. q̃ſæ fictiones appareant, & ſciant. vnde Iob 15. loquẽs cõtra hypocritas dicit. Sonitus terroris in aurib. impij, & cum pax ſit, ille ſp inſidias ſuſpicat. Tales tñ emittunt bonũ gũmi bonã doctrinã, & ꝑdicationem, q̃ pro certo ſana eſt, & vtilis audienti. bene. n. docent, & malè viuunt & cc. Ideo q̃ dr̃ facite, q̃ autem faciunt, nolite facere. Mat. 24. ¶Tremulus eſt arbor cum ſolijs nigris, quæ continuè tremunt, qa ad modicũ flatum venti mouentur &c. ſicut ſupra. Talis eſt mundus, cuius folia ſunt mundi pctores, qui ſunt nigri per infamẽ conuerſationẽ. Iſti ẽt ſunt tremuli & inſtabiles ꝑ leuitatẽ, qa' ad modicum vẽtum tentationis mouent̃ de bono ſtatu, ſunt ẽt tremuli per timorẽ, qa ſp timent, & tremunt ſeruiliter q̃ſi videnẽt flatum modicæ tribulationis inſtare. Patet de auaris, q̃ ſp timent diuitias amittere &c. qa ẽm Sen. Videt regem, extimat prędonem, videt pauperem, extimat latronẽ. Patet de alĳs peccatorib. qui timent per deſperationem, mortem. ſ. & damnationem. Non credit ꝙ redire poſſit de tenebris ad lucem, circunſpectans vndique gladium. Iob 15.

De Pino. Cap. 117.

1 PInus eſt arbor magna, recta, leuis, tenera, humoroſa, & ẽt interius viſcoſa, reſinã emittẽs, de facili inflãmabilis, poroſa, & tñ multũ fortis & nodoſa, oĩ tpe virẽs, qa hyeme & æſtate hẽt folia virida, acuta nunq̃ cadẽtia, & de ea optimi fiunt mali in nauibus. Et ẽm Iſid. hæc arbor dr̃ ꝑdeſſe oĩb. rebus q̃ ſub ea ſeruant̃, ſicut ficus ecõtrario dr̃ nocere, vt dicit Iſid. lib. 17. Talis eſt vir ꝑfectus, q̃ dẽt eſſe viridis ꝑ honeſtatẽ, rectus ꝑ iuſtitiã, æquitatẽ, leuis ꝑ voluntariã paupertatẽ, humoroſus interius ꝑ pietatẽ, viſcoſus per charitatẽ, poroſus per clementẽ cõpaſſionis benignitatẽ, qa. ſ. totus dẽt eſſe ꝑforatus miſerijs aliorũ, fortis & ſtabilis ꝑ cõſtantiæ, & ꝑſeuerantiæ firmitatẽ, nodoſus & rugoſus ꝑ pniæ aſperitatẽ, & iõ de talib. debẽt fieri in nauibus religionis vel eccleſiæ. i. in collegĳs vel cõuentib. mali. i. ꝑlati, qa verè bonus prælatus debet oẽs iſtas cõditiones habere, & ſic verificabitur quod ſeqũ. ſ. ꝙ per pini. i. boni ꝑlati influẽtia oĩa ſubiecta ſeruant̃, qa verè vita, & doctrina bonorum ꝑlatorum debet illos qui ſub eis ſũt ſubditos cuſtodire, & ſpũaliter à pctõ, & tpaliter à tpalib. nocumẽtis, & eis dẽnt reſinã. i. dulces eleemoſynas q̃tum ad pauperes, vel dulcẽ doctrinã q̃tum ad diuites diſtillare. Hiere. 6. Paſcet vnuſq; ſq; eos q̃ ſub manu ſua ſunt. Folia aũt eius. i. verba dẽnt eſſe aſpera ꝓ correctionẽ, & viridia ꝑ honeſtatẽ, & ſp ſtabilia ꝑ prudentiã, & maturitatẽ, & veritatẽ; nõ cadentia ꝑ mendacia, & lenitatẽ. Verba aũt mea non

2 tranſibunt. Mat. 24. ¶Pinus exterius hẽt durum corticẽ, & rugoſum, interius aũt humorẽ pinguem, & viſcoſum, reſinãque deſudat, & picem, & iõ ꝓp ſuam pinguem humiditatẽ & de facili inflammatur; & cum ſit arbor pinguiſſima, in locis iſtis creſcit montuoſis, & arenoſis, vt dicit Iſid. Sic verè bonus Chriſtianus debet eſſe exterius in cortice. i. quantum ad habitum, rugoſus, & rudis per veſtium vilitatem, & humilitatem, & pniæ aſperitatem, interius in cõſcientia debet eſſe pinguis per gr̃am, deuotionem, & charitatem, & humidus ꝑ pietatẽ, & benignitatem, & iõ exterius dẽt emittere reſinã. i. pias eleemoſynas pauperib. erogari. Hie. 8. Nũquid reſina nõ eſt in Galaad? &c. Et ideo talis debet faciliter inflãmari per charitatẽ, & feruorem bonorum deſideriorũ, qa verè talis q̃ ſunt pij, & benigni, faciliter inflammant̃, & mouentur ad bene operandum, Deum diligendũ, &c. ſicut. Q̃n etiã audiunt clamores, & miſerias pauperum ſtatim inflãmant̃ per feruorẽ cõpaſſionis. &c. Ideo Hie. 11. Ad vocẽ loquelæ grandis exarſit ignis in eo. Et iõ ſicut pinus prodeſt oĩb. q̃ ſub ea, & circa eã ſunt ẽm Iſid. ſic viri pij, & miſericordes proſunt oĩb. q̃ ſunt ſub eis. ſ. ſubditis ſuis, & q̃ circa eos, ſ. & vicinis. Hie. 6. Paſcet vnuſquiſq; eos q̃ ſub manu ſua ſunt. ¶Pinus eſt 3
arbor alta, omni tpe virens, & hyeme. ſ. & æſtate ſuperius eſt rotunda, fructifera eſt, & vtilis medicinis, et odorifera eſt ẽt et odoriferum facit fumum. Sic verè nos debemus eſſe alti, per cõtemplationem, et ęternorum contemptum, ſuperius ad cęleſtia eleuati ꝑ ſpẽ, et deuotionem, et in æſtate ꝓſperitatis, et in hyeme aduerſitatis virere per gr̃am interius, et ꝑ honeſtatem exterius, et ſic odorẽ bonæ famæ ad alios diuulgare, et ita ẽt ædificio Paradiſi, et ẽt eccleſię militantis poterimus eſſe apti. Et erit folũ eius viride etc. Hie. 17. ¶Pinus ẽ 4
arbor viridis exterius, pinguiſſima ĩterius, et iõ de facili inflammaſ. Sic verè illi qui ſunt virides exterius per curioſitatem veſtium, et pingues interius ꝑ delicias, et carnalitatem, ſicut ſunt multi, et maximè iuuenes leuis naturæ perincõſtantię, et inſolentiæ immaturitatem, poroſæ per malorũ affectuũ multiplicitatẽ, tales dico faciliter inflãmant̃ ꝑ luxuriæ fœditatem, auaritiæ cupiditatẽ, vel iracundiæ ferocitatẽ. A ſcintilla vna augeẽ ignis. Eccl. 11. ¶Pinus ĩ locis arenoſis creſcit, et proficit, et mõtuoſis, et ſiccis, licet ſit pinguiſſima. Sic verè hõ q̃ eſt iuſtus, per gr̃am et charitatem, et deuotionem ꝓficit in terra. i. in ſtatu montuoſo, et alto per terre norum abdicationem, arenoſo, et ſterili ꝑ paupertatem, et depreſſionem, ſicco ꝑ pniæ macerationẽ. In mõtibus Iſrael plantata eſt, vt faciat fructũ. Eze. 11. Iõ Eſa. 41. Dedi in ſolitudinem cedrũ, et pinũ, et myrtũ, et lignũ oliuæ. ¶Pinus eſt ar- 6
bor multũ ramoſa, ſed q̃to plus de ramis inferiorib. perdit, tanto plus in altũ creſcit, et quanto plus circa terrã iferius deturpat̃, et detruncat̃, tanto plus ad cęlũ exaltat̃, et creſcẽdo diffuſius dilatat̃. Pinus eſt hõ, rami eius inferiores ſũt diuitiæ, deliciæ, honores, amici carnales, et cc. mundi bona, quę circa terrã, et terrena verſant̃. Rami aũt ſuperiores ſunt diuitiæ ſpũales. ſ. gr̃æ, et virtutes, deuotio, cõtemplatio, oro, et amici ſpũales. ſ. ſcti, et Angeli. Sed verè quanto hõ plus pdit de iſtis cõſolationib. inferius, tanto plus acq̃rit de cęleſtib. ſuperius, quãto plus hic detruncat̃ per tpalem aduerſitatẽ, paupertatẽ, et tribulationẽ, tanto magis ſuperius exaltat̃ ꝑ ſpẽ et cõtemplationẽ, et æternorũ deſideriũ, et affectionẽ, et meritorum, et virtutum cumulationẽ, et finalis gr̃æ adeptionẽ. Iõ pót dicere Eſa. 9. Lateres eeciderunt, ſed quadris lapidib. ędificabimus. et Eſa. 60. Erit pro argento aurũ, et ꝓ ferro æs, et pro lapidib. ferrũ. etc. Nã ẽm Greg. quanto plus in tpalib. deficimus, tãto magis in ſpũalib. proficimus. ¶Cor 7
tex pini eſt groſſa, et ſpiſſa, verũtñ pinus ĩ ea nõ bene ſeruatur faciliter putreſcit, qa ex abũdãtia humoris uermes inter corticẽ, et lignum gñantur, qui lignũ corrodunt, et iõ ſolẽt agricolæ corticẽ penitus extrahere, et ſic ſine corruptione melius cõſeruat̃. Pinus ſignificat mundi diuites, et poẽtes, quorũ cortex. i. exterior ſubſtãtia tpalis magna ẽ, groſſa, et rudis per diuitias et prouẽtus, ſed uerè ſub ipſa faciliter cõputreſcunt per pctũ. ſ. luxuriæ, et auaritiæ, et ſuperbiæ, nã qa tales vt cõiter ſũt viſcoſi per delicias, et carnalitatẽ, iõ vermes malarum affectionum, et deſiderium, ſ. quanũ ad luxuriã, et auaritiam, in eis ſępius generant̃. Veruntñ q̃ſi cortex diuitiarum ab eis auferẽt, uel qa eam pauperib. diſtribuunt, vel quia eam ꝑ tribulationẽ perduut, uel qa eam quo ad affectũ deſerũt, licet nõ quo ad effectũ, tũc dico melius à tali putredine ꝑſeruant̃. Cõſtat. n. ꝙ multis et in multis nocẽt diuitiæ, et eorum carẽtia iuuat, pdijt quaſi ex adipe iniquitas earum. Ideo bene conſuluit Pl. Diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere. ¶Liquor qui emanat à pino, dicitur reſina, q̃ eſt 8

primò ſubalbida,& odorifera, poſt modū aũt decoquit̃ ſup ignem,& efficit valde nigra,& fętorē recipit pro odore.Tales ſunt multi,qui in principio qñ exeunt de arbore.i. de matre ſua,i tpe iuuētutis,vel de ſtudio vel de collegio,qñ.ſ. de nouo ꝓmouēt,vel de mūdo,qñ.ſ.de nouo religionē intrāt, ipſi ꝓ certo ſunt albi per caſtitatē, odoriferi ꝓ famoſitatē, veruntñ quia tandem decoquunt̃ in igne auaritiæ vel carnalis concupiſcentiæ,iō finaliter in ſenectute denigrant̃ ꝓ malam conuerſationē exterius,perdunt odorē bonæ famæ,& fętore infamiæ maculant̃. Et ſicut ꝓ picē ignis inflammatur qñ ei opponit̃, ſic verè mediantib.luxurioſis ignis luxuriæ in alijs inflāmatur.Et ſicut pix liquefacta tangentē inficit,& inquinat,& mundas veſtes maculat atq; fœdat,ſic verè tales infames luxurioſi,q̃ i igne carnalis luxuriæ reſoluunt̃ alios contingentes,ſ.ſocios,& vicinos corrumpũt ſuis verbis,& exemplis,ſicut ad litterā patet de pſonis luxurioſis.Ideo de talib.pōt dici illud Apoſtoli ad Gal.3.Cum ſpū cęperitis carne cōſummamini.Et Eccl.13. Qui tetigerit picem,inq̃nabitur ab ea.Vel dic ꝓ iſte liquor eſt vetula ruffiana,& lena, q̃ fuit primò alba per pulchritudinē corporalē,tandem decocta igne luxurię,facta eſt nigra per corporalē deformitatē, in alijs tñ.i.iuuenculis,ignē luxuriæ accendit,& veſtes mundas.i.bonas,& caſtas perſonas inficit dictis ſuis per luxuriā, & corrumpit,qa ſicut dr̃ Leu.19.Quicquid tetigerit immundus,immundum faciet. Vel dic ꝓ pix eſt caro,quæ ꝓ certo ignē carnalis concupiſcentiæ ſp ſeruat,& eum accēdit atq; nutrit,& ideo quicqd tangit.ſ.aiam ſibi vnitā inficit primò ꝓ originale,tandē per actuale.Et licet hæc in principio efficiatur alba,& pura per baptiſmum,& regenerationē,tñ qñ igne carnalis cōcupiſcentiæ reſoluitur, denigratur ꝓ malā cōuerſationem,& pcti infectionem,& ſic veſtes candidas.i. ipſam aiam per baptiſmum candidatam, & purgatā inficit & inquinat,quia quicquid tetigerit immundus, immūdum
9 facit.Num.19.¶Pinus in hyeme habet fructus, ſed poſt adueniente æſtate eos perdit.Sic multi ſunt qui in hyeme tribulationis,& paupertatis ſeruāt fructus gratiarum,& virtutum, quos tñ veniēte ęſtate ꝓſperitatis ſæpius perdere dinoſcun
10 tur.¶Pinus eſt arbor quæ ſummè dum eſt iuuenis deſiderat aquam,nunquā.n.pōt creſcere niſi continuè irrigeſ. Sic verè iuuenes dum ſunt in iuuentute,ſummè habent neceſſe,ꝙ aqua doctrinæ,& gſæ,& deuotionis cōtinuè irrigentur, qa aliter à cremento,& profectu virtutum faciliter retardant̃.
11 vnde Eſa.44.Plantauit Pinū,quā pluuia nutriuit.¶Pinus lentè,& tardè creſcit,& rō eſt ꝓp eius viſcoſum humorem, q̃ ita eſt groſſus,ꝙ ſe cito à calore digeri non permittit, & ſic pinus à cremēto cito impeditur,ſm Iſid.Sic verè multi ſunt qui tardè creſcunt ꝓ ꝓfectum bonorū operū, & lentè perueniūt ad cōplemētum perfectionis,& ſanctitatis,& rō eſt, quia verè humor interior.i. ſua intrinſeca affectio ita eſt pinguis,& viſcoſa per carnalitatē,ꝙ nō ſe permittit digeri vel conuerti calore charitatis,vel à gra Spiritus ſancti,vel ēt à bono ꝓlato ꝓ correctionē, & ſic nō recipiunt nec acquirūt
12 ſpūale debitū cōplementū.Rubē nō creſcas.&c.Ge.49.¶Secundū Iſid.lib.17.pinus diu durat ſub tecto, vbi à pluuia nō tāgit̃,nec faciliter admittit terredinē ſeu vermē,ſi aũt exterius ad vētū ad pluuiā exponit̃,tūc ꝓp ſui teneritudinē naturalē faciliter corrūpit̃,& putreſcit,veruntñ ſi ſub terra in aqua ꝓfunda mergat̃,tūc ſine corruptione diutiſſimè conſeruat̃.Et iō ſi cauet̃ pinus ad aqueductus,& ſub terra ꝓfundius abſcōdat̃,tūc multis durat annis,ecōuerſo aũt abies i aqua, & ſub terra cito putreſcit,firmiſſima verò eſt i tectū,vt dicit Pli.lib.15.c.43.Idē ēt apparet de alno,q̃ i aqua multū durat, & ibi indurat̃,extra aquā aũt facilliме cōputreſcit.Pinus ē hō,q̃ q̃diu eſt exterius i vita iſta pluuijs,& ventis tribulationū expoſitus,parū durat,imò cito ꝓ mortē corporis deficit, & putreſcit.Paucitas dierū meorū finiet breui.Iob 10.Verūtñ qñ ſub terra eſt incluſus & ſepultus,& aīa eſt in aqs æternæ voluptatis(quo ad beatos in Paradiſo)vel in aqs æternæ miſeriæ(quo ad dānatos in inferno) tūc diutiſſimè,imò ꝑpetuò durat,nec morte amplius diſſipat̃, qa iuſti in perpetuū viuēt.Sap.5.De malis ēt dicit Pli.Laborauit in æternu,& viuet adhuc in finē.& Iob 29.dr̃, Ecce gigantes gemunt ſub aquis,& qui habitāt cum eis.Vel dic ꝓ homo expoſitus pluuijs,& ventis.i.mundi tentationib.proſperitatib.& honoribus cito putreſcit per pcti,abſconditus tñ per humilitatē, timorē,deuotionē,& mortis cōſiderationē,nō deperit,imò durat.Eccl.27.Si nō in timore dñi renueris te inſtanter, cito ſubuertetur domus tua. Vel expone ecōuerſo, ꝓ multi ſunt liciarū diuitiarum à vitijs ſalui fiunt,quia multi ſunt quibus nocet aduerſitas,prodeſt proſperitas.Abieti aũt.i.alijs ecōuerſo.Idē expone de alno, quæ eſt arbor cuius cortex dura, to putreſcit,& maximè ad pluuiam, infra aquā aũt diuiſiмè durat.Sic hō rubeus per carnalitatē,ſpiſſę corticis perriorē tpalitatem, in proſperitate & pluuia.&c.Vel homo rubeus per charitatem,in pluuia proſperitatis deficit,&c.

De Pinea. Cap. 118.

PInea eſt fructus pini, & oīum nucum maximè rotunda & in pyramidē ſtrictificata.groſſum habet corticem, & durū,& iō faciliter nō frangit̃ nec aperit̃,niſi qñ ſupra ignē diſſoluit̃,intus aũt pro fructu cōtinet grana multa,q̃ dulcia, & mollia ſunt interius,nutritiua, & lenitiua & medicinalia ſunt phthiſcis & cōſumptis,vt dicit Dioſc. Talis eſt vir pfectus,qa in pyramidē cōtēplationis finit̃, & corticē exterioris habitus,& apparētiæ hēt durū ꝓ cōſtātiæ firmitatē,& rudē ꝓ humilitatē, & iō nō faciliter frangit̃ ꝓ impatientiā & aduerſitatē,nec aperit̃ad mundanā ꝓſperitatē ꝓ auaritiā,& cupiditatē.Hie.13.Ciuitates auſtri clauſæ ſunt,& nō eſt qui aperiat.Intus aũt hēt multa grana.i.virtutū & meritorū ſcunditatē,& ſciarū,& exēplorū,& bonorū operū firmitatē,q̃b.pauperes cōſumpti,& pctōres nutriunt̃, et leniuntur ſpūaliter ꝓ documēta et exēpla, et tpaliter ꝓ eleemoſynarū largitatē.Vel dic ꝓ pinus eſt auarus.etc.vide ſupra.¶Pinea cōcinet teſtas plures duras et fortes in q̃b.grana in alijs teſtis duris ordinatiſſimè ſūt incluſa, et abinuicē q̃buſdā parietib.miro naturæ artificio ſunt diſtincta,ita fit,ꝙ maiora maiorē,et groſſiorē partē occupāt,et minora minorē.Minora .n.ſunt pinella q̃ ſunt in gracili parte pineæ, q̃ illa q̃ ſunt in groſſiori,et latiori parte.Talis pinea eſt religio vel eccłia, q̃ duro cortice.i.dura exteriori pnā eſt veſtita. Nā iſta plures hēt cellulas.i.plures cōuētus,et collegia, pbēdas,et officia, dignitates et bñficia,in q̃b. grana eius.i.clerici, et religioſi, dēt ordinatè,et diſcrerè locari, ꝓmoueri,et aſſignari.Hie. 30.Tēplū in ordine ſuo fundabitur.Et vnus ēt ab altero dēt diſtingui,quantū ad naturā officiorū,vt.ſ.quilibet ſciat quid dēat facere,et de quo ſeruire,ne ſit cōfuſio in officijs, vnus decanus, alius canonicus, vnus prior,alius cerellarius.etc. Num.4.Sciat vnuſquiſq; cui debeat oneri ſubiacere.Veruntñ ita debet eſſe ſp vt illi,qui ſunt meliores,et groſſiores,et ſcientiores quo ad mores,et ſcientiā, in groſſiori parte pineæ.i.in meliori,et pinguiori beneficio collocent̃,illiaiq; ſunt minores quo ad virtutes,et ſciam,in parte minori ſimiliter eſſe debent,et minus beneficium obtinere.Vnde Mat. 25.Diſtribuit illis bona ſua,vnicuiq; ſm propriā virtutē. Et ſicut videmus ꝙ vnum pinellum non occupat locū alterius, nec eū inuadit,ſed eſt cōtentum loco ſuo,ſic verè nec boni eccleſiaſtici dēt ambire ad aliorū loca habēdū uel bñficia, ſed quilibet debet eſſe cōtentus loco ſuo, et beneficio ſibi dato.4.Reg.15. Cōtētus eſto gloria tua,et ſede in loco tuo. Et ſicut i maiorib. teſtis plura ſunt pinella q̃ i minoribus,ac verè in maiorib.beneficijs plures debent eſſe q̃ Deo ſeruiāt, q̃ in minoribus.Nu.33.Plurib.maiorē partē dabis,pauciores minorem.¶Pinea licet cōſtat ex plurib.granis, et teſtis, ſunt tñ ita dura,et ita fortiter inuicē cōglutinata,ꝙ vix aut nunquam pſit abinuicē ſeparari,nec pinea diſſipari,et hoc quia quodam liquore uiſcoſo, et tenace inuicem ſunt cōiūcta. Et ideo qñ aliquis grana eius vult comedere,et pineam diſſipare,ponit eā ſup carbones,ubi leuiter reſoluit̃,et calefcit,et ſic ſtatim diſſoluit̃,et humor ille,q̃ cā erat ſuæ adhærētiæ deſiccatur,et ſtatim nucleus à nucleo, granū à grano ſeparat̃,et ſic faciliter extrahunt̃.Pinea eſt religio vel eccłia q̃ conſtant ex plurib.granis,et nucleis.i.ex pluribus perſonis,in quib.grana.i. virtutes, et merita continentur,q̃ ſunt duri per cōſtantiæ firmitatem,et mediante viſco charitatis inuicē ſunt cōiuncti ꝑ cōcordiæ vnitatē,ita fortiter,ꝙ vnus nequit ab alio ſeparari,ꝑ diuiſionē, rixā, et partialitates, ſed oēs i unū corpus ꝑueniūt,et unū corpus faciūt ꝑ amicitiā,et cōitatē.Iob 41.Vna uni cōiūgit̃,et nec ſpiraculū ēt

dit per eas ſpiraculū.ſ.detractionis vel inuidiæ.Et ſic diabolus nō pōt eos ſeparare abinuicē per odium, & diuiſionē, nec de pinea religionis vel eccleſiæ extrahere ꝑ apoſtaſiā & appellationem, & hoc totum facit viſcus & humor amoris & charitatis, qui vnum cum alio cōglutinat & cōiungit. Sed vere diabolus hodie poſuit iſtā pineam.i.ſtatum eccleſiaſticum ſuper carbones deſolatorios, ſuper mundi ꝓſperitatem diuitias, & delicias, in quibus hodie per affectū eſt eccleſia,& religio quaſi totaliter occupata,qa hodie magis tendit ad talia clerici,& religioſi,quàm ad ſpiritualia,in quibus ſicut in carbonibus cōtinetur ignis,& calor auaritię,luxuriæ,& iraçundiæ, & ſic conſumit viſcus & liquor tenacis charitatis à religione, & eccleſia, & vnus ab alio ſeparatus ꝓprias,diſcordias,& lites,partialitates & diuiſiones, & ſic pineæ.i.eccleſiæ vnitas diſſipat̃, & pinella.i.clericorū & religioſorū.virtutes à diabolo per vitia deuorantur.Conſtat.n. ꝙ pardorem ambitionis,auaritiæ & luxuriæ charitatis,vnitas diſſipatur.Ezec.24. Pone eam ſuper prunas vacuā,vt incalefcat æs eius,& liquefiat, & quòd exinde vnitas,& amor rumpit̃ & ſaniat. Iō qñ Cōſtantinus ditauit eccleſias,audita eſt vox dicēs.Supereffuſum eſt venenum in eccleſia. Vel dic ꝙ pinea eſt vir perfectus,qui ita eſt durus per conſtantiā,& firmitatē, ita coniunctus, & ligatus ꝓ charitatē, ꝙ diabolus nō pōt eum frangere per pctm, nec fructus eius.i.merita,& virtutes ei auferre, veruntñ, qñ ponit eū ſuper prunas diuitiarum tpalium vel deliciarum,tunc eum calefacit per tentationes,& ſic diſſoluitur, & aperitur per mala deſideria,& affectiones,& ſic diſſipatur per vitia & pctā,& grana eius.i. virtutes & merita ei à diabolo ſubtrahuntur . Vnde Zac.11. Aperi libane portas tuas, & comedet ignis cedros . Vel dic ꝙ pinea eſt dies auarus, qui eſt durus per obſtinationē, ita ꝙ non poteſt aperire per confeſſionem,nec frangi per cor rectionem. eſt ēt ita ſtrictus per parcitatem ꝙ non aperitur ei eleemoſynarum largitionem, quia nullus poteſt grana ſua temporalitatis vel fructus deliciarum extrahere vel habere.nulli.n.pauperi ſubuenit aut ſuccurrit, & ideò neceſſe eſt ꝙ Deus ponat eum ſuper carbones ignis temporalis, & ſic aliquando liquefit per compaſſionem, & viſcoſitas conſumitur, & ſic tandem aperitur per eleemoſynarum largitionem,& alijs cōmunicat bona ſua.1. Mach.3.Aperuit rex ærarium ſuum & dedit ſtipendia militibus ſuis.Vel dic quòd quando homo eſt durus per obſtinationem,ita quod viſcoſitas carnalitatis eum tenet clauſum ne cōfiteatur,tunc ponit eum Deus ſuper ignem fortis aduerſitatis, & ſic diſſoluitur per contritionem,& aperitur per confeſſionem.Vel dic ꝙ ſi Deus videt hominem ita parcum & durum,ꝙ nō vult ſe aperire alicui pauperi per compaſſionem, nec ei aliquā eleemoſynam elargiri,frangit eum per mortem temporalē & æternam, quia ponit eum in igne inferni, & tunc ſaltem eius grana vel diuitiæ cedunt in vſus pauperum,& aliorum aliqualiter, quia exinde tunc percipiunt aliquod emolumētum,& aliquas eleemoſynas temporales. Eccl.43.Aperti ſunt theſauri,& euolauerunt nebulæ.ſ.diuites auari, qui eū ſeruant, aperti ſunt.ſ. per mortem, & ſic nebulæ.i.ſuæ vanæ
4 diuitiæ ad alios euolant & diuertunt. ¶Pinella in pinea duplici teſta fortiſſima ſunt contecta.ſ. exteriori & interiori, & ideò difficiliter extrahuntur. ſunt autem interius alba & mollia, calida & humida, & multum medicinalia, vt dicit Dioſc.Sic verè religioſi dēt eſſe incluſi duplici dura teſta,ſ. duritia pœnitentiæ exterius, & humilitate conſcientiæ interius,& ſic à diabolo difficiliter comedentur,& debēt eſſe albi per caſtitatem,molles per pietatē,medicinales per vitę ſanctitatem,calidi per charitatem,humidi per benignitatē, Iſa.26.Claude oſtia tua ſuper te,

De Pici. Cap. 119.

1 PIx eſt gummi quod de pino ſtillat, quæ primò alba eſt, deinde per ignis decoctionem efficitur nigra.Eſt autem tenacis naturæ,& ideò naues ex ea liniuntur,& earum rimę neaqua ſubintret pice obſtruuntur, & multum eſt medicinalis,quia virtutē habet diſſoluendi,& conſumendi ſecundum Dioſc.Talis eſt charitas, quæ præcipuè à pino.i. à Chriſto diſtillauit. Iſta.n.habet virtutem tenacem,& coniunctiuam,quia ligat & cōſtringit per concordiæ vnitatē, & ideò naues.i.viri boni,vel ſtatus,collegia debēt iſta eſſe linitæ,& coniuncta,ne aqua peccator ſubintret, quæ eos deijciat, & ſubmergat.Hie.30.Obducam cicatricem tibi,& à vulneribus tuis ſanabo te . Virtutem etiam hēt diſſoluendi per pietatē, deuotionē & cōpaſſionē,& cōſumēdi oīa vitia & peccata, quia charitas operit multitudinē peccatorum.1.Pet.4.¶Pix 2
inquinat contingentē.&c. Vide ſupra de pino. Et ſi vis,per picem intelligo ꝓſperitatē mūdi,q̃ inficit & maculat,quicquid tāgit. Eccl.13. Qui tetigerit picem,inquinabitur ab ea.

De Pyro. Cap. 120.

PYrus dr̃a pyr,qd̃ eſt ignis,eo ꝙ fructus eius more ignis 1
in acutum tendit. Et elt fructus ſm Iſaac in diet.frigidę, & ficcæ naturę,aquoſæ & ponderoſæ,nullus,n.fructus alius tm̃ ponderat ſicut pyrū.Vñ ſm Iſid.pauca pyra vñr plus ponderare,q̃ multa poma,Et ideò licet ex ſe parum valeant ad corporis nutrimentū,tñ ſumpta poſt cibum,ipſum ſuo pondere cōprimunt,& ad locū decoctionis eū impellunt,vt dicit Iſaac. Pyrus eſt mundus,cuius fructus ſunt mundani, ſed verè iſti ſunt frigidi per indeuotionē, ſicci per incōpaſſionem,aquoſi ꝑ luxuriæ,& deliciarū infectionē,terreſtres per auaritiæ,& diuitiarū cōpactionē,& ideò tales ſunt multum ponderoſi,i.inclinabiles ad peccatum,& ad mundi bona appetenda,&c.Sunt etiam ponderoſi.i.graues & importabiles ad ſuſtinendū, quia verè grauius eſt iufferre & ſuſtinere pau cos malos & peccatores,quàm multa poma.i.quàm multos bonos & iuſtos. Eccl.22. Arenam & ſalem & maſſam plumbi facilius eſt ſuſtinere, quàm virum iniuſtum. Et ideò licet iſti nihil valeant in corpore eccleſiæ,tūm eſt de ſe, & licet ipſum non nutriant per eleemoſynas, doctrinas & exēpla, ſunt tamen vtiles ſecundum quid,quia.ſ.alios cibos.i.viros, bonos præmunt multis tribulationibus in hoc mūdo, & ſic eos compellunt deſcendere per humilitatē,& coqui ꝑ charitatem,& ſic eos faciunt digeri.i.corrigi & conuerti, & ſic ſunt vtiles inquantū per eorum vexationes fiunt cęteri meliores.ad Ro.8. Diligentibus Deum, oīa cooperantur in bonum. Vel dic ꝙ pyra ſunt opera miſericordiæ,& timor Dei, quæ grauia ſunt & difficilia ad ſuſtinendū, tñ vtilia ſunt aīæ & viris bonis, quia.ſ.eos deprimūt per humilitatem,& inferius deſcendere compellunt per mortem. ſ, ad cōſiderandū mortem & infernum.&c.& ſic eos coquunt ꝑ contritionē, & digerunt per conuerſionem.Prou.27.Graue plumbum,& importabilis arena.i.mūdana tribulatio,& pœnitentia,ſed ira ſtulti, ideſt diaboli, vtroque grauior. Et ſicut pyra ſunt dulcia,licet grauia,& ventrem comprimendo liberant atq; laxant,ſic verè tribulatio vel pœnitētia licet ſint graues quo ad ſuſtinendum, eſt tamen in eis dulcedo ſpei & ſpiritualis conſolationis, quod Deus cōſolatur nos in oī tribulatione noſtra.2. ad Cor.1. & ventrem,ideſt conſcientiam ſoluunt, & liberant à peccato. Sed ſicut cum pyro,et poſt pyrū vtile eſt bibere vinum, quia ſecundum illum verſificatorem. Per pyra noſtra pyrus,ſine vino ſunt pyra virus,ſic verè cū mundanis tribulationibus vtile eſt,quod bibamus,et hauriamus vinum ſacræ doctrinæ,et ſpiritualis cōſolationis,quia aliàs poſſent eſſe virus et venenum ipſi animæ, et eam occiderēt per deſperationem.Ideò Eſa.40.Conſolamini conſolamini populę meus,dicit Deus veſter.¶Sunt pyra & etiā poma do 2
meſtica,et ſylueſtria,ſed ſylueſtria dura ſunt,et terreſtria,et ad eſum inſipida,ſi tamen bulliant̃ in aqua dulci,et eū melle vel alia dulcędine, tunc ſecūdum Iſaac eorum terreſtreitas temperatur.Sic licet ſint aliqui mali,et aliqui boni,mali tamen quando in aqua dulcis contritionis, et lachrymoſæ compunctionis bulliuntur,et cum melle ſpei et cōſolationis cōdiuntur,tunc ſua malitia temperatur, quia ſcilicet ſic emendantur, corriguntur et conuertuntur. ¶Pyra licet ſint 3
dulcia et ſapida, tñ nimis comedentibus ſunt nociua, multum enim ſunt ponderoſa, et cæteris fructibus grauiora,et corpus inflant malosq; humores indūcunt,talia ſunt mundi bona,qa verè licet ſint dulcia et delectabilia,ſunt tamen nociua eis vtentibus indiſcretè,quia inflationem ſuperbię, crudos humores luxuriæ generant et inducunt,ſunt ēt ponderoſa,quia verè pondus,et inclinationē auaritiæ introducunt. Illis tamen qui eis bene vtuntur,medicinalia ſunt et bona, quia date eleemoſynam, et ecce omnia munda ſunt vobis. Lucæ 11. ¶Pyra cocta cum fungis malitioſis,omnem 4
ab eis auferunt læſionem etc.

De

De Pruno. Cap. 121.

PRunus est arbor cuius multæ sunt ſpecies,& quædã portant fructum rubeum, quædam nigrum, quędã albũ,sed inter omnes ſpecies melior est Damaſcena. frigida ſunt, & humida omnia pruna, & ideò dantur contra febrilem calorem, & contra ventris conſtipationem, quando ſunt matura. Et hæc ſola arbor gummi diſtillat glutinoſum & compactiuum, quo vtuntur medici & ſcriptores, vt dicit Iſid. lib. 17. Prunus est crux, cuius fructus Chriſtus est medicinalis, quia peccatorem liberat à febre auaritiæ & compactionẽ parcitatis,& etiam gummi nobis precioſum ſtillauit. ſ. ſanguinem Chriſti, qui nos per charitatem conglutinat & compingit. ad Coloſ. 1. Pacificans p ſanguinem ſuum, quæ in terris ſunt. Vel dic quòd prunus est Chriſtus vel quicunq; ſanctus, q gummi charitatis nobis ſtillauit, cuius fructus. i. opera fuerunt alba caſtitate, rubea charitate, nigra humilitate, ideò contra febrem peccatorum valuerunt. Vel dic quòd est beata Virgo, vel quilibet vir perfectus &c.

De Papyro. Cap. 122.

1 PApyrus est quidam iuncus creſcens in paluſtribus & in pratis, & est herba exterius viridis & rotunda, & valde plana, interius habet medullam albam, ſiccam, bibulam,& poroſam, & dr papyrus, quaſi pabulum pyros. i. ignis, quia ex eo fiũt ellychnia ad lampadum ignes nutriendos &c. ſm Iſid. Talis est per omnia vir perfectus, qui in locis humidis creſcit. i. in humore deuotionis, & compaſſionis, & hic dẽt eſſe exterius in conuerſatione viridis p honeſtatem, rotundus per obedientiæ velocitatem, planus per veritatẽ & ſimplicitatem, lenis per benignitatem, interius autem dẽt hr̃e medullam voluntatis,& conſcia albam per innocentiæ puritatem, mollẽ per clemẽtiæ lenitatem, ſiccam per abſtinentiæ aſperitatem, leuem per voluntariã paupertatem, poroſam per bonarum affectionum multiplicitatem, bibulam. ſ. cœleſtis gratię,& deuotionis, vel etiam ſcientię & doctrinę p deſiderium,& cupiditatem. vnde Deut. 33. Qui appropinquant pedibus eius, accipiẽt de doctrina ipſius. Ideò Eſa. 35. Orietur iuncꝰ viror & calami. Et ideò tales medullæ. i. bonæ & puræ conſciæ ignẽ charitatis nutriunt & accẽdunt,& in lampadibus. i. in eccleſijs & conuenientibus lumen bonorũ faciunt exemplorum. Act. 20. Erant aũt plures lampades in
2 domo. ¶Papyrus ſeu iuncus primò à cortice ſpoliaẽ vſq; ad medullã, & ſic deficcatur, parum tñ relinquitur de cortice in vno latere, vnde medulla tenera ſuſtenteẽ, & ſic efficitur ellychnium ad cõburendum in lampade. Oleo. i. immergiẽ, & in lampade accendiẽ,& ſic in templis lumen adminiſtrat, & quãto minus hẽt de cortice, tãto clarius ĩeo lucet ignis. Verè chariſſimi talis est peccator, q in paludibus mundanæ proſperitatis creſcit, q primò ſpoliaẽ cortice bonæ cõuerſationis, & ſiccaẽ ab humore gratiæ & deuotionis, in oleo ponit carnalis voluptatis, & delectationis, & ſic accẽditur igne auaritiæ & ambitionis, luxuriæ & infectionis, iracundiæ, et turbationis, et ita lumen malorũ exemplorum alijs repræſentat. Eſa. 50. Ambulate in lumine ignis veſtri. Et ſicut talis papyrus est naturæ ſiccę et bibulæ, ſic verè iſti ſunt ſicci ab humore pietatis, et compaſſionis, et ſp appetũt bibere, acquirere et fugere diuitias et delicias tpales, quia ſicut dr
3 Prou. 13. Venter impiorũ inſatiabilis. ¶Lampas est vitrũ lucidũ, et fragile, qđ oleo impleẽ, et ſic in quodã ferro q mergulus dr, papyrus poniẽ, in oleo imbibiẽ, et ſic in vno capite accendiẽ, et ita lumen in eccleſia miniſtratur, lampas aũt cũ chorda ſuperius ſuſpendiẽ, et ligaẽ. Talis est homo iuſtus, q quantum ad corpus est lampas. ſ. naturæ fragilis per mortem, est tamen purus per caſtitatem, et lucidus per honeſtatem. Iſte autem interius est plenus oleo pietatis, in quo est papyrus ſuæ bibulæ voluntatis, quæ ardet et feruet igne feruidæ charitatis, et hic est ſuſpenſus per contemplationẽ ſuperius ad æterna cũ chorda ſpei et conſolationis et cõſiderationis, et ſic lumen bonorum exẽplorum alijs tribuit, vel lumen doctrinæ et prædicationis. Sumpſerunt ſecum oleũ cum lampadibus. Matth. 25. Vel dic q lampas est peccator, fragilis. ſ. ad reſiſtendum peccato, lucidus per curioſitatem, interius continens oleum. i. carnalem voluptatem, et papyrum. i. ſuam bibulam, et appetentem, et auaram voluptatem quæ ſp ardet per concupiſcentiam, & cupiditatem. Adhuc ignis in domo impij. Mich. 6. Et qui ẽt ſemper est in pendulo per incertam ſui ſtatus dubietatem, vel per ſuperbiã & vanitatem. Iob 7. Elegit ſuſpendium anima mea. Vel lampas est mundi proſperitas, quæ faciliter diſſipatur, quæ cõtinet oleũ carnalitatis, & luxuriæ, & ignem cupiditatis & auaritiæ, & tñ pulchra & lucida reputatur. Vide de papilione in tit. de eruca. ¶Sicut pyrus ponẽda in lãpade non ex toto de-
4 dulla tenera ſuſtentetur, ſic cortex bonorum tpalium nunq̃ est ab hoſe corporaliter auferenda per extremam paupertatem, imò neceſſarium est, vt de iſtis aliquid retineat ad ſufficientem neceſſitatem. Prou. 30. Tribue victui meo neceſſaria. ¶Iuncus in lampade quanto minus hẽt de cortice, tãto
5 clarius lucet. Sic verè homo qui est in lampade religionis, quanto minus hẽt de cortice bonorum temporaliũ, in corde, & affectione, tanto magis rutilat apud Deum. Beati ergo pauperes ſpiritu. Mat. 7. ¶De papyro ſm gl. Eſa. 18. & ſm Pli.
6 fiunt diuerſa vaſa, & vtenſilia. Nam exinde fiunt chartæ ad ſcribendum, naues ad nauigandum, & diuerſa vaſa ad alia reponendum. In Aegypto. n. in paludib. Nili ſunt tantæ magnitudinis, q̃ exinde nauigia contexuntur. Inde ẽt faciunt funes ad naues & ad vela, & ẽt veſtimẽta, & hñt tales papyri radicem triangularem, & creſcunt in altitudine decẽ cubitorum, vt dicit Pli. Papyrus est homo, cuius radix est fa, quæ tres habet angulos. i. tres potentias naturales, intellectum, memoriam, voluntatem: & ideo in Aegypto. i. in ſtatu tenebrarum paupertatis, aduerſitatis, & maximè in religione, circa fluuium deuotionis debet creſcere per profectũ, virtutum & gratiarum vſq; ad decem cubitos. i. ad complementum decem mandatorum legis, & ſic ad varios vſus eccleſiæ trãs ferretur. Fiet. n. charta, vt in eo ſcia diuina ſcribaẽ, quia fiet vir diſcretus & ſtatus. fiet ẽt nauis. i. vir perfectus, q repletus meritis & virtutib. ad portum ſalutis quantocyus tranſmigrabit, &c. Eſa. 18. Mittẽtes in mari legatos ſuos ad populũ, qui eis prodeſſe non poterit, in vaſis papyreis. ¶Pa-
7 pyrus ſm Plin. naturæ est bibulæ & poroſæ,& naturaliter bibit & fugit aquam: & ideo valet ad aquam de auribus extrahendam, aquam ẽt à vino ſeparat & diſſungit, aquã. n. bibit & ſecum portat, vinum aũt relinquit, vt idem dicit. Aqua q extinguit ignem charitatis est mũdana voluptas, & proſperitas, virtũ aũt est gloria æterna, fœlicitas, quæ lætificat cor hoĩs. Quidam ergo ſunt fatui & potatores, ſicut papyrus, quia. ſ. aquã mundanæ proſperitatis ſugunt, attrahunt atq; quærunt, vinum aũt æternæ beatitudinis deſerunt & omittunt. Prou. 1. Stulti ea quæ ſibi ſunt noxia cupiunt. Vel ſi vis per aquam quæ ſummè abundat, & ignem deſideriorum ſatiat & extinguit, intelligo gloriam æternam. Per vinum qđ ſenſum & rõnem tollit, & hoĩem inebriat, & corrumpit, intelligo ſtatum mundanę voluptatis & proſperitatis. Papyrus ergo. i. vir perfectus, vinum ab aqua diuidit, & diſcernit, & vino mundanæ voluptatis relicto, aquã ęternæ gloriæ, & ſibi per ſpẽ & cõtemplationem incorporat & adiungit. ad Eph. 4. Nolite inebriari vino, ĩ quo est luxuria. & Eccl. 1. Propoſui abſtinere à vino, vt aĩum meum transferem ad ſapiæ lucem. Vide de hædera ſi vis qũo cum vaſe hædera probant vina. Vel dic q̃ qñ in p̃dicatione vel in dictis alicuius vinum et aqua. i. bona doctrina et verba ioculatoria ſũt permixta, papyrus. i. viri ſtulti non attrahunt nec bibunt, nec retinent niſi aquã. i. niſi verba inepta et ioculatoria, quia ſi prædicator dixerit aliquod verbũ ioculatorii et truffatorium, illud retinent, et nõ bona ipſius documenta, et de ipſo ioculant et truffanẽ. ¶Charta papyrea ſicca diu durat, aqua aũt mer-
8 ſa ſtatim ad tactũ modicum diſſipaẽ et denigraẽ. Sic hõ merſus in delicijs, faciliter diſſipaẽ per pctm, qui tñ diu duraret ſi in ſiccitatẽ paupertatis et abſtinentiæ permaneret.

De Paliuro. Cap. 123.

PAliurus est cardu⁹ ſummè ſpinoſus et aculeatus, pedẽtę vulnerat tranſeuntis, qui ita est aculeatus, q̃ ſe tangi vel comedi ab aſinis non permittit, imò omnem tangentẽ vulnerat atque pungit, ſm Iſid. Tales ſunt multi malitioſi, qui ita ſunt pleni ſpinis. i. verbis pungitiuis et murmurationibus, rixis etiam et diffamationibus, quòd omnes calcantes, ideſt prælatos vel prędicatores eos corrigentes & arguẽtes & pu-

nientes, & oẽs eos p quancunq; modicã iniuriã tãgentes pungunt p murmurationes & diffamationes, & vulnerãt per pales vel corporales rapinas, iniurias & inuaſiones. Et ideò rales ab aſinis. i. à ſimplicib. prælatis & prædicatoribus non ſe permittunt corrigi vel puniri, ſicut patet de multis ſecularibus, q̃ prædicatores diffamant ſi aliquid prædicant eos, ſicut ẽt patet de obſtinatis, & in ſeculo & in claſtro, q à prælatis & iudicib. nõ permittunt ſe corrigi vel puniri. Vitica & paliurus in habitaculis eorũ. Oſeæ 9. Vel dic q̃ paliurus est vir perfectus, q̃ ita est ſpinoſus per exteriorem penitẽtiã & afflictionem, q̃ ab aſinis. i. à dæmonibus nõ põt comedi p peccatum, imò illæſus cõtinuè perſeuerat. Mich. 7. Qui optimus est in eis, est quaſi paliurus. vide de carduo.

De Papauere. Cap. 124.

PApauer est herba ſomnifera. habet. n. capitella quædam ad modũ maligranati, in quib. ſemen ipſius cõtinet, ex quo eliquat oleũ qđ ſonum lãguentib. adminiſtrat, & ex ſiſ extrahitur ſuccus q̃ ſimiliter ſomnum febricitantib. tribuit, & ꝓcurat, vt dicit Pla. Pli. & Dioſc. Talis est vir pfectus, cuius ſemen est doctrina, cuius folia ſunt diuitiæ exteriores & ſubſtantia tpalis, ſed verè ex vtroq; extrahitur ſuccus vel oleũ medicinale & ſomniferũ. Nã ex ſemine doctrinæ ſuæ eliquatur oleũ dulcis cõſolationis & prędicationis, qđ languentes. i. peccatores facit requieſcere per gratiam, & dormire pcõtẽplationes. Ex foliis ẽt eius. i. ex ſuis diuitijs temporalib. vel ẽt ex ſuis exemplis exterioribus educit ſuccus eleemoſynarum & bonarum ſubuentionem, per quem languentes. i. pauperes, qui febre & æſtu paupertatis præmuntur, recreantur, & dormiunt & lætantur. Vnde Apo. 2. Ecce
9 mittam eam in lectum, vt. ſ. dormiat. ¶Papauer est herba cuius ſemẽ & ſuccus ſomnum faciunt & inducũt, & languentes & febricitantes quieſcere faciunt, & dormire, venũtamen virtutem habent mortificatiuam, infrigidatiuã, & opilatiuam', & ideò cautè & diſcretè debet quilibet eis vti, vt dicit Dioſc. Pla. & Pli. Papauer est mundus, cuius ſemen ſunt diuitiæ, cuius ſuccus ſunt deliciæ. Nam iſtæ ſomnũ delectationis faciunt, & inducũt, quia verè ipſos, qui ſunt languentes & infirmi. i. peccatores mundi, & maximè febricitantes, ſauarosita delectant, q̃ eos dormire faciunt & ſopiſi, per obſtinationem, quia. ſ. ſicut dormiẽs vana ſomniat, non ſe mouet, non loquitur, non ſentit, non recordatur de debitis, licet tempus inſtet computi & ſolutionis, ſic iſti ita dormiunt q̃ nec loquunt̃ per confeſſionem, nec ſe mouent per bonã operationem, & ſatisfactionem, quinimò de debitis ſuis. i. de peccatis nõ recolunt, licet tempus ſolutionis. ſ. mortis inſtet. ſomniant etiam & exiſtimant multa vana & falſa. ſ. longam vitam, & ſimilia. Pſal. Dormierunt ſomnum ſuum, & nihil inuenerũt omnes viri diuitiarum in manibus ſuis. Et talia pro certo mundi bona refrigerant per indeuotionem, & oppilant per incompaſſionem, parcitatem vel obſtinationem, & ſic peccatorem mortificant atq; necant per diuerſa vitia & peccata. ſ. per ſuperbiam, luxuriam, & mortalem corruptionem. Iud. 5. Et ſoporem morti ſocians defecit, & mortuus est. Pone ſi vis figuram de Siſara, quæ est tit. de aſpide, & vide ſupra de mandragora. Et ideò talibus diſcretè est vtendum, ideſt parcè non ſuperfluè nec lautè.

De Plantagine. Cap. 125.

PLantago est herba frigida, habens folia longa & obtuſa, mollia & ſuccoſa, de quorũ medio ſurgit haſta quæ ſurſum habet quaſi clauam, in qua ſemen plantaginis continet. Est aũt herba multum medicinalis contra multos morbos, vt dicit Dioſc. & cuius ſimilitudo erat in mitra ſummi Pontificis, & in eius inſula, vt dicit magiſter hiſtoriarum ſuper Exo. ſimiliter dicit in iuſquiamo. Vocatur autem herba iſta à græcis arnoglоſſa. i. agni lingua, ſm Iſid. & Dioſc. Talis est ſacra ſcriptura, cuius folia. i. verba ſunt ſuccoſa per pietatem, longa per incommutabilem durabilitatem. Semen autem eius quod est in medio. i. doctrina vel intellectu, ſurgit velut haſta, quia. ſ. est haſta vel gladius ad vulnerandum vel corrigendum peccatores, & est virtuoſum & medicinale contra vitia & peccata. Et iſta dr lingua agni, quia verè iſta non est niſi lingua. i. loquela & prædicatio agni Chriſti vel cuiuſlibet viri iuſti. Vel dic q̃ plantago est vir perfectus.

De Petroſelino. Cap. 126.

PEtroſelinũ est herba hortenſis, vtilis ad eſum & ad medicinam. Eſt. n. aperitiua & diſſolutiua, & ideò calculum frangit, & meatus aperit vrinales, ſm Dioſc. Iſta est peniten-
1 tia vel timor Dei, quæ lapidem duræ obſtinationis frangit & diſſoluit per contritionem, & aperit per confeſſionem, & vrinam. i. peccata fętida facit euacuari. Ezec. 37. Aperiam tumulos veſtros, & educam vos de ſepulchris veſtris.

De Pipere. Cap. 127.

PIper est fructus arboris vel fruticis in meridionali par-
1 te caucaſi montis creſcẽs, & est granum naturaliter albũ, & planum, ſed vt dicit Iſidorus, ſerpentes ipſum cuſtodiũt, qui in illis locis habitant ita copioſi vt non poſſit aliqs illuc ire nec de pipere emolumentũ habere, ſed in æſtate pipere maturo, incolę ſyluas accendunt, & ſic ſerpẽtes fugiunt, propter ignem, & ita piperis grana recolliguntur, quæ ſiunt nigra & rugoſa propter ignis exuſtionem, licet naturaliter eſſent alba, vt dicit Iſid. li. 17. Chariſſimi per piper intelligo mundi bona, quæ in feruido monte Caucaſi. i. in mundo iſto vbi est feruor & æſtus auaritiæ, reperiuntur. In iſto tamen monte ſunt ſerpentes. i. mundi diuites & auari, qui ea ita ſeruant p auaritiam & parcitatem, quòd nullus pauper poteſt inde habere emolumentum per eleemoſynæ largitatem, nec ẽt ipſi exinde fructum percipiunt, quia non audent comedere ad ſaturitatem. Eccl. 14. Qui ſibi nequam est, cui alij bonus erit? Ideò Eccle. 6. Non tribuit ei dñs poteſtatem vt comedat de bonis ſuis. Sed verè incolæ terræ. i. Deus q̃ colit & gubernat terram & orbem, qñ hoc videt, apponit ignem infirmitatis, & mortis circa iſtos ſerpentes, & compelluntur fugere & exire de mũdo, & grana. i. diuitias dimittere, & tũc alij inde accipiunt, & tunc etiam inde pauperes hẽt emolumẽtum, quia vxor & filij & alij rapiunt iſta grana. Iuſti tulerunt ſpolia impiorum. Sap. 10. Ideò Eccl. 14. In bonis eius alius luxuriabitur. Vel dic q̃ grana piperis ſunt homines, qui naturaliter ſunt albi per caſtitatem, pura p veritatem, calidi p charitatem, & hoc quãdiu à ſerpentibus. i. prælatis bonis & prudentibus cuſtodiunt, ſicut patuit de bonis religioſis & Chriſtianis qui dudum fuerũt, quos prælati & prædicatores, ita ſeruabant, q̃ à diabolo non poterant extrahi per peccatũ. Sed verè aduenięte æſtate mundanæ proſperitatis, vtpote quãdo ditata est eccleſia vel religio, tũc appoſuit diabolus in iſta ſylua. i. mundo vel religione ignem cupiditatis & ambitionis, & ſic ſerpẽtes. i. boni prælati defecerũt, & grana. i. ſubditi igne auaritiæ & luxuriæ denigrati ſunt per infamiã, cõuerſationis, & honeſtatis, & rugoſi facti ſunt p cautelas & duplicitates. Baruch 6. Nigrę ſiunt facies eorum de fumo qui in domo fit. Et ſic ab iſtis incolis dæmonibus accipiunt, & ſecum ad inferos deportãtur. Vel dic q̃ piper est homo, qui à natura est albus per curioſitatem, & à ſerpẽtibus. i. dæmonibus cuſtodit, & eis est ſubiectus p originalis peccati corruptibilitatem. Veruntamen quando Chriſtus, & prædicatores ignem charitatis vel feruorem pœnitentiæ & cõtritionis in ſylua huius mũdi accenderunt, tũc ſerpentes. i. dæmones fugerunt, & dominiũ piperis perdiderũt, & ita peccatores in vſus Dei & eccleſiæ ſunt conuerſi, & facti ſunt nigri p humilitatem, rugoſi per pœnitentiæ aſperitatem, calidi per charitatem. Ideò dicit Chriſtus Luc. 12. Ignem veni
2 mittere in terram, & quid volo niſi vt ardeat. ¶Piper est granum naturaliter calidũ, & multum feruens, licet exterius, frigidum videatur. Et iſtud quanto ponderoſius, tãto receutius & melius, niſi fortè ſophiſticè fiat ab aliquo ponderoſum, vt dicit Iſid. Sic verè boni & iuſti licet exterius in conuerſatione videantur eſſe frigidi per indeuotionem, ſunt tñ calidi per dilectionem, & hi quãto plus ponderãt & magis ſic inclinãt p humilitatem & maturitatem, tanto ſiunt meliores per vitæ ſanctitatẽ, niſi forte ſint ſophiſticè. i. ficte et hypocritæ, humiles et ponderoſi, qa ſicut dr Eccl. 19. Eſt qui
3 nequiter ſe humiliat, et interiora eius, plena ſunt dolo. ¶Teſte Pli. lib. 12. c. 7. Piper naturaliter eſt album, ſed ex cęli et tpis intemperie, et per longam ſolis aduſtionem, nigrũ efficitur, et rugoſum. Hoc aũt permittunt incolæ, vt melius, et diutius conſeruetur. Sic verè homo qui naturaliter hẽt eſſe albus. i. delicatus et curioſus, quandoq; efficitur niger p humilitatem,

militatem,& rugosus,per pœnitentiæ asperitatẽ, & hoc qũ à sole.i.à Christo diu p fortes tribulationes exuritur,& coquitur & corrigit,vt sic in statu gratię melius cõseruetur,& sic efficiatur perfectus.Esa.1. Excoquam ad purum scoriam
4 tuam.& Esa.58.Excoxi te in camino paupertatis.¶Piper est nigrum & rugosum, calidum & infecũdum, quia.s.feminatum nõ portat nec producit aliqualiter ex se fructũ, & hoc non naturaliter fit,sed accidẽtaliter,quia cũ naturaliter habeat esse albũ:& fructuosum,saraceni tñ in quorũ terra crescit,ipsum in clibano decoquũt,ne in alijs regionib. valeat germinare si ibi fuerit seminatum, vt dicit Dioscor.& sic pp exustionem fit nigrũ & infructuosum.Sic verè cum hõ hẽat esse à natura albus per innocentiæ puritatẽ,& fructuosus p bonorũ operũ fecunditatem,tñ qa saraceni.i.dæmones (in quorum terra homo gignitur,& nutritur,scin mundo, cuius sunt Principes & magistri)ipsum in clibano luxurię & auaritiæ,quanto plus possunt decoquunt,ideò efficitur niger p vitia & peccata,& ẽt per conuersationis vilitatem,& infecundus & sterilis ab oi opere sanctitatis,qa tales fructũ bonorũ operũ,eleemosynarum.s.& pniæ nõ producunt. Ideò Ezech.7.Oẽs adulterantes quasi clibanus succensus.Vel dic q saracenus.i.Christus, qui fuit de genere Sarę, quãdo vult q piper.i.hõ fiat sterilis,& non fructificãs.i.castus, ponit eũ in clibano paupertatis,& mundanæ aduersitatis,& sic virtutem seminariã.i.carnis concupiscentiam perdit, & sterilitatem recipit castitatis, quia sicut dr Sap.3.Fœlix est sterilis,&
5 incoinquinata,q̃ nescivit thorum in delicto.¶Piper multum est calidum,& ideò stomachũ calefacit & inflammat,& habet virtutẽ dissoluendi, consumendi, attrahẽdi,purificãdi, corrodẽdi,& ad alia multa valet,vt dicit Dioscor.Talis est grã Dei,q̃ calefacit p charitatẽ & dilectionẽ inflammat stomachum voluntatis p bonũ desideriũ & affectionẽ, dissoluit p cõtritionẽ,attrahit p spem & cõsolationẽ,purificat p confessionẽ,cõsumit p satisfactionẽ,corrodit p timorẽ,& mor-
6 tis cõsiderationem, & ideò valet cõtra oẽs morbos peccatorũ.¶Piper virtutem hẽt corrodendi,calefaciendi,consumendi,& appetitum prouocandi,& ideò personis cholericis,& calidæ naturę multum nocet,qa sanguinem exurit & deficcat,& leprã in eis generat, et alias pessimas passiones, frigidis tñ et humidis ꝓficit,si temperatè ab eis comedat,vt dr Dioscor.Talia sũt bona mũdi et diuitiæ tpales,qa verè licet proficiãt illis,qui sunt frigidi p castitatẽ, humidi p pietatẽ, quia.s.sciunt bene vti p eleemosynarum largitatem,calidis tñ et cholericis.i.mundi cupidis auaris et iracundis non ꝓficiunt,imò nocent: Nã sanguinẽ.i.humorem pietatis in eis adnullant et cõsumunt,et eos p sollicitudines cõsumunt et corrodunt, stomachũ ẽt.i.voluntatem eorũ inflammãt per cupiditatem,et appetitum.i.ardorem habendi incitant,qa quãto plus diuitiarũ habuerint, tanto ad amplius incitantur,qa ignis nunquã dicit sufficit.Prou.30.Venter.n.impiorum insaturabilis.Prou.13.Comedistis,et non estis saturati. Aggei 1. Et le pram luxuriæ et infectionẽ gñant et alia vitia multa nimis.Eccle.5.Diuitiæ congregatæ in malum dñi sui.
7 ¶Piper ergo granum est exterius vile et rugosum, et nigrũ, interius aũt album,sapore acutum,odore amarum,in quantitate modicum,in virtute maximum,tactu frigidum,potẽtia calidissimum,cuius virtus non sentitur quandiu est integrum,sed cum fractum fuerit vel contritum.Talis est p omnia vir perfectus,qua exterius in cõuersatione est niger et vilis per humilitatem, rugosus per pniæ macerationem,et asperitatem,interius autem in conscientia est albus p castitatem,et licet sit modicus sua reputatione, est tñ maximus, quo ad Deum virtute,et perfectione, et licet videaẽ esse frigidus exterius per indeuotionem, est tamen calidissimus p interiorem affectionem. Et quia talis virtutes suas et perfectiones celat et abscondit p humilitatem, nõ quærens mundo placere,sed Christo,ideò perfectio eius,et virtus non dinoscitur quamdiu est integer. i. quamdiu viuit in mũdo,sed verè qñ teritur et frangitur per mortem,tunc eius valor apparet et sentit, et maximè superius corã Deo, quia ẽm Psal. Preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius.Vel dic q tunc vir perfectus propriè cognoscitur, qñ per mũdi tribulationes teritur et cassatur,quia patientia habita virtutẽ
8 ipsius manifestat etc. ¶Secundum Pli.lib.12.c.7.in Italia viuit piperis arbor, nõ portat tamen fructum,licet viuat.Sic verè multi sunt quibus placet in ecclesia vel religione viuere, fructum tamen bonorum operum nolunt facere.

De Pulegio. Cap. 128.

PVlegium est herba multum aromatica, & apud Indos piper preciosior,secundũ Isid.calida est & sicca,& multum medicinalis,menstrua educit, calculum frangit,concepturam adiuuat, tussim sedat. Talis est sapientia Dei vel scripturę, quia redolet per bonam famam, & pipere.i.mundi diuitijs preciosior est apud iustos. Preciosior est cunctis opinis,& frangit calculum obstinationis, & iuuat conceptum bonæ operationis, tussim etiam.i. remorsum conscientiæ sedat &c. Expone de gratia, &c.

De Porris. Cap. 129.

POrrum est herba, quæ conuenit esui & medicinæ, caput habet carnosum,& terræ multis radicibus inhærens,profert per transplantationem,non primo, sed secundo anno facit semen,acris est saporis,valet contra multas infirmitates,& contra ebrietatem, & alia multa, vt dicit Dioscor.Talis est vir perfectus, quia caput intentionis debet habere, carnosum per pietatem,terræ.i. mortis memoriæ vel humilitati inhæret per plures radices bonarum intentionũ,affectionum & considerationum, & proficit per transplantationẽ, &c.sicut supra de olere,& secundo anno facit semen &c.sicut de cœpa, & alio. Vel dic q porrum est pnia, cuius sapor acer est ad sustinendum,valet tñ contra multas infirmitates peccatorum, & maximè contra ebrietatem carnalis voluptatis,quæ mentem inebriat,& fecunditatem bonorũ operum adminiſtrat.Vel dic q porrũ est mortis vel inferni memoria & consideratio.¶Porrum multas habet malas conditiones, quia visum lædit, inflammationem gñat, sitim prouocat,stomachum lædit,sanguinem incẽdit & inflammat si frequenter & nimium assumatur, vt dicit Pli. Talia sunt per omnia mundi bona,qa visum sapientiæ, & discretionis hebetãt,inflaturam superbiæ generant,sitim auaritiæ prouocant, sanguinem.i. affectionem per luxuriam inflammant, & stomachum. i. conscientiam per remorsum destruunt atq; grauant,& tñ fatui ea desiderant.Num.11.& 21. In mentem nobis veniunt,&c.Sequitur. Porri, cœpæ, & alia. Videin titulo de cœpa.

De Quercu. Cap. 130.

QVercus est arbor glandifera,annosa,solida & compacta;medullam interius nullam habens,radicem habet profundã in terra, tortuosam & duram, corticem grossum & rudem, glandes portat multas, quibus porri nutriuntur. Et hæc fuit dudum Ioui consecrata. Et dr quercus à quærendo,quia antiquitus in eis responsa dæmonum quærebãtur, vt dicit Isid.lib.17.Et hæc in glandium fœcunditate in duritia, magnitudine & fortitudine arbores alias præexcellit, vt dicit glo.Hieron.super Amos 2. Tales sunt mundani peccatores, qui verè annosi sunt, quia impius multo viuit tpe in malitia sua.Eccl.7.Duri sunt per crudelitatem, compacti per obstinationem, quia. s. non possunt corrigi, penetrari vel conuerti per contritionem & emendationem.Cor eius indurabitur quasi lapis.Iob 41.Et ideo bene sequitur q̃ interius nullam habent medullam compassionis, dulcoris vel pietatis.nulli.n.pauperi largiuntur eleemosynã aliqualem. Radix aũt. i. cor & affectio est dura per parcitatem & duritiam, & in terra. i. in amore terrenorum fortiter radicata, quia in talibus sunt penitus inuoluti. Cortex aũt istorum.i. exterior conuersatio, rudis est & turpis, mala.s.& infamis. Verumtñ isti sunt glandiferi, quia.s.glandes diuitias tpales vel scientias seculares habent & obtinent plusq̃ boni, quia ecce ipsi peccatores in seculo obtinent diuitias, sicut præcipuè patet in aduocatis. et ideo tales dr à quærendo,quia responsa dæmonum. i. mundana sapientia (quæ à dæmone maculatur, et malis inspiratur) aliqñ per dæmonẽ peritos alijs rndetur,sicut patet in causidicis,per quos oẽs malitiæ, et cautelæ mundanæ sapientiæ(quæ rectè nihil sunt nisi verba dæmonum)alijs suggeruntur. Et sicut folia quercus sunt crispa et inuoluta,sic verè verba talium (quæ per folia designantur) sunt inuoluta per varias falsitates, et ideo in fortitudine

dinę mũdanæ ptãtis,in magnitudine diuitiarũ, & tpaler alios præexcellũt sicut patet. Ideò Amos 2.Fortis ipse quasi quercus,& altitudo eius sicut cedri.Vel dic q quercus est ꝓfectus, cuius radix, i. affectio dẽt esse in terra radicata & ꝓfunda p humilitatem &c. Vide supra de ilice,quæ idẽ est qd
quercus,s.perfectio.¶Glandes sunt fructus quercus,& sunt frigidæ & siccæ,& multum stypticæ,ventrẽ constipantes,& humos grossos in corpore generantes, & tales comedunt à porcis.Sic sunt mũdi diuitiæ;quæ licet ventrem.i.voluntatẽ humanã infrigident p indeuotionem, stringant & siccent p impassionem parcitatem, & crudelitatem,& licet fumos grossos generent.i.superbiã & vanitatẽ,tñ à porcis.i.à mundanis voluptuosis & peccatorib. comeduntur & diliguñt, quia sapẽti puluis panis eius.Esa.65.Figura Luc.15. de filio prodigo qui cupiebat manducare de siliquis quas porci mãducabant. ¶Glandes exterius sunt lucidæ & politæ in cortice,
in quadam capsa intus plena exterius hirsuta continent, ille in quercu nascunt, nullo flore penitus præcedente, ille durę & indigestibilis sunt naturæ, à porcis tñ diligũtur & comeduntur, qñ tñ in igne vel aqua coquuntur,tũc earũ malitia temperat.Tales sunt mundi peccatores,qa sunt exterius politi p curiositatem, & in capsula.i.in mundana ꝓfessione sunt inclusi,& isti sunt duri p crudelitatẽ, parcitatem & compassionem,& indigestibiles per obstinationem, quia.licet sunt obstinati,q̃ ab aliquo non possunt digeri per correctionẽ,cõuersionẽ,vel emendationẽ, licet decoquãtur per redargutionẽ & prædicationem, & ideò à porcis.i. à dæmonibus infernalibus deuorantur, & penitus occidũtur.Vel dic q glans est homo perfectus, qui in capsula pœnitentiæ continetur, quæ licet exterius sit multum dura & aspera quo ad tpalem macerationem, interius tñ est multũ leuis & plana per spũalem consolationem. Et isti sunt politi exterius per bonam conuersationem, duri p constantiã & perfectionem.iunge supra §.præcedenti. Et tñ qñ isti ponuntur & coquuntur in aqua diuinæ gratiæ, & deuotionis, & igne mũdanę tribulationis,tunc digerunt & conuertunt, corrigunt & emendantur.¶Glandes sunt medicinales,quia humores putridos siccãt,& fluxum ꝓhibent menstrualem.

De Quisquilijs. Cap. 131.

QVisquile sunt purgamenta frumenti, quæ cadunt qñ frumentum purgatur, quæ adiuncta frumento,ipsum inficiũt,& nihil sibi afferunt nisi pondus, & hoc vacuã sũt, à vermibusque corrosa,ideò non dant homini nutrimentũ, sed tñ ab auibus & porcis & animalibus comeduntur,& de eis loquitur glo. super Amos 8. Tales sunt mundi diuitiæ & bona temporalia,quæ frumento.i.bonis viris non ꝓficiunt, imò nocent, & eos aggrauant, p auaritiam & inclinant, & hæc non sunt nutrimenta hominum,i. virorum rationabilium,sed porcorum,i.peccatorum.vacua enim sunt & corrosa,& fructum gratiæ & meritorum non faciunt neq; pariunt possessori. Allega Amos 8.Quisquilias frumenti vendamus,qui amat diuitias,fructum non capiet ex eis.

De Rubo. Cap. 132.

RVbus licet generaliter sit nomen spinarum & vepriũ, appropriatẽ tamen spinosus frutici ferenti mora agrestia,primò alba,tandem rubea,finaliter nigra & dulcia,quę pallorum famem releuant in deserto.Ramos aũt habet multos,interius molles, exterius spinosos,& in omni parte sui aculeis,& spinis est plenus, folia etiam eius spinis recuruis paruulis sunt munita, fructus eius dulcis est, ex quibusdam granis ordinatissimis constans, medicinalis, & nutritiuus, tingens manus,dentes & digitos comedentis, & valet contra multos morbos,vt dicit Plat. & Constan.Talis est p omnia vir perfectus,qa verè more rubi debet esse intus in corde mollis & medullosus per pietatem, exterius spinosus p seueritatem, vel ẽt spinis diuini timoris & asperitatis pœnitentiæ circundatus & munitus à radice vsq; ad mortem, depiam vias tuas spinis. Osee 2.Flexibilis tamen esse debet per pietatem & benignitatem, & ad terram inclinatus per obedientiã & humilitatem. Esa.2.Posuisti vt terram corpus tuũ,& quasi viam transeuntibus.Folia eius.i.verba dẽt esse breuia, & non multa, & spinis. i. duris & asperis correctionibus circunsepta,quia.s.tales,& maximè prælati,& prædicatores,dẽnt alios pungere & arguere, verbis nõ palpare, vel adulari. Qd est contra multos,qui sic non faciũt 2.Tim.4.Argue,obsecra,increpa. Fructus autem eorum.i.opera,& exempla debẽt alios nutrire p eleemosynas & informationem,gratijs & virtutibus composita & formata,& hæc primò sint alba p innocẽtiam,rubea p charitatem,nigra p humilitatem. Vel dic q rubus seu morus agrestis est crux, quæ licet sit spinosa.i.difficilis ad tolerandũ,fructus tñ eius Christus suauis est & medicinalis.Vide de moro supra.Vel dic q rubus est prælatus,qui quãuis sit exterius spinosus per pniæ asperitatẽ & correctionis austeritatem, interius tñ mollis, & pius dẽt esse benignus.Figura Exo.3.vbi Moyses vidit rubum,qui ardebat,& in quo exterius videbaẽ esse ignis,& tñ non comburebatur,nec vt videbatur consumebatur.Sic verè licet prælatus vel vir perfectus videatur exterius habere, ignẽ crudelitatis,& inflammari, & ardere per fœuitiã & furorem, qñ tñ virtus manſuetudinis eum lenit interius,licet puniat rigidè delinquentem, non tñ comburitur nec consumitur per impatiẽtiam vel pctm,vel p vindictam, & crudelitatem, qa quamuis correctio & asperitas sit exterius, virtus tñ manſuetudinis eum lenit interius. Vel dic q rubus est beata Virgo,quæ verè fuit circundata spinis per pœnitẽtię asperitatem,inclinata per humilitatem,medullosa p pietatem.& ideò fructum dulcem. i. Christum nobis protulit,& portauit.Figura Exo.3.&c.Quia verè licet ista visa fuerit & credita ardere, & inflammari per cõcupiscentiã carnalẽ in partu & conceptione filij,ipsa tñ integra virgo & casta sine combustione carnalis concupiscentiæ perduxit.Ideò canitur;Rubum quem viderat Moyses incombustum &c.Et sicut rubus oritur in terra sterili, sic beata Virgo & sancti in sterilitate paupertatis vixerũt,iuxta illud Tho.5. Pauperem vitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerimus Deum. ¶Rubus pp spinarum suarum densitatem tutissimum est camporum,& horrorum munimentum,quia intrare volentes & nocere,vulnerat atque pungit.Sic asperitas pœnitentię vel correctionis optima sunt munimenta bonorum & iustorum, religionum etiam & claustrorum, quia aues.i. superbiam, bestias.i.luxuriã non permittunt ibi subintrare. Ideò Eccl.28.Sepi aures tuas spinis.Vel per rubum intelligo prælatum aculeatum,& austerum,q̃ munit alios atq; seruat. ¶Rubus multos habet aculeos recuruos, quibus vestes tangentium & lanam ouium transeuntium lacerat,& semp retinet sibi partem, & pp sui densitatem serpentibus est amicus,qui sub vmbra eius latitant,& ideò iuxta eum dormire nõ est tutum. Tales sunt raptores,q̃ hñt aculeos recuruos.i. punctiones rapinarũ,ad vestes & lanam,i.possessiones aliorum,& maximè simplicium,rapiẽdum & retinendũ. Ipsi.n. & ẽt rami sui.i.filij & famuli habent manus aculeatas.i.manus acutas & curuas,acutas ad rapiẽdum,& curuas ad retinendum,& ideò sub vmbra iurisdictionis,& eminentiæ talium habitant buffones venenosi & superbi adulatores, & serpẽtes.i.malitiosi detractores,quod maximè patet in malis principib,& prælatis,qui tales habent in familia sua.Vel isti rubi sunt detractores,qui vestes.i.conuersationem,& famam destruunt alienam.Vide & expone sicut de carduo.

De Rosa. Cap. 133.

ROsa est arbor parua & spinosa,quę tota est medicinalis,quo ad florẽ,quo ad folia, quo ad semen,duæ sunt eius species,domestica & syluestris.Syluestris flores & folia habet subalbida pauca & plana,& parum rubea,domestica autem flores habet omninò rubeos,vel omninò albos,habentes folia multa inuicem cohærentia & cõnexa. Talis est vir perfectus, & iustus, quia cum sint duæ eius species, syluestres.i.seculares,domestici.i.regulares,omnes tñ sunt medicinales.i. boni & virtuosi, parui p humilitatem,spinosi p pœnitentiæ asperitatem.Nã semen suæ doctrinæ et prædicationis,et flores suæ bonæ cõuersationis sũt alijs medicinales,et ẽt folia suæ honestæ locutionis, Folia eius ad medicinã gentiũ.Ezec.47.¶Rosarũ florũ duæ sunt spẽs et c.sicut supra.Sic verè fidelium duæ sunt species,i,boni et mali,sed verè syluestres peccatores nec sunt plenè albi per castitatẽ, nec plenè rubei per charitatem,nec multi inuicẽ connexi p cõcordiæ vnitatem.Econuerso autẽ boni et domestici sunt ex toto albi per innocentiæ puritatẽ,aut ex toto rubei p charitatem,

ritatem,& multa folia sunt in flore.i.multi sunt inuicem cõ
globati & connexi per concordiæ vnitatem,& ideò isti sũt
alijs meliores, quo ad vitæ bonitatem, odoriferiores quo ad
famositatẽ, pulchriores quo ad honestatẽ,& sic istorum q-
libet dr (iuxta illud Eccl.51.) quasi rosarum flos in dieb.ve-
3 ris. ¶Est rosa syluestris & domestica,sed domestica si more
vineæ culta nõ fuerit & purata,& à superfluis purgata,de-
generat in sylueſtrẽ,sylueſtris verò p frequentem mutatio-
nem & culturã efficitur vera rosa. Sic verè duo sunt hoium
genera. ſ. sylueſtres. i. pctores, & domestici. i. boni & iusti.
Sed verè isti domestici iugiter non excolant̃ per pnitẽ-
tiam, non purgentur per cõfessionem, ipsi fiunt degeneres,
sylueſtres.i.mali & peccatores. Luc.13.Nisi pniam egeritis,
oés simul peribitis.Sylueſtres aũt.i.peccatores,si culti p pẽ-
nitentiam fuerint,& de statu peccati mutati,vel de mundo
ad religionẽ conuersi,vel in Paradisum per spem plantati,
efficiuntur veræ rosæ.i.viri boni & iusti, & fiunt (secundum
illud Eccl.24.) quasi oliua speciosa in campis,& quasi planta
tio rosæ in hierico: Et ad hoc facit illud Pauli 11.ad Ro.vbi
4 loquitur de olea & oleaſtro. ¶Rosa domestica, aut alba est
penitus aut rubea, summè odorifera & medicinalis,de spi-
na dura nascitur, tñ naturam ipsius nullatenus imitat̃, imò
odore & decore nobilitat spinam suã, mollis est & tenera,
multa habens folia,exterius autem sunt quinque folia viri-
dia,dura,& acuta,q̃bus flos interior est munitus,& sũt isto-
rum duo sine barba,alia duo cum barba,& quintum in vna
parte barbatũ,in alia.vnde versus. Fratres sũt quinque, me-
dius patitur vtrinque.Sunt duo barbati,sine barba sunt duo
nati. Et in medio floris est semen aureum, onoriferũ & mi-
nutũ. Talis est per omnia beata Virgo,q̃a pro certo est flos
purus, & ex multis folliculis.i.ex multis gratijs & virtutib.
cõpositus,& formatus. Ista.n.licet de spina.i.de duro popu-
lo Iudæorum fuerit nata,ipsorum tñ naturam nullatenus est
secuta,quia verè non fuit spinosa per ruditatem & crudeli-
tatem, sed lenis & mollis per pietatem & benignitatẽ,alba
fuit per castitatem,rubea per charitatem,odorosa p famo-
sitatem, decora per cõuersationis decentissimã honestatẽ,
& ideò spinã suam.i. totam Iudæorum progeniem & ẽ tõ-
tum humanũ genus nobilitauit & penitus decorauit, semẽ
aureum.i.Dei filium in se continuit,genuit & portauit,quia
semẽ cecidit in terrã.Mar.4.Ideò Eccl.39.Quasi rosa plãta-
ta super riuos aquarum fructificate. Et in ista fuerũ quinq;
folliculi.i.quinq; principales virtutes in quibus ipsa fuit cõ
tẽta & situata.ſ.humilitas,castitas,benignitas,pietas,& cha
ritas,& istæ sunt barbatæ per pniæ austeritatem & hirsutæ.
Vel dic q̃ iste flos significat ecclesiã, cuius.ſ.folia significant
ecclesiasticos vel fideles. Isti.n.sunt in triplici dria,q̃a.ſ.q-
dam ex toto sunt barbati per prudentiam & veritatem.ſ.in-
terius in corde,& exterius in opere. Quidã verò ex toto sũt
nudi.i.peccatores publici, qui.ſ.nihil virtutis sibi vendicãt
nec intus in cõscia,nec exterius in apparentia. Quidã verò
tenent medium, qui.ſ.exterius sunt boni, intus mali, & qñ
q̃ parte sunt virtuosi, & in alio diminuti,sicut sunt hypocri
tæ,figurati 2.Reg.10.in seruis Dauid,media barba rasis,vel in
Mphiboseth, cuius fuit hæreditas dimidiata.2.Reg.19.Luc.
19.Dimidium bonorum meorũ do pauperibus.Vel expone
de qualibet virgine, & per semen intellige interiores gras,
5 et virtutes et bonas affectiones.etc. ¶Rosa qñ teritur et frica-
tur, tũc odor eius et valor melius percipitur et sentitur.Sic
verè boni et iusti qñ teruntur per tribulationes, tunc fiunt
in oĩb.meliores,nã per bonã patientiã suam,odorem bonę
famæ diffusius circunfundunt. Ideò dr alibi. Sicut odor ro-
sarum, et sicut dies veris circundabant eã flores rosarum,li
6 lia cõualium.¶Rosa ante fecit fructũ,q̃ flores eius exterius
ostendãtur,et iste hoĩb.propalentur. Nã flores rosæ primò
sunt inclusi,deinde exterius expandunt̃ et aperiunt̃,et ꝓficit
rosa per incisionẽ et transplantationem, vt dicit Plí. Sic
vir iustus et ꝓfectus primò facit fructus bonæ operationis
q̃ emittat flores doctrinæ et prædicationis,vel ẽt flores ho-
nestæ conuersationis et bonorum exemplorum. Nã primò
se tenet clausum per humilitatem,deinde se dilatat p bonã
affectionẽ, et expãdit et exponit per bonorum exemplorũ
ostensionẽ,et tãlis proficit spiritualiter per incisionem pę-
nitentiæ,et tribulationis,et p transplantationem imitatio-
7 nis.¶Rosa inter oẽs flores obtinet principatum, et hoc rõ-
nem virtutis lenitatis,odoris & coloris. Nam suo odore ol-
factum afficit, suo decore aspectũ reficit, sua lenitate tactũ
demulcet,sua virtute infirmis subuenit & succurrit.ex rosis
.n.per decoctionẽ ignis extrahit̃ aqua rosacea, vtilis in me-
dicina.ex eis ẽt fit sac carum rosaceum,& multa alia autido
confortandi,& mundandi, ſm Plate. Talis est per oĩa beata
Virgo, q̃ inter alios sanctos obtinet principatum rõne vir-
tutis & bonitatis, coloris & honestatis, odoris & famosita-
tis,lenitatis & benignitatis.Cor.n.& decor suæ honestæ cõ-
uersationis aliorum aspectũ reficit & delectat,odor suæ bo
næ famæ alios recreat & cõfortat. In odorem vnguentorũ
tuorum &c.Cant.1.Virtus aũt suæ sanctitatis & efficaciæ in-
lesa facta est igne feruentissimæ charitatis, iõ nobis stillat aquã
fluidæ pietatis, per quam ab infirmitatib. oium criminum
cto. Et ideo sicut pp rosæ nobilior pars hois inde adornat.ſ.
caput, sic verè aĩa spẽdẽt hñe in capite. i. intentione & cor-
de, & affectione,rosam.i. Virginem gloriosam per affectio-
nem & deuotionem. Coronemus nos rosis antequã marce-
scant.Sap.2. Vel dic q̃ rosa est charitas, quæ inter cæteras
virtutes obtinet principatum, & ideo debemus eam nobis
circundare,& ea principaliter adornari. Et sicut rosa trita
plus redolet, sic charitas in tribulationib. magis feruet. Et
hæc ẽt valet contra multas infirmitates peccatorum. Vnde.
Circundabat eam flores rosarum, & lilia conuallium. Vel
rosa est honesta conuersatio, quæ circunstãtes afficit & de-
lectat, & ideo ea debemus adornari, &c. ¶Qñ rosa ponitur 8
super ignem in capella, tunc inde virtute ignis euaporat su
mus,qui superius insp issatus conuertitur in aquam,quæ in-
de defluit & distillat. Sic verè qñ homo ponitur in capella
pniæ super ignem feruentis contritionis,tunc ex eo ascen
dit fumus compunctionis,ex quo tandem aqua producitur
lachrymarum. ¶Rosa in quinq; folliculis continetur. Sic ro 9
sa charitatis in quinq; operib. satisfactionis custoditur,quę
sunt disciplina,vigilia,ieiunium, eleemosyna,oratio. vnde
versus. Verberor, & vigilo, ieiuno, largior, oro.

De Radice. Cap. 134.

RAdix est principiũ arboris siue plantæ.& est radix mol 1
lis,porosa,humorosa,de facili plicabilis,tenera,tor-
tuosa,villosa,terræ fortiter inhærens, & inde humorẽ reci-
piens ad totius corporis nutrimẽtũ. Talis est vir perfectus,
& maximè bonus prælatus,quia aliorum dẽt esse principiũ
& origo, q̃a virtus, & perfectio aliorũ à prælatis & clericis
deriuat̃,& ĩo isti debẽt esse molles per benignitatem, humi
di & teneri per pietatẽ,de facili plicabiles,p obediẽtię ductibilitatem, villosi ẽt per bonorum operum multiplicita-
tem, quia.ſ.plures villos.i. plures bonas affectiones dẽt hñe,
quibus terræ.i. Christo inhæreat fortiter per charitatem,vt
inde humorẽ deuotionis attrahit, humorem ẽt dilectionis,
vel ẽt humorem tpalis possessionis, quibus corpus arboris
reliquum.i. fideles alios reficiat & sustentet. quod maximè
pertinet ad prælatos & ꝓdicatores,qui more radicis q̃to plus
in terra infigunt̃ per humilitatem,& q̃to inferius inclinañ,
tanto alios solidius,& firmius sustinent & sustentãt. Vel dic
q̃ radix est beata Virgo,quæ ita est humida per pietatem,q̃
statim inclinat ad quicquid concedendum. ¶Secundũ Arist. 2
radix est tortuosa, vt fortius terræ adhæreat. Et est radis in
arbore sicut os in animali, quia mediante radice qñ radix à
calore cœlesti penetratur,tunc humorem à terra attrahit,
& exinde procreantur,& nutriũtur stipes et rami,et flores,
folia atq; fructus, et ſm variam dispositionẽ radicis totius
plantæ qualitas variatur. Tale est cor et interior affectio,
quæ terræ.i. Deo debet inhærere per dilectionem, et more
oris exinde attrahere et fugere humorem.i.gratiam et de-
uotionem, qñ penetratur calore cœlesti.i.per diuinam in-
spirationem, et sic ex radice procedit stipes bonæ opera-
tionis,flos bonæ conuersationis, folium bonæ locutionis.
Matth.12.Ex abundantia cordis os loquitur. Nam ſm cor-
dis et interioris affectionis dispositionem, tota exterioris
cõuersationis dispoſiio variat̃, q̃a sicut dr Eccl.13.Cor ho-
minis immutat faciem eius,siue in bono siue in malo. ¶Ra- 3
dix aliqñ est dura,aliqñ mollis, aliqñ leuiter radicata, aliqñ
profun-

fundè,aliqñ humidè,aliqñ ficca, sed istæ varietates pro-
ueniunt ſm cõmentatorem de vege. ſm varietatem caloris
egentis,cœli influentis, materiæ obedientis,& terræ susci-
pientis. Nã radices in terra dulci & ficca sitæ,& aqua dulci
moliocriter irrigatæ,sunt meliores illis, q̃ in terra paluſtri
generant̃,& in cibo, & in medicina vtiliores. Sic verè inter
hoies quidã sunt ficci p indeuotionem,quidã molles p com
passionẽ, quidã duri p obstinationẽ, quidã boni,quidã ma-
lo &c. Sed verè istã diuersitatem acquirunt multipliciter ſm
calorem charitatis,quæ in eis abundat,ſm influentiam diui
næ inspirationis,& ſm materiam temporalis possessionis,&
terrã in qua sunt.ſ.ſm veritatem suę societatis. Cõstat.n.
q̃ mores hominum variantur per oĩa ista. Si.n.terra.i.socie-
tas in qua sunt,sit dulcis & irrigata pluuia gr̃arum,tũc me-
liores sunt q̃ illi, qui in paluſtribus.i.mũdi druitijs & delicijs
conuersantur. ¶Radix sub terra latitat ab aspectu,& suã vir 4
tutẽ manifestat in fronde,& flore, & fructu,in terra occul-
tus viuit & proficit,à terra aũt extracta deficit & siccat̃. Ter
ra significat memoriã mortis, vel ẽt asperitatẽ pniæ, vel vi-
tiorem humilitatis,sub qua quilibet dẽt absconditi, vt sic vi-
uat p gr̃am,& fructificet p bonam operationem, quia vere
sunde quis extrahitur,statim ab humore gratiæ deficcat̃,&
a fructificatione bonorũ operũ induratur, quia ꝓ certo qñ
dimittit humilitatem, pniam & mortis memoriam, nunquã
potest in statu gratiæ perdurare. Vnde Ionæ 4. Vermis corro
sit radicem hædera, & statim exaruit. ¶Pars totius arboris
despectior & vilior est radix, & tñ pars est vtilior, & mater
et arboris atq; nutrix, & est radix in arbore pars inferior, &
quãto interra ꝓfundius infigit̃,tanto est arboris solidius, &
firmius firmamentum, & tãto arbor exinde melior genera-
tur. Sic verè sunt multi in ecclesia, q̃ licet sint viles & despe
cti,humiles & depressi,tñ sũt arboris ecclesiæ fundamentũ
et boni,pauperes & humiles & iusti,qui corpus ecclesiæ suis
meritis sustinẽt atq; fouent,& suis doctrinis nutriunt & su-
stentant. Et tales quanto magis inferius in memoria mortis,
& etiã in statu depressionis infiguntur, & profundãtur per
humilitatẽ,tanto sunt virtuosiores in se, & tanto melius in
alijs influunt,& eos suis meritis plus supportant. Vñ ad Ro.
11.Non tu radicem portas, sed radix te. Vel dic q̃ radix est
cor,qd quãto inferius infigitur per humilitatem,vel quãto
in terra.i.in Deo magis infigitur per ſpem & charitatẽ,tãto
arborem.i. aĩam & congeriem virtutum melius sustinet &
sustentat. Vel dic,q̃ radix est prælatus, qui quãto humilior,
& in Deo radicatior,tanto arbor sui collegij est firmior,fœ
cundior & melior. vnde ad Rom.11.Si radix sancta,& rami.
¶Radix in se est nobilissimæ naturę, & tñ durissimas petras 7
perforat,& subintrat, & subtilitate innati caloris lapides du-
rissimos penetrat atq; findit. Sic dẽt esse prælatus vel præ-
dicator,vel vir perfectus, q̃a verè in se dẽt esse mollis p be-
nignitatem,& humidus per pietatem,& sic lapides duros.i.
obstinatos & lapideos peccatores melius subintrabit & pe
netrabit,conuertet,corriget & domabit,quia tales melius,
coniunguntur per benignitatẽ, q̃ per austeritatem. Eccl.6.Ver
bum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos. Vel dic
q̃ prælatus in se licet sit mollis & mitis, debet tamẽ lapides 8
aduros peccatores penetrare,corrigere & punire. ¶Tępo-
re hyemali fugiens humor & calor frigiditatẽ aeris, ad inte
riora radicis se recolligit,& ibi multiplicatur,& à ramis re-
trahitur,& ramorum humor ad radicem reuertit̃,& sic for-
tior efficitur,vt iterũ in vere valeat germinare. Vnde radix
in vere renouat plantam suam,quæ in hyeme mortua & ari
da videbatur. Radix est cor,rami eius sunt exteriores sensus
& operationes vel etiam exterior substantia tpalis. Humor
& calor significãt exteriores affectiones. Sed in hyeme.i.in
spe aduersitatis pp frigus paupertatis,& tribulationũ, quæ
ibi vigent,iste calor & humor.i.affectio & amor ab exterio-
ribus recrahitur, & ad cor interius reuertitur,quia,ſ.homo
non inueniens exterius prosperitatem,sed aduersitatẽ,re-
trahit affectũ suũ & amorẽ ab exteriorib. bonis, & cõuertit
eũ ad radicẽ cordis,examinãdo cõsciam propriam,& se ad
Deũ cõuertendo, & sic efficit cor forte & habile per gr̃am,
& charitatẽ,ita qd tandẽ aduenięte tpe veris.i.ꝓsperitatis,
fructificat per bonam operationem. Constat.n.q̃ in tribula
tione homo corrigit̃ & emendatur,ita q̃ qñ Deus sibi resti-
uit prosperitatem,fęcũdior & melior efficiatur.ad Hebr.5.
Didicit ex his quæ passus est,obedientiam. Vel radix est prę-
latus, qui pro certo in hyeme huius vitæ debet humorem di
uitiarũ attrahere, & moderatè cõgregare, vt sic qñ venerit
æstas.i.tps feruẽtis aduersitatis, vel alicuius ariditatis, vel ca
ritiæ,vel paupertatis,ipsum possit ramis suis.i.subditis indi
gentibus dispensare. Est.n.vtile q̃ prælatus diuitias habeat,
vt necessitatis tpe inueniat qd impendat. Exemplum de Io-
seph Gen.41.qui annis fertilitatis congregauit victualia ꝓ-
sequenti tpe sterilitatis. Vñ Eccl.11.In die bonorũ ne imme
mor sis malorũ. Et Eccl.18.Memẽto paupertatis in die abun
dantiæ. Vel dic q̃ radix significat parentes vel prælatos,qui ad
ramos.i.ad filios nutriendos & ꝓmouẽdos cõtinuè mittunt
humorẽ suũ.i diuitias tpales, & ideò qñ venit tps hyemis.i.
status aduersitatis, & paupertatis, tunc verè vice reciproca
rami.i.filij dẽnt humorem tpalis subuẽtionis radici.i.prælatis
& pauperib.ministrare. Eccl.7.Memento qñ nisi pillos non
fuisses,& retribue illis, qũo & illi tibi. ¶Secundum radicis 9
qualitatẽ flos & fructus exterius variat̃ siue in bono siue in
malo, & sæpe accidit q̃ in fructu apparet q̃quid lateat in
radice, qñq; tñ accidit q̃ ex radice amara nascit fructus dul
cis,sicut patet in oliua & in vite, q̃a amaritudo humoris di-
gerit̃ bñficio caloris & aeris subintrãtis, vt dicit Isaac i die-
tis. Radix est prælatus vel parẽtes,quia verè vt cõiter secun-
dũ bonitatem vel prauitatem eorum, fructus.i.filij & subdi-
ti bñ vel male disponunt̃, & morigerantur,quia si radix san
cta,& rami.ad Rom.11. Nam virum radicis.i.mala exempla
& opera prælati vel parẽtis in fructu.i.in filijs & subditis re-
uelatur,quia filij parẽtes,subditi prælatos faciliter imitant̃.
Act.7.Quales patres vestri,ita vos. Et Io.5.Quæcunq; viderit
patrem filius facere, hæc & filius facit. & Eccle.11. In filijs
suis agnoscitur vir. Veruntamen aliquando accidit, q̃ licet
radix ista sit amara.i.licet parẽs vel prælatus sit peccator, &
iniquus, fructus tñ eius.i. filij & subditi dulces & boni reperiuntur. Exemplum de iusto Ezechia filio nequissimi Achay
4.Reg.18. Et hoc quia virtute caloris & aeris.i. virtute diui-
næ gratiæ & inspirationis humor eorum.i. sua affectio dige-
ritur,conuertitur & mutatur. Vnde quando ex malis paren
tibus videtur boni filij, signum est diuinæ gratiæ & virtutis.
Vnde Iob14. Quis potest facere mundum de immundo,cõ
ceptum semine. Nõne tu qui solus es? ¶Quãdo arbor est ste- 9
rilis & infirma solet sibi medicari in radice, quia radix findi
tur,& in fissura lapillus ponit̃, & sic velut decoctura defluit
grossus humor, & sic attracto nouo humore, virtute aeris,
subintrãtis fit arbor illa fertilis & fœcunda, ſm Isaac in die-
tis. Sic verè, qñ homo per peccatum efficitur sterilis à fructu
bonorum operum,tunc pót medicari & sanari p pniam,q̃a
primò dẽt radix. i. cor scindi & perforari per cõtritionem,
debet etiam imponi lapis.i.memoria mortis,& duritia tor-
mentorum infernalium per recordationem, & sic emittet
grossum humorem, idest vitia & peccata per cõfessionem,
sic attracto nouo aere, idest bona & sana doctrina audita,
subintrabit nouus humor,idest diuina gratia,quæ ipsum in
bonis operibus fœcundabit. Cant.4.Veni auster,perfla hor
tum meum,& fluent aromata illius. Et sic arbor, idest pec-
cator renouabitur per gratiam & sanabitur. ad Rom.12.
Renouamini spiritu mentis vestræ.

De Rapa. Cap. 135.

RApa ad cibum valet, raphanus autem ad medicinam, 1
& sunt radices similes. Et est rapa calidæ & humidæ
naturæ, mollis & dulcis, corpus præ cæteris radicibus me-
lius nutrit, inflationem tamen generat, & maximè crudas
comesta. Talia sunt mundi bona, quæ licet sint dulcia, &
licet nutriant corpus,inflationẽ tamen superbiæ generant
& inducunt. ¶Herba cuius radix nutrit,semen non,& econ 2
uerso &c. Vide supra de gramine.

De Ramno. Cap. 136.

RAmnus est arbor parua & nodosa,dura,ramosa & spi 1
nosa, folia habet multa, spinis acutissimis circũsepta,
& ideò manum solet lædere contingentis,& pedes punge-
re conculcantis. Ramos habet multos,in quibus sunt acu-
lei circunquaque, in suo principio folia habet mollia, &
spinas parum pungitiuas, sed quanto plus crescit et sene-
scit,tanto in acutiorem aculeum indurescit, secundum Plí.

Tales

Tales ſunt multi mundi Principes, & prælati, q̃a verè parui ſunt quantũ ad virtutẽ & pfectionẽ, nodoſi p peccatorum multiplicationẽ, duri p parcitatem & incõpaſſionẽ, vel p incorrigibilitatẽ & obſtinationẽ, ſpinoſi p crudelitatem & excoriationẽ, multa hñt folia.i. verba p iactantiã & elationẽ, q̃ tñ ſunt aculeis rapinarũ vndiq; circũſepta, q̃a verè oĩa verba talium ſp cõitatur excoriatio vel rapina, quia ſe ipſas defendũt, augmentãt, acquirũt & multiplicant p rapinã, & ideò tangentes eos & conculcantes.i. vicinos ſuos q̃ eorum fines & poſſeſſiones tangunt, pungũt & lacerãt & corrodũt .ſ. rapiendo, exhęredando, & alias q̃libet inuadẽdo, & pp hoc de iſtis loquit̃ Iob 24. In fortitudine manus ſuæ præparant panẽ liberis, agrũ nõ ſuũ demetunt, de ciuitatib. fecerũt viros gemere &c. Iſti ẽt hñt ramos.i. filios vel officiales, balliuos & ſeneſchalos multos, q̃a multi colunt perſonam potẽtis. Prou. 19. Sed ꝓ certo in oĩbus iſtis ramis vigent aculei.i. punctiones & ſtimuli rapinarũ, q̃a & ſeneſchali & balliui, q̃tum ad Principes, & clerici, q̃tum ad prælatos, & vxor & filij q̃tum ad diuites ſeculares nituntr̃ ad rapiẽdũ, & alios pungendum & inuadendum. Iob 39. Pulli aquilæ lãbunt ſanguinem. Vel dic q̃ ramnus ſignificat murmuratores & impatientes, q̃ duri ſunt per obſtinationem, ramoſi per multiplicem malam affectionẽ, hñt multa follia per multiplicẽ locutionem & garrulationem, quia tales volunt ſp hȝe oĩa verba, quæ per folia deſignantur, & circa iſta folia.i. circa verba ſua iſti ſp inueniuntur ſpinoſi & aculeati per murmurationẽ, detractionẽ, iniuriam & impatientiã, q̃a verè ſtatim q̃ tanguntr̃ modica occaſione vel iniuria, contingentẽ pungunt verbis iniurioſis, & murmuratorijs & cruentant, illos ẽt qui eos calcant per correctionem. ſ. prælatos pungũt per murmurationem & diffamationẽ, & per infamiæ laceratione, quia qui retigerit picem, inquinabitur ab ea. Eccle. 13.

2 ¶Ramnus in principio hẽt ramos molles & teneros, ſed q̃to plus antiquantur, tanto amplius indurantur, & tãto pungentibus aculeis plus vndiq; muniuntur. Tales ſunt multi ꝓlati, & alij, quia verè in principio.i. in iuuentute & ingreſſu folia.i. exẽplum & conuerſatio eorũ mollis eſt & benigna, ſpinas ẽt.i. rapinas vel duras correctiones tũc tpis nondum hñt, ſed verè, q̃to plus viuunt & antiquantr̃, q̃to plus creſcũt in diuitijs, & honorib. et augmentantr̃, tanto aculei duritiei, et rapinæ in eis plus durantur, q̃a multi ſunt, qui in iuuentute boni, q̃ i ſenectute ſũt iniqui. Exẽplũ de Saule, q̃ primò .ſ. ante regnũ erat optimus de toto Iſrael, ſicut dr̃ 1. Reg. 9. ſed poſt in ſenectute factus eſt peſſimus. Sic multi ſunt in iuuentute boni, & maximè anteq̃ promoueantur. ſ. ad aliq̃ dignitatem, ſed poſt q̃ſ ſunt dignitate promoti, et ætate ꝓuecti, ſpinoſi et duri, et crudeliſſimi fiunt. Iſte hõ cœpit ædificare, et non potuit conſumare. Luc. 14. Vel expone contra illos q̃ in principio q̃ſ veniunt ad religionẽ, ſunt mites et manſueti, ſed poſt efficiuntr̃ duri et obſtinati, pungitiui murmuratiui, iniuriantes, et impatientes, et tales in ardore tentationis faciliter per luxuriã inflãmantr̃. Adiunge ſi vis vt ſupra §. de detractione.

3 ¶Ramnus hẽt naturã igneam, ſicut tangit magiſter hiſt. ſuper Iudi. 9. ſm Ioſephum. Nam pp nimiam eius ſiccitatẽ, folia et rami ipſius, q̃ſ cadunt et deficcantr̃ in calidis regionibus, ad fortem repercuſſionem ſolis ignẽ pariũt et emittunt, ex quo tã ipſi q̃ proximæ ſyluæ, ſæpius mirabiliter accenduntr̃, diſſipãtur penitus et vruntur. Sic verè ſunt furibundi, iracundi et impatientes, q̃a verè ignẽ iracundiæ, impatientiæ, crudelitatis et rapinæ de facili pariũt et emittunt, quia q̃ſ ſunt in calida regione. i. in ſtatu ꝓſperitatis, et æſtu. i. feruore auaritiæ inſtigantur, tunc verè ex ſe emittunt ignem. i. verba et opera crudelia, raptoria atque dura, intãtum q̃ pro certo arbores circunſtãtes. i. ſui ſocij et vicini p eos exurunt̃ et deſtruuntur per iniurias, exhæredationes, et ſimilia, de quib. Pſ. Priuſquã intelligerent ſpinæ veſtræ rammum, ſicut viuentes, ſic in ira abſorbet eos. Iſtud patet ẽt de luxurioſis, q̃ ignẽ luxuriæ in ſe continent, ita q̃ſ ad calorẽ ſolis, ad ardorem tentationis inflãmantr̃ p mala deſideria, et comburũntr̃ p mala opera. Leuit. 10. Cunq; quæreret hircũ. i. fœtidũ luxurioſum, cõbuſtu reperit. Et iõ ſyluæ circunſtantes. i. bonæ ꝓſonæ et caſtæ p tales malos, vicinos accenduntr̃ igne luxuriæ et peccati. Conſtat. n. q̃ luxurioſi et luxurioſæ, alios vicinos deſtruunt et corrumpunt verbis, operibus et exẽplis. Vel dic quòd ramnus eſt ambitioſus religioſus, qui licet dum eſt in religione vel eccleſia, videatur eſſe ſiccus per caſtitatem, paruus per humilitatem, ſpinoſus per pniæ auſteritatem, intus tñ in corde continet ignem. i. appetitum ambitionis, & ardorem dñandi: & ideo q̃ſ talis põt obtinere prælationem, tunc quando ardor auaritiæ inſpiratur & inſtigatur, ignem crudelitatis ex ſe emittit, & omnia ligna ſyluæ in qua eſt. i. omnes bonas perſonas ſuæ religionis vel ſui ſtatus vel patrię deſtruit, perſequitur, adnihilat & conſumit, quia regnantib. impijs ruinæ hominum. Prou. 28. Illud patet tam in mundo q̃ in religione. Figura ad hoc Iud. 9. vbi parabolicè dr̃, q̃ ligna ſyluæ volentia eligere regem, venerunt ad oliuam, ad vitem, & ad ficum, & rogauerunt quamlibet iſtarum per ſe, vt regina arborum fieret, & plantarum: illæ aũt arbores penitus reſpuerunt, & hoc (ſicut ibidẽ ſuponitur) quia pinguedinem ſuam oliua, fructus ſuos ficus, vinum ſuum vitis, ſi regnarent, perdere timuerũt. Finaliter autem venerunt ad ramnum, rogantes vt ſuper eos regnaret, qui ſtatim acquieſcens, dixit eis, q̃ omnes venirent, & ſub vmbra eius quieſcerent & dormirent, tunc autem q̃ſ vidit alias arbores ſub ſe, egreſſus eſt ignis de eo, & omnes ipſas ẽt cedros libani deuorauit. Sic verè aliquãdo accidit, q̃ ligna vnius ſyluæ.i. homines vnius collegij volunt q̃ regnet ſuper eos oliua.i. vir miſericors, vitis.i. vir diſcretus, qui vinum ſacræ doctrinæ eis propinet, ficus.i. vir in bonis operibus fœcundus, iſti tamen regnum refugiunt, & repellunt, quia verè boni & iuſti non quærunt ãlijs dñari. quod ſi quærant, hoc non vt præſint, ſed vt profint. timent. n. ſi ãlijs dñarentur. perdere dulcedinem cõpaſſionis & deuotionis, fructus bonæ operationis, & vinum doctrinę & ſcientificæ eruditionis, quia re vera iſta faciliter perduntur, q̃â homines ad dignitates ſeculi promouentur, & ideo ſe debent excuſare, & non ſe ingerere vel inferre, dicentes illud Eſa. 3. Nõ ſum medicus, & in domo mea non eſt panis, neq; veſtimentum, nolite me cõſtituere principem populi. Iſta potiſſimè debent eſſe quando ligna ſyluæ.i. ſeculares eligunt arbores domeſticas. i. viros ſpirituales, & regulares. Sed vera q̃ſque veniunt ad ramnum. i. q̃ãdoq; eligunt aliq̃ malam vilemq; perſonam, prius mollem & teneram tractabilem, poſtea verò duram & mordacem, pungentẽ & crudelem: & tunc verè talis non recuſat, imò gaudenter recipit & acceptat, q̃a tales gaudent dominari, non vt habeant onus, ſed honorẽ, non vt profint, ſed præſint: & ideo finaliter accidit, q̃ quando tales habẽt ſub ſe arbores, ſyluæ.i. ſuos ſocios, & cedros libani. i. viros iuſtos & perfectos, altos vel quo ad mores, vel quo ad dignitatem. ſ. priores & decanos, tunc verè exeit prodit ignis crudelitatis, excoriationis, auaritiæ, inuidiæ & extorſionis, rapinæ & excoriationis, per quem ſylua. i. religio vel eccleſia cõſumitur & deſtruitur, & ligna ſyluæ. i. bonæ perſonæ ab eo perſequuntur, deponuntur & deprimuntur, mali aũt & indigni ab eo promouẽtur, quia cum impii ſumpſerint principatum, gemet populus. Prou. 29. Applica ſi vis de malis iudicib. & principibus idem.

4 ¶Ramnus eſt arbor parua, nodoſa, dura, ſpinoſa, ramoſa, de facili inflãmabilis. Sic vir perfectus eſt paruus per humilitatem, ſpinoſus per pniæ auſteritatem, durus per conſtantiæ firmitatem, ramoſus per bonarum affectionum multiplicitatem, & de facili inflammatur per bonum deſiderium & charitatem. Vel ramnus eſt caro, quæ quia ſpinas. i. carnales motus in ſe continet, ideo per feruorẽ concupiſcentiæ et luxuriæ faciliter inflammatur, q̃ſ ardore tentationis aliquantulum inſtigetur.

5 ¶Ramnus propter multitudinem ramorum non pót ſurſum altè creſcere: et ratio eſt, quia verè humor, qui deberet ſurſum aſcendere, et arborem eleuare, vadit ad ramos circunquaque, et ſic increm̃tum arboris impenditur. Chariſſimi, per ramnum intelligo diuitem auarum, per ramos eius intelligo filios, vxorem et hæredes. Nam pro certo humor eorum. i. amor et affectio cordis qui deberet ſurſum aſcendere ad Deum, declinat ad ramos. i. ad filios et parentes, q̃a verè oĩs iſtorũ amor, affectio, cogitatio vel attẽtio eſt filius ſuis. ſ. eis acquirendo q̃o poſt ſe poſſint eſſe diuites in hac vita, et fiunt pro eis auari, vſurarii et doloſi raptores et babliui, et intim̃ pro eis circa tpalia occupantur, q̃ ad contemplationem, et deſiderium cœleſtium non leuantur. Ideo de iſtis dicitur Iob 24. Vigilantes inquit ad prædam præparant panem liberis, agrum non ſuum demetunt etc.

De

De Reſina. Cap. 137.

Reſina dr̃ omnis liquor qui de arboribus defluit & diſtillat, ſicut balſamum, maſtiche, galbanum & cætera ſimilia, quorum quædam remanent liquida, quędam autem colore aut frigore indurantur, licet in principio mollia & liquida videantur ab arbore diſtillare. Omnis autem reſina mollis eſt & medicinalis. Virtutes ſingularum vide in ſuis locis. Reſina ſignificat gratias & virtutes, quæ ab arbore Chriſto nobis ſtillant, quæ variæ ſunt & diuerſæ, omnes tñ viles & medicinales ſunt cõtra infirmitates peccatorũ. 1. ad Cor. 12. Diuiſiones gratiarum ſunt, ideo conſulitur Hier. 51. Tollite reſinam ad dolorem eius, ſi fortè ſanetur.

De Ruta. Cap. 138.

Ruta eſt herba feruentis naturæ, virtutis multæ: ſecũdũ Iſid. & Pli. qui eam præ cunctis herbis extollit. veneno repugnat, & iõ muſtellam poſt eius eſum inuadit & interficit baſiliſcum, fœtum mortuum expellit, matricem mũdificat, & caſtitatem generat & inducit, quod ei competit ſm medicos, à rota ſpecie & natura & occulta proprietate, cũ ſit calida & ſicca, oculos clarificat, & eorum ruborem mixtum aqua roſacea mundat mirabiliter continuo atq; ſanat. Talis eſt pnia: quæ licet ſit amara & grauis ad ſuſtinendũ, eſt tñ ſuper oĩs alias herbas medicinalis. i. ſup oĩs alias virtutes cõtra uitia & peccata. venis. n. malarũ tentationũ repugnat, & ea paſti & nutriti, more muſtellæ de baſiliſco. i. de carne vel diabolo triumphat. Hæc eſt igitur feruida pcõitionem, fœtũ mortuum. i. peccatum mortale educit p cõfeſſionem, & ſic matricem. i. conſcientiam mundificat & depurat per ꝓhõrum abſterſionem. Pſ. Lauabis me hyſſopo, & mundabor. Ad litteram autem caſtitatẽ aiæ & corporis inducit, quia opera pniæ carnem macerant atq; domant. Oculos ẽt intellectus mundificat, & clarificat per diſcretionem, & omnem ruborem carnalis voluptatis inde diluit atque tollit, & maximè q̃ cum aqua roſacea. i. cum aqua lachrimarum permixta fuerit & adjuncta, & ſic poterit dicere penitens illud Eſa. 38. Ecce in pace amaritudo mea amariſſima. Expone oĩa ſi vis de conſideratione mortis uel inferni, quæ eadem operatur.

6 ¶Solus odor rutæ fugat de horto bufones & alia veneno ſa. Sic memoria & odor mortis, quæ amara eſt & aſpera, de horto conſcientiæ fugat bufones. i. oĩs tentationes veneno ſas animæ peccatricis. Et ſicut ruta comeſta facit hominem caſtum, ſic mors comeſta per recordationem, & incorporata per iugem meditationem, facit hominem caſtum & corporaliter & ſpiritualiter.

7 ¶Ruta vult ſeri in æquinoctio autumnali, odit hyemem frigidam & humidam, ſiccis gaudet temporib. ſecundum Iſid. lib. 17. c. vlt. & ſecundum Pli. lib. 19. c. 8. Talis eſt vir perfectus: quia debet eſſe amarus per contritionem, viridis per honeſtam conuerſationem, & iſte nunquam debet deſiccari ab humore gr̃æ per bonæ vitæ diſcontinuationem, ſed ſp eſſe virens p gr̃æ perſeuerantiam & durationem. Iſte debet odire hyemem. i. ſtatum peccati, in quo eſt frigus indeuotionis, & humor carnalis infectionis & ſicco tempore. i. ſtatu abſtinentiæ uel caſtitatis dẽt gaudere, uel ẽt de ſiccitate paupertatis & aduerſitatis, iuxta illud Prou. 12. Non cõtriſtabit iuſtum quicquid ei acciderit.

8 ¶Ruta diligit terrã lateritiam, & in tali terra & cinere vult nutriri. Vnde ſecundum Pli. cum ſemine eius debet adiungi cinis, q̃ſ ſeminatur, ut careat erucis. Re uera tale eſt vir perfectus: quia verè in terra lateritia & cineritia. i. in ſtatu pœnitentiæ (qui per aſperos lateres intelligit) & humilitatis, q̃ per cinerem deſignat. vult, ſeminari & locari. Nam cum ſemine eius. i. cum interiori bona affectione ſemper debet miſceri cinis. i. memoria amara noſtræ mortis & incinerationis, & etiam cinis. i. virtus humilitatis, vt ſic ab erucis. i. à tentationibus & dæmonibus nullatenus comedatur.

9 ¶Ruta habet conuenientiam cum ficu, nã ſub ficu lætior atque virentior inuenit ſm Pli. Sic verè iuſtus habet conuenientiam & amicitiam cum ficu. i. cum arbore crucis: quia quando ſub ea plantatur per compaſſionem & deuotionẽ, tunc melius viget per bonam operationem, & ſanctam cõuerſationem. Sub vmbra illius quem deſiderabã ſedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Cant. 2.

10 ¶Ruta ĩ quolibet ramo ſui habet vim ſeminariam: quia ramo eius in terram curua to ſtatim oriuntur ibi radices, & in terra radicatur. Iſta etiã herba difficilimè areſcit, ſm Pl. Ruta eſt Chr̃s cuius rami ſũt fideles Chriſtiani, ſed verè in quolibet dẽt eſſe vis ſeminatiua. i. virtus charitatis, & bonum propoſitum, & ſemen gr̃æ & virtutis, & iõ q̃ſ inclinanr̃ per humilitatem, & in terra. i. in memoria paſſionis & mortis ſiguntr̃, & tunc radicẽ bonarum affectionum & cogitationum producunt, et tandem fructum bonorum operum faciunt et emittunt. Eze. 17. Poſuit de germine eius etc.

11 ¶Sculptores tuam comedunt, vt uiſus eorum, acuatur: et iõ errauit Pythagoras, qui putauit rutam oculis nocere. Muſto ẽt rutaceo ſolebant uti antiq Romani contra venenum, et contra alias paſſiones. Illi etiam qui ſucco rutæ liniunt̃, ab araneis, ſcorpionibus, veſpis et apibus, nõ pungunt̃, ruta tñ mulierib. ꝓgnantib. eſt nociua, q̃a fœtum interficit et occidit, vt dicit Pli. lib. 20. c. 13. Talis eſt ſacra ſcriptura: q̃a verè viſum. i. intellectum hoĩs acuit per fidem et diſcretionem, licet Pythagoras. i. mundani ſapiẽtes contrariũ arbitrentur. Sculptores. n. i. ſancti p̃dicatores, q̃ in duris cordib. pct̃orum ſculpunt mãdata diuina p correctionẽ & p̃dicationem, iſta ruta utunt̃, et in ſacra ſcriptura occupantur, q̃a ſm Apoſt. 2. ad Tim. 3. Omnis ſcriptura diuinitus inſpirata vtilis eſt ad docendum, et arguendum etc. Romani ẽt antiqui. i. ſancti patres confeſſores et æremitæ, muſtum. i. doctrinam, rutaceum. i. ſacram ſcripturam compoſitam bibebant contra venenum hæreſis et erroris, et cõtra infirmitates omnium peccatorum. Bibebant autem de ſpũa li. 1. ad Cor. 10. Caueant tñ mulieres. i. ſimplices et idiotæ ne rutam comedant. i. ne de ſacra ſcriptura inquirant et diſputent, ſ. de ſecretis eius: quia faciliter fœtus conceptus. i. ſuum bonũ propoſitum necaret: quia multa ſcripturæ, uerba eſſent eis occaſio delinquendi. Prou. 25. Qui perſcrutator eſt maieſtatis, opprimet à gloria. Valet aũt ſuccus eius. i. doctrina contra muſcas et araneas. i. contra carnis et mundi tentationes et peccata. Vel dic, q̃ ruta eſt pnia uel cõſideratio.

De Saltibus in generali. Cap. 139.

Saltus ſunt loci alti in nemoribus, paucis arboribus, circũſepti. Saltus. n. altus locus eſt & inculcus, ab acceſſibus hoĩs ſeparatus, uerſus cęlum eleuatus, et in iſtis caſtra fortiſſima ſituanr̃, q̃ ſunt cõtra aduerſa oĩa munimenta, ſecundum Iſid. lib. 17. Sic eſt ſtatus pfectionis vel religionis: q̃a verè iſte eſt altus per contemplationem, et à terra, i. à cerrenis eleuatus p eorũ cõtemptum, et abdicationem, incultus eſt per pniæ macerationẽ: q̃a. ſ. non cultus per curioſam hoĩm conuerſationẽ, et iſte paucis arboribus. i. paucis perſonis hodie eſt circunſeptus, q̃a verè pauci ſunt hodie qui viam perfectionis aggrediant̃, talia loca tñ ſunt fortiſſima et tutiſſima bonis et iuſtis ibi habitantib. contra oĩs impetus tentationum tam hoſtilium quàm mundarum, iõ dr̃ 3. Reg. 7. Vaſa domus ſaltus libani erant ex auro puriſſimo.

De Syluis in generali. Cap. 140.

Sylua, lucus et nemus idem ſunt, ſed ſylua dr̃ à ſilendo: q̃a propter raram hominum acceſſum ibi non eſt tumultus, ſed ſilentium. Lucus dr̃ à lucendo, per antiphraſim, quaſi lucus. i. luce carens: quia ibi ſolis claritas nõ vr̃. Nemus dr̃ à nu minibus, quia numina, et idola dudum in nemoribus colebãtur, vt dicit Iſid. Vel poteſt dici nemus à nemine, eo q̃ à nemine frequentaꝫ. Talis eſt mundus. Iſte. n. dr̃ ſylua à ſilendo, q̃a uerè ibi ſunt pauci hoĩes, ideſt viri et rationales, et iuſti, et ideo ibi non eſt vox laudis, confeſſionis, et orationis, ſed ſilentium, omnium iſtorum. Vnde Amos 8. In omni loco ꝓij cietur ſilentium. Iſte etiam dicitur lucus, quaſi luce carens: quia verè luce. i. claritate gr̃æ et veritatis caret, et vmbra falſitatis et obſcuritatis abundat. Apoc. 18. Lux lucernæ non lucebit tibi. Dicitur etiam nemus, à nemine, quia uerè idola, ideſt mundi diuites et potentes ibi ſicut numina colunt̃, et à fatuis honorantur, quia multi colunt perſonam potẽtis. Prou. 19.

2 ¶Sylua eſt locus vaſtus et inculcus, ubi ſunt plures arbores infructiferæ quàm fructiferæ vt communiter et infructiferæ maiores ſunt et altiores quã fructuoſæ. Sylua eſt mundus q̃ eſt locus incultus: quia caret cultura pœnitẽtiæ et diſciplinæ. Item locus uaſtus: quia. ſ. ibi non eſt abũdãtia virtutũ et gratiarum, et ibi ꝓ certo plures ſunt arbores infructuoſæ. peccatores hoĩes q̃ fructu bonorũ operũ es

gratiæ carent quàm fructuosæ.plures.n.sunt mali quã boni. q̃ stultorũ infinitus est numerus.Eccl.1.Et istiinfructuosi,s. mali & peccatores,pro certo sunt alijs altiores.i. in diuitijs & honorib.potentiores:quia impij hodie prosperantur,& bene est hoibus qui præuaricant.Hie.12.¶Sylua à feris & sęuis bestijs incolitur, & à latronib.qui ibi latitant habitat:qui.s. transeuntib.insidiantur,& eos ibi spoliant, perierunt & occidunt.in syluis ẽt est locus seductionis & deceptionis:quia propter aues & bestias cupienda sylua ab aucupib.& venatorib.frequentat.Arbores ibi,de estate virent & florent, in hyeme pallidæ sunt atq; siccæ: sicut hæc oĩa patent diligentius intuenti.Talis est mundus,q̃ à seuis bestijs.i. diuersis peccatorib.habitat.In syluis.n. sunt lupi & leones.i. tyranni raptores:q̃ carnes comedunt,ibi sunt apri & cerui, q̃ fructus diuitiarum quærunt.i.vsurarij,& auari &c.Item glires & hericij,qui arbores scandunt;i.superbi & ambitiosi qui arboribus eminentiarum delectant. Ps. In ipsa pertransibunt oẽs bestiæ syluæ.Ité ibi sunt latrones: q̃a verè sylua huius mũdi à dæmonib.& à falsis mundi raptorib.& secularib. habitat, à quib.transeuntes.i.pauperes & simplices spoliant,s. à grã tijs & virtutib.per dæmones,à bonis aũt temporalibus,per tyrannos & raptores denudant, & spoliantur.Iõ Iob 24.Nudos dimittunt hoĩes vestimenta tollentes. Locus ẽt iste locus est deceptionis:quia verè ibi decipiunt boni & iusti tẽporaliter fraudulosis auaris, & spiritualiter à dæmonibus. Nam quia ibi sunt aliquæ aues.i.aliqui viri cõtemplatiui,ali quæ bestiæ.i.aliqui boni actiui, idcirco pro eis capiendis & ad æternum periculum deducendis,sylua huius mundi à venatoribus.i. à dæmonibus frequentatur, qui bonos laqueis suarum tentationũ capient & seducunt. Aucupes ẽt.i. mũdi auari & vsurarii alios simplices in reti suorũ falsorum contractuum irretiunt & inuoluũt.Hier.5.Inuenti sunt in populo meo impii insidiantes velut aucupes, laqueos ponentes ad capiendos viros.Arbores autem huius syluæ.i.mundi diuites & potentes in ætate mundanæ prosperitatis rutilant atq; fulgent per mundi diuitias & honores,sed verè in tempore hyemis.i.in statu aduersitatis,s.post mortẽ,erunt nudi & siccati ab oĩ virore pulchritudinis & ab oĩ humore voluptatis,qñ.s.erunt inferius in inferno.Iaco.1.& Esa.40. Exsiccatum est fœnum,& cecidit flos.Nota q̃o decipiuntur trãsituri nemus per falsos latrones quos inueniũt in spẽ bono
4 rum &c.vide alibi.¶Sylua dr̃ à silendo,quia ibi nõ est tumultus hoĩum.Sylua ẽt auib.cantantib.iocundæ,ab arboribꝫ.virentib.venustatur,in sylua herbæ medicinales inueniunt,ad sylua aues fugiunt ut nidificent, & ab aucupe protegant, apes ẽt vt ibi mella faciant & componant, viatores etiã in syluis ardoris tempore delectant, & ibi sub umbra arborũ quã plurimũ recreant.Talis est religio: quia dr̃ sylua à silendo:q̃ ibi nõ est tumultus litiũ & discordiarum, multiloquij vel garrulationis,sed ibi silentium,pax & concordia debet esse.Apo.12.Factum est silentium in cœlo.Ibi ẽt dẽt esse cantus auiũ.i.laus,confessio & oratio contemplatiuorũ Esa.51. Gaudium inuenietur in ea gratiarum actio & vox laudis.Ibi debet esse cursus aquarum & fontiũ.s.lachrymarũ,vt deuotionis,gręæ & lectionis,miæ & cõpassionis.Fluminis.n.impetus lætificat ciuitatem Dei.Ibi debent esse herbæ medicinales.i.bona exempla & documenta,q̃ sunt alijs medicina, & iõ aues.i. viri spiritu iles & contemplatiui ad istam syluã refugiunt,vt ibi nidificent,& morent, & ab aucupe diabolo tueantur.Apes ẽt.i.utri pij & misericordes ibi inueniunt, q̃ mel.i.dulcorem eleemosynarum aliis administrãt, vel apes .i.humiles & prædicatores,q̃ mel sacræ doctrinæ ibi aliis in fluunt.Can.4.Mel & lac sub lingua tua.Et idcirco viatores.i. mundi peccatores, qui sunt in æstu tentationum & tribulationum positi,qñ ad istam syluam diuertũt,tunc sub vmbraculis arborum.i.sub exemplis bonorum à suorum desiderio rum çtib.tẽperant.Multi tñ sunt ibi,aucupes & venatores.i. multi dæmones & tentatores, qui auib.i.viris contemplatiuis insidiantur,vt eos per pctm̃ capiant & pdentur, sicut dr̃ Hie.5.Decipula auib.plena,sic domus eorum plenæ sunt dolo.Inuehe cõtra oĩa,quia hodie pro cantu auiũ est ibi cãtus murmurationis,& dissensionis &c.pro fonte est ibi gula,gastrimargia & luxuria,pro virore honestatis est ibi insolẽtia & infamis cõuersatio,&c.similia,pro auib.sunt ibi luxuriosi &c.Vel dic,q̃ sylua est Paradisus,vbi sũt angeli uelut aues.

Aestate ppetua erunt volucres sup eã.Esa.18.vbi sunt sancti velut apes,vbi sunt fontes æternæ voluptatis.sipse Deus,q̃ est oĩa ĩ oĩbus,1.ad Cor.15.Ps.Sicut ceruus desiderat ad fontes &c.Ibi sunt herbæ & gramina.i.satietas voluptatis.In mõtibus Israel pascã eas in locis virentibus.Eze.34.Et ibi est refrigeriũ oĩs æstus aduersitatis;q̃ nos q̃ sumus viatores in æstu tentationum & tribulationum huius mundi, ibi perfectę recreabimur,delectabimur & viuemus;q̃a tunc auferet Deus oẽm lachrymam &c.Nec cadet sup eos sol,neq; vllus æstus. Apoc.7.¶In syluis pp viarum multitudinem & incertitudinem sæpius deuiãt,& quia aliq̃n uia incerta & incognita est, gĩt,iõ sæpe ad latronum latibula non sine periculo deuenitur,& iõ in talib.uiis publicis solent fieri nodi & poni cruces,vt uiatores recto itinere dirigant.Latrones tñ qñq; tales nodos immutant,& sic p signorũ falsitatẽ multa deuiãt, & oberrant,& à latronib. seducuntur. Sic verè in sylua huius mundi sunt mulæ uiæ.i.multi status & multi modi uiuẽdi,s. via mercatorum,via clericorũ,uia agricolarum &c.Sed verè multæ sunt periculosæ hoĩ & incertæ:quia p multas deuiãt ad latibulum latronum dæmonum,s.inferius ad infernum,vbi peccator occiditur & necatur, & à ciuitate Paradisi quo tendebat deuiat & oberrat, & ideo Deus qui non vult q̃ oberremus à semita veritatis, posuit in sylua ista signa,nodos & cruces,q̃ debemus seq̃ p imitationem bonos, scilicet uiros & pfectos,quos & quorũ uitã sequẽdo,& imitando,à ueritatis semita non erramus.Esa.30.Hęc est via,ambulate in ea, nõ declinetis neq; ad dexterã neq; ad sinistrã. Sed hic p certo modo accidit deceptio: q̃a latrones,i.dæmones posuerunt multos falsos nodos in ista sylua,i.multos falsos hypocritas,quos diaboli loco bonorũ in mundo & ecclesia uel religione substituerũt, & iõ per eos decipiunt, quia eos et eorum uiam sequendo & imitando, ad æternũ periculum deducuntur.2.ad Cor.11. Periculum in falsis fratribus. ¶Latrones in syluis sic decipiunt uiatores: quia una pars latronũ in nemore se occultat, alia aũt sub spẽ bonæ societatis in itinere uiatorib.se adiungit,et tunc,qñ sunt in syluæ pfundo,exeunt occulti latrones et eos occidunt, et illi q̃ videbant esse socii,ad eos spoliandum se cõuertũt.Sic verè in sylua huius mundi sunt duo gña deceptorũ, q̃dam sunt occulti,s.diabolus et mors;q̃dam sunt publici,s. vxor, filii et falsi amici.Isti.n.in principio hoĩ se adiungunt, etiã sylua huius mundi fingunt se esse veros socios et amicos:sed verè qñ homo intrauit usq; ad profundum syluæ,qñ.s.bene est intricatus in mundi negociis, et delitiis, tunc subito inuadunt eum et occidunt occulti latrones,s. mors et diabolus, et tunc etiam isti latrones qui uidebantur esse amici,s. uxor et filii,executores et amici,conuertuntur ad eum spoliandum,et ad quicquid possunt furandum et rapiendũ.Vñ Iob 24.Nudos dimittunt homines,vestimenta tollentes.

De Salice. Cap. 141.

SAlix est arbor sic dicta à saliendo, eo p plãtata celeriter saliat atq; crescat. Arbor est lenta et mollis,de facili plicabilis,et iõ de eius ramis fiunt ligamina ad ligandũ palmites uinearũ. Hęc quo ad fructũ est sterilis,uernntũ in ramorũ multitudine nunquã est infęcunda. Est ẽt śm Plate. utilis medicinæ,q̃a calorem febrilẽ reprimit & ad alia multa valet,et iõ circa febricitãtes utile est ramos salicum circũdare.Per salicẽ q̃ in loco humido crescit,intelligo virũ pfectũ & maximè religiosum:qui in humore gręæ & deuotionis debet nutri:q̃a verè qñ iste fuerit plantatus in ecclesia,religione uel pnia,celeriter dẽt per profectum bonorum operum crescere in uirtutibus & salice.Et hic debet esse lentus per maturitatem, mollis per pietatẽ, tener per benignitatem, exterius uiridis per honestatem,interius albus per castitatem,de facili plicabilis per obedientiæ promptam uoluntatem,sterilis per uoluntariam paupertatem, ramosus per bonarum affectionum multiplicitatem,& ideo tales debẽt esse uimina suis dictis & exemplis,per quos alii debent ligari et cõiungi inuicem per charitatem,et suis exemplis debent esse aliis medicinales,s.febricitantib.peccatorib.huius mundi:quia febrem et ardorem malorum desideriorum dẽt inesse, et in aliis mitigare, et iõ pctores febricitantes debent adiungere sibi tales, et societatẽ eorũ diligere et sectari,ut dicãt cũ Dauid,Sup flumina Babylonis etc. ĩ salicibus

ĩ medio eius suspẽdimus organa nostra.i.desideria.¶Sa
2 gẽmulum antiquarus, processu temporis cõputrescit, & cõcipit putrefactio interius in medula, & tũc licet sit pulchra & viridis exterius,est tñ interius cõ caua,ita q̃ in ea fœ
3 tent reptilia venenosa,& iõ dormire iuxta salices nõ debemus.Sic verè multi sunt q̃ licet iuuentute sint boni,sobrij,iusti,q̃q; tñ in senectute putrefiunt per vitia & pec
4 cata.Nã interius in medulla.i.in corde corrumpunt̃ p hypocrisin & per malam intentionem, & iõ licet exterius videãtur uirides & boni per fictam cõuersationem,interius tñ in corde à gratijs & virtutib.sunt vacui & inanes,pleni reptilibus uenenosis.i.malis affectionibus, desideriis & propositis
5 turpibus & peccatis, & iõ non est tutum q̃ homo circa tales fœtentia eorũ societate dormiat & quiescat,q̃a verè per eorum verba,opera & exempla faciliter deperiret. Cũ stultis non habeas consilium.Eccl.8.¶Teste Isid.semẽ salicis talis est vir
6 tutis q̃ in potu sumptum,hoĩem facit sterilẽ,ita q̃ nec mulier cõcipere,nec vir poterit amplius generare.In cauernis etiã cum sæpe latent reptilia venenosa,& ista valet śm Pli. ad febricitantes mitigandum.Salix est mundus, semen eius bona mundi bona,s.diuitiæ,deliciæ,& scientiæ seculares, q̃ pro certo suos potatores,amatores, auditores & possessores à fructu bonorum operum faciũt steriles & inanes,sicut
7 patet in mundi sapiẽtib.& diuitibus.Lu.1.Diuites dimisit inanes.Salix ẽt.i. mundus facit febricitantes dormire.i. auaros
8 & luxuriosos in peccatis,& iõ in ista salice.i.in amore mũdi non debent nec habitant nisi reptilia venenosa.i.hoĩes peccatosos,q̃ dictis & factis alios intoxicant & occidunt,s.vsurarii, detractores,inuidi & raptores &c.iõ dormire,delectari & quiescere sub salice.i.in mundo,non est bonum nec tutum, propter venenosos pctores qui habitant in eodẽ.1.ad Thes.
9 5.non dormiamus sicut cęteri,sed sobrij simus & vigiles. Item salices quanto aliqua est iunior & gracilior,tanto est dulcior & plicabilior.Sic inter hoĩes illi qui sunt dulciores
10 benignitatem,graciliores per humilitatẽ, sunt præ cæteris plicabiliores per obedientiæ velocitatem.Esa.11.Filij Anon obedientes erunt. ¶Ois salix tanto in ramis est fœcundior quanto terræ vicinior,& qñ in vere circa terrã p duos
11 cubitos trũcatur & decorticatur, tunc non crescit in altũ, sed multum vndiq; se diffundit in latum,& de salice decorticata,& sic dealbata fiũt diuersa vtensilia,s. sportulæ & alia vasa ad vsus hominum multũ apta. Circa febricitantes etiã valent salices,& somnum prouocant,mitigãtq; calorẽ.Talis sunt boni & perfecti uiri:quia verè sunt terræ viciniores per humilitatem & timorẽ.i. quanto plus cõsiderant nãm terrestreitatem,mortem & vilitatem, tanto sunt fœcundiores in ramis bonarũ affectionum.Isti ẽt qñ à cortice.i. à diuitijs spoliantur per contemptum mundi & voluntatem paupertatis,tunc in multos vsus Chri & ecclesiæ conuertunt̃, quia efficiunt̃ sportulæ,quibus alij in cęlum deferuntur, qñ dant prædicatores.Submissus sum.in sporga.Act.9. Isti ẽt
12 sunt uere iuuentutis scindantur per tribulationes & correctiones,& circa terram.i. in statu infimo teneantur & deprimantur,tunc verè non crescunt in altum per superbiam & præsumptionem,sed in latum per charitatem & dilectionẽ, intantum q̃ sine scala,idest,sine difficultate possunt de cętero scindi,corrigi & emendari.Et quanto salix.i.homo est iunior per humilitatem, tanto est flexibilior per obedientiã. Ideo bene dicitur Thren.3.Bonum est viro cum portauerit iugum ab adolescentia sua.

De Sambuco. Cap. 142.

1 SAmbucus hẽt flores odoriferos, sed fructus hẽt nigros, fœtidos & deformes, duplicem etiam corticem dr̃ hẽre. hypocritæ & falsi hoĩes duplicem hñt corticem, quia tales pleni sunt duplicitate,cõtra illud Eccl.2. Væ duplici corde. Et p certo licet flos suæ conuersationis,redoleat, & sit bonus,fructus tñ suæ operationis fœtet,niger est & infamis & malus.Vñ ad Eph.5. Quæ in occulto ab eis fiunt turpe est dicere.Vel expone simpliciter de luxuriosis, quorum & folia & verba sunt fœtida,vilia, carnalia,& inhonesta,et licet flores eorum.i.exterior ornatus & vestitus sit pulcher & gratiosus,fructus tñ.i.sua mala opera fœtida sunt p infamiã atque nigra.i.vilia & cõtempta.Oẽs.n.talium luxuriam vilipendunt.Fructus eorum inutiles, & accerbi ad manducandum.Sap.4.¶Sambucus hẽt duas cortices,vnam grossam & 2
liuidam exterius,vnam subtilem, et viridẽ interius circa lignũ,sed ista est multum purgatiua, humorum phlegmaticorũ.Sed vnũ est ibi multum mirabile: q̃a si cortex cedatur à ligno versus superius,tunc per partem superiorẽ purgat,s. per vomicum,si versus inferius,tunc p partem inferiorẽ,s. per secessum,vt dicit Pli.Dioſc.& Plac.qd̃ est mirabile. Pellis ista significat virtutẽ largitatis. Pars inferior est mũdus, & diuites mundani.Pars superior est cęlũ et diuites cęlestes. .s.mundani pauperes.Qñ ergo aliq̃s hõ est plenus malis humorib.i.multis diuitijs,ita q̃ eas vult expellere,distribuere & emittere,tunc uerè ipse dẽt comedere,et sibi incorporare istã pellẽ.i.uirtutẽ largitatis.Sed uerè si ista collecta et erasa fuerit versus inferius,i.versus mundum,hoc est dictu,si ad gloriã mundi & nõ Dei ipse mouẽt ad largitatẽ, et liberalitatẽ,tũc verè ipse purgabit inferius,q̃a.s.humores diuitiarũ distribuet illis q̃ sunt inferius.i.mundi diuitib. et mundanis. Si aũt à parte superiori,i. ad laudẽ Dei ista pellis fuerit abrasa,quia vult esse largus ad gloriam Dei et vtilitatem animæ,tunc mittet humores suos,idest diuitias ad partem superiorẽ,idest ad pauperes,qui sunt hæredes regni superni.

De Saliunca. Cap. 143.

SAliunca est herba acuta et pungitiua,crescens in locis aridis et incultis,quædam ẽt habet capitella q̃ circunqua 1
que ad modum cascaris sunt aculeata,et ideo saliunca dicitur,q̃a se calcantem facit tripudiare et saltare,vt dicit Isid. gallicè ẽt dr̃ chausse trappe. Scorpius etiam dr̃ a multis:q̃a .s.pungit vt scorpio se tangentem.Radicẽ autem habet longam, mollem et carnosam et pinguem, et ab alijs dr̃ eryngium.Tales sunt per omnia mundi officiales,causidici et baliui,quia verè ipsi sunt pungitiui per rapinam et excoriationem:quia omnes se contingentes,uicinos,s.et subditos pungunt,spoliant et eruentum.Populũ meũ exactores sui spoliauerunt.Esa.3.In medio ẽt istorum sunt capitella.i. principes et capitanei,qui istos fouent iudices ẽt et plati;q̃a unus fauet alteri.Mich.7.Princeps postulat, et iudex in reddẽdo est.Quinetiam capitales isti sunt acutis aculeis circũducti.i. duris excoriationib.& rapinis.Et sicut saliunca in viis publicis inuenitur,sic tales in officiis publicis statuunt etc. Nam sicut talia capitella in se sunt pungentia,et ramos etiã habent circunquaque pungentes sic tales principes in se sunt raptores,et ideo ramos.i.familiam rapacem nutriunt et pũgentem. Et ideo dici possunt saliuncæ: qui verè pauperes subditos faciunt salire suis excoriationibus,et rapinis.Iob 24.De ciuitatibus fecerunt viros gemere. Vel dic,quòd isti sunt detractores,impatientes, et obstinati, qui circunquaque habent aculeos,idest uerba iniuriosa,pungitiua, diffamatoria et detractoria;et ideo dicuntur chausse trappe:q̃a verè illos,qui volunt ipsos calcare, idest corrigere et punire,uulnerant,diffamant & lacerant,sicut patet Prouerb. 15.Non amat pestilens eum qui se corripit. Isti tamen habent radicem affectionis mollem et carnosam per carnalia desideria et uoluptatem,

STacte idem est quod myrrha electa et prima,uide supra. de myrrha.

De Storace. Cap. 144.

STorax est gummi cuiusdã arboris in Arabia q̃ dr̃ styrax, multũ est efficax in medicina.uirtutẽ.n.hẽt glutinosam, cõfortatiuam,attractiuã,corrupti aeris purgatiuam.De arbore aũt stillat in ortu caniculæ,cuius tres sunt species,s.calamitis,chrymatias,et aspros,ut dicit Isid.et contra multas passiones ualet, secundum Dioſco. Talis est virtus pietatis et compassionis:quia in tpe feruidæ æstatis,i. in statu aduersitatis,et in miseriis aliorum de arbore,i.nobis debet stillare,et emanare,et hæc virtutem habet confortatiuam,quia pauperes confortat,glutinosam,quia nos cum Deo et hominibus glutinat,pacificat et concordat,attractiuam, quia nos ad bonum attrahit,et inuitat,et corrupti aeris,idest corruptæ conscientiæ purgatiuam,et odoris bonæ famæ emittit suam.Vel dic per oĩa de viro perfecto,et præcipuè de prædicatore.Vel dic de gratia Dei:q̃ conglutinat per charitatem, confortat per spẽ,purgat per pœnitentiam,attrahit p contẽplationem, et fluxum,i. luxuriam stringit p castitatẽ etc.

De Sycomoro. Cap. 145.

1 SYcomorus est ficus fatua, seu syluestris, moro similis in folijs, sed longè est moro procerior & altior. lapide cõcussa, gummi quoddã emittit, quod valet contra venena, vt dicit Isid. Talis est crux quia ficus fatua dr̃ apud Judæos & gẽtiles. Stultum. n. reputant adorare lignum, & hominem suspensum. 1. ad Corin. 1. Verbum. n. crucis pereuntib. ex stultitia. Ex ista tñ qñ fuit in passione Chr̃i percussa, & clauis pforata, stillauit quoddam gummi. i. sanguis Chr̃i pretiosus: qa valet contra venena oĩum vitiorum, iõ Zacheus volens videre Chr̃m, ascendit in arborem sycomorum. Luc. 19. Et sic remissionem oĩum peccatorum impetrauit. Quia verè illi q ascendunt arborẽ crucis p fiduciam & cõpassionem, videt Christũ per cõtemplationẽ, & pctorum acquirunt remissionẽ. Requiescite ergo sub arbore, & lauent̃ pedes vestri. Gen.
2 18. ¶Sycomorus ficus fatua multum abundat in deserto Judeæ, sicut innuit 3. Reg. 9. & 10. Fico similis est pter folia, quę similatur moro, est tñ ficu longe procerior & altior. fructus quosdam profert subdulces, qui nunquam perueniũt ad maturitatem, vt dicit Pli. Ficus inqt syluestris nũquam maturatur. Aliqui tñ comedunt tales fructus. Tales sunt mundi pectatores: quia licet moro & fico. i. in bonis hominib. sint similes, s. quo ad naturam, nõ sunt tñ morus vel ficus. i. non sunt boni & iusti, & iõ ficus fatua pñt dici: qa fatui sunt. i. vsu rectę rõnis carentes: quia. s. diligunt temporalia, non æterna. Prou. 1. Stulti ea q̃ sibi sunt noxia cupiunt. Isti tñ in deserto huius mundi multum abundant, qa stultorũ. i. pctorum infinitus est numerus. Eccl. 1. Sunt altiores & maiores ẽt quãtũ ad honores & diuitias, quàm moras vel ficus. i. quã viri boni & iusti, quia tales plus habent de mundi prosperitate quàm sancti viri. Eccl. 10. vidi stultum in dignitate sublimi. Fructus autem istorum. i. opera licet videantur dulcia & gratiosa, nũ quã tñ pueniunt ad maturitatẽ pfectionis: qa. s. nõ perseuerant in bono. Vel dic, q̃ isti sunt hypocritæ, q̃ in deserto religionis sunt aliis celsiores, licet nõ sint ficus. i. viri boni, fructus ẽt eorum nõ maturant. i. eorũ opera nõ sunt accepta apud Deũ. Vel dic, q̃ hic est mũdus, cuius filij seculares & mũdani nunquã veniunt ad maturitatẽ pfectionis sensus & discretionis. Sap. 4. Fructus eorum inutiles, & acerbi ad mãducandũ. Vel p fructus intelligo filios diuitũ & pctorum, q̃ nũ quã pueniunt ad maturitatẽ sapiẽtiæ & pfectionis, & hoc qa tales vt cõiter malè informant̃ & instruunt̃ à paręntibus. Vnde. Sap. 4. Spuria vitulamina non dabunt radices altas.

De Spina. Cap. 146.

1 SPina est arbor aculatea vel ẽt ipse aculeus vel spiculum, nõ est tñ de intentione naturæ q̃ aliqua arbor sit spinosa, sed istud fit ex arboris raritate, qa humor paucus & frigidus exterius attractus à sole, induratur in spinam, vel in spinum trãsmutat̃, vt dr̃ super librum vegetabi. Spina pungẽs significat pctũ originale, quod pungit per carnis stimulum peccatores. Istud tñ non est de intentione naturæ... Dei, imò accidentaliter extitit introductum. Deus. n. mortem non fecit. Sap. 1. Nã ex humore carnalitatis & calore tentationis ef-
2 ficit̃ spina. i. peccatum & cõcupiscẽtia corporalis. ¶Spinæ in terra sterili & inculta nascuntur, & est gñale q̃ oẽs arbores spinosæ, se inuicem complectuntur, & alterutra muniũt & defendunt, cõtra manus impugnantium pugnãt, & eas vulnerant, nunquam tñ sese lædunt, propter suam densitatem, radios solares roris guttas intercipiũt, ne terra in aqua sunt illustrari valeat vel rigarl, & iõ q̃ circa spinas vel inter eas seminantur, nullatenus conualescunt, spinarum ẽt puncturæ manus & pedes lædunt & vulnerant, & nõ cessat dolor nisi spinæ totaliter extrahuntur. Tales sunt diuitiæ: qa verè in terra sterili. i. in malis & pctõrib. plus abundant. P. Ecce ipsi pctores in seculo obtinuerũt diuitias. veruntñ radios solis. i. Chr̃i sapientiam, rorem etiam cęli. i. Christi gratiam & deuotionem impediunt, s. à suis possessoribus, nec eos pmittunt illustrari p sapientiam, nec per gratiã irrigari, imò dato q̃ in talt terra iaciatur bonum semẽ, s. bonę doctrinę & prædicationis, nihil tñ proficit, imò propter spinas diuitiarum destruitur & suffocatur. Figura Matt. 13. vbi semen qd̃ cecidit supra spinas extitit suffocatum: qa ex ortæ spinæ suffocauerunt verbum, & iõ dr̃ Hie. 4. Nouate vobis nouale, & noiite serere super spinas. Ista ẽt spinæ pungunt & lacerãt, qa verè diuitiæ qñ intrant cor per nimium earum affectum, ipsum pungunt & inquietãt p sollicitudines curiosas, sicut patet ad sensum: qa saturitas diuitis non finit eum dormire. Eccl. 5. Et iõ dolor huiusmodi. i. cordis sollicitudo non desinet & amore penitus expellant̃ & extrahant̃, iõ dr̃ Ezec. 28. ctunt̃ &c. Sic verè arbores & hoies q̃ hñt spinas diuitiarum, sese diligunt & amplectunt̃, quia oẽ aĩal diligit sibi simile. Eccl. 13. Se se ẽt defendũt & tuent̃: qa oẽs alios vicinos suos pungunt p rapinas & excoriationes, se autem inuicem nõ vulnerant neq; lædunt, qa verè sunt ita innicẽ conglobati, q̃ nullus pót de talib. acquirere iura sua, iõ Nau. 1. Sicut spinæ inuicem se cõplectunt̃, ita cõiuium eorũ pariter potantiũ. Diuitiæ. n. addunt amicos plurimos. Prou. 19. Et sicut spinæ faciliter accendunt̃, sic isti igne luxuriæ cupiditatis vel iracundiæ. Vel dic, q̃ spina est pctm̃, qd̃ conscientiã inquietat & remordet, donec p cõfessionem fuerit expulsum &c. sicut supra de diuitijs. Habentes aũt peccata se se cõnectunt cõtra alios & defendunt, & se inuicem p cõspirationes copulant & cõiungunt, qa sicut dr̃ Luc. 6. Peccatores diligẽtes se diligunt, ¶Spinæ pp suas punctiones vix fine falce vel falculo ferreo euellunt̃, quia suum pungunt collectorẽ. Tales sunt mundi pctores, qui verè tot hñt aculeos verborũ pungitiuorum, tot hñt detractiones, diffamationes, & iniuriosas inuasiones, q̃ de terra & de solo peccati non se permittunt à pdicatore vel plato erui vel euelli, quia. s. suos collectores. i. correctores pungunt & vulnerant verbis suis: quia qui arguit deriforẽ, ipse (. s. derisor) sibi iniuriã facit. Prou. 9. Istud patet de illis q̃ diffamant prælatos & pdicatores, qñ eos arguunt & emendant. ¶Flores qñq; sunt in spinis, sed nõ quam fiunt spinæ pp hoc teneriores, imò in duritia pristina perseuerant, deficientib. ẽt florib. duræ remanẽt atq; ficę, & iõ tales ab agricolis euelluntur: & quia ,,pter suam naturalem ficcitatem faciliter inflammantur, iõ per fasciculos alligantur, & in ignem mittunt̃, & in cinerem redigunturr. Isti sunt auari, duri per obstinationem & incõpassionẽ; qa isti pungunt per excoriationem, & iõ licet hñt flores. i. mundanã ,,p̃peritatem, nunq̃ tñ ,,pter hoc molliunt̃ ad pietatem vel cõpassionem, & iõ agricola horti ecclesiæ, s. Chr̃s facit eos euelli per mortem corporalem, & quia isti faciliter inflammant̃ hodie. s. igne auaritiæ, luxuriæ & iracundię, iõ finaliter post mortẽ per fasciculos alligabunt̃, hoc est dictu, per diuersas distinctiones inuicẽ cõprimẽt̃, qui. s. similes simili. b. & in pœnis similib. adiungent̃, & in fornace inferni perpetuò comburent̃. Matt. 13. Alligate ea per fasciculos ad cõburendũ, vel terræ in qua sunt (spinæ. i. pctã non faciliter ab eis purgat̃, nec ipsa exinde extirpant̃ per correctionem, nisi fortè agricola. i. platus: habeat falcẽ vel farculũ. i. duritiã flagellorum, qui multi sunt qui non corriguntur nisi per violẽtiam. Esa. 7. Oẽs montes qui farculo fariuntur, nõ ascendẽt spinæ & vepres super eos. ¶Spina in principio mollis est, ad
4 dem indurat̃ &c. Expone sicut supra de Romano. §. inuẽtus. ¶Spinarũm oĩa genera sunt pungitiua, q̃dam tñ rectæ sunt, & illa q̃ pungunt uel perforant, exinde faciliter extrahunt, q̃dam sunt curuæ, vt patet in rubo, carduo, & similibus, & iõ qd̃ istæ pungunt, nõ faciliter ab eis extrahi̇ uel auferet. Sic verè duo sunt genera raprorum q̃ alios pungũt per rapinas & excoriationes: quia quidam sunt recti. i. extenti per largitatem: quia illud qd̃ pungunt & rapiunt de facili alijs dimittunt: & sibi parũ retinent de eodẽ, sicut patet in multis principibus, qui de rapinis faciunt lauta cõiuia & festa, nec sibi aliquid retinet, quia sp̃ sunt pauperes & inanes. Prou. 11. Alij rapiunt nõ sua, & sp̃n egestate sunt. Itẽ sunt alii qui sũt curui parcitatem: quia. s. illa q̃ pupugerunt & rapuerunt & fraudulenter acquisierunt, non distribuunt sed retinent, & in abditis eo lligunt & in arcis, sicut patet in usurariis & auaris, qui nõ distribuunt bona sua. Hie. 49. Omnes quæ ceperunt, retinẽt, nolunt dimittere eos. i. diuitias &c. ¶Spinę sunt
5 pungitiuæ inquietatiuæ, & iõ de eis fiunt optima sepiũmenta, quib. horti & arbores à bestiis transeuntibus proteguntur. Talis est pœnitentia, quæ pungit & inquietat cor per feruorẽ cõtritionis, et ideo hortus. i. bona anima debet spinis. i. duris pniæ operibus esse clausa, ne à bestiis. i. carnalibus

esibus tentationibus deuoretur. Vel per spinã intelligo timorem. i. consideratiõnẽ mortis, iudicij, & inferni, q̃ inquietat cor, & ipsum in peccato dormire vel ,,p̃speritate mundi quiescere non permittunt, qa per timorem Dei declinat omnis à malo, ideo Oseæ 2. Sepiam vias tuas spinis.

De Lignis Sethim. Cap. 147.

1 SEthim ligna sunt in desertis Arabiæ ad humilitudinẽ alterius spinæ, ẽm Comestorẽ: quæ incremabilis & imputribilis sunt naturæ, de quib. altare thymiamatis & arca cũ propiatorio sunt effecta. Ista ergo significat viros sanctos, qui scilicet per pœnitẽtiam sunt spinei, & per castitatem albi: quantæ fortitudine, patientia & perseuerantia sunt firmati, q̃ nunquã ignee cupiditatis deficiunt, nec aqua voluptatis putrescunt, & ideo in templo ecclesiæ & Paradisi quiescunt, & apud Deũ vasa sanctificationis fiunt. Et potissimè tales sunt sancti, qui sunt in patria, qui perpetuò perseuerãt & viuunt. Sapien. 5. Iusti autem in perpetuum, viuent &c.

De Sentibus. Cap. 148.

1 SEntes sunt quædam arbores spinosæ, leues, imputribiles, quarum sunt asperæ folia, & hñt capitella sicut carduus, folia hñt pungitiua & diuisa vt eruca, in locis inculcis, & dumicis crescunt, virgas hñt duorum cubitorum, & radicem megalem, vt dicit Dioſc. Tales sunt mũdani, qa asperi sunt per ruditatem & crudelitatem, & folia eorum. i. verba sunt pungitiua per carnalitatem, & diuisa per varietatem & mẽdacitatem, & iõ in locis inculcis. i. in mundo (vbi cultura pę nitentiæ non exercet̃,) habitant & morant̃. Vel dic q̃ sentes significant scientias & diuitias, q̃ in locis desertis. i. in malis hominibus abundant, quæ tñ sunt pungitiuæ: quia cor pungunt per sollicitudines & labores. Ideo de diuitibus dicitur Iob 30. Esse sub sentibus delicias computabant.

De Sepibus. Cap. 149.

1 SEpes sepis, idem est, quod vallum seu septũ, genus est munitionis ex pallis & fudib. & spinis circa segetes seu hortos. Nam pali primò in terra figuntur, deinde spinæ & virgulæ circumquaq; plectuntur, & sic horti & domus sepis bene ficio muniuntur. Sic verè si nos hortum cõscientiæ incolumen seruare à vitijs & peccatis volumus, necesse est vt ei se pem. i. disciplinam, correctionem & pniam circũdemus, & vallemus. Ista autem sepes dẽt componi ex tribus. s. ex palis rectis. i. ex mãdatis diuinis, quæ in terra cordis nostri debẽt esse fixa per eorum considerationẽ & recordationẽ. Itẽ ex virgulis. i. ex afflictione pniæ, q̃ p virgulã designat̃. Et ideo de illis duob. dicit Pſ. Virga tua & baculus tuº ipsa me cõsolata sunt. Itẽ ibi dẽt esse spina. i. timor Dei vel feruor cõtritionis, q̃ pũgit & stimulat cor humanum. Iõ Oseę 2. Sepiã vias tuas spinis, quia sicut dr̃ Eccl. 36. Vbi non est sepes, diripiet̃ possessio. ¶Sepes quãdiu est sana & integra, hortũ claudit & munit, & à bestijs defendit, sed quia vento pluuiæ & calori exponit, iõ faciliter putrefit & siccat̃, & cito deficit, nisi renouat̃, & dũ res alienas custodit, seipsã dilaniat & cõsumit, & ita tunc ad nihil valet, nisi ad incendium vel ad ignẽ. Circa sepes ẽt sæpe latent reptilia venenosa, s. bufones & serpentes, & iõ dormire iuxta sepes non est rutũ. Vn à sepe dr̃ seps, q̃ est serpens, cuius venenum nõ tm̃ carnẽ putrefacit, sed omnia ẽt liquefacit, vt dicit Isid. & Lucanus. Sepes est platus, qui p certo quandiu est sanus & integer. i. bonus & iustus, & ornatum religionis vel ecclesiæ munit, claudit & defensat cõtra oĩa spiritualia & spũalia nocumenta, sed verè qa isti dũ. s. tẽporalia administrant, & exponunt pluspluq̃ alij verò superbiæ & vanitatis, qa hñt humores pluuiæ luxuriæ & carnalitatis, qa hñt delicias ignis & ardoris auaritiæ & cupiditatis, qui hñt diuitias & temporalia in manibus, idcirco sæpe accidit q̃ tales deficcant̃ ab oi humore grãe & deuotionis & cõpassionis, & putrefiunt p diuersa vitia & peccata, intm̃ q̃ multi sunt de talib. putrefactis, q̃ ad nihil aliud valent ꝑterquã vt ignem suis negligentijs ipsum violari ꝑmittunt, iõ iustũ est vt pp hoc perpetuò moriant̃, quia Ois arbor q̃ nõ facit fructũ bonum, excidetur, & in ignẽ mittet̃. Et sic accidit, q̃ multi plati faciendo aliorum seruitium, s. alios corrigendo, pdicando & informando, suũ incõmodũ effecerunt. Luc. 23. Alios saluos facit, seipsũ nõ põt saluũ facere. Et circa tales.

De Semine in generali. Cap. 153.

SEmen illud est melius ad seminandum & fructificandum quod est ponderosius,& interius albius. Nam qñ semen ponitur in aqua,illud autem quod suo pondere ad fundum subsidet,melius reputatur, vt dicit Plin.lib.18.c.23. Sic verè illi qui sunt ponderosi per humilitatem,intus albi per castitatem vel innocentiæ puritatem,boni sunt ad seminandum per pniam,& ad fructum æternæ gloriæ promerendum: qa humilem spũ suspiciet gloria. Prou.29.Nam qñ plura grana .i.plures plonæ in aqua.i. in mundana ꝓsperitate ponunt, illi ꝓ certo q supernatant per superbiã & vanitatẽ, q.s.volunt prœesse,& superius in dignitatib.enatare,tales nihil valent ad fructificandum ꝓ bona opa,& ad fructũ æternæ gloriæ accipiendum. Illi aũt q inferius descendunt ꝓ humilitatẽ, sunt alijs meliores.iõ Eccl.3. Quãto maior es,humiliate
2 in oĩbus.¶Semẽ ẽm terræ qualitatem dẽt variari.s.vel dẽsius vel rarius,vel citius,vel tardius seminari.In terra.n.humida est tardius seminandũ,ne semen imbribus corrumpat̃,si aũt fuerit terra sicca,tunc est citius seminandum, vt ſp imbrib. superuenientib.irrigẽt.Sic istis q sunt humidi per deuotionem & gratiam,non est tantum prædicendum nec totiens, nec semen doctrina in eis ita abundanter iaciendum sicut illis qui sunt ficci per indeuotionem & incõpassionẽ: quia.s.
3 magis indigent pctõres quàm iusti:quia nõ est opus valentibus medicus sed malè habentibus,sicut dĩ Mat.9.¶Rarius est seminandum in terra pingui quàm in macra. pinguius.n.semen iacto multiplicat, & non macra & iõ si multum sit semen, tunc ꝑ nimia multitudine se cõfundet. Sic in illis qui sunt macri ꝓ indeuotionem,s. in nouis & imperfectis plus est seminandum de semine verbi.Dei,quã in illis q sunt humidi & pingues per gſam & deuotionem,s. in viris ꝓfectis. Nã qa illi multum pullulant per bonã operationẽ,iõ pauca doctrina & ꝑdicatio sufficit talibus. Tradidit illis bona sua, vnicuiq; ſm propriam virtutẽ.Matt.25. Vel dic sicut §. ꝓcedenti:ꝙ illis qui sunt pingues,s.mundi diuitibus, parum est dãdum de semine verbi Dei:qa.s.de eo nõ curãt.Nolite sanctum dare canibus,ne ipsi dirumpant vos.Mat.7.Terræ aũt macræ.i.pauperib. satis dẽt de eo dari: qa tales plus & diutius volunt ꝑdicationẽ audire.Esuriẽtes implenit bonis &c. Lu.1.Vel ꝓ semẽ intelligo gratiam & charitatẽ, quam Deus vt cõiter magis dat pauperib.q̃ diuitibus.Vel ꝓ semen intelligo bona tpalia & ecclesiastica,q̃ pauperib.non diuitib.de-
4 bent dari.¶Agricola semen spargit æqualius quam põt sup terram,& iõ manum cum gressu concordat & cõpensat,vt possit æqualius seminare.Sic ꝑlatus q hẽt semen bonorum temporalium in agro ecclesiæ dispensare & seminare, dẽt hoc facere æqualiter,vt.s.per personarum acceptionẽ non det aliis plus aliis minus,& ideo gressus suos.i.affectiones, manus.i.operationes dẽt limitare,concordare & cõpẽsare per iustitiæ æquitatẽ, & sic semen æqualiter dispensabit.Pos fidebitis eam singuli æque vt frater suus.Eze.47.& Leu.6.Cũctis filijs Aaró æqualiter per singulos diuidetur.Ad ꝙ Deut. 18.Eandem partẽ ciborum &c.Ae qua erit distributio &c.1. Paral.24.Quod est contra multos,q̃ tantum dant vni, ꝙ alij parum habent, iuxta illud Amos 4.Super vnam ciuitatem
5 pluit,& super aliam non pluit.¶Semẽ quod in terra macra seritur,parum facit de fructu,& spicam minutã,& stipulam generat inanẽ in terra aũt pingui fertiliter crescit seges. Sic semen doctrinæ ꝙ in terra macra.i.in peccatorib.indenotis seminatur (q pinguedine gſæ & charitatis carẽt) parum fructificat seu nihil,in pinguib.autem.i.in bonis fructũ bonorum operum multum profert.Semẽ cecidit in terram bonam,& attulit fructum centuplum.Matt.13.& Luc.8.Vel
6 semen est inspiratio boni propositi,& gſa Dei.¶In æquinoctio autumnali & ẽt hyemali est tps rectum & aptum seminationi.In pruina aũt serendum non est:qđ patet ẽm.Plin.qa semina ante pruinam sata infra septem dies erumpũt, post pruinam verò vix infra 40.nascunt.Semen est verbũ Dei,qđ omni tpe & oĩb.personis est ꝑdicandum,ꝓterquam in pruina.i.hæreticis vel obstinatis,qui illud malitiosè repellunt & inficiunt & eorum punt per detractiones.Hier.2. Secuta es me per terram q̃ non seminat̃.Talibus.n. obstinatis non est
7 ꝑdicandum, quia fructum nõ faciunt.¶Semen ergo licet sit modicum quanticate,est tñ maximum virtute: quia in vnoquoq; est vis multiplicatiua,in immensum.n.crescit & multiplicat̃,& ex semine in terra iacto & ibi multiplicato & humectato procedit spica,flos fructus & folium. Sic est bona cogitatio:qui est quasi semen & principium omnium bonorum. Nã qñ in terra cordis iactat fuerit ꝓ bonam inspirationem,humectata ꝑ gſam & deuotionem,tũc turgescit & crescit per bonam affectionem,& sic inde exit tota plãta,i. cõgeries morum,i.stipes boni ꝓpositi,foliũ bonæ locutionis,flos honestæ cõuersationis, fructus virtuosæ operationis.Quæ.n.seminauerit hõ,hæc & metet.2.Cor.9.¶Semen à
8 malis putatur perdi qñ seminat & in terra spargit, sed nullo meliori modo q̃ ꝑ seminationẽ custodit. In terra.n.seruesur & custodit̃ & multiplicat̃, & licet minimum,qđ spargatur,ea tñ multum & maximum qđ à semine gñatur.Sic verè sunt multi pctores fatur: qui putant esse perditum quod seminat in terra.i. quod depressis pauperib. ꝑ eleemosynas erogat̃,sed hi decipiunt̃,quia verè semina.i.mundi bona nõ pũt melius custodiri q̃ si ꝑ eleemosynas in terra.i. in pauperib.dispergant̃,ibi.n.seruant̃:quia qđ pauperib.datur tutum est & ibi multiplicatur:quia verè licet sit modicum,qđ dat̃ pauperi in hoc mundo, tñ immensum est qđ accipitur à Chro in futuro.vñ Gen.26.Seminauit Isaac in terra illa,& inuenit in anno illo cẽtuplum. Vel per semen intelligo gratiam & meritum;q̃ sui sunt multiplicatiua, quia nõ pũt esse ita modica,quin fructum immensum æternæ gloriæ mereãtur,si in eis finaliter perseueretur.Vñ1.ad Corin.15.Gſa Dei in me vacua non fuit.¶Semen ad hoc,ꝙ fructificet, in terra
9 ꝓicitur, vento æstu & pluuiæ exponitur,tandem virtute calloris in germen ꝓducitur,ex quo fructus,flos,folium gñat. Sic verè ad hoc,ꝙ hõ fructificet per bona opera,necesse est, ꝙ in terra.i.in depressum statum proiiciat̃,& ꝙ ab aliis cõtemnatur:quia homo ad nihil valet nisi vt conculcetur ab hominibus.Matt.5.Et ꝙ æstui pluuiæ,pœnitentiæ & tribulationi exponatur, & sic tandem germinabit germen bonæ voluntatis & propositi, ex quo sequetur fructus bonorum operum in ꝑsenti, & fructus gloriæ in futuro,insipiẽs tu qđ seminas &c.1.ad Cor.15.& ibidem. Quod seminat̃ in corruptione,surget in gloria.Vel dic ꝙ semen est hõ, qui in terrã per mortem proiicitur,vbi putrescit & corrumpitur,sed tãdem in die iudicii renouabitur & resurget,Quæ seminauerit homo hæc & metet.2.Corint.9.

De Spica. Cap. 154.

SPica est illud in quo reponitur & perficit̃ semen seu gra
1 num,diuersis spiculis circunmunitum,ne granum suum ab auib.deuoret̃,quarum sunt plures ſpecies,quia aliæ altæ, latæ,alia rotundæ,& quadrangulæ,aliæ triãgulæ. Est autem verum in oĩ spica ꝙ quanto est à granis magis uacua,tanto magis superius versus cælum est erecta, & quanto plus hẽt de granis,magis inferius inclinatur. Tales sunt viri iusticiæ semen.i.virtutes gſæ & merita & scientiæ in eis hãt locum, possident̃,& in spiculis exteriorib.i.in duris & acutis puniẽs operib.sunt muniti,ne fructus eorum ab auib.i.dæmonib.p tentationes & p uitia subtrahant̃.Et istorum plures sunt speies:qa qdã sunt lati per charitatẽ, quidam rotũdi per obedientiæ velocitatẽ,alii quadrati per cõstantię firmitatẽ,alii trianguli per votorum religionis trinitatẽ.Stella.n.differt à stella in claritate.1.Cor.15.Istud est tñ uerum ꝙ ẽto plus hãt de granis.i.de virtutib.& ſcientiis, tãto debẽt esse inferius inclinati per humilitatẽ & timorẽ, quia quãto maiores,humiliate in omnibus.Eccl.3.Illi aũt q parum aut nihil hãt de istis granis,superius eriguntur per superbiam,ꝑsumptionẽ, & uanitatẽ.Cucurrit cõtra Deum erecto collo.&c. Iob 15. Figurati in illo Adonia qui eleuabatur,dicẽs,ego regnabo. 3.Reg.1.Vel dic ꝙ spicæ.i.hoies qui nõ hãt grana.i.mundi diuitias, sunt erecti per iustitiam, & æquitatẽ superius versus cælum,& ad cælestia eleuati per cõtẽplationẽ & æternorum affectionẽ.Illi autem q ista grana hãt,inferius inclinant̃.Sed terrena per auaritiã & ambitionẽ. ¶Spica aliqñ corrumpit
2 qñ est,tenera & in flore,ex corrupto,s.aere,vel corrupto rore,qñ aũt rore et aere cõgruo circunfouet̃,tunc perficitur et cõplet̃,vt dicit Pli.Sic verè hõ qñ est in flore.i.in iuuentute,faciliter corrumpit̃ per malas cõsuetudines et peccata, & ad hoc maximè facit aer circũstãs.i.societas in qua versatur & ros.i.doctrina & informatio qua irrigat̃,qa verè stilla

corrupta fuerint, tũc necesse est ꝙ hic similiter corrumpat̃. Simul pater de iuuenculis q̃ frequentãt societatẽ vetularum nacquerellarum,quæ rore suorum verborũ & exemplorũ corrumpunt̃ pluxuriã,& sic de alijs, qa Corrumpũt bonos mores colloquia parua.1.ad Cor.15.Si aũt ſpica.i.iuuenis habet bonum aerem.i.bonam societatem,bonũ rorem.i. bonam informationem,tũc perfectè poterit per mores & gratiam perfici & cõpleri, quia cum sancto sanctus eris &c.

De Stipula. Cap. 155.

STipula est illud quod in agris remanet ſpicarum multitudine recollecta:quod multi ad ignẽ & ad stramentum & ad alia plura colligunt concaua est, vento peruia &c. Vide supra de frumento & calamo vsuali.

De Simila. Cap. 156.

SImila est farina tritici purgatissima & delicata,mollis, & alba,tenuis & munda,diuersis cibis & medicinis apta,& ẽt ex ea panis nobilium. Vide supra de farina. Talis est diuinascriptura &c.vide supra de farina. Vel dic, ꝙ hæc est aia purgata ꝑ pniam, mollis ꝑ clementiã, alba ꝑ castitatẽ, munda pinnocentiæ puritatem, tenuis ꝑ humilitatem &c. Idem dicẽde scriptura,q̃ est medicinalis pctõri,& cibus ẽt animarum deuotarum. Nã panis, & pultes doctrinæ inde componuntur,de quo nobiles,idest viri perfecti,puri,i. viri imperfectis ꝑdicatorib.nutriũtur. Perfectorum solidus est cibus. ad Heb.5.& Leu.6.Simila erit eius oblatio.

De Scopa. Cap. 157.

SCopa quæ gallicè dr̃ balay, à quibusdam dr̃ brith, arbor est multas habens virgulas duras & nodosas,quib. pueri domos denudatis sæpius verberantur,exinde ẽt domus à puluere & sordib.vacuantur. Talis est pnia vel correctio vel disciplina,q̃ ex plurib.virgulis & partibus constat.i.ex plurib. punctionibus & tormentis,q̃ dura sunt & grauia sustinenti. Ratuergo pueri.i. hoies imperfecti vel peccatores,ab istis virgulis.i.a correctione Dei vel ꝑlati debent sæpius verberari,& domus cõscientiæ ex tali scopa dẽt mundari & purgari à sordibus oĩm vitiorum,& à puluere.i.ab affectu diuitiarum temporalium deliciarum & honorum. Inuenit domum
1 suam scopis mundatam. Matt.12. ¶Scopa more tremuli folia habet tenuia & leuia,quæ ad modicum flatum venti mouent̃,& tremunt,& in iuuentute hẽt corticem album & delicatum,sed quanto magis antiquat̃,tanto cortex rudior & nigrior efficit̃,fructus autem habet inutiles & inanes. Tales sunt multi:qa verè folia eorum.i. verba plurimum sunt tenuia & leuia per multiloquium:quia ad modicum ventũ vanitatis & inanis gloriæ mouent̃ per iactantiam, vel ad flatũ modicæ iniuriæ mouentur per iracundiam & furorẽ. Isti ẽt qñq; in iuuentute hãt corticẽ.i.exteriorem apparentiam & conuersationem albam.i.bonam,mundam & castam,sed vetẽin senectute habent eam nigram & rugosam.i. turpem & infamem:qa multi sunt q̃ benè incipiunt, q tñ male finiũt. Ille hõ cœpit ædificare,& non potuit consummare.Luc. 14.
2 ¶Scopa fructum hẽt insipidum & inanem,q̃ tñ ẽm Pli. siluanis hoĩb.ꝑbet panem, succum autem hẽt acidũ, q eis ꝑbet potum.Nam cortice inciso,succum eius recipiunt in ẽstate, & eo vtuntur.Succus ẽt iste calore solis corruptus conuerti tur in vnguentum horribile & nigrum,quo vtunt̃ loco olei vel oliuę,& sic ꝓter scopã nihil aliud q̃runt,ex semine habẽ es panem,ex succo vinũ,ex liquore, & vnguento annonã, vt dicit Pli.lib.15.vbi agit de arborum succis.Scopa est mũdus, fructus eius sunt diuitiæ temporales, vnguentum sunt eius deliciæ corporales,succus eius sunt scientiæ seculares. Sed verè licet ista sint inania & inutilia,siluani tñ hoĩes.i.seculares istis contenti sunt pro omni nutrimẽto.Nam ꝑ om ni cibo victualium non requirunt nisi semen diuitiarum,& vnguentum deliciarum,pro potu aũt doctrinæ nõ q̃rũt nisi succum sciarum secularium. & sic annonã aliam,s.cęli gloriam non quærunt, sed istis pro omnibus sunt contenti.

De Stupa. Cap. 158.

STupa dr̃ ẽm Isid.à stipando:quia inde rimæ stipent̃. Et est
1 ꝑgamentum canabis vel lini,quod difficiliter ab eo separat̃,& est grossior,nodosior,hispidior,et ad nendum ineptior inuenit,tñ fiunt inde fila grossa,rudia & nodosa, q̃ de facili rumpuntur & inflammant̃, & iõ exinde fiunt ellychnia candelarũ.Tales sunt pctores:qa rectè nõ sunt nisi purgamenta & fæces lini & canabis.i.bonorũ,q tñ hoĩe in ecclesia inuicẽ sunt permixti,idcirco alter ab altero difficillimè segregant̃ & boni à talib.diuidunt̃. Isti ergo sunt breues ꝑ imperseuerantiã: qa nõ durat lõgè per longanimitatem, pleni sunt nodis.i.uitijs & peccatis, grossi sunt ꝑ superbiã, & iõ de facili nõ filant̃ nec ꝑparant̃ per correctionem, ꝙ si fiat.i.si aliqualiter corrigant̃,& connectant̃ & emendent̃,ſp tñ sunt debiles ad resistẽdũ, & faciliter rumpunt̃ per pctm. & qa ficci sunt per incõpassionem & indeuotionẽ,iõ faciliter inflãmant̃ per malã affectionem, per luxuriã, auaritiã & iracundiã &c.& idcirco tales deputabunt̃ ad ignẽ cãdelarum infernalium nutriẽdum.Eccl.21.Stupa collecta synagoga pctñ,& cõsummatio illorũ flamma ignis. ¶Stupa est fex
2 lini,& est multum ficca,et iõ inflammat̃ et dissipat̃ et incinerat̃.Talis est mundi ꝑsperitas,q̃ nõ est aliud q̃ fex respectu lini.i.respectu æternæ felicitatis,nã ista facillimè perditur et dissipat̃,et igne et flãma tribulationis,mortis vel infirmitatis penitus adnullatur,et iõ in die creationis Papæ stupa cora eo cõburitur, et ejdr̃.Sic transit gloria mundi. Vel dic,ꝙ stupa est vita humana.Iud.16.Quomodo si rumpat aliquis filum de stupa tortum sputamine,cum ardorem ignis acceperit,et Esa.1.Erit fortitudo vestra vt fauilla stupæ.

De Taxo arbore. Cap. 159.

TAxus est arbor venenata,ex cuius fructu eliquatur venenũ,nimis.n.laxat caro seu lignum eius, ignẽ græcũ seruat inextinguibilem,vmbra eius nociua est et mortifera dormiẽtib.sub eadẽ,vt dicit Dioſco. Arbor est magna et ꝓcera,ramos habẽs grossos,et flexibiles,et longos,ex q̃bus Parthi faciũt arcus suos,vt dicit Isid.lib.17.et poeta dicit;Taxi torquentur in arcus.Pli.aũt lib.16.c.11.dicit,ꝙ taxus est arbor minimè virẽs,tristis aspectu,cuius macula sola interarbores baccas portat, ex q̃b.potissimè in Hispania ęstate eliquat venenum.Vasa ẽt vinaria ex ipso in Gallia facta fuisse mortifera cõpertũ est.Hãc Græci similacẽ vocãt,et est in Arcadia tã ꝑsentis veneni,vt si q sub ea dormiũt, cibumve capiãt,morianꝫ.Ista ergo taxus seu taxica dr̃, ex qua toxicum noĩat̃.Taxus est mundus,lignũ vel caro eius signãt diuitias tpales,fructus eius signãt delicias corporales, succus eius signãt sciẽtias seculares,vmbra eius signãt eminẽtias populares,rami aũt eius sunt mũdi filij.s.diuites mundiales,nã ex istis oĩb.cõstat mũdus,s.ex diuitijs,delicijs,sciẽtijs,honorib. et ꝑsonis,sed verè oĩa ista sũt venenosa aïæ Chrianæ,ipsã.n. intoxicãt ꝑ vitia et pctã,fructus.n.eius.i.deliciæ,succus eius .i.sciæ sunt mortiferæ,qa verè hoĩem intrinsecùs laxãt et resoluũt ꝑmala desideria et affectiones,ꝙ mortẽ diuersorũ pctõrum inducũt,nã deliciæ faciũt hoĩem pigrũ et luxuriosum, sciæ aũt faciunt eũ inflatũ et ambitiosum.Iõ dr̃ ad Ro.8.Prudentia carnis mors est.Nota de potu Sedechiæ laxatiuo.Itẽ caro eius et substãtia.i.mũdi diuitiæ sunt nociuæ:qa verè ignẽ græcũ.i.ardorẽ auaritiæ nutriunt inextinctum.Vñ nota qũo nõ minuunt,sed augẽt auaritiã.Vermis eorũ nõ morietur, et ignis eorũ nõ extinguet̃.Esa.66.et Mar.6.Item umbra eius.i. mũdanæ eminẽtiæ et honores sunt nociuæ,qa verè illos,qui dormiũt de subtos.i.illos q̃ in honores se delectãt,interficit et occidit,s.ꝑ pctm superbiæ et ꝑsumptionis,et crudelitatis et elationis.Iõ Esa.30.Habẽtes fiduciã in umbra Aegypti etc. Et sic patet mũdũ esse nociũ:qa q.q.d est in mundo, aut est cõcupiscentia oculorum, aut concupiscentia carnis, aut superbia vitæ.1.Io.2.Et iõ dr̃ ibid.Nolite diligere mundum,neque ea q̃ in mundo sunt.Rami etiã istius.i.mundani pctõres, sunt nociui:quia verè flexibiles sunt per falsitatẽ et varietatẽ,et iõ Parthi.i.dæmones de istis faciũt arcus suos.i. sua instrumenta ad occidendum alios per pctm,s.per eorũ malas doctrinas et exẽpla,et ad alios uulnerãdum,s.ꝑ rapinas etc.Mundi.n.pctõres, qui tot et tanta mala faciunt alijs et tẽporaliter et spũaliter,nõ rectè nisi dæmonũ arcus et instrumenta,mediantib.quib.ipsi aliis officiunt atq; nocent.Exemplifica de raptorib. et vsurarijs etc.Ideo de diabolo dr̃ Esa. 5.Omnes arcus eius extenti, sagittæ eius acutæ etc.uide ibi.Vel dic,quòd taxus est peccator, corruptus et venenosus,et maximè hæreticus,cuius fructus et succus et vmbra.i.

cuius vita, doctrina & fama circunſtantibus ſunt venena. vn de etiam vinum. i. doctrina & verba quæ de talib. extrahuntur, mortifera bibentibus & audientibus inueniũtur, inquã tum malè credendo per vitia corrumpuntur. Si quis ẽt ſub ipſis dormierit vel comederit, hoc eſt dictu, ſi quis ſocietatẽ eorũ frequentauerit, mortis culpæ periculũ reportabit. Vel ſi vis dic omnia de mala muliere, quæ introxicat q̃cqd tangit. Eccl. 13. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea.

De Tabula. Cap. 160.

1 TAbula dr̃ aliquando menſa diuitum, in qua ſunt diuerſa fercula, diuerſa vaſa, diuerſi ſeruitores, quæ ẽt quodam limbo exterius circunducitur & ambitur. Sic ſacra ſcriptura eſt menſa Dei, vbi ſunt fercula diuerſarum auctoritatum, vaſa ſunt libri noui & veteris teſtamenti, ſeruitores ſunt ſtudentes, diſcumbentes ſunt doctores, & prædicatores. In iſta menſa debent refici amici dñi, ſ. pauperes & tribulati, vbi vinum ſpiritualis conſolationis bibant. Pſ. Paraſti in conſpectu meo menſam &c. Prou. 9. Sapientia ædificauit ſibi domum, miſcuit vinum, & poſuit menſam. ¶Tabula aliquando dr̃ aleatoria in qua luditur &c. Expone ſi vis de ludo & tabulis hincinde pictis. ¶Tabulæ dr̃ parui aſſeruli ad
2 ſcribendum, qui primò cauantur, & alter alteri in vna par-
3 te connectunt, deinde cera replentur, & ſic ibi ſcribitur, & quanto ex ſolidiori planiori & leuiori ſiunt ligno, tãto ſunt meliores ad ſcribendum. Tales debent eſſe clerici & litterati: q̃a cauati per humilitatem, inuicem iuncti per charitatẽ, cera. i. mollitie pietatis repleti per benignitatem, plani per veritatem, leues per ſpiritualem paupertatẽ, ſolidi per conſtantiæ firmitatẽ, & ſic erunt apti ad hoc vt ſcribant, & exarent cum ſtillo. i. cum lingua doctoris p doctrinæ ſuſceptionem. Prou. 7. Scribe illam in tabulis cordis tui. Quis mihi det vt exarentur in libro ſtillo ferreo? &c. Iob. ¶Tabulæ dr̃ aſſeres ſerris diuiſi & ſecti, cum ſecurib. dolati. hæ. n. dolantur
4 & ſculpunt, & poſt multiplicem ſuperfluorum reſecationẽ ad vſum ædificij diſponuntur, & valent ad naues fabricandũ, ſolaria conſtruendum, & arcas, & multa alia componẽdum, cum clauis inuicem compaginant, ad tabulas ẽt cõfugiunt nautæ, poſt maris naufragium, & ſic ſæpe mortẽ euadunt. Tabulæ ſunt ſancti, qui pro certo fuerunt in mũdo iſto ſecti multis pœnis, tormentis & tribulationibus, & maximè martyres, & hoc cum ſerris & ſecuribus. i. per manus mũdi principum, & tyrannorum, & ſic per multas dolaturas tribulationum purgati fuerunt ab omnib. ſuperfluis. i. à vitijs & peccatis, diuitijſq; terrenis, & ſic ad ædificium ordinant Paradiſi, & ibi in ſolario æternæ beatitudinis, & dignitatis eleuantur, & clauis amoris inuicem colligantur, & nautæ. i. mundi peccatores poſt naufragium vitiorum, & poſtquam nauis aĩæ ſuæ per vitia eſt deſtructa, aliqñ mortẽ æternã euadunt q̃n ad vnã tabulam. i. aliquem ſanctorum per deuotionem conuertunt, & eorũ orationib. liberant, ſicut patet de multis. Iõ Iob 5. dr̃ de talibus, Clama ergo, ſi forte ſit q̃ exaudiat, & ad aliquẽ ſanctorum conuertere. Expone ſi vis de fidelibus p̃ſentibus, q̃ debent tribulari p̃ pn̄iam, & compaginari p charitatem, &c. ¶Tabulatum ſeu ſolarium ex coniunctis aſſeribus tabulis componitur, & ne propter onus ſuperpoſitum deficiat, trabes tabulis ſupponuntur, ſup quos ſitæ ne decidant ſuſtentantur, & licet ſolarium cunctis in eo exiſtentibus p̃ficiat, eoſq; ſuſtineat, ab illis tñ omnibus concultatur, vna cum tabulis & trabibus quæ tabulis ſupponũtur. Solarium eſt eccleſia, quæ ex plurib. tabulis, ideſt, ex pluribus perſonis fidelibus conſtit, q̃ inuicem debent eſſe iunctæ per charitatem, & ne p̃ pondus ſuperpoſitum. i. p̃pter mundi tribulationes deficiant, neceſſe eſt q̃ trabibus. i. diuinis promiſſionib. ſuiſque mandatis & comminationib. pro prijſq; meritis & virtutib. innitantur, & ſic contra aduerſa omnia tueantur. Binæ baſes ſingulis tabulis ſupponentur. Eccl. 26. Et licet iſtæ tabulæ. i. boni & ſancti in eccleſia p̃ficiant oĩbus quantum ad verba, opera & exempla, tñ (quod dolendum eſt) hodie ab omnibus conculcantur & vilipenduntur, & idiotæ ab aliis reputantur. Pone figuram hic vel ſupra §. alio, de tabernaculo fœderis, quod conſtabat ex pluribus tabulis ex oĩ parte auratis, cœlatis, & à latere iunctis & incaſtratis, et hæ ſuperius in altum erigebantur, vectibus ne caderent connectebantur, & binis baſibus ſingulę ſuſtentabantur. Sic verè in taberna culo eccleſiæ debẽt eſſe multę tabulæ. i. multi boni viri ſancti & perfecti, qui debẽt eſſe aurati per ſanctitatem in omni parte, ſ. & corde & corpore, in uicem debent eſſe iuncti per concordiæ vnitatem, vectibus
1 .i. diuinis p̃ceptis & conſiderationib. debẽt eſſe muniti & per ſpem & contemplationem & affectionem ſuperius ad cœleſtia erecti, & duab. baſibus. i duobus p̃ceptis charitatis debẽt eſſe fulciri. Expone totũ ſi vis de religioſis. Exo. 36. Fecit & duas tabulas tabernaculi de lignis ſethim.

De Trabe. Cap. 161.

TRabs eſt lignum tranſuerſum in ędificio à pariete in pa
rietem, tectum ſuperpoſitum ſuſtinens, & parietes, ne cadant iungens et ligans. Debet autem trabs eſſe fortior aliis lignis, & maximè in medio, ne pp onus curueẽ, & ideo q̃q; ſolet in medio ſtipite ſuſtentari. Et dr̃ à traho trahis q̃a à pariete in parietem trahit in tranſuerſum, ſm Iſido. Talis eſt rectè bonus platus: q̃a totum ędificium eccleſiæ hẽt ſuſtinere ſuis doctrinis, operib. & exemplis, & duos parietes. i. duplicẽ virũ, ſ. actiuã & contemplatiuam tangit, nũc p actiuã tẽporalia miniſtrando, nunc p contemplatiuam de cœleſtib. meditando. Sap. 8. Attingit à fine vſq; ad finẽ fortiter & diſponit omnia ſuauiter. Et hic dẽt eſſe fortis per cõſtantiæ firmitatẽ, & maximè in medio. i. in corde, ne incurueẽ, et ne deficiat ſub onere, q̃d̃ ſupportat, et iõ quadã columna. i. cruce Chri et eius memoria dẽt in corde ſuſtẽtari p deuotionẽ. Fulcite me florib. ſtipate me malis. Can. 2. Vel per columnã intelligo bonos platos, adiutores. ſ. priores et officiales etc. Vel dic, q̃ trabs eſt vir pfectus, q̃ pondus tribulationũ ſuſtinet, et iõ ne deficiat, dẽt hr̃e in medio. i. in corde cõſtãnã vel ſtipitẽ. i. virtutẽ ſpei, q̃ eũ ſubleuet et ſupportet. Vel ẽt colũnam crucis etc. Vel virtutẽ conſtantiæ et fortitudinis.

De Terebintho. Cap. 162.

TErebinthus, eſt (vt dicit Iſid. lib. 17.) arbor reſinã ſudãs, 1
oĩbus aliis pſtãtior, eſt. n. arbor medicinalis, quo ad folia, fructus, et cortices, et ſemina, et quo ad gummi, materia eius lenta eſt et multum durabilis, uetuſtate. n. nigreſcit et ſplẽdeſcit, fructus eius parui ſunt ſicut faba, odore iocũdi, et tactu pingues et reſinoſi, vt dicit Plin. lib. 23. c. 6. Taliseſt vir pfectus: quia verè reſinam. i. dulcorem pietatis et miſeri cordiæ dẽt emittere et ſtillare, et medicinalis dẽt eſſe. i. virtuoſus & bonus quo ad ſingulas ſui partes, & quo ad corticem ſuæ conuerſationis, et quo ad folia locutionis, quo ad fructum operationis, quo ad ſemen doctrinæ, & eruditionis & quo ad gummi eleemoſynæ vel compaſſionis. Iſte dẽt eſſe lentus per prudentiæ maturitatẽ, durabilis per conſtantiæ & perſeuerantiæ firmitatẽ, q̃a nu nquã debet deſiceré p pctũ. Et non defeciſti, &c. Apoc. 2. Pſ. Anni eius nõ deficiẽt. Et iſte in antiquitate & ſenectute debet ſplendeſcere per vitæ et conuerſationis lucidã honeſtatem. Deus q̃ facit de tenebris lumen ſplendeſcere. 2. ad Corint. 4. Fructus aũt. i. opera iſtius debet eſſe odorifera p famoſitatem, pinguia & reſinoſa p mellifluã pietatẽ, et dicaẽ à pauperibus Cant. 1. Fructus eius dulcis gutturi meo. Vel pes terrebinthum intelligit beata Virgo quo ad oĩa, & per fructum eius intellige Chriz q̃ fuit paruus per humilitatẽ, odoriferus per famoſitatem, pinguis per charitatẽ, reſinoſus per pietatẽ, q̃a reſinã gizmæ, et ẽt liquorẽ ſui ſanguinis nobis fudit, qua ſanant vulnera pctõrũ. Tollite reſinã ad dolorẽ eius, ſi forte ſanetur. Eſ. 51. Iõ ipſa poteſt dicere illud Eccl. 24. Ego quaſi terebinthus extẽdi ramos meos. Vel terebinthus eſt crux medicinalis, et virtuoſa contra vulnera peccatorum, q̃ fructũ Chriz portauit etc. ſicut ſupra de virgine. ¶Terebinthus eſt arbor 2
à qua emittit q̃dam reſina q̃ dr̃ terebinthina, medicinalis et uirtuoſa, et eſt arbor habens multa folia, ſed inter ea ſunt q̃dam folliculi in q̃b. q̃dam animalia ſicut culices generantur, q̃ tandem corticem arboris terrebrant et perforant, et ſic reſina diſtillat in æſtate, et colligitur, et ſeruaẽ vſui medicinæ. eſt. n. odorifera, et vulnera ſanat et purgat, et duritiã laxat, diſſoluit, et remollit, vt dicit Pli. ibidem. Talis eſt Chriſtus, folia quæ ab eo dependunt, ſignificãt terras, regiones, ſectas et ſtatus populorũ, q̃ omnia à Deo procedunt et gubernantur, cortex eius eſt caro humana, gummi eius eſt ſanguis precioſus. Habet ergo terebinthus Chriſtus multa fo-

lia, quia verè multę nationes ſunt ei ſubiectæ, quia populi, tribus, & linguæ ſeruiẽt ei in æternũ. Dan. 7. Sed verè inter alios habuit quoſdã folliculos ſpirituales, ſ. ſtatum, & ſe
1 dã Iudæorum, quos à principio dilexit, & in fide ſua ſtabili uit, & eis ſcripturam ſacram cõmiſit. Sed pro certo in iſtis folliculis. i. in ſtatibus & ſectis Iudæorum generati ſunt culi ceſi, iniqui particeps ſacerdotum, Phariſæi, & alij iniqui Iudæi, q̃ pro certo in paſſione vulnerauerunt, terebrauerũt, & perforauerunt lancea, ſpinis & clauis corticem arboris, ſ. eos porcauerat, & generauerat. i. humanitatẽ Chriſi, patris & Dei ſui. Filios enutriui, & exaltaui, ipſi autem ſpreuerunt me &c. Eſa. 1. Et ſic inde manauit reſina. i. ſanguis Chriſi, q̃ eſt preciosus, et medicinalis pio cordi, quia ſoluit, & laxat per cõpaſſionem, purgat & ſanat vulnera pctõrum, & oẽm duritiã obſtinationis deſtruit et remollit, & per odorẽ ſuę famę & ſanctitatis olfactũ deuotionis recreat, & cõfortat. In odorem vng. t. cur. &c. Cant. 1. Vel ſi vis dimitte totũ de ſolijs, & dic ſimpliciter terebinthus generat aliqua animalia &c.

De Lignis thijnio. Cap. 163.

THijna ligna ſunt quædam ſpinoſa ſicut alba ſpina, quę nec in aliqua putreſcunt, nec in igne cremantur, rotũda, candida, valde fulgentia, & polita inſtar ſpeculi ſeu vnguis, & in eis imagines reſultant, ſicut in vngue, & multi crediunt q̃ ſint ligna ſethim, vt dicit gl. ſuper 3. Re. 10. Tales debent eſſe viri iuſti, & perfecti, ſ. candidi per caſtitatem, & cõ ſcientiæ puritatem, politi, & lucentes per apparentiæ venuſtatem, quia imagines. i. exempla ſanctorum, & eorum virtutes debent in eis relucere, & ipſi debent eſſe ſpeculum alio rum, ſicut fuit Chriſtus, & alij ſancti. Vnde Sap. 7. Candor eſt lucis æternæ, & ſpeculũ ſine macula, & imago bonitatis Dei. Illi debent eſſe rotundi per obedientiæ velocitatem, imputibiles, & incremabiles per perſeuerantię longanimitatẽ. Nam ita debent eſſe fortes, & ſolidi, cõſtantes, et firmi, q̃ in igne aduerſitatis nunquam debẽt cremari per impatientiã, & deſperationem &c. Odor ignis non nocebit te. Eſa. 44. Et ita debent eſſe modeſti, abſtinentes, & tẽperati, q̃ in aqua mundanæ proſperitatis nunquam debẽt putrefieri per luxuriam, ſuperbiam, auaritiã &c. Et ideò ſicut Salomon fecit in templo plura vtẽſilia de talibus lignis, ſ. fulcra et gradus, ſic verè in tẽplo eccleſiæ vel religionis dẽt fieri vtenſibilia. i. prelati (qui ad vſum ſunt aliorum deputati) de talibus lignis & perſonis. Effulſit ſicut ſol in templo. Eccl. 50.

De Thyrſo. Cap. 164.

THyrſus eſt frontex medius in olere, arbore ſeu herba, ſm Pap. gallicæ trons vel troys, & eſt pars cœlo vicinior, rore pluſior, à terra remotior, in ſe tenerior, in medicina vilior. Expone ſi vis de religioſis, & bonis qui ſunt in arbore eccleſiæ cœlo viciniores per ſpem, et contemplationem, à terra & terrenis plus remoti per eorum contemptũ, & abdicationem, rore gratiæ vel doctrinæ plus perfuſi, & plus medicinales per ſanctitatem &c.

De Tignis. Cap. 165.

TIgna gallicè cheurõs, ſunt quædam ligna, quæ in domorum tectis ponuntur, quæ bina inuicem coniunguntur, & uerſus cęlum eriguntur, à lateribus vſque ad parietes inclinantur, quibuſdam aſſulis, quę regulæ dicuntur contegũtur, clauis eius regulæ affliguntur, exterius vilibus latetibus vel ſtramentis cooperiuntur, interius autem pulchris laquearijs decorantur, & dicuntur laquearia aſſeres, q̃ interius ad decorem cameræ tignis infiguntur, ſ. gallicè les lambris, vt dicit Pap. Tigna ſunt viri iuſti, & perfecti, qui debent in domo eccleſię vel religionis inuicem coniungi per charitatem, ſuperius erigi per contemplationem, inferius inclinari per humilitatem, clauis diuini timoris figi, & tegu-
1 lis. i. diuinis mandatis eſſe ſupertecti, q̃a. ſ. eis debemus eſſe ſubiecti, et licet exterius in conuerſatione ſimus tecti ſtramẽtis vilibus. i. vili habitu, & humili, interius tñ in conſcia debemus hr̃e laquearia virtutũ, & gratiarum, quibus cameræ niæ conſciæ debẽt eſſe paratæ, & ornatæ. Can. 1. Tigna noſtra cedrina, laquearia cypreſſina. Laterib. ẽt. i. aſperitate pęnitentię debent operiri, et quando que lapidibus, i. memoria mortis, Poſuerunt lapidem ſuper me. Thren. 3.

De Tritico. Cap. 166.

TRiticũ dr̃ à tero teris, eo, q̃ teritur ad hoc vt edatur. & 1
eſt duplex album, ſ. & rubeum, & eſt triticũ in vna parte ſciſſum, graue & ponderoſum, vt dicit Iſid. lib. 17. Tales ſũt ſancti, quia verè in mundo iſto terruntur diuerſis tribulationibus & tormentis, & ideò duo ſunt eius genera. ſ. rubei. i. martyres ſanguine rubricati, & albi. i. confeſſores albedine caſtitatis pollentes, omnes tñ ſunt interius albis per innocẽtiæ puritatem, graues, & ponderoſi per humilitatem, & vitæ maturitatem. Ideò Lu. 3. Triticum congregabit in horreum ſuum. Quia tales recunduntur in horreo Paradiſi, in vna aũt parte. ſ. exterius in corpore ſunt ſciſſi p tribulationẽ, & pau pertatẽ &c. ¶Triticum variatur ſm qualitatem ſoli vbi ſe- 2
minatur, nã ſi terra fuerit pinguis, & humida tunc granum erit pinguius ponderoſius, & nutribilius, & ecõtrario, ſi ter ra macra fuerit, tunc erit granum imperfectum. Sic verè hõ variatur in bonitate morali, ſm terrã. i. ſm ſocietatẽ in qua moratur, & qua ſẽminatur, & quã ſectatur. Nã ſi terra. i. ſocietas ſua fuerit pinguis, & humida. i. iuſta, & bona plena pinguedine gratarum, tunc ſimiliter erit pinguis per charitatem, ponderoſus per humilitatem, & nutritiuus per pietatẽ. ſi autem econtrario terram macram habuerit. i. ſi malam, & indeuotam ſocietatem ſecutus fuerit, tunc verè imperfectus efficietur, quia qui ſtultorum ſocius fuerit, ſimilis efficietur. Prou. 13. ¶Variatur triticum ſm tempus, & ætatem, nam ni- 3
mis nouum præ viſcoſitate non bene nutrit, illud aũt quod eſt mediocre, bene nutrit, & proficit comedenti. Triticũ eſt doctor vel prædicator, qui verbis, & doctrinis nutrit alios, & confortat, ſed verè quidam ſunt nimis antiqui, qui. ſ. nimis ſunt ſicci per indeuotionem. Alij ſunt nimis noui per iuuentutem, & iſti ſimiliter non bene prædicant nec proficiũt prædicando, & hoc quia ſunt viſcoſi per carnalitatem, quia nemo iuuenes eligit ſibi duces, eo q̃ nõ cõſtat eos eſſe ſapiẽtes, teſte Ariſt. Et iõ oportet q̃ hõ ſit mediocris, nec nimis iuuenis nec nimis ſenex, ſicut Chriſtus, qui in ætate media prædicauit, ſ. 30. annorum &c. ¶Triticũ hoc habet pro- 4
prium, quia ſuper omnia grana melius nutrit hoiem, & hoc pp ſimilitudinem quam habet cum humana complexione, & habet triticum virtutem conſeruatiuam, & mundificatiuam, & valet ad multa in medicina, & de eo elicitur oleum precioſum, vt dicit Iſaac. Sic verè ſacra ſcriptura ſuper oĩa grana. i. ſuper oẽs ſcientias nutrit, & reficit cor humanum, & eſt ẽt efficax in ſpirituali medicina, quia conſciam lauat, & purificat à peccato, et exinde eliquatur oleum ſacræ doctrinæ, et prędicationis. ¶Triticum nouum viſcoſum eſt, et 5
crudos humores generat, inflat ſtomachum, rugitum commouet, et dolorem. Sic ſcientia mundi humores luxuriæ, inflaturam ſuperbiæ, vermeſque inuidiæ generat etc.

De Tiſana, nam ita apud eruditos. Cap. 167.

TIſana eſt hordeum decorticatũ, et in pila tuſum, et ſit inde cibus vtilis illis qui carent dentibus. Inde etiã fit potus vtilis febricitãtibus, qui dr̃ Tiſana. ſicim enim reprimit atq; ſedat, vt dicit glo. ſuper 2. Reg. 17. Sic verè quando hordeum. i. ſacra ſcriptura à cortice. i. à ruditate hiſtoriæ denudatur per expoſitionem, tunc ſit cibus illorum qui carent dentibus, ideſt diſcretione. ſ. ſimplicium, et potus doctrinæ febricitantium, ideſt auarorum, & luxurioſorum, qui æſtuant concupiſcentiæ feruent, quia. ſ. ſitim auaritiæ, ardoremque concupiſcentię temperat, et refrenat.

De Tribulo. Cap. 168.

TRibulus eſt frutex durus et breuis, aculeis acutiſſimis ſi 1
cũctis ſuis partibus munitus, ramos habet et virgulas à ſummo vſq; deorſum aculeis circũſeptas, et ſunt duę ſpecies, quædam magnæ, aliæ minutę. Tales ſunt mundi raptores, et principes, pungitiui, et aculeati per rapinam, et ideò virgulas, et ramos. i. filios, famulos et officiales habent multos, q̃ tñ oẽs ſunt pleni aculeis. i. punctionibus et rapinis, q̃a

ſicut

ſicut patres veſtri,ita & vos. Act.7. Vide de ramno,& expone
2 ſicut ibi.¶Tribuli alio modo dñr vẽpres, ſeu mori agreſtes,
quæ qñ naſcuntur de terra,tunc rectè tendunt ſuperius ver-
ſus cœlum, ſed quanto plus antiquantur, tanto amplius ad
terram inclinantur.Sic ſunt multi qui in principio,& iuuen
tute tendunt uerſus cœlum.ſ.affectando bona æterna,ſed ve-
rè finaliter inclinantur ad terrena per auariciam, & quanto
plus viuunt,& antiquantur,tanto inclinatio auaritiæ magis
creſcit,quia ſccũdum Sen.Auaritia in ſenectute iuueneſcit,
& ſicut vepres aculeata veſtes,& lanam lacerat contingen-
tis,ſic &c. Vide de rubo.§.rapina.

De Thymo. Cap. 169.

THymus eſt herba multum aromatica,cuius flos eſt me
dicinalis,& dr epithymum.Vide de eo ſupra.Sic vir ſan
ctus eſt aromaticus, & redolens per bonam famam , & flos
ſuæ conuerſationis,& exemplorum eſt alijs medicina.

De Thymiamate. Cap. 170.

THymiama eſt quædam compoſitio , & confectio pre-
cioſa ex onycha,thure & ſtacte , & galbano præpara-
ta,ſicut dr Exo.30. quæ ſolo Deo offerebat ſuper altare thy-
miamatis, & non licebat ſub pœna mortis eã nec ſimilẽ ad
vſus hominum cõuerti,& inde ſit hodie in eccleſia q de thu
re benedicto non adoletur niſi altare & ſacerdos , populus
aũt incenſatur appoſito thure nõ benedicto . Confectio iſta
ſignificat orationem,quæ in altari cordis ſigne dilectionis,
& thuribulo deuotionis Deo eſt offerenda,& hæc componi
tur de quatuor ſpeciebus.ſ.de myrrha ſeu ſtacte amaræ con-
tritionis,de thure &c.expone,& vide in locis ſuis.Vel dic,q
iſta confectio ſignificat ſcripturam ſacram , quę tantum in
vſus Dei eſt explicanda ad ſalutem animarum , non in vſus
hominũ.i.in ſecularibus negocijs & terrenis.Vel dic , q iſta
confectio eſt gloria Dei,quæ ſoli Deo,& nulli creaturæ de-
bet offerri.Gloriam meam alteri non dabo.Eſa.42.

De Thure. Cap. 171.

1 THus eſt arbor gummi in Arabia,ſm Iſid. arbor eſt ma-
gna,leuiſſimi corticis,ſimilis lauro in folijs, & in cor-
tice in altis,& in acceſſis rupibus ſine aliquo cultore naſci-
tur,& terram diligit argilloſam,vt dicit Plin.lib. 12.c. 14.&
Iſid. lib. 17. & in æſtate ad ortum caniculæ gummi iſtud qđ
thus dr,ex ſe emittit.Talis eſt Chriſ , quia pro certo magnus
eſt,& infinitus.Erat vir ille magnus inter oẽs oriẽtales. Iob
1.Cortex aũt eius.i.exterior poſſeſſio fuit multum leuis , &
tenuis,& pauca,q a pauperrimus fuit.Vulpes inquit foueas
hãt &c.Luc.9.Et ideò lauro fuit ſimilis,quia ſicut laurus non
amittit virorem hyeme vel æſtate , ſic nec Chriſtus ſanctita-
tem,& honeſtatem,& iſte i terra argilloſa,& alta natus fuit
.ſin beata Virgine, quæ fuit alta per contemplationem,ar-
gilloſa.i.mollis per compaſſionem,tenax & ligans per cha-
ritatem, & dilectionem, & tñ in iſta terra ſine cultore i.ſine
virili opere fuit natus. ideò Ezec.36.Illa terra inculta facta
eſt ſicut hortus voluptatis.Iſte ẽt adueniente æſtate.i.feruo-
re paſſionis,qñ.ſ.canina ſtella.i.rabies inuidiæ in Iudęorum
cordibus fuit nata,tunc emiſit,& ſtillauit nobis gũmi odori
ferũ.ſ.ſanguinẽ ſuũ precioſum,qui ſummè redolet aĩæ de-
uotæ.Ecce odor filij mei ſicut odor agri pleni.Gene. 38.Vel
dic,q hic eſt vir perfectus, magnus per virtutum ſanctita-
tẽ,corticis lenis per voluntariam paupertatem, ſimilis lau-
ro per virentem honeſtatem,gummoſus per pietatem,& in
acceſſis rupibus.i.in ſtatu contemplationis,& eminentię p-
ſeuerans.in æſtate.n.i.in feruore tribulationis,& pauperta-
tis aliorũ emitti gummi.i.eleemoſynas pias,quæ redolẽt co
2 rã Deo.Sicut thus redolens in diebus æſtatis.Eccl.40. ¶Liba-
nus ſm medicos,eſt arbor à qua thus fluit , & gummi quod
ſm medicos olibanũ appellatur , ſed arbor iſta bis in anno
facit gummi primò in principio æſtatis,q a tunc facit volun
tariè thus album,& bonum.item in autumno ſcindit cortex
eius,& ſic iterum emittit thus ruſum,qđ tñ non eſt tãtæ effi-
caciæ ſicut primum,ſicut dicit Iſid.& Pli. ibid. c.15. Libanus
eſt hõ,thus eius,& fructus ſignificat opera eiuſdẽ. Sed verè
iſte facit opera duplici modo,quia aliqñ in æſtate iuuẽtutis
emittit voluntariè thus.i.aliqđ bonum opus, & hoc p certo
eſt optimum,& Deo placentiſſimum,quia opus,qđ fit in iu-
uentute,& maximę qñ eſt ex propria volũtate, ſumme Deo
placet,& eſt odoriferum,& famoſum . Item aliqñ facit fru-
ctũ in autumno.i.in fine anni vitæ ſuę in ſenectute , quia tũc
Deus nolens eum damnari aliqñ eum incidit,& vulnerat tri
bulationib.& tormentis,& tũc emittit thus.i. bona opera.ſ.
quaſi coactè,& violẽter percuſſus à dño plaga, & licet iſtud
ſit bonum,non tñ eſt ita bonum ſicut primum,quia plus pla
cent Deo opera voluntaria quàm coacta,& plus illa q̃ ſiunt
in iuuentute q̃ in ſenectute,quia tunc nec eſt ita candidum,
nec ita purum.Seruiam ergo Deo dũ adhuc iunior ſum.Ec-
cle.51.Vel dic,q libanus iſte eſt beata Virgo , q̃ fuit magna,
ramoſa &c.Dic omnia ſicut §.1.Et iſta pro certo fine inciſu
ra,& corruptione pudicitiæ in æſtate. i. in tpe gr̃æ emiſit vo-
luntariè gummi ſuum.ſ.Dei filium ſine ferramento virilis o-
peris, & iſtud fuit aromaticum per famoſitatem , album p
innocentiæ puritatem &c.Ideò de ſeipſa dicit Eccl.24.Ego
ſicut libanus non inciſus.¶Thus illud eſt optimum,qđ maſti-
catũ non liqueſit,nec dentibus adhæret,& qđ in igne poſitũ
ſtatim ardet,& inflammatur,& fumat,& humõi ſunt duo ge
nera.ſ.album & ruſum.melius eſt aũt illud quod eſt cãdidũ,
& tranſlucidum . Sic verè illi ſunt optimi in eccleſia, qui qñ
dentibus detractorum maſticantur,eis non adhæ re nt, hoc
eſt dictu q in hoc non ponunt cor ſuum,nec de detractioni
bus eorum curant,imò tunc puluerizãtur per humilitatẽ.ſ.
conſiderando puluereitatẽ humanæ fragilitatis, & mortis.
Pſ.Conuerſus ſum in erumna mea , dũ configit mihi ſpina.
Iſti ẽt qñ in igne fortis tribulationis vel tentationis ponunt,
non liqueſiũt p mala deſideria,ſed ſtatim inflãmant̃ p chari
tatẽ,& fumũ odoriferũ deuocæ oũonis , & gr̃arum actionis
tunc emittunt,quia in tentatione,& tribulatione tps eſt ora
tionis,& gr̃arum actionis.Aſcendit fumus aromatũ in con-
ſpectu dñi de manu Angeli.Apo.8. Duo tñ ſunt iſtorũ gña. ſ.
albi.i.puri & innocentes,& ruſi.i.macri,& pœnitẽtes, licet
vtrunq; ſit bonum,illi tñ qui ſunt candidi per innocẽtiæ vel
caſtimonię puritatẽ,tranſlucidi,p ſanctimoniæ vel apparen
tiæ venuſtatẽ, odoriferi per famoſitatẽ, ſunt alijs meliores.
Oĩergo tpe ſint veſtimenta tua candida. Eccle. 9.¶Tanta eſt 4
ſimilitudo inter reſinã albã,& thus,q vix pòt vnum ab alio
diſtingui,imò ſæpe vnũ pro alio comparatur , ignis tñ pro-
bat,q a qñ in igne ponit̃,ſi ſit thus,ſtatim flagrat,fragrat,&
fumat,ſi aũt ſit reſina liqueſit ſuper ignẽ,nec tñ odorẽ emit
tit, vt dicit Iſid.Thus eſt vir iuſtus, reſina alba eſt hypocrita,
ſed verè hodie eſt tanta ſimilitudo inter iſtos quòd vnus pro
alio reputat̃,& q̃ ꝓprię neſcit̃ q̃s hypocrita ſeu iuſtus,imò
unus pro alio recipitur , & mercatũr,veruntũ ignis.i.ardor
tribulationis diuidit inter iſtos:nã ſi thus fuerit,q in igne tẽ
tationis,& tribulationis ponit̃, tunc verè ſtatim inflãmabit̃
per charitatẽ, fumabit per orationem , fragrabit per bonã
famã.Si aũt fuerit reſina.i.hypocrita,& fictus, tũc ſi adiũgat̃
ignis iſte,ſtatim liqueſiet̃ p mala deſideria,& defluet i pœnã,
& ſic ignis ꝓbat,et oñdit q̃s ſit bonus.Pſ.Probaſti,&c. igne
me examinaſti &c.& 1.ad Cor.3.Vniuſcuiuſque opus quale
fuerit,ignis probabit.¶Credit̃ ſm Pli.lib.12.c.15.q thus no 5
ebeuli orationes veſtras in conſpectu Dei.Vel dic , q fumus
eſt bona affectio & deſiderium æternorum,qđ à ſanctis in tri
bulatione emittitur,& ſuperius in cœleſtibus dilatatur . ad
Col.3.Quæ ſurſum ſunt quærite,nõ quæ ſuper terram.Et ſic
inde cor,& voluntas per ſpem cõfortatur,& fluxus lachry-
marum.i.triſtitia,& deſperatio inde fugatur,fluxus ẽt luxu-
riæ temperatur.Pone ſi vis ſupra figurã de fumo iecoris pi-
ſcis.Tho.4.qui fugauit dęmonem qui dicebatur Aſmodæus,
qui occidebat luxuriоſos, quia verè fumus deuotæ oratio-
nis quæ à iecore.i.ab affectione piſcis. i. viri deuoti emittit̃,
Aſmodæum,i.ſpiritum fornicationis ſuperat , & extinguit.

De Vimine. Cap. 172.

VImen,gallicè oſiere,talis eſt naturæ,q licet ſiccum,&
mortuũ videatur,in aqua tñ poſitum reuiuiſcit , & e-
molliturꝫ ita q ad ligandum circulos,& dolia coaptatur.Sic
verè ſi homo ſit ita ſiccus per indeuotionem , q non poſſit
plicari per obediẽtiam, & ſubiectionem,debet poni i aqua
deuotionis,gratiæ vel doctrinæ,& ſic fieri plicabilis, humi-
lis,obediens atq; ſanctus.Vide ſupra de ſalice,vbi agitur de
viminibus . Vel dic , de opere mortificato per peccatum,
quod ad aduentum gratię reuiuiſcit.

nem vt fructificet per bonã operationẽ,iſta inciſio.i.iſta cor
rectio debet fieri à religioſis.i.à viris ſanctis,& perfectis,&
diſcretis,qui ita caſti ſint,q̃ contactu mulierum nõ ſint pol-
luti p luxuriã nec fœdati, & ſic melius ꝓficiet correctio vel
inciſio ſupradicta,quia verè qñ prælatus vel p̃dicator q cor
rigit,arguit,& incidit,eſt caſtus & bon⁹,tũ alij melius cor-
riguntur,& conuertuntur,& emendantur.Pſ. Corripiet me
iuſtus in miſericoldia,& increpabit me.Vel ſi vis dic contra
multos religioſos,q̃ i actibus ſuis multas religiones,& fictio
nes ſimulant, vt ipſos actus ſuos per inanẽ gloriã,& hypo-
criſim alijs magis uendant,hoc eſt dictu, vt alij ipſa ſua opera
plus valere reputent atq; credant,iuxta illud Mat.13.Dila
tãt philacteria &c.Quia.ſ. Phariſæi multã regionẽ, fingebãt,
ipſos & eorũ opera hoẽs plus laudarent.¶Collectũ thus
ſm Pli.i ciuitatẽ quę Sabota dr,defertur per vnã portã, nec
per aliã viam licet diſcedi,ibiq; à ſacerdotibus decimãt̃, &
pars Deo ſuo ibi offertur,quę innuocant,nec licet illud ven
dere mercatoribus donec ſacerdos inde habuerit partem
ſuã.Decimãt̃ aũt(vt dicit)non pondere,ſed menſura.Sic ve-
rè qñ collegiſti thus tuũ.i.bona tpalia,tu debes venire ad
ciuitatẽ tuã.i.ad eccleſiã , & ibi partẽ debes offerre Deo tuo
,faciendo oblationes,dãdo paramenta altaris,cãdelas , &
cereos &ſimilia,ſacerdotibus ẽt & religioſis, quibus de iu
re diuino teneris debes ſiſr decimã horũ dare,iõ dr Num.18.
decimã partẽ dabis dño &c.vide ibi . ¶Thus dr à tundendo,
eo q̃ tundit̃ ſæpius,& mollitur , minutim aũt tritum in igne
mittitur , & tunc fumus aromaticus emittitur , & eſt fumus
ille inferius ſtrictus,ſuperius latus,multũ mobilis, & anfra-
ctuoſe ſuperius tendens,aerem obnubilans , odoris ſui fra-
grantia fœtorem cadauerũ auferẽs,ad cerebrum directè pe
netrans,ſpiritum aũalium recreans,& confortãs,fluxum hu
morum,& lachrimas ſtringẽs,& ad alia multa valens. Talis
eſt vir perfectus,quia verè qñ per tribulationes tunditur,&
in puluerem.i.in humilitatẽ redigitur,& ſuper ignẽ charita
tis,& feruoris incenditur,tunc verè ex ſe emittit fumũ odo
riferum deuotas orationes,quæ ſuperius ad cęlum eleuantur,&
ſicaer.i.conſcia obumbratur per Dei gratiam, & fœtor ca-
uęrum.i.motus,& tentationes carnis virtute eius repel-
luntur,ſpũs aũales,i.interiores gratiæ,& virtutes & affectio
nes recreantur,& confortantur,& fluxus humorum.i.luxu
riæ,fluxus lachrymarum.i.triſtitia per eam reſtringuntur,ce
rebrum.i.conſcientia & intellectus per eam confortantur,
& ad alia multa valet,quia multum valet deprecatio iuſti aſ
ſidua.Iac.5.Et iſta eſt mobilis,& penetrabilis, quia vſque ad
cameram Paradiſi penetrat coram Deo,vt ibi coram Ange-
lis audiatur,quia oratio humiliantis ſe nubes penetrat.Eccl.
35.Figura Apoc.8.Data ſunt(inquit) Angelo incenſa multa,
& aſcendit fumus aromatum in conſpectu Dei de manu An
geli.Incẽſa & aromata ſunt viri ſancti,fumi eorum ſunt de-
uotæ orationes,quę pro certo de manu Angeli, i. per mini-
ſterium Angelorum coram Deo ſuperius eleuantur,quia o-
rationes ſanctorum Deo ab Angelis præſentantur,ſicut pa-
ter Dan.9.& Thob.12.Tu cum orares,& Sara vxor tua , ego
obtuli orationes veſtras in conſpectu Dei.Vel dic , q fumus
eſt bona affectio & deſiderium æternorum,qđ à ſanctis in tri
bulatione emittitur,& ſuperius in cœleſtibus dilatatur . ad
Col.3.Quæ ſurſum ſunt quærite,nõ quæ ſuper terram.Et ſic
inde cor,& voluntas per ſpem cõfortatur,& fluxus lachry-
marum.i.triſtitia,& deſperatio inde fugatur,fluxus ẽt luxu-
riæ temperatur.Pone ſi vis ſupra figurã de fumo iecoris pi-
ſcis.Tho.4.qui fugauit dęmonem qui dicebatur Aſmodæus,
qui occidebat luxuriоſos, quia verè fumus deuotæ oratio-
nis quæ à iecore.i.ab affectione piſcis. i. viri deuoti emittit̃,
Aſmodæum,i.ſpiritum fornicationis ſuperat , & extinguit.

De Virga. Cap. 173.

VIrga dr à virore vel à virtute,eo q̃ in ea multa ſit vir- 1
tus,& q̃ habeat eſſe viridis, & eſt ex ſubſtãtiæ ſuæ te-
neritudine flexibilis & inclinabilis in quãuis partẽ,ex quo
aũt naſcitur,ſp creſcit, & ſp tendit ſuperius verſus cœlum,
quouſq; veniat ad ſuũ debitum cõplemẽtum, & quãto plus
erigit̃ vel extẽdit̃,tãto in fine,& ſummitate gracilior reperi
tur.Talis dẽt eſſe aĩa,quia verè in ea debet latere multa vir-
tus gr̃arum,& meritorum,& viror gr̃æ interius,& viror ho
neſtatis exterius.Iſta debet eſſe tenera per benignitatẽ,flexi
bilis per obedientiæ facilitatem,quia ad quãcunq; partẽ ꝓ-
latus, prædicator vel Deus voluerit , ſtatim debet inclinari.
Inclinabitur ex hoc in hoc.Itẽ iſta ſp dẽt creſcere per pro-
fectum bonorũ operum , q̃a ex quo de arbore Deo egreſſa
eſt per creationem,ſp debet augmentari per gr̃as,& virtu-
tes,& ire de virtute in virtutẽ, quouſq; implementum ſuũ.ſ.
æternam gloriam valeat obtinere. Sp ẽt debet ſurſum ver-
ſus cœlum erigi per contemplationem, & deſiderium æter
norũ, & licet in ſuo ortu ſit groſſa per ſuperbiam,in fine tñ
ſuo.i.in ſenectute debet eſſe gracilis per humilitatem.¶Vir- 2
ga quanto in arbore eſt altior,tanto gracilior,& quãto gra
cilior,tanto flexibilior.Virga.n.ratione teneritudinis de fa
cili plicatur ad quamuis partẽ,& licet virga exterius videa
tur rudis,ſicca,& nodoſa, intus tñ humore plena eſt & me-
dulla.Sic verè quanto hõ perfectus eſt in arbore eccleſiæ in
celſiori loco,gradu vel dignicate,tanto verè debet eſſe ma-
gis tenuis per humilitatem,magisq; flexibilis per dietatem,
q̃a quanto maior es,humilia te in oĩbus.Eccle.3.Debet eſſe
tener p benignitatẽ,& ſic faciliter ad oẽm partẽ quã perẽs
inſtẽ rogauerit,flecti poterit per exauditionem & pietatẽ.
Nã licet exterius ſit rudis & ſiccus.i.durus,& auſterus in cõ-
uerſatione,interius tñ in cõſcia ſp debet eſſe plenus medul
la,& dulcedine pietatis,& benignitatis.Miſericordia, & ve
ritas præcedent faciem tuam.¶Virga ſine ſui violatione flo 3
rem concipit,nõ ex cõmixtione ſeminis , ſed virtute cœle-
ſtis influentiæ vel caloris . Sic beata Virgo Chriſtũ peperit
ſine violatione virginitatis,virtute Spiritus ſancti,nõ huma
na.Vide de flore.§.Maria Virgo,& adiunge ſi vis §.præcedẽ
tem,& ẽt de aĩa.¶Virga aũt dr quaſi ui regens.Plures autem 4
utuntur virga. ſ.magi ad ſerpentes placandos ſeu incantan
dos.Virga ẽt vtuntur Philoſophi ad oſtendendum,reges ad
imperandum , magiſtri ad pueros verberandũ, paſtores ad
gregem regendum, uiatores ad ſe ſuſtentandum , pauperes
ad ſe de canibus defendendum. Virgam autem odiũt canes
& pueri,eo q̃ inde ſæpius uerberantur. Virga eſt correctio
uel poteſtas iudiciaria Dei uel plati, qua pro certo diuerſi-
modè debent uti,& primò magi, i. prædicatores ut ſerpen-
tes. i. mundi malitioſos ualeant ad charitatem et ad gr̃am
cõuertere,quia.ſ.iſti debent eis oñdere virgam diuinæ iuſti
tię & correctionis & punitionis,ut ſic territi à noxijs com
peſcantur. Iſta etiã utitur rex Chriſ ad malos puniẽdum,re-
gendum & gubernandum,q̃a reges eos in virga ferrea. Iſta
etiam utunt magiſtri.i.prælati ad pueros.i. factos ſubditos
uerberandum & puniendum & corrigendum,quia qui par
cit virgę,odit filium.Tales tñ pueri.i. fatui & indocti virgã
iſtam diſciplinæ odiunt,et deuitant,quia ſicut dr Prouer.15.
Non amat peſtilens eũ qui ſe corripit.Canes.i.mundi tyran
ni,et inſatiabiles uſurarij iſtam non amant.Illi etiam q̃ ſunt
paſtores,et rectores gregis dominici cum virga iudiciariæ
poteſtatis debent alios debitè gubernare , et iõ dr quaſi vi
regens , q̃a uerè virga correctionis debet ui, uel uiolenter
regere illos qui præ inſolentia nolunt per manſuetudinem
ſe domare. Onus & virga coruant collum durum.Eccle.33.
Pauperes etiam.i.peccatorib.uirtutibus depauperati debẽt
uti virga correctionis uel pœnitentiæ.ſ.ſeipſos affligendo,
et caſtigando,ut panem ſuum.ſ.æternã gloriam ualeãt à ca
nibus dęmonibus defenſare . Virga directionis uirga regni
tui.Vel dic,q̃ uirga eſt Crux Chriſti,uel ẽt ſpes æternæ glo-
riæ,quæ pro certo ſuſtentat uiatores.i.mũdi peccatores,ne
cadant per deſperationem,et cum ea defendant ſe paupe-
res Chriſti à canibus.i.dęmonib.et peccatis,q̃a p crucis me
moriam ab eis defenſamur.canis.n.diabolus timet hanc vir
gam.ſ.crucem Chriſti, quia ei fuit dudum durè uerberatus,
et uictus.Eſa.30.Pauebit Aſſur virga percuſſus.¶Virga con- 5
ſtat

ſtat ex cortice,ligno & medulla, & cum virga verberant canes,pueri,& aſini,canes vt puniantur,aſini vt operari compellant,pueri vt erudiantur,veſtes ẽt vt à pulueribus emundent,& ideò pueri,& canes virgã odiunt atq; timent. Virga eſt prælatus,in quo pro certo dẽt eſſe cortex bonæ cõuerſationis exterius,lignũ iuſtitiæ,& æquitatis interius, & ẽt medulla pietatis,& benignitatis.ſ.interius in corde, quia licet appareat eſſe durus,& auſterus per iuſtitiam,& rigorẽ,ſp tñ interius in corde debet eſſe medullo ſus per melliſluam pietatẽ.vnde Gre.20.lib.Moral.c.7.Diſciplina vel miſericordia multum deſtituitur,ſi vna ſine altera teneatur.Sit ergo ĩ correctoribus iuſtè parcẽs miſericordia,& pie ſeuiens diſciplina.Et per iſtam virgam.ſ.per prælatum,verberantur,& corriguntur aſini.i.rudes,& pigri,& hoc vt bene operentẽ. Eccl. 23.Onus,& virga,& cibus aſino.Item pueri.i.fatui iuuenes inſolentes,vt erudiantur,quia tales debent teneri ſub aſpera correctione prælati.Pſ.Virga tua correxit me in finẽ & diſciplina tua ipſa me docebit.Itẽ canes.i.pctores,& maligni, & hoc vt puniantur,vel de domo religionis vel eccleſiæ eij ciantur,ne.ſ.boni per eos infeſtẽtur.Item veſtes.i.hoĩes ſancti,& boni,quia per prælatos ſæpe accidit,q; boni viri tribulantur ẽt iniuſtè.& hoc vt puluis & tineæ.i. pcta vel affectus terrenorum cadant,& decidãt ab eiſdẽ.Et iõ de talibus virgis,& prælatis põt dici illud Pſal.Virgam virtutis tuę emittet dñs ex Sion.Dĩ.n.virga quaſi vi regẽs,quia iſti vi,& violẽ ter debent corrigere,& gubernare ſubditos obſtinatos &c. Adiũge ſi vis §.ſcd'm & primũ. Et ſicut virga eſt media inter ſtipitem & ramnos,ſic verè prælatus eſt medius inter Deum, qui eſt ſtipes,& populum,qui ſunt rami.Deut.5. Ego aũt ſequeſter,& medius fui inter vos & Deum . Vt ſicut virga humorem haurit à ſtipite , quo ramos nutrit , ſic prælatus humorem doctrinæ debet haurire à Chſo per deuotionem , & inde ſubditos nutrire per prędicationem.Infantes tũ.i.ſtulti,& inſolentes,canes.i.detractores & malignantes, virgã.i. prælatum odiunt & declinant,& hoc quia non amat peſtilens eum qui ſe corripit.Prou. 15.¶Virga quanto plus creſcit,tãto plus à terra extollitur,& elongat, & quanto ſuperius tollit,tãto gracilior inuenitur , & maximè in acumine ipſius ſeu fine.Sic verè hõ quãto plus creſcit per dignitates tpales,& ſpirituales,tãto plus dẽt eleuari ſuperius per contemplationẽ,& à terrenis ſeparari per eorũ abdicationem, contentum,& abominationẽ,tanto ẽt dẽt eſſe gracilior p humilitatem,& maximè in ſi.i.in tpe ſenectutis, vbi eſt finis vitæ.Eccl.3.Quanto maior es,humilia te in oĩbus.¶Virga de ſe dẽt eſſe recta,ſed ſqĩq; ad terrã,qñ nouella eſt , incuruaſ, & tunc qñ in curuitate hmõi induratur, vix poteſt amplius rectificari,imò ſæpe facilius frãgitur quàm rectificet, virga tñ torta & dura & antiqua qſque rectificatur,quia primò in igne ponitur,vbi mollificatur,& calore ſua dura ruditas reſoluitur,& ſic in contrarium plicatur,& ita ad formã recti tudinis reſtaurat.Virga hæc eſt aĩa, quæ pro certo de ſui natura habet eſſe recta per æquitatem,& veritatem ſynteresis, & intellectus.Eccle.7.Hoc inueni q; fecerit Deus hominem rectum.Sed verè quando accidit q; in iuuentute & nouitate incuruatur ad aliquod delectabile , per aliquod peccatũ.ſ. per auaritiam ad diuitias,per luxuriam ad delicias, & ſic de alijs,& ſic quandoque in tali curuitate , & peccato induratur per malas conſuetudines,intãtum q; vix poteſt amplius reparari,nec ad ſtatum ſalutis,& gratiæ reuenire, ueruntamen qñ in igne contritionis interioris vel tribulationis exterioris ponitur,tunc mollitur per benignitatem,& cõpaſſionem,& ſic ad rectitudinem rationis per miniſterium prælati corrigentis,uel prædicatoris arguentis , vel Dei inſpirantis poterit reuenire. Qui autem rectus eſt, dirigit viam ſuã.Prou.21.Vel dic,q; virga eſt prælatus , qui habet eſſe rectus p iuſtitiæ æquitatem,tñ aliqñ incuruatur per acceptionem perſonarum,ita q; uix aut nunquam poteſt ad rectitudinem iuſtitiæ peruenire,quia ſi quis eũ arguendo uoluerit rectificare,ſtatim frangetur per impatientiã,& ideò neceſſarius eſt ignis Spiritus ſancti,qui interius inſpiret, quia aliàs non poteritad rectitudinem reuenire.Quomodo confracta eſt virga fortis,baculus gloriosus? Hier. 49.Et nota q; virga non lædit hoĩem niſi nudum, nec iſti acceptores munerum, & perſonarum lædunt ueſtitos.i.diuites,ſed nudos.i. paupes, quia domum hominis dilatat uiam eius.Prou.18.

De Virgulto. Cap. 174.

VIrgultum dr̃ à uirga,quia uirga oritur à ramo , uirgul- 1
tum autem à radice magnæ arboris generatur, & eſt eius natura,q; ſciſſum iterũ renaſcitur , & à radice ſuperius eleuatur.ſm Iſid.Sic homo licet per mortem inciſus fuerit à radice.i.à uita præſenti,iterum tñ in die iudicij per reſurrectionem renaſcetur , ſicut fecit Chriſtus, quia ſi Chriſtus reſurrexit , ita & nos reſurgemus.1.ad Corin. 15.¶Virgul- 2
tum ſine violatione de radice naſcitur , ſciſſum renaſcitur, & tandem altè de terra ſuperius eleuatur.Sic Chriſtus de radice,ideſt de beata Virgine ſine eius violatione, & corruptione natus eſt , tandem ſciſſus, & abſciſſus renatus eſt per reſurrectionem , & poſt à terra ſe leuauit per aſcenſionem . ¶Viretum idem eſt quod hortus uel uiridarium , de 3
quo quære in loco ſuo.

De Vite. Cap. 175.

VItis dr̃ à uincendo, ſm Iſid.q; uincitur,& ligatur,& eo 1
q; cum proximis arboribus ſe uincit atque ligat.Dr̃ et à ui tendendo , quia quaſi ui tenent, & apprehendunt ſeſe inuicem,& arbores circunſtantes,naturæ enim ligãtis ſunt, & tenentis,& ideò cum quibuſdã ligaminibus,quæ capreoli dicuntur,omnibus circunſtantibus ſe innectunt. Sic uerè boni,& iuſti debent eſſe naturæ ligantis per charitatem, qa uerè cum uinculis charitatis debent inuicem,& etiam circunſtantibus ſocijs & uicinis connecti,& ligari per concordiæ unitatem.Si fieri poteſt,cum cunctis hominibus pacem habentes.ad Rom.12. Dicuntur ẽt à ui tenendo , quia quaſi uiolenter debẽt alios tenere in amore,& pace. Tenui eum, nec dimittam.Can.3.Quia.ſ.ſemper debent in amore,& cõcordia permanere,quia ſm Sen.Sic diligamus, quaſi definere non liceat.¶Vitis multis culturis indiget. Prima eſt abla- 2
queatio,& circa radicem terrę foſſio,& radicis apertio,ut ſic calor ſubintret,& penetret melius ad radicem.Secunda eſt putatio,& ſuperfluorum reſecatio.Tertia eſt propagatio,& ſui multiplicatio.Quarta eſt paſtinatio,i.ad palos alligatione.ſ.palmite in terra remanẽte,fructus eius putreſcat. Quinta eſt ſimatio,quia.ſ.ſimus,et ſtercora ad radicem dẽnt circummitti.Sexta eſt foſſio, et terræ circunſtantis circummotio cum ferro,et ligone.Septima eſt pampinatio,quia.ſ. pampini,et folia ſuperflua debent reſecari qñ nimis abundant,ut fructus melius matureſcat calore ſubintrante.Octaua eſt uindemiatio,et fructus collectio,ut dicit Iſid.Vitis eſt homo,qui pro certo ad hoc ut poſſit fructum bonorũ operum facere,plurib.indiget.neceſſe eſt.n. primò q; radix diſcooperiatur,quia uerè cor quod eſt radix aĩæ,debet reuelare et detegere per confeſſionem,ut ſic calor cœleſtis gratiæ ualeat ſubintrare.Diſcooperi humerum,reuela crura,denuda turpitudinẽ tuã.Eſa.47.Item debet putari,quia uerè aũ palum crucis dẽt ligari per ſpem,& deuotionem , et paſſionis cõpaſſionem, ut ſic ſuſtentetur,nec deficiat,& cadat per deſperationem. Vel per palum intelligo gloriam æternam,cum qua dẽt hõ ligari cum uinculo ſpei per contemplationẽ,uel ẽt Chriſti miſericordiam,cui debet hõ uinciri per ſpem,& charitatẽ. Vineã paſtinauit homo.Mar.12. Quintò debet ſimari, quia uerè circa radicem cordis ſui debet ponere per meditationem ſimum ſuæ uilis cõditionis,fragilitatis,& mortis,quæ homo debet iugiter recordari,ut ſic per gratiam ualeat humectari.Fodiã circa eã,et mittã ſtercora.Luc. 13. Sextò debet fodi per pnĩæ auſteritatẽ,quia uerè terram.i.corpus & carnem debet fodere cum ſarculo diſciplinæ.ſ.ieiunando, orando,&c.ſimilia. Fili hoĩs,fode parietem.Eze. 8. Circunfodit in umbra eius.Eſa.34.Septimò debet ſe pampinare,qa de pampinos,& folia.i.exteriores diuitias ſuperfluas debet deponere,et eas pauperib.p eleemoſynas erogare.Brit quaſi quercus.defluentib.folijs.Eſa.1. Et ſic octauò poterit uindemiari,& in eo boni fructus bonorum operum,et eæ plorum poterunt à quolibet inueniri.Leuitic. 26.Sex annis puta-

tabis vineam tuam,& ſeptimò edes de fructib.eius.¶Vi- 1
tis ſuper terram vndiq; ſe extendit, & arbores circunſtantes ita connectit,& apprehẽdit,q; uix põt ab eis ſeparari,& iõ dr̃ vitis,quaſi vi tenens.Sic ſunt multi,qui ſupra terram.i. deſiderio,& amore terrenorũ vndiq; ſe extendunt,& arbores vicinas.i.poſſeſſiones,& diuitias alienas per uſurã,& rapinam ſibi accipiunt, & cõiungunt,& ideò dr̃ à vi tenẽdo, quia vi vel violenter rapiunt, & detinent alienũ. Oẽs q̃ cepiunt,tenent,nolunt dimittere.Hie.48.¶Vinea indiget pu- 2
tatione,nam ſi debito tpe rami ſuperflui præſcindãtur, tũc vires recipit,& concipit materiam ex qua fructus & flores parcurrit in futurum,ſi aũt ceſſet debita putatio & præciſio, ſic verè multos ramos ſuperfluos generat,& velociter ſterilẽſcit,vt dicit Plin.Sic verè qñ homo à ramis ſuperfluis.i. à peccatis,& malis conſuetudinib.& affectionib.& ẽt diuitijs tpalibus putatur , & purgatur per tribulationẽ tpalem vel p correctionem,tunc recipit virtutem,& vires ſpirituales,quia cũ infirmor,tũc fortis ſum.2.ad Cor. 12.Tũc ẽt concipit materiam boni fructus.i.bona deſideria,& affectiones, & bona propoſita,ex quib.rãdem ſequitur flos bonæ cõuerſationis,& fructus bonæ operationis,&c.A timore tuo cõcepimus. Eſa. 26.Si aũt correctio Dei vel prælati ceſſaueric, tũc,quia producit multos ramos ſuperfluos.i.multa vitia,& pctã,multas ẽt diuitias , &c.ſimilia,ideò à fructu bonorum operum ſterilẽſcit , & flore honeſtę conuerſationis priuat. ¶Nihil eſt ita auidum ad naſcendum , & fructificandum , ſicut vitis.vnde natura eius eſt , vt magis velit parere q̃ viuere,& iõ quod à ramis ſuperfluis demitur,fructui accedit.Sic verè boni viri auidè volunt creſcere per augmentum virtutum,& meritorum,& fructũ bonorum operũ celeriter procreare,& iõ ſuperflua.i.pctã,& diuitiæ ſunt ab eis reſecandæ,vt ſic fructus bonorũ operũ vberior reportetur. Vel dic contra illos qui ſunt auidi,& ambitioſi,volunt.n.creſcere e dignitates,vt honorentur,& reputentur,& maximè quia talibus diligunt parere per prædicationẽ,& alios in gr̃am emit tere.Vnde ad hoc q; iſtud poſſit bene fieri, neceſſe eſt, vt reſecẽtur à ramis ſuperfluis per correctionẽ,& depreſſionẽ.i. à ſuperfluis affectionib.& ambitionibus,& q; ad libitum creſcere,promoueri,& parere non ſinantur,ne à bonis operibus ſterileſcant. Mulri.n.ſunt ita auidi de prædicationis officio obtinendo,q; plus diligunt parere q̃ viuere,parere dico 4
doctrinam,q̃ viuere per gr̃am,& plus volunt docere. ¶Vi- 5
tis tpe putationis quanto citius putat̃,tanto plus emittit de materia.ſ.ligno,ramis & folijs,& quanto tardius,tanto plus de fructu,dum tñ putationis terminũ nõ tranſcendat.Sic verè ſunt multi qui qñ putantur,corriguntur,& conuertuntur nimis cito.ſ.in tpe iuuentutis,tunc licet multum faciant,& acquirant de folijs.i.de ſciẽtijs,& doctrinis,& de ramis.i.de amicis proſperitatibus q̃; mũdanis , ſicut patet in illis qui à iuuentute veniunt ad religionem,tñ ſæpe accidit q; parum de fructu bonorum operũ tales faciunt , & producunt. Illi aũt qui ſero & tarde conuertũtur,corrigunt̃,& à ſuperfluis depurantur,econuerſo,quia qñq; accidit q; tales multũ faciũt de fructu bonorũ operũ, licet ĩ folijs.i.in ſciẽtijs,& eminentijs minus abundent, dum tñ tps debitum non excedat. Mat.20.Erunt nouiſſimi primi,&c.Subſtantia.n.feſtinata mi- 6
nuet̃.Prou.14.¶Vites graciles citius oportet putare,validas aũt nouiſſimè,& quanto vitis eſt tenuior & macrior , tanto plus de ea eſt putãdũ,vt dicit Pli.lib.17.c.22. Et quicquid erũ pit aliàs q̃ à nodis,oculis ſiue gemmis,eſt tanquã ſpuriũ detruncandum.. Iſtæ vites macræ ſunt viri pctores , debiles & fragiles,& macri,ſine humore deuotionis , vites aũt validæ ſunt viri iuſti,& perfecti,ad bene operandũ fortes,A macris ergo vitibus.i.à mũdi peccatorib. plus eſt de ligno ſuo.i.de ſuis ſuperfluis mundi proſperitatibus, de malis ſuis deſiderijs,& affectionibus auferendũ,q.ſ.talibus neſciunt vti niſi ad damnationẽ ſuam, vt ſic falcem poſſint fructum bonorũ operum procreare. Purgabit eum, vt fructum plus afferat. Io.15.Tales ẽt citius q̃ alij ſunt putandi , corrigendi & domandi,quia.ſ.magis indigent.Illiiaũt qui ſunt validi, fortes & boni rarius ſunt à ꝓlatis corrigendi,cũ non indigeant, & minus ẽt de ramis ſuis.i.de temporalibus diuitijs eſt eis auferendũ,cũ.ſ.eis bene ſciant vti.Mat.13.Oĩ habenti dabit̃ & abundabit,ei aũt qui non habet,ẽt quod hr̃e vĩ auferretur ab eo.Vel dic,q; hodie in mundo illi qui ſunt macri,ſ.paupe- 7
res & depreſſi,plus putantur,& magis à ramis bonorum tẽporalium ſpoliãtur per tyrannos,& raptores,q̃ illi qui ſunt validi,diuites,& potentes,quia ſicut dictum eſt,qui non habet,etiam id quod habere videtur auferretur,ab eo.¶Secun- 8
dum Pli.lib.17.c.24.Viti multa accidunt nocumẽta, per quæ à fructificatione retardatur, & primò qñ germina ſua ei nimis tempeſtiuè auferuntur,ſecundò qñ rore noxio qñ eſt in flore perfunditur,tertiò quando flores eius pruina vel frigore decoquunt̃,quartò qñ radices eius ab indiſcretis foſſoribus lædũtur,& decorticantur,ſuper omnia autem lædun tur,qñ fortis imber percutit palmitẽ floreſcẽtem,quia tunc ſimul defluit flos,& fructus.Verè hæc oĩa nocumenta accidunt homini ſpũaliter, ne fructum bonorum operũ producat,& primò qñ ſibi ſua germina.i.mundanæ ſuæ diuitiæ auferuntur intempeſtiuè per rapinam,quia tunc per impatientiam impeditur,per murmurationem,& deſperationẽ, qa nolimus expoliari,ſed ſuperueſtiri.2.ad Cor.5.Item dum eſt in flore.i.in bona affectione, qñ. ſ. habet bonum propoſitũ & voluntatem,vel etiam in flore.i.in iuuentute,tunc ſibi triplex accidit nocumentum,quia tunc quandoque rore malę & corruptæ doctrinæ,& informationis inficitur,vt patet in illis qui ſequuntur malorum ſocietatem.Item qñ nimio frigore.i.qñ violẽta tẽtatione,& tribulatione decoquitur. Itẽ qñ nimio imbre.i.proſperitate ſuperflua percutitur,quia verè tunc ex iſtis tribus cauſis à vinea florente.i.à iuuẽtutib.& inſipientibus fructus bonorum operum impedit.Iob 15. Lædetur quaſi vinea dum adhuc ſit in flore botrus eius . Itẽ qñ foſſores,& agricolæ.i.prælati & iudices indiſcretè lædũt radicem eius.i.cor per indiſcretam correctionem, & corticẽ 3
bonorum temporalium ab eo tollũt.Eſa.3.Populum meum exactores ſui ſpoliauerunt.Et ſic per impatientiam deſtruitur,& à fructu bonorum operum retardatur. ¶In tpe nimis 9
humido ex rore corrupto generant̃ in vinea vel in vite erucæ,& teſtudines,quæ vitis germina depaſcũt,& ſic depallã facilè derelinquunt,vt dicit Pli.accidit etiam tũc temporis telarum aranearum multitudo,quæ circa vitem faciunt retia ſua,& ibi nutriunt peſtiferum ſemen ſuũ,& ſic fructu vineæ conſumitur,& aduritur,& vaſtatur.Sic verè circa vites .i.circa mundi prælatos , & principes,et ẽt alios diuites qñ tempus eſt humidum per proſperitatem,generãtur,et congregantur vermes.i.mali homines.ſ.erucæ.i.detractores , q̃ dicuntur ab erodendo ,tales.n.rodunt alios, et conſumunt. Item teſtudines et limaces iſti ſunt adulatores,qui lambunt et liniunt,et liniendo inficiũt,et corrumpunt,prophetæ eorum liniebantur eos abſq; tẽperamẽto. Eze. 22.Itẽ aranearum, et iſti ſunt mali parentes prælatorum,et eorum familiares, et famuli,qui circa eos tpe proſperitatis aggregantur,et in eorum officijs collocant̃, et ibi retia cautelarum texunt ad muſcas.i.paupẽres ſubditos capiendos.ſicut.n.dr̃ Prou. 19. Multi colunt perſonam potẽtis,et ſic verè pp iſtos vermes, detractores,adulatores,malos famulos,parẽtes, nepotulos et familiares,hodie fit,q; germina uitis.i.tpales diuitiæ prælatorum rodunt̃,et conſumuntur,ita q; pauperes efficiuntur,et à fructu bonorum operum retardantur,ueruntamen qñ germina ſunt corroſa.i.qa diuitiæ ſunt uaſtatæ,tunc procerto uitem derelinquunt, quia nec de prælatis nec de alijs amicis plus curant,qñ inde commodum ſuum non põt amplius facere uel habere.Si habueris,cõiuet tecum, ſi nihil habueris,derelinquet te.Eccl.13.Figura Exo.10.ubi locuſtæ uenerunt cum uento auſtrali , et comederunt oẽ uiride in terra Aegypti,ſed flãte uento occidẽtali oẽs penitus de terra Aegypti ſunt abraſę.Sic verè qñ auſter.i.mundana proſperitas,ſ.diuitiæ,deliciæ,honores,et dignitates flant erga aliquem,tunc multiplicantur circa eum locuſtæ.i.adulatores, qui totum uirorem diuitiarum comedunt,et corrodũt, ſed flante uento contrario.i.aduenięte ſtatu paupertatis, & aduerſitatis,tunc eum penitus derelinquunt,quia ẽt proximo ſuo pauper odioſus erit,amici uerò diuitum multi.Prou.14. Ideò dicit Sen.Ob hoc ſolum amanda eſt paupertas, quia à quibus ameris oſtendit.¶Qñ uinea eſt pampinanda,et folia 10
eius reſecanda,illa quæ ſunt circa fructum,nõ ſunt ei auferenda,quia ſunt ei neceſſaria pp fructum,ſed illa quæ ſunt remota,nec ſunt fructui neceſſaria,ſunt ei auferenda.folia ſunt diuitiæ.Qñ ergo Princeps uel prelatus uult pampinare uineam,et terrã ſuam, quando.ſ.à uitib.i.à ſubditis ſuis uult

exigere

exigere aliquod tributum,talliam uel subuentionem , ipse non debet accipere folia necessaria.i.bona quæ sunt ad necessitatem,sed tm illa quæ sunt superflua. Cõtra multos qui totum,& necessarium,& superfluum auferunt,à suis subditis.Mic.3.Violenter tollitis pellem eorum desuper ossib.eorum.¶Folia vineæ sunt æstuantibus vmbraculum,febricitãtibus medicina,calorem.n.febrilem mitigant,si in aqua coquantur,vulnera purgant,conceptum adiuuant , & ad alia multa valent.Folia sunt verba bona,quæ febrilem calorem auaritiæ temperant.si in audientibus æstumq; carnalis cõcupiscentiæ mitigant in eisdem,& vmbram bonorũ documẽtorum eis donant &c. Vide & adiunge de palmite.§. loqui.

12 ¶Secundum Plin.vitis odit raphanum,cauleum,& oẽ olus, quia qñ talia vitibus sunt vicina,tristes & ægræ efficiunt,nitrum etiam,& alumen,& aqua marina,& folia fabarum, & viciæ putamina,vitium sunt venena,ém eũdem.Vitis est bonus homo raphanus , & olus significant mundi peccatores, q̃ more oleris sunt virides per curiositatem,& mundi prosperitatem,molles,& pingues per carnis voluptatem,quos pro certo vitis, idest bonus homo debet odire,quia.s.suam malam vitam,& societatem debet declinare , quia verè ex eorũ societate efficitur homo ęger & infirmus,& per uitia, & peccata sterilis,& ineptus,quia cum peruerso peruerteris.Nitrum etiam qui est lapis salsus,& cõsumptiuus. i.mundi diuitiæ,quæ consumunt per sollicitudinem,& deficcant, aqua amara.i.mundi deliciæ,quæ multum continent amaritudinis & doloris folia fabarum.i.mundi scientiæ , quæ hñt inflare sicut fabę,per superbiam & præsumptionem , uitiũ .i.bonorum hominum sunt venena, nam diuitiæ intoxicant per auariciam,deliciæ per luxuriam,scięticæ per superbiam: & ideò vitis à talibus debet cauere,quia scientia tua hęc decepit te.Esa.47.Ideò 1.Io.2.Nolite diligere mundũ,neque ea

13 quæ in mundo sunt.¶Secundũ Pli.lib.14.c.1.quibusdã regionibus sunt vites ita magnæ,q̃ ex earum truncis fiant ſtatuæ, & columnæ,sicut pater de ſtatua Iouis in urbe Populonio, super templum etiam Dianæ per unam uitem scandebatur, & dicit q̃ columnæ tales diutissimè durant,quia (vt dicit)in paucis lignis natura æternioreſt quàm in uite . Et(ut dicit) tm crescunt,q̃ circa domos,& uillas circunduci possunt.Vitis etiam inter omnes arbores succũ meliorẽ profert, scilicet vinũ. Sic verè hodie i ecclesia tm crescit aliqñ vitis.i.tm promouetur aliquis homo,q̃ ipse efficitur columna.i.prælatus,qui habet ecclesiam sustentare meritis,& exemplis. Vñ de ipse efficitur ſtatua,& simulacrum Iouis.i.vicarius Christi,& locum eius tenet in ecclesia.Posuit ſtatuam in lecto Dauid,& operuit eam pellibus.1.Reg.19.expone.Efficitur etiã scala ad ascendendum in templum,quia mediante eo , & p eum oportet q̃ omnes intrent.Ego sum ostium.Io.10.Sed verè ex quo sic homo factus est columna ecclesiæ , ſtatua seu scala,ex tunc ipse debet durabilis esse,& æternus.i.fortis,& cõstans,& in ſtatu gr̃æ perpetuò perseuerans,nunquam per aliquod uitium computrescens.Rex in æternum viue.'Dan.2.Iste etiam debet circuncingere uillas,quia uerè uillam,& domum religionis in qua est perfectus debet circuncingere per correctionem malorum & bonorum defensionẽ , & per omnis inuasoris repulsionem,& per oĩs diligentiæ adhibitionem.Ego ero ei murus ignis in circuitu.Zac.2.Quia uerè melior murus,& protectio quã ecclesia possit habere, est bonus prælatus,succus autem eius.i.doctrina debet esse. vinum.i.consolatio aliorum.Pſ.Vinum lætificat cor hominis.

14 ¶Vitis auidissimè crescit, finem. n. non habet in crescendo limitatum à natura,quia semper crescit,& se extendit,& dilatat quamdiu uiuit si debitè fuerit culta,& ideò usque ad altissimas summitates arborum aliquando scandit,& circa domos potest circunduci.Sic uerè homo debet auidè crescere per merita,& uirtutes,& sine fine quamdiu uiuit,per profectum bonorum operum augmentari,& ita poterit ad summitatem arboris ecclesiæ militantis,& ad dignitatem æternæ ecclesiæ triumphantis attingere,& leuari,et ibi per charitatem perpetuò dilatari.Possessio eius creuit in terra. Iob 1.Vel dic q̃ vitis sine fine crescẽs est ambitio & auaritia, vel allega contra insatiabilem cupiditatem ambitiosorum , &

15 auarorũ. ¶Vitis in veręprimò scindit, deinde ex ea lachryma emittitur,ex qua emissione humor subtãtialis in ea depuratur,& sic rãdem fructus dulcior generatur, & valet ista lachryma contra caliginem oculorum,& collyrijs admisce tur,cum oleo ẽt mixta pilos eradicat atque tollit sicut pilo thrum vnguentum,dicit Pli. lib. 23. Sic verè quando homo scinditur per contritionem interius, vel per tribulationem exterius,tunc aliqñ emittit lachrymas per compassionẽ vel præ dolore,& sic humor interior.i.cordis affectio purificat, & sic fructus bonorũ operum procreatur. Ista tm lachrymæ oculos cordis purificant,& pilos.i.diuitias,qñ oleum pietatis eis admiscetur,per eleemosynas eradicant,& euellũt.Lachrymis ergo meis ſtratũ meum rigabo.Ideò Thr.1.Lachrymæ eius in maxillis eius.¶Vitis est arbor multum habens de 16 medulla,parum de cortice,multum flexibilis,& tenacis,& ligãtis naturæ,fructum & succum optimum profert, & versus terram continuè se inclinat.Talis est vir perfectus, quia parum habet de cortice diuitiarum per paupertatem, medullosus est per pietatem,ligans & tenax per charitatẽ, inclinatus per humilitatem,flexibilis per obedientiam,& benignitatem,medicinalis per doctrinę, & exempli sanctitatem.Et talis potissimè fuit Christus.Vel dic de beata Virgine. vnde Eccl.24.Ego quasi uitis sanctificaui.

De Vite agresti seu labrusca. Cap. 176.

VItis agrestis dr̃ labrusca,eo q̃ in labro terræ.i.in margine generarur.Ista licet sit similis domesticæi folijs non tm in fructu, quia fructum facit modicum seu nullum & si quẽ fecerit,durus est, ſtypticus,& amarus.bona autem uitis si sine cultura dimissa fuerit , cito degenerat in labruscam.Labrusca etiam fit vinifera per culturam.Sic sunt quidam vites domesticę,s.boni & iusti , qui fructum bonorum operum producunt. Labrusca significat peccatores, qui nullum uel paucum faciunt fructum bonorum. Domestici autem,idest boni nisi iugiter colantur per pœnitentiam,& disciplinam , cito fient agrestes , & labruscæ , idest mali,& peccatores. Expectaui , vt faceret uuas , & fecit labruscas. Esaiæ 5. Labruscæ , idest peccatores etiam possunt per culturam pœnitentiæ fieri boni , & iusti &c. Expone sicut de rosa,ut ibidem dicitur.

De Vitulaminibus. Cap. 177.

VItulamen est illa planta,quę nascitur ad radicem vitis iuxta ſtipitem, & tales rami sunt degeneres & infructuosi,& ideò uitem eneruant,& destruunt , & fructum impediunt,humorẽ.n.attrahunt à radice,q̃ deberet transferri ad fructum nutriendum,& ideò debent citius extirpari, ne tales diutius crescentes , diminuant fructum uitis , & ſtte alio modo dicuntur adulterinæ plantationes,uel spuria uitulamina.Vitis est ecclesia uel religio , radix eius est prælatus, palmites sunt bonæ personæ,quæ fructum bonorũ operum faciunt,& emittunt.Sed verè hodie accidit q̃ circa radicem,i.circa prælatum generantur multa uitulamina.i.multę personæ quas ipse promouet & exaltat,s.neporuli, compatrioţ,affines,adulatores & cæteri,qui in uite.i. in ecclesia à prælatis hodie producuntur , & pro certo isti sunt degeneres,quia.s.non sunt ueri clerici uel religiosi , sed sunt adulterini,quia in ecclesia legitimè à uiro ecclesię,i.à Christo non sunt geniti uel producti,imò à concubina,i.ab affectione carnali,ibi sunt intrducti.Itẽ sunt infructuosi,qa tales fructum bonorum operum nõ producunt,imò in pompis & luxurijs expendũt patrimonium crucifixi, & ideò uidentur esse ficus maledicta,cui dictum est Mat.21. Ex te fructus nunquam nascatur amplius in perpetuum.Et isti ẽt impediunt ne alij palmites.i.boni per bona opera fructificẽt, quia uerè à radice.i.à prælato accipiunt,& acquirunt humorem.unde alij deberent nutriri,s.rẽporales diuitias,beneficia & prębendas,officia,et dignitates,quę bonis uiris debent dari,qui inde fructum bonorum operum,et eleemosynarũ p rocrearent.Iob 35.Bibent alieni diuitias eius.Et ideò uitis.i. ecclesia ratione talium à nobis fructibus depauperat, quapropter utile esset,q̃ istitde ea penitus tollerentur,quia non ibi faciũt nisi malum.Et agricola Deus in die iudicij tales extirpabit,et igni perpetuo concremabit.Sap.4.Adulterinę plantationes non dabunt radices altas,et profundas.ut de ibi.Vel dic,quòd uitis est anima,cuius palmites sunt bonæ affectiones, è quibus fructus bonorũ operum procreat. Sed quia quandoq; circa radicem cordis generãtur vitulamina.i.carnalia desideria & affectus,ideò sunt talia penitus extirpanda,ne vitis,idest anima ſterilescat.

De Vinea, Cap. 178.

VInea ém Pap.est locus vbi sunt vites, diligenter excolitur,à superfluis expurgatur, à cultoribus sæpius visitatur,ne subintrent bestię sepibus circuitur,& ne diripian quæ fructus eius, custos in ea super speculam ordinatur. Sic ecclesia vel religio diligenter debet coci per pœnitentiã, superflua inde debent resecari per correctionem & à culto ribus.i.à prælatis & predicatorib.debet sæpius visitari,& ne bestię.i.vitia carnalia subintrent sepibus disciplinę & ſtatuorum regularium debet cingi,& ne fructus eius.i.bona spiritualia,& temporalia indebitè deuastentur,custos & speculator.i.prælatus debet super eam ordinari,qui per clarã dilectionem debet circumquaque respicere diligenter quæ sunt bona & quæ mala,&c.Hiere.31.Pone tibi speculam &c. Ezec.3.Speculatorem dedit te domui Israel.Sed heu , multi possunt dicere illud Canti.1. Posuerunt me custodem in vineis,vineam meam non custodiui.¶Vinea quãdiu in ea sunt fructus,optimè custoditur,à pluribus visitatẽ,sepibus claudi tur & vallatur,tũc.n.viret,pollet,redolet atq; placet,sed qñ fructus ibi non est,s.in hyeme,tunc pallet,& turpis efficitur, à nemine visitatur,sed quasi penitus relinquitur,aperta undiq; deseritur,& à lupis & bestijs nullatenus defensatur. Sic est anima,quia verè quamdiu habet fructus.i.gratias,& virtutes,à Deo custoditur,& diligitur , ab Angelis etiam visitatur,& sepibus.i.Dei & Angelorũ custodia circuitur,& à noxijs oĩbus defensatur,& hoc quia tũc viret per gr̃am intus,pallet p honestatem exterius,& per bonam famam redolet atq; fragrat.Ideò dicebat sponsa sponso Can.7.Veni, egrediamur ad agros , videamus si vinea nostra floruit, &c. Sed verè in hyeme.i.in ſtatu peccati qñ fructus virtutum, & gratiarum perdidit,tũc à Deo & Angelis derelinquitur,nec ab eis visitat,sepibus.i.Dei & Angelorum custodia spoliatur nupcis, & pallens per malam cõuersationem efficitur, & ió lupis,& bestijs,& oĩbus etiam uitijs exponitur, & ab eis disperatur.Destruam sepem eius, & erit in direptionem. Esa.5. Velsi vis per sepem intellige pœnitentiam & disciplinã,quæ instatu peccati destruitur,& sic aĩa uitijs dissipatur,quia vbi non est sepes,diripietur possessio.Eccles.36.Vel dic,q̃ vineæ sunt sancti,qui in hyeme.i.in pſenti vita pallent,& viles reputantur,fructibus mundi huius.s.delicijs,& diuitijs non dilatantur,& bestijs,& lupis.i.mundi tyrannis,& tribulationib. eorum exponuntur,sed econuerso in autumno.i.in tpe quo fructus colliguntur.i.in alia vita in Paradiso tunc habebunt fructum ęternæ gloriæ,& à Deo & Angelis uisitabuntur , & custodientur,nec amplius mũdi tribulationib. turbabũtur, quia neque luctus neque clamor erit ultra,quia prima abierunt.Apo.21.Vel dic,q̃ vinea est ecclesia, quæ quãdiu habet fructus tpales,à suis custodibus.s.sacerdotibus visitatẽ,& cultodit,sed collectis fructib.in æstate,& habita distributione, statim eam derelinquunt, & ad scholas,& alibi diuertũt.Esa. 2.Relinquetur filia Sion sicut vmbraculum in uinea, & sicut tugurio in cucumeratio.Vel dic,q̃ vinea est homo,qui quãdiu habet fructus.i.diuitias multas , multos inuenit visitatores,& amicos,aliàs non &c,quia diuitię adunt amicos plurimos.Prou.19.¶Odor florẽtis vineæ omni uenenoso contrariatur,& ideò tunc exeunt uineã colubri, & buffones sustinere eius fragrantiã non valentes.Sic verè odor, & fama bonorum cõtrariatur,oĩbus peccatorib.uenenosis , & ideò colubri , & buffones.i.inuidi qñ uidẽt aliquam uineã.i. personam vel ſtatum florere per bonã conuersationẽ,vel operationẽ,vel temporalem prosperitatem,ſtatim fugiunt per inuidiã,& fragrantiã suæ bonæ famæ nequeunt substinere, quia ém Sen.Et ñ nullos inimicos facit iniuria,multos tñ facit inuidia. ¶Vinea coloris amenitate reficit visum , odoris suauitate delectat olfactũ, fructus dulcedine recreat gustũ, foliorum mollitie afficit tactũ . Sic vir perfectus virore suæ perfectionis,& honestæ cõuersationis recreat intuẽtes odore etiam bonæ famæ olficit odorantes.i.audientes, dulcedine,& bonitate fructuum,& operum recreat gustãtes.i. exẽpla ipsius imitãtes,& ea sibi incorporantes,tangentes ẽt.i. socios & vicinos lenitate suę benignitatis afficit,& demulcet,quia sicut dicit Greg.de prelatis.Miscenda est lenitas cũ feueritate,faciendumq; est quoddam ex vtraq; temperamẽtum.¶Vinea ad hoc,q̃ bene fructificet,plura requirit.s.aerẽ purum,& serenum,& tps odit nubilosum,item terrã nõ nimis macram,nec nimis pinguem,sed mediocrẽ.In terra . n. pingui luxuriat in ramos & in folia , & paucos fructus hẽt. In terra aũt macra cito deficit,& arescit,non inueniens debitum nutrimẽtum.Sic verè ad hoc q̃ vinea Sabaoth.s. Christianus possit facere fructum bonorum, necesse est primò q̃ habeat aerem purum & serenũ.i.bonũ,& sanam doctrinam nõ nubilosam,erroneam,uel obscurã.terrã ẽt.i.ſtatũ diligit mediocrem,quia.s.non debet ſtatus suus esse pinguis per superfluam prosperitatem , quia tũc emitteret multos ramos vanarũ affectionũ,multa folia vanarũ locutionũ, paucũ aũt fructũ bonarũ operationum . Si aũt nimis macer fuerit per paupertatẽ,tunc sitit pp defectum sufficientis uictus & nutrimenti p impatientiam deficcatur , & fæpe ab humore gr̃æ priuatur,quia pp inopiam multi deliquerunt.Eccl.27. Et ió bene petebat sapiens Prou.30.Nec diuirias nec paupertatẽ dederis mihi dñe &c.¶Vinea diligit terrã dulcem & temperatam.Nam si falsa fuerit & amara , corrumpitur radix pp humidi malitiam subintrantis,& ideò montes alti soli pene expositi sunt optima loca,q̃a ibi calor fortis & humor dulcis reperitur.Nam quanto uinea soli magis exponitur, tãto fructibus dulcioribus fęcũdatur.Terra falsa est mũdus,amarus & salsus p tribulationes,humor eius est mũdi ,pſperitas .s.diuitiæ & deliciæ,quã semper comitatur salsedo, & amaritudo peccatorũ,& tribulationum.Montes aũt significãt ſtatum perfectionis & religionis,ubi est fortis calor charitatis,& dilectionis,& dulcis humor deuotionis,cõpassionis & lectionis.Vinea ergo.i.aĩa non debet diligere terram falsam.i.mundum.1.Io.2. Nolite diligere mundum &c. Et hoc quia radix cordis faciliter corrũperetur per diuersa pcta, si humor eius.i.mundi prosperitas ibi per affectionem subintraret.Apo.8.Mortui sunt ex aquis,q̃a amaræ factæ sunt.Sed montes.i.ſtatum religionis,& perfectionis debet appetere, vbi soli Christo exponatur per contemplationem,& humore,& dulcedine doctrinæ,& deuotionis etiã nutriatur, quia quãto plus exposita soli iustitiæ per amorem, et affectionẽ, et contemplationem fuerit,tanto melius fructificat per bonam operationem.Vel si uis per mõtes intellige Paradisum, vbi debet esse aĩa plantata per desiderium et affectum, et ió de vinea dr̃ Eze.17.In monte sublimi Israel plantabo illud, vt erumpat in germen,et faciat fructum.Vel per terram salsam intellige pctores,qui amaritudine suæ malæ vitę humore corrupto suæ malæ doctrinæ vites bonas.i.qui sui sunt soci,inficiũt,& corrumpũt,& ideò tales nõ sunt sequẽdi, sed mõtes alti.i.viri ſcti,& cõtẽplatiui,in quib.põt inueniri humor bonæ doctrinæ,et dulcis fructus consolationis.Pſ.Mõtes excelsi ceruis,petra refugiũ herinaceis.¶In uineis aliqñ latent vulpes fructus eius auidè deuastãtes, aliqñ tbi subintrant porci,aliqñ canes et lupi,q̃ oẽs fructus deuorant,et vineã suis stercorib.inficiunt,et corrũpunt, et ió custodes sũmè cauẽt ne porcus.vulpes lupus,et canis aliqualiter ibi intrẽt.Sic verè in uinea ecclesiæ uel religionis aliqñ latẽt vulpes.i.falsi et cauteloſi hypocritæ uel hæretici , aliqñ subintrãt porci.i.voluptuosi,luxuriosi et delicioſi , aliqñ canes.i. detractores mordaces,qui alij ſp allatrãt,aliqñ lupi.i.tyranni,ꝓlati crudeles et rapaces,qui oĩa deuorãt,et cõsumũt,et ió p iſtos malos fructus,vineæ ecclesiæ ſpuales,et tpales hodie cõsumunt, deuorant, et vastantur . De hypocritis aũt dr̃ Eze.13.Prophetæ tui quasi vulpes in deserto Israel erant.et Thr.4.de monte Sion dr̃.Vulpes ambulauerunt in eo.Et ió tales debent de ecclesia eijci.Can.2.Capite nobis vulpes parvulas,q̃ demoliuntur uineas.¶Fabulosè dr̃ , q̃ quidã fatuus custos posuit in uinea sua canes,vt eã à vulpibus tuerẽtur, canes aũt uites cũ ramis inuenientes,de eijciendis vulpibus minimè curauerũt,sed oẽs fructus vineæ uastauerũt. Sic hodie,Deus ponit in vinea ecclesiæ canes.i.ꝓlatos, vt inde vulpes et lupos.i.malitiosos,et tyrannos coerceãt,et uites.i.bonos et iustos,et malis protegant,et defendant,sed verè , q̃a hodie in vitib.uineæ.i.subditis suis et bonis ſmplicibus inueniunt racemos.i.diuites tpales,ió eos p rapinas diripiũt, et cõsumunt,et plus nocẽt vitib.i.subditis quàm vulpes.i. fraudulenti vsurarij,vel quàm lupi.i.mali tyrãni.ipsos etiam nõ curãt de vinea effugare vel eijcere, nec à nocumẽto bonorum

norum deprimere, imò quod peius est, eos hodie sustinent atq; fouent, corrupti suis munerib. atq; donis quia prælati. iudices & balliui multi sunt hodie, de quibus dr Esa. 56. Vniuersi canes multi non ualentes latrare. Vel dic, q̃ dñs vineæ est prælatus, qui in terra & ecclesia ponit canes. i. balliuos, & officiales, vt inde latrones, & raptores arceantur, ipsi aũt multo magis subditos deuorant, & prædãtur, nec alios eijciunt vel repellunt, &c. Figura 1. Mac. 9. vbi iniquus Alchimus (qui interpretatur fermentum uani consilij) constituit viros iniquos dños regionis, qui multo maiora mala fecerunt filijs Israel quàm gẽtes & extranei. Sic mali prælati instituunt in terra sua viros iniquos, scilicet malos balliuos, & officiales dominos, & magistros, qui pro certo multo plus nocent subditis, quàm raptores publici, & latrones, quia inimici hominis domestici eius. Mich. 7. Tu terram tuam disperdisti, tu populum tuum occidisti. Esa. 14. Pone si uis figuram bonã. Matt. 21. de vinea, & filio, & seruis à cultoribus occisis. Vinea est ecclesia, filij & serui subditi, cultores mali prælati, & balliui &c. Vel applica aliam figuram Ezech. 17. vbi dicitur. Facta est ergo uinea, & fructificauit in palmites, & emisit propagines.

De Vua. Cap. 179.

1 VVa dr, quasi humida, & est vua quæ constat ex plurib. granis, quę acini dicuntur, & in ea grana in vecte. i. en la grappe gallicè, inuicem coniunguntur, & vniuntur. Botrus autem dr racemorum cõgeries, & gallicè moyssine. Racemus idem est quod vua uel granum uuæ, ſm Isid. dic si uis q̃ vua est uir perfectus, qui ex pluribus granis. i. uirtutib. cõstat, & botrus est ecclesia, vbi sunt tales plures uuæ per concordiam adunatæ. Vel dic etiam q̃ vua est ecclesia, quæ con-
2 stat ex pluribus granis. i. personis &c. ¶ Botrus est congeries racemorum inuicem coniunctorum, qui aliquandu sunt diuersæ naturæ, & caloris, tamen inuicem coniunguntur, ut ad domum de uinea deferantur. Sic verè Christus fuit sicut botrus, & cõgeries racemorum, quia. ſ. plures racemi, i. plures naturæ uariæ & diuersæ inuicem sunt vnitę. ſ. corpus, anima, & diuinitas, in vnitate personę, & sic de uinea Paradisi ad domum ecclesiæ in incarnatione fuit translatus. Botrus cypri dilectus meus mihi. Cant. 1. Figura Num. 13. vbi duo viri attulerunt de terra promissionis in desertum vnum botrũ in una uecte, ut sic filij Israel ad terram illam ascenderẽt, & eos ad illam fructus fœcunditas animaret. Sic verè de terra promissionis. i. de Paradiso vsque ad desertum mundi huius fuit allatus botrus. i. Christus ī uecte. i. in persona filij, & hoc per duos uiros. i. per duas personas, & istę sunt Gabriel nuncians, & Maria suscipiens, quia mediãtibus istis duobus delatus est de Paradiso in mũdum botrus, i. Christus. Ecce duo viri attulerunt in vestibus albis. Act. 1. i. in castissima puritate, & hoc factum est, vt filij Israel. i. fideles Christiani animẽt ad terram illam. ſ. Paradisum, & eam diligunt, & affectent. Sed de multis dr. Pro nihilo habuerunt terram desiderabilẽ.
3 ¶ Racemus quatuor habet partes, scilicet pellem seu corticem, glaream, succum, & acinos, i. grana interiora, quorum granorum quidam racemi habent plus, quidam minus. Sic verè boni, & iusti habent in se diuersas partes spirituales, ſ. corticem bonæ conuersationis, glaream dulcoroſę pietatis, & compassionis, succum doctrinæ, & veritatis, & grana. i. merita, & uirtutes, quæ sunt interius in conscientia, ista tñ plus sunt in vno, quàm in alio, quia constat quòd quidã plures habent gratias & uirtutes, quàm alij, quia vnicuique data est gratia secundum mensuram donationis Christi. ad
4 Ephes. 4. ¶ Racemorum quidam sunt nigri, quidam rubei, q̃dam albi, omnes tamen sunt utiles, & nutritiui, & de omnibus succus peroptimus exprimitur, ſ. vinum, & sunt aliqui qui citius alij maturantur, & dicuntur præcoquæ vuæ, quasi primò coctæ, alię autem tardius aliæ mediocrius. Istud tamẽ est generale quòd omnis vua quãto maturior, tãto melior, & tanto melius præbet homini nutrimentum, secundum Isaac in dietis. Sic in mundo sunt multa hominum genera perfectorum, quidam sunt albi per castitatem, & innocentiæ puritatem, quidam sunt rubei per charitatem, quidam nigri per humilitatem, & tamen omnes sunt boni in se, & nutritiui quantum ad alios per eleemoſynas, & bona exempla, & documenta. Item qũdam cito maturantur, & cõuertuntur per perfectionem, scientiam & amaritudinem, scilicet ab ipsa iuuentute, & tales Christo summè placent. Micheæ 7. Præcoquas uuas desiderauit anima mea. Alij tardè licet expectant vsque ad senectutem. omnes tamen sunt boni & iusti & succum peroptimum, scilicet Dei gratiam in se continent atque fouent, uerũtamen quanto homo est maturior, idest perfectior, sapientior, & discretior, tanto quo ad Deum, & homines est melior, & acceptior. Sapientia enim melior est cunctis opibus. Prouerbiorum 3. ¶ Sunt quædã species racemorũ, qui sunt valde dulces, sed tales præ alijs magis ab apibus, muscis, & vespis roduntur, & comeduntur. Sic verè inter homines illi, qui sunt dulciores, mitiores & sanctiores, & meliores, magis hodie comeduntur ab apibus, muscis, & vespis, idest à detractoribus, & à mundi raptoribus usurarijs balliuis, & similibus, quia multæ tribulationes iustorum, &c. Et qui iustus erat, prædæ patuit. Esaię 59.

De Vua immatura. Cap. 180.

VVa immatura uel acerba frigida est, & ficca, & sua stypticitate percutit neruos dentium, ita quod quodammodo uidentur congelari. Virtutem habet constringendi, calorem hepatis extinguendi, sitim minuendi, vt dicit Isaac in diet. Vua ista est mundi prosperitas, quæ dicitur frigida & ficca, quia continet in se frigus indeuotionis, & siccitatem incompassionis, dentes hominis qui habent cibos distinguere & diuidere, significant discretionem, sapietiam, & prudentiam, quæ habet distinguere, & masticare de cibis, idest de actibus, & operibus quale est, & quid vnumquodque. Vua ergo acerba, idest mundi prosperitas facit dentes, idest discretionem hominis congelari, & obstupescere, hoc est dictu, deficere & adnihilari, sicut patet in mũdi sapientibus, qui sapientes sunt vt faciant mala Hierem. 4. Et quare? certe quia mundi prosperitas obstupefacit, & hebetat dentes, idest sapientiam eorundem, quia qui comedere uuam acerbam, obstupescent dentes eius. Hiere. 31. Ista etiam extinguit calorem charitatis, sitim, idest desideria æternorum minuit, & stomachum, idest conscientiam, & uoluntatem per parcitatem constringit. Vnde Seneca. Nouerca uirtutum prosperitas, beatulis suis taliter obsequitur, vt in fine perniciem operetur.

De Vua passa. Cap. 181.

VVa passa fit tribus modis quandoque, scilicet à sole, quia uitis vbi dependet uua, torquetur, ita quod humor non potest amplius ad uuam ascendere, & sic uua per aliquot dies permittitur siccari, & calorem pati, & sic dicitur uua passa. Secundò fit in clibano, quia pane extracto, & calore temperato, uua in pampinis inuoluta ibi ponitur, & sic humor superfluus desiccatur, & uua passa efficitur. Tertio modo fit in fumario simili modo. Ideò dicit Alexander. Dant uuas passas clibanus fumaria phębus. Sunt autem magnæ uirtutis in medicina, secundum Isaac. Vua passa est uir iustus, et perfectus, qui mundi tribulationes, et aduersitates sustinet, et patitur, et à superfluo humore carnalis uoluptatis siccatur, et dulcedine deuotionis, et gratiæ præ cæteris plus repletur. Sed uerè ista deficcatio habet fieri tribus modis, quia quandoque uitis per quam uenit humor carnalitatis, idest mundi prosperitas uel amici, sibi torquetur, et subtrahitur, utpote quia deuenit ad paupertatem, et sic humor carnalis impeditur, et maximè quando sibi Christi per contemplationem, et affectionem exponitur, et ab eo per bona desideria calescit, calefit et accenditur, quia tunc efficitur uua passa, quia paupertatem patitur atque suffert. Fusca sum, quoniam decolorauit me sol. Cant. 1. Item aliquando ponitur in clibano, hoc est dictu, in ardore mundanarum tribulationum, et sic similiter humore carnalitatis priuatur, et efficitur uua passa, idest uir iustus et bonus. Pones eos ut clibanum ignis etc. Item quandoque ad fumum (qui oculos facit flere) idest ad memoriam tormentorum infernalium, et mortis suspenditur per meditationem, quia uerè per istos tres modos, scilicet paupertatem, aduersitatem, et mortis inferni iugem memoriam, efficitur homo sanctus, et iustus.

De

De Vino. Cap. 182.

VInum dr ſm Isid. quasi à vena natũ, vel à vite. racemus enim primò frangitur, & sic inde vini substantia eliquatur. Vinum autem secundum Isaac inter omnes succos ciborum & herbarum obtinet principatum. virtutẽ. i. corporis roborat, corpus nutrit, puros humores generat, & impuros depurat, mentem valde lætificat, intellectum clarificat, interiora mundificat, hominem facit lætum, liberalem & audacem, & dolorem & tristitiam facit obliuiſci, calorẽ augmentat, corpus siccum humectat, humidum quandoq; deliccat, et vt breuius concludaẽ, vinum moderatè sumptũ, corporis est et aię medicina, et ideò oĩbus ętatibus cõuenit et maximè senibus, quia humorem et calorẽ perditum reparat et restaurat, vt dicit Isaac in diet. Talis per omnia sanguis Christi, qui de racemo. i. de corpore q̃ fuit fractum p
1 mortem, extitit eliquatus. et iste pro certo inter oẽs succos herbarum. i. inter sanguinem oĩum martyrum obtinet principatum. Iste. n. nutrit et humectat p gratiam et deuotionẽ roborat et firmat p constantiam, fortitudinem et pfectionem, puros humores generat interius. i. patientiam et bonã affectionem, interiora. i. cõsciam mundificat, et eam à vitijs depurat per mentem confessionem, etiam lætificat p spem et cõsolationem, hominem facit audacem. ſ. ad pugnandũ contra vitia p bonam operationem, lætum et liberalem p pietatem eleemoſynam, et compassionẽ, et dolorem tribulationum facit nõ sentiri per patientiam & firmationẽ, tristitiam. i. omnem desperationem tollit p spem & cõtemplationem, augmentat ẽt calorem & humorem. i. gratiam pietatẽ & dilectionem, & ideò sentibus. i. inueteratis peccatorib. conuenit, quia humores deperditi, ſ. gratiæ & virtutes q̃ perditæ fuerant p pctm, restituit & restaurat. Ideò Eccl. 31. Aequa vita hominib. vinum in sobrietate potatum. Vel dic q̃ poĩa de gratia, à qua fluunt oẽs aliæ virtutes, & expone de omnibus sicut supra. Vel dic de ſcia diuina, quæ inter oẽs alios succos. i. inter oẽs alias scientias obtinet principatum. intellectũ. n. clarificat p discretionẽ, & per oĩa sicut supra. Vel dic q̃ vinũ est æterna gloria, q̃ inebriat & delectat, quia ſquis ea repletus fuerit per spem omnem dolorem mũdanarum tribulationũ facit obliuiſci, aĩam aũt lætificat, & tristitiam desperationis tollit &c sicut supra. Ideò Prou. 31. Da
2 merentib. bibere vinum, sequitur. Bibant, & obliuiſcantur egestatis suæ, & paupertatis vlterius non recolant. ¶ Vinorũ plures sunt ſpecies, ſ. albũ, rubeum, nigrum citrinum, oĩa tñ sunt bona et nutritiua, & lætificatiua, & ītellectus subtiliatiua, ſteis debitè q̃s vtaẽ. Sic ſcientiarũ vel virtutũ plura sunt genera, ſ. rubeum, ecce charitas, albũ, ecce castitas, nigrum, ecce humilitas, oẽs tñ valent ſpũaliter & animam nutriunt, & eam dotant meritis & impinguant. Vel dic ſi vis de scientijs, quæ diuersæ sunt, & tñ oẽs valent & ꝓficiunt debitè eis
3 mentibus, & intellectum clarificant &c. Gen. 49. Lauabit in vino stolam suã. ¶ In vino cõsideraẽ odor. nam odoriferum vinum plus cæteris valet, & mentem melius lætificat, nutrit ẽ melius & confortat. vinum aũt quod odorem bonum nõ hẽt, illaudabilis est nutrimẽti, quia nec sanguinẽ clarificat, nec animũ cõfortat, nec humorem purificat turbidũ & corruptum. Sic verè odor bonæ famæ multum facit in homine, & maximè religioso & prædicatore, quia tunc alios melius lætificat & confortat, & eos suis exemplis & verbis impinguat atq; nutrit. Si aũt odorẽ bonæ famæ non habuerit, tũc verè alijs parum proficiet, nec eos bene à corruptis humoribus peccatoru purificabit, quia cuius vita despicit, restat
4 vtilius prædicatio contemnatur Gregorius. ¶ Vinum tẽperatũ cibus est & medicina, passiones ẽt aĩæ alterat, q̃a aĩam aertit ab impietate ad pietatẽ, ab auaritia ad largitatem, à superbia in humilitatem, de timore & desperatione in animositatem, ſm Isaac in dietis. Hæc oĩa pro certo facit in aĩa gratia Dei, vel sanguis Christi, vel mortis memoria, vel doctrina & scientia audita & potata. Ideò sapientia miscuit vinũ, & posuit mensam. Prou. 9. Vinum inquit miscuit, quia. ſ.
5 aqua ſpũalis ſpei & cõsolationis ei est admiscenda. ¶ Vinum q̃q; ſit forte & bonũ, tñ tñ pôt ei admisceri de aqua, q̃ perdere efficaciam & virtutem. Sic verè licet homo vinũ. i. gratiã Dei hẽat, quæ hẽt odorem famositatis, calorem honestatis, saporem & dulcedinẽ charitatis, tñ tñ pôt quotidie in vase cordis sui de aqua. i. de peccatis venialibus apponere quod vini efficacia corrumpẽt & dissipabit p peccatum mortale. Esa. 1. Vinũ ruũ mixtum est aqua, argentum tuum versum est in scoriã. ¶ Vinũ rubeũ & forte multũ lædit caput & pcutit, mentẽ & fortẽ facit ebrietatem, & iõ summè indiget aquæ 6 admixtione, nutrit tñ & confortat & humores deperditos reparat, cor & mentem lætificat & delectat, secũdum Isaac. Vinũ istud significat pniam dolorosam, quæ pro cerno mentem percutit per contritionem, & eam facit ebriam & sopitam per ſtuporem & cõpunctionem, ſ. quando facinora sua considerat & peccata, & ideò ne forte occidat per desperationem, necesse est quod ibi aqua. i. ſpiritualis consolatio & spes de venia adiungatur. Miscuit vinum &c. Prou. 9. Ista tñ nutrit aĩam, & eam purificat per confessionem, & lętificat p spem & cõsolationem, & humores, i. virtutes & merita quę sunt deperdita p peccatum, restituit & restaurat. Venite ad me amici mei comedite panem meum, & bibite vinum q̃ miscui vobis, & inebriamini &c. Prou. 9. Bibite & inebriamini. Hierem. 25. ¶ Vinum habet inebriare, & mentem lætifica- 7
re, omnemq; facit dolorem & tristitiam obliuiſci, amorem excitat, & humores deperditos reparat & restaurat. Talis est gloria æterna, quæ pro certo animam inebriat atque replet. Psal. Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ &c. Et omnem dolorem præcedentem, idest omnes mundi miserias & tribulationes perfectas facit penitus obliuiſci. Flebitis & lugebitis vos, sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Ioan. 16. Et ideò bene sequitur quòd mentem lætificat, quia ibi perpetuò tristitia nulla erit. Eccl. 40. Vinum & musica lętificant 8
cor. ¶ Vinum quandoque propter aeris calorem corrumpitur, & sic perdit odorem, colorem, & saporem, efficitur. n. nigrum, fœtidum, grossum, turbidum & ponticum vel amarum, & istud non generat humores in corpore laudabiles, sed corruptos, secundum Isaac. Sic verè quando homo corrumpitur ex calore cõcupiſcentiæ carnalis vel temporalis per luxuriã vel auaritiam & cætera similla, tunc perdit odorem bonæ famæ, colorẽ cõuersationis, saporẽ bonæ vitæ & perfectionis, & efficit niger & vilis per insolentem cõuersationẽ, fœtidus per infamiam vel luxuriam, grossus p superbiam, turbidus per iracundiam, quæ. ſ. mentem turbat, & iõ tales non nutriunt suis exemplis alios, sed corrumpunt. De istis Mich. 2. Propter peccata sua corrumpẽt putredine pessima. ¶ Vinum licet moderatè sumptum proficiat, si tñ im- 9
moderatè sumitur, nullum perniciosius est venenum. mentem. n. mutat in furorem, in mali impetum, in obliuionẽ boni, linguã facit ligatam, manus tremulas, & de ore facit eructationes fędas exire, sitim etiã ꝓuocat, quia ebrietatis et vini talis est consuetudo vt assiduitas bibendi, auiditatẽ pariat rebibendi, vt dicit Pli. lib. 14. Vinum est mũdi ꝓsperitas, q̃ pro certo si ea moderatè quis vtatur, vtilis est et proficua ad salutẽ, sed verè si superflua fuerit, et indebitè et indiscretè quis ea vtatur, tunc verè animæ est venenum, nã ista facit hominem iracundum, et sic mentem mutare dr in furorem et in mali impetum. Ozeæ 7. Cœperunt Principes furere à vino. Item efficit hominem ingratum, et sic in eo causare dr obliuionẽ boni. i. beneficiorum à Deo et ab alijs perceptorum. Succedentibus prosperis oblitus est interpretis sui. Gen. 40. Item linguã ligat, quia. ſ. collit rectitudinem loquelæ, ſ. confessionem, orationem, gratiarũ actionem. Cõstat. n. q̃ diuites nesciunt aliquid de tali loquela. Neem. vlt. Nesciebant loqui iudaicè, sed azoticè. Itẽ facit manus tremulas. i. debiles ad bene operandum, et de ore ẽt talium facit fędas eructationes. i. fędа et inhonesta verba sæpius emanare, q̃a sagitta vulnerans lingua eorũ. Hier. 9. Itẽ ista sitim ꝓuocat. ſ. ardorem et desiderium mundanorũ, q̃a verè quãto q̃s plus vſus fuerit vino mundanæ ꝓsperitatis, ſ. diuitij, delicijs &c. tanto talem potum magis appetit iterari, q̃a somnitat sitiẽs q̃ bibat, & cum expergefactus fuerit, lassus adhuc sitiet. Esa. 29. Vel dic, si vis omnia historialiter de ebrietate. ¶ Secundũ 10
Isaac autem, ebrietas lumen rationis extinguit, vsque brutales confortat, & sic remanet corpus, sicut nauis, sine rectore, & sicut militia sine duce. Ebrietas item caput lædit, oculos turbat, et de sapientibus facit ſtultos de benignis peruersos, de castis impudicos, nam ebrietas est omnis vitiorum fomes et causa. Incidunt enim ebrijin mulea crimina, de quib. tandem pœnitent atque doleant, et vt breuius

concludatur, omnium malorum causa est ebrietas atq; fames. Sic per oſa mundi ꝓſperitas tollit vſum debitæ rõis, & lædit oculos prudẽtiæ & diſcretionis, ſicut patet de mundis ſapientib. & diuitibus, q̃ vñr ſine ratione eſſe & penitus excęcati, quia nec ſe, nec ſua, nec mortẽ, nec infernũ conſiderãt & attendunt. Nõ eſt.n. populus ſapiens, ideò nõ miſerebitur eius, qui fecit illum. Eſa.27. Ideò dicitur Eſa.28. Neſcierunt præ ebrietate abſorpti ſunt à vino. Iſta etiã caput, i. intentionem lædit conſcientiæ remorſum vel alias, & virtutem brutalem, i. motus carnales & carnis voluptatem & luxuriæ fœditatem excitat & inducit, quia ſaturaui eos, & mæchati ſunt. Hier. 5. Et ideò in mundi proſperis inuolutus, eſt rectè ſicut nauis ſine remige, ſicut militia ſine duce, q̃. ſ. cito ſubmergitur vel diſſipatur. Sic homo qui per ꝓſperitatem perdiderit rationem, in aquis voluptatis ſubmergit, & per diuerſa vitia diſſipatur. Vbi nõ eſt gubernator, populus corruet. Prou. 11. Iſta etiam facit de ſapientibus, ſecundum Deum ſtultos. i. de bonis pctõres, de beninolis peruerſos ad literam, & de caſtis incaſtos. Conſtat.n. q̃ multi ſunt in ſtatu paupertatis & aduerſitatis boni, qui in proſperitate ſiunt peſſimi & iniqui. Exemplum de Dauid, quæ in guerris & plijs fuit bonus, ſed data ſibi pace in Hieruſalem inique peccauit, ſ. in Vria & eius vxorem. Nã ex ebrietate iſta ꝓueniũt cuncta vitia, ſ. adulteria, homicidia &c. ſicut patuit in eodẽ Prou. 1. Proſperitas ſtultorum perdet eos. & Eccle. 31. Multos.n. exterminauit vinum. Et ideò bene dr 2. Macha. 6. Non ſinere peccatoribus ex ſententia agere, magni beneficij eſt
11 indicium. Veldic hiſtorialiter de ebrietate. ¶ Vinum corruptum corpus deſtruit, humores malos gñat & corruptos, & morbos varios inducit. Sic doctrina corrupta ꝓ hæreſim & errorem aĩam deſtruit, & humores. i. affectiones interiores corrumpit, & morbos ẽt diuerſorum generat peccatorum. Idem dic de ſapientia mundi ſi vis. Eſa. 28. Super verticẽ val
12 de pinguiſſimè errantes à vino. ¶ Antiquitus Romæ nõ licebat mulieribus vinũ bibere, & hoc ſm Plin. lib. 14. c. 13. ne forte inebriatæ aliquid aut dicerent aut facerent inhoneſti. Vſi inuenimus (ait) inter exempla, Egnati Metentini vxorem eo quod vinum bibiſſet è dolio, à marito infectam fuiſſe, eumque cedis à Romulo abſolutum. Ibidem etiam dicitur quòd quædam pro eo quod claues cellæ vinariæ reſignaſſet à ſuis inedia mori fuiſſe coactam. De quadam etiam alia ponitur ibi, quæ quia vinũ biberat ipſam dicit à iudice dote ſua fuiſſe mulctatam. Cato ẽt aiebat introductum fuiſſe quod fœminabus oſculum à ſuis parentibus daretur, vt ſi vinum olerent, oſculo ſentiretur. Ad hoc autẽ facit quod dicit Hippocrates, mulieres & adoleſcentes non caluéſcere, nec podagram incurrere, eo. ſ. quia nõ bibunt vinum. Iſta oĩa poſſunt applicari exemplariter ad temperantiam mulierum, quia ſi ebrietas eſt in viro vituperabilis, in fœmina tamen ſummè eſt deteſtabilis. Veruntamen ſi illæ quę bibunt vinum morte plecterentur, paucæ remanerent, hodie quę nõ cauſa huius morerentur, quia (quod horrendũ eſt) multæ ſunt fœminæ viris vinolentiores, & ebrietatis vitio pleniores. Apoc. 17. Vidi mulierem ebriam. Regula etiam Hippocratis euanuit, quia mulieres lauciſſima vina porant, & ideò ad litteram podagrizant, ſicut de pluribus experitur, quod. ſ. non fieret ſi ipſarum conditio à vini poculis abſtineret.

De Vino nouo ſeu muſto. Cap. 183.

1 VInum nouum dicitur muſtum à mus, quod eſt terra, & teneo tenes, quaſi tenens & habens mus, ideſt terrã, quia. ſ. vinũ in principio eſt terreis paruus admixtum, q̃ñ. ſ. nouum de torculari extrahitur, ſed quia poſt magna fit in eo ebullitio, ideò partibus calidis & aereis ſurſum tendentibus, terreſtribus autem inferius deſcẽdentibus, fit puri ab impuro ſeparatio, & ſic efficitur vinũ verũ. Talis eſt homo, quia in principio q̃ñ de torculari. i. de ſtatu peccati vel mundi exprimitur, & ad pœnitentiam vel religionem conuertitur, adhuc eſt terrę mixtus. i. terrenis affectionibus & deleſtationibus implicatus, ſed quando ſit in eo fortis ebullitio contritionis, tunc calor charitatis in eo ſeparat purum ab impuro. i. impuritatem vitiorum à puritate animæ, & ſpumam. i. vitia & peccata per confeſſionem emittit, & ſic efficitur bonus, purus & ſanctus & iuſtus. Faciet dominus conuiuium vindemiæ defæcatæ. Eſa. 25. ¶ Vinum nouum quan-
2 diu eſt impurum, ita feruens eſt q̃ nunquam ceſſat ab ebullitione, donec penitus depuretur, quinimò dolia in quibus eſt dirumpit, niſi ſpiraculum hẽat, per quod ſuus vapor ignitione ceſſat penitus & quieſcit. Sic verè homo nouus & inuenis nunquam dẽt ceſſare ab ebullitione cõtritionis, à ſpiritatem peccati hẽat aliqualem, quia. ſ. dolium quantumcunque forte. i. conſcĩam quantũcũq; obſtinatã & indurată dẽt ſemper dirumpere & aperire per confeſſionem, & omnem malam ſpumam vitiorũ continuè emittere & purgare, q̃ venter meus quaſi muſtum abſq; ſpiraculo, qd lagenas noſtras dirumpit. Iob 32. Quãdo autem purgatus fuerit, iuſtus. ſ. factus & perfectus, tunc (& maximè q̃ñ erit in patria) ceſſabit ebullitio & ſpiratio, q̃a pfecti, & maximè in patria, non indigent feruore cõtritionis, nec clamore confeſſionis, ſed tñ requie contẽplationis. Requieſcet, & non erit qui te exterreat &c. Iob 11. Vel dic q̃ illi qui ſunt noui & iuuenes, impuri & carnales, & ſęcũd. carnalis voluptatis vel terrenæ cupiditatis admixti, nunq̃ ceſſant ad ebullitione impatientiæ, rixæ & diſcordiæ, & à ſpumatione malorũ verborũ, q̃a os fatui ebullit ſtultitiam. Prou. 14. Quinimò ẽt dolia in quibus ſunt. i. ſtatus ſuos per rixas & diſcordias diſſipant & dirumpuat, niſi libertatem habuerint reſpirandi. i. verba ſua inſolentia proferẽdi. Sed verè illi q̃ ſunt puri & defęcati. i. boni, iuſti & ſancti hmõi ebullitionẽ & tumultus nõ faciunt, imò in dolio religionis eccleſiæ pacificè requieſcunt. Malac. 2. In pace & æquitate ambulauit mecum. Vel dic q̃ tunc in dolio religionis vel eccleſiæ ceſſat ebullitio diſcordiæ, & ſit pax cõcordiæ & vnitatis, q̃ñ virtute caloris. i. boni ſpłati, partes terreſtres. i. peccatores, ab igneis. i. à viris ſanctis & lucidis diuiduntur & diſtinguuntur, & quãdo ipſi mali inferius deſcendunt, & ad ſtatũ depreſſionis & ſubiectionis incurrant, boni autem & ſancti ſuperius in dignitatibus & officijs ele uanſ & promouent. Et iſtud maximè fiet in iudicio, vbi mali à bonis perpetuò ſeparabuntur, & illi in fundo. i. inferno retrudentur, iſti aũt in dignitate Paradiſi ſuperius leuabunt, & ideò tũc ceſſabit omnis ebullitio rixarũ & diſcordiarũ, q̃ modò eſt inter bonos & malos, & erit tũc bonis tranquillitas reſtituta. Deut. 28. Ipſe deſcendet, & erit inferior, tu autẽ aſcendes, & eris ſuperior. ¶ Vinum nouum & adhuc impurũ
3 non competit ad corporis nutrimentum, ſed q̃ñ defęcatum eſt & purgatũ, tunc efficitur corporis nutrimentũ, & quãto
5 plus antiquaſ, tãto calidius, purius, odoroſius & ſaporoſius efficitur, niſi forte ex accidẽti aliquo corrumpatur. Sic verè quando homo de nouo extrahitur de torculari, i. de mundo vel de peccato, & ad pœnitentiam vel religionem conuertitur, tunc ſtatim nõ eſt bonus nec perfectus, imòadhuc eſt impurus, carnalis & fragilis, & ideò nõ eſt aptus ad nutrienduũ alios, ſ. doctrina & exemplo, ſed verè quanto plus antiquatur in bono per ꝓſeuerantiam, tanto fit calidior p charitatem, purior p caſtitatem, odoroſior per fumoſitatem, & ideò tunc dat bonum alijs nutrimentum, niſi forte per peccatum aliquod corrumpatur. Ideò Eccl. 9. Vinum nouũ, amicus nouus veteraſcet, & cum ſuauitate bibes illud. ¶ Vinum
4 quandoque corrumpitur duplici cauſa. ſ. quandoque ex calore exterius abundante, & ex malitia vaſis in quo eſt, quia ſecundum corruptionem vaſis, vinum nouum ſaporis contrahit corruptelam, corruptum autem vinum homini eſt nociuum, & quandoque deterius quàm venenum. Sic verè vinum nouum, ideſt ꝓſona iuuenis dupliciter corrumpitur, & p peccatum inficit, quandoque ex calore aeris, i. ex feruore concupiſcentiæ iuuenilis. Item quandoque ex corruptione dolij in quo eſt. i. ex prauitate ſocietatis in qua eſt & moraſ, quia ex mala ſocietate cito corrumpitur vnus puer. ſicautem corruptus & peccatum infectus alijs eſt venenum, quia ſuis verbis & exemplis alios inficit & corrumpit, ſicut patet in iuuenib. luxurioſis. Et ſic vnum in nouitate corruptum nunquam poteſt perfectè emẽdari, ſic verè nec homo qui in iuuentute inficitur amplius emendatur. Vinum nouũ in vtres nouos mitti debet, ideſt in bona ſocietate nutriri. Lucæ 5. ¶ Vinum multum antiquum excedit in caliditate & ſ
ſiccitate, & ideò ſuo acumine caput lędit, corpus inflãmat, humiditatem conſumit. Sic mali ſenes & in vitijs antiquati excrędũt in calore auaritiæ, & ió corpus eccleſiæ inflãmant & lædunt

gladiunt per crudelitatem, auaritiam & vſuram, & humorem, ideſt bona temporalia diripiunt & conſumunt. Patet etiam in malis ſenibus in religione, qui lædunt caput, ideſt prælatum &c.

De Vino condito. Cap. 184.

VInum condicum fit artificialiter, quando. ſ. herbæ vel ſpecies vino incorporantur, quarum virtute vinum immutatur, & ſapidius, & ſalubrius efficitur tam in cibo quàm in medicina, vt patet in vino maluatico. Tale vinum eſt bona doctrina, quia verè ibi ſunt plures herbæ, ideſt plures exempla ſanctorum, plures ſpecies, ideſt plures auctoritates ſanctorum & ſacræ ſcripturæ, & ideò talis eſt vtilis ad animam nutriendam, & impinguandam per merita, & virtutes. Cantic. 8. Dabo tibi poculum ex vino condito. Vel dic quòd tale vinum eſt anima, in qua debent eſſe aromata, ideſt gratiæ & virtutes, bona opera & exempla, & ſic melior fiet & perfectior.

De Aceto. Cap. 185.

VInum acetum fit ex vino dulci corrupto, nam quãdo vinum bonum aeri calido exponitur, tũc per calorẽ innaturalem calor naturalis ipſius corrumpitur, & ſic vinũ quod erat naturaliter calidum, efficitur naturaliter frigidũ, ſecundum Iſaac. Sic verè aliquando accidit q̃ homo dulcis, bonus & iuſtus calorem naturalem. i. charitatem continens in ſeipſo, corrumpitur per peccatum, & hoc quando aeri calido. i. mundanæ proſperitatis, & coloriauaritiæ, & luxuriæ exponitur, quia tunc per iſtos malos calores calor charitatis deperit, & frigus indeuotionis, pigritiæ, & tepiditatis ſubintrat, & ita fit ille qui prius erat dulcis & deuotus, calidus, & charitatiuus, frigidus, indeuotus, incompatiens, obſtinatus, & acetoſus, i. amarus, iracundus &c. In igne conſimptum eſt plumbum. Hier. 6. ¶ Acetum magnæ efficaciæ in medicina. virtutem. n. habet mordificatiuam, diſſolutiuam, penetratiuam, infrigidatiuam, & deficcatiuã, & ideò valet contra multiplices paſſiones, carnem. n. ſuperfluam in vlceribus corrodit, & ad alia multa valet, ſecundum Iſaac in dictis. Talis eſt pœnitentia, quia mordicat per conſcientiæ remorſionem, penetrat per conſcientię examinationem, & timoris incuſſionem, diſſoluit per cõtritionem, mundificat per confeſſionem, deſiccat per carnis macerationem, infrigidat per caloris auaritiæ vel luxuriæ repreſſionem, & ideò valet contra multas paſſiones pecca torum, & carnem ſuperfluam. i. voluptatem carnalẽ adnihilat, & cõſumit. Ideò bene dicitur Ruth 2. Accede huc, & intinge bucellam tuam in aceto. Vel ſi vis per acetum potes intelligere ſacram doctrinam, vel conſiderationem mortis, & inferni, vel amaræ mortis Chriſti, & expone de quolibet p omnia ſicut ſupra.
3 ¶ Acetum fortiſſimum ſuper terram, ferrum vel lapidem proiectum, ſtatim ebullit. Sic pœnitens & perfectus homo ſtatim q̃ ſuper terram, & ferrum, i. ſuper duritiam tribulationum proijcitur. i. quando mundi tribulationib. exponit, tunc ſtatim ebullit per bona deſideria, & affectus. Vel dic q̃
4 acetum eſt peccator, qui q̃ñ proijcitur in terram. i. in ſtatum humilem, q̃ñ. ſ. ab officio ſuo deponitur vel ab alijs contemnitur, tũc ſtatim ebullit per iram, indignationem, rixam, & appellationem. Vel terra eſt terrena ꝓſperitas, in qua ſi hõ fuſus, & expoſitus fuerit, ſtatim per auaritiã, luxuriã, & maladeſideria ebullit. Allega vt ſupra. Vir prudens, & diſciplinatus non murmurabit correctus. Eccl. 10. ¶ Acetum oculos clarificat, ſanguinẽ ſtringit, metalla dura corrodit, & in eis multos colores generat, ſ. ceruſſam ex plumbo, viride græcum ex cupro, lazurum de argento, ouum etiãm ſi in aceto per plures dies teneatur, ita mollificat, q̃ teſtam duram facit quaſi pelleam deuenire, venenis etiam ceraſte, & canis rabidi, & crocodili fex aceti dr obuiare, ſm Plin. lib. 23. c. 2. Talis virtutis eſt mortis conſideratio, quia oculos intellectus clarificat per diſcretionem, quia vexatio dabit intellectum. Eſa. 28. Sanguinem, i. carnis voluptatem ſtringit per caſtitatem, vel pœnitentiæ macerationem, metalla dura. i. induratos peccatores corrodit per contritionẽ, & in eis multos ſpe colores generat, i. multiplicem perfectionem. Nam licet ouum. i. peccator albus, & curioſus exterius mollis & luxurioſus interius habeat teſtam. i. cõuerſationem duram, & obſtinatam, ſi tñ in aceto. i. in mortis conſideratione diutius ſe immerſerit, ſua pro certo teſta dura, & obſtinatio mollificabitur, & mollis, tener, obediens, contritus, pœnitens & compatiens efficietur. Iſtud etiam: acetum contrariatur morbibus venenatis, ideſt tentationibus quæ animam inuenenant, & occidunt. Ideò per omnia bene dicitur Eccl. 7. In omnibus operibus tuis memorare nouiſſima tua &c. Expone ſi vis totum de pœnitentia, vel de contritione, vel de doctrina & prædicatione.

De Vinaceis. Cap. 186.

VInaceum ſecũdum Ebrardum, eſt pellis vuæ quæ poſt 1
eliquationem vini remanet in torculari, vino de eo defluente, & in dolis repoſito, & iſtud licet parum valeat, & nullum præbeat corpori nutrimentum, quia. ſ. plus inflat quàm nutriat, tamen à ſuibus delectabiliter manducatur. Torcular eſt mundus, vbi vinum. i. boni iuſtis præmuntur tribulationibus atq; pœnis, & inde eijciuntur, & expelluntur, ſed tñ ab angelis ſuſcipiunt, & dolijs bene ligatis. i. in bonis religionibus in præſenti, & in æternis manſionibus in futuro recolliguntur. Vinacea iſta ſunt mundi bona quæ pro certo licet vina. i. homines de mundo eijciãtur per mortem, iſta tñ ſemper ibi remanẽt, q̃a cum diues mortuus fuerit, nihil ſecum afferet. Iob 27. Et verè licet iſta parum aut nihil valeãt, & licet inflet per ſuperbiam, tamen à ſuibus. i. à carnalib. & mundanis præcipuè diliguntur. Vel dic q̃ iſtæ pelles ſignificant mundani peccatores, qui in mundo iſto remanent, bonis inde exeuntibus, & iſti à torculari mundi huius finaliter eijciuntur per mortem, non vt in dolio Paradiſi reponant, ſicut vinum, ſed vt à ſuibus. i. dæmonibus deuorentur, & vt igni perpetuo comburantur, quia paleas cõburet igni inextinguibili. Matth. 3. ¶ Torcular eſt inſtrumentum quo præ- 2
muntur racemi, & vinum emittere compelluntur, & eſt ibi prælum lignum quoddam magnum et ponderoſum, per cuius deſcenſum racemi præmuntur. Veruntamẽ eſt ibi q̃dam vectis, mediãte quo dictum lignum eleuatur, & deprimitur, ſm q̃ magis vel minus racemi debent ſtringi. Torcular eſt mundus, vbi racemi, i. hoĩes diuerſimodè præmuntur, & tribulantur. Lignum graue ſignificat mundi tribulationes, quę graues ſunt & difficiles ad ſuſtinẽdum. Graue plumbum & importabilis arena. Prou. 27. Vectis eſt occulta Dei prouidẽtia, mediante qua lignum, i. grauitas tribulationum aliq̃n intenditur, aliq̃n laxatur, quia nõ eſt malum in ciuitate quod non faciat dñs. Amos 3. Q̃ñ ergo Deus vult q̃ racemus, i. homo emittat vinum, i. bona temporalia pauperibus largiendo, vel etiam lachrymas doloroſas, tũc verè poniteum ſub ligno torcularis, i. mundi tribulationibus, & infirmitatibus, & conſtringit eũ, & compellit corrigi & emendari. In agnitionem ſui ductus eſt percuſſus à domino plaga. 2. Mach. 9. Veruntamen in iſto torculari tribulationum ſemper eſt vectis voluens. i. occulta Dei prouidentia, quia ipſe Deus operatur omnia in omnibus. 1. ad Corin. 12. Quæ. ſ. iſtud relaxat vel ſtringit, temperat vel intendit, ſemper faciens cum tentatione prouentum. 1. ad Cor. 10. Et ſicut aliquando ex toto lignũ relaxatur, vt ſecundò veniens fortius ab eo vindemia comprimatur, ſic aliquando Deus ex toto temperat pondus, vt fortius homo aliàs tribuletur vel hic vel in futuro. Silui, patiens fui, ſed quaſi parturiens loquar, diſſipabo & abſorbebo ſimul. Eſa. 42. Quia quanto diutius expectat, tanto radiens acrius ferit. Et ſicut in torculari ripa ſecurib. inciditur, ſic in actu tribulationis homo debet ſcindi gladijs contritionis. ¶ Vinaceum dr vinum raparum; quod aqua in 3
vindemia eliquatur, quod parum aut nihil valet. Tales ſunt mundi ſcientiæ reſpectu ſcientiæ diuinæ &c. Allega. Ozeæ 3. Diligunt vinacea vuarum.

De Vinaria cella. Cap. 187.

VInaria cella dr locus vbi reponuntur vina, quanto autem eſt frigidior & ſiccior, tanto ad vinum ſeruandũ eſt aptior, & ideò ſolent loca lapidoſa & ſubterranea cauari, vt ibi vina ſecurius recondantur. Talis eſt eccleſia vel religio, vbi vina, ideſt bonæ animæ reponuntur, & à corruptione peccati ſeruant. Sed quãto iſta plus eſt ſicca per paupertatẽ, frigida per aduerſitatem, baſſa & profunda per humilitatem, tanto vinum, i. bona perſona ibidem melius con

seruatur à vitijs,& peccatis, & ideò vtiliores sunt ad salutẽ status, & religionis pauperes quàm diuites. Vel dic q̃ cella vinaria est Paradisus, vbi est vinum æternæ voluptatis & iocunditatis. Ideò Can. 1. Introduxit me rex in cellam vinariam &c. Vel cella vinaria est vir perfectus, in quo vinũ doctrinæ,& gratiæ continetur, qui quanto frigidior, ficcior & profundior &c. sicut supra, tanto melior.

De Viola. Cap. 188.

VIola est herba parua, in terra depressa, cuius triplex est species, quædam cum flore albo, quædam cũ purpureo, alia mellino. omnes tamen flores sunt multum odoriferi, & medicinales, & quanto virtuosiores, tanto magis versus terram inferius inclinantur, vt dicit Dioscor. Et ista herba melior est recens quàm antiqua, & multum valet in medicina. Talis est vir perfectus, qui debet esse per humilitatẽ circa terram inclinatus, virtualis & medicinalis per vitæ, & exempli, & doctrinæ sanctitatem, & hic habet florem. i. exteriorem conuersationem, odorifera per famositatem, & quanto ista est recentior, & iunior, tanto melior, quia. s. acceptius est Deo quòd homo sit bonus in iuuentute, quàm in senectute, & istorum. s. virorum perfectorũ, sunt plures species, quidam sunt rubei per charitatem, quidam albi per castitatem, quidam mellini per mellifluam pietatem, omnes tamen quanto sunt virtuosiores per sanctitatem, tanto plus sunt inclinati per humilitatem.

De Vlmo. Cap. 189.

1 VLmus est arbor mollis, tenera & humida, quæ plicat faciliter, & torquetur, & ideò dr̃ ſm Iſid. vlmus ab humore, eo q̃ in locis humidis, & vallestribus proficit plus q̃ montuosis, radices in terra ꝓfundè figit, & inde humorem sugat ad nutrimentum frondium ramorũ foliorũ densitate gratissimam vmbram æstuantibus facit. Flores habet odoriferos, q̃ ab apibus frequẽtantur, exterius in cortice rudis est & dura, tñ interius multum est mollis, & tenera, ad sculpendum multũ apta sicut tiliæ, ſm Iſid. Talis debet esse quilibet bonus secularis, qui. s. in valle mundi habitat, & radices suas. i. affectiones in terra. i. in terrenis negocijs figit, & inde humorem bonorum temporalium fugit. Sed hoc debet esse vt ramos. i. bonos pauperes per eleemosynas nutriat, & sustentet, nam ex foliorum suorum densitate. i. diuitiarũ suarum multitudine debet æstuantibus transeuntibus. i. mundi pauperibus & depressis vmbrã, & refrigeriũ ministrare, & mollis & humidus. i. dulcis, benignus & pius dẽt ab oĩb. reperiri. Sub vmbra eius habitabant oẽs bestiæ terræ. Dan. 4. Et ideò vlmus plus in valle ꝓficit quàm in monte, q̃a boni actiui plus proficiunt in valle mũdi, quã facerent in monte religionis. Vlmus igit̃ est vir perfectus, qui tener est & humidus ꝓ pietatem, mollis per benignitatẽ, de facili plicabilis, & inclinabilis per obedientiam, & humilitatem. Ad quod quisq; volebat, conuertebatur. Sap. 16. Radix insuper eius, s. cor dẽt esse in terra profundum per mortis meditationem. Vmbrosus etiam debet esse per bonam cõuersationem, follitus per honestam locutionem, floridus ꝓ scientiam, & discretionẽ, & odorosus per bonę famæ diffusionem, exterius in cortice. i. in apparentia rudis, & durus per pñæ macerationem, interius aũt in conscientia mollis, & tenellus ꝓ clementiam, & cõpassionem, & ẽt de facili sculptibilis ꝓ correptionẽ, quia. s. non est durus vel obstinatus. Et ideò ista est vna de arboribus q̃ in solitudine debebãt esse. Esa. 41. Dabo in solitudinem myrtum, cedrum, pinum, lignum oliuę, buxum
2 & abietem, & vlmum simul. ¶ Vltimus est arbor nullum fructum bonum portãs, radices in terra profunda figens, est tñ vtilis vineæ circunstanti, quia per eam sustentatur. Sic mũdi peccatores nullum fructum bonorum operũ in se portant, veruntamen vineæ propinquæ. i. bonis viris sunt quandoq; vtiles, quia eos suis eleemosynis sustinent, & supportant.

De Vrtica. Cap. 190.

1 VRtica dr̃ ab vrendo. est. n. herba igneæ naturæ, cum hasta & foliis villosis, & tangentem se adurit, & pungit, ita etiam q̃ post eius recessum remanet vstio vel pruritus. Folia habet aspera, & acuta, semen autem habet q̃ dr̃ venerem excitare, ſm Plin. & hæc herba per se nascitur, & vbi semen eius fuerit, vix inde extirpatur, cito crescit, sed cito etiam post arescit. Tales sunt hodie luxuriosi, quia verè sunt naturæ igneæ, quia suis verbis, & exẽplis vrunt alios, & inflammant, s. malis suggestionib. gestibus, & nutibus, intantũ q̃ etiam post recessum suum remanet vstio. i. mala suggestio & impressio in animo audientis. & ideò bene dr̃ q̃ semẽ eius venerem excitat, quia verè semen. i. verba & doctrina talium venerẽ incitant & incendunt. Eloquiũ eius quasi ignis exardescit. Eccle. 9. Et isti per se nascuntur, quia vere aliquando homo per se sine alterius adminiculo potest fieri vrtica, i. luxuriosus. Et sicut vrtica interdũ ita multiplicatur quòd extirpari non potest, sic etiam hodie luxuriosi ita seipsos dilatant, & diffundunt, quòd vix possunt extirpari, sialicubi fuerunt seminati. Stultorum. n. infinitus est numerus. Eccl. 1. Vel dic quòd vrtica est detractor, impatiens, quærulosus, velox raptor, & auarus, qui pro certo ignææ sunt naturæ, quia omnes cõtingentes, i. socios, & vicinos vrunt, & mordent suis detractionibus, iniurijs & murmurationib. vel rapinis. Folia enim, idest verba talium sunt acuta, idest pungitiua, & ideò etiam post recessum suum, vstionem & arsuram suæ iniuriæ vel rapinæ vel detractionis relinquũt, s. in cordib. aliorum, qui leduntur, & inuaduntur. Vnum tamen est solatium, quia quamuis isti cito crescant, & augmententur quo ad dignitates, & temporales diuitias, cito tamen rursum deficiunt, & decrescunt. Istud patet in raptoribus, & auaris in mundo, q̃ non dimidiant dies suos, imò iuuenes, & subitò moriuntur. Patet de detractorib. in religione, qui quoniam vt communiter sunt hypocritæ, ideò sæpe & cito deficiunt aliquando per apostasiam, & sic sua paruitas declaratur. Ideò Pſ. Vidi impium superexaltatum, & eleuatum sicut cædros libani, transiui, & ecce non erat &c.

De Zizania. Cap. 191.

ZIzania herba quædam est ſm Iſido. quæ à poetis infelix 1
lolium nuncupatur, & est herba crescẽs cum tritico, quæ dum est in herba, vix distinguitur à tritico, imò quieã tunc vellet eradere, ſimul propter similitudinem posset triticum extirpare, & ideò dimittenda est quousque in messe vnum ad alio cognoscatur, & tunc triticum in horreo recõditur, zizania autem alligata per fasciculos comburitur. Habet autem vim vinosam, inebriatiuam, & mortiferã, ſi multum de ea sit assumptum. Ager est ecclesia, triticum sunt boni, zizania sunt mali & iniqui. Sed isti modò sunt in herba. i. in initio, & probatione dum sumus in vita ista, & ideò vero modo tanta est similitudo quantum ad exteriorem conuersationem, inter vtrosque. i. inter bonos, & malos, quòd vix alter ab altero cognoscitur, quod maximè verum est de hypocritis, & hæreticis, qui videntur esse boni, & ideò prælatus vel iudex non debet modò tales publicè extirpare vel punire, cum eorũ facta sint occulta, sed in messe. i. in die iudicij qñ boni metent manipulum gloriæ sempiternæ, tunc quia tales publicè cognoscentur, & discernentur ab alijs ꝓ fructus, & mala opera quæ tunc oĩbus patebunt, ideò à tritico & à consortio bonorũ separabuntur, quia tũc separabit eos Christus sicut pastor, q̃ separat agnos ad hædis. Mat. 25, & triticum. i. boni in horreo Paradisi reponent. Triticũ congregabit in horreũ suũ. Luc. 3. Zizania aũt. i. mali cõburẽtur. s. in igne æterno per fasciculos. i. ꝓ varias distinctiones, q̃a luxuriosi cũ luxuriosis, auari cum auaris coniungent. 34. Ibi congregati sunt milui alter ad alterũ. Figura Mat. 13. vbi paterfamilias bonũ semẽ seminauit in agro suo, inimicus aũt suus seminauit zizania cum tritico. cum aũt paterfamilias videret in agro vtrũq; natũ noluit q̃ serui sui eradicarẽt zizaniã, ne forte triticũ læderet, imò ꝑcepit q̃ vsq; ad messem inuicẽ ꝓmitterent, & q̃ tunc diuisa ꝓ fasciculos vrent, triticũ aũt in horreum condereẽt. Sic verè paterfamilias Deus in agro ecclesiæ seminauit bonũ semẽ. i. multos bonos viros, sed verè inimicus eiº diabolus introducit, & seminauit ibidẽ multos malos, non vult tũ hodie Deus q̃ serui. i. plati vel angeli ipsos ab inuicẽ segregent, sed q̃ vsq; ad diem iudicij expectent, & mittet tunc seruos. i. angelos, qui eos ab alijs separabũt, & in igne æterno cõburent pariter & cremabũt, tunc. n. dicet Christus illud Apoc. 14. Mitte falcem tuam, quia maturauit messis. ¶ Zizania est herba q̃ in mulcis ꝓficit exte- 2
rius apposita, & ad multa valet ꝙ medicina. si aũt exterius apponatur

ponatur, tunc inflat, & inebriat, & omne malũ gñat in edẽte, & eandem mortificat comedẽtem. Sic est mundi prosperitas, quia exterius debitè administrata proficit atq; iuuat, s. debitẽ ea venti, sed si interius sumat. s. in corde, & affectione nocet, quia inflat per superbiam, inebriat ꝓ spirituale fluiditiam, quia. s. priuat hominẽ sensu & debita ratione, & facit hominem ebrium. i. malum peccatorem. Psal. Turbati sunt & moti sũt sicut ebrius &c. Et finaliter hominem occidit, scilicet̃ morte æterna. Patet in mundi sapientibus & diuitibus &c. inebriabo eos absynthio &c. Hier. 9.

De Zinzibere. Cap. 192.

ZInziber est radix herbæ multum efficax, & virtuosa in medicina, calida est, & humida, sed propter nimiam humiditatem quandoque quando antiquatur corrumpitur, & à vermibus perforatur, & ideò qui eam vult bene seruare, necesse est vt cum pipere teneatur, vt sic piperis siccitate sua humiditas superflua temperatur. Sic sunt multi, q̃ licet sint calidi per charitatem, & multum medicinales per vitæ, & doctrinæ sanctitatem, sunt tamen quandoque multum humidi per carnalem voluptatẽ, & ideò tales finaliter putrefiunt per luxuriam, & perforantur per auaritiam, nisi fuerint piperi. i. bonæ, castæ, & perfectæ personæ sunt adiunctæ, & sociati, quia tunc alterius bonitas suam temperat pranitatem, quia cum sancto sanctus eris &c.

De Zaccaro. Cap. 193.

ZAccarum est succus quarundam cannarum quæ sunt in littore Nili, nam pisctæ cannæ ponuntur in lebete & decoquuntur ad lentum ignem, & tunc totum videt̃ euanescere in spumam, sed tandẽ illud quod est spissius & melius fundum petit, quod autem deterius, sursum manet, & illud nõ est ita virtuosum, sicut illud quod est in fundo &c. Est autem zaccarum dulce, calidum & humidum &c. Nilus est mundus vel vita præsens, quæ semper fluit, cannæ eius sunt homines, succus cannarum sũt animæ. Quando igit̃ cannæ Nili, idest homines huius vitæ ponũtur in lebete mundanæ prosperitatis, tunc verè omnes videntur primò bullire & spumare per mala desideria auaritiæ, & sursum ascendere per vanitatem, veruntamen illi qui sunt meliores descendunt inferius per humilitatem, & ab ebullitione auaritiæ quiescunt descendere, sed in puluere. Esa. 47. Illi autem qui parui sunt & peccatores superius per superbiam remanẽt, & per vanitatem, nec inferius descendunt per humilitatẽ. Eris semper supra, & non subtus. Deut. 28.

LIBER DECIMVSTERTIVS, de naturæ accidentibus, & primò quidem ponitur prologus.

QVoniam illa quæ ad rerum substantias & proprietates pertinent, de opitulante moralizatui, restat vltimò dicere de quibusdam accidentibus rerum substantias concomitãtibus, vel dependentibus ab eisdem. Intendo igitur hic aliquid inserere de proprietatibus colorum, odorum, saporum, liquorum, & ouorum, necnon mensurarum, numerorum, ponderum, instrumentorum, casorum, & sonorum.

De Colore. Cap. 1.

COlor secundum Aristo. in sensu, & sensibili. c. 3. Est extremitas perspicui in corpore terminato. Color enim in superficie rei terminatæ naturaliter habet sedem. Aer. n. & alia corpora interminata, non sunt propriè colorata, licet per resplendentiam corporum aliorum in eis appareat aliqualis figura colorum. Quamuis autem color naturaliter, & essentialiter sit in rebus, nõ potest tamen manifestari vel videri nisi per lũcem super eius superficiem radiantem. Color enim indiget lumine manifestante, & speciem cius ad visus organum deferente. lux verò color non indiget, quia vbicunque fuerit, per se patet. Per colorem moraliter loquendo potest intelligi cõuersatio virtuosa. Ista est enim color qui propriè est obiectum visuum, & aspectuum aliorum, iuxta illud Eccl. 43. Pulchritudinem coloris admirabitur oculus. Quia. s. color conuersationis exterioris est illud in quod intuentium oculus semper fertur. Sed proculdubio ad hoc q̃ aliquod corpus. i. aliqua persona possit ꝓpriè virtutib. colorari, necesse est q̃ sit corpus terminatum. i. q̃ hẽat sensus & affectus ordinatos, & limitatos, & inter rõnis terminos quietatos, quia pro certo illi, qui nõ sunt terminati, disciplinati, & ordinati, sed magis more aeris ꝓ hypocrisim & vanitatem interminati & vagationib. sensuum & affectuũ expositi, non sunt vt cõiter virtutib. colorati, nec ꝓ conuersationẽ ẽt picturati. vnde de terminatione obediẽriæ, sufficientiæ, prudẽtiæ & disciplinæ qua viri colorati, & iusti terminãt semetipsos pôt dici illud Pſ. Terminũ posuisti eis, quẽ non trãsgredientur. Sed quid? Pro certo istud est verũ, q̃ ad coloré honestæ apparẽtiæ ſp requiritur lux diuinæ gr̃æ. Color. n. conuersationis q̃uis regulariter existat in hoie, nunq̃ tñ à Deo vr̃ vel inspicitur, nec ipsius aspectib. acceptat̃, nisi ad ipsum ꝓ lucẽ cõcomitantis gr̃æ deferatur, quia breuiter color cõuersationis nihil valet sine gratię lumine, lux verò gr̃ę ꝓ se apparet, & valẽt ẽt sine exterioris cõuersationis colore. Bene ergo dr̃ Mat. 5 Luceat lux vestra corã hoib. vt videant opera vestra bona. Vel dic q̃ color significat pulchritudinẽ corporalẽ, q̃. s. more coloris faciliter deturpatur, q̃a sicut dr̃ Prou. 31. Fallax gr̃a, & vana est pulchritudo. Ista igit̃ q̃uis naturaliter existat, tñ sine luce gr̃æ non placet nec apparet apud Deum, nec ad salutem proficit seu iuuat. Vel dic q̃ color qui accidẽs valde defectibile, significat humanam naturã, defectibilem atq; vanam. Ista est. n. quæ nõ valet sine luce gr̃æ, quia. s. natura non valet sine gr̃a, lux aũt gr̃æ per se valet, nec dependet virtus ipsius à natura. Io. 1. Lux in tenebris lucet &c. ¶ Color realiter existit ẽt in tenebris. vnde si 2
color semper non appareat, non est defectus ipsius, sed potius oculi intuentis, & carentiæ lucis, colorem nõ ostẽdentis. Vñ cum à doctoribus dr̃ q̃ color non est actualiter nisi ꝓ lucem, istud intelligendum est de actu manifestandi, nõ existendi, sicut dicit hic magister. Per colorem intelligo virtutes, quæ. s. animam colorãt atq; pingunt. per lucem verò intelligo splendorem cõuersationis honestæ, quia pro certo possibile est q̃ aliquis realiter hẽat colores virtutum, & existentiam perfectionis, quamuis q̃q; non appareat ꝓ defectum lucis exterioris bonæ cõuersationis, sicut apparet de multis, qui in ipsis tenebris. i. in absconditо cordis habent multos colores virtutum, sed quia lux exterioris conuersationis eis deficit, ideò ipsos tales esse nõ videt populus neq; credit. Ideò dominus docet habere talẽ lucem, dicens. Sint lucernæ ardentes in manibus vestris. Vel dic q̃ color est vir iustus, qui in tenebris. i. in absc̃dito humilitatis solet existere, & dato, q̃ in luce. i. in publico nõ videat̃ ad hominibus, non ꝓ hoc cessat̃ in statu gr̃æ permanere. Non est ergo defectus talium colorum. s. talũ hoĩm coloratorum, & perfectorum si ab alijs non videntur vel cognoscunt̃, sed potius defectus est ẽcitatis intuentium peccatorum, qui ꝓ defectum lucis gratiæ, & scientiæ quibus carent, talium virtutes non percipiũt neq; vident, nec ipsas reputãt aut approbãt, sed potius cõtemnunt, fugiunt & deuitant, quia br̃ istud est verum, q̃ virtutes perfectorum mali non vident nec cognoscunt, quia luce veræ scientiæ vel gratiæ non splendescunt. Io. 1. Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. ¶ Ad colorem est necessaria duplex lux. s. lux cœle- 3
stis, quæ est coloris causatiua, & lux solaris, quæ est coloris ostensiua. Virtus. n. lucis cœlestis inuisibiliter in corporum superficie colores procreat, lux verò solaris illos visibiliter manifestat. Sic verè colores. i. virtutes & pfectiones nr̃æ duplici luce diuina indigere noscunt̃, videlicet luce cęlesti. i. gr̃a diuina, ipsarum constitutiua, & luce solari. i. honesta cõuersatione & apparẽtia, ipsarũ virtutũ declaratiua. Gratia enim diuina sicut lux cęlestis colores virtutũ solet in mente inuisibiliter ꝓcreare, honesta verò conuersatio sicut lux solaris solet colores nostrarum virtutum per bona exẽpla & opera alijs visibiliter demonstrare, & sic loquit̃ Apostolus ad Ephes. 5. Omne quod manifestat, lumen est. ¶ Secundum 4
diuersitatem actiuorum, & passiuorum generatur diuersitas accidentium, & colorum, & inde est, quòd si. frigiditas in materia humida dominetur, & agat, albedinem in-

troducit,& generat,ſicut patet in niue,ſi verò in ſicca materia dominetur,tunc ecõuerſo nigredinẽ operatur.Econtra aũt calor p̃dominans ſolet ĩ materia humida nigredinẽ introducere,ſicut patet in igne lignum humidum cõburente, qui carbonĩ nigredinẽ introducit,ſicca verò materia ſolet albedinẽ generare,ſicut patet de igne, oſſa,& calcẽ inflam mantem,qui ipſa in albedinẽ cõmutat,& conuerrit,q̃a breuiter frigiditas eſt mater albedinis in materia humida,& nigredinis in ſicca,caliditas verè mater eſt in humida materia nigredinis,in ſicca verò albedinis,ſicut exemplificat hic magiſter,allegans Ariſto.& Auicen.Per frigiditatem quę contrahit,intelligo tribulationem,quæ per timorem mentẽ cõtrahit,& ipſam à malo retrahit,& reducit. Per caliditatem aũt poſſum intelligere proſperitatẽ, quæ ſolet mentem diſſoluere, & eam ad vitia relaxare.Iſtud eſt igitur generale,q̃ frigus tribulationum ſi inuenit materiã humidã. i. ſi agit in perſonã flebilem & deuotam, ſolet albedinem & puritatẽ innocentiæ,& cõtinentiæ gñare,ſi verò materia ſicca.i.pſona cruda,& obſtinata,& indeuota fuerit,tunc ſolet vitiorũ nigredinem inducere, & mentẽ per vitia offuſcare,q̃a breuiter hoc eſt verum,q̃ tribulatio bonis proficit,& albedinẽ puritatis,& innocẽtiæ in eis introducit,ſiccis verò,& malis officit, & eos per deſperationẽ & impatientiã nigros facit. Sed pro certo caliditas ꝓſperitatis facit cõtrarium, quia.ſ. iſta eſt quæ de humidis.i.de carnalib.ſolet nigros,& pctores facere, de ſiccis verò.i.de abſtinẽtibus,& tẽperatis ſolet albos,innocẽtes,& continẽtes hoies ꝓcreare,q̃a.ſ.,pſperitas ſolet nocere humidis.i.intemperatis, & carnalib. proficere verò ſiccis.i.moderatis,& abſtinentibus. Vel dic q̃ caliditas ſignificat charitatiuum ꝑlatum,qui pro certo in humidis.i. in carnalib.ſubditis dẽt nigredinem tribulationum inducere, in ſiccis,i.in pauperibus & depreſſis dẽt albedinẽ conſolationum,& claritatem promotionũ cauſare,q̃a.ſ.ad bonũ prælatũ pertinet q̃ peccatores deprimendo,& corrigendo denigret,& q̃ humiles,& depreſſos dealbet,promoueat,& honoret.Sed pro certo frigiditas,i.malus prælatus ſolet cõtrarium facere, q̃a.ſ.humidos,i. fragiles peccatores ſolet p mundi proſpera dealbare.Matth.23.Similes eſtis ſepulchris dealbatis.Siccos verò.i.abſtinentes,& pauperes ſolet tribulationibus denigrare. Eſaiæ 13. Facies eorum ſicut nigredo ollæ. Vel poteſt dici de Deo, qui more caloris, humidos.i. carnales,& diuites in inferno denigrabit,ſiccos verò.i.pauperes,& abſtinẽtes in gloria dealbabit.Pſ.Niue dealbabunt in Selmon.i.ĩ Paradiſo. Ecõtra aũt diabolus more frigoris, humidos.i.carnales, & diuites in pſenti p ,pſperitatẽ dealbat,ſiccos verò.i. pauperes de primit tribulationibus & denigrat.¶Quidã videntes q̃ color nõ hẽt apparentiã ſiue lucẽ,voluerũt dicere,q̃ lux erat de eſſentia coloris,qđ tñ falſum eſt,q̃a.ſ.color ẽt ĩ tenebris veraciter manet,& eſſe ſuũ niſi ſolũ ,p manifeſtatione,à lumine non depender.Sic verè fatui mundani vñr hodie credere,q̃ nullus color,i.nulla virtus aliquid, niſi ſit ibi lux publicæ manifeſtationis.nõ.n.reputãt virtutem eſſe,niſi in luce,& manifeſto,ſ.ante faciem hominum ipſam viderint apparere.De virtutis.n.eſſentia dicunt eſſe q̃ videãtur,& q̃ ab hominibus cognoſcatur,quod tñ falſum eſt, quia.ſ.in tenebris conſcientiæ põt color virtutum latere, dato q̃ in hominum præſentia non videatur lucere.Ideò pulchrè dicit Seneca libro de moribus, Eſto oc
6 cultator virtutum ſicut alij vitiorũ. ¶Quãuis calor agens in humidum,vt cõiter nigredinẽ introducat, iſtud tñ fallit qñ illud in quod agit aliquo medio tangit,ita quod caloris impetus impeditur,ſicut patet de ouo cocto,cuius albumen album efficitur, qñ à calore mediante teſta vel aqua tangitur dum coquitur. Sic verè licet color cõcupiſcẽtiæ in materia humida,i.in debili, & fluxibili perſona nigredinẽ luxuriæ, & malæ cõuerſationis fugiendum introducat, iſtud tñ fallit qñ calor cõcupiſcentiæ inuenit medium reſiſtens,ſ.teſtã, & clauſuram cuſtodiæ,& humilitatis,& aquã ẽt clementiæ,& pietatis,vel lachrymoſæ voluntatis,quia pro certo ſi ouũ,i. homo humiliter ſe cuſtodiat,& recludat,& in aqua lachrymarum,& compunctionis vel compaſſionis ſe teneat,nunquam albumen carnis ſuæ color concupiſcentiæ ꝑluxuriã inficit aut denigrat, quinimò per maiorem conatum virtutis, ipſum accidentaliter per maiorem caſtitatẽ decorat, &
7 dealbat. Pſ. Lauabis me, & ſuper niuem dealbabor. ¶Aliqui ſunt colores principales,aliqui medij,& collaterales,nam ſecundũ ſubiecti, & agentis diſpoſitionem, neceſſe eſt fieri in colore variationem,& mutationum,& ſecundum q̃ materia diuerſimode, color principalis vel medius generatur. Sunt igit duo extremi, & principales colores, ſ. albedo,& nigredo.Quinq; verò ſunt colores intermedij, qui interiſta duo extrema ſũt cõſtituti, ſ.color glaucus, mineus,rubeus, purpureus & viridis. Rubeus.n.ſtat in medio iſtorũ duorum extremorum,& ideò inter album, & rubeum ſunt duo colores, ſ.glaucus, q̃ magis appropinquat albo, qualis color eſt in foliis cadẽtib.& mineus qui magis appropinquat rubeo. Item inter rubeũ, & nigrum ſunt alij duo colores,ſ.purpureus à parte rubei,& viridis à parte nigri.Sic ergo ſecũdum Philoſophum non eſt dare colores,niſi ſeptem tam medios quàm extremos, ſ. albũ,glaucum,mineum,rubeum,purpureum,viridem, & nigrum. Iſta poſſunt applicari ad ſeptem principales virtutes, quarum.ſ.tres ſũt principales, & quatuor ſubalternæ.Sunt enim ibi duæ extremæ,& vna media, quæ.ſ.ſignificãt tres virtutes theologicas,quæ ſunt præ omnibus principales.Albedo enim ſignificat fidem cuius claritas,& veritas magis ſplendet. Media autem rubedo ſignificat charitatem, cuius caliditas magis ardet, & more igneo magis rubet.Extrema verò,ſ.nigredo,eſt ſpes,quæ in aduerſitatum nigredine magis viget, quia pro certo ſecundum Apoſtolum 1. ad Corin.13. Nunc autem manent fides,ſpes, charitas,tria hęc.Quatuor verò intermedia ſignificant quatuor virtutes cardinales. Glaucedo enim quæ magis declinat albumen,& ad clarum ſignificat prudentiam, in qua viget claritas intellectus.Mineitas verò quæ magis declinat ad colorem igneum ſignificat iuſtitiam, quæ.ſ.comburit,& corrigit ſicut ignis. Purpura verò quæ ad roſeitatem declinat,ſignificat fortitudinem,quę.ſ.more roſæ quanto plus teritur, magis valet, iuxta illud 2. ad Cor.12. Cum autem infirmor, tunc fortis ſum.Viridis verè qui magis delectat viſum ſignificat temperantiam, quæ inter virtutes alias magis placet. Ideò de iſtis poteſt dici figuraliter illud 3.Reg.7. vbi dicitur, quòd Salomon fecit domum ſaltus ſuper tres ordines columnarũ, & quatuor deambulatoria inter columnas cedrinas. Domus.n.ſaltus eſt eccleſia,de qua ſaltatur in cœlum. vel etiam anima, q̃.ſ.finaliter ſaltat,& euolat in Paradiſum. Iſta eſt.n.quæ tribus ordinibus columnarum. i. tribus virtutibus theologicis fulcit, & quæ quatuor deambulatorijs.i. quatuor virtutibus cardinalibus ſpaciatur,vt ſic animæ vel eccleſiæ tot coloribus picturatę dicaẽ illud Ezec.16. Veſtita es byſſo & polymito & multis coloribus. ¶Colores medij
8 bene proportionati delectant viſum,extremi verò lædunt, & debilitant ipſum, ſecundum Ariſt. Albedo enim intenſa diſgregando ſpiritum, viſum confundit,& oculum lachrymare facit. Nigredo verò ſpiritum aggregãdo,viſum obtũdit,& obſcuritatẽ gignit, & etiam ſi perſeueret,cœcitatem generat,& inducit, ſicut patet de diu incarceratis,& in tenebris incluſis, qui extracti ad lucem parum aut nihil poſſunt videre.Sic verè oculus voluntatis, & cordis ſpiritualẽ delectaẽ, & proficit, qñ ad medios colores.i. medios ſtatus, & gradus aſſectum ſuum conuertit, & quando mediocritatem rerum conſiderat,deſiderat & attendit.Intenſa.n.albedo,& claritas proſperitatis ſpiritum,& affectum mentis diſgregat,& eum per multa mala deſideria diſſoluit,& ad vitia multa laxat, & ſic lympiditatem viſus. i. claritatem cognitionis impedit,& retardat.Exceſſiua ẽt nigredo aduerſitatis ſolet per triſtitiam mentem obtundere, & claritatem prudentiæ tollere,& per peccatum,& deſperationem oculum mentis aliquotiens excęcare, iuxta illud Eccl.31.Nõ eſt ſenſus vbi eſt amaritudo.Non eſt.n.albedo ,p ſperitatis,& mundanæ claritatis attendẽda,nec nigredo tribulationum eſt ẽt appetenda,ſed medios colores.i.mediocritatẽ ſtatus debemus appecere,in qua ſine periculo ſe põt mẽtis oculus delectare,quod bene figuratum eſt Dan.3.vbi dr̃,q̃ Deus fecit medium fornacis quaſi ventũ roris flantẽ,ita qđ tres pueri ibi poſiti nullatenus ſunt combuſti, illi verò qui extra medium fornacis erant, ſ.miniſtri regis Babylonis, q̃ in extremitate ipſius fornacis fuerunt,flãmis erumpentibus ſunt conſumpti. Ad denotandum q̃ ſancti viri,qui in fornace huius mũdi medium mediocritatis, & tẽperantiæ ſtatuerent,ventum roris.i.mentis refrigerium ſemper habent,miniſtri verò

rũ regis Babylonis.i.diaboli, regis cõfuſionis, ſ.mali hoies, q̃ extremitate huiꝰ fornacis.i.ĩ ſummitate & exceſſu ,ſpe retis vel ẽt aduerſitatis cõſtituunt, & flãmis diuerſorũ deteriorũ vrunt, & flãmis infernalib. finaliter abſumẽt, vt ſic de populo mediũ diligente dicaẽ à dño illud Mich.2. Ponã il ,li quaſi gregẽ ĩ ouili, quaſi pecus in medio caularũ. ¶Secũdũ aliquos,color eſt ĩ oib.reb.ĩ poteꝛtia, ſed nõ educiẽ ad actũ, niſi ,p lumẽ. Ignis.n.q de ſe eſt lucidus,ĩ oib.reb.eſt, & ,p cõſequens & color,cũ nihil aliud ſit color quã lux incorporata corpori terminato. velaẽ tñ iſte ignis & iſte color à priib.tenebroſis, & iõ nõ educiẽ ad actũ niſi mediãte aliquo eiuſdẽ generis actiuẽ exiſtẽte, ſ. ,p lucẽ actualẽ, & ponũt exẽplum de ſulphure,vbi eſt calor potentialis innatus,q̃ tñ ad actũ non egrediẽs, niſi ,p actualẽ exteriorẽ caloꝛẽ de potentia educaẽ. Sic verè iſtud eſt verũ q̃ ĩ oi hoie eſt lux gꝛæ,ignis charitatis, & color virtutis ĩ poteꝛtia, q̃a.ſ.nullꝰ eſt q̃n poſſit facere bonũ, nec eſſe bonus. Io.1. Dedit eis ptãtẽ filios Dei fieri, his q̃ credũt in noie eius. Veruntũ q̃dã ſunt tot obſcuritatib. malarũ conſuetudinũ, & vitiorũ operti ſunt, q̃ colorẽ virtutũ ſuis habeãt in poteꝛtia, nunq̃ ad actum educũt. Neceſſe eſt ergo q̃ cooperaẽ eis lux exterioris doctrinæ, & exẽplaris regulæ, & diſciplinæ, q̃ lucẽ & colorẽ virtutũ de poteꝛtia ad actũ educat, & bonitatẽ mortalẽ, q̃ ĩterius latitabat, exterius aperiat & oũdat. Quia bꝛ multi ſũt qui nunq̃ boni efficiunt, virtusq; eorũ nunq̃ de poteꝛtia ad actum educiẽ, niſi de foris ab alijs adiuuentẽ, & niſi ,pdicator, rector aut corrector ad hoc coopereẽ. Ió quilibet talis põt de tali eductione dicere illud Eſa. 49 eduxit me de lacu miſeriæ,& de luto fęcis. Vel dic q̃ color in poteꝛtia eſt gꝛa gratis data, q̃ pro certo ad actũ nõ educiẽt, niſi ,p lucẽ actualẽ.i.,p gꝛam gratũ facientẽ iuuẽt. ¶Color proportionalis varietatis eſt aſpectus intuentiũ attractiuus, & multipliciter allectiuus. Vñ dicit Pli. q̃ oĩa aĩalia pãtherã videre deſiderãt, ,pp colorũ varietatẽ, & decorẽ pellis ſuæ. Ité color ſi fuerit ẽt mẽbris & corpori correſpõdens, ſi pulcher fuerit & ſuauis, ſummè eſt corporis pulchrificatiuus, ſi verò incompoſitus & cõfuſus fuerit, ecõuerſo turpitudinis eſt in corpore inductiuus, ſm Auic. Vñ dicit Aug. q̃ pulchritudo eſt elegans corporis habitudo cũ coloris ſuauitate. Itẽ color eſt paſſionum aĩæ manifeſtatiuus, ſicut patet q̃ color pallidus ſignificat mẽtis timorem, rubicũdus verò deſignat verecundiæ ruborẽ, vel iracundiæ furorẽ. In timore.n. interiora cordis lædunt, ad q̃ dũ ſanguis ,p adiutorio læſi cordis mittit, color pallidus ,pp ſanguinis defectũ in exterioribus gñatur. Ecõtra aũt in ira,& in iracundia lædunt exteriora,& iõ ſanguis eo miſſus colorat,& rubificat vniuerſa. Itẽ color eſt materiæ ĩ qua eſt oſtẽſiuus, q̃a.ſ.oculus ſubam nõ cognoſceret, niſi qualis eſſet, color exterior declararet. Itẽ color eſt materiæ ĩ qua eſt ornatiuus,& oĩs deformitatis ipſius vetatiuus. In multis.n.reb. deformitates variæ viderentur, niſi picturis & colorib. regerent, ſm Auic. Itẽ color eſt luci ſui ipſius cõformatiuus. color.n.(ſicut filia matri) lucis actui ſe cõfigurat, ita qđ cũ intẽſa luce color intẽſior appareat, cum remiſſa verò remiſſior elucęſcit. Per colorẽ q̃ eſt accidẽs exterius adiacens rebus, põt intelligi exterior cõuerſatio, q̃a ,p certo iſta eſt q̃ſi bona,& honeſta,& ,pportionata fuerit, ſolet iuuentes delectare, totum hoiem pulchrificare,& in eo decorẽ,& pulchritudinẽ gñare, ſi verò inhoneſta fuerit, tũc ſolet totũ hoiem deturpare. nihil.n.eſt pulchrius pſona honeſta,& nihil turpius inhoneſta. Et bꝛ ,p colorẽ cõuerſationis cognoſcit animus, & ſignificaẽ interioris, & exterioris hoĩs tota virtus. Vñ 2. Mach.3. Color immutatus declarabat internũ animi dolorẽ. Igit ,p calorẽ, & picturã exterioris bonæ cõuerſationis ſolet multotiens turpitudo morũ celari, & qcq̃d vitioſum eſt occultari, ſicut patet in hypocritis, qui (Matt.23.) dñr ſimiles ſepulchris dealbatis, intus pleni ſpurcitia, & oſſibus mortuorũ. Fit.n.tñ vt cõiter q̃ color ſequit lucẽ.i. q̃ cõuerſatio ſequit volũtatẽ, ſicut filia ſequit matrẽ, q̃a gñatr, & cõiter color luci, & cõuerſatio voluntari ſe ſolet conformare, & ſiue intenſa ſiue remiſſa. i. ſiue bona ſiue mala fuerit, ſe ſm eam regulare, quia ſicut dr̃ Eccle. 13. Cor
11 hoĩs immutat faciẽ eius ſiue ĩ bono ſiue in malo. ¶Color in reb. mutatur multis modis.aliq̃n ab exterioribus, ſicut patet in fructibus, qui ſm maiorẽ, & minorem caloris ſolaris operationis,& caloris naturalis confortationem,& humoris digeſtionem, primò virides deinde rubei, tãdẽ nigri efficiunt, ſicut patet in morib. &c. Sic verè ſm q̃ calor charitatis interius,& calor correctionis exterius nos digerit, ſm hoc color es variarũ virtutũ in nr̃is mentib. introducit, inquantũ.ſ.p honeſtatẽ virides, p charitatẽ rubentes, & p humilitatẽ nos nigros efficit & pallentes. Vel ecõtra dic de calore cõcupiſcentiæ malæ, quia.ſ.ſm q̃ intus in hoĩbus plus abundat, ſm hoc ipſos facit per carnalitatẽ rubere, per infamiã denigrari, vel per inuidiã,& triſtitiã pallere. Thre.4. Qũo obſcuratũ eſt aurum, mutatus eſt color optimus? ¶Exteriores tempo- 12
rum & regionum qualitates ſolẽt colores corporũ variare, & inde eſt q̃ ſeptẽtrionales ,pp exceſſum frigoris fiunt albi, meridionales verò ,pp caloris præ dñium fiũt nigri, ſicut patet in Aethiopibus, q̃ ,pp continuã ſolis aduſticnẽ nigri ſũt, & qui naſcunt ab eis, ab aduſtione cõtinua ſolaris radij nigri fiũt. Primus.n. habitator illarũ regionũ ex aduſtione ſanguinis intercutanei niger factus eſt, qui.ſ.nigredinem tranſfudit in poſteros,& maximè in illos q̃ in illis feruidis regionib. pſeuerãt. ſi.n. Aethiops in regione frigida gñaret, fętus eiꝰ paulatim à nigredine deuiaret. Sic verè moraliter loquẽdo, frigus timoris diuini & exterioris tribulationis ſolet illos quos pflat, albos,& puros, innocẽtes,& caſtos facere,& ab eis oẽm pctũ nigredinẽ tollere vel fugare, ecõtra verò calor cõcupiſcẽtiæ nigredinẽ malæ cõuerſationis, & vitiorũ gñat,& mẽrẽ interius ,p ignorãtiã obnubilat,& cõuerſationẽ eius offuſcat. Et inde eſt q̃ ĩ Aethiopia mũdi huius hoĩes ,pctã ſunt nigri, q̃a ,p exceſſuũ cõcupiſcẽtiæ calorẽ humores ſuorũ interiorũ affectuũ ſunt combuſti. Thr.4. Denigrata eſt facies eorũ ſup carbones. Primꝰ.n.hõ iſtius Aethiopiæ,ſ. Adã, q̃ primò calore concupiſcẽtiæ fuit aduſtus & denigratus filios nigros, & pctores genuit, & nigredinẽ ſuã, & aduſtionẽ.i. cõcupiſcẽtiã, & pctm in poſteros deriuauit, & inde eſt q̃ à nigro patre nigri filij naſcunt, & maximè, q̃a continuò ardore auaritiæ, & cõcupiſcentiæ inflãmatur. ad Ro. 5. Per vnũ hoiem pctores conſtituti ſũt multi. Neceſſe eſt.n. q̃ Aethiopes gñet, & q̃ malus pr̃, ,pdicator vel ,platus malis exẽplis,& dictis ſuis nigros,& malos filios ,pcreet atq; formet, q̃a.ſ.patrẽ ſequit ſua proles. Veruntũ q̃q; ſit cõtrariũ, qñ tales mutant regionẽ.i. qñ fugiunt malã ſocietatẽ, & congregationẽ, q̃a.ſ.tunc fit q̃ filij Aethiopũ.i.filij & ſubditi, & ſucceſſores malorum, rõne frigoris diuini timoris quẽ cõcipiunt, albi et boni efficiũtur, et à paterna nigredine temperanẽ. ¶Secundũ diſpoſitionẽ humorũ in corpore, varij colo 13
res generanẽ in cute, et inde eſt q̃ humor ſanguineus cauſat ruborem, cholericus citrinitatẽ, melancholicus liuiditatẽ, phlegmaticus albedinẽ, et ſiẽa. Iſta ẽt eadẽ rõ eſt de diuerſitate coloris vnguiũ, et pilorũ, q̃a ſm q̃ fumi cordis qui ſũt materia eorũ, diuerſificanẽ ĩterius, ſm hoc, et vngues et pili inueniunẽ in diuerſis, et nunc albi, nunc nigri, nũc rubei ſeu flaui. Sic verè gñatr ſm naturã, et conditionẽ interiorũ humorum, et fumorũ. i. interiorũ affectuũ, et animorũ, neceſſe eſt q̃ in hoie diſponaẽ conditio exteriorũ colorũ. i. exteriorum actuũ arq; morum, quia.ſ. exterior cõuerſatio ſolet ab internis affectib. dependere, et ſm ipſos deficere vel vigere. iuxta illud p̃dictũ Eccl.13. Cor hoĩs immutat faciẽ eius. Expone magis particulariter ſi vis ſicut ſupra c.de fumo, de pilis, de cõplexionib. c.de humore. ¶Ex interiore ĩfectione et 14
corruptione corporis vitiaẽ exteriꝰ color cutis, ſicut patet in hydropicis et leproſis. vide ſupra ĩ ticulis ſuis. Sic verè qñ mens ĩterior p malã intẽtionẽ, et affectionẽ inficiẽ, neceſſe eſt q̃ cutis cõuerſationis diſcoloreẽ, et q̃ color inhoneſtæ vitæ, et conuerſationis immũdæ in hoie gñet. Color canus accidit ĩ capillis aliq̃n ex defectu caloris, ſicut fit ĩ ſenib. aliq̃n ex abũdãtia phlegmatis, ſicut ĩ iuuenib. caput phlegmaticũ hñtibus. Sed iſtud eſt gñale q̃ qñ canities venit ex defectu caloris, capilli primò incipiũt canęſcere ab extremitate, qñ verò ex phlegmate accidit, tunc canęſcere incipiũt à radice. Per colorẽ canũ intelligo defectum virtutum moraliũ, ,p eo.ſ. q̃ canities ſignũ eſt antiquitatis, et defectus virtutum naturalium. Sed pro certo iſtũ colorem. i. iſtã defectuoſam cõuerſationẽ duo principaliter introducũt. ſ. defectus caloris charitatis, et abundantia phlegmatis carnalitatis. diſcernit tñ differentia inter iſtos, quia.ſ. ſi phlegma carnalitatis abundat, facit capillos virtutum canęſcere, et deficere à radice cogitationis. defectꝰ verò caloris charitatis ab extremitate operationis, q̃a.ſ. carnalitas ſup oĩa malas cogitatio

nes immittit, charitatis verò carẽtia bonas operationes cõfundit. & breuiter carnalitas corrũpit radicẽ cogitationũ, & carẽtia charitatis enernat virtutẽ exteriorũ extremitatũ
55 .i. operationem. ¶De colorib. aũt oculorum omitto, quia supra satis de oculis est tractatũ. Dicendum est igitur de colorib. ī particulari, & primò de albedine, & eius collateralib⁹.

De Albedine. Cap. 2.

1 ALbedo est color ex luce clara, & multa generatus, origo & fundamentũ oĩm mediorũ colorũ, q̃ quanto in materia magis pura, & pspicua ponitur, tanto clarior, intensior in nigro & pmixtior inuenit̃. Color.n. medius in nullo ita bene fundat̃, sicut in albo. Albedo.n. est colorũ incrementũ, & præcipuũ fundamẽtũ, quinimò quãto albedo intẽsior fuerit, tãto color superpositus, & superpictus fortius adhærebit, & pulchrior apparebit. Talis est innocẽtia, q̃a ꝓ certo ista ex luce grãe clara & lympida cõponit̃, & in materia. i. mẽte pura atq; pspicua generat̃. Et iõ ista est colorũ. i. virtutũ oĩm fundamentũ, q̃a ꝓ certo nullus medius color. i. nulla moralis virtus (q̃. ſ. in medio cõsistit) ita vtiliter alicubi fundat̃, sicut q̃n cũ innocẽtiæ albedine situat̃, q̃a. ſ. quãto ista fuerit intẽsior, tãto erit virtus adiuncta firmior atq; maior. Et iõ bñ dicit Hugo q̃ puritas innocẽtiæ cõseruata fons est
2 & origo oĩs sciæ, & virtutis. ¶Albedo est color cæteris purior, & tñ est ad maculandũ facilior. Res.n. alba faciliter inficit̃, & macula in ea plus apparet, & difficilius amouet̃. Talis est puritas castitatis, q̃a ꝓ certo cũ ista sit virtus inter cæteras purissima, & pulcherrima, & oculis oĩm gratissima, faciliter tñ solet p luxuriã infici, & vix aut nunq̃ amplius depurari. In albedine.n. castitatis solet macula valde male sedere, & ita solet ibi pinfamiã adhærere, & quicquid ibi vitiosum fuerit, ita solet aliorũ aspectib. se offerre, q̃ vix põt illud aliquis amplius amouere, sicut patet ad litterã de quacũq; macula vel infamia luxuriæ, q̃ vix amplius tollit̃, & q̃ inter cæteros defectus notabilior, infamior, & apparẽtior inuenit̃.
3 ¶Albedo licet oculis placeat, ipsos tñ lædit mirabiliter atq; grauat. solet.n. albedo ꝓp claritatẽ & lucẽ incorporatã visũ seu visualẽ spũm dispergere, & actũ videndi mirabiliter impedire. Sic verè lux, splendor, & albedo mundanę ꝓsperitatis nõ prodest intuẽtib. imò nocet. q̃uis. n. oculo affectis placet, ipsumq; recreet, & delectet, solet tñ ipsum dissoluere, & visum discretionis disgregare, & p mũdi delectabilia dispergere, & totã mentis faciẽ offuscare. Stultũ est ergo talẽ albedinẽ aspicere, & ad mũdi ꝓsperitatẽ mentales oculos eleva-
4 re. Prou. 23. Ne erigas oculos tuos ad opes. ¶Candor est illa portio albedinis q̃ est in illo primo, & p̃cipuo gradu, q̃ sine lesione, & corruptione sensus, põt sensui subiacere. Sicut. n. dr̃ in libro de sensu & sensato, colores in sua extremitate videri nõ pñt. Sensus. n. noster (cuius virtus est ī medio) colorẽ in sua extremitate videre nõ põt, & iõ candor ꝓprie dr̃ illa albedo q̃ ab extremo recedẽs visui contrẽperat, & ī qua sensus organi delectat̃. Significare ergo põt candor puritatem cõsciæ, virtutemq; innocentiæ, & cõtinentiæ humanæ, illã dico, ad quã põt sensus & virtus humana pingere, q̃. ſ. oculos, intuitus aliorũ solet nõ lædere, sed iuuare, & ipsos mirabiliter recreare. Nõ. n. loquor de albedine puritatis in suo extremo, & summo, qualis fuit in beata Virgine, & in Christo. Talis. n. albedo castitatis seu puritatis nõ põt humano sensu videri, nec humana indagine perscrutari, sicut admirãdo canit ecclesia dicẽs, Sancta, & immaculata virginitas, quib. te laudib. efferã nescio, q̃a quẽ cęli capere nõ poterãt, tuo gremio cõtulisti. Et iõ de illa puritate, & iõ de illa cãdida castitate ad quã põt humana virtus, & human⁹ sensus attingere, dr̃ Sap. 7. Cãdor est lucis æternæ, & speculũ sine macula, &c.
5 ¶Color flauus, & color pallid⁹ nõ differũt nisi ꝓ maiorẽ, & minorẽ intensionẽ. Sũt. n. colores ab albedine in nigredinẽ declinãtes. Accidit. n. interdũ q̃ timore vel solicitudine interiori, labore vel frigore exteriori, sanguis, & calor ad interiora repercutit̃, & sic superficies corporis flaua vel pallida reperit̃, sicut patet ī timorosis, & in amorosis. timore. n. cor constrictione lædit̃, & amore vltra debitũ aperit̃, & spiritib. vacuat̃. Natura. n. calorẽ & sanguinẽ ad supplẽdũ vtrũq; defectũ ad cor mittit, & sic corporis superficiẽ flauã vel pallidã derelinquit. Et sic gñaliter loquẽdo pallor defectũ virtutis solẽt innuere, & caloris, & sanguinis pauperiẽ designare. Per talẽ pallorẽ designare possum moraliter loquendo, statũ & cõditionẽ pctĩ, in quo hõ ab albedine innocẽtiæ recedit, & ad mortis æternæ obscuritatẽ, & nigredinẽ accedit, iuxta illud Apoc. 6. Ecce equus pallidus, & q̃ sedebat sup eũ, nomẽ illi mors. Multa. n. sunt q̃ istũ pallorẽ pctĩ, & istũ malæ cõuersationis liuorẽ efficiũt, & ꝓcurãt, videlicet timor malè deijciẽs, amor malè inflãmans, frigus. i. tribulatio malè afficiẽs, & affligens. Ista sunt. n. q̃ calorẽ charitatis tollũt, & q̃ sanguinis compassionẽ. Et talis pallor figuratur Leu. 14. vbi dr̃, q̃ lapides parietis, qui erãt pallore vel rubore deformes, lepros indicabant̃, & iõ de domo ꝓijciebant̃. In quo notatur, q̃ nos qui lapides sanctuarij debemus esse, si per virtutũ mortificationẽ fuerimus pallidi, & ꝓ carnalitatem, & luxuriã rubicundi, apud Deũ leprosi, & corrupti iudicabimur, & de domo ecclesiæ & Paradisi finaliter expellemur. Vel dic q̃ pallor significat abstinentiã. & pnĩam, quę ad litteram faciunt hoĩem pallere, q̃a pro certo amor Dei & timor supplicij talem pallorẽ solent inducere, & hoĩem ad abstinentiam, & pœnitentiã incitare. & sic de pſona abstinente, & pœnitente dr̃ in Ps. Posteriora dorsi eius in pallore auri. Pallor. n. dr̃ aureus, quia. ſ. nullus est ita preciosus color in pœnitentibus, sicut pallor.

De Rubeo colore. Cap. 3.

RVbeus color medius est inter album, & nigrum, & abvtroq; ẽt æquè distat. resultat. n. iste color ex incorporatione luminis ignei in materia pspicua, cõcordi mediocritate inter albũ, & nigrũ. gñaliter. n. iste color sp denotat̃ dominiũ caloris in materia ī qua manet. Talis calor vt̃ esse charitas, q̃. ſ. igneũ lumẽ. i. Spũm ſctũ cõtiner, q̃a. ſ. vbi charitas & amor, ibi Deus est, sicut canit ecclesia. Materiã ẽt pspicuã. i. cõscĩam purã inhabitat, & inter albũ & nigrũ. inter pſonas cõtrarias mediũ & concordiã seruat, q̃a ꝓ certo ꝓpriũ est charitatis, ignẽ Spiritus sancti & feruorẽ bonorũ desideriorũ hr̃e, purũ cor inhabitare, & mediũ cõcordię iugiter obseruare. Vel dic q̃ rubor significat verecundiã, q̃ad litterã facit rubere. Ista. n. solẽt tã pulchrã facere, & causare, ſignis charitatis, pspicuitas innocẽtiæ, & puritatis, mediocritas tẽperãtiæ & ætatis. Can. 5. Dilectus meus cãdidus & rubicundus. ¶Rubedo sp significat caliditatem in suba in qua manet, & quamuis rosa sit frigida, rubedo tñ, q̃ ibi est, ã caliditate procedit. Calor. n. naturalis frigiditatẽ ꝑdominãtem fugiẽs, exteriora solet petere, & ibidẽ rubedinẽ gñare. Sic verè dico q̃ rubedo verecundiæ sp à calore cõtritionis, & dilectionis procedit. In rosa. i. in bona pſona frigus diuini timoris calorẽ feruoris & cõtritionis solet vsq; ad superficiẽ, i. vsq; ad faciẽ expellere, & ibi ruborem verecundię gñare. Luc. 14. Incipies cũ rubore locũ nouissimum tenere. ¶Licet rubedo sit media inter albedinẽ, & nigredinẽ, magis tñ vr̃ sapere naturam albedinis q̃ nigredinis transluendo. Intense. n. rubeum, sicut & album, solet visum disgregare, & visus iudiciũ deludere & turbare, & inde est q̃ mercatores pannorum pannos rubeos ante lucem solent suspendere, vt sic possint emptorum oculos deludere, ne de colore pannorum possint veraciter iudicare. Talis rubedo est carnis, & sanguinis carnalitas. Ista. n. ſ. in aĩo dñatur, visum discretionis taliter disgregat, & dispergit ꝓ varios cogitatus, q̃ veri indicium sibi tollit, & iõ mercatores inferni, q̃ pctõrib. volunt vendere pannos suos. ſ. mundi bona & ipsos cõmutare cũ ꝓcio valde caro, ſ. cũ gloria Paradisi, summè studẽt in festra mẽtis humanæ rubedinem carnalitatis ponere, vt sic hõ deceptus, de veritate, & de colore, & valore rerũ mũdialiũ nõ valeat iudicare, sed vnũ colorẽ ꝓ alio, malũ ꝓ bono possit recipere & hr̃e. qđ figuratũ est 4. Re. 3. vbi dr̃, q̃ Moabitæ vidẽtes rubeas aquas fluminis, crediderũt esse sanguinẽ inimicorũ suorũ, q̃ se inuicẽ occidissent, & currẽtes ad pdã occisi sũt. Sic verè Moabitæ. i. mũdi pctõres rubedine aquarũ carnalitatis decepti, sæpe nituntꝑdã bonorũ terrenorũ q̃rere, loco cuius solẽt mortẽ ꝑpetuã reportare. Mat. 16. Hodie ẽt tẽpestas. rutilat. n. triste cęlũ. Vel dic q̃ iste color rubr̃ signat affectionẽ carnalẽ, quã q̃ ī fenestra cordis, ꝓ quã luce verè scĩæ, & notitiæ intrare dẽt, habuerint, & ẽmipsã lucẽ suę cogitationis ꝓfesserint & tinxerint, nunq̃ de reb. veraciter iudicabũt, sicut patet, q̃a illos quos ꝓ carnis affectionem diligi-

ligimus, meliores q̃ sint esse credimus, defectusq; ipsorũ minores quàm fuerint extimamus, q̃a ꝓ certo ille qui aliũ mẽte carnali & affectione cõsiderat, ī eius noticiã sp errat. Iux. n. cõsiderationis quæ tali affectione immurat, iudicãdo faciliter deluditur & fraudat̃, & ꝓ ipsam visus veri iudicij perturbat̃. Ideo Petro verè iudicãti de Christo dictũ est Mat. 16. Beatus es Symõ Bariona, quia caro & sanguis nõ re-
1 uelauit tibi. ¶Crocietas & citrinitas, & puniceitas nõ differũt nisi ẽm maiorẽ vel minorẽ rubedinis intẽsionẽ. Sunt. n. colores rubedinis subalterni. Omitto aũt hic quod hic ponit magister de coloꝛib. vrinarũ. Hoc solũ addo q̃d dicit q̃ croceitas colericã passionẽ designat, cuius signũ est q̃a aues fẽdũ rostra & vngues habẽt crocea, q̃d accidit ex abũdãtia fumi cholerici, quẽ natura ꝓiecit ad extrema. Sic verè aues pdæ. ſ. raptores officiales, aduocati & balliui, q̃ ꝓ cæteris sũt cholerici & crudeles, hñt hodie & rostra & vngues. i. & verba & opera crocea. i. aurea, eloquẽtia, & honesta, q̃a. ſ. hodie talũ dicta & facta aurea & solemnia reputantur, & hoc q̃a quicquid dicũt vel agũt, sub ficta aureitate iustitiæ & prudẽtiæ operantur, quod tñ totum facit fumus cholericus. i. mala & fallax intentio, quæ de corde talium generat̃. Vel dic q̃ illi sunt prædicatores q̃ prædant̃ à diabolo peccatores, quorum. ſ. & dicta & opera debent esse aurea & honesta. Color
2 mineus, q̃ fit de terra rubea, idẽ est quod vermiculus, color ligneus quo vtuntur scriptores & pictores. Est ergo vermiculus mina seu vena terræ rubeæ ignei & splẽdentis coloris, in rubri maris littoribus inuenitur, q̃ primò à terræ fœculentia depurat̃, tãdem inter lapides subtilissimè cõmolitur, & cum claro oui distemperatur, & sic pictorũ, & scriptorũ vsibus deputatur. Scriptores. n. ĩde libros suos illuminãt, & principia capitulorum & versuũ inde ornant, sententiaq; versuum exinde distinguunt, diuidunt atq; signant. Iste aũt color cocus dr̃, à quadam herba sic dicta, cum qua aliquando acuitur, dr̃ etiam vermiculus, pro eo q̃ cum cuiusdã vermiculi sanguine solebat acui, sicut ī purpura sanguis cõchylis pro acumine solet poni. Mare rubrum significat Mariã, q̃ interpretatur mare, & quæ ꝓ charitatẽ extitit rubricata. Ve-
3 na huius maris seu minium significat Christũ, q̃ realiter in cruce, Virginis fuit vena. Ista. n. ab omni cõtagio terrę. i. ab oi vitio humanæ naturæ fuit liber & expeditus, iter lapides .i. in duritia passionis fuit tritus, & cũ glarea oui. i. ſputis fudęrũ distẽperatus, & sic in colorẽ rubeum ꝓ effusionẽ sanguinis cõmutatus. Esa. 63. Quare ergo rubrum est vestimentum tuum? Iste ergo dictus est coccus, propter herbã coccineæ & igneæ charitatis, qua fuit exacutus. Fuit ẽt dictus vermiculus ꝓpter excellẽtiam deiectiuæ humilitatis, qua fuit exinanitus, iuxta illud Psal. Ego autem sum vermis & non hõ. Igit̃ tali minio. i. memoria sanguinis & passionis Christi debemus librum cõsciẽtiæ nostræ distinguere, & inde capitales literas cordis. ſ. intellectum, memoriã & voluntatẽ pingere & totã mentis paginã adornare, nec non corporis parietes ꝓ exteriorẽ cõuersationem cum diligẽtia picturare. Sap. 13. Liniens rubrica, & rubicundo faciens fuco colorem. &c. Et breuiter iste est color optimus, dũ tñ cocco cha-
5 ritatis & vermiculo humilitatis sit mixtus. ¶Color puniceus & purpureus quasi idem sunt, excepto q̃ purpureus magis appropinquat & rubedinẽ, puniceus verò ad nigredinem. Est aũt purpureus color quasi roseus, & acuit̃ cum sanguine conchularum. Sũt. n. in mari ostreæ seu cõchulæ admodum paruæ, q̃ in extremitatib. ꝓcisæ, quasdã emittunt guttas sanguineas, q̃ recollectæ fericũ, tingunt, oẽsq; colores rubeos acuunt. Ex isto ergo sanguine pannus purpureus tingit̃, in quo regũ gloria declarat̃, vt dicit gl. sup cantica. c. 7. Per purpureum aũt colorẽ põt intelligi patientiæ virtus q̃ rectè dr̃ rosea, pro eo q̃ more rosę q̃to plus terit̃, magis fragrat. Ista est. n. vestis regia, de qua. ſ. Rex noster Chr̃s in passione fuit indutus, in q̃rũ summa patientia ibidẽ fuit armatus, in cuius ẽt signũ, vestib. ibidẽ purpureis, ad litterã est vestitus. Io. 19. Exijt Ie sus portans spineam coronã, & purpureum vestimẽtũ. Tali ẽt veste, ſ. patiẽtia, debẽt indui illi q̃ volunt ſpiritualiter esse reges. i. q̃ discretè volunt regere semetipsos. Cant. 7. Comæ tuæ sicut purpura regis. Sed pro certo ad istã acuendum & perficiendum multum proficit sanguis cõchularum & ostrearũ. i. sanguis & passio Christi, martyrũ & sanctorũ, q̃. si mari amaritudinis vixerũt, & gladijs trucati & præcisi fuerunt, & sanguineas lachrymas de suis corporib. effuderunt. Talem ergo sanguinem. i. Christi & martyrũ passiones dẽmus recolligere, & in nostris corporibus reseruare, pur pura. n. nostræ patientiæ exinde acuitur, & ex tali considera-
tione ad sustinendũ pro Christo aĩum excitat̃. & sic dicetur de nobis illud Prou. 31. Bissus & purpura indumentum eius.

De viriditate. Cap. 4.

VIriditas est color medius inter rubeum & nigrum. Ca- 1
lor enim non valens materiam ex toto adurere, & nigredinem inducere, materiam indigestam relinquit & viorem introducit, sicut patet in folijs & recentibus fructibus, qui ratione crudi & indigesti humoris, virides inueniunt̃, & ideo viriditas cruditatem materiæ protestatur. Et sic etiã quandoque sumitur viriditas non pro colore, sed etiam ꝓ plantæ recentia vel humore. Planta enim quamdiu terræ adhæret, viridis dicitur, & etiam quamdiu materia indigesta, terrena & humida vegetatur. Per virorem possum intelligere carnalitatem, & carnalis vitæ voluntatem. Calor. n. charitatis quandoque non potest hominem perfectè digerere vel conuertere, nec etiam ipsum in humilitatis nigredinem commutare, & ideo propter inobedictiam materiæ .i. volũtatis ipsius, quæ. ſ. calori Spiritus sancti vel correctioni prelati resistit, crudus & indeuotus, & moribus incõpositus dimittitur, & viriditas carnalis vitæ in eo generat̃, & sicut herba viridis finaliter ad comedendum bestijs, i. dæmonibus applicatur. Et sicut videmus, quòd res viridis multum habet de humore, quapropter faciliter putrescit, & faciliter plicatur, & in soliditate aliqua non pſistit: sic verè peccator carnalis qui adhuc est recẽs in moribus, & viridis, & in mente indeuotus, & crudus, faciliter ꝓ luxuriã solet corrumpi, et per inconstantiam plicari, et in quodcunque peccatum tentationis impulsibus commutari. Eccles. 14. Omnis caro sicut fœnum veterascet, et sicut folium fructificans in arbore viridi. Vel q̃ viror significat gratiam Dei. Res enim quamdiu viret, semper habet vitam vegetatiuam, et virtutem oculorum delectatiuam. Ad denotandum q̃ ille viridis dicitur, quia vita gratiæ vegetatur et per cuius honestã conuersationem aspectus intuentium delectatur. Calor. n. cõcupiscentiæ non post talium montes exurere, nec in eis vitiorum nigredinẽ inducere, et iõ necesse est in illis virorẽ honestatis et gratiæ apparere. Et sicut res sũt virides et virẽtes q̃diu in terra radicãtur, statim verò q̃ eradicatæ fuerint, desiccantur, sic verè homo tandiu uiret per gratiam, quamdiu in terra. i. in Christo adhæret et radicat per fidem et charitatis perseuerantiam. Si. n. per peccatum eradicatur, statim uiror suæ honestatis et gratię deficcatur. Viror. n. ualdè tenerę est naturæ, et ideo necesse est quod humore compũctionis, cõpassionis et deuotionis continuè uegetetur, et q̃ ipsa terra. i. in Deo per fidẽ et charitatem radicet ne per peccatũ et perardorẽ concupiscentię deficcetur. Apo. 8. Omne fœnum uiride combustum est, uel dic q̃ uiror significat pulchritudinem iuuentutis, quæ. ſ. facillimè perditur, quia sicut scriptũ est Prouer. ulti. Fallax gratia et uana est pulchritudo. ¶Viri- 2
ditas est calor inter rubedinem et nigredinem medius, q̃ super oẽs colores aspectum attrahit et delectat uisumq; acuit et cõfortat, et iõ cerui et animalia syluestria loca uiridia diligunt, et non solum propter pastum, imò ẽt propter uisum ipsa frequentãt et quærunt, quapropter uenatores se solẽt uestimentis uiridibus induere, ut propter aspectum uiroris, quẽ bestiæ naturaliter diligunt, minus possint insidias ꝓcauere: talis color est uirtus honestatis. Ista est. n. inter rubedinẽ charitatis et nigredinẽ humilitatis ita media q̃ ꝓ cunctis coloribus uirtutum ista solet aspectus hoĩum magis allicere, et eisdẽ ꝓ cæteris complacere. Nihil. n. est placentius uel delectabilius aspectui bene ordinato, quàm uidere uirũ honestum bñ morigeratum, compositum et digestum. Eccl. 40. Gratiam et speciem desiderabit oculus tuus, et sup hoc uiri des sationes. Venator ergo diaboli. ſ. hypocrita, solet uestes uirides. i. honestam cõuersationem induere, ut prætextu exterioris honestatis possit bestias. i. simplices ad se attrahere, et dum insidias malitiarũ suarum non præcauent ipsos decipere et fraudare. Ideo benę dicitur Mat. 7. Attẽdite uobis à falsis prophetis qui ueniunt ad uos in uestimẽtis ouiũ, intrinsecus aũt sunt lupi rapaces. ¶Color liuidus seu plũbeus 3

generatur

generatur in corpore ex totali defectu caloris naturalis, ali quãdo ex cõcussione casus, & ictus, sanguinẽ intercutaneũ corrumpẽtis, & exterius colorem subnigrũ vel liuidũ inducẽtis, aliquando ex angustia doloris, colorẽ & sanguinẽ ad interiora reuocãtis, & exteriorẽ liuedinẽ propter sanguinis pauperiẽ in facie inducẽtis, sicut patet in inuidis & alijs cõtristatis, aliquando etiam contingit propter abundãtiã corrupti & melãcholici seu cholerici sanguinis, sub cute se interius aggregãtis, per liuorem loquendo moraliter, põt intelligi cõuerlatio, quæ tũc ꝑ certo solet accidere, qñ calor charitatis solet deficere, & ex ictu tẽrationis sãguis affectionis se interius congelare, qñ etiam cor per inuidiã angustiatur, & qñ sanguinis corrupti. i. malarũ affectionũ copia interius congregatur, vt sic de tali liuore intelligãt illud Esa. 3. Vulnus & liuor & plaga tumens. &c. Vulnus. n. est qñ exterius congregatur, vt sic de tali liuore intelligatur illud Esa. 3. Vulnus & liuor & plaga tumens. &c. Vulnus. n. est qñ exterius est apertum, liuor verò est qñ sub cute caro est læsa, & malum est absconditum & operũ: & ideo liuor illud pcãm ꝑpriè significat, quod nõ ex toto se exterius manifestat, sed solum per signa & cõiecturas varias se declarat. Vel dic ꝙ ꝑ liuorẽ potest quæcunq; tribulatio designari, & maximè illa quę sub cute. i. sub pallio iustitiæ intẽtatur, & quę non aperte, sed quasi sub quodã velamine ꝑpetratur, & ſm hoc Christi passio dicta est liuor, pro eo. ſq; Iudæi sub figmẽto iustitię ꝑ transgressione legis ipsam fecerũt, & Christum sub fictis accusationib. occiderũt, & ideo Esa. 53. de Christi passione dr̃ ꝙ disciplina pacis nostræ super eum, & liuore eius sanati sumus. ¶ Color indicus, venetus, & blauius, sunt colores medij inter liuidum & nigrum. Sunt autẽ ad cœlestem colorẽ pertinentes, sicut est lazuriũ & hyacinthus & similes. Significant igitur conuersationem cęlestẽ, qua nos debemus colorari vel pingi, qa dẽnt cęlestes virtutes in nr̃is morib. inueniri, iuxta illud Phil. 3. Cõuersatio nostra in cęlis est. Vide de hyacintho supra libro de lapidibus, & libro de arboribus.

De Nigredine. Cap. 5.

1 NIgredo seu color niger est ꝓriuatio albedinis in perspicuo, sicut amaritudo est priuatio dulcedinis in corpore humido, & est nigredo spũs visibilis aggregatiua, repercussiua, & einsdẽ nisi excesserit cõfortatiua. Significat ergo nigredo tribulationẽ, q̃ albedinẽ ꝓsperitatis priuat visum discretionis cõfortat & aggregat, & ipsum ne dispergat̃ ad mundi delectabilia, repcutit & refrenat. Cõstat. n. ꝙ tribulatio si nõ excedat, sensum & discretionẽ acuit & visum mẽtis ab exterioribus retrahit & custodit, iuxta illud Esaiæ 28. Vexatio dabit intellectum. Vel per nigredinẽ intellige deiectionem humilitatis, vel obscurationem pœnitentiæ, quę. ſ. facit omnia supradicta, de quo ſponſa in canticis dicit. Nigra sum, sed formosa filia Hierusalem, Sicut. n. nigredinẽ & obscuritatẽ introducit calor in materia humida, frigus uerò in sicca, sic humilitatem, quandoque introducit calor & feruor dilectionis, & quandoque frigus & algor tribulationis. &c. Baruch 6. Nigræ sunt facies eorum de fumo, qui in
2 domo sit. ¶ Nigredo est priuatio albedinis, & claritatis, quã nunc caliditas, nunc frigiditas introducit, & est nigredo color visus hebetatiuus, & repercussus & aggregatiuus, & quãdo excedit vltra debitum, tunc est visus totaliter abstatiuus, sicut patet in incarceratis, qui ex obscuritate, & nigredine diuturna aliquotiens visum perdunt. Niger ẽt color in vrinis signum est mortis, maximè in febre acuta, secũdum Egidium. Sic verè nigredo peccati & obscuritas ignorantię nec non malæ conuersationis fuscositas, quã. ſ. nunc introducit calor concupiscentiæ, & malæ inflammationis, nunc verò frigus indeuotionis, albedinem, & claritatem diuinæ gratiæ priuat, & visum discretionis obnubilat & obumbrat, qui. n. diu in nigra obscuritate carceris peccati mansérit, veræ discretionis necessario visum perdit. Talis. n. color mortem infernalem significat, & ipsam affuturam prædicat & designat. Nau. 2. Defectio in cunctis renibus, & facies omnium quasi nigredo ollæ. Vel dic quod nigro significat obscuritatem tribulationis, quæ pro certo si excellerit, visum mentis obnubilat, & confundit, & faciem cõuersationis deturpat, inficit & corrumpit. Threnorum 4. Denigrata est facies eorum super carbones, & non sunt agniti in plateis.

De Pictura. Cap. 6.

1 PIctura non fit sine coloribus varijs & distinctis, sunt autem varia & diuersa pigmenta, quibus pictores vtunt, sicut sunt sinopis, rubrica, miniũ, cinobrium, purpura, quæ omnia colorem habent rubeum, licet inter se varinm & diuersum, sicut etiam prasium, mina viridis, sicut porrum, syricum, mina violacea, atramentum nigrum arsenicum, seu auripigmentum, croceum, & alia similia. Sed de his omnibus supersedeo, pro eo vel quòd modicæ sint vtilitatis, vel quia alibi sunt tractata, de purpura. n. supra. c. de rubedine. §. vlt. dictum est, & etiam alibi multis locis de arsenico seu auripigmento, supra tit. de lapidibus, de minio supra de rubedine, & sic de alijs, hic solum dicam de cinobrio, attramento, & stibio. ¶ Cinobrium, quod dicitur græcè cinnabaris, dicitur esse vena terræ sanguine draconis, & elephantis, rubefacta, contingit. n. ſm Auicen. ꝙ dum draco, et elephas confligunt, vtroq; cadente vel mortuo, ex effusione sui sanguis terra rubefit et inficitur, sitq; pigmentũ coloris rubei, quicquid de terra draconis sanguine humectatur, quæ quidem terra sic tincta pictoribus est vtilis, & exinde parietes colorantur. Sic verè quando elephantes, & dracones. i. mundi potentes inuicẽ solent cõfligere, sæpe fit, ꝙ ipsi simul uel sigillatim solent per diuersas clades perire & deficere, ita ꝙ sanguis suus. i. infamia fuæ mortis, sanguinis, & cladis solet terram, & circunjacentem patriam inficere, tingere, & rigare. Quid ergo? Pro certo pictores. i. viri iusti solent per considerationem accipere, talem sanguinem. i. mortẽ, et uindictã talium cogitando, et inde animas suas pingere, exẽplatalium, memoriæ commendando, et præ timore similis pœnæ se ad bona opera conuertendo, et sic loquitur Ps. ubi dicit, ꝙ lętabitur iustus, cum uiderit uindictã, manus suas lauabit in sanguine peccatoris. ¶ Stibiũ est color fictitius ex cerussa, et quibusdam alijs mixtis compositus, qui ad tempus, faciei rugas distendit, et faciem albedine resplendere facit. cito tñ talis fictitia pulchritudo deficit, et modico flatu uel anhelitu totũ perit. et sic sæpe fit, ꝙ mulier q̃ pulchra et ornata venerat, turpis et discolorata recedit. Talis color significat hypocrisim. Ista est. n. q̃ ad tps faciẽ cõuersationis pulchrificat et decorat, cito tñ flatu tẽtationis uel tribulationis destruit, et rugis viciorũ apparentib. quicquid in ipsis pulchrum, et uirtuosum apparuerat, deturpatur. Figurati in Iezabele pessima regina, q̃ stibio pinxerat oculos suos, ut pulchrior appareret, quibus tñ nõ obstantibus, Iehu regi nõ legit placuisse, sed ab ipso ꝓcipitata, et finaliter à canib. deuorata fuisse, sicut dr̃ 4. Reg. 9. Sic verè tales vt mundo placeant, stibio hypocrisis, se solẽt pingere, ꝓ qd̃ tñ constat eos regi Israel Deo aliqualiter non placere, et ió de arce fictarũ virtutũ solent cadere, et ꝓcipitari, et canũ infernaliũ morsib. finaliter subiacere. Hiere. 4. Si pinxeris stibio oculos tuos frustra cõponeris. ¶ Gñaliter igit̃ pictura et imago pri
4 mò q̃busdã lineis ꝓtrahit̃, tandẽ colorib. depingit̃, colores verò vt firmius adhæreãt et maneãt, oleo tẽperant̃, et sic tabib. imaginib. res verè absentes et ꝓteritæ repũtant̃, et de ip fis rẽ sctõrũ superficialiter adornant̃. Sic uerè uir iustus imago propriè pòt dici, quia. ſ. primò solet ꝑ pictores. i. per ꝓlatos et prædicatores bonis documentis protrahi, et sic virtutib. colorari, necnõ in cõpositione ipsius solet oleũ misericordiæ apponi, vt in statu uirtutũ possit melius et tenacius confirmari. Prouer. 21. Oleum in habitaculo iusti. Et sic talis uerasres. i. Deũ et sanctos per imitationem repræsentat, et tẽplum ecclesię nobilitat et adornat, ut sic de tali imagine possit dici illud Sap. 7. Splendor. n. est lucis æternæ et speculũ sine macula, et imago bonitatis Dei. Vel dic ꝙ imago q̃ non est res vera, sed potius ficta, quæ. ſ. apparentia nõ existentiã habet, et quæ nõ pòt se mouere, imò ſm motũ rei cui adhęret solet discurrere uel moueri, significat uiros hypocritas, uanas, uarios atque fictos, qui non habent exist̃tiam veritatis, sed solum apparentiam uanitatis, qui. ſ. quãtũ ad bonum sunt immobiles, licet alijs se superficialiter conformando videantur esse mobiles. Non mouentur. n. per se bũ operãdo, sed mouẽtur motu alterius, se alijs fictitiè cõformando, qa bẽ tales uita gratiæ et operatione solẽt carere, licet videant motu alieno nõ ꝓprio, ficto nõ uerò per bona opera se mouere. Sap. 13. Imago. n. est et opus est illi adiutorium.

Vel

Vel dic quòd per imagines possunt intelligi quidã, q. ſ. ꝑ se nescit aliquid boni facere vel dicere, & ideo illis quib. adhærent, ſ. suis consiliarijs & balliuis se solẽt in omnibus cõformare, & motu & cõsilio eorũ in oĩbus se mouere. Qđ ẽt de adulatoribus pòt dici, q̃ rectè sunt sicut imagines pictæ & fictæ, qui in omnibus solent alijs placere, & aliorum moribus & voluntatib. se mouere, & illorum voluntatib. q̃bus adhærẽt, se in omnibus coaptare, imago. n. q̃ relucet in speculo, si riseris, ridet, si appropinquaueris, appropinquat, si fugeris, fugit, si accesseris, accedit. Sic verè adulatores semper tenant se alijs conformare, & mores suos alijs coaptare. 3. Esd. 4. si arriserit ei, ridet, & si indignata fuerit ei, blãdit. Vel dic de Deo, ꝙ more talis imaginis hominibus se cõformat, & ipsis arridentibus arridet, recedẽtib. recedit, & appropinquantibus appropinquat, diligentes diligit, fugientes se fugiẽti lac. 3. Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. Vel talis est bonus prælatus, qui mores suos subditis cõformat, & secũdũ q̃ ipsos ridere vel flere, bñ vel male facere videt se eis diuersimodè manifestat, exẽplum Apli, q̃ dicit 1. ad Cor. 8. Oĩbus oĩa factus sum, vt oẽs lucri facerem. & ad Ro. 13. dr̃. Gaudete cum gaudentibus, flere cum flentibus.

De Odoribus. Cap. 7.

1 POst colores de odoribus est dicendũ. Est. n. odor fumosus vapor à rei subst̃tia resolutus, mediante aere ad cerebrum delatus, qui olfactus, organum immutat, ipsumq; ſm ꝙ aromaticus vel fœtidus fuerit, tristificat aut delectat. Quatuor igitur requiruntur ad perceptionem odoris. ſ. calor resoluens, fumus de substantia euaporans, aer deferens, & neruus vel cerebrum delatum fumum percipiens, & de eo iudicium faciens. Odor potest mihi significare famam, quæ scilicet de substantia. i. de vita & de moribus hominum dissoluitur, & mediante aere. i. vicina circunstante ad nares aliorum defertur, olfactusq̃e. i. discretio bonorum si odor bonæ famę fuerit, delectatur, si non contristatur, iuxta illud Prou. 27. Vnguentis & varijs odoribus delectatur cor. Igitur ad odorem bonæ famæ quatuor requirũtur. ſ. calor charitatis quæ hominem inflãmet, vapor virtutum, q̃ exterius exhalet, aer bonæ viciniæ quæ odorem famæ ad alios portet, & nerus cordis aliorũ bene dispositus, q̃ odorem istũ recepiet, & de eo discretè iudicet. Quatuor. n. istis odor famę ꝓcipitur, & sine istis odor verus. i. fama odorifera non habẽt.
2 Can. 1. Nardus mea dedit odorẽ suauitatis. ¶ Ad hoc ꝙ odor sit bonus fuerit, sit malus, exterius sentiat, necesse est ꝙ substãtia sit subtilis, qa scilicet de substãtia grossa, frigida & cõpacta, sicut sunt lapides & metalla, non potest fumus euaporare ne aliquid quod ipsius manifesteret substantiam, exhalaret. Per substãtiã subtilẽ intelligo ꝑsonas sufficiẽtes & nobiles, per substãtiam verò grossam intelligo personas rusticas atq; viles. Dico igitur ꝙ vt cõiter verũ est ꝙ odor famæ seu fœtor infamiæ tunc summè emittet & appareat, qñ de substantia subtili. i. de ꝑsona notabili & solẽni emanat ad alios atq; resplendet, de substantia. n. grossa. i. de personis vilib. & rudib. non euaporat odor vel fœtor. i. fama vel infamia, qa ſde virtutibus vel de vitijs talium vt communiter nõ curat, quorum status & cõditio apud hoĩes minimè reputat̃.
3 ¶ Odor i aere subtili & puro faciliter recipitur, sed faciliter dispergitur, in aere verò grosso difficilius recipit̃, veruntñ diutius retinetur. Sic verè fit de aere puro & impuro, i. de nobilibus, & de rusticis, vel de clericis & de laicis. Tales. n. puri. ſ. clerici, nobiles & subtiles, faciliter recipiũt odorem bonorũ documẽtorum, veruntñ nunquã diutius ipsum seruãt, impuri verò. i, rudes & laici licet tardius credãt vel obediãt, & licet cum difficultate odore Paradisi per deuotionẽ recipiant, postquã tñ susceperint, diutius ipsum seruant, & in susceptis virtutibus stabilius perseuerant. Constat. n. ꝙ hodie rustici magis q̃ nobiles, & laici magis quã clerici solent in bono perseuerare, licet difficilius possint odorẽ spiritualium intelligere, sapere vel habere. Hiere. 48. Permansit gustus eius in eo, & odor eius nõ est immutatus. Vel dic ꝙ in scijs illi q̃ sunt magis puri & subtilis intellectus, facilius recipiunt & intelligunt, quæ dñr, veruntñ de eorũ memoria facilius elabit̃ & auferẽt, ecõtra verò illi q̃ aerẽ intellectus hñt impurũ & grossum, solent scientias tardius recipere, & difficilius retinere, veruntñ cũ retinuerint, solent diutius obser
uare, & memoriæ fortius cõmendare. Ad ꝙ ẽt facit exẽplũ de ferro & ligno. Ferrũ. n. difficilius ignit̃, sed diutius ignem seruat, lignũ verò ignit̃ facilius, sed ignẽ & calorẽ pdit velocius. ¶ Ad odorẽ ꝓcipiendũ requirit̃ ꝙ sensus olfactus sit bene
4 dispositus & ordinatus. Nã si neruus odorabilis sit male cõplexionatus, vel casu aliquo læsus, uel corruptis humoribus, oppilatus, tunc vel oĩno peruertitur, uel oĩnò corrũpit̃ iudicium odoratus, & inde est ꝙ melancholici corrupti in q̃bus mala complexio dominatur, solent in odoriferis cõtristari, & in fœtidis delectari. Mutilati etiã vbi neruus ist̃e est præcisus solent aliquotiens nihil sentire, & de odoribus uel de fœtoribus non iudicare, leprosi itẽ & chatarrizati, quorũ olfactus plenus est corruptis humoribus, parũ aut nihil sentiũt, & inter odores debitè nõ discernunt. Re uera sic est loquẽdo ſpiritualiter, quia ꝑ certo nullus olfactus, i. nullus sensus potest bene de odore vel fœtore. i. de virtutibus & vitijs, seu de gloria Paradisi & pœna inferni, seu etiam de fama & infamia aliorum iudicare, nisi fuerit bñ dispositus, & à vitijs alienus. Qñ. n. olfactus imaginationis nostræ per inuidiã inficit̃, vel per tristitiam scinditur, vel etiam per luxuriam corruptis humorib. carnalitatis obstruitur, tũc vera discretio ipsius impeditur, & verum iudicũ peruertitur & aufertur. Melãcholici. n. i. detractores tristes & inuidi, propter vitio sam suam complexionem & conditionem ita habent olfactũ discretionis peruersum, ꝙ odorẽ bonæ famæ aliorum odiũt, fœtorẽ verò infamiæ diligunt, nã in odore prosperitatis & famæ aliorũ tristantur, in infamia autem fœtida delectãtur, Esa. 66. Anima eorum in abominationibus delectata. Esa. 3. Et erit pro suaui odore fœtor. Quòd etiam de alijs peccatoribus potest dici, qui magis amant fœtorẽ carnalium delicia rum, quàm odorem spiritualium virtutum, magisq; vñr diligere fœtidum seculum vel infernum, quàm odoriferũ Paradisum. Illi etiam quorum olfactus discretionis per ignorantiã scinditur, vel per hæresim mutilatur, uel etiã ꝑ leprã luxuriæ oppilatur, odorẽ suauitatis æternæ, fœtorẽq; iferna lis miseriæ, etiam vel odorem virtutum, & fœtorem vitiorũ, odorare non possunt, nec de ipsis iudicant atq; discernunt, nec ad ipsa respiciunt aut attendunt, dicentes illud Amos 5. Nõ capiam odorem cętuum uestrorũ. ¶ Odoratus non per- 5
cipit medios odores, sicut nec uisus piscium medios colores ſm Isaac in diet. Pisces. n. inter medios colores non iudicãt, pro eo ꝙ oculi eorum semper sunt aperti, & sic spũs visibiles continuè discerpuntur, & ideo magis sunt debiles et inepti. Sic etiam olfactus semper est patulus, & ideo spiritus odorabilis continuè dispergit̃, quapropter ad iudicãdũ de medijs odoribus colorib. & odorib⁹. i. de magnis et secretis negocijs, atq; rebus. Extrema. n. uident & odorant, non media, & manifesta ꝓcipiunt non occulta. Spũs. n. suorum affectuũ ꝓp continuam apertionem, & uagabilitatẽ suorum sensuũ cõtinuè dispergũtur, & ad mundi negocia, et delectabilia diffunduntur, et ideo sit ꝙ visus et olfactus suæ discretionis in spũalib. debilis est. i. ad rectè iudicãdum inutilis et inanis, iuxta illud 2. ad Cor. 2. Animalis hõ non percipit, q̃ sunt spiritus Dei stultitia. est. n. in illi, et nõ pòt intelligere. ¶ Dato ꝙ 6
de duobus extremis odoribus possit fieri odor medius ſm rõnem et intellectum, nunquam tñ potest ꝓcipi ſm sensum. Dato. n. ꝙ duæ substantiæ, vna odorifera et alia fœtida æqualiter misceãtur, odor tñ ille nũquam à sensu medius iudicatur, cuius rõ est, quia sensus olfactus citius naturaliter fert in odorem suauem, quàm in fœtentẽ, odorq; suauis ꝓp hoc ꝙ emanat, à substantia subtiliori, solet se sensui citius ꝑsentare, et sensum citius informare, quapropter nũquã pòt de odore et fœtore aliqualiter iudiçare, g. a. n. in odore suaui de lectatur amplius, quàm fœtenti, iõ ipsum citius recipit, et in eo delectabilius se infigit. Sic uerè videt facere malus iudex seu mali iudicis odoratus. Iste. n. nũquam inter partes bene iudicat de medio odore. i. de iustitiæ æquitate, et hoc qa affectione deceptus, libẽtius recipit illud ꝙ est suauius, et plącius, quàm illud ꝙ est fœtentius et grauius, qa pro certo iudices acceptores personarũ nolũt hodie recipere nec admittere allegationem nisi placidã et suauẽ, adulatoriam

atque

atque lenem. quicquid. n. fœtidum. i. q quid suo appetitui cõ trariũ proponitur, totum ab eis refutatur & respuitur. Et iõ de negocijs nõ possunt æqualiter iudicare, q̃ merita partiũ non possunt æqualiter audire, nec æqualiter ponderare. Isti .n. sunt qui videñ dicere illud Esa. 30 Loquimini nobis placẽtia, &c. Vel dic q̃ sensus olfactus signãt sensum & discretionẽ viri iusti, q̃a pro certo iste multo plus debet delectari in odore bonæ famæ quã in fœtore infamiæ aliorũ, & ideo multo citius & facilius qñ simul de fama & ifamia alicuius agitur, debet odorem suauis & bonæ famæ recipere & audire, quam fœtorem detractionis & infamiæ admittere vel sufferre, quod maximè ptinet ad platos & alios viros magnos, qui. s. bonas opiniones subditorũ debent libenter recipere, malas verò & fœtidas abhorrere, iuxta illud Eccl. 29. Sepiau res tuas spinis, & noli audire verbum nequã. ¶ Est itaq; odor sui subiecti manifestatiuus, aeris p incorporationem sui immutatiuus spiritus animalis recreatiuus, vsque ad p̃fundita cẽ cerebri p flatũ aeris penetratiuus, suo colore nociui humoris consumptiuus, & fluxus superflui constrictiuus, cordis cõfortatiuus, fœtoris repercussiuus, & putredinis palliatiuus, delectationis a ialium sicut & hoium causatiuus, quia, s. pisces, formicæ & apes solẽt aromatica diligere, fœtida verò fugere & horrere, sola. n. venenosa & immunda alia odorifera fugiunt, fœtida verò diligũt atq; volũt, sicut patet de serpentib. q̃ odorẽ rutæ abhorrent, de rubetis quæ odorẽ florentis vineæ non sustinẽt, & de porcis, q̃bus fœtẽtia ter cora summè placent. Talis odor est suauitas deuotionis, cõtẽplatio æternæ cõsolationis. Ista est. n. q̃ subiectum suum à quo procedit. sip̃sam gloriam Paradisi manifestat, aerẽ conscientiæ immutat: spiritum affectionis recreat, cerebrum discretionis penetrat ip̃sumq; relocillat & cõfortat, calore ẽr sui feruoris solet humores carnalitatis siccare, fluxus vitiorum restringere, cor & dilectionem confortare, fœtorem tẽtationum repercutere, & ip̃sa animalia. i. ip̃sos sanctos viros per gratiam animatos solet sum̃opere delectare, quia breuiter odor deuotionis & fragrãtia æternæ gloriæ & spiritualium bonorum deuotis cordibus perficit, & nocumenta omnia inde tollit. Prouer. 27. Vnguentis & varijs odoribus delectatur cor. Venenosis tamen. i. peccatoribus & inuidis non placet, sed eos contristat potius & deterret.

De Fœtore. Cap. 8.

1 Fœtor est vapor resolutus ex re corrupta, aerem inficiẽs & corrumpens, ſpũm aialem efficiens & contristans, sicut. n. sensus bonis odoribus delectat, sic grauib. fœtoribus cõtristat. Qñ. n. humores rei corruptæ naturales exeunt qualitates, fiunt q̃; corrupti, & humanæ cõplexioni contrarij, tũc fumi exinde resoluunt corrupti & fœtidi, q̃ aeri se incorporant, & ad odoratũ delati, ipsum suo horrore tristificãt atq; grauant, & sic gñaliter fœtor solet qualitatẽ subiecti sui manifestare, & rẽ cuius est, solet corruptã, & ifectã declarare, q̃a vt cõiter res corrupta nunquam suauem fundit odorẽ, res verò sana raro corruptum fundit fœtorem. Per fœtorẽ potest mala fama seu infamis, & immunda conuersatio desi gnari, quia proculdubio ista est, quæ solet à re corrupta. i. à mala vita procedere, & se in aerem. i. in viciniam diffundere, & vsq; ad nares. i. ad præsentiam, & auditum aliorum attingere, & olfactum opinionis suæ offendere & grauare. Sieut. n. odor bonæ famæ, & virtutum redolentia bonos delectat, sic fœtor ipsos cõtristat, & manifestat qualis est substãtia. i. persona de qua manat, quia. s. personæ viles, vitiosæ, & corruptæ solẽt fœtorem infamiæ fundere, & sic mala fama solet malæ vitæ, & improbæ signum esse. Humorẽs. n. i. affectiones, quando in anima corrumpuntur, tunc tota substãtia vitę putrefit, & inficitur, & sic necessario exhalat fœtidus, infamiæ fumus, quo grauatur aliorum olfactus & auditus, sicut de pessimo Antiocho legitur 2. Mac. 9. q̃ intantum erat putridus, & corruptus, q̃ fœtorem eius etiã proprius exercitus sustinere nequibat. Vnde Esa. 3. Erit pro suaui odore fœtor. Et breuiter raro fit, quin res corruptæ. i. personæ vitiosæ exhalent infamiæ fœtorem, & cõtra naturam est q̃ bonę famæ habeant odorem, & e contra p̃sonæ sanę, & sanctę nũquam vt cõiter per infamiã solent fœtere, sed p̃ bonã famã
2 potius redolere. ¶ Quãuis res corrupta vt cõiter fœteãt, potest tamẽ actualiter fieri, q̃ non fœtebit, & q̃ ad tempus aliqualiter redolebit, qñ. n. res corrupta forti frigore cõgelaẽ, ita q̃ clausis & constrictis poris fumi exhalare non permittunt, tunc fit, q̃ vapor eius fœtidus non sentiẽ, quinimò sitalis restũc rebus aromaticis inuoluaẽ, fieri poterit, q̃ redolẽtio per calorem superuenientem dissoluitur, tunc fœtor q̃ latitat, aperiẽ. Sic verè licet generale sit, & cõe q̃ illi, q̃ uitijs corrupti sunt, per infamiam fœteãt, potest tñ corruptio vitiorũ taliter per hypocrisim palliari, q̃ talis fœtor nõ sentiet tur, sed potius sanctus, & odoriferus extimabitur & credeẽ. Isti. n. per coactam abstinentiam se constringunt, & forti frigore pñæ se affligunt, & poros sensuum suorum taliter per violentiam obturãt, & claudunt q̃ aliquem fœtidum vaporem. i. aliquod fœdum, & inhonestum dictum vel factũ exterius egredi non permittunt. In rebus etiam odoriferis, idest in sanctis bonis verbis, & virtutibus, & in odoriferæ cõuersationis operibus taliter se inuoluunt, q̃ fœtor suæ infamis vitæ nõ percipitur nec sentitur, quinimò odor & redolẽtia bonæ famæ in eis inueniẽ, ita q̃ multis talibus dr illud Can. 4. Odor vestimentorum tuorum super oĩa aromata. Sed q̃d Pro certo talis odor famæ non solet diu durare, & talis fœtor infamiæ non solet diutius latitare, nã statim q̃ calor cõcupiscẽtiæ solet insurgere, isti per mali desideria resoluunt, ita q̃ pori affectuum aperiũtur, corrupti fumi. i. corrupta dicta & facta euaporãtur, & sic odor famæ, qui apparuerat, peditur, & fœtor infamiæ, qui latuerat sub constrictione abstinentiæ, omnibus declaratur. Tale. n. in tali constrictione nõ diu perseuerant, imò vel per luxuriam vel alias fœtidam uitam suam alijs cito monstrant. Esa. 34. De cadaueribus eorũ ascendet fœtor. ¶ Quamuis odor odori nõ contrarietur, fœtor tñ fœtori cõtrarius inuenitur, & inde fit, q̃ fœtor sterg linij ex fœtore allij effugatur, homines etiam fœtẽtes fœtores non sentire dicuntur, eo q̃ fœtor à fœtore sorbetur. Sic verè in moralibus fit, q̃ vnus fœtor alium tollit, quia. s. ille q̃ per peccatum est fœtidus, fœtorem sui pcti, & eriã fœtorẽ tormẽtorũ inferni nõ pcipit neq; sentit, & iõ diabolus dat pctõribus allijs, & res fœtidas, s. carnales delicias comedere, vt fœtorẽ luxuriæ suæ, fœtorẽ ẽt suæ miseriæ uel ẽt carnis moriturę non ualeant p̃sentire. Et ideo talibus vt loquitur illud Amos 4. Ascendere feci putredinem castrorum vestrorum in nares vestras, & non redistis ad me. Vel potest dici q̃ unus fœtor contrariatur alteri, quia pro certo, qui fœtorẽ allij. i. acredinem futuri iudicij vel fœtorem futuræ mortis, comederit, & sibi per considerationem incorporauerit, p̃cul dubio fœtorẽ uitiorũ nõ sentiet ĩ præsenti, nec fœtore tormẽtorũ grauabitur in sequenti. ¶ Fœtor multas hẽt illau 4
dabiles proprietates. Est. n. corruptionis p̃testatiuus, aeris infectiuus, & ſpũs odorabilis corruptiuus, uomitus prouocatiuus, doloris capitis generatiuus, complexionis distemperatiuus, horroris, & tristitię sensibus animalium inductiuus, & ideo pisces fugiũt sportulas fœtidas, & antiquas, libẽter verò subintrãt nouas. Apes ẽt fœtorem fugiunt, & taxi foueam suam fœdatã fœtentibus uulpis stercoribus deserunt & dimittunt. Hæc oĩa facit fœtor infamiæ hoĩum pctõrum, q̃a pro certo ista est q̃ multũ nocet alijs, & cõplacentiã inficit, & corrũpit. Sgit fœtor iste corruptionẽ subiecti in quo est, solet oñdere, aerẽ circunstãtẽ, i. viciniã solet inficere, & ſpũm aialẽ & odorabilẽ, i. auditũ aliorũ solet offendere, uomitũ displicentiæ gignere, & in bonis p̃sonis dolorẽ & horrorẽ & tristitiã gñare, q̃a pro certo viri iusti, q̃ sunt sicut pisces in aquis scripturarum natantes, sicut apes mel pietatis habentes, sicut taxi vellus conuersationis per humilitatem hispidum possidentes, dẽnt fœtorem alienæ infamiæ fugere, fœtidasq; sportulas, & alia loca. i. fœdas infames & inhonestas societates horrere, & ipsas p̃ virib. declinare. Vel dic per oĩa q̃ fœtor significat peccatum luxuriæ, quod. s. p̃ oib. magis fœtet, quod facit oĩa supradicta, quapropter est merito fugiendum. ¶ Fœtor, est totius complexionis aliquotiẽs 5
corruptiuus, vt patet de fœtido anhelitu leprosorum. Est ẽt fœtus animalium in utero perẽptiuus, vt patet de fœtu equę qui fœtore extinctæ candelæ necat, ẽm Arist. Est insuper vitæ odorãtium aliquotiens destructiuus, vt patet de quodã serpente cuius fœtor horribilis interficit odorantẽ, sicut vi sus basiliscũ interficit videntem, vt dicit Auicen. Sic verè fœtor luxuriæ, et ifamiæ, necnõ exẽpla et verba fœtida etiam munda

munda alijs mirabiliter sunt nociua. Leprosi. n. i. luxuriosi, cãdelæ lucẽtes. i. supbi & ambitiosi, serpentes terræ adhęrẽtes. i. cupidi & malitiosi, solent quãdoq; anhelitum & flatũ fœtidorum verborum emittere, fumũ vanarũ ostentationũ offẽdere, & fœtorẽ luxuriosæ vitæ & infamiæ taliter diffundere, q̃ omnes alios circunstãtes solent corrumpere, & ad peccatum inducere, & mortem culpæ & pœnæ in eis generare, q̃a p̃ certo qñ fama, verba & opera sunt fœtẽtia, necesse ẽ q̃ alijs sunt periculosa & nocentia. Vnde cuilibet psonæ sic infami dicitur Eze. 32. Implebo valles sanie tua, & irriga bo terram fœtore sanguinis tui. ¶ Quãuis fœtor per se & principaliter noceat, contingit tñ q̃ aliquando iuuet & p̃fi ciat, multa sunt. n. medicamina magni fœtoris, quæ tñ sunt magni præcipue valoris, sicut est aloe caballinum, sulphur, & asa fœtida, & similia. Natura. n. abhorret naturaliter humores corruptos & fœtidos, verũtñ q̃a tales humores ĩ corpore abundantes necdũ actualiter sunt corrupti, licet corruptioni sint dispositi, ideo quasi sopita ipsos nõ nitiẽ expellere, nec suam fortitudinem cõtra eos demonstrare, verumtamen qñ fœtor fœtori adiungiẽ, & fœtor medicinæ ad humores fœtidos adhibẽ, tũc natura q̃ prius erat cõtra fœtorẽ hmõi sopita, stimulatur, & contra ipsos totis virib. nitiẽ, & sic ad eorum expulsionem conualescit, sic vnus fœtor p alium euanescit. Ista possunt applicari ad vnũ quod diuina prouidentia aliquotiẽs operatur, inquantum de peccato sanat peccatum, & de vitio vitium medicatur. Constat. q̃ p̃ aliquando in corpore mentis nostræ sunt aliqui fœtidi humores & corrupti. i. aliqua vitia communia, quæ quia non vñr esse grauia, ideo natura. i. voluntas quasi sopita & pigra non sporat ip̃sa p cõfessionẽ expellere, imò p̃mittit ip̃sa secũ quasi habitare. Vidẽs ergo cęlestis medicus q̃ homo tales fœtidos humores parũ reputat, & q̃ sa de eis expedire nõ curat, adhibet exterius fœtidam medicinam. i. fœditatẽ alicuius enormis peccati, in qđ permittit hominẽ cadere, & tũc multiplicato fœtore scelerum, vidẽs natura seu volũtas criminum põdere sę grauatam, ſtatim abhorret, & de peccatis penitet atque dolet, & sic de totis viribus cõtritionis cõtra enormitatem criminũ nititur, q̃ & de primis & de vltimis liberatur. Et sic fœtor est accidentaliter cõtra fœtorem remedium, & malum medicina est contra malum. ad Roma. 8. De peccato dãnauit peccatum in carne, vt impleretur iustificatio legis in nobis. Ista potiſſimè videtur in illis qui de virtutibus superbiunt, & qui de se p̃sumẽdo, fœtorẽ superbiæ induũt, quos Deus aliqñ permittit cadere, vt cõcepta ab eis humilitate, & cognita propria fragilitate, ille fœtor cõmissi
7 peccati possit remediũ eis esse. ¶ Res fœtidæ multũ proficiũt, ad medelam contra aliqua genera passionũ. Nam dum vnũ fœtidum assumitur, cum illo aliud fœtidũ expellitur, & iõ ẽm medicos, cõtra soporẽ lethargicũ valet lanę vſtæ & alio rum fœtidorum ad nares appositio, quia. s. dũ animales ſpũs fœtorem refugiũt, ad interiora cerebri se recludunt, & ibidẽ humores qui causa morbi sunt, digerunt & cõsumunt, & sic accidentaliter fœtores pficiunt, & soporẽ excitãt atq; tollũt. De matrice ẽt planum est q̃ fœtor vel res fœtida si natibus apponatur, facit matricem nimis elatam ad locũ suũ descendere, & dum fœtorem refugit, solet ad locum suum vñ exierat reuenire. Illud potest applicari ad cõsideratiõnẽ mortis & tormentorum inferni, quia p̃ certo si cõtingat q̃ homo sopiaẽ, & dormiat in vitijs & peccatis, & q̃ lethargus peccati mortalis & malę consuetudinis ip̃sum p obstinationem comprimat, si etiam accidat q̃ matrix voluntatis p superbiam eleuetur, & q̃ à loco humilitatis per superbię vitiũ erigatur, pro certo ualde proficit ad nares cordis lanã vſtã ad. vltionem, & cõcremationem inferni, fœtoremq; morituræ carnis & horrorem miseriæ infernalis per cõsiderationẽ apponere, & de futuris miserijs cogitare. Spiritus. n. affectionis p timorẽ repercutiẽ, & humores carnalitatis q̃ cã sunt morbi peccati, p cõritionẽ digerunt, & sic sopor pigritiæ & obstinationis tolliẽ, & hõ ad bona opera excitaẽ. Act. 12. Excitauit eum, dicens, surge velociter. Matrix ẽt voluntatis q̃ per superbiam metas humilitatis transierat, tunc solet ad locum suum redire, & fœtorem hmõi refugere & horrere, & per timorem seip̃sam deprimere & arcere, iuxta illud Ec
8 cle. 7. Deprime cor tuum, & sustine. ¶ Hæc igitur q̃ dicta sunt, sufficiãt de odoribus, & cõsequẽter tractãdũ de saporibus.

De Sapore. Cap. 9.

Sapor est rei proprietas ad gustus, & proprium obiectũ, quæ secundum suam qualitatem sensum gustus tristificat vel delectat. Sapores igitur in rebus inueniuntur diuersi, secundum quòd substantiæ sunt subtiles, mediocres vel grossæ, & qualitates contrariæ, & distinctæ. Omissis ergo diuisionibus quas hic ponit magister, quæ parum videntur habere de misty co intellectu, procedendum est ad particulares sapores, qui. s. à Philosophis nouem vel octo sunt deprehensi. s. sapor dulcis, vnctuosus, salsus, amarus, acutus, acetosus, ponticus, & insipidus. Et de his omnibus est aliquid extrahendum, & ad intellectum mysticum reducendum, & sic de dulcedine ante omnia est tractandum.

De Dulcedine. Cap. 10.

Dulcedo est sapor qui ex calore tẽperata in grossa sub- 1
stantia generatur. Est igitur dulcedo præ alijs saporibus naturæ socia & amica, deperditorum in corpore reparatiua, virtutum & spirituum, & spiritum debilium confortatiua, omnium membrorum præcipuè nutritiua, vocis clarificatiua, & omnis asperitatis lenitiua, canalium gutturis & pectoris apertiua, & omnium immũditiarum vuæ & gutturis abstersiua, catharri & humoris superflui dissolutiua, & ominum organorum vitalis spiritus ad debitam consistentiam reductiua. Et breuiter, dulces sapores ad multa solent proficere, & ad medicinam iuuare, & ad nutrimenta valere. Per dulcedinem q̃ est amica gustui, possunt intelligi oĩa illa quæ placent menti vel intellectui. Et sic dico, q̃ in bono significato dulcedo potest significare virtutem clementiæ & benignitatis, et maximè illam quam habent superiores et prælati, quia pro certo ista est toti naturæ. i. toti collegio subditorum consona & amica, & bonorum innumerabiliũ effectiua, quia p̃ certo nihil est amicabilius collegio subditorum, quàm dulcedo benignitatis & clemẽtiæ magistrorũ. Per istam. n. deperdita bona spiritualia restauratur, & corda debilia & eneruia cõfortantur, & pistã omnia bona & utilia nutriuntur. vnde dulcis, & pius p̃latus dicit illud Eze. 34. quod cõfractum fuerat alligabo, quòd infirmum erat cõsolidabo, quod pingue & forte, custodiam & pascã. Ista est ẽt quæ voces aliorum clarificat, inquãtum solet eos ad orationem & gratiarũ actionẽ prouocare, asperitates lenit, iñgrum solet tribulatos & desolatos cõfortare. Canales pectoris & gutturis aperit, inquantũ corda & ora aliorum facit per cõfessionẽ reserare, immũditias vitiorũ tollere, et totã moralem cõsistentiam in alijs reformare, quia pro certo vt communiter plus proficit ad correctionẽ subditorũ, et ad reformationem malorũ dulcor quã rigor, plus benignitas quàm seueritas, plus cõsolatio quã obiurgatio. Vnde de p̃latis et subditis dicitur Ioh. 3. Stillabũt montes dulcedinẽ, et colles fluẽt lac et mel. Vel ista possunt dici de dulcedine gratiæ et misericordiæ diuinæ, quę causa est oĩum prædictorũ, iuxta illud Ps. Dulcis et rectus dñs, p̃p hoc legẽ dabit dñs delinquentibus in via. Vel dic q̃ dulcedo signãt suauitatem gloriæ Paradisi, q̃ amica, et cõsona est naturæ humanæ, q̃a. s. ista est q̃ nutrit, reparat, clarificat, et delectat. Ideo in Ps. dr. Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ dñe, quã abscõdisti timẽtib. te. ¶ Quãuis res dulces per se et principaliter cõsueuerint proficere, solent tñ qñq; accidentaliter nocere et officere, dulcia. n. sunt naturaliter ĩflatiua, et grossitie sua substãtiæ uacuitati impletiua, et meatuum opilatiua, cholerę rubeæ gñatiua, et putredinis inductiua, calculi ĩ vesica et in renib. gignitiua, Talia vitia vñr esse generaliter bona mũdi, quia pro certo dulcedo mundanæ prosperitatis licet q̃tum est de se sit vtilis, accidentaliter tamen. s. ꝓpter abusum dãnosa est et inutilis, quia pro certo talis dulcedo si abundet, solet inflaturam superbię inducere, meatus oris per verecũdiã cõsitẽti obstruere, et vacuitatẽ cordis malis affectib. replere, choleram iracundiæ facere, et putredinẽ luxuriæ p̃creare, et calculũ obstinationis et malitiæ in uesica cõsciæ generare. Et breuiter, vix est dare aliquod uitium quod nõ à prosperitate rerum generẽ, qñ ipsa q̃s abutitur, et qñ seip̃sum per temperantiam et prudentiam minimè moderaẽ. Ideo de tali dulcedine dicit Iob 21. vbi de quodã fluuio dicitur q̃ dulcis fuit glareis cocyti, et post se oẽm hoĩem trahit, &c.

hit,&c.Vel dic oĩa de dulcedine carnalium deliciarum, de quibus dicitur Eccl.23.Homini fornicario oĩs panis dulcis. Quia.s.talis dulcedo facit omnia mala prædicta. Vel ẽt potest dici de dulcedine verborum,& de adulatione & verbali deceptione,q̃ q̃q; est causa oium prædicatorum,sicut de mala muliere dicitur Prouer.7.ꝙ verba sua dulcia facit.¶Licet dulcedo de se sit bona,tñ qua sub dulcedine latẽt aliquo
3 tiens venenosa,ideo sunt cuncta dulcia periculosa. Illi.n.q̃ volunt alios intoxicare, solent veneno aliquã dulcedinem immiscere.Natura.n.q̃ dulcia diligit,ipsa autẽ ad se trahit, & sic dũ haurit dulcia,venenum immixtum pariter secũ docit,quod.s.ipsam sub dulcedine perimit & occidit,& iõ ꝛm Pli. Natura i multis herbis & floribus venenũ posuit,vt aui ditatem nostrã timore periculi posset aliqualiter cohibere. Sic verè vt cõiter omnia quæ hic in hoc mundo inueniuntur,viris prudentibus sunt suspecta,vt cõiter.n.illi q̃ volunt decipere,solẽt venenũ ītentionis suæ sub aliqua dulcedine palliare,vt patet de diabolo,q̃ venenũ pctí mortalis vel venenum pœnæ infernalis hoi non præsentat, quin ipsum sub alicuius delectationis dulcedine inuoluit.Pater ẽt de mundo'& de mundana fortuna,q̃ qñ vult venenũ tribulationum infundere,semper solet dulcedinem prosperitatum pcedẽtium adhibere,& vt homo ad futuras aduersitates nõ possit attẽdere,prosperorum dulcedinẽ immiscere. Patet etiã de carne.i. de carnalibus & luxuriosis & ẽt adulatoribus & ꝓditoribus,q̃ dum verbo dulcedinẽ ostendunt,semper ad venenum deceptionis intẽdũt. Simplex.n.est natura volũtaris q̃ tales dulcedines diligit,ipsas libẽter admittit & recipit,et sic dum non aduertit,periculum incurrit.Esa.5.Vę qui diligitis malum,ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum.

De Sapore vnctuoso. Cap. 11.

1 VNctuosus sapor subalternatẽ dulcedini, & causat ex calido & humido in substantia subtili. Gñaliter ergo vnctuosa aliq̃ inueniunt vtilia. Hñt.n.dolorẽ exteriorẽ mitigare,asperitatem lenire,apostemata dissoluere,& saniẽ maturare.magis.n.solent dissoluere quã cõsumere,& iõ solent putredinẽ gñare, q̃a color debilis & humiditas multa solẽt putredinis causa esse. Talis vnctuositas significat benignitatem verborũ prędicat oris,q̃.s.dolorẽ disperantium mitigat per consolationem, asperitatem tribulatorũ lenit per spei promissionem, apostema superbiæ dissoluit per contritionem,saniem vitiorum maturat & educit per confessionem. Vel dic oĩa de vnctione Spiritus sancti & diuinę gratiæ,quia .s.sicut vnctuosa sunt ignis nutritiua & inflammatiua,sic vnctiones calorem & ignẽ charitatis nutriũt & accẽdũt,quia proculdubio talis vnctio lenit & mitigat cõsolando, dissoluit & maturat scilicet, interiora peccata contritionem inspirando,& emissionem saniei peccati procurat,ipsum per
2 confessionem educendo. ¶Vnctuosa cibaria solent appetitum debilitare & fastidium generare, supernatant enim & resoluunt in fumũ aereũ, & replẽt os stomachi vbi est sedes appetitus. et sic fastidium generãt, et minorant appetitum. Ista enim solent digestionem aliorum ciborũ impedire,quia .s.sua viscositate replẽt villos stomachi,ita q̃ cibi recepti nõ possunt recineri nec decoqui,& ideo indigesti cõsueuerunt emitti.Item parum solent proficere & nutrire.cito.n.replẽt venas,& ideo parum de eis assumitur,& propter subtilitatẽ illud quod assumptum est,cito consumitur.Item ignẽ & calorem solẽt inflãmare,& ideo carnes prohibentur in febre acuta,quia timetur vnctuositas intermixta.Item poros splenis & heparis solent opilare,nam propter suam dulcedinẽ cito à natura attrahuntur,& propter suam actualẽ grossitiẽ poros opilare nosc̃tur. Item dolorem capitis solẽt ꝓcreare.cito.n.resoluuntur in fumum,qui sursum tendens lædit aĩalem spiritum.Et breuiter, magis solẽt vnctuosa cibaria nocere q̃ proficere, quapropter bonum est talibus abstinere.Cibaria vnctuosa possunt optimè significare delicias corporales,vel etiam prosperitatem seu substantiam temporalem,quia ꝓculdubio ista sunt quæ spiritualiter nocẽt,& sanitatem gratiæ destruunt atque turbãt,& primo quidẽ quia appetitum bonorum spiritualium solẽt tollere,& ipsorum fastidium excitare,& hoc quia fumi malarũ complacentia rum quę resoluunt ex istis,solent stomachum voluntatis implere,& sic pctór solet bona cibaria.i.bona spũalia abhorre.Psal.Omnem escam abominata est anima eorum.Quia ꝓ certo istud est generale,ꝙ illi spiritualia & cœlestia detestantur,qui vnctuositate carnalium,& temporalium impinguãtur.Et ideo bene seq̃t, ꝙ talia cibaria digestionẽ impedũt, quia pro certo villos affectionũ taliter inuoluunt,ꝙ cibum verborum Dei non retinent, nec per considerationẽ decoquunt,sed cruda,& indigesta fluere prætermittũt,& retinere vel incorporare de ipsis aliquid sibi nolunt.Io.7.Verbum eius non habetis in vobis manens. Item ista bona parum dicuntur nutrire,quia cõstat ea cito deficere vel perire,& mẽtem non reficere nec replere.Item ista dicuntur ignẽ & calorem inflammare,quia pro certo delicię & diuitiæ ignem auaritiæ nutriunt,& febrẽ luxuriæ introducunt,& ideo infirmis & inconstantibus simplicibus,carnes.i.deliciæ carnales non debẽt cõcedi,ne forte ipsos cõtingat per mala desideria inflãmari. Psl. Inflammabit in circuitu inimicos eius. Item ista solent poros cordis,& oris per obstinationem opilare,dolorem capitis.i.remorsum conscię inducere,& morbos diuersorũ vitiorũ in aĩa generare.Natura.n.i.voluntas, dũ dulcedinẽ prosperitatis diligit & attrahit,poros cordis & oris ne hõ confiteri valeat,per obstinationẽ oppilat atq; claudit,& sic finaliter conscię caput lædit.Et breuiter tales vnctuositates.i.tales deliciæ vel prosperitates, aĩæ nõ proficiunt,sed potius ipsam inficiunt,& occidunt,& morẽ æternã finaliter introducunt.Hester 14.Pro unguẽtis uarijs stercore imp leuit caput. Vide de pinguedine supra loco suo.

De Salsedine. Cap. 12.

SAlsedo seu salsus sapor fit ex caliditate seu siccitate i sub 1
stãtia mediocri.Salsedo.n.ex adustione,& siccatione substantiæ gignitur,ex quibus acredo sequitur,& creatur. Licet igitur salsa sint aliquãtulum acria,& aspera,quo ad gustum,sunt tñ suna,& vtilia,quo ad effectum, q̃a.s.salsedo est mundificatiua,& propter acredinẽ,quæ intestina ad expulsionem stimulat,est fęciũ à corpore expulsiua.Item ista substantiæ duræ remollitiua & dissolutiua,& tandem per maiorem humiditatis cõsumptionem desiccatiua & indurativa, sicut patet in carnibus,quæ primò ꝓpter salsedinẽ dissoluũtur,& mollificantur,& tandem per consumptionẽ humidarum partium indurantur.Item salsedo est rei conseruatiua, & omnis corruptionis,& putredinis consumptiua,& sic est per consequens humores intercutanei eductiua,& scabiei & serpiginis ablatiua, est ẽt hydropisis repressiua,& morsus canis rabidi curatiua, & venenosticatis cuiuslibet extractiua,si.s.cito post morsum vulnus i aqua salsa & marina lauet,vt venenum extrahatur,& consumatur.Per salsedinem possum intelligere acredinem cõritionis interioris, vel ẽt morsuram correctionis seu tribulationis exterioris, q̃a ꝓculdubio licet ista salsedo non sit gustui, apperitui delectabilis,est tñ aĩæ salubris atq; vtilis,quia ꝓ certo salsedo,acredo seu asperitas cõritionis, correctionis seu tribulationis dẽnt dissoluere per cõpunctionem,mollire per cõpassionẽ, mundificare per confessionẽ, siccare & cõsumere ꝓ satisfactionẽ, & mentis substantiã indurare ꝓ perseuerantiæ stabilitionem,& sic pro certo omnem scabiem malæ cõuersationis solet abstergere,& hydropisim.i.inflaturã superbiæ deprimere,morsumq̃ rabidi canis.i.tentationẽ diaboli removere,quia pro certo uulnus tentationis tollitur,q̃n aqua salsa.i.acris cõritio,correctio vel tribulatio adhibetur, vt sic de vtilitate huius salsedinis dicatur illud Psl.terram fructiferam in salsugine. ¶Caro multum salsa ad temperamentum
1 reducitur,q̃n in aqua multum salsa ponit̃, & ibidem aliquo tpe temperat̃.Salsedo.n.aquæ,carnis salsedinẽ rõne siccitudinis attrahit,& sic carnẽ à sua salsedine liberat,& eã ad dulcedinẽ disponit.Chariſſimi moraliter loquẽdo, ꝓ salsedinẽ intelligitur tribulatio, sed quia multiplex est tribulatio,i. temporalis,& æterna,ideo proculdubio si caro nostra,i. vita nostra fragilis,& carnalis,tribulationũ, & desolationũ, salsedine sit repleta,ad ipsam tolerandam,& temperãdam summè proficit salsedinem, aquę tribulationẽ miserię ęternæ adhibere,& ipsam considerare et cogitare,quia pro certo salsedo desolationis temporalis tollitur,et in mundo nihil asperum reputatur, quando salsedo futura, .s. pœna et tribulatio mortis,inferni et iudicij meditatur.Vel dic,quòd salsedo aquæ significat acredinẽ passionis Christi, quæ pro certo

certo si consideratur, tunc omnis salsedo rẽporalis miseriæ temperatur,quia sicut dicit Gregorius;Pauca sunt quæ tolerantur,si cogitamus quæ ꝓ nobis sustinuit Christus &c. Vel dic ꝙ salsedo aquæ significat acredinẽ cõpunctionis lachrymose,quæ ꝓ certo à carne.i. carnali conscientia salsedinẽ peccati tollit, & eam ad sanitatem gratiæ retrahit & reducit,reliqua vide c.de sale supra lib.de lapidibus.

De Sapore amaro. Cap. 13.

SApor amarus fit ex caliditate & siccitate in tertio gradu,Habet.n.multum ignei atis,& ideo multum solet linguæ substantiam penetrare, & gustum lædere vel grauare, veruntamen licet omnia amara sint gustui desolabilia,sunt tñ quandoque proficua & vtilia, quia.s.amara sunt choleræ purgatiua appetitus excitatiua, lumbricorum & vermium in corpore interfectiua,paralysis & arcteticæ curatiua,scabiei deficcatiua, meatuum corporis apertiua & exoppilatiua,calculi dissolutiua, matricis cõfortatiua, & menstruorum prouocatiua.Et breuiter,magis solent amara quã dulcia ad medicinam proficere,& cõtra infirmitatum discrimina plus valere.Per talem amaritudinem seu per res amaras potest intelligi amaritudo contritionis,correctionis vel tribulationis, quia pro certo tales amaritudines vel toleratæ vel considerataæ licet gustum appetitus nostri tristificare foleant,aĩam tamen sanant liberant,atque iuuant,qui a ꝓ certo tali amaritudo in præsenti tempore sentiatur,dulcedo perpetua finaliter reportat.Iudith 5.Fontes amari obdulcatissimi.Per talem.n.amaritudinem cholera iracundiæ purgatur,appetitus cœlestiũ excitat̃, vermes remorsus conscientię necantur,paralysis & arctetica pigritiæ curatur,meatus cordis & oris per confessionem aperitur, & oppilationes obstinationis tolluntur,calculus mentalis duritiæ mollitur, matrix conscientiæ confortatur,mẽstrua luxuriæ purgant̃, & scabies exterioris immunditiæ & inhonestæ apparentiæ expurgatur.Et breuiter,magis proficit contritionis,correctionis,tribulationis,vel futurorum considerationis amaritudo,q̃ mundanæ prosperitatis dulcedo,quia sicut dr̃ Prou. 14.Cor nouit amaritudinem animæ suæ,in gaudio eius non
2 miscebitur extraneus.¶Amara quando nimis excedunt gustum vltra debitum exasperãt atque lædunt,spiritualia grauant,& aspera faciunt vocemque rarificant & confundunt. Si verò excessiua correctio & tribulatio per impatientiam & desperationẽ solet animam lædere, & asperitatẽ tristitiæ inducere,& vocem lætitiæ confundere, & iubilationis lætitiam inraucare.Ideo bene dicitur Eccl.21.Nõ est sensus vbi est amaritudo.Vel per amaritudinem intelligo inuidiã,quæ gustum voluntatis peruertit,& vocem per detractionẽ exasperat & confundit. Ideo illi Symoni mago dixit Petrus, Act.9.In felle.n.amaritudinis & obligatione iniquitatis video te esse.Vel per amaritudinem intelligo mortem, q̃ pro certo non est delectabilis ad gustandum, sed magis aspera, ad sentiẽdum,& vocis asperatiua ad fletum & tristitiam infligẽdum.Ideo bene dr̃ Eccl. 41.O mors quàm amara est memoria tua.Vel dic ꝙ amaritudo signãt miseriam infernalẽ, qua nihil potest amarius cogitari, nec gustui voluntatis detestabilius inueniri, q̃.s. ista est quæ oẽm mundi dulcedinẽ destruit,& gustum appetitus ira amaricat & peruertit.quod nihil dulce inuenit atq; sentit.Vñ de aĩa damnata dr̃ Thre.1. Omnes portæ eius destructæ, & ipsa repleta amaritudine.

De Sapore acuto. Cap. 14.

SAporacutus multũhabet de ignea caliditate, ideo suo acumine sensum habet pungere & penetrare,partem à parte diuidere & segregare,subitantiam in quam agit, corrodere & molestare, appetitum stimulare & excitare. Talis acuties potest significare acutiem contritionis, quæ pro certo per compunctionem pungit,partem à parte.i.peccatum à peccato per discussionem diuidit,appetitum bonorum æternorum & spiritualium inducit,& per carnis macerationem hominem stimulat & corrodit.Vel ista possunt dici de acutie verbi Dei,de qua Esa.66. Posuit os meum domini quasi gladium acutum,Vel dic de correctione aspera & acuta,vel etiam de tribulatione, quæ facit omnia suprædicta.Psalm. Sagittæ potentis acutæ cum carbonibus desolatoriis.Vel dic ꝙ sapor iste acutiem pœnæ infernalis significat,quæ.s.pũgit & penetrat, & animam à Deo diuidit & separat,ipsamq̃ per perpetuum remorsum corrodit, & stimulat.Vel potest dici de peccato, quod.s.aĩam à Deo diuidit & eam per remorsum corrodit,stimulat atq; pungit. Vñ Prou. 5. Nouissima eius amara velut absynthium, & acuta velut gladius biceps.Vel dic ꝙ talis acuties significat acuta & pũgitiua verba detractorum, quæ,.s.aliorum famam pungunt & lacerant,& homines per discordias scindunt & separãt, & omnes homines rodunt & lacerant.Psl.Lingua eorum gladius acutus.¶Sapor acetosus venit post acutum, & fit iste sa
2 por ex frigiditate constringente, & subtili substantia aperiente & subintrante,& sic res acetosæ,quia ex cõtrarijs cõstant,contrariè operantur,quia.s. ex frigiditate & siccitate constringunt,ex substantiæ verò subtilitate penetrant,diuidunt & dissoluunt,& inde est ꝙ acetosa solent ventrem plenum soluere, ventrem verò vacuum constringere.Qñ.n.inueniunt ventrẽ plenũ,ipsum ex subtilitate suã scindunt & laxant,si verò ipsum vacuum inuenerint,tunc non inueniẽtes q̃d scindant, ipsum sua frigiditate & siccitate constringũt & oppilant. Istud potest applicari ad rigorẽ seueritatis bonorũ prælatorũ,q̃a pro certo illi qui sunt acetosi.i.iusti, rigidi & seueri debẽt in diuersis materijs.i. in diuersis subditis actus & effectus suos diuersimodè variare, quia ꝓ certo talis acutjes plenos.i, diuites terrenis humoribus & opibus cõstipatos debet per clementiam & compassionem laxare, & ꝓ eleemosynã vacuare,ieiunos verò & paupes debet ad pniam constringere,& per abstinẽtiam coarctare. Istud potissimè pertinet ad cõfessores & prædicatores, quæ ꝓ certo ꝛm cõditionem personarum debent variare modum & injunctionẽm pœnitentiarum,vt.s.diuites qui ieiunare nescĩũt moueant ad pietatem,pauperes verò qui non habent q̃d tribuant,excitent ad pœnitẽtię asperitatẽ, & sic spũaliter plenos laxabunt,& ieiunos & pauperes coarctabunt, q̃a.s.exẽplo Christi prælatus diuersis infirmis debet adhibere diuersa medicamẽta &c.ꝛm Gre. De alijs proprietatibus sapori acetosi vide superius de aceto. Vel dic ꝙ talis acutus sapor significat considerationẽ acutiei & rigoris futuri iudicij, q̃ ꝓ certo plenos.i.diuites facit ꝓ eleemosynas laxari, vacuos autem.i.pauperes facit per diuinum timorem constringi.

De Pontico sapore. Cap. 15.

POnticus sapor fit ex frigido & sicco, & ꝛm Isaac ponti- 1
cus sapor hoc habet proprium,quia coniunctus cum sapore delectãte magis delectat, & cum sapore cõtristãte cõiunctus magis cõtristat,cuius rõ est, q̃a rõne ponticę siccitatis magis cõstringit,& sic illud cui admixtus est,ita cito trãsire non permittit, & sic magis morari & pseuerare saporẽ hmõi facit,& ita vel maiorẽ tristitiã vel maiorẽ delectationẽ inducit,& inde est ꝙ agresta q̃ ponticũ habet saporẽ, in salsamentis apponit̃, q̃a saporẽ spẽrũ acuit & custodit talis sapor.Per talẽ põticitatẽ põt intelligi deliberatio,q̃ ꝓ certo hoc hẽt propriũ,q̃a vbicũq; addat̃,facit illud magis vtile vel inutile,q̃a pro certo bona & vtilia tunc magis delectãt & valẽt,q̃n põticitatẽ deliberationis hñt, amara ẽt.i.opera vitiosa & mala tunc ꝓpis magis amara & vitiosa sunt, q̃n in ipsis agendis ponticitas.i. deliberatio et intentio simul adsunt, quia breuiter ex intentione et deliberatione fiũt oĩa opa deteriora vel ẽt meliora. Ista.n.superaddita faciũt opa moraliter supercrescere,et in suis qualitatib.abundare, iuxta illud Mat.13.habenti, dabitur et abundabit.Vnde videt, quòd intentio seu deliberatio sit ille calathus Hieremię q̃ facit ficus bonas valde bonas, et malas similiter valde malas,sicut dicitur Hierem.24.¶Res ponticę(sicut sunt fructus 2
immaturi)sumptę ante prandium,solent stringere,post prãdium verò laxare,quia.s.si venter sit vacuus, stringit̃,et opi latis meatibus coarctatur,si verò venter sit plenus cibis,inferius comprimitur,et quasi compulsus ad exitum relaxat̃. Tales res ponticę sunt mundi bona,quę pro certo sunt immatura et insipida gustui sanę voluntatis,Ista.n.solent profi cere uel nocere secundum quod vẽter mentis interioris hominis plenus fuerit gratia vel ieiunus,bona enim terrena si ab homine ieiuno et gratijs et uirtutibus uacuo assumãtur et acquirantur, tunc solent ipsum per cupiditatem stringere,et per auaritiam coarctare,si verò ventrem,i.voluntatẽ hominis prauam, & gratia Spiritus sancti plenam inuenerint,

rint,tunc ſolent eum per eleemoſynas relaxare & per largitates ad pauperes vacuare, quia breuiter iſtud eſt verum quòd mundi bona malis nocent,bonis verò & eis bene vtẽtibus multum valent.Sicut enim dicit Sen.lib. de pauperta-
3 te, Non eſt in rebus vitium,ſed in animo . ¶Responticæ ſua groſſitie ſplenem oppilãt,calculum generant,vomitum ſedãt, guttur exaſperant,dentes percutiunt & acerbant. Sic verè faciunt mundi bona, quia pro certo ita ſplenem conſcientiæ per non confitendi propoſitum faciunt opilari,vomitum confeſſionis faciunt ſedari, & retardari calculum duritiæ & obſtinationis faciunt in animo generari, guttur deuotionis faciunt exaſperari,& dentes maſticatiuæ & deliberatiuæ diſcretionis faciunt exacerbari & conturbari. Hiere.31.Qui comedit vuam acerbam,obſtupeſcent dentes eius.¶De ſtyptico ſapore(qui octauus eſt in ordine)qualem habent coctana & ſorba,& ſimiles fructus,nihil pono hic, quia ſubalternatur ſapori pontico , de quo actum eſt , quia etiam Conſtantinus qui non ponit niſi octo ſapores pontícum & ſtypticum ponit vnum ſaporem.

De Sapore inſipido. Cap. 16.

1 SAPor inſipidus.i.ſine ſapore,ſiue dicatur priuatiuè,eo q̃ careat oĩ ſapore,ſicut aqua, vel poſitiuè,eo q̃ ſapor eius ita eſt remiſſus q̃ non poteſt ſenſus iudicare ad quem perti neat ſaporem , ſicut eſt dare in albugine oui , in cucurbitis, cucumeribus, & ſimilibus , ſemper haberi fieri in ſubſtantia frigida & fluxibili,& ideo talia naturaliter parum habẽt nutrire,modicam delectationem ſolẽt facere,phlegma generare,ſitim tollere,& paſſiones frigidas ꝓ creare.Sic verè põt dici de rebus temporalibus & mundanis,quæ.ſ.inſipidę poſſunt dici , eo q̃ ſano appetitui & pfecto cordi parum dẽt ſapere vel placere.Iſta.n.parum ſunt aĩæ munitiua,parũ delectatiua, ſed potius phlegmatis carnalis immunditiæ ſunt generatiua,ſitis.i. appetitus verbi Dei ſublatiua, & frigidarum paſſionum.ſ.indeuotionis & pigritię productiua.¶Hęc
2 igitur excerpta & extracta de proprietatibus ſaporum ſufficiant ad præſens & ſubiungamus ſeu extrahamus aliquid de proprietatibus liquorum , inquantum.ſ. ſunt applicabiles ad proprietates conditionum & morum.

De Liquoribus. Cap. 17.

LIquor eſt liquidus humor de plantis ſeu fructib.ſeu etiã de aĩalium corporibus per digeſtionem generatur , & naturæ vel artis violentia exterius eliquatus , ſicut eſt lac & vrina de animalibus , oleum & vinum de arboribus mel de floribus,ſicera de fructibus,ceruiſia,de granis ſiccis , & ex-
2 ſiccata de pomis agreſtibus. ¶Liquores ergo ſm ſuas varias qualitates varios contrahunt ſapores & odores, nam illi liquores in quibus dominatur calidum cum humido,ſunt dulciores, illi in quibus calidum cum ſicco,ſunt acutiores, illi in quibus dominatur frigidum cum ſicco,ſunt acerõſiores, illi in quibus dñatur frigidum cum humido, ſunt ſtypticiores,ſicut patet in priſana,quia breuiter iſtud eſt verum quòd ſm qualitatum prædominium in liquoribus diuerſitas ſit ſaporum.Sic verè ſm q̃ qualitates.i.virtutes in liquoribus.i.in hoĩbus dominantur, ſm hoc in ipſis ſapores & cõditiones variæ generantur,& inde eſt q̃ calor charitatis & humor lachrymoſæ compunctionis dulcedinem cõtemplationis efficit,calor verò iuſtitię & ſiccitas paupertatis voluntariè acutiem ſeueritatis inducit,frigiditas verò diuini timoris & ſiccitas pœnalis laboris ſaporem aceto ſum.i.triſtitiam meditationis & cõſiderationis ſolet inducere.Frigiditas autem tribulationis & humiditas cõpaſſionis & flebilis miſerationis ſtypticitatem.i. reſtrictionem vitiorum ſolet cauſare.Expone ſi vis melius,quia non bene placẽt.¶Liquores de quibuſ-
3 dam arboribus inciſis corticibus ſolaris attractionis beneficio educuntur,ſicut eſt balſamum & terebinthina.Quidam aũt per combuſtionẽ ignis de quorundam lignorum extremitatibus diſtillare cogũtur,vt eſt colophonia,pix liquida, oleũ luniperi &c. Quidam de fructibus arborũ per expreſſionẽ colliguntur,vt eſt vinum & oleum.Quidam de ſuccis herbarũ exprimunt̃,& igni poſtea decoquuntur,vt eſt aloe. Quidã ĩ florũ ſuperficie ex rore cęleſti gignũr, vt eſt mel & mamma.Quidã aũtẽ in venis terræ inueniuntur, vt eſt aqua ſalnacida,nitroſa & aluminoſa,& ſimilia,quę de terrę abdi
tis hauriunt̃.Per iſtas diuerſitates liquorum poſſunt intelligi diuerſitates lachrymarũ,q̃a ſicut varij liquores inueniuntur;ſic variæ ſpũales lachrymæ à fidelium mẽribus eliquant̃. Et primæ quidẽ ſunt per radios ſolares.i. per diuinæ gratiæ inſpirationẽ.Aliæ ſunt per combuſtionem ignis.i. per ſpẽ tẽ tribulationem & afflictionem.Aliæ ſunt de fructib.arborum.i. de Chriſto pendente in arbore crucis per ſuæ paſſionis cõpaſſionem.Aliæ ſunt quæ exprimuntur de ſuccis herbarũ.de dictis ſacrarũ ſcripturarũ,per cõceptã exinde cõpunctionẽ.Aliæ inueniunt̃ in florum.i.in ſanctorum,ſuperficie,per ſuæ flebilis & amarę vitę imitationẽ.Aliæ inueniunt̃ in venis terræ.i.in memoria mortis & inferni, & ẽt in venæ cõſciæ noſtræ per ipſarum iugem recordationem & examinationem. Conſtat.n.q̃ in omnibus iſtis locis rebus & negocijs poteſt inueniri materia lachrymãdi, & liquorem fletus & lachrymarum ſpiritualiter hauriendũ.Et ideo mũdus iſte vallis lachrymarũ dr̃, eo q̃ ipſis iuſtis lachrymandi materia ibidẽ multiplex inuenitur.Et breuiter , liquor lachrymarũ bonarũ aut ꝓuenit à ſuperiori inſpiratione,& à ſolis Chriſti gratiæ attractione , aut à mũdanæ miſeriæ combuſtione & pro incolatus prolongatione,aut ex Chriſti in cruce pẽdentis compaſſione, & ſupernæ miſeriæ cõſideratione, aut ẽt ex ſcripturarũ lectione & ſueſtigatione : ſicut patet Apo. 10.vbi liber comeſtus fecit amaricari ventrem , aut ex ſanctorum imitatione , aut ex mortis & inferni necnon cordis & peccatorum noſtrorum meditatione, ex iſtis.n.cauſis omnibus iuſti lachrymantur, & in hoc mundo ſpiritualiter conſolantur; quæ quidem lachrymæ liquores precioſi dicũtur, ex quibus ſanctitate animæ medicantur.Pſ.Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte , & albi. Lachrymis meis ſtratum meum rigabo.¶Incipiamus igitur dicere de liquoribus in ſpeciali, & primò dicendum eſt de melle. 4

De Melle. Cap. 18.

MEl ſecundum Iſid.lib.20.dr̃ à melleſq̃ græcè, quæ ſunt apes latinè,eo.ſ. q̃ mel ex apum ſolertia miro naturæ artificio componatur, quod tamen primitus ex rore cœleſti in florum & foliorum ſuperficie diſtillatur, & exinde ab apibus recolligitur & paratur. Et ideo Virgilius vocat mel, cœleſte donũ ,dicens ſic. Protinus aerei mellis cęleſtia dona.Vnde etiam ſm ipſum , in Arabia & India mella inueniuntur ad modũ ſalis in arboribus dependentia,ibi cœleſti munere pręparata. Quod etiam in anno iſte 1341.in Autione gallię Narbonẽſis ciuitate, in magna quantitate eeci dit,& ſuper folia & ramos arborũ more gummi deſcendit, ſicut alibi recolo me dixiſſe.Tale mel ſpiritualiter loquẽdo, poteſt ſignificare diuinam graciam, quam.ſ.Deus ex ſuo cœleſti dono bonis ſolet cõcedere, & ſuper flores & folia arborum.i.ſuper floridas conſcientias iuſtorum inuiſibiliter diſtillare,ad cuius etiam compoſitionem ſolẽt apes.i.ſancti & Angeli ſuis interceſſionibus adiuuare,quia.ſ.dato q̃d mel diuinę gratiæ cœleſti munere propinetur, ſic tũ fit q̃ apum .i.ſanctorum & Angelorũ interceſſio ibidẽ mirabiliter operecur.Vel dic q̃ mel ſignificat Chriſtũ, quem nobis cœleſtis gratia miſit,apis tamen.i.beata Virgo ipſum, quãtum ad humanitatem ſuo miniſterio mirabiliter procreanit,& in alueari proprij corporis ipſum recipit & ſanctiſſime ſine viri copula collocauit.& ideo ipſe eſt qui dicit Io.6.Ego ſum panis viuus,qui de cœlo deſcẽdi.¶Quãuis omne mel generaliter debeat eſſe dulce,iſtud tamen deficit in Sardinię regione,vbi quia abundat herba quæ dicitur abſynthium,iõ apes quæ vt cõmuniter de ipſis floribus nutriuntur, faciunt illis partibus mel amarum,ſicut dicit Iſid.lib. 20.Iſtud põt appli cari contra illos qui male nutriti & informati;quia pro certo dato q̃ aliquæ apes.i. aliquæ pſonæ de ſui conditione & natura,& quantum eſt ex ſuis naturalibus,vel ſuorum propagatione parentum,habeant & debeant facere mella dulcia.i.opera bona vtilia & honeſta,cõtingit tũ ĩ regione Sardiniæ.i.in hoc mundo q̃ ratione nutrimenti & documẽti ipſi faciunt mella amara.i.opera inutilia atq; mala.Nam q̃ herbæ abſynthiales.i.homines mali in iſto mundo abũdãt, et iſti de talium floribus.i.exemplis et dictis malorum ſępe ſos nutriunt et impinguant,in quãtũ.ſ.eorum malis moribꝰ ſe cõformant, ideo neceſſe eſt q̃ virtutũ dulcedinẽ pdant, et q̃ mel amarũ.i. mala opera faciant et componant,q̃ etiã de hæreticis põt dici,quia.ſ.illi qui ipſorũ amaris floribus ꝯ ipſorũ corruptis doctrinis & operib.nutriti ſunt mel amarum.i.doctrinam & vitam amarã & corruptã faciunt, & ea aliis derelinquũnt.Conſtat.n.q̃ hæretici & ſchiſmatici corruptionẽ doctrinæ ſuæ ab aliis primis hæreticis acceperũt, & ſic totum mundum melle amaræ & corruptæ doctrinę hęreticæ repleuerũt,quod bene figuratur Apo.8.vbi dr̃,q̃ ſtella magna ardẽs ſicut facula, cecidit de cœlo,& nomẽ ſtellæ abſynthiũ,& cecidit in aquas,& amaræ factæ ſunt, & mortui ſunt multi hoĩes ex aquis.Quia ꝓ certo q̃ ſtella.i.ille,q̃ vt ſplendere per doctrinã & conuerſationẽ, cadit de cœlo eccleſiæ per hæreticã corruptionem , tũc aquæ ſcripturę ꝓ ipſum amaricantur per corruptam interpretationẽ , & ſic moriuntur potantes.i. audientes ꝓ malæ credulitatis obſtinationẽ,vt ſic diabolus dicat de talibus illud Hie.9. Cibabo
3 populum iſtum abſynthio,& potũ dabo eis aquã fellis.¶Secundũ Iſid. ibidem Galenus aiebat mel eſſe nociuũ iuuenibus & puris, & illis qui nimia caliditate abũdãt,ſenibus vero & frigore ſenili confectis dicebat mel cũ vino veteri bibitum cõuenire,& eorũ paſſionibus ſubuenire.Mel ẽt licet in multis poſſit proficere,ſolet tn̄ q̃nq; decipere & nocere, quia.ſ.venefici ſolent venenum ſub mellis dulcedine abſcõdere,& ſic per mel ſolẽt comedẽtẽ decipere vel fraudare. Mel ẽnouum & nõ bene deſpumatũ ſm Iſaac in dietis,inflat,rugitũ generat,malos humores ꝓcreat,ſplenis & hepatis meatus opilat,choleram inflammat,febrẽ excitat,& colicos & iliacos valde grauat.Tale mel põt ſignificare dulcedinem mundanę proſperitatis,quia ꝓ certo dato q̃ iſta ſeni bus.i.viris maturis & prudentibus & ea vti ſciẽtibus proficiat,iuuenes tn̄.i.minus diſcretos & ꝓ mala deſideria feruidos,& cupiditatũ caloribus inflammatos, nõ adiuuat,imò grauat.Cõſtat.n.q̃ proſperitatis dulcedo inſipientibus non pẽcit,ſed eos potius decipit & occidit.Prou. 1. Proſperitas filiorũ perdet eos.Venefici.n.i.dęmones , venenũ pctĩ ſub tali dulcedine fatuis offerrunt,& dũ hmõi mellis dulcedinem appetunt,venenis vitiorũ q̃ nõ præcauẽt,ſe occidunt, q̃ pculdubio mel mũdanæ ꝓſperitatis ſolent inducere inflationem ſuperbię rugitũ iactantię,humores corruptos luxurię,inflammationem & febrem auaritiæ,colicã & torſionẽ inuidiæ,& opilationẽ obſtinationis & malitiæ . Et iõ bn̄ bibi loqui de tali melle ſcriptura Prou.25. vbi dr̃, q̃ comedere mel multum,nõ eſt bonum.Et iſta bene apparẽt,q̃ a illi qui ſunt deteriores , ſunt hodie melle proſperitatis plenio res,quod figuratũ fuit in leone quẽ occiderat Sanſon,in cuius ore mel copioſum inuenit,quia. ſ. illi q̃ ſunt hodie crudeles & leonini,& à Sanſone.i.à Chriſto occiſi ſpũaliter & reprobati,melle tpalis opulentiæ præ cęteris ſunt repleti.Vel dic,q̃ tale mel ſignificat ſciẽtias ſeculares , q̃ magis nocent ĩæ quàm valeant, niſi fortè ſenes.i.prudẽter eis vtẽtes exiſtant.Iſtæ.n.inflãt,decipiunt &c.ſicut ſupra 1.ad Cor.8.Scia inflat &c.Vel dic,q̃ mel ſignificat dulcedinem adulationis, ſub qua q̃nq; latet venenum proditionis,quæ.ſ.aĩæ eſt nociua.Et ideo ſicut ſcriptũ eſt Leu.2. in ſacrificio Dei mel nullo mõ ponebaſ, ĩ quo adulationis fallacia in oĩ diuino opere damnabaſ,quia ſicut dr̃ Prou. 5.Fauus diſtillãs labia meretricis,& nitidius oleo gutture eius, nouiſſima verò illius amara velut abſynthiũ . Et nota ſi vis q̃lomodo adulator dr̃ meretrix,q̃ nõ q̃rit niſi proprium lucrum. ¶Mel multas hẽt laudabiles ꝓprietates,nam quia de diuerſis florũ ſubſtantijs compoſit,ſatis veriſimile eſt,dato q̃ varijs virtutibus prędotaẽt. Inſigĩt mel maximę dulcedinis continuũ,aliqualis tn̄ acumi
nis effectiuũ, inteſtinorũ pungitiuum , fœciũ & groſſorum humorũ inciſiuum & expulſiuũ,vulnerum mundificatiuum, membrorũ debilium confortatiuum, oĩs amaritudinis temperatiuum , fluxus humorum interceptiuum, & pororũ lati tudinis conſtrictiuũ, naturæ bene inſtitutæ cuſtoditiuũ, & ni hilominus(vt dictum eſt)mel eſt nocicuorũ humorũ relaxatiuum.contrarias.n.habet qualitates,& ideò contrarias hẽt virtutes,ſm q̃ inuenit materię contrarias diuerſitates,ſicut dicit.Iſaac in diet.vbi agit de mellis cõditionib. & naturis. Iſta omnia poſſunt aplicari & dici de melle ſacræ ſciẽtiæ & ſcripturę,quę.ſ.de diuerſis apũ floribus.i.de diuerſis doctorũ & prophetarum auctoritatibus eſt compoſita, & iõ non mirum ſi contra infirmitates diuerſorũ vitiorũ ſit vtilis atq; ſana.Cõtrarias.n.vĩ hr̃e efficacias & virtutes,vt ſic diuerſorũ hoĩum ſanet ſpũales infirmitates, & ideò iſta nũc dulcis, nunc acuta & pungitiua dr̃,eo q̃ per promiſſiones & conſolationes dulceſcat, & p cõminationes feriat atq; pũgat. Igitur dico,q̃ iſta haber dulcedinem.ſ.conſolando,veniam promittendo,& ad cęleſtia inuitando. Item iſta habet puncturam , ſcilicet peccata arguendo, & pœnas temporales & perpetuas comminando.Iac.2.Ex eodem fonte procedit dulcis & amara.Iſta ergo incidit humotes vitiorum ꝓ cõtritionẽ,expellit eos per cõfeſſionẽ , mũdificat mentem per lachrymarum ablutionẽ,reſtaurat perditas virtutes per plenam ſatisfactionẽ,debiles & infirmos confortat ꝓ excitationem,amaritudinem tribulationum tẽperat per conſolationem,fluxus humorum.i.carnalitatẽ intercipit per continentiæ iniunctionem,poros appetitũ conſtringit ꝓ cordium & ſenſuum refrenationẽ,naturã ſanã cuſtodit ꝓ virtutum cõſeruationẽ,noxios humores.i.malas affectiones eijcit per diuini timoris immiſſionem.Ad hæc.n.oĩa mel diuinæ ſciæ & ſcripturæ & ſpũalis eruditionis & doctrinæ.Et iõ Dauid in Pſ.congaudendo dicebat q̃ mandata Dei ſunt deſiderabilia ſuper aurum & lapidem precioſum multũ, & dulciora ſuper mel & fauum.Vel dic,q̃ mel põt ſignificare bonũ prælatum,dulcem ſimul & acutum,mitem pariter & ſeuerum,quia.ſiſte ad oĩa ꝓdicta proficit,& tã verbis quã exẽplis aliis benefacit.Vel dic,q̃ mel eſt ipſe Chriſ &c. ſicut ſupra.Vel dic,q̃ mel eſt gloria æterna , cuius dulcedo oẽm amaritudinẽ ſuperat & tẽperat,& oẽs languores aĩæ eijcit. & ſanat.Eccl.24.Spũs meus ſup mel dulcis,& hęreditas mea ſuper mel & fauũ.¶Fauus ẽt cera dum adhuc eſt cum melle,q̃ 5
ſm Iſid.dr̃ à fouẽdo,eo q̃ mel foueat, itẽ q̃a rõne mellis valde eſt lambentibus ꝓ oroſus.Significat igit̃ prædicatorem, vel ẽt verbum eius in quo dulcedo doctrinę lambitur,q̃ tũ placenter & patienter auditur,iuxta illud Cant.4. Fauus diſtillans labia tua,mel et lac ſub lingua tua.Sed tam de melle quã de fauo vide ſupra de apibus in mulcis §. ſicut inuenies in tabula annotatum.¶Secundum Iſid.apes fugũt ſuperflua 6
fauorum ſuorum,et dr̃,q̃ ſi hoc non facerent,corrumperẽtur,et aranea exinde generaretur,ipſæ verò apes poſtea morerentur.Cauent igitur (vt ait idem) et ſollicitè cuſtodiunt fauos ſuos,ne talis aranea inualeſcat.Oĩa alia quę ponit hic magiſter de fauis,poſita ſunt ſupra de apibus ĩ locis ſuis. Sic verè ſi nos ſimus bonæ apes.i. viri iuſti,neceſſe eſt, q̃ cum oĩ ſolertia caueamus,ne in fauis.i.in bonis operibus nr̃is aranea.i.aliquod vitium , vtpote inanis gloria vel aliud oriaſ, pp quod ipſe fauus boni operis corrũpatur , et mors culpæ ſequaſ.Fit.n.q̃ in bonis operibus noſtris inanis gloria facilĩ ter gignitur,niſi ſuperfluitas eorum tollatur,et oĩs vanitas caueatur.Nam dicit Gregorius.Valde cauendum eſt vitium quod ex victoria naſcit vitiorũ,ſ.vana gloria,quæ naſcit ex virtutibus.Vel dic,q̃ fatui ſignificãt dicta ſcripturarũ,vbi ꝓ certo aranea.i.intellectꝰ hereticus facilĩter ſe immiſcet,niſi hõ deſuper ſedeat ſtudendo et meditando et intelligendo, quia aliàs ſi aranea.i.hæreticus intellectus ſuboriri pmittit̃, totus fauus ſcripturæ corrũpit̃,et mors culpę et pœnæ malè credentibus reſeruaſ.4.Reg.4.Mors in olla uir Dei. ¶De di- 7
uerſis potibus qui ſunt et condiuntur ex melle , tractat hic magiſter,ſicut eſt mulſum,medo,clarerũ,pigmẽtum,ſed ipſa moralizare inutile reputaui,excepto de oxymelle,ne quo poſui, quæ ſequuntur. ¶Oxymel eſt potus ſeu ſyrupus laxa- 8
tiuus,et diſſolutiuus,qui pro eo oxymel dicitur,quia ex aceto & melle componitur.Acetum enim primò cum herbis et radicibus diereticis diu bulliturꝰ & coquitur,et tandem addito melle defęcato iterũ per decoctionem ad ſpiſſitudinem deducitur,& cum albumine oui cum aceto diſtemperato,et cum oxymelle miſto tota ipſius oxymellis ſubſtantia depuratur,albumen enim omnes immunditias extrahit, & tandem pigmentarius cum pœna ipſas extrahit , & ſic oxymel ad medicinas cuſtodit,& durat, & compactas materias cũ ipſo digerit & diſſoluit.Talis medicina uidetur eſſe bonus prælatus,quia pro certo in compoſitione ipſius debent cõcurrere acetum,& mel.i.correctio & compaſſio,quia.ſ.acetoacris correctionis debet mordicare et punire proteruos, melle verò dulcis compaſſionis et conſolationis debet cõfortare & delinire deuotos. Iſte igitur dẽt decoqui per contritionem,debet per confeſſionem,& debet aliorum vſibus reſeruari per patientiam & duratione.

De Cera. Cap. 19.

1 CEra est fœx mellis, intra cuius substantiam liquor mel leus ab apibus colligitur, ibidē tñ ſm Arist. lib. 9. c. 40. faciliter vitiatur, & corrumpitur, nisi inde cū diligentia separetur. Qui. n. vult mel ī ſua puritate ſeruare, dēt ipſum à ce ræ ſubſtantia ſegregare. Per mel pōt intelligi dulcedo intellectus moralis, & ſpūalis, p cerā verò intelligit̄ ruditas intellectus litteralis, & hiſtorialis. Quia pro certo apes. i. ſancti, mel ſpūalis doctrinæ in cera rudis, & litteralis apparentiæ abſcōderunt, & ipſum ibi mirabiliter cōfecerunt. Veruntū mel doctrinæ non proficit neq; valet, quādiu cera. i. litteralis ruditas ipſum tenet. Cera igitur litteralis apparētiæ ſubtrahatur, vt mel ſpūalis intelligetiæ purum, & nitidū habeatur, iuxta illud Prou. 25. Auferrubiginē de argento, & egredietur vas puriſſimum. Vel dic, q̄ cera ſignificat fœces inanis gloriæ, vel ſpem lucri tpalis & terrenæ ſubſtātiæ, in quibus. ſ. mel. i. ſacræ doctrinę veritas aliquotiens est admixta, q̄a. ſ. multi ſunt, qui mel doctrinæ, & prædicationis non hñt niſi cum cera. i. ex cauſa inanis glorię vel tpalis vtilitatis, & ab ipſis nihil p̄dicatur aut dr̄, quin cū cera. i. cum ſpe lucri vel inanis glorię miſceat̄. Eſa. 1. Vinum tuum mixtum est aqua, argentum tuū verſum est in ſcoriā. Tale igit̄ mel. i. talis doctrina ſpūaliter corrumpitur, & quantum ad vtilitatem aīæ deſtruitur niſi à ceræ. i. ab inanis gloriæ, & auaritiæ, & fœcibus ſeparetur. Vel dic, q̄ cera ſignificat malam ſocietatē, q̄ p certo mel. i. bonos corrūpit, & maculat, niſi exinde quis ſollicitè ſe ſubtrahat; atq; tol. Num. 16. Separamini à tabernaculis hoīum impiorum. Hier. 15. Si ſeparaueris pretioſum à vili, quaſi os meum eris. Vel dic, q̄ cera ſignificat bona tpalia, quæ. ſ. mel. i. dulcedinem deuotionis ſolēt corrumpere, niſi hō ſciat alterum ab alterō, ſpūalia à tpalibus

2 ſegregare. Allega vt ſupra. ¶ Cera licet dicatur fœx mellis, habet tñ hoc proprium, q̄ ſp vult ſupernatare. cum. n. alijs liquoribus fuerit mixta, & in aqua feruida liquefacta, nunquā ſolet fundum petere, ſed ſe ſurſum ad ſuperficiē eleuare. Itē cera faciliter est liquefactibilis, & ſm formam ſigilli cui apponit̄, in diuerſas figuras conuertibilis vel ſi perſeueret calefactio, ex toto fluxibilis, & defectibilis. Igitur iſtud est verum, q̄ ceræ magis proficit frigus, quàm calor, q̄a. ſ. in calore diſſoluitur, & perditur, in frigore verò coagulat̄ & ſeruatur. Per ceram pōt intelligi vir peccator, qui quamuis ſit fœx & ſterquilinium aliorum, & quamuis reſpectu mellis. i. reſpectu bonorum parum habeat efficaciæ vel virtutis, ſp tñ vult per ſuperbiā ſe erigere, & in gradu, & ſtatu alijs ſupereſſe. Habet. n. partes aereas. i. ventoſitatē ſuperbię, quę ipſum erigit, & q̄ mētē eius eleuat, & extollit. Iob 11. Vir vanus in ſuperbiā erigitur. Liquefactus. n. per mala deſideria, nūquā vult fundum humilitatis petere, ſed magis ſuperficiē vanitatis. Igitur talis per calorem cōcupiſcentiæ, & p feruorē ꝓſperitatis, & opulētiæ faciliter diſſoluitur, & per mentis mollitiem totaliter eneruatur, & tunc in diuerſas vitiorum formas conuertitur, ſm q̄ diuerſis characteribus. i. diuerſis tentationū gñibus informatur, & ſm q̄ ad diuerſa figilla. i. ad diuerſos malos hoīes per imitationem applicat̄. Pſ. Factū est cor meum tanquā cera liqueſcens in medio vēntris mei. Talibus ergo ceris liquefactibilibus, & debilibus, & in peccata conuertibilibus magis proficit frigus aduerſitatis, quàm calor proſperitatis, quia ſolet eos per tentationes diſſoluere, frigus verò aduerſitatis ſolet eos per timorē coagulare & recolligere, & à vitiorum fluxibus cohibere. Pſal. Coagulatum est ſicut lac cor eorum. Vel dic, q̄ cera est vir iuſtus, qui naturaliter ſurſum tēdit per cœleſtiū affectionē, faciliter igne ſancti Spūs liquēſcit p deuotionē, & dilectionē, & cito moleſcit per clementiam, & compaſſionē, & in diuerſas bonas virtutū formas tranſit per bonam conuerſationē, & cōuerſionē, & per aliorū ſanctā imitationē, & per ſigillorū. i. per hoīum bene formatorum conforma-

3 tionē. ad Rom. 8. Conformes imaginis filij Dei. ¶ Cera quanto nouior & recentior, tanto albior, odoracior, dulciot, & purior, & tāto ad ſuſcipiēdas diuerſas formas est aptior, & in forma ſuſcepta durabilior, & tāto ēt in medicinis est vtilior, ſicut pater de cera virginea. Valet ergo cera ad corporis medicamentum, ad luminis nutrimentū, ad ſcripturæ documentū, & ad pannorū lineorū lenimentū, nec nō ad ſigillorū formulas, & ad ſecretorū iuramentū, & velamentū. Iſta pōt applicari ad ſtatū iuuentutis, quia pro certo quāco nouior, & recētior (vt est in pueris & iuuenibus) tāto dēt̄ esſe albior p innocentiā, odoratior per famæ redolentiā, dulcior p clementiā, purior per continentiā, & in medicinis ſpūalibus efficacior per vitæ, & morū ſanctimoniā nec non ad ſuſcipiēdas impreſſiones bonorū morū, exēplorū, & documentorū aptior per diſciplinæ obedientiā, & ad eas retinēdū durabilior per perſeuerātiā, in multis nō durat innocētia niſi dū noui ſunt. i. iuuenes, teſte Seneca. Quia bē iſtud est verum, q̄ cera virginea, & recens. i. perſona iuuenis, virginalis, & caſta, ad oīa bona est habilis, & ad oē bonum magis cōuertibilis, quā antiqua magis est ēt naturaliter innocēs, & munda, & ad virtutum impreſſarum cuſtodiā magis apta, iuxta illud. Quod noua teſta capit, inueterata ſapit. Et ſic igitur talis erit vtilis ad alios medicandū per prædicationem, ad alios illuminandū per honeſtā cōuerſationē, ad alios leniendū per clementiā & cōpaſſionē, ad ſcripturā recipiendū per docilitatis diſpoſitionē, & ad formas virtutū, in ſe ſuſcipiendū per imitationē, necnō ad ſecreta claudēdū, & ſigillādū per prudentiā, & diſcretionē. Ad oīa. n. iſta valet cera virginea. i. perſona virgo, pura & ſancta. Vel dic totū de Virgine gloriōſa, vel de qualibet virgine. Vñ bene canit̄ de eadē. Sancta & immaculata virginitas, quibus te laudibus efferam neſcio. Et Sap. 4. O quā pulchra est caſta gñatio cū claritate. ¶ Cera valet ad luminis nutrimentū, & iō cera ſeruit Dei tēplis, & aris, & dñorū cameris, & menſis, & iō à cera dr̄ cerimoniæ. i. obſeruātiæ tēplorū cereo phorii. portitores luminū, & cereorū, & primicerij in curijs, dñorum. De cera ēt induuntur tabulę, vt ibi fiant lineę vel ſcripturę. Pannos ēt lineos cū cera imbuunt, & liniunt, & ſic quicqd intus est, ab aquæ periculo cuſtodiūt. A qua. n. pannos cereatos nō penetrat, quia cera humida fugit, & frigida, ſiccis verò, & calidis ſe aſſociat, & eis adhærendo ſe coniungit, & ligat. Cariſſimi per ceram ſignificat̄ diuina gra, quam. ſin alueari cordis nr̄i apis. i. beata Virgo ꝓcurat. Iſta est. n. q̄ nutrit lumē bonorū exēplorū, et ſic cauſat̄ ſplendorē in templis hoīum, et deorum. Tandiu. n. lux honeſtæ vitæ ſciæ in nobis ſplēdet, quādiu cera diuinæ gr̄æ ignem charitatis nutrit, et ꝓmouet. Pſ. Accedite ad eū et illuminamini. Quia. ſille, qui accedit p gr̄am illuminat̄ p ſciam. Itē iſta cera diuinæ gr̄æ mediante, tabulas cordis nr̄i diuinis mādatis deſcribimus, & ibi illa, quæ ad ſalutē pertinent, per memoriā exaramus. Prou. 7. Liga legē ī digitis tuis, & ſcribe eā in tabulis cordis tui. Itē ſi panos interiorū affectionū iſta cera ſinierimus, tūc aquā ꝓſperitatis mūdanæ & fluxū carnalitatis humanę interius non timeamus: q̄a pro certo mēs illa taliū aquarū diluuijs nō ſubmergit̄, quæ cera diuinæ gr̄æ perlinitur & mercēs virtutū tādiu ſunt ſine periculo, quandiu inuolutæ ſunt in cereo panniculo. i. in diuinæ gr̄æ tabernaculo. Eſa. 34. Cū tranſieris per aquas, tecū ero, & flumina nō operiēt te. ¶ Cera nunquā adhęret humidis, ſed tenaciter adhæret ſiccis, ipſam. n. indurant humida, ſed eam molliſcāt ſicca & calida. Sic verè debet eſſe de cereo. i. de fluxibili mēte nr̄a, quia p certo iſta nunquam debet humidis. i. delicijs carnalibus adherere, cum ſiccis verò. i. cūm pœnitentijs & abſtinētijs dēt efficaciter ſe tenere, quia. ſ. mens uiri iuſti carnalitates odit & refugit, & cum ipſis nullatenus ſe cōiūgit, tribulationes verò & paupertates & alias ſiccitates amat et diligit, et cū eis ſe copulat et connectit, quia procul dubio iſta est quæ à calore tribulationum mollitur et reſoluitur, ab humore verò deliciarū duratur, obſtinatur et peruertitur. tribulatio. n. mollit̄ mentem per contritionem, proſperitas uerò et carnalitas ipſam durat per obſtinationem. Pſ. Montes ſicut cera fluxerunt à facie dñi. Montes. n. ſunt corda tumida et ſuperba, quæ tūc r pis ſolent per contritionem fluere, vſi dicta ipſa ſolet tribulationibus calefacere. Mic. 1. Montes conſumētur, ſubtus eū, et valles ſcindent̄ ſicut cera à facie ignis. ¶ Cereo lus diminutiuē à cereo est dictus, et est cereus cādela longa de cera facta, à lato in ſtrictū pyramidaliter ordinata, et ad illuminādum et tenebras nocturnas fugandū principaliter inſtituta. Ad ipſius ergo cōpoſitionem tria cōcurrunt, quę ipſum conſtituunt et componunt. ſ. elly chniū vel filum ſtupeum, qđ est proprium cerei fundamētū, cera qua

inuoluitur,

inuolaitur, quæ est proprium luminis nutrimentū ignis quo accenditur, qui est proprium cerei cōplementū. Sic igitur formatus cereus ſuper cādelabrum conſtituitur, & ad lucēdum ſuper aut̄ circa altaria vel ēt menſas collocatur. Talis cereus est Chriſtus, qui. ſ. perſeuerando fuit longus, & ſemper quanto plus duranit & vixit, fuit per abſtinentiam & pœnitētiā coarctaeus. Iſte. n. tres habuit partes ſeu ſubſtantias q̄ ipſum compoſuerūt. ſ. elly chnium interius, hoc est animā, quæ interius lætitabat, ceram exteriorē, hoc est carnē, quæ circunſtabat, ignem ſuperiorē, hoc est diuinitatē, quæ vtriquę ſe cōiūgebat, & ſe corpori & aīæ copulabat. Iſte igit̄ ſic formatus, in candelabro eccleſiæ collocatur, & ad illuminādum ſeculū coā hoībus ordinatur, quia ſicut ſcriptum est, Lucerna non ponitur ſub modio, ſed ſuper candelabrū, vt luceat oīb. q̄ in domo ſunt. Vel dic, q̄ cereus est vir iuſtus q̄ ſecundum per cōēmplationē erectus, per iuſtitiam rectus, p ſimplicitatem planus, per perſeuerantiam lōgus, per charitatē interius latus, per abſtinentiam in fine ſtrictus, per prudentiā moduratus, per ſcientiam illuminatus, & ad illuminādū alios præparatus, ex triplici ſubſtātia. ſ. ſpe, fide & charitate moraliter cōpoſitus & formatus, quia. ſ. in cereo. i. in uiro, in quo debet eſſe elly chnium. i. fides quæ est occultior, & est ipſius fundamentū. cera q̄ ſupernatat. i. ſpes, q̄ est apparētior, & eſt ipſius indumēntum ignis. i. charitas, quæ est perfectior, & eſt ipſius moralis hoīs cōplementū. Sic ergo formatus & cōpoſitus cereus dignus est benidici, thure orōnis incenſari, cruce ſignari, & in aqua baptiſmatis. i. in lachrymarū lauacro balneari, nec non in cādelabro alti regis collocari, & ad lumen exemplorum & documentorum præbendum omnibus depurari Matt. 5. Vos eſtis lux mundi. Eſa. 49. Dedi te in lucem gētium, vt ſis ſalus mea vſque in extremum terræ.

De Lacte. Cap. 20.

1 LAc est liquor dulcis & candidus, in mamillas animalium actione caloris ex ſanguine genitus, & ex glandularum albedine dealbatus, ibidem digeſtus atque decoctus, & pro nutriendo fetu in dulcedinem commutatus. Cibus enim omnium animalium nihil est niſi dulce & valde degeſtum, vt dicit Ariſt. Et ideò natura poſtquam fœtum qui ī vtero per umbilicū nutriri ſolebat ſanguine mēſtrua exterius in lucem perdir & produxit, pro eius nutrimento lac ordinat & componit, & in mamillarum glandulis ipſum ponit. Per lac potest intelligi ſcientia & doctrina, ſeu verbum lacteum & proficuum ad ſalutem, quia. ſ. in mamillis. i. in prædicatoribus & doctoribus digeritur & decoquitur, componitur & diſponitur, & pro nutrimento animarum & ſpirituali refectione auditorum exterius diſtilatur. Puer enim, idest infirmus homo qui in vtero carnalitatis mēſtruo vitiorū fuerat enutritus, poſtquam in gratiam per pœnitētiā est parturitus & natus, & ab vmbilico peccati originalis ſeparatus, neceſſe habet lacte doctrinæ nutriri, vt ſic poſſit in virtutibus proficere & augeri. Eccl. 39. Initiū neceſſariæ rei vitę hominum lac, & ſal & panis ſimilagineus. Igit̄ tale lac. i. lacteum documentum & verbū, debet habere candorē caſtitatis, calorē charitatis, dulcorē benignitatis, decorem honeſtatis, digeſtionem deliberatę maturitatis, iuxta illud Pſ. Eloquia domini eloquia caſta, argentū igne examinatum, probatum terrę, purgatum ſeptuplū. ¶ Lac primò est ſanguis mēſtrualis & vilis, veruntamē quia ſanguis ille per mamillas quę albæ, & glandulоſæ ſunt colatur. ideo de ſua carnea rubedine in lacteam albedinē cōmutat̄. Sic verè datō res de qua agit, ſit mēſtrualis. i. fœtida & inhoneſta & vilis, nihilominus tū qñ per mamillas & per glandulas alba. ſ. per labia honeſta & caſta tranſit, tunc formam albam induit, & per honeſta verba inde procedit & trāſit, q̄a. ſ. nō est res ita inhoneſta, quin honeſtē in honeſtis hoībus poſſit dici, & nihil ita rubeum quin poſſit in ore honeſtorum hominum candidari, quia. ſ. iuſti ſciunt de rebus immūdis mūda verba formare, & naturalem immūditiam quadā verbali pulchritudine palliare, & in candorem lacteū cōmutare. Cant. 4. Fauus diſtillans labia tua, mel & lac ſub lingua tua.

2 ¶ Nullū animal ſolus vt cōiter habet lac. volatilia ēt lacte carent, excepto tamen veſpertilione. Maſculorum ēt animalium mamillæ vt communiter lac nō hñt, quinimò etiā mammas homo ſolus è maribus habet, ſicut dicit Pli. lib. 11. c. 39. Per lac poteſt intelligi dulcedo gratiæ, clemētię & doctrinæ, quia pro certo tria inueniuntur genera perſonarū, quæ tale lac non conſueuerunt hr̄e, nec ſe nec alios tali dulcedine refouere. Primi ſunt aues & volatilia. i. viri ſuperbi & eminentes. Secundi ſunt ouantes. i. diuites & auari, q̄. ſ. ouis diuitiarum ſunt pleni. Tertij ſunt maſculi. i. viri carnales & luxuriоſi, gñationis operibus aſſueti, quia proculdubio luxuriоſi & carnales, auari ſeu diuites tpales, ſuperbi volatiles, & inanes, lacte gr̄ę, clementię, & doctrinæ nō abūdāt, nec alios dulcificāt aut humectāt. Vel dic, q̄ maſculi & volatiles ſignificant illos q̄ ſtatu & gradu ſunt altiores, ſ. mundi diuites, nobiles, clericos & potentes. Fœminæ verò ſignificāt infirmos, ſimplices, pauperes, & impotentes, q̄a ꝓ certo hodie iſti maſculi & volucres pennatæ. i. iſti maiores plati & ditiores, nō hñt lac ſciæ & doctrinæ, q̄a. ſ. neſciūt prædicare, vel nolūt. Fœminæ verò. i. ſimpliciores magis ſolēt lacte doctrinæ, ſciæ & eleemoſynæ abundare, & alios tpaliter & ſpūal̄r lautius educare. 1. Re. 6. Acceperunt duas vaccas q̄ lactabāt vitulos. ¶ Cū lac indureſcit in mamillis, peſſimam gñat̄ paſſionē, nec ſanatur quouſq; molleſcat & ſtiller. Sic verè cum lac miſericordiæ coagulat̄ in mamilla cordis, vt pote qū hō ad pauperes & miſeros induratur, & lac bonorum ſuorū temporalium conſtrictione auaritiæ emittere prohibetur, tunc dolor triſtitiæ & ſollicitudinis in eo gignit̄, qui tandiu perſeuerat, quouſq; auaritiæ durities mollatur. Conſtat. n. q̄ auari diuites ſemper ſunt in dolore, & ut acquirant ſeu perdant diuitias, ſp ſunt in ſollicitudine & timore. Vnde Iob 20. de diuite dr̄, Cum ſatiatus fuerit arctabitur, & æſtuabit, & oīs dolor irruet in eū. ¶ Nullum animal vt cōiter habet lac ante cōceptum & partum, præter capras, quæ ſm Ariſt. in aliquibus regionibus hñt lac ſine impręgnatione & partu. Sic verè generale est q̄ nullus hō habet lac ſanæ doctrinæ, niſi primò habeat partū boni operis & gr̄æ, q̄ videlicet partus boni operis dēt p̄cedere antequā lac bonæ doctrinæ poſſit exterius apparere, iuxta illud Actuum 1. Cœpit Ieſus facere & docere. Iſtud tū fallit in capris. i. in hypocritis hiſpidis & fictis, qui. ſ. qñq; lac ſanæ doctrinæ diffundunt, et tñ conſtat q̄ nunquā per gr̄am impregnantur, et iō nec per bona opa pariūt. Vñ talis pōt dicere illud Eſa. 66. Qui alios parere facio, ipſe non parā. Vide tit. de capra §. 6. Supra lib. 10. ¶ Multitudo lactis nocet lactantibus, niſi fuerit q̄ ſugat, ſi. n. plus debito retinētur, morbus non modicus gñatur. Sic verè multitudo ſubſtantiæ tpalis nocet diuitibus, quia ꝓ certo niſi affuerint pauperes qui per eleemoſynas ipſum ſugāt, paſſiones vitiorū protinus appropinquāt, quia. ſ. ſi lac diuitiarum plus debito retinet, tūc tumor ſuperbiæ, durities auaritiæ, dolor triſtitię, finaliter ſanies luxuriæ in hoīe producitur & creat. Eccl. 5. Diuitiæ cōgregatæ in malū dñi ſui. ¶ In lacte inueniuntur tres ſubſtantiæ inter ſe cōtrariæ et diſtinctę. ſ. vnctuoſitas, butyroſitas, caſeitas & ceroſitas. Butyroſa. n. ſubſtantia calida est et humida, et iō mollificatiua. Caſeitas aūt frigida est groſſa, et iō opilatiua. Ceroſitas verò aceroſa est et acuta, et iō ſubtiliatiua et mundificatiua. Igitur lac in ſuis tribus ſubſtātijs temperatum, est groſſorum humorū inciſiuum, viſcerum lauatiuum, inteſtinorū mordicatiuum, ventris ſolutiuum, fœcium expulſiuum, opilationis ſplenis apertiuum. hydropiſis curatiuū, carnis augmentatiuū, et pulchritudinis in corpore cauſatiuū. Tale lac pōt ſignificare doctrinā ſacræ ſcripturę, q̄ ꝓ certo quāuis ſit vna, tres tñ hēt ſubſtantias ſeu partes. hēt. n. vnctuoſitatē ꝓmiſſorū, hēt ceroſitatē ſeu acredinē cōminationis tormētorū, hēt ēt caſeitatē. i. groſſitiē hiſtoriarū et documentorū. Cōſtat. n. q̄ tota intētio ſcripturarū in his tribus verſat̄, aut. n. promittit, cōſolat̄, et lenit, aut ēt incidit, increpat, cōminat et arguit, aut in ſup nutrit ſpūal̄r et inſtruit, iuxta illud 2. ad Tim. 4. Argue, obſecra, increpa in oī patiētia et doctrina. Igit̄ dic, q̄ lac ſacræ ſcripturæ et doctrinæ habet incidere per contritionem, lauare mētis inteſtina per lachrymoſam cōpunctionem, mordicare per victorū recordationē, ſoluere et expellere per cōfeſſionē, opilationē duri cordis. i. obſtinationem mētis, aperire per plenā ad Deū conuerſionem, carnes ēt. i. virtutū ſubſtantiā repare et augmentare per morum vegetationē, et pulchritudinē conuerſationis cauſare p honeſtorum operum compoſitionē et ordinationem. Et ideò de aīalibus q̄ tali lacte imbutę fuerint atq;

lotæ, dr Can. 5. q ipsæ sunt sicut colúbæ, quæ sunt superuos aquarũ, q lacte sunt lotæ, & residẽt super fluẽta plenissima. Vel dic, q lac significat dulcedinem pietatis, q. s. tres præcipuas hẽt partes, in quãtum. s. hõ miseretur sibi, amico, & inimico, quæ. s. cooperatur ad oĩa supradicta, quia ſm Apostolũ 1. ad Tim. 4. Pietas ad oĩa valet. ¶ Lac nõ solet corpori 8 pficere, nisi mũdatũ fuerit & purgatũ, & nisi tps fuerit oportunũ. si. n. lac à corpore non mundato sumit, faciliter in humores corruptos quos inuenit cõuertitur, & in fumos cholericos resoluit, & in phlegma putridum cõmutatur, solet ẽt dolorẽ capitis causare, calorem febrilem inflammare, & acetositatẽ in stomacho generare. Lacte igitur comedere nõ cõuenit, nisi fuerit corpus vacuum & ieiunum, & à malis humoribus liberum atq; mũdũ, ſm Isaac in dictis. Per lac põt intelligi potus scię & prosperitatis secularis: quo. s. lactantur à diabolo peccatores. Ose. 2. Ego lactabo eam & ducam in solitudinẽ. Quia pro certo tale lac non est vtile nisi personis quæ sunt vitijs vacuæ & ieiunæ, & ab omni fœculentia depuratæ. Nam ille, qui tale lac bibit, corruptis vitiorũ humoribus sit repletus, tunc non proficit, imò nocet. generat. n. phlegma putridũ luxuriæ, fumos cholericos superbiæ, caloré febrilẽ auaritiæ, dolorem tristitiæ & inuidię. Et pr istud est verũ q lac prosperitatis & sapientiæ mundanæ valde solet malis esse nociuum & infirmatum, & multorum criminũ inductiuum. & sic loquitur Apostolus; qui dicit ad Heb. 5. q oĩs q lactis est particeps, expers est sermonũ iustitiæ. Vel dic gnaliter q lac prædicationis & doctrinæ nõ est dandũ nisi ieiunis. i. animis feruentibus & auidis, ad recipiẽdum sitiẽtibus & paratis, & non fastidientibus & indignis, quia. s. istud solet pficere bonis viris, nocere verò desideriosis, fastidientibus atq; vanis. Prou. 27. Aia saturata calcabit fauum. Et iõ bene dr Matæ 15. q nõ est bonum sumere panem filiorũ, & mittere canibus. ¶ Nullum lac est ita bonum 9 & tẽperatum, sicut fœmineum. natura. n. lactis variatur ſm naturã cõplexionis & nutrimenti, & quia natura humana est cõplexionis purioris & tẽperationis, nutritur etiã cibis substantiæ dulcioris, iõ tale lac est naturaliter efficaciæ melioris. Talis fęmina significat Virginem gloriosam, de qua. s. scriptum est Hie. 31. Fœmina circundabit virum. Per lac verò intelligitur clementia suæ misericordiæ dulcissimæ, qa pro certo non est dare aliquod lac. i. aliquam misericordiã ita dulcem, sicut est huiusmodi fœminæ benedictæ. quod vtiq; facit humanitas quam in ea Chs suscepit, & suauitas quam in pascuis æternę glorię sursum cũ Angelis recipit & recepit. Ideò ipsa est quæ dicit Eccl. 24. Spiritus meus super 10 mel dulcis. ¶ Lac corruptum vel plus debito sumptũ, varias generat passiones, & maximè in pueris qui de eo nutriunt. Sic verè scia corrupta hæretica, & damnata, vel ẽt adulatio vel eloquentia lactea, & mala intẽtione infecta solet potatores. i. auditores suos per errores corrumpere, & in ipsis multos vitiorũ morbos diuersimodè generare. 1. ad Cor. 5. 11 Corrumpũt bonos mores colloquia praua. ¶ Lac est liquor dulcissimus, albissimus, & ad nutriendũ corpus aptissimus. Sic verè gloria æterna habet dulcorem suauitatis, candorẽ claritatis, valorẽ ęternitatis, & nutribilitatẽ perpetuæ volu 12 ptatis. Ioh. 3. Colles fluẽt lac & mel. ¶ Aliquæ sunt lactis species quæ plus debito potatæ ĩ stomacho coagulantur, sicut est lac caprinũ, & sic coagulatæ aliqñ firmitatẽ inducũt. Sic verè qñque fit, q lacteũ & mulcebre verbũ auditum in coagulũ malæ retentionis conuertitur, de quo tandem vitia plurima gnantur, & sufficit de lacte in gne. vide supra de mamilla, de puero, de animalibus, & in aliis similib. titulis. ¶ Asinę 13 pgnates continuo lacte escũt, pulli tũ si in primo biduo quo nati sunt, lac maternũ biberint, lætale est, sicut dicit Pli. 11. c. 41. Istud ẽt lac creditur cutem extendere, & cãdorem & pulchritudinẽ gnare. Vñ Pompeia coniunx Neronis quingentas asinas ploca oĩa secum ducebat, & se in lacte earũ quotidie balneabat, vt dicit idẽ ibidẽ. Asinæ põt significare inuenes prædicatores, qui. s. continuo q sunt prægnantes. i. cõtinuo q aliquid de scia concepisse se credunt, statim lactescere. i. pdicare volunt, lac tñ. i. doctrina taliũ est inutilis, quapp pulli. i. auditores aliqñ per peccatum pereũt, dum id bibunt, inquãtũ. s. tales qñque in suis predicationibus fatua verba dicunt, & inquantũ cutẽ extendere. i. auditoribus placere quęrunt. Istud est ergo lac de quo dr ad Heb. 5. q omnis q lactis est particeps, expers est sermonũ iustitię. Vel dic q lac asinarũ sunt verba carnalia, vel ẽt deliciæ carnales, q pullis. i. simplicibus sunt periculosę &c. Expone. ¶ Quædam 14 quæ statim post sex mẽses arcẽt eos, sicut asina, qa. lista gra. i. inter prælatos quidam sunt puri & boni, qui. s. longo tpe volunt pullos. i. subditos tpaliter, & spiritualiter lactare, & lacte doctrinæ & eleemosynæ enutrire. Alij verò sunt mali & impij, qui de lactatione subditorũ nõ curãt, sed ipsos despiciunt atq; fugant, & lac doctrinæ & tpalis substantiæ ipsis denegant atq; vetant. Lu. 23. Vbera quę non lactauerunt,

De Butyro. Cap. 21.

Butyrũ est flos lactis, q. s. dũ lac bullierit, & post aliquan 1 culũ refrigeratũ fuerit, in superficie p modũ cuiusdam telæ recolligit, & in vase mũdo repositũ, atq; tritũ & salitũ, ad cibũ & medicinã seruat. Est igit butyrum vnctuosa lactis substantia, naturaliter calida & humida, humanæ complexioni vicina, corporis humectatiua, apostematũ remollitiua, pectoris mundificatiua, venenis contrariatiua, morsuræ renum & intestinorum mitigatiua, neruorum contractorum relaxatiua, sicut p oĩa dicit Isaac in dictis. Secundum ẽt Auicennã, cõtra venenum interius sumptum singulare remedium est butyrum in lacte resolutum, in magna quantitate bibitum, & hoc quia sua vnctuositate poros hẽt opilare & claudere, & sic venenum nõ permittit ad cor trãsire. Venenum ẽt hẽt ad se attrahere, & ipsum p vomitum expellere. Tale butyrum vĩ esse misericordia Saluatoris, quam. s. de lacte suæ gręe recipimus & haurimus. misericordiam. n. dñi qñ cũ bullitione charitatis ipsam extrahimus, & sal discretionis adiũgimus, & ad oĩa necessariã inuenimus, & sentimus: qa p certo ista solet corpus mentis humectare p deuotionẽ, apostema superbiæ mollificare p humilẽ subiectionẽ, pectus & cor mundificare p confessionẽ, neruos cõtractos. i. virtutem perditã relaxare ad bonã operationẽ, & sic mor furã intestinorũ. i. remorsum conscię tollere per omnimodã satisfactionẽ, & venenis vitiorũ obuiare p suæ vnctuositatis. i. per suę gręe repletionẽ, q procul dubio si quis venenũ pctí mortalis per tẽtationẽ hauserit; & in se p malã cõplacẽtiã receperit, statim dẽt ad butyrũ diuinæ miæ per oronẽ recurrere, ipsumq; p feruorẽ contritionis resoluere, & cũ lacte. i. cum cõsideratione lacteæ diuinæ scię recipere, & sic pro certo pori & vię affectionũ claudentur, ita q venenum tentationum ad cor per consensum nullatenus deferetur. Vel dic, q butyrum significat charitatem, vel ẽt pietatem, qua qui inunctus fuerit, venenum tentationis vitabit, & vitiorum infirmitates curabit. Esa. 7. Butyrum et mel comedet, vt sciat reprobare malum, & eligere bonum.

De Caseo. Cap. 22.

Caseus est quasi fex lactis. Grossior. n. materia lactis, illa. s. pars q frigida est, sicca in caseũ conuertitur, q ſm Isid. à carendo, ſm Hugo. verò à cadendo caseus nuncupat, p eo. s. q tãdiu pmit; quousq; sero, et humiditate careat et p eo q dũ præmit, faciliter inter manus collabit, et cadit. Fit ergo caseus, de fluxibili lactis substantia, q præ virtutẽ caloris coagulatur, tandẽ in fiscella seu in formula præssa inter manus induratur, & sic in caseũ transformat, q. s. quãto recentior, tanto melior, et quanto antiquior et siccior tãto deterior ad sanitatem corporis inuenitur. Talis caseus est hõ. constat. n. quòd iste de lacte. i. de sanguine lacteo cõpingitur in corpore, et sicut ĩ fiscella coagulatur, et formatur in vtere, et iste proculdubio à carendo et à cadendo dicitur, eo. s. q virtutibus careat, cum sit naturaliter filius iræ, et eo, q per mortem pressus, à vita cadere cõpellatur. Iob 10. Sicut caseum me coagulasti, pelle, et carnibus vestisti me. Iste igitur quandiu recentior est et iunior, tandiu est vt cõmuniter sanctior atque melior, quia hodie ad hoc delapsa est humana natura, quanto homo amplius antiquatur, tanto in vitijs induratur, et deterior ĩ omnibus inuenitur. ideo dicit Bernard. med. Cur inquit tanto desiderio appetimus vitam istam, in qua quanto plus viuimus, tanto plus peccamus? Caseus nimis antiquus ad comedendum non est congruus, sed nociuus, difficiliter enim digeritur, & opilationes inducere cõprobatur. Recẽs verò & lacti vicinus melior est, & maximè si fuerit sine sale. salsedo. n. qñ excedit in caseo ficitatẽ ipsius augmentat, & sic comedentẽ (vt prædictum est) magis grauat. Cum ergo oĩs caseus malus sit, ſm Isaac, antiquus tñ deterior est quã recens, & falsus periculosior quàm dulcis. Ad hoc ergo solum caseus proficit, quia sumptus post prandium, suo põdere cibum præmit, & ad locum digestionis descendere ipsum cogit. Sic verè dato q oĩs caseus, qui à cadendo dr, vt dictum est. i. oĩs pctõr malus sit, illi tñ qui sunt in ætate & vitijs antiquati, sunt vt cõiter magistrati, illi ẽt qui minus sunt falsi, qui minus pfumũt se hre de sale sapientiæ, vt cõiter meliores quàm illi qui se reputant doctiores, quia generaliter inter malos minus mali sũt recentes, quàm veteres, iuuenes quã senes, & illi qui se reputant in scientes, quàm illi qui extimant sapientes. Iõ bene 1 dr Iob 13. Vtinam taceretis, vt putaremini esse sapientes. Et Prou. 3. dicitur, Ne sis sapiens apud temetipsum. Igitur tales nulli ad hoc solum boni sunt, quia sunt ad exercitium aliorum vtiles. pondere. n. tribulationũ quas inferunt, faciũt bonos cidos. i. bonos viros ad locũ decoctionis & digestionis. i. conuersionis. s. ad fundũ humilitatis descendere, & sic fiẽt per accidẽs salutis ipsorũ, causa esse, quia ſm Greg. Vtilium bonorum militat nequitia reproborum. ¶ Caseus contrariatur veneno, ſm Dioscor. Vnde si caseus recens suprà morsum canis rabidi vel serpẽtis apponatur, venenũ ad se attrahit. Patet, quia candor eius in nigredinem commutat. Igit valet caseus contra morsus canũ, & apostemata venenosa, & hoc vel superpositus uel comestus. Istud põt applicari contra quosdam malos iudices vel prælatos, q. s. cũ alios bonos faciunt, seipsos corrumpunt & inficiunt. Nã qñ contingit aliqđ mẽbrũ. i. aliquẽ subditũ esse aliquo crimine venenoso depranatũ & morsum, isti pro certo statim uolũt se ad corrigendũ & puniendum apponere, & se ad examinandum negotiũ applicare, & sic fit, q ab alijs sua correctione venenũ pctí tollũt, sed qa zelo auaritiæ non iustitię hoc faciunt, iõ alijs liberatis nigri & pctõres fiunt. Vel hoc põt dici de illis qui iustificant impiũ pro muneribus, q. s. dum aliũ liberant, se occidunt, & dũ illum immunem iudicant, pctm sium in se recipiunt & transfundunt, exemplo Giezi 4. Reg. 5 à leproso curato salariũ accepit, & iõ lepram eius in se & suos ipso liberato recipit. Iõ bene dr Esa. 5. Vę qui iustificatis impiũ pro muneribus, & iustitiam iusti aufertis ab eo.

De Coagulo. Cap. 23.

Coagulum est lac quorũdam animalium stomacho in- 1 spissatum, cuius virtute lac aliorũ animalium coagulatur, & lactis caseitas à serosa substantia sequestratur. Animalia. n. ruminantia quandiu lactant, habent coagulum, qđ de eorum stomacho extrahitur, & sale admixto ad fumum suspenditur & siccatur, & eius modica portione, lactis tepidi magna quantitas coagulatur. Vnde secũdum Arist. quod facit semen masculi in infantis generatione, hoc facit coagulum in lactis coagulatione, & casei factione, quia sicut p semen masculi sanguis menstruus & semen fœminę indurãtur, & in carnis substantiam commutantur, sic per coagulũ lac fluxibile compingitur & in grossiorem substantiã commutatur, quod bene viderat Iob, qui dicebat. Iob 10. Nonne sicut lac mulsisti me, & sicut caseum me coagulasti? &c. Per coagulum potest intelligi sapia, prędicatio & doctrina, q. s. in stomacho. i. in corde & interiori conscientia aliũ rumi nantium & lactantium. i. ipsorum doctorum & sanctorum reperitur, qui. s. per studium & inuestigationẽ ruminauerũt, & ab vberib. sacrę scripturæ matris suę lac sapientię extraxerũt, sicut. s. fuerunt Augustinus, Paulus, & alij sancti docto res. Talis. n. doctrina sanctorum propriè coagulum dr, quia. s. virtute ipsius etiam lac aliorum animaliũ. i. sapientia philosophorũ coagulat, & in diuinæ sapientiæ coagulũ cõmutatur, inquãtum. s. per expositiones sctõrũ ad ædificationem ecclesiæ applicatur. Talis. n. sanctorum doctrina potest dici coagulũ atq; semen, q. s. lac & sciẽtas poetarum & philosophorum in vtilitatẽ ecclesiæ habet cõuertere, & exinde ca 6 eos facere. i. fideles in gram generare. Vel dic, q lac est fluxibilis affectio pctõrum, quæ. s. per coagulum gratiæ vel do strinæ duratur, & in stabilitatẽ cõstantiæ commutatur. Sap. 7. Decẽ mensium sparsio coagulatus sum caro. Vel dic, quòd istud coagulũ significat mala verba & mollia vetulariũ, q. s. lac. i. lacteã & benignã affectionem iuuenculariũ solent coagulare & cõuertere, & à puritate sui ꝓpositi immutare. Qđ ẽt de quibuscunq; verbis adulatorijs & blandientib. & maximè luxuriosis sermonib. põt dici, qui. s. mentes auditorum coagulant, & eos in malũ conuertunt & mutant. Ps. Coagulatum est sicut lac cor eorum. ¶ Non inuenit coagulum in a- 2 liquo asali nisi fugente & ruminante. Sic verè scia nõ inuenitur nisi in studente. Qui. n à mamillis scripturæ lac sapiẽtiæ non suxerit, & per studiũ & recordationẽ non ruminauerit, coagulum doctrinæ & sciẽtiæ non habebit. Vel dic, q coagulũ est diuina gratia, q. s. non inuenitur nisi in illis q ꝓ considerationẽ mortis, iudicij & inferni, ruminare, & p deuotionem fugere dinoscunt. Ioh. 2. Congregate paruulos & fugentes vbera. ¶ Inter omnia aĩalia, quæ dentes habent in 3 utraq; mandibula, soli lepores hñt coagulum, sicut dicit Pli. Sic verè inter aĩalia spiritualia & intelligibilia illi soli possunt coagulum diuinæ gratiæ hre, qui lepores. s. fugitiui occasionum malarum student esse, quia pro certo vir imperfectus nisi efficiat lepus, & nisi fugiat morsus & latratus canũ. i. tentationum, & nisi vitet impetus malarũ occasionũ, nun quã poterit hre coagulum diuinæ gratiæ & spũalis consolationis. in Can. 4. dr, Fuge dilecte mi, similis esto capreę hinnuloq; ceruorum. ¶ Aliquæ herbæ hñt vim coagulatiuam, si- 4 cut patet de flore illius herbę, quæ vulgo dr cardonera. Lac ẽt ficuum aliud lac solet coagulare, nam qñ lana lacte ficuum intingitur, & rãdem illa siccata modico lacte imbuitur, fi illud lac in alio lacte ponitur, coagulari proculdubio cõprobatur. Lana in scriptura significat conuersationem exteriorem, quæ. s. mores interiores operit sicut lana. Igit fi ista lana. i. nostra conuersatio imbuatur lacte ficuũ. i. diuinæ gratiæ dulcedine, & adhibeat aliud lac. i. dulcedo ꝓprię benignitatis & clemẽtię, tunc verè sufficiens efficiet ad coagulandum & conuertẽdũ ad bonũ lac alterius fluxibilis conscientiæ, quia pro nihil magis ad coagulationẽ & cõuersionẽ hoĩum proficit, quàm quando prædicator vel prælatus dulcem benignitatem & clementiã, lacteamq; eloquẽtiã in exteriorib. moribus oñdit, ita q ei possit dici illud Cant. 4. Mel & lac sub lingua tua. &c. Vel dic, q talis lana significat mulierũ cõuersationẽ, lac verò primũ significat earum dulcem & lacteam loquutionem, quia pro certo quodcũq; tale. i. quæcũq; carnalis psona tali lana & lacte. i. talib. mulierũ verbis & conuersatione tangitur, de facili per malũ cõsensum coagulatur, & in malum propositum commutatur. Vñ cuilibet tali potest dici illud prædictũ Iob 10. Sicut lac mulsisti me, & sicut caseum me coagulasti. ¶ Coagulũ de ventre 5 animalis lactantis extrahit, sal eidem apponitur, & sic ficcari ad fumum permittitur, & ita ad coagulationẽ lactis disponitur & paratur. Sic verè illi qui de lactante aĩali sunt extracti. i. q à lacte carnalitatis sunt abstracti, & cũ sale discretionis admixti, & ad fumũ inferni per considerationẽ suspẽsi, isti dico ad coagulandum & conuertendum alios disponuntur, et per ipsos alij conuertuntur.

De diuersis rerum virtutibus & qualitatibus. Cap. 24.

Vnt aũt aliquę virtutes liquoribus et humoribus. inhęren- 1 tes, de quib. aliquid est dicẽdũ. Est igitur ĩ rebus q̃dã virtus quæ dr apertiua, quæ operatur per calidum et siccum in subtili substantia, sicut patet in porris et cepis et alumine, quorum confectione venæ aperiuntur, et hemmoroides sanantur. Sic verè in nobis debent esse multæ particulares et spũales virtutes, et maximè virtus appertiua q̃ nihil est aliud quàm veritas, q̃. s. hẽt aperire cor p cõfessionẽ, et sensus p discretionẽ, ad qđ. s. facit calor charitatis, siccitas timoris, & subtilis substantia scię et splendoris. Ista. n. tria solent oĩa aperire et quicquid latet alijs declarare, s. charitas et amicitia, timor & reuerẽtia, subtilitas et sapiẽtia. Iõ de tali apertione cordis et oris dr Apoc. 11. Apertũ est tẽplũ Dei in cœlo, et visa est arca testamẽti. ¶ Virtus rarefactiua seu dissolu 2 tiua operatur, per calidum & humidum. calor. n. subam penetrat, et dissoluendo humiditatem sibi obedientem ipsam aperit et dilatat, vt patet in malua et sambuci cortice, q̃ cutẽ faciunt et extendunt. Econtra aũt opilatiua virtus ope-

ratur p frigidũ & ſiccũ ī obtuſa ſuba, patet ī albumine oui & ſimilibus, quæ obtuſitate ſuæ poros replent, & ſua frigiditate conſtringunt. Talis virtus vī eſſe contritio, quam .ſ. calor dilectionis, & humor lachrimoſæ compunctionis introducere ſolent, q̃a ꝓ certo qñ calor charitatis ad interiora penetrat, humiditas cõpunctionis obedit & obtemperat, tũc conſcia rarefit & per contritionẽ ſe diſcutit, & ꝓ confeſſionem dilatat. Econtra aũt facit virtus opilatiua .i. obſtinatio, q̃a .ſ. qñ frigiditas indeuotionis, & obtuſitas ignorãtiæ abũdãt, tunc poros cordis & oris p obſtinationẽ opilãt, & apertionẽ confeſſionis & rarefactionẽ cõtrarefit retardãt. ¶Item ī rebus inuenitur virtus induratiua, quã .ſ. aliqñ inducit frigiditas partes conſtringẽdo, & à circunferentia ad centrũ mouẽdo, aliqñ ipſam introducit caliditas, partes humidas conſumendo, groſſas verò partes & terreſtres deſiccando. Talis virtus loquendo moraꝝr, eſt patientia, quæ pro certo induratiua dr̃, pro eo q̃ mẽs perẽã in ſoliditatẽ conſtantiæ induraꝝ, quã .ſ. qñq; introducit & cauſat caliditas feruentis amoris, & qñq; frigiditas ſtringentis timoris. calor.n. charitatis humiditatẽ carnalis fluxibilitatis conſumit, & ſic à mente oẽm voluptatem deſiccat & tollit, & ita duritiam conſtantiæ & patientiæ introducit. Frigus ẽt diuini timoris vel etiam frigus tribulationis ſoler mẽtẽ & partes mentis, i. affectus reſtringere, & ad centrum. i, ad conſiderationem ſuiipſius, mortis ẽt, & inferni reducere, & ſic ſolet duritiã patiẽtiæ generare & ipſam mẽtẽ p conſtantiã indurare. Conſtat. n. q̃ mẽs ad ſuſtinẽdum labores fortis & dura efficitur qñ amore præmiorum inflammatur, & qñ timore tormẽtorum terretur. Patuit in martyribus, qui duriſſimi ad labores ſuſtinendum fuerunt, & hoc quia ipſos accendebat charitas amoris, & ipſos ꝑmebat frigiditas timoris. Et ideo cuilibet ſic durato dicit Ezec. 3. Dedi frontem tuam duriorem frontibus eorum, & faciẽ tuã valentiorẽ faciebus eorũ, quaſi ſilicẽ & adamantẽ dedi faciẽ tuã. Vel dic, q̃ calor & algor ſignificant mũdi tribulationes, q̃ ꝓ certo animum eis aſſuefactum durũ faciunt, & ad toleranda terribilia fortẽ reddunt. exẽplo incudis, quæ ex percuſſione malleorum efficit magis dura. Iob 41. Cor eius indurabitur quaſi lapis, & ſtringetur quaſi malleatoris incus Hõ. n. qui mundi tribulationib. eſt aſſuetus efficit vt cõiter cõtra eas magis durus. Vñ ẽt in aliquib. partibus Aquilonis ſolẽt infantes ſuos in aquis frigidiſſimis balneare, vt aſſuefacti frigoribus poſſint ea melius & fortius tolerare. Vñ ẽt in hiſtoria tripartita lib. 1. c. 11. dr̃ q̃ cauſa quare eremitæ & monachi in deſertis in tanta aſperitate viuere potuerunt, erat quia à principio coacti tribulationibus illuc fugerunt, & ſic paulatim ibidem viuere in talibus penurijs aſſueuerunt. Sicut. n. dicit Seneca. Nihil miſerum q̃ in naturã cõſuetudo perduxit. Vel dic in malo q̃ induratio mentis & obſtinatio habet fieri qñq; à frigore & calore mundi tribulationum, quia pro certo multi ſunt qui quanto plus à Deo vel à ꝑato frigorib. & calorib. i. mundi tribulationibus feriuntur, tanto duriores & obſtinatiores efficiuntur. Exemplo Pharaonis, qui quanto magis tribulabatur, tãto magis cor eius in malitia durabatur. Allega. Vel dic, q̃ calor ſignificat mundanæ cupiditatis inflãmationẽ, frigiditas verò deſignat mẽtalis indeuotionis mortificationẽ, quia pro certo mens qñq; ex iſtis duabus cauſis duratur & p parcitatẽ ſtringitur, & p obſtinationis duritiã ī malitia ſoliditatur. Calor. n. cupiditatis humiditatem gratiæ deuotionis & compaſſionis deſiccat, & terreſtreitatem auaritiæ accumulat atq; firmat. Frigus ẽt indeuotionis mentẽ ſolet ad centrum. i, ad mundũ & ad terrena reducere, & ipſam p obſtinationem & parcitatem indurare, & ad mũdana per auaritiã inclinare. Eſa. 48. Sciui. n. quia durus es tu & neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea. ¶Item in rebus eſt virtus maturatiua & mollitiua, quæ. ſ. operatur per calidũ & humidum, quibus ſubſtantia dilatatur & diſſoluitur, & pars parte ſeparatur & diſiungitur, & ſic generata mollitie maturaꝝ, ſicut patet in dialtea & ſimilibus. Sic verè qñque eſt in homine virtus & gratia alios mollendi, & à ſua duritia & malitia immutandi, & eos maturandi & tẽperãdi, & hoc ꝑ certo fit, qñ in eo abũdat calor & humor, calor. ſ. feruentis dilectionis, humor verò compaſſionis & deuotionis. Viri. n. pij & charitatiui quadam ſua naturali dulcedine ſolẽt proteruos mollire, & p verba benigna, & dulcia tẽperare, & ab obſtinationis duritia immutare. Vel dic in malo de ꝑditoribus & adulatoribus, q̃ alios blandiẽdo molliũt, & mediante calore cupiditatis quẽ intẽdunt, & humore carnalitatis quã oſtendũt, ipſos ſæpe decipiũt, & peruertũt. Pſ. Molliti ſunt ſermones eius ſup oleũ, & ipſi ſunt iacula. ¶Itẽ in rebus qñq; eſt virtus aſperatiua, quæ. ſ. per calidum, et ſiccum operatur. Calor. n. ſubſtantiam vel ſubſtantię parres eleuat, ſiccitas verò ipſas deprimit, et incuruat, et ĩõ ex tali duplici cõtrario motu ī ſuperficie inæqualitas gignit̃, et vna pars depreſſa, alia aũt eleuata tota ſuperficies aſperatur. Talis virtus põt ſignificare acceptionẽ ꝓſonarũ, q̃. ſ. inæqualitatẽ gñat inter partes, q̃. ſ. alios eleuat promouẽdo, alios autẽ deprimit ſubmittẽdo. Qñ. n. in iudice vel plato abundat ca lor et inflãmatio cupiditatis, et ſiccitas indeuotionis et crudelitatis, tunc ſolet alios per cupiditatẽ munerũ erigere, alios verò per odia et crudelitates deprimere, et ſic ſolet inæqualitatẽ acceptionis inducere, et inter ſuos ſubditos aſperitatẽ et diſcordiã gñare. Diſcordia. n. et aſperitas triſtitiæ et inuidiæ inter hoies gignit̃, qñ per iudicẽ vel prelatũ perſonarũ vel munerũ acceptorẽ vnus plus debito deprimitur, et alius plus debito ſublimatur. Vel dic in bono q̃ iſta virtus põt iuſtitiam denotare, qua. ſ. fit, vt inæqualitas inter hoies obſeruetur, quia. ſ. bonos habet per promotionẽ erigere, malos verò punire et deprimere. Superbos. n. de ſede debet deponere, iuſtos verò et humiles exaltare. Lu. 1. Depoſuit potentes de ſede, et exaltauit humiles. ¶Itẽ in rebus inuenitur virtus attractiua, corroſiua, retentiua, expulſiua, mollitiua, laxatiua, et alię ſimiles, quia br̃ res ſecũdũ q̃ in diuerſis qualitatibus remittuntur vel intenduntur, ſecũdũ hoc in diuerſis virtutibus augentur, vel minuuntur. Sic verè variæ morales virtutes debent in hoie reperiri, ẽm quod bonis qualitatibus ipſum contigerit inſigniri, et ſic in ipſo debet eſſe virtus attractiua benignitatis, virtus corroſiua ſeueriratis, virtus retentiua gr̃arum actionis, virtus expulſiua confeſſionis, virtus laxatiua et mollitiua miſericordiæ et compaſſionis. ¶Putrefactiua virtus operatur per caliditatem et humidum. Calor. n. innaturalis agens in humidũ tñ ſuperabundans quod non regitur à natura putrefactionis eſt cauſa. diſſoluit. n. magis quã digerere poſſit, et ĩõ illud quod ſupereſt ad digerẽdũ, cũ à natura pp ſui malas qualitates regi nõ poſſit, neceſſe eſt q̃ putrefactionem incurrat. Sic verè moraꝝr loquendo, gñatur putrefactio vitiorũ. Qñ. n. humores. i. interiores affectiones vel exteriores paſſiones intã tum abundant in hoie, q̃ à natura. i. à rõne gubernari non pñt, tunc calor innaturalis. i. concupiſcentia vel mentalis auaritia diſſolutionem malorum defideriorum gñat, et putrefactionem vitiorum cauſat. Nulla. n. putrefactio uitiorũ gignit̃, niſi qñ humor à calore, i. qñ affectio à concupiſcentia laceſſitur. Mich. 2. Propter malitiam ſuam corrumpetur putredine peſſima. ¶Quatnor ſunt quæ putrefactioni reſiſtũt. ſ. motus, frigus, partium congregatio, et caloris intenſio. Res. n. q̃ ſunt in cõtinuo motu, nõ putreſcũt, patet ī mari. Res ẽt quæ maximo frigore ſtringuntur, putrefactionem non patiuntur, ſicut patet de cryſtallo intenſo frigore congelato. Res inſuper cuius partes ſimul perſeuerãt, putrefactionem non percipiũt, patet in ligno quod non vermeſcit aut corrumpitur, quouſque partes à partibus diuidantur. Mare ẽt ſimul aggregatum non putrefit, quod tamen per particulas diuiſum calor innaturalis corrũpit. Res nihilominus quæ valde ſunt calidæ, nõ putreſcunt, ſicut patet de igne et de venenoſis ſerpentibus, qui ſecundum Senecam nõ vermeſcunt. Sic verè dico, q̃ quatuor poſſunt eſſe cauſæ quæ faciunt hominem moraliter imputribilem, et in virtutibus immortalem, videlicet motus bonę occupationis, frigus paupertatis et tribulationis, integritas concordię et communionis, et calor amicitię et dilectionis. Iſta enim quatuor hominem per peccatum putrefieri non permittit, quia ſcilicet ille qui continuè mouetur, et in bonis operibus ſe occupat, ille quem frigus tribulationis coarctat, ille qui per concordiam alijs ſe copulat, et in fidei unitate perſeuerat, ille etiam quem feruor charitatis inflammat nunquam ſolet per peccatum putrefcere, nec vitiorum corruptionem ſentire. Pſalmus. Non dabis ſanctum tuum videre corruptionem, notas mihi feciſti vias vitę. Econuerſo autem

em qui à motu laborum per accidiam torpeſcũt, q̃ frigo-
rectribulaminum non algeſcunt, qui per inuidiam & diſcor-
diam & ſingularitatem & partialitatem ſe diuidunt, qui per
odium et maleuolentiam ab amicitia refrigeſcunt faciliter
proculdubio in vitiis cõputreſcunt. Ideo Iohelis 1. dicitur,
Computruerũt iumẽta in ſtercore ſuo. ¶In re putrida gene
ratur vermes. calor enim innaturalis partes à partibus ſepa
rat, & ſic corrupcione inducta, virtus cęleſtis vermes generat
atque cauſat. Sic verè quando quis p pecatũ putrefcit ver
mis, i. deſit remorſus conſcię protinus ipſum rodit. Fit. n. ex
virtute cœleſti, i. ex ordinatione diuina, vt in illo q̃ per pec
catum calore concupiſcentiæ corrumpitur, vermis remor
ſus conſciæ protinus generetur. & inde eſt, q̃ ī inferno vbi
eſt vltiorum & rormentorum corruptio, nunquã ceſſat ver
mium conſciæ remorſio, quia ſicut dr̃ Iudiht 16. Dabit enim
diſs ignem & vermes in canes impiorũ. Ac ſi diceret q̃ vbi
dãturignis cõcupiſcentiæ, ſp ſequitur vermis remorſus cõ
ſcięntiæ. ¶Res igit̃ putridæ ſunt aſpectu horribiles, guſtui de-
teſtabiles & ſtomacho abhominabiles, mali ſũt ſaporis, gra
uis ſunt odoris, defectuoſi coloris. Et bī illa quæ ſunt corru
pta, & putrida ſolẽt manus cõtingentis inficere, & illa quæ
ſunt ſana, corrumpere, ſolent tamen ſerpentibus & vermi
bus cibus eſſe. Tales ſunt per omnia peccatores: quia ꝑ cer-
to vitiorum corruptio ipſos facit apud Deum & homines
abominabiles, & fœtentes. Pſ. Corrupti ſunt & abominabi-
les facti ſunt in ſtudijs ſuis. Iſti. n deficiunt in ſapore gratię,
& virtutis, in odore redolentiæ, & famoſitatis, & in calore
amicitiæ, & charitatis, & ideò ſtomachus rõnis benè diſpo
ſitę tales abominatur, i ipſoſq; iuſtorũ oculos deteſtatur. Iſti
enim ſanos, & iuſtos contactu ſuæ malæ ſocietatis, aliquan
do corrumpunt, ſerpentib. verò, i. dęmonib. & alijs peccato
ribus cibus, & delectamentum ſunt, inquantum ſuis malis
operibus ipſos delectãt & reficiunt. potiſſimè aũt iſtud erit
poſt mortem, qñ ſerpẽtes, i. dæmones in inferno, & vermes
in ſepulchro malos deuorant, & corrodunt Eccl. 10. Cum. n.
morietur homo, hæreditabit beſtias, & vermes.

De Virtute ouatiua. Cap. 25.

OVatiua virtus eſt in quibuſdã animalibus, ſ. in auibus,
piſcibus, & ſerpentibus ſeu vermibus. Omnia. n. iſta
animalia faciunt ouа, quæ tamen inter ſe ſunt varia, & diuerſa. Sunt enim aliqua alba, alia viridia, alia glauca, alia rotũda, alia oblonga, alia ſana, alia uenenoſa. Gñale eſt ergo q̃ alia ſana oua ſana, & vtilia faciunt, alia verò veneno
ſa oua ẽt venenoſa ponunt. Per oua poſſunt intelligi opera, q̃. mens primò per cogitationẽ cõcipit, & poſt per execu
tionem ſtatim exterius ea ponit. Oua ergo. i. opera ponunt, & faciunt tria genera perſonarum, ſ. volucres, i. boni piſces i. mediocres, & minus perfecti, ſerpentes verò. i. peccatores, & iniqui. omnes enim iſti per operationẽ ſolent ouare, & oua operum ſuorum diuerſimodè variare. Generale eſt igitur, q̃ ouum operis conditionem ſequitur ſui progenitoris, quia ſi animal ouans, ideſt homo operans, ſanus, & bonus fuerit, tunc ouum ſui operis ſimiliter bonum erit. Econtra autem illi, qui per peccatum venenoſi ſunt, oua & opera venenoſa producunt. Eſa. 59. Qui comederit de ouis eorum, morietur &c. ¶Ouorum variæ ſunt virtutes, inter cætera autem, ſecundum Iſidor. auium ouorum tantam vim eſſe aliqui dicunt, quod lignum aut veſtis talibus ouis perfuſa, & humefacta fuerint, non ardebunt, fragmenta ẽt ouorum ſi calcis glutino linita fuerint, adhærebunt. Per oua auium poſſum intelligere opera, & exempla iuſtorum, quę ꝑ certo ſi lignum aridæ noſtræ affectionis, & veſtem noſtræ exterioris conuerſationis linierint, & ſe per eorum imitationem nobis applicuerint, ardorẽ tẽtationis, & futurę tribulationis impediẽt, & fracturam ſeu diuiſionem inter nos & Deum reunient, & reuincient. ¶Generaliter omnes aues ouãt in fine ueris, & principio eſtatis, præter auẽ, quæ dicitur halcyone, quæ ſecundum Ambroſi. & Baſilium, & Iſido. ouant in principio hyemis. Sed de hæc vide uſpra de auib. in littera a. Sic verè commune, & generale eſt, quòd omnes homines oua bonorum operum faciunt, qñ tempora temperata accędunt. Finis. n. veris, & principium æſtatis tẽpora temperata, & ideò ſtatum remperatæ proſperitatis denotant, & oſtẽdunt, in quo boni fructificant, qui nec ꝑ ſpera, nec aduerſa cupiũt. Iſtud tñ fallit in halcyone. i. in hoie pectore, qui. ſ. oua bonorum operum non emittit, niſi quãdo hyemem tribulationis ſentit, quia pro certo peccator benè operando non puſillificat, niſi hyems. i. tribulatio ipſum cogat, iuxta illud Pſ. Cum occideret eos, quærebãt eũ. ¶Aliquę ſunt aues, quę ouant bis vel pluries, vt ſunt hirundines, ſed prima oua corrumpuntur propter hyemem, poſteriora verò complentur. Sic verè ſæpe fit, q̃ prima opera iuuentutis sũt inania, & corrupta, poſteriora verò ſenectutis, sũt vtilia, & cõpleta, quia multi ſunt, qui in principio, & iuuentute ꝑp hyemem indeuotionis imperfecta opera faciũt, in fine verò bona, & vtilia ꝑducunt, iuxta illud Apoc. 2. Poſteriora tua plura prioribus. Et Eccl. 7. Melior eſt finis or̃onis, quàm principium. ¶Aues paruæ, & domeſticæ ſunt maioris ouationis, quàm rapaces, & magnæ. Aues. n. vncorum, vnguium pauca oua ſolent producere, & paucos filios gñare. Sic verè generale eſt, q̃ aues. i. perſonę paruę. i. pauperes, humiles, & deiectæ, plus ouant bene operãdo, quã nobiles, diuites, & excelſæ, quia ꝑ certo aues. i. homines nobiles, & rapaces faciũt hodie pauca oua. i. pauca bona opera, & honeſta, quia. ſ. (ſicut patet ad ſenſum) plura bona opera faciũt ſubditi, q̃ magiſtri, pauperes quã diuites, ſimplices q̃ ſagaces. Vel dic, de rapacib. i. de multis ꝑdicatorib. qui alios rapiunt, ꝑdicando, q̃ tñ minus ouant, quã alij vtiliter operando, q̃a ſicut dicit Aug. in perſona ipſorũ. Simplices, & idiotæ rapiunt cœlos, & nos cum litteris noſtris mergimur in ꝓfundum. ¶Auiũ, quædam ponunt oua ſua in nidis, aliæ in paluſtribus, & in iuncis, alię in mariũ arenis, aliæ in arborũ ramis. Sic verè hoies diuerſimodè ponũt, & ordinãt oua. i. affectus, & deſideria, ſeu ẽt opera ſua, & facta, q̃. ſ. quidã ponũt, & ordinant ea in gleba, & arena diutiarũ, quidã in paluſtribus deliciarum, quidam verò in arboribus eminentiarum. In iſtis. n. tribus locis ponuntur oua affectuum mundanorum, quia ſicut dr̃ Io. 2. Omne quod in mundo eſt, aut eſt cõcupiſcentia carnis, aut concupiſcentia oculorum, aut ſuperbia vitæ. Vel dic, q̃ nos debemus oua affectionũ, & operationum noſtrarum ponere, & conſtituere in arena humilitatis, in paluſtribus flebilis pietatis, & in frondibus cõtẽplatiuæ ſublimitatis. ¶Oua auium, quæ nutriuntur in ſicco, plus hñt, quaſi in duplo de rubeo, quàm de albo. Econtra aũt oua auiũ fluuialiũ, & paluſtriũ pl⁹ hñt de albumine quã uitello. Sic uerè cum in mũdo ſint duo genera auiũ. i. hoim. ſ. terreſtres, & fluuiales. i. penuriоſi, & deliciоſi, pauperes, & diuites, cõſtat q̃ oua. i. affectus et opera ipſorũ diuerſimodè uariãtur, & in albumine uel uitello. i. in prauitate uel merito minuunt̃, & augent̃, quia pro certo in ouis fluuialiũ. i. i operibus, & affectibus mundanorũ diuitumq̃; & deliciоſorum plus abundat albumen, quã uitellus. i. vitium q̃ uirtus, & defectio, quã ꝓfectus. Econtra aũt in ouis, & operib. terreſtrium. i. pauperum, & ſimplicium, q̃. ſ. in ficco paupertatis alunt̃, plus abundant gr̃a quàm culpa, & ibi amplior eſt uitellus charitatis, quã albumen uanitatis, q̃a bī plus abundãt opera deliciоſorũ, et diuitũ ī malo, q̃ in bono, pauperũ verò opera in bono porius quã in malo. ¶Ex ouis qñq; gñat pullus uirtute ſolari uel cœleſti ſine cubatione, et ſomẽto parentũ, in calidis. n. regionib. ponunt in ſimo uel ad ſolẽ, uel in plumis calidis, vel in naſe calefacto, et complent̃ ibi pulli, ẽm Ariſt. lib. 6. de animali. c. 2. Vñ quidã potator poſuit ouum ſub puluinari, & tãdiu cõtinuauit potum, quouſque exinde naſcerer̃ pull⁹, ſicut dicit Pli. lib. 10. c. 54. quod dicit accidiſſe Syracuſis in Sicilia, ubi ẽt de multis aliis exẽplificat idẽ. Cuius ẽr ſimile dicit ille in ſuo libello de diſpoſitionib. terrę ſanctę, q̃ ipſe in Cayro ciuitate Babylonis Aegyptiacæ uidit furnum artificialr̃ factum, vbi oua ī diuerſis interſtitijs ponebant̃, & igne tẽperato caloreq̃; ſolis ibi fouebant̃, ita q̃ pulli pfectè gñabant̃, & ſic terra illa (ut ait) ī gallinis, et caponib. opulẽta habet̃, et ſic ẽt gñat̃ pullus ex ouo ſtruthionis in ſabulo derelicto. Sic uerè qñq; fit, q̃ hó concipit pullũ boni ꝓpoſiti uel operis ex ſola uirtute cœleſti, et ſolari. i. ex ſola inſpiratione, et gr̃a ſaluatoris ſiue incubatione, et iſtructione ſtati uel prędicatori. Qñ. n. feruida eſt regio cordis p charitatẽ, et qñ ponit̃ in ſimo p; conſideratã ꝓpriã utilitatẽ, ſeu ſub pulunari per mollitiem et benignitatẽ, ſeu ẽt in ſabulo per pœnitentiam, et paupertatẽ, tunc fit, q̃ pullum boni propoſiti procreat, et q̃ ẽt per ſe ſine in-

structore vel cõpulsore bona opera ꝓducit & generat. Ps. Volũtariè sacrificabo tibi. Et Mar. 4. Vltro. n. terra fructificat
9 ¶Vnum possum hic adiũgere quod dicit Plin. lib. 10. c. 35. ꝙ .s. ouа quæ in aqua fluitant, nihil valeãt ad pullificandũ, illa aũt q̃ ad fundum descẽdũt, sic. Sic verè supernatãtes & fluitantes per superbiam & ambitionem, non pñt per bona opera pullificare, illi verò qui per humilitatẽ fundum petũt, pñt pullos bonorum operum procreare. Bene ergo dr Eccl.
10 3. Quanto magnus es, humilia te. ¶Oua quandiu sunt in vẽtre & incompleta, sunt rubea & mollia, extracta verò & cõpleta efficiuntur alba, & quadam testa dura inuoluca. Sic verè iuuenes qui adhuc sunt imperfecti & in vẽtre carnalitatis mundanæ, per inconstantiã sunt molles, & per luxuriã rubei & carnales, rãdem verò q̃ perfecti fuerint & cõpleti, & de ventre prosperitatis & carnalitatis extracti, tũc fiũt per castitatem candidi, per constantiam solidi atq; duri. Vtile est ergo hoi ꝙ de vẽtre prosperitatis & voluptatis extrahat, vt sic in fide & moribus solidẽt, vt sic dicat dño illud Ps.
Quoniam tu es, qui extraxisti me de vẽtre, spes mea ab vbe
11 ribus matris meæ. ¶Oua impediunt à pullificatione multis modis, videlicet q̃ ipsa sunt oua vẽti, seu subuentanea, q̃ sunt q̃ humor seminalis in corpore fœminæ superabũdat. talia. n. oua per incubationem nõ alterant, nec in pulli substantiã transformant. Item impeditur pullificatio q̃ hora incubationis fit tonitruum, & q̃ ẽt plus debitò palpantur tactu manuum. Item impeditur q̃ hora incubationis audit vox accipitrum, sicut de conitruo & accipitre dicit Pli. lib. 10. c. 54. Ista quatuor charissimi moraliter intellecta sunt cã quare oua operum nostrorum pullos meritorum & prẽmio rum non proferũt, & quare fructũ gr̃æ vel gloriæ non producunt, videlicet q̃ per inanẽ gloriã vẽtosa efficiunt, sicut sunt opera hypocritarum, quæ fiunt ad ventum vanæ laudis. Ose. 12. Effraim pascit ventum & sequitur æstum. Itẽ q̃ dum incubantur, tonitruo iactantiæ personantur, quia. ſ. dato, ꝙ quis bona oua. i. bona opera fecerit, si tñ tonitrũ iactantiæ superueniet, totum destruit & corrumpit. Eccle. 43. Vox tonitrui eius verberauit terram. Item q̃ dum adhuc sunt incompleta, plus debito manu tanguntur, & ab hoib. palpantur, & aspectibus hoium propalantur, quia. ſ. qui ex ouis operũ suorũ pullum præmiorũ vult recipere, non dẽt ea ꝓpalare, sed potius occultare, iuxta illud Matt. 5. Attẽdite ne iustitiam vestram faciatis coram hoibus, &c. Item q̃ vox accipitris, i. adulatorum laus superuenit & audit. cũc. n. hõ inanem gloriã cõcipit, & oua. i. opera vt per multa pullificet perdit. Esa. 3. Populo meus, qui beatũ te dicunt, ipsi te decipiũt. Vel dic, ꝙ ouum est bonum propositum, quod. ſ. p bona opera non proficitur, q̃ tonitruum diabolicæ tentationis, vel vox accipitris, id est vox hæreticæ vel malæ suggestionis auditur. Ideò bene dr Eccl. 28. Sepi aures tuas spinis, & noli audire verbum nequam. Vel dic, ꝙ quatuor genera personarum impedũt à pullificatione bonorum operum & virtutum, ſ. illi, qui inanis gloriæ habent ventositatem, item illi qui tonitrui discordiæ vel tentationis diaboli cẽ sentiunt peruersitatem, item illi qui palpationis & adulationis recipiũt tactũ & verbositatem, vel ẽt qui accipitris, i. hæretici vel mali suggestoris audiũt & attẽdũt loquacitatem, quod potissimè verum de ouis, quæ adhuc fouentur. i. de nouitijs qui adhuc imperfecti iudicantur, quia. ſ. tales citius per peccata pereunt, q̃ talia impedimenta concurrũt. Iob 15. Lędetur quasi vinea in primo flore botrus eius. Tales. n. dato, ꝙ prædicator vel prælatus prædicando vel corrigendo incubet super ipsos, nunquam tñ faciunt spiritales pullos, videlicet actus bonos. Hier. 17. perdix fouit quæ non peperit. Vnum tamen aduerte, quod dicit Plinius ibidem, ꝙ si clauus vel terra de aratro ponatur sub stramine quorum dum incubantur, remedium est contra tonitruum, quod est nocumentum. Sic verè si clauus diuinę iustitiæ, & terra humani arratri. i. consideratio mortis, quæ corpus nostrum arat in nido cordis ponitur, tunc tonitruum tentationis diabolicæ non nocet, nec eius periculum tunc timetur. Eccl. 7. Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis. Miror autem q̃o tantus doctor istud in tam ingenti volumine posuit, cum non videatur aliqua rõne fulcirum.
12 ¶Oua in quibus sunt duo vitelli producunt vt cõiter duos pullos, vide supra de auibus in generali. Aues quæ comedũt carnes non ouant, nec pullificant bis in anno, præter hirundinem. Vide supra de hirundine. ¶Aues quæ sunt multæ ge-
13 nerationis & carnositatis, faciunt sæpius oua subuentanea seu vẽti, sicut patet de gallinis, anseribus, pauonibus, & columbis, aues autem nobiles & vncorum vngiuum, & q̃ sũt boni volatus, nunquam faciunt oua vẽti. superfluitas. n. ista rum auium transit in plumas & vngues & alas, & ideò macilẽtæ sunt, & pauci coitus, & rarę ouationis, & ideò oua sua non sunt vt cõiter imperfecta. Sic verè aues. i. hoies q̃ sunt multæ gñationis. i. multæ acquisitionis, ſ. diuites huius mundi faciunt oua, i. opera imperfecta, ventosa. ſ. & inepta. Sed ꝙ certo illi, q̃ sunt aues nobiles. i. psonæ bonę, sanctę & honestæ, quę. ſ. sunt paucæ carnositatis per abstinẽtiam, & siccæ conditionis ꝓ paupertatis indigentiã, & pauci coitus ꝓ continentiam, & fortis volatus per contemplationis eminentiam, non faciunt oua venti. i. opera inania & ventosa, superfluitates. n. cogitatuum & affectuum suorum conuertunt eis in plumas. i. virtutes & scias, quib. ſ. p contẽplationem volitant, & sic oua venti. i. opera imperfecta nõ faciũt seu generant, quia bñ nullus virtuosus hõ debet facere oua sua, idest dicta & opera sua ad ventum & gloriã mundanã, sed potius ad fructum & vtilitatem bonã. Vnde Iob 15. Nũquid sapiens respondebit quasi in ventum loquens? Quod vtique est cõtra multos, qui in disputationibus & alijs suis factis non quærunt nisi ventum. ¶Aues magnę corpulẽtiæ
14 faciũt pauca oua, aues verò parui corporis faciũt oua multa. cibus. n. istarum in oua conuertitur, cibus verò grãdium auium in nutrimentum sui corporis commutat. Sic verè homines magni & diuites, & maximè illi qui sunt per carnalitatem corpulenti, pauca oua bonorum operũ faciunt, parui verò & humiles plura fẽtificãt, & producunt. Vel dic, ꝙ hodie illi, qui sunt maiores & statu & genere, paruuli sũt in ouis diuitiarũ ꝓalĩ, econtra verò illi q̃ statu & gñe paruuli sunt, in ouis diuitiarum magis abundant & crescunt, quia ut cõiter plus abundant hodie in ouis, i. in diuitijs burgenses quàm nobiles, & magis simplices quã potentes. Vel dic, ꝙ parui. ſ. quantum ad merita, ut peccatores, plus abundant hodie in ouis diuitiarum, quàm illi qui sunt magni. q̃ sunt in uirtutibus augmentati, quia sicut dr in Ps. Ecce ipſi pctores in seculo obtinuerũt diuitias. ¶Aliquæ sũt aues quæ
15 olfaciendo mares, & audiendo eorum uoces, ponunt & cõcipiunt oua sua, mouentur. n. ad amorem, & sic superfluita seminalis in oua conuertit̃ ui caloris, sicut de perdice dicit Plinius, & sicut de columba dr, quæ quandoque concipit osculando. Sic verè multi sunt, qui oua bonorum propositorum & operum concipiunt quando mares, i. uiros perfectos & eorum documenta audiũt, & odorem famæ suæ sentiunt & attendunt. Vel dic e conuerso ꝙ solo auditu, & olfactu masculorum concipiunt quandoque malæ mulieres oua malorum propositorũ. Hier. 11. Ad uocem loquelæ grãdis exarsit ignis in ea. ¶Oua ualde conuertibilis sunt natu-
16 ræ, cõuertuntur. n. in complexionem quam inueniunt, siue bona fuerit siue mala, & ideò ista sunt sana sanis, & ecõuerso inutilia sunt infirmis. Talia sunt bona mundi, quia ꝓ certo si à sano stomacho, id est à discreta & munda cõscientia comeduntur, & si à iusto homine possidentur, sibi in bonũ conuertuntur, econtra uerò si homo iniquus & auarus ipsa acquisierit, dexterius quàm antea sibi erit, quia bñ istud est uerum ꝙ mundi bona, bona sunt bonis, qui. ſ. ipsis scitũ bene uti, mala autem & inutilia sunt infirmis Eccl. 39. Hęc omnia sanctis in bona, sic impijs & peccatoribus in mala conuertuntur. Vel dic de eucharistia, quæ bonis proficit, malis
17 nocet. ¶Oua quando generantur sine copula carnali, & dicuntur hyponemia, & fiunt ex mutua fœminarum inter se osculatione, & ex sola libidinis imaginatione, & hoc nõ solum contingit columbis, imò etiam anseribus & gallinis & perdicibus & pauonibus, & multis alijs, & talia oua, ouaẽti dicuntur, quia propter masculi carentiam ex eorum generatione nunquam inde pulli producuntur, sicut dicit Plinius lib. 10. c. 58. Oua sunt opera, masculus est Christus uel bonus prælatus, fœmina uerò sunt subditi, uel generaliter omnes homines, qui pro eo fœminę possunt dici, q̃ natura sunt debiles & exortes. Igitur si fœmina, i. si aliqua persona perfectũ ouũ. i. perfectũ opus uult parere, de quo scilicet possit pullus. i. fructus, & utilitas debita sequi, necesse est

ſ. ꝙ interueniat masculus. i. Christus suam gratiã infundendo, vel etiam prælatus vel vir iustus auxilium & consilium impendendo. Nam q̃ solæ fœminæ. i. simplices & subditi sine deliberatione vel sine maiorum consilio & auctoritate, ex sola. ſ. libidine & voluntate aliquod ouum pariũt. i. aliquod opus faciunt, qd. ſ. tanquam ouum venti ad solum ventum inanis gloriæ constituunt, non solent exinde pullificare, & fructũ reportare, imò finaliter oĩa talia opera uana & inutilia solent esse. Istud patet in moribus hypocritæ, & indiscreti sine Christo faciũt opera sua uana, q̃ fructuosi æterni præmij nullatenus sunt fœcunda. Patet ẽt in agibilib. vbi quæ ex libidine sine consilio & interuentu maiorũ factis fiunt, inutilia sunt & uana: quia sicut dr Esa. 59. Oua aspidum ruperunt, & telas aranearum texuerunt. Sequit. Opera eorum opera inutilia. Oua ergo nostra sine masculis nõ pomamus, & opera nostra sine fortium & prudentiũ virorum cõsilio non agamus, qa aliàs diceretur de nobis illud Sap. 3. Supernacua est spes illorum, & labores sine fructu, & inutilia opera illorum. ¶Oua non solum valent in cibũ, sed etiã
18 competunt medicinæ, hñt. n. virtutem restauratiuam pectoris & gutturis mitigatiuam, virtutis generatiuæ iuuatiuã, combustionis sanatiuã, & anthracis & venenosi apostematis curatiuã, de vitellis. n. ouorũ coctis extrahitur oleũ vtile combustaris. Crudus ẽt vitellus cũ sale mixtus anthraci impositus, sanat ipsum. Albumen ẽt oui calorem mitigat, tumorem reprimit, fluxum restringit, & podagricis subuenit & succurrit. Per oua pñt intelligi verba prædicatorum, & ẽt dicta sanctorum, q̃. ſ. in diuersis libris posuerunt & digesserunt, qa pro certo ista sunt q̃ mentem nutriunt, & quæ etiã contra morbos vitiorũ medicina & remedia fiũt. Per ista. n. virtutes perditæ restaurantur, corda arida per deuotionem humectantur, generatio bonorum operum iuuat̃, & vstura tribulationum cõsolationis oleo mitigat̃, & anthrax quod est apostema calidissimũ & venenosum. i. feruor auaritię tẽperatur. Item ista sunt quæ calorem concupiscentiæ reprimunt, timotem superbiæ deprimunt, fluxum cornalitatis restringunt, & podagrã pigritiæ auferũt atq; tollũt. Ad ista. n. oĩa valent oua. i. dicta & exempla Christi & sanctorum, & ver-
19 ba & opera sapientium doctorum. ¶Oua aspidum venenosa sunt, fœtida, liuida, saniosa, simul iuncta & pariter cõgluta. Contingit aũt (vt dicit Pli.) ꝙ aliquis alius vermis venenosus, sicut est rubeta vel bufo, inuenit oua aspidis, & fouet ea tãquam propria, & cubat ẽt super ea, & exinde procreatur vermis, q̃ flatu & visu more basilisci vel reguli interficit vniuersa. Malitiam tñ vermis taliter procreati primò sentit qui fouit. Nã in primo eius ortu q̃n se fouentem aspicit, ipsum se generantem occidit, & ad hoc vẽ alludere scriptura Esa. 59. vbi dr. Qui comederit de ouis aspidis, mo
20 rietur, & qd̃ confotum est erumpet in regulum, vbi dicit gl. ꝙ de ouis aspidis gñatur regulus, & ex Iudæis nascetur antichristus. Ista pñt applicari contra quosdam venenosos & malos, qui alios malos fouent, vt ipsos habeant fidos, & amicos, & tñ iusto Dei iudicio sæpe fit, ꝙ ipsos tandem sentiunt inimicos. Accidit. n. ꝙ vermis venenosus. i. pctor malitiosus inuenit ouum aspidis, i. aliquem filium diaboli per vitia sanniosum, & ꝓ malitiam venenosum, quem qa videt sibi similem, ipsum q̃ reputat sibi, & suis futurum vtilem, statim nitit ipsum fouere, & in suis malitijs sustinere, & sic fit, ꝙ eum in esse ꝓducit, & suis malitiosis fomentis ipsum vermem venenosum. i. vsurarium vel aduocatum, balliuum vel officialẽ, vel èt beneficiatum, & diuitẽ facit, q. ſ. flatu & visu. i. verbo, & sensu alios afficit atq; lædit. Sed pro certo sæpe fit ꝙ illi
21 idem q̃ tales fouerant & promouerant, vel in se vel in suis filijs, & nepotib. & amicis primò ab eis perturbant̃, & visu suæ malitiæ ad paupertatem, & infortunium deducuntur. Cõe est. n. ꝙ ille q̃ malos ꝓmouet, ipsos primò & ante omnes aduersarios habet. Malus. n. regulus. i. homo venenosus, infidelis, ingratus, & iniquus, statim ꝙ se videt procreatũ, & promotum, & ad statum prosperitatis primogenitũ, & exortum, nõ verebit contra proprium benefactorem insurgere, & genitorem proprium impugnare. vnde illud sæpe dictũ Esa. 59. Oua aspidum ruperunt, & telas aranearum texuerũt. Vel dic generaliter de malis & ingratis filijs, & infidelib. q̃ suos parentes impugnant, & suos progenitores exasperant atque grauãt. Vel dic de infidelib. & ingratis, qui foti, creati, & ad
22 statum producti, proprios genitores & benefactores despiciunt, & contra ipsos insurgunt. Vel dic de Chro verme spirituali, q̃ dicit Ps. Ego sum vermis, & non homo opprobriũ hoium, & abiectio plebis, qui oua aspidis, i. ludęos fouerat, & promouerat, & filios suos speciales fecerat, qui tũ ipsum occiderunt, & visu suæ inuidiæ peremerunt. Thob. 1. Occiderũt regem filij eius. ¶Oua aranearum modica sunt, & mul-
23 ta, quæ si casu fuerint perdita vel dispersa, statim aranea solet ea quærere, & ipsa in loco proprio congregare. Sic verè si aranea diabolus ꝓdit aliquod ouum suum. i. aliquem peccatorem, vtpotè q̃ conuertit̃ ad pniam, vel ad fidem, non cessabit ipsum per tentationes quærere, quousq; eum possit per peccatum sibi iterum aggregare. Vel dic, ꝙ sic nos debemus facere, qa. ſ. si oua virtutum nostrarum perdiderimus, ipsa debemus ꝓ pniam quærere, vt ea possimus integraliter rehabere. Figura de dragma perdita Lu. 15. &c. Vide ibi infra lib. 16. Iõ dr Matth. 7. Quærite & inuenietis. ¶Ex vno ouo na-
24 scunt araneæ infinitæ, q̃ statim ꝙ natæ sunt, texere incipiũt, & hoc ita subtiliter, ꝙ sensus humani ad faciendum simile non attingunt. Ouum est vsurarius primus, pater. ſ. aliorũ, ex quo pro certo multæ araneæ, i. multi vsurarij generant̃. Patet, qa si vnus vsurarius haberet cẽtum filios, oẽs vellet esse vsurarios, & ideo tales vsuriarum mali filij, & successores statim ꝙ nati sunt, solent telam malitiarum texere, & se in perpetuum in patrum operib. exercere, iuxta illud: Patrem sequitur sua proles. Et telam suam, i. negocia vsuraria tam subtiliter, & sagaciter facere, ꝙ vix potest aliquis fraudes eorum cognoscere vel videre, qa sicut scriptum est Luc. 16. Filii huius seculi prudẽtiores filijs lucis in gñatione sua sũt.
¶Oua aquilæ non sunt vltra tria, quorum ẽt dr aliqua ciice-
22 re, ne ipsam grauari incubando contingat. Sed de hoc vide supra de aquila. Hic tñ dic, ꝙ sicit Plin. ꝙ aquila in nido suo iõ ponit unum lapidem precio sum, ne oua sua ꝓ tonitruũ corrumpantur. Sic verè si timemus, ꝙ per tonitruum tentationis oua bonorum cogitatuum, & propositi sancti q̃ Deus in nido cordis nostri posuit, corrumpant̃, lapidem precio sum, ſ. orationem adhibere debemus, & sic corruptelam & casum peccati nullatenus sentiemus. Nihil. n. adeo liberat à tentationis tonitruo, sicut feruens oratio & deuotio, quia pro certo tentatio faciliter non corrumpit illum qui p orationem deuotam dño se committit, & qui eam in nido & sinu cordis sui collocat & reponit. Ps. Oratio mea i sinu meo
23 conuertetur. ¶Quomodo bubo furetur oua monedulę de nocte, & econuerso monedula oua bubonis de die, vide supra de monedula & bubone. Quomodo coruus ouat in mediis æstatis feruoribus vide supra de coruo. Quomodo colũbarum mas cubat super oua de nocte, et fœmina de die, vide supra de columba. Quomodo perdix furatur oua aliarũ perdicum, etc. vide supra de perdice. Quomodo oua formicarum sunt medicinalia, vide supra de vrso. De ouis autem gallinarum, upupæ et auium aliarum vide in titulis suis supra in libro de auibus quia illa quæ de diuersis generib. ouorum ponit hic magister, non videntur multum notabilia ad moralizandum, et ideo ipsa ad præsens omisit. ¶Quiscula
24 est auis dicta à sono, cuius ouis insidiat̃ mustela sub glebis, vbi quiscula ponit ea: et ideo docente natura, quiscula solet in diuersis locis oua sua ponere, et ne mustela oĩa deprędetur, in uariis locis occultare, et sic masculus in uno loco, fœmina verò in alio solent dicta oua calefacere et fouere. Ista pñt applicari ad viros prouidos et discretos, q̃ ꝓ certo contra insidias mustelæ, i. diaboli, se solent debitæ ꝓmunire, et ipsius malitias præcauere, et iõ oua uirtutũ, et bonorum operum debẽt facere, et ipsa in locis uariis à visu hominum absconder, vt si forte mustela diabolus aliqua destruxerit, et per tentationem rapuerit, alia valeant superesse. Figura de Iacob Gen. 32. qui timẽs Esau, diuisit oues suas in tres turmas, ad finem ꝙ si Esau unam turmam percuteret alia remaneret, ad denotandum quòd plures turmas virtutẽ debemus habere, ad finem quòd si aliquas ꝓ malitiã Esau diaboli contingat perdere, nobis possint aliæ remanere. Vel idem dic de amicis, qui habendi sunt plures, et in pluribus locis, ad finem quòd si per mustelam, i. per detractores, et inuidos aliqui subtrahantur, alii in amicitia conseruentur. Pone figuram de Iacob sicut supra. Vnde Sene. libro de remediis fortui inuehit contra illos, qui vnicum habent

ami-

amicum. A micum inquit perdidisti? fortem animum habes? vnum, erubesce si vnicum. Quid (inquit) in tanta tẽpestate ad vnam anchoram ſtabas. Vel dic de diuitib. ſapientibus, q timentes muſtelas, i. infortunia vel latrones, non tenent res ſuas in vno loco, ſed in plurib. & occultis, nec hũt diuitias ſuas in vno ſolo gñe rerum, ſed in plurib. nec totum cuſtodit maritus, imò & vxor, ad finẽ ꝙ ſi latrones vel exactores vel infortunia illa quæ ſunt in vno loco ſubtrahãt, alia q̃ ſunt alibi, remaneant. Pone & expone figuram de Iacob, & tribus turmis, q in plures partes diuitias ſuas voluit diuidere, ne ſimul oĩa poſſit perdere. ¶ Oqa crocodilis tãta ſunt quãta oua anſerũ, & mirum eſt ꝙ de tam paruo ouo creſcit animal ad quantitatem viginti cubitorum, vnum etiã aliud valde mirabile inueni de iſto animali in ſpeculo hiſtoriali Vincentij, vbi agitur de captione Damniatæ per beatũ Ludouicum, quod alibi non inueni. Dr̃. n. ibi ꝙ in ciuitate capta fuit inuentus quidam crocodilus ligatus, & dr̃ ibi, ꝙ iſtud aĩal ponit, & ſolo aſpectu ea fouet, & pullum generat, & ꝓducit, pullus tñ ſtatim, vt natus fuerit, patrem ſuum tãquam hoſtem ſolet fugere, & ſe ab ipſius conſortio abſentare. Ipſa poſſunt applicari contra ingratos, qui pro certo ſicut filij degeneres, illos q eos de ouo. i. de humili ſtatu, aſpectu ſuæ clementiæ educunt, & ad gradum & ſtatum promouẽt, ſtatim quod ſe vident extra ouum. i. extra paupertatis, & humilitatis ambitum, & fugiũt, ipſoſq; amplius videre nolũt, ſed potius ipſos deſpiciunt, & contemnunt, iuxta illud Eſa. 1. Filios enutriui & exaltaui, ipſi autem ſpreuerunt me. Iſta eſt. n. peſtis humana ingratitudinis, quia homo nunquã vellet amplius videre illum à quo beneficium ſe nouerit recepiſſe, ne forte gratias iure naturæ compellatur referre. Vel dic ingratis peccatorib. quo ad Deum, quia. ſ. dato, ꝙ ipſe pater Deus ipſos aſpectu ſuæ miſericordiæ foueat, & ad ſtatũ gr̃æ per baptiſmum educat, ipſi tñ ipſum fugiunt, & ab eius dñio per peccatum recedunt. Iob. 33. Quaſi ex induſtria receſſerunt à Deo, & quaſi nihil poſſet facere oĩpotens, æſtimabant eum. Vel dic contra ingratos filios, qui proprios parentes fugiunt & contemnunt. Vel dic econtra ꝙ crocodilus eſt diabolus, qui in ouo carnalitatis fouet fatuum peccatorem, veruntamen ſtatim, ꝙ peccator eum videt & cognoſcit, & eius fomenta, & figmenta percipit, ipſe dẽt eum fugere, & ipſius malitias euitare, & tanquam hoſtem nequiſſimum declinare, quia pro certo peccator qui talem patrem ſuum diabolum bene cognoſcit, ipſum nequaquam diligit, imò fugit, quia ſicut ſcriptum eſt: qui non odit patrẽ & matrem ſuam, non poteſt Chriſti eſſe diſcipulus. Deuter. 33. Qui dicit patri ſuo, neſcio vos, & fratrib. ſuis, ignoro illos. Hęc igitur ſufficiant de ouis & virtute etiam ouatiua. Nunc igitur dicendum de numeris, & menſuris, & etiam de inſtrumentis muſicis atque ſonis,

De Numeris. Cap. 26.

1 NVmerus (ſicut dr̃ in principio arithmeticæ) eſt multitudo ex vnitatib. aggregata, & eſt numerus ſm Iſidorũ lib. 3. illud quo vnum ab altero diſtinguitur, & per ꝙ omnia quæ ſunt, ſiue ſint ſubſtantię ſiue accidentia, in ordine ponuntur. Super omnia enim neceſſaria eſt mortalib. ſcientia numerandi, quia homo à pecude non videtur differre, q neſcit res, & negocia numerare. Sola. n. ratio res numerat, & inter numeri partes dijudicat, & diſpenſat. Per numerationem ſpiritualiter loquendo, poſſum intelligere conſiderationem, & perfectam rerum notitiam, & cognitionem, quia pro certo iſta eſt ſcientia valde ad ſalutem neceſſaria, & vtilitati hominum opportuna, quia pro culdubio vir diſcretus debet omnia, quæ ſunt, ſ. virtutes, & vitia, merita & præmia, opera & ſupplicia numerare, & in corde ſuo diſcutere & videre, quia ſicut non eſt dare rem quin ſiſtat ſub aliquo numero, (cum ſcriptum ſit Sap. 11. ꝙ Deus fecit omnia in pondere, numero, & menſura) ſic verè de omnib. quæ omittimus, committimus, vel amittimus, nihil debet eſſe q̃ conſiſtat ſub noſtræ numerationis, & conſiderationis officio. Eccl. 42. Quodcunque trades, numera & appende, datum verò, & acceptum omne deſcribe. Vel dic, ꝙ nihil eſt quin apud Deum conſiſtat ſub aliquo numero, ſ. vel ſaluandorum vel damnãdorum, quia ſicut videmus ꝙ camſor pecunias bonas, & malas numerat, vt ſciat quantum de qualibet habeat ſic Deꝰ ſua occulta diſtinctione numerat bonos, & malos, vt ſciat ubi finaliter ponat ipſos. Matth. 10. Capilli capitis veſtri omnes numerati ſunt. ¶ Numeratio præcipuè 2
ſe extendit ad res proficuas & honeſtas, ſicut enim patet ad
ſenſum, homo ſolet numerare illud quod præcipuè diligit,
& affectat, & illud quod bonum & precioſum reputat, illud
autem quod vtile, & reprobum eſt, in numero ſuo nõ computat, quinimò illud vilipendit, & numerare non curat. Talis numerus videtur eſſe computus prædeſtinationis diuinæ, conſtat enim quòd illos ſolos ſolet in tali numero ponere quos bonos, & ſibi utiles nouit eſſe, illos verò tali numeratione indignos, quos viles fore cognoſcit, & reprobos, & quos extra proprium theſaurum decreuit ponẽdos. Vnde de bonis dicitur in Pſal. Dinumerabo eos, & ſuperare nam multiplicabuntur. De malis dicitur item in Pſal. Circundederunt me mala, quorum non eſt numerus. Campſores ſolent pecunias ponderare antequam numerare, & ſecundum quòd plus habent de bono pondere ſolent eas burſis, & loculis aſſignare. Illam enim pecuniam quæ legitimè ponderat, ponunt ad partem, ipſamq́ue numerant in theſauro reponendam, illam verò quæ deficit in pondere, ad aliam partem ponunt, ipſamq́ue expendendam uel in igne etiam refundendam ordinant, & diſponunt. Igitur pondus videtur numerum præcedere, quia prius campſor pondera-
rat quàm incipiat numerare. Per numerationem intelligo prædeſtinationem uel reprobationem diuinam, qua ſcilicet æterna prouidentia omnes animas numerat, & cõpenſat. Pſ. Numerat multitudinem ſtellarum, & omnib. eis nomina vocat. Per pondus verò intelligo ſufficientiam vel inſufficientiam meritorum. Igitur dico, ꝙ ponderatio numerationem præcedit, quia ſcilicet diuina ſapiẽtia in ipſa ſua immenſa æternitate prius rationis ordine, quãuis nó prius re vel tempore, pondus meritorum quàm numerum præmiorum vel tormentorum attendit, quia. ſ. Deus ab æterno videt quæ ſunt futura in hominibus meritorum pondera, & ſecundum hoc ab æterno ordinat, et numerat quæ ſunt futura ipſorum tormenta uel munera. Ordo enim diuinæ ſapientiæ quanquam ſimul omnia videat, prius tamen attendit quanta eſt futura virtutum vel vitiorum ponderatio, antequam ſequatur prædeſtinationis vel reprobationis numeratio. Et ſecundum ꝙ in meritorum pondere uariantur, ſecundum hoc ad vnam partem vel aliam numerantur, vt. ſ. in Paradiſi theſauro reponantur, vel in inferni incendiore fundantur. Bene ergo dicitur Sap. 11. ꝙ Deus omnia diſpoſuit in menſura, numero, et pondere.

De Vnitate. Cap. 27.

VNitas eſt radix & principium numerorum. Nihil. n. eſt 1
numerus, niſi collectio vnitatum. ab vnitate. n. procedunt, et oriuntur numeri vniuerſi, ſicut à principio radicali, ipſa verò vnitas à nullo oritur, nec ab alio perficitur aut cauſatur. Nam licet vnitas ſummam, et indiuiſibilem hẽat ſimplicitatem, cauſat tamen et principiat omnem multitudinem, et vniuerſitatem, et ideò omnis multitudo ſeu numerus ab vnitate oritur, et in vnitatem reſoluitur, et reducit, et in vnitate ſicut in ſuo principio potentialiter continetur. Proprietas. n. vnitatis eſt multitudinem efficere, et eam rerinere et perficere, et in omnibus multitudinis partibus exiſtere, et manere, ſicut dicit Auic. lib. 4. c. 2. et c. 30. Sicut etiam dicit Ariſt. 8. Phyſi. totalitas, et perfectio debetur vni, et perfectum ſufficit eſſe vnum. Et ideò cum vnitas ſit rerum principium et origo, quanto plus res appropinquat vnitati, tanto magis appropinquat veritati ꝙ ſimplicitati, et quãto res plus ab vnitate recedit, tãto magis ad diuerſitatẽ et ad corruptionem accedit, per talem ſimplicitatẽ poteſt intelligi illa ſimpliciſſima vnitas diuinæ eſſentię, et naturę, de qua dr̃ Deut. 6. Audi Iſrael, dominus Deus vnus eſt. Quia proculdubio iſta eſt omniũ numerorum, i. omnium creaturarum numerabilium principium, et origo, et tamen ab aliquo non progredit nec amant, quia. ſ. omnis multitudo creaturarum ab iſta ſicut à ſuo principio originaliter ꝓducitur; et in iſta ſicut in ſuum finem reſoluitur, et in eã ſicut in ſuum terminum terminatur, & in ipſa ſicut in ſua cauſa virtualiter continetur. ad Coloſ. 1. Omnia per ipſum et in ipſo creata ſunt, et ipſe eſt ante omnes, et omnia in ipſo conſtat. Iſta ẽt unitas

ra Deus eſt in oĩbus numeris. i. in oĩbus creaturis, & in ipſis principaliter & potentialiter, & ẽt intrinſecè & eſſentialiter habitat atq; manet. Vnde Apoſtolus dicit ꝙ ipſe eſt oĩa in oĩbus. ſgit ſine tali vnitate. i. ſine Deo null⁹ numerus. i. nul
la creatura poteſt conſiſtere, nec in eſſe reali, vel etiam mo
rali aliqualiter permanere, & quãto plus ad ipſum per cha
ritatem accedimus, tanto ſimplicitatem, innocẽtiam & ve
ritatem ampliorem acquirimus, & quanto per terrenos af-
fectus & ꝑ peccatum ab eodem recedimus, tanto ad diuerſitatem, diſcordiam & contrarietatem malorum appetituũ & habituũ amplius appropinquamus, cum proculdubio iſti vnitati ſit omnis perfectio tribuenda, & oĩs totalitas aſſcribenda. Bonum eſt ergo ad talem vnitatem accedere, & in ea per affectum conſiſtere, & cum ipſa per deuotionem geſcere & manere, dicendo cum vxore Thobiæ, illud Tho. 10. Oĩa in te vno ſimul habentes, non te debuimus dimittere. Nam ſicut vnitas inter cæteros numeros habet dignitatem, quia primus eſt numerus, indiuiſibilitatem, quia ſimplex, ſingulatitatem, quia ſolus, ſic verè Deus eſt vnus primus, indiuiſibilis, & ẽt in omnibus ſolus & ſingularis, iuxta illud Eccl. 1. Vnus eſt altiſſimus creator oĩum. Allega Auguſt. infra eo. § 6. Vel dic, ꝙ iſta unitas ſignificat prælatum, qui in eodem genere prælaturæ vnus & vnicus eſſe debet, quia. ſ. alij numeri. i. ſubditi ab eodem dependent, & in ipſo ipſiuſq; regimine reſident atque manent, ipſe etiam in ipſis ſubditis ꝑ charitatem dẽt manere, & eſſe ꝑfectionis & gr̃æ, ſuis exemplis & verbis ipſis omnib. dẽt dare. Ipſi ẽt numeri & ſubditi ſicut ab ipſo oriuntur depẽdendo, ſic & in ipſum reſolui debent eum diligendo, ei obediendo, & ſe ei conformando, vt ſic de tali vnitate dicatur illud 1. Mach. 8. Oẽs obediunt vni, & zelus & inuidia nõ eſt inter ipſos. Et quia perfectio, totalitas, primitas, ſingularitas & ſimplicitas, & productiua bonitas, ſui etiam communicatiua diffuſibilitas attribuitur vni (ſicut dictum eſt) reſtat quòd prælatus qui in collegio eſt vnicus, vel etiam quilibet vir iuſtus, qui in ſe reſidet ſicut vnus, nec ad mundana diuiditur, debet eſſe perfectus, integer & totus, ad omnia bona opera ſp primus, dẽt etiã eſſe ſingularis in bonitate, ſimplex in humilitate, ſui ꝑ charitatẽ communicatiuus, & bonorum operum productiuus. Sap. 7.
3 Cum ſit vna, omnia poteſt. ¶ Vnitas ſummè eſt neceſſaria in rebus cõpoſitis atq; mixtis, ſine iſta. n. nihil poteſt conſiſtere, quia niſi partes in vnum maneant, neceſſe eſt quòd deficiant & pereant. Homo. n. qui ex aĩa & corpore componit, & etiam lignum & lapis quod ex diuerſis elementis cõpingitur, nunquam ineſſe ſuo perſiſteret, niſi in vnitate integra permaneret, ſicut patet in pariete, vbi ſtatim quòd vnitas deficit, pars à parte recedit, ſtatim eſſe ẽt virtus & ꝑfectio parietis deſtruitur atque perit. Igitur virtus cęleſtis occultè operatur in rebus, quæ in mixtis vnitatem cuſtodit, & diuerſitatem elementorum conciliat & coniungit, in aggregatis ẽt cementum ponitur, quo mediante vnitas conſeruat. Per vnitatem ꝑfit intelligere virtutem concordiæ ſeu pacis. Iſta eſt. n. quædam virtus quæ eſſe virtuoſum & morale in hominibus conſtituit & cuſtodit, quando. n. mediãte cęleſti, i, diuina gr̃a & cemento ẽt charitatis illa q̃ diuerſa ſunt, fiũt vnum, i. vnanimes & concordes, vtpotè qñ homo vnit cum Deo per fidem & deuotionem, & ẽt cum proximo ꝑ cõcordiam & pacis communionem, tũc proculdubio talis hõ ꝓſeuerat in eſſe gratiæ & virtutis, vt ſic tandem perueniat ad felicitatem gloriæ & ſalutis. Vnitas. n. charitatis & pacis cuſtodit virtutũ integritatem, ſi autem iſta deficit, neceſſe eſt quòd homo perdat moralem gratiæ entitatem. Nã ſi à Deo & ab vnitate fidei & charitatis nos diſiungimus, & à fraterna communitate & charitate nos diuidimus, ſtatim ꝑ certo quantum ad eſſe gratiæ deſtruimur & perimus, & ſic loqui
tur Boetius de conſolatione proſa 11. vbi dicit ſic: Noſti ne omne quod eſt tandiu manere, atque ſubſiſtere, quamdiu ſit vnum diſſolui vero & deſiſtere, ubi vnum eſſe deſiterit? Vel dic, ꝙ homo quamdiu eſt unus, i. ſimplex, integer & perfectus, & ad ſe ſolum redactus, & in vno & ſolo Deo fixus, tãdiu perſeuerat integer & perfectus, quam cito verò unitatem perdiderit, & ad mundana diuiſus per deſideria fuerit, ſtatim eſſe virtutum amittet, & corruptioni diuerſorũ criminum ſubiacebit. Talis ergo vnitas ſimplicitatis perfectũ hominem facit, & perſeuerantiam perficit & cuſtodit. Vnde Boetius ibidem. Patebit unumquodque ſubſiſtere, dũ eſt vnum. ¶ Multis modis ſecundum Bernar. dr̃ aliquid eſſe vnũ, 3
ſcilicet ciuitate, ſicut multi lapides faciũt unum aceruũ. conſtitutiuè, ſicut multa membra faciunt corpus unũ, coniugatiuè, ſicut vir & mulier una caro efficiuntur, ſuppoſitiuè, ſicut anima & corpus unum hominem conſtituunt, imitatiuè, ſicut duo hoĩes unum dñr qñ ſe inuicem imitant. Sic nerè licet nos alij diuerſi conditione & genere ſimus, unum tñ per charitatem & concordiam eſſe debemus. Sit igit in nobis concors unitas collectiua, & iſta eſt unitas religionis, q̃. ſ. religioſi & clerici ſunt partes quæ aceruum religionis conſtituunt, & unum collegium faciunt & componũt. Item ſit ibi vnitas conſtitutiua, & iſta eſt unitas intentionis, quia dato quòd perſonæ q̃ ſunt in cõmunitate, diuiſæ ſint, & inter ſe aliquotiens inimicæ, unum tñ debent eſſe in ſuo corpore conſtituendo, & in utilitatem ſuæ reipublicę procurãdo. Item ſit in nobis unitas coniugatiua; & iſta eſt unitas ſocietatis: qua. ſ. unus alteri cõiungitur & per amicitiam unitur. Item ſit ibi unitas ſuppoſitiua, et iſta eſt charitas, qua. ſ. homo et proximus unum efficiuntur. Item ſit ibi unitas imitatiua, et iſta unitas imitationis, qua. ſ. Deum et uiros iuſtos imitamur, et eos imitando unum cum eis efficimur, in quantum ſuis moribꝫ. conformamur. Vnitatem igitur collectiuã facit fides, q̃ de diuerſis ſectis et perſonis facit unum acerum eccleſiæ uel religionis. Pſ. Congregati ſunt in unũ. Vnitatem conſtitutiuam facit iuſtitia et amor reipublicæ, qua. ſ. oẽs canonici uel ciues ſunt unius uoluntatis pro corpore conſtituendo, et pro negocio publico utiliter procurãdo. De quo ad Romanos 12. Vnum corpus multi ſumus in Chriſto. Vnitatem coniugatiuam facit ſocietas, q̃. ſ. quadam familiaritate diuerſas perſonas unit et iungit, et maximè ad litem unitas coniugalis, quæ de uiro et muliere facere debet unum, iuxta illud Gen. 2. Erunt duo in carne una. Vnitatem perſonalem facit perfecta charitas, quę de diuerſis naturis, ideſt de diuerſis cordibus facit unũ. Act. 4. Mulkitudinis credentium erat cor unum et anima una. Vnitatem aũt conuerſatiuam ſeu imitatiuam facit humilis conformitas, qua. ſ. Deum et ſanctos et alios uiros perfectos imitamur, et unum per imitationem efficimur cum eiſdem, ut ſic dicat quilibet illud Ioannis 10. Ego et pater unum ſumus. ¶ Illud propriè 4
et ſimpliciter dr̃ eſſe unum, quod nec actu nec intellectu poteſt diuidi uel partiri, ſicut eſt punctus. Eſt. n. iſta proprietas unitatis, quod quamuis alijs unitatibus cõiungatur, in ſe tñ ſp una indiuiſibilis permanet, et in ſe ſimplex et integra cuſtoditur. Talis eſt uir perfectus, qui. ſ. per uana deſideria non debet diuidi, nec per duplicitatem huc et illuc partiri, quinimmo iſte debet eſſe ſimplex, indiuiſibilis et unicus, et pſeuerantia et conſtantia mentis integer et perfectus, ubicunque. n. coniungatur et ponatur, uel in quocunque collegio, conſortio uel negocio inſeratur, ſp debet mens ipſius una manere, et nunquam ad mundi appetibilia ſe diuidere nec extendere, nec per mundi delectabilia ab unitatis ſuæ conſtantiæ tramite ſe mouere, nec quacunque occaſione firmitate amicitiæ & fidelitatis ſe duplicare, ſed in omnibus et ꝑ omnia unus eſſe. Io. 6. Eſt puer unus hic. Vel dic ꝙ unitas ſignificat malam ſingularitatem quorũdam, qui. ſ. ſeipſos nolunt ad alios per charitatem diuidere uel partiri, ſed ꝓ partialitatem & ſingularitatem uolunt indiuiſibiles et incommunicabiles inueniri. Eccl. 4. Vnus eſt, et ſecundum non habet, nec tamen ſatiantur oculi eius diuitijs. Qui dato quòd alijs hominibus coniungantur, et quod in collegio uel ſocietate alijs copulentur, in ſe tamen partiales et ſingulares permanent, et nulli alij intrinſecè ꝑ charitatem miſceñt. nec per beneficentiam diuiduntur. Ideo bene dicitur ibidẽ, Vnus quomodo calefiet? ſcilicet per charitatem. Quaſi dicere nunquam ¶ Multos modos unitatis ſecundum quid, po- 5
nit hic magiſter. Dicit enim quòd eſt unum genere, ut bos, homo unum ſpecie, ut Sortes et Plato, unum accidente, ut uernix et ceruſſa, unum proportione, ut auriga et naura, unum ſubiecto, ut album et dulce etc. Sed de his omnibus nihil ad preſens. ¶ Quamuis ſm philoſophos ex duobus actu 6
exiſtentibus non fiat unum, poteſt tamen unum fieri ex duabus ſubſtantijs quando una ſe habet ad aliam per modũ dependentis et accidentis, et quando per unã alteri dat eſſe, ſicut patet in corpore et anima, quæ duæ ſubſtantiæ ſunt, ex

tamen

tamen vnus hō fiūt, pro eo quod aīa corpori dat esse, & ab aīa dependeat ipsum corpus. Sic verè dato quòd humanitas & diuinitas in Christo duę sint substantiæ, quia tñ humanitas per modum dependentis & quasi accidētis se habuit, idcirco de ipsis duobus vnus Christus Deus & homo fieri potuit, q̄ vnus & vnicus sp fuit, quia ſm Anastasium, iste est vnus non confusione substantiæ: sed vnitate personæ, vnus aūt non conuersione diuinitatis in carnem, sed assumptione humanitatis in Deum. Nam sicut anima rōnalis & caro vnus est homo, ita Deus & homo vnus est Christus. Vnus est enim Chīs, quo ad diuinitatē, vnus ēt quo ad humanitatē. vnus & vnicus quo ad personæ singularitatem. Vnde Aug. lib. 4. de Trin. c. 7. dicit sic, oportebat inquit vt multi venturum clamarent vnū, & à multis conclamatus veniret vnus, & vt multa constituerentur venisse vnum, & à multis exonerati veniremus ad vnum, & vt peccatis mortui, amaremus pro multis mortuum vnū, & credentes iustificaremur, in vno iusto facti vnum. ¶ Vnitas hoc hēt proprium, quia si paritati additur, facit imparitatem, si verò imparitati addit, generat paritatem, sicut patet: quia vnitas addita binario (q̄ est par) generat ternarium, qui est impar, & ecōuerso si ternario impari additur quaternarius, qui est par numerus generatur. Per pares possum intelligere illos qui in æqualitate paratur. Per pares possum intelligere illos qui in æqualitate, pace & amore & prospera tranquillitate perseuerant, per impares verò illos qui in æqualitate morum, pauperta te, & tribulatione & discordia à se inuicem dissonant & discordant. Per vnitatem aūt intelligo illos qui sunt singulares & partiales, & aliorum communitate diuertuntur: qa pro certo tales si paribus, i. illis qui sunt in prosperitate & pace iungunt, inæqualitatem discordiæ & inuidiæ ſtatim inducere cōprobantur, si verò imparibus. i. miseris desolatis & discordib. se iungunt, tunc æqualitatem, pacis & amoris inter eos inducunt, inquantum scilicet se eis conformant, & vna cum eis concorditer viuunt. Et breuiter istud est verum quòd mali & partiales cum paribus, i. cum bonis adiuncti inæqualitatem discordiam faciunt, alijs verò malis impa ribus associati, æqualiter & concorditer similes fiunt: qa. sil le q̄ est vnus. i. sine charitatis binario & ab alijs diuisus, viuit discordiæ inæqualiter, cū alijs verò viuit æqualiter & concorditer. Vel dic, q̄ vnitas cōcordiæ societatis & cōiunctionis si illis qui pares sunt in diuitiis & honorib. addit, statim inæqualitas & imparitas inuidiæ inter eos generatur, qa. s. facile est quòd pares p inuidiam diuidantur, qū simul in eodē collegio villa vel ciuitate vniunt, uerūtū si personæ quantū ad ſtatū & gradum sunt impares, tunc adiuncta vnitas cohabitationis facis eos per concordiam esse pares. Cō cordius. n. solent inuicem viuere illi qui sunt ſtatu & gradu impares, & hoc quia. s. minores non dedignantur obſeq ma ioribus, quàm illi qui per omnia sunt pares, qa. s. pares dedignantur obedire æqualibus. Et ideo bene dicit commune prouerbium quòd semper regnat inuidia inter pares. Vn de bene dicit alter quod facile est pares parib. inuidere.

De Dualitate. Cap. 28.

1 DValitas ex vnitate combinata cō surgit. est. n. numerus post vnitatem secundus, & ei immediatè coniunctus, & inter vnitatem & trinitatem medius, & vtrique cōtiguus & vicinus. Sic verè est dualitas charitatis: quia. i. ista est quæ ex combinatione oritur animorum duorū, quia teste Greg. Charitas minus quàm inter duos haberi non potest. Ista est enim virtus quæ media est inter essentiæ diuinæ vnitatem, & personarum trinitatem, quia pro certo perfecta charitas ab vnitate. i. à Deo immediatè oritur, & in ternario, i. in fide trinitatis terminatur & perficitur. Vel dic, q̄ illi qui sub binario charitatis sunt positi, ipsi Deo vni & trino sunt contigui & vicini. quod bene figuratur in discipulis quos Chīs se cum habuit, & quos ad prędicandum mittendos binos & bi nos inuicem copulauit. Ideo bene dicitur Eccl. 4. quòd melius est esse duos quàm vnum, quia si duo sint, simul fouebun
2 tur mutuo, vnus autem quomodo calefiet? ¶ Dualitas est numerus infamis, Pro eo quod primus ab vnitate recedit. Sic verè dualitas dissensionis & discordiæ infamis merito pōt dici, quæ. s. unitatem & pacem fugit, & ab ea se elongat & recedit, quia proculdubio illi qui duo sunt & non unus, i. illi qui diuisi sunt & non uniti, s. discordes, maleuoli & inuidi, ab vnitate pacis & cōcordiæ, & etiam ab vnitate, i. à Deo recedunt, & ad ternarium. i. ad triplicem concupiscentiam mundi accedunt, & ideo infames sunt, quia vnitatem amoris fragunt. Eccl. 33. Duo contra duo, vnum contra vnum. lō Eccl. 26. dī. In duobus contristatum est cor meum. ¶ Ternarius numerus ex vnitate addita dualitati cō surgit, et est nu
3 merus in natura sacrarus pro eo quod oīa quæ sunt in quadam trinitate consistunt, in quantum. s. in numero, pondere & mensura facta sunt. Iste numerus in bono significato beatam trinitatē designat, in qua. s. summè manet dualitas charitatis et veritas deitatis, et iō iste sacrat⁹ numerus dēt dici, quia rōne trinitatis dēt præcipuè benedici. Vñ ēt Arist. lib. de cœlo et mundo, in ternario numero Deum sublimem et glorio sum magnificare adhibuit, in quo. s. beatę trinitatis fidem dilucide declarauit, quia. s. tria sunt quæ testimonium dant in cęlo: Pater, Verbum, et Spiritus sanctus: et hi tres vnum sunt, sicut dī 1. Io. 5. Vel dic quòd iste numerus signat tres uirtutes theologicas, s. fidem, spem, charitatem: de qb. dī 1. ad Cor. 13. Nunc aūt manent fides, spes, charitas, tria hæc. Vel signat tres potentias vel tres partes pœnitentię, sci licet contritionem, confessionem, satisfactionem, vel tres hierarchias angelorum, vel tres ſtatus saluādorum, uel tres dotes gloriæ Paradīsi, s. visionem, fruitionem, tentionem, et cætera similia. Vñ Eccl. 25. In trib. beneplacitum est spiritui meo. Vel dic, q̄ ternarius in malo significat tres concupiscentias, s. concupiscentiam oculorum, concupiscentiam carnis, et superbiam uitæ, quæ figuratæ sunt Apocalip. 16. in spiritibus immūdis, qui de ore bestiæ, i. à suggestione diabolica perhibentur exire. ¶ Quaternarius numerus est solidus,
4 ex quatuor. n. unitatibus, uel ex duabus dualitatibus, uel ex ternario, et vnitate constat, et inter ternarium et quinarii medius perseuerat: Iste igitur numerus uirum perfectum significare potest, qui solidus est et constans in morib. et in fide, et q̄ quatuor unitates, i. quatuor cardinales uirtutes uel doctrinam quatuor euangeliorum continet, et binariū charitaris, ternarium fidei trinitatis, et unitatem, i. fidem vnius deitatis continuè secum habet, ita quod inter ternariū trinitatis, et quinarium quinq; librorum legis Dei resider atq; manet. quod bene figuratur Ezec. 1. ubi sancta animalia quatuor alas et quatuor facies habere dicuntur, pro eo qđ sancti uiri et in alijs, idest in uolando per contemplationem, et in facie, idest in cognoscendo per discretionem, quaternarium uirtutum et soliditatem mentis habuisse noscuntur. Ezechiel 42. Per quatuor uentos mensus est murum. Vel dic quòd iste numerus soliditatem ecclesiæ significat quæ omnia supradicta continet atque portat. Vel dic, in malo significat quod per quatuor malæ affectiones regnant, qui scilicet soliditatem obstinationis, binarium dissensionis, ternarium concupiscentiarum (quibus scilicet concupiscuntur diuitiæ, deliciæ, et honores) et vnitatem partialitatis & diuisionis habent. 4. Regum 7. Quatuor erant viri leprosi iuxta introitum portæ. ¶ Quinarius numerus ex quaternario et v-
5 nitate consistit, et in bono signat illos qui quinque libros Moysi spiritualiter obseruāt, et qui quinque sensus suos ab illicitis appetitibus custodiunt et seruant: Figurat in quinque prudentibus uirginibus, quæ obuiam exitūræ sponso, lampades exemplorum cum oleo meritorum secum porta uerunt, propter quod ad nuptias intrauerunt. Potest etiam iste numerus significare legem Moysi, quæ in quinque libris continetur, uel etiam passionem Christi, quæ in quinq; uulneribus terminatur, ut lex figuretur in probatica piscina, q̄ habebat quinque porticus. Io. 5. passio uerò Christi figuret in pera Dauid cum quinque lapidibus. 1. Regum. 17. Vel dic, quòd quinarius significat uiros carnales, qui à quinque sensuum illecebris detinetur, & qui in quinque fatuis uirginibus in quinq; iuga bouum emittentib. figurant. Matth. 25. et Lu. 14. ¶ Senarius numerus (qui dī numerus perfectus, p eo
6 q̄ constat ex suis partibus aliquoties, qui secūdum Boetiū, nihil habet superfluum, nihilq; diminutum,) signat uiros iustos, qui p sex ætates præsentis uitæ ad septimam mortis cursitant, et octauam resurrectionis expectant, et nihil diminutum aut superfluum secum portant, figurati in Cherubin, q̄ sex alas habebant, et sanctus, sanctus, domino decātabant. Esa. 6. Vel dic, quòd iste numerus significat laborem præsentis miserię, pro eo scilicet q̄ dominus sex diebus laborauit, & in septima requieſcere decreuit. unde Lu. 13. Sex dies sūt in quib. operari oportet. ¶ Septenarius est numerus qui cre
7 scit vltra senarium, & est tertius numerus inter impares, & pōt significare tempus præsentis uitæ, quæ septem dierū curriculo voluitur. 4. Reg. 3. Circuierunt per viam septem dierum. Vel pōt significare septenariū virtutum, s. quatuor cardinales, & tres theologicas, vel etiam septem dona sancti Spiritus, vel ēt illos qui in tali septenario consistunt, de q- bus dī Zach. 4. Ecce candelabrum aureum totum, & septem lucernæ super illud. Vel pōt designare vniuersitatem bono rum terrenorum, quia. s. secundum Greg. Septenarius nume rus vniuersitatem designat. Oīa autem terrena in septē climatibus mundi, & sub septem planetis consistunt. Vnde de bonis terrenis potest dici illud Mar. 8. Quod panes habetis dicunt ei septem. Vel potest significare vniuersitatem futu rorum gaudiorum. Istæ sunt septē stellæ quas habebat filius hominis in dextera sua. Apoc. 1. quia. s. filius hominis Christus septem stellas, i. vniuersitātem gaudior, & præmiorū, & præcipuè septem dotes, quatuor. s. corporis, & tres aīæ di stribuit animabus. Vel pōt significare vniuersitatem sanctorum, & iustorum. Apoc. 8. Vide septem angelos stātes in cōspectu Dei. Vel potest significare vniuersitatem vitiorum, & sic dī q̄ Christus de Magdalena eiecit septem dæmonia. Lu. 7. Vel potest significare vniuersitatem hominum malignorum, & etiam dæmoniorum, vnde Matt. 12. Assumit septem spiritus nequiores se. Vel potest significare vniuersitatē infernalium tormentorum. Deuter. 15. Septem diebus cōmedes afflictionis panem. & Leu. 26. Percutiam vos septies pro peccatis vestris. Et breuiter omnis vniuersitas & generalitas siue bona fuerit siue mala, potest per septenarium designari. ¶ Octonarius numerus q̄ ex octo vnitatibus, duo-
8 bus quaternarijs, & quatuor dualitatib. consistit, multa pōt significare: significat. n. viros perfectos, qui. s. iam sunt mēte in octaua ætate futuræ resurrectionis, quia pro certo isti hab̄t octo beatitudines, duas charitatis paritates, & quatuor cardinales virtutes. Istæ autem quatuor virtutes duplicatæ sunt, inquantum in dualitate charitatis existunt. Dualitas autem charitatis in eis quadruplicatur inquantum cum quatuor virtutibus, & quatuor euangeliorum doctrina isto cum charitas replicatur. Vnde 4. Reg. 22. Octo annorum erat Io-
9 sias cum regnare cepisset. Vel dic, q̄ octonarius signat beatitudinem, & tempus futuræ resurrectionis quantum ad bonos, quæ in octaua fiet ætate. Nume. 29. Die octauo offeretis munus vestrum, quia sicut octonarius succedit septenario, & appropinquat ad nouenarium, & constat ex duabus paritatibus, s. ex bis quatuor, vel ex duabus imparitatibus. s. tribus & quinque, sic verè resurrectio futura, & beatitudo æterna septenaria temporum, & dierum, donorum, virtutū vel sacramentorū dī succedere, & illis qui in tali sunt septenario, prouenire. Nouenario autem, i. nouem angelorū ordinibus appropinquat, & ipsis homines sociat atque ligat. Veruntamen ista octaua resurrectionis in duplici est differētia, quia. s. quantum ad bonos duplicem continet paritatē, inquantum. s. paritari meritorum respōdet paritas præmiorum. Quantum ad malos verò duplicem habet imparitatē, inquantum. s. meritorum imparitati inæqualitati, & dissonātiæ respondet imparitas, & dissonantia pœnæ q̄ miserię. Iō de ista octaua beatitudine potest intelligi illud Ioan. 20. Post octo dies iterum erant discipuli Iesu intus, s. in Paradiso. Et sequitur q̄ venit Iesus ianuis clausis, & dixit eis, pax vobis. Vel per octonarium intellige tempus legis antiquæ, vbi die
10 octaua pueri circuncidebantur. Gen. 17. Infans octo dierū circuncidetur. ¶ Nouenarius numerus constat ex ternario terducto, & potest significare statum angelorum, qui nouē cōstat ordinibus, & tres habet ternarios, i. tres hierarchias, in quarum. s. qualibet tres ordines cōtinentur, vt sic ipsi beati spiritus sub triplicitate triplici constituti, beatæ trinitati propriè conformentur. Et ideo dī Act. 10. q̄ hora nona angelus Cornelio apparuit, pro eo q̄ angelica natura sub no
11 nario consistit. Numerus autem iste denario immediatè cōiungitur, in quantum. s. ipsum Deū angelica natura immediatius contemplatur. ¶ Nota autem quomodo numerus no uenarius videtur esse humanæ naturæ appropriatus. Homo enim sine cibo dicitur nouem diebus posse viuere, pediculus etiam quidę homine nascitur, totidem diebus viuit. Ali quæ etiam sunt infirmitates humanæ, quæ usque ad nouenarium numerum semper crescunt. Homo etiam dī nouē diebus in aqua vbi submersus est, latere, & postea enatare. Homo etiam qui morsus à leopardo uel uncia, à murib. ad cor rodendum impetitur, liber remanet, si nouem dieb. ab ipsorum murium impetu defendatur. Vide de uncia. Multę sunt etiam infirmitates sanctorum, de quibus in ipsis sanctorum oraculis infirmus nouem diebus aut moritur, aut sanat, sicut de Sancto Antonio & Maxentio, & multis alijs est expertum. In hoc igitur potest moraliter intelligi, q̄ nouenarius numerus, i. nouem ordines angelorum habent quandam naturalem amicitiam ad humanam naturam, & quandam confederationem specialem, & hoc quia homo particeps est rationis sicut ipsi creatus ad beatitudinem sicut ipsi, & cū ipsis ad reformationem suorum ordinum assumendus, & ipsis in præsenti commissus ab eis defendendus & custodiendus. In signum cuius dī Act. 10. q̄ Symon coriarius vidit quasi ho
12 ra nona Angelum dñi introeuntem ad se. ¶ Denarius nume- rus super nouenarium per unitatem excrescit, & simpliciū numerorum finis, compositorum verò principium existit, sine replicatione. n. denarij, nullus numerus vlterius generatur, ipso autem replicato, in infinitum numerus propagat. Talis est Deus, qui. s. omnium numerorum, i. omnium creaturarum numerabilium principium est & finis, qa. s. ab isto & per istum continuatur, & propagatur omnis creaturarū numeratio, & sine isto nulla fit creaturarum numeratio, & sine isto nulla fit creaturarum multiplicatio. Ioan 1. Sine ipso factum est nihil. Vel dic q̄ denarius significat complemē tum legis, quæ. s. continet denarium mandatorum. Vñ lex di uina figuratur in psalterio Dauid, quòd dicebatur, Psalteriū decachordum, pro eo q̄ decem chordas, i. decem mandata specialia continebat. Vel dic q̄ denarius qui est finis simplicium numerorum, significat gloriam Paradīsi, quæ finis est & complementum omnium animorum. Iste est. n. denarius diurnus, quem pro labore vineæ beati recipiunt vniuersi. Matt. 20. Nonne ex denario conuenisti mecum? Vel dic, q̄ in malo iste numerus significat transgressionem decem mādatorum, & sic bestia abyssi dicitur decem cornua habuisse. Apo. 13. De alijs autem numeris potes per teipsum exponere per replicationem simplicium ad denarium, sicut vnde-
13 narius potest significare illos qui vltra decem mādata superexcrescunt, & superaddunt consilia. Vel potest significare decalogi transgressores. Duodenarius verò potest significare duodecim fidei articulos, vel illos qui cum denario decalogi duo charitatis mandata seruant. Tertiusdecimus significat illos, qui cum fide trinitatis decem mandata custodiunt, uel etiam illos qui duodenarium articulorum per hæresim transgrediuntur & prætereunt. Et sic potes in omnibus numeris aliquod intelligere secretum, uel secundū q̄ ad præmissa replicantur, vel secundum etiam, q̄ ex usu scripturæ diuersimodè accipiuntur, sicut est quadragenarius, qui signi ficat laborem uitæ præsentis, pro eo q̄ filij Israel 40. annis p desertum circuierunt, quinquagenarius uerò significat gloriam Paradīsi, pro eo q̄ illum annum pro iubileo & pro per fecta requie filij Israel habuerunt, & sic de alijs, quæ omitto gratia breuitatis.

De Mensuris. Cap. 29.

1 DE mensuris autem geometricis multa inferi, hic magi ter, quę omnia omitto, excepto q̄ de circulo, angulo, triangulo, & quadrāgulo aliquid superaddam. Est ergo circulus figura simplicissima, capacissima, ab angulositate remotissima, exterius euexa & gibbosa, interius concaua & connexa, motui apta, & reuolutioni congruissima, omnium figurarum perfectissima, cuiusibet circa centrum æqualiter extensiua, omnium potestatiuè contentiua, & ad ambitum omnium competentissima, & ideo sagax natura cęlo, & cęlestibus ordinib. dedit circularem dimensionem, circulare reuolutionem, & circularem in idem reductionem, ēt oīa inferiora. s. anni, menses & tempora circulariter transeunt, & circulariter reuertuntur, in quib. oībus cōmendat circuli figura, & super omnes figuras reputat igneus & nobilis in natura. Talis circulus videtur esse Deus, qui. s. se intelligendo, & amando, more circuli reflectitur in seipsum, & etiā

ad modum circuli caret principio atq; fine. Vnde etiam philosophus quidam legitur Deum sic descripsisse. ſ. q̃ Deus est circulus incircumscriptibilis, cuius centrum vbiq; est circūferentia nusqam, pro certo iste est omni perfectione maior & capacior, & ab omni angulositate. i. ab oī defectu remotior, omnia. n. quæ sunt sua infinita capacitate ambit, & cōtinet, oīa possidet atq; tenet, & ideo omnia debent istū circulum ęmulari, & ipsum pro virib. imitari, quia. ſ. oēs debēt per sui considerationem in seipsos reflecti, & continuè p̃ cōsiderationem natiuitatis, mortis, iudicij, inferni & Paradisi circulariter circumuerti. Eccl. 1. Oritur sol & occidit, & in circulos suos reuertitur. Vel dic, q̃ circulus est vir iustus, qui angulositate falsitatis carens, circa cētrū. i. circa Deū p̃ affectionē & contemplationem continuè circūfertur. Iste igitur per charitatem est capacissimus, quia. ſ. bonos, & malos continet diligendo, per obedientiam est volubilis, q̃a. ſ. de facili mouetur bene operando, & maiorib. obtemperando, & obedientiam frequentando. Interius etiam est concauus per humilitatem, exterius verò rotundus & eleuatus p̃ eleuatam ad Deum voluntatem, & in puncto tangens terrā p̃ voluntariam paupertatem, & per assumptam de reb. terrenis strictam ne cessitatem. Et sic tales figurabuntur in circulis aureis qui in arcæ laterib. inserebantur. Exo. 25. quib. mediantib. portabatur, quia pro certo iusti qui sunt spūales circuli, in arcæ. i. in ecclesiæ laterib. sunt inserti, & ad eam defe rendum, & sustinendum sunt spūaliter deputati. Vel dic, q̃ circulus qui cum re recta non potest coniungi, nisi in modico uel in puncto, significat peccatores, qui cum iustitiæ rectitudine nunquam volunt aliqualiter applicari, nec alicui societati iustè & rectè socialiter copulari, quia. ſ. ſm Apost. Non est conuentio iustitiæ cum iniquitate. 2. ad Cor. 6. Talis igit̃ p̃ superbiā est gibbosus, per auaritiam capax, per instabilitatem mobilis atq; leuis. Tales. n. ita sunt capaces p̃ auariam, q̃ uellent quicquid hūt alij continere. Ita ēt sunt volubiles per inconstantiam, q̃ in eodem statu nunquam p̃nt fistere vel manere, sed potius impetuosè, uolubiliter & circulariter se hābe. vnde 1. Reg. 25. Impij rotabunt quasi in impetu, & circulo fundæ. Et in Ps. In circuitu impii ambulāt. ¶ Angulus est duarum linearum mutus & alterius contactus. Est aūt angulus præ cęteris domus partib. maioris fortitudinis & virtutis. Virtus. n. duarum linearum in angulo coniungit̃, & fortitudo duorum parietum, in angulo copulatur, & iō angulus est naturaliter fortior, & ad coniungendum lineas vel parietes aptior, & fortib. lapidib. cōpactior. Talis angulus est Christus, qui de duab. lineis. i. de duabus naturis est cōpositus, & ad coniungēdum in fidei vnitate duos parietes. i. duas hoīum sectas. ſ. Iudæos & Gentiles, specialiter deputatus, & ideo iste lapis angularis dī, pro eo q̃ pro stabiliendo domum ecclesiæ fortissimus reperitur, & pro eo ēt q̃ ad copulandū diuersos aptissimus inuenitur. ad Eph. 2. Ipso summo angulari lapide Christo Iesu, in quo oīs ædificatio constructa crescit in templum sanctum in dño. Vel dic, q̃ angulus est prælatus, vel ēt quilibet vir perfectus, qui ex duab. lineis. i. ex duob. charitatis mandatis constituit̃, & iō ad cōiungendū diuersos per concordiam, habilis inuenitur, ipsoque mediante partes diuersæ ad concordiam reducunt̃, & totū ecclesiæ ædificium stabilitur. Esa. 28. Mittam in Sion lapidē angularem. Vel si vis dic, q̃ angulus qui est locus in quo faciius aduanantur sordes, significat peccatorem, in quo. ſ. aduanantur, & aggreganf fæces, & immunditiæ vitiorum, & in quo plus abundat umbra falsitatis, & minus splendet lumē, & splendor veritatis, Ideo bene dī q̃ veritas non quærit angulos. Angulus. n. falsitatem significat, vbi mala intentio se occultat. Vel dic q̃ angulus qui, ſ. est locus immundus, locus obscurus, locus strictus & arctus, significat mundū, vbi. ſ. regnat immunditia vitiorum, obscuritas ignorantiæ, arctitudo seu pressura tribulationu & pœnæ. Vel dic q̃ anguli sunt virtutes, vel etiam cordis affectiones &c. ¶ Triangulus est figura trium angulorū, & hēt triāgulus unicam superficiē, & tres angulos. Illa aūt superficies cum sit vna, tribus angulis est cōis, & tñ in quolibet angulo manet tota, & etiam quilibet angulus trianguli vī alios duos angulos continere, q̃d patet sic, quia. ſ. angulus est contactus duarum linearum, q̃ incipit ab vno termino, & terminatur ad duas bases, & sic p̃ consequēs necesse est concludere q̃ in triangulo semp duo anguli sunt bases, & sic tota superficies cōtinetur à quolibet angulo, & ēt quilibet angulus est in quolibet angulo. Talis triangulus est beata trinitas, q̃. ſ. vnicā hēt superficiē. i. vnicā diuinitatē, q̃ trib. angulis. i. trib. personis est cōis, & in quali bet est tota, & tñ non est oīb. nisi una, & quod plus est, in isto dato triangulo trinitatis tres anguli. i. tres personæ adinuicem sunt distinctæ, una tñ ab alia continetur. Vna verò superficies. i. vna tota essētia à singulis angulis. i. à psonis singulis possidet iuxta illud quod canit̃. Totus in patre filius, totus in verbo pater. Iō bene dī. 1. Io. 5. q̃ pater, verbum & Spiritus sanctus hi tres vnum sunt. Vel dic, q̃ triangulus est aīa rōnalis, q̃ vnā hēt essentiam, & tres potētias, vel ēt tres virtutes theologicas, q̃a. ſ. tres sunt q̃ testimoniū dant in terra, spūs, aqua, & sanguis. ſ. spūs fidei, aqua baptismatis, & sanguis dominicæ passionis. Vel dic, q̃ triangulus pōt signāre in malo hoīem peccatorem, q̃ tres hēt angulos. i. tres cōcupiscētias cārnales. Prou. 30. Tria sunt mihi difficilia. ¶ Quadrāgulus est figura solidissima, quatuor. n. hēt angulos, & in qualibet parte sui est recta, & iō vbicunq; voluat̃, sp̃ est solida atq; firma: & iō res quadrangulæ firmissimæ sunt, & ad sustinendū oīa sunt solidissimum fundamētū. Talis figura moraliter loquēdo dēt esse quilibet hō, quia pro certo iste dēt hāe quatuor angulos. i. doctrinam quatuor euāgeliorum, vel ēt quatuor cardinales virtutes, & sic p̃ certo iste erit p̃ constantiā solidus, & in fide & morib. sp̃ firmus, & vbicunq; voluatur, siue ad p̃spera siue ad aduersa, stabilis & immotus dēt esse, figuratus in altari Exe. 43. vbi dī, q̃ Arieli. i. altare, erat duodecim cubitorū quadrangulorum, æquis laterib. ad denotandū, q̃ illi q̃ altare Deo efficiunt̃, & in quib. Deo sacrificia bonorū operū immolant̃, duodecim cubitos dēt hāe. i. duodecim articulos fidei credere, & p̃ constantiam esse quadranguli tenentur, in quantum. ſ. in quatuor euangelijs, & quatuor virtuib. solidant̃, æquis tñ laterib. in quantū per æquitatē & iustitiam mensurant̃. Apo. 21. Ciuitas erat in quadro posita, Et ibidē dī q̃ latera ciuitatis erant æqualia. ¶ Hic subiungit magister de mensuris quib. mensurant̃ tam liquida q̃ arida, & sic ponit hic proprietates & nomina oīm vasorum et instrumentorū q̃b. vtunt̃ hoīes, et quorum adiutorio transigit̃ vita pūs, sicut est cyathus, cotyla, hemina, sextarius, modius, amphora, vrna, corus, cophinus, calathus, & alia similia infinita. Subiungit ēt de mēsuris spatiorū, sicut est digitus, pes, passus, pertica, stadium, miliare, et similia. Subiungit insuper de ponderib. et pōderū instrumētis, et nominib. ſ. de statera, obolo, vncia, dragma, et similibus. De his. n. oīb. summatim loquitur magister, sed gr̃a breuitatis, et p̃ eo, q̃ moralizatio et expositio talium improficua, et sterilis videbatur, omiſſ, et solum de modio, thuribulo, via, termino, pōdere & statera aliqua subiunxit: ¶ Modius igit̃ ſm Isid. erat in lege mensura quadragintaquatuor librarū. i. viginti duorū sextariorū, et ordinata fuit ista mēsura ī typū viginti duorū generūrū q̃ Deus fecit primis sex diebus, q̃a. ſ. prima die fecit septē. ſ. materiā informē, angelos, lucē siue ignem, cęlos superiores, aquā, terrā, et aerē, secunda verò die fecit firmamētū solū, tertia die fecit quatuor. ſ. maria, semina, sationes, et plantaria, quarta die fecit tria. ſ. solem, lunam, stellas, quinta die fecit tria. ſ. pisces, reptilia aquarum, et volucres: sexta verò die fecit quatuor. ſ. bestias, reptilia terræ, iumēta, et hoiem, et sic facta sunt viginti duo gn̄a rerū sex diebus. Vigintiduę gn̄ationes sunt ab Adā vſq; ad Iacob, vigintiduæ literæ sūt in alphabeto, et viginti duo sunt libri veteris testamenti. In typū ergo istorū Moyses modium viginti duorū sextariorū mensurā ordinauit, ad denotādum q̃ ille modio diuinæ mēsuræ mensurari mereſ, q̃ vniuersitatem creaturarum recolit, et q̃ libros legis cuſodit, et qui ad Christi generationē attendit. ¶ Thuribulum est uas metallinum duplum, inferius clausum, superius verò pforatum, cōcremādo, thuri aptū, et ad thurificandum circa altaria deputatum, trib. cathenis cōcathenatum, et sursum cum eis positum, et suspensum. Tale dēt esse cor et cōscientia viri iusti, quod pro certo inferius ad terrena clauditur, et sursum ad cęlestia per desiderium aperitur, vbi ignis charitatis accenditur, et à quo thuris orationis ad altare Paradisi euaporare cogit̃, à cuius. ſ. fragrantia tota ecclesia iocundat̃. Figura Apo. 8. vbi Angelus habebat thuribulum aureum in manu sua, et data sunt ei incēsa multa. Istud ergo thuribulum cordis nostri tres debet habere ca-

rechathenas, ſ. fidem, spem & charitatem, quæ ipsum. ſ. hūt constringere, ad contemplationem suspendere, & p̃ cœlestia desideria subleuare. Iob 7. Elegit suspēdiū aīa mea. Vel dic, q̃ thuribulum diaboli est adulator, qui igne cōcupiscē
1 tiæ plenus non cessat alios incensare. ¶ Lāpas est vas vitreū, tenue, fragile, planum & perspicuū, rotundum, latum superius & apertum, inferius verò strictum & clausum, cōtinens oleū, & nutrimento luminis præparatum, & ad illuminā dum in tenebris deputatum, & in alto loco positum, & suspensum. Talis lampas pōt dici quilibet vir perfectus, qui. ſ. in sui conditione est fragilis & tenellus, & per honestā cōuersationem splendidus, non obscurus, quia. ſ. talis est spiritus, & lucis veritatis peruius per discretionem, rotundus, & sine angulo per simplicem intentionem, planus per verā & benignam conditionem, sursum à parte cęlestiū latus & apertus per superiorum desideriorum, & cordis affectionē, inferius verò à parte terrenorū clausus, & strictū per bonorum vsum, & per cōremptum eorum, & detestationē, ignis charitatis & olei pietatis contentius per amorem, & compassionem, & ad illuminandum alios deputatus p̃ exempli & doctrinæ illustrationem, sursum in ecclesia suspensus p̃ contemplationem, & sp̃ ante altare positus per orationē, & deuotionem, & ideo viri iusti bene figurant̃ in sanctis aīabus. Ezech. 1. de q̃b. dī q̃ similitudo, & aspectus eorum quasi carbonum ignis ardentium, & quasi aspectus lampadarum. Vel dic, q̃ lampas est peccator fragilis & facilis ad cadendum, q̃a. ſm ipso est splendor curiositatis, oleū carnalitatis, ignis cupiditatis. Ipse. n. sursum aperitur ad mundi honores p̃ assectionem, inferius verò ad pauperes stringit̃, & clauditur per parcitatem, & incompassionem, sursum verò suspendit̃ per superbiam, & elationem. Vnde Naum 2. de peccatorib. dō q̃ aspectus eorum quasi lampades, & quasi fulgura discurrēt. Vel per lampadem intelligo conuersationem honestā, q̃ si oleum diuinæ gr̃æ habeat, solet illuminare, si verò ipso careat non solet proficere vel valere, & inde est q̃ prudētes Virgines lāpades & oleum habuerunt, p̃ quod ad nuptias intrauerunt, fatuæ verò lampades habebāt, sed oleo caruerunt, p̃ quod nuptiarum introitum perdiderunt, sicut dicitur Matt. 25. Quia pro certo lampas, & claritas honestāt conuersationis hypocritis non sufficit, q̃si oleum diuinæ gr̃æ deficit, sed tunc bonorum operum, & exemplorum lampades introitum regni cęlorum męrentur, q̃si ipsas oleum gr̃æ, & meriti comitatur. ¶ Laterna est instrumentum ad deferendū lucernam ne extinguatur à venti flatib. ordinatum, & est laterna dicta à latendo, eo q̃ intus lumen latenter contineat. Erit laterna de cornu lucido vel de vitro, vt. ſ. lumen exterius illuminet, ventus verò interius non subintret. Talis laterna fuit beata Virgo, quæ ignem. i. Dei filium continuit, & per sanctitatem, & merita semper luxit, & tñ ventus inanis gloriæ nunquā in eam subintrauit. Talis ēt debet esse quilibet hō iustus, q̃a. ſ. ignem charitatis, & lumen honestatis debet continere, & tñ ventum alicuius inanis gloriæ nunquā dēt recipere vel hāe, quod lumen suæ perfectionis possit extinguere vel vrgere. Prou. vlt. Non extinguetur in nocte lucerna eius. ¶ Via est spacium per quod vehicula trasuentum, & vehuntur, & ideo dī via quasi vechia, ergo accipiēdo viā pro publico itinere, per quod de loco ad locum pertransit, notandum ſm Lucre. q̃ via debet esse munda, solida, recta, pacifica, & secura, hoibus cōis & publica, cunctis aperta, & expōsita, nulliq; clausa vel interdicta. Talis via vī esse status pœnitentiæ, vel etiam status. ſ. lucis, & locus ecclesiæ, quia. ſ. ista est via p̃ quam itur ad ciuitatem Paradisi, & p̃ quam iustitranseunt & discurrunt. Ista. n. habet munditiam continētiæ, soliditatem patientiæ, pauimentum iacētis humilitatis vel honestæ apparentiæ, rectitudinem iustitiæ, latitudinem amicitiæ, securitatem pacis, & concordiæ. Tali. n. via est ambulandum, & ad Paradisi domicilium properandum. Esa. 30. Hæc est via, ambulate in ea, non declinetis ex ea neq; ad dexterā neq; ad sinistram. ¶ Via publica differt à via priuata, seu à semita. Via. n. publica est vt cōiter magis immunda, & lutosa, montuosa, & puluerosa, magis prolixa, & dispendiosa, & quamuis sit vt cōiter magis lata, non est tñ ad ambulandū magis, ꝓficua seu tuta. Semita aūt vt cōiter est tutior, est mūdior, & est secretior, est brevior, est securior. In vijs autē publicis solent latrones insidiari, & ibi ēt multa solent biuia inueniri, ita q̃ qui per talem viam ambulat semper est in periculo vel quod ab insidiantib. occidat̃, vel q̃ per viam qua non dēt ingrediat̃, q̃. ſ. cessant in semita, q̃a ꝓpter paucitatē viatorum pauci ibi insidiant̃, & pauca ibi sunt bina, per q̃ ambulantes errare vel deficere compellant̃. Via publica significat mundum, priuata verò vel semita denotat pnīæ uel religionis statum. Differunt igitur ista duo, quia. ſ. via publica, i. mundus, est via per carnalitatem luctuosa, per superbiā montuosa, & per auaritiam puluerosa, per insidiantes, dæmones periculosa, & propter biuiorum, i. ꝓpter statuum diuersitatem magis est dubia, & amplius tædiosa, & quamuis sit lata, & spatiosa, est tñ ꝓpter causas iam dictas multotiēs inutilis, & damnosa. Matt. 7. Lata est uia q̃ ducit ad mortem, & multi ingrediunt̃ per eā. Semita autē religionis est mundior per cōtinentiam, & rectior, & iustior, secretior, per solitudinem, breuior per morum rectitudinē, & offendiculis carentior per terrenorum, & per occasionē mali paucitudinem. Esa. 26. Semita iusti recta est, rectus callis iusti. ¶ Vestigium est signum plantarum pedum in terra uel in puluere impressum, & ēt largo modo sumendo, vestigium dī omne signum quod post recessum rei cuiuscunq; remanet. Manifestat ergo vestigium illud cuius est vestigium. Vnde ēt in vestigijs ferarum remanet aliquod odoris indicium, quo à canibus venaticis deprehendunt̃, et aliquotiens capiunt̃. Per uestigia ergo pōt intelligi exempla siue bona fuerint siue mala, q̃. ſ. in locis in q̃b. fuimus, imprimimus, ipsaq; post nos relinquimus, propter quod quales fumus q̃ pcissimus, odorātib. et intuentib. declaramus. Dan. 14. A nimaduerte cuius vestigia sunt hæc. Vel dic q̃ uestigia Dei sunt eius creaturæ, in quib. p̃ certo clarè apparet qualis est uirtus et bonitas creatoris. Sap. 3. A magnitudine creaturæ poterit creator cognosci. Vel dic q̃ uestigia Christi et sanctorum sunt eorum dicta et opera, in quibus apparet odor, et redolentia suæ famæ. Nos autem si boni canes fuerimus, istorum odorem, et uestigia, i. istorum famam et exempla debemus sentire, et eadem sequi, et imitari, quoſque possimus quod petimus comprehendere, et habere. Iob 23. Vestigia eius secutus est pes meus, uiam eius custodiui, et non declinaui ex ea.

De Ponderibus. Cap. 30.

1 PONdus dī à ponendo, eo q̃ oīa collocat atque ponit. vñ nihil est aliud pondus q̃ impetus rei tēdentis ad locum suum. Et sic dico, q̃ pondus est in duplici differentia, ſ. pondus quod est leuitas, et pondus quod est grauitas. Leuitas. n. est pondus elementorum nobilium, q̃ motum suum habent à centro ad circunferentiā sicut est ignis et aer, naturaliter. n. mouent̃ sursum, q̃a pondus suæ inclinationis ipsa natura liter portat sursum. Grauitas autem pondus est elementorū ignobilium, sicut est terra, et aqua. Ista. n. suo pondere mouentur deorsum, et descendunt naturaliter de superius et de sursum. Per tale pondus pōt intelligi amor, quia pro certo iste est q̃ uoluntatem et animam portat et collocat, et ubicunq; vadat, eam situat atque pausat. Verunt̃ quia sicut duo gn̄a rerum et personarum. ſ. elementa grossa. i. peccatores, qui sunt sicut terra per frigiditatem indeuotionis, et sicut aqua per labilitatem inconstantiæ, et defectionis, et elementa subtilia. i. uiri iusti, qui sunt sicut ignis per charitatis feruorem et sicut aer per ueritatis splēdorē, iō duæ species ponderis et amoris inueniuntur, quo. ſ. mentes istorum diuersimodè mouentur et inclinantur. Est igitur pondus leuitatis, et istud est amor spiritualis, et sanctus, q̃ est amor uiorum iustorum, q̃ portat mētes eorum superius ad ęterna. Est ēt pōdus grauitatis. i. amor carnalis, et mundialis, q̃ mentē mouet inferius ad terrena, quia pro certo istud est uerum, q̃ amor, et affectio bonorum q̃ per paupertatem uoluntariā alleuianf, ipsos superius in cœlis collocat, dicēs ad Col. 3. Quæ sursum sunt q̃rite, non q̃ super terram. Amor uerò et affectio malorum ipsos inferius in terris, et terrenis deprimit et supprimit, qui per uitia aggrauat̃, q̃a sicut dī Eccl. 3. Spiritus filiorum hominum ascendit sursum, et spiritus iumentorum descendit deorsum. ¶ Statera est instrumētum ad
2 pōderādum deputatum, et dī statera à stādo, eo q̃ lanc̃ibus æqualiter pōderantib. stat̃era stare uī. Lances. n. dñr illi duo cybri ærei, in quorum uno ponitur pondus, et in alio pōderanda. Momentum verò stateræ dī illa lingua recta q̃ facil-

limè

limẽ se vertit ad partem amplius ponderantem, quæ quidẽ lingua in medio vnius regulæ fixæ, & in medio per longum pforaræ ponitur, & quamdiu adæquata sunt pondera, lingua illa recta & conformis regulæ reperitur, si verò inæqualitas ibi fuerit, & vna pars alteri pponderauerit, statim lingua illa se ad partem q̃ magis ponderat, inclinabit, & à conformitate regulæ se continuè separabit. Per stateram pot intelligi conscientia, vbi. s. sunt duæ lances. i. intellectus, & voluntas, & vna lingua. s. spiculum seu synteresis rõnis, & vna recta regula. s. iustitia, q̃ in duo est diuisa, inquantũ, s. docet declinare à malo, & facere bonũ. Igitur dico, q̃ statera cõsciẽtiæ dẽt dici à stando, stare. n. dẽt, nec se magis ad vnam partẽ q̃ ad aliã inclinare, q̃ diu. n. in lancib. intellectus & voluntatis non est aliquod inæquale pondus peccati, tandiu stat era conscíæ est pacifica, & econtra, & synteresis stat recta & certa, & regulæ veritatis, & iustitiæ conformata, statim verò q̃ virtuti & medio pondus peccati in lance voluntatis vel intellectus pponderat, lingua synteresis se excitat, & dolẽs à iustitia se separat, & versus illã partem vbi est pondus peccati, p remorsum cõsciẽtiæ cõtinuè se inclinat. Leu. 19. Stateræ iusta, & æqua sint põdera. Vel dic, q̃ statera est iustus iudex vel platus, cuius lingua & affectio sp dẽt inclinari, & pẽdere ad illã partẽ seu personam vbi videt de virtutũ, & meritorum pondere magis esse, exemplo iustitiæ diuinæ, q̃ sem per in clinatur magis ad meliores, q̃a sicut dr Prou. 17. Pondus & statera iudicia dñi. Vel dic, q̃ statera significat iudices, & aduocatos, q̃ quamuis debeant esse stabiles atq; iusti, lingua tñ ipsorũ inuenit instabilis, & incerta. Nõ stat. n. in vno ppósito, q̃nimò vbicunq; magis est de pondere pecuniæ, se solet amplius inclinare, & p illa parte loq; vel ẽt iudicare. Vide multis linguis & linguatis hoib. videmus, q̃ dato, q̃ ad vnã partem ponderant pp pondus, & ppter lucrum qd ibi sperant, si tñ in parte oppósita plus de pondere ponit, & si à parte contraria plus offerẽ, statim lingua talis dimissa prima parte, ad oppositã inclinat, & ad ipam conuertit, & mutat, sicut patet in ꝓditorib. iudicib. & aduocatis, q̃ munerib. corrupti ab utraq; parte accipiunt, vel de una ad aliã se cõuertunt, & ió illis q̃ minus offerunt potest optimè dici illud Dan. 5. Appensus es in statera, & inuentus es minus habens, & sequitur. Diuisum est regnum tuum, & datũ est Medis & Persis. Quia pro certo regna. i. causa & iustitia illorum qui minus hñt, & q̃ minus dant, hodie à iudicib. & aduocatis diuiditur, & truncat, & Medis & Persis. i. eorũ aduersarijs concedit atq; dat, iuxta illud Matth. 25. Habenti dabitur, & abũ dabit, ei autem qui nõ hẽt, & id quod hñe vr, auferẽt ab eo. Vel dic, q̃ statera est hõ, cuius duæ lãces sunt corpus, & aia, q̃. s. contrario modo se hñt, quia. s. quotiens vna deprimit, alia eleuat, & econtra, quia re vera si corpus ad mũdi honores, & fælicitates eleuaueris, animam tunc temporis p peccata deprimes, & grauabis, si verè corpus per pniam, & tribulationem deprimitur, tunc anima per virtutes spiritualiter eleuatur. Vel dic q̃ statera est mundus, cuius. s. duę lances sunt diuites, & pauperes, & quia diuites in p̃senti plus ponderant, ió alios per violentiam secum portant, in fine tamẽ pauperes magis ponderabunt, & amplius reputabunt, & diuites econtrario à suo pondere minuẽt. Vel dic q̃ statera est diuina iustitia &c. sicut supra. Allega vt supra. Nunc. n. diuina iustitia non ponderat merita, sed temporalia bona, non gratiam, sed fortunam, & nunc vñr diuites pauperib. prepõderare, in fine, s. in iudicio, ponderabit merita, non fortunã, & ió tunc pauperes præponderabunt, & diuites minus habebunt. Figura Dan. 5 sicut supra. ¶ Quandoq; inuenitur statera dolosa, cuius brachia transuersalia interius sunt cõcaua, & intus est aliqua quantitas argenti viui inclusa, q̃ occultè per illum carnalem discurrit, & illam partẽ ad quã flectitur, amplius ponderare facit, dato q̃ in veritate res q̃ est in lance, tantum ponderare nequeat. Tales stateræ dolosę sunt mali iudices, personarum, & munerum acceptores, q̃a. s. isti sunt per falsitatem concaui, & ad recipiendum argentũ vium. i. pecuniam semper prompti, & ió dum istud argentũ occultè per eos colatur, statim pars illa in qua fuerit, i. quæ argentum obtulerit, magis ponderare, & plus de iustitia habere indicabitur, p eo q̃ ista statera dolosa, i. ipse iudex iniquus argenti pondere aggrauatus, ad partem ipsius inclinatur. Vñ q̃ causa illius partis præponderet alteri, non est pro

prer põdus, i. propter iustitiam illius partis, sed propter falsitatem stateræ seu iudicis, se ad eam inclinantis, ipsamq; fouentis, & sustinentis, & partem oppositam renuentis. Pl. Mẽdaces filij hominum in stateris, vt decipiant &c. vnde Ozeæ 12. Canaam in manu eius statera dolosa. Et tñ scriptum est Prou. 21. q̃ statera dolosa abominatio est apud Deum. ¶ De alijs autem speciebus ponderum, sicut est libra, vncia, dragma et similia, nihil ad præsens, quia non inueni in illis circa quod debeam immorari.

De Sonis. Cap. 31.

SOni & sonorum instrumenta inter rerum proprietates contineri noscuntur, musicæq; disciplinæ necessaria cõprobantur. Habet igitur musica seu harmonica disciplina quandam latentem, & spiritualem virtutem, qua solet animos mulcere, & à suis ineptis affectib. et motib. tẽperare, ipsosq; consolari, et lętificare, et nõ solũ hoies imò etiã uolucres, serpentes et delphinos mirabiliter delectare. Debet tñ in ese melodia, soni debita suauitas, & uocũ diuersarũ concors et proportionata cõtas, alioquin si inter sonos, et voces sit discordia, potius est clamor q̃ melodia. Vna. n. vox seu una chorda si fit dissona multarum aliarum melodiam turbat, et quantũ aliæ audientes delectant, ista illos attediat, et cõtristat. Per melodiã pot intelligi laus diuina, actio gratiarũ, vel ẽt prædicatio vel admonitio salutaris. In instrumẽto ergo. i. in religione, vel ecclesia conueniunt multæ chordæ, idest multæ personæ ad pdictam melodiam faciẽdam, quæ. s. audi tores lętificat, animos mãlẽ moros fedat, et immutat, et ad Dei laudem mentem solicitat, et inuitat. Veruntãd hoc q̃ plures chordæ. i. plures personæ faciant gratam melodiã coram Deo, et laudis, orationis, et gratiarum actionis lætificũ sonum reddunt, necesse est q̃ inter se debitè cõcordentur, et q̃ per virtutes et merita proportionentur pariter, et tẽdant, quia pro certo in collegio ecclesię una chorda. i. una psona praua, dissona et dyscola, solet harmoniã, et cõcordiam aliorũ turbare, et corã Deo, et hoib. totam eorũ melodiã, amicitiam et concordiam discordare, et totũ aliorũ cõsortium diffamare, quia. s. vnus malus totum vnũ collegiũ turbat, et pp vitam suam dissonam oẽs grauat, sicut ad litteram videmus de religiosis modernis, quorum cantus, et cultus est hoib. odibilis. s. pp dissonantiam suæ vitæ abominabilis, ita q̃ multis dr illud Amos 5. Aufer à me tumultũ carminũ tuorum, cantica liræ tuæ non audiã. ¶ Organum est instrumentum musicum ex multis fistulis cõpositum, et cum duobus follib. insufflatum, cęteris instrumentis repudiatis ab ecclesia acceptatum, et ecclesiasticis officijs deputatũ. Per organum põt intelligi sacra scriptura, quam ecclesia solam recipit, alia verò instrumenta musica histrionum. i. alias scientias poetarum, et philosophorum non recipit neq; legit. Ista igitur sunt plures fistulæ bonorum documentorũ. i. conciliorum, sacramentorum, et mandatorum, quib. s. mediantib. sonus pdicationis, et diuinæ laudis gratus, et acceptus Deo redditur, qñ diuino insufflãte spiritu, pdicator tangit, pdicat et loquitur. 2. Paral. 19. Steteruntq; leuitæ tenẽtes organa Dauid. Ad hoc. n. q̃ sonus debitę melodiæ de scripturæ organo extrahatur, duo hoies requirunt, vnus à parte post spũs. s. sanctus, qui occultè duos folles. i. intellectũ et voluntatẽ insufflet, et inspiret, et vnus à parte ante. i. in aperto, videlicet prædicator, qui manifestè tangat, loquatur et prædicet. 2. Re. 6. Dauid percutiebat in organis. ¶ Tuba est instrumẽtum musicum æreum, corneum vel testeum, ad fortiorẽ sonum faciendum ordinatũ, et in bellicis negocijs necessarium, et in festis et cõuiuiis opportunum. Est aũt tuba interius cõcaua, exterius plana, et rotunda, circa rubantis orificium valde stricta, in parte verò anteriori quæ audientes respicit, valde ampla. Ista igitur manu clãgẽtis ad os ponitur, erigitur, et tenetur, et priu. à clangente tangit, q̃ ab alijs audiatur. Est aũt vsus tubæ, et in plijs, et in cõuiuijs. Vtuntur. n. hoies in bellis ipsis tubis ad hostium terrorem, ad comilitonum conuocationem, ad pugnantium animationẽ, ad equorum bellicorum excitationem, ad bellorum iniendorũ congressionem, ad fugitiuorũ reuocationem, et ad victoriæ habitæ significationem. In festis verò, et conuiuijs vtuntur tuba ad cõuocationem, et lætificationem populi, ad laudem Dei, et ad pronunciationem p̃sentis uel futuri solennij. Vñ etiam

nium apud Iudæos Neomenia. i. solẽnitas nouæ lunæ cũ tuborum clãgore celebrantur, & annus ẽt iubileus cũ tubarũ sonitu pronunciabatur. Per tubã pot intelligi pdicatio, q̃. s. fit de debitò fabricata. Tuba ergo pdicationis debet esse plana non vltra modum subtilis, longa, & non vltra modũ breuis, rotunda, & distincta, & non vltra modum confusa, cõcaua, ẽ nõ vltra modũ solida seu rigida, vacua & ab oi spe lucri ꝑ alis penitus aliena, à parte tñ tubantis seu prædicãtis dẽt esse arcta & stricta, à parte aũt auditorum debet amplius esse lata. Sibi. n. debet arctitudinẽ pniæ prædicator retinere, alijs verò dẽt latitudinẽ miæ præsentare. Cum. n. prædicatio duas habeat partes, s. iustitiam & misericordiam, pdicator sp debet strictitatem iustitiæ, & pœnitẽtiæ à parte sua sume re, alijs verò debet clemẽtiæ latitudinẽ præofferre. Manu. n. proprię operationis debet tubã pdicationis ad os locutionis applicare, & quod docet & loquitur, manu executionis dẽtangere & palpare, & prius tãgere, q̃ tubare, priusq̃ue manu fr facere, q̃ docere. 3. Esd. 5. Steterunt sacerdotes habites stolas cũ tubis. Igit tuba sacræ doctrinæ & pdicationis ad multa valet, & proficit, q̃a in bello tentationũ, & tribulationũ huius mundi, ista est q̃ hostes nros dæmones terret, quæ milites & equos. i. bonos & malos, fideles & infideles ad pugnãdũ cõtra vitia cõuocat, & excitat, q̃ cõgressum cõtra vitia ordinat, & q̃ fugitiuos, & pniæ cedentes reuocat, & q̃ modum & signũ victoriæ manifestat. Ista ẽt p quã tristes & desperãtes p spẽ lætificant, per quã Deus laudat, p quã mandata regis Christi edicunt, & per quã æternæ gloriæ futura solẽnitas pdicat. Et sic dr Iohel. 2. Canite tuba, cõgregate senes &c. Iubileus. n. & Neomenia. i. remissio & nouitas Paradisi, cum tuba pdicationis dẽt edici, & illa quæ ad talem pertinẽt, cõstitui & indici, & sonus diuinæ laudis tubari, effici seu dici. Pl. Buccinate in Neomenia tuba. Vel dic quia ẽt prædicator, per abstinentiã strictus, per charitatẽ latus, p benignitatẽ planus, p paupertatẽ vacuus, cuius vox, & sonus est prædicatio vel doctrina, q̃. s. valet ad oia supradicta, ió sibi dr Esa. 58. Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuã, annũcia populo meo scelera eorũ. Vel dic. q̃ tuba significat iactatores, & cõminatores, q̃ bona sua tubicinãt, & promungant, aliosq; terrificant & cõturbant, qđ est contra illud Mat. 6. Cũ facis eleemosynã, noli tuba canere. ¶ Figura est instrm musicũ, qđ alio mõ calamus noiatur, qua. s. munẽ auceps & venatores, vigiles & pastores. Mediante. n. dulci sonitu fistularum aucupes aues decipiunt, venatores cervos à cursu suo retrahunt, pastores oues leniunt, & vigilles ese ad vigilandũ excitãt & inducũt. Talis fistula est laus diuina, vel ẽt sacræ scripturę prędicatio uel doctrina. Ista. n. debent vti aucupes, & venatores. i. pdicatores ad hoies spirituaľ decipiendum, & cautè ad laqueũ pniæ conducendum, dicentes cum Apostolo illud, Cum essem astutus, dolo cepi vos. Ista ẽt debẽt vti pastores. i. prælati ad oues. i. subditos leniendum, & docendum & cõsolandum. Vtitur etiã, i. cõtemplatiui debẽt vti fistula sacræ scripturæ ad se inuicẽ ad bonũ exhortandum, & ad suę salutis vigilias prosequendũ. Vel dic, q̃ fistula est adulatio, qua pro certo hodie vtuntur quasi oia genera personarum, & prædicatores & prælati, & religiosi & contẽplatiui, oẽs. n. suo modo blãde & suauiter fistulant, & alios decipiunt & delectant. unde Cato. Fistula dulce canit, volucrem dum decipit auceps. Pone figura de fistula Dan. 3. cuius audito sonitu populus statuã adorabat, quia. s. dum adulator fistulat populus subditorum, plus iudices & hoies statuales necessariò venerat, & laudat. ¶ Tympanum est lignum aridum, in quo pellis extẽsa, & sicca sonum habet facere. Cithara aũt & lira, & psalteriũ ligna sunt in quibus per extensionem chordarũ solet homo cantus, & modulos (dum tñ tãgat cum digitis) resonare. Talia. n. instrumẽta totam melodiam suam reddunt per tactũ, quia in istis nisi tactus digitorum interueniat, nulla fit melodia cantuum uel sonorum. Tales uidẽtur esse religiosi uiri, qui rectè sunt sicut lignum aridum per abstinẽtiæ siccitatẽ, in quib. pellis, & chordę. i. uenæ sunt extensę per pniæ macerationem, quia pro certo tales sunt qui per appositionẽ, & tactum manualis operationis reddunt sonum & cantum cõfessionis, & gratiarum actionis, quia breuiter nullus est, qui corã Deo canticum dulce reddat, uel qui melodiã laudis diuinæ debitè faciat nisi manum per bonã operationem apponat, & nisi instrumentũ corporis proprij per pniam feriat atq; tangat, quod bene figuratũ est in Iacob Gen. 32. vbi postquam Angelus dñi tetigit fœmur eius emarcuit, & post in sonum diuinę laudis prorupit, dicendo, Vidi Deum facie ad faciem, & salua facta est aĩa mea. Quia ꝓculdubio postquam quis per pniam corpus proprium tetigerit ipsumque marcescere per pniam fecerit, mox facilius in sonũ diuinæ laudis prorumpit. Iob 1. Tange os eius & carnem, nisi in faciem benedixerit tibi. vel si vis dic, q̃ multa sunt instrumẽta musica. i. multæ personæ, quæ nullum sonum diuinæ laudis, cõfessionis, orationis, & gratiarum actionis modulant, nisi à Deo prælato per tribulationem vel correctionem tangantur Pl. Tangit montes, & fumigant. ¶ Ista est omni melodiæ mira proprietas, quia lætum reddit lætiorem, & tristem efficit tristiorem, cuius rationem reddit Aug. dicens q̃ hoc accidit ex quadã proprietate occulta quã habet aĩa rõnalis cũ armonia, pp quam passiones ipsius aĩæ intẽduntur, & ad lętitiam seu tristitiam fortius conuertuntur. Talis est melodia verbi Dei. Siue. n. aĩa sit læta per spiritualem consolationem, siue tristis per pniam, & cõtritionem, talis ipsius bona passio in suis qualitatib. intenditur, qñ in cordis aurib. uerbi Dei syphonia modulatur. Tristis. n. i. vir pœnitens, & contritus magis tristificatur ex verbi Dei sonitu, lætus verò & spiritualiter cõsolatus lætior efficitur ex auditu, quia ſm q̃ verbum Dei nunc terrendo, nunc consolando diuersimodè intonat, ſm hoc animam lætificat aut contristat. Vel dic q̃ illi qui sunt tristes, & desperati & obstinati, ex auditu melodiæ verbi Dei fiũt aliquãdo tristiores, & desperationis vitio peniores, illi uerò qui sunt læti, & spe veniæ consolati, fiunt ex tali auditu lætiores, & spe veniæ, & misericordiæ gaudentiores, iuxta illud Apoc. 22. Qui audit audiat, & qui quiescit quiescat, & qui in sordibus est, sordescat adhuc, & qui iustus est, iustificetur adhuc. ac si dicat, ex tali auditu fiunt peccatores, & sordidi deteriores, iusti verò, & prouidi meliores. Quod ẽt de mundi lætitia dici potest, q̃. s. lætos. i. bonos & iustos (qui. s. oia mundi gaudia sciunt in Deum reducere) lętificat, & facit meliores, tristes uerò. i. peccatores, qui omnia ad malum reducunt facit deteriores. Allega vt supra.

LIBER DECIMVSQVARTVS, in quo agitur de Naturæ mirabilibus.

PROLOGVS.

QVIA Deus quotidie facit magnalia in Aegypto, mirabilia in terra Chã, terribilia in mari Rubro, ita q̃ illi q̃ nauigant mare in nauib. facientes operationes in aquis multis, ipsi viderũt opa dñi, & mirabilia eius in ꝓfundo, hinc est q̃ mundi mirabilib. intendo aliqua dicere, ipsaq; ad mores ad spiritualem intelligentiam reducere, vt sic quanto ipsæ res magis nouæ, mirabiles, & insolitæ prædicantur, tanto possint animum plus mouere, vt & sic natura hominum (quæ ſm Pli. lib. 12. c. 1. nouitatis est auida) de inauditis rebus & insolitis admiretur, & tandem morali expositione percepta, in Dei laudem amplius eleuetur. Moralizare ergo intendo secundum titulos regionum, quibus ascribẽtur ipsa mirabilia. Sed quia multa sunt, de quibus nescio in quib. regionib. fiunt, cum nomina regionum quæ ponũtur à doctoribus. nunc, vt communiter sint mutata, ideo post titulos regionum ipsa mirabilia sub particularibus rerum titulis finaliter distinguere dignum duxi. Ista igitur quæ hic pono, vna cum infinitis alijs, quæ supra in titulis diuersis de rerum ꝓprietatibus assignaui, inueni in Plinio, Solino, & Geruasio, in libris & voluminibus eorundem. Notandum tamen quòd non intendo moralizare mirabilia fantastica, sed realiter in natura existentia, atque vera. Veruntamen dicerem, & moralizarem aliqua de phantasijs, de quibus mirabilia ponit Geruasius, nisi quia nescio an sint res in natura existens, uel demones hominibus illudentes. Ponit enim idem de dracis sub aquis habitantibus, & ibi catulos suos nu-

trientibus,in varias formas ſe trãsformantib. lactantes mulieres pro nutriẽdis filijs rapientibus, & tandẽ adultis filijs ipſas cum ſalario reducentibus,viros verò cũ rapiũt comedẽtibus,ſicut exẽplificat de quadã muliere in Rhodano circa Tarraconem rapta & in domo draci ſub aqua per ſeptennium ad nutriẽdum draci filium occupata, & poſtea reducta,quæ.ſ.dominum ſuum poſtea in foro de Bellicadro cognouit,& de domina,& alumno ſuo interrogans, mirante draco quomodo ipſum cognouerat,reſpõdit ꝙ cum in domo ſua quadã die paſtillum anguillarũ comederet,& oculum ſuum eum pingui digito tetigiſſet, extunc clarũ viſum ad videndum ſub aquis habuerat,aſſerens ꝙ nõ illos oculo ipſum viderat.Quo audito digitũ oculo eius draco impreſſit,& ſic eum amplius non cognouit. Addit etiam ꝙ iuxta Arelaten.ciuitatem ſub domo militiæ ad portam borealem in quadã voragine Rhodani vox quædam per triduum audita eſt,tam de die, quàm de nocte,ac ſi eſſet vox humana,p ripam fluminis diſcurrens & dicẽs,Hora prꝫterijt,& homo nõ venit.Die verò tertia circa horam nonam, ecce iuuenis celeri curſu ad ripam aduenies,totus immergitur,& vox illa amplius nõ auditur.Audiui etiam ego in Campaniæ partibus,non diu eſt,puellam fato ſimiliter raptam eſſe,& cum per ſeptennium fuiſſet perdita, & in quodã puteo in quadam crypta ad latus putei à draco nutrita,accidit(ſicut poſtea referebat)ꝙ dum quadam die dracus & vxor ſua transformati exterius exijſſent,& pueri quaſi ludendo de illo puteo cum ſitula aquam extraherẽt,ipſa ſe in ſitula poſuit,& foris extracta omnia,quę contigerant,enarrauit.Tãdem verò illo puteo puella nõ reperta,tumultus maximus eſt auditus.Ponit etiam de Delphinis,quos dicũt milites eſſe maris, ſicut exemplo cuiuſdam narrat dicens,ꝙ cum naute q̃dam multitudinẽ Delphinorum circa ſe vidiſſent,vnũ cum lancea vulnerauerunt,& ſtatim facta tempeſtate horribili, affuit quidam miles ambulans ſuper aquas,qui illum qui ſocium ſuum Delphinum percuſſerat;requiſiuit,quo ſtatim ſuper equum ſuum rapto,ipſum ſub aqua in paratium grãde portauit, vbi quendam militem vulneratum in lecto reperiens,illum eſſe Delphinum quẽ percuſſerat aſſeruit.præcepit ergo nautę ꝙ telum quod immiſerat extraheret,quodq; perpetuò Delphinum nõ lederet,cum re vera ipſos eſſe ſub aquis homines ſeu milites certum eſſet,quo facto hominẽ apprehẽdit,& ipſum tãdem ad ſocios ſaurium reduxit.Si.n. iſtę ſint illuſiones dæmonum, nulli dubium eſt quin poſſint iſta facere.Si verò ſint aliquæ occultæ generationes in natura realiter exiſtentes,mirum vr̃, ꝙ talium notitia ad hoiem non peruenerit,& ꝙ de iſtis in ſacra pagina nihil habeatur. Eſt tñ poſſibile(ſicut poſſet ab aliquibus opinari)ꝙ ſicut in igne,i.in ſplendida cœleſti natura habitant creaturæ rõnales,ſ.Angeli,in aere dæmones,in terra hoies, ſic & in aqua ſint aliquæ rõnales effigies habitantes.Ad qđ ẽt vr̃ alludere ſcriptura dicens Iob 26.Ecce gigantes gemũt ſub aquis, & qui habitant cum eis.Poetę ẽt vr̃ iſta ſenſiſſe,qui.ſ. iſta numina,Neptunũ,Glaucum,Protheum, & Nereides vr̃ in aquis poſuiſſe,& ibidẽ dominiũ accepiſſe. Seneca ẽt ad hoc vr̃ facere de naturalibus q̃nibus lib.6.dicit ꝙ in natura sũt multa quę nondum ad hoium notitiam peruenerunt, q̃ tñ finaliter peruenient,ita quòd poſteri qui tunc erunt, mirabuntur nos ea ignoraſſe.Venies(inquit)tempus quando iſta quę nunc latent, in lucem dies extrahat, & longioris æui diligẽtia.Multa.n.ſunt quæ eſſe concedimus,qualia aũt ſint, ignoramus,& exemplificat de anima.Dicit etiam ꝙ in natura prꝫterilla quæ cognita ſunt, multa per ſecretum eunt, nunquam humanis oculis orientia, neq;.n.omnia Deus humanis oculis nota fecit.ſequitur.Rerũ natura ſacra ſua nõ ſimul omnia tradit.Scriptura etiam ſacra poſtquam de mirabilibus Dei operibus mentionẽ feciſſet. Eccl.43. finaliter addit.Multa inquit abſcondita ſunt maiora his,pauca.n.vidimus operum eius.Poſſet ergo concedi ẽm iſtos,fore poſſibile ꝙ p̃dicti draci,& milites & alia ſimilia ſint quædã portio naturæ,q̃ adhuc hoib.eſt ignota.Iudicia. n. Dei abyſſus multa,& Dei mirabilia ſunt opera. Addit & Geruaſius idẽ de Lamijs & Stygib.quas dicimus de nocte incedere, p̃clauſa oſtia intrare,pueros de cunis educere,ipſoſq; aliquando comburere,vinũ de dolijs bibere,& bibitum integrum reſtituere.Addit & de portunis,qui erãt phãtaſiæ,quæ de nocte facit rugatu,ſtatura puſilla ſolebant apparere,& negocia domus cũ quadã ſollicitudinis apparẽtia tractare,& in nullo ſolebant hoiem lędere.Ego aũtem ſenẽ vidi, qui multitudinem talium ſe aſſerebat vidiſſe.Addit ẽt de Fadis,quæ pulcherrimæ mulieris videbãtur amplexus maritales cum hominibus quærentes,quæ fœminæ eſſe credebantur,quas quamdiu viri celabant,ſecretaq; ſua non reuelabant, properitate maxima perfruebantur,ſi verò ipſa prodebãt,vel pacta q̃ erãt inter eos violabant,ipſæ in ſerpentes cõuertebantur,& ab eorum oculis euaneſcentes,nunquam ab ipſis amplius videbãtur, ipſos verò maritos mox infortunia ſequebantur,ſicut exemplificat de Raimundo domino caſtri de Ruſeto in prouincia Aquen.qui inuenrã Fadam pulcherrimam cum tali pacto in vxorem dixit,ꝙ eam nudam nullo pacto videre præſumeret,quia ſic in coniugio perſeuerãte, & marito in omnibus proſperante,poſt multa tandem tẽpora curricula ipſam in balneo nudam videre voluit, qđ vt factum eſt, ſtatim ipſa in ſerpentem mutata,immiſſo ſub aquã capite,receſſit & euanuit,ſimulq; tota militis proſperitas abijt & defecit. In mea verò patria Pictauia fama eſt caſtrum illud fortiſſimum de Liſimaco eadem fortuna per quendam militem cum fada coniuge fundatum fuiſſe,& de fada ipſa copioſam nobilium & magnatum originẽ ſuſcepiſſe, & exinde reges Hieruſalẽ,& Cypri,nec non comites Marchiæ,& illo de Pertiniacho originaliter proceſſiſſe.Fada tamen viſa nuda à marito,in ſerpentẽ mutata eiẽ fertur. Et adhuc fama eſt quòd quando caſtrum illud mutat dominum,ſerpens in caſtro videtur.De alijs phantaſijs multa potuit idem Geruaſius,ꝙ.ſ.in monte qui dicitur Bqua, qui eſt in terra Delphinate Viẽnen.qui ita eſt altus & vndiq; latera liter ita prꝫruptus,ꝙ nunquam ad ipſum eſt hominiaccẽſus,viſi ſunt ab alio monte alto iſti propinquo in eius ſummitate,vbi ſemper apparet herba viridis,panni extenſi,& ad ſolem vt ſiccarentur expoſiti.In prouincia etiam Aquẽ. dicit eſſe rupem in cuius ſummitate eſt quaſi paries interciſus,vbi duæ feneſtræ eſſe vidẽtur, in quibus ſi à longe reſpexeris,quaſi duas pulcherrimas dominas videbis ſimul colloquentes,ſi verò ad rupem appropinquaueris euaneſcit ſpectaculum,nihilq; de dominabus videri põt. Narrat ẽt ꝙ in Anglia erat locus vbi quicunq; clamabat.Veniat miles contra militem,ſtatim alius miles aderat ad inſtãdum. De quodam etiam monte narrat,vbi quicunq; ſitibat,ſi petebat bibere,vſq; ad eius os cornu plenum vino offerebatur, miniſter verò nõ videbatur,quod cornu quidã retinuit, nec miniſtro reſtituit,qđ à pluribus poſtea viſum fuit. Audiui etiã ego in prouincia iuxta ripã cuiuſdã fluminis apud caſtrũ de Thricis quandam ignotam mulierem viſam à paſtoribus pannos lauare,& appropinquãtib.illis fugere & euaneſcere,quę tandem iterum prodiens,quendam puerum ſecũ duxit,cui paſtores inſidiantes,ipſum rapuerunt,& ad caſtrum porcauerunt,qui per tres annos nutritus nequaquã loquebatur,quadam verò die dum illi ſui nutritores eſſent ad mẽſam,puer verò ſedereet ad ignem,ſubito audita eſt quædam vox exiſtẽs i platea, quæ vocauit bis Gabitte, Gabitte,quo audito puer in ſemetipſo conſurgens,& ad darreriã fugies, nunquam amplius fuit viſus.Quod dicam de mirabilib.quæ in hiſtorijs Galuagni,& Arturi ponũtur, quorum vnum de omnib.recito.ſ.de palatio quod Galuagnus ſub aquã caſu raptus reperit,vbi menſam refertam epulis, & ſedẽ poſitã inuenit,oſtium verò per quod exire valeret,nõ vidit,ꝙ cũ fameſcere & comedere vellet,ſtatim caput hoſis mortui poſitum in lãce affuit,& gigas in ferretto iuxta ignem iacuit, giganteq; ſurgente,& palatium capite cõcutiẽte,capite verò filamante,& cibos interdicente,nunquam de cibis comedere auſus fuit ꝙ poſt multa miracula exijt,ſed neſciuit qua liter exiuit.Iſta ſtupenda & mirabilia videtur & moralizatione dign a,niſi quia ignotum eſt verum ſint dæmonum illuſiones, vel aliquarum rerum nobis incogitarum gñationes,vel aliquę friuolæ hominũ fictiones.Melius ergo arbitror de iſtis racere,quàm de ipſis aliqua narratiuè afferrere, ne forte videar fabulas hominum,vel ẽt opera dæmonum pro naturali veritate narrare.Iſta ergo ad præſens omittam,niſi forte quãdo de fabulis poetarum tractabo, inferã aliquid de prꝫmiſſis. Dicendum ergo puco de mirabilibus, & primò ſecundum ordinem regionum.

De

De Aphrica. Cap. 1.

Aphrica generaliter eſt tertia pars orbis, ad meridiem conſtituta, in qua ſunt multæ latiſſimę regiones. Eſt.n. Zeugitana,Numidia, Mauritania,& prouincia Pœnorũ,in qua fuit Carthago maxima ſita, quæ alterũ poſt vrbem Romam, totius terrarũ decus,à Solino extitit nuncupata.Igit in Aphri cæ montibus Atlas, q̃ verſus meridiẽ è medijs arenis cõbuſtis exurgens porrigit, diuerſis feris repleẽ, & in quibuſdam ſui montibus ſpluis & nemorib.obumbrat.Huius cacumina Hercules Perſeo fuerunt peruia,cæteris verò hoibus inacceſſa. In hac ergo duo eſſe notabilia Solin.recitat. Alterum, quia dicit mons iſte ſilet per diem vniuerſus,& mirabiliter eſt ſonorus,& ſecretus,de nocte verò ignibus illuminatur,& ibidem tibijs,& cymbalis perſonatur, hoc tũ q̃s faciat ignorat. Alterum ẽt notabile eſt, q̃a ibi creſcunt quædam arbores ad ſimilitudinem cupreſſorum, q̃ quadam lanugine veſtiunt, & foliis velleribus induunt,ex quibus, quidẽ velleribus veſtes bombecynę vel ſericæ præparantur,ſicut ẽt dicit Pli.cũ Solin.Dicit ẽt idem Soli.ꝙ fruges ſponte naſcunt ibidẽ.Per iſtũ montem intelligo Paradiſum, qui proculdubio arenis pœnitentiæ circundat,cũ ibi nullus intret,quin illucper pœnitentiam tranſeat,& iſte eſt locus,qui in die præſentis vitæ nobis incognitus,& multũ ſolitarius, & ſecretus, in nocte verò mortis ibi ignis charitatis vr̃,lumen veritatis emicat, & canticum æternæ laudis & iocunditatis audit.Pſal.in die mandauit dominus miſericordiam ſuã,& nocte canticum eius. Ita quod ipſi ſancti poſſunt dicere illud Pſ. Nox illuminatio mea indelicijs meis. Ibi etiã ſunt fruges ſatietatis æternæ,ſ. fruitio deitatis, quę ſponte ſingulis miniſtratur.Ibi ẽt ſunt arbores.i.ipſi ſanctę quorum lanugine. i. de quorum ſcientijs, & exemplis, perfecti,q̃ ſunt in hoc ſeculo,veſtiuntur.Vel dic ꝙ iſtæ veſtes eorum ſignificant dotes corporum beatorũ. Vnde de iſto ſplici bono beatorũ dr̃ in Pſ. Induti ſunt arietes ouiũ. ecce veſtiti honeſtas,& valles abundabunt frumento. ecce victuũ fertilitas.clamabunt,etenim hymnum dicent,ecce mentium iocunditas.Hic ponit Solinus de natura elephantũ,vrſorum, boũ hyenarũ,ſed omitto,q̃a de ipſis in tractatu de aĩalibus minutis ſatis dictũ.De onagris ẽt hic & de anguib.meminit,de quib dr̃ ſuo loco.¶Syrtes maiores,& minores ſunt in Aphrica,& ſunt ſyrtes quædã pericula arenarum. Sunt.n.arenæ in deſertis lõgiſſimis circa mare, q̃ ad modum aquæ fluctuãt oriẽs,& pp ventũ ex interioribus terræ continuè vaporantẽ, ipſæ arenæ perpetuò ſunt in motu.Vnde(ſicut dicit hic Soli.) ſunt inter ſyrtes maiores, & minores, quæ ducentis millibus paſſuum à ſe diſtãt,iter facere voluerit,neceſſe eſt ꝙ ſyderib. dirigatur.non põt.n.ibi apparere veſtigium ſemitæ ſuæ viæ, quia modicum flatum venti ſitus locorum mutatur,& qui nones fuerant,valles efficiuntur, & econtra montes in valles tranſeunt,ita,ne agnitioni vlla locorũ indicia relinquantur. Fundus etiam maris contigui à profundo arenis ebullit, ita q̃ ibi nauis ſine periculo nulla tranſit,quãuis claſſem Romanam ſub Cn.Seruilio. & C.Sempronio conſulibus per iſta loca vadoſa impune fortuna perduxit. Et breuiter ſic ſit ẽm Soli.ꝙ ad exitium viatorum in terris ventus,in mari terra ſeuiat. Et credo, ꝙ iſtud periculum ſit mare arenoſum,de quo faciunt ſimplices mentionem. Iſtæ etiam ſunt arenæ ſub quibus(ſicut alibi dixi) perijt exercitus Cambiſis regis,quẽ mittebat ad ſpolia templi Iouis hammonis,vt refert Sen.de natu ralib. quæſtionib. lib.2. Chariſſimi p iſta loca periculoſa põt intelligi præſens mundus,qui pro certo ſyrtis dr̃ à ſyrein,qđ eſt trahere,eo ꝙ ad periculum gentes trahit. Iob 21.Poſt ſe omnem hoiem trahit,& ante ſe innumerabiles.In iſto.n.ſunt arenæ bullientes.i.mundi diuitiæ,quę propriè bulliunt,& fluunt,quia nunquam in eodem ſtatu permanent,imò vento, & ſpiramine fortunę flante nunc cumulantur,nunc ſpargunt ur,nunc acquiruntur,nunc perdunt,ita quod(ſicut in multis videmus) nihil de præcedentibus cumulis inuenitur.Pſ.Nihil inuenerunt viri diuitiarum in manibus ſuis,& breuiter,nulla eſt inter arenas diuitiarũ ſeculi certa via, nec põt hõ cognoſcere,quo pergat ad terminũ Paradiſi,niſi forte ad ſydera.i. ad bona ſuperiora, & æterna, vel ẽt ad ſanctorum exempla, & documenta dirigat oculos mẽtis ſuę,iſta videlicet affectando,& illa fluxibilia contemnendo. Gen.15.Reſpice ſtellas,& numera eas ſi pores.Si ſic.n.feęrit,per mare huius ſeculi,nõ obſtantibus diuitiarũ arenis,ſine periculo pertranſibit, & ad Paradiſi terminos applicabit. Per mare aũt adiacens,religionem vel ſtatum eccleſiæ intelligo, vbi.ſ.aduerſitatũ amaritudo redundat. in iſta.n.fundus eſt arenoſus, quia.ſ.ibi ſicut in ſeculo fluctuant diuitiæ abundanter, & ideò ibi eſt ẽt periculum pertranſire,ne forte cũ diuitiarũ arenis cõtingat hoiem deperire.Et breuiter in terra,& in mari eſt hodie periculum, & tã in ſeculo,q̃ in clauſtro, quod.ſ.totum contingit pp ventum vanitatis,& pp arenas terrenæ facultatis.vnde 2.Cor.11. Periculũ in terra, periculum in mari, periculũ in ſolitudine. ¶Secundum Solinum,in Aphrica ſupra Garamantes fuerunt quidã populi qui Pſylli vocabantur, ſic dicti à Pſyllo quodã rege,cuius adhuc ſepulchrũ inter ſyrtes maiores ẽm Plin.lib. 7.c.2.oſtẽditur.Qui contra virus ſerpentum erant muniti incredibili corporum firmitudine. ſoli.n.inter hoies anguium morſib.non peribãt,q̃is ab eis letaliter morderentur,quinimò ẽm Plinium ibidem, ſolus odor iſtorum ſerpentes ſopiebat, & ipſorum corpori ingenitum exitiale virus ſerpentib.ipſis erat.Volẽtes ergo probare ſi filij ſui paruuli ex adulterio nati erant, & procreati, ipſos anguibus exponebant, qui ſi erant adulterini,morſus illis exitialis erat,ſi verò legitimi,priuilegio paterni ſanguinis tuebãtur. Iſta gens(vt ait)hodie perijt, & à Naſamonibus capta fuit, aliqui tñ ẽm Plinium remanſerunt, vel qui à prælio fugerunt, vel tunc tpis non affuerunt. Tales proculdubio fuerunt ſancti patres,quia pro certo tãta firmitate cõſtãtiæ viguerunt, ꝙ q̃is à ſerpentibus.i.à dæmonib.ptentationes,& tribulationes varias morderẽtur, nunq̃ tñ per peccatum inficiebant, ſed incolumi cõſcientia ſeruabantur.Mar.16.Serpentes tollẽt,' & ſi mortiferũ,qđ biberint, non eis nocebit. quinimmo ipſi dæmonibus erant venena,& ſolus odor.i.ſola fama vel oratio eorũ dabat eis nocumenta. filij ẽt iſtorũ.i.eorũ ſucceſſores in religione vel eccleſia, qui veri & legitimi ſunt.i.boni, & iuſti,à talibus tentationũ morſibus non pereunt,illi verò, qui ſunt pctores,& ex adulterio carnalis affectionis vel ſimoniæ in eccleſia procreati,dæmonũ morſibus.i.tentationibus, & tribulationibus nõ reſiſtunt, ſed ptinus morſi pcõſenſum,& opera pereũt, & ſuccũbunt, quia ſicut dr̃ Sap.4.Adulterinæ plantationes nõ dabunt radices altas.Tales tũ pſylli.i.tales patres ſancti hodie ab eccleſia defecerunt, & à Naſamonibus.i.dæmonib.perierunt,iuxta illud Mich.7. Perijt ſanctus de terra, & rectus in hoibus nõ eſt, vel dic,ꝙ filij Dei legitimi,& filij adulterini taliter probãtur, quia.ſ.expoſiti morſibus tentationum, & tribulationum,boni ſtant,& perſeuerant, mali verò pereunt,& vacillant, ſicut patet de Chriſti martyribus,qui.ſ.mortem incurrere nõ metuunt,& de ſacerdotibus idolorum, qui pro lege ſua nullatenus mori volũt. ¶Hic agit Soli.de Baſiliſco de quo dixi ſupra in lib.de aĩalib.ſatis plene.Veruntñ hic ponit vnũ notabile,ꝙ locum vbi eſt cadauer baſiliſci, nõ intrãt aues neq; muſcę.vñ dicit ꝙ pergameni q̃ templũ inſigne Apollini ędificauerant, reliquias baſiliſci cõpararũt,vt dictũ tẽplũ nec araneę texerẽt nec aues inuolarẽt. Baſiliſcus iſte ſignificat mortẽ,cui.ſ.nihil viuum põt reſiſtere. ſi.n.reliquię eius.i. memoria ipſius in tẽplo cõſciẽtię reponat, & ſi ibi de morte memoria habeat, tũc & ab araneis malarũ cogitationũ, & à volucrib.diabolicarũ tẽtationũ incolumis pſeruat.volucres.n.i.dæmones,araneę.i.malę cogitationes in templũ cõſcię nunq̃ intrant,vbi mortis reliquię & memorię pſeuerãt. ió bñ dr̃ Eccl.7.in oĩb. operib.tuis memorare nouiſſima tua, & in ęternũ nõ peccabis. ¶Garamãtia eſt Aphricę prouincia,vbi eſt fluuius de die algens,de nocte ardens,de quo dictum eſt in titulo de frontibus ſupra lib.8.§.15.Dicit ẽt Solinus ꝙ armenta gentis huius obliquis ceruicibus pabulantur, cornua.n.armẽtorum iſtorum ita ſunt protenſa & curua, & verſus terram inclinata & prona ꝙ impediuntur ad herbam carpendã attingat,ova aũt recta ſunt, & ideò neceſſe eſt caput obliquare,ſi aĩal voluerit manducare.per iſtam pabulationem poſſum intelligere refectionẽ glorię Paradiſi, quia ,p certo iſtud hodie eſt verum ꝙ multa ſunt armenta hominum in garamantia mundi huius,q̃ cornua ſuperbię & elationis talia & tãta habẽt,ꝙ pabula diuinę gratię, ſcientię, euchariſtię & ęternę gloriæ comedere vel attingere nunquam valent.igitur ſi talibus pabulis volũt paſci, neceſſe eſt ꝙ caput ſuę elatę intentionis obliquent & vertant, & ꝙ p humilitatem ad iſta pabula ſe prꝫparat, & ꝙ à cępta ceruicoſitate ad humilitatis limites ſe conuertant.

De Amazonia. Cap. 2.

AMazonia est regio fœminarum, q̃ nullũ masculum inter se viuere permittũt, sed prolis gratia cũ maritis certis tpibus cõueniunt, & si masculum peperint, ipsum eijciũt vel occidunt, si aũt filiã habuerint, ipsam nutriunt & reseruant. Amazones aũt istę octauo anno filiabus suis dexterã mamillã exurunt, ne ad sagittandum valeãt impediri, & quas reginas sup se hñt, quib. obediunt, ita q̃d vna cũ exercitu debellante, altera in regno remanet, & earũ publicã rem gubernat, vt dicit Isid. & est ista regio in Scythia superiori, & hæ fœminæ ita bellatrices affectæ sunt, q̃ per centũ annos tenuerunt regnũ oriẽtis. Orosius autem dicit duos reges iuuenes de Scythia in Pontum & Cappadociã venisse, ibiq; patria domita regnauisse, q̃ fraude finiti morũ occisi fuerũt, & sic vxores eorũ cum paucis masculis remãserunt. Istæ ergo ad vltionẽ virorum, arma sumunt, & vt omnibus ex simili conditione animus fieret viros qui superfuerant, interficiũt, paceq; armis quæsita, alienos coitus prolis gratia expetunt, paruulos mares enecãt, & fœminas custodiunt. Vna aũt reginarum istarum fuit illa nobilis Penthesilea, quæ in bello Troianorum cõtra Græcos cũ puellis suis fortissimè legitur pugnasse, & ibi ẽt decessisse. Illa regio est mundus in quo mulieres i. molles & fluidi peccatores, nullum masculum i. nullum virum iustum diligunt, sed fę mellas. i. alios peccatores sibi similes eligũt atq; volunt. Ideò Nauum 3. Populus tuus mulieres in medio tui. Figura Exo. 1. vbi Farao fecit fœminas reseruari, masculos submergi, exponẽ &c. Et si istæ fœminæ. i. hoies mundani aliquem filium masculum. i. virtuosum & Deum timentem habuerint, ipsum eijciunt, & contẽnunt, maximè q̃n intrauerit religionem huius modi. &c. sed si peperit fœmellam. i. si filijs eorum mali efficiantur, & vsurarij sicut ipsi, tunc eos diligunt, & reseruant. Qualis mater, talis & filia eius. Ezech. 16. Duæ mamillæ istarũ filiarum iuuenum sunt amor Dei, & amor mundi, sed p certo matris earum dextram mamillam, amorem. s. Dei eis auferunt, ne forte ad sagittandum pauperes per vsuras, & hmõi impediantur, & vt ad bella negotiorum mundi plus habiles habeantur, & ideò dicuntur Amazones, quasi sine misericordiæ mamma, vel dic q̃ mãma dextra est pietas ad pauperes, quæ in eis exuritur, siniſtra est affectio ad parentelam, quæ in eis reseruatur. Duæ reginæ istius regni sunt luxuria & auaritia, sed luxuria domi remanet, & quiescit vna cum luxuriosis, altera aũt regina, s. auaritia cum exercitu auarorum perfora, & nundinas bellum gerit. vt luxuriosis dicatur illud Num. 32. Fratres vestri. i. auari, vadent ad pugnam, & vos hic sedebitis. Isti etiam habent regnum orientis, quia mali plus, quàm boni habent aliquando regimen mundi. Ideò Esaiæ 3. Mulieres dominatæ sunt eis. Sic ergo dico quòd in regno ecclesiæ, vel etiam mundi, duæ malæ dominantur reginæ, s. auaritia & luxuria, quæ. s. à fœminis suis. i. à mollibus, & effeminatis personis dexterã mamillam. i. Dei amorem seu misericordiam ad pauperes auferunt, & siniſtram carnalis affectionis eis inserunt, & dimittunt. Vel dic quòd istæ reginæ sunt moderni, mali & effœminati prælati, qui re vera non merentur reges dici, sed reginæ potius, seu fœminæ nũcupari. vnde illud prædictum Esaiæ 5. mulieres &c. Isti ergo viros. i. virtuosos homines non diligunt, imò ipsos persequuntur & odiunt, & in regno ecclesiæ ipsos dominari non permittunt, fœminas aũt. i. ignorantes, & effeminatos custodiunt, & eos in regno ecclesiæ retinent, promouent & extollunt. Num. 31. Cur fœminas reseruastis? Et ideò breuiter quasi totus populus ecclesiæ est hodie mulierbris. i. sciẽtijs, & virtutibus imbecillis. Nauum 3. Populus tuus mulieres in medio tui. Pharao enim rex Aegypti. i. diabolus viros, i. perfectos præcipit occidere vel fugare, & ab ecclesia deficere vel cessare, fœmineos verò. i. fragiles & ignaros iuber malis prælatis & promotoribus reseruare, quibus etiam (vt apparet) mamma dextra. i. pietas est auulsa, siniſta verò. i. carnalium parẽtum affectio est seruata. Ps. Obliniscatur mei dextera mea. Eiusdem enim conditionis volunt esse, & ideò mares. i. perfectos secum nolunt aliquo pacto interesse, sicut ad litteram videmus de ignorantibus, religiosis, & clericis, qui inter se clericos scientificos non diligunt, sed eos occidunt, idest deprimunt, & cõtemnunt, & omnes eiusdem conditionis & ignorantiæ esse volunt. Exo. 1. Si quicquã masculi sexus fuerit, interficite.

De Anglia. Cap. 3.

ANglia est Britannia maior in qua sunt & fiunt multa mirabilia & stupenda. dicit. n. Geru. in lib. suo de Ocijs imperialibus, q̃ in villa q̃ dr Venichiũ, in dioc. Ocijs iuxta putei falsi de quorũ aqua p decoctionem fit sal. Sed vnum est satis mirabile, q̃a aqua illa p medium annũ est falsa. s. à natiuitate ds vsq; ad festũ sancti Ioannis Baptistæ, p aliud verò medium est dulcis. Sed q̃d mirabilius est pro illo tpe quo est salina cessaria, si nõ hauriẽ, supfluit, p aliud verò tps vis sup excrescit. Charissimi p istã aquã intelligit scia, q̃a p cerro illa scia ctrinã & pdicationẽ ordinat, crescit, affluit & augmentat, illa verò q̃ ad vtilitatẽ aliorũ non ordinat, & q̃ in aliorum vsibus nõ distribuit, in se decrescit, & diminuit, q̃a scia cõcata, pditionẽ, assumẽt pennas vt Aquilæ, currẽt, & nõ laborabunt, ambulabũt & nõ deficiẽt. Trifoliũ. n. diuinæ gratiæ, & panis diuinæ scię, & æternæ gloriæ diligẽter attẽtus, & p deuotionẽ tem, & eleemosynã distribuant, & hoium vtilitatib. deputentur, crescunt, si verò aliorũ vtilitatibus nõ ordinentur, sedin suo puteo. s. ab auaro seruent, pereunt, & decrescũt. Iõ Prou. 11. Alij diuidunt, ppria, & ditiores sunt, alij rapiunt non sua, & sp in egestate sunt. ¶ Dicit ẽt Geru. q̃ in Anglia, ppè Londinas in vico q̃ dr Aspele, est sylua cuius lignum sectũ si in aqua riuuli iuxta fluẽtis, vel in terra arida iuxta riuũ p annũ seperliat, & dimittatur, in lapidis pondus & duritiã cõmutatur, q̃d tũ nõ fit si sectũ nõ fuerit, sed plãtatum. Sic verè si qs p correctionẽ, & cõfessionẽ fuerit sectus, & à vitiorũ superfluitatib. detruncatus, & tãdẽ i riuo deuotionis vel sacræ scripturæ positus & immersus, vel sub terra. i. sue terreitatis & mortis memoria p cõsiderationẽ sepultus, fiet p cõsũtiã & fortitudinẽ saxeus, & p maturitatẽ & prudẽtiã põderosus. Iob 38. In fimi hrudinẽ lapidis duranẽ aquę. Vel dic q̃ si qs ligneus. i. iustus & bonus, & ad fructificandũ p bona opera aptus, sub aqua deliciarũ & sub terra. palium negociorum, & diuitiarũ ponit. si ibi diu implicatus dimittitur, paulatim p obstinationem dutaſ, & in lapidem. i. in hoiem peccatorẽ, durum, crudelem, & impium transformatur. Iob 41. Cor eius indurabitur quasi lapis. ¶ Item idem Geru. (qui ex dictis apparet angelicus fuisse, vel multum in Anglia cõmoratus) dicit, q̃ Anglia in dioces Linconen. loco dicto Rodestum, est quidam magnus riuus in quo si duos equos septennes adaquaueris, quantũcunq; in altitudine sint dissimiles, ipsos tñ æqualiter humectatos tam in tibijs q̃ in lateribus videbis. In ripa verò illius riui est vnus sepulchrũ apertũ, ad vnũ hoiem recipiendũ aptum, quod tñ ad oẽm plenæ ætatis hoiem (quæcũq; q̃titate sint dispares) inuenies opportunum. In monasterio verò Cluniacẽ dr esse vnus locus ad laudãdũ monachos mortuos pparatus, sed hoc meritũ, q̃a sm q̃titatẽ lauandi mortui disponit locus ille, ita q̃d si ue magnus fuerit siue paruus, corpori lauãdo pdictũ lauatorium coæquat. Per istã aquã, & per ista sepulchra possum inuestigere præmium gloriæ Paradisi. Ista. n. est aqua in qua beati adaquant, & in qua sitis desideriorũ oium temperatur, iuxta illud Ps. Torrente voluptatis tuæ potabis eos, qm apud te est fons vitæ. Ista est sepulchrum in quo anima sepelit, & in quo à mũdi huius fluxibus quietatur. Esa. 11. Erit sepulchrum eius gloriosum. Dico ergo q̃ ista aqua voluptatis æternæ æquatur se hẽt ad magnos equos, & ad paruos. i. ad diuites, & ad pauperes, q̃a. s. oẽs recipit, & oĩb. æqualiter bona sua distribuit & impẽdit, dũ tñ in ętate. i. in meritis sint æquales, & p virtutem septẽnariũ sint septennes, q̃a bĩ ibi alteritudo seu dignitas quã habuerant; nõ attẽdit, sed præmia æqualiter diuidunt, dum tñ sint æqualis ętatis & æqualis meriti. Leu. 6. Cũctis filijs Aaron æquabit p singulos diuidet. Et bĩ, æterna gloria est, q̃d spũalis & perpetua sepultura, q̃ hoium quantitatibus. i. virtutibus & meritis se coaptat, oĩbusq; aptã, & sufficiẽtẽ se pparat atq; donat. Figurara in illa manna, de qua dr Sap. 16. Vnusquisq; volũtati deseruiẽs, ad q̃d quisq; volebat cõuertebat. Vel dic q̃ talis riuus & talis lapis sepulcrorius vel lauatorius est bonus prælatus vel iudex, q̃a. s. iste sine psonarũ acceptione ad magnos, & paruos, nobiles & ignobiles, æqualiter se dẽt hiis, & sm diuersas causas, & merita se dẽt diuersis diuersimode coaptare, dicẽs cũ Apostolo 1. ad Cor. 9. Omnibus oĩa factus sum, vt oẽs lucrifacerẽ. & Sap. 6. Æque rẽ est cura de omnibus. ¶ Item idem Geru. dicit quòd in Anglia in comitatu de Stanford, ad radicem montis Maul, est q̃dã palus cuius aqua rapidissima in resumẽdis virib. est mirabiliter virtuosa, nã equites, & vectores q̃ q̃ in currẽdo fuerint fatigati, & sitibundi ipso solis ardore aquã istã gustauerint, & equis bibẽtibus ipso fuerint, ita amissas currẽdi vires recuperãt, ac si nullo tempore cucurrissent. Ad q̃d ẽt dicit valere panẽ calidũ, & herbam viridem trifolij, q̃a sicut ait multela ex diuturna pugna cum hoste lassata, ad istã herbã se cõfricat, & sic vires de pditas recuperat, & restaurat. Re vera talis aqua est sacra scriptura, cuius gratia, & gloria. scriptura. n. dr aqua satiãs, gratia aqua vegetans, gloria aqua refrigerãs. Igit dico, q̃ istę aq̃ vires spũales hoie reparare, q̃a si qs currẽdo p pgressũ bonorũ operũ debilitus fuerit, & tribulationib. & tẽrationib fatigatus, ad istas aquas recurrerit, & eas p studiũ vel deuotionẽ gustauerit, mox fortitudinẽ recuperabit, & ad cursum virtuosum le vt aquilæ apparebit. Esa. Qui sperãt i dño, mutabunt fortitudinẽ, assumẽt pennas vt Aquilæ, currẽt, & nõ laborabunt, ambulabũt & nõ deficiẽt. Trifoliũ. n. diuinæ gratiæ, & panis diuinæ scię, & æternæ gloriæ diligẽter attẽtus, & p deuotionẽ gustauerit, nos cõtra serpentẽ. i. diabolũ roborat, & vires nras augmentat, & cõfortat. ¶ Vnũ Valde mirabile narat idẽ. Dicit. n. quod in Anglia est castrũ q̃d dr Pech, in quodã monte situ, i cuius latere est foramẽ apertũ, de quo ſicut de quadã fistula exit non modicus sæpe spirat, cuius dñs dictus Guillermus Iterelli, cũ in aãlibus diues esset, & fabulcus eius vnã grauiuli iuxta fluẽtis, in pascuis amisissẽt, p ipsa q̃renda dictũ foramẽ intrauit, q̃d tñ necdũ aliqs pscrutatus fuerat. Cũ ergo p opaca hominis percurrisset, tandẽ in locũ lucidũ deuenit, & in campestrẽ planitiẽ spatiosã, ad quã ingressus, messores colligẽtes animas segetes reperit, inter quos suẽ perditã, q̃ suculas edidem, adinuenit. Habito ergo verbo cũ p posito terræ illius, & pmã recepit, & dimissus ab illis, ipsam nouo grege p idẽ ventẽ ad domũ dñi sui reduxit. Mira res (ait Geru.) de mẽbris liberrimis venerat, & in nro hemisperio hyemalia fruebatur videt. Istud autẽ ab sentiæ & vicinitati solis asscribit. Et mirabile à quodã religioso viro, qui de loco oriundus erat, audiuisse se dicit. Per istã suẽ possum intelligere carnẽ, quæ aiam carnalẽ, & peccatricẽ, q̃ nobis ad custodiã est cõmissa, verum q̃a ista facit̃ perdit̃ p pctm, si ipsam recuperare volumus, necesse est, q̃ foramẽ mortis p cõsiderationẽ intremus, & de morte, p fundius cogitemus, & q̃ vltra progredimur, vsq; ad messores Angelos, & ad messem gloriæ Paradisi. Per istã cõsideratione tranſeamus, & sic ex cõsideratione Paradisi, per cõsideratione mortis, contritionẽ cõcipiemus, & suẽ etiam pditã cũ adiunctione fructuũ bonorũ operũ recuperabimus, & indignationẽ dñi euademus, dicendo illud Mat. 15. Congratulamini mihi q̃a inueni dragmã meã, quã perdideram. Ibidẽ Geru. dicit q̃ in Anglia est stagnũ q̃d dr Vulfresmer, quod mare Vulfi regis, q̃d si oĩbus piscantib. passim exponit piscibus abundat, si verò piscantes inde arceantur, tunc aut nullus, aut rarus piscis in eo reperit. Ista pũt applicari q̃ illa bona, magis cõicant, & q̃ liberalius erogant, à Deo amplius multiplicant iuxta illud Luc. 6. Date, & dabit vobis. Econtra verò sæpe fit, q̃ Deus pisces. i. diuitias illi subtrahit, qui ipsas detinet, & alijs nõ impendit, quia bñ multa sunt stagna. i. multæ personæ, quæ quanto plus tribuũt, plus abundant, & aliquã quãto sua auarius custodiunt, minus hñt. 2. ad Cor. 7. Qui multũ habuit, non abundauit, & q̃ modicũ, nõ minorauit. Si diceret. Ille qui multũ cupit hre, & ppea vult parcere, & non retinere, nõ abũdat, ille verò qui modicũ velle hre, abundant. Vel si vis dic, q̃ talis lacus est hó scientificus, cuius affectio. s. scia, cõicãdo crescit, retinẽdo verò minuit, & decrescit. Bene ergo dr, q̃ melior est ftultus q̃ absondit suã ftultitiã, q̃ sapiẽs, q̃ sapientiã. Eccl. 41. ¶ In Anglia est signũ circa regionẽ pdictã, in quo si qs nauigãs dixerit ipsi aquę, auerimus, quod. s. in lingua illa est opprobrium, ac si diceret ſtatio, mare auerungi, statim subita tẽpestate correpeus, cũ suo navigio submergeretur. In Aruernia ẽt audiui lacũ esse, vbi si quid ẽ ieceris, tẽpestates & tonitrua mox audies. Q̃d etiã de fonte pureo qui est propè Vienna dr, vbi Pilatus post mortem suã proiectus affirmatur. Est & in Britannia minori quidam fons, à quo si aquam sumptam super lapidem effundas, tonitrua nubes, & tempestates audies & videbis. Mirum. n. est q̃ super indignationẽ cõcipiunt, & q̃ opprobrium, sibi factum perpendunt. Ista pũt applicari cõtra multos, qui fingũt se beniuolos, & pfectos, & more aquæ insensibiliter virtuosa, nã runtũ taciturnitatem, & silentium solum seruant q̃n nulli ipsos percutiunt, vituperant seu grauant, sed pro certo si quis aliq̃d vituperium eis dixerit, vel lapidem alicuius tribulationis vel correctionis, vel quancunq; modicã iniuriã in eos fecerit, vel de aquis suorum bonorum tpalium aliquid sustulerit vel effuderit, statim tempestates rixarũ, & discordiarũ, & contrua impatientię & malorum uerborum audiet, ita q̃ ab eorum iniurijs uix euadet. Eccl. 19. Est qui nequiter se humiliat, & interiora eius plena sunt dolo. Vel dic, q̃ istæ sunt aq̃ scripturæ, baptismi & diuinæ gratiæ, quib. si quis iniuriã fecerit, vel cõtra eas blasphemauerit, æternæ dãnationis tẽpestatem incurret. ¶ Narrat idẽ q̃ in Anglia in dioces Londinẽ. est castrum dictũ Angra, vbi semel de auib. cygnis accidit spectaculum valde mirũ. Cum. n. quadã die milites stantes ad fenestrã respicerent supra pratum, ecce cygnorũ aduenit multitudo, & cum q̃dam femella cum alio q̃ cum cygno suo cõcubuisset, facto prius inter eos lõgo garritu, loco cõsilij, statim venit vnus corã alijs sicut accusator, postea venerũt duo alij sicut testes. missi ergo duo alij reã adducunt, & statim contra adulterã insurgunt, ipsamq; deplumant penitus, & confundunt, & morti & frigori iplam adijciunt & exponũt. Ista pũt applicari exẽplariter cõtra adulteras, quas. s. viri dẽt cõdẽnare, & amotis plumis. i. dote & tpalib. bonis, frigore & tribulationi exponere, & eas acriter castigare. Vel tertio pót dici de aĩa peccatrice, q̃ cũ sit spõsa Chri fibi in baptismo cõiuncta (iuxta illud Ose. 2. Spõsabo te mihi i fide.) ipsa tñ p malos cõsensus, & vitia cũ diabolo adultero fornicat. In die iudicij ergo vel in morte, cygni. Deus & Angeli eius cõtra eã congregabuntur, & plumis donorũ & virtutũ, bonorũq; tpaliũ sibi amotis, ipsam ęterno frigori, & supplicio condẽnabunt. Eze. 23. Viri ergo iusti sunt, hi iudicabũt eã iudicio adulterarum. Vel dic, q̃ ista adultera signat psonã hæreticã à fide puaricantẽ, & diabolo adultero adhærẽtẽ, q̃ pfectò dẽt congregaris cygnis. i. Epis, & alijs viris iustis condẽnari, & pcõfiscationẽ plumis. i. bonis tpalib. spoliari. ¶ Vnũ valde mirabile dicit Geru. semel in Anglia accidisse. Dicit. n. in quadam ecclesia plebana cũ populus audita missa egrederet, tpe q̃dẽ multũ tenebroso & obscuro, ecce de nubib. q̃dã anchora nauis inferius corã ipsis ante ecclesiã in ipso cemitero descẽdit, & fune in aere, ptenso, & pẽdulo inferius vni tumulo adhæsit, tãdẽ dũ admirãs pps de hoc inter se cõferret, incẽpit ancho ra moueri, & audiri vox in aere quasi nautarũ ad euulsionẽ anchoræ cũ multu cõtẽdentiũ. Nec mora, vnus nautis de sup p funẽ ad reuocãdã anchorã demittit̃, q̃ cũ ipsam à tumulo euulsisset, & à pplo capit̃ inter eorũ manus ac si in mari naufragiũ patereẽ, humectatione nri crassi aeris suffocat. Sed & superiores nautæ credẽtis sociũ submersũ esse post vnã horæ spatiũ funẽ pciderũt, relicta anchora nauigãtes. De illa vero anchora feramẽta oĩj ecclesiæ ad ppetuã rei memoriam fuerunt fabricata. Aliud item simile ponitur ab eodem, q̃ quãdã nauta de castro Britcoldo i canonicatu Clauducalti cũ esset i remotis oceani partib. cultellus su. i aquã cecidit, q̃ eadẽ hora p feneſtrã tecti domus suæ corã vxore sua in mensa se infixit, sicut post viri reditũ cõputo dierũ facto, vterq; reperit & cognouit. Ex his ergo intẽdit cõcludere q̃ mare q̃nq; surſum in aere vehit. q̃d tñ si verũ est, à me multũ q̃; alijs signoratũ. Ista libẽter exponerẽ, si fidẽ adhiberẽ. Et si vis dic, q̃ nauis i aere nauigãtes significãt viros iustos, in cęlestib. mẽtaſr vitã ducẽtes. Ad Phi. 3. Cõuersatio nra in cęlis est. Per istã aũt anchorã q̃ ad terrã, ppendit, intelligo aliq̃ terrenũ negociũ p q̃d tota nauis. i. totum ipsorum collegiũ circa inferiora vacat, & à virtutũ itinere retardat, q̃a, p certo terrena negocia nõ sunt nisi q̃dã anchoræ p quas mẽtes bonorũ resident à virtutum pgressib. arrestatę. Per demissum hoiem platos, & officiales intelligo, q̃ ad terrena negocia expedita mittunt, vbi q̃a manib. hoim. i. laudib. adulatorũ attractant, p diuersa vitia suffocant, quo fit, vt alijs se saluãtib. & anchorã terrenorũ negociorũ dimittẽtib. hi diuersis vitijs moriant, & inferius cũ mũdi pctõrib. i mundo morã trahẽtib. in crasso deliciarũ aere spũaſr suffocent. Displicet mihi moralizare ista, q̃a timeo nõ fuisse vera, sed cũ sint multę naturæ mirabilia, q̃ hoĩb. sunt ignora, idcirco ea nec penitus repudio, nec ẽt admitto. ¶ Secũdũ eũdẽ. Merlinus in Anglia iuxta mõtẽ Ambrũ

choreâ gigantũ posuit,& suis incãtationib.sub diuo lapides ad ppetuam admirationẽ suspẽdit.Tales sũt adulatores,qa.s. isti suis incantationib.i.adulationib.gigãtes.i.mundi potẽtes quo volunt transferunt,& qđ mirũ est,lapides.i.ipsos quanq; lapideos atq; duros,à propositis impediunt,& suspendũt,ipsosq; per spei vanitatem & superbiam sursum tollũt.Vel dic, ꝙ iste est diabolus,qui gigantes.i.viros perfectos, & potẽtes suarum tẽtationum incãtatione de bono in malum trãsfert, & ipsos lapides sanctuarij per vana desideria in altum suspẽdit.Iob 30.Eleuasti me,quasi super ventum ponens.

De Arabia. Cap. 4.

ARabia est regio,mirrha,cynamomo & alijs medicinalibus opulenta,preciosis lapidib.repleta & sonoris auibus iocũdata,vbi fœnix auis pulcherrima reperit,multisq; ẽ stijs & serpentib.infestata,nã ẽm Iũd.ibi sunt qdã aspides,in quarũ viscerib.preciosi lapides gñantur.Et dr Arabia, quasi thurifera,ẽm illã linguam,quia thura & alia odorifera ibi affluũt,& abũdãt.Ibi est.n.regio vbi crescit thus,q̃ est vltra Sabeam,cuius populus habitat in tentorijs cilitijs, qui porcum nõ comedit,imò si porcus aliunde fuerit inuectus,illico morit,ibiq; porci viuere nunq; pũt,sicut dicit Soli.Ista igit spũaliter loquẽdo,est ecclesia vel religio,i qua sunt myrrha pnie, thus orõnis,cinamomũ qđ cerebrũ cõfortat deuotionis,lapides preciosi gñarũ,& uirtutũ,medicinæ sacrorũ,aues.i.viri cõtẽplatiui,inter quos est vnica fœnix.s.Chrs,vel ẽt Papa, vel platus in quo oẽs alij vniũtur. 1.Mac.8.Oẽs obediunt vni, & zelus & inuidia nõ est inter eos.Ista tũ à multis bestijs.i.vitijs, pctõrib.& dæmonib.infestatur,sed qñ ipsa spides, & dracones.i.mali diuites,vel ẽt mali Philosophi vel hæretici cõprehendunt per pdicationẽ,& cõuersionẽ,tũc in eorũ viscerib. .i.conscientia lapis preciosus Chrs per fidem gignit,& creat, sicut patuit in Paulo,vel lapis sapiæ & discretionis, qui post mortem vtilis reperit,sicut patuit in Augustino.In ista aũt regione.s.in ecclesia inuenit thus deuotionis,& oõnis,ibi etiã est populus habitans in tẽtorio cilicio.i.in statu pnie & mortis meditatione,& carnis maceratione,à quib.nõ comeditur nec diligit porcus.i.immunditia carnalis delectationis, & si apud eos per tentationẽ intrauerit,statim ab eis necatur per appositionem pniæ,& mortis meditationis.& hoc bene figuratur Leu.11.vbi porcus immundus Dei populo ne ipsum comedat,interdicitur,quia pro certo,qui Dei populus esse volunt,porcos.i.carnales immunditias non debẽt diligere, sed eas interimere & auferre.Auferte malũ de medio uestri. Vel dic,ꝙ porci sunt delicioſi,qui certẽ si in tentoria cilitia. i. in religionẽ vel statũ pniæ intrent,ilico moriuntur. i. mortuos se putant,vel ẽt nutriunt.i.mẽbra sua super terrã mortificãt, & mortui carnaliter perseuerant.Vel dic ꝙ ista regio est Paradisus,vbi thus perpetuæ fragrantiæ redolet,quẽ certẽ nullus immundus pctõr intrat.vñ Apoc.21.Nihil coinquinatũ intrabit in illã.¶Secũdũ Soli.Cinnamulgus auis est Arabiæ,q̃ in locis altissimis in ramis arborũ subtilib. de electioribus. cinamomi ramusculis nidũ facit,quo cũ nullus ascendere valeat,incolę lapides ꝓijciũt,nidũ destruũt,& illud cinamomũ tãquã electissimũ uendunt.Idẽ dicit Pli.lib.19.c.33.Sic verẽ Chrs in altissimo pfectionis vertice habitat,vbi de cinamomis.i.de odoriferis uirtutib.nidũ facit.Cum ergo nræ fragilitati non sit possibile ad tantæ vitæ,& perfectionis celsitudinẽ attingere, saltẽ dẽmus illuc lapides nros,i.oõnes & desideria ad ipsum proijcere,ut sic de iltis ramis electis.i.de Spũ sancti donis,& virtutib.possimus aliquid impetrare,& ab eodẽ gram obtinere,sicut.n.dr Eccl.35.Oõ humiliantis se nubes penetrabit,& nõ descẽdet,donec respiciat altissimus. ¶Arabes i tali plaga sunt siti,ꝙ umbræ q̃ nobis dextræ sunt,illis sunt sinistræ,& ecõtra q̃ nobis sinistræ,illis similiter dextrę sunt,ẽm Solinũ.vnũ ẽm Lucanũ cũ milites de Arabia Romam ad Imperatoris subsidiũ aduenissent,mirabant ꝙ umbræ ad Aquilonẽ vertebant.Per Arabes viros sctõs intelligo,ꝙ thure deuotionis abũdãt.Per umbras uerò oia mũdana tã prospera q̃ diuersa, q̃ oia sunt in quodã trãsitu velut vmbra,iuxta Sap.5. Trãsierunt oia velut umbra.Vmbrę ergo dexteræ significãt mũdi ꝓsperitatẽ,sinistræ uerò aduersitatẽ.Igit Arabes.i.sctí dexteras hũt sinistras,& sinistras dexteras,qa.s.illud qđ nos dexterũ,& ꝓsperũ credimus,ipsi hũt ꝓ sinistro & aduerso,& ecõtra illa q̃ nos aspera credimus, ipsi reputãt ꝓspera & sctã,qa.s. viris sctis mũdi ꝓsperitates sunt aspæ,aspitates verò & aduersitates ꝓsperę.vñ ipsi sũt q̃ dñe mũdo, Gen.13.Si ad sinistrã geris, ego dexterã tenebo.¶In Arabia sũt dracones,& aspides qb, ẽ mũdus,vbi dracones,& aspides.i.auari,surdi,sitibũdi,qñ occidunt ꝓ mortẽ,i eorũ viscerib.i.areis & abditis inueniunt lapides ꝑcioſi.i.diuitiarũ oĩm plenitudo,q̃ licet sibi non ꝓfice rẽt dũ uiuebãt,post ipsorũ tñ obitũ sue mortẽ alijs ꝓficiũt.

De Asia. Cap. 5.

ASia est tertia pars orbis, secundum numerum quo orbis in tres partes est distinctus,ẽm Isid.& Orosium,secũdum verò quantitatẽ,media pars orbis esse dinoscitur, qđ à parte meridiei terminatur,à septentrione verò flumine Tanai clauditur,& Aeotidis paludib. imitat. In ista ergo sũt maximæ regiones orbis,India,Persia,Parthia, superior Scychia & aliæ infinitæ, quarum mirabilia in suis locis ponentur, & ideò ad præsens nihil hic de Asia dicemus.

De Bactria seu Bactris. Cap. 6.

BAtria est regio in Asia vbi nascunt cameli, ita durospedes hũtes,ꝙ nunq; atteranẽt.Sic i regione ecclesiæ vel religionis,pedes affectũ nrorũ dẽnt esse ꝓ firmitatẽ & cõstantiã ita duri,ꝙ nunq; atterantur vel remoliant. Vel hæc regio est mundus in quo pedes.i.finis & senectus auarorum & gibbosorũ superborũ, ita per crudelitatẽ,& auaritiã indurant, ꝙ nulla pietatis mollitie remolliunt. In similitudinẽ lapidis durant aq̃.Iob 39.¶Bactria est regio i Asia,ita fertilis,ꝙ ibiit ecta semina i cẽtuplũ augmẽtant. Sic si semina virtutũ & meritorũ i aĩa ieceris,fructũ cẽtuplũ.s.ęterna reportabis Gẽ.26. Seminauit Isaac in terra illa & inuenit in anno illo cẽtuplũ.

De Beotia. Cap. 7.

BEotia est regio dicta à boue,qa cum Cadmus filius Agenoris Tyri sororem suam Europã à Ioue raptã ex precepto patris quæreret,cum non reperiret,irã pris formidãsexiliũ elegit,& dum casu bouis vestigia sequeret,ipsam inuenit, & sic exinde terrã illã Beotiã nominauit.Est aũt ibi qdã locus furialis de quo qui biberit,statim furore libidinis inardescit.Regio ista est mundus,in quo lacus deliciarum est,ex quo hõ efficitur ad litteram libidine furibundus. Iupiter ꝙ Deus fingebatur est diabolus qui si sororem tuam aĩam rapuerit per pctũ,& in regionem Beotię.i.in mundi amorem deciderit,si Dei patris iram formidans,sequere vestigia bouis Christi,quæ in ista regione tenuit.i.pœnitentiam, paupertatem, & hmõi,& sic sororem tuam perditam poteris recuperare, & iram Dei patris euadere. Inuenit eam in terra deserta,in loco horroris & vastę solitudinis.Vel de Boetia supràde fluminibus,& lacubus,& titulo de perdice.§.5.& vlt.

De Bohemia. Cap. 8.

BOhemia est regio Germanię,in qua est qdã fera q̃ drloz in lingua illa,q̃ sub ore in gutture habet quandã foueã, vel vesicã,& cũ à canib.& venatorib.persequit,i ore aquãe capit,& currendo & fugiendo sic eam calefacit ac si bulliret, & iõ se vertẽs ad canes & venatores,super ipsos aquã illam proijcit,& quẽcunq; tetigerit,depilat,& sic canes & venatores fugere cõpellunt.Venator est platus,loz est subditus corrigẽd⁹,canes sũt accusatores.Cũ igitur loz.i.malus subditus à venatore plato persequit vt capiat,& corrigat, tunc fugiẽdo,excusando,& palliando aquã malitiarũ in gutture cordis sui per iras & discordias calefacit,& tandẽ cõtra corrigẽtes se eijcit,& aquã malitiarũ suarũ aperto ore pimpatientiã & improperia proijcit super illos, appellando,repugnãdo,cõquerendo & hmõi,& sic canes & venator.i.Iudex,& accusator timẽtes eius imperũ retrocedunt,& eũ incorrectũ dimittunt,qa sicut dr Prou.25.Non amat pestilens eum qui se corripit,nec ẽt ad sapientes gradit &c.Vel dic,ꝙ canes sunt deuotiones,cõtra quos aqua deuotionis est i gutture pcogitationẽ sumẽda,& p feruorẽ dilectionis,& boni operis curã calefaciẽda,& cõtra venatorẽ,& canes.i.cõtra diabolũ & tentationes p oõnem proijciẽda,quia pro certo tũc hostes spirituales fugiunt,quando feruentem orationem sentiunt.

De

De Britannia. Cap. 9.

Britannia, i.Anglia insula est maxima, de qua dicit Solinus ꝙ ora Gallici litoris finis orat orbis, nisi Britanniæ maiestatis nomen alterius orbis mereretur.Dicit.n.quod octocẽtis milia passũ hẽt ipsis longitudo. Est ergo regio vndiq; ꝓcelsis circũspecta.Dicit ergo idẽ ꝙ iuxta Britanniã est inclusa ꝓfũda silura,cui⁹ terra,cõtrariat anguib. ita ꝙ quocũq; ꝓfũdicta fuerit,angues necat.cuius populus fuit mirabilis.pecunia & eius vsũ penitus refutabãt,res ꝓ reb.dabãt & mercationib.quã precijs.necessaria ꝓcurabãt,sciamq; fœminæ & viri ostẽtabãt.Per istã insulã intelligo religiosorum fœminæ & maximè medicantẽ.Per terrã q̃ victum ministrabat mihi,intelligo sciam scripturarũ,q̃ serpẽtibus.i.vitijs & tentationibus obuiat, ipsasq; pimit atq; necat. Isti ergo solebãt de futuris solũmodo cogitare.Sap.8.Nouit præterrita,& de futuris æstimat.¶Circa Britãniã sunt q.nq; insulæ,q̃ Hebudes antiquitus vocabant,quarũ populi dudũ fuerũt mirabilis simplicitæ,nã(vt dicit Solinus)oĩa erãt vniuersorum. Rex ẽt insularũ nihil habebat proprij,sed alebat à publico,ac pecuniarũ diuerterent à vero discebat paupertate iustitiã seruare,vtpotè cui nihil erat rei familiaris. Nulla illi fœmina dabatur,vñ ei nec votũ,nec vlla spes concedebat liberorũ. Ad quẽ applicari ꝓ modũ historialis exẽpli,ꝙ.s.illi q̃ sunt regaliter,& principes aliorũ, nõ dẽnt circa ꝓpria lucra inhiare,nec circa liberos aut nepotes vacare, sed solũ vtilitatẽ eõrum q̃ propriã. Qđ tñ est cõtra multos modernos, qui pro liberis & amicis carnalib. occupati, magis diligunt vtilitatẽ suam ꝓ amicis & paternarũ q̃ Christi ecclesiarum,q̃ cõitatum suo dño Iesu Christo.Vel dic de religiosis,quorũ dẽnt esse oĩa vniuersorũ, sicut dr Act.4.Erãt eis oĩa cõia,nec quisq̃ eorum q̃ possidebat aliquid esse aliq̃d dicebãt. Vel dic de illis sctis patrib. A posto lo edidicipulis ecclesiæ primitiuæ,& de rege eorũ Chro,qa.s.iuxta illos oĩa fuerũt cõia.Rex ẽt vnus Chrs nihil rei familiaris habuit,sed toto vitæ suæ tpe pauper fuit.Qđ ẽt de illis primis regib.& platis ecclesię dici põt,ꝙ nihil ꝓpriũ habuerũt & paucissimis iustitiã didicerũt,iuxta illud Zac.9. Ecce rex tuus veniet tibi iustus & mansuetus,ipse pauper,& sedens sup asinã. Nolis vis applica id cõtra principes luxuriosos,qui non solũ pauperes proprias sibi vendicãt,sed in oẽs volunt suã libidinẽ exercere. Vel dic de clericis & platis malis,q̃ cũ vxores non habeant,in oẽs cũ pñt inuehere se delectãt. ¶Circa Britannia insulæ plurimæ sunt,quarum q̃dã Orchades nominant, vltra quas nauigio sex dierũ Thile insula ponit,vbi dies ꝑ sex menses,& ꝓtidẽ nox dilatat. Sed de hac vide in suo titulo spãli.& de Hibernia q̃ est insula Britãniæ adiacens, vide infra,vbi in hoc loco de ea spãliter fit tractatus. ¶Secũdũ Solinũ ibidẽ,in Britannia solebat esse tẽplũ deæ Mineruæ,cuius ignes perpetuo nunq; canescebant in fauillas,sed vbi ignes tabescebant, in globos saxeos vertebant. Si vis dic ꝙ ista Dea Minerua est beata Virgo,cuius tẽplum est cõscia viri iusti,in quo proculdubio dẽ ignis perpetuæ charitatis ardere,qui nõ dẽt in fauillas peccatorũ euanescere,sed in saxeã ꝑseuerantiã se mutare.Leu.6.Ignis in altari meo sp ardebit. ¶In Britannia solebant esse quidam populi barbari,qui in statu pueritiæ varias diabolum effigies in suis corporib.depingebãt,ipsasq; suis mẽbris incorporabãt, nec magis patientiæ loco esse aliq̃ reputabant q̃ ꝙ memores cicatrices artus sui plurimũ succi biberent,ipsisq; crescentibus imagines percrescebant. Ad hoc facit Pli.lib.22.c.1.vbi ait ꝙ plurimi barbarorum, ẽt apud Dacos & Sarmatas corpora sua herbarũ succis tingebat. Vñ ẽt adhuc apud Britones mulieres in quibusdam sacris succo glasti toto corpore oblinitæ nudæ incedebant. Aethiopum calorẽ imitantes.Nunc ẽt inter saracenos mauros sunt qui colẽt vngues suos succo vnius herbæ vngere,& in colorem croceum torquere.Per istos barbaros peccatores intelligo,qui ꝓcludunt bio per varios malos mores diuersorum aĩalium imaginẽ in se pingunt, luxuriosi quidem imaginem equi,pigri bouis,ira cundi vrsi,superbi leonis,auari lupi,& sic de alijs.A pueritia.n. colẽtales imagines.i.tales mores in se pingere,& ꝓ malorum operum incrementa secũ solent ista crescere & augeri. Illi figurati sunt in illis,de quib.dr Apo.10. ꝙ ipsi acceperant imaginem bestiæ & characterẽ eius, & iõ in stagnũ sunt missi cum eadem, quia.s. qui dæmonum impressiones & vitiorum imagines acceperint,cũ ipsis i inferno cremabunt & pibunt.

De Campania. Cap. 10.

CAmpania Italiæ est ꝓuincia, in qua ciuitas Neapolis est sita,vbi fuerunt absq; dubio antiquitus multa mirabilia & stupenda, quorum q̃dã à natura facta sunt, q̃dã verò à Virgilio per artem marhematicam sunt inuenta.Dicit igit Geru. ꝙ Virg. in ciuitate Neapoli vnam muscã æreã fecit, q̃ quandiu integra manfit nulla musca ciuitatẽ ingrediebat. In macello ẽt ciuitatis in pariete vnũ frustrum carnis inseruit, qđ q̃diu ibi erat in illius macelli cõtinentia nulla caro quantũcunq; vetusta nec nares olfacientis,nec aspectũ intueẽris,nec gustũ comedẽtis aliquã offendebat.Per muscã greã itelligo Chrm ad iudiciũ aduẽturum.tunc.n.more æris sentẽtiãdo sonabit,& more muscæ damnatos puniet vel grauabit.Per muscas verò carneas intelligo cogitationes & tentationes. Per carnẽ in pariete intelligo carnẽ nram in sepulchro futurã,ꝑ alias verò carnes intelligo aliorum cõdõnẽ carnalẽ. Quia si in ciuitate cordis nri muscã.i. Chrm ad iudicium vẽturum ꝓ considerationẽ statuerimus,nullã ꝓfecto muscã carneã,hoc est carnalẽ tentationẽ aut cogitationẽ in eo sentiemus, nã q̃ iudicis seueritatẽ bñ respicit, carnalia desideria raro sentit. Ista est.n.musca q̃ alias fugat,& cuius comitiuã nulla mala cogitatio frequentet.vñ Es.7.Sibilauit dñs muscæ q̃ est transflumen,& api q̃ est in terra Assur.Musca.n.q̃ immũda frequẽtat, est carnalis delectatio, apis q̃ flores pascit,est inanis grędelectio. Ad istas ergo dñs sibilat,qñ de nris cordibus ipsas fugat. Itẽ si in hac cordis nri ciuitate carnẽ in pariete.i.carnẽ nram in sepulchro futurã appo⁹fuerim⁹ de alijs carnibus.i. de aliorũ mortaliũ cõdõnib.q̃q̃ sint viles & in vitijs veteratæ,nullũ horrorẽ habemus, sed ex cõsideratione nræ ꝓpriæ vilitatis, sic fiet ꝙ nec odoratu nec gustu alios carnales hoies cõtẽnemus,iuxta illud Eccl.31.Discе ex teipso q̃ sũt ꝓximi tui.Ideò bñ cõsuluit Eccl.28.Memento nouissimorum & desine inimicari.Vel dic ꝙ caro in pariete est cõsideratio nræ vilis & ornalis cõdõnis in corde &c.vt supra.¶Dicit idẽ Geru.ꝙ in ista ciuitate Virgilius i vna portarum duas imagines lapideas posuit,vnã.s.aræã & specio sam à dextris,aliã verò vultum tristẽ ꝓtendentẽ posuit à sinistris. Istius ergo portæ ꝓ mathematicã influentiã ea virtus erat ꝙ si q.s ꝓ aliquo negocio ciuitatem ingrediẽs, à casu vel à fortuna, nõ à ꝓposito ꝓpartẽ dexterã illius portæ ingrederet,negocium suum ꝓsperè expediret,si verò à sinistra parte, vbi tristis erat imago, ciuitatẽ intraret, negocium suum aduersè & nõ ꝓsperè ꝓueniret. Ista.n.dicit Geru.in anno quo fuit Acon obsessa,expertum se fuisse,sicut ẽt ꝓ quãdã ꝓlixã narrationẽ declarat,quã hic ponere nõ curaui.Per istã portã ciuitatis intelligo charissimi ingressum in ecclesiæ ciuitatẽ,& introductio nõ ad ecclesiasticas dignitates,i cuius ingressu est duplex imago, læra.s.q̃ à dextris sedet, q̃ est innocentia vel iustitia,& tristis,q̃ ad sinistrã residet,q̃ est iniustitia vel simonia.Igit ꝑ certo dico ꝙ si qs i ecclesiã vel in ecclesiastica bñficia ꝓ partem dexterã intrauerit.i. ꝓiustitiã vel innocentiã,vtpotè, qa ritè,iustè & canonicè est ꝓmotus,tũc ꝓsperè expediret facta sua,& i pace fient ei dies eius. Si verò ecõuerso ꝓ sinistrã intrauerit,& mediante tristi imagine.s.simonia, prece vel fauore, violentia vel iniustitia beneficium obtinuerit,tunc proculdubio in factis suis non ꝓsperabit, imò vt cõiter in paupertate, vel in briga,vel in aduersitatib. semper erit.Dei.n.iustitia nõ patit,vt q̃ bene intrauit cõfundatur,nec q̃ male intrauerit,ꝓsperet.vñ de male intrante ecclesiastico vel prælato dr Hier.22.Scribe virum iustum sterilem, qui in diebus suis non ꝓsperabit.¶Dicit idem ꝙ circa Neapolim est mons excelsus mari infixus,terram laboris prospectans, qui.s.in Maio fumum terribilem & interdum cinerem ardentissimum & ligna combusta eructat, ita quod terrã fertilem in sterilitatem mutat, Virgilius igit in oppositio monte statuam æream cum tuba erexit,quæ cum ad flatum venti vndiq; verteretur, ad primum ventilati cornu sonitum, & in ipsa tuba flatus subintrãtis impulsum,nothus repulsus vi mathesis cassabat, & totũ prædictum periculum ne noceret segetibus,tollebatur. Verum quia prædicta statua vel antiquitate est consumpta,vel inuidorum malitia demolita,ideò ista ꝑpdicta incommoda reiterantur. Sic verè dico quòd à monte.i.

à mundi dignitatibus fumus ſuperbiæ,arena ardens luxuriæ, & carbones auaritiæ,q.b.virtutũ ſegetes cõburunt. Virgilius ergo.i.virgineus Chriſto in oppoſito mõte.i.i dignitatib.eccl'ię ſtatuas æreas.i.ſonoros & ſcientificos ſtatos poſuit,q.b.tubã p̃dicationis in manu tradidit,& p ipſorũ datũ & p̃dicationẽ, p̃dictũ malũ ĩpediri & auferri voluit rerũ,q.a iã tales ſtatuæ.i. boni p̃lati ab iſto mõte eccl'iæ defecerũt,iõ p̃dicta mala quaſi totũ ſeculũ deſtruxerũt,& diuerſis vitijs inflãmauerũt.¶Item dicit idẽ q̃ Neapoli inuenĩt quædã faba q̃ inuerſa dr̃,q̃ more aliarũ fabarũ in ſiliquis q̃dẽ creſcit, ſed iſtius ſiliquæ pendẽt inferius,aliarũ verò ſuperius eleuanť.Eſt ergo huius fabę potẽtia ſatis ridiculoſa, vt ait idẽ Geru.Si,n.ipſã cũ oſone dñica ter repetita genu flexo collegeris,orás vt qualẽ vultũ p̃tendis talẽ comedẽs de ipſa p̃tẽdat,ſine dubio hoc euenire conſpicies.Vñ colligendo,riſũ cõtinues,guſtans vſq; ad ſolis occaſum inceſſanter ridebit. Si verò vultũ lachrymãtis p̃tẽdas, ẽt & lachrymabit fal'ſa pietate turbatus,& ſic de alijs.Iſta aũt dicit Geru.ſe experimẽtar̃ ꝓbaſſe, & ꝓ faba reperiẽda cauerna montis ſub caſtro q̃ Sõma dr̃,ſubintraſſe.Iſtud eſt mihi difficile ad aliquod morale applicare, poſsẽ tñ dicere q̃ faba iſta ẽ ſacra ſcriptura,q̃ faba inuerſa dr̃,eo q̃ ꝓ varias expoſitiones quotidie inuerſat,q̃ ẽt cũ oſone dr̃ colligi & cũ humili reuerẽtia à Deo poſtulari, iuxta illud Iac.1. Si q̃s indiget ſapia, poſtulet à Deo.Ille ergo q̃ ꝓ auditũ p̃dicationis fabã ſacrę doctrinæ à nobis recipit, facit̃ ad nr̃i vultus.i.ad nr̃æ conuerſationis ſimilitudinẽ ſe cõuertit,q.a.ſi auditores ſolent p̃dicatores imitari & ad ipſorũ verba in melius cõmutare.Iõ bñ dicebat Apoſtolus,Imitatores mei eſtote,ſicut filij charĩſſimi. Vel dic q̃ faba inuerſa ſignificat verba verſuta & cauteloſa & inuerſata hoĩum ꝓditorũ,adulatorũ vel ẽt hr̃eticorũ,q.a hi ꝓculdubio mediãtib.hmõi verbis ſuis & fallaci inuerſatione ſermonũ ſuorũ deceptiuorũ,guſtatoribus.i.auditoribꝰ.eorũ qualem vultũ volũt,faciũt p̃tẽdere,& eorũ volũtatẽ(q̃ vultus eſt aĩę) in quã formã voluerint,faciũt immutari.Patet.n.q̃ ꝓditores cõſiliarij ſuis malis & iuerſis & fraudulẽtis cõſilijs immutãt, vt volũt facies amicorũ, adulatores verò mẽtes magnatũ & ſuperiorũ,q.a.ſ.qũ volũt, faciũt eos vel triſtari vel ridere.Hæretici ẽt inuerſant verba ſua,i. intel'm ſacræ ſcripturæ, & ſic aliorũ vultus & mẽtes ꝓ voto ad riſũ vel ad triſtitiã mutant. Iõ de talib.mores ſuos ad indignorũ ſi'tudinẽ murãtib.dr̃ in Pſ.q̃ mutauerũt gloriã ſuã ſi'tudinẽ vituli comedẽtis fęnũ.i. in ſi'tudinẽ illius ꝓditoris,adulatoris,vel hr̃tici, q̃rentis ꝓpriũ lucrũ. ¶In Cãpania ciuitas eſt Puteolana, vbi Vir multa balnea ad curas diuerſarum infirmitatũ cõgrua miro mõ cõſtruxit titulosq; ſingulis balneis ſubſcripſit, & cõtra quã ĩfirmitatẽ valerẽt, oñdit, verũ cũ ſtudiũ medicinę Salerni vigere cępiſſet,ducti inuidia medici,titulos balneorũ deſtruxerunt, ne forte practicãtib.lucrũ auferrẽt.Iſta ꝑñt applicari contra ſuidos,q̃ ſi vidẽt aliq̃d balneũ.i.aliq̃ ploñ valere & ꝓficere, & exinde titulũ laudis & famæ acq'rere,ſolent hmõi titulũ ꝓ detractionẽ q̃tũ ꝑñt deſtruere,ne forte ipſum cõtingat eorũ lucro,famæ & vtilitati detrahere,& de laude & gl'a plus hr̃e, q.a ſicut dicit Alanus de plãctu nãę,inuidi famã aliorũ aut detractione lacerãt,aut taciturnitate furanť.Sapiæ.n.gl'a dehoneſtat liuor inglori'.¶Itẽ dicit Geru.ibidẽ q̃ circa Neapolim eſt mons ꝓ mediũ ꝓforatus, ad modũ vnius cryptæ,de latere in latus ad volẽtium trãſitũ cõcauatus.Cũ ergo tãta ſit illius opaci itineris lõgitudo,vt ſi i medio exiſteres,duos introitus vix videres,id virtute mathematica Virgilius operatus eſt,q̃ ſi ſibi in illa via,quãuis ſit ſecretiſſima,duo inimici obuiarẽt, nullo dolo , nullis inſidijs , nulla malitia ſibi mutuo nocendi ꝑtãẽ haberẽt.Iſtud põt applicari ad nos religioſos & clericos,& quoſlibet ẽt Chriſtianos,q.ſ.ifra mõtẽ dñi(q̃ ẽ eccl'ia) in eadẽ crypta & fouea.i.i eodẽ collegio,cõſortio vel hoſpitio via huius ſeculi ꝑtrãſimus,nã dato q̃ aliq̃d odiũ inuicem habeamus,nunq̃ tñ debemus nos nocere,vel nos verbis & factis inuadere,aut dolũ & inſidias alteri parare,ſed magis ſine tumultu pacificè ꝑtrãſire.Eſa.2.Nõ leuabit gẽs cõtra gentem gladiũ. Vel dic q̃ via hæc obſcura ſignificat mundũ vt ſupra. ¶Vnũ mirabile refert hic Geru.Dicit.n.circa ciuitatẽ Puteolanã eſſe lacum cuius aqua teterrima eſt,ſed ſi infundat oleũ, clariſſima efficit,quẽ indigenæ lacũ Ioãnis appellãt.Cũ ergo bonæ memoriæ Ioãnes epſs Puteolanus quadã die ad lacũ acceſſiſſet,vt videret q̃d ſub aqua lateret, i cuius infimo multas lamẽtationũ voces frequẽter audiebat,cadum olei puriſſimi aq̃ę ſuperfundit,ſtatimq̃; velut acceſa lucerna eneas portas maximæ q̃titatis,& vectes ferreos proſtratos ſub aqua vidit, cępitq; mẽte cogitare vir ſanctus has eſſe portas ĩferni,quas dñs cõfregit,q̃n inferos ſpoliauit. Iſte lacus chariſſimi mũdi deſignat,ſub quo abſq; dubio latẽt portæ iferorũ lamẽtationes & gemitus dãnatorũ.Hæc tñ aqua mũdanę ꝓſperitatis & obſcura cęcitas fluxibilis fortunæ visũ & cõſideratiõnẽ ipeſperitas ĩpedit ne hõ ĩfernũ & ĩferni ſupplicia cõſideret aut attendat.vñ neceſſe eſt hoĩ q̃ oleũ diuinæ gr̃æ infundať,& ſic lucerna fidei & ſapiæ illuſtrabit̃, & q̃ inferius lateat, ab eo q̃ conſiderationis ſcrutiniũ agnoſcet.De tali ergo oleo mentis illuminatio pñt pctõres Deo & ſanctis dicere illud Matt. 25. Date nobis de oleo veſtro , q.a lãpades noſtræ extinguuntur.

De Regione Cedar. Cap. 11.

CEdar eſt regio q̃ ſolis ardoribꝰ.eſt peruſta,in qua Iſmael primogenitus Abrahã cum poſteritate dr̃ habitaſſe,& eam à Cedar primogenito ſuo ſic vocaſſe. & ſm glo.Gen.16. Onagro pp ſuã feritatẽ fuit cõparatus, iõ dr̃ibi. Hic erit hõ ferus,q.a ſm Iſid.lib.9.in tabernaculis & nõ in domib.habitabat.& nũc eius poſteri tanq̃ hoĩes ferales p vaſtas ſolitudines euagãtes,oẽm ferarũ ſæuitiã ſuperãt & excellunt.Hi ſm Methodiũ ſemel egreſſuri deſertis orbẽ p octo annorum hebdomadas obtinebũt,& vocabiť via iſtorũ via anguſtię,nã ciuitates & regna ſubuertẽt, in locis ſacris inficient ſacerdotes,& ibi cũ mulierib.dormiẽt, & ad ſepulchra ſanctorũ iumẽta ligabũt.Et hoc ſm ipſum accidet pp Chriſtianorũ nequitiã,q̃ tunc erunt. Cedar eſt infernus,pp ardorẽ tormentorum,vbi Iſmael primogenitus Abrahæ.i.lucifer (q̃ eſt principiũ viarũ Dei.Iob 40.)cũ ſua pr̃te.i.cũ angelis ſibi fauẽtib.& damnatis hoĩb. cõuerſant. Hi ſunt Iſmaelitæ dæmones ferociſſimi,q̃ deſerta mũdi huius ad malorũ ſuppliciũ & bonorũ exercitiũ euagãtur,& in fine.ſ.tpe Antichriſti, qñ ſeruetur ſathanas de carcere egreſſuri ſunt de deſertis inferni,& ſibi ſubijciẽt totum orbem,& tunc ciuitatẽ & regnum eccl'eſiæ deſtruent & ſubuertent ſacerdotes.i. ſacros duces,bonos Chriſtianos interficient & occident p Antichriſtũ & ſuos, & ad literam ſepulchra ſanctorũ diruent,& cũ mulieribus.i.cum peccatricibus aĩabus dormient & quieſcent.i. per diuerſa vitia ſeconiungent. Ideò tunc poterunt dicere Chriſtiani. Egreſſi mures de cauernis ſuis, auſi ſunt ad prælium nos vocare. Iudith 14.

De Cypro. Cap. 12.

CYprus(ſicut Geruaſius dicit)in ſula eſt q̃ non ſolebat aliq̃ cadauer hoĩs mortui ad ſepulturã recipere, ſed ſtatim ſepulta corpora euomere & eijcere quouſq; venit Helena Cõſtantini Imperatoris mater , & Coli regis maioris Britannię filia,q̃ de Hieruſalẽ rediẽs crucẽ boni latronis,quã cũ Chriſti cruce inuenerat,in Cypro reliq̃t,virtute cuius ꝑdicta corporũ euomitio ceſſauit,& terra Cypri mortuos ſepeliendos recepit. Hæc poſſent ad laudẽ dñicæ crucis referri,q.a ſi crux latronis ſolũ ꝓ ſocietatẽ crucis dñicæ,cũ qua iacuerat ſub terra talẽ acq'ſiuit virtutẽ,& pp vicinitatẽ quã habuit cũ Chriſti corpore crucifixo , multo maiorẽ virtutẽ hẽt Chriſti crux,à qua talis virtus in aliã emanauit.Vel ſi vis exponere ra'r,& dic q̃ ſula Cypri ſignificat quẽlibet hoĩem,q̃ idcirco in ſula dr̃,q.a ĩ mari fluxibilis mortalitatis poſitus,tribulationũ fluctib.vndiq; affligiť.Per ſepulturã mortuorum intelligo mortis memoriã, q.a.ſ.cũctis ꝓpis in corde nr̃o mortuos ſepelimus , qũ mortes præcedentium hoĩum, mortisq; cõditiones renaciter cogitamus. Per crucem verò latronis poſſunt cruciatus malorum.i. infernorũ pœnæ & tormenta intelligi, vbi pp delicta ſua impij cruciãt. Crux.n.ſm Grego.à cruciatu eſt dicta. Dico igiť q̃ in ſula Cypri.i.pctõr mortuos ad cordis ſui ſepulturã nõ vult qñq; recipere , nec de morte ſui ſuorumq; cogitare , quinimò ſi qñ mortuum quid p cogitationem inſepelit,hoc eſt ſi qñ de morte cogitat,ſtatim à cepto reſilit,& hmõi cogitationem euomit & repellit. Hier.7. Ejicient oſſa eorum q̃ habitauerunt in Hieruſalem de ſepulchris ſuis.Sed quid? pro certo ſi iſtos mortuos velit retinere.i.de morte cogitare , neceſſe eſt q̃ ante omnia mediante Helena Conſtantini matre.i. Maria Chriſti genitrice crucem latronis.i. cruciatum malarum,& pœnas infernales per conſiderationem habeat , & q̃ damnationem reproborum diligenter intelligat & perpendat.Quod ſi fecerit mortuos.i.mortis memoriã ſuã amplius reijciet,ſed ipſam in corde ſuo recipiet & inuolabit,quia ꝓculdubio ille nunquam memoriam mortis euoluet,qui crucẽ latronis habet.i. qui malorũ cruciatum & dãnationem attendit. Gen. 23. Sepeli mortuum tuum.Vel dic q̃ terra ſignificet vaniloquos iactatores,qui.ſ.aliquod ſepulturã aliquod ſecretum retinere non poſſunt,ſed totum q̃cunq; auditu receperunt , exterius euomere, & reuelationem ipſi publicum declarare nituntur.Crux ergo & cruciatus taliũ debentur,quibus ad celandum commiſſa ſecretius coercentur.Quod potiſſimè verum eſt de ſacerdotibus,qui mortuos ſepulcros.i.peccata eis confeſſa euomũt reuelãdo . Crux itaque talibus.i.cruciatus & pœna dari debet. Ideo bene conſulitur talib.& Eccle.16.Audiſti verbum aduerſus proximum tuum,commoriatur in te,fidens,q̃ te non dirumpet. A facie enim verbi perturbatur fatuus. Vel dic q̃ iuſtus debet eſſe ſicut terra , quia nullum peccatum debet in corde ſepultũ ſine occultum retinere, ſed ſtatim per confeſſionem euomere & auferre , dicendo cum Chriſto Lazaro mortuo illud Io. 11.Lazare veni foras.Et reſedit qui erat mortuus . ¶De cruce boni latronis dicitur Geruaſius.aliud mirabile,videlicet quòd in Cypro ab Helena(ſicut dictum eſt)fuerit dimiſſa,& in quadã eccl'eſia collocata,vbi ſine aliquo firmamento in aere pendulo manet, & ſe ad oſculum & non ad contactum manuum præbet.Si.n.ipſam oſculari volueris ſine motu in aere ſtabit, ſi verò manu tractare tẽtaueris,ſtatim vel ad latus fugiet, vel ſurſum atrolletur. Perſiſtam crucem intelligo ſacram ſcripturam,quæ crux dicitur,quia in ea intelligenda animus crucia-tur. Et dr̃ crux boni latronis.i. cuiuſlibet boni prælati & prædicatoris, animas.ſ. diabolo furripientis & furantis,iuxta illud Apoſtol.1.ad Corin.12.Cum eſſem aſtutus,dolo cepi vos. Perſe etiã dicitur ſtare,quia non contingit eam deficere vel perire,alteriusq; fulcimento non indiget, quia.ſ. diuino muneꝛe per ſe viget. Iſta eſt ergo veritas,q̃ ſi ad iſtam crucem.i. ſacram paginam veneris , & cum humilitate eam quæſieris,& oſculum reuerentiæ & amoris eidem impenderis , ipſam proculdubio ſe tibi præſentantem,& verum ſui intellectum manifeſtantẽ,& tibi applaudentẽ videbis.Sap.6. Præoccupauit.n.quærentes ſe.Quod ſi forte manu tractare.i.cum præſumptione diſcutere curaueris,ſtatim à te refugiet , ita q̃ verum intellectum apprehendere nõ valebis.Vñ legi q̃ quidam magnus doctor ſemel multum laborauit pro intellectũ vnius ſolũ habendo,& nunquam ipſum poterat inuenire.In craſtino verò voluit adire quendam alium,vt ab ipſo peteret ſuum intentũ,& in via ſibi reuelatũ eſt per Angelũ, qui dixit ſibi q̃ magis meruerat ſua humilitas quam habuerat ab alio illam difficultatẽ inueſtigare volendo , quàm tota ſubtilitas quam adhibuerat in inquirendo & ſtudendo.Iſta poriſſimè de Deo vel de ſecretis quæ ad diuinitatem pertinent,poſſumus dicere,quia ꝓ certo plus inde nouit & cognoſcit humilitas oſcularis,quã curioſitas inueſtigatrix.Deus.n.hoĩb.ſibi oſculum clementiæ porrigentib.ſe præſentat, ipſum verò manu tractãtibus.i.curioſè inueſtigantib. & quaſi ex ſua ſubtilitate in ſua manu habere prętendentibus ſe occultat,& ab ipſis ſe eleuat & elongat,iuxta illud Pſ.Accedet homo ad cor altum,& exaltabitur Deus.Iſta ẽt eſt crux latronis eo q̃ latrones & pctõres cruciatꝰ inferno.Iſta p ſe ſtat, & nulli rei innitiť, ſed ſine alio fundamento ꝑpetuo pſeuerat,& mortuos ẽt impedit euomi inſũm mortẽ nõ vult abeſſe à memoria vel ab aĩo interiori. Exo.11.Neq;n.erat domus in qua nõ iaceret mortuus.Vel dic q̃ crux latronis eſt mulier pulchra, q.a ẽt iſta eſt ad modũ crucis facta,ex ipſa ſua humana forma.Et ẽt ipſa eſt cruciatus ipſorum fatuorũ,q̃ pro eo latrones dr̃,quia Deo ꝓprias aũas fubtrahunt & furanť, & quia per fatuum amorẽ in tales cruciatus mẽtaliter ſuſpendunť.Iſtæ ergo cruces ſunt in aere ſuſpenſæ.i.in pendulo poſitæ, & nulla firmitate boni propoſiti ſtabilitæ.Et breuiter iſtæ ſunt q̃ licet manuum attractionem.i. carnalẽ copulã refugiãt, oſculũ tñ libenter porrigunt atque præſtant.Vel dic in bono q̃ iſta eſt bona mulier,quæ quamuis illis de genere ſuo ſoleat oſculum porrigere, nunquam tamẽ debet illis manum,tactum, attractationem ve impudicam accidoluteam permittere, quinimò bonæ mulieres debent talib. dicere illud Thre.4.Recedite polluti clamauerunt eis, recedite,abite,nolite tãgere. ¶In Cypro intellexi eſſe arborem cuius fructum ſeu pomum quotcunq; partes incideris, ſemper in qualibet particula crucifixi imaginem uidebis.Talis debet eſſe voluntas & conſcia viri iuſti, quia.ſ.quotcunque tribulationibus ſcindatur, vel in quæcunq; particularia negocia diuidatur , neceſſe eſt q̃ ſp crucifixi memoria & ſuæ paſſionis deuota imaginatio in eo inueniatur , exemplo illius qui dum in paſſione ſua ſemper Ieſum nominaret, dixit ſibi tyrannus q̃ nomen Ieſus ab ore ſuo ceſſare faceret.Sanctus verò rñdit, q̃ ſi ex ore recederet,nũquam tñ à corde ceſſaret, quod & factum eſt,quia poſt mortem eius cor ipſius eſt inciſum, & nomen Ieſus in medio eſt inuẽtum.De alio ẽt legi q̃ cum omnia loca in quibus Chriſtus perſonaliter fuerat viſitaſſet , & vltimo eſſet in mõte olueti,unde dñs aſcendit in cœlum nec amplius ſequi eum ualeret,niſi poſt ipſum in cœlum aſcenderet ſummo ſucceſſus gaudio, & ſummo amoris deſiderio expirauit ibidem.Medicis ergo prodentib. quod amor ſeu gaudium fuerat cauſa mortis, apertum eſt cor ipſius,& in medio ſcripũ erat, Amor meus Ieſus.Poterat.n. iſte dicere illud Pſ.Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum.

De Creta inſula. Cap. 13.

CRera eſt inſula nobiliſſima , quæ quondam fuit centum vrbibus decorata,quæ inter Aegyptum & Greciã ſituatur.Hęc prima remis & armis claruit & ſagittis.Prima melodiam inuenit,prima docuit vias equeſtres , prima literis iura iũxit.Hic capræ & oues multæ,cerui & capreæ valde paucæ. Lupos & vulpes & alia ferarũ gña nunquam gignit,& ſerpentes & venenoſa non hẽt ꝑter quaſdã araneas,q̃ ibi naſcunť,q̃ ab Iſidoro Phalangia noſanť.Hic nulla auis clamoſa nycticorax,& ſi aliũ deuenerit, ſtatim perit.Hæc gẽmis & herbis medicinalib.eſt referta,& cunctis bonis & diuitijs opulenta , ſicut dicunt Pli.& Iſid. Ibi ẽt ſm Solinum eſt herba alimos quę admorſa diurnã prohibet famẽ. Sic Paradiſus vel ẽt eccl'eſia cętum urbibus. i. diuerſis diuerſorum ſtatuum manſionib.eſt decorata,quia in domo patris mei mãſiones multæ ſunt.Ioã. 14.Ipſa inſuper eccl'eſia mulcarum dignitatum diſtinctionib. eſt diuiſa.Ibi ſunt remi.i.eccl'eſiæ cõfeſſores, arma.i.eccl'eſiæ defenſores,ſagittæ.i.ſacrorũ eloquiorũ prædicatores. Ezec. 27. In aquis multis adduxerunt remiges tui . Ibi eſt melodia Angelorum,equitatur à martyrũm & Apoſtolorum, literatura doctorum & prædicatorum . Vel exinde prodijt melodia deuotionis , equitatura prædicationis , literatura ſacræ ſcripturæ & eruditionis . Ibi ſunt capræ & oues,quia ſm Auguſt. Surgunt indocti,& rapiunt cœlum,& nos cum literis noſtris mergimur in profundum.Cerui tamen.i.cornuti ſuperbi,capreæ.i.inſtabiles uel immundi luxurioſi , lupi, ideſt raptores & vſurarij , qui prædam.i.bladum abſcondunt donec putreſcat,vulpes.i.malitioſi & ficti ibi nullatenus apparent,nec alia genera uenenoſorum.i.peccatorum, quia ſicut dr̃ Apoc. 22.Foris canes & uenefici,&c.Ibi tamẽ generata ſunt & nata Phalangia uenenoſa.i.mali Angeli, qui ſtatim exinde repulſi ſunt.Ibi nõ eſt nycticorax.i.aduocati,qui litigando & clamãdo cibum ſuum,hoc eſt diuitias acquirunt, & clarius vident in nocte temporalium,quàm in die ſpiritualium.Ideo Eſa.35. Non erit ibi leo nec mala beſtia,&c.Herbis etiam medicinalibus.i.ſanctis hominib.& lapidib.preciofis.i.Angelis,uel uirtutibus hæc inſula eſt repleta.Ibi etiam eſt herba alimos, id. eſt ſatieras gloriæ,quã qui ſemel admorſerit,famẽ nequaquã amplius ſuſtinebit.Apo.7. Non eſurient neq; ſitient amplius &c.¶Item Pli.ait lib.21.c.14.q̃ in Creta eſt aliud miraculum. eſt.n.ibi quidam mons dictus Carina, circa quem per nouem milia paſſuum muſcæ non reperiuntur , & quod mirabilius eſt,mella quæ in iſto ſpatio nata ſunt nunquam à muſcis tanguntur,dato q̃ alio tranſferantur.Sic uerè in Creta.i.in inſula eccl'eſiæ ſunt montes.i.uiri alti,contemplatiui & perfecti, quos proculdubio & quorum ſocietatem muſcæ.i.hoĩes immundi et luxurioſi,qui cadauerib.et lacte mundi deliciarum ſunt ſatiati,nolunt tangere uel frequentare, quinimò ẽt mella .i. uerba , documenta et exempla talium nunquam uolunt recipere uel guſtare, quia mali nunquam libenter frequẽtãt conſortia bonorum, nec ẽt guſtant mella ſuorum exemplorum et uerborum.Ideo dicitur Prouer.27.Anima ſatiata calcabit fauũ.Illi.n.qui mundi delicijs ſatiantur,fauum.i.dulcedinem ſanctorum uerborum et exemplorum abominantur. Amos 5.Loquentẽ perfectè abominati ſunt. Vel dic q̃ mons eſt ſacra ſcriptura, cuius mella.i.dulcia uerba, muſcæ,i.pctõres

tes tangere vel audire nolunt, nec ẽt ibi frequentare uel ſtudere quærunt. Vel dic ꝙ mons, ſignificat Paradiſum quo muſcæ.i.peccatores non intrant, qui etiam mella.i.bona ſpiritualia .ſ. virtutes & ſacramenta, quæ exinde ad iſtum mundum tranſlata ſunt, non recipiunt neque guſtant. Eccle.10. Muſcæ morientes perdunt vnguenti ſuauitate. De Dedalo & labyrintho Cretæ vide infra.lib.10.c.8.§.4.

De Aegypto. Cap. 14.

AEgyptus eſt regio duas habens partes ſuperiorem, ſcilicet & inferiorẽ, quarum vna fructibus, frugibus, fontibus, & fluminibus repleta eſt, in qua duorum monſtrorum genera habitant, ſcilicet hippopotami, & crocodilli. Sed in alia Aegypto verſus orſum ſolis ſunt pardi & tigrides, ſatyri & baſilifici aſpides & ſerpentes, ſm Plin. & maxime circa fluuium Nigrin, qui creditur eſſe Nilus, vbi eſt quædam parua beſtia, quæ dicitur catoblepas, corpore quidem modica, mẽbris iners & pigra, caput habens ita graue, ꝙ ipſum ſemp defert ad terræ ſuperficiem inclinatum. Quod à natura mortaliũ ſaluti eſt prouiſum, quia tantæ veneneſitatis eſt, qđ nihil eam in facie videre põt, quin continuo expiret. Iſtud aũt aſal apud heſperios Aethiopes inuenitur, ſm Pli. ſed ſm Solinum iuxta Nigrin, ſeu Tigrin fluuium inuenitur. Sic verè terra habet duas partes, mundum. ſ. qui fluminibus deliciarum, fontibus ſcientiarum, fructibus diuitiarum multipliciter eſt refertus, in quo hippopotami equi fluuiales. i. homines luxurioſi, & crocodilli ſuperbi & tumidi conuerſantur. Alia autem pars iſtius Aegypti. ſ. terræ eſt inferius intra terra. i. infernus, vbi damnati ardore igneo comburuntur, vbi circa fontẽ Nigrin. i. in puteo Abyſſi, nigerrima beſtia, & veneneſiſſima lucifer eſt incluſus. Quod ipſa natura naturans. i. Chriſtus ipſi ad ſalutem mortalium ꝓcurauit, quia nullus poterat ſibi vel tentationibus ſuis reſiſtere, dum hic erat. Iob 41. Non eſt poteſtas ſuper terram quæ comparetur ei. Ibi ſunt etiam baſiliſci, & multa alia monſtra. i. diuerſa dæmoniorum genera, qui ſagacitate & veneneſitate malitiæ differentes cruciant alias quæ ſunt ibi. Vel expone de diuerſis peccatoribus, qui ſunt ibi, ſicut infra c.de Aethiopia. Ideo Hier.8. Mittam eis ſerpentes regulos, quibus non eſt incantatio. De ibidib. fugantibus ſerpẽtes ab Aegypto vide lib.de auibus tit.ſuo, ſimiliter de Nilo, crocodillo, hippopotamo, ficu Aegyptia & palma, vide in tit.ſuis. De Api verò boue quem colebat Aegyptij, qui fauendo petentibus, pabulum de ſuis manib. accipiebat, & rũſum eis dabat, quod ſi nollet, malum illis portendebat, ſicut apparuit de Cæſare Germanico, cui non reſpõdere, nec ab eo ſumere cibum voluit, qui cito poſt occiſus fuit, de ritu etiã huius bonis de quo meminerũt Plinius & Sol. nolui aliqua moralizare, propterea ꝙ diabolicus omni ex parte erat. Allegã hic ſi vis, ꝙ tales boues ſunt magni Tyranni, qui ſi nolint homini loqui, vel reſpõdere, vel ſacrificia & munera capere, ſatis poſſunt ab eis indignationem & periculum expectare. ¶Pharos eſt turris altiſſima in portu Alexãdriæ, in cuius ſummitate lumẽ ponit, vt de nocte dirigat nauigantes. ¶Sic in portu huius mundi viri ſcti poſiti ſunt, vt per lumen ſcientię & bonorum exemplorum ad portũ ſaluris trahuntur ij, qui per mare huius ſeculi currunt. Et ſicut ſecundum Solinum iſti pyramides propter ſuam altitudinem vmbras non faciunt, ſic nec ſancti vmbras malorum exemplorum aliis præbuerunt. Vel dic ꝙ talis eſt Chriſtus, qui vmbram alicuius peccati non habuit, ſed altiſſimæ vitæ fuit, in lãterna, humanitatis cõtinẽs lumen diuinitatis, quo iter ſalutis & portus oſtenditur.

De Aegypti mirabilibus. Cap. 15.

AEgyptus in ſuis deſertibus ſuperioribus multa habet notabilia. Refert. n. Poſtumianus, ꝙ circa Syrtes quæ ſunt inter Lybiam & Aegyptum, quæ terra eſt arenoſa, & ad flatum veñti ad ſimilitudinem aquæ mobilis, ita ꝙ modico venti flatu maius in illis terris quàm in vllo mari naufragium fit, incolę aliqui in locis aliquantulum ſolidis commorantur. ibi tũ nulla ſeges ꝓter hordeum naſcitur, quod à die iacti ſeminis, die 30. maturatur, & propter maturitatem præcipitem à venforum impetu liberatur. Ibi ẽt (vt idem ait) inuenitur herba quædam dulciſſima ſimilis mente, quæ ſaporem mellis prætendens, ab incolis manducatur. Vnde ipſe Poſtumianus ſe dicit circa Syrtes vnũ ſenem in vno tugurio reperiſſe, qui ſibi talẽ herbam obtulit ad edendum. ¶Dicit etiam Geruaſius ꝙ quidam miles prouincialis dominus caſtri Delphini, ꝙ ducẽda vita eremitica deſerta Aegypti petijt, cui poſt longa ieiunia coruus affuit, q̃ ereptam radicẽ cuiuſdã herbæ ad tam in eremo cum ea ſuſtentauit. ¶Iſta poſſunt applicari, qđ nõ eſt dare ita malam patriam ſeu terram in qua bonum aliquod non reperiatur, nec aliquam tribulationem ita aſperã vbi dulce aliquid & conſolatorium non inueniatur. Qđ etiã non ſolum eſt verum temporaliter, ſed etiam ſpiritualiter. Dato. n. quòd mundus more Syrtium ſit mobilis & inſtabilis, arenoſus & ruinoſus, ſterilis & nõ fertilis, ibi tñ inueniẽ horꝺeũ ſacræ ſcripturæ, in qua. ſ. ſub palea, literæ iacet medulla ſcientiæ. Herbæ ẽt dulces. i. virtutes & gratiæ, & eccleſiaſtica ſacramenta, quæ. ſ. à coruis. i. à ſctis patribus pœnitentia denigratis nobis ſunt oſſa & tradita, quibus. ſ. iſtius deſerti. i. iſtius vitæ miſeræ ſpiritualis penuria releuatur, & quibus mens deuota reficitur & nutritur. Pſal. Nunquid poterit Deus parare menſam in deſerto? ¶Dicit idem Poſtumianus ꝙ ipſe vidit in in deſertis Aegypti cœnam q̃ à viro Deo parabatur, ſine igne feruere, tãta quippe vis ſolis illic eſt, ꝙ quibuſlibet coctis, ẽt ad gallorũ pulmenta ſufficiat. Sic verè olla cordis noſtri ſine igne concupiſcentiæ, per virtutem ſolis iuſtitiæ, & ſuæ inſuſæ gratiæ, debet feruere per bona deſideria & non ab inferiori, imò de ſurſum debet quærere ſpũalia incendia. Act. 18. Feruens ſpiritu loquebatur quæ ſunt Ieſu. ¶Dicit idem Poſtumianus ſe vidiſſe in quodã Aegypti monaſterio vnam arbuſculã in clauſtro, quæ de virga ſicca fuerat generata. Volens. n. quidam abbas probare vnius nouitij obedientiam, præcepit & ꝙ quandam virgam ſiccam acciperet, & in terram figeret, & tandiu irrigaret, donec lignum aridum in ſolo arido reuiuiſceret. Nouitius ergo omni die à flumine Nilo per duo miliaria aquam vehebat, & virgam ſicut pater iniunxerat irrigabat, quod cũ duobus annis feciſſet, nec aliquid profeciſſet, tandem continuans in tertium annũ virga floruit & in arbuſculam tandem creuit. Hæc poſſunt applicari exemplariter ad virtutem obediẽtiæ. Vel dic ꝙ dato ꝙ aliquis pctor ſit aridus & indeuotus, & humore gratiæ ꝓoliatus, nõ debet tamẽ prædicator uel prælatus ab irrigatione ſeu p̃dicatione ceſſare, quia dato ꝙ diu in ſua arida indeuotione permanet, poterit tñ fieri ꝙ finaliter per gratiam reuireſcat, & ꝙ in arboreũ virum iuſtum & fructiferum diuino munere ſe conuertat. ió dicebat Apoſtolus 1.ad Cor.3. Ego plantaui, Apollo rigauit, Deus autem incremẽtum dedit, q̃a bñ ſicut ibidem dñs, Neque qui plantat, neque qui rigat, eſt aliquid, ſed qui incremẽtum dat Deus. ¶In deſertis Aegypti beatus Antonius dum irer videre Paulum primum eremitam, inuenit vnum hominem equo mixtum, cuius quamuis verba non intellexerit, manu tñ dextra eidem iter oſtendit, & ſtatim ueloci fuga ab oculis mirantis euanuit. Satis cito poſt inuenit paruum homuncionẽ, narib. aduncis, fronte cornuta, & pedibus caprinis, q̃ ſibi dactylos porrigebat, à quo cum peteret quiſnã eſſet, rñdit: Mortalis ego ſum, vnus ex accolis eremi, quos varijs erroribus deluſa gentilitas, Fauños Satyroſq; colit & incubos, Legatione fungor gregis mei, præcamur ut communẽ Deum pro nobis depreceris. Salutem mundo olim veniſſe cognouimus, & in vniuerſam terram ſonus eius exiuit. Quibus dictis aufugit & receſſit. Vnum verò tale aſal ſub rege Conſtantino ad Alexandriã fuit adductum & magnum populo ſpectaculum p̃buit, & tandem mortuum, & ſale condicum, ut ab Imperatore uideri poſſet, ad Anthiochiã delatum eſt, ſicut recitat Geruaſius. Ex hoc ergo põt cõcludi ꝙ beſtię Chriſti p̃dicabãt, quẽ tñ hoies credere contẽnebat. Vel ſi uis moraliza, & dic ꝙ iſte homuncio ſignãt mundi ſimplices, q̃ parua hñt cornua. i. modicam potentiam ſecularem, q̃ in caprum definunt ꝓpter ſimplicitatem beſtialem. Hoies verò ſignificant rõnales hoies, ut clericos & religioſos, quia pro certo homines ſimplices & ſeculares Chriſti melius recognoſcunt q̃ clerici, & orationib. ſanctorum deuotionis ſe committunt, & ipſis religioſis & Chriſti pauperibus dactylos. i. bona ſua tpalia per eleemoſynas plus impendunt. Figurati in aſina Balaam, quæ melius vidit Angelum quã ꝓphetã. vñ. Aug. Surguut indocti, & rapiunt cœlum, & nos cum literis noſtris mergimur in profundum. ¶Sicut ponit Pomponius. c.de Aegypto, Aegyptiorum fuit opinio ꝙ ipſi erant ueruſtiſſimi populorũ, dicentes ꝙ à ꝓpre, quo

ęptoinc ꝓparat regnum eorum, ſtellæ quater mutauerant, cantes ſuos, fueratq; ſolis ortus vbi nunc eſt occaſus, & occa ſus vbi nunc ortus, ita ꝙ regnum ſuum per 13. milia annorũ poteriſſe dicebant. Iſtud ergo ad fatuitatem quorundã elle poſſet, qui de antiquitate generis gloriant, & qui ſydera nobilas. i. alios nobiles, & eorum ſtatus mutabiles aſſerunt, ios verò ſtatus, & genera, vt ſtabiles metiuntur. Vel dic, ꝙ ia falſa opinio de ortu, & occaſu ſolis reciproco, põt verifi ri de Gentilibus, & Iudæis, conſtat. n. ꝙ dudum ortus ſolis, bitat Chriſti. i. fides incarnationis eius, ſaltem futuræ, & lumen ſuæ gr̃æ reſplenduit in Iudæis, occaſus verò, & errorum obſcuritas gentiles, tunc temporis occupabat. Sed verè nũc verſa vice Iudæi hñt occaſum, & gentiles credentes ortum, q̃ piſidem negauerunt, & errores conceperunt: Gentiles verò crediderunt, & lumen fidei receperunt, & ſic occaſum ſui in ortum mutauerunt. Vnde de Iudæis dr̃ illud Hie.5. Occi de eis ſol, dum adhuc eſſet dies. Quod ẽt de clericis, & ſecuſib. poteſt exponi, quia verè clerici antiquitus fuerũt boni, ſi ſancti, & orientales, & eorum reſpectu laici erant occiden tales, nũc verò ita conuerſi ſunt in arcum prauũ, q̃ laici ſunt ex meliores. ¶De illis Aegyptijs, qui mortuos ſuos non cremant nec ſepeliunt, ſed potius ſpeciebus, & aromatibus conditunt, & in penetralib. cuſtodiunt, omitto, ſed credo, q̃ de tali cadauere fit mumia. i. caro humana confecta, qua medicinantur. ¶In ſuperiori Aegypto refert Pomponius eſſe lacum qui Chennis dr̃, in quo erat quædam inſula natatilis, q̃ lucos, & ſyluas portabat, & q̃ Apollinis. i. ſolis grande templũ geſtabat, hæc per lacum natando vagatur, & quocunque venti impulerint, agitatur. Templum ſolis iuſtitiæ Chriſi, eſt q̃libet chriſtianus, & maximè eccleſiaſticus, Deo p̃cipuè dedicatus. 2 ad Cor.3. Templum Dei ſanctũ eſt, quod eſtis vos. Lacus iſte mundum ſignificat, inſula verò religionem vel eccleſiam deſignant, quæ. ſ. & ſyluas & lucos. i. bonos, ſimplices, & laicos, & templum ſolis. i. religioſos, & clericos in ſe portat. Iſta eſt ergo veritas, ꝙ iſta inſula eccleſia cum ſuis fidelib. debet eſſe natatilis in hoc lacu, quia. ſ. in hoc mundo non debet ſiſtere, nec ꝓpalia quærere, nec terræ ſeu terrenis bonis adhærere, ſed potius, quaſi natando tranſcurrere, & ꝓ temporalia ad ęnti. i. ad Spiritus ſancti flatum, tanquam peregrina liberè pertrãſire, dicens cum filijs ſuis illud Heb.13. Non habemus hic manentem ciuitatem, ſed futuram inquirimus. ¶In Aegypto ſolebat coli Apis, & erat Apis bos niger maculis certis inſignis, cauda & lingua diſſimilis alijs, quem ex coitu natum non credebant, ſed diuinitus igne cœleſti dieſq; quo gigneꝫbatur, erat maximè feſtus, vt ponit Pomp.c.de Aegypto. Igitur dico, ꝙ ſi illicantos honores exhibebant boui corporeo, quanto fortius nos debemus boui ethereo. i. Chriſo, (cũ ipſe ſit bos ꝓ peccatoribus immolatus, & niger, & decolor ꝓ nobis factus, ma culiſtũ. i. varietatibus virtutũ inſignitus, ex carnali coitu non genitus, ſed diuinitus datus, & ex cœleſti igne, ſcilicet ex Spiritu ſancto natus) honorem, & laudem offerre, & diem natiuitatis eius vel conceptionis ſolenniter feſtiuare.

De Heleſponto. Cap. 16.

HEleſpõtus eſt prouincia in Græcia, de qua dicit Cratas ibi eſſe genus hominum, qui ſolo contactu ſanant mor ſus ſerpentum, & ſola manu extrahunt, quæq; mortifera, & venena. Et ẽt Varro ibi quoſdam homines eſſe dicit, quorum faliua ſanant à morſibus anguium & ſerpentum. hęc autem à Plinio dicuntur, c.de India, & etiam lib.7. in principio, qui allegat Varronem. Sic verè in regione eccleſiæ, iuxta pontũ, & mare pniæ ſunt hoies. ſ. ſacerdotes, qui ſola manu appoſita per abſolutionem, & ſaliua boni documenti expoſita, morſus ſerpentum, hoc eſt dæmonum, & diuerſa peccatorum genera, & venena, virtute clauium extrahunt, & educunt. 4. Regum 5. Putabam, ꝙ egrederetur ad me, & manu ſua tangeret locum lepræ. Vel per tactum intelligo correctionem, & viſitationem, qua mediante ꝓlatus venena extrahit de cordib. ſubditorum, mediante ſaliua verborum. Vel dic, ꝙ ſaliua eſt confeſſio, qua ex ore emiſſa, mentem à morſibus, & tentationib. dæmonum ſanamus. ¶Propter regionem Heleſponti à parte Aſſyriæ fuerunt antiquitus populi Moſſini, ſecundum Pomponum, quorum mos erat in patulo veſci, & promiſcue concũbere, reges pro voto eligere, & electos vinculis aſtringere, & in arctiſſima cuſtodia detinere, atque vbi culpam præue imperãdo comiſerant, ſolebant eos vnius diei ieiunio & inedia caſtigare. Iſtud põt allegari, cũ mundi reges propriè non ſunt liberi, ſed potius multis compedibus allegati, quia reverà ubi quis in regem, & ſuperiorem eligitur, eo ipſo vinculis legum, & ſtatutorum præ cęteris obligatur, & à ſubditis etiã cuſtoditur, in quantum ad eius facta oculi omnium ac opera diriguntur. Iſte etiam ſi male imperãdo delinquit, vnius diei, ideſt totius futuri temporis ieiunio in inferno punitur. Pſ. Ad alligandum reges eorum in compedibus.

De Eolijs inſulis. Cap. 17.

EOliæ ſunt nouem inſulæ in mari mediterraneo, ſic dictæ ſm Iſido. ab Eolo, quem poetæ finxerunt regem fuiſſe vẽtorum, eo ꝙ ſecundum ꝙ videbat vapores eleuari ſecundum hoc ventos prædicebat. Sunt etiam dictę Vulcanię, eo ꝙ ex ipſis exeat ignis, ſicut dicitur de monte Ethna. Sic in mari mediterraneo. i. in medio terræ, & maris, circa centrum ſunt Eolię inſulæ, ſcilicet infernus, de quo ignis perpetuus emanat, quæ à rege ventorum. i. ipſo rege ſuo lucifero (qui rex eſt ventorum tribulationum, & vanitatum) taliter poſſunt dici. De ipſo egredietur ignis &c. Ezec.10. Ideo Deut.32. Ignis ſuccẽſus eſt in furore meo. Vel dic, quòd iſtæ inſulæ ſunt peccatores, qui inſulæ dicuntur, eo quòd mari, ideſt tribulationum amari tudine cinguntur. Pſ. Multa flagella peccatoris. In iſtis enim ignis iræ, auaritiæ, & luxuriæ ardet, fumus ſuperbiæ eminet, & ventus æternæ damnationis imminet, quia abſque dubio fumus, & elatio ſuperborum, ſignum eſt ſuorum imminentium tormentorum.

De Aethiopia. Cap. 18.

AEthiopia eſt regio in Meridie, quæ ſerpẽtibus, baſiliſcis, draconibus, vnicornibus, cęteriſque beſtijs crudelibus eſt repleta, & quia ſolis ardoribus continuè aduritur, ideo illius incola niger eſt, horribilis ac deformis, ibique ſunt multi homines monſtruoſi, quia. ſ. alij ſolem quotidie dira impreſſione propter eius ardorem maledicunt, quorum aliqui troglodytæ vocantur, ita celeres, quòd beſtias curſu ſuperãt, qui loco domorum cauernas inhabitant, et ſerpentes comedunt venenoſos alij more pecudum ſine lege paſſim cũ mulieribus dormientes matrimonij ſunt expertes, qui garamantes ab Iſido. nominantur, quos ſolæ matres recognoſcunt, nam paterni nominis nulla reuerentia apud eos, ſicut dicit Sol. c. Aethiopia, alij incedunt nudi, et nullo exercitio occupantur, hicque Gamphaſantes dicuntur. Alios qui Blemmeij dicuntur, fama eſt capite carere, ſed os et oculos habere pectoribus inſitos ac infixos. Sunt ibi etiam ſatyri, qui figuram habentes humanã, ſunt penitus inhumani. Apud Sãbros autem omnes beſtiæ quadrupedes ſine auribus naſcuntur, etiã elephanti. Alij ſunt qui canem pro rege habẽt, & de eius motibus auguruntur quidam imperiet. Aliqui Agriophagi dicũtur, leones & pantheras venantur, & eis etiã veſcuntur. Alii locuſtis ſale & fumo induratis viuunt. Alii draconibus nutriũtur. In Aetiopia etiam in aliquorum draconum cerebro inueniuntur lapides precioſi, ſcilicet hyacinthus, chryſolitus, & topatius, ibi etiam & cinamomũ medicinale reperitur. Hæc omnia Iſido. et Soli. Aethiopia mundus eſt, ubi feruore auariti æ et luxuriæ populi taliter aduruntur, ꝙ pellis conuerſatio nis per violentiam multipliciter denigratur. Ibi ſunt ſerpentes, ideſt malitioſi, ibi baſiliſci, qui viſu interficiunt ideſt luxurioſi, ibi rhinoceron, qui cornu petit, ideſt ſuperbi, ibi draco, qui flatu adurit, et iguem vomit. i. auari, qui flatu verborũ ſuorum fallacium, et ardore auaritiæ ſuæ bona pauperum diſſipant et comburunt. Ibi etiam ſunt homines monſtruoſi, quia ibi ſunt inuidi, qui ſolem proſperitatis alienæ nequeunt ſuſtinere, et ei quando obuiare nequeunt, ſaltem detractionibus maledicunt. Ibi ſunt troglodytæ curſu celeres. i. leues et inteſtabiles, qui vno ſtatu uel officio, præbenda uel beneficio non ſunt contenti, ſed ab uno ad aliud ſe conuertunt, et ideo venenoſa, ideſt peccata comedunt et committunt. Prouer.1. Pedes eorum ad malum currunt. Figura 2.Paralip.12. vbi cũ Seſach rege Aegypti uenerunt Troglodytæ et Aethiopes ad regem Iſrael impugnandum. Sic iſti ſunt de exercitu diaboli, etc. Expone. Item ibi ſunt Garamantes adulteri, more pecudum matrimonium non ſeruantes, et ſuam adulterinam ſobolem ſolis matribus nutriendam relinquentes. Ibi ſunt Gãphaſantes

phasantes.i.otiosi,q̃ nullo exercitio boni operis occupãtur. ab omniq̃ veste & ornatu virtutum non abhorrent neq; me tuunt esse nudi.Mich.1.Vadam dircalciatus & nudus. Ibi sunt Blemmij.i.hypocritæ qui caput rectæ intentionis non hũt,licet oculos discretionis,os pulchræ locutionis habeant in pectore.i.in apparentia,& cõspectu aliorũ.Vel hi sunt mali plati,qui non habent oculos intẽtionis in capite Christo.i. sursũ ad Deum eleuatos,& hoc quia cum sint in peccato mortali,caput Christum secum non habent,sed oculos habent in pectore circa cor,i.ad illos quos habent cordi.i.ad carnalem parentelam,per acceptionem personarũ.Ideo Iudith 14. Ecce Holophernes iacet in terra, & caput eius non est in ipso. Item hi sunt pilosi,hoc est,crudeles excoriatores,q̃ licet sint homines à natura,tñ quo ad mores sunt inhumani.Esa.13.Pilosi saltabũt ibi.Itẽ ibi sunt bestiæ quadrupedes sine auribus, hi sunt religiosi inobedientes,qui sine auribus cum quatuor pedibus propriarum affectionum vndique se inflectunt.Eze.23. Nasum tuum & aures tuas prædicent.Alij sunt gulosi, qui de cane insaturabili.i.de ventre proprio faciunt Deum & regẽ, cuius motu & instigatione faciunt quodcunq;.Philip.3.Quorum Deus venter est &c. Vel per canẽ intellige auaritiã, cui obediunt cupidi & auari.Esa.56.Canes impudẽtissimi nescierunt saturitatem.Itẽ sunt ibi Agriophagi.s.principes & barones qui pantheras,& leones.i.ipsos suos balliuos & bedellos deuorant & denudant.Iob 29 conterebam molas leonum,& dẽtibus eorum auferebam prædam.Alij.n. principes ipsis sitibundis draconibus.i.auaris & vsurarijs terræ suæ vescuntur, de quorum cerebro.s.absconditio extrahunt lapides pretiosos.s.munera & emendas per extorsiones & hmõi.Ps. Dedisti eum escam populis Aethiopum.Vel si vis per Aethiopiã accipe infernum,vbi est populus niger.i.deformis & tristis p ardore infernalium tormentorum , vbi sunt multa genera hominum peccatorum &c.vt supra.Vel Aethiopia est ecclesia, feruore tribulationũ exusta & denigrata.Baruc 6. Nigræ fiũt facies eorum de fumo qui in domo fit,& Naum 2.Facies eorũ sicut nigredo ollæ.Can.1.Fusca sum,& c. vbi qñ dracones capiuntur.i.qñ peccatores ad pñam conuertuntur, in eorũ cerebro,idest in eorum sapientia & scientia gemmæ preciosæ diuersarum virtutũ inueniuntur,vt patet in Paulo, cuius sciẽtia quã prius acquisiuerat,multum ecclesiã decorauit. Ibi cinamomum famositatis,toparius honestæ vitæ,chrysolirus sapientiæ,&c.¶In Aethiopia sunt duo fontes,quorũ vnus oblivionem,alter memoriam inducit,vt Isid.ait.Sic verè in mundo , qui propter æstum concupiscentiæ Aethiopia põt dici, sunt duo fontes scientiarum.i. scientia mundi & diuina , sed mundana Dei obliuionem,diuina autem eius recordationem inducit.Figura.Exo.2.vbi sm Iosephũ & magistr histo.Moyses existens in Aethiopia fecit duos annulos,vnum q̃ inducebat obliuionem,quẽ tradidit filiæ regis Aethiopũ , & sic eius oblita est,huiusmodi est sapientia mundana, alterum qui memoriam inducebat quem apud se retinuit,hæc est sapientia diuina. Primum ergo annulum.i.mundanam sapientiam, Dei obliuionem inducentem,alijs debemus dimittere,scientiam autem Dei & gratiarum actionem,qui est annulus recordationis,debemus retinere. De ista ergo scientia obliuionis dicit Prou.31.bibant,& obliuiscantur egestatis suæ, &c. & Hier.2. Populus meus oblitus est mei diebus innumeris.¶In Aethiopia sm Solinum,sunt populi dicti Syrbote,qui 12. in longitudine pedes habent,& vt Gerua.ait,coloris aurei corpus hñt. Sunt etiam alij q̃ dñr Asachei,q̃ elephantes venantur, & captos deuorant.Tales fuerũt Apostoli,qui 12.pedes.i.12.articulos habuerũt,& mensuram suæ perfectionis ex eis statuerũt, & colorem aureum honestæ conuersationis seruauerunt.2. Machab.11.Apparuit eques eos præcedens in veste candida armis aureis.Et isti elephantes.i.mũdi principes per prædicationem cœperunt,& fideli legibus subiecerũt.¶In Aethiopia sunt Agriophagi,quorum rex vnum in fronte oculum hẽt,vt Solin.ait.Tales sunt moderni principes & mundi reges,q̃ duos oculos.i.duplicem considerationem deberent habere,alterã qua propriam,alteram qua subditorum quærerẽt vtilitatem, sed verè hodie non habent nisi vnam , & non nisi propriam curant vtilitatem,nihil verò de subditorum salute,atq; ideo verè dicuntur monoculi,ad Phi.2.Omnes quæ sua sunt , quærunt.Vel dic,q̃ si boni reges esse volumus,nos.s.& alios bene regendo,vnum solum oculum.i.vnam & simplicem intẽtionem habere debemus,& duplicitatem fugere.Matt.5.Melius est.n.tibi cum vno oculo intrare in vitam æternam,quã duos oculos habentẽ mitti in gehennam ignis.¶In Aethiopia sm Soli.sunt quidam populi qui lingua carent,quidam qui visum ignis habere non solent.Sic verè in mundo isto sunt multi qui ad Deum laudandum,vel aliquod bonum dicendum linguam nõ videntur habere,& alij qui ignem charitatis & eius visum non vñr cognoscere vel sentire.Sap.17.Et ignis quidem nulla vis poterat eis lumen præbere.¶In Aethiopia sm Sol. est vnus mons editus,qui in genito & perpetuo igne flammat, cuius simile facit mõs Ethna in Sicilia,mõs Vesuuius in Campania,mons Chimera in Lycia,& sic sunt quatuor montes semper ardentes.Sic verè sunt quatuor genera peccatorum semper ardentium diuersis ignibus vitiorum.s.cupidi,luxuriosi,iracũdi,& inuidi.Istos.n.solet ardor malorum desideriorum semper comburere,& diuersis vitijs infestare.¶In Aethiopia sm Sol. sunt Macrobij homines.s.longissimę vitæ,qui iustitiam amãt & colunt,apud quos est locus Heliotrapezia,abundantibus epulis semper plenus,quæ ẽt diuina virtute continuè augent.Tales sunt iusti,qui.s.in vita gratiæ diu viuunt , & verè Deus administrat talib.cibos suos,& victum ad sufficientiam præstat, quem ipsis multiplicat & augmentat.Exemplum de Helia,cuius farina & oleum non exciit diminutum.Prou.10 Non affliget dñs fame aĩam iusti.¶In Aethiopia sm Sol.sunt dracones in quorum cerebris inuenitur lapis qui draconcias nominatur,qui bonus non est nisi viuentibus detrahat̃,nã si obeat prius serpens cum eius anima euanescit hic lapis. Iste lapis significat pñam,quæ certè nihil valet dum in hac vita sumus.si.n.mors corporis aduenerit,ex tunc fructus pñæ nullus erit,necesse est.n.vt à nobis dum viuimus extrahatur,alioquin euanescit,& nihilũ reputatur.Vel dic, q̃ lapis iste significat bona opera,quę si dũ in uita gr̃æ fumus,fecerimus,& à nobis extraxerimus,proficient,si verò mors peccati mortalis superueniat,euanescẽt.Hier.51.Vana sunt opera & risu digna. Vide multa alia.c.de faunis,de satyris,& huiusmodi.

De Aethiopiæ mirabilibus. Cap. 19.

AEthiopia , vt Solinus ait , in suis desertis adustis habet quosdam populos qui Ichtiophagi dicuntur,qui ac si essent marinæ beluæ,natando in mari volant. Nam ita exquisito oceano Atlantico,vsque in occasum etiam ad Gorgones insulas uenerunt natando.Dicit ad hoc Gerua sius lib. suo de mundi mirabilibus, q̃ quidam Nicolaus cognomine Piscis, de Apulia oriũdus,eo quòd valde diligebat esse in mari,à matre sua extitit maledictus,& quòd de mari perpetuò non recederet,imprecatus,qui statim veste reiecta,in mare Siculum salliit,& ex tunc continuè cum piscibus natando notus & familiaris belluis in mari habitauit , qui quãdo nautas ambulates uidebat,quandoque de mari surgebat , & ab eis aliquantuli olei ad ponendum in ore suo pro explorando profundo abyssi perebat.Esse autem in profundo maris arbores glandiferas,valles & montes et flumina dulcia, & super omnes pisces angullas longissimas asserebat,nautisq; tempestates imminentes denunciabat.Per istos possunt intelligi viri theologi,quibus verè placet natare & discernere profunda maris scripturarum,ibiq̃ inueniunt dulcia flumina scientiarum diuinarum,nec non fructus & arbores vtilium doctrinarũ,ijõ cuilibet tali dr̃ in Ps.In mari viæ tuæ , & semitæ tuæ in aquis multis.Vel dic exemplariter quomodo matrum & parentum maledictio est cauenda.¶Gorgones sunt insulæ in oceano Atlantico,quas antiquitus Gorgones monstra habitauerunt,& adhuc gens ea habitat mõstruosa.Tradit ergo Xenophõ Lampsacenus q̃ Hanno Pennorum rex ad eas pmeauit,ibiq; fœminas quasda hirsuti corporis, & pernicis velocitatis inuenit, de quib.tantummodo duas cępit , quarũ pelles miraculi gra in donarijs Iunoni dedit,& apud Carthaginẽ in Iunonis templo suspendit,quarum spectaculum vsque ad excidiũ Carthaginis durauit.Istæ insulæ mundum signant, vbi mulieres hirsutæ pellis.i.vilis & infamis cõuersationis multæ sunt,q̃ verè per inconstantiam leues et agiles vltra modum existũt,rex verò diabolus istas per mortem capit et excoriat,et pellem suæ malæ conuersationis aliis pro exemplo monstrat,ipsasq; hodie in templis et ecclesiis corã fatuis clericis manifestat.¶In Aethiopia in insula Meroe est ciuitas Syenæ , in qua Moyses inclusit Aethiopes qñ regnum Aethiopum sibi in deditionẽ subegit.

Legit.Hic ergo factus est à Philosophis, q̃dam puteus procubitalis cubitorum 60. in cuius profundo splendet sol recto gressu in mense Iunio, nullamq; penitus faciẽt umbram, & in tali etiam dispositione dr̃ esse puteus ille Samariæ, sup quem hõe dñs fatigatus Io.4. Diametraliter.n.respicit sol locum illum quando peruenit ad æstatem,hoc etiam dicit Plin.lib.2. ubi nominat alia multa loca per quæ sol directe transit. Per eundem puteum possum intelligere humiles, & deuotos, qui.s. regnum deuotionis,& gratiæ continent, & profundum humilitatis habent,qui.s.sexaginta cubitorum dicuntur, quia frumentum sexagesimum producunt. Per solem aũt intelligo Christum, & per æstatem feruentem iudicium. Tunc.n.erit sol in meridie,quia tunc erit Christus in leonina feritate iustitiæ. Igitur dico q̃ qñ sol iustitiæ Christus ad mensem Iunij.i.ad feruorem iudicij veniet,tunc directè ad puteum .i. ad humiles pertinentes respiciet,& illis splendorem æternæ gloriæ influet in profundum,& ab ipsis vmbrã mortalitatis.i. ois aduersitatis aufferetur,ga nullus est,qui à Deo directè per mĩam respiciatur,& non habeat gratiæ,& scientiæ,& gloriæ lumen influatur,& à quo vmbra ignorantiæ,& aduersitatis tollatur, nisi qui puteus humilitatis,effectus,in timore dñi profundat̃.Ps.Excelsus Deus,& humilia respicit.Vel dic econtra,q̃ putei Aethiopiæ sunt auaritia cupidi,& malitijs sunt profundi,quos sol Christus in diametraliter mittet. Iudith 8.Venit æstus super caput Manasse,& mortuus est.¶In Aethiopia teste Geruasio , est quædam provincia dicta Theonochema, quæ perpetuis incendijs semper flammat,sicut etiam Plinius dicit lib.2.c.109. circa finem. Oceanus etiam ibi p̃p maximum solis feruorem sicut Cacabo perpetuo feruet,quod etiam in confinio Heliopolis inuenit̃, & non solum homo ibi trasire non potest, sed nec humanus oculus aliquãdiu respicere,nigræ etiam, & exustæ sunt ibi arenæ,quæ solis ardoribus sunt desertæ,& ibi sunt serpentes, & bestiæ,quæ penitus hoĩbus sunt ignotæ. Circa partes autẽ illas populus Gaulolum peruagatur , & vltra istas partes fuit insula maxima,quæ sm Pla.cũ suo populo est submersa , quæ Africam,& Europam magnitudine vincere dicebatur.Ista ad infernum possunt applicari vbi est perpetua ignis inflammatio.Esa.66.Ignis eorum non extinguetur.Ibi est maris.i. tristitiæ,& amaritudinis ebullitio. Iob 41. Feruescere faciet quasi ollam pfundum maris.Ibi est arenarum.i. peccatorum,combustio,& denigratio.Naum 2.Facies eorum quasi nigredo olæ.Ibi est insularum.i.magnorum, & potentum summersio,& sine famæ,& nominis absorptio & obliuio.Exo.15.Submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus.Vel dic,q̃ tales sine peccatores,qui.s.per auaritiam semper ardent,& superbiam,& iracũdiam feruent.Esa.57. Impij quasi mare feruens, quod quiescere non valet.Per infamem conuersationem degrantur,per carnis delicias summerguntur. ¶In Aethiopia superiori versus mare rubrum sunt quædam mulieres,horrẽdæ,barbas vsque ad mamillas habentes,quæ pellibus animalium pro vestibus vtuntur,equos habent , & venatrices sunt, & tigrides,& leopardos domant,& ipsis loco canum vtũtur, vt Gerua.ait, qui ẽt dicit, q̃ circa vicinos montes sunt aliæ mulieres, quæ dentes habent aprinos,capillos vsq; ad talos, & lumbis caudas bouinas , altæ sunt pedibus 7. corpus etiam pilosum habent vt camelus.Ista possunt applicari contra malas mulieres,q̃.s.barbas habere dicũtur, eo q̃ virorũ suorum, officijs vti nituntur , & inquantum regimen domus (quod ad barbã virilẽ.i.ad viri sapientiam pertinet) vsurpare noscunt, sicut vulgariter de talibus dicimus,q̃ barbas maritorum portant,qñ.s.de illis quæ ad viros pertinent,se intromittere diligentius curant.Istæ ergo sunt mulieres barbatæ.i.virorũ officijs implicatæ,contra illud Deut.22.Non induet̃ mulier veste virili.Igit̃ malæ mulieres de pellibus aĩalium.i.de substãtijs factis virorũ bestialium se vestiunt,& leopardos,& tigrides.i.hoĩes vecũq; fortes,& constãtes,solent superare,& domare,& ad venãdum.i.inter retia sui amoris capiẽdũ solent intendere, & uacare.Vñ Aug.libro de cohabitatione clericorũ,& mulierũ quãtos leones domuit vna infirmitas delicata,q̃ cũ sit vilis,& misera,de maximis facit pdã.Istæ ergo p malitiã sũt causa dæmonũ,& etiã.i.rapaci auaritia sunt munitæ,capillis longis ornatæ,& p superbiã sunt altæ,& elatæ,& septem pedibus.i.septẽ vitijs mensuratæ,& in exteriori pelle.i. exteriori apparentia ex infami conuersatione hispidæ & hirsutæ. Vel dic q̃ camelus q̃ gibbum habet & tumorem in dorso , signat tumorem superbiæ, & iõ istæ ad modũ camelorum dñr vestitæ, eo q̃ superbo fastu & ornatu incedere volunt,ideo de auaritia,malitia,superbia, & potentia talium mulierum loquitur sapiens Eccl. 25. Breuis omnis malitia super malitiam mulieris. sequitur. Mulieris ira & irreuerentia & confusio magna. Mulier si primatum habuerit,contraria est viro suo.¶In confinio Brissonis fluuij,qui ab Aethiopia descendit in Aegyptũ secundum Gerua. sunt homines seu bestiæ formam humanã habentes,quorum femora 12.in lõgitudine pedes habent, & residuũ corporis totidem,qui brachia habeãt candida vsque ad humeros,pedes verò rubeos , caput rotundum , & nasum procerum,hi aũt hoĩes(sicut ait) sm famam populi,certis tẽporib.in ciconias transformantur,& apud nos annis oĩb.fætificant & peregrinantur.Ad quod propositũ satis fecit quod audiui circa tempus regis Roberti in Achaia accedisse,quũ.s. frater ducis Burgundiæ per matrimonium hæres principis Achaiæ factus fuit. Huic enim in Achaia principãti adductus fuit quidã facerdos more ciconiæ plumis indutus,qui asserebat per quãdam magam in quadã patria quã nominabit,per appositionẽ cuiusdam serici laquei in collo ipsius dormiẽtis appositi,in ciconiam se mutatũ, deinde etiam usque ad Gallias cũ alijs ciconijs volasse. Sed tandem cum quadã die more solito,custodia ciconiarũ aliarum sibi incubisset,ipse verò cũ vigilare deberet,obdormiuisset,contingit q̃ à lupo trãseũte vna de sororibus fuit capta,mane ergo reperto numero di minuto,oẽs cõtra prędictã vigilẽ surrexerunt,& eã interfecerunt voluerunt , prima tamen illum laqueum qui adhuc erat in collo suo,cũ rostro carpens extraxit,& sic ille de ciconia in hoĩem reuersus fuit, sed quia nimis subito actum fuerat,fati termino non expectato, præter q̃ in facie, vbiq; remanserũt sibi plumæ.Per tales intelligo hypochritas,qui lõgissimi esse videntur perseuerantiæ diuturnam durationem 12.pedũ per 12.articulorum fidem & cognitionem,nasi proceri per cœlestium.odoratricem deuotionem , capitis rotundi per simplicem intentionem,& per malitiæ abdicationem,brachiorum nitorum per mundam & innocentem operationem: verũtñ pedum sunt rubeorum per immundam,& carnalem affectionem,q̃a pro certo isti hñt certum tps,qñ.s. sunt in abscondito, quo in ciconias conuertunt̃, hoc est in psonas viles & immũdas in quantum cadaueribus.i.immundis delectationibus uesci uolunt,quia quamuis homines.i.personę rationabiles esse videantur,sępè tñ ciconiæ.i.personæ viles & miserę efficiuntur.Hiere.8.Hirundo & ciconia cognouerunt tmpus aduentus sui. ¶In Aethiopia est quædam ciuitas dicta Heliopolis.i. ciuitas solis,de qua uidetur recordari scriptura Esa.19.ubi dicitur q̃ erunt in Aegypto quinque ciuitates loquẽtes lingua Canaan,ciuitas solis nocabit una &c.Ibi.n.sunt palatia solis & lunę ex auro, argẽto,& lapidibus preciosis,ibi ẽt est lectus solis ex auro obryzo & ebore, ibi etiam est quædã uinea ubi in uitibus aureis pẽdent racemi facti de unionib.& margaritis,sacerdos verò qui solẽ colit,ture et apobalsamo uesci̇t,& sub uinea in pauimẽto dormit,& nulli extraneo aditum pandit,sicut dicit Geruasius,quod ubi inuenerit,nescio:non.n.recolo me alibi id legisse.Talis ciuitas dr̃ ecclesia,q̃ est ĩ Aethiopia huius mũdi sita,q̃ uerè ciuitas solis dr̃,eo q̃ ibi sol iustitiæ Christus credit̃ & timet̃.Hæc.n.est palatiũ.i.habitatio solis & lunæ.i.Christi & Virginis gloriosæ,q̃.s.de auro charitatis, & argẽto candidæ castitatis & lapidib.p̃ciosis uirtutũ cõstituit̃, & hic est festus solis Chr̃i.s.conscientia bonorum fidelium,q̃ de auro sapientiæ ebore candidæ innocentiæ p̃parat̃. Can.1. Lectulus noster floridus.Ibi ẽt est uinea sacræ scripturæ,q̃ re uera de margaritis.i.p̃claris et dictis et sententijs est cõfecta, et ad eliquãdũ uinum diuinæ sciæ p̃parata,sub qua sacerdotes.i.uiri ecclesiastici et p̃lati debẽt manere,et diuinis litteris diligenter attẽdere et studere, nullum uerò debẽt intra palatium ecclesiæ,hoc est ad ecclesiastica beneficia introducere, nisi illos quos de Heliopoli.i. de ipsa ecclesia per fidem et pfectionẽ nouerint natos esse.Vnde Eze.44.Omnis alienigena et incircuncisus carne non intrabit sanctuarium meum.¶In Aethiopia sũt hoĩes cornua et pedes ut capræ habẽtes,quos alij Gorgones,alij Gauloles uocãt. Sic uerè multi sunt in mũdo qui quamuis homines.i.rõnales uideantur, cornua tñ sua ipsorum p̃sumptio et pedes eorum.i.ipsorum affectio,eos esse captiuos.i.ignorãtes et hebetes protestantur.¶In Aethio

pia

pia circa ciuitatem Heliopolim sunt homines mirabiles, qui 16. pedes habent in longitudine, 7. in latitudine, quorum corpus est candidum, caput verò magnum, & hi ita protensas, & erectas hsit aures, q alas potius esse crederes, quas si quem viderint erigunt, ita vt volare velle videãtur. Tales dẽt esse boni religiosi, quia caput. i. rõem dẽt magnam habere, & per castitatem, & innocentiam albi esse. Istis ergo debent esse magnæ aures. i. audiendi, & obediendi virtus magna, qua. s. sursum ad Dei, & prælatorum mãdata audiẽda dẽt erigi, & ac si volare, & currere velint ad executionem eorum, superius erigi, & leuari. Neem. 1. Sint oculi tui videntes, & aures tuæ attentæ. ¶ Aethiopia Aphricæ est prouincia, vbi sunt multa mirabilia, & stupenda, quæ libro de animalibus. c. de Faunis, & Satyris, & in locis alijs pluribus iam sunt dicta. Vnumtñ dicit Solinus q in ista patria inuenitur animal quod Hystrix dicit, quod illud esse credo qđ à Gallis porcus spinosus appellatur. nã (vt idẽ ait) istud animal est spinosum, & lõgis iaculis circũseptũ, quæ. s. per voluntatẽ solet emittere, & exinde insequẽtes cães percutere, & sic eos compellere retroire. Tales sunt vsurarij & auari, qui spinis. i. diuitijs (quæ. s. à Christo dicũtur spinæ) vndiq; sunt armati, & ideo si contingat istos à canibus. i. à iudicibus vt puniantur insequi, statim solent per munera diuitiarum spinas & iacula ipsis mittere, & sic eos faciunt retroducere. i. à correctione cessare, & sic eos nõ amplius ifestare. Dona enim & munera sunt q̃dã sagittæ quæ pungunt vsq; ad cor, quas. s. pestiferi solẽt iacere & opponere, vt sic manus corrigẽtium iudicum & maiorũ possint fugere & euadere, sicut in Psal. dicitur, Sagittæ potentes acutæ cum carbonibus desolatorijs. Vel dic q ipsæ spinæ sunt verba pungẽtia, detractoria & iniuriosa, quibus multi taliter sunt armati, q si q̃s canis. i. prædicator vel platus velit eos capere, arguere vel corrigere ita iaculãtur eũ verbis, infamationibus & appellationibus, q necesse est q retrocedat, & q eos incorrectos dimittat, quia sicut dicitur Prouer. 9. Qui arguit derisorẽ, ipse sibi iniuriam facit. s. derisor. ¶ In Aethiopia est quædam auis quæ Pegasus dicitur, qui in fabulis equus alatus fingitur, eo q ista auis equo in auribus assimilatur, sicut. n. dicit Solin. nihil habet equo simile pter aures. Plinius tñ lib. 8. c. 21. dicit Pegasos esse equos pennatos, & cornibus armatos. Ibi etiam inuenit alia auis quæ dicitur Tragopã, aquilis maior, q̃ cornibus arietinis armatum habet caput. Aethiopia feruẽtissima regio ecclesiam significat vel religionem, quæ feruore tribulationum aduritur. Ibi. n. sunt hæc duo genera alitum. i. personarum, Pegasus. s. similis equo. i. homines furentes & luxuriosi, & Tragopã cornuta. i. homines superbi & cerui cosi. Ista. n. genera plonarum abundant hodie in ecclesia sancta Dei. s. luxuriosi, qui more equorum ad luxuriam sunt feruẽtes, de quibus dicitur Hier. 5. Aequi amatores in fœminas, vnusquisque ad vxorem ꝓximi sui hinniebat. Et cerui cosi cornuti, qui more Tragopanos per superbiã sunt cornuti & tumentes, & alios uerbo vel verbere ferientes, de quibus Ezec. 34. Cornibus vestris ventilabatis omnia, maximè isti sunt cerui cosi seculares, qui portant alas superciliorum, & cornua eminẽtiarum. ¶ In quibusdam partibus Aethiopiæ ẽm Solinum sunt quidã populi q̃ dicuntur atlantes, qui ab humano ritu prorsus exulant, nulli. n. inter eos proprium vocabulum, nulli speciale nomẽ, & isti solem continua imprecatione maledicunt, & usti torrenti fidere, oderunt Deum lucis, & hi dicuntur somnia nõ uidere. Pernomen intelligitur bona fama, iuxta illud Eccl. 41. Curam habe de bono nomine, q̃a pro certo multi sunt qui solem iustitiæ Christum iurando & blasphemãdo continuè maledicũt, & maximè qñ ardorẽ alicuius tribulationis ab ipso sibi inferri senserint. Isti ergo sine nomine bonæ famæ viuunt, nomen ẽt suum Angeli in libro vitæ nunquam scribunt, nec isti etiã somnia. i. considerationẽ futurorũ ꝓcipiunt aut attẽdunt. Vel dic q isti sunt dãnati, quorũ nomẽ & fama delata est à memoria Dei & hoĩum. Ps. nomen eorũ delebitur in ẽternũ, & q̃ ꝓpardo re tormentorum Deũ maledicunt. Figurati Apo. 16. vbi dr q datũ est soli affligere hoĩes æstu & igne, & aruerũt hoĩes æstu magno, & blasphemauerunt Deũ, q̃a pro certo dãnati dũ ardore à sole iustitiæ eis immisso æstuãt, ꝓ desperatione ipsum blasphemant. ¶ Troglodytæ populi sunt Aethiopiæ q ẽm Solinũ in cauernis habitãt, paupertate volũtaria diuitijs abstinent, q̃ quodã lapide ꝓcioso q dr hexecõtalithos, q infinitis pollet coloribus, gloriañ & gaudent. Tales dẽnt esse religiosi, & maximè mendicãtes, q̃a, sicut in cauernis sepulchrorũ suorum dẽnt ꝓ cõsiderationem mortis & peccatorum suorũ manere, pauperta tem voluntariã diligere, diuitias cõtẽnere, & in solo labore, & seruitutis deprimi audaces sunt, mortem vilipendũt, quia in rotundo tondent, & quanto nobilior q̃s, tanto tonderi altius, gloriosus arbitratur, & est gens viribus fortis, sed uero aio, corpore agilis & procera &c. Talis est religio vel ecclesia, quia ꝓ certo populus eius debet esse castus, & gratie libertatem diligere, & magis amare, mortem corporis sustinere, q̃ peccati deprimi seruitute. Dẽt ẽt militiã. i. platonem & superbiam abhorrere, sed iudicib. de gẽte sua. i. suis plãtis & maiorib. dẽt subijci, & eisdem humiliter obedire, capillos etiam qui circa collũ pendent. i. diuitias superfluas dẽt per paupertatis obseruantiam abradere & tondere, q̃a quanto religiosus altius tonsus fuerit. i. quanto per paupertatem plus fuerit pilis temporalium denudatus, tanto in gere suo nobilior reputatur. Nu. 5. Radetur Nazareus ante ostium tabernaculi fœderis &c.

De Europa. Cap 20.

EVropa est tertia pars orbis, à parte septentrionali posita, et ipsi Aphricæ, quæ solis ardoribus uritur, contrariè opposita. In ipsa autẽ (vt Herodotus ait) sunt homines corpore maiores, virib. fortiores, animo audaciores, forma et specie pulchriores, quàm in Aphrica. Nam quia solaris æstus super Aphros longius commoratur, ideo consumendo humores ipsos efficit corpore breuiores, facie nigriores, crine crispiores, et propter euaporationem spirituum per apertos poros animo defectiores. Ecõtra apud Europeos et aquilonares ex frigiditate poros exterius oppilante generantur humores in corporibus, et sic efficiuntur corpulentiores, et q̃a frigiditas est mater albedinis, ideo sunt albiores in facie, et ex repercussione caloris et ſpũs ad interiora, ꝓ antiperistasim efficiũtur calidiores interius, et per consequens audaciores. Europa est religio uel ecclesia, sub frigore pœnitentiæ et diuini timoris constituta. Aphrica verò est mundus, ardoribus auaritiæ inflamatus. Sed uerè boni ecclesiastici sunt alijs maiores quoad merita, fortiores quo ad opera, audaciores ad bonum aggrediendum, et fortiores ad ꝓficiendum, et sic sunt pulchriores quo ad honestatis apparentiam. Quia. n. frigus timoris diuini in eis poros sensuum et appetituum claudit, iõ humor deuotionis interius augmentatur, et sic boni efficiũtur maioris q̃ corpulentiæ et magnitudinis meritorũ. Quia ẽt frigiditas ista est mr albedinis. i. castitatis, iõ sunt cæteris albiores. i. castiores. Et q̃a frigus diuini timoris uel pœnitẽtiæ, et tribulationis exterioris, calores et ſpũs. i. affectiones interiores repercutit, nec eas ad mundana euaporare permittit, iõ per charitatem sunt calidiores, et per consequens ad bona opera aggredienda audentiores. Sed econtra, q̃a calor auaritiæ et cupiditatis qui super Aphros et mundanos quotidie moratur, poros sensuũ et appetituum aperit, ipsosq; per diuersa negotia et delectabilia occupari cõpellit, ideo deuotionis humor in eis consumitur, calor delectationis ab eis euaporat, et sic efficiuntur impotentiores ad bene agendum, minoris quantitatis quo ad uirtutem et meritum, facie nigriores quantum ad malam conuersationem, et morib. pigriores quantum ad bonã operationem. Sunt tñ crine cæteris crispiores ꝓ diuitiarum tpalium ampliationem. Per pilos. n. qui tanq̃ superflui abscindi possunt sine capiti lęsione, diuitiæ intelligũtur, in quibus mũdani et mali plus q̃ religiosi et boni affluunt et abundant.

De Frisia. Cap 21.

FRisia est regio i Germania, cuius fortis et magni corporis est populus, castitatis emulus, et luxuriæ detestatiuus, nã iuuenes suos vsq; ad adolescentiã et pfectã ætatẽ à matrimonio faciũt abstinere, & tũc eos matrimonio copulãt, & sic magis cõpletos filios gñant & ꝓducũt. Isti libertatẽ multũ diligunt, ita vt nullũ inter se sub militiæ titulo erigi permittunt, iudices tñ eligunt annuatim, magis amantes mori, quã iugo seruitutis deprimi audaces sunt, mortem vilipendũt, coma in rotundo tondent, & quanto nobilior q̃s, tanto tonderi altius, gloriosus arbitratur, & est gens viribus fortis, sed uero aio, corpore agilis & procera &c. Talis est religio vel ecclesia, quia ꝓ certo populus eius debet esse castus, & gratie libertatem diligere, & magis amare, mortem corporis sustinere, q̃ peccati deprimi seruitute. Dẽt ẽt militiã. i. platonem & superbiam abhorrere, sed iudicib. de gẽte sua. i. suis plãtis & maiorib. dẽt subijci, & eisdem humiliter obedire, capillos etiam qui circa collũ pendent. i. diuitias superfluas dẽt per paupertatis obseruantiam abradere & tondere, q̃a quanto religiosus altius tonsus fuerit. i. quanto per paupertatem plus fuerit pilis temporalium denudatus, tanto in gere suo nobilior reputatur. Nu. 5. Radetur Nazareus ante ostium tabernaculi fœderis &c.

De Fortunatis insulis. Cap. 22.

FOrtunatæ insulæ sic sunt secundum Isidorum dictæ, q̃a ꝓ eum bonorum fœcunditate sunt fortunatæ. Et sunt in oceano constitutæ. Ibi pomorum & fructuum copia, ibi dulcis auium melodia, ibi mellis & lactis abundantia, ibi capra rum & ouium multitudo, & canum maxima fortitudo. Et iõ secundum Isidorum. Plin. Poetæ & gentiles crediderunt ibi esse Paradisum. Sic in Paradiso, q̃ in oceano. i. in empirei circulo continetur, mel est & lac deuotionis. Cant. 4. Mel & lac sub lingua tua. Melodia contemplationis & gratiarũ actionis, & maximè auium. i. angelorum. Poma & fructus bonæ fruitiones. Can. 7. Oĩa poma mea seruaui tibi. Capręs & oues gregatim vadunt, perfectæ concordiæ & vnitatis. Canes q̃ dim dilligunt, amicitiæ & fidelitatis. Vel capræ & oues sunt simplices, canes aũt prælati &c. Fortunatæ autẽ ab aliis dñr, quia casu & fortuna quandoque reperiuntur, si autem à ꝓposito quærantur, raro aut nunquam inueniuntur. Applica si vis contra vnum in fortunium quod sæpe accidit homini, quia si aliquid ex certa scientia ardenti desiderio quærimus, tunc plerumque facile inuenitur. Cant. 2. Quæsiui quem diligit anima mea, & non inueni, & infra. Paululum cum pertransissem inueni quem diligit anima mea.

De Gallia. Cap. 23.

GAllia Europę est prouincia, q̃ ab oriẽte Alpibus, ab occidente mari Britannico, ab austro Pyreneis mõtibus, ab aquilone Rheno terminatur. Ista est ergo regio quæ secũdum dicta omnium auctorum qui de regionibus uel hominum moribus tractauerunt. s. Isidori, Plinii, Herodoti, Iulij, Solini, ferocissimam naturaliter hñt gentem, vnde etiam (sicut apparet per Solinum vbi de fundatione Marsiliæ agit) Gallici feræ gentes quodam speciali vocabulo dicebantur. Mira est ergo virtus fidei christianæ, quæ iam Galliarum populos ita domuit q̃ præ multis nationibus sensum, discretionem, fidem ac constantiam eis dedit. ¶ Cum igitur regio Galliarum multas habeat prouincias in quibus sunt multa notabilia & mirabilia, quorum quædam sunt naturalia, q̃dam verò sanctorum virtutibus introducta, primò occurrit mihi quod dicit Geruasius q̃. s. in prouincia Aluerniæ ciuita te Amicien. est solennis ecclesia beatæ Mariæ, circa quã est domus canonicorum, in qua tale fertur mirabile, q̃ in eorũ refectorium nulla musca ingreditur, q̃ si inferatur necesse est vel q̃ fugiat, vel q̃ moriatur celeriter. De latrinis eorũ nullus fœtor eructat, & tñ nullius aquæ profluuium ipsam lauat. Similiter in prouincia in villa de Bariolis in canonicorum refectorium nec musca ingreditur, nec illata viuere potest, vt fertur. In Pictauia etiã in refectorio & claustro ecclesiæ Malleacensis quæ sita est in locis paludosis, culices non subintrant, quod monachi illius loci à beato Rigonio Abbate quondam loci à Deo impetratum affirmant. Ista. n. loca quæ domino sunt dedicata, ad maiorem quietem ibidem residentium, fuerunt ab impugnatione talium animalium diuino munere liberata. Sic verè dico, q̃ cum cor & cõfortia nostra sit refectorium Christo, & beatæ Virgini spãliter dedicatum (iuxta illud 1. ad Cor. 3. Templum Dei sanctũ est, quod estis vos) ad finẽ vt habitatores isti. s. interiores affectiones nostræ, in pace & tranquillitate maneant, nullæ muscæ vel culices. i. immundæ cogitationes, nulliusq; peccati immunditiæ vel fœtores ibi debent ingredi vel admitti, sed inde potiꝰ repelli & fugari. Apo. 21. Nihil coinquinatũ intrabit in illam. ¶ Item in Gallijs in prouincia Narbonensi est castrum dictũ Romelius, in quo sunt duæ turres, ad quarum alteram singulis annis scarabeorum infinita conflũt multitudo. s. circa festum Ioannis Baptistæ, quorum. s. corpora alijs sunt maiora, & q̃ vt plurimum sunt cornuti. Isti ergo ꝓ septem vel octo dies tanto impetu se mutuo flagellãt, q̃ de mortuis ex ipsis vix plateæ postea mundari ponũt, sicut ponit idem Geruasius in de mũdi mirabilibus, & sicut etiam ego audiui ab hominib. patriæ fide dignis. Ista breuiter possunt allegari contra mundi principes & tyrãnos, cornutos, dyscolos & superbos, quia pro certo sicut quotidie videmus, isti pro turrib. & occasione turrium & castrorum, terrarum & possessionum, & aliorum huiusmodi, congregãtur cum multitudine suorum exercituum, & inter se taliter debacchantur, q̃ ipsorum plurimi moriuntur. Marc. Surget gens contra gentem, & regnum aduersus regnum. ¶ Itẽ ẽm Geruasi. i, in Gallijs in prouincia Narbonensi prope mõtẽ Pessulanum est castrum de monte ferandi, in quo est vnum satis mirabile: quia ibi silice succisa & cõbusta, more nouali terra colitur, aratroq; scissa, vineas & vites sine plantatore producit, q̃ per triennium optima vina facit, ex hinc verò ad sterilitatem sylueſtrem dr redire, nisi iterũ ignẽ & cultura sicut prius studeant adhibere. Sic verè qñque fit, q̃ nos (dum tñ simus ꝓ contritionẽ accensi, & filijs vitiorum nostrorum ꝓ confessionem succisa, & terra corporis nostri ꝓ satisfactionem exculta) sine alio exteriori plantatore seu doctore, sed solum Dei gra vineã uirtutum concipimus & producimus; & ꝓ trienniũ. i. in fide sanctæ Trinitatis vinum qđ lætificat angelos, hoc est bona opa ꝓducimus. Mar. 4. Vltro. n. terra fructificat. Veruntñ sæpe fit q̃ vinea virtutum nostrarum in sylueſtre itatem vitiorum degenerat, nisi ignis cõtritionis, correctionis & dilectionis, seu infernalis meditationis iteratus nos exurat, & discipline farculus nos excolat, q̃a br hoc est verum, q̃ nullus est ita bona vinea, nec ita sancta psona, q̃ n sylueſtris & pctor infructuosus efficiat nisi sancti Spũs, dilectionis, correctionis & meditationis ignis, sæpius cõburat, & ẽt nisi sæpe per pniam & platorum visitationem & disciplinam colatur, vt sic virtus ipsius spirituali ter renoueẽt. Iõ de tali multiplici igne dicebat dñs, Lu. Ignẽ veni mittere in terram & qđ volo nisi vt ardeat? ¶ Hic ponit Geruasius, q̃ quidã homines certis temporibus in lupos transformantur, & ingluuiem lupinam induere ꝓdicantur, ad quod ẽt facit verbum Isi. c. de transformatis, vbi dicit, q̃ quidam hoĩes non fantastica fictione, sed vera & formali transmutatione transmutantur in lupos. Geruasius hic ponit exẽplum, & dicit, q̃ in Galliis in Aruernia in dioce. Claramonte. n. q̃dam miles strenuus dñs Reybaldus de Puleto, à nobili viro Põtico de Capitolio, fuit exhæredatus, qui vagus factus & ꝓfugus, vna nocte cum saltus lustraret, nimio terrore turbatus, cum mentis alienatione in lupum vertit, & infantes comedens, prouectos verò dilaceranș, ita debacchabatur in hoĩes, q̃ multæ domus patriæ desertæ ab incolis dimittebantur, tandem à quodam fabro lignario grauiter attentatus ictu securis pede truncatur, qui statim in hominem reuertitur, & truncatori suo gratias agit, asserẽs, q̃ rõne truncationis ꝓdictæ, à fato tãtæ miseriæ fuerat liberatus, & subiungit, q̃ tales qñ aliq̃ mẽbrum ꝓdunt, statim forma pristina humana induunt, & aliud exemplum ponit de quodã accola castri Luth: prope viuarium dictum Calcenarta, q̃ certo tpe vestes suas ad pedem unius montis dimittebat, & se diu in arena volutans, lupi formã induebat, & ore patulo ad ꝓdam ꝓtinus inhiabat. Dicebat autem lupos iõ ore patulo incedere, q̃a os non nisi cum labore et cum pedum auxilio pñt aperire, & ꝓ hoc ipsum tenent apertum, ne difficultas aperiendi possit periculi causa esse. Infinita alia sunt exempla. nã & ego audiui à quodam Aruernigena, q̃ dum qdã nobilis ꝓ quoddam nemus transiret, et inuasus à lupo et duob. lupellis patrem occidisset, tandem in exitu nemoris quandam vetulã inuenit, quæ illis lupis carnes et cibaria deferebat, q̃ cum audisset ab alio qđ lupum occi-

derat,

derat,ſtatim clamare cœpit,& apprehenſa lupũ ſuum mari
tũ, & lupellos ſuos filios eſſe dicebat q̃ triſtis ſors certis q̃
buſdã temporib.in lupos transformare conſueuerat. Igitur
cum p hæc & alia exẽpla dicta mutatio appareat eſſe vera,
nõ vr̃ ex toto reprobabile dictum illud,q̃.ſ.aliqui hoies mu
tent in ciconias (vt ſupra c.de Aethiopia ponit) fœminæ in
ſerpẽtes,Delphini verò milites ſicut alibi poſt dicet. Aduer
te tñ q̃ Plinius.lib.8.c.22.de naturali mũdi Hiſt.iſtud repudiat,&
miraf iſta Græciã credidiſſe,ſed ſicut ibidẽ dicit idem:Nullũ
tã impudẽs mendaciũ, vt teſte careat.de Nabuchodonoſor
ẽt non vr̃ impoſſibile q̃ formã & figurã mutauerit,maximè
cum ipſe dicat Dan.4. Figura mea reuerſa eſt ad me,& opti
mates mei requiſiuerũt me. Quãuis ergo iſta videanẽ extra
nea rõni,poſſunt tñ humanis mõrib.adaptari. Et ſic dico q̃ p
tales hoies in lupũ trãſeuntes poſſunt intelligi impij & tyrã
ni, & maximè homicidæ & publici raptores. Dato.n.q̃ iſti
ſunt hoies naturaf, tñ lupi fiunt actualiter, & hoc quia iſti
tam ingluiem crudelitatis accipiunt qđ nihil prorſus hu
manitatis,hoc eſt,rationis & benignitatis hr̃e vr̃: quinimò
quãtum ad mores in lupos mutantur,& ad homines corpo
raliter occidendos, vel temporaliter depredandos toto im
petu conuertuntur. Vnde Tul.lib.de offi.3,dicit ſic. Quid in
tereſt vtrum ex homine quis in beluam ſe conuertat,an ſub
hominis figura immanitatem beluæ gerat? Quaſi dicat, nihil
intereſt. Iſti.n.veſtes virtutum dimittunt,& in arena diuitia
rum per cõ placentiã ſe inuoluunt,& ſic pro ipſis acquiren
dis rapaces lupi fiunt. ideò bene de talibus dr̃ Soph.2. Prin
cipes eius in medio eius quaſi leones rugientes, iudices lu
pi. Quid ergo? certè talib.eſt vtile q̃ membra eis truncentur.i.
q̃ aliquæ tribulationes à Deo vel à mundo ipſis infligantur,
vt in agnitionẽ ſui ducti,iterũ cõmutẽtur,& mores humа
nos, benignos & rõnabiles quos præ crudelitate exuerant,
amplexentur.2.Mac.9. In agnitionem ſui ductus eſt,percuſ
ſus à dño plaga. vide infra eo.c.72.§.4. ¶In Galliarum.Nar
bonen. prouincia iuxta ciuitatem Vien. eſt vinea ad ẽpm
Viennen. pertinens, de cuius racemis nec canis nec porcus
nec aliud aĩal guſtare poteſt,& tñ facit vinũ optimum, ſicut
dicit idem Geruaſius. Iſta vinea ſignificat hypocritam, cuius
racemi.i.fructus & operationes ſunt ita malæ & peſſimę, qđ
non ſunt dignæ vt ab ipſis canibus,& porcis.i.peccatoribus
debeant manducari.i.per complacentiam imitari, veruntñ
ſæpe fit q̃ tales bonũ vinum.i.bonam doctrinam proferunt
& qđ ad vtilitatem auditorum multa ſalubriter dicunt. ideò
bene dr̃ Mat.23. Quæ dicunt facite,quæ autem faciunt,nolі
te facere. Vel dic q̃ iſta vinea eſt beata Virgo, quæ fructum
ſuum.ſ.Chriſtum nobis protulit,qui vinum optimum & ſan
guinem ſuum vel ſuã doctrinam vel gratiam nobis tribuit.
Iſtum ergo non debet nec porcus nec canis.i.nec immũdus
nec inuidus peccator tangere, nec in ſacramento altaris ad
eum appropinquare. Mat.7. Nolite ſanctũ dare canibus. Vel
dic q̃ iſta vinea eſt Paradiſus,cuius fructum nullus peccator
comedit, & tñ vinum ſuæ conſolationis quantum in ſe eſt,
cunctis fundit. Vel dic q̃ iſta vinea eſt bonus prędicator,cu
ius fructum & opera canes & porci nunq̃ comeduntimitan
do,tñ vinum ſuę doctrinę bene hauriunt audiendo. Ezec.33.
Audiunt ſermones tuos,& nõ faciunt eos,in cantieum oris
ſui vertũt eos. Vel dic q̃ vinea eſt eccleſia,cuius racemos,i.
cuius beneficia non debent canes & porci.i.mali & immun
di comedere vel habere,vinum tamen doctrinæ quod effun
dit,poſſunt percipere. ¶In Gallijs in eodẽ epiſcopatu Vien
nen.eſt fons in quo ſi quid ſordidũ immiſeris,ſtatim ſcaturi
ginem ſuam mutat,& priorem locũ ſuum deſerit vnde pri
mitus emanabat,vt Ger.air. Tales ꝓculdubio debemus eſſe:
quia ſi quis in loco in quo ſumus,& in ſocietate qua mane
mus,aliquid ſordidũ proiecerit.i.aliquid immundũ & inho
neſtum fecerit,ſtatim debemus locũ mutare, & ſocietatem
illam immundam dimittere, & ad aliũ locum & cõſortium
quod careat infamia & immunditia, nos transferre. 1.Io.3.
trãſlati ſumus de morte ad vitã. ¶Item Geruaſius dicit quòd
in Narbonen.Gallia,epiſcopatu Lodon.eſt fons qui tẽpore
adaquandorum pratorum ad propinquum pratũ irrigandũ
ſcaturit, poſtq̃ verò herba tõſa fuerit, nõ appareat amplius,
ſed areſcit. Talis eſt fons ꝓnię,quia.ſ.dum ſumus ſupra pra
tũ.i.dum viuimus in hoc mundo,nos irrigat,at ſi per mortẽ
conſi fuerimus,areſcit & diſparet,& amplius nos non irri-

gat. Aquę.n.Dei gratiæ vel ꝓnię poſt mortẽ nõ proficit, ſed
ſolum dum ſimus in ſtatu merẽdi.i.dum viuimus, nos infun
dit,& ad crementũ bonorũ operum nos imbibit. ¶Item in
Gallijs in prouincia Aruerniæ eſt caſtrum dictum Creſſi,vbi
qualibet nocte die ſabbati accidit vnum ſatis mirabile,qa.ſ.
oẽs fæces aĩalium mortuorum & occiſorũ dæmones de no
ſtre exportant,& de ipſis imperceptibiliter locum mundãt.
Sic verè in ſabbato quod eſt finis ſeptimanæ,hoc eſt in fine
mundi vel vitæ pñtis dæmones ſecum fœtidos immũdos &
impios portabunt,& ab pſis mundum, purgabunt & mun
dabunt. ¶Itẽ dicit,q̃ in prouincia Narbonen.in vico qui dr̃
Aluiganus,ſunt duo fontes,quorum vnus nunquam bullit,
alius verò penitus nihil coquit,& primus coquit, licet non
bulllat,ſecundus bullit,ſed non coquit. Proculdubio ſimile
quotidie accidit in negocijs huius mundi. Videbis.n. duos
homines quorũ alter videbitur circa aliquod negociũ fer
uere & bullire, & præ ſollicitudine prætendet ſe mirabilia
facere,qui tñ in veritate nihil faciet,nec aliquod negocium
complebit aut decoquet. Contra aũt videbis alium, q̃ nihil
videbitur facere,& q̃ vel non vult vel neſcit ebullitionem
facere,& feruorẽ ſollicitudinis oſtẽdere, q̃ tñ totum nego
tium cõprobaẽ facere,ipſumq̃ coquere & complere,& in
omnib.moderari. Iſtud ẽt patet de hypocritis & humilibus,
q̃.a.i.hypocritæ vr̃ feruere & bullire per mirabilem deuo
tionem,non coquunt tñ ſeipſos per contritionem aut diſcre
ctionem, vel per maturam conuerſionem aut diſcretionẽ,
econuerſo aũt multi humiles exterius p deuotionem bulli
re non vr̃,q̃ tñ in veritate fortius operanť,& ſe p morũ di
geſtionem, alios verò p conuerſationem, correctionem,&
prædicationem melius decoquere dino ſcũtur. Iſti ergo duo
fontes.i.duo gña pſonarum figuranť Matt.21. in illis duob.
filiis q̃b.præcepit pater q̃ irent fodere in vineam ſuã, quo
rum vnus dixit:Vado & non iuit. Alius verò dixit:Non vado
ſed iuit. Iſte tñ potius commẽdaẽ,eo q̃ patris mandatũ im
pleuit. Sic ꝓ certo multi in negocijs vr̃ dicere vado,bullio,
totũ facio,q̃ tñ in rei veritate nec vadunt nec faciunt, nec
Dei mandatum exequuntur aut agunt. Matt.23. Dicunt.n. &
non faciunt. Alij verò vr̃ dicere, nõ vadam ſeu non faciã,
inquantum.ſ.eorum opera non apparent nec vr̃,ſed in ve
ritate virtualiter operantur. De quibus Senecaepiſtola qua
dam pulchrè loquitur. Mihi crede, qui nihil agere vr̃,ma
iora agũt,humanaq̃ ac diuina ſimul tractãt. Illi ergo qui nõ
vr̃ facere & faciunt,à Deo commendantur, at illi qui ecõ
tra vr̃ facere,& non faciunt,à Deo reprobantur, iõ bene
conſulitur Mat.23. Quæ dicunt,facite,quæ autem faciunt,
nolite facere. Vel dic,q̃ duo ſunt genera correctorũ, quidã
.n.bullire, furere & auſterè reprehendere noſcuntur,qui
proculdubio alios non bene coquunt,emendant vel caſti
gant. Alili verò ſine bullitione,ſtrepitu vel furore,cũ ſuavi
tate & beneuolentia caſtigant,corrigunt & loquunť, & ſic
alii ꝓ ipſos ſe melius decoquunt,& ad maturitatem & ſalu
tem deducunt. Quia breuiter plerumq̃ accidit,q̃ in coquẽ
do alios,& in eos corrigendo,& ad bonũ cõuertendo,plus
operatur prælati benignitas ſuauiter pertranſiens quã ſeue
ritas ferociter ebulliens. Quia ẽt teſte Greg. Quidam ſunt q̃
ꝓ manſuetudinem conuertuntur, q̃ tñ inter tormenta for
tius indurantur. Vel dic de ſtultis, qui cum ebullitione & ira
volunt oĩa facere,q̃ tñ ad intentum ſuum non ſolent proſ
perè attingere, prudentes verò maturè & ſine bullitura &
ſtrepitu facta ſua faciunt,& iſti melius decoquunt,& ad cõ
plementum ſuæ intentionis facilius prouenіunt. ideo bene
dr̃ Prou.15. Lingua ſapientum ornat ſciẽtiam,os fatuũ ebul
lit ſtultitiã. ¶In Aruernia prouincia Galliarum dr̃ eſſe fons
cuius aqua ad vini tendit ſaporem. Sic verè aqua.i. doctrina
bonorũ ſp dẽt vinũ ſapere.i.aliquam ſpũalem conſolatio
nem inferre: Io.2. Guſtauit Architriclinus aquam factam vi
num. Vel dic,q̃ aqua bonorum noſtrorum terrenorum de
bet eſſe vinum.i.conſolatio pauperum & egenorum. ¶In
Gallia Belgica in ciuitate Pariſiẽſi eſt vnum valde mirabile
.ſ. cimiterium ſancti Innocentii: vbi nullum corpus ſepelit
quin infra ſpatium nouem dierum omnes corporis eius car
nes in terram conuerranturita q̃ oſſa nuda de fouea extra
hantur. Vnde plerunque contingit quatuor vel quinque
corpora in eadem fouea ſimul poni,& ſtatim poſt nouem
dies amoris eorum oſſib.ibidem alios mortuos intromitti,

Illud

Illud aũt attribuiť diuinæ potẽtiæ miraculo, q̃tã populoſæ
ciuitati,q̃ re vera hodie põt dici (vt verbis Solini Carthagi
nem cõmendantis vtar) alterũ poſt vrbem Romã (imò ſup
eam aliam vrbem) orbis terrarũ Deus,voluit de cemiterio
ꝓuidere,& cũ alias facile nõ eſſet tantam hoĩum multitudi
nem ſepelire. Alij verò conanť aſſignare rõnẽ naturalẽ. Dũt
n.q̃ carnes hoĩs mortui,vel puluis factus ex ipſis, ſunt mi
rabiliter corroſiuæ. Cum ergo tota terra illius cemiterij pp
ſepultorum multitudinẽ de carnib.humanis exiſtat,hinc eſt
q̃ recenes cito corrodit & deuorat, & in ſimilitudinẽ ſui
mutat. Igiť moraliter exponendo dico,q̃ iſti cemiterio ſunt
ſimiles mundi raptores & principes & iudices impij & tyrã
nica videlicet oẽs q̃ infra ſuum ambitum ſepeliunť,i.q̃ in
fra ſuam iuriſdictionẽ moranť, iſti ꝓ rapinas & exactiones
corrodunt,& eorũ carnes.i.eorum tpales ſubſtantias depræ
dant,ita q̃ oſſa.i.perſonæ eorum pauperes & nudæ dimittũ
tur. Vñ talib.raptoribꝫ dr̃ illud Mich.3. Violenter tollitis pel
les eorum de ſuper eis,& carnes eorum de ſuper oſſib.eorũ.
Eẽ eſt rõ? ꝓ certo q̃a nulla res eſt magis corroſiua, magis
nociua vel læſiua quàm caro humana mortua,& in puluerẽ
reductа.i.quàm carnalis hõ per pctũ mortuus,& ꝓ auaritiã
& terrenorum affectuum in terram mutatus & cõuerſus, q̃a
ꝓ certo alios hoĩes ꝓ vſuras & exactiones corrodit, & ma
gis quàm alia aĩalia ipſos impetit atq; lædit. Semel.n.fuit pe
ricam à quodam philoſopho quid eſſet hoĩ inimiciſſimum,
qui ridit,alter hõ. Quia breuiter nullus hoĩ ita inimicat ſi
cut hõ qui in terram & puluerem per auaritiam cõmutať.
vide talib.põt dici illud Ezec.19. Leo factus eſt,& didicit ca
perẽdam,hominemq̃ deuorare. Et hoc valde reprehendiť
Eccl.8. Homo hoĩ conſeruat iram,& à Deo quærit medelã,
in hoiem ſibi non hẽt miſericordiam,& ꝓ peccatis ſuis de
precatur,ipſe cum caro ſit reſeruat iram, & propitiationẽ
q̃rit à Deo. Quaſi dicat, ꝓ nihilo à Deo ſperat veniam, q̃ al
teri hoĩ ſibi ſimili facit nequitiam. Vel dic contra detracto
res,q̃ cũ ſint ꝓ pctũ mortui, & in ſe viles & terrei, alios tñ
ſolent rodere,& verbis detractorijs lacerare. Vel dic, q̃ mali
balliui quamquam per pctũ ſint mortui,alios tñ mortuos.i.
alios malefactores deuorant,& ſic fit, q̃ mortui mortuos.i.
mali malos rodunt,lacerant & caſtigant. Et cõiter ẽt iſti bal
liui ſunt deteriores quàm ipſi quos puniũt vt malefactores.
Vide quodam Philoſopho audiui,q̃ dum ꝓpoſitus qđã du
ceret latronẽ ad ſuſpendium, riſit philoſophus, dixitq̃;, ri
deo q̃ magnus latro ducit paruũ latronem ad ſuſpendium.
Dimittamus ergo mortuos alios mortuos corrodere,& iux
ta verbum dñi,mortuos ſe pelire mortuos ſuos. Matth.8. Vel
dic cõtra iſtos corroſiuos & rapaces q̃ ſi aliqs in eorũ cemi
teriumi. in eorũ iuriſdictionem vel patriam de nouo aliũ
de venerit,ſtatim volunt eum rodere, moleſtare & punge
re,& ꝓ eo,q̃ aduena eſt,ipſius carnem & ſubſtantiam rapi
nis & exactionib.deuorare,cũ tñ ipſi deberẽt eos benigni
ter recipere, & eiſdẽ nullatenus inuidere, & ipſos pluſquã
alios diligere & fouere,iuxta illud Exo.22. Aduenã nõ cõ
triſtabis,neq; affliges eum,aduenæ.n. fuiſtis in terra aliena.
Vel dic,q̃ nihil adeo. corrodit & cõſumit carnem noſtrã.i.
carnalitatem noſtram,ſicut caro mortua.i.cõfideratio mor
tis hoĩm aliorũ,q̃a ſicut dicit Hiero. Nihil adeo valet ad do
mandum carnis vitia,ſicut cogitare qualis eſt futura caro
mortua. ¶In dicta ꝓuincia Franciæ circa ciuitatem Parri
ſienabundanter inueniť illa materia terræ q̃ gypſus ſeu pla
ſtrum appellatur,q̃ cũ ſit lapis perlucidus, coctus in igne,in
puluerem cum malleis diminuit,qui qđem puluis inter mi
rabilia numeraf,ꝓ eo,q̃ cum aqua diſtemperatus, in lutum
cito,& poſt in lapidis duritiem immutatur, ita vt mirabilia
ædificia de eo fabricentť. Iſta pñt allegari de mulris,q̃ quãuis
q̃q; per carnalitatem ſint lutei, & per decoctionem auari
tiæ puluerei,tñ fiunt q̃q; per cõſtantiam & fortitudinẽ la
pidei atq; firmi,ita q̃ de talib. põt ædificiũ eccleſiæ cõſtitui
vel fundari. Vel econuerſo iſta pñt dici de alijs,q̃ ſunt lutei
& carnales, & in fine ita fortiter per obſtinationem dure
ſcunt,& quaſi lapides duri fiunt,ita q̃ ad ponendum in ędifi
cio inferni vtiles ſunt &c. Vel gypſus eſt diuina gra,quæ in
principio eſt debilis,poſtea verò fortis efficit,atq; firma, &
quæ ad modum gypſi eſt cementum ꝓ ædificio aiæ cõſtruẽ
do. Sicut aũt gypſus melius adhæret rei infuſæ vel humidæ
quàm aridæ ſeu ſiccæ,& melius etiam lapideæ materiæ quã

ligneæ, ſic verè gra Dei humidis & lachrymoſis perſonis,
nõ indeuotis,& aridis adhæret,lapideis etiam & fortib. &
cõſtantibus,põderoſis & humilibus,& inferiora loca & ſta
tus petentib.adiungiť,à ligneis verò.i.leuib.& ſuperbis ſur
ſum enatantibus, & more ligni ad ſuperiora ambitioſè a
ſcẽdentib.ſeu anhelãtib.diſgregatur,nec eis aliqualiter col
ligaf,q̃a ſicut dr̃ 1.Petri 5. Deus ſuperbis reſiſtit,humilib.aũt
dat gram. ¶In Gallia autem multæ ſunt prouinciæ, in q̃bus 14
multa sũt mirabilia,ſicut eſt Prouincia & Pictauia, ſed de ip
ſis uide in ſuis titulis (pecialibus. ¶In illa Galliarum parte 15
q̃ Britannia dr̃,& q̃ dudum Amorita dicebaf,circa villam q̃
nominatur Falgeria Radulphi ferť eſſe qđã fons lacus ſeu
fouea profunda,cuius ad experiẽda crimina mirabiles ſunt
virtutes. Si q̃s.n.de homicidio vel alio crimine ſit ſuſpectus
ſtatim ad purgationem admittitur, ſi velit in dicta fouea ſe
purgare. Proijcitur ergo nudus in foueam,& cõtinuo ſi in
nocens fuerit,fundum petit,& ſi nõ extrahaf,eſt in perícu
lo ſubmergendi. Si verò nocens eſt,ad fundum non poterit
deſcendere,imò quaſi à fonte reiectus, neceſſe habebit ſup
aquas natare. Iſtud põt exponi in bono & in malo,in bono
hoc pacto. Per iſtũ fontem poſſum intelligere mundum iſtũ
q̃ recẽtę ꝓbationis locus eſt. Eſt.n.illud diuinæ ꝓuidẽtiæ clau
ſtrum,in quo nouitii.i.hoĩes, ſi bene ſe gerant, ad ꝓfeſſio
nem angelicę religionis admittunť,ſi verò malè,in tenebras
exteriores ligatis manib.& pedib.expelluntť. Eccl.27. Vaſa
figuli ꝓbat fornax. Igitur dico,q̃ ſi vis ꝓbare in iſto fonte.i.
in iſto mundo q̃ ſint rei,& q̃ iuſti,q̃ nocentes,& q̃ innocen
tes,qui boni,& q̃ mali,vide quos iſte fons mundus ad fun
dum, & ad infimum ſtatim deijcit, & quos ſurſum ĩ aqua bo
norum terrenorũ ſuperuenіt,et extollit, & in altis gradib.
ſuſtinet atq; nutrit: quia re uera boni et innocẽtes hoĩes tri
bulationes & ſubmergiũ patiuntur,et ad infimũ pauperta
tis ſtatũ cadere ꝓmittunť,mali aũt et nocentes à mundo fo
uentur et ſuſtinentur. Qñ tñ de hoc ꝓbationis lacu per mor
tem exiuerint,tunc à ꝓpoſito.i.à Chriſto in inferni patibulo
ſuſpenduntur,bonis verò qui primitus inferius deſcende
rũt,iuſtitiæ ſtola daf. Iõ bene dr̃ Iaco.1. Beatus vir qui ſuffert
tentationẽ,qñ cũ ꝓbatus fuerit accipiet coronã vitæ. Vel
dic q̃ talis eſt curia mali iudicis in qua innocentes grauanť
et ſubmerguntur,nocentes verò liberantur,et ſaluãtur. Vel
ſi vis dic,q̃ iſta aqua eſt mũdi ꝓſperitas,in qua.ſ. innocẽtes
et iuſti poſiti fundũ per humilitatẽ petunt, mali verò ſurſũ
per ſuperbiã et elationẽ ſe tollunt. Præpoſitus ergo inferna
lis iſtos tanq̃ reos ſuſpendit,illos verò qui in humilitate vi
xerunt,illæſos abire permittit. Boni.n.in ꝓſperis humiliantur,mali autem in ſuperbiam efferuntur,et ꝓpter hoc poſt
vitæ exitum illi liberantur, hi damnantur. De hac ergo ꝓba
tionis aqua vr̃ dñs dicere illud Iudicum 7. Duc populum ad
aquas vt ꝓbem eos. Vel dic,q̃ iſta aqua ſignificat mundi ad
uerſitatem,in qua.ſ. vir bonus per timorẽ deſcendit et hu
miliatur,malus autem fluctuat et mouetur. etc. ſicut ſupra.
Vel dic,q̃ iſte fons eſt Deus, qui.ſ.innocẽtes in ſe recipit et
retinet,malos verò euomit,eijcit et abhorret. Idẽ aũt dic
de Paradiſo,vel ẽt idẽ dic de aliquib.religionibus, q̃.ſ.ma
los recipere et retinere nolunt, bonos verò retinent et co
gnoſcunt. Matt.13. Elegerunt bonos in vaſa ſua,malos aũt
foras miſerunt. ¶De muliere q̃ ſine quocunq; cibo vel potu 16
vixit plus quã 20.annis, q̃ etiam nunc anno dñi 1345. (ſicut
dr̃) adhuc uiuit in Britannia minori prouincia Galliarum
propè ciuitatem Tregorem ſatis vr̃ mirabile,maximè cum
per tantum tẽpus nihil ſuperflui à corpore emiſerit,et ma
ximè per feceſſum,ita q̃ pellis ventris ſui cum dorſo (ſicut
dr̃) eſt coniuncta,hoc tñ excepto: quia q̃q; viſa eſt lachry
mari,q̃ etiam dicit ſibi impoſſibile eſſe poſſe comedere quo
cunq; modo,ita q̃ etiam ſemel in anno in minutiſſima quã
titate vix põt recipere corpus Chriſti,quæ tamẽ his nõ ob
ſtantibus vultu læto et verbo facũ do ſemper viuere cõpro
bãtur,ſicut à mulcis platis & aliis fide dignis cognitũ exti
tit & probatum. Cuius ſimile ponit Vincentius.

De Germania. Cap. 24.

GErmania eſt maxima regio Europæ,multas cõtinẽs ꝓ- 1
uincias. In iſta ẽm Solinũ eſt ſaltus Hercinius, vbi qdã
aues gignunt,q̃ pennis lucentib.decorantur, in tantum q̃ il
larum pennarum lumine tenebræ illuſtrantur, ita ẽt (ſicut

at incolæ de nocte ambulantes, illarum plumarum beneficio diriguntur. Sic in ecclesia vel religione fuerunt antiquitus aues lucentes. i. viri lucidi & præclari, quorum pênæ exteriores. i. exteriores operationes & cõuersationes ita phonestatem & doctrinam luxerunt, ꝙ nocte huius seculi illuminauerunt, ꝙ illos qui ambulare in Paradisum volebãt, doctrinis & exemplis lucidè direxerunt, ita ꝙ de talib. dr illud Matt. 5. Luceat lux vestra coram hominibus, & videant opera vestra bona. Vel dic ꝙ istæ aues sunt hypocritæ, quorum
2 contritionis pluma lucet &c. ¶In Germania sunt bisontes aĩalia indomita, & vri, & alia q̃ latissima hñc cornua, quæ ab imperitis bubali nominanť. Expone sicut de bubalo, & vi-
3 de de bobus germanicis capite de boue. ¶In Germania sunt quædam aĩalia q̃ quantitatem multorum, q̃ alces dr quorũ labrum superius ita est protẽsum & magnũ, ꝙ pasci & herbam comedere non valent, nisi posterius recordant. Per labia intelliguntˉ verba. Quidam ergo sunt sicut alces: quia. s. labium suũ superius. i. iactantia & relatio verbalis & ꝑsumptio & superbia quæ sursum ꝓ elationem eos mouet, ita est protensa & magna, ꝙ p doctrinam, & gratiam pasci nõ valent, nisi per humilitatem ad posterius. i. ad finis considerationem iterum retrocedant, quia ꝓ certo nullus bene spiritualiter pascitur, nisi ad humilitatis semitam reuertatur. Iõ beatus Andreas Egeæ legitur dixisse, Si vis nosce misterium crucis accipe formã discipuli &c. Vel dic ꝙ multis ꝓ ꝓmotiones & beneficia pascerentur, nisi per labium suum nimis ꝓtensum. i. per sua verba fatua & elata impedirentur à pastu & promotione & lucro, qđ poterãt acq̃sisset. Vñ Iob 15. Nunquid grande est vt consolẽtur Deus? Sed verba tua mala hoc prohibent. Igit̃ necesse est retrocedere, & ad humilitatem redire, & à processu ambitionis & elationis & fatuæ locutionis cessare, si pastum quem appetimus, volumus obtinere. Ps. Iordanis conuersus est retrorsum. Vel dic ꝙ sæpe fit Dei prouidentia ꝙ pastus & lucrum, beneficiũ vel officiũ ꝙ volumus, melius acquirit̃ si à ꝓsecutione retrocedatur, & tanquã per contemptũ penitus dimittat̃. Vel exponе de retrocessu, sicut supra de boue. §. 4. ¶Secundũ Solinũ ibidẽ, in
4 quadã insula Aphricæ sunt q̃dã animalia dictis alcib. similia. Sed vltra ꝑmissa dicit, ꝙ istud aĩal hẽt genua inflexibilia sicut elephas, sed in illo rigore poplitum ita currit, ꝙ nunquam capitur, nisi q̃n dormiendo arbori innititur, occultè à venatore fecatæ. Ista expone sicut supra de elephãte. §. 19. Plin. aũt lib. 8. c. 15. dicit de vris, alcibus & bisontib. omnia
5 supradicta. ¶Succinum secundum Solin. nasciť in Germania ex quadam arbore simili pino, & est succinum quædam ꝓspecies electri, de quo vide supra c. de Electro.

De Hispania. Cap. 25.

1 Hispania. In capitulo de hispania nihil aliud mirabile, dicit Soli. nisi ꝙ circa Vlyssiponem ciuitatem equæ lasciuiũt mira fœcunditate, & spirante vento Fauonio impgnanť, & sitientes viros auraꝝ spiritu maritantur. Dicit et Geruasius, ꝙ in Cappadocia equæ similiter cõcipiunt vẽto, sed fœtus vltra triennium nunquam viuit, & et idẽ dicit Plin. lib. 8. c. 42. Tales sunt multæ fatuæ mulieres, quas solus ventus, & odor. i. solus auditus, & fama virorum, conceptu luxuriæ, & malæ voluntatis impregnat, exemplo Helenæ, q̃ Menelao rege viro suo absente fama Paridis audita, cum ꝓ eo videndo ad insulã Cytherõ se transfert ab eo fuit rapta. Vel dic, ꝙ equæ sunt bonæ aĩæ, q̃. s. solo vento & flatu Spũs sancti concipiunt fœtũ boni ꝓpositi. Vel talis est beata Virgo, q̃ Spũ scõ concepit, & flatu sermonis angelici ꝓgnans fuit, & ꝑ triennium. i. ꝑ 30. annorũ spatium ipse fœtus Dei filius vixit. Vel dic ꝙ isti sunt hypocritæ, q̃ fœtum operũ suorum vento vanitatis & inanis gloriæ cõcipiunt. Sed ꝓ certo tales fœtus. i. talia sua vana opera parum durant, & cito
2 pereunt & desistunt, q̃a ẽm Sene. Nihil qđ simulatum, & fictum est, põt esse diuturnum. ¶Hispania est Europæ prouincia, infra cuius ambitũ in regno Aragoniæ in comitatu Cathaloniæ est castrum qđ dr Cardona, vbi sunt montes & lapides de sale, ita duri & solidi, ꝙ et eum instrumento ferreo difficiliter fodiunt̃ vel radunt̃. Ibi ergo est vnum satis mirabile: q̃a cum effodiendo salis fouea vel concauitas efficitur, statim aduenĩente pluuia repleť, & in salis substantiã cõmutať, & sic montis substantia in integrum & quãtitate & sal-

fedine reparatur. Dato. n. ꝙ aqua pluuiæ sit dulcissima, tñ ꝓp montem falsum cui adiungitur, efficit̃ falsissima, vt ait Geru. & et ego hoc ipsum audiui à plurib. Cathalanis. Per istũ mõtem salis ego possum intelligere diuitias temporales: q̃. s. ad
6 cõdiendum & moderandum dolores pauperum ordinant̃. Quid ergo? Certè sic cõtingit ꝙ si mõtem & cumulum diuitiarum nostrarum dando eleemosynas vel hospitalitatẽ & liberalitatem sectando minuamus, venient de cœlo. i. à Deo pluuiæ. i. beneficia & gr̃æ, q̃ nobis taliter immittent̃, & cumulus possessionum nostrarum redintegrabit̃, & diuitiarum nostrarum quantitas ad statum debitũ reducet̃. Fit. n. vt cõiter, ꝙ illa q̃ alijs cõicamus & in aliorũ vtilitatem expendimus, palã vel occultè à Deo liberalius recipiamus, & si deinde pauperiores facti fuerimus, ad ꝓsperitatẽ iterum reueniamus. bene ergo dr Luc. 6. Date, & dabit vobis. Vel dic, ꝙ iste mõs signat diuinã sapientiã, de qua. s. quãto qs magis hauserit, tanto ipsum pluuia cœlestis. i. diuina gr̃a magis augebit. Vel allega de societate, ꝙa dato, ꝙ aliqs sit aqua pluuialis & dulcis. i. hõ pctõr, deliciosus & fluxibilis, & si tñ monti salso. i. psonæ sapienti & cõtemplatiuæ & morib. excelsæ, per societatem adiũctus fuerit, cito sapiens & salsus factus erit. Vel ecõtra põt dici, ꝙ qñ hõ dulcis & bonus salsis & amaris. i. pctõrib. sociatur & iungitur, statim ꝓ imitationem in similem amaritudinem cõmutať. Bene ergo dicit q. dicit. Cum sctõ sanctus eris, & cũ puerso puerteris: Vñ 4. Reg. 4. Anima
3 eius in amaritudine est. ¶Item idem dicit ꝙ in Cathalonia est mõs Canarum altissimus, & quasi inaccessibilis, in cuius summitate est lacus, cuius aqua est subnigra, & fundus imperscrutabilis, vbi mãsio dæmonũ ab incolis ferť esse sub aqua ad modũ palatij ædificata. Vñ fit, ꝙ si modicũ lapidem in lacũ ieceris, statim quasi offensis dæmonibus, & tempestatem & tumultũ audies & videbis. In huius ergo mõtis confinijs est fluuius arenas trahens aureas, argenti et̃ sunt ibi minerę, & in quadam eius particula est nix & glacies sempiterna, ibi et̃ crystalli copia reperitur. Ibi (vt Gerua. ait) dudũ accidit vnum mirabile. Quidã. n. agricola de villa ꝓxima quędã Merchera Petrus de tabula nuncupatus, paruulam habebat filiam q̃ ipsum perpetuo eiulatu turbabat, q̃ iratus ipsã dæmonib. cõmendauit, q̃ statim inuisibiliter affuerunt, & puellã raptam in turbine abstulerunt. Septennio ergo, decurso, q̃dam viator ad pedem montis transiens vidit hoiem celeriter decurrentem, & voce flebili ꝓclamantem. Heu me inq̃ tanto pondere ꝑmor. Et requisitus q̃s esset, rñdit se in mõte Canarum iam ꝓ septennium sub dæmonũ cõmendatione transegisse, q̃ ipso quotidie ꝓ vehiculo vtebãtur. Dixit etiã sub eadem cõditione esse puellam Petri ꝓdicti, & adiunxit, ꝙ si pater ipsam in mõtem requireret, dæmones ipsam libẽter restituerent. Quib. ꝓdicto patri per dictum viatorem relatis, is statim montem ascendit, dæmones adiurat vt filiam reddant, & statim repẽtino statu filia ꝓdit, procera statura, árida terra, oculis vagis, horrendo aspectu, q̃ tandem paulatim extitit reformata. Nõ multum verò post alius quo ꝙ vehiculo dæmones vtebantur, simili patris attestatione libera tus est: qui quia raptus fuerat ætatis, & discretionis maioris, fidelius q̃ apud dæmones gerebantur, expressit, asserens sub lacu esse palatium latum, vbi dæmones cõueniebant, & qđ ꝓ mundum fecerãt, suis maiorib. nunciebant. Quia autem maledictio parentum nocet filijs, vnum aliud pono mirabile qđ nup in Arũernia dr accidisse, quidam. n. dũ se indure nollet, mater sua imprecata est ei maledicendo, ꝙ nũquã alias se induere valeret, qđ & factum est: quia statim verba põdus habuerũt. Vestes. n. deposuit, & ex tũc cõtinuè & ẽsta te & hyeme nudus fuit, asserens, & hyeme & ætate neq; maiora caumata neq; frigora sustinebat, quàm antea faciebat. Hoc mihi narrauit vnus abbas meus q. ꝓ clarũ montẽ transiẽs, dictũ hoiem post aĩalia nudũ vidit, ipsumq; ad se cõuocãs rei seriẽ inquisiuit. vide simile supra c. 19. de Aethiopia. §. 1. de Nicolao dicto Piscis. Ista põt allegari exemplariter, ꝙ parentes nullo mõ debent filios maledicere, & maxime dæmonib. cõmendare, ne fortè laxata diuinæ ꝑmissionis habena, dæmones ipsos rapiant, & eos saltẽ ad tps incedẽter affligãt. Nã & ego audiui in patria mea Pictauia ĩ parochia de Fontanis ꝓpè ciuitatem Malleacã. semel accidisse, ꝙ vir qđã filiũ suũ iuuenem dæmonem cõmendauit vel dedit, diabolus verò visus est ipsum in palude circuniacenti submergere, in partem oppositã transmutať. Vel expone aliter ꝙ si sit in aqua ꝓ deuotionẽ, in terra ꝓ humilitatẽ, tunc efficit̃ ferrea, & lapidea per constantiæ firmitatẽ. Si aũt exẽra fuerit. s. sursum in aere per superbiam eleuata, tũc lignum remanet. s. le uis per iactantiã, & superbiã, mollis per luxuriã, putribilis p malã consuetudinẽ, frangibilis per tentationem. Vel dic ꝙ talis palus seu uirga est Christus, qui postquam in lacu uteri uirginalis infixus fuit, statim cõuersione mirabili triplex natura in ipso apparuit, quia. s. in vna persona lignum. i. diuinitas, lapis. i. aĩa ĩmortalis, ferrũ. i. corpus põderosum, & graue habuit, & sic vna, & eadem virga sibi tres particulariter subas uendicauit. Gen. 40. Videbã ante me uitẽ in qua erant tres propagines. Vel si vis, dic de Trinitate personarũ & uni
2 tate in diuinis &c. vel de una aĩa cum trib. potentijs, uel una ecclesia cum trib. saluãdorũ statibus. &c. ¶Ibernia regio est fertilis, fructib. & frugib. opulenta, quo ad cęli status tẽperata nã parum aut nihil excedit in frigore vel calore, fluuijs, & fontib. irrigua, pratis & siluis amena, gẽmis & metallis fęcunda, quia inuenitur ibi iris lapis preciosus, qui soli opposit̃us, arcum ĩ aere gñat, ibi et̃ gagates lapis & margarita cãdida reperitur. Est ibi quædã insula ubi mortuorũ cadauera non putrefcunt, & et̃ alia ubi hoies minimè moriunt, sed qñ senio afficiũtur, exterius deportanť. Ibi nec serpens nec rana nec bufo nec aranea nec aliquod aliud venenosum inuenitur, imò in tñ cõtrariatur venenis ipsa insula, ꝙ lana, & vestimenta ouium huius terræ fugant oĩa venenosa, verũtñ mare per quod in istam insulam deuenitur, est inq̃tum & vndosum, & maximè à parte Britanniæ, nec est nauigabile nisi paucis diebus. Hæc oĩa Isid. Solin. aũt de mirabilib. mundi dicit ꝙ gẽs Ibernica est habitu singularis & inculta, victu parca, animo seua, vultu ferox & torua, affatu aspera, erga tñ suos liberalis & benigna. Talis est in oĩbus regio Paradisi. s. in oĩbus temperata fluuio deliciarum oĩum irriga-a. Psal. Torrente voluptatis tua potabis eos, & iterum. Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei. Pratis etiam virentibus. i. exteriori pulchritudine, s. quãtum ad dotes corporis decorata. ibi iris Christus, margarita cãdida B. Virgo, & diuersi alij la pides ꝑcios. i. diuersi ordines beatorũ inueniunť, ibi ex quo cadauer nñi corporis post iudicium positum fuerit, nunquã per firmitatem aliquam corrumpet̃, nec amplius morietˉ. Mors. n. non erit ultra. Apo. 12. Ibi nulla sunt venenosa. i. nullum genus hoium peccatorum. Ibi nõ est rana loquacitatis: quia uir linguosus nõ dirigetur in terra illa. Nec aranea muscas capiẽs. i. cupidus vel auarus pauperib. insidians. Ibi nullus serpens malitiosus, imò lana sacræ scripturæ, & bonorũ documentorum q̃ ab ouib. huius terræ. i. ab Apostolis & ꝓphetis emanauit, & nobis post eorum obitum remansit, venena diluit pctõrum. Sed verè antequam ad istam insulã deueniamus, necesse est trãsire mare undosum & periculosum. i. statum pnĩæ. Quod quia propter undas & fluctus tribulationum multi metuunt ingredi, ideo in istã insulam non intrabunt. Nam gens & populus huius terræ, illi. s. qui per merita volunt ibi acquirere hæreditatem æternam, debẽt esse victu parci per abstinentiam, aĩo seu per iustitiam, & ad extraneos. i. pctõres affatu asperi ꝓ correctionẽ, erga tñ alios sibi consimiles, i. bonos, liberales ꝓ cõpassionẽ, affectibiles per doctrinã & eruditionem, & benigni per amorẽ, & dilectionem. Vox. n. tua dulcis. Can. 2. ¶In Ibernia victores san- 3
guinem bibunt illorum occisorum de quibus triumphauerunt, & inde faciem suam liniunt, ẽm Solin. Sic raptores uel vsurarij sanguinem. i. substantiam temporalem aliorum vorant contra quos prævalent, & de quib. triumphant, & inde se liniunt. i. se delectant & parant. vnde Hie. 2. In alis tuis inuentus est sanguis pauperum Vel dic de malis prælatis, qui multos occidunt vt habeant sanguinem eorum. i. substantiã temporalem. Figura optima de muliere ebria sanguine martyrum Iesu. Apo. 17. Vide infra in loco suo. ¶Gerardus autẽ 4
lib. suo de mirabilib. Iberniæ dicit ꝙ ista insula viuẽtiũ, est in quodam loco Mononiæ, quæ est Iberniæ ꝓuincia. Ibi ẽt est alia insula in quam nihil intrat fœminæum, quin ilico moriatur, sicut de caniculis & catulis mulcorum animalium est probatum. Aues etiam masculæ in arborib. insulæ residentˉ, fœminæ, verò præteruolant. Simile dicit esse in quodam cemiterio in prouincia Vlconiæ. Dicit etiam insulam adiacere Angliæ à parte Septentrionali, vbi mulieres concipiunt

quidem, sed nunquam ibi parere possunt, imò necesse est q̃ tempore partus affectę dolorib. alibi, vt pariant, transuehãtur. Insulam verò vbi corpora nõ putrescunt, dicit Ibernię adiacere, vbi. s. dicit quòd cadauera sub diuo relicta, minimè corrumpuntur, & ideo hoies mortuos sub diuo custodiunt, & proauos & atauos recognoscunt. Dic q̃ tales insulæ sunt Paradisus, vbi nihil fęmineũ. i. nihil imperfectum põt intrare. Apoc. 21. Nihil coinquinatum intrabit in illam, vbi etiam nemo moritur aut putrescit, vt dictum est. Vnde ista propriè est insula viuentium, quia vt dr Sap. 5. Iusti in perpetuum viuent, & alibi. Credo videre bona dñi in terra viuẽtium. Vel dic q̃ talis est religio, vbi viri. i. iusti & perfecti viuunt, fęminæ verò. i. imperfecti & luxuriosi apostatant, & recedũt. Cõtrarium vide de Amazonia supra eo. lib. & infra lib. 16. Exo. 1. ibi enim masculi occiduntur, & fœminæ viuere permittuntur. De hoc autem q̃ fœminæ bene concipiunt, sed non pariunt, dic quòd talis insula est mundus, vbi multi bonum propositum concipiunt, qui nunquam parturiunt bonum actum, nisi fortè alibi. s. ad religionis patriam transferantur. Egredere ergo de terra tua &c. Genes. 12.

De India. Cap. 27.

1 INdia est regio in oriente latissima, vbi multæ sunt insulæ auro & argento, & preciosis lapidib. opulẽtæ, quæ nobilissimis fluuijs est irrigata, & arboribus semper virentibus decorata. Ibi elephãtes fortissimi, ibi Monoceron bestia inpincibilis, ibi hebenum lignum, ibi cynamomum, piper, & calamus aromaticus, ibi diuersi lapides preciosi, vt beryllus, chrysopassus, carbũculus, adamãtes, margaritæ, & vniones, ibi sunt montes aurei, quos pp dracones ibi existentes difficile est & impossibile adire, ibi reges potẽtissimi, ciuitates populosissimæ, & famosæ, ibi bis in anno crescũt fruges, & ibi bis æstas & hyems in quolibet anno circulantur, sicut ꝓia narrant Isid. & Plin. qui etiam dicit q̃ India inter omnes mundi regiones est maior, potentia, opulẽtior, famosior & sicut dicit idem, Indorum quidã tellurem colunt, & quidam militiam capessunt, alij merces vendunt, alij emunt, alij regibus assident, alij respublicas gerunt, alij iudicia reddunt, alij religioni, alij scientiæ & disciplinæ vacant, & sicut dicit idẽ Pli. lib. 7. in locis Indiæ vbi nõ sunt vmbræ, & vbi sol directe supra capita transit, sunt hoies staturę maximæ, videlicet 5. cubitorum, & duarũ palmarum, qui nec infirmitatib. exponũtur, nec capiti nec oculorum, nec membrorum doloribꝰ infestantur, nec ab immoderato calore solis eorum corpora lædunt, imò potius indurantur. Nam Philosophi eorum ab ortu solis vsq; ad occasum solem intuentur immobilib. oculis, in calidissimis arenis quotidie commorãtes. Ibi sunt arbores tantæ proceritatis q̃ sagittis nequeunt superari. Vñ dicit q̃ sub vna ficu indica pũt centũ milites le armare, & sub singula internodia arundinum in fluuio nauigabili terni hoies deferuntur. Ad quòd etiam facit quod dr in epistola Alexandri quòd in India iuxta fluuium Odman tales arũdines erant q̃ vnam de illis 30. milites vix portabant. Hæc oia pertinent ad ecclesiam, quæ militat & triumphat. Hæc. n. ad orientem luminis grã & virtutum, scientiæ & discretionis est fundata, hæc inter oẽs mundi regiones, & sectas est potẽtissima quo ad hostis vincibilitatem, latissima quo ad charitatem, opulentissima quo ad gratiarum ubertatem, populosissima & famosissima quo ad sanctorũ multiplicitatẽ, & bonorum operum probitatem. Ideo 1. Paral. 22. Domus quam ędificare volo dño, talis debet esse, vt in cunctis terræ regionibꝰ nominetur. Ibi etiam sunt insulæ. i. diuersi status & religiones, quæ auro sapientiæ, argento eloquẽtiæ, & pciosis lapidibus, 1, diuersis virtutib. sunt repletæ. Hęc. n. nobilissimis fluuijs, i. prædicatorib. irrigatur, arboribus etiam, i. contemplatiuis per honestatem semper virentibus derogatur, elephantibus fortissimis, & ex aspectu sanguinis ad prælij animatis, i. sacris martyrib. venustatur. Ibi est Monocerõ Christus inuincibilis, cuius fortitudo sicut Minocerhontis Numeri 23. Ibi hebenum lignum preciosum & aromaticũ sanctæ crucis, ibi cynamomum humilitatis & degestionis, piper feruoris & dilectionis, calamus aromaticus deuotionis & orationis. Ibi ebur castitatis, ibi beryllus (q̃ lites facit vincere) patientiæ & benignitatis, carbũculus ardẽtis charitatis, margarita puritatis, ibi adamas cõstantiæ & firmitatis. Ibi sunt montes aurei. i. viri excelsi & cõtemplatiui, auro, i. scientiæ lumine decorati, q̃. s. aurei sunt per luculentiã exẽplorum, quos tñ dracones. i. detractores intantũ circũeunt, quod vix aurũ bonorũ exemplorũ ab eis reportatur. Ad hęrẽ ẽt ciuitates, & reges, & populi potẽtissimi, q̃ in hac India ecclesiæ cõmorantur. Vel ciuitates sunt collegia, ubi sũt ciuium vnitates. Reges aũt & rectores sunt plati. Ibi est etiã duplex æstas & hyems: quia in ecclesia est æstas ꝓsperitatis mũdanæ quantũ ad bene ipsa utentes, & fœlicitatis ęternæ uel æstas gręꝰ in præsenti, & gloriæ in futuro. Ibi etiã est duplex hyems, s. tribulationis mũdanę, & damnationis ęternę quãtum ad malos, prima culpæ, secunda pœnę. Iudaz in canonica, Arbores autumnales bis mortuę. Quidam etiam terram excolunt & cętera; ad literam si uis. Vel dic q̃ tellurem corporis quidã excolunt per pœnitentiã, alij militiã Christi uel etiã martyrij frequentãt, alij merces doctrinæ in mercibus uirtutum cõuertunt, vt prędicatores, alij respu. regunt, vt plati, alij regibus. i. Christo, & sanctis assident, ut cõtẽplatiui, alij iudicant, vt confessores, & sacerdotes, alij religioni, & disciplinæ vacãt ad literã: ibi. n. sũt Philosophi, i. theologici doctores, qui solẽ, i. Deum in rota sua irreuerberatis oculis intellectus intuentẽ, inq̃ũ de Trinitate ineffabili determinãt, & loquunt. Vel per istos intellige beatos, & maximè Angelos, qui (sicut dr Mat. 18.) semper vident faciem patris. Apoc. 22. Serui eius seruient ei, & faciem eius uidebũt. Vel isti sunt boni & cõtemplatiui in mundo, q̃ licet sint in arenis calidissimis tribulationũ, tñ oculum cordis à mane in uentutis usq; ad occasum senecturis tenẽt sp ad solemnitatis eleuatum per desiderium, & affectum. Ibi sunt hoies staturæ magnæ ad magnitudinem, s. quinq; cubitorum quo ad quinque sensuum discretum usum, & habitudinem, ió Cã. 3. Statura magna scientes bellum. Vel per quinque cubitos, intellige quinque quæ sunt in ecclesia triumphante, q̃ sunt uisio, fruitio, tentio, Christi humanitatis contẽplatio, & sanctorum societas uel consolatio, uel cohabitatio &c. Ibi nulla est umbra obscuritatis, sed directa uisio solis Christi, & suæ diuinitatis. Isti nec ardore tribulationum, nec infirmitate tentationum perpetuo afficientur, quia neq; mors, neq; luctus erit ultra, quia prima abierunt. Apoca. 21. Ibi etiã sunt arbores ita altæ, i. homines ita in Deum elẽuati, q̃ à sagittis tentationum amplius nequeunt superari. Figura Dan. 4. de arbore attingente cœlum &c. Psal. Altissimum posuisti refugium tuum. Ficus etiam sunt ibi quæ fructum bonorum exẽplorum, folia aspera duarum correctionum portant, s. prædicatores, sub quorũ foliis & umbra, uerbis, & exẽplis 100. Christiani milites armis gratiarũ, & uirtutum possunt optime se armare. Ibi etiam sunt arũdines uacuæ, i. pauperes uoluntarij, quibus innitentes, i. quos imitãtes, & in quorũ ora tionib. cõfidentes solent ad portum Paradisi per huius uitæ fluuiũ turius nauigare. Prou. 31. Facta est quasi nauis institoris. ¶India est regio calidissima maxima & opulẽtissima, ubi licet sint multa bona, tñ sunt multa monstruosa, & quasi incredibilia non uidenti, prout dicit Isid. & Plin. Nam ibi draconum, & unicornium, & elephantum est maxima multitudo, ibi arbores tantæ altitudinis, & proceritatis, q̃ sagittis nequeunt superari. In montib. eius sunt quidam hoies cani na capita habentes: quidam etiã qui habent auersas plãtas, positas. s. retro post crura, ꝛm Plin. & in pedib. sunt octo digiti. Primi de ferarum pellibus sunt induti, & uenatione, & aucupio tm̃ uiuunt, et latrãt ad modum canis, et aliter non loquunt, et sunt in tanta multitudine ꝛm Pli. q̃ 120. milia numerantur. Tales aũt finxit se habere in suo exercitu q̃dam dux Longobardorũ, et ad taliũ formã quosdã milites parauit, et sic eorũ timore hostes superauit. Et ꝓaliqua Indiæ parte sunt fœminę q̃ nunquã pariunt nisi semel, et statim utuntur, canescunt infantes. Sic uerè in mundo isto q̃ ardore auaritiæ cõburit, sunt diuersa mõstra. i. gña pctorũ. Ibi. n. sũt dracones sitibundi p auaritiã, ibi unicornes elati p superbiã, ibi elephantes cũ genib. inflexibilib. p obstinationẽ et crudelitatẽ, ibi arbores ꝓceræ p diuitiarũ et pctorum multiplicitatẽ, in tm̃. s. q̃ sagittis diuinorum eloquiorum nequeunt penetrari per pdicationem, q̃a uerè sunt multi ita superbi et obstinati, q̃ nulla sagitta correctionis uel pdicationis uel diuini eloquij ualent à pdicatorib. superari. Iob 41. Nõ fugabit eum uir sagittarius, in stipulã uersi sunt ei lapides funꝺ.

Per

Per illos autem qui canina hũt capita, intelligo vsurarios, qui caput intentionis hũt caninum per crudelitatem & auaritiã quia. s. isti more canis sunt insatiabilis appetitus. Isti. n. nõ loquuntur vt hoies, quia verba eorum nõ sunt pia vel rationabilia vt hoĩ, imò sunt latratus canum, quia. s. inhiãt ad pauperes deterrendos, & ad diuitiarum prædam capiendam. Ideo isti habent plantas auersas, quia. s. pedes affectuũ q̃ deberent tẽdere ad interiora. i. ad spũalia & æterna, in eis conuertuntur ad posteriora, & terrena. Vel auersas plantas hic dicq̃a. s. partem superiorem pedum affectionum, illã. s. q̃ de spũalib. debet cogitare hũt subtus, & ad partem inferiorem. i. affectionem ad temporalia ei præficiunt & ꝓponunt. Isti in pedib. hũt octo digitos, quia in pedibus. i. in finæ vitæ sperant venire ad octauã resurrectionis, vel ad octo beatitudines, cum proponant finaliter pœnitere. Isti de pellib. ferarum vestiuntur. i. de diuitijs pauperum. quos exoriaue runt, & hoc quia dentib. falsorum sermonum, & vnguibus excoriationum sunt armati, ad Heb. 11. Circuierunt in melotis, & in pellib. caprinis &c. Vel si vis allega cautelam illius ducis, q̃. s. vtile est in negotiis q̃nq; aliqua q̃ non sunt ve rafingere & supponere, exemplo Dauid, q̃ finxit se esse furibundum. ¶In India vt ait Plin. quidam sunt hoies quorũ corpora solis ardorib. non lædunt nec mollescũt, sed potius indurantur. Sic verè nec tu debes per ardorem tentationum. i. tribulationum remolliri, sed magis p constantiam indurari. Vel expone ecõuerso de illis qui in ardore tentationis vel tribulationis positi non remolliunt per cõtritionem & cõuersionem, sed potius indurantur per obstinationem. Hier. 5. induruerunt faciem suam supra petram. ¶Secundum Plinium, in India sunt quidam hoies qui nunquam senescunt, q̃ sp in ætate media moriuntur. Alij sunt qui in iuuentute canescunt, & in senectute nigrescunt. Alii sunt q̃ statim nati cani efficiuntur, quorum matres non nisi semel pariunt. Ibi sunt hoies qui carentes ore, solum odore viuunt arborũ, harumq; lanugine uestiuntur, & malo odore cito moriunt. India est mundus uel ecclesia, canities est maturitas morũ, quia cani sunt sensus hoĩs, sicut dr Sap. 4. Nigredo aũt est infectio & exustio peccatorũ. Multi sunt ergo qui non canescunt, quia uerè multi sunt in mundo, & ecclesia qui ad canitiem, & maturitatem morum non perueniunt, & hoc q̃a iuuenes per peccata, & uitia moriunt, & sp in peccatorũ nigredine perseuerant. Alii etiam in iuuentute canescunt, illi. s. qui bene incipiunt, & maturè, sed pro certo in senectute nigrescunt, quia tunc degenerant à pristina bonitate. Gẽ. 42. Deducentes canos meos ad inferos cum dolore, quia. s. acres in principio, franguntur in fine. Alii etiam sunt q̃ ab ipso ortu matris. i. à iuuentute morum canitiem trahunt, & amplectunt, vt sanctificati in vtero, quia tales quasi à natura sunt honestæ vitæ. Illi aũt qui os non hũt, sunt pudici, & verecundi: q̃ os detractionis, adulationis & iactãtiæ nõ hũt, q̃ ẽt vix audent loqui, & isti odore arborum, & florum viuunt. i. exemplo, & fama bonorum operum aliorum, quia. s. bonum exemplum aliorum est eis sicut odor, quia corpore bonorum operum resoluit, & emanat quo simplices nutriũtur. Et isti malo odore, i. malo aliorum exemplo cito pereũt p pctm̃. Vel odor est deuotio, & dulcis suauitatis æternorũ. Variis odorib. delectatur cor. Prou. 27. Quæ potissimè vera sunt de simplicib. quos aliorum exẽpla, & fama recreãt, infamia verò & vitia cito grauant. ¶Itẽ dicit Solin. q̃ in India vltra Palibotram est mons Maleus, in quo vmbræ nõ sp cadunt versus septentrionem, sicut apud nos, imò p mediũ annum, tpe. s. æstiuo vmbræ tendunt ad meridiem, alio verò di midio anno. s. tempore hyemali cadunt, & tendunt versus aquilonem. Apud ipsos ẽt stellæ q̃ dicunt septentriones, q̃ nobis perpetuo apparent, non vãr ibi nisi per 15. dies in anno. Per istum montẽ põt intelligi Chrs, de quo dr in Ps. Mõs Dei mons pinguis. Per vmbrã possum intelligere bona eius, q̃. s. ab ipso resultant, & emanant, siue sint temporalia, siue ęterna, per æstatẽm intelligit vita psens, per hyemem verò intelligit ẽps mortis. Dico ergo, q̃ mons Maleus est Chrs, q̃ in inferno malleat pctores, qui ꝓ certo dum durat æstas psentis vitæ, solet vmbrã beneficiorum, & diuitiarum mittere ad meridiem, i. ad mundi diuites & potentes, qui ad modum partis meridianę luce prosperitatis fulgent, & ardore cupiditatis feruent, quia sicut dr in Ps. Peccatores in seculo obtinuerunt diuitias. Tempore verò hyemis, s. post mortẽ fit contrarium, quia vmbra huius montis, i. beneficia ipsius Chri versus aquilonem partem mundi frigidam, i. ad ipsos frigidos desolatos, & pauperes mittuntur, & tunc Paradisi refrigerium eis datur. hæc. n. est diuinæ prouidentiæ mirabilis dispensatio, quia. s. diuitib. solet vmbram bonorum suorum in vita ista concedere, & à pauperib. auferre, & retrahere, tempore verò mortis ecõuerso vmbram refrigerij sui pauperib. tribuit, & diuitibus ipsam tollit. Iõ diuiti dr Lucæ 16. Filii, recordare q̃a recepisti bona ĩ vita tua, & Lazarus similiter mala, nunc autẽ cõsolatur, tu verò cruciaris: ac si diceret, Oportet vt bona cum malis compẽsentur. ¶In India 6
ꝛm Solinum sunt quidam populi, qui facillima insultatione, velut equos transiliunt elephantes. Alij ẽt ibi sunt q̃ syluestrem agunt vitam, & elephantes venantur, ipsisq; perdo mitis aut ad vehendũ, aut ad arãdum vtuntur. Tales hoies fuerunt Apostoli, q̃ syluestri, & austeræ vitę fuerunt dediti, & virtutib. & meritis fuerũt maximi. Isti. n. elephantes. i. mũdi principes per pdicationem venati fuerunt, ipsosq; æqui tauerunt. i. superauerunt, & per conuersionem ad fidem domuerunt, & terrã ꝓprii corporis arare per pniam docuerunt. Vñ talib. potuit dñs dicere illud Iob 30. Nunquid alligabis Rhino cerõtem ad arandum loro tuo, aut cõfringet glebas vallium post te. ¶In India ꝛm Solinum, sunt quidam po- 7
puli quib. nõ placet aliquod aĩal occidere, nec carnes comedere. Pleriq; (inquit) rãtum piscib. alunt, & ẽ mari viuũt. Tales sunt fratres pdicatores, & aliq; alii religiosi, in India, i. in ecclesia cõmorantes, qui. s. vsum carnium, & occisiones aĩalium abdicauerunt, & solum viuere de piscibus. i. de cibis quadragesimalib. decreuerunt. vñ 1. ad Cor. 8. Si esca scãdalizat fratrem meum, nõ manducabo carnes in æternum.
¶Hic dicit Solin. q̃ sunt quidam in India qui parentũ viscera 8
epulas hũt, sed vide simile infra de Scythia. §. 8. Sunt etiã ibi quidam (vt ait) qui voluntariè mortẽ accrescunt, rogis accensis, qñ senio fatigant, se injicientes. Istud põt allegari cõtra senes, qui nullo modo vellent mori, imò semper sperãt et optant magis viuere. Vel expone sicut infra titulo de Scythia. ¶Itẽ Solinus dicit, q̃ in India sunt populi qui in arenis 9
feruentissimis ab ortu solis vsq; ad occasum contentis & apertis oculis orbem ipsius solis candentissimi contuentẽ, & in globo igneo secreta q̃dam rimantur, & in ipsis arenis alternatim nunc super vnum pedem, nunc super alium sustentantur. Tales sunt viri sancti, & tales sunt boni religiosi, q̃a in arenis sterilis paupertatis sunt fundati, et in feruore tẽporalis aduersitatis positi, debentq; solem iustitiæ Christum per contemplationem ĩspicere, et secreta suæ maiestatis cõsiderare, et intelligere, et in hoc opere ab ortu vsq; ad occasum. i. à iuuẽtute vsq; ad mortẽ manere. Alternis verò pedibus, i. nunc pede ꝛpei, nunc pede timoris se sustinere debent, et in arenis feruentib. mundi tribulationum recti stare. Duo. n. pedes nostri sunt ꝛpes et timor, in quibus alternatim stãdum est, nunc de superiorib. nunc de inferiorib. cogitando. Quilibet ergo talis contemplatiuus potest dicere illud Iob 31. Vidi solem cum fulgeret, et lunam incedentẽ clarè. Vel dic de beatis, qui solem Christum et orbem luminis, i. Dei contemplantur, & cum duos pedes habeãt, s. & intellectum & voluntatem, in his alternatim, i. nunc intelligẽdo, nunc amando versantur. ¶In India secundum Solinum 10
homo quilibet plures põt habere vxores, sicq; fiebãt (sicut, & apud antiquos mos erat) q̃ morientium corpora cremabantur absq; aliqua alia sepultura. Igitur de vxoribꝰ hominis morientis, officiosior, castior & melior eligebãt, q̃ ignẽ defuncti viri intrabat, & in signum castitatis cum viro suo seipsam cremabat, & sic cum eo quandam regionem viuentium accedere tũc credebat, cæteræ verò vxores q̃ sic non faciebant, tanquam illæ quæ virum suum minimè dilexerãt cum nota & infamia postea viuebant, sicut dicit Solin. Quidam etiam amici cum mortuis se ponebant, & eius ignis fieri participes & cum eo recedere cupiebant. Vnde etiã narrat Plin. lib. 7. c. 36. de Publio Catieno Philotino, qui patronum suum ita dilexit, quòd videns eum mortuum, in flammas vbi corpus eius cremabatur, se iniecit, & sic cum illo vitam finiuit. Solinus similia ponit de vxoribus Thracum. Addit autem Pomponius quòd amici mortuorum arma & opes iuxta ignem mortui ponunt. Parati (inquit Pompon.)

cum fato iacentis (si detur ēt manus) vel paciſci, vel decernere. Per ignem iſtum poſſum intelligere ignē purgatorij, in quo q̄liber bonus pro maiori parte ſtatim poſt mortē ponit̄, & (quantum ad aīam) ſepelieť; ibiq; à reatib. exurit̄, & purgat̄. Eccl. 2. In igne probatur aurum & argentū, hoīes verò recepţibiles in camino humiliatio. Quare ꝓ certo dico, ꝙ illa vxor, & ille amicus qui mortuum dum viuere dilexerunt, & ſibi fidem, & amicitiā ſeruauerunt, non debent iſtū mortuum dimittere, ſed in eundem ignem ſecum intrare ꝓ cōpaſſionē, ꝑnā quā patitur cogitare, & ipſam ſecū condolendo mentaliter ſuſtinere. Ruth 2. Benedictus ſit à dño, qñ eam miſericordiam quā ꝓbuerat uiuis, ſeruauit & mortuis. Amici ēt eius ꝓ compaſſionem debent comburi, & armis orationum vel opib. eleemoſynarum cum fato diuinæ iuſtitiæ vel mortis decernere vel paciſci. Tunc. n. homo cū fato iacentis. i. cum morte vel cum purgatorio paciſcit aut dimicat, qñ ꝓ eleemoſynas ſatisfacit, vel per orationes pugnat. Eſa. 28. Pepigimus fœdus cum morte, & cū inferno feci mus pactū. Vel dic, ꝙ vxor eſt aīa, cuius vir eſt Chriſtus, qui igne paſſionis fuit crematus. Incret ergo aīa & q̄liber Chri deuotus iſtum ignem dominicæ paſſionis, ſibi officiosè compatiendo, & tormentorum ſuorum ſe participem faciēdo, Vel pōt dici, ꝙ qñ videmus amicum noſtrum ad ignem pauperatis, & miſeriæ peruenire, ſtatim debemus cū ipſo eundem ignem per dolorem, & compaſſionē intrare, & ſibi cō dolere tutis viribus, & eū ſi neceſſe eſt, armis & opib. adiuuare. Vel ſi vis allega contra multos, qui tunc amicis ſuis arma & opera offerunt, & pro eis ſe velle facere mirabilia aſſerunt, qñ pericula tranſierunt, & qñ iuuare vel proficere nihil proſunt. Qñ. n. ſciūt ꝙ impoſſibile eſt ꝙ caſus de quo agitur ſe offerat, tunc iactant ſe facturos mirabilia ſi occurrat.

11 ¶ In india eſt q̄dam inſula quæ dr̄ inſula ſolis, tēdens verſus deſerta Carmaniæ, q̄ ſemper rubet, & eſt oī generi animaliū inacceſſa. Quicquid. n. viuum in eam ingredietur, illico moricur. Talis inſula eſt infernus, q ignis ardorib. ſp rubet, qui pro tanto inſula ſolis dr̄, quia ibi ſol iuſtitiæ Chr̄s ardorem ſuæ iuſtitiæ exequitur. Nullus ergo q vitam gr̄æ viuit, hic recipit̄, & hoc q̄a q̄ſquis illuc intrauerit, neceſſe eſt ꝙ morte perpetua pereat. Igit̄ cum homo qui vitam gr̄æ viuit, mortē perpetuam non incurrat, reſtat, ꝙ ad inferni inſulam nō accedat, quodq; eius ingreſſum ſibi Dei iuſticia interdicat, ꝙa ſicut dr̄ Prou. 2. Oēs qui ingrediuntur ad eam, ſ. inferni inſula non reuertentur. Vel dic ꝙ talis inſula eſt mala mulier, q̄ carnalitate rubet, & cupiditate feruet. Ille ergo q vita gr̄æ vult viue re, ad eam non debet accedere, nam q eam frequē
12 tauerit, neceſſe eſt eum mortem culpæ ſentire. ¶ Chelonophagi populi ſunt Indiæ, qui per totum corpus p̄ter faciē ſunt hirſuti, qui carnib. teſtudinum nutriuntur, & corijs piſcium veſtiuntur. Per iſtos intelligo diuites, qui, ſ. diuitiarum vellere ſunt hirſuti. Eorum. n. pellis. i. exterior poſſeſſio multis diuitijs eſt hirſuta, ſola verò facies. i. ſola conſcientia vel aīa miſera eſt atq; nuda, & virtutum diuitijs non veſtita, nāque hi quo ad corpus ſunt diuites, quo verò ad aīam pauperes & inanes. Apoc. 2. Dicis quia diues ſum, & nullius egeo, cum ſis miſer, & miſerabilis, & cœcus & nudus. Iſti ergo carnes teſtudinū, i. pauperum ſubſtantias comedunt, & de corijs. i. diuitijs piſcium, i. flebilium miſerorum ſe veſtiūt atq;
13 viuunt. Eze. 35. Lac comedebatis, & lanis operiebamini. ¶ In India adhuc ſunt multa mirabilia. Nā ſm Geruaſi. in epiſtola Alexādri ad Ariſt. ſunt ibi certa loca vbi hoīes ſp viuūt, vbi vitæ tedio affecti, neceſſariò extra portant, vel ab amicis, & parentib. occiduntur. Et iſta eſt forte illa patria de qua dicit Ariſ. ꝙ bonum eſt mactare patrem in treballis. Dicit ēt ꝙ ſacerdotes q̄ poma arborum ſolis & lunæ comedebant, quadringentis annis viuebant. Iſta poſſum applicare ad eccleſiaſticos, q ꝓ certo in eccleſia ſine morte culpæ ſp ꝓgram viuerent, dum tñ arborum ſolis & lunę, hoc eſt Chr̄i, & beatæ Virginis poma, i. bona exempla, & documenta, & opera ꝓ imitationem comederent, niſi ꝓprij parentes ipſos morte culpæ & pœnæ necarent. Sed ꝓculdubio filij ipſorū. i. nepotuli, & conſanguinei, ad quos. ſ. eccleſiaſtici hñt affectionem exceſſuam, & ꝓ q̄b. ditandis nō dubitant expendere patrimoniū crucifixi, ſunt cā ꝙ eccleſiaſtici ꝓ diuerſa vitia moriunt̄, & ēt qñq; de iſta patria. i. de ipſo ſtatu eccleſiæ eſſe ꝙnt̄, & expellunt. Illi ergo mactāt patrem in treballis, qñ ſunt occaſio ꝙ parens eorum ꝓlatus vel eccleſiaſticus à diabolo ſpūaliter macteť, & vita gr̄æ & gloriæ priueť. Thobiæ 1. Occiderūt regem filij eius. Si vis expone p̄dicta ſicut in c. de Ibernia, vbi ſimile inuenies. ¶ Arbores ſolis, & lunæ erāt duę altiſſimæ arbores in deſertis vltra oēm habitationem hoīm Indiæ, quarū altera ſoli, altera lunæ dedicata erat. Et arbor ſolis in mane oriente ſole, & radiis eius arborem tangenti bus cō cutiebaţ vſq; ad radices, & dabat reſpōſa petēribus. Similiter & arbor lunę, vbi in ſero à radijs lunarib. rāgebaţ, vſq; ad fundamentū cōcuſſa, ad interrogata rñdebat, ſicut exemplificaţ de Alexandro, q ab arborib. iſtis adiit rñſum mortis ſuæ. Iſtas arbores ſeruabant, & colebant q̄dam ſacerdotes, qui erant corpore grandes, dentes vt canes hñtes, & aures maximas, & pendentes, ſup arenas nudi iacentes, de amomo & lazere (qd̄ de quadam ꝓpinqua ſylua ſtillabat) necnon de pomis arborum viuentes, & nihil aliud comedē tes, & tū vitā ſuā diutiſſimè ꝓtendentes. Vſq; n. ad iſtas arbores penetraui. Alexander, & ab ipſis tā mane q̄ ſero tps, mo dum & certitudinem mortis ſuę reportauit. Rñſum. n. ei fuit ꝙ infra annū Babylonem rediturus erat, & eā capturus, & ibi ab amicis ſuis veneno periturus, ꝙ & poſtea factum eſt. Iſta ſumpta ſunt ex hiſtoria Alexandri. Per ſolem Chr̄m, & ꝙ lunam beatam) Virginem intelligo, q nunc ſurſum in cęlo moranť. Abachuc 3. Sol & luna ſteterunt in habitaculo ſuo. Per Arbores ipſorū intelligo ipſos angelos, ſolis & lunę. i. Chr̄o & beatæ Virgini dedicatos. Nā ꝓ certo iſti ſunt q radiis ſolis & lunæ. i. gr̄a Chr̄i & Mariæ illuminati & tacti, multa occulta aliis reuelauerunt, & prophetauerunt, & ipſos p̄dicando, vel inſpirando de his q̄ ad mortem, vēl ad ſalutē ꝓtinent, docuerunt, pomaq; ſua, hoc eſt bona documenta, & exempla, & etiā beneficia tēporalia ſuis cultorib. & imitatorib. ꝓbuerunt. Dico ergo, ꝙ ſacerdotes & religioſi, q ſpiritualiter ſunt dedicati ad colendum ſolem & lunam, & eorum arbores. i. Chr̄m & Mariam, & eorum ſcťos debent eſſe grādes per virtutum perfectionem, debent hr̄e magnos dētes. i. acuta verba per p̄dicationem, & correctionem, debēt hr̄e aures lōgas per aliorum liberalem exauditionem: q a. ſ. ipſi debent libenter audire pauperes eleemoſynam petentes, pcťores cōfiteri volentes, & quoſcunq; iuſtitiam requirentes, debent inſuper in arena pniæ iacere per ꝓpriæ carnis macerationem, & ſolo amomo, & lazere (q̄ ſunt ſpecies aromaticæ). i. aromatib. virtutum debent ſpiritualiter viuere per deuotionem. De pomis etiam arborum iſtarum. i. de beneficiis eccleſiaſticis q̄ ab iſtis arboribus. i. à ſanctis eccleſiarum fundatotib. relicta ſunt, debent viuere quantum ad corpus ſuſtentandum, & ſic uitā gr̄æ continuare debent p perſeuerantiam, & durationem. Sap. 3., Iuſti aūt in perpetū viuent. Vel dic, ꝙ iſtæ arbores ſunt æternæ dignitatis eminētiæ, à q̄b. rñſa ſcripturæ uenerunt, & in q̄b. poma bonorum Paradiſi creſcunt. Illi ergo qui talia poma comedunt, et qui fructus æternæ gloriæ percipiunt, non amplius morientur aut deficient. vnde Deu. 33. legitur Ioſeph fuiſſe benedictus de pomis et rore. dicit. n. De pomis fructuum ſolis et lunæ, et de pomis collium æternorum. Vel iſta pōt dici in principio ſermonum ſic, Sicut arbores ſolis et lunæ antiquitus reſponſa non dabant, nec petentib. rñdebant, niſi qñ ipſos ſolis et lunæ lumen et radij tangebant, et corporaliter cōmonebantur, ſic verè prædicatores qui ſolis et lunæ. i. Chr̄i et beatæ Virginis ſunt arbores, nō poſſunt congruè aliis loq, et prædicare, nec ipſos de his quæ ad ſalutem pertinent informare, niſi primò radiis et influentiis ipſius lunæ et ſolis. i. ipſius beatæ Virginis, et Chr̄i donis et gratiis cœlitus illuſtreně, et ab ipſis inuiſibiliter moueantur. Eſt igitur iſta illuminatio prius petenda, et vt habeatur, ad ipſos oſo propinanda etc. Ad qd̄ etiam pōt applicari de illuminationibus angelorum, quorum. ſ. ſuperiores illuminant medios, et illi inferiores, nam medii nunquam inferiores illuminarent ni ſi prius ipſi lumen à ſuperioribus, reciperēt. Cum ergo prædicator ſit medius inter Deum et plebem, neceſſe eſt vt primò à ſuperioribus. ſ. à Deo et ſanctis illuminationem gratiæ recipiat, antequam illuminationem doctrinæ auditoribus infundat. Rogabimus ergo vt Chriſtus nos illuminet etc. ¶ Alexander accepto reſponſo, ꝙ Babylonem erat rediturus, ibiq; moriturus, non propter hoc omiſit illuc ire, ſed ſatis eum ad mortem ducētib. fortunæ ſe voluit exponere, &

ſtamen iuxta reſponſum arborum, vitam ibidē opportuit veneno ſinire. Cum enim Babylonem obtinuiſſet, & ibi lega tos de ſubiectione oīum partiū orbis accepiſſet, in gloriam elatus, inebriatus fuit, & reſponſis deorū oblitis venenū cū vino ſumpſit, & perijt. Iſta poſſunt applicari ad occultā Dei prouidētiam: quæ ꝓ certo ſi quid ordinauerit, neceſſe eſt ꝙ eueniat, nec aliqualiter impediri poterit. Vñ in nobis etiam ſæpiſſimè ꝓcipimus, ꝙ dato ꝙ ſciamus nobis ī aliquo negotio nō ꝓſperè ſucceſſurum, & dato qđ cognoſcamus fatuè agere, tamen ſpiritu & occulta Dei ꝓuidētia ducti, illud facere nō omittimus, quinimò in fata noſtra ruentes illud facimus, vnde poſtea dolētes ſumus. Exēplum habemus in Paulo, ꝙ quamuis à Spiritu ſancto didiciſſet ſe multa paſſurū in Hieruſalem, illuc tū contra oīum voluntatem iuit, vbi multa tribulamina ſuſtinuit. Vnde ipſe dicit Actuum 20. Alligatus ſpiritu vado in Hieruſalē: quæ in ea ventura mihi ſint, ignorans, niſi ꝙ Spiritus ſanctus mihi proteſtatur, quo modi vincula & tribulationes Hieroſolymis me manēt. ¶ Alexander in epiſtola ad Ariſt. refert ſe vidiſſe in India multa mirabilia, & primū ſerpentes q̄ habēt tria vel duo capita, quorum erat groſſities vt vna groſſa colūna, & erecto pectore incedebant, & de ore linguas triſulcas emittebant & veneno oculis ſcintillantibus, halitum peſtiferum emittebant. Quia igitur caput in ſcripturis ſignificat intentionem, pectus vel cogitationem, lingua locutionem, oculus cognitionem, vt chariſſimi ꝙ per ſerpentes iſtos poſſum intelligere quoſdam nefarios peccatores, qui in mundo cæteris ſunt peiores. Inueniūt. n. quidā peſſimi q̄ habent plura capita. i. multiplices intēţiones, & plures linguas. i. duplices locutiones, ꝙ proculdubio in ſuis negotijs & malitijs proficiēdis plus capita conſtituunt. i. plures fines & viās intendunt, & ſi in vna deficiunt, ad aliam ſtatim vadunt. Contra quos Eccle. 3. Ne ingrediēti tērram duabus vijs. In linguis ēt. i. in verbis ipſorū apparet duplicitas, & in omnibus falſitas, & varietas: q̄ nūc detrahunt, nunc applaudunt, nūc vnū in præſentia, aliud verò in abſentia dicunt. Apo. 1. In ore eius gladius bis acutus. Iſti ergo vadūt erecti per ſuperbiam, oculi verò ſuæ ſubtilitatis venena ſcintillāt per malitiam, halitus verò ſui mali conſilij & ſuæ malę famæ inficit pr̄iam. Iob 41. Halitus eius prunas ardere facit. Nam mala fama malorum & eorū cōſilium malum ignem concupiſcentię immittūt in animos auditorum. Vel expone ſicut lib. de animalibus cap. de Angue, vbi agitur de Hydra quinq; capitū, quam Hercules interfecit. ¶ Alexāder inuenit in India veſpertiliones colūbis ſimiles, habentes dentes qui arcus militum violabāt. Appareruntſibi & mures ad quātitatem vulpium, quorū morſu quadrupedia, ſed non hoīes expirabant. Sic in eccleſia ſunt veſpertiliones. i. hypocritę: q̄ lucē fugiunt veritatis, & in publico non faciunt facta ſua: q̄ proculdubio dentes. i. uerba detractoria habent, q̄bus arcus militum. i. actus hoīum bonorum impugnant, & detractorię lacerant, & eos diminuūt & obfuſcant. Pſ. Filij hoīum, dentes eorum arma & ſagittæ. Sunt etiam ibi mures vt vulpes, i. homines malitioſi & dolo ſiqui quadrupedia. i. ſimplices deſtruunt, hoīes vero. i. perſonas rationabiles quæ ſuis ſciunt obuiare malitijs, nō offendunt. Vel dic ꝙ iſti mures ſunt dęmones, qui morſibus tentationum ſuarum benè poſſunt tam beſtias quam hoīes. i. imperfectos & perfectos mordere, & oībus tentationē inferre, verumtamen hoīes. i. viri pfecti & diſcreti, qui ſciunt obuiare hmōi morſibus, & p malos conſenſus & opera nō perunt, quadrupedes verò. i. ſimplices, q̄ quatuor affectionib. vehunť, carnales. ſ. & beſtiales, iſtis morſib. tēţationū ſuccūbunt. Vel dic ꝙ tales mures ſunt balliui & vſurarij, q̄ nō ceſſant rodere & rapere ſicut mures, & q̄a iſti nō pſūt hoīes. i. ꝓfonas porētes, & diſcretas inuadere, beſtijs tm̄. i. ſimplicib. & pauperib. ſe defendere neſcientib. ſolent oīa auferre. 1. Reg. 15. Depercerūt pinguioribus Amalech, & q̄ cq̄d vile & reprobū fuit, demoliti ſunt. ¶ Alexāder in ſinibus Indiæ circa maridem fluuium diluculo in cāpo patenti vidit hoies more ferarū, piloſos toto corpore, nudos, vndis potius quā terræ aſſuetos, crudis piſcib. viuentes & aqua. Hos cū vellet videre, fubito ſe in fluuium immiſere volatibus. Et forte iſti ſunt illi de quibus dicit Solin. ꝙ ibi ſunt ſylueſtres quidā hirſuti corpora, canis dentibus, ſtridore terrifico. Iuxta aliū verò fluuiū ꝙ Odmā vocaţ, inuenit mulieres in fluuio habitātes, coloris niuei, capillis poſt terga diffuſis: q̄ ignaros natantes in flumine vel ſubmergebant & poſtea deuorabāt, vel portatos in arundineta (cū eſſent mirabilis affectus) venere eximabant, ex q̄bus Alexander duas ſolummodo cępit, candiſſimas, ſiſes nymphis, reliquę verò ſe ī fluuiū immerſerūt. Per iſtos hirtos (ſicut ſupra de Aethiopia) poſſunt intelligi diuites vſurarij, q̄ ꝓ diuitias hirſuti ſunt, & caninis verbis & dētibus terrificis & cōminatiuis ſt. idoribus, piſces crudos .i. pauperes viuos comedunt & corrodunt. Per iſtas aūt mulieres poſſum intelligere mulieres huius ſeculi delicatas, q̄ ſunt ad literam rā Indiæ, & plus debito capillatæ, quæ etiā fatuos per fluuiū huius vitæ natantes, qñ intra laqueos amoris ſui poſſunt apprehendere, ſolēt infra fluuium deliciarū ſubmergere, carnes eorum, i. temporalem ſubſtantiam corrodere & i actibus venereis ipſos viliter exercere? Quid vltra. Pro certo tam hirſuti prædicti, quàm iſtæ mulieres cādidæ, i. tam vſurariæ quàm dominæ modernæ in flumine deliciarum, viuere quærunt, & ibi continuè perſeuerare volūt. Sicut enim ſenſui apparet, ſunt duo genera perſonarū q̄ in deliciis volunt viuere, & extra deliciarum fluuium nō manere. Pſ. Super flumina Babylonis illic ſedimus. ¶ Inueni ſcriptum in libro de hiſtoria Alexandri quæ eſt in lingua gallica, ꝙ cum ad fines Indiæ verſus oriētem iuiſſet, inuenit qđdam nemus pulcherrimum, vbi puellæ ſpecioſiſſimæ habitant: quæ ex illa ſylua nunquam recedebant, ſed ibi de odore arborum viuebant. Si verò arborum vmbram exirent, ne ceſſe erat ꝙ incontinenti perirent. Fortè de iſtis loquiť Solin. dicens c. de India. Ad Gangis fontē qui accolunt, odore viuunt ſylueſtrium pomorū. Sylua iſta poteſt ſignificare ſtatum religionis, vbi arbores odoriferæ, i. ſanctæ perſonæ antiquitus floruerunt, vbi ad viuendum puellæ, i. ſanctæ moniales & virgines ſe congregauerunt, & odore deuotionis nutritæ, ſub vmbra arborum, i. ſub exemplis ſāctorū & ſanctarum quę fuerunt ante eas, uitam honeſtam duxerunt. Sed proculdubio iam videmus vmbram bonorum exemplorū multas tales puellas contemnere, & ambitum & clauſuram ſuę ſylvæ ſeu ſui clauſtri dimittere, & foras exire ad domos patrēţū ad cō junctum ſecularīū trāſire, ideo neceſſe eſt multas per diuerſa peccata perire, quæ tñ ſylvæ, pudicæ & integræ permanſiſſent, ſi ab umbra, & ſylua clauſtralis obſeruātiæ non exiſſent. Ideo bene dicitur de talibus 1. ad Tim. 5. Dicebat Eſa. 49. Sub umbra manus ſuæ ꝓtexit me, & poſuit me quaſi ſagittam electam. ¶ Item dr̄ in dicta hiſtoria ꝙ mortem Alexādri magnum prodigium præceſſit. Cum. n. ab Indijs rediſſet, & Babylonem in deditionē accepiſſet, & oblitus rñſi deorum, illuc proficiſci proponeret, contigit ꝙ qđā mulier peperit infantem qui ſuperius uſq; ad inguina erat hō, inferius verò diuerſorum aīalium erat capitib. circuncinctus. Erūt. n. ibi leonum, urſorum, pardorum & draconū capita circunquaq; qualē formā Scyllam habere poetæ fingunt. Vocatus ergo interpres prodigiorum dixit Alexādro ꝙ prima pars in qua hō erat q ī beſtiā finiebaţ, ſignificabat ipſum moriturum in breui, pars verò inferior diuerſa hēns aīalia, ſignificabat principes ſuos poſt eius mortē iter ſe diſcordaturos. Si uolumus, ꝓ iſtud mōſtrū poſſumus ītelligere eccleſiā uel religionē: q̄a hæc à parte anteriori. i. in principio habuit formā humanā inq̄tum ibi hoīes. i. ꝓſonæ rōnabiles & iuſtę pmanſerunt, & tēperatæ. Sed verè nūc in ſuo poſteriori decliui formā beſtialē obtinet, inq̄tū ꝓſonas carnales, brutales & beſtiales hēt: q̄a proculdubio antiquitus in eccłia & religione ſolebat uigere religioſitas & ſāctitas, nūc verò uiget carnalitas & appetituū brutalitas. Figurata i ipſa

ciuitate Babylonis,de qua dr̃ Esa. 13. Non habitabit ibi vir nec incolet eam filius hominis,sed habitabũt ibi dracones, pilosi &c.expone si vis.Per illa autem animalia intellige diuersa hoium peccatorum genera:qui.s.nunc in ecclesia habitãt,qñ sancti inde deficiũt atq; cessant.Sed adhuc qd̃ peius est aduerte q; ista animalia erãt crudelia,& inter se cõtraria & diuersa,ad denotandum,q; illi qui hodie sunt in ecclesia, dato q; hoies bestiales & ignorantes esse nascũtur,ipsi tamẽ crudeles & feri inter se esse nescũtur, & discordes & cõtrarij inueniuntur.Vnus.n.cõtra alium plites & controuersias, detractiones & inuidias repugnare probant.Et hoc pro tã to:quia quidam sunt leones,i.superbi, q; volunt eminẽtias, quidam vt vrsi dulcia diligentes,qui volunt delicias, quidã vt leopardi versipelles, qui volunt cautelas & malitias,qui dam vt inflammati dracones.s.auari, qui ardent ad habendas diuitias.Quia.n.ista animalia.i.isti animales habẽt cõtrarios appetitus,ne cesse est q; inter se habeãt cõtrouersias & cõflictus.vnde Dan.7.Quatuor venti cœli pugnabãt in medio mari.Vel dic q; hoies multi vñr hodie talia monstra esse,qui ꝓ certo dato q; in prima sui parte.i.in iuuentute sint hoies.i.iusti & rationabiles,in parte tamẽ posteriori,s.in senectute,fiunt bestiæ .i. irrationabiles & carnales,nec solum reputantur vnum aĩal,sed plura,inquãtum nõ solum apparet in eis vnum vitiũ,imò multa:quia in ipsis inuenit leo superbiæ,draco auaritiæ,vrsus luxuriæ,& leopardus versipellis malitiæ,vnde Dan.7.Quatuor bestiæ grandes ascendebãt
21 de mari diuersæ inter se.¶Geruasius ponit in libello suo nõ solum signa q̃ fuerũt ante mortẽ Alexãdri Macedonis, imò etiam signa quæ fuerunt ante mortem Iulij Cæsaris,& ẽt signa quæ præcesserunt mortem Caroli Francorũ regis.Dicit .n.q; mortẽ Caroli ꝑcessit frequẽs solis & Lunæ eclipsatio, & in sole p 7.dies cuiusdã nigræ maculæ apparitio,porticus sui palatij Aquẽsis vsq; ad fundamẽta destructio,ipsius quoque palatij frequẽs tremor,& domorum strepitus,& la quearium commotio,pontis Rheni ꝑ septẽ annos ædificati subita inflammatio, facis ardẽtis per aerem discursio,& ipsius Caroli ab equo caius,& sui teli per 20.pedum spatiũ prosilitio pomi aurei quod erat supra aulam palatij ꝑ fulgur diruptio,& epigrãmatis basilicæ(cuius finis erat, Carolus princeps istius nominis princeps)per fulgur abrasio.De Iulio ẽt Cæsare dicit q; parum ante mortem suã de statua ad laudem eius à Romanis per colũnã erecta,de noĩe eius,s.Cæsar,fulgur primam & capitalem litterã abrasit, omnes fenestræ cameræ subito apertæ sunt,& cætera multa q̃ ponuntur ibi.Et breuiter ista pñt exẽplariter allegari q; clades anteriores & minores significant qñq; maiores & posteriores:quia dominus illis qui gloriosẽ vixerunt, solet clades suas imminẽtes aliquibus signis ostẽdere, vt ad Dei iudicia velint attẽdere, & contra futura infortunia patiẽtiæ clypeo se munire,q; sicut ait Greg.Minus feriunt iacula quæ ꝓuidẽt, & nos terribilius mũdi mala ſuſcipimus,si cõtra hæc per prouidẽtię clypeum munimur.Exemplum etiam prædictorum hẽmus in Balthasar rege Babylonis, cuius mortẽ nobile signum ꝑ
22 cessit.s.manus quæ scripturam in pariete impressit. ¶Narrat Odoricus in libello suo q; opinio est apud orientales q; vestis facta de lana terræ Abrahæ nunquam põt comburi. Vñ cum in prouincia Chanaã quidã fratres minores(vt asserit) in igne ponerentur,& diuina gratia non combureren̄t dicebant idolatræ ipsos habere vestes de lana terræ Abrahæ, & iõ non comburi.Exuti ergo in ignem iterum proijciunt,sed nec sic comburunt,imò Dei munimine protegũtur. Quia lana ouium terræ Abrahẽ ab igne protegat,pũrad pñam applicari Abrahã.n.i.Christus in terra pauperratis & humilitatis natus,qua sdã oues habuit, s. sanctos ecclesiæ primitiuæ, q.a.s.ꝑ simplicitatẽ oues fuerunt,sicut & ipse eis dicit Mat. 10.Ecce ego mitto vos tanq̃ oues in medio luporũ. Et lanã bonorũ operũ & exẽplorũ mirabilẽ habuerũt.Sic ergo est q; si de ista lana.i.de exemplis sctõrũ nobis vestem & munimentũ fecerimus patientiæ, pro certo nunquã igne tribulationis superabimur aut ardebimus,sed inde illæ si mẽtaliter eadem̃ꝑ.Ignis.n.tribulationis nõ superat quos vestis patiẽtiæ roborat atq; firmat; q.a q̃is isto igne iustus corporaliter affligat,més tñ eius ꝑ pẽtñ non lædit, nec ad inhonesta ꝑ hoc inclinat.Et hoc potissimè põt applicari ad illos sctõs q; de igne virtute diuina expediti fuerũt, ꝑ hoc q.a vestẽ patientiæ & indumentũ fidei & ornamentũ spei mentaliter habuerunt,sicut fuit B.Agata,& Iustina.Istos.n.lana Abrahæ.i. Christi fides quã credebant, spes & fiducia quã in Xpo hẽbãt,& obediẽtia & patientia quas ad tolerandũ oia ꝓtẽdebãt,ab ignis corporalis incendijs defendebãt,& ignẽ ẽt cõcupiscentiæ & impatientiæ in eis spũaliter extinguebãt.Iõ dicebãt illud Eccl.vlt.Dñe, liberasti corpus meũ à ꝑditione &c.seq̃l.Et à ꝓssura flammæ q̃ circundedit me, & in medio ignis nõ sum æstuatus.Vel dic q; ista vestis est castitas,quã,s. Abrahã.i.Christus suis ouibus & discipulis cõmendauit.Ista est ergo quæ ab inflãmatione luxuriæ defendit, & oẽm malam concupiscentiã in homine extinguit. Idem dic de abstinentia q̃ non sinit corpus per cõcupiscentiã calescere,imò solet ipsũ à carnalitatis icẽdijs tẽperare, sicut apparuit de sanctis confessoribus;qui q.a vestem abstinentię habuerunt, nũquam per luxuriam inflammati fuerunt. ¶Sicut dicit idẽ
23 Odoricus,in quibusdam partibus orientis habent solẽ ꝓ sepultura.Dimittunt.n.corpora mortua in cãpis,vbi immode ratus calor solis ipsa destruit & consumit,ad quod facit Solinus, qui ait q; apud Indos funerum nullus cultus,quod ẽt à pluribus audiui,q.s.cadauera non sepeliunt,sed ad solem vel ad bestias corpora mortuorum dimittũt.Talis vr̃ esse sepultura animarũ in inferno,q.a.s.ardor solis iustitiæ diuinæ ipsas ꝓtormenta taliter exurit,q; eas dissipat & dirũpit. Vñ de beatis dr̃ Apo.7.q; nõ cadet sup illos sol neq; vllus æstus. Feris.n.dęmonibus deuorãdi proijciunt, & nunquam in Paradiſi cemiterio tumulant̄.Hier.22. Sepultura asini sepelieri, putrefactus & proiectus extra portas Hierusalẽ.¶In orien-24 te prout dicit idem,sunt mirabiles idolatræ. Vnde dicit idẽ q; in plumbo ciuitate Indiæ adorant bouem,& pię deuotione ex stercore & vrina bouis genas suas & faciem & ẽt oculos inung unt.Habent etiam idolum aureum,cuius una medietas est hõ,& alia medietas bos,quod eis loquitur,& quãdoq; sanguinem quadraginta uirginũ petit,quæ ei prorinus immolantur.Alij etiã sunt(vt ait)qui idolum aureum maximum habent,ad quod se diuersis Indię partibus ꝓ adoratione properãt, dumq; idolum super currũ vehitur multi sęp deuotione ante currum ꝓsternunt, & sic mortẽ ꝓ Deo suo sustinẽt,quorum corpora tandem in puluerẽ redacta alij ꝓ sanctis reliquijs habent. Alius est etiam ibi ritus, quia q.dã pro Deo suo mori uolentes,amicos suos conuocãt, q̃ñq; cultellos ad collum suum pendentes, ipsum cum cãticis ante idolũ collocant,q; statim clamãdo,Pro Deo meo morior de carnib ſuis sibi incidit,& in faciẽ idoli proijcit,& ex toto se percutit & occidit,corpus verò eius ab amicis cõburitur,& ex tunc sanctum ab omnibus repuratur.Istum errorẽ possum applicare cõtra balliuos & familiares idolorũ.ignorum dominorum,qui in mũdo sicut dij colunt̄, & honorantur,& qui etiam pro parte hoies rationales,& pro parte boues.i.bestiales & brutales inueniunt̄.Quia pro certo tales mali idolatræ.i.mali familiares idolo suo.i. magistro solẽt ꝑ lenocinium uirgines adducere, & pro ipso morti non solum spũali,imò ẽt ꝛpali s.exponere.Nã sæpè accidit vt hi quo melius placeant magistris suis crimina & fatuitates cõmittant,ꝓ q̃ necesse est ipsos mortẽ culpæ & pœnæ interdũ sustinere dicentes illud Ps.Propter te mortificamur tota die,æstimati sumus sicut oues occisionis. Vel dic q;.si illi situi pro uanis idolis mortẽ libenter sustinent,multo fortius Christiani pro suo vero Deo loco & tpe pati debent.¶In Io 15 dia ſm Odoricũ, sunt multæ ꝓuinciæ ubi comedunt hoies. Vñ cũ q.s in bello capiũt,nisi se redimat ab eis mãducat̄.Vnde ẽt fit q; mercatores & piratæ solent ad istas partes hoies ducere,& eos illis impijs hoĩb.vẽdere,quos deide emptos mãducãt & uorãt.Istorũ aũt impiorũ q.dã(vt ait)nudi incedũt, & derident alios q; aliunde uenientes uestiti uadũt, dicẽtes q; Deus hoiem fecit nudum.Alij ẽt (vt ait)facies canum habent,qui etiam nudi sunt,excepto hoc quòd circa uerenda tam uiri quàm mulieres uilem mappam tenẽt. Per istos homines tam crudeles possum raptores intelligere,qui prędas solẽt hoies deuorare, sicut ad litteram uidemus de multis impijs principibus & prælatis,quib.carnes hoium.i.substantiæ subditorum sunt cibus.Nam quicunq; ab eis deprehẽdit̄,& in eorum laqueis aliqua cã concluditur,necesse est q; pecunia se redimat,vel q; pœnas mirabiles patiat̄. Mich. 3. Carnes populi mei comederunt: Isti etiam mali iudices

& prælati.

& prælati,& principes solent suos mercatores hr̃e,vt infe-
riores,& balliuos,q; explorãdo, & discurrendo solẽt cõtra alios occasiones q̃rere, & tandẽ detrahẽdo,& accusando, adulando,& suggerẽdo solẽt magistris suis eos vendere,& comedendos.i.exhæredandos, & deprædandos exponere, qd̃ ẽt in religione de multis prælatorũ familiarib.videmus, qui.s.secrerè non cessant alios accusare,& vendere, & suæ vexationis,& miseriæ cã esse. Curiæ ẽt principum,adulatoribus,& aliorũ venditorib.nunq̃ carent,quinimò semp hñt illi magni aliquos mercatores secretos,quib.credunt,& ad quorũ relationẽ alios comedunt atq; mordent, q; ẽt ab ipsis lucrũ,ꝓmotiones, & honores sup alios reportãt,q.a.s.prælati,& dñi tales relatores præ cæteris diligunt,& honorant, Illi ergo venditores dẽt attendere ad id qd̃ præcipit Deut, 24.q; hõ q; accepto precio fratrẽ suũ vendiderit mortis reus erit.Ideò bñ dr̃ in Ps.Vendiderũt populũ meũ sine precio,& nõ fuit multitudo in commutationib. eorũ. Sine precio aũt vendicunt̄,quia liber homo nunq̃ debitè æstimatur. In venditione verò multitudo non dr̃ interesse, quia tales qñ alios accusant,sp solent cum dñis soli esse.Tales igitur hoium comestores vestibus virtutũ, & executionum carere noscunt̄, inquantum sua crimina, & suæ verecũdiæ cunctis sine operculo demonstrant̄.Habent ẽt caninas facies,inquantũ more canũ esse mordaces,& insatiabiles dinoscunt̄. Esa.56.Canes
26 impudentissimi nescierũt saturitatem.¶Secundũ Odoricũ, in India inueniuntur arbores,quæ producunt mel.Plin.etiã dicit lib.12.c.8.in fi.Oneſicritum dicere in conuallibus Hircaniæ arbores esse,quæ vocẽtur Occhi,ex quib.mel defluat horis matutinis duabus. Dicit ẽt idem lib.16. c.9.q; robora ferunt, & viscum,& mella,vt auctor est Hesiodus,constatq; rores melleos è cœlo cadentes nõ alijs magis insidere frondibus.Sunt ẽt ibi arbores, quæ producunt farinam ſm eundem Odoricum,quia.s.liquor ex ipsis exit,qui desiccatus,& tritus vtilis farina fit.Aliæ ẽt arbores sunt ibi, q̃ producunt venenum,à quo intoxicatus,vix liberatur, nisi humano ſter core cum aqua bibito releuẽt. Chariſſimi,per arbores possunt homines intelligi,iuxta illud Mar.8. Video hoies velut arbores. Igit̃ dico q; de istis sunt aliqui q; diuersos fructus.i. diuersa opera diuersimodè producũt,alij videlicet bona,& alij mala. Vnde sic est,q; quidam producunt,mel.i.deuotionis dulcorem,quidã vinum.i.bonæ doctrinæ liquorẽ,quidã farinam.i.eleemosynarum saporem.Melle.n.deuotionis ipsorum mentes dulcescunt, vino doctrinæ aliorum corda inebriant̄,farina verò & pane eleemosynarũ,egenorũ miseriæ releuantur. Et sic ratione istorum ecclesia potest dici terra frumenti,vini & olei,de qua dr̃ Deut.8.Introducet te dñs in terram bonam,frumenti,hordei & vinearũ, terrã olei & mellis. Sed quid? pro certo cum istis bonis arboribus semp est dare alias quæ producunt venenum, quia semper est Sathan inter Dei filios,semper est Iudas inter Apostolos,semper fuut mali aliqui inter bonos,quia in ipsa ecclesia vel regione semper est dare personas malas,quarũ fructus,verba opera & exempla suis comestoribus.i.suis imitatoribus,vel ẽt suis auditoribus,& sectatoribus sunt venena.Esa.59.Qui comederit de ouis eorum,morietur. Sed pro certo contra oia venena & nocumenta malorum, remediũ est ſtercus humanum.i. vilitatem conditionis humanæ per mentis cõsiderationẽ recipere,ipsamq; incorporare & cogitare,vt sic hõ possit in venenatione vitiorum, quæ ꝓp fructus malos malorũ verborum,& operum aliorum incurrit, se vtiliter liberare:quia proculdubio quicunque ſtercoreitatem,& vilitatem humanę fragilitatis cogitat,à venenis vitiorũ se liberat atq; saluat.Vel si vis,per arborem intellige mundum,ꝓ fructus verò ipsius intellige diuitias, & delicias & honores, à quorũ nocumẽto liberat humanæ ſtercoreitatis consideratio.Ideò dr̃ Thre.4.Qui vescebantur voluptuosè,amplexati
27 sunt ſtercora,¶Arbores quædã sunt in India,& imperio magni Canis (q; summus est inter Tartaros,& in ciuitate Cambelech dominat̄,q̃ est in superiorib.partibus Scythiæ,q̃ cõiungit̃ regionibus Indiarum)quæ producunt omnia quæ ad vitam sunt necessaria. Tpe.n.dñi Ioannis Papæ 22.venerunt quidam legati nobiles homines Auenionem, ex parte Christianorum qui erant in Cambelech,pro archiepiscopo petendo,qui de illis regionibus inquisiti, mira de illis arboribus referebant. Dicebat. n. q; ibi sunt quædam arbores, de quarum corticibus si incidant̄, exit lac ita dulce sicut caprinum,de earũ ẽt ramis incisis ſtillat quidã liquor ad saporem vini albi,quẽ hoies gratissimè bibũt illic. Aliæ ẽt arbores ibi sunt q̃ emittunt gummi ad colorẽ sepi albi,de quo fiunt candelæ ad illuminandũ. Aliæ ẽt sunt ibi arbores q̃ faciunt fructus sicut auellanas, intra quas inuenit̃ farina bona & vtilis ad edendum.Ego etiã ab eꝓo Turisiensi audiui q; nux Indica (arbor.s.illa q̃ istas nuces grossas procreat,de quib.fiunt pocula dominorum)nõ solũ illos fructus, sed ẽt succum de ramis suis sapidissimũ ꝓducebat, de cuius ẽt cortice filata & parata panni fiebant, quibus pro saccis hoies vtebantur.Tales arbores videntur esse in patria Paradisi:quia ꝓ certo Pater,& Filius, & Spiritus sanctus, angeli & sancti qui sunt ibi, producunt alijs animabus lac dulcissimæ recreationis,vinũ lætissimæ consolationis,seuum.i.candelas,& luminaria clarissimæ cogitationis vel cognitionis,farinam splẽdidissimę refectionis, vel ẽt farina.i.humanitatem Christi, qui grano frumenti se comparat: & vsum suæ delectabilis visionis. Et ideò Deus vt ad istam terram nos alliciat,dicit Esa.55.Venite, emite absq; argento & absque vlla commutatione vinũ & lac.Vel dic q; talis terra est ecclesia, vbi est lac compassionis sepum charitatis,& dilectionis, vinũ spei,& cõsolationis,& farina sacræ scripturæ,& spiritalis refectionis. Ibi.n. sunt arbores.i.bonæ personæ, quæ diuersa diuersimodè ꝓducunt.Quidam enim producunt lac,alios dulciter eleemosynis nutriendo,exemplo Pauli,dicentis 1.ad Cor.3.Tanquã paruulis in Christo lac dedi vobis potum.Quidam etiã producunt vinum lætitiæ benignè consolando, quia sicut in Ps. dr̃.Vinum lætificat cor hominis. Vltales dicunt illud Prou. 9.Bibite vinum, quod miscui vobis. Alij ẽt asserunt sepum conglutinatiuum.i.amorem, & charitatem, se alijs confœderãdo,dicentes illud Ps.Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea. Alij verò producunt farinam.i.sacram scripturam bene tritam,expositam,alios docendo,& eis prædicando.1.Reg.28.Tollens farinam miscuit ea,& coxit azima. 28
¶Iste Odoricus dicit aliam regionẽ esse in India,q̃ Panthen nominatur, in cuius riparijs inueniuntur cannæ seu arundines, in quarum aliquibus inueniuntur, aliqñ quidam mirabiles lapides precioſi,q; tam eximiæ sunt virtutis, ꝓ qui eos secum portat,nunquam ferreo gladio penetretur, quapropter(vt ait)homines isti paruulis suis pellem incidunt, & lapidem in plaga ponunt,quæ tandem consolidatur, & sic lapidem infra carnem includunt.Ex tunc ergo ferro inuulnerabiles efficiuntur, & sic virtute talium lapidum isti populi raro ab alijs superantur, imò cursores sunt in mari, & alios multoriens deprædantur. Habent tñ alij cautelam contra hoc, quia ipsos palis duris, & acutis percutiunt, & sagittis sine ferro feriunt,& sic non ferro,sed ligno ab eis se defendunt. De istis potes facerę duos §. Dic ergo q; per cannã intelligo Virginem gloriosam, vel ẽt lignum crucis, in quib. pro certo reperitur lapis angularis Christus,in matre videlicet tanquam oriens,& in cruce tanquam moriẽs.Per istos igitur homines,martyres & viros constantes intelligo,quia pro certo isti sunt qui ipsum lapidem Christum per spem, & fiduciã portauerũt, & per deuotionem ipsum portandũ, pueris suis.i. suis auditoribus, & subditis per prædicationẽ iniunxerunt,& pro certo contra ferrum.i.contra pœnas,& vulnera,patientiam & fortitudinem habuerũt,ita qd̃ vulnerari ꝓ impatientiã,vel vinci per inconstantiam à tyrãnis & eorum tribulationibus minimè potuerunt.ad Heb.11.Effugauerunt aciem gladij,extinxerunt impetũ ignis,conualuerũt de infirmitate, fortes facti sunt in bello. Vel dic q; lapis iste significat durã obstinationem: quam,s. quidã ita sibi incorporant,q; nullum ferrum.i.nullã correctionis duritiam formidant,sed contra eam fortius se indurãt. Vnde de ipsis dr̃ Iob 41. Quasi stipulam æstimabit malleum, & deridebit vibrantẽ hastã.Debet igit̃ prælatus nõ ferrum, sed lignum.i. nõ seueritatis acutiem,sed benignitatis mollitiẽ adhibere, & sic ipsos poterit superare,ipsosq; corrigere, conuertere & domare:q.a in ꝓnis obstinatis,& induratis,cõuertẽdis, & corrigẽdis magis solet benignitas ꝓficere,q̃ rigor ferre" aut seueritas.Ideò Sen,lib.de clemẽtia dicit. Obiurgationi, sp aliqd blãdi commisce,melius.n.penetrant mollia q̃ aspera. Vel dic q; isti ferro inuincibiles sunt dæmones,quos nullum ferrum.i.nulla humana potẽtia vincit.Habeamus ergo

ligna

ligna.i.memoriam dominicæ crucis,& sic pro certo cũ istis lignis superabimus quos per nostrã potentiã non valemus, quia iste est,de quo dr Iob 41. q ipse reputauit quasi paleas
29 ferrum.¶Dicit idẽ Odoricus q in prouincia Mãri sunt certa loca in quibus hoies pro summa nobilitate reputant lõgos hre vngues. Vnde ẽt aliqui vnguem pollicis ita crescere permittunt,q toram manum inde circuneunt.Nobilitas autem mulierũ est hre pedes paruos. Vñ puellis paruis pedes à parentibus liganẽ,& nunq̃ eis crescere permittunt. Vngues q sunt membrorum extremitates,significant perseuerantiam finalem,pedes verò significãt affectionẽ seu concupiscentiã carnalẽ:q a pro certo viris.i.prelatis,& perfectiorib.summa est nobilitas, longos vngues hre.i.diu in bono perseuerare, mulierib. verò.i.subditis & simplicib.nobilitas est,q paruos pedes hẽant.i.q parum affectent,& q modicũ concupiscãt, qua pp vtile est,& dũ sunt iuuenes,vinculis Dei mandatorũ, & regulariũ statutorũ pedes affectuũ ligatos teneãt,ne vltra debitũ eis crescãt.Act.21.Tulit zonam Pauli,& alligauit sibi pedes. Zona.n.Pauli significat statura Christi vel prælati,cũ quib.debemus pedes affectionũ stringere,ne plus debito valeant euagari. Vel dic q hodie nobilitas hominũ est, qũ hñt magnos vngues. i. magnam rapacitatem,mulieres verò no-
30 bilem putant strictam pedum calciaturã. ¶Dicit idem q in India est vna insula nomine Silan,vbi sũt multa animalia fera,veruntñ illos de insula solum lædunt,alijs verò forẽsibus nunq̃ nocent.Tales debent esse iudices, quia.s.nunq̃ debent esse ita crudeles vel feri,quin magis dẽant se ostẽdere fauorabiles forensibus q̃ vicinis,& plus extraneis,q̃ propinquis, imò ẽt in multis casibus propinquos dẽt lædere, vbi dẽt, forensib.indulgere. Vel dic contra aliquos reges,qui ꝓpinquos & subditos rapinis deuorãt,extraneos verò q nõ sunt nec subditi nec familiares,diligunt & honorãt.Plerũque.n. accidit q à multis vicini cõtemnunt, & remoti ad eorũ seruitia admittuntur. Isti sunt de quibus dicitur Deut.33. Dicit patri & matri suę,nescio vos, & fratribus suis,ignoro illos.
31 ¶In ista insula Silan,sunt aues ad similitudinẽ anserum,quæ hñt duo capita &c.expone sicut supra eodem de serpentib. trium capitũ quos Alexander in India vidit supra eod. §.16.
32 ¶Item dicebat Odoricus se fuisse in quodam tẽplo idolola trarũ,vbi erat maxima multitudo idolorum & sacerdotum ipsis deseruientium. Cum autem tempus esset prãdij apportabãt sacerdores cibos calidissimos ante faciẽ idolorũ, ipsi verò sacerdores cibos postea comedebant. Idola ista significant mundi principes,qui sicut dij ab alijs honorãt.Per istos verò sacerdotes intelligo ipsorũ familiares,& adulatores,q ipsos incolũt & eis famulãtur.Istud est ergo verum q hodie multa sunt idola.i.multi fatui principes,& diuites, corã q-bus omni die apponũtur plurima cibaria.i. magni redditus & prouentus:sed pro certo isti nõ recipiunt nisi fumũ.i.imaginationem & famã: quia ꝓ certo ipsi sacerdotes.i. ipsorũ familiares ipsos cibos comedunt,emolumentaq; recipiũt, & exinde satiantur & dirantur,ipsi verò magistri eorum coram quib.solus fumus.i.solũ diuitiarum nomẽ trãsit, inanes & pauperes dimittuntur. Quod bene figuratum est Dan.14. vbi dr q coram idolo Belis apponebantur quotidie multa cibaria,ipse tñ Bel de ipsis non comedebat,sed turba sacerdotum & vxorum suarum(qui seruiebant in tẽplo)occultè de nocte veniebant,oĩa deuorabant. Sic verè in templo.i.in domo principum & magnatum cibaria apposita.i. redditus & prouentus non transeunt in vtilitatem ipsorum , sed potius in cõmodum seruitorum,q a ipsi sui familiares solẽt & se & vxores suas nutrire, ipse verò Bel.i. ipsi dñi solẽt exinde cõmodũ non sentire.Vel dic q ista idola sũt hipocritæ,q vñr esse, & nõ sunt, quorũ cibus & nutrimentũ est fumus.i. inanis gloria, & ipsis exhibitus honor vanus : quia iste est q ipsos delectat,& qui mentem eorum reficit & cõfortat.Qd ẽt de superbis & vanagloriosis clericis & militib. videmus qui de eorũ cibis.i.de eorũ laboribus & operibus non quærunt nisi fumũ.i.vanã gloriam atq; nomen.Apoc.15.Impletum est templum Dei fumo. Templum.n.Dei.i.ecclesia est tota plena hodie fumo superbiæ & inanis gloriæ tã in seculo
33 q̃ in claustro. ¶Item dicit idem q in quadam ciuitate q̃ dr Fuco,sunt gallinæ magnæ,quæ non habent pennas, sed hñt lanã vt pecudes. Isti sunt boni religiosi & clerici, qui ꝓ certo non hñt pennas superbiæ & elationis ad altè volandum & præsumẽdum, sed hñt lanam bonorum exemplorũ virtutũ & documentorũ ad alios virtutibus vestiendũ.Dan.7.Capilli eius sicut lana mũda. ¶Geruasius aũt dicit q in Arabia 34
est castrum Filoniæ, vbi sunt gallinæ nostris similes, sed qui eas prendere voluerit,corpus suum cõburet. Sic verè q̃q; inueniuntur homines qui vñr esse gallinæ.i.homines simplices & benigni,& q penitus nihil habere de malitia vñr, verunt amẽ si ab aliquo comprehendantur vel reprehendant, vel aliquo verbo vel facto tangãtur,statim ab ipsis per mala verba comburitur, & vexatur, quia sicut dr Prou.26. Verba sũ furronis quasi simplicia , & ipsa perueniũt ad intima cordis. Vel dic q gallina est pulchra mulier, quam ꝓ certo qui tangere,& associare voluerit,igne cõcupiscẽtiæ vel suæ vocacis & rapacis auaritiæ faciliter vstus erit.Esa.33. Quis poterit habitare de vobis cũ igne deuorãte ? q.d.nullus.¶Item 35
dicit se in partib. orientis in terra,quæ dr terra Iob, vidisse, q mulieres quiescebant,hoies verò filabãt & nebãt,& opera muliebria faciebat. In alia ẽt terra fuisse se dicit, vbi mulieres vinum bibebant,viri aũt à vino abstinebant.Cuius simile ponit Pomponius dudum fuisse in Aegypto superiori, in qua(vt ait)fẽminæ forum ac negocia,viri pẽsa & domos curabãt,illę humeris,hi capitibus onera deferebãt.Sic verè idẽ hodie inter multos cõinges cõspicimus,q a mulieres virisdñari,& viros effeminatos ꝓprijs vxorib.famulari videmus.Vñ isti propriè vñr filare,& se in mulierib.officijs implicare:mulieres verò vinũ potãt,vbi mariti earũ iejunant.Esa. 3. Populũ meũ exactores sui spoliauerũt, & mulieres dñatæ sunt eis. Vel si vis per istos viros intellige prælatos effœminatos,q pmittũt se à mulieribus.i.ab adulatoribus,& subditis ambitiosis & imbecilib.gubernari. Quod ẽt generaliter contra mulieres,& insufficientes personas posset dici,quę viris sufficientibus ambiunt dominari, cõtra illud Apostoli ad Titum 2. Docere mulieri nõ permitto,nec in virũ dominari. ¶Irẽ Odoricus dicit se fuisse in quadã parte Chaldeæ, 36
vbi viri erãt pulcherrimi,mulieres verò turpes,viri incedebant compti, & ornati, sicut hic faciunt mulieres, fœminæ verò ibant discalciatæ, vna vili toballia coopertæ,quæ etiã tricas nõ portabant,sed capillos sparsos habebant. Est aũt (vt ait) consuetudo ipsis mulieribus rogare & sequi viros, ipsis verò viris se reddere eis caros.Ista cõsuetudo vsq hodie ad nostrum hemisphęrium deoluta,quia pro certo iam vidimus iuuenes nostros cõptos,& ornatos incedere, facuas ẽt mulieres post viros currere, & versa vice mortalium,ipsos ad actus venereos inuitare , exemplo vxoris Putifaris, quę oculos in Ioseph iniecit,& ipsum de carnali amore rogauit. Gen.39. Exemplum etiam de Helena,quæ pro videndo Paride iuuene pulcherrimo, ad insulam Cythæream venerat, vbi ab eo fuit rapta . De multis enim iam non est necessarium q rogentur,quia vel verbis vel signis alios rogare , & se eis offerre videntur . Gen.49. Filius accrescens Ioseph,& decorus aspectu filiæ discurrerunt super murum.

De Insulis in generali. Cap. 28.

INsula secundum Isidor.licet maris fluctibus circunquaque illidatur,& hoc tamen non consumit,sed potius solidatur,& licet ex hoc aliquantulum exterius corrodat, tamen ex hoc interius, fortius & firmius adunatur,& quando aquæ diluuio totaliter operitur,tunc per limi & terræ comparationem potius augmentatur,& propter aquæ vicinitatem, eius substantiam subintrantem,fœcundior & viridior inuenitur. Sic verè licet aĩa viri iusti fluctibus tribulationũ vndiq; feriatur,non tñ ex hoc dissoluitur,sed per constãtiæ firmitatem fortius roboratur. 2.ad Cor.12. Cum enim infirmior,tunc fortis sum. Nam licet boni exterius quantum ad corpus,tribulationum fluctibus corrodantur, tamẽ ex hoc interius quo ad virtutes animę in se ipsis amplius,& fortius adunantur,quia secundum Apostolum ad Corin.4. Licet is, qui foris est homo noster corrumpatur ; is tamen, qui intus est,& renouatur,de die in diem. Quando etiam insula,idest anima tribulationum fluctibus totaliter operitur,tunc per sui considerationem terra , & limus humilitatis in ea congregatur, & sic semper per meritum augmentatur. Et quia aqua circumiacens , hoc est aqua tribulationis , virtutis vel gratiæ eam occultè ingreditur, ideò est fœcundior ꝓ opera & virtutes , & viridior per exteriorem lucidam honestatẽ,

Dę

De Iselandia seu Islandia. Cap. 29.

ISelandia est terra perpetuã glacie condemnata,mare. n. in eius litcoribus est congelatum,Ibi sunt vrsi fortissimi, q cũ vnguibus glaciem frãgunt, & de sub aqua pisces extrahũt,quos manducant,ẽm Isid.glacies est ista vita multum fragilis,aqua inferius est mũdi ꝓ speritas.Vrsi ergo.i.demones glacię virę ꝓ mortẽ frãgũt,& inde de aqua deliciarũ pisces,hoc est voluptuosos extrahũt,quos deuorãt in inferno.

De Italia. Cap. 30.

ITalia Europæ est prouincia, multis nobilib.vrbibus insignita,fluuijs,pratis & fluminib.valde læta,& vt breuib. concludam bonis omnibus opulenta . Omissis ergo multis mirabilib. regionis istius,de quib.alibi i diuersis titulis dicit hic inserit Sol. q in Italia sunt quidam campi qui lapidarij nuncupanẽ,vbi fama est Iouẽ cũ cõtra gigãtes pugnaret,lapides de cœlo pluisse,& gigãtes q sibi rebellauerũt,oppressisse.Possibile est.n.q antiquitus gigãtes à Deo lapidibus ꝓ suã superbiã fuerint ibidẽ oppressi,& q adhuc lapides,illi maneant.Gentilis verò populus qui Iouem pro Deo colebat,factũ istud eius potentię ascribebat.Isti forte sunt cãpi phægrei,quos idẽ Sol.in Italia dicit esse,de quib.tũ idẽ dicit infra,vbi agit de Macedonia,q ibi monstruosum gigantum exercitus est sepultus,quorum adhuc membra vltra modũ maxima per corrosionem fluminum eruuntur. Ibi etiã adhuc sunt lapides maximi,quibus oppugnare cœlum ijdem monstruosi populi conabantur. Ad quæ satisfacit historia turris Babyloni,per quam gigantes cœlum ascendere crediderunt,sicut dr Gen.11.Moraliter ergo per gigantes possunt intelligi mundi Principes & potentes,iuxta illud Gen. 6.Gigantes super terram.Isti sunt potentes à seculo viri famosi.Per cœlum possum intelligere statũ ecclesiæ vbi Deus spiritualiter commoratur. Ps. Dominus in cœlo sedes eius. Iuppiter aũt qui interpretatur iuuans pater, significat bonum prẽlatum qui non cessat subditos adiuuare.Ps.Adiuuit pauperem de inopia.Igitur istud est verum,q hodie gigantesi.mundi Principes & potentes sunt , qui summe nitũtur cœlum.i.religionem & ecclesiã impugnare,& ad eã & possessiones eius occupandã,lapides, i. suæ crudelitatis duritiã aggregare,& ipsa ecclesiæ ꝓ viribus vsurpare.Iuppiter ergo.i.bonus prælatus tales & talium audaciam reprimere,& saxa.i.excommunicationum & correctionũ iacula contra eos pluere , & eos per seueritatem à sua malitia cohibere. Ezec.13.Dabo lapides præguantes &c. Vel dic q isti significant peccatores,qui per malam vitam suã non cessant cęlũ & cęlestia impugnare,quos tandem Deus per mortẽ delet, & saxis suæ duræ iustitiæ ipsos ꝓsternit,opprimit & absorbet.Vel dic q impij qui nituntˉ cœlum destruere.i.ecclesiã,à Deo finaliter destruiuntur,& isto cœlo sp manente,ipsi cum sua posteritate ad nihilum deducuntur . Quod bene figuratˉ Gen.11,vbi gigantes qui cęlum per terram ascẽdere voluerunt,& ibi celebrare nomen suum statuerũt, à Deo confusi & dispersi sunt,quia ꝓ certo dum mali cœlum ecclesię nituntur occupare,& ẽt bona ipsius vsurpare , & ibi gloriam suam celebrare,Deus solet confundere , & eorum potẽtiã eneruare.Esa.26.Terram gigantum detrahes in ruinam.Vel dic,q isti gigantes fuerunt lucifer & socij sui,qui cãpo Paradiſi contra Iouem Deũ voluerũt pugnare,cœlum & diuinæ æqualitatis gloriam vsurpare,dicentes Esa.14.Ascendã in cęlum,similis ero altissimo,& ideò ipsos voluit dominus
3 subuertere & delere.Esa.14.Quo cecidisti lucifer ? &c. ¶Itẽ dicit idẽ Sol.ꝙ in Italia in agro Faliscorũ fuerunt homines qui Hirpi vocabantur,quorum paucę erant familiæ,quorũ mira erat potentia contra ignes,nam in mõte Soracte , vbi erat templum Apollinis,isti soli inter ignes ardentib.ligno rum struibus exultabant,ipsosq; tanquã sacros ignes sacrificij non lędebant,quorum deuotionem Senatus Rom.mirabatus,ipsos liberos effecit,& vacationem à cunctis munerib. eis dedit.Dicit ẽt idem Solin.q circa Cretam est insula quę Caryſtos dicitur,vbi sunt quædam aues quæ Caristiæ nomi nantur,quæ impune ignes ingrediuntur,nec ab ignib.lædũ tur.Caryſtię ingręaues ignes impunè inuolãt . carbasa quoque in igne valent.Mali autem à quodam religioso viro qui pales incoluerat regiones,de pilis albis aliquid fuit datũ , q igne quidẽ accendebantur,nunquam tamen consumebantur.Ille aũt qui dedit,hoc esse de lana Salamandræ dicebat, mihi verò esse de pennis auium videbatur.Ad quod etiã facit quod idem dicit de duobus iuuenibus in Sicilia,quia cũ ignis Ethnæ plus solito abundasset,& villam proximam inflammasset,duo iuuenes parẽtes suos de medio ignis extraxerũt,nihil verò lædionis ex incendio senserunt,qd miraculum populi venerati,locum illum campũ piorum nominanerũt.Dicit etiam in Sicllia fuisse collem Vulcani,locum vi delicet vbi erat ara Deo ignium dedicata, vbi quando acceptum erat sacrificium,ignis per se egressus in ara sarmenta viridia imposita accendebat,flammaq; circa aram epulantibus alludens,& ad ipsos vagabũda exiens ,q̃q eos tãgeret, nõ lædebat.Ista pñt applicari q ignis tribulationis non habet pẽtem in aliquibus generibus personarum, quia ꝓ certo illi qui sacri & innocentes habentur,sicut Hirpi,illi ẽt q parentes suos adiuuant,& eis in necessitate opitulanẽ, sicut iuuenes Siculi,illi insuper qui ad amorem cęlestium volitãt & leuantur,sicut Caristiæ aues,illi nihilominus quorũ sacrificia. i. opera Vulcano Deo ignis.i. Deo Principi charitatis accepta sunt,sicut Vulcano sacrificantes oẽs.isti(dico) ignibus tẽtationũ & tribulationũ nõ læduntur,& quãuis ab eis sæpissimè cõflagrenẽ,in soliditate tñ cõstantię positi,nunq̃ per malã concupiscentiã à tentatione,vel per impatiẽtiam à tribulatione grauantur.Figura Dan.3.de trib.pueris quos innocentes in igne positos incendium nõ grauauit,quia incendio tentationis & tribulationis nõ lędit ur qui prædictis virtutib.stabiliẽ.Esa.43.Cũ trãseris per ignem flamma non ardebit in te &c.Vel dic,q ignis significat pœnam purgatorij à quo pro certo illæsi finaliter exeunt illi, q prædicta bona faciunt.Vel dic,q talis ignis est ignis inferni, qui aduersus illos nõ pualet,quos virtualis sanctitas fouet.Vel dic,de igne cõflagrationis qui præcedet iudicem in iudicio,q bonos non inflammabit,malos verò affliget & cremabit,iuxta illud Ps.Ignis ante illum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius.Vel dic,q primi illi,qui sunt Hirpi,& illi,q Vulcano sacrificant,significant bonos q in monasterio eccłæ igni.i.Deo(q ignis cõsumens dr)appropinquãt.Tales.n.ab eo non lędũtur,sed potius defendunt, & eorũ opera ab eo acceptãtur.Vel dic,q Vulcanus Deus ignis.i. magister rapinę & crudelitatis significat Principẽ impiũ & crudelẽ,illi verò illi,q sacrificant, significant ipsorum officiales & balliuos,qui sibi adulanẽ & obtẽperãt,& illos qui sibi munera offerunt & pñtant,q a proculdubio tales à suo igne .i.à sua crudelitate nõ lędũtur,imò ista est quæ eis applaudit , & quæ eis in suis malitijs opitulatur.Constat.n.q ignis Vulcani.i.crudelitas vel curiositas mali Principis vel prælati solet suis sacrificatorib.i.suis adulatorib.& munerum collatorib.parcere,ipsisq; applaudere & fauere,& eos non lædere,sed iuuare.Vel dic,q iste ignis significat seueritatẽ iustitiæ prælati,qui pro certo illos nõ solet per correctionem lædere,sed magis dissimulare & applaudere, quos sibi sacrificatores.i.munerũ collatores se percipit habuisse. Contra quos Esa.5,Væ q iustificatis impiũ ꝓ munerib.&c.¶In Italia 3
fuerunt antiquitus quidam populi qui Marsi vocabantur, quorum erat priuilegium q à serpentibus non lęderentur, nec à quibuscũq; venenosis,qd ẽt Plin.asserit lib, 7. c. 2.vbi dicit,q omni homini contra serpentes inest venenum,s.saliua.De istis aũt Marsis(vt ait idem Sol.)non mirũ cum à Circe venefica & incantatrice(quę per carmina homines i bestias conuertebat,vt ait Ouidius,& sicut ẽt innuit Au g.)Illi populi descẽdissent.Nam(vt dicit idem Sol.)de auita potẽtia istis debebatur seruitium uenenorum . Per istos possunt intelligi balliui & officiales principum,& potentũ,qui Marsi à Marte.i.à bello quod mouent contra pauperes, sunt vocati,& à Circe.i.ab incãtatore diabolo,qui incãtatione suggestionũ suarũ mutat hoies in bestias , dum ipsos efficit bestiales,sunt spsaliter procreati.Per serpentes autem intelligo malos Principes & prælatos,per venenum malitię serpẽtinos;quia ꝓ certo dato q tales serpentes seu Principes serpentini soleãt omnes hoies infestare:Marsos tñ.i. balliuos & aduocatos suos nõ solent per rapinas lædere, sed potius auxiliante potentia circis.i.diaboli matris suæ,isti solent talibus parcere & fauere.Nã pro certo istud est hodie verum quòd mali Principes & plati malos suos balliuos & aduocatos,

catos & vſurarios ſuſtinent nec ipſis officiunt,imò fauẽt.uñ Marci vlr. vñ dici de talibus.Eijcient dæmonia,ſerpẽtes tollent,& ſi mortiferum quid biberint,nõ eis nocebit.Vel dic q̃ Marſi ſignificant adulatores,quos Circe.i. incãtatrix adulatio gñant.Iſti.n.ſunt quos mali nõ ſolent nocere,ſed potius adiuuare.Iõ dicit verſificator.Si vis laudari,cupias charuſq; videri,Diſcito adulari,quia tales ſunt mundo chari.

4 ¶Quãuis Italia multis bonis abundet,multos tñ ſerpẽtes dr procreare.Vñ ẽt dicit Sol. q̃ quidã populi qui dicebantur Amyclei à ſerpentum multitudine ſunt fugati.Ad quod facit q̃ à quodã venerabili viro memoror me audiiſſe, q̃ in Calabria ſeu Apullia cũ quidã milles foſſata caſtri ſui ꝓfundare veller,perforauit vſq; ad quaſdã terræ cauernas,q̃ ſerpentibus erant plenæ,& tandẽ facta inundatione aquarũ,impletis foſſatis,ſupernatauerunt ſerpẽtes,villãq; & caſtrum tam horrenda multitudine impleuerunt, q̃ oẽs incolas penitus fugauerunt,& habitationem ipſis perpetuo negauerunt,ita q̃ ẽt nunc p caſtrum predictum nullus pertrãſire põt,niſi de nocte,quando ſerpentes cõtingit frigeſcere vel dormire.Per iſtos ſerpentes intelligo malitioſos homines ſerpentinos,qui pro certo incolas patriæ quã inhabitant ſolent exhæredare,& de ſuis habitationib.multotiens effugare,& ibi loco eorum per violentiã habitare.Pſ. Nutãtes transferantur fili eius,vt mendicent,& eijciãtur de habitationib.ſuis.Vnde ẽt qñq; cõtingit q̃ quandiu aliquis miles vel dominus introducit in patriam ſuã,tales ſerpẽtes. i. malos familiares, quos primò in cauerna paupertatis & in fouea humilitatis inuenit,intantum qñque prælauent inũdations proſperitatis fauente,q̃ in caſtro & ciuitatibus ipſum priuãt,habitatore ſq; exheredant atque fugant,& loco eorũ habitant atq; manent, ſicut de facto aliqñ videmus q̃ vſurarij & balliui villas & caſtra ſolent emere,& exinde ciues & dños amouere.quod ẽt in religione videmus, quia illi quos ꝓlatus circa ſe & caſtrũ dignitatis ſuæ poſuit, quouſque de cauerna paupertatis erexit,ſolent qñque contra ipſum & ſuos ſubditos inſurgere , & bona ipſorũ per malitiã occupare,quia ſicut ſcriptũ eſt Hie.9.Omnis frater ſupplãtans ſupplãtabit,& inimici hoĩs domeſtici eius.Mat.10 Vel dic,q̃ hodie caſtrũ & ciuitas regionis & eccleſiæ, q̃ dudum hominibus,i.perſonis ratione vtẽtib.fuit plena,nũc eſt plena ſerpẽtibus venenoſis.i.pſonis inutilibus & iniquis.Nũc .n.mali hoĩes ſucceſſerunt, qui bonos & rationabiles fugauerunt. Pone ſi vis figuram de Babylone,de qua dr Eſa. 13. q̃ non habitabit ibi vir,nec figet ibi tentoria Arabs.ſequit. Sed implebuntur domus eorum draconibus &c. vide eam.

5 ¶In Italia apud Rheginos cicadæ ſunt mutę, nec inueniuntur mutæ cicadæ,niſi ibi,quinimò apud Locrẽſes, qui vicini ſunt,cicadæ vltra cæteras magis ſonant.Cãm aũt Gentilitas Herculi aſſcribebat,qui cum ibi quieſceret , & cicadæ ipſum clamando turbarent,iuſſit eas amplius non ſtrepere, & propter hoc(vt aiunt)contigit in hoc loco mutas eſſe, ſicut dicit Sol. Poſſibile.n.fuit q̃ Hercules qui ſe Deum fingebat,hoc arte diabolica vel mathematica fecerit,cũ eſſet aſtrologus valde prudens,intẽm q̃ fingitur cęlum capite ſuſtinuiſſe,eo q̃ cœleſtem ſciam dr agnouiſſe , & ſic gentiles populos errore vanę credulitatis infecit.Per cicades q̃ gallice dr ſigales,põt intelligi prædicatores, qui pro certo vbiq̃ue terrarum debent eſſe canori & ſonori.Pſ.In oẽm terram exiuit ſonus eorum , & in fines orbis terræ verba eorum . Verum hodie ciuitas Rheginorum.i.eccleſia uel religio(quæ regit ſtatum hoĩum altorum)habet cicadas mutas .i.prædicatores qui nolunt vel neſciunt prædicare. Eſa.56. Vniuerſi canes muti,non valentes latrare.Hercules.n.i.diabolus,qui.ſ.ſe Deum voluit reputari,dicens Eſa. 14. Aſcendam in cœlum,ſimilis ero altiſſimo,qui dudum in cordib. peccatorum requieſcere ſolebat,videns q̃ tales cicade.i.prdicatores ipſum inquietabant,& peccatores monendo & excitando,ipſius quietẽ & cõplacentiã impediebant, iuſſit ipſos non ſtrepere,nec ſonũ prædicationis emittere, & ſic iſti Herculi.i.diabolo obedientes vñr quaſi ſinguli muti eſſe,& prædicationis ſonum non hre,vt ſic quilibet eorũ poſſit dicere illud Pſ.Ego aũt tanquã ſurdus non audiebam, & ſicut mutus non aperiens os ſuũ.Vide alio modo expoſitum

6 ſupra lib.7.c.18.§.1.¶Corſica eſt inſula in mari Italico, vbi inuenit quidã lapis dictus Cathochites,qui tantæ eſt quanti

tatis q̃ non tam gemma q̃ cautes dici põt.Sed ei ineſt(inqt Soli.) velut de glutino lẽtiore neſcio quid paratq; gummi, manuſq; ipſum tangentis ſimul coniungere perhibetur.Nã ſi duas manus in lapide in medio exiſtente coniunxeris,vix ipſas ab inuicem amouebis.Et ideò(,put idem dicit) Democritus contra magos iſto lapide vtebaẽ ad probandum naturæ occultã potentiam,qñ eis p diſputationis certamina lo-
quebaẽ.Talis lapis eſt Chriſtus,qui lapis angularis dr , quia pro certo illi qui iſto medio coniunguntur,inter ſe p charitatẽ fortiter colligãtur.Iſte eſt.n.qui glutino charitatis induitur,& ideò illi,qui ſibi adhærent per gratiã,per charitatem inuicẽ coniunguntur,nec diuidũtur hoĩes p diſcordiã, niſi quia carent iſto lapide per nequitiam.Tali ergò lapide .i.Chri adiutorio & gratia contra magos.i.cõtra dæmones eſt vtendum,& in tentationis certamina per deuotionẽ & oſonem ad Deum recurrendum.ad Eph.2.Ipſo ſummo angulari lapide Chſo Ieſu, i quo oĩs ędificatio conſtructa creſcit in templum ſanctum in domino.Vel dic,q̃ ſignificat virum iuſtum, qui alios per concordiam coniungit, & eos in charitate & amore cõnectit. ¶Italia eſt latiſſima regio i Europa ſita,q̃ antiquitus magna Græcia vocabatur,in qua ſũt
7 multę particulares prouincię,in quib.ſunt multa nobilia & ſtupenda.Dicit ergo Geruaſius quòd in Italia dioceſi Tauri nenſi eſt monaſterium Structuarienſæ,in cuius quodam cemiterio monachi ſingulariter ſepeliuntur,in quo tale miraculum expertum eſt,ſicut à quodam religioſo viro audiuit pluries idem Geruaſius recitari,q̃.ſi poſt tres dies ſepulchrũ aperueris, nihil penitus de ſepulto corpore,nec carnẽ nec oſſa inuenies in eodẽ, & ſic vñr illa corpora vel ex toto conſumpta,uel alicubi inuiſibiliter tranſportata. Iſta poſſunt applicari ad ſepulchrum & ad mortẽ Chriſti , quia certẽ mors Chriſti & ſepulchrũ eius ſunt illa ſepulchra & cemiteria i quibus monachi , vel quicunq; viri religioſi & honeſti debent per conſiderationem ſepeliri,& per dominicæ mortis & ſepulturę memoria mentaliter reponi.3.Re. 15.Sepelite me in ſepulchro in quo vir Dei ſepultus eſt. Et br iſtud eſt ſepulchrum in quo corpus Chriſti mortuum realiter fuit poſitũ,ſed ibi pro certo vltra triduũ non permanſit, quinimò tranſacto triduo nec os nec caro eius inueniri potuit,quia per reſurrectionẽ alibi fuit corpus eius tranſlatũ,inquantum vitæ extitit reſtitutum.Mar.16.Surrexit, non eſt hic.Vel dic;q̃ iſta ſepulchra ſignificant corda nra, in q̃bus dñs ſpũaliter ſepelitur,qñ per ſpẽ & deuotionẽ ibi memoriæ commendatur.Sed pro certo ibi ſolum ſtat p ſpatiũ
8 trium dierum ſpiritualium,q̃ ſunt ſpes,fides , charitas, vel contritio,confeſſio ſatisfactio.Si verò iſtud triduum defuerit,& per aliquod peccatum à nobis tranſierit,tunc iſte ſepultus in ſepulchris noſtrorum cordium amplius non erit, ſed protinus à nobis ſe abſentabit,quia pro certo tunc nobiſcum deſinit eſſe Chriſtus, qñ triduum riuum prædictarũ uirtutum contingit à nobis deficere & abeſſe.Vnde dr 4.Re. 2.Cum quieuiſſet tribus diebus,non inuenit Heliam.ſuppleſt poſt illos tres dies.Vel dic,q̃ iſtud cemiteriũ ſignificat limbum patrum,vbi ſepeliebantur eorum animæ ante Chriſti aduentum,ſed proculdubio poſt triduum mortis Chri nulli fuerunt ibi inuenti,eo q̃ à Chriſto inde fuerunt oẽs extracti,& ad cęli gloriã tranſportati,dicentes illud 1.Io.3.traſlati ſumus de mortẽ ad vitam.¶Exemplum terribile eſſe cit
9 ca Noricam Italiæ ciuitatem audiui pro vero & pro centies experto narrari à quodam prælato ſummè inter alios fide digno.Dicebat.n.inter montes iſti ciuitati proximos eſſe lacum ab antiquis dæmonib.conſecratũ,& ab ipſis ſenſibiliter inhabitatum,ad quem nullus,hodie præter necromanticos põt accedere,quin à dæmonib. rapiatur. Igit circa termimos lacus facti ſunt muri,qui à cuſtodibus ſeruantur,ne necromantici pro liberis ſuis conſecrandis dæmonib.illuc accedere permittantur. Eſt ergo iſtud ibi ſummè terribile,quia ciuitas illa oĩ anno vnum hoĩem uiuum pro tributo infra ambitum murorum iuxta lacum ad dæmones mittit,qui ſtatim viſibiliter illum hoĩem lacerant & conſumunt,qđ(vt aiũt)niſi ciuitas faceret,patria tempeſtatibus deperiret,Ciuitas ergo annuatim aliquem ſceleratũ eligit, & pro tributo illuc dæmonib.mittit.Iſtud aũt quia alicubi nõ legi,nullatenus crederem,niſi à tãto Epiſcopo firmiter aſſeri audiuiſſem . Dic ſi vis allegoricè q̃ iſte lacus ſignificat in-

ter infernũ, qui eſt locus & lacus dæmonib, deputatus quo nullus accedit quin ſit à dæmonib.deuoratus,& ideò murus mandatorum Dei cum cuſtodibus, i. cum prælatis & prædicatoribus ibi ponitur ad impediendum ne illud homines p vitia dilabantur.Iſte eſt ergo lacus q̃ homines viuos,i.aĩas q̃ mori nequeunt à Norica ciuitate,i.ab iſto mundo pro tributo expetit, quos maximè ſceleratos mundus ſibi continuè mittet & damnandorum animas ſibi ſoluit . Pſ. Deſcendant
4 in infernum viuentes.¶In Italia in ciuitate Landę tale eſt miraculum,q̃ nunquam homo de illa ciuitate leproſus efficit, imò ſi leproſus illuc venerit,aut morit,aut cito ſanatur.Sic in ciuitate religionis vel eccleſiæ nõ debet eſſe aliquis infectus peccator vel hæreticus. imò ſi talis illuc intrauerit,aut dẽt per pnĩam ſanari,aut certè ſi noluerit,debet mori.i.taliter corrigi vel puniri.¶Vnũ aliud valde mirabile dicit Ger-
10 uaſius ibi eſſe in Italia in ciuitate Tridona. Dicit.n.q̃ iſta ciuitas Tridona dr, eo qđ trib.donis à Deo ſpecialibus decorãt.Nã(vt ait)in vigilia Paſchæ cũ iã hora baptiſmi euenit.ſ. corpe qñ oẽs in vigilia paſchæ vel pentecoſtes baptizanẽ, in fonte baptiſmi ebullit aqua perlucida , & ad baptiſmum ſeruiens lympidiſſima.hoc eſt primũ donum.Secũdum eſt qđ ſi quis in fontib.eccleſiæ ſancti Quintij dictæ ciuitatis baptizatur,vita eius ad minus vſq; ad annum 40.prolongatur. Tertiũ verò eſt magis mirabile , q̃ a ſi quis paterfamilias infra annũ mori dẽat,ſi ſulcus terræ illius cũ aratro ſcinditur, ſanguiné manat, q̃ ſibi mortem eſſe propinquã præſagit & demonſtrat.Vñ in ipſa ciuitate dicunt ab antiquis fuiſſe conſtitũ q̃ patresfamilias bubulcos ſuos iurare faciũt q̃ ſi terrãrando tale ſignũ viderint,ſuo dño protinus indicabunt. Illa ſunt tria dona, à quib.dr Tridona, quæ neſcio an adhuc maneant, quia pro certo valde ſunt cordis aurib.admirãda. Chariſſimi per fontes ebullientes intelligo lachrymas ꝓrumpentes, quia pro certo circa paſcha qñ corpus Chriſti ſumendum eſt,fontes lachrymarum debent in nobis erumpere,vt baptizare poſſint aĩam & mũdare. Per annos 40.intelligitur pnĩa & ſtatus abſtinẽtiæ corporalis , q̃a Chriſtus, Moyſes & Helias tali dierum numero ieiunauerunt. Igitur dico quòd quotiens videmus paſcha, i. corporis Chriſti receptionem adeſſe, ſ. ab ipſo principio quadrageſimæ fons lachrymarum debet in nobis bullire, in quo debemus conſcientiã baptizare, vt ſic poſſimus iſtum cibũ dignificè manducare.Tandem.n.quadraginta annis.i.per totam quadrageſimã vel in ſtatu pnĩæ & abſtinentiæ poterimus per gratiam viuere,& dum in iſto tpe ſeu ſtatu fuerimus, mortem pecca
11 non habebimus formidare. Vnde de Helia dr 3. Reg.19. Ambulauit in fortitudine cibi illius vſq; ad montẽ Dei 40. diebus.Et ſic finaĩr terra cordis noſtri terrei & indeuoti ſanguinem debet fundere,inquãtum.ſ.de Chriſti morte & ſanguine dẽt præcipuè cogitare , & hoc ſpãliter circa paſcha, quando videmus patrisfamilias Chriſti mortem ſeu ſuppliciũ imminere, quod potiſſimum debet eſſe quando videmus bubulcos patrisfamilias.i.prędicatores & prælatos per prædicationem & corruptionem præſenti tẽpore nos arare.Igitur iſte paterfamilias videtur dicere illud Iob 16. Terra terra ne operias ſanguiné meũ.Vel ſi vis dic q̃ terra fundens ſanguinem,mortem dñi ſui propinquã denotat,qa ꝓ certo ſi terra corporis noſtri ſanguiné carnalium deliciarũ parturit mortẽ æternã nobis imminere demonſtrat. Illi.n. faciliter morte culpæ & pęnæ pereunt,& infra annũ,i.infra
12 tps diuinæ diſpoſitionis inferni mottem incurrunt,in quorũ terra.i.in quorum corpore ſanguis.i.ſanguineę & carnales deliciæ profluunt & concurrunt.Vñ Eſa.34.Inebriabitur terra eorum ſanguine & humus eorum adipe pinguium,qa
13 dies vltionis dñi annus retributionis iudicij Sion. ¶In Italia circa ciuitatẽ Viterbien.eſt puteus ſemper è profundo bulliens,& aquã feruentiſſimam terribiliter euomens,in quem ſi equũ projeceris,carne ſtatim conſumpta ſola oſſa extrahere videbis.Audiui ẽt quòd cathena ferrea ibi cõſumitur, ita qđ vſq; ad fundũ dimiſſa multo minoris ponderis extrahitur.hic magnum riuum euomens , ripam habet vndiq; lapideam, quinimò ſi ꝓ terram cultam ſulculum feceris,& de iſto riuo aquam duxeris,infra modicum tẽpus quicquid ab aqua tangitur,in naturam & duritiam ſaxeam conuertetur. Huius aũt putei eſt tam vorax profunditas , quod quicquid in eum proijcitur abſorbetur , & a nullo reficit aut impleſ,

ſicut ẽt dicunt per quendam Imperatorem tentatũ, talis vñ eſſe infernus,q̃ igne inceſſabili bulliens,cõſumit & adnihilat quicquid tangit.equos.n.i.luxurioſos & ſuperbos cathenas etiam.i.alios inchatenant, tyrannos.ſ.taliter conſumit, quod carnem.i.delicias, & pondus.i.reputationẽ & famam eis tollit.Lapideã ẽt naturã inducit,& inquantũ duritiã obſtinationis & deſperationis efficit in damnatis hoĩb.p quos trãſit.Iob 41. Cor eius indurabitur quaſi lapis . Vel dic q̃ iſte puteus eſt luxuria,vel ẽt mala mulier,quæ p mala deſideria ſp bullit,q̃a carnẽ.i.ſubſtantiã tpalẽ cõſumit,oſſa verò.i.fatuorũ corpora nuda à diuitijs dimittit,ipſa ẽt quicunq; ferreus & fortis hõ pondus reputationis perdit,& lapideitatẽ obſtinationis acq̃rit.Vel dic de mundi ꝓſperitate,vbi bullit concupiſcentia triplex,quæ illos pertranſit,facit lapideos, obſtinatos & duros.Vel iſta eſt mors quę carnem conſumit, dimittit,pondus & famam tollit &c.¶Itẽ Geruaſius ait q̃ in
14 ępatu Taurinen. in deſcenſu Alpium Apeninarum eſt lacus vnus in latiorẽ amnem prorumpens,in quo(vt ait)oſtenſus eſt ſibi beuer ſeu fiber , qđ eſt animal parte anteriori greſſibile,à parte poſteriori deſinit in piſcem,& ideò neceſſe habet à parte anteriori i terra ſtare , à parte verò poſteriori in qua eſt piſcis,in aqua manere.& ideò iſtud animal i ripa fluminis in decliui ipſius littoris facit ſibi cauernas.' Vnde recordatur Bernardus verſificator,dicens.Martyres,& ſpolio non liuore beuer. De iſto fac duos §. vnum.ſ.qũo diuerſas manſiones ædificat,& hic expone ſicut libro de aĩalibus.10. c.de Caſtore. §.alium autem . de poſteriori parte quæ aqua indiget,& hęc expone ſicut ibidem §.4.quia.ſ.à ſimili caſtor hẽt caudam de natura piſcis,& iõ iuxta aquas varias ædificat manſiones &c.vide ibi.¶In Italia poſt mortẽ Iulij Cęſa-
15 ris tres ſoles in oriente viſi ſunt in cęlo,qui cito poſt in vnũ corpus ſolis coacti ſunt,ſignificãtes tria dominia.ſ.M.Lepidi,M.Antonij & Octauij Cęſaris in monarchiã ipſius Auguſti eſſe cõſtãta,vel potius ſignificãtes q̃ in breui erat vnius & trini Dei fides vndiq; propalanda. Si vis autem ſcire,quomodo tres ſoles in cęlo appareant,vide Senecã li.1.de naturalibus quæſtionibus , vbi dicit quòd nubes cum ſit quãdoque ſpecularis,imaginem ſolis in ſe recipit, & in aliam ꝓpinquam nubem ſpecularem ſibi oppoſitam imaginẽ tranſfundit, ſicut ponit exemplũ de ſpeculo vbi relucet imago: quia ſi eidem ſpeculo aliud oppoſueris,ſemper in quolibet imaginem videbis.Nos igitur qui verum ſolem & eius refulgentiam in nubibus videmus , plures ſoles eſſe credimus,& ipſos plures in vnum credimus redire,qñ ipſis nubibus euaneſcentibus cum ſuis receptis imaginibus ſolum verum ſolem in cœlo credimus remanere.Iſta poſſunt applicari cõtra hypocritas.conſtat.n,q̃ in cęlo eccleſię eſt dare verũ ſolem, & nubeas & fictas imagines ſolis. Per verum.n.ſolẽ ꝓpetuũ & indefectibilẽ poſſum intelligere viros iuſtos,in claritate ſanctæ vitæ perſeuerãtes & ꝑpetuos: ſicut dr Eccl.27. Hõ iuſtus in ſapiẽtia manet,vt ſol,ſtultus aũt vt luna mutaẽ. Per alios verò ſoles intelligo hypocritas,qa pro certo non ſunt veri,ſed ficti,& picti, & ſolæ imagines & ſimilitudines veri ſolis.i.hominum iuſtorum & bonorum. Sed pro certo inter iſtos eſt magna differentia,quia licet propter exteriorem ſimilitudinem nõ facile diſcernatur qui ſunt veri, & q̃ ſunt ficti,paulatim tñ hypocritæ ficti & nubei p defectũ pſeuerantiæ euaneſcunt,& à cępto ſplendore bonæ conuerſationis deficiunt , boni verò & iuſti ſp in bono pſeuerant & ſubſiſtunt,ſicut in religione videmus,vbi ficta apoſtatant & recedunt,boni verò perſeuerant vbi ſunt.Et idem de amicis cernit,quia.ſ.veri ſoli nobiſcum manent, ficti verò deficere & euaneſcere cõprobanr. 1.Io.2.Si fuiſſent ex nobis permaſiſſent vtiq; nobiſcum.Vel dic q̃ cum antiquitus apparerent in mundo plures ſoles,i.plures Dij,quorum tamen vnus ſolus erat verus, alij autem omnes ficti & vani, ſic factum eſt quòd idolis & fictis dijs euaneſcentibus , Chriſtus dominus ſolus lucet.Eſa.2.Eleuatur dominus ſolus in die illa.

De Iudæa. Cap. 31.

IVdæa eſt regio Paleſtinę,de qua dicit Pli.q̃ ibi erat Hieru 1
ſalẽ , ciuitas vrbiũ oriẽtis lõge clariſſima,Soli.verò dicit q̃ i Iudæa fuit ciuitas Hieroſolyma,ſed exciſa eſt.Iudęa igit ſm Solinum, eſt regio illuſtris aquis, vbi eſt fons Callirhoe, & Iordanis fluuius(vt ait)miræ ſuauitatis,balſami vinea,& infamis

infamis aſphaltites lacus, de quib. oĩb. nihil ad preſens cũ locis ſuis dixeris de eiſdem. ¶Hic igitur dicit vnum valde mirabile de quadam gente Iudeæ, quæ gens dicitur Eſſenorũ. (Plin. autem hæc omnia recitat ſicut iſte.) Dicit. n. q̃ interiora Iudeæ verſus occidẽtẽ Eſſeni habitãt, qui prædicti memorabili diſciplina, a ritu gentium vniuerſarum receſſerũt, ma ieſtaris prouidentia ad hunc morem deſtinati pecuniam neſciunt, caſtitatem ſeruãt, de palmis viuunt, nullus ibi naſcit, nulla ibi fœmina, nec tñ deficit hominum multitudo, nullus cũ eis admittitur, q̃q̃ admiti ſummopere deſideret, niſi quẽ caſtitatis fides & innocẽtiæ meritum proſequatur. Quinimmo ſi quis q̃q̃ leuiſſime culpæ reus ad ipſos intrare voluerit diuinitus ſummouetur. Itaq; per vniuerſum ſpatium ſeculorum (incredibile dictu) ęterna gens eſt ceſſantib. puer perijs. Cuius primò Enagada oppidum fuit, ſed iã excíſum eſt. Hęc Soli. Si hæc vera fuerunt, valde miror, quia ſcriptura quæ in illis partib. fuit facta, de hoc non meminit. Quia tñ in hiſtoria tripartita fit mentio q̃ ab antiquo apud Iudæos fuerunt monachi miræ perfectionis in ſolitudine philoſophãtes, ſicut dicit Phil. neſcio ſi forte occaſione iſtorũ hęc prædicta dixerint. & Pli. & Soli. Per iſtos poſſunt intelligi religioſi, & maxime mẽdicantes. Iſti. n. non habẽt filios, aut vxores, nec tamẽ deficit apud eos hominum multitudo. Pecuniam dẽnt horrere, & caſtitatem ſeruare, de palmis. i. diuinis ſcientijs debent viuere, & hominum culpabiliũ conſortia nõ admittere, ſed per perſeuerantem ſtabilitatem in gratia viuere & manere. Sap. 5. Iuſti autem in perpetuum vivent. Vel dic q̃ iſti mendicantes qui ſunt ætęrna gẽs, & ſucceſſiuè ſine defectu ſtatus ſui ſp manent, dicũt q̃ nullus malus põt ad eos ingredi & manere, q. nĩmò (vt aiũt) illi q mali ſunt apud eos, diuinitus ſummouentur. Diuina. n. prouidentia ſit, vel quod tales corrigant, vel q̃ per apoſtaſiam exeant, vel quod ẽt morianter. Eſa. 35. Via ſancta vocabitur, non tranſibit per eam pollutus. Vel dic q̃ talis eſt patria Paradiſi, vbi nullus parit, & vbi eſt ætęrna gens, & quo nullus noxius ingreditur. Vñ illi qui ibi fuerunt noxij, vt dęmones ſummoti diuinitus dinoſcuntur. Eſa. 52. Non tranſibit per te incircuncíſus aut immũdus. ¶Sicut dicit Geruaſius antiquitas ponit quòd lignũ de quo facta fuit crux domini, cum Salomon tẽplum ędificaret, fuit in vẽtum ita ineptũ q̃ nulli prorſus vſui erat aptũ. Si enim artifices ipſum alicubi locare volebant, ſemper ipſum aut nimis longum, aut nimis curtum inueniebant, & ſic cum ad nihil ipſum aptum iudicarent, intactum dimiſerunt. Regina vero Saba quæ de finibus terræ venit ad Salomonẽ, in ſpiritu vidit quod in illo ligno erat quidam occidendus, propter quem erat Iudæorum populus deſtruendus, quod eidem Salomoni prædixit, qui hoc timẽs, ipſum lignum ſub terra profundè abſcõdit, & in loco poſtea probatica piſcina facta extitit, appropinquante autem aduentu Chriſti, lignũ in aqua ſupernatauit, & exinde (vt aiunt) cæpit motio quæ deſcendente angelo facta fuit, & hoc lignũ eſſe crucẽ domini dicunt, quia iſto ligno tandem reperto Iudæi inde crucem dominicam fabricauerunt. Aiunt etiam iſtud fuiſſe de ramo ligni vetiti quem Adam de Paradiſo ſecũ tulit, vel eũ angelus Paradiſi cuſtos vni de filijs Adæ plantandum tradidit, & ſic idem lignum quod homines damnificauit, ſalutẽ eorũ per crucem domini reformauit, & vt vnde mors oriebatur, inde vita reſurgeret, ordinauit. Vide ſi vis hiſtoriã in florib. ſanctorum, & allega iſta ſi vis ad laudem crucis. Vel per iſtud lignum dyſcolos homines intelligo & peruerſos, quos in religionis eccleſiæ templo video hodie abũdare, q̃ pro certo ad nullum vſum nec vtilitatem ſunt congrui, ſi q̃dem artifices templi hoc eſt prælati, ſi velint de ipſis aliquid facere, & ipſos ad aliquod opus faciendum conſtituere, vel eis aliquid præcipere, nunquam iſtos aptos vel vtiles reperiunt. Sẽper. n. ſunt vel nimis longi, vel nimis curti, quia ſp ſunt ſuperflui vel diminuti, vel nimis intẽſi, vel nimis remiſſi, & breuiter in actibus & voluntatibus ſuis inueniuntur ſine menſura, nam aut plus quàm debeant vel minus ſemper agunt, quo fit vt in omnibus tanquam inutiles dimittantur, & nulli vſui officio vel exercitio deputentur. Hiere. 13. Ecce computruerat, ita vt nulli vſui aptum eſſet. Iſti ergo videnẽ valere ad Chriſtum crucifigendum. i. ad bonos homines ſuis iniurijs cruciandos. Sunt quippe tales fatui crux & flagellũ bonorum, & afflictio & tribulatio ſociorum. Iohelis 2. A facie eius cruciabuntur populi. Vel ſi vis, narra prædicta hiſtorialiter ad commendationem crucis, & ad oſtendendum q̃ iſtud lignũ quo fuimus damnati, eſt illud quo fuimus ſaluati, vt vnde mors oriebatur, inde vita reſurgeret. Vel põt alleg ari quòd non eſt ſcientia neque conſilium cõtra dominũ. Salomon. n. abſcondit lignum, ne malũ à regina Saba præno ſticatum poſſet euenire, aduenięte tamen tẽpore Deus aliter voluit ordinare. ¶In Iudæa propè Nazareth oſtenditur locus qui dicitur ſaltus domini. vnde Iudęi voluerunt ipſum præcipitare, vt dicit Luc. 4. Et ſecundum Geruaſium ibi eſt lapis in rupe quaſi latibulum, vbi rupes domino ceſſit, & eũ abſcondit, ita quod ibi adhuc apparet forma veſtimentorũ eius impreſſa. Iſtud applica & dic quòd illi quibus dominus ſe commiſit ſub latibulo ſacramẽti altaris. ſ. ſacerdotes, debent veſtimentorum ſuorum. i. conuerſationis ſuæ pimitationem veſtigia retinere, & ea in ſe repræſentare & habere. Iob 23. Veſtigia eius ſequutus eſt pes meus.

De Libya. Cap. 32.

Libya eſt regio Aphricæ cuius partes meridionales feruidæ ſunt & deſertæ. Sunt. n. aliquæ regiones in Aphrica vbi ſunt tot dracones, leones & tigrides furioſi, q̃ nullus mortalium illud vadit, quin protinus deuoretur. Quod maximè in regionibus feruidis & deſertis accidit, vt in Libya & Aethiopia, niſi forte qui illuc accedunt, armis & viribus ſint muniti. Sic verè in inferno (quæ regio ignis ardoribus eſt peruſta) ſũt tot dracones & leones. i. dæmones crudeles, quod nullus peccator illuc deſcendit, quin protinus deuoretur, niſi forte armis charitatis, gratiæ & virtutis optimè ſit munitus, vt ſunt illi q̃ ſunt in purgatorio, qui licet ab illis animalibus tueantur, ardorem tamen ſentiunt regionis. Ionæ 4. Aeſtuauit Ionas æſtu magno &c.

De Liuonia. Cap. 33.

Liuonia eſt regio in finibus Germanorum, cuius incolarum ritus fuit mirabilis antequam ad fidei cognitionẽ per Germanos cogerentẽ, quippe qui dæmonijs ſeruiebant, & cum aliqui eorum moriebantur, corpus eorum ſepulturę non tradebant, ſed facto igne maximo corpus combutebãt, oues & boues, ſeruos & ancillas cum eo incendebant, & ſi princeps erat, conſiliarios & armigeros ſibi adiungebant, credentes quòd ille defunctus vna cum alijs ſic peruenire ad quandam viuentium regionem. Chariſſimi, cemiterium in quo debent animæ ſepeliri, eſt Paradiſus. Sed pro certo mundus eſt ſicut Liuonia, quia cum peccatores moriuntur, animæ eorum in Paradiſo non ponuntur, ſed in igne perma ximo ſepeliuntur. ſ. in incendio infernali, vbi perpetuò cõburuntur. In Tophet. n. ſepelientur, eo q̃ non ſit alius locus ad ſepeliendum. Hier. 19. Tophet interpretatur gehenna puoris, hic eſt infernus: vbi eſt gehẽna & pauor ſempiternus. Sed boues & diuitiæ cum eis cõburentur, vt ſecum eas deferant ad infernum, quia ad maximam ſui cruciationem, damnati habebunt ſuas diuitias ſecum. ſ. in memoria per remorſum cõſcientiæ, & ideò dr̃ Sap. 14. Etenim quod factum eſt, cum illo qui fecit tormenta patietur. Serui etiã ancillæ conſiliarij & periti cum principibus inuoluũtur, quia diuite vel principe mortuo per impietatem & damnato, tota eius familia ſimiliter moritur, ei conſentiens & applaudens, quia princeps qui libenter audit verba mendacij, omnes miniſtros habet improbos. Prou. 29. Et ideò q̃ſi finaliter moritur corporaliter, & igne inferni ſepelitur, tunc miniſtri ſui qui ei in voluptatibus applauſerunt conſulendo, & exequẽdo, vel quomodolibet adiuuando, ei in ſupplicijs adiungũtur, quia qualis rector ciuitatis, tales hi qui habitant in ea. Eccl. 10. & ad Rom. 1. Qui talia agunt digni ſunt morte, non ſolũ quia faciunt, ſed etiam qui conſentiunt facientibus.

De Lithonia. Cap. 34.

Lithonia eſt regio in Scythia, in qua tantum eſt de paludibus & de fœcibus, quod in æſtate vix poteſt capi, ſed adueniente hyeme paludes & flumina congelantur, & ſic illa regio peruia efficitur. nil præter hoc habet quo ſe tueatur. Sic verè in æſtate proſperitatis mundanæ Lithonia, ideſt ſtatus diuitum vix poteſt ſuperari, quia per paludes deliciarum, per fœces diuitiarum ab omnibus ſe defendunt,

ſ. dęmones, ſed aduenięte hyeme mortis, quãdo iſtæ aquæ & paludes frigore tribulationis gelabũtur, quantum ad ipſos & eis penitus auferentur, tũc ab inimicis ſuis dęmonijs facilè poterũt ſuperari, quia præter lutum, & fœces diuitiarum, munitiones alias gratiarum, & virtutum non habent, quibus poterit tunc dicere diabolus illud Ezec. 38. Aſcendam ad terram abſque muro, veniam ad quieſcentes habitãteſque ſecurè vectes, & portę non ſunt eis &c.

De Macedonia. Cap. 35.

Macedonia eſt Græciæ prouincia, in qua ſunt mõtes altiſſimi, & in ſurſum erectiſſimi, quos gigantes vt cę lum aſcenderent, dr̃ (ſecundum Solinum) antiquitus conſtituſſe, arq; hi ita alti ſunt q̃ per Deucalionis diluuium, a quę illuc minimè pertigerunt. Ibi in cauernis adhuc inueniuntur teſtæ conchyliorum, & alia quæ mare expuere cõſueuit, in ſignum pręteriti diluuij, ita (prout dicit idem) q̃ illa loca ſint in facie mediterranea, apparent tñ ſpecie littorali. Per Macedoniani vbi rex extitit Alexander, intelligo ſtatum eccleſiæ, vbi Chriſtus Imperator regnat. Per iſtos montes intelligo ſtatus perfectionis, qui ibi ſunt, quos gigãteos ſanctos patres fundauerunt. Igitur qui à diluuio damnationis, & rẽprationis tutus eſſe deſiderat, montes religionis, & perfectionis aſcẽdit, vbi per contemplationem ſurſum à cœleſtia ſe extollat. Licet. n. mare, i. mundus vel diabolus diſpleat ad tentandũ aſcendere, & redundancias malarũ cogitationum ibi ſpuere, illos tñ, qui ſunt in cacumine cõtemplationis poſiti, nec poteſt tangere, nec nocere. ió beatus præcipitur Gen. 19. Non maneas in oi circa regione, ſed in monte ſaluum te fac. ¶In Macedonia eſt mõs Athos altiſſimus, qui ſm Solinum altior eſt, q̃ vnde imbres cadũt. Q̃d & hoc patet, quia in ara, quę in eius ſummitate eſt, nunquã cineres eluuntur, ſed eodem quo relictæ fuerint cumulo remanent. Et quod mirabile eſt (vt ait) vmbra iſtius montis vſque in inſulam Lemnon in forum oppidi Myrina porrigit, quamen locus ab ipſo monte per ſex & octoginta milia paſſuum elongatur. In ſummitate autem eius fuit oppidum Acrothon, cuius accolæ Macrobij dicti ſunt, ideſt longeui, propterea q̃ dimidio alijs vitæ ſunt diuturniores. Iſte mons ſignificat Paradiſum, qui quamuis ſit ab inſula huius mundi remotiſſimus, vmbra tamen, ideſt opinio famæ ſuæ, & fides, & credulitas de eodem peruenit vſque ad nos. hic eſt enim diuiſſimè. i. perpetuò viuitur, & vbi cinis noſtræ humanitatis poſt quam ibi aſcenderit, flatu nullius tribulationis deſtruitur, ſed in eſſe perpetuò confirmatur. Sap. 5. Iuſti autem in perpetuum viuent.

De Melos inſula. Cap. 36.

Melos ſm Iſidorum eſt inſula omnium inſularum rotũdiſſima, bonis omnibus opulenta. Sic Paradiſus iocũdus, quia in cœlo Empyreo bonis omnibus fœcundatur.

De regione Media. Cap. 37.

Media eſt regio orientis propè Perſidem, in qua eſt q̃dam arbor, quæ pomum portat ſumme odoriferum & venenis contrarium, quæ arbor ſpinoſa eſt, & pomum eius ſummè amarum. Vnum tamen in hoc eſt mirabile, quia arbor hæc tantæ fœcunditatis exiſtit, quòd pomo vno collecto, ſtatim aliud naſcitur & conſurgit. Aliud etiam eſt ibi mirabile, quia. ſ. arbor hęc non poteſt extra Mediam naſci, quia multi eam alibi tranſplantare voluerunt, ſed (ſicut dicit Solinus) beneficium terræ Mediæ datum reſiſtente natura, aliæ terræ vel patriæ mutare nequierunt. De iſta etiã loquitur Plin. lib. 12. c. 3. qui ſecundum omnia præmiſſa, dicit ſimiliter quod hęc arbor alibi quàm in Media vel Perſide generari nequit. Iſtud etiam pomum, malum aſſyrium vocat, quod ad anhelitum conferre prædicat. Per Medium intelligo eccleſiam, quæ dicitur Media, quę medium iuſtitiæ & tẽperantiæ ſemper tenet vel ſaltem tenere debet. Ezec. 5. Iſta eſt Hieruſalem, in medio gentium poſui eam. Arbor iſta ſignificat quemlibet virum iuſtum, qui ſcilicet per pœnitentiam eſt ſpinoſus, & per bona opera fructuoſus, intantum quòd vno fructu, hoc eſt bono vno operę emiſſo & facto, ſtatim aliud per bonum propoſitum naſcitur, & tandẽ per conſenſum & complementum parturitur. Iſta. n. ſunt poma ideſt bona quæ per difficultatem ſunt amara, veruntamen contra venena peccati, ſunt congrua & ſana. Igitur in illa terra nulla eſt patria, nulla ſecta (præter Mediam. i. in eccleſiam) quæ tales arbores. ſ. viros iuſtos valeat continere, quia iſtud beneficium ſibi ſoli cõceſſum, non poſſunt aliqui alterius ſectæ mutuare. Vel dic, q̃ media eſt religio, & expone per omnia ſicut ſupra. Vel dic, q̃ tales arbores ſignificant quoſdam qui in aliena patria non q̃ſciunt, ſed ſolũ in patrio ſolo ſiſtere volunt, & vbertatem fructuum & bonorum ſuorum, hoc eſt, ſcientiarum & virtutum alijs communicare nolunt. Prou. 5. Habeto eas ſolus, & non ſint alieni participes tui. Vel dic, q̃ iſta terra eſt beata Virgo, quæ arborem Chriſtum ſola portare digna fuit, quod vtique natura naturans Deus, nulli alteri communicauit, quæ in bonis operibus ita fuit fertilis q̃ nunquam deſtitit aut ceſſauit, odorq; iſtorum fructuum. i. operum ſuorum mirabiliter ſe diffudit, & quamquam eſſent amara & difficilia, & veneno, hoc eſt peccato contraria, guſtus tamen ſuæ deuotionis ſe in ipſis plurimum delectauit. ¶Caſpiæ portæ ſunt in Media, quæ nihil aliud ſunt quàm quidam tranſitus manu facti ex tranſuerſo montis Tauri, qui per rupes ſciſſas per octo milia paſſuum protẽditur, & ita ſtrictus eſt, q̃ vix vni plauſtro permeabilis inuenitur. Trãſitus ergo per iſtas portas in hyeme eſt difficilis, ſed in æſtate eſt impoſſibilis, nam per viginti octo milia paſſuum circunquaq; nec fons nec puteus reperitur. Tunc etiam tota illa via infinitis ſerpentibus laceſſitur. Ab illis etiam rupibus exundant humores affluentiſſimi, qui ſtatim vt exiuerint, in ſalem congelantur, & ſic tot malis concurrentibus, iter prætereuntes in hyeme denegat, vt ponit Soli. Per iſtas portas poſſum intelligere mundum, vel etiam mundi ſtatus, qui. ſ. portæ dicuntur, quia per eos vitę iſtius ſpatium neceſſariò pertranſitur. Veruntamẽ multa pericula ſpiritualia ſunt in iſto tranſitu, & hoc plus in æſtate proſperitatis, quàm in hyeme aduerſitatis & pauperta tis. In iſta enim proſperitatis æſtate tria præcipua pericula vigent, ſ. puteorum, & fontium. i. bonorum ſpiritualiũ, gratiarum. ſ. & ſcientiarum carẽtia, propter quam ſurgit ſitis, ideſt ambitio, & auaritia, ſerpentum. i. dæmonum & malorum hominum abundantia, & aquę ſalſæ. i. bonorum temporalium opulentia, quæ in ſal conuertuntur, inquantũ ex eis naſcuntur ſitibunda deſideria. Iſta. n. terra in portis, & in tranſitu vitæ huius dum durat ęſtas proſperitatis, ſecurum iter impediunt, quę tamen in hyeme aduerſitatis ceſſant penitus, & deficiunt. Tunc. n. cum fontes bonorum ſpiritualiũ plus abundant, ſerpentes, i. dęmones minus tentant, & mali homines, & inuidi minus grauant, & ſales bonorum temporalium minus obſtant. Igitur plus valet ad tranſitum huius vitæ hyems, quàm æſtas, & plus aduerſitas, quàm proſperitas, quia ſicut Gregorius ait. Cum omnis fortuna timenda ſit, magis tamen proſpera quàm aduerſa. ¶Propè Perſidẽ & Mediam eſt Seleucia puouincia quędam, vbi eſt quidam mons altiſſimus dictus Caſius, de cuius vertice ſol ante diẽ videtur, hoc eſt quarta vigilia noctis, ita vt radijs diſſipanti bus caliginẽ, illic nox, hic dies cernatur, ſicut dicit Solinus. Talis inquit ex Caſio ſpecula eſt, vt lucem prius videas, q̃ auſpicetur dies. Iſta eadem dicit Albertus de Caucaſo mõte, ſecundum Catholicon, vbi nox nunquam durat niſi per quatuor horas. Vide ibi. Talis mons vſ fuiſſe ſynagoga Iudæorum, & ſcriptura veteris teſtamenti, quia pro certo antequam ſol iuſtitiæ oriretur, per fidem ibi videbatur, & cognoſcebatur, & duráte nocte caligine diuerſorum errorũ, vel nocte, i. obſcuritate, & velamine legis antiquę, antequã ſcilicet adueniret dies gratiæ, & claritas verę fidei, ſol iſte Dei filius inde per ſanctos patres videbatur, & venturus pdicabatur. Vñ ipſe ſol Chriſtus Io. 8. de ſeipſo dicit, Abraã exultauit vt videret diem meum, vidit, & gauiſus eſt Et Eſa. 9. Populus, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnã, habitantibus in regione vmbrę mortis, lux orta eſt eis. Vel dic, q̃ iſte mons eſt contemplatio uel ſcriptura, à qua pro certo in nocte prę ſentis uitæ dies futuræ claritatis cernit, & in qua ſol, ideſt ætęrnæ claritatis gloria per conſideratio nem vſ antequam realiter habeatur. Eſa. 33. Oculi tui videbunt Hieruſalem, regionem opulẽtam, tabernaculum fidu ciæ &c. Forte mons iſte eſt de quo loquitur quaſi ſimile Põponius, uide in eodem libro cap. 68. in fine. ¶In Perſide ſunt multa

multa genera precioſorum lapidum, ſ. achates, pyrites, ſolis gemma, & alia multa, de quib. in lib. de lapidibus iam dixi. Quatuor tamen dicit ibi Solinus eſſe lapides, de quibus in tractatu lapidum non feci mentionem, uidelicet, ſagadā gloſſopetram, calchophthōgum, ſyderitem. Eſt ergo ſagada iocundiſſimè virens, quæ quadam ingenita ſpiritus efficacia, ſupermeantes, naues perit, & ita eis tenaciter ſe adcorporat, ꝙ niſi pars ligni abradat, egrè ſeparet. Iſta aūt apud Chaldæos in maximo honore habeť. Iſta poſſent dici & exponi, ſicut de echineide piſce, qui ſupermeantibus nauibus ita adhæret, vt ipſas retineat, & arreſtet. vide ſupra lib. 9. c. 33. §. 1. De iſto etiam lapide dicit Solinus, ꝙ nō eſt facilis ad reperiendum, niſi ipſe ſe capeſſendum dederit. Per iſtud lapidem poſſum intelligere diuinam gratiam, quæ ſecūdū ve ritatē à nullo poteſt reperiri, & acquiri, niſi ipſemet ſe dederit inueniri. Sicut. n. dī Rom. 11. Si. n. gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia, iam non eſt gratia. Veruntamē qūque fit, ꝙ nauibus. i. peccatoribus, per mare ſeculi nauigantibus ſe incorporat, & ſe eis voluntariè adiungit, & donat, & tunc ipſos taliter ſtabilit, & roborat, ꝙ motum ſuorū vanorum deſideriorum arreſtat, & eos à curſu vitiorū impedit, & retardat. Sic ſe vī dediſſe Paulo, qui in ipſo motu ſuorum malorum operum fuit conuerſus, in bono ſtabilitus, & à curſu malorum operum arreſtatus, ió ipſe dicit 1. ad Cor. 15. Gratia Dei ſum id quod ſum. Vel ſagada ſignificat mundi diuitias, quę nō ſe dāc capeſſendas cuicunque, ſed cui fortuna conceſſit. Fit. n. qūq; ꝙ nauibus, i. hominibus per mundū nauigantibus iſte lapis, i. diuitiarum precioſitas ſe adiūgit, ſed pro certo ſic ipſos, & ipſorum mentes per malam complacentiam rapit, & à profectu virtutum ipſos impedit, ita vt à virtuoſo progreſſu totaliter ceſſent, & deſiſtāt. Ad Gal. 5. Currebatis bene, quis vos impediuit. Vel dic, idem de mala muliere, vel de alia re quacunque voluntatem immodera
5 tē, & indebitè delectante. ¶ Gloſſopetra eſt lapis perſicus ad humanæ linguæ ſimilitudinē, qui ſuis deficientibus de cælo cadit ſm Solinū, q ſm magos, lunares motus dī excitare, vt dicit idem. Talis eſt Spiritus ſanctus, qui Chriſto (qui eſt luna perfecta in æternum) deficiente, & de mundo recedente quantū ad ſuam præſentiam corporalem, de cœlo cecidit atq; venit, & ad ſimilitudinem linguæ fuit, in quantum Apoſtolos loqui linguis variis informauit. lunares ét motus fuit viſus excitare, inquantum ipſos Apoſtolos fecit velut lunaticos cū exceſſiuo feruore ſpiritus prædicare, quia ſicut canitur, illi qui eos audiebant, ipſos ebrios reputabant, ſicut dī Actu. 2. & ideò canitur, Muſto madere deputant, quos ſpi
6 ritus repleuerat. ¶ Calchophthongus eſt lapis perſicus, qui reſonat velut æra pulſata, qui à caſto homine portetur, ſeruat vocis claritatem, vt dicit Sol. Talis eſt diuina gratia, q̄. ſ. in p̄dicante reſonat, in quantū ipſa mediāte prædicator melius verba formar. Si. n. caſtè, & mundè ſeruetur, vox ſuæ p̄dicationis dulcior, clarior & placētior inuenit. Vel dic, ꝙ iſte lapis eſt beata Virgo, quę ſi per deuotionem portata fuerit, vocem prædicationis, orationis, & gratiarum actionis noſtræ gratam, claram & Deo & hominibus acceptabilem cōſeruabit. Cant. 2. Vox. n. tua dulcis, & facies tua decora &c.
7 ¶ Syderites lapis eſt perſicus, qui nihil differt à cōcēplatione ferri. vnde maleficus eſt iſte lapis, quia vbicunq; inferat, diſcordias excitat ſm Soli. Sic verè faciūt detractores, falſi relatores & inuidi, & adulatores, quia. ſ. iſti vt communiter ſunt ferrei. i. frigidi & indeuoti, duri & obſtinati, & vbicunque fuerint, ſolēt per ſua mala verba diſcordiam facere, pacem turbare, & illorum cū quib. loquuntur, animos ad iracundiam excitare. ideò bene dī Eccl. 28. Suſurro & bilinguis maledictus, multos enim turbauit pacem habentes.

De Meſia. Cap. 38.

Meſia eſt quædam Europæ Prouincia Pannoniæ intermina vel vicina, quæ intantum fertilis eſt, ꝙ ab antiquis horreū Cereris eſt vocata. Dicit ergo Solinus quòd in quadam parte iſtius regionis naſcitur quædam herba quaſi oleum infectum fuerit vel immixtum, & ipſo oleo incendium fuerit excitatum, nulla aqua poterit extingui, ſed potius augmentari. Solo enim iactu pulueris extinguitur, aliàs inextiguibiliter cremarur. Sic verè dico, ꝙ in fertili Meſia, ideſt in ſtatu diuitum, qui abundant, qui inuenitur herba tē-

poralium diuitiarum, ꝙ oleum corporalium deliciarum, ex quibus ſimul iunctis ignis luxuriæ & auaritiæ gignitur, qui nullo artificio ſuperatur. Si enim iſti igni aquam, ideſt ſanctificationē adhibueris, ipſum proculdubio nō extingues, ſed potius augmentabis. Patet, quia ſi auaro addas aquā ſle xibilem bonorum temporalium, luxurioſo aquam delectabilium, eorū concupiſcentia magis ardet, & amplius æſtuat atque feruet. Sap. 16. Ignis in aqua ſupra virtutem valebat, & aqua extinguentis naturę obliuiſcatur. Vnicum eſt ergo remedium, ſcilicet puluerem noſtræ futuræ reſolutionis adhibere & in morte & puluereitate noſtra cogitate, & tale puluerem, ideſt talem mortis memoriā iſti igni apponetis & inferni conſideratio eſt concupiſcentiæ deſtructio. Bene ergo conſulitur Mic. 1. In domo puluerem puluere vos cō ſpergite. Vel dic, quòd herba iſta eſt ſacra ſcriptura, cui ſi oleum diuinę gratię adiungitur, charitatis incendium generatur, quod non facilitèr extinguitur, niſi forte quando puluis terrenorum bonorum per auaritiam adhibetur. Diuitiæ enim quando plus debito diliguntur, ignem charitatis & gratiæ extinguere dinoſcuntur.

De Noergia ſeu Noruegia. Cap. 39.

Noergia eſt regio frigidiſſima in Aquilone, carēs frumento, vino & oleo, vbi diuerſa ſunt animaliacrudelia vt caſtores, ſibri, & vrſi, vbi fructuum ſegetum rariſſima eſt annona propter frigus, & eſt ibi quidam fons vel lacus, vbi omne corium immerſum in lapidem induratur. Hæc regio eſt infernus, qui in Aquilone, parte à ſole remotiſſima, ideſt longè à lumine gratiæ & veritatis & à calore congelatur. Ibi ſunt beſtiæ, hoc eſt, crudeliſſimi dęmones, qui peccatores miſeros deuorabunt, qui propter ſeuitiam & crudelitatem vrſis & caſtoribus cōparantur. Caſtor enim licet carnē momorderit, nunquam tamē dentes laxat, quouſq; oſſa confringantur. Sic dæmones non tantum carnem, ſed etiā animam quę ſubtus latet, diſſipant & confringunt. Ibi non eſt reperire oleum miſericordiæ vel pietatis, vinum lætitię vel iocunditatis, nec frumentum abundantię uel ſatietatis. Ibi eſt fons ſcilicet abyſſi frigidiſſimus, vbi corium, hoceſt, mollis & carnalis peccator immerſus, in lapideam obſtinationis & deſperationis duritiam commutatur. In ſimilitudinem lapidis durantur aquæ. Iob 38. Vel dic, quòd Noergia eſt mundus &c. vt ſupra.

De regione Ophir. Cap. 40.

Ophir ſecundum glo. 3. 19. eſt regio in India, vbi ſunt montes aurei, & multi lapides precioſi, & diuitiarum omnium plenitudo. Sed tanta eſt ibi leonum, pardorum & tigridum immanitas, ꝙ eo accedere nullus audet, homines tamen in mari exiſtentes, ſibi contiguam terram auream à beſtiarum vnguibus effoſſam in ſuis nauibus recipiunt, & cum beſtię veniunt, mare intrant, & euadunt, & ſic exinde aurum ad ſuas prouincias deferunt & deducunt. Ad prouinciam autem iſtam per longos maris rubri circuitus peruenitur, & per inſulam Aſiongaber pertranſitur. Sic verēin mundo ſunt multę diuitię aurum uidelicet & lapides precioſi, ſed quia leones & tigrides, hoc eſt diuites, raptores, auari & ſuperbi eas habēt in cuſtodia, ideò humanis vſibus nullatenus deputantur, niſi forte fortuna ab eis auferātur. Vel dic, ꝙ iſta regio eſt Paradiſus, ubi eſt bonorum omniū plenitudo, ad quem nullus poteſt accedere, niſi per maris rubri. i. per pœnitentiæ & paſſionis amaræ & rubei ſanguinis Ieſu Chriſti circuitum & aſpectum. Vel iſta regio eſt ecclęſia, vbi ſunt montes aurei ſacrę ſcripturę, à quibus leones. i. doctores & expoſitores cum unguibus ſui intellectus arenas diuerſarum expoſitionum, prædicationum, & eruditionum humanis vſibus aptauerunt, & ſic mercatores. i. p̄dicatores in mari pœnitentiæ exiſtentes, ad regiones diuerſas, hoc eſt parochias & eccleſias docendo & prædicando ipſas montium effoſſiones. i. ſanctorum ſcientias & doctrinas traijciunt & tranſportant. Qui tamen vult de ophir, i. de eccleſia uſq; ad Hieruſalem & terram ꝓmiſſionis Paradiſi uenire, neceſſe eſt ipſum per mare rubrum paſſionis Chriſi memoriæ & amaræ pęnitentiæ circuire. Figura. 4. Reg. 9 & 1. Paral. 10. ubi dī, ꝙ Salomon rex Hieruſalem mittebat mercatores

tores & nautas ſuos per mare vſq; in Ophir vna cū nautis
ris regis Tyri, & exin de aurum ſibi deferebāt & lapides
ciosos, pauos & ſimias, & dentes eburneos, & lignū hebe-
nū. Sic verè rex illius quæ ſurſum eſt Hierſm, Salomon pa-
cifer. Ieſus Chriſtus per mare pñæ mittit nautas ſuos prædi
catores, ve de Ophir (quæ interp̄ratur infernus). i. de eccle-
ſia militante, quæ multis tentationibus & tribulationibus in-
ſtatur, vſque in Hieruſalem triumphantes pauos. i. nobiles
animos, ſimias. i. diuites & peccatores pilis diuitiarum in-
tectos, ideſt ſic deferant & deducant (in quantum iſti per prædicatio
nem conuertuntur, & ſic ad cęleſtem palatium tranſferanť, &
ibi aurum ſapientiæ, ebur cōtinentiæ, lignum hebenū. i. me
moriā cruciś & pñæ lapides precioſi diuerſarum virtutum
habentes cruces & pñæ lapides precioſi diuerſarum virtutum
& peccatores & nautas hmōi. i. per ſanctos vel prędicatores,
ſicut per Angelos regi Chriſto ſuperius in cœleſti Hierlm
repreſentētur, quæ oia ab ipſis in montib. aureis ſacræ ſcriptu-
ræ in Ophir hauriuntur. Iſti tū vadunt cum nautis regis Tyri,
qui erat paganus, quia pro certo cum bonis prædicatoribus
ambulant & eis cooperantur Philoſophi & ſcientiæ paga-
norum. Vel dic ꝙ iſti pagani ſunt hypocritæ & mali, qui com
mixti ſunt bonis, & ſunt ſerui diaboli regis Tyri quæ inter-
pretatur timor vel anguſtia, & ſignificat infernum, vbi angu-
ſtiantur cum perpetuo timore &c. vide infra 3. Reg. 4.

De Paradiſo. Cap. 41.

Paradiſus eſt quidam locus & quædam regio orientis, lon
ge mari & montium interiectu à noſtro habitabili ſepa
tum. Vnde, ſicut poteſt colligi ex dictis Baſilij & Ambroſij in
ſuo hexam. & Iſid. lib. 15. & magiſtri hiſtoriarum ſuper Gen.
2. Damaſceni & aliorum doctorum, iſte eſt locus cæteris al
tior, quia attingit vſque propè globum lunarem, vt aiunt. Cæ
lo ſimiliſuper clarior, quia eo nubes non aſcendunt. Cæteris
terrę ſimpulchrior, quia ibi arbores, flores & folia non deponūt.
Cæteris terris ditior, quia ibi omnium generum arbores ſunt. Cæte
ris ſit temperantior, quia ibi fontes & flumina ſemper fluunt.
Cæteris aëribus ſit ſalubrior, quia ibi hoies ſp viuunt (vt patet de Enoch &
Elia, & quia muri ignei ipſum locum circumeunt, & ipſum
cum Angeli cuſtodiunt & defendunt. Cæteris fœcundior, quia
omnium generum fructus ſemper adſunt, & maximè illi
de ligno vitæ colliguntur, qui viuere ſp faciunt, & q in li
gno ſcientiæ creſcunt, de quib. qui comederint, cuncta ſciūt.
Interro talis Paradiſus vī eſſe hō iuſtus, is. n. cæteris eſt al-
tior per cōtemplationem, clarior per diſcretionē, pulchrior
per conuerſationem, ditior per uirtutum cumulationem, tē-
perantior per prudētiæ moderationē, tutior per vitæ grāe du
ratione m, pignis charitatis aſcenſionē, & p angelicam tute-
lam & protectionem, fœcundior per bonorum operum docu
mentorum & exēplorum, p ductionem. Iſte. n. Paradiſus, hoc
eſt iuſti mens, vſq; ad orbē lunæ. i. vſq; ad cœlum per affe
ctionem eleuatur. In iſto non aſcēdunt nebulæ carnalium de-
ſideriorum, præter: qđ nulla obſcuritate ignorantiæ obtene-
brāt. In iſto ſemper virent flores exemplorum & folia hone
ſta verborum, p p quod ibi pulcherrimè cōſeruatur. In iſto
ſunt fontes deuotionis, compaſſionis & compunctionis, p p
te concupiſcentiæ moderatur. In iſto conſcientiæ puritas,
omnis igneus. i. charitas, Angelica cuſtodia & ſocietas, ꝓpter
quod vita ſuæ gratiæ in eſſe continuatur, & à nulla hoſtis vio
lentia impetitur, ſed tutiſſimè defenſatur. In iſto ſunt fructus
virtutum & meritorum, quib. fœcunditas ſpiritualis augetur,
ſicut quod ibi eſt fructus ſcientiæ, quo alij per ipſum docentur,
et fructus vitæ, hoc eſt, eleemoſyna, qua alij per ipſum à mor
te & fame liberantur. Iſte eſt ergo Paradiſus voluptatis, de
quo dicitur Gene. 2. Talis potiſſimè Paradiſus fuit beata Vir-
go in qua Dei filius voluit ſpatiari, & ibidem p ſonaliter cō-
morari. ideo Gen. 2. dī. Plantauerat dominus Paradiſum volu
ptatis à principio, in quo poſuit hoiem quem formauerat.
Vel dic poia de eccleſia, ubi ē claritas & veritas fidei, & ubi
errorum nebulę non attingūt, & vbi ēt ſunt arbores ſcientiæ
bonorum doctores, arbores vitę. i. ſancti viri, exempla vitæ dantes, uel
etiam moſyna alios nutriētes &c. per oia ſicut ſupra, unde Eze.
47. Oia ligna voluptatis erant in Paradiſo Dei. Vel dic, ꝙ talis
Paradiſus terreſtris ſignificare poteſt Paradiſum cęleſtē, ubi
eſt ſtudio honoris, pulchritudo decoris, claritas ſplendoris, fę
licitas ualoris, tutela ſecuritatis, fructus voluptatis &c ¶ Pa-
radiſus cœleſtis habet multas proprietates, quæ poſſunt hic
ad eccleſiam applicari. In Paradiſo enim quilibet eſt contentus gloria ſibi data, ita vt alter nō inuideat, nec officium ſuū
occupet aut turbet. Item eſt ibi charitas inæſtimabilis,
tranquillitas imperturbabilis, claritas inoffuſcabilis, æternitas indefectibilis, ſecuritas immobilis, & ſimilia. Sic dic quòd
in eccleſia debet eſſe contentatio ſufficientiæ, quia quilibet
debet eſſe contentus gloria, gradu & ſtatu ſuo Item charitas
amicitiæ, claritas ſapientiæ, incorruptio perſeuerantiæ, tranquillitas pacis, & concordiæ, ſecuritas ſpei, & fiduciæ, &c. ſimilia. ¶ Infernus eſt regio in terræ medio, ſecundum aliquos
in centro inferius conſtituta. unde nota quòd cęteris locis
terrenis iſte eſt capacior ſeu inſatiabilior, periculoſior, crudelior, obſcurior, ardētior, doloroſior &c. Sic uerè pctōr, &
maxime auarus pōt dici infernus inſatiabilis, quia auarus diuitijs non ſatiatur. Prou. 27. Infernus & perditio nunquam replentur &c. Aba. 2. Ipſe quaſi mors, & non adimpletur, de inferno loquit et Seneca, Cupiditates creſcunt dū replentur. Item in inferno eſt crudelitas, quia dæmones quos capit iſernus, ſunt crudeliſſimi, ſic illi quos capit auaritia. Chryſo. Fugiamus auaritiā, ga crudeliſſima. Si. n., ꝓpriā famam negligit,
multo fortius aliēnā. Itē eſt ibi tenebroſitas. Sic in iſtis eſt tenebroſitas ignorātiæ. Patet q̄a in tenebris et occultis abſcondunt pecuniā, et faciunt contractus ſuos. Patet ēt eorum cœcitas, eo ꝙ munera tpalia æternis præponunt. Cęci. n. ſunt et
duces cęcorū. Matt. 15. Item eſt ibi timor. Sic in auaro, qui ſp
timet perdere diuitias ſuas. Sen. Quantum acceſſimus ad ſucceſſum, tantum acceſſimus ad metum. Item eſt ibi fœtor. Sic
auarus ſeruat omnia quouſq; fęteant et putreſcant. Item eſt
ibi ardor. Sic in iſtis æſtus auaritiæ et iracundiæ. Adhuc ignis
in domo impij. Mich. 5. Item eſt ibi dolor, quia ſm Hieron. Simulata lætitia mens intrinſecus auara torquetur. Item compararur inferno ratione noſ. Tartarus. n. dī, quia omnia turbata ſunt, quia conturbat domum ſuam q ſectatur auaritiā.
Prou. 15. Item dī infernus, eo ꝙ infra ſit. Sic auaritia eſt infra
terram quærens metalla. Item quia eſt ibi ignis. Mar. 9. Ignis
eorum non extinguetur. Item quia omnibus pœna. Sic auari
maximas pœnas ſuſtinent pecuniam acquirendo, ſeruando
et perdendo. Exempl fica quomodo ab omnibus præpoſitis
et balliuis conturbantur, et nota quomodo laborant. Pſal. La
borabit in æternum, et uiuet adhuc in finem.

De Pygmea. Cap. 42.

Pygmea ſecundum Plinium eſt prouincia in India, cuius
gens eſt parua, vix bicubitalis, æquitans ſuper arietes, et
in quarto anno generant, in ſeptimo autem ſeneſcunt, et in
ætate collecto exercitu militant contra grues, et earum ouа
frangunt, ne ſi pulli perficerentur, contra eos multiplicarentur hoſtes. Sic anima ſuper arietem, ideſt ſuper carnem militat contra diabolum uel contra peccata, et ideo ouа gruum,
ideſt carnis et dęmonum mala deſideria et cogitationes der
ber primò extirpare, et ſi habet quatuor annos, i. quatuor cardinales uirtutes generabit per bona opera, et quando ulterius habebit alios tres annos. i. tres uirtutes theologicas, ſenium perfectionis attinget. Vide in tractatu de animalibus
c. de Pygmeis, ubi poſui ſatis plenè.

De Pictauia. Cap. 43.

Pictauia Galliarum prouincia eſt, quæ quamuis uideatur
mirabilibus carere, ego tamen qui de iſta patria natus ſū
ſcio ipſam in multis mirabilibus non minus alijs abundare.
Et ideo cū dicat Apoſtolus ꝙ inuiſibilia per uiſibilia cognoſcunť, nō vīr mihi illa mirabilia, quæ de alijs narrant eſſe impoſſibilia, cū in partib. meis inuenią ęqualia uel maiora. ¶ Igitur dico ꝙ in oceano Aquitanico cui Pictauia cōtinuat, ſunt
aues quæ lingua illa dīr crauās, q̄ nō ſunt poſitæ ſeu fotę, nascuntur. n. de lignis abietinis in mari et fractura nauium putrefactus. Nam circa hmōi ligna ex aquæ et ligni corruptione quædam puſtulæ quaſi glareæ gignantur, quæ paulatim in
auicularum ſimilitudinem conuertuntur, quę per roſtra ad
ligna pendentes, penitus uita carent quādiu ſic adhęrent arbori. Succeſſione aūt tpis tenaculum cui adhęrebant rumpiť,
et i aquā cadētes uiuificant, et paulatim ſumptis alis aues pfectę efficiunť, q̄ magnę et tranſlacentes, carnes lympidiſſimas habere noſcuntur, ſicut ego poſſum pethibere teſti-

monium, q̃ comedi. Istæ ergo aues licet à ligno putrido oriãtur, naturã tñ ipsius nullatenus imitanť. Ista possunt applicari ad genus humanũ, constat. n. quòd nos omnes de ligno putrido, s. Adamo originem ducimus, & eidem per carnis ꝓpagationem adhærendo, sine vita gratiæ, imò cum morte originalis criminis nati sumus. Sed q̃d pro certo quando in mare & in aqua baptismi mersi fuimus, diuina gratia nos viuificauit, alis virtutũ dotauit, & in nigredine humilitatis & translucentia honestatis nos vestiuit, & finaliter nos ad Paradisum volare fecit. vnde de muliere quam draco persequebatur, dr Apocal. 13. ꝙ datæ sunt ei alæ, & volauit, quia mulier, i. humanitas quæ à dracone diabolo fuerat persecuta, alis virtutum assumptis per baptismum, ab eius impetu est salua. Vel dic ꝙ lignum est crux in quo pro certo aues. i. homines spiritualiter sunt generati, & mediante mari pniæ vel baptismi vita diuinę gratiæ & tandem gloriæ sunt dotati. Vel dic ꝙ istud potest exponi de multis qui licet sint originaliter à ligno putrido. i. à vili & rustica plebe oriundi, qñq; tñ accidit quòd ipsi cadũt in mare mundanæ ꝓsperitatis, vbi acq̃runt plumas. i. diuitias ꝛpales, & tunc pro certo mutanť in aues. i. in supbos, volũtq; fieri nobiles & milites, & primam suã originẽ obliuiscentes, sursum ꝓ supbiã eleuanť & volare cũ alijs auibus. i. cũ alijs nobilib. ad festa glorianť. Datæ sunt illi alæ aq̃læ q̃ volauit. Apo. 12. Vel dic ꝙ ista auis est hõ, q̃ q̃dn ligno. i. mundo coniungit̃ per desiderium, sine vita & mortuus inuenitur, qñ aũt in mari pœnitentiæ rupto tenaculo mali amoris submergitur, tũc in auem. i. in virum perfectum spiritualiter transformať. Vel põt exponi de bonis filijs, q̃ malorum & putridorum patrum non imitantur naturam. vide supra lib. 1. c. de frigiditate, vbi inuenies multa. ¶ De istis autem vel alijs similib. auibus narrat Geruasius aliter. dicit. n. quòd in Britannia maiori (quæ est Anglia) in comitatu Cantiæ ad confinia Abbatiæ de Farrehiam in littore maris sunt arbores paruæ ad salicum quantitatem, ex quibus nodi more germinum pullulãt, qui tandem in auiculas transformantur, quæ per rostra pendentes ad arbores, tandem viuificatæ facta aliquali sui commotione quasi principio consummato, ꝙ in mare decidunt vel per aera uolantes liberè abeunt & recedunt. Sunt autem (vt ait) ad quantitatẽ anserum parnulorum, pẽnis varijs intermixtæ, de istis nescio an eædem sint cum prioribus. quia possibile est quòd in natura sint duæ species auium taliter generatæ. Igitur dico, quòd talis videtur fuisse Christus, qui. s. sine carnis corruptione in para arbore, i. in beata Virgine fuit genitus, ibiq̃ Spũ sancto viuificatur, & in mare huius mundi per natiuitatem cecidit, vnde tandem per ascensionem ad Paradisum volauit. Psalm. Ascendit super Cherubin, & volauit. ¶ In Pictauia omni anno veniunt quædam aues nigræ cum rostris longis rubeis & acutis, quæ ab incolis corgalerans in lingua gallica nominantur, quæ in altis turribus nidificantes, in paucis locis eligunt sibi ædes. In turribus. n. de Mallesiaco, de Cosdreio & de Claraual Iæ solent aues huiusmodi habitare, anno quolibet circa hyemem recedere, & pullificationis tempore reuenire. In istis ergo admiranda est prouidentia, quia ante aduentum suũ duos vel quatuor de socijs suis mittunt, qui quasi exploratores venientes, & verum loca vbi nidificauerunt bene stent cum diligentia contemplantes, tandem ad alias redeunt, & post modicum totum gregem secum deducunt, quæ in æstate pullos faciunt, & adueniente hyeme quo se conferant nescitur. Pulli istarum sunt pingues & boni, antiqui uerò valde sunt ficci, insipidi atque duri. Istæ aues solas comedunt carnes. Vnde vidi aliquas quæ in domibus diuitum nutriebantur, quæ in diebus veneris & sabbati comedere pisces nolebant, sed aut pe nitus ieiunabant, aut quodam naturæ sensu lumbricos terræ sub terra sentientes cum suis rostris acutis mirabiliter extrahebant, & inde quousq; carnes dabantur vitã miserã sustentabant. Talis auis vt fuisse Christus, quia, s. de occultis regionibus Paradisi ad mundum istum venit, & ante suos exploratores & nuncios. s. prophetas misit, & sic ad mundũ istũ veniens fideles per gratiam & ꝓdicationem in mundo pullificauit. Nã carnes. i. carnales ꝓ cõpassionẽ comedit, & ipsos lũbricos. i. ipsos pctores de terra. i. de amore terrenorũ cũ rostro. i. cũ verbo suo rubeo & charitatiuo acuto & seuero extraxit, & tãdẽ in ascensione ad locũ vñ venerat, remeauit, dicens illud Io. 16. Exiui à pre & veni in mũdũ, iterũ relinquo mũdũ, & vado ad patrẽ. Vel dic ꝙ tales significãt religiosos, & maximè illos q̃ habitus portãt nigros. Isti. n. oĩ anno ad capitula sua cõueniũt, & pro præparandis necessarijs aliquos ante se mittũt: qui uerò ad loca sua redeunt. Isti ergo in altis turribus nidificant. i. in cœlo per contemplationem. Isti etiam pullos generant per concordiam & dilectionem, comedũt carnes. i. carnales per flebilem compassionem, & cum rostris. i. cũ verbis rubeis & acutis & caritatiuis & feueris lũbricos. i. pctõres de terra. i. de amore terrenorũ extrahunt per prædicationem, ficci sunt & macilenti per carnis maceratiõnẽ, nisi forte dum sunt iuuenes, quia tunc magis participant carnalem impinguationẽ. Vel dic ꝙ isti sunt magni dæmones, qui caterua tim ad nos veniunt, & carnes. i. carnales per tentationem comedunt, & lumbricos. i. auaros de terra. i. de mundo ꝓ monitem extrahunt, & eos in inferno deuorant & cõsumunt. Deuter. 32. Deu orabunt eos aues morsu amarissimo. Vel dic ꝙ in religione sæpe fit ꝙ nouitij & iuuenes sunt senibus per deuotionẽ pinguiores, senes verò iuuenibus per obstinationẽ duriores, & per indeuotionẽ ficciores. Aduerte aũt de istis auibus (sicut à fide dignis audiui) quòd in quadam turri vbi nidificare consueuerant, homines vt meliorem eis pararent locũ quasdã cledas de virgis factas ibidem per modum solarij posuissent, contingit ꝙ vna istarum auiũ inter virgas pedẽ immittens caperetur, & capta inuẽta ab incolis necaretur. Quã videntes aliæ, & hoc ex insidijs factũ esse credentes & sibi ad iniuriam imputantes, locum dimiseruntt, & per plures annos à suo aduentu solito cessauerunt. Istud ergo applicari põt nos si fuerimus prudentes aues mundũ istũ, vbi nidificare solemus, quẽ. s. plenum insidijs & periculus esse cognoscimus, & ubi quã plurimos perijsse & deceptos fuisse videmus, debemus quãtum ad affectum dimittere, & ad alium locum, vtpote ad religionem vel ecclesiam corporaliter, & ad Paradisum spiritualiter nos transferre. Psalm. Transibo vsq; in locum tabernaculi admirabilis, vsque ad domum Dei. Quod tñ est cõtra multos similes columbis, quę in loco ubi omnes prędeceſſores suos vidẽt pullos amisisse, uel captos fuisse, ꝓpter hoc nidificare non cessant &c. uide supra lib. 7. c. de columba. ¶ In Pictauia in mari prope monasterium sancti Michaelis in eremo, inuenta est quędam una auis quæ ab incolis lingua gallica dr Pes in anò, gallicæ, pid en cul, & hoc ꝓpea quia ista auis in parte posteriori sub cauda unum pedẽ ad modũ anseris hẽt, quo in mari sicut remigio se gubernat. Ista ergo per terram nunquam ambulat. Aut enim per mare natat, aut paerea sursum uolat. Non. n. habet pedes ad ambulandum, sed pedem unum quo ad natandum utitur. Igitur cũ in scriptura ꝓpedẽ intelligatur affectio, per uolatũ cõtemplatio, per mare pniæ uel religio, per ambulationem uerò quæ in terra fit, intelligatur terrenorum negociorum administratio, possum dicere quod auis ista significat mihi bonum religiosum, qui unico pede. i. unico affectu, hoc est, sola affectione & desiderio æternorum debet esse contentus, quo circa posteriora. i. circa cõsiderationem mortis debet esse munitus. Isto. n. mediante debet per mare pniæ se dirigere, ad terram autem, i. ad terrena bona & negocia nunquã debet accedere, nec se se in eisper auaritiam, uel per administrandi sollicitudinem implicare, sed solummodo debet aut per contemplationem sursum ascendere ad cœlestia aut per regularem obseruantiam in mari pœnitentiæ transmutare. Ideo tali uidetur loqui dominus Mat. 18. Bonũ est tibi ad uitam ingredi debilem & claudũ quam duos pedes habentẽ mitti in ignẽ æternũ. ¶ In Pictauia & ẽt in multis partibus Galliarũ aliqua sunt flumina in quibus dr è cælo cadere manna, i. cõgregatio uermiculorũ alatorũ, q̃ sursum in aere, q̃tum tenet spatiũ fluminis & circa puncubitum, generantur, & certo anni tempore dum sol est in virgine, de aere cadentes & pluentes, ipsis piscib. cib. efficiũtur, uerum dum cadunt uiui sunt, sed postquam ceciderunt, exanimantur & moriuntur. Vnum tñ audiui mirabile, ꝙ ubi papiliones isti cadunt, si unũ in manu tua receperis, & diligenter attenderis, ipsum statim in tres uel quatuor multiplicari uideris, & primò parẽte in partes diuiso, de qualiber partiçula uermem alatum reperies, quem postquam aliquantulum uolauerit, ad terrã cadere mortuum cito cernes. Aliq; uerò cũt ꝙ isti uermes quasi de profundo fluminis ebulliendo ascunt. Vt tñ magis uerisimile quod superius sicut & aliæ multæ impressiones in aere generentur. Pisces igitur fluminis istum

Cum ciõũ cęlitus sibi missum auidè recipiunt in illo tempore pręgnes & sapidi valde fiunt. Piscatores ẽt illos qui cadunt in mare congregant, & de ipsis hamos suos inescant. Fluuiorum talis est manna in Pictauia, Sequana in Francia & Campania, Ligeris in Turonia, Veronis in Tolesana prouincia. Talis vermiculus proculdubio fuit Christus, qui dicit Ps. ego sum vermis, & non homo. Nam iste sursum in sinu patris genitus, & in aere. i. in beata Virgine de rore sancti Spiritus carne sumpta, descendens ad mundi fluuium, homo factus, ibi pisciculis. i. pctõribus factus est in sacramento altaris nu mmentum & cibus, dicens Io. 6. Ego sum panis viuus, qui de cælo descendi. Et iterum. Caro mea verè est cibus. Iste. n. tũc ad nos descendit, quando sol Dei filius signum virginis, ideſt ignem virgineum perambulauit. Et illud proculdubio magis dr mirabile, quia quamuis iste vermis, s. Christus in altari in plures particulas diuidatur, in qualibet tamen viuens vermiculus, ideſt ipse Christus totus inuenitur, qui diuisionis detrimenta non sentiens, totus & integer in qualibet particula repetitur, sicut de cereo paschali canitur, quod licet sit diuisus in partes, mutuati tñ luminis detrimenta nõ nouit. Iste ergo pdquam aliquandiu in mundo circuiuit & volauit, quo ad humanitatem mortuus fuit, & pisces. i. fideles donis & virtutibus impugnauit, quam vtiq; debemus in altari auidè & devotè recipere, & etiam piscatores. i. prædicatores debent hanc verborum suorum ad alliciendum piscículos peccatores, cibo isto spualiter inescare. Tu das escã illorũ in tempore opportuno. ¶ Vnum mirabile est in Pictauia, quod quia vt incredibile nullatenus recitarem, nisi vulgatum & expertum à fide dignus audirem. Est. n. prope castrum quod dicitur Mirabellum, oppidum paruulum, quod in lingua gallica Puytal dr Jahinẽ vero Scissu spodius nuncupatur, cuius dominus cum progenie sua super serpentes dicitur mirabile dominium habere. Vnde fit ꝙ si dominus dicti loci ad locum quantumcunque serpentibus plenum accesserit, & altè clamando ꝙ de loco recedant, ex parte domini de podioscisso præceperit, nulla vnquam ibi amplius serpentem videbit: quinimò tunc credentes inueniuntur, & facto edicto ibidẽ amplius non mocentur. Istud proculdubio non crederem nisi à cunctis vulgatum & creditum esse scirem, & nisi ẽt in scripturis similia reperirem, sed quia Sol. & Plin. de Marsis & Psillis maiora recitant, ideo ad ista credendum me necessariò inclinant. Ista possunt applicari de exorcismis ecclesiasticis, q̃a si sacerdos exorcismos sacrales fecerit, & serpentibus. i. dæmonib. ꝙ recedãt ab hoste præceperit, ipsi ꝓ certo statim fugient, & verba exorcationis vel coniurationis ecclesiasticæ sustinere non valent vt hominẽ si se eis per peccatum non subiecerit, in pace & quiete dimittent. Quilibet. n. sacerdos virtute clauium habet coercendi dæmones ptãtem, iuxta illud Lu. 10. Ecce dedi vobis potestatẽ super serpentes & scorpiones, & super omnẽ virtutẽ inimici. Vnde audiui narrari ꝙ diabolus qui quãdam monialẽ specie viri cognoscebat, & eã de monasterio clausis ianuis extrahebat, postquã de parentum volũtate cõsecrata fuit, ipsam tangere non valebat, ꝙ tñ eidem à longe apparebat, & apostatare inducebat. Cognito ergo, ꝙ diabolus esset ꝓ nouitij, & virtutem consecrationis agnouit. ¶ In illa parte Pictauiæ quæ dr Santonia, inuentæ sunt aliquãdo Nereides, q̃ sunt pisces formam humanam habentes. Vnde audiui ꝙ in Oceano iuxta territorium quod dr Arũtum, tales pisces inueniuntur, qui capti pro miraculo reseruantur. De quo ẽt videtur recordari Pli. dicens lib. 9. Nec pauciores inquit in Sandorum littore. Sequitur: Nereides vero multas. Et ibidem dicitur ꝙ sub diuo Augusto plures in littore apparuere Nereides examines. Igitur põt dici ꝙ istæ Nereides formam mulierũ habentes, ratione tamen humana carentes, significant malas mulieres, quæ solum formam humanam & rationem videntur habere, inquãtum nunquam volunt actus rationis facere, sed in aquis deliciarum cum piscibus. i. carnalibus residere. Item sicut à fide dignis audiui, in Sãtonia prope Subisiã est cimiterium sancti. Amani, cuius satis est mirabilis cõditio, quia. s. si quis de illa parochia moritur cum sepulchrum eius effoditur, nunquam mausoleum reperitur, veruntamen si aliquis extraneus sit sepeliendus, statim quod in cemiterio cauare inceperis, à casu mausoleum præparatũ inuenies. Atq; ita cemiterium illud extraneis sepulchra præparat, q̃ tamen à cæteris suis absconditur & occultat. Ista possunt applicari ꝙ magis debemus fauere extraneis quàm propinquis, quia pro cæteris paribus magis dẽmus peregrinis & extraneis beneficia impendere quàm ciuibus atq; notis, & hoc quia ciues melius possunt ibi necessaria prouidere, extranei verò magis noscũtur quàm alij indigere, ideo bene præcipitur Deuter. 10. Vos ergo amate peregrinos. Vel dic ꝙ isti cimiterio sunt similes multi, qui extraneos stipendiant & honorant, ipsosq; secum habere gloriantur & amant, ciues verò notos & familiares contemnunt, & dare eis seruitia vel officia nunquam uolunt. familiaritas. n. cõtemptum parit & illa quæ de nouo veniunt, animus magis diligit, diuturna verò & si pluris valeant, vilipendit. Cuius tñ contrarium docet sapiens Eccl 9. Non derelinquas amicum antiquum, nouus. n. non erit similis illi.

De Prouincia. Cap. 44.

PRouincia est pars Galliarum superior, propè Italiam, quę antiquitus Gallia Narbonensis est dicta. Ista ergo vsq; introitum Italiæ protenditur, & versus Lugdunensem Galliam taliter dilatatur, quod etiam ciuitas Viennen. in Narbonensi prouincia computatur, vt Plin. lib. 2. de naturali historia capitu. 4. dicit. Est ergo Gallia Narbonensis illa portio Galliarum quæ nunc dicitur Prouincia, cum suis adiacentibus, in qua proculdubio sunt multa mirabilia à natura creata, quæ ad mores redacta sunt ad salutem animarum vtilia atque sana. Igitur secundum Geruasium in Prouincia in ciuitate Arelaten. fuit antiquitus ante Christi aduentum valde nefandus ritus, quia omni anno tres iuuenes de communi emebantur & pascebantur, & in fine anni Kalendis Decembribus immolabantur, & sanguis super populum aspergebatur, & sic pro salute populi sanguis innoxius fundebatur super aram, quæ inter duas columnas altissimas erat posita in suburbio vrbis, loco qui antiquitus Rocheta dicebatur. Trophinus autem Christi discipulus regem & populum conuertit, & hunc ritum detestabilem amouit, & sanguinem fundendum pro populo, Christi sanguinem intelligendum monstrauit. De isto autem ritu videtur Plinius recordari. lib. 7. c. 2. ubi ait. Nuper rimè trans Alpes hominem immolari, gentium earum more solitum. Chariſſimi quamuis iste esset horror & error paganorum, potuit tamen esse figura diuinorum sacramentorum. Per istos. n. tres iuuenes intelligo Christum, qui tres iuuenes, ideſt triplex iuuenis potest dici, cum triplicis sit naturę, inquãtum cõtinet animam, corpus & diuinitatem. Hic ergo pro salute populi fuit immolatus, & aspersione sui sanguinis populus à criminibus expiatus, quia sicut dicitur ad Heb. 9. Omnia penè in sanguine mundantur, & sine sanguine non fit remissio peccatorum. ¶ Item Geruasius dicit quod in prouincia Aquen. castro quod dicitur Baldimentũ, est rupes rubea instar coralij rubei, cuius fragmẽta si fuerint accensa, diuturnum lumen præbent, & quandiu materia durauerit, semper lucẽt, & ponitur hic de Asbesto lapide, qui semel accensus semp ardet, de quodam etiam candelabro in templo veneris quod semper ardebat. Sed de hoc vide cap. de Asbesto. Adhuc Geruasius quòd hic sunt quidam cerei quos refert antiquitas à beata Virgine cum domino præsentatos in templo, qui cõtinuo ardentes nunquam consumuntur. De candela etiã beatæ Mariæ Atrebaten. dicitur quòd quamuis sæpissimè accendatur, nullatenus minoratur. Legi ẽt in chronicis quod tempore Henrici secundi Imperatoris Romæ fuit inuentum corpus Pallantis gigantis integrum, quod plus quàm mille annis sub terra fuerat, nec ꝓpea corruptum, imò contra muros urbis erectum ad murorum cacumina attingebat. In latere autem vulnus habebat ad latitudinem quatuor pedum, & habebat epitaphiũ inscriptum. Hic iacet Pallas filius Euandri, quem lancea Turni militis interfecit. Fuit autem Euander de primis Romæ fundatoribus. In capite ergo sepulchri inuenta est lucerna, quæ nulla aqua, nec uento aut liquore aliquo extingui poterat. Philosophus aũt quidam suum ingenium probare uolens, lapidem de subtus pforauit, & statim subintrante aere lumen extinxit. Per talia lumina charissimi pñt intelligi uiri iusti, qui exẽplis & doctrinis illuminant totum mundum. Matt. 5. Vos estis lux mundi, quia pro certo sancti q̃ in igne charitatis fuerunt accensi, lumẽ & lucerna totius mũdi fuerunt, qui in tẽplo domini reluxerunt, & ad caput gigãtis mortui Christi (qui duplicis substantiæ gigas dicitur) per suæ mortis memoriam iacuerunt, sicut de Apostolis & primis

mis ecclesiæ fundatorib. potest dici, quos nec aqua carnalitatis, nec flatus fauoris seculi, vel motus cuiuscunq; aduersitatis potuit extinguere, quin sp studerent ad dirigendum populum in viam salutis, lumen veritatis & fidei præstare. Prouer. 31. Non extinguetur in nocte lucerna eius. Vel si vis, dic quòd quamuis aliquis sit lucerna inextinguibilis, & in bono continuè perseuerans, & contra impetus & flatus tribulationũ & tentationum, necnon contra liquores carnalium delectationum lumen fidei & gratiæ, lumenq; doctrinæ & sapientiæ, lumen & bonorum operũ & exẽplaris apparentiæ semper seruans, contingit tamen quòd vbi aer inanis gloriæ & præsumptionis in lampadem sui cordis ingreditur, totum lumen virtutum suarum quo ad Deum extinguitur, & obscurus reperitur. Qui. n. de virtutib. suis gloriatur inaniter, ipsas proculdubio perdit, & tenebrositatem vitiorum incurrit, bene ergo monet dominus dicens, Vide inquit ne lumen qd̃ in te est, tenebræ sint. i. vide ne inanem gloriã & superbiam de lumine virtutum concipias, & sic eas in tenebras vitiorum conuertas. Vel dic q̃ multi sunt in hoc mundo per prosperitatẽ lucidi, & in statu suo ita solidi, q̃ lumẽ suæ gloriæ non potest destrui vel extingui, verũtamen qñ lampas corporis sui p̃ mortem perforabit, tunc lux suæ prosperitatis penitus extinguetur. Prouerb. 24. Lucerna impiorum extinguetur. ¶Item idem Geruasius dicit q̃ circa ciuitatẽ Gratinopolitanam est prioratus sancti Michaelis de Canusa, in pendulo cuiusdam ardui montis, omnibus ventis expositus, vbi est refectorium spatiosum, in cuius propatulo est grandis fenestra ad modũ ianuæ facta, & ad illuminãdum totam domum ordinata. Dato ergo q̃ ruant ipsũ procellarũ, & per istius fenestræ mediũ trãseãt, ita ut domum totam concutiant, si tamen in eius medio candelam de quauis materia & cuiuslibet quãtitatis accensam posueris, nullo flatu concutietur, sed ad lucendum magis tunc accẽdet. Si verò intus intra domum retracta fuerit, extinguitur, quę in ipso ventorum strepitu nullatenus mouebatur. Ista possunt exponi de multis qui cõtra fortes tribulationes sunt fortiores q̃ contra debiliores, quia multi sunt qui excessiuo flatui venti. i. mœrti & horrendæ aduersitati, quando in necessitate sunt positi, melius resistunt, quàm in domum suam retracti, & paci & ꝓsperitati redditi, modico flatui, hoc est modicæ tribulationi. Et multi sunt q̃ melius resisteret, & minus lumẽ gratię & fidei perderẽt, si pro fide in fenestra mortis ponerentẽ, & procella tormentorũ à tyrannis vrgerentur, quã si intra domũ. i. in sua domo & patria minoribus aduersitatum flatib. vexarentur. Exemplo de sancto Bonifacio martyre, q̃ domi manens cum domina sua concubuit, qui tandẽ ad martyrũ tractus, glorioſus pro Christo occubuit. Isti ergo lucernæ non abstulit lumen suũ aduersitas, quod in domo sibi abstulerat prosperitas. Allega Prou. illud prædictum, Nõ extinguetur in nocte lucerna eius. Vel dic q̃ ista fenestra significat aperturam plagarum Christi, in qua pro certo quãdiu quis p̃ compassionem & deuotionem morabitur, tãdiu lucerna virtutum suarum nunquam tentationum flatibus extinguetur. Si verò inde recesserit, & istũ locũ dimiserit, cito lux suę gratiæ deperibit. Prouer. 13. Lucerna impiorum extinguetur. Vel dic q̃ quãdiu fuerimus in fenestra. i. quãdiu nos reputabimus esse in ingressu virtutũ, & nondum introisse domũ. i. ad amoris diuini meritũ, quandiu dico erimus isto timore & humilitate, tandiu pro certo lux diuinæ gratiæ apud nos perseuerabit. Si verò intra domum positos nos iudicemus, & Dei amore plus debito ſperemus, tũc lumen gratię per ꝑsumptionem pdimus, & tenebras culpæ & futuræ miseriæ incurrimus. Vñ Iob 18. Lux obtenebrescet in tabernaculo eius, & lucerna q̃ sup eum est extinguet. Vñ Apostolus adhuc se reputabat esse in atrio, & non in domo, cũ dicebat ad Phili. 3. Sequor aũt, si quo mõ cõprehendã, sequtur. Fratres, ego me arbitror cõprehendisse. ¶Itẽ dicit Geruasius q̃ in prouincia in villa q̃ dr̃ Bariolis, t pibus illis erat nux q̃ aliis frondentib. & fructus ac folia emittentib. ficca vsq; ad vigiliam nativitatis B. Ioannis manebat, nullamq; fructificandi speciem prẽdebat, illa verò nocte & folijs & fructib. indnebaẽ, ita vt ab aliis differre nõ videreẽ. Videbatur. n. nascẽti præcursori applaudere, & ob ipsius honorẽ de folijs & fructib. adornare. Tales autẽ nuces adhuc in multis partibus dr̃ esse, de quibus difficile esset rationem reperire. Ista possent applicari ad commendationem gloriæ p̃cursoris, cuius sanctitatem etiam arbores insensibiles ꝓtestãtur. Et potest ẽt applicari ad mores, q̃ quilibet p̃lor dẽ esse talis nux, quia pro dato quod alijs per honestatem frondẽtibus, & per bona opera fructificantibus ipse siccus & inseuidet festum beati Ioannis vel Christi, vel cuiuslibet sancti instare, statim se debet ad Deum conuertere, folia honestatis induere, fructus bonorum operũ emittere, & se in moribus compẽsare, & se alijs nucibus, i. iustis hominib. cõformare. Vel breuiter dic generaliter quòd illi qui tardius veniunt ad pœnitentiam, vt qui diu stant in ficcitate peccati, vel etiã in ficcitate senecturis, debent compensare bonis operib. tardiatem, vt sic possint ad tantam perfectionem peruenire, ad quantam illi qui in bono suam exercuerant iuuentutem, vt sic tantum consequantur à Deo in senio quantum illi, qui bene fecerũt à iuuentutis principio, iuxta illud Matth. 20. vbi dr̃ quòd ita bene habuit denarium qui venit vltimus, sicut ille qui venit primus. Exemplo ẽt beati Pauli, qui vltimò conuersus fuit, & tamẽ de bonis operib. nihil alijs minus fecit, sicut etiam ipse dicit 5. Cor. 11. Nihil exiſtimo me minus fecisse à magnis Apostolis. ¶In prouincia circa ciuitatem Auenionẽ est villa quæ dicitur Thorum. Hic (vt ait Geruasius) erat lutũ ita attractiuum, quod si quodcunque lignum aut quamcunq; solidam materiam aut manum aut pedem cuiusuis animalis insixeris, nulla ui, nullo mõ uel artificio sine succisione extrahere poteris. Ego etiã audiui ab illis qui in illo loco fuerunt, quòd si in dicto bitumine, quod forte nunc vel arena uel alia terra tectum est, cannã vel baculum immittas, ipsum libenter simẽ recipiet, & si vis, usq; ad summitatem subintrare permittet, postquam verò intrauerit in profundum, si extrahere uoleris, hoc qua cunque vi, modo vel artificio non valebis. Vnde etiam de cannis immissis & nunquam extractis fit ibi aliquando magnum nemus. Plin. verò lib. 2. c. 98. dicit multa talia esse loca. Vnde dicit q̃ ad aras Mutias in Veiente, & apud Tusculanũ, & in sylua Ciminia loca sunt in quibus in terram de pacta non extrahuntur. Tale bitumen videntur esse auari, quia pro certo isti optimè & delectabiliter bona aliorum recipiunt, sed nihil amplius dimittere aut restituere volunt, q̃ si aliquid de fraude vel rapina vel vsura habuerint, illud amplius non dimittunt. Hie. 48. Oẽs quæ cęperunt, tenent, nolũt dimittere. Vel dic q̃ tale bitumen est mala mulier, vel luxurię peccatum, in quod est facile subintrare postquam quis ibi malum amorẽ infixus fuerit, non est facile resilire. Sola enim incisio, i. sola mors ipsum liberat, quem mala mulier sui amoris laqueis incathenat. Ideo in persona mulieris dicitur Can. 3. Inueni quem diligit anima mea, tenui eum, nec dimittam. Vel dic q̃ illud bitumen est infernus, ad quem facilis descensus, sed reuocare gradum, necdum difficile, sed etiam impossibile. Psalm. Infixus sum in limo profundi, & non substantia. ¶In dioceſi Valentina in confinijs prouinciæ est turris episcopi Valentini in castro dicto Liurione, plurimum excelsa, quæ nocturnum custodem non admittit, quinimmo si aliquis ad vigilandũ & custodiendum ibi denocte remanserit in mane, se sentiet ad pedem turris depositum, & ibi sine timore & dino se inueniet delatũ. Tales turres vũr esse seculi dignitates, quia quamuis sint altæ & eminẽtes, & ẽt q̃uis videant esse solidæ & fortes, nihilominus nullus ibi in nocte mortis manere permittit, imò quicunq; ibi in die p̃tis vitæ permanserit, qñ tũ ad noctem mortis puenerit, statim depositus inde est, ita quod vbi non aduertet, inferius in sepulchro & forsitã in purgatorio uel i inferno detractũ & depositũ se uidebit. Ideo ꝑbis Ioquit Esa. 14. Quo cecidisti lucifer, q̃ mane oriebaris? Corruisti in terram, q̃ vulnerabas gentes, qui dixisti in cęlum ascendã, sup astra cęli exaltabo solium meum. Iegt. Veruntamen in infernum detraheris, in profundum laci. Vel dic q̃ ista turris signãt proteruos religioſos, & clericos, qui de custode & vigile. i. de bono & diligẽte prælato non solẽt curare, sed potius ipsum solẽt deponere, & assumpto regimine spoliare, si centes illud Lucæ 19. Nolumus hunc regnare, super nos. Vel etiã dic q̃ tales turres sunt multa seculi officia, q̃ ferè magis natura videntur habere q̃ nullus custos, prælatus uel magister possint in eis remanere, quinimmo ubi non aduertunt, ideſt mundanæ dignitates non admittunt hodie nec recipiunt vigiles aut custodes, ideſt mundi diligentes & bonos sed potius pigros & delicioſos, quinimò de-

ponunt, nec ibi viuere permittuntur. Alio modo dicit Geruasius de ista turre, videlicet q̃ custodes nocturni quamdiu vigilant, nihil timent, si verò dormierint, ad ripam propinquissimus, sed positos in mane reperiẽt. Istud ergo de prælatis potest dici, quia verè si in turri ecclesiæ sibi commissa per dilectionem nõ vigilent, sed in delicijs torpescãt, & dormiãt, inconfirma cætera quæ moritura erant. Si ergo non vigilauerit ad te tanquam fur, & nescies. ¶Item audiui q̃ in ciuitate Viennen. est turris quam dæmones fundauerunt totam integram. Narratur autem (nescio an vera narratione) q̃ cum quidã turri quẽdam clericum inimici sui quibus inuisus erat, inclusissent, de nocte facta à dæmonum inuocatione, Viennam se & turrim portari fecit, quæ adhuc ibi integra perseuerat. Istud significat q̃ turres. i. alti principes, & potentes, qui clericos. i. res ecclesiasticas iniustè detinẽt, à diabolo portabũtur a sua patria in aliã. i. de mundo ad inferos transferent. Ad literam etiam tales ecclesiasticarum rerũ prædones videmus terras & possessiones vendere: & tandem locum, & terrã præ paupertate mutare. Iob 14. Mons cadens defluit, & saxũ trãsfertur de loco suo. ¶In prouincia in dioceſi Aquen. est quoddam castrum quod dr̃ Noth, in quo magna rupes est, lquẽ si diuino modico impuleris, totam ad facilẽ motũ duxeris, verò tanto corpus aut infinita plaustra, boum admoueris, immobile perseuerat, vt Geruasius dicit. Plinius verò simile vr̃ recipere, dicens lib. 2. c. 98. q̃ iuxta Harpaza oppidum Asiæ cautes inchorrenda, vno digito mobilis, eadem si toto corpore impellatur, resistẽs. Istud potest applicari ad officium correctionis. Sunt enim multi ad modum rupiũ duri & obstinati, & ad omne malum ponderoſi & inclinati, qui tamen si digito tãgã tur. i. ostenſiuè, & manuductiuè benigniter tractẽtur, & sua mente & sine violentia à prælato vel prædicatore vel cõfessore arguantur & corrigantur, statim mouentur ad bonum, & a duritia sui propositi remouẽtur, si verò cũ toto suo conatu & impetu adhibitis. f. violentis punitionibus & exasperationibus ipsos mouere & corrigere contenderint, nihil proficiũt, quia magis ac magis indurati, in suo malo proposito stabilius & obstinatius radicantur. Magis ergo proficit digitalis & benigna mõitio quàm humeralis & impetuosa correctio: ideo prælati qui magis utũtur austeritate quàm benignitate, apprehenduntur à domino Matt. 23. dicente quòd ipſi alligãt onera grauia & importabilia humeris hominum, digito autem suo nolit ea mouere. Ac si diceret quòd melius est digito monitionis mouere, quã grauibus oneribus homines fatigare. Vel dic q̃ hoĩb. q̃ contra fortes tribulationes prævalent, & contra leues minus constãt. ¶Vnum notabile dicit Geruasius, q̃ in dioceſi Nasonẽ. est castrũ Dei Iouis, qd̃ in quadã ualle undiq; altis montib. circunsepta positũ, vsq; ad tpa Caroli magni nullus venti flatus q̃q̃ leuissimus intrauerat, pp quod ipsa vallis q̃ gelbã hẽbat fertilem, in se penitus sterilis erat, & humano cõmodo inutilis permanebat. Verũ cãm sterilitatis reperiẽs vir sanctus Cæsarius Arelaten. Archiepiscopus mare Põticũ adijt, & chirotecã vẽto maris impletã constrinxit. Accedensq; ad dictam vallem inutilem, chirotecã contenta quendã scopulum iniecit, vẽtumq; perpetuum in Christi nomine emittere eum iussit, sicque factum est quòd rupes facto foramine per scisſuram ventum semper eructat, quem Ponticum ventum, quasi à ponto diuinitus illuc translatum, vulgus appellat. Certos autem habet terminos ille uentus, quos non transgreditur. Vñ illi qui in valle ab ipso flagellantur, si extra illũ exeãt, ab eius impetu liberanẽ. Terra aũt illa uirtute flatus facta est salubris & infęcũda, q̃ vsq; ad Caroli magni tempora fuerat infęcunda. Dic quòd ista terra significat genus humanum, quod. f. nullum fructum bonorum operum antiq. tas producebat, imò propter peccatum Adæ & propter carẽtiam boni flatus. i. sancti Spiritus, q̃ ipsam donis & gratijs nõ perflabat, sterilis spiritualiter permanebat. Esa. 47. Venient tibi simul duo hæc, sterilitas & viduitas. Sed q̃d? Pro certo episcopus noster Christus huic sterilitati compatiẽs, de mari Padi ad scopulum huius mundi uentum. i. Spiritum sanctum misit, ipsumque super corda fidelium spirare iussit, & sic mediante eo uallem humani generis donis & gratijs fęcũdauit, Gręcus illud 4. Regum 2. Sanaui aquas has, & non erit ultra in eis mors neq; sterilitas. ¶Idem Geruasius dicit q̃ mirabi le est quòd aqua maris aliquando constringatur in glaciem, aliqñ condensetur in salem. A parte. n. septentrionis mare propter intensa frigora cõgelatur, à parte verò meridiei mare ꝓpter calores intẽsos in salem insp̃issatur, & sic vult cõcludere Geruasius q̃ impossibile est oceanũ in circuitu nauigare, & hoc (vt ait) quia aqua eius in meridie calore densat, in aquilone verò frigore constringitur & cõgelatur. Plinius verò lib. 2. c. 69. Naturalis historiæ alterius est opinionis, & ostendit quomodo Oceanus fuit totus diuersis temporibus nauigatus. Dicit enim q̃ aliqui ex Hispania in Aethiopiã ꝓ mercaturis nauigant, alij verò de Aethiopia in Indiam trãsfretant, & sic isti per partes orbis torridas trãsmeant. Dicit etiam quoſdã fuisse qui de India in Germaniam tempestate appulerunt. Et constat de Germania in Hispaniã nauigijs iri posse, & sic (vt ait) est possibile totum circuitum oceani nauigasse. Dimissa ergo ista disputatione, solũmodo moralizemus verba Geruasij, & dicamus quòd valde est periculosum & difficile trãsire Oceanum huius vitæ fluctuoſæ, nã quia ibi viget frigus indeuotionis, quod quoſdam per obstinationem cõgelat, viget etiã ibi in alijs calor concupiſcẽtiæ, auaritiæ, & ambitionis, q̃ quoſdam ꝓ parcitatẽ cõdẽsat, & in falsam amaritudinẽ salis eos mutat, iõ difficile est ibi tute sine peccato viuere, & inter tot impedimẽta est quasi impossibile virtualiter nauigare. 2. ad Cor. 12. Periculum in mari. ¶Item dicit idem quòd in prouincia in castro de Pinolen est aqua lympidiſſima, quæ quamuis omnia de coquat, nunquam tamen bullit. Expone sicut supra cap. de Gallia. §. 10. vbi inuenies de fonte cuius aqua nõ bullit, & tamen coquit, & de alio cuius aqua bullit, & tamen nõ coquit. ¶Item ponit Geruasius de vermiculo quo tinguntur ꝓcioſi panni, & dicit q̃ in prouincia i aliq̃b. maris cõsimilis est arbori lingua illa dicta Quas, cuius cortex, fructus, flores & folia chariſſimę vendunt, & est ad quantitatem dumi, cum folijs pungitiuis, circa cuius radicem circa mensem Maij gñant qdã pustulę, molles, & humore rubeo plenę, q̃ rore cęli inibi gñant, & inde magiſtraliter ne humor defluat, euellunt, & ad solẽ siccant, postea in corio cõsuunt. Circa verò æstuale solſtitiũ in uermiculos cõuertunt, & de sanguine illorũ uermiũ color q̃ uermiculus dr̃, efficit, de quo (quod mirum est) nullus pãnus lineus tingit, sed solũ in re q̃ de re aiata excerpit, ut in ſerico vel in lana color eius imprimitur, q̃ color uermiculus appellatur à uermibus. Re uera per istũ uermiculum possum Christi purpureũ sanguinẽ intelligere, & per uermẽ possum ipsum Christum ſpiritualiter annotare, qui etiam dicit in Ps. Ego sum uermis, & non homo, opprobrium hominũ, & abiectio plebis. Igitur dico quòd de arbore Paradiſi fuit assumpta pustula roris cęlestis. i. ipse Dei filius benedictus, q̃ calore sancti Spiritus excoctus, positus fuit ĩ corio uteri uirginalis, ubi sine uirili semine per beatam incarnationẽ in uermẽ. i. mortalem hominem est mutatus, quia sicut dicitur 2. Regum 23. Ipse est sicut tenerrimus ligni uermiculus. Sanguis igitur istius uermis fuit extractus p passionem, ut exinde tingeretur anima per passionis diuinæ meditationẽ, & coloraretur & ornaretur per uirtutum omnium perfectionem, sicut dicebat illa beata Agnes, sanguis eius ornauit genas meas. Sed unum est aduertendum quod iste ꝓcioſus color, hoc est tinctura sanguinis Christi, & suæ compassionis, nõ adhæret lino uel canabi. i. affectioni & cõuersationi malorum insensibilium & mortuorum, sed solũ adhæret lanæ uel in ſerico, q̃ de rebus animatis excerpuntur, ideſt uestĩ & conuersationi iustorum per gr̃am uiuificatorum. Nam sola lana. i. sola affectio uel cõuersatio uiri iusti, animati & uiuificati per gr̃am, uirtute Christi sanguinis spũaliter coloratur, mali verò obstinati et spiritualiter mortui cõuersatio, uirtute huius sanguinis nullo pacto imutatur. Ideo de iusto dr̃ Gene. 49. Lauabit in uino stolam suam, & in sanguine uuæ palliũ suum. ¶Gratia pręmissorum Geruasius recitat de uermibus qui ſericũ faciunt. Dicit. n. quòd isti uermes sunt à principio quaſi semina sinapis, q̃ i uere pãnis inuoluti, in sinu dominarum & uirginum tenentur, in caloris beneficio uiuificantur, & in uermiculos transformantur, q̃ folijs mori expoſiti, ipsa statim rodere ĩcipiũt: & super tabulã expãſi cito in uermiũ grossitiem creſcũt. Aduenięte ergo tẽpore operandi continuantes ieiunium ſericum ex se & ex suis uiſceribus conficiunt, circa se exinde globum faciunt et in eius medio se includunt. Post pauca uerò tempora in,

ſtar papilionum alati globũ ſerici penetrant, & dũ, auolare parat, maſculi fœminis ſe copulãt, ſicq; triduo caudatim in æſtu ſuæ libidinis perſeuerant, qui ambo moriunt pariter & expirãt, maſculus autẽ primò moritur, poſtea autem fœmina moriẽdo ſemẽ emittit, vnde eo (quo dictũ eſt) ordine generatio tandẽ creſcit. Projectis eius cadaueribus ſemẽ generationis recipitur, & vſque ad veris tẽpora reſeruatur. Vincentius verò hunc vermẽ vẽ vocare lanificum vel bombycem, quod idem eſt, & inde facit titulũ. De iſto etiam verme Phyſiologus meminit, qui vermes iſtos bombyces vocat. Hæc autẽ miſcere hoc loco nolui, qa ſupra in libro de aialib. de bõbyce ponit. Per iſtud ſemen quod non eſt de natura humana, ſz tñ p calorẽ humanũ transformaẽ in vermẽ, intelligo Dei filiũ bñdictũ, q de ſui diuinitatis natura nihil habebat humanũ, imò ipſe aeterno fuit ſemẽ celeſte & diuinũ. Iſtud ergo ſemẽ patris in tpe veris, vtpotè in Martio, fuit in ſinu humano, in gremio. ſ. vteri virginalis poſitũ, vbi diuina virtute fuit ſicut i terra alienа, in vermẽ. i. in hoiem transformatũ, & ad rocẽdũ folia mori. i. cibos exteriores mortales, & ad lucẽ huius aeris editũ & emiſſum, ita q̃ ꝓprie de iſto ſemine Dei pñs poteramus dicere ipſi pñ illud Ge. 15. Scito q̃ peregrinum futurum ſit ſemẽ tuũ in terra non ſua. Iſte ego vermis Chriſtus vbi vidit tps faciendi opus ſalutis humanæ, ieiunium & abſtinentiam continuauit. Mat. 4. Cũ ieiunaſſet 40. diebus, &c. Et de ore ſuo telam & ſericum doctrinæ euangelicæ propinauit. Tandem amore vxoris ſuæ, ſanimæ Chriſtianæ, mortem ſubijt, & ſemen filiorum Dei per gratiam generauit, ita q̃ fideles poſſunt dicere illud Iob 8. Semen Abrahæ ſumus, & non ſeruiuimus vnquam. Vel dic q̃ per iſtos vermes intelligo vſurarios & auaros, q̃ p certo in principio ſunt ſicut ſemen ſinapis. i. parui, pauperes & minuti, & de humili plebe nati, & more ſinapis ad accipiẽdũ ruſticos per naſum (iuxta vrbanũ vocabulum) præparati. Sed pro certo in ſinu hominũ. i. in curia magnatum, per fomentum alicuius pſonæ, & per ſuſtentamentũ alicuius prælati vel principis, iſti quãdoq; in ſtatu creſcunt, & vermes groſſi. i. magni iudices & officiales, vel etiam vſurarij diuites fiunt, q̃ omnia folia. i. omnes poſſeſſiones aliorũ vſuris & rapinis corrodunt. Iſti ẽt q̃ñq; ieiunant, & vix ad ſaturitatem comedere nolunt, & ſic habita culum ſericum. i. domos plenas diuitijs ſibi cõſtruunt, & tandẽ alati papilliones. i. nobiles & milites fieri volunt, ſeq; poſtea cũ ad plenum ditati ſunt in libidine exercere contendunt, & in delicijs viuere ꝓponunt. Sed verè cito venit mors ſ palis & æterna, per quam gaudia cuncta perdũt. Semen autem ſuum improbum, ſ. malos parentes & filios deſerunt poſt ſe, qui ſimili modo poſt parentes ſuos folia mori, i. pauperum poſſeſſiones diripunt & cõſumunt. Ideo tam de patribus q̃ de filijs põt dici illud Eſa. 1. Væ gẽti peccatrici, populo graui iniquitate, ſemini nequã filijs ſceleratricis. Vel dic q̃ multi ſunt qui licet diuina virtute geniti, ad gradum alicuius perfectionis ꝓducti, philoſq; ſacræ ſcripturæ paſti fuerint, ieiunijsq; inteuderint, & ꝓdicationem ſericã. i. multa bona documenta ex ore ſuo emiſerint, & tãdem alijs contẽplationis receptis ſurſum ad cœlum per affectionem euolare propoſuerint, ſit tñ q̃ñq; q̃ cum fœminis per luxuriam ſe copulant, & ſic vitam gratiæ, famæ & gloriæ perdunt, & per culpam & æternam miſeriam ſe occidunt & necant, & ſemen malorum exemplorum alijs tribuunt & propinant, & ideo dicit Auguſtinus. Nihil adeo virilem animum ab arce contemplationis eijcit, ſicut fœminæ blandimenta. Vel dic q̃ bombyx quæ q̃ñ vult operari, totum ſtercus de ventre ſuo eijcit, & tunc ad ſolem corpus eius luceſcit, & tanquam textor induſtrius, vt melius operi vacet, tunc comedere renuit, ſignificat bonum religioſum, qui ſtercora diuitiarũ debet de vẽtre ſuæ affectionis per contemptum eijcere, & per honeſtam conuerſationẽ lucẽſcere, ieiunio & orationi intẽdere, ſericum virtutum cõtexere, & ſic alis cõtẽplationis receptis, & ſpirituali generationi. i. prædicationi vſque ad mortem vacare & intẽdere. exemplo Chriſti, qui poſt ieiunium iuit ad prædicandum, Matth. & Luc. 4. Vel dic quòd bombyx quæ ſepelit ſe in filis ſuis, vt melior renaſcatur, ſecundum Phyſiologum, eſt vir humilis, q̃ in hoc mundo ſe ſepelit, & recolligit in ſeipſo, vt tandem in reſurrectione alatus & glorificatus renaſcaẽ i Paradiſo. Vel dic q̃ iſte eſt bonus ſcholaris, qui folia mori, i. ſcientias ſapientũ dẽt per ſtudium rodere, & in filis, i. in libris ſuis ſedent per ſtudiũ inuoluere & abſcõdere, & vt melius addiſcat, aliquotiẽs ieiunare, & ſic per acquiſitionẽ ſcientiæ poterit alatus & fortificatus, alis etiam beneficiorum dotatus ad patriam reuenire, & ſi neceſſe ſit, vxorem accipere, & generationi vacare, ſi gura de Iacob, Gen. 30. & deinceps, q̃ in terra aliena diuitias & vxores ſeruiendo Labã acquiſiuit, & ad parentes poſtea diues rediuit. Quia pro certo ſcholaris q̃ ſeruiendo Laban, hoc eſt doctoribus, in terra aliena moratur, vxorem. i. ſcientiã acquirit, & diuitias cumulat, & ſic gaudens ad propria reuenire comprobatur. Apoc. 12. Datæ ſunt ei alæ duæ aquilæ, vt volaret. Duæ. n. alæ ſunt ſcientia & diuitiæ, quæ per ſtudium acq runẽ. Vel dic q̃ bõbyx q̃ morit generando, & eius fœmina pariendo, ſignãt hæreticos & malos ſuggeſtores, & eorũ ſubditos, ſequaces & auditores. Iſti. n. dum generãt. i. dum male docent, ſuggerunt & prædicant, per culpam & mortem æternã moriuntur, fœmineq; verò. i. ſequaces & auditores finaliter tũc pereunt, dum verba cõcepta pariunt. i. dum mala talium documenta exequuntur. Quod etiam de quibuſcunq; malis ſuggeſtoribus poteſt dici, qa doctor & diſcipulus, & præceptor & executor damnantur. ad Rom. 1. Quoniã qui talia agunt, digni ſunt morte æterna, nõ ſolum ipſi, ſed qui eis conſentiũt. ¶ Adhuc gratia præmiſſorum (licet ſim extra materiam prouinciæ) occurrit mihi quod dicit Odoricus, videlicet q̃ circa montes Caſpios ſunt quædam loca vbi naſcuntur pepones maximi, in quorum medio beſtiola ad modum Chirogillini ſcitur, quæ una cum pepone matre ſua cibus incolis efficitur. Talis beſtiola eſt Chriſtus qui ſine virili ſemine in utero peponis. i. Virginis matris natus in ſacramento altaris fuit hoibus cibus factus. Ioã. 6. Caro mea uerè eſt cibus. ¶ Dicit Gerualſus q̃ in prouincia eſt in ſula Lirmenſis, vbi pollet religio monachorum, in quã inſulam nullus penitus vermis intrat. ¶ Sic uerè dico q̃ nullus uermis inuidiæ uel cogitationis puerſe dẽt intrare in locum uel collegiũ ubi ſolitũ eſt religioſos & monachos habitare. ¶ Secundum Gerua. in prouincia eſt quidam fons perlucidus, in quem ſi lapidẽ uel lignum uel aliquã huiuſmodi materiam ꝓieceris, ſtatim de fonte pluuia aſcẽdet, qua tetorũ aſperſum et humectatum uidebis. Talis fons eſt & Virgo, uel etiam Chriſtus, uel quilibet ſanctus, qui proculubio ſi in ipſo aliquem lapidem. i. aliquam orationem uel deuotionem proijcimus, vel ſi pro ipſis eleemoſynam uel peregrinationem, aut aliud bonum opus facimus, ſtatim pluuia ſoe gratiæ ueniet, à qua nos humectatos ſentiemus. Gene. 2. Fons egrediebatur irrigãs ſuperficiẽ terræ. Vel dic q̃ talis fons eſt homo impatiens, quia ſi ipſum lapide alicuius diſplicẽtiæ pcuſſeris, ſtatim ipsũ contra te ſurgere, et te uerbis et iniurijs nitentẽ ſummergere videbis, ita q̃ tu poteris dicere illud Pſ. Super me cõfirmatus eſt furor tuus, et omnes fluctus tuos induxiſti ſuper me. ¶ Item Gerualſ. dicit q̃ in prouincia in dioceſi Aquen. in caſtro Põtenes tempore ſuo erat nux quæ à coracie ferebantur plãtata, et cũ aliæ nuces fructificabãt, hæc gloriabũ inſtar pomi uel pineę faciebat, quo fracto ſex uel ſeptem aut decẽ nuclei quandoq; inde eliciebant, et intra inueniebãtur. Talis nux uſ eſſe crux, quam cornix nigra. i. Iudæorum populus plantauit et erexit, quia pro certo fructus eius, ſ. Chriſtus multos nucleos. i. multas uirtutes in ipſo cõtinuit. Vnde ſi uis habere ſex nucleos. i. ſex opera miſericordiæ, uel ſeptẽ morales uirtutes, uel decẽ mãdata legis, oĩa in illo fructupoteris reperire. Dan. 4. Fructus eius nimius, et eſca uniuerſorũ ea, Vel dic q̃ arbor eſt eccleſia, fructus eius eſt uir iuſtus, q̃ẽ nucleis et de lignis ſpiritualibus. i. uirtutib. plura cõtinẽt, et exẽplariter exhibet etc: ſicut ſupra. Vel dic q̃ nuclei eccleſiæ ſũt religiones et collegia, intra q̃ multæ cõtinenẽ pſonæ, &c. Vel iſta nux eſt Paradiſus, i qua unus fructus Deus multos miniſtrat nucleos, i. diuerſam multitudinẽ ꝓmiorũ. ¶ Item Gerua. dicit q̃ in prouincia ad cõfinium urbis Maſſilien. arbor erat q̃ ad modũ fabæ ſiliquas faciebat, ſed in ipſis ſiliq̃s nihil piger lapides cõtinebat, ita ut ibi fructus expectãti, lapides ferret. Adhuc ẽt intellexi eſſe in prouincia tales arbores. Dictum eſt tñ mihi q̃ iſtæ ſiliquæ ſũt comeſtibiles, fructus tñ interiores dari ſunt, et lapidei et infrangibiles. Pro certo tales ſunt multi, qui exterius in apparentia uidentur habere ſiliquaſ, ideſt uidentur prætendere aliqua bona ſigna producendi bonorum operum bonos fructus, utpotè quia habent bona uerba, uel bona uirtutum principia, ſed pro certo contrarium eſt, quia ſi ipſos aperire et inueſtigare uolueris, nihil boni in eis inuenies aut uidebis præter lapides duros, ideſt prauã obſtinationem mentis, ꝓtereq; dura verba & opera, quib. lapidant proximos & vicinos. Vnde de talib. põt dici illud Eſa. 5. Expectauit facere uuas, fecit aũt ſpinas. Vel dic q̃ iſta arbor eſt homo, qui pro certo promittit ibi delectabiles diuitiarum fructus, quos in ſuis filiquis. i. in ſuis flatibus & effuſis ſupponit eſſe contentos, ſed pro certo ſi tu diligenter uelis gere volueris, illa q̃ in talib. ſiliquis mundi ſtatib. & offitijs cõtenta ſunt, nõ fructus ſed lapides, non bona ſed mare comprobatur. Apoc. 12. Datæ ſunt ei alæ duæ aquilæ, vt volaret. Duæ. n. alæ ſunt ſcientia & diuitiæ, quæ per ſtudium acquirũt. Vel dic q̃ bõbyx q̃ morit generando, & eius fœmina pariendo, ſignãt hæreticos & malos ſuggeſtores, & eorũ ſubditos, ſequaces & auditores. Iſti. n. dum generãt. i. dum male docent, ſuggerunt & prædicant, per culpam & mortem æternã moriuntur, fœmineq; verò. i. ſequaces & auditores finaliter tũc pereunt, dum verba cõcepta pariunt. i. dum mala talium documenta exequuntur. Quod etiam de quibuſcunq; malis ſuggeſtoribus poteſt dici, qa doctor & diſcipulus, & præceptor & executor damnantur. ad Rom. 1. Quoniã qui talia agunt, digni ſunt morte æterna, nõ ſolum ipſi, ſed qui eis conſentiũt. ¶ Adhuc gratia præmiſſorum (licet ſim extra materiam prouinciæ) occurrit mihi quod dicit Odoricus, videlicet q̃ circa montes Caſpios ſunt quædam loca vbi naſcuntur pepones maximi, in quorum medio beſtiola ad modum Chirogillini ſcitur, quæ una cum pepone matre ſua cibus incolis efficitur. Talis beſtiola eſt Chriſtus qui ſine virili ſemine in utero peponis. i. Virginis matris natus in ſacramento altaris fuit hoibus cibus factus. Ioã. 6. Caro mea uerè eſt cibus. ¶ Dicit Gerualſus q̃ in prouincia eſt in ſula Lirmenſis, vbi pollet religio monachorum, in quã inſulam nullus penitus vermis intrat. ¶ Sic uerè dico q̃ nullus uermis inuidiæ uel cogitationis puerſe dẽt intrare in locum uel collegiũ ubi ſolitũ eſt religioſos & monachos habitare. ¶ Secundum Gerua. in prouincia eſt quidam fons perlucidus, in quem ſi lapidẽ uel lignum uel aliquã huiuſmodi materiam ꝓieceris, ſtatim de fonte pluuia aſcẽdet, qua tetorũ aſperſum et humectatum uidebis. Talis fons eſt & Virgo, uel etiam Chriſtus, uel quilibet ſanctus, qui proculubio ſi in ipſo aliquem lapidem. i. aliquam orationem uel deuotionem proijcimus, vel ſi pro ipſis eleemoſynam uel peregrinationem, aut aliud bonum opus facimus, ſtatim pluuia ſoe gratiæ ueniet, à qua nos humectatos ſentiemus. Gene. 2. Fons egrediebatur irrigãs ſuperficiẽ terræ. Vel dic q̃ talis fons eſt homo impatiens, quia ſi ipſum lapide alicuius diſplicẽtiæ pcuſſeris, ſtatim ipsũ contra te ſurgere, et te uerbis et iniurijs nitentẽ ſummergere videbis, ita q̃ tu poteris dicere illud Pſ. Super me cõfirmatus eſt furor tuus, et omnes fluctus tuos induxiſti ſuper me. ¶ Item Gerualſ. dicit q̃ in prouincia in dioceſi Aquen. in caſtro Põtenes tempore ſuo erat nux quæ à coracie ferebantur plãtata, et cũ aliæ nuces fructificabãt, hæc gloriabũ inſtar pomi uel pineę faciebat, quo fracto ſex uel ſeptem aut decẽ nuclei quandoq; inde eliciebant, et intra inueniebãtur. Talis nux uſ eſſe crux, quam cornix nigra. i. Iudæorum populus plantauit et erexit, quia pro certo fructus eius, ſ. Chriſtus multos nucleos. i. multas uirtutes in ipſo cõtinuit. Vnde ſi uis habere ſex nucleos. i. ſex opera miſericordiæ, uel ſeptẽ morales uirtutes, uel decẽ mãdata legis, oĩa in illo fructupoteris reperire. Dan. 4. Fructus eius nimius, et eſca uniuerſorũ ea, Vel dic q̃ arbor eſt eccleſia, fructus eius eſt uir iuſtus, q̃ẽ nucleis et de lignis ſpiritualibus. i. uirtutib. plura cõtinẽt, et exẽplariter exhibet etc: ſicut ſupra. Vel dic q̃ nuclei eccleſiæ ſũt religiones et collegia, intra q̃ multæ cõtinenẽ pſonæ, &c. Vel iſta nux eſt Paradiſus, i qua unus fructus Deus multos miniſtrat nucleos, i. diuerſam multitudinẽ ꝓmiorũ. ¶ Item Gerua. dicit q̃ in prouincia ad cõfinium urbis Maſſilien. arbor erat q̃ ad modũ fabæ ſiliquas faciebat, ſed in ipſis ſiliq̃s nihil piger lapides cõtinebat, ita ut ibi fructus expectãti, lapides ferret. Adhuc ẽt intellexi eſſe in prouincia tales arbores. Dictum eſt tñ mihi q̃ iſtæ ſiliquæ ſũt comeſtibiles, fructus tñ interiores dari ſunt, et lapidei et infrangibiles. Pro certo tales ſunt multi, qui exterius in apparentia uidentur habere ſiliquaſ, ideſt uidentur prætendere aliqua bona ſigna producendi bonorum operum bonos fructus, utpotè quia habent bona uerba, uel bona uirtutum principia, ſed pro certo contrarium eſt, quia ſi ipſos aperire et inueſtigare uolueris, nihil boni in eis inuenies aut uidebis præter lapides duros, ideſt prauã obſtinationem mentis, ꝓtereq; dura verba & opera, quib. lapidant proximos & vicinos. Vnde de talib. põt dici illud Eſa. 5. Expectauit facere uuas, fecit aũt ſpinas. Vel dic q̃ iſta arbor eſt homo, qui pro certo promittit ibi delectabiles diuitiarum fructus, quos in ſuis filiquis. i. in ſuis flatibus & effuſis ſupponit eſſe contentos, ſed pro certo ſi tu diligenter uelis gere volueris, illa q̃ in talib. ſiliquis mundi ſtatib. & offitijs cõtenta ſunt, nõ fructus ſed lapides, non bona ſed mare comprobatur. Apoc. 12. Datæ ſunt ei alæ duæ aquilæ, vt volaret. Duæ. n. alæ ſunt ſcientia & diuitiæ, quæ per ſtudium acquirũt. Vel dic q̃ bõbyx q̃ morit generando, & eius fœmina pariendo, ſignãt hæreticos & malos ſuggeſtores, & eorũ ſubditos, ſequaces & auditores. Iſti. n. dum generãt. i. dum male docent, ſuggerunt & prædicant, per culpam & mortem æternã moriuntur, fœmineq; verò. i. ſequaces & auditores finaliter tũc pereunt, dum verba cõcepta pariunt. i. dum mala talium documenta exequuntur. Quod etiam de quibuſcunq; malis ſuggeſtoribus poteſt dici, qa doctor & diſcipulus, & præceptor & executor damnantur. ad Rom. 1. Quoniã qui talia agunt, digni ſunt morte æterna, nõ ſolum ipſi, ſed qui eis conſentiũt. ¶ Adhuc gratia præmiſſorum (licet ſim extra materiam prouinciæ) occurrit mihi quod dicit Odoricus, videlicet q̃ circa montes Caſpios ſunt quædam loca vbi naſcuntur pepones maximi, in quorum medio beſtiola ad modum Chirogillini ſcitur, quæ una cum pepone matre ſua cibus incolis efficitur. Talis beſtiola eſt Chriſtus qui ſine virili ſemine in utero peponis. i. Virginis matris natus in ſacramento altaris fuit hoibus cibus factus. Ioã. 6. Caro mea uerè eſt cibus. ¶ Dicit Gerualſus q̃ in prouincia eſt in ſula Lirmenſis, vbi pollet religio monachorum, in quã inſulam nullus penitus vermis intrat. ¶ Sic uerè dico q̃ nullus uermis inuidiæ uel cogitationis puerſe dẽt intrare in locum uel collegiũ ubi ſolitũ eſt religioſos & monachos habitare. ¶ Secundum Gerua. in prouincia eſt quidam fons perlucidus, in quem ſi lapidẽ uel lignum uel aliquã huiuſmodi materiam ꝓieceris, ſtatim de fonte pluuia aſcẽdet, qua tetorũ aſperſum et humectatum uidebis. Talis fons eſt & Virgo, uel etiam Chriſtus, uel quilibet ſanctus, qui proculubio ſi in ipſo aliquem lapidem. i. aliquam orationem uel deuotionem proijcimus, vel ſi pro ipſis eleemoſynam uel peregrinationem, aut aliud bonum opus facimus, ſtatim pluuia ſoe gratiæ ueniet, à qua nos humectatos ſentiemus. Gene. 2. Fons egrediebatur irrigãs ſuperficiẽ terræ. Vel dic q̃ talis fons eſt homo impatiens, quia ſi ipſum lapide alicuius diſplicẽtiæ pcuſſeris, ſtatim ipsũ contra te ſurgere, et te uerbis et iniurijs nitentẽ ſummergere videbis, ita q̃ tu poteris dicere illud Pſ. Super me cõfirmatus eſt furor tuus, et omnes fluctus tuos induxiſti ſuper me. ¶ Item Gerualſ. dicit q̃ in prouincia in dioceſi Aquen. in caſtro Põtenes tempore ſuo erat nux quæ à coracie ferebantur plãtata, et cũ aliæ nuces fructificabãt, hæc gloriabũ inſtar pomi uel pineę faciebat, quo fracto ſex uel ſeptem aut decẽ nuclei quandoq; inde eliciebant, et intra inueniebãtur. Talis nux uſ eſſe crux, quam cornix nigra. i. Iudæorum populus plantauit et erexit, quia pro certo fructus eius, ſ. Chriſtus multos nucleos. i. multas uirtutes in ipſo cõtinuit. Vnde ſi uis habere ſex nucleos. i. ſex opera miſericordiæ, uel ſeptẽ morales uirtutes, uel decẽ mãdata legis, oĩa in illo fructupoteris reperire. Dan. 4. Fructus eius nimius, et eſca uniuerſorũ ea, Vel dic q̃ arbor eſt eccleſia, fructus eius eſt uir iuſtus, q̃ẽ nucleis et de lignis ſpiritualibus. i. uirtutib. plura cõtinẽt, et exẽplariter exhibet etc: ſicut ſupra. Vel dic q̃ nuclei eccleſiæ ſũt religiones et collegia, intra q̃ multæ cõtinenẽ pſonæ, &c. Vel iſta nux eſt Paradiſus, i qua unus fructus Deus multos miniſtrat nucleos, i. diuerſam multitudinẽ ꝓmiorũ. ¶ Item Gerua. dicit q̃ in prouincia ad cõfinium urbis Maſſilien. arbor erat q̃ ad modũ fabæ ſiliquas faciebat, ſed in ipſis ſiliq̃s nihil piger lapides cõtinebat, ita ut ibi fructus expectãti, lapides ferret. Adhuc ẽt intellexi eſſe in prouincia tales arbores. Dictum eſt tñ mihi q̃ iſtæ ſiliquæ ſũt comeſtibiles, fructus tñ interiores dari ſunt, et lapidei et infrangibiles. Pro certo tales ſunt multi, qui exterius in apparentia uidentur habere ſiliquaſ, ideſt uidentur prætendere aliqua bona ſigna producendi bonorum operum bonos fructus, utpotè quia habent bona uerba, uel bona uirtutum principia, ſed pro certo contrarium eſt, quia ſi ipſos aperire et inueſtigare uolueris, nihil boni in eis inuenies aut uidebis præter lapides duros, ideſt prauã obſtinationem

diſſimus ſicut puteus, & ibi cruſta ſuſtinens aialia. &c. Si ẽt de illa particula aliqua glebula extracta, vſq; ad aquã penetret & canabis ꝓ made faciẽdo, vel aliqd aliud infra ponaẽ, & deſuper cũ extracta glebula foramẽ obſtruaẽ, quocunq; dicta particula prati tracta fuerit, ſemper illud qd̃ i aqua ſibi ſubiecta poſitum eſt, ſecum trahit. Er q̃ valde mirum eſt ſi plures manipulos canabis ibi poſueris, ipſos amoto cooperculo ordine quo poſiti ſunt à foramine exire videbis. Per prati ſtud in lacu fluctuans, eccleſiam intelligo uel religionem fluctuantẽ in mũdo. Per particulas uerò prati, perſonas particulares ipſius. Per manipulos aũt intromiſſos intelligo peccata ĩ corde interius occultata. Igitur ſi aliquã particulã hoc eſt, perſonam aliquã per diabolum cõtingat à ſuo toto, hoc eſt, ab vnitate & cõitate eccleſiæ uel religionis per peccatũ uel per odium aut apoſtaſiam aut hæreſim ſeparari, & mediãte reſti improbæ uoluntatis undiq; per mũdi lacum deuehi & deduci, & ad littora bonorum terrenorũ adduci & trahi, ut ſ. herba uirtutũ q̃ in ipſo eſt, poſſit ab ipſo diabolo defalcari, & beſtijs, i. carnalib. uitijs depaſcenda exponi, proculdubio ipſa particula. i. ipſa perſona debet ad pratum dimiſſum. i. ad ſocietatem & cõmunitatem religionis uel eccleſiæ à qua fatue receſſerat, per pniam reuenire, & per pacem & cõcordiam cum illa ſe iterum unire, dicens illud Mat. 12. Reuertar in domum meam unde exiui. Verum quia diabolus tali hoĩ tradit manipulos canabis ſui. i. diuerſa uitia & peccata, q̃ intus in eius conſcientiam immittit, & deſuper os per confitendi uerecundiam ei claudit, & ipſum faſciculum peccatorum quocunq; uadat, ſecum ab ipſo trahi facit; ideo dẽt talis pœnitens foramẽ oris apertum habere, & receptos manipulos. i. intromiſſa peccata, eo quod ipſo receperat ordine, per cõfeſſionem emittere, & diſtinctè unum poſt aliud explicare, & ſe ab eis uacuare, & diabolo qui ipſa ſibi commiſerat, reſtituere, & ſe ipſis nequaquam amplius onerare, dicens ipſi diabolo illud Matt. 20. Tolle quod tuum eſt, & uade. Bonus enim debitor debet reddere qd̃ recepit, ſic bonus peccator debet confitendo diabolo dimittere quod ſibi tradidit & commiſit. Qd̃, bene potuit figurari Io. 8. ubi mulier adultera accuſatoribus uno poſt alium exeũtibus, poſt ſcripturam domini quã faciebat in terra remanſit ſola, & à Chriſto extitit abſoluta. Sic uerè adultera conſcientia poſtquam uitia à quibus apud Chriſtum accuſatur, unum poſt aliud in confeſſione exiuerunt, ſolẽt libera manere, & abſolutionis beneficium à Chriſto uſ à ſacerdote Chri uicario reportare. Et aduerte q̃ iſti accuſatores incœperunt à ſenioribus exire. In quo notatur q̃ maiora & antiquiora uitia ſunt prius confitenda, exemplo Eſau, quæ erat deterior, q̃ tamen exiuit prius de uentre. Gen. 25. Vel dic q̃ iſtud pratum ſignificat hominem gratum, qui manipulos. i. beneficia quæ à Deo uel à proximo recipit, debet gratiarum actionẽ reꝓhendere, & ipſa ſuo ordine ſuo benefactori oſtẽdere & referre, & ſic neceſſe ſit ipſa reſtituere, & pro uiribus compenſare, iuxta illud Matth. 22. Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo. ¶ Adhuc idem Gerualſus ait q̃ in prouincia Aquẽ. circa caſtrum Prodij Michaelis eſt pratum quod ubi primo paſſu tetigeris, totũ pratum mobile reddis, ipſumq; uſq; ad ſuas extremitates cõtremiſcere facies. Incolæ ergo uenientib. prædonib. ſolent illic animalia ſua ponere, prædones uerò motione prati perterriti nõ audent animalia inuadere. ſimilia etiam loca dicit eſſe in montibus Valẽ. Plin. ẽt lib. 2. c. 96. dicit eſſe locum in Gabinenſi agro non procul à Roma, qui ad ingreſſum fermẽ p cc. iugera tremit. De Calamine etiam in ſula mobili quę eſt in Lydia, dicit quòd bello mitridatico multorum ciuium fugiẽtium illuc facta eſt ſalus. &c. Tale pratum uideẽ eſſe mundus, in quo nihil eſt ſtabile, ſed cuncta ſunt mobilia & fluxibilia ſine ſtatu. Quia igitur mundi incolæ, i. dæmones bona ſua tẽporalia in mobili huius mundi uarietate collocant, deberent prædones, ideſt auari timere, & ab iſtorum bonorum occupatione & acquiſitione abſtinere, quãdo. ſ. omnia mobilia & corruptibilia eſſe ſpectant, quia pro certo ſapiens qui nobilitatem temporalium conſideraẽt, tertius profecui ceſſat, & ad ipſorum obtentum per deſiderium non ambulat. Pſal. Mouebuntur omnia fundamenta terræ. ¶ In prouincia in caſtro Rochamaura ſm Gerualſ. erant quædam ſpecies uitium, quæ ab incolis uocantur brumeſtes, racemos groſſiores cæteris facientes. Hi ergo botri florent, & producunt racemos ut.

cęteræ vineæ, sed vbi ad vigiliã beati Ioannis. ſ. in æſtiuali ſolſtitio peruentum eſt flos nec in fructus in eis apparebit, imò quicquid in eis ad fructus pertineat, euaneſcit. Tales ſunt mũdi diuites, quia nunc videntur florere, & in diuitiarũ fructib. abundare, quando verò æſtiuale ſolſtitium. i. æſtus & ardor diuini iudicij apparebit, tunc in iſtis nihil de diuitijs videbitur, imò flos ſuæ gloriæ & fructus ſuæ opulentiæ penitus diſpare bit. Pſ. Dormierunt ſomnũ ſuum, ſ. mortis, & nihil inuenerunt viri diuitiarum in manibus ſuis. ¶ In prouincia ſm Geru. qua Italiã reſpicit, via æſtatis breui ori, ſed periculoſiori vallis eſt dicta Lẽtuſcula, in cuius apice ſiquis clamauerit, aut tuſſierit, ſeu aliquid dixerit, ſtatim ex altis rupib. nix coagulata deſcẽdit, & deſcendendo aliã niuẽ ſecum trahens infinito cumulo tranſeuntes obruit, & ad profundã Abyſſum deiectos ꝓſternit. Multæ aũt tales viæ dicuntur eſſe in alpibus illis in varijs locis ſitæ. Talis vallis vꝫ eſſe mundus, quia pro certo ſi aliquis contra altas rupes. i. contra mundi prælatos vel principes aliquo caſu clamet vel tuſſiat, vel de eorum violentia & iniquitate loquatur aut conqueratur, vel aliquod verbum murmuret ſeu dicat, ſtatim ab ipſis niuibus. i. accuſatoribꝰ. impoſitionib. & tribulationibus opprimitur, & per exactiones & vexationes deponitur & caſſat. Oportet ergo vt tales inferiores in patientia tranſeant, & ꝙ de tyrannis & principib. nihil dicant, qđ̃q; de eorũ iniurijs & vexationib. nunquã clament, de quo ẽt ipſi tyranni gloriari vñr, dicentes cum rege Aſſyriorum illud Eſa. 10. Vniuerſam terram ego congregaui, nõ fuit qui moueret pennam, & aperiret os & ganniret. Vel iſta poſſunt applicari de ſilentio, quomodo illi qui ſuperfluẽ & nõ vt debent loquuntur, ira Dei deſuper opprimuntur. Ideo Amos 5. Prudens in tempore illo tacebit, quoniam tempus malum eſt. ¶ Secundum Geruaſium, in prouincia ſunt multi fontes qui æſtatæ feruente ſcaturiunt, in hyeme verò ſiccantur, cuius ſimile dicit Pli. lib. 2. c. 7. quòd trans Apeninũ in agro pitinate eſt fluuius Nouanus, qui oĩb. ſolſtitijs torrẽs eſt, & bruma ſiccaſ. Idẽ ẽt dicit eſſe in Caſinate de fluuio ſcatebra, qui ſp in æſtate eſt abundantior. Iſta poſſunt applicari ad multos quibus plus proficit proſperitas q̃ aduerſitas, quia in æſtate quando fructus abundant in proſperitatis tempore, iſti ſunt abundantiores & aquis virtutum pleniores, in bruma verò, ideſt in hyeme, hoc eſt in aduerſitatis tempore iſti fuerunt ſicciores, & aquis clemẽtiæ & compunctionis & deuotionis indigentiores, ꝙ multi ſunt qui melius ſciunt viuere & vti ꝓſperitatib. q̃ aduerſitate, quia in proſperis per gratiarũ actionem, & per tpantiã virtutib. abundant, in aduerſis verò ꝓ impatientiam vel per obſtinationem ſe à virtutibus priuant. Iõ tali aĩæ vꝫ dominus loqui Cant. 2. dicens, Iam hyems tranſijt, imber abijt & receſſit, ſurge amica mea, & veni. Vel dic ꝙ tales fontes ſunt boni diuites, quia in æſtatis tempore ſicco qñ terra indiget humore. i. in tpe paupertatis & cariſtiæ, quando humor bonorum temporalium deficit, magis debent fluere & eleemoſynarum irriguis abundare, q̃ tpe hyemali. i. q̃ tempore abundantiæ, qñ terra .i. ſtatus pauperũ non ſolet taliter indigere, & qñ vbiq; videmus tpalium flumina redũdare, ga pro certo viri prudentes tpe abundantiæ diuitiarum ſuarum aquas retrahunt ad quodãmodo ſiccitatis & parcitatis ſimilitudinem oſtendunt, tpe verò cariſtiæ abundanter effundũt, ita ꝙ ſiccitatẽ pauperum tpant eleemoſynis & infundunt. Et breuiter eſt certum ꝙ oĩs hõ magis debet eſſe beneficus alijs tpe indigentiæ, q̃ tpe abundantiæ. Pſ. Tu exurgens dñe miſereberis Syon, quia tps miſerendi eius. ¶ In prouincia comitatu Aquen. villa de capis in territorio Argentino ſm Geruaſium, eſt fons mirabilis, qui repentina ebullitione ſcatet, & poſt modicũ cũ reſpiciẽ, locus ſcaturiginis non apparet, ita ꝙ vbi primò fontẽ videras, ibi ne ſolũ veſtigium fontis videbis. Et quod magis eſt mirabile (ſicut ait) ſi ſignum baculi vel pali ꝓ nota dimiſeris, nec baculum nec palum, niſi forte poſt ſeptẽ vel octo dies, & ſub eodẽ caſu inuenire poteris. Simile dicit eſſe de inſula fortunata, q̃ perdita vocatur, quia quãdo quæritur, non inuenitur, à caſu verò qñ non quæritur, reperitur. Per iſtum fontẽ intelligo quoſdam quos videas ſubito & ex inſperato apparere, & in mundo aquis diuitiarum abũdare, quos ẽt videbis poſtea ſubito diſparere, fluxũ ſuæ fortunæ ita inopinatè perdere, ꝙ de ipſis & eorũ gloria vix poteris veſtigium inuenire. Iſtud videmus de iſtis principum officialibus & alijs ſimilib. quos contra oẽm rõnem à caſu & fortuna quandoq; videmus ad alta officia promotos late & lęte fluẽtes, & diuitijs abũdantes. Veritas aũt oculos, & videbis ꝙ fortuna q̃ ipſos adduxerat, eos retrahit, oẽm aquam ꝓperitatis in eis deficcat & ſubtrahit, & ac ſi non fuiſſent veſtigia ſuæ gloriæ de medio mundi tollit, ita vt nec baculũ qdẽ nec palũ. i. aliquid modicũ de ipſorũ diuitijs derelinquat. Tales ergo poſſunt dicere illud Sap. 5. Nos nati continuo deſinimus eſſe, & virtutis nullum ſignum valuimus oſtendere. Vel allega ſimpliciter de vita humana, quæ vbi fluere videtur, ſubito ſolet decedere, & nullum veſtigium in mundo poſt ſe relinquere, quinimò aliàs, ſ. in die iudicij, ſubito ex inſperato habebit reſurgere, & de loco ad locum mirabiliꝫ ſe immutare. Allega vt ſupra. Vel allega iſtud pro illo cõi infortunio, quo ſicut ſi aliquid cum diligentia quæras, vix inuenias, poſtea verò ubi non quæſieris, à caſu reperias. &c. Vide ſupra de eodẽ de fortunatis inſulis. c. 22. ¶ Itẽ ſm Geru. in prouincia Ebredunen. in caſtro de Barlem, eſt fons cuius potu ſanantur gutturoſi. Eſt aũt gutturoſitas inflatura gutturis, quia in montis Burgũdiæ, & etiam circa montes Pyreneos in Gaſconia cõtingit ꝙ propter exceſſiuã frigiditatem aeris & aquarũ guttura in iſta tur incolarum, & ita ẽt dilatantur, ꝙ quandoq; ad ſimilitudinem Taurorum cum quadam pellis dependentia deformiter extenduntur. Per tales gutturoſos, ſuperbos intelligo, quorũ guttura per indignationem & ſuperbiam ſunt inflata, cuius tamen contrarium præcipitur Leu. 1. vbi dꝫ, Veſiculam gutturis, & plumas proijciet. Igitur dico, ꝙ fons iſte põt humilitatẽ, timoremq; & mortis memoriã, vel ẽt ſacrã ſignificare ſcripturã, cuius potus & hauſtus ſolet gutturis ſtomachationẽ, iracq; & ſuperbiam attenuare. Vel gutturoſi ſunt detractores & oblocutores, quorũ guttur larũ eſt ad mala verba proferẽdũ, ſm illud Pſ. Sepulchrum patens eſt guttur eorum linguis ſuis doloſè agebãt. Fons ergo iſte Dei gratiã vel prudentiam ſignificat, quæ talium gutturum latam loquacem capacitatẽ ſedat. Vel dic ꝙ fons iſte eſt abſtinentia, quæ capacitatem gutturis & uentris reprimit, & gulæ ingluuiem reſtringit. Bibamus ergo iſtũ fontem, iuxta illud Hier. 2. Prohibe pedẽ tuum à nuditate, & guttur tuũ à ſiti. ¶ Occaſione præmiſſorum, recordor me in ciuitate Auenione in prouincia quãdam auem marinam uidiſſe albã, quæ guttur latiſſimũ ad modum palearij bouis habebat, & unum gobellum plenũ uino apertore recipiebat & glutiebat, uinum verò retinebat, & bibebat, & gobellum protinus euomebat. Iſta poſſunt dici contra gulo ſos, qui. ſ. guttura habent ad latiſſima uina & cibaria glutiendum, totum. n. quicquid apponitur, ſolẽt bibere & recipere, & uaſa uacua dimittere & eijcere. Hier. 14 Reportauerunt uaſa ſua uacua. Vel dic ꝙ iſte eſt bonus auditor, qui uinũ doctrinæ ſibi oblatum recipit, de uaſe verò, ideſt prædicatore qualis fuerit, non attendit, quinimmo ſi non placent ſibi mores ipſius ipſum retento uino doctrinæ reijcit & dimittit, iuxta illud Apoſtol. 1. ad Theſſa. 5. Omnia probate, quod bonum eſt tenete. Ab omni ſpecie mala abſtinete uos.

De Sabea. Cap. 44.

SAbea eſt regio Arabię, ubi thus et optima myrrhæ ſpecies generatur, ubi fœnix auis etc. omnia ut ſupra de Arabia. Sabea ergo eſt eccleſia. etc. Figura 3. Reg. 10. ubi regina Saba uenit ad Salomonem audire ſapientiam ſuam, et attulit ei auũ et argentum et diuerſa aromata, et mirata fuit de nobilitate palatij Salomonis, de ordine miniſtrorum, et de ciuitate Hieruſalem et templo. Iſta eſt gentilitas, quæ regina Sabea, illarum terrarum quod nunc ſunt eccleſia Dei. Sed hæc uenit ad Salomonem. i. ad Chriſtum per fidem et attulit ſibi aurum ſtili ſophicæ ſapientiæ, argentum eloquentiæ, aromata moralis ſanctimoniæ. Et qñ fuit in Hieruſalem. i. in fide eccleſiæ, mirata eſt templum ſacræ ſcripturæ, uel etiam Paradiſi, ordinem ſeruorum, hoc eſt prophetarũ, Apoſtolorum, martyrũ, confeſſorum. etc. hæc uide plenius libro primo 3. Reg. 10.

De Saxonia. Cap. 46.

SAxonia eſt prouincia nobiliſſima in Germania herbis et graminibus, armentis et pecudibus, fontibus et fluminib. metallis et lapidibus, fructibus et frugibus referta, caſtris, ciuitatibus, rupibus atque montibus roborata. Nam iuxta montem ubi cuprum fodicur, eſt aliꝰ mons ubi redolent lapides ficut ambra. In montibus ẽt eius eſt maximus concurſus uiſ ſum,

rum, ceruorum, & aſalium cæterorũ, & ideò ibi multa vt nabonum genera exercentur. Sic in eccleſia ſunt gramina virtutis honeſtatis, greges ſimplicitatis, flumina ſcientiæ & ve rentis, metalla ſeu lapides patientię, conſtantiæ, & firmitatis, fruges & fructus bonæ & virtuoſæ operationis, & probitatis, ſanitates & caſtra diuinæ, & angelicæ ꝓtectionis, montes & rupes religionis, & cõtemplationis, in quibus montib. religionum effodiẽ cuprum quod reſonat. i. boni prædicatores, lapides ẽt redolentes. i. perfecti, & morigerati homines, quorum redolet bona fama. In montibus ẽt altis. i. in montib. diuinarum & honorũ eccleſiæ circumeunt multæ ferę. i. multę genera hominum peccatorum, & iõ ibidẽ multa genera uenationis & prædicationis à venatoribus. i. prædicatoribus exercẽt. Dicit. 8. Eius lapides farrum ſunt, & de eius montib. æris metalla fodiuntur. tranſeo, qa illa ſunt nimis cõmunia.

De Sardinia. Cap. 46.

SArdinia eſt inſula in mari mediterraneo, ad modum hoĩs figurata, primò. n. ſtricta eſt, ſecundò lata, tertiò ſtricta, & longa. Nam in longo. 140. milliaria durat, & in lato tantũmodo. 40. Ibi nõ eſt ſerpens nec lupus, nec aliud venenoſum, excepta quadam herba quæ dr apium riſus, ſeu herba ſardonia, quæ ridendo perimit comedentes. Ibi ſunt fontes calidi, oculos aqua tetigerint, vt oĩa dicit Iſid. Hæc eſt eccleſia, q̃ ad modum humani corporis eſt in mundi huius pelago ſituata. Sum primò ſtricta fuit ꝓ credentium paucitatem. i. in capite, quantum ad Apoſtolos, & martyres, in quibus ſicut in capite foit vigus diſcretionis, guſtus deuotionis, ſenſus cõpaſſionis, motus bonæ operationis. &c. Secũdò dilatata eſt per credendum multitudinẽ, & ẽt per latitudinẽ charitatis, & hoc quãtum ad brachia. ſ. confeſſores & doctores, qui ſicut brachia ſuerunt eccleſiæ defenſores. Ideò Gen. 24. Soror nra paruula eſt cteſcas. &c. Heſt. 10. Fons paruus creuit in fluuium magnũ. Tertiò aũt prolongatur quantũ ad durationẽ, ſed ſi coarctat quantum ad dilectionẽ, & quantum ad fidei diſcretionẽ. Figura optima Dan. 2. de ſtatua cuius caput fuit aureum, qa principium eccleſiæ, aureũ fuerit. ſ. per malleationẽ, purgationẽ, & manuũ ſ tollerationẽ. Brachia. i. confeſſores fuerunt per ſdicationem ærei, ſed pedes. i. nos alij ſumus terrei per incompaſſionem, & ferrei per indeuotionem. In hac aũt inſula non eſt lupus. i. diabolus nec alia beſtia venenoſa. ſ. eius angeli, vel hoĩes. i. populus paganorum, aut ſerpens. i. populus Iudæorũ, aut animalia venenoſa. i. mali chriſtiani. Iſti. n. non ſunt de numero eccleſiæ, inquantum per pctũ ab ea ſunt eiecti. Eſa. 35. Non erit ibi leo nec mala beſtia. Per herbam aũt Sardoniam intelligo ſpem vitæ ęternæ, quæ ridere facit martyres, & ideò nihil apium dr, quia boni qui ſunt apes mel gr̃æ deferentes, de tribulationib. mundi rident, & eas vilipendunt. Et licet ꝓ eam vel eas aliquotiens moriuntur, tñ ridendo & gaudendo equanimiter patiuntur. Iob 3. In vaſtitate & fame ridebũt. & 2 Rom. 5. Gloriamur in tribulationib. &c. Per fontem calidũ intelligo fontem pœnitentiæ & confeſſionis, in quo oculos intellectus à peccatorum albugine abluitur, & ſanatur ꝓ calorem compunctionis & cõtritionis. Vel per illos fontes intelligo ardorẽ tribulationum, in quo boni ſananr, ſed fures. i. malitoraliter excęcantur. ſ. deſperantur. &c. Vel per fontem intelligo ſcientiam vel ſcripturam, quæ bonos iuuat, hæreticos autem & malos excęcat. quæ etiam gentiles per fidem illuminauit, & à cęcitate errorum curauit, fures verò. i. Iudęos obcurauit. & excęcauit. Sap. 2. Excęcauit eos malitia eorum. Vel etiam ſignificat mundi proſperitatem, quæ bonos non ledit, fures autem, ideſt malos & auaros occidit.

De Scythia. Cap. 28.

SCythia ram Aſiæ quàm Europæ eſt ꝓuincia. Superior. n. eſt in Aſia, attingens ab oriente vſq; ad Meotides paludes & fluuium magnum Tanaim, inferior verò Scythia eſt in Europa, & ab illo fluuio vſq; ad vltimos fines Daciæ protendiꝫ. Teſte aũt Plinio, Perſa Scythas vocant ſacas. Et ideò credo ꝙ Scythia eſt illa aquilonaris regio ab India incipiẽs quam Tartari occuparunt, vbi magnus Chan dominatur, & in qua ciuitas magna Châbelech ſituatur, quæ Cathaym vulgari lingua appellatur. Vtcunq; ergo ſit, Scythia maxima eſt regio, multis barbaris nationibus occupata, ſicut ẽt colligit Apoſtolus ad Coloſ. 3. dicens. In eccleſia non eſt barbarus neq; Scytha, ſed Chriſtus idem in omnibus. Mores ergo quorundam hominũ, qui varias Scythiæ regiones habitãt, recitabo, & ad ſpiritualem intellectum ꝓ virib. applicabo. ¶ Teſte ergo Solino. Neuria Scythiæ eſt ꝓuincia, vbi fluuius Boryſthenes permeat, de quo dictum eſt ſupra, cuius incolæ certis æſtatis temporibus transfiguranſ in lupos, deinde exacto ſpatio quod huic ſorti attribuitum eſt, in priſtinam faciem reuertuntur. His populis mors eſt Deus, & ꝓ ſimulachris enſes colunt, de oſſibus verò hominum ignes facrificiorum faciunt, & pro victimis homines cædunt. Hæc Pomponius. Plinius ẽt facit mentionem de his. Tales. n. mores habuiſſe Neuros apud Solinum comperio, ſi tñ ipſos adhuc hẽant, ignoro. multæ. n. nationes, quæ antiquitus fuerunt barbaræ, nũc factæ ſunt ciuiles, & domeſticæ, ſicut de gallicis reperio, qui antiquitus fuerunt ferociſſimi, q̃ tñ nũc ſunt ciuiliſſimi. Igiꝭ periſtos Neuros intelligo ſiccarij, & latrones, qui cum ſint hoĩes à natura, in lupos tñ mutãtur, in quantum in lupinam rabiem immutantur, & in mores crudeles & beluinos efferantur. Iob 30. Mutatus es mihi in crudelem. Hi ergo Martem & enſes. i. bella & arma pro Deo vñr colere, & in nullo alio ſpem hr̃e. Marti. n. i. bellicæ crudelitati immolant homines, & de illorum oſſibus. i. de eorũ occiſione accendunt ſuæ crudelitatis ignes. Quod ẽt generaliter cõtra homines armorum dici poteſt, qui in occiſione ſolẽt delectari, & plus in gladio quàm in Deo gloriari, & magis ac magis ad crudelitatis incendium inflammari. Oſeæ 13. Immolate homines vitulos adorantes. ¶ Gelonia Scythiæ erat prouincia Neuriæ proxima, cuius incolæ qñ hoſtes poterant ſuperare ſolebant excoriare, & eorum cutibus ſibi veſtes, & equis ſuis tegmina facere, & ſic ſolebant ad terrorem ſuorũ hoſtium ſe ornare, & cutibus hoſtium cũ capillo vt ſolebant pro baltelibus, vt ait Pli. lib. 7. c. 2. qui ipſos anthropophagos vocat, & ſupra Boryſthenẽ flumen per iter decem dierũ dr habitare ſm Iſid. Nicenen ſem. Per iſtos intelligũtur raptores nobiles, & potentes, qui Geloni dicti ſunt, quia quantum ad Deum per indeuotionem gelidi ſunt & repentes, & quãtum ad ꝓximum cunctis ſubditis, & ſimplicibus inimici ſunt, & impugnant ſingulos tanq̃ hoſtes, quia iſti vt cõiter homines iuſtos, & ſimplices odiũt, & per rapinas, & exactiones ipſos impetunt, & inuadunt. Prou. 29. Viri impij adierunt ſimplicẽ. Iſti ergo tales hoſtes ſuos, hoc eſt, ſubditos ſimplices, & pauperes atq; iuſtos ſolẽt per rapinam excoriare, & cute, & pilis bonorum tpalium ſpoliare, & extinde ſe & equos ſuos ad literam adornare, vel equos. i, vxores ſuas, vel ſe, & equos, qui ipſos portant, & ſuſtinent. ſ. aduocatos, conſiliarios & balliuos induere & ditare. Iob 24. Nudos dimittunt hoſtes, veſtimenta tollentes. Vnde Mich. 3. Comederunt carnem populi mei, & pelles eorum deſuper excoriauerunt & oſſa eorũ cõfregerunt. Ab iſtis. n. tyrannis caro. i. ſubſtãtia immobilis, pellis. i. bona mobilia. & oſſa. i. tota tpalis fortitudo quam habẽt alij, comeditur, & tota ſibi acquiritur, & ab eis vſurpãt. ¶ Sarmatæ, & populi ſunt inferioris Scythiæ, qui à paludib. Meotidis vſq; in Germaniã ſm Pomponium protendũtur, quorum mos (vt ait) fuit antiquitus mirabilis. Nam apud eos ealdẽ artes exercebant fœminæ quas viri, ita vt ne quidem à militia vacarent, quinimò viri pedites, fœminæ equites militabant. Ferro non dimicabant, ſed quos laqueis intercipere poterãt, trahendo conficiebant. Iſtæ ẽt vt nobiles fierent, non expectabant ætatẽ, ſed apud eos virgo nobilis dicebatur, quæ virgo manẽs hoſtem occidiſſet. Talis patria vꝫ ſpiritualiter eſſe mundus, quia re vera ibi vñr fœmine. i. perſonę effœminatæ, & inſufficientes cauitate, & in altis officijs militare, viri verò. i. viriles pſonę, & virtuoſę pedites, & inferius in ſtatu infimo perſeuerant. Eccl. 10. Vidi ſeruos in equis, & Principes ambulantes quaſi ſeruos ſuper terram. Igitur tales fœminę. i. noſtri effœminati diuites, milites, dñi, & magiſtri, ferro nõ dimicãt viriliter cõtra hoſtes pugnando, vel ſeueram iuſtitiã faciendo, ſed potius laqueis. i. fraudibus & machinationib. pugnãt, ſimplices opprimẽdo, virgines rapiendo, vſurãdo, fraudando. Eſa. 3. mulieres dñatę ſunt eis. Iſti ergo non in ętate mora lis maturitatis gloriantur, ſed tunc ſe reputant nobiles. i. laudabiles, qñ ipſi ſic virgines. i. ſteriles in virtutibus alquem in laqueis occiderunt. i. fraudum aſtutijs circumuenerant. Vel ſi vis allega illud contra malas & virgines & mulieres, q ię viris ſuis volunt eſſe ſuperiores, & contra alios crudeliores, &

ad iniurias proniores, exemplo Iezabelis. Vnde Eccl. 25. Breuis oīs malitia mulieris. vide infra c. 56. ¶ Agathyrsi sunt Scythiæ populi qui corpora sua solent cerulo tingere, & pingere, & tam crines quàm pellem cerulo colorare, & hoc (vt ait Solin.) non sine differentia, quia quanto quis alijs in statu, & gradu præfertur, tāto amplius tingitur, & potius colorat; in tantū, q̄ minus tingi apud ipsos humilitas reputatur, sicut dicunt Plinius & Solinus, & cuius simile ēt ponit Pomponius. Sic mulæ mulieres vt pulchriores appareāt, q̄nq; sē pingūt, tingunt & fardant, exemplo Iezabelis, de qua dr. 4. Reg. 9. q̄ ipsa leniuit oculos suos stibio, vt Iehu regi pulchrior appareret, qui tñ eam contempsit, & canib. deuorādam exposuit. In quo notandū q̄ illas quæ se pingunt, & tingunt, canes infernales finaliter comedunt, nec ēt illis placent, quib. placere credunt, & quorum occasione hoc faciunt. Hier. 4. Si pinxeris stibio oculos tuos, frustra componeris, contemnent te amatores tui. Et breuiter hodie q̄ nobilior est, magis pingitur, & apud ipsas quæ minus est picta, humilior reputat. Vel p talem picturam intelligimus hypocritarum fictionem, qua agathyrsi, i. simulati religiosi vtuntur, qui quanto alios statu & gradu præeunt, tanto magis hypocrisi depinguntur. Hier. 12. Nunquid auis discolor factus sum Israeli? Nunquid auis tinctа per totum? Vel potest dici generaliter cōtra curiosos, qui vestibus, & ornatib. volūt esse colorati, & picti. ¶ Anthropophagi sunt Scythię populi, quibus (teste Solino) execrandi cibi sunt humana viscera. Quem morem impiæ gentis, plr terrarum adiacentium tristissima solitudo. Finitimæ.n. nationes longè ab isto populo recesserūt, & terram desertā versus ipsos, eorum metu, vsq; ad feres per spatia longissima dimiserunt. Tales populi sunt detractores, & humanæ carnis, i. humanæ vitæ diffamatores, & voratores. Isti.n. dentibus suæ detractionis carnem humanam, i. viā & famam hominum deuorāt, & ideò necesse est q̄ aliæ nationes, i. alij homines ipsos caueant, & ne ab eis deuorentur, & diffamentur, ipsos solos, & solitarios deserant, & dimittant, & ab eis fugiant & recedant. Ad litteram.n. societates talium cauentur, & solitarij ab alijs dimittuntur. Ioh. 2. Post eum solitudo deserti, nec est qui effugiat eum. Vel potest dici de diuitibus, qui hodie soli habitant terras ēt circumiacentes occupant, & iuxta sua domicilia vicinos fugāt, qui ēt metu suæ crudelitatis, qua pauperes deuorant, ab ipsorum vicinia se elongant. Allega vt supra. Albani Scythiæ sunt populi, apud quos sunt canes fortissimi, de caniculis & tigrib. nati, qui albaui dr, eo q̄ albo crinæ, & alba oculorum pupilla nati sunt. Et ideò fm Solinum & Plinium melius de nocte q̄ de die videre perhibentur; Isti canes mundi sapientes figurāt, apud quos canis insatiabilis, i. ardor auaritiæ est fortissimus, qui per fictam innocētiam sibi sunt, & tñ clarius in nocte, i. p turbulēta mūdi negocia, quā in die spiritualium actionum iudicāt atq; verpunt. In spiritualibus enim bonis & in his quæ ad salutem pertinent, sunt ignorantes, in nocturnis verò tpalib. clarissimè sunt videntes, dicētes illud Psal. Nox illuminatio mea in delicijs meis. ¶ Essedones populi sunt qui teste Solin. inter anthropophagos (de quibus supra dictum est) numerātur, qui carnibus humanis vescunt. Essedonum.n. mos est parentum suorum funera cantibus, psequi, & proximorum corpora congregatis cētib. laniare, & mixta carne pecudum, dapes facere, capitū ēt ossa auro incincta in poculorum ministerium tradere, & hīc. Ad quod ēt facit quod dicit frater Odoricus in libello suo de mirabilib. orientis, vbi ait se in quandam terram veniſſe, vbi talis mos erat q̄ qñ quis infirmabatur, filius eius ab idolo perebat si pater suus de illa infirmitate moriturus erat, quem ibi morituru cognoscebat, legis sacerdotem vocabat, patrem ad locum deputatum ferebat, quem sacerdos gladijs detrūcabat, & coctum in Libete filio & congregatis amicis comedēdum præbebat, filiusq; patrem sic honorare credebat in quantūm ne à vermibus sub terra comederetur, impedire se dicebat. De craneo verò capitis patris calicem faciens, extunc exeo in honorē patris bibebat. Ista possunt applicari contra quosdam in parentes & proximos crudeles, vt qui de parentum funeribus solent gaudere, & proximorum, & parentum carnem. i. temporalem substātiam per rapinam comedere, & ad instinctum idoli sui. i. auaritiæ (quæ est idolorum seruitus) ipsos diripere & vorare: Auari.n. nec patri nec proximo parcūt, sed vna cum suis vxoribus, & amicis carnem suæ substantiæ temporalis diripiunt & assumunt. Hier. 19. Vnusquisq; carnes amici sui comedet. Vel dic q̄ isti sunt detractores, qui pro certo parentes suos. i. prælatos, alios ēt proximos. i. socios & amicos suos parentes esse in aliquo defunctos. i. defectuosos, & infirmos, solent ad eos deuorandum, & famæ suæ detrahendum alios congregare, & in eorum capitibus bibere. i. supereorum capita obloqui & ludere, & sua conuenticula & cōiuratia cōtra eos cum suis complicibus celebrare. Psal. In me psallebant qui bibebant vinum. Sicut ad litteram videmus in ecclesia & religione, vbi detractores ad detrahendum prælatis, & socijs solent vacare, & ad hoc suos complices aggregare. Ezec. 5. Patres comedent filios in medio tui, & filij comedent patres suos. ¶ Scithotauri populi sunt Scythiæ, qui pro hostibus solent aduenas cedere, & dijs suis extraneos immolare, teste Soli. sicut etiam dicit idem. Scytharum interius habitantium asperior est ritus. Specus.n. incolunt, amant prælia, interemptorum sanguinem è vulneribus ipsis bibunt, & de capitibus inimicorum non amicorum, vt essedones, pocula moliuntur. Numero cedium honor crescit, quarū expertem esse, apud eos, profanū est, hausto mutui sanguinis fœdus ineunt, & componunt, exemplo in quit. Medorum; apud quos inter Alyattheim lydium & Astiagē Mediæ regem, hoc pacto firmata sunt iura pacis: Ista possunt applicari contra belligeros, & crudeles, & maximè contra sicarios & latrones, qui aduenas & extraneos solent victimare, & occidere, & ad litterā (sicut dicitur) sanguinem occisorum pro æqueda crudelitate bibere, numero cedium gloriari, & inexpertem earum degenerē reputare. Multæ.n. sunt hodie nationes in quib. viri belligeri quàm plures occiderint; tanto magis se reputant gloriosos, & illum qui nullum occiderit, vilem & degenerē esse putant. Vel dic q̄ tales significant impios balliuos principum, & potentum, qui prælia & seditiones diligunt, aduenas & pauperes opprimunt, sanguinem ipsius tpalis substantię bibunt, & hauriunt, & quanto plures oppresserint tanto melius fecisse se credunt. Nam. 23. Nō accubabit leo nisi rapuerit prædam, & sanguinem occisorum bibat. Et sanguinem proprium inter ses. suam substantiam temporalem communicant, & inuicem fœdera & amicitias ineunt, & sic hausto mutuo sanguine, contra omnes alios se confederant, & coniungunt, vide. Luc. 6. Peccatores peccatoribus fenerantur, vt recipiant æqualia. ¶ In Scythia sunt quidā populi dicti Axiacæ, qui necaliena rapiūtur, nec sua diligunt. Alij ēt populi sunt ibidem dicti Scytharbi, qui vsu auri argenti, damnato, se à publica auaritia vindicarunt. In Europa ēt apud quos cœli cardines esse creduntur, & exitiosos syderū ambitus, locus est dictus Pterophoros, quem incolunt gens beatissima, quibus est cœli aura de mentissima, & salubris, mihiq; habens noxij flatus, quib. nemora sine domus, & arborum fructus cibus. Isti discordiam nesciunt, ægritudinē nō sentiunt, innocentiā oēs custodiunt, mortē non timent, sed oēs voluntariè ipsam subeunt, & accersunt. Illi.n. qui nimium anti quantur, voluntario interitu castigant obeundi tarditatem. Habet.n. in mari promontorium ad quod cadunt, & primò bene satiati, vncti & diliburi, præcipites in mare cadere se permittunt, & hoc genus sepulturę optimū esse credunt. Ista possunt applicari ad populum ecclesię primitiuę, qui procul dubio fuit gens beatissima, q̄ vsu auri, & argenti damnato, pauperiatem eligerunt, auaritiam fugerunt, nec aliena cupierunt, nec propria dilexerūt. Audierunt.n. Christum dicentem Matt. 19. Si vis perfectus esse, vade & vende oīa quę habes, & da pauperibus. Istis quidē ad litteram fuit cœli summa clementia, ipsosq; aura Spiritus sancti salubriter inspirauit, & ideò nullam viciorum ægritudinem habuerunt, & syluas pro domibus habuerunt sicut in eremitis patūt. Discordiam nescierunt, & innocentiam seruauerunt, sve patuit in confessorib. & mortem voluntariè susceperunt, sicut patuit in martyribus. Se.n. oleo lętitiæ perungebant, se sacro eucharistię satiabant, & sic ad mortē lęti, & voluntarij properabant, & in mare. i. in tormentorum amaritudinem pro dño se ponebant, sicut apparuit in Eleazaro, de qua dr 2. Mach. 6. q̄ gloriosam mortem plusquā odibilem vitā eligens, voluntariè ibat ad supplicium. ¶ In finibus Scythię est iugum ripheum, vltra quod est quędam regio assidua obsessa niuibus, damnata pars mundi, & à rerum natura in nubem ęternę caliginis mersa, ipsisq; Aquilonis concepraculis

rigentissima. Sola.n. terrarum non nouit vices tēporum, nec à cœlo aliud accipit, quàm hyemem sempiternam. Illa regio pōt significare infernū, vbi est nix, frigus, & hyems sempiterna, q̄ grando, nix, glacies, spiritus procellarū, pars ultricis eorū, sicut dr in Ps. Damnati.n. pars mundi est, & ad litterā vicissitudinē diei, & noctis nō percipit, & à cœlo. i. à Deo nihil aliud, q̄ hyemē perpetuam, & æternā caliginem seruat. Iob 10. Terra tenebrosa, & operta mortis caligine, vbi vmbra mortis, & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. Vel dic, q̄ talis est peccator obstinatus, q̄ noctu ignorātiæ & gelu perpetuæ indeuotionis arctatur. ¶ Arimaspi dr quidam populi Scythiæ cōmorantes in loco dicto Gesglitrō, q̄ vno oculo in fronte dr insignes, qui in ripheis montib. dr, Smaragdos custodire, & pro ipsis cōtra Gryphes pugnare, & eos in vsum hoium veniant præseruare. Vnde fit q̄ Gryphib. rapientibus, & Arimaspis custodientibus, isti lapides vix habentur, & in vsus hoium difficulter veniunt. Per istos lapides intelligo diuitias tpales, per gryphes aues ferocissimas intelligo raptores principes, & crudeles, per Arimaspos aūt vsurarios infideles, quorum. s. oculus mentis est in fronte, inquantū cor eorum, & intentio semper tendit ad bona præsentia, q̄ sunt ante, carent verò oculo dextro. i. discretione bonorum Paradisi, & oculo sinistro. i. considerationē tormentorum inferni, sed hūt vnicum oculum in fronte. i. solam considerationē, ad præsentia bona mūdi. Dico ergo q̄ Smaragdi, i. diuitiæ tpales ad vsus hominum. i. pauperum, & rationabilium raro veniūt, quia gryphes, & arimaspi. i. raptores, & vsurarij ipsas inter se diuidunt, & pp hoc ēt pugnam aliquotiens inuicem faciunt, & incurrūt, ipsasq; taliter ab alijs custodiunt, q̄ nulli præter eosipsas accipiunt & acquirūt. Prou. 5. Habeto eas solus, nec sit alieni participes tui. ¶ In Scythia est quædam insula quàm incolunt, quidam populi, qui hippopodes nominantur, qui vt ste Solino, formam humanam habentes, in pedes equinos desinunt. Tales sunt quidam qui per totum corpus sunt homines, sed per totam vitam sunt boni, & ratione vtentes, exceptis pedibus senectutis. Sed verè, q̄nq; fit q̄ illi, qui in tota vita sua fuerāt homines. i. iusti, in pedibus. i. in fine fiunt equi. i. bestialis, & impij, superbi & immundi, figurati in statua Dan. 2. quę caput habuit aureū, & pedes habuit partim testeos, & lutosos, partim ferreos, atq; duros. Ad denotandum, q̄ isti partim sunt lutei & immundi, partim ferrei, & obstinati, & superbi. vnde talibus senibus dr Eze. 23. Sicut fluxus equorum, fluxus eorum. Ideò bene dicit Psal. Nolite fieri sicut equus, & mulus, quibus nō est intellectus. &c. ¶ Quòd in Scythia sint phanisij, qui maximas habent aures, vide cap. de faunis. §. 7.

De Scotia. Cap. 50.

SCotia est regnum in finibus Britanniæ maioris in quo teste Gerualio, est stagnum in quod oceanus fluit omni die, & dum aduenit, à stagno taliter absorbetur, q̄ propter excrescentiam ipsius stagni margines non merguntur, verum cum aqua decreuerit, ad modū montis aquas absorptas euomit, & hoc in tanta copia, q̄ etiam margines tūc submerguntur. Vidētur est vnum mirabile, qua si tunc homines recta facie prope astent, tanta aspergine profundūtur, q̄ mirum erit nisi pereant, si verò dorsum ad stagnum verterint nihil timēt. Ista possunt contra multos dici, qui. s. nullo modo volunt respici, vel videri, quia. s. dum ne quitias suas patrant, si facie recta ab aliquo aspiciantur, timent ne forte ipsas reuelet, & ideò suorum operum exploratores ab eis sæpe inuadūtur, & aliquotiens occiduntur. Si verò dorsum verterint, hoc est, si de eorū malis nihil viderint, vel non vidisse dissimulauerint, tunc ab eis non leduntur. Bonum est ergo facta aliorum non nimis discutere, nec videre, & sub dissimulatione procedere, & transire. Eccl. 3. Non est enim tibi necessarium ea, quæ absconditа sunt, & occulta, videre oculis tuis. Vel dic quòd istud stagnū, quod abundātius reddebat aquas, quam acceperat, significat homines gratos, quę beneficia sibi collata abundantius remunerant, quàm ea recipiunt. ¶ In Scotia teste Gerualio tempore Arturi erat lacus 60 habens insulas 60. flumina recipiens 60. habens rupes 60. aquilarum nidos, quæ omni anno cōuenientes, prodigia, & noua quæ in regno futura erant suo clamore notificabāt. Isti sunt prædicatores, qui in diuersis insulis, i. in diuersis conuentibus nidificant, & habitant, & ventura periculа mortis æternæ clamore suæ prædicationis declarant. Oseæ 8. In gutture tuo sit tuba quasi aquila super domum domini. ¶ Item idem dicit, quòd in Scotia erat modicum stagnū, in cuius quatuor angulis erant quatuor species piscium, qui se inuicem non commiscebant, sed singulæ species singulos stagni angulos seruabant, & habitabant. Hoc potest applicari, quòd nos qui in stagno ecclesiæ in diuersis angulis. i. in diuersis beneficijs, & officijs, collegijs, & cenobijs, sumus positi, debemus in locis nostris manere, alia non inuadere, sed proprijs statibus contenti esse, iuxta illud 4. Regum 14. Contentus esto gloria tua, & sede in loco tuo. ¶ Refert Gerualius, quòd quidam rex Scotiæ vnum habebat aucupem qui solo verbo, & grues, & aues alias capiebat. Odoricus verò dicit se apud Pontum vidisse hominem, qui multitudinem perdicum supra se volantium, quocunque ibat secum ducebat, & quando volebat, ad terram descendere faciebat, & eas capiebat. Talis est Christus, qui verbo prædicationis superbos cœpit, & eos secum adiunxit, & ad humilitatem descendere fecit. Idem de Paulo. &c.

De Syria. Cap. 51.

SYria prouincia est orientis circa Damascum, quæ vnam habet ecclesiam, quæ beatæ Mariæ dicitur de Sardenay, vbi est imago beatæ Virginis, quę mamillam habet carneam, diuino miraculo factam, à qua vicē lactis oleum stillat, vt dicit Gerualius. In hoc potest notificari misericordia Virginis gloriosæ, quia pro certo mamilla suæ largitatis, non est dura aut lapidea, sed carnea. i. mollis, cenera & benigna. Ezech. 11. Auferā cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum. Oleum.n. misericordiæ, & gratiæ ab ipsa nobis continuè stillatur, à qua mens arida per indeuotionem, spiritualiter impinguatur. Iob 92. Petra fundebat mihi riuos olei. Vel dic q̄ imago Virginis, idest quælibet mulier vel persona, quæ per imitationē vulē esse imago Virginis benedictę, debet mamillam carneam pietatis habere, cum qua debet alijs oleum eleemosynarū stillare. ¶ Dicit idem q̄ in Syria nascitur balsamum, & hoc tunc esse purum cognoscit, quando duplo plus ponderare, quam terebinthus inuenitur. Sic verò minus vel æqualiter ponderat, tūc sophisticatum, & friuolum reputat. Per balsamum liquorem alijs pretiosiorem intelligo prælatum, cæteris maiorem, & digniorem. Per terebinthum verò & alios liquores intelligo subditos prelatis, & gradu & statu inferiores. Dico ergo q̄ balsamum. i. prælatus, & vir ecclesiasticus dēt alijs præponderare, & ipsis in virtute, fama & scientijs plus valere. Si.n. alijs in virtutibus nō præpōderat, vitiosus & sophisticatus videtur, & se indignum balsami. i. prælati nomine prædicat & fatetur. ideò ecclesiasticis, & prælatis in persona apostolorum bene dr Matth. 5. Si non abundauerit iustitia vestra plusquam scribarum, & Pharisæorum, nō intrabitis in regnum cœlorum. Tales.n. qui non hūt debitum pondus virtutum, digni sunt regno suo. i. statu ecclesiastico, & ēt regno cœlesti priuari, & in manu dæmonum tanquam sophistici, ficti & nō veri derelinqui, sicut illi Balthasari regi fatuo dicitur Daniel 5. Appensus es in statera, & inuentus es minus habens. Sequitur. Diuisum est regnum tuum, & datum est Persis & Medis. ¶ In Syria in ciuitate Ebron est campus cuius terra est rubea, quę etiam fossa comeditur, & per Aegyptum deuehitur, & pro specie carissima venditur, sed in hoc est mirabilis ille campus, quia quantum per totum annum effoditur, tantum finito anno diuina dispensatione excreuisse reperitur, ita quòd in integrum locus effossionis reparatur. Ista possunt applicari ad corpus Christi, quod pro certo campus dicitur, pro eo quòd fructus gratiæ, & scientiæ, & gloriæ ab eo propinatur, qui per Aegyptum huius mundi portatus à fidelibus manducatur. Sed quid? pro certo virtute diuina fit, q̄ postquam ipsum comestum crederis, sanum & integrum reperies, & videbis, & ita fit quòd nullo modo consumitur, dato, quòd à pluribus manducetur. ideò de ipso in prosa canitur. Sumit vnus, sumunt mille, quantum isti, tātum ille, nec tamen consumitur. &c. Vel dic quòd talis campus est homo eleemosynarius, & pius, qui. s. se alijs communicat, & cibos suos alijs distribuit, & dispensat, quia pro certo sæpe fit quòd Deus occultè sibi redintegrat, quicquid pauperibus largitur, & donat, exemplo Ioannis Eleemosynarij, de quo dicitur q̄ quanto plus dabat, tanto amplius abundabat. ideo Prou. 28. Dicitur. Qui dat pauperi, non indigebit.

De

De Serum prouincia. Cap. 52.

SEres est prima regio Orientis, quæ à cæteris mortalibus tantum distat, quòd rarus est illuc hominum accessus. Primò. n. à parte nostra profundæ sunt niues, mox longa deserta, sequuntur Antropophagi, gens asperrima, tandem deserta seuissimis bestijs efferata, inde promontorium Tabis, & ad hæc deserta longissima, & post vltra humanos situs est regio Serum, de qua dictum est sericum, quia in quibusdã arboribus illic quædam lanugo nascitur, quæ collecta, & aptata sericũ efficitur, quod magis ad ostendendum, quàm ad vestiendum corpora vtile reperit. Est ergo iste populus mitis, & quietus, & aliorum hoſum fugiens cœtus. Vnde fit, ꝙ qñ mercatores ad eorũ partes veniunt, nulla inter ipsos verba interueniunt, sed in ripa sui fluminis mercatores nĩ merces suas ponunt, illi verò oculis ipsas merces æstimantes, sua tradunt, & nostra non emunt, sicut dicit Soli. per hanc regionẽ possum intelligere religionem, quæ populos habet. s. religiosos, qui ꝑ certo professione & moribus sunt ab alijs hominibus distincti, & desertis pœnitentiæ inter medijs ab alijs separati. Iste ergo populus mitis & beneuolus debet esse, aliorum mortalium. s. secularium cœtus & societatem non diligere, nec cum ipsis verba sunt colloquia multa hre, mercaturas vel negotia non tractare, sua bona hoc est documenta & exempla dẽt alijs dare, & sine multiloquio merces secularium. i. eleemosynas & beneficia pro necessitate vitæ accipere, & de suis arboribus. i. de suis bonis personis sanguinem bonorum exẽplorũ colligere, quibus possint seculares induere & ornare. Vnde de distinctione & separatione istorum pôt dici illud Neem. 9. separatum est semen filiorum Israel ab omni alienigena.

De Trapo insula. Cap. 53.

TRapo est insula in India virens omni tempore, nam ibi arbores semper virentes sunt & est repleta margaritis & lapidibus preciosis, & bis in anno habet hyemem & æstatem. Et forte ista est tylos, de qua dicit Soli. quòd hoc miraculo terras omnes supergreditur, qa in illa nulla est arbor quæ non semper vireat. Ista est ecclesia, religio vel Paradisus, vel anima sancta, quæ virorem honestatis semper retinet in seipsa & æstatem prosperitatis spiritualis habet bis. s. in mũdo isto quantum ad gratiã, & in futuro quãtum ad gloriã hyemẽ ẽt habet duplicem, in quantum timet ꝙ in hoc mundo & alio tribuletur, quia sapiens in omnibus metuit. Eccl. 18. licet dicatur Naum 2. Non consurget duplex tribulatio &c.

De Thuscia. Cap. 54.

THuscia Italiæ prouincia, à thure (vt Isidoro placet) dicta, quia ibi solebant thura & myrrham cõburere præ deuotione in exequijs mortuorum. Et est regio montana & fortissima quo ad situm, fertilissima quo ad fructus, saluberrima quo ad cœlum, fluuijs & fontibus irrigata, & fontibus calidis nobilibus insignita. sic bona anima quo ad thus orationis, montes fidei & perfectionis, cœlum contemplationis, fontes calidos lachrymarum & contritionis, flumina gratiarum & deuotionis, aromata odoriferę conuersationis, debet esse fortis & nobilis & decora. Hæccine est vrbs perfecti decoris? Thren. 2.

De Thyle seu Thule insula. Cap. 55.

THyle est insula vltra Angliam. circa quod nota ꝙ in aliquibus partibus Aquilonis sol apparet per mediũ annum, & per medium disparet. Vnde de Noerigia dicitur quòd sol in æstate per plures dies in solstitio non videtur ibi occumbere, & in hyemali solstitio ibidem per dies totidem nõ apparere, vnde tunc oportet quòd incolæ ad candelæ lumen faciant opus suum. Est igitur insula Thyle vltra Angliam nauigio sex dierum, quæ idcirco inhabitabilis dicitur, quia sol per medium annum, scilicet in æstiuali tempore ipsam exurit, & in hyeme per tantundem temporis ab ea occultatur. Et ideò quia est in æsta te feruentissima, & in hyeme frigidissima, à nullis hominibus habitatur. Per istam insulam possunt intelligi mali diuites, qui scilicet in toto anno durationis suæ habent vnum diem prosperitatis, scilicet dum durat æstas vitæ præsentis, & vnam noctem aduersitatis, scilicet dum durabit perpetuum tempus mortis. Istis enim in mundo isto sol & calor prosperitatis dum durat æstas vitę præsentis, semper apparet, quia diuitibus iste sol occidere non videtur. Non occidet vltra sol tuus. Esa. 60. Sed cum hyems mortis aduenerit, tunc certè sol quòd luna prosperitatis mundanæ ab eis penitus abscondetur. Hie. 15. Occidit eis sol dum adhuc esset dies. Et quantum in æstate vitæ præsentis habebunt detenebris & frigore aduersitatis. Apoc. 18. Quãtum glorificauit se, & in delicijs fuit, tantum date illi tormentum & luctum. nam quia in vita ista ardore auaritiæ & luxuriæ comburunt, ideò in hyeme. i. post mortem in inferni frigoribus gelabuntur, qa flante Deo, id est iudicante, cõ crescit gelu. Iob 37. Et breuiter inhabitabiles dicuntur, quia ipsos in hac vita Christus per gratiam non inhabitat, ipsosq; post mortem per gratiam nõ frequentat. Esaiæ 13. non habitabitur in seculum seculi. ¶De hac insula aliter sentit. Soli. Dicit enim ꝙ est locus apud quẽ mundi cardines esse credunt, semestrem diem & semestrem noctem habens in anno, quem. s. incolunt gens beatissima, quibus è cœlo magnam clementiam aurę spirant salubriter, quæ nihil noxij flatus habent. Domus eorum nemora sunt vel lucus, victum arbores subministrant, discordiã nescium, ægritudine non inquietantur, innocentiæ nomen omnibus æqualiter notum mortem accersunt, & voluntario interitu castigant moriendi tarditatem. habent certam rupem iuxta mare, de qua quando nimis antiqui sunt, satiati & delibuti, in mare se præcipitant, & hoc genus sepulturæ optimum, principiumq; vitæ esse putant. Ista insula est ecclesia, quæ hic per sex menses. i. per sex ætates patitur noctem aduersitatis: finaliter verò habebit diem infinitæ prosperitatis. Populi isti significant sanctos patres ecclesiæ primitiuę, qui nemora pro domibus incolebant, & victum de arboribus assumebãt, sicut fuerunt æremitę, qui de cęlo clementiam & gratiã sentiebant, quosque aurę. i. dona Spiritus sancti salubriter afflabant, ita quod noxium flatum diabolicę tentationis nõ sentiebant, innocentiam seruabant, vitiorum ęgritudinem non habebant, discordiam nesciebãt, & pro Christo se morti voluntarię submittebant, membraque sua super terram mortificabant, & vnctione spiritus delibuti, paneque, doctrinę vel eucharistię, satiati in mare pœnitentię voluntarię se immittebant. Mat. 17. Transi hinc, & mitte te in mare. Vel allegade Paradiso, vbi non est discordia, infirmitas, Vel flatus nouis tribulationum, sed innocentia sempiterna &c.

De Thracia. Cap. 56.

THracia est Europę prouincia, circa Hellespontum, vbi nunc Constantinopolis; quę prius dicta est Byzantium, est constructa. in extimis igitur regionibus prouincię huius populi fuerunt barbari, quorum teste Soli. mores sunt mirabiles & stupendi. Ex quadam enim naturalis sapientię disciplina vitam contemnunt, & in mortem voluntariè consentiunt, & hoc (vt ait) quia animas post mortem viuere credũt apud ipsos luctuosa sunt puerperia, & econtra lęta sunt funera. Cum enim puer nascitur cum fletu & tristitia à parentibus recipitur, & ecõtra mortuum cum gaudio prosequuntur. Ad hęc addit Pomponius, & ideò in suorum lętãtur mortibus, ꝙ alij obeuntium animas redituras, alij non extingui, sed ad beatiora loca transire credant, alij emori quidem, sed id melius esse quàm viuere. Ista possunt allegari contra illos qui vitam istam diligunt, & morte verò tam sui quàm suoꝝ plus debito tristes sunt, & de natiuitate hominum hilarescũt. Qui enim bene cõsideraret quòd præsens vita tot miseriijs repleta, & quòd anima post mortem (nisi in ea deficiat) perpetuò est victura, præsentem vitam proculdubio contemnet & luctuosa puerperia duceret, gaudiosa verò funera reputaret, & mortem fortiter expectaret, & vitę mortem natiuitatique obitum anteferret. Ideò bene dicitur Eccl. 7. Melior est dies mortis natiuitatis, & melius est ire ad domum luctus quã ad domum conuiuij. ¶Teste Soli. apud Thraces barbaroꝝ vxorum numero se viri iactant, quia quãto quis plures vxores habuerit, tantò ipsum honorabiliorem plus reputat. Liberes etiam (vt ait) nõ parentũ arbitrio nubunt, sed quos speciosę sunt subhasta ri volunt, & ad illum, qui plus eis dederit, transeunt, & sic non moribus, sed præmijs se coniungunt. Illę verò quę turpes sunt maritos dotibus emunt. Ista proculdubio videntur hodie esse inter luxuriosos, quia ad litterã vix se solent iactare de numero fœminarum, fœminę etiam sanctarum

parentum licentia quandoque transeunt ad maritos, & per seculas lenas subhadari se facientes, illum præeligunt qui plurimos offert nummos. Et ad litteram quæ turpes sunt, emunt denarijs sibi viros, de quo Ezec. 16. Omnibus meretricibus (sapple pulchris) dantur mercedes, tu autẽ dedisti mercedem amatoribus tuis. ¶Quod vxores cum viris se combuant, vide infra de Taprobana insula.

De Taprobana insula. Cap. 57.

TAprobana est insula adiacens Indiæ à parte meridiei, media inter orum & occasum, quæ (antequam ab Alexandro illuc classem, & legatos mittente, error purgaretur) vnus mundus alius credebatur. Tunc. n. ibi per 20. dies erat transitus, sed postea multo breuior est inuentus. Dicit ergo Solinus ꝙ istis populis sol oriens apparet ad dexteram, occidens ad sinistram. Dicit ẽt ꝙ ibi septenarios nunquam vñr, & ꝙ luna solum ab hora octaua in sextamdecimam apparet. Lucem canopos, sydus clarum, & amplissimum. Igitur cũ isti nunquam videãt polum arcticum, & stellam maris difficulter posſunt dirigi nauigando. Hoc igitur artificio vtuntur, quia alites quasdam seu volucres secum in nauibus portant, quæ naturaliter terram sentiunt, & versus terram respiciunt, & anhelant, & sic ad instinctum alitum vrsus suos dirigunt & gubernant, vt dicit Soli. Talis in sula significat mundũ, populi verò eius significãt peccatores, q, in ꝓfundo maris. i. peccati sunt positi & seiuncti. Isti. n. in ortu diei. i. in tpe presentis vitę (quę non est nisi ortus durationis humanæ) solẽ iustitiæ Christi non intuentur prosperũ siue dextrum, & ad concedendum eis temporalia valde paratum, sed pro certo occidente mortis aduenìente, tunc iste sol Christus sibi in siniſtrũ, & in aspectum verteſtur in quantum. s. æternam damnationem talib. imparcietur. Iob 30. Mutatus es mihi in crudelem. Figuratus in locob, qui cancellatis manibus de siniſtro fecit dextrum, & econuerso &c. vide infra Gen. 48. Istis ergo luna. i. beata Virgo parum lucet, istos septentriones. i. sancti non illuminant, nec stella maris. i. Deus, & septentriones. i. sancti in huius mũdi pelago non gubernant, sed solum canopos stella clara, i. mundi prosperitas & claritas eis lucet, quæ in eorum oculis sola splendet. Isti ergo per stellas. i. per sanctos ad portum salutis non diriguntur, imò ad terrã. i. ad amorem terrenorum peralites, i. per dæmones quibus obediunt dedicantur. Vel dicꝙ iste populus significat ecclesiæ fideles, qui quia in hoc seculo non habent stellas, i. sanctos quib. dirigantur ad cęlũ, necesse est ꝙ à litibus. i. viris contemplatiuis, & prudentib. se credant, & regimen nauis suæ. Isti. n. terram viuentium. i. Paradisum odore cõtemplationis sentiunt, & ideò in absentia stellarũ. i. sanctorũ, ad portũ salutis hoies deducunt. Ps. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. ¶In Taprobana insula, teste Solino, ille rex eligitur, qui spectatior morib. inuenitur. eligunt. n. hominẽ inueteratæ clementiæ, & in annis grauem. Vnũ tñ attendunt præcipue in electione regis, vt. s. liberis careat. Nã (vt dicit Solin.) qui pater fit, ẽt si vita, & moribus polleat, non admittitur ad regendũ, quinimò postquam fuerit in regimine cõstitutus, si velit educare liberos, & hre, statim priuatur pristina potestate. Istud aũt custodiunt (sicut ait) ne fiat hæreditarium regnum suum. Dicit etiã ꝙ quamuis rex ipse maximam præferat æquitatem, nolunt tñ sibi totum litere, imò 40. sapientes eligunt, qui regi habeant assistere, & cũ ipso de causis capitalib. iudicare. Ista pñt allegari de regibus & prælatis, qui pro certo sunt eligendi clemẽtes, sapientes & veteres, & liberos, i. parentes & nepotulos non habentes, vel saltem vltra debitum non amantes, nec regnũ ecclesiæ, nec ipsa beneficia & officia reipublicę vel ecclesiæ ad eos transmittentes, & non soli de negocijs iudicantes, sed pluriũ prudentium consilium insequentes, iuxta dictũ sapientis Eccl. 32. Sine consilio nihil facias, & post factum non pœnitebis. Vel si vis, ista pñt allegari contra multitudinem, & affectum liberorũ, & ꝙ rarò illi in Paradiso regnãt, qui liberos in seculo obtinent, quia. s. fit plerunq; quòd pro ditandis liberis ipsi animas suas dare vidificant, & sic ad regni gloriam nunquã ueniũt, sicut videmus de vsurarijs & auaris. ideò bene dr Eccl. 20. Ne incunderis in filijs impijs si multiplicentur impijs. Vide supra titulo de Britannia. §. de Hebudibus insulis, & earũ rege, vbi ponitur simile. ¶In ista insula sunt margaritæ teste Solino, sed de earum natura, vide supra de lapidibus titulo suo, & lib. de piscibus, c. de Conchis. &c. ¶Refert etiam idem, quòd sunt ibi testudines maximæ, quas homines venantur, quia de carnibus eorum viuunt, & de testis ipsarum domos sibi faciunt. de hoc vide libro de piscibus capit. de testudine, vbi ponitur simile.

De Vulandia. Cap. 58.

VVlandia est regio in montibus Noruegiæ. cuius ciues sunt ferni & barbari, magicis artibus occupati, qui nauigantibus ꝓp defectum venti moram apud se contrahentib. ventum venalem offerunt. Globum. n. de filo faciunt, plures nodos in eo connectentes, & vsq; ad tres nodos vel plures filum extrahi, & explicari præcipiunt, secundum ꝙ ventum magnũ vel parum voluerint habere, & sic dæmones aerem concitant, & ventum producunt, & quandoq; nauem illam dissipant, & submergunt. Regio hæc est peccatum, ciues dæmones, nauigantes peccatores, globus cor, ventus vanitas, mare vita præsens, profundũ infernus. Isti ergo qui per mare præsentis vitæ volunt ad portum prosperitatis venire quandoq; veniunt ad vulandiã. i. ad statũ peccati, vbi ab eius ciuib. i. à dæmonibus ventus inanis gloriæ venditur, ita vt quanto globum cordis sui magis explicauerint, & laxauerint ad mũdana, tanto maior ventus vanitatis ipsos agitat atq; mouet, in tantum, quòd quandoque per æternæ mortis periculum submerguntur. Matth. 7. Venerunt flumina, & fluerunt venti, & irruerunt & cætera. & Ezech. 27. Ventus auster contriuit te in corde maris.

De mirabilibus circa humanam naturam. Cap. 59.

CIrca humanam naturam multa sunt mirabilia, inter quę Solinus connumerat ꝙ vix est dare aliquem quin plura aduersa sustineat, quàm prospera. vnde exemplificat de Caio Cęsare, cuius (teste Seneca) tanta fuit fœlicitas, quòd ei quicquid libuit, licuit, qui quasi totius mundi victor extitit. Hic tñ plus habuit de rebus asperis, omnibus consideratis q̃ secundis. Dicit ergo ꝙ tot & tanta in vita eius inueniuntur incommoda, vt nõ sit facile discernere calamitosior an beatior fuerit. Item idem ait ꝙ mulieribus prægnantibus semp nocet pleniluniũ, & addit similiter, ꝙ si mulier grauida salsiores escas comedit, vngulis caret partus. Oscitationẽ ẽt dixit noxiam parturientibus. Vnde dicit esse vtile spiritum cohibere, & nullo modo in actu pariendi oscitationem facere, aliàs periculum esset. Pleniluniũ significat plenitudinem diuitiarum temporalium, salsedo condimentum scientiarum, secularium, oscitatio verò seu spiritus emissio superfluitatẽ affectuum & desideriorum pectoralium, & mẽtalium. Igitur dico ꝙ qñ aliquis est prægnans, & de nouo cõcepit aliquod bonum propositum, & intendit parere bonum opus, illa tria sunt principaliter sibi noxia. s. pleniluniũ ꝓsperitatis, salsedo præsumptæ sagacitatis, & oscitatio concupiscentiæ, & carnalitatis. Ista. n. tria parui boni operis officiunt, & vngulam finalis perseuerantiæ sibi tollunt. Vtile est ergo spũm cõcupiscẽtiæ cohibere, & escas salsas. i. salsedinem præsumptæ sapientiæ non habere, iuxta illud ad Rom. 12. Nõ plus sapere q̃ oportet sapere, & prosperitatis pleniluniũ non gaudere. ¶Item dicit idem ꝙ puer qñ præpositis pedib. nascit, malum oẽ est. Talis. n. præposterus ordo contra naturam est, & ideò significat (sicut ait) ꝙ taliter nascens prosperæ nõ viuet, & ꝙ cito de vita excedet, & ꝙ etiam multa mala faciet. Vnde etiã tales vocantur Agrippę, vt dicit Sol. & Pli. lib. 7. c. 8. vbi exemplificat de Nerone Principe, sic dicens: Neronem Principem toto principatu suo hostem humani generis, pedib. genitum scribit parens eius Agrippa. Talis etiam fuit Herodes Agrippa. Quorum alter plures occidit, & tandem seipsum interfecit. s. Nero; alter verò paupertate, fame, carcere multoties fessus fuit. Ista possent dici si prędicares de Apostolis Petro & Paulo, contra crudelitatem Neronis. Vel dicꝙ pedes sunt affectus. Aug. pes meus affectus meus, eo feror quocunq; feror. Igitur naturale est & rationale, ꝙ in omni actu caput rationis præcedat, pes affectionis caput rationis præferat. Nam qui carnis desideria iustitiæ anteponit, necesse est quòd prosperitate pacis, & gratię careat, & ꝙ cito de vita gratia per imperseuerantiam recedat. Cõe est. n. ꝙ illi in quibus affectio

superat

superat rationem, & in quibus desideria iustitiā antecedunt, in hoc seculo prosperè non viuant, & vitā ēt grāe cito pdant, iuxta illud Eccle. 18. Si præstes aīæ tuæ concupiscentias eius in gaudium te faciet inimicis tuis. Vel dic q illud corpus, illa persona, vel illud collegium, vel ecclesiastici non possunt p̄sperè viuere vel manere, vbi pedes præcedunt caput, subditi prælatos, mali bonos, & vbi in statu & gradu, & in promotionib. improbi præeunt virtuosos. Vel dic contra simoniacos, qui non rectè nec ordinatè nascuntur aut promouentur, sed potius vt agrippæ, & præposteri per simoniam ad dignitatem exeunt & nascuntur, quia verè tales non solent in prosperitate viuere, sed toto vitæ tpe miseriæ subiacere. Qui. n. nō intrat per ostium in ouile, fur est & latro. Ioan. 10. Iſti. n. sunt qui relinquunt iter rectū, & ambulāt p vias tenebrosas. Prou. 2. ¶Item Solinus inter mirabilia computat q aliquis puer ante 4. diem rideat. Dicit tñ q Zoroastres mox optimarum artium partissimus, eadem hora risit qua natus est. De Crasso aūt auo ipsius qui nunq̄ risisse visus est, dicit q ipsum bella Parthica rapuerunt. Et sic vī cōcludere Solinus q risus præoccupatus oē bonū est, tardus verò vel oīnò exclusus signū est malū. Sic verè est de spūali lætitia, & de gaudio in Spū sancto. Ista. n. si affuerint, prosperitatē glorię Paradisi futuram significant, si verò oīnò defuerint, bella & tribulationē inferni designant. Bonū ergo signū est qñ q̄s p gratiā nascit, si tūc risu, & spūali lętitia perfundat, quia sic futura sapiētia, & ęterna p̄speritas designatur, iuxta illud Eccl. 19. Risus dentiū, & ingressus hoīs annunciant de illo. Et inde est q multi sunt viri iusti qui cæteris inueniuntur gaudentiores, & per cōuenientē affabilitatē ad p̄ximos lętiores. ad Rom. 12. Spe gaudētes. Itē vt dicit idē, quidā fuerunt qui nunq̄ risērunt, qualis erat Crassus. quidā q nunq̄ ructauerunt, sicut Pomponius Poeta. quidam qui nunq̄ spuerunt, sicut Antonia Drusi. quidā q dentes maxillæ continuos habuerunt, sicut quidā filius Prusiæ regis Bithiniorum. quidā qui cū dentib. nati sunt, vt Cn. Papyrius Carbo. quidā q ossa concreta, & solida, & sine medulla habuērunt, & nunq̄ sudauerunt aut sitiuerunt, sicut fuit Lygdamus Syracusanus. Ista omnia possunt applicari ad mores, qui pro certo isti pñt significare viros perfectos & sanctos, quorum aliqui fuerunt qui timorem Dei, mortis, iudicij & inferni præ oculis habentes, nullam mundi lætitiam dilexerunt, dicentes illud Eccl. 2. Risum reputaui errorem, & gaudio dixi, quid frustra deciperis? Quidam nunquam ructauerunt aut spuerunt aut respuerunt viri patientes, qui nunquam spuerūt aut respuerunt aliquid quod Deus vel prælatus mandaret. Quidā ossa cōcreta & maxillas, & dentes solidos, & eiusdem ossis habuerunt, sicut fuerunt isti qui tanquam ossa nunquam fuerunt fessi pro Deo laborando, & tanquā maxillæ solidæ nunquam cessauerunt à benedicendo & prædicando, & isti etiam nunquā sudauerunt difficultatem in laborib. sentiendo, & nunq̄ sitiuerunt temporalia appetendo. Quidam etiam cum dentib. nati sunt, vt qui peccatores correctionibus momorderunt. ideò de tali diuersitate dr̄ illud ad Hebræos 11. Alij ludibria experti. ¶In occidente sunt multa mirabilia. Vnde in historia terræ sanctæ vbi cōparant mirabilia occidentis ad mirabilia orientis, dr̄ q in Francia fuerunt quidam homines cornuti, in Anglia quidam caudati. Vnde etiam Plin. lib. 7. c. 2. dicit simile. s. in quibusdam partibus Indiæ cauda villosa hoīes nasci pernicitatis eximiæ. In Italia etiam aliqui sunt cum buffone in fronte nati: teste Gerualio. sine hoc verò nati, non legitimi thori esse censentur. Ego etiam pro certo affirmari audiui q in Britannia minori est vnum altum genus nobilium, in quo oēs qui nascuntur, sunt in posteriorib. dealbati, ita vt si annū album non habeant, ex adulterio nati esse iudicentur. Sic verè in mūdo sunt diuersa mōstra spiritualia. i. multi hoīes peccatores. Quidam. n. sunt cornuti per proteruā fœuitiā, & ad percutiendum alios semper prompti per violentiam. Vnde 3. Reg. 22. Fecit quoq; sibi Sedechias filius Chanaam cornua ferrea. Item alij sunt caudati per malitiam. Cauda. n. quæ retro venit, significat malitiam. Esa. 9. Propheta docens mendacium ipse est caudatus. Item alij sunt buffone in fronte notati per superbiam. Buffo. n. inflatus superbiam significat, quę etiam in fronte esse dr̄, eo q in publico, & in apparentia cunctis manifestatur. 2. Paral. 26. Orta est lepra in fronte eius. Alij verò habent immunda sua posteriora alba per hypocrisim, & per fictam apparentiam, quia hypocritæ vbi plus sunt per luxuriam immundi, ibi magis per fictionem hypocrisis indicantur esse mundi. ideò tales maledicuntur à Christo dicente Matt. 23. Væ vobis scribæ, & Pharisæi hypochritæ, qui similes estis sepulchris dealbatis, quę apparēt hoīb. speciosa, intus autē sunt plena spurcitiæ. Breuiter ergo tanta hodie inoleuit peruersitas q illi viles & degeneres censenter, qui sine talib. vitijs oriunt̄, quia pro certo qui proteruiam, malitiam, luxuriam, superbiam, & fictitiam versutiam non habuerit, cunctis vilis & degener apperebit. Ille. n. qui malos parentes suos non imitatur, spurius & degener reputatur. ideò talibus dicit dñs illud Num. 32. Ecce vos surrexistis pro patribus vestris incrementa, & alumni hominum peccatorum. Item ibidē dicit q cadauera recentia in aqua residēt, & descendūt, cum verò putrefacta fuerint, mox exurgunt. Sic verè illi qui sunt recentes, & nondum per vitia putrefacti, hoc est, viri iusti, si in aqua prosperitatis ponantur, solent per humilitatem descēdere, corrupti verò, & peccatores ibi solent per superbiam enatare. Quanto. n. quis est melior, tanto humilior, & tanto etiam superbior, quāto vilior atq; peior. Eccl. 3. Quāto maior es, humilia te. Sicut mihi apparet multum videt Deus humanam naturam diligere, qui figuram eius vī quandoque stellis, qñq; lapidib. pretiosis, qñq; animalibus viuis, quādoq; beluis marinis; qñq; radicib. & plantis mirabiliter designare. Sicut. n. infra c. 60. posui inuenta est stella cometa humanam effigiem habens: est etiam lapis dictus Camaheu: & etiā alius dictus cheroboles, formam humanam prætendens. Est etiam bestia, vt Satyrus, pilosus, & simia, figurā hominum insinuās. Est etiam pisces, vt syrena vel nereis, figura hominis gaudens. Est etiam herba seu planta, vt mandragora, formam hominis in radicibus repræsentans. Bene ergo dicit Greg. quòd homo omnis creatura dicitur, quia vix est dare aliquod rerum genus, quin ibi forma humana aliqua repræsentetur. Non dēt ergo conditionem suam vilipendere, nec ipsam diabolo & vitijs subijcere, quādo videt q Deus ipsam tm̄ diligit q in cęlestib. & terrenis ipsam repræsentare disponit, sup oia verò pro eo q ipsam per beatam incarnationem assumpsit. ¶His ergo præmissis, notandum est q primum mirabile circa humanam conditionem dicit esse Plinius dissimilitudinem faciendum. Ait. n. lib. de naturali historia 7. c. 1. q cum in vultu, & facie humana sint decē membra, non inuenitur in tot hoīm milib. duas facies omnio similes posse existere, quinimò necesse est semp aliquid dissimilitudinis intercesse. Causam aūt tantæ hominum dissimilitudinis. c. 12. illius libri assignat, & dicit q imaginatio valde operatur in hoīs generatione, sicut ponit exemplum de quodam Niceo poeta, cuius mater ab Aethiope genita ex adulterio fuerat, nihil cū Aethiope similitudinis hñs, ipse tñ filius eius in auum degenerauit Aethiopem. Cogitabat. n. forte tunc ipsa mater in Aethiope illo qui genuerat eam. Ego etiam audiui semel in Auenione factum simile, q. s. cum quidam tabernarius caput saraceni turpe, & nigrum ante ostium suum pingi fecisset, vxor cuiusdā qui ex opposito morabatur, & illud caput omni die videbat, & circa illud sua imaginatio tenebatur, similē filiū peperit. Cogitatio. n. (vt ait) fingere aut miscere similitudinem pōt. Quod tñ in brutis rarius reperitur: nam (vt ait) plures sunt differentiæ in multitudine hoīm, quàm brutorum, cuius rationē assignat, quia homo cum habeat liberum arbitrium, animumq; valde celerē, & mobilē, quasi vī impossibile duos esse eandē similitudinem continentes, quod in brutis non fit, cum aīos immobiles habeant, & libero arbitrio careant, & ideò quantūcunq; bet in suo genere maiorum similitudinem repræsentant. Ista possunt applicari ad hoc q in facies exterioris conuersationis pauci sunt in toto similes, & cōformes. Accipias. n. duos quantumuis bonos, vel quātumcunq; malos, semper in ipsis aliquam dissimilitudinem & aliquam morum diuersitatē inuenies. ideò bene dr̄ 1. ad Cor. 15. quòd stella differt à stella in claritate. Quod etiam de similitudine, & diuersitate cordium & affectionum: item de discordia & controuersia mentium pōt intelligi, quia hodie pauci sunt qui sibi per concordiam conueniant, & quorum alter alteri in bonis morib. se cōforment, quinimò & in ecclesia, & in mundo homines non vī esse filij eiusdem patris Christi, qui. s. in actibus, in gestibus, in vestibus, necnon in litibus, & contrarietatib. tanta sunt dissimilitudine variati. Et (qđ plus est) maior inuenitur in hominibus ista diuersitas, quàm in brutis, i. in clericis & ecclesiasticis & sapientib. personis, q̄ in simplicibus, & ignaris, q̄a pro certo quanto isti hñt animos magis celeres, & subtiles, tāto magis sunt p discordiam, & malos mores dissimiles & differentes, simplices verò animum hñt magis in bono stabilem, nec circa malitiarū subtilitates vagantē, & ideò maiorem hñt inter se charitatis & concordiæ similitudinem, & virtutē. Bene ergo possumus concludere de hominibus. i. de mundi sapientibus inter se discordibus, & dissormibus illud Baruch 6. Bestiæ meliores sunt illis. Vel totū hoc applica ad intentionē, & dic q generatio. i. operū factio, & productio, à cogitatione, imaginatione & intentione dependet, q̄a si intentio interior vel natura ad imagines pulchras, i. ad bona bonorū exēpla, tunc ad similitudinem eorū concipiet fœtum suū, & pariet opus bonū, si verò imaginatio, & intentio consideret imaginem turpem, & ineptā, & turpem hēat causam. vel mala malorum consideret exēpla, tūc sit̄ parturiet turpē actū, nā etsi p̄dicatoré & genitorē habuerint bonum fœtum tñ operū similem genitori. i. bono doctori vel plato voluntas nō cōcipit, qñ ad alias imagines. i. ad aliorū mala exēpla attendit. Figura Gen. 30. vbi dr̄, q oues Iacob ex virgis decorticatis dū cōcipiebāt oīenisi, fœtum similē virgis, & non genitoribus conceperunt. Quia ouis. i. hō qñ virgas decorticatas. i. personas infames p exēpla respicit tūc fœtus operū dissimiles suis patribus. i. bonis prælatis, & prædicatoribus. facit. Vel dic q filij turpes, & mali à pulchris, & bonis parentib. nascuntur qñ se nō bonis parentibus, sed malis & deformib. peccatoribus. cōformant p imitationem. Idem ēt de platis bonis pōt dici, qui multos turpes, & infames filios & subditos hñt, & hoc quia non sibi, sed malis hominib. se conformant. Isti ergo ad bonum patrē, non ad malos deberēt attendere, & se sibi in morib. conformare. Esa. 51. Attēdite ad Abrahā patrē vestrū. ¶Sarmatæ ſm eundē de naturali historia lib. 2. c. 111. sunt vltimi populi Scythiæ & totius sepcentrionis. Vnde ait q à ciuitate Meroe quæ est in Aethiopia ad terras Sarmatarū qui sunt in Scythia, est latitudo totius orbis habitabilis: Dicit ergo Plin. lib. 7. c. 2. q Sarmaticæ religionis sunt, q de triduo in triduum solummodo cibū sumunt. Tales debemus esse spūaliter, q̄a pro certo cibū Eucharistiæ non debemus sumere nisi triduo ieiunij voluerimus celebrare, q̄a. s. à peccatis cordis, oris, & pis, debemus sic inanare. i. cessare, & cōtra istud triduū aliud triduū opponere. s. cōtritionē cōtra primū, cōfessionē cōtra secūm, satisfactio facie humana sint decē membra, non inuenitur in tot hoīm contra tertium, vt. s. cordis vitium purget cōtritio, vitium oris tollat cōfessio, vitium operis auferat satisfactio. Si igitur illud triduanum ieiuniū p̄cesserit, cibum eucharistiæ, gīæ vel gloriæ dignè poterimus recipere, & ipsum debitè manducare. De tali ergo triduo spūalis abstinētiæ pōt dici illud Matth. 15. Ecce triduo sustinent me, nec hñt quid manducent. Et Tho. 6. Per tres dies cōtinens esto. ¶Itē Pli. de naturali historia lib. 7. c. 2. dicit q quibusdā ineſt venenū in linguis & oculis. Vnde dicit Isidorū asserere in Aphrica esse quasdā familias quarū laudatione intereant probata, arescant arbores, moriantur infantes. Ad quod ēt facit Geruasius, qui dicit q tpe suo erat quidam miles in Cathalonia sibi notus, qui si qđ probauerat aut laudauerat, statim ei male cedebat. Dicit idem Pli. ibidem q quidam sunt in Triballis & Illyrijs qui solo visu fascinant interimunt q̄; si irati diutius intueant. Hæc mihi friuola videtur, nisi tātus doctor referret, & nisi ēt verbum fascinatio nis in scriptura poneretur, quia Apostolus ad Gal. 3. dicit sic: Insensati Galathæ quis vos fascinauit non obedire veritati? ideò fascinatio aliquid esse supponit. Quicquid igitur sit, per illoseum linguis tum oculis venenosos intelligo luxuriosos, quorum linguæ dum applaudendo blandiendove personam commendant, ipsam spūaliter fascinant, & à bono proposito eam mutant, & sic a refactionem virtutum suarum, & mortē culpę sibi laudando procurant & propinant. Esa. 5. Populus meus, qui beatū te dicunt, ipsi te decipiunt. Visus ēt taliū venenosus est, quia q impudicos aspectus solēt alios inficere, & ad malum inducere, & sic mortem culpæ & pœnæ talib. procurare. 2. Pet. 2. Oculos habentes plenos adulterij. Vel dic q primi sunt adulatorēs, qui illos quos laudant, dum eos fouēt in peccatis, spūaliter occidūt. Secundi verò sunt inuidi, quorum aspectus bonis hoībus sunt maligni, cum ipsi quodcunque malum pñt, his procurent, quos ironicè respiciūt. Vnde Sen. lib. de quatuor virtutibus. Sit tibi tā turpe laudari à turpibus, ac si laūderis ob turpia, lætior esto quotiēs displices ma-

lis. ¶Item idem ait q̄ sunt quædā mulieres in Scythia q̄ Bythię vocant̄, q̄ duplices pupillas in oculis habentes, solo aspectu interficiunt. qđ idē Soli. affirmat, adducēs Apollonidē pro auctore. Dicit ēt gñaliter q oēs q̄ duplicem hñt pupillā, hñt oculos venenosos. Vñ ēt ponit Pli. multos esse istius naturæ, q̄. s. in vno oculo duplicē hñt pupillā, in alia verò equi effigiē. Istos ēt nō posse mergi asserunt, dato q sint ēt vestibus degrauati. Teste. n. Cicerone Deo naturæ non solū placuit morē comedēdi hoīes, in hoīe gñare, imò ēt venena in quorundā oculis, & corporib. ponere voluit, vt ne q̄d (inquit) mali esset, q homini deesset. Ait ēt idem esse genus Pharmacū in Aethiopia (teste Damone) quorū sudor tactis corporib. tabē afferat. Dic q tales mulieres sunt luxuriosæ p̄sonæ, quarū oculi ira scintillant, & flammant q plures pupillas vñr hře, quæ ideò illos quos impudicè respiciunt, occidunt, q̄a per malos cōsensus carnis concupiscentiā in eis introducunt. In talibus. n. oculis venenosis effigies equi. i. ipsa petulancia luxurię apparere vī, inquantū p eorum aspectus de eorū luxuria indicatur. Mergi eriam tales nequēt, quia ex quo semel per luxuriam corrupti sunt, nunquam per lachrymosam pœnitentiā vel plotu rā munditiæ mergi volunt. Igitur sic sit q sudor & lues suorū fœdorum operum & exemplorum alios inficit, & quos per societatem tangit, spiritualiter maculat & corrumpit. Igitur bene potest dici talibus illud Matt. 6. Si oculus tuus fuerit ne quam totum corpus tuum erit tenebrosum. Vel dic q oculus est cor, vbi si duplex pupilla. i. duplicitas falsitatis, & duplex intentio fuerit, alios. s. illos quibus ira scitur, suis malitijs nocet, afficit atq; lædit. Simplicitas ergo intētionis, & innocentiæ commendatur, duplicitas verò tam verborū quàm operū tam cogitationum quàm intētionum, & oīs fraus, & malitia reprobatur. ideò bene dr̄ Mat. 6. Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. ¶Sicut natura posuit venenum in aliquibus membris quorundā hominum, sic in quorundam mēbris aliqua remedia sanitatum posuit. Vñ ait Pli. lib. 7. c. 2. q pollex dextri pedis Pyrri regis tactu suo lienosos curabat, qui ēt pollex cum reliquo corpore cremari non potuit, vnde in tēplo conditus fuit. Dicit ēt idem q Grates pergamentus asserebat adhuc in Hellesponto genus esse hoīum qui Opthiogenes vocant̄, serpentū ictus contactu leuare solitos. Varro etiā ait esse quosdam quorum saliuæ contra ictus serpentum medeantur. Hæc Pli. lib. 7. c. 2. Hodie ēt apud nos rex Frācorum quicunq; sit canonicè introductus, solo tactu manus infirmitatem gutturis curat, & glādes illas q̄ strumulæ dīr̄, attenuat atq; sanat. Vide vltimū §. istius capituli vbi agit̄ de gemellis Austriæ. Ista possunt applicari ad virtutem reliquiarū sanctorum sic. Si igit̄ sint hoīes qui adhuc peccatores & mortales existunt, & maximæ prædicti, qui pagani & infideles erant, quorum membra tā mirabilē virtutē hñt, multo fortius membra, & reliqui illi q iā cum Christo immortales regnant, poterūt magna & mirabilia facere, & cōtra serpentū. i. dæmonū tentationes & ictus, cōtraq; infirmitates, & tribulationū fluctus remediū deuotis fidelib. exhibere. Vel dic q tales hoīes significāt ecclesiæ sacerdotes & prælatos, qui pro certo manu absolutionis, & correctionis, & saliua verbalis eruditionis, & p̄dicationis, venena pctōrum adurūt, & morsus serpentū. i. puncturas dæmonū tollunt. iō bene dr̄ Mar. 16. Serpentes tollent, & si mortiferum quid biberint non eis nocebit. Super egros manus imponent, & bene habebūt. ¶Sicut dicit idem ibidē: Quidam sunt homines in India dicti Sorite. qui nullum cibum nouerunt præterquam pisces, quos manibus dissectos, ad solem torrent, & inde faciunt sibi panes. Pisces sunt fluxibiles delicioſi, qui p̄ certo à Soritis. i. à dæmonibus in inferno vorantur, & siccati ad ardorem inferni, panis quotidianus eis efficiuntur. ¶Vnū mirabile dicit hic Plin. lib. 7. c. 4. videlicet q ex fœminis mutari in mares nō est fabulosum. Vnde ipse ait se in annanib. Gassi & Lōgini, & cōsulū inuenisse, Casini puerum factū ex virgine, & iussu Aruspicū in desertā insulam transportatum. Dicit ēt quædam Aristontem, cū prius foret mulier nupsisse, sed cum ei postea barba p̄uenisset & virilitas, vxorē duxisse. & hoc (vt dicit) Licinius Mutianus prodidit, & à se visum asserit, & eiusdē sortis etiā Smyrnæ puerum à se visum dixit. Et subdit idem Plin. Ipse (inquit) in Aphrica vidi mutatum in marem nuptiarum die Lu. Cossutiū ciuē Tysdritannum. Ad istud aūt mirabile; s. q̄ fœmina mutatur in virum, facit fabula Isidis: quam ponit Ouidius

dius, quæ cum esset fœmina, & credereť puer esse filius regis & vxorem filia alterius regis duxisset, die nuptiarū in tēplo veneris putata fuit in virum, & sic illud quod falso credebatur, contigit esse verum. De Tiresia ēt dicit Ouidius q̄ de viro in fœminā, & de fœmina in virū post septennium est mutatus. Possibile.n. fuit q̄ fœminæ quædā in viros mutatæ fuerint, cuius occasione, poetæ fabulas cōfinxerunt. Ad hoc ēt nō modicum facit qđ dr̄ de Hyena bestia, videlicet q̄ alternis annis de fœmina in marē trāsformeť, teste Pli. & Solino. Rationē aūt præmissorum assignare nequiuerunt, nisi q̄ forte talis mulier multū hēt caloris, naturæq; virilis, qua cōtinuè crescēte, tandē gradus virilis cōplexionis attingit, & sic natura inueniēs materiā dispositā, mutat sexū fœmineum in virilē. Alio ēt mō pōt contingere. s. q̄ à principio natura mēbra virilia formauit, & sub pelle formata ad effigiē mēbri virilis ipsa abscondit, q̄ tandē roborata apparēt & egrediunť, & sic fœminæ mutari in viros existimanť. Et circa hoc, à quodā religioso honesto viro de ordine prædicatorū audiui q̄ cū ex parte ordinis sui cōuentus Cathelonię visitaret, in quodā castro tale ꝓdigium comperit esse factum. Erat.n. puella ætatis decē & octo annorum, q̄ dum cum sociab. luderet, ipsam dolor genitaliū quasi parturientis arripiebat, qđ cū pluries fieret, affuit prudēs medicus, qui palpato sexu fœmineo quem hre videbatur, inuenit sub pelle aliquid durum latere. Scidit igitur nouacula pellē, & statim membrū virile cū suis appēdicijs apparuit, cuius. s. foramen ita erat foramini mēbri muliebris applicatū, & perinde sp vrinasse repertus est. Sanatus igitur de vulnere vxorem duxit, & post annis plurimis vir vixit. Ad hæc potest allegari Orosius, & ēt Aug. lib. 2. de ciu. Dei vbi dicit q̄ & fœminæ & gallinæ in sexū masculinū sunt mutatæ. Ista oia applica ad hoc q̄ q̄ñq; de fœminis fiunt viri. i. de imperfectis iusti. Fœmina.n. virum imperfectū significat, qui. s. more fœminæ, fragilis & incōstans existit, nec in bono ꝓposito perseuerat. Vir verò hoiem perfectū solet denotare, qui solet opera virilia, fortia & stabilia perpetrare. Fœmina igit in mare mutat, qñ pctōr & imperfectus ꝓ diuinā inspiratiōnē vel per bonā ꝑdicationem in hoiem iustum, cōstātē & stabilē trāsformat. Hie. 31. Fœmina circundabit virū. vide de Hyena supra lib. 10. ¶Secundū Pli. eo. li. 7. c. 7. Gnatio hois valde est incerta, valde vilis, & valde periculosa. Incerta quidē, cū cętera aīalia definitū habeant tps infra qđ debent gigni, hō aūt nō habet determinatum tps, nā quidā septimo mense, quidā octauo, qdā nono, quidam decimo vel vndecimo pariunť. Inuēta ēt q̄ñq; est mulier sex decim mensib. in vtero portasse. Itē vilis est, q. a vili humore, videlicet sanguine menvruoso nutriť, & de vili spermate ꝓcreať. Item debilis, q. a (vt ait Soli.) fumus candelæ extinctæ vel sola oscitatio facta in hora pariendi interficit fętum & facit abortiuum. Ista igiť potes applicare ad vilitatem cōditionis humanæ, & contra superbiā hois. sicut ēt idem author Pli. pulchrè applicat ad hoc idem sic dicens. O q̄ frīuola aīalium superbissimi (. s. hois) origo, cum plerunq; abortus cā fiat odor à lucernarum extinctu. His inquit principijs nascūtur tyranni, his carnifex animus. Tu qui virtb. corporis fidis, tu qui fortunæ munus amplexaris, tu quite Deum credis, aliquo successu tumens, tanti tū perire potuisti, atque ēt hodie minoris potes, quantulo serpentis ictu, aut acino vuæ pastæ, sicut Anacreon poeta, aut in lacte hausto pilo, sicut Fabius senator. Is Demū profecto vitā æqua lance pensitabit, q̄ fragilitatis humanæ memor fuerit. Vel dic q̄ hō significat sapientes, clericos & diuites, brutū verò simplices & ignaros. Gnatio ergo. i. saluatio brutorum. i. simplicū & pauperū, certior est q̄ hoim. i. q̄ diuitum & sapientum: nā (teste Aug.) Surgunt indocti, & rapiūt cęlum, & nos cum literis nris mergimur in profundum. ¶Itē eodē lib. c. 11. dicit q̄ præter mulierē pauca aīalia carnis copulā nouere grauida, quia vt cōiter fœminæ qua rupedum ex quo grauidæ fuerint nunq̄ cognosci se ꝑmittunt, quinimò masculos fugant, & abijciunt. Mulier verò nō sic, q̄ maiori luxuria cæteris laceſſit, & tū si sit grauida, magis q̄ aliæ abstinere, & partui reuerentiā exhibere dēt. Itē ibidem dr̄ q̄ signa parentum q̄ñq; mittunť ad filios. Vñ exemplificat q̄ quarto partu dacorum originis nota in brachio redditur. In Lepidorum ēt genere tres succeſſiuè nati sunt q̄ membrana obductos oculos habuerunt. Sic verè boni debēt in se bonorum parentum suorum naturalium, vel ꝓlatorum & ꝑdicatorū parentum spūalium signa, exēpla & bona opera p imitationē repræsentare, & se eis quātum ad oculos discretionis, & quātum ad brachia bonæ operationis pro virib. cō formare. Exod. 14. Erit quasi signum in manu tua, & quasi appensum quid ante oculos tuos. Vel e contra dic de malis, qui ¶Tanta similitudo inuēnta est q̄ñque inter hoies, q̄ vnus esse q̄ Antiocho regi Syriæ Artemon quidam de plebe ita similis fuit, q̄ eius obiectu, Laodice vxor regia randiu defunctū maritum dissimulauit, donec ad suam voluntatē succeſſor regni ordinaretur. De multis ēt alijs sibi inuicem simillimis, de patib. tū diuersis natis ponunt exempla plurima, & Pli. & Soli. Sic verè in morib. accidit q̄ q̄ñq; similitudo decipit iudiciū, sicut patet de falsis amicis, & veris, & hypocritis hoibus atq; iustis. Tales.n. inter se tantā hñt in exteriori apparentia similitudinem, q̄ mali pro bonis sumuntur, & illud qđ falsum & fictum est, verum esse creditur. Quod ēt in verbis inuenimus, quia multi sunt mendacia sua ita pallianteš, q̄ tantam hñt similitudinē veritatis, vt sæpe falsum pro vero sumatur, & prolatib. fictionib. regnum & dñium possideatur. Io. 9. Alij dicebant quia hic est, alij non, sed similis eius est. Vel dic econtra, q̄ Christo & sanctis debemus similes esse, & nos in morib. eis conformare, vt sic possimus regnum cœlestis gloriæ possidere. ¶Dentes septimo mēse nascunť, & septimo anno cadunt, teste Plin. ibid. c. 16. Isti autem fortissimæ & durabilis sunt virtutis. Vnde ēt isti sunt qui nec igne facilè cōburuntur, nec in terra sicut ossa alia corrumpuntur. Sic verè viri iusti q̄ dentes sunt ecclesiæ (iuxta illud Cant. 4. Dentes tui sicut greges tonsarum, q̄ ascēdunt de lauacro) p̄ sęprenarium virtutū in gręa nascunť, & p̄ septennium criminum capitalium q̄ñq; cadere cō probanť. Prou. 24. Septies in die cadit iustus, & resurgit. Isti ergo sunt q̄ nec cōburuntur igne auaritiæ, nec corrumpuntur putrefactione luxuriæ. Vel dic q̄ dentes sunt virtutes, quas. s. septē virtutes vel septē sacra introducūt, & septem peccata mortalia cadere faciūt &c. Quidā ēt hoies maximæ q̄titatis fuerunt sicut narrat Pli. li. 7. c. 16. de quodā corpore humano stante in quodā monte, cū pars eius montis corruisset, erecto reperto, quod 46. cubitos lōgitudinis habebat, de quo ēt meminisse vr Soli. q̄ corpus 33. cubitorū dicit in Creta repertum in quodā monte fluminib. arroso. Orestis ēt corpus iussu oraculi refossum, inuentū est septē cubitos habuisse. Pallas. ēt (sicut supra dixi) Romæ sub Henrico scdo repertus est, q̄ altitudinē murorum vrbis dr̄ excessisse. Nostris ēt tpibus in Frācia tpe Philippi regis pulchri audiui puellā in vmbra cuiusdā arboris dormientem, dum dormiret, vltra humanam quantitatem creuisse, & ex tunc tanquam monstrum pro miraculo cū regina mansisse. Homerus etiam qui per tria milia annorum ante nos fuit, conquærebatur suo tpe q̄ corpora mortalium non erant ita magna sicut prisca, sicut Pli. ibi narrat. Item ponunt tā Pli. q̄ Soli. de illis qui fortissimi fuerunt, sicut de Pilone, qui currēdo bouem supra se leuabat, & percussum pugno occidebat, & vna die comedebat, & de multis alijs viris fortissimis. Audiui etiam q̄ tpe dicti regis Philippi, cum quidam rusticus Alemanus cum sorore ad syluā pro lignis deportandis iuissent, & super vnum fontē panē medium inuenissent, & comedissent, fortissimi facti sunt, ita vt onera lignorum q̄ fecerant vilipendentes, permaximam struē lignorum ad villam tulerint, quorum alter à dicto rege Philippo vocatus & dictatus, fortitudinē multorum hoium habere est deprehensus. De Tritani ēt gladiatoris filio ponunt, q̄ neruos transfusos habuit, & armatum hostē vno digito superauit, & digito vno ad castra Imperatoris sui portauit. Itē ponit Plin. de illis qui in cursu alios præcesserunt, & sic ponit de Philippide qui M. 240. stadijs. s. ab Athenis vsq; Lacedemonē duob. diebus cucurrit, & de quodam alio qui à meridie ad vesperā 75. millia passuum cucurrit. Exemplificat ēt de alijs multis. Itē ponit de illis qui clarissimè viderunt, & sic exemplificat de Strabone, qui classem exeuntē à portu Carthaginis per centum triginta quinq; millia passuū à promontorio Siciliæ Lylibeo bello punico videbat, & numerum nauiū recitabat. De Callicrate etiā dicit q̄ formicas de ebore ita tenues faciebat, q̄ partes eorū alij nō videbāt. Item ponit de illis qui subtiliter audiuerunt, & sic ponit vnū exemplū mirabile, q̄ ꝓlium quo Syberis deleta est, ipso die quo factum est, auditum fuit Olympię per spatia maris, & terræ longissima, sicut etiam Orosius recitat,

ꝓbiagit de ꝓlio Xersis. Itē ponit de illis qui tormenta pa
cientia nō sustinuerunt, & exēplificat de Lęna meretrice, q̄
tyranno iudicuit Harmodium & Aristogitonē tyranni-
cidas de Anaxarcho, qui tortus linguam sibi amputauit, ne
cruciatus illos q̄ de tyranno occidendo tractauerant. Fuerūt
igitur in hoc multi hoies diuersi in diuersis virib. ꝓpollentes,
& alios hoies ꝓcellentes. Ista possunt applicari ad viros eccle
siasticos & perfectos, q. s. debēt alios præcellere, & in eis vir-
tutib. ꝓpollere, iuxta illud Matth. 5. Nisi abundauerit iusti-
cia vestra plusquā scribarum & phariseorum, nō intrabitis in
regnum cœlorum. Debent ergo isti alios præcellere magnitu
dine virtuali, & dēnt cęteris i virtutib. esse maiores & in lato
statutis, lōgo fidei, & alto spei cęteris grādiores. Baru. 4. Ibi
fuerunt gigantes nominati, illi qui ab initio fuerunt statura
magna scientes bellū. Itē debent alios ꝓcellere bene operan
di fortitudine. Dęmones.n. & vitia debent vincere, & à nulla
tentatione vel tribulatione penitus victi esse, iō 1. Io. 2. Scribo
vobis iuuenes: quia fortes estis, qm̄ vicistis malignū. Itē debēt
præcellere alios in cursus celeritate, quia cito cum pedibus
virtutis affectuum mandata celeriter exequi, & ad Paradi-
sum totis affectib. festinare debent. 1. ad Cor. 9. Sic currite, vt
comprehendatis. Item debent ꝓcellere alios in visus lympitu-
dine, quia visum discretionis & contēplationis dēt clarū ha
bere, & de promōtorio huius mundi vsq; ad portū Paradisi p
contēplationē videre. Esa. 33. Oculi tui videbunt Hierusalem
habitationē opulētam, tabernaculum fiduciæ, ꝓ nequaquā trās-
ferri poterit. Itē debent ꝓcellere in auditus promptitudine,
quia prompti debent esse ad mandata Dei audiendū, & ad bel
la mortis & iudicij cogitandum. Aba. 3. Dñe audiui auditū tuū
& timui. Item debent ꝓcellere in patientiæ fortitudine, quia
fortius debent mortem subire, quā fidem aut fidelitatē fran-
gere, iuxta illud Mat. 10. Nolite timere eos q̄ occidunt corpus,
animā aūt non pōt occidere. ¶Teste Solino & Plinio quidā fue
runt summa memoria ꝑditi, sicut de Cyro rege exemplificāt,
qui militib. exercitus sui nomina reddidit, & de Mithridate
rege, qui viginti diuarum gentium rex totidem linguis iura di
cta, & cōcionando singulas sine interprete affatus est. De mul
tis aūt aliis exemplificant. Seneca verò de seipso dicit in prin-
cipio declamationum, q̄ tanta memoria pollebat, q̄ ducen-
tos versus solo auditu retinebat, & incipiendo, & ab vltimo,
& reciprocando dicebat, duo ēt milia nomina eo quo dicta fue
runt ordine, retinēs recitabat. Vnde (vt idē Seneca refert) Me
moria est pars animi valde delicata & fragilis, in quā primū
sanctus incurrit. Et ꝑm Pli. lib. 8. c. 24. Nihil in homine morbo
aut casu aut ictu aut metu facilius memoria perit. Et exempli
ficat de quodam q̄ lapide pcussus, litterarū omniū est oblitus,
& iendo de alio q̄ ex palco recto lapsus matris & affiniū propin-
quorum, & de alio dicto coruino, q̄ in quadā infirmitate q̄ ha
buit, ꝓriū nomen est oblitus. Proculdubio charissimi spuali
ter loquendo, talis memoria dēt in nobis vigere, q. a. s. Deum,
filios & bona æterna, & Dei ēt mandata & būficia, diaboli ēt
versutias, vanitatem mundi & miserias pauperum debemus
memorari, & ꝑ iugē meditationem mentaliter recordari, q. a
proculdubio ille q̄ ꝑdicta dobitē memoratur apud Deū & ho-
mines cōmēdat, vt sic exponatur illud Eccl. 49. Memoria Io
sie in cōpositione odoris facta est. Veruntū talis memoria à
corde humano faciliter decidit, q. a tam beneficiorū q̄ māda
torum, tam bonorum receptorum, quàm ēt vitiorum perpe-
tratorum recordatio cito perit. Vñ Seneca. Memoria benefi-
ciorum labilis, iniuriarum aūt tenax. Et hoc proculdubio fa-
cit ictus tentationis, casus peccati, & infirmitas ignorantiæ,
q̄ breuiter non est hodie virtus in homine q̄ ita cito pereat,
sicut memoria tā beneficiorum q̄ ēt delictorū ꝓpriorum. Vñ
quidam sunt q̄ matrē, sorores, būfactores & amicos obliuiscū-
tur, qñ. s. ingratitudinis vitio corrumpunť. Alij ēt ꝓprium no-
men. i. christiani nominis gloriam nō recordanť, in quantum
ipsum maculare ꝓ vitia dinoscunť. Sap. 2. Obliuionem nomē
nostrum accipiet. Vitiū ergo obliuionis, ingratitudinis & in-
aduertentiæ hodie facilirer incurrit, & qđ est deterius, vix cu
rat. Vñde ingratis dr̄ in Ps. Non sunt recordati manus eius die
qua redemit eos de manu tribulantis. De illis ēt q̄ obliuiscun
tur illa q̄ ad salutē sunt necessaria, pōt dici illud Sap. 17. In ob
scuris peccatoris tenebroso obliuionis velamento dispersi
sunt. ¶Item Pli. lib. 7. c. 17. dicit q̄ mares ꝓponderant fœminis,
nocua corpora viuentib. & dormientia vigilantibus. Sic ue-
rè magis onerosi & importabiles sunt mares quā fœminæ. i. di
uites & superiores q̄ debiles & inferiores. Iac. 2. Nōne diuites
p violētiam opprimūt vos? Itē mortui. i. pctōres, q̄ viui. i. q̄ iu
sti, dormientes. i. pigri, q̄ vigiles. i. diligentes & astuti. Et ꝑ cul
dubio hodie onerosi sunt diuites respū simpliciū, pctōres re-
spū iustorū, negligentes respū studiosorū. 2. Re. 15. Si veneris
mecū, eris mihi oneri. Vel dic, q̄ plus pōderāt. i. magis valent
mares & virtuosi, q̄ fœminei & delicioši, mortui p humilitatē,
q̄ viui per mobilē voluntatem, dormiētes p cōtemplationē,
q̄ vigilantes p negociorū mundialium executionem. Eccle. 5.
Laudaui magis mortuos q̄ viuentes. ¶Itē ibidem lib. 7. de natu
rali historia. c. 15. dicit q̄ natura quasdam leges morbis impo
suit, & sic ait, q̄ febris quartana nō nunq̄ bruma, nō nunq̄ hy
bernis mēsib. incipit. Febris quartana significat damnationē
æternam, quam tremor & desperatio concomitat, q. a ista est
q̄ mensib. hybernis & hyemalib. i. à frigore tribulationū mun
dialiū nō sumit initium, q. a ꝓ certo mundi delitiæ & ꝓsperi-
tas, nō aduersitas initia sunt febris quartanę. i. damnationis e-
ternæ Sen. lib. de paupertate, Multis q̄ fuisse diuitias, non mise-
riarū finis fuit, sed initiū. ¶Itē ibid. lib. 7. c. 51. & 52. recitat de
morte varia liquorem. Dicit. n. q̄ quadam fulmine mortui sunt,
q̄dam serpētibus. Vñ dicit, q̄ pherecides serpentū multitudi-
ne de corpore eius erumpente expirauit. Ponit ēt de q̄busdā
q̄ resurgere visi sunt sicut de Auiola cōsulari, q̄ in rogo reui-
xit, cui cum subueniri nō posset, viuus crematus est. De Corsi
dio ēt, q̄ portatus ad foueam, illum q̄ sepelire eum volebat,
domū reportauit. Narrat ēt de quodam puero, q̄ fessus spelū
cam ad dormiendū intrauit, & ibi 57. annis dormiuit, postea
euigilans, mutatam faciem rerū miratus est. De quadam etiā
muliere narrat quam septem dieb. exanimen, Heraclides ad
uitam reuocatam, nobili volumine asserit. Ponit ēt de quodā
q̄ in Sicilia decapitatus à Pōpeio, postquam tota die iacuis-
set in littore, tandem reuixit & in mandato deorum infernā-
lium Pōpeio recitauit, & statim iterū expirauit. Ista pñt appli
cari ad resurrectionē mortuorū, & dici, q̄ si apud paganos ali
q̄ reuixisse inuenti sunt, multo fortius diuina virtute & fctō
rum intercessione hoc poterit fieri apud nos. Vel dic q̄ ille q̄
in igne reuixit, sed q. a ibi nimis stetit, viuus crematus est, signi
ficat mihi quosdam q̄ à morte peccati p ignem tribulatio-
nis & feruentis contritionis resurgūt, sed q. a ibi nimis perse
uerant, sæpe fit, q̄ p desperationem & impatientiam pereūt.
Contritio. n. & ēt tribulatio vel maceratio si nimis perseuera
uerint, desperationē inducūt, & iō bonū est q̄ñq; dolorē cō-
tritionis cū gaudio spei miscere, vt unū possit aliud tēperare.
Breuiter ergo fieri pōt q̄ illi qui annis plurib. in vitijs & deli
cijs dormierunt, vel qui ex toto per gręa carētiā spūaliter exa
nimati fuerunt, per pñam reuiuiscāt, & ad statū salutis & vi-
tā gręe reueniant. iō ad Eph. 5. Surge qui dormis & exurge à
mortuis, & illuminabit te Chrs. ¶Itē idē ibidē ponit q̄ q̄dam
uisi sunt mori dolore, quidā gaudio, quidam metu, quidā amo
re. De dolore exēplificat Pli. ubi supra de quodam qui denega
to sibi cōsulatu iterijs. De gaudio, ut de Chilone Philosopho
qui audita victoria filij sui apud Olympiā, præ gaudio expira
uit. Exēplificat ēt de Dionysio tyranno & de Sophocle, qui
ambo accepto tragicæ victoriæ nuncio, expirauerūt, & etiā
de matre illa, q̄ filiū mortuum in pōlio Canensi audiuerat, quē
postea uidēs incolumē, p gaudio mortua est. De amore verò
possumus ponere exēplū de Pyramo & Thysbe, quorū histo
riam ponit Ouidius, & de illo quē Castellana q̄dā diligebat.
Vel melius de quodā milite peregrino, qui cū loca omnia in
quibus Chrs fuerat visitasset deuotissimè, & tandem ad mon-
tem Olueti unde Christus ascenderat, uenisset, cum Christū
amplius sequi, nequiret, summo gaudio & amore perfusus
expirauit. Prodita ergo cā mortis per medicos, apertum est
cor eius, & inuentū est in eo scriptū, Amor meus Iesus. De me
tu verò, q̄ interficiar, ad pōs exemplum non habeo. Si uis ex-
pone ista in malo, & dic, q̄ mors culpæ & pœnæ introducitur
multis modis, videlicet q̄ñq; tristitia et dolore stimulante, &
ad uindictā vel inuidiā excitāte, de quo Eccl. 38. A tristitia. n.
festinat mors, q̄ñq; gaudio malè dissoluente, et ad inanē glo-
riā promouente. Prouer. 14. Extrema gaudij luctus occupat.
Q̄ñq; amore malè inflamante, et cor per mala desideria ape
riente, et gratia et spū euanescente. Prou. 21. Desiderio occi-
dunt pigrum. Q̄ñq; timore malè cōstringēte, et in desperā-
tionem inducente. Psal. Timor mortis conturbat me. Vel

illud de milite allega ad feruorē deuotionis; & qūo charitas & amor Christum sibi in corde impressit, sine quo viuere nō adamauit. ¶Contra libidinē humanā pōt applicari quod dicit Plin. lib. 10. de naturali historia c. 63. vbi sic dicit, Cæteris animantib. statura sunt per tempora anni concubitus, homini verò oibus horis dierum noctiumq;. Itē cęteris satietas in coitu hoi verò nulla, & exemplificat de Messalina coniuge Claudij Cæsaris, q̄ experiri voluit si satiari posset, ita ꝙ quādam meretricem vigintiquinq; concubitib. superauit. Itē ꝙa (sicut & supra ipse alibi dixi) mares bestiæ cum prægnantib. nō coeunt, præter suē & equam, hoies verò sp. Item ꝙa malitia hoīum voluptates contra naturā excogitat, aīalia aūt nūquam. Vñ addit ꝙ in hac parte nocētiores quàm feræ sumus. Seneca ēt in quadam declamatione dicit ꝙ natura melius formauit concubitus aīaliū q̄ nostros. Et breuiter, ꝙa hō libidine nō satiaī, grauidas nō reuereī, & (vt dictū est) multa cōtra naturā adinuenit & meditaī, q̄ tū bestiæ nō faciunt, necesse est ergo concludere ꝙ hoies isti bestijs luxuriosiores sunt. vñ Baruch 6. Bestiæ meliores sunt illis. ¶Cor inuentū est aliq̄ hir sutū in hoie. Vñ aīt idē lib. 11. c. 37. ꝙ Aristomenes q trecētos Lacedemonios solus occiderat, cum pluries captus euasisset, randē apprehensus & occisus, inuentus est cor habuisse hirsutū. Qđ forte maximi caloris & audaciæ signū fuit. Tale cor debemus habere hirsutū. s. & vestitū velaminib. charitatis dēt esse, & sic se poterit à dæmonib. liberare. xMagister Arnaldus de Villa noua in suo speculo. c. 78. dicit, ꝙ in Austria duo fuerūt gemelli quorū vnus vno latere, alius latere opposito clausuras ferreas sine manuum adminiculo referebāt. Re uera vr ꝙ Deus & hō. i. diuina & humana natura in Chro, similitudinē gessit taliū gemellorum, quia pro certo vnus istorū. s. Deus, cū manu sua. i. cum manu suæ iustitiæ ianuā Paradisi clausit, alius verò gemellus, s. Chrs homo manu opposita, s. manu suæ misericordię istam ianuā reseravit, nā ꝙ Deus p iustitiā clauserat, Chrs per miam reserat & dilatat. Gemelli. n. dr Deus & hō in Chro, propterea ꝙ simul in eadem psona sunt vniti, & de matris vtero simul nati. Eze. 21. De terra vna egredientur ambo. Vel dic, ꝙ isti gemelli in cruce positi, vna manu. s. miæ, bono latroui venia & Paradisum aperuerunt, altera verò manu ipsum latroni alteri clauserunt & obstruxerunt. ¶Albertus aūt de istis gemellis dicit ꝙ vnus illorū vno latere sola applicatione referabat clausuras, latere verò opposito ipsas claudebat. Talis est Chrs gemellus. i. gemina natura cōpositus, q̄ cum habeat duas manus. i. miam & iustitiam, sic fit, ꝙ vna manu. s. misercordia, ipsam ad hoiem applicādo, cęlū aliquib. aperit, à latere verò opposito se vertendo. i. iustitiam exequendo, alijs ipsam claudit. Qđ vtiq; fiet in iudicio, qñ aliis dicet, ite, alijs, venite, quod ēt quotidie facit qñ alios ad fidē & gſam vocat, alios verò repudiat, iō bene dr Apo. 3. Ipse claudit, & nemo aperit, aperit, & nemo claudit. ¶Vnū mirabile dicit Pli. lib. 2. c. 65. Ait. n. ꝙ terra serpentē postquā hominem percusserit, vlterius non suscipit, pęnasq̄ue ab eo iner tium nomine exigit. In quo q̄dem humanæ naturæ dignitas ostēditur, quam terra taliter vindicare probaī. vñ Gen. 4 Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Iob 15. Terra terra ne operias sanguinem meum. Vel istud dic cōtra homicidas, qui quando hoiem percusserint & occiderint, non dēnt à terra. i. à terrenis principib. & prælatis suscipi vel seruari, sed potius perimi aut puniri. Exo. 22. Maleficos non patieris viuere, & Nu. 35. Non accipietis precium ab eo qui reus est sanguinis, statim & ipse moriatur.

De Mirabilib. in brutorum Natura. C. 60.

IN brutis animalib. multæ sunt proprietates mirabiles, ꝑter illas quæ in libro de animalib. sunt supradictæ. Vñ nota, ꝙ experiolus siue scurrulus est bestiola subrufa & agillima, in memorib. nascens & habitans, & de arbore in arborē facillimè transiens, qui captus & in cauea positus & nutritus, ipsam voluere & citissimè vertere gaudet, & ad hoc diligenter attēdit & studet. Huius mirabilis fertur esse sagacitas: quia. s. cum aquam transire voluerit, summergi timens, lignum vel asserē accipit, & tanquam in nauem super asserē se immittit, caudā verò quā hēt latam, expansam & pilosam, pro velo erigit, & sic flante vento mediante suo nauigio sine periculo aquam transit. Hæc à Vincentio & Gernasio ponuntur. Talis pro certo uideтur esse Deus & Dei filius benedictus: quia iste est qui caueam. i. machinam mundi sibi commissam non cessat vertere, & eā summa prouidentia regere, & per volubilitatem fortunæ. i. occultæ suæ prouidentiæ, alta infima facere, & infima sublimia, iuxta illud Lu. 1. Deposuit potentes de sede, & exaltauit &c. Mutatio. n. fortunæ & conuersio istius cauеæ à Deo fit, qui pro voluntate statūs rerum mundanarum variat & cōuertit. Iste igit est ꝙ mirabiliter saltauit qñ de arbore Paradisi ad arborem Virginis, & inde ad arborem crucis, & post ad arborem cœlestis culminis euolauit. Verumtñ iste qñaquam habitā Virginē, q̄ ꝑ ficcitatē paupertatis dr lignea, sibi ꝑ nauegit, & sic cauda. i. finali intentione ad patrē erecta, flatu Spiritus sancti aquam mortalis vitæ transuit, & tad littus Paradisi ꝑ ascensionē aduenit, dicens de isto ligno illud Gen. 32. In baculo meo transiui Iordanē. Vel dic, ꝙ talis est vir ꝑfectus, qui caueam cōscientiæ suæ ꝑ discussionē vertit & circuit, de bono ope ad bonū opus faciliter transilit, & ad transitū aq̄ fluribilis vitæ ꝑsentis lignū. i. crucem Chri ꝑ naue eligit, & cauдā suam. i. finis & mortis memoriam ꝑ gubernaculo sumit, & sic vento. i. Spūs sancti in spirationi & pro flatui se cōmittit, & sine periculo mundū transit. Sap. 14. Exiguo ligno creduntes mines aīas suas, & transeuntes mare ꝑ ratē liberati sunt. Vel dic, ꝙ iste est ambitiosus & auarus, q̄ nō cessat voluere & circuire, & ꝑ mundi negocia discurrere, & de officio ad officium saltare, caudamq̄. i. secularem potentiā erigere, & sic super hugnum vitæ fragilis aquam seculi ꝑtransire, sed qñ venit in siro mortis, nihil vtilitatis se inuenit ꝓcepisse. Vel dic, ꝙ cauda est finalis pnā, & lignū est spes passionis dñicæ, ꝙ quas. 1. calx proijcit, sic liberata & munda remanet & recedit. Sic vere in Paradisum se ire credunt. Mali. n. cauda erecta incedunt, & in fine pœnitere sperant, & sic caudam. i. finē vitæ suæ ad Deum erigere & dirigere tunc ꝓponunt. ¶Camusius teste Gernasio est animal sylueſtræ tantæ quantitatis vt Damula, q̄ in altis pib. deprehensa à venatore, ipsam vt in ꝓceps diruat, in fenta expectante, qñ videt ꝙ nullū hēr spatium euadendi, summattendit si inter uenatorem q̄ obseruat semitam, & rupē, aliquid de luce apparet, ꝙ si q̄d lucis viderit, tanto impetu venatorem et rupē impinguet, ꝙ malis gratib. ꝑtransibit, ipsum nisi caueat, ꝑci pitabit. Istud animal est agillimū, rium hēt fortissimū. Sic ꝓ certo charissimi, si pctōr se vide à diabolo venatore cōprehēsū, semitāq̄; viarū suarū tali re ꝑcipitium sempiternum, dēt attendere si aliq̄d de luce dinæ gſæ sibi appareat, et si aliquam viam salutis apertam beat, ꝙ si aliquam scintillam sibi relucere viderit, tanto tu dēt illuc impingere, & se ꝓ illam viam ad Deum cōuemen oculorum et pax. Ergo licet te vndiq; à diabolo videris supereſſe, q̄a. s. q̄diu scintilla pctōris vitę splenderit, pctōr pœnitere poterit et euadere, et à se diabolum repellere. ¶De Onagro dicit Gernasius, ꝙ in Polonia ualde abundat et qđ sit animal sitis patientissimum. Cum autem cornua natorum ꝑsentit, currit ad fontem, et magno aquæ haustu saciat. Et hoc (vt ait) ne ꝓ cursum imminentem siccitatis immoderata grauet. Cum ergo oportet currere, recentia et humidior est, et ēt si canes appropinquant, tñ de illa aq super ipsos euomit, ꝙ eos retrocedere compellit. Sic nere cornua uenatorum. i. insultus et primos motus tentatione ꝑsentimus, ad fontem miæ Dei uel beatam Virginem poīnem recurrere debemus, ibiq; cōtra futuram sitim maloru desideriorū, et cōtra laborē mundi tribulationum debem aquā deuotionis et gſæ bibere, qua mediante possimus ma desideria tpare, et canes. i. dæmones à nostris ꝓsecutionib gare. Eccl. 26. Sicut uiator sitiēs ad fontē os aperiret, et de aqua ꝓxima bibet. Credo ꝙ aīal qđ dr Loz, idem sit, vide pra de Boemia. ¶De Struthione mirabile q̄d ponit Gernas accipere de historia scholastica. Dicūt Iudæi (vt ait) quòd Salomon templum ædificaret, vt lapides citius sculperent, incluſit pullum Struthionis in vase vitreo, quem cum thio habere nequiret, ad desertum iuit, et exinde verme thamus dr, apportauit, cuius sanguine vitrum liniuit, fra que ſtatim vitro, pullum recuperauit. Quo agnito Salom de sanguine illorū vermiū lapides tēpli fecit liniri, et fa

runt ponere ꝙ imprimi vel sculpi. Idē verò Gernasius dicit in quodā antiquo palatio sialā liquore lacteo plenam cauitatē, quo liniti lapides facillimè sculpebant. Talis verosimile fuisse Chrs. Pullus. n. struthionis. i. hō (qui erat per creationem pullus, & filius Dei patris) fuerat incarceratus, & carnem culpæ, & pœnæ à mundi principio destinatus. Struthio erat Deus pater à deserto Paradisi, vermē. i. Christum hoiem adduxit, & ipsum per passionē occidit, vel occidi perfecit, & sic cum isto sanguine portas carceris infernalis frequit, & pullū suū hoiem liberauit. Zac. 9. Tu aūt in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos tuos de lacu. Igitur quicunq; vocat lapidem. i. quicunq; cor suū durū & lapideū, ꝑ contrito scindere, & ꝑ conuersationē sculpere decreuerit, adhibet sanguinem huius vermis. i. dñicæ passionis memoriā & uocē lacteū miæ suæ benedictæ, & sic nunquā erit ita durū obstinatū, qn recipiat cōtritionis scisturā, & correctionis sculpturā. Eze. 36. Auferā cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneū. ¶Gernasius ponit vnā cautelā vulpis valde magnā, nam cum se videt multitudine pulicū infestari, ꝙ ꝓ multitudinē pilorum non facile posse liberari aquā intrat & totū corpus succedit ue balneat, & primò pedes, deinde ventrē, tandē caudā, & latera, & finaliter totū corpus præ uo in aquā mergit, vt pulices aquā fugientes, & se ad partes siccas recipientes, possit vsq; ad os eius accedere. Vulpes tunc mulsam vel herbā in ore continet, vt fugiētes aquā pulices in illa se inuoluāt. Quas cū oēs eo cōfugisse videt, & mulsa vel herba esse inuolutas, mulsam aut herbā cum puliprojicit, sic liberata & munda remanet & recedit. Sic verissime si in corde tuo pulices. i. pctā abundare videas, quęsis deuotionis, compassionis, & lachrymationis te poerigere & dirigere tunc ꝓponunt. ¶Camusius teste Gernasio pulices. n. i. peccata tales aquas fugient, & vsq; ad os vt ſcendeant veniēt, & ibi in mulsa. i. in cōfitēdi verecundia se uoluent. De ore igitur ipsa cū mulsa sua. i. cum occultante uerecundia, ꝙ cōfessionē euomas, & sic ab ipsis liberaberis si per ſm, dicens illud Apo. 3. Incipiā euomere de ore, meo. Quia ſtur dr ad Ro. 10. Ore fit confessio ad salutē. ¶Pli. lib. 8. c. 16. odocit modum quo Scythæ sciuerunt proprietates animaliū. Dicit. n. ꝙ Alexander ad instantiam Arist. per mundū, aliquot milia destinauit hoīum quos venatus, aucupia piscatusq; alebat, quibusq; viuaria, arméta, aluearia, piscinæ, auiaria in cuberant, quos tandē Arist. percunctādo quinquaginta ferme solemnia de aīalib. condidit, quæ in arctum Pli. recludēs, & q̄ ꝓsequerat superaddens, librū suū de aīalib. composuit. Postquā tñ quare in Aethiopia & in India sunt tot diuersæ speies bestiarum, nā cum aquarū inopia ibi sit, ad paucos amnes, qui ibi sunt, potus gra hūt aīalia conuenire, quare ibi ma ri cū fœminis diuersorū generum aut voluptate aut violen ta se misceēt, & sic exinde aīalia ignota, & varia cōtingit ꝓmire. Vnde ēt vulgariter dictum est semper Aphricā aliq̄d noui afferre. Deo. n. nihil placuit esse sine periculo. Nec est facilis, ferū natura largius mala, an remedia genuerit. ¶Elephantibus ineſt super oīa aīalia sensus, intellectu. n. vigent proximi, qui sunt humanis sensibus. Vñ illa animalia multas hūt virtutes, quæ desunt proxima rōni. Hūt. n. intellectum, memoriam, religionē, iustitiā, verecundiā, disciplinā, clementiam, pudicitiā, amorē, timorē. Hēt dico intellectum: quia sicut ait Plin. lib. 8. Elephantes intelligunt sermonem patriū. Vñ ēt ait ꝙ Antiochus rex in bellicis vsib. duos ēt cognominibus celebres habuit. Vnde ait ibidē (& ēt Sol.) ꝙ si sint maria transituri, nō prius naues conscendere volunt, quā à rectore nauis de ipsis reducendis habuerint iuramentū. Itē hūt memoriā. Vñ & ipsi docent adorare regem, genua submittere, & coronas ei porrigere, qñq; ēt ludos gladiatorios, & alia multa facere, vt ibi de exemplificat. Vñ ēt ibidem narratur ꝙ vnus, q̄ erat tardo ingenii in accipiendo quod docebatur, sæpius castigatus verberib. eadem illa meditans noctu est repertus. Iuba etiam audit, ꝙ quidam Elephas quendā q magister eius in iuuenta docuerat, in senectute cognouit. Item hūt religionem, quia ſm ꝙdē auctores lunam nouā adorāt, & pullos suos ad eā adorandam informant, & herbas quib. pro medicinis vtunt, sursum ad numina tollūt. Itē hūt iustitiam, vñ refte Pli. Iuba dicit ineſſe diuinationem quandam iustitiæ. Vñ narrat, ꝙ cum Bocchus rex quoſdā hoies vellet occidere, ipsos triginta elephantib. obiecit alligatos stipitibus, missis inter eos quibusdā qui eos lacesserent, vt in ligatos seuirent, sed nunquā potue-

esse pudicum, hospitalem, benignũ &c. diaconos similiter pudicos &c. Nonò habeat amorem & dilectionẽ. Iusti.n. debent alter alterum diligere, & Deum & proximum per charitatẽ amare. 2. ad Thess. 4. A Deo didicistis vt diligatis inuicem. Decimò habeat timorem & turbationem: quia ꝓ certo si iustus videat vestigia illius hominis, de quo dr Matt. 13. Inimicus homo hæc fecit. ſ. diaboli, debet expauescere, & maximè vbi signa insidiarum percipit interesse, tũc. n. sumere dẽt catulos, idest affectus cordis sui de mundo in quo fuerant. i. de amore mundi & carnis, & statim transferre, & huius hoīs insidias ꝓcauere. Vel ẽt dic, ꝙ homo iste est Christus, cuius vestigia sunt documenta, iudicia, & exempla, quæ proculdubio sunt timẽda, & summopere meditanda. Hier. 10. Quis non timebit te, o rex gentium? Bene ergo dr Prou. 28. Beatus homo qui semper est pauidus. Vel si vis, dic de iuramento ꝙ non hẽt à nobis ꝓ re friuola reputari, cũ videamus à brutis animalibus intelligi & uenerari. Vel dic quòd elephas qui vtitur oratione inter bruta, significat rationẽ, quam. ſ. affectio per nauem mũdi delectabilium inducit per mare huius seculi ad peregrinandum, quæ ipsam cogit ad se in mundanis negociis implicandũ, & à patria sua. i. à cõtẽplationis arce fugiẽdum. Igitur si iste magister, ſ. affectus tuus, vult te ad aliqua mundi negocia vel delectamenta ducere, vide ne feceris, nisi primitus iuret tibi ꝙ ad patriam tuam. i. ad contemplationem æternorũ permittet te cito redire, quinimò tunc ei dic illud Nu. 10. Non vadam tecum, sed reuertar in terrã meam, in qua natus sum. Et idem potest dici de religioso, quia. ſ. ipse non debet dimisso claustro foras ire, nec se in secularib. implicare, nisi sub pacto ꝙ statim valeat reuenire. De timore verò vestigij hominis expone adhuc aliter, & dic ꝙ tigris aut elephantus est diabolus, qui pro certo vestigium hominis Christi vel cuiuslibet sãcti timet, qñ ipsum in nobis esse per fiduciam & deuotionem cõspicit atque videt, quia pro certo si Christi vestigia. i. ipsius imitationes & exempla, eiusque deuotionem & memoriam & desideria in corde nostro viderit, statim timebit, nosque inuadere non audebit. ¶Item Plin. lib. 8. c. 7. ponit ꝙ cum Hannibal captiuos Romanos inter se cõfligere, & se inuicem occidere cõpulisset, & vnus supereſſet, fecit eum obiici elephanti, pactus dimittere, si bellum occidisset. Solus ergo in arenã cõgressus, cum magno Pœnorum dolore elephantem interfecit. Sic verè Christus qui toto humano genere mortuo more culpæ (quorũ. ſ. alter alterum occiderat, in quantum peccatum originale de vno ad alium transierat) solus fuit superstes. ſ. sine culpa (iuxta illud Mar. 6. Erat nauis in medio mari, & Ie sus solus in terra) elephanti. i. diabolo fuit per mortem expositus, qui tamen fuit per eum superatus. Vnde Esa. 51. Nunquid non tu percussisti superbum, vulnerasti draconem? Leo secũdum Plin. ibidem, est animal magnæ abstinentiæ, nullus. n. eorum (vt ait) diligit saginam. i. pinguedinem. Vnde ẽt ait ꝙ alternis dieb. abstinent, & alternis comedũt, & hoc quia cõsuevit qñ nimis comedit, infirmari. Et quamuis leo sit aīal ferocissimum, quando que tñ efficitur domesticum & subiectum. Vñ ait totam vim leonis esse in oculis, & ideo si in faciem eius & os sagũ vel pannus immittitur & opponitur, faciliter enecat. Exemplum ponit de quodam pastore Getuliæ, qui irruẽti leoni sagum opposuit, modo incredibili (vt ait) torpescente illa tanta feritate, ita vt deuincatur non repugnans. Sed statim in arenam translatum est. Ponit item exemplum de Lysimacho quem Alexander leoni opposuerat, qui inuolẽs manum panno feram exanimauit, sicut etiam ponitur in historia Alexandri, Visus est etiam leo quãdoque iugum trahere, sicut cũ M. Antonius ciuili bello leonem iugo subdidit, & curruũ suũ trahere & se vehere fecit, & sic in curru leonib. tracto triumphando vrbem intrauit. Vnde ẽt Plinius narrat, ꝙ primus qui leonem manu tractare, & mansuetum ostẽdere ausus est, fuit Hanno clarissimus Pœnorum, qui propter hoc à populo fuit damnatus, nanque ex hoc coniecerant nullũ sui peruasioni resistere posse, & quòd malè sibi poterat credi humana libertas, cui sic cesserat leonina feritas. Talis proculdubio debet esse quilibet iustus, & maximè religiosus, qui saginã & pingue dinem deliciarum odire, & ieiuniũ & abstinentiam frequẽtare, & lautam comestionem non semper recipere debet, sed ꝙ abstinentiam alternare, ne fortè peccati infirmitas ipsum arripiat vel grauet, iuxta illud Eccl. 37. Non te effundas super omnem escã, & noli esse auidus in omni epulatione. Propter crapulam enim multi obierunt, et quamuis isti sint nobiles, & generosi, & naturaliter audaces & animosi, ipsi tamen debẽt se propter Deum hominibus. ſ. prælaris & maioribus subijce re iugũ religionis & disciplinæ suscipere, & Imperatorẽ Antonium, i. Christum vel prælatum humiliter trahere, & curruũ suæ iurisdictionis se humiliter subiungare, vt sic de talibus per sonis nobilibus humiliter in religione vel ecclesia conuertantur simul. Ac si diceret, isti non dedignantur societatem vitulorum & ouium. i. rusticorũ pauperũ & simpliciũ. Et breuiter, sæpe ſt ꝙ tales genere nobiliores sint aliis humiliores, vt plato suo dicatur illud dictum de Dauid Eccl. 47. Cũ leonibus lusit quasi cũ agnis. Vel dic ꝙ tota virtus leonis diaboli est in oculis suæ malitiæ, nõ restat ergo nisi ꝙ ei viriliter obuiemus, & sic ꝓualere poterimus cõtra ipsum, si sagum vel saccũ humilitatis seu vtilitatem habitus eidẽ opponamus, vel in facco, idest in asperitate pœnitẽtiæ cõtra eũ nos ponamus, Iohel 1. Cubate in sacco ministri dñi. Vel dic, ꝙ pastor Getulus fuit Deus pater, qui brachium. i. filium panno nostræ humanitatis inuoluit, & sic eum leoni, i. diabolo obiecit & de eo triũphauit. Vel dic, ꝙ Getulus pastor fuit Chr̃s, qui saccũ humanitatis opposuit diabolo, & sic eũ sperauit. ¶Leo secundum Plin. quo crispiorẽ iubam habet eo viliorem aīam hẽt & timidiorẽ. Sic verè illi q̃ crispos crines sibi procurant, apud Deũ viles & cõtra vitia imbelles existunt. Item Plini. lib. 8. capitu. 17. dicit, quòd leones q̃ iuba in collo & humeris sunt vestiti, sunt pręcæteris animosi, intelligit tamen de iuba nõ crispa, sed plana. Econtra autem illi qui iuba carent, imbelles sunt, & ad prælia nihil valẽt. Sic verè illi qui iubam & cæsariem virtutum sẽ induunt, generosi & bellicosi contra vitia existunt, ecõtra autẽ qui carent virtutũ capilis, malè repugnant tẽtationibus & vitijs. Vel si vis dic contra illos qui portant magnos capillos, ꝙ se reputãt aliis generosiores & audaciores. ¶Quamuis leo sit ferum aīal & crudele, solet tamen quodam naturali instinctu hominem esse rationabilem & clementẽ cognoscere, & ab ipso in necessitate auxilium expoſcere. vnde ibidẽ narrat ꝙ cum Mentor quidam Syracusanus in Syria leonem obuiam haberet, & pauidus diuertere quæreret, feraq; ei semp se opponeret, vestigiaq́ue eius lãberet, similis adulanti ostendit homini pedem tumidum & vulneratũ, qui ipsum extracto sinculo liberauit. Pictura inquit, casum hunc testatur syracusis. Miremur nunc (inquit Pli.) vestigia hominum intelligi à feris cum ab vno animalium etiam auxilia sperẽt. Cur ad alia non iere, aut vnde medicas manus hominis sciunt, nisi forè quia vis malorum etiam feras oſa experiri cogit. Sic verè dico, ꝙ nullus est ita leoninus, nobilis vel altus, vel etiã crudelis & impius, quin quando sentit in se vulnus peccati, & damnationis periculum statim debeat ad hominem pium & sagacem. i. ad Christum & sanctos per deuotionem, et ad sacerdotẽ per cõfessionem recurrere, et ei vulnus peccati sui ostendere, et ab ipso indulgentiæ vel absolutionis remediũ implorare. Medicas enim manus habet sacerdos, & ideo ipsa violẽtia vulneris & peccati grauitas debet feras. i. peccatores cõpellere, vt ad ipsum pro absolutione habẽda debeant currere & venire. & ideo ipse Christus ad veniẽdum ad se inuitat, dicens Matt. 6. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis etc. Vel dic quòd nos qui homines sumus, debemus esse clementes, qui nullus est ita crudelis et impius, si à nobis petat auxiliũ, quin ipsum pro viribus adiuuare, et (si aliud non possimus) cõpati debeamus, maximè quando ipsum videmus vulneratum, et infortuniis desolatum. ¶Leo est animal valde gratificũ benefactori suo. Vnde ait Pli. quòd cum quidã homo de Samonaue transfuctus in Aphricam, leonem obuiam haberet, veritus arborem ascẽdit, et procũbens ad arborem leo hiatu quo terruerat, miserationem quærebat, ipsumq́; vt tela quæ habebat in corpore, extraheret, multis precib. orabat, descendit homo, et tela extraxit, et remedia q̃ potuit adhibuit. Leo verò quãdiu nauis liberatoris sui fuit in littore, de venatione bus suis gratias exhibuit. Ad propositũ mihi occurrit de illo leone, de quo narratur in historia terræ sanctæ. Quidã enim miles Christianus in exercitu Christiano in partibus degentium transmarinis, casu quendam leonem à quodam horrẽdo serpente circunligatum inuenit, qui ita leonẽ stringebat quod ferè ipsum occidebat. Misertus ergo miles serpentem scindit, leonẽ liberat, q̃ statim domesticus factus est, et more canis

pitheneſactorẽ suũ secutus fuit, & quã diu miles stetit in exercitu, cũ eo leo mansit, & omni die de venationib. militi ꝓpositi Reꝑtiante verò milite leo nauẽ ingrediẽ, sed tãdẽ de hominibus victualib. miserum aīal in mari suffocatur. Sed ad hoc mirabilius vr de leone, de quo sit mentio in vita beati Hieronymi, qui curatus à monacho domesticus effectus est, & assumpsit monasterij custodiebat, & ad nemus ducebat & reducebat, & in pascuis cõseruabat. Quadã ergo die cum leo aliquo gressu, & asinus solus esset in pascuis transeuntes mercatores camelis furati sunt asinum. Leo ergo rediens & sociũ non inuenies, ad modum verecundus reuertit ꝙ suum socium comederit. Sibi impuratur, de quo verecundus confundit & turbat. Reuertentes ergo mercatores asinũ oneratũ cũ alijs animalib. sibi ducebant, cũ ecce leo eis obuians & sociũ cognoscens, horiens terrens & fugans, totã cateruam aīalium cũ asino summo gaudio ad monasterium ducit. Abbas verò tandẽ mercatoribus reatum suum confitentibus, animalia & mercimonia sua restituit. Adhuc de gratitudine leonum dr in dialogo Seueri, quòd leæna quæ cæcos catulos iã prouectos habebat, in æremo quendam sanctum Anachoritam adiit, & ꝓ votis blandiendo trahẽs ad cauernam suam duxit, & primò eius cæcum extrahens, ante pedes sancti posuit, quem vir Dei vera fere intelligens, inuocato Christi noīe illuminauit, & per ordinem cunctis fecit. Leæna verò gratabũda recedẽs eodem modo pellẽ vnius ignoræ feræ pro munere attulit viro Dei, qua postmodum humiliter vsus fuit. Dictam autẽ pellem se asserit Poghumianus vidisse. De panthera autem quo dam gratificata homini qui catulos suos extraxerat de fouea, habes in titulo suo i fine. Ibẽ hic narrat Pli. lib. 8. c. 17. vnũ mirabile de dracone. Dicit. n. ꝙ in Achaia Thoantem quendã puerum seruatũ à quodã dracone, Theophrastus narrat, puer. n. hospitem cõsuerat nutriuerat, ipsumq́; tanquã parens amabat, tãdẽ verò naturam & magnitudinem serpentis timens, ipsum cum lacte desertum. Puer ergo cum alijs transiens ꝓ desertũ, & draconib. circunuentus cum clamaret, draco vocẽ eius audiens & cognoscens, ipsum à latronib. liberauit. Igitur mira ingratitudinis animalium exempla, q̃ sensu naturæ beneficium suos cognoscunt beneficia remunerant sicut pñt. Ilfactores suos benefactores gratificam esse & benignam, qa dicit Sen. epistola 82. Iustitiæ conuenit, beneficio gratiã, iniuriæ reddere talionem. Vel dic si vis de illo asino, ꝙ leo fuit dei filius, cui asinus. i. Adam extiterat cõmendatus, verũ spiritus, quin quando sentit in se vulnus peccati, & damnationis periculum statim debeat ad hominem pium & sagacem. i. ad Christum & sanctos per deuotionem, et ad sacerdotẽ per cõfessionem recurrere, et ei vulnus peccati sui ostendere, et ab ipso indulgentiæ vel absolutionis remediũ implorare. Medicas enim manus habet sacerdos, & ideo ipsa violẽtia vulneris & peccati grauitas debet feras. i. peccatores cõpellere, vt ad ipsum pro absolutione habẽda debeant currere & venire. & ideo ipse Christus ad veniẽdum ad se inuitat, dicens Matt. 6. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis etc. Vel dic quòd nos qui homines sumus, debemus esse clementes, qui nullus est ita crudelis et impius, si à nobis petat auxiliũ, quin ipsum pro viribus adiuuare, et (si aliud non possimus) cõpati debeamus, maximè quando ipsum videmus vulneratum, et infortuniis desolatum. ¶Leo est animal valde gratificũ benefactori suo. Vnde ait Pli. quòd cum quidã homo de Samonaue transfuctus in Aphricam, leonem obuiam haberet, veritus arborem ascẽdit, et procũbens ad arborem leo hiatu quo terruerat, miserationem quærebat, ipsumq́; vt tela quæ habebat in corpore, extraheret, multis precib. orabat, descendit homo, et tela extraxit, et remedia q̃ potuit adhibuit. Leo verò quãdiu nauis liberatoris sui fuit in littore, de venatione bus suis gratias exhibuit. Ad propositũ mihi occurrit de illo leone, de quo narratur in historia terræ sanctæ. Quidã enim miles Christianus in exercitu Christiano in partibus degentium transmarinis, casu quendam leonem à quodam horrẽdo serpente circunligatum inuenit, qui ita leonẽ stringebat quod ferè ipsum occidebat. Misertus ergo miles serpentem scindit, leonẽ liberat, q̃ statim domesticus factus est, et more canis

cesæ, quærit, atq; vbi acutissimum vidit stipitẽ, corpus imprimens, venã quandam in crure vulnerat, & ita morbidum aīal profluuio sanguinis corpus exonerat, plagam verò limo obducit. Ibidem ẽt dr, ꝙ Ibides aues Aegyptiæ medicinam clysteriorum vel suppositorum ostenderunt, rostra videlicet posteriorib. immittendo, aqua salsa seu marina se per eam partem perluentes, qua reddi ciborum onera maximè salubre est, & sic aluum purgando. Canes insuper vomitũ docuerũt, qui infirmi gramen comedunt, & sic cãm morbi euomunt & expellunt. Dictamum insuper (vt ait) cerui prodiderunt, cuius pastu sagittas & tela extrahi monstrauerunt. Chelidoniã herbam visui saluberrimam hirundines docuerũt, q̃ pullorũ oculos vexatos exinde liniuerunt. Testudo herbam cunilam pasta, contra serpentes vires refouet. Mustela ruta armata cũ murib. conserit, ciconia origano, hedera apri sibi medentur, anguis pastu fœniculi visum acuit. Draco nauseam succo lactucæ syluestris restringit, panthera inuenenata stercora hominis quærit, elephas cum cameleontem comederit, oleastro sanatur, vrsus mandragora inuenenatus, pastu formicarũ curat, corpus verò cameleontis gustu intoxicat, lauro comesta sibi medeẽ. In his igit & aliis exemplis patet qũo diuersa animalia diuersas medicinas & remedia hominib. ostenderunt. Ista pñt amplius dilatari, sed in titulis particularib. oĩa sunt tractata. In his igit dico, ꝙ ista pñt applicari ad hoium humiliationẽ. In hoc. n. humanæ superbiæ præsumptio confundi deberet, qñ videt ꝙ à iumentis & pecudib. edoceẽ. Vel ẽt pñt dici ꝙ non est dare aliquod iumentum. i. aliquẽ ita simplicem vel pauperem, quin in aliquib. hoĩ. i. personis rationabilib. ꝓualeat, & quin homo in ipsis aliquod bonum dictũ vel exemplum inuenire possit, vnde doctior & melior fiat. Cõtingit. n. sæpe ꝙ quæ minorib. reuelantur, prudentioribus. ab sconduntur, sicut apparuit de fide, quam Deus reuelauit piscatoribus. & nõ mũdi sapiẽtibus, iuxta illud Mat. 33. Confiteor tibi dñe pater cœli & terræ, quia absconsisti hæc à sapientib. & reuelasti ea paruulis. Qd̃ bene figuratum est in asina Balaam, quæ melius vidit angelum, quàm propheta. Vel potest dici, ꝙ hodie bestiæ sunt prudentiores quàm homines. i. seculares quàm religiosi, laici quàm clerici, simplices quàm potẽtes. Baruc. 5. Bestiæ meliores sunt illis. Isti. n. melius sciunt sanguinem superfluum temporalis substantiæ per eleemosynas expellere, ster cora vitiorum cum rostro & ore per confessionem educere & euomere, cum dictamo pniæ telum & sagittã diuinæ snīæ contra se iactam reiicere & euadere, visum discretionis obnubilatum acuere, & cõtra cameleontes & serpentes. i. cõtra dæmones & eorũ tẽtationes oleastro et lauro. i. crucis memoria se sanare, & herbis virtutũ & sacramentorũ spũalib. se curare. In omnib. n. istis et aliis similib. sunt bestiæ hoĩbus. i. simplices sapientibus, et pauperes diuitibus astutiores, et ad euitandum inferni pericula, procurandumq́; salutis remedia doctiores. Potest ergo dici illud Iob 12. Interroga iumẽta, & docebunt te, et aues cœli, et indicabunt tibi. ¶Inter miracula itẽ cõnumerari dẽt ꝙ minima aīalia terras et villas aliquotiens destruxerunt. vnde Pli. lib. 8. c. 29. dicit (teste Varrone) in Hispania vnum oppidũ suffosum esse à cuniculis, aliud à talpis in Thessalia, à ranis ẽt ciuitatem in Gallia asserit esse pulsam à locustis i Aphrica, et ex Gyaro Cycladũ insula incolas dicit à murib. esse fugatos, in Italia Amyclas dicit à serpentib. esse deletas, et citra Cynamulgos Aethiopas regio late deserta est, à scorpionib. et soli fugis gente sublata. Orrerietes ẽt abactos à Scolopẽdris auctor est Theophrastus. Ista pñt applicari qũo minutus populus est timendus & eius cõcitatio ꝓcauẽda. Isti. n. quando concitantur, infinita mala faciunt, & ciuitates & terras destruunt & subuertunt. Exemplum habemus de seruis in Cicilia, qui contra dominos surrexerunt, & terram aliquandiu tenuerunt, ideò bene Iudæi maiores populum timebant, quãdo contra Christum machinabãtur, iuxta illud, Ne fortè tumultus fieret in populo. Non est ergo aliquis ita modicus, qui timeri nõ debeat, & qui nõ aliquotiens nocere valeat, & tum præcipuè, cum talium multitudo se fœdere vnit & ligat. Vel dic quòd mures, talpæ, scorpiones, cuniculi &c. significant mihi minutos officiales principũ & platorũ, vtpote ꝓcuratores & balliuos, quia pro certo isti sunt qui hodie ciuitates et villas per rapinas effodiunt, et ꝙ de suis habitationib. et possessionib. hoĩes eiiciũt, et loco ipsorũ ibidem habitant et cõsistunt. Pf. Scrutetur fœnerator omnem substan

tiam eius,& eijciant de habitationib.suis &c.Vel dic, ꝙ tales sunt dæmones,qui hoies.i.Deũ & angelos de suis habitationibus,i.de fideliũ cordib.solent qñq; eijcere,& ibi per diuersa vitia habtare.Allega vt supra.¶Itẽ sicut dr̃ de naturali hist. lib.8.c. pen. mirum est naturã non solum alia alijs dedisse teris aialia,sed in eodem quoq; situ quædam aliquib.locis negasse.(Nam sicut ait) quædam sunt animalia,quæ certa loca sibi appropriant,& ad alia nunquã migrant.Ait.n.ꝙ in Mesia Italiæ sylua non nisi in parte reperiuntur glires. in Lycia dracones non transeũt montes Syris vicinos.In Helle spõto in alienos fines non commeant cerui, & circa Arginussam Elaphũ montem non excedunt.In Pordoselene insulam vicinam nõ transeunt mustelæ &c.vide ibidem.Ista possunt applicari cõtra quosdam malos religiosos,qui vñr sibi certa loca, certos cõuentus,& certa officia appropriare,& ad nulla alia se trãsferre,ita vt voluntatem suam in voluntate plati non videant posuisse,sed pro voluntate sua volũt in terris,locis & officijs q̃buslibet remanere,nec alio ad prælati voluntatẽ se trãsferre.Appropriant.n.sibi loca,cũ tñ debeant esse sicut peregrini,& hospites super terrã,dicentes cum apostolo ad Heb.13. Non habemus hic manentem ciuitatem,sed futuram inquirimus.Sed econuerso vñr dicere illud Ezec. 11. Nobis data est terra in possessionẽ.Vel dic contra quosdam ignauos, qui de patria sua nunquam volunt exire,nec ad loca remota quacũque vtilitate trãsire,cum tñ scriptum sit Lu.14.ꝙ non est propheta sine honore nisi in patria sua.Sen.ẽt dicit, Oẽ solũ patria est uiro forti.Vel dic in bono significato, ꝙ tales debent esse viri boni,quia certum locum & statum & gradum debẽt sibi eligere,& ad alia per ambitionem non trasscurrere,sed loco & statu sibi dato contenti esse,exẽplo Aglai,de quo dicũt Sol.& Pli.lib.8.c.46.ꝙ beatissimus reputatus est, qui in angustissimo Arcadiæ angulo pauperis soli dñs,nunquam egressus paterni cespitis terminos inuenitur.Vbi subdit Pli.ꝙ (vt manifestum est ẽ uitæ genere) minima cupidine minimum in vita mali experrus est.Ad talem igitur sufficientiam inuitat scriptura 4.Reg.14.vbi dr̃,Contentus esto gloria tua,& sede in loco tuo.¶Itẽ Pli.lib.8.c.58.dicit,ꝙ quædam sunt aialia quæ certa loca non habitant,nec ibi morant,quinimò si aliunde portata fuerint moriunt.vnde ait quòd in Beotiæ Lebadia illatæ mustelæ solum ipsum fugiunt,& tñ iuxta in Orchomeno cuncta arua subruunt.In Itacha lepores illati moriunt, extremis quidem in littoribus,In Ebusa cuniculi non sunt,scatẽt in Hispania,in Olympo Macedoniæ monte non sunt lupi,nec etiã in Creta insula,vbi quidem nec vulpes,nec aliud noxiũ animal.Aphrica ẽt apris,vrsis,capreis & cernis caret. Dic ꝙ talia loca quæ nocina aialia non sustinent, significant status religionis & perfectionis,quia ibi pro certo non possunt morari seu viuere mustelæ.i.auari,qui arua subruunt aliorũ, lepores.i.timidi,lupi.i.tyranni,cerui cornuti,i.superbi,vrsi.i.luxuriosi,apri.i.iracundi,vulpes.i.malitiosi,capreæ,i. ignorantes. Tales.n.talia loca & status perfectionis nõ diligũt,sed potius solũ ipsum fugiũt & odiũt,& mortuos se reputẽt cũ ibi sunt. Tales.n.nõ solẽt religionẽ intrare,nec ad statũ pfectionis venire.Qd̃ ẽt contra illos qui nolunt visitare loca sancta,põt dici,vel de Paradiso,vbi ſm Aug.nõ recipitur aliquis indignus, nec excludit aliqs dignus.Esa.25.Ibi nõ erit leo, nec mala bestia.& Apo.22.Foris canes & venefici,¶Mira est (vt ait Pli.lib. 10.c.73.) quorundã aialiũ industria,qa videlicet optimè sciũt qñ rapere volunt,se abscondere,& ne videanr̃ ab aliis,pcauere.Vñ dicit ꝙ feles est animal quod,abscondens se sub frondibus volucrib,insidiatur, stercoraq; sua solet humi defodere, ne fortè possit indicium sui dare.Timet.n.ne si volucres quas rapere intendit,stercora sua viderẽt,ipsius insidias cognoscerent,& ab eius malitijs pręcauerent.Re uera tales vñr esse vsurarii & maligni,& breuiter omnes qui per fraudes nituntur alios decipere,innoluere,excoriare,rapere & nocere,qa tales sub frondibus diuersarum palliationum se abscondũt, & ne insidiari videantur,pro virib.cauent,& ideo stercora sua.i. fætorem scelerum suorũ quem circa talia commiserũt,solẽt defodere & abscondere,& ne inpotescant aliis pręcauere. Sciunt.n.ꝙ si iniquitates eorũ quas aliis fecerunt, apparerẽt, statim sua mala intentio & suæ insidiæ notæ fierent, & p consequens alij resilirent.Na.3.Ois qui viderit te,resiliet à te.idẽ applica de hypocritis,qui stercora & facinora sua toto studio abscondunt,& lecant,ne alij ipsos abhorreant & contẽnant,quamuis dicatur Prou.22.Qui abscondit scelera sua,nõ dirigẽt.¶Itẽ ſm Pli.lib.2.c.47. nulla est auis quæ pedib.careat, serpentes verò vt cõiter pedib.carent, veruntamen visi sunt serpentes cum pedib.anserinis, pedes etiam oĩum animaliũ sp sunt pares,nam tametsi animal aliquod plures habeat,vtpote cẽtum,sicut vermis qui cẽtipes nominat̃, nunquã est tñ dare aliquẽ pedem imparẽ vel solum, sed sp sunt combinati oẽs,& dualitate congrua geminati,vt dicit ibidem c.48.Istud tñ intelligendum est in habentib.plures pedes,pp monstra vnicum tñ habentia, vt in c.de Aethiopia vidimus. Sunt item aues quæ vnico in parte posteriori gaudent pede, vt in c.de Pictauia vidimus.Per pedes intelliguntur virtutes,quæ in pedum aĩam sustinent,& quæ ipsam ad Paradisum deferuntque gestãt,de quib.dr̃ in P s. Pedes sanctorum suorũ seruabit. Dico ergo ꝙ aues.i, viri ecclesiastici & virtuales ad cęlestia per desideria euolantes,non solent pedibus.i. virtutib.carere:quia etiam ipsi seculares & actiui q̃que reperiuntur pedes virtutum habere,& ad æterna virtualiter ambulare.Tales autem pedes non inueniuntur impares,sed vt cõiter cõbinati, quia semper est dare virtutes duplicatas, & quodam ordine geminatas,quia duplex est charitas,Dei.s.& proximi, duplex fides,de diuinitate.s.& humanitate,duplex spes.s.de acquisitione gloriæ,& euasione pœnæ,duplex castitas, cordis.s. & carnis,duplex humilitas,mentis.s.& operis,& sic p singula discurrendo:pedes ergo uirtutum nostrarum non debẽt esse impares,sed per spiritalem colligantiam semper plures. Vnde Ecc.l,42.in fine,Oia duplicia.vel dic,ꝙ aues.i.viri spirituales pedibus affectionum nõ carent,serpentes vero.i.mali,pedes affectionum bonarum non hñt,anserinos tñ pedes.i.affectiones malas terrenas aq̃s deliciarum assuetas q̃sque inueniuntur habere,bonis verò affectionibus reperiuntur carere &c.¶Item Pli.lib.25.c.2.dicit quòd nuper in prouincia proxima Hispaniæ in agro hospitis sui fuit sibi ostensus draunculus dictus caulis, versicoloribus viperarũ maculis distinctus, qui quamuis in corpore & figura serpentib.esset similis,erat tñ cõtra morsus serpentũ summè medicinalis & vtilis,de quo ẽt vr̃ loqui historia scholastica,vbi dr̃ quòd Epiphanius actꝰ cum ciuitas Alexandriæ crocodilis & aspidib.vexaret.Alexander magnus fecit quosdam illuc serpentes afferri, à quib.ali fugabantur,quos quia de Argis attulit,argiuos appellari mandauit.Sed quia (vt idem ait) istud non sufficiebat ex toto, corpus Hieremiæ illuc transtulit de Aegypto, potestate cuius venenosa fugauit.Ista possunt applicari ad Christum, quia ille in figura & colore.i. in exteriori humanitate serpentibus, peccatoribus fuit similis,iuxta illud Apostoli ad Phil.2. In similitudinem hominum factus est, & habitu inuentus vt homo.Et ipsi carni humanæ & peccatrici conformis.Sap.7.Sum quidem mortalis homo, similis aliis hominibus.Verumtamen iste non fuit peccator aut venenosus,imo contra venena viriorum fuit vtilis,medicinalis & virtuosus, figuratus in serpẽte æneo in palo leuato, qui morsos à serpentibus sanabat,& in se aspicientes à periculo liberabat. Sic verè iste serpens prudentissimus Christus, qui per sonoritatem prædicationis fuit æreus, & per passionem in palo crucis leuatus, fideles & deuotos qui in ipsum per fidem, orationem & deuotionem respiciunt,à morsibus aliorum serpentum,idest à venenosis tentationibus dæmonum, & etiam à vitiis & peccatis carnalibus liberat atque sanat. Vnde ad Rom.8. Misit Deus filium suum in similitudinem carnis peccati, vt de peccato damnaret peccatum,i.de carne assumpta à peccatoribus.Vel dic quòd isti serpẽtes sunt patres veteris testamenti,qui quia non sufficiebant contra alios serpentes, scilicet dæmones, Alexander,i. Deus pater, prophetam Christum de Aegypto in Alexandriam,i. de Paradiso in mundum transtulit, & de mundum à serpentibus,i. dæmonibus liberauit. ¶Item ibidem Plinius ait ꝙ Caulis est animal parvum, latitudine bipedali, serpentibus maximè inimicum. Vnde ait quòd istud animal cum serpentibus sub terra conditur, & cum serpentibus arte prodeuntibus apparet,ad primas.n. serpentum vernationes prouenit, perindeac si solum ad deuotiones serpentum veniret, quippe qui ipsis apparentibus apparet, & his latescondentibus, se abscondit: Serpentes sunt hæretici, qui doctrinis & errоribus suis inuenenant auditores, perisſud autem animal prædicatores & doctores inteligo, qui debent talium esse inimici ; quia pro certo isti debent

ros serpentes.i.hæretici & peccatores prodeunt & abundãt
a cessare,& tunc ad venationem progredi & exire,ipsosq;
b uirib.impugnare. Qñ verò tales serpentes cessauerint,tunc
c ipsi pñt. se abscondere.i.à prædicatione pro tpe desistere
d vacare,& cũ iterũ uenerint & surrexerint,etiam ipsi dẽt
e eorum præsto esse, vt sic possint eis & eorum malitijs obuiare.i. Cum euntibus ibant,& cum stantibus stabant.

De Cœlestibus impressionibus. Cap. 61.

COelestes impressiones mirabiles aliquoties visæ sunt. Vnde Pli.lib.2.c.25. vbi ponit multas effigies cometarũ, scribit,ꝙ visus est qñq; in cœlo cometes candidus, argenteo crine ita refulgens, vt vix cõcueri liceret, spẽq; humana Dei effigiem in se ostendens. Istud potest applicari ad Christi incarnationem, quia proculdubio iste cometes candidus beatam Virginem potest significare, quæ.s. candorem innocẽtiæ & continentiæ tantum habuit,ꝙ humanæ mentis oculus non edigitus virtutum suarum lucem mirabilem intueri,iuxta illud Eccl.43.Pulchritudinem candoris eius admirabitur oculus.In ista igitur effigie Dei in humana carne apparuit, qñ in ipsa Dei filius carnẽ sumpsit,& humanitatis vestib.se velauit. Figurata est Apo.14.vbi dr̃,Vidi, & ecce nubem candidã, & super nubẽ sedentem similem filio hominis habentem in capite coronam auream,& tenentem in manu sua falcem acutam.Nubes.n.candida est Virgo pura, super quam filius hois Christus carnem assumendo sedit, qui coronã auream hẽt.i. diuinitatis honorem,falcẽ ẽt tenet acutã.i. seueræ iurisdictionis rigorem.Vel dic,ꝙ iste cometa est ipsa diuinitas,seu beata Trinitas, quam non licet humanis oculis intueri,in qua ꝓculdubio nunc apparet humana species.s.Christi humanitas beneficta.¶Item dicit ibidem ꝙ cometarum sunt plures species,quidam qui habent speciem cornu,quidẽ speciem hirci villosi,quidam quorum crines mutantur in hastam, quidã ẽt sanguinea vñr specie,quib.nihil est magis terribile morbosus.Vt.n.dicit idem,cometes est sydus terrificum, ac non breuiter piarum, quod nunquam in occidente vr̃, sed sp in septentrionis partib.inuenitur.Talis fuit Chr̃s.fuit.n.sicut corpus peccatores ad pniam uocando,& feris.i.dęmonibus terro mansuescẽdo.Fuit ẽt sicut hircus.s.in similitudine carnis peccati apparendo,& se pro nobis immolari permittendo . Fuit totus sanguineus,sanguinẽ suum pro nobis fundẽdo,& mortem sustinendo.Erit denique finaliter sicut hasta,s.in die iudicii quia simplos pungendo & æternaliter puniendo.Tunc.n. præcipitabit sydus terrificum,quod nulla emenda placabitur,nulque hostia piabitur.Prou.6. Zelus & furor viri nõ parcet in die vindictæ,nec acquiescet cuiusdam precib.nec recipiet ꝓ redemptione dona plurima.Iste autem in occidente.i.in statu peccati,vbi lux gratiæ occidit,nunquam fuit, in septẽtrione verò.i.in pœnæ & paupertatis frigore sp vixit;dicens illud Esa.14.Ponam sedem meam ad aquilonem. ¶Item idem dicit quod circa solem fiunt multæ impressiones , sicut exemplificatur circa solem quandoq; visus est circulus rubeus;q̃nque arcus,& ponit tempora.Prolixior etiam solito factus est qñque solis defectus , sicut anno quo Iulius Cæsar occisus fuit. Tunc.n.fere per totum annũ fuit in continuo pallore.Et nos possumus addere de eclipsi quæ fuit tẽpore passionis Christi, vt contra naturam eclipsis ea per tres horas durauit.Ista pñt dicit de sole iustitiæ, quia iste in incarnatione circulo rubeo,i. humana carne fuit circundatus,in passione per mortem fuit eclipsatus,& per tres horas.i.per tres dies in sepulchro per mortem obtenebratus,& quasi per totum annum in pallorẽ & tristitiam propter impias Iudæorum persecutiones immutatus.Ioel.2.Sol conuertetur in tenebras.Iste tñ postea arcũ splendorem visus fuit habere,in quantum.s.in resurrectione vestem immortalitatis,& gloriæ pulchritudinem voluit sumere,vel ẽt inquãtum in die iudicii arcu iustitiæ studebit impios figurare.Figuratus Apo.10.vbi dr̃,Vidi (inquit) angelum fortem descendentem de cœlo,amictum nube, & iris in capite eius,& facies eius erat vt sol. Angelus.n.cuius facies erat vt sol,pariter nuncius Christus fuit, qui fortis & insuperabilis potens de cœlo in matris,vterum descendit, vbi nube carnis pura nissimæ obductus extitit,qui tãdem resurrectione sicut sol fulgens est splendidus,tandem verò in iudicio iride.i.arcu celesti coronatus,apparebit ferus & rigidus.vnde Apo.6.Habebat arcum,& data est ei corona,& exiuit vincens vt vinceret.¶Adhuc Plin.lib.2.c.31.dicit,ꝙ quandoque in cęlo plures soles videntur,& ẽt de nocte plures lunæ,vel (vt verius dñt) plures soles nocturni. Affert autem exemplum,ꝙ sub.M. Antonio,& P.Dolebella & M.Lepido & Lucio Planco consulib. tres soles in occidente visi sunt,& nostra ẽt (inquit) ætas sub diuo Claudio principe & plures vidit,sicut etiã ponit ꝙ sub Cn.Domitio & C.F.L.Annio consulib.de nocte tres lunæ visæ fuerunt, quas pleriq; soles nocturnos vocauerũt. Vnum tñ dicit idem,ꝙ plures quàm tres soles aut tres lunæ , nunquam hactenus visi sunt.De modo autem quo ista fiunt,supra dixi in de mirabilib.Italiæ.Istis ẽt diebus nostris,in morte.s. domini Clementis Papæ 5.visi sunt duo soles,sicut ab his qui tunc erant in Carpente ciuitate ꝓuinciæ,relatũ est,ꝙ forte schisma futurum in ecclesia significauerunt, qđ tpe dñi Ioannis factũ est,à Romanis & Bauaris electo antipapa fratre Petro de Corbaria,ordinis minorum. Per solem possum intelligere Chr̃i diuinitatem,& per lunam defectibilem ipsius mortalẽ humanitatem.Sed quid̃ pro certo & tres soles & tres lunæ in cęlo vñr:quia videlicet & Christi diuinitas , & Christi humanitas, quandam triplicitatem habere noscuntur.Diuinitas.n.tres soles.i.tres personas hẽt,persona aucẽ eius tres lunas.i.tres naturas obtinet,s.naturam diuinitatis,naturam animæ , naturã corporis:quia breuiter natura diuina tres hẽt personas, persona verò Christi tres habet naturas.Vnde scriptum est Luc. 21.ꝙ erunt signa in sole,& luna.Vel dic,ꝙ tres soles visi in occidente significant Trinitatis fidem,quæ.s.in occidente ad literam est publicata,& ibi credita & retenta,sicut apparet de regnis Francorum,Hispanorum,Italorum,& Germanorum,in quibus magis abundat Trinitatis fides,quàm in meridie, idest in Aphrica etiam quàm in partib.orientis,ideo de ciuitate ecclesiæ dr̃ Apo.21.Ab occidente portæ tres. ¶Item ſm eundẽ, qñ contingit in cœlo plures apparere soles,istud nunquã fit in ea parte qua sol est, sed in opposita,nec fit ẽt nocte aut meridie,vt cõiter,sed tñ oriente vel occidẽte sole, sicut etiã de iride apparet,dato (prout ait) ꝙ in bosphoro semel in meridie visi fuerint,qui à matutino tempore duraverunt in occasum.Ex quib.ẽt apparet illos soles adventitios & velut resplẽdentias veri solis,factas in aliqua nube speculari, sicut etiam supra c.de Italia dixi Apparet etiam causa quare plures lunæ dicebantur esse soles nocturni,pro eo.s.quia illæ lunæ aduentitiæ nihil aliud erant quàm quædam solis imagines in aliqua nube speculari impressæ,quæ de nocte,qñ sol est in parte opposita subtus terra,in nostro hemisperio apparebant.Ista pñt applicari contra clericos & religiosos: quia proculdubio ꝓ istos nouos soles,vel per istas imagines veri solis intelligo refulgentiam & gratiam solis iustitiæ Chr̃i,quã.s.in nube speculari.i.in mente perficit,qñ seipsum & suæ imitationis imagines in ipsam imprimit & infundit.Tunc igitur plures soles esse dicuntur,qñ in corde humano per gr̃am cõmorat̃.ad Eph. 3.Habitare Christum per gratiam in cordib.vestris.Et 1.Mac. 6.Refulsit sol in clypeos aureos,& resplenduerunt mõtes ab eis.Sed ꝓ certo istæ solis imagines.i. istæ Christi morales repræsentationes non apparent hodie in illa parte ecclesiæ in qua Christus principaliter solet esse.s.in statu clericorum vel religiosorum,sed potius in parte oppositа soli, in statu scilicet simplicium secularium laicorum ab ipso Christo ꝓ ignorantiam remotorum , & à suis beneficiis elongatorum, quia scilicet melius apparet Christus & imago suæ perfectionis in simplicibus secularibus qui à Deo videntur remoti quàm in clericis & regularibus qui Deo videntur propinqui, de quo lamentando dicit Christus, Esaiæ 1.Filios enutriui & exaltaui,ipsi autem spreuerunt me. Istæ enim imagines non apparent in nocte, idest in populo fidelium, qui sunt penitus excœcati,nec etiam in meridie, idest in statu diuitum,qui sunt ardore auaritiæ inflammati , & luce mundanæ prosperitatis dotati,sed solum in mane & sero,idest in illis qui modico splendore prosperitatis sunt illuminati , & per simplicitatem & ignorantiam obumbrati. Vel si vis, dic quòd illi qui fuerũt antiquitus à parte solis, idest qui fuerunt populus Dei , & qui etiam sicut meridies fuerunt per fidem illuminati.s.Iudæi,imaginem solis Christi per fidem nõ receperũt, nec ipsum rrpræsentare voluerunt,imò nocturni et excæcati manserunt. Amos 8. Occidet sol in meridie,& tenebrescere faciam terram in die luminis . Sed pro certo illi qui soli iustitiæ erant oppositi et remoti.s.pagani, istam imaginem , idest

Christi fidē & gram receperunt, & eū repræsentare per bona opera studuerunt. Iō bene dr̄ Esa.49. Audite insulæ & attendite populi de lōge. Vel si vis, dic q̄ fictæ imagines solis, i. hypocriticæ representationes Christi nunquā apparent nisi in nube sibi oppositā, hoc est in illis qui sunt oppositi soli Chr̄o p peccatum, quia. s. nullus Christum fictè se habere simulat, nisi ille q̄ per pctm̄ sibi opponit & obuiat, & q̄ ex parte ipsius p gram monstrat, nec ei per charitatem appropinquat. Ideo bene dr̄ Sap. 1. q̄ Spiritus sanctus effugiet fictum. Iustus. n. & Dei amicus & propinquus nūquā in se representat nisi qđ est, remotus aūt à Deo & sibi oppositꝰ. s. peccator sæpe fingit & representat illud qđ nō est. Iō pulchrè Chrys. dicit, Hypocrita aut appare qđ es, aut esto qđ appares. Vel si vis expone sicut de iride, q̄. s. p est in opposito solis, & dic, q̄ talis imago signat virum iustum, vel beatam Virginē, q̄. s. soli iustitiæ se dēt pro populo opponere, & p orationem suæ iustitiæ contraire, qđ quia hodie ecclesiastici nō faciunt conquæritur ipse Chr̄s de ipsis, dicens Eze. 13. Non ascendistis ex aduerso, neque oppo suistis vos murum pro domo Israel. Vel econtra dic, quòd fictæ imagines & non ueræ. i. pctōres & hypocritæ sp soli, idest Chr̄o uel bono prælato, vel etiam cuilibet viro iusto sunt oppositi & per rebellionem & obstinationem contrarij & obiecti, & ideo sol. i. Christus talib. in iudicio opponetur, platus autem vel vir iustus talibus se opponere mediante iustitia nunc tenetur, q̄. a. s. sicut istæ oppositæ imagines finaliter euanescūt, sic tales rebelles & impii finaliter pereunt. Ideo dr̄ Leu. 26. Si ambulaueritis ex aduerso mihi, ego quoq; contra vos incedā & percutiam vos &c. ¶Pli. ēt ibidē dicit q̄ aliqū lumē diei de cælo noctu visum est, sicut accidit sub Cn. Papyrio, & C. Cecilio consulib. ita q̄ diei species nocte lucebat. Clypeus ēt ardens occasu ad ortum visus est transcurrere circa occasum solis sub cōsulib. L. Vario, & Cn. Mario. Vel charissimi per lumen & clypeum intelligo Christum, quia. s. iste est lux vera, illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum, et clypeus defensorius sperantium in se. Prou. 30. Ois sermo Dei ignitus est clypeus et sperantib. in se. Iste igit in nocte siue caligine mundi huius, vel etiā in media nocte, s̄m aliquos voluit venire, et mundum per veram doctrinā et fidem illuminare, et oēs errorum tenebras ab ipsis tenebrosis infidelib. effugare. Ad literam ēt in ortu suo pastores lucem eos circunfulsisse de cœlo viderunt, et illum q̄ est vera lux in Bethleē adorare venerunt. Ideo literaliter et moraliter pōt dici illud Esa. 9. q̄ populus q̄ ambulabat in tenebris, vidit lucem magnā, habitantib. in regione vmbræ mortis lux orta est eis. Hodie etiā accidit q̄ illud lumen. s. Christus vel eius gratia, in nocte. i. in nocturna conscientia pctōris oritur, et per ipsum spūaliter illustratur. Ps. Nox sicut dies illuminabitur etc. In fine verò ille q̄ est clypeus in se sperantium, in iudicio ad orientem. s. ad vallem Iosaphat (quæ in oriente) veniet, et ibi ardens apparebit, in quantum ardore et rigore iustitiæ peccatores consumet. Clypeus tū defensionis dr̄, in quantum bonos et saluandos à dānatione protegit et defendit. Iō bene dr̄ Malach. 3. q̄ ipse quasi ignis cōflans etc. Vel expone torum de die iudicii, vbi Christus erit lumen ad nocturnas et secretas conscīas, et occultorum tenebras illuminandum, et omnibus ostendēdū, et clypeus ad bonos defendendum, sed erit ad malos in infernō comburendum. ¶Idem Plin. ibidem. s. lib. 2. c. 35. de naturali historia mundi dicit, q̄ semel sub Cn. Octauio et C. Scribonio consulibus visa est scintilla de quadam stella cadere, et dum ad terram appropinquaret, continuè crescere, & finaliter in lunæ similitudinem conuerti. Cum verò aliquandiu ac si esset dies, nebula illuxisset, in cœlum fuit recepta, et finaliter in lampadem est mutata. Ista autem (vt ait) vidit Licinius Syllanus proconsul cum comitatu suo. Stella ad literam pōt signare diuinitatem, scintilla verò ipsius personam filii denotat, quæ ab essentia diuinitatis oritur et emanat. Ista ergo est scintilla summæ humilitatis, quæ ad terram et ad mundum ceciderit per inclinationem suę benignissimę voluntatis, et ibi in lunam eclipsabilē. i. in hoīem mortalē mutatus fuit per assumptionē nr̄æ humanitatis, tandē verò iste se recipit in cœlum p ascensionem, et in lampadem mutatus est p carnis glorificationem, et æternæ claritatis adeptionē, ita q̄ de illa scintilla potest dici illud Hest. 10. q̄ fons paruus creuit in fluuium magnum, et in lucem solem q̄; conuersus est. Vel dic, q̄ stella est beata Virgo, cuius scintilla et particula fuit Chr̄s etc. p oīa sicut supra. Vel dic, q̄ sæpe sic q̄ aliqua scintilla. i. aliquis hō pauꝑ p mentalem humilitatē, vel ēt p talem aduersitatē cadit & descendit, & paulatim crescendo, studendo & ꝓficiendo, magna luna. i. magnus doctor fit, & sic postea fursum in cœlū ecclesiæ. i. in statū ecclesiasticū plationis recipit, & ibi lāpas (q̄ totū domū illuminat). i. clara & nobilis persona efficit, à qua. s. doctrinis & ex ēplis domus ecclesiæ illuminatā. Zac. 4. Ecce candelabrum aureū, totū & lampas eius. Vel ista pnt applicari ad beatū Ludouicū Massilien sem, & ad consimiles suos. Iste. n. fuit vna scintilla de stella. i. de clara Francorum parētela, qui. s. p summā humilitatē cecidit, q̄ frater minor fieri voluit, ita q̄ admirando possumus dicere illud Es. 14. Qūo cecidisti lucifer, q̄ mane oriebaris? Sed tandem ille paulatim scientijs & virtutib. crescendo, luna magna fuit factus, in quantū fuit clarus epūs Tholosanus ordinatus, finaliter verò in cœlū fuit receptus, qū. s. à carne p mortē fuit dissolutus. In lāpadē verò cōuersꝰ fuit, in quātū hoc ꝑ miracula resplēduit, & inquātū oleū pietatis cōtinēs, & igne charitatis ardēs, luꝫ bificia mūdo dedit. Io. 5. Ipse erat lucerna ardēs & lucēs. ¶Dicit idē Pli. se vidisse sub nocturnis militū vigiliis aliā mirabilē ipressionē, s. stellas de cælo cadētes, & p diuersas partes nauiū sedes mutātes, & more auiū cū quodā sonitu strepitātes, & dicit idē q̄ talia magnæ sūt signatiōis: q̄. s. s. q̄ soleniūt, signante nauigia submergēda vel cōburēda, si verò gemellæ sunt, desgnāt p̄sperū nauigātiū cursū, & illius stellæ minacis & diræ. s. helenæ t pant & impediunt maleficiū. Dicit ēt idē q̄ q̄dā alię impressiones, q̄ dr̄ capita hoīum, in vespertinis apparēt, q̄. s. cū magno psagio sp vīr, oía (inqt) incerta rōne, & in naturæ maiestate abdita. Ista pnt applicari contra solitarios, qa. s. dictū est, q̄ pdicta impressio si sola veniat, nocet, si gemella, p̄cit. In quo pōt notari, q̄ singularitas & solitudo mala multi est vitiosa, & alijs periculosa, q̄a ꝓ certo illi q̄ soli ueniunt, q̄ partiales, singulares & solitarij esse uolūt, & etiā q̄ plaris & magnatib. solis secretè loq̄, alios accusando cōsueuerunt, & maximè q̄ volucrū more p detractionē garriūt, & p diuersas partes nauis. i. p diuersa loca murmurādo incedunt, solēna ues. i. psonas quas loquēdo tāgunt, p rācores & odia cōburē, & submersionē & tribulationē eis signare & inferre, cōuerso verò de illis q̄ gemini ueniūt. i. q̄ societatē, charitatē & castitatē diligunt, q̄a ut cōiter isti alijs nullū malū faciūt, imò ꝓ posse oēm ꝓsperitatē eis ꝓcurāt & ꝓtēdunt, & sydus maleuolū. i. malos pestiferos hoīes, ne sibi & alijs noceāt, ꝓ viribus impediunt, & ipsis malis ꝓ eis se opponunt. Capita verò hoīum. i. plati, q̄ hoīum sūt capitanei & magistri dēnt ī vespere hujus uitæ lucere, & p pdicationē aliis psagire, & q̄d salutē sunt necessaria designare. Iud. 9. Vmbrā mōtiū vides quasi hoīum capita. ¶Itē dicit idē q̄ lapides & multa alia visa sūt aliqū pluere, & hoc (vt ait) q̄a à uento primitus rapta erant. Sed istud expone sicut supra de Italia lapidariis cāpis. Vel dic q̄ venti signant crudeles & tēpestuosos principes & platos, q̄. s. deberēt ſnbditis & inferiorib. pluere aquā & refrigerium eleemosynarū, exēplorū & doctrinarū, & tñ isti pluunt eis lapides. i. duritiā cordis tōrtorū, & vexationum. Eze. 38. Ignē & sulphur pluā sup eū. & Eze. 13. Dabo lapides ꝓgrandes &c. et non tū ꝓcellæ dissipātē. ¶Pli. ponit hoc quo oīa seruiunt influētiæ syderū, et exēplificat de origine ī ortu caniculæ euigilāte, et de cane rabiē tunc facilius incurrēte, et de ostrea se in pleni lunio replēte, de formica in interlunio à labore cessante, de bōbyce sericū ad lunæ obseruātiā cōficiēte, de helitropio solē cōtinuè sequēte, et se ad Deū ēclināte, et de multiplici herba et arbore foliā et fructus emittēte et deponēte, et de multiplici morbo s̄m lunā se gubernāte, et de herba q̄ pulegiū dr̄ ī tectis suspēsa arida certa die florēte, et cōcludit q̄ turpe est hoī uirtutes syderū ignorare, qū videt inferiores creaturas talia p̄sentire. Ista pnt applicari gnaliter q̄ nos debemus syderū. i. Dei et sctōrum virtutes et gras cogitare, s̄m ipsas nos disponere, et mores nostros eis cōformare, et nos et opera nra s̄m ipsorū voluntatē et regulā ordinare. Gen. 14. Respice cœlum, et numera stellas si potes Vel dic, q̄ hoīes. i. clerici et rōnabiles psonæ ad cælū et ad sydera. i. ad sanctos & angelos nō attendunt, bruta verò. i. simplices et laici ad ista p deuotionē ꝓspiciunt, et se s̄m eorum influentia, documenta et exempla regulant et cōponunt. Iō de nobis aliis pōt hodie dici illud Baruch 6. Bestiæ meliores sunt illis. ¶Cum s̄m Senec. lib. de naturalibus quæstionibus 2. inter oía præsagia, fulmina plus

plus habeāt significare Pli. dicit hoc. s. lib. 2. c. 41. q̄ illud nō intelligit de fulminib. q̄ ex collusione vētorū, vel ex inflammatione uaporū ꝓueniunt, q̄a (ut ait) illa sunt bruta fulmina & uana, q̄ nulla naturæ rōne proueniunt, & q̄ irritos hāt iactus. Illa uerò fulmina q̄ fatidica sūt, statutis de causis & ex suis veritatē syderibus. Sic possumus moraliter dicere q̄ de sursum a superiorib. ueniūt duo gña fulminū. i. balliuorū & legatorū, quidā. n. motu uoluntate ꝓpria ueniūt, sicut sunt mali, qui ex inflammatione rapinæ, & auaritiæ mouentur, & istis nō est credēdū, q̄a isti nihil significāt, nec hāt aliq̄ prātē, sed solū à suis uiolentijs p cauēdum. Sed sunt alij q̄ sunt ueri legati, & q̄ prātis signationē hāt, & isti sunt, qui statutis de causis & certis mittunt, & q̄ à suis syderib. i. à suis superioribus destinantur. Ista ēt ad Chr̄m applicari pōt, qui fuit à patre statuto ope & certa cā missus, & iō fuit fatidicus, & ueri nuncij relati sunt. Multi aūt Pseudochristi venerāt, qui nullā prātem habebant. Vel ēt pōt dici de duobus gnibus pdicatorū, q̄a. s. quidā sunt quę stuarij, qui sola inflamatione auaritiæ moti sine superioris mandato discurrūt, alij verò boni sunt à Deo & platis destinati, qui ueridici & fatidici sunt. Vnde Iob 38. Nunquid mittes fulgura, & ibunt, & reuerentia dicent tibi, assumus. ¶Item de austro consequenter dicit Plin. q̄ in Aegypto non flat. Dicit ēt q̄ animantia minus esuriunt flante austro quàm Aquilone. Dicit aūt q̄ auster in Aphrica est serenus, Aquilo nubulentus. Dicit ēt q̄ uenti certas & statutas hāt regulas in natura, quāuis adhuc nobis incertas & incognitas. Si vis, expone de Spū sctō, q̄ ꝓ certo serenus est, & nō nubulentus, & quo flante & inspirāte, aīantia. i. niri iusti (q̄ per gram aīati & uiuificati sunt) & huius spiraminē inspirati, nō esuriūt per auaritiā mundi bona, nec ēt p gulā carnis oblectamēta, q̄a. s. ille quē Spiritus sctūs afflauerit, abstinens & cōtinens magis erit. Iste tñ auster in Aegypto. i. in pctōre populo flāte nō dr̄, quia. s. Spūs sctūs in pctōrib. nō morāt. Vnde Sap. 1. Spūs sctūs disciplinæ effugiet fictū. Ventus aūt. i. Spūs sctī inspiratio cerū habet rōnem & regulā p quā spirat, q̄ sibi, & naturę naturanti Deo patri certa est, q̄uis nobis sit incognita & incerta. Ideò Sap. 7. iste dr̄ benignus, stabilis, certus, securus, nobis autē ignotæ sunt uiæ suæ, q̄a. s. nō possumus cās scire quo unū uult q̄q; dimittere, & aliū inspirare, Iō Io. 3. dr̄, Spūs ubi uult spirat, & uocē eius audis, sed nescis unde ueniat, aut quo uadat. Ideò Eccl. 11. Quis nouit q̄ uia sit spūs? ¶Secundū eundē, excessiuus calor uel algor fulmina fieri impedit, & sic dicit q̄ in æstate & in hyeme rara fiunt fulgura, & eadē rōne in Scythia, & Aegypto. Expone sicut supra c. de fulmine lib. 6. ¶Hic addit Pli. q̄ fulmina de sursum uenientia, & à syderib. missa, obliquè, & nō directè cadunt, illa verò q̄ inferius in basso aere genita sunt, rectè & directè descendunt, & sine reflectione percutiunt: quod ēt patet in lapide terreno, qui impetuosè, & directè cadit, & in fulmine cęlesti, quod flexuosè incedit, cuius rō est, quia fulmē hēt igneā materiā, q̄ casui repugnat, lapis aūt nihil hēt qđ casum eius impediat. Sic uerè inter iudices & platos illi, q̄ sunt superiores & superiora sapiētes. s. uiri iusti q̄ cadunt & descendunt ad aliquē percutiēdum uel puniēdum, nō solēt directè ꝓcurere, nec subitò aut indelibate ad punitionē prorumpere, imò ꝓ certo solent obliquè & flexuosè cum debita deliberatione & discussione ꝓcedere, & ad ictum sententiæ puenire. Ecōtra verò illi, q̄ terreni. i. terrena sapientes sunt, & q̄ solū lucrū terrenum, & nō utilitatē aīarum q̄runt, directè & subitò sine deliberatione ꝓcutiunt & inuadunt, & snias suas promulgant, & inferūt, quia Deus nō tenent & retardant ꝓ. pp. ignē charitatis quē hāt, mali verò non impediunt ab impetu, cum igne charitatis careāt, & pondus cupiditatis habeant. 2. Mach. 9. Cōtigit cum impetu current de curru cadere. Vel dic, q̄ dria est inter cęlestes, & terrestres. i. inter bonos, & malos, quia qū boni per tentationem cadunt, non cadunt directè. s. immediatè in pctm̄ ruē sponere, et mores nostros eis cōformare, et nos et opera nra s̄m ipsorū voluntatē et regulā ordinare. Gen. 14. Respice cęlum, et numera stellas si potes Vel dic, q̄ hoīes. i. clerici et rōnabiles psonæ ad cęlū et ad sydera. i. ad sanctos & angelos nō attendunt, bruta verò. i. simplices et laici ad ista p deuotionē ꝓspiciunt, et se s̄m eorum influentia, documenta et exempla regulant et cōponunt. Iō de nobis aliis pōt hodie dici illud Baruch 6. Bestiæ meliores sunt illis. ¶Cum s̄m Senec. lib. de naturalibus quæstionibus 2. inter oía præsagia, fulmina plus

¶Itē s̄m Pli. lib. 2. c. 56. Fulmina si ad leuā cadunt, bona portendunt, si verò ad dexterā, mala. Dicit insup q̄ fulmē nūquā ultra, q̄nq; pedes in terrā descēdit, & iō (ut ait) pauidiores altissimos specus cutissimos putant. Per fulmē fortunam intelligo, quā. s. cōstat è cęlo ex insperato uenire, & nunc ad leuā aduersitatis, nunc ad dexteram prosperitatis ad hoīes se trāsportare. Sed quid? pro certo sinistra fulmina prævalent dextris, quia. s. leua & aduersa fortuna in præsenti, bonū pśagit in futurum, ecōuerso aūt fortuna q̄ est in pśenti dextera, & prospera significat aduersa hoī futura & aspera, q̄a ut cōiter præsentes tribulationes significāt futuras Paradisi cōsolationes, iuxta illud Lu. 6. Beati q̄ nunc fletis, quia ridebitis. Econuerso aūt præsentes significant futuras inferni tribulationes, iuxta illud ibidē. Vę uobis diuites, q̄ habetis hic cōsolationē, q̄a contristabimini. Residuū si uis expone aīr, & dic q̄ quinque pedes sunt quinque uulnera Chr̄i, q̄. s. non pōt impetus fulminis in æterna dānatione penetrare. In fouea ergo humilitatis te abscondas, uel in specu. Sepulchri uel inferni p consideration te ponas, ut fulmen dānationis euadas. ¶Item s̄m Pli. ibid. c. 56. Fulmen si hoīem uigilantē occiderit, oculos ei claudit, si verò dormiētē occidat, oculos ei aperit. Igitur ille fulmine percussus clausis oculis inuenitur, iste verò apertis oculis reperitur. Tale fulmen fuit Christus. Iste. n. pdicādo percussit, & tetigit, & uigilātes, & dormiētes. i. Iudæos, qui habebant legis lumen, & fidei claritatē, & gentiles, q̄ in utijs dormiebant, & habebant errorū oīum cæcitatē. Sed ꝓ certo sic factū est, q̄ illorū uigilantiū. s. Iudæorū oculi mētis fuerunt clausi & excęcati, istorū verò dormientiū. s. gentiliū fuerunt oculi aperti p fidē & illuminati. Et iō ipse dicit Io. 9. Ego inquit in mundum ueni, ut qui nō uidēt uideant, & qui uidēt, cęci fiant. Vel dic, q̄ fulmē est fides, q̄ uigilantes. i. scientificos, & mundi sapientes, cum oculis clausis & mēte excęcata dimisit, dormientes, uerò. i. ignorantes, & simplices illuminauit & oculos eorū aperuit, & ad cognitionē ueritatis instruxit. ad Eph. 6. Surge q̄ dormis, & illuminabit te Chr̄us. ¶Sicut dicit idē Pli. de naturali historia lib. 2. c. 57. Tria sunt, q̄ fulmine non tanguntur, nec ab eo dissipantur, uidelicet laurus inter arbores, Aquila inter uolucres, uitulus marinus inter bestias atq; pisces. Locus. n. in quo est laurus, non fulminatur, & iō tpe fulminū Cæsar sub lauro morabatur, sicut in titulo suo dixi. Aquila ēt pro eo q̄ à fulmine nō lędit or tare Iouis fulmina dicebatur, timentes ēt fulgura, uestib. factis de uitulorum marinorū pellibus induebātur, quia breuiter ista sunt aīalia & res quæ fulmine non pereunt, & quę ēt suos possessores à fulmine protegunt & defendunt. Per laurum sp uirentē intelligo illos, qui sp uirent per honestā conuersationem, per Aquilam q̄ altè uolat, & clarè uidet, intelliguntur illi, qui altè uolant per cœlestium contemplationē, & clarè uident per discretā cogitationē, per uitulum uerò marinū qui in mari natat, & p terrā ambulat, intelligo illos qui in mari pnię & in lachrymarū & futurorū cōsideratione & amaritudine se balneant & p terrā humilitatis peragrant p bonā actionē. Igit dico, q̄ isti sunt quos fulmē æternæ dānationis, & fulmē ardētis tētationis nō solet spūaliter occidere, aut mortē culpæ & pœnæ eis inferre, quia pro certo illi, q̄ dictis uirtutib. muniunt, nūquā in dictis fulminibus moriunt, quinimò locus, domus, patria uel ecclesia ubi tales personæ sunt, illi ēt, q̄ eorū pellib. i. eorū bona cōuersatione p imitationē se uestiūt, nunquā per fulmē tribulationis, tētationis uel dānationis pereunt aut succumbūt. Bonū est igit tales secum hāe, & eorum cōuersationē, & uestē imitādo induere, & eorum comitiuā in domo religionis uel ecclesiæ sp esse, iuxta illud Eccle. 9. Viri iusti sint tibi conuiuæ. Vel dic, q̄ laurus significat beatū Laurentiū, Aquila Ioannē Baptistā, uitulus beatū Lucā. Isti. n. fulmine tētationis, & dānationis nō petieruut, quinimò suos deuotos imitatores à talib. fulminibus liberauerunt. Vel dic, q̄ Aquila regina auiū est beata Virgo, uitulus pro nobis immolatus est Christus, laurus verò significat crucē Christi &c. Expone sicut supra, uel uide de lauro & pone sicut ibi. ¶Sicut ponit idē, naturaliter in aere inferiori gnantur q̄nq; mulę & mirabiles impressiones. Vnde ait ibidē c. 58. de prodigiosis pluuijs, q̄ qū uisum est de cœlo pluere lac, sanguis, caro, lana, ferrum, lateres, & ēt (sicut supra dictum est) q̄nq; uisum pluere lapides. De oībus aūt istis exēplificat, & t pa quibus hęc facta sunt, insinuat & declarat.

Dicit

Dicit.n.q̄ lac & ſanguis pluerunt,ſicut eſt in antiquis monumentis & annalib.ſub M.Attilio,& C.Portio cōſulibus. Carnes pluerunt ſub L. Volumnio. & Seruio Sulpitio conſulibus.Vbi ēt dicit,q̄ exillis carnib.nō cōputriuit quod nō diri puerant aues.Ferrū ēt pluit antequā M.Craſſus in Parthis interrēptus eſſet,omneſq; milites Lucani q cū eo erant in exercitu,ferrum in ſimilitudinē ſpōgiarum viderunt, qđ aruſpices ſignificare ſuperiora vulnera cōiectabant.Lanā aūt ſub L. Paulo,& C.Marcello cōſulib.dicit pluiſſe iuxta caſtellū Carifanū,iuxta qđ poſt vnū annū T.Annius milo occiſus eſt, quo ēt cauſam dicente, lateres coctos pluiſſe, in actis eius referē. Iſta verba pluuij mendacia reputarē,niſi ēt nr̄is tpib.gigni in aere ſimilia cōperirem.videmus. n. paruulos Buffones & ranas de cęlo in tpe tēpeſtatis pluere , quas conſtat vel in aere genitas, vel à ventis antea raptas eſſe , audiui ēt veridica relatione referri q̄ circa mortē dñi Ioannis Papæ 22. in Aruernia in oppido de lōgiato,in tēpeſtate quadā grandis quædā imago ad formā cruxifixi de cęlo cecidit,q̄ à multis viſa poſtea diſſoluta extitit , tunc ēt(vt aiunt)grādo'groſſa cadebat, q̄ quandā ſimilitudinē fiſcellarū.i.illorū vaſorum vbi formātur caſei,cōtinebat.Non eſt igitur incredibile q̄ pdicta pluiſſe dicanē, qñ maiora vel ſimilia nr̄is tpib.fieri cōprobanē.Iſta pñt applicare ad Chr̄m Deum , q̄ pro certo eſt vna mirabilis nubes,q̄ mirabilia nobis pluit,& nūc aſpera nūc ꝓſpera,nūc cōſolabilia,nunc triſtabilia deſuper nobis mittit . Igit̄ viſum eſt q̄ iſte nobis pluit lac.i.dulcorem conſolationis, & dulcedinē doctrinæ,gr̄æ,& deuotionis.Iohel.4.Stillabūt mōtes dulcedinem,& colles fluent lac & mel . Mittit ēt nobis carnes incoruptibiles,ſanguinē. i. ſacr̄m ſui benedicti corporis vel ēt beneficium ſuę incarnationis & ſuę paſſionis,quo.ſ.debēt nutriri volucres.i.viri ſpūalis cōtēplationis.unde Pſ. Et pluit ſuper eos ſicut puluerem cineres,& ſicut arenam maris volatilia pennata.Item iſte nobis pluit lanā.i. operimētum ſuæ honeſtę cōuerſationis,ad faciendū nobis veſtes virtutis , & perfectionis.Pſ.Qui dat niuem ſicut lanā. Itē iſte nobis pluit ferrū qñq; & lateres.i.duritiā correctionis , & tribulationis, & maximē in iudicio,qñ pluet duritiā ætern̄ę damnationis, quod interp̄rætiatur vī dicere Moyſes pctōri Deut. 28. Sit cęlum quod ſupra te eſt æreum,& terra quā calcas,ferrea.Et br̄ iſte eſt qui crucifixū.i.ſuum benedictum filium pro nobis crucifigendum,nobis de cęlo pluit,cum quo ēt fiſcellas ſeu formulas caſeorum.i. perfectionis regulas nobis miſit , vnde ēt de iſta pluuia dr̄ Eſa.45.Rorate cœli deſuper, & nubes pluāt iuſtum.Vel ſi vis dic,q̄ in tempeſtatis,& grandinis tpe imago crucifixi de cœlo nobis pluitur,ad demonſtrandum q̄ Deus vult,q̄ in talibus periculis ad crucifixum , & ad Chriſti paſſionem principale refugium habeatur , & q̄ in formula ſeu regula diſciplinæ quilibet informetur.Vel dic,q̄ talis nubes pōt ſignificare bonum prædicatorem vel prælatum , qui.ſ.pdicando pluit alijs lac ſimplicis doctrinæ,ſanguinem & carnem & crucifixum.i.memotiā incarnationis & paſſionis dominicę,ferrum & lapides.i.memoriā dānationis futuræ, vel verba reprehenſionis duræ,lanā.i.inductionē ad alios p pietatem veſtiendum,formulas. i. p̄cepta vitæ ad informandū, &'regulandum . Vel dic , q̄ talis nubes eſt hō pius, & beneficus,qui.ſ.alijs eluit.i.fundit,& diſtribuit lac ad bibendū , carnem,& ſanguinē ad comedendum,lanā ad operiendum,ferrum.i.correctionē ad caſtigandū,lateres verò coctos.i. materiā ad ędificandum, crucifixum verò.i.fidem & deuotionem ad credendum,formulas.i.exēpla , & documenta ad ſpūaliter informandum,quia bī beneficii iuſti & perfecti ſolent nō ſolū tpalia,imò ēt ſpiritualia beneficia alijs pluere , & ipſos in oīb,adiuuare.Pſ.Pluit illis manna & ad manducandum &c. Vel expone in malo q̄ talis nubes eſt diabolus. Vel malus p̄dicator,q.ſ.alijs pluit lac fallacis & blandæ adulationis , cārnē & ſanguinem.i.carnalia exempla gulæ,luxurię & infectionis,lanam operientem.i.tegumentum falſæ excuſationis uel hypocriticæ fictionis,ferrum.i,duritiā crudelitatis & inuaſionis,lateres coctos.i.cocturam iracundiæ & detractionis, crucifixum.i.cruciatum triſtitiæ,& deſolationis,& formulas malorum exemplorum & peruerſæ conuerſationis.Pſ.Pluet ſuper peccatores laqueos.¶Item in eodem lib.2.c.60.de naturali hiſtoria dr̄ q̄ olympiadæ 78.Anaxagoras prædixit p ſciam cęleſtem q̄ certa die ſaxum erat de ſole caſurū,qđ q̄ factū eſt interdiu.i,de die in Thraciæ parte ad Ægos flumen , qui lapis ēt nunc oſtenditur colore aduſto,dicit autem Plin.ibidem cadere è ſole lapidem crebro contigiſſe,ſeq; vnum talem in agro Vocōtiorū vidiſſe.Vñ ēt ait q̄ hodie colit̄ in Apidi Gymnaſio quidam modicus lapis quem ī medio terrarum caſurū idē Anaxagoras prædixerat. Iſta aūt verba Plinij contra rōnem vr̄, niſi forſan ſupponatur q̄ ille lapis fulmē fuit,quod quia à parte ſolis cecidit,à ſole creditum eſt veniſſe,vel ēt qa fulmina fatidica à ſyderibus deſcendere ſupra dixit. Quocū que ergo mō fuerit p ſolē intelligo Deum patrem,q eſt.ſ. ſolus lucens.Pſ.Tu ſolus altiſſimus ſuper omnem terrā.Per lapidem verò Chr̄m Dei filium intelligo,qui.ſ.lapis angularis dr̄, ſuper quo eccleſia fundat̄,& in quo mens humana fiduciat̄r ſtabilit̄.Iſte ēt lapis dr̄ apparuiſſe cōbuſtus , qñ.ſ.igne paſſionis fuit excoctus. Quid igitur ? pro certo lapis iſte angularis Chr̄s à ſole.i.à Deo deſcendit,& venit , q.a.ſ. pater ipſum in mundum ad aſſumptionem nr̄æ mortalitatis miſit,Anaxagoras verò prophetarum ordinem ſignat,q.ſ.iſtum lapidem caſurum, i. Chr̄m à patre venturum , per cœleſtem inſpirationem,& ſciam prædicauit.Vñ ipſe ſol,i.Deus pater iſtud Anaxagoræ,i.Prophetis diu ante promiſerat,dicens Eſa.28.Ecce ego mittam in fundamētis Sion lapidem angularem preciosum in fundamento fundatum.De hoc aūt admiratur Iob dicens. Quis poſuit menſuras terræ, aut quis demiſit lapidem angularem eius? Vel dic,q̄ ſol iuſtitiæ eſt Chriſtus,à quo proculdubio lapis.i.dura ſnīa cadet,qñ reprobos adinfernū cōdemnabit,& tradet.¶Inter mirabilia cœleſtium impreſſionū non immerito pōt poni illud qđ Pomponius aſſerit de Ideo monte, qui propè Troiam antiquitus fuit ſitus , & quo Paris inter tres deas de pulchritudine certantes fingitur in iudicē vocatus.Air.n.q̄ iſte mons orientem ſolem aliter quàm interis alijs ſolet aſpici,oſtentat.Nā ex ſummo vertice eius ſpeculantibus penè à media nocte ſparſi ignes paſſim micare,& tandem appropinquante die, paulatim inuicem conuenire vr̄, qui poſtquam ſimul collecti ad modum magnæ flammæ diu arſerint in globum non modicum rotundati,& ſic terris diutius apparentes, paulatim decreſcere incipiunt,ita quod globus ille continuò minuitur,ſed quanto plus decreſcit,tāto lux ipſius plus augetur,qui poſtea clarior factus nouiſſimè fugat noctem;& cum die iam ſol factus attollitur.Dicſi vis,q̄ mons iſte eccleſiam ſignat, quæ re vera ortum ſolis claritatem veræ fidei multo certiori,& differentiori modo percipit quàm aliæ nationes;Ab ipſa enim media nocte,ideſt ab ipſo tempore legis antiquæ ſol iſte,ideſt vera fides in ipſis nubibus,ideſt in ſanctis patribus reſplenduit,in quibus ſparſim, & in confuſo ipſi ignes diuinæ reuelationis apparebant.Eſa. 10. Erit lumen Iſrael igne. Tandem verò ipſa flamma antiquę fidei paulatim ſe conglobans,& in lumine ueritatis crescens,nouiſſimè in ſolem,ideſt in veram fidem conuerſa eſt, qui.ſ.iam illuminat totum mundum,vt de illo cęco lumine,i. de illa antiquorum tenui fide,nunc in ſolem conuerſa,in veram fidem mutata,poſſit dici illud Heſt. 10. Fons paruus creuit in fluuium magnum,& in lucem ſolemq; conuerſus eſt. Vel dic,q̄ lux fuit fides eccleſiæ primitiuę, quę quidem eccleſia nocti mediæ propter tribulationum caliginem comparatur,quia.ſ.lux illa ,'ideſt illa fides quamuis tunc eſſet ſparſa, confuſa,& in multis p ignorantiam obſcura,erat tamen per charitatem ardens,& more ignium inflammata.Ioan.5.Erat lucerna ardens & lucens.Tandem verò iſta lux fuit amplius conglobata,& paulatim ab ardore charitatis defecit,in lumine uerò veritatis creuit,ita quod in ſolem verę fidei finaliter ſe mutauit.Allega vt ſupra.Iſta eſt enim veritas quòd fides primitiuæ eccleſiæ fuit in charitate magis feruida , quamuis eſſet in veritate minus lucida , noſtra verò moderna fidesin veritate amplius lucet,ſed in charitate proculdubio minus ardet.Vel dic , quòd iſta impreſſio diuinā gratiam ſignificat, quæ.ſ.nunc in nocte huius uitæ parum per veram cognitionem lucet,veruntamen per charitatem multipliciter ardet, ſed iſta adueniente die beatitudinis æternę , clarificabitur, & in uerum ſolem,ideſt in gloriam conuertetur, quia.ſ.gratia in præſenti,in futuro proficitur,& in gloriam commutatur,ita quod de globo igneo præſentis charitatis, & gratiæ perfectus ſol,ideſt perfecta gloria formatur,& de cognitione nunc nubila,vera tandem cognitio generatur.Apoca.21. Claritas Dei illuminabit illam,& lucerna eius eſt agnus, Vide ſupra de Media de monte Caſpio.

De

De ignium mirabilibus. Cap. 62.

IGuium mirabilia multa ſuntin natura . unde nota ſicut tractat Pli.in fine.lib.2.c.108.de naturali mundi hiſtora, q̄ quædam ſunt bitumina cogitata ignium,ita q̄ ignis undecunque uiſus ſolet in talia bitumina trāſilire,& loca bituminata accendere,ignire & ardere.Tale bitumen dicit eſſe nepham, quæ eſt uena terrę circa Babyloniā, & in Auſtagenis parthiæ profluens bituminis liquidi modo , tali bitumine dicunt , q̄ Medea pelicem cremauit, dum ſacrificatura ad aras acceſſeret,coronam igne rapta.Et hoc ſic intelligo,q̄ illa pellex habebat coronā in qua forte Medea occultè de illo bitumine poſuerat.Cum ergo illa pellex appropinquaret ut ſacrificaret ad aras,raptus eſt ignis à bitumine, qui pellicem cremauit. Albertus ēt ait , q̄ cum tali bitumine fiebant antiquitus falſa miracula,vngebantur.n.inde tporum ſummitates,& ſic ignis ſuppoſitus rapiebatur ſurſum.Igitur caue ndum tale bitumen habenti,ne appropinquet ad ignem,quia ignis à bitumine raperetur,& ſic portās cum ſuo bitumine cremaretur. Audiui eciā q̄ totum Perſarum imperium iſto bitumine utitur pro lucernis. Tale bitumē eſt caro humana,quæ.ſ.de lacu concupiſcentiæ ſicut limus procedit,& de limo terræ originem primā traxit,& quæ etiam de lacu Babylonis.i,de confuſione peccati originalis promeauit . Iſta eſt igitur cognata ignium concupiſcentiæ,quia pro certo ſolo uiſu ignis,i.ſola oblatione,occaſione,uel ſola præſentatione alicui⁹ perſonę per luxuriam ignibilis uel ignitæ,ignis concupiſcentiæ à bitumine carnis recipitur,ita per mala deſideria inflammatur. Medea ergo incantatrix.i,deceptor diabolus qñ uult pellicē .i.aīam peccatricē cōburere,& ipſam per mala deſideria inflammare,ſolet eam tali bitumine.i.carnis amore coronare, & ipſam carnis delicijs adornare.Sic ergo mediante bitumine carnis quā immoderatè fouet,& diligit,ignis concupiſcētiæ in ipſam rapit̄,à quo per luxuriā inflammatur,& per quē in inferno perpetuò cōcremtaur. Eze.15.De igne egredient, & ignis conſumet eos.Vel dic,q̄ bitumen ſignificat pctm̄, qđ proculdubio ignium infernalium eſt cognatū.tanta.n.eſt cognatio inter culpam & pœnam,inter pctm̄ & ignem æternū, q̄cunque talis pctī bitumine linitus fuerit , ignis inferni in ipſum ſaliet,& poſt mortem protinus nunc cremabit.Medianteergo bitumine culpæ tenacis & ligantis,Medea.i.diabolus,pellices.i.aīas peccatrices cōcremat,& in inferno deuſtat,& deuorat.Deut.32.Ignis accenſus eſt in furore meo, & ardebit uſq; ad inferni nouiſſima.Vel dic,q̄ bitumen molleſt pietas,q̄ mollis eſt,fluida & benigna.Iſta igitur cognatio eſt igniū charitatis,q.a ,p certo q̄ pietatis & gr̄æ bitumine linitur,faciliter p bona deſideria inflammat̄.Et nota ſi vis de naphta , q̄ in imperio Perſidis oīs q̄dā ,ppè mare Bacuc ſeu Caſpiū,circa ipſam ciuitatē Bacuc,in quodā mōte profluit, & de oleū de Bacuc.In valle aūt vbi fluit,cōtinuⁿ ardet ignis. Eſt aūt talis naturæ,q̄ oīa penetrat vaſa terrea,ꝑter cucurbitā,ſi ēt ipſum in manu poſueris,ſtatim ex altera parte manus ipſum penetraſſe videbis,& fiet in quocunq; vaſe, niſi fuerit vitreū, carneū vel cucurbiteū,claudi nō uult,qa ſi vas ī quo eſt fortiter claudit̄,paulatim euaporat & egredit̄,ſi aūt aperit̄ dimittit̄,tunc ſine diminutione ſeruatur,ignē ſicut dictum eſt,de longè rapit.vñ ēt vir religioſus & prudēs frater Ioannes de Sara narrauit mihi q̄ cū de conſilio medicorū quendā amiquū fratrē ſciaticū,& guttoſum ſupra renes iſto liquore inigeret,& incaut⁹ circa ignē hoc faceret,ſubitò ignis ī fratre inūctū profilit,& totā pellē eius cōbuſſit.Hoc applica de corde generoſo cui magis cōpetit libertas q̄ ſeruitus. claudi .n.vel uiolēter nō vult teneri.cūc. n.magis nititur in uetitū, & cuius ſe mitius continet , qñeſt propriæ libertati pmiſſum. Sene.Generoſus animus facilius ducit,quā trahit.Vel dic, q̄ aliqui ſunt ita igniei,q̄ oēs clauſuras penetrant,niſi forte virtuum cucurbita.i.cōſideratio fragilitatis,& Chr̄i crucis ipſos reineat intra metas.¶Itē Plin,de alio bitumine q̄ dr̄ Maltha, dicit q̄ in urbe Comaginæ Samoſata ſtagnum eſt à quo ipſū fluitad modum fluuij,quod utiq; mirabilis eſt naturę, qa. ſ. tunc flagrat,& ardet , qñ aliquid ſolidi attingit, præterea ita adhæret tenaciter q̄ tactu ſequitur fugientes , ſic defendentes oppugnante lucullo,flagrabatq; miles armis ſuis aqs accēditur,terra tm̄ reſtringi docuere experimēta , Iſta verba Plinij non bene capio,intelligo tm̄ q̄ illud bitumen tunc accenditur,qñ ſolidā materiam tangit,& forte rō eſt,quia magis fortificatur contra magis reſiſtens, ſicut ſupra c.de fulmine dixi.Et forte iſte eſt ignis Græcus,de quo audiui q̄ in pane ſeruatur,quo ſi quis tactus fuerit,inflāmatur , ipſumq; limus ardens faciliter non dimittit , imò tactus ſequitur fugientē. Et ideò illi,qui erant intra ciuitatem,talē limum de muris cōtra lucullum & ſuos milites proiecerunt,& ſic arma militum quæ erant ſolida,ſtatim inflāmata fuerunt , & ſic muros ſuos à lucullo defenderunt.Igitur talis ignis aqua accendit̄, terra verò,arena , vel puluere mitigatur . Audiui ēt q̄ in Vngaria Prouincia dicta Seclinagear,talis limus abundat , & de quodā mōte profluit ceræ modo:ſuppoſito ergo q̄ bene habeā ſnīam Plinij dico,q̄ iſte limus igneus ſignificat inflammationem diabolicę tēptationis,q̄.ſ.à principio eſt ſicut limus.i.mollis,debilis,& fuauis,ita q̄ ſi materiā mollē.i. volūtatē ſibi nō reſiſtentē inueniat,facilem.ſ.accendi,& quæ non multū reſiſtat,tunc parum curat,ſi verò materiā inueniat ſolidā.i.perſonā fortē,& in bono propoſito ſtabilem,& ad reſiſtendū tēptationi paratā,tunc ſolet iſte limus.i.illa mollis tēptatio in ignē conuerti,& fortius & violentius accendi , & ad cōburēdum Chriſti milites.i.viros iuſtos acrius animari , q.a.ſ. hoſtis tunc fortius tentat,qñ fortiorem reſiſtentiam in homine conſiderat,iuxta illud Hiere. 46. Fortis impegit in fortē. Tali ergo modo diabolus ciuitatem malorum defendit,quia.ſ. milites Iuculli.i.Chriſti igne tentationis accendit.Iſte ergo eſt ignis qui ſequitur fugientes,quia pro certo vbicunq; à facie tēptationis fugeris,ſp ignem ardentē & diabolū tētantē videbis. A qua ēt.ſ.deliciarum uel proſperitatis mundanæ,illū ignem non ſolet extinguere,ſed augere,terra verò humilitatis uel memoria mortis iſtū pōt ſolummodo eneruare , qa ,p certo conſideratio terreitatis vilitatiſq; & mortalitatis humanæ, vel terra.i,infirmitas humilitatis,uel terra,i.duritia pniæ, & abſtinentię,ignem tentationis diabolicæ , & inflammationē malorum deſideriorum extinguit , quem aqua deliciarum & fluxibilitas rerum mundanarum accendit.Sap.16.Ignis in aqua valebat ſupra ſuam uirtutem,& aqua extinguentis naturæ obliuiſcebatur. Vel ſi uis dic de diabolo , q̄ plus ardet cōtra reſiſtentes & iuſtos quàm cōtra ſibi obedientes & impios, ſicut in uitis patrum legitur,vbi vn⁹ diabolus ſolus viſus eſt ſuper vnā ciuitatē,in vno verò collegio ſctōrū hoīum diaboli erant multi.plus.n.tentabant bonos reſiſtētes,q̄ malos obedientes . ¶Itē dicit idē ibidē q̄ multa ſunt loca continuè ardentia,ſicut exēplificat de Aethna ī Sicilia,de Epheſtis montibus.In Lycia,de Chimera in Phaſelide, de Cophāto in Bectris , de Thenocema in Aethiopia,de cāpo qui more piſcinæ ad quantitatem vnius iugeris qñq; flammat in Babylonia. De Aethna aūt loquitur ibidē c.106.dicens q̄ aliqñ per quinquagena,& centena milia paſſuum arenas flammarum globus eructat,& tñ(vt ait)in eius radicibus fontes contra naturam exiliunt,cum oīs aqua deorſum feratur.Et de multis alijs terris,montibus & inſulis exemplificat, q̄ cōtinuè ardent & flammant , quorum tm̄ (quod mirum eſt ut ait) materiæ ſp ſufficiunt & abundant.Et tot inquit locis , tot incendijs rerū natura terras cremat.In Galijs in dioceſi Rutinen.mōs eſt q̄ à 50.annis circa,non ceſſauit ardere,ita q̄ iam plures habitationes conſumpſit.Iſta ſi uis expone ſicut ſupra c.de Aethna, uel ſicut de Theonochema.c.28.de Aethiopia.§.6.cap.19.§.4. Et per iſtos mōtes intelligo infernum & purgatorium, ignē perpetuum continentes, vel peccatores,igne luxurię,auaritiæ & inuidię æſtuantes &c.Vide ibi.¶Inter iſta dicit idem de monte prædicto & chimera & de monte Epheſtis qui ſunt in Lycia,q̄ ignis ipſius Chimeræ aquis accenditur, terra aut fœno extinguitur,ut Gnidius Cteſias tradit.De ignib.etiam mōtium Epheſtorum dicit , q̄ lapides & arenę riuorum in ipſis aquis ardent,ſi quis ēt baculo illo igne accēſo,ſulcum in terra fecerit , riuos ignium ſequi narrant,aliturque pluuijs illeignis.Tales montes,& tales terræ ſic ardentes,ſignificant ambitioſos & auaros,qui pro certo ſunt ita ardentes,ambiētes & cupientes , q̄ nulla aqua.i.nulla ſuba temporalis pōt eos ſatiare,nec ignem ſuę cupiditatis extinguere uel ſedare,patet,qa quanto plus de aqua.i.quanto plura beneficia,officia, lucra & munera appoſueris, tanto ipſos magis per auaritiam inflāmabis,q̄ ad petendū alia amplius excitabis.Prou. 16. Ignis nunq̄ dicit ſufficit . Quid igitur pōt extinguere talem ignem? Proculdubio terra & fœnum,i.conſideratio nr̄æ

terreę

terreæ mortalitatis,& cõsideratio nostræ fœneæ fragilitatis. Fœnum.n.quod ſm Saluatoris ſniam,hodie eſt, & cras in clibanum mittitur,fragilitatem carnis humanæ deſignat,q̃ ſi hodie uiget,cras forſitan in ariditatẽ mortis ſe mutabit. Eſa. 40.Omnis caro fœnum,& omnis gloria eius quaſi flos agri. exſiccatum eſt fœnũ,& cecidit flos &c.Terra aũt q̃in morte nos operit,& in quã caro humana finaliter ſe conuertit,mortẽ & morta litatem ſignificat,de quo Eccl.3.De terra facta ſũt oĩa,& in terram pariter conuertentur. Igitur iſta duo extinguunt inextinguibilem auaritiæ ignẽ.ſ.fœnum.i. conſideratio nr̃æ fragilitatis,& terra i.conſideratio mortis & finalitatis,quia pro certo ſi quis illa bene conſiderauerit,igne ambitionis & auaritiæ, igne etiam ira cundiæ vel luxuriæ non ardebit.Eſa.43.Ardor ignis non erit in te.Iſte eſt ergo quis pluuijs beneficiorũ accendit,& quo ſub aqua bonorũ tpaliũ ipſi lapides ſanctuarij.ſ.religioſi,& clerici,& ipſæ arenæ.i. ſeculares laici comburuntur,ita ẽt q̃ lignum exinde accenſum.i. prædicatorem talibus vitijs inflammatum, riui ignei.i.mala exẽpla ſequuntur,& poſt ipſum diſcurrere dinoſcũtur.Dan. 7.Fluuius igneus rapiduſq; egrediebatur à facie eius.Quia br̃ illud eſt verum,q̃ ſi q̃s igne luxuriæ & auaritiæ accenſus fuerit,per ſulcum quem ipſe fecerit.i.per ſocietatem p quã tranſierit,riuum igneũ. i. mala exempla & malos ſequentes poſt ſe habebit,& exemplo ſuo multã ſequelam hoium inflãmabit.vnde Eſa.34.Conuertentur torrentes eius in picem,& erit terra eius in picem ardentem nocte & die,non extinguetur.Vel dic q̃ ſolum puluis,& terra.i.ſola mors põt ignẽ auaritiæ extinguere,quia ex quo auari incipiunt,ſolet ardor ſuũ vſque ad mortem durare.Vel dic, q̃ tale lignũ eſt hæreticus, q̃a cum iſte igne,& feruore hereſis inflammatus fuerit & pp hoc etiam ignem & combuſtionem forſitã ſuſtinuerit,ſtatim malorum ſuorum ſequacium riuulum poſt ſe trahit,q̃ etiam ignei dr̃in quancum ẽt ignis ipſos poſt eum deuorat, & conſumit.Eſa.9.Veſtimentum mixtum ſanguine erit in cõbuſtionem,& cibus ignis.Vel dic,q̃ lignum accenſum eſt vſurarius dãnatus in inferno crematus, quia.ſ. talis ſoleт riuos igneos trahere inquantum malos ſuos ſucceſſores & imitatores ſolet ad ignem inferni ducere,& cõbuſtionis & dãnationis eorum finaliter cã eſſe,quia.n.mali filij malis parentibus & mali imitatores malis informatoribus.male ſuccẽdunt,ideò igniũ ſuorum participes fiunt,& ſic poſt lignũ ignitum, ignei riui currunt.Iſta aũt optimè figurantur in beſtia,quæ cum ſequentibus ſuis miſſa eſt in ſtagnũ ignis.Apoc.19.quia proculdubio mali non ſolum in igne inferni cõburuntur,imò etiam oẽs, qui ſucceſſione acquiſitorum vel imitatione eos ſequuntur. & ſic impleтur illud Exo. 20. Ego ſum Deus tuus vindicans iniquitatẽ patrum in filios vſq; in tertiam & quartam generationẽ.Vel dic,q̃ lignum accenſum riuus igneus ſequitur, inquantum.ſ.illos,qui nunc per auaritiam & luxuriã accẽdũtur,riuus ignis inferni ſequitur,à quo finaliter conſequũtur & cõprehenduntur.Eze.15.de igne egredientur,& ignis cõſumet eos.¶Item idem,ſ.de naturali mundi hiſtoria lib. 2.circa fin.dicit q̃ ager Megalopolitanorum interna patitur incẽdia,frondes tñ denſi ſupra ſe nemoris non adurens, & iuxta fontem gladium ſp ardens.Item dicit,q̃ in Nympheo erit de petra flamma,quæ pluuijs accenditur,exit & ad aquas Scantias,hæc quidem inualida cum tranſit,nec longe in aliena durans materia. Viret & æterno hunc fontem igneum contexens fraxinus.Chariſſimi,per nemora denſa quæ non adurũtur agro igneo ſubiacente,& per fraxinum ſp uirentẽ ſup fontem igneum,& ſuper petram ignes euomentem, poſſum intelligere quoſdã viros ſolidos & perfectos,qui dato,q̃ ſint in fonte ignium,& in ardore tribulationis,& incendio tẽrationis,& ipſis occaſionib.peccati,nunquam tñ læduntur aut aduruntur per malos conſenſus & opera, uel etiã per infamiam temporalem, imò virore gr̃æ ſemper diuino munere decorantur.exẽplum de illo,qui in iuuencularum medio poſitus ad luxuriam non eſt flexus,in hiſtoria Balaam.Eſaiæ 43. Cum ambulaueris in igne, non combureris, & flamma non ardebit in te.Vel põt allegari dẽ beata Agnete, vel Agatha vel Cecilia,quæ adhuc viridis iuuenis & tenella in igne fuit poſita, & tñ ignis incendijs non eſt vſta. Vel dic, q̃ iſte ignis charitatem ſignificat,quæ arbores virentes.i.perſonas honeſtas portat,& iuxta gelidum fontem tribulationum perſeueat & durat,& è petra.i.ex cordib.duris,firmis & ſolidis pluuiarum.i.tentationum occaſionem eructat & emanat,q̃a pro certo corda firma & fortia tunc forrius per bona deſideria flammant,cum pluuiæ tribulationum vel tentationũ ea excitãt & infeſtãt.Quod potuit figurari Iud.6.ubi dr̃,q̃ cũ Gedeõ carnes & ius carnium ſuper petrã poſuiſſet, Angelus dñi virga tetigit,aſcenditq́; ignis de petra,& carnes azimoſq́; panes conſumpſit.Sic verè q̃ñ carnes. i. aliquæ carnales tẽtationes & tribulationes ſuper petrã. i. ſuper virum iuſtum & ſolidũ immittunt,tunc tactu Angeli.i.rõnis imperio flamma charitatis & boni feruoris eructat,q̃ carnẽ.i.carnalẽ tentationem cõſumit,deuorat & deuaſtat.Eccl.38.Vapor ignis urit carnes eius.Vel dic,q̃ petra eſt Chr̃s,q̃ tunc ignẽ Spũs ſancti nobis mittit,qñ pluuias.i.oſones deuotas à nobis recipit:atq; ſentit.Vel ẽt p ignẽ intelligo uerbũ Dei,iuxta illud Eccl.48.Surrexit Helias quaſi ignis cõflans, & verbũ eius ardebat vt facula.& Hie. 5.Ecce ego do verba mea in ignẽ. Si igit̃ pdicator vult ignẽ.i.verba,vel ignẽ.¶Spũm ſanctũ tã,p ſe q̃ pro auditorib.impetrare,& à petra Chr̃o extrahere, neceſſe eſt primũ pluuiã lachrymarũ,deuotionis & pcũ interuenire,q̃a p certo petra.i.Chr̃s talẽ ignẽ nõ fundit,niſi cũ quis ipſum pluuijs oſonum perfundit.Eccle.22.Ante ignẽ camini vapor & fumus inalcat.Et pone ſi vis figurã pdictã, q̃.ſ.ignis de petra tunc exit,qñ ſacrificiũ à Gedeone deſuper ponit,q̃a pro certo tunc à petra Chr̃o ignis Spũs ſancti vel verbũ ignitum elicit,qñ ſacrificiũ ſpũs cõtribulatus offerẽ.Vel dic, q̃ petra eſt hõ indurarus in malo,q̃.ſ.ignẽ malorũ verborũ tũc euomit, qñ pluuiã alicui⁹ exterioris occaſionis ſentit,q̃a.ſ.multi ſũt, q̃ ad modũ petrę nihil vñr ſentire,imò patiẽtes & ĩmobiles vñr eſſe,verũ ſi aliqua iniuria ipſos tetigerit, ignis impatiẽtiæ ſtatim ab eis ꝓſiliet.Eccl.20.Apertioris illius inflãmatio. Vel dic,q̃ ignis luxuriæ,& auaritię,tũc ĩ hoie forti & petreo ſcit,qñ deliciarũ pluuijs irigat̃.Vel dic,q̃ petrę.i.duri & crudeles tũc ignẽ rapinę cõcipiũt,qñ pluuiã.i.tpalẽ ſubam in vicinis,& ſubditis eſſe noſcunt,& tũc ad rapinã fortius innitũtur,qñ parata ſubditorũ pluuias ſeu diuitias contemplãtur. Eccl.28.Sed m ligna ſyluæ exardeſcit ignis.¶Itẽ idẽ ibidẽ ait, q̃ in agro Sabino & Sidicino lapis eſt q̃ iniunctus flagrat.In Salẽtino ẽt oppido Inatiũ impoſito ligno in quoddã ſaxũ ibi ſacrũ flãma ꝓtinus de lapide aſcẽdebat.Tale ſaxũ eſt Chr̃s, quia ſi ab ipſo vis ignẽ Spũs ſancti vel feruorẽ charitatis hr̃e ipſum mediante ligno.ſ.mediante crucis memoria debes poronẽ tangere,& eũ ẽt in perſonis pauperũ debes per eleemoſynas vngere,& linire.Chr̃s.n.ſi pauperi bene feceris, reputat factũ ſibi,& ſe ĩ ꝓſona eius indicat eſſe vnctũ, cũ dicat Eſa.28.Reficite laſſum,& ecce hoc eſt meum refrigeriũ.Matt. 25.Qd̃ vni ex minimis meis feciſtis,mihi feciſtis. In perſona ergo pauperũ Chr̃m vngamus,& ligno crucis per paſſionis ſuæ memoriã ipſum tangamus,& ſic ignẽ Spũs ſancti & gr̃æ, feruoriſq́; & deuotionis aliorumq́; beneficiorum ſuorũ ab eo acquiremus.Allega & pone figurã de ſacrificio impoſito lapidi ſicut ſupra §.,ꝓximo. Vel dic,q̃ vnctura deliciarum petrã.i.fortia corda facit p cõcupiſcentias accendi,q̃ aliàs erãt frigida & tẽperata.Vel dic,q̃ lignũ, i.hõ tũc per bona deſideria accendit,qñ lapidi Chriſto vel cuilibet fctõ viro aſſociat̃,& coniũgitur,vel per deuotionem ẽt applicatur. Gen. 22.Ecce inquit ignis,& ligna . Vel cõtra dic,q̃ ille faciliter ignibus tentationũ vritur,q̃ ſaxis.i.duris,& obſtinatis hominib.copulat̃.Addit idẽ Plin.inter miracula igniũ de ſpeculis cõcauis,in.q̃b.ad radios ſolis ignis gñat̃ & rapit̃, & facilius, q̃ vllus aliusignis in eis accendit̃.Sic verè qñ cor humanũ eſt ſpeculum.i.ſpeculare,clarum,& mundum,& per humilitatẽ cõcauum,tũc ſolet ignis charitatis,& Spũs ſcti in eo accendi,ita q̃ ipſum ſolent ſpũaliter inflãmare.¶Itẽ idẽ ait ꝙ Hiera inſula in medio mari ardet.Aeolia inſula iuxta Italiã cum ipſo mari cõtiguo arſit per plures dies ante ſociale bellũ donec legatio ſenatus piauit.Dicit ẽt idem ſm auctores,i ſubiectis Aritiæ aruis ſi carbo deciderit,ardere terram. Ego autem audiui illum montem Rutenem, qui continuè ardet in Gallijs,dudum per quẽdam ruſticum incendium incꝰpiſſe, q̃ à caſu in cauerna uel alibi ignẽ poſuit,q̃ inueniẽs terrã & lapides cõbuſtibiles poſtea nõ ceſſauit,ita q̃ duas leucas terr̃e(vt dr̃)iã cõſumpſit,& multa oppida deuaſtauit. Dicit etiã Pli.Traſymenũ lacuũ feme lcrũ arſiſſe.In Lacinia ẽt Iunonis ara cineres ſunt immobiles ventis vndiq; flantibus.Ignes ẽt (ut ait)qſiq; erumpunt non ſolũ ex aquis,ſed etiã ex corporibus

bus humanis emicant.Dic,q̃ ſic fit hodie,q̃a.ſ.nos videmus terras,domos,ſocietates & villas p diſcordiam accẽdi & arderẽ,& qñ per vnũ ſolũ carbonẽ.i.per vnum ſolum maledicũ verbũ vel relatũ,vel modicam iniuriã patriã totam guerrijs,bellis,& litibus inflãmari.Ideò bene dr̃ Eccl.11.A ſcintilla vna augetur ignis,& à doloſo augetur ſanguis. Bene ergo dr̃ Eccl.8.Ne incendas carbones peccatorum,ac ſi dicat. Nõ des occaſionem peccatoribus.ſ.obloquendo vel iniuriando, vt per iracundiã accendantur.Modica.n.occaſio fuit cã excidij Troiani,quia.ſ.Laomedõ rex Troianus mandauit Herculi Alaſoni q̃ ſub pœna mortis à portu quodam regni ſui, vbi eum ſpatij applicauerãt,recederent & abirẽt, quo indigna tantem ipſum Laomedonta occiderunt,pp qđ Priamus filius fecit in Græcia rapi Helenam,cuius occaſione cõgregati Græci,Troiam decennio obſeſſam finaliter deſtruxerunt.A modica ergo ſcintilla augetur ignis. Vel ſi uis applica illud de inſula Hiera ad dãnatos,q̃ in mari.i.infra mediũ terr̃æ, & maris ꝑpetuò cõburuntur.¶Item idem ibidẽ.ſ.de naturali hiſtoria lib.2.in fi.dicit, q̃ Seruio Tullio dormienti in pueritia, flamma emicuit ex capite.Lucium Martium interemptis Scipionibus concinantẽ,& milites ad vltionẽ exhortantẽ, ſimilmodo arſiſſe Valerius Antias tradit.Per iſtos intelligo principum & tyrannorũ malos conſiliarios,ex quorũ capite. i.ex quorũ ſnia & ordinatione ꝓcedit ignis.i.violentia rapinarũ, ſeu pateт,quia.ſ.tyrãni tot exactiones nõ facerent,niſi illud ipſi mali conſiliarij primitus ordinarẽt.Iud. 9.Egrediat ignis de rãno,& deuoret cedros libani.¶Adhuc idem ibidẽ dicit,q̃ in Aethiopia eſt mõs Heſperius, iuxta quẽ ſtellarum modo campi nocte lucent.Dic q̃ iſte mõs ſignificat hypocritas, qui exterius ſtellati virtutibus eſſe videntur,& tamen ardere per malas concupiſcentias dinoſcuntur.

De mirabilibus in auium natura. Cap. 63.

DAuibus ẽt multa mirabilia poſſunt dici.Vñ nota q̃ ſm Pli.lib.10.c.25.mirabilis eſt inter aues tporum dr̃ia,q̃a.ſ. quædam ſunt,quæ perpetuò nobiſcum ſunt ſicut columbæ, quædã ſex menſib.vt hyrundines,quædã tribus tm̃, vt turdi, fringuæ,& q̃ cum fœtum eduxere abeunt,vt graculi,& vpupæ.Sic verè inter nos diuerſimodè perſeuerant diuerſi, & hoc cum Deo per gratiã,vel nobiſcũ p amicitiam,quia.ſ.quidã ſunt perpetui ſicut columbę.i.ſimplices,fideles,& boni,q̃ dã verò tpales,& alij citius,alij tardius recedentes,& ſm magis & minus perſeuerantes,in fine tñ recedentes,& deſiſtentes,ſicut ſunt falſi amici,& hoĩes incõſtantes,& vani,qui.ſ.in glutia,in proſperitatis tpe nobiſcum ſunt,in hyeme verò.i. in aduerſitate & tentatione recedunt.Eccl.6.Eſt amicus ſociꝰ menſæ,ſed non permanebit in tempore neceſſitatis. ¶Itẽ ſm quod ponitur lib.10.de naturali mundi hiſtoria.c.29.mira natur̃æ eſt differentia,quæ volatilium alia alijs locis negat, tanquam genera frugum fructuum ve. Quænam naturæ (inquit) eſt hic inuidia,aut qui terrarum dicat auibus termini? quaſi dicat,mirum eſt.Et br̃ iſtud eſt verum q̃ tam de herbis, & arboribus,q̃ de animalibus,& volatilibus,& piſcibus nũquam oĩa in locis oĩb.eſſe pũt,& quod diuerſa diuerſis locis inſunt ꝑ eum copiæ ſecundum loca diſtinctæ ſunt. Sic verè eſt de bonis tam gr̃æ,q̃ fortunæ.Ita.n.& locis & in perſonis ſunt diuerſimodè diſtributa,& nunquam vni omnia ſunt collata, q̃ nemo illud quod vni ſupereſt,ſolet alteri deficere,& nunquã oĩa poſſunt in ſingulis abundare,ſed quædam aliquibus,quædam alijs dominus ſolet dare.Ideò bene dr̃ 1.ad Cor.12. q̃ diuiſiones gr̃arum ſunt,vnus aũt ſpũs diuidens ſingulis prout vult,alij.n.datur ſermo ſapiẽtiæ &c.¶Item ſm Plin.ibid. cap. 19.Rhodus Aquilam non haber,Larius lacus Italiæ iuxta Alpes ciconias nõ admittit,quod ẽt de Fidenatæ agro iuxta vrbem aſſerit,quia.ſ.ibi ciconię nec pullos nec nidũ faciũt.Aedem Achillis in inſula Ponto nulla auis inuolat.Romæ etiam in templum Herculis nec muſca nec canis intrat. Cretam inſulam noctua non habitat, ſicut ẽt exemplificat de multis aliis.Illud ergo poteſt applicari,& ĩ bono exponi.Vnde dic, q̃ Aquila alẽ volans ſignificat ſuperbus,ciconia quę venenoſa comedit ſignificat inuidos,qui.ſ.de venenis.i.de malis alio rum gaudent.Per aues(quæ ab à,quod eſt ſine, & via dicunt) intelligo inconſtantes & deuios.Per muſcas quæ cadauerib. inſident,intelligo luxuriоſos.Per canes verò q̃ latrando mordent,intelligo detractores & maledicos.Per noctuas q̃ debiles tervident intelligo infideles & hæreticos,& p talia loca quæ iſti habitare nequeunt,intelligo loca ſancta & ſtatus perfectionis & virtutis,ſ.eccleſiã,religionem,tẽpla,oratoria & ipſum Paradiſum,quia pro certo talia loca nõ inhabitanſ à talibus,quia.ſ.mali nõ libenter morantur in perfectionis ſtatib⁹. Nõ ſunt.n.Aquilæ.i.ſuperbi in rhodo.i.in roſione pœnitẽtiæ, ciconię in lario lacu.i.humectatione beniuolẽtiæ,aues. i. deuij & inteſtabiles in ęde Achillis fortiſſimi.i.in fortitudine pmanentiæ,canes.i.detractoress & muſcę.i. luxurioſi in tẽplo Herculis(qui fuit ſapiẽtiſſimus).i.in ſtatu ſapiẽtiæ,noctuæ verò.i.hęretici in creta.i.in credulitate fidei & verę ſciæ. Bene ergo dr̃ de quolibet,bonorũ ſtatuũ illud Apoc.22.q̃ non intrabit in eã aliquid coinquinatũ aut immundũ.Econtra verò de mũdo ſub figura Babylonis dr̃ Apo.18.Cecidit ingt Babylon magna,& facta eſt habitatio dęmoniorũ, & oĩs ſpũs immũdi,& cuſtodia oĩs volucris immũdæ & odibilis. Vel põt dici ecõtrario q̃ iſta loca ſignificãt malos ſtatus,malas ſocietates,infernũ,& hmõi,q̃a ibi nõ inueniunt̃ Aquilæ.i.contẽplatiui,ciconia q̃ ſe purgat.i.pęnitẽs & ſic de alijs.Expone ſi vis. ¶Quædã ſunt aues quę oĩanno mutant colorẽ.Vnde idẽ ibidẽ ait,q̃ merula ex nigra rubeſcit,turdus æſtate circa ceruicẽ uarius eſt,hyeme concolor.De grue ẽt dr̃,q̃ oĩ anno variat colore,& de multis aliis exẽplificat.Sic verè boni colorẽ ſuæ cõuerſationis diuerſimodè uariãt, & ſm quod requirit tps,actus & locus,diuerſimodè eã mutat.Eze.16.Sumpſiti veſtimẽta tua multicoloria. Vel dic econtra de varijs & vanis ſecularibus,qui quaſi oĩ anno colorẽ.i.exteriorem apparentiam in veſtibus & geſtibus mutãt &c. ¶Aues diuerſificantur in nidificando.Vñ ait idem ibidẽ,q̃ quędã nidificant in terra, ſicut merops,quædã nidificãt in ſpecu ſex pedũ deſoſſa altitudine,quædã in arborum foraminibus,ſicut pici martij, q̃dam in foraminibus petrarũ,ſicut columbæ & paſſeres,quędã in domibus,ſicut hirundines,q̃dã verò in arboribus, ſicut picę,quędã ſuſpenſę in arboribus,ſicut galguli.Nam(vt dicit idẽ)galguli aues ſunt q̃ pedibus pendentes ad arbores ſomnum capiunt.In Scythia etiam auis eſt,q̃ in pelle leporis ſp ĩ cacumine ramorum ſuſpenſa cubat, ſicut dicit idẽ c.33. Deorolo ẽt idẽ quotidie experimur,videmus.n.q̃ in ramis pendet,ac ſi eſſet vna burſa.Sic ẽt hoſum varius eſt cõuictus, & diuerſi diuerſimodè cubant,& diuerſis negocijs diuerſimodè occupant̃ & vacãt.Igit̃ exponamus de malis,quia.ſ.q̃dã ſunt q̃ nidificant in terra,i.in terrenis.i.,ꝓfundè metalla inueſtigãdo,contra quos dr̃ in lib.2.de naturali hiſtoria.c.65. Penetramus inquit in viſcera terr̃æ auri & argenti venas fodientes.ſequitur.Si vlli eſſent inferi,iam profectò illos auaritia refodiſſet.Item quidã ſunt qui nidificant, & ſe occupant in arboribus.ſ.fructus frugum & arborum aggregando,quidam in petrarũ foraminibus.ſ.ædificia faciẽdo & diligẽdo,quidã in domibus hoĩum.i.regũ & prælatorum curias ſectãdo,& mũdana frequẽtãdo.Matt.11.Ecce qui mollibus veſtiunt̃,in domibus regum ſunt. Quidam verò ſuſpenſi nidificant,ſemp ambitioſę alta quęrẽdo,& per ſpem altioris promotionis ſemp in ſuſpenſo manẽdo.Iob 7.Elegit ſuſpẽdiũ anima mea.Quia proculdubio multi ſunt qui ſuſpenſi ſuauius dormiũt, q̃a.ſ. dũ ſperãt ad altiora prouehi,illa ſuę ſpei ſuſpẽſio eſt ipſis ſolatiũ requiei.Iſti.n.in pelle leporis dicuntur ſe ſuſpẽdere,inquantum mediãte pelle ſubſtantię tẽporalis,& villis diuitiarũ ſperãt ad alta faſtigia peruenire.Subſtãtia verò tẽporalis pellis leporis dicitur,pro eo q̃ eſt fugax,& leporis more cõtinuè fugit & labitur.In iſta ergo ſuperbi nidificãt,per rõne diuitiarũ ſupbiunt,& in alto ſe ſuſpendi & promoueri ſperant.ad Heb.11.Circuierunt in melotis & pellibus caprinis. Vel dic ecõtra de bonis,q̃ quidã manẽt ĩ terra p mortis, & inferni conſiderationẽ,quidam in arborũ foraminib.p plagarum Chriſti cõpaſſionem,quidã in arboribus p ipſius crucis deuotionem,quidã in petris p virtutũ conſtantiã & durationem,quidam in ſuſpenſo.ſ.altẽ in Paradiſo p cõtẽplationẽ & affectionẽ,quidã in domibus.i. in mũdi hoſpitijs & negotijs per uitæ actiuę gubernationẽ.Sic ergo patet qũo aues in diuerſis nidis hoſpitãtur,& qũo iuſti diuerſis locis & ſtatibus diſtinguũtur.ad Rom.12. Oĩa membra corpis nõ eundẽ actum habent.¶Differunt aues in vociferando,quia.ſ.q̃dam vociferant gemendo,ſicut columba,quędã roboando, ſicut Aquila,quędã,ſibilãdo,ſicut Philomena, quędã mugiẽdo, ſicut auis,quę dr̃ taurus,quæ inuenitur in agro Arelate.ſm Pli,

lib.10.c.42.quædam hinniendo, sicut auis,quæ dr̃anthus,ſm eundē ibidē,quædā aūt docentur loqui sicut hō,vt cornix pica & psitacus.Sic verè inter hoīes est magna diuersitas in loquēdo,quidam.n.gemūt p hypocrisim & fictione alij roboāt per iactantiā & elationē,alij sibilant p fallaciam & malā suggestionē,alij mugiunt p tristitiā,& detractionē,alij hinniunt p malū appetitū & affectionē, alij verò sicut hō loquunt per blanditiā & adulationē.Iſtæ sunt igit illæ varietates vocū, de q̄b.dicit Paulus 1.ad Tim.6.Prophanas vocū nouitates deuita. Vel dic in bono,q̄ quidā loquunt gemendo per contritionē, quidā roboādo per altā prædicationē,quidā sibilādo per dulcem monitionē,quidā mugiēdo per fletū & lachrymationē, quidā hinniēdo p̄ desideriū & affectionē, quidam sicut hō verba formando p discretam & rōnabilem locutionem &c. Act.2.Loquebantur varijs linguis magnalia Dei.¶Cū in terra & in aqua infinita sint aīalia docibilia & domesticabilia, ſm Plinium lib.10.c.45.sicut inquit,patet de elephantibus,q̄ iussa faciunt,de leonibus,q̄ iugum subeunt,de vitulis marinis, & de alijs natatiliū generibus,quę mansuera fiunt, mirum est(vt ait)q̄ hirūdines inter volucres, mures verò inter quadrupedes nō mitescunt, nec discere quicquā p̄nt.Sic verè cum nō sit dare aliquod genus hominum peccatorum, siue sint elephantes.i.villosi & diuites,leones.i.superbi & magnates,vitulī.i.luxuriosi & lasciuientes,quin possint mite fieri & conuerti(Iaco.3.Omnis enim natura bestiarum,serpentum & volucrum & cæterorum domamatur, & domita sunt ab humana natura) duo tamen sunt genera peccatorum, quæ indocibilia sunt,& quæ cōuerti ad bonū,seu domesticari nō possunt, & isti,p certo sunt hirundines volantes.i.hæretici, & de sua scīa præsumptuosiores,mures rodētes, i. obloquentes & detractores. Hæretici.n.q̄ more hirūdinis credūt se in aere diuinæ gratiæ viuere,nec scīūt se errare,imò credūt benefacere,nō p̄nt corrigi detractores,qui alios consueuerūt ridere, & de oībus maledicere,uñ cōsueuerunt faciliter emendari. Eccl.1.Peruersi difficilè corriguntur.Istis ergo indocilibus pōt dici illud Hier.13.Si mutare pōt æthiops pellem suam, & pardus varietates suas,sic & vos poteritis bonum facere,cum diciteritis malū.Vel si vis dic de rudibus,qui sunt indociles ad omne bonum.¶Plin.lib.10.c.48.nominat aues nouas & fabulosas. Dicit enim q̄ lagopus auis est, quæ hēt pedes ad modū leporis,corpus verò simile columbæ.De pegaso etiā meminit c.sequenti,quæ est auis habens caput equinum,de gryphe,quę leonis & Aquilæ habet formā, de tragophanade, q̄ est auis cornuta,de syrenis,quæ dr̃ aues cum facie virginea. hæc enim fabulosa reputat idē Plinius, licet Dino Clearchi celebrati auctoris pater syrenas tales in Indijs esse dicat. Iste etiam lib.11.c.39.loquitur de stryge,quæ dr̃ auis quæ catulos suos lactat,dicens sic.Esse(inquit)in maledictis antiquis strygem conuenit,sed quæ sit auium, nemini constare arbitror. Igitur vide de istis in titulis suis,de syrenis libro de animalibus de tragophanade verò & pegaso titulo de Aethiopia. c. 19.§.11.de lagopo verò potes exponere q̄ significat bonos timidos,qui more leporis habent pedem paratum ad fugiendum peccati occasionem, & more columbæ simplicem hñt intentionem,& semper gemunt per contritionem. Cant. 8. Fuge dilecte mi &c.Vel dic,q̄ isti sunt hypocritæ,q̄ videnī esse simplices & columbini,in pedibus tamen.i.in affectib. sūt fugaces & leporini.De stryge verò dic, q̄ significat adulatores,qui auditores suos lactant,& tamen à Deo maledictionē reportant.Credo q̄ istę stryges sunt illæ phantasiæ quas simplices dicunt de nocte incedere,& paruulos soluere & cremare,quæ credi debent fabulosa &c. ¶Democritus secundū Plin.vbi supra nominat certas aues de quarum mixto sanguine dicit nasci quendam serpētem,qui ediderit, voces auium intelligere poterit. Serpens iste significat Christum, qui.s.de sanguinibus auium.i.de parentela sanctorum patrum extitit generatus.Istum ergo si perfidem comederis cantus auiū.i. dicta & varicinia propheratum intelligere poteris.Vel ēt ille, qui ipsum dignè in eucharistia comederit, cantus auiū.i. laudes Angelorū in Paradiso finaliter intelligit & audit. Esa. 52.Ecce intelliget seruus meus Iacob.¶Dicit Plin.lib.10.cap. 50.q̄ M.Lelius strabo primus fuit,qui auiaria instituit, asseq̄; natura liberas,in certis locis vel ad cantandum vel ad saginandum inclusit.Ex eo inquit cępimus animalia in carceribus coercere,quibus natura cœlum assignauerat. Dicit aūt idem Plin.sequenti c.q̄ Clodius Aesopus histrio tragicus vnā patinā cum auibus voces humanas imitantibus habuit,qui sexcentis sestertijs taxata fuit.Istas aūt aues idem Aesopus ita ca manducaret, dignus prorsus filia à quo deuoratas diximus margaritas,nec est facilè inter duos iudicium turpitudinis,ni fi q̄ minus est summas rerum naturæ opes,quàm linguas hominum cognasse.Illa verba Pli.obscura intelligo sic,q̄. s.istum Aesopum,qui emerat tanto precio aues, loquentes pro cena sua,dicit esse dignum hr̃e illum pro filio qui in cœna margaritas vorabat,quia.s.supra lib.9.c.25.dixerat idem Plinius Clodius istius Aesopi filium relictis sibi à patre opibus affluentem,margaritas in aceto solutas sorbuisse.Quod etiam ibidē de Cleopatra regina dicit,quæ cum Antonio Imperatori diceret quod valorem centum sestertiorum vno haustu biberet,unam de duabus margaritis,quæ in auribus eius pendebant,quæ verè erat(ut ait Plin.)singulare, & unicum naturæ opus,in aceto posuit, quam statim solutam absorbuit, & sic suū dictū,impleuit. De ipso aūt Clodio dicit idē q̄ uniones, ideſt margaritas sorbebat,& hoc solum vt experiretur gloria palati,quid saperēt margaritæ.Quærit ergo quis de dictis patre,& filio,vter fuerit luxuriosior,an.s.pater Aesopus, qui linguas hominum, ideſt aues linguis hominum loquentes coenauerat,an Ciodius filius eius,qui summas naturæ opes.s. margaritas sorbuerat. Ista expone siue allega exemplariter de gulosis,qui tanto precio emunt cibos, & res non timent comedere preciosas. Vel etiam de fatuis curiosis, qui nulla necessitate ducti,sed solum curiositate sciendi quid sapiant aut quid sint illa,quæ audiunt,quanquam sumptuosè experiri uolunt.Vel dic,quòd iste Aesopus significat inanis gloriæ appetitores,qui scilicet linguas hominum.i.laudes adulatorum care emunt,inquantum pro laudibus acquirendis multa bona expendunt,& multa mala incurrunt. ¶Natura miro modo recompēsat beneficia sua,quia si quis in vno deprimitur,in alio releuatur.Et inde est q̄ dicit Plin.lib.10.c.52.q̄ fœcundiores sunt aues fugaces,quàm fortes, quia.s.illud quod minoribus,& fugacibus deficit in virtute, vult supplere natura in ouorum & pullorum fœcunditate.Et econtrario,quæ sunt in viribus fortiores, sunt in fœtibus rariores, sicut patet de Philomena minima, quę plura oua in duplo parit, q̄ Aquila.In alio etiam apparet recompensatio naturę.Dicit.n. idem ibidē c.57.q̄ in auibus fœcundis,& in alijs est crebrior fœtus,in alijs autem numerosior,q̄a.s.multæ sunt,quę simul multos pullos pariunt,sicut istæ paruę auiculæ:alię verò,quę paucos simul,veruntamen multotiens in anno, sicut sunt columbæ,quæ simul non pariunt nisi duos, veruntū decies pōt parere oī anno.Sic ergo possumus dicere,q̄ cūcta,q̄ sunt naturæ,quandā q̄ualitatem hñt,quia quantum quis in vno prēualet,tm̄ in alio succumbit,& qui in vno deprimitur, in alio releuatur.Istud ergo potes applicare ad fœcunditatem virtutum,& morum tam naturaliū,q̄ gratuitorum, in quibus pro certo plus abundant illi,qui in viribus tpalibus, & in mūdi prosperitate minus vīr valere,minus verò illi qui in mundo gradu,gñe & potentia vīr alijs præpollere.Vt cōiter.nilil q̄ sūt fugaces,debiles,& inertes.s.pauperes, & de humili plebe nati fortioribus.i.diuitib.potentiorib.& nobilibus in scientijs & virtutibus fœcundiores sunt.& ēt ipsi boni inter se adquantur,inquantū.s.illi,qui minus de bono simul faciūt abidantius,& amplius,sicut ad litteram videmus de dantib.elemosynas,quorū quidā dant sępe,sed modicū , alij verò dant tardè,sed plurimum.Br̃ discurre per omnia, quia si attendas, tu inuenies oēs hoīes(oib.consideratis) in suo gñe æquales, quia plerunq; qui vno deficit,in alio præcellit, & qui in vno alios antecedit,in alio deficit,& succumbit.Teste.n.eod. Pli. Rerum naturę nihil esse placuit sine pari. ¶Multę sunt aues, quę bis in anno pariunt,quando.s.ad fouendum prima oua, aliquod adiutorium inueniunt.Vñ exēplificat Pli.lib.10.c.49. de pauone & anſere,quorū si prima oua à gallinis fouentur, iterū ouāt, & pullificant illo anno. Hoc igit applicari pōt̄ bona plura facimus,& pullos,& oua bonorū operum emittimus,si bonū adiutoriū habeamus,& si aliquos bonos q̄ oua .i.initia nostra,vel nostra bona proposita doctrinis & exemplis foueant inueniamus.Bene ego dicitur Prou.18.q̄ frater qui adiuuatur a fratre,tanquam ciuitas firma.Reliqua de auibus vide supra lib.7.vbi ad plenum dixi de omnibus.

De

De Maris mirabilibus. Cap. 64.

Maris mirabilia sunt multa.Vnde nota q̄ Plin.lib.2.c.90. dicit,q̄ olympiadis 143,anno tertio in sinu Thusco inflammardens de profundo maris erupit,circa quā cū multi pisces fluctuarent,oēs,qui de illis piscibus comederūt,mortui sunt.Talis in sula est diabolus, qui.s.de abysso inferni venit & erumpit,& ad nobis nocendum exæstuat, piscesq; venenosos.i.peccatores secū trahit,quos qui p imitationē comedit, monē culpæ & pœnæ incurrit.Qui ēt de antichristo pōt dici, qui de abysso æternæ damnationis exurgens,& per mala desideria fœcundans,alios q; per tribulationes cōburens, pisces venenosos.i.malos discipulos secum habebit,quos qui p imitationē sibi incorporauerit & comederit,spūaliter & eterna fame interibit.¶Item ibidem.s.de naturali historia lib.2.c.109. dicit,q̄ cum bis tm̄ in die naturali oceanus habeat fluere,& refluere,sit tm̄ q̄nq; aliqua ratione occulta, q̄ pluries fluit & refluit omni die.Vnde ait q̄ in Euboea & quibusdā alijs locis circa mēse,s.septima,octaua,& nona die,æstus maris septies incipiorat fluxum suum.Sic ēt debent clerici & religiosi nō solum bis in die,imò & septies dicere horas suas, iuxta illud Ps̄septies in die laudē dixi tibi.Fluere. n. & refluere, venire & discurrere ad ecclesiā tenentur,quousq; numerus septena rius impleatur,vt.s.p ipsos in matutina,prima,tertia, sexta, nona,vespere,& cōpletorio, per istos septenarios dño laus reddatur.Vel dic,q̄ in mense vitæ nostræ debemus per triduū septies fluere.i.in fide sanctæ Trinitatis fluxum septem virtutum,vel septem misericordiæ opera exercere.Et sic de quolibet viro perfecto poterit dici illud Iob 42.Erant aūt ei septē filij,& tres filiæ.Vel dic,q̄ oceanus est peccator, qui.s.per septem vices.i.per septem peccata mortalia refluit,dum in mē te,& lunatione huius vitæ in triduo trium concupiscentiarum exiliit.¶Ité ibidē dicit,q̄ aliquæ sunt aquæ quæ oceano & eius fluxui se cōformauit.Vnde dicit,q̄ in Gadibus propè columbrum Herculis quidam fons est inclusus ad putei modū, qui motum sequitur oceani, quia.s.oceano crescēte crescit, & decrescēte decrescit.Idem etiam dicit, q̄ contra Timauū flumina parua insula in mari est cum fontibus calidis, qui pariter cum æstu maris crescunt minuunturq;.Oceanus qui mūdum circuit est Christus,qui orbem sua prouidentia concludit,vel ēt bonus prælatus,qui collegium suum sua diligētia cingit,vel ēt vir pfectus qui orbē suæ cōscientiæ cōtinuè examinādo circuit,& discutit. Puteus & fons calidus est bonus rōdotus,per humilitatem profundus, per charitatem feruidus & fœcundus.Igitur dico,q̄ fons seu puteus.i.bonus subditus,qui delubro Herculis.i.templo Christi(quod est ecclesia) appropinquus,debet oceano,i.Chr̃o,prælato vel viro perfecto conformare,eorumq; motum & opera frequentare,ipsis per obedientiā & imitationē sequi,& ad eorum exemplū,& motum seipsum in statu minuere vel augere,& cum ipse per humilitatē minui,& per charitatē crescere,& vigere, oceano ipsorū cuilibet illud Mat.8.Magister, sequar te quocūque ieris,Vel dic,q̄ oceanus est diabolus, vel etiā fluctuosus mundus,quorum.s.motib.i.voluntatib.& morib.putei.i. malę religiosi & clerici se conformant,moresq; ipsorum in suis actibus repræsentant,& maximè illi,qui sunt fontes calidi.i.illi quos ardores auaritiæ & luxuriæ exagitant,& inflammant, sicut ad litteram videmus de multis fatuis religiosis & clericis,qui in gestib.secularib.similes esse student,dicentes p̄sumptuosè illud Esa.14.Ascendam super altitudinē nubium, similero altissimo.i.mundo.Vel dic contra rusticos diuites, qui se studeant nobilibus conformare.¶Item ibidem.s.de naturalis Historia.lib.2.c.10.dr̃,q̄ aliquæ sunt aquæ quę hñt naturā cōtrariam oceano.Vnde ait q̄ in ripa Betis oppidū est,cuius puteus crescente æstu.i. repletione maris minuunt , discedente vero & decrescēte augenter,medijs verò temporib. sunt immobiles.In oppido etiam quod dr̃ Hispalis, sunt plures putei,quorum unus prædicto modo oceano contrariatur, oēs autem alij vulgari natura funguntur.Per istos puteos,intelligo profundos & obstinatos pctōres,de quibus dr̃ Prouer.18. Impius cum in profundum pctōrum venerit,contemnit, & ignominia.Esa.29.Tæ profundi estis corde, vt à dño abscondatis consilium.Igitur sic est q̄ hodie tales putei.i. obstinati pctōres Christo,plato vel iusto viro non conformantur, nec ipsum per obedientiam sequuntur,nec mores ipsius imitantur, quinimò sibi in oībus studentes cōtrariari, & per rebellionem & obedienitā,necnon per obstinationem & pctī corruptionem ipsius voluntatib.aduersari,de quibus 1.ad Thes.2. Deū non timent,& cunctis hoībus aduersantur.Isti igitur crescēte oceano decrescunt,quia pro certo in illis in quibus Deus & scti creuerunt.s.in bonis spūalib.isti volunt decrescere, in illis verò in quibus sancti diminuti fuerunt.s.in bonis tpalib. isti crescere sp volunt ,quia breuiter isti sunt Deo & sanctis contrarij,& rebelles,& eorū moribus, & conditionib. dissimiles & difformes,ideò Deus,prælati & sancti de quolibet tali puteo dicere possunt illud Sap.2.Grauis est nobis etiam ad videndum,qū dissimilis est alijs vita eius. Ipsi verò peccatores videntur Deo,prælato,& cuilibet viro iusto dicere illud Gen.13.Si tu ad dexteram ieris,ego ad sinistrum ibo , si verò sinistram elegeris,ego dexteram renebo. Vel dic econtrario q̄ talis puteus est iustus & humilis,qui.s.fluctui oceani. i. diaboli vel fluctuosi mundi non debet conformis esse , sed potius suis voluntatibus & moribus contraire Allega vt supra. Vel dic,q̄ oceanus est aīa,puteus est corpus, quia pro certo isti contrarios habent motus,quia.s.vbi aīa abundat , supple in bonis spūalib.tunc necesse est,q̄ corpus à suis aquis.i.à bonis temporalibus decrescat,& vbi corpus abundat, s.in bonis tempalib. necesse est vt aīa decrescat ab aquis. i. à gratijs & virtutibus.A quę.n.oceani.i.aīę,sunt gratię & virtutes, aquę verò putei.i.corporis, sunt diuitię temporales, & ideò de ista contrarietate bene dr̃ ad Galat. 5.q̄ caro concupiscit aduersus spiritum, spūs autem aduersus carnem. ¶In Ponto quæ est pars maris mediterranei,est propontis quidam. s.locus strictus , vbi totum illud mare mirabiliter strictificatum iterum dilatatur.Huius ergo propontidis talis est natura, vt dicit Pli.q̄ à ponto & à mediterraneo mari aquas fluētes cōtinuè recipit,in contrarium autem nūquam refluit,& aquas receptas nunquam pōto restituit,sed ipsas absorbet, retinet & custodit.Sic pro certo ingrati non cessant à Deo & à proximo beneficia recipere,ipseq; Pontus.i.Deus non cessat eis bona sua influere,& tñ ipsi nūquam solent in ipsum per gratiarum actionem refluere , nec etiam proximis per liberalitatem & eleemosynas refundere,quinimò totum credunt sibi ex debito fieri , & totum volunt sine vice reciproca retinere,sicut patet ad litterā in ingratis, qui illis à quib. beneficia recipiunt,nunquā restituunt aut refundunt , contra illud Eccl.4.Non sit porrecta manus tua ad accipiendū,& ad dandum collecta.¶Item Pli.lib.4.c.101.dicit Arist. dicere q̄ nullū animal expirat nisi æstu oceani recedente.Obseruatum in q̄ multum est in Gallico oceano, & duntaxat in hoīe cōpertū, quo.s.vera cōiecturatio solet esse.Oceanus qui cūcta cōcludit,& cōtinet,est ipse Deus,à quo aūt ipsius est gr̃a , quę aliquā venit,aliquā recedit.Io.14.Audistis quia ego dixi vobis,vado & uenio ad vos . Quid igitur? pro certo uerū est q̄ nullum aīal.i.nulla aīa spūaliter moritur, nisi quā oceanus Deus ab ipsa recedere,& sibi aquas suę gr̃æ subtrahere cōprobatur. Accessus,n.ipsius vitam spūalem custodit,recessus verò mortificat & occidit. Ozeæ 9.Sed & væ eis cum recesſero ab eis,q̄ bene apparuit in mundi principio,vbi Deo ab Adam, & ab humano genere recedente , & pp pctūm eorum suam gr̃am subtrahēte,humanū genus morti culpę & pœnæ succubuit, ipso verò per incarnationem accedente,humanū genus spiritualiter reuixit.Vel dic,q̄ recessus.i.absentia boni prælati à beneficio,est mors aīalium.i.destructio subiectorū,eius verò præsentia vitam gratię eis continuat , & eos à morte culpæ, doctrinis & exēplis præseruat.Vide de mari supra lib. 8. c.11.

De Aquarum mirabilibus. Cap. 65.

Aquarū(sicut supra lib.8.visum est)cōditiones sunt mirabiles.Sed adhuc nota q̄ Pli.de naturali historia lib.2. c.101.dicit,q̄ in Salentino iuxta oppidum Manduriam, lacus est vsque ad margines semper plenus, qui neque exhaustis aquis minuitur,neque infusis augetur.Talis lacus videtur esse cor & affectio viri iusti,quia.s.q̄n istud per sufficientiam plenum est, talis efficitur constantię & temperantię in seipso,q̄ si nouę aquę.i.diuitię superueniant,nunquam in imaginatione sua augetur, nec se reputat ditiorem, iuxta illud Ps̄. Diuitię si affluant, nolite cor apponere. Econtra autem si exhauriantur & diminuantur, plenitudo suæ sufficientiæ non decrescit , nec pauperiorem propter hoc se cognoscit,

quia

quia breuiter qñ hõ est plenus.i. qñ est sufficiens sibijpsi, & proprio statu contentus, nec aduenientib. diuitijs lætat, nec recedentib. tristat, nec ex recessu se reputat magis vacuum, nec ex accessu se reputat magis plenũ. vñ 2. ad Cor. 8. Qui multũ habuit, non abundauit, & qui modicũ, non minorauit. Vel dic, ꝙ aqua sunt tribulationes, quarum. s. aduentus non solet ad cor Spũ sancto plenum aliquid addere, nec recessus auferre, quinimò quales & quantæcunq; aquæ siue diuitiarum siue tribulationum veniant aut recedant, cor Spiritu sancto plenum sp in eadem continentia debet esse. 2. Reg. 14. Tu es sicut Angelus Dei, vt nec benedictione nec maledictione mouearis. ¶Item ſm Plin. lib. 2. c. 106. in ciconum flumine & Piceno lacu Velino lignum deiectum lapideo cortice obducitur, & in Surio Colchidis flumine lignum iniectũ, lapideo cortice obduratur, & lapidificatur, cortex verò in lapidem non mutatur. Prima ergo istarũ aquarũ corticẽ, & non lignum lapidificat, secunda verò lignũ lapidificat, non corticem. Tales duæ aquæ mihi pñt significare duo vitia quæ sibi sunt contraria, & diuersa, Hypocrisim & insolentiã, quia. s. ia hypocritis lignũ .i. interior voluntas & affectio est lapidea, indeuota & dura, quia. Hypocrisis lapidificat lignum & nõ corticẽ, cortex verò .i. exterior ipsorũ cõuersatio remanet lignea atq; bona. e contra verò de insolentibus, quia. s. inter eos cortex lapidificatur & induratur, in quantum per aliquos leues mores mala & indeuota reputatur, subtrustñ lignum .i. voluntas in suo statu remanet, q̃ obstinationis duritia nunquã habet, q. a. br hypocrisis facit hoies malos interius, & non exterius, insolẽtia verò econuerso exterius, & non interius. ¶Scm eundẽ ibidem de naturali historia lib. 2. c. 106. In Dodone Iouis fons est qui faces ardentes extinguit, extinctas verò si admoueantur, accendit, qui. s. in meridie sp deficit, nocte verò crescere incipiens, ad mediũ noctis exuberat, & tandẽ vsq; ad meridiem paulatim deficit atq; cessat, & ideò ille fons ab incolis Anapanomenos apellat. Ille fons igit vbi magis erat necessarius. s. í feruore meridiei, deficit, vbi verò minus. s. media nocte, tũc abundat & crescit. Ideò ista pñt applicari contra quosdam fictos amicos, qui. s. vbi homo ipsorum refrigerio non indiget solent se offerre, & promptos abundantes & mirabilia promittẽtes alijs exhibere, sed pro certo si feruor meridiei .i. tribulationis, & paupertatis ardor circa amicos viguerit, tũc in talibus fontibus talis abundantia cessabit, & oĩbus, quæ promiserant, nihil in eis apparebit. Ideo de talibus vr dictũ Amos 8. Occidet sol in meridie. Isti igitur faces ardentes. i. tribulationes amicorum extinguere se promittunt, qui tñ (percepta eorum fallacia) faces amicorũ extinctas fortius p desolationem accendũt. Vel dic, ꝙ iste fons est Christus in quo illi, qui erant extincti per pctm, fuerunt per gratiam & charitatẽ accensi, illi verò qui per concupiscentiam erant ardentes, sunt extincti, vel in quo etiam Iudæi, qui per fidem accẽsi fuerant, per incredulitatẽ extincti sunt, gentiles verò, qui extincti fuerant per infidelitatẽ, reuixerunt, & accensi charitate, & illuminati fide fuerunt. Igit dic, ꝙ iste fons Chrs media nocte exuberauit, quia. s. media nocte natus fuit. Esa. 19. Media nocte ingrediar in Aegyptũ. tãdẽ verò plenitudo vitę suę incepit minui & decrescere vsq; ad meridiem mortis suæ. In meridie. n. mortuus est, & illi defecit, & siccat⁹ est fluuius mortalis vitæ suæ, iuxta illud p̃dictum. Occidet sol in meridie. Sed quid? pro certo ipse postea satis cito per resurrectionem reuiuiscere incepit, & sic fiet, ꝙ iterũ in alia nocte media in die iudicij (qd. s. de nocte fiet vt dr) plenus, viũs, & maiestate redundans hoĩb. apparebit. Media. n. nocte ſm aliquos natus est, media die mortuus est, & media nocte ad iudiciũ vẽturus est, iuxta illud Mat. 25. Media nocte clamor factus est, ecce sponsus venit. ¶Itẽ ibidẽ dr, ꝙ in plurib. locis fontes feruentes & calidi scaturiũt, sed hoc nõ solũ in iugis alpiũ vel in alijs locis terræ, imò qñq; ipso mari & in fluminib. plurimis, sicut exẽplificat de Baiano sinu inter Italiã & Enariã, vbi fons calidus in ipso mari scaturit, sicut exẽplificat ẽt de Liri fluuio, & de multis alijs. Dicit ẽt idẽ ꝙ in ipso oceano amaro inueniũtur aliquoties haustus dulces, vt ad Chelidonias insulas & Arabũ in Gaditano freto. Sic verè dico, ꝙ in ipso mari .i. in ipsis pctoribus fluctuosis est qñq; inuenire fontes calidos lachrymosæ cõpunctionis, & fontes dulces beninolæ cõpassionis. Est. n. inuenire quosdã peccatores, qui qñq; per compunctionẽ feruẽt, & de iniquitatibus suis dolent, & q. ẽt haustus dulces eleemosynarum vel ẽt doctrinarum sciarum exhibẽt, vtũ sp mare sunt, in quantum pp hoc adhuc ex toto nõ pereant, sed in suis primis vitijs sp manent. Non est. n. dare aliqd ita malum, in quo non inueniatur aliquid vtilitatis & boni. potissimè aũt vbi vident ꝙ tyrannus qui mundum oppresserat. s. diabolus, in passione à Christo de mũdo fuit expulsus, tunc dico nullum debet esse mare. i. nullus ita amarus pctor, quin per pietatẽ, & cõpassionẽ dulcescat, & quin spũaliter hilarescat. Iudi. 5. Fontes amari obdulcati sunt. Vel dic, ꝙ mare significat mundi tribulationes, in quibus pro certo sp est inuenire aliquos fontes dulces. i. aliquas cõsolationes, iuxta illud Ps. Secundũ multitudinẽ dolorũ meorum in corde meo consolationes tuæ lætificauerunt aiam tuã. Nullum. n. est ita grãde malum, quin ibi inueniatur aliquid vtile seu bonũ. Exẽplum de bello Troiano, & de Excidio vrbis, & regni, qđ quãuis summum malum fuerit, multorum tñ bonorũ causa fuit. Captiui. n. & fugitiui eius, regnũ Romanorũ, Francorum & Britonũ populauerunt, & ab ipsis p̃dicta regna exordia sumpserũt. De Paulo ẽt hẽmus, ꝙ in carcere⁹ epistolas suas scripsit, & sic ẽt magis profuit, q̃ dum extra manẽs liberè p̃dicauit. Persecutio ẽt Claudij Christianos Romæ congregatos expulit, & sic dum per mũdum dispersi sunt, p̃dicationis & fidei fructus creuit. Iueniuntur ergo dulcia cum amaris, & sp inuenitur aliqua vtilitas in quibusuis tribulationib. mũdanis. Deus. n. de malis scit bona elicere, & ipsa mala q̃ fiunt, nouit in melius cõmutare, quia sicut dr Thob. 3. ipse est qui post tempestatem trãquillum facit, & post tribulationẽ & luctũ, exultatione inducit. ¶Item idem ibidem dicit ꝙ in Illyrijs supra fontem frigidũ expansæ vestes accenduntur. Sic verè spe fit, ꝙ fons frigidus aduersitatis in vestib. cordis nr̃i accendit ignem charitatis, quia pro certo mens iustorum per charitatem ad æternorum desideria accẽditur, qñ fonte frigidi. s. aduersitatum frigore coarctatur. Sap. 16. Ignis in aliqua valebat. Vel dic, ꝙ fons iste frigidus significat mulierem temperatam & castam, quia pro certo nulla est adeo bona mulier, si desuper vestes tuas extenderis. i. si sibi per nimiam familiaritatem appropinquaueris, quin ignem cõcupiscẽtiæ carnalis cito sentias, & quin per flammas luxuriæ ee accẽdat, vnde Iob 24. Ad calorem nimiũ transibunt ab aquis niuiũ. ¶Fons Padi fluminis in æstate interpollat dieb. medijs cursum suũ, & inter quie scens diebus medijs æstiuis semp aret, secũdum Plin. vbi supra, quod intelligo quòd in æstate iste fons vna die currit, & alia die cessat & deficit, & sic cursum suum alternis vicib. interrumpit. Ista pñt allegari ꝙ qñq; est à labore cessandum, quia proculdubio siue sit labor fluxus aut cursus contemplationis, siue studij, siue bonæ operationis, qñqueꝛ causa recreationis debet intermitti, & ex causis necessarijs interrumpi, iuxta illud Catonis. Interpone tuis interdũ gaudia curis. Et tali. n. interquiete solet animus fortior resurgere, & per assumptam requiem plus vigere. Exo. 18. Partito onere leuius feres. ¶Item idem ibidem, s. de naturali historia lib. 2. dicit ꝙ in Tenedo in insula fons est, qui solsticio æstiual exundat à tertia hora noctis in sextam. Et sic per talẽ fontem possum intelligere virum iustum, qui. s. abundat plus, & exundat in deuotione, & compassione & contritione & lachrymosa compunctione in nocte aduersitatis, q̃ in die prosperitatis. Vel dic, ꝙ iste fons est gratia Dei, quæ in nocte aduersitatis solet amplius redũdare, &c. Vel dic, ꝙ iste est Christus, qui. s. ab hora tertia qua crucifixus est, usque ad sextam qua mortuus est, abundanter liquorem sui sanguinis nobis fudit, & tunc etiam gratiam, & veniam distillauit, quod maxime factum est quando latroni Paradisum donauit. Eccle. 1. Fons sapientiæ uerbum Dei. Vel dic, quòd æstiuale solsticium significat festa beati Ioannis Baptistę, vel etiam beati Petri & Pauli, quæ ad litteram circa æstiuale solstitium celebrantur. Tũc ergo debet in nobis aqua deuotionis, & lachrymarum abundare latius, &c. ¶In Delo insula fons est, qui crescente Nilo crescit, & decrescente decrescit. Nilus fluuius nobilissimus significat Christum uel etiam virum iustum, qui. s. quandoque crescit, quandoque decrescit, crescit dico quantum ad bona spiritualia, minuitur uerò quantum ad bona temporalia, vel quantum ad pcta criminalia. Igitur simus sicut iste fons, & Deo & sanctis nos conformemus, & in p̃dictis decrescamus eum eo, & crescamus, vide supra de puteis sequentibus & istum oceani. eo. §. 3. ¶Item idem ibidẽ dicit, quòd in Paliso omnis

omnis aqua præterea candidos boues facit. In Beocia lacus est ex quo exeunt duo flumina contrarius, s. Melas qui facit oues quæ inde bi. bunt nigras, & Cephisus, qui rursus facit eas albas. Xanthus verò fluuius est iuxta Illũ, q̃ oues facit peni nigras vel rufas. Ista etiam Sen. Soli. & Ouid. Dicunt. Et iõ vide supra lib. 8. c. 3. §. 27. ¶In Ponto fluuius Astaces campos ir rigat, vt dicit idem ibidem, veruntamen equæ quæ in illis cãpis pascuntur, nigrum lac habent, & nigro lacte nutriũt gentem loci. Talis fluuius hæreticam significat doctrinam, q̃ pro certo campos. i. hæreticorum libros nosse irrigare, in quib. equæ. i. hæretici pascentes & studentes, lac nigræ & peruersæ doctrinæ solent cõcipere, quo. s. solẽt simplices enutrire. Lac eorum doctrinæ qđ de mamillis labiorum egredit, dẽt esse cãdidum, mundum & purum, tñ isti ipsum habent nigrum, fœtidum & obscurum, & ideo illos quos lactãt, solent corrumpere & vitijs & erroribus obscurare. Vel dic, ꝙ equæ significãt personas luxuriosas, quarum lac. i. quarum lactea & deceptoria verba nigra sunt, in quantum cum aliqua turpitudine semper mixta sunt. Tali ergo lacte alios solent nutrire, & suis verbis famib. delectare, iuxta illud Prou. 16. Vir iniquus lactat amicum suum, & ducit eum per viam non bonam &c. Vel dic illud de adulatorib. &c. ¶Item ibidẽ dr ꝙ in portu Brundusij fons est q̃ incorruptas nauigantib. præbet aquas, quia. s. aquę quæ de illo fonte hauriuntur, nunquam in pelago corrumpũntur. Talis est fons sacræ scripturæ, q. a pro certo aqua doctrinæ est incorruptibilis & æterna. Nos ergo qui nauigamus p pelagũ huius mũdi, talem aquam debemus eligere, & nõ aqs corruptibilibus. i. mundi scientiis & delicitis & diuitiis, nauẽ cordis aut corporis onerare, quia sicut dicit Chrs. Io. 4. Qui biberit ex aqua quã ego dedero, fiet in eo fons aquæ viuæ salientis in vitam æternam. ¶Itẽ idem dicit, ꝙ in agro Reatino est fons Nemiaja dictus, qui quandoq; alio loco exorit, & tunc mutationem annonæ designat. Istud põt applicari cõtra instabiles, q. nunquam sunt in vno proposito, imò continuè mutãtur & nunc ad vnam partem, nunc ad aliam deflectuntur. Isti ſ. sibi pis significant mutationem annonæ mundanæ, p̃sperantis, & aduersantis caritiæ æternæ calamitatis. Eccl. 27. Stultus ut luna mutat. ¶Itẽ idem ibidem dicit in Andro insula templo liberi patris esse fontem q. nonis Ianuarijs vinũ saporem sp. per septem dies cõtinuè fluebat, qđ Mutianus ter consul credit. Dies autem illa Dioscorechosia vocabatur, vt ait. Verumtamen Plin. lib. 31. c. 2. dicit, ꝙ ista aqua non sapiebat vinum nisi q̃diu erat ante templum, q. a si à tẽpli conspectu auferebatur, sapor vini in aquę saporem sicut antea mutabatur. Applicemus istud ad festum: non Theodosiæ, seu Teophaniæ, seu Epiphaniæ, cuius. s. vigilia ad litteram nonis Ianuariis celebrãtur, quia pro certo ista die liber. i. liberalis pater Chrs in tẽplo in domo nuptiarũ vbi vocatus est, fontem aqueum in saporem vini mutauit, in quantũ. s. de aqua realiter vinũ fecit, & sic dici potuit, ꝙ in tẽplo liberi patri fons viuens stillat, qñ. s. in nuptiis iuxta liberalem patrem Christũ aqua in vini substãtiam ad voluntatem dñi se transformat. Iõ hodie canit ecclesia ex aqua vino facto lætantur coniuæ, alleluia. Vel dic, ꝙ templum liberi. i. liberalis patris Chrĩ Dei est Paradisus cuius ianitor est mors. Dico ergo, ꝙ in templo Paradisi in ianuario. i. in tpe mortis fons aqueus in vineũ conuertit, qñ. s. aquæ præsentium tribulationum in vinum æternorum consolationum mutantur, quia, p certo si qs per ianuarium. i. per ianuã mortis in Paradisi tẽplũ introierit, aquã in vinum conuersam. i. tribulationem in consolationem mutatam, & fontem vini consolationis fluentem inueniet & videbit. Prou. 3. Vino torcularia redundabunt. Vel dic, ꝙ multi sunt sicut talis aqua, quia. s. quamdiu in ecclesia sunt vel in tẽplo, solent esse vineꝛ. i. feruentes & deuoti, sed pro certo statim, ꝙ ecclesiam exeunt, saporem vini .i. deuotionis feruorẽ perdunt, & aquei indeuoti & impii statim fiunt. Esa. 1. Argẽtum verum est in scoriam, vinum tuũ mixtum est aqua. Vel dic de religiosis, qui in templo. i. in claustro manentes sunt deuoti, sũ verò templum claustri dimittũt, & ad secularia nego cia transeunt, tunc indeuoti, aquei, frigidi & fluxibiles & mabiles fiunt. Quod est etiam contra moniales, templum. i. claustrũ dimittentes. &c. ¶In agro Carinẽnsi Hispaniæ secundum eundem ibidem, duo sunt fontes, quorum alter omnia respuit, alter verò oia absorbet. Sic proculdubio in isto mundo duo sunt genera vitiorum, s. superbia & auaritia, quorũ vnum, s. superbia oia respuit & cõtemnit, alterum verò. s. auaritia oia attrahit, absorbet & concludit. Superbus. n. respuit, disciplinam, obedientiam, documenta, & etiam aliorum contemnit gradus, status & munimenta. Nihilhõ põt huic pessimo fonti apponi, offendi, dici uel offerri, quin oĩa despiciat & contemniat. Vñ de superbo dr Iob 39. Exultat audacter & in occursum vadit armatus, contemnit pauorẽ, nec cedit gladio. Auarus aũt oĩa absorbet, q. a nunquã pñt auaro tot diuitię imponi, ꝙ possit saluari, satiari vel impleri, quinimò oĩa bona, munera, lucra, beneficia & officia solet recipere & sorbere, nihil refutare, vel extra per liberalitatem & eleemosynã; vel ẽt per gratiarum actionem emittere, sed oĩa uoraciter retinere, Iob 40. Absorbebit fluuiũ, & nõ mirabit, hẽt. n. fiduciam, ꝙ influat Iordanis in os eius. Vel dic, ꝙ primus fons significat religionem mendicantium, q. oẽs diuitias respuit & cõtemnit, secundus verò fons significat ecclesiã uel religionem nõ mẽdicatiũ, q̃ nullas diuitias refutat, imò cunctas absorbet, attrahit & acq̃rit. Eccl. 36. Oẽm escam manducabit venter. Itẽ idẽ ibidem dicit ꝙ in agro Cõmensi iuxta Lariũ lacum est unus fons q. horis singulis large fluit & residet, & sic vr ꝙ ille fons suo fluxu velit designare horas diei, q. a. s. singulis horis solet largiter fluere, & horis singulis residere. Idem aũt lib. 31. c. 2. dicit ꝙ tres sunt fontes proximi Latio q̃ singulis diebus duodecies & aliqũ vicies siccant & exuberãt, qđ mirũ est, vt ait, cum sit illis ꝓximus fons qui largus sine intermissione fluit. Dies est Chrs, qui ꝓ certo 12. horas. i. 12. considerationes habuit, & cursum suum in 12. partes distinxit. Istæ autem. 12. horæ sunt incarnatio, natiuitas, circuncisio, Magorum adoratio, in templo psentatio, baptizatio, ieiunatio, p̃dicatio, passio, resurrectio, ascensio, & ad iudiciũ aduentus & psentatio. Io. 11. Nonne 12. horæ sunt diei? Igit dico, ꝙ talis fons significat quemlibet virũ deuotum, quia proculdubio iste debet diem nostrum Chrm per cõsiderationem à principio usq; ad finem trãscurrere, & vbicunq; venerit ad certã horam huius diei. i. ad aliquem notabilem Christi statum, ipse ꝙ certo debet abundantius per deuotionem & cõpunctionem, fluere, mentem suã in Deum feruentius erigere, & per bona opera fortius effluere, & tandem in seipso interuallis congruis residere. Nõ põt. n. hõ sp esse in fluxu feruoris, & deuotiõis, nec etiam in motu contemplationis, studii & bonæ operationis. Necesse est. n. ꝙ qñq; interpollet & resideat, & ꝙ iterum aduenientę hora, ad feruorem & fluxum redeat, & ꝙ abundantius (cõsiderata pfectionis qualibet particula) corde fluat, dicens, ꝙ qualibet tali hora illud ad Ro. 13. hora est iam nos de somno surgere. Vel dic, ꝙ horę diei grę sunt virtutes, horæ verò noctis culpæ sunt vitiorũ distinctiones et cõsiderationes. Igit dico, ꝙ singulis horis et singulis particulis et distinctionib. tã diei grę quàm noctis culpæ debemus amplius fluere et manere, q. a. s. in die grę quãdocũq; venimus ad aliquã eius horam. i. ad aliquam specialem virtutem quam in nobis videmus, statim debet amplior fluxus deuotionis et gratiarum actionis à nostris cordib. distillare. De nocte etiam culpæ nostræ simiter qñcunq; ad aliquem specialem punctum uenimus. i. qñ in aliquo particulari delicto nos deliquisse cognoscimus, maiorem fluxum contritionis et lachrymosæ compunctionis mittere tunc debemus, interpollate tñ debemus residere, et gaudia curis interdum interponere, et à feruore tam deuotionis quàm contritionis aliquando desistere et cessare, et iterum fluxum et exuberãtiam cum tempus fuerit inchoare. 1. ad Cor. 7. Rursus reuertentes in idipsum, ne tentet vos sathanas. Vel dic, ꝙ iste fons est peccator, q. a. s. qñ uenit ad horas diei et noctis. i. ad tangendum puncta gratiæ uel culpæ, virtutum vel vitiorum, debet fortius vocem exaltare, et affectus suos propalare, et suæ predicationis fluxu horas diei et noctis, punctaque et conditiones gratiæ et culpæ, fortunæ et miseriæ, Paradisi et ęternæ gloriæ denotare, dicens scilicet illud prædictum ad Rom. 13. Hora est iam nos de somno surgere. Vel allega si vis, quia non occurrit mihi ad præsens. ¶Item idem ibidem dicit quòd Colophone in Apollinis Clarii specu lacuna est, cuius potu mira redduntur oracula, bibentium breuiore vita. Istud non bene intelligo, nisi forte velit dicere, quòd illi qui bibunt illam aquam, diuinant de illis qui breuiter habent uitam finire, et mortem cito incurrere. Dic quòd ista lacuna sacram scripturam designat, quæ est in specu ecclesiæ, vbi Apollo. i. solaustitię Christus colitur

& inuenit. Illi igitur q̄ istam aquam.i.sacræ scripturæ scientia stetit, diligūt arq; bibunt; propheræ & diuini sunt in quantū p̄ prædicationē hoīb. de morte, iudicio, inferno & Paradiso, & de occultis alijs p̄nosticant, & edicunt, quia procul dubio nullus propriè p̄pheta efficit, & de futuris supplicijs aut gaudijs vaticinatur, nisi qui lacuna sacræ scripturæ imbibit & potatur. Iō bene dr̄ Eccl. 15. Aqua sapientiæ salutaris potauit illū, sequit. In medio ecclesiæ aperuit os suum, & impleuit eum dn̄s spū sapientiæ & intellectus. ¶Hic addit Plin. q̄ circa aquas adhuc fiunt multa mirabilia alia. Dicit.n. q̄ plūbum & æs si in massa ponant in aquam merguntur, si verò dilatata fuerint, non merguntur, quāuis eisdē esse ponderis dinoscantur. Thyreus ēt lapis quamuis grandis in aqua si sit integer, supernatat, si verò comminuatur in puluerē, petit fundū. Et breuiter (sicut ait) multæ sunt res quæ quamuis sint æqui ponderis, nō tñ æqui mergunt. Aquæ itē significant fluxibilia bona mundi, mersio verò significat inclinationem & consensum ad peccatum, vel ēt casum in dānationē perpetuā & tormentū. Igit dico q̄ plumbum significat peccatorē, ad vitia ponderosum & grauem. Si igit iste in massa.i.in sua stomachatione & supbia voluerit sustenere, & p confessionē nō se extendere vel explicare, necesse est eū p damnationē submergi inferius & perire. Exo. 15. Submersi sunt quasi plumbum in aquis. Sed qd̄ pro certo nunquā erit pōderosus peccator, si velit p charitatē & eleemosynā ad alios dilatari, & in seipso p confessionē explicari, q̄n p̄ spē & salutē finaliter supernatet, & q̄n p̄niam à submersione dānationis se saluet. Dilatatio.n. cōfessionis, largitatis & dilectionis hoīem saluat, cōstrictio verò & mastatio parcitatis, superbiæ & confitendi verecundiæ uel negligētiæ ipsum damnat. Ps. Viam mandatorū cucurri, cū dilatasti cor meum. Itē dico, q̄ thyreus significat hoīem virginē seu castū, quia pro certo quamdiu ille integer virgo, castus & incorruptus & corporaliter & spūaliter p manet, submersionē infernī nunquā timet, si verò p luxuriā fractus fuerit, necessariò ad profundum p dānationē descendit. Qd̄ ēt de religioso possumus dicere, quādiu.n. cum Deo voluerit integre se tenere, nō oportet eum dāpnationis submersionem timere, si verò per ambitionem & auaritiā cor suum fregerit, & ad mundi negotia in diuersis fluctibus mūdi dispersérit, per vitia necessariò submergi habebit, & ēt submergi inferis mox debebit. Oze. 10. Diuisum est cor eorum, nunc interibunt. Vel dic econtra q̄ plumbum.i.hō, si cor suū dilatauerit, & p inania gaudia & iactantiam se explicuerit, tunc per superbiā vult supernatare, & alij præeminere, si verò in seipso constrictus manserit, tūc solet per humilitatem inferius residere. Ille ēt q̄ integer & sine sui fractione & discussione & consideratione vult viuere, sp̄ solet p̄ superbiam superesse, & se dignum p̄ferri alijs reputare, si verò in puluerē p sui fractionem, discussionē, & moris & puluereitatis suæ consideratione se cōminuat, tūc ad fundum per humilitatem descendit, & nunquam per superbiam supernatat, q.a. qui se futurum puluerem bene cogitat nūquā cor suū erigit & exaltat, imò dicit illud Iob 7. Ecce nūc in puluere dormio. Et illud Iob eodem. Indura est caro mea putredine, & sordibus pulueris. ¶Itē idē ibidē dicit q̄ onera in aqua facilius mouentur, vasa verò inania non facilius quā plena extrahunt. Sic ille q̄ in aqua cōtritionis & deuotionis est, facilius mouetur ad bonū. De vasis verò vacuis, q̄ nō facilius extrahantur quā plena, non intelligo, & iō non moralizo. Vel dic, q̄ vasa plena sunt diuites, vacua sunt pauperes, & maximè religiosi mendicantes. Igit ita est q̄ q̄nq; æque difficile est vnum vas vacuū.i. vnum pauperem ad portū salutis de mari huius mundi reducere & extrahere, sicut vnum diuitem vel potentem, quia.s. hoies pauperes & mēdicantes ita sunt q̄nq; obstinati & ad natandum in mari.i. in mundi negocijs dediti, sicut sunt diuites atq; pleni. Bene ergo dr̄ q̄ nequissima paupertas i ore impii. ¶Itē idē ibidē dicit, q̄ pluuiæ, q̄ fiūt ex salsis aquis, dulciores sunt q̄ reliquæ. Dicit ēt q̄ sal non cōsuescit fieri nisi interueniat aqua dulcis, Sic verè pluuiæ lachrymarum quæ p̄ueniunt ex salinis.i. ex salsedine cōtritionis, sunt apud Deum dulciores. Sal ēt sp̄ientiæ, vel sal.i. acredo correctionis nunquā bene efficitur, nisi aqua dulcis cōpassionis cū ea misceatur. Nunquā.n. rite fit sal.i. prudens & bene condita operatio, nisi interueniat dulcedo benignitatis & deuotionis. Sal ēt correctionis nunquam bene efficitur, nisi dulcedo pietatis & compassionis cum ea misceatur. Iudit. 5. Fontes amari obdulcati sunt. ¶Ponit vlterius Plin. q̄ nix in alpo mari nō cadit, & q̄ aqua maris tardius gelatur &c. vide supra lib. 6. & 8. de nive & aqua. Hic superaddo vnum mirabile qd̄ audiui de quodā fonte Hispaniæ in Valētiæ regno, qui talis dr̄ esse condītionis, q̄ si ridendo ad eum accesseris, ipsum à rupe scaturiente non inuenies, imò ac si indignaret contra te propter risum, fluxum suum retraxisse perpendens, si verò non rideris, tūc ipsum lętanter fluentē & scaturientem, & aquā suā nō retrahentem sed exponentem videbis. Sic ēt si sint plures q̄ velint bibere, & vnus solus rideat, oēs optatū p̄dunt, & p illū solū ridentē, tā ipse quām alij fontis indignationē incurrunt. Talis fons est Deus, de quo dr̄ Eccl. 1. Fons sapientiæ verbū Dei.i. q̄a proculdubio si ad Deum orandum, seruiendū, vel in ecclesia colēdum cum risu.i. cum inani lætitia, truffis & insolentia accesseris, aquā gr̄æ & minime in ipso nō inuenies, & de eius beneficijs non gustabis, nec qd̄ petis ab eo impetrabis, si verò sine risu tali, sed potius cum dolore & attentione ad ipsum venias, tūc in ipso aquam quam q̄ris inuenies, & qd̄ petis impetrabis & reportabis. Hoc ergo attendant illi q̄ in ecclesia & in officio solent truffari et ridere, q̄a pro certo tales nō soler Deus audire, sed potius ab eis sua beneficia elongare, dicens illud Eccl. 21. q̄ fatuus in risu exaltat vocē suam, sapiens autem vix tacite ridebit. Vel istud potest allegari, q̄ sæpe contingit, q̄ p̄ vnum fatuum atq; malū multi boni dānū incurrunt, ita q̄ ille deliquit, non solum sibi, imò multis aliis mala facit. ad Ro. 5. In uno hoīe peccatores constituti sunt multi, sicut apparuit in Adam, q̄ solus delectationem pomi sciuit, et tū contra oēs posteros suos ira Dei defecit. vnde Num. 16. Fortissimè Deus virtutum num uno peccante contra oēs ira tua defeuit? ¶Plin. in lib. naturalis mundi historiæ, 31. c. 2. ponit diuersas virtutes et mirabiles aquarū, de quib. p maiori parte in lib. de aqs superius fuit dictū. Dicit ergo, q̄ multæ sunt aquæ morborum sanatiuæ, et diuersorū remediorū in infirmitatib. collatiuæ. Vñ air q̄ circa Athenas sunt fontes calidi, q̄ oculis sunt salubres. In Enaria insula sunt fontes quorū potus cālculosis medetur, et ēt in multis aliis locis ibi nominatis. Iuxta etiam Romā aquæ sunt præfrigidæ, quæ vulnera sanare nō sciunt. Fontes insup qui sunt inter Puteolos et Neapolim, oculis et vulneribus auxiliari dr̄. Dicit etiam Cyzice esse fontem qui amorē deponere credit, et sic de multis aliis similibus. Sic verè aquæ spirituales. s. lachrymatio, deuotio, tribulatio, scientia, clementia et compassio multum valent ad aīæ medicinam. Istæ enim sanant oculos mentis reparando visum discretionis, frangunt calculum cordis, auferendo duritiā obstinationis, sanāc vulnera inuidiæ et discordiæ, reiungendo diuisam charitatem et dilectionem, tollunt amorem concupiscentiæ, mortificando carnem et carnis affectionem. ¶Item idem ibidem ait fontem esse in Aethiopia, cuius aquæ in lucernis ardent. Idem facit bitumen naptha, quo in Imperio Persidis pro lumine vti solent. vide supra eo. cap. Mattiaci trans Rhenū in Germania fons est calidus, cuius aq̄ assumptæ post haustum triduo feruent. Talis fons est cōscientia, cuius aqua est lachrymosa cōpunctio, ista.n. per dilectionem debet ardere, et per deuotionem debet feruere; triduo aūt feruere debet inquantum feruor cōtritionis p peccatis cordis, oris et operis inflammatur. Vel dic, q̄ talis aqua est fluxibilis et aqua mens carnalis, q̄.s. q̄n pro mala verba et exempla foueturet calet, ex tunc p mala desideria et triduā.i. triplicem concupiscentiā feruet. Item ibidem dr̄ q̄ fons Limiræ tráfilire solet in loca vicina, portēdens aliquid. Nescio si iste sit fons Neminia, de quo supra dictum est. Et mirum (vt ait) est, quia cum iste fons de loco ad locum transiit, et nunc in vno nunc in alio loco scaturit, pisces suos secum portare et trahere solet. A piscibus autem istius fontis solebant incolæ respōsa petere et eis ad deuorandum cibū iacere, quem si rapiūt, bonū portendunt, si verò euentum peritorum denegant, cibū illum caudis abigunt et contemnunt. Simile dicit idem Plin. lib. 32. c. 2. quòd in fonte Appollinis in Lycia pisces aduocati statim veniunt ad augurium, vt ait. Diripere eos carnes abiectas, letum erat consulentibus, caudis autem abigere valde dirum. Idem erat de Api boue, qui ab Aegyptiis colebatur, quia fellet quando cibos capiebat, bonum suis cultoribus portēdebat, contrarium autem quando cibaria refutabat, vt dicant tam Plini. quàm Sol. vnde aiunt Cæsarem Germanicum, de cuius

eius natura cibū capere noluerat, satis cito post interfectū, q̄ de hoc vide alibi. Fons iste charissimi significat profluuiū spūs dei vel spūm sctm, q̄a, p culdubio ista nō sp̄ manet i eodē loco, nec in eadē p̄sona, q nimò sæpe fit, q̄ primos suos posset fluxus dimittit. & ad illos quos nūq; inhabitauerat, trāsit, quia dñe scribit Io. 3. Spūs vbi vult spirat. veruntā sic est q̄ pisces fontis illos q̄ p̄riè sūt sui. s. sctōs & p̄destinatos solet secum trahere, & de loco ad locū, de statu ad statum mutare, & de mūdo ad claustrū, & de claustro qnq; ad æremū, de æremo ēt q̄nq; ad p̄dicationis officiū, & de mūdo ad Paradisū sinaīr trāsportare, ipsosq; nō solet dimittere, sed donis & virtutib. continuè irrigare. 1. ad Cor. 15. Gr̄a eius in me vacua nō fuit, sed gr̄a eius sp̄i me manet. Isti ergo pisces. s. sancti alijs spūaīr augmentati sunt, & ipsi occulta fidei & secrera, & cūcta ad salutē pertinentia onerūt. A bonis aūt quorū Deus vota exaudit, cibaria & necessaria & p̄motiones & officia aliquotiens acceperūt, sibillis verò q̄ indigni sūt à Deo exaudiri. s. à malis hrticis & symoniacis cibū doctrinę vel t palis promotionis accipere noluerunt, sed post tergū, & caudā posuerūt, & totaīr cōtēpserunt, nobis dāres exēplū q̄ à malis & à pctōrib. nō debemus hrticia sumere, nec ēt ab hrticis, si nobis cibū suū. s. malā suā doctrinā dederint, māducare, nec eorū cōsortia seu cōiuuia frequentare, sed oīa tanq̄ immunda, & sordida refutare. 1. ad Cor. 10. Cū hmōi nec cibum sumere. Vel dic q̄ pisces isti sunt Deus & angeli, q.s. qui nūas carnes, & cibum.i. corpora nra, & bona palia p̄missas tribulationes deuorāt & ifestāt, signū q̄ nos acceptos, & gratos hūt, si verò ipsa tágere renuūt, & fidorsū & caudā cōtēptus & obliuionis ad nos vertūt, & nos & bona nra i pace & p̄speritate dimittūt, tūc signū est q̄ idi gnos nos reputāt, & dirū omen futurę dānationis portēdūt, q̄m Amb. Cōtinuus succesſus t palis, futuræ dānationis est iudicii. Vel dic q̄ fluui⁹ iste significat iustos. Iustus. n. vbicūq; fuerit auerit, ēt si q̄nq; ad mundi delectabilia trāsierit, pisces suos. i. virtutes & gr̄as secū tollit. Vñ Sen. li. de remedio fortuitorū ait q̄ illud p qd̄ hō bñ est in hoie, est nō i loco. Vel dic de sanctis & sanctis q̄ si à bonis q̄ digni sunt exaudiri, porrecta fuerit, acceptant, si verò audiri nō dēant ab ipsis piscib⁹. i. à Deo & angelis reprobant. Eccl. 34. Dona iniquorū nō p̄bat altissimi. Vel dic materiaīr q̄ cū aliq̄d ab aliquo ip̄etrare vohimus, si dona nra accipit, signū est q̄ exaudiemur, si aūt refutauerit, signum est q̄ à petitis repellemur, q.a. s. boni dñi nunq̄ dona vel encenia aliorū recipere, nisi velint eorū pcibus annuere & fauere, qd̄ tñ est cōtra multos, q bñ munera recipiunt, & tñ p hoie nihil faciūt. Vel dic q̄ talis fons est Chīs, q̄ diuersa loca mutauit, qñ de cęlo ad Virginis vterū, p sepium, crucē, sepulchrū, & iterum in cęlū se trāstulit. Pisces aūt suos secū tulit, qñ de cęlo Angelos ad terrā adduxit in natiuitate, & qñ in morte de terris & de inferis ad cęlū hoies trāsportauit. Sap. 10. Trāstulit eos p mare rubrū. &c. Vel dic q̄ iste fons significat mutabilē p̄sonā. &c. sicut d̄ fonte p̄uinciæ supra eo. cap. p̄uincia. §. 25. & vide supra eo. ti. §. 12. ¶Itē ē.n. Plin. li. 31. c. 2. in fine, aliq̄ sūt aq̄ q̄ i natura lapidis cōuertunt. Vñ ait q̄ guttę difficiliaces i antris corycijs indurescūt in lapidē. Idē ēt accidit in q̄busdā locis Macedoniæ, in Phāsia Chersonesi Rodo i antro magno. vñ ait q̄ in q̄busdā aneris tali mō faciūt lapideas columnas discolores. Facile.n. est colūnas cuiuscunq; figuræ p voto facere, qñ aq̄ in modulo positā cōtingit in lapidē indurari. Tales sūt boni & deuoti, q̄ in principio qñ à cauerna mūdi distillāt, sūt aq̄.i. fragiles & infirmi, qñ tñ p mētis cōstātiā lapidificantē, & fortificant, ita fit q̄ qnq; magnę colūnæ ecclię efficiunt, qñ. s. in modulo & formula bonorū exēplorū & documentorū p obedientiā, & imitationē formant, q.a. s. isti more columnarū sustinēt alios ipsos p spē cōsolādo, & eos in fide, & moribus roborādo, vel p̄lati seu p̄dicatoris officiū exercendo. ¶Secundū Plin. li. 31. c. 1. Elementū aquarū cæteris oīb. imperat. Illud.n. (vt ait) terras deuorat, flāmas nēcat, fcāditi sublime, & cęlū vēdicat & discordāte secū mūdo fulmina elidit, & sic infectiora cō flagrat. Quid ingt mirabilius aqs i cęlo ſtātibus. Nubes.n. (vt ait) rapiunt aquas qnq; cū piscib⁹ examine. Sæpe et fibus hūt lapides aliena portātes pōdera. Elemētū aq̄ signi ficat fluxibilitatē humanę naturæ, q̄ p certo q̄is sit natura fragilis & mortalis, iuxta illud 2. Re. 14. Oēs morimur, & quasi aq̄ dilabimur sup terrā, é tñ imp atrix & regina oīm elementorū. oīm. creaturarū, & maximè illa humana natura quā Dei filius assumpsit i matre. Ista est. n. q̄ terras. i. terrena bona p cō-

cēptū deuorauit & annihilauit, q̄ flāmas virtiorum extinxit, q̄ fulmina miraculorū corruscauit, & q̄ in ascēsione cęlū vēdicauit, & q̄ī mari huius mūdi. pisces. i. pctōres p̄dicādo rapuit ibiq; lapides. i. sctōs Patriarchas & p̄phetas q̄ edificij ecclię fuerunt lapidea, & fortia fundamēra, secū assumpsit i limbo, & oīa i sublime. s. ad æthera secū traxit, & sic secū aliena pondera. s. hoies q̄ à cęlo alieni fuerāt, subleuauit. & Eph. 4. ascendit in altū, captiuā duxit captiuitatē, dedit dona hoīb⁹. Quid igit mirabilius aqs in cęlo ſtantibus. i. hoīb. in cęlū p virtutes ascēdentibus? p culdubio nihil, q̄a sicut dicit Greg. Mirabile est in terra natos cęlū q̄rere, & obtinere p virtutē, qd̄ nō hūt p naturā. Illis ergo aqs. i. illis hoīb. q̄ ex gr̄a nubis. i. Christi trahētis sūt in cęlo, pōt bñ dici illud Dan. 3. Benedicite aq̄ q̄ super cęlos sunt dño. Vel tales aq̄ sunt ambitiosi p̄lati, q̄ cōtra naturā, cęlū. i. altas plationes ascendūt, fulmina rapinarū in subditos emittūt, examina piscīū. i. nepotū & cōpatriotarū secū ad eccl̄iæ, & mūdi dignitates tollunt, lapides. i. rudes & ignorantes p̄sonas secū deferunt, & eos sursum ad alta officia, p̄bendas & bñficia eleuant & extollunt. Sed qd mirabilius aqs in cęlo ſtātibus. i. repidis & insufficientib. p̄sonis, altos eccl̄ię ſtatus occupātibus? Verè nihil. Vñ bñ dr̄ Eccl. 10. Vidi ſtultum in dignitate sublimi. ¶Itē Pli. li. 17. c. 27. dicit q̄ in pago Fabiano sunt arua q̄ aqua riganť, sed mirū (vt ait) q̄ aqua illa herbę necant, fruges alunt, ita qd̄ ibidē rigua p̄ sarculo cōputātur. Talia arua sunt q̄libet bonę p̄sonæ, q.a. p certo irriguū bonæ doctrinæ, bonæ ēt eruditionis & monitionis, solet eis ad duo p̄ficere, q.a. s. solet in eis fruges virtutū alere, & herbas vitiorū superfluas extirpare, q.a talis aqua. i. talis benigna monitio ē iustis p sarculo disciplinę, q.a. s. m sapiētē Prou. 17. Plus p̄ficit correctio apud prudentē, q̄ centū plagæ apud stultū. ¶In Hispania circa Toletū dr̄ esse fontes q̄ lunæ mirabiliter se cōformāt, q.a. s. humine lunæ crescēte crescit i fontib. illis aqua, luna verò i lumine decrescēte, & aqua sīr tūc decrescit. Ista expone sicut supra li. ti. de lapide selenite, vel supra e. li. c. 64.

De piscium miris. Cap. 66.

PIscium præter ea q̄ dicta sunt multa inueniuntur mirabilia. Vñ nota q̄ idē Pli. lib. 8. c. 58. dicit q̄ ranæ cum vbique clamosæ sint, Cyrenis tñ fuere mutæ. Et ego audiui narrari q̄ in prouincia dum in cōtemplatione impedirent sanctū Gaufredum q̄ erat eps in Venesta (q̄ tūc erat ciuitas, mō castrū) p̄cepit q̄ obmutescerent, q̄ ab illo tpe factę sunt mutæ, & adhuc in lacu p̄pē castrū mutę sunt. Cyrenæ est religio, q.a. dato q̄ hō vbiq; hēat clamādi & loquendi liberā p̄tātem, in religione tñ dēt esse mutus. i. patiens & tacturnus, & ad seruādū silentium eruditus, & maximè vbi videt q̄ ibi à maiorib. silentium imperat, & vbi percipit q̄ p̄ suum multiloquium cōtēplātium deuotio impedit, dicens illud Ps. Ego aūt tanq̄ surdus nō audiebā, & sicut mutus nō aperiēs os suū. ¶Itē idē ibidem dicit q̄ ranæ mutæ sunt in Seripho insula, sed fi aliunde ibidē inferant, canunt. quod & accidere in Sicendo lacu Thessaliæ tradunt, vt ait. Istud pōt applicari contra garrulos peregrinos, q.s. aliunde veniētes magis sunt loquaces, iactantiores & verbosi, q̄ illi q̄ in patria sunt nati. qd̄ & in ecclesia & in religione videmus, q.a. s. illi q̄ de nouo & aliūde veniūt, p̄ cæteris clamosi & verbosi existunt, sicut ēt de detractoribus videmus, q̄ apud mutos, patientes & modestos solēt aliq̄n de nouo se ingerere, & ibi nō more bonorū silere, sed suo more strepere & clamare, q.a. s. isti sunt ēm Psal. q̄ dixerūt. Linguā nram magnificabimus, labia nra à nobis sunt, q.s nē Deus est? Vel dic q̄ī religione boni q̄ sunt de loco. i. qui sunt boni religiosi, tenēt silētium, mali verò qui sunt de mundo, qui. s. hūt cor ad mundum, garrula verba & inania sæpe mouēt. Hic ponit Pli. de aīalib. q̄ alijs pcutiūt, alijs nō. sed ibi id dictū est. c. de angue. Gr̄a p̄missorum adiungo qd̄ à fide dignis audiui q̄ in Gallia Narbo. in illa parte q̄ dr̄ p̄uincia, ciuitate Aurasita, oēs ranæ mutæ sunt, p̄ter vnā, q̄. s. sola ibi clamat, & morientē ea altera succedit. qd̄, vt aiunt, factum extitit tali modo, cum Beatus Florētius ibi esset epūs, à ranarum clamore impeditus in contēplatione, mandauit eis q̄ obmutescerent, & factum est. tandem verò rōne factæ obedientiæ, misertus eis sīē, mandauit eis q̄ cantarent. Clericus verò suus non dixit cantare, in plurali, sed in singulari, canta, & sic vna sola incępit cantare, et nulla alia cantat adhuc præter vnam. Ista possunt applicari cōtra religiosos loquaces, q̄ scilicet ranis deteriores

sunt. s. dato q̄ eis superior imponat silētiū, nunq̄ silēt, q̄nimò si vni dē loquēdi licētia, nō ipse solꝰ loquit, imò cū eo multi clamant. Istud aūt nō dēt esse, q̄a ꝑculdubio ad imperiū superiorū, necnō regulariū statutorū dēt silere, & ille solus q̄ licētiā hēt loquēdi, dēt loq, & solūmodo porare, qđ ēt ī studijs, & scholis dēt seruari, q̄a. s. nō oēs loq dēnt, sed solū ille q̄ legit ꝑdicat aut disputat, aut q̄ ad hoc licētiā hēt, iuxta doctrinā Apost. 1. ad Cor. 14. Prophetæ duo aut tres dicāt, & cæteri dijudicent. Dēt ergo tali dici illud Eccl. 32. Loquere tu maior natu, decet. n. te primū verbū. ¶Itē ſm Pli. li. 42. c. 2. Orchis est piscis rotundus sine ſquāmis, totusq; capite cōstat, q̄ iter oēs pisces durissimus est. Nouacula ēt (vt ibidē dr) piscis est quem q̄cunq; tetigerit, ferrū olet. Tales duo pisces vīr esse ſuperbi & malitiosi, q̄a. s. superbi sunt sicut orchis, q̄a q̄uis naturaliter sint sine ſquāmis virtutum, ipsi tñ rotundi sunt. i. tumidi & inflati. Figura. n. rotūda est vndiq; tumorosa. toti capite cōstare vīr, inq̄tū capitosè, & ꝑterue solū capue imaginationis suæ seq̄ nouerunt, dicentes illud Esa. 45. Cōsilium meū stabit, & oīs voluntas mea fiet. Isti ergo inter oēs pisces maris. i. inter oēs pctōres mundi duriores & obstinatiores, & ad conuertendū ad bonū difficiliores, & ēt alijs crudeliores, & rapinis & exactionib. ſæuiores existunt. Esa. 48. Sciui. n. quia durus es tu, & nerus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea. Vel dic ēr de duritia auarorū, q̄a ad nullā pietatē vel eleemoſynā molliunt. De nouacula verò pisce dic q̄ iste est ꝓsona malitiosa, q̄ more nouaculæ imperceptibiliter secat, & lucrum sibi vēdicat, & alios fraudulēter ledit & truncat. Ps. Sicut nouacula acuta fecisti dolū. Igit̄ q̄ tales tetigerit aut frequentauerit, aut eorum cōsilio vſus fuerit ꝑ certo ferrum crudelitatis olebit, q̄a pro certo q̄ malitiosorum vtunt cōsilijs, ferreis & duris vtunt ſquitijs, & sic vīr ferrum sapere vel olere, inq̄rum duras, & crudeles exactiones sataguntexercere, sicut ad litterā videmus de malis principib. q̄ sollaciū aduocatorū & balliuorū malitijs & ſæuitijs vtunt, & ió crudeles & exactores esse noscunt. Eccl. 13. Qui tetigerit picē, inquinabit ab ea. ió Prou. 27. Ferrū ferro acuit. Vel dic q̄ nouacula est mala mulier, q̄ ꝑ certo q̄ frequētat & rāgit, ferrum olere dr, inq̄tum fœtorem infamiæ faciēr incurrit. ¶Itē idē ibidē dicit q̄ in Stabiano agro cāpaniæ ad Herculis petrā pisces melanuri panē ī mare ꝓiectum rapiunt, ad nullum verò cibum ī quo hamus fuerit accedunt. Tales dēnt esse Chr̄i fideles ī mari. i. in mundi amaritudinibus fluctuātes, q̄a ꝑ certo panē ſciæ, gr̄æ vel eucharistiæ dēnt comedere, à cibis verò vbi est hamus piculi, & pcti. i. à mundi diuitijs, delicijs honorib, & scientijs abstinere. Iob 6. Nunq̄d pōt alius gustare qđ gustatum affert mortē. ¶Mirabilia inueniunt de piscibus, sicut dicit Pli. li. 9. naturalis mundi historiæ circa principium, c. 2. In mari. n. sunt mōstra maxima, q.d. s. est ex luxuria humores aquei, q̄ facīr in corpus trāsit, vera (inq̄t) efficiaē vulgi opinio, qua. s. dr q̄ q̄cq̄d est in parte vlla naturæ, in mari reperit. Sunt aūt (vt ait) ī oriēte in mari Indico maximi pisces, pistrix & balena. Inuenit. n. q̄nq; balena q̄tuor iugerum, pistrix verò q̄tuor ciatis ducētorum pedum. Ait. n, ibidē quendā finū maris in oriente esse vltra Cadera peninsulā rubri maris, cuius sinus vastitatis 12. dierū & noctiū nauigio durat, q̄n nullius aura recipit afflatum. ī hoc ergo loco rōne quietis ꝓpetuæ beluæ marinæ ī horrēdā magnitudinē adoleſcunt, & inde est (vt ait) q̄ apud illos, q̄ Arbin amnē incolunt, q̄nq; costæ piscīū quadraginta cubitorū repertæ sunt, ita q̄ domus, & ædificia nō aliunde q̄ de piscīū ossib. faciunt & cōponunt. Ait, est ī in eo. 3. c. In fine, q̄ ī eodē exeunt q̄nq; de mari decoris fixes beluæ ī terrā pastq̄; radices fructicū, remeāt, & q̄dā equorū, asinorū & taurorū capitib. existunt, q̄ fata depaſcunt, & rodunt. Sic ꝑ certo possumus dicere q̄ in mari hius mundi sunt q̄dā q̄ alios excedunt in gradu & statu valde supflua q̄titate, vtpotè diuites & potēres, qui. s. humore diuitiarū abundāt, & q̄a ī sinu ꝓsperitatis (vbi nō flat aura tribulationis) habitāt, & ī statu ꝓsperitatis (vbi aurā tribulationū nō sentiunt) pambulant, ió vltra humanā æstimationē, status magnitudinē ī se accumulāt, & seipſos magnificāt & augmētāt, exēplo Nabuchodonosor, cui dr Dan. 4. Tu rex magnificatus es, & inualuisti, & magnitudo tua creuit vſq; ad cælum. Et dic q̄ in isto mari. i. in mundo sunt Tauri. i. cernicoſi, asini. i. rudes, e. q. i. ſupbi lubricoſi, q̄. s. oīa fata. i. diuitias panperum nitunt depaſcere, & alios bonis suis ſpoliare. Iob 24. Agrū non suū demerūt. ¶Itē idē ibid. c. 4. ait q̄ in mari Gaditano sunt p maximi extraneiſſimi pisces. s. arbores, & rotæ. Sūt. n. arbores pisces ad ſimilitudinē arcorū facti, intm dispāſi ramis, vt ex cā nunq̄ credanē oceanū trasse. Sūt ibi ēt rotæ pisces quaternis distīctī radijs, modiolos earū oculis duob. vtrinq; claudētib', Dicit ēt pisces quosdā nō solū ad aīaliū simulachrū esse, sed ēt rerū, sicut sūt gladij & ferræ quosdā, & ait ad ſimilitudinē hoīm formatos. Vñ ait q̄ Olyſſi ponēſium legatio Tiberio Principi nunciauit visum auditumq; tritonē ī quodā ſpecu cōcha canētē, nereidēq; forma humana piscē, hiſpidū tñ corpe visū, & auditū in littore moriētē. Idē ēt ait in Gaditano oceano visū esse hoīem marinū, q̄ de nocte nauē intrare solitus, ipsū ad partē q̄ obsederat, degrauabat, & ſi nimis insisteret, demerge bat. Ait ēt arietes & elephātes ī mari esse, & bſ, quasi oīm aliū ſimilitudinē inibi apparere. Sic verè dico ī mari hui⁹ mundi esse multa gña piscīū. i. hoīm pctōrū. s. arbores. i. altos & eleuatos ſupbos, cū ramis. i. cū affectib. expānſis & extēſis, vel ēt iosiciis & digniratib. dilatores & expānſos. Dā. 4. Arborē vidiſti ſublimē. & c. Itē rotas. i. volubiles & incōstantes & varios. q. s. oculos ꝑ modiolis hñt, inq̄tū ſp hñt oculos ad curioſē inuestigādū ā pros. Itē tritonas canētes. i. voluptuoſos & læros, & mūdi gaudij intentos, q. s. ſp ī ea forma audiunt, & ī vana ſua lætitia vitā finire noscunt. Prou. 9. Risus dolori miſcebit. Item hoīes marinos. i. crudeles raptores & obstinatos humana q̄dē ſpē sed nō humana rōne vestitos, sed ad mergēdū, & degrauādū, & ꝑmēdum alios ꝑparatos, & maximè illos q̄ī nauī religionis vel eccl̄iæ sunt, & ꝑ mare mundi amaritudinū trāſeūt, sicut potiſſimè sūt mali balliui, q. s. accusādo & nocēdo nō cessāt naues. i. ſtat⁹ aliorū ſpugnare, & ꝑmere, & ſi possint ad paupertatē & miſeriā degrauare. Ibi sūt ēt elephātes. i. aurī, parati ad oīa grauia ſuſtinēdū. Thr. 1. Facti sūt Principes eius velut arietes nō inuenīētes pascua. Ibi aūt sunt nereides. i. malæ mulieres diuersis vitijs moriētes. &c. ¶Sicut dr Pli. li. 9 c. 12. pisces diuersimodè cōtegunt, alij. s. corio & pilis, sicut vituli marini hippopotami & piſtrix. Alij aūt corio, tñ, vt delphini. Alij cortice, vt testudines, alij filicum duritia, vt ostreæ, & cōchæ, alij cruſtis, vt locustæ, alij cruſtis & ſpinis, vt echini, alij ſquāmis, vt pisces, alij aſpera cute, vt ſquatina, qua lignū & ebora poliunt, alij molli cute, vt murenæ, alij nulla cute, vt polypi. Sic ꝑculdubio ī mari hui⁹ mūdi sunt diuersa gña piscīū. i. hoīm, iuxta illud Abac. 1. Pisces hoīs sicut pisces maris. q. s. diuersimodè exteriorib. morib. & cōuersationibus vestiunt. Vñ q̄dā sūt q̄ hñt ꝑ vestimēto pilū & lanā exteriorē diuitiarū. Ps. Induti sūt arietes ouiū. alij coriū, & cruſtā pallii amicitiarū, alij corticē & durā testā corporalis fortitudinis, alij ſpinas & ſquāmas tpalis possessionis. Alij verò mollē pellē & carnē carnalis dilectionis. Vel dic q̄ lana est tpalis possessio, coriū est carnalis cogitatio, testa & cortex est mētis durissima obstinatio, ſpina & aſpera cutis est verborum dura cō punctio, cruſta & pellis est exteriorū amicorū mundialiū debilis munitio. Talib. ergo tegumētis & vestib. muniunt mūdani, & talib. auxilijs arbitrantur tueri. Esa. 49. His oīb. vestieris. Vel si vis dic ī bono q̄ q̄busdā est ꝑ vestimēto ſpūali & munēto lana charitatis q̄busdā testa & cortex. i. duritia cōstātię & firmitatis, q̄busdā pellis & coriū. i. cōsiderō ꝓpriæ fragilitatis, & sic de alijs. ¶Itē idē li. 25. c. 8. dr q̄ est q̄dā ſpēs aristolochiæ dicta polyrrhizō, cui⁹ radicē piscatores capaniæ venenū terræ vocāt. tēdūt. n. eā immixta calce, & ī mari ſpargunt. Pisces aūt mira cupiditate aduolāt, statimq; exaīati fluctuāt, & virtute herbę mortui ſursū natāt. Radix ista pōt significare diuitias, q̄ ꝑ certo aīæ sūt venena. cū istis. n. piscatores. i. diaboli calcē. i. ardorem auaritiæ miſcuerūt. Pisces igit̄. i. hoīes q (ſicut dr Aba. 1.) Facti sunt ſicut pisces maris, & ſicut reptilia nō hñtia ducē. In mari hui⁹ mūdi ad istā radicē. ſ. ad diuitias toto affectu currūt & aduolāt, quas cū gustauerint & acquerint, statim ꝑ auaritiā ipſis necāt, ita q̄ tādem exaīati, & vita gr̄æ priuati, & ꝑ diuitias & auaritiā enecati finaēr ꝑ superbiā ſursum natāt, q̄a ēm Aug. difficile est vt ſuperb. nō ſit q̄ diues est. Ad diuitias igit̄ miſeri pctōres currunt & ambiūt, quas cū adepti fuerint, ꝑ auaritiā pereunt & ꝑ ſupbiā ſursum tēdunt. Prou. 1. Stulti ea q̄ sibi sunt noxia cupiunt. Vel gñaēr allega & cōiter hō maiori auiditate cupit illud qđ sibi est nociuum & ad illud impetuoſius tendit. vide ſupra eo. c. 65. §. 23. vbi inuenies qūo inter pisces sunt auguria. Ad qđ facit q̄d dicit Plin lib. 9. c. 16. vbi dicit q̄ ſiculo bello ambulante in littore Augſto, q̄ piscīs è mari ad pedes eiꝰ exilijt, quo argumēto vates. i. augures respōderūt Neptunū patrē adoptātē sū abi, ſexto Pōpeio repudiato. ſimile vīr, qđ dicit Odoricus ī libello suo q̄. s. fuerat in q̄busdā Indiæ partibus, in q̄b. ſingulis annis piscēs ad littora cōfluebāt, & ſe capiēdos ꝑ libito ꝓpetē dierū exhibebāt, vſq; ad terrā ēt trāſiliebāt, & tādē exacto ſpatio à ꝑdictis cessābāt. Dicebāt aūt idolatrę incolę ipsi⁹ loci q̄ ista de cā pisces talē veniebāt, ut suo Imperatori reuerētā exhiberēt. Ista ꝑt applicari ad Chr̄m. Cōstat. n. q̄ dū Augustus. i. Chr̄s iuxta littus huius ſeculi trāſiret. ſ. ꝑdicādo, & tā ſuę q̄ aliorū docēdo, pisces. i. fluxibiles pctōres ante pedes eius credēdo & fidē eius ſuscipiendo profilierunt, & eidē, & suis ꝑdicatoribus ſe capiēdo exhibuerunt, & ſic Imperatori suo Chr̄o, à Neptuno Deo maris. i. à Deo patre ſpāliter adoptato & dilecto reuerētiā impēdentes, ſe capi & cōuerti à ꝑdicatorib. ſmiserūt. Vel dic, q̄ talis Augustus fuit beatus Aug. vel q̄cunq; ꝑdicator, q̄a neptuno Deo fuit acceptatus, & horrētius. ſ. Arrius repudiatus, & grex piscium. i. fideliū ad eius doctrinā & exēpla reuerēs & exiliēs cōuersus. Eze. 38. Cōmouebuntur à facie mea pisces maris. Vel dic, q̄ ſi isti pisces hoī pctōri reuerentiam exhibuerunt, multo fortius nos rōna biles creaturæ debemus Deo & ꝑlatis reuerētiam exhibere.

De Terræ mirabilibus. Cap. 67.

TErra non caret mirabilibus. Vñ nota q̄ vnū notabile dicit Pli. lib. 2. c. 57. q̄. s. in Dalmatia est q̄dā ſpecus dictus semaquin, ore strictō, præceps hiatu, in quē deiecto leui ponderę, quis dies alias ſit serena, turbini ſimilis ſtatim emicabit procella. Et (vt ait) in Cyrenaica Prouincia q̄dā rupes Austro esse sacra, quā humanis manib. prophanū ſit attrectari, q̄a fabhoie attrectat. ſtatim anster arēas cōcitat, & sic attrectās eas nō ſine periculo inuoluit. De ista aūt rupes dicit Pompōnius de Aphrica, vbi ait q̄ cū hæc hoīm manu attingit̄, ille immodicus (. s. auster) ſtatim exurgit, & arenas quaſi marinos fluct⁹ agit. Per istū ſpecū & rupē possum intellligere duo gña ꝓnarū q̄ hodie abundāt in ſeculo & clero, videlicet quoſdā impariētes, & quoſdā magnacū familiares, cōſanguineos & cliētes, qui. s. austro vēto furioſo. i. alicui tēpestuoſo diuiti iniuſtacrati, & de ei⁹ ꝓgenie vel familia reputati, q̄a ꝑculdubio nō est fas nec ꝓlato nec alteri cuicūq; tales cōtingat, nec cōtra eos pōdꝰ alicui⁹ correctionis vel reprehēſio immittere, nec eos ꝑ visitationē vel ſuorū actuū inquisitionē rectare vel discutere, q̄a ꝑ certo ipſi ſpecus. i. ipſi impatientes, tēpeſtates rixarū & appellationū in aere. i. in pīa uel recta ſolēt inducere, & tota pacis serenitatē ī turbinē tribulationis cōuertere, auster verò. i. ipſi potēres ī ſeculo, ſi suos insectari videāt, stati ſolēt eorū negociū ꝑ suo assumere, & eis tribulationib. obuoluere, & grauare. Dicūt. n. de suis familiarib. & recomēdātis illud Ps. Nolite tāgere Chr̄os meos, & ī ꝓphetis meis nolite malignari. & illud qđ dr Zach. 2. Qui tāget vos, tāget pupillā oculi mei. Vel dic, q̄ auster ſignificat Spūm ſctm, iuxta illud Can. 4. Veni auster, ꝑfla hortū meū. Ruptei ſacrata figñat ſecretū fidei mysteriū, sicut. s. mysterium incarnationis & Eucharistiæ & cera, q̄ difficultatem importat, q̄ Spūi ſctō sacrata sunt inquantū ab isto dūr esse facta. Quid igit̄? Pro certo nō est hoī licitū, & maximè ſimplici, tales rupes. i. talia alta mysteria manibus humanæ discretionis attrectare ꝑ factā discussionē, vel ēt ꝑ irruentem oblocutionē, quinimo austro. s. Spūi ſctō debēt dimitti ꝑ fidem & deuotionē, q̄a ꝑculdubio ſi quiſ ſumptuoſi talia velint attrectando discutere, vel irreuerēter palpare seu tangere, ipse auster Spūs ſanctus arenas & pōdus tribulationū ſup eos inducit, q̄ q̄ſq; p ſpālem hæresim, q̄nq; tpaēr p mortem corpis, q̄nq; eternaēr p dānationē aīę ipſos ſuffocari ꝑmittit, qđ bñ figurāti est iarca testi & de vasis sanctuarij, q̄ ſoli sacerdotes portare tangere, alij aūt nō, aliās mortem necesse erat incurrere, sicut ēt de facto apparuit 1. Re. 6. i illo, q̄ vacillantem arcam tenuit & tetigit, q̄ ītaēm mortuus fuit, sicut & de Bethſamitis apparuit, q̄ arcā nudam viderūt, & ió perierūt. 1. Re. 6. q̄ ꝑculdubio vaſa sanctuarij. i. secreta nr̄ę fidei, (q̄ ī nuolucra & clauſa debent teneri) nō debent ꝓterq̄ à sacerdotibus. i. à ſanctis doctorib. p discussionē tangi, nec ꝑ curiositatem videri, nec cū irreuerentia à quolibet̄ tractari. aliās, ſi ſimplices ipſas attractanerint di ſpucando, vel pluſq̄ decent pscrutando, sito poterūt morte pctī q̄ hęresim & infidelitatē percuti, vel ēt ꝑ talia flagellari. ió dr Nu. 4. Filij Caliat portent inuoluta, & nō tāgent ea, ne forte moriant̄ portent inquam inuoluta, q̄a. s. ipſimet & q̄ hñt ista portare & tractare. i. inferiores simplices sacerdotes, debent inuoluta & secreta per fidem portare. i. nullo mō pscrutando seu discutiendo temere de eis disputare. ¶Itē ibidē. c. 65. dicit q̄ terra est oīb. elemētis mitior, q̄a. s. ignis ardet, aer ꝓcellis & rēpestatib. furit, aqua fluctib. intumescit, ista tñ mitis benigna, indulgens, ad usū mortaliū cūcta gñat, ſpōreq̄; odores, ſapores, succos & colores fundit, & bona fide creditū fenꝰ reddit. Ista ēt medicas herbas nobis gñat, & venena ēt ad nr̄am utilitatē & miserationē ꝑducit & portat, & hoc ne vitæ tædio diræ famis mors lēta nos cōsumeret labe, ne lacerū cops abrupta dispergerēt, ne laquei torqueret pęna ꝓpostera, ne cōfunderēt opꝓbria, sed potiꝰ facillimo haustu & sine dolore extigueremur, quo tam defunctos ipſę ferę vel uolucres tangere nō ꝑsumerent, sed potius ipsi matri terræ sepēliendos seruarēt. Adhuc aūt & ió venena cōtinet, vt auaritiam nr̄am aliquaēr coerceret, & timore intus latentiū venenorū aurū & lapides effodere cum serpentib. è scrobibus puderet. Et bē (vt ait) terra nobis malorū remediū genuit, nos illud vitæ fecimus venenū. Si uis applica ꝑdicta ad beatam Virginem, & dic, q̄ dato q̄ alia elemēta. i. alię ꝓsonæ aliqua mala habeāt, ista tñ nihil, quinimò ista est mitis indulgens, benigna, q̄ oīa bona ꝓducit nobis, & fenus creditū. ſ. ſpē oronē & deuotionē reddit. Si uis residuū de ueneno allega q̄ non est dare aliq̄d ita malum q̄n aliq̄ rōnē boni habeat, & quin aliq̄ utilitatē hoī inferat̄ ió dr Gen. 1. Vidit Deus cūcta q̄ fecerat, & erant valde bona. Pli. postq̄ ondisset terrę strictissimā inhabitationē, tū ꝓp frigiditatē duas partes vltimas cōgelātē. & in pruinā & caliginē cōmutātē, tum ꝓp calorē zonā mediā torrētem, tum ꝑ oceanū infinitas terræ partes submergētē, tū ꝓp copiā fluminū multas terras rodentē, tñ insup ꝓp multitudinē serpentū nobis habitationē multarū terrarū tollentē, tū ēt ꝓp violētiā terræmot⁹ multas ciuitates deuorātē, finaēr auaritiā & vanitatē humanā pulchrē redarguit, in hęc verba. Hęc est inq̄t materia glorię nr̄ę, hic sedes, hic honores gerimus, hic exercem⁹ imperia, hic opes cupimus, hic tumultat humanū genus, hic instauram⁹ bella ēt ciuilia, & cędibus nr̄is laxiorē faciamus terrā. Et ut publicos gentiū furores trāſeā, hęc ęstiū qua conterminos pellimus, furtoq̄; uicini cespitē nr̄o solo affodim⁹, vt q̄ latissimè rura metatus fuerit, vltraq̄; fines exegerit accolas, & ad mē surā auaritiæ suæ ꝓpagauerit, nō attēdat tñ quārā portionē terræ rādē obtineat defunct⁹. Ista moralizatione nō indigēt, sed allega ad cōtēptū mūdi &c. ¶Pli. lib. 2. de terræmotu diffusè tractat, sed q̄a. s. de terra factisfactū est ſuperius lib. 11. c. 1. ió omitto. istud aūt solū addo qđ ait, q̄. s. loca arenosa aut cauerno sa raro patiunt terræmotū. Gallia ēt & Aegyptus terræmotu nō cōcutiunt, & hoc forte, q̄a sunt terræ planæ, nā (vt ait) loca mōtuosa & maritima facilius tremunt. De hoc aūt q̄ dr Galliā nō tremere intelligo modicum seu raro tremere, q̄a. s. ibi scio terræmotū aliquotiēs fuisse. Asia aūt (ut dr) ſæpissimè tremit. Vñ ēt (vt ait) Tpe Tyberij Cæsaris 12. vrbes ī Asia minore vnico terræmotu absorptæ seu dirutæ sunt. Terræmot⁹ est tribulatio vel æterna dānatio, violēta tēptatio. Igit̄ dico, q̄ ꝑ talē terræmotū nō lædunt multa gña bonarū ꝓsonarū, videlicet illi q̄ sunt arenosi ꝑ sterilitatē pauptatis, cauernosi ꝑ ꝓfunditatē humilitatis, plani verò ꝑ manifestationē ueritatis, ꝑ leuitatē simplicitatis. Loca verò maritima. i. illi q̄ sunt iuxta fluctus mūdanotū negociorū, mōtuosa ēt. i. illi, q̄ sunt ī altitudine dignitatū & officiorū, faciēr tales terræmotus incurrūt, ipſoſq; tēptatio, tribulatio & dānatio de leui destruunt & subnertūt. Ps. Fundamēta mōtium cōturbata sūt; & cōmota sunt, q̄m iratus est eis. Itē ēm eum lib. 2. c. 89. Terræmotus cā est terrarum nascētiū & crescentiū & pereuntiū. Nā q̄nq; ꝑ terræmotum insulæ nouæ efficiunt, & gñant, exemplificat de Nea, Alonæ, Thera, & Therasia, & ꝓplurib. alijs. Itē q̄nq; ꝑ terræmotum q̄ insulæ & terræ firmæ fuerāt, submergunt, & exemplificat de illa terra de qua dicit Plato q̄ ipsā mare Atlanticū nūc occupat, & de alia ciuitate q̄ vna cū populo suo submersa est ibidē. c. 60. Itē q̄nq; insulæ terræ firmæ efficiunt. & ipſi terræ ſolidæ adiungit̄, & exēplificat de zephirio. Antissa & alijs multis. Item q̄nq; de istis terris firmis in ſulę procreantur, & ab ipſis terris ſolidis, distiungunt̄, &. exēplificat de Prochyta insula, q̄ ꝓ multis mōtibus fuit facta. Item q̄nq; ꝑ terræmotum

ipſi montes ad terrarum planitiē æquantur, & exēplificat de mōte Epopo in ſinu cāpanię, q repēte flāma ex eo emicante, cāpestri planitie adæquatus eſt, de multis ergo locis, & terris exēplificat Pli. in q̄bus fecit mirabilia terremotus. ponit ēt exēpla infinita de ciuitatib. & terris à diuerſis maris partib. & diuerſis terremotib. abſorptis vel factis, q̄ ponere longū eſſet. Igitur oīa iſta poſſunt referri ad prouidētiā Dei occultā, q̄a. ſ. tunc terra q̄ eſt immobilis concutitur, & mouetur, q̄ ipſe Deus inuariabilis, & ſtabilis per ſuā occultā prouidentiam ad faciēdū aliq̄d inclinat. Pſ. Terra mota eſt, etenim cęli diſtillauerūt. Dico ergo, q̄ p terremotū in hoc mūdo mirabilia fiūt, q̄a. ſ. ſpūaliter cōſiderādo, q̄ſq; nouæ inſulæ. i. noui fideles fiunt, & ſurgunt p fidē, uel per pniam cōuertunt. Q̄ſq; ēt ipſa prouidentia p̄mittēte illi, q̄ iā facti erāt, & qui diu in fide, & moribus p̄malerāt, à mari, i. à diabolo uel pctō ſubmerguūt, & p dānationē deſtruuntur. Q̄ſq; illi, q̄ terræ. i. eccleſiæ per fidem, uel Deo p charitatem cōtinui, & cōiuncti fuerant inde p ſchiſmata diuiduntur, & i diabolicas inſulas cōuertunt, ſicut ſchiſmatici, q̄ in ſectas uarias diſtinguuntur, & dato q̄ aliq̄ mōtes. i. uiri alti i ſcīētijs, & gradibus eccleſiæ fuerint, in mare tū pcti, aliq̄ p hæreſes deuoluunt, & p dānationē finaliter ſubmerguntur, patet de Arrio. Q̄ſq; uerò econuerſo illi, q̄ inſulæ diaboli. & diuiſi à terra. i. à Deo in eccleſia p ſchiſmata fuerāt, & p fidē iterū eis iunguntur, q̄a ut breuius cōcludam, oīa noua & totalis hoīum cōuerſio uel obſtinatio, & dānatio oī q̄ diuiſio, uel reunio à terremotu diuinæ prouidētiæ oritur, & ab ipſo actiuè uel paſſiuè inſtituit & cauſatur. Ió bñ dr ad Rom. 11. In ipſo & per ipſū & cū ipſo oīa ſunt. Idem ſit ē pactr, q̄a. ſ. in mūdo ſic, q̄ terræmotus fortunæ, & prouidētiæ diuinæ quoſdā de nouo ad ſtatum proſperitatis, q̄ nunq̄ aliàs ibi fuerāt eleuat, quoſdā uerò q̄ diu felices fuerāt, ex toto ſubmergit & depauperat. Quoſdā aūt q̄ mōtes alti & in ſtatu ſuo firmi fuerāt, in mari tribulationū ſtruat, ipſoſq; ſubmergit, & aduihilat, alios uero q̄ diu in ſulæ. i. in fluctib. tribulationū uexerāt, in terras firmas mutat, ipſoſq; roborat & trāquillat, ſit ēt q̄ iſte terræmorus, quoſdā qui mōtuoſi. i. alti diuites, & ſuperbi ſunt, mediante flāma tribulationū alijs. ſ. uicinis adæquat, & oēm ſtatū texcedētiā eis trūcat. unde Eccl. 29. dr de Aegypto, q̄ diu regnū altiſſimū fuerat, q̄ erit regnū humile inter regna cętera, & nō elevabit ſupra nationes. Vel ſi uis exponе nō ſolū de pſonis, imò & de gñib. uel parētelis hoīum, quorū cōtinuè una ſurgit, alia perit, &c. ſicut ſupra. Vñ Eccl. 1. Gñatio aduenit, & gñatio ꝑterit, terra aūt in æternū ſtat. Vel ſi uis exponе iſtud ultimū de die iudicij, ubi. ſ. emicāte flāma ignis cōflagrationis mōtes uallibus æquabunt, & oīa ad planitiē reducent, ſicut dr Baruc. 5. Cōſtituit dñs humiliare oēm montē excelſum, & rupes perennes, & conualles replere in æqualitatē terræ. Vel dic ſi uis, q̄ licet hō aliquis mons. i. ſuperbus, & p̄ſumptuoſus exiſtat, & alijs altiorē, nobiliorē & ſufficiētiorē ſe credat, pp q̄d ſup alios ſe extollat, & ab eorum ſocietate, & æqualitate ſe diuidat & ſe ſūgat, nō reſtat niſi q̄ flāma charitatis ipſum alijs adæquet, & familiarē & ſocialē faciat. Vel flāma tētationē ſignificat, q̄ ꝑ certo tales nō p̄ſumēres de ſuis uiribus humiliat, ipſoſq; alijs adæquat, & aſſimilat, rumorē ſuperbiæ ſe dat, q̄ſ. ipſa tentatio ad ſui cognitionē ipſos reuocat. Vtile eſt ergo talib, q̄ſq; flāma tētationis tāgi. ut ſeipſos cognoſcentes poſſint alijs cōcquari, & per humilitatē a tumore ſuperbię tēperari, & alijs cōformari, ut ſic alij poſſint eis dicere illud Eſa. 14. Et tu uulneratꝰ es, ſicut & nos, nōſi ſimilis effectus es. ¶ Secūdū Pli. lib. 2. c. 95. Aliquæ ſunt ſcrobes, ſpecus, cauernæ ſeu lacus, q̄ mortiferi ſunt intuentibus. exhalāt. n. uapores, & ſpūs peſtilētes, q̄ ſubito exanimant tales ſpūs haurientes. Dicit ergo, q̄ iuxta Soractē locus eſt q̄ a nullis. & nullis aīalib. aīalib. eſt periculoſus, & ipſis q̄ de ſup uolauerint, mortifer & dānoſus. In Sinueſſano ēt agro puteolano ſunt q̄dā ſcrobes mortiferæ oīb. aīalib. ꝑter hoīem, hoī uerò q̄ſq;. Itē in Hirpinis (ut ait) locus eſt quē qui intrāt, moriunt. In Hierapoli uerò in Aſia ſitꝰ eſt q̄dā locus, q̄ oīb. intrantibus eſt mortifer, prætereq̄ ſacerdoti matris deorū. Per talia loca intelligere poteſ loca, pſonas, & negocia q̄ hoī ſpūaliter ſūt dānoſa, ſicut. ſ. eſt mundus, mala mulier, luxurioſus, hæreticus & alia ſimilia. Ab iſtis. n. cōtinuè exhalant, & exeūt q̄dā ſpūs peſtilētes. ſ. malæ tentationes & ſuggeſtiones, uerba, & inductiones, aīas ſpūaliter occidentes, & ió bī, quiſquis talia mala negocia uel pſonas frequentat aut ſequit, ꝑ diuerſa uitia neceſſariò moriē. Aues ēt q̄ clarè uidēt. i. mundi ſapientes ibi multotiēs pereūt, ubi alia aīalia. i. mūdi ſimplices, ꝑ uitia nō ſuccūbūt. Et bī ſolus hō, ſolus ſacerdos matris Deorū. i. illi ſoli, q̄ more hoīs pfecta rōne regunt, illi ēt q̄ matri Deorū. i. eccleſiæ genitrici ſctōrū, uel beatę Virgini reginæ Angelorum deuotiſſimè famulant, p̄ut iſta pericula euadere, & p debitū regimē, & cautelas neceſſarias taliter faciūt, q̄ in iſtis pericu lis nō ſuccūbunt, q̄a ꝑ certo illos culpā uitiorū nō ſuperat, quos rō diſcretè gubernat, & quos deuotio ſacrat. Allega ſicut uis. Igit dicamus iſti matri Deorū beatę Virgini, Sub tuū p̄ſidiū cōfugimus ſctā Dei genitrix. & c. ¶ Teſte eodē, ibidem, apud Delphos i illo nobiliſſimo Apollinis oraculo ſpecus erat fatidicus, cuius exhalatione temulēti præcinebāt futura. Sic uerè in oraculo Apollinis Chrīi. i. in fide eccleſię fuit antiquitus ſpecus ꝑfundæ humilitatis. uñ Spūs ſanctus exhalās, ꝑpheras ad p̄dicādū futura mouebat. Vñ illud, Spū ſancto inſpirati, locuti ſunt ꝑphetæ. ¶ Pli. lib. 2. c. 97. notat multas inſulas tā i mari, q̄ i lacub. ſ. p mobiles, de q̄b. ſupra dixi lib. 8. c. 1. §. 24. & 25. Inter cætera tū ipſe dicit eſſe in Varquineū lacu magno Italiæ duas inſulas q̄ uento ꝑ lacū circunferunt. Vñ tū ipſe dicit ſatis mirabile, q̄. ſ. iſtę inſulæ p uētū mutant i ſor mā nūc rotūdā, nūc triquetrā, nunq̄ uerò in quadratā. Sic uerè p̄tōres in mūdi lacu inſtabiles, & mobiles exiſtunt, & cōtinuè p uētū uanitatis uel diabolicę ſuggeſtionis mouent, & diſcurrunt, & diuerſas formas, uarietatis induūt, & cōditiones ſuas uarias circūducūt. unū tū deficit, q̄a. ſ. nūquā p̄t formā quadratā cōſtātiæ & pfectionis acquirere, ſeu ēt quadratura quatuor uirtutū cardinaliū obtinere. Vel dic, q̄ ēt in religione multi ſunt quos flatus ꝑlati ubi uult cōuertit, & mutat, excepta tū quadratura quatuor uirtutū cardinaliū, q̄ pro poſſe ſuo nullatenus eis donat, q̄a ꝑ certo quidā ſunt, qui ad oīa mundi negocia ſp inueniunt mobiles, & parati, nunq̄ tū uolūt fieri uirtutib. & morib. quadrati. Hie. 13. Non potentis bonū facere cū didiceritis malū. ¶ Pōponius in deſcriptione Aſię minoris refert ꝑpè Coricō oppidū mōtē eſſe à ſummo uſq; deorſū hiatu grādi pforatū, q̄ ſyluis umbroſis pēdētib. & riuib. ſuſurrātib. p anguſtū deſcēſū mille quingentorū paſſuū p umbras amentiſſimas introeūtib. pulchrū ac mirificum dat aſpectū, ubi cū ad intima uerū eſt ſonitus cymbalorū diuinitus crepitantiū audiſ, & tādē in ꝑfundo ingēs amnis ſubito apparēs, & ſubito ſe abſcōdēs cōſpiciſ, ultra uerò ſpaciū eſt magis, q̄ ut ꝑgredi quiſq; auſit horribile, & ió incogniti. Iſte ergo ſpecus (ut ait) facer, & à dijs habitari eſt credit⁹, nihilq; hñs nō uenerabile. Vñ uſ (ut ait) alicui numini cōſecratus. Satis uerò ꝑpè ait aliū ſpecū eſſe Typhoneū appellatū, ubi incolæ cubile Typhonis gigātis fuiſſe ferūt, q̄ anguſto ore pſſus, & aſſidua nocte ſuffuſus, nō facile pſpicit, q̄ ita eſt peſtifer & nociuus, q̄ q̄cq̄d in eū uiuū immittit, cōtinuo exaīat, & moriē. Per iſta duo loca pñt ꝑpriè intelligi Paradiſus p primū, & infernꝰ p ſecm. Cōſtat. n. q̄ Paradiſus i empyreo poſitus, ſpēm montis obtinet, in quo ſyluæ diuitiarū, deliciarū & ſciarū, & umbrę eminētiarū abūdāt & i quo oīs amenitas manet, q̄ oēm delectationē cōtiner, & hoīum aſpectū delectat, recreat atq; fouet. Iſta eſt tū ueritas, q̄ acceſſus, & introitꝰ eſt difficilis, & anguſtꝰ, & ꝑ arctitudinē puię cōſtrict⁹, q̄a ſicut dr Mat. 7. Arcta eſt uia, q̄ ducit ad uitā. Veruntā poſtq; hō illud introierit, ſtatim cymbalū gaudij, & lętitię ſempiternę audiet, fluuiū immēſę diuinitatis uidebit, qui ſibi ſm meritā ſe ſubtrahet uel oñdet, locumq; imperſcrutabilē & incognitū. ſ. ipſā ętrnę, & diuinę ſapię ſecreta abyſſum ibi reperiet, quā nullus unq̄ hoīm ad plenū cognoſcere ualet. ad Ro. 11. O altitudo ſapię, & ſcię Dei, q̄ incōprehenſibilia ſunt iudicia eiꝰ & inueſtigabiles uiæ eius, & ſic ꝑ certo iſtū locū cognoſcet eſſe ſummo numini Deo ſacratū, & à dijs. i. à ſctis & ab Angelis frequētarū. Sed uerè alius locꝰ infernū ſignificat, ubi Typhō gigas. i. lucifer mō cubat, quē nox, & tenebroſa obſcuritas ſp obumbrat, ubi q̄cq̄d intromittit ꝑ ętrnā dānationē interimit atq; necat, & cuius cōditionis ſit (q̄a nullus inde reuertit) q̄libet hoīm nunc ignorat. Iſta eſt ergo illa terra tenebroſa, & operta mortis caligine, de qua ſit mētio Iob 10. & illa de qua dr Prou. 2. Vſq; ad inferos ſemitę illius, oēs q̄ ingrediunt, nō reuertentur, nec apprehendēt ſemitas uitę. ¶ In eodē c. dicit idem Pomponius q̄ in urbe Pompeiopoli oñdit arati poetę tumulus, ob hoc ſolum memorabilis, quia neſcit quare ſaxa ibi iacta diſſiliant. Hęc ergo allegari ꝑt quòd

eiꝰ ꝑ iſtū tumulū vel ꝑ iſtū poetā tumulatū p̄ut obſtinati ſeruitijs ſepulti homines denotari, q̄a re vera ſaxa iacta. i. correctiones & tribulationes cōtra eos à Deo ꝑlatis & ꝑdicatoribus immiſſas ſolent reijcere, & ipſas non admittere, ſed contra iacentes iniuriosè reflectere, & nullatenus retinere. Prou. 9. Qui arguit deriſorem, ipſe ſibi iniuriā facit. ¶ Itē dicit ꝑ. Pli. lib. 2. c. 98. q̄ in agro harpano frumentū ſatū nō naſcit. Sic uerè multi ſunt ita peſſimi, q̄ ſi in eis frumentum doctrinæ ſaneminueris, nunq̄ tū fructum bonorū operū ab ipſis reportare valebis, q̄a. ſ. mali auditores ad modū iſtius agri frumentum verbi Dei recipiunt, fructū tū bonorū operum nunq̄ reddunt. ¶ Itē idē ibidē dicit q̄ in agro Cruſtumino ſenū natum ibidē noxium eſt, ęlibi verò ſalubre. Tale ſenū ſunt multi, q̄. ſin patria in qua ſunt nati, uel in religione, ſocietate uel eccleſia vbi ſunt primitus ꝑcreati, ſunt q̄ſq; nociui, fatui atque mali, q̄ tū ſi alibi transferant, oī malicia depoſita ſalubres & boni efficiunt, & pſonas bonas & vtiles trā ſmutanetur. Iſti ergo plus valēt in aliena pſia q̄ in ſua, & in ſcā eccleſia q̄ in ꝓpria. Vtile eſt igit talib. ſe trāsferre, & de loco ad locum uel de eccleſia ad eccleſiā ſe mutare, q̄a. ſ. ſæpe ſit q̄ q̄s in ſua patria inter amicos nō corrigit, q̄ terra aliena vbi carer fautorum caſtigat. Gen. 12. Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & veni i terrā quā mōſtrauero tibi. In fine iſtius ſcī libri ponit Plin. menſuras totius orbis, ſicut prius poſuerat viam nauigandi oceanum. Anti qui. n. magna diligentia laborauerunt ut ſcirent quanta eſſet orbis longitudo, latitudo, ſublimitas, & ꝓfundum, & ió mēſuras geometricas habuerunt, & partim p cęleſtē ſcientiā, partim p geometriā, oīm terrarum particulariter, & ipſius orbis gñaliter certas menſuras & ſpacia didicerunt. Verū q̄a ſcire mēſurā circuitus orbis terræ eſt impoſſibile ꝑ eo q̄ maior pars terrarum eſt cooperta aq̄s, ió ponit vnū exēplum valde mirabile ad ſcīēdū quo ſpiſſitudo terræ & uſq; ad centrū profundicas fuit ſcita. Dicit. n. q̄ cum Cyrenus geometer obijſſet, & poſt paucos dies hæredes ſui eius viſitarent ſepulchrū, inuenerunt ibi epiſtolā noīe Dioſyſodori, alteriꝰ. ſ. ſummi geometræ, ad ſuperos ſcriptā, vbi cōtinebat̄ pueniſſe eum à ſepulchro ad infimā terrā ꝑ ſpaciū 41. mil. ſtadiorum, q̄d interpretantes geometræ dixerunt epiſtolā à medio terræ miſſam, ex quo cōſecuta cōputatio eſt, vt circuitus globi terræ ducentorum quinquaginta quinq; millium ſtadiorum eſſe deprehenderetur, ſm harmonicam rationem, quæ cogit rerum naturam ſuijpſi congruere. Hic ergo expliciunt mirabilia de ſecundo lib. Plin. ſecundi.

De mirabilibus in arborum ſpecie. C. 68.

Arborum multæ ſunt ſtupendę conditiones. vñ nota ſm Pli. lib. 12. c. 6. q̄ in India ſunt mirabiles arbores, quas Macedones, q̄ fuerunt cum Alexādro in Indijs prodiderunt, quarum q̄dā naturas & gña dixerunt, ſed noīa tacuerunt. Dicit igit ibi eſſe arborē noīe pālā, longitudine trium cubitorum, latitudine duorum, cuius folia alas auium imitantur, ex cuius fructu & cortice exprimit ſuccus admirabilis dulcedinis, & hoc in tāta copia (ſicut ait) q̄ de ſuccō vnius pomi pūt quatuor hoies ſatiari. Dic morat̄, q̄ tales ſunt vel debēt eſſe contemplatiui & pfecti, q̄a pro certo iſti hñt tres cubitos in altum. i. fidē ſanctæ Trinitatis, duos in latum. i. dilatationē dulcis charitatis, folia. i. cogitationes & verba ad formā alatarū auium ꝓ alcitudinē affectionis & locutionis, q̄a. ſ. boni more auium. i. angelorum & ſanctorum ſp de ſublimib. cogitant & loquunt. Io. 3. Qui de terra eſt, de terra loquit, & qui de cœlo eſt, ſup oēs eſt. Succū verè dēt emittere dulcē. ſ. doctrinæ ſuauitatis & dulcis eruditionis. Cant. 4. Fauus diſtillās labia tua. Vel dic q̄ iſte eſt Chriſtus, q̄ habuit tres cubitos. i. triplicē naturā in vna pſona, ſ. diuinitatē, aīam, & corpus, duos verò habuit in latitudine cubitos, quia. ſ. ipſe ſe dilatauit ad bonos & ad malos, &c. ſicut ſupra. ¶ Item ſicut dicit idem ibidē, eſt vna alia arbor ſimilis præcedenti, quæ portat poma dulciſſima, & tū comedentibus nociua, & intrantē eorum valetudini infeſta. De hac aūt ꝓcipit Alexāder nē quis ſuorū tangerer. Talis arbor eſt mundus, q̄a. ꝑ certo dato q̄ ipſe hēat aliq̄ ſimilitudinē bonitatis, ita q̄d poma & fructꝰ eius. ſ. delicię, diuitię & honores ſint delectabiles atq; dulces, q̄a tū intranea. ſ. mētē & actionē ſolēt lædere, ꝓcepit Alexander. i. Chriſtus Imperator noſter ne aliq̄s de exercitu fideliū iſtos fructus. i. mūdana ꝑfectionē tageret, & ab eorū amore q̄libet abſtineret, dicēs ꝑ Ioānem. 1. Io. 2. Nolite diligere mundum, neq; ea q̄ ſūt in mūdo. Vel dic q̄ tales fructus dulces ſūt dulcia verba adulatorū luxurioſorū, hęreticorum, & ſiſta, q̄a verè q̄uis iſti videant̄ bonis arboribus. i. bonis hoīb. ſiſtes, & eorū ēt verba ſimilitudinē bonitatis, & amicitiæ ꝓtendant, ipſa tū ſuis audit oribus, & guſtatorib. ſunt noxia & c. ſicut ſupra. ¶ Irē dicit idē q̄ in India ſūt arbores de quib. Indi faciūt ſibi veſtes. Vñ ait vbi ſupra q̄ in bactris arbor eſt ſiſtis terebintho cuius poma amygdalis minora, miræ ſuauitatis exiſtūt, de cuius folijs tritis, & paratis veſtes ſibi faciūt lineas & componunt. Dicit idē ēt ibid. c. 11. q̄ in India circa inſulā Tylon eſt arbor dicta goſſampinus quādā veſtita lanugine, de qua fiūt linthea indicis ꝓtiora. Dicit ēt ibidē in Arabia arborē eſſe dictā cynam folio palmæ ſimilē, de qua icolæ faciūt ſibi veſtes. Dicit inſup ibid. c. 10. q̄ in inſula Tylo ſūt lanigeræ arbores, & hoc miro mō faciūt. n. quoſdā fructus ad q̄titatē cucurbitarū, q̄ maturitate ruptæ oñdūt lanuginis pilas, de q̄b. fiūt linthea p̄ciosa. Vocat aūt malū coroneū ille fructus. & ſequit c. 11. Sic inquit Indos arbores ſuæ veſtiūt. & hoc (ſicut apparet) quia aliq̄ de folijs, aliq̄ de lanugine, aliq̄ de fructib. veſtes texunt. Pli. ēt lib. 28. c. 14. dicit q̄ ēt apud nos q̄dā arbores in folijs ſuis quātulācunq; lanuginē gerūt, q̄ alijs gētib. lana eſt. Ego ēt audiui q̄ cortices nucis indicæ texunt in ſaccos. Chariſſimi folia ia ſcriptura ſignificant opera, veſtes aūt q̄ ex talib. cōponunt, & fiunt, ſignificāt virtutes & merita. Igit dico q̄ arbores ſignificāt viros ſanctos, in terra. i. in eccleſia ꝑ fidē radicatos, odore ſanctitatis diffuſos, lanugine ſeu lana charitatis & bonæ affectionis veſticos, folijs verborū ornatos, & fructib. bonorum operum opulentos. Mar. 8. Video hoīes ſicut arbores. Iſti ſūt à quorū affectib. ſermonib. & operib. lanæ. i. bona exēpla & documēta colligunt, de quib. fideles faciūt ſibi veſtes virtutū & meritorū, q̄b. eorū aīæ veſtiunt, & ſpūaliter adornant. Pſ. Aſtitit regina à dextris tuis in veſtitu deaurato. Vel dic de pijs hoīb. q̄ de fructib. & folijs diuitiarū ſuarū faciūt indis. i. hoīb. pauperib. veſtimēta. Mat. 25. Nudꝰ erā, & cooperuiſtis me. Vel dic q̄ cū cucurbita ſacræ ſcripturæ aperiē & exponiē lana ſacræ doctrinæ & erūpit, de qua iuſti virtutib. induunt. ¶ Secūdū Pli. li. 12. c. 8. Cōtermina eſt Indis gēs ariana, apud quā eſt frutex peſtilēs, rappani folio, lauri odore, quā tanq̄ ſibi peſtilētē vitāt eq. Iſte. n. frutex penè priuauit Alexādrū eq. ratu q̄ primò Indias introiuit. Per fruticē q̄ eſt apud gētē arianū, poſſū intelligere arrianorū doctrinā & hæreſim peſtilētē, q̄ ꝑ certo equos. i. fideles & diſciplinatos ipſius Alexādri. i. ipſius Imperatoris nſi Chriſti q̄ primū Indias. i. mundū intrauit, hoc eſt dictu, in principio eccleſiæ quaſi ex toto deſtruxit, & ꝑ errores varios inuenenauit. Exo. 15. Equū & aſcēſorē ꝓiecit i mare. Equū dico. i. fidelē, aſcēſorē aūt. i. fidē, ſicut apparuit ad literā, q̄a tunc ꝑter Ambroſiū Mediolanēſem & Hilariū Pictauen. & alios paucos, quaſi nulli erāt epi q̄n eſſent hęretici, & ſpāliter arriani. Equi igit. i. fideles dēnt iſtū fruticē. ſ. arrianæ gētis p̄ſidia deuitare, & ab eorū hæreticis errorib. declinare. Abac. 1. Leuiores pardis equi eius. ſupp. ad fugiēdū. Vel dic q̄ iſte frutex ſignificat malā mulierē, q̄a ꝑ certo iſta ē q̄ equos. i. carnales & luxurioſos (de q̄b. dr Eſa. 31. Equi eorū caro, non ſpūs) inuenenat ꝓ luxurię ſęditatē, qua pp Alexāder Chriſtus equitatū militiæ chriſtianæ ꝓtales herbas veneno ſas. i. malas mulieres quaſi ex toto amittit, inquātū p pctū luxuriæ quotidie ipſos pdit. 1. Para. 18. Subneruauit oēs equos currui eorū. Vel p iſtā herbā intelligere poſſū bona mūdi, q̄ ꝑ ſuperbiā & auaritiā inuenenant. &c. ſicut ſupra. Vel p iſtā herbā intellige quodcunq; volueris pctū &c. ¶ Itē idē ibidē dicit q̄ in India ſpina q̄dā eſt cuius ſuccus oculis inſtillatus cæcitatē oīb. aīalib. infert. Eſt ēt ibi herba ſcipui odoris referta minutis ſerpentib. quorū ictu ꝓtinus moriēdū eſt. Sic verè in mundo iſto ſunt ſpinæ. i. diuitiæ, quarum ſuccus. i. guſtus, delectatio & affectus ſuos excęcāt poſſeſſores, q̄ſ. oculū cordis tāgunt. Ideò bene cauendū ne oculus cordis tāgat, dato q̄ diuitiarū copia habeat. Pſ. Diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere. Sunt ēt in iſto mundo herbæ odoriferæ, referte tū ſerpētib. i. hypocritę cū odorib. bonæ famę, pleni tū criminib. & venenoſis iniquitatibus, ad quos dum q̄s propter odorem ſuæ famæ incautè trahitur ab eorum ſerpentibus. i. ab ipſorum vitijs, malicis, & iniquitatibus enecatur. Vel dic q̄ circa herbas odoriferas. i. circa bonos qui ſunt in religione vel eccleſia, ſp eſt dare ſerpentes, i. malignoſos inuidos, & detractores. &c. Vel dic q̄

herba q̄ in cordib. malorum multum fragrat, significat bona mundi. Inter ista tñ habitant serpētes, i. dæmones. alias diuersis vitijs occidentes. Deut. 8. Ibi erat serpens flatu irens. ¶ Item lib. 12. c. 9. dicit idē q̄ in Persico mari arbores sunt q̄ sup arenam sine infixione nudis radicib. stantes, & more polyporū ipsis arenis adhærentes, cōtra fluctus maris resistunt immobiles, & dato q̄ æstu maris oī die operiant, quodq; in terra nullatenus radicentur, quodā tñ naturæ miraculo contra fluctus stare immobiles cōprobant, quasi simile vī ponere lib. 16. c. 2. dicēs q̄ in Germania sunt qdā maris refluxus q̄ lacus faciūt, circa quos sunt arbores protentæ & altę, q̄ suffoſſę fluctib. vel populiæ flatib. vastas cōplexu radicū insulas auferunt, atq; ita libratæ stantes, nauigāt ingentib. armamentis ramorū. Vñ q̄dq; factū est q̄ classis Romana p̄ eiusmodi lacū nauigans, de longe vidēs erectas nauigantes arbores terrererur. Sic ergo patet q̄ aliquæ inueniunt arbores q̄ sine radicatione stant intra fluctus, aliquæ aūt q̄ sine radicatione stant, & natant super fluctus. Ista p̄ſt mihi significare duo gña personarū, q̄ quis nō sint p̄ virtutem perseuerātiæ, perfectionis, & cōstantiæ multimode radicatæ, nec in se fortiter stabilitæ, tū quasi ex quodā miraculo inueniunt stare, & cōtra fluctus tribulationū, in lacu mundi consolationum erecti ad Deum permanere, iuxta cōsilium Apostoli 1. ad Cor. 10. Qui stat videat ne cadat. & 1. ad Cor. 16. State viriliter agite, & c. Primi ergo sunt simplices, & timorati, sed verò sunt prudentes, & eruditi. Simplices, n. dato q̄ radicatione magnæ constantiæ careāt, ita tñ fic q̄ q̄ fluctib. tentationum & tribulationum operiuntur & impelluntur, solēt arenis futuræ mortis per cōsiderationē & humilitatem taliter adhærere, q̄ contra vitia immobiles perseuerant, sicut de Thobia dī Tho. 1. q̄ dato q̄ alios videret idōlolatrare, ipse tñ immobilis indicij timore p̄manſit, iuxta illud 1. ad Cor. 15. Stabiles estote & imæmobiles. Prudentes autē viri in ipso lacu mundanæ p̄speritatis positi, & ibi p̄mūda na negocia fluctuantes, fortunæ flatib. circunpulsi, per gſam solent exurgere, & erecti sursum ad cęlestia per affectū, p̄ lacū seculi nauigare. Istud aūt fit, quia in ipsa aqua mūdanæ p̄ſperitatis per affectum non se profundant, sed ibi quasi p̄ cōtēptū supernatāt, & q̄a tunc radices desideriorū suorū æqualitate iustitiæ taliter stabiliant, q̄ sine casu peccatū in ipsis fluctib. pseuerant. Pſ. Nos aūt surreximus, & erecti sumus. ¶ Item Plin. lib. 12. c. 11. dicit, q̄ in Tylis est q̄dā arbor albæ spinæ similis, portans florem roseū, q̄ flos noctu cōprimitur & claudit, in ortu verò solis aperitur, in meridie verò totaliter dilatat. Incolæ aūt istā arborē q̄ sic claudit & aperit florē suū dormire asserunt. Sicut ēt dicit idē Pli. lib. 13. c. 17 in Aegypto est herba Iochos, de qua siccata, & tonsa incolæ faciūt sibi panē, cuius flores ad solē aperiunt, & sole occidente cōprimūtur, & foliis cōteguntur. Ista exponе per oīa sicut de helitropia. i. de sollequio supra lib. 12. ¶ Sicut dicit idē, q̄dā sunt arbores q̄ vno loco viuunt, alio verò loco viuere nequeunt, quod contingit q̄nq; plāta se mutari fastidiente, q̄nq; ipsius plantæ imbecillitate trāslationē non sustinēte, q̄nq; cœlo inuidēte, q̄nq; solo repugnante. Ecōtra aūt cōstat q̄ q̄dā plantæ trāslatione proficiunt, & melius in alieno, q̄ in proprio solo viuāt. Vnde tñ dicit hic incredibile. s. ipsas arbores alibi trāsferēdas exorari, & p̄cibus inclinari vt alibi viuant atq; transmigrent. A solo ēt q̄d ipsas hēt recipere, dicit posse impetrari vt alienas arbores alat, aduenas q; recipiat. Quānis istud vltimū superfluosum aliqualiter videatur. s. q̄ arbor, & terra audiant verba p̄cum, possum tñ dicere, q̄ tales significant duo gña personarum, quia, i. quidā sunt q̄ nunquā ad aliud solū. i. ad alienam patriā volūt trāsire, sed in suo solo & patria sp̄ persistere nec alibi lucrum q̄rere, sed ibi iugiter residere, sicut sumus cōiter nos alij Pictauienses, nos attendentes, q̄ non est propheta sine honore nisi in patria sua, nec attendentes q̄ Deus Abraam fuerunt in gentē magnā, in aliēnā patriā misit, ipsiq; terrā p̄priam interdixit. Ge. 12. Egredere de terra tua, & c. Istud autē cōtingit ex nīa imbecillitate, vel ex fastidiosa voluntate, vel ex cēn. i. Dei indignata cōtra nos bonitate. Ecōuerso verò q̄dā sunt qui ad partes remotas se trāsferūt, & in patria sua vivere nesciunt vel nō p̄ſt, alibi verò translata p̄ficiunt & ascēdūt, sicut apud Lemouicēses quotidie p̄ēdimus, quos his tp̄ibus in alienis p̄uincijs & patrijs magnificos videmus. Nos ergo sumus sicut arbores, q̄ rogari volumus vt trāsferamur, ipsi verò solū alienum rogare videnī vt ibi recipiant, & viuere p̄mittant. In his igitur ipsos cōmēdo, nos verò tāquā ignaros sup oīa reprehendo. Ipſi. n. vīr sentire cū Seneca q̄ oē iqū patria est viro forti, & nō q̄ mollius ossa cubēt manib. tumelata suorum. Iob 29. In nidulo meo moriar. &c. Vel dic econtra, q̄ multi sunt qui in terra & patria dulci & fertili nutrici, alibi transferri & vagari nō volūt, qa. ipsis bona patriæ suæ sufficiunt. Alij verò cōtra sterilitatē propriæ patriæ cōpulsi, alibi necessariò victū q̄runt. Vel dic, q̄ q̄dā sunt qb. sufficit locus, status, gradus, officiū, beneficiū in quo vocati & primò nati sunt, nec p̄ ambitionē alibi trāsferri volunt. Iō ēt illis necesse est q̄ nō aliena officia, & dignitates dīn transferri, q̄ rogētur, & quasi inuti illuc trahantur, & ad p̄bendū cōsentem ab aliis inducant, dicentibus. s. illud Esa. 3. Vestimentum tibi esto, princeps noster esto. Alij aūt ambitiosē volunt transferri, & de bñficio ad bñficiū trāsmutari, ita q̄ ipsum solum alienū. i. aliena collegia rogare non cessant, vt eos recipiant, & admittāt, similēs Absalom, qui. s. dicebat 2. Re. 15. Quis me cōstituat iudicē sup terrā, vt ad me veniant gentes, & iustē iudicē? &c. ¶ Secūdū Pli. lib. 16. c. 45. Alīq sunt arbores q̄ in terra gigni nō p̄ſt, & p̄ arboribus nascunt. Quū. n. suā sedē nō habeāt, in aliena viuūt, sicut exēplificat de viſco, & de plurib. herbis. Viscū. n. est frutex qui in arboribus deiectis seminib. nascitur, ita q̄ arbor adnata alteri vocitat, q̄ tñ in terra seminatum nullatenus gñatur. Circa istū fruticem duo sunt mirabilia. Vnum quia hi nascatur in arbore, q̄ folia mutat, solet & ipse decidere. Si verò nascat in arbore q̄ folia sua seruet, dī ipsi stabiliter inhærere. Aliud mirabile est, quia semen eius rimis arborum impressum nō pōt fructificare, nisi primò in ventrem auium, & maximē palumbi, vel turdi fuerit maturatum. Cum aūt ab auib. comestum, & aliquādiu in ventre seruatum maturū reddit, tunc frutex inde facilitèr gñat. Super oīa aūt p̄cipuum est viscū qd̄ crescit in robore vel in quercu, qd̄. s. vulgus contra morbū caducum valere dicit, nā (vt ait idē Pli.) q̄cquid robori adnascit, de cœlo missum credit, & signum esse q̄ arbor illa à Deo eligat. Itaq; ergo honoris iste frutex apud antiquos fuit, q̄ in ius collectione & sectione duo tauri albissimi immolarentur eligninm in sago albo reciperet, sacerdos in uestea. ba cū falce aurea ipsum colligere teneretur, populus verò vt donū suū Deus p̄ſerū faceret p̄cabant. Arbitrant ēt (vt alij) isto fructice fœcunditatē cujuscunq; sterili āali dari, & cōtra venena perhibēt remediū esse, sicut idē ibidē dicit. Per ipsum fruticē arboribus insitum & adnatum, possum intelligere filiū Dei hoi adiunctum & incarnatū, & maximè ipsi robore seu quercui. i. ipsi robustę, & solidę beatę Virgini à Deo cęlitus p̄ressum. Itē. n. frutex Dei filius fuit primò semē in uentre anus. i. in corde Gabrielis, qñ. s. ibi fuit digestus, & p os eius redditus, & vērē ārui, p̄ditus uerbaliter & emissus, & in ipsum arborē. i. Virginē p̄ incarnationē insitus & immissus. Ipsum ēt aliæ aues. s. p̄phetę decoxerāt, & de eo p̄phetādo ipsū velejus fidē in se multipliciter maturauerāt. Iste ergo sic insitus humanitus creuit, & q̄ in terra. i. in terrenis & corruptis mulieribus nasci nolebat, in arbore. i. terecta & electa Virgine natus fuit, ipsiq; q̄ propriā sedē humanitus nō habebat (q̄. s. filius hoīs nō hēt vbi caput suū reclinet) in ipsa arbore. i. in Virgine beata corporaliter sedē sumpsit. Esa. vlt. Cœlum mihi sedes est, terra aūt scabellū pedū meorū, q̄. d. cœlum. i. cœlestē arborē. s. Virginē elegi, terrā aūt. i. corruptas mulieres cōtēpsi. Ex quo apparet q̄ istud robur. i. istā robustā Virginem Deus elegit, & sibi spāliter dedicauit. Pſ. Elegit eā Deus, & prælegit eā. Iste ergo sic insitus, cōtra morbū caducū. i. cōtra p̄ſn (qđ in infernū facit cadere) valuit, & inde hoīes liberauit, p̄ qđ dī Iaco. 1. In mansuetudine susciṕite insitum uerbum, qđ pōt saluare aīas vestras. Ista est ergo qa deciduis decidit, & in piē uerantib. p̄ſistit, q̄a. s. q̄n hō p̄ctm folia virtutū perdit, ille frutex Chrs solet sibi deficere, & ab eo cadere. Qñ verò est in hoīe iusto, q̄. s. folia virtutum & virorem gr̄æ custodit, tūc solet iste viscus Christus cum ipso remanere per gratiam. Lu. 24. Mane nobiscum dñe. Iste est ergo pro quo colligendo & habendo tauri albi. i. puri & innocentes martyres fuerūt occisi, sacerdotes, id est confessores alba uestę castitatis, et puritatis fuerunt uestiti, saga verò alba, id est corda munda per innocentiam fuerunt parata, et puri affectus per mundiciam dealbati, quia. s. tales possunt istum in sacramento altaris uel aliàs dignè colligere, et ipsum secum per gratiam retinere, Apo. 19. Exercitus qui in cœlis sunt sequebantur cū in equis albis,

albis. Nullus. n. Christū dignè colligit aut recipit, nisi qui albus & mundus est, & qui in sago albo purę & mundæ cōsciæ ipsum ponit. Vnde bene consulit Eccl. 9. dicēs. Omni tempore sint vestimenta tua cādida, & sic pro certo iste venena vitiorū destruit, & fœcunditatē virtutū tribuit & concedit, dicēs illud Gen. 31. Quādiu fui tecū, oues tuæ & capræ nō fuerunt steriles. Vel dic, q̄ viscus iste significat quosdam bonos religiosos, qui. s. in terra. i. terrenorum amore seminare nolūt, nec ibi quidē radicē desiderioū figere, nec ibi crescere nec manere. Cum igitur isti hic nō habeant p̄prias sedes, necesse est q̄ incolant alienas, qua p̄ in arbore. i. alta cęli manſione sibi sedem faciunt, ibiq; mentaliter residēt atq; viuunt, dicentes cū Apost. ad Heb. 13. Non habemus hic manentē ciuitatē, sed futuram inquirimus. Vel dic si vis de pauperibus uaris, qui quia propriās non hñt sedes seu possessiones, ideo occupant alienas, ita q̄ ēt arbores. i. altas & nobiles porētiū & nobilium mansiones emunt, acquirunt & vendicant tanquam suas, iuxta illud Ios. 17. Ascende in syluā, & succide ibi spatia in terra Pharezei, sicut ad litterā videmus de vsurarijs & balliuis. ¶ Secūdū Pli. lib. 13. c. 10. i Aegypto iuxta mēphim genus est spinæ cuius folia facili tactu cadūt, sed qđ mirū est, rerum renascūtur, & sic vī, q̄ ista arbor virtutem seminariā habeat in folijs, qđ est rarū. Folia sunt verba, q̄. s. per ſtultiloquiū faciliter decidunt, & vbi non sperantur, q̄nq; pullulant, & magnā turbā spinarū. i. magnam copiā malorum generāt & producunt. ¶ Item ſm eūdem ibi. c. 17. Lothos est arbor insignis circa Syrtes, quā aliqui dicunt esse idem qđ Celtin, & ipsam Iealiæ familiarē, & ab inde allatam forsitan, sed terra mutatā. Ista igitur arbor fructus habet dulces in tantum q̄ inde lothos. i. obliuio appellatur, & hoc quia hospitibus p̄ parte illas trāseuntibus p̄p fructus sui copiam & dulcedinē, patriæ propriæ obliuionē inducit. Baccæ. n. eius ad cibos in dolijs comedunt, de quib. in Aphrica, q̄nq; exercitus pasti narrant de baccis ēt eius vinū exprimit i multo simile quod per decē dies posse durare probatur. Lignū aūt eius nigrum est, & valet ad tibia, instrumenta musica faciendas. Sic igitur quodammodo mirabile non vī si hospites occasione huius arboris patriam obliuiscantur, de qua cibum, potum, & iubilum ellequuntur. Charissimi nos oēs sumus hospites in hoc mundo, quia nostra patria est Paradisus. Vnde in epist. Didimi regis Brachamanarum ad Alexādrum dicit. Nos nō sumus incolæ huius mūdi sed aduenæ, nec in hunc mūdū venimus, vt ideo nobis liceat cōsistere, sed tranſire, Arbor ista significat mundū, qui. s. habet fructus diuttiarū, vinum deliciarum, cantus & tibias inanium lætitiarum. Quid igitur? Pro certo multi sunt qui quāuis in hoc mundo debeant esse hospites, & q̄. uix habeant alibi. s. in cęlo patriam opulentam, ista tñ arbor cum suis fructibus. i. iste mundus cū suis delectabilibus obliuionē patriæ Paradisi in ipsis generat, ipsosq; secū trahēs & retinēs iamore suo taliter vinculat, qđ Paradisi memoria eos penitus, ita q̄ isti peregrinationem pro patria eligunt, & Paradisos seculum anteponunt, nec curant ad patriam Paradisi redire, imò cū ista lotho oblifera volunt consistere, & manere, cū tñ deberent dicere illud Pſ. Si oblitus fuero tui Hierusalem, obliuiscat mei dextera tua. Vel dic, q̄ ista arbor est Christus seu Paradisus, vel ēt religio, quia pro certo qui bene cōuersant quantæ sunt iste spūales diuitiæ, delicię, & lætitię, patriā suam. i. mundum obliuiscuntur, & cum illa arbore viuere delectantur. Ideò bene dī aīæ Christianę illud Pſ. Audi filia & uide obliuiscere populum tuū, & domum patris tui, & cōcupiscet rex decorem tuum. ¶ Item idem ibidem. i. lib. 13. c. 22. dicit q̄ Euonymus est arbor lauro similis in folijs, ferens siliquas, in quib. est granum quadrangulum, quod est lętale animalibus. Talis est hæreticus, qui. s. in apparentia & conuersatione lauro. i. bonis similis esse vī, quia. s. grana doctrinæ suę male sunt animalibus. i. simplicibus venenosa. ¶ Plinius allegans Alexandrum Cornelium dicit ibidem esse arborem dictamenon, ex qua fuit facta Argo, nauis Iasonis, cuius lignū nec aqua nec igne poterat corrumpi, sicuti nec viscum. Sed Plin. illam arborem nulli alteri cognitam quàm illi Cornelio esse dicit. Expone si quis sicut de lignis serthim, supra lib. 12. de arboribus litera S. ¶ Secundū Pli. lib. 13. c. 24. Cytisus est frutex in spinis seritur, & ibi ad modū viscī in spinis ipsis crescit & adnascit, ipsisq; miro modo inseritur, & maximè in spina regia q̄ est in terra Babyloniæ. Mirū (vt ait) quia ista frutex eadē die qua seritur, germinat, arboremq; celerrimè occupat. In ortu aūt canicularis ferit, & pro condiendis vinis ab incolis reseruatur. Charissimi spina, quæ est arbor inculta vt cōiter, significat Virginem gloriosam, quæ re vera nunquā p iniquitatum exercitium fuit culta, iuxta illud Eze. 36. Illa terra inculta facta est quasi hortus voluptatis, potissimè aūt ista dī spina, quia de Iudęorū pungitiuo, & austero populo fuit nata. Regia aūt dī, quia fuit de stirpe regia procreata. Vnde canitur, Regali ex progenie extorta materia refulget. In ista ergo spina fuit seminatus Cyrisus frutex paruus, i. Chrs humilis benedictus, quia. s. ibi adnatus, adiunctus & incarnatus fuit, ibiq; personaliter se iniecit. Iaco. 1. Suscipite insitū verbum. Vnum ergo mirum fuit hoc inter alia, quia scilicet eadem die qua fuit seminatus per Gabrielis verbum & per Spiritus sancti mysterium, eadē dico die, imò eodem momento fuit germinatus & factus p corporis complementum. In eodē. n. instanti fuit corpus eius ex purissimis sanguinibus factū, lineatū & organizatum, & aia rōne viuificatum, & à persona filij Dei assumptum. 1. ad Corin. 15. In momento in ictu oculi in nouissima tuba. Ista est ergo quo vina. i. mundi scię condiunt & ad saporē debitū reducunt. Vel dic, q̄ istud semē est verbum Dei qđ pro certo statim debet in nobis per bona proposita germinare, & per bona opera pullulare, & maximè si simus spinæ regiæ. i. per pœnitentiam spinosi, & p Christianam religionem regij, iuxta illud 1. Pet. 2. Vos estis genus electum, regale sacerdotiū, & gens sancta. ¶ Item vt dicit idē ibidem. c. 26. & vlt. in mari qñq; nascuntur arbores. Rubeum ēt mare & totus oceanus Indicus plenus est syluis, nō hñt. n. alia ligna. Vnde ēt noīat ibi multos & varios frutices qui in maris nascūtur littoribus infra aquam, & ēt de arboribus, q̄ latitant in profundis aquarum: quarum quædam glandes ferunt sicut à naufragātibus est relatum. Inter cætera aūt exempla, quę ponit, ipse dicit, q̄ vltra colūnas Herculis in p̄fundo maris inuenitur frutex ad similitudinē palmæ cum fronte ad similitudinē porri, inuenitur ēt ibi alius frutex similis lauro & chymo, qui cū fructus fi de aquis extrahantur, siccati sole in pumicē cōuertuntur. Dicit ēt in mari rubro uiuere syluas, laurū maximè, & oliuam, & quum pluat, fungos, q̄ sole tacti in pumicē conuertuntur. Dicit ēt milites Alexandri de maris profundo fruticem extraxisse, qui statim vt siccatus fuit, in salē conuersus est. Dicit ēt in profundo nasci iuncos, q̄ dum erant in aqua erant virides atq; molles, extracti verò & siccati efficiebantur lapides. Et bē in multis partibus In dig in ipsis arenis dicit nullā arborē crescere, nec spinā quidem præter eam, quæ vocatur sitiens, & hanc rarā admodū, in mari verò propinquo dicit sub aqua frutices pullulare. Alias ēt arbores asserit ab eisdē in profundo visas sp folia retinēres. Et breuiter, sic est, q̄ in profundo maris inueniuntur frutices qui quamdiu in aqua sunt, ligna sunt, quando verò exerahuntur, aut lapides aut sal, aut pumices fiūt, ita q̄ sub aqua sicut ligna plicantur, extra verò siccata tanquā vitra frāgunt. Vnde ēt dicit q̄ talibus fruticibus remi nauigantiū aliquoties arrestant. Moraliter per mare intelligo religionem, vel etiam mundi amaram paupertatem & tribulationem per locum extra aquam & aerem intelligo seculi regionem, id est mundi prosperitatē & cōsolationem. Igitur dico, q̄ in mari, i. religionis amaritudine inueniunt, arbores. i. hoīes, q̄ quādiu ibi sunt, sunt ligna. i. molles, pij, obedientes, & teneri, extractitamen & ad secularia negocia expositi, & calore cupiditatis siccati, efficiuntur lapidei, salei, pumicei. i. incōpatientes, impij, fragiles, & ad cadendū in peccatum proni per obstinationē & crudelitatem duri. Iob 41. Cor eius indurabit quasi lapis, ita q̄ sæpe videmus q̄ illi, qui in profundo maris. i. in religionis vel tribulationis amaritudine positi, erāt oliuæ per pietatē, lauri per uirentem honestatem, palmæ per victoriæ contra vitia strenuitatē, iunci per gracilē humilitatē, extracti inde exterius ad mundi cōsolationes, p̄motiones & negociationes, fiunt sal per sicibundam auaritiā, fiunt lapis per obstinationē & durritiam, fiunt pumices per superbiā & leuitatem, fiunt etiam frangibiles per fragilitatem. & incōstantiam. Magis verò valeat talibus status inferior, quā superior, tribulatio quàm consolatio, claustrum quā seculū, paupertas quā ubertas, salum quàm solum, vt sic talis dicat illud Eze. 26. Perfecti decoris ego sum, & in corde maris sita. Vel dic, q̄ in die 1 arensis. i. in sterilitate Indiæ. i. religionis, nō in-

neniuntur arbores.i.viri perfecti,nisi solæ spinæ sitiētes.i. doctores,cupidi auari,& tñ in mari i.in mundo inueniuntur bonæ arbores,s.oliuæ,lauri,& iuncī.i.viri pij, misericordes, & iusti,quia pro certo plerunq; accidit quòd meliores inueniãtur in seculo,quàm in claustro,& iter seculares,quã regulares. Baruc.6.Bestiæ meliores sunt illis. Vide si vis de corallio lib.de lapidib.& expone sicut ibi supra lib.11.¶Itē ibidē dr̃ q in quibusdam partibus maris rubri circa littora sunt arbores altissimæ,quæ habent folia laurea, flores violarũ baccas colore & odore,ad similitudinem oliuarum, foliis nũquam deciduis, quæ cum æstu Oceani omni die operiuntur, ita q ad earum cacumina nauigia alligãtur, quæ tamen ipsis aquis nõ obstãtibus viuere cõprobantur,nec ab ipso mari ipsas quoti die & quasi pro inedietate ejus contegente,aliqualiter extinguuntur.Sic verè iusti in mari tribulationum solent viuere & ibi per gratiam residere. Psal. Mulæ tribulationes iustorum, quia pro certo dato q mare cum suis fluctibus. i.tribulationum amaritudo cũ suis casib.seu diabolus cum suis tentationib.ipsos quotidie operiant atq; tegant, contra ipsos tñ non prævalent,nec gratiæ virorib.eos priuant,quia pro certo cõtra eos qui sunt laurei in foliis verborum per honestatis virorẽ,q sunt violacei in florib.affectionum p puritatis uirorẽ,q sunt sicut oliuę in baccis & fructib.operationũ p pietatis dulcorẽ,q sunt iocundi odoris p famositatis fragrantiã,& quorum folia uirtutum sp manent p firmitatis perseuerãtiã,mare tentationũ uel tribulationum nunq̃ pualet,sicut apparuit de martyribus & sctis,nec ipsos p pctm diruit & absorbet,ad tales ergo dẽmus naues nras.i.animas p fiduciã ligare, & ad eos per spem & deuotionem astringi, & eorum auxilio nos firmare.Vnde Eccle.15.Firmabitur in illo,& non flectetur.

De mirabilibus in herbarum natura. Cap. 69.

HErbæ etiam non carent mirabilibus. Vnde nota ſm Pli. lib.13.c.18.in partibus Aegypti esse & crescere in aqua quendam florem qui dr̃ scapus,cuius in hoc est conditio mirabilis,quia uespera mergi in aquis incipit, & usque ad mediam noctem semper paulatim amplius & amplius se submergit,ita q sic profundatur in aqua,q homo,cum manu ipsum non inueniat nec attingat, & tunc rursum incipit paulatim usq; ad solis ortum cõsurgere,& in ortu solis emergere, & florẽ suum altè extra aquã undiq; dilatare, & quãdiu sol lucet,se super aquam solis aspectibus pñtare.Talis flos uidetur significare aĩam deotã, ipsi soli iustitiæ Christo familiarem & amicam,quia pro certo qñ accidit q iste sol Christus sibi occidit,& ab ipsa per peccatum se subtrahit,utpote qñ fit q aliquo casu peccatum incurrit,& ad noctem spiritualẽ renebrarum attingit, ista debet se in aqua lachrymarum ꝓfundare,& ibi per uerecundiam & contritionem occultare, & à statu & cõspectu hominum se personaliter abscntare ,& quanto nox peccati est profundior , tanto debet aquam lachrymarum profundius subintrare, quia sicut dicitur Matth. 18.Isti expedit ut suspendatur mola asinaria in collo eius, & submergatur in profundum maris.Mola.n.significat pondus diuini timoris,submersio uerò in mare , designat amaritudinẽ lachrymosi doloris,quia.s.aĩæ peccatrici expedit ut mola diuini timoris præmatur,& ut in lachrymarum amaritudine immergatur.Sed quãdo pro certo quando solis ortus.i.infusio gratiæ Dei appropinquat, tunc concepta spe ueniæ debet ipse flos.i.ipsa pœnitens aĩa per desiderium ad eum appropinquare, ita q qñ iam per gratiam sibi lucet,ipsa anima uenia restituta sibi aduenienti debet mentaliter obuiare , & seipsã sibi exponere,ad eius seruitium promptam & expositam pñtare, & folliculos suarum affectionum ad eum per charitatẽ & desiderium dilatare,dicens illud Psal.Paratum cor meum, cantabo & Psalmum dicam. Vel dic q iste flos est diuina gratia , quia pro certo quãdiu sol iustitiæ Christus elõgatus fuit à mundo.tante aduentum domini, dum nox infidelitatis durabat, ab ipso mundo etiam se absentauit , uerum ubi ortus est sol iustitiæ per beatam incarnationem,ortus etiã est flos gratiæ per suorum donorum diffusionem, & sic factum est q flos iste.s.gratia quam nullus primitus poterat attingere , in huius solis aduentu omnib.se uoluit exhibere,coram omnibus se dilatare, & cunctis eam habere uolẽtibus præsentare. Vel si uis dic de diuina scriptura, q̃ prius erat occulta, ita qđ perfectè tangi non poterat nec haberi , nunc verò facta est manifesta.1.Io.1.Vita manifesta est.¶Ibidem.s. naturalis historiæ lib.19. c. 1. dr̃ q in desertis Indiæ adustis sole,ubi non cadunt imbres,inter diras serpentes,vbi affuescit viuere ardendo,nascitur quoddã genus lini qđ mirabilis est naturæ.Vestimentum.n. ex ipso confectum non cõburitur , imò si sordidũ fuerit,in igne sordes cõsumuntur,ipsum verò multo magis quã aqua mundatur.unde Pl.dicit ibidem:Vidimus (inqt) mappas sordib.exustis splendescentes igni, magis quàm possent aquis.Rarum est inuentu, & pcios arũ margaritarũ pretium æquare.Rufum a principio hẽt colorẽ,sed tandẽ in igne splendescit.Duo aũt mirabilia de isto dr̃, qa quũ antiquitus corpora morientium cõburerent,cinisq; tandẽ in vrna loco tumuli reconderetur,è lino hoc fiebant tunicæ funebres.i.sudaria mortuorum.Corpus.n.sic vestitũ sudario illæso in igne comburebat,cinisq; eius intra dictum sudarium cõtentus seruabatur , & separatus & diuisus à lignorum cinerib.integrè tenebatur. Aliud autem est miraculum, quia sicut Anaxilaus author est arbor,quæ illo pano circundat, surdis ictibus potest scindi,ita q ictus scindentium à circunstantib.non audiũt. Græci aũt(vt dicit idem)istud linum asbestinum vocãt.Reverà tale linum vr̃ esse virtus spei,vel ẽt virtus fidei,q̃.s.in desertis Indiæ ardore solis cõbustis.i.in ardore tribulationum inter diras serpẽtes.i.inter ipsas ꝑcutias tyrannorũ principali ter hẽt locum,ubi.s.ardendo desiderijs viuere consueuit.Ista est.n. quã nõ pòt ignis tribulationum vincere vel cõsumere, quinimò facit eã amplius splendere & albere, sicut apparuit in martyrib.quorum spes & fides non fuit ignib.tribulationũ absorpta,nec à diris serpentibus.i.à crudelib. tyrãnis exorta,sed consumptis vitiorum sordibus, si quæ in eis erant clarior est affecta:Fides.n.& spes istorũ i ipsis suis tribulationib, amplius splenduerunt,& vñ videbant cadere, potius increuerunt,sicut bene ponit in historia tripartita de Iuliano Imperatore apostata,q cum vellet nomẽ Christi extinguere,nolebat per tribulationes cõtra fideles ꝓcedere, sciẽs qñ fides Christi in tribulationib.solet crescere,& splendidiòr apparere. Vñ ẽt dr̃ q qñ à sanctis reprehendebat, patienter ferebat, nec eis molestiam inferebat.Vnde breuiter ista virtus pòt dicere illud 2.ad Cor.12.Cum infirmor tunc fortis sum. Ista ergo ad duo summè valet.s.ad continendos cineres mortuorũ ne dilabant,qđ fit per spẽ & fidẽ futuræ resurrectionis.Item ad surdos faciendum ictus tribulationũ, ne per impatientiã & quærimoniã audiant,quod fit in sectione arborum.i.in aduersitate sanctorum,& in verberibus suæ afflictionis, qa procerto viri sancti q. lintheo spei & fidei sunt inuoluti , dato q tribulationib.secent, nõ solent p impatientiã & q̃rimoniam sonum emittere,sed ac si essent surdi,cuncta p patientiã sustinere.Vñ in hymno canit.Cedunt gladijs more bidentium,nõ murmur resonat,non quærimonia,sed corde tacito mens bñ cõscia,cõseruat patiẽtiã.Sic ergo dico,q fides & spes in igne tribulationũ non consumunt,sed proficiunt, cineres.n. mortuorum in ipsa mortis cõbustione vsq; ad resurrectionẽ custodiunt vel custodiendas credunt,& in sectione.i.in tribulationibus iustorum clamorem impatientiæ audiri vel fieri non permittunt,sicut ad plenum dr̃ de sanctis qui istis virtutibus fuerunt ornati,ad Hebr.11. Sancti per fidem vicerunt regna, extinxerunt impetum ignis,obturauerunt ora leonum,effugauerunt aciem gladij.Sequitur.Acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos.A lij distenti sunt, non suscipientes redemptionem vt meliorem inuenirent resurrectionẽ. Alij ludibria & verbera experti , insuper & vincula & carceres. Vel dic q tales fuerunt æremitæ & sctæ eccl'æ fundatores,qui .s.in desertis ardentib, pnĩæ & contritionis sine imbre tpalis consolationis viuere didicerunt,inter diros serpentes.s. iceremundi tyrannos crudeles habitauerunt,in igne aũt & asperitate tribulationis virtute spei læti & splendidi & sine turbatione fuerunt,ibique sordes & vitia propria cõsumpserunt. Isti etiã cineres illorum qui igne & ardore mortis cõsumpti fuerant,in se p continuã mortis memoriã seruauerunt,& arbores q̃ secabantur.i. pauperes qui tribulationib. vrgebãtur per consolationem inuoluerunt, ipsosque uerbis & exẽplis suis in patientia firmauerunt,& sonos quẽrimoniarum non emittere docuerunt,sed ipsos ictus suarum tribulationũ surdos & inaudiros facere instruxerũt. Istis ergo videtur dicere dominus

dominus illud Esa.43.Cum ambulaueris per ignẽ,nõ combureris,& flãma nõ ardebit in te.Ipsi aũt pñt dicere illis quos consolatur,illud Esa.50.Eorum dominus dedit mihi linguã eruditam,vt sciam sustentare,cũ qui lassus est.Vel dic q istud linũ est mũditia castitatis,quæ in igne tribulationis seruat & splendet.¶Secundum Plinium naturalis mundi historiæ lib. 24.c.17.Magi & illi qui magos insecuti sunt.s.Pythagoras & Democritus,quasdam herbas mirabiles in suis voluminibus posuerunt,& de ipsis effectus mirabiles narrauerunt.Vnde ait idem Pythagoras q menais herba est q̃ decocta cũ uino ualdeualet contra uenena.protinus.n.sanat ictus serpẽtũ,si uulnera foueantur.Mirum est tamen, q ista herba quæ contra venenum proficit,est se tangentibus venenosa,quia si ista herba in terra effusa fuerit,& aliquis desuper vestigium impresserit,vel ea respersus fuerit,aut eam tetigerit,insanabiliter venenatus erit.Monstrifica inquit natura veneni, præterquã cõtra venena.Simile videtur de aconito.vide infra eo.c.73.§.17. Ista possunt applicari contra hypocritas,qui in se sunt venenosi & mali,tamen ualent contra vitiorum venena,quia.s.isti verbis & exemplis,prædicationibus,& doctrinis à morsibus serpentum.i.à tentationib.dæmonum alios sanant, ueruntamẽ si quis eos respexerit.i.si quis secreta facta eorum inquisierit, & eos tetigerit,& imitatus fuerit, ipsũ spiritualiter inficient & occident.Venenati ergo sunt isti præterquam contra venenum,quia.s.isti sunt qui vitiosè & venenosè viuũt,& inuenena vitiorũ prædicando,docendo & loquendo annihilant & consumunt.Ideo bene præcipitur Matt.23.Quæ dicũt facite,quæ aũtem faciunt,nolite facere.Vel dic de Paulo,qui venenum primò fuit oĩbus , & in alijs venenorum & vitiorũ emisit productiuus, postea sanatiuus.ad Rom.5. Vbi abundauit delictũ,ibi superabundauit & gratia,quod ẽt videmus de multis doctoribus,qui mira remedia contra vitiorum venena dicunt & docent:eorum tamen opera & exẽpla quæ mala sunt,alios inuenenãt. Mat.23.illud prædictum.Dicunt.n.& nõ faciunt.Ita q de istis potest exponi illud prædictũ: Vbi abundauit &c.quia.s.vbi abundauit delictum quantum ad vitã,abundauit gra quantum ad doctrinã,qa breuiter aliqui hñt doctrinam,& non vitam,aliqui vitam,& nõ doctrinã,alii vtrũque,alii neutrum.1.ad Cor.12.Diuisiones gratiarũ sunt. ¶Secũdum Pythagoram ibidem aproxis est herba cuius radix ignes concipit è longinquo,quia.s. si illi radici ignis ostenditur ista ĩã longitudo in ipsam prosilit,ita q radix realiter inflammatur,sed istud expone sicut supra eod.lib. c. de mirabilibus ignium,vbi de naptha ponitur simile. De ista tñ aproxi dicit idẽ Pythagoras q morbi qui ea florente humano corpori accidunt,dato q sanati sunt,qñ tũ florere eam cõtingit,admonitionem eorum sentiũt , q̃ ẽt dicit frumenti & cicutæ similẽ conditionẽ esse.Ista pñt applicari ad residuũ tẽtationis,qa.s. si florente aproxi.i.si ex flore & pulchritudine alicuius personę,& maximè mulieris,in surrexerit tẽtationis morbus,dato q aliũde sanetur & refrigeretur morbus huius tẽtationis, tñ iste flos.i.ista persona florida rursus floresc̃endo .i. arridendo & blandiendo appropinquat statim eius dictis tentationis morbum recuperat,& per contactum societas & familiaritas statim efficit,q tentationẽ q̃ recesserat,homo sentiat. Eccl.13.Qui tetigerit picem ,inquinabitur ab ea. Vel dic , q flos est mundana gloria.Esa.40.Ois gloria eius sicut flos agri. Ita ergo circa hoiem florente,contingunt quandoque hoi multi morbi spirituales.s.superbia,auaritia,luxuria,&c. quæ pro certo dato q qñque sanentur & cessent,si tñ flos munda næ prosperitatis & gloriæ eis refloresc̃at & applicetur, mor bi istorum vitiorum iterum sentientur & redibunt. ¶Itẽ Democritus (sicut dr̃ ibidẽ) dicit in marmoribus Arabiæ persicolatere nasci herbam eximij coloris , dictam marmaritidẽ, qua vruntur magi (vt ait) in inuocatione deorum. Dicit etiã Achemenidon esse herbam coloris electri,quæ sine folijs nascitur in Tardastitilis Indiæ,quæ sceleratis hoib. in vino daĩ, & ea potata per varias numinum imaginationes ita cruciant,q necessariò cõpulsi crimina de quibus suspecti sunt confitentur.Eandem autem hippophornadẽ appellant, qñ equæ præcipuè caueant eam, & ibidem Theombrotion herbæ cuiusdam meminit pauonis picturis similis,odore eximio , quã reges Persarum in vino potant, & virtute eius mentis stabilitatem & iustitiam sĩ acquirere putant.Proculdubio tales tres herbæ videntur esse tres spirituales virtutes,videlicet humilis oratio,timorosa contritio,verax perfectio , quia pro certo oratio & humilitas sunt sicut marmaritis , eo q viri firmi & marmorei.Cuiri sancti , istam herbam nobis protulerunt, qa.s.debemus vti ad deorum.i. Dei & sanctorũ invocationẽ. Contritio verò est si cut Achemenidõ,quæ valet ad extorquẽdum à sceleratis confessionẽ,quia profecto si quis peccator herbam cõtritionis cum vino spei & consolationis biberit, timore & imaginatione numinum.i.Dei & angelorum ita terrebit,vt crimina sua per confessionẽ dicere compellatur.Varietas verò & sanctitas valẽt ad stabiliendum mentẽ & intentionẽ,& ad faciendam iustitiam & rõnẽ. Valet ergo humilitas ad invocandum Deum.Iudith 9.Humilium tibi placuit deprecatio.Item vãlet timor & contritio ad confessionẽ extorquẽdum,qa timor domini expellit pctm.Eccl.1.Itẽ valet veritas,& constantia ad mentẽ & iustitiam stabiliendum. Prou. 4.Oẽs uiæ tuæ stabilient.Vel dic,q ista herba mẽtem stabiliẽs est prudentia.Prou.3.Stabiliuit cẽlos prudentia uel gratia,ad Heb.13.Optimum est gra,stabilire cor.Istæ.n. sunt virtutes, q̃ sunt p bona opera picturatę & q̃ miro odore bonæ famæ vndiq; sunt diuulgatæ.Vel dic,q talis herba est Chrs, conuersatione pictus,& fama uulgatus,quia.s.si in eucharistia uel per deuotionem recipit,mens in bono proposito stabilitur.Ps.Panis cor hoĩs confirmet. ¶Item ibidem.s.lib.24.c.17.per eundẽ dr̃,q adamatis,herba est Armenię Cappadocięq; alumna,sic dicta,eo q cõteri nequeat,quæ tantæ est virtutis (sicut ait) q si eam admoueris uel applicueris ad leones,ipsos resupinatos cũ hiatu laxo videbis. Virtus.i.eius leones,fatigat , & eos superat & cassat.Talis herba est virtus patientiæ,quæ conteri nõ pòt aut vinci,quia.s.ipsa non uincit,imò uincit.vñ,Patientia uincit malitiam,qa pro certo ista hẽt virtutem leones vincendi.i.mundi superbos & principes mitigandi.Prou.25.Patientia lenierur princeps. Quia pro certo sæpe fit q ira diuitum quæ per potentiam non vincitur,respõsione molli frangãt,& patientia superetur.Prou.15.Respõsio mollis frangit iram , sermo durus suscitat furorem. Ista.n. dici pñt de fide & constantia martyrum , & q̃ nunquã vinci nec frangi potuit, quinimò ipsos leones.i.mundi tyrannos fessos & defatigatos prostrauit,ad Heb.11.Sancti per fidẽ vicerunt regna &c. Sequitur: Obturauerunt ora leonum. Vel dic,q est diuina gra vel humilitas,quæ leones.i.dæmones vincit. ¶Itẽ dicit ibidẽ Democritus (sicut recitat Pli.) q est herba dicta Arianus, quę in Arianis.i.in patria gentis Arianæ Indiæ cõtermina nascit, de qua supra dictum est,cuius igneus color est , q̃ si sole existẽte in leone colligit,ligna q̃ ipsa et oleo peructa fuerint,continuè accenduntur.Ista herba significat,concupiscentiam carnalẽ,q coloris est ignei,pro eo,q igneam hẽt conditionẽ et naturam,quia pro certo ista est q̃ si oleo deliciarum admixta fuerit,statim lignum quod inde perunctum est.i. pśona talib. delibuta,ardore libidinis in flammã maximè,qñ sol est in leone.i.qñ sol,hoc est dicta , claritas scientiarum,& leo.i. superioritas potentiarum,eidẽ suffragat,quia breuiter istud est verum,q lignum seu pśona qñ oleo mundanæ prosperitatis cũ hac herba carnalis concupiscentiæ in leone secularis potentiæ et claritate mundialis sapiẽtiæ inuncta fuerit,ipsam ignis iracundiæ,auaritiæ,vel luxuriæ faciliter inflammabit.Mẽs.n. humana est coloris ignei quantum ad mala desiderandum,et ideo tales ignes faciliter cõcipit,et aĩam miseram uitiis cõcremat et accendit.Ezec.15.Filii hoĩs quid fiet de ligno uitæ? etc.Sequit.Lignum uitis inter ligna syluarum dedi igni ad deuorãdum.Vel dic,q lignum.i.aĩa vel pśona quæ herba igneæ cupiditatis,et oleo voluptatis inungit,in die iudicii qñ sol iustitiæ Chrs in leone.i.in feruore iustitiæ apparuerit,infernalibus ignib.accendetur.Eze.15.De igne egredientur,et ignis cõsumet eos.Vel dic,q herba Arianis est doctrina Arrianorum, qua pro certo qui fuerint vncti , finaliter erunt igne cremati æterno.¶Item ibidem Democritus.s.naturalis mundi historiæ lib.24.c.17.dicit,q in loco ubi hyena bestia vrinauit,herba q̃ dr̃ Therionarca,in Mysia et Cappadocia nascitur, cuius virtute ois fera corpescere comprobatur.Talis est mors:quam hyena.i. diabolus urina tentationis et malitiæ in seculo generauit,quia sicut dr̃ Sap.2.Inuidia diaboli intrauit mors in orbẽ terrarum.Ista.n.est quæ omnes feras.i.omnes homines quanquã ferocissimos facit torpescere,et ipsos insensibiles et immobiles facit esse.Exo.15.Fiant immobiles quasi lapis.Vel dic q talis herba est vitium negligẽtiæ uti pigritiæ, qđ.Hyena,

idest diabolus, nobis mingit, quia pro certo nullus est adeo velox ad bona opera, quin efficiatur lentus & turbidus frthoriona rca negligétiæ sit affatus. Vel dic, q̃ talis est timor mortis, quam qui bene attendit, languens & turbidus sperit, & à lenitate, & dissolutione seculi abstinebit: Bene ergo dr Eccl. 7. In omnib. operib. tuis memorare nouissima tua & in æternũ nõ peccabis. Item idem ibidẽ ait, q̃ in Aethiopia est herba dicta ophiusa, q̃ liuida & difficilis est aspectu, cuius mirabilis est virtus ad imprimendum terrorem serpentum. Si q̃s. n. istam herbam potauerit, præterrore serpentum ita terrebit, q̃ mortem sibimet propinabit. Et ideo (vt ait) istam herbam coguntur sacrilegi biberé, vt. sipsimet & timore serpentum territi mortem sibi velint conficere vel inferre, vinum tamen palmeum. i. quod de fructibus palmæ liquatur, imaginationem temperat, atq; hoiem sanat, & liberat. Talis herba vt esse desperatio, cuius aspectus est liuidus & tristis, quia, p certo ista est qua potata & in mente concepta, miser peccator timore serpentum. i. timore dæmonum, vel tyrannorũ vel mundi infortuniorum taliter affligitur, q̃ mortem corporalẽ sibi quandoque conficere comprobatur. Aethiopes igit. i. dæmones q̃s aliquem sacrilegum peccatorem temporaliter & æternaliter occidere volunt, ophiusam desperationis ipsum potare faciunt, & sic p eiusdem manus nepharias hunc occidunt. Exemplo Neronis, qui manu propria se occidit. Peccator. n. sua manu propria se perimit, q̃n pro suis malis operib. perpetuo damnatur. Tales. n. dicere videntur illud Iob 7. Desperaui nequaquam uiuam vltra iam. Veruntamen vinũ consolationis & dulcis monitionis tales adiuuat, & illum horrẽdum timore tollit, ipsos q̃ ad spẽ reuocat atq; sanat. Ps. Vinũ lætificat cor hois. ¶Item ibidem dicit Democritus, q̃ Thalassiglem herba æque nascitur circa Indum fluuiũ, q̃ alio modo dr potamautis, qua potata homines lymphantur. i. lymphatici efficiuntur. Theangelis ét herba. est q̃ in Libano & Cretę mõtib. in Babylone & fusis nascitur, qua potata magi diuinare dicuntur. Tales duæ herbæ vñ esse duo spiritus quos in hoc mũdo spirasse cognosco. s. spiritus malignus, & Spiritus sanctus, qa pro certo spũs malignus solet illos quib. aspirat, lymphaticos facere, sensu & ratione priuare, mentẽ excæcare, inutilia facere loqui & clamare, sicut patet de hæreticis, necromãticis, & de illis qui cum diabolo familiaritatem contraxerũt, & ẽt de falsis philosophis, qui multa falsa ac inutilia dixerũt, de quib. Hie. 13. Prophetæ falso vaticinantur. Spũs aũt sanctus facit econtrario, est. n. sicut herba theangelis, quia pro certo illi qui isto potati sunt & imbuti, prophetando vera diuinãt, & ẽm q̃ Spiritus sanctus dat eloqui illis, vera pronunciãt atq; clamant. 1. Pet. 1. Spiritu sancto inspirati locuti sunt Prophetæ. Vel dic, q̃ prima herba significat sciẽtias seculares, quæ. s. suos faciunt lymphaticos. i. præsumptuosos, & spiritualiter fatuos, secũda autem significat sacram scripturam, quæ suos facit prophetas & sapientes, & gnaros. ¶Democritus docet hic vnam confectionem quæ lætitiam generat. Ad quod ẽt dicit valere herbam bactricam q̃ dr gelotrophyllis seu protomedia, quæ in exhilarando apud reges obtinet principatum. Docet super aliam confectionem quæ ad liberos bonos, animosos, pulchros & elegãtes generãdum disponit, sed de hac nihil ad præsens. Dicit idem herbam esse Enothoridẽ, cuius aspersione è vino feritas, omnium animalium mitigat. Dicit ẽt esse aliam herbam dictam anacamperotem, cuius tactu reuiuiscunt amores. Tales herbæ spirituales sunt in ecclesia. Ibi enim est herba lætificatiua. s. spes, herba feritatis mitigatiua. s. patientia, herba amoris excitatiua. s. fidelitas. Potu. n. Ipei' aĩus exhilaratur, adhibitione patientiæ aliorum feritas mitigãt tactu & agnitu fidelitas & bonæ societatis amor & charitas excitatur. ¶Item secundum Plin. ibidem. Apollodorus dicit esse quandam herbam dictam Eschynomenem, cui si manum apposueris, folia contrahit & claudit. Sic verè debet facere, q̃li bet virgo vel quælibet etiã persona casta, quia. s. tactus & amplexus humanos debet fugere, & se per diligentem custodiã claudere, foliaq̃; & flores exterioris ambitus & suæ floridæ pulchritudinis abscondere, & velare. Esa. 66. Intra in cubiculum tuum, claude ostia tua super te. dicens cum illa beata virgine Agatha, Cecilia, vel Agnete. Recede à me pabulũ facino ri., fomes peccati &c. Vel dic, q̃ tales sunt superbi, qui tactũ vel societatem aliorum dedignantur & refugiunt, seq̃e ab aliorum familiaritate cõtrahunt, & reccludunt, q̃ maximè de quibusdam religiosis apparet, qui alios refugiunt, ipso. que indignis tactu & societate sua reputant, & ab eis tanquã abiectis mundis indignanter retrahunt atque claudunt, dicẽtes illis. 66. Recede à me, non appropinques mihi, quia immundus es. ¶Secundum Pli. lib. 24. c. 18. Est herba quę ad vocẽ nsilii) præstantius, quę dr Eriphia. Item est lanaria herba, q̃ oui bus ieiunis data, lac abundantissimè multiplicat. Itẽ lactoris herba est plena lacte, qd degustatum vomitiones cõcitat. Itẽ herba militaris infra quinq; dies vulnus ferro factum sanat. Strationes herba est Aegypti ex Nili inundatione nata, quæ vulnera refrigerat, sacros ignes extinguit, sanguinis fluxum mirabiliter sistit & sedat. Tales herbę sunt in ecclesia spirituali hortu intellectæ. s. eriphia, hæc est deuotio, quæ vocem oratio nis clarificat. Lanaria dicta à lana, quæ calorem fouet. i. charitãs & cõpassio, quæ lac peccatis m ouib. ieiunis, idest viris abstinentibus multiplicat, quod maximè debet esse in quadragesima, vbi cum ieiunio debet lac eleemosynarum interesse. Militaris idest Christi militiæ & suæ passionis consideratio, & maximè q̃ sibi iungitur spatium quinq; dierum. i. quinq; suarum plagarum recordatio, vulnera peccatorum sanat, & plagas tribulationum ex concepta patientia mitigat. Strationes aũt. i. abstinentia ignes concupiscentiæ rẽperat, fluxum verò sanguinis carnalitatis sedat, quia breuiter ista sunt vera, q̃ deuotio clarificat & gratam facit vocem orationis, charitas & dilectio faciunt abundare lac. i. dulcedinem eleemosynæ & cõpassionis. Christi passionis memoratio sanat vulnus doloris impatiẽtiæ & desperationis, abstinẽtia aũt sistit fluxum carnalis infectionis & sanat ignẽ cõcupiscentiæ & malæ affectionis. Hæ sunt quædã herbæ spũales, & medicinales, de quibus dr Eccle. 38. Altissimus de terra creauit medicinam, & vir prudens non abhorrebit eam. ¶Itẽ idẽ Plin. lib. 25. c. 2. dicit, q̃ herbarũ vires mirabiles multi primitus descripserunt. s. Orpheus, Hesiodus & Homerus, Pythagoras item sapientia clarus librum de effectu talium herbarum composuit, earumque inuentionem, & originẽ dijs immortalib. assignauit. Composuit ẽt de his librũ Democritus, Perſidis, Arabiæ Aethiopiæ, & Aegypti peruagatis magis. Talib. ergo ita attonita fuit antiquitas, vt Xanthus historiarũ scriptor poneret incredibilia quæ sequuntur. Dr ergo ibidem q̃ plerique existimãt nihil esse, q̃ nõ herbarum vi possit effici, sed plurimas earum esse incognitas. Vnde ait, q̃ Xanthus historiarum scriptor narrauit posuit q̃ per virtutem cuiusdam herbæ quæ basis nominat, quidam draconculus occisus, dicta herba fuit apparenter reuocatus ad vitam. Quidam ẽt vocatus Tillon quem draco occiderat, per eandem herbam restitutus est saluti. Iuba etiã vir tute cuiusdam herbæ traditi hoiem reuocatum ad vitã. De eadem etiam herba credit Theophrastus (secundum Democritum) q̃ ista sit illa quæ cuneũ à pastoribus infixum violẽter extrahit, de qua supra cap. de aue pico retigi competẽter. Si ista vera sunt, alludere videntur illis quæ dicũtur de Medea, q̃. s. patrẽ Iasonis occiderit & decoxerit, & decoctum ad vitã & iuuentutem reuocauerit, igitur supponendo quod ista saltẽ Deo fuerint possibilia, possumus exponere & dicere q̃ basis significat allegoricè Christum, qui. s. tanq̃ virtutis fuit, q̃ per sacramenta incarnationis & passionis suæ multa mirabilia nobis fecit, quia. s. per istum & dracũculus & homo mortui, idest peccator & iustus morte pœnæ infernalis & culpæ horribiliter prostrati, spiritualiter reuixerunt, & ẽt quidã eo apparente in limbo, ad vitam corporaliter redierunt, sicut dr, q̃ multa corpora sanctorũ cum eo surrexerunt: qa pro certo iste est cuius virtute vectis & cuneus quo claudebatur inferni ianua, fuit fractus & sanctis ad exeũdum aditus reseratus, ita q̃ pater dicere potuit Christo in illud Esa. 49. Seruauí te, & dedi te in fœdus populi mei, vt suscitares mihi terram, & possideres hæreditates, vt diceres his qui uncti sunt exite, & his qui in tenebris sunt, reuelamini. Vel dic quòd talis herba est pœnitentia, quæ per culpam mortuos, et à diabolo per tẽtationes occisos, ad vitam gratiæ reuocat, et cuneum, idest obstructuram obstinationis et desperationis reserat et dilatat, vnde ista est quę dicit Esaiæ 45. Portas æreas conteram &c. Ista etiam est quæ dicit peccatori illud Ioann. 11. Lazare veni foras, sequitur. Et resedit qui fuerat mortuus etc. Vel dic, q̃ talis herba est charitas, quæ vitam gratiæ restituit peccatori. 1. Ioan. 3. Translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus. ¶Pli. lib. 25. c. 2. ad ostendendum quòd multarum

rum herbarũ proprietate per reuelationes superiorum fuerint habitæ, dicit ibidẽ q̃ morsus canis rabidi, pauorẽ aquæ & omnis potius odiũ afferẽs vsq; ad illos annos fuerat insanabilis, sed mater cuiusdã in prætorio militantis vidit in quie te radicẽ syluestris rosæ Cynorhodon appellatam, sibi pro re medio ostensam, quã filio suo in lacte bibendam dedit, & sic sanitatẽ recepit. Idẽ aũt Pli. ait se cũ hæc in Romanorũ exercitu in Hispania referrẽtur, in quodam milite à cane admorso, & iam aquas abominante, dictum remedium expertũ fuisse, & militẽ sanum factum vidisse. Sic verè morsus canis rabidi diaboli & tẽtationes eius malitiæ, vel ẽt morsus Adæ in pomo, propter quem omnes fuimus innenenati, insanabiles fuerunt quousq; rosæ syluestris. i. crucis Christi remedia aduenerunt, verum quia mater nostra synagoga in persona prophetarũ (diu est) somniauerat de isto remedio, ió ipsamet Christo occidẽdo ipsum voluit experiri, sicq; factum est q̃ genus humanum taliter admorsum, virtute huius rosæ. i. crucis aspergẽdo spinosæ, & rosei sanguinis Iesu Christi (quæ crux rosa sylueſtris dicebatur, pro eo q̃ adhuc à nemine colebatur, fuit sanatum, & à viciorum veneno, & à morsu Adæ veneficio liberatum. Hodie ẽt quoties diabolus aliquem per tentationem momorderit, ita q̃ aquam gratiæ & doctrinæ detestetur pro certo si radicem rosæ syluestris. i. si memoriam crucis Christi cum lacte deuotionis biberit, sanus erit. ¶Plin. ibidem recitat q̃ humerus doctrinarum & antiquitatis parens tradidit q̃ Helena docuit q̃ Nepenthes obliuionem tristitiæ & veniam gene rabat, fuitq; ab Helena mortalibus propinatum. Talis herba sui confectio est charitas, quia pro certo ista est quæ Christiana facit iniuriæ & miseriæ obliuisci, & veniam vel indulgẽtiam facit alijs impartiri. vnde de spe cœlestis gloriæ dr Prouerb. 23. bibant, & obliuiscantur egestatis suæ. ¶Item ibi. c. 3. dicit q̃ in Germania trans Rhenum vbi Cæsar germanicus castra posuerat, in maritimo tractu fons aquæ erat dulcis solus, cum tanta erat pestilentia, q̃ qui de illo bibebant, dentes infra biennium amittebant, compages etiam genuum soluebãtur. Sed inuentum est remedium. s. herba quæ britannica vocabatur. Talis fons vt mundi prosperitas, quæ. s. dentes q̃ mastic ant. i. discretionem eradicat, compages etiam genuum. i. fortitudinem dissoluit & eneruat, nisi forte adsit herba diuinæ gratiæ quæ succurrat. ¶Teste Democrito (quanquam hoc Plin. lib. 26. c. 4. non approbet) herba Aethiopis stagna & flumina deficcat coniectu, tactu verò clausa omnia aperit & reserat, herba Achemenidæ coniecta in aciem hostium, crepidãt agmina, ac terga verunt. Herba verò latace solita à regibus Persarum dari legatis, quocunque homo venerit, omnium rerum copiã & abundantiã procurat. Sic verè spiritualiter dico q̃ Aethiopis est abstinentia, quæ flumina & stagna carnalitatis solet deficcare. Ps. Abierunt in sicco flumina. Vel dic q̃ ista herba est cõfessio, q̃ clausa oris ostia solet reserare. Ecc. 39. Aperiet os suũ in cõfessione. Achemenis est cõstãtia, humilitas seu patientia, q̃ hostes tpales & spũales solet superare. Eccl. 36 (secundum aliã litterã) Patientia vincit malitiã. Latacæ est charitas seu sufficientia, q̃ bona oia facit abundare, ad Phil. 4. Habeo autem oia, & abundo. ¶Secundum Pli. lib. 29. cap. 15. Si quis viator ladanum, elelisphacum & artemisiã alligatas portauerit, negat lassitudinem sentire. Idẽ dicit de neruis cruriũ grauis. Sic verè martyres & sãcti, qa tres herbas. i. tres virtutes theologicas. s. spẽ, fidẽ, charitatem habuerunt, nunquam fatigati laboribus exciterunt, imò vsque ad mortem pro iustitia certauerunt. ad Heb. 12. Non fatigemini animis vestris.

De Mirabilibus in Natura lapidum. C. 70.

LApides etiam sunt aliqui mirabiles, præter illos qui supra lib. 11 sunt descripti. Vnde nota q̃ ẽm Plin. lib. 2. c. 98. multa sunt per mundum loca quæ qualdam proprietates mirabiles habere noscuntur, quarum non est facile rationem reddere, cum id à secreta natura nascatur. Dicit ergo inter cæ tera iuxta templum Veneris quod est in insula Papho, quędam area est, vbi non impluit. Ibidem etiam in oppido Troadis iuxta simulachrum Mineruæ relicta sacrificia non putrescebant. Ibidẽ etiam circa Asson lapis nascitur qui sarcophagus dicitur, in quo omnia corpora consumuntur, in tantum (vt ait Isidorus) vt infra 40. dies omnes carnes & oia ossa præter dentes inueniantur absumpta, sicut etiam ponit Vincentius in hoc speculo naturali. Tali ergo lapide (vt ait Isidorus) solebant in sepulchro corpora condi, ut cito possent sine putrefactione corrumpi. Pli. aũt lib. 36. c. 17. per omnia dicit idẽ. In Taurorũ ẽt peninsula terra est in ciuitate Pasmo, de qua oĩa vulnera sanantur. Talia loca priuilegiata videntur significare in mundo multa genera personarum, quia quidem sunt sicut area quæ est in insula Papho, qui. s. dato q̃ ipsi sint iuxta phanum veneris. i. in mundo iuxta venereos & luxuriosos, ipsi tñ per castitatẽ ficci sunt, & pluuiam carnalitatis & luxuriæ nõ sentiunt aut incurrunt, sicut de multis virginib. apparuit, quæ castè inter incastos vixerunt, figuratæ in vellere Gedeonis, quod sine rore siccũ permansit, & tota terra circumiacẽs humida facta fuit, quod. s. ad beatam Virginem põt applicari, quæ pluuiam carnalitatis non sensit, & tamen circa eã totus mundus ista pluuia immersus fuit. 2. Reg. 1. Montes Gelboe nec ros nec pluuia descendat super vos. Item quidam sunt q̃ non putrescunt per vitia, & isti sunt Mineruæ sacrificia (quæ dea sapientiæ dicebaẽ) illi qui sapientiæ dedicantur, & qui sibi mentaliter confecrantur, quia pro certo illi qui sapientiã sequuntur & diligunt, faciliter per vitia non putrescunt. Ps. Nõ dabis sanctum tuum videre corruptionem. Item quidem sunt sicut lapis sacrophagus, & isti sunt boni iustitiarij, quia. s. corpora & carnalitates iniquorum consumũt, & eos mediante iustitia circumrodunt. Iob 33. Cõsumpta est caro eius à supplicijs. Item quidam sunt qui vulnera criminum aliorum medentur, & isti sunt confessores, qui. s. sunt medicinæ & medici aliorum, dicentes illud Hie. 30. Obducã cicatricẽ tibi, & à vulneribus tuis sanabote. Vel dic si vis q̃ illi qui sunt area phani veneris. i. illi qui veneri sunt subiecti. s. luxuriosi, nunquam pluuiã diuinæ gratiæ seu ẽt bonæ doctrinæ recipere volunt, quinimò præ cæteris peccatoribus ficci & indeuoti persistunt. Isti. n. sunt qui sermones vix volunt audire, & sanæ doctrinæ consentire. Esa. 5. Nubibus mandabo desuper ne pluant super eã. Vel dic etiam idem gñaliter de omnibus, qui sunt in area iuxta templum. i. in statu ecclesię vel religionis. Vel dic etiam q̃ pluuia significat refrigerium gloriæ Paradisi, quæ. s. tales nũ quam refrigerat aut humectat. Vel dic q̃ sacrophagus significat memoriã mortis, & lapidem sepulchri, qui etiam à plerisq; sacrophagus nominatur. Vel etiam abstinentiam corporalem, quia pro certo nihil adeo carnem. i. carnalem concupiscẽtiam devorat, sicut mortis memoria, & sicut cum hõ de sacrophago suo cogitat atque pẽsat, & maximè cum per 40. dies quadragesimæ abstinẽdo se macerat atq; domat. Ista etiã sunt quæ calciamenta. i. finalem pœnitẽtiam, lapidea faciunt, in quantum pseuerantiã firmam & durabilem reddunt. Deut. 33. Ferrum & æs calciamẽtum eius. Terra ẽt aliqñ põt puĩam seu humilem mortis memoriam designat, quæ peccatorum vulnera solet obstruere & sanare. Allega vt sup. Vel dic q̃ sacrophagus est luxuria vel mala mulier, quæ corda quantumcunque dura. i. homines q̃cumq; solidos duros constantes & stabiles destruit, & gratiam, scientiam & famam bonam, & etiam personam ei annihilat & consumit. Mich. 1. Contumentur montes subtus eum. ¶Item idem lib. 12. cap. 98. dicit quòd iuxta fluuium Indum in India duo sunt mõtes quorum vnus ferrum attrahit & tenet, alius autem ferrum fugat & respuit. Igitur si sit ferrum in calciamento tuo, nũquam poteris à primo retrahere, nec in secundo collocare nec imprimere. Isti duo mõtes significant duos status. s. statum religionis & perfectionis, vel ẽt ipsum Deum vel statum supernæ mansionis, qui ferrum. i. metalla & pecunias respuere noscuntur, & statum mundi & mundanos, qui ipsas diligere, retinere & attrahere comprobantur. Igitur si pes tuus. i. affectio tua, in calciamento cordis ferat secum ferrum. i. amorem pecunię, metallorum & diuitiarum, nunquã pro certo potẽris ipsum ponere & imprimere super rupem q̃ respuit ferrũ. s. super Christum, & religionis seu perfectionis vel æternæ gloriæ statum, quæ respuunt diuitias vel metalla, qa pro certo nunquam super Deum vel bona æterna vel etiam super montem religionis per bona spiritualia pes affectionis ponitur, aut per desiderium & amorem imprimit, si ferro. i. amore diuitiarum temporalium calcietur. Deu. 33. Ferrum & æs calciamentum eius. Ecõtra autem à monte ferrum diuitiarum attrahente & diligente. i. à mundo ipsum retrahere nõ poteris, si ipsum ibi per amorem posueris & impresseris. Vtile ergo est q̃ pes affectionis nũæ ferrea calciamenta diuitiarum non habeat, ne forte mundo per amorem adhęreat, & à Paradiso & Deo per contemptum

remptum refiliat & recedat, quia sicut scriptum est Mat.6. Nemo pōt duob. dñis seruire, aut.n. vnum odio habebit, & alterum diliget, aut vnum sustinebit, & alterum cōtēnet. ¶Apud cyzicum erat quidam lapis qui fugitiuæ dicebatur esse virtutis ita ꝙ lapis fugitiuus vocabatur. Iste.n. in portu stabat, ita ꝙ nautæ ei naues alligando, pro anchora vtebantur eodem. Sed (quod mirum est) sæpissimè fugiebat, & ad alia loca se inuisibiliter transferebat, quapropter incolæ ipsum plumbo affixerunt, & ne amplius fugeret, adiuncto pōdere firmauerūt, sicut ponit Plin. lib. 36. c. 15. Dic si vis contra apostatas, qui recte dici possunt lapides fugitiui, quia.s. cum ipsi sint in portu saluris. i. in religionis statu, talesq; esse debeant quòd naues. i. seculares in mundi fluctib. vacillantes, ad ipsos possint exemplariter alligari, & per spem & fiduciam anchorari, ipsi tamē occultè fugiunt & recedunt, portum religionis deserunt, & ad mundum se transferūt & accedunt. 1. Reg. 25. Hodie increuerunt serui qui fugiunt dominos suos. Tales ergo debent plumbeo. i. dura tribulatione castigari, et ēt ad litteram si sit necesse ne alias fugiant, ponderosis compedibus stabiliri, vt sic cum rege Manasse in Babylone carcerato dicāt illud 2. Paral. vlt. Allegatus sum multo vinculo ferri, & non est respirato. Vel dic quòd tales fugitiui sunt ambitiosi & instabiles, qui de statu in statum, de beneficio in beneficium volunt continuè se trānsferre, quia profectò isti deberent plumbo, i. diuini timōris pondere se firmare. ¶Sicut ponit idem ibidem lib. 36. c. 18. Theophrastus author est quod ebur de terra effoditur, ossáq; in terra crescere comprobantur. Dicit.n. quendā esse lapidem qui de natura est eboris seu ossis. Alium etiā dicit esse de natura ligni, & ideo faciliter comburi, & hyemē, imbrem vel solem non pati, sed putrefieri & corrumpi. Est ēt lapis ebori simillimus dictus Chernites, in quo condita corpora non facile corrumpuntur, & ideo Darius fuisse sepultus in tali dī lapide, vt sine putredine diutius seruaretur. Dicit ēt ibi. c. 22. quòd in Arabia & Cappadocia sunt lapides translucidi, de quibus Nero ędificauit templum fortunæ; quod intus ac si esset crystallinum trāslucebat. Sic verè de lapidibus. s. sanctuarij. i. de personis ecclesiasticis aliqui debent esse eborei p candidam castitatem, aliqui ossei per solidam firmitatem, alii qui crystallini & translucentes per splendidam honestatem, aliqui lignei & inflammabiles per feruidam charitatem. Tēplum ergo Ecclesiæ claritate fidei, vel claritate, i. fama, reputatione & honore splendet, pro eo quod splendor lapidum. i. bonarum personarum ibi virtualiter lucet, vnde ecclesię dicitur Tho. 13. Luce splendida fulgebis. Sequitur. Beatus ero si fuerint reliquiæ seminis mei ad videndum claritatem Hieru salē, ex sapphiro & smaragdo ædificabitur. ¶Teroboles sunt lapides formam humanam habentes, & se in sexum masculinum & fœmininum distinguētes, q; in quodam monte oriētis inueniuntur secundum Physiol. Horum igitur proprietas est mirabilis, quia scilicet quandiu isti lapides masculus & fœmina ab inuicem distinguuntur, & separati in montis diuersis partibus commorantur, tamdiu sine igne manere compe riuntur, verum si casu aliquo illi lapides simul conuenerint, & masculus cum fœmina se coniunxerit igniem cōtinuè euomunt, & inuicem inflammantur, ita etiam ꝙ ligna montis & syluarum confinium igne succenduntur. Secundum aliquos etiam isti lapides quadam virtute naturæ ad se inuicē appropinquare dicuntur. Re vera talis lapis videtur significare conditionem humanæ naturæ, quæ. s. in masculum & fœminam distincta est, quia pro certo istud verum est ꝙ quamdiu homo & mulier ab inuicem sunt distincti, & per solitudinem separati, tādiu ab igne luxuriæ sunt immunes, & sani remanent acq; casti, veruntā sępissimè fit ꝙ illi qui solitarij manentes casti & sine igne luxuriæ diu manserant, si se simul cōtigerint, aut inuicem associati conuenerint, per luxuriā sese cremāt. Ignis.n. luxuriæ occasione accepta, statim solet prorūpere, & utrū que concupiscentijs inflammare, qui ēt nō solum ipsos, imò totam viciniam solet malis exemplis & infamijs cōcremare. Multum ergo valet ad castitatem seruandā vita solitaria, multum verò nocent mutuus contactus & colloquia, ideo Eccl. 9. Auerte faciem ruam à muliere, quia pp spēm mulieris multi perierunt, & ex hoc quasi ignis cōcupiscentia inardescit. Naturale est.n. istis lapidibus adinuicem appropinquare, & quousq; per luxuriam inflammati fuerint, à mali amoris moribus non cessare. Vel dic contra malos consiliarios, qui pro certo quando simul conueniunt, tunc malorum cōsiliorum ignē euomunt, quo omnes subditos & vicinos per rapinas afficiūt & succēdunt. Vel dic ꝙ tales sunt detractores litigiosi, qui re vera plus solent nocere qū sunt combinati, quām qū sunt solitarij, tunc.n. solent ignem malorum verborum simul vomere, & rixis & cōtentionibus totam patriam inflammare. Iaco. 3. Et lingua ignis & vniuersitas iniquitatis constituitur in membris nostris. Igitur quando in collegio vel in claustro sunt duo lapides flammigeri, litigiosi. s. & rixosi, vtile est ꝙ prælatus ipsos ab inuicem diuidat vt ignis suæ malitiæ eorum combinatione & conspiratione succensus alios nō succēdat. Isti.n. in rāno figurati vīr. Iud. 9. à quo subiectæ arbores inflammatæ legunt &c. vide supra de ramno. Vel dic contra luxuriosos religiosos, ꝙ si simul in vno claustro dimittuntur, suis malis inductionibus & exemplis multi alij p luxuriā inflammantur, & iō cautela est tales ab inuicem diuidere, & in diuersis cōuētib. fegregare, vt sic possint alij ipsorum malitiā declinare. Mat. 25. Separabit malos de medio iustorum. Et in Ps. Non relinquet dominus virgam peccatorum super sortē iustorum, vt non extendant iusti ad iniquitatem manus suas.

De Ingeniorum mirabilibus. Cap. 71.

INgenia & industrię cordis humani possunt etiam inter mirabilia reputari. Vnde nota ꝙ secundum eundem, illi qui currunt versus occidentem, plus habent de lumine & de die, quā illi qui ad orientem currunt, & hoc quia primi cum sole vadunt, secundi vero à sole recedūt, & ideo illi solent lumen diutius retinere, isti verò citius perdere. Vnde etiam exempli ficat de Philonide cursore Alexandri, qui currendo versus occidentem, mille ducenta stadia nouem diei cōfecit horis. Et ista ēt ratio ꝙ eclipsis solis diuersis locis diuersis videtur horis, & etiam de igne quē in altis turrib. solent accēdere supra mare, exemplificat ꝙ à parte occidentis uidetur hora tertia noctis, qui e contra versus orientem existentibus videt hora sexta. Sol est Christus, occidens ad quem semper iuit, status est paupertatis, ubi ignis tribulationis abundat, oriens uerò à quo recessit, est status prosperitatis, ubi calor cupiditatis redundat. Igitur dico, ꝙ illi qui currunt ad terminū mortis, & ad finem & limitem huius uitæ, tutius currunt versus occidentem paupertatum & tribulationum, quām illi q currunt versus orientem diuitiarum & honorum, & hoc quia illi habent solem iustitiæ Christum comitem, & lumen veritatis & gratiæ eis influentem, & viam salutis ostendentem, & ideo cum lumine gratiæ ad mortis terminos perueniunt, & sic ab introitu ianuæ Paradisi ipsos peccati tenebræ non excludunt. Illi verò qui currunt & anhelant ad diuitias & oriētem honorum mundi, solem Christum per peccata deserūt, nec cum ipso per virtutes incedunt, imò contrarium motum faciunt, & ideo uitiorum tenebræ ipsos citius apprehendūt, & sic ad mortis terminum cum die & cum lumine gratiæ nō attingunt, & ideo portam Paradisi clausam inueniunt, & exterius in inferno remanent acq; sistunt. Plus.n. habet de lumine gratiæ ille qui curit ad occasionem. i. qui considerat mortis occasum, quàm ille qui currit ad orientem. i. quām ille q anhelat ad clarum prosperitatis statum. Sol.n. iustitiæ Christ ab isto oriente recessit, & ad occidentem accessit. Bene ergo consulit Apostolus Heb. 12. Curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in auctorem fidei & consummatorem Iesum. ¶De Ibidib. & cyconis Aegyptijs dicit Iosephus quòd Moyses à Pharaone cū exercitu cōtra Aethyopes missus, uolens ipsos subito prævenire uiam deserti breuiorem, plenam tū serpentibus elegit, & in arcis papyreis Ibides in plaustris portari mandauit, quas. s. ante exercitum præire fecit. Istas igitur abire permittebant, quæ serpentes deuorabant, & sic uiā exercitui faciebat. Sic igitur Aethyopes insperato cępit, & Pharaonis dominio subiugauit. Sic verè qñ Deus cum exercitu sāctorum uoluerit uenire ad iudicium, pro Aethyopib. & pro dęmonib. debellandis, præmittet Ibides. i. Angelos q serpentes, i. malos hoīes de mundi deserto per ignem consilij grationis auferent, iuxta illud Mat. 13. Mittet filius hois Angelos suos, et colligent de regno eius omnia scandala, et eos qui faciunt iniquitatem. Sic igitur à Christo Aethyopes. i. dęmones superabūtur, et una cum suis serpentibus, i. peccatoribus damnabuntur. Vel dic ꝙ Ibides significant Prophetas, qui Christi & Apostolorum exercitum præcesserunt, serpentes

resq. vitia comederunt. i. ore & uerbis cōdēnauerunt, & uiā dño venienti contra Aethiopes. s. cōtra dęmones parauerūt. Iac. 1. Et tu puer propheta altissimi vocaberis, præibis. n. ante faciem dñi parare vias eius. Vel dic, ꝙ antequā Christus veniat in mentem, necesse est serpētes. i. malas cogitationes auferri, & sibi viam spiritualiter præparari, ad quod vtiq; valent Ibides. i. prædicatores, q. a. s. serpentes. i. peccata aliorum cōsumunt, & Christo contra Aethiopes. i. dęmones viā præparant & cōponūt. ¶De Moyse dicit Iosephus ꝙ cum in Aethiopiam ad ciuitatem Mereon capiendam accessisset, filia regis Aethiopiæ allecta forma ipsius ciuitatem sibi tradidit, sub pacto ꝙ ipsam duceret in uxorem, quod factum est. Vnde etiam de hoc uidetur mentio fieri in scriptura Num. 12. vbi dī, ꝙ Aaron & maria iurgati sunt contra Moysen, propter uxorem suam Aethiopissam. Vnum tamen mirabile dicit ibi Iose. ꝙ cum Moyses in Aegyptū redire uellet, & seab more prædicta detineri videret (cum sapiens esset in astris) duos annulos, s. vnum qui dabat memoriā, & alterum qui dabat obliuionem cōposuit, & uxori annulū obliuionis dedit, monilium verò memorię sibi retinuit. Vxor autem ipsius quæ inter ipsos duos arcta fuerāt, obliuiscēs, ipsum liberē recedere permisit. Talem uirtutem uidentur habere duo fontes qui sunt in beotia, quia unus memoriā seruat, & alter obliuionē inducit, śm Isid. sicut etiam supra de fontibus recitaui. Moyses pōt mihi significare Christum, qui à rege Aegypti. i. à Deo patre missus est ad Aethiopiam mūdi huius, ubi abūdat æstus cupiditatis. vbi nigredo malę cōuersationis hoīes decolorat & refuscat. Regina Aethiopiæ est aīa rationalis, quę secundū imitatem, istarum creaturarum inferiorū est principalis dña & regina. Istam ergo Moyses Christus in baptismo desponsauit, & sibi in coniugem copulauit, eo tū pacto ꝙ ciuitatē cor dis uisibi daret, & eam regis Aegypti. i. Dei patris dominio subiugaret, iuxta illud Prou. 23. Fili, præbe mihi cor tuū. Christus igitur ad patrem rediēs, uoluit ipsam annulum obliuionis hīe, quia. s. uoluit ꝙ anima obliuisceretur omnia, q̄ prius nouerat. Iustitia & carnalitates, ipse uerò annulum memoriæ retinet, quia. s. ꝙ uoris suæ animæ recordatur, & nisi per ipsum fiet, sp ad amorem ipsius inclinatur, dum tū omnia, quæ ipsa prius didicerat, obliuiscatur, & ideò isti reginę nr Dauid in Ps dicere. Audi filia & nide, & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui. Vel dic, ꝙ annulus quem ista accepit, est mundi prosperitas, quam qñq; Christus animæ Christianę cō cedit, annulus uerò quē ipse retinet, est pfectus amor, & charitas, quia procul dubio sæpe fit, ꝙ anima per Christum redēpta & desponsata, & ipso annulo obliuionis. i. bonis huius se cū subarrata, ipsum per peccatum obliuiscitur, ipse tū semper de ea recordatur, dato ꝙ pp peccata ipsius ipsam dimittere compellatur. Et ideò de ista obliuione conqueritur Hie. s. Num quid obliuiscetur uirgo ornamēti sui aut sponsa fasciæ pectoralis? Populus autē meus oblitus est mei diebus innumeris. Vel dic, ꝙ Moyses Princeps exercitus Pharaonis figuret diabolum, qui Princeps est exercitus reproborum. Mergo regina Aethiopiæ. i. anima peccatrix per malos consilijs in coniugē se tradit, & ciuitatem cordis sui communicat & concedit, ista uerò annulo mundanę prosperitatis eā subarrat, per quē uult ꝙ ipsa de ipso nō recordetur, sed ꝙ obliuioni eum tradat. Ipse uerò annulum recordationis retinet, quia. s. de ipsa anima damnanda & in peccato retinēda sollicitam curā habet, & sic fit ꝙ qñ plus aia diabolū & eius malitias obliuiscitur, tanto plus de sua damnatione uir suus diabolus recordatur. Ps. Recordatus est q̄a caro sunt, spūs uadens, & nō rediens. Vel dic, ꝙ isti duo fontes & duo annuli significāt prosperitatem & aduersitatem, qa pro certo, ꝙ speri tas generat Dei & propriæ salutis memoriam & recordationem. Igitur sitū sis Moyses. i. iustus & bonus annulum recordationis. s. aduersitatem & paupertatem retine, quia iste est cum quo Deus subarrat suos amicos, annulum autē obliuionis alijs dimittit. s. prosperitatem & mundi fęlicitatem, quia pro certo iste est annulus quo diabolus subarrat Dei inimicos. Debēt ergo dicere homo illud Ps. Memor fui Dei & delectatus sum &c. Vel dic ꝙ ista regina & Moyses significant hominem benefic̄um. & illum cui benefacit, Regina.n. quæ dedit se ciuitatem, significat benefactores, Moyses, qui eam accepit, significat beneficiorum acceptores. Igit ista est regula, ꝙ regi uis homo benefic̄us debet annulū obliuionis habere, quia beneficiorum qū dedit debet obliuisci, & de recompensatione non debet amplius cogitare, nec quancunque retributionem expectare. Moyses uerò. i. ille, qui accepit beneficiū, debet annulum recordationis habere, & beneficium acceptum nunquam obliuisci, sed ipsum in mēte iugiter retinere, adfinē ut qū inciderit, ipsum possit restituere & pro uiribus recōpensare. Et hoc est quod dicit Seneca de beneficijs. Hæc beneficij lex est, ut alter statim obliuiscatur dati, alter uerò semper recordetur accepti. Vel dic, ꝙ fons & annulus qui obliuionem faciunt, sunt beneficia, quæ. s. cito transeunt in obliuionem. Fons uerò & annulus recordationis sunt iniuriæ, q̄ magnam imprimunt memoriam & recordationem. Et hoc est, quod dicit Seneca, quòd. s. memoria beneficiorum labilis est, iniuriarum autem tenax. ¶Ros faciliter dī sursum ascēdere, & uirtute solis attrahi & suspendi. Vnde aiunt quidam, ꝙ si testam oui uacuam rore majali impleueris, & foramen obstruxeris, ouumq; iuxta hastam in fimo uel arena calida infixā posueris ipsum uirtute solis attrahentis, & uirtute roris sursum ad suam originem faciliter ascendētis, vsq; ad cacumen hastę per se ascēdere uidebitur. Ouū quod ponimus, est affectio cordis nostri. Ista igitur si primò fuerit ab omni humore carnalium & terrenarum uacuata, & rore gręe celestis impleta, & per timorem dñi & discretā sui custodiā in foramine sensuum obturata, & in fimo humilitatis sita, & p cōpassionem ad hastam crucis applicata, faciliter, pculdubio sursum ad Deum & cœlestia se eriget, & contēptis inferioribus superiora quęret. De natura enim roris, i. diuinæ gręe est sursum ad Deum eleuari, & uas cordis ubi ponitur per attractionem solis iustitię superius exaltari. Thr. 3. corda nra cum manibus ad Deū &c. Vel si uis dic, ꝙ ouū. i. cor bonis spūalibus uacuarum & rore mundanę prosperitatis repletum, sursum per superbiam erigit, & maxime si in arena feruidæ auaritię, & in fimo carnalis immunditię struetur. Eze. 28. Elevatum est cortuū, & dixisti. Deus sum ego, &c. ¶Magna ingenij fuit cautela in Hannibale, qui śm Orosium, cum apud regē Bithynię perdito regno & patria & Carthagine destructa exularet, & prędicto regi nauale bellū incumberet, ordinauit Hannibal vtres terreos impleri serpētibus, & cū consertū esset bellū seu prælium, in naues inimicorum proijci in maxima quantitate, quod cum fieret frangebantur utres, & exibant serpētes, quibus dum inimici niderent naues suas plenas, necessariò fulgere & cedere debuerunt, & sic astutia Hannibalis hostes suos Bythinij deuicerunt. Rectè uī ꝙ diabolus spūaliter utatur hac cautela. Videns. n. iste ꝙ per populum Romanū. i. p Christum & Angelos fuit deuictus, & regno ptāte priuatus, non cessat contra nauigantes in huius mundi pelago malitias excogitare, quapropter serpentes. i. hereticos, detractores & alios uenenosos homines mediantibus amphoris terreis. i. mediantibus bonis terrenis in naues. i. in status & societates fidelium non cessat mittere, & sic solet eos p cautelas, quos per potentiam non poterat superare, ita ꝙ rectè iste uidetur dicere illud Hie. 8. Mittam eis serpentes & regulos, quibus non est incantatio. Vel dic, ꝙ quando Hannibal diabolus cōtra fideles in marj mūdi p tentationem pugnat, ante omnia naues, id est corda eorum serpentibus, i. malicijs uel carnalibus montibus & malis affectibus impleri procurat, quod ut factum est, necesse est quòd ipsorum naufigium superetur, & quòd per malum cōsensum faciliter eos uincat.

De Aedificiorum mirabilibus. Cap. 72.

AEdificia facta fuerunt antiquitus mirabilia. unde nota qđ dī Solinum, ꝙ Romæ solebat esse templū seu sacrarium Herculis, in quod nec musca, nec canis poterat introire. Cum. n. idem Hercules paticinio carmentis se immortalem comperisset, & idē templum in sui numini dedicasset, & sacrificantes boues & hostias cedentes muscę & canes molestarēt magnum Deum dī Hercules fuisse deprecatus, & ibi amplius talia animalia non intrarent. Claua etiam ipsius Herculis in introitu illius templi dī fuisse dimissa, cuius olfactum refugiunt omnes canes. Per Herculem fortissimum intelligitur Christus, qui immortalitate & fortitudine est potitus. Vnde Apostolus Regi seculorum immortali inuisibili, quia pro certo ista est qui à principio in ciuitate Romana. i. ecclesia uoluit templum & speciale sacrariū. i. religionis statū suo numini dedicare, ubi hostias diuinæ laudis & bonorū operum

operum mis fideles constituit immolare, dicēs illud Ps. Sacrificate sacrificium iustitiæ & sperate in domino &c. Verū quia à principio ibi ſp fuerunt muſcæ. i. aliqui luxuriosi & immundi, & canes. i. detractores & inuidi, qui. ſ. ſacrificantes & bene operantes detrahendo & infamando molestabāt, ideo volebat Herculēs. i. Christus templum suum. i. ecclesiæ & religionis ſtatū, talib⁹ interdicere, & ab ingressu eccleſię ſuæ gentē huiusmodi cohibere. Apoc. 22. Foris canes & venefici. Et ut hoc melius fieret, clauā & baculū correctionis ibidē posuit, cuius olfactu & tactu canes. i. pctores inde fugare decreuit. Thr. 4. Recedite polluti. Peccatores. n. mali à tēplo religionis fugiunt, qñ clauam Herculis, i. virgā virtutis boni prelati & correctionis in introitu eius cernunt. Et bī, antiquitus nec canes nec muſcę, i. nec immundi, nec inuidi templum Dei ingrediebantur, cuius tñ contrarium modernis temporibus inuenitur, de quo lamentando dī Thren. Vidē gentes ingressas sanctuarium tuum, de quibus præceperas nē intrarent ecclesiā tuam. Vel dic, q̄ illi, qui sunt Hercules. i. in mundo potentes & fortes, & qui se audiunt immortales. i. qui per verba Carmentis diuinātis. i. medicorum & adulatorum viuere diu speraverant, & famam suam existimant immortalem, in superbiam eriguntur, & se adorari. i. honorari tanquam Deos machinantur, & canes muſcas. i. pauperes dedignantur, & cum clauā suæ potentiæ ipsos crudeliter persequuntur. Templum enim Herculis. i. domum & curiam potentis, canes & muſcæ. i. pauperes ingredi metuūt, qñ clauam & baculum suę crudelitatis attendunt. Cuius contrarium tñ faciunt moderni balliui, q. ſ. in templo. i. in curia regum uident clauam percutientē. i. crudelitatem contra alios seuientem, & tñ se sibi supponere nō metuunt, prædecessorumq; suorum in fortunium non attendunt. ¶ Item Pli. lib. 36. c. 15. dicit, q̄ in nēmo Cyzico erat turris tantæ resonantiæ, q̄ acceptæ uocis sonū septies multiplicaret, ita q̄ sonum emissum ab aliquo mox septies replicabat. Item ēt dicit esse in ciuitate olympię in quadā porticu, q̄. ſ. vox ibi emissa statim septies replicabatur, pp quod illa porticus (sicut ait) heptaphonon appellabatur. Re uera talis turris & talis porticus deberet esse quilibet iustus hō, quia pro certo ad vnicū sonum. i. ad vnicam monitionem Dei vel prælatinos dēmus diuinam laudem septies resonare, ipsamq; vocē exemplariter promptā debemus multiplr replicare, q̄ bñ ordinauit ecclesia, vt. ſ. ecclesiastici septies in die horas canonicas dicerēt, & laudem Deo dulciter resonarent. Psal. Septies in die laudē dixi tibi. Vel dic, q̄ talis debet esse homo gratus, quia. ſ. sonum. i. beneficium receptū dēt per gratiarum actionem septies resonare, & si recompensare nequeat, debet tñ multipliciter regratiādo illud dicere & verbaliter recitare, qd ēt de beneficio incarnationis potest dici, quia. ſ. Deus pater verbum suum. ſ. filium nobis misit, & eum semel p̄ beatā incarnationem emisit, iuxta illud Esa. 9. Verbum misit dominus in Iacob, & cecidit in Israēl, quā pp cum recompensare nō possimus, istud multipliciter recitare debemus, & per laudem & gratiarum actionem mentaliter & verbaliter replicare. Psal. Quid retribuam domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Vel dic, q̄ tales turres videntur esse homines querulosi, quia. ſ. quidam sunt adeo impatientes verbosi, quæ si quis eis vnum uerbum dixerit, statim cum indignatione illud septies replicabunt, & pro uno reprehensionis verbo septē male responsionis verba dabunt. Prouer. 6. Reprehensus quoque dabit septuplum. Vel dic, q̄ tales sunt adulatores, qui verba dicta à diuitibus solēt laudādo replicare, & nō semel imō multoties commendare, dicentes illud prædictum Ps. Septies in die laudē dixi tibi. Vel dic cōtra derisores, qui verba ab alijs dicta uilipendunt, & ipsa sæpe derisorię multiplicant & resumunt. ¶ Pli. de naturali mundi historia lib. 36. ponit valde mirabilia ædificia, q̄ in diuersis mundi partibus fuerūt facta, & sic potuit de Obeliscis, de pyramidib. de Labirinthis, & mirabilib. Romæ ædificijs, de theatro & amphitheatro, & alijs infinitis. Obelisci sunt columnæ marmoreæ vel lapideæ longissimæ, integrę, & superius erectę, quæ quamuis difficillime in lapidinis scinderentur summe tamen est difficile quod de remotis regnis per mare apportarent, & Romam ratibus vehērentur. Tradit tamen Pli. lib. 36. c. 9. modum portandi per mōtes, vbi tales horrendæ malis columnæ excisæ erant. A mari. n. vel à Nilo vsque ad locum suffodiebatur, & naues duæ pil lam uiam suffossionibus vsque, subptus obeliscum ducebant, & sic obeliscus artificialiter super illas naues simul iunctas diu, iſſus in extremitatibus pendens per maria ducebat. Vnus igitur obeliscus fuit thebis in Aegypto, qui habebat centū viginti & vnum pedes in longitudine, sed ēt alij duo in Aegypto 48 cubitorum. Alexandriæ autem fuit vnus triginta cubitorum. Romæ est ēt vnus in circa, quē diuus Augustus ibi cōstituit, qui 125. altitudinis habet pedes. Ista & alia mirabilia opera fecerūt antiqui, ad suæ potentię ostentationē, & ad operum suorum declarationē, sicut ēt idem exēplificat de pyramidibus Aegypti, q̄ sunt quasi turres altissimæ, & latissimæ in pluribus locis sitæ, quarū aliquæ de lapidibus sunt ædificatæ, aliquæ de naturali saxo à capite mōtis vsq; ad fundamentū elaborate. Sunt ergo quędam trecentorū pedū altitudinis, q̄ quamuis summis impensis & immensis fierent, ipsas tñ reges ad perpetuā ostentationem suæ glorię faciebant, vel (vt alij dicūt) nē pecunias suis successoribus aut emulis dimitterēt, vel ne populi ociositate torperent. Labirinthi ēt plures fuerunt. ſ. in Aegypto, in Italia, & Creta, quæ. ſ. erant domūs subterrāneæ, tot & tantis ambagibus cōuolutæ (vt ait) q̄ qui semel intraret, vix aut nunquā reuēniret amplius, sicut Pomponius exemplificat de Labirintho Aegypti, qui perpetuō clausus muro & vnicū habens introitū, mille domus & duodecim regias continebat. Vbi ēt idē de præmissis pyramidib. recordatur. Theatrū fuit Romę vnum mirabile. edificium, maximum omnium quæ unquam fuerunt manu facta, sicut dicit Plin. lib. 36. c. 15. quōd partim uitro partim lapidibus erat factum, cuius cauea octoginta milia hoium cōtinebat. Amphitheatrum erat ædificium ligneum, sed ad ostentationē M. Scaurus in ędilitate sua fecit, quod erat ędificium pensile & uersatile, vbi ad videndum ludum gladiatorum, populū Romanū cum magistratibus sedere faciebat, ipsumq; in sede instabili mirabiliter cōuoluebat. Alia fuerunt valde mirabilia opera, vt pater. ſ. de montibus suffossis & subtus nauigatis, de aquis à remotis partib. ad mōtes ductis, & de tēplis & domibus in vrbe mirabiliter ędificatis. De orto ēt pensili, & de tēplo Dianę mirabili mirabilia ponit, q̄ longum esset ponere, & ēt moralizare, qua propter de istis nolui aliter tāgere, qui non sit intentio mea de hoium fatuis uanitatibus, sed de naturę mirabilibus, ad mores aliquid applicare. De labirintho uide supra lib. 35. c. 9. vbi agit de Dedalo. & de Creta. de Obeliscis dic, q̄ isti sunt viri cōtemplatiui, qui sunt columnę per fidei firmitatē, lapidei. p perseuerātię stabilitatem, integrū innocentiā, & sanctitatem, erecti per contemplationis sublimitatem. De pyramidibus. aūt quę solum ad vitandum ociū populi fiebant. pōt dici quōd melius est facere aliquid inutile, q̄ ocio vacare. Vnde de quodam priore audiui, q̄ in diebus festiuis famulos suos faciebat de loco ad locum lapides portare, & iterū reportare, absq; quacunq; necessitate, ne ipsos ociosos esse contigeret, iuxta illud Eccl. 33. Mitte seruum in operationē, ne uacet. Multa. n. mala docuit ociositas. De amphitheatro instabili & vertibili dic, q̄ talis est incerta & instabilis fortuna, i qua quasi totus populus Romanus. i. totus mundus sedet, & cū qua fluctuat & se mouet. Nam quia sedi instabili innititur, necesse est, q̄ mentaliter dilabatur, & q̄ fluctuando de loco ad locum uoluat. Grego. Si labenti inhęremus, necesse est ut cum labente labamur. Vnde ēt Plinius dicit de ista sede vbi supra. Sup oīa inquit furor victoris orbis populi sedere ausi in tam infida instabiliq; sede. ¶ Plinius vbi supra facit mētionem de basilica Pauli, & de templo pacis, & tamen non declarat quid erant. Erat aūt templum pacis illud quod in summa pace quę erat tempore Augusti, fuit factū, quōd tunc ex toto cecidit, cum Virgo Dei filium parturiuit. De mirabilibus aūt huius templi dī, q̄ ibi erat imago imperatoris, & imagines omniū regum terræ, qui Romano imperio obediebāt, statim aūt cum aliquis rex cōtra Imperatorē repugnare intendebat, imago eius in isto templo contra imaginē Imperatoris se vertebat, sicq; illius rebellionem Romani per suam imaginem cognoscebant, & ipsum ex inspirata misso exercitu opprimebant. Istud aūt templum mirabile dī à Virgilio uirtute Matheſis fabricatū fuisse, secūdū Vincentium. Istud aūt inter septē mūdi mirabilia fuit primum. ecclesia & religio pōt propriē dici tēplum pacis. 1. ad Cor. 3. templum Dei sanctum est, quod estis vos, in quo. ſ. imago Imperatoris. i. figura, imitatio & repræsentatio Chri debet regere, quod etiam imaginem nostram. i. exteriorē conuersationem

gionem debet continere, quæ. ſ. ad imaginem perfectionis Christi debet faciem vertere, in quantum se debet ei moraliter conformare, & istā moralem eius imaginem in se virmaliter & exemplariter præsentare. Matt. 22. Cuius est imago & hæc superscriptio? Dicunt ei, Cęsaris. Reddite ergo quæ sunt Cęsaris Cęsari, & quæ sunt Dei Deo. Igitur istud est verum quōd quandiu aliquis rex, i. aliqua persona quæ per rationem se debet regere, viuit in pace & quiete cum Imperatore suo Christo, tamdiu imago suæ conuersationis ad eius imaginem & conuersationem respicit, & eidem se conformat, & impressionem suę imitationis in se (prout est possibile) repræsentat. ad Romanos 8. Conformes fieri imaginis filij Dei. Si verò accidat quòd Imperatori nostro Christo per interiora vitia rebellemus, sibique aduersarij efficiamur & nos ei opponamus, statim pro certo imago nostra exterior nostræ menti interiori se conformabit, & statim imagini Imperatoris, i. perfectioni Christi dorsum vertet, & ab eo declinabit, quia pro culdubio istud est certum, q̄ quocunq; mens vertitur, imago mentis, ſ. cōuersatio se vertit, & cum à Deo peruertitur, statim & ipsa nostra cōuersatio se ab ipsius conuersatione peruertit. Hiere. 2. Vertunt ad me dorsum, & nō faciem. Vel dic quòd quādo aliqui alicui opponunt, tunc etiam ipsorum imagines, i. eorū subditi, consanguinei & amici sibi junuicem contradicunt, quia. ſ. ex rebellione principalium sequitur rebellio & controuersia subditorum & aliorum etiam amicorum. ¶ Romæ fuit antiquus statua cuprea cuius scriptura talis erat, Calēdis Martij oriente sole habebo caput aureum. Cū igitur nullus sciret interpretari quid hoc esset, post multa tempora quidam adhuc notauit quòd vmbra statuæ protendebatur in ortum solis Calendis Martij, & fodiens ibi thesaurum auri permagnum inuenit, ista statua significare potuit genus humanū, cuius. ſ. caput realiter fuit Christus. 1. ad Cor. 11. Volo autem vos scire quòd omnis viri caput Christus est: caput autem mulieris vir, istud autem caput aureū dicitur, pro eo quod Christus fulgore sapiętiæ prædotatur. Statua igitur nostra, scilicet humana natura, à principio habuit sacrā scripturā, quæ. ſ. prophetans dicebat quòd in futuro tēpore caput eorum habitura erat, i. quod ipse Dei filius (q̄ tous est aureus & precious) caput ipsius, carnem assumendo, esse debebat. Ad literam autem istud accidit calendis Martij, quia in Martio est facta incarnatio Christi, & tunc factus est Dei filius caput mundi. Tunc enim vmbra. i. humilitas istius capitis, scilicet filij Dei, terram nostræ mortalitatis tetigit, & sic thesaurum Paradisi hominibus declarauit, quia re vera quum sol, idest Dei filius vmbram beatæ incarnationis super statuam humanę naturæ fecit, tunc thesaurus gratiæ & gloriæ (qui hactenus latuerat) hominibus datus fuit, quod vtiq; in vmbra horologij Achab fuit figuratum, vbi vmbra solis in horologio retrocedens, salutis regis Israel fuit signum. Sed de hoc vide loco suo infra Esa. 39. vt sic ista statua in statua Nabuchodonosor figuretur, cuius caput fuisse aureum narratur. Dan. 2. Quia pro certo natura humana caput aureum habuit, cum Deus pater de auro Paradisi, in Dei filij incarnatione, ipsius humani generis caput fecit. Canticorum 5. Caput eius aureum optimum. Vel dic quòd si vmbram, idest exempla capitis nostri Christi bene notauerimus, thesaurum omnium bonorum ibi inuenire poterimus. ¶ Sicut patet ex multis antiquorum scripturis, antiqui solebant thesauros suos in terris & sub montibus reponere, & ne forte ab hominibus raperentur, solebant eos arte mathematica mirabiliter incantare. Vnde etiam Iosephus dicit quòd Salomon thesauros multos tali modo in templo recondidit, quorum tria milia talenta auri Ioannes Hircani filius huius commenti non ignarus leuauit. Hærodes autem qui de tali scientia nihil sciuit, dum de thesauris prædictis aliquid præsumptuosè surripere voluit, ignis de subtus erumpens plures de suis satellitibus consumpsit. Narrat igitur Guliel mus quòd dudum tpe Goberti Papæ, qui in arte mathematica summus erat in campo Martio propè Romam fuit vna statua ferrea vel ærea, quæ digitum protendebat, in cuius capite scriptum erat, hic percute. Istam ergo statuā mul tipercutiēdo lassauerant, quia aurum intra latere sperauerant. Gobertus ergo locum vbi vmbra digiti in meridie protendebatur, notauit, & de nocte locum effodiendo aperuit, & sibi & cubiculario qui laternam portauit latū ingressum solitis artibus patefecit, qui tādem auream regiam inuenerunt, quæ aureos parietes habebat, aureos milites, & regē aureum cum regina aurea, & ministros aureos continebat. In interiori verò parte domus erat carbūculus perlucidus, qui totam regiam illustrabat. In contrario verò angulo stabat puer cum arcu extenso, qui sagittam directam contra carbunculum tenebat. Sic igitur fiebat quòd cum aliquis de illis infinitis thesauris volebat tangere, videbantur omnes illæ imagines contra eum impetum facere, & in ipsum horrendo strepitu prosilire, quib. Gobertus territus, necesse habuit vacuus retroire. Cubicularius verò cultellum vnū mirabilis operis & precij surripuit, sed statim cunctis imaginibus se mouentibus & fluentibus, puer qui tenebat arcū, sagittā in carbūculum iecit, & eo extincto, tenebras induxit. Cultellū igitur cubicularius deposuit, & ductu laternæ vna cum Goberto recessit. Dic si vis quòd istud palatium aureū significat purum cor & sanctum, parietes aurei sunt virtutes cardinales, altitudo istius est spes, latitudo charitas, longitudo fides, cultellus scindens est timor Dei, carbunculus illuminans est discretio, thesaurus abundans significat grās & virtutes, rex aureus est intellectus, regina aurea est volūtas, milites & ministri sunt potētiæ sensitiuæ, sagittarius autem diabolus est. Igitur dico, q̄ quandoque sub terra. i. in homine humili inuenitur palatium aureum, i. cor sanctū, lympidum & sincerum, in quo vtique rex & regina aurei, i. intellectus & voluntas puri & sancti recūbūt, in quo ēt milices & ministri aurei, i. inferiores sensitivæ potentiæ sanctę & mundę seruiunt, in quo thesauri aurei, i. virtutum & meritorū copiæ abundant, quod etiam carbunculus discretionis illuminat, & quod cultellus diuini timoris scindit & secat. Sed quid? pro certo si contingat quòd caro vel mundus cultellum diuini timoris nobis surripiat, statim præsto est diabolus vt sagittam tentationis emittat, & carbunculū discretionis vel charitatis extinguat, noctemque culpę velignorantię introducat, quia pro certo cum cultellus diuini timoris surripitur, restat vt discretionis lumen, & dilectionis carbunculus extinguatur, & quod totum cordis palatiū obscuretur. Scriptum est. n. Eccl. 1. quòd principium sapientię timor domini, & qd̄ per timorem domini declinat ois à malo. Contra raptorem verò istius thesauri, i. contra quēlibet tēratorem deberent nostrę imagines, ſ. intentio, voluntas, & alię animę potentiæ insurgere & thesaurum creditū defendere, dicendo illud cō mune. Qui nostra tollit inimicus est, & illud ēt 2. ad Cor. 5. Nolumus spoliari sed superuestiri. Vel dic quòd iste permagnus thesaurus, qui tamen ita erat fascinatus & incētatus, quod nullus eum poterat habere, nisi sciret arte mathematica se iuuare, sicut supra dictū est de Ioāne Hirconi filio & Hęrode, significat thesaurum glorię paradisi, qui re vera est thesaurus incantatus, q̄a scilicet ipsū non accipit quicunq; appetit, quia sicut dicitur Matt. septimo. Nō omnis qui dicit mihi domine domine, intrabit in re

gnum cęlorũ, quinimò multi eũ conati sunt ẽr ꝑsumptuosè ꝙrere, qui flãma inferni cõcremati, vacui iussi sunt remanere. Qui.n. istũ thesaurũ hãe desiderat, necesse est ꝙ ꝓphetiã sapiẽtiæ habeat, & ꝙ scientiã mathematicã & cęlestẽ, i. cęlestiũ notitiã non postponat. ¶Aliqñ statuę insensibiles & mortuæ vñr hominib. esse viuæ, sicut apparet in horologijs & multis alijs operib. mechanicis, in quib. vel ratione ponderis proportionabiliter adæquati, vel venti occultè interius insufflati, vel ratione argenti viui occultè in imaginib. infra inclusi, imagines quandoque mouentur, ita quod viuere cum mortuæ sint videntur. Istud potissimum apparet in thesauris antiquorum. Solebãt enim antiqui thesauros suos in palatijs sub montibus infodere, & in palatiorum introitu telum vel pontem, vel pauimentum aereũ concauũ & argento viuo plenum construere, vbi cum quis primò pedem ponebat, totum pondus interioris argẽti viui ad illam partẽ fluebat, & sic imagines secundum diuersas proportiones mouebat. Videbantur ergo serpẽtes cõtra intrãtẽ aperto ore currere, ministri baculis percutere, sagittarij trahere, quod tñ totum per occultum argentum viuum poterat euenire. Sic igitur hõ territus & cõmẽti ignarus retrocedebat, & thesaurum intactum dimittebat. Vnde de quodã monacho Barchinonensi narratur in Vincentio, quod dum Italiam percuteret, & vltra quendam montem perforatum esse thesauros Octauiani populus afferret, duodecim comites assumpsit, & cum filijs glomeræ in illis opacis itineribus se iniecit, & in quolibet miliario palum finxit. Erat autem alta via, & à leua præcipitium, & subter labens fluuius, qui exitum vlteriorem peruenientes inuenerunt stagnum placidum, & desuper pontem æreum, & vltra stagnum viderũt equos & eqtes de auro solidos, & thesauros alios infinitos. Vnus ergo eorũ dũ pontẽ trãsire parat mox vbi ponti pedẽ impressit, statim ex altera parte ꝓduxit rusticũ greũ cũ greo malleo, qui vndas percutiens ita obnubilabat aera, vt diẽ & cęlum contegeret: statim verò quòd pes à põte retrahebat, pax erat, & rusticus tollebat, & serenitas reddẽbatur. Territi igitur recesserunt, & præter patinam argenteam quã inuenerũt, nihil de tantis opib. reportauerunt, quinimò aliàs reuertentes, vlteriorem exitum clausum à dæmonib. inuenerunt. Multi aũt tales thesauri sub montib. esse dicuntur, qui ad antichristi tempora reseruantur, sicut de quodam ꝙ thesaurũ somniauerat, legitur quod diabolus dixerat sibi, quòd illum thesaurum habere non poterat, quia magister eorũ lucifer ipsum ad antichristi tpa reseruarat. In Apulia ẽt circa Neapolim dicuntur esse sub montib. palatia thesauris incantatis referta. Veruntamen sciendum est ꝙ diabolus quandoque talib. illudit, & thesauros fictitios eis ostẽdit, & sic in ærumna & sollicitudine eos ponit, sicut nup in Vasconia dicitur contigisse de quodã ꝙ in concauitatẽ rupis intrans, palatium aureum cum thesauro infinito reperit, quem quædam puella seruabat, quæ se fuisse cuiusdã regis Vasconię filiã asserebat, & quod pater eius ipsam ad thesauri incantati custodiam posuerat, & virtute annuli quem portabat, iam mille quingentis annis sine cibo ibi vixerat. Cum igitur ille (ne locus sciretur) foramen montis in lapidib. obstruxisset, & multis temporibus aliquem qui sciret thesauros discantare quæsisset, & neminem inuenisset, tãdẽ regi Frãciæ negociũ reuelauit, qui montem cũ magnis sumptib. fodi fecit. Sed quia inundatio aquarũ concauitatẽ illã fecib. repleuerat, nihil omnino vtilitatis aut veritatis inuenit. Diabolus. n. solet aliquando illis illudere, quos videt ad res superstitiosas vanas animũ applicare. Istud igit vltimũ poteris contra dæmonum illusiones allegare, quomodo. s. diabolus solet auarorũ mentes illudere vel fraudare, qd ẽt quotidie videtur facere, quia. s. spem acquirendi thesauros solet fatuis inspirare, qui tamen post multos labores solent inanes & pauperes manere. Eccl. 5. Auarus non replebit pecunia, & qui amat diuitias fructus nõ capiet ex eis. Illud autem primum de illis imaginibus quæ videbantur viua, cum essent mortuæ, potest optimè applicari contra hypocritas, quia pro certo hodie sunt multi qui carent sensu & vita spirituali (sensu dico deuotionis & compassionis, motu verò bonæ operationis, & hoc quia nõ habent vitã grę, & charitatiuæ dilectionis. Exo. 15. Fiant immobiles quasi lapides) & tamẽ mediante argento viuo. i. mediãte fluxibili hypocrisi quæ occultè latet in ipsis, ipsi videntur vitam. Spirituale habere, & motu bonæ operationis vigere. Quia. n. ventus inanis glorię, vel põdus auaritię, vel argẽtũ viuum hypocrisis, vel malitiæ, tales diuersimodè mouet & agitat, ideo homo ꝙ eos non cognoscit, ipsos viuos. i. bonos spirituales & sanctos putat. Istis ergo dr Apo. 3. Nomen habes quod viuas, & mortuus es. Vel dic contra quosdã qui sine causa magnã famã habent in mundo, quia. s. dato ꝙ ipsi sunt insensibiles & mortui. i. ignorantes & cęci, ipsi tñ mediãte argẽto viuo occulto. i. mediante pecunia & occultis muneribus sciũt taliter facere, ꝙ ad magna officia & beneficia ipsos videmus se mouere, ita ꝙ iã viui & sufficiẽtes & potentes eo solo qa sunt diuites, esse vñr, ꝙ tñ nisi argentum viuum. i. diuitias haberent viles & mortui putarentur. Vulgus. n. illos hodie vnos existimat, quos argentũ replet & satiat, licet mors. i. cupa & meritorum insufficientia in veritate eos ꝑmat. Apo. 3. Dicis, qa dues sum, & nullius egeo, cum sis miser & misera bilis & pauper. cæcus & nudus. Vel dicas quòd talia palatia significare possunt domos & curias prælatorum & magnatum, vbi proculdubio multæ sunt hodie statuæ, idest ignorantes personæ in diuersis officijs constitutæ, quæ tamen aureæ dicuntur, pro eo quod auro & diuitijs cumulatæ noscũtur. Istæ ergo sunt quæ nullam habent prorsus cõstantiam, quia pro certo vbicunque pondus argenti viui, i. copia nummorum eos impulerit, statim istarum staturam affectio se mouebit. Si ergo istos mouere virtute iustitiæ volueris, non restat nisi quòd pontem per quem itur ad ipsos, idest procuratorem proxenetam, vel etiam vxorem muneribus tangas, & quod argenti pondere ipsos voluas, quia proculdubio statim omnes imagines currere videbis, moueri, & ad te & tua petita inclinari. Vbi. n. pondus argẽti senserint, eo cõfestim solent currere, & à stabilitate iustitiæ protinus se mouere. Nulla enim est turris tam solida, quin mangonellis argẽteis faciliter sit commota. Ps. Mouebuntur omnia fundamenta terræ. ¶Virgilius fecit antiquitus ignem inextinguibilẽ, ad quem quicunq; volebat, se calefacere poterat, erat tamen ab oppositio ignis quidam puer qui arcum extensum cum sagitta tenebat, qui. s. talem scripturã in capite continebat. Qui me percusserit, ego traham. Accidit ergo quadam die ꝙ qdã stultus scripturam legens statuam pcussit, & statim arcu distento sagitta ad ignem volauit, & ignem alias inextinguibilem, extinxit. Sic verè Deus quandoque in alia ciuitate religionis, ecclesiæ vel patriæ, ignem charitatis succendit, ita fortem & firmum quod nullæ aquæ delectationum, nulli flatus tentationum, nullus motus tribulationũ ipsum possunt extinguere vel turbare. Canticorum 8. Aquæ multę non potuerunt extinguere charitatem. Iste est enim ignis de quo ipse Deus ait. Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt ardeat? Sed quid? Pro certo ibi est inuenire aliquas statuas, idest aliquos malos litigiosos & verbosos, ad sagittandum alios per iniuriam paratos, qui re vera videntur semper alijs dare minas, quod si à prælato aliquo corrigantur vel percutiantur, sagittam detractionum, iniuriarum, appellationum & dissensionum emittẽt, & ignem charitatis destruent & extinguent, sicut ad litteram de dyscolis religiosis videmus, quos scilicet superior suus non potest ita modicum percutere vel corrigere, quin statim nitantur ignem charitatis extinguere, & pacem & concordiam perturbare, & longis verbis & contentionibus totum collegium molestare. Psalm. Arcum suum tetendit & parauit illum, sagittas suas ardentibus effecit.

De Venenorum mirabilibus. Cap. 73.

VEnenosæ res sunt infinitæ, quæ pro certo possunt inter mirabilia computari. Vnde nota, quòd Plinius de naturali histor. libro 2. capitulo 106. dicit quòd in beroso taurorum colle tres sunt fontes sine remedio & sine dolore mortiferi, potatoribus enim suis dolorem in moriendo non inferunt, & tamen sine remedio ipsos perimunt & occidunt, dic proculdubio in hoc mundo tres sunt fontes venenosissimi, idest tria vitia principalia, scilicet tres concupiscentiæ, vel tria mundi bona, quæ triplici concupiscentiæ sunt obiecta. Fons primus est superbia vitæ, cuius aqua & materia sunt scientiæ & eminentiæ. Fons secundus

cundus in cõcupiscẽtia oculorum, s. auaritia, cuius aqua & materia sunt diuitiæ. Fons tertius est cõcupiscentiæ carnis s. luxuria, cuius aqua & materia sunt carnales deliciæ. Et breuiter, isti sunt fontes ꝙ sine dolore occidũt, quia scilicet superbus non inuenit dolorem, sed potius complacentiam in eminentijs, auarus in diuitijs, & luxuriosus in delicijs, & ideo illi sine remedio moriuntur, quia cum non dolent, non præcauent, & sic ad inferos cum gaudio detrahunt. Iob 21. Tenẽt tympanũ & cytharã, & gaudent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos, & in pũcto ad inferos descẽdũt. Ista aũt sunt tres lanceæ quas infixit Ioab in corde Absalon & vide infra lib. 16. 2. Reg. 18. ¶Item idem ibidem ait quòd in Aethiopia sunt quidã ꝙ Athon mõrem incolunt, ꝙ de ui perinis carnibus viuunt quapropter nec vestes nec corpa ipsorum alia animalia noxia tangũt. Quia enim nutriti sunt veneno, ideo timent noxia alia si cõtingerent sua corpora venenata, sic uerè sunt multi in hoc mundo ita venenati & pestiferi, & veneno malitiarum & iniquitatum nutriti, ꝙ nullus audet eos tãgere, nec in aliquo molestare, sicut videmus de detractoribus, quorum malitiam, verba, punctiones, iniurias & venenosas diffamationes omnes timẽt, & ideo ipsos tangere, associare, vel etiã corrigere, aut punire non audẽt, sed potius ipsos fugiunt atq; cauent. Ista etiam in mũdo videmus de malitiosis prędonibus, balliuis & aduocatis, quos nemo audet molestare vel tãgere, ius suum ab eis repetere, pro eo quod veneno malitiarum nutriti, tangentes, i. iniuriantes vel se corrigentes solent accusando, diffamãdo, vel alijs inuenenare. Ideo bene docetur Nu. 16. vbi dicitur, Recedite à taberna culis hominum impiorum, & nolite tange re quę ad eos pertinent. Vel dic, ꝙ tales venenosi & infames peccatores, qui viperis, idest peccatis nutriti sunt, cunctis tangentibus, idest cunctis societatem suam frequẽtantibus, spiritualiter venenosi sunt, & ipsorum per mala exẽpla, verba & opera infectiui. Non est ergo tutum tales tãgere, & sociẽtatem illorum diligere, nec etiam vestes conuersationis per imitationem aliqualiter attrectare, quia sicut dicitur Eccles. 13. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. ¶Item secundum Plin. naturalis historiæ mundi lib. 31. cap. 2. multi sunt fontes venenosi, quorum aqua potantes enecat, qui tamen pisces nutriũt non venenosos. Istud tamen fallit in Stygę cuius aqua in Achaia vel Arcadia è saxis fluẽs statim interficit potatores, quę paruulos nutriæ piscículos, qui ẽm Theophrastum comedẽtibus sunt letales, quod. s. nunquam in alio genere mortiferorum fontium reperitur. Sic verè cũ diuersæ sint aquæ, idest diuersæ res fluxibiles mundi, quæ scilicet animæ non bene viuenti sunt mortiferæ & nociuæ & mortis culpæ occasionaliter inductiuæ, sicut sunt diuitiæ ꝙ causant auaritiam, deliciæ luxuriam, mundanæ scientiæ superbiam, communiter tamẽ accidit quòd in talibus aqs inueniuntur aliqui pisces, i. aliqui homines prędictis bonis bene & discretè vtentes, s. boni & iusti, & alijs per mala documenta & exempla nullatenus venenosi, quia scilicet bene possunt haberi mundi diuitiæ cũ largitate & charitate, deliciæ cum temperantia & frugalitate, mundi scientiæ cum iustitia & humilitate. Sed ꝓculdubio vnus est fons veneno sus qui habet ẽt pisces necessario venenosos, scilicet sciẽtia hęretica vel necromantica. Ista enim non solum est in se infectiua, vel mortis aĩæ causatiua, imò pisces, i. hæretici ibi nutriti, alios ipsos comedentes, idest ipsos audientes vel imitantes corrumpunt, & per errores inficiũt & occidũt, inq̃ntum. s. vitam animæ, fidem & charitatem eis subtrahunt atq; tollunt. Apoc. 7. Multi hominum mortui sunt ex aquis, quia amaræ factæ sunt. ¶Aliquando accidit quòd fontes non venenosi venenosos pisces portant. Vnde ibidem dicitur, ꝙ in Armenia est fons nigros habens pisces, de quibus qui comederit, enecatur, quod etiam circa Danubij exortum esse dicitur, quousque veniatur ad fontem alueo appositũ, vbi dictum genus mortiferorum piscium terminatur. Simile esse dicitur in Lidia in stagno nympharum, continẽt enim istæ aquæ quamuis de se non sint venenosæ) pisces mortiferos, & comedẽtib. venenosos. Tales fontes sunt ecclesia, religio, scie tiatheologica & canonica, quæ. s. sunt fontes boni & sani, & non venenosi aut mali, quia pro certo dato quòd ista sint in se vtilia atque bona, continent tamen pisces, i. homines & subditos nigros & infames & peruersos, suis malis dictis & exemplis alijs venenosos. Constat enim quòd multi sunt ecclesiastici & religiosi, multi etiam canonistæ & theologi, qui mortis exempla & documenta alijs solent dare, & sic vitam gratiæ solent eis tollere, & mortem vitiorũ occasionaliter inferre, quia, quicunq; istos infames & nigros exemplariter imitando comedũt, mortem vitiorum incurrunt. Esa. 59. Qui comederit de ouis eorum, morietur. ¶Sicut ponit Plinius libro trigesimo primo capitulo secundo in fine, Multi inueniuntur fontes venenosi & mortiferi. Vnde dicit ꝙ fons Lycos hominem tertio die occidit, qui de eo biberit. De alio etiam fonte mane bulliendo erumpente dicit quòd aues quæ inde biberint, moriuntur. Alius est fons circa Thessalica tempe, cuius etiam visus intuentes terret, cuiusque aqua æs & ferrum corrodit, quem tamen fontem silicqua syluestris cingere dicitur, quæ purpureo flore semper florere prædicatur. In Macedonia iuxta sepulchrum Euripidis fontes duo sunt, quorũ vnus saluberrimi est potus, alius mortiferi. Tales fontes sunt multi mali, qui scilicet uerbis & exemplis inuenenant audientes, & societatem eorum frequentantes, & maximè tales sunt hæretici & detractores, ꝙ scilicet omnia corrodunt & mordent, & intuentes obstupefaciunt atque terrent. Eccl. 9. Terribilis in ciuitate sua homo linguosus. Isti tamen flore purpureo, idest honesta & ficta conuersatione cincti dicuntur, inquantum boni apparere, & non esse conantur, vt eorum detractionibus plus credatur. Vel dic, quòd tales fontes sunt mundi deliciæ, quæ etim aues, i. contemplatiuos occidunt, vel etiam malæ mulieres &c. ¶Secundum Plin. lib. 11. c. Quinquagesimo tertio multa sunt animalia, quorum flatus ꝙ tactus sunt alijs venenosa. Vnde dicit quòd animæ leonis virus graue, vrsi pestilens. Credo autem ꝙ per animam intelligit anhelitum uel flatum. Vnde sequitur quòd illa quæ anhelitu leonis tangũtur, à nulla fera alia amplius manducantur. Carnes etiã quæ ab ipso afflatę sunt facilius & citius cõputrescunt. Per leonem potest intelligi diabolus, hæreticus vel luxuriosus, qa scilicet isti habent flatus venenosos, i. verba, suggestiones & documenta periculosa & damnosa, si enim aliquam bestiam, i. aliquam personam afflauerint, vel suis inductionibus ad malum inclinauerint, ipsam corrumpunt, & etiam aliorum corruptiuam faciunt, ita quòd nullæ feræ, i. nulli viri sapientes tales sic corruptos aut sic afflatos affociant seu tangunt quia pro certo periculosum est tangere, frequentare uel associare illos qui ab hæreticis vel luxuriosis, vel etiã à dęmonibus sunt afflati, & malis suggestionibus inuenenati. Tales. n. parati sunt ad corruptionem, & ad aliorum se tãgentium vel communicatium læsionem. Eccl. 13. Qui tetigerit pacem inquinabitur ab ea. ¶Item idem ibidem ait quòd quædam sunt animalia, quæ de se sunt innocua, quæ tamen ex post facto fiunt alijs venenosa. Vnde ait quòd vespæ serpente auide vescuntur, quo alimento mortiferos ictus faciunt. Apri etiam in Pamphilia & in Ciliciæ montibus salamandras comedunt, & quamuis sapore vel odore differre, propter hoc ab alijs non videntur, se tñ comedentes inuenenant & occidunt. Et breuiter istud est verum, quòd illa quæ uenenis pascũtur, sunt alijs venenosa, sicut etiã supra dixi de dracone qui comedit scorpiones. Sic proculdubio dico, quòd illi qui comedunt, idest qui sibi incorporant per malas cõcupiscentias & per imitationes salamãdras, & serpentes, i. personas venenosas, & pestiferas, doctrinas, scientias, delicias & diuitias, alijs uenenosi fiunt, ipsos quoq; suis malis consortijs, colloquijs & exemplis inficiunt & corrũpunt, sicut patet de illis qui serpentibus & salamandris, i. hæreticis vescuntur, & eorum scientijs imbibuntur, qui q̃uis uenenosi & mali nec in sapore uitæ, nec in odore famæ appareant, eo quòd malitias suas per hypocrisim palliant, alij tamen ab eis corrumpuntur. Esa. 59. Qui comederit de ouis eorum, morietur, quod confotum est, errumpet in regulum. ¶Item idem ibidem ait quòd Schytæ uolentes irremediabiliter hoiem occidere, solẽt sagittas suas sanie uiperę & sãguine humano inungere, & sic leui tactu solẽt homi nem irremediabiliter uenenare. Per istos Schytas intelligo proditores, qui scilicet Schytæ dicuntur, quia scire uolunt quicquid ab alijs fit aut dicitur. Per sanguinem humanum qui est amicus naturæ intelligo amicitiæ fictionem. Per saniem uerò uiperæ, intelligo malitiæ, & nequitiæ nocumen-

tum & decaptionem. Quid ergo? pro certo quãdo scythę, i. proditores omnia scire volentes volant aliquã irremediabiliter vulnerare ipsumq; destruere, subuertere vel nocere, solent sagittas verborum suorum partim in sanguine humano, i. in ficta amicitia intingere, & cum eis saniem viperæ, i. malam intentionem, & iniquam deceptionem & proditionem adiũgere, vt sic venenum vipereum malitiæ suæ possit cum sanguine amicitiæ simulatæ facilius recipi, & ad cordis intima penetrare. Si igitur homo à talibus sub specie amicitię venenatur, decipitur, & sine remedio perturbatur. Ista ẽt facit suo modo diabolus, quia sub fictione alicuius boni solet venenum peccati infundere, & sic sagitta tẽtationis animam irremediabiliter vulnerare. Quilibet ergo talis deceptor dicere vr illud Deu. 32. Inebriabo sagittas meas sanguine, & sequitur. Fel draconum vinum eorũ, & venenum aspidũ insanabile. ¶ Aliqua sunt aãlia, quæ venena comedunt, & tñ venena sibi non nocent, nec ipsa etiã animalia pp hoc alijs venenosa fiunt, sicut patet de ceruo, qui comedit serpẽtes, de capone, qui transglutit bussones, & alijs multis similibus, est. n. in eis natura tam efficax, & tam fortis, q; ipsa venena potest digerere, & omnẽ malitiam exinde tollere, & ipsa in nutrimentum competentes transmutare. Et sic dicit Plinius vbi supra, q; aãa, i. flatus elephantis serpentes extrahit, & ceruorum vrit, & inde etiam ipsa venenosa multa remedia in se continent, quæ nullam veneni malitiam habent, imò contra venena proficiunt atq; valẽt, sicut patet de Buffone, in cuius capite Crapaldina lapis preciosus inuenit, q; contra venena opiculari, & proficere prædicatur. Igitur p aãalia domestica & bona intelligo bonos & sanctos doctores, p serpẽtes verò intelligo paganos, philosophos, & sciẽtiarum gentilium professores. Dico ergo, q; elephantes, cerui & galli, i. viri fideles, & boni sciunt de ipsis serpentibus, & bussonibus, i. de philosophis ipsis & gentilibus, vtilitatẽ suam facere, ipsosq; & eorum scientias in cibum assumere, & venenum malæ interpretationis vel corruptæ opinionis tollere, & in bonum nutrimentum sanæ doctrinæ, & sapientiæ commutare, quia pro certo dato q; dixit tales bussones, i. antiqui Philosophi venenosi per infidelitatem fuerint, & p multos errores mundum inuenenauerint, inueniuntur tamen in capitibus suis multi lapides preciosi, i. multa bona documenta, & exempla, multaq; moralia dicta & facta, quę ad salutem sunt vtilia, & venenorum. i. criminum dãnatiua. De talib. ergo dẽt bona & vtilia recipi, mala verò & inutilia refuturi. Matt. 13. Elegerunt bonos in vasa sua, malos aũt foras miserunt. Vel dic si vis generaliter q; prudens homo de ipsis serpẽtibus, i. peccatoribus scit vtilitatem suam facere, & eorum venenosa dicta & exẽpla quæ ab ipsis comedit & accipit, in bonum suum nutrimentum & documẽtũ mutare. ¶ Secundum Plin. naturalis historię mundi lib. 28. cap. 3. mirum est quòd quædam sunt hominum generationes quæ à natura resistunt venenis, sicut sunt Marsi in Italia, Psilli in Aphrica, Oblongenes in Cypro insula. De Psillis aũt & Marsis dictum est supra cap. de Italia & de Aethiopia. Nam (vt à Plinio prædicti capitulo dicitur) Marsorum cantu serpẽtes contrahũtur, etiam in nocturna quiete. Habet enim serpens (vt ait idem ibidem) intellectum ad incantationes cauendas. Ad quod etiam concordat scriptura in Psal. vbi dr, Sicut aspidis surdæ, & obturantis aures suas, quæ non exaudiet vocem incantantium &c. Ideo (vt ait) cũ populus Marsorum dominium habeat in serpẽtes, solent cantum istorũ hominum perpendere, & eo audito contrahi & timere. Per serpentes intelliguntur viri prudentes. Matth. 10. Estote prudentes sicut serpentes. Per marsos verò & eorum cantũ intelligo dęmones, & eorũ suggestiones, luxuriosos, & eorũ fabulationes, adulatores, & eorum deceptiones, q; a pro certo quicunq; prudens hõ debet incantationes talium serpẽ dere, & prouiribus cauere & fugere, & ne decipiatur, attẽdere, & auditis cantibus & incãtationibus talium Marsorũ, idest dęmonũ, adulatorum, uel hæreticorũ, uel etiam uerularum leonum q; & luxuriosorum, debet seipsum contrahere, & signum displicentiæ ostendere, dicens illud Amos 5. Auferã me tumultum carminum tuorum, cantica liræ tuæ nõ audiam, quia breuiter cauẽdæ, & nõ sunt audiẽdę dęmonum suggestiones à fidelibus, hæreticorum prædicationes à simplicibus, adulatorũ blãditiæ à principibus, luxuriosorũ & maximè uerularũ seductiones, à iuuẽculis mulieribꝰ. ¶ Itẽ idem ibidem, li. lib. 28. c. 3. dicit quòd familia Oblongenum in Cypro nunquam à serpentibus lædebatur, quinimò tantam habebant contra uenenum repugnantiam, quòd sudore eorum & saliua cõtra uenena medebatur. Vnde ait q; q; dam legatus Cyprorum ex hac familia Hexagon nomine, à cõsulibus Romæ in dolium plenum serpentib. cõiectus est, experimenti casu, nihil sibi serpẽtib. nocẽtibus, sed linguis circũ mulcentibus. Per istam familiam insulæ Cypri possum intelligere ciues insulæ Paradisi, scilicet, Deũ, Angelos atq; sanctos, quia pro certo isti sunt q; super serpentes. i. sup dęmones potestatem habent, ita quòd nunquam timẽt eorũ feritatem. Istud autem probatum est in legato Dei patris, s, in Christo, qui in Romam, i. in mundum missus, dolium plenum serpẽtibus, scilicet infernum dęmonibus intrauit, quorum uenenosa malitia sibi nocere nequiuit, sed eum illæsum abire permisit, imò etiam quasi linguis mulcẽdo uirtutem suæ diuinitatis in multis (sicut in euãgelio legitur) prędicauit. Vel dic quòd tales Dei patris legati fuerunt sancti confessores, qui scilicet in dolio huius mundi inter serpentes. i. inter dęmones & tyrãnos uixerunt, ipsosq; per peccatum, & tormentum nõ occiderunt, sed potius amicabiliter ipsis per suam sanctitatem blanditi fuerunt, quod bñ apparuit in illis principib. q; primitus religiones et ecclesias sub sanctis confessorib. dotauerunt. Luc. 10. Ecce dedi uobis potestatem calcandi super serpẽtes et scorpiones. etc. Sudor ergo suorum operum et laborũ, ịsaliua suorũ dictorũ et uerborũ, cõtra uenena uitiorum sunt remedia, his. q; ipsa exẽplariter accipiunt atque gerunt. Vel dic q; sancti illi etiam dato q; cum uenenosis et cum peccatoribus uiuerent, et oĩ die uenenosa opera et dicta biberent, nunquã tamẽ ex hoc lesi fuerunt, sed sani, & illæsi manserũt. Marci ultimo. Si mortiferum qd biberint, nõ eis nocebit. ¶ Itẽ dicit, q; Tentyrin insula Nili nascentes tãto sunt crocodilis terrori, q; eorum nocẽ fugiãt. Sic uerè crocodili dęmones timẽt sctos, & maximè uiros humiles, in insula sapiẽtiæ, pœnitẽtiæ & religionis clausos, adeo ut nõ cẽ suæ orationis, laudis, gratiarum actionis uel confessionis sustinere nequeant, sed ab ipsa potius fugiãt & recedant, dicẽtes illud Gen. 2. Vocẽ tuã audiui dñe, & timui, eo q; nudus essem. Vel ẽtdic de malis, quia noces bonorum & documenta formidant. ¶ Vnum dicit Plin. ubi supra satis notabile, dicit enim q; illi populi prædicti. i. Marsi, Psilli, Oblongenes & Tentyri, non solũ tactu uenenũ eximunt, imò etiam suo aduẽtu uenenatos adiuuãt, & eorũ dolores leniunt. Dicit etiã quòd in illis qui à scorpionibus & serpentibus percussi sunt, etiam postquam sunt sanati, solet q̃dã uirtus contra uenena remanere, quia. s. fit q; alia aãlia uenenata non audent eos tangere uel nocere, & sic (ut ait) q; uenena contra uenena remedia solẽt esse, sicut exemplificat de illis qui à scorpionibus percussi sunt, q; amplius à crabronibus, uespis aut apibus non lædũtur, quinimò (ut ait) aqua lotionis manuũ taliũ sic à uenenatis percussorũ, & postea sanatorum, solet percussos, & inde aspersos alleuiare, & quam plurimum adiuuare. Econtra uerò ibi dicitur q; illi qui nunquam fuerunt serpẽtum, uel canis dentibus lesi, suo introitu uel aduentu uulneratorum à serpentib. uulnera aggrauant, & dolores eorum acuunt, et augmentant. Ista possum generaliter allegare quòd quando aliquis est uulneratus ictibus uenenatis, i. tentationibus, aut tribulationibus huius mundi, utile est ei et consolabile quòd ab illis qui potestatem habent super tentationum, et tribulationum uenena, idest sanctis uiris uisitetur, et personaliter uideatur Visitatio. n. aduentus seu interuentus bonorum est consolatio infirmorum, et salus et reuelatio peccatorum, unde Act. 16. Visis fratribus cõsolati sunt eos. Item istud est certum q; illi qui aliquando puncti, et percussi sunt à uenenatis, idest à tentationibus et tribulationib. uenenosis, et inde per pœnitentiam sunt sanati, solẽt exinde contra uenenum peccati quãdã uirtutẽ concipere, et ex ipso ueneno peccati quo inuenenati fuerant, contra peccata remedia uendicare, q; a. s. sępè fit q; tales conuersi contra uenena peccatorum fiunt remedia, quando. s. aqua qua lauauerunt manus suas in pœnitentia, et qua mundauerunt opera sua, alij infirmi et peccatores, qui scilicet uenenatis tentationibus sunt percussi, exemplariter lauant uulnera seu uitia propria, quia breuiter,

ter, istud est verum q; illi sunt ad curandum vitia magis sani, qui vicijs similibus fuerunt percussi, sicut apparuit de Paulo, vnde ad Heb. 2. Per hoc. n. q; probatus & tentatus est didicit, & his qui tentantur auxiliari. Econtra verò istud etiam est verum, quòd illi qui punctiuras & inuenenationes vitiorum nũquam fuerunt percussi, non solent percussis & peccatoribus proximè fuisse, nec eis compati vel condolere, sed potius aufferitate dei, nec eis compati vel condolere, sed potius aufferitate deese, nec eis compati vel condolere, sed potius aufferitate dese, nec eis compati vel condolere, sed potius aufferitate dese, nec eis compati vel condolere, sed potius aufferitate d

ſicut contra ſerpentes Pſillis Marſiſq́ue inter homines,de populis autem Pſillorum & Marſorum qui non timent veneni potentiam,alibi dictũ eſt ſupra eo.§.10.Si vis,per apes intellige quoſdam qui habẽt mala verba,diſſoluta, & aliqualiter periculoſa,ita ꝙ in ore videntur maleficia vel venena,ipſi tamen in ſe boni ſunt,& faciunt bona mella.i.bona opa atque iuſta.Cõplures.n.ſunt quorum verba venenoſa vñr, & tamẽ eorum opera vtilia comprobantur,ſciunt.n.veneno peccati repugnare,& cum ipſo veneno quod quodammodo portãt, in ore,faciunt innocẽtiam cuſtodire, ſicut quotidie videmus de multis tam viris quàm mulieribꝰ. qui quamuis ſunt in animo boni, ſunt tñ in ſermonib. diſſoluti,dicit.n.gloſ.canonis ꝙ paduerbia ꝺ demeremur vel promeremur, non per nomina,quia.ſ.intentio facit meritum vel demeritum, vt quando res ſit aduerbialiter, ſ. bene vel male non nominaliter,ſ.bonum vel malum,vt eſt in propoſito, quia talis locutio non fit male, licet ſit mala, & per conſequens ſuam non inuenerat portatorem, ¶Aconitum eſt herba veneniſſima, quæ alio modo dicitur Cammaron,Scorpion,Theoliophonon, Paradalianches,&c,& naſcitur circa Hæracleam Ponticam,folia habens quatuor tantum,cucumeri ſimilia,huius tanta eſt veneni malitia, quod ſi genitalia cuiuſcunq; animalium generis tetigerit,die eodem infert mortẽ. Mures etiam ſolo odore eius moriuntur à longe. Iſtud autem in eo mirum eſt quod iſtud venenum veneno ſcorpionum obuiat , & in potu datũ cum vino hominem a veneno ſcorpionis liberat atq; ſanat. Eſt.n.eius natura vt hominem occidat, niſi inuenerit in homine quod perimat.Mirum(inquam) exitalia per ſe ambo cum ſint duo venena,in homine commoriuntur,ſvt homo ſupſit, ſicut dicit Plin.vbi ſupra,& addit, iſta aũt(inquir)ſi quis ab homine excogitari potuiſſe credit , ingrata Deorum intelligit munera.Vide ſimile de Menaide ſupra c.69.§ 3.Per corpus ergo hominis poſſum intelligere corpus eccleſiæ militantis, per venenum ſcorpionis intelligo malitiam vſurariorum & aliorum malorum inferiorum , per aconitum autem intelligo nequitiam & rapinam maiorum ſuperiorum.Igitur ſic eſt ꝙ aconitum,i.veneno ſi ſuperiores,ſ.rapaces principes,iudices & officiales ſolent naturaliter impugnare & impetere venenum ſcorpionis.i.alios malos inferiores, videlicet vſurarios & latrones,ſicꝫ fit quòd dum mali ſuperiores contra tales malefactores intendunt,corpus in quo ſunt,i.patriam cui præſunt, quandoque in pace dimittunt, imò pacificam eam reddunt,inquantum ſcorpionum iſtorũ veneficium inde tollunt.Vtile eſt ergo,ꝙ tales mali ſuperiores iter ſubditos inueniant quẽ iuſtè puniant,quia aliàs in ipſum corpus,i.in ipſos bonos ſubditos deſeuirent. Vel iſta poſſunt dici de diuerſis tyrannis ſibi inuicem inimicis, qui contra ſe inuicem ſolent pugnare,& alter alterum aliquotiens deſtruere. Hie. 46. Fortis impegit in fortẽ , & ambo pariter ceciderunt, & ſic ꝓ ſuã ab ſentiam ſolent hominem .i. ſimplices ſubditos in pace dimittere,& patriam alter ab altero liberare,qui tñ ſi concordes eſſent,& vnus eorũ ſupereſſet, ipſos inferiores roderẽt, & per rapinas varias venenarẽt.Igitur bonum eſt,ꝙ mali inter ſe pugnẽt,& ſe occidant & perimant,ſvt boni in pace dimittãtur,& viuant, vt ſic eorum mutua occiſio ſit aliorũ pax & ſalutis occaſio.Vide figuram ad hoc infra lib.16.2.Para.20. In fine Heſter, Impij una die ad inferos deſcendentes pacificũ reddant regnũ, Vel dic ꝙ aconitũ quod hominem interficit niſi ſit veneno ſcorpionis ꝑmixtum , ſignificat venenoſos iudices & balliuos , auaritia & iniquitate corruptos,quia ,ꝓ certo tales ſolent hoies in quibus ſunt,i.ſubditos q.b. ꝓſunt, per rapinam occidere,& veneno malitiarũ ſuarum vita ſua, ideſt temporali ſubſtantia ſpoliare, niſi forte ipſos ſenſerint venenum ſcorpionis.i.cautelas & malitias habere,& uitijs & iniquitatibus abundare.Malos.n.& uenenatos inferiores balliuos & aduocatos non ſolent ledere,ſed eos in pace dimittere,& ipſos diligere & fouere, & ũ ſimiliter in caſu ſimili ſuſtineantur ab ipſis ſolent eos contra alios ſuſtinere, unde Lucæ 6.Peccatores peccatoribus fenerañ,ut recipiant equalia.Vel poteſt dici quòd nullum malum adeo magnum, quin ualeat ad aliud bonum faciendum,quia etiam unus malus ualet ad aliquod malum repellendum & ad ſuæ malitiæ repugnãdum , ſicut de balliuis & aduocatis nidemus. Vnde lib.25.de naturali mundi hiſtoria in c3.Aperta(inquit) profeſſione patet nullum quædam malum ſine aliquo bono dicere. Vel dic quòd iſta duo mala ſignificant malum pœnæ & malum culpæ,quia.ſ.pœna quamuis uideatur uenenoſa & aſpera, eſt tñ maioris ueneni.ſ.culpæ conſumptiua & ſanatiua,quia,ſ.pœnitentia culpam perimit,& contritio delictum tollit,

De Monſtris. Cap. 74.

MOnſtra præter iam dicta multa ſunt in natura. Vnde nota quòd Cyclopes fuerunt populi monoculi,qui in Sicilia habitauerunt. Et quia Sicilia habet montes perpetuo igne flammantes, ideo iſti populi fulmina Iouis fabricare à poetis ficti ſunt,ut ait Geruaſius. Tales etiam dicti ſunt à Solino Arimaſpi,de quibus ſupra titulo de Italia . c. de Faunis, libro de animalibus & alijs ſimilibus ſatis dixi. Dic tamen ſ uis quòd iſti ſunt dæmones,q ſcilicet duos oculos habere debuerant,unum.ſ.quo uelint bonum,alium quo intelligãt uerum,ſed unum iſtorum,ſ. notitiam ueri ſibi retinuerunt,aliũ uerò penitus amiſerunt, ſ. amorem boni . Iſti igitur in regione ignea.i.in inferno morantur,& Iouis,i. Dei fulmina fabricant,inquantum ſuas ſeueras ſententias exequuntur iuxta illud Pſal.Miſit in eos iram indignationis ſuæ, indignationem & irã & tribulationem,immiſſiones perAngelos malos.¶Sagittarius dicitur eſſe quoddam animal ex homine & equo mixtum,in ultu terribile,& in ſagitando præcipuum,qualem.ſ.legitur rex Mennoniæin exercitum Troianorum addu xiſſe ,,qui etiam Græcis multis terrorem noſcitur incuſſiſſe, ipſum tamen Achilles occidit,& de ipſo uiriliter triumphauit.Tales uidentur eſſe multi,qui.ſ.partim homines.i.rationales,partim equi.i.beſtiales eſſe noſcuntur,qui profecto alios fagitcare non ceſſant,uerbiſq́ & iniurijs,detractionib. & tribulationibus inquietant & moleſtant. Vnde etiam de uerbis & iniurijs talium dr in Pſal. Sagittæ potentis acutæ cum carbonibus deſolatorijs.Hos ergo Achilles,i.bonus prælatus debet percutere , & ne alios plus noceant , tollere uel auferre. Prouerb.12.Verte impios ,,& non erũt.¶Autropophagi ſunt homines qui humanis carnibus ueſcũtur, & cum diuerſi ſint in diuerſis mundi partibus, ſunt tamen quidam homines ſylueſtres in quadam conualle magna in Scythia iuxta Imaum montem in regione quæ uocatur Abarimon, qui pedes trãſuerſos poſt crura habent,eximiæ ſunt uelocitatis,paſſimq́ue cum feris uagantur, qui ſ.in alio celo,i. in alio aere,extra.ſlo cum illum ſpirare nequeunt , & ideo ad exteros reges miraculi gratia portari non poſſunt. Vnde nec ad Alexandrum magnum detractos Beton itinerum eius menſor prodidit,ſicut Plin.lib.7.c.2.ponit. Iſtud poteſt allegari contra multos, quorum pedes, ideſt affectiones ſunt peruerſæ, & ſemper ad pocina & inutilia retrouerſæ, non enim ad partem anteriorem , ideſt ad bona ſpiritualia & æterna aſpiciunt , immo ad poſteriora , ſcilicet ad temporalia & ad vitia (quæ poſtponi debent)pedes,ideſt affectus animi ſui retrouertunt.Pſal.Conuertiſti pedes meos retrorſum . Tales ergo ueloces ſunt pernocipue & inutilia retrouerſæ, non enim ad partem anteriorem , ideſt ad bona ſpiritualia & æterna aſpiciunt , immo ad poſteriora , ſcilicet ad temporalia & ad vitia (quæ poſtponi debent)pedes,ideſt affectus animi ſui retrouertunt.Pſal.Conuertiſti pedes meos retrorſum . Tales ergo ueloces ſunt pernocipue & inutilia retrouerſæ, non enim ad partem anteriorem , ideſt ad bona ſpiritualia & æterna aſpiciunt , immo ad poſteriora , ſcilicet ad temporalia & ad vitia (quæ poſtponi debent)pedes,ideſt affectus animi ſui retrouertunt.Pſal.Conuertiſti pedes meos retrorſum . Tales ergo ueloces ſunt per præcipitem celeritatem, quam ſcilicet habẽt in actibus ſuis, & cum feris.i, peccatoribus uel malis mulieribus uagantur ꝓ improbam ſocietatem . Marci 1. Tentabatur à ſathana, eratq́ue cum beſtijs. Iſti etiam in ſuo cœlo,ideſt in ſua patria in ,,ua nati,ſunt , ſcilicet in mundo uolunt uiuere & ſpirare, & extra iſtam patriam,ſcilicet in religione uel eccleſia non poſſunt uiuere,nec labores & abſtinentias quæ ibi ſunt,ſuſtinere. Spiritualiter etiam à mundo non peregrinantur, nec in alieno cœlo & ſolo,ideſt in Paradiſo per contemplationem minimè morantur,et ideo pro certo iſti non ſunt digni quòd Alexandro et alijs regibus, hoc eſt ipſi Chriſto et ſanctis ſuis et Angelis præſententur. Vel exponi poteſt de illis qui ita ſunt delicioſi,quòd nec pro ſtudio,nec aliàs patriam ſuã uolunt exire,ſed ibi ſemper uiuere,et de exterioribus factis ſeculi nihil ſcire.Tales ergo qui patriam ſuam tãtum diligũt, et qui alibi uiuere uel manere nolunt uel nequeunt,uix unq; ad perfectionẽ ueniũt, nec coram regib.et magnatib.digni præſentari ſunt.Bene ergo dicitur Lucæ 14.Nemo propheta acceptus in patria ſua.Sicut ponit ibidem Plin.ſcilicet libro 8. capitulo 2.(et allegat authorem Calliphantem) quidam populi qui uocantur Androgine ſupra Naſamonas et confines illis Maclias commorantur,quorum mirabilis eſt conditio.Sunt enim duplicis ſubſtantiæ(ſicut ait) maſculæ, ſcilicet et fœmellæ.Nates.n.et coxę inter ſe cohærent,et ex una parte

parte ſunt fęminæ,ex altera viri. Ariſtoteles aũt adijcit(ſicut dicit idem)ꝙ iſtis populis eſt mamma dextra virilis,& altera mulebris. Ad illa aũt vñ alludere cõfictio fabulæ de Hermaphrodito , in qua ſupponitur ꝙ de quodam iuuene & iuuencula in lacu Salmacide vna perſona fuit facta, quæ ꝓ medietate erat vir,& pro medietate fęmina.Ad litteram aũt herma phroditi monſtra ſunt in natura,perſonæ. ſ. utrunq; ſexũ habentes,virile & muliebrẽ cõditionẽ in genitalib.prætendentes.iſta vñr allegabilia contra quoſdã qui ſunt duplices, varij & inconſtantes,qa pro certo multos in hoc mundo videmus qui vñr duplicem ſexum(loquendo moraliter)hñe, quia.ſ.in parte dextra proſperitatis ſunt viri, dum ſunt in proſperitate,ipſi ſe iactant eſſe viros ſtabiles & cõſtantes, ſicut patet de generoſis militibus,qui cũ ſunt ad menſam vel ignẽ,mira dicũt,& mirabilia ſe facturos opera, ſi neceſſitas accideret,aſſerunt,& ſic in parte dextra viri ſunt,& mamillas viriles.i.verba cõſtantia ſecũ fuerunt , ſed ꝙ certo in ſiniſtra aduerſitatis ſunt fęminæ, quia.ſ.ſi aduerſitas ingruerit, iſti ſunt fœminis debiliores,& per fugacem inconſtantiã timidiores,& ad tolerandum aſpera molliores, & breuiter iſti qñ nihil hñt, pati viri eſſe vñr,qñ verò pati neceſſe eſt, fœminæ comprobãtur. Hier. 31. Fœmina circundabit virum.i.fœmineitas in talibus prænalet virilitati . Vel dic ꝙ tales ſunt homines duplices & verbales,qui.ſ.in dictis, promiſſis & factis nullam conſtantiã hñt, imò nunc viri, nunc fœminæ apparent. vertas.n.eos ad quam partem volueris nunq̃ in eis eundem ſexum.i. eandem conſtantiam videbis , quinimò ſi vno propoſito vel negotio viri conſtantes & ſtabiles eſſe credantur, voluas ſre ad partem oppoſitam, & mulieres.i. vani, inconſtantes & debiles eſſe reperiuntur,ſicut ad litterã de falſis amicis, proditoribus,aduſatoribus & alijs incõſtantibus reperimus.Mammæ ẽt talũ.i. vbera ipſorum lactantia pro parte bona & conſtantia , ſ. qñ promittunt,pro parte verò defectibilia & fœminea.ſ.qñ redunt. Tales ergo ſic duplices à Deo maledicuntur.Eccl.2.vbi dr,Væ duplici corde, & homini ingredienti terram duabus vijs. Vel dic ꝙ tales qui ſunt duplices, & tñ non ſunt niſi vna perſona,ſignificant perſonas charitatiuas, & maximè coniuges,ſe per charitatis vinculum diligentes, qui licet duo ſunt quantum ad ſexuum varietatem,ſunt tñ vnum quantũ ad cordium vnitatẽ,quia ſicut dr Gen.2.Erunt duo in carne vna.Vel dic ꝙ tale monſtrũ in natura fuit Chriſtus, qui.ſin parte fuit fœmineus.i.humanus,in parte verò virilis extitit. Allega vt ſupra.¶Sunt in India(vt dicit idem ibidem) Choromãdę,homines ſylueſtres, hirtis corporibus oculis glaucis, ſermonis horrendi,dentibus caninis.Sic verè ſunt inter nos quidã ſyluẽtres & ſeculares hoies, nulli familiares aut ſociales, qa.ſ. verba habẽt per detractionem horrida ,,corpora per malam converſationem hirſuta , dentes per mordacitates & rapinã caninos, & oculos per inuidiam glaucos. ¶Eudoxus author dñs Plin.lib.7.c.2.ꝙ in parte meridiana Indiæ quidam ſunt tñ qui plancas habent cubitales,fœminæ verò eorum planũ habent valde modicas,ita quod ex hoc ſtruthopodes appellant.Per viros intelligo eccleſiaſticos & prælatos,& alios literatos , per fœminas verò ſubditos & laicos, & homines ſimplices & ignaros.Igitur dico ꝙ plãcæ ſeu pedes.i.affectiones vtrorum,i. hominum in ſeculo maiorum & ſuperiorum, hodie ſunt valde longæ.extenduntn.ſe ad appetenda omnia bona mundi,ſ.ad diuitias per auaritiam, ad delicias per luxuriam,ad eminentias per ſuperbiã. Figurati in Angelo Apoc, 10.qui habebat vnum pedem ſuper terram, & alium ſup mare. Aeſi dicat quòd cupidi affectant, & cupiunt omnia quæ ſunt in maribus & in terris. Fœminæ autem,i.ſimplices ſunt in pedibus.i.affectibus diminuti , neſciunt.n.ipſos extendere ad dilectionem æternorum,ſed tñ hiç iuxta ſe ad deſiderium terrenorum. ¶Plin.lib.7.c.2.circa fi.dicit quòd ſunt gentes in Aethiopia quæ Meniſmini appellantur , quæ viuunt lacte illorum animalium quæ Cynocephali dicuntur, quæ.ſ.totum corpus habent humanum , præter caput , quod eſt caninum. Hos.n.Cynocephalos, ſicut greges ouium pro lacte habẽdo nutriunt.mares tñ (vt ait) occidũt,& de ipſis aliquos prætercum ſobolis cauſa viuere non permittunt. Dic ſi vis ꝙ tales gentes ſunt moderni Principes & prælati,qui.ſ.ad hoc ſolum Cynocephalos,i. ſubditos ſuos paſcunt & regunt,vt de lacte ſuæ temporalis ſubſtantiæ viuan ,, & ideò mares qui lac non habent.i. religioſos & bonos à quibus lac munerum non recipiunt, nolunt ſecum tenere , ſic etiam in ſuis dignitatibus, officijs & beneficijs promouere , ſed potius eos ſolent occidere,i.tribulare,lædere & grauare.Fœmellas verò quæ lac habent,i.diuites,licet ignaros & fœmineos,dum ramen lac munerum offerant,ſolent diligere & fouere,& in ſuis beneficijs ponere,& in ſuis officijs,domibus & curijs retinere. Gen.25. Iſaac diligebat Eſau,eo ꝙ de venatoribus eius veſceretur.Si vis magis.ſ.quo hodie mares occidunt, & fœminæ reſeruañ vide ſupra eod.lib.c.de Amazonia circa fi.& vide lib.de piſcibus.cap.1.§.vlt.¶Item idem ibidem ait ꝙ in deſertis Aphricæ hoium quædam ſpecies obuiæ fiunt, & cito ab oculis euaneſcunt. Talis autem videtur fuiſſe ille cornutus hominio qui apparuit beato Antonio in deſerto , de quo ſuperius dixi. c. de Aegypto. Sic verè in ſollicitudine huius mundi multi videntur ſubito apparere,& ſubito diſparere. Iſti ſunt(loquendo ſpiritualiter) hypocritæ , qui videntur ſubito facere mirabilia,& in ſtatu perfectionis apparere, & aliquid magnum eſſe, ſed pro certo ſubito deficiunt , & in ficta ſua perfectione nõ durantes,ſubito euaneſcunt,iuxta illud Sen.Nihil quod ſimulatum,& fictum eſt, poteſt eſſe diuturnum. Temporaliter etiã hoc videmus de illis qui ſubitò per proſperitatem creſcunt, & ſubitò per infortunia euaneſcunt , ſicut ſunt illi de quibus dr in Pſal.Vidi impium ſuperexaltatum & eleuatum ſicut cedros libani,tranſiui, & ecce non erat.¶Item idem ponit multa mirabilia circa partum. Contingit.n.ſæpe naſci fœtus parentibus diſſimiles & monſtruoſos & alterius ſpeciei,quæ in natura prodigia reputantur.Sic igitur aliqñ naſcitur puer cũ duplici ſexu,ſicut ſupra dixi de Androgynis.Aliquãdo viſus eſt naſci puer qui à natibus ſurſum duplex erat , ſicut etiã de duabus puellis in Aquitania , & de alijs duab. in Normandia viſum fuit, quæ ſibi inuicem loquebantur, & vna ante aliam aliquandiu mortua ab altera neceſſariò portabatur, ſicut ponit Vincen.cuius ſimile etiam ponitur in naturali hiſtoria lib.7. Ego etiam ſemel in Italia audiui viſum fuiſſe hominem ab vmbilico inferius duplicem , & quaſi à latere corpus vnũ pendere formatum diminutum & inutile . Plin. etiam ponit hinc cap.3. ꝙ quædam mulier ſerpentem peperit inter initia Marſici belli, alia verò in Theſſalia peperit hippocentaurum hominem. ſ. equo mixtum , ſicut Claudius Ceſar ſcribit, qui eadem die qua natus eſt, interijt. Audiui etiam à venerabili viro Maſſilienſi epiſcopo ꝙ quædam mulier Maſſiliæ locuſtas maximam parturijt, & muliere præ dolore moriente locuſto integra & complexa in eius matrice mortua eſt inuenta . In exercitu etiam Xerxis (cuius multitudo erat quatuor mille milium armatorum, & quatuor milium nauium, quæ cũ omnia à paucis græcis ſunt deuicta) æqua vna (ſm Oroſium) vulpem peperit , quod fugæ & deſtructionis exercitus illius ſignum fuit.Iſtis ẽt temporalibus noſtris dr ꝙ in noſtro quodam Galliæ Lugd. viſa eſt vacca purum parturijſſe,& quidam qui ſuſpectus habebatur de coitu, pp hoc a fugiſſe. Audiui etiam quoddam religioſo fide digno relatum ꝙ ſuis temporibus in quibuſdem partibus Galliarum propẽ fines Italię quædam nobilis puella cum yrſo ludens, tandem cum ipſo concubuit,& ab yrſo impręgnata, & poſtea viro data,filios peperit,quos non à marito,ſed ab yrſo ſe genuiſſe,tandem cõpuncta confeſſa fuit . Illi verò filij ferociſſimi homines fuerunt. Cumque illa domina ſm conſiſlium confeſſoris yrſum feciſſet occidi , & filij venientes inueniſſent eam triſtem , & compulſa cauſam triſtitiæ candidet , cunque yrſum patrem ſuum eſſe audiſſent, & ipſum interfectum viderent, poſt illã religioſum confeſſorem cucurrerunt,& eum vbi yrſus occiſus fuerat, occiderunt, Fiunt ergo circa humanam parturitionem multa ludibria,& quandoque ſicut viſum eſt(contingit quòd ab hominibus generãtur bruta, & à brutis generantur humana. Ad quod etiam facit qđ Pli.dicit lib.7.c.2. quoſdam viros Indorum cum feris coire, & inde ſemiferos partus eſſe , Iſta autem & ſimilia quando generantur, ſolent illis apud quos fiunt,ſemper procedere mala,ſicut dicit. Per genitores in ſcriptura intelliguntur prælati & prædicatores, quia.ſ.prælati generãt homines, ipſos de nouo in eccleſiam introducendo , & ſibi promouendo , prædicatores verò generant fideles, ipſos ad fidem & pœnitentiam conuertendo. 1.ad Cor.4.Per euangelium ego vos genui.Per illos verò qui generantur intelligo eos qui per ipſos in eccleſiam introducuntur,& qui ad fidem vel pœnitentiam conuertuntur. Ita

ergo est regula q̄ partus nō est semper similis generanti, nec ille qui conuertitur aut promouetur, semper est similis prædicanti, vel etiā promouenti, quinimò sæpe contingit, q̄ brutum generat hominem. i. quòd malus prælatus vel prædicator generat, promouet & conuertit bonam personam, sicut patet de hypocritis, qui mali sunt & brutales, qui nō auditores suos, dum eis bene prædicant, faciunt virtuales, & de malis prælatis, qui quandoque dant beneficia viris bonis, quia sicut dī Io.i. De Nazareth potest aliquid bene esse. Et ideò bene dī Matth.23: Quæ dicunt, facite, quæ autem faciunt, nolite facere. Aliquando econtrario fit quòd homo parit brutum, & hoc est quādo prælatus vel prædicator est bonus, rationalis, & humanus, ille verò qui promouetur, vel auditor cui prædicatur, dum sibi nō credit vel obedit, efficitur malus, brutalis, carnalis & iniquus. Et breuiter de illis qui hodie parturiuntur & conuertuntur, & ab hominibus, vel à brutis, i. à bonis prælatis & prædicatoribus, vel à malis in ecclesia introducūtur & promouentur, vel ad fidem seu religionem seu ad pœnitentiam generantur, quidam sunt sicut serpentes per malitiam, quidam sicut vulpes per fraudulentiam, quidam hippocentauri per carnis lasciuiam, quidam duplicis sexus per inconstantiam, quidam duplicis cordis per malam combinationem, & quidam feri & vrsini per fœuitiā, & per detractionis & rapinæ molestiam. Sic igitur hodie in ecclesia & à prælatis, & à prædicatoribus monstra generātur, & diuersimodè inducuntur. Boni etiam quandoque procedunt à malis. mali etiam aliquotiens eliciuntur à bonis. Vel dic brutum est diabolus, qui quando cohabitat cum fœmina, i. cum voluntate humana, solet ibi monstra, i. vitia & mala opera generare, & sic serpentem auaritiæ, vulpem malitiæ, hippocentaurum, i. motum luxuriæ, hermaphroditum inconstantiæ, cum alijs monstris & vitijs solet huiusmodi mulier voluntas hominis parturire. Ps. Concepit dolorem, & peperit iniquitatem, lacū aperuit, & effodit eum &c. ¶Sicut dicit Orosius, Palephātus in libro incredibilium narrat de Minotauro in Creta genito, q̄ dudum inter Cretenses & Athenienses durissimum fuit certamen. Cretenses tū vicerunt. & de Athenis nobiles secum duxerunt, & ipsos ad comedendum Minotauro dabant, & inde illam horrendam bestiam nutriebant. Erat autem Minotaurus (ēm Orosium) fera humana, vel homo ferus. Veruntamen sicut dicit Ouidius: Theseus tunc cum alijs nobilibus forte captus, missus est vt à Minotauro deuoraretur, sed Minotaurum occidens, meruit vt à periculo saluaretur. Sed de hoc vide diffusius in Ouidio libro Methamorphoseos. Dicit ergo q̄ Minothaurus significat infernum, cui pro certo Cretenses. i. dæmones dabant nobiles Athenienſium, i. Patriarchas & sanctos patres, Principes fidelium ad deuorandum, & ad secum in carcere detinēdum. Esa.9. Nobiles eius interierunt. Veruntamē Theseus. i. Christus ad ipsum missus de eo triumphauit, ipsumque superauit & prostrauit, & se & alios de eius faucibus liberauit, & per resurrectionem exinde salijt & reuenit, dicens illud Ozeæ 13. Ero mors tua ò mors, morsus tuus ero inferne. Vel per minotaurum intellige diabolum seu mortem &c. sicut supra.

De prodigijs. Cap. 75.

PRodigia retroactis temporibus, facta sunt plurima. Vnde nota q̄ ibidem dī. s. de naturali historia mundi lib. 2. c. 85. q̄ in terræmotu mirabile prodigium semel cōtigit, s. in Mutinensi agro sub L. Martio & Iulio sexto Coss. Duo. n. montes de locis suis moti, cōtra se inuicē cōcurrerunt, & maximo strepitu assultantes recedentesque, fumo flammaque in cœlum ascendente, a cunctis exanimauerint, & villas medias destruxerunt, spectante magna viatorū familiarium & Romanorum equitum comitiua. Re vera tale bellū possumus videre quotidie. In vno. n. loco vel patria sunt quīque duo montes, i. duo alti homines, vel alij duo superbi Principes vel magnates, q. s. intus in cordibus suis terræmotu superbiæ concutiuntur, & igne iræ & auaritiæ cōmouentur, & sic sæpe fit q̄ inter se bellum committunt, sæpe inuicem cum exercitibus suis concutiunt, flammamq; crudelis occisionis, & fumum infamiæ de se emittunt, & suæ glorię denigrationis, vel ēt fumum superbiæ, inanis gloriæ & elationis de se emittunt, & adiacentes villas & pecudes ad litteram destruunt & subuertunt, & alter alterius patriam depauperant & comburunt. Ideo bene dicit Prou. 28. Regnantib. impijs ruinæ hominū. ¶Aliud valde mirabile narrat ibidem Plinius, q̄. s. tempore suo imperante. Nerone, in Marrucino agro Vecīius Marcellus eques romanus res ipsius Neronis procurans, agros habebat quadam via publica intermedia distinctos, in quibus erant ex vna parte prata, & ex alia oliueta, sic verò actū est virtute mirabili, q̄ dicta prata, & oliueta, sedes suas mutauerint, & non obstante via media prata vbi oliueta, & oliueta, vbi prata fuerant, transmearint, quod. s. idem vī supponere fuisse factum per violentiam terræmotus. Ista etiam recitātur in chronicis plurium doctorum, & etiam bellum de duobus montibus supradictum. Per ista duo prædia quæ in diuersis locis erant sita, possum intelligere pauperes & diuites. Prata. n. quæ in sinistra sunt, & in quibus multi tribuli sunt & cardui, pauperes significant, oliuæ verò quæ pinguedinem olei portant, diuites, & impinguatos significant. Magna. n. est hodie distinctio & diuisio inter istos, & magnum chaos inter vtrosq; firmatum, quia. s. diuites sunt modò in statu prosperitatis, pauperes verò in statu aduersitatis. Via. n. publica, i. fortuna istos diuidit & dissociat & disiungit, veruntamen terræmotus mortis & iudicij veniet q̄ istos alternatim mutabit & vertet, & sic fiet q̄ prata. i. pauperes qui nunc sunt in parte sinistra aduersitatis, mutabūtur ad dexteram perpetuę prosperitatis, econtrario autem oliueta, idest diuites qui nunc sunt in dextera. i. prosperitate, mutabuntur in aliam partem viæ fortunę. s. in sinistram æternæ aduersitatis, & sic fiet quadam permutatione mirabili q̄ illi qui sunt ad dextrā, ad sinistram, & qui ad sinistram, ad dextrā locabuntur. Sicut enim videmus q̄ si quis duos haber, vnum à dextris, & alterum à sinistris, si contingat ipsum conuerti, ille qui erat sibi dexter, sinister, & qui sinister, efficitur dexter. sic verè domina fortuna quæ rūc mutabitur & volueturq; de pauperibus faciet diuites, & de diuitib. pauperes. Figurā ad hoc de Iacob & duobus filijs Iosephi. s. Effraim & Manasse, quorū vnus positus fuerat ad ipsius Iacob dexteram, & alius ad sinistram, sicut dicitur Gen.49: quia. s. ipse Iacob cancellauit manus, & dextram posuit super sinistrum, & sinistrā super dextrū. Sic verè Iacob. i. dominus in morte & iudicio manus mutābit & cancellabit, & sic diuites quos nunc habet in prosperitatis dextra, sub sinistra aduersitatis locabit, pauperes verò qui nunc in aduersitatis sinistra latitant, sub æternę prosperitatis dextra ordinabit, sicut dicitur Matth.25. Ponet oues quidem à dextris, hædos autem à sinistris. ¶Item idem ibidem. de naturali historia mundi lib.2.cap.106. dicit sic. Amnes retrocedere; & nostra vidit ætas. sicut factum est (vt ait) temporibus Neronis Principis. Sed quia Plinius dicit se posuisse vbi de rebus Neronis tractauit, ideò non ponit hic aliud. Potest tamen exponi q̄ flumina sunt viri iusti, qui continuè fluunt per bona opera ad mare Paradisi, sed pro certo isti quandoque inueniuntur retrocedere per peccatum, & per tedium & imperseuerantiam à cepto bono proposito retroire, sicut ad litteram patet de apostatis & falsis amicis & quibuscunq; inconstantibus, qui. s. à religione fidelitate & bono proposito sæpissimè retrocedunt, & à cursu bono resiliunt & desistunt. Vnde de fluuio Iordane dicitur in Psal. Mare vidit & fugit Iordanis conuersus est retrorsum. Vel dic econuerso q̄ fluuius est peccator, qui continuè fluit ad peccatum, qui tūc videtur retrocedere, qū ipsum cōtingit à cepto malo proposito ad pœnitentiam resilire. Vel dic q̄ fluuius est mortalis homo, qui cōtinuè fluit ad mortem, sed finaliter retrocedet qū in die iudicij reuiuiscet. ¶Licet Plinius non credat homines mutari in lupos (sicut supra dixi c. de Gallia) recitat tamen lib.8.c.22. q̄ Euantes inter auctores Græciæ non spretus tradit Arcades scribere q̄ in Arcadia erat quoddam stagnum vltra quod homines sorte ducti transibant, sequi in arena voluebant, & se in luporum effigiem transformabant, & sic per nouem annos perseuerabant. in quo tempore si carnem humanam nō gustassent, ad statum pristinum reuertebantur, & pristinis vestibus ēm Fabium vestiebantur. Et addit q̄ Copas qui olympionica scripsit, narrat quēdam dictum Demarchū nomine, de extis cuiusdam pueri quem Arcades sacrificauerant Ioui lyceo comedisse, & in lupum mutatum fuisse, & sic decennio permansisse, tandem verò iterum asserit ipsum hominem factū fuisse, & in victoria Athletica Olimpię victore postmodum extitisse. Ista ēt dicit Augustinus 14. lib. de ciuitate Dei per ordinem Varronem dicere, & q̄ ideo Arcades tale nomen attribuerunt Ioui lyceo & Pan lyceo, eo. s. q̄ homines ibi vidiuina in lupos mutarent, quia lycos græcè, lupus latinè interpretatur. Superaddit etiam idem ibidē de alijs mutationibus. s. de mutatione sociorum Vlyssis in porcos per Circen famosissimam, de mutatione etiā sociorum Diomedis in aues, de quibus Deo dante dicemus qū moralizabimus fabulas, & de tribus stabularijs quę hospites suos in casco dato beneficio in iumenta vertebant, & ipsos onerisupponebant, & eandem expleto opere, ipsos ad pristinā figuram redire permittebant Hæc quemadmodum Plinius, sic & Augustinus repudiat. Dicit tū quòd si factum est hoc solum specie tenus nō veraciter à dæmonibus fuit factum. Mirorēr quo Plinius ista impossibilia reputet, qui fœminas mutari in viros superius dicit. De Augustino autē q̄ corpus realiter mutari deaeget, mirādum est, qui. s. super Genesim ad litteram virgas magorum non facientes, sed realiter per quædam occulta semina dicit in serpētes mutatas. Quid. n. facilius aut virgam in serpentem mutari, aut corpus hominis & non mentem in bestiā realiter transformari? Pro opinione tū Aug. facit illud quod narratur q̄ quibusdam videbatur filiam suam mutatam esse in equam, quidad beatū Hilarionem ipsam adducentes, vt oratione sua figuram humanam sibi redderet. Respondit vir sanctus, se filiā & non equā videre, oratioque; fusa imaginatio de oculis parentū euanuit, & puellam non equam sed fœminam reduxerunt. per quod patet ipsam figuram esse in oculis hominum, & non in re, in specie & apparentia, non in existentia. Cōtrarium autē vī fundare quod dicit Helīadrus lib.13. vbi dicit sic. Memini me (inquit) adulescentulum audisse nonnullis, q̄ vero narrari in patria Beluacensi q̄ dum vxor cuiusdam rustici lauaret sibi caput, idem rusticus quosdam articulos manuū pueri ex ore vomuit, de quo ēt rustico fama erat q̄ conuerteretur in lupum, quam famam factum quod accidit, cōfirmabat. Hæc igitur nec negando nec affirmando possumus moraliter exponere q̄ st. agnum istud fructum & fluxū mundi & seculi negotiorum significat. Ps. Posuit desertum in stagnum aquarum. Puer verò qui Ioui lyceo sacrificatur, religiosos & ecclesiasticos designat, q̄ seipsos dedicāt & sacrificant ipsi Deo. Mat. 18. Sinite paruulos venire ad me. Per tros stabularias aūt possunt tres mūdi cōcupiscentiæ designari, apud quas quasi necesse est oēm hoīem hospitari, ad Hebr. 11. Peregrini & hospites sunt super terrā. Igitur dico q̄ ista tria sunt quibus mediantibus hō in lupum mutatur, in quantum. s. mores lupinos & bestiales per crudelitatē & immunditiam imitatur. s. stagni mundanorum negotiorū transmutatio & immersio, pueri Deo sacrificati. i. ecclesiasticorum deprædatio & comestio, & apud stabularias. i. apud mundi diuitias, delicias, & eminentias hospitatio. Quicunque. n. p stagnum mūdi negotiorū ductus forte fortunæ transuerit, & se ibi implicauerit, quicunque ēt ad comedendum exta pueri. i. ad rapiendum substantias ecclesiasticorū se assuefecerint, quicunq; apud stabularias. i. apud mundi diuitias vel delicias hospitatus fuerit, necesse est q̄ habeat formā lupi p imitationem induere, & more lupi ad crudelitatem & auaritiam inhiare. Soph. 3. Iudices eius lupi & more iumentorū perignorantiam hebetari, & per immunditiam luxuriæ maculari. Iohel. 1. Cōputruerunt iumenta in stercore suo. Quid refert. n. (dicit Tullius) vtrum ex homine quis in beluam se conuertat, an in hominis figura immanitatem beluæ gerat? Illi sunt igitur qui articulos puerorum quotidie euomunt, q̄. s. bona ecclesiasticorum suis sequacibus tribuunt, & exinde conuiuia & stipendia sua soluunt. Veruntamen talis lupina conditio cessaret, si stagnum mundi fluctuum renatarēt, & sic ab esu carnium humanarum. i. à rapina & exactionē hoīum abstinere vellent, & ad decimum annum. i. ab obseruationem decem mandatorum attingerent, tunc inquam proculdubio figuram humanæ conditionis recuperarent, & vestes virtutum quas perdiderant, rehaberent, & sic in Nabuchodonosor figurarētur, qui prius mutatus fuit in bestiam pp̄ summam crudelitatem & superbiam, sed tandem pœnitens figuram humanam reassumpsit. 1 Reg. 19 Mutatus est in virum alterum. ¶Aliqn̄ inuentum est animal sine corde. Vnde teste Plin. lib. 11. c. 37. & teste ēt Tullio de diuinatione, dum primum Cęsar dictator in sede aurea sederet, & aruspices sacrificarent inuenta est hostia sacrificij cor nō hāe, & facta est contentio inter augures, verum aliā fine corde inueniri potuit, an ad rēs sibi defuerit. Dicit ēt idē Pli. de Gaio Maio cum immolaret Vticæ, cor extis est inuentū defuisse. Gtio ēt Principi semel defuit ille mense quo veneno peremptus exstitit. Ista tū ad consequentiam deducenda nō sunt, pro eo quia (sicut credo) non à natura proueniunt, sed à dæmonibus ipsis fiunt, qui. s. ab ipsis augurum sacrificijs corda subtrahunt, vel admittunt. Istud pōt exponi de mūdi peccatoribus, qui. s. ipsis dæmonibus immolanē, quia p certo corda. i. cordata cōstantia in eis deficere comprobatur. Diabolus. n. cor. i. virtutem & constantiam & audaciam eis subtrahit, & oēm spiritualem fortitudinem eis tollit. Ozeæ 7. Effraim columba seducta, nō habens cor. ¶Item ibidē ait q̄ aliqn̄ inuenitur in animal cor duplex. Vnde ait q̄ M. Marcello cum periit ab Hannibale, cor in sacrificio nō fuit inuentum, sequenti verò die inuentum est duplicatum. Dicit ēt Plin. vbi supra q̄ in Paphlagoniam perdices bina corda habent, & contra naturam animalium, duplici corde pollent. Tales sunt homines malitiosi & proditores, quia. s. citi nunq̄ sunt contenti vnico & simplici corde. i. simplici intentione & voluntate, quinimò semper hāt cor duplicatum. i. intentionem duplicem & biformen, quia. s. vnum meditantur apparenter, aliud latenter, vnum prætendunt, aliud intendunt, vnum cor vīr hāe aliquid ad finem qui supponitur superficialiter faciēdo, aliud tū habent ad alium finem qui ab eis occultè incēditur, totum negotium realiter ordinando. Igitur de hypocritis duplicibus, proditoribus & similibus dī Eccl.2. Væ duplici corde; & hoc quia sicut dī Eccl.3. Cor quo ingreditur duas vias, non inuenīet requiem. Vel dic q̄ quædam sunt animalia quæ duo hāt corda sicut perdices in Paphlagonia, quæ iam habent duas linguas, sicut vituli marini. Sic verè multi duplex hāt cor. i. duplicem intentionem, & duplicem linguam. i. duplicem Joquutionē. sunt. n. inconstantes & duplices tam in cogitando quàm in loquendo. Vnde Iac. 1. Vir duplici animo inconstans est in omnibus vijs suis. Et Eccle. 5. Probatur peccator in duplici lingua. ¶Aliqua sunt loca vbi pecora felle carent, sicut est Euboea. In Naxo verò est cōtra, quia ibi habent fel prægrande geniumque. De iecoribus ēt dicit idem ibidem q̄ ranæ quæ rubetæ dūr duplici iecore prædotantur. sed de hoc vide in cap. de buffone supra lib. 10. ¶Inter mirabilia ēt quę in extis fiebant, vnum recitat Plin. Plio. lib. 24. c. 37. Dicit. n. q̄ die quo Pyrrhus rex periit, cum per exta animalium sacrificatorum deorum voluntatem aruspices inquisissent, capita hostiarum præcisa super pauimentum repserunt, & sanguinem suum primum lambebāt, & sic mortem Pyrrho regi imminere in proximo tali prodigio protendebant. Sic verè dico loquendo spiritualiter, q̄ signū q̄ Pyrrus rex dēt perire. i. quòd aliquis debeat per æternam damnationē mori, est qū de sacrificio quod ipse offerre debet Deo. s. de interiori mente sua, caput. i. intentio redit super terrā. & lambit sanguinem per carnalitatem & luxuriam. Qn̄. n. caput intentionis nostræ per peccatum præciditur, & tunc circa terrena repit per auaritiam, & sanguinem suum. i. proprium peccatum per complacentiam lambit, vt porè quia sibi placent propria scelera, & in eis delectatur, tunc verè signum est q̄ Pyrrus. i. peccator spiritualiter occiditur & damnatur. Iob 39. Pulli eius lambunt sanguinem. Vel dic q̄ capita abscissa sunt mali capitanei & mali Principes & prælati, qui p certo qū corpore suo. i. à subditis suis per odium abscinduntur, tunc ad lambendum eorum sanguinem. i. emungendum eorum talem substantiam conuertunt. 3. Reg. 21. Lambuerunt canes sanguinem Naboth. Vel dic q̄ capitanei nostri qū per peccatum à corpore suo mystico. i. à statu gratię sunt abscissi, solent repere per auaritiam, & sanguinē lambere per luxuriam. Vel dic de schismaticis, qui à corpore ecclesiæ præcisi, in proprio sanguine. i. in propria damnatione delectari vīr, & proprias immunditias lambere & diligere comprobatur. Figurati in Holoferne Iudith 14. quē inuenerant in suo sanguine voluntarum. ¶Secundum Plin. lib. 16. c. 33. Dudum in aliquibus arboribus facti sunt prodigia & miracula. Vnde ait q̄ visum est multas arbores cecidisse, & sponte, postea se leuasse, sicut dicit esse factum in Cimbricis

bricis bellis,vbi quædam vlmus in luco Iunonis in arâ procidit & procubuit,quæ cacuminibus sublatis,iterum per se & sponte reuelata fuit, protinusq; floruit. quod signum victorię Romanis quiritibus extitit,ita quod ex tunc maiestas populi Romani conualuit & surrexit.Simile narrat de quadam salice in Philippis.Quamuis ista videantur miranda(sicut etiam est illud quod idem recitat ꝙ in sacrificijs inuentum est animal corde carere, & capita abscissa repere,& similia)constat tamen ꝙ in ipsis paganorum sacrificijs dęmones operabantur,vt ista dijs attribuentes, in suis erroribus tenerentur. Exponetũ si vis ꝙ talis arbor fuit Christus,q.s. voluntariè vsq; ad aram crucis se inclinauit,& inde per resurrectionem & ascẽsionem sponte cum sibi placuit se erexit, ita quod per glorificationem corporis clarum floridũ se ostẽdit,& ex tunc Romanus populus.i.status ecclesię Romanæ maiestatem assumpsit, & quiritis. i. fideles & fidelium malitia de hostibus triumphauit.Iste est.n.q (sicut dr Io.10.) potẽstatem habuit ponẽdi animam suam,& iterum sumendi eam. Iste est de quo dr,Iustus vt palma florebit &c. Vel si vis dic de iusto,qui aliqñ cadit per peccatum,resurgit tamẽ per gratiam,floret per virtutem & scientiam. ¶Sicut dr in lib.de naturali historia mundi.17.c.25.Temporibus antiquis multa signa & prodigia in arboribus facta sunt. Vnde dicit in arboribus mutationes mirabiles esse factas. Visum est.n. (ait)ꝙ olea mutata est oleastrum, ficus & vua facientes fructus albos in nigrum, sapor dulcis in acerbũ. Inuentum est ẽt malum punicum fructum non in ramis,sed in stipite tulisse,vites vuas sine folijs produxisse,& oleas baccas habẽtes, folia amisisse.Inuentum est olinam ex toto crematam,iterũ reuixisse, & ficus à locustis corrosas iterum germinasse. Inuentum est etiam Laodicæ ꝙ Xerxis aduentu platanus fuit in oliuam mutata. Neronis etiam tempore oliua & arua via publica intermedia, in loco alterum alterius sunt trãslata, sicut fuit etiam supra dictum. Iterum inuentum est ficum in lauro fuisse natam,& in aris & statuarum capitibus arborẽ, procreatam, sicut hæc & alia recitat Aristander græcus in suo volumine talibus referto prodigijs. C. etiam Epidibus Romanus in cõmentarijs suis,arbores asserit loquutas fuisse. Et sic patet ex arboribus prodigia multa esse,& quædam earum bona,& quædam mala significare.Re vera tales prodigiosæ mutationes quotidie inueniuntur in nobis, quia ꝑ certo dulces mutãtur in acerbos, albi in nigros, boni in malos, oleæ quę sunt fructiferæ,in steriles oleastros.i.viri pij in impios & indeuotos, quia proh dolor,quotidie per peccata varia boni in malos,iusti in impios conuertuntur.Ps.Cõuersi sunt in arcum prauum'. Ecõtra autem pro certo debet fieri, quia.s.mali in bonos debent per pœnitentiam cõuerti,& per morum mutationem trãsformari, quia.s.platanus sterilis. i. homo peccator & sine bonis operibus dẽt oliua.i. vir pius, & fructuosus fieri, & bonis operibus fœcundari, quia,si contingat oliuam vel ficum.i.aliquem virum iustum per ignem cupiditatis cremare,vel à locustis.i.dæmonibus, tyrannis & tribulationibus corrodi, iterum debet per pœnitẽtiam reuiuiscere,& per bona opera germinare, vuas & baccas & bonorum operum fructus tenere & hre, folia verò verborum dimittere,& de operibus q̃ de sermonib. plus gaudere, quia proculdubio vir iustus debet folia. i. verba.s. iactantiam,magniloquentiam & similia dimittere, fructum verò.i.opera retinere.quod est contra illos qui minus habet curam de operibus quãm de verbis.Matt.23.Dicunt.n.& nõ faciunt. Dato.n.ꝙ cõtra naturam status & officij alicuius sit ꝙ debeat esse virtuosus,vtpotè qui est statua vel laurus,hoc est dictu ꝙ est simplex, insciꝰ & statualis, vel viridis & curiosus,laureus & superficialis,in isto tamen debet cresceere ficus bonæ operationis,& arbor virentis conuersationis,& sic iste erit arbor loquens per gratiarũ actionem,& de loco ad locum se mutans per moralem conuersationem. 1.Regum decimo, Mutatus est in virum alterum. Vel dic quòd platanus vmbrosa significat Deum,qui antiquitus fuit mundo tenebrosus & durus, tamen per beatam incarnationem fuit in oliuam mutatus, quando de seuero factus est mansuetus & pius. Vel dic quòd contra naturam laurus portat ficum, quando beata Virgo protulit Christum, qui alterius erat naturæ. vel dic quòd arbor mirabiliter loquitur,quãdo peccator & obstinatus confitetur, vel Deum laudando restatur.Matth.9. Loquutus est mutus,& admiratæ sunt turbæ. ¶Item ibidem libro 18.cap.18.etiam dicitur,quòd in fructibus quandoq; prodigia visa sunt. Anno.n.quo Hannibal superatus est.s.sub Púb.Elio & Cn.Cor.consulibus,frumenta in arboribus nata produntur,quod.s.victoriæ Romanorum contra Hannibalem signum fuit. Sic. verè qñ Hannibal.i. diabolus fuit à populo Romano.i. à Deo & Angelis superatus.i. per incarnationem & crucem in arboribus.i. Christi fidelibus visæ sunt fruges virtutũ crescere,& frumenta bonorum operum apparere.Arbores.n.i.homines à principio steriles fuerunt,& tñ contra naturam & consuetudinẽ,fruges & frumenta. i. virtures & merica portauerunt.vel dic ꝙ qñ frumentum creuit in arbore. i. qñ Christus contra naturam natus est è Virgine, tunc pro certo Hannibal diabolus superatus est in cruce. Ps. Valles abundabunt frumẽto. ¶Li. lib.2.cap.59. inter prodigia & miracula recitat ꝙ illis bellis Romanorum quæ Cimbrica sunt vocata, armorum crepitus,& tubæ sonitus à cœlo auditi sunt, tertiò verò cõsulatu Marij arma cœlestia ab ortu occasuq; inter se currentia visa fuerunt.De quibus ẽt prodigijs facit Aug.in lib.de ciuitate Dei mentionem. Istud applica ꝙ non solũ in terra.i.in statu laicorum, imò ẽt in cœlo.i.in statu ecclesiasticorum solent qñq; bella fieri, concursus & sonitus litium & contentionũ ibi audiri,& ad magnum scandalum mortalium, arma cęlestia,i.ecclesiastica litigia possunt quotidie experiri, quia ẽt ipsi scholares hodie & clerici armis more seculariũ volunt vti,& alter contra alterum præliari.Vnde Apo.12.Factũ est prælium magnum in cœlo &c.Applica per modum figuræ & vide eam infra 16.Apo.12. ¶Valde magnum prodigium recitat Orosius anno 384.ab vrbe condita cõtigisse.Dicit.n. ꝙ accidit Romæ quædam horrenda pestis,qua biennio perseuerante,homines vtriusq; sexu morbis varijs interibant. Romanis ergo pro morbo sedando remedia à dijs petentibus, subitò in medio vrbis terra dissiluit, vastoq; prorupit inferna hiantia.subito patuerunt.Dijs ergo respondentibus ꝙ hiatus illa terra seu horrẽda vrago sibi date aliquem viuũ hominem expetebat,ac sibi non sufficeret pestilentia mortuos deuorasse,nisi ẽt aliquos viuos suis faucib. exhauriret. Marcus Curtius vir eques armatus cõi cladi consulens, improbis terræ faucibus se iniecit, & sic terræ & inferis ꝙ populo satisfecit,& cessante peste,terra iterũ se reclusit,illũq; viuum equitem in suis visceribus sepeliuit.qđ quidem Aug. lib.de ciuit.Dei satis tangit.Ista possunt applicari ad passionem Christi. Constat.n.ꝙ à principio totus populus humanus peccati pestilẽtia languebat, & spiritualiter & ꝑpalite moriens ad inferos descendebat, ꝓp quod populus Romanus. i. populus fidelis sanctorum patrum sacrificare dijs. Deo & angelis non cessabat, sed pro certo talis pestilentia cessare non poterat,quousq; aliquis homo viuus.i.sine peccato, Christus.s.ad inferos descenderet per cuius sacrificationem culpæ & pœnæ pestilentia quiesceret & cessaret. Nquousq; eques viuus.i.Christus filius Dei viui mediante quo suo.s.cruce ipsi terrę & inferis sacrificaretur & corpus eius in terram, & aïa eius ad inferos veheretur, necesse erat populus moreretur, & peccati pestilentia vexaretur, qua propter iste eques Christus vinũ in inferos se iniecit & sic Deos placauit,& Deo patri satisfecit,ita qđ mores peccat & inferni damnatio tunc cessauit,ipse verò pro omnibus se obtulit & mortẽ pro populo tolerauit. Esa.53.Ipse vulneratus & propter iniquitates nostras &c. & Io. 18. Expedit vnus moriatur pro populo,& nõ tota gens pereat. Vel dic quòd talis eques dicitur esse quilibet prælatus, quia.s.vtilitatem cõem debet vtilitate priuatæ præferre,& pro liberatione populi nõ dẽt mortis periculum exhorrere.ad Ro.9. Optabam ego anathema fieri pro fratribus meis.

Finis Reductorij Moralis Petri Berchorij.

Series Chartarum.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp
Qq Rr Ss Tt Vu Xx.

Omnes sunt Quaterniones præter *, qui est Duernio, & Xx, Ternio.

Venetijs, ex Officina Gasparis Bindoni.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA